

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

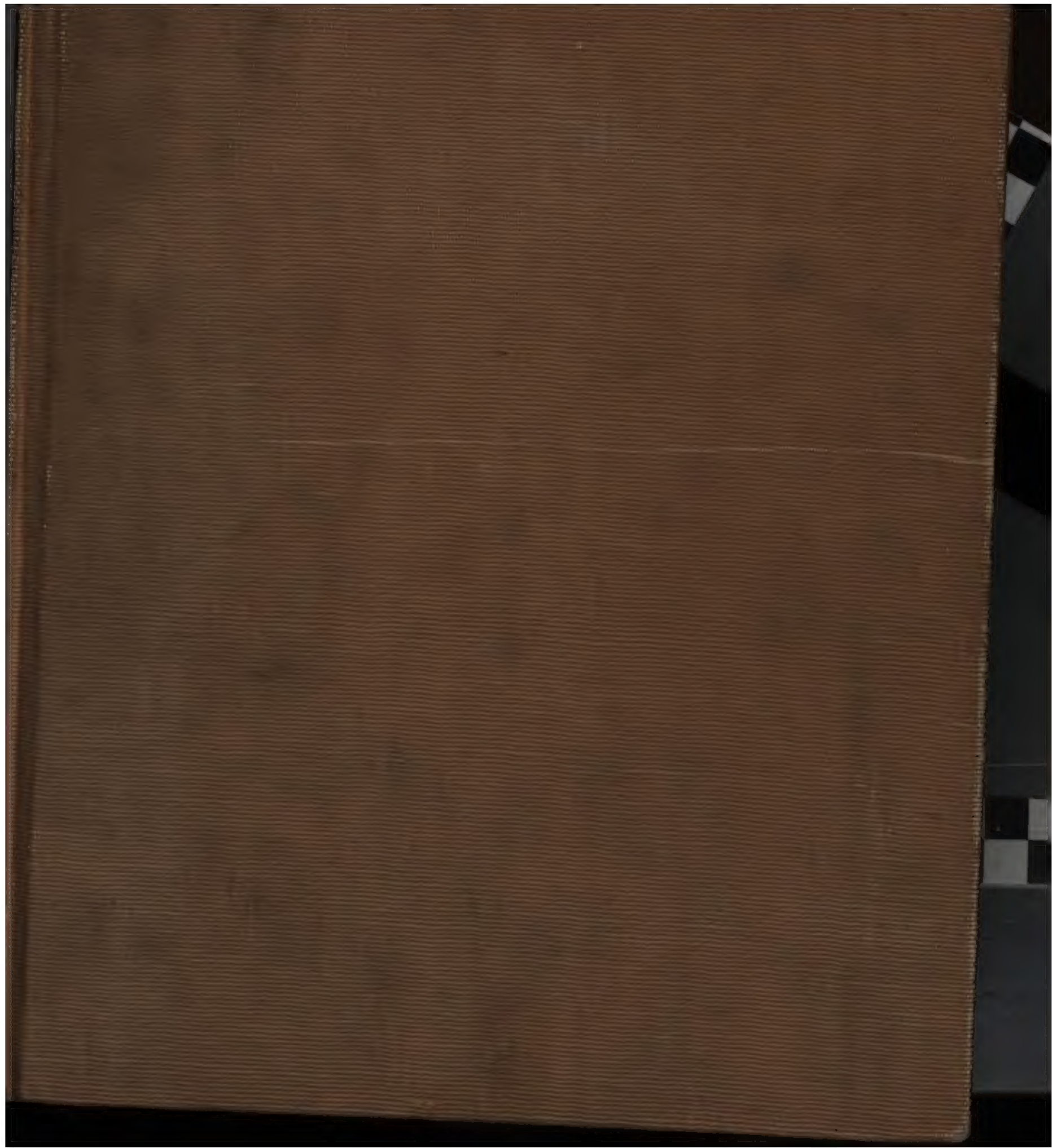
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

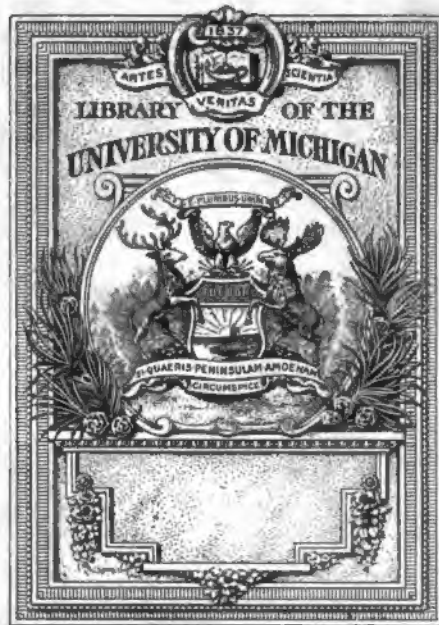
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

16
ARISTOTELES

GRAECE

EX RECENSIONE

IMMANUELIS BEKKERI.

EDIDIT

ACADEMIA REGIA BORUSSICA.

VOLUMEN ALTERUM.

BEROLINI

APUD GEORGIUM REIMERUM

A. 1831.

EX OFFICINA ACADEMICA.

ΠΕΡΙ ΧΡΩΜΑΤΩΝ.

Ἀπλᾶ τῶν χρωμάτων ἐστὶν ὅσα τοῖς στοιχείοις συνακολουθεῖ, οἷον πυρὶ καὶ ἀέρι καὶ ὕδατι καὶ γῆ. ἀήρ μὲν γὰρ καὶ ὕδωρ καθ' ἑαυτὰ τῇ φύσει λευκά, τὸ δὲ πῦρ καὶ ὁ ἥλιος ξανθά. καὶ ἡ γῆ δ' ἐστὶ φύσει λευκή, παρὰ δὲ τὴν βαφὴν πολυχρῶς φαίνεται. δῆλον δ' ἐπὶ τῆς τέφρας τῆς ἐστὶν ἐκκαυθέντος γὰρ τοῦ τὴν βαφὴν πεποικηκότος ὑγροῦ λευκή γίνεται, ἢ παντελῶς δὲ διὰ τὸ τῷ καπνῷ βεβαίφθαι μέλανι ὄντι. διὸ καὶ ἡ κονία ξανθὴ γίνεται, τῷ φλογοειδῶς καὶ μέλανος ἐπιχρῶζοντος τὸ ὕδωρ. τὸ δὲ μέλαν χρῶμα συνακολουθεῖ τοῖς στοιχείοις εἰς ἀλλήλα μεταβαλλόντων. 10 τὰ δ' ἄλλα ἐκ τούτων εὐσύνοπτα τῇ μίξει κεραυνυμένων ἀλλήλοισι γίνεται. τὸ δὲ σκότος ἐκλείποντος τῷ φωτὸς γίνεται. τριχῶς γὰρ τὸ μέλαν ἡμῖν φαίνεται. ἢ γὰρ ὅλως τὸ μὴ ὀρώμενόν ἐστι τῇ φύσει μέλαν (ἀπάντων γὰρ τῶν τοιούτων ἀνακλᾶται τι φῶς μέλαν), ἢ ἀφ' ὧν μηδὲν ὅλως 15 φέρεται φῶς πρὸς τὰς ὄψεις· τὸ γὰρ μὴ ὀρώμενον, ὅταν ὁ περιέχων τόπος ὁράται, φαντασίαν ποιεῖ μέλανος. φαίνεται δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα ἡμῖν ἅπαντα μέλανα, ἀφ' ὧν ἀραιὸν καὶ ὀλίγον ἰσχυρῶς ἀνακλᾶται τὸ φῶς. διὸ καὶ αἰσθητὰ φαίνονται μέλαινα. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ὕδωρ, ὅταν 20 τραχυθῆ, καθάπερ ἡ τῆς θαλάττης φρικῆ· διὰ γὰρ τὴν τραχύτητα τῆς ἐπιφανείας ὀλίγων τῶν αἰγῶν προσπιπτοσῶν καὶ διασπωμένου τοῦ φωτός, τὸ σκιερὸν μέλαν φαίνεται. καὶ τὸ νέφος, ὅταν ἦ πυκνὸν ἰσχυρῶς, διὰ τοῦτο κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ τούτοις καὶ τὸ ὕδωρ καὶ ὁ ἀήρ, ὅταν ἦ 25 μὴ παντελῶς διαδύνον τὸ φῶς. καὶ γὰρ ταῦτα εἶναι δοκεῖ μέλανα, βάθος ἔχοντα, διὰ τὸ παντελῶς ἀραιὰ ἀνακλα-

σθαι τὰς ἀκτῖνας· τὰ γὰρ μεταξύ μόρια τῷ φωτὸς αὐτῶν ἅπαντα εἶναι δοκεῖ μέλανα διὰ τὸ σκότος. ὅτι δὲ τὸ σκότος οὐ χρῶμα ἀλλὰ στέρησίς ἐστι φωτός, οὐ χαλεπὸν ἐξ ἄλλων τε πολλῶν καταμαθεῖν, καὶ μάλιστα ἐκ τοῦ μηδὲ 5 αἰσθητὸν εἶναι τὸ πηλίκον καὶ ποῖον τι τῷ σχήματι τετύχηκεν ὃν τὸ σκότος, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁρατῶν. τὸ δὲ φῶς ὅτι πυρὸς ἐστὶ χρῶμα, δῆλον ἐκ τῆ μηδεμίαν ἄλλην ἢ ταύτην ἔχον εὐρίσκεισθαι χροῖαν, καὶ διὰ τὸ μόνον τοῦτο δι' ἑαυτοῦ ὁρατὸν γίνεσθαι, τὰ δ' ἄλλα διὰ τούτου. ἐπισκεπτέον δὲ τῶτο. εἶναι γὰρ ἐκ ὄντων πῦρ ἔδδ πυρὸς εἶδη τὴν φύσιν φῶς ποιεῖν φαίνεται. εἰ μὴ ἄρα τὸ μὲν τῷ πυρὸς χρῶμα φῶς ἐστίν, οὐ μέντοι καὶ τὸ φῶς πυρὸς ἐστὶ χρῶμα μόνου, ἀλλ' ἐνδέχεται μὴ μόνου μὲν ὑπάρχειν τῷ πυρὶ τὴν χροῖαν ταύτην, εἶναι μέντοι χρῶμα τὸ φῶς αὐτῷ. ὅθεν γιν' ἄλλω τὴν ὄρασιν αὐτῷ συμβαίνει γίνεσθαι πλὴν τῷ φωτί, καθάπερ καὶ τὴν τῶν ἄλλων σωμάτων ἀπάντων τῇ τῷ σώματος φαντασίᾳ. τὸ δὲ μέλαν χρῶμα συμβαίνει γίνεσθαι, ὅταν ὁ ἀήρ καὶ τὸ ὕδωρ ὑπὸ τῷ πυρὸς διακαυθῆ, διὸ καὶ πάντα τὰ καίμενα μελαίνονται, καθάπερ ξύλα 10 καὶ ἄνθρακες σβεσθέντος τοῦ πυρός, καὶ ὁ ἐκ τοῦ κεράμου καπνὸς ἐκκρινομένου τῷ ἐνυπάρχοντος ἐν τῷ κεράμῳ ὑγρῷ καὶ καομένου. διὸ καὶ τοῦ καπνοῦ γίνεται μελάντατος ὁ ἀπὸ τῶν πτόνων καὶ λιπαρῶν, οἷον ἐλαίου καὶ πίττης καὶ δαδός, διὰ τὸ μάλιστα ταῦτα καέσθαι καὶ συνέχειαν 15 ποιεῖν. μέλανα δὲ καὶ ταῦτα γίνεται, δι' ὧν ῥεῖ τὸ ὕδωρ, ὅταν βρυωθέντων πρῶτον ἀναξηρανθῆ τὸ ὑγρὸν, καθάπερ καὶ τὰ ἐν τοῖς τοίχοις κονιάματα. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ

Codices *ELMPXG^oH^o* et nonnullis locis *Qip*.

2. καὶ ἀέρι om pr *G^o*. || γὰρ] ὅν *PXp*, om *EMi*. || 11. εὐσύνοπτα ἐκ τίτων *H^o*. || 13. τριχῆ *Li*. || 14. τὴν φύσιν *G^o*. || μέλαν om *i*. || 15. μέλαν om *EPH^o*. || ἢ om *M*. || 16. φαίνεται *i*. || 18. ἅπαντα ἡμῖν *LG^oH^o*. || μέλανα om pr *G^o*. || 19. ἰσχυρῶς om *i*. || 21. τραχυθῆ *L*. || 22. αἰγῶν] αὐτῶν *P*. || 23. διασπωμένον *MP* et pr *E*. || 25. κατὰ] καὶ *EMG^o*. || αὐτὰ] τοιαῦτα *M* et pr *E*. || ἢ παντελῶς μὴ *P*, ἢδη παντελῶς *M* et pr *E*. || 26. διαδύν pr *G^o*, διατρεῖται *M*. || εἶναι om *X*.

1. μόρια τῷ] μορίου *M*. || 2. δοκεῖ εἶναι *XH^o*. || μέλαν *H^o*. || 4. μὴ *XG^o*. || 8. ἔχον om *EMPX*. || καὶ om *EMPX*. || τούτο μόνον *LG^oH^o*. || 12. χρῶμα — ἐστὶ om *P*. || 13. μόνον *LX*. || 15. ἔν *P*, γὰρ *LH^o*. || 16. ἀπάντων σωμάτων *P*. || 17. τοῦ] τοῦδε τοῦ *X*. || 18. ὁ om *M* et pr *E*. || τὸ om *M*. || 19. καίμενα *X*. || 22. καὶ ante καομένου om *X*. || τῶν καπνῶν *Pp*. || 23. καὶ post ἐλαίου om *P*. || 26. βρυωθέντων *X*, κρυωθέντων *L*, βρυωθέντα *EMG^oH^o*. || πρότερον *X*. || 27. τοῖς om *LG^o*.

καθ' ὕδατος λίθοι· καὶ γὰρ οὗτοι βρωθέντες, ὕστερον ἀποξηραίνονται τῷ χρώματι γίνονται μέλανες. τὰ μὲν οὖν ἀπλᾶ τῶν χρωμάτων ταῦτα καὶ τοσαῦτά ἐσιν.

2 Τὰ δ' ἄλλα ἐκ τέτων τῇ κράσει καὶ τῷ μᾶλλον καὶ ἥττον γιγνόμενα πολλὰς καὶ ποικίλας ποιεῖ χρωμάτων φαντασίας. κατὰ μὲν τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, ὥσπερ τὸ φοινικῶν καὶ τὸ ἀλουργές, κατὰ δὲ τὴν κρᾶσιν, ὥσπερ τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, ὅταν μιχθέντα φαῖν ποιήσῃ φαντασίαν. διὸ τὸ μέλαν καὶ σκιερὸν τῷ φωτὶ μιγνύμενον φοινικοῦν. τὸ γὰρ μέλαν μιγνύμενον τῷ τε τοῦ ἡλίου καὶ τῷ ἀπὸ τῆ πυρὸς φωτὶ θεωρῶμεν αἰεὶ γιγνόμενον φοινικῶν, καὶ τὰ μέλανα πυρωθέντα πάντα εἰς χρώμα μεταβάλλοντα φοινικοῦν· αἶ τε γὰρ καπνώδεις φλόγες καὶ οἱ ἄνθρακες, ὅταν ὡς διακεκαυμένοι, φαίνονται χρώμα ἔχοντες φοινικῶν. τὸ δ' ἀλυργές εὐανθές μὲν γίνεται καὶ λαμπρὸν, ὅταν τῷ μετρίῳ λευκῷ καὶ σκιερῷ κρᾶθῶσιν ἀσθενεῖς αἶ τῆ ἡλίου αὐγαί. διὸ καὶ περὶ ἀνατολᾶς καὶ δύσεως ὁ αἶρ πορφυροειδῆς ἔστιν ὅτε φαίνεται, περὶ ἀνατολὴν καὶ δύσιν ὄντος τοῦ ἡλίου· ἀσθενεῖς γὰρ ὄσαι τότε μάλιστα πρὸς σκιερὸν ὄντα τὸν αἶρα προσβάλλουσιν. φαίνεται δὲ καὶ ἡ θάλαττα πορφυροειδῆς, ὅταν τὰ κύματα μετεωριζόμενα κατὰ τὴν ἔγκλισιν σκιασθῇ· πρὸς γὰρ τὸν ταύτης κλισμὸν ἀσθενεῖς αἶ τοῦ ἡλίου αὐγαί προσβάλλουσαι ποιοῦσι φαίνεσθαι τὸ χρώμα ἀλουργές. ὃ καὶ ἐπὶ τῶν πτερωμάτων θεωρεῖται γιγνόμενον· ἐνταίοντα γὰρ πως πρὸς τὸ φῶς ἀλουργές ἔχει τὸ χρώμα. ἐλάττωτος δὲ τοῦ φωτὸς προσβάλλοντος ζεφερόν, ὃ καλοῦσιν ὄρφνιον· πολὺ δὲ καὶ τῷ πρώτῳ μέλανι κρᾶθὲν φοινικῶν, εὐανθές δ' ὄν καὶ ζήλβον εἰς τὸ φλογιοειδές χρώμα μεταβάλλει. κατὰ γὰρ τὴν πρὸς ἀλλήλα κρᾶσιν οὕτως ληπτέον, ἔξ ὑποκειμένου τε θεωρημένου χρώματος ποῖντας τὴν μίξιν, ἀλλὰ μὴ πάντων ὁμοίαν γένεσιν ποῖντας. ἔστι γὰρ τῶν χρωμάτων ἔχ ἀπλᾶ μὲν, λόγον δ' ἔχει πρὸς τινα τὸν αὐτὸν τῶν συνθέτων ὅπερ τὰ ἀπλᾶ πρὸς ἑαυτά, διὰ τὸ τὰ ἀπλᾶ πρὸς μίξιν ἐνὸς ἔχειν,

καὶ μὴ εὐσημον ἐν τῷ παντί, καὶ προσθεωρημένον κατασκευάζειν ὁμοίως. τὴν γὰρ τῷ ἀλουργοῦ ἢ φοινικῶν κρᾶσιν λέγοντας ἀνάγκη ὁμοίως τοῖς ἐκ τούτων μιγνυμένοις καὶ ποιοῦσιν ἄλλην χροάν τὴν γένεσιν διηγείσθαι, καὶ μὴ ὁμοίαν ἔμφασιν ποιεῖν. διόπερ ἐκ τοῦ προκατεσκευασμένου ληπτέον καὶ θεωρητέον τὴν κρᾶσιν, οἷον ὅτι τὸ οἰνωπὸν χρώμα γίνεται, ὅταν ἀκράτῳ τῷ μέλανι καὶ ζήλβοντι κρᾶθῶσιν αὐγαί ἡεροειδεῖς, ὥσπερ καὶ αἶ τῶν βοτρώων ῥάγες· καὶ γὰρ τούτων οἰνωπὸν φαίνεται τὸ χρώμα ἐν τῷ πεπαίνεσθαι· μελαινομένων γὰρ τὸ φοινικῶν εἰς τὸ ἀλουργές μεταβάλλει. κατὰ δὲ τὸν ὑποδειγμένον τρόπον θεωρητέον πάσας τὰς τῶν χρωμάτων διαφορὰς, ἐκ κινήσεως τὴν ὁμοιότητα λαμβάνοντας κατ' αὐτὸ τὸ φαινόμενον, τὴν ἐν ἐκάστῳ μίξιν ὁμοιῶντας καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ μέρος ἐν γένεσι τινὶ καὶ κράσει ποικίλων φαντασίαν, καὶ τίςιν προσφερομένους. δεῖ δὲ καὶ πάντων τέτων ποιεῖσθαι τὴν θεωρίαν μὴ καθάπερ οἱ ζωγράφοι τὰ χρώματα ταῦτα κεραυνύοντας, ἀλλ' ἀπὸ τῶν εἰρημένων τὰς ἀνακλωμένας αὐγαῖς πρὸς ἀλλήλας συμβάλλοντας· μάλιστα γὰρ δύναται ἂν τις κατὰ φύσιν θεωρῆσαι τὰς τῶν χρωμάτων κρᾶσεις. τὰς δὲ πίσεις καὶ τὰ ὅμοια δεῖ ἐν οἷς ἡ γένεσις ἔσαι φανερά τῶν χρωμάτων. ταῦτα δὲ μάλιστα ἐστὶ τὸ τ' ἀπὸ τῆ ἡλίου φῶς καὶ τὸ ἀπὸ τῆ πυρὸς καὶ ὁ αἶρ καὶ τὸ ὕδωρ· κεραυνύμενα γὰρ τῷ μᾶλλον καὶ ἥττον ταῦτα μάλιστα πάσας ὡς εἰπεῖν τὰς χροὰς ἀποτελεῖ. ἐπιληπτέον δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων χρωμάτων ταῖς αὐγαῖς κεραυνυμένων τὴν ὁμοιότητα· οἱ γὰρ ἄνθρακες καὶ ὁ καπνὸς καὶ ὁ ἰὸς καὶ τὸ θεῖον καὶ τὰ πτερώματα κεραυνύμενα τὰ μὲν ταῖς τῆ ἡλίου αὐγαῖς, τὰ δὲ ταῖς τῆ πυρὸς, πολλὰς καὶ ποικίλας ποιοῦσι μεταβολὰς χρωμάτων. τὰ δὲ καὶ τῇ πέψει θεωρητέον, γινόμενα ἐν φυτοῖς καὶ καρποῖς καὶ τριχώμασι καὶ πτερώμασι καὶ τοῖς τοιούτοις πᾶσιν.

Δεῖ δὲ μὴ λανθάνειν τὸ πολυειδές καὶ τὸ ἄπειρον τῶν 3 χρωμάτων, διὰ πόσα συμβαίνει γίνεσθαι. εὐρήσομεν γὰρ

1. βρωθέντες X, κρωθέντες L. || ἀποξηραθέντες γίνονται τῷ χρώματι LG^oH^o. || 4. καὶ τὸ L, κατὰ τὸ P. || μᾶλλον] μᾶλλον τε B MPX. || 5. ἥττον] τῷ ἥττον LG^oH^o. || χρωμάτων ποιεῖ EP. || 6. ἥττον] τὸ ἥττον ELPG^oH^o. || 7. ἀλουργῶν L. || 9. μιγνυμένων M. || 10. τε] τε ἀπὸ LG^oH^o. || 11. θεωρῶμενον H^o. || 12. εἰς] εἰς M. || φοινικῶν μετ. P. || 13. καπνοειδῆς G^o et pr H^o. || 15. ἀλουργῶν G^o. || 16. λευκῷ] λαμπρῷ X. || 17. πορφυροειδεῖς L. || 20. θάλασσα P. || 21. πυροειδῆς E. || 22. ταύτης om X. || 23. ἡ τῆ ἡλίου αὐγῆ X. || 25. πως om M. || 28. φοινικῶν EX. || ὃν post ζήλβον G^oH^o, utrobique L. || 29. χρώμα om G^oH^o. || 32. τῶν om PX. || χρωμάτων εἶδη ἔχ X. || ἀπλᾶς L et pr G^o. || 33. τῶν αὐτῶν M. || τὰ ἀπλᾶ πρὸς] τὰ ἀπλᾶ πρὸς LPQG^oH^o et corr E, ἀπλᾶ πρὸς X, πλάτος Mi et pr E.

1. καὶ προσθεωρημένον ἐν τῷ παντί X. || 2. φοινικῶν LPXG^oH^o. || 3. τοῖς] καὶ τοῖς P. || ἐκ om EM. || 4. διηγείσθαι EMi, λέγειν γίνεσθαι PXR. || 10. μελαινομένοις G^o. || τὸ post εἰς om M. || 12. τὰς om P. || διαφορὰς τῶν χρωμάτων G^o. || 13. καθ' αὐτὸ LG^oH^o. || 15. καὶ τὴν τίςιν X. || 17. κεραυνύσας H^o. || 19. ἀλλήλα EM. || γὰρ om P. || 24. ἥττον καὶ μᾶλλον G^o. || 25. ἐπιληπτέον X. || καὶ om X. || ἐπὶ H^o. || 30. γινόμενα P. || 31. φυτοῖς τε καὶ G^oH^o. || 33. τὸ post καὶ om X.

ἤτοι διὰ τὸ τῷ φωτὶ καὶ ταῖς σκιαῖς ἀνίσως καὶ ἀνωμά-
 λως λαμβάνεσθαι· καὶ γὰρ αἱ σκίαὶ καὶ τὸ φῶς κατὰ τὸ
 μᾶλλον καὶ ἥττον πολὺ διαφέρουσιν αὐτῶν, ὥς καὶ καθ'
 αὐτὰς καὶ μετὰ τῶν χρωμάτων μιγνύμεναι ποῖσι μετα-
 βολαῖς χρωμάτων, ἢ τῷ τὰ κεραυνύμενα τῷ πλήθει καὶ 5
 ταῖς δυνάμεσι διαφέρειν, ἢ τῷ λόγῳ ἔχειν μὴ τὸς αὐτὸς.
 πολλὰς γὰρ καὶ τὸ ἀλυργές ἔχει διαφορὰς καὶ τὸ φοινι-
 κιοῦν καὶ τὸ λευκὸν καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον καὶ κατὰ τὸ
 μᾶλλον καὶ ἥττον καὶ κατὰ τὴν πρὸς ἄλληλα μίξιν καὶ
 εἰλικρινεῖαν αὐτῶν. ποιεῖ δὲ διαφορὰν καὶ τὸ λαμπρὸν ἢ 10
 στίβον εἶναι τὸ μιγνύμενον ἢ τούναντίον ἀύχμηρὸν καὶ
 ἀλαμπές. ἐστὶ δὲ τὸ εἶδον ἕκ ἄλλο τι ἢ συνέχεια φωτὸς
 καὶ πυκνότης. τὸ γὰρ χρυσοειδὲς γίνεται, ὅταν τὸ ξανθὸν
 καὶ τὸ ἡλιῶδες πυκνωθῆν ἰσχυρῶς εἶδον. διὸ καὶ οἱ τῶν
 περισερῶν τράχηλοι καὶ τῶν ὑδάτων οἱ σαλαγμοὶ φαίνον- 15
 ται χρυσοειδεῖς τῷ φωτὸς ἀνακλωμένου. ἐστὶ δὲ ἂν λειψί-
 να τρέφει καὶ δυνάμεισι τισιν ἀλλοίας ἰσχει καὶ ποικίλας
 χροῖας, ὥσπερ καὶ ὁ ἄργυρος παρατριβομένος καὶ χρυσοῦς
 καὶ χαλκὸς καὶ σίδηρος. καὶ τινὰ γένη λίθων διαφόρους
 ποιεῖ χροῖας, καθάπερ καὶ . . . μέλαιναί γὰρ ἔσαι λευκάς 20
 γράφουσι γραμμάς, διὰ τὸ πάντων τῶν τοιούτων τὰς μὲν
 ἐξ ἀρχῆς συστάσεις ἐκ μικρῶν εἶναι μορίων καὶ πυκνῶν
 καὶ μελάνων, ὑπὸ δὲ τῆς ἐν τῇ γενέσει βαφῆς ἀπάντων
 τῶν πόρων κεχρωσμένων δι' ὧν διελήλυθεν αὐτῶν ἢ βαφῆ,
 ἄλλην ἐσχηκέναι τὴν τῷ χρώματος φαντασίαν. ὁ δ' ἀπο- 25
 τριβομένος ἀπ' αὐτῶν οὐκέτι γίνεται χρυσοειδὲς ὁδὲ χαλ-
 κοειδὲς ὁδ' ἄλλην οὐδεμίαν τοιαύτην ἔχων χροῖαν, ἀλλὰ
 πάντως μέλας, διὰ τὸ τὸς μὲν πόρους παρατριβομένων αὐ-
 τῶν ἀναρρηγνύσθαι, δι' ὧν ἢ βαφῆ διελήλυθε, φύσει δὲ
 καὶ τῶν αὐτῶν εἶναι. τῷ γὰρ προτέρου χρώματος ἔκετι ὄν- 30
 τος ἡμῖν φανεροῦ παρα τὸ διασπᾶσθαι τὴν βαφήν, τὸ
 κατὰ φύσιν ὑπάρχον αὐτοῖς χρῶμα ὀρώμεν· διὸ καὶ
 πάντα φαίνεται μέλαινα. ἐν δὲ τῷ παρατριβεσθαι πρὸς
 ὀμαλὲς καὶ λεῖον ἕκαστον τούτων, καθάπερ καὶ πρὸς τὰς

βασάνους, ἀποβάλλοντα ἀπολαμβάνει πάλιν τὴν χροῖαν
 ἐν τῇ συνάψει καὶ συνεχείᾳ, τὸ τῆς βαφῆς διαφανόμε-
 νον. ἐπὶ δὲ τῶν καυσῶν καὶ διαλυομένων καὶ τηκομένων
 ἐν τῷ πυρὶ ταῦτα πλείστας ἔχει χροῖας, ὅσων ὁ καπνὸς
 ἐστὶ λεπτὸς καὶ ἀεροειδὲς καὶ τὰ χρώματα σκιάδη, ὥσπερ
 ὁ τε ἀπὸ τοῦ θείου καὶ τῶν ἰωμένων χαλκείων, καὶ ὅσα ἐστὶ
 πυκνὰ καὶ λεῖα, καθάπερ ὁ ἄργυρος. ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων
 ὅσα σκιάδεις ἔχει τὰς χροῖας καὶ λειότητος μετέχει, ὥσ-
 περ τὸ ὕδωρ καὶ τὰ νέφη καὶ τὰ πτερώματα τῶν ὀρνίθων·
 καὶ γὰρ ταῦτα διὰ τε τὴν λειότητα καὶ τὰς προσκλιπού-
 σασ αὐγάς, ἄλλοτε ἄλλως κεραυνυμένας, ποιεῖ διαφέρουσ
 τὰς χροῖας, καθάπερ καὶ τὸ σκότος. τῶν δὲ χρωμάτων
 οὐδὲν ὀρώμεν εἰλικρινές οἶον ἐστὶν, ἀλλὰ πάντα κεκραμένα
 ἐν ἑτέροις· καὶ γὰρ ἂν μηδενὶ τῶν ἄλλων, ταῖς γε τοῦ
 φωτὸς αὐγαῖς καὶ ταῖς σκιαῖς κεραυνύμενα ἀλλοῖα, καὶ
 ἔχ' οἶά ἐστι, φαίνεται. διὸ καὶ τὰ ἐν σκιάθ' θεωρούμενα καὶ
 ἐν φωτὶ καὶ ἡλίῳ, καὶ σκληρᾷ αὐγῇ ἢ μαλακῇ, καὶ κατὰ
 τὰς ἐγκλίσεις οὕτως ἢ οὕτως ἔχοντι, καὶ κατὰ τὰς ἄλλας
 διαφορὰς, ἀλλοῖα φαίνονται. καὶ ταῖς πρὸς τῷ πυρὶ καὶ
 τῇ σελήνῃ, καὶ ταῖς τῶν λύχνων αὐγαῖς, διὸ καὶ τὸ φῶς
 ἕκαστου τούτων ἀλλοιοτέρην ἔχει χροῖαν. καὶ τῇ πρὸς ἄλ-
 ληλα δὲ μίξει τῶν χρωμάτων· δι' ἀλλήλων γὰρ φερό-
 μενα χρωῖεται. τὸ γὰρ φῶς ὅταν προσπεσὸν ὑπὸ τινος
 χρωσθῆ, καὶ γένηται φοινικῖον ἢ ποῶδες, καὶ τὸ ἀνακλα-
 σθὲν προσπέσῃ πρὸς ἕτερόν τι χρῶμα, πάλιν ὑπ' ἐκείνου
 κεραυνύμενον ἄλλην τινὰ λαμβάνει τοῦ χρώματος κρᾶσιν.
 καὶ τοῦτο πάσχον συνεχῶς μὲν οὐκ αἰσθητῶς δὲ εἴποτε
 παραγίνεται πρὸς τὰς ἕψεις ἐκ πολλῶν μὲν κεκραμένων
 χρωμάτων, ἐνὸς δὲ τινος τῶν μάλιστα ἐπικρατέωντων ποιοῦν
 τὴν αἰσθησιν. διὸ καὶ καθ' ὕδατος ὕδατοειδῆ μᾶλλον φαί-
 νεται, καὶ τὰ ἐν τοῖς κατόπτροις ὀμοίας ἔχοντα χροῖας ταῖς
 τῶν κατόπτρων. ὁ καὶ περὶ τὸν ἀέρα οἰητέον συμβαίνειν.
 ὥς ἐκ τριῶν εἶναι τὰς χροῖας ἀπάσας μεμιγμένας, τοῦ
 φωτός, καὶ δι' ὧν φαίνεται τὸ φῶς, οἶον τοῦ τε ὕδατος

1. ἤτι G^a, εἴτι M. || 3. καὶ τὸ ἥττον X. || 4. καὶ om M. || τῶν om X. || 5. τῷ τὸς λόγους P. || 7. φοινικῖν LMPXG^aH^a. || 8. καὶ τὸ λευκὸν om X. || 13. γὰρ] δὲ L. || τὸ ξ. καὶ om QG^a. || 14. ἰλιῶδες M, ἡλιῶδες LH^a. || 15. οἱ εἰ. τῶν ὑδάτων P. || 16. λυόμενα MX et fortasse pr E. || 18. χροῖας EPX. || 20. post καὶ Mi lacunam litterarum sex septemque, E trium. || γὰρ om LPXG^aH^a. || 23. τῇ om P. || 24. ἐλήλυθεν PX. || 26. ὑπ' EX. || 27. ἔχων τοιαύτην P. || χροῖαν L. || 28. μέλας EMPG^a. || 28. περιτριβομένων G^a. || 30. τὸν αὐτῶν E, τὸ αὐτῶν G^aH^a, τὸν αὐτὸν MPXi. || προτέρου τῶν χρ. MP. || 34. καὶ] τι καὶ P, om EM. || ἕκαστον τι τούτων M, τῶν ἕκαστον LG^aH^a.

1. ἀποβάλλοντα P, ἀποβάλλουσαι EM. || πᾶσαν LH^a. || 4. ταῖτας ἔχει πλείστας M. || 6. χαλκίων EP, χαλκῶν X. || 8. χροῖας PX. || καὶ om L. || 9. τῶν ὀρνίθων πτερώματα P. || 10. τε] τε τὰς αὐγάς καὶ ELPXG^aH^a. || τὰς λειότητος H^a. || 11. ἄλλως] ἄλλην LH^a. || διαφέρουσ P. || 13. οἶον εἰλικρινές M. || 14. ἑτέροις] ἀλλήλοις P. || μηδὲν X. || 17. καὶ ante κατὰ om H^a. || 18. ἔχοντα LX. || 20. διὸ — 21. ἔχει] διὰ τὸ — ἔχειν L. || 22. τῶν χρωμάτων μίξει LG^aH^a. || φαινόμενα P. || 24. γένηται LG^aH^a. || φοινικῖν LPXG^aH^a. || 27. πάσχον X. || 28. περιγίγεται pr G^a. || 29. δὲ ἢ τινος EM. || ποιεῖ P. || 30. μᾶλλον om P. || 31. ἔχοντα τὰς χροῖας X. || 33. πάσας M.

καὶ τῷ ἀέρος, καὶ τρίτη τῶν ὑποκειμένων χρωμάτων, ἀφ' ὧν ἀνακλᾶσθαι συμβαίνει τὸ φῶς. τὸ δὲ λευκὸν καὶ διαφανές ὅταν μὲν ἀραιὸν ἢ σφύδρα, φαίνεται τῷ χρώματι ἀεροειδές· ἐπὶ δὲ τῶν πυκνῶν ἐπὶ πάντων ἐπιφαίνεται τις ἀχλύς, καθάπερ ἐπὶ τῷ ὕδατος καὶ ὑάλου καὶ τοῦ ἀέρος, ὅταν ἢ παχύς. τῶν γὰρ αὐγῶν διὰ τὴν πυκνότητα πανταχόθεν ἐκλειπουσῶν, οὐ δυνάμεθα τὰ ἐντὸς αὐτῶν ἀκριβῶς διοραῖν. ὁ δ' ἀήρ ἐγγύθεν μὲν θεωρούμενος οὐδὲν ἔχει φαίνεται χρῶμα (διὰ γὰρ τὴν ἀραιότητα ὑπὸ τῶν αὐγῶν κρατεῖται, χωριζόμενος ὑπ' αὐτῶν πυκνοτέρων οὐσῶν καὶ διαφανομένων δι' αὐτοῦ), ἐν βάθει δὲ θεωρούμενος, ἐγγυτάτῳ φαίνεται τῷ χρώματι κυανοειδῆς διὰ τὴν ἀραιότητα. ἢ γὰρ λείπει τὸ φῶς, ταύτῃ σκότῳ διειλημμένος φαίνεται κυανοειδῆς. ἐπιπυκνωθεὶς δὲ, καθάπερ καὶ τὸ ὕδωρ, πάντων λευκοτάτων ἐστίν.

4 Τὰ δὲ βαπτόμενα πάντα τὰς χροῶς ἀπὸ τῶν βαπτόντων λαμβάνει. πολλὰ μὲν γὰρ τοῖς ἀνθεσι βάπτεται τοῖς φυομένοις, πολλὰ δὲ ῥίζαις, πολλὰ δὲ φλοιοῖς ἢ ξύλοις ἢ φύλλοις ἢ καρποῖς. ἐτι δὲ πολλὰ μὲν γῆ, πολλὰ δ' ἀφρῶ, πολλὰ δὲ καὶ μελαντηρία. τὰ δὲ καὶ τοῖς τῶν ζώων χυλοῖς, καθάπερ καὶ τὸ ἀλουργές τῆ πορφύρα. τὰ δὲ οἴνω, τὰ δὲ κἀνῶ, τὰ δὲ κανία, τὰ δὲ θαλάττῃ; ὥσπερ τὰ τριχρώματα τῶν θαλαττίων· καὶ γὰρ ταῦτα πάντα ὑπὸ τῆς θαλάττης γίνονται πυρρά. καὶ ὅλως ὅσα χροῶς ἰδίας ἔχει. αἶε γὰρ ἀπὸ πάντων αὐτῶν, ἅμα τῷ τε ὑγρῷ καὶ θερμῷ τῶν χρωμάτων συνεισιόντων εἰς τὸς τῶν βαπτομένων πόρους, ὅταν ἀποξηρανθῆ, τὰς ἀπ' ἐκείνων χροῶς λαμβάνει. διὸ καὶ πολλακίς αὐτῶν ἐκπλύνεται, τῶν ἀνθῶν ἐκ τῶν πόρων ἐκρυέντων. πολλαὶ δὲ καὶ αἱ εὐψείες ἐν τῇ βαφῇ ποιοῦσι διαφορὰς καὶ μίξεις, καὶ τὰ πάθη τῶν βαπτομένων, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῆς κράσεως εἴρηται πρότερον. βάπτεται δὲ καὶ τὰ μέλανα τῶν ἐρίων, οὐ μὴν ὁμοίως γὰρ τῷ χρώματι γίνονται λαμπρά, διὰ τὸ βάπτεσθαι τὸς πόρους αὐτῶν εἰς τοὺς τῶν ἀνθῶν εἰσιόντας, τὰ δὲ μεταξὺ

διασχήματα τῆς τριχῆς μηδεμίαν λαμβάνει βαφῆν. ταῦτα λευκὰ μὲν ὄντα, καὶ παρ' ἄλληλα κείμενα τοῖς χρώμασι, ποιεῖ πάντα φαίνεσθαι τὰ ἄνθη λαμπρότερα· τὰ μέλανα δὲ τούναντίον σκιερά καὶ ζοφώδη. διὸ καὶ τὸ καλούμενον ὄρφνιον εὐανθέστερον γίνεται τῶν μελάνων ἢ τῶν λευκῶν· οὕτω γὰρ ἀκρατέστερον αὐτῶν φαίνεται τὸ ἄνθος, κεραυνύμενον ταῖς τῷ μέλανος αὐγαῖς. καθ' αὐτὸ μὲν γὰρ τὸ μεταξὺ διάστημα τῶν πόρων ἔχ' ὀραταὶ διὰ σμικρότητα, καθάπερ ἐδὲ καττίτερος τῷ χαλκῷ κραθεῖς, ἐδὲ τῶν ἄλλων ἔθην τῶν τοιούτων. τῶν δὲ βαπτομένων τὰ χρώματα ἀλλοιῦται διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας.

Τὰ δὲ τριχρώματα καὶ τὰ πτερώματα καὶ τὰ ἄνθη 5 καὶ οἱ καρποὶ καὶ τὰ φυτὰ πάντα ὅτι μὲν ἅμα τῇ κέψει πάσας τὰς τῶν χρωμάτων λαμβάνει μεταβολάς; 15 φανερὸν ἐκ πολλῶν· τίνες δὲ εἰσὶν ἐκάστοις τῶν φυομένων ἀρχαὶ τῶν χρωμάτων, καὶ ποίας τὰς μεταβολὰς ἐκ ποίων λαμβάνουσι, καὶ δι' ἃς αἰτίας ταῦτα πάσχει, κἂν εἴ τις ἄλλας ἀπορίας αὐτοῖς συμβαίνει παρακολουθεῖν, περὶ πάντων τούτων ἐπισκεπτέον ἐκ τῶν τοιούτων. ἐν πᾶσι δὲ τοῖς φυτοῖς ἀρχὴ τὸ ποῶδες ἐστὶ τῶν χρωμάτων· καὶ γὰρ οἱ βλαστοὶ καὶ τὰ φύλλα καὶ οἱ καρποὶ γίνονται κατ' ἀρχὰς ποῶδεις. ἴδιοι δ' ἂν τις τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ὑομένων ὕδατων· ὅπου ἂν πλείονα χρόνον συστήῃ τὸ ὕδωρ, πάλιν ἀποξηραίνόμενον γίνεται τῷ χρώματι ποῶδες. κατὰ λόγον δὲ συμβαίνει καὶ τὸ πρῶτον ἐν πᾶσι τοῖς φυομένοις τῆτο συνίστασθαι τῶν χρωμάτων. τὰ γὰρ ὕδατα πάντα χρονιζόμενα κατ' ἀρχὰς μὲν γίνεται χλωρά, κεραυνύμενα ταῖς τοῦ ἡλίου αὐγαῖς, κατὰ μικρὸν δὲ μελαινώμενα, πάλιν μιγνύμενα τῷ χλωρῷ, γίνεται ποῶδη. τὸ γὰρ ὑγρὸν; ὥσπερ εἴρηται, καθ' ἑαυτὸ παλαιούμενον καὶ καταξηραίνόμενον μελαίνεται, καθάπερ καὶ τὰ ἐν ταῖς δεξαμεναῖς κονιάματα· καὶ γὰρ τούτων ὅσα μὲν ἐστὶν αἶε καθ' ὕδατος, ταῦτα μὲν ἅπαντα γίνονται μέλανα διὰ τὸ καθ' αὐτὰ μὴ ξηραίνεσθαι διαψυχόμενον τὸ ὑγρὸν, ὅσον δ'

1. τρίτον EMPX. || 3. ἀραιὸν μὲν H°. || 4. ἐπὶ] ἐτι M. || ἐπὶ πάντων φαίνεται τις M, ἐπιφαίνεται τις ἐπὶ πάντων H°. || 5. ὕδατος X. || 9. καθαρῆτητα X. || 10. χωρίζεται γὰρ X. || 15. λευκέτατος M. || 17. βάπτεται om L. || 18. πολλὰ δὲ ῥίζαις om X. || δὲ om H°. || ἢ ξύλοις] πολλὰ δὲ P, om EMXi. || 19. ἢ prius om P. || γῆ μὲν πολλὰ P. || 23. πάντα om G°H°. || 24. ἔχει χροῶς ἰδίας G°. || 26. συνίσταν P. || βλαπτομένων H°. || 27. λαμβάνει χροῶς PX, χροῶς ἀπολαμβάνει LG°H°. || 29. ἐκρυέντων L, ἐρρυθέντων X, ἐρρυθέντων c, ἐρρυθέντων EMPir, ἐρρυθέντων QG°H°. || 30. ποῖσι καὶ διαφορὰς καὶ X. || βάθη pr X. || 31. βαπτόντων LMPQXG°H°. || 32. γὰρ] τε X, γὰρ καὶ LG°. γὰρ τῷ χρώματι om H°. || 33. τὴς] εἰς τὸς P. || 34. εἰσιόντα P. || μεταξὺ καὶ διαστήματα P.

1. ταῦτα μὲν ἔν λευκὰ ὄντα PX, ταῦτα μὲν λευκὰ μὲν ὄντα E, ταῦτα μὲν λευκὰ μέγιστα M. || 3. τὰ ἄνθη om X. || 4. δὴ M. || 5. γίνεσθαι ELMPG°H°. || 6. αὐτοῖς X. || 9. καττίτερον L. || 10. ἀλλοιῦνται P. || 14. τὰς om L. || διαφορὰς X. || 15. ἐκάστοις M. || 16. ποῖαι EPG°H°. || 18. συμβαίνει M, συμβαίνει X. || περὶ] ἐπὶ M. || 19. δὲ L. || 23. πάλιν] πάτη πάλιν MPX. || 26. πάντα om PX. || 29. ὕδωρ P. || 30. καὶ] καὶ μὴ PX. || 32. καθ' ὕδατος ἀὰ X. || 33. κατ' αὐτὰ μὲν ξ. X. || 34. διὰ ψυχόμενον M, διαψυχόμενα PX. || τῷ ὑγρῷ PX. || δ' om EMG°H°.

ἀπαντλήμενον ἡλῶται, τὸ μὲν ποῦδες γίνεται διὰ τὸ τὸ ξανθὸν τῷ μέλανι κεράνυσθαι. μᾶλλον μὲν ἔν τῷ ὑγρῷ μελαινομένου τὸ ποῦδες γίνεται κατακορῆς ἰσχυρῶς καὶ πρασοειδῆς. διὸ καὶ πάντων οἱ παλαιοὶ βλαστοὶ πολὺ μᾶλλον εἰσι τῶν νέων μέλανες· οἱ δὲ ξανθότεροι διὰ τὸ 5 μήπω τὸ ὑγρὸν ἐν αὐτοῖς μελαίνεσθαι. τῆς γὰρ αὐξήσεως αὐτῶν βραδυτέρας γιγνομένης, καὶ τῆς ὑγρασίας πολὺν χρόνον ἔμμενουσας, διὰ τὸ ψυχόμενον ἰσχυρῶς μελαίνεσθαι τὸ ὑγρὸν, γίνεται πρασοειδῆς ἀκράτῳ τῷ μέλανι κερανούμενον. ἐν ὅσοις δὲ τὸ ὑγρὸν μὴ μίγνυται ταῖς τῷ 10 ἡλίου αὐγαῖς, τότε διαμένει τὸ χρῶμα λευκόν, εἰ μὴ χροινιζόμενον καὶ καταξηραίνόμενον μελανθῆ πρότερον. διὸ καὶ τὰ μὲν ὑπὲρ γῆς χλωρὰ πάντων τῶν φυομένων τὸ πρῶτον ἔστι, τὰ δὲ κατὰ γῆς, καυλοὶ καὶ ῥίζαι λευκαί. καὶ οἱ βλαστοὶ κατὰ γῆς μὲν ὄντες εἰσι λευκοί, περιαιρε- 15 θείσης δὲ τῆς γῆς τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς, ὡς προείρηται, πάντες γίγονται ποικίλοι διὰ τὸ καὶ τὴν ὑγρασίαν τὴν διὰ τῶν βλαστῶν εἰς αὐτὰς διηθήμενν τοιαύτην ἔχειν τὴν τοῦ χρώματος φύσιν, καὶ ταχέως αὐτὴν εἰς τὴν αὐξήσιν καταναλισκῆσθαι τὴν τῶν καρπῶν· ὅταν δὲ μηκέτι αὐξάνων- 20 ται διὰ τὸ μὴ κρατεῖν ἤδη τὸ θερμὸν τῆς ἐπιρρέουσας τροφῆς, ἀλλὰ καὶ τούναντίον ἀναλύηται τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τῆς θερμότητος. ὅταν δὲ πεκαίνωνται οἱ καρποὶ πάντες, καὶ τῆς ὑπαρχούσης ἐν αὐτοῖς ὑγρασίας συνεφομένης ὑπὸ τε τῷ ἡλίῳ καὶ τῆς τῷ ἀέρος θερμότητος ἕκαστοι ἀπολαμβάνουσι 25 τὰς ἀπὸ τῶν φυτῶν χροίας, καθά ἐρ καὶ τὰ βαπτόμενα τῶν ἀνθῶν. διὰ κατὰ μικρὸν χρωίζονται, καὶ μάλιστα αὐτῶν τὰ πρὸς τὸν ἥλιον ἐστραμμένα καὶ τὴν αἰθέρα. ὡς καὶ τὰς χροίας αὐτῶν ἅμα ταῖς ὕραις ἀπάντων μεταβάλλειν. φανερὸν δὲ τῆτο ἐστίν· οἱ γὰρ τῷ ποῦ- 30 δους χρώματος ἅπαντες ἤδη πεκαίνόμενοι μεταβάλλουσιν εἰς τὸ κατὰ φύσιν χρῶμα. καὶ γὰρ λευκοὶ καὶ μέλανες καὶ φαιοὶ καὶ ξανθοὶ καὶ μελανοειδεῖς καὶ σκιοειδεῖς καὶ

φοινικιοὶ καὶ οἰνωποὶ καὶ κροκοειδεῖς καὶ σχεδὸν ἀπάσας ἔχοντες γίγονται τὰς τῶν χρωμάτων διαφορὰς. ἐπεὶ δὲ τὰ πλεῖστα γίνεται τῶν χρωμάτων πλειόνων κερανούμενων ἀλλήλοις, φανερὸν ὅτι καὶ τὰς ἐν τοῖς φυτοῖς χροίας ἀνάγκη τὰς αὐτὰς ἔχειν κράσεις· διὰ γὰρ τῶν τὸ ὑγρὸν διηθήμενον, καὶ μεθ' ἑαυτοῦ συνεκλύζον, ἀπάσας λαμβάνει τὰς τῶν χρωμάτων δυνάμεις. καὶ τότε συνεφομένη περὶ τὰς τῶν καρπῶν πέψεις ὑπὸ τε τοῦ ἡλίου καὶ τῆς τῷ ἀέρος θερμότητος, ἕκαστα καθ' ἑαυτὰ συνίσταται τῶν χρωμάτων, τὰ μὲν βᾶττον τὰ δὲ βραδυτέρον, καθάπερ 5 συμβαίνει καὶ περὶ τὴν βαφὴν τὴν τῆς πορφύρας. καὶ γὰρ ταύτην ὅταν κόψαντες ἀπασαν ἐξ αὐτῆς τὴν ὑγρασίαν ἐκκλύσωσι, καὶ ταύτην ἐγχεάντες ἔψωσιν ἐν ταῖς χύτραις, τὸ μὲν πρῶτον οὐδὲν ὅλως ἐν τῇ βαφῇ τῶν χρωμάτων φανερὸν ἐστὶ διὰ τὸ κατὰ μικρὸν ἕκαστον αὐτῶν τοῦ ὑγροῦ συνεφομένου μᾶλλον καὶ τῶν ἐπι ὑπαρχόντων ἐν αὐτοῖς χρωμάτων μιγνυμένων ἀλλήλοις πολ- 10 λὰς καὶ ποικίλας λαμβάνειν διαφορὰς· καὶ γὰρ μέλαν καὶ λευκὸν καὶ ὄρφνιον καὶ ἀεροειδῆ καὶ τότε ἅπαν γίνεται συνεψηθέντων, ὡς διὰ τὴν κράσιν μηκέτι καθ' αὐτὸ 15 μηδὲν τῶν ἄλλων χρωμάτων φανερὸν εἶναι. τὸ δ' αὐτὸ τῆτο συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν καρπῶν. ἐν πολλοῖς γὰρ διὰ τὸ μὴ πάσας ἅμα γίνεσθαι τὰς τῶν χρωμάτων πέψεις, ἀλλὰ τὰ μὲν αὐτῶν συνίστασθαι πρότερον τὰ δ' ὕστερον, 20 ἐξ ἑτέρων εἰς ἕτερα μεταβάλλουσιν, ὡς περὶ καὶ οἱ βότρυες καὶ οἱ φοινίκες. καὶ γὰρ τούτων ἔτιοι τὸ μὲν πρῶτον γίνονται φοινικιοὶ, τῷ δὲ μέλανος ἐν αὐτῷ συνισαμένου μεταβάλλουσι πάλιν εἰς τὸ οἰνωπὸν· τὸ δὲ τελευταῖον γίνονται κυανοειδεῖς, ὅταν ἤδη καὶ τὸ φοινικῶν πολλῶ καὶ 25 ἀκράτῳ τῷ μέλανι μιχθῆ. τὰ γὰρ ὕστερον ἐπιγιγνώμενα τῶν χρωμάτων, ὅταν κρατήσῃ, τὰς προτέρας χροίας ἐξ-αλλάττει. μάλιστα δὲ τοῦτο ἐπὶ τῶν μελάνων καρπῶν φανερὸν ἔστιν· σχεδὸν γὰρ αὐτῶν οἱ πλεῖστοι, καθάπερ

1. τὸ] τῆτο corr X. || δὲ PX. || τὸ tertium om EMPX. || 4. πολλοὶ M, πολλῶ P. || 6. μεμελάνθαι vs L. || 7. γιγνομένης EM X. || 10. ἐ] καὶ ἐν P. || μὴ om P. || 13. τῶν om EMPX. || ἐπὶ τὸ πρῶτον P. || 14. αὐλοὶ P. || 15. κατὰ] δὲ κατὰ M. || 16. ὡς περ εἴρηται G°. || 17. διὰ τὸ] διὰ τὸ P, διὰ ELMXG°H°. || 18. αὐτῆς] τῆς X. || ἔχει P. || 20. τὴν om H°. || δὴ μηκέτι αὐξήσεται X. || 22. καὶ om PX. || ἀναλύεται G°, ἀναλίσκεται PX. || 24. συνεψημένης c. || τε] τῆς M. || 25. ἀέρος καὶ τῆς τοῦ ἡλίου Q G°. || ἀπολαμβάνουσι G°H°, λαμβάνουσι LX, λαμβάνουσι EMPcip. || 28. τὸν om H°. || 29. ὡς περ EMPQG°H°i. || 32. φαιοὶ καὶ μέλανες καὶ λευκοὶ G°. || 33. καὶ σκιοειδεῖς — b 1. σχεδὸν om LH°.

1. φοινικιοὶ QXG°. || 2. γίγονται ἔχοντες P. || 3. τὰ] τὰ μὲν PX. || γίγεται L. || 5. γὰρ post τούτων PX, om EM. || 6. συνεκλύζον LH°. || λαμβάνειν ELMPG°H°. || 8. παρὰ L, περὶ τε M. || τῶν om X. || πέψεις om M. || τε τῆς τοῦ ἡλίου θερμότητος καὶ ὑπὸ τῷ ἀέρος G°. || 11. παρὰ L. || 13. ἐκλύσωσι LXG°. || ἐγχεάντες ELMXG°H°. || τοῖς χύτραις ELXH°. || 16. τῷ] δ' EL MPXG°H°. || 19. ὄρφνιον ELH°. || ἅπαντα G°. || 21. ἄλλων om M. || 23. πάσας om G°. || ἅμα post χρωμάτων PXG°, utrobique EH°. || 25. ἕτερα] ἑτέραν M. || 26. ἔτιοι τῷ] ἔτιοτε ELMG°H°. || 27. φοινικιοὶ EMP, φοινικεὶ G°, φοινικιοὶ X. || 29. φοινικῶν LMPXG°H°. || 30. ἄκρω M. || τῷ om ELMG°H°. || 31. πρότερον P. || 32. τῶν om X.

αφται, κατ' αρχάς μὲν ἐκ τοῦ κωίδου μεταβάλλοντες
 μικρὸν ἐπιφωαιζουσι καὶ γίνονται πυρροί, ταχὺ δὲ με-
 θίσκονται πάλιν ἐκ τῆ πυρρῆ καὶ ἀκραίου τῆ μέλας ἐν
 τοῖς κωιδύτοις ἐνυπάρχοντες. θαλεὶ δέ· καὶ γὰρ τὰ κλέ-
 ματα καὶ τὰ ἕνα καὶ τὰ φύλλα πάντων ἐστὶ τῶν κωί-
 των μέλατα διὰ τὸ πλεῖστον ἐν αὐτοῖς ὑπάρχειν τὸν τε-
 αῦτην χροῖαν, ἐπεὶ διότι γε τῶν καρπῶν οἱ μέλατες ἀμ-
 φοτέρων τῶν χρωμάτων μετέχουσι, φανερόν ἐστι· πάντων
 γὰρ ὁ χυλὸς γίνετα τῶν κωιδύτων ἰσοπέως. τὰ δὲ χροῖ-
 ματα ἐν τῇ γενεῇ τριττερῇ τὰ φυσικὰ τῶν μελάνων. 10
 θαλεὶ δέ· καὶ γὰρ τὰ ὑπὸ τοῖς θαλαγγυῖς ἰδαίφα, καὶ
 ἕλας ἔστου συμβαίνει γίνεσθαι μετρία ὑδάτων ἔκθεσις ἐν
 τῆς κωιδύτου, ἀπαντα μεταβάλλει πῶτον ἐκ τῆ κωί-
 δου εἰς τὴ φυσικῶν χροῖμα, καὶ γίνετα τὸ ἰδαίφος εἰς
 ἀν αἵματος ἀσπίως ἐπεφωαιζόμενυ κατά τὸν τύπον τῆς, 15
 καθ' ἐν αὐτῷ λάθη τὴ κωίδου τῶν χρωμάτων τῆ κέψω·
 τὸ δὲ τελευταῖον καὶ τῆς μέλας ἰσχυροῦς γίνετα καὶ
 κωιδύτου. ὅπου συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν καρπῶν. ἐπὶ δὲ
 χρωμάτων ὕστερον ἐπιγυμνόμενυ, ἔσται κωιδύτου τὰ πρό-
 τερον, τὴ χροῖμα τῶν καρπῶν μεταβάλλει, καὶ διὰ τῶν
 κωιδύτων ῥάδιον συνιδεῖται. καὶ γὰρ τῆς ῥιμῆς ὁ καρπὸς καὶ
 τὰ τῶν ῥάδιον φύλλα κατ' αρχάς μὲν γίνετα λευκά, τὴ
 δὲ τελευταῖον ἦδη χρωζόμενον ἐν αὐτοῖς τῶν χυλῶν ὑπὸ
 τῆς κέψω ἀποχρωαίετα, καὶ μεταβάλλει πάλιν εἰς τὴ
 τῆ αἰλουγῆ χροῖμα καὶ τὸ φυσικῶν. τὰ δὲ καὶ κλέως 20
 ἐπ' αὐτοῖς ἔχει χροῖας, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῆς μήκωρος ὁ
 ὀσπὸς καὶ τῆς ἕλας ὁ αἰλουγῆ· καὶ γὰρ οὗτος τὴ μὲν
 πρῶτον γίνετα λευκός, καθάπερ καὶ ὁ τῆς ῥιμῆς καρπός,
 λωικαίους δὲ πάλιν εἰς τὸ φυσικῶν μεταβάλλει χροῖμα,
 τὸ δὲ τελευταῖον πολλῶν τῶ μέλας κωιδύτου γίνετα κωι- 30
 κωιδύτου. διὸ καὶ τὰ τῆς μήκωρος φύλλα τὰ μὲν ἄνω ἔχει
 φυσικῶν παρα τὸ γίνεσθαι ταχέως αὐτῶν τῆ ἀκτε-
 ψω, τὰ δὲ πρὸς τὰς αρχάς μέλατα, ἦδη τῆς κωιδύτου

χροῖματος ἐν αὐτοῖς ἐπιπαρῶτος, ὅσπερ καὶ ἐπὶ τῆ καρ-
 πῶ· καὶ γὰρ τὸ τελευταῖον γίνετα μέλας. ἐν ὅσους δ'
 ὑπάρχει τῶν φυτῶν ἐν χροῖμα μένον, εἰς τὸ λευκὸν ἢ
 τὸ μέλαν ἢ τὸ φυσικῶν ἢ τὸ αἰλουγῆ, τέταν δὲ πάν-
 των οἱ καρπὸς διαμύσσω αἰ τῶν αὐτῶν ἔχοντες τὴ χροῖ-
 ματος φύσει, ἔσται ἀταξ ἐκ τῆ κωιδύτου εἰς ἄλλην χροῖαν
 μεταβάλλωσι. τὰ δ' ἄλλα τῆς καρπῆς ἐπ' ἐῖον μὲν
 ἐμῆχρα συμβαίνει γίνεσθαι, καθάπερ ἔχει καὶ ἐπὶ τῆς
 ῥιμῆς· καὶ γὰρ ὁ καρπὸς αὐτῆς γίνετα φυσικῶς καὶ τὸ
 ἄνω· ἐπ' ἐῖον δὲ κατὰ τῆ χροῖμα διαφέρει, εἰς ἐπὶ
 τε τῆς ἀσπίως καὶ τῆ κωιδύτου· τὸ μὲν γὰρ ἄνω ἐπὶ αὐ-
 τῶν ἀπείτων ζανθός, ὁ δὲ καρπὸς τῶν μὲν μέλας τῶν
 δὲ φυσικῶν. ἰσοπέως δ' ἔχει καὶ ἐπὶ τῆς κωιδύτου· καὶ
 γὰρ τῆς τῆς μὲν ἄνω ἐπὶ λευκῶν ἐκτιωφωαζουσι, ὁ δὲ
 καρπὸς ζανθός. τῆς δὲ μήκωρος τὸ μὲν ἄνω φυσικῶν,
 ὁ δὲ καρπὸς ὁ μὲν μέλας ὁ δὲ λευκός, παρα τὸ καὶ τῆς
 κέψω τῶν ἐνυπάρχοντων ἐν αὐτοῖς χυλῶν κατ' ἄλλους
 γίνεσθαι χροῖας. ῥάδιον δὲ τῆς ἐκ πολλῶν κωιδύτου· καὶ
 γὰρ τῶν καρπῶν ἕνα, καθάπερ εἴρηται, πολλὰς διαφο-
 ρὰς ἔχει τῆ κέψω λαμβάνωσα. διὸ καὶ τὰς ἰσοπέως καὶ
 τῆς χυλῶν κωιδύτου διαφέρει συμβαίνει τοῖς ἄνω καὶ τῆς
 καρπῶν ὀσπικωιδύτου. ἐπὶ δὲ μᾶλλον τῆς ἔσται ἐπ' αὐτῶν
 τῶν ἄνω φανερόν· τῆ γὰρ αὐτῶν φύλλου τὴ μὲν ἔσται
 μέλας τὸ δὲ φυσικῶν, εἰς ὅσον δὲ τὸ μὲν τὴ λευκῶν τὸ δὲ
 πορφυρεῶν. οὐχ ἴσως δὲ τῆς κωιδύτου φανερόν ἐστι ἐπὶ τῆς
 ῥιμῆς· πολλὰς γὰρ ἔχει καὶ τῆς τῆς ἄνω ἐν αὐτῶν κωι-
 κωιδύτου παρα τὰς τῆς κέψω διαφέρει, ὅσπερ καὶ τῶν
 ῥιμῆς, ἔσται ἦδη τεταμένω τυχάνωσα. διὰ καὶ πάν-
 των μάλιστα συμβαίνει γίνεσθαι τῶν ἄνω τὰ ἄνω,
 τὰ δὲ πρὸς τὰς αρχάς ἰσχυροῦς γίνετα κωιδύτου ἰσχυρόν
 γὰρ εἰς ὅσον ὅσπερ ἰσοπέως τὴ ἰσοπέως κωιδύτου ἢ λαβεῖται τῆ
 ὀσπικῶν κέψω. διὸ καὶ τὰ μὲν ἄνω τῆ χροῖμα διαφέρει,
 οἱ δὲ καρπὸς κωιδύτου μεταβάλλωσι· τὰ μὲν γὰρ διὰ

2. δὲ - 3. πυρρῶ] δὲ πάλιν ἐκ τῆ πυρρῆ μεμικρῶται P. || 3. κωί] γίνονται κωιδύτου P, καὶ γίνονται κωιδύτου X. || 4. ὑπάρχοντες P. || 5. γὰρ G°. || γὰρ οὐκ XG°. || 5. ἕνα PX. || 7. μέλας καὶ αἰλουγῆ X. || 8. μετέχουσι τῶν χρωμάτων LG°H°. || 9. τῶν κωιδύτων γίνετα MX. || 10. ἰσοπέως LG°H°, ὑπάρχει E ὑπάρχει M. || φυσικῶν LMX°H°. || 12. ἰσοπέως P. || 14. φυσικῶν LIG°H°. || τὸ οὐκ ELWG°H°. || 15. ἐπεφωαζόμενυ PX. || 19. ἰσοπέως EPXH°. || τὰ οὐκ EM. || πρότερον EPX. || 21. ἕνα: X. ἰσο: MP. || 22. μὲν] καὶ ἦδη G°, οὐκ X. || 23. αὐτοῖς EM. || 24. ἀποχρωαίετα L, ἀποχρωαίετα PX. || 25. φυσικῶν LXH°. || 26. ἐκ LPX. || αὐτοῖς N. || 27. ὁ ἄνω τῆς L, οὐκ ELWG°H°. || αἰλουγῆ E, αἰλουγῆ: X. || καὶ γὰρ καὶ ἔσται X. || 28. ὅσπερ EM. || ἰσο: X. ἰσο: EMP. || 29. φυσικῶν LIG°H°. || 31. ἄνω] ἄλλα G°. || 32. φυσικῶν X, φυσικῶν LH°. || 33. τὸ οὐκ E. || 4. φυσικῶν LMXH°. || αἰλουγῆ LK. || 5. δὲ] δὲ X. || 7. μεταβάλλωσι: P. || 8. συμβαίνει (κωιδύτου γίνετα) X. || 9. ἰσο: EM P, ἰσο: X. || 9. φυσικῶν, εἰ 15 εἰ 24. φυσικῶν LKH°. || 14. τῆ] ἐπὶ P, τῆς X. || ἐπὶ αὐτοῖς EM, αὐτῶν ἐπὶ P. || 12. τῶν με φυσικῶν τῶν δὲ μέλας: ἰσοπέως δὲ ἔσται καὶ τῆς EM, τῶν δὲ μέλας: καὶ φυσικῶν: δὲ καὶ ὁ τῆς LG°H°. || 14. γὰρ] γὰρ καὶ P. || 16. καὶ οὐκ X. || 17. ἢ οὐκ LIG°H°. || 20. τῆ κέψω] καὶ EMK, παρα P. || 22. ἔσται τῆς ἐπὶ μᾶλλον ἐπὶ M. || 24. τῆ] τῆ: MP, ἐπὶ: LG°. || 26. αὐτῶ M. || κωιδύτου: διαφορῆς: καὶ τῆς κέψω: P. || 30. γίνετα: P.

μικρότητα τῆς τροφῆς ταχέως ἐκπέττεται, οἱ δὲ καρποὶ διὰ τὸ πλῆθος τῆς ὑγρασίας εἰς πάσας ἄμα τῇ πέφει τὰς κατὰ φύσιν χροῶς μεταβάλλουσιν. φανερόν δὲ τοῦτο ἐστὶ, καθάπερ εἴρηται πρότερον, καὶ ἐπὶ τῶν βαπτομένων ἀνθῶν. τὰ μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς, ὅταν βάπτοντες τὴν πορφύραν κα-
θίσωσι τὰς αἱματίδας, ὄρφνια γίνονται καὶ μελαιναὶ καὶ ἀεροειδεῖς· τῷ δ' ἀνθους συνεψηθέντος ἰκανῶς ἀλουργῆς γίνονται εὐανθῆς καὶ λαμπρόν. ὥστ' ἀνάγκη καὶ τῶν ἀνθῶν ὁμοίως πολλὰ τοῖς χρώμασι τῶν καρπῶν διαλλάττειν, καὶ τὰ μὲν ὑπερβαίνειν τὰ δὲ ἀπολείπειν τῶν κατὰ
φύσιν χρωμάτων, διὰ τὸ τῶν μὲν ἀτελῆ τῶν δὲ τελείων γίνεσθαι τὴν πέφει. τὰ μὲν οὖν ἀνθῆ καὶ τὰς καρποὺς διὰ ταύτας τὰς αἰτίας συμβαίνει τοῖς χρώμασιν ἀλλήλων διαφέρειν· τὰ δὲ φύλλα τῶν κλείσων δένδρων τὸ τελευταῖον γίνονται ξανθὰ διὰ τὸ τῆς τροφῆς ὑπολειπούσης φθάνειν
αὐτὰ καταξηραίνεσθαι πρότερον ἢ μεταβάλλειν εἰς τὸ κατὰ φύσιν χρῶμα, ἐπεὶ καὶ τῶν ἀπορροέντων καρπῶν ἔνιοι γίνονται τῷ χρώματι ξανθοὶ διὰ τὰ καὶ τούτων τῆς πέφews πρότερον τὴν τροφήν ὑπολείπειν. ἐπὶ δὲ ὁ τε σῆτος καὶ τὰ φυόμενα πάντα· καὶ γὰρ ταῦτα τὸ τελευταῖον γίνονται
ξανθὰ. τὸ γὰρ ὑγρὸν ἐν αὐτοῖς ἔκετι μελαινόμενον διὰ τὸ καταξηραίνεσθαι ταχέως ποιεῖ τὴν τοῦ χρώματος μεταβολήν. μελαινόμενον γὰρ καὶ τῷ χλωρῷ κεραννύμενον γίνονται, καθάπερ εἴρηται, ποῦδες· ἀσθενεζέρου δὲ τῷ μελανοῦ αἰετι γινομένη, πάλιν κατὰ μικρὸν εἰς τὸ χλωρὸν μεταβάλλει
χρῶμα, καὶ τὸ τελευταῖον γίνονται ξανθόν, ἐπεὶ τὰ γε τῆς ἀπίου φύλλα καὶ τῆς ἀνδράχνης καὶ τινῶν ἄλλων πεττόμενα γίνονται φοινικιά. πλὴν ὅσα καὶ τέτων καταξηραίνεται ταχέως, ταῦτα γίνονται ξανθὰ διὰ τὸ τούτων πρὸ τῆς πέφews τὴν τροφήν ὑπολείπειν. τὰς μὲν ἔν τῶν φυτῶν
διαφορὰς μάλιστα εὐλόγον συμβαίνειν διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας.

6 Γίνεται δὲ καὶ τὰ τριχώματα καὶ τὰ πτερώματα καὶ τὰ δέρματα καὶ ἵππων καὶ βοῶν καὶ προβάτων καὶ ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζῶων ἀπάντων καὶ λευκὰ καὶ

φαῖα καὶ πυρρά καὶ μέλανα διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, λευκὰ μὲν ὅταν ἐπὶ ὑπὸ τῆς πέφews τὸ ὑγρὸν τὸ οἰκίον ἔχον χρῶμα καταξηρανηθῇ, μέλανα δὲ τὸναντίον ὅταν αὐτῶν ἐν τῇ γενέσει τὸ περὶ τὸν χροῦτα ὑγρὸν, καθάπερ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, παλαιόμενον καὶ χρονοζόμενον διὰ τὸ πλῆθος μελανθῆ· πάντων γὰρ τῶν τοιούτων ὁ τε χροῦς καὶ τὰ δέρματα γίνεται μέλανα. φαῖα δὲ καὶ πυρρά καὶ ξανθὰ καὶ τὰς ἄλλας ἔχοντα χροῶς, ὅσα φθάνει καταξηραίνεσθαι πρότερον ἢ τελείως ἐν αὐτοῖς μεταβάλλειν εἰς τὸ μέλαν χρῶμα τὸ ὑγρὸν. οἷς δ' ἂν ἀνωμάλως τῆτο συμβῆ, καὶ τὰ χρώματα τοιαῦτα γίνεται ποικίλα. διὸ καὶ πάντα τοῖς δέρμασι καὶ τῷ χρώματι συνακολουθεῖ, ἐπεὶ καὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἐμπύρων καὶ τὰ τριχώματα γίνεται λευκὰ πυρρα, τῶν δὲ μελάνων μέλανα· καὶ κατὰ μέρος τι τοῦ σώματος ἐξανθήσῃ λευκῇ, καὶ τὰς τρίχας ἴσχυουσιν ἅπαντες λευκὰς κατὰ τὸν τόπον τοῦτον, καθάπερ καὶ τὰ ποικίλα τῶν ζῶων. ὅτως ἅπαντα τὰ τριχώματα καὶ τὰ πτερώματα τοῖς δέρμασι συνακολουθεῖ, καὶ τὰ κατὰ μέρος καὶ τὰ κατὰ σῶμα ὅλον. ὁμοίως δὲ τούτοις ὄπλα καὶ χηλαὶ καὶ ῥύγχη καὶ κέρατα· καὶ γὰρ ταῦτα τῶν μὲν μελάνων γίνεται μέλανα, τῶν δὲ λευκῶν λευκὰ, διὰ τὸ καὶ τούτοις ἅπασιν διὰ τῷ δέρματος τὴν τροφήν εἰς τὴν ἐκτὸς περιοχὴν διηθεῖσθαι. ὅτι δὲ τῆτο ἐστὶν αἴτιον, ἢ χαλεπὸν ἐκ πολλῶν συνιδεῖν. τῶν τε γὰρ παιδίων ἀπάντων αἱ κεφαλαὶ κατ' ἀρχὰς μὲν γίνονται πυρραὶ διὰ τὴν ὀλιγότητα τῆς τροφῆς. φανερόν δὲ τοῦτό ἐστιν· καὶ γὰρ ἀσθενεῖς αἱ τρίχες καὶ ἀραιαὶ καὶ βραχεῖαι τὸ πρῶτον ἅπασιν ἐπιγίνονται τοῖς παιδίοις. προύσης δὲ τῆς ἡλικίας μελαίνονται πάλιν χροζόμενοι αὐτοῖς διὰ τὸ πλῆθος τῆς ἐπιρρεούσης τροφῆς. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὴν ἦβην καὶ τὸ γένειον, ὅταν ἀρχῶνται τὸ πρῶτον ἠβᾶν καὶ γενεῖαν, καὶ αὐταὶ γίνονται κατ' ἀρχὰς μὲν πυρραὶ ταχέως διὰ τὴν ὀλιγότητα τῆς ὑγρασίας ἐν αὐταῖς καταξηραίνεσθαι, τῆς τροφῆς δὲ πλέον ἐπὶ τὸν τόπον ἐπιφερομένης μελαίνονται πάλιν. αἱ δὲ ἐπὶ τῷ σώματι κλείσων χρόνον πυρραὶ διαμένουσι διὰ τὴν ἔν-

3. χροῶς] ἄμα χροῶς *EMX*. || 4. καὶ om *X*. || 5. γὰρ om *X*. || 6. ὄρφνια *ELMG·H^o*, ὄρφνια *X*. || μέλανα καὶ ἀεροειδῆ *X*. || 7. ἀλουργὸν *L*. || 8. εὐανθῆς ante 7. γίνεται *ELMG·H^o*, om *X*. || 13. ἀλλήλους *H^o*. || 14. φύλλα] πολλὰ *ELMPXG·H^o*. || 15. ἀπολείπειν *LPX*. || 17. ἐπιρροέντων *ELMG·H^o*. || 18. τῷ χρώματι om *X*. || 20. ἅπαντα *M*. || γίνονται *M*. || 25. πάλιν] πάντα *H^o*. || 28. φοινικία *G^oH^o*, φοινικία *L*. || καταξηραίνεται καὶ τίτων *P*. || 30. ὑπολείπειν τὴν τροφήν *P*. || 31. εὐλογον μάλιστα *L*.

1. πυρρά καὶ φαῖα *X*. || 3. αὐτὴν *EMG·H^o*, αὐτὴ *L*. || 4. τὸ περιττὸν χρῶμα *ELMG·H^o*. || 7. ξανθὰ καὶ πυρρά *P*. || 9. ἐν αὐτοῖς om *X*. || 10. ἀν codicibus deest. || 11. editi κάτω τῶν δέρμασι τὰ τριχώματα. || 12. συνακολουθεῖ *L*, συνακολουθεῖ καὶ τῷ κατὰ μέρος *X*. || 13. ἐμπύρων *EMP*. || χρώματα *X*. || γίνονται *G·H^o*. || 15. λευκὸν *LH^o*, λευκῶς *G^o*. || τὰς om *X*. || λευκὰς ἅπαντες *X*. || 17. τὰ] καὶ τὰ *P*. || τὰ om *P*. || 18. ἀκολουθεῖ *P*. || 19. μόνον *ELMG·H^o*. || ἐπὶ *L*. || 20. μὲν om *EMPX*. || 24. τε om *X*. || 28. χροζόμενης *EH^o*, χροζόμενης *PX*. || 29. αὐτῆς *P*. || 30. ἔμως *M*. || 33. τῆς δὲ τροφῆς *P*, τῆς τροφῆς δὲ *E*. || 34. φερομένης *LXG·H^o*. || μελαίνοντα *H^o*. || κάτω *H^o*, πάσαι *L*.

δειαν τῆς τροφῆς. ἐπεὶ καθ' ὃν ἂν χρόνον αὐξηθῶσι, καὶ ταύτας ὁμοίως συμβαίνει μελαίνεσθαι καθάπερ καὶ τὰς ἐπὶ τῆς ἕβης καὶ τῆς κεφαλῆς. φανερόν δ' ἐστίν· καὶ γὰρ ὅσα μῆκος ἔχει τῶν τριχωμάτων, ὡς τὸ πολὺ ἐστὶ τὰ μὲν πρὸς τῷ σώματι μελάντερα, τὰ δὲ πρὸς τοῖς ἄκροις ξανθότερα. καὶ αἱ μὲν τῶν προβάτων καὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων, διὰ τὸ τὴν τροφήν ἐλαχίστην αὐτοῖς ἐπὶ τούτους φέρεσθαι τὸς τόπους, καὶ καταξηραίνεσθαι ταχέως. γίνονται δὲ καὶ τὰ πτερώματα τῶν μελάνων ὀρνίθων τὰ μὲν πρὸς τῷ σώματι μελάντερα πάντων, τὰ δὲ πρὸς τοῖς ἄκροις ξανθότερα. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον τοῦτον καὶ τὰ περὶ τὸν τράχηλον, καὶ ὅλως ὅσα βραχεῖαν τὴν τροφήν λαμβάνει. ὁῦλον δέ· καὶ γὰρ πρὸ τῆς κολιώσεως ἅπαντα τὰ τριχώματα μεταβάλλει καὶ γίνεται πυρρά διὰ τὸ κάλιν τὴν τροφήν ὑπολείπουσαν καταξηραίνεσθαι ταχέως. τὸ δὲ τελευταῖον λευκά, πρότερον ἢ μελανθῆναι τὸ ὑγρὸν, τῆς τροφῆς ἐν αὐτοῖς ἐκπεττομένης. μάλιστα δὲ τῶτο ἐπὶ τῶν ὑποζυγίων φανερόν ἐστιν· πάντων γὰρ τὰ τριχώματα γίνεται λευκά. τῶν γὰρ τόπων οὐ δυναμένων ὁμοίως ἐπισπᾶσθαι τὴν τροφήν διὰ τὴν ἀσθένειαν τὴν τῷ θερμῷ, ταχέως καταξηραίνεσθαι τὸ ὑγρὸν γίνεται λευκόν. καὶ τὰ περὶ τοὺς προτάφους μάλιστα πάντων κολιῶνται, καὶ ὅλως περὶ τοὺς ἀσθενεῖς καὶ πεπονηκότας τῶν τόπων. παρὸ καὶ παρὰ πάντα μάλιστα εἰς τῶτο τὸ χρῶμα μεταβάλλει, ὅταν τὴν φύσιν παραλλάξῃ τὴν οἰκίαν. καὶ γὰρ λαγῶς ἤδη γέγονε λευκός, καὶ μέλας δὲ ποτε πέφηνε καὶ ἔλαφος καὶ ἄρκτος, ὁμοίως δὲ τέτοις καὶ ὄρνυξ καὶ κέρδιξ καὶ χελιδών. ὅταν γὰρ ἀσθενήσῃ τῇ γενέσει, πάντα τὰ τοιαῦτα διὰ τὴν ὀλιγότητα τῆς τροφῆς πρὸ ὥρας ἐκπεττόμενα γίνεται λευκά. οὕτως καὶ τὰ τῶν παιδῶν εὐθύς καὶ τὰς κεφαλὰς ἴσχει λευκάς καὶ τὰ βλέφαρα καὶ τὰς ὀφρῦς, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἐκάσῳ πρὸς τὸ γῆρας φανερώς ἄκασι δι' ἀσθένειαν καὶ ὀλιγότητα [τῆς τροφῆς] συμβαίνει τὸ πάθος. διὰ

καὶ τὰ κλείσα τῶν ζώων ἀσθενέστερα γίνεται τὰ λευκά τῶν μελάνων· πρότερον γὰρ ἢ τὴν αὐξήσει αὐτῶν τελεωθῆναι διὰ τὴν ὀλιγότητα τῆς τροφῆς ἐκπεττόμενα γίνεται λευκά, καθάπερ καὶ τῶν καρπῶν ὅσοι νεοσηκότες τυγχάνουσιν· καὶ γὰρ ἔτσι πολὺ μᾶλλον δι' ἀσθένειαν ἐκπέττονται. ὅσα δὲ γίνεται λευκά, πολὺ διαφέροντα ἐκ τῶν ἄλλων, οἷον ἵπποι καὶ κύνες. τὰ δὲ τοιαῦτα μεταβάλλει πάντα ἐκ τῷ κατὰ φύσιν χρώματος εἰς τὸ λευκὸν διὰ τὴν εὐτροφίαν. τὸ γὰρ ὑγρὸν ἐν τοῖς τοιούτοις εἰ χρονοζόμενον, ἀλλ' ἀναλισκόμενον διὰ τὴν αὐξήσειν, οὐ γίνεται μέλαν. τὰ κλείσα γὰρ ἐστὶ τῶν τοιούτων ὑγρά καὶ εὐσάρκα διὰ τὴν εὐτροφίαν. διόπερ ὑδὲ μεταβάλλει τὰ λευκά τῶν τριχωμάτων. φανερόν δὲ τῶτο ἐστίν· καὶ γὰρ τὰ μέλανα πρότερον τῆς κολιώσεως γίνεται πυρρά, ἤδη τῆς τροφῆς ἐν αὐτοῖς ὑπολείψεως καὶ μᾶλλον ἐκπεττομένης, τὸ δὲ τελευταῖον λευκά. καίτοι τινὲς ὑπολαμβάνουσι μέλανα γίνεσθαι πάντα διὰ τὸ συγκαέσθαι τὴν τροφήν αὐτῶν ὑπὸ τῷ θερμῷ καθάπερ καὶ τὸ αἷμα καὶ τῶν ἄλλων ἕκασον, διαμαρτάνοντες. ἔνια γὰρ καὶ τῶν ζώων εὐθύς ἐν ἀρχῇ γίνεται μέλανα, οἷον κύνες καὶ αἶγες καὶ βόες, καὶ ὅλως ὅσων τὰ δέρματα καὶ τὰ τριχώματα κατ' ἀρχὰς ἔχει τροφήν, προίσεως δὲ τῆς ἡλικίας ἤττον. καίτοι γε ἐκ ἐχρήν, ἀλλὰ πάντων ἔδει καὶ τὰ τριχώματα μελαίνεσθαι κατὰ τὴν ἀκμὴν, καθ' ὃν ἂν χρόνον μάλιστα αὐτῶν ἰσχύη καὶ τὸ θερμόν, καὶ μᾶλλον ἅπαντα κολιῶσθαι κατ' ἀρχὰς. πολὺ γὰρ ἀπάντων ἀπὸ πρώτης ἀσθενέστερόν τι γίνεται τὸ θερμόν ἢ καθ' ὃν χρόνον ἀρχεται τὰ τριχώματα αὐτῶν λευκαίνεσθαι. φανερόν δὲ τῶτο ἐστὶ καὶ ἐπὶ τῶν λευκῶν. ἔνια μὲν γὰρ εὐθύς ἴσχει τὸ χρῶμα λευκότατον, ὅσα καὶ τούτων πλείστην ἔχει κατ' ἀρχὰς τροφήν, καὶ μὴ πρὸ ὥρας ἐν αὐτῇ καταξηραίνεται τὸ ὑγρὸν· προίσεως δὲ τῆς ἡλικίας ξανθά, τροφῆς αὐτοῖς ἐλάττονος ὕστερον ἐπιρροέσης. τὰ δὲ ἐν ἀρχῇ μὲν γίνεται ξανθά, κατὰ δὲ τὴν ἀκμὴν λευκά-

2. ταῦτα *EG^aH^c*. || συμβαίνει ὁμοίως *G^c*. || 3. καὶ τῆς] καὶ τὰς ἐπὶ τῆς *LG^aH^c*. || γὰρ om *LH^c*. || 5. τῷ σώματος *L*. || 6. μὲν om *LG^aH^c*. || 7. τὴν om *X*. || αὐτοῖς om *LG^aH^c*. || 9. τὰ post καὶ om *M*. || 11. τῶτον τρόπον *P*. || 12. λαμβάνουσι *L*. || 13. πρὸ] ὑπὸ *LG^aH^c*, πρὸ τῆς ὑπὸ *E*] om *P*. || λειώσεως *E*, τελειώσεως *LMG^aH^c*. || 15. ἀπολείπουσαν *P*. || 17. ὑπαζύγῃ *P*. || 18. ἐστὶ om *P*. || 20. τὴν ante τοῦ om *L*. || 21. γίνεται] φαίνεται λευκὸν γεγονός *P*. || 22. τελειοῦται *P*. || παρὰ *H^c*. || 23. πάντα τὰ χρώματα μάλιστα εἰς τῶτο μεταβάλλει *X*. || 26. δὴ *L*. || 27. ὄρνυξ *EMPX*. || 31. ἔχει *LH^c*. || 33. τῆς τροφῆς om *ELMPXG^aH^c*. || τὸ πάθος] τῶτο *X*.

1. γίνονται *PX*. || τὰ] τὰ δὲ *X*. || 2. πρότερα *H^c*. || γὰρ ἢ] τῷ γὰρ *P*, γὰρ *E*. || 6. ὅσα] τὰ *L*. || γίνονται *LPXG^aH^c*. || 7. δὴ *X*. || πάντα μεταβάλλει *LG^aH^c*. || 10. ἀλλ' et οὐ om *ELMG^aH^c*. || 11. εὐκάρπα *ELMG^aH^c*. || 14. γίνονται *LMG^aH^c*. || 15. ἀπολείψεως *ELM*. || 17. αὐτῇ *ELMPG^aH^c*. || 19. καὶ om *PX*. || 22. γε om *P*. || 23. δι' *ELMG^aH^c*, omissis innox μελαίνεσθαι κατὰ. || 24. ἀρχῇ *P*. || ἂν post αὐτῶν *ELM*, om *P*. || καὶ om *G^c*. || 25. ποιῆσθαι *EMi*, ποιῆσθαι γε *P*. || 26. ἀπὸ πρώτης post θερμόν *P*. || 30. πλείστην κατ' ἀρχὰς ἔχει *PH^c*, κατ' ἀρχὰς ἔχει πλείστην *G^c*, κατ' ἀρχὰς πλείστην ἔχει *L*. || πρὸ ὥρας] προέφθασεν *PX*. || 31. καταξηραίνεσθαι *EMPX*. || 32. ξανθὸν *PX*. || τροφῆς ἐν αὐτοῖς *X*. || ὕστερον ante ἐλάττονος *LG^aH^c*, om *X*.

τατα, καθάπερ καὶ τῶν ὀρνίθων μεταβάλλουσι τὰ χρώματα κάλιν τῆς τροφῆς ἐν αὐτοῖς ὑπολειπύσης. δηλοῖ δὲ πάντα γὰρ αὐτὰ γίνεται ξανθὰ καὶ περὶ τὸν τράχηλον, καὶ ὅλως ὅσα σπανίζει τροφῆς τῆς ἐν αὐτοῖς ὑπολειπούσης. δῆλον δὲ ὥσπερ γὰρ καὶ τὸ πυρρὸν εἰς τὸ μέλαν μεταβάλλει καὶ τὸ μέλαν κάλιν εἰς τὸ πυρρὸν, οὕτω καὶ τὸ λευκὸν εἰς τὸ ξανθόν. συμβαίνει δὲ τῆτο καὶ ἐπὶ τῶν φυτῶν· ἐνια γὰρ ἐκ τῆς ὑσέρας πέψεως ἀνατρέχει κάλιν ἐπὶ τὴν προτέραν. μάλιστα δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς ῥοιᾶς φανερόν ἐστιν. τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς οἱ κόκκοι γίνονται φοινικοῖ, 10 καὶ τὰ φύλλα, δι' ὀλιγότητα τῆς τροφῆς ἐκπεττομένης· ὑστερον δὲ κάλιν μεταβάλλουσι εἰς τὸ ποῶδες χρῶμα, πολλῆς τροφῆς ἐπιρρέουσας καὶ τῆς πέψεως ἔχ ὁμοίως δυναμένης κρατεῖν· τὸ τελευταῖον δὲ πεττομένης ἤδη τῆς τροφῆς κάλιν γίνεται τὸ χρῶμα φοινικεῖν. καθόλου δὲ εἰπεῖν 15 καὶ περὶ τῶν ἄλλων τριχωμάτων καὶ πτερωμάτων, ἅπαντα λαμβάνει τὰς μεταβολάς, οἷς μὲν, καθάπερ εἴρηται, τῆς τροφῆς ἐν αὐτοῖς ὑπολειπύσης, οἷς δὲ πύκνωσιν πλεοναζύσης. διόπερ ἄλλα κατ' ἄλλους χρόνους τῆς ἡλικίας καὶ λευκώτατα καὶ μελάντατα γίνεται τῶν τριχωμάτων, ἐπεὶ 20

καὶ τῶν κοράκων τὰ πτερώματα τὸ τελευταῖον εἰς τὸ ξανθὸν χρῶμα μεταβάλλει, τῆς τροφῆς ἐν αὐτοῖς ὑπολειπούσης. τῶν δὲ τριχωμάτων οὐδὲν ἔτε φοινικεῖν ἢ ἄλουργες οὔτε πράσινον οὔτε ἄλλην οὐδεμίαν ἔχον τοιαύτην γίνεται χροῖαν, διὰ τὸ πάντα τὰ τοιαῦτα χρώματα γίνεσθαι μιγνυμένων αὐτοῖς τῶν τοῦ ἡλίου αὐγῶν, ἔτι δὲ τῶν τριχωμάτων ἀπάντων τῶν ὑγρῶν ἐντὸς τῆς σαρκὸς συμβαίνει τὰς μεταβολάς, καὶ μηδεμίαν αὐτὰ λαμβάνειν μίξιν. δῆλον δ' ἐστίν· καὶ γὰρ τῶν πτερωμάτων τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς οὐδὲν γίνεται τῷ χρωματι τοιοῦτον, ἀλλὰ καὶ τὰ ποικίλα τῶν ὀρνέων πάνθ' ὡς εἰπεῖν μέλανα, οἷον ὃ τε ταῶς καὶ ἡ περιστερὰ καὶ ἡ χελιδὼν· ὕστερον δὲ λαμβάνει πάσας τὰς τοιαύτας ποικιλίας, ἤδη τῆς πέψεως αὐτῶν ἔξω τῷ σώματος γιγνομένης, ἐν τε τοῖς πτερώμασι καὶ τοῖς καλαίοις· ὥστε 25 συμβαίνει, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν φυτῶν, καὶ τῶν ἔξω τῷ σώματος γίνεσθαι τὴν τῶν χρωμάτων πέψιν. διὸ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ζώων, τὰ τ' ἐνυδρὰ καὶ τὰ ἔρπετα καὶ τὰ κογχίλια, πανταυθεν πᾶς ἰσχεῖ χρωμάτων μορφάς, πολλῆς καὶ τῶν τοῖς τῆς πέψεως γινομένης. τὴν μὲν ἔν περὶ τὰ χρώματα θεωρίαν μάλισ' ἂν τις ἐκ τῶν εἰρημένων δύνατο συνιδεῖν.

2. κάλιν om P. || 3. πάντα — 5. δῆλον δὲ om P. || 5. γὰρ] δι EMPX, om L. || μέλαν] λευκὸν LG^oH^o. || 8 et 12. κάλιν] πάντα L. || 9. ῥοιᾶς EMP, ῥοιᾶς X. || 10. γὰρ om L. || κόκκοι ELMPX et corr G^o, κόκκοι H^o. || φοινικεῖο EMP, φοινικεῖο G^o, φοινικεῖο X. || 13. τροφῆς πολλῆς X. || 15. πάντι L. || φοινικεῖν LXG^oH^o. || 16. καὶ ante πτ. om E. || 19. ἄλλος τὸς χρόνους P. || 20. μέλανα P. || τῶν] καὶ τῶν EMPX.

1. εἰς ξανθὸν X, ἐξηραθὲν P. || 3. φοινικεῖν LXH^o. || 4. ὀρνέων ἄλλην LG^oH^o. || 6. ἐτι] ἐτι EMG^oH^o. || 7. ἐντὸς] ἐν τῇ H^o, ἐν τῷ ELMG^o. || συμβαίνει ELH^o. || 8. αὐτῶν M. || 9. τὰ] τὰ L. || 10. τριχώματι MP. || 12. ὕστερον] ἕτερον E, ἕτερον M. || τὰς] ἤδη τὰς M. || 12. ποικιλίας] ἤδη ποικιλίας E. || τῆς πέψεως αὐτῶν ἤδη τῷ σώματος ἔξω P. || 13. πτερωμάσιν P. || καλαίοις EM, καλαίοις X, λόφοις P. || 15. καθάπερ om G^o. || καὶ τῶν om X. || 16. τῷ] τῶν τῷ ELMG^oH^o. || τῶν χρωμάτων om G^o. || 17. τὰ ante ἔρπ. om X. || 17. τὰ om EMP. || πάντα δ' ἀπάσας EPX. || διαφορὰς X. || 18. τῶν G^o. || γιγνομένης P. || περὶ] ἐκ τῶν περὶ EMPX. || 20. post συνιδεῖν p: † ὃ τῆς περιστερᾶς τράχηλος διαφόρων χρωμάτων φαντασίαν ποιεῖ διὰ τὴν τῷ ἡλίῳ ἀκτίνα. προσβαλλύσης γὰρ κῆτις τῷ τράχηλῳ τῆς ἀκτίνας παρὰ τὴν τῷ ὄμματι θέσιν πρὸς ἄλλην καὶ ἄλλην θέσιν τοῖς μὲν κωκυτοῖς φαίνεται, τοῖς δὲ χρυσοῖς, τοῖς δὲ μέλαις, ἄλλοις ἄλλοις.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΑΚΟΥΣΤΩΝ.

Τὰς δὲ φωνὰς ἀπάσας συμβαίνει γίνεσθαι καὶ τὸς ψό-
 φους ἢ τῶν σωμάτων ἢ τοῦ ἀέρος πρὸς τὰ σώματα προσ-
 πέκτοντος, ἐ τῷ τὸν ἀέρα σχηματίζεσθαι, καθάπερ οἰονταί
 τινες, ἀλλὰ τῷ κινεῖσθαι παραπλησίως αὐτὸν συσσελλόμε-
 νον καὶ ἐκτεινόμενον καὶ καταλαμβανόμενον, ἔτι δὲ συγ-
 κρούοντα διὰ τὰς τῷ πνεύματος καὶ τῶν χορδῶν γιγνομένης
 πληγᾶς. ὅταν γὰρ τὸν ἐφεξῆς ἀέρα πληγῇ τὸ πνεῦμα τὸ
 ἐμπέκτον αὐτῷ, ὃ ἀπὸ ἤδη φέρεται βίᾳ, τὸν ἐχόμενον αὐ-
 τοῦ προωθῶν ὁμοίως, ὥςτε πάντη τὴν φωνὴν διεκτείνειν τὴν
 αὐτήν, ἐφ' ὅσον συμβαίνει γίνεσθαι καὶ τοῦ ἀέρος τὴν κί-
 νησιν. διαχειῖται γὰρ ἐπὶ πλείονα ἢ βίᾳ τῆς κινήσεως αὐ-
 τοῦ γιγνομένου, ὥσπερ καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀπὸ τῶν πο-
 ταμῶν καὶ ἀπὸ τῆς χύρας ἀποκινύοντα. τῶν δὲ φωνῶν
 τυφλαὶ μὲν εἰσι καὶ νεφώδεις ὅσαι τυγχάνουσιν αὐτοῦ
 κατακεκλιγμέναι· λαμπραὶ δὲ οὔσαι πόρρω διατείνουσι,
 καὶ πάντα πληροῦσι τὸν συνεχῆ τόπον. ἀναπνέομεν δὲ τὸν
 μὲν ἀέρα πάντες τὸν αὐτόν, τὸ δὲ πνεῦμα καὶ τὰς φω-
 νὰς ἐκπέμπομεν ἀλλοίως διὰ τὰς τῶν ὑποκειμένων ἀγ-
 γείων διαφορὰς, δι' ὧν ἐκάστου τὸ πνεῦμα περαιούται
 [τᾶ] πρὸς τὸν ἔξω τόπον. ταῦτα δὲ ἐστὶν ἢ τε ἀρτηρία καὶ
 ὁ πνεύμων καὶ τὸ στόμα. κλείστην μὲν ἔν διαφοράν ἀπ-
 εργαζονται τῆς φωνῆς αἱ τε τοῦ ἀέρος πληγαὶ καὶ οἱ τοῦ
 στόματος σχηματισμοί. φανερόν δ' ἐστίν· καὶ γὰρ τῶν
 φθόγγων αἱ διαφοραὶ πᾶσαι γίνονται διὰ ταύτην τὴν αἰ-
 τίαν, καὶ τὸς αὐτὰς ὁρῶμεν μιμημένους καὶ ἴκτων φωνὰς
 καὶ βατράχων καὶ ἀηδῶν καὶ γεράων καὶ τῶν ἄλλων
 ζῶων σχεδὸν ἀπάντων, τῷ αὐτῷ χρωμένους πνεύματι καὶ
 ἀρτηρία, παρὰ τὸ τὸν ἀέρα διαφόρως ἐκπέμπειν αὐτὸς ἐκ
 τοῦ σώματος. πολλὰ δὲ καὶ τῶν ὀρνέων, ὅταν ἀκούσωσι,
 μιμῶνται τὰς τῶν ἄλλων φωνὰς διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν.
 ὁ δὲ πνεύμων ὅταν ἢ μικρὸς καὶ πυκνὸς καὶ σκληρὸς, ἔτε
 δέχεσθαι τὸν ἀέρα δύναται πολὺν εἰς αὐτὸν ἔτε ἐκπέμπειν
 πάλιν ἔξω, ἠδὲ τὴν πληγὴν ἰσχυράν ἠδὲ εὐρωσον ποιεῖσθαι
 τὴν τοῦ πνεύματος. διὰ γὰρ τὸ εἶναι σκληρὸς καὶ πυκνὸς
 καὶ συνδεδεμένος οὐ δύναται λαμβάνειν τὴν διασολὴν ἐπὶ
 πολὺν τόπον, οὐδὲ πάλιν ἐκ πολλοῦ διασηματος συνάγων

αὐτὸν ἐκθλίβειν βίᾳ τὸ πνεῦμα, καθάπερ ἔδ' ἡμεῖς ταῖς
 φύσαις, ὅταν ὥσι σκληραὶ καὶ μήτε διαστέλλεσθαι μήτε
 πιέζεσθαι δύνωνται ῥαδίως. τῆτο γὰρ ἐστὶ τὸ κοῖνὸν τὴν τοῦ
 πνεύματος πληγὴν εὐρωστον, ὅταν ὁ πνεύμων ἐκ πολλοῦ
 διασηματος συνάγων αὐτὸν ἐκθλίβῃ τὸν ἀέρα βιαίως. δῆ-
 λον δὲ τῆτ' ἐστίν· οὐδὲ γὰρ τῶν ἄλλων μορίων ἕθεν ἐκ μι-
 κρᾶς ἀποστάσεως δύναται ποιεῖσθαι τὴν πληγὴν ἰσχυράν·
 οὔτε γὰρ τῷ σκέλει δυνατόν ἐστὶν οὔτε τῇ χειρὶ πατάξαι
 σφοδρῶς ἠδὲ ἀπορρῖψαι πόρρω τὸ πληγόν, εἰ μὴ τις αὐ-
 τῶν ἐκατέρω ἐκ πολλοῦ λάβῃ τῆς πληγῆς τὴν ἀπόστασιν.
 εἰ δὲ μή, σκληρὰ μὲν ἢ πληγὴ γίνεταί διὰ τὴν συντονίαν,
 ἐκβιάζεσθαι δὲ οὐ δύναται πόρρω τὸ πληγόν, ἐπεὶ οὔθ' οἱ
 καταπέλται μακρὰν δύναται βάλλειν ἢθ' ἢ σφενδόνη ἔτε
 τόξον, ἢ σκληρὸν καὶ μὴ δύνηται κάμπτεσθαι, μηδὲ
 τὴν ἀναγωγὴν ἢ νευρὰ λαμβάνειν ἐπὶ πολὺν τόπον. εἰάν
 δὲ μέγας ὁ πνεύμων ἢ καὶ μαλακὸς καὶ εὐτονος, πολὺν
 τὸν ἀέρα δύναται δέχεσθαι, καὶ τοῦτον ἐκπέμπειν πάλιν,
 ταμειόμενος ὡς ἂν βύληται διὰ τὴν μαλακότητα καὶ διὰ
 τὸ ῥαδίως αὐτὸν συσέλλειν. ἢ δὲ ἀρτηρία μακρὰ μὲν ὅταν
 ἢ καὶ στενὴ, χαλεπῶς ἐκπέμπουσιν ἔξω τὴν φωνὴν καὶ
 μετὰ βίας πολλῆς διὰ τὸ μῆκος τῆς τῷ πνεύματος φορᾶς.
 φανερόν δ' ἐστίν· πάντα γὰρ τὰ τοὺς τραχήλους ἔχοντα
 μακρὸς φθέγγονται βιαίως, οἷον οἱ χῆνες καὶ γέρανοι καὶ
 ἀλεκτρούνες. μᾶλλον δὲ τῆτο καταφανές ἐστὶν ἐπὶ τῶν αὐ-
 τῶν· πάντες γὰρ χαλεπῶς πληροῦσι τοὺς βόμβυκας καὶ
 μετὰ συντονίας πολλῆς διὰ τὸ μῆκος τῆς ἀποστάσεως. ἔτι
 δὲ τὸ πνεῦμα διὰ τὴν ξυνοχωρίαν ὅταν ἐντὸς θλιβόμενον
 εἰς τὸν ἔξω τόπον ἐκπέσῃ, παραχρῆμα διαχειῖται καὶ σκε-
 δάννυται, καθάπερ καὶ τὰ ρεύματα φερόμενα διὰ τῶν εὐ-
 ρίπων, ὥςτε μὴ δύνασθαι τὴν φωνὴν συμμένειν μηδὲ δια-
 τείνειν ἐπὶ πολὺν τόπον. ἅμα δὲ καὶ δυσαμίετον ἀνάγκη
 πάντων τῶν τοιούτων εἶναι τὸ πνεῦμα καὶ μὴ ῥαδίως ὑπη-
 ρετῆν. ὅσων δὲ ἐστὶ μέγα τὸ διάσημα τῆς ἀρτηρίας, τῶν
 δὲ τοιούτων ἔξω μὲν περαιεῖσθαι συμβαίνει τὸ πνεῦμα ῥα-
 δίως, ἐντὸς δὲ φεράμενον διαχειεσθαι διὰ τὴν εὐρυχωρίαν,
 καὶ τὴν φωνὴν γίνεσθαι κενὴν καὶ μὴ συνεστώσαν, ἔτι δὲ

Codex M^o.

b. 8. ἠδὲ γὰρ M^o. || 9. αὐτὸν ἐκατέρω ποιήσας ἐκ M^o. || 10. ἀνάστασιν M^o. || 11. δύναται λάμπεσθαι M^o. || 28. τόπον om M^o. || 33. μέγα] μετὰ M^o.

μη δύνασθαι διαιρεῖσθαι τῷ πνεύματι τὸς τοιούτους διὰ τὸ
 μη συνειδῆσθαι τὴν ἀρτηρίαν αὐτῶν ὅσων δ' ἐστὶν ἀνω-
 μάτως καὶ μὴ πάντοθεν ἔχει τὴν διάσπασιν ὁμοίαν, τούτους
 ἀναγκαῖον ἀπασῶν μετέχειν τῶν δυσχερεῶν. καὶ γὰρ
 ἀνωμάτως αὐτοῖς ἀνάγκη τὸ πνεῦμα ὑπηρετεῖν καὶ θλί-
 βεσθαι καὶ καθ' ἕτερον τρόπον διαχεῖσθαι κάλιν. βραχείας
 δὲ τῆς ἀρτηρίας ἕως ταχὺ μὲν ἀνάγκη τὸ πνεῦμα ἐκπέμ-
 πειν καὶ τὴν πληγὴν ἰσχυροτέραν γίνεσθαι τὴν τῷ αἵματος,
 πάντας δὲ τὸς τοιούτους ὀξύτερον φωνεῖν διὰ τὸ τάχος τῆς
 τῷ πνεύματος φορᾶς. ἢ μόνον δὲ συμβαίνει τὰς τῶν ἀγ-
 γείων διαφορὰς, ἀλλὰ καὶ τὰ πάθη πάντα τὰς φωνὰς
 ἄλλοιῶν. ὅταν μὲν γὰρ ὡσιν ὑγρασίας πλήρη πολλῆς ὁ τε
 πνεῦμων καὶ ἡ ἀρτηρία, διασπᾶται τὸ πνεῦμα καὶ οὐ δύ-
 ναται περαῖσθαι εἰς τὸν ἕξω τρόπον συνεχῶς διὰ τὸ προσ-
 κίπτειν καὶ γίνεσθαι παχὺν καὶ ὑγρὸν καὶ δυσκίνητον, κα-
 θάπερ καὶ περὶ τὸς κατάρρους καὶ τὰς μέθας. ἐὰν δὲ ξη-
 ρὸν ἢ τὸ πνεῦμα παντελῶς, σκληροτέρα ἢ φωνὴ γίνεταί
 καὶ διεσκοπμένη· συνεχεῖ γὰρ ἡ νοτίς, ὅταν ἢ λεπτή, τὸν
 αἶρα, καὶ ποιεῖ τινὰ τῆς φωνῆς ἀπλότητα. τῶν μὲν ἔν
 ἀγγείων αἱ διαφοραὶ καὶ τῶν παθῶν τῶν περὶ αὐτὰ γιγνομέ-
 νων τοιαύτας ἕκασται τὰς φωνὰς ἀποτελεῦσιν. αἱ δὲ φωναὶ
 δοκεῖσι μὲν εἶναι καθ' ἕς ἂν ἕκασται γίνονται τόπος, ἀκό-
 μαν δὲ πασῶν αὐτῶν, ὅταν ἡμῖν προσπέσωσι πρὸς τὴν ἀ-
 κούην. ἢ γὰρ ὡσθὲς ὑπὸ τῆς πληγῆς ἀπὸ μέχρι μὲν τινος
 φέρεται συνεχῆς, ἔπειτα κατὰ μικρὸν αἰεὶ διακινεῖται μάλ-
 λον, καὶ τούτῳ γινώσκουμεν πάντας τὸς ψόφους καὶ τοὺς
 πόρρω γιγνομένους καὶ τὸς ἐγγύς. δῆλον δ' ἐστίν· ὅταν γὰρ
 τις λαβῶν κέραμον ἢ αὐλὸν ἢ σάλπιγγα, προσθεῖς τε ἐτέ-
 ρω πρὸς τὴν ἀκούην, διὰ τῶν λαλῆ, πᾶσαι δοκοῦσιν αἱ
 φωναὶ παντελῶς εἶναι πλησίον τῆς ἀκοῆς διὰ τὸ μὴ σκε-
 δάνυσθαι τὸν αἶρα φερόμενον, ἀλλὰ διατηρεῖσθαι τὴν φω-
 νὴν ὁμοίαν ὑπὸ τῷ περιέχοντος ὄργανου. καθάπερ ἔν καὶ ἐπὶ
 τῆς γραφῆς, ὅταν τις τοῖς χρώμασι τὸ μὲν ὁμοίον ποιῆσῃ
 τῷ πόρρω τὸ δὲ τῷ πλησίον, τὸ μὲν ἡμῖν ἀνακεχωρηκέναι
 δοκεῖ τῆς γραφῆς τὸ δὲ προέχειν, ἀμφοτέρων αὐτῶν ὄντων
 ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐπιφανείας, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ψόφων καὶ
 τῆς φωνῆς, ὅταν ἢ μὲν ἤδη διαλελυμένη προσκίπτῃ πρὸς
 τὴν ἀκούην ἢ δὲ τις συνεχῆς, ἀμφοτέρων αὐτῶν ἀφικνου-
 μένων πρὸς τὸν αὐτὸν τόπον, ἢ μὲν ἀφεσηκέναι πόρρω δο-
 κεῖ τῆς ἀκοῆς ἢ δ' εἶναι σύνεγγος, διὰ τὸ τὴν μέντοι πόρ-

ρωθεν ὁμοίαν εἶναι, τὴν δὲ πλησίον. σαφεῖς δὲ μάλιστα αἱ
 φωναὶ γίνονται παρὰ τὴν ἀκρίβειαν τὴν τῶν φθόγγων.
 ἀδύνατον γὰρ μὴ τελῶς τούτων διηρθρωμένων τὰς φωνὰς
 εἶναι σαφεῖς, καθάπερ καὶ τὰς τῶν δακτυλίων σφραγιῖδας,
 ὅταν μὴ διατυπωθῶσιν ἀκριβῶς. διόπερ ἔτε τὰ παιδία δὴ-
 ναται διαλέγεσθαι σαφῶς, οὔτε οἱ μεθύνοντες, οὔτε οἱ γέ-
 ροιτες, ἢ ὅσοι φύσει τραυλοὶ τυγχάνουσιν ὄντες, ἢ ὅλιος
 ὅσων εἰσὴν αἱ γλώτται καὶ τὰ στόματα δυσκίνητα. ἴσπερ
 γὰρ καὶ τὰ χαλκεῖα καὶ τὰ κέρατα συνηχῶντα ποιεῖ τοὺς
 ἀπὸ τῶν ὄργανων φθόγγους σαφεσέρους, ἔτως καὶ ἐπὶ τῆς
 διαλέξεως πολλὴν ἀσάφειαν ἀπαργάζεται τὰ ἐκπίπτοντα τῶν
 πνευμάτων ἐκ τῷ σώματος, ὅταν μὴ διατυπωθῶσιν ὁμοίως.
 οὐ μόνον δὲ ἐαυτῶν τινὰ παρεμφαίνουσιν ἀσάφειαν, ἀλλὰ
 καὶ τὸς διηρθρωμένους τῶν φθόγγων ἐμποδίζουσιν, ἀνομοίως
 αὐτῶν γιγνομένης τῆς περὶ τὴν ἀκοὴν κινήσεως. διὸ καὶ
 μᾶλλον ἐνὸς ἀκούοντες συνιέμεν ἢ πολλῶν ἅμα ταῦτά
 λεγόντων, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν χορδῶν· καὶ πολὺ ἦττον,
 ὅταν προσαυλῆ τις ἅμα καὶ κιθαρῖζῃ, διὰ τὸ συγχεῖσθαι
 τὰς φωνὰς ὑπὸ τῶν ἐτέρων. ἔχ ἡμιστὰ δὲ τῶτο ἐπὶ τῶν
 συμφωνιῶν φανερόν ἐστιν· ἀμφοτέρους γὰρ ἀποκρύπτεσθαι
 τὸς ἡχους συμβαίνει ὑπ' ἀλλήλων. ἀσαφεῖς μὲν ἔν φωναὶ
 γίνονται διὰ τὰς εἰρημένους αἰτίας, λαμπραὶ δὲ γίνονται
 καθάπερ ἐπὶ τῶν χρωμάτων· καὶ γὰρ ἐκεῖ τὰ μάλιστα
 δυνάμενα τὰς ὄψεις κινεῖν, ταῦτα εἶναι συμβαίνει τῶν
 χρωμάτων λαμπρότητα. τὸν αὐτὸν τρόπον τῶν φωνῶν
 ταύτας ὑποληπτέον εἶναι λαμπρότητας, ὅσαι μάλιστα δύ-
 ναται προσκίπτουσαι κινεῖν τὴν ἀκούην. τοιαῦται δὲ εἰσιν αἱ
 σαφεῖς καὶ πυκναὶ καὶ καθαραὶ καὶ πόρρω δυνάμεναι δια-
 τεῖναι· καὶ γὰρ ἐν τοῖς ἄλλοις αἰσθητοῖς ἅπασιν τὰ ἰσχυ-
 ρότερα καὶ πυκνότερα καὶ καθαρώτερα σαφεσέρας ποιεῖ τὰς
 αἰσθήσεις. δῆλον δὲ τὸ γὰρ τελευταῖον αἱ φωναὶ πᾶσαι
 γίνονται κωφαί, τῷ αἵματος ἤδη διαχεομένου. δῆλον δ' ἐστὶ
 κάπλι τῶν αὐλῶν. τὰ γὰρ ἔχοντα τῶν δευτέρων τὰς γλωτ-
 τας πλαγίας μαλακωτέραν μὲν ἀποδίδωσι τὴν φωνήν, ἔχ
 ὁμοίως δὲ λαμπράν· τὸ γὰρ πνεῦμα φερόμενον εὐθέως εἰς
 εὐρυχωρίαν ἐκπίπτει, καὶ ἐκεῖ φέρεται σύντονον ἢ δὲ συν-
 εσηκός, ἀλλὰ διεσκοδασμένον. ἐν δὲ ταῖς σκληροτέραις
 γλώτταις ἢ φωνὴ γίνεταί σκληροτέρα καὶ λαμπρότερα, ἂν
 πίεσῃ τις αὐτὰς μᾶλλον τοῖς χεῖλοισι, διὰ τὸ φέρεσθαι τὸ
 πνεῦμα βιαιότερον. αἱ μὲν ἔν λαμπραὶ τῶν φωνῶν γίνον-

20. αἱ om M^c. || αὐτὰ] τὰ αὐτὰ M^c. || 21. ἕκαστα M^c. || 22. ἕκασται] ἐν ἑκάστῃ M^c. || 32. ἔν om M^c. || 35. περιέχων M^c. || 37. ἢ] γὰρ ἢ M^c. || 40. μέττοι] μὲν τῆ;

2. τὴν ante τῶν om M^c. || 9. χαλκία M^c. || 12. ἐκ τῷ σώματος om M^c. || 13. δὲ om M^c. || 25. τὸν om M^c. || 27. κινεῖν] λικεῖν M^c. || δὲ] δαί M^c. || 37. συνηροτέρας γλώσσας M^c.

ται διὰ τὰς εἰρημνίας αἰτίας· παρὸ καὶ δεῦσι ἢ χείρους εἶναι τῶν λυσιῶν αἰ καλόμεναι φαιαί. πρὸς γὰρ τὰ πάθη καὶ τὰς πρεσβυτέρας ἡλικίας μᾶλλον ἀρμόττειν αἰ τραχύτεραι καὶ μικρὸν ὑποσυγκυμῆναι καὶ μὴ λίαν ἔχουσαι τὸ λαμπρὸν ἐκφανές. ἄμα δὲ καὶ διὰ τὴν συντονίαν οὐχ ὁμοίως εἰσὶν εὐπειθεῖς. τὸ γὰρ βίβη φερόμενον δυσταμίευτον. ὅτε γὰρ ἐπιτεῖναι βῆθιον, ὡς βύλεται τις, ὅτε ἀνίεναι. ἐπὶ δὲ τῶν αὐλῶν γίνονται αἱ φωναὶ λαμπραὶ, καὶ τῶν ἄλλων ὀργάνων, ὅταν τὸ ἐπιπίπτον πνεῦμα πυκνὸν ἢ καὶ σύντονον. ἀνάγκη γὰρ καὶ τῷ ἔξωθεν ἀέρος τοιαύτας γίνεσθαι τὰς πληγὰς, καὶ μάλιστα τὰς φωνὰς ὅταν διαπέμπτοσιν συνεχῶς πρὸς τὴν ἀκοήν, ὡσπερ καὶ τὰς ὀσμάς καὶ τὸ φῶς καὶ τὰς θερμότητας. καὶ γὰρ πάντα ταῦτα ἀραιότερα φαινόμενα πρὸς τὴν αἴσθησιν ἀσημότερα γίνονται, καθάπερ καὶ οἱ χυλοὶ κραθῆντες τῷ ὕδατι καὶ ἑτέροις χυλοῖς. τὸ γὰρ αὐτὸ παρῆχον αἴσθησιν ἀσφαφεῖς ἐκάστῳ κοινὴ τὰς ὁμοίαις. ἀπὸ δὲ τῶν ἄλλων ὀργάνων οἱ τῶν κεράτων ἔχουσι πυκνοὶ καὶ συνεχεῖς πρὸς τὸν αἶρα προσκίπτοντες ποῦσι τὰς φωνὰς ἀμαυράς· διὸ δὲ τὸ κέρας τὴν φύσιν ἔχουσι τῆς αὐξήσεως ὀμαλῆν καὶ λείαν καὶ μὴ ταχέως ἐκιδροραμικυῖαν. ἀνάγκη γὰρ μαλακότερα καὶ χαυνότερα γίνεσθαι τὰ τοιαῦτα τῶν κεράτων, ὅσπερ τοὺς ἔχουσιν διασπᾶσθαι καὶ μὴ συνεχεῖς ἐκπίπτειν δι' αὐτῶν μηδὲ γεγενῆσθαι ὁμοίως διὰ τὴν μαλακότητα καὶ τὴν ἀραιότητα τῶν πέτρων. μηδὲ πάλιν εἶναι δυσαιετῆ τὴν φύσιν. μηδὲ τὴν σύμφυτον ἔχειν πυκνὴν καὶ σκληρὰν καὶ δύσφερον· καθ' ὅτι γὰρ ἂν προσκίβῃ φερόμενος ὁ ἔχος, αὐτὸ λαμβάνει τὴν κατάπαυσιν καὶ ἰστί περιπίπτει πρὸς τὸν ἔξω τόπον, ὡς κωφὸς καὶ ἀνομαλὸς ἐκπίπτειν τὸς ἔχους ἐκ τῶν τοιούτων κεράτων. ὅτι δὲ ἡ φωνὴ γίνονται κατὰ τὴν εὐθυπερίαν φανεροῖ ἐστὶ ἐπὶ τῶν ἰσῶν καὶ ὅλας ἐπὶ τῶν ἔξω τῶν μεγάλων, ὅταν αὐτὰ σαταμίζουσιν. ἔστι γὰρ κρῖνον ὅτι τῷ ὅτι αἶρα κατὰ τὸ ἕτερον ὁ ἔχος φέρεται συνεχῶς. εἰ μὲν τι ἔχη εὐσταθίαν τὸ ἔξωθεν· εἰ δὲ μὴ μέχρι τότε προελθὼν αὐτὸ καταπαύεται διασπασθεῖς. τεταμῆσθαι δὲ καὶ τὸς ἔχους καὶ ὁ δυνατὸς δι' αὐτῶν εὐθυπερίαν καταπαύειν δὲ τῶν ἐστὶ καὶ ἐπὶ τῶν χαλεκῶν, ὅταν μῶσι τὰς ἀπερτεμῆσθαι γυλάδας τῶν ἀφαιμάτων ἢ τὰ περὶ τῆσιν, τῷ σφαιρικῷ· διὸ καὶ τῶν καὶ τῶν ἔχους ἀφαισὶ καὶ ψέφου. ἂν δὲ τις αὐτὰ τῶν διαδοῖς παύσθαι σφαιρικῶν τὸν ἔχον· ὅτι γὰρ τότε προελθὼν ὁ τρομακὸς ὅταν προσκίβῃ πρὸς τὴν μαλακίαν, αὐτὸ πικταί

τὴν κατάπαυσιν. πολὺ δὲ καὶ ἡ ὀπτήσις ἢ τῶν κεράτων συμβάλλεται καὶ πρὸς εὐφωμίαν. μᾶλλον μὲν γὰρ κατοπτηθέντα παραπλήσιον τὸν ἦχον ἔχουσι τῷ κεράμῳ διὰ τὴν σκληρότητα καὶ τὴν σύγκουσιν· εἰ δὲ τις αὐτὰ κατὰ τῆσιν ὀπτήσῃ, ἀπαλώτερον μὲν ἀφήσιν διὰ τὴν μαλακότητα τὸν ἦχον, οὐ δύναται δὲ γεγενῆσθαι ὁμοίως. διὸ καὶ τὰς ἡλικίας ἐκλέγονται· τὰ μὲν γὰρ τῶν γερόντων ἐστὶ ξηρὰ καὶ πεπωρωμένα καὶ χαῦνα, τὰ δὲ τῶν νέων ἀπαλὰ παντελῶς καὶ πολλὴν ἔχοντα ἐν αὐτοῖς ὑγρασίαν. δεῖ δὲ εἶναι, καθάπερ εἴρηται, τὸ κέρας ξηρὸν καὶ πυκνὸν ὀμαλῶς καὶ εὐθύπερον καὶ λείον. ὅτω γὰρ ἂν μάλιστα συμβαίνοι καὶ τὸς ἔχους πυκνὸς καὶ λείος καὶ ὀμαλὸς φέρεσθαι δι' αὐτῶν, καὶ τῷ ἔξωθεν ἀέρος τὰς πληγὰς γίνεσθαι τοιαύτας, ἐπεὶ καὶ τῶν χορδῶν εἰσὶν αἱ λειότεραι βέλτεσαι καὶ τοῖς πᾶσιν ὀμαλωτάται, καὶ τὴν κατεργασίαν ἔχουσι πάντοθεν ὀμοίαν, καὶ τὰς συμβολὰς ἀδήλως τὰς τῶν νεύρων· ὅτω γὰρ συμβαίνοι καὶ ταύτας ποιεῖσθαι τὰς τῷ ἀέρος πληγὰς ὀμοιοτάτας. δεῖ δὲ καὶ τῶν αὐλῶν εἶναι τὰς γλώττας πυκνὰς καὶ λείας καὶ ὀμαλὰς, ὅπως ἂν καὶ τὸ πνεῦμα διαπορευῆται δι' αὐτῶν λείον καὶ ὀμαλὸν καὶ μὴ διασπασμένον. διὸ καὶ τὰ βεβρεγμένα τῶν ζευγῶν καὶ τὰ πεπωκῆτα τὸ σίγαλον εὐφωμότερα γίνονται, τὰ δὲ ξηρὰ κωφάφωνα. ὁ γὰρ αἶρα διὰ ὑγρῶ καὶ λείω φέρεται μαλακὸς καὶ ὀμαλός. ὅλων δὲ καὶ γὰρ αὐτὸ τὸ πνεῦμα, ὅταν ἔχη ροτῖδα, καλὸν ἔπει προσκίπτει πρὸς τὰ ζεύγη καὶ διασπᾶται· τὸ δὲ ξηρὸν μᾶλλον ἀντιλαμβάνεται καὶ τὴν πληγὴν ποιεῖται σκληροτέραν διὰ τὴν βίαν. αἱ μὲν ἔν διαφοραῖς τῶν ἔχους γίνονται διὰ τὰς εἰρημνίας αἰτίας. σκληραὶ δ' εἰσὶ τῶν φωτῶν ὅταν βιαίως πρὸς τὴν ἀκοήν προσκίπτουσι· διὸ καὶ μάλιστα παρεχῶσι τὴν τῶν. τοιαῦται δ' εἰσὶ αἱ δυσκρητέστεραι καὶ μετὰ κλεισῆς φερόμεται βίας· τὸ γὰρ ὑπερκεῖ ταχέως ἢ δυνατῶν τὴν πληγὴν ὑπερκεῖται, ἀλλ' ἀπειροῦς τρέπεται. ὅλων δὲ τὰ γὰρ ὑπερκεῖται τῶν βελῶν βιαιστάτη φέρεται τῶν φωνῶν, καὶ τὰ βεβρεγμένα φερόμενα διὰ τῶν εὐφωμῶν· καὶ γὰρ ταῦτα γίνονται σφαιρικῶτα περὶ αὐτὰς τὰς σφαιρικῆς ἢ ὀπτήσῃ ταχέως ὑπερκεῖται, ἀλλὰ ὅτι πολλὰς ἀδήλως βίας. ὁμοίως δὲ τῶν σφαιρικῶν καὶ περὶ τὰς φωνὰς καὶ τὸς ψέφους. φανεροῖ δ' ἐστὶ· τῶν γὰρ εἰ βιαίως γίνονται σφαιρικῶν καθάπερ καὶ τῶν κωφῶν καὶ τῶν σφαιρῶν. ἔστι αὐτῶντα βιαίως καὶ τῷ χαλεκῷ καὶ τῷ εὐφωμῶν. καὶ γὰρ αὐτὸ τῶν ἀκοῶν γίνονται σφαιρικῶν

4 ἀπορροατικῶν N°. 1 5 ἰσῶν N°. 1 6 ἀπὸ δὲ N°. 1 35 τῶν ἰσῶν N°. 1 42 τῶν ἰσῶν N^o.
1. τοῦ N°. 1 12. καὶ ἰσῶν ὅσα N°. 1 31. τῶν N°. 1 38. ἔπει τῶν. 1 42. τῶν ὅσα N^o.

καὶ μαλακῆς, ὅταν ἐλαύνωσι κατεφυγμέναν καὶ σκληρὰν
 ἦδη τὸν σίδηρον. ἐπὶ δὲ ἀπὸ τῆς ῥήγης, ὅταν ῥινῶσι καὶ
 χαράττωσι τὰ σιδήρια καὶ τὰς πρίνας, ἐπὶ καὶ τῶν βροχῶν
 τῶν αἰ βιαίωταται γίνονται σκληρόταται καὶ τῶν ὑδάτων
 τὰ καλύμενα ραγδαία τὴν βίαν. ἢ μὲν γὰρ τραχυτῆς τῆς
 πνεύματος ποιεῖ τὴν φωνὴν ὀξεῖαν, ἢ δὲ βίᾳ σκληρᾶς.
 διόπερ ἢ μόνον συμβαίνει τὸς αὐτοὺς ὅτε μὲν ὀξύτεραν ὅτε
 δὲ βαρυτέραν, ἀλλὰ καὶ σκληροτέραν καὶ μαλακωτέραν.
 καίτοι τινὲς ὑπολαμβάνουσι διὰ τὴν σκληρότητα τῶν ἀρτη-
 ρῶν τὰς φωνὰς γίνεσθαι σκληράς, διαμαρτανόντες· τῆρ
 μὲν γὰρ βραχύ τι συμβάλλεται παντελῶς, ἀλλ' ἢ αὐ-
 πνεύματος γιγνομένη πληγὴ βιαίως ὑπὸ τῷ πνεύματι.
 ὡςπερ γὰρ καὶ τὰ σώματα τῶν μὲν ἐξιν ὑγρὰ καὶ μα-
 λακὰ τῶν δὲ σκληρὰ καὶ σύντονα, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ
 ὁ πνεύμων. διόπερ τῶν μὲν μαλακῶν ἐκπίπτει τὸ πνεῦμα,
 τῶν δὲ σκληρῶν καὶ βίαιον, ἐπεὶ διότι γε τὴν ἀρτηρίαν
 αὐτὴν μικρὰν τινα συμβαίνει παρέχεσθαι δύναμιν, ῥαδίον
 συνδεῖν. ἕδεμία γὰρ ἐξιν ἀρτηρία σκληρὰ τοῖς αὐλοῖς
 ὁμοίως· ἀλλ' ἔθεν ἦττον δι' αὐτῆ καὶ διὰ τῆτων φερομένη
 τῷ πνεύματος οἱ μὲν μαλακῶς αὐλοῦσιν οἱ δὲ σκληρῶς.
 δῆλον δὲ τῶν ἐξιν καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς αἰσθήσεως· καὶ γὰρ
 αὐ ἐπιτείνῃ τις τὸ πνεῦμα βιαίωτερον, εὐθέως ἢ φωνὴ
 γίνεσθαι σκληροτέρα διὰ τὴν βίαν, κἂν ἢ μαλακωτέρα.
 τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῆς σάλπιγγος· διὸ καὶ
 πάντες, ὅταν κωμάζωσιν, ἀνιάσιν ἐν τῇ σάλπιγγι τὴν τῆ
 πνεύματος συντονίαν, ὅπως αὐ ποῶσι τὸν ἦχον ὡς μα-
 λακώτατον. φανερὸν δ' ἐξιν καὶ ἐπὶ τῶν ὀργάνων. καὶ
 γὰρ αἱ κατεσραμμέναι χορδαί, καθάπερ εἴρηται, τὰς φω-
 νὰς ποῶσι σκληροτέρας, καὶ τὰ κατωπητέμενα τῶν κερά-
 των. κἂν τις ἀπτηται τῶν χορδῶν ταῖς χερσὶ βιαίως καὶ
 μὴ μαλακῶς, ἀνάγκη καὶ τὴν ἀνταπόδοσιν αὐτὰς ἔτω
 πάλιν ποιεῖσθαι βιαίωτεραν. αἱ δὲ ἦττον κατεσραμμέναι
 καὶ τὰ ὠμότερα τῶν κεράτων τὰς φωνὰς ποιεῖ μαλακω-
 τέρας, καὶ τὰ μακρότερα τῶν ὀργάνων. αἱ γὰρ τῷ ἀέρος
 πληγαὶ καὶ βραδυτέρας καὶ μαλακωτέρας γίνονται διὰ
 τὰ μήκη τῶν τόπων, αἱ δ' ἐπὶ τῶν βαρυτέρων σκληροτά-
 ται διὰ τὴν κατάτασιν τῶν χορδῶν. δῆλον δ' ἐξιν· καὶ
 γὰρ αὐτῆ τῷ ὀργάνῳ σκληροτέρας συμβαίνει γίνεσθαι τὰς
 φωνὰς, ὅταν μὴ κατὰ μέσον τις ἀπτηται τῶν χορδῶν,
 διὰ τὸ μᾶλλον αὐτῶν τὰ πρὸς αὐτῷ τῷ ζυγῷ καὶ τῷ
 χορδοτόνῳ κατατετάσθαι. συμβαίνει δὲ καὶ τὰ νερθηκίνα
 τῶν ὀργάνων τὰς φωνὰς ἔχειν ἀπαλωτέρας· οἱ γὰρ ἦχοι

πρὸς μαλακῶν προσπίπτουτες ἔχ ὁμοίως ἀποπηδῶσι μετα-
 βίας. τραχύνεσθαι δὲ συμβαίνει τὰς φωνὰς, ὅταν ἢ πληγὴ
 μὴ μία γένηται τῷ ἀέρος παντός, ἀλλὰ πολλαχῆ κατὰ
 μικρὰ διεσπασμένη. καθ' αὐτὸ γὰρ ἕκαστον τῶν τῷ ἀέρος
 μορίων προσπίπτει πρὸς τὴν ἀκοήν, ὡς αὐ ἀπὸ πληγῆς
 ἑτέρας ὄν διεσπασμένην ποιεῖ τὴν αἰσθησιν, ὡς τὴν μὲν
 διαλείπει τὴν φωνὴν, τὴν δὲ προσπίπτειν βιαίωτερον, καὶ
 γίνεσθαι τὴν ἀφὴν τῆς ἀκοῆς ἀνομοίαν, ὡςπερ καὶ ὅταν
 τι τῶν τραχέων ἡμῶν προσπίπτῃ πρὸς τὸν χροῦτα. μάλιστα
 ἢ τῶτο συμφανές ἐξιν ἐπὶ τῆς ῥήγης· διὰ γὰρ τὸ τὴν τῷ
 ἀέρος πληγῆν ἅμα γίνεσθαι κατὰ μικρὰ καὶ πολλά,
 τραχεῖς οἱ ψόφοι προσπίπτουσιν ἀπ' αὐτῶν πρὸς τὴν ἀκοήν,
 καὶ μᾶλλον, ὅταν πρὸς σκληρὸν τι παρατρίβωνται, καθά-
 περ καὶ ἐπὶ τῆς ἀφῆς· τὰ γὰρ σκληρὰ καὶ τραχεῖα βιαίω-
 τερον ποιεῖται τὴν αἰσθησιν. δῆλον δὲ τῶτο ἐξιν καὶ ἐπὶ
 τῶν ρευμάτων· τοῦ γὰρ ἐλαφῆ γίνεται πολὺ πάντων τῶν
 ὑγρῶν, ὁ ψόφος ἀθλοτέρος διὰ τὴν συνέχου τῶν τῶν
 μορίων, λεπταὶ δ' εἰσὶ τῶν φωνῶν, ὅταν ὀλίγον ἢ τὸ
 πνεῦμα, τὸ ἐκπίπτει. διὸ καὶ τῶν παιδιῶν γίνονται
 λεπταί, καὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν εὐνύχων, ὁμοίως δὲ
 καὶ τῶν διαλελυμένων διὰ νόσον ἢ πόνον ἢ ἀτροφίαν· ἢ
 δύνανται γὰρ πολὺ τὸ πνεῦμα διὰ τὴν ἀσθένειαν ἐκπέμ-
 τεω. δῆλον δ' ἐξιν καὶ ἐπὶ τῶν χορδῶν· ἀπὸ γὰρ τῶν
 λεπτῶν καὶ τὰ φωνία γίνεται λεπτά καὶ ξενὰ καὶ τρι-
 χῶδη, διὰ τὸ καὶ τῷ ἀέρος τὴν πληγῆν γίνεσθαι κατὰ
 ξενόν. οἷας γὰρ αὐ τὰς ἀρχὰς ἔχουσι τῆς κινήσεως αἱ τῷ
 ἀέρος πληγαί, τοιαύτας καὶ τὰς φωνὰς συμβαίνει γίνε-
 σθαι προσπίπτουσας πρὸς τὴν ἀκοήν, εἶον ἀραιὰς ἢ πυκνὰς,
 ἢ μαλακὰς ἢ σκληράς, ἢ λεπτὰς ἢ παχείας. αἰ γὰρ ὁ
 ἕτερος ἀπὸ τοῦ ἑτερον κινῶν ὡσαύτως ποιεῖ τὴν φωνὴν ἄπα-
 σαν ὁμοίαν, καθάπερ ἔχει καὶ ἐπὶ τῆς ὀξύτητος καὶ τῆς
 βαρύτητος· καὶ γὰρ τὰ τάχη τὰ τῆς πληγῆς τὰ ἕτερα τοῖς
 ἑτέροις συνακολουθῶντα διαφυλάττει τὰς φωνὰς ταῖς ἀρχαῖς
 ὁμοίως. αἱ δὲ πληγαὶ γίνονται μὲν τῷ ἀέρος ὑπὸ τῶν
 χορδῶν πολλαὶ καὶ κεχωρισμέναι, διὰ δὲ μικρότητα τῷ
 μεταξύ χρόνῳ τῆς ἀκοῆς ἢ δυναμένης συναισθάνεσθαι τὰς
 διαλείψεις, μία καὶ συνεχῆς ἡμῶν ἢ φωνὴ φαίνεται, καθά-
 περ καὶ ἐπὶ τῶν χρωμάτων· καὶ γὰρ τῆτων τὰ διεσπαστά
 δοκεῖ πολλακίς ἡμῶν συναπτειν ἀλλήλοις, ὅταν φέρωνται
 ταχέως. τὸ δὲ αὐτὸ συμβαίνει τοῦτο καὶ περὶ τὰς συμ-
 φωνίας. διὰ γὰρ τὸ περισυγκαταλαμβάνεσθαι τὰς ἑτέρας
 ἤχους ὑπὸ τῶν ἑτέρων, καὶ γίνεσθαι τὰς καταπαύσεις αὐ-

3. χαράττωσι M°. || 30. τις οἷα M°. || 35. βαρυτέρας M°. || 39. τι M°.

8. καὶ οἷα M°. || 11. κατὰ] καὶ γὰρ M°. || 25. κατάτασιν M°. || 31. ὁμοίως M°. || 37. διαλείψεις M°.

τῶν ἄραι· λαμβάνουσιν ἡμᾶς αἱ μεταξύ γιγνόμεναι φωναί· πλεονάκις μὲν γὰρ ἐν πάσαις ταῖς συμφωνίαις ὑπὸ τῶν ἄξυτέρων φθόγγων αἱ τῷ ἀέρος γίνονται· πληγαὶ δὲ τὸ τάχος τῆς κινήσεως· τὸν δὲ τελευταῖον τῶν ἤχων ἄρα συμβαίνει προσπίπτειν ἡμῖν πρὸς τὴν ἀκοήν καὶ τὸν ἀπὸ 5 τῆς βραδυτέρας γιγνόμενον· ὥστε τῆς ἀκοῆς ἡ δυνάμεις ἀποθάνουσαι, καθάπερ εἶρηται, καὶς μεταξύ φωνῶν, ἄρα δοκῶμεν ἀμφοτέρων τῶν φθόγγων ἀκείνῃ συνεχῶς. παχῆται δ' εἰσὶ τῶν φωνῶν τὸναντίον, ὅταν ἢ τὸ πνεῦμα πολὺ καὶ ἀβρόον ἐκπίπτει· διὸ καὶ τῶν ἀνδρῶν εἰσὶ παχύτεραι 10 καὶ τῶν τελείων αὐλῶν, καὶ μᾶλλον ὅταν πληρώσῃ τις αὐτὸς τῷ πνεύματι. φανερὸν δ' ἐστίν· καὶ γὰρ ἂν πῖσθι τις τὰ ζεύγη, μᾶλλον ὄξυτέρα ἢ φωνή γίνεσθαι καὶ λεπτότερα. καὶ κατασπάσῃ τις τὰς σύριγγας, καὶν δὲ ἐπιλάβῃ, καμπλείων ὁ ὄγκος γίνεσθαι τῆς φωνῆς διὰ τὸ 15 πλῆθος τῷ πνεύματι, καθάπερ καὶ ἀπὸ τῶν παχυτέρων χορδῶν. παχῆται δὲ γίνονται καὶ τῶν τραχιζόντων καὶ τῶν βραχυκίοντων, καὶ μετὰ τὰς ἐμέτους, διὰ τὴν τραχύτητα τῆς ἀρτηρίας καὶ διὰ τὸ μὴ ὑπεξάγειν ἀλλ' αὐτὸ προσκόπτουσαν ἀνειλεῖσθαι τὴν φωνὴν καὶ λαμβάνειν ὄγκον, 20 καὶ μάλιστα διὰ τὴν ὑγρότητα τῷ σώματι. λιγυραὶ δ' εἰσὶ τῶν φωνῶν αἱ λεπταὶ καὶ πυκναί, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν τέττιγων καὶ τῶν ἀκρίδων καὶ αἱ τῶν ἀηδόνων, καὶ ὅλων ὅσαις λεπταῖς ὅσαις μηθεὶς ἀλλότριος ἤχος παρακοιδεῖ. ὅλων γὰρ ἕκ ἐστίν ἕτ' ἐν ὄγκῳ φωνῆς τὸ λιγυρὸν, ἕτ' ἐν τόνοις ἀνιεμένοις καὶ βαρέσιν, ἕτ' ἐν ταῖς τῶν φθόγγων ἀφαις, ἀλλὰ μᾶλλον ὄξύτητι καὶ λεπτότητι καὶ ἀκριβείᾳ. διὸ καὶ τῶν ὀργάνων τὰ λεπτὰ καὶ σύντονα καὶ μὴ ἔχοντα κέρας τὰς φωνὰς ἔχει λιγυρωτέρας· ὁ γὰρ ἀπὸ τῶν ὑδάτων ἤχος, καὶ ὅλων ὅταν ἀπὸ τινος 30 γιγνόμενος παρακοιδεῖ, συνέχει τὴν ἀκριβείαν τὴν τῶν φθόγγων. σαθραὶ δ' εἰσὶ καὶ παρερρηκυῖαι τῶν φωνῶν ὅσαι μέχρι τινὸς φερόμεναι συνεχεῖς διασπῶνται. φανερώτατον δὲ τοῦτ' ἐστίν ἐπὶ τῷ κεράμῳ· πᾶς γὰρ ὁ ἐκ πληγῆς βραγείς ποιεῖ τὸν ἤχον σαθρόν, διασπῶμένης τῆς 35 κινήσεως κατὰ τὴν πληγὴν, ὥστε μηκέτι γίνεσθαι τὸς ἐκπίπτοντας ἤχος συνεχεῖς. ὁμοίως δὲ τῆτο συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν ἐρρωγύτων κεράτων καὶ ἐπὶ τῶν χορδῶν τῶν παρενευρισμένων. ἐπὶ πάντων γὰρ τῶν τοιαύτων μέχρι μὲν

τινὸς ὁ ἤχος φέρεται συνεχῆς, ἔπειτα διασπᾶται, καθ' ὃ τι ἂν ἢ μὴ συνεχῆς τὸ ὑποκείμενον, ὥστε μὴ μίαν γίνεσθαι πληγὴν ἀλλὰ διεσπασμένην, καὶ φαίνεσθαι τὸν ἤχον σαθρόν. σχεδὸν γὰρ παραπλήσια συγχάουσι ὅσαι ταῖς τραχειαῖς· πληρὴν ἐκείναι μὲν εἰσὶν ἀπ' ἀλλήλων κατὰ μακρὰ μέρη διεσπασμέναι, τῶν δὲ σαθρῶν αἱ κλείσται τὰς μὲν ἀρχὰς ἔχουσι συνεχεῖς, ἔπειτα εἰς πλείω μέρη τὴν διαρρῆσιν λαμβάνουσιν. δασύται δ' εἰσὶ τῶν φωνῶν ὅσαις ἔσθαι τὸ πνεῦμα εὐθέως συνεκβάλλομεν μετὰ τῶν φθόγγων, 40 ψίλαι δ' εἰσὶ τὸναντίον ὅσαι γίνονται χωρὶς τῆς τῷ πνεύματος ἐκβολῆς. ἀπορρηγνυσθαι δὲ συμβαίνει τὰς φωνὰς, ὅταν μηκέτι δύνονται τὸν ἀέρα μετὰ πληγῆς ἐκπέμπειν, ἀλλ' ὁ περὶ τὸν πνεύμονα τόπος αὐτῶν ὑπὸ τῆς διασπάσεως ἐκλυθῆ. ὥσπερ γὰρ καὶ τὰ σκεῦη καὶ τὰς ἄμους ἐκλύεσθαι συμβαίνει τὸ τελευταῖον συντόνωσ; ἔτως καὶ τὸν περὶ τὸν πνεύμονα τόπον. κῦφον γὰρ ἔξω φέρεσθαι τὸ πνεῦμα διὰ τὸ μὴ γίνεσθαι βίαιον αὐτῷ τὴν πληγὴν· ἄρα δὲ καὶ διὰ τὸ τετραχύνθαι τὴν ἀρτηρίαν αὐτῶν ἰσχυρῶς, ἢ δύναται τὸ πνεῦμα ἔξω φέρεσθαι συνεχῆς, 45 ἀλλὰ διεσπασμένον, ὡς ἀπερρωγυίας γίνεσθαι τὰς φωνὰς αὐτῶν. καὶ τινες οἶονται διὰ τὴν τῷ πνεύμονος γλισχροτήτητα τὸ πνεῦμα οὐ δύνασθαι περαιῖσθαι περὶ τὸν ἔξω τόπον, διαμαρτανόντες· φθόγγονται μὲν γὰρ ἀλλ' ἢ δύνανται γεγενεῖν διὰ τὸ μὴ γίνεσθαι μετὰ συντόνιας τὴν τῷ ἀέρος πληγὴν, ἀλλὰ μόνον φωνῶσιν, ὡς ἂν ἀπ' αὐτῷ τῷ φάσφυγγος τὸ πνεῦμα βιαζόμενον. τῶν δ' ἰσχυροφώνων ἔτε περὶ τὰς φλέβας ἔτε περὶ τὰς ἀρτηρίας ἐστὶ τὸ πάθος, ἀλλὰ περὶ τὴν κίνησιν τῆς γλώττης. χαλεπῶς γὰρ αὐτὴν μεταφέρουσιν, ὅταν ἕτερον δὲ φθόγγον εἰπεῖν. διὸ καὶ πολὺν 50 χρόνον τὸ αὐτὸ ῥῆμα λέγουσιν, ἢ δυνάμενοι τὸ ἐξῆς εἰπεῖν, ἀλλὰ συνεχῶς τῆς κινήσεως καὶ τῷ πνεύμονος αὐτῶν ἐπὶ τὴν αὐτὴν ὁρμὴν φερομένην διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν βίαν τῷ πνεύματος. ὥσπερ γὰρ καὶ τὸ σῶμα ὅλον τῶν τρεχόντων βιαίως χαλεπὸν ἐστὶν ἐκ τῆς ὁρμῆς εἰς ἄλλην κίνησιν μεταστῆσαι, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ κατὰ μέρος. διὸ καὶ πολλάκις τὸ μὲν ἐξῆς εἰπεῖν ἢ δύναται, τὸ δὲ μετὰ τῆτο λέγουσι βραδίως, ὅταν ἄλλην ποιήσονται τῆς κινήσεως ἀρχήν. δῆλον δ' ἐστίν· καὶ γὰρ τοῖς ὀργιζομένοις τῆτο συμβαίνει πολλάκις διὰ τὸ βίαιον αὐτῶν γίνεσθαι τὴν τῷ πνεύματος φορᾶν.

4. τὸ *M*^o. || 21. καμπλείων habeat *M*^o necne non liquet. || 32. παρερρηκυῖαι *M*^o. || 38. τῶν παρα om *M*^o. || 39. γὰρ] μὲν *M*^o.

11. προσρήγνυσθαι *M*^o. || 21. πνεύματος *M*^o.

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΟΝΙΚΑ.

Ὅτι αἱ διάνοιαι ἔπονται τοῖς σώμασι, καὶ ἐκ εἰσὶν αὐτά καθ' ἑαυτὰς ἀπαθείς ὄσαι τῶν τῷ σώματος κινήσεων. τὸτο δὲ ὄλον πάνυ γίνεται ἐν τε ταῖς μέβαις καὶ ἐν ταῖς ἀρρωστίαις· πολὺ γὰρ ἐξαλλάττουσαι φαίνονται αἱ διάνοιαι ὑπὸ τῶν τοῦ σώματος παθημάτων. καὶ τοῦναντίον δὴ τοῖς 5 τῆς ψυχῆς παθήμασι τὸ σῶμα συμπίσχυρον φανερόν γίνεσθαι περὶ τὰς ἐρωτάς καὶ τὰς φάβους τε καὶ τὰς λύπας καὶ τὰς ἡδονάς. ἔτι δὲ ἐν τοῖς φύσει γινόμενοις μᾶλλον ἂν τις συνίδοι ὅτι οὕτως ἔχει πρὸς ἀλλήλα σώμα τε καὶ ψυχὴ συμφύως ὡς τῶν πλείων ἀλλήλοισι αἴτια γίνεσθαι παθημάτων. ἔδεν γὰρ πώποτε ζῶον γεγενῆσθαι τοῖσιν 10 ἃ τὸ μὲν εἶδος ἔσχευ ἑτέρου ζώου, τὴν δὲ διάνοιαν ἄλλου, ἀλλ' αἰεὶ τῷ αὐτῷ τὸ τε σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, ὡς ἀναγκαστὸν ἐπεσθαι τῷ τοῖσδε σώματι τοιάνδε διάνοιαν. ἔτι δὲ καὶ τῶν ἄλλων ζῶων οἱ περὶ ἕκαστον ἐπιστήμονες ἐκ τῆς 15 ιδέας ἀνιάνται θεωρεῖν, ἰππικοί τε ἰππους καὶ κτηνηγῆται κύνεας. εἰ δὲ ταῦτα ἀληθῆ εἴη (αἰεὶ δὲ ταῦτα ἀληθῆ εἴσθαι), εἴη ἂν φυσιογνωμονεῖν. οἱ μὲν οὖν προγεγενημένοι φυσιογνωμόνες κατὰ τρεῖς τρόπους ἐπεχείρησαν φυσιογνωμονεῖν, ἕκαστος καθ' ἑνα. οἱ μὲν γὰρ ἐκ τῶν γενῶν τῶν ζῶων φυσιογνωμονοῦσι, τιβέμενοι καθ' ἕκαστον γένος εἶδος τι ζώου καὶ διάνοιαν. οἱ δ' ἐπὶ τῷ σώματι τι, εἴτα τὸν ὅμοιον τῷ 20 σώματι σῶμα ἔχοντα καὶ τὴν ψυχὴν ὅμοίαν ὑπελάμβανον. ἄλλοι δὲ τινος τοῦτο μὲν ἐποίησαν, οὐκ ἐξ ἀπάντων δὲ τῶν ζῶων ἐδοκίμαζον, ἀλλ' ἐξ αὐτῶ τῶν ἀνθρώπων γένους, διελόμενοι κατὰ τὰ ἔθνη, ὅσα διέφερε τὰς ὄψεις καὶ τὰ ἦθη, οἷον Αἰγύπτιοι καὶ Θραῖκες καὶ Σκύθαι. ὁμοίως τὴν ἐκλογὴν τῶν σημείων ἐποίησαντο. οἱ δὲ τινες ἐκ τῶν ἠθῶν τῶν ἐπιφαινομένων, οἷα διαθέσει ἔσται ἕκαστον ἦθος, τῷ ἀργιζομένῳ, τῷ φοβουμένῳ, τῷ ἀφροδισιάζοντι, καὶ τῶν 30 ἄλλων δὴ παθημάτων ἐκάστω· ἐξὶ δὲ κατὰ πάντας τούτους τρεῖς τρόπους φυσιογνωμονεῖν, καὶ ἔτι κατ' ἄλλους, καὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν σημείων ἀνομοίως ποιεῖσθαι. οἱ μὲν οὖν κατὰ

τὰ ἦθη μόνον φυσιογνωμονοῦντες ἀμαρτάνουσιν, πρῶτον μὲν ὅτι ἔνιοι οὐχ οἱ αὐτοὶ ὄντες τὰ ἐπὶ τῶν προσώπων ἦθη τὰ αὐτὰ ἔχουσι, οἷον ὁ τε ἀνδραῖος καὶ ὁ ἀναίδης τὰ αὐτὰ ἔχουσι, τὰς διανοίας πολὺ κεχωρισμένοι, δεύτερον δὲ ὅτι κατὰ χρόνος τιμὰς τὰ ἦθη ἢ τὰ αὐτὰ ἀλλ' ἑτέρων ἔχουσι· διανοίαις τε γὰρ ἔσιν ἐνίοτε συνέβη τὴν ἡμέραν ἡδέως διαγαγεῖν καὶ τὸ ἦθος λαβεῖν τὸ τοῦ εὐθύμου, καὶ τοῦναντίον εὐθύμον λυπηθῆναι, ὡς τὸ ἦθος τὸ ἐπὶ τῷ προσώπῳ μεταβαλεῖν. ἔτι πρὸς τούτοις περὶ ὀλίγων ἂν τις τοῖς ἐπιφαινομένοις τακμαίροιο. οἱ δ' ἐκ τῶν θηρίων φυσιογνωμονοῦντες οὐκ ὀρθῶς τὴν ἐκλογὴν τῶν σημείων ποιοῦνται. οὐ γὰρ θῆ ἐκάστου τῶν ζῶων τὴν ἰδέαν διεξελθόντα ἔστιν εἰπεῖν ὅτι, ὡς ἂν ὅμοιος τούτῳ τὸ σῶμα ἦ, καὶ τὴν ψυχὴν ὅμοιος ἔσται· πρῶτον μὲν γὰρ ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν οὕτως ὅμοιον θηρίῳ ἀνθρώπον ἰδεῖς ἂν εὖροι, ἀλλὰ προσσεϊκότα μὲν τι. ἔτι πρὸς τούτοις τὰ ζῶα ὀλίγα μὲν τὰ ἴδια ἔχει σημεία, πολλὰ δὲ καὶ κοινὰ· ὡςτε ἐκείδαν ὅμοιός τις ἦ μὴ κατὰ τὸ ἴδιον ἀλλὰ κατὰ τὸ κοινόν, τί μᾶλλον οὗτος λέοντι ἢ ἐλάφῳ ὁμοιότερος; εἰκὸς γὰρ τὰ μὲν ἴδια τῶν σημείων ἴδιον τι σημαίνει, τὰ δὲ κοινὰ κοινόν. τὰ μὲν οὖν κοινὰ τῶν σημείων ἔδεν ἂν διασαφηθῆναι τῷ φυσιογνωμονοῦντι. εἰ δὲ τις τὰ ἴδια ἐκάστου τῶν θηρίων ἐκλέξεται, ἕκ ἂν ἔχῃ ἀποδοῦναι οὐ ἐστὶ ταῦτα σημεία. εἰκὸς γὰρ τῷ ἰδίῳ, ἴδιον δὲ οὐδενὸς ἔδεν τῶν ζῶων τῶν φυσιογνωμονομένων ἐν γε τῇ διανοίᾳ ἔχει ἂν τις λαβεῖν· οὔτε γὰρ ἀνδρείον μόνον ὁ λέων ἐστὶ, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλά, ἔτε δειλὸν ὁ λαγῶς, ἀλλὰ καὶ ἄλλα μυρία. εἰ οὖν μήτε τὰ κοινὰ σημεία ἐκλέξαντι σωφές τι γίνεται μήτε τὰ ἴδια, οὐκ ἂν εἴη καθ' ἕκαστον τῶν ζῶων σκέπτεσθαι, ἀλλ' ἐξ ἀνθρώπων τὴν ἐκλογὴν ποιησάντων τὸ αὐτὸ πάθος πασχόντων, οἷον, ἂν μὲν ἀνδρείου ἐπισκοπῇ τις τὰ σημεία, τὰ ἀνδρεία τῶν ζῶων εἰς ἂν λαβόντα δεῖ ἐξετάσαι, ποῖα παθήματα τούτοις μὲν ἄκασιν ὑπάρχει, τῶν δὲ ἄλλων ζῶων οὐδεὶ συμβέβηκεν. εἰ γὰρ

Codices I°K°L°. Tit. φυσιογνωμικά I°.

1. αἰ] καὶ I°K°. || 2. μεθ' I°. || 9. ὅτι] ὡς I°, om K°. || 10. συμφῶν I°K°. || 14. διαθέσει I°K°. || 22. ἐπὶ τε τῶν τούτων σ. I°K°. || 23. σώματι] τὸ I°K°. || ἔχουσι I°K°. || 25. γένος I°. || 28. ἐκ τῶν ἐπιφαινομένων ἠδὲν I°K°. || 29. ἐκάστω L°.

1. φυσιογνωμῶντες K°. || ἀμαρτάνουσι] ἂν K° et, addito ἀμαρτάνουσι post μὲν, I°. || 2. ἦθη ἐχθ' I°. || 3. ὁ om I°K°. || 9. τις om I°K°L°. || 12. ὡς ἀνόμοιος I°. || 15. μὲν τι om I°. || 17. ὅμοιός τις ἦ] ὅμοια τῶν L°. || 19. ὁμοιότερον I°. || μὲν γὰρ τὸ L°. || 21. φυσιογνωμοῦντι K°. || 23. ταῦτα τὰ σημεία I°. || 24. τι K°L°. || 28. τι om I°K°. || τὰ] κατὰ τὰ K°L°.

ἔτω τις ἐκλέξειεν, ὅτι ταῦτά ἐστι τὰ σημεῖα ἀνδρείας τοῖς προκριθεῖσι ζώοις, μὴ μόνον ἀνδρείας κοινὸν ὑπάρχειν πάθημα τῶν ἐν τῇ διανοίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι· οὕτω δ' ἂν ἀπορήσειε πότερον ἀνδρείας ἢ θατέρη τὰ σημεῖα ἐσιν. ἀλλὰ δεῖ ἐκ πλείωων τε ἐκλέγεσθαι ζώων, καὶ μηδὲν πάθος κοινὸν ἐχόντων ἐν τῇ διανοίᾳ ἄλλο τι, οὗ ἂν τὰ σημεῖα σκοπῆ. ὅσα μὲν οὖν τῶν σημείων μόνιμά ἐστι, μόνιμον ἂν τι καὶ σημαῖνοι· ὅσα δὲ ἐπιγινόμενά τε καὶ ἀπολείποντα, πῶς ἂν τὸ σημεῖον ἀληθὲς εἴη τῷ ἐν τῇ διανοίᾳ μὴ μένοντος; εἰ μὲν γὰρ μόνιμον ἐπιγινόμενόν τε καὶ ἀπολείπον σημεῖόν τις ὑπολάβοι, ἐνδέχοιτο μὲν ἂν αὐτὸ ἀληθὲς εἶναι, ἢ μὴν ἐπιεικὲς ἂν εἴη, μὴ αἰεὶ τῷ πράγματι παρεκόμενον. ὅσα δὲ παθήματα ἐγγινόμενα τῇ ψυχῇ μηδὲν τι ἐνδιαλλάττει τὰ σημεῖα τὰ ἐν τῷ σώματι, οἷς χρῆται ὁ φυσιολογῶν, οὐκ ἂν εἴη τὰ τοιαῦτα γνωρίσματα τῇ τέχνῃ, οἷον τὰ περὶ τὰς δάξας καὶ τὰς ἐπισήμας ἰατρὸν ἢ κιθαριστὴν ἢ ἐνδέχεται γνωρίζειν· ὁ γὰρ μαθὼν ὅ τι μάθημα, ἔδεν ἐξήλλαξε τῶν σημείων αἷς χρῆται ὁ φυσιολογῶν.

2 Δεῖ δὴ ἔν ὀρίσαι περὶ ποῖα ἄττα ἐστὶν ἡ φυσιολογῶνία, ἐπειδὴ ἢ περὶ πάντα, καὶ ἐκ τῶν ἑκάστα σημεῖα λαμβάνεται, ἐπειτ' ἐφεξῆς καθ' ἕνασον περὶ τῶν ἐπιφανεστέρων δηλώσαι. ἡ μὲν ἔν φυσιολογῶνία ἐστὶ, καθάπερ καὶ τὸνομα αὐτῆς λέγει, περὶ τὰ φυσικὰ παθήματα τῶν ἐν τῇ διανοίᾳ, καὶ τῶν ἐπιεικῶν ὅσα παραγινόμενα μεθίστησι τῶν σημείων τῶν φυσιολογῶνιαιμένων. ἀποῖα δὲ ταῦτά ἐσιν, ὑπερον δηλωθήσεται. ἐξ ὧν δὲ γενῶν τὰ σημεῖα λαμβάνεται, νῦν ἐρῶ, καὶ ἐστὶν ἅπαντα· ἐκ τε γὰρ τῶν κινήσεων φυσιολογῶνιαινοῦσι, καὶ ἐκ τῶν σχημάτων, καὶ ἐκ τῶν χρωμάτων, καὶ ἐκ τῶν ἡθῶν τῶν ἐπὶ τῷ προσώπῳ ἐμφαινόμενων, καὶ ἐκ τῶν τριχωμάτων, καὶ ἐκ τῆς λαιότητος, καὶ ἐκ τῆς φωνῆς, καὶ ἐκ τῆς σαρκός, καὶ ἐκ τῶν μερῶν, καὶ ἐκ τῷ τύπου ὅλου τοῦ σώματος. καθόλου μὲν ἔν τοιαῦτά ἐσιν ἃ λέγουσιν οἱ φυσιολογῶνιαινοες περὶ ὅλων τῶν γενῶν ἐν οἷς ἐστὶ τὰ σημεῖα. εἰ μὲν ἔν ἀσαφῆς ἢ μὴ εὐσημος ἦν ἡ τοιαύτη διέξοδος, ἀπέχρησεν ἂν τὰ εἰρημένα. νυνὶ δ' ἴσως βέλτιόν ἐστι καθ' ἑκάστον περὶ πάντων, ὅσα ἐπιφανῆ παρὰ τῶν φυσιολογῶν

μονουμένων, ἀκριβέστερον φράσαι, τὰ τε σημεῖα λέγοντα, οἷα τ' ἐστὶν ἑκάστα καὶ ἐπὶ τί ἀναφέρεται, ὅσα μὴ ἐν τοῖς προειρημένοις δεδήλωται. αἱ μὲν οὖν χροαὶ σημαίνουσιν αἱ μὲν ὀξειαὶ θερμὸν καὶ ὑφαιμον, αἱ δὲ λευκέρυθροι εὐφύαν, ὅταν ἐπὶ λείου χρωτὸς συμβῆ τούτο τὸ χρῶμα. τὰ δὲ τριχῶματα τὰ μὲν μαλακὰ δειλόν, τὰ δὲ σκληρὰ ἀνδρείον. τούτο δὲ τὸ σημεῖον εἰληπται ἐξ ἀπάντων τῶν ζώων. δειλότατον μὲν γὰρ ἐστὶν ἔλαφος λαγωῶς πρόβατα, καὶ τὴν τρίχα μαλακωτάτην ἔχει· ἀνδρείοτατον δὲ λέων, ὅς ἄγριος, καὶ τρίχα σκληροτάτην φέρει. ἐστὶ δὲ καὶ ἐν τοῖς ὄρνισι τὸ αὐτὸ τῆτο ἰδεῖν· καθόλου τε γὰρ ὅσοι μὲν σκληρὸν τὸ πτερόν ἔχουσιν, ἀνδρείοι, ὅσοι δὲ μαλακόν, δειλοί, καὶ κατὰ μέρη ἐστὶ ταῦτό τούτο ἰδεῖν ἐν τε τοῖς ὄρνυξι καὶ ἐν τοῖς ἀλεκτρούσι. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν γενῶν τῶν ἀνθρώπων ταῦτό τούτο συμπίπτει· οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ ταῖς ἀρκτοῖς οἰκῶντες ἀνδρείοι τέ εἰσι καὶ σκληρότριχες, οἱ δὲ πρὸς μεσημβρίαν δειλοί τε καὶ μαλακὸν τρίχωμα φέρουσιν. ἡ δὲ δασύτης ἢ περὶ τὴν κοιλίαν λαλιαν σημαίνει τῆτο δὲ ἀναφέρεται εἰς τὸ γένος τῶν ὀρνίθων· ἴδιον γὰρ ὄρνιθος τῶν περὶ τὸ σῶμα ἢ δασύτης ἢ περὶ τὴν κοιλίαν, τῶν δὲ περὶ διάνοιαν ἢ λαλιά. ἡ δὲ σὰρξ ἢ μὲν σκληρὰ καὶ εὐεκτικὴ φύσει ἀναίσθητον σημαίνει, ἢ δὲ λεία καὶ εὐφύα καὶ ἀβέβαιον, εἰάν μὴ ἐπὶ ἰσχυρῷ σώματι καὶ τὰ ἀκρωτήρια ἐγκρατῆ ἔχοντος τῆτο συμβῆ. αἱ δὲ κινήσεις αἱ μὲν νωθραὶ μαλακὴν διάνοιαν, αἱ δὲ ὀξειαὶ ἔνθεμον. ἐπὶ δὲ τῆς φωνῆς ἢ μὲν βαρεῖα καὶ ἐπιτιμωμένη ἀνδρείον, ἢ δὲ ὀξεια καὶ ἀνεμμένη δειλόν. τὰ δὲ σχήματα καὶ τὰ παθήματα τὰ ἐπιφανόμενα ἐπὶ τῶν προσώπων κατὰ τὰς ὁμοιοσητάς λαμβάνεται τῷ πάθει· ὅταν γὰρ πάσχη τι, γίνεται οἷον εἰ τοῖτον ἔχει ὅταν τις ὀργίζηται, ὀργίλον τὸ σημεῖον τῷ αὐτῷ γένους. τὸ δὲ ἄρρον τῷ θήλεος μείζον καὶ ἰσχυρότερον, καὶ τὰ ἀκρωτήρια τοῦ σώματος ἰσχυρότερα καὶ λιπαρότερα καὶ εὐεκτικώτερα καὶ βελτίω κατὰ πάσας τὰς ἀρετάς. ἰσχυρότερα δὲ τῶν ἐπὶ τοῖς μέρεσι σημείων ἐστὶ τὰ ἐν τοῖς ἡθεσι τοῖς ἐν τοῖς ἐπιφανομένοις λαμβανόμενα καὶ τὰ κατὰ τὰς κινήσεις καὶ τὰ σχήματα. ὅλως δὲ τὸ ἐπὶ μὲν πιστεύειν

2. μόνον δ' ἀνδρείας L°. || 3. ἐν om I°K°. || τι] τι ὕτως ἐστιν L°. || 4. ἀπορήσειε L°. || ἀλλὰ δὲ ἐκ L°. || 7. μὲν ἔν] τε μὲν L°. || 8. ἐπιγινόμενα καὶ ἀπογινομένα τε καὶ ἀπ. I°K°. || 12. μὴ] μὲν I°K°. || 16. ἰατρὸς ἢ κιθαριστὴς I°K°L°. || 19. δὲ I°. || 26. δηλωθήσεται L°. || 29. σχήματα — 30. ἐκ τῶν om I°. || 30. χρωμάτων I°K° et corr L°. || 31. καὶ primum om I°. || ἐκ tertiam om I°K° L°. || 32. ἐκ ante τῷ om I°K°. || 33. ἔν] ἔν αὐ L°. || 35. ἄσημος L°. || 37. περὶ τῶν πάντων I°K°. || περὶ L°.

2. καὶ ἐπὶ τί om I°K°L°. || μὴ] μὲν I°K°. || 9. τρίχαν I°. || 13. αὐτὸ L°. || 16. τοῖς L°. || 18. τὴν om I°. || 21. περὶ τὴν διάνοιαν L°. || 26. βαρεῖα K°. || 28. τῶν παθῶν L°. || 30. τοῖτον L°. || ἔχει K°. || 31. δὲ om L°. || 33. καὶ τὰ εὐεκτικώτερα I°K°L°. || 36. τὰ om I°K°. || 37. τῷ L°.

τῶν σημείων εὐηθές· ὅταν δὲ πλείω συμφωνῶντα καθ' ἑνὸς λάβῃ, μᾶλλον ἤδη κατὰ τὸ εἶδος ἂν τις ὑπολαμβάνῃ αὐτῆς εἶναι τὰ σημεία. ἔστι δὲ ἄλλος τρόπος καθ' ὃν ἂν τις φυσιογνωμοιῇ· οὐδείς μέντοι ἐπιχειρεῖσκειν. οἷον εἰ ἀνάγκη ἐστὶ τὸν ὀργίλον καὶ τὸν δυσάνιον καὶ μικρὸν τὸ ἦθος φθονερὸν εἶναι, εἰ καὶ μὴ ἐστὶ φθονεροῦ σημεῖα, ἐξ ἐκείνων δὲ τῶν προτέρων ἐνδέχοιτο ἂν τῷ φυσιογνώμονι καὶ τὸν φθονερὸν εὐρίσκειν, μάλιστα μὲν ἂν ὁ τοῦτος ἴδιος τρόπος εἴη τοῦ πεφιλοσοφηκότος. τὸ γὰρ δύνασθαι τινῶν ὄντων ἀναγκαῖον εἶναι, ἴδιον ὑπολαμβάνοιμεν φιλοσοφίας· ὅπερ ἐστὶν ὅτε ἐναντιῶται τῷ κατὰ τὰ πάθη φυσιογνωμαεῖν καὶ τὰ κακά.

Περὶ φωνῆς κατὰ μὲν τὸ πάθος ἐπισκοπῶν ὀξεῖαν οἰθηθῆναι ἂν τις δεῖν ἔνεκεν τίθενται τοῦ θυμοειδοῦς. ὁ γὰρ ἀγανακτῶν καὶ ὀργιζόμενος ἐπιτείνειν εἴθε τὸν φθόγγον καὶ ὀξύ φθέγγεσθαι, ὁ δὲ ραθύμως διακειόμενος τὸν τε τόνον ἀνίσσει καὶ βαρῶ φθέγγεται. τῶν δ' αὖ ζῶν τὰ μὲν ἀνδρεία βαρυφώνᾳ ἐστὶ, τὰ δὲ δειλὰ ὀξύφωνα, λέων μὲν καὶ ταῦρος, καὶ κύων ὑλακτικός, καὶ τῶν ἀλεκτρυόνων οἱ εὐψυχοὶ βαρυφώνοι φθέγγονται· ἔλαφος δὲ καὶ λαγῶς ὀξύφωνα ἐστὶν. ἀλλ' ἴσως καὶ ἐν τούτοις κρείσσον ἐστὶ μὴ ἐν τῷ βαρεῖαν ἢ ὀξεῖαν εἶναι τὴν φωνὴν αὐτῶν ἀνδρείου ἢ δειλὸν τίθενται, ἀλλ' ἐν τῷ τὴν μὲν ἔρρωμένην ἀνδρείου τὴν δὲ ἀνεμμένην καὶ ἀσθενῆ δειλοῦ ὑποληπτέον εἶναι. ἐστὶ δὲ κράτιστον, ὅταν τὰ σημεῖα μὴ ὁμολογούμενα ἀλλ' ὑπεναντιούμενα, μηδὲν τίθενται, εἰ μὴ ἐστὶ τῶν διηρημένων ποῖα ποίων πιστότερα, καὶ μάλιστα μὲν εἰς εἶδη ἀλλὰ μὴ εἰς ὅλα τὰ γένη ἀναφέρειν· ὁμοιότερα γὰρ ἐστὶ τῷ ζητούμενῳ· ἢ γὰρ ὅλον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων φυσιογνωμοῦμεν, ἀλλὰ τινὰ τῶν ἐν τῷ γένει.

3 Ἀνδρείου σημεῖα τρίχωμα σκληρόν, τὸ σχῆμα τῆς σώματος ὀρθόν, ὡς αὖ καὶ πλευραὶ καὶ τὰ ἀκρωτήρια τοῦ σώματος ἰσχυρὰ καὶ μεγάλα, καὶ κοιλία πλατεῖα καὶ προσεσαλμένη· ὠμοπλάται πλατεῖαι καὶ διεσκηκῖαι, ἕτε λῖαν συνδεδεμένοι ἕτε παντάπασιν ἀποκελυμένοι· τράχηλος ἔρρωμένος, οὐ σφῆδρα σαρκώδης· τὸ σῆθος σαρκώδες τε καὶ πλατὺ, ἰσχύον προσεσαλμένον, γαστροκνημῖαι κάτω

προσεσπασμένοι· ὄμμα χαροπόν, ἕτε λῖαν ἀνεπτυγμένον ἕτε παντάπασιν συμμύον· αὐχμηρότερον τὸ χρώμα τὸ ἐπὶ τοῦ σώματος· ὀξύ μέτωπον, εὐθύ, οὐ μέγα, ἰσχύον, οὐτε λῖον οὐτε παντάπασιν ῥυτιδῶδες. δειλοῦ σημεῖα τριχωμάτιον μαλακόν, τὸ σῶμα συγκεκαθικός, οὐκ ἐπισπερχής· αἱ δὲ γαστροκνημῖαι ἄνω ἀνεσπασμένοι· περὶ τὸ πρόσωπον ὑπαχρος· ὄμματα ἀσθενῆ καὶ σκαρδαμύττοντα, καὶ τὰ ἀκρωτήρια τῆς σώματος ἀσθενῆ, καὶ μικρὰ σκέλη, καὶ χεῖρες λεπταὶ καὶ μακραι· ὄσφυς δὲ μικρὰ καὶ ἀσθενής· τὸ σχῆμα σύντονον ἐπὶ ταῖς κινήσεσιν· οὐκ ἰταμὸς ἀλλ' ὑπίτιος καὶ τεθαμβηκός· τὸ ἦθος τὸ ἐπὶ τῆς προσώπου εὐμετάβολον, κατηφές. εὐφυοῦς σημεῖα σὰρξ ὑγροτέρα καὶ ἀπαλωτέρα, ἕτε εὐεκτικὴ ἕτε πιμελώδης σφῆδρα· τὰ περὶ τὰς ὠμοπλάτας καὶ τράχηλον ἰσχυρότερα, καὶ τὰ περὶ τὸ πρόσωπον, καὶ σύνδετα τὰ περὶ τὰς ὠμοπλάτας, καὶ τὰ κάτω ἀφειμένα· εὐλυτα τὰ περὶ τὰς πλευράς· καὶ τὸν νῶτον ἀσαρκότερος· τὸ σῶμα λευκέρυθρον καὶ καθάρων· τὸ δερμάτιον λεπτόν, τριχωμάτιον μὴ λῖαν σκληρόν μηδὲ λῖαν μέλαν, ὄμμα χαροπόν, ὑγρόν. ἀναισθητέα σημεῖα τὰ περὶ τὸν αὐχένα καὶ τὰ σκέλη σαρκώδη καὶ συμπεπλεγμένα καὶ συνδεδεμένα, κοτύλη σρογγύλη, ὠμοπλάται ἄνω ἀνεσπασμένοι, μέτωπον μέγα περιφερές σαρκώδες, ὄμμα χλωρὸν κωφόν, κνήμαι περὶ σφυρὸν παχῆσαι σαρκώδεις σρογγύλαι, σιαγόνες μεγάλαι σαρκώδεις, ὄσφυς σαρκώδης, σκέλη μακρὰ, τράχηλος παχύς, πρόσωπον σαρκώδες, ὑπόμακρον ἱκανῶς. τὰς δὲ κινήσεις καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὸ ἦθος τὸ ἐπὶ τῆς προσώπου ἐπιφαινόμενον κατὰ τὰς ὁμοιότητας ἀναλαμβάνει. ἀναιδοῦς σημεῖα ὀμμάτιον ἀνεπτυγμένον καὶ λαμπρόν, βλέφαρα ὑφαιμα καὶ παχέα· μικρὸν ἔγκυρτος· ὠμοπλάται ἄνω ἐπρημένοι· τῷ σχήματι μὴ ὀρθὸς ἀλλὰ μικρῶ προπετέζερος, ἐν ταῖς κινήσεσιν ὀξύς, ἐπίκυρτος τὸ σῶμα· τὸ χρώμα ὑφαιμον· σρογγυλοπρόσωπος· τὸ σῆθος ἀνεσπασμένον. κοσμῖς σημεῖα. ἐν ταῖς κινήσεσιν βραδύς, καὶ διάλεκτος βραδεία καὶ φωνὴ πνευματώδης καὶ ἀσμενής, ὀμμάτιον ἀλαμπές μέλας καὶ μήτε λῖαν ἀνεπτυγμένον μήτε παντάπασιν συμμυκός, σκαρδαμυκτικὸν βραδέως· τὰ μὲν γὰρ ταχέως

6. σημεῖα — 8. φθονερὸν om L°. || 8. ἀ] ὅταν I°K°. || 10. ὑπολαβάνη μὲν K°. || 11. ὅτε om L°. || τῷτο L°. || 13. περὶ φωνῆς in margine K°, om I°L°. || 14. δεῖν L°, omisso ἔνεκεν. || 20. εὐψυχοὶ βαρυφώνοι L°. || 21. λαγῶς I°K°. || 22. μὴ] μὲν I°K°. || 24. ἀνδρείου L°. || 25. ἕτε L°. || 26. αὐτὸν L°. || μὴ] μὲν I°K°. || τῶνδ' εἰρημένα L°. || 31. ἀνδρείου σημεῖα in margine K°, om I°L°. et perinde δειλοῦ σημεῖα b4, εὐφυοῦς σημεῖα b12, similesque indices.

1. ἐπτυγμένον K°. || 3. ἰσχύον L°. || 4. τρίχωμα L°. || 5. τῷ σώματι I°K°. || 6. δ] K°. || 7. σκαρδαμύττει I°K°. || 10. εὐχ ἰταμὸς K°L°. || 12. κατηφές L°. || 14 et 15. τὰς] τὰς I°. || 15. καὶ οἷον L°. || 16. ἄλυτα L°. || 18. τρίχωμα τὸ L°. || μὴ] μὲν I°K°. || 22. περιφερές I°. || 26. κνήσεις I°. || 30. ἔγκυρτος L°. || 31. προπετέζερον L°. || 32. ἐπίκυρτος I°K°L°. || 33. σρογγυλοπρόσωπος I°K°. || 34. διαλεκτικός I°K°L°. || 35. ἀσμενής K°L°, ἀσμενής I°. || 36. συμβεβηκός I°.

σκαρδαμύττοντα τῶν ὀμμάτων τὰ μὲν δεξιὰ τὰ δὲ θερ-
 μὸν σημαίνει εὐθύμῃ σημεῖα μέτωπον εὐμέγεθες καὶ
 σαρκώδες καὶ λεῖον, τὰ περὶ τὰ ὄμματα ταπεινότερα,
 καὶ ὑπνωδέσπερον τὸ πρόσωπον φαίνεται, μήτε δεδορκῶς
 μήτε σύνκων. ἔν τε ταῖς κινήσει βραδύς ἔσω καὶ ἔσω 5
 μένος· τῷ σχήματι καὶ τῷ ἤθει τῷ ἐπι· τῷ προσώπῳ μὴ
 ἐπισπερχῆς ἀλλὰ ἀγαθὸς φαινέσθω. εὐθύμῃ σημεῖα, τὰ
 ῥυτιδιώδη τῶν προσώπων καὶ ἰσχυρὰ ὄμματα κατακεκλασ-
 μένα, ἅμα δὲ καὶ τὰ κεκλασμένα τῶν ὀμμάτων, δύο ση-
 μαίνει, τὸ μὲν μαλακὸν καὶ ἥλιον, τὸ δὲ κασσιφῆς καὶ 10
 ἄθυμον, ἐν τῷ σχήματι ταπεινὸς καὶ ταῖς κινήσει ἀπι-
 γορευκῶς. κινεῖσθαι σημεῖα, ὄμμα κατακεκλασμένον,
 γυνίκροτος· ἐγκλίσεις τῆς κεφαλῆς εἰς τὰ δεξιά· αἰ φορὰ
 τῶν χειρῶν ὑπτιὰ καὶ ἑλιγτοί, καὶ βραδίσεις, δικταί, ἢ
 μὲν περιουσίοντος, ἢ δὲ κρατῶντες τὴν ἰσφύνη· καὶ τῶν 15
 ὀμμάτων περιβλήβεις, οἷος ἂν εἴη· Διονύσιος ὁ σαφιστῆς
 πικρῶ σημεῖα τὸ πρόσωπον στεγρὸν· μελανόχρους, ἰσχυρῶς·
 τὰ περὶ τὸ πρόσωπον διεξυσμένα, τὸ πρόσωπον ῥυτιδιώδες
 ἄσαρκον· εὐθύβριξ καὶ μελανόβριξ, θυμώδης· σημεῖα, ὀρ-
 θὸς τὸ σῶμα, τῷ σχήματι εὐπλευρὸς, εὐθύμας, ἐπίπυρρος· 20
 ὠμοπλάται διεσκηκῆται καὶ μεγάλα καὶ πλατεῖαι· ἀκρα-
 τήρια μεγάλα καὶ ἐγκρατῆ· λαῖος καὶ περὶ τὰ στήθη καὶ
 περὶ βυβιάνας, εὐπύγην· εὐαυχῆς ἢ περιδρομος τῶν τρι-
 χῶν, κάτω κατεκλιλυθῶς, πρακῶς σημεῖα, ἰσχυρὸς τὸ
 εἶδος, εὐσαρκος· ὑγρὰ σὰρξ καὶ πολλή· εὐμεγέθης καὶ 25
 σύμμετρος· ὑπτίος τῷ σχήματι· ἢ περιδρομος τῶν τριχῶν
 ἀνεσπασμένος, εἴρωνος σημεῖα πῖονα τὰ περὶ τὸ πρόσω-
 πον, καὶ τὰ περὶ τὰ ὄμματα ῥυτιδιώδη· ὑπνώδες τὰ πρόσω-
 πον τῷ ἤθει φημίεται, μικροψύχῃ σημεῖα, μικραμελῆς,
 μικρογλαφυρὸς, ἰσχυρῶς, μικροῦ μματος καὶ μικροπρόσωπος, 30
 αἷος ἂν εἴη Κορίνθιος ἢ Λαυκαδίας, φιλόκωνβοι γαλεαγκῶ-
 νες καὶ ὀρχησάη, φιλόλαϊδοροι· αἰς τὸ ἄνω χεῖλος μετέω-
 ρον· καὶ τὰ εἶδη, προπετῆς, ἐπίπυρροι, ἐλεσήμενος ὅσοι
 γλαφυροὶ καὶ λευκόχρους καὶ λιπαρόμματοι· καὶ τὰ ῥινία
 ἀνωθεν διεξυσμένοι, καὶ ἀπὸ δοκρυάσαι· οἱ αὐτοὶ ἔτσι καὶ 35
 φιλογύναιμι καὶ θηλυγῶνοι· καὶ περὶ τὰ ἤθη ἔρωτικοὶ καὶ
 εἰρηνήμονες καὶ εὐφροεῖς καὶ ἔνθερμαι, τῶν δὲ σημεῖα

εἶρηται, ἐλεσήμενος ὁ σοφὸς καὶ δεξιὸς καὶ κόσμος, ἀνε-
 λήπτος ἀμαθῆς καὶ ἀναιδῆς, ἀγαθαὶ φαγεῖν οἷς τὰ ἀπὸ
 τῶ ὀμφαλῶ πρὸς στήθος μείζον ἐξιν ἢ τὸ ἐντεῦθεν πρὸς τὸν
 αὐχένα. λαγῶνον σημεῖα, λευκόχρους καὶ δασυὲς εὐθείαις
 θραξί καὶ παχείαις καὶ μελαίναις· καὶ οἱ κρόταφοι δασυεῖς
 εὐθείαις θραξί· λιπαρὰν τὰ ὀμμάτιον καὶ μάργον, φίλυπνος
 εἰ τὰ ἄνω μείζω ἔχοντες καὶ γυτώδεις καὶ θερμοί, εὐκα-
 τοῦν σάρκα ἔχοντες, καὶ γλαφυροὶ τὰ εἶδη, καὶ διασείς
 τὰ περὶ τῶν κοιλίων, μνήμονες οἱ τὰ ἄνω ἐλάττονα
 ἔχοντες καὶ γλαφυροὶ καὶ σαρκωδέσπερα.

Δοκεῖ δὲ μοι ἢ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα συμπαθεῖν ἀλ- 4
 λήλοις· καὶ ἢ τῆς ψυχῆς ἕξις ἀλλοιωμένη συναλλοιοῖ τὴν
 τῷ σώματος μορφήν, πάλιν τε ἢ τῷ σώματος μορφή ἀλ-
 λωιωμένη συναλλοιοῖ τὴν τῆς ψυχῆς ἕξιν, ἐπειδὴ γὰρ ἐστὶ
 ψυχῆς τὸ ἀνιᾶσθαι τε καὶ εὐφραίνεσθαι, καταφανὲς ὅτι
 αἰ ἀνωμένοι σκυθρωπότερα· εἰσι καὶ οἱ εὐφραίνόμενοι ἰα-
 ροὶ αἰ μὲν ἔν τῷ τῆς ψυχῆς δελυμένης ἐστὶ τὴν ἐπὶ τῷ
 σώματος μορφήν μᾶλλον, ἢν μὲν ἂν καὶ ἔτως ἢ ψυχὴ τε
 καὶ τὸ σῶμα συμπαθῆ, ἢ μόντοι συνδιατελόντα ἀλλήλοις.
 20 νῦν δὲ καταφανὲς ὅτι ἐκότερον ἐκατέρω ἔπεται, μάλιστα
 μέντοι ἐν τῷδε δῆλον γένοισα, μανία γὰρ δοκεῖ εἶναι περὶ
 ψυχῆν, καὶ οἱ ἰατροὶ φαρμάκοις καθαίροντες τὸ σῶμα
 καὶ διαίταις· τισὶ πρὸς αὐτοῖς χρῆσάμενοι ἀπαλλάττουσα
 τὴν ψυχὴν τῆς μανίας, ταῖς δὲ τῷ σώματος θεραπείαις
 25 καὶ ἅμα ἢ τε τῷ σώματος μορφήν λέλυται καὶ ἢ ψυχὴ
 μανίας ἀπήλλακται, ἐπειδὴ ἔν ἅμα ἀμφοτέρα λύονται,
 δῆλον ὅτι συνδιατελεῖσιν ἀλλήλοις, συμφανὲς δὲ καὶ ὅτι
 ταῖς δυνάμεσι τῆς ψυχῆς ὁμοίαι αἰ μορφαὶ τοῖς σώμασι
 ἐκγίνονται, ὡς ἐστὶν ἅπαντα ἐν τοῖς ζώοις τὸ αὐτὸ πινὸς
 30 δηλωτικά, παλαιὰ δὲ καὶ ὦν διαπράττεται τὰ ζῶα, τὰ
 μὲν ἴδια ἐκάστῃ γένει πάθη τῶν ζῴων ἐστὶ, τὰ δὲ κοινὰ,
 ἐπὶ μὲν ἔν τοῖς ἰδίαις ἔργοις τῆς ψυχῆς ἴδια τὰ πάθη
 κατὰ τὸ σῶμα, ἐπὶ δὲ τοῖς κοινοῖς τὰ κοινὰ, κοινὰ μὲν
 ἔν ἐστὶν ὕβρις τε καὶ ἢ περὶ τὰ ἀφροδίσια ἔκτασις· τῶν
 35 μὲν ἔσι λοφύρων κοινὸν ἐστὶ ὕβρις, τῶν δὲ ὄνων τε καὶ
 συνῶν ἢ περὶ τὰ ἀφροδίσια ἕξις, ἴδιον δὲ ἐστὶν ἐπὶ μὲν τῶν
 κινῶν τὸ λοιδόρον, ἐπὶ δὲ τῶν ὄνων τὸ ἄλυπον, ὡς μὲν

3, ταπεινότερον, L^o, ταπεινότης, I^o, || 5, ἐ] ὄν, L^o, || 9, τὰ] κατὰ L^o, || 10, καὶ post κατὰ om, I^oK^o, || 15, ἐκρατῆτος, L^o, || 16, ὅταν ἂν εἴη διούσιον, L^o, || 18, ῥυτιδιώδης, I^oK^o, || 20, ἐπίπυρρος, I^oK^oL^o, || 22, εὐαχῆς, L^o, || 25, ἀμφοθῆς, L^o, || 30, ἰσχυρὸς καὶ μικρὸς, I^o, || 31, γαλεαγκῶντες, L^o, || 32, φιλόκωνβοι, I^o, || 33, ἐπίπυρροι, I^oK^o, || 34, ἐλεσήμενος, ὅσοι γλαφυροὶ om, L^o, || 36, φιλογύναιμι, L^o.

1, κόσμος, K^o, || ἀνελέπτος, I^oK^o, || 4, καὶ] δὲ καὶ L^o, || 11, ψυχὴ τε καὶ, L^o, || 12, ψυχῆς om, I^o, || 15, ψυχὴ, L^o, || 16, αἰ post, καὶ om, I^oK^oL^o, || 17, ἐ] ἐπὶ, I^oK^o, || ἐπὶ om, I^oK^o, || 18, μέντοι] ὅσοι, I^oK^o, || 19, συμπαθῆ — 20, ἐπὶ ἐ om, L^o, || 23, αὐτὸ, I^oK^o, || 24, δὲ, I^o, om, L^o, || 26, ἀμφοτέρως, I^o, || 29, ἐ] ὁμοίαι ἐν, L^o, || 30, διαπράττεται, I^oK^o, || τὰ ante ζῴων om, L^o, || 31, τὰ om, I^oK^o, || 34, ἔκτασις, L^o, || 35, λοφύρων] λοφύρων λοφύρων, I^oK^o, λοφύρων, κοιλύων, L^o.

ἔν τὸ κοινόν τε καὶ τὸ ἴδιον χρῆ διελεῖσθαι, εἴρηται. δεῖ μέντοι πρὸς ἅπαντα πολλῆς συνηθείας, εἰ μέλλει τις αὐτὸς ἕσθαι ἰκανὸς περὶ τέτων ἕκαστα λέγειν. ἐπειδὴ γὰρ τὰ ὁρώμενα ἐπὶ τῶν σωμάτων λέγεται ἀναφέρεσθαι ἐπὶ τὰς ὁμοιότητας τὰς τε ἀπὸ τῶν ζώων καὶ τὰς ἀπὸ τῶν πρᾶ-
 5 ἔξων γινομένης, καὶ ἰδεῖν τινὲς ἄλλαι ἀπὸ θερμότητων καὶ ἀπὸ ψυχροτήτων γίνονται, ἔσι τε τέτων ἕνια τῶν ἐπιφαινομένων ἐπὶ τε τοῖς σώμασι μικραῖς διαφοραῖς κεχρημένα καὶ τῷ αὐτῷ ὀνόματι προσαγορευόμενα, οἷον αἶ τε ἀπὸ φόβου ὠχρότητες καὶ ἀπὸ πόνου (αὗται γὰρ ὀνόματι τε
 10 τῷ αὐτῷ κέχρηται, καὶ διαφορὰν μικρὰν ἔχουσι πρὸς ἀλλήλας), μικρὰς δὲ ἕως τῆς διαφορᾶς ἢ ῥέδιον γινώσκειν ἀλλὰ ἢ ἐκ τῆς συνηθείας, τῆς μορφῆς τὴν ἐπιπρέπειαν εὐληφότεα, ἔσι μὲν ἔν καὶ τάχιζος καὶ ἄριστος ὁ ἀπὸ τῆς ἐπιπρέπειας, καὶ ἔσι γε ἕως τῷ χρώμενον πολλὰ δια-
 15 γινώσκειν. καὶ ἢ μόνον καθόλου χρήσιμόν ἐστιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν τῶν σημείων ἐκλογὴν ἕκαστον γὰρ τῶν ἐκλεγμένων καὶ πρέπει δεῖ τοιοῦτον οἷον τὸ ἐκλεγόμενον θέλει ἔτι τε κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν σημείων, καὶ τῷ συλλογισμῷ, ὃ δεῖ χρῆσθαι ὅπου ἂν τι τύχη, προτιθέντας τοῖς
 20 προσῶσι τὰ προσήκοντα, οἷον εἰ ἀναιδῆς τε εἴη καὶ μικρολόγος, καὶ κλέπτης ἂν εἴη καὶ ἀνελεύθερος, καὶ κλέπτης μὲν ἐπομένως τῇ ἀναιδείᾳ, τῇ δὲ μικρολογίᾳ ἀνελεύθερος. ἐπὶ μὲν ἔν τῶν τοιούτων ἕκαστε δεῖ τέτον τὸν τρόπον προσαρμόζοντα τὴν μέθοδον ποιεῖσθαι.

5 Νυνὶ δὲ πρῶτον πειράσομαι τῶν ζώων διελεῖσθαι, ὅποια αὐτῶν προσήκει διαλλάττειν πρὸς τὸ εἶναι ἀνδρεία καὶ δειλὰ καὶ δόξα καὶ ἀδίκαια. διαιρετέον δὲ τὸ τῶν ζώων γένος εἰς δύο μορφάς, εἰς ἄρσεν καὶ θῆλυ, προτάπτοντα τὸ πρέπον ἑκάτερα μορφῇ. ἔσι δὲ ὁμοία ἐπιχειρῶμεν ἔν τρέφειν τῶν
 30 θηρίων προσηθέστερα καὶ μαλακώτερα τὰς ψυχὰς τὰ θῆλα τῶν ἀρρένων, ἥτιόν τε ῥωμαλευμένα, τὰς τε τροφὰς καὶ τὰς χειροθεσίας μᾶλλον προσδεχόμενα. ὥστε τοιαῦτα ὄντα εἴη πε ἂν ἀθυμότερα τῶν ἀρρένων. καταφανὲς δὲ τῷτο ἐξ ἡμῶν πέ ἐσιν, ὅτι ἐκὰν ὑπὸ θυμῷ κρατηθῶμεν, δυσπαρα-
 35 πικώτεροί τε, καὶ μάλα ἐρρωμάθα πρὸς τὸ μηδαμῆ μηδὲν εἴχει, ἐπὶ τὸ βιάζεσθαι δὲ καὶ πράξει φερόμεθα, πρὸς ἃ ἂν ὁ θυμὸς ὀρμήσῃ. δοκεῖ δέ μοι καὶ κακουργότερα γίνεσθαι τὰ θῆλα τῶν ἀρρένων, καὶ προπετέστερά τε καὶ ἀναλκέστερα.

αἶ μὲν ἔν γυναικὸς καὶ τὰ περὶ ἡρώδης τρεφόμενα καὶ πάνυ που φανερά ὄντα· τὰ δὲ περὶ τὴν ὕλην πάντες ὁμολογεῖσιν οἱ νομοῖς τε καὶ θηραταὶ ὅτι τοιαῦτα ἐσιν οἷα προεῖρηται. ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε δῆλον, ὅτι ἕκαστον ἐν ἕκαστῷ γένει
 5 θῆλυ ἄρσενος μικροκεφαλώτερόν ἐστι καὶ στρογγυλότερον καὶ λεπτοτραχηλότερον, καὶ τὰ σῆθη ἀσθενέστερα ἔχει, καὶ ἀπλευρότερα ἐστὶ, τὰ τε ἰσχία καὶ τὸς μηρὸς περισσάρκωτά τῶν ἀρρένων, γονύκροτα δὲ καὶ τὰς πημάς λεπτὰς ἔχοντα, τὺς τε πόδας κομψότερας, τὴν τε τῷ σώματος ὄλην μορφήν
 10 ἠδὲ μάλας ἂν ἢ γενναϊότεραν, ἀνευρότερα δὲ καὶ μάλα κώτερα, ὑγροτέραις σαρκὶ κεχρημένα. τὰ δὲ ἄρσενά τοιούτοις ἅπασιν ἐναντία, τὴν φύσιν ἀνδρειότεραν καὶ δικαιοτέραν εἶναι γένει, τὴν δὲ τῷ θῆλεος δειλοτέραν καὶ ἀδικοτέραν. τῶν ἕως ἔχοντων, φαίνεται τῶν ζώων ἁπάντων λέων
 15 ταλειώτατα μετεληφέναι τῆς τῷ ἄρσενος ἰδέας. ἔσι γὰρ ἔχων σῶμα εὐμέγεθες, τὸ δὲ πρόσωπον τετραγωνότερον, ἔκ ἄγαν ὀσῶδες, τὴν ἄνω τε γένυν οὐ προεξεσηκυῖαν ἀλλὰ ἰσοροπῶσαν τῇ κάτω, ῥῖνα δὲ παχυτέραν ἢ λεπτοτέραν, χαροπὸς ὀφθαλμὸς ἐγκοῖνας, ἢ σφόδρα περιφερεῖς ἔτε ἄγαν
 20 προμήκει, μέγεθος δὲ μέτριον, ὄφρυς εὐμέγεθες, μέτωπον τετραγώνον, ἐκ μέσῃ ὑποκοιλότερον, πρὸς δὲ τὰς ὄφρυς καὶ τὴν ῥῖνα ὑπὸ τῷ μετώπῳ οἷον νέφος ἐπανεσηκός. ἀνωθεν δὲ τῷ μετώπῳ κατὰ τὴν ῥῖνα ἔχει τρίχας ἐκκλινεῖς οἷον αἰ ἄσιλον, κεφαλὴν μετρίαν, τράχηλον εὐμήκη, πάχει σύμ-
 25 μετρον, θριξὶ ζανθαῖς κεχρημένον, ἢ φριζαῖς ἔτε ἄγαν ἀπεσραμμέναις· τὰ περὶ τὰς κλειδάς εὐλυτώτερα μᾶλλον ἢ συμπεφραγμένα· ὤμους ῥωμαλέους, καὶ σῆθος νεανικόν, καὶ τὸ μεταφρενον πλατὺ καὶ εὐπλευρόν καὶ εὐνωτόν ἐπιεικῶς· ζῶον ἀσαρπότερον τὰ ἰσχία καὶ τὸς μηρὸς· σκέλη ἐρρωμένα
 30 καὶ νευρώδη, βάσιν τε νεανικὴν, καὶ ὄλον τὸ σῶμα ἀρθρῶδες καὶ νευρώδες, ἔτε λίαν σκληρόν ἔτε λίαν ὑγρόν. βαδίξον δὲ βραδέως, καὶ μεγάλα διαβυκτόν, καὶ διασπλεῦον ἐν τοῖς ὤμοις, ὅταν κωρευῆται. τὰ μὲν ἔν περὶ τὸ σῶμα τοιούτων· τὰ δὲ περὶ τὴν ψυχὴν δοτικὸν καὶ ἐλεύθερον, μεγαλόψυχον καὶ φιλόνοτον, καὶ πρᾶν καὶ δίκαιον καὶ φιλόσοργον πρὸς ἃ ἂν ὁμιλήσῃ. ἢ δὲ πάρδαλις τῶν ἀνδρείων εἶναι δοκόντων θηλυμορφώτερόν ἐστιν, ὅτι μὴ κατὰ τὰ σκέλη· τούτοις δὲ συνεργεῖ καὶ τι ἔργον ῥώμης ἀπεργάζεται. ἔσι γὰρ ἔχον πρόσωπον μικρόν, σῶμα μέγα, ὀφθαλμὸς μικρός,

2. μέλλοι τις αὐτῆς L^o. || 6. θερμότων L^o. || 7. ἀπὸ om L^o. || τῶν ἕνι L^o. || 14. τάχιζοι καὶ ἄριστοι L^o. || 19. κατὰ] καὶ I^o. || 20. τι] τι τὸ L^o. || 22. ἂν — κλέπτης om L^o. || 30. δε] γὰρ L^o. || ἐπιχειρῶν μὲν I^oK^o. || ἔν om L^o. || 35. ἐπὶ L^o. || 36. ὁρώμενα I^o. || 37. εἶναι I^o. || 39. τε om L^o.

1. τὸ om I^oK^o. || 9. ἕνα I^oK^o. || 11. κεχρημένα L^o. || 18. τὴν L^o. || 21. ὑποκοιλότερος I^o. || 22. τῇ ἢ ῥίμα I^o, τῇ ῥίμα K^oN^oO^o. || τῷ om I^o. || 24. πάχυν I^oK^o. || 30. τῇ] τὴν I^o. || ἀνθρώδες L^o. || 32. διασπλεῦον K^o, διασπλεῦον I^o. || 35. φιλόνοτον I^oK^oL^o. || 36. ἀ] ὡ L^o.

ἐκλύκεις, ἐγκοιλίας, αὐτὸς δὲ περιπολαιότερος· μέτωπον προμηκέσπερον, πρὸς τὰ ὦτα περιφερέςπερον ἢ ἐπιπεδωτέρον· τράχηλον μακρὸν ἄγαν καὶ λεπτόν, σῆθος ἄπλευρον, καὶ μακρὸν νῶτον, ἰσχία σαρκώδη καὶ μηρὺς, τὰ δὲ περὶ τὰς λαγόνους καὶ γαστέρα ὀμαλὰ μᾶλλον· τὸ δὲ χρῶμα 5 ποικίλον, καὶ ὅλον ἀναρθρὸν τε καὶ ἀσύμμετρον. ἡ μὲν ἔν τῷ σώματι ἰδέα τοιαύτη, τὰ δὲ περὶ τὴν ψυχὴν μικρὸν καὶ ἐπίκλιπον καὶ ὅλως εἰπεῖν ὀλερόν. τὰ μὲν ἔν ἐκπρεπέσπερα μετεπιληφῶτα ζῶα τῶν δοκάντων ἀνδρείων εἶναι τῆς τε τῷ ἄρρενος ἰδέας καὶ τῆς τῷ θήλεος εἰρηται. τὰ δ' ἄλλα 10 οἷα τυγχάνει, ῥάδιον ἤδη μετιέναι. ὅσα δὲ πρὸς τὸ φυσιογνωμονῆσαι συνιδεῖν ἀρμόττει ἀπὸ τῶν ζώων, ἐν τῇ τῶν σημείων ἐκλογῇ ῥηθήσεται.

6 Ἡ δὲ ἐκλογὴ τῶν σημείων ἢ κατὰ τοὺς ἀνθρώπους ὧδε λαμβάνεται. ὅσοις οἱ πόδες εὐφυεῖς τε καὶ μεγάλοι 15 διηρθρωμένοι τε καὶ νευρώδεις, ἐρρωμένοι τὰ περὶ τὴν ψυχὴν· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ ἄρρεν γένος. ὅσοι δὲ τὰς πόδας μικρὰς ζενὺς ἀναρθρῶν ἔχουσιν, ἠδίους τε ἰδεῖν ἢ ῥωμαλεωτέρας, μαλακοὶ τὰ περὶ τὴν ψυχὴν· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ θῆλυ γένος. οἷς τῶν ποδῶν οἱ δάκτυλοι καμπύλοι, ἀναιδεῖς, καὶ 20 ὅσοις ὄνυχες καμπύλαι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ἄρρεις τοὺς γαμφιώνυχας. οἷς τῶν ποδῶν τὰ δάκτυλα συμπεφραγμένα ἐστί, δειμαλοὶ· ἀναφέρεται ἐπὶ τὰς ὄρνυγας τοὺς ζενόποδας τῶν λιμναίων. ὅσοις τὰ περὶ τὰ σφυρὰ νευρώδη τε καὶ διηρθρωμένα ἐστίν, εὐρωστοὶ τὰς ψυχὰς· 25 ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ ἄρρεν γένος. ὅσοι τὰ σφυρὰ σαρκώδεις καὶ ἀναρθροὶ, μαλακοὶ τὰς ψυχὰς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ θῆλυ γένος. ὅσοι τὰς κνήμας ἔχουσιν ἠρθρωμένας τε καὶ νευρώδεις καὶ ἐρρωμένας, εὐρωστοὶ τὴν ψυχὴν· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ ἄρρεν. ὅσοι δὲ τὰς κνήμας λεπτάς 30 νευρώδεις ἔχουσιν, λάγνοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ὄρνιθας. ὅσοι τὰς κνήμας περιπλέους σφόδρα ἔχουσιν, οἷον ὀλίγου διαρρηγνυμένας, βδελυροὶ καὶ ἀναιδεῖς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὴν ἐπιπρέπειαν. οἱ γονύκροτοι κίναιδι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὴν ἐπιπρέπειαν. οἱ τοὺς μηρούς ὀστώδεις καὶ νευρώδεις 35 ἔχοντες εὐρωστοὶ· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ ἄρρεν. οἱ δὲ τὰς μηρούς ὀστώδεις καὶ περιπλέους ἔχοντες μαλακοὶ· ἀναφέρεται

ἐπὶ τὸ θῆλυ. ὅσοι δὲ πῦγα ὀξείαν ὀσώδη ἔχουσιν, εὐρωστοὶ, ὅσοι δὲ σαρκώδη πύονα ἔχουσιν, μαλακοὶ· ὅσοι δὲ ἔχουσιν ὀλίγην σάρκα, οἷον ἀπωμοργμένα, κακοῦθεις· ἀναφέρεται ἐπὶ τὰς πιθήκους. οἱ ζωνοὶ φιλόθηροι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς λέοντας καὶ τοὺς κύνους. ἴδοι δ' ἂν τις καὶ τῶν κυνῶν τὰς φιλοθηροτάτους ζωνοὺς ὄντας. οἷς τὰ περὶ τὴν κοιλίαν λαπαρά, εὐρωστοὶ· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ ἄρρεν. ὅσοι δὲ μὴ λαπαροὶ, μαλακοὶ· ἀναφέρεται ἐπὶ τὴν ἐπιπρέπειαν. ὅσοις τὸ νῶτον εὐμέγεθές τε καὶ ἐρρωμένον, εὐρωστοὶ τὰς ψυχὰς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ ἄρρεν. ὅσοι δὲ τὸ νῶτον ζενόν καὶ ἀσθενὲς ἔχουσιν, μαλακοὶ· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ θῆλυ. οἱ εὐπλευροὶ εὐρωστοὶ τὰς ψυχὰς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ ἄρρεν. οἱ δὲ ἄπλευροὶ μαλακοὶ τὰς ψυχὰς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ θῆλυ. ὅσοι δὲ ἐκ τῶν πλευρῶν 40 περιόγκοι εἰσιν, οἷον πεφουσημένοι, λάλοιοι καὶ μωρολόγοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὰς βῆς ἢ ἐπὶ τὰς βατραχίους. ὅσοι δὲ τὸ ἀπὸ τῷ ὀμφαλῷ πρὸς τὸ ἀκροσῆθιον μεῖζον ἔχουσιν ἢ τὸ ἀπὸ τῷ ἀκροσῆθιου πρὸς τὸν τράχηλον, βοροὶ καὶ ἀναίσθητοι, βοροὶ μὲν ὅτι τὸ τεῦχος μέγα ἔχουσιν ὧ δέχονται τὴν τροφήν, ἀναίσθητοι δὲ ὅτι ζενώτερον τὸν τόπον ἔχουσιν αἱ αἰσθήσεις, συνενωμένον τε τῷ τὴν τροφήν δεχομένῳ, ὡς τὰς αἰσθήσεις βεβαρύνθαι διὰ τὰς τῶν σιτίων πληρώσεις ἢ ἐνδείας. ὅσοι δὲ τὰ σῆθια ἔχουσιν μεγάλα καὶ διηρθρωμένα, εὐρωστοὶ τὰς ψυχὰς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ ἄρρεν. ὅσοι δὲ τὸ μετὰ φρενον ἔχουσιν μέγα καὶ εὐσαρκον καὶ ἀρθρωδές, εὐρωστοὶ τὰς ψυχὰς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ ἄρρεν. ὅσοι δ' ἀσθενὲς καὶ ἄσαρκον καὶ ἀναρθρον, μαλακοὶ τὰς ψυχὰς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ θῆλυ. ὅσοις δὲ τὸ μετὰ φρενον 45 κυρτόν ἐστι σφόδρα οἱ τε ὦμοι πρὸς τὸ σῆθος συνηγμένοι, κακοῦθεις· ἀναφέρεται ἐπὶ τὴν ἐπιπρέπειαν, ὅτι ἀφανίζονται τὰ ἐμπροσθεν προσήκοντα φαίνεσθαι. ὅσοι δὲ τὸ μετὰ φρενον ὑπτίον ἔχουσιν, χαῦνοι καὶ ἀνόητοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὰς ἴππους. ἐπεὶ δὲ οὔτε κυρτόν σφόδρα δεῖ εἶναι οὔτε κοῖλον, τὸ μέσον ζητητέον τοῦ εὐ πεφυκότος. ὅσοις αἱ ἐπωμίδες ἐξηρθρωμένοι καὶ οἱ ὦμοι, εὐρωστοὶ τὰς ψυχὰς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ ἄρρεν. ὅσοις δὲ οἱ ὦμοι ἀσθενεῖς, ἀναρθροὶ, μαλακοὶ τὰς ψυχὰς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ θῆλυ.

1. ἐγκοιλίας *I*^o, ἐγκοιλίας *L*^o. || 8. ἐπίκλιπον *I*^o*K*^o. || 14. Ἡ — 15. λαμβάνεται om *I*^o. || 16. τὴν om *L*^o. || 19. ἐπὶ] δὲ ἐπὶ *L*^o. || 20. γένος om *L*^o. || 21. καμπύλοι *I*^o*L*^o. || τὰς ὄρνεις τὰς *L*^o. || 23. δειμαλοὶ *K*^o*L*^o. || 24. διμναίων *L*^o. || 26. ὅσοις *L*^o. || 32. ὅσοι δὲ τὰς *L*^o. || ὀλίγην *I*^o. || 34. οἱ — 35. ἐπιπρέπειαν om *L*^o. || 34. γονύκροτοι *K*^o. || 36. ἄρρωστοὶ *L*^o. || 37. περιπλοῖους *L*^o. || 3. ὀλίγην τὴν σάρκα *I*^o. || ἀπωμοργμένα *L*^o, ἀποβρωγμένα *I*^o, ἀπομορμουμένα *K*^o. || 4 et 5. ἐπὶ] δὲ ἐπὶ *L*^o. || 7. εὐπάρρωστοι *K*^o*L*^o. || 9. τὸν *I*^o. || 10. ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ ἄρρεν om *L*^o. || 11. τὸν *I*^o*L*^o. || 16. ἐπὶ post ἢ om *L*^o. || 18 et 19. μοροὶ *I*^o. || 19. χέσται *I*^o*K*^o*L*^o. || 21. συνενωμένοι *I*^o*K*^o, συνησασμένοι *L*^o. || 23. ἦ] καὶ *L*^o. || σῆθια *L*^o. || 25. ὅσοι — 26. ἄρρεν om *L*^o. || 25. ἄσαρκον ἀρθρωδεις τε καὶ εὐρωστοὶ *I*^o*K*^o. || 33. ἔτε κυρτόν] ἔτε κυρτόν *L*^o.

ταῦτά λέγω ἄπερ περὶ ποδῶν καὶ μηρῶν. ὅσοις ὤμοι εὐ-
 λυτοὶ εἰσιν, ἐλευθεροὶ τὰς ψυχάς· ἀναφέρεται δὲ ἀπὸ τῆ
 φαινομένου, ὅτι πρέπει τῇ φαινομένῃ μορφῇ ἐλευθεριότης.
 ὅσοις δὲ οἱ ὤμοι δύσλυτοι συνεσπασμένοι, ἀνελεύθεροι·
 ἀναφέρεται ἐπὶ τὴν ἐπιπρέπειαν. οἷς τὰ περὶ τὰς κλειδάς 5
 εὐλυτα, αἰσθητικοί· εὐλύτων γὰρ ὄντων τῶν περὶ τὰς κλει-
 δας εὐκόλως τὴν κίνησιν τῶν αἰσθήσεων δέχονται. οἷς δὲ
 τὰ περὶ τὰς κλειδάς συμπεφραγμένα ἐστίν, ἀναίσθητοι·
 δύσλύτων γὰρ ὄντων τῶν περὶ τὰς κλειδάς ἐξαδυνατοῦσι
 τὴν κίνησιν παραδέχασθαι τῶν αἰσθήσεων. ὅσοι τὸν τρά- 10
 χηλον παχύν ἔχουσιν, εὐρωσοὶ τὰς ψυχάς· ἀναφέρεται
 ἐπὶ τὸ ἄρρεν. ὅσοι δὲ λεπτόν, ἀσθενεῖς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ
 θῆλυ. οἷς τράχηλος παχὺς καὶ πλέως θυμοειδεῖς· ἀνα-
 φέρεται ἐπὶ τοὺς θυμοειδεῖς ταύρους. οἷς δὲ εὐμεγέθης μὴ
 ἄγαν παχὺς, μεγαλόψυχοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸς λέοντας. 15
 οἷς λεπτός μακρὸς, δειλοί· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸς ἐλάφους.
 οἷς δὲ βραχὺς ἄγαν, ἐπίθουλοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸς λύκους.
 οἷς τὰ χεῖλη λεπτά καὶ ἐπ' ἄκραις ταῖς συγχειλίαις
 χαλαρά, ὡς ἐπὶ τῷ ἄνω χεῖλους πρὸς τὸ κάτω ἐπιβεβλη-
 σθαι τὸ πρὸς τὰς συγχειλίαις, μεγαλόψυχοι· ἀναφέρεται 20
 ἐπὶ τὸς λέοντας. ἴδιοι δ' ἂν τις τῶτο καὶ ἐπὶ τῶν μεγάλων
 καὶ εὐρώσων κυνῶν. οἷς τὰ χεῖλη λεπτά σκληρά, κατὰ
 τοὺς κυνάδοντας τὸ ἐπανεσηκός, οἱ ὅπως ἔχοντες εὐγενεῖς·
 ἀναφέρεται ἐπὶ τὸς ὄνους. οἱ δὲ τὰ χεῖλη ἔχοντες παχέα καὶ
 τὸ ἄνω τῷ κάτω προκρεμώμενον μωροί· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸς 25
 ὄνους τε καὶ πίθηκους. ὅσοι δὲ τὸ ἄνω χεῖλος καὶ τὰ ἔλα
 προσηκότε ἔχουσι, φιλολοῖδοροι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸς κύ-
 νας. οἱ δὲ τὴν ῥίνα ἄκραν παχεῖαν ἔχοντες ῥάθυμοι· ἀνα-
 φέρεται ἐπὶ τὸς βῆς. οἱ δὲ τὴν ῥίνα ἀκρόθεν παχεῖαν ἔχον-
 τες ἀναίσθητοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸς ὄνους. οἱ τὴν ῥίνα ἄκραν 30
 ὄξειαν ἔχοντες δυσόργητοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς κύνας. οἱ
 δὲ τὴν ῥίνα περιφερῆ ἔχοντες ἄκραν, ἀμβλεῖαν δέ, μεγα-
 λόψυχοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς λέοντας. οἱ δὲ τὴν ῥίνα ἄ-
 κρων λεπτήν ἔχοντες ὀρνιθώδεις. οἱ ἐπίγρυπον ἀπὸ τοῦ με-
 τώπου εὐθὺς ἀγομένην ἀναίδεις· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸς κόρα- 35
 κὰς. οἱ δὲ γρυπὴν ἔχοντες καὶ τοῦ μετώπου διηρθρωμένην
 μεγαλόψυχοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸς ἀετῆς. οἱ δὲ τὴν ῥίνα
 ἔγκοilon ἔχοντες τὰ πρὸ τῷ μετώπῳ περιφερῆ, τὴν δὲ πε-

ριφέρειαν ἄνω ἀνεστηκυῖαν, λάγνοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς
 ἀλεκτρούνας. οἱ δὲ σιμὴν ἔχοντες λάγνοι· ἀναφέρεται ἐπὶ
 τὸς ἐλάφους. οἷς δὲ οἱ μυκτῆρες ἀναπεπταμένοι, θυμώδεις·
 ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ πάθος τὸ ἐν τῷ θυμῷ γινόμενον. οἱ τὸ
 πρόσωπον σαρκῶδες ἔχοντες ῥάθυμοι· ἀναφέρεται ἐπὶ
 τοὺς βοῦς. οἱ τὰ πρόσωπα ἰσχνὰ ἔχοντες ἐπιμελεῖς, οἱ δὲ
 σαρκῶδη δειλοί· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸς ὄνους καὶ τὰς ἐλάφους.
 οἱ μικρὰ τὰ πρόσωπα ἔχοντες μικρόψυχοι· ἀναφέρεται
 ἐπὶ αἰλουρον καὶ πίθηκον. οἷς τὰ πρόσωπα μεγάλα, νω-
 θροί· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸς ὄνους καὶ βῆς. ἐπεὶ δὲ ἔτε μικρὸν
 ἔτε μέγα δεῖ εἶναι, ἢ μέση ἕξις εἴη ἂν τῶν ἐπιεικῆς. οἷς
 δὲ τὸ πρόσωπον φαίνεται μικροπρεπές, ἀνελεύθεροι· ἀνα-
 φέρεται ἐπὶ τὴν ἐπιπρέπειαν. οἷς τὸ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν
 οἶον κύστιδες προκρέμανται, οἰνόφλυγες. ἀναφέρεται ἐπὶ
 τὸ πάθος· ἕξι γὰρ τοῖς σφόδρα ἐμπεκτικώσι τὰ πρὸ τῶν
 ὀφθαλμῶν οἶον κύστιδες. ἐφέςηκασι, φύλνυνοι· ἀναφέρε-
 ται ἐπὶ τὸ πάθος, ὅτι τοῖς ἐξ ὕπνου ἀνεσηκῶσιν ἐπικρέμα-
 ται τὰ ἐπὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς. οἱ τοὺς ὀφθαλμοὺς μικρὰς
 ἔχοντες μικρόψυχοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὴν ἐπιπρέπειαν καὶ
 ἐπὶ πίθηκον. οἱ δὲ μεγαλόφθαλμοι νωθροί· ἀναφέρεται
 ἐπὶ τὸς βῆς. τὸν ἄρα εὖ φύντα δεῖ μῆτε μικρὰς μῆτε με-
 γάλους ἔχειν τὸς ὀφθαλμούς. οἱ δὲ κόλους ἔχοντες κακῆρ-
 γοι· ἀναφέρεται ἐπὶ πίθηκον. ἕσοι ἐξόφθαλμοι, ἀβέλτεροι·
 ἀναφέρεται ἐπὶ τὴν ἐπιπρέπειαν τε καὶ τὸς ὄνους. ἐπεὶ δὲ
 ἔτε ἐξόφθαλμον ἔτε κοιλόφθαλμον δεῖ εἶναι, ἢ μέση ἕξις
 ἂν κρατοῖη. ὅσοις ὀφθαλμοὶ μικρὸν ἐγκοιλότεροι, μεγαλό-
 ψυχοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς λέοντας. οἷς δ' ἐπὶ πλείον,
 πραιεῖς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸς βοῦς. οἱ τὸ μέτωπον μικρὸν
 ἔχοντες ἀμαθαῖς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸς ὄνους. οἱ δὲ μέγα ἄγαν
 ἔχοντες νωθροί· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς βοῦς. οἱ δὲ περιφερὲς
 ἔχοντες ἀναίσθητοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ὄνους. οἱ μακρό-
 τερον ἐπίπεδον ἔχοντες ἀναίσθητοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸς κύ-
 νας. οἱ δὲ τετράγωνον σύμμετρον τῷ μετώπῳ ἔχοντες με-
 γαλόψυχοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς λέοντας. οἱ δὲ συννεφῆς
 ἔχοντες αὐθάδεις· ἀναφέρεται ἐπὶ ταῦρον καὶ λέοντα. οἱ
 δ' ἀτενὲς ἔχοντες κόλακες· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ γιγνώμενον
 πάθος. ἴδιοι δ' ἂν τις ἐπὶ τῶν κυνῶν, ὅτι οἱ κύνες ἐπιεικῶς
 θωπεύωσι, γαληνὲς τὸ μέτωπον ἔχουσιν. ἐπειδὴ οὖν ἢ τε

1. μηρῶν καὶ ποδῶν L°. || 2. ἐπὶ L°. || 4. δύσλυτοι συνεσπασμένοι om I°. || 7. παραδέχονται L°. || 8. συμπεριπεφραγμένα I°K°. ||
 ἀναίσθητος I°. || 11. ἄρρωσοι L°. || 12. λεπτοὶ I°K°L°. || 13. πλέως L°. || 24. παχέα ἔχοντες I°K°. || 30. μακρὰ I°. || 31. ὄξειαν
 om I°K°. || 2. ἐπὶ] δὲ ἐπὶ L°. || 4. γινόμενοι I°. || 7. σαρκῶδες I°K°. || 8. μικρὰ τὰ πρόσωπα] μικρὸν πρόσωπον I°L°, μικρὸν πρόσωπον K°. || 10. δὲ οὐκ
 L°. || 14. κύστιδες L°. || προκρέμανται K°. || 18. ἐπικρέματα K°, ἐπικρέματα I°. || 24. τὸς om I°K°. || δὴ L°. || 28. τὸς om
 I°K°L°. || βῆν L°. || 29. τὰς L°. || 33. ἀναίσθητοι — 34. ἔχοντες om L°. || 36. ἀταεῖς I°. || 38. ἀθροπεύωσι L°. || πρόσωπον I°.

συντεφής ἔξις οὐθάδειαν ἐμφαίνει ἢ τε γαλήνη κολακείαν, ἢ μίση ἂν τέτων ἔξις εὐαρμύσως ἔχει. οἱ σκυθρῶπα μέτωπα ἔχοντες δυσάνιοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ πάθος, ὅτι οἱ ἀνώμενοι σκυθρῶποι εἰσιν. οἱ δὲ κατηφεῖς ὀδύρται· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ πάθος, ὅτι οἱ ὀδυρόμενοι κατηφεῖς. οἱ τὴν 5 κεφαλὴν μεγάλην ἔχοντες αἰσθητικοί· ἀναφέρεται ἐπὶ τοῖς κύνας. οἱ δὲ μικρὰν ἀναίσθητοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοῖς ὄνοις. οἱ τὰς κεφαλὰς φοβοὶ ἀναιδεῖς· ἀναφέρεται ἐπὶ τῶν γαμψώνυχας. οἱ τὰ ὤτια μικρὰ ἔχοντες πιθηκώδεις, οἱ δὲ μεγάλα ὀνώδεις· ἴδιοι δ' ἂν τις καὶ τῶν κυνῶν τὰς ἀρί- 10 στους μέτρια ἔχοντας ὤτια.

Οἱ ἄγαν μέλανεσ δειλοί· ἀναφέρεται ἐπὶ τοῖς Αἰγυπτίαις, Αἰθίοπαις. οἱ δὲ λευκοὶ ἄγαν δειλοί· ἀναφέρεται ἐπὶ τὰς γυναῖκας. τὸ δὲ πρὸς ἀνδρείαν συντελεῖν χρῶμα μέσον δεῖ τύτων εἶναι. οἱ ξανθοὶ εὐψυχοί· ἀναφέρεται ἐπὶ 15 τῶν λέοντας. οἱ πυρροὶ ἄγαν πανῦργοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὰς ἀλλήπεκας. οἱ δὲ ἐνωχροὶ καὶ τεταραγμένοι τὸ χρῶμα δαυλοί· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ πάθος τὸ ἐκ τῆς φόβου γιγνώμενον. οἱ δὲ μελιχλωροὶ ἀπεψυγμένοι εἰσὶν· τὰ δὲ ψυχρὰ δυσκνήτα· δυσκνήτων δὲ ὄντων τῶν κατὰ τὸ σῶμα εἶεν ἂν 20 βραδείς. οἷς τὸ χρῶμα ἐρυθρόν, ὄξει, ὅτι πάντα τὰ κατὰ τὸ σῶμα ὑπὸ κινήσεως ἐκερμαινόμενα ἐρυθραίνονται. οἷς δὲ τὸ χρῶμα φλογιοῦδες, μανικοί, ὅτι τὰ κατὰ τὸ σῶμα σφόδρὰ ἐκερμανθέντα φλογιοῦδῃ χροίαν ἴσχει· οἱ δὲ ἀκροὶ θερμανθέντες μανικοὶ ἂν εἴησαν. οἷς δὲ περὶ τὰ στήθη ἐπι- 25 φλογῆς ἐστὶ τὸ χρῶμα, δυσόρηγοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ πάθος· τοῖς γὰρ ὀργιζομένοις ἐπιφλέγεται τὰ περὶ τὰ στήθη οἷς τὰ περὶ τὸν τράχηλον καὶ τοὺς κροτάφους αἱ φλέβαι κατατεταμέναι εἰσὶ, ἀνσάργητοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ πάθος, ὅτι τοῖς ὀργιζομένοις ταῦτα συμβαίνει. οἷς τὸ 30 πρῶτον ἐπιφοινίσσον ἐξῶν, αἰσχυνηλοὶ εἰσιν· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ πάθος, ὅτι τοῖς αἰσχυνομένοις ἐκφοινίσσεται τὸ πρῶτον. οἷς αἱ γνάθοι ἐκφοινίσσουσιν, ἀνόφλυγες· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ πάθος, ὅτι τοῖς μεθύουσιν ἐκφοινίσσουσιν αἱ γνάθοι. οἷς δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐκφοινίσσουσιν, ἐκστατικοὶ 35 ὑπὸ ὀργῆς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ πάθος, ὅτι οἱ ὑπ' ὀργῆς ἔκστατες ἐκφοινίσσονται τὸς ὀφθαλμούς. οἷς δὲ οἱ ὀφθαλ-

μοὶ ἄγαν μέλανεσ, δειλοί· ἢ γὰρ ἄγαν μελαῖη χροῖα ἐφάνη δειλίαν σημαίνουσα. οἱ δὲ μὴ ἄγαν μέλανεσ ἀλλὰ κλύοντες πρὸς τὸ ξανθὸν χρῶμα εὐψυχοί. οἷς δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ γλαυκοὶ ἢ λευκοὶ, δειλοί· ἐφάνη γὰρ τὸ λευκὸν χρῶμα δειλίαν σημαίνον. οἱ δὲ μὴ γλαυκοὶ ἀλλὰ χαρσοὶ εὐψυχοί· ἀναφέρεται ἐπὶ λέοντα καὶ ἀετόν. οἷς δὲ οἰνωτοί, μάργοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὰς αἴγας. οἷς δὲ πυρώδεις, ἀναιδεῖς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸς κύνας. οἱ ὠχρόμματα ἐντεταραγμένοι ἔχοντες τοὺς ὀφθαλμούς δειλοί· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ πάθος, ὅτι οἱ φοβηθέντες ἐνωχροὶ γίνονται χρώματι 10 ἔχ ὀμαλῶ. οἱ δὲ τοὺς ὀφθαλμούς σιλπνὸς ἔχοντες λάγνοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸς ἀλεκτρούνας καὶ κόρακας.

Οἱ δασεῖς ἔχοντες τὰς κνήμασ λάγνοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸς τράγους. οἱ δὲ περὶ τὰ στήθη καὶ τὴν κοιλίαν ἄγαν δασεῖς ἔχοντες ὑδέποτε πρὸς τοῖς αὐτοῖς διατελῶσιν· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ὄρνιθας, ὅτι ταῦτα τὰ στήθη καὶ τὴν κοιλίαν δασυτάτην ἔχουσιν. οἱ τὰ στήθη ψιλὰ ἄγαν ἔχοντες ἀναιδεῖς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὰς γυναῖκας. ἐπειδὴ οὖν οὕτω ἄγαν δασεῖα δεῖ εἶναι ὅτε ψιλὰ, ἢ μέση ἔξις κρατῆσι. οἷς 15 τοὺς ἄριους δασεῖς ἔχοντες ὑδέποτε πρὸς τοῖς αὐτοῖς διατελῶσιν· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ὄρνιθας. οἱ τὸν νῶτον δασῶν ἔχοντες ἄγαν ἀναιδεῖς· ἀναφέρεται ἐπὶ τὰ θηρία. οἱ δὲ τὸν αὐχλῶνα ἀπασθεν δασῶν ἔχοντες ἐλευθέριοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς λέοντας. οἱ δὲ ἀπρογένειοι εὐψυχοί· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸς κύνας. οἱ δὲ συνόφρυες δυσάνιοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὴν τὸ πάθος ὁμοίτητα. αἱ δὲ τὰς ἀφρῦσ κατεσπασμένοι πρὸς τῆς ῥινός, ἀνεσπασμένοι δὲ πρὸς τὸν κροτάφον εὐθήεις· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς οὔς. οἱ φριξὰς τὰς τρίχας ἔχοντες ἐπὶ τῆς κεφαλῆς δειλοί· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ πάθος, ὅτι καὶ οἱ ἐνοφοβοὶ γιγνώμενοι φρίσσεισιν. οἱ τὰς τρίχας σφόδρα ἔλασ 20 ἔχοντες δειλοί· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸς Αἰθίοπαις. ἐπειδὴ ὅτε αἱ τε φριξὰ καὶ αἱ σφόδρα οὐλαὶ δειλίαν ἀναφέρουσιν, αἱ ἀκραυλοὶ ἂν εἶεν πρὸς εὐψυχίαν ἄγουσαι· ἀναφέρεται δὲ καὶ ἐπὶ τὸν λέοντα. οἱ τοῦ μετώπου τὸ πρὸς τῆ κεφαλῆ ἀναστῆλον ἔχοντες ἐλευθέριοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς 25 λέοντας. οἱ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς προσπεφυκυῖας ἔχοντες τὰς τρίχας ἐπὶ τοῦ μετώπου κατὰ τὴν ῥίνα ἀνελεύθεροι· ἀνα-

1. συντεφής L^o. || γαλήνη I^oL^o. || 2. εὐαρμύσως ἔχει ἔξις I^o. || 4. ἀνώμενοι — 5. ὅτι οἱ om I^o. || 8. ὄξει I^oK^o, λοξῶ L^o. || 11. ὄνα ἔστι I^oK^o. || 13. ἄγαν] εἶαν L^o. || 17. καὶ om I^oK^oL^o. || 26. τὸ ante χρῶμα om I^oK^o. || 34. στήθος L^o. || 35 et 36. εἰ om L^o. || 35. ἐκστατικοὶ L^o. || 37. οἱ om K^oL^o.

1. μελαῖη] μελαῖη K^oL^o. || 6. ἠνωτοὶ L^o. || 7. πυρώδεις L^o. || 8. ὠχρόμματα K^o, ἐνωχρώματα I^o, ἐκνωχρώματα L^o. || 10. χρώματι K^o. || 13. οἱ δὲ δασεῖς I^o. || 14. τῆς om L^o. || 15. τοῖς] τοῖς μήποτε θέλη ἀνθρώπων I^oK^o. || 18. ἴδιοι K^oL^o. || 20. διατελῶσιν L^o. || 23. ἐλευθέριοι I^oK^o. || ἀναφέρονται L^o. || 26. πρὸ L^o. || 27. ἐκροτάφου L^o. || 28. φριξὰς L^o. || 29. καὶ om I^o. || 32. αἱ ἀκρ.] εἰ ἀκρ. L^o. || 33. ἄγαν I^o, ἄγαντι L^o. || 34. τὰς om L^o. || 35 et 37. ἀναφέρονται K^oL^o. || 37. ἐλευθέριοι I^o, ἐλευθέριοι K^oL^o.

φέρεται ἐπὶ τῆν ἐπιπρέπειαν, ὅτι δουλοπρεπὲς τὸ φαινόμενον.

Μακροβάμων καὶ βραδυβάμων εἶη· ἀν' αὐθρεπιθέτης τελεσιτικός, ὅτι τὰ μακρὰ βαίνειν ἀνυσκόν· τὸ βραδύως δὲ μελλητικόν. βραχυβάμων βραδυβάμων αὐθρεπιθέτης ἔτελεσιτικός, ὅτι τὸ βραχέα βαίνειν καὶ βραδύως ἐπὶ ἀνυσκόν μακροβάμων ταχυβάμων ἐπὶ ἐπιθετικός, τελεσιτικός, ὅτι τὸ μὲν τάχος τελεσιτικόν, ἢ δὲ μακρότης ἐκ ἀνυσκόν· βραχέων βάμων ταχυβάμων ἐπιθετικός, ἔτελεσιτικός. περὶ δὲ χειρὸς καὶ πήχειος καὶ βραχίονος φορᾶς, αἱ αὐταὶ ἀναφέρονται. οἱ δὲ τοῖς ὤμοις ἐπισαλευόντες ὀρθοῖς ἐκτεταμένους γαλαεγκώνες· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ἵππους. οἱ τοῖς ὤμοις ἐπεσαλευόντες ἐγκεκυφότες μεγαλόφρονες ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς λέοντας. οἱ δὲ τοῖς ποσὶν ἐξοστραμμένους πορφυρόμοιοι καὶ ταῖς κνήμαις θηλείαις· ἀναφέρεται ἐπὶ τὰς γυναῖκας. οἱ δὲ τοῖς σώμασι περικλῶμενοι καὶ ἐντριβόμενοι κόλακες· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ πάθος. οἱ ἐγκλιόμενοι εἰς φαῖ· δειμὴ ἐπὶ τῷ πορεύεσθαι κίναϊδοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὴν ἐπιπρέπειαν. οἱ εὐκινήτες τὸς ὀφθαλμοὺς ἔχοντες ὄξει, ἀρπαστικοί· ἀναφέρεται ἐπὶ τοὺς ἱέρακας. οἱ σπαρδαμύκται δειλοί, ὅτι ἐν τοῖς ὄμμασι πρῶτα τρέπονται. οἱ κατιλλαντιωρίαν τε, καὶ οἷς τὸ ἕτερον βλέφαρον ἐπιβέβηκε τοῖς ὀφθαλμοῖς, κατὰ μέσον τῆς ὄψεως ἐσηκνίας, καὶ οἱ ὑπὸ βλέφαρα τὰ ἄνω τὰς ὄψεις ἀνάγοντες, μαλακῶν τε βλέποντες, καὶ οἱ τὰ βλέφαρα ἐπιβεβηκότες, ὅπως τε πάντες οἱ μαλακῶν τε καὶ διακεχυμένον βλέποντες, ἀναφέρονται ἐπὶ τὴν ἐπιπρέπειαν καὶ τὰς γυναῖκας. οἱ τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ συχνοῦ χρόνου κινῶντες, ἔχοντες τε βάρμμη· λευκώματος ἐπὶ τῷ ὀφθαλμῷ, ὡς προσεσηκίας, ἐπιπρεπτικοί· ἀν' γὰρ πρὸς τινὶ ἐνοσίῃ· σφόδρα γένεσθαι ἢ ψυχῇ, ἴσεται καὶ ἢ ὄψει.

Οἱ μέγα φωνῶντες βαρύτονον ὕβρισι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὰς ὄνους. ὅσοι δὲ φωνῶσιν ἀπὸ βαρέως ἀρξάμενοι, τελευτῶσι δὲ εἰς ὄξύ, δυσθυμικοί, ὀδυρταί· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸς βῆς καὶ ἐπὶ τὸ πρέπον τῆ φωνῆ. ὅσοι δὲ ταῖς φωναῖς ὄξειαις μαλακαῖς κεκλισμέναις διαλέγονται, κίναϊδοι· ἀνα-

φέρεται ἐπὶ τὰς γυναῖκας καὶ ἐπὶ τὴν ἐπιπρέπειαν. ὅσοι βαρύτονον φωνῶσι μέγα, μὴ πεπλεγμένον, ἀναφέρεται ἐπὶ τὰς εὐρώσεως κύναις καὶ ἐπὶ τὴν ἐπιπρέπειαν. ὅσοι μαλακῶν ἄτονον φωνῶσι, πρᾶεῖ· ἀναφέρεται ἐπὶ τὰς οἷς. ὅσοι δὲ φωνῶσιν ὄξύ καὶ ἐγκετραγός, μάργιοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὰς αἰγῶς.

Οἱ μικροὶ ἄγων ὄξει· τῆς γὰρ τῶ αἵματος φορᾶς μικρὸν τόπον κατεχούσης καὶ αἱ κινήσεις ταχρὶ ἄγων ἀφίππωνται· ἐπὶ τὸ φρονεῖν· οἱ δὲ ἄγων μεγάλοι βραδεῖς· τῆς γὰρ τῶ αἵματος φορᾶς μέγαν τόπον κατεχούσης αἱ κινήσεις βραδύως ἀφικνῶνται ἐπὶ τὸ φρονεῖν. ὅσοι τῶν μικρῶν ξηραῖς σαρκὶ κεχηρημένοι εἰσὶν ἢ καὶ χρώμασιν, ἀ διὰ θερμότητα τοῖς σώμασιν ἐπιγίνονται, ἕδεν ἀποτελεῦσιν· ὕσης γὰρ τῆς φορᾶς ἐν μικρῷ καὶ ταχείας διὰ τὸ πυρῶδες, ἕδεν ποτε κατὰ ταυτόν ἐσι τὸ φρονεῖν, ἀλλὰ ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλων, πρὶν τὸ ὑπερέχον περᾶναι. ὅσοι δὲ τῶν μεγάλων ὑγραῖς σαρκὶ κεχηρημένοι, ἢ καὶ χρώμασιν ἀ διὰ ψυχρότητα ἐπιγίνονται, ἕδεν ἐπιτελεῦσιν· ὕσης γὰρ τῆς φορᾶς ἐν μεγάλῳ τάπῳ καὶ βραδείας διὰ τὴν ψυχρότητα, οὐ συναίνει ἀφικνῶνται ἐπὶ τὸ φρονεῖν. ὅσοι δὲ τῶν μικρῶν ὑγραῖς σαρκὶ κεχηρημένοι εἰσὶ καὶ χρώμασιν ἀ διὰ ψυχρότητα γίνονται ἐπιτελεσιτικοί· ὕσης γὰρ τῆς κινήσεως ἐν μικρῷ, τὸ δυσκίνητον τῆς κινήσεως συμμετρίαν παρέσχε τὸ πρῶτον ἐπιτελεῖν. ὅσοι δὲ τῶν μεγάλων ξηραῖς σαρκὶ κεχηρημένοι εἰσὶ καὶ χρώμασιν ἀ διὰ θερμότητα, γίνονται ἐπιτελεσιτικοὶ καὶ αἰσθητικοί· τὴν γὰρ τῶ μεγέθους ὑπερβολὴν σαρκῶν τε καὶ χρώματος ἢ θερμότης ἠκέσατο, ὡς συμμετρον εἶναι πρὸς τὸ ἐπιτελεῖν. τὰ μὲν ἐν μεγέθει ὑπερβάλλοντα τῶν σωμάτων ἢ σμικρότησιν ἐλλείποντα, ὡς τυχόντα· ἐπιτελεσιτικὴ ἐστὶ καὶ ὡς ἀτελεῖ, εἰρηται· ἢ δὲ τῶν μέση φύσις πρὸς τὰς αἰσθητικὰς κρατίστη καὶ τελεσικωτάτη, οἷς ἀν' ἐπιθήται· αἱ γὰρ κινήσεις οὐ διὰ πολλῆ ὕσαι βραδίως ἀφικνῶνται πρὸς τὸν νοῦν· ὕσαι τε οὐ κατὰ μικρὸν ὑπερχωρῶσιν. ὡς τὸν τελευτάτον πρὸς τὸ ἐπιτελεῖν τε ἀ ἀν' προθήται καὶ αἰσθάνεσθαι μέλλοντα μέτριον δεῖ εἶναι τὸ μέγεθος. οἱ ἀσύμμετροι πανῶ-

1. ἀτι. — φαινόμενοι om; I°. || 3. βραχυβάμων I°K°L°. || 4. λεσιτικός I°. || βραχυδύως I°K°. || 6. καὶ τὸ I°. || βραχέων L°. || 8. ἐπιθετικός I°K°. || 9. post τελεσιτικός L° ἀπὸ χειρῶν φόβου, K° ἀπὸ χειρῶν φαρᾶς. || 11. ὀρθοῖς I°K°. || 12. γαλαεγκώνες K°, γαλαεγκῶνες I°. || 13. ἐπισαλευόντες L°. || ἐγκεκυφότες I°K°. || 14. τοῖς om; L°. || 18. κίναϊδοι om; L°. || 19. ἀρπαστικοί L°. || 21. πρῶτοι I°K°L°. || in vocem τρέπονται desinit L°. || 22. οἷς] εἰς I°. || 24. ὄψιας K°. || 25. τε] τε καὶ I°K°. || 26. ἀναφέρεται I°. || 28. λευκώματος I°K°. || 31. φωνῶντες I°. || 32. βαρέως I°. || 34. τῆς φωνῆς I°.

2. βαρύκωνον I°K°. || πεπλεγμένη I°. || 5. ἐγκετραγός I°K°. || 13. ἀ] ἢ καὶ P°K°. || 15. τὸ φρονεῖν] φρονεῖν I°. || 17. ἀ οἷα I°K°. || 19. διὰ om; I°K°. || 21. χρώματος διὰ ψυχρότητος I°. || 24. χρώματι διὰ θερμότητος I°. || 25. post αἰσθητικοί QI°K°N°O° ὕσης γὰρ τῆς τε φορᾶς ἐν μεγάλῳ τόπῳ (18.) — συναίνει τι ἀφικνουμένη ἐπὶ τῷ φρονεῖν (23.). ὅσοι δὲ (δὲ ἐπὶ QN°) τῶν μεγάλων — καὶ χρώματα — αἰσθητικοί (25.). || 32. ἀ διὰ] ἕδεν I°K°. || 35. δεῖ] δε I°.

γοι· ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ πάθος καὶ τὸ θῆλυ· εἰ γὰρ οἱ ἀσύμμετροι πανῦργοι, οἱ σύμμετροι δὲ ἰσάιοι ἂν εἴσαν καὶ ἀνδρείοι. τὴν δὲ τῆς συμμετρίας ἀναφορὰν πρὸς τὴν τῶν σωμάτων εὐαγωγίαν καὶ εὐφυίαν ἀνοίσειον, ἀλλ' οὐ πρὸς τὴν τοῦ ἄρρενος ἰδέαν, ὡσπερ ἐν ἀρχῇ δηρῆθη. καλῶς δ' ἔχει καὶ πάντα τὰ σημεῖα, ὅσα προεῖρηται ἀναφέραω ἐπὶ τὴν ἐπιπρέπειαν καὶ εἰς ἄρρεν καὶ θῆλυ· ταῦτα γὰρ τελεωτάτην διαίρεσιν δηρῆται, καὶ ἐδείχθη ἄρρεν θήλεος δικαιοῦτερον καὶ ἀνδρειότερον καὶ ὅλως εἰπεῖν ἄμεινον. ἐν ἀπόσει δὲ

τῆ τῶν σημείων ἐκλογῇ ἕτερα ἐτέρων σημεῖα μᾶλλον δηλοῦσιν ἐναργῶς τὸ ὑποκείμενον. ἐναργέστερα δὲ τὰ ἐν ἐπικαιροτάτοις τόποις ἐγγινόμενα. ἐπικαιροτάτος δὲ τόπος ὁ περὶ τὰ ὄμματα τε καὶ τὸ μέτωπον καὶ κεφαλὴν καὶ πρόσωπον, δεύτερος δὲ ὁ περὶ τὰ στήθη καὶ ὤμους, ἔπειτα περὶ τὰ σκέλη τε καὶ πόδας· τὰ δὲ περὶ τὴν κοιλίαν ἤκιστα. ὅλως δὲ εἰπεῖν οὗτοι οἱ τόποι ἐναργέστατα σημεῖα παρέχονται, ἐφ' ὧν καὶ φωνήσεως πλείεστος ἐπιπρέπεια γίνεσθαι.

ΠΕΡΙ ΦΥΤΩΝ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΕΡΜΗΝΕΩΣ ΕΙΣ ΤΟ ΠΕΡΙ ΦΥΤΩΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ.

Τῆ τῆς Ἀριστοτελικῆς ἀειθαλεῖ φιλοσοφίας λειμῶνι πολλὰ μὲν καὶ ἄλλαι δέλτοι κατὰ τὰ εὐγενῆ παραπεφύκασι τῶν φυτῶν, καμφόρος μὲν οὐκ ἔστιν, καλύχου δὲ καὶ οἷς διαπραττόμεθα προῖεσθαι τὸς καρπὸς. ἦν δὲ πρὸς ταῖς ἄλλαις καὶ ἡ περὶ τῶν φυτῶν ὅσα καὶ φυτὸν εὐφυῆς βραχὺ μὲν, ἀλλὰ συχναῖς ταῖς χάρισι βρῦον καὶ καλλίστοις ἐκφορίοις τὸς τῶν λόγων ἐραστὰς δεξόμενοι, οὐ μόνον λέγω τὸς ἡμετέρους, τὸς πάντι, τὸς περιφανεῖς τὰ ἐς λόγους καὶ τὴν σοφίαν ἀπαρμελλίως καὶ τὴν σύνεσιν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ τὸς ἐκ μοῖρας Ἰταλικῆς, καὶ οὐ τούτους μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅσους τοῖστος οἶδεν ἢ τῶν εὐδαίμωνων Ἀράβων τρέφειν καὶ τῶν Ἰνδῶν. συχὸν γὰρ ἐπέβαλεν ἡμερον τῶν ἐπιτοῦ συγγραμμάτων τοῖς ὀπυθῆσθε φιλοσόφοις ὁ ἐν Σταγειρῶν ἄκρος φιλόσοφος. ἀλλὰ τὸ τοῖστος φυτὸν ἐκ οἷδ' ὅπως οὐ μόνον αὐασιον πέποιθε πᾶρ ἡμῖν, ἀλλοῖσιν τινα τάχα περὶ τὸ χεῖρον, οἷα φιλεῖ ὁ χρόνος ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ προβέβηκεν ἐκκοπῆ καὶ εἰς τὸ μὴ ὄν ἀποσροφή, ὡς οἷδ' ἂν ποτε φυτὸν οἶδεν, οἷδ' εἰ προῖθλον εἰς φῶς. ὑπέστη τὰ ἴσα καὶ Ἰταλῶς μακρὸν χρόνον σὺν ἡμῖν χηρῶσιν τῶ χηρῶσιν. τοῖς Ἀραβῶν ἐγγυρῆσθε μόνους, καὶ μόνου τῶν τότε καρπῶν ἀφθόνως ἀπήλαου. ἀλλὰ τῖς Κελτὸς μὲν τὸ γένος, ἐς τοῦστος δὲ τῆς τῶν Ἰταλῶν σοφίας ἐλάσας ὡς τῶν πρωτεῖων παραχωρεῖν μηδεὶς, εἶτα βραχὺ τῆστος, καίπερ ὄν τοῦστος, καθ' ἑαυτὸν οἰθεῖς, ἂν μὴ καὶ τὴν τῶν Ἀράβων μετὰ τῆν τῶν Λατίνων μεταλάβου γηῶσιν καὶ τῆ καλλίστην ἐξῖν ἀσκήσειν, ὅλος γίνεσθαι τῶ ἔργῳ, καὶ εἰς πέρας τὴν γνώμην ἀγαγεῖν θέλει καὶ τυχεῖν παντοῖως τῶ ἐφετῶ. σέλλεται λοιπὸν τὴν ἀλλοδαπήν, χηρῆται τοῖς Ἀραβῶν παιδευταῖς, καὶ τῆ εὐφυίᾳ συμμετρήσας σπυδὴν τοῦστος εὐμοίρησε παιδείας, φασίν, ὡς δύνασθαι καὶ τὰ τῶν Ἀράβων εἰς Ἰταλῶς καὶ τὰ τῶν Ἰταλῶν μεταπορθεῖσιν εἰς Ἀραβας. ὅτος ἔν πρὸς τισιν ἄλλους καὶ τῶν περὶ φυτῶν τῆστος βίβλων μεμερμηψῆσαι, καὶ τῶν λογικῶν Ἀραβικῶν λειμῶνων ὅσα καὶ φυτὸν εὐγενὲς εἰς τὰς Ἰταλικὰς μετακη-

10 κεῖται φυταλίας. ἔχαιρε γὺν Ἰταλὸς ἐπὶ τῆστος, καὶ τὰ μεγάλα ἐκῶμαζε ταῖς Ἀριστοτελικαῖς γὰρ φιλοτιμείσθαι βίβλοις ὑπὲρ πάσας βρεθῆσθαι καὶ τοῦστος ἐκαυχῆσθαι τῶ χηρῶσιν, ἔβησθαι ἔχ ἦστος ἐκεῖνος εἰς ἡν ὑποσχιάσθαι καὶ ἡν χηρῶσιν εἰδείξε πλάτανοι. ἦλλον εἰς ἐπιθυμίας (μακρὰς ἐξῶστος χρόνος) καλῶ τῶ φυτῶ. λόγοι γὰρ μοι τῶν τῶ κόσμῳ πάντων χηρῶσιν τῶ τιμῶσθαι. ἐπόθον ἐμφορηθῆσαι τῶν τότε καρπῶν, τῶν νοημάτων εἰς ἐξῖν ἐλθεῖν. ἐψυχαγῶσθαι μοι τὴν ἐπιθυμίας ἐλπίς, καὶ τὴν ἐλπίσθα πάλιν εὐχῶσθαι διεδέχθαι. ἀλλὰ μέχρι πολλῶ τῆς ἐπιθυμίας ἀτέλεσας, ἡ ἐλπίς καὶ μόνον ἐλπίς· τὰ δὲ τῆς εὐχῆς ἐπετέθητο. τί δ' ἡ τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων πατελής αἰτία καὶ ὑπερτελής καὶ προτέλειος; ἡμεῖσθαι τῆ ἐπιθυμίας χορηγεῖ, τῆ ἐλπίσθαι πέρας, καὶ τὰ τῆς αἰτήσεως τῆ εὐχῆ. Ἰταλὸς γὰρ τῖς ἐκποθεν ἡμῶν αἰφνιδίως ἀναφῆσθαι, ἰκανῶσθαι ἔχων λογικῆς παιδείας καὶ γνώσεως, πρὸς εἰσῶσθαι ἀσκήσθαι, ἀσπῶσθαι χηρῶσθαι, τὰ φιλικὰ προσκαλεῖ, εἶτα τὴν ποθυμῶσθαι βίβλων ἡμῶν ἐγχειρῶσθαι. ὑφράσθαι ἔγω ὡς ἐφ' ἡμῶσθαι τῶ χηρῶσθαι ἐδεξάμην τὴν βίβλων ἐκθύμῶσθαι. ὅλος αὐτὸς ἐγεγόνην, τὸν ἐγχεῖσθαι ἂν ἀνελεξάμην ἐπιμελῶσθαι, καὶ οἷον ὡς ἐν ἐσῶσθαι τῆστος ἐκ πρώτης αὐτῆς βαλῶσθαι τὸν Ἀριστοτέλην ἔγνων καὶ τῶς Ἀριστοτελικὰς κατὰ τῶν παλαι φιλοσοφῶσθαι ἀντιλογικῶσθαι ἐτασῶσθαι. ἀδικεῖ δ' ὡσθῆσθαι, μὴ τῶσθαι λόγους, τῶσθαι λόγους αὐτῶσθαι καὶ τῶσθαι αὐτῶσθαι ἔρασθαι, καὶ γραφῆσθαι βασκῶσθαι ψυχῆς ὑλασθῆσθαι, ἂν μὴ ταῦσθαι ἰκανῶσθαι ἔχων ὑπὸ τῆς αἰθερῆς χάριτος πρὸς τὴν Ἑλλάδα μεμερμηψῶσθαι γλῶσθαι καὶ ταῖς λοιπαῖς Ἀριστοτελικαῖς δέλτοις δεῖξῶσθαι συναριθμοῖν. τῶσθαι τοι καὶ σὺν θεῶ τῶ ἔργῳ δηρῶσθαι, καὶ εἰς κοινὴν πρὸς εἰσῶσθαι τῆ βίβλων τοῖς αἰρεμένοις ἀπόλαουσιν, πολλὴν εὐρῶν τὴν δυσχέρειαν καὶ τὴν τῶν ὀνομάτων σύγχυσιν διὰ τὰς συχὰς τῶν μεμερμηψῶσθαι μεταβολὰς ἐκ τῆς ἡμετέρας εἰς τὴν τῶν Ἰταλῶν, εἰς τῶς Ἀραβας ἐκείθεν, καὶ πάλιν ἐξ Ἀράβων εἰς Ἰταλῶς, καὶ εἰς ἡμῶσθαι ἐκ τῶσθαι ἐπ' ἔσθαι. ἔ γὰρ διπρῶσθαι

b. 3. ἐγγινόμενα Γ^οΚ^ο. || 8. παρέχοντες Γ^οΚ^ο. || ἐπιπρέπειαν Κ^ο.

Codices N^οP^ο. Tit. ἀνοήτου τῶσθαι εἰς τὰ Ἀριστοτέλους περὶ φυτῶν προῖομιον P^ο. προθεῖρα τῶ περὶ φυτῶν Ἀριστοτέλους c. deest praefatio Parisiensis, 1848 et Oxoniensis coll. corp. Christi.

15. λέγω] λέγω Ν^ο. || 28. τὴν post μετὰ om P^ο. || μεταλάβη P^ο. || 32. εὐμοίρησαι Ν^οP^ο. || καὶ om P^ο.

14. τὸ om Ν^ο. || 26. ἀγῶσθαι Ν^ο.

πος, ἴσον ἐπὶ ταύτῃ τῇ βίβλῳ, ὁ Σταγειρίτης ἄφθη κατὰ τὸν θρυλλόμενον Ἴανον ἐκείνον, ὃν καὶ εἰς χρόνον ἄγει λόγος ἰσχυρός, ἀλλὰ πολυμέροσ κατὰ τὸν Πρωτέα τὸν Φάριον. ἐπὶ δὲ πᾶσα δέλτος ἐκ μιᾶς πρὸς ἑτέραν μεταφερομένη διάλεκτος ἢ κατὰ λέξιν ἢ κατ' ἔνοιαν προχωρεῖ, καὶ ἡ μὲν ὑτέρα τὸ σαφές ἔχουσα τῷ ἀκριβοῦς ἀπολείπεται, ἡ δ' ἑτέρα καὶ προτέρα προσόντος τῷ ἀκριβοῦς εἰς ἀσάφειαν κατατρέφεται, ἡρεῖς ὡς ἀσφαλεστέρω τῷ τῷ μέρει καὶ ἀδιαβλήτῳ σοχηδίτες, καθὼς καὶ ἐν ἑτέραις πέποιήκαμεν δέλτοις, τῆς ἀκριβείας ἐχόμεθα. ἵνα δὲ μὴ φανοίμεθα καὶ χώραν τῇ ἀσάφειά διδότες, ἢ κακίαν παττεῖν τοῖς λόγοις ἐγνωκόμεν, ἐπαυρημηταίς τισὶ καὶ

σχολικαῖς παρασημειώσεσιν, εἴ τι περὶ τῆς ἀσάφειας ἄχαρι καὶ ἀτερπέες, ἐψυχαγωγήσαμεν, καὶ τῆς σκληρᾶς καὶ τραχείας τὸς λογικὸς ὀδίτας εἰς τὴν λείαν τε καὶ πλατείαν ἐχειραγωγήσαμεν, καὶ τῷ ὑπὲρ ἡμᾶς τὴν εὐχαρισίαν καὶ τὴν, ὡς εἰκός, ἀνομολόγησιν ἀπειμαίμεν. τὸτο γὰρ ἀφ' ἡμῶν ἀπαιτεῖ τῶν ὑπὸ χεῖρα ὁ μόνος σοφὸς καὶ δυνατὸς θεὸς κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον. τίος γὰρ ἄλλο δεῖται παρ' ἡμῶν, ὅς διὰ τινος τῶν προφητῶν περὶ ἑαυτῷ λέγει "τὸν ὕρανον πληρῶ καὶ τὴν γῆν," καὶ οὗ ἡ οἰκουμένη καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, κατὰ τὸν Δαβίδ, καὶ μεθ' ἧ πάς ἀγρὸς παρτοῖσι ὑραῖσμένος φυτοῖς;

Η ζῶν ἐν τοῖς ζώοις καὶ ἐν τοῖς φυτοῖς εὐρέθη. ἀλλ' ἐν 10 μὲν τοῖς ζώοις φανερά καὶ πρόδηλος, ἐν τοῖς φυτοῖς δὲ κεκρυμμένη καὶ ἐκ ἐμφανῆς. εἰς τὴν ταύτης γῶν βεβαίωσιν πολλὴν ἀνάγκη ἐστὶ ζήτησιν προηγήσασθαι. συνίσταται γὰρ πότερον ἔχουσιν ἢ ἐχὼ τὰ φυτὰ ψυχὴν καὶ δύναμιν ἐπιθυμίας ὀδύνης τε καὶ ἠδονῆς καὶ διακρίσεως. Ἀναξαγό- 15 ρας μὲν ἔν καὶ Ἐμπεδοκλῆς ἐπιθυμία ταῦτα κινεῖσθαι λέγουσιν, αἰσθάνεσθαι τε καὶ λυπεῖσθαι καὶ ἠδεσθαι διαβεβαιούονται. ὣν ὁ μὲν Ἀναξαγόρας καὶ ζῶα εἶναι καὶ ἠδεσθαι καὶ λυπεῖσθαι εἶπε, τῇ τε ἀπορροῇ τῶν φύλλων καὶ τῇ αὐξήσει τῶτο ἐκλαμβάνων, ὁ δὲ Ἐμπεδοκλῆς γένος ἐν 20 τούτοις κεκραμένον εἶναι ἐδόξασεν. ὡσαύτως καὶ ὁ Πλάτων ἐπιθυμεῖν μόνον αὐτὰ διὰ τὴν σφοδρὰν τῆς θρεπτικῆς δυνάμεως ἀνάγκην ἔφησεν. ὁ εἰς συσταίη, ἠδεσθαι ὄντως αὐτὰ καὶ λυπεῖσθαι αἰσθάνεσθαι τε σύμφωνον ἔσαι. ἂν δὲ συσταίη τῶτο, τῷ ἐπιθυμεῖν, εἰ καὶ αἰεὶ τῷ ὕπνω ἀνακτῶν- 25 ται καὶ ἐγείρονται ταῖς ἐγρηγόρσεσι, σύμφωνον ἔσαι. ὡσαύτως καὶ εἰς ζητήσωμεν εἰ πνοὴν καὶ γένος ἐκ συγγρασεως ἔχουσιν ἢ τὸ ἐναντίον, πολλὴν ἂν τὴν περὶ τούτου ἀμφιβολίαν καὶ μακρὰν ποιήσωμεν τὴν ζήτησιν. τὸ δὲ τὰ τοιαῦτα παραλιμπάνειν καὶ μὴ εὐαναλώτοις περὶ τὰ καθ' 30 ἕκαστον ἐρευνᾶν ἐνδιατρίβειν πρέπον ἐστίν. τινες δὲ ἔχειν ψυχὰς τὰ φυτὰ εἶπον, ὅτι γενναῖσθαι τρέφεσθαι καὶ αὐξάνεσθαι, νεάζειν καὶ χλοάζειν γῆρα τε διαλύεσθαι θεωρηκασιν, ἐπέειπερ ἕδεν ἄψυχον ταῦτα μετὰ τῶν φυτῶν ἔχει κοινά. διότι δὲ ἔχουσι ταῦτα τὰ φυτὰ, καὶ τὸ ἐπι- 35 θυμία ὡσαύτως κατέχεσθαι ἐπίσειον. ἀλλὰ πρῶτον τοῖς

φανεροῖς, εἶτα καὶ τοῖς κεκρυμμένοις ἀκολουθήσωμεν. λέγομεν τοῖνυν ὡς εἰς εἰς τι τρέφεται, ἤδη καὶ ἐπιθυμεῖ, καὶ ἠδύνεται μὲν τῷ κόρῳ, λυπεῖται δὲ ὅτε πεινᾷ· καὶ οὐκ ἐμπύπτουσιν αὐταὶ αἱ διαθέσεις εἰ μὴ μετὰ αἰσθήσεως. τέτου ἄρα θαυμάσιος μὲν, οὐ μὴν φαῦλος πλανᾶται σκοπός, ὅς καὶ τὰ φυτὰ αἰσθάνεσθαι καὶ ἐπιθυμεῖν ἐδόξασεν. ὁ δὲ Ἀναξαγόρας καὶ ὁ Δημόκριτος καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς καὶ νοῦν καὶ γνῶσιν εἶπον ἔχειν τὰ φυτὰ. ἡμεῖς δὲ τὰ τοιαῦτα ὡς φαῦλα ἀποτρεπέμενοι τῷ ὑγιεῖ ἐνδύωμεν λόγῳ. λέγομεν οὖν ὅτι τὰ φυτὰ ἔτε ἐπιθυμίαν ἔτε αἰσθησιν ἔχουσιν. ἡ γὰρ ἐπιθυμία ἐκ ἐξιν εἰ μὴ ἐξ αἰσθήσεως, καὶ τὸ τοῦ ἡμετέρου δὲ θελήματος τέλος πρὸς τὴν αἰσθησιν ἀποσρέφεται. ἐκ εὐρίσκομεν γῶν ἐν τοῖς τοιοῦτοις αἰσθησιν ἔτε μέλος αἰσθανόμενον, οὔτε ὁμοιότητα αὐτοῦ, οὔτε εἶδος διωρισμένον, ἔτε τι ἀκόλουθον τέτω, οὔτε τοπικὴν κίνησιν, ἔτε ὁδὸν πρὸς τι αἰσθητόν, ἔτε σημεῖον τι δι' ἧ ἂν κρίνωμεν ταῦτα αἰσθησιν ἔχειν, καθὼς σημεῖα δι' ὧν ἐπιστάμεθα ταῦτα καὶ τρέφεσθαι καὶ αὐξάνεσθαι εὐρίσκομεν. οὐδὲ συνίσταται παρ' ἡμῶν τοῦτο εἰ μὴ διότι τὸ θρεπτικὸν καὶ αὐξητικὸν νοῦμεν μέρη εἶναι τῆς ψυχῆς. ὁπόταν γοῦν τὸ τοῦτον φυτὸν εὐρίσκωμέν τι μέρος ψυχῆς τοιαύτης ἐν ἑαυτῷ ἔχον, ἐξ ἀνάγκης νοῦμεν καὶ ψυχὴν ἔχειν αὐτό· ὅτε δὲ σφερεῖται αἰσθήσεως, τότε αἰσθητικὸν αὐτὸ μὴ εἶναι μὴ ἐγχωρεῖν ἢ δεῖ· ἡ γὰρ αἰσθησις αἰτία ἐστὶν ἐλλάμψεως ζωῆς. τὸ δὲ θρεπτικὸν αἰτία ἐστὶν αὐξήσεως πράγματός τινος ζῶντος. αὐταὶ δὲ αἱ διαφοραὶ προβαίνουσιν ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ὅτι δυσχερὲς ἐν ταῦτῳ μεταξὺ ζωῆς καὶ τῆς σφερήσεως αὐτῆς

5. ἀκριβοῦς P^o. || 6. καὶ ἀδιαβλήτῳ τῶ τῷ μέρει N^o.

3. τὴν εὐχαρισίαν τῷ ὑπὲρ ἡμᾶς P^o. || 7. πληρῶν P^o.

Codices N^oP^on, P^o post caput 1 paucis locis inspectus.

13. ζήτησιν] γῆ ἀπορίαν P^o. || 20. τῶτο om P^o. || γένος N^o. || 26. ἔσαι om N^on. || 28. ἐναντίον P^o. || 29. ποιήσωμεν N^o.

10. καὶ om P^o. || 12. ἠδύνηται P^o. || λυπεῖται P^o. || 17. ἔχειν τὰ φυτὰ εἶπον N^o, ἔχειν εἶπον τὰ φυτὰ n. || 19. γῶν n. || 21. δι' om P^o. || 22. ἐν N^o. || τοῖς τοιοῦτοις] τῶτοις N^on. || 24. τοπικὴν om N^on. || 25. διακρίνωμεν N^on. || 26. καθὼς καὶ σ. P^o. || 27. αὐξάνειν N^on. || 30. τοῦτο P^o. || 36. δυσχερὲς] δυσόρητον P^o.

μέσον τι καταλαβεῖν. εἶποι δὲ τις ἂν ὡς ἐπεὶ τὸ φυτὸν ζῶν ἐστίν, ἤδη τὺτό καὶ ζῶν εἶπομεν ἄν. οὐδαμῶς. καὶ γὰρ δυσνόητόν ἐστι τὴν διοίκησιν τῶ φυτῷ ἀποδιδόναι τῇ διοικήσει τῆς ψυχῆς τῷ ζῶνι. τὸ γὰρ τὰ φυτὰ τῷ ζῶνι ἀποφάσκον ἔτι, τὺτό ἐστίν ὅτι ἐκ αἰσθάνονται. καὶ γὰρ εἰσι 5 καὶ τινα ζῶα γνώσεως ἐξερημένα. ἐπεὶ δὲ ἡ φύσις τὴν τῷ ζῶνι ζῶν ἐν τῷ θανάτῳ φθείρουσα, πάλιν ἐν τῷ ἰδίῳ γένει ταύτην διὰ γενέσεως συντηρεῖ, πάντῃ ἀσύμφωνόν ἐστιν ἵνα μέσον ἐμφύχου τε καὶ ἀψύχου ἄλλο τι μέσον τιθῶμεν. ἐπιστάμεθα δὲ ὅτι καὶ τὰ κογχυλία εἰσι ζῶα, γνώσεως ἐξε- 10 ρημένα, διότι εἰσι φυτὰ ἐν ταυτῷ καὶ ζῶα. μόνῃ ἄρα ἡ αἰσθησις ἐστίν αἰτία δι' ἣν ταῦτα λέγονται ζῶα. τὰ γὰρ γένῃ διδάσκει τοῖς οἰκείοις εἶδεσιν ὀνόματα καὶ ὀρισμούς, τὰ δὲ εἶδη τοῖς οἰκείοις ἀτόμοις ὀνόματα. δεῖ τε τὸ γένος ἐκ μιᾶς καὶ κοινῆς αἰτίας εἶναι ἐν τοῖς πολλοῖς, καὶ οὐκ ἐκ 15 παλλῶν. ὁ λόγος δὲ τῆς αἰτίας, δι' ἣν βεβαιῶνται τὸ γένος, οὐ τῷ τυχόντι ἐστὶ γνώριμος. πάλιν εἰσι ζῶα ἄπερ φερῶνται γένος θήλεος, ἕτερα ἄπερ οὐ γεννώσιν, ἕτερα ἄπερ κινήσιν ἐκ ἔχουσιν. καὶ εἰσὶν ἄλλα διαφόρων χρωμάτων, καὶ εἰσι τινα ἃ ποῖσι τόκον ἑαυτοῖς ἀνόμοιον, εἰσι τε ἄλλα ἃ 20 αὐξάνουσιν ἐκ τῆς γῆς ἢ ἐκ δένδρων. τίς ἔν ἐστιν ἡ ἀρχὴ ἡ ἐν τῇ ψυχῇ τῷ ζῶνι; τί ἄλλο εἰ μὴ τὸ εὐγενὲς ζῶν, ὃ τὸν οὐρανὸν περιδεύει, τὸν ἥλιον, τὰ ἄστρα καὶ τὰς πλάκῃτας, τὰ ἀπὸ τῆς ἐνεργημένης ἐξωτερικῆς ἀμφιβολίας, ἃ δὴ καὶ ἀπαθῆ εἰσὶν; ἡ γὰρ αἰσθησις τῶν αἰσθανομένων πάθος. 25 ἰσέον δὲ καὶ ὅτι ἐκ ἔχουσι τὰ φυτὰ κινήσιν ἐξ ἑαυτῶν. τῇ γὰρ γῆ εἰσι πεπηγότα, ἡ δὲ γῆ ἀκίνητός ἐστι. συλλογισάμεθα τοίνυν πόθεν ἂν ταύτῃ ζωῇ, ἵνα ποιήσωμεν καὶ αὐτὰ αἰσθητικά. ἢ γὰρ περιέχει ταῦτα ἐν πρᾶγμα κοινόν. λέγομεν δὲ ὅτι τῆς ζωῆς τῶν ζῶων κοινὴ ἐστίν αἰτία ἡ αἰσθη- 30 σις. αὕτη δὲ ποιεῖ διάκρισιν μέσον ζωῆς καὶ θανάτου. ὁ οὐρανὸς δὲ ἐπεὶ ἔχει διοίκησιν εὐγενεστέραν καὶ ἀξιολογωτέραν τῆς ἡμετέρας διοικήσεως, ἀπεμακρύνθη τῶν. δεῖ τοίνυν ἵνα τὸ ζῶν τὸ τέλειον καὶ τὸ ἡλαττωμένον ἔχη τι κοινόν. καὶ τῷτο ἐστίν ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς. τῇ ταύτης γῆν 35 ρῆσει δεῖ ἵνα πᾶς τις ἀποχωρῇ τῶν τοιούτων ὀνομάτων, ὅτι οὐκ ἐστὶ μέσον. ἡ δὲ ζωὴ ἐστὶ μέσον. τὸ γὰρ ἀψύχον οὐκ ἔχει ψυχὴν ἢ δὲ τι τῶν μερῶν αὐτῆς. τὸ δὲ φυτὸν ἐκ ἔστιν ἐκ τῶν φερυμένων ψυχῆς, ὅτι ἐν αὐτῷ ἐστὶ τι μέρος ψυχῆς. ἀλλ' ἐκ ἔστι ζῶν, ὅτι ἢ δὲ αἰσθησις ἐν αὐτῷ. ἐξέρχεται δὲ 40

ἐκ ζωῆς εἰς μὴ ζῶν κατὰ βραχύ, ὡς καὶ τὰ καθ' ἑκάστον. δυνάμεθα δὲ καὶ ἄλλως λέγειν, ὅτι ἐστὶν ἐμφύχον τὸ φυτὸν, καὶ ἢ λέγομεν ὅτι ἀψύχον. εἰ ἔχει δὲ ψυχὴν, ἢ λέγομεν ὅτι καὶ τινα ἢ δὲ ἔχει αἰσθησιν. πρᾶγμα γὰρ τὸ τρεφόμενον ἐκ ἔστιν ἀνευ ψυχῆς. πᾶν δὲ ζῶν ἔχει ψυχὴν. τὸ δὲ φυτὸν ἐστὶν ἀτελὲς πρᾶγμα. πάλιν τὸ ζῶν ἔχει μέλη διωρισμένα, τὸ φυτὸν ἀδιόριστα. ἔχει δὲ ὕλην οἰκείαν κινήσεως, ἣν ἔχει ἐν ἑαυτῷ. πάλιν δυνάμεθα λέγειν τὰ φυτὰ ψυχὴν ἔχειν, ὅτι ψυχὴ ἐστὶν ἡ ποῖσα ἐν αὐτοῖς γενναῖσθαι τὰς κινήσεις. ἐπιθυμία δὲ καὶ κίνησις ἡ ἐν τόποις ἐκ ἔστιν εἰ μὴ κατὰ αἰσθήσεως. πάλιν τὰ ἔλκειν τροφήν ἐστὶν ἐξ ἀρχῆς φυσικῆς, καὶ τοῦτ' αὐτὸ ἐστὶ τὸ κοινὸν ζῶου καὶ φυτῷ. ἐκ ἔστι δὲ φροντίς ἐπὶ τῇ ἀλκῷσει τῆς τροφῆς αἰσθήσεως τὸ παράπαν, ὅτι πᾶν τὸ τρεφόμενον χρῆζει ἐκ τῆς οἰκείας τροφῆς δύο ποιότητων τινῶν, θερμότητος φημι καὶ ψυχρότητος. καὶ διὰ τῷτο δεῖται τροφῆς ὑγρᾶς ὁμοίως καὶ ξηρᾶς. ἡ δὲ θερμότης καὶ ἡ ψυχρότης εὐρίσκειται ἐν βροῦμασι ξηροῖς καὶ ὑγροῖς. οὐδεμία δὲ τῶν τοιούτων φύσεων χωρίζεται τῆς συμμετόχῃ αὐτῆς. διὰ τῷτο γὰρ καὶ πρῶτως ἐγένετο ἡ τροφή τῷ τρέφοντι συνεχῆς ἕως καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ὥραν τῆς φθορᾶς. καὶ ὀφείλουσι χρῆσθαι ταύτῃ τὸ ζῶν καὶ τὸ φυτὸν τοιαύτῃ ὁποῖον ἐστὶν ἐκάτερον αὐτῶν.

Διαρευνησώμεν ἔν καὶ τῷτο, ὃ προηγήσατο ἐν τῷ ἡμε- 2 τέρῳ λόγῳ, περὶ ἐπιθυμίας φυτοῦ καὶ κινήσεως αὐτοῦ καὶ ψυχῆς ἰδίας, καὶ εἴ τι ἀναλύεται ἀπ' αὐτῷ τῷ φυτῷ, ὅσοις εἰς πνοήν. Ἀναξαγόρας γὰρ εἶπε ταῦτα ἔχειν καὶ πνοήν. καὶ πῶς, εἴπερ εὐρίσκομεν πολλὰ ζῶα μὴ ἔχοντα πνοήν, καὶ πάλιν εὐρίσκομεν ἀκριβῶς ὅτι τὰ φυτὰ ἔτε ὑπνώττωσιν ἔτε γρηγοροῦσιν. τὸ γὰρ γρηγορεῖν ἢ δὲ ἐστὶν εἰ μὴ ἀπὸ διαθέσεως τῆς αἰσθήσεως, τὸ δὲ ὑπνώττειν ἢ δὲ εἰ μὴ ἀσθένεια αὐτῆς. καὶ ἔχ εὐρίσκειται τι τέτοιον ἐν πράγματι τρεφόμενῳ μὲν πάσαις ὥραις κατὰ διοίκησιν μίαν, ἐν τῇ οἰκείᾳ δὲ φύσει μὴ αἰσθανομένῳ. τὸ γὰρ ζῶν ὅτε τρέφεται, τί συμβαίνει; τὸ ἀναβαίνειν ἀναθυμιάσιν ἀπὸ τῆς τροφῆς πρὸς τὴν κεφαλὴν αὐτῆ, καὶ ὑπνώττειν ἐντεῦθεν πάντως. καὶ ὅταν καταναλωθῇ ἡ ἀναθυμίασις ἢ ἀναβαίνουσα πρὸς τὴν κεφαλὴν, τότε γρηγορεῖ. ἐν τισὶ δὲ τῶν ζῶων ἐστὶν αὕτη ἡ ἀναθυμίασις πολλή, καὶ τέως ὀλίγον ὑπνώττωσιν. ὁ δὲ νυσαγμός ἐστὶ συνοχὴ τῆς κινήσεως, ἡ δὲ συνοχὴ πάλιν ἡρεμία πράγματος 30 κινουμένου. ὃ δὲ μάλιστα καὶ κυρίως ἐστὶ ζητητέον ἐν ταύτῃ τῇ

1. εἶπη n. || 3. δυσχερές P. || 5. αἰσθάνεται N. || 10. δὲ om P. || 14. τε] δὲ n. || 20. ε — α] ἄπερ — ἄπερ n. || 28. ζῶν N. P. n. || 32. ἔχειν N. n. || 40. δὲ καὶ ἐκ N. n.

2. ἔστιν om P. || 7. οἰκείαν ἐκ κινήσεως N. n. || 13. ἐν N. || 17. ἡ post καὶ om N. n. || 22. φυτὸν τῇ τοιαύτῃ N. || 23. διαρευνησώμεν N. || 27. ζῶα] τῶν ζῶων N. || 31. εὐρίσκειται P. || τρεφόμενον et 33. αἰσθανομένῳ N. n. || 33. τῷ γὰρ ζῶω N.

ἐπισήμη, τούτο ἐστὶν ὅπερ εἶπεν ὁ Ἐμπεδοκλῆς, ἡγουν εἰ
 ὑρίσκειται ἐν τοῖς φυτοῖς γένος θήλυ καὶ γένος ἄρρεν, καὶ
 εἰ ἐστὶν εἶδος κεκραμένον ἐκ τέτων τῶν δύο γενῶν. λέγομεν
 τοῖσιν ὅτι τὸ ἄρρεν, ὅτε γεννᾶ, εἰς ἄλλο γεννᾶ, καὶ εἰσὶν
 ἀμφω κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων. ἐπεὶ γὼν εὐρίσκειται ἐν
 τοῖς φυτοῖς ὅτι ἔχει τὰ φυτὰ γένος ἄρρεν καὶ θήλυ, καὶ
 πάντως τὸ μὲν ἄρρεν ἐστὶ τραχύτερον καὶ σκληρότερον καὶ
 μᾶλλον φρίσσον, τὸ δὲ θήλυ ἀσθενέστερον καὶ καρποφόρον
 πλέον, πάλιν ὀφείλομεν ζητεῖν πότερον εὐρίσκονται ταῦτα
 τὰ δύο γένη κεκραμένα ἅμα ἐν τοῖς φυτοῖς, ὡς εἶπεν Ἐμ-
 πεδοκλῆς. ἀλλ' ἐγὼ οὐχ ὑπολαμβάνω τοῦτο τὸ πρᾶγμα
 οὕτως ἔχειν. τὰ γὰρ κεκραμένα ὀφείλοισιν εἶναι πρῶτον
 ἀπλᾶ ἐν ἑαυτοῖς, καὶ εἶναι καθ' αὐτὸ μὲν τὸ ἄρρεν καθ'
 αὐτὸ δὲ τὸ θήλυ, κἀντεῦθεν κινᾶσθαι. ἢ δὲ κρᾶσις ἐκ ἔσαι
 εἰ μὴ διὰ τὴν οἰκείαν γένεσιν. εὐρέθη γὼν ἐν τοῖς φυτοῖς πρὸ
 τῆς κρᾶσεως κρᾶσις, ἢ καὶ ὀφείλει εἶναι αἰτία ποιητικῆ καὶ
 παθητικῆ ἐν μιᾷ ὥρᾳ· ἀλλ' οὐχ εὐρίσκειται ἀρρενότης καὶ
 θηλυτῆς ἡνωμένοι ἐν τινι τῶν φυτῶν. εἰ δὲ τῆτο ὕτως ἦν,
 τάχα ἂν τὸ φυτὸν ἦν τελειότερον τῷ ζῶνι. καὶ πῶς, εἶπερ
 τὸ ζῶον ἔδειται ἐν τῇ οἰκείᾳ γενέσει πρᾶγματός τινος ἔξω-
 20 τεριοῦ, τὸ δὲ φυτὸν τοῦτο δεῖται ἐν τοῖς καιροῖς τοῦ ἔτους;
 δεῖται γὰρ ἡλίου καὶ εὐκρασίας καὶ τοῦ ἀέρος πλέον· καὶ
 τῶν δεῖται μᾶλλον ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς ἐκφύσεως αὐτοῦ. ἐστὶ
 δὲ καὶ τις ἀρχὴ τῆς μὲν τροφῆς τῶν φυτῶν ἀπὸ τῆς γῆς,
 καὶ πάλιν ἀρχὴ ἑτέρα τῆς γενέσεως ἀπὸ τῆς ἡλίου. εἶπε δὲ
 καὶ Ἀναξαγόρας ὅτι ἡ ὑγρότης τέτων ἐστὶν ἀπὸ τῆς γῆς,
 καὶ διὰ τοῦτο ἔφη πρὸς Λεχίνεον ὅτι ἡ γῆ μήτηρ μὲν ἐστὶ
 τῶν φυτῶν, ὁ δὲ ἥλιος πατήρ. ἀλλὰ τὴν κρᾶσιν τῆ ἄρρε-
 νος τῶν φυτῶν καὶ τῆ θήλεος ὀφείλομεν διατυπώσασθαι ἔχ-
 ὄτως ἀλλ' ἄλλω τινὶ τρόπῳ, οἶον ὅτι τὸ σπέρμα τῆ φυτοῦ
 30 ὁμοίον ἐστὶν ἐγκυμονήσει ζῶνι, ἥτις ἐστὶ μίξις ἄρρενός τε καὶ
 θήλεος. καὶ ὥσπερ ἐστὶν ἐν τοῖς ὄοις ὅτε γίνεται νεοσσός,
 ἐστὶν ἐντεῦθεν καὶ ἡ τροφή αὐτῆ μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς ὥρας
 τῆς συμπληρώσεως καὶ τῆς οἰκείας ἐξόδου, καὶ τότε τὸ θήλυ
 ἐπιτίθει τὸν νεοσσὸν ἐν μιᾷ ὥρᾳ· ὕτω καὶ τὸ σπέρμα τοῦ
 35 φυτοῦ. εἶπε δὲ πάλιν Ἐμπεδοκλῆς ὅτι τὰ φυτὰ, εἰ καὶ
 νεοσσός ἢ γεννώσι, διότι τὸ γεννώμενον ἢ γεννᾶται εἰ μὴ ἐκ
 τῆς φύσεως τῆ σπέρματος, καὶ ὅτι ὅπερ μένει ἐξ αὐτοῦ ἐν
 τῇ ἀρχῇ τροφή γίνεται τῆς ῥίζης, καὶ τὸ γεννώμενον κινεῖ
 αὐτὸ ἑαυτὸ παραυτίκα, ὅμως ὕτως ὀφείλομεν ὑπολαμβάνειν
 40 καὶ φυτὰ καὶ πάντα ἀλλοῖα εἶδη. ἐν ἐκάστῳ δὲ εἶδει τῶν

ρεν καὶ ἐν τῇ μίξει τῶν ἀρρένων καὶ τῶν θηλέων φυτῶν,
 ὡς ἐπὶ τῶν ζῶων, ὅτι καὶ ἡ μίξις τῶν φυτῶν ἐστὶν ἐν διαι-
 κήσει τινί· ἀλλ' ἐν τοῖς ζῶοις, ὅτε μίγνυνται, τὰ γένη
 μίγνυνται καὶ αἱ δυνάμεις τῶν γενῶν, αἱ ἦσαν πρότερον
 5 κεχωρισμένοι, καὶ προῆλθεν ἐκ τέτων ἀμφοτέρων πρᾶγμα
 τι ἐν· ὃ δὴ ἐκ ἔσαι ἐν τοῖς φυτοῖς. ἢ γὰρ ὅτε μίγνυνται
 τὰ γένη, καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν μετὰ ταῦτα γίνονται κε-
 χωρισμένοι. εἰ γὼν ἡ φύσις ἐμίξε τὸ ἄρρεν μετὰ τῆ θήλεος,
 καλῶς προέβη, ὅτι ἔχ εὐρίσκομεν ἐνεργείαν τινα ἐν τοῖς
 10 φυτοῖς παρὰ τὴν γένεσιν τῶν καρπῶν. οὐδὲ γὰρ ἐστὶ ζῶον
 κεχωρισμένον τοῦ θήλεος εἰ μὴ ἐν ὠραῖς αἷς ἢ συνάπτεται.
 τοῦτο δὲ ἐστὶ διὰ τὰς πολλὰς ἐνεργείας αὐτῆ καὶ διὰ τὰς
 πολλὰς αὐτῆ ἐπισήμας· εἰσὶ δὲ οἷτινες τὰ φυτὰ πεκλη-
 ρωμένα ὑπολαμβάνουσι, καὶ τὴν χάριν τῆς ζωῆς αὐτῶν
 εἶναι διὰ τὰς δύο δυνάμεις ἃς ἔχει, ἡγουν διὰ τὴν τροφήν
 τὴν ἐπιτηδείαν εἰς τὸ τρέφειν αὐτὰ καὶ διὰ τὴν μακρότητα
 τῆς οἰκείας ὑπάρξεως καὶ τοῦ καιροῦ ὅποταν βλασάνῃ καὶ
 καρποφορή ἢ ζωῇ αὐτῶν, καὶ σρέφεται πρὸς αὐτὰ ἡ νεό-
 15 τῆς αὐτῶν, καὶ οὐ γίνηται ἐν αὐτοῖς τι περιττόν. οὐ δεῖ
 ται δὲ τὸ φυτὸν ὑπνοῦ διὰ πολλὰς αἰτίας, ὅτι κεῖται τὸ
 φυτὸν ἐν τῇ γῇ, καὶ δεσμεῖται ὑπ' αὐτῆς, καὶ ἐκ ἔχει κί-
 νησιν ἐν ἑαυτῷ, ἢ δὲ ὅρον διωρισμένον ἐν τοῖς οἰκείοις μέρε-
 σιν ὅτε αἰσθησὶν ἔχει, ὅτε κίνησιν αὐτοπροαίρετον, οὕτε ψυ-
 χὴν τελείαν· τοῦτο δὲ ἔχει μᾶλλον μέρος μέρους ψυχῆς.
 25 καὶ τὸ φυτὸν οὐκ ἐδημιουργήθη εἰ μὴ διὰ τὸ ζῶον, τὸ δὲ
 ζῶον οὐκ ἐδημιουργήθη διὰ τὸ φυτὸν. καὶ πάλιν εἰπῆ
 τις ὅτι τὸ φυτὸν δεῖται μὲν τροφῆς εὐτελεῶς καὶ μοχθηρᾶς,
 εἰ καὶ δεῖται δὲ τοιαύτης, ὅμως κατὰ πολὺ σαθηρᾶς καὶ
 συνεχῆς καὶ μὴ ραδίως διαφθειρομένης, κἀντεῦθεν συνίσα-
 30 ται ἵνα τὸ φυτὸν ἔχη τι κρείττον παρὰ τὸ ζῶον, καὶ διὰ
 τῆτο ἀνάγκη καὶ πρᾶγματα ἀψυχα εἶναι εὐγενέστερα τῶν
 ἐμφύχων. ἀλλὰ ἔργον ἐν τοῦ ζῶου ἐστὶ κρείττον παρὰ πᾶν
 ἔργον τῆ φυτῆ. ἄλλως τε εὐρίσκομεν καὶ ἐν τῷ ζῶνι πᾶ-
 σας τὰς δυνάμεις τὰς ἐν τῷ φυτῷ, καὶ ἄλλας πολλὰς, ἢ
 μὴν καὶ ἔμπαλιν. εἶπε πάλιν ὁ Ἐμπεδοκλῆς ὅτι τὰ φυτὰ
 ἔχουσι γένεσιν ἐν κόσμῳ ἡλαττωμένῳ καὶ οὐ τελείῳ κατὰ
 τὴν συμπλήρωσιν αὐτῆ, ταύτης δὲ συμπληρωμένης ἢ γεννᾶται
 ζῶον. ἀλλ' οὗτος ὁ λόγος ἀνάρμοστός ἐστι, διότι ὁ κόσμος ὄλο-
 40 τελής ἐστὶ καὶ διηνεκῆς, καὶ ἐκ ἔπαυσε πώποτε γεννᾶν ζῶα
 καὶ φυτὰ καὶ πάντα ἀλλοῖα εἶδη. ἐν ἐκάστῳ δὲ εἶδει τῶν

15. ἐν N°. || 22. ἕαρος N°P°. || 23. τότε N°. || 25. ἀπὸ τῆς γενέσεως P°. || 36. δὲ om N°P°. || 37. νεοσσός P°. || 38. ὅτι om P°. || μένει] μὲν εἰ N°P°. || αὐτῶν N°n:

1. τῶν ante θ. om n. || 3. et 6. ἴταν N°n. || 12. prius τὰς cūm τε mutat P°, om n. || 17. ἰδίας N°. || ἐπάρξειας P°. || 19. γίνεται P°. || 20. κεῖται] μένει n. || 24. μέρος om N°. || 25. εἰ μὴ — 26. ἐδημιουργήθη om P°.

φυτῶν ἐξὶ θερμότης καὶ ὑγρότης φυσική, ἥτις ὁπότεν ἀναλωθεῖν, ἀσθενέσι τὰ φυτὰ καὶ γηράσκουσι καὶ φθίνουσι καὶ ξηραίνονται. καὶ τινὲς μὲν λέγουσι τὸ φθόραν, ἄλλοι δ' ἔχουσι.

3 Τινὰ τῶν φυτῶν ἔχουσι τι ὑγρὸν ὡς ῥητήνην, ὡς κόμι, ὡς σμύρναν, ὡς θυμίαμα καὶ ὡς κόμι Ἀραβικόν. πάλιν τινὰ δένδρα, ἔχουσι δεσμούς καὶ φλέβας καὶ κοιλίαν καὶ φιτροὺς καὶ φλοιὸν καὶ μυελὸν ἐντός. καὶ τινὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστόν, εἰσι φλοιός. καὶ τινῶν μὲν ὁ καρπὸς ὑπὸ τὸν φλοιὸν ἤγουν ἐντός τοῦ φλοιοῦ καὶ τοῦ φιτροῦ. καὶ τινὰ μὲν μέρη τῶ δένδρου εἰσὶν ἀπλά, ὡς ὁ χυμὸς ὁ εὐρισκόμε- 10 γος ἐν αὐτοῖς καὶ οἱ δεσμοὶ καὶ αἱ φλέβες. τινὰ δὲ εἰσι σύνθετα ἐκ τέτων, ὡς κλάδοι καὶ λύγοι καὶ φύλλα. ταῦτα δὲ πάντα ἔχουσι εὐρισκόμενα ἐν πᾶσι τοῖς φυτοῖς. τινὰ γὰρ τῶν φυτῶν ἔχουσι καὶ ταῦτα καὶ ἄλλα μέρη, λύγους, φύλλα, κλάδους, ἄνθη καὶ βλαστούς καὶ φλοιὸν τὸν περι- 15 κυκλοῦντα τὸν καρπὸν. καὶ καθὼς εἰσι καὶ ἐν τοῖς ζώοις μέλη ὁμοιομερῆ, οὕτω καὶ ἐν τοῖς φυτοῖς. καὶ ἕκαστα τῶν μερῶν τοῦ φυτοῦ σύνθετα εἰσὶν ὅμοια μέλεσι ζώου. ὁ δὲ φλοιὸς τῶ φυτοῦ ὅμοιος ἐστὶ φυσικῶς δέρματι ζώου, οἱ δὲ δεσμοὶ πάλιν ὅμοιοι νεύροις ζώου. ὁμοίως καὶ τὰ λοιπὰ 20 τὰ ἐν αὐτῷ. καὶ τινὰ μὲν τῶν μερῶν διαιροῦνται πως διὰ μερῶν ἀνομοίων, τινὰ δὲ δι' ὁμοίων, οἷον ὡς ἐπὶ τοῦ πηλῆ. ἔτος γὰρ ἐνὶ τρόπῳ διαιρεῖται διὰ τῆς γῆς μόνον, καὶ ἀλλοτρόπως διὰ τῶν στοιχείων. ὡσαύτως ὁ πνεύμων καὶ ἡ σὰρξ διαιροῦνται μὲν πρῶτως, καὶ εἰσὶ μέρη τούτων σὰρξ 25 καὶ πνεύμων. ἄλλως δὲ διαιροῦνται καὶ διὰ τῶν στοιχείων. ὁμοίως καὶ αἱ τῶν φυτῶν ῥίζαι. πλὴν οὐ διαιρεῖται καὶ ἡ χεὶρ εἰς ἄλλην χεῖρα, οὐδὲ ἡ ῥίζα εἰς ἄλλην ῥίζαν, οὐδὲ τὰ φύλλα εἰς ἄλλα φύλλα. ἐν ταύταις γὰρ ταῖς ῥίζαις καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς φύλλοις ἐστὶν ἡ σύνθεσις. πάλιν τινὲς 30 μὲν τῶν καρπῶν εἰσὶν ἐκ μερῶν ὀλίγων συγκεῖμενοι, τινὲς δὲ ἐκ μερῶν πολλῶν, ὡς ἐπὶ τῶν ἐλαιῶν. αὐταὶ γὰρ ἔχουσι φλοιὸν σάρκα καὶ τι ὀστρακῶδες καὶ σπέρμα καὶ καρπὸν. τινὰ δὲ ἔχουσι καὶ περικαλύμματα. πάντα δὲ τὰ σπέρματα εἰσὶν ἐκ δύο φλοιῶν. καὶ μέρη μὲν τῶν φυτῶν εἰσὶν 35 ἄπερ εἴπομεν, ἢ δ' ἀκρότης τοῦ παρόντος λόγῳ ἐστὶ διορίσασθαι ταῦτα τὰ μέρη τῶν φυτῶν, τὰ περικαλύμματα αὐτῶν καὶ τὰς αὐτῶν διαφοράς. ἔπερ ἐστὶ πάνυ δυσχερές, καὶ ἔξαιρέτως τὸ διορίσασθαι τὴν ἕσιν αὐτῶν καὶ τὸ χρῶμα καὶ τὸν καιρὸν τῆς διαμονῆς αὐτῶν καὶ τὰς συνοχὰς τὰς 40 περιπιπτούσας αὐτοῖς, καὶ ὅτι οὐκ ἔχουσι τὰ φυτὰ ἤθη

ψυχῆς, οὐδὲ διάθεσιν ἴσην διαθέσει ψυχῆς. ἂν γὰρ κατὰ ἀναλογίαν θῶμεν τὰ μέρη τῆς ψυχῆς μετὰ τῶν μερῶν τοῦ φυτοῦ, μηκυνθήσεται ὁ λόγος, καὶ ψυχὸν οὐδὲ δινηθείμεν διεξελθεῖν ἀν ταῦτα, μεγάλας διαφοραῖς ἀπαριθμοῦντες 5 τὰ μέρη τῶν φυτῶν. καὶ γὰρ μέρος ἐκάστου πράγματος ἐκ τῶ ἰδίου γένους ἐστὶ καὶ ἐκ τῆς ἰδίας ἕσιν. καὶ ὅταν γεννηθῆ τι εἶδος φυτοῦ, μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ διαθέσει, ἀν μὴ τινι χρονικῇ ἀσθενείᾳ καὶ βαρείᾳ τῆς οἰκείας ἐπέστη τοιαῦδε διαθέσεως. τῶν ἀνθέων τούτων καὶ τῶν καρπῶν καὶ τῶν φύλλων τῶν ἐν τοῖς φυτοῖς τινὰ μὲν ἐν παντὶ ἔτει εἰσὶ, τινὰ δὲ ἔχουσι οὕτως ἔχει οὐδὲ διαμένουσιν, ὡς ὁ φλοιὸς καὶ τι σῶμα πῖπτον ἀπὸ πράγματος τῷ ἀπορρίπτοντος τὸ διὰ τινὰ αἰτίαν. ἢ μένουσι. δὲ ταῦτα ἐν τῷ φυτῷ, ὅτι πολλαῖς πίπτουσιν 10 ἐξ αὐτῶ μέρη τινὰ μὴ διωρισμένα, ὡς τρίχες ἐξ ἀνθρώπων καὶ ὄνυχες. πλὴν γεννῶνται τρίχες ἢ ἐν αὐτοῖς τοῖς μέρεσιν ὅθεν ἐξέπεσον, ἢ ἐκτός ἐν ἄλλοις. καὶ ἤδη φανερὸν γέγονεν ὅτι τὰ μέρη τοῦ φυτοῦ οὐκ εἰσὶ διωρισμένα, εἴτε καὶ μὴ, ἀλλὰ μόνον ἀδιόριστα. ἡμῖν δὲ αἰσχρὸν ἐστὶ λέγειν πράγματὰ τινὰ μεθ' ὧν αὐξάνεται τὸ ζῶον καὶ συμπληρῆται 15 μετ' αὐτῶν, μὴ εἶναι μέρη αὐτοῦ, ἀλλ' εἶναι κατὰ τὰ φύλλα καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα τὰ ἐν τῷ φυτῷ, κἂν καὶ οὐκ ὦσι διωρισμένα τὰ τοιαῦτα μέρη τοῦ ζώου, κἂν καὶ κατὰ μικρὸν ἐκπίπτουσιν, ὡς τὰ κέρατα τῆς ἐλάφου καὶ κόμαι τινῶν ζώων καὶ τρίχες ἄλλων, αἱ δὲ κρύπτουσιν 20 ἑαυτὰ κατὰ τὸν χειμερινὸν καιρὸν ἐν ὄπαῖς καὶ ὑπὸ γῆν πίπτουσι, κἂν καὶ τὸ τοιοῦτον πάθος παρόμοιον ἔχουσι τῇ πτώσει τῶν φυτῶν. ὀφείλομεν ἔν εἰπεῖν περὶ τῶν πραγμάτων ὧν πρότερον ἰσορήσαμεν, καὶ ἀρξασθαι ἀπαριθμεῖν τὰ ἴδια μέρη τῶν φυτῶν καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰς τούτων δια- 25 φοράς. λέγομεν τούτων ὡς ἐπὶ τοῖς μέρεσιν τῶν φυτῶν ἐστὶ μεγάλη διαφορὰ ἐν τῷ πλήθει καὶ ἐν τῇ ὀλιγότητι, ἐν τῷ μεγέθει καὶ ἐν τῇ σμικρότητι, ἐν τῇ δυνάμει καὶ ἐν τῇ ἀσθενείᾳ. τοῦτο δὲ ἐστὶν ὅτι ὁ χυμὸς ὁ ἐν τοῖς μεγάλοις δένδροις ἐν τισὶ μὲν ἐστὶν ὡς γάλα, οἷον ἐπὶ τῆς συκῆς, ἐν τισὶν ὅμοιος ὑγρᾷ πίσσῃ, ὡς ὁ χυμὸς ὁ σαζῶν ἐκ τῆς ἀμ- 30 πέλου, ἐν τισὶ δὲ ἀρχέγονος, ὡς ἐν τῷ ὀριγάνῳ καὶ ἐν φυτῷ τῷ λεγομένῳ ὀπιγαῖς καὶ ἐν ἄλλοις. πάλιν ἐστὶ φυτὸν τὸ ἔχον μέρη ξηρά, ἕτερον ὑγρά, καὶ τὰ τοιαῦτα. καὶ ἐστὶ τὸ ἔχον μέρη διακεκριμένα, οὔτε ὅμοια οὔτε ἴσα. καὶ τινὰ ἔχει μέρη ὅμοια μὲν, ἐκ ἴσα δὲ. τινὰ ἴσα μὲν, ἔχουσι ὅμοια δὲ. καὶ ὅτι οὐδὲ ἐστὶ τόπος ἐν τούτοις ὀρισμένος. αἱ

19. γάματι N^ο. || 22. δὲ δι'] δ' n, δι' N^ο. || 29. γὰρ N^ο. || 34. τινὰ δι'] τινὰ τε N^ο. || 38. διαφορὰς αἰτῶν n.

10. τοῖς om N^ο. || 17. καὶ om n. || 20. αὐτῶν N^ο. || 25. ὑπὸ τὴν γῆν n. || 27. γῆν n. || 31. ἐν τῷ πλ. — 32. σμικρότητι om n. || 36. ἐν τῷ φυτῷ n. || 39. διακεκριμένα n.

διαφοραὶ δὲ τῶν φυτῶν ἐν τοῖς οἰκείοις μέρεσι γινώσκονται καλῶς· ὁμοίως δὲ καὶ τὰ σχήματα αὐτῶν ἐκ τῆ χρώματος, ἐκ τῆς ἀραιότητος, ἐκ τῆς πυκνότητος, ἐκ τῆς τραχύτητος, καὶ ἐκ πάντων ἄλλων τῶν συμβεβηκότων αὐτοῖς ἐν ἰσότητι, ἐν αὐξήσει φυσικῇ, ἐν διακρίσει, ἐν μεγέθει, 5 ἐν σμικρότητι. καὶ εἰσὶ μὲν ταῦτα τοιοῦτου τρόπου, ἔχουσι δὲ καὶ διαφορὰς πολλὰς, καθὼς καὶ προείπομεν.

4 Καὶ πάλιν τῶν φυτῶν τινὰ προάγουσι καρπὸν ἐπάνω τῶν ἰδίων φύλλων, τινὰ δὲ ὑποκάτω τῶν φύλλων. καὶ τινῶν μὲν ὁ καρπὸς ἀπηύρηται τῷ ἰδίῳ φιτροῦ, τινῶν δὲ 10 ἀπὸ τῆς ῥίζης, ὡς τὰ ἐν Αἰγύπτῳ φυτὰ τὰ λεγόμενα μαργαρίται. τινῶν δὲ οἱ καρποὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν. καὶ τινῶν οἱ καρποὶ καὶ τὰ φύλλα καὶ οἱ δεσμοὶ ἀδιάκριτοι εἰσι. καὶ τινῶν τὰ φύλλα πρὸς ἄλληλα ὅμοια, ἄλλων δ' οὐ. καὶ τινὰ μὲν ἔχουσι κλάδους ἴσους, τινὰ δὲ ἕ τοιοῦτους. εἰσὶ δὲ 15 καὶ τὰ μέρη ἄπερ ὀνομάσαμεν ἐν πᾶσι τοῖς δένδροις, αὐξήσιν ἀσχοντα καὶ πρόσθεσιν, ὡς ἡ ῥίζα, οἱ λύγοι, οἱ φιτροὶ καὶ οἱ κλάδοι· καὶ ταῦτα παρομοῖνται μέλεσιν ἀνθρώπων τοῖς περιέχουσι πάντα τὰ ἄλλα μέλη. καὶ ἡ μὲν ῥίζα μεσιτεύει ἐν τε τῷ φυτῷ καὶ ἐν τῇ τροφῇ, καὶ 20 καλοῦμεν αὐτὴν ἢ μόνον ῥίζαν ἀλλὰ καὶ αἰτίαν ζωῆς· αὕτη γὰρ ζωὴν τοῖς φυτοῖς προσφέρει. καὶ φιτροὶ μὲν ἐσιν ὁ μόνος γινόμενος ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐσὶν ὁμοῖος ἡλικία ἀνθρώπου· παραφυάδες δὲ εἰσι τὰ ἀπὸ τῆς ῥίζης τοῦ δένδρου βλασάνοντα, κλάδοι δὲ, οἵτινες αὐξάνουσιν ἐπάνω 25 τῶν παραφυάδων. ἔχ εὐρίσκονται δὲ ταῦτα ἐν πᾶσι τοῖς φυτοῖς. καὶ πάλιν τῶν κλάδους ἔχόντων τινὰ μὲν εἰσι διηνεκῆ, τινὰ δὲ οὐχί, μᾶλλον δὲ ἀπὸ ἔτους μετὰ ἔτος. καὶ πάλιν εἰσὶ φυτὰ μὴ ἔχοντα κλάδους μηδὲ φύλλα, ὡς οἱ μύκητες καὶ τὰ ὅμοια. οἱ κλάδοι δὲ οἱ γεννώμενοι ἐν τοῖς 30 δένδροις καὶ οἱ φλοιοὶ καὶ οἱ φιτροὶ καὶ οἱ μυελοὶ ἢ γεννῶνται εἰ μὴ ἀπ' αὐτῶ τοῦ χυμοῦ τῶν δένδρων. καὶ τινες καλῶσιν αὐτὸν τὸν μυελὸν τὸν ἐν τοῖς δένδροις μήτραν, ἄλλοι σπλάγχνα, ἕτεροι δὲ καρδίαν. ταῦτα δὲ καὶ αἱ φλέβες καὶ ἡ σὰρξ ὅλου τῶ δένδρου ἐκ τῶν τεσσάρων ζοιχείων 35 πεφύκασιν. καὶ πολλακίς εὐρίσκονται μέρη τινὰ ἐπιτήθειαι εἰς τὸ γενεᾶν φύλλα καὶ ἄνθη. καὶ λύγοι δὲ τινες βραχεῖς εἰσὶν, εἰς τὸ γενεᾶν ἐπιτήθειοι ἄνθη, ὡς ἐπὶ τῶν ἰτέων. τινὲς δὲ καὶ ἄνθη καὶ καρποὺς ἐν τοῖς δένδροις, καὶ τᾶλλ' ὅποσα γεννῶνται ἐκ σπέρματος, καὶ ὅσα περικαλύπτουσιν 40 αὐτά. καὶ πάλιν τῶν φυτῶν τινὰ μὲν εἰσι δένδρα, τινὰ δὲ μέσον δένδρων καὶ βοτανῶν· καὶ ταῦτα ὀνομάζονται

θάμνοι. καὶ τινὰ μὲν εἰσι βοτάναι, τινὰ δὲ λάχανα. σχεδὸν μὲν οὖν πάντα τὰ φυτὰ τοῖς τοιοῦτοις ὑποπίπτουσιν ὀνόμασι. πάλιν εἰσὶ δένδρα ἄπερ ἔχουσιν ἐκ τῆς οἰκείας ῥίζης φιτρον, καὶ γεννῶνται ἐν αὐτοῖς κλάδοι πολλοί, ὡς συκαὶ καὶ ἐλαῖαι· τινὰ δ' οὐ. πάλιν εἰσὶν ἄλλα φυτὰ μέσον, ὡς εἵπομεν, δένδρων καὶ βοτανῶν σμικρῶν, τὰ λεγόμενα θάμνοι, ἔχοντα ἐν ταῖς ῥίζαῖς αὐτῶν πολλοὺς κλάδους, ὡς τὰ καλόμενα ἄγνοι καὶ βάτοι. λάχανα δὲ εἰσι τὰ ἔχοντα πολλοὺς φιτροὺς ἐκ μιᾶς ῥίζης καὶ πολλοὺς κλάδους, ὡς τὸ πῆγανον, αἱ κράμβαι καὶ τὰ τοιαῦτα. εἰσὶ δὲ καὶ βοτάναι αἰτινες ἐκ ἔχουσι φιτρον ἐκ τῆς οἰκείας ῥίζης, ἀλλὰ παραυτίκα φέρουσι φύλλα. καὶ τινὰ μὲν κατὰ πᾶν ἔτος γεννῶνται καὶ ξηραίνονται, ὡς σίτος καὶ τὰ παραπλήσια, τινὰ δ' ἔ. ἢ δυνάμεθα δὲ ταῦτα πάντα ἐπίστασθαι εἰ μὴ διὰ συλλογισμῶν καὶ παραδειγμάτων καὶ ὑπογραφῶν. πάλιν εἰσὶ βοτάναι εἰς δύο ἄκρα κλίνουσαι, ὡς τὸ λεγόμενον λάχανον βασιλικόν. εἰσὶ δὲ ἄλλαι αἱ λεγόμεναι ἐν ταυτῷ βοτάναι καὶ λάχανα· καὶ τινες ἄλλαι αἱ ἐν τῷ γενεᾶσθαι μὲν πρώτως φαίνονται ἐν σχήματι στάχυος, μετὰ ταῦτα δὲ γίνονται δένδρα, ὡς οἱ Αραβικοὶ βέντελοι καὶ τὸ φυτὸν τὸ λεγόμενον ἡλιοσκοπιον. μυρσίνη δὲ καὶ μηλέα καὶ ὄχη καὶ τὰ λοιπὰ ὅμοια δένδρα εἰς τὸτο τὸ γένος περιέχονται, ὧν πολλοὶ καὶ μάταιοι εἰσι κλάδοι, ἐκ τῶν ῥιζῶν αὐτῶν φυόμενοι. καὶ διὰ τὸτο πρέπον προσδιορίζειν ταῦτα, ἵνα ᾧσιν εἰς παραδείγμα καὶ συλλογισμὸν· ἢ γὰρ ὀφείλομεν διερευνεῖν ὀρισμοὺς ἐν πᾶσι. πάλιν τῶν φυτῶν τὰ μὲν εἰσι κατοικίδια, τὰ δὲ κηπαῖα, καὶ ἕτερα ἄγρια. τοινοτρόπως δὲ λέγομεν ὄχνας καὶ ἄλλα τοιαῦτα εἶδη φυτῶν ἄγρια, ὅτι ἐκ εἰσὶν ἐξ ἐπιμελείας γεωργικῆς. πάλιν τῶν φυτῶν τινὰ μὲν ποιούσι καρπὸν, τινὰ δ' ἔ, ὡς ἰτέαι καὶ τινὰ εἶδη δρυῶν. καὶ τινὰ μὲν ποιούσιν ἔλαιον, τινὰ δ' οὐχί καὶ τινὰ μὲν ποιούσι φύλλα, τινὰ δ' οὐ. καὶ τινῶν πίπτουσι τὰ φύλλα, τινῶν δ' οὐ. καὶ τισὶ μὲν γίνονται κλάδοι, τισὶ δ' οὐ. περὶ διαφορᾶς γὰρ τῶν φυτῶν ἐν μεγέθει καὶ σμικρότητι, ἐν ὠραιότητι καὶ ἀμορφίᾳ, ἐν χρηστότητι καρπῶν καὶ κακίᾳ πολλὰ ἔσιν εἰπεῖν. πάλιν τὰ ἄγρια δένδρα μᾶλλον καρποφοροῦσι παρὰ τὰ κηπαῖα, καὶ οἱ καρποὶ τῶν κηπαίων κρείττονες εἰσι τῶν ἀγρίων. καὶ τινὰ μὲν τῶν φυτῶν γεννῶνται ἐν τόποις ξηροῖς, τινὰ δὲ ἐν θαλάσσῃ· καὶ τινὰ μὲν ἐν ποταμοῖς, ἄλλα δὲ ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ· καὶ τινὰ ἐν τόποις μὲν ἄλλοις μεγάλα, ἐν ἑτέροις δὲ μικρά. καὶ τινὰ

16. τὰ om n. || 23. γινόμενοι N°. || 32. τῶν δένδρων χυμοῦ N°. || 38. ἐπιτήθειοι εἰς τὸ γενεᾶν N°. || 41. τὰ μὲν n. 9. μιᾶς] τῆς n.

μὲν γεννῶνται ἐν ὄχθαις ποταμῶν, τινὰ δὲ ἐν λίμναις. καὶ τῶν γεννωμένων ἐν τόποις ξηροῖς τινὰ μὲν γεννῶνται ἐν ὄρεσι, τινὰ δὲ ἐν πεδιάσι. καὶ τινὰ ζῶσιν ἐν τόποις ξηροτάτοις, ὡς τὰ ἐν τῇ γῆ τῶν Αἰθιοπῶν, καὶ ἐκεῖσε κρείττονως αὐξάνουσι παρὰ ἀλλαχῆ. καὶ τινὰ μὲν ζῶσιν ἐν τόποις ὑψηλοῖς, τινὰ δὲ ἐν χθαμαλοῖς. καὶ τινὰ μὲν ζῶσιν ἐν τόποις ὑγροῖς, τινὰ δὲ ἐν ξηροῖς, τινὰ δὲ ἐν ἐκατέροις, ὡς ἡ ἰτέα. τὰ γὰρ φυτὰ κατὰ πολὺ ἐναλλάττονται τῇ διαφορᾷ τῶν τόπων, καὶ ἐντεῦθεν χρὴ κατανοεῖν καὶ τὰς διαφορὰς αὐτῶν.

5 Πάλιν τῶν φυτῶν τινὰ μὲν τῇ γῆ πεπήγασι καὶ ἐφιλοῦσι χωρίζεσθαι ἀπ' αὐτῆς· τινὰ δὲ ἐν τόποις κρείττοσι μετατίθενται. ὁμοίως τινὲς τῶν καρπῶν κρείττονες εἰσιν ἐν τῷδε τῷ τόπῳ παρὰ ἐν ἑτέρῳ. καὶ τινῶν μὲν φυτῶν τὰ φύλλα σκληρὰ εἰσι, τινῶν δὲ λεία· καὶ τινῶν μὲν ἐσχι- 15 σμένα, ὡς τὰ τῶν ἀμπέλων καὶ τῶν συκῶν, τινῶν δ' οὐ· ἑτέρων δὲ κατὰ πολὺ ἐσχισμένα, ὡς τὰ τῆς πύκης. τινὰ δὲ φυτὰ εἰσιν ὄλως φλοιὸς μεσιτεύων. καὶ τινὰ ἔχουσι δεσμούς, ὡς οἱ κάλαμοι, τινὰ δ' οὐ. καὶ τινὰ ἔχουσιν ἀκάνθας, ὡς αἱ βάρμοι, τινὰ δὲ ἐξέρηνται ἀκανθῶν. καὶ 20 τινὰ ἔχουσι πολλὰς κλάδους, ὡς ἡ ἀγρία μορέα, τινὰ δ' ἕ. καὶ τινὰ μὲν ἔχουσι διαφορὰς ἄλλας ἐξ ὧν προβαίνουσι παραφυάδες καὶ ἐξ ὧν ἔχι· τῆτο δὲ ἐκ ἀλλοθῆν ἐσιν εἰ μὴ ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν ῥιζῶν. τινὰ δὲ ἔχουσι μίαν ῥίζαν, ὡς ἡ σκίλλα· αὕτη δὲ γεννᾶται ἐκ τοῦ ἐδάφους, καὶ 25 ἀραιῶς πρόεισιν, ὅτι ὑποκάτω πλατύνεται, καὶ ἀκολουθεῖσα μᾶλλον διακρίνεται τῷ ἡλίῳ· ὅταν γὰρ προσβάλλῃ αὐτῇ, αὐξάνει. ἔτος δὲ ταύτης καὶ τὰς παραφυάδας κάτωθεν ἐκμυζᾷ. πάλιν τῶν χυλῶν τῶν ἐν τοῖς καρποῖς οἱ μὲν εἰσι ποτοί, οἱ δὲ ἐ ποτοί· καὶ ποτοὶ μὲν οἱ τῶν σαφυλῶν 30 καὶ τῶν ροιῶν καὶ λοιπῶν ἄλλων πολλῶν, ἄποτοι δὲ ἄλλων φυτῶν. καὶ τινῶν μὲν εἰσι λιπαροί, ὡς οἱ τῆς ἐλαίας, τῆς πύκης καὶ τῆς καρύας, τινῶν δ' ἕ. καὶ τινῶν μὲν γλυκεῖς καὶ μελιθεῖς, ὡς τῶν φοινίκων καὶ τῶν συκῶν· καὶ τινῶν μὲν θερμοὶ καὶ δριμεῖς, ὡς τῆ ὀριγάνου καὶ τοῦ 35 σινήπιος, τινῶν δὲ πικροί, ὡς τῆ ἀψινθίου καὶ τῆς κενταυρίας. πάλιν τῶν καρπῶν οἱ μὲν εἰσι σύνθετοι ἐκ σαρκῶν καὶ κόκκων καὶ λεμμάτων, ὡς οἱ σικυοί, τινὲς δὲ ἐκ χυμῶν καὶ κόκκων, ὡς αἱ βόαι. καὶ τινὰ μὲν τοὺς φλοιοὺς ἔχουσιν ἐκτός, τὴν δὲ σάρκα ἐντός, τινὰ δὲ τὸ ὅσυν ἐντός 40 καὶ τὴν σάρκα ἐκτός. τινὰ δὲ εἰσιν ἐν οἷς παραυτικά γί-

νεται τὸ σπέρμα καὶ τὸ περιάλυμμα ᾧ περικαλύπτονται, ὡς οἱ καρποὶ τῶν φοινίκων καὶ τῶν ἀμυγδαλῶν· τινῶν δ' ἔχι. καὶ τινὲς καρποὶ εἰσι βρώσιμοι καὶ κατὰ συμβεβηκὸς ἀβρωτοί· καὶ τινὲς καρποὶ ἡμῖν μὲν ἀβρωτοί, ἄλλοις δὲ βρώσιμοι, ὡς ὁ ὑοσκύαμος καὶ ὁ ἐλλέβορος ἀνθρώποις μὲν δηλητήριον, τροφή δὲ τοῖς ὄρτυξι. πάλιν τινὲς τῶν καρπῶν εἰσιν ἐν θήκαις, ὡς οἱ κόκκοι τῆ κυάμου· τινὲς ἐν περικαλύμματι καὶ ἐν λέμματι οἶον ὑφάσματι τινι, ὡς ἐν σίτῳ εὐρίσκειται καὶ τοῖς λοιποῖς. καὶ τινὲς μὲν ἐν σαρκὶ εἰσιν, 10 ὡς οἱ τῶν φοινίκων καρποί, τινὲς δὲ οἶον ἐν οἰκίσκοις, ὡς αἱ βάλανοι, ἄλλοι δ' ἐν οἰκίσκοις πολλοῖς καὶ λέμμασι καὶ ὄσρακοις, ὡς τὰ κάρυα. καὶ τινὲς μὲν ὀξέως πεπαίνονται, ὡς οἱ καρποὶ τῆς μορέας καὶ τῆς κεράσου, τινὲς δὲ βραδέως, ὡς πάντες οἱ κάρποι οἱ ἄγριοι ἢ οἱ πλείονες αὐτῶν. καὶ τινὰ μὲν φυτὰ ὀξέως προάγουσι φύλλα καὶ καρπούς, τινὰ δὲ βραδέως· καὶ τῶν τινὰ τῷ χειμῶν ἀκολουθεῖσι, πρὶν ἀνπεπανθῶσι. καὶ πάλιν τὰ χρώματα τῶν φύλλων καὶ τῶν καρπῶν καὶ τῶν οἶον ἐπ' αὐτοῖς ὑφασμάτων λίαν εἰσι διάφορα· τινὰ γὰρ τῶν φυτῶν ἐν τῇ οἰκείᾳ ὀλότητι εἰσι 15 χλοάζοντα, καὶ τινὰ μὲν ἐκκλίνουσιν εἰς μελανίαν, τινὰ δὲ εἰς λευκότητα, καὶ τινὰ εἰς ἐρυθρότητα διὰ τὴν θερμότητα τὴν ἐκκαίουσιν τὸν ἀέρα τὸν κεκραμένον μετὰ τῷ προσγείου. πάλιν τὰ σχήματα τῶν καρπῶν, εἰ εἰσιν ἄγρια, καὶ διαφόρων εἰσι θέσεων· οὐδὲ γὰρ πάντες οἱ καρποὶ εἰσι 20 γωνιώδεις, ἐδὲ πάντες διὰ γραμμῆς εὐθείας.

Πάλιν τῶν ἀρωματοφόρων δένδρων τινῶν μὲν ἡ ῥίζα 6 ἀρωματικὴ ἐσιν, τινῶν ὁ φλοιός, τινῶν τὸ ξύλον· ἄλλων τὰ μέρη ὅλα εἰσιν ἀρωματικά, ὡς τὸ βάλαμον. πάλιν τῶν δένδρων τὰ μὲν γεννῶνται ἐκ σπέρματος, τὰ δὲ δι' 5 εαυτῶν. καὶ πάλιν τὰ μὲν ἀπὸ ῥιζῶν ἐκσπῶνται καὶ μεταφυτεύονται, τὰ δὲ ἐκ τῆ φιτρῆ, τὰ δὲ ἐκ τῶν κλάδων ἢ ἀπὸ τῆ σπέρματος. καὶ τινὰ μὲν δι' εαυτῶν κατὰ μικρὸν ἐκτείνονται, τινὰ δὲ ἐν τῇ γῆ. καὶ τινὰ μὲν ἐν τοῖς δένδροις φυτεύονται, ὡς τὰ ἐγκεντριζόμενα. ἐσι δὲ βελτίως 10 ὁ ἐγκεντριζόμενος ὁμοίων εἰς ὅμοια. ἔστι δὲ καὶ ἀναλογία ἄλλη τις, δι' ἧς ἀρίστως συμβαίνουσι τὰ ἀνόμοια, ὡς αἱ μηλέαι μετὰ τῶν ὄχων. ἐν δὲ τοῖς ὁμοίοις, ὡς συκῆ ἐν συκῆ καὶ ἄμπελος ἐν ἀμπέλῳ καὶ ἀμυγδαλῆ ἐν ἀμυγδαλῆ. ἐσι δὲ καὶ ἄλλος ἐμφυλλισμὸς ἐν ἄλλοις διαφόροις 15 γένεσιν, ὡς ἀρτεμισία εἰς ἀγρίαν ἀρτεμισίαν καὶ καλλιέλαιος εἰς ἀγριέλαιον, καὶ ἡ μορέα εἰς πολλὰ δένδρα.

7. δὲ ante ἐν ἐκ. om n. || 13. μετατίθεται N°. || 20. ἐξέρηται n. || 21. μορία N°n. || καὶ τινὰ δ' N°.

8. ἐ post καὶ om n. || 11. καὶ ἐν λ. N°. || 13. μορίας N°n, et 41. μορία. || 32. μὲν] δὲ N°. || 35. ἔστι δὲ — 36. ἀνόμοια om n. || 38. ἐν post ἀμυγδαλῆ om n.

τῶν δένδρων πάλιν τὰ ἄγρια καὶ τὰ κηπαῖα, καὶ πᾶν
 φυτὸν οὐ προάγει σπέρμα ὅμοιον τῷ σπέρματι ἐξ οὗ
 ἀναφέρει ἔκαστον. τινὰ γὰρ κρεῖττον σπέρμα ποιῶσι, τινὰ
 χεῖρον. καὶ ἐκ τινῶν κακῶν σπερμάτων καλὰ δένδρα προ-
 βαίνουσιν, ὡς τὰ ἐξ ἀμυγδαλῆς μικρᾶς καὶ ροιᾶς ἄζώδους
 τῶν δένδρων πάλιν σπέρμα ἂν ἀσθενὲς γένηται, ἐκλείπει
 τὸ γενέσθαι καλὰ αὐτά, ὡς αἱ πεύκαι καὶ οἱ φοῖνικες. ἢ
 προέρχονται δὲ ῥαδίως ἐκ σπέρματος κακοῦ καλὰ δένδρα,
 ἢ δὲ ἐκ σπέρματος ἀγαθοῦ κακὰ δένδρα. τὸ δὲ ἐκ πονηροῦ
 γενέσθαι ἀγαθόν, καὶ τὸ ἐναντίον, ἐν τοῖς ζώοις πολλάκις
 εἰσίσκεται. πάλιν δένδρον τὸ ἔχον σκληρὸν λίαν τὸν φλοιὸν
 ζεῖρον ἀποκαθίσταται· ἐὰν δὲ σχισθῇ ἢ ῥίζα αὐτοῦ καὶ τῇ
 σχισμῇ λίθος ἐμβληθῇ, εὐφορον γίνεται. ἐν δὲ τοῖς φοῖνι-
 ξιν ἂν φύλλα ἢ ψῆνες ἢ φλοιὸς τῆ ἀρρενος φοῖνικος τοῖς
 φύλλοις τοῦ θήλεος συντεθείη, ἵνα πως συναφθῶσι, ταχέως
 πεκαίνονται οἱ καρποί, κωλύεται δὲ καὶ ἡ πτώσις αὐτῶν.
 διακρίνεται δὲ ὁ ἄρρην ἀπὸ τῆ θήλεος, ὅτι πρώτως βλαστᾶ-
 κσι τὰ τέτρα φύλλα, ἃ εἰσι παρὰ τὰ τῆ θήλεος μικρότερα·
 ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς εὐωδίας. ἀλλαχῶ δὲ ἐκ τινος τέτων ἢ
 ἐκ πάντων συμβαίνει. τυχὸν δὲ καὶ εἰ ἐκ τῆς εὐωδίας τῆ
 ἀρρενος ἐπαγάγη τι ἄνεμος πρὸς τὸν θήλυ, πεκαίνονται
 καὶ οὕτως οἱ καρποί, ὥσπερ ὅπταν τὰ φύλλα τοῦ ἀρρενος
 τῷ θήλει ἀπαιρῶνται. συκαὶ ὡσαύτως ἄγρια εἰς τὴν γῆν
 ἔξαπλωθεῖσαι συμβάλλονται τὰ πολλὰ ταῖς κηπαῖαις συ-
 καῖς. τὰ βαλαύσια ταῖς ἐλαίαις συμβάλλουσιν, ὅταν ὁμῶ
 φυτεύωνται.

7 Πάλιν τῶν φυτῶν τινὰ μεταλλάττονται, ὡς φασίν,
 εἰς ἄλλα εἶδος, ὡς ἡ καρύα, ὅταν γηράσῃ. λέγεται πάλιν
 ὡς ἡ καλαμίνθη μεταβάλλεται εἰς ἡδύοσμον· καὶ τὸ τρά-
 γιον δὲ τμηθὲν καὶ φυτευθὲν παρὰ τὴν θάλασσαν τυχὸν
 ἔσαι σισύμβριον. φασὶ πάλιν ὡς ὁ σῖτος καὶ τὸ λίνον με-
 ταβάλλονται εἰς ἕτερον εἶδος. βελάνιον δὲ τὸ δηλητηριώδες,
 τὸ γινόμενον ἐν τῇ Περσίδι, μεταφυτεύμενον ἐν Αἰγύπτῳ
 ἢ ἐν Παλαισίῃ γίνεται βρώσιμον. ὡσαύτως ἀμυγδαλῆ
 καὶ ροιὰ μεταβάλλονται ἀπὸ τῆς ἰδίας κακίας διὰ γεηπο-
 νίας εἰς τὸ χρηστότερον. ἀλλ' αἱ ροιαὶ μὲν χοιρείας κόπρου
 ἐμβεβλημένης ταῖς ῥίζαις, καὶ δι' ὕδατος γλυκεῶς καὶ ψυ-
 χροῦ ποτιζόμεναι βελτιῶνται· ἀμυγδαλαὶ δὲ ἤλων ἐμπηγυ-
 μένων αὐταῖς, καὶ κόμεος διὰ πολλῶν καιρῶν ἐντεῦθεν ἐμβαλ-
 λομένη. πολλὰ δὲ φυτὰ ἄγρια διὰ ταύτης τῆς ἐπιτεχνή-

σεως γίνονται κηπαῖα. τόπος δὲ καὶ γεηπονία σφόδρα τέ-
 τοις συμβάλλονται, καὶ μᾶλλον ὁ τῷ ἔτιος καιρὸς, ἢ χρη-
 ζοσι μᾶλλον οἱ φυτευταί. πάλιν τῶν φυτῶν τὰ πλείονα
 φυτεύονται ἐν ἔαρι, ὀλίγα ἐν χειμῶνι καὶ φθινοπώρῳ, καὶ
 ὀλίγιστα ἐν θέρει μετὰ τὴν ἐπιτολὴν τῷ κυνάστῳ. ἐν ὀλίγοις
 δὲ τόποις γίνεται ἡ τοιαύτη φυτεία, καὶ οὐδέποτε γίνονται
 εἰ μὴ ἀραιός, ὡς ἐν τῇ Ῥώμῃ, κατὰ τήνδε τὴν ὥραν. ἐν
 Αἰγύπτῳ δὲ οὐ γίνεται ἡ φυτεία εἰ μὴ ἄπαξ τῷ ἐνιαυτοῦ.
 πάλιν τινὰ τῶν φυτῶν ἐκ τῶν οἰκείων ῥιζῶν φύλλα προ-
 βάλλονται, τινὰ ἐκ τῶν οἰκείων κόμειν ἢ ἐκ τῶν οἰκείων
 ξύλων. καὶ τινὰ μὲν πλησίον τῆς γῆς, τινὰ δὲ πόρῳ, τινὰ
 ἐν μέσῳ. καὶ τινὰ μὲν ἄπαξ τῷ ἐνιαυτῷ καρποφοροῦσι, τινὰ
 δὲ πλειστάκις, ἀλλ' οὐ πεκαίνονται οἱ καρποὶ αὐτῶν, ἀπο-
 μένσι δὲ ὡμοί. καὶ τινὰ δένδρα εἰσὶν εὐφορα διὰ πολλῶν
 χρόνων, ὡς αἱ συκαί· τινὰ ἐν ἐνὶ καρποφοροῦσιν ἔτει, ἐν δὲ
 τῷ ἑτέρῳ ἀνακτῶνται ἑαυτά, ὡς αἱ ἐλαίαι πολλὰς κλάδους
 προβαλλόμεναι, οἷς καὶ περικαλύπτονται. καὶ τινὰ μὲν
 τῶν φυτῶν εὐφορώτερα εἰσὶν ἐν γῆρᾳ, τινὰ δὲ ἐκ τῆ ἐναν-
 τίς μᾶλλον καρποφοροῦσιν ἐν νεότητι, ὡς ἀμυγδαλαὶ καὶ
 ὄχραι καὶ αἰγειροί. ἡ διαφορὰ δὲ τῶν φυτῶν τῶν ἀγρίων
 καὶ τῶν κηπαίων διακρίνεται δι' ἀρρένων καὶ θηλέων, ὅπο-
 ταν ἔκαστον αὐτῶν γνωρισθεῖ διὰ τῶν ἰδιωμάτων τῶν εὐρι-
 σκομένων ἐν αὐτοῖς, ὅτι τὸ μὲν ἄρρην ἐς ἰκονότερον σκλη-
 ρότερον καὶ πολυκλωνώτερον, ἦττον ὑγρόν, καὶ ταχύτερον
 εἰς πέπασιν, καὶ φύλλα ἔχον διάφορα καὶ παραφυάδας.
 τὸ δὲ θήλυ ἐπ' ἔλαττον ἔχει ταῦτα. δεῖ τοίνυν, ὅταν κα-
 τανοήσωμεν ταῦτα, πάλιν σοχάσασθαι πῶς ἂν γνωίμεν
 τὰ δένδρα καθ' αὐτὰ καὶ τὰ γένη καθ' αὐτά. καὶ περὶ
 τῶν βοτανῶν ὡσαύτως, πῶς ἂν κατανοήσωμεν ἃ εἶπον
 οἱ παλαιοί. πῶς; ἐὰν ἐπιμελῶς σκοπήσωμεν τὰς βίβλους
 αὐτῶν, ἃς ἔγραψαν, καὶ δινηθείμεν διερευνησάμενοι τούτων
 τὸν μυελὸν ἐρεύνη συνοπτικῆ, καὶ γνωρίσαι βοτάνας τὰς
 ἐλαιώδεις καὶ βοτάνας τὰς σπέρμα μόνον ἐχούσας, καὶ
 τὰς βοήθειαν χορηγούσας, καὶ τὰς ἰατρικὰς καὶ τὰς
 φθοροποιούς. ὡσαύτως καὶ τὰ δένδρα μετὰ τῶν βοτα-
 νῶν. πρὸς δὲ τὸ μαθεῖν καὶ τὰς αἰτίας αὐτῶν ὀφεί-
 λομεν ζητῆσαι τὴν γένεσιν τῶν, πῶς τινὰ μὲν γεννῶνται
 ἐν τισὶ τόποις, ἐν ἄλλοις δ' ἕ· ἔτι δὲ καὶ τὰς φυτείας
 αὐτῶν καὶ τὰς ῥίζας, καὶ τὰς διαφορὰς τῶν χυλῶν καὶ
 τῶν ὀσμῶν καὶ τῆ γάλακτος καὶ τῆ κόμεος, καὶ τὴν χρη-

8. προέρχεται Ν°. || 9. ἢ δὲ — δένδρα om Ν°. || 18. τὰ om π. || 25. βαλαύσια π. || 28. ὅπταν π. || 33. περσία Ν°.π. || 35. γεηπονίαν Ν°. || 38. ποτιζόμεναι Ν°. || 39. κόμειν Ν°. || ἐμβαλλομένη βελτιῶνται. πολλά π.

1. γεηπονία π, γεηπονία Ν°. || 16. αἱ om Ν°.π. || πολλὰς δὲ κλ. Ν°. || 24. πολυκλωνώτερον Ν°. || ταχύτερον π. || 27. σοχάζεσθαι Ν°. || 40. ὀσμῶν, γλ ὄσμων καὶ οἰσμῶν, Ρ°. || γάλακτος, γλ ὀπῶ, Ρ°.

ζῶτητα καὶ τὴν κακίαν ἐκάσων, καὶ τὰς διαμονάς, πῶς τινῶν μὲν διαμένουσιν οἱ καρποὶ τινῶν δ' ἔ, καὶ δι' ἣν αἰτίαν τινῶν μὲν σήπονται συντόμως τινῶν δὲ βραδέως, ἐρευνησαί τε καὶ τὰς ιδιότητας τῶν φυτῶν, καὶ μᾶλλον τῶν ῥιζῶν· καὶ πῶς τινῶν μὲν καρποὶ μαλθάσσονται, τινῶν δ' ἔ· καὶ πῶς τινὲς ἀφροδίτην προκαλῶνται, τινὲς δὲ ὕπνου, τινὲς δὲ καὶ διαφθείρουσι, καὶ πολλὰς ἄλλας διαφοράς· καὶ πῶς τινῶν μὲν οἱ καρποὶ ποιῶσι γάλα, τινῶν δ' ἔ.

B.

Τὸ δένδρον τρεῖς ἔχει δυνάμεις, πρώτην ἐκ τῆ γενέσεως τῆς γῆς, δευτέραν ἐκ τῆ γενέσεως τῆ ὕδατος, τρίτην ἐκ τῆ γενέσεως τῆ πυρός. ἀπὸ τῆς γῆς γὰρ ἐσὶν ἡ ἐκφυσις τῆς βοτάνης, ἀπὸ τῆ ὕδατος ἡ σύμπηξις, ἀπὸ τῆ πυρός ἡ ἔνωσις τῆς συμπίξεως τῆ φυτῆ. βλέπομεν δὲ πολλὰ τούτων καὶ ἐν τοῖς ὄσρακώδεσιν. εἰσὶ γὰρ ἐν τέτοις τρία, πηλός, ἐξ ἧ γίνεται πλίνθος ὄσρακώδης, δεύτερον ὕδωρ, ὅπερ ἐστὶ τὸ ζερεῖν τὰ ὄσρακώδη, τρίτον τὸ πῦρ τὸ συνάγον τὰ μέρη αὐτῆ, ἐξ ἧ ἀν δι' αὐτῆ πληρωθεῖ ἡ τέτα γενέσις. ἡ φανέρωσις γῆν ὅλης τῆς ἐνώσεως τούτων ἀπὸ τοῦ πυρός ἐσὶν, ὅτι ἀραιότης ἔνεστι τοῖς ὄσρακώδεσι κατὰ τὰ ἴδια μέρη. καὶ ὅποταν μίξη ταῦτα τὸ πῦρ, τελειῖται ἡ ὕλη τῆ ὑγρῆ, καὶ συγχολλῶνται τὰ μέρη τῆ πηλῆ, προέρχεται τε ξηρότης ἐν τῷ τόπῳ τῆ ὑγροῦ. καὶ διὰ τὴν ἐπιπράτειαν ἔπεται πέψις ἐν παντὶ ζῶν καὶ φυτῶν καὶ μετάλλοις. πέψις γὰρ ἐσὶν, ὅπερ ὑγρότης καὶ θερμότης ἰδίῳ πέρατι ἀκολουθεῖ. ἐστὶ δὲ τῆτο ἐν τῇ πέψει τῆ λίθου καὶ τῶν μετάλλων ἐκφανές· ἐν τῷ ζῶν δὲ καὶ τῷ φυτῷ ἔχ ἔτως, ὅτι τέτων τὰ μέρη ἔκ εἰσι συμπεπηγότα εἰς ἐν ὡς τοῖς λίθοις, καὶ ὅτι ἐκ τέτων καταρροή τις προβαίνει, ἐκ δὲ τῶν λίθων καὶ τῶν μετάλλων ἔκ ἔξισι καταρροή ἡ τις ἰδρῶς. τὰ γὰρ μέρη αὐτῶν ἔκ εἰσὶν ἀραιά, κἀντεῦθεν ὑδὲ τινα ἀπ' αὐτῶν ἐξέρχονται, ὡς ἀπὸ τῆ ζῶου καὶ τῆ φυτῆ περιττώματα, ὑδὲ γίνεται ἐξοδός τις ἄλλη ἀπὸ τῆς ἀραιότητος. ἐν ᾧ γὰρ ἀραιότης ἔκ ἐσὶν, ἀπ' αὐτῆ παντελῶς ὑδὲν τι ἐξέρχεται. διὰ τῆτο ζερεῖον ἐσὶν, εἰς ὃ αὐξάνεσθαι τι ἔκ πέφυκε. καὶ γὰρ τὸ αὐξάνεσθαι πεφυκὸς δεῖται τόπος, ἐν ᾧ ἀν πλατυθεῖ καὶ περατωθεῖ. λίθοι δὲ καὶ ὄσρακα καὶ τὰ τοιαῦτα αἰεὶ εἰσὶν ἐν ταύτῳ, ἔτε αὐξάνουσιν

ἔτε ἐκτείνονται. πάλιν τοῖς φυτοῖς δευτέρῳ τρόπῳ ἔνεστι κίνησις, ἐστὶ καὶ ἐφέλκυσις, ἣτις ἐστὶ δυνάμις ἐκ τῆς γῆς ἐφέλκομένη τὸ ὑγρόν. ἐστὶ δὲ τῇ ἐφέλκυσει κίνησις ἣτις ἔρχεται εἰς τόπον, καὶ τελειῖται πως ἡ πέψις· καὶ διὰ τῆτο ὡς ἐπὶ τὸ πλείζον αἱ μικρὰ βοτάναι μιᾷ ὥρᾳ μιᾶς ἡμέρας γεννῶνται. ἔκ ἐστὶ δὲ τῆτο καὶ ἐν τοῖς ζῶοις· ἡ γὰρ ὕλη ἐν τοῖς ζῶοις ἐστὶ καθ' ἑαυτὴν καὶ διηρημένη. ἔκ ἐστὶ δὲ ὑδὲ ἡ πέψις εἰ μὴ ἐν χρῆσει μάστιγα καὶ αὐτῆ. ἡ ὕλη δὲ τοῦ φυτοῦ τῶτῳ ἐστὶ πλησίον, καὶ διὰ τῆτο ὀξυτέρα ἐσὶν ἡ τούτου γενέσις. γεννᾶται δὲ καὶ αὐξάνει καὶ ὅπερ μᾶλλον ἐστὶ λεπτόν ἐν αὐτῷ, παρὰ τὸ πυκνόν. τὸ γὰρ πυκνόν πολυτρόπων δεῖται δυνάμεων διὰ τε τὴν διαφορὰν τοῦ οἰκείου σχήματος καὶ διὰ τὸ μῆκος τῶν μερῶν αὐτῆ πρὸς ἀλληλα· κἀντεῦθεν ὀξυτέρα καὶ φυτοῦ γενέσις, διὰ τὴν λεπτότητα ἑτέρη πρὸς ἕτερον, καὶ ταχυτέρα ἡ τελείωσις. τὰ μέρη τῶν φυτῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλείζον εἰσὶν ἀραιά, ὅτι ἡ θερμότης αὐτῶν τὴν ὑγρότητα πρὸς τὰ ἄκρα τῶν φυτῶν ἐφέλκεται. διασπείρεται τε ἡ ὕλη ἡ θρεπτικὴ εἰς ὅλα τὰ μέρη αὐτῶν· ὃ δὲ περιττεύει, ἐκχεῖται. ὡςπερ δὲ ἐν τοῖς βαλανείοις ἡ θερμότης τὴν ὑγρότητα ἐφέλκεται καὶ ταύτην εἰς ἀτμίδα μεταστέφει, αὐτῆ δὲ κυφίζομένη, ὅποταν περιττεύσῃ, μεταβάλλεται εἰς σαγόνας, ἔτως καὶ ἐν τοῖς ζῶοις καὶ ἐν τοῖς φυτοῖς τὰ περιττώματα ἀναβαίνουσιν ἀπὸ τῶν κατωτέρων εἰς τὰ ἀνώτερα, καὶ καταβαίνουσιν ἀπὸ τῶν ἀνωτέρων εἰς τὰ κατώτερα. τοιοτρόπως δὲ καὶ οἱ ποταμοὶ οἱ ὑπὸ τὴν γῆν γεννῶνται ἀπὸ τῶν ὀρέων. ὕλη γὰρ αὐτῶν εἰσὶν οἱ ὑετοὶ· καὶ ὅταν πληθυνθῶσι τὰ ὕδατα καὶ ζενοχωρῶνται ἐντός, γίνεται ἐκ τέτων ἀτμίς περιττή, ἣτις διὰ τὸν ἐντός συμπίεσμον σχίζει τὴν γῆν· καὶ ἔτω φαίνονται πηγαὶ καὶ ποταμοὶ οἱ πρότερον μὴ φαίνόμενοι ἀλλ' ἐγκεκρυμμένοι τυγχάνοντες.

Ἐκτεθείκαμεν δὲ αἰτίας περὶ τῆς γενέσεως τῶν πηγῶν καὶ τῶν ποταμῶν ἐν τῷ ἡμετέρῳ βιβλίῳ τῷ περὶ μετεώρων, ἐν ᾧ εἵπομεν καὶ περὶ σεισμῶν ὅτι πολλὰκις δεικνύουσιν ἔτοι πηγὰς καὶ ποταμούς, οἱ πρότερον ἔκ ἐφαίνοντο, οἷον ὅτε σχίζεται ἡ γῆ ἐκ τῆς ἀναθυμιάσεως. πολλὰκις δὲ εὐρίσκομεν ὅτι καὶ πηγαὶ καὶ ποταμοὶ συζεύγνυνται, ὅτε γίνεται σεισμός. τῆτο δὲ τῷ φυτῷ ἔκ συμβαίνει, ὅτι ἀν ἐν τῇ ἀραιότητι τῶν μερῶν αὐτῆ ἐστὶ, καὶ τῆτο πάλιν

4. τὰς om n. || 8. φύλλα n.

Codices N^o Q^o. Tit. περὶ τῶν ἐν ταῖς βοτάναις τριῶν δυνάμεων βιβλίον β N^o.

17. ὄσρακώδεσιν N^o. || 37. τ] τε N^o.

3. τε N^o. || 11. παρὸ N^o. || 12. φορὰν N^o. || 16. αὐτοῦ N^o Q^o. || 19. δὲ ἐν] καὶ ἐν P. || 23. τὰ om N^o. || 24. καὶ κ. — 25. κατώτερα om N^o. || 33. τῷ ante περὶ om N^o. || 36. ὅτι Q^o.

σημείον, ὅτι σεισμός ἐδὲ ἐν τοῖς τόποις τοῖς ψαμμώδεσι πέφυκε γίνεσθαι, ἀλλ' ἐν τόποις πυκνοῖς καὶ σκληροῖς, ὅποιοί εἰσιν οἱ τῶν ὑδάτων καὶ τῶν ἰσχυρῶν. καὶ γὰρ συμβαίνει σεισμός ἐν τοῖς τόποις τέτοις, ὅτι τὸ ὕδωρ ἐστὶ σερρὸν καὶ οἱ λίθοι σερροί· τῇ φύσει δὲ τὸ ἀέρος τῷ θερμῷ καὶ ξηροῦ ἔνεσι τὸ ἀναβαίνειν ἐκ τῆς κουφότητος. ὅτε γὰρ συνέλθωσι τὰ μέρη αὐτῶ καὶ κατακυριεύσωσι, συνωθῶσι τὸν τόπον, καὶ ἐντεῦθεν ἐξέρχεται ἀπ' αὐτῶ βιαία ἀναθυμίασις. εἰάν δὲ ὁ τόπος ᾗ ἀραιός, ἢ ἂν ἐξήρχετο ἔτως, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τῆς ψάμμης συμβαίνει. ἐξέρχεται γὰρ καὶ ἐντεῦθεν ἀναθυμίασις, ἀλλὰ κατὰ βραχὺ· καὶ διὰ τῆτο ἔ γίνεται σεισμός. ἀπλῶς ἔν ἐν τοῖς σερροῖς πᾶσι τῆτο ἔ συμβαίνει, λέγω τὸ κατὰ βραχὺ τὸν ἀέρα ἐξέρχεσθαι. συναγόμενα γὰρ τὰ μέρη τέτου δύναται τὴν γῆν σχίζειν, καὶ τοῦτο ἐστὶν αἰτία τῶ σεισμῷ ἐν σώμασι σερροῖς. ἐν τοῖς μέρεσι δὲ τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων σεισμός ἔ γίνεται, ἀλλ' ἐν ἄλλοις πᾶσι, καὶ πλειστάκις ἐν τε τοῖς ὄσρακώδεσι καὶ ἐν ὑέλῳ καὶ λοιποῖς μετάλλοις. ἐν ᾧ γὰρ σώματι ἐστὶ πολλὴ ἀραιότης, ἔθος καὶ τὴν ἀναθυμίασιν ἀναβαίνειν· ὑποκουφίζει γὰρ αὐτὴν ὁ ἀήρ. καὶ συχνάκις τῆτο βλέπομεν, ὅταν βάλλωμεν χρυσὸν εἰς τὸ ὕδωρ ἢ ἄλλο τι βαρὺ, καὶ παραυτίκα βυθίζεται· καὶ πάλιν ὅταν βάλλωμεν ξύλον ἀραιὸν ἢ βραχὺ, καὶ ἐπιπλέει καὶ ἔ βυθίζεται. ὅθεν οὐ διὰ τὰ φύλλα ἔ καταδύεται τὸ καταδύμενον πολλάκις ξύλον, ἰδὲ διὰ τὸ ὑποκείμενον τὸ βαρὺ, ἀλλ' ὅτι τὸ μὲν ἐστὶ σερρὸν καὶ πυκνόν, τὸ δὲ ἀραιόν· τὸ δὲ ἀραιὸν παντάπην ἔ βυθίζεται. ἔβενος δὲ καὶ τὰ αὐτῶ παραπλήσια βυθίζονται, ὅτι μικρὰ ἐστὶν ἐν τέτοις ἢ ἀραιότης· καὶ ἰδὲ ἐστὶν ἐν αὐτοῖς ἀήρ ὁ δυνάμενος ταῦτα κεφίσει. καταδύονται δὲ, ὅτι τὰ μέρη αὐτῶν λίαν εἰσὶ πυκνὰ καὶ σερρά. πᾶν δὲ ἔλαιον καὶ πάντα τὰ φύλλα τῶ ὕδατος ὑπερνήχονται. καὶ τῆτο ἡδὴ ἀποδεικνύομεν. ἔγνωμεν γὰρ ὅτι ἐν τέτοις ἐστὶν ὑγρότης καὶ θερμότης, καὶ ἔθος τῷ ὑγρῷ ἐστὶ τοῖς τοῦ ὕδατος μέρεσι συνάπτεσθαι· ἢ δὲ θερμότης ποιεῖ ἀνάγεσθαι τὸ ὑγρόν, καθὼς παρέπεται ἐν τῷ καιρῷ τῷ ἔαρος. ἔθος δὲ καὶ τῶ ὕδατος τὸ κεφίζειν πάντα πρὸς τὴν ἰδίαν ἐπιφάνειαν ἔως τῆς τῷ ἀέρος ἐπιφανείας, ὥστε ποιεῖν αὐτὸν ἀνέρχεσθαι. τὴν δὲ ἐπιφάνειαν αὐτῶ οὐχ ὑπερβαίνει τὸ ὕδωρ· ἢ γὰρ ὅλη ἐπιφάνεια αὐτῶ μία ἐστὶ μετὰ τῆς τοῦ ἀέρος. καὶ διὰ τῆτο ἀνεῖσι καὶ τὸ ἔλαιον ὑπεράνω τοῦ ὕδατος. εἰσὶ δὲ καὶ τινες λίθοι οἱ τῶ ὕδατος ὑπερνήχονται, διὰ τὸ κενὸν μόνον τὸ ἐν τέτοις μείζον ὄν τῶν ἐν αὐτοῖς

μερῶν, καὶ διὰ τὸ τὸν τόπον τῷ ἀέρος μείζονα εἶναι τῷ τόπῳ τῶ σώματος τῆς γῆς. φύσις γὰρ ἐστὶ τῷ ὕδατος ὑπεράνω βαίνειν τῆς γῆς, τῷ δὲ ἀέρος τὸ ὑπεράνω βαίνειν τῷ ὕδατος, ἢ τῷ ἀέρος τοῖνον φύσις τῷ ἐγκλειομένῳ τῷ λίθῳ ἀναβαίνει ἐπάνω τῷ ὕδατος, καὶ τῷ ὄλῳ ἀέρι συνάπτεται· καὶ γὰρ ἕκαστον τὸ οἰκεῖον ὅμοιον ἐφέλκεται, καὶ συνακολουθεῖ ἢ φύσις τῷ μέρῳ τῷ ὄλῳ ᾧ συζεύγνυται. εἰ τοῖνον ἔσαι τις βραχία κέφη, τὸ μὲν ἡμισυ αὐτῆς καταδύεται ἐν ὕδατι, τὸ δὲ λοιπὸν ὑπερνήχεται, ὅτι μείζον ἐν αὐτῷ ὁ ἀήρ τοῦ λοιπῶ σώματος τῷ λίθῳ. διὰ τῆτο πάντα τὰ δένδρα βαρύτερά εἰσι τῶν τοιούτων λίθων. οἱ ἐν τοῖς ὕδασι δὲ λίθοι γίνονται ἐκ τῆς συγκρύσεως τῶν ὑδάτων τῆς ἰσχυρᾶς. γίνεται γὰρ πρῶτον ἀφρός, εἴτα συμπήγνυται ἔτως οἶόν τι γάλα λιπαρόν· καὶ ὅτε τὸ ὕδωρ τῆ ψάμμῃ προστρίβεται, συνάθροίζει ἢ ψάμμος τὴν λιπότητά πως τοῦ ἀφρῶ, ξηραίνει τε αὐτὴν ἢ ξηρότης τῆς θαλάσσης μετὰ περιττῆς τῆς ἀλυκότητος· καὶ ἔτω συνάγονται τὰ μέρη τῆς ψάμμου, καὶ τῷ ἐπιμήκει τῷ χρόνῳ γίνονται λίθοι. ἢ δήλωσις δὲ ὅτι ἢ θάλασσα ποιεῖ καθ' ἑαυτὴν ψάμμου, ἔτως ἐστὶν, ὅτι πᾶσα γῆ ἔκ ἐστὶ γλυκεῖα· ὅτε ἔν σῆ ἐν αὐτῇ τι ὕδωρ, κωλύεται ὁ ἀήρ ἀλλοιωῶσαι αὐτό. ἐστὶ δὲ χρονίζοντος τῷ τόπῳ τῷ ἐμπεριειλημμένῳ ὕδατος, ἐπεὶ ἔ δύναται τοῦτο παρομοιωῶσαι ἑαυτῷ ὁ ἀήρ (κυριεύουσι γὰρ ἐν αὐτῷ τῷ ὕδατι τὰ μέρη τὰ γεώδη, ἢ εἰσὶν ἀλυκά), ἀνάγκη ἐπὶ πλέον θερμανθέντα κατὰ βραχὺ καὶ ἀμφω ποῆσαι πηλὸν ἔμφυτον. τῆτο δὲ ἔ δύναται γενέσθαι ἐν ὕδασι γλυκεροῖς διὰ τὴν γλυκύτητα καὶ τὴν λεπτότητα αὐτῶν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἀλμυροῖς, ὅτι κυριεῖ ἐν τέτοις ἢ ξηρότης τῆς γῆς, καὶ ἢ μεταβάλλει τὸ ὕδωρ εἰς τὸ εἶδος αὐτῆς, ἢ πλησίον αὐτῆς τῆτο ποιεῖ, καὶ ἐκάτερον ἀλλοιῶται. σκληρύνουσα δὲ ἢ σκληρότης τῆς γῆς κατὰ τὴν δύναμιν τῆς συμπήξεως αὐτῆς τὴν ὑπόσασιν τῷ ὕδατος, διαίρει τὸν πηλὸν εἰς ἴδια μέρη σμικρά· καὶ διὰ τῆτο γίνεται ἢ γῆ ἢ τῆ θαλάσση πλησιάζουσα ψαμμώδης. ἔτως καὶ αἱ πεδιάδες, αἵτινες ἔκ ἔχουσιν ὅπερ ἂν περικαλύψῃ αὐτὰς ἀπὸ τῶ ἡλίου, εἰσὶ τε καὶ μεμακρυσμέναι ἀπὸ ὕδατος γλυκεροῦ. ξηραίνει γὰρ ὁ ἡλιος τὰ μέρη τῆς ὑγρότητας τῆς γλυκείας, ἀπομένει δὲ ὅ ἐστὶν ἐκ τῶ γένους τῆς γῆς. καὶ διότι ἐνδιατρίβει ὁ ἡλιος ἐν τῆτω τῷ τόπῳ τῷ ἀπερικαλύπτῳ, διαχωρίζονται τὰ μέρη τῶ πηλῶ, καὶ γίνεται ἐντεῦθεν ψάμμος. τῆτο δὲ σημεῖον ἐστὶν, ὅτι ἐν τοιούτῳ τόπῳ βαθὺ κοιλαίνομεν καὶ εὑρίσκομεν πηλὸν ἔμφυτον, καὶ ἐστὶν ἔθος ρίζα ψάμμου.

1. ἰδὲ σεισμός N°. || 17. ἐν om N°. || 21. τὸ om N°. || 26. ἀραιὸν ubique Q°.
20. γῆν N°. || 24. τὰ μέρη om N°. || 33. θαλάττη Q°. || 41. βαθεῖ N°Q°.

ἔ γίνεται δὲ ψάμμος εἰ μὴ κατὰ συμβεβηκός. συμβαίνει δὲ τῆτο, ὅτι ἐξὶ διατριβῆ τῆς κινήσεως τῆ ἡλίου, ὡς ἔφημεν, καὶ μακρυσμὸς ἀπὸ ὕδατος γλυκερῦ. τοιςτρόπως νοητέον καὶ περὶ τῆς ἀλμυρότητος τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης. ἡ ρίζα μὲν γὰρ πάντων τῶν ὑδάτων ἐστὶ γλυκερά, καὶ οὐκ ἄλλως συμβαίνει αὐτῇ ἀλμυρότης εἰ μὴ κατὰ τὸν τρόπον τὸν λεχθέντα. καὶ τῆτο σημεῖον ἐστὶν αἰσθητὸν ὅτι ἡ γῆ μὲν ἐστὶν ὑποκάτω τοῦ ὕδατος, τὸ δὲ ὕδωρ ὑπεράνω ἐξ ἀνάγκης καὶ φυσικῶς. κἀντεῦθεν καὶ κυριώτερον συμβεβηκε τῷ ὕδατι τὸ εἶναι ζοιχειῶ παρὸ τῆ γῆ. ἐφρόνησαν δὲ τινες ζοιχειὸν εἶναι τὸ πάντων τῶν ὑδάτων πλεῖστον· πλεῖστον δὲ ἐστὶ τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης, καὶ διὰ τῆτο καὶ ζοιχειὸν πάντων ἐκρίθη τῶν ὑδάτων. ἐστὶ δὲ τὸ ὕδωρ φυσικῶς ὑπερέχον τῆς γῆς καὶ λεπτότερον αὐτῆς. καὶ διὰ τῆτο ἀπεδείξαμεν ὅτι καὶ τὸ ὕδωρ πάντως κωφώτερον ἐστὶ τὸ γλυκὺ τῷ ἀλμυρῷ. πλὴν λάβωμεν καὶ ὡς ἐν παραδείγματι δύο σκευῆ ἴσα, καὶ θῶμεν ἐν αὐτοῖς ὕδωρ γλυκὺ καὶ ὕδωρ ἀλμυρὸν. μετὰ ταῦτα προσλάβωμεν ὄνον, θῶμεν δὲ τῆτο ἐν τῷ ὕδατι τῷ γλυκεῖ, καὶ αὐτίκα καταδύσεται. μετὰ ταῦτα θῶμεν αὐτὸ καὶ ἐν τῷ ὕδατι τῷ ἀλμυρῷ, καὶ ὑπερνήξεται, καὶ ἀναβήσεται ἐπάνω τῶν μερῶν τῆ τοιῆτος ὕδατος, διότι τὰ μέρη τῆτου ἔ διαζεύγνυνται ὡς τὰ μέρη τῆ ὕδατος τῆ γλυκερῦ. ἐκεῖνος μὲν γὰρ τὰ μέρη ἔ δύνανται ὑπομένειν διὰ τὴν λεπτότητα βάρους, τότε δὲ διὰ τὴν παχύτητα δύνανται· καὶ διὰ τῆτο ἔ καταδύεται τὸ ἐπιτεθεν αὐτῷ. ἔτω φυσικῶς ἐν τῇ νεκρῇ θαλάσση ἔτε καταδύεται ζῶον ἔτε γεννᾶται· κυριεῖ γὰρ ἡ ξηρότης ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν παντὶ ὅπερ ἐστὶ πλησίον τῆ σχήματος τῆς γῆς. φαίνεται τοῖνον ἐντεῦθεν ὅτι τὸ ὕδωρ τὸ παχὺ ἐστὶν ὑποκάτω τῆ μὴ παχέος. τὸ γὰρ παχὺ ἐστὶν ἐκ τῆ γένους τῆς γῆς, τὸ δὲ λεπτὸν καὶ ἀραιὸν ἐκ τῆ γένους τῆ ἀέρος. καὶ διὰ τῆτο ὑπερέχει τὸ ὕδωρ τὸ γλυκὺ πάντων τῶν ὑδάτων· ἐκεῖνο γὰρ ἐστὶν ὑπάρχον τῆς γῆς πορρωτέρω. ἤδη τοιγαρῶν ἐγνωμεν ὅτι τὸ ὕδωρ τὸ πορρωτάτω τῆς γῆς φυσικὸν ἐστὶ. καὶ τὸ γλυκὺ τῆ θαλαττικῆς ὑπερκεῖσθαι ἀπεδείξαμεν. καὶ φυσικὸν τῆτο εἶναι τῷ ῥηθέντι σημειῶ φανερόν καὶ ἀναγκαῖον ἐγένετο. γεννᾶται δὲ τὸ ἄλας ἐν ἰσαμένοις ὕδασι, οἷς τὸ γλυκὺ γίνεται ἀλμυρὸν. ὑπερβαίνει δὲ ἡ ἀλμυρότης τῆς γῆς ἐκεῖνη τὴν ἀλμυρότητα. ἀπομένει γὰρ ἐκεῖνη μὲν ἀῆρ ἐγκλεισμένος, ταῦτη δ' ἔ. καὶ διὰ τῆτο ἔκεῖνος ἐστὶν ἐκεῖνο τῆς γῆς τὸ σῶμα, γλυκύτητός τινος μετέχον

κατὰ πάντα τρόπον, εἰ καὶ τὸ γένος τῆτο ἐξ ὕδατος ἐστὶν, ἢ ἐξέρχεται ἐξ αὐτῆς τῆς γῆς ὡς ἰδρῶς.

Πρὸς τούτοις ἐφείλομεν εἰδέναι ὅτι καὶ αἱ βοτάναι καὶ τὰ εἶδη οὐκ εἰσὶν εἰ μὴ ἐκ συνθέσεως, καὶ οὐκ ἐξ ὕλης ἀπλῆς, ἀλλ' ὡσπερ ἐστὶν ἡ ἀλυκότης ἀπὸ τῆ ὕδατος τῆς θαλάσσης καὶ τῆς ἰσῆς τῶν ψάμμων. αἱ ἀναθυμιάσεις γὰρ αἱ ἀναβαίνουσαι, ὅταν συμπαγῶσι, δύνανται συμπεριλαβεῖν τὴν αἰτίαν τῆς τῶν βοτανῶν ὑπάρξεως· καταπίπτει γὰρ ἀῆρ ἐντεῦθεν, καὶ δροσίζει τὸν τόπον, καὶ προέρχονται ἐξ αὐτῆ διὰ τῆς δυνάμεως τῶν ἀσέρων τὰ εἶδη τῶν σπερμάτων. ὕλη δὲ ἀναγκαῖα ἐστὶ τὸ ὕδωρ, εἰ καὶ διαφορὰ ἐστὶν ἐν τῷ γένει τῆ ὕδατος. τὸ γὰρ ἀνερχόμενον ἐκ ἐστὶν εἰ μὴ ὕδωρ γλυκὺ· τὸ δὲ ἀλμυρὸν βαρὺ ἐστὶ, καὶ ἔ συναναβαίνει τῷ γλυκεῖ. τὸ δὲ ὑπερβαῖνον τῆτο τὸ λεπτότερον ἐστὶ τῆ ὕδατος. ἢ δὴ εἰαν ἐφελκυσθεῖ ὑπὸ τῆ ἀέρος, λεπτύνεται καὶ ἐπὶ πλεόν ἀναβαίνει, κἀντεῦθεν γίνονται πηγαὶ καὶ ποταμοὶ ἐν τοῖς ὄρεσι, καὶ εἰς πολλὰ διατρέχουσι. καὶ σημεῖον τῆτο ἐστὶ τὸ αἷμα τὸ ἀνερχόμενον εἰς τὸν ἐγκέφαλον. ὡσπερ γὰρ τι ἐκ τῶν τροφῶν μετὰ τῆς ἀναθυμιάσεως ἀνέρχεται, ἔτω καὶ εἰς πάντα τὰ ὕδατα. καὶ γὰρ καὶ τι τῆ ὕδατος τῆ ἀλυκῆ ἀνεῖσι μετ' ἐκεῖνος ἢ ἐξήραεν ἡ θερμότης, εἰς τὸ εἶδος τῆ ἀέρος, ὅς ἐστὶν ἀκριβῶς ὑπεράνω παντὸς γλυκέος ὕδατος καὶ ἀλμυρῦ. παραδειγμα δὲ τῆ λόγου τῆτου εὐρήκαμεν ἐν τοῖς βαλανεῖοις πολλάκις. ὅταν γὰρ τὸ ὕδωρ τὸ ἀλμυρὸν καταλάβῃ θερμότης, λεπτύνει τὰ μέρη αὐτῆ, ἀναβαίνει τε ἀναθυμιάσεις, ἧτις ἦν ἐν τῷ ἐδάφει τῆ βαλανεῖν, καὶ ἀναχωρῶσι τὰ πυκνὰ μέρη τῆς ἀλυκότητος μετὰ τῆ ὕγρῆ τοῦ φυσικῆ (ἔδὲ γὰρ εἰσὶν ἐκ τῆ γένους τῆ ἀέρος), ἵνα ἀκολουθῶσι τῇ ἀναθυμιάσει, ἧτις μία μετὰ τὴν ἄλλην προχωρεῖ ἄνω. ὅταν γὰρ προχωρήσῃσι κολλαί, κατακίεζεται ἢ ὄροφος, κἀντεῦθεν συνάγεται καὶ συμπήγνυνται καὶ ἐκσρέφει καὶ κάτω σαζει τὸ ὕδωρ τὸ γλυκὺ. καὶ ἔτως ἐν πᾶσι τοῖς βαλανεῖοις τοῖς ἀλμυροῖς ἐστὶν ὕδωρ γλυκὺ. αἱ τοῖνον βοτάναι αἱ φυτόμεναι ἐν τοῖς ὕδασι τοῖς ἀλυκοῖς ἐκ ἐφείλοισιν ἔχουν πληθυσμὸν διὰ τὴν ξηρότητα. καὶ γὰρ τὸ φυτὸν δύο δεῖται, ὕλης λέγω καὶ τόπου, τῇ ἰδίᾳ φύσει ἀρμοζόντων. ὅταν γὰρ τὰ τοιαῦτα δύο παρῶσιν ὁμῶ, προκόπτει τὸ φυτὸν. ὅταν δὲ εὐρωμεν ὕλην πορρωτάτω τῆς εὐκρασῆς, ἐπικενῆς ἐστὶν· ἐμποδὼν γὰρ ἐστὶ τῷ εἶναι τὸ ἐν τόπῳ εἶναι μὴ εὐκραεῖ. ἔτι κοινῶς ἔχ εὐρίσκομεν φυτὸν

13. ἐκρίθη πάντων N^o. || 21. περιήξεται Q^o. || 40. διὰ τῆτο om N^o.

6. καὶ τῆς ἰσῆς om N^o. || 10. προέρχεται Q^o. || 22. ἔ N^oQ^o. || εἰς om N^o. || 30. προχωρεῖ et 31. προχωρήσῃσι N^o.

ἐν χιόνι, πλὴν βλέπομέν ποτε φυτὸν φαινόμενον ἐν αὐτῇ, καὶ τινα ζῶα, καὶ ἐξαιρέτως ἑλμυρίας. ἔτσι γὰρ γεννῶνται ἐν τῇ χιόνι, καὶ φλόμος, καὶ πᾶσαι βοτάναι πικραί. ἀλλ' ἡ χιὼν ἐζητεῖ προχωρεῖν ἐπὶ τότῳ, ἀν μὴ καὶ συζευχθεῖται εἰς αἰτία ἐν αὐτῇ. καὶ αὕτη ἐστὶν ὅτι ἡ χιὼν κατέρχεται ὥστε ὁμοία καπνῷ, συμπήγνυσί τε ταύτην ἄνεμος καὶ συσφίγγει αἶθρ. πλὴν γίνεται καὶ ἀραιότης τις ἐν τοῖς μέρεσιν αὐτῆς· κατέρχεται γὰρ ἐν τούτοις θερμὸν τι μέρος αἰέρος, μένει τε ἐξ αὐτῆ καὶ ὕδωρ σεσημμένον. ὅταν γὼν ὁ αἶθρ ὁ ἐγκλεισμένος πλείονος γένηται πλατύσεως καὶ ὁ ἥλιος παρυσίασθαι, ἀπορρήγνυται ὁ αἶθρ ὁ συμπιληθεὶς ἐν τῇ χιόνι, καὶ φαίνεται ἡ ὑγρότης ἡ σεσημμένη, ἣτις καὶ συμπήγνυται μετὰ τῆς θερμότητος τῆ ἡλίου· καὶ ἔτσι φύονται τινες βοτάναι. εἰάν δὲ ἢ ὁ τόπος περιεκαλυμμένος, ἢ γίνονται ἐν αὐτῷ βοτάναι ἀλλ' ἢ ἀνευ φύλλων· ἀπε-
 15 χώρησε γὰρ ἀπ' αὐτῆ ἡ εὐκрасία τῆς γῆς, ἡ ὁμογενῆς αὐτῆ. ὅθεν ἄνθη καὶ φύλλα ἐν βοτάναις μικραῖς μεμιγμένα εὐρίσκονται ἐν τόποις κεκραμένοις καθαρώς δι' αἰέρος καὶ ὕδατος· ἐν ἑτέροις δὲ μὴ τοῖσιν σπάνιά εἰσι τὰ ἄνθη καὶ τὰ φύλλα τῶν φυτῶν τῶν συμβαινόντων ἐν τῇ χιόνι. ὁμοίως καὶ ἐν τόποις πολλοῖς ἀλμυροῖς καὶ ξηροῖς ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἐ φαίνεται φυτὸν. ἔτσι γὰρ οἱ τόποι πόρρω εἰσὼν εὐκрасίας· ἐλαττονεῖται γὰρ ἡ γῆ, ἐξ ἧς μακρὰν εἰσὼν ὑγρότης καὶ θερμότης, ἅπερ εἰσι διὰ γλυκεῖος ὕδατος. γίνονται δὲ ποτε ἡ γλυκερὰ γῆ νεκρά, καὶ τότε ἢ γεννῶνται
 25 ἐξέως ἐν αὐτῇ βοτάναι. ἐν τόποις δὲ θερμοῖς, ὅπου ἔστιν ὕδωρ γλυκὺ καὶ θερμότης πολλή, προφθάνει πέψις ἐκ τῶν δύο μερῶν, ἐκ τῆς διαθέσεως τῆ τόπου μετὰ καὶ τῆ αἰέρος τῆ ἐν αὐτῷ ὑπάρχοντος. ἡ δὲ πέψις τῆ αἰέρος ἐκ τῆς θερμότητος ἐστὶ τῆ ἡλίου τῆς ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ. ἐντεῦθεν καὶ
 30 σὰ ὄρη ἐφέλκονται ὑγρότητα, βοηθεῖ τε αὐτοῖς καὶ ἡ θερμότης τῆ αἰέρος. ἐπισπεύδει δὲ καὶ ἡ πέψις· καὶ διὰ τῆτο τὰ φυτὰ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν τοῖς ὄρεσι φύονται. ἐν δὲ τοῖς ψάμμαις νικᾷ, ὡς προέφημεν, ἡ ἀλμυρότης, καὶ ἀπομένουσιν ἐν τοῖς μέρεσι τῆς ψάμμου ἀραιότητες ὅμοιαι πρὸς ἀλ-
 35 λήλας. ὁ τοῖον ἥλιος οὐκ ἔχει δύναμιν ἵνα ἐν αὐταῖς ἀπαρτίσῃ καὶ βεβαιώσῃ συνέχειαν ὕδατος. τῷ τοι καὶ φυτὰ ἐν αὐταῖς ὡς τὰ πολλὰ ἐ γίνονται· εἰ δὲ καὶ γίνονται, οὐ κατὰ εἶδη ἴδιον καὶ διάφορα, ἀλλὰ κατὰ εἶδη ὅμοια πρὸς ἀλλήλα.

4 Τὰ δὲ φυτὰ ἃ ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ τῆ ὕδατος γεννῶνται, ἢ ἄλλως γεννῶνται εἰ μὴ διὰ τὸ πάχος τῆ ὕδατος. ὅταν

γὰρ θερμότης ἀψήται τῆ ὕδατος, ἣτις ἄνω πρὸς ἑκ ἔχει πῶς ἀν κινήθῃ, τότε προέρχεται ἐπ' αὐτὴν παρόμοιον τι νεφέλη, ὀλίγον τε τῆ αἰέρος κατέχει, καὶ σήπεται τὸ τοῖστον ὑγρὸν, ἐφέλκεται τε αὐτὸ ἡ θερμότης, ἣτις ἐκτείνεται εἰς τὴν ὄψιν τῆ ὕδατος, καὶ γίνεται ἐντεῦθεν φυτὸν. ἢ ἔχει δὲ ῥίζαν, ὅτι ἡ ῥίζα ἐν τοῖς μέρεσιν ἐδράζεται τῆς γῆς, ἔχουσα μέρη διηρημένα. ἢ ἔχει δὲ πάλιν ὡδὲ φύλλα, ὅτι μακρὰν ἐστὶν ἀπὸ τῆς εὐκрасίας, καὶ οὐδὲ τὰ μέρη αὐτῆ εἰσι συμπηγυτά. τῆτο δὲ τὸ φυτὸν οἶον εἰς ὁμοιότητα φύλλων γεννᾶται, καὶ καλεῖται ἐπίπτερον. τῶν δὲ λοιπῶν φυτῶν τῶν ἐν τῇ γῇ, ἐπεὶ τὰ τῆς γῆς μέρη εἰσι συμπηγυτά, καὶ τὰ μέρη ἐξ ἀνάγκης τῶτων εἰσι τοιαῦτα. τὰ γὼν φυτὰ τὰ ἐκ τῆς γῆς συμπηγυτά γίνονται ἐκ σήψεων ἐν τόπῳ ὑγρῷ καὶ καπνώδει. αἱ γὰρ σήψεις κατέχουσιν αἶρα· καὶ ὅταν
 15 κληθύνονται οἱ ὕετοι καὶ οἱ ἄνεμοι, ὁ ἥλιος φαίνεσθαι ποιεῖ αὐτάς, κατεπεῖγει τε ξηραίνεσθαι καὶ συμπήγνυσθαι, καὶ ἡ ξηρότης τῆς γῆς τὰς ῥίζας αὐτῶν ποιεῖ· καὶ γίνονται ἐντεῦθεν φυτὰ καὶ μύκητες καὶ ὕδνα καὶ τὰ ὅμοια. πάντα δὲ ταῦτα γίνονται ἐν τόποις θερμοῖς κατὰ λόγον, διὸ ἡ θερμότης πέττει τὸ ὕδωρ ἐν τοῖς ἐνδοτέροις τῆς γῆς, κατέχει τε ταύτην ὁ ἥλιος, καὶ γίνεται ἀναθυμίασις, καὶ ἐντεῦθεν συμβαίνει ἡ ἀλλοίωσις εἰς φυτὸν. ὁμοίως καὶ ἐν πᾶσι τόποις ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον θερμοῖς πληρῶται ἡ τῆ φυτῆ ἀπαρτίσις. οἱ δὲ τόποι οἱ ψυχροί, εἰ καὶ οὗτοι τὸ ὅμοιον ποιεῖσι ποτε, πλὴν ἐκ τῆ ἐναντίας. ὁ γὰρ ψυχρὸς αἶθρ τὸν θερμὸν συμ-
 25 πιέζει κάτω, συμπήγνυσί τε τὰ μέρη αὐτοῦ, καὶ ὁ τόπος ἔψησιν πάσχει μετὰ τῆς προσέσης ὑγρότητος αὐτῷ· τῆ γὼν περισσῆ ὑγρῆ ξηρανθέντος σχίζεται ὁ τόπος, καὶ ἐξέρχονται ἐξ αὐτῆ φυτὰ. ἐν τόποις δὲ γλυκεροῖς, ἐν οἷς τὸ ὕδωρ μὴ ἐπὶ πολὺ συμβαίνει χωρίζεσθαι, ὁπόταν ὁ αἶθρ τῇ γῇ ἐγκλειόμενος ξηρανθῇ, ἡ ὑγρότης τε τῆ ὕδατος συμπηγῇ, καὶ ὁ αὐτὸς αἶθρ μείνη ἐν τοῖς ἐνδοτέρῳ τῆ ὕδατος, ἐξέρχονται φυτὰ, ὡς τὸ νῦμφαρ τὸ ἱατρικόν, καὶ εἶδη βοτανῶν ἄλλα
 30 πολλῶν καὶ σμικρῶν, ἃ δὴ τοιαυτοτρόπως γεννῶνται. πλὴν ἢ εἰσὶν ἐκτεταμένα, διότι αἱ ῥίζαι αὐτῶν εἰσὶν ἐπιπολαίως ἐν τῇ γῇ. ἐν τόποις ὡσαύτως ἐν οἷς ὕδωρ θερμὸν τρέχει, πολλάκις φυτὰ γεννῶνται, διότι ἡ θερμότης τοῦ ὕδατος ἐφέλκεται ἀναθυμίασεις προσφάτους ἐπὶ τῆς γῆς, ἡ δὲ ψυχρὰ φύσις τῆς ὑγρότητος τῆ ὕδατος ὑποκάτω ἀπομένει, καὶ
 40 συμπήγνυται ὁ αἶθρ ὁ ἐν τῷ τῷ ὑγρῷ. καὶ ὅταν πεφθῇ ἡ θερμότης τῆ αἰέρος, πάλιν ἐν τῷ τῷ γεννᾶται τὸ φυτὸν, ἢ

14. δὲ] μὲν Q^a. || 15. ἢ ἀλλ' N^aQ^a. || 19. ἐν] καὶ ἐν N^a. || 24. ὑγρότης καὶ θερμότητος Q^a. || ὕδατος. οὐ γίνεται N^a. || 28. καὶ ὅτι Q^a.

18. οἶδνα N^aQ^a. || 28. ἐξέρχεται Q^a. || 29. αὐτῆ τὰ φ. N^a. || 39. μένη N^a. || 40. πεμφθῆ Q^a.

ἄλλως εἰ μὴ ἐν καιρῷ πολλῷ. αἱ βοτάναι δὲ αἱ μικραὶ αἱ φαινόμεναι ἐν τόποις θεαφώδεσι, γίνονται ὅταν ἄνεμοι ὀξέως πνέωσιν ἀντίπνοιάν τε ποιῶσι καὶ ἀντιπλήττωσιν ἀλλήλους, καὶ ἐξεγερθῆ ἀήρ ὁ ἐν αὐτοῖς καὶ θερμανθῆ ὁ τόπος καὶ γένηται ἐντεῦθεν πῦρ, καὶ μετὰ ταῦτα γεννηθῆ ὅπερ ἐστὶν ἐν τῷ βᾶθει ἀρσενίκιον, ὃ καταβαίνει ἐκ τῆς ἰλύος τῆ ἀέρος, καὶ ἐφέλλεται πῦρ μετὰ σήφως (τῆτο γὰρ τὸ ἀρσενίκιον)· τότε γὰρ γίνεται ἐκ τῆτος φυτὰ. ἔ πολλα δὲ ταῦτα προβάλλεται φύλλα, καθὼς προαπεδείξαμεν, ὅτι ἡ εὐκρασία ἐκ τούτων πόρρω ἐστίν. ὅπερ δὲ φέρει τροφίμον τι φυτόν, 10 ἐκεῖνο φύεται ἐν τόποις θερμοῖς καὶ κούφοις καὶ ὑψηλοῖς, καὶ μᾶλλον ἐν τῷ κλίματι τῷ τρίτῳ καὶ τῷ τετάρτῳ· καὶ πάλιν ὃ δένδρον ποιεῖ τι ἐγγὺς τροφίμου, ἐκεῖνο γεννᾶται ἐν τόποις ὑψηλοῖς καὶ ψυχροῖς. καὶ διὰ τῆτο πληθύνονται τὰ εἶδη ἐν τόποις τοιούτοις, διὰ τὴν ἐφέλλκυσιν τῆ ὑγρῆ καὶ τὴν 15 εὐκρασίαν τὴν ἐκ τῆς θερμότητος τῆ ἡλίου ἐν ἡμέραις χειμεριναῖς. ὁμοίως καὶ ὁ πηλὸς ὁ ἔμφυτος ὀξέως προάγει φυτὰ πύονα· ἡ συμπύκνσις γὰρ τῆς ὑγρότητος τῆτος ἐν τόποις γλυκεροῖς γίνεται, ὡς προειρήκαμεν.

5 Πάλιν τὸ φυτόν τὸ ἐν τοῖς λίθοις τοῖς σερροῖς γεννώ- 20 μενον μακρῷ χρόνῳ συμβαίνει. ὁ γὰρ ἀήρ ὁ ἐμπεριειλημμένος τῆτοις βιάζεται ἀναβῆναι, ἔχουδον δὲ μὴ εὐρίσκων διὰ τὴν ἰσχυρότητα τῶν λίθων ἐπαναστρέφει καὶ θερμαίνει ἑαυτόν, ἐφέλλεται τε τὸ ὑγρὸν τὸ ἐναπολειφθὲν τοῖς λίθοις ἄνω, ἐξέρχεται τε ἀναθυμίασις σὺν ὑγρότητι, μετὰ ἀναλύσεως 25 σμικροτάτων μερῶν τῶν ἐν τοῖς λίθοις. καὶ γὰρ πολλακίς ἔθος ἐστὶ τοῖς λίθοις ἵνα βοηθῆ αὐτοῖς ὁ ἥλιος διὰ τῆς ἰδίας πέψεως. καὶ ἔτω γεννᾶται ἐξ αὐτῶν φυτόν. ὃ δὲ ἐκ ἀναβαίνει, εἰ μὴ πλησίον ἢ γῆς ἢ ὑγρῆ. ἡ γὰρ ὑπόστασις τῆ φυτῆ δεῖται γῆς ὕδατος καὶ ἀέρος. κατανοεῖσθω τοιγαρῶν 30 τὸ φυτόν· καὶ εἰ ἐστὶ πλησίον τοῦ ἡλίου, ταχέως γεννᾶται, εἰ δὲ ἐστὶν ὁ ἥλιος εἰς δυσμάς, βραδύνει. πάλιν τὸ φυτόν ἐν ᾧ κυριεύει τὸ ὕδωρ, ἔ παραχωρεῖ τῷ ἀέρι ἀναβαίνειν, καὶ διὰ τῆτο ἔ τρέφεται. ὁμοίως καὶ ἡ ξηρότης ὅταν κρατήσῃ, ἀναστρέφει ἡ φυσικὴ θερμότης εἰς τὰ ἄκρα, καὶ βύει τοῦ 35 φυτῆ τὰς ὁδὸς δι ὧν οἱ πόροι· καὶ διὰ τῆτο ἔ τρέφεται τὸ φυτόν.

6 Καθολικῶ δὲ λόγῳ πᾶν φυτόν τεττάρων τινῶν δεῖται, σπέρματος διωρισμένῃ, τόπου ἀρμοδίου, ὕδατος συμμετρῆ καὶ ἀέρος ὁμοίου. ὅταν ἔν ταῦτα πάντα συντελεσθῶσι, γεννᾶται 40

φυτόν καὶ αὐξάνει· ὅτε δὲ ταῦτα ἀποχωρήσασιν, ἀσθενεῖ τῆ ἀποχωρήσει καὶ τὸ φυτόν. πάλιν τὸ φυτόν τὸ προῖον ἐν ὄρεσιν ὑψηλοῖς, εἰ ἔσαι εἶδος, ἔσαι προχειρότερον καὶ προσφυέστερον εἰς ἰατριάν· ὁ καρπὸς δὲ ὁ σκληρότερος εἰς πέψιν ἔχ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τρέφει. τόποι δὲ ἀπομακρυσμένοι τῆ ἡλίου ἐκ εἰσὶ πολλῶν βοτανῶν γεννητικοί. ὁμοίως εἰ μὴ ὁ ἥλιος μακρότητα τῆ ἡμέρας προσάγει ἐν τῆ κινήσει αὐτοῦ καὶ κατακυριεύει τῆς ὑγρότητος, ἐκ ἔχει τὸ φυτόν δυνάμεις φύλλα καὶ καρποῦς προάγειν. τί δὲ καὶ περὶ τῶν φυτῶν 5 χρῆ νοεῖν, ἃ γεννῶνται ἐν ὑδαρώδεσι τόποις; ἐν τῆτοις ὅτε τὸ ὕδωρ ἡρεμεῖ γίνεται τι καθάπερ ἰλύς, καὶ ἐκ ἔξι δυνάμεις ἐν τῷ ἀέρι ἵνα ὑποσῆσῃ τὰ μέρη τῆ ὕδατος. κατέχεται γὰρ αὐτὸς ὁ ἀήρ ἐν τοῖς ἐνδοτέροις τῆς γῆς, καὶ κωλύει τὴν παχύτητα τῆ ὕδατος ἀναβαίνειν. εἰ γῆν πλημμυρήσει 10 ἄνεμος ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ καὶ συσφιγχθῆ ἢ γῆ, συμπίεσει τε ἑαυτὸν ὁ ἐμπεριειλημμένος ἀήρ, καὶ συμπήξει ὁ ἄνεμος τὴν ὑγρότητα, προελεύσεται ἐκ ταύτης τῆς ὑγρότητος φυτὰ ἔ πολὺ διαφέροντα ἀλλήλων ἐν εἶδει καὶ σχήματι, διὰ τὴν διαμονὴν καὶ τὴν παχύτητα τῆ ὕδατος καὶ τὴν θερμότητα τῆ ἡλίου ἄνωθεν. πάλιν περὶ τῶν φυτῶν ἃ εἰσὶν ἐν τόποις ὑγροῖς, καὶ ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν φαίνεται ἐν τῆ ὄψει τῆς γῆς χλοάξουσα, λέγω ὅτι ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ μικρὰ ἐστὶν ἀραιότης. ὅταν ἔν ἐμπροσθῶν ὁ ἥλιος κινήσῃ τὴν ἐν ἐκείνῳ ὑγρότητα, καὶ θερμάνῃ τὸν τόπον τῆ συμβαινέσῃ κινήσει 15 καὶ τῆ θερμότητι τῆ ἐμπεριειλημμένη τοῖς ἐνδοτέροις τῆς γῆς, ὅπερ δὴ ἔ συμβαίνει ἐν οἷς οὐκ ἔχει τὸ φυτόν ὄθεν ἂν αὐξήθῃ, καὶ ἡ ὑγρότης τῆ ἰδία ἐκτάσει διαχυθῆ, γίνεται καπνὸς ὑπεράνω τῆς γῆς ὡς ὕφασμα χλοάξου, κἀντεῦθεν γεννᾶται φυτόν μὴ ἔχον φύλλα, ὑπάρχον ἐκ τοῦ 20 γένεος τῆ φυτῆ τῆ φαινομένη εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆ ὕδατος. ἐστὶ δὲ μείζον ἐκείνου, διότι πλησίον ἐστὶ τῆς γῆς, εἰ καὶ ἐκ ἀναβαίνειν καὶ ἐπεκτείνεσθαι δύναται. πολλακίς δὲ καὶ ἐν φυτοῖς ἄλλο φυτόν γεννᾶται οὐ τοῦ αὐτοῦ εἶδους καὶ τῆς αὐτῆς ὁμοιώσεως, ἀνευ ῥίζης. κινεῖται δὲ τῆτο ἔτως· ὅπταν 25 φυτόν πολλῶν ἀκαθῶν ἐν πύονι ὕδατι κινήσῃ ἑαυτῆ, ἀνοίγονται τὰ μέρη αὐτοῦ, καὶ ἀνιμᾶται ὁ ἥλιος τὰς ἐν αὐτῷ σήφεις, πέψιν τε ποιεῖ τῆτω, καὶ τῆ ἰδία φύσει εἰς τὸν τόπον τὸν σεσημμένον βοηθῆειαν χορηγεῖ μετὰ θερμότητος εὐκράτης, κἀντεῦθεν αὐξάνει τὸ φυτόν, ὡς δοκεῖν νῆματα ἐκτείνεσθαι εἰς ὄλον αὐτό. καὶ τοῦτο ἰδίον ἐστὶ τοῖς

2. γεννῶνται Q°. || 7. γὰρ om N°Q°. || 10. δὲ] ἐδὲ Q°. || 11. καὶ post θερμοῖς om N°. || 18. γὰρ] καὶ γὰρ Q°. || 29. ἢ τῆς γῆς N°. || 30. δεῖται τῆς γῆς N°. || 34. κατακρατήσῃ Q°.

8. καὶ κατακυριεύει] κατακυριεύει N°. || 10. ὑδαρώδεσι N°. || 12. ὑποσῆσται μέρη Q°. || 14. πλημμυρήσει et 15. συμπίεσει et 16. συμπήξει N°Q°. || 21. τῆ ὄψει] τοῖς τόποις N°. || 25. περιειλημμένη N°.

φυτοῖς τοῖς ἔχουσι πολλὰς ἀκανθαί. τότε γοῦν γεννᾶται βοτάνη ἢ λεγομένη λινοζωσῖς καὶ τὰ ταύτη ὅμοια. πᾶσαι δὲ αἱ βοτάναι, καὶ εἴ τι αὐξάνει ἐπάνω τῆς γῆς καὶ ἐν τῇ γῆ, πρόεισιν ἐκ τινος τῶν τῶν πέντε, ἢ εἰσι σπέρμα, ὑγρότης ἐξ ὕδατος, τόπος ἐπιτήδειος, ἀήρ καὶ φυτεία. καὶ 5 ταῦτα τὰ πέντε εἰσὶν, ὡς ἂν εἴποι τις, ρίζαι φυτῶν.

7 Τριπλῶς δὲ ἡ τῶν δένδρων εὐπορικὴ ἀκολουθεῖ· ἡ γὰρ προάγουσι τοὺς καρπὸς πρὸ τῶν φύλλων, ἢ σάναμα τοῖς φύλλοις, ἢ μετὰ τὰ φύλλα. ἐστὶ τοίνυν φυτὸν ὅπερ οὐκ ἔχει ρίζαν ἢ φύλλα· ἐστὶ καὶ ὅπερ φέρει φυτόν ἀνευ καρ- 10 ποῦ καὶ φύλλων, ὡς ἡ λεγομένη χρυσοκόμη ἢ χρυσίτις· ἀλλὰ τὰ φυτὰ ἂν καρπὸν πρὸ τῶν φύλλων προάγουσι, πολλὴν ἔχουσι τὴν πίστην. ὅταν γὰρ ἐκταθεῖ ἡ θερμότης ἢ ὕσα φυσικῶς τῷ φυτῷ, ταχύνει καὶ ἡ τότε πέψις, ῥών- νυται τε καὶ ζέει ἐν τοῖς κλάδοις τῷ φυτῷ, κωλύει τε τὸν 15 χυμὸν ἵνα μὴ ἀναβαίῃ ἀπ' αὐτῷ· κἀντεῦθεν προχωρῶσι καρποὶ καὶ φύλλα. ἐν δὲ τοῖς φυτοῖς ἂν ταχύτερον τὰ φύλλα προάγουσι, τί νοητέον; αἱ διαθέσεις τῶν ὑγρῶν εἰσι πολλαί. ὁπότεν γὰρ ἡ θερμότης τῷ ἥλιῳ ἀρξῆται διασπεί- ρειν τὰ μέρη τῷ ὕδατος, ἄνω ἐφέλλεται ὁ ἥλιος τὰ μέρη 20 τῆς ὑγρότητος, καὶ βραδύνει ἢ πεπεριότης, διότι ἡ πέψις τῷ καρπῷ ἐκ ἔστιν εἰ μὴ ἐν συμπήξει, καὶ προηγῶνται τὰ φύλλα τῶν καρπῶν τῇ προσαγωγῇ τῆς πολλῆς ὑγρότητος. πολλάκις δὲ συμβαίνει αὐτοῖς καὶ πίστης, ὁπότεν ἡ ὑγρό- τητος ἢ ἐν τῷ φυτῷ πέψιν λάβῃ καὶ ἀναβῆ ἐξ αὐτῆς ἀτ- 25 μὲς πυκνῆ, καὶ ἐλκύσῃ αὐτὴν ὁ ἀήρ μετὰ τῷ ἥλιῳ· τότε γὰρ ἐξέρχεται ἐκ τῆς ὑγρότητος ἐκείνης καὶ πίστης καὶ καρπὸς καὶ φύλλα μῆτ' ἐκθέσει. οἱ παλαιοὶ δὲ σοφοὶ τὰ φύλλα πάντα καρποὺς εἶναι διεβεβακύνοντο. ἰσέον οὖν ὡς ὁπότεν ἡ ὑγρότης ἐστὶ τόση ὥστε μὴ πεπαίνεσθαι· μῆδὲ συμ- 30 πήγνυσθαι διὰ τὴν ἐκ τῷ ἀέρος ἀνάπτυξιν καὶ τὴν ἀνωθεν σπυδὴν τῆς ἐφελευσέως τῷ ἥλιῳ, τότε ἡ ὑγρότης αὐτῆ, εἰς ἣν οὐκ ἐνηργήθη πέψις, ἀλλοιοῦται εἰς φύλλα· ἂν δὲ οὐκ ἔχουσιν ἄλλον σκοπὸν εἰ μὴ τὴν ἐφελευσίν τῆς ὑγρότητος, καὶ ἵνα ὧσι καὶ περικαλύμματα τῶν καρπῶν ἀπὸ τῆς 35 σφοδρότητος τῷ ἥλιῳ. ἢ τοίνυν ὁμοίως δεῖ ἵνα τὰ φύλλα ὧσιν ὡς οἱ καρποὶ· ὁ γὰρ χυμὸς ὁ ἀναβαίνων ἀλλοιω- θεῖς, ἔτος ἐστὶ τὰ φύλλα, ὡς εἶπομεν. τοιςτρόπως ἐστὶν ἡ κρίσις καὶ ἐν ταῖς ἐλαίαις, αἱ πολλάκις σερίσκονται τῶν ἰδίων καρπῶν. ὁπότεν γὰρ ἡ φύσις πέψιν ποιήσῃ, ἀνα- 40 πέψις γίνηται, τότε ἡ ὕλη πυκνῶται τῷ ὑγρῷ, ἐν ᾧ ἐστὶν ἡ

βαίνει πρώτως ἐκ τῆς λεπτότητος, ὅπερ οὐκ ἐπεκάνθη ἐκ τῆς θερμότητος. ἐστὶν οὖν αὕτη ἡ ὑγρότης φύλλα. ἡ δὲ πέψις ἐστὶν ἄνθος. ὅταν δὲ τελειωθῇ τῷ δευτέρῳ ἔτει ἡ πέψις, γεννῶνται καρποὶ, καὶ ἐκβαίνει εἰς τέλος ἡ ὕλη κατὰ τὸν τόπον τὸν ἐν αὐτοῖς. αἱ ἀκανθαὶ ὡσαύτως εἰσὶν ἐκ τῷ γένεσι τῶν φυτῶν, ἢ μὴ τῆς αὐτῆς φύσεως. λέγω γοῦν ὅτι ἐν τῷ φυτῷ ἐστὶν ἀραιότης, καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς φύσεως αὐτοῦ ἐστὶ πέψις, καὶ ἀναβαίνει ὑγρότης ψυχρὰ καὶ μετ' αὐτῆς βραχεῖα διάκρισις, διερχομένη ἐν ἐκείνῃ τῇ ἀραιότητι. ποιεῖ γὰρ ταύτην συμπήγνυσθαι ὁ ἥλιος, κἀν- τεῦθεν εἰσὶν αἱ ἀκανθαί. διὰ τῆτο καὶ τὸ εἶδος αὐτῶν ἐστὶ πυραμοειδές· ἐστὶ γὰρ ἡ βᾶσις αὐτῶν ἀρχομένη ἀπὸ πᾶ- χέος καὶ προχωροῦσα εἰς ἰσχνόν. τοῦτο δὲ γίνεται, διότι κατὰ βραχὺ ὁ ἀήρ ἐπεκτεινόμενος τῷ φυτῷ αὐξάνει τὰ μέρη αὐτῷ μετ' ἐπιτάσεως τῆς ὑλικῆς· τοιςτρόπως καὶ πᾶν δένδρον ἢ φυτὸν γίνεται, ἢ ἡ κεφαλὴ ἐστὶ πυραμοειδής.

Ἡ χλοάζουσα δὲ χροιά ὀφείλει εἶναι πᾶν γὰρ κοινό-8 τατον ἐν τοῖς δένδροις· βλέπομεν γὰρ ὅτι, ὡς περ κοινὴ ἐστὶν ἡ λευκότης ἐντός, ὕτως καὶ ἡ χλοερότης ἐκτός. καὶ τῆτο ἐστὶν, ὅτι ὕλη χρώνται πλησιωτέρα ἤσαν μᾶλλον πεπεμμένη. δεῖ τοίνυν ἵνα ἡ χλοερότης ἐν πᾶσι τοῖς φυτοῖς, ὅτι αἱ ὕλαι ἐλκυσὶ καὶ ἀραιῶσι τὸ ξύλον τῷ δένδρῳ, βραχεῖαν τε ἡ θερμότης πέψιν ἐργάζεται, καὶ ἀπομένει τι ἐκεί ὑγρὸν, ὃ φαίνεται ἔξωθεν· καὶ τῆτο ἐστὶν ἡ χλοερότης ἢ ἐν τοῖς φυ- τοῖς, εἰ μὴ μείζων γίνηται ἢ πέψις. ὀφείλει δὲ εἶναι μέση ἐν τοῖς φύλλοις καὶ ἐν τοῖς ξύλοις τῇ δυνάμει· ἢ δὲ χλοε- ρότης ἢ φθίρεται, εἰ μὴ ὑγρότης ἐν αὐτῇ, ἣτις ἐστὶν ἐκ τῷ γέ- νους τῆς γῆς. ἐξ ἀμφοτέρων γοῦν τούτων ἡ χροιά γίνεται ἢ χλοερά. τότε σημεῖον ὅτι οἱ φλοιοὶ τῷ δένδρῳ, ὅταν ξηραῖ- νηται αὐτό, μελαίνονται, ἐντός δὲ εἰσι λευκοί. ἐν τοῖς δένδροις γοῦν μεταξὺ τῶν δύο χρωμάτων χρῶμα χλοερὸν γίνεται ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ αὐτῶν· τῷ δὲ σχήματος τῶν φυτῶν τρεῖς εἰσι τρόποι· τινὰ γὰρ ἄνω προχωρῶσι, τινὰ κάτω, τινὰ μέσον. τὰ μὲν ἐν ἄνω ἐκτεινόμενα ἔχουσιν αἰτίαν, ὅτι ἡ φύσις αὐτῶν φαίνεται ἐν τῇ ἐντερῶν, καὶ ἐλκει τὴν θερ- μότητα, καὶ συμπιέζει ἐν αὐτῇ τὸν ἀέρα τὸν ὄντα ἐν ταῖς ἀραιότησιν αὐτῆς. πυραμιδῶνται δέ, ὡς περ πυραμι- δᾶται τὸ τῦρ ἐν ταῖς ἰδίαις ὕλαις καὶ κενφίζεται. ὅσα δὲ κάτω ἐκτείνεται, τῶν οἱ πόροι συμπήγνυνται. ὅταν γὰρ πέψις γίνηται, τότε ἡ ὕλη πυκνῶται τῷ ὑγρῷ, ἐν ᾧ ἐστὶν ἡ

6. εἴη N^oQ^o. || 11. χρυσίτης Q^o. || 14. παχύνει N^o. || 25. ἢ et ἀτμῆς om N^o. || 30. πήγνυσθαι N^o. || 33. οὐκ post ἦν om N^o. || 39. καὶ om N^o.

5. τὸν post κατὰ om Q^o. || αὐταῖς N^o. || 12. παχύνει N^oQ^o. || 20. πλησιωτέρα γς Q^o. || 22. τε] δὲ καὶ Q^o. || 23. ἐκεῖ τι N^o. || 30. μελαίνονται N^o. || 33. τινὰ δὲ μέσον Q^o. || 39. γὰρ] δὲ N^o.

ἀντεριώνη. κἀντεῦθεν ἐκπορεύεται μὲν τὸ λεπτὸν ἄνω, ἐκ-
 νασρέφει δὲ τὸ ὑγρὸν πρὸς τὰ μέρη ἐκεῖνα κάτω· κινεῖ
 γὰρ ταύτην ἡ οἰκεία βαρύτης. ἃ δὲ φυτὰ μέσον τῶν ὄσων
 εἰσὶν, ἔχουσιν ἕτως. λεπτύνεται τὸ ὑγρὸν, ὅτι ἡ φύσις τῆς
 εὐκρασίας γενναίως τῆ πέφει, εἰσὶ τε καὶ οἱ πόροι μέσαι, 5
 καὶ ἡ ὕλη ἐπεκτείνεται καὶ ἄνω καὶ κάτω. ἔστι δὲ ἡ μὲν
 πρώτη πέφεις ὑπὸ τὸ φυτὸν, ἡ δὲ δευτέρα ἐν τῇ ἐντερικῶν,
 ἥτις ἐξέρχεται μὲν ἀπὸ τῆς γῆς, ἔστι δὲ καὶ ἐν τῷ μέσῳ
 τῶ φυτῷ· καὶ μετὰ ταῦτα γίνεται ἡ διαίρεσις, ἥτις συμ-
 βαίνει ἀπὸ τῆς δευτέρας, ἢ ἀπὸ τῆς πρώτης πέφειως. ἡ 10
 δὲ τρίτη πέφεις ἐστὶν ἐν τῷ ζῳῳ· ἢ γὰρ γίνεται αὕτη ἡ πέ-
 φεις εἰ μὴ διὰ τὴν διαίρεσιν τῆς φύσεως τῶν μελῶν καὶ
 τὴν διάκωσιν τῶν φυσικῶν πρὸς ἄλληλα. τὰ δὲ φυτὰ
 γάστρά εἰσι πρὸς ἑαυτὰ, καὶ διὰ τῆτο πληθύνονται ἐν πολ-
 λοῖς τόποις. ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ ἡ ὕλη τῶν φυτῶν κάτω 15
 ἐκτείνεται. τὰ σχήματα τοῖνον τῶν φυτῶν εἰσὶν ἐν τῇ
 φύσει καὶ τῇ ποσότητι τῶν σπερμάτων, τὰ ἄνθη δὲ τῶν
 φυτῶν καὶ οἱ καρποὶ εἰσὶν ἐν ταῖς ὑγρότησι καὶ ἐν ταῖς
 ὕλαις καίται τοῖνον ἡ πρώτη κίνησις καθολικῶς καὶ ἡ πέ-
 φεις ἐν πᾶσι τοῖς ζῳοῖς, καὶ ἢ ἀποχωρῶσιν ἀπ' αὐτῆς 20
 πάντα τὰ ζῳα. ἐν τοῖς φυτοῖς δὲ ἐστὶν ἡ πρώτη πέφεις,
 εἴτα ἡ πέκασις κατὰ τὴν τροφήν αὐτῶν. ἕκασον ἔν δέν-
 δρον ἀναβαίνει ἀεὶ, ἔς' ἂν πληρωθεῖ. αἰτία δὲ αὕτη ἐστὶν,
 ὅτι ἐπὶ μὲν τῶν ζῳῶν ἕκασον τὸ μῆκος πλησίον ἐστὶ τῶ ἰδίῳ
 πλάτους, ἐκ τῶ φυτῷ δὲ πόρρω, ὅτι ἡ ῥίζα αὐτῷ, ἦγουν 25
 τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ, σπεύδουσιν εἰς ἀνάβασιν, ἵνα δημιου-
 ρηθῇ τὸ φυτὸν. ἡ διαφορὰ δὲ τῶν φυτῶν ἐν τοῖς κλάδοις
 ἐστὶν ἐκ τῆς περιττῆς ἀραιότητος. ὅταν γὰρ συμπιεσθῶσιν
 οἱ χυμοί, θερμαίνονται ἡ φύσις καὶ σπεύδει εἰς τὴν πέφειν,
 κἀντεῦθεν τυκνῶνται οἱ κλάδοι καὶ φύεται τὰ φύλλα, ὡς 30
 προεῖκομεν.

9 Τὸ δὲ τὰ τῶν δένδρων φύλλα πίπτει ἐστὶ διὰ τὴν ἐπι-
 φανὴν τῆς ὀξείας ἀραιότητος. ὅταν γὰρ πεφθῇ ἡ ὑγρότης
 μετὰ τῆς ὕλης, πυραμιδοῦται, καὶ μετὰ ταῦτα κατισ-
 χραίνουσι. καὶ ὅταν φανῇ ἡ ὕλη τῆ πέφεις πεπληρωμένη, 35
 τότε τελείως βύονται τὰ ἄερα τῶν πόρων ἄνω καὶ διὰ
 ταῦτα ἐπὶ τὰ φύλλα ἢ ἔχουσιν ὕλην, σχημαίνονται καὶ
 πίπτουσιν. εἰάν δὲ συμβῇ τὸ ἐναντίον ὧν εἶπομεν, ἢ πίπτει
 τὸ φυτὸν εἰς γέρησιν τῶν ἰδίων φύλλων. ὅταν δὲ πάλιν
 κινήσῃ τὸ φυτὸν ψυχρότης, θερμαίνει αὐτὸ ἡ ἐγκλεισμένη 40
 τῆτο θερμότης, καὶ ἡ φανέρωσις τῆς ψυχρότητος γίνεται

ἐκτὸς ἐν τοῖς ἄεραῖς αὐτῷ, καὶ ἀποτελεῦνται ἐντεῦθεν τὰ
 φύλλα γλαυκὰ, καὶ ἢ δὲ πίπτουσιν, ὡς ἢ δὲ ἐπὶ τῶν ἐλαίων
 καὶ τῶν μυρσινῶν καὶ τῶν λοιπῶν. ὁπόταν δὲ ἔχουσι τὰ
 δένδρα καὶ τὰ φυτὰ δύναμιν τῆ ἔλκειν σφοδρῶς, γίνεται
 καρποφορία ὁμῶ· ἥτις συμβαίνει, ὅτι χρῆται ἡ φύσις πέ-
 φει κατὰ διαδοχὴν συχρῆ, καὶ ἐν ἑκάστῃ πέφει καρπὸν
 προάγει πολύν. καὶ διὰ τῆτο τινα φυτὰ καὶ πολλάκις ἐν
 τῷ χρόνῳ καρποφοροῦσι. τὸ δὲ φυτὸν ὅπερ ἐστὶν ὡς ἡ φύ-
 σις τῆ ὕδατος, μάλιστα καρποφορεῖ διὰ τὴν ἐπικράτειαν τῆς
 ὑγρότητος αὐτῷ καὶ τὸν πλατυσμὸν τῶν ἰδίων πόρων καὶ
 τὴν ἀπορροήν τῶν ἰδίων ῥιζῶν. ὅτε δὲ ἰσχυροποιηθῇ τὰ θερ-
 μόν, ταχύνει τε ἡ τότε πέφεις, καὶ λεπτύνεται ἡ ὑγρότης
 καὶ ἢ συμπήγνυται· ἢ δὲ ἕτως πάλιν γίνεσθαι καρποφορίας
 συμβαίνει καὶ τῆτο εὐρίσκεται ἐν πάσαις ταῖς βοτάναις
 ταῖς λεπταῖς, ἀλλὰ δὴ καὶ ἐν τισὶ λαχάνοις. φαιότες δὲ
 γίνεται ἐν τόποις σφόδρα θερμοῖς, καὶ ἔστιν ἐν τούτοις ὀλί-
 γος καρπὸς ἐκ τῆς ὑγρότητος, διότι εἰσὶ στενοὶ οἱ πόροι·
 ὅταν γὰρ βελήσῃ ἡ φύσις πέφειν ποιῆσαι, μὴ ἔχουσα ὑγρό-
 τητα ἀρκῶσαν τῇ ὕλει, τότε γίνονται οἱ πόροι στενωτέρως
 ἐπανασρέφει γὰρ ἡ πέφεις, καὶ συνεχρῆ ταύτην ποιεῖ ἡ θερ-
 μότης, καὶ φαίνεται τότε τὸ μέσον λευκὸ καὶ μέλανος ἐν
 χρώματι. καὶ ὅτε τῆτο τοιςτρόπως γένηται, τότε τὸ ξύ-
 λον φθάνει γίνεσθαι μέλαν, καὶ πᾶν τὸ πλησιάζον τῷ
 φαιῳ· καὶ τῆτο ἐστὶν ἰδεῖν ἀπὸ τῷ ἔβένου καὶ τῆς πελέας
 ὃ δὲ ἔβενος καταδύεται ἐν τῷ ὕδατι, ὅτι τὰ μέρη αὐτοῦ
 εἰσὶ συμπεπηγότα καὶ οἱ πόροι στενοί, καὶ ἀπὸ ἢ ἐκέρχου-
 ται ἐν αὐτοῖς. ὃ δὲ ἐκ τῶν ξύλων τῶν λευκῶν βυθίζεσθαι
 ἐστὶ διὰ τὴν στενότητα τῶν πόρων καὶ τὴν περιττότητα τῆς
 ὑγρότητος τῆς βύσεως τοὺς πόρους, ὡς μὴ ἐξέρχουσαι ἀπὸ
 αὐτῶν ἄερα. τὸ δὲ αἰθῶς ἐκ λεπτῆς μένον ὕλης ἐστὶν, εἴτα
 ἀρξεται ἡ πέφεις· καὶ διὰ τῆτο προηγείται τῷ φυτῷ, ὡς
 εἰδείξαμεν. ἐντεῦθεν γὰρ διεκινούμεν καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν
 τὰ φυτὰ ἐκφέρουσι φύλλα πρότερον, εἴτα καρπούς. ὃ δὲ
 ἐν τῷ φυτῷ τῷ ἔχουσι στενοῦς πόρους γίνεται χροῶμα, ἔστι
 ἐν χρώματι σακφειρῶν, καὶ διότι συμπιέζονται αὐτῷ τὰ
 μέρη, εἰς λευκότητα κλίνει· ὅταν δὲ εἰς εὐκρασίαν φθάσῃ
 ἐστὶ γλαυκόν. διότι δὲ τινα φυτὰ ἄνθη ἢ ἔχουσιν, ἔστω ἡ
 αἰτία ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γίνεται τῆτο διὰ τὴν διαφω-
 ρᾶν τῶν ἐν αὐτοῖς μερῶν καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς λεπτότητα καὶ
 τραχύτητα καὶ παχύτητα, ἢ ἔχουσι δὲ ἄνθη φοίνικες, συ-
 καὶ καὶ τὰ τῆτοις ὅμοια. τὸ δὲ φυτὸν τὸ παχεῖς ἔχον

5. τε] δὲ Q^o. || 8. δι] τε N^o Q^o. || 22. γὰρ N^o. || 30. φαίνεται N^o.

13. συμβαίνει γίνεσθαι καρποφορίας N^o. || 17. σερραλ N^o. || 27. λεπτῶν N^o. || 32. ἐν N^o. || 40. ἔστι N^o.

φλοιούς ἐκτείνεται κατὰ τὴν ἔκτασιν τῆς ὑγρότητος καὶ τὴν συνώθησιν τῆς θερμότητος. καὶ τὸτο ἐστὶν ἐν τῇ πύκνῃ καὶ τῷ φοίνικι. τὸ δὲ φυτὸν τὸ γάλα ἐμβαλλὼν ἔχει τὸτο ἐν τῷ μέσῳ. ἔστι δὲ ἡ θερμότης ὑποκάτω ἰσχυροτέρα, καὶ μένει ἐκεῖ πύκτης. ὁπόταν ἔν ἀρχῇται ἡ θερμότης πέ- 5 τειν, σρέφεται ἡ πύκτης εἰς τὴν οἰκείαν ὑγρότητα, καὶ συμπήγνυσι ταύτην συμπήξει βραχεία. καὶ θερμαινομένη τοῦ τόπου γίνεται ἡ ὑγρότης λιπαρά, ἁμοία γάλακτι, ἐγαίρεται τε ἀναθυμίασις ἀπὸ τῆς ὑγρότητος τῆς ἐλκύνσης τὸ γάλα ἐκείνο εἰς τὰς ἀκρότητας, καὶ κατέχει ἡ ὑγρότης τὴν θερ- 10 μότητα τὴν φαινομένην, καὶ ἔτω συμπήγνυται τὸ γάλα· φύσις γάρ ἐστὶ τῆς θερμότητος τὸ συμπήγνυειν. ὁποῖον δὴ τι δὲ γάλα πολλῆς ἐστὶ συμπήξεως, τότε γίνεται, ὅταν ἐν τῷ δένδρῳ φανῇ ψύχος· συμπήγνυμένον γὰρ μετὰ ταῦτα ἐξέρχεται ἀπὸ τοῦ οἰκείου τόπου. καὶ ἐντεῦθεν ἐστὶ τὸ κόμμι 15 τὸ κόμμι δὲ τὸ θερμὸν προέρχεται ἐν τῷ σάξωσθαι· ὁπόταν γῆν τῷ αἰέρος ἀψήται, συμπήγνυται καὶ καταρρεῖ ἐν τόπῳ εὐκράτῳ, καὶ ἔστιν ὁμοίον ὕδατι. ἕτερον δὲ χέεται καὶ συμπήγνυται ὁμοίον λίθοις ἢ κογχυλίοις. ὅτε δὲ κατὰ σράγγα ρεῖ, μένον ἐν τῷ οἰκείῳ εἶδει γίνεται ὡς τὸ λεγόμενον σμηρίον. τὸ δὲ ἀλλοιούμενον ὡς λίθος ἐστὶ κατὰ τὸ φαινόμενον λίαν ψυχρόν. ποιεῖ δὲ τὸτο ἡ θερμότης τοιοῦτον εἶναι· ὅταν δὲ ἡ ψύχος καὶ καταρρῆ, ἀπολιθῆται. πάλιν τῶν δένδρων τινὰ ἀλλοιῶνται ἐν τῷ χειμῶνι, καὶ ποτὲ μὲν γίνονται χλοερά ποτὲ δὲ γλαυκά, καὶ ἔ φθειρόνται 25 ἔτε τὰ φύλλα αὐτῶν ἔτε οἱ καρποί, ὅτι τὰ φυτὰ ἐν οἷς τὸτο συμβαίνει ἔχουσιν ἐπάνω θερμότητα παχίαν καὶ ἐν ταῖς ρίζαις ὑγρότητα λεπτήν· ὅθεν ἐν τῇ προόδῳ τῷ ἔτους κατέχει ἡ ὑγρότης ἐκείνο τὸ χρώμα διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ αἰέρος. καὶ ὅτε παραβάλλει ἡ θερμότης πρὸς τὴν ψυ- 30 χρότητα, ὠθεῖ ἡ θερμότης τὴν ὑγρότητα ἔξωθεν, μετὰ τῷ ἔπερ ἔβαλε χρώματος τῷ ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ τῷ δένδρῳ ἀκολουθῆντος. ὅτε δὲ στρέφεται πάλιν ἡ ψυχρότης καὶ ἡ ξηρότης εἰς ἐνέργειαν, καὶ ἡ ὑγρότης κατέχει τὴν θερμότητα, τότε τὸ χρώμα φαίνεται τὸ γλαυκόν.

10 Πικρὸς δὲ γίνεται καρπός, ὅτε ἡ θερμότης καὶ ἡ ὑγρότης ἐκ εἰσὶ πλήρεις ἐν τῇ πέψει. ἡ ψυχρότης γὰρ καὶ ἡ ξηρότης ἐμποδίζουσι τὴν τελείωσιν, καὶ ἔτω σρέφεται εἰς πικρίαν ὁ καρπός. τότε σημεῖον ὅτι τὸ πικρὸν εἰς πῦρ ἐμβληθὲν γλυκὺ γίνεται. δένδρα δὲ ὅσα γεννῶνται ἐν ὕδατι 40 ὀξῶδει, ποιοῦσι καρπὸν γλαυκόν, διότι τὸ ὀξῶδες ἔλκει

μετὰ θερμότητος τοῦ ἡλίου, ὅπερ ἐστὶ τῆς ἰδίας ποιότητος. καὶ τὸτο ψυχρότης ἐστὶ καὶ ξηρότης· κἀντεῦθεν ἀπομένουσιν ὑγρότητες τινες ὀλίγαι ἐνδον γλυκεῖαι. θερμαίνεται τε καὶ ἡ κοιλία τοῦ δένδρου, ὅταν προσμείνη ἐς αὐτὴν ὁ ἥλιος, καὶ ἔτω γίνεται ὁ χυμὸς τοῦ καρπῷ στυφὸς ὀλίγον. καὶ ὅσον πλέον πεπεμμένον γένηται, διαλύεται κατὰ μικρὸν τὸ ὀξῶδες, ἔστ' ἂν καταναλωθῆι καὶ φανῇ ἡ γλυκύτης. ἔστι τούτων ὁ καρπὸς γλυκός, τὰ δὲ φύλλα αὐτῷ καὶ οἱ ἀκρέμονες ξηροί. ὅταν δὲ τελειωθῇ ἡ πεπειρότης, ἐπὶ πλέον γίνεται ὁ καρπὸς πικρός. τὸτο δὲ ἐστὶ διὰ τὴν περισσὴν θερμότητα μετὰ βραχείας ὑγρότητος. καταναλίσκεται γὰρ ἡ ὑγρότης, ποιεῖ τε ὁ καρπὸς τὴν θερμότητα ἀναβαίνειν, καὶ ἐστὶ τότε ὁ καρπὸς πικρός. γίνονται δὲ καὶ οἱ πυρήνες πυραμοειδεῖς διὰ τὴν ἐφέλκυσιν τοῦ θερμῷ καὶ τὴν περιττῇ ψυχρότητα καὶ ὑγρότητα τὴν ἐντὸς κειμένην, ἃ εἰσὶν ἐκ γένους τοῦ ὀξῶδους ὕδατος. μένει γὰρ τὸ ὑγρὸν ἐν μέσῳ καὶ καταπυκνῆται καὶ ἰσχυραίνει τὰ ἄκρα. τὰ δένδρα δὲ τὰ ὄντα ἐν γῆ εὐκράτῳ ἐπισπεύδουσι τὴν πεπειρότητα πρὸ τῶν χειμερινῶν ἡμερῶν, ὅτι ἡ θερμότης ὅταν ἦ πλησίον τῆς εὐκρασίας, γένηται δὲ καὶ ἡ ὑγρότης φανερά καὶ ὁ ἀήρ καθαρὸς, καὶ ἔ δεῖται ὁ καρπὸς πολλῆς ὑγρότητος τε καὶ πέψως, σπεύδει τότε ἡ τοῦδε πεπειρότης, καὶ πρόεισι πρὸ ἡμερῶν χειμερινῶν. ἐν πᾶσι γοῦν τοῖς δένδροις, ὅτε πρῶτον φυτευθῶσιν, ἐπικρατεῖ τὸ πικρὸν ἢ τὸ στρυφνόν, ἔπει ἡ ὑγρότης ὅταν ἐν τοῖς ἄκροις γένηται αὐτῶν, πέττει τὲς τόπους τῶν ὄντας ἐν τῷ μέσῳ τῶν δένδρων, ἔξ ὧν ἐστὶ καὶ ἡ ὕλη τῶν καρπῶν, προέρχεται τε ξηρότης καὶ ἐπακολουθεῖ τῇ ὑγρότητι, καὶ ἔτω γίνεται ἡ πρώτη πέψις δριμεία ἢ πικρά ἢ σφυφνή. αἰτία δὲ ἐστὶν ὅτι μετὰ θερμότητος καὶ ὑγρότητος ἐστὶ πέψις. ὅταν δὲ ἐπικρατήσῃ ὑγρότης καὶ ξηρότης τοῦ θερμῷ, ἔστιν ἐξ αὐτῷ καρπὸς ἐν τῇ ἀρχῇ ἔπε εὐπεπτος, διότι ἡ γέννησις τοῦ καρπῷ ἐν τῇ ἀρχῇ ἐστὶ χωρὶς γλυκύτητος. τῶν μυροβαλάνων δὲ δένδρων ἐν τῇ ἀρχῇ, ὅταν φανῶσιν, οἱ καρποὶ εἰσὶ γλυκεῖς· κοινῶς δὲ εἰσὶ σφυφνοὶ καὶ ἐν τῇ κράσει αὐτῶν πικροί. αἰτία δὲ ἐστὶν ὅτι τὸ δένδρον αὐτῶν ἐστὶν ἀραιὸν τοῖς κλάδοις. ἐν ὥρᾳ δὲ πέψως, ὅταν ὦσιν οἱ πόροι πλατεῖς, ἔπεται θερμότης τῇ ὑγρότητι καὶ πεπειρῶνται οἱ καρποί, καὶ εἰσὶν ἐν τῇ ἀρχῇ γλυκεῖς. πάλιν ἀκολουθῶς ἔλκει διὰ τὴν ἀραιότητα τὸτο τὸ δένδρον πόρους, ἐπικρατεῖ τε ψυχρότης καὶ ξηρότης τοῦ θερμῷ καὶ ὑγρῷ, κἀντεῦθεν ἀλλοιοῦνται οἱ καρποὶ εἰς στρυφνότητα.

4. τε Ν°. || 7. τραχεία Ν°. || 14. ψύχος φανῇ Ν°. || 32. ἔβαλε Ν°.

1. πύκτης Q°. || 15. καὶ ὑγρότητα om Q°. || 22. τῶν Q°. || 27. περιέχεται Q°. || 28. ἡ πρώτη om Q°.

ἐπικρατεῖ πάλιν ὁ ἥλιος μετὰ τῆς θερμότητος διὰ τῆς ἐφέλ-
κίσεως τῆς περιττῆς ξηρότητος ἐν τῷ σπέρματι ἐκείνῳ,
ὅπερ ἐστὶν ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ τῶν δένδρων, νικᾷ τε ἡ ψυ-
χρότης τὴν ξηρότητα, καὶ εἰσὶν οἱ καρποὶ ἰσχυραῖς στρυφ-

νότητος. ἐντεῦθεν δὲ πάλιν ἀναβαίνει θερμότης φυσικῆ
ἄνω, καὶ βοηθεῖ αὐτῇ ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου ἐξωθεν, νικᾷ
τε ἡ θερμότης καὶ ἡ ξηρότης, καὶ γίνονται οἱ καρποὶ
πικροί.

ΠΕΡΙ ΘΑΥΜΑΣΙΩΝ ΑΚΟΥΣΜΑΤΩΝ.

Ἐν τῇ Παιονίᾳ φασὶν ἐν τῷ ὄρει τῷ Ἡσαίνῳ καλυμένῳ, 5
ὃ τὴν Παιονικὴν καὶ τὴν Μαιδικὴν ὀρίζει, εἶναι τι θηρίον
τὸ καλυμένον βόλινθον, ὑπὸ δὲ τῶν Παιόνων μόναιπον.
τῆτον λέγουσι τὴν μὲν ὅλην φύσιν παραπλήσιον εἶναι βοῖ,
διαφέρειν δὲ τῷ μεγέθει καὶ τῇ εὐρωσίᾳ, προσέτι δὲ καὶ
τῇ χραίτῃ· ἔχει γὰρ ἀπὸ τῆ ἀυχένος, ὥσπερ ὁ ἵππος, 10
κατατεινούσαν βαθεῖαν σφόδρα, καὶ ἀπὸ τῆς κορυφῆς
ἕως τῶν ὀφθαλμῶν. τὰ δὲ κέρατα ἔχ ὥσπερ οἱ βόες,
ἀλλὰ κατεστραμμένα, καὶ τὸ ὄζυ κάτω παρὰ τὰ ὦτα·
χωρεῖν δὲ αὐτὰ ἡμιχόν πλείον ἑκάτερον αὐτῶν, καὶ μέ-
λανα σφόδρα εἶναι, διασείθειν δὲ ὡσανεὶ λελεπισμένα. 15
ὅταν δὲ ἐκδαρῇ τὸ δέρμα, κατέχειν τόπον ὀκτακλίνου.
ἠνίκα δὲ πληγῇ, φεύγει, καὶν ἐξαδυνατῶν μένει. ἔστι δὲ
ἠδύκρεων. ἀμύνεται δὲ λακτίζον καὶ προσαφοδεῦον ὡς
ἐπὶ τέτταρας ὀργυίας· ραδίως δὲ χρῆται τούτῳ καὶ πολ-
λάκις τῷ εἶδει, καὶ ἐπικαίει δ' ὡς ἀποψήχουσαι τὰς τρί- 20
χας τῶν κυνῶν. τεταραγμένον μὲν ἔν τῷ ποιεῖν φασὶ
τὸν ἀφοδόν, ἀταράχου δὲ μὴ ἐπικαίειν. ὅταν δὲ τίκτωσι,
πλείους γενόμενοι καὶ συναχθέντες ἅμα πάντες οἱ μέγιστοι
τίκτωσι καὶ κύκλῳ προσαφοδεύουσι· πολὺ γὰρ τι τέτο
τοῦ περιττώματος τὸ θηρίον προίεται.

Τοὺς ἐν Ἀραβίᾳ φασὶ καμήλους μὴ ἀναβαίνειν ἐπὶ 2
τὰς μητέρας, ἀλλὰ καὶν βιάσθηται τις, ἢ θέλῃσι. καὶ γὰρ
ποτε λέγεται, ἐπεὶ οὐκ ἦν ὀχεῖον, τὸν ἐπιμελητὴν καλύ-
ψαντα ἐφεῖναι τὸν πῶλον. ὡς δ' ὀχεύοντος ἐπέβη, τότε μὲν,
ὡς ἔοικε, συνετέλεσε, μικρῶ δ' ὕστερον δάκνων τὸν καμη-
λίτην ἀπέκτεινεν.

Τὸς κόκκυγας φασὶ τὸς ἐν Ἐλίῃ, ὅταν μέλλωσι τί- 3
τειν, μὴ ποιεῖν νεοττιάν, ἀλλ' ἐν ταῖς τῶν φάττων ἢ ταῖς
τῶν τρυγόνων ἐντίκτειν, καὶ μήτ' ἐπ' αἶψιν μήτ' ἐκκολλάπτειν
μήτε τρέφειν αὐτός· ἀλλ' ὅταν γεννηθῇ ὁ νεοττός καὶ ἐκ-
τραφῇ, μεθ' ὧν αὐν ἔτος συνῆ, τίς ἐκ τῆς νεοττίας ἐκβάλ-
λειν. γίνεται δ', ὡς ἔοικε, μέγας καὶ καλός, ὡς ραδίως
κατακρατεῖν τῶν λοιπῶν. τῷ δὲ χραίρει φασὶ καὶ τὰς
φάττας ἔτως ὥστε καὶ αὐτὰς συνεκβάλλειν ἐκείνῳ τοὺς
ἰδίου νεοττός.

Αἱ ἐν Κρήτῃ αἶγες ὅταν τοξευθῶσι, ζητῶσιν, ὡς ἔοικε, 4
τὸ δίκταμον τὸ ἐκεῖ φυόμενον. ὅταν γὰρ φάγωσιν, εὐθύς
ἐκβάλλουσι τὰ τοξεύματα.

Φασὶ τινὰς ἐν Ἀχαΐᾳ τῶν ἐλάφων, ὅταν ἀποβάλλωσι 5
τὰ κέρατα, εἰς τοιοῦτους τόπους ἔρχουσαι ὥστε μὴ ραδίως
εὐρέθῃναι. τῷ δὲ ποιεῖν διὰ τὸ μὴ ἔχειν ᾧ ἀμύνεται,

Codices QB^oK^oN^oO^oR^oS^oT^oU^oV^o. Tit. θαυμασίων] παραδόξων S^oT^o.

Capitulum 1—31 loco QK^oN^oO^o capita ponunt 151—178. sed prima verba ἐν τῇ — 12. ὀφθαλμῶν post c. 176 ponunt QO^o, utrobique K^oN^o. || 6. Μαιδικὴν Sylburgius: codices μηδικὴν. || 7. μόναιπον τῆτον K^oN^o: ceteri μόνοιπον τῆτον. || 8. λέγουσι K^oN^oS^oT^o: ceteri λέγεται. || βοῖ K^oN^o: ceteri τῷ βοῖ. || 9. διαφέρει T^o. || ἀρωσία B^oV^o. || 10. ὥσπερ — 12. ἔχ om V^o. || 11. κορυφαίας S^o. || 12. τὰ δὲ — 832 b 21. βεβίωσθαι om K^oN^o. || 13. περὶ S^o. || 14. ἡμιχόν B^o, ἡμιπηχόν V^o. || μέλανα R^oV^o: ceteri μέλαινα. || 15. ὡσανεὶ T^oV^o: ceteri ὡς εἶναι. || 17. πληγῶν B^o. || φέγει T^o. || ἐξαδυνατεῖ B^oR^oV^o. || δὲ] δὲ καὶ T^o. || 19. καὶ add S^oT^o. || πολλῶ T^o. || 20. τῷ εἶδει om S^oT^o. || ἀποψήχουσαι B^o. || 21. τεταραγμένον μὲν ἔν τῷτον V^o et omisso μὲν S^oT^o. || 22. τίκτωσι S^o. || 23. γινόμενοι S^o: ceteri γινόμενοι. || 25. προίεται T^o.

5. τοὺς τ' ἐν T^o. || 8. ὁ δὲ τὸ ὀχεῖον S^oT^o, omisso ἐπέβη, cuius loco ἀπέπεισε est 630 b 34. || 9. μικρῶν S^oT^o. || καμολίτην B^oR^oV^o. || 11. || κύνας B^oR^oV^o. || τίς om S^o. || ἐν] ἐν τῇ S^oT^o. || μέλλουσι S^o. || 12. νεοττιάν B^oR^o. || τῶν om B^oR^o. || φαβῶν T^o. || 13. τρυγόνων R^o. || 15. ἔτος om T^o. || νεοττίας B^oR^oV^o. || 16. ἔοικε καὶ ἔτος μέγας S^oT^o. || 18. φάσας S^oT^o. || 20. αἱ — 22. τοξεύματα] haec etiam post c. 161 ponunt K^oN^oU^o, omissis ἕς ἔοικε. || 21. δίκταμον K^o. || 23. τινὰς B^oR^oV^o et infra (post c. 161) K^o. || ἀποβάλλουσι R^oS^oT^oV^o et infra K^oU^o. || 24. τοιοῦτους τοὺς τ. S^o, τούτους τοὺς τ. B^oR^oV^o et K^oN^oU^o. || εἰσέρχεσθαι S^o. || ὡς μὲν ραδίως B^oR^oS^o, ἐν οἷς ἢ ραδίον infra K^oN^oU^o. || 25. μὴ] μότον U^o. || ἀμύνεται B^oR^oV^o et K^o.

- καὶ δια τὸ πονεῖν τοὺς τόπους ὄθεν τὰ κέρατα ἀπέβαλον. πολλὰς δὲ καὶ κισσὸν ἐπιπεφυκότες ἐν τῷ τῶν κεράτων τῷ ὄρασθαι.
6. Ἐν Ἀρμενίᾳ φάρμακόν τι φασι φύεσθαι ὃ καλεῖται παρδάλειον. τίτῳ ἔν, ὅταν ὀφθῇ παρδάλις, χρίσαντες τὸ 5 ἱερεῖον ἀφιάσιν. ἢ δὲ ὅταν ἀληθῆται αὐτῆ, ζητεῖ, ὡς ἔοικε, τὴν τῆ ἀνθρώπου κόπρον. διὸ καὶ οἱ κυνηγοὶ εἰς ἀγγεῖον αὐτὴν ἐμβαλόντες ἐκ τίνος δένδρου κρεμῶσιν, ἵνα προσαλλομένη καὶ ὑπέροκος γενομένη ὑπ' αὐτῆ παραλυθῇ καὶ ὑποχείριος γένηται.
7. Ἐν Αἰγύπτῳ δὲ τοὺς τροχίλους φασὶν εἰσπετομένους εἰς τὰ ζώματα τῶν κροκοδείλων καθαίρειν αὐτῶν τὰς ὀδόντας, τὰ σαρκία τὰ ἐνεχόμενα τοῖς ῥύγχεσιν ἐξέλκοντας· τὰς δ' ἡδεσθαι καὶ μηδὲν βλάπτειν αὐτούς.
8. Τὰς ἐν Βυζαντίῳ φασὶν ἐχίνους αἰσθάνεσθαι ὅτε βόρεια 15 καὶ νότια πνεῖ πνεύματα, καὶ μεταβάλλειν εὐθὺς τὰς ὁπὰς, καὶ ὅταν μὲν ἢ νότια, ἐκ τῆ ἐδάφους τὰς ὁπὰς ποιεῖσθαι, ὅταν δὲ βόρεια, ἐκ τῶν τοιχῶν.
9. Αἱ ἐν Κεφαλληνίᾳ αἶγες ὑπίνουσιν, ὡς ἔοικεν, ὥσπερ καὶ τὰλλα τετράποδα, καθ' ἡμέραν δὲ πρὸς τὸ πέλαγος ἀντία τὰ 20 πρῶστωκα ποιήσασθαι χάσκουσιν εἰσδεχόμενα τὰ πνεύματα.
10. Φασὶν ἐν Συρίᾳ τῶν ἀγρίων ὄνων ἕνα ἀφηγησθαι τῆς ἀγέλης, ἐπειδὴν δὲ τις νεώτερος ὢν τῶν πῶλων ἐπὶ τινα θήλειαν ἀναβῆ, τὸν ἀφηγέμενον θυμῶσθαι, καὶ διώκειν ἕως τότε ἕως ἂν καταλάβῃ τὸν πῶλον, καὶ ὑποκύψας ἐπὶ τὰ 25 ὀπίσθια σκέλη τῷ ζώματι ἀποσπᾶσθαι τὰ αἰδοῖα.
11. Τὰς χελώνας λέγουσιν, ὅταν ἔχεως φάγωσιν, ἐπισθίειν τὴν ὀρίανον, ἐὰν δὲ μὴ θάττον εὖρη, ἀποθνήσκουσιν. πολλὰς δ' ἀποπειράζοντας τῶν ἀγραυλόντων εἰ τῆ ἀληθῆς ἐσιν, ὅταν ἰδῶσιν αὐτὴν τῆτο πράττουσαν, ἐκτίλλειν τὴν ὀρίανον· τῆτο δὲ 30 ὅταν ποιήσῃ, μετὰ μικρὸν αὐτὴν ὄρασθαι ἀποθνήσκουσαν.
- Τὸ τῆς ἰκτίδος λέγεται αἰδοῖον εἶναι οὐχ ὅμοιον τῆ 12 φύσει τῶν λοιπῶν ζῴων, ἀλλὰ ζερεὸν διὰ παντὸς οἶον ὅσῃν, ὅπως ἂν ποτε διακειμένη τύχη. φασι δὲ ζεραγγερίας αὐτὸ φάρμακον εἶναι ἐν τοῖς ἀρίστοις, καὶ δίδοσθαι ἐπιζυόμενον.
- Τὸν δρυοκολάπτην φασι τὸ ὄρνεον ἐπὶ τῶν δένδρων 13 βαδίζειν ὥσπερ τὸς ἀσκαλαβώτας, καὶ ὑπτιον καὶ ἐπὶ τὴν γαστέρα. νέμεσθαι δὲ λέγεται καὶ τὸς ἐκ τῶν δένδρων σκώληκας, καὶ ἔτω σφόδρα κατὰ βάθος ὀρύττειν τὰ δένδρα ζητῶντα τοὺς σκώληκας ὥς καὶ καταβάλλειν αὐτά.
10. Φασὶ τὸς πελεκᾶνας τὰς ἐν τοῖς ποταμοῖς γινομένης 14 κόγχας ὀρύττοντας κατακίπειν, ἔπειτα ὅταν πλῆθος εἰσφερώσῃ αὐτῶν, ἐξεμῆν, εἴθ' ἔτῳ τὰ μὲν κρέα ἐσθίειν τῶν κογχῶν, τῶν δ' ὀσράκων μὴ ἄπτεσθαι.
- Ἐν Κυλλήνῃ φασι τῆς Ἀρκαδίας τὸς κοσσύφους λευ- 15 κούς γίνεσθαι, ἄλλοθι δ' οὐδαμῆ, καὶ φωνὰς ποικίλας προῖεσθαι, ἐκπορεύεσθαι τε πρὸς τὴν σελήνην. τὴν δ' ἡμέραν εἴ τις ἐπιχειροῖ, σφόδρα δυσθηράτους εἶναι.
- Λέγεται δ' ὑπὸ τιῶν μέλι τὸ καλούμενον ἄνθιον 16 περὶ Μῆλον καὶ Κνίδον γίνεσθαι εὐῶδες μὲν τῆ ὀσμῆ, ὀλιγοχρόνιον δέ, ἐν τῆ δὲ καὶ τὴν ἐριθάκην γίνεσθαι. περὶ 17 Καππαδοκίαν ἐν τισὶ τόποις ἄνευ κηρῆς φασὶν ἐργάζεσθαι τὸ μέλι, γίνεσθαι δὲ τὸ πάχος ὅμοιον ἐλαίῳ. ἐν Τρα- 18 κείῳ τῆ ἐν τῷ Πόντῳ γίνεται τὸ ἀπὸ τῆς πύξου μέλι βαρυσμόν· καὶ φασι τοῦτο τοὺς μὲν ὑγιαίνοντας ἐξισά- 19 ναι, τοὺς δ' ἐπιλήπτους καὶ τελῶς ἀπαλλάττειν. φασι 19 δὲ καὶ ἐν Λυδίᾳ ἀπὸ τῶν δένδρων τὸ μέλι συλλέγεσθαι πολὺ, καὶ ποιεῖν ἐξ αὐτῆ τὸς ἐνοικοῦντας ἄνευ κηρῆς τροχίσκας, καὶ ἀποτέμνοντας χρῆσθαι διὰ τριψέως σφοδροτέρας. γίνεται μὲν οὖν καὶ ἐν Θράκῃ, οὐχ ἔτω δὲ ζερεὸν, ἀλλ' ὡσαυτεῖ ἀμμῶδες. ἅπαν δὲ μέλι πηγνύμενον τὸν ἴσον ἔχειν ὄγκον φασὶν, ἐχ ὥσπερ τὸ ὕδωρ καὶ τὰλλα ὑγρά.

1. ὄθεν καὶ τὰ Κ^ο. || 2. πολλοῖς S^οT^ο. || καὶ om B^οR^οV^ο et K^οN^οU^ο. || 3. ἐπαρῶσθαι S^ο. || 5. παρδάλιον B^οR^οS^οV^ο. || τίτῳ Natalis de Comitibus: τῆτο codices. || 6. ἱερεῖον V^ο. || 7. οἱ om S^οT^ο. || 8. ἐμβαλλόντες T^οV^ο. || κρημῶσιν T^ο. || συμβαλλομένη S^οT^ο. || 9. ὑπέροκος B^ο. || γινομένη S^ο. || αὐτῶν B^οR^οT^οV^ο. || 12. καθέλκειν αὐτῶν τῶν ὀδόντων S^οT^ο. || 13. ἐνεχ.] ἐνεχόμενα B^οR^οV^ο. || 15. Τὰς — 18. τοιχῶν soli habent S^οT^ο. || 17. νότος S^ο. || 18. τριχῶν T^ο. || 19. τὰ πολλὰ ἄλλα S^οT^ο. || καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἀλλὰ πρὸς τὸ πνεῦμα ἀγία B^οR^οV^ο et infra ante c. 162 K^οN^οU^ο: ii enim ibi hoc caput ponunt. || 20. ποιήσασθαι τὰ πρῶστωκα B^ο. || 22. ἰκτιον B^οR^οV^ο. || 23. τῶν ἄλλων ἐπὶ τῆ β. B^οR^οV^ο. || 24. τίως S^ο. || 25. ἀπὸ τῶν ὀπισθίων σκελῶν B^οR^οV^ο. || 26. ἀποσπᾶσθαι B^οR^οT^οV^ο. || 27. φασὶν B^οR^οV^ο. || 28. τὸν B^οR^ο, τὸ V^ο. || 30. τὸ ὀρίανον V^ο, τὸ ὄριανον B^οR^ο. || δὲ om S^οT^ο.

5. φασὶν post βαδίζειν B^οR^οV^ο. || τὸν B^ο. || 6. τὴν om T^ο. || 7. λήγεται T^ο. || 8. καὶ — 9. σκώληκας om T^ο. || 8. ὀρύσσειν τὰ δ. ζητῶντας S^ο. || 10. φασι] καὶ S^οT^ο. || γενομένης B^οR^οV^ο. || 11. κατακίπειν] κατὰ τίνος B^οR^οV^ο. || εἰσφερώσῃ R^οV^ο, εἰσφορώσῃ B^οS^οT^ο. || 12. ἐξεμῆν — 13. κογχῶν om T^ο. || 12. κατεσθίειν S^ο. || 14. φασι om T^ο. || 15. τίτῳ B^οR^οV^ο. || δ' οὐκ ἂν, καὶ ποικίλας φωνὰς πρ. T^ο. || 18. μέλι interpres: codices μὲν. || 19. κυδῶνον S^οT^ο. || γίνεσθαι καὶ εὐῶδες B^οR^οV^ο. || 20. ἐν τῆ δὲ om B^οV^ο. || post γίνεσθαι S^οT^ο c. 20. || 20. περὶ δὲ καππ. S^ο, περὶ καππ. δ' T^ο. || 22. τὸ μέλι γίνεσθαι δὲ om S^οT^ο. || 23. τῆ om S^οT^ο. || τῆ om V^ο. || σπῆγγον S^οT^ο. || 24. τοῦτο om B^οR^οV^ο. || 25. καὶ τελῶς om T^ο. || 26. γίνεσθαι B^οR^οV^ο. || 27. ἀπ' B^οR^οV^ο. || 28. χρᾶσθαι δὲ καὶ ἀπίως σφοδροτέροις S^ο et ommissa καὶ T^ο. || 29. μὲν] δὲ S^οT^ο. || δὲ om S^οT^ο. || 30. ἀμῶδες B^ο. || 31. ὄγκον ἔχειν B^οR^οV^ο.

- 20 ἡ Χαλκιδικὴ πόα καὶ τὰ ἀμύγδαλα χρησιμώτατα πρὸς πλείω καὶ διάφορα καὶ ταῖς μορφαῖς καὶ ταῖς χροαῖς ἐνίοις γὰρ πλατυπροσώπως, ὥσπερ αἱ γαλαῖ, γίνεσθαι, 21 σθαι. τὰς μελίττας λέγουσιν ὑπὸ μύρῃ καρῦσθαι καὶ ἐκ ἀνέχεσθαι τὴν ὀσμὴν· ἐνίοι δὲ λέγουσι μάλισα τὸς μεμυ- 22 ρισμένους τύπτειν. ἐν Ἰλλυριοῖς φασὶ τοὺς Ταυλαντίους εἰς ὃ τὰ πεπνυγμένα τῶν ὀρνέων καὶ τῶν λοιπῶν ζῶων ὅταν ἀποβαφῆ, κάλιν ἀναβιοῖ. 5
- καλουμένους ἐκ τῆ μελίτος ποιεῖν οἶνον. ὅταν δὲ τὰ κηρία ἐκθλίψωσιν, ὕδωρ ἐπιχέοντες ἔψουσιν ἐν λέβητι ἕως ἀν ἐκλίπῃ τὸ ἥμισυ, ἔπειτα εἰς κεράμια ἐκχέαντες καὶ ἡμί- 6 σεα ποιήσαντες τιθέασιν εἰς σανίδας· ἐν ταύταις δὲ φασὶ ζεῖν πολὺν χρόνον, καὶ γίνεσθαι οἰνώδες καὶ ἄλλως ἠδὺ 10 καὶ εὐτονον. ἤδη δὲ τισὶ καὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι συμβεβηκέ- ναι λέγουσι τῆτο, ὡς μεμνῆν διαφέρειν οἴνου παλαιῦ· καὶ ζητοῦντας ὕστερον τὴν κρᾶσιν μὴ δύνασθαι εὐρεῖν.
- 23 Περὶ Θετταλίαν μνημονεύουσιν ὅφεις ζωογονηθῆναι το- 4 σοῦτους ὡς, εἰ μὴ ὑπὸ τῶν πελαργῶν ἀνηρῶντο, ἐκχωρῆσαι 15 ἀν αὐτῆς. διὸ δὴ καὶ τιμῶσι τὸς πελαργός, καὶ κτείνειν ἔ νόμος· καὶ ἐάν τις κτείνῃ, ἔνοχος τοῖς αὐτοῖς γίνεται οἶσπερ 24 καὶ ὁ ἀνδροφόνος. ὡσαύτως καὶ ἐν Λακεδαίμονι κατὰ τινὰς χρόνους μνημονεύεται γενέσθαι τοσῶτον πλῆθος ὄφειων ὡς 20 διὰ σπανοσιτίαν καὶ τροφῆ τὸς Λάκωνας χρῆσθαι αὐτοῖς· ὅθεν καὶ τὴν Πυθίαν φασὶ προσαγορευῆσαι αὐτὸς ὀφιοδείρης.
- 25 Ἐν Κύπρῳ τῇ νήσῳ λέγεται τοὺς μῦς τὸν σίδηρον 26 ἐσθθίειν. φασὶ δὲ καὶ τοὺς Χάλυβας ἐν τινὶ ὑπερκειμένῳ αὐτοῖς νησιδίῳ τὸ χρυσίον συμφορεῖσθαι παρὰ πλειόνων. διὸ δὴ καὶ τὸς ἐν τοῖς μετάλλοις ἀνασχίζουσιν, ὡς ἔοικεν. 25 ἀπώλεσεν.
- 27 Λέγεται δὲ ἐκ Σῶσων εἰς Μιθίαν ἴσθμῳ ἐν τῷ δευτέρῳ 32 σαθμῷ σκορπίων ἀπλετόν τι πλῆθος γίνεσθαι. διὸ καὶ ὁ βα- 33 σιλεὺς ὁ Περσῶν, ὅτε διοδεύοι, τρεῖς ἡμέρας ἔμενε, πᾶσι τοῖς αὐτῆ συντάσσων ἐκθηρεύειν· τῷ δὲ πλείεσς θηρεύσαντι 34 ἄθλον ἐδίδοι.
- 28 Ἐν Κυρήνῃ δὲ φασὶν ἔχ ἐν εἶναι μυῶν γένος, ἀλλὰ 35 πλείω καὶ διάφορα καὶ ταῖς μορφαῖς καὶ ταῖς χροαῖς ἐνίοις γὰρ πλατυπροσώπως, ὥσπερ αἱ γαλαῖ, γίνεσθαι, τινὰς δὲ ἐχινώδεις, ἕς καλῶσιν ἐχίνας.
- Περὶ Κιλικίαν δὲ φασὶν εἶναι ὕδατος συσπρεμμάτιον, 29 εἰς ὃ τὰ πεπνυγμένα τῶν ὀρνέων καὶ τῶν λοιπῶν ζῶων ὅταν ἀποβαφῆ, κάλιν ἀναβιοῖ.
- Ἐν δὲ Σκύθαις τοῖς καλουμένοις Γελωνοῖς φασὶ 30 θη- ρίον τι γίνεσθαι, σπάνιον μὲν ὑπερβολῆ, ὃ ὀνομάζεται τάρανδος· λέγεται δὲ τῆτο μεταβάλλειν τὰς χροὰς τῆς τρι- 31 χος καθ' ὃν ἀν καὶ τόπον ἤ. διὰ δὲ τῆτο εἶναι δυσθέραι- τον [καὶ διὰ τὴν μεταβολὴν]· καὶ γὰρ δένδρεσι καὶ τό- 32 ποις, καὶ ὄλωσ ἐν οἷς ἀν ἤ, τοιοῦτον τῇ χροαῖ γίνεσθαι. θαυμασιώτατον δὲ τὸ τὴν τρίχα μεταβάλλειν· τὰ γὰρ 33 λοιπὰ τὸν χροῶτα, οἷον ὃ τε χαμαιλέων καὶ ὁ πολύπους. τὸ δὲ μέγεθος ὡσανεὶ βοῦς. τοῦ δὲ προσώπου τὸν τύπον 34 ὁμοιον ἔχει ἐλάφῳ.
- Λέγεται δὲ τινὰ ἐν Ἀβύδῳ παρακόψαντα τῇ διανοῇ 31 καὶ εἰς τὸ θέατρον ἐρχόμενον ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας θεωρεῖν, ὡς ὑποκρινομένων τινῶν, καὶ ἐπισημαίνεσθαι· καὶ ὡς κα- 32 τῆς τῆς παρακοπῆς, ἔφησεν ἐκεῖνον αὐτῷ τὸν χρόνον ἠδιστα βεβιωῖσθαι. καὶ ἐν Τάραντι δὲ φασὶν οἰνοπώλην τινὰ τὴν 33 μὲν νύκτα μαίνεσθαι, τὴν δ' ἡμέραν οἰνοπωλεῖν. καὶ γὰρ τὸ κλειδίον τοῦ οἰκήματος πρὸς τῷ ζωνίῳ διεφύλαττε, 34 πολλῶν δ' ἐπιχειρούντων παρελέσθαι καὶ λαβεῖν ἰδέποτε 35 ἀπώλεσεν.
- Ἐν Τήνῳ τῇ νήσῳ φασὶν εἶναι φιάλιον σύγραμμα 33 ἔχον, ἐξ οὗ πῦρ ἀνάπτουσι πάνυ βραδίως. καὶ ἐν Βιθυνίᾳ δὲ τῆς Θράκης ἐν τοῖς μετάλλοις γίνεται ὁ καλόμενος σπίνος, ἐξ οὗ φασὶ πῦρ ἀνάπτεσθαι. ἐν δὲ Λιπάρᾳ τῇ 34 30 νήσῳ λέγουσιν εἶναι τινὰ εἰσπνοήν, εἰς ἣν ἐὰν κρυψώσῃ χύτραν, ἐμβαλόντες ὃ ἀν ἐθέλωσιν ἔλθωσιν. ἔσι δὲ καὶ 35

1. χαλκιδική B·V^o. || 2. πλείων — γίνεσθαι om T^o. || 3. λέγει B·R·V^o. || 5. τὸς om T^o, τοῖς B·R·V^o. || ταυλαντίους καλου-
μένους S^o, ταυλαντίους καλουμένοις B·R·V^o. || 7. ἐκθλίψωσιν B·R·V^o. || ἕως] μέχρις οὗ S·T^o. || 8. ἐκλίπῃ S^o. || ἡμίσεια] ἠδιστα B·R·V^o. ||
9. φασὶν ἔχειν πολυχρόνιον B·R·V^o. || 10. γίνεται T^o. || 11. τινες B·R·V^o. || ἐν] ἐν τῇ T^o. || 12. λέγει B·V^o. || 14. περὶ τὴν θεττ.
T^o. || 16. δὴ om B·R·V^o. || 17. ὡσπερ pr S^o. || 20. τροφῆν S·T^o. || 21. φάσαι προσαγορευῆσθαι B·R·V^o. || 23. μίας B·R·V^o,
μέγας V^o. || 23. τι B·R·V^o. || ὑποκειμένῳ V^o. || 24. νησίῳ T^o. || περὶ B·R·S·V^o. || 25. δὴ om B·R·S·V^o. || τὸς om B·R·V^o. ||
26. δὲ] δὲ καὶ S·T^o. || τῷ om B·R·V^o. || 27. γενέσθαι B·R·V^o. || διὸ δὴ καὶ βασιλεὺς πέσης S^o. || 28. τοῖς αὐτῆ πᾶσι S·T^o.

2. γίνεσθαι, τινὰς] τοὺς S·T^o. || 3. δὲ] δὲ καὶ B^o. || 4. σικελίαν B·R·V^o. || 8. τι om B·R·V^o. || γενέσθαι T^o. || τάρανδος S^o,
τάρανδος T^o. || 9. μεταβάλλει R^o. || τῶν τριχῶν V^o. || 10. εἶναι δὲ διὰ τε τῆτο B·R·T·V^o. || 12. οἷς] ἦς R^o. || χροῖα B·R·V^o. ||
γίνεται B·R·S·T^o. || 13. τὰ μὲν γὰρ S·T^o. || 15. τύπον B·R^o. || 16. ἐλάφῳ S^o. || 22. δ' post ἡμέραν V^o, om B·R·N^o. || καὶ
γὰρ τῆ] τὸ γὰρ S·T^o. || 23. ζωνίῳ K·N^o. || διεφύλαττετο S·T^o. || 24. παρελέσθαι καὶ om B·R^o. || 26. Ἐν — 29. ἀνάπτεσθαι]
haec infra (post c. 177) ponunt K·N·O·U^o, hoc loco S·T^o. || 26. τήλω K·N·O·U^o, τήνω T^o, τιν S^o. || σύγραμμα U^o, σύγραμμα
N^o. || 27. ἔχον om S·T^o. || οὗ] οὗ φασὶ S^o. || πάνυ om K·N·O·U^o. || post βραδίως QK·N·O^o, post ἀνάπτεσθαι (29.) U^o: περὶ
τῶν ἐκ γῆς ἀναφωσμένων πυρῶν. || 28. λεγόμενος S^o. || 29. σπίνος S^o, σπίνος T^o. || 30. τινὰ εἰσπνοήν] τινες γῆν B·K·N·R·V^o. || 31. ἐὰν
K·N^o, ἐ R^o, om B·V^o. || θέλωσιν B·V^o. || ἔλθωσιν, idque ante δ, T^o. || καὶ om N^o.

- ἐν Μηδία καὶ ἐν Ψιττακηνῇ τῆς Περσίδος πυρὰ καίόμενα, τὸ μὲν ἐν Μηδία ὀλίγον, τὸ δ' ἐν Ψιττακηνῇ πολὺ καὶ καθαρὸν τῇ φλογί· διὸ καὶ μαγειρεῖα πρὸς αὐτῷ κατεσκευάσεν ὁ Περσῶν βασιλεὺς. ἄμφω δ' ἐν ὄμαλοις τόποις καὶ ἐκ ἐν ὑψηλοῖς. ταῦτα δὲ καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν 5
- 36 φανερά, τὰ δὲ περὶ Παμφυλίαν νύκτωρ μόνον. φασὶ δὲ καὶ περὶ Ἀιτιανίαν, πρὸς τοῖς ὄροις τῆς Ἀπολλωνιάτιδος, εἶναι τινα πέτραν ἐξ ἧς τὸ μὲν ἀνιὸν πῦρ ἢ φανερόν ἐστιν,
- 37 ἐπειδὴν δὲ ἔλαιον ἐπιχυθῆ ἐπ' αὐτήν, ἐκφλογεῖται. λέγεται δὲ καὶ τὰ ἔξω σπηλαίων Ἡρακλείων καίεσθαι, τὰ μὲν 10 διὰ παντός, τὰ δὲ νύκτωρ μόνον, ὡς ὁ Ἄννωνος περίπλους ἰσορεῖ. καὶ τὸ ἐν Λιπάρᾳ δὲ φανερόν καὶ φλογώδες, οὐ μὴν ἡμέρας, ἀλλὰ νύκτωρ μόνον. εἶναι δὲ καὶ ἐν Πιθηκούσαις φασὶ πυρῶδες μὲν καὶ θερμὸν ἐκτό-
- 38 πως, οὐ μὴν καίόμενον. τὸ δ' ἐν τῇ Λιπάρᾳ ποτὲ καὶ 15 ἐκλιπεῖν φησὶ Ξενοφάνης ἐπ' ἔτη ἑκκαίδεκα, τῷ δὲ ἐβδόμῳ ἐπανελθεῖν. τὸν δ' ἐν τῇ Αἴτνῃ ρύακα οὔτε φλογώδη φασὶν οὔτε συνεχῆ, ἀλλὰ διὰ πολλῶν ἐτῶν γί-
- 39 νεσθαι. λέγεται δὲ καὶ περὶ Λυδίαν ἀναζέσαι πῦρ 40 πάμπληθες, καὶ καίεσθαι ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ. θαυμαστὸν 20 δὲ τὸ ἐν Σικελίᾳ περὶ τὸν ρύακα γινόμενον· τὸ γὰρ πλάτος ἐστὶ τὸ τῆς τῆ πυρὸς ἀναζέσεως τεσσαράκοντα σαδίων,
- 41 τὸ δὲ ὕψος δι' οὗ φέρεται, τριῶν. φασὶ δὲ τὸν ἐν τῇ Θράκῃ λίθον τὸν καλόμενον σπίνον διακοπέντα καίεσθαι, καὶ συντεθέντα πρὸς ἑαυτὸν, ὥσπερ τὴν σμαρίλην, ἔτιως 25 κἀκεῖνον εἰς ἑαυτὸν τεθέντα καὶ ἐπιρραϊνόμενον ὕδατι καίεσθαι. τὸ δ' αὐτὸ ποιεῖν καὶ τὸν μαριέα.
42. Περὶ Φιλίππου τῆς Μακεδονίας εἶναι λέγουσι μέταλλα, ἐξ ὧν τὰ ἐμβαλλόμενα ἀποσύρματα αὐξάνεσθαι φασὶ καὶ
- 43 φύειν χρυσίον, καὶ τοῦτ' εἶναι φανερόν. φασὶ δὲ καὶ ἐν 30 Κύπρῳ περὶ τὸν καλόμενον Τυρρίαν χαλκὸν ὅμοιον γίνε-
- σθαι. κατακόφαντες γάρ, ὡς ἔοικεν, εἰς μικρὰ σπείρουσιν αὐτόν· εἴθ' ὕδατων ἐπιγενομένων αὐξάνεται καὶ ἐξανήσει καὶ ἔτιως συνάγεται. φασὶ δὲ καὶ ἐν Μήλῳ τῇ νήσῳ ἐκ 44 τοῖς ἐξορυσσομένοις τόποις τῆς γῆς πάλιν ἀναπληρώματα γίνεσθαι.
- Περὶ Παιονίαν λέγουσιν, ὅταν συνεχεῖς ὄμβροι γέ- 45 νωνται, εὐρίσκεισθαι περιτηκομένης τῆς γῆς χρυσὸν τὸν καλούμενον ἄπυρον. λέγουσι δ' ἐν τῇ Παιονίᾳ οὕτω χρυσίζειν τὴν γῆν ὥστε πολλὰς εὐρηκεῖναι καὶ ὑπὲρ μνῶν χρυσίσις ὄλην. τῷ δὲ βασιλεῖ τινα φασὶν εὐρύτητα ἀνευγεκεῖν δύο βώλης, τὸν μὲν τρεῖς μνᾶς ἄγοντα, τὸν δὲ πέντε· ἕς φασὶν ἐπὶ τῆς τραπέζης αὐτῷ παρακεῖσθαι, καὶ ἐπ' ἐκείνων πρῶτον, εἴ τι ἐσθίει, ἀπάρχεσθαι. φασὶ δὲ καὶ ἐν 46 Βάκτροις τὸν Ὀζον ποταμὸν καταφέρειν βωλία χρυσοῦ πλήθει πολλὰ, καὶ ἐν Ἰβηρίᾳ δὲ τὸν καλόμενον Θεῖδωρον ποταμὸν ἐκβράσσειν τε πολὺ περὶ τὰ χεῖλη χρυσοῦ, ὁμοίως δὲ καὶ καταφέρειν.
- Λέγουσι δὲ καὶ ἐν Πιερίᾳ τῆς Μακεδονίας ἄσημόν 47 τι χρυσίον κατορωρυγμένον ὑπὸ τῶν ἀρχαίων βασιλείων, χασμάτων τεττάρων ὄντων, ἐξ ἑνὸς αὐτῶν ἀναφῦναι χρυσίον τὸ μέγεθος σπιθαμιαῖον. λέγεται δὲ ἰδιαίτᾳ- 48 την εἶναι γένεσιν σιδήρου τοῦ Καλυβικοῦ καὶ τοῦ Ἀμισμοῦ. συμφύεται γάρ, ὡς γε λέγουσιν, ἐκ τῆς ἄμμου τῆς καταφερομένης ἐκ τῶν ποταμῶν. ταύτην δ' οἱ μὲν ἀπλῶς φασὶ πλύναντας καμινεῖν, οἱ δὲ τὴν ὑπόστασιν τὴν γενομένην ἐκ τῆς πλύσεως πολλακίς πλυθεῖσαν συγκαίειν, παρεμβάλλειν δὲ τὸν πυρίμαχον καλούμενον λίθον· εἶναι δ' ἐν τῇ χώρᾳ πολὺν. ἔτι δ' ὁ σίδηρος πολὺ τῶν ἄλλων γίνεται καλλίων. εἰ δὲ μὴ ἐν 49 μίᾳ καμίνῳ ἐκαίετο, ἔδεν ἂν, ὡς ἔοικε, διέφερε τάργγυρις. μόνον δὲ φασὶν αὐτὸν ἀνίωτον εἶναι, ἢ πολὺν δὲ γίνεσθαι.

1. μηδεία *K^oN^o*. || 1 et 2. ψιττακῆ *K^oN^o*, ψιττακίη *B^oR^oS^oT^oV^o*. || 2. τὰ — τὰ *B^oR^oV^o*. || ἐν τῇ ψ. *K^o*. || 3. αὐτὸ *S^oT^o*. || 4. ὄμαλοις καὶ ἐκ ἐν ὑψηλοῖς τόποις *S^oT^o*, ὄμαλοις τόποις καὶ ἐκ ἐν ἀνωμάλοις ceteri. || 5. ταῦτα δὲ καὶ om *S^oT^o*, καὶ om *B^oR^o*. || 7. καὶ om *K^oN^oT^o*. || ἀπολλωνιάδος *N^o*. || 9. καὶ τὰ ἔξω δὲ, omisso λέγεται, *T^o* δὲ om *S^o*. || 11. τὰ δὲ] πάλιν δὲ *N^o*. || ὁ om *B^oR^oT^o*. || 12. λιπάρῳ *rc T^o*. || 13. νυκτὸς *B^oK^oN^oR^o*. || 14. πηλοῦσιν *N^o*. || 15. μέτροι *S^oT^o*. || τῆ om *S^o*. || 16. ἐκλιπεῖν *B^oK^oN^oR^oS^o*. || ξενοφάνης φησὶν *S^oT^o*. || ἐπ' om *B^oK^oN^oR^o*. || 17. τὸ *B^oR^o*. || ἐν τῇ om *T^o*, τῆ om *S^o*. || 18. αἰτιῶν *B^oR^o*. || 19. ἀπαφέρεισθαι *B^oK^oN^oR^o*. || 20. θαυμαστότατον *B^oK^oN^oR^o*. || 21. τὸν *T^o*, omisso mox περὶ τὸν. || ρύακα *T^o*, ρύακον *B^oR^o*. || γινόμενον *B^oN^oR^oT^o*. || 22. ἀναζεύξεως *N^o*. || 23. δι' om *B^oR^o*. || 25. σμαρίλην *B^oN^oR^oS^oT^o*. || 26. τίθητα *S^o*. || 27. τὸ δ' αὐτὸ om *T^o*. || μαριάν *B^oN^oR^o*. || 28. τὰς ἐν μακεδονία *S^oT^o*. || 29. αὐξάνεσθαι φασὶν ἀποσύρματα *S^o*. || 30. δὲ om *B^oN^oR^oS^o*. || 31. λεγόμενον *B^oR^o*. || τυρίαν *N^o*.

2. ἐξανήσει] ἀνέται *B^oR^o*. || 3. καὶ ἔτιως συνάγεται om *T^o*. || 4. πάλιν om *S^o*. || ἀναπληρώμα *T^o*. || 6. συνεχεῖς εἰ ὄμβροι *B^oR^o*. || γινονται *B^o*, γίνονται *R^o*. || 9. ὑπὲρ τὴν μνῶν *B^oN^oR^oS^o*. || 10. τινα om *B^oN^oR^oS^o*, qui mox εὐρύτητας. || 11. μῶβης *B^o*. || 12. αὐτῷ om *T^o*. || 13. ἀπάρχεσθαι *B^oR^o*. || 14. ὦζον *R^oS^oT^o*, τόξον (omisso τὸν) *N^o*. || χρυσία *B^oR^oT^o*. || 15. πλήθος *N^o*, om *B^oR^oT^o*. || 16. ἐκβράσσειν *T^o*. || 18. λέγεται *B^oR^oT^o*. || 21. ἰδιαίτην *B^oR^oS^oT^o*. || 22. Ἀμισμῷ] ἄσημου μουσινῷ *T^o*, ἀσιμίου μησηνοῦ *B^oR^o*. || 25. πλύναντας *Sylburgius*: codices πλύναντες. || καὶ μινεῖν *B^oR^o*. || 26. τῆς γινόμενης *S^o*. || πλύσεως *B^oR^o*, φύσεως *S^o*. || 27. παρεμβάλλειν *B^o*. || δὲ τῷ πυρὶ μάχον *S^o*. || 30. ἐκαίετο *B^oR^oS^o*. || ἀργύριον *S^o*. || 31. εἶναι om *B^oN^oR^oT^o*.

49 Φασί δὲ καὶ ἐν Ἰνδοῖς τὸν χαλκὸν ἔτῳ εἶναι λαμ-
πρὸν καὶ καθαρὸν καὶ ἀνίωτον, ὥστε μὴ διαγιγνώσκεισθαι τῇ
χρῶσιν πρὸς τὸν χρυσόν, ἀλλ' ἐν τοῖς Δαρείου ποτηρίοις
βατιακάς εἶναι τινὰς καὶ πλείους, ἃς εἰ μὴ τῇ ὀσμῇ, ἄλ-
λως οὐκ ἦν διαγιγνώσκειν πότερόν εἰσι χαλκαὶ ἢ χρυσαί.

50 Τὸν κασσίτερον τὸν Κελτικὸν τήκεσθαι φασὶ πολὺ
τάχιον μολύβδου. σημεῖον δὲ τῆς εὐτηξίας, ὅτι τήκεσθαι
δοκεῖ καὶ ἐν τῷ ὕδατι· χρωῖζει γοῦν, ὡς ἔοικε, ταχύ.
τήκεται δὲ καὶ ἐν τοῖς ψυχραῖς, ὅταν γένηται πάγη, ἐγ-
κατακλειομένου ἐντός, ὡς φασί, καὶ συνωθουμένου τοῦ
θερμοῦ τῷ ἐνυπάρχοντος αὐτῷ διὰ τὴν ἀσθένειαν.

51 Ἐν τῷ Πανθίῳ ἐστὶν ἐλαία, καλεῖται δὲ καλλιζέφα-
νος· ταύτης πάντα τὰ φύλλα ταῖς λοιπαῖς ἐλαίαις ἐναντία
πέφυκεν· ἔξω γὰρ ἀλλ' ἐκ ἐντός ἔχει τὰ χλωρά. ἀφήσῃ
τε τὰς πτόρθους ὡς περὶ ἢ μύρτος εἰς τὰς σεφάνους συμ-
μέτρως. ἀπὸ ταύτης φυτὸν λαβῶν ὁ Ἡρακλῆς ἐφύτευσε
Ἰολυμπίασιν, ἀφ' ἧς οἱ ζέφανοι τοῖς ἀθληταῖς δίδονται.
ἔσι δὲ αὕτη παρὰ τὸν Ἰλιστὸν ποταμὸν, σαδίους ἐξήκον-
τα τοῦ ποταμοῦ ἀπέχουσα· περιωκοδόμηται δὲ, καὶ ζη-
μία μεγάλη τῷ θιγόντι αὐτῆς ἐξίν. ἀπὸ ταύτης δὲ τὸ
φυτὸν λαβόντες ἐφύτευσαν Ἡλείοι ἐν Ἰολυμπίᾳ, καὶ τὰς
σεφάνους ἀπ' αὐτῆς ἔδωκαν.

52 Ἐν τοῖς περὶ Λυδίας μετάλλοις τοῖς περὶ Πέργαμον,
ἃ δὴ καὶ Κροῖστος εἰργάσατο, πολέμου τινὸς γενομένου
κατέφυγον οἱ ἐργαζόμενοι ἐπ' αὐτά, τῷ δὲ σομῆ ἐποικο-
δομηθέντος ἀπεπνίγησαν· καὶ ὑσερον χράνῳ πολλῶ τῶν
μετάλλων ἀνακαθάρθεντων εὐρέθη οἷς ἐχρῶντο ἀγγείοις
πρὸς τὰς ὑπὸ χεῖρα χρείας ἀπολελιθωμένα, οἷον ἀμφορεῖς
καὶ τὰ τοιαύτοτροπα. ταῦτα δὴ πεπληρωμένα ἔτι τινὸς ἔτυ-
χον ὑγρῷ ἐλελιθωτο, καὶ προσέτι τὰ ὅσα τῶν ἀνθρώπων.

53 Ἐν τῇ Ἀσκανίᾳ λίμνῃ ἔτῳ νιτρῶδες ἐστὶ τὸ ὕδωρ ὡς
τὰ ἱμάτια οὐδενὸς ἑτέρου ῥύμματος προσδεῖσθαι· καὶ

54 πλείω χρόνον ἐν τῷ ὕδατι εἴση τις, διαπίπτει. περὶ τὴν
Ἀσκανίαν λίμνην Πυθόπολις ἐστὶ κώμη ἀπέχουσα Κίως ὡς
σαδίους ἑκατὸν εἰκοσι, ἐν ἧ τοῦ χιμῶνος ἀναζηραίνεται 35

πάντα τὰ φρέατα ὥστε μὴ ἐνδέχεσθαι βάψαι τὸ ἀγ-
γεῖον, τῷ δὲ θέρουσ πληρῆται ἕως τῷ ζώματος.

Ὁ κορθμὸς ὁ μεταξὺ Σικελίας καὶ Ἰταλίας αὐξεται 55
καὶ φθίνει ἅμα τῷ σεληνίῳ. καὶ διότι ἐπὶ τῆς ὁδῷ τῆς 56
5 εἰς Συρακίους κρήνη ἐστὶν ἐν λειμῶνι ἕτε μεγάλη ἕτε ὕδωρ
ἔχουσα πολὺ· συναπαντήσαντος δὲ εἰς τὸν τόπον ὄχλου
πολλῷ παρέσχεον ὕδωρ ἀφθονον. ἔστι δὲ καὶ κρήνη τις 57
ἐν Παλικαῖς τῆς Σικελίας, ὡς δεκάκλιον· αὕτη δ' ἀναρ-
ρίπτει ὕδωρ εἰς ὕψος ἕξ πήχεις, ὡς ἐπὶ τῶν ἰδόντων νο-
μίζεσθαι κατακλυσθήσεσθαι τὸ πεδίον· καὶ πάλιν εἰς ταύ-
τὸ καθίσταται. ἔστι δὲ καὶ ὄρκος, ὃς ἅγιος αὐτόθι δοκεῖ
εἶναι· ὅσα γὰρ ὄμνυσι τις, γράψας εἰς πινακίδιον ἐμβάλ-
λει εἰς τὸ ὕδωρ. εἰ μὲν ἔν εὐορκῇ, ἐπιπολάζει τὸ πινα-
κίδιον· εἰ δὲ μὴ εὐορκῇ, τὸ μὲν πινακίδιον βαρὺ γενό-
μενον ἀφανίζεσθαι φασὶ, τὸν δ' ἄνθρωπον πύμπρασθαι.
διὸ δὴ λαμβάνειν τὸν ἱερέα παρ' αὐτῷ ἐγγύας ὑπὲρ τοῦ
καθαίρειν τινὰ τὸ ἱερόν.

Δημόνησος ἡ Καρχηδονίων νῆσος ἀπὸ Δημονήσος τοῦ 58
πρώτου ἐργασαμένου τὴν ἐκωνυμίαν εἰληφεν· ἔχει δ' ὁ
τόπος κυανοῦ τὸ μέταλλον καὶ χρυσοκόλλης. ταύτης δ' ἡ
καλλίστη πρὸς χρυσίον εὐρίσκει τιμῆν· καὶ γὰρ φάρμακον
ὀφθαλμῶν ἐστίν. ἔστι δὲ αὐτόθι χαλκὸς κολυμβητῆς ἐν
δυοῖν ὄργυιαῖς τῆς θαλάσσης· ὅθεν ὁ ἐν Σικυωνίᾳ ἐστὶν ἀν-
δριάς ἐν τῷ ἀρχαίῳ νεῷ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἐν Φενεῷ οἱ
ὀρείχαλκοι καλούμενοι. ἐπιγέγραπται δ' αὐτοῖς “Ἡρακλῆς
Ἀμφιτρυῶνος Ἡλίου ἐλὼν ἀνέθηκεν.” αἰρεῖ δὲ τὴν Ἡλίου
ἠγγεμένης κατὰ χρῆσμον γυναικός, ἧς τὸν πατέρα Αὐγείαν
ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ τὸν χαλκὸν ὀρύττοντες ἐξυδερκέστατοι
γίνονται, καὶ οἱ βλεφαρίδας μὴ ἔχοντες φύνησι· παρὸ καὶ
30 οἱ ἰατροὶ τῷ ἄνθρωπῳ τῷ χαλκῷ καὶ τῇ τέφρᾳ τῆ Φρυγίας χρῶνται
πρὸς τὰς ὀφθαλμούς. ἔστι δὲ αὐτόθι σπῆλαιον ὃ καλεῖται 59
γλαφυρόν· ἐν δὲ τῷ κίονος πεπήγασιν ἀπὸ τινῶν σαλα-
γμῶν. ἀποδηλοῖ δὲ τῷτο ἐν τῇ συναγωγῇ τῇ πρὸς τὸ ἔδα-
φος· ἔστι γὰρ ταύτη σενώτατον.

Ἐκ τῷ ζεύγος δὲ τῶν ἀετῶν θάτερον τῶν ἐγγόνων 60

2. ὡς B·R·T°. || 4. βατιακάς γε S°, βατιατικὰς B·R·T°. || 6. κασίτερον B°. || 7. μολύβδου B·R·T°. || 9. ὅτι B·R°, ὅτι T°. || γένοιο T°. || εἰ κατακλειομένου S°. || 13. ταύτης δὲ πάντα T°. || 14. ἀλλ'·om T°. || 15. πρὸς N°. || συμμέτρως B·S°, σύμμετρον N°. || 16. ταύτης δὲ φ. S·T°. || 20. θιγόντι S. || ταύτης B·N·R·S°. || 21. ἠλείοι ἐφύτευσαν S°. || 24. γενομένου N°. || 27. ἀνακαθάρθεντων T°. || 28. ἀπολελιθωμένου (οἷς supra ου) N°. || ἀμφορεῖς B·R°. || 29. δὲ S°. || 32. ῥύματος B·N·R·T°. || 33. διαπίπτει S°. || 34. μύθηπολις B·R·T°. || κίων N°. || 35. ἀναζηραίνεσθαι codices.

3. καὶ τῆς Ἰταλίας B·R°. || 8. παλικίους R·R°, παλικίους T°. || ἀναρρίπτει S°. || 10. πέδον S°. || 12. ὄμνυσι B·R°, γράμμασι T°. || 14. πινακίδιον N°. || βαρὺ γενομένου om pr·S°. || 15. καὶ πύμπρασθαι τὸν ἄνθρωπον γε S°. || 16. ἐγγύας N·T°. || 18. δημόνησος et ποικ·δημοτήσος B·R°. || 20. κυανοῦ N·R·T°, κυανῶν B°. || ταύτη B·R·T°. || 21. τιμῆν τις B·R·T°. || 22. κολυμβητῆς S°. || 23. δυοῖν T°. || θαλάττης N°. || ὁ om N°. || 24. νεῷ B·R·T°. || 25. ἠρακλῆς δ' ἀμφ. R·T°. || 26. ἐλεῖν B°, ἐλὼν R°. || 28. ἀπέκτειναν B·R°. || 31. δὲ γὰρ B·N·R·T°. || 32. κίονος interpres: codices κίονος. || 33. ἀναγωγῇ B·R·T°. || 34. σενώτατον B·R°, σεργότατον N·T°. || 35. ἀετῶν B·R·T°.

- άλιαίετος γίνεται παραλλάξ, ἕως ἂν σύζυγα γένηται. ἐκ δὲ ἀλιαίετων φήνη γίνεται, ἐκ δὲ τῶν περκνοὶ καὶ γυ-
 πες· ἔτοι δ' ἐκέτι διορίζουσι περὶ τῶν γυπας, ἀλλὰ γεν-
 νῶσι τὸς μεγάλους γυπας· ἔτοι δ' εἰσὶν ἄγονοι. σημειῶν
 δὲ τῶν, διότι νεοττιαν ἕδεις ἑώρακε γυπὸς μεγάλου.
51. Θαυμασὸν δὲ τί φασι ἐν Ἰνδοῖς περὶ τὸν ἐκεῖ μό-
 λυβδὸν συμβαίνειν· ὅταν γὰρ τακεῖς εἰς ὕδωρ καταχυθῆ
 ψυχρὸν, ἐκπηδᾶν ἐκ τῆ ὕδατος.
52. Φασὶ τὸν Μοσσύνοικον χαλκὸν λαμπρότατον καὶ λευ-
 κότατον εἶναι, ἢ παραμιγνυμένον αὐτῷ κασσιτέρου, ἀλλὰ
 γῆς τινὸς αὐτῷ γνομένης καὶ συνεφομένης αὐτῷ. λέγουσι
 δὲ τὸν εὐρόντα τὴν κράσιν μηδένα διδάξαι· διὸ τὰ προγε-
 γονότα ἐν τοῖς τόποις χαλκώματα διάφορα, τὰ δ' ἐπιγι-
 γνόμενα οὐκέτι.
53. Ἐν τῷ Πόντῳ λέγουσι τῷ χειμῶνος τῶν ὀρέων τινὰ
 εὐρίσκεσθαι φωλεύοντα, οὔτε ἀφοδεύοντα, οὔτε δὲ ὅταν
 τὰ πτερὰ αὐτῶν τίλλωσιν, αἰσθάνεσθαι, ἕτε ὅταν ἐπὶ τὸν
 ἄβελίσκον ἀναπαρῆ, ἀλλ' ὅταν ὑπὸ τῆ πυρὸς διακαυθῆ.
 πολλὰς δὲ καὶ τῶν ἰχθύων λέγουσι περικοπέτας καὶ πε-
 ριτμηθέντας μὴ αἰσθάνεσθαι, ἀλλ' ὅταν ὑπὸ τῆ πυρὸς δια-
 θερμανθῶσιν.
54. Ἡ μέλιττα δοκεῖ τὰς τροπὰς σημαίνειν τῷ ἐπὶ τὰ
 ἔργα βαδίζειν, ὥ καὶ οἱ μελιττοπόλοι σημειῶν χρῶνται·
 ἡρεμία γὰρ αὐτῶν γίνεται. δοκῶσι δὲ καὶ οἱ τέττιγες
 ἄδειν μετὰ τροπὰς.
55. Φασὶ δὲ καὶ τὸν ἐχθὸν ἄσιτον διαμένειν ἄχρι ἐνιαυτοῦ.
56. Τὸν δὲ γαλεώτην, ὅταν ἐκδύσῃται τὸ δέρμα, καθά-
 περ οἱ ὄφεις, ἐπιστραφέντα καταπίνειν· τηρεῖσθαι γὰρ ὑπὸ
 τῶν ἰατρῶν διὰ τὸ χρήσιμον εἶναι τοῖς ἐπιληπτικοῖς.
57. Λέγουσι δὲ καὶ τὸ τῆς ἄρκτε ζέαρ, ὅταν διαπεπηγὸς
 ᾖ, διὰ τὸν χειμῶνα, καθ' ὃν ἂν χρόνον ἐκεῖνη φωλεύη,
 αὐξάνεσθαι καὶ ὑπεραίρειν τὰ ἀγγεῖα ἐν οἷς ἂν ᾖ.
58. Ἐν Κυρῆνῃ φασὶ τοὺς ὄντας βατράχους ἀφώνους τὸ
 παράπαν εἶναι. καὶ ἐν Μακεδονίᾳ ἐν τῇ τῶν Ἡμαθιωτῶν
 χώρα τοὺς σὺς εἶναι μώνυχας.
- Ἐν Καππαδοκίᾳ φασὶ ἡμίονους εἶναι γονίμους καὶ
 ἐν Κρήτῃ αἰγείρους καρποφόρους.
- Φασὶ δὲ καὶ ἐν Σερίφῳ τοὺς βατράχους ἐκ ἄδειν·
 εἰς ἄλλον τόπον μετενεχθῶσιν, ἄδειν.
- Ἐν Ἰνδοῖς ἐν τῷ Κέρατι καλουμένῳ ἰχθυῖδιά φασὶ
 γίνεσθαι ἂ ἐν τῷ ξηρῷ πλανᾶται καὶ πάλιν ἀποτρέχει
 εἰς τὸν ποταμὸν. φασὶ δὲ καὶ περὶ Βαβυλωνῶν τινες ἰχ-
 θύας τινὰς μένειν ἐν ταῖς τρώγλαις ταῖς ἐχέσαις ὑγρότητα
 ξηραίνοντες τῷ ποταμῷ· τότε ἐξιώντας ἐπὶ τὰς ἄλλως νέμε-
 σθαι, καὶ βαδίζειν ἐπὶ τῶν πτερυγῶν, καὶ ἀνακινεῖν τὴν ἕραν·
 καὶ ὅταν διώκωνται, φεύγειν καὶ εἰσδύντας ἀντιπροσώπως
 ἴσασθαι· πολλάκις γὰρ προσίεναι τινὰς καὶ ἐρεθίζειν. ἔχουσι
 δὲ τὴν κεφαλὴν ὁμοίαν βατράχῳ θαλαττίῳ, τὸ δὲ ἄλλο
 σῶμα κωβιῶ, βραγχία δὲ ὡσπερ καὶ οἱ ἄλλοι ἰχθύες.
- Ἐν Ἡρακλείᾳ δὲ τῇ ἐν τῷ Πόντῳ καὶ ἐν Ῥηγίῳ
 γίνεσθαι φασὶ ὀρνυκτὲς ἰχθύς, τούτους δὲ μάλις κατὰ τὰ
 ποτάμια καὶ τὰ ἐνδρα χωρία. συμβαίνειν δὲ ποτε ἀνα-
 ξηραίνοντων τῶν χωρίων κατὰ τινὰς χρόνους συσέλλεσθαι
 κατὰ γῆς, εἴτα μᾶλλον ἀναξηραίνοντες διώκοντας τὴν ὑγρό-
 τητα διεσθαι εἰς τὴν ὕλην, εἴτα ξηραίνοντες διαμένειν ἐν
 τῇ ἰμάδι, ὡσπερ τὰ ἐν ταῖς φωλεαῖς διαρκεῖν. ὅταν
 δὲ ἀνασκάπτωνται πρὶν ἢ τὰ ὕδατα ἐπιγενέσθαι, τότε
 κινεῖσθαι. φασὶ δὲ καὶ περὶ Παφλαγονίαν τὸς ὀρνυκτὲς
 γίνεσθαι ἰχθύς κατὰ βάθος, τούτους δὲ τῇ ἀρετῇ ἀγαθοῦς,
 οὔτε ὑδάτων φανερῶν πλησίον ὄντων ἕτε ποταμῶν ἐπιρ-
 ρεόντων, ἀλλ' αὐτῆς ζωογονούσης τῆς γῆς.
- Τὰς ἐν Ἡπειρῷ ἐλάφους κατορύττειν φασὶ τὸ δεξιὸν
 κέρα, ὅταν ἀποβάλλωσι, καὶ εἶναι πρὸς πολλὰ χρήσιμον.
 καὶ τὴν λύγκα δὲ φασὶ τὸ οὖρον κατακαλύπτειν διὰ τὸ
 πρὸς ἄλλα τε χρήσιμον εἶναι καὶ τὰς σφραγίδας. φασὶ
 δὲ καὶ τὴν φώκην ἐξεμεῖν τὴν πυτίαν, ὅταν ἀλίσκηται·
 εἶναι δὲ φαρμακῶδες καὶ τοῖς ἐπιληπτοῖς χρήσιμον.
- Λέγεται δὲ περὶ τὴν Ἰταλίαν ἐν τῷ Κιρκαιῷ ὄρει
 φάρμακόν τι φύεσθαι θανάσιμον, ὃ τοιαύτην ἔχει τὴν
 δύναμιν ὡς, ἂν προσρανθῆ τινὶ παραχρῆμα πίπτει ποιεῖ

2. τῶν οἱ π. B·R·S·T·. || περκνοὶ S·. || καὶ om N·S·. || 4. γυπὸς B·. || ἔτοι δ' || ὡπερ S·. || 5. νεοττιαν B·R·. || μεγά-
 λην N·. || 6. φασὶ || τὰ B·. || μόλυβδον B·R·. || 7. συμβαίνει S·T·. || καταχεῖθι S·, κατασχεῖθι B·R·. || 9. χαλκὸν || λάκκον B·R·. ||
 11. αὐτῷ S·. || 16. φωλεύοντα om B·R·. || οὔτε δὲ B·R·S·. || ἀφοδεύοντα οὔτε δὲ om S·. || ὅτε N·S·, ὅνα B·R·. || 18. ἀλλ' || καὶ
 N·. || 19. τῶν om N·. || 20. θερμανθῶσιν B·R·S·T·. || 22. μέλιτα N·. || 23. μελιττοπόλοι B·, μελιττοπόλαι N·. || 26. ἄχρις
 N·T·. || 28. τηρεῖται T·, τηρεῖ B·. || 30. ἄρκτε N·. || 31. ἐκεῖνη φωλεύη αὐξάνεσθαι N·. || 35. τοὺς ὄντες σὺς N·. || μώνυχας B·.

3. φασὶ — 7. ποταμὸν om B·R·T·. || 6. ἀποτρέχει S·. || 7. ἰχθυῖδιά τινα B·R·N·T·. || 9. τῷ || δὲ τῷ S·. || 11. ἀντιπροσώπων
 B·R·, ἀντιπροσώπου N·. || 15. ζυγίω N·. || 16. ἰχθύας, τούτους μάλις B·R·T·. || 17. ποτε κατὰ τῶν τῶν τόπον ἀναξ. S·. || 28.
 ἀποβάλλωσι B·. || 29. καὶ τὴν — 30. σφραγίδας post 32. χρήσιμον B·N·R·T·. || 29. λύγκα B·R·T·, λύγγα N·, λαρύγγα S·. || κα-
 λυπτειν N·. || 30. χρήσιμον S·. || 31. φώκη R·. || πυτίαν B·R·T·. || 32. ἐπιληπτικοῖς N·. || 33. κιρκαιῷ B·R·. || 35. παραρῆ τι
 παραυτίκα πίπτει ποιεῖν B·R·.

- καὶ τὰς τρίχας τὰς ἐν τῷ σώματι ἀπομαδᾶν, καὶ τὸ σύνολον τοῦ σώματος διαρρεῖν τὰ μέλη, ὡς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος εἶναι τῶν ἀπολλυμένων ἐλευσίνην. τὶτο δὲ φασὶ μέλλοντας δίδοιαι Κλεωνύμῳ τῷ Σπαρτιάτῳ Ἀύλον τὸν Πευκέστιον καὶ Γάϊον φωραθῆναι, καὶ ἐξετασθέντας ὑπὸ Ταραντίνων θανατωθῆναι.
- 79 Ἐν τῇ Διομηδεῖα νήσῳ, ἣ κεῖται ἐν τῷ Ἀδρίᾳ, φασὶν ἱερὸν τι εἶναι τῷ Διομήδῃ θαυμασόν τε καὶ ἅγιον, περὶ δὲ τὸ ἱερὸν κύκλῳ περικαθῆσθαι ὄρνιθας μεγάλας τοῖς μεγέθεσι, καὶ ῥύγχῃ ἔχοντας μεγάλα καὶ σκληρά. τέτυς λέγουσιν, ἐὰν μὲν Ἕλληνας ἀποβαίνουσιν εἰς τὸν τόπον, ἡσυχίαν ἔχειν, ἐὰν δὲ τῶν βαρβάρων τινὲς τῶν περιόικων, ἀνίπτασθαι καὶ αἰωρημένους καταράσσειν αὐτοὺς εἰς τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ τοῖς ῥύγχῃσι τιτρώσκοντας ἀποκτείνειν. μυθεύεται δὲ τέτυς γενέσθαι ἐκ τῶν ἐταίρων τῶν τοῦ Διομήδῃ, ναυαγησάντων μὲν αὐτῶν περὶ τὴν νῆσον, τῷ δὲ Διομήδῃ δουλοφονηθέντος ὑπὸ τοῦ Αἰνείου τοῦ τότε βασιλέως τῶν τόπων ἐκείνων γενομένου.
- 80 Παρὰ τοῖς Ὀμβρικοῖς φασὶ τὰ βοσκήματα τίττειν τρεῖς τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ τὸς καρπὸς αὐτοῖς τὴν γῆν πολλαπλασίους ἀνίσθαι τῶν καταβαλλομένων· εἶναι δὲ καὶ τὰς γυναῖκας πολυγόνους καὶ σπανίως ἐν τίττειν, τὰς δὲ πλείστας δύο καὶ τρία.
- 81 Ἐν ταῖς Ἠλεκτρῖσι νήσοις, αἱ κεῖνται ἐν τῷ μυχῶ τοῦ Ἀδρίᾳ, φασὶν εἶναι δύο ἀνδριάντας ἀνακειμένους, τὸν μὲν κασσιτέριον τὸν δὲ χαλκοῦν, εἰργασμένους τὸν ἀρχαῖον τρόπον. λέγεται δὲ τούτους Δαιδάλου εἶναι ἔργα, ὑπόμνημα τῶν πάλαι, ὅτε Μίνω φεύγων ἐκ Σικελίας καὶ Κρήτης εἰς τούτους τοὺς τόπους παρέβαλε. ταύτας δὲ τὰς νήσους φασὶ προκεχωκέναι τὸν Ἡριδανὸν ποταμῖον. ἔξι δὲ καὶ λίμνη, ὡς ἔοικε, πλησίον τοῦ ποταμοῦ, ὕδωρ ἔχουσα θερμόν· ὁσμη δ' ἀπ' αὐτῆς βαρεῖα καὶ χαλεπὴ ἀποπνεῖ, καὶ ὅτε ζῶον ὕδεν πίει ἐξ αὐτῆς ὅτε ὄρνεον ὑπερίπταται, ἀλλὰ πίπτει καὶ ἀποθνήσκει. ἔχει δὲ τὸν μὲν κύκλον
- σαδίων διακοσίων, τὸ δὲ εὖρος ὡς δέκα. μυθεύουσι δὲ οἱ ἐγχώριοι Φαέθοντα κεραυνωθέντα πεσεῖν εἰς ταύτην τὴν λίμνην. εἶναι δ' ἐν αὐτῇ αἰγείρους πολλὰς, ἐξ ὧν ἐκπίπτειν τὸ καλούμενον ἤλεκτρον. τῆτο δὲ λέγουσιν ὅμοιον εἶναι κόμμι, ἀποσκληρύνεσθαι δὲ ὡσανεὶ λίθον, καὶ συλλεγόμενον ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων διαφέρεσθαι εἰς τὴς Ἕλληνας. εἰς ταύτας οὖν τὰς νήσους Δαιδάλον φασὶν ἐλθεῖν, καὶ κατασχόντα αὐτὰς ἀναθεῖναι ἐν μιᾷ αὐτῶν τὴν αὐτῷ εἰκόνα, καὶ τὴν τῷ υἱῷ Ἰκάρῳ ἐν τῇ ἐτέρα. ὕσπερον δ' ἐκπλευσάντων ἐπ' αὐτοὺς Πελασγῶν τῶν ἐκπεσόντων ἐξ Ἀργυρῶν φυγεῖν τὸν Δαίδαλον, καὶ ἀφικέσθαι εἰς Ἰκαρον τὴν νῆσον.
- Ἐν τῇ Σικελίᾳ περὶ τὴν καλυμένην Ἐνναν σπήλαιόν 82 τι λέγεται εἶναι, περὶ ὃ κύκλῳ πεφυκέναι φασὶ τῶν τε ἄλλων ἀνθέων πλήθος ἀνὰ πᾶσαν ὥραν, πολὺ δὲ μάλιστα τῶν ἰων ἀπέραντόν τινα τόπον συμπεπληρωσθαι, ἃ τὴν σύνεγγυς χώραν εὐωδίας πληροῖ, ὡς τοὺς κυνηγῆντας, τῶν κυνῶν κρατεμένων ὑπὸ τῆς ὀσμῆς, ἐξαδυνατεῖν τοὺς λαγῶς ἰχνεύειν. διὰ δὲ τούτου τῷ χάσματος ἀσυμφανῆς ἐξίν ὑπόνομος, καθ' ὃν φασὶ τὴν ἀρκαγὴν ποιήσασθαι τὸν Πλούτωνα τῆς Κόρης. εὐρίσκεσθαι δὲ φασὶν ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ πυροὺς οὔτε τοῖς ἐγχωρίοις ὁμοίως οἷς χρῶνται οὔτε ἄλλοις ἐπεισάκτοις, ἀλλ' ἰδιότητά τινα μεγάλην ἔχοντας. καὶ τούτῳ σημειῖνται τὸ πρῶτως παρ' αὐτοῖς φανῆναι πύρινον καρπὸν. ὅθεν καὶ τῆς Δήμητρος ἀντιστοιχοῦνται, φάμενοι παρ' αὐτοῖς τὴν θεὸν γεγονέναι.
- Ἐν Κρήτῃ λύκας καὶ ἄρκτους τοὺς τ' ἔχεις, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ παραπλήσια τούτοις θηρία οὐ φασὶ γίνεσθαι διὰ τὸ τὸν Δία γενέσθαι ἐν αὐτῇ.
- Ἐν τῇ θαλάσῃ τῇ ἐξ Ἑρακλείων σπηλιῶν φασὶν 84 ὑπὸ Καρχηδονίων νῆσον εὐρεθῆναι ἐρήμην, ἔχουσαν ὕλην τε παντοδαπὴν καὶ ποταμοὺς πλωτοὺς, καὶ τοῖς λοιποῖς καρποῖς θαυμασῆν, ἀπέχουσαν δὲ πλειόνων ἡμερῶν πλῆν· ἐν τῇ ἐπιμισγομένῳ τῶν Καρχηδονίων πολλάκις διὰ τὴν εὐ-

1. ἀπομαδῆν S°. || 2. διαρρεῖν S°. || 3. ἐλευσίνην B°R°. || 5. ἄρον rc S°, παῦλον B°R°T°. || πευκέστιον S°. || ἐξετασθ.] ἀνασθέντας N°. || 7. διομηδεῖα N°. || 8. τε] τι B°N°R°. || 9. μεγάλας N°. || ῥύγχῃ ἔχοντας μεγάλην καὶ σκληράν N°. || 11. πότις B°R°. || 12. αἰρομένης B°R°. || 15. τῶν ante τοῦ om B°R°T°. || 16. δὲ om S°. || 17. αἰνείου S°. || 20. τρεῖς ante 19. τίττειν B°R°, om N°. || 22. σπανίως pr S°. || 25. ἀδρία N°S°, ἀδρίᾳ B°. || 28. ὅτι S°. || μίνως B°R°. || φυγῶν ἐκ τῆς σ. S°. || 30. προσκεχωκέναι S°. || ἔτι δὲ καὶ S°, ἔτι δὲ B°R°T°. || 31. ποταμοῦ καὶ ὕδωρ N°. || 32. χαλεπὸν N°. || 33. ἀπ' pr N°. || 34. ἔχει] ἔτι rc S°.

1. τριακοσίων S°. || ἔως B°R°, ὡσαύτ' S°. || μυθεύουσι R°. || δὲ καὶ οἱ S°. || 3. αὐτῷ S°. || 4. τῆτο] οἱ B°N°R°. || 5. ἀποσκληρῶν διὰ τὸ ἀποσκληρῶν B°N°R°. || 7. φασὶν B°. || 8. ἀναθεῖναι B°R°. || 9. κάρῳ B°. || ἐν τῇ ἐτέρα om B°N°R°S°. || 10. ἐπ' αὐτοὺς om B°N°R°. || πελασγῶν τῶν ἐκπεσόντων om N°. || 13. ἐν τῇ καλυμένῃ N°R°, τῇ καλυμένῃ B°. || ἔναι rc S°, αἴτις B°N°R°. || 14. ὅ] δὲ S°. || 18. κενῶν B°R°. || 21. δὲ om N°. || 23. ἐπισάκτοις B°. || 24. τοῦτο B°. || τῷ B°R° et rc N°. || 25. τῆς om N°. || δήμητρος] δη B°R°. || 27. τοῖς τ'] οὗτ' N°. || 29. τὸ om B°. || 31. ἐρημοί S°. || 32. παντοδαπῇ B°R°. || 33. θαυμασόν B°R°. || πλῆν om B°N°R°. || 34. πλειόνους B°N°R°.

δαιμονίαν, ἐνίαν γε μὴν καὶ οἰκόντων, τοὺς προεσώτας τῶν Καρχηδονίων ἀπέπασθαι θανάτῳ ζημιῶν τοὺς εἰς αὐτὴν πλευσσομένους, καὶ τὰς ἐνοικόντας πάντας ἀφανίσαι, ἵνα μὴ διαγγέλλωσι, μηδὲ πλῆθος συσραφέν ἐπ' αὐτῶν ἐπὶ τὴν νῆσον κυρίας τύχῃ καὶ τὴν τῶν Καρχηδονίων εὐδαι- 5 μονίαν ἀφέληται.

85 Ἐκ τῆς Ἰταλίας φασὶν ἕως τῆς Κελτικῆς καὶ Κελτολιγύων καὶ Ἰβήρων εἶναι τινα ὁδὸν Ἡράκλειαν καλυμένην, δι' ἧς εἴαν τε Ἕλληνας εἴαν τε ἐγχωρίους τις πορεύεται, τρεῖσθαι ὑπὸ τῶν παροικόντων, ὅπως μὴδὲν ἀδικηθῆ' τὴν 10 γὰρ ζημίαν ἐκτίθειν καθ' ἕως ἂν γένηται τὸ ἀδίκημα.

86 Φασὶ δὲ παρὰ τοῖς Κελτοῖς φάρμακον ὑπάρχειν τὸ καλόμενον ὑπ' αὐτῶν τοξικόν· ὃ λέγουσιν οὕτω ταχέϊαν ποιεῖν τὴν φθορὰν ὥστε τῶν Κελτῶν τοὺς κυνηγόντας, ὅταν ἔλαφον ἢ ἄλλο τι ζῶον τοξεύσωσιν, ἐπιτρέχοντας ἐκ σπυ- 15 δῆς ἐκτέμνειν τῆς σαρκὸς τὸ τετρωμένον πρὸ τῆ τοξικῆς φάρμακον διαδῦναι, ἅμα μὲν τῆς προσφορᾶς ἕνεκα, ἅμα δὲ ὅπως μὴ σατῆ τὸ ζῶον. εὐρήσθαι δὲ τῶν λέγουσιν ἀντιφάρμακον τὸν τῆς δρυὸς φλοιόν· οἱ δ' ἕτερόν τι φύλλον, ὃ καλῶσι κοράκιον διὰ τὸ κατανοηθῆναι ὑπ' αὐτῶν κόρα- 20 κα, γευσάμενον τοῦ φαρμάκου καὶ κακῶς διατιθέμενον, ἐπὶ τὸ φύλλον ἐρμήσαντα τῆτο καὶ καταπιόντα παύσασθαι τῆς ἀλγηδόνος.

87 Ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ λέγουσι τῶν δρυμῶν ἐμπρησθέντων ὑπὸ τινων ποιμένων, καὶ τῆς γῆς διαθερμανθείσης ὑπὸ τῆς 25 ὕλης, φανερώς ἀργύρω βεῦσαι τὴν χώραν, καὶ μετὰ χρόνον σεισμῶν ἐπιγενομένων καὶ τῶν τόπων βραγέτων πάμπληθες συναχθῆναι ἀργύριον, ὃ δὴ καὶ τοῖς Μασσαλιώταις πρόσδοτον ἐποίησεν ἢ τὴν τυχεύσαν.

88 Ἐν ταῖς Γυμνησιαῖς ταῖς κειμέναις νήσοις κατὰ τὴν 30 Ἰβηρίαν, ἃς μετὰ τὰς λεγομένας ἑπτὰ μέγιστας λέγουσιν εἶναι, φασὶν ἔλαιον μὴ γίνεσθαι ἐξ ἔλαιων, ἐκ δὲ τῆς τερμίνθης κομιδῆ πολὺ καὶ εἰς πάντα ἀρμόττον. λέγουσι δὲ ἔτω τὰς οἰκόντας αὐτὰς Ἰβηρας καταγύνες εἶναι ὥστε ἀντὶ ἐνὸς σώματος θηλυκῆ διδόναι τοῖς ἐμπόροις τέτταρα 35 καὶ κάτω ὕλην παντοδαπὴν καὶ ὕδατα. φοβημένους οὖν

καὶ πέντε σώματα ἄρρενα. στρατευόμενοι δὲ παρὰ Καρχηδονίους τὰς μισθὰς ὅταν λάβωσιν, ἄλλο μὲν, ὡς ἔοικεν, ἕδεν ἀγοράζουσι, γυναῖκας δὲ. ἢ γὰρ χρυσίον ἕδεν ἀργύριον ἔξουσι παρ' αὐτοῖς ἕδεν ἔχειν. ἐπιλέγεται δὲ τι τοῦτον ἐπὶ τῷ κωλύειν χρήματα εἰσάγειν αὐτούς, ὅτι τὴν στρατείαν Ἡρακλῆς ἐποίησάτο ἐπὶ τὴν Ἰβηρίαν διὰ τοὺς τῶν ἐνοικόντων πλούτους.

Ἐν τῇ τῶν Μασσαλιωτῶν χώρᾳ περὶ τὴν Λιγυσικὴν 89 φασὶν εἶναι τινα λίμνην, ταύτην δὲ ἀναζειν καὶ ὑπερχεῖσθαι, καὶ τοσοῦτος ἰχθύς ἐκβάλλειν τὸ πλῆθος ὥστε μὴ πιεῦσαι. ἐπειδὴν δὲ οἱ ἐτησίαι πνεύσωσιν, ἐπιχώνουσθαι τὸ ἔδαφος ἐπ' αὐτὴν, καὶ τοιοῦτον κονιορτὸν γίνεσθαι αὐτόθι, καὶ ἀποστερεοῦσθαι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς ὡσανεὶ ἔδαφος. τοῖς δὲ τριόδουσι διακόπτοντας τοὺς ἐγχωρίους 90 ἐτοίμως ὄσους ἂν βούλωνται ἰχθύας ἐξαίρειν ἐξ αὐτῆς. λέγεται δὲ τινος τῶν Λιγύων οὕτω σφενδονᾶν εἶ ὥστε, 90 ὅταν πλείους ἰδῶσιν ὄρνιθας, διερεθίζεσθαι πρὸς ἀλλήλους ποῖον ἕκαστος παρασκευάζεται βαλεῖν, ὡς ἐτοίμως ἀπάντων τευξομένων. ἴδιον δὲ φασὶ καὶ τοῦτο παρ' αὐτοῖς 91 εἶναι· αἱ γυναῖκες ἅμα ἐργαζόμεναι τίκτουσιν, καὶ τὸ παιδίον ὕδατι περικλύσασαι παραχρῆμα σκάπτουσι καὶ σκάλουσι καὶ τᾶλλα οἰκονομοῦσιν ἃ καὶ μὴ τικτούσαις αὐταῖς ἦν πρακτέον. θαῦμα δὲ καὶ τοῦτο παρὰ τοῖς 92 Λίγυσι· φασὶ γὰρ παρ' αὐτοῖς ποταμὸν εἶναι ἢ τὸ ρεῦμα αἶραιται μετέωρον καὶ ρεῖ, ὥστε τὰς πέραν μὴ εἶδῃσθαι.

Ἐν δὲ τῇ Τυρρηνίᾳ λέγεται τις νῆσος Αἰθάλεια ὄνο- 93 μαζομένη, ἐν ἧ ἕκ τῶ αὐτῶ μεταλλῶν πρότερον μὲν χαλκὸς ὠρύσσετο, ἐξ οὗ φασὶ πάντα κεχαλκευμένα παρ' αὐτοῖς εἶναι, ἔπειτα μηκέτι εὐρίσκεσθαι, χρόνος δὲ διελθόντος πολλοῦ φανῆναι ἐκ τῶ αὐτῶ μεταλλῶν σίδηρον, ᾧ νῦν ἐτι χρῶνται Τυρρηνοὶ· οἱ τὸ καλόμενον Ποπλῶνιον οἰκοῦντες. ἔστι δὲ τις ἐν τῇ Τυρρηνίᾳ πόλις Οἰναρέα κα- 94 λυμένη, ἣν ὑπερβολῆ φασὶν ὀχυρὰν εἶναι· ἐν γὰρ μέσῃ αὐτῇ λόφος ἐστὶν ὑψηλός, τριάκοντα σταδίους ἀνέχων ἄνω, καὶ κάτω ὕλην παντοδαπὴν καὶ ὕδατα. φοβημένους οὖν

3. πλεῖν προθυμωμένους rc S°. || ἀφίται B°R°. || 4. διατελωσι B°R°. || 5. κυρίας S°. || 7. κελτολιγύων B°R°T°. || 10. παρκαλοθύτων B°R°. || 13. ξενικόν B°R°. || 15. τοξεύωσιν S°. || 16. πρὸς τὸ τὸ φάρμακον μὴ διαδῦναι B°N°R°. || 19. ὀφλοῖον S°. || 21. τῷ — διατιθέμενον om N°. || 22. ἐπὶ τὸ φύλλον om S°. || ὀροῦσαντα N°S°. || καὶ καταπιόντα τῆτο S°. || 27. παμπληθῆ rc N°. || 28. συναχθῆναι om N°. || ἀργυρον N°. || 31. Ἰβηρίαν μετὰ τὰς λεγομένας ἑπτὰ αἱ μέγισται δοκῶσιν εἶναι B°N°R°. || 33. κομιδῆ om N°. || 34. κατὰ γυναῖκας B°R° et rc S°. || 35. θηλυκῆ S°.

2. ὡς ἔοικεν post ἕδεν N°, om B°R°. || 4. δέ] ἐν B°N°R°. || 5. τὸ B°R°. || εἰσάγειν] ἔχειν rc S°. || 6. ὁ Ἡρακλῆς N°. || 7. τῶν ἐνοικόντων] τούτων rc S°. || 8. λιγυσικῆν B°R°. || 12. αὐτῆς B°N°R°. || 16. λιγυσίων B°N°R°. || εἶ om B°N°R°. || 18. λαβεῖν B°R°. || 19. αἰδίον B°. || 21. περικλύσασαι R°. || 22. καὶ post εἰ et 23. αὐταῖς om B°N°R°. || 23. θαυμάσιον pr S°. || 26. θάλεια B°N°R°S°. || 29. αὐτοῦ B°R°. || ἔπειτα] καὶ rc S°. || διελθούσης N°. || 31. ἐτι om N°. || οἱ ante τυρρηνοὶ N°, om B°R°S°. || ποτάμιον S°, πιτάμιον N°, ποπλῶνιον B°R°T°. || 32. τῆ om B°N°R°. || 34. ἕως tr. ε. ἔχων rc S°. || 35. κάτω om B°N°R°. || παντοδαπῆ B°N°R°. || ὕδωρ N°.

τοὺς ἐνοικοῦντας λέγῃσι μὴ τις τύραννος γένηται, προῖστασθαι αὐτῶν τοὺς ἐκ τῶν οἰκετῶν ἡλευθερωμένους· καὶ οὗτοι ἄρχουσιν αὐτῶν, κατ' ἐνιαυτὸν δ' ἄλλῃς ἀντικαθίζαναι τοιοῦτους.

95 Ἐν τῇ Κύμῃ τῇ περὶ τὴν Ἰταλίαν δέικνυται τις, ὡς 5 ἔοικε, θάλαμος κατάγειος Σιβύλλης τῆς χρησμολόγου, ἣν πολυχρονιωτάτην γενομένην παρθένον διαμεῖναι φασιν, οὔσαν μὲν Ἐρυθραίαν, ὑπὸ τινων δὲ τὴν Ἰταλίαν κατοικούντων Κυμαίαν, ὑπὸ δὲ τινων Μελαγχραιραν καλυμένην. τοῦτον δὲ τὸν τόπον λέγεται κυριεύσθαι ὑπὸ Λευκανῶν. εἶναι δὲ λέγῃσιν ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις περὶ τὴν Κύμην ποταμὸν τινα Κετὸν ὀνομαζόμενον, εἰς ὃν φασὶ τὸν πλείω χρόνον τὸ ἐμβληθὲν πρῶτον περιφύεσθαι καὶ τέλος ἀπολιθοῦσθαι.

96 Ἀλκιμένει τῷ Σιβηρίτῃ φασὶ κατασκευασθῆναι ἰμάτιον τοιοῦτον τῇ πολυτελείᾳ, ὥς προτίθεσθαι αὐτὸ ἐπὶ Λακινίῳ τῇ πανηγύρει τῆς Ἑρας, εἰς ἣν συμπορεύονται πάντες Ἰταλιῶται, τῶν τε δεικνυμένων μάλιστα πάντων ἐκείνο θαυμάζεσθαι· οὐ φασὶ κυριεύσαντα Διούσιον τὸν πρεσβύτερον ἀποδόσθαι Καρχηδονίοις ἑκατὸν καὶ εἰκοσι 20 ταλάντων. ἦν δ' αὐτὸ μὲν ἀλαργές, τῷ δὲ μεγέθει πεντεκαίδεκάπηχυ, ἑκατέρωθεν δὲ διεῖληπτο ζυγίοις ἐνυφασμένοις, ἄνωθεν μὲν Σούσοις, κάτωθεν δὲ Πέρσαις· ἀνὰ μέσον δὲ ἦν Ζεὺς, Ἑρα, Θέμις, Ἀθηνᾶ, Ἀπόλλων, Ἀφροδίτη. παρὰ δ' ἑκάτερον πέρας Ἀλκιμένης ἦν, ἑκατέρωθεν 25 δὲ Σύβαρις.

97 Περὶ τὴν ἄκραν τὴν Ἰαπυγίαν φασὶν ἕκ τινος τόπου, ἐν ᾧ συνέβη γενέσθαι, ὡς μυθολογοῦσιν, Ἑρακλεῖ πρὸς γίγαντας μάχην, βεῖν ἰχθῶρα πολὺν καὶ τοιοῦτον ὥστε διὰ τὸ βᾶρος τῆς ὀσμῆς ἄπλυν εἶναι τὴν κατὰ τὸν τόπον 30 θάλασσαν. λέγῃσι δὲ πολλαχοῦ τῆς Ἰταλίας Ἑρακλέους εἶναι πολλὰ μνημόσυνα ἐν ταῖς ὁδοῖς ἃς ἐκείνος ἐπορεύθη. περὶ δὲ Πανδοσίαν φησὶ Ἰαπυγίας ἰχθυὶ τῷ θεοῦ δέικνυται, 98 ἐφ' ᾧ οὐδενὶ ἐπιβατέον. ἔστι καὶ περὶ ἄκραν Ἰαπυγίαν

λίθος ἀμαξιαῖος, ὃν ὑπ' ἐκείνου ἀρθέντα μετατεθῆναι φασιν, ἀφ' ἐνὸς δὲ δακτύλου κινεῖσθαι συμβέβηκεν.

Ἐν τῇ τῶν Ὀρχομενίων πόλει τῇ ἐν Βοιωτοῖς φα- 95 νῆναι φασιν ἀλώπεκα, ἣν κυνὸς διώκοντος εἰσδύναί εἰς τινα ὑπόνομον, καὶ τὸν κύνα συνεισδύναί αὐτῇ, καὶ ὑλακτῆντα ἤχον μέγαν ποιεῖν ὥσανεὶ εὐρυχωρίας τινὸς ὑπαρχούσης αὐτῷ· τὸς δὲ κυνηγέτας ἔνοιαν λαβόντας δαιμονίαν, ἀναρρήξαντας τὴν εἰσόδον συνῶσαι καὶ αὐτούς· ἰδόντας δὲ διὰ τινων ὀπῶν εἰσερχόμενον ἔσω τὸ φῶς, 10 εὐσυνόπτως τὰ λοιπὰ θεάσασθαι, καὶ ἐλθόντας ἀπαγαγεῖν τοῖς ἀρχουσιν.

Ἐν τῇ Σαρδοῦ τῇ νήσῳ κατασκευάσματα φασιν 10 εἶναι εἰς τὸν Ἑλληνικὸν τρόπον διακειμένα τὸν ἀρχαῖον, ἄλλα τε πολλὰ καὶ καλὰ καὶ θόλους περισσοῖς τοῖς ῥυθμοῖς κατεξεσμένους· τοὺς δ' ὑπὸ Ἰολᾶν τοῦ Ἰφικλέους κατασκευασθῆναι, ὅτε τὸς Θεσπιάδας τοὺς ἐξ Ἑρακλέους παραλαβὼν ἐπλευσεν εἰς ἐκείνους τὸς τόπους ἐποικίσεων, ὡς κατὰ συγγένειαν αὐτῷ τὴν Ἑρακλέους προσήκοντας διὰ τὸ πάσης τῆς πρὸς ἑσπέραν κύριον Ἑρακλέα γενέσθαι. αὕτη δὲ ἡ νῆσος, ὡς ἔοικεν, ἑκαλεῖτο μὲν πρότερον Ἰχθυούσσα διὰ τὸ ἐσχηματῆσθαι τῇ περιμέτρῳ ὁμοιότητα ἀνθρώπινῳ ἰχθῆϊ, εὐδαίμων δὲ καὶ ἀμφορος ἔμπροσθεν λέγεται εἶναι· τὸν γὰρ Ἀρισαῖον, ὃν φασὶ γεωργικώτατον εἶναι ἐπὶ τῶν ἀρχαίων, τοῦτον αὐτῶν ἀρξᾶν μυθολογοῦσιν, 25 ὑπὸ μεγάλων ὀρνέων ἔμπροσθεν καὶ πολλῶν κατεχομένων· νῦν μὲν οὐδὲν οὐκέτι φέρει τοιοῦτον ἕδεν διὰ τὸ κυριευθεῖσαν ὑπὸ Καρχηδονίων ἐκκοπήναι πάντας τοὺς χρησίμους εἰς προσφορὰν καρπούς, καὶ θάνατον τὴν ζῆμίαν τοῖς ἐγχωρίοις τετάχθαι, ἐάν τις τῶν τοιούτων τι ἀναφυτεύῃ.

Ἐν μιᾷ τῶν ἑπτὰ νήσων τῶν Αἰόλου καλυμένων, ἣ 10 καλεῖται Διπάρα, τάφον εἶναι μυθολογοῦσι, περὶ οὗ καὶ ἄλλα μὲν πολλὰ καὶ τερατώδη λέγῃσι, τῆτο δ' ὅτι οὐκ ἀσφαλές ἐστὶ προσελθεῖν πρὸς ἐκείνον τὸν τόπον τῆς νυκτός, συμφωνῶσιν· ἐξακοῖεσθαι γὰρ τυμπάνων καὶ κυμα-

3. ἄλλοις B°R°. || ἀντικαθίστανται B°N°R°. || 7. γνωμένη B°. || 8. οὔσαι Ἐρυθραίου S°. || οἰκόντων N°. || 9. μελαγχραιναν N°, μελαγχραιν B°R°. || 10. λευκαδίων B°N°R°. || 11. τινα ποταμὸν περὶ τὴν κύμην B°. || 12. κάπαι pr S°, σκετὸν re S°, καίετ πως N°. || 13. τὸν πλείω χρόνον om B°N°R°. || φύεσθαι S°. || 15. ἀντιμενεῖ S°. || 16. προστίθεσθαι αὐτῇ B°R°. || ἐπὶ τῇ λακινίῳ τῇ B°R°. || 17. τῆς Ἑρας om N°. || 18. δὲ N°S°. || 21. δὲ om B°R°. || 25. ἀλκισθέης S°, ἀντισθέης B°N°R°T°. || ἑκατέρωθεν] ἕδεν (ἔθα B°R°) ἑκατέρου B°N°R°S°. || 29. ἰχθῶρα N°. || 30. πότισι S°. || 33. δὲ om B°R°.

1. ἀμαξιαῖος B°. || 2. δὲ om N°. 3. βιωτοῖς R°, βιωτῶ B°. || 4. ἦν om S°. || εἰς] δ' εἰς S°. || 5. εἰσδύναί N°. || 7. αὐτῆς B°, αὐτοῖς N°R°. || ἔνοιαν τινα λαβόντας N°. || 9. τὸ om B°R°. || 10. λοιπὸν R°. || 13. τὸν ἀρχὸν re N°, τὴν ἀρχὴν S°, τῶν ἀρχαίων B°R°. || 15. κατεξεσμένους S°. || ἰόλα Ἰφικλέους R°, ἰόλα εἰφικλέους B°. || 16. ὡς B°R°. || 18. προσήκουσαι B°R°. || 20. ἕχουσσα S°, ἰχθυόσα B°N°R°. || 21. ἐσχηματίσθη R°. || ὁμοιότητα B°, ὁμοιότητι S°. || 22. ἀνθρώπων B°R°S°. || ἰχθῆϊ om B°R°. || 24. αὐτὸν N°. || ἀρξασθαι B°R°. || 26. κυριαθεῖσαι N°. || 28. προφορὰν R°. || 29. τι om S°. || 31. μυθολογεῖν B°R°. || 32. μὲν om B°R°.

βάλων ἤχον γέλωτά τε μετὰ θορύβου καὶ προτάλων ἐναργῶς. λέγουσι δὲ τι τερατωδέστερον γεγονέναι περὶ τὸ σπήλαιον· πρὸ ἡμέρας γὰρ ἐγκοιμηθῆναι τινα ἐν αὐτῷ οἰνωμένον, καὶ τοῦτον ὑπὸ τῶν οἰκετῶν ζητούμενον ἐφ' ἡμέρας τρεῖς διατελεῖσαι, τῇ δὲ τετάρτῃ εὐρεθέντα ὡς νεκρὸν ἀποκομισθῆναι ὑπὸ τῶν οἰκεῶν εἰς τὸν ἴδιον τάφον, καὶ τῶν νομιζομένων τυχόντα πάντων ἐξαίφνης ἀναστῆναι, καὶ διηγείσθαι τὰ καθ' ἑαυτὸν συμβεβηκότα. τοῦτο μὲν ἔν ἡμῖν φαίνεται μυθωδέστερον· ὅμως μέντοι ἔδει μὴ παραλείπειν ἀμνημόνευτον αὐτό, τῶν περὶ τὸν τόπον ἐκείνον τὴν ἀναγραφὴν ποιούμενον.

102 Περὶ τὴν Κύμην τὴν ἐν Ἰταλίᾳ λίμνη ἐστὶν ἡ προσαγορευομένη ἄορος, αὐτὴ μὲν, ὡς ἔοικεν, οὐκ ἔχουσα τι θαυμαστὸν· περικεῖσθαι γὰρ λέγουσι περὶ αὐτὴν λόφους κύκλω, τὸ ὕψος οὐκ ἐλάττωσεν τριῶν σαδίων, καὶ αὐτὴν εἶναι τῷ σχήματι κυκλοτερεῖ, τὸ βάθος ἔχουσαν ἀνυπέμβλητον. ἐκεῖνο δὲ θαυμάσιον φαίνεται· ὑπερκειμένων γὰρ αὐτῇ πυκνῶν δένδρων, καὶ τιῶν ἐν αὐτῇ κατακεκλιμένων, οὐδὲν ἔστιν ἰδεῖν φύλλον ἐπὶ τοῦ ὕδατος ἐφ'esηκός, ἀλλ' οὕτω καθαρῶτατόν ἐστι τὸ ὕδωρ ὥστε τοὺς θεωμένους θαυμάζειν. περὶ δὲ τὴν ἀπέχουσαν ἡπειρον αὐτῆς οὐ πολὺ θερμὸν ὕδωρ πολλαχόθεν ἐκπίπτει, καὶ ὁ τόπος ἅπας καλεῖται Πυριφλεγέθων. ὅτι δὲ οὐδὲν δύναιται ὄρεον αὐτῆν, ψεῦδος· οἱ γὰρ παραγεγόμενοι λέγουσι πλῆθος τι κύκνων ἐν αὐτῇ γίνεσθαι.

103 Φασὶ τὰς Σειρηνήσας νήσους κεῖσθαι μὲν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ περὶ τὸν πορθμὸν ἐκ' αὐτῆς τῆς ἄκρας, ὅς κεῖται πρὸ τοῦ προπεπτωκότος τόπου καὶ διαλαμβάνοντος τοῖς κόλποις τὸν τε περιέχοντα τὴν Κύμην καὶ τὸν διειληφῶτα τὴν Ποσειδωνίαν καλουμένην· ἐν ᾧ καὶ νεῶς αὐτῶν ἱδρυταί, καὶ τιμῶνται καθ' ὑπερβολὴν ὑπὸ τῶν περιούκιων θυσίαις ἐπιμελῶς· ὧν καὶ τὰ ὀνόματα μνημονεύοντες καλῶσι τὴν μὲν Παρθενόπην, τὴν δὲ Λευκωσίαν, τὴν δὲ τρίτην Λήγειαν.

104 Λέγεται δὲ μεταξύ τῆς Μεντορικῆς καὶ τῆς Ἰσριανῆς

ἄρος τι εἶναι τὸ καλούμενον Δέλφιον, ἔχον λόφον ὑψηλόν. ἐπὶ τοῦτον τὸν λόφον ὅταν ἀναβαίνωσιν οἱ Μέντορες οἱ ἐπὶ τῷ Ἀδρίῳ οἰκοῦντες, ἀποθεωροῦσιν, ὡς ἔοικε, τὰ εἰς τὸν Πόντον εἰσπλέοντα πλοῖα. εἶναι δὲ καὶ τινα τόπον ἐν τοῖς ἀνα μέσον διασημασιν, εἰς ὃν ἀγορᾶς κοινῆς γινομένης πωλεῖσθαι παρὰ μὲν τῶν ἐκ τῷ Πόντου ἐμπόρων ἀναβαινόντων τὰ Λέσβια καὶ Χία καὶ Θάσια, παρὰ δὲ τῶν ἐκ τῷ Ἀδρίῳ τοὺς Κερκυραῖκούς ἀμφορεῖς.

Φασὶ δὲ καὶ τὸν Ἴσρον ρέοντα ἐκ τῶν Ἐρκυνίων κα-105 λυμένων δρυμῶν σχίζεσθαι, καὶ τῇ μὲν εἰς τὸν Πόντον ρεῖν, τῇ δὲ εἰς τὸν Ἀδρίαν ἐκβάλλειν. σημεῖον δὲ ἔστι μόνον ἐν τοῖς νῦν καιροῖς ἐωράκαμεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρχαίων μᾶλλον, οἷον τὰ ἐκεῖ ἀπλωτα εἶναι· καὶ γὰρ Ἰάσονα τὸν μὲν εἰσπλυν κατὰ Κυανέας, τὸν δὲ ἐκ τῷ Πόντῳ ἐκπλυν κατὰ τὸν Ἴσρον ποιήσασθαι φασὶ· καὶ φέρουσιν ἄλλα τε τεκμήρια οὐκ ὀλίγα, καὶ κατὰ μὲν τὴν χώραν βωμούς ὑπὸ τοῦ Ἰάσονος ἀνακειμένους δεικνύουσιν, ἐν δὲ μιᾷ τῶν νήσων τῶν ἐν τῷ Ἀδρίᾳ ἱερὸν Ἀρτέμιδος ὑπὸ Μηδείας ἱδρυμένον. ἔτι δὲ λέγουσιν ὡς οὐκ ἂν παρέπλευσε τὰς Πλαγ-20 κτὰς καλυμένας, εἰ μὴ ἐκεῖθεν ἀπέπλει. καὶ ἐν τῇ Αἰθαλιᾷ δὲ νήσῳ, τῇ κειμένη ἐν τῷ Τυρρηνικῷ πελάγει, ἀλλὰ τε δεικνύσιν μνημεῖα τῶν ἀριστέων καὶ τὸ ἐπὶ τῶν ψήφων δὲ λεγόμενον· παρὰ γὰρ τὸν αἰγιαλὸν ψήφους φασὶν εἶναι ποικίλας, ταύτας δ' οἱ Ἕλληνες οἱ τὴν νῆσον οἰκοῦντες 25 λέγουσι τὴν χροιάν λαβεῖν ἀπὸ τῶν σλεγγισμάτων ὧν ἐποιούνητο ἀλειφόμενοι· ἀπὸ ἐκείνων γὰρ τῶν χρόνων ἔτε πρότερον ἐωρᾶσθαι μυθολογῶσι τοιαύτας ψήφους οὐθ' ὕστερον ἐπιγενομένας. ἔτι δὲ τῶν φανερώτερων σημεῖα λέγουσιν, ὅτι οὐ διὰ τῶν Συμπληγάδων ἐγένετο ὁ ἐκπλυσ, αὐτῷ τῷ 30 κοιητῇ ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις μάρτυρι χρώμενοι. τὴν γὰρ δυσχέρειαν τοῦ κινδύνου ἐμφανίζοντα λέγουσιν ὅτι οὐκ ἔστι παραπλεῦσαι τὸν τόπον,

ἀλλὰ θ' ὁμοῦ πίνακας τε νεῶν καὶ σώματα φωτῶν κύμαθ' ἀλὸς φορέουσι πυρός τ' ὀλοοῖο θύελλαι.

1. εἶχον B°. || 2. δ' ἐτι R°. || 3. τινα κοιμηθῆναι N°. || 9. παραλείπειν B°. || 10. τῶν] τὴν N°, om B°R°. || 11. τὴν om B°R°. || 12. ἐν τῇ ἰταλίᾳ S°, περὶ τὴν ἰταλίαν B°R°. || 15. ἔλαττον B°N°R°. || 19. ἐπὶ τοῦ ὕδατος φύλλον B°R°. || ἐσῆκός B°N°R°. || 21. παρὰ N°. || δὲ] γὰρ S°. || 23. αὐτῆν] ἐν αὐτῇ B°R°. || 24. παραγεγενημένοι N°. || κύκνων πλῆθος τι B°N°R°. || 26. σειρηνήσας B°R°. || 28. πεπτωκέτες B°N°R°. || δια μάντος B°R°. || 30. καλουμένην ποσειδωνίαν B°R°S°. || αὐτῷ B°R°. || 34. μὲν ἱστορικῆς B°, μὲν ἱστορικῆς R°. || ἰσριαπῆς B°R°.

2. μέντορες B°. || 3. ἀδρίαν B°. || ὡς ἔοικε om B°N°R°. || 3 et 10. Πόντου] τόπον N°. || 4. ἐκπλέοντα S°. || τινα καὶ B°N°R°. || 8. κερκυραϊκούς B°. || 9. τὸν om N°. || 11. τὴν B°R°. || ἐκβάλλειν om B°N°R°. || δὲ] δὲ κακίον B°N°R°. || 12. ἀρχαίων R°, lacunam B°. || 14. τὸν δὲ om B°R°. || τόπον N°. || ἄπλων B°R°. || 15. κατὰ τὸν Ἴσρον om N°. || τε om B°N°R°. || 18. νήσων τῶν et ἱερὸν om B°R°. || μειδίας B°R°. || 19. πλακτὰς S°. || 20. αἰγιαλιᾷ N°S°, αἰγιαλίᾳ B°R°. || 21. ἐπὶ B°R°. || 23. φασὶν εἶναι ψήφους N°. || 25. σλεγγισμάτων N°, σλεγγισμάτων B°R°. || 26. γὰρ ἐκείνων B°R°. || 28. ἐπιγενομένης N°, ἐπιγενομένης B°R°. || ἔτι S°. || φανερώτατα codices. || 29. συμπληγάδων B°R°S°. || 30. ἐ] οἱ ἐν B°R°S°. || μάρτυρες B°. || 31. ἐμφανίζονται B°R°. || 34. ἀλλὰ B°. || θύελλαι B°.

περὶ μὲν οὖν τὰς Κυανέας οὐ λέγεται πῦρ ἀναπέμπειν, περὶ δὲ τὸν πορθμὸν τὸν διαλαμβάνοντα τὴν Σικελίαν, ἐφ' ἑκάτερα κειμένων τῶν τῷ πυρὸς ἀναφουσημάτων, καὶ τῆς τε νήσου συνεχῶς καιομένης, καὶ τοῦ περὶ τὴν Αἴτην ρεύματος πολλάκις τὴν χώραν ἐπιδεδραμηκότος.

106 Ἐν Τάραντι ἐναγίζζειν κατὰ τινὰς χρόνους φασὶν Ἀτρείδαις καὶ Τυδεΐδαις καὶ Διάκιδαις καὶ Λαερτιάδαις, καὶ Ἀγαμεμνονίδαις δὲ χωρὶς θυσίαν ἐπιτελεῖν ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ ἰδίᾳ, ἐν ἣ νόμιμον εἶναι ταῖς γυναῖξιν μὴ γεύσασθαι τῶν ἐκείνοις θυσιμένων. ἔστι δὲ καὶ Ἀχιλλέως νεὸς παρ' αὐτοῖς. λέγεται δὲ μετὰ τὸ παραλαβεῖν τοὺς Ταραντίνους Ἡράκλειαν τὸν τόπον καλεῖσθαι ὃν νῦν κατοικοῦσιν, ἐν δὲ τοῖς ἄνω χρόνοις τῶν Ἰώνων κατεχόντων Πλεῖον· ἔτι δὲ ἐκείνων ἔμπροσθεν ὑπὸ τῶν Τρώων τῶν κατασχόντων αὐτὴν Σίγγειον ἀνομάσθαι. παρὰ δὲ τοῖς Συβαρίταις λέγε-
107 ται Φιλοκτῆτην τιμᾶσθαι. κατοικῆσαι γὰρ αὐτὸν ἐκ Τροίας ἀνακομισθέντα τὰ καλόμενα Μύκαλλα τῆς Κροτωνιάτιδος, ἃ φασὶν ἀπέχειν ἑκατὸν εἴκοσι σταδίων, καὶ ἀναθεῖναι ἰσορῶσι τὰ τόξα τὰ Ἡράκλεια αὐτὸν εἰς τὸ τῷ Ἀπόλλωνος τῷ ἄλκι. ἐκείθεν δὲ φασι τὴν Κροτωνιάτιδα κατὰ τὴν ἐπικράτειαν ἀναθεῖναι αὐτὰ εἰς τὸ Ἀπολλώνιον τὸ παρ' αὐτοῖς. λέγεται δὲ καὶ τελευτήσαντα ἐκεῖ κεῖσθαι αὐτὸν παρὰ τὸν ποταμὸν τὸν Σύβαριν, βοηθήσαντα Ῥοδίοις τοῖς μετὰ Τληπολέμου εἰς τοὺς ἐκεῖ τόπους ἀπενεχθεῖσι καὶ μάχην συνάψασιν πρὸς τὴν ἐνοικῶντας τῶν βαρβάρων ἐκεῖ-
108 νη τὴν χώραν.

108 Περὶ δὲ τὴν Ἰταλίαν τὴν καλυμένην Γαργαρίαν, ἐγγὺς Μεταποντίς, Ἀθηναῖς ἱερὸν εἶναι φασὶν Ἑλληνίας, ἐνθα τὰ τοῦ Ἐπειῦ λέγουσιν ἀνακεῖσθαι ὄργανα, ἃ εἰς τὸν ὄρειον ἵππον ἐποίησεν, ἐκείνου τὴν ἐπωνυμίαν ἐπιθέντος. φανταζομένη γὰρ αὐτῷ τὴν Ἀθηναῖν κατὰ τὸν ὕπνον ἀξίζῃν ἀναθεῖναι τὰ ὄργανα, καὶ διὰ τῆτο βραδυτέρας τυγχάνοντα τῆς ἀναγωγῆς εἰλεῖσθαι ἐν τῷ τόπῳ, μὴ δυνάμενον ἐκπλεῦσαι· ὅθεν Ἑλληνίας Ἀθηναῖς τὸ ἱερὸν προσαγορεύεσθαι.

λέγεται περὶ τὸν ὀνομαζόμενον τῆς Δαυνίας τόπον ἱερὸν εἶναι Ἀθηναῖς Ἀχαιῶν καλόμενον, ἐν ᾧ δὴ πελέκεις χαλκῆς καὶ ὅπλα τῶν Διομήδους ἑταίρων καὶ αὐτὴ ἀνακεῖσθαι. ἐν τῷ τῷ τόπῳ φασὶν εἶναι κύνας οἱ τὴν ἀφικνουμένους τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἀδικῶσιν, ἀλλὰ σαίνουσιν ὡσπερ τὴς συνηθεσάτους. πάντες δὲ οἱ Δαυνιοὶ καὶ οἱ κλησίσχωροι αὐτοῖς μελανειμονῶσι, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, διὰ ταύτην, ὡς εἶκε, τὴν αἰτίαν. τὰς γὰρ Τρωάδας τὰς ληφθείσας αἰχμαλώτους καὶ εἰς ἐκείνας τὴς τόπους ἀφικόμενας, εὐλαβηθείσας μὴ πικρᾶς δουλείας τύχουσιν ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς πατρίσι προὔπαρχουσιν τοῖς Ἀχαιοῖς γυναικῶν, λέγεται τὰς ναῦς αὐτῶν ἐμπρῆσαι, ἵν' ἄμα μὲν τὴν προσδοκωμένην δουλείαν ἐκφύγωσιν, ἄμα δ' ὅπως μετ' ἐκείνων μένειν ἀναγκασθέντων συναρμοσθεῖσαι κατάσχουσιν αὐτὴς ἄνδρας. πάντες δὲ καὶ τῷ ποιητῇ καλῶς πέφρασαι περὶ αὐτῶν· ἔλκεσιπέπλος γὰρ καὶ βαθυκόλπος κάκεινας, ὡς εἶκεν, ἰδεῖν ἔστιν.

Ἐν δὲ τοῖς Πευκετίοις εἶναι φασὶν Ἀρτέμιδος ἱερὸν, ἐν ᾧ τὴν διανομασμένην ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις χαλκῆν ἔλκα ἀνακεῖσθαι λέγουσιν, ἔχουσαν ἐπίγραμμα "Διομήδης Ἀρτέμιδι." μυθολογεῖται δ' ἐκείνον ἐλάφῳ περὶ τὸν τράχηλον περιθεῖναι, τὴν δὲ περιφῦναι, καὶ τῆτον τὸν τρόπον εὐρισκομένην ὑπὸ Ἀγαθοκλῆς ὕσπερον τῷ βασιλεῶς Σικελιωτῶν εἰς τὸ τῷ Διὸς ἱερὸν ἀνατεθῆναι φασὶν.

Ἐν τῇ ἄκρᾳ τῆς Σικελίας τῇ καλυμένην Πελωριάδι τοσοῦτον γίνεσθαι κρόκον, ὡσεὶ παρὰ τισὶ μὲν τῶν ἐκείνοις τοῖς τόποις κατοικόντων μὴ γνωρίζεσθαι Ἑλλήνων ποῖόν τι ἐστὶ τὸ ἄνθος, ἐπὶ δὲ τῆς Πελωριάδος ἀμάξας κατακομίζειν μεγάλας τοὺς βουλομένους, καὶ κατὰ τὴν ἑαρινὴν ὥραν τὰς στρωμνὰς καὶ τὰς σκηναὶς ἐκ κρόκου κατασκευάζειν.

Φησὶν εἶναι ὁ Πολύκριτος ὁ τὰ Σικελικὰ γεγραφὼς ἐν ἔπεσιν ἐν τινὶ τόπῳ τῆς μεσογείης λιμνίον τι ἔχον ὅσον ἀσπίδος τὸ περίμετρον, τοῦτο δ' ἔχει ὕδωρ διαυγὲς μὲν μικρῷ δὲ θολερώτερον. εἰς τῆτ' οὖν εἰάν τις εἰσβῆ ἰούσα-

1. ἀνάπτειν N°. || 2. πυρὶ B°R°. || 3. τῶν om S°. || 7. λαερτιάδες B°R°. || 13. ἰωνίαν N°. || 14. Τρώων τῶν] πρώτων R°, πρώτων B°. || αὐτῆς N°. || 15. σίγγειον B°N°R°. || ὀνομασθέντα N°. || 17. μαλακὰ B°N°R°. || κροτωνιάτιδος B°R°. || 19. αὐτῶν B°N°. || 20. κατὰ om B°. || 21. τὸ παρ' αὐτοῖς om B°R°. || 25. συνάψασαι B°R°. || τῶν βαρβάρων om B°R°. || 27. γαργαρίαν QB°K°N°R°S°T°. || 29. ὄργανα ἀνακεῖσθαι B°R°. || 30. δῆριον B°N°R°. || 32. ἔργα B°R°. || 33. εἰλεῖσθαι R°S°, οἰχεῖσθαι N°. || 34. προσαγορεύεται B°R°S°.

1. λέγεται δὲ περὶ B°R°. || δαυνίας B°R°. || 6. δὲ οἱ] διὰ N°. || 7. αὐτῆς B°R°. || 11. τοῖς πατρίσι τοῖς ἀχαιοῖς προὔπαρχουσιν S°. || 12. ἐμπρῆσθαι N°. || 13. φύγωσιν N°. || 14. συναρμοσθεῖσαι S°. || 16. ἐκείνας N°. || 17. ἐστὶν ἰδεῖν N°. || 18. πευκεσίους N°, πευκετίους S°. || 19. κάλπος N°. || 22. τὴν — 23. ὕσπερον om N°. || 24. ἀνατεθῆναι N°. || 25. ἄδρα N°. || 26. κρόκον et 30. κρόκου S°. || 26. ἐν om B°. || 29. τοῖς βουλομένοις B°N°R°. || 30. εἰαρινὴν B°. || 32. φασὶν N°. || εἶναι om S°. || 33. μεσ. ἐπὶ λιμνίον S°. || ἀσπίδος ὅσον N°. || 34. μὲν διαυγὲς N°. || 35. οὐ μικρῷ B°N°R°. || θολερώτερον B°R°, θολώτερον S°. || ἢ S°.

σθαι χρεῖαν ἔχων, αὐξεται εἰς εὔρος, εἰάν δὲ καὶ δεύτερον, μᾶλλον πλατύνεται· τὸ δὲ πέρασ ἕως εἰς πενήκοντα ἀνδρῶν ὑποδοχὴν μείζον γενόμενον διευρύνεται. ἐπειδὴν δὲ τοῦτον τὸν ἀριθμὸν λάβῃ, ἐκ βάθους πάλιν ἀνοιδούν ἐκβάλλειν μετέωρα τὰ σώματα τῶν λουομένων ἔξω ἐπὶ 5 τὸ ἔδαφος· ὡς δ' ἂν τοῦτο γένηται, εἰς τὸ ἀρχαῖον πάλιν σχῆμα τῆς περιμέτρῃ καθίσταται. ἢ μόνον δ' ἐπὶ ἀνθρώπων τῆτο περὶ αὐτὸ γίνεται, ἀλλὰ καὶ εἰάν τι τετρά-

113 πον εἰσβῆ, τὸ αὐτὸ πάσχει. ἐν δὲ τῇ ἐπικρατεῖα τῶν Καρχηδονίων φασὶν ὅρος εἶναι ὃ καλεῖται Οὐράνιον, παντοδαπῆς μὲν ὕλης γέμον, πολλοῖς δὲ διαπεποικιλμένον ἀνθεσιν, ὡς τοὺς συνεχεῖς τόπους ἐπὶ πολὺ μεταλαμβάνοντας τῆς εὐωδίας αὐτοῦ ἠδίστην τιὰ τοῖς ὀδοιποροῦσι προσβάλλειν τὴν ἀναπνοήν. πρὸς δὲ τοῦτον τὸν τόπον κρήνην ἐλαίης φασὶν εἶναι, τὴν δὲ ὀσμὴν ἔχειν τῆς κέδρου 15 τοῖς ἀποκτίσμασιν ὁμοίαν. δεῖν δὲ φασὶ τὸν προσιόντα πρὸς αὐτὴν ἀγνὸν εἶναι, καὶ τούτῃ γινομένην πλεῖον ἀνα-
114 βλύζειν αὐτὴν τὸ ἐλαῖον, ὡς ἀσφαλῶς ἀρύεσθαι. φασὶ καὶ ταύτης τῆς κρήνης πλησίον εἶναι τινα πέτραν αὐτοφυῆ, μεγάλην τῷ μεγέθει. ταύτην οὖν λέγουσιν, ἐπειδὴν 20 μὲν ἢ θέρος, φλόγα ἀναπέμπειν πυρός, χειμῶνος δὲ γενομένης ἐκ τῆ αὐτῆς τόπου κρονὸν ὕδατος ἀναρραίνειν ἕτω ψυχρῶ ὡς χιόνι συμβαλλόμενον μηδὲν διαφέρειν. καὶ τῆτο φασὶν ἐκ ἀπόκρυφον ἢ δὲ μικρὸν χρόνον φαίνεσθαι, ἀλλὰ τὸ μὲν πῦρ ἀνιέναι τὴν θερεῖαν ὅλην, τὸ δὲ ὕδωρ πάντα 25 τὸν χειμῶνα.

115 Λέγεται δὲ καὶ περὶ τὴν τῶν Σιντῶν καὶ Μαιδῶν χώραν καλυμένην τῆς Θράκης ποταμὸν τινα εἶναι Πόντον προσαγορευόμενον, ἐν ᾧ καταφέρεσθαι τινὰς λίθους οἱ καίονται καὶ τὴναντίον πάσχουσι τοῖς ἐκ τῶν ξύλων ἀνθραξί· 30 ῥιπιζόμενοι γὰρ σβέννυνται ταχέως, ὕδατι δὲ ῥαινώμενοι ἀναλάμπουσι καὶ ἀνάπτουσι κάλλιον. παρακλήσιαν δὲ ἀσφάλτω, ὅταν καίονται, καὶ πονηρὰν οὕτως ὀσμὴν καὶ

θριμεῖαν ἔχουσιν ὡς μηδὲν τῶν ἑρπετῶν ὑπομένειν ἐν τῷ τόπῳ καιομένων αὐτῶν. εἶναι δὲ φασὶ καὶ τόπον τινα 116 παρ' αὐτοῖς οὐ λίαν μικρὸν, ἀλλ' ὡς ἂν εἰκοσί περὶ σαδίων, ὃς φέρει κριθὰς αἷς οἱ μὲν ἀνθρώποι χρώνται, οἱ δ' ἵπποι καὶ βόες ἐκ ἐθέλωσιν αὐτὰς ἐσθίειν, ἢ δ' ἄλλο οὐδὲν. ἀλλ' οὐδὲ τῶν ὕων οὐδὲ τῶν κυνῶν οὐδεμίαν ταλμᾶ γέυσασθαι τῆς κόπρης τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἂν ἐκ τῶν κριθῶν τέτων μᾶζαν φαγόντες ἢ ἄρτον ἀφοδεύωσι, τῷ θνήσκουσιν.

Ἐν δὲ Σκοτούσαις τῆς Θετταλίας φασὶν εἶναι κρήνι- 117 διόν τι μικρὸν, ἔξ οὗ ῥεῖ τοιοῦτον ὕδωρ ὃ τὰ μὲν ἔλκη καὶ θλάσματα ταχέως ὑγιεινὰ ποιεῖ καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ὑπόζυγιον, εἰάν τις ξύλον μὴ παντάπασι συντρίψας ἀλλὰ σχίσας ἐμβάλῃ, συμφύεται καὶ πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ καθίσταται.

Περὶ δὲ τὴν Θράκην τὴν ὑπὲρ Ἀμφίπολιν φασὶ γί- 118 νεσθαι τι τερατώδες καὶ ἄπιστον τοῖς μὴ θεοσεβέσι. ἐξιώντες γὰρ οἱ παῖδες ἐκ τῶν κωμῶν καὶ τῶν ἐγγύς χωρίων ἐπὶ θήραν τῶν ὀρνιθῶν συνθηρεύουσιν παραλαμβάνουσι τοὺς ἰέρακας, καὶ τοῦτο ποῦσιν οὕτως. ἐπειδὴν προέλθωσιν εἰς τόπον ἐπιτήδειον, καλῶσι τὰς ἰέρακας ὀνομασθὶ κεκραγότες· οἱ δ' ὅταν ἀκύσωσι τῶν παιδῶν τὴν φωνήν, παραγινομένοι κατασοβῶσι τοὺς ὀρνιθας· οἱ δὲ δεδιότες ἐκεῖνος καταφεύγουσιν εἰς τοὺς θάμνους, ὅπου αὐτοὺς οἱ παῖδες ξύλοις τύπτοντες λαμβάνουσιν. ὃ δὲ πάντων ἂν τις μάλιστα θαυμάσειεν· οἱ μὲν γὰρ ἰέρακες ὅταν αὐτοὶ τινα λάβωσι τῶν ὀρνιθῶν, καταβάλλουσι τοῖς θηρεύουσιν, οἱ δὲ παῖδες ἀπάντων τῶν ἀλόντων μέρος τι τοῖς ἰέραξιν ἀποδόντες ἀπέρχονται.

Θαυμαστὸν δὲ τι καὶ παρὰ τοῖς Ἐνετοῖς φασὶ γίνε- 119 σθαι. ἐπὶ γὰρ τὴν χώραν αὐτῶν πολλάκις κολοιδῶν ἀναριθμήτους μυριάδας ἐπιφέρεισθαι καὶ τὸν σῖτον αὐτῶν σπειράντων καταναλίσκειν· οἷς τὰς Ἐνετὸς πρὸ τῆ ἐπίπτασθαι μέλλειν ἐπὶ τὰ μεθόρια τῆς γῆς προτιθέσθαι δῶρα, παντοδαπῶν καρπῶν καταβάλλοντας σπέρματα, ὧν εἰάν μὲν

1. ἂν N°. || 3. ὑπεροχῆς B°N°R°. || γινόμενον N°. || διευρύνεσθαι S°. || 7. τῶν περιμέτρων N°. || 8. ἂν B°R°S°. || 9. πάσχει N°. || 10. Οὐράνιον] γώνιον B°R°. || 13. αὐτῶν B°N°R°. || 14. προσβάλλει B°. || πρὸς δὲ δὴ N°. || 15. κρήνας S°. || ἔχειν om N°. || τοῦ κένδρου B°R°. || 16. ἀποκτίσμασιν S°, ἀποκτία N°. || 17. αὐτοὺς N°. || 18. ἀσφαλῶς αὐτὴν ἀρ. S°. || 19. αὐτοφυῆ B°N°R°. || 20. ταύτης B°R°. || 21. ἀναπέμπειν B°R°. || 22. ἀναρραίνειν B°. || ἕτω — 26. χειμῶνα] pro his B°R°T°: καὶ τὸ δὴο — τὸ λευκόν (844 b 6 — 8). || 23. μηδεὶ N°. || 24. ἐκ] τὸ B°R°. || 25. θερεῖαν B°R°. || 26. χειμῶνα εἶναι S°, χρόνον B°R°. || post χειμῶνα QK°N°S° c. 130 — 137. || 27. δὲ καὶ om S°, καὶ om N°. || παρὰ τῇ et 28. χώρα καλυμένη pr S°. || 27. σιτῶν B°R°T°. || Μαιδῶν Sylburgius: codices μεδῶν. || 29. προσονομαζόμενον B°R°S°. || 31. αἵματι rc S°. || 33. καίονται B°R°. || ὀσμὴν οὕτω B°N°R°.

3. πν om S°. || 5. ἀλλ' om N°. || 6. τῶν om B°. || οἰῶν S°. || 7. ἐκ τῆς τῶν B°. || 8. ἀφοδύωσι B°R°, ἀφοδῶσι N°. || τῷ om N°. || 10. ἢ καὶ ῥεῖ B°R°. || τοσοῦτον N°. || ᾧ rc N°. || 13. ἐμβάλῃ B°. || 14. καθίστην B°R°S°. || 15. ἀμφιπόλιως B°N°R°. || γέυσασθαι B°N°S°. || 16. τι om N°R°S°. || θεοσεβέσι N°. || 19. προέλθωσιν B°R°S°. || 22. παρασοβῶσιν B°N°R°. || τούς — καταφεύγουσιν om B°R°. || 24. λήψωσιν S°.

γεύσονται οἱ κολοιοί, οὐχ ὑπερβαίνουσιν ἐπὶ τὴν χώραν αὐτῶν, ἀλλ' οἶδασιν οἱ Ἐνετοὶ ὅτι ἔσονται ἐν εἰρήνῃ· εἰὰν δὲ μὴ γεύσονται, ὡσεὶ πολεμίων ἔφοδον αὐτοῖς γινομένην οὕτω προσδοκῶσιν.

120 Ἐν δὲ τῇ Χαλκιδικῇ τῇ ἐπὶ Θράκης πλησίον Ὀλύνης 5 φασὶν εἶναι Κανθαρώλεθρον ὀνομαζόμενον τόπον, μικρῶν μείζονα τὸ μέγεθος ἄλλω, εἰς ὃν τῶν μὲν ἄλλων ζῶων ὅταν τι ἀφίκηται, πάλιν ἀπέρχεται, τῶν δὲ κανθάρων τῶν ἐλθόντων οὐδεὶς, ἀλλὰ κύκλω περιιόντες τὸ χωρίον λιμῶν τελευτῶσιν.

121 Ἐν δὲ Κύκλωφι τοῖς Θραξὶ κρηνιδίον ἐσὶν ὕδωρ ἔχον 5 ὃ τῇ μὲν ὄψει καθαρὸν καὶ διαφανὲς καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοιον, ὅταν δὲ πῆ τι ζῶον ἐξ αὐτοῦ, παραχρῆμα διαφθείρεται.

122 Φασὶ δὲ καὶ ἐν τῇ Κρασωνίᾳ παρὰ τὴν Βισαλτῶν 15 χώραν τοὺς ἀλισκομένους λαγῶς δύο ἡπάτα ἔχειν, καὶ τόπον τινὰ εἶναι ὅσον πλεθριαῖον, εἰς ὃν ὃ τι ἂν εἰσέλθῃ ζῶον ἀποθνήσκει. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο αὐτόθι ἱερὸν Διονύσου μέγα καὶ καλόν, ἐν ᾧ τῆς ἑορτῆς καὶ τῆς θυσίας οὐσης λέγεται, ὅταν μὲν ὁ θεὸς εὐετηρίαν μέλλῃ ποιεῖν, ἐπιφαί- 20 νεσθαι μέγα σέλας πυρός, καὶ τοῦτο πάντας ὁρᾶν τοὺς περὶ τὸ τέμενος διατρίβοντας, ὅταν δ' ἀκαρπίαν, μὴ φαίνεσθαι τοῦτο τὸ φῶς, ἀλλὰ σκότος ἐπέχειν τὸν τόπον ὥσπερ καὶ τὰς ἄλλας νύκτας.

123 Ἐν Ἡλιδι λέγουσιν εἶναι τι οἶκημα σφάδης ἀπέχον 25 ὀκτῶ μάλιστα τῆς πόλεως, εἰς ὃ τίθεσσι τοῖς Διονυσίοις λέβητας χαλκοῦς τρεῖς κενούς. τῆτο δὲ ποιήσαντες παρακαλοῦσι τῶν Ἑλλήνων τῶν ἐπιδημούντων τὸν βουλόμενον ἐξετάσαι τὰ ἀγγεῖα καὶ τοῦ οἴκου κατασφραγίσθαι τὰς θύρας. καὶ ἐπειδὴν μέλλωσιν ἀνοίγειν, ἐπιδείξαντες τοῖς 30 πολίταις καὶ τοῖς ξένοις τὰς σφραγίδας, ὥτως ἀνοίγουσιν. οἱ δ' εἰσελθόντες εὐρίσκουσι τὰς μὲν λέβητας οἶνον πλήρεις, τὸ δὲ ἔδαφος καὶ τοὺς τοίχους ὑγιεῖς, ὡσεὶ μηδεμίαν εἶναι ὑπόψιαν λαβεῖν ὡς τέχνην τινα κατασκευάζουσιν. εἶναι δὲ φασι παρ' αὐτοῖς καὶ ἰκτίνες, οἳ παρὰ μὲν τῶν διὰ τῆς 35

ἀγορᾶς τὰ κρέα φερόντων ἀρπαύζουσι, τῶν δὲ ἱεροθύτων ἔχαιπτονται.

Ἐν Κορωνείᾳ δὲ τῆς Βοιωτίας λέγεται τὰς ἀσπάλα- 12 κας τὰ ζῶα μὴ δύνασθαι ζῆν μὴδ' ὀρύσσειν τὴν γῆν, τῆς λοιπῆς Βοιωτίας πολὺ πλῆθος ἔχουσας.

Ἐν Λυσοῖς δὲ τῆς Ἀρκαδίας κρήνην εἶναι τινὰ φασιν, 12 ἐν ἣ ἑρσαῖοι μύες γίνονται καὶ κολυμβῶσι, τὴν δίαιταν ἐν ἐκείνῃ ποιούμενοι. λέγεται δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐν Δαμψάκῳ εἶναι.

10 Ἐν δὲ Κράννωνι τῆς Θετταλίας φασὶ δύο κόρακας 12 εἶναι μόνους ἐν τῇ πόλει. ὅτοι ὅταν ἐκνεοττεύωσιν, ἑαυτοὺς μὲν, ὡς ἔοικεν, ἐκτοπίζουσιν, ἑτέρας δὲ τοσοῦτες τῶν ἐξ αὐτῶν γενομένων ἀπολείπουσιν.

Ἐν δὲ Ἀπολλωνίᾳ τῇ πλησίον κειμένη τῆς τῶν Ἄτ- 12 λαντίνων χώρας φασὶ γίνεσθαι ἀσφαλτον ὀρυκτὴν καὶ πίσσαν, τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκ τῆς γῆς ἀναπηδῶσαν τοῖς ὕδασι, οὐδὲν διαφέρουσαν τῆς Μακεδονικῆς, μελαντέραν δὲ καὶ παχυτέραν πεφυκέναι ἐκείνης. ἢ πόρρω δὲ τούτου τοῦ χωρίου πῦρ ἐστὶ καίόμενον πάντα τὸν χρόνον, ὡς φασὶν οἱ κατοικοῦντες περὶ τὴν χώραν ἐκείνην. ὁ δὲ καίόμενος τέ- 20 πος ἐστὶν οὐ πολὺς, ὡς ἔοικεν, ἀλλ' ὅσον μάλιστα πεντακλίνας τὸ μέγεθος. ὄζει δὲ θεῖν καὶ ζυπηρίας, καὶ πέφυκε περὶ αὐτὸν πόα τε βαθεῖα, ὃ καὶ θαυμάσειεν ἂν τις μάλιστα, καὶ δένδρα μεγάλα, οὐκ ἀπέχοντα τοῦ πυρός 25 πῆχεις τέσσαρας. καίεται δὲ συνεχῶς περὶ Δυκίαν καὶ Μεγάλην πόλιν τὴν ἐν Πελοποννήσῳ.

Λέγεται δὲ καὶ ἐν Ἰλλυριοῖς τίκτειν τὰ βοσκήματα 12 δις τοῦ ἑνιαυτοῦ, καὶ τὰ πλείετα διδυμοτοκεῖν, καὶ πολλὰ δὲ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἐρίφους τίκτειν, ἕνια δὲ καὶ πέντε καὶ πλείους, ἔτι δὲ γάλακτος ἀφίεναι ῥαδίως τρία ἡμίχρα. λέγουσι δὲ καὶ τὰς ἀλεκτορίδας ἔχ ὡσπερ παρὰ τοῖς ἄλ- 30 λοις ἄκαζ τίκτειν, ἀλλὰ δις ἢ τρίς τῆς ἡμέρας. λέγεται 12 δὲ καὶ ἐν Παιονίᾳ τοὺς βοῦς τὰς ἀγρίους πολὺ μεγίστους ἀπάντων τῶν ἐν ταῖς λοιποῖς ἔθνεσι γίνεσθαι, καὶ τὰ κέφατα αὐτῶν χωρεῖν τέσσαρας χόας, ἐνίων δὲ καὶ πλείων.

1. οἱ om B^oR^o. || κολιοὶ B^oR^o. || οὐχ — 3. γεύσονται om B^oR^o. || 2. ἀλλ'] καὶ N^o. || οἰχίσσονται rc S^o. || 5. χαλκιδι B^oN^oR^o. || 6. κανθαρώλεθρον S^o, κανθαλώλεθρον B^oR^o. || 7. μείζον B^oR^oS^o. || 8. ἐκατέρχεται rc S^o. || 11. κρηνιδίον B^oR^o. || ἔχων R^o. || 15. κρωονία S^o. κρασωνία παρὰ om B^oR^oT^o. || 21. καλ — 22. ἀκαρπίαν om N^o. || 24. περ om B^oR^oS^o. || 30. τοὺς πολίτας rc N^o. || 31. καλ om N^o. || 32. οἱ δ' εἰσελθόντες εὐρίσκουσι om S^o. || 33. εἶναι post ὑπόψιαν N^o, om B^oR^o. || 35. μὲν om N^o.

1. ἔχ om B^oR^o. || 3. κορωνία N^oS^o. || 4. τὸ ζῶον N^oS^o. || 6. λυσοῖς Sylburgius: codices κολύβοις. || 10. κράννων B^oR^o. || κόρακας εἶναι ἐν τῇ πόλει μόνους N^o. || 11. ἐκνεοττεύουσιν B^oR^o. || 14. δι] δὲ τῇ N^o. || πλησίον R^oS^o. || ἀτλαντικῶν S^o. Ταυλαπίων Brodaeus. || 16. συναναπηδῶσαν B^oN^oR^o. || 18. ἐκείνης ante πεφυκέναι T^o, ἐκείνης R^o. || 21. ἴσος B^oN^oR^oS^o. || 22. ὅν N^o. || 25. λυκίαν N^o. || 26. πελοποννήσω R^o. || 29. τέτταρας S^o. || ἔθνη B^oR^oS^o. || 30. δὲ καὶ γ. N^o. || 32. τρίς παρ' αὐτοῖς τῆς S^o. || 33. ἐν τῇ παιονίᾳ R^o. || 34. post τοῖς B^oR^oT^o ψυχρῶ — χρόνον (841 a 22 — 26.). λοιποῖς autem ἔθνεσι — 35. πλείων hi post θαυμαστὸν δ' ἐστὶ (844 b 6.) ponunt.

130 Περὶ δὲ τῆς τὸρβῆσός τῆς Σικελίας καὶ ἄλλοι μὲν κλείει
 γεγράφασιν, καὶ οὗτος δὲ φησὶ συμβαίνειν τερατώδες· ἐκ
 γὰρ τοῦ Τυρρηνοῦ πελάγους πολλῶν ῥύζω φερόμενον τὸν
 κλύδωνα προσβάλλειν πρὸς ἀμφότερα τὰ ἀκρωτήρια, τὸ
 μὲν τῆς Σικελίας, τὸ δὲ τῆς Ἰταλίας, τὸ προσαγορευόμενον
 Ῥήγιον, καὶ φερόμενον· ἐκ μεγάλου πελάγους εἰς στενὸν
 συγκλείσθαι, τότε δὲ γινομένη κῆμα μετέωρον· αἶρειν σὺν
 πολλῶν βρόμῳ ἐπὶ πάντων πόπων τῆς ἀνω φορᾶς,
 ὡς τοῖς μακρὰν ἀπέχουσι σύνοπτον εἶναι τὸν μετεωρισμὸν,
 οὐχ ὅμοιον φαινόμενον θαλάσσης ἀναφορᾶς, λευκὸν δὲ
 καὶ ἀφρώδες παραπλήσιον δὲ τοῖς σέρμοσι τοῖς γινομέ-
 νοις ἐν τοῖς ἀκρωτηρίοις χερμασί· καὶ ποτὲ μὲν ἀκρω-
 τοῖς συμπίπτειν ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν ἀκρωτηρίων τὰς κλύ-
 δώνας, καὶ ποιεῖν συγκλυσμὸν· ἀπιστον μὲν διηγέσθαι,
 ἠνυπόμνητον δὲ τῆ ὄψιν θεάσασθαι· ποτὲ δὲ δις αὐμένους
 ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους συρράξεως οὕτω βαθεῖαν καὶ φρι-
 κώδη τὴν ἀποψιν ποιεῖν τοῖς ἐξ ἀνάγκης θεωμένοις, ὡς
 πολλοὺς μὲν μὴ κρατεῖν ἑαυτῶν, ἀλλὰ πίπτειν σκοτου-
 μένους ὑπὸ δέους· ἐπειδὴν δὲ προσπέσῃ τῆ κῆμα πρὸς
 ἑποτεροῦν τῶν τόπων καὶ μετεωρισθὲν ἕως τῶν ἀκρων
 πάλιν εἰς τὴν ὑπορέσαν θάλασσαν κατενεχθῆ, τότε δὴ
 πάλιν σὺν πολλῶν μὲν βρυχηθῶν μεγάλαις δὲ καὶ τα-
 χείαις δίναις τὴν θάλασσαν ἀναζειν καὶ μετεωρίζεσθαι
 κυκλωμένη ἐκ βυθῶν, πάντοδαπὰς δὲ χροῖας μεταλλάσ-
 σειν· ποτὲ μὲν γὰρ ζοφεράν, ποτὲ δὲ κυανῆν, πολλαίσι
 δὲ πορφυρίζουσαν διαφαίνεσθαι· τὸν δὲ δρόμον καὶ τὸ
 μήκος αὐτῆς, ἐτι δὲ πρὸς τούτοις τὴν ἀνάρροιαν, οὐδὲ ἀκύνει
 οὐδὲν ἔρπετον ἔθ' ὄραν ὑπομένειν, φεύγειν δὲ πάντα πρὸς
 τὰς ὑποκειμένας ὑπαιρέας· λήγοντος δὲ τῆ κλύδωνος τὰς
 δίναις μετέωρος φέρεσθαι ποιικίλας οὕτω τὰς ἀναστροφὰς
 ποιιμένας, ὡς δοκεῖν πρησῆρων ἢ τινων ἄλλων μεγάλων
 ὄψεων σπειράματι παρομοίως τὰς κινήσεις ἀποτελεῖν.

Φασὶν οἰκοδομούντων Ἀθηναίων τὸ τῆς Δήμητρος ἱερὸν 131
 τῆς ἐν Ἐλευσίνι περιεχομένην στήλην πέτραις εὐρεθῆναι
 χαλκῆν, ἐφ' ἧς ἐπεγράφατο "Δηϊόπης τόδε σῆμα", ἣν οἱ
 μὲν λέγουσι Μισσαίς εἶναι γυναῖκα, τινὲς δὲ Τριπτολέμου
 μητέρα γενέσθαι.

Ἐν μιᾷ τῶν Αἰόλων προσαγορευόμενων νήσων πλῆθος 132
 εἰφασὶ γενέσθαι φοινίκων, ὅθεν καὶ Φοινικῶδη καλεῖσθαι.
 οὐκ ἂν αὖν εἴη τὸ λεγόμενον ὑπὸ Καλλισθένους ἀληθές,
 ὅτι ἀπὸ Φοινίκων τῆς Συρίας τῶν τὴν παραλίαν οἰκόντων
 τὸ φυτὸν ἔλαβε τὴν προσηγορίαν· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς τοὺς
 Φοίνικας ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων φασὶ τινες [φοινίκας] προσα-
 γορευθῆναι διὰ τὸ πρῶτος πλέοντας τὴν θάλασσαν, ἣ ἂν
 ἀποβαίησαν, πάντας ἀποκτείνειν καὶ φονεῖν· καὶ κατὰ
 γλῶσσαν δ' ἐστὶ τὴν Περραιβῶν τὸ αἰμάξαι φοινίξαι.

Τῆς καλουμένης Αἰνιαικῆς χώρας περὶ τὴν ὀνομαζο- 133
 μένην Ἰπάτην λέγεται παλαιὰ τις στήλη εὐρεθῆναι, ἣν
 οἱ Αἰνιᾶνες τίνος ἦν εἶδέναι βυθόμενοι, ἔχουσαν ἐπιγραφὴν
 ἀρχαίως γράμμασιν, ἀπέστειλαν εἰς Ἀθήνας τινὰς κομ-
 ζοντας αὐτήν· πορευομένων δὲ διὰ τῆς Βοιωτίας, καὶ τισι
 τῶν ξένων ὑπὲρ τῆς ἀποδημίας ἀνακοινομένων, λέγεται
 αὐτοὺς εἰσαχθῆναι εἰς τὸ καλέμενον Ἰσμήνιον ἐν Θήβαις·
 ἐκείθεν γὰρ μάλιστ' ἂν εὐρεθῆναι τὴν τῶν γραμμάτων
 ἐπιγραφὴν, λέγοντες εἶναι τινὰ ἀναθήματα ὁμοίως ἔχοντα
 τοὺς ρυθμὸς τῶν γραμμάτων ἀρχαῖα· ὅθεν αὐτὸς φασὶν
 ἀπὸ τῶν γνωριζομένων τὴν εὐρεσίαν ποιησαμένους τῶν ἐπι-
 ζητημένων, ἀναγράψαι τῶσδε τὰς εἰρηχῶς.

Ἡρακλῆς τεμένισσε Κυθῆρα Φερσεφαάσση,
 Γηρυονείας ἀγέλας ἐλάων ἠδ' Ἐρύθειαν ἄγων.
 τὰς δ' ἐδάμασσε πόθω Πασιφάεσσα θεά.
 τῆδε δέ μοι τέκνω τῷ δ' Ἐρύθου τε δάμαρ
 νυμφογενῆς Ἐρύθη· δὴ τόδ' ἔδωκα πέδον
 νυμφόσυννον φιλίας, φηγῶ ὑπο σκιερᾷ.

1. τῆς τοῦ S°. || 3. τυρρηνοῦ B°R°. || ῥύζω R°. || 6. καὶ om B°R°S°. || 8. τρόμῳ S°. || πάντι πάντων B°R°. || 9. συνίπτην B°R°. || 11. ἀφρώ παραπλήσιον· ἐν δὲ τοῖς σεισμοῖς S°. || 12. καὶ om S°. || 14. ποιεῖν] ποιεῖν ποτὲ μὲν S°. || συγκλυσμὸν B°R°S°. || 15. δις αὐτάς γε S°. || 17. ὄψιν N°. || 19. ὑπὸ τοῦ δέους B°R°. || προσπέσῃ B°. || 20. ἑποτερον S°. || ἕως] ἐκ S°. || 22. μὲν om B°R°. || τραχείαις B°N°R°. || 23. αὐξείν γε S°. || 24. κυκλωμένη B°. || μεταλλάσειν S°, καταλαβεῖν B°R°. || 27. ἀνάρροιαν N°. || 28. οὐδὲ B°. || ὑπομένει φεύγει N°. || 29. ὑπαιρέας N°. || κλύδωνος R°. || 30. δῆλας] γὰρ N°S°. || φαίνεσθαι N°S°. || ἀναφορᾶς R°. || 32. πειράματα N°. || 2. τὴν N°. || Ἐλευσίην B°N°. || περιεχομένη B°. || 3. ἣ B°R°. || διόπης τόδε σῆμα δήμητρος ἦν N°. || 4. γλαῦκα B°R°. || 6. αἰόλων N°. || 11. φοινίκας om B°N°R°. || 14. περαιβῶν B°R°. || αἰμάξαι N°. || 15. αἰνιαικῆς χώρας S°, αἰναιαικῆς R°, αἰναιαι B°T°. || 17. αἰναιαίτες N°, ἄνες post lacunam T°. || 18. ἀπέστειλας B°R°. || 20. ἀνακοινομένων B°R°. || 22. γὰρ] μὲν γὰρ B°R°, δὲ N°. || ἂν om S°. || ἀνευρεθῆναι N°. || 23. ὁμοίως om S°. || 22. ἀριθμὸς N°. || 25. ὑπὸ N°. || ποιησαμένων N°. || 27. Ἡρακλῆς B°R° et γε S°: pr enim Ἡρακλῆος. || τεμενις τε vel τεμένις B°R° et pr S°, τεμνις τε γε S°. || φερσεφαάση B°N°R°. || 28. γηρυονείας N°, τηδορουπίας B°R°. || ἀγέλας R°, ἀγέλας B°. || ἐρυθθὸν S°. || 29. τὰς δάμασσε S°. an forte τὰς ἐδάμασσε? || πασιφάεσσα B°R°. || 30. ἐρύθουτι B°N°R°. || δάμαρ νυμφογενῆς S°, δάμαρτι νυμφογενῆς N°, δαμαρτυμφογενῆς T°. || 31. ἐρυθιδὴ τέδ' N°. || 32. φιλίας B°N°R°S°. || φυτὰ B°N°S°, φητὰ R°. || σκιερᾷ S°.

τούτω τῷ ἐπιγράμματι ἐπεχώρησα καὶ ὁ τόπος ἐκεῖνος Ἐρυθρος καλούμενος, καὶ ὅτε ἐκείθεν τὰς βοῦς καὶ ἐκ ἐξ Ἐρυθρίας ἤγαγεν· οὐδὲ γὰρ ἐν τοῖς κατὰ Λιβύην καὶ Ἰβηρίαν τόποις οὐδαμοῦ τὸ ὄνομά φασι λέγεσθαι τῆς Ἐρυθρίας.

134 Τῆς δὲ Λιβύης ἐν Ἰτύκῃ τῇ καλουμένῃ, ἣ κεῖται μὲν, ὡς λέγουσιν, ἐν τῷ κόλπῳ τῷ μεταξὺ Ἐρμαίας καὶ τῆς Ἴπκου ἄκρας, ἐπέκεινα δὲ Καρχηδόνος ὡς σταδίου διακοσίῳ (ἣ καὶ πρότερον κτισθῆναι λέγεται ὑπὸ Φοινίκων αὐτῆς τῆς Καρχηδόνος ἔτεσι διακοσίῳ ὀγδοήκοντα ἐπτά, ὡς ἀναγέγραπται ἐν ταῖς Φοινικαῖς ἱστορίαις), γίνεσθαι φασιν ἄλας ὀρυκτῆς, ἐπὶ τρεῖς ὀργυῖας τὸ βάθος, τῇ ὄψει λευκοῦς καὶ οὐ στερεοῦς ἀλλ' ὁμοίους τῷ γλισχροτάτῳ γλοιῷ· καὶ ὅταν ἀνερχθῶσιν εἰς τὸν ἥλιον, ἀποσερεῖσθαι καὶ γίνεσθαι ὁμοίους τῷ Παρίῳ λίθῳ. γλύφεσθαι δὲ ἐξ αὐτῶν λέγουσι ζῶδια καὶ ἄλλα σκεύη.

135 Τοὺς πρώτους τῶν Φοινίκων ἐπὶ Ταρτησσὸν πλεύσαντας λέγεται τοσοῦτον ἀργύριον ἀντιφορτίσασθαι, ἔλαιον καὶ ἄλλον ναυτικὸν ῥῶπον εἰσαγαγόντας, ὥστε μηκέτι ἔχειν δύνασθαι μῆτε ἐπιδέξασθαι τὸν ἀργυρον, ἀλλ' ἀναγκασθῆναι ἀποπλέοντας ἐκ τῶν τόπων τὰ τε ἄλλα πάντα ἀργυρᾷ οἷς ἐχρῶντο κατασκευάσασθαι, καὶ δὴ καὶ τὰς ἀγκύρας πάσας.

136 Λέγουσι τὴς Φοινίκας τὴς κατοικοῦντας τὰ Γάδειρα καλούμενα, ἔξω πλέοντας Ἡρακλείων σηλῶν ἀπηλιώτη ἀνέμῳ ἡμέρας τέτταρας, παραγίνεσθαι εἰς τινὰς τόπους ἐρήμους, θρύς καὶ φύκας πλήρεις, ἕς ὅταν μὲν ἀμπωτις ἢ μὴ βαπτίζεσθαι, ὅταν δὲ πλημμύρα, κατακλύζεσθαι, ἐφ' ᾧ εὐρίσκεσθαι ὑπερβάλλον θύνων πλῆθος, καὶ τοῖς μεγέθεσιν ἄπισον καὶ τοῖς πάχεσιν, ὅταν ἐποκέλωσιν· ἕς ταριχεύοντες καὶ συντιθέντες εἰς ἀγγεῖα διακομίζουσιν εἰς Καρχηδόνα. ὧν Καρχηδόνιοι μόνων ἢ ποιεῖνται τὴν ἐξαγωγὴν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀρετὴν ἣν ἔχουσι κατὰ τὴν βρώσιν αὐτοὶ καταναλίσκουσιν.

137 Ἐν τῇ Πηδασίᾳ τῆς Καρίας θυσία τῷ Διὶ συντελεῖ-

ται, ἐν ἣ πέμπουσιν αἰγά τινὰ, περὶ ἣν θαυμαζόν τί φασι γίνεσθαι. βαδίζουσα γὰρ ἐκ Πηδασῶν σταδίου ἐβδομήκοντα δι' ὄχλου πολλοῦ τῷ θεωρῶντος οὔτε διαταράττεται κατὰ τὴν πορείαν οὔτ' ἐκτρέπεται τῆς ὁδοῦ, δεδεμένη δὲ 5 σχοινίῳ προκορεύεται τῷ τὴν ἱερωσύην ἔχοντος. θαυμαζόν δ' ἐστὶ καὶ τὸ δύο κόρακας εἶναι διὰ τέλος περὶ τὸ τῷ Διὶ ἱερόν, ἄλλον δὲ μηδένα προσεῖναι πρὸς τὸν τόπον, καὶ τὸν ἕτερον αὐτῶν ἔχειν τὸ πρόσθεν τῷ τραχήλῳ λευκόν.

Ἐν Ἰλλυριοῖς δὲ τοῖς Ἀρδιαίοις καλουμένοις, παρὰ 13 τὰ μεθόρια τῶν Αὐταριατῶν κάκεινων, φασὶν ὄρος εἶναι μέγα, τούτῳ δὲ πλησίον ἀγκος, ὅθεν ὕδωρ ἀναπηδᾷ, οὐ πᾶσαν ὕδραν ἀλλὰ τῷ ἦρος, πολὺ τῷ πλῆθει, ὃ λαμβανόντες τὰς μὲν ἡμέρας ἐν τῷ σεγνῷ φυλάττουσι, τὰς δὲ νύκτας εἰς τὴν αἰθρίαν τιθέασιν. καὶ πέντε ἢ ἐξ ἡμέρας 15 τῆτο ποιησάντων αὐτῶν πήγνυται τὸ ὕδωρ, καὶ γίνεται κάλλιζον ἄλας, ὃ ἔνεκεν τῶν βοσκημάτων μάλιζα διατηρῶσιν· οὐ γὰρ εἰσάγονται πρὸς αὐτοὺς ἄλας διὰ τὸ κατοικεῖν πᾶρρω αὐτὸς θαλάσσης καὶ εἶναι αὐτὸς ἀμέκτες· πρὸς οὖν τὰ βοσκήματα πλείσθη αὐτοῦ χρεῖαν ἔχουσιν· 20 ἀλίζουσι γὰρ αὐτὰ δις τῷ ἐνιαυτῷ· εἰάν δὲ μὴ ποιήσωσι τοῦτο, συμβαίνει αὐτοῖς ἀπόλλυσθαι τὰ πλείστα τῶν βοσκημάτων.

Ἐν Ἀργεῖ δὲ φασὶ γίνεσθαι ἀκρίδος τι γένος ὃ καλεῖται 1: λείται σκορπιομάχον. ὅταν γὰρ ἴδῃ τάχιστα σκορπίον, 25 ἀνθίσταται αὐτῷ· ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ σκορπίος ἐκείνη. καὶ κύκλῳ περιουῖσα τρίζει περὶ αὐτόν· τὸν δὲ τὸ κέντρον ἐπαίροντα ἀντιπεριάγειν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, εἶτα κατὰ μέτρον ἀνιέναι τὸ κέντρον, καὶ τέλος ὄλον ἐκτείνεσθαι, τῆς ἀκρίδος κύκλῳ τρεχούσης. τὰ τελευταῖα δὲ προσελθούσα 30 κατεσθίει αὐτὸν ἢ ἀκρίς. ἀγαθὸν δὲ φασὶν εἶναι καὶ πρὸς τὰς πληγὰς τῷ σκορπίῳ ἐπιφαγεῖν αὐτήν.

Τὴς ἐν Νάξῳ σφῆκᾶς φασὶν, ὅταν φάγωσι τῷ ἔχει 1: (προσφιλῆς δ' αὐτοῖς ἢ σάρξ, ὡς ἔοικεν, ἐστίν), ἐπειδὴν τινὰ κεντήσωσι, περιωδύνης ἔτω ποιεῖν ὥστε χαλεπωτέραν φαίνεσθαι τῆς πληγῆς τῶν ἔχων.

2. ἐρυθρῆς Ν°. || τοῖς Β°Ν°. || 3. ἐρυθρίας Β°Ρ°Τ°. || 4. λέγεσθαι φασὶ Β°Ρ°. || 6. τῇ om Ν°. || 7. ἐρμίας Ρ°, ἐρμαίας Ν°. || 8. ἐπ' ἐκεῖνο Β°Ρ°. || 9. κτισθῆναι Ρ°. || ὑπὸ φοινίκων] νικω (νικα Τ°) post lacunam Β°Ρ°Τ°. || 15. παρὶν Ν°. || 16. λέγεται Β°Ρ°. || 18. ἐλαίου Ν°. || 19. ἄλλα Ν°. || ναυτικῶν Σ°. || ῥῶπῃ Β°Ρ°, ῥοπῶν pr Σ°. || ὡς Ν°. || 20. τὸ ἀργύριον Σ°. || 24. τὴς φ.] περὶ φ. Β°Ρ°. || γάδουρα Β°. || 25. σηλῶν Β°. || 26. τέσσαρας Ν°. || 28. μὴ om Β°Ρ°. || 29. ᾧ] οἷς rc Σ°. || ὅταν Ν°. || 30. ἄπισον post πάχεσιν Β°Ν°Ρ°. || ὅταν om Β°Ρ°. || ἐποκέλωσιν Β°Ν°Ρ°. || 32. μόνων ἢ Β°Ρ°, μόνων ἢ μόνων Σ°.

5. σχοινίῳ] σχεδὸν rc Σ°, om in lacuna Β°Ρ°. || 6. post ἐπὶ Β°Ρ°Τ° λοιποῖς ἔδρασι. || παρὰ Σ°. || 7. προσεῖναι] πέτεσθαι Τ°, om Β°Ρ°. || πρὸς om Β°Ν°Ρ°Τ°. || 8. τρ. τὸ λευκόν Β°Ρ°. || 9. ἀρδίας Β°Ρ°, ταρδίας Σ°, ἀρκαδίας Ν°. || 10. αὐταριατῶν rc Σ°, αὐταρτῶν Β°Ρ°. || κάκεινοι Β°Ρ°. || 12. πᾶσιν Β°. || 18. αὐτὴς τῆς θ. Ν°. || 23. τινὸς Β°Ρ°. || καλεῖσθαι Σ°. || 24. τάχιστα om Β°Ρ°. || 25. ἀνθίστασθαι Σ°. || ἐκείνης Σ°. || 26. κέντρον Β°. || 28. τῆς] καὶ τῆς Β°Ρ°. || 30. ἢ ἀκρίς et καὶ om Β°Ν°Ρ°. || 31. ἐπαγαγεῖν Ν°.

- 141 Φασί τὸ Σκυθικὸν φάρμακον, ᾧ ἀποβάπτουσι τοὺς οἰζύους, συντίθεσθαι ἐξ ἐχίδνης. τηρούσι δέ, ὡς ἔοικεν, οἱ Σκύθαι τὰς ἤδη ζωοτοκίας, καὶ λαβόντες αὐτὰς τήκυσιν ἡμέρας τινάς. ὅταν δὲ ἰκανῶς αὐτοῖς δοκῇ σεσῆφθαι πᾶν, τὸ τοῦ ἀνθρώπου αἷμα εἰς χυτρίδιον ἐγχέοντες εἰς τὰς κοπρίας κατορύττουσι πωμάσαντες. ὅταν δὲ καὶ τῆτο σαπῆ, τὸ ὑφιστάμενον ἐπάνω τοῦ αἵματος, ὃ δὴ ἐξιν ὑδατῶδες, μίγνυσι τῷ τῆς ἐχίδνης ἰχώρι, καὶ οὕτω ποιοῦσι θανάσιμον.
- 142 Ἐν Κυρίῳ τῆς Κύπρου ὄφεων τι γένος εἶναι φασιν, ὃ τὴν δύναμιν ὁμοίαν ἔχει τῇ ἐν Αἰγύπτῳ ἀσπίδι, πλὴν ὅτι τῷ χειμῶνος ἐάν δάκη, οὐδὲν ἐργάζεται, εἴτε δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν, εἴτε διότι τὸ ζῶον δυσκίνητον γίνεται ὑπὸ τῆ ψύχους ἀποκηγνύμενον καὶ τελῶς ἀδύνατον, ἐάν μὴ θερμανθῆ.
- 143 Ἐν Κέῳ φασιν εἶναι τι γένος ἀχέρου, ὕφ' ἧς ἐάν τις πληγῇ τῇ ἀμάνθῃ, ἀποθνήσκει.
- 144 Ἐν Μυσίᾳ φασίν ἀρκτων τι γένος εἶναι λευκόν, αἷ ὅταν κυνηγῶνται, ἀφιάσι τοιαύτην πνοὴν ὥστε τῶν κυνῶν τὰς σάρκας σῆπειν, ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν λαιπῶν θηρίων, ἀβρώτους τε ποιεῖν. ἐάν δὲ τις καὶ βιάσῃται καὶ ἐγγίσῃ, ἀφιάσιν ἐκ τοῦ ζώματος φλέγμα πάμπολύ τι, ὡς ἔοικεν, ὃ προσφυσᾷ πρὸς τὰ πρόσωπα τῶν κυνῶν, ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων, ὥστε καὶ ἀποπνίγειν καὶ ἀποτυφλῆν.
- 145 Ἐν δὲ τῇ Ἀραβίᾳ ὑανῶν τι γένος φασίν εἶναι, ὃ ἐπειδὰν προῖδῃ τι θηρίον ἢ ἀνθρώπου ἐπιβῆ ἐπὶ τὴν σκιάν, ἀφωνίαν ἐργάζεται καὶ πῆξιν τοιαύτην ὥστε μὴ δύνασθαι κινεῖν τὸ σῶμα. τῆτο δὲ ποιεῖν καὶ ἐπὶ τῶν κυνῶν.
- 146 Κατὰ δὲ Συρίαν εἶναι τί φασι ζῶον ὃ καλεῖται λεοντοφόνον· ἀποθνήσκει γὰρ ὁ λέων, ὡς ἔοικεν, ὅταν αὐτοῦ φάγῃ. ἐκὼν μὲν οὖν τῆτο ἔποιεῖ, ἀλλὰ φεύγει τὸ ζῶον· ὅταν δὲ συλλαβόντες αὐτὸ οἱ κυνηγέται καὶ ὀπτήσαντες ὡσπερ ἄλφιστα λευκὰ περιπάσσωσιν ἄλλω ζῳῷ, γευσάμενον ἀπόλλυσθαι φασι παραχρῆμα. κακοῖ καὶ προσερῶν τὸν λέοντα τῆτο τὸ ζῶον.
- 147 Λέγεται καὶ τοὺς γῦπας ὑπὸ τῆς τῶν μύρων ὁσμῆς ἀποθνήσκειν, ἐάν τις αὐτοὺς χρίσῃ ἢ δῶ τι μεμυρισμένον φαγεῖν. ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς κανθάρους ὑπὸ τῆς τῶν ῥόδων ὁσμῆς.
- Καὶ ἐν Σικελίᾳ δὲ φασι καὶ ἐν Ἰταλίᾳ τὸς γαλειῶ-148 τας θανάσιμον ἔχειν τὸ δῆγμα, καὶ οὐχ ὡσπερ τὸς παρ' ἡμῶν ἀσθενὲς καὶ μαλακόν. εἶναι δὲ καὶ μυῶν γένος ἐπιπάμενον, ὃ ὅταν δάκη, ἀποθνήσκειν ποιεῖ. ἐν δὲ τῇ Μεσοποταμίᾳ τῆς Συρίας φασί καὶ ἐν Ἰερῶντι ὄφειδιά τινα γίνεσθαι, ἃ τοὺς ἐγχωρίους ἔδάκνει, τοὺς ξένους δὲ ἀδικεῖ σφόδρα. περὶ δὲ τὸν Εὐφράτην καὶ τελείως φασί τοῦτο γίνεσθαι. πολλοὺς γὰρ φαίνεσθαι περὶ τὰ χεῖλη τῆ ποταμοῦ καὶ διανέοντας ἐφ' ἐκάτερα, ὥστε τῆς δείλης ἐνταῦθα θεωρουμένους ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἐπὶ θατέρῳ μέρει φαίνεσθαι, καὶ τὸς ἀναπαυομένους τῶν μὲν Σύρων μὴ δάκνει, τῶν δ' Ἑλλήνων μὴ ἀπέχεσθαι.
- Ἐν Θεσσαλίᾳ φασί τὸν ἱερὸν καλούμενον ὄφιν πάν-151 τας ἀπολλύειν, οὐ μόνον ἐάν δάκη, ἀλλὰ καὶ ἐάν θίγῃ. διὸ καὶ ὅταν φανῆ καὶ τὴν φωνὴν ἀκούσωσι (φαίνεται δὲ σπανίως), φεύγῃσι καὶ οἱ ὄφεις καὶ οἱ ἔχεις καὶ τᾶλλα πάντα θηρία. τῷ δὲ μεγεθεῖ ἕκ ἑξὶ μέγας ἀλλὰ μέτριος. ἐν Τήνῳ δὲ ποτὲ φασιν αὐτὸν τῇ πόλει κατὰ Θετταλίαν ἀναيرهθῆναι ὑπὸ γυναικός, γενέσθαι δὲ τὸν θάνατον τοιόνδε. γυναῖκα κύκλον γράψασαν καὶ τὰ φάρμακα θεῖσαν εἰσβῆναι εἰς τὸν κύκλον, αὐτὴν καὶ τὸν υἱόν, εἶτα μιμῆσθαι τὴν φωνὴν τῆ θηρίου· τὸ δ' ἀντάδειν καὶ προσιέναι. ἄδοντος δὲ καταδαρθεῖν τὴν γυναῖκα, καὶ ἐγγυτέρω προσιόντος μᾶλλον, ὥστε μὴ δύνασθαι κρατεῖν τῷ ὕπνου. τὸν δ' υἱὸν παρακαθήμενον ἐγείρειν τύπτοντα, κελουούσης ἐκείνης, καὶ λέγειν ὅτι ἐάν μὲν καθυπνώσῃ, ἀπολεῖται καὶ αὐτὴ καὶ ἐκεῖνος, ἐάν δὲ βιάσῃται καὶ προσαγάγῃται τὸ θηρίον, σωθῆσονται. ὡς δὲ προσῆλθεν ὁ ὄφισ εἰς τὸν κύκλον, αὖθις εὐθὺς γενέσθαι αὐτόν.
- Λέγεται περὶ τὰ Τύανα ὕδωρ εἶναι ὀρκίῳ Διὸς (κα-152 λούσι δὲ αὐτὸ Ἀσβαμαίων), οὗ πηγὴ ἀναδίδεται πάνυ ψυχρά, παφλάζει δὲ ὡσπερ οἱ λέβητες. τοῦτο εὐόρκις

2. ἐχίης N°. || 5. ἐκλόπτες B°N°R°. || τὸς κοπρίας B°R°S°. || 6. κατορύττουσι S°. || πωμάσαντες N°. || 10. κυρεῖν S°. || 11. ἔχειν B°R°. || 15. καίω B°R°. || ἢ B°R°S°. || 18. [ετα] ἅμα B°R°. || 20. τε] τὸ B°R°, om N°. || 22. προσπίσαι γc S°. || πρὸς et δὲ om B°R°. || 24. ὑέων N°. || ἔπερ N°. || 25. θρώπου — 26. ἀφωνίαν om B°R°T° in lacuna. || 26. ἐργάζεσθαι S°. || ὡς N°. || 27. ποῖον B°R°. || πλ τῶν κυνῶν om B° in lacuna. || 28. φασί τι R₂. || 30. οὖν om. B°N°R°. || 31. ὀπτήσαντα B°R°. || 32. περισπάσωσιν B°, περισπάσσωσιν R°. || ἄλλο ζῶον S°. || τὸ γευσάμενον R°. || 33. κακεῖ N°.

1. μεμυρισμένον B°. || 5. τὸ B°N°R°S°. || 8. οἰρῶντι pr S°, μυρῶντι γc. || 9. δὲ] δὲ καὶ B°N°R°. || 10. δὲ om B°N°R°. || 12. διανέοντας B°. || 13. θεωρουμένης S°. || 17. ἂν N°S°. || 21. ποτε om N°. || αὐτῇ B°N°R°. || 22. τοιούτων N°. || 23. τὰ om N°. || 27. μῆ] μένον N°. || τὸν ὕπνον γc S°. || καὶ τὸν δ' B°. || 30. βιάσῃται καὶ προσαγάγῃ N°. || 31. λύσει εὐθ. γ. αὐτῆ B°R°. || Capita 152 — 176 sola habet U°. S° autem: ἐν ἄλλω ἀπτιγράφῳ ἢ προκειμένη ἀρχὴ πάσα τῶν παραδόξων ἀκουσμάτων θίπειν ἄχρι τῷ "ἐν βιβλίῳ δὲ τῆς θράκης ἐν τοῖς μεταλλοῖς" (832b 27.), ἧσαν δὲ ἀπ' ἐκείνων τὰ ὑποτεταγμένα. || 33. τυάνω U°. || καλεῖται γc K°, om in lacuna N°U°. || 34. δὲ om N°. || οὖν πηγὴ ἀναδίδεται U°. || 35. παμφάζει U°, παφλάζει margo U°.

μὲν ἠδὺ τε καὶ Ἰλεων, ἐπιόρκους δὲ παρὰ πόδας ἢ δίκην ἀποσκήπτει γὰρ καὶ εἰς ὀφθαλμούς καὶ εἰς χεῖρας καὶ εἰς πόδας, ἀλίσκονται τε ὑδέρους καὶ φθάραις· καὶ ἔδὲ πρόσθεν ἀπελθεῖν δυνατόν, ἀλλ' αὐτόθι ἔχονται καὶ ὀλοφύρονται πρὸς τῷ ὕδατι, ὁμολογοῦντες ἂ ἐπιώρκησαν.

153 Ἀθήνησί φασὶ τὸν ἱερὸν τῆς ἐλαίας θαλλὸν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ βλαστῆσαι καὶ πλείονα γενέσθαι, ταχὺ δὲ αὐτὸ πάλιν συστέλλεσθαι.

154. Τῶν ἐν Αἰτῆνῃ κρατήρων ἀναρραγόντων καὶ ἀνα τὴν γῆν φερομένων ἔνθα καὶ ἔνθα χεῖμάρρου δίκην, τὸ τῶν εὐσεβῶν γένος ἐτίμησε τὸ δαιμόνιον. περικαταληφθέντων γὰρ ὑπὸ τοῦ ρεύματος διὰ τὸ βαρᾶζειν γέροντας ἐπὶ τῶν ὤμων γονεῖς καὶ σώζειν, πλησίον αὐτῶν γενόμενον τὸ τοῦ πυρὸς ρεῦμα ἐξεσχίσθη, παρέτρεψέ τε τῷ φλογμῷ τὸ μὲν ἔνθα τὸ δὲ ἔνθα, καὶ ἐτήρησεν ἀβλαβεῖς ἅμα τοῖς γονεῦσι τὸς νεανίσκους.

155 Λέγεται τὸν ἀγαλματοποιὸν Φειδίαν κατασκευάζοντα τὴν ἐν ἀκροπόλει Ἀθηναῖν ἐν μεσότητι ταύτης τῆς ἀσπίδος τὸ ἑαυτῷ πρόσωπον ἐντυπώσασθαι, καὶ συνδῆσαι τῷ ἀγάλματι διὰ τινος ἀφανῆς δημιουργίας, ὡς ἔξ ἀνάγκης, εἰ τις βύλοιτο αὐτὸ περιαιρεῖν, τὸ συμπαν ἀγαλμα λύνει τε καὶ συγχεῖν.

156 Φασὶν ὡς ἀνδρίας ὁ τοῦ Βίτυος ἐν Ἀργεῖ ἀπέκτεινε [τὸν αἴτιον] τῷ θανάτῳ τῷ Βίτυϊ, θεωρῶντι ἐμπεσῶν. ζοικεν οὖν ἕκ εἰκῆ τὰ τοιαῦτα γίνεσθαι.

157 Φασὶ τοὺς κύνας μόνον διώκειν τὰ θηρία πρὸς τὰς κορυφὰς τῶν Μελάνων καλυμμένων ἑρῶν, ἀλλ' ἀνασρέφειν, ὅταν ἄχρι τέτων διώκωσιν.

158 Ἐν τῷ Φάσιδι ποταμῷ γεννᾶσθαι ῥάβδον ὀνομαζομένην λευκόφυλλον, ἣν οἱ ζηλότυποι τῶν ἀνδρῶν δρεπόμενοι ῥίπτουσι περὶ τὸν παρθένιον θάλαμον, καὶ ἀνέθευτον

159 τῆρσι τὸν γάμον. ἐν δὲ τῷ Τίγριδι γίνεσθαι φασὶ λίθον μωδῶν κεκλημένον βαρβαρικῶς, τῆ χροᾷ πάνυ λευκόν,

160 ὃν εἴαν κατέχη τις, ὑπὸ θηρίων οὐδὲν ἀδικεῖται. ἐν δὲ τῷ Σκαμάνδρῳ γίνεσθαι φασὶ βοτάνην σίστρον καλουμένην, παραπλησίαν ἐρεβίνθῳ, κόκκους δ' ἔχει σειομένους, ὅθεν τὴν προσηγορίαν ἔλαβε· ταύτην τοὺς κατέχοντας μῆτε δαιμόνιον μῆτε φαντασίαν ἠγνιαοῦν φοβεῖσθαι.

161 Περὶ Λιβυῆν ἄμπελός ἐστιν ἣν καλοῦσι μαινομένην τι-

νές, ἢ τῶν καρπῶν τοὺς μὲν πεκαίνει, τὸς δ' ὀμφακῶδεις ἔχει, τὸς δ' ἀνθόντας καὶ βραχύν τινα χρόνον.

Περὶ τὸ Σίτυλον ὄρος γίνεσθαι φασὶ λίθον παρόμοιον 16 κυλίνδρῳ, ὃν οἱ εὐσεβεῖς υἱοὶ ὅταν εὐρωσιν, ἐν τῷ τεμένει τῆς μητρὸς τῶν θεῶν τιθέασιν, καὶ ὑδέποτε χάριν ἀσεβείας ἀμαρτάνουσιν, ἀλλ' αἰεὶ εἰσι φιλοπάτορες.

Ἐν ὄρει Τηϋγέτῳ γίνεσθαι βοτάνην καλουμένην χα- 16 ρισίαν, ἣν γυναῖκες ἕαρος ἀρχομένους τοῖς τραχήλοις περιάπτουσι, καὶ ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν συμπαθέστερον ἐρῶνται.

Ἄθρος ὄρος ἐστὶ Θετταλίας, ὃ φέρει ὄψεις τὸς λεγο- 16 μένους σῆπας, οἳ ἔκ ἔχουσι μίαν χροίαν, ἀλλ' αἰεὶ ὁμοιοῦνται τῷ χῶρῳ ἐν ᾧ οἰκοῦσι. τινὲς δὲ αὐτῶν ὅμοιον ἔχουσι τὸ χρῶμα τοῖς κόχλοις τῆς γῆς. ἄλλοις δὲ χλοαῖζουσά ἐστιν ἢ φολίς. ὅσοι δὲ αὐτῶν ἐν ψαμάθοις διατρίβουσι, ταύταις ἐξομοιοῦνται κατὰ τὸ χρῶμα. δάκνοντες δὲ ἐμποιοῦσι δίψος. ἔστι δὲ αὐτῶν τὸ δῆγμα οὐ τραχὺ καὶ ἔμπυρον, ἀλλὰ κακόηδες.

Τὸ περὶνῶ ἔχουσι τῆ ἐχίδνῃ συγγινόμενον, ἢ ἐχίδνα 16 ἐν τῇ συνουσίᾳ τὴν κεφαλὴν ἀποκόπτει. διὰ τὸτο καὶ τὰ τέκνα, ὡς περὶ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς μετερχόμενα, τὴν γαστέρα τῆς μητρὸς διαρρήγνυσιν.

Ἐν τῷ Νείλῳ ποταμῷ γεννᾶσθαι λίθον φασὶ κυάμινον 16 παρόμοιον, ὃν ἂν κύνες ἴδωσιν, ἔχ ὑλακτῶσι. συντελεῖ δὲ καὶ τοῖς δαίμονι τινι γενομένοις κατόχοις· ἅμα γὰρ τῷ προστεθῆναι ταῖς ῥισὶν ἀπέρχεται τὸ δαιμόνιον. ἐν δὲ τῷ 16 Μαιάνδρῳ ποταμῷ τῆς Ἀσίας λίθον φασὶ σῶφρωνα καλυμμένον κατ' ἀντίφρασιν· ὃν εἴαν τις εἰς τινος ἐμβάλη κόλπον, ἐμμανὴς γίνεται καὶ φονεύει τινὰ τῶν συγγενῶν.

Ῥῆνος καὶ Ἴστρος οἱ ποταμοὶ ὑπ' ἄρκτον ῥέουσιν, 16 μὲν Γερμανὸς ὁ δὲ Παίονας παραμειβῶν· καὶ θέρως μὲν ναυσίπορον ἔχουσι τὸ ρεῖθρον, τῷ δὲ χειμῶνος παγέντες ὑπὸ κρύους ἐν πεδίῳ σχήματι καθιπτεύονται.

Περὶ τὴν Θύριον πόλιν δύο ποταμὸς φασὶ εἶναι, Σύ- 16 βαριν καὶ Κραθίν. ὁ μὲν οὖν Σύβαρις τοὺς πίνοντας ἀπ' αὐτοῦ πτυρτικούς εἶναι ποιεῖ, ὁ δὲ Κραθὶς τοὺς ἀνθρώπους ξανθότριχας λεομένους. ἐν δὲ Εὐβοίᾳ δύο ποταμὸς εἶναι, 17 ὧν ἀπ' ἑ μὲν τὰ πίνοντα πρόβατα λευκὰ γίνονται· ὃς ὀνομάζεται Κέρβης· ὁ δὲ Νηλεὺς, ὃς μέλανα ποιεῖ.

6. θαλλὸν U°. || 10. χεῖμάρρου U°. || 11. περικαταληφθέντων N°S°U°. || 20. δημιουργίας U°. || 23. τὸν αἴτιον om K°N°S°U°. || θεάτρῳ S°. || θεωρῶντος S°. || 25. κάρως μὴ δ. S°. || 26. μεγάλων S°. || 29. ζηλότυποι N°, ζολότυποι U°. || 30. παρθέναι S°. || 31. δὲ om N°. || γενέσθαι N°, γενᾶσθαι U°. || 33. οὐδὲν ὑπὸ θηρίων K°N°U°. || 35. παραπλησίον N°S°.

6. ἀλλ'] καὶ S°. || αἰεὶ om K°S°. || 7. ὄρει τῷ ἠψέτῳ K°N°U°. || 8. ἕρωτος K°N°U°. || 14. ἐν om N°U°. || 18. ἔχουσι K°. || 20. ὡς περὶ om S°. || 26. ἄφρωνα K°N°U°, τέφρωνα S°. || 29. ὑπ' ἄρκτου K°U°, ἐπ' ἄρκτου N°. || 32. καθιπτεύονται U°. || 33. σύβαριν et 34. σύβαρις K°S°U°. || 36. εὐσία K°N°O°S°U°. || 37. μὲν om S°. || 38. ηγεῖς S°.

- 171 Παρὰ Λυκόρμα ποταμῷ γεννᾶσθαι βοτάνην λόγχῃ παρόμοιον, συντελοῦσαν πρὸς ἀμβλυωπίαν ἄρισα.
 172 Τὴν ἐν Συρακούσαις τῆς Σικελίας πηγὴν Ἀρέθουσαν διὰ πενταετηρίδος κινεῖσθαι λέγουσιν.
 173 Ἐν ὄρει Βερεκυνθίῳ γεννᾶσθαι λίθον καλούμενον μά-5 χαιραν, ὃν εἰάν εὖρη τις, τῶν μυστηρίων τῆς Ἑκάτης ἐπι-
 174 τελουμένων ἐμμανῆς γίνεται, ὡς Εὐδοξὸς φησιν. ἐν ὄρει δὲ Τρωίῳ γεννᾶσθαι λίθον παρόμοιον κισσῆρει, ὃς τετράκις τῆς ἡμέρας ἀλλάσσει τὴν χροῖαν· βλέπεσθαι δὲ ὑπὸ παρ-
 θένων τῶν μὴ τῷ χρόνῳ φρονήσεως μετεχουσῶν.

- Ἐν Ἀρτέμιδος Ὀρθωσίας βωμῷ ταῦρον ἴσασθαι χρύ-175 σειον, ὃς κυνηγῶν εἰσελθόντων φωνὴν ἐπαφήσιν.
 Ἐν Αἰτωλοῖς φασὶν ὄραν τὸ ἀσπάλακας ἀμυδρῶς,176 καὶ οὐδὲ σιτεῖσθαι γῆν ἀλλ' ἀκρίδας.
 Τοὺς ἐλέφαντάς φασι κύειν ἔτη δύο, οἱ δὲ μῆνας177 ὀκτωκαίδεκα· ἐν δὲ τῇ ἐκτέξει δυσκοεῖν.
 Δημάρατον Τιμαίου τοῦ Λοκρῶ ἀκκοτὴν νοσήσαντα178 ἄφρονόν φασιν ἐπὶ δέκα γενέσθαι ἡμέρας· ἐν δὲ τῇ ἐνδε-
 κάτῃ ἀνανήψας βραδέως ἐκ τῆς παρακοπῆς ἔφησεν ἐκείνον 10 τὸν χρόνον ἤδισα αὐτῷ βεβιωῖσθαι.

M H X A N I K A.

Θαυμάζεται τῶν μὲν κατὰ φύσιν συμβαινόντων, ὅσων ἀγνοεῖται τὸ αἷτιον, τῶν δὲ παρὰ φύσιν, ὅσα γίνεται διὰ τέχνην πρὸς τὸ συμφέρον τοῖς ἀνθρώποις. ἐν πολλοῖς γὰρ ἢ φύσις ὑπεναντίον πρὸς τὸ χρήσιμον ἡμῶν ποιεῖ· ἢ μὲν γὰρ φύσις αἰετὸν αὐτὸν ἔχει τρόπον καὶ ἀπλῶς, τὸ δὲ 15 χρήσιμον μεταβάλλει πολλαχῶς. ὅταν οὖν δέη τι παρὰ φύσιν πράξαι, διὰ τὸ χαλεπὸν ἀπορίαν παρέχει καὶ δεῖται τέχνης. διὸ καὶ καλῶμεν τῆς τέχνης τὸ πρὸς τὰς τοιαύτας ἀπορίας βοηθοῦν μέρος μηχανήν. καθάπερ γὰρ ἐποίησεν Ἀντιφῶν ὁ ποιητής, οὕτω καὶ ἔχει· τέχνη γὰρ κρατοῦμεν, 20 ὧν φύσει νικώμεθα. τοιαῦτα δὲ ἐξιν ἐν οἷς τὰ τε ἐλάττονα κρατεῖ τῶν μειζόνων, καὶ τὰ ῥοπὴν ἔχοντα μικρὰν κινεῖ βάρη μεγάλα, καὶ πάντα σχεδὸν ὅσα τῶν προβλημάτων μηχανικὰ προσαγορεύομεν. ἔστι δὲ ταῦτα τοῖς φυσικοῖς προβλήμασιν οὕτε ταῦτα ἀάμπαν ἔτε κεχωρισμένα λίαν, 25 ἀλλὰ κοινὰ τῶν τε μαθηματικῶν θεωρημάτων καὶ τῶν φυσικῶν· τὸ μὲν γὰρ ὡς διὰ τῶν μαθηματικῶν δῆλον, τὸ δὲ περὶ ὃ διὰ τῶν φυσικῶν. περιέχεται δὲ τῶν ἀπορουμέ-

ων ἐν τῷ γένει τούτῳ τὰ περὶ τὸν μοχλόν. ἄτοπον γὰρ εἶναι δοκεῖ τὸ κινεῖσθαι μέγα βάρος ὑπὸ μικρᾶς ἰσχύος, καὶ ταῦτα μετὰ βάρους πλείονος· ὃ γὰρ ἀνευ μοχλοῦ κινεῖν οὐ δύναται τις, τῆτο ταῦτὸ βάρος, προσλαβὼν ἔτι τὸ τῷ μοχλοῦ βάρος, κινεῖ θάττον. πάντων δὲ τῶν τοιούτων ἔχει τῆς αἰτίας τὴν ἀρχὴν ὁ κύκλος. καὶ τοῦτο εὐλόγως συμβέβηκεν· ἐκ μὲν γὰρ θαυμασιωτέρου συμβαίνειν τι θαυμασὸν ἔδεν ἄτοπον, θαυμασιώτατον δὲ τὸ τάναντία γίνεσθαι μετ' ἀλλήλων. ὁ δὲ κύκλος συνέζηκεν ἐκ τοιούτων· εὐθύς γὰρ ἐκ κινουμένου τε γεγενῆται καὶ μένοντος, ὧν ἢ φύσις ἐξιν ὑπεναντία ἀλλήλοις. ὡς' ἐναυθα ἐξιν ἐπιβλέψασιν ἤττον θαυμάζειν τὰς συμβαινούσας ὑπεναντιώσεις περὶ αὐτόν. πρῶτον μὲν γὰρ τῇ περιεχούσῃ γραμμῇ τὸν κύκλον, πλάτος οὐθεν ἐχούσῃ, τάναντία πως προσεμφαί-
 νεται, τὸ κοῖλον καὶ τὸ κυρτόν. ταῦτα δὲ διέζηκεν ἀλλή-
 λων ὃν τρόπον τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν· ἐκείνων τε γὰρ μέσον τὸ ἴσον καὶ τέτων τὸ εὐθύ. διὸ μεταβάλλοντα εἰς ἀλλήλα τὰ μὲν ἀναγκαῖον ἴσα γενέσθαι πρότερον ἢ τῶν

1. λυκόρμω K°N°O°S°U°. || 2. ἀμβλυωπίας K°N°O°U°. || 8. τρωίῳ S°. || κισσῆρι U°, κισσῆρι K°N°S°.
 1. ἀρτέμιδι N°. || 5. ἐλ. ἔτη δύο τίθειν λέγουσιν S°. || 7. τημάρατον N°O°U°. || 9. ἀναήψαστα S°, omisso ἔφησεν. || 10. αὐτῷ ἤδισα τὸν χρόνον K°O°U°.
 Codices P^W° et hinc inde LB°H°q. Tit. τὰ μηχανικὰ τοῦ ἀριστοτέλους q.
 11. ἴσον W°q. || 16. παρὰ τῇ φύσιν q. || 27. τῷ τῶν W°. || μαθημάτων W°. || 28. τῆς ἀπορουμένης q.
 11. ἐ] τούτων ἐν W°q. || 12. εἶναι om W°. || 14. τίτ' αὐτὸ τὸ W°q. || προσλαβὼν H°. || 17. θαυμασιωτέρας H°. || συμβαίνειν τι θαυμασικόν W°. || 19. σὺν ἀλλήλοις P. || 20. καὶ] ἐμ W°. || 23. τῇ om q. || 25. διεζήκατο H°. || 26. ἐκείων q. || 27. μέσον ἐστὶ τὸ H°. || 28. ἀναγκαῖα H°, ἀνα q.

ἄκρων ὀκτοτερονῶν, τὴν δὲ γραμμὴν εὐθεΐαν, ὅταν ἐκ κυρ-
 τῆς εἰς κοίλον ἢ πάλιν ἐκ ταύτης γίνηται κυρτὴ καὶ περι-
 φερῆς. ἐν μὲν ἔν τῷ τῶν ἀτόπων ὑπάρχει περὶ τὸν κύ-
 κλον, δευτέρον δὲ ὅτι ἅμα κινεῖται τὰς ἐναντίας κινήσεις·
 ἅμα γὰρ εἰς τὸν ἔμπροσθεν κινεῖται τόπον καὶ τὸν ὀπισθεν.
 ἢ τε γράφουσα γραμμὴ τὸν κύκλον ὡσαύτως ἔχει· ἐξ
 ἕ γὰρ ἀρχεται τόπος τὸ πέρασ αὐτῆς, εἰς τὸν αὐτὸν τῶν τόπον
 ἔρχεται πάλιν· συνεχῶς γὰρ κινουμένης αὐτῆς τὸ ἔσχατον
 πάλιν ἀπῆλθε πρῶτον, ὡσεὶ καὶ φανερόν ὅτι μετέβαλέν
 ἐντεῦθεν. διό, καθάπερ εἴρηται πρότερον, ἔδεν ἄτοπον τὸ
 πάντων εἶναι τῶν θαυμάτων αὐτὸν ἀρχήν. τὰ μὲν ἔν περι
 τὸν ζυγὸν γινόμενα εἰς τὸν κύκλον ἀνάγεται, τὰ δὲ περὶ
 τὸν μοχλὸν εἰς τὸν ζυγόν, τὰ δ' ἄλλα πάντα ἰσχυρῶν τὰ
 περὶ τὰς κινήσεις τὰς μηχανικὰς εἰς τὸν μοχλόν. ἔτι δὲ
 διὰ τὸ μιᾶς οὔσης τῆς ἐκ τῶ κέντρῳ γραμμῆς μηθὲν ἕτερον
 ἐτέρῳ φέρεσθαι τῶν σημείων τῶν ἐν αὐτῇ ἰσοταχῶς, ἀλλ' αἰεὶ
 τὸ τῆ μένοντος πέρατος πορρώτερον ὂν θάττον, πολλὰ τῶν θαυ-
 μαζομένων συμβαίνει περὶ τὰς κινήσεις τῶν κύκλων· περὶ
 ὧν ἐν τοῖς ἐπομένοις προβλήμασιν ἔσαι δῆλον. διὰ δὲ τὸ
 τὰς ἐναντίας κινήσεις ἅμα κινεῖσθαι τὸν κύκλον, καὶ τὸ
 μὲν ἕτερον τῆς διαμέτρου τῶν ἄκρων, ἐφ' ἕ τὸ Α, εἰς τῆμ-
 προσθεν κινεῖσθαι, θάτερον δέ, ἐφ' οὗ τὸ Β, εἰς τῆπισθεν,
 κατασκευάζουσι τινες ὡς' ἀπὸ μιᾶς κινήσεως πολλὰς ὑπε-
 ναντίας ἅμα κινεῖσθαι κύκλους, ὡσπερ οὖς ἀνατιθέασιν ἐν
 τοῖς ἱεροῖς ποιήσαντες τροχίσκους χαλκοῦς τε καὶ σιδηροῦς.
 εἰ γὰρ εἴη τῶ ΑΒ κύκλος ἀπτόμενος ἕτερος κύκλος ἐφ' ἕ
 ΓΔ, τῶ κύκλου τοῦ ἐφ' ἕ ΑΒ κινουμένης τῆς διαμέτρου
 εἰς τῆμπροσθεν, κινήσεται ἢ ΓΔ εἰς τῆπισθεν τῶ κύκλου
 τῶ ἐφ' ἕ Α, κινουμένης τῆς διαμέτρου περὶ τὸ αὐτό. εἰς
 τῶναντίον ἄρα κινήσεται ὁ ἐφ' οὗ ΓΔ κύκλος τῶ ἐφ' ἕ
 ἕ τὸ ΑΒ· καὶ πάλιν αὐτὸς τὸν ἐφεξῆς, ἐφ' οὗ ΕΖ, εἰς
 τῶναντίον αὐτῶ κινήσει διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. τὸν αὐτὸν δὲ
 τρόπον καὶ πλείους ὡσι, τῶ ποιήσουσιν ἐνὸς μόνου κινήθεν-
 τος. ταύτην οὖν λαβόντες ὑπάρχουσιν ἐν τῶ κύκλω τὴν
 φύσιν οἱ δημιουργοὶ κατασκευάζουσιν ὄργανον κρύπτοντες
 τὴν ἀρχήν, ὅπως ἢ τοῦ μηχανήματος φανερόν μόνον τὸ
 θαυμαστόν, τὸ δ' αἰτίον ἀδύλον.

Πρῶτον μὲν ἔν τὰ συμβαίνοντα περὶ τὸν ζυγὸν ἀπο-
 ρεῖται, διὰ τῆ αἰτίαν ἀκριβέστερά ἐσι τὰ ζυγὰ τὰ μείζω
 τῶν ἐλαττόνων. τότε δὲ ἀρχή, διὰ τί ποτε ἐν τῶ κύκλω
 ἢ πλείον ἀφεστηκυῖα γραμμὴ τοῦ κέντρου τῆς ἐγγυὸς τῆ
 αὐτῆ ἰσχυρῆ κινουμένης θάττον φέρεται τῆς ἐλαττονος; τὸ
 γὰρ θάττον λέγεται διχῶς· ἂν τε γὰρ ἐν ἐλάττονι χρόνῳ
 ἴσον τόπον διεξέλθῃ, θάττον εἶναι λέγομεν, καὶ εἰ ἐν ἴσῳ
 πλείω. ἢ δὲ μείζων ἐν ἴσῳ χρόνῳ γράφει μείζονα κύκλον·
 ὁ γὰρ ἐκτὸς μείζων τῶ ἐντός. αἰτίον δὲ τῶτων ὅτι φέρεται
 δύο φοράς ἢ γράφουσα τὸν κύκλον. ὅταν μὲν ἔν ἐν λόγῳ
 τινὶ φέρηται, ἐπ' εὐθείας ἀνάγκη φέρεσθαι τὸ φερόμενον,
 καὶ γίνεται διάμετρος αὐτῆ τοῦ σχήματος ὁ ποῖσσι αἰ
 ἐν τῶ τῶ λόγῳ συντεθεῖσαι γραμμαί. ἔσω γὰρ ὁ λόγος
 ὂν φέρεται τὸ φερόμενον, ὂν ἔχει ἢ ΑΒ πρὸς τὴν ΑΓ·
 καὶ τὸ μὲν ΑΓ φερέσθω πρὸς τὸ Β, ἢ δὲ ΑΒ ὑποφερέσθω
 πρὸς τὴν ΗΓ· ἐννήχθω δὲ τὸ μὲν Α πρὸς τὸ Δ, ἢ δὲ ἐφ'
 ἢ ΑΒ πρὸς τὸ Ε. εἰ οὖν ἐπὶ τῆς φοράς ὁ λόγος ἦν ὂν ἢ
 ΑΒ ἔχει πρὸς τὴν ΑΓ, ἀνάγκη καὶ τὴν ΑΔ πρὸς τὴν
 ΑΕ τῶτων ἔχειν τὸν λόγον. ὅμοιον ἄρα ἐσι τῶ λόγῳ τὸ
 μικρὸν τετράπλευρον τῶ μείζονι, ὡσεὶ καὶ ἢ αὐτῆ διάμε-
 τρος αὐτῶν, καὶ τὸ Α ἔσαι πρὸς Ζ. τὸν αὐτὸν δὲ τρό-
 πον δειχθήσεται καὶ ὅπου οὖν διαληφθῆ ἢ φορά· αἰεὶ γὰρ
 ἔσαι ἐπὶ τῆς διαμέτρου. φανερόν ἔν ὅτι τὸ κατὰ τὴν διά-
 μετρον φερόμενον ἐν δύο φοράς ἀνάγκη τὸν τῶν πλευρῶν
 φέρεσθαι λόγον. εἰ γὰρ ἄλλον τινά, οὐκ οἰσθήσεται κατὰ
 τὴν διάμετρον. εἰ δὲ ἐν μηδενὶ λόγῳ φέρηται δύο φοράς
 κατὰ μηδένα χρόνον, ἀδύνατον εὐθεΐαν εἶναι τὴν φοράν.
 ἔσω γὰρ εὐθεΐα. τεθείσης ἔν ταύτης διαμέτρου, καὶ παρα-
 πληρωθεισῶν τῶν πλευρῶν, ἀνάγκη τὸν τῶν πλευρῶν λόγον
 φέρεσθαι τὸ φερόμενον· τῶ γὰρ δέδεικται πρότερον. οὐκ
 ἄρα ποιήσει εὐθεΐαν τὸ ἐν μηδενὶ λόγῳ φερόμενον μηδένα
 χρόνον. εἰ γὰρ τινά λόγον ἐνεχθῆ ἐν χρόνῳ τινί, τῶτων
 ἀνάγκη τὸν χρόνον εὐθεΐαν εἶναι φοράν διὰ τὰ προειρημένα.
 ὡστε περιφερὲς γίνεται, δύο φερόμενον φοράς ἐν μηδενὶ
 λόγῳ μηδένα χρόνον. ὅτι μὲν τοῖσιν ἢ τὸν κύκλον γρά-
 φουσα φέρεται δύο φοράς ἅμα, φανερόν ἐκ τε τούτων,
 καὶ ὅτι τὸ φερόμενον κατ' εὐθεΐαν ἐπὶ τὴν κάθετον ἀφι-

1. ὀκτοτερονῶν *PW*^oq. || 2. κοίλην *H*^o*W*^oq. || γίνεται codices. || 3. ἐν om *W*^oq. || κύκλον om *PW*^oq. || 4. τὰς ἐναντίας κινήσεις om q. || 5. καὶ] καὶ εἰς *W*^oq. || 6. ἔχει ὡσαύτως *H*^o. || 7. ἔρχεται τόπον *Pq*. || 11. μαθημάτων *H*^o. || 14. περὶ τὰς μηχανικὰς κινήσεις εἰς *H*^o. || 20. καὶ om *PW*^o. || τὸν *W*^o. || 23. ὑπεναντίας *H*^o*W*^o. || 25. τε om *H*^o. || 27. τοῦ ante ἐφ' add *H*^o. || 29. ὡ *Pq*. || 30. ὁ ἐφ' ε] codices ἐφ' ε ὁ. || 31. ὡ *PW*^o. || ὡ *PH*^o*W*^o. || 32. δὲ om *P*.

4. κέντρου] κ *PW*^o. || 6. ἐν om *PW*^o. || 8. δὲ μείζον *P*. || 10. λόγῳ *W*^o. || 12. αἰ om *P*. || 15. Γ om *PW*^o. || 16. Η] β *PW*^o. || 17. ε] ἢ *PW*^o. || 18. τὴν ΑΕ] δὲ *PW*^o. || 20. τῶ μείζονι et καὶ om *PW*^o. || 21. Α] δ *W*^o. || δὲ] ἔν *W*^o. || 24. πλείονα *PW*^o. || 25. οἰσθήσεται *W*^o. || 30. ταῦτα *W*^o. || 31. τῶ *W*^o. || 32. χρόνῳ] λόγῳ *PW*^o. || 33. προειρημένα πρότερον. δετ *P*. || 37. τὸ om *PW*^o.

κνεῖται, ὥστε εἶναι πάλιν αὐτὴν ἀπὸ τῆς κέντρου κάθετον. ἔξω κύκλος ὁ ΑΒΓ, τὸ δ' ἄκρον τὸ ἐφ' ἔ Β φερέσθω ἐπὶ τὸ Δ· ἀφικνεῖται δὲ ποτε ἐπὶ τὸ Γ. εἰ μὲν ἔν ἐν τῷ λόγῳ ἐφέρετο ὃν ἔχει ἡ ΒΔ πρὸς τὴν ΔΓ, ἐφέρετο αὖ τὴν διάμετρον τὴν ἐφ' ἣ ΒΓ. νῦν δέ, ἐπεὶ περ ἐν οὐδενί 5 λόγῳ, ἐπὶ τὴν περιφέρειαν φέρεται τὴν ἐφ' ἣ ΒΕΓ. εἰ δὲ δυοῖν φερομένοι ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἰσχύος τὸ μὲν ἐκκρούοιτο πλεῖον τὸ δὲ ἔλαττον, εὐλογον βραδύτερον κινήσθαι τὸ πλεῖον ἐκκρουόμενον τῷ ἔλαττον ἐκκρουόμενον· ὃ δοκεῖ συμβαίνειν ἐπὶ τῆς μείζονος καὶ ἐλάττονος τῶν ἐκ τοῦ 10 κέντρου γραφουσῶν τοὺς κύκλους. διὰ γὰρ τὸ ἐγγύτερον εἶναι τῷ μένῃ τῆς ἐλάττονος τὸ ἄκρον ἢ τὸ τῆς μείζονος, ὥσπερ ἀντισπῶμενον εἰς τὸναντίον, ἐπὶ τὸ μέσον βραδύτερον φέρεται τὸ τῆς ἐλάττονος ἄκρον. πάσῃ μὲν οὖν κύκλον γραφούσῃ τοῦτο συμβαίνει, καὶ φέρεται τὴν μὲν 15 κατὰ φύσιν κατὰ τὴν περιφέρειαν, τὴν δὲ παρὰ φύσιν εἰς τὸ πλάγιον καὶ τὸ κέντρον. μείζω δ' αἰετὴν παρὰ φύσιν ἢ ἐλάττων φέρεται· διὰ γὰρ τὸ ἐγγύτερον εἶναι τῷ κέντρῳ τοῦ ἀντισπῶντος κρατεῖται μᾶλλον. ὅτι δὲ μείζον τὸ παρὰ φύσιν κινεῖται ἢ ἐλάττων τῆς μείζονος τῶν ἐκ τῶ 20 κέντρου γραφουσῶν τοὺς κύκλους, ἐκ τῶνδε δῆλον. ἔστω κύκλος ἐφ' οὗ ΒΓΔΕ, καὶ ἄλλος ἐν τούτῳ ἐλάττων, ἐφ' ἔ ΧΝΜΞ, περὶ τὸ αὐτὸ κέντρον τὸ Α· καὶ ἐκβεβλήσθωσαν αἱ διαμέτροι, ἐν μὲν τῷ μεγάλῳ, ἐφ' ὧν ΓΔ καὶ ΒΕ, ἐν δὲ τῷ ἐλάττῳ αἱ ΜΧ ΝΞ· καὶ τὸ ἑτερόμη- 25 κες παραπεπληρώσθω, τὸ ΔΨΡΓ. εἰ δὴ ἡ ΑΒ γράψασα κύκλον ἤξει ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὄθεν ὠρμήθῃ ἐπὶ τὴν ΑΕ, δῆλον ὅτι φέρεται πρὸς αὐτὴν. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ΑΧ πρὸς τὴν ΑΧ ἤξει. βραδύτερον δὲ φέρεται ἡ ΑΧ τῆς ΑΒ, ὥσπερ εἴρηται, διὰ τὸ γίνεσθαι μείζονα τὴν ἐκκρουσιν καὶ ἀντι- 30 σπᾶσθαι μᾶλλον τὴν ΑΧ. ἤχθω δὲ ἡ ΑΘΗ, καὶ ἀπὸ τῆς Θ κάθετος ἐπὶ τὴν ΑΒ ἢ ΘΖ ἐν τῷ κύκλῳ, καὶ πάλιν ἀπὸ τῆς Θ ἤχθω παρὰ τὴν ΑΒ ἢ ΘΩ, καὶ ἡ ΟΥ ἐπὶ τὴν ΑΒ κάθετος, καὶ ἡ ΗΚ. αἱ δὲ ἐφ' ὧν ΟΥ καὶ ΘΖ ἴσαι. ἢ ἄρα ΒΥ ἐλάττων τῆς ΧΖ· αἱ γὰρ ἴσαι 35 εὐθεῖαι ἐπ' ἀνίσους κύκλους ἐμβληθεῖσαι πρὸς ὀρθὰς τῆς διαμέτρῳ ἔλαττον τμήμα ἀποτέμνουσι τῆς διαμέτρου ἐν τοῖς μείζοσι κύκλοις, ἔστι δὲ ἡ ΟΥ ἴση τῇ ΘΖ· ἐν ὅσῳ

δὴ χρόνῳ ἡ ΑΘ τὴν ΧΘ ἐννήχθη, ἐν τοσοῦτῳ χρόνῳ ἐν τῷ κύκλῳ τῷ μείζονι μείζονα τῆς ΒΩ ἐννήκεται τὸ ἄκρον τῆς ΒΑ. ἢ μὲν γὰρ κατὰ φύσιν φορὰ ἴση, ἢ δὲ παρὰ φύσιν ἐλάττων· ἢ δὲ ΒΥ τῆς ΖΧ. δεῖ δὲ ἀνάλογον εἶναι, ὡς τὸ κατὰ φύσιν πρὸς τὸ κατὰ φύσιν, τὸ παρὰ φύσιν πρὸς τὸ παρὰ φύσιν. μείζονα ἄρα περιφέρειαν διεκλήλυθε τὴν ΗΒ τῆς ΩΒ. ἀνάγκη δὲ τὴν ΗΒ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ διεκλήλυθεναι· ἐνταῦθα γὰρ ἔσαι, ὅταν ἀνάλογον ἀμφοτέρως συμβαίη τὸ παρὰ φύσιν πρὸς τὸ κατὰ φύσιν. εἰ δὴ μείζον ἐστὶ τὸ κατὰ φύσιν ἐν τῇ μείζονι, καὶ τὸ παρὰ φύ- 5 σιν μᾶλλον αὖ ἐνταῦθα συμπίπτει μοναχῶς, ὡς τὸ Β ἐννήχθη αὖ τὴν ΒΗ ἐν τῷ ἐφ' ἔ Χ σημείῳ. ἐνταῦθα γὰρ κατὰ φύσιν μὲν γίνεται τῷ Β σημείῳ τὸ κέντρον (ἔστι γὰρ αὐτὴ ἀπὸ τῆς Η κάθετος), παρὰ φύσιν δὲ ἐς τὸ ΚΒ. ἔστι δὲ ὡς τὸ ΗΚ πρὸς τὸ ΚΒ, τὸ ΘΖ πρὸς τὸ ΖΧ. φανερόν δὲ εἰ ἐὰν ἐπιζευχθῶσιν ἀπὸ τῶν ΒΧ ἐπὶ τὰ ΗΘ. εἰ δὲ ἐλάττων ἢ μείζων τῆς ΗΒ ἔσαι, ἢ ἐννήχθη τὸ Β, ἔχῃ ὁμοίως ἔσαι οὐδὲ ἀνάλογον ἐν ἀμφοῖν τὸ κατὰ φύσιν πρὸς τὸ παρὰ φύσιν. δι' ἣν μὲν τοῖνυν αἰτίαν ἀπὸ τῆς αὐτῆς 10 ἰσχύος φέρεται θάττον τὸ πλεον ἀπέχον τῷ κέντρῳ σημείον, δῆλον διὰ τῶν εἰρημένων· διότι δὲ τὰ μὲν μείζω ζυγὰ ἀκριβέστερά ἐστι τῶν ἐλαττόνων, φανερόν ἐκ τῶν. γίνεται γὰρ τὸ μὲν σπάρτον κέντρον (μένει γὰρ τοῦτο), τὸ δὲ ἐπὶ ἑκάτερον μέρος τῆς πλάσιγγος αἱ ἐκ τῶ κέντρου. ἀπὸ οὖν τοῦ αὐτοῦ βάρους ἀνάγκη θάττον κινεῖσθαι τὸ ἄκρον τῆς πλάσιγγος, ὅσῳ αὖ πλεον ἀπέχῃ τοῦ σπάρτου, καὶ ἕνια μὲν μὴ δῆλα εἶναι ἐν τοῖς μικροῖς ζυγοῖς πρὸς τὴν αἴσθησιν ἐπιτιθέμενα βάρη, ἐν δὲ τοῖς μεγάλοις δῆλα· οὐθεν γὰρ κωλύει ἔλαττον κινήσθαι μέγεθος ἢ ὥστε εἶναι τῇ ὕψει 15 φανερόν. ἐπὶ δὲ τῆς μεγάλης πλάσιγγος ποιεῖ ὁρατὸν τὸ αὐτὸ βάρος μέγεθος. ἕνια δὲ δῆλα μὲν ἐπ' ἀμφοῖν ἐστίν, ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον ἐπὶ τῶν μείζονων διὰ τὸ πολλῶ μείζον γίνεσθαι τὸ μέγεθος τῆς ῥοπῆς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ βάρους ἐν τοῖς μείζοσι. καὶ διὰ τοῦτο τεχνάζουσιν οἱ ἀλουρ- 20 γοῦλαι πρὸς τὸ παρακρούεσθαι ἰστάντες, τό τε σπάρτον οὐκ ἐν μέσῳ τιθέντες, καὶ μάλυβδον τῆς φάλαγγος εἰς θάτερον μέρος ἐγχεόντες, ἢ τοῦ ξύλου τὸ πρὸς τὴν ῥίζαν πρὸς ὃ βούλονται ῥέπειν ποιῶντες, ἢ εἰὰν ἔχη ὄζον· βαρῆ-

3. που *W*^o. || 4. ἢ βε̄ ἐγ̄ ἐφέρετο *PW*^o. || 5. ἐπὶ *W*^o. || 6. φέρηται *P*. || 8. βραδύτεραν *W*^o. || 13. μέσον τὸ μὲν βραδύτερον *PW*^o. || 15. κύκλῳ *P*. || 18. ἢ ἐλάττω *PW*^o. || τὸ γὰρ *P*. || 23. τὸ Α om *PW*^o. || 29. ἢ ΑΧ — 30. εἴρηται om *W*^o. || 33. τῆ] τὸ *W*^o. || 34. ἢ] αἰ *PW*^o. || 35. ΧΖ] χε *PW*^o, *W*^o additis ἴσως ὀφείλει χζ. || 36. κύκλου *W*^o. || ὅρ τῆ *P*.

2. τῷ μείζονι om *P*. || 5. τὸ post ὡς et τὸ παρὰ — 6. φύσιν om *W*^o. || 9. συμβαίνειν *W*^o. || 12. τῷ] τ ante lacunam *PW*^o. || 15. τὸ post ὡς om *W*^o. || 17. ἢ] codices ἢ, mox om ἢ. || 18. τὸ κατὰ φύσιν] κατὰ φερὰν *P*. || 20. post σημείον *P* καὶ μ γράφει ἢ μείζων. item *W*^o, omisso in lacuna μ. || 21. δὲ et μὲν om *P*. || 24. τοῦ οὖν *PW*^o. || 27. αἴσθησιν τὰ ἐπιτ. *PW*^o. || 29. κινήθῃ *P*, κινεῖσθαι *W*^o. || 35. τῷ *P*. || τὸ] τὰς *W*^o. || 36. μάλυβδον *PW*^o. || 37. ἐκχέοντες *W*^o. || τὸ om *P*. || 38. ἔχει *W*^o.

περον γὰρ ἐν ᾧ μέρος ἡ ρίζα τῆς ξύλης ἐστίν, ὁ δὲ ὄζος ρίζα τίς ἐστίν.

2 Διὰ τί, εἰάν μὲν ἄνωθεν ἢ τὸ σπαρτίον, ὅταν κάτωθεν ῥέψαντος ἀφέλῃ τὸ βάρος, πάλιν ἀναφέρεται τὸ ζυγόν, εἰάν δὲ κάτωθεν ὑποστῇ, οὐκ ἀναφέρεται ἀλλὰ μένει; ἢ διότι ἄνωθεν μὲν τῆς σπαρτίου ὄντος πλεῖον τῆς ζυγοῦ γίνεται τὸ ἐπέκεινα τῆς καθέτου; τὸ γὰρ σπαρτίον ἐστὶ καθέτος. ὥστε ἀνάγκη ἐστὶ κάτω ῥέπειν τὸ πλεόν, ἕως ἂν ἔλθῃ ἡ δίχα διαιροῦσα τὸ ζυγόν ἐπὶ τὴν καθέτον αὐτήν, ἐπικειμένου τοῦ βάρους ἐν τῷ ἀνεσπασμένῳ μορίῳ τοῦ ζυγοῦ. 10 ἔσω ζυγόν ὀρθόν ἐφ' οὗ ΒΓ, σπαρτίον δὲ τὸ ΑΔ. ἐκβαλλόμενον δὴ τῆτο κάτω καθέτος ἔσαι ἐφ' ἧς ἡ ΑΔΜ. εἰάν οὖν ἐπὶ τὸ Β ἡ ῥοπή ἐπιτεθῇ, ἔσαι τὸ μὲν Β ἢ τὸ Ε, τὸ δὲ Γ ἢ τὸ Ζ, ὥστε ἡ δίχα διαιροῦσα τὸ ζυγόν πρῶτον μὲν ἦν ἡ ΔΜ τῆς καθέτου αὐτῆς, ἐπικειμένης δὲ τῆς ῥοπῆς ἔσαι ἡ ΔΘ. ὥστε τῆς ζυγῆς ἐφ' ᾧ ΕΖ τὸ ἔξω τῆς καθέτου τῆς ἐφ' ἧς ΑΒ, τῆ ἐν ᾧ ΦΠ, μείζω τοῦ ἡμίσεος. εἰάν οὖν ἀφαιρεθῇ τὸ βάρος ἀπὸ τῆ Ε, ἀνάγκη κάτω φέρεσθαι τὸ Ζ. ἔλαττον γὰρ ἐστὶ τὸ Ε. εἰάν μὲν οὖν ἄνω τὸ σπαρτίον ἔχη, πάλιν διὰ τῆτο ἀναφέρεται τὸ ζυγόν. εἰάν 20 δὲ κάτωθεν ἢ τὸ ὑποκείμενον, τὸναντίον ποιεῖ. πλεῖον γὰρ γίνεται τῆς ἡμίσεος τῆς ζυγῆς τὸ κάτω μέρος ἢ ὡς ἡ καθέτος διαιρεῖ ὥστε οὐκ ἀναφέρεται. κουφότερον γὰρ τὸ ἐπιτημένον. ἔσω ζυγόν τὸ ἐφ' οὗ ΝΞ, τὸ ὀρθόν, καθέτος δὲ ἡ ΚΑΜ. δίχα δὴ διαιρεῖται τὸ ΝΞ. ἐπιτεθέντος δὲ βάρους 25 ἐπὶ τὸ Ν, ἔσαι τὸ μὲν Ν ἢ τὸ Ο, τὸ δὲ Ξ οὗ τὸ Ρ, ἡ δὲ ΚΑ ἢ τὸ ΛΘ, ὥστε μείζον ἐστὶ τὸ ΚΟ τῆς ΑΡ τῶ ΘΚΑ. καὶ ἀφαιρεθέντος οὖν τῆς βάρους ἀνάγκη μένειν. ἐπικείται γὰρ ὡσπερ βάρος ἡ ὑπεροχὴ ἢ τῆς ἡμίσεος τῆ ἐν ᾧ τὸ Κ.

3 Διὰ τί κινῶσι μεγάλα βάρη μικραὶ δυνάμεις τῶ μοχλῶ, ὡσπερ ἐλέχθη καὶ κατ' ἀρχήν, προσλαβόντι βάρος ἐπὶ τὸ τῆς μοχλοῦ; ῥᾶον δὲ τὸ ἔλαττον ἐστὶ κινῆσαι βάρος, ἔλαττον δὲ εἶναι ἀνεῖν τῆς μοχλοῦ. ἢ ὅτι αἰτίον ἐστὶν ὁ μοχλός, ζυγόν [ᾧ] κάτωθεν ἔχον τὸ σπαρτίον καὶ εἰς ἄνισα διηρημένον; τὸ γὰρ ὑπομόχλιον ἀντὶ σπαρτίου γίνεται. μένει 35 γὰρ ἀμφω ταῦτα, ὡσπερ τὸ κέντρον. ἐπεὶ δὲ θᾶττον ὑπὸ τῆς ἴσης βάρους κινεῖται ἢ μείζων τῶν ἐκ τῆς κέντρον, ἐστὶ δὲ τρία τὰ περὶ τὸν μοχλόν, τὸ μὲν ὑπομόχλιον, σπάρτον καὶ κέντρον, δύο δὲ βάρη, ὅ τε κινῶν καὶ τὸ κινούμενον. ὁ

ἔν τὸ κινούμενον βάρος πρὸς τὸ κινῶν, τὸ μῆκος πρὸς τὸ μῆκος ἀντιπέπονθεν. αἰεὶ δὲ ὅσω ἂν μείζον ἀφεσκήκῃ τῆς ὑπομοχλοῦ, ῥᾶον κινήσει. αἰτία δὲ ἐστὶν ἡ προλεχθεῖσα, ὅτι ἡ πλεῖον ἀπέχεσθαι ἐκ τῆς κέντρον μείζονα κύκλον γράφει. ὥστε ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἰσχύος πλεόν μεταστήσεται τὸ κινῶν τὸ πλεῖον τοῦ ὑπομοχλοῦ ἀπέχον. ἔσω μοχλός ἐφ' οὗ ΑΒ, βάρος δὲ ἐφ' ᾧ τὸ Γ, τὸ δὲ κινῶν ἐφ' ᾧ τὸ Δ, ὑπομόχλιον ἐφ' ᾧ τὸ Ε, τὸ δὲ ἐφ' ᾧ τὸ Δ κινήσαν ἐφ' ᾧ τὸ Η, κινούμενον δὲ τὸ ἐφ' ᾧ Γ, βάρος ἐφ' ᾧ Κ.

Διὰ τί οἱ μεσόνοι μάλιστα τὴν ναῦν κινούσιν; ἢ διότι ἡ κώπη μοχλός ἐστίν; ὑπομόχλιον μὲν γὰρ ὁ σκαλμός γίνεταί (μένει γὰρ δὴ τοῦτο), τὸ δὲ βάρος ἡ θάλαττα, ἢ ἀπωθεῖ ἢ κώπη. ὁ δὲ κινῶν τὸν μοχλόν ὁ ναύτης ἐστίν. αἰεὶ δὲ πλεόν βάρος κινεῖ, ὅσω ἂν πλεόν ἀφεσκήκῃ τῆς ὑπομοχλοῦ ὁ κινῶν τὸ βάρος. μείζων γὰρ οὕτω γίνεται ἢ ἐκ τῆς κέντρον, ὁ δὲ σκαλμός ὑπομόχλιον ᾧ κέντρον ἐστίν. ἐν μέσῃ δὲ τῆς νῆς πλεῖστον τῆς κώπης ἐντός ἐστίν. καὶ γὰρ ἡ ναῦς ταύτη εὐρυτάτη ἐστίν, ὥστε πλεῖον ἐπ' ἀμφοτέρωθεν ἐνδέχεται μέρος τῆς κώπης ἐκατέρω τοίχου ἐντός εἶναι τῆς νεῦς. κινεῖται μὲν ἔν τῇ ναῦς διὰ τὸ ἀπειροδόμενης τῆς κώπης εἰς τὴν θάλασσαν τὸ ἄκρον τῆς κώπης τὸ ἐντός προῖεναι εἰς τὸ πρόσθεν, τὴν δὲ ναῦν προσδεδεμένην τῶ σκαλμῶ συμπροῖεναι, ἢ τὸ ἄκρον τῆς κώπης. ἢ γὰρ πλείστην θάλασσαν διαιρεῖ ἡ κώπη, ταύτη ἀνάγκη μάλιστα προωθεῖσθαι. πλείστην δὲ διαιρεῖ ἢ πλείστον μέρος ἀπὸ τῆς σκαλμῶ τῆς κώπης ἐστίν. διὰ τοῦτο οἱ μεσόνοι μάλιστα κινῶσιν. μέγιστον γὰρ ἐν μέσῃ νῆς τὸ ἀπὸ τῆς σκαλμῶ τῆς κώπης τὸ ἐντός ἐστίν.

Διὰ τί τὸ πηδάλιον μικρὸν ὄν, καὶ ἐπ' ἐσχάτῳ τῶ πλοῖου, τοσαύτην δυνάμιν ἔχει ὥστε ὑπὸ μικροῦ οἴακος καὶ ἐνὸς ἀνθρώπου δυνάμειος, καὶ ταύτης ἡρεμαίας, μεγάλα κινεῖσθαι μεγέθη πλοίων; ἢ διότι καὶ τὸ πηδάλιον ἐστὶ μοχλός, καὶ μοχλεῖται ὁ κυβερνήτης. ἢ μὲν ἔν προσθήρμους τῶ πλοῖου, γίνεται ὑπομόχλιον, τὸ δὲ ὅλον πηδάλιον ὁ μοχλός, τὸ δὲ βάρος ἡ θάλασσα, ὁ δὲ κυβερνήτης ὁ κινῶν. ἢ κατὰ πλάτος δὲ λαμβάνει τὴν θάλασσαν, ὡσπερ ἡ κώπη, τὸ πηδάλιον. ἢ γὰρ εἰς τὸ πρόσθεν κινεῖ τὸ πλοῖον, ἀλλὰ κινούμενον κλίνει, πλαγίως τὴν θάλατταν δεχόμενον. ἐπεὶ γὰρ τὸ βάρος ἦν ἡ θάλασσα, τὸναντίον ἀπειροδόμενον κλίνει τὸ πλοῖον. τὸ γὰρ ὑπομόχλιον εἰς τὸναντίον σφρέφεται,

11. ἐφ'] τὸ ἐφ' *W*^o. || ΑΔ] αβ *W*^o. || 13. ἐπιτεθίσεται *P*, ἐπιτεθήσεται *W*^o, omisso uterque *ξ*σαι. || 19. Ε] ρ *PW*^o. || 24. ΝΞ] κξ *PW*^o. || 25. δὴ] δεῖ *W*^o. || γκξ *PW*^o. || 27. τᾶ] τῆ *PW*^o. || 28. ἐπεὶ καίται γὰρ *PW*^o. || 29. τὸ χ *P*, τῆ χ *W*^o. || 31. ἀρχάς *W*^o. || προσλαμβάνοντες *P*. || 32. ῥᾶδιον codices. || 34. ζυγόν κάτωθεν ἔχων *PW*^o. || 35. ἀπὶ] τί *P*.

2. et 14. ἀφεσκήκῃ codices. || 3. αἰτίον *W*^o. || 5. malim καταστήσεται. || 6. ἔσω *W*^o. || 9. τὰ *W*^o. || 14. πλεόν post ἂν om *W*^o. || ὑπομόχλιου *W*^o. || 17. μέσω *P*. || 18. ἀμφοτέρω *W*^o. || 22. τὸ] τὰ *W*^o. || 23. ἢ τὸ] ἢ τὸ *PW*^o. || 25. εἰ *PW*^o. || 30. μέγα *W*^o, μεγάλην *H*^o. || κινεῖσθαι *P*. || 31. μέγεθος *W*^o. || 32. καὶ — 34. μοχλός add *LPB·H·W*^oq. || 35. ἔπερ *P*. || 36. πλεῖον *W*^o.

ἡ θάλασσα δὲ ἐντός· ἐκεῖνο δὲ εἰς τὸ ἐκτός. τότε δὲ ἀκο-
λυθεῖ τὸ πλοῖον διὰ τὸ συνδεδέσθαι. ἡ μὲν ἔν κώπη κατὰ
πλάτος τὸ βάρος ὡθῆσα καὶ ὑπ' ἐκεῖν ἀντωθιμένη εἰς τὸ
εὐθὺ προάγει· τὸ δὲ πηδάλιον, ὡσπερ κάθηται πλάγιον,
τὴν εἰς τὸ πλάγιον, ἢ δεῦρο ἢ ἐκεῖ, ποιεῖ κινήσιν. ἐπ' ἄκρου
δὲ καὶ ἔν ἐν μέσῳ κεῖται, ὅτι ῥᾶσον τὸ κινύμενον κινήσαι
ἀπ' ἄκρου κινουόν. τάχιζα γὰρ φέρεται τὸ πρῶτον μέρος
διὰ τὸ ὡσπερ ἐν τοῖς φερομένοις ἐπὶ τέλει λήγειν τὴν φο-
ράν, ἔτω καὶ τῷ συνεχῶς ἐπὶ τέλους ἀσθενεσάτῃ ἐς τὴν ἢ φορᾶ.
εἰ δὲ ἀσθενεστάτῃ, ῥαδίᾳ ἐκκρούειν. διὰ τε δὴ ταῦτα ἐν τῇ
πρύμνῃ τὸ πηδάλιον εἰσι, καὶ ὅτι ἐνταῦθα μικρᾶς κινήσεως
γενομένης πολλῶ μείζον τὸ διάστημα ἐπὶ τῷ ἐσχάτῳ γίνε-
ται, διὰ τὸ τὴν ἴσην γωνίαν ἐπὶ μείζονα καθῆσθαι, καὶ ὅσω
ἂν μείζους ὦσιν αἱ περιέχουσαι. δῆλον δὲ ἐκ τούτου καὶ δι' ἣν
αἰτίαν μᾶλλον προέρχεται εἰς τὸναντίον τὸ πλοῖον ἢ τῆς
κώπης πλάτῃ· τὸ αὐτὸ γὰρ μέγεθος τῆ αὐτῆ ἰσχυῖ κινύ-
μενον ἐν ἀέρι πλέον ἢ ἐν τῷ ὕδατι πρόεισιν. ἔσω γὰρ ἢ Α
Β κώπη, τὸ δὲ Γ ὁ σκαλμός, τὸ δὲ Α τὸ ἐν τῷ πλοίῳ, ἢ
ἀρχὴ τῆς κώπης, τὸ δὲ Β τὸ ἐν τῇ θαλάττῃ. εἰ δὴ τὸ Α
ἢ τὸ Δ μετακεκίνηται, τὸ Β ἔξαι ἢ τὸ Ε· ἴση γὰρ ἢ Β
Ε τῆ Α Δ. ἴσον ἔν μετακεχωρηκὸς ἔξαι. ἀλλ' ἦν ἔλαττον.
ἔξαι δὴ ἢ τὸ Ζ ἢ τὸ Θ. ἄρα τοῖνον τὴν Α Β, καὶ ἔχ ἢ τὸ
Γ, καὶ κάτωθεν. ἐλάττων γὰρ ἢ Β Ζ τῆς Α Δ, ὥστε καὶ
ἢ Θ Ζ τῆς Δ Θ. ὁμοία γὰρ τὰ τρίγωνα. καθεστῆκος δὲ
ἔξαι καὶ τὸ μέσον, τὸ ἐφ' ἢ Γ· εἰς τὸναντίον γὰρ τῷ ἐν τῇ
θαλάττῃ ἄκρω τῷ Β μεταχωρεῖ, ἢ περ τὸ ἐν τῷ πλοίῳ
ἄκρον τὸ Α μὴ ἐχώρει οὐ τὸ Δ. ὥστε μετακινήθησεται τὸ
πλοῖον, καὶ ἐκεῖ ἢ ἢ ἀρχὴ τῆς κώπης μεταφέρεται. τὸ δ'
αὐτὸ καὶ τὸ πηδάλιον ποιεῖ, πλὴν ὅτι εἰς τὸ πρόσθεν οὐδὲν
συμβάλλεται τῷ πλοίῳ, ὡσπερ ἐλέχθη ἐπὶ ἄνω, ἀλλὰ
μόνον τὴν πρύμναν εἰς τὸ πλάγιον ἀπωθεῖ ἔνθα ἢ ἔνθα· εἰς
τοῦναντίον γὰρ ἢ πρῶρα ἔτω νεύει. ἢ μὲν δὴ τὸ πηδάλιον
προσέζευκται, δεῖ οἶόν τι τῷ κινεμένῳ μέσον νοεῖν, καὶ ὡσπερ
ὁ σκαλμός τῆ κώπῃ· τὸ δὲ μέσον ὑποχωρεῖ, ἢ ὁ οἶαξ με-
τακινεῖται. ἐὰν μὲν εἴσω ἄγῃ, καὶ ἢ πρύμνα δεῦρο μεθέ-
στηκεν· ἢ δὲ πρῶρα εἰς τὸναντίον νεύει· ἐν γὰρ τῷ αὐτῷ
ἕσθῃ τῆς πρῶρας τὸ πλοῖον μεθέστηκεν ὅλον.

6 Διὰ τί, ὅσω ἂν ἢ κεραία ἀνωτέρα ἢ, θάττον πλεῖ τὰ
πλοῖα τῷ αὐτῷ ἰσίῳ καὶ τῷ αὐτῷ πνεύματι; ἢ διότι γίνε-
ται ὁ μὲν ἰστός μοχλός, ὑπομόχλιον δὲ τὸ ἐδώλιον ἐν ᾧ

ἐμπέπηγεν, ὃ δὲ δεῖ κινεῖν βάρος, τὸ πλοῖον, τὸ δὲ κινουόν
τὸ ἐν τῷ ἰσίῳ πνεῦμα. εἰ δ' ὅσω ἂν πορρώτερον ἢ τὸ ὑπο-
μόχλιον, ῥᾶον κινεῖ καὶ θάττον ἢ αὐτῇ δύναμις τὸ αὐτὸ
βάρος, ἢ οὔν κεραία ἀνωτερον ἀγομένη καὶ τὸ ἰσίον πορ-
ρώτερον ποιεῖ τῷ ἐδώλις ὑπομοχλῆς ὄντος.

Διὰ τί, ὅταν ἐξ ἕριας βούλωνται διαδραμεῖν μὴ ἕρις
τῷ πνεύματος ὄντος, τὸ μὲν πρὸς τὸν κυβερνήτην τῷ ἰστίου
μέρος γέλλονται, τὸ δὲ πρὸς τὴν πρῶραν ποδιαῖον ποιησά-
μενοι ἐφιαῖσιν; ἢ διότι ἀντισπᾶν τὸ πηδάλιον πολλῶ μὲν
ὄντι τῷ πνεύματι ἢ δύναται, ὀλίγῳ δέ, ὃ ὑποσέλλονται.
προάγει μὲν οὔν τὸ πνεῦμα, εἰς οὖριον δὲ καθίστησι τὸ
πηδάλιον, ἀντισπῶν καὶ μοχλεῖον τὴν θαλάτταν. ἄμα
δὲ καὶ οἱ ναῦται μάχονται τῷ πνεύματι· ἀνακλίνουσι γὰρ
ἐπὶ τὸ ἐναντίον ἑαυτούς.

Διὰ τί τὰ στρογγύλα καὶ περιφερῆ τῶν σχημάτων Β
εὐκινήτοτερα; τριχῶς δὲ ἐνδέχεται τὸν κύκλον κυλισθῆναι·
ἢ γὰρ κατὰ τὴν ἀψίδα, συμμεταβάλλοντος τοῦ κέντρου,
ὡσπερ ὁ τροχὸς ὁ τῆς ἀμάξης κυλίστα· ἢ περὶ τὸ κέντρον
μόνον, ὡσπερ αἱ τροχιλαί, τῷ κέντρῳ μένοντος· ἢ παρὰ
τὸ ἐπίπεδον, τῷ κέντρῳ μένοντος, ὡσπερ ὁ κεραμεικὸς τρο-
χὸς κυλίνδεται. εἰ μὲν δὴ τάχιζα τὰ τοιαῦτα, διὰ τε τὸ
μικρῶ ἄπτεσθαι τῷ ἐπιπέδῳ, ὡσπερ ὁ κύκλος κατὰ στι-
γμῆν, καὶ διὰ τὸ μὴ προσκόπτειν· ἀφέστηκε γὰρ τῆς γῆς
ἢ γωνία. καὶ ἔτι ᾧ ἂν ἀπαντήσῃ σώματι, πάλιν τούτου
κατὰ μικρὸν ἄπτεται. εἰ δ' εὐθύγραμμον ἦν, τῇ εὐθείᾳ
ἐπὶ πολὺ ἤπτετο ἂν τῷ ἐπιπέδῳ. ἔτι ἢ ῥέπει ἐπὶ τὸ βάρος,
ταύτῃ κινεῖ ὁ κινῶν. ὅταν μὲν γὰρ πρὸς ὄρθιον ἢ διάμετρος
ἢ τῷ κύκλῳ τῷ ἐπιπέδῳ, ἀπτομένου τῷ κύκλῳ κατὰ στι-
γμῆν τῷ ἐπιπέδῳ, ἴσον τὸ βάρος ἐπ' ἀμφότερα διαλαμ-
βάνει ἢ διάμετρος· ὅταν δὲ κινήται, εὐθύς πλέον ἐφ' ᾧ
κινεῖται, ὡσπερ ῥέπον. ἐντεῦθεν εὐκινήτοτερον τῷ ὄρθιῳ εἰς
τοῦμπροσθεν· ἐφ' ὃ γὰρ ῥέπει ἕκαστον, εὐκινήτόν ἐστίν,
εἴπερ καὶ τὸ ἐπὶ τὸ ἐναντίον τῆς ῥοπῆς δυσκίνητον. ἔτι λέ-
γουσί τινες ὅτι καὶ ἢ γραμμῇ ἢ τοῦ κύκλου ἐν φορᾷ ἐστίν
αἰεῖ, ὡσπερ τὰ μένοντα, διὰ τὸ ἀντερεῖδειν, οἶον καὶ τοῖς
μείζουσι κύκλοις ὑπάρχει πρὸς τὸς ἐλάττονας. θάττον γὰρ
ὑπὸ τῆς ἴσης ἰσχύος κινῶνται οἱ μείζους καὶ τὰ βάρη κινῶ-
νται, διὰ τὸ ῥοπήν τινα ἔχειν τὴν γωνίαν τὴν τῷ μείζονος
κύκλου πρὸς τὴν τῷ ἐλάττονος, καὶ εἶναι ὅπερ ἢ διάμετρος
πρὸς τὴν διάμετρον. ἀλλὰ μὴν πᾶς κύκλος μείζων πρὸς

1. ἐκεῖνο δὲ] εἰ δὲ ἐκεῖνο P V V°. || 2. πλεῖον P. || 3. ἀντωθιμένον V V°. || 7. βάρος P. || 19. θαλάσση V V°. || 21. τῆ] τὸ V V°. ||
ἦν P. || 22. Ζ] α V V°. || ἢ] ἢ V V°, ἢ P. || 23. ἐλάττω P V V°. || 31. εἰς τούν.] ἢ εἰς τούν. P, ἢ οὐ τούν. V V°. || 39. πλοῖα] α V V°.

1. διὲ om V V°. || 9. ἐφῶσιν V V°. || ἀντισπᾶ P, σπᾶ V V°. || 19. περὶ V V°. || 20. κεραμεικὸς V V°. || 21. δὲ V V°. || τῷ P V V°. || 33. τὸ post καὶ om V V°.

ἐλάττονα· ἀπειροὶ γὰρ οἱ ἐλάττονες. εἰ δὲ καὶ πρὸς ἕτερον ἔχει ῥοπὴν ὁ κύκλος, ὁμοίως δὲ εὐκίνητος, καὶ ἄλλην ἂν ἔχοι ῥοπὴν ὁ κύκλος καὶ τὰ ὑπὸ κύκλου κινούμενα, κἂν μὴ τῇ ἀψίδι ἀπτηται τῷ ἐπιπέδου, ἀλλ' ἢ παρὰ τὸ ἐπίπεδον, ἢ ὡς αἱ τροχιλαί· καὶ γὰρ οὕτως ἔχοντα ῥᾶσα κινῶνται 5 καὶ κινῶσι τὸ βᾶρος. ἢ οὐ τῷ κατὰ μικρὸν ἀπτεσθαι καὶ προσκρῦναι, ἀλλὰ δι' ἄλλην αἰτίαν. αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ εἰρημένη πρότερον, ὅτι ἐκ δύο φορῶν γεγένηται ὁ κύκλος, ὡσεὶ μίαν αὐτῶν αἰεὶ ἔχειν ῥοπὴν, καὶ οἷον φερόμενον αὐτὸν αἰεὶ κινῶσιν οἱ κινῶντες, ὅταν κινῶσι κατὰ τὴν περιφέρειαν 10 ὁπωσοῦν. φερομένην γὰρ αὐτὴν κινῶσιν· τὴν μὲν γὰρ εἰς τὸ πλάγιον αὐτοῦ κίνησιν ὠθεῖ τὸ κινῶν, τὴν δὲ ἐπὶ τῆς διαμέτρου αὐτὸς κινεῖται.

9 Διὰ τί τὰ διὰ τῶν μείζονων κύκλων αἰρόμενα καὶ ἐλκόμενα ῥᾶον καὶ θᾶττον κινῶμεν; οἷον καὶ αἱ τροχιλαί 15 αἱ μείζους τῶν ἐλαττόνων, καὶ αἱ σκυτάλαι ὁμοίως. ἢ διότι ὅσῳ ἂν μείζων ἢ ἐκ τῶ κέντρου ἦ, ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ πλεόν κινεῖται χωρίον, ὥστε καὶ τῷ ἴσου βάρους ἐπόντος ποιήσει τὸ αὐτό, ὥσπερ εἶπομεν καὶ τὰ μείζω ζυγὰ τῶν ἐλαττόνων ἀκριβέστερα εἶναι. τὸ μὲν γὰρ σπαρτίον ἐστὶ 20 κέντρον, τῷ δὲ ζυγῷ αἱ ἐπὶ ταύτῃ τοῦ σπαρτίου αἱ ἐκ τοῦ κέντρου.

10 Διὰ τί ῥᾶον, ὅταν ἄνευ βάρους ἦ, κινεῖται τὸ ζυγόν, ἢ ἔχον βᾶρος; ὁμοίως δὲ καὶ τροχὸς ἢ ἄλλο τοιοῦτο τὸ βαρύτερον μὲν μείζον δὲ τῷ ἐλάττονος καὶ κουφότερου. ἢ 25 ὅτι ἔ μόνον εἰς τὸναντίον τὸ βαρὺ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πλάγιον δυσκίνητον ἐστίν. ἐναντίον γὰρ τῇ ῥοπῇ κινήσῃ χαλεπῶς, ἐφ' ὃ δὲ ῥέπει, ῥαδίως· εἰς δὲ τὸ πλάγιον ἔ ῥέπει.

11 Διὰ τί ἐπὶ τῶν σκυτάλων ῥᾶον τὰ φορτία κομίζεται ἢ ἐπὶ τῶν ἀμαξῶν, ἔχουσάν τῶν μὲν μεγάλους τροχούς, 30 τῶν δὲ μικρούς; ἢ διότι ἐπὶ τῶν σκυτάλων οὐδεμίαν ἔχει πρόσκοψιν, τὸ δὲ ἐπὶ τῶν ἀμαξῶν τὸν ἄξονα, καὶ προσκόπτει αὐτῷ· ἐκ τε γὰρ τῶν ἀνωθεν πιέζει αὐτὸν καὶ ἐκ τῶν πλαγίων. τὸ δὲ ἐπὶ τῶν σκυτάλων ἐπὶ δύο τύτων κινεῖται, τῇ τε κάτω χώρᾳ ὑποκειμένη καὶ τῷ βάρει τῷ 35 ἴσῳ χρόνῳ μείζω διεξιὼν θᾶττον φέρεται. τὰ δὲ φερόμενα ἐπικειμένῳ· ἐπ' ἀμφοτέρων γὰρ τύτων κυλιέται τῶν τόπων ὁ κύκλος καὶ φερόμενος ὠθεῖται.

12 Διὰ τί πορρωτέρω τὰ βέλη φέρεται ἀπὸ τῆς σφενδόνης ἢ ἀπὸ τῆς χειρός; καίτοι κρατεῖ γῆ ὁ βάλλον τῇ χειρὶ

μᾶλλον ἢ ἀπαρτήσας τὸ βᾶρος. καὶ ἐτι ἔτω μὲν δύο βάρη κινεῖ, τό τε τῆς σφενδόνης καὶ τὸ βέλος, ἐκείνως δὲ τὸ βέλος μόνον. πρότερον ὅτι ἐν μὲν τῇ σφενδόνη κινούμενον τὸ βέλος ῥίπτει ὁ βάλλον (περιαγαγὼν γὰρ κύκλῳ πολλάκις ἀφήσιν), ἐκ δὲ τῆς χειρὸς ἀπὸ τῆς ἡρεμίας ἢ ἀρχῆ· πάντα δὲ εὐκίνητότερα κινούμενα ἢ ἡρεμοῦντα. ἢ διὰ τε τῆτο, καὶ διότι ἐν μὲν τῷ σφενδονᾶν ἢ μὲν χεῖρ γίνεται κέντρον, ἢ δὲ σφενδόνη ἢ ἐκ τῶ κέντρου· ὅσῳ ἂν ἢ μείζων ἢ ἀπὸ τῶ κέντρου, κινεῖται θᾶττον. ἢ δὲ ἀπὸ τῆς χειρὸς βολὴ πρὸς τὴν σφενδόνην βραχεῖα ἐστίν.

Διὰ τί ῥᾶον κινῶνται περὶ τὸ αὐτὸ ζυγὸν οἱ μείζους 13 τῶν ἐλαττόνων κόλλοπες, καὶ οἱ αὐτοὶ ὄνοι οἱ λεπτότεροι ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἰσχύος τῶν παχυτέρων; ἢ διότι ὁ μὲν ὄνος καὶ τὸ ζυγὸν κέντρον ἐστίν, τὰ δὲ ἀπέχοντα μεγέθη αἱ ἐκ τῶ κέντρου; θᾶττον δὲ κινῶνται καὶ πλεόν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἰσχύος αἱ τῶν μείζονων κύκλων ἢ αἱ τῶν ἐλαττόνων. ὅτι τῆς αὐτῆς γὰρ ἰσχύος θᾶττον μεθίσταται τὸ ἄκρον τὸ πορρωτέρον τῷ κέντρῳ. διὸ πρὸς μὲν τὸ ζυγὸν τοὺς κόλλοπας ὄργανα ποιοῦνται, οἷς ῥᾶον σρέφουσιν· ἐν δὲ τοῖς λεπτοῖς ὄνοις πλεῖον γίνεται τὸ ἔξω τοῦ ξύλου, αὕτη δὲ γίνεται ἢ ἐκ τοῦ κέντρου.

Διὰ τί τὸ αὐτὸ μέγεθος ξύλον ῥᾶον κατεάσσεται περὶ 14 τὸ γόνυ, εἰς ἴσον ἀποστήσας τῶν ἄκρων ἐχόμενος καταγνύη, ἢ παρὰ τὸ γόνυ ἐγγύς ὄντος· καὶ εἰς πρὸς τὴν γῆν ἐρείσας καὶ τῷ ποδὶ προσβαῖς πόρρωθεν τῇ χειρὶ καταγνύη, ἢ ἐγγύθεν; ἢ διότι ἔνθα μὲν τὸ γόνυ κέντρον, ἔνθα δὲ ὁ πούς. ὅσῳ δ' ἂν πορρωτέρον ἢ τοῦ κέντρου, ῥᾶον κινεῖται ἅπαν. κινήσῃ δὲ ἀνάγκη καταγνύμενον.

Διὰ τί περὶ τὴς αἰγιαλῆς αἱ καλύμεναι κρόκαι σρογ- 15 γύλαι εἰσίν, ἐκ μακρῶν τῶν λίθων καὶ ὄστράκων τὸ ἔξ ὑπαρχῆς ὄντων; ἢ διότι τὰ πλεῖον ἀπέχοντα τῷ μέσῳ ἐν ταῖς κινήσεσι θᾶττον φέρεται. τὸ μὲν γὰρ μέσον γίνεται κέντρον, τὸ δὲ διάστημα ἢ ἐκ τῶ κέντρου. αἰεὶ δὲ ἢ μείζων ἀπὸ τῆς ἴσης κινήσεως μείζω γράφει κύκλον. τὸ δ' ἐν ἴσῳ χρόνῳ μείζω διεξιὼν θᾶττον φέρεται. τὰ δὲ φερόμενα θᾶττον ἐκ τῶ ἴσου ἀποσήματος σφοδρότερον τύπτει. τὰ δὲ τύπτοντα μᾶλλον καὶ αὐτὰ τύπτεται μᾶλλον. ὡσεὶ ἀνάγκη θραύεσθαι αἰεὶ τὰ πλεόν ἀπέχοντα τοῦ μέσου. τῆτο δὲ πᾶσχοντα ἀνάγκη γίνεσθαι περιφερῆ. ταῖς δὲ κρόκαις δια

4. ἀπτεται PWW. || περὶ WW. || 5. αἱ om WW. || 15. τροχιλαί WW. || 16. σκυτάλαι WW. || 17. ἢ WW. || χωρίῳ P. || 20. ἀκριβέστερον WW. || 24. τροχὸν PWW. || 25. μείζω PWW. || κουφότερον WW. || 27. ἂν κινεῖται? || 34. τῆ] τῶ WW. || 35. ὑποκειμένου WW. || 36. ἀμφοτέρα P.

7. ἐκ μὲν σφενδόνης ἢ WW. || 14. ἀπέχεται WW. || 15. αὐτοῦ WW. || 17. θᾶττον] μείζον P. || 23. ἀποσῆσιν WW. || 24. περὶ WW. || 26. μὲν γὰρ τὸ PWW.

τὴν τῆς θαλάττης κίνησιν, διὰ τὸ μετὰ τῆς θαλάττης κινεῖσθαι, συμβαίνει αἰεὶ ἐν κινήσει εἶναι καὶ κυλιομέναις προσκόπτειν. τοῦτο δὲ ἀνάγκη μάλιστα συμβαίνειν αὐτοῖς τοῖς ἄκροις.

16. Διὰ τί ὅσῳ ἀν ἢ μακρότερα τὰ ξύλα, τοσούτῳ ἀσθενέστερα γίνεται, καὶ κάμπτεται αἰρούμενα μᾶλλον, κἂν ἢ τὸ μὲν βραχύ, ὅσον δίκηχῳ, λεπτόν, τὸ δὲ ἑκατὸν πηχῶν παχύ; ἢ διότι μοχλὸς γίνεται καὶ βᾶρος καὶ ὑπομόχλιον ἐν τῷ αἰρεσθαι τῷ ξύλῳ τὸ μῆκος; τὸ μὲν γὰρ πρῶτον μέρος αὐτῷ, ὃ ἢ χεῖρ αἶρει, οἶον ὑπομόχλιον γίνεται, τὸ δ' ἐπὶ τῷ ἄκρῳ βᾶρος. ὡς ὅσῳ ἀν ἢ μακρότερον τὸ ἀπὸ τῷ ὑπομοχλίου, τοσούτῳ ἀνάγκη κάμπτεσθαι μᾶλλον· ὅσῳ γὰρ ἀν πλέον ἀπέχη τοῦ ὑπομοχλίου, τοσούτῳ ἀνάγκη κάμπτεσθαι μείζον. ἀνάγκη οὖν αἰρεσθαι τὰ ἄκρα τοῦ μοχλοῦ. ἐὰν οὖν ἢ καμπτόμενος ὁ μοχλός, ἀνάγκη αὐτὸν κάμπτεσθαι μᾶλλον αἰρούμενον. ὅπερ συμβαίνει ἐπὶ τῶν ξύλων τῶν μακρῶν· ἐν δὲ τοῖς βραχέσιν ἐγγὺς τὸ ἔσχατον τῷ ὑπομοχλίῳ γίνεται τῷ ἡρεμῆντος.

17. Διὰ τί τῷ σφῆνι ὄντι μικρῶν μεγάλα βάρη δίδασται καὶ μεγέθη σωμαμάτων, καὶ θλίψις ἰσχυρὰ γίνεται; ἢ διότι ὁ σφῆν δύο μοχλοὶ εἰσιν ἐναντίοι ἀλλήλοις, ἔχει δὲ ἑκάτερος τὸ μὲν βᾶρος τὸ δὲ ὑπομόχλιον, ὃ καὶ ἀνασπᾷ ἢ πιέζει. ἔτι δὲ ἢ τῆς πληγῆς φορὰ τὸ βᾶρος, ὃ τύπτει καὶ κινεῖ, ποιεῖ μέγα· καὶ διὰ τὸ κινούμενον κινεῖν τῇ ταχυτῆτι ἰσχύει ἔτι πλέον. μικρῶν δὲ ὄντι μεγάλαι δυνάμεις ἀκολουθεῖσι· διὸ λανθάνει κινῶν παρὰ τὴν ἀξίαν τῷ μεγέθει. ἔσω σφῆν ἐφ' ᾧ ΑΒΓ, τὸ δὲ σφηνούμενον ΔΕΗΖ. μοχλὸς δὲ ἢ γίνεται ἢ ΑΒ, βᾶρος δὲ τὸ τοῦ Β κάτωθεν, ὑπομόχλιον δὲ τὸ ΖΔ. ἐναντίος δὲ τῷ μοχλῷ τὸ ΒΓ. ἢ δὲ ΑΓ κοπτομένη ἑκατέρᾳ τῶν χρῆται μοχλῶν ἀνασπᾷ γὰρ τὸ Β.

18. Διὰ τί, ἐὰν τις δύο τροχιλέας ποιήσας ἐπὶ δυοῖν ξύλοις συμβάλλουσιν ἑαυτοῖς ἐναντίως αὐταῖς κύκλω περιβάλλῃ καλωδίον, ἔχον τὸ ἄρτημα ἐκ θατέρου τῶν ξύλων, θατέρον δὲ ἢ προσερηρισμένον ἢ προστεθειμένον κατὰ τὰς τροχαλίας, ἐὰν ἔλκη τις τῇ ἀρχῇ τῷ καλωδίῳ, μεγάλα βάρη προσάγει, κἂν ἢ μικρὰ ἢ ἔλκεσα ἰσχύς; ἢ διότι τὸ αὐτὸ βᾶρος ἀπὸ ἐλάττονος ἰσχύος, εἰ μοχλευεται, ἐγείρεται, ἢ ἀπὸ χειρός; ἢ δὲ τροχιλέα τὸ αὐτὸ ποιεῖ τῷ μο-

χλῶ, ὥστε ἢ μία ῥᾶον ἔλξει, καὶ ἀπὸ μιᾶς ὀκλής τοῦ κατὰ χεῖρα πολὺ ἔλξει βαρύτερον. τοῦτο δ' αἰ δύο τροχαλίας πλέον ἢ διπλασίῳ τάχει αἴρουσαι. ἔλαττον γὰρ ἔτι ἢ ἑτέρα ἔλκει ἢ εἰ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν εἴλκεν, ὅταν παρὰ τῆς ἑτέρας ἐπιβληθῇ τὸ σχοινίον· ἐκείνη γὰρ ἔτι ἔλαττον ἐποίησε τὸ βᾶρος. καὶ οὕτως ἐὰν εἰς πλείους ἐπιβάλληται τὸ καλωδίον, ἐν ὀλίγαις τροχιλαῖς πολλὰ γίνεται διαφορὰ, ἢ ὥστε ἰπὸ τῆς πρώτης τοῦ βάρους ἔλκοντος τέτταρας μνᾶς, ὑπὸ τῆς τελευταίας ἔλκεσθαι πολλῶν ἐλάττω. καὶ ἐν τοῖς οἰκοδομικοῖς ἔργοις ῥαδίως κινῶσι μεγάλα βάρη· μεταφέρουσι γὰρ ἀπὸ τῆς αὐτῆς τροχιλέας ἐφ' ἑτέραν, καὶ πάλιν ἀπ' ἐκείνης εἰς ὄνας καὶ μοχλοῦς· τῆτο δὲ ταῦτόν ἐστι τῷ ποιεῖν πολλὰς τροχιλέας.

Διὰ τί ἐὰν μὲν τις ἐπιθῇ ἐπὶ τὸ ξύλον πέλεκυν μέγαν 19 καὶ φορτίον μέγα ἐπ' αὐτῷ, οὐ διαίρει τὸ ξύλον, ὃ τι καὶ λόγου ἀξίον· ἐὰν δὲ ἄρας τὸν πέλεκυν τις πατάξῃ αὐτῷ, διασχίζει, ἔλαττον βᾶρος ἔχοντος τῷ τύπτοντος πολὺ μᾶλλον ἢ τῷ ἐπικειμένῳ καὶ πιεζόντος; ἢ διότι πάντα τῇ κινήσει ἐργάζεται, καὶ τὸ βαρὺ τὴν τῷ βάρους κίνησιν λαμβάνει μᾶλλον κινούμενον ἢ ἡρεμῆν; ἐπικειμένον ἔν οὐ κινεῖται τὴν τοῦ βάρους κίνησιν, φερόμενον δὲ ταύτην τε καὶ τὴν τοῦ τύπτοντος. ἔτι δὲ καὶ γίνεται σφῆν ὁ πέλεκυς· ὁ δὲ σφῆν μικρὸς ὢν μεγάλα δίστησι διὰ τὸ εἶναι ἐκ δύο μοχλῶν ἐναντίως συγκειμένων.

Διὰ τί αἰ φάλαγγες τὰ κρέα ἰσῶσιν ἀπὸ μικρῶν ἀρ-20 τήματος μεγάλα βάρη, τῷ ὄλε ἡμιζυγίῳ ὄντος; ἢ μὲν γὰρ τὸ βᾶρος ἐντίθεται, κατήρηται μόνον ἢ πλάσιγγ, ἐπὶ θατέρον δὲ ἢ φάλαγγ ἐστὶ μόνον. ἢ ὅτι ἅμα συμβαίνει ζυγὸν καὶ μοχλὸν εἶναι τὴν φάλαγγα; ζυγὸν μὲν γὰρ, ἢ τῶν σπαρτίων ἕκασον γίνεται τὸ κέντρον τῆς φάλαγγος. τὸ μὲν ἔν ἐπὶ θατέρα ἔχει πλάσιγγα, τὸ δὲ ἐπὶ θατέρα ἀντὶ τῆς πλάσιγγος τὸ σφαῖρωμα, ὃ τῷ ζυγῷ ἔγκειται, ὥσπερ εἰ τις τὴν ἑτέραν πλάσιγγα καὶ τὸν σαθμὸν ἐπιθεῖ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς πλάσιγγος· δήλον γὰρ ὅτι ἔλκει τοσούτον βᾶρος ἐν τῇ ἑτέρᾳ κείμενον πλάσιγγι. ὅπως δὲ τὸ ἐν ζυγὸν πολλὰ ἢ ζυγά, τοιαῦτα τὰ σπαρτία πολλὰ ἔγκειται ἐν τῷ τοῖστω ζυγῷ, ὢν ἐκάσῳ τὸ ἐπὶ τὰδε ἐπὶ τὸ σφαῖρωμα τὸ ἡμισυ τῆς φάλαγγος ἐστὶ, καὶ ὁ σαθμὸς δι' ἴσιν τῶν ἀπ' ἀλλήλων τῶν σπαρτίων κινουμένων, ὥστε συμμετρεῖσθαι πόσον βᾶρος

1. θαλάσσης — θαλάσσης P. || 5. ὅσον ἢ VV°. || 6. κἂν] καὶ VV°. || 10. ὃ ἢ χεῖρ αἶρει om PVV°. || τῷ P. || 12. μᾶλλον — 14. κάμπτεσθαι om VV°. || 24. ποιεῖ om VV°. || 26. περὶ VV°. || 27. ΔΕΗΖ] δήται VV°. || 28. τοῦ] τὸ VV°. || 31. τῷ VV°. || 32. τροχιλαίας et 39. τροχιλαία et b 7. τροχιλαίας P. || 34. ἐκ θατέρου] ἑκατέρου VV°. || 35. ἢ VV°. || 36. μεγάλῳ βάρει VV°. 1. ἔλξει om VV°. || 4. ἔτι ἢ ἢ ἑτέρα ἔλκει εἰ P. || 5. περὶ VV°. || 6. ποιήσει VV°. || 7. πολὺ VV°. || 13. τὸ VV°. || 15. μετ' αὐτοῦ VV°. || 18. ἢ ἢ τῷ PVV°. || 23. μέγα VV°. || 26. ὁμοζύγῳ VV°. || 29. ἢ VV°. || 31. θατέρον VV° utrobique. || 35. ἐν ζυγῷ πολλὰ ἢ ζυγὸν VV°.

ἔλκει τὸ ἐν τῇ πλάστιγγι κείμενον· ὥστε γινώσκειν, ὅταν ὀρθῇ ἢ φάλαγξ ἢ, ἀπὸ ποίης σπάρτης πόσον βάρος ἔχει ἢ πλάσιγγξ, καθάπερ εἴρηται. ὅλως μὲν ἐς τὺτο ζυγόν, ἔχον μίαν μὲν πλάσιγγα, ἐν ἣ ἴσεται τὸ βάρος, τὴν δ' ἑτέραν, ἐν ἣ τὸ σταθμὸν ἐν τῇ φάλαγγι. διὸ σφαιρωμά ἐστιν ἢ φάλαγγξ ἐπὶ θάτερον. τοιούτων δὲ ὄν πολλὰ ζυγά ἐς, καὶ τοσαῦτα ὅσαπερ ἐστὶ τὰ σπαρτία. αἰεὶ δὲ τὸ ἐγγύτερον σπαρτίον τῆς πλάσιγγος καὶ τῷ ἴσαμένῃ βάρους μείζον ἔλκει βάρος, διὰ τὸ γίνεσθαι τὴν μὲν φάλαγγα πᾶσαν μοχλὸν ἀνεστραμμένον (ὑπομόχλιον μὲν γὰρ τὸ σπαρτίον 10 ἕκαστον ἄνωθεν ὄν, τὸ δὲ βάρος τὸ ἐνὸν ἐν τῇ πλάστιγγι), ὅσῳ δ' ἂν μακρότερον ἢ τὸ μῆκος τοῦ μοχλοῦ τῷ ἀπὸ τοῦ ὑπομοχλίου, τοσούτῳ ἐκεῖ μὲν ῥᾶον κινεῖ, ἐνταῦθα δὲ σήκωμα ποιεῖ, καὶ ἴσησι τὸ πρὸς τὸ σφαιρωμα βάρος τῆς φάλαγγος.

21 Διὰ τί οἱ ἱατροὶ ῥᾶον ἐξαιρῶσι τὰς ὀδόντας προσλαμβάνοντες βάρος τὴν ὀδοντάγραν ἢ τῇ χειρὶ μόνῃ ψιλῆ; πότερον διὰ τὸ μᾶλλον ἐξολισθαίνειν διὰ τῆς χειρὸς τὸν ὀδόντα ἢ ἐκ τῆς ὀδοντάγρας; ἢ μᾶλλον ὀλισθαίνει τῆς χειρὸς ὁ σίδηρος, καὶ ἔ περιλαμβάνει αὐτὸν κύκλω· μαλ- 20 θακῇ γὰρ ὅσα ἢ σὰρξ τῶν δακτύλων καὶ προσμένει μᾶλλον καὶ περιαρμύττει. ἀλλ' ὅτι ἢ ὀδοντάγρα δύο μοχλοὶ εἰσὶν ἀντικείμενοι, ἐν τὸ ὑπομόχλιον ἔχοντες τὴν σὺναψιν τῆς θερμασίδος· τῷ ῥᾶον ἔν κινῆσαι χρωῖνται τῷ ὀργάνῳ πρὸς τὴν ἐξαίρεσιν. ἔσω γὰρ τῆς ὀδοντάγρας τὸ μὲν ἔτε- 25 ρον ἄκρον ἐφ' ὧ τὸ Α, τὸ δὲ ἔτερον, τὸ Β, ὃ ἐξαιρεῖ· ὃ δὲ μοχλὸς ἐφ' ὧ ΑΔΖ, ὃ δὲ ἄλλος μοχλὸς ἐφ' ὧ ΒΓΕ, ὑπομόχλιον δὲ τὸ ΓΘΔ· ὃ δὲ ὀδὸς ἐφ' ἣ Ι σὺναψις· ὃ δὲ τὸ βάρος. ἑκατέρῳ ἔν τῶν ΒΖ καὶ ἅμα λαβῶν κινεῖ. ὅταν δὲ κινήσῃ, ἐξεῖλε ῥᾶον τῇ χειρὶ ἢ τῷ 30 ὀργάνῳ.

22 Διὰ τί τὰ κάρυα ῥαδίως καταγνύσιν ἄνευ πληγῆς ἐν τοῖς ὀργάνοις ἃ ποῖσι πρὸς τὸ καταγνῦναι αὐτά; πολλῇ γὰρ ἀφαιρεῖται ἰσχύς ἢ τῆς φορᾶς καὶ βίας. ἔτι δὲ σκληρῶ καὶ βαρεῖ συνθλίβων θᾶττον ἂν καταξαι ἢ ξυλίνῳ καὶ κύφῳ 35 τῷ ὀργάνῳ. ἢ διότι οὕτως ἐπ' ἀμφοτέρα θλίβεται ὑπὸ δύο μοχλῶν τὸ κάρυον, τῷ δὲ μοχλῷ ῥαδίως διαιρεῖται τὰ βάρη; τὸ γὰρ ὄργανον ἐκ δύο σύγκειται μοχλῶν, ὑπομόχλιον ἔχόντων τὸ αὐτό, τὴν σὺναψὴν ἐφ' ἣς τὸ Α. ὡς-

περ ἔν εἰ ἦσαν ἐκβεβλημένοι, ὑφ' ὧν κινεμένων εἰς τὰ τῶν ΓΔ ἄκρα αἱ ΕΖ συνήγοντο ῥαδίως ἀπὸ μικρᾶς ἰσχύος· ἦν ἔν ἐν τῇ πληγῇ τὸ βάρος ἐποίει, ταύτην ἢ κρείττων ταύτης, ἢ τὸ ΕΓ καὶ ΖΔ, μοχλοὶ ὄντες ποῖσι· τῇ ἄρσει γὰρ εἰς τὸναντίον αἴρονται, καὶ θλίβοντες καταγνύσιν τὸ ἐφ' ὧ Κ. δι' αὐτὸ δὲ τῷτο καὶ ὅσῳ ἂν ἐγγύτερον ἢ τῆς Α τὸ Κ, συν- 10 τρίζεται θᾶττον· ὅσῳ γὰρ ἂν πλείον ἀπέχη τῷ ὑπομοχλῷ ὁ μοχλός, ῥᾶον κινεῖ καὶ πλείον ἀπὸ τῆς ἰσχύος τῆς αὐτῆς. ἔξιν ἔν τὸ μὲν Α ὑπομόχλιον, ἢ δὲ ΔΑΖ μοχλός, καὶ ἢ ΓΑΒ. ὅσῳ ἂν οὖν τὸ Κ ἐγγυτέρω ἢ τῆς γωνίας τῶν Α, τοσούτῳ ἐγγύτερον γίνεται τῆς σὺναψῆς τῶν Α· τῷτο δὲ ἐς τὸ ὑπομόχλιον. ἀνάγκη τοῖνυν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἰσχύος σὺναγῆς τὸ ΖΕ αἵρεσθαι πλείον. ὥστε ἐπεὶ ἐξιν ἐξ ἐναντίας ἢ ἄρσει, ἀνάγκη θλίβεσθαι μᾶλλον· τὸ δὲ μᾶλλον θλίβό- 15 μενον καταγνύται θᾶττον.

Διὰ τί φερομένων δύο φορᾶς ἐν τῷ ῥόμβῳ τῶν ἄκρων 23 σημεῖον ἀμφοτέρων, ἔ τὴν ἴσην ἑκάτερον αὐτῶν εὐθείαν διέρχεται, ἀλλὰ πολλαπλασίαν θάτερον; ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ διὰ τί τὸ ἐπὶ τῆς πλευρᾶς φερόμενον ἐλάττω διέρχεται τῆς πλευρᾶς. τὸ μὲν γὰρ τὴν διάμετρον τὴν ἐλάττω, ἢ δὲ τὴν πλευρὰν τὴν μείζω, καὶ ἢ μὲν μίαν, τὸ δὲ δύο φέρεται φορᾶς. φερέσθω γὰρ ἐπὶ τῆς ΑΒ τὸ μὲν Α πρὸς τὸ Β, τὸ δὲ Β πρὸς τὸ Δ τῷ αὐτῷ τάχει· φερέσθω δὲ καὶ ἢ ΑΒ ἐπὶ τῆς ΑΓ παρὰ τὴν ΓΔ τῷ αὐτῷ τάχει τέτοις. ἀνάγκη δὴ τὸ μὲν Α ἐπὶ τῆς ΑΔ διαμέτρῳ φερέσθαι, τὸ δὲ Β ἐπὶ τῆς ΒΓ, καὶ ἅμα διεληλυθέναι ἑκατέραν, καὶ τὴν ΑΒ τὴν ΑΓ πλευρὰν. ἐνήνεχθω γὰρ τὸ μὲν Α τὴν ΑΕ, ἢ δὲ Α Β τὴν ΑΖ, καὶ ἔσω ἐκβεβλημένη ἢ ΖΗ παρὰ τὴν ΑΒ, καὶ ἀπὸ τοῦ Ε πεπληρώσθω. ὅμοιον ἔν γίνεται τὸ παρα- 20 πληρωθὲν τῷ ὅλῳ. ἴση ἄρα ἢ ΑΖ τῇ ΑΕ, ὥστε τὸ Α ἐπὶ τῆς πλευρᾶς ἐνήνεκται τῆς ΑΕ. ἢ δὲ ΑΒ τὴν ΑΖ εἶη ἂν ἐνήνεγμένη. ἔσαι ἄρα ἐπὶ τῆς διαμέτρῳ κατὰ τὸ Θ. καὶ αἰεὶ δὲ ἀνάγκη αὐτὸ φερέσθαι κατὰ τὴν διάμετρον, καὶ ἅμα ἢ πλευρὰ ἢ ΑΒ τὴν πλευρὰν τὴν ΑΓ δίεισι, καὶ τὸ Α τὴν διάμετρον δίεισι τὴν ΑΔ. ἑμοίως δὲ δειχ- 25 θήσεται καὶ τὸ Β ἐπὶ τῆς ΑΓ διαμέτρῳ φερόμενον. ἴση γὰρ ἐξιν ἢ ΒΕ τῇ ΒΗ. παραπληρωθέντος ἔν ἀπὸ τῷ Η, ὅμοιόν ἐς τῷ ὅλῳ τὸ ἐντός. καὶ τὸ Β ἐπὶ τῆς διαμέτρῳ ἔσαι κατὰ τὴν σὺναψιν τῶν πλευρῶν, καὶ ἅμα δίεισιν ἢ

5. τὸν βαθμὸν *W*^o. || 6. ζυγά δὲ ἐς *W*^o. || 7. ἀλ — 8. σπαρτίον *om W*^o. || 10. ὑπομοχλίου *P*. || 12. τῷ ἀπὸ] τὸ ἀπὸ *W*^o. || 13. ἐκεῖ μὲν] ἐν τῷ μοχλῷ *W*^o. || 16. προσλαβόντες *W*^o. || 17. ψιλῆ ante τῇ *W*^o. || 23. ἔχουσι *W*^o. || 24. θερμασίδος *PW*^o. || 26. τὸ post ὧ *om W*^o. || 34. ἀφαιρεῖ *P*. || ἢ ἰσχύς ἢ *W*^o. || 35. καταξῆ *PW*^o. || 36. ἀμφοτέρον *W*^o. || 39. ἢ *W*^o.

1. ἔν εἶσαν *PW*^o. || 5. αἴροντες *W*^o. || 9. ἐς μὲν ἔν τὸ α *W*^o. || 11. τῶν] τοῦ *W*^o. || τῷτο] τῷ *PW*^o. || 14. εὐρείσι *W*^o. || 19. τί] τὸ *P*. || 27. πλευρὰν] πλείω *PW*^o. || τὴν α ε χ α β ἢ δὲ τὴν α ζ *PB*^o. || 28. περὶ *W*^o. || 29. ε παραπεπληρώσθω *H*^o. || 30. ὥστε — 31. τῆς Α Ε add *LPB^oH^oW^og*. || 34. δίεισι καὶ τὸ Α et 35. δίεισι — 36. διαμέτρῳ *om W*^o. || 36. ὅση *W*^o. || 38. Β *om W*^o.

τε πλευρὰ τὴν πλευρὰν καὶ τὸ Β τὴν ΒΓ διάμετρον. ἄμα ἄρα καὶ τὸ Β τὴν πολλαπλασίαν τῆς ΑΒ δίεσι καὶ ἡ πλευρὰ τὴν ἐλάττονα πλευρὰν, τῷ αὐτῷ τάχει φερόμενα, καὶ ἡ πλευρὰ μείζω τοῦ Α διελήλυθε μίαν φορὰν φερομένη. ὅσω γὰρ ἂν ὀξύτερος γένηται ὁ ῥόμβος, ἢ μὲν διάμετρος ἢ ἐλάττων γίνεται, ἢ δὲ ΒΓ μείζων, ἢ δὲ πλευρὰ τῆς ΒΓ ἐλάττων. ἄτοπον γάρ, ὥσπερ ἐλέχθη, τὸ δύο φορὰς φερόμενον ἐνίοτε βραδύτερον φέρεσθαι τῷ μίαν, καὶ ἀμφοτέρων ἰσοταχῶν σημείων δοθέντων μείζω διεξιέναι θάτερον. αἴτιον δὲ ὅτι τῷ μὲν ἀπὸ τῆς ἀμβλείας φε- 10 ρομένου σχεδὸν ἐναντίαι ἀμφοτέραι γίνονται, ἣν τε αὐτὴ φέρεται καὶ ἦν ὑπὸ τῆς πλευρᾶς ὑποφέρεται, τῷ δὲ ἀπὸ τῆς ὀξείας συμβαίνει φέρεσθαι ἐπὶ τὸ αὐτό. συνεπουρίζει γὰρ ἢ τῆς πλευρᾶς τὴν ἐπὶ τῆς διαμέτρου· καὶ ὅσω ἂν τὴν μὲν ὀξυτέραν ποιήσῃ, τὴν δὲ ἀμβλυτέραν, ἢ μὲν βρα- 15 θυτέρα ἔσαι, ἢ δὲ θάττων. αἱ μὲν γὰρ ἐναντιώτεραι γίνονται διὰ τὸ ἀμβλυτέραν γίνεσθαι τὴν γωνίαν, αἱ δὲ μᾶλλον ἐπὶ τὰ αὐτὰ διὰ τὸ συνάγεσθαι τὰς γραμμάς. τὸ μὲν γὰρ Β σχεδὸν ἐπὶ τὸ αὐτὸ φέρεται κατ' ἀμφοτέρας τὰς φορὰς· συνεπουρίζεται οὖν ἢ ἑτέρα, καὶ ὅσω ἂν 20 ὀξυτέρα γένηται ἢ γωνία, τοσοῦτ' ἄλλοι. τὸ Α δὲ ἐπὶ τὸναντίον· αὐτὸ μὲν γὰρ πρὸς τὸ Β φέρεται, ἢ δὲ πλευρὰ ὑποφέρει αὐτὸ πρὸς τὸ Δ. καὶ ὅσω ἂν ἀμβλυτέρα ἢ γωνία ἦ, ἐναντιώτεραι αἱ φοραὶ γίνονται· εὐθυτέρα γὰρ ἢ γραμμὴ γίνεται. εἰ δ' ὅλος εὐθεῖα γένοιτο, παντελῶς ἂν 25 εἴσαν ἐναντίαι. ἢ δὲ πλευρὰ ὑπ' οὐθενὸς κωλύεται μίαν φερομένη φορὰν. εὐλόγως ἔν τὴν μείζω διέρχεται.

24. Ἀπορεῖται διὰ τί ποτε ὁ μείζων κύκλος τῷ ἐλάττονι κύκλῳ ἴσην ἐξελίττεται γραμμὴν, ὅταν περὶ τὸ αὐτὸ κέντρον τεθῶσι· χωρὶς δὲ ἐκκυλιόμενοι, ὥσπερ τὸ μέγεθος αὐ- 30 τῶν πρὸς τὸ μέγεθος ἔχει, ἔτως καὶ αἱ γραμμαὶ αὐτῶν γίνονται πρὸς ἀλλήλας. ἔτι δὲ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτῆς κέντρον ὄντος ἀμφοῖν, ὅτε μὲν τηλικαύτη γίνεται ἢ γραμμὴ ἢ ἐκκυλίσθη, ἢ ἄλλοι ὁ ἐλάττων κύκλος καθ' αὐτὸν ἐκκυλίεται, ὅτε δὲ ὅσην ὁ μείζων. ὅτι μὲν οὖν μείζω ἐκκυλίε- 35 ται ὁ μείζων, φανερόν. γωνία μὲν γὰρ δοκεῖ κατὰ τὴν αἴσθησιν εἶναι ἢ περιφέρεια ἐκάστου τῆς οἰκείας διαμέτρου, ἢ τῷ μείζονος κύκλου μείζων, ἢ δὲ τῷ ἐλάττονος ἐλάττων, ὥστε τὸν αὐτὸν τῶτον ἔξῃσι λόγον, καθ' ἃς ἐξεκυλίσθησαν

αἱ γραμμαὶ πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὴν αἴσθησιν. ἀλλὰ μὴν καὶ ὅτι τὴν ἴσην ἐκκυλίσθη, ὅταν περὶ τὸ αὐτὸ κέντρον κείμενοι ὣσι, δῆλον· καὶ οὕτως γίνεται ὅτε μὲν ἴση τῇ γραμμῇ ἦν ὁ μείζων κύκλος ἐκκυλίεται, ὅτε δὲ ἐλάττων, ἔστω γὰρ κύκλος ὁ μείζων μὲν ἐφ' οὗ τὰ ΔΖΓ, ὁ δὲ ἐλάττων ἐφ' ἑ τὰ ΕΗΒ, κέντρον δὲ ἀμφοῖν τὸ Α· καὶ ἦν μὲν ἐξελίττεται καθ' αὐτὸν ὁ μέγας, ἢ ἐφ' ἧς ΖΙ ἔσω, ἦν δὲ ὁ ἐλάττων καθ' αὐτόν, ἢ ἐφ' ἧς ΗΚ, ἴση τῇ ΑΖ. εἰ δὲ ἂν κινῶ τὸν ἐλάττονα, τὸ αὐτὸ κέντρον κινῶ, ἐφ' οὗ τὸ Α· ὁ δὲ μέγας προσηρόσθω. ὅταν οὖν ἢ ΑΒ ὀρθὴ γένηται πρὸς τὴν ΗΚ, ἄμα καὶ ἢ ΑΓ γίνεται ὀρθὴ πρὸς τὴν ΖΔ, ὥσε ἔσαι ἴσην αἰε διεληλυθῆναι, τὴν μὲν ΗΚ, ἐφ' ᾧ ΗΒ περιφέρεια, τὴν δὲ ΖΔ ἢ ἐφ' ἧς ΖΓ. εἰ δὲ τὸ τέταρτον μέρος ἴσην ἐξελίττεται, δῆλον ὅτι καὶ ὁ ὅλος κύκλος τῷ ὅλῳ κύκλῳ ἴσην ἐξελιχθήσεται, ὥσε ὅταν ἢ ΒΗ γραμμὴ ἔλθῃ ἐπὶ τὸ Κ, καὶ ἢ ΖΓ ἔσαι περιφέρεια ἐπὶ τῆς ΖΔ, καὶ ὁ κύκλος ὅλος ἐξελιγμένος. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ἂν τὸν μέγαν κινῶ, ἐναρμόσας τὸν μικρόν, τῷ αὐτῷ κέντρον ὄντος, ἄμα τῇ ΑΓ ἢ ΑΒ κάθετος καὶ ὀρθὴ ἔσαι, ἢ μὲν πρὸς τὴν ΖΙ, ἢ δὲ πρὸς τὴν ΗΘ. ὥσε ὅταν ἴσην ἢ μὲν τῇ ΗΘ ἔσαι διεληλυθῆναι, ἢ δὲ τῇ ΖΙ, καὶ γένηται ὀρθὴ πάλιν ἢ ΖΑ πρὸς τὴν ΖΔ, καὶ ἢ ΑΓ ὀρθὴ πάλιν, ὡς τὸ ἐξ ἀρχῆς ἔσονται ἐπὶ τῶν ΘΙ. τὸ δὲ μήτε γάσσεως γινομένης τὸ μείζων τῷ ἐλάττονι, ὥσε μένειν τινὰ χρόνον ἐπὶ τῷ αὐτῷ σημείου· κινεῖται γὰρ συνεχῶς ἀμφω ἀμφοτεράκις. μὴ ὑπερπηδῶντος τῷ ἐλάττονος μηθέν σημείον, τὸν μὲν μείζω τῷ ἐλάττονι ἴσην διεξιέναι, τὸν δὲ τῷ μείζονι, ἄτοπον. ἔτι δὲ μιᾶς κινήσεως οὕσης αἰε τὸ κέντρον τὸ κινούμενον ὅτε μὲν τὴν μεγάλην ὅτε δὲ τὴν ἐλάττονα ἐκκυλίεσθαι θαυμαστόν. τὸ γὰρ αὐτὸ τῷ αὐτῷ τάχει φερόμενον ἴσην πέφυκε διεξιέναι· τῷ αὐτῷ δὲ τάχει ἴσην ἐστὶ κινεῖν ἀμφοτεράκις. ἀρχὴ δὲ ληπτέα ἦδε περὶ τῆς αἰτίας αὐτῶν, ὅτι ἢ αὐτὴ δύναμις καὶ ἴση τὸ μὲν βραδύτερον κινεῖ μέγεθος, τὸ δὲ ταχύτερον. εἰ δὲ τι εἴη ὃ μὴ πέφυκεν ὑφ' ἑαυτῆ κινεῖσθαι, εἰ ἂν τῆτο ἄμα καὶ αὐτὸ κινῆ τὸ πεφυκὸς κινεῖσθαι, βραδύτερον κινήσεται ἢ εἰ αὐτὴ καθ' αὐτὴν ἐκινεῖτο. καὶ εἰ ἂν μὲν πεφυκὸς ἢ κινεῖσθαι, μὴ συγκινῆται δὲ μηθέν, ὡσαύτως ἔχει. καὶ ἀδύνατον δὲ κινεῖσθαι πλέον ἢ τὸ κινεῖν· ἢ γὰρ τὴν αὐτῆ κινεῖται κίνησιν, ἀλλὰ

4. ἢ om *W*^a. || 7. τὸ om *W*^a. || 24. εὐθυτέρον *W*^a. || 29. ἐξελίττεται τὴν γραμμὴν *W*^a. || κέντρον *W*^a. || 33. ἢ δὲ τῷ ἐλάττονος ἐλάττων om *PW*^a.

7. αὐτὸ *P*. || ἢ ἐφ' οἷς *PW*^a. || Ζ] τί *W*^a. || 8. δὴ *P*. || ἢ *W*^a. || 9. δὲ *W*^a. || κινῶν ἐφ' *PW*^a. || 11. ἢ ΑΓ] αἱ *W*^a. || 15. ἐξελεχθήσεται *W*^a. || 16. περιφέρεια om *W*^a. || 17. ΖΔ] γλ *W*^a. || 20. ΗΘ] x θ *W*^a. || 24. μένειν] μὲν *W*^a. || 26. μὴ] μὲν *W*^a. || 27. μείζω *P*. || 33. ὅτε *W*^a. || καὶ ἴση et 34. κινεῖ μέγεθος om *W*^a. || 35. τῆτο] τῷ *PW*^a. || 36. εἰ] ἢ *PW*^a. || 37. συγκινῆται] κινῆται *W*^a. || 39. αὐτῆ] αὐτὴν *P*. || ἀλλὰ τὴν τῷ κινεῖσθαι. εἴη] εἰ *PW*^a.

τὴν τῷ κινουόντος. εἴη δὲ κύκλος ὁ μὲν μείζων τὸ Α, ὁ δὲ ἐλάττων ἐφ' ᾧ Β. εἰ ὠβόηθ' ὁ ἐλάττων τὸν μείζω, μὴ κυλιόμενον αὐτῷ, φανερόν ὅτι τοσοῦτον δίεσι τῆς εὐθείας ὁ μείζων, ὅσον ἐώσθη ὑπὸ τοῦ ἐλάττονος. τοσοῦτον δὲ γε ἐώσθη ὅσον ὁ μικρὸς ἐκινήθη. ἴσην ἄρα τῆς εὐθείας διελ- 5 λύθασιν. ἀνάγκη τοίνυν καὶ εἰ κυλιόμενος ὁ ἐλάττων τὸν μείζω ὠβόη, κυλισθῆναι μὲν ἅμα τῇ ὥσει, τοσοῦτον δ' ὅσον ὁ ἐλάττων ἐκυλίσθη, εἰ μὴθὲν αὐτὸς τῇ αὐτῇ κινήσει κινεῖται. ὡς γὰρ καὶ ὅσον ἐκίνει, τοσοῦτον κεκινήσθαι ἀνάγκη τὸ κινούμενον ὑπ' ἐκείνου. ἀλλὰ μὴν ὅ τε κύκλος τοσοῦτον 10 ἐκίνησε τὸ αὐτὸ, κύκλω τε καὶ ποδιαίαν (ἔσω γὰρ τοσοῦτον ὁ ἐκινήθη), καὶ ὁ μέγας ἄρα τοσοῦτον ἐκινήθη. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ μέγας τὸν μικρὸν κινήσει, ἔσαι κεκινήμενος ὁ μικρὸς ὡς καὶ ὁ μείζων. καθ' αὐτὸν μὲν δὴ κινήσεις ὅποτεροσούτων, ἐάν τε ταχὺ ἐάν τε βραδέως· τῷ αὐτῷ δὲ τάχει 15 εὐθύς ὅσην ὁ μείζων πέφυκεν ἐξελιχθῆναι γραμμὴν. ὅπερ καὶ ποιεῖ τὴν ἀπορίαν, ὅτι ἐκείνους ὁμοίως ποιοῦσιν ὅταν συναρμοσθῶσιν. τὸ δ' ἔστιν, εἰ ὁ ἕτερος ὑπὸ τῷ ἑτέρου κινεῖται οὐχ ἢν πέφυκεν, οὐδὲ τὴν αὐτῇ κίνησιν. οὐθὲν γὰρ διαφέρει περιθεῖναι καὶ ἐναρμόσαι ἢ προσθεῖναι ὁποτέρων 20 ὁποτέρω· ὁμοίως γάρ, ὅταν ὁ μὲν κινήῃ ὁ δὲ κινήται ὑπὸ τούτου, ὅσον ἂν κινήῃ ἄτερος, τοσοῦτον κινήθησεται ἄτερος. ὅταν μὲν οὖν προσκείμενον κινήῃ ἢ προσκρεμάμενον, ἐκ αἰεὶ κυλίει τις· ὅταν δὲ περὶ τὸ αὐτὸ κέντρον τεθῶσιν, ἀνάγκη κυλίεσθαι αἰεὶ τὸν ἕτερον ὑπὸ τῷ ἑτέρου. ἀλλ' οὐθὲν ἔτιον 25 ἐ τὴν αὐτῇ κίνησιν ἄτερος κινεῖται, ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἰ μηδεμίαν εἴχε κίνησιν. καὶ ἔχῃ, μὴ χρῆται δ' αὐτῇ, ταῦτο συμβαίνει. ὅταν μὲν οὖν ὁ μέγας κινήῃ ἐνδεδεμένον τὸν μικρὸν, ὁ μικρὸς κινεῖται ὅσηνπερ οὗτος· ὅταν δὲ ὁ μικρὸς, πάλιν ὁ μέγας ὅσην οὗτος. χωριζόμενος δὲ ἕκαστος αὐτὸν 30 κινεῖ αὐτός. ὅτι δὲ τῷ αὐτοῦ κέντρον ὄντος καὶ κινουόντος τῷ αὐτῷ τάχει συμβαίνει ἄνισον διεξιέναι αὐτὸς γραμμὴν, παραλογίζεται ὁ ἀπορῶν σοφιστικῶς. τὸ αὐτὸ μὲν γὰρ ἐστὶ κέντρον ἀμφοῖν, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός, ὡς μουσικὸν καὶ λευκόν· τὸ γὰρ εἶναι ἕκατέρου κέντρον τῶν 35 κύκλων οὐ τῷ αὐτῷ χρῆται. ὅταν μὲν οὖν ὁ κινῶν ἢ ὁ μικρὸς, ὡς ἐκείνους κέντρον καὶ ἀρχή, ὅταν δὲ ὁ μέγας, ὡς ἐκείνους. ἔκταν τὸ αὐτὸ κινεῖ ἀπλῶς, ἀλλ' ἔστιν ὡς.

25 Διὰ τί τὰς κλίνας ποῖσι διπλασιοπλεύρους, τὴν μὲν

ἐξ ποδῶν καὶ μικρῷ μείζω πλευράν, τὴν δὲ τριῶν; καὶ διὰ τί ἐντείνωνσι ἢ κατὰ διάμετρον; ἢ τὸ μὲν μέγεθος τηλικαύτας, ὅπως τοῖς σώμασιν ὡς σύμμετροι; γίνονται γὰρ ἔτω διπλασιόπλευροι, τετραπῆχεις μὲν τὸ μήκος, 5 πῆχεις δὲ τὸ πλάτος. ἐντείνωνσι δὲ ἢ κατὰ διάμετρον ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας, ὅπως τὰ τε ζύλα ἔττον διασπᾶται· τάχιστα γὰρ σχίζεται κατὰ φύσιν διαιρούμενα ταύτη, καὶ ἐλκόμενα πονεῖ μάλιστα. ἔτι ἐπειδὴ δεῖ βάρους δύνασθαι τὰ σπαρτία φέρειν, ἔτως ἔττον πονεῖσει λοξοῖς τοῖς σπαρτίοις ἐπιτιθεμένω τῷ βάρους ἢ πλαγίοις. ἔτι δὲ ἐλάττων οὕτω σπαρτίον ἀναλίσκεται. ἔσω γὰρ κλίη ἢ ΑΖΗΙ, καὶ δί- 10 χα διηρήσθη ἢ ΖΗ κατὰ τὸ Β. ἴσα δὲ τρυπήματά ἐστιν ἐν τῇ ΖΒ καὶ ἐν τῇ ΖΑ. καὶ γὰρ αἱ πλευραὶ ἴσαι εἰσὶν· ἢ γὰρ ὅλη ΖΗ διπλασία ἐστίν. ἐντείνωνσι δ' ὡς γέγραπται, ἀπὸ τοῦ Α ἐπὶ τὸ Β, εἶτα ἔ τὸ Γ, εἶτα οὐ τὸ Δ, εἶτα ἔ τὸ Θ, εἶτα οὐ τὸ Ε. καὶ οὕτως αἰεὶ, ἔως ἂν εἰς γωνίαν κατασρέψωσιν ἄλλην· δύο γὰρ ἔχουσι γωνίαι τὰς ἀρχὰς τοῦ σπαρτίου. ἴσα δὲ ἐστὶ τὰ σπαρτία κατὰ τὰς κάμψεις, τὸ τε ΑΒ καὶ ΒΓ τῷ ΓΔ καὶ ΔΘ. καὶ τὰ ἄλλα δὲ 15 τὰ τοιαῦτά ἐστιν, ὅτι ἔτως ἔχει ἢ αὐτῇ ἀπόδειξις. ἢ μὲν γὰρ ΑΒ τῇ ΕΘ ἴση· ἴσαι γὰρ εἰσιν αἱ πλευραὶ τῷ ΒΗΚ Α χωρὶς, καὶ τὰ τρυπήματα ἴσα διέσκηκεν. ἢ δὲ ΒΗ ἴση τῇ ΚΑ· ἢ γὰρ Β γωνία ἴση τῇ Η. ἐν ἴσοις γὰρ ἢ μὲν ἐκτός, ἢ δὲ ἐντός· καὶ ἢ μὲν Β ἐστὶν ἡμίσεια ὀρθῆς· ἢ γὰρ ΖΒ ἴση τῇ ΖΑ· καὶ γωνία δὲ ἢ κατὰ τὸ Ζ ὀρθή. ἢ δὲ Β γωνία ἴση τῇ κατὰ τὸ Η· ἢ γὰρ κατὰ τὸ Ζ ὀρθή, ἐπειδὴ διπλασιόπλευρον τὸ ἑτερόμηκες καὶ πρὸς μέσον κέ- 20 κλασαι. ὡς ἢ ΑΓ τῇ ΕΗ ἴση. ταύτη δὲ ἢ ΚΘ· παράλληλος γάρ. ὥστε ἢ ΒΓ ἴση τῇ ΚΘ. ἢ δὲ ΓΕ τῇ ΔΘ. ὁμοίως δὲ καὶ αἱ ἄλλαι δείκνυνται ὅτι ἴσαι εἰσὶν αἱ κατὰ τὰς κάμψεις δύο ταῖς δυσὶν. ὡς δὴλον ὅτι τὰ τηλικαῦτα σπαρτία ὅσον τὸ ΑΒ, τέσσαρα τοσαῦτ' ἔνεστιν ἐν τῇ κλίη· ὅσον δ' ἐστὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐν τῇ ΖΗ πλευρᾷ τρυπημάτων, καὶ ἐν τῷ ἡμίσει τῷ ΖΒ τὰ ἡμίση. ὥστε ἐν τῇ ἡμίσειᾳ 25 κλίη τηλικαῦτα μεγέθη σπαρτίων ἐστὶν ὅσον τῷ ΒΑ ἔνεστι, τοσαῦτα δὲ τὸ πλῆθος ὅσαπερ ἐν τῷ ΒΗ τρυπήματα. ταῦτα δὲ ἕδεν διαφέρει λέγειν ἢ ὅσα ἐν τῇ ΑΖ καὶ ΒΖ τὰ συνάμφω. εἰ δὲ κατὰ διάμετρον ἐνταθῆ τὰ σπαρτία, ὡς ἐν τῇ ΑΒΓΔ κλίη ἔχει, τὰ ἡμίσειά εἰσιν ἢ τοσαῦτα

1. τὸ] ἢ *W*^o. || 4. ὑπὸ τοῦ ἐλάττονος om *PW*^o. || 9. κενεῖσθαι *W*^o. || 12. καὶ ὁ — ἐκινήθη om *W*^o. || 17. ὅτε *W*^o. || 21. ὁποτέρων *W*^o. || 26. αὐτὴν *P*. || ἕτερος *W*^o. || 28. οὖν μὲν *W*^o. || 29. μικρὸς κ.] μέγας κ. *PW*^o. || 31. ὅτε δὲ τῷ αὐτῷ κέντρον *W*^o. || 33. π. ἰλογιζέται *W*^o. || 34. ὡς] καὶ *W*^o. || 35. ἕκατέρον κέντρον *W*^o. || 36. ἢ *P*.

9. σπαρτία εἰ σπαρτίοις, 32. σπαρτία, 35. σπαρτίων *PW*^o. || 11. σπαρτίον *W*^o. || 13. εἰσὶν ἴσαι *W*^o. || 20. ἔχει om *P*. || 22. τρυπήματα δ' ἴσα διέση *W*^o. || 23. Β] γ *W*^o. || 29. δὲ] δὲ τῇ *P*. || 34. τῷ ζ θ *P*, τὸ θ ζ *W*^o. || 35. τὸ *W*^o. || 37. Α Ζ] θ ζ *W*^o.

ἴσα αἰ πλευραὶ ἀμφοῦν, αἰ AZ.ZH: τὰ ἴσα δέ, ὅσα ἐκ τῶ ZBZA: τρυπήματα ἔνεσιν. μείζονες δὲ εἰσιν αἰ AZ BZ δύο οὖσαι τῆς AB. ὡςτε καὶ τὸ σπαρτίον μείζον τεσσάρῳ ὅσον αἰ πλευραὶ ἀμφοῦ μείζονες εἰσι τῆς διαμέτρου.

26 Διὰ τί χαλεπώτερον τὰ μακρὰ ξύλα ἀπ' ἄκρου φέρειν ἐπὶ τῷ ὤμῳ ἢ κατὰ τὸ μέσον, ἴσου τῷ βάρους ὄντος; πότερον ὅτι σαλευομένου τοῦ ξύλου τὸ ἄκρον κωλύει φέρειν, μᾶλλον ἀντιστῶν τῇ σαλεύσει τὴν φεραν; ἢ καὶ μωθεν κάμπηται μῆδ' ἔχη πολὺ μῆκος ὅμοια χαλεπώτερον φέρειν ἀπ' ἄκρου; ἀλλ' ὅτι καὶ ῥᾶον αἶρεται ἀπ' ἄκρου ἢ ἐκ μέσου; διὰ τὸ αὐτὸ καὶ φέρειν οὕτω ῥᾶδιον αἴτιον δὲ ὅτι ἐκ μέσου μὲν αἰρούμενον αἰεὶ ἐπικουφίζει ἀλλήλα τὰ ἄκρα, καὶ θάτερον μέρος τὸ ἐπὶ θάτερον αὖ αἶρει ὡςπερ γὰρ κέντρον γίνεται τὸ μέσον, ἢ ἔχει τὸ αἶρον ἢ φέρον. εἰς τὸ ἄνω οὖν κουφίζεται ἐπάτερον τῶν ἄκρων εἰς τὸ κάτω ῥέπον. ἀπὸ δὲ τῶ ἄκρου αἰρούμενον ἢ φερόμενον ἢ κοιῖ τοῦτα, ἀλλ' ἅπαν τὸ βᾶρος ῥέπει ἐφ' ἓν μέσον, εἰς ὅπερ αἶρεται ἢ φέρεται. ἔσω μέσον ἐφ' ἓ A, ἄκρα BΓ. αἰρούμενον οὖν ἢ φερομένου κατὰ τὸ A, τὸ μὲν B κάτω ῥέπον ἄνω αἶρει τὸ Γ, τὸ δὲ Γ κάτω ῥέπον τὸ B ἄνω αἶρει ἅμα δὲ αἰρούμενα ἄνω κοιῖ ταῦτα.

27 Διὰ τί, εἰ ἢ λίαν μακρὸν τὸ αὐτὸ βᾶρος, χαλεπώτερον φέρειν ἐπὶ τῷ ὤμῳ, καὶ μέσον φέρη τις, ἢ εἰ ἔλαττον ἢ; κάλαι ἐλέχθη ὡς οὐκ ἔστιν αἴτιον ἢ σάλυσις, ἀλλ' ἢ σάλυσις νῦν αἰτιὸν ἔστιν. ὅταν γὰρ ἢ μακρότερον, τὰ ἄκρα σαλεύεται, ὡςτε εἴη ἂν καὶ τὸν φέροντα χαλεπώτερον φέρειν μᾶλλον. αἴτιον δὲ τῷ σαλεύεσθαι μᾶλλον, ὅτι τῆς αὐτῆς κινήσεως οὕσης μεθίσταται τὰ ἄκρα, ὡςπερ ἂν ἢ μακρότερον τὸ ξύλον. ὁ μὲν γὰρ ὤμος κέντρον, ἐφ' ἓ τὸ A (μένει γὰρ τῷτο), αἰ δὲ AB καὶ AΓ αἰ ἐκ τοῦ κέντρον. ὡς δ' ἂν ἢ μείζον τὸ ἐκ τοῦ κέντρον ἢ τὸ AB ἢ καὶ τὸ AΓ, πλέον μεθίσταται μέγεθος. δέδεικται δὲ τῷτο πρότερον.

28 Διὰ τί ἐπὶ τοῖς φρέασι τὰ κηλώνεια ποῖσι τῷτον τὸν τρόπον; προστιθέασι γὰρ βᾶρος ἐν τῷ ξύλῳ τὸν μόλιβδον, ὄντος βάρους τῷ κάδου αὐτῷ, καὶ κενῷ καὶ πλήρῳ ὄντος. ἢ ὅτι ἐν δυσὶ χρόνοις διηρημένου τῷ ἔργῳ (βάψαι γὰρ δεῖ, καὶ τῷτ' ἄνω ἐλκύσαι) συμβαίνει καθίεναι μὲν κενὸν ῥα-

δίως, αἶρειν δὲ πλήρη χαλεπῶς, λυσιτελεῖ ἢ μικρῷ βραδύτερον εἶναι τὸ καταγαγεῖν πρὸς τὰ πολλὰ κουφίσαι τὸ βᾶρος ἀνάγοντι. τῷτο ἔν ποιῖ ἐπ' ἄκρω τῷ πληρωεῖ ὁ μόλιβδος προεκκείμενος ἢ ὁ λίθος. καθιμῶντι μὲν γὰρ γίνεται βᾶρος μείζον ἢ εἰ μόνον κενὸν δεῖ καταγεῖν τὸν κάδον. ἄταν δὲ πλήρης ἢ, ἀνάγει ἢ μόλιβδος ἢ ἢ τι ἂν ἢ τὸ ἀροσκαίμενον βᾶρος. ὡστ' ἐστὶ ῥᾶον αὐτῷ τὰ ἀμφοῦ ἢ ἐκείνῳ.

Διὰ τί, ὅταν φέρωσιν ἐπὶ ξύλου ἢ τιμος τοῦτου δέε 29 ἀνθρώποι ἴσον βᾶρος, ἔχ ὁμοίως θλιβονται, εἰ μὴ ἐπὶ τῷ μέσῳ ἢ τὸ βᾶρος, ἀλλὰ μᾶλλον ἄσω ἀν ἔγγυτερον ἢ τῶν φερόντων; ἢ διότι μοχλὸς μὲν γίνεται ἕως ἐχόντων τὰ ξύλον, τὰ δὲ βᾶρα ὑπομοχλίων, ὁ δὲ ἔγγυτερας τοῦ βάρους τῶν φερόντων τὸ βᾶρος τὸ κινούμενον, ἄτερος δὲ τῶν φερόντων τὸ βᾶρος ὁ κινῶν. ὡς γὰρ πλέον ἀπέχει τῷ βάρους, τοσῷτ' ῥᾶον κινεῖ, καὶ θλιβεῖ μᾶλλον τὸν ἕτερον εἰς τὸ κάτω, ὡςπερ ἄντερείδοντος τῷ βάρους τῷ ἐπικειμένου καὶ γινόμενου ὑπομοχλίου. ἐν μέσῳ δὲ ὑποκειμένου τοῦ βάρους, ὅθεν μᾶλλον ἄτερος θατέρῳ γίνεται βᾶρος, οὐδὲ κινεῖ, ἀλλ' ὁμοίως ἐπάτερος ἐκατέρῳ γίνεται βᾶρος.

Διὰ τί οἱ ἀνισάμενοι πάντες πρὸς ὀξείαν γωνίαν τῷ 30 μῆρῷ ποιήσαντες τὴν κνήμην ἀνίστανται, καὶ τῷ θώρακι πρὸς τὸν μῆρον; εἰ δὲ μῆ, ἐκ ἂν δύναιντο ἀναστῆναι, πότερον ὅτι τὸ ἴσον ἡμερίας πανταχῶ αἴτιον, ἢ δὲ ὀρθῇ γωνίᾳ τοῦ ἴσου, καὶ ποιῖ στάσιν; διὸ καὶ φέρεται πρὸς ὁμοίας γωνίας τῇ περιφερείᾳ τῆς γῆς. ἢ γὰρ ὅτι καὶ πρὸς ὀρθὴν ἔσαι τῷ ἐπιπέδῳ. ἢ ὅτι ἀνισάμενος γίνεται ὀρθός, ἀνάγκη δὲ τὸν ἐσῶτα κάθετον εἶναι πρὸς τὴν γῆν. εἰ οὖν μέλλει ἔσσεσθαι πρὸς ὀρθὴν, τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ τὴν κεφαλὴν ἔχειν κατὰ τὴς πόδας, καὶ γίνεσθαι δὴ ὅτε ἀνίσταται. ὅταν μὲν ἔν καθήμενος ἢ, παράλληλον ἔχει τὴν κεφαλὴν καὶ τὴς πόδας, καὶ ἐκ ἐπὶ μιᾶς εὐθείας. ἢ κεφαλὴ A ἔσω, θώραξ AB, μῆρος BΓ, κνήμη ΓΔ. πρὸς ὀρθὴν δὲ γίνεται ὅτε θώραξ [ἐφ' ὧν AB] τῷ μῆρῷ καὶ ὁ μῆρος τῇ κνήμῃ ἔτως καθημένῳ. ὡςτε ἔτως ἔχοντα ἀδύνατον ἀναστῆναι ἀνάγκη δὲ ἐγκλίνας τὴν κνήμην καὶ ποιεῖν τὴς πόδας ὑπὸ τὴν κεφαλὴν. τῷτο δὲ ἔσαι, εἰ ἢ ΓΔ ἐφ' ἢς τὰ ΓΖ γένηται, καὶ ἅμα ἀναστῆναι συμβήσεται, καὶ ἔχειν ἐπὶ

5. ἀπ' ἄκρου] ἀπὸ μακρῷ PIV°. || 11. ἢ om P. || 12. αἴτιον δὲ ὅτι] ἐπειδὴ διότι IV°. || 13. θάτερα P. || 14. ἢ] ἢ IV°. || 15. τὰ IV°. || 18. ἔσω μέσον om PIV°. || 23. φέρει IV°. || φέροι P, φέρει IV°. || 24. ὡς et ἢ σάλυσις om PIV°. || 26. ἂν om P. || 28. ὅτι] ἀπὸ post lacunam P. || οὔσης om P IV°. || 29. ἐφ' οὔ — 31. κέντρον om IV°. || 34. κοιλῶνια PIV°. || 2. εἶναι et πρὸς om PIV°. || 3. τῶν κοιλῶνιων P, κοιλῶνιων IV°. || 4. ὁ om PIV°. || μὲν om IV°. || 5. ἢ εἰ] εἴη PIV°. || τὸ, κάδον om PIV°. || 6. ἂν ἢ] ἐστὶν ἢ P. || 8. ἐκεῖνα IV°. || 11. μέσῳ] μόνῳ P. || 12. ἔτως] ἐλάττων PIV°. || 13. τῶν ξύλων IV°. || ὑπομοχλίων IV°. || 15. ἀπέχη P. || 16. τοσῷτον IV°. || 17. τῷ ἐπικειμένου — 19. βάρους om IV°. || 20. ὅμως IV°. || 28. κάβαιον IV°. || 29. ὀρθὸν PIV°. || 32. εὐθείας] ἴσου PIV°. || 33. κνήμαι P. || 34. ὅτι IV°. || 36. ἐκκλίνας PIV°. || 38. ἔχει PIV°.

τῆς αὐτῆς ἴσης τὴν κεφαλὴν τε καὶ τὴν πύξιν. ἢ δὲ ΓΖ
ἔξειν ποιεῖ γωνίαν πρὸς τὴν ΒΓ.

31. Διὰ τί ῥᾶον κινεῖται τὸ κινούμενον ἢ τὸ μένον, οἷον
τὰς ἀμάξας θάπτον κινουμένας ὑπάγουσιν ἢ ἀρχομένας;
ἢ ὅτι χαλεπωτάτον μὲν τὸ εἰς τὸναντίον κινούμενον κινήσασθαι
βάρους; ἀφαιρέται γὰρ τι τῆς τῷ κινήσαντος δυνάμεως, καὶ
καλὸν θάπτον ἢ ἀνάγκη γὰρ βραδυτέραν γίνεσθαι τὴν ὥσιν
τῷ ἀντωθιμένῳ. δεύτερον δέ, εἰ ἡρεμῆ· ἀντιτείνει γὰρ καὶ
τὸ ἡρεμῶν. τὸ δὲ κινούμενον ἐπὶ τὸ αὐτὸ τῷ ὠθέντι ὅμοιον
ποιεῖ ὡσπερ ἂν εἰ αὐξήσῃ τις τὴν τοῦ κινήσαντος δυνάμιν
καὶ ταχυτητα· ὃ γὰρ ὑπ' ἐκείνου ἂν ἔπασχε, τότε αὐτὸ
ποιεῖ εἰς τὸ πρὸ ὁδοῦ κινούμενον.
32. Διὰ τί παύεται φερόμενα τὰ βιβέντα; πότερον ὅταν
λήγη ἢ ἰσχύς ἢ ἀφείσα, ἢ διὰ τὸ ἀντισπᾶσθαι, ἢ διὰ
τὴν ῥοπήν, εἰ ἡρεμῶν ἢ τῆς ἰσχύος τῆς βιβένσης; ἢ ἄτο-
πον τὸ ταῦτ' ἀπορεῖν, ἀφέντα τὴν ἀρχήν.
33. Διὰ τί φέρεται τι ἐν τὴν αὐτῇ φοράν, μὴ ἀκολουθού-
τος καὶ ὠθέντος τῷ ἀφέντος; ἢ δῆλον ὅτι ἐποίησε τοῦτον
τὸ πρῶτον ὡς θάτερον ὠθεῖν, καὶ τῷ ἕτερον· παύεται δέ,
ὅταν μηκέτι δύνηται ποιεῖν τὸ προωθῆν τὸ φερόμενον ὡστε
ὠθεῖν, καὶ ὅταν τὸ τῷ φερομένου βάρους ῥέπη μᾶλλον τῆς
εἰς τὸ πρόσθεν δυνάμεως τῷ ὠθέντος.
34. Διὰ τί ἔτε τὰ ἐλάττωνα ἔτε τὰ μεγάλα πόρρω φέ-
ρεται ῥιπτούμενα, ἀλλὰ δεῖ συμμετρίαν τινὰ ἔχειν πρὸς
τὸν ῥιπτούμενα; πότερον ὅτι ἀνάγκη τὸ ῥιπτούμενον καὶ
ὠθόμενον ἀντερεῖδειν ὅθεν ὠθεῖται; τὸ δὲ μηδὲν ὑπέκειν δια-
μέγεθος ἢ μηδὲν ἀντερεῖσαν δι' ἀσθένειαν οὐ ποιεῖ ῥῆψιν
οὐδὲ ὥσιν. τὸ μὲν οὖν πολὺ ὑπερβάλλον τῆς ἰσχύος τῆς
ὠθούσης οὐδὲν ὑπέκει, τὸ δὲ πολὺ ἀσθενέστερον ὠθέν ἀν-
τερεῖδει. ἢ ὅτι τοσοῦτον φέρεται τὸ φερόμενον, ὅσον ἂν
ἀέρα κινήσῃ εἰς βάθος; τὸ δὲ μηδὲν κινούμενον οὐδ' ἂν
κινήσειεν οὐδὲν. συμβαίνει δὲ ἀμφοτέρω τούτοις ἔχειν.

τό τε γὰρ σφόδρα μέγα καὶ τὸ σφόδρα μικρὸν ὡσπερ οὐ-
θεν κινούμενά· ἐστὶ· τὸ μὲν γὰρ αὐτὸ καθ' ἑνὲν κινεῖται, τὸ δ'
ὅθεν κινεῖται.

Διὰ τί τὰ φερόμενα ἐν τῷ δινομένῳ ὕδατι εἰς τὸ μέσον
τελευτώντα φέρονται ἅπαντα; πότερον ὅτι μέγεθος
ἔχει τὸ φερόμενον, ὡστε ἐν δυοῖν κύκλοις εἶναι, τῷ μὲν
ἐλάττωι τῷ δὲ μείζονι, ἐπότερον αὐτῷ τῶν ἀκρίων. ὡστε
περισπᾶ ὁ μείζων διὰ τὸ φέρεσθαι θάπτον, καὶ πλάγιον
ἀπωθεῖ αὐτὸ εἰς τὸν ἐλάττω· ἐπεὶ δὲ πλάγιον ἔχει τὸ
φερόμενον, καὶ ἕτος πάλιν τὸ αὐτὸ ποιεῖ, καὶ ἀπωθεῖ εἰς
τὸν ἐντός, ἕως ἂν εἰς τὸ μέσον ἔλθῃ. καὶ τότε μένει ἐπὶ
τὸ ὅμοιως ἔχειν πρὸς ἅπαντας τὰς κύκλους τὸ φερόμενον,
διὰ τὸ μέσον· καὶ γὰρ τὸ μέσον ἴσον ἀπέχει ἐν ἐλάττωι
τῶν κύκλων. ἢ ὅτι ὅσων μὲν μὴ κρατεῖ ἢ φορὰ τῷ δινο-
μένου ὕδατος διὰ τὸ μέγεθος, ἀλλ' ὑπερέχει τῇ βαρῆτητι
τῆς τῷ κύκλῳ ταχυτήτος, ἀνάγκη ὑπολείπεσθαι καὶ βρα-
δυτέρον φέρεσθαι. βραδυτέρον δὲ ὁ ἐλάττωι κύκλῳ φέρε-
ται· τὸ αὐτὸ γὰρ ἐν ἴσῳ χρόνῳ ὁ μέγας τῷ μικρῷ ἐπι-
φέρεται κύκλῳ, ὅταν ὡς περὶ τὸ αὐτὸ μέσον. ὡς εἰς τὸν
ἐλάττωνα κύκλον ἀναγκαῖον ἀπολείπεσθαι, ἕως ἂν ἐπὶ τὸ
μέσον ἔλθῃ. ὅσων δὲ πρότερον κρατεῖ ἢ φορὰ, λήγουσα
ταῦτο ποιήσει. δεῖ γὰρ τὸν μὲν εὐθύ, τὸν δὲ ἕτερον κρα-
τεῖν τῇ ταχυτήτι τῷ βάρους, ὡς εἰς τὸν ἐντός αἰεὶ κύκλον
ὑπολείπεσθαι πᾶν. ἀνάγκη γὰρ αὐτὸ ἐντός ἢ ἐκτός κινεῖ-
σθαι τὸ μὴ κρατούμενον. ἐν αὐτῷ δὲ τοῖνον ἐν ᾧ ἐστὶν
ἀδύνατον φέρεσθαι τὸ μὴ κρατούμενον. ἔτι δὲ ἥττον ἐν τῷ
ἐκτός· θάπτων γὰρ ἢ φορὰ τῷ ἐκτός κύκλου. λείπεται δὲ
εἰς τὸν ἐντός τὸ μὴ κρατούμενον μεθίσασθαι. αἰεὶ δὲ ἔπασον
ἐπιδίδωσιν εἰς τὸ μὴ κρατεῖσθαι. ἐπεὶ δὲ πέρας τῷ μὴ κί-
νεῖσθαι ποιεῖ τὸ εἰς μέσον ἔλθειν, μένει δὲ τὸ κέντρον μόνον,
ἅπαντα ἀνάγκη εἰς τὸτο δὴ ἀθροίζεσθαι.

1. ἴσας PIV^o. || 11. παχύτητα P. || 14. ἀπισπᾶσαι PIV^o. || 15. κρείττων ἢ κρείττω P. || 18. τῷ ἀφέντος om PIV^o. || 24. ῥιπτούμενα P.

9. αὐτὸν P. || ἐλάττωνα VV°. || 11. τότε μένει] τίθεταμεν εἰ PIV^o. || 14. δινομένου P. || 21. ὅσω PIV^o. || πότερον P. || 23. τρα-
χύτητι VV°. || 25. δὲ PIV^o. || τοῖνον τοῖς VV°. || 27. θάπτων P. || 29. δὲ et 30. εἰς om PIV^o.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ.

Α. ΟΞΑ ΙΑΤΡΙΚΑ.

1. **Δ**ιὰ τί αἱ μεγάλαι ὑπερβολαὶ νοσώδεις; ἢ ὅτι ὑπερβολὴν ἢ ἔλλειψιν ποιῶσιν; τῆτο δὲ ἦν ἡ νόσος.
2. **Δ**ιὰ τί [δὲ] τὰς νόσους ὑγιαίρουσιν πολλάκις, ὅταν πολὺ ἐκστῇ τις; καὶ ἐνίων ἰατρῶν τοιαύτη ἡ τέχνη· ὑπερβολαῖς γὰρ ἰώνται οἶνος ἢ ὕδατος ἢ ἄλλης ἢ σίτης ἢ λιμῆ. ἢ ὅτι ἐναντία ἀλλήλοις τὰ τὴν νόσον ποιῶντα· εἰς τὸ μέσον ἔν ἀγχι. θάτερον ἐκάτερα.
3. **Δ**ιὰ τί αἱ τῶν ὥρῶν μεταβολαὶ καὶ πνεύματα ἐπιτείνουσιν ἢ παύουσιν καὶ κρίνουσιν τὰς νόσους καὶ ποιῶσιν; ἢ ὅτι θερμαὶ καὶ ψυχραὶ εἰσι καὶ ὑγραὶ καὶ ξηραὶ, αἱ δὲ νόσοι τούτων εἰσὶν ὑπερβολαῖς ἢ δὲ ὑγεία ἰσότης. εἰάν ἔν δι' ὑγρότητα καὶ ψύξιν, ἢ ἐναντία ὥρα παύει· εἰάν δὲ ἐναντία ὥρα ἔχηται, ἢ ὁμοίᾳ κρᾶσις ἐπιγενομένη ἐπέτεινε καὶ ἀνεῖλεν. διὰ ταῦτα δὲ καὶ νοσίζουσι τὸς ὑγιαίνοντας, ὅτι μεταβάλλουσαι λύουσι τὴν κρᾶσιν· ἅμα γὰρ ταῖς οἰκείαις ὥραις καὶ ἡλικίαις καὶ τόποις αὐξάνεται. διὸ δεῖ ἐν ταῖς μεταβολαῖς μάλις διακυβερνᾶν. ὃ δὲ καθόλου περὶ τῶν ὥρῶν εἴρηται, καὶ κατὰ μέρος τὸ αὐτὸ αἴτιον. αἱ γὰρ τῶν πνευμάτων μεταβολαὶ καὶ τῶν ἡλικιῶν καὶ τόπων ὥρας τινός εἰσι μεταβολαί. διὸ καὶ ταῦτα ἐπιτείνει καὶ παύει καὶ κρίνει καὶ ποιεῖ, ὡσπερ αἱ ὥραι, καὶ ἐπιτολαὶ τῶν ἀστρῶν, (ὡσπερ Ὀρίων καὶ Ἀρκτῦρος καὶ Πλειὰς καὶ Κύων,) ὡσπερ πνευμάτων καὶ ὑδάτων καὶ εὐδιῶν καὶ χειμῶνων καὶ ἀλέας.
4. **Δ**ιὰ τί ἐν ταῖς μεταβολαῖς τῶν ὥρῶν ἐμέτοις οὐ δεῖ χρῆσθαι; ἢ ἵνα μὴ γένηται συντάραξις διαφόρων γινομένων τῶν περιττωμάτων διὰ τὰς μεταβολάς.

Διὰ τί καὶ οἱ κίβδηλιῶντες καὶ ὑπὸ λιμῆ τοὺς πόδας οἰδῶσιν; ἢ διὰ τὴν σύντηξιν ἀμφοτέροι; συντήκονται δὲ οἱ μὲν διὰ λιμὸν διὰ τὸ ὅλως μὴ λαμβάνειν τροφήν, οἱ δὲ κίβδηλιῶντες διὰ τὸ μὴδὲν ἀπολαύειν ἢ λαμβάνουσι τροφήν.

Διὰ τί τῶν ἀπὸ χολῆς νοσημάτων ἐν τῷ θέρει (πυρετῆ) τσι γὰρ μάλις ἐν τῷ θέρει) τὰ ὄξεα ἀπὸ χολῆς ὄντα ἐν τῷ χειμῶνι γίνονται μᾶλλον; ἢ ὅτι μετὰ πυρετῆ ὄντα ὄξεα ἐστὶ διὰ τὸ βίαια εἶναι, ἢ δὲ βία παρὰ φύσιν. ὑγραινομένων γὰρ τινῶν τόπων θερμὴ φλεγμασία γίνονται· ἢ δὲ φλεγμασία ὑπερβολὴ θερμότητος ἔστω ποιεῖ τοὺς πυρετῆς ἐν μὲν ἔν τῷ θέρει ξηραὶ καὶ θερμαὶ εἰσὶν αἱ νόσοι, ἐν δὲ τῷ χειμῶνι ὑγραὶ καὶ θερμαί, διὸ ὄξεαι· ταχέως γὰρ ἀναίρουσιν· ἢ γὰρ θέλει πέττεσθαι διὰ τὸ πλῆθος τῆ περιττώματος.

Διὰ τί ποτε ὁ λοιμὸς μόνη τῶν νόσων μάλις τούς πλησιάζοντας τοῖς θεραπευομένοις προσαναπίμπλησιν; ἢ ὅτι μόνη τῶν νόσων κοινή ἐσιν ἅπασιν, ὡς διὰ τῆτο πᾶσιν ἐπιφέρει τὸν λοιμὸν, ὅσοι φαύλως ἔχοντες προὔπαρχουσιν. καὶ γὰρ διὰ τὸ ὑπέκκαυμα τῆς νόσου τῆς παρὰ τῶν θεραπευομένων γινομένης ταχέως ὑπο τῆ πράγματος ἀλίσκονται.

Διὰ τί τῆ χειμῶνος βορεῖς γενομένη, εἰάν τὸ ἔαρ ἔπομβρον γένηται καὶ νότιον, τὸ θέρος νοσώδες γίνεται πυρετοῖς καὶ ὀφθαλμιαῖς; ἢ ὅτι τὰ τε σώματα ἐκδέχεται τὸ θέρος πολλὴν ἔχοντα ἀλλοτρίαν ὑγρότητα, καὶ ἡ γῆ καὶ ὁ τόπος ἐν ᾧ ἂν οἰκῶσι, γίνεται ἔφυδρος καὶ τοῖτος οἶοι λέγονται οἱ αἰεὶ νοσώδεις τόποι; πρῶτον μὲν οὖν ὀφθαλμιαὶ γίνονται τῆς γῆς περὶ τὴν κεφαλὴν περιττώσεως, ἔπειτα πυ-

Codices C^oX^oF^o et QK^oN^oO^orstinonx. Tit. φυσικὰ προβλήματα C^oK^oN^oF^orstw, plerique additis κατ' εἶδος συναγωγῆς.

3. ἢ om C^o. || 5. πολυεκτῆ C^o. || 8. θάτερον ἐκάτερα K^o, αὐτὰ δι' ἐκατέρου x: ceteri θάτερον ἐκατέρου. || 10. παύουσι K^o. || 11. ψυχραὶ καὶ θερμαὶ εἰσὶ x, θερμαὶ εἰσι καὶ ψυχραὶ C^o. || 12. ἔν om w. || 13. κα] ἢ QC^oK^oN^oF^orw. || ἢ ἐν αὐτῷ ὥρα παύη C^o. || δὲ] δὲ μὴ X^o et rc K^o et margo u. || 15. δὲ om C^o. || νοσίζουσι K^o. || 16. γὰρ om C^o. || 20. ὥρα w. || 21. καὶ κρίνει καὶ ποιεῖ om C^o. || 24. εὐδιῶν v. || 25. ἐμέτης K^o. || οὐ om C^oK^oN^oX^orw et pr F^o. || 26. γινομένων K^oN^oF^o: ceteri γενομένων. || 27. ἐν τῇ μεταβολῇ X^o.

1. κα] καὶ οἱ X^o, om C^o. || 2. ὃ C^o. || 4. ἀπολαμβάνουσι X^o. || 6. μᾶλλον X^o. || 7. ὅτι C^o: ceteri διότι. sed pr F^o om. || πυρετῶν C^oK^oF^ov. || 9. δὲ] γὰρ C^o. || 10. φλεγμασία X^o. || 11. αἱ om C^oK^oN^oX^oF^ov. || 15. ἢ C^oK^oN^oX^oF^ov. || λιμὸς K^o. || 19. περὶ C^o. || 21. τὸ] τὸ ἐπ' αὐτῷ margo v. || 22. καὶ νότιον γίγεται C^o. || 25. γίγεται] ἀναγίγεται C^o. || 26. αἰεὶ om C^o. || 27. περιττώσεως X^o.

ρετοί. δεῖ γὰρ νοῆσαι ὅτι τὸ αὐτὸ καὶ θερμότερον γίνεται καὶ ψυχρότερον, οἷον ὕδωρ καὶ λίθος ὁ μὲν ζεῖ, τὸ δὲ κἀκεῖ μᾶλλον. ἐν τε ἐν ἀέρι πύγη γίνεται θερμαινομένη τῷ ἀέρος διὰ πάχος, καὶ ἐν τοῖς σώμασιν ὡσαύτως πύγη καὶ καύματα, τὸ δὲ ἐν σώματι καύμα πυρετός ἐστιν, ἐν δὲ ὀφθαλμοῖς ὀφθαλμῖαι. ὅλως δὲ καὶ ἡ μεταβολὴ ἰσχυρὰ ἔσται τὰ σώματα φθείρει, ὅταν τῷ ἔαρος ὑγρῷ ὄντος εὐθὺς ἐπιλαμβάνη τὸ θέρος θερμὸν ὄν καὶ ξηρόν. ἔτι δὲ χαλεπώτερον, εἰάν καὶ τὸ θέρος ἔπομβρον γένηται. ἔχει γὰρ ὁ ἥλιος ὕλην ἣν ποιήσει ζεῖν καὶ ἐν τοῖς σώμασι καὶ ἐν τῇ γῆ καὶ ἀέρι· 10 διὸ γίνονται πυρετοὶ καὶ ὀφθαλμῖαι.

9 Διὰ τί εἰάν ὁ χειμῶν νότιος γένηται καὶ ἔπομβρος, τὸ δὲ ἔαρ αὐχμηρὸν καὶ βόρειον, νοσῶδες γίνεται καὶ τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος; ἢ ὅτι ἐν μὲν τῷ χειμῶνι διὰ τὴν ἀλέαν καὶ ὑγρότητα ὁμοίως τὰ σώματα διάκειται τῇ ὥρᾳ; ὑγρὰ 15 γὰρ ἀνάγκη εἶναι καὶ οὐ συνεσηκῶτα. ἔτω δὲ ἐχόντων, τὸ ἔαρ ψυχρὸν ὄν ἔπηξε καὶ ἐσκληρυνεν αὐτὰ διὰ τὸν αὐχμὸν, ὥστε ταῖς μὲν κυύσαις ὁ τόκος ὁ ἐαρινὸς εἰς ἐκτρώσεις γίνεται διὰ τὴν θερμασίαν καὶ τὸν σφακελισμὸν τὸν γινόμενον ὑπὸ τῆς ξηραῖς ψυχρότητος, ἅτε ἐκ ἐκκρινομένης τῆς ὑγρό- 20 τητος, τὰ δὲ κυύμενα παῖδια ἀσθενῆ γίνεται καὶ πηρὰ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῷ ψύχῳ· συμβέβηκε γὰρ τότε γεννώμενα [ἐν εὐδία] καὶ συσῆναι καὶ τραφῆναι ἐν τῇ τεκύσῃ. τοῖς δὲ ἄλλοις, ἅτε ἐν τῷ ἔαρι ἐκ ἀποκαθαρθέντος τῷ φλέγματος τὴν ὑπερβολὴν, ὃ συμβαίνει ὅταν ἀλειινὸν γένηται, ἀλλὰ 25 διὰ ψύχους συσάντος, ὅταν ἐπιλάβῃ τὸ θέρος καὶ ἡ ἀλέα τήκῃσθαι βία, τοῖς μὲν χολώδεσι καὶ ξηροῖς, διὰ τὸ μὴ διεραῖ εἶναι τὰ σώματα αὐτοῖς ἀλλὰ τὴν φύσιν αὐτῶν ἔχειν, γίνονται μὲν ὑγρότητες, αὐταὶ δὲ λεπταί, ὥστε ὀφθαλμῖαι ξηραῖς ἀλίσκονται, οἱ δὲ φλεγματοῦδες βράγχχοις καὶ εἰς 30 τὸν πνεύμονα κατάρροις. ταῖς γυναιξὶ δὲ δυσεντερῖαι γίνονται διὰ τὴν ὑγρότητα καὶ ψυχρότητα τῆς φύσεως, τοῖς δὲ γεραιτέροις ἀποπληξῖαι, ὅταν ἀθρόον λυθὲν ὑγρὸν ἐπιπέσῃ καὶ δι' ἀσθένειαν τῷ συμφύτῃ θερμῷ παγῆ.

10 Διὰ τί εἰάν μὲν τὸ θέρος αὐχμηρὸν γένηται καὶ βό- 35 ρειον, τὸ δὲ μετόπωρον ἐναντίον, ὑγρὸν καὶ νότιον, ἐν τῷ χειμῶνι κεφαλαλγῖαι τε γίνονται καὶ βράγχχοι καὶ βῆ-

χες, καὶ τελευτῶσιν εἰς φθίσεις; ἢ ὅτι λαμβάνει ὕλην πολλὴν ὁ χειμῶν, ὡς αὐτῷ ἔργον ἐστὶ πῆξαι τὴν ὑγρότητα καὶ φλέγμα ποιῆσαι; ἐν μὲν οὖν ταῖς κεφαλαῖς ὅταν ὑγρασία γένηται, βάρη ποιεῖ, εἰάν δὲ ἢ πολλὴ καὶ 5 ψυχρὰ, σφακελισμούς· εἰάν δὲ διὰ πλῆθος μὴ πῆξῃ, ῥεῖ εἰς τὸν ἐχόμενον τόπον, ὅθεν αἱ βῆχες καὶ οἱ βράγχχοι καὶ αἱ φθῶαι γίνονται.

Διὰ τί εἰάν βόρειον γένηται τὸ θέρος καὶ αὐχμῶδες, 11 καὶ τὸ μετόπωρον, συμφέρει τοῖς φλεγματοῦδεσι καὶ ταῖς γυναιξίν; ἢ ὅτι ἡ φύσις ἐπὶ θάτερα ἀμφοῖν ὑπερβάλλει, ὥστε εἰς τὸναντίον ἡ ὥρα ἐλκίσασα καθίστησιν εἰς τὴν εὐκрасίαν· καὶ παραχρῆμά τε ὑγιαίνουσιν, εἰάν μὴ τι δι' ἑαυτὸς ἀμαρτάνωσι, καὶ εἰς τὸν χειμῶνα ἔχ' ὑγροὶ ἀφικνῶνται, ἔχοντες ὑπεκαύματα τῷ ψύχει.

Διὰ τί τοῖς χολώδεσι νοσῶδες ἐστὶ τὸ βόρειον καὶ 12 αὐχμῶδες θέρος καὶ μετόπωρον; ἢ ὅτι ἐπὶ ταῦτ' ῥέπει αὐτοῖς τὸ σῶμα καὶ αἱ ὥραι, ὥστε ὥσπερ πῦρ ἐπὶ πυρὶ γίνεται. ξηρανομένων γὰρ τῶν σωμάτων, καὶ τῷ γλυκυτάτου μὲν ἐξικμαζόμενος ἐξ αὐτῶν, ὑπερθερμαινομένων δὲ 20 λῖαν, ἀνάγκη διὰ μὲν τὰς συντήξεις ὀφθαλμῖαι ξηραῖς γίνεσθαι, διὰ δὲ τὸ χολώδες τὰς ὑπολειπομένους εἶναι χυμῶς, ὑπερθερμαινομένων δὲ καὶ τούτων πυρετούς ὀξεῖς γίνεσθαι ἅτε ὑπὸ ἀκράτῃ τῆς χολῆς, ἐμοῖς δὲ μανίας, οἷς ἂν μάλιστα χολὴ φύσει ἐνῆ· αὕτη γὰρ ἐπιπολάζει ἀναξηρα- 25 νομένων τῶν ἐναντίων χυμῶν.

Διὰ τί τὸ τὰ ὕδατα μεταβάλλειν νοσῶδες φασιν 13 εἶναι, τὸ δὲ τὸν ἀέρα ἔ; ἢ ὅτι τοῦτο γίνεται τροφή, καὶ ἔχοντες καὶ ἀπολεαυκότες τῷ ὕδατος ἀπέρχονται, τῷ δὲ ἀέρος ὕδεν; ἔτι ὕδατος μὲν πολλὰ εἶδη ἐστὶ καὶ διάφορα καθ' αὐτὰ, ἀέρος δὲ ἔ, ὥστε καὶ τῆτο αἰτίον. ἐν μὲν γὰρ τῷ ἀέρι σχεδὸν τῷ αὐτῷ συμβαίνει διατελεῖν καὶ ἀποδημῦντας, ἐν δὲ ὕδατιν ἄλλοις· διὸ καλῶς δοκεῖ νοσῶδες ἢ τῷ ὕδατος μεταβολὴ εἶναι.

Διὰ τί μᾶλλον ἢ τοῦ ὕδατος ἢ ἢ τῶν στίων μετα- 14 βολὴ νοσῶδες; ἢ ὅτι πλείζον ἀναλίσκομεν τὸ ὕδωρ; ἐν τε γὰρ τοῖς στίοις ὑπάρχει καὶ ὄψοις, καὶ ἐν τῷ πόματι τὸ πλείζον ὕδωρ.

3. ἔαρι K^o. || 6. καὶ om v. || 7. ἔαρος K^o: ceteri ἀέρος. || ἐπιλαμβάνει C^o. || 8. δι' ἂν X^o, om v. || δὲ om v, || 10. ζῆν u et pr Y^o. || καὶ om C^o. || τῷ σώματι v. || 14. ἢ om C^oK^oN^oY^ov. || 18. ὥσπερ K^o, ὅθεν X^o. || τόπος u, κόπος margo u. || γίνεσθαι C^oK^oN^oY^o. || 21. κυύμενα F^ov. || γίνεσθαι N^oY^ov. || 22. γὰρ τὰ τότε K^o. || γινόμενα pr v. || 23. ἐν εὐδία C^o, om pr X^o. || 24. ἔαρι K^oN^oY^o: ceteri ἀέρι. || 27. βία om pr Y^o. || διερεῖ N^o. || 28. γενῶνται v. || 33. ὑγρὸν λυθὲν v. || 35. μὲν om C^oN^oY^ov. || βόρειον] νότιον C^ov et pr Y^o. || 36. ἐναντίον καὶ ὑγρὸν C^o. || νότιον] βόρειον C^ov et re Y^o, om N^o.

3. φλέγματα C^o. || 5. διὰ om C^o. || 6. αἰ] καὶ pr Y^o, om N^o. || 8. τί δὲ εἰάν N^oY^o. || 12. παρὰ, omisso χρεῖμα, C^o. || 13. ἀμαρτάνωσι C^o. || 16. ὅτι et 22. καὶ om C^o. || 25. χειμῶνι C^o. || 29. ἐστὶ] μὲν C^o. || διαφορὰ C^oY^o. || 32. νοσῶδες om C^o. || 34. ἢ post ἢ om X^o. || 35. ἢ om C^oN^oX^oY^o. || 36. τοῖς om C^o.

15 Διὰ τί ἡ μεταβολὴ νοσώδης; ἢ ὅτι πᾶσα μὲν ἡ μεταβολὴ καὶ ὥρας καὶ ἡλικίας εὐκίνητον. εὐκίνητα γὰρ τὰ ἄκρα, οἷον καὶ αἱ ἀρχαὶ καὶ αἱ τελευταίαι. ὥστε καὶ αἱ τροφαὶ ἕτεραι ἔσαι ἀλλήλας φθείρουν· αἱ μὲν γὰρ ἄρτι, αἱ δὲ ἔτι προσπεφύκασιν. ἔτι δὲ ὥσπερ ἡ ποικίλη τροφή 5 νοσώδης (ταραχώδης γὰρ καὶ ἡ μία πέψις), ἔτι συμβαίνει μεταβάλλουσι τὸ ὕδωρ ποικίλη πόματος χρῆσθαι τῇ τροφῇ· καὶ ἡ τοιαύτη τροφή κυριωτέρα τῆς ξηρᾶς ἐστὶ τῷ πλείονος εἶναι καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν σιτίων τὸ ὑγρὸν γίνεσθαι τροφήν.

16 Διὰ τί ἡ τῶν ὑδάτων μεταβολὴ τοῖς ἔχουσι φθείρας 10 ποιεῖ πολλὰς ἔχειν; ἢ ὅτι ἀπεψία γινομένη τῷ ὑγρῷ διὰ τὴν ταραχήν, ἢ γίνεται διὰ τὴν ποικιλίαν τῷ ὕδατος πυκνὰ μεταβάλλουσι, ἰγρότητα ἐμποιεῖ, καὶ μάλιστα ἐν τῷ ἐπιτηδεῖως ὑπάρχοντι τόπῳ; ὁ δὲ ἐγκέφαλος ὑγρὸς· διὸ καὶ ἡ κεφαλὴ αἰεὶ μάλισα. δηλοῖ δὲ, ὅτι αἱ τρίχες ἐνεῖσι μάλισα 15 ἐν αὐτῇ. ἢ δὲ τῷ τόπῳ τότε ὑγρότης φθειρῶν ποιητική. δηλοῖ δὲ ἐπὶ τῶν παιδῶν· ὑγροκέφαλοι τε γὰρ εἰσι, καὶ πολλάκις ἡ κορυζῶσιν ἢ αἷμα ποιεῖ ρεῖν, καὶ φθείρας πλείους οἱ ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ ἔχουσιν.

17 Διὰ τί ἀπὸ Πλειάδος μέχρι Ζεφύρου οἱ τὰς μακρὰς 20 νόσους κάμνοντες μάλισα ἀναίρουνται, καὶ οἱ γέροντες μᾶλλον τῶν νέων; πότερον ὅτι δύο ἐστὶ τὰ φαρτικώτατα, ὑπερβολὴ τε καὶ ψυχρός; τὸ γὰρ ζῆν θερμόν, ἢ δὲ ὥρα αὕτη ἄμφω ταῦτ' ἔχει· ψυχρὰ τε γὰρ ἐστὶ, καὶ ἀκμαίωτατος ὁ χειμῶν· τὸ λοιπὸν γὰρ ἕαρ ἐστίν. ἢ ὅτι ὁμοίως 25 μὲν διάκεινται τοῖς γέρονσι τῶν καμνόντων οἱ τὰς μακρὰς κάμνοντες ἀσθενείας; οἷον γὰρ ἤδη γῆρας ἢ μακρὰ ἀσθένεια συμβαίνει· τὸ γὰρ σῶμα ἀμφοῖν ξηρὸν καὶ ψυχρόν ἐστὶ, τῶν μὲν δι' ἡλικίαν, τῶν δὲ διὰ νόσον. ὁ δὲ χειμῶν καὶ οἱ πάγοι ὑπερβολὴ ἐστὶ ψυχρότητος καὶ ξηρότητος. 30 μικρὰς οὖν δεομένοις αὐτοῖς ῥοπήν γίνεται οἷον πῦρ ἐπὶ πῦρι ὁ χειμῶν, καὶ φθείρει διὰ ταῦτα.

18 Διὰ τί ἐν τοῖς ἐλώδεσι τὰ μὲν ἐν τῇ κεφαλῇ ἔλκη ταχὺ ὑγιαίνεται, τὰ δὲ ἐν ταῖς κνήμαις μόλις; ἢ ὅτι βαρεῖα ἢ ὑγρότης διὰ τὸ γεώδης εἶναι, τὰ δὲ βαρῆα εἰς 35 τὸ κάτω ἀποχωρεῖ; τὰ μὲν ἔν ἄνω ἐκκριτα διὰ τὸ ἀποκεχωρηκέναι εἰς τὰ κάτω, τὰ δὲ κάτω πολλῆς γέμει περιπτώσεως καὶ εὐσήπτου.

Διὰ τί, ἐὰν τοῦ χειμῶνος γενομένου βορεῖς καὶ τοῦ 19 ἕαρος νοτίαι καὶ ἐπόμερον τὸ θέρος λίαν αὐχμηρὸν γένηται, θανατώδεις γίνονται τὸ μετόπωρον πᾶσι, μάλιστα δὲ τοῖς παιδίοις, καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ δυσεντερίαι καὶ τεταρταῖοι χρόνιοι γίνονται ἐν αὐτῷ; ἢ ὅτι μετρίαι μὲν ἐπιγενομένου ὕδατος θερινῷ καταψυχθὲν τὸ ζέον ὑγρὸν ἐν ἡμῖν λωφᾶ, ὅσον ἠθροίσθη ἐν τῷ ἡρι γενομένῳ [τῷ] ὑγρῷ; εἰ δὲ μή, τὰ μὲν παιδία διὰ τὸ ὑγρὰ εἶναι φύσει καὶ θερμὰ ὑπερξεί τῷ πάθει, διὰ τὸ μὴ καταψυχθῆναι. ὅσα δὲ μὴ τῷ θέρος, τῷ μετοπώρῳ, ὅσον ἐκξεί. αἱ δὲ περιπτώσεις ἐὰν μὴ εὐθὺς ἀνέλθωσι, περὶ πνεύμονα καὶ ἀρτηρίαν γινομένηαι — ἄνω γὰρ πρῶται συνίστανται διὰ τὸ ὑπὸ τῷ ἀέρος ἡμᾶς θερμαίνεσθαι· διὰ γὰρ ταῦτα καὶ ὀφθαλμιαὶ πυρετῶν πρότερον γίνονται ἐν τῷ νοσερῷ θέρει. ἐὰν ἔν μὴ ἐν τοῖς ἄνω, καθάπερ εἴρηται, τὰ περιπτώματα εὐθὺς ἀνέλθωσι, καταβαίνουσιν εἰς τὰς κοιλίας ἀπεπτα ὄντα, τῆτο δὲ ἐστὶ δυσεντερία, διὰ τὸ μὴ ἐκκρίνεσθαι ὑπὸ πλῆθους τὸ ὑγρὸν. καὶ ἐὰν παύσωνται, τεταρταῖοι γίνονται τοῖς σωζομένοις· ἢ γὰρ τῷ ἀπέπτῳ ὑπίσασις μονιμωτάτη ἐστὶ καὶ σύντονος γίνονται τῷ σώματι, καθάπερ ἡ μέλαινα χολή.

Διὰ τί, ἐὰν τὸ θέρος ἐπομβρον γένηται καὶ νότιον, καὶ 20 τὸ μετόπωρον, ὁ χειμῶν νοσερός γίνεται; ἢ ὅτι σφόδρα ὑγρὰ τὰ σώματα ὁ χειμῶν λαμβάνει, καὶ ἡ μεταβολὴ ἐστὶ μεγάλη γίνεται ἐξ ἀλέας πολλῆς καὶ οὐκ ἐκ προσαγωγῆς, διὰ τὸ καὶ τὸ μετόπωρον γίνεσθαι ἀλειονόν, ὥστε τοῖς μὲν γίνεσθαι ἀνάγκη τὰ ὀξέα νοσήματα, μὴ ἀραιοῖς ἔσαι· τοῖς γὰρ τοῖστοις ἄνω μᾶλλον τὰ ὑγρὰ περιπτώματα ἀθροίζεται, διὰ τὸ τότε μὲν τὰς τόπους ἔχειν χώραν, τὰς δὲ κάτω ἐτέρους εἶναι. οἱ ἔν ἔντες πυκνόςαρκοι οὐκ πολλὰ περιπτώματα δέχονται. ψυχομένης οὖν τῆς περιπτώσεως τῆς ἐν τοῖς ἄνω μέρεσι τοῦ σώματος, ὥσπερ τοῖς οἰνωμένοις ὅταν ῥιγῶσι, τὰ εἰρημένα νοσήματα συμβαίνει γίνεσθαι. τοῖς δὲ ἀραιότεροις πυρετῶν γινομένων, τοὺς ἀπὸ πλείους ἀπεψίας γινομένους πυρετὸς καύσους συμβαίνει γίνεσθαι, διὰ τὸ τοῖς τοῖστοις ἐσκεδάσθαι μὲν μᾶλλον κατὰ πᾶν τὸ σῶμα τὰ ὑγρὰ ἢ τοῖς πυκνόςαρκοις, συνισαμένης δὲ τῆς σαρκὸς αὐτῶν ὑπὸ τοῦ χειμῶνος θερμαινόμενα τὰ ὑγρὰ πυρετούς ποιεῖν. ἢ γὰρ παντὸς τοῦ σώματος ὑπερ-

1. τί δὲ ἡ X°Y°. || 3. καὶ post οἷον om X°. || 7. τὸ addidit C°. || 8. τὸ pr C°. || 9. γίνεσθαι τὴν τροφήν C°. || 10. αἱ τῶν ὑδάτων μεταβολαὶ C°N°Y° et corr X°. || 11. ποῖσι corr X°. || τῷ ὑγρῷ om C°. || 13. nonne ἐπιτηδεῖω? || 14. διὸ] ἐτι C°. || 25. ἕαρ om N°. || 36. διὰ — 37. τὰ κάτω om C°. || 37. πολλῆς περιπτώσεως, omisso γέμει, X°.

5. χρόνιοι C°. || 8. εἶναι post θερμὰ X°Y°. || 10. μετόπωρον et 25. μετόπωρον C°. || 13. πυρετῷ C°X°. || πρότερον om C°. || 15. περιπτώματα X°, qui ita solet. || 17. διὰ γὰρ τὸ C°, διὰ δὲ τὸ Y°. || 18. παύσονται N°. || 19. σύντομος C°. || 28. τὸ et 29. πολλὰ om C°. || 32. νοσήματα in margine X°. || 34. γενομένους pr Y°. || 35. τὸ ἐν τοῖς C°.

βάλλουσα θερμότης ἐστὶ πυρετός· ἐπιτεινομένη δὲ διὰ τὸ πλῆθος τῆς ἐνπαρχοῦσης αὐτοῖς ὑγρότητος καῦσος γίνεται.

- 21 Διὰ τί ὅταν ἐκ γῆς ἀτμός ἀνῆ πολλὸς ὑπὸ τῆ ἡλίου, τὸ ἔτος λοιμῶδες γίνεται; ἢ ὅτι ὑγρὸν ἀνάγκη καὶ ἔπομβρον τὸ ἔτος σημαίνειν, καὶ τὴν γῆν ὑγρὰν ἀνάγκη εἶναι; οἶον οὖν ἐν ἐλώδει τόπω ἢ οἴκησις γίνεται. νοσώδης δὲ ἢ τοιαύτη ἐστίν. καὶ τὰ σώματα δὴ τότε ἀνάγκη περιττώμα πολὺ ἔχειν, ὡς ἐν τῷ θέρει ἔχειν ὕλην νοσώδη.
- 22 Διὰ τί γίνεται τὰ ἔτη νοσώδη, ὅταν γένηται φορὰ τῶν μικρῶν βατράχων τῶν φρουνοειδῶν; ἢ ὅτι ἕκασον εὐσθενεῖ ἐν τῇ οἰκειᾷ χώρᾳ τῆς φύσεως; καὶ ταῦτα δὴ φύσει ἐστὶν ὑγρά, ὡς ἐπομβρον καὶ ὑγρὸν σημαίνει τὸν ἐνιαυτὸν γίνεσθαι. τὰ δὲ τοιαῦτα ἔτη νοσώδη ἐστίν· ὑγρά γὰρ τὰ σώματα ὄντα πολὺ ἔχει τὸ περιττώμα, ὃ ἐστὶ τῶν νόσων αἴτιον.
- 23 Διὰ τί οἱ νότοι οἱ ξηροὶ καὶ μὴ ὑδατώδεις πυρετώδεις εἰσίν; ἢ ὅτι ὑγρότητα καὶ θερμὴν ἀλλοτρίαν ποιοῦσιν; εἰσὶ γὰρ ὑγροὶ καὶ θερμοὶ φύσει. τῆτο δ' ἐστὶ πυρετώδης· ὁ γὰρ πυρετός ἐξ ἀμφοτέρων τῆς τῶν ἐστίν ὑπερβολῆς. ὅταν μὲν ἔν ἄνευ ὕδατος πνέωσι, ταύτην ἐν ἡμῖν ποιοῦσι τὴν διάθεσιν, ὅταν δὲ ἅμα ὕδατι, τὸ ὕδωρ καταψύχει ἡμᾶς. οἱ δὲ ἐκ θαλάττης νότοι καὶ συμφέρουσι τοῖς φυτοῖς· ἐψυγμένοι γὰρ ἀπὸ τῆς θαλάττης ἀφικνεῖνται πρὸς αὐτά. αἱ δ' ἐρυσίβαι γίνονται ὑπὸ ὑγρότητος καὶ θερμῆς ἀλλοτρίας.
- 24 Διὰ τί ἐν τοῖς νότοις βαρύτερον ἔχουσι καὶ ἀδυνατώτερον οἱ ἄνθρωποι; ἢ ὅτι ἐξ ὀλίγου πολὺ ὑγρὸν γίνεται, διατηκόμενον διὰ τὴν ἀλέαν, καὶ ἐκ πνεύματος κούφου ὑγρὸν βαρὺ; ἔτι δὲ ἡ δύναμις ἡμῶν ἐν τοῖς ἄρθροις ἐστὶ ταῦτα δὲ ἀνιέται ὑπὸ τῶν νοτίων. δηλῶσι δὲ οἱ ψόφοι τῶν κεκολλημένων. τὸ γὰρ γλίσχρον ἐν τοῖς ἄρθροις πεπηγὸς μὲν κινεῖσθαι κωλύει ἡμᾶς, ὑγρὸν δὲ λίαν ὄν συντείνεσθαι.
- 25 Διὰ τί ἄρρωστοὶ μὲν μᾶλλον τῷ θέρους, ἀποθνήσκουσι δὲ μᾶλλον οἱ ἄρρωστοὶ τῷ χειμῶνος; ἢ ὅτι τῷ χειμῶνος διὰ τὴν πυκνότητα ἐντὸς τῶν σωμάτων συνεχραλμένου τῷ θερμῷ, καὶ πονῶντες μᾶλλον, εἰ μὴ πέττοιμεν, τῶν ἐν ἡμῖν συνισταμένων περιττωμάτων, ἰσχυρὰν ἀνάγκη τὴν ἀρχὴν

εἶναι τῆς νόσου; τοιαύτην δὲ οὖσαν φθαρτικὴν εἰκὸς ἐστὶν αὐτὴν εἶναι. ἐν δὲ τῷ θέρει, μακρὰ καὶ καταψυγμένου παντός τοῦ σώματος καὶ ἐκλελυμένου πρὸς τοὺς πόρους ὄντος, ἀρχὰς νόσων ἀνάγκη πλείους μὲν γίνεσθαι διὰ τε κόπους καὶ ἀπεψίαν τῶν εἰσφερομένων (καὶ γὰρ οἱ νέοι καρποὶ τότε εἰσίν), ἀλλ' ἔχ' ἔτι ἰσχυράς, διὰ εὐβουήθητοι.

Διὰ τί μετὰ τὰς τροπὰς ἀμφοτέρων μέχρι ἑκατὸν ἡμερῶν ἀποθνήσκουσι μάλιστα; ἢ ὅτι ἄχρι τοσούτου ἑκατέρω ὑπερβολὴ διέχει, ἢ τε τῷ θερμῷ καὶ τῷ ψυχρῷ; ἢ δὲ ὑπερβολὴ τοῖς ἀσθενέσι ποιεῖ τὰς νόσους καὶ τὰς φθοράς.

Διὰ τί τὸ ἔαρ καὶ τὸ φθινόπωρον νοσώδη; ἢ ὅτι μεταβολαὶ νοσώδεις; τὸ δὲ μετόπωρον τῷ ἔαρος νοσώδεσρον, ὅτι μᾶλλον τῷ θερμῷ ψυχομένη ἢ τῷ ψυχρῷ θερμαινόμενα νοσῶμεν. ἐν μὲν ἔν τῷ ἔαρι τὸ ψυχρὸν θερμαίνεται, ἐν δὲ τῷ μετοπῶρῳ τὸ θερμὸν ψύχεται.

Διὰ τί ἐν τῷ χειμῶνι ἐλάττω μὲν τὰ ἄρρωσθήματα ἢ ἐν τῷ θέρει, θανάσιμα δὲ μᾶλλον; ἢ ὅτι ἐν μὲν τῷ θέρει ἀπὸ μικρᾶς προφάσεως τὰ ἄρρωσθήματα, ἐν δὲ τῷ χειμῶνι ἔ; πεπτικώτεροι γὰρ καὶ ὑγιεινότεροι ἡμῶν αὐτῶν, ὡς εἰκότως τὰ ἀπὸ μείζονος προφάσεως γινόμενα μείζονα καὶ ἀναιρετικώτερα. ταῦτα δὲ τῆτο καὶ ἐπὶ τῶν ἀθλητῶν καὶ ὄλων ἐπὶ τῶν ὑγιεινῶς διακειμένων ὁρῶμεν· ἢ γὰρ οὐ λαμβάνονται νόσῳ, ἢ ταχὺ συναπίασι· μεγάλης γὰρ αἰτίας δέονται.

Διὰ τί τῷ μὲν φθινόπωρῳ καὶ τῷ χειμῶνος οἱ καῦσοι μᾶλλον γίνονται ἐν ταῖς ψυχραῖς ὥραις, τῷ δὲ θέρους τὰ ῥίγη ἐνοχλεῖ καυμάτων ὄντων; ἢ ὅτι τῶν κατὰ τὸν ἄνθρωπον ἢ χολὴ μὲν ἐστὶ θερμὸν, τὸ δὲ φλέγμα ψυχρὸν; ἐν μὲν ἔν τῷ θέρει τὸ ψυχρὸν ἀναλύεται, καὶ διαχυθεὶς ῥίγη καὶ τρόμου παρασκευάζει· ἐν δὲ τῷ χειμῶνι τὸ θερμὸν ὑπὸ τῆς ὥρας κρατεῖται καταψυγμένον. οἱ δὲ καῦσοι μᾶλλον ἐνοχλεῖσι τῷ χειμῶνος καὶ τῷ φθινόπωρῳ, ὅτι διὰ τὸ ψῦχος τὸ θερμὸν εἰσὼ συστέλλεται, ὃ δὲ καῦσος ἐσῶθεν ἐστὶ καὶ ἐκ ἐπιπολῆς· εἰκότως ἔν οἱ καῦσοι ταύτην τὴν ὥραν γίνονται. καταμάθοι δ' ἂν τις τῆτο ἀκριβέστερον ἐπὶ τῶν ψυχρολουτρῶν τῷ χειμῶνος καὶ τῶν τῷ χειμῶνος λουμένων τῷ θερμῷ, ὅτι οἱ μὲν τῷ ψυχρῷ λουόμενοι, ἀπαρριγώσαντες ὀλίγον χρόνον ἕως λούονται, τὴν λοιπὴν ἡμέραν

4. ἀτμός post ἀνῆ X^a, om C^a. || ἀνίει C^a. || 5. λιμῶδες C^a. || 7. οὖν om C^a. || 9. νοσώδει C^a. || 12. φύσει] φύσις X^a. || 13. σημαίνειν X^aF^a. || 20. ἀμφοτέρων F^a. || 24. ἐψυγμένος F^a. || θαλάσσης X^a. || ἀφικνεῖται C^aF^a. || 30. δὲ om C^a. || 33. κωλύει κινεῖσθαι X^a. || 34. μὲν om C^a. || 35. ἢ om C^aX^aF^a. || ὅτι margo dedit X^a.

3. τόπους u, πότους ἢ κόπους margo u. || 8. ὅτι om X^aF^a. || ἢ om C^a. || 11. φθινόπωρον C^a. || ἢ om C^aX^aF^a. || 16. ἐν μὲν τῷ X^a. || 18. τὰ om X^a. || 19. καὶ om C^aF^a. || 25. καῦσοι C^a. || 26. θέρους δὲ C^a. || 27. τῶν om C^a. || 33. ἐσῶθεν μὲν ἐστὶ C^a. || 35. τῆτο δ' ἂν τις X^a. || 36. ψυχρολουτρῶν C^a. || 38. λούονται C^aX^a.

οὐδὲν πάσχουσιν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ, οἱ δὲ τῷ θερμῷ ὕδατι
χρησάμενοι δυσριγότεως διάγουσι. τῶν μὲν γὰρ τῷ ψυ-
χροῦ λουομένων πυκνῶται ἡ σὰρξ καὶ συστέλλεται εἰς τὸ
θερμὸν, τῶν δὲ θερμολουτρῶν ἡ σὰρξ ἀραιῖται καὶ τὸ
θερμὸν ἕως τῷ ἔξω τόπῳ περισπᾶται.

30 Τίς καταπλάσματος ἀρετή; ἢ διὰ τὸ χυτικὸν εἶναι
καὶ ἰδρώτα ποιῶ καὶ ἀποπνοῆν;

31 Τῷ ὄφθον ὅταν ἔμπυον; ἢ εἰς καταχεομένου τῷ θερ-
μῷ ἀλλαγῆ, ἔμπυον, εἰ δὲ μὴ, ὕ;

32 Ποῖα δεῖ καίειν ἢ ποῖα δεῖ τέμνειν; ἢ ὅσα μὲν ἔχει
στόμα μέγα καὶ οὐ ταχὺ συμφύεται, ταῦτα καίειν δεῖ;
ὅπως ἢ ἐσχάρᾳ ἐκεῖ πέση; ἕτω γὰρ ἕκ ἑσται ὑψηλά.

33 Τίς ἐναίμου ἀρετή; ἢ τὸ ξηραντικὸν εἶναι καὶ τῆς
ἐπίσης περιττώσεως γαλτικῶν ἀνευ ἐσχαρώσεως καὶ σή-
ψως τῆς σαρκός; ἕτω γὰρ ἂν ἀφλέγμαντον εἴη καὶ συμ-
φυτικόν. μὴ ἐπιρρέοντος μὲν γὰρ ἀφλέγμαντον ἔσται, ξη-
ρὸν δὲ ὃν συμφύεται· ἕως δ' ἂν ὑγρορροῇ, ὕ συμφύεται.
διὰ τῆτο ἔν δριμύτα τὰ πλείστα, ὡς ἀποσύφειν.

34 Ποῖα τέμνειν δεῖ καὶ ποῖα καίειν, καὶ ποῖα ὕ, ἀλλὰ
φαρμάκοις; ἢ τὰ μὲν ἐπὶ ταῖς μασχάλαις καὶ βουβῶσι
φαρμάκῳ; μετὰ γὰρ διαίρεσιν τὰ μὲν ἐπίπονα, τὰ δὲ
ἐπικίνδυνα. καίειν δὲ τὰ πλατέα τῶν φυμάτων καὶ πολὺ
πρόβλημα ἔχοντα, καὶ ἐν φλεβώδεσι καὶ μὴ εὐσάρκοις.
τέμνειν δὲ τὰ εἰς ὄξυ συνηγμένα καὶ τὰ μὴ ἐν σερροῖς.

35 Διὰ τί εἰς χαλκῷ τις τμηθῆ, ῥᾶον ὑγιαίνεται ἢ σι-
θῆρω; πότερον ὅτι λειότερον, ὡσθ' ἦττον σπαράττει καὶ
ποιεῖ πληγῆν; ἢ εἴπερ ἀκμὴν μᾶλλον ὁ σίδηρος λαμβάνει,
ῥᾶον καὶ ἀπαθεστέρα ἢ διαίρεσις; ἀλλὰ μὴν φαρμακῶδες
ὁ χαλκός, ἢ δὲ ἀρχὴ ἰσχυρά. τὸ ἔν εὐθύς ἅμα τῇ τομῇ
θᾶττον τὸ φάρμακον ποιεῖ τὴν σύμφυτον.

36 Διὰ τί δὲ καὶ τὰ διὰ χαλκῷ καύματα θᾶττον ὑγιά-
ζονται; ἢ ὅτι μανότερον καὶ ἦττον σωματικόν, ἐν δὲ τοῖς
σερωτέροις πλείων ἢ θερμότης.

37 Πότερον ἢ πτισάνη κουφοτέρα ἢ κριθίνη καὶ βελτίων
πρὸς τὰ ἀρρωστήματα ἢ ἡ πυρίνη; δοκεῖ γὰρ τισιν αὕτη

σημεῖον ποιούμενοις τὰς μεταχειριζομένους, ὅτι πολὺ εὐ-
χρῆστεροι οἱ περὶ τὴν τῶν ἀλεύρων ἐργασίαν ἢ τὴν τῶν ἀλ-
φίτων. εἴθ' ὅτι ὑγρότερα ἢ κριθή, τὸ δὲ ὑγρότερον πλείονος
πέψως. ἢ ὕδεν κωλύει ἐνια ἔχειν δυσπεπτότερα καὶ ἐνια
πρὸς κουφότητα χρησιμώτερα; ὕ γὰρ μόνον ὑγρότερα ἐσίν
ἢ κριθή τῷ πυρῷ, ἀλλὰ καὶ ψυχρότερα. δεῖ δὲ τὸ ῥάφημα
καὶ τὸ προσφερόμενον τοῖσδε εἶναι τῷ πυρέττοντι, ὃ τρο-
φήν τε βραχεῖαν ποιήσει καὶ καταψύξει. ἢ δὲ πτισάνη
τῆτο ἔχει ἢ κριθίνη· διὰ γὰρ τὸ ὑγρότερον ἢ σωματωδέσε-
ρον εἶναι ὀλέγον δίδωσι, καὶ τῆτο ψυκτικόν.

Διὰ τί τὴν αἰμωδίαν καύει ἢ ἀνδράχην καὶ ἄλες; ἢ
ἢ ὅτι ἢ μὲν ὑγρότητα τινὰ ἔχει; φανερά δὲ αὕτη μασω-
μένοις τε, καὶ εἰς συνθλασθῆ χρόνον τινὰ· ἔλκεται γὰρ ἢ
ὑγρότης. τὸ δὲ γλίσχρον εἰσδυόμενον ἐξάγει τὸ ὄξυ. καὶ
γὰρ ὅτι συγγενῆς, ἢ ὄξύτης σημαίνει· ἔχει γὰρ τινὰ ὄξύ-
τητα ὁ χυμός. ὁ δὲ ἄλες συντήκων ἐξάγει καὶ τὴν ὄξύτη-
τα. διὰ τί ἔν ἢ κονία καὶ τὸ νίτρον οὐ; ἢ ὅτι στύφει καὶ
οὐ τῆκει;

Διὰ τί τοὺς μὲν θερινοὺς κόπους λουτρῷ ἰᾶσθαι δεῖ;
τὰς δὲ χειμερινὰς ἀλείμματι; ἢ τοὺς μὲν ἀλείμματι διὰ
τὰς φρίκας καὶ τὰς γινομένας μεταβολὰς; θερμὴ γὰρ
λύειν δεῖ, ἢ ποιήσει ἀλεάζειν· τὸ δ' ἔλαιον θερμὸν. ἐν δὲ
τῷ θέρει καθυγραίνειν· ἢ γὰρ ὦρα ξηρά, καὶ οὐ φοβερὰ
αἰ φρίκαι διὰ τὴν εἰς ἀλέαν ἔκκλισιν. ὀλιγοσιτία δὲ καὶ
κωθωνισμὸς θέρους, τὸ μὲν ὄλωσ, τὸ δὲ μᾶλλον, ὁ μὲν
κόπος θέρους ὄλωσ διὰ τὴν ξηρότητα, ἢ δὲ ὀλιγοσιτία κοι-
νὸν μὲν, μᾶλλον δὲ θέρους· ἐκθερμαίνεται γὰρ διὰ τὴν
ὦραν ὑπὸ τῶν σιτίων.

Διὰ τί τῶν φαρμάκων τὰ μὲν τὴν κοιλίαν λύει, τὴν
δὲ κύσιν ὕ, τὰ δὲ τὴν μὲν κύσιν λύει, τὴν κοιλίαν δὲ ὕ;
ἢ ὅσα μὲν ἐσίν ὑγρά τὴν φύσιν καὶ ὕδατος μεσά, ταῦτα
ἂν ἢ φαρμακῶδη, λύει τὴν κύσιν; ἐκεῖ γὰρ ὑφίσταται τὰ
ἀπεπτα τῶν ὑγρῶν· ὑποδοχὴ γὰρ ἐστὶν ἢ κύστις τοῦ μὴ
πεπτομένου ὑγρῷ ἐν τῇ κοιλίᾳ, ὃ ἢ μένει, ἀλλὰ πρὶν ποιῆ-
σαι τι ἢ παθεῖν ὑπρχωρεῖ. ὅσα δὲ ἐκ γῆς τὴν φύσιν ἐσίν,

2. διάγωσι C°. || 4. ἀρεῖται C°. || 5. θερμὸν om C°. || post περισπᾶται QC°K°O°X°Y°rσwσ OΣA BOHΘHMATA (βοθημα-
τικὰ C°Y°rσwσ, βοηθηματικὰ προβλήματα QO°) ΠΡΟΣ ΙΑΣΙΝ. || 7. καὶ ἰδρώτα ποιῶ margo u, καὶ ἂν ἰδρωτοποιῆ C°, καὶ ἀπιδρωτὶ ποιῶ
Y° ei, qui ποιῶ X°. || 8. τὸ C°. || 9. ἔμπυον om C°. || 15. ἀφλέγματος ἂν X°. || 16. ἀφλέγματος C°X°. || 17. ἕως — συμφύσε-
ται om pr X°. || συμφύεται C°. || 19. ἀλλὰ θεραπεύειν φαρμάκοις margo X°. || 22. πολλὰ margo u. || 23. προβλήματα X°u. ||
29. ἰσχυρόν Y°. || τὸ μὲν ἔν X°. praestiterit τῷ ἔν. || 30. φύσιν X°. || 31. διὰ χαλκῷ margo u, χαλκῷ X°, κάτω C°Y°. || 34.
πισσάνη C°. || βελτίων Y°.

1. πολλὰ C°. || 2. τὴν post ἢ om C°. || 3. ὑγρότερον X°Y°. || πλείους margo X°, πλείον ὕ Y°, πλείον ὕ C°. || 4. κωλύειν C°. ||
5. μόνον γὰρ C°. || 8. πισσάνη C°. || 12. μασσωμένοις Y°. || 13. συνθλασθῆ margo u; ceteri συντεθῆ. || 15. ὄξύτης τὴν αἰμασίαν σημαίνει
margo C°. || τινὰ post ὄξύτητα C°, om X°. || 17. λείπει Y°. || ψύχει C°. || 20. ἀλείμμασιν X°Y°. || ἀλείμμασι X°. || 21. γινο-
μένης C°Y°. || 22. λύειν C°Y°. || ἔλαιαζεν pr C°. || 24. αἰ om pr X°. || εἰς] πρὸς margo u, om C° et pr Y°. || ἔκκλισιν margo
u, ἔκκλισιν C°. || καὶ om X°. || 32. εἴη C°. || 33. ἀπεπτα X°Y°. || 34. ὅπερ ὕ margo u, ὕ C°, ὕ Y°.

ἂν ἢ φαρμακώδη, ταῦτα δὲ τὴν κοιλίαν λύει· εἰς ταύτην
 γὰρ ἢ φορὰ τῶν γεωδῶν. ὥστε ἂν ἢ κινητικόν, ταραττει.
 41 Διὰ τί δὲ τὰ μὲν τὴν ἄνω κοιλίαν τὰ δὲ τὴν κάτω
 κινεῖ, ὡς ἐλλέβορος μὲν τὴν ἄνω, σκαμμωνία δὲ τὴν κά-
 τω, καὶ δὲ ἄμφω, οἷον ἐλατήριον καὶ τῆς βαΐας ὁ ὀπός; 5
 ἢ ὅτι τὰ μὲν ἐστὶ θερμὰ τὰ δὲ ψυχρὰ τῶν φαρμάκων τῶν
 τὴν κοιλίαν κινῶσων, ὥστε τὰ μὲν διὰ τὴν θερμότητα εὐθὺς
 ἐν τῇ ἄνω κοιλίᾳ ὄντα φέρεται· ἐξ αὐτῆς πρὸς τὸν ἄνω
 τόπον, κἀκείθεν συντηζάντα μάλιστα μὲν τὰ ἀλλοτριώτατα
 καὶ ἦκιστα συμπεφυκότα, ἂν δὲ ἰσχυρὸν ἢ τὸ φάρμακον 10
 ἢ πλέου· δοθῇ τῆς φύσεως, ἀνάγει εἰς τὴν ἄνω κοιλίαν
 ταῦτά τε καὶ ἐάν τι περὶ τῷμα ἢ; καὶ διὰ τὴν θερμό-
 τητα ταραττον τὸ πνεῦμα πολὺ γινόμενον ὑπ' αὐτῆ, προ-
 σισιάν τὸς ἐμέτους ποιεῖ· τὰ δὲ ψυχρὰ τὴν φύσιν αὐτῶν
 διὰ βάρος καὶ πρὶν παθεῖν τι ἢ ποιῆσαι κάτω φέρεται, 15
 κἀκείθεν ὀρμῶντα τὸ αὐτὸ δρᾶ τοῖς ἄνω· κατὰ γὰρ τοὺς
 πόρους ἀνιόντα· ἐκείθεν, καὶ κινῶσάντα ὡς ἂν κρατήση πε-
 ριττωμάτων καὶ συντηγμάτων, λαβόντα τὴν αὐτὴν ἄγει
 ὀδόν. ὅσα δὲ ἄμφοῖν μετέχει καὶ ἐστὶ μικτὰ τῶν φαρμα-
 κωδῶν ἐκ θερμῶ καὶ ψυχρῶ, ταῦτα δὲ δι' ἐκατέραν τὴν 20
 δύναμιν ἀπεργάζεται ἄμφω, ὥσπερ καὶ νῦν παρασκευά-
 ζουσιν οἱ ἰατροὶ μιγνύντες ἀλλήλοισ.
 42 Διὰ τί τὰ φάρμακα καθαίρει, ἄλλα δὲ πιρρότερα
 ὄντα καὶ σφυφνότερα καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς τοιοῦτοις ὑπερ-
 βάλλοντα οὐ καθαίρει; ἢ διότι ἔτι διὰ τὰς τοιαύτας δυνά- 25
 μεις καθαίρει, ἀλλ' ὅτι ἄπεπτά ἐστίν; ὅσα γὰρ δι' ὑπερ-
 βολὴν θερμότητος ἢ ψυχρότητος, μικρὰ ὄντα τὸς ὄγκους,
 ἄπεπτά ἐστὶ καὶ οἷα κρατεῖν ἀλλὰ μὴ κρατεῖσθαι ὑπὸ τῆς
 τῶν ζῶων θερμότητος, εὐδιάχυτα ὄντα ὑπὸ τῶν δύο κοι-
 λιῶν, ταῦτα φάρμακά ἐστίν. ὅταν γὰρ εἰς τὴν κοιλίαν 30
 εἰσέλθωσι καὶ διαχυθῶσι, φέρονται καθ' οὔσπερ ἢ τροφή
 πύρις εἰς τὰς φλέβας, ἔτι πεφθέντα δὲ ἀλλὰ κρατήσαντα
 ἐκπίπτει φέροντα τὰ ἐμπόδια αὐτοῖς· καὶ καλεῖται τοῦτο
 κάθαρσις. χαλκὸς δὲ καὶ ἄργυρος καὶ τὰ τοιαῦτα ἄπεπτα
 μὲν ἐστίν ὑπὸ τῆς τῶν ζῶων θερμότητος, ἀλλ' ἐκ εὐδιάχυ- 35
 τα ταῖς κοιλίαις. ἔλαιον δὲ καὶ μέλι καὶ γάλα καὶ τὰ

τοιαῦτα τῆς τροφῆς καθαίρει, ἀλλ' οὐ τῷ ποιῶ· ἀλλὰ τῷ
 ποσῷ· ὅταν γὰρ διὰ πλῆθος ἄπεπτα γένηται, τότε καθαίρει,
 ἄνπερ καθαίρη. διὰ δύο γὰρ αἰτίας ἄπεπτά ἐστίν, διὰ τὸ ποιά
 αὐτὰ εἶναι ἢ διὰ τὸ ποσά. διόπερ οὐ, φάρμακόν ἐστίν ὑδὸν
 τῶν εἰρημένων· οὐδὲ γὰρ διὰ δύναμιν καθαίρει· σφυφνότης
 δὲ καὶ πιρρότης συμβέβηκε τοῖς φαρμάκοις καὶ δυσωδία
 τῷ ἐναντίον εἶναι τῇ τροφῇ τὸ φάρμακον. τὸ μὲν γὰρ πε-
 φθὲν ὑπὸ τῆς φύσεως, τῷτο προσφύεται τοῖς σώμασι καὶ
 καλεῖται τροφή· τὸ δὲ μὴ πεφθὸς κρατεῖσθαι, εἰσὶν δὲ
 εἰς τὰς φλέβας καὶ δι' ὑπερβολὴν θερμότητος ἢ ψυχρότη-
 τος ταραττον, αὐτῆ δὲ φαρμάκου φύσις ἐστίν.

Διὰ τί τὸ μὲν πέπερι πολὺ μὲν ἐν τὴν κύσιν λύει 43
 ὀλίγον δὲ τὴν κοιλίαν, ἢ δὲ σκαμμωνία πολλὴ οὔσα τὴν
 κοιλίαν λύει, ὀλίγη δὲ καὶ παλαιὰ τὴν κύστιν; ἢ διότι
 ἐκάτερον, ἐκατέρας ἐστὶ κινητικώτερα; τὸ μὲν γὰρ πέπερι
 οὐρητικόν ἐστίν, ἢ δὲ σκαμμωνία καθαρτικόν. τὸ μὲν οὖν
 πέπερι πολὺ μὲν ἐν φέρεται εἰς τὴν κύσιν καὶ ἐ διαχεῖται
 εἰς τὴν κοιλίαν, ὀλίγον δὲ ὅτ κρατῆσθαι διαλύει καὶ γίνεται
 φάρμακον αὐτῆς. ἢ δὲ σκαμμωνία πολλὴ μὲν οὔσα εἰς
 τοῦτο κρατεῖται ὥστε διαχυθῆναι, διαχυθεῖσα δὲ γίνεται
 φάρμακον διὰ τὴν εἰρημένην ἐν τοῖς ἀνωτέρω αἰτίαν· ὀλίγη
 δὲ ὅσα μετὰ τοῦ ποτοῦ ἀναπίνεται εἰς τοὺς πόρους, καὶ
 ταχὺ πρὶν ταραῖσαι καταφέρεται εἰς τὴν κύσιν, καὶ ἐκεῖ
 τῇ αὐτῆς δυνάμει ἀπάγει τὰ περιττώματα καὶ τὰ συντή- 25
 γματα ὅσα ἐξ ἐπιπολῆς ἐστίν. ἢ δὲ πολλή, ὥσπερ εἴρηται,
 διὰ τὴν ἰσχυρὴν πολὺν χρόνον ἐμμεῖνασα κατάγει πολλὴν
 κάθαρσιν καὶ γεώδη.

Διὰ τί τὰς αὐτὰς φλεγμοσίας οἱ μὲν ψύχοντες 44
 ὑγιάζουσιν, οἱ δὲ θερμαίνοντες πέττουσιν; ἀλλ' οἱ μὲν ἀλ-
 λοτρία θερμότητι, οἱ δὲ καταψύχοντες τὴν οἰκίαν συνά-
 γουσιν.

Διὰ τί μεταβάλλειν δεῖ τὰ καταπλάσματα; ἢ ὅτι 45
 ὡς μᾶλλον αἰσθάνηται; τὰ γὰρ συνήθη ὥσπερ ἐπὶ τῶν
 ἔδυσμάτων οὐκέτι φάρμακα ἀλλὰ τροφή γίνεται, οὕτω
 καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων.

Διὰ τί ὑγιεινὸν τὸ τῆς τροφῆς μὲν ὑποτέλλεσθαι, 46

1. ἐάν C°. || εἰς — 2. ταραττει om C°. || 5. ὀπός C°. || 6. θερμὰ τὰ δὲ addit margo u. || 7. post κινῶσων margo X° τὰ δὲ θερμὰ. || θερμ. καὶ εὐθὺς margo X°. || 11. ἀνάγει margo X°: ceteri κατάγει. || 12. codices ἐάν τὸ περιττώμα, ἢ καὶ, nisi quod ἢ om C°. || 14. ἐμμέτους C°. || 15. ποιῆσει Y°. || 21. καλῶν om C°. || κατασκευάζουσιν C°, σκευάζουσιν Y°. || 24. σφυφνότερα C°. || 25. ἢ — 26. καθαίρει om C°. || 25. δυνάμεις om X°. || 26. ὅσα — 28. ἐστὶ in margine ponit X°. || 28. εἰσι C°. || 31. διαχυθεῖ C°. || 32. φλέβας φέρεται ἔ X°. || 32. πεμφθέντα C°. || 33. τὰ om X°. || 35. μὲν et 36. δὲ om C°.

1. τῷ] ἔ τῷ C°. || 2. τότε] τότε καὶ X°Y°. || καθαίρη Y°. || 3. ἄνπερ καὶ καθαίρη margo X°. || 4. αὐτὰ om C°. || 7] καὶ margo u. || 5. εὐ C°Y°. || 7. τῷ ἐναντίον om C°. || τῇ om C°Y°. || τροφή C°. || πεμφθὲν C°. || 9. εἰσόντα C° et pr Y°. || 10. ψυχρότης ἢ θερμότητος C°. || 16. ἐστὶ μᾶλλον ἢ margo u. || καθαρτικόν Sylburgius: codices καθαρτικόν. || 18. ἐν τῇ κοιλίᾳ X°Y°. || 20. διαχυθεῖ Y°. || 22. τοῖς om Y° et pr X°. || 24. τὰ post καὶ om C°. || συγκτήγματα C°. || 25. ἐξ om X°Y°. || 35. τῶν τοιούτων] τῶν C°. || 36. μὲν ante τὸ C°.

- πονεῖν δὲ πλείω; ἢ ὅτι τῷ νοσεῖν αἴτιον περιττώματος πλήθος τοῦτο δὲ γίνεται, ἡνίκα τροφῆς ὑπερβολὴ ἢ πόνων ἔνδεια.
47. Διὰ τί τὰ φάρμακα καὶ τὰ πικρά ὡς ἐπὶ τὸ καλὸν καὶ τὰ δυσώδη καθαίρει; ἢ ὅτι ἅπαντα τὰ δυσώδη καὶ πικρὰ ἀπεκτὰ ἐς; διὸ καὶ τὰ φάρμακα πικρὰ καὶ δυσώδη τῷ γὰρ ἀπεκτὰ εἶναι καὶ κινητικὰ μὲτὰ πικρότητας φάρμακά ἐσιν. καὶ εἰάν δοθῇ πλείω, διαφθείρει. ὅσα δέ, καὶ μικρὰ δοθῇ, διαφθαρτικά, ταῦτα οὐ φάρμακα λέγεται εἶναι ἀλλὰ θανατηφόρα. οὐδ' ὅσα μὴ τῶν κοινῶν καθαίρει, οὐκ ἐστὶ φάρμακα. καὶ γὰρ τῆς τροφῆς πολλὰ μὲν ταῦτο ποιῶν, εἰάν ποσὰ δοθῇ, οἷον γάλακτος, ἔλαιου, γλαυκῆς, ἅπαντα δὲ ταῦτα διὰ τὸ μὴ εἶναι εὐπεπτα καθαίρει, καὶ τοῦτοις οἷς μὴ εὐπεπτα καθαίρει, καὶ τούτους. ἔστι γὰρ ἄλλα ἄλλοις εὐπεπτα καὶ δύσπεπτα. διὸ οὐ πᾶσι ταῦτα φαρμακώδη, ἀλλ' ἐνίοις ἴδια. ὅπως γὰρ τὸ φάρμακον δεῖ εἶ μόνον μὴ πέπτεσθαι ἀλλὰ καὶ κινητικὸν εἶναι, ὥσπερ καὶ τὸ γομασίον ἔξωθεν ἤκειν ἢ ἔσωθεν τῆς κινήσεως ἐκκρίνει τὰ ἀλλότρια.
48. Διὰ τί τὰ μὲν εὐώδη οὐρητικά καὶ σπέρματα καὶ φυτὰ; ἢ ὅτι θερμὰ καὶ εὐπεπτα, τὰ δὲ τοιαῦτα οὐρητικά ταχὺ γὰρ λεπτόναι ἢ ἐνῶσα θερμότης, καὶ ἢ ὁσμὴ εἰσωματώδης, ἐπεὶ καὶ τὰ ἡμιώδη οἷον φερόμενα, διὰ τὴν θερμότητα οὐρητικά, μᾶλλον μὲντοι συντηκτικὰ θερμὰ. δὲ τὰ εὐώδη σπέρματα.
49. Διὰ τί δεῖ πρὸς μὲν τὰ μὴ καθαρὰ καὶ φαῦλα τῶν ἐλκῶν ξηροῖς καὶ δριμύσι καὶ στρυφνοῖς χρῆσθαι φαρμάκοις, πρὸς δὲ τὰ καθαρὰ καὶ ὑγαινώμενα ὑγροῖς καὶ μόνοις; ἢ διέτι ἀπὸ μὲν τῶν μὴ καθαρῶν δεῖ ἀφαιρῆναι τι; τῆτο δ' ἐστὶν ὑγρότης ἀλλοτρία; ἢ ἀφαιρῆναι δεῖ τὰ θητικὰ καὶ δὲ καὶ δριμύα καὶ στρυφνὰ τοιαῦτα, καὶ τὸ ξηρὸν μᾶλλον τῷ ὑγρῷ. τὰ δὲ καθαρὰ συνεκλυώσεως δεῖται μόνον.
50. Διὰ τί συμφέρει πρὸς τὰ ἀπὸ φλέγματος νοσήματα λαγνεῖα; ἢ ὅτι τὸ σπέρμα περιττώσεως ἀποκρίσις; καὶ φύσει ὅμοιον φλέγματι, ὡς ἀφαιρῆσθαι καλὸν φλεγματοῦδες ἀφαιρῆναι ἢ συνουσία. πότερον δὲ τροφὴν ἀρσφάειν ἀρχαῖα μὲν βέλτερον ἢ ὑσπερον; ἢ ἀρχομένω; ὅπως μὴ προσεξηθενηκότῃ ἢ φλεγματοῦ ἐπιπίπτῃ; ἢ οὐκ ἀπωχραντέον εὐθύς; ἢ οὕτω προσοισέον ἀναλαμβάνειν χρὴ πρῶτον τοῖς ῥοφήμασι; πρᾶτερα γὰρ καὶ λειότερα καὶ εὐτηκτέτερα; καὶ ἐνδεξασθαι τὴν τροφήν ἐκ τρυτοῦ ῥαδίον ἐστὶν ἀσθενεῖ σώματι. οὐ γὰρ ἐν τῇ κοιλίᾳ δεῖ παθεῖν τὰ σίτα πρῶτον, διαχυθῆναι τε καὶ θερμανθῆναι μετὰ πένου τῷ σώματι ταῦτο πέπονθεν.
- Διὰ τί δεῖ σκοπεῖν τὰ περὶ τὸ οὖρον σημεῖα, ἀπολαμβάνοντα τὴν ἔρσην, εἰ ἤδη πέπεπται, ἢ μὴ μᾶλλον καὶ συνεχῶς οὐρῶντα; ἢ διότι σημεῖον μὲν τῷ πεπέφθαι, εἰάν ἢ πυρρὸν; τῆτο δὲ γίνεται μᾶλλον διαλαμβάνουσιν. ἢ διότι ἔσοπτον γίνεται ἅπαν μᾶλλον ὑγρὸν χρέας ὀλίγον ἢ κοιλίαν; ἐν μὲν γὰρ τῷ πολλῷ ὑγρῷ τὰ σχήματα ἐπορᾶται, ἐν δὲ τῷ ὀλίγῳ τὰ χρώματα, οἷον καὶ ἐπὶ τῆς ὄψεως καὶ τῶν ῥαδίων καὶ ἐπὶ τῶν δακρυῶν τῶν ἐπὶ ταῖς βλεφαρίσι. συνεχῶς μὲν οὖν ἀφιέμενον γίνεται πλείον, διασπῶμενον δὲ δέχεται μᾶλλον. ὡς καὶ ἢ αὐτὸ τοῦτον ἤδη διὰ τὴν πέψιν, καὶ φαίνεται μᾶλλον τῆς ἀνακλάσεως γινομένης καὶ ἐσόπτρου ἐσοπτον διὰ τὴν διαίρεσιν.
- ἢ ὅτι οὐ δεῖ πυκνοῦν τὴν σάρκα πρὸς ὑγείαν; ἀλλ' ἀραιῶν. ὥσπερ γὰρ πόλις ὑγιεινὴ καὶ τόπος εὐπνοῦς (διὸ καὶ ἢ θάλασσα ὑγιεινὴ), αὐτῷ καὶ σῶμα τὸ εὐπνον μᾶλλον ὑγιεινόν. δεῖ γὰρ ἢ μὴ ὑπάρχειν μὴθεν περιττώμα, ἢ τούτου ὡς τάχις ἀπαλλάττεσθαι, καὶ αἰεὶ ἕτως ἔχειν τὸ σῶμα ὥστε λαμβάνειν εὐθύς ἐκκρίνειν τὴν περιττώσιν, καὶ εἶναι ἐκ κινήσεως καὶ μὴ ἠρεμείων. τὸ μὲν γὰρ μένον σῆκει, ὥσπερ ὕδωρ τὸ μὴ κινούμενον, σπηόμενον δὲ νασοποιεῖ. τὸ δὲ ἐκκρινόμενον πρὸ τῆς διαφθάρησιν χωρίζεται. τοῦτο οὖν πυκνουμένης μὲν τῆς σαρκὸς οὐ γίνεται (ὡσπερ γὰρ ἐμφράττονται οἱ πόροι), ἀραιωμένης δὲ συμβαίνει. διὸ καὶ ἢ δεῖ ἐν τῷ ἡλίῳ γυμνὸν βαδίζειν. συνίσταται γὰρ ἢ σαθρὸν καὶ κομιδῆ ἀποσπαρκεῖται, καὶ ὑγρότερον τὸ σῶμα γίνεται. τὸ μὲν γὰρ ἐντὸς διαμένει, τὸ δ' ἐπιπολῆς ἀπαλλάττεται, ὥσπερ καὶ τὰ κρέα τὰ ὀπτά τῶν ἐφθῶν μᾶλλον. οὐδὲ τὰ ἐξηλα γυμνὰ ἔχοντα βαδίζειν. ἀπὸ γὰρ τῶν ἀριστα ἐκκοσμημένων τῶ σώματος ὁ ἥλιος ἀφαιρῆναι, ἀ ἦκιστα δεῖται ἀφαιρέσεως; ἀλλὰ μᾶλλον τὰ ἐντὸς. ἐκείθεν μὲν ἔν δια τὸ πόρρω εἶναι, εἰάν μὴ μετὰ πόνου, ἐκ ἔσιν ἰδρώα ἀγαγεῖν, ἀπὸ τῆτο δὲ διὰ τὸ πρᾶχρειον ῥαδίον.
- Διὰ τί ποτε τοῖς χιμέτοις καὶ τὸ ψυχρὸν ὕδωρ

1. τοῖαν C°. || 2. ἢ] ἢ C° F°. || 3. τὸ om C°. || 4. πικρὰ καὶ δυσώδη X°. || 6. τὸ C°. || 7. φαρμακόν C° F°. || 8. σμικρὰ X°. || 9] οὐ] οὐν C°. || 11. πᾶσα C°. || 12. ἀπεκτὰ C°. || 15. πᾶσα X°. || 16. κινητικὰ C°. || 19. διαφθαρτικά C° X°. || 28. ὅτι ἀπὸ τῶν C°. || 33. λαγνεῖα C°. || φλέγμα περιττώματος C° F°. || 34. ὡς καὶ ἀρ. margo X°. || 35. πρῶτον X° F° et. || δὲ] γὰρ X° γμ, om C° F°. || 36. προσεξηθενηκότῃ C°. || 37. ἐπιπίπτει C°. || ἐπισπαρκεῖται C°.

3. τῆ om X°. || πρῶτα F°. || 6. σημεῖον F°. || 8. καὶ] ἢ margo m, om C°. || μὲν et 9. δὲ om C°. || 10. ἔσοπτον F°, τὸ ἔσοπτον C°. || ἅπαν om pr F°. || 13. καὶ ἐπὶ τῶν C°. || δακρυῶσιν ἐπὶ G° X° F°. || 14. βλεβαρίσι C°. || 15. αὐτῷ] τὸ αὐτὸ X° F°, τὸ αὐτὸ τὸ C°. || 17. ἔσοπτον] ἐσόπτρου C°, om F°. || 23. εὐθύς ποι κρίνειν X°. || 30. καὶ ante κομιδῆ om C°. || 31. ἐντὸς ὑγρὸν δ. margo X°.

συμφέρει καὶ τὸ θερμόν; ἢ ὅτι τὰ χίμετρα δι' ὑπερβολὴν γίνεται ὑγροῦ; τὸ μὲν ἔν ψυχρὸν συνίστησι καὶ τραχύνει τὸ ὑγρὸν, τὸ δὲ θερμὸν ἐκνευματοῖ καὶ ἐξοδὸν ποιεῖ τῷ πνεύματι, ἀραιῶν τὴν σάρκα.

54 Διὰ τί τὸ ψυχρὸν καὶ ποιεῖ καὶ παύει τὰ χίμετρα, καὶ τὸ θερμὸν τὰ πυρίκαυστα; ἢ διὰ τὸ αὐτό; ποιεῖ μὲν συντήκοντα, παύει δὲ μᾶλλον ξηραίνοντα.

55 Ἐν τοῖς πυρετοῖς διδόναι δεῖ τὸ ποτὸν πολλακίς καὶ κατ' ὀλίγον. τὸ μὲν γὰρ πολὺ παραρρεῖ· τὸ δὲ ὀλίγον μὲν πολλακίς δὲ διαβρέχει καὶ εἰς τὰς σάρκας χωρεῖ. οἷα γὰρ τὰ ἐν τῇ γῆ, εἰάν μὲν κατὰ πολὺ ἔλθῃ τὸ ὕδωρ, παραρρεῖ, εἰάν δὲ κατ' ὀλίγον, βρέχει μόνον, τὸ αὐτὸ καὶ ἐν τοῖς πυρετοῖς. τὰ γὰρ βέοντα ὕδατα εἰάν τις κατ' ὀλίγον ἄγῃ, ὁ ὄχτος ἐκπίνει· εἰάν δὲ τὸ ἴσον ἀθρόον ἄγῃ, ὅπου ἂν ἄγῃ, χωρεῖ. ἔπειτα κατακείσθω ἀκόνητος ὡς μάλιζα, ἀκόνητος μὲν, ὅτι καὶ τὸ πῦρ φανερώς, εἰάν τις μὴ κινή, καταμαραίνεται. πρὸς πνεῦμα δὲ μὴ κατακείσθω, διότι ὁ ἀνεμος τὸ πῦρ ἐξεγείρει καὶ ριπτιζόμενον τὸ πῦρ ἐξ ὀλίγου πολὺ γίνεται. περιστέλλεσθαι δὲ τούτου ἕνεκεν, ὅτι πυρὶ εἰάν ἀναπνοὴν μὴ διδῶς, σβέννυται. καὶ τὰ ἱμάτια μὴ ἀπογυμνῶσθω, ἕως ἂν νοτὶς ἐγγένηται· τὸ φανερόν γὰρ πῦρ τὸ ὑγρὸν σβέννυσιν. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ ἐν τῇ φύσει. ἐπὶ δὲ τῶν διαλειπόντων πυρετῶν προπαρασκευάζειν δεῖ καὶ ἐκλύοντα, καὶ πυριάματα πρὸς τοὺς πόδας παρατιθέντα, καὶ περιεσαλμένον ἀνακαύεσθαι, ὅπως ὅτι θερμότητος ἢ πρὸ τῆς τῆς λῆψιν εἶναι. καὶ γὰρ ὅπου πολὺ πῦρ, λύχνος οὐ δυνήσεται καίεσθαι· τὸ γὰρ πῦρ τὸ πολὺ τὸ ὀλίγον ἄγει πρὸς ἑαυτό. τῆς ἕνεκα πολὺ πῦρ ἐν τῷ σώματι παρασκευάζειν δεῖ, ὅτι ὀλίγον ὁ πυρετὸς πῦρ ἔχει, ὡς τὸ πολὺ πῦρ τὸ ὀλίγον πρὸς ἑαυτὸ ἄγει.

56 Τεταρταίους πυρετοῖς δεῖ μὴ λεπύνειν, ἀλλὰ πῦρ ἐν τοῖς σώμασιν ἐμποιεῖν εἰσάγοντα. δεῖ δὲ καὶ τοῖς γυμνασίοις χρῆσθαι. ἢ δὲ ἡμέρα ἢ λῆψις, λουσάμενον ὕπνον μὴ ζητεῖν. διὰ δὲ τῆτο καὶ συμφέρει θερμαίνουσα διαίτα, ὅτι ἀσθενῆς ὁ τεταρταῖος πυρετὸς· εἰ γὰρ μὴ ἦν ἀσθενῆς, οὐκ ἂν τεταρταῖος ἐγένετο. ὁρᾶς; ὅπου πῦρ πολὺ, λύχνος οὐ δύναται καίεσθαι· τὸ γὰρ πολὺ τὸ ὀλίγον πρὸς ἑαυτὸ

ἀρπάζει. τῆτο δ' ἕνεκεν πολὺ πῦρ ἐν τῷ σώματι ἐμποιεῖν, ὅτι ὀλίγον ὁ πυρετὸς πῦρ ἔχει. ἔστι δὲ τὸ καθ' ἡμέρας διαίτημα τὸ μὲν πῦρ τὸ δὲ νοτίδα εἰς τὸ σῶμα εἰσάγοντα. εἰσὶ δὲ νόσοι αἰ μὲν ἀπὸ πυρός, αἰ δὲ ἀπὸ νοτίδος. ἰατρῶν—57 ται δὲ αἰ μὲν ἀπὸ πυρός νόσοι νοτίδι, αἰ δὲ ἀπὸ νοτίδος πυρὶ· νοτίδα γὰρ ξηραίνει.

B. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΙΔΡΩΤΑ.

Διὰ τί οὔτε συντείνουσιν οὔτε κατέχουσι τὸ πνεῦμα γίνεται ἰδρῶς, ἀλλὰ μᾶλλον ἀναΐουσιν; ἢ ὅτι τὸ πνεῦμα κατεχόμενον πληροῖ τὰς φλέβας, ὡς κωλύει ἐξίεναι, ὅσπερ τὸ ὕδωρ τὸ ἐκ τῶν κλεψυδρῶν, ὅταν πλήρεις οὔσας ἐπιλάβῃ τις. ὅταν δὲ ἐξέλθῃ, πολὺς γίνεται διὰ τὸ ἐν αὐτῇ ἐπιληψία ἀθροισθῆναι κατὰ μικρὸν.

Διὰ τί οὐχ ἰδρῶσι τὰ ἐν θερμῷ ὕδατι μέρη, ἢ ἀπὸ θερμῆς ἢ; ἢ διότι κωλύει τὸ ὕδωρ τήκεσθαι, ὁ δὲ ἰδρῶς τὸ κακῶς προσωκοδομημένον ἐστὶν ἐν τῇ σαρκί, ὃ κωλύει τήκεσθαι, ὅταν ἐκκρίνηται διὰ θερμότητος.

Διὰ τί ὁ ἰδρῶς ἀλμυρὸς; ἢ διότι γίνεται ὑπὸ κινήσεως καὶ θερμότητος, ἀποκρινέσης ὅσον ἀλλότριον ἔσται ἐν τῇ προσφύσει τῆς τροφῆς πρὸς αἷμα καὶ τὰς σάρκας; τῆτο γὰρ τάχιστα ἀφίσταται διὰ τὸ μὴ οἰκεῖον εἶναι καὶ ἐξω ἐξαμάζει. ἀλμυρὸς δ' ἐστὶ διὰ τὸ τὸ γλυκύτατον καὶ κυφτότατον εἰς τὸ σῶμα ἀηλωθῆναι, τὸ δὲ ἀλλοτριώτατον καὶ ἀπεκτότατον ἀπολύεσθαι. τὸ τῶτον δὲ ἐν μὲν τῇ κάτω ὑποστάσει οὔρον καλεῖται, ἐν δὲ σαρκὶ ἰδρῶς· ἀμφω δὲ ἀλμυρὰ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν.

Διὰ τί τὰ ἄνω ἰδρῶσι μᾶλλον τῶν κάτω; πότερον δὲ τὸ θερμὸν ἄνω καὶ ἀνέρχεται καὶ ἐστὶν ἄνω, τῆτο δὲ ἄνω φέρει τὸ ὑγρὸν; ἢ ὅτι πνεῦμα ποιεῖ τὸν ἰδρῶτα, τῆτο δὲ ἐν τοῖς ἄνω; ἢ διότι ἀπεκτον ὑγρὸν ὁ ἰδρῶς ἐστὶ, ταιούτα δὲ ἐν τοῖς ἄνω; ἢ γὰρ κρᾶσις ἄνω.

Διὰ τί τὰς χεῖρας γυμναζομένοις μάλιστα ἰδρῶς γίνεται, εἰάν τὰ ἄλλα ὁμοιοσχημονῶμεν; ἢ διότι ἰσχυροί μεν μάλιστα τῆτο τῷ τόπῳ; τῆτο γὰρ τὸ πνεῦμα κατέχομεν τῷ ἔγγιστα τοῦ ἰσχύοντος· ποιοῦντες δὲ μᾶλλον ἰσχυροίμεν· ἔτω δὲ ἔχοντες τὸ πνεῦμα μᾶλλον κατέχομεν.

2. ἔν om C°. || 6. πυρίκαυστα F° et margo X°, πυρκαϊάματα C°. || 7. μᾶλλον om X°. || 8. ἐ] διὰ τί ἐν w. || 10. πολλακίς δὲ om C°Y°. || 14. ὁ om C°. || 15. εἰάν codices. || 16. ἐγκινή margo X°. || 21. γίνεται C°. || 22. δὲ C°. || 23. λεπτότων C°. || 24. ἐκλύοντα QC°K°Y° et margo u. || περιάματα K°. || 25. θερμότερος codices: correxit Sylburgius. || 26. καὶ — 27. καίεσθαι om C°. || 28. πρὸς αὐτὸ ἄγει X°. || ἕνεκεν K°O°Y°x. || 29. διότι C°. || 30. ὅσπερ K°O°s. || τὸ post πῦρ om C°. || ἄγει w. || 32. ποιεῖν C°. || 34. δὲ] γὰρ C°. || 37. αὐτὸ X°.

1. Δικαι C°. || τῆτο X°. || ἐμποιεῖ C°Y°. || 5. νοτίδα codices. || 8. ἰδρῶταν Q. || 9. codices οὐδὲ ε. οὐδὲ. || τὸ om C°. || 10. ἀνάγειν C°: ceteri ἀναΐουσιν. || τὸ om C°. || 13. μεταλάβῃ C°. || 16. τὸ ὕδωρ κωλύει X°. || 17. ὁ om X°, ὁ κωλύει τήκεσθαι om C°Y°. || 23. ἰσχυροί C°, ἰσχυροίμεν X°. || alterum τὸ om C°X°Y°. || 35. τῆτο γὰρ C°. || 36. τῆ] τὰ C°. τῆ — 37. κατέχομεν in margine ponit X°. || 37. ἔσται: C° et margo X°.

εἶτα καὶ τῇ τριβομένη συμπονοῦμεν μᾶλλον ἢ ὅταν ἄλλο μέρος τριβώμεθα· τῇ γὰρ καθέξει τῷ πνεύματος καὶ τριβόμενοι γυμναζόμεθα καὶ τριβοντες.

6 Διὰ τί ὁ ἰδρῶς ἐκ τῆς κεφαλῆς ἢ οὐκ ὄξει ἢ ἤττον τοῦ ἐκ τοῦ σώματος; ἢ ὅτι εὐπνὸς ὁ τῆς κεφαλῆς τόπος; 5
 θηλοῖ δὲ μανὸς ὦν τῇ τῶν τριχῶν ἐκφύσει. δυσώδεις δὲ οἱ τόποι καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς γίνεται, ὅσα μὴ εὐπνοα.

7 Διὰ τί οἱ γυμναζόμενοι εἰάν διαναπαυσάμενοι παλαίωσι, μᾶλλον ἰδρῶσιν ἢ εἰάν συνεχῶς; ἢ διὰ τὸ ἀθροίζεσθαι διαναπαυομένων· ἔπειτα τοῦτον τὸν ἰδρῶτα ἐξάγει 10 ὕπερον ἢ κάλη. ἢ δὲ συνεχῆς ἀναξηραίνει ὡσπερ ὁ ἥλιος.

8 Διὰ τί μᾶλλον ἰδρούσιν, ὅταν μὴ διὰ πολλῶν χρόνων χρόνται ταῖς ἀφιδρώσεσιν; ἢ διότι οἱ ἰδρῶτες γίνονται ἢ μόνον δι' ὑγρότητα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ τοὺς πόρους ἀνεῶ- 15 χθαι μᾶλλον καὶ ἀραιὰ τὰ σώματα εἶναι; τοῖς μὲν οὖν μὴ χρωμένοις συμμεμύκασιν οἱ πόροι, τοῖς χρωμένοις δ' ἀνασφιγνται.

9 Διὰ τί τοῦ ἡλίου μᾶλλον θερμαίνοντος τὸς γυμνῶς ἢ τοὺς ἀμπεχομένους, ἰδρούσι μᾶλλον οἱ ἀμπεχομένοι; 20 πότερον ὅτι τὸς πόρους συμμύειν ποιεῖ ἐκκαίων ὁ ἥλιος; ἢ διότι τὰς ἀτμίδας ξηραίνει; ἀμπεχομένοις δὲ ταῦτα ἤττον συμβαίνει.

10 Διὰ τί ἰδρῶσι μάλιστα τὰ πρόσωπα; ἢ ὅσα ἀραιὰ καὶ ὑγρά μάλιστα, διὰ δὲ τούτων ὁ ἰδρῶς διαπορεύεται. 25 δοκεῖ δὲ πηγὴ εἶναι ἡ κεφαλὴ τῷ ὑγρῷ· διὸ καὶ αἱ τρίχες, διὰ τὸ πολὺ ὑγρῶν. ὁ δὲ τόπος ἀραιὸς καὶ ἰσχυρὸς· δάισιν ἄρα κατὰ φύσιν.

11 Διὰ τί ἔτ' ἀθρόου ὄντος τῷ πυρὸς μᾶλλον ἰδρούσιν, 30 ἔτ' ἐλάττονος αἰεῖ, ἀλλὰ πλείονος ἐπεισφερομένους; οἱ γὰρ ἐν τοῖς πυριατηρίοις ἰδρῶσι μᾶλλον ἢ εὐθύς εἰ εἴη τοσῶτον. ἢ ὅτι τὸ σύμμετρον ἕκαστον ἐργάζεται; οὐκὲν εἰ τοσῶτον ποιεῖ, τὸ πλεῖον ἢ ποιήσει πλεῖον ἢ μᾶλλον τούναντίον, ὅτι τῷ σύμμετρον εἶναι ἐργάζεται τὸ ἔργον. διὰ μὲν ἔν τούτου οὐκὲν πρὸς πλεῖον μᾶλλον ἰδρούσι, διὰ δὲ τὸ πρὸς ἕκαστον ἄλλην εἶναι συμμετρίαν, καὶ τὰ πεποικηκὸς μηκέτι 35 ὄν; ἢ ὅτι εὐιδρωτα μὲν ὅσα ὕφυγρα καὶ ἀραιά, ἢ δὲ κεφαλὴ τοιαύτη; ὑγρότητα γὰρ οἰκείαν ἔχει πλείστην. θηλοῖσι δὲ αἱ φλέβες τείνουσαι ἐντεῦθεν, καὶ οἱ καταρροὶ ἐξ αὐτῆς, καὶ ὁ ἐγκέφαλος ὑγρὸς, καὶ οἱ πόροι πολλοί. σημείον δὲ αἱ τρίχες ὅτι πολλοὶ οἱ πόροι εἰσὶ, περαίνοντες

τὸ ἰδρῶν· ἄλλης δὲ δεῖ συμμετρίας καὶ πλείονος πρὸς τὸ ποιῆσαι τοῦτο δὲ οὐκέτι ποιεῖ ὁ πεποικηκὸς, ἀλλὰ μετ' αὐτὸ ὕπερον, ἄλλο τῆς συμμετρίας γινόμενον.

Διὰ τί ἀποστλεγγισαμένοις μᾶλλον βεῖ ὁ ἰδρῶς ἢ 12 εἴωσιν ἐπιμεῖναι; πότερον διὰ τὸ καταψύχεσθαι ὑπὸ τοῦ ἔξω; ἢ ὅτι ὡσπερ πῶμα γίνεται ὁ ἔξω ἰδρῶς ἐπὶ τοῖς πόροις, ὡς κωλύει τῷ ἔσωθεν τὴν ὀρμὴν.

Διὰ τί τὸ πῆγανον δυσώδεις τὸς ἰδρῶτας ποιεῖ, καὶ 13 ἔνια τῶν μύρων; ἢ ὅτι ὦν ἐν τῇ ὁσμῇ βαρύτης ἐν, ταῦτα κεραυνύμενα ταῖς περιττωματικαῖς ὑγρότησι κακωδεςέραν ποιεῖ τὴν ὁσμὴν;

Διὰ τί ἰδρῶμεν τὸν νῶτον μᾶλλον ἢ τὰ πρόσθεν; ἢ 14 ὅτι ἐν μὲν τῷ πρόσθεν ἐστὶ τόπος ἐντός, εἰς ὃν ἀποχετεύεται τὸ ὑγρὸν, ἐν δὲ τῷ ὀπισθεν ἐκ ἔξω, ἀλλ' ἔξω τὴν ἔκκρισιν ἀναγκαῖον γίνεσθαι. τὸ δ' αὐτὸ ἐστὶν αἴτιον καὶ ὅτι τὴν κοιλίαν ἤττον ἰδρούμεν ἢ τὸ στήθος. ἔτι δὲ ὅτι μᾶλλον διαφυλακτικὸν ἐστὶ τῷ ἰδρῶτος τὰ νῶτα καὶ τὰ ὀπισθεν ἢ τὰ πρόσθεν διὰ τὸ μᾶλλον τὰ ἔμπροσθεν τῶν ὀπισθεν ἀποψύχεσθαι. ὅπερ ἐστὶν αἴτιον καὶ τῷ τὰς μα- 15 σχάλας ἰδρῶν τάχιστα καὶ μάλιστα· ἦκιστα γὰρ ψύχονται. ἔτι δὲ σαρκωδεςερά ἐστὶ τὰ περὶ τὸν νῶτον τῶν πρόσθεν, ὥστε ὑγρότερα. πλείων δὲ ὑγρότης ἐστὶν ἐν τοῖς ὀπισθεν· ὁ γὰρ μυελὸς κατὰ τὴν ῥάχιν ὦν ὑγρασίαν πολλὴν παρέχει.

Διὰ τί ἐφ' ἃ κατακείμεθα, ἔχ ἰδρῶμεν; ἢ ὅτι θερ- 16 μὸς ὦν ὁ τόπος ὧ ἀπτόμεθα, κωλύει διεξιέναι τὸν ἰδρῶτα· ἀναξηραίνει γὰρ αὐτόν. ἔτι δὲ θλίβεται, θλιβόμενον δὲ διαχεῖται τὸ αἷμα, ἔ συμβαίνοντος καταψύχεται μᾶλλον. σημείον δὲ ἡ νάρκη· κατάψυξις τε γὰρ ἐστὶ τὸ πά- 17 θος, καὶ γίνεται ἐκ θλίψεως ἢ πληγῆς.

Διὰ τί οἱ καθεύδοντες μᾶλλον ἰδρούσιν; ἢ διὰ τὴν 16 ἐπιπερίσασιν; ἀθροισθέν γὰρ τὸ θερμὸν ἐντός ἐξελαύνει τὸ ὑγρὸν.

Διὰ τί τὸ πρόσωπον μάλιστα ἰδρῶσιν ἀσαρκότατον 17 ὄν; ἢ ὅτι εὐιδρωτα μὲν ὅσα ὕφυγρα καὶ ἀραιά, ἢ δὲ κεφαλὴ τοιαύτη; ὑγρότητα γὰρ οἰκείαν ἔχει πλείστην. θηλοῖσι δὲ αἱ φλέβες τείνουσαι ἐντεῦθεν, καὶ οἱ καταρροὶ ἐξ αὐτῆς, καὶ ὁ ἐγκέφαλος ὑγρὸς, καὶ οἱ πόροι πολλοί. σημείον δὲ αἱ τρίχες ὅτι πολλοὶ οἱ πόροι εἰσὶ, περαίνοντες

2. τριβωμεν X°. || 4. οὐκ et 5. τῷ om C°. || 7. ἔμπνοια C°. || 14. τοὺς om C°. || 15. ὑγρά C°. || 28. τῷ πυρὸς ὄντος C°. || 29. ἐπιφερομένον X°. || 31. εἰ] εἰ τὸ F°. || 32. ποιήσει τὸ πλεῖον margo X°. || 33. τῷ τὸ σ. F°. || 34. πλείονα C°.

4. ἀποστλεγγισαμένοις C°F°. || 5. τοῦ καταψύχεσθαι C°. || 6. πῶμα C°. || 14. ἰκέτι ἄλλ' C°. || 16. ἢ] ἢ ὅτι X°. || τὸ om C°. || 17] τὸ X°. || 17. φυλακτικὸν C°, omisso μᾶλλον. || 18. ἔμπροσθεν C°. || τῶν ὀπισθεν in margine ponit X°. || 19. τῷ] τὸ C°. || 21. ἔμπροσθεν X°. || 23. ὁ μὲν γὰρ C°. || 26. διείναι X°F°. || 34. μᾶλλον C°. || ἀσαρκότατον C°X°. || 36. γὰρ om C°.

ἔξω. ἔκουν ἐκ τῶν κάτω ὁ ἰδρῶς ἀλλ' ἐκ τῆς κεφαλῆς γίνεται. διὸ ἰδρῶσι καὶ πρῶτον καὶ μάλισα τὸ μέτωπον ὑπόκειται γὰρ πρῶτον· τὸ δὲ ὑγρὸν κάτω ρεῖ ἀλλ' οὐκ ἄνω.

18 Διὰ τί οἱ ἰδρῶντες ἐὰν ψυχθῶσιν ἢ ὕδατι ἢ πνεύματι, ναυτιῶσιν; πότερον τὸ ὑγρὸν ψυχθὲν ἔσθι ἀθρόον, ἔμπροσθεν ἐκ ἡρεμῶν διὰ τὸ ρεῖν; ἢ καὶ τὸ πνεῦμα διὸν ἔξω γινόμενον ἰδρῶς διὰ τὴν ψύξιν, τῆτο ἔσω ψυχθὲν πρὶν ἐξελεθεῖν ὑγρὸν ἐγένετο, καὶ προσπεσὼν ποιεῖ τὴν ναυτίαν;

19 Διὰ τί ποτε ἐκ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν ποδῶν μάλιστα οἱ ἰδρῶτες γίνονται θερμαινομένων; ἢ ὅτι τὸ θερμαινόμενον ἐφέλκει ἐφ' ἑαυτὸ τὸ ὑγρὸν, τὸ δὲ ὑγρὸν οὐκ ἔχει ὅπῃ καταναλίσκεται διὰ τὸ εἶναι τὴν τόπους τῆς δὲ σώματος. ἐκπίπτει ἔν ἔξω.

20 Διὰ τί οἱ πονῶντες, ὅταν παύσωνται, ἰδρῶσιν; ἔδει γάρ, εἴπερ ὁ πόνος αἴτιος, ὅταν πονῶσιν. πότερον ὅτι πονόντων μὲν ὑπὸ τῷ πνεύματι αἱ φλέβες ἐμφυσώμεναι τὴν πόρους συμμεμυκέναι ποιοῦσι, παυσασμένων δὲ συνίχουσιν, ὥστε δι' εὐρυτέρων γινόμενων τῶν πόρων ῥᾶον διέρχεται τὸ ὑγρὸν. ἢ ὅτι πονόντων μὲν ἀποκρίνει ἢ κίνησις ἐκ τοῦ συμπεφυκότος ὑγρῷ πνεύματι, καὶ διὰ θερμότητα τὴν ἀπὸ τῆς κινήσεως γίνεται τὸ ὑγρὸν πνεῦμα ἐπιπολῆς· ὅταν δὲ παύσῃται πονῶν, ἅμα καὶ ἡ θερμότης λήγει, καὶ ἐκ τῷ πνεύματι πυκνουμένου ὑγρότης γίνεται, ὁ καλούμενος ἰδρῶς.

21 Πότερον δεῖ μᾶλλον τοῦ θέρους παρασκευάζειν τὸ ἰδρῶν ἢ τῷ χειμῶνος; ἢ ὅτε μᾶλλον ὑγροὶ καὶ χαλεπώτεροι ἀνευ ἐπιμελείας γένοιντ' ἄν, ὥστε τῷ χειμῶνος ἂν δεῖ μᾶλλον, ἢ μεγάλη ἢ μεταβολὴ καὶ τὰ περιττώματα ἐ συνεκπέττεται. πάλιν ψυχθέντος ἔτι παρὰ φύσιν τὸ τῷ χειμῶνος. δῆλον ἄρα ὅτι τοῦ θέρους μᾶλλον. καὶ γὰρ τὰ ὑγρά σήπεται μᾶλλον ἅπαντα τοῦ θέρους· διὸ τότε δεῖ ἀπαντλεῖν. διὰ τοῦτο δὲ καὶ οἱ ἀρχαῖοι πάντες ἔτιως ἔλεγον.

22 Διὰ τί αἰεὶ τοῦ σώματος ῥέοντος καὶ τῆς ἀπορροῆς γινομένης ἐκ τῶν περιττωμάτων ἐ κοφίζεται τὸ σῶμα, ἐὰν μὴ ἀφιδρώσῃ; ἢ ὅτι ἐλάττων ἢ ἐκκρισις. ὅταν γὰρ ἔξ ὑγρῷ μεταβάλλῃ εἰς ἀέρα, πλείον γίνεται ἔξ ἐλάττω-

νος· τὸ γὰρ ὑγρὸν διακρινόμενον πλείον. ὥστε πλείον χρόνῳ ἢ ἐκκρισις. διὰ τε τῆτο καὶ ὅτι δι' ἐλαττόνων πέρων ἢ ἐκκρισις ἐσιν. ἔτι τὸ γλίσχρον καὶ τὸ κολλῶδες μετὰ μὲν τοῦ ὑγρῷ ἐκκρίνεται διὰ τὴν κατάμιξιν, μετὰ δὲ τῷ πνεύματος ἀδυνατεῖ. μάλισα δὲ τῆτ' ἐστὶ τὸ λεπνόν. διὸ καὶ οἱ ἔμετοι τῶν ἰδρῶτων κοφίζουσι μᾶλλον, ὅτι συνεχάζουσι τῆτο ἅτε παχύτεροι καὶ σωματωδέστεροι ὄντες. καὶ ὅτι τῆ μὲν σαρκὶ πόρρω ὁ τόπος ἔτος, ἐν ᾧ τὸ γλίσχρον καὶ τὸ κολλῶδες, ὥσε ἔργον μετασῆσαι, τῆ δὲ κοιλίᾳ ἐγγύς· ἢ γὰρ ἐν αὐτῇ ἐγγίνεται ἢ πλησίον αὐτῆς καὶ δυσεξάγωγον ἄλλως.

Διὰ τί ἦττον ἰδρῶσιν ἐν αὐτῷ τῷ πονεῖν ἢ ἀκέντες; ἢ ὅτι πονῶντες μὲν ποίῃσι, πεπονηκότες δὲ πεπονηκασιν; εἰκότως ἔν ἐκκρίνεται πλείον· ὅτε μὲν γὰρ γίνεται, ἐπὶ δὲ ἐσιν. ἢ ὅτι πονόντων μὲν συγκλείονται τῆς σαρκὸς εἰ πόροι διὰ τὴν κάθξιν τῷ πνεύματι, ὅταν δ' ἀνώσιν, ἀναγόνται; διὸ καὶ τὸ πνεῦμα κατέχοντες ἦττον ἰδρῶσιν.

Διὰ τί ἔχθι ὅταν τροχάζωμεν, ὁ ἰδρῶς πλείον, καὶ ὅταν ἐν κινήσει ἢ τὸ σῶμα, ἀλλ' ὅταν παύσωνται; ἢ ὅτι τότε μὲν ὥσπερ ὑπὸ τῆς χειρὸς ἢ ἄλλῃ τινὸς ἐσιν ὕδαρ ῥέον ἀποφραῖσαι πανταχόθεν συναθροίζομενον, ὅταν δὲ ἀφεθῆ, πλείον ἢ ὅσον ἐξ ἀρχῆς. ὡς δὲ ὑπὸ τῆς χειρὸς, ἔτω καὶ ὑπὸ τῷ πνεύματι ἐσιν ἀποληφθῆναι, ὥσπερ ἐν τῇ κλεψύδρᾳ, καὶ πάλιν πρὸς τὴν κύσιν· ἀπολαμβάνει γὰρ ἐν τῷ ὅμοίως οὖν πολλῆς κινήσεως ἕσης τὸ πνεῦμα ἐναπολαμβάνεται· διὸ καὶ αἱ φλέβες διατείνονται τῷ ὑγρῷ οὐ δυναμένου ἐξίεναι. ἀπολαμβάνομενον δὲ ἀθρόον τὸ ὑγρῷ, ὅταν ἀνεθῆ τὸ πνεῦμα, ἀθρόον ἐξέρχεται.

Διὰ τί, ὅταν πίωσιν, ἦττον ἰδρῶσιν ἐπιφαγόντες; διότι τὰ σιτία ἐπισπᾶται μὲν τὴν ὑγρότητα καθαπερὲ σπόγγος ἐμπεσῶν, ἔστι δὲ κωλύσαι τὴν ὀρμὴν οὐ μισρὸν μέρος, ὥσπερ ἐν τοῖς ῥεύμασι, τὸ ἐπιλαβεῖν τὴν πόρους προσενεγκάμενον τὴν τροφήν.

Διὰ τί οἱ ἀγωνιῶντες ἰδρῶσι τὴν πόδας, τὸ δὲ πρῶτον πον ἔ; μᾶλλον γὰρ εὐλογον, ὅταν πᾶν ἰδρῶσι τὸ σῶμα, τότε μᾶλλον καὶ τὴν πόδας· ψυχρότατος γὰρ ὁ τόπος, διὸ ἦκισα ἰδρῶσιν· καὶ οἱ ἰατροὶ ἐν ταῖς ἀρρωσίαις μάλισα περιτέλλειν τὴν πόδας παραγγέλλουσιν, ὅτι εὐψυκοὶ εἰσιν,

7. ἐκ ἡρεμῶν Y^a. || ἢ ὅτι καὶ margo X^a. || 8. ἰδρῶς] ὑγρὸν C^a. || 10. ἐκ τῶν ποδῶν καὶ τῆς κεφαλῆς X^a. || 11. οἱ om X^a. || 15. codices ὅτε παύσονται. || 16. ὁ πόνος] ἂν ὡς C^a, οὗτος Y^a. || ποῦτος Y^a et pr X^a. || 17. ἐκφυσώμεναι C^a. || 19. δι' om C^a. || 21. πεφυκότος C^a. || 28. γένειτ' C^a. || ἀν] ἐκ ἀν margo X^a. || 29. δέη X^a. || ζ] ἢ C^aX^a. || 30. τὸ in margine ponit X^a. || 34. Διερῶ ἔτιως C^a. || 37. ἢ om C^a X^a. || ὅταν — b 2. ἐκκρισις om C^a. || 38. μεταβάλλῃ Y^a.

2. τε] codices δὲ. || πόνων C^a. || 7. παχύτεροι] κοφύτεροι C^a. || 13. codices πεπονηκότες δὲ πεπονηκασιν. || 15. γαστρὸς C^a. || 18. ἐχθι om X^a, qui mox ἐ πλείον. || πλείον Y^a. || 19. παύσῃται margo X^a. || 23. τῷ om C^a. || 29. πίωσιν C^a. || 30. μὲν om X^a Y^a. || 32. ῥήμασι C^aY^a. || 37. διὸ καὶ ἦκισα X^a.

ὡς ἀρχὴν βλάβης βίγους ποῦσι καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι ἢ ὅτι καὶ ἡ ἀγωνία ἐστὶ θερμότητος ἢ μεταβάσεως ὡς περ ἐν τῷ φόβῳ ἐκ τῶν ἄνω τόπων εἰς τὰς κάτω (διὸ καὶ αἱ κοιλίαι λύνονται τῶν φοβουμένων) ἀλλ' αὐξήσεις θερμῆς, ὡς περ ἐν τῷ θυμῷ; καὶ γὰρ ὁ θυμὸς ζέσσι τῷ θερμῷ ἐστὶ τῷ περι τὴν καρδίαν· καὶ ὁ ἀγωνιῶν ἢ διὰ φόβον καὶ διὰ ψύξιν πάσχει, ἀλλὰ διὰ τὸ μέλλον.

27 Διὰ τί τὸ πρόσωπον ἐξέρυθροι γίνονται, ἢ ἰδρῶσι δέ; ἢ διὰ τὸ μᾶλλον θερμαίνεσθαι, ὡς τὸ μὲν ἐν τῷ προσώπῳ ὑγρὸν ζηραίνει ἢ θερμότης ἐπιπολάζουσα, τὸ δὲ ἐν τοῖς ποσὶ συντήκει διὰ τὸ ἐλάττων μὲν εἶναι, πλείων δὲ τῆς ἐμφύτης καὶ προὔπαρχουσας.

28 Διὰ τί καθεύδοντες ἰδρῶσι μᾶλλον ἢ ἐγρηγόρες; ἢ ὅτι ἴσως ἡ ἀρχὴ τῆ ἰδρώτος, θερμότερα δὲ τὰ ἐντός, ὡς καὶ ἐκπρίνει διαχέουσα ἢ ἐντός θερμότης τὸ ἐντός ὑγρὸν. ὅτι αἰε ἔοικεν ἀπορρεῖν τι τῷ σώματι, ἀλλὰ διὰ τὸ μηθὲν εἶναι πρὸς ὃ προσπίπτει ἀλισθησεται λανθάνει. σημεῖον δὲ τὰ γὰρ κοῖλα τῷ σώματι αἰε ἰδροῖ.

29 Διὰ τί ἐν τοῖς πυριατηρίοις μᾶλλον ἰδρῶσιν, ὅταν ἢ ψύχος; ἢ ὅτι τὸ θερμὸν ἢ βαδίζει ἐξω διὰ τὴν τῷ ψυχρῷ περίεσιν (κωλύεται γὰρ ὑπὸ τούτου), ἀλλ' ἐντός κατειλύμενον καὶ μένον διαλύει τὰ ἐν ἡμῖν ὑγρά, καὶ ἰδρῶτα ποιεῖ ἐξ αὐτῶν.

30 Διὰ τί ὠφελιμώτερός ἐστιν ὁ ἰδρῶς, κἂν ἐλάττων ἐπέλθῃ, ὁ γυμνῶ τροχάζοντος γενόμενος ἢ ὁ ἐν ἱματίῳ ἢ τὸ μὲν πονεῖν τῷ μὴ πονεῖν βέλτιον ἐστὶ καθόλου, καὶ ὁ ἰδρῶς δὲ ὁ μετὰ πόνου τῷ ἀνευ πόνου βελτίων ἐστὶ, καὶ ὁ μᾶλλον δὲ μετὰ πόνου τῷ ἥττον βελτίων; μᾶλλον δ' ἐστὶ μετὰ πόνου ὁ γυμνῶ τροχάζοντος γινόμενος. ἐὰν γὰρ μὴ πολλῇ συντησῆ τροχάση, ἢ δύναται ἰδρῶσαι γυμνός ὢν· ἐν ἱματίῳ γὰρ κἂν πᾶνυ μετριῶς τροχάση, ταχὺ ἰδροῖ διὰ τὴν ἀπὸ τῷ ἱματίου ἀλέαν. καὶ εὐχρῆστεροι δὲ γίνονται οἱ γυμνοὶ τρέχοντες τῷ θέρου τῶν ἐν ἱματίοις, ὅτι ὡς περ ἄπαντες οἱ ἐν τοῖς εὐπνουσέροις τόποις οἰκῶντες εὐχρῆστεροὶ εἰσι τῶν ἐν τοῖς καταπεπνιγμένοις οἰκούντων, ἔτω καὶ αὐτὸς αὐτῷ ὁ ἄνθρωπος, ἅταν ὡς περ ἐν εὐπνοίᾳ ἢ; τότε εὐχρῆστερός ἐστιν ἢ ὅταν καταπεπνιγμένος ἢ καὶ περιεχόμενος ὑπὸ τινος ἀλέας πολλῆς, ὃ συμβαίνει μᾶλ-

λον τῷ ἐν ἱματίῳ τρέχοντι. διὰ ταῦτα δὲ καὶ οἱ πολὺν χρόνον καθεύδοντες εὐχρῆστεροὶ εἰσι τῶν μέτριον χρόνον καθεύδοντων· καταπέπνικται γὰρ καὶ ὁ καθεύδων.

Διὰ τί οἱ ἀγωνιῶντες ἰδρῶσι τὰς πόδας, τὸ δὲ πρό-31 σωπον ἢ, ἐν τῷ ἄλλῳ βίῳ ἰδρῶντων ἡμῶν μάλιστα μὲν τὸ πρόσωπον, ἦκιστα δὲ τὰς πόδας; ἢ ὅτι ἡ ἀγωνία φόβος τίς ἐστι πρὸς ἀρχὴν ἔργου, ὃ δὲ φόβος κατάψυξις τῶν ἄνω· διὸ καὶ ὠχρῶσι τὰ πρόσωπα οἱ ἀγωνιῶντες· κινῶνται δὲ καὶ σκᾶρουσι τοῖς ποσίν· ποῦσι γὰρ τῆτο οἱ ἀγωνιῶντες καὶ καθάπερ γυμνάζονται· διόπερ εἰκότως ἰδρῶσι ταῦτα εἰς πονῶσιν. καὶ τρίβουσι δὲ τὰς χεῖρας καὶ συγκαθιάσι καὶ ἐκτείνονται καὶ ἐξάλλονται καὶ ἕδεποτε ἠρεμῶσιν· ὀρμητικοὶ γάρ εἰσι πρὸς τὸ ἔργον διὰ τὸ τὸ θερμὸν αὐτῶν ἠροῖσθαι εἰς τὸν περι τὸ σῆθος τόπον ὄντα εὐσωματωδέστερον· ὅθεν πάντῃ διάττοντος αὐτῆ τε καὶ τῆ αἵματος συμβαίνει πυκνὴν καὶ ποικίλην γίνεσθαι κίνησιν. μάλιστα δὲ ἰδρῶσι τοὺς πόδας, ὅτι ἔτοι μὲν συνεχῶς ποῦσι, τὰ δὲ ἄλλα μέρη τοῦ σώματος ἀναπαύσεως τυγχάνει ταῖς τῶν σχημάτων καὶ κινήσεων μεταβολαῖς.

Διὰ τί ἐν τοῖς πυριατηρίοις οὔτε ἀθροῦ τοῦ πυρὸς ὄντος μᾶλλον ἰδρῶσιν, ἢ ἐλάττωνος αἰε γινομένης, ἀλλὰ πλείονος; ἐπεισφερομένη γὰρ τὰ πυριατήρια μᾶλλον ἰδρῶσιν ἢ εἴπερ εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τοῦτον ἦν τὸ πῦρ. ἢ τὸ μὲν πλὴν ἐκ πρώτης ζηρᾶν λαμβάνον τὴν ἐπιπολῆς σάρκα καὶ δέρμα καίει καὶ ὀσρακοῖ, γινομένη δὲ τοιαύτη τέγγει τὰς ἰδρῶτας. τὸ δὲ ὀλίγον μᾶλλον τὴν σάρκα ἀνιέν αὐτὴν τε ἀραιῶ, καὶ τὰ ἐντός καθάπερ ὀργάζει πρὸς τὴν διάκρισιν καὶ ἐξαγωγήν. ἔτω δ' ἐχρύσης αὐτῆς, ἐπεισνεχθὲν πλέον πῦρ καὶ εἰσθυόμενον εἰς βάθος τῆς σαρκὸς δι' ἀραιότητα ἐξατμίζει τε τὰ προμαλαχθέντα ὑγρά, καὶ τὰ λεπτὰ αὐτῶν ἀποκρίνον ἐξάγει μετὰ τῷ πνεύματι.

Πότερον δεῖ μᾶλλον τοῦ θέρου παρασκευάζειν τὸ ἰδρῶν ἢ τῷ χειμῶνος; ἢ τῷ μὲν χειμῶνος συσελλόμενον ἐντός τὸ θερμὸν ἐκπέττει καὶ πνευματοῖ τὰ ἐν ἡμῖν ὑγρά, διὸ πάντων αὐτῶν ἢ τῶν πλείων ἀναλισκομένων οὐδὲν δεῖται συγγενῆς ἀποκρίσεως. τῷ δὲ θέρου δι' ἀραιᾶς τῆς σαρκὸς ἐκπίπτοντος τῷ θερμῷ ἥττον πέττεται τὰ ἐν ἡμῖν ὑγρά· διὸ δεῖται ἀπαντλήσεως. ἐμμεῖναντα γὰρ διὰ τὴν

3. τόπων καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι ἢ ὅτι ἀγωνία ἐστὶ εἰς C°. || 5. ζέσσι margo X°. || 7. μέλος C°Y°. || 11. codices ἐλάττων et πλείων. || 15. καὶ om C°Y°. || 16. ὅτι] ὡς X°. || 17. πίπτει C°. || 19. πυριατηρίοις C°. || ὅταν] ἢ ὅταν C°X°Y°. || 20. ψυχρῷ] ψύχους X°. || 24. ὠφελιμώτατος C°. || κἂν ἐλ. ἐπ. om C°. || ἐλάττων X°. || 26. μὴ et 28. ὁ om C°. || 30. πολλῇ C°. || 38. ἀλέας Y°, qui saepe ita.

1. διὰ om C°Y°. || καὶ om C°. || 2. εὐχρῆστεροι C°X°. || 6. ἢ et 9. κινῶται — 10. ἀγωνιῶντες om C°. || διόπερ] διὸ X°. || 12. καὶ ἐκτείνονται om X°. || ἰδέων C°. || 14. ὄντα] ὅταν C°. || εὐσωματωδέστερον C°Y°. || 15. πατῶς X°. || 16. ποικίλην καὶ πυκνὴν X°. || 17. ἰδρῶν C°Y°. || 20. ἰδὲ codices. || 22. ἐπεισφερομένη] ἐπελ' ἀφαιρόμενα C°. || 25. καίει C°. || 30. τὰ τε C°. || 32. δὴ C°. || 36. ἀραιᾶς X°.

ἄραν σήπεται καὶ νοσοποιεῖ· σήπεται γὰρ πᾶν τὸ σήπόμενον ὑπ' ἀλλοτρίου θερμῆς, ὑπὸ δὲ τῆς οἰκείου κέττεται. ἐν μὲν οὖν τῷ θέρει τὸ ἀλλότριον ἰσχύει, διὸ σήπεται πάντα μᾶλλον ἐν αὐτῷ, ἐν δὲ τῷ χειμῶνι τὸ οἰκείου, διὸ ἢ σήπει ὁ χειμῶν.

34 Διὰ τί τῶν ἰδρώτων γινομένων ὑπὸ τῆς ἐντὸς θερμασίας ἢ ὑπὸ τῆς ἐκτὸς προσκλιπίσεως, πρὸς ἐνίων ἰδρώτων φρίττομεν; ἢ διότι ὑπὸ μὲν τῆς ἐντὸς θερμασίας ὅταν ἐκπίπτωσιν ἐκ πολλῆς τόπου εἰς ὀλίγον, συσπυρρομένοι πρὸς τὴν περιοχὴν παντελῶς τὰς τῆς θερμῆς περιόδου ἀποφράττωσιν, εἴτα ἢ φρίκη ἐγγίνεται; ἔτι τῆς σαρκὸς παντελῶς διαβρόχῃ γινομένης καὶ τῆς θερμῆς διεξιόντος. ἢ δὲ ἐκτὸς θερμασίας προσκλιπτούσα ἀραιῶσι τὸν χρωτὰ πρῶτον· εἴτα τὸ ἐντὸς τῆς φύσεως θερμὸν ἀποκρινάμενον τὴν φρίκην ἐποίησεν.

35 Διὰ τί τῶν ἰδρώτων οἱ θερμοὶ κρίνονται βελτίους εἶναι τῶν ψυχρῶν; ἢ ὅτι πᾶς μὲν ἰδρῶς περιττώματος τινος ἐκκρίσις ἐστίν, εἰκὸς δὲ τὸ μὲν ὀλίγον περιττώμα ἐκθερμαίνεσθαι, τὸ δὲ πλεῖον μὴ ὁμοίως, ὥστε ὁ ψυχρὸς ἰδρῶς πολλῆς περιττώματος ἂν εἴη σημεῖον· διὸ καὶ μακροτέρας τὰς νόσους δηλοῖ.

36 Διὰ τί τῶν ἰδρώτων διὰ θερμασίαν γινομένων πρὸς τὸ πολὺ πῦρ ἦττον ἰδρῶμεν; ἢ διότι ἦτοι σφόδρα θερμαινομένου τῆς σώματος εἰς πνεύματα ὑγρά διαλύεται, ἢ ἐκπίπτοντος τῆς ὑγρῆς καὶ ταχὺ περιζηραινομένης τὴν αἴσθησιν ἢ λαμβάνομεν;

37 Διὰ τί τῆς ἡλίου μᾶλλον θερμαίνοντος, εἰ μὴδὲν περιβλημά ἐχωμεν, ἰδρῶτες γίνονται τοῖς ἱματίοις περιζηλομένοις; καὶ περὶ τούτου ταῦτα ἐρῶμεν τῷ προτέρῳ.

38 Διὰ τί τῶν ὀξειῶν κινήσεων μᾶλλον θερμαίνειν δοκουσῶν, τῶν δὲ νωθρῶν ἦττον, αἱ πρὸς τὸ σιμὸν πορεῖαι νωθρότεροι οὔσαι ἰδρῶτάς τε μᾶλλον ἐκκρίνουσι καὶ τὸ πνεῦμα προσιστῶσιν, ὡς θερμαίνουσαι μᾶλλον τῶν κατάντων; ἢ ὅτι τοῖς βάρεισιν εἰς τὸ κάτω φέρεσθαι κατὰ φύσιν ἐστίν, εἰς δὲ τὸ ἄνω παρὰ φύσιν. ἢ ἔν τῷ θερμῷ φύσις ἢ φέρουσα ἡμᾶς πρὸς μὲν τὰ κατάντη ἕθεν συμπονεῖ πρὸς δὲ τὰ σιμὰ φορηγῆσα διατελεῖ. ὥστε διὰ μὲν τὴν τοιαύτην κίνησιν ἐκθερμαίνεται, καὶ μᾶλλον τὴν ἰδρῶτα ἐκκρίνει, καὶ τὸ πνεῦμα προσιστῶσιν. συμβάλλεται δὲ τι

ἐν ταῖς πορείαις καὶ ἢ τῆς σώματος σύγκαμψις πρὸς τὸ μὴ εὐθυκορεῖν τὸ πνεῦμα προσιστῶσα.

Διὰ τί τῶν ἰδρώτων γινομένων, ὅσῳ ἂν ἐπιβάλληται 39 τις μᾶλλον, ἔχῃ οἱ τὰ κλεῖσα τῶν ἱματίων ἐπιβαλλόμενοι ἰδρῶσιν; καὶ περὶ τούτου ταῦτα ἐρῶμεν τῷ ἐπάνω.

Διὰ τί τῶν σωμάτων ξηροτέρων ὄντων τῷ θέρου 40 τῷ χειμῶνος ἰδρωτικωτέρως διακείμεθα τῷ θέρου; ἢ ἔτι τῷ μὲν θέρου ἀραιῶν τῶν σωμάτων ὄντων τὸ τῆς φύσεως θερμὸν ἢ πολὺ κατέχεται; διαλύει ἔν τὰ ὑγρά εἰς πνεύμα. τῷ δὲ χειμῶνος πεπυκνωμένων ἐκτὸς τῶν σωμάτων, πολὺ κατειλημμένον τὸ τῆς φύσεως θερμὸν εἰς πνεῦμα ἢ διαλύει τὰ ὑγρά. ἔτι δὲ καὶ τῷ μὲν θέρου πολὺ προσφερόμεθα τὸ ὑγρὸν, τῷ δὲ χειμῶνος τὸναντίον.

Διὰ τί οἱ ἀπὸ τῆς αὐτομάτου γινόμενοι τοῖς ὑγίαι 41 νοσοῦν ἰδρῶτες φαυλότεροι δοκῶσιν εἶναι τῶν ὑπὸ τῶν πόνων; ἢ ὅτι οἱ μὲν πόνου ἀπαντλῦντες αἰεὶ τὸ περιττώμα ὑγρὸν ξηροτέραν τὴν σάρκα παρασκευάζουσιν, ὥστε τὰς κοιλίας τῶν πόνων ὑγιεινὰς εἶναι καὶ τῇ τῆς θερμῆς ἠθῆσι μηδεμίαν ἐμφραξίν γίνεσθαι, οἱ δ' αὐτόματοι μὲν προσαιγορευόμενοι ἰδρῶτες, γινόμενοι δ' ἐξ ἀνάγκης, ὅταν ὑπὸ πλείονος ὑγρασίας συγχεομένων τῶν τῆς φύσεως πόνων τὰ θερμὰ μὴ παντελῶς καταλαμβάνηται, ἀλλ' ἐπιπομάχεσθαι καὶ ἐκκρίνειν αὐτὸ δύνηται, εὐλόγως νέου σημεῖα φαίνεται. τότε γὰρ ὑπὸ πλείονος ὑγρασίας ἢ τῷ 25 συμμέτρου κατὰ φύσιν ψύχεται, ἢ τε σὰρξ διομβρῶς γενομένη τὴν κακίαν πρὸς ὑγίαν διάθεσιν λαμβάνει.

Διὰ τί τοῦ χειμῶνος ἰδρῶτες ἦσσαν γίνονται, καὶ 42 ἡμεῖς οὐχ ὁμοίως παρασκευάζειν βουλόμεθα, ὑγροτέρων ὄντων τῶν σωμάτων τῷ χειμῶνος; ἢ ἦσσαν μὲν ἰδρῶμα, ὅτι τὰ ὑγρά τῷ χειμῶνος πέπηγε καὶ συνέστηκε σφόδρα· δυοδιαλυτώτερα ἔν. ἔχ ὑπολαμβάνομεν δὲ δεῖν ἰδρωτοποιεῖσθαι τῷ χειμῶνος, διότι ἢ τοιαύτη διάθεσις ὑγιεινῆ ὁ δὲ τὴν ἰδρῶτα ἐμποιῶν τῆκε καὶ συγχεῖ τὴν ἔξιν· ἔπι τε καὶ ἀραιότεραν τοῦ προσήκοντος ἐμποιῶν τό τε ἐντὸς θερμὸν ἀποκρίνων ἔλαττον ποιεῖ ὥστε μὴ ὁμοίως δύνασθαι τῷ περιέχοντι ψυχρῷ ἀντιτετάχθαι· τό τε ἐκτὸς ὑγρὸν ῥαδιέστερον παρεμπεσείται τοῖς σώμασιν, ἀραιῶν τῶν πόνων διὰ τὰς ἰδρωτοποιίας ὄντων.

4. μᾶλλον πάντα C. || 10. τὰς om C.Y. || 12. δὴ ἐξιόντος X. || 14. ἀποκρινόμενοι C. || 15. εἶναι om C. || 22. ἰδρῶμα C. || 24. περιζηραινομένη C, ζηραινομένη X. || 27. ἔχομεν C.Y. || 28. ταῦτα C. || 29. ἐξίον codices. || 32. προῖσασιν C.Y., προῖσασιν X. || κατ' αὐτῶν C. || 36. φορηγῆσα X.

1. σύγκαμψις X. || 2. προῖσασιν X.Y., προῖσασιν C. || 4. τὰ om X. || μεταβαλλόμενοι C. || 5. ταῦτα C. || 11. κατειλημμένων X.Y. || 12. τὸ ὑγρὸν X. || 13. χειμῶνος δὲ X.Y. || 14. γινόμενοι X. || 18. εἰδίσει C, διηδίσει X. || 24. ἐργασίας X. || 28. ἡμᾶς C. || 29. ἢ om X. || 31. δυοδιαλυτώτερα X. || 31] ὅσα C. || δι' C. || 38. ὅτων om C.K.X.Y.

Γ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΟΙΝΟΠΟΣΙΑΝ ΚΑΙ ΜΕΘΗΝ.

Διὰ τί οἱ μεθύοντες θερμῷ ὄντος τοῦ οἴνου δύσριγοί εἰσι, καὶ τάχιστα ἀλίσκονται ὑπὸ πλευρίτιδος καὶ τῶν τοιούτων; ἢ διότι πολὺ ὑγρὸν ἔαν ψυχθῆ, πολὺ ψυχρὸν γίνεται, ὥστε κρατεῖν τῆς φυσικῆς θερμότητος; γίνεται γὰρ ὁμοίον ὥσπερ ἂν εἰ ἐσθῆς βεβρωγμένη εἴη ὑγρῷ ψυχρῷ, ἔτως ἢ σὰρξ ἔνδοθεν.

2. Διὰ τί ἔχ οἱ σφόδρα μεθύοντες παροινῶσιν, ἀλλ' οἱ ἀκροθώρακες μάλιστα; ἢ ὅτι ἔθ' ἔτως ὀλίγον πεπόκασιν ὥστε ὁμοίως ἔχειν τοῖς νήφουσιν, ἔθ' ἔτως ὥστε διαλύσθαι, ὅπερ πάσχουσιν οἱ πολὺ πεπωκότες; ἔτι οἱ μὲν νήφοντες μᾶλλον ὀρθῶς κρίνουσιν, οἱ δὲ σφόδρα μεθύοντες ὑδ' ἐγχειρῶσι κρίνειν· οἱ δὲ ἀκροθώρακες κρίνουσι μὲν διὰ τὸ μὴ σφόδρα μεθεῖν, κακῶς δὲ διὰ τὸ μὴ νήφειν, καὶ ταχὺ τῶν μὲν καταφρονῶσιν, ὑπὸ τῶν δὲ ὀλιγωρεῖσθαι δοκῶσιν.

3. Διὰ τί μᾶλλον κραικαλῶσιν οἱ ἀκρατέζοντες πίνοντες ἢ οἱ ὅλως ἀκρατον; πότερον διὰ τὴν λεπτότητα ὁ κεκραμένος μᾶλλον εἰσδύεται εἰς πλείους τόπους καὶ ζεωτέρως, ὁ δὲ ἀκρατος ἦττον, ὥστε δυσεξαγωγότερος ὁ κεκραμένος; ἢ διότι ἐλάττω πίνουσιν ἀκρατον διὰ τὸ μὴ δύνασθαι, καὶ ἀπεμῶσι μᾶλλον; ἔτι δὲ συμπέττει τὰ λοιπὰ θερμότερος ὢν, καὶ αὐτὸς αὐτὸν· ὁ δὲ ὑδαρῆς τὸναντίον.

4. Διὰ τί τῶν οἰνοφλύγων τὸ σπέρμα ἔστι γόνιμον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ; ἢ ὅτι ἢ κρᾶσις τῆ σώματος ἐξύγρανται; τὰ δὲ ὑγρά σπέρματα ἔστι γόνιμα, ἀλλὰ τὰ συνεχῶτα καὶ πάχος ἔχοντα.

5. Διὰ τί οἱ οἰνόφλυγες τρέμουσι, καὶ μᾶλλον ὅσῳ ἂν ἀκρατοποιῶσιν; ἔστι δὲ ὁ μὲν οἶνος θερμαντικόν, ὁ δὲ τρόμος γίνεται μάλιστα ἀπὸ ψυχρῆ, διὸ οἱ ῥιγῶντες μάλιστα τρέμουσιν. πολλοῖς δ' ἤδη χρωμένοις μόνον ἀκράτῳ τροφῆς χάριν τρόμοι ἰσχυροὶ συνέβησαν, ὥστε ἀπορρίπτειν τὰς θλίβοντας, καὶ τῷ θερμῷ ὕδατι λουόμενοι ἀναισθητῶς εἶχον. ἢ ὅτι γίνεται μὲν ὁ τρόμος διὰ κατάψυξιν, γίνεται δὲ ἢ περιεσαμένῳ ἐντὸς τῆ θερμῆ διὰ τὸ ἐκτὸς ψυχρός, οἶον τῆ χειμῶνος, ἢ σβεννυμένου τῆ κατὰ φύσιν θερμοῦ, σβεννυμένου μὲν τῷ ἐναντίῳ, ἢ διὰ χρόνον, οἶον γῆρας, ἢ τῆ τῆ ἀλλοτριῶν θερμῆ ὑπερβολῆ, ὃ συμβαίνει τῷ ἐν τῷ ἡλίῳ ἢ πυρὶ καιομένῳ. συμβαίνει δὲ τῷτο καὶ τοῖς τῷ ἀκράτῳ οἴνω χρωμένοις. ὢν γὰρ θερμός, ὅταν ὑπερ-

τείνηται δυνάμει τῆ τῆ σώματος οἰκεία θερμότητι μιγνύμενος, ἀποσβέννυσιν αὐτό· σβεσθέντος δὲ καὶ ψυχθέντος τῆ σώματος συμβαίνει τὰς τρόμους γίνεσθαι. ἔστι δὲ καὶ παρὰ πάντα τὰ εἰρημένα ἄλλος τρόπος καταψύξεως. ἀναιρεθείσης δὲ τῆς ὕλης, ἢ τὸ θερμὸν ἐκάσῳ τρέφεται, συμβαίνει καὶ τὸ θερμὸν φθεῖσθαι. τοῦτο δὲ ἐπὶ μὲν τῶν ἀψύχων ἐπὶ τῆ λύχνου ἐστὶ φανερόν (τῆ γὰρ ἐλαίῳ ἀναλωθέντος συμβαίνει σβέννυσθαι τὸ φῶς), ἐπὶ δὲ τῶν ἐμψύχων τό τε γῆρας ταῦτο ποιεῖ τῷτο καὶ τῶν νόσων αἱ μακρᾶι καὶ συντηκτικαί. ἀναιρουμένης γὰρ ἢ λεπτονομένης τῆς τῆ θερμῆ τροφῆς ἐκλύειν αὐτὸ συμβαίνει ὑγρῷ μὲν γὰρ τρέφεται τὸ θερμὸν, τῷτο δὲ οὐ τῷ τοχόντι, ἀλλὰ λείῳ καὶ πλείονι. διὸ τοῖς νοσῶσι τὰς εἰρημένας νόσους καὶ πρεσβυτέροις φθειρομένη τῆ τοιούτου καὶ ἀλλοιουμένου (δριμύ γὰρ καὶ ἀχύμηρόν ἀντὶ λείου καὶ λιπαρῷ γίνεται) συμβαίνει ἐκλείπειν αὐτό. σημεῖον δὲ τῶν εἰρημένων ἐστὶν αἱ γινόμεναι βοήθειαι τοῖς μαράνσει τὸν βίον ἐκλείπουσιν· ὃ τι γὰρ ἂν ἐπιστάξῃ τις αὐτοῖς τῶν τροφῶν ὑγρῶν, προσαναφέρεσθαι συμβαίνει τὸ δὲ ὀπτικὸν αὐτῶν, ὡς τῆ τῆ τοιούτου ἐκλείπει γινομένης τῆς διαλύσεως. ἔοικε δὲ τοῖς ἀκρατοποιῶσι τῷτο εἶναι αἴτιον. ὢν γὰρ θερμὸς ὁ οἶνος μετὰ τῆς φύσει ὑπαρχούσης θερμότητος μᾶλλον ἀναλίσκει τὰ ἐν τῷ σώματι ὑπάρχοντα ἐφόδια τῷ οἰκείῳ θερμῷ. διὸ συμβαίνει τὰς μὲν ὑδρωπικὰς αὐτῶν γίνεσθαι, τὰς δὲ ρευματικὰς, τὰς δὲ εἰς τὴν κοιλίαν. τὰ τε γὰρ λοιπὰ αὐτοῖς ὑγρά δριμύτα ἐστὶ, καὶ τὰ εἰσιόντα δι' ἀσθένειαν τῆ οἰκείου θερμῆ ἀπαλὰ ὄντα οὐ παχύνεται. ἀσθενὲς δὲ ἐστὶ τὸ θερμὸν τῷ τὴν ὕλην εἶναι τοιαύτην ἐν ᾧ ἔτι σαίεται, καθάπερ τὸ καλάμιον πῦρ· καὶ γὰρ τοῦτο διὰ τὴν τῆς ὕλης ἀσθένειαν ἀσθενέζον ἐστὶ τῷ ζυλίνου.

Διὰ τί οἱ μεθύοντες θερμῷ ὄντος τοῦ οἴνου δύσριγοί εἰσι, καὶ τάχιστα ἀλίσκονται ὑπὸ πλευρίτιδος καὶ τῶν τοιούτων νόσων; ἢ ὅτι τὸ πολὺ ὑγρὸν ἔαν ψυχθῆ, πολὺ ψυχρὸν γίνεται, ὥστε κρατεῖν τῆς φυσικῆς θερμότητος, πάντα δὲ τὰ ὑγρότερα θερμότερά ἐστι τὴν φύσιν. σημεῖον δὲ· θερμαίνεται μὲν γὰρ τοῖς ἐκτός, ὑγραίνεται δὲ ἔ. εἰ δ' ἦττον ἐστὶ θερμά, καὶ ἀπολείπει δῆλον ὅτι θάττον αὐτὰ ἢ θερμότης ἢ ὑγρότης, ὥστε λειφθέντων ψυχρῶν ὑγρῶν

1. οἰνοποιίας καὶ μέθης C°. || 4. ψυχθῆ καὶ πολὺ C°. || 6. ὑγρῷ] ἐν τῷ C°. || 8. περιουῶσιν C°X°Y°. || 9. et 13. ἀκροθώρακες C°. || 9. πεπόκασιν et 11. πεποκότες C°. || 15. ὑπὸ om C°. || 16. κεκραμμένου C°. || 17. οἱ om X°. || 24. ἐξύγραται C°. || 28. τρόπος C°. || 32. φλιβόλιτας C°X°. || 37. τῆ om pr X°. || 39. θερμῶς] θερμὸς τις Y°, θερμὸς τις ὁ οἶνος X°.

4. παρὰ add margo X°. || ἄλλοι τρόποι C°. || καταψύξεως. 5. ἀναιρεθείσης X°. || 5. δὲ] γὰρ? || 6. μὲν om X°. || 12. τῷτο X°. || 13. πλείονι] immo πῖονι. || 19. τροφῶν C°. || 20. ὡς ἐν τῆ X°. || 21. αἴτιον — 23. ἀναλίσκει τὰ om C°. || 26. ὑγρά αὐτοῖς X°. || 29. ἐπὶ] τι C°. || 33. ὑπὸ πλευρίτιδος ἀλίσκονται X°. || 34. τὸ om C°. || 35. κρατεῖ Y°. || 36. ψυχρότερα X°. || 39. ληφθέντων X°Y°.

εικότως ῥιγῶσί τε μᾶλλον οἱ μεθύοντες καὶ τὰ τῷ ῥίγους
οἰκεία πάσχοσι πάθη.

7 Διὰ τί οἱ μὲν παῖδες θερμοὶ ὄντες οὐ φίλοινοί εἰσι,
Σκύθαι δὲ καὶ οἱ ἄνδρες οἱ ἀνδρείοι θερμοὶ ὄντες φίλοινοι;
ἢ ὅτι οἱ μὲν θερμοὶ ὄντες καὶ ξηροὶ (ἢ γὰρ τοῦ ἀνδρός
ἕξις τοιαύτη), οἱ δὲ παῖδες ὑγροὶ καὶ θερμοί. ἢ δὲ φιλο-
ποσία ἐστὶν ἐπιθυμία ὑγρῷ τινός. ἢ ἔν ὑγρότης κωλύει διψη-
τικὸς εἶναι τὸς παῖδας· ἔνδεια γὰρ τις ἐστὶν ἢ ἐπιθυμία.

8 Διὰ τί μεθύοντες μᾶλλον διαισθανόμεθα τὰ ἀλυκὰ
καὶ τὰ μοχθηρὰ ὕδατα, νήφοντες δὲ ἤπτον; ἢ ὅτι τὸ
οἰκείον ὑπὸ τῷ οἰκείῳ ἐστὶν ἀπαθές, καὶ τὸ ὁμοίως διακει-
μενον, τὰ δὲ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἐστὶν αἰσθητικώτατα. ὁ
μὲν ἔν μεθύων γλυκεῖς ἐν αὐτῷ χυμὸς ἔχει (τοιοῦτο γὰρ
ὁ οἶνος δοκεῖ), καὶ τῶν φαύλων χυμῶν αἰσθητικώτερός
ἐστίν, ὁ δὲ νήφων δριμυτὶς καὶ ἀλυκός. τῆς τροφῆς οὖν
πεπεμμένης οἱ περιττωματικοὶ ἐπιπολάζουσιν. ἔτσι τε ἔν
εἰσὶν ἀπαθείς ὑπὸ τῶν ὁμοίων, καὶ τὸν ἔχοντα ποῖουσιν.

9 Διὰ τί τοῖς μεθύσι σφόδρα κύκλω πάντα φαίνεται
φέρεσθαι, καὶ ἤδη ἀπτομένης τῆς μέθης ἀθρεῖν τὰ πόρρω
οὐ δύνανται; διὸ καὶ σημεῖον τῆς μέθης αὐτὸ ποῖονται
τινες. ἢ ὅτι κινεῖται ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ οἴνου ἢ ὄψις
πυκνάκις; διαφέρει ἔν ἕθεν τὴν ὄψιν κινεῖν ἢ τὸ ὀρώμενον·
ταῦτ' οὖν ποιεῖ πρὸς τὸ φαίνεσθαι τὰ εἰρημένα. ἐπεὶ δὲ
καὶ περὶ τὰ πλησίον ὄντα διαψεύδεσθαι τὴν ὄψιν συμ-
βαίνει τῶν μεθύοντων, καὶ περὶ τὰ πόρρω μᾶλλον εἰκός
ταῦτα πάσχειν. διόπερ ἐκεῖνα μὲν ὄλως οὐχ ὀράται, τὰ
δ' ἐγγυὲς οὐκ ἐν ᾧ τόπῳ ἐστὶν ὀρᾶ. κύκλω δὲ φαίνεται
φέρεσθαι, καὶ ἐκ ἐγγυὲς καὶ πόρρω, ὅτι εἰς μὲν τὸ πόρρω
διὰ τε τὴν κύκλω κίνησιν ἀδυνατωτέρα ἐστὶ φέρεσθαι ἢ
ὄψις. ἅμα γὰρ τὰναντία ποιεῖν ἐ ῥάδιον. ἕξι δὲ ἢ μὲν
πόρρω ἐπιθυμία σφοδρά, ἢ δὲ κύκλω ἐν ᾧ τούνομα ση-
μαίνει σχήματι. διὰ τε ἔν τὰ εἰρημένα πόρρω ἐ φέρεται·
καὶ εἰ φέροιτο τὸ ἐγγυὲς καὶ πόρρω, οὐκ ἂν ταῦθ' ὀρώη.
ἀπολείπει γὰρ ἂν ἐν θατέρῳ χρόνῳ αὐτῶν τὸ ὀρώμενον
ἐν ταυτῷ τόπῳ, ἀπολείπων δὲ οὐκ ἂν ὀρώη. κύκλω δὲ
φέρεται διὰ τὸ ὑπάρχον σχῆμα τῆς ὄψεως. ἔστι γὰρ
κῶνος, ἢ ἢ βάσις κύκλος, ἐν ᾧ κινωμένη ὀρᾶ μὲν τῆτο διὰ

τὸ μηδέποτε ἀπολείπειν αὐτό, διέφευσαι δὲ τῷ τόπῳ διὰ
τὸ μὴ τὴν αὐτὴν ὄψιν ἐπιβάλλειν ἐπ' αὐτό. ταῦτ' οὖν γὰρ
ἂν ἦν ἢ τῆτο πρὸς τὴν ὄψιν κινεῖν ἢ τὴν ὄψιν πρὸς τῆτο.

Διὰ τί τοῖς μεθύουσιν ἐπίτοε πολλὰ φαίνεται τὸ ἐν
ὀρώσει; ἢ καθάπερ εἴρηται, κινωμένης τῆς ὄψεως συμβαίνει
μηθένα χρόνον τὴν αὐτὴν ἐπὶ ταυτοῦ ἡρεμεῖν ὄψιν; τὸ δ'
ἐν ταυτῷ χρόνῳ ἐτέρως ὀρώμενον ὀψιαίτερον εἶναι δοκεῖ·
ἀφῆ γὰρ ὄψεως ὀράται τὸ ὀρώμενον, ἀπτεσθαι δὲ πλεί-
οσιν ἅμα τῷ αὐτῷ ἀδύνατον. ὄντος δὲ ἀναισθήτου τῷ με-
ταξὺ χρόνῳ, ἐν ᾧ ἢ ὄψις ἤπτετο καὶ παρήλλαττε τὸ ὀρώ-
μενον, εἰς εἶναι δοκεῖ χρόνος ἐν ᾧ τε ἤπται καὶ παρήλ-
λαχεν· ὡς' ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ταυτῷ πλείονων ἀπτομένων
ὄψων πλείω δοκεῖ εἶναι τὰ ὀρώμενα, διὰ τὸ ταῦτα κατὰ
τὸν αὐτὸν τρόπον ἀδύνατον εἶναι ἀπτεσθαι.

Διὰ τί οἱ μεθύοντες ἀφροδισιάζειν ἀδύνατοί εἰσιν;
ὅτι δεῖ τινα τόπον ἐκθερμανθῆναι μᾶλλον τῷ ἄλλῳ σώμα-
τος, τῆτο δὲ ποιεῖν διὰ τὸ πλῆθος τῆς ἐν ὄλῳ τῷ σώματι
θερμασίας ἀδυνατῶσιν· ἀποσβέννυται γὰρ τὸ ὑπὸ τῆς κ-
νήσεως γινόμενον θερμὸν ὑπὸ τῷ περιέχοντος μᾶλλον, ἔτι
πολύ ἐστὶν ἐν αὐτοῖς τὸ ὑγρὸν καὶ ἀπτετον. ἔτι δὲ τὸ
σπέρμα ἐκ τροφῆς, τροφή δὲ πᾶσα πέττεται· ἕξι πληρω-
θέντες ὀρηκτικοὶ εἰσι πρὸς τὰ ἀφροδίσια. διὸ καὶ κελεύει
τινες πρὸς τὴν πράξιν τὴν τοιαύτην ἀριστᾶν μὲν πολλῶ, δι-
πνεῖν δὲ ὀλίγον, ἵνα ἢ αὐτοῖς ἐλάττω τὰ ἀπτετα τῶν πε-
πεμμένων.

Διὰ τί ὁ γλυκὺς καὶ ἄκρατος καὶ ὁ κικεὼν μεταξὺ
διαπινόμενοι ἐν τοῖς πότοις νήφειν ποῖουσιν; καὶ διὰ τί ἤ-
πτον μεθύσκονται ταῖς μεγάλαις κωθωνιζόμενοι; ἢ πάντως
τὸ αὐτὸ αἰτίον ἐστὶν, ἢ παρακρούσις τῆ ἐπιπολῆς θερμῆς; τὸ
γὰρ μεθύειν ἐστὶν, ὅταν ἢ τὸ θερμὸν ἐν τοῖς περι τὴν κ-
φαλῆν τόποις.

Διὰ τί τῷ γλυκέος ἐπιπολασικῷ ὄντος, ἐάν τις με-
θύων ἤδη ἐπιπέη γλυκῷ, καταπέττεται ὁ ἐνυπάρχων οἶνος
καὶ ἤπτον ἐνοχλεῖ; ἢ ὅτι τὸ μὲν γλυκῷ λεαντικὸν τὸ ἐξ
καὶ γλίσχρον (ἐμφράττει ἔν τὸς πόρους), τὸ δὲ αὐστρὸν
τραχυτικὸν· καὶ τὸ μὲν εὐπετῆ ποιεῖ τῷ θερμῷ τὴν ἐνα-
φορᾶν, ὁ δὲ γλυκὺς στέγει αὐτό, τὸς πόρους ἐμφράττει.

1. τε om C°. || τὰ] κατὰ C°. || 12. αἰσθητικώτερα C°Y°. || 17. εἰσὶν οἱ ἀπαθείς C°. || 20. δύναται Y°. || 22. πολλάκις pr C°. ||
τὴν ὄψιν ὕθεν X°. || 23. δὲ om C°. || 24. συμβαίνει τῇ ὄψιν C°. || 27. οὐδ' X°. || 31. τὸ ἔμμα pr X°. || 32. τε] τι X°. || 33. ὁ
καὶ codices. || 34. ἀπολείπει X°. || ἐν om C°.

6. χρόνον et δ' om C°. || 7. ἐν om x. || 9. δὲ om C°. || 10. ὄψις τε ἤπτετο καὶ παρήλασε C°. || 11. ἤπτετο QK°O°. ||
παρήλαττεν K°O°. || 12. αὐτῷ om QK°. || ταυτῷ QK°X°. || 13. τὸ om QK°. || ταύτας K°. || 14. χρόνος K°. || εἶναι om C°. ||
16. μᾶλλον δὲ τῷ C°. || 19. θερμὸν γινόμενον X°. || 26. καὶ ὁ ἄκρατος Y°. om καὶ C°. || 27. θωπιζόμενοι pr C°, πινόμενοι margo. ||
30. ἐν om X°. || 33. καταπέττεται Y°. || 34. τε om C°.

ἔτι δὲ τῶν ἀνω θερμανθέντων ἐστὶν ἡ μέθη, εἴρηται. ἔτι δὲ ὁ μὲν γλυκὺς ἀνοδμος, ὁ δὲ αἰατηρὸς οὐ· ὁσμὴ δὲ πᾶσα βαρύνει κεφαλὴν.

14 Διὰ τί ἀπὸ τῆ κεκραμένῃ μὲν ἀκρατεστέρι δὲ ἔωθεν μᾶλλον πονῆσι τὴν κεφαλὴν ἢ ἀπὸ τῆ ἀκράτου; ἢ ὅτι 5 ἂ μὲν ἀκρῆτος παχυμερὴς ὦν εἰς τὰς περὶ τὴν κεφαλὴν πόρους ζηνὸς ὄντας αὐτὸς μὲν ἐκ εἰσπίπτει, ἢ δὲ δύναιμι αὐτοῦ, ἢ ὁσμὴ καὶ θερμότης· ὁ δὲ κεκραμένος μίχθεις λεπτῶ τῷ ὕδατι αὐτὸς εἰσθῆται, ἔχων δὲ σῶμα, καὶ τῆς δυνάμεως πολὺ τῆς τῆ ἀκράτου, δυσπεπτότερός ἐστιν. 10 τὰ τε γὰρ ὑγρά πάντων δυσπεπτότατα, καὶ τὰ σώματα πάντων ἐν αὐτοῖς δυνάμεων.

15 Διὰ τί μᾶλλον ἀδυνατοὶ πιεῖν εἰς μέθην οἱ ἀγύμναστοι τῶν γεγυμνασμένων, καὶ ῥῆον ἀπαλλάττουσιν; ἢ ὅτι οἱ ἔχοντες περίττωμα καὶ ὑγρὸν ἐν αὐταῖς οὐρητικοὶ γίνονται· ὅπερ ποιεῖ δύνασθαι πίνειν καὶ ὕστερον κούφως ἔχειν διὰ τὸ μὴ ἐμμένειν πολλὸν ὑγρὸν δινώδες. οἱ μὲν ἂν ἀγύμναστοι ὑγρά καὶ περιττωματικοὶ εἰσιν, οἱ δὲ γεγυμνασμένοι ξηροί, ὡς εἰς τὸ σῶμα. τέτοις ἢ ὑγρότης ἢ οἴνηρά ἀφικνεῖται. εὐθύς τε ἐν ἀντισπᾷ τῇ ἕρησει ἢ φορᾷ 20 αὕτη, καὶ ὕστερον ἐμμένον τὸ ὑγρὸν τότο ἐν τῷ σώματι βάρους ποιεῖ.

16 Διὰ τί ὁ αἶνος καὶ τετυφωμένος ποιεῖ καὶ μανικὸς; ἐναντία γὰρ ἡ διάθεσις· ὁ μὲν γὰρ μᾶλλον ἦδη ἐν κινήσει, ὁ δὲ ἦττον. ἢ ὥσπερ Χαιρήμων εἶπε, “τῶν χρωμῶ- 25 των γὰρ τοῖς τρόποις κεράννυται.” τάναντία ἔν ποιεῖ οὐ ταῦτά ἀλλὰ τὰ μὴ ἀμαίως ἔχοντα, ὥσπερ καὶ τὸ πῦρ τὰ μὲν ξηραίνει τὰ δὲ ὑγραίνει, ἀλλ’ ἢ ταῦτά, καὶ τῆ περὶ τὸν κρύσαλλον καὶ πῆγνυσι τὰς ἄλας. καὶ ὁ οἶνος (ὑγρὸς γὰρ ἐστὶ τὴν φύσιν) τὰς μὲν βραδυτέρους ἐπιτείνει. 30 καὶ θάττους ποιεῖ, τὰς δὲ θάττους ἐκλύει. διὸ· ἐμοὶ τῶν μεταγχολικῶν τῇ φύσει· ἐν ταῖς κραιπάλαις ἐκλελυμένοι γίνονται. πάνπαν. ὥσπερ γὰρ τὸ λουτρον τὰς μὲν συνδεδεμένους τὸ σῶμα καὶ σκληρὸς εὐκινήτους ποιεῖ, τοὺς δὲ εὐκινήτους καὶ ὑγρὸς ἐκλύει, ἕτως ὁ αἶνος, ὥσπερ λαῶν. 35 τὰ ἐντός, ἀπεργάζεται τότο.

17 Διὰ τί ἡ κράμβη καύει τὴν κραιπάλην; ἢ ὅτι τὸν

μὲν χυλὸν γλυκὺν καὶ ρυπτικὸν ἔχει (διὸ καὶ κλύζουσιν αὐτῷ τὴν κοιλίαν οἱ ἱατροί), αὕτη δ’ ἐστὶ ψυχρά. σημεῖον δὲ· πρὸς γὰρ τὰς σφοδρὰς διαρροίας χρώνται αὕτῃ οἱ ἱατροί, ἔφοντες σφόδρα καὶ ἀποχυλίζοντες καὶ ψύχοντες. συμβαίνει δὲ τῶν κραιπαλῶντων τὸν μὲν χυλὸν αὐτῆς εἰς τὴν κοιλίαν κατασπᾶν τὰ ἐν αὐτοῖς ὑγρά, οἴνηρά καὶ ἀπῶτα ὄντα, αὕτην δὲ ὑπολειπομένην ἐν τῇ ἀνω κοιλίᾳ ψύχειν τὸ σῶμα. ψυχόμενου δὲ ὑγρά λεπτὰ συμβαίνει εἰς τὴν κύσιν φέρεσθαι. ὡς κατ’ ἀμφοτέρα τῶν ὑγρῶν ἐκκρινόμενων διὰ τῆ σώματος, καὶ καταψυχόμενου, εἰκότως ἀκραιπάλαι γίνονται· ὁ γὰρ οἶνος ὑγρὸς καὶ θερμὸς ἐστὶ. ἐπὶ δὲ συμβαίνει τῶν ὑγρῶν κατασπῶμένων καὶ ἐκκρινόμενων κάτω καὶ πνεῦμα ἐπάγεσθαι αὐτοῖς, ὅπερ μόνον ἀπὸ τῆ αἴνου εἰς τὴν κεφαλὴν φερόμενον τὸν κάρον καὶ τὴν κραιπάλην ποιεῖ. κάτω δὲ ὀρμήσαντος καὶ καταψυχόμενης τῆ σώματος διὰ τὰ εἰρημένα, λύεται ὁ τῆς κραιπάλης πόνος. ἔστι γὰρ ἡ κραιπάλη ζέσις τις καὶ φλεγμασία λεγόμενα. λυκεῖ δὲ μᾶλλον τῆς μέθης, ὅτι ἐκείνη μὲν ἐξέρχεται, ἢ δὲ κραιπάλη ἐν αὐτοῖς ἔστι τὸν πόνον παρέχει· καθάπερ οὖν καὶ ὑπὸ τῶν πυρετῶν οἱ λαμβανόμενοι παύξουσιν μᾶλλον ἢ ἀλγῶσι, παρ’ αὐτοῖς δὲ γινόμενοι οἱ αὐτοὶ κομφισθάντες τῷ πάθους, ἀλγῶσιν. ταῦτά γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς κραιπάλης καὶ ἐπὶ τῆς μέθης συμβαίνει.

Διὰ τί μᾶλλον ἐμετιᾶν ποιεῖ ὁ ὑδαρὸς οἶνος ἢ τὰ 18 ὕδωρ καὶ ὁ ἀκρῆτος; ἢ ὅτι ἐμῆν μὲν μάλιστα ποιεῖ τὰ ἐπιπολασικὰ καὶ ὅσα ἀηδῆ ἐστὶν. ἐστὶ δὲ ὁ μὲν οἶνος κατακρυσικός, τὸ δὲ ὕδωρ λεπτὸν καὶ ἐκ ἀηδῆς. διὰ μὲν οὖν τὸ λεπτὸν [καὶ ἐκ ἀηδῆς] εἶναι κάτω διερχεται ταχύ, διὰ δὲ τὸ μὴ ἀηδῆς ἢ ποιεῖ καρδιώτερον. ὁ δὲ κεκραμένος λίαν ἐκ ἐστὶ λεπτὸς ὡς διαρρεῖν ταχύ, διὰ δὲ τὸ μικρὸν ἔχειν οἴνου ἀηδῆς ἐστὶν· ταραττει γὰρ τὴν αἰσθησὶν τῷ πλείους ἐν αὐτῇ τὰς κινήσεις ἐμποιεῖν, τὴν τ’ ἀπὸ τῆ οἴνου καὶ τοῦ ὕδατος· αἰσθηταὶ γὰρ ἀμφω γίνονται. ὁ δ’ εὐκρῆτος τὴν μὲν τῆ ὕδατος αἰσθησὶν ἀφανίζει, οἴνου δὲ μαλακῶ ποιεῖ αἰσθησὶν· διὸ ἠδέως πίνεται. ἀηδῆς δὲ ὦν ὁ ὑδαρὸς οἶνος ἐπιπολασικός ἐστὶ· τὸ δὲ τοιοῦτον ἐμετικὸν ἐστὶν.

Διὰ τί μεθύνοντες μᾶλλον διαισθανόμεθα τὰ ἀλυκὰ 19

4. κεκραμένῃ C°. || 6. παχυμερὴς πως ὦν C°. || τὴς om. X°. || 9. τῷ et 10. τῷ om. C°. || δυσπεπτότερα. C°. || 11. πάντα X°. || 13. ποιεῖν X°. || 15. ἔχοντες τὸ περίττωμα C°. || 21. τῷ om. C°. || 22. βάρους X°. || 24. ἦδη om. pr. X°. || 25. ἢ om. C°. || 26. γὰρ om. C°. || 27 et 28. ταῦτα C°. || 29. τὸ X°. || 30. βραδυτέρους C°Y°. || 31. διότι C°. || 34. ἀκινήτους C°. || 35. λύων C°.

1. γλυκὺ Y°. || 4. ἀποχυλίζοντες margo u. || 5. δὲ X°. || κραιπαλῶντων C°. || 10. διὰ τῆ σώματος om. C°. || 11. ὑγρὸς ψυχρὸς C°. || 12. κρινόμενων X°. || 13. ὅθεν G°F°. || 19. ἐν αἰσθησὶν X°Y°. || 20. καὶ om. C°. || παύξουσιν margo u, om. C°. || 22. ταῦτα C°. || 24. ὑδαρὸς βαρὺς C°. || 25. τὸ ἀκρῆτον C°X°Y°. || ποιεῖ om. C°X°Y°. || 28. διὰ δὲ — 30. ταχύ om. C°. || 32. αὐτῷ C°. || τὰς om. C°Y°. || 37. μάλιστα X°.

καὶ τὰ μοχθηρὰ ὕδατα, νήφοντες δ' ἤττον; ἢ ὅτι τὰ λυπηρὰ μᾶλλον δῆλα τοῖς μὴ ἐπιθυμοῦσι, τὰς δ' ἐπιθυμῶντας διαλαυθάνει; ὁ μὲν ἔν ἡδέως ἔχων ὁμοίως τῷ ἐπιθυμοῦντι ἔχει, ὁ δὲ νήφων ἔτως ἔχει· ὁ δὲ μεθύων πλήρης.

- 20 Διὰ τί τοῖς μεθύουσι σφόδρα κύκλω πάντα φαίνεται φέρεσθαι, καὶ ἤδη ἀπτομένης μᾶλλον τῆς μέθης ἀριθμεῖν τὰ πόρρω ἢ δύναται; διὸ καὶ σημειῶν τῆς μέθης ποῖνται αὐτοῖς τινες. ἢ ὅτι κινεῖται ὑπὸ τῆς θερμότητος τῷ οἴνῳ ἢ ὄψις πυκναίει; ὡσπερ ἔν ὅταν ὑποθῆ τις ὑπὸ τὸν ὀφθαλμόν, δύο φαίνεται, ἕτω καὶ τοῖς μεθύουσιν. ἕδεν γὰρ διαφέρει, εἰ μὲν ὑποθῆ, κινή δὲ τὴν ὄψιν, ἐδ' εἰ ἔχουθεν ἢ ἔσουθεν· ἀμφοτέρως γὰρ τὸ αὐτὸ πάσχει ἢ ὄψις. ὡς ἢ δόξει μένειν τὸ ὀρώμενον, καὶ τὸ πόρρωθεν ἔτι μᾶλλον· ἔτι γὰρ ἤττον κρατεῖ ἀποτεεινόμενης τῆς ὄψεως, καὶ πλέον τὸ διάστημα ἐπὶ τῷ ἄκρῳ ποιεῖ ἢ ἐγγὺς αὐτῆς κινήσει. ἂν δὲ σφόδρα κινήται καὶ ὁμαλῶς ἄνω καὶ κάτω, ἤττον κρατῆσει τοῦ πόρρω. πάντα δὲ ἀποτεεινόμενα κύκλω φέρεται, οἷον οἱ οἷοι καὶ τὰ καταρτῶμενα. καὶ ἢ ὄψις ἔν δι' ἀσθένειαν ταῦτὸ πάσχει ὡσπερ ἂν εἰ πόρρω ἐφέρετο. διαφέρει δ' ἕδεν τὴν ὄψιν κινεῖν ἢ τὸ ὀρώμενον· ταῦτὸ γὰρ ποιεῖ πρὸς τὸ φαίνεσθαι.

- 21 Διὰ τί, ὅταν ἀθρόως πίνωσι, ξηρότεροι αἱ κοιλίαι γίνονται, ὅτε δεῖ ὑγραίνεσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῷ πλείονος; ἢ ὅτι τῷ μὲν πολλῷ καὶ ἀθρόου ἢ κρατεῖ ἢ κοιλία, ἀλλ' εἰς τὸν αὐτὴν ἔρχεται τόπον ἀπαθές; ἔστι δὲ ὑγρῷ τόπος ἀπέκτου ἢ κύστις. τοῦ δὲ ὀλίγου κρατεῖ καὶ πέττει, ὥστε μένον ὑγραίνει.

- 22 Διὰ τί μᾶλλον κραιπαλῶσιν οἱ εὐκρατον πίνοντες ἢ οἱ ἀκρατον; ἢ διὰ τὴν λεπτότητα εἰς πλείους τόπους ὁ κεκραμένος εἰσέρχεται, καθάπερ ἐν τοῖς ἱματίοις, καὶ ἔστι δυσεξαγωγότερος· τὸ δὲ ὕδωρ λεπτομερέστερον μὲν, ἀλλ' εὐεξοδόν. ἢ διότι ἔλαττον πίνουσιν ἀκρατον διὰ τὸ μὴ δύνασθαι, καὶ μᾶλλον ἀπεμῶσιν; ἔτι δὲ συμπέττει τὰ λοιπά. ταῦτὸ δ' ἔστι πρόβλημα.

- 23 Διὰ τί ὑπὸ τῷ ἀκράτου ἀποθνήσκουσιν, εἰ μὴ τις προῖσχνάνας πολὺ πῆγ; καὶ μὴ προῖσχνάναντες δὲ πολλοὶ τῶν φιλοπότων ἀθρόον πολὺ πίνοντες ξηροὶ γίνονται· δοκεῖ γὰρ ὅ τε οἶνος τῶν θερμῶν εἶναι τὴν φύσιν καὶ τὸ ζῆν, τὸ δὲ

ἀποθνήσκειν κατάψυξις. ἢ ὡσπερ καὶ ἀπὸ τοῦ κωνείου, σβεννυμένου κατὰ μικρὸν τῷ θερμῷ τῷ οἰκείου. ἀλλὰ τρόπον ἕτερον· τὸ μὲν γὰρ τῇ ψυχρότητι πήγνυσι τὸ ὑγρὸν καὶ θερμόν, ὁ δ' οἶνος τῇ θερμότητι τῇ αὐτῷ μαραινεί τὴν φυσικὴν θερμότητα. ὡσπερ ἔν ὑπὸ τῷ πολλῷ πυρὸς καὶ ἡλίου τὸ ὀλίγον πῦρ ἀποσβέννυται, ἔτως ἢ ἐν τοῖς σώμασι θερμότης ὑπὸ τῆς ἐν τῷ οἴνῳ, εἰ μὴ ὑπερβάλλῃ.

Διὰ τί οἱ μεθύοντες ἀριδάκρυοι μᾶλλον; ἢ ὅτι θερμοὶ καὶ ὑγροὶ γίνονται· ἀκρατεῖς ἔν εἰσίν, ὥστε ὑπὸ μικρῶν κινεῖσθαι.

Διὰ τί ἤττον μεθύσκονται ταῖς μεγάλας κωθωνίζεμενοι; πάντων γὰρ ταῦτὸ αἴτιον ἢ κατακρούσεις, τουτέστι ἐπιπολῆς. τὸ μὲν γὰρ μεθύειν ἐν τοῖς περὶ κεφαλῆν τόποις, ἢ ὅτι δεῖ πρὸς τὰς ὕψους ὑγρότητα ἐνυπάρχειν θερμότης· αὕτη γὰρ εὐπεκτος. ἂν δὲ μὴ εἴη ὑγρότης ὀλίγη ἢ δύσπεκτος, ἢ γίνεται ὑπνος. διὸ ἐν τοῖς κόποις καὶ μετὰ τὰ σιτία καὶ τὰς πότους ὑπνωτικώτατοι γίνονται ὑπὸ τῆς θερμότητος. τοῖς δὲ μελαγχολικοῖς καὶ τοῖς μεγάλας πυρίαι ἀγρυπνία, τοῖς μὲν ὅτι κατέψυκται τὸ ὑγρὸν, τοῖς δὲ ὅτι ἐκ ἔξιν ἢ ὀλίγον. φανερόν ἔν ὅτι εἰς ταῦτα βλεπτεόν καθ' ἕτερον τῶν παθῶν.

Διὰ τί οἱ οἰνόφυλγες τρέμουσι, καὶ μᾶλλον ὅσως ἀκρατοποτῶσιν; ἔστι δὲ ὁ μὲν οἶνος θερμαντικός, ὁ δὲ τρόμος γίνεται μάλιγα ὑπὸ ψυχρῷ, διὸ οἱ ῥιγῶντες μάλιγα τρέμουσι. πολλοῖς δ' ἤδη χρωμένοις μόνῳ ἀκράτῳ τροφῆς χάριν τρόμοι τε ἰσχυροὶ συνέβησαν, ὡς ἀπορρίπτειν τεινὴ θλίβοντας, καὶ τῷ θερμῷ ὕδατι λυόμενοι ἀναισθητῶς εἶχον. ἕτεροι δὲ τῶν τῶν τρόπων διατιμῶμενοι, καὶ τρήψισι χρωμένοι καὶ τροφῇ κρέασι, πρὸς ἀποπληκτικὰς ἀρρωστίας ἤλασαν· οἷς τρόμοι μὲν διὰ τὴν ἀκινήσιαν ἤττον ἐπέκτοσι, πόνος δὲ ἰσχυρὸς καὶ τὸ μὴ δύνασθαι ἡσυχάζειν. ἔτι τῷ μὲν τρόμῳ αἰτία ἢ ψυχρότης· φαίνονται γὰρ, ὡσπερ εἴρηται, οἱ τε ῥιγῶντες τῶν πάσχοντες καὶ οἱ σφόδρα γέροντες. ἀμφοτέρων δὲ τῶν μὲν τὸ πάθος ψυχρόν, τῶν δὲ ἢ ἡλικία· ὁ δὲ οἶνος θερμαντικώτατος, ὡς ὑπεναντίον ἂν τι συμβαίνοι. ἢ ἕδεν κωλύει γίνεσθαι ταῦτὸ ὑπὸ ἐναντίας, μὴ ὡσαύτως δὲ ποῖντων, οἷον καὶ ὑπὸ τῶν πάγων ἀποκάεται καὶ ὑπὸ θερμῷ, ὅταν ὁ πάγος ἀθρόον ποιήσῃ τὸ

3. λαυθάνει X^o. || 7. δύναται X^o. || 10. γὰρ om C^o. || 11. μὲν ὑποθῆ μὲν κ. C^oY^o. || κινεῖ C^o. || 18. οἱ om X^o. || 19. οἱ C^oY^o. || καταρτῶματα C^o. || 19. ὡσπερ om C^o. || 25. αὐτὸν C^oX^oY^o. || 29. ἀκρατον πίνοντες; ἢ X^oY^o. || κεκραμμένος C^o. || 30. τοῖς om C^o. || 35. τί οἱ ὑπὸ X^o. || προῖσχνάνας et 36. προῖσχνάναντες C^o et pr Y^o. || 37. πίνοντες Y^o.

1. καὶ om X^o. || κωνίου Y^o. || 3. θερμότητι πήγνυσι τὸ θερμὸν καὶ ὑγρὸν C^o. || 4. τῇ om C^o. || 6. ἔτω καὶ ἢ Y^o. || 7. ὑπερβάλλῃ Y^o. || 8. ἢ] ἢ ὅτι θερμοὶ καὶ ὑγροὶ μᾶλλον ἢ X^o. || 13. περὶ τὴν κεφαλῆν C^o. || 15. αὕτη] αὐ C^oY^o et pr X^o, ἀν gc. || εὐπεκτος C^o. || 16. κόποις X^o. || 17. πόνος X^oY^o. || 18. τοῖς μ.] τὰς μ. C^oX^o. || 19. ἀγρυπνίας C^oX^o. || τὸ ὑγρὸν Gaza: codices τῶν. || 30. οἷς om C^oX^oY^o. || ἔπιπτον C^o. || 31. ἡσυχάζειν ἤδη. ἔτι C^oX^o. utramque particulam om X^o. || 36. συμβαίνει Y^o, συμβαίη C^oX^o. || 37. ἀπὸ codices. || 38. καὶ om X^o.

θερμὸν· ὡς ἔστι μὲν ὡς ὑπ' ἐναντίων τὸ πάθος τὸ αὐτὸ συμβαίνει, ἔστι δὲ ὡς ὑπὸ τῆ αὐτῆ τὸ αὐτό. ὁ δὲ τρόμος γίνεται μὲν ὑπ' ἐνδείας θερμῶ, ἢ παντός ἀλλὰ τῆ οἰκείου· φθείρεται δὲ τὸ θερμὸν ἢ μαράνσει ἢ σβέσει, σβέσει μὲν ὑπὸ τῶν ἐναντίων, ὑπὸ ψυχρῶ καὶ ὑγρῶ, μαράνσει δὲ ἐν δειῆ τροφῆς, οἶον οἱ λύχνοι, ὅταν μὴ ἔχωσιν ὑπέκκαυμα μὴδ' ἔλαιον· ἢ ὑπὸ θερμῶ ἀλλοτριῶ, οἶον τὸ πῦρ ἐν τῷ ἠλίῳ· καὶ οἱ λύχνοι παρὰ τῷ πυρὶ. οἱ μὲν ἔν ῥιγῶντες ὑπὸ ψυχρῶ σβεννυμένον τῆ θερμῶ τρέμουσιν. διὸ καὶ τοῖς προσχωμένοις τὸ θερμὸν αἰ φθίρει γίνονται· ἐγκατακλιόμενον 10 γὰρ τὸ ψυχρὸν εἰσω καὶ ἀντιπερισσάμενον ἴσῃσι τὰς τρέχας· καὶ τῷ ἀρχομένῳ πυρέττει τὸ γινόμενον ῥίγος δι' ὁμοίαν αἰτίαν γίνεται. ἐν δὲ τῷ γῆρας τὸ θερμὸν μαράνεται τῆς τροφῆς ὑπολειπύσης· τροφή μὲν γὰρ ὑγρὸν τῷ θερμῶ, τὸ δὲ γῆρας ψυχρὸν. οἱ δὲ οἰνόφυλγες μαραινόμενης μὲν 15 τῆς οἰκίας θερμότητος τρέμουσι, κὰν εἰ τινες ἄλλοι τῆτο πάσχουσι διὰ τὸν οἶνον, ἢ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον τοῖς διὰ γῆρας· ἀλλ' ἔτι τρίτος ἢν τρόπος τῆς τοῦ θερμοῦ φθορᾶς· ὅταν γὰρ ὑπερβάλλοντι χρωῶνται ἐν τῷ σώματι, πολλῆ ἔσα ἢ θερμότης ἢ ἀποσβέννυσιν ἢ ἀσθενῆ ποιῇ τῆν οἰκίαν· 20 θερμότητα ἢ ἰσχύομεν· ἔστι γὰρ ὅταν μὴ κρατῆ τὸ κινῆν τῆ κινεμένη, οἷον ὅταν ξύλον μακρὸν καὶ μέγα μὴ εὐκράτως ἔχη τις, τὸ ἄκρον τρέμει. γίνεται δὲ τῆτο ἢ τῶν τοῦ ἐχόμενον· μακρῶν εἶναι ἢ τῶν τοῦ κινῆν ἔλαττον· συμβαίνει δὲ σβεννυμένον τῆ θερμῶ (δοκεῖ γὰρ αἰτίον τῆτο εἶναι τοῦ 25 κινεῖσθαι τοῖς ζώοις) μὴ κρατεῖν τῆν φύσιν· σημεῖον δ' ὅτι διὰ ψυχρότητα γίνεται τὸ πάθος τοῖς οἰνόφυλξι καὶ τοῖς πρεσβύταις, ὅτι ἀνευ ῥίγους γίνεται ὁ τρόμος.

27 Διὰ τί ὁ ἀκροθώραξ μᾶλλον παροινεῖ τοῦ μᾶλλον μεθύοντος καὶ τῶ νήφοντος; ἢ ὅτι ὁ μὲν νήφων εὖ κρίνει· 30 ὁ δὲ πατάσασιν μεθύων διὰ τὸ τὰς αἰσθήσεις ἐπιπεπλασμένας εἶναι, ἢ δυνάμενος τὸ βάρος φέρειν, ἢ κρίνει· οὐ κρίνων δὲ ἢ παροινεῖ. ὁ δὲ ἀκροθώραξ κρίνει τε καὶ διὰ τὸν οἶνον κακῶς κρίνει, ὡς παροινεῖ ὡσπερ καὶ Σάτυρον τὸν Κλαζομένιον ὄντα φιλολοίδρονον, φεύγοντα δίκην, ἵνα ὑπὲρ 35 τῆ πράγματος λέγη καὶ μὴ λοιδορῆται, τὰ ὧτα ἐπέπλασαν, ἵνα μὴ ἀκύν εἰς λοιδορίαν τρέπῃται· παυομένου δὲ τῆ ἀντιδίκου ἀφείλον· μικρὰ δὲ ἀκύνσας ἔτι λέγοντος οὐκ ἀπέσχετο ἀλλὰ κακῶς ἔλεγε, διὰ τὸ αἰσθάνεσθαι μὲν κακῶς δὲ κρίνειν.

Διὰ τί πρὸς τὸν γλυκὺν οἶνον ἠδίων ὄντα ἢ γίνονται 28 οἰνόφυλγες; ἢ ὅτι ἐκ ἴδιον χυμὸν ἔχει ὁ γλυκύς, ἀλλ' ἀλλότριον; φιλόγλυκος ἔν μᾶλλον ἢ φίλοιος ἔσαι ὁ κρατημένος.

Διὰ τί οἱ οἰνόφυλγες ὑπὸ τοῦ ἠλίου θερμαινόμενοι 29 μάλιστα χαίρουσιν; ἢ ὅτι δέονται πέψεως; ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ κατεψύχθαι· διὸ καὶ αἱ ἀποπληξίαι καὶ αἱ ἀποναρκώσεις τάχιςα μετὰ τῆς πότους γίνονται.

Διὰ τί τοῖς μεθύουσιν ἐνίοτε πολλὰ φαίνεται τὸ ἐν 30 ὄρωσιν; ἢ ὅτι αἱ ἀρχαὶ τῶν ὄψεων ἔσω μὲν κινῶνται ὑπὸ τῆ οἴνου, καθάπερ ἢ ὅλη κεφαλῆ, κινουμένων δὲ τῶν ἀρχῶν ἐκ εἰς ταῦτο συμβάλλουσιν αἱ ὄψεις, ἀλλ' οἶον ἐπὶ κίβρος· ἐκάτερον τῆ ὄρωμένου· διὸ δύο φαίνεται. ταῦτο δὲ τῆτο γίνεται καὶ ἐάν τις κάτωθεν πιῆσῃ τὴν ὄψιν· ἐκίνησῃ γὰρ τὴν ἀρχὴν τῆς ὄψεως, ὡς κεκίτι εἰς ταῦτο συμβάλειν τῆ ἐτέρῃ· ἢ μὲν ἔν τοιαύτῃ κίνησις ἐξωθεν γίνεται, ἢ δὲ ἀπὸ τοῦ οἴνου ἔσωθεν· διαφέρει δ' ἕθεν· ταῦτα γὰρ ποιήσει ὀκνωσῶν κινηθεῖσα.

Διὰ τί τῶν μεθύοντων ἢ γλώττα πταίει; πότερον ὅτι 31 καθάπερ τὸ ὅλον σῶμα ἐν τῆ μέθῃ σφάλλεται, ἔτω καὶ ἢ γλώττα σφαλλομένη πταίει καὶ ἢ δύναται τὴν λέξιν διαρρῆν; ἢ σπογγώδης ἐστὶν ἢ τῆς γλώττης σάρξ· βρεχομένη ἔν ἐξάρεται· τῆτου δὲ συμβαίνοντος διὰ τὸ πάχος τὸ ἀπὸ τῆ ὄγκου· δυσκίνητοτέρα ἔσα ἢ δύναται διακριβοῦν· ἢ διότι ἔτε ἐν τῷ ὑγρῷ δυνάμεθα λαλεῖν διὰ τὴν ἀπυσίαν τῆ ἀέρος, ἔθ' ὅταν εἰς τὸ στόμα λάβωμεν ὑγρὸν; ἐν τῆ μέθῃ ἔν ἐν ὑγρῷ πολλῶ τῆς γλώττης ἔσης ἐκ ἀκριβῶμεν· τὸ δὲ μὴ ἀκριβῶν ἐστὶ τὸ πταίειν. ἢ διότι ἐν ταῖς μέθαις ἢ ψυχῆ συμπαθῆς γινόμενη πταίει; τῆς ψυχῆς ἐν τῆτο πασχῆσης εἰκὸς καὶ τὴν γλώτταν ταῦτο πάσχειν· ἀπ' ἐκείνης γὰρ ἢ τοῦ λέγειν ἀρχή. διὸ καὶ χωρὶς τῆς μέθης, ὅταν ἢ ψυχῆ πάθῃ τι, συμπάσχει καὶ ἢ γλώττα, οἶον τῶν φοβουμένων.

Διὰ τί οἱ οἰνόφυλγες καὶ οἱ περὶ τὴν θάλατταν χαί- 32 ρουσιν ἠλίῳ; ἢ διότι οἱ μὲν οἰνόφυλγες δέονται πέψεως, καὶ ἄμα συμβαίνει τινὰς τόπους κατεψύχθαι; διὸ καὶ ἀποπληξίαι καὶ ἀποναρκώσεις μετὰ τῆς πότους. οἱ δὲ θάλαιττιοι διὰ τὸ ἀεὶ ἐν ὑγρῷ εἶναι τῆτο ποιῶσιν.

Διὰ τί οἱ μεθύοντες ἀδύνατοι ἀφροδισιάζουσιν; ἢ ὅτι 33 40 δεῖ μᾶλλον τινα τόπον ἐθερμανθῆναι τῆ ἄλλῃ σώματος,

1. ὡς om C°. || ὑπεκκλίον C°Y°. || τὸ πάθος om pr X°. || 8. περὶ C°. || τὸ πῦρ C°Y°. || 9. προσχωμένοις X°. || 11. τὸ om C°. || 22. οἶον ἢ X°. || 23. δι' γὰρ X°. || 25. δι' Y°. || τὸ κ. C°. || 28. πρεσβυτέροις X°. || τρόπος Y°. || 29. μᾶλλον om C°Y°. || 33. παροινεῖ || παροινῶν δὲ pr Y°. || 34. παροινεῖν C°X°.

1. γίνονται οἱ οἰνόφυλγες C°. || 3. μᾶλλον ἢ ὁ C°Y°, οὐ corr Y°. || 7. αἰ prius om pr Y°. || 10. ἔσω μὲν C°, ἔσωθεν X°Y°. || 17. ταῦτα X°Y°. || 19 et 21. γλώσσα X°.

αἱ δὲ διὰ τὸ πλῆθος τῆς θερμασίας ἀδυνατῶσιν. ἀποσβέν-
νυται ἔν τὸ ἀπὸ τῆς κινήσεως, θερμὸν γινόμενον ὑπὸ τοῦ
περιέχοντος. ἢ διότι δεῖ μὲν ἐκθερμανθῆναι τὸς κάτω τό-
πους, ὁ δ' οἶνος ἄνω πέφυκε φέρεσθαι, ὥς ἐκεῖ ποιεῖ τὴν
θερμασίαν, ἐντεῦθεν δὲ ἀπάγει καὶ μετὰ τὰ τρίτα ἤκιστα
ἀφροδισιαστικοί, καὶ κελεύουσιν ἀριστῶν μὲν πολὺ δειπνῆσαι
δὲ ὀλίγον· ἀπέπτων μὲν γὰρ ἔντων ἄνω φέρεται, πεπε-
μένων δὲ κάτω τὸ θερμὸν καὶ τὸ ὑγρὸν· ἢ δὲ τοῦ σπέρ-
ματος γένεσις ἐκ τέτων. καὶ οἱ κοπιῶντες ἔξουειρώττισιν,
ἄκι ὑγρὸς καὶ θερμὸς ὁ κόπος· εἶν ἔν. ἐν. τῷ. τόπῳ τῆς
γένηται ἢ περίττωσις, συμβαίνει ἔξουειρώττιν. διὰ ταῦτα
δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς ἀρρώστημασιν, ὅσοις γίνεται, συμβαίνει
καὶ τοῖς φασουμένοις καὶ τοῖς ἀποθνήσκουσι συμβαίνει ὡς
αὐτως.

34. Διὰ τί νεοὶ ὄντες ἐνεργῶσι μᾶλλον, ὅταν μεθυσθῶσιν, 15
ἢ πρεσβύτεροι; ἢ διὰ τὸ θερμὸς καὶ ὑγρὸς εἶναι πολὺ τὸ
σπέρμα. γίνεται περίττωμα, διὰ τὸ μὴ ἀναλίσκειν τὰ σῶμα
τὸ ὑγρὸν, ὥς ἐπερχεῖται· πρεσβυτέροις δὲ γινόμεναις διὰ
ξηρότητα πῆν· ὑπερβολὴν ἀντιστᾶ τὸ σῶμα. ἢ ὅτι μᾶλ-
λον ὑπνωτικώτερά εἰσιν οἱ νεοί· τῶν πρεσβυτέρων; διὸ τοὺς
μὲν νέες καθύπνουσιν ὄντας λαμβάνει ἢ ὀρμὴ τοῦ ἔρις ἐπι-
πτωσα πρὶν διεγερθῆναι, τὸς δὲ πρεσβυτέρους οὐ, καθάπερ
ἐδὲ τῶν ἔξωθεν κινήσεων ἐδὲν ἤττων τι λαμβάνει αὐτοὺς· ἢ
τὸς νέες. δῆλον δὲ καὶ γὰρ αὐτοὶ οἱ νεοί· ἐκ τοῖς βαθυ-
τάτοις ὕπνοις μάλιστα ἐνεργῶσιν.

35. Διὰ τί τὸ ἐλαιὸν πρὸς τὰς μέθας συμφέρει, καὶ τῷ
δύνασθαι πίνειν τὸ καταρροφεῖν; ἢ διότι ἄρτικόν ἐστὶ καὶ
τῷ πόματι προοδαιοῖς;

Δ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΑΦΡΟΔΙΣΙΑΣ.

Διὰ τί ὁ ἀφροδισιάζων καὶ ὁ ἀποθνήσκων ἀναβάλλει
τὰ ὄμματα, καθεύδων δὲ καταβάλλει; ἢ διότι ἀμει-
θεν τὸ θερμὸν ἐξίον ἀναστρέφει ἵνα περ ὀρμᾶ· ἐν δὲ τῷ
ὑπνω κατῶ συνάγεται, διὸ ῥέπει κατῶ; συγκλείονται δὲ
οἱ ὀφθαλμοὶ παρὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν ἔτι νοτίδα.

2. Διὰ τί τῶν πλείοσιν ἀφροδισίοις χρωμένων ἐπιδηλό-
τατα ἐνδίδωσι τὰ ὄμματα καὶ τὰ ἰσχία, τὰ μὲν ἐγγυὲς
ὄντα, τὰ δὲ πόρρω; πότερον ὅτι καὶ ἐν αὐτῇ τῇ συννοσίᾳ
ἐπιδηλότατα συμπονεῖ ταῦτα τῇ ἐργασίᾳ συνιόντα, περὶ

τὴν πρέσιν τῷ σπέρματος· συνεκθλίβεται ἔν μάλιστα ἐν-
τεῦθεν ὅσον εὐτηκτον τῆς τροφῆς· ἐνεσι διὰ τὴν ἄρτικον. ἢ
διότι παραθερμανόμενα τήκεται μάλιστα· ἢ δὲ ἀφροδι-
σιασμοὺς θερμότητα ἐργάζεται, μάλιστα δὲ ταῦτα θερμαί-
νεται, ἢ κινεῖται ἐν τῇ ἐργασίᾳ. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ καὶ τὰ
περὶ τὴν ἔδραν ἐπιδηλῶς συμπονεῖ· ἔτε γὰρ μὴ συναγα-
γόντι τὰ περὶ τὴν ἔδραν ἐνδέχεται προσθῆναι, ἔτε μὴ τῶν
ὀφθαλμῶν καταβληθέντων· τὰ μὲν γὰρ περὶ τὴν ἔδραν
συνιόντα θλίβει, οἷον ἐκ κίσεως τῇ χειρὶ τὰ ὑγρὸν, ἢ
τῶν ὀφθαλμῶν συναγωγῇ τὰ ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου· ὅτι δὲ
μεγάλῃ ἔχουσι τὰ ὄμματα τὴν δύναμιν καὶ ὁ τόπος
αὐτῶν πρὸς γένεσιν, δηλοῖ ἢ τῶν ἀτέκνων καὶ γονίμων
γυναικῶν τοῖς ἐναλείμμασι πείρα, ὡς δέον ταύτῃ διαθεῖναι
εἰς τὸ σπέρμα δύναμιν· πίνον δὲ ἀμφὶ τυγχάνει ὄντα
κάντων αἰεὶ ἀρχὸς τε καὶ ὄμματα· διὰ μὲν ἔτι τὴν συν-
εργίαν κοινονεῖ τῆς θερμασίας, διὰ δὲ ταύτην λεπτύνεται
καὶ συναποκρίνεται πολὺ εἰς τὸ σπέρμα· ἔτε γὰρ, ἂν μὴ
πῆν ἢ, ὁμοίως γυρῆσει ἢ θερμότης, ἔτε πῆν ὄν μὴ συμπο-
νῶν, οἷον ἐν τῇ κοιλίᾳ· ἀλλὰ οἱ νεφροὶ τῶν ἄλλων μᾶ-
λιστα αἰσθάνονται διὰ τὴν γεινίασιν. καὶ αὐτῇ δὲ ἢ τῷ
σπέρματος πάροδος παρὰ τοὺς τόπους τῆς ἔσα ἐπιδηλοῦ-
τατα ἵκανή ἐστὶ λεπτύνειν· ἀφαιρεῖ γὰρ, ἀλλ' οὐ πρᾶσι-
θησι πλησιάζουσα.

Διὰ τί καὶ οἱ ἀφροδισιάζοντες καὶ οἱ εὐνήχοι ἢ χρω- 3
35. μενοὶ ἀφροδισίοις ὁμοίως ἀμφότεροι τὰ ὄμματα πρὸς ἔξω-
πίαν βλάπτονται; ἢ ὅτι τοῖς μὲν διὰ λαγνείαν, τοῖς δὲ
διὰ τὴν πῆρῶσιν τὰ ἄνω ξηρὰ γίνεται μᾶλλον τῷ δόκτος,
ἐπιδηλότατα δ' ἐν τούτοις, ὅσων τὰ ἔργον ἐστὶν ἀκριβές· ἢ
δ' ὄψις τοῖστων. κατασπωμένων δὲ τῶν ὑγρῶν τὰ ἄνω ξη-
30. ραίνεται. ὁ μὲν οὖν ἀφροδισιασμοὺς δῆλον ὅτι τῆς ποιεῖ
τοῖς δὲ εὐνήχοις τὰ τε σκέλη οἰδεῖ καὶ αἱ κοιλίαι εὐλα-
ται ὡς κατῶ μεθισαμένῳ τῷ ὑγρῷ.

Διὰ τί ἀνὴρ μόνον, ὅταν ἀρχῆται δύνασθαι ἀφρο- 4
δισιάζειν, ἢ βᾶ, τῶν δὲ ἄλλων ζῴων ὅσα, τρίχας ἔχει ἰσχύς
35 ἢ ἐπειδὴ κατὰ τὰς ἡλικίας μεταβάλλει τὰ ζῶα εἰς τῶν
τίον; φωνῇ τε γὰρ βαρεῖα· ἐξ ὀξείας γίνεται, καὶ δασύνει
ταὶ ἐκ ψιλῶν· δῆλον ἔν ὡς καὶ τὰ ἐκ γενετῆς δασύα ζῶα
ψιλοῖτ' ἂν, ἢ δασύνουτο, σπερματικά γινόμενα ἢ πᾶσχω
δὲ τοῦτο διὰ τὸ τὰ σπερμαίνοντα ξηρότερα γίνεσθαι καὶ

2. γενόμενον C°. || 5. θερμασίας C°. || 11. ἀνεργῶττιν C°. || 15. ἐνεργῶσι C°. || 16. καὶ ὑγρὸς om X°. || 20. πρεσβύτων et 22. πρεσβύτας C°. || 30. ΠΕΡΙ om K°O°ε. || 31. ὁ past καὶ om C°X°. || 32. ἄνω C°Y°. || 33. ἀναστρέφαι X°. || 37. ἐδίδωσι Sylburgius; codices συνδίδωσι. || 38. συννοσίᾳ] νοσία C°.

1. προἰέρειν C°. || 4. θερμότητι Y°. || ταῦτα δὲ μάλιστα C°. || 7. τὴν om C°. || 12. τέκνω C°. || 13. ὡς C°. || 14. πῆρῶσιν Gaza; codices πλείονα. || 20. αὐτῇ X°. || 21. τίς om C°. || 25. ὁμοῦ C°Y°. || ἀμφότεροις C°X°. || 28. ὅσον codices. || 30. οὖν om C°. || 33. δύναται X°. || 37. ζῶα om C°.

επιεικέστερα, ἐξ ὧν ἄλλ' ἔφασται. ἄλλοι δὲ ἐκ τῶ μὴ ἐν ταῖς
ἐλαῖς φησὶν πρῶτα· ζεφυκαὶ γὰρ αἱ οὐλαί, ἀλλ' οὐκ
ἐπιεικαί. κινῆθ' τοῖς καθύπευκτον καὶ γυναιξίν· ὑγρὰ γὰρ καὶ
ἄμφω, ἀλλ' ἔξῃρα.

5 Διὰ τί ἡ ἀνυποδοσία ἐ συμφέρει πρὸς ἀφροδισιασ-
μοῦς; ἢ ὅτι τὸ πρῶτον ἀφροδισιάζειν σῶμα δεῖ τὰ ἐντὸς
θερμῶν εἶναι καὶ ὑγρῶν; ποῖτον δὲ ἐν τοῖς ὑπὸ τοῖς μᾶλλον
ἢ ἐν τῷ ἐπισηγορέαι· διὸ καὶ ταχὺ καὶ ἄνευ ἐργασίας οἱ
ἐξοικειωμένοι γίνονται, ἐπισηγορῶσι δὲ μετὰ πόνου. ἅμα δὲ
τὸ σῶμα τοιοῦτον καὶ οἱ πόδες ὑγρότεροι καὶ θερμότεροι 10
σημαῖον δέ, ὅτι καθυποδόντων θερμοί, ὡς ἅμα τοῖς ἐντὸς
οὕτως ἔχοντες. ἢ δ' ἀνυποδοσία τὸναντίον ποιεῖ· ζηραίνει
γὰρ καὶ ψύχει. ὡστ', ἔτε ἀδύνατον μὴ θερμῶν οὕτων
ἀφροδισιάσαι εἴτε χαλεπῶν, ἀνάγκη ἀσύμφορον εἶναι πρὸς
τὴν τῶν ἀφροδισίων χρῆσιν.

6 Διὰ τί ἐκλύεται μάλιστα τῶν ζώων ἀφροδισιαστικῶς
ἄνθρωπος; ἢ διότι κλείσιν προίεται σπέρμα κατὰ λόγον
τῷ σώματι; διὰ τί δὲ κλείσιν προίεται; ἢ ὅτι ἦκιστα ἐκ-
πονεῖ τὴν τροφήν καὶ φύσει ὑγρὸν καὶ θερμὸν ἐστὶ τῶν
ζώων μάλιστα; ὧν τὸ μὲν ποιεῖ σπέρμα πολὺ, τὸ δὲ τὴν 20
φύσιν σπερματικὴν ποιεῖ· καὶ γὰρ τὸ σπέρμα τοιοῦτον
ἐστίν, ὥς ἂν συζῆται.

7 Διὰ τί τῷ ἀφροδισιάζειν γινόμενα διὰ θερμότητα, τῷ
δὲ φόβου ἐντος ψυκτικῶ καὶ τῷ ἀποθνήσκειν, ἐνίοις, ὅταν
γίνονται ἐν τέτοις τοῖς πάθεσι, σπέρμα προέρχεται; ἢ ὅτι 25
ψυχομένων ἐπίων τόπων ἔτεροι ὑποθερμαίνονται, τὴν τε
ὕψικαν ἔχοντες θερμότητα καὶ δεχόμενοι τὴν τῶν κατα-
ψυχομένων τόπων; ἄγε καταψυχομένων μὲν συμβαίνει,
οὐ διὰ τὸ ψύχεσθαι μέντοι, ἀλλὰ διὰ τὸ θερμαίνεσθαι.
ἄλλοι δὲ καὶ τῆ ὄψει· τῶν γὰρ φοβημένων τὰ ἄνω λει- 30
φαιμεῖ, τὰ δὲ κάτω ὑγραίνεται, καὶ κοιλία καὶ κύστις
λύεται. ὑπὸν ἔν τὸ θερμὸν ἐν μὲν τῷ φόβῳ κάτω, ἐν δὲ
τῷ θανάτῳ ἄνωθεν ἄνω, ἐξυγραίνον τῆ θερμότητι ποιεῖ
τὴν τῷ σπέρματος ἐξοδόν.

8 Διὰ τί οὐ δεῖ μὴ ὀργῶντα οὔτε ἀφροδισιάζειν οὔτε 35
ἡμεῖν ἔτε πτάρυσθαι οὔτε φύσαν ἀφίεσαι; ἢ ὅτι μὴ ὀρ-
γῶντες ὁμοίως ἔχομεν τοῖς ἐκ τῆς γῆς ἀνασπασμένοις, οἷς
προσεκοπᾶται τι ἀλλότριον ἢ ἐγκαταλείπεται ἀποσπασθέν;
ἅπαν δὲ δὲ δεῖ μὲν ἐξαρθῆναι, κολοιβὸν δὲ ὑπολείπεται,

καλῶ χρόνον παρέξει πόνου. εἰάν τε τις κινήσῃ τι ἀλλό-
τριον, τοῦτο πόνου παρέξει, οὐκ ἐν τῇ αὐτῇ χώρῃ ὅν· ἢ
συμβήσεται τοῖς μὴ ὀργῶσι ποῖσιν τι τῶν εἰρημένων.

Διὰ τί νήσεις βᾶττον ἀφροδισιάζουσιν; ἢ διότι οἱ πό- 9
ροι κενώτεροι οἱ τῷ σώματος νήσεσσι πλήρεσι δὲ πλήρεις
κωλύουσιν ἐν τῇν εἰς τὸ σπέρμα ὑγρότητα διεξιέναι. ἄλλοι
δὲ ἐπὶ τῆς κύσεως· ἢ γὰρ δύναται πλήρους ὕσης ταχὺ
ἀφροδισιάζειν.

Διὰ τί οἱ νέοι ὅταν πρῶτον ἀφροδισιάζειν ἀρχωνται, 10
οἷς ἂν ὀμιλήσῃσι, μετὰ πῆν πρᾶξιν μισοῦσιν; ἢ διὰ τὸ
μεγάλῃν γίνεσθαι τὴν μεταβολήν; τῆς γὰρ συμβαίνουσας
ὑγρῶν ἀκθῆσας μεμνημένοι, ὡς αἰτίαν ἢ ἐπλησίονσαν φυ-
γούσιν.

Διὰ τί οἱ ἐπιδύοντες συνεχῶς ἀφροδισιαστικώτεροι γί- 11
νονται; ἢ ὅτι διὰ τὴν θερμότητα καὶ τὴν κίνησιν ταῦτο
πᾶσχυσιν ὅπερ ἐν τῇ ὀμιλίᾳ; διὸ καὶ τῆ τῆς ἐπεχούσης
ἡλικίας ἐπίδοσι περὶ τὰ αἰδοῖα μείζω τὰ μόρια ταῦτα γί-
νεται. αἰεὶ ἐν τῇ κινήσει ταῦτη χρωμένων εὔροα τὰ σώματα
γίνεται καὶ προωδοπεκομημένα πρὸς τὸν ἀφροδισιασμόν.

Διὰ τί, ὅταν ἀρξῶνται ἀφροδισιάζειν δύνασθαι, οἱ 12
χρῶτες ὄξει, πρότερον δ' ἢ ὄξει πρὸ ἡβῆς ἔτε οἱ ἄνδρες
ἔτε αἱ γυναῖκες; ἢ ὅτι τὰ ἀπεπτά τῆς τε χυμῶς αἰεὶ χεί-
ρους ἔχει (ἢ γὰρ ὄξειτερος ἢ ἀλμυρώτερος ἢ πικροτέρως)
καὶ τὰς ὀσμάς δυσωδεστέρας, τὰ δὲ πεπεμμένα ἢ γλυκεῖς
ἢ ἦττον ἀγλυκεῖς, καὶ τὰς ὀσμάς εὐωδεστέρας ἢ ἦττον
δυσώδεις; τοῦτο δ' ἐστὶ δῆλον ἐπὶ πάντων θεωμένοις καὶ
φυτῶν καὶ ζώων. ἀφαιρεθέντων δὲ τῶν εὐπέπτων, τὰ ὑπο-
λειπόμενα ἀπεπτά, οἷον δὴ καὶ ἐπὶ τῆς τέφρας ἀναλω-
θέντος τοῦ γλυκεῶς πικρὰ ἢ κοῖα, καὶ ὁ ἰδρῶς ἀλμυρός.
πέττει δὲ ἢ φυσικὴ θερμότης τὸ σπέρμα, ὃ μικρὸν ὄν πολ-
λὴν ἔχει δύναμιν· ἐκ πολλῆ γὰρ ὀλίγον συγκεκεφαλαίω-
ται. διὸ ὅταν ἀπέλθῃ, ἐκλύονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μάλ-
λον καὶ καταψύχονται· ὡς ἀπεπτότεροι οἱ χυμοὶ γίνον-
ται μᾶλλον, ἀναστομυμένων τῶν πόρων διὰ τὴν ἐκκρισιν
αὐτῶ. ἀλμυρώτεροι ἔν οἱ τῶν παιδῶν ἰδρῶτες καὶ δυσω-
δέτεροι διὰ τὴν ἀπεψίαν· καὶ εἰάν τύχῃ τοιαύτη ἢ φύσις
οὔσα ὥστε δυσώδη ἔχειν τὴν ὑπέσασιν τῷ ἰδρῶτος, τέτοις
μᾶλλον ἐπισημαίνει καὶ ἐν τοῖς τόποις τούτοις μάλιστα,
οἷον μασχάλη, ἐν ᾧ μάλιστα καὶ τοῖς ἄλλοις.

2. ἀλλ' om N°. || 3. ὑγρὰ — 4. ξηρὰ addiderunt K°N°O°. || 5 et 12. ἀνυποδοσία C°. || 7. τοῦτο C°X°. || 8. ἐργασίας οἱ
διεργασμοὶ C°N°X°Y°. || 13. ψύχει — 14. ἀνάγκη om C°. || 17. ὁ ἄνθρωπος C°X°. || σῶμα C°. || 25. γήτας C°. || προίεται C°. ||
26. ἔτεροι — 28. τόπων om C°. || 29. μὲν C°Y°, μόνον X°. || διὰ] καὶ διὰ X°Y°. || 31. τὸ C°.

15. τὴν post διὰ om X°. || 16. τῆ post καὶ om C°Y°. || 17. ἐπίδοσι Y°. || 18. τῆ] τῆ αὐτῆ X°. || 20. δύνασθαι om C°. || 21.
πρὸ τῆς ἡβῆς C°. || 25. ἦττον γλυκεῖς C°, ἦττον γλυκεῖς X°, ἦττον ἀγλυκεῖς pr Y°. || 27] ποῖσιν ἢ X°. || 28. καὶ et 29. ὁ om C°. ||
30. δὲ] μὲν ἂν X°. || 32. λύσται X°. || τὸ om X°. || 33. μᾶλλον γίνονται X°. || 35. οἱ] ἢ οἱ C°, ἢ οἱ Y°.

13 Διὰ τί, εἰ μὲν ἐκ τοῦ σπέρματος τοῦ ἡμετέρου γένηται τὸ ζῶον, τότε ἡμέτερον ἔκγονόν ἐστιν, εἰ δὲ ἐξ ἄλλου τινὸς ἢ μέρους ἢ ἀποκρίσεως, ἔχῃ ἡμέτερον; γίνεται γὰρ σηπομένων πολλὰ καὶ ἐκ τοῦ σπέρματος. τί δὴ οὖν, εἰ μὲν τοῦτον οἶον ἡμεῖς, ἡμέτερον, εἰ δὲ ἀλλότριον, ἔ; ἢ γὰρ 5 ἅπαντα προσήκει ἢ ἕθεν. ἢ πρῶτον μὲν, ὅτι ἔτω μὲν ἐξ ἡμετέρου γίνεται, ἐκείνως δὲ ἐξ ἀλλότριου, ὅσα ἐξ ἀποκαθάρματος γίνεται καὶ ἐκρίσεως; καὶ ὅλως ἕθεν τῶν τοῦ ζῴου ζῶον γεννᾷ ἀλλ' ἢ τὸ σπέρμα. τὸ δὲ βλάπτον καὶ τὸ κακὸν ἕθενός ἐστιν οἰκτεῖον, ἕθεν τὸ ἀλλότριον· οὐ γὰρ 10 ταῦτό τήτου τι εἶναι καὶ τήτου ἀλλότριον ἢ ἕτερον ἢ κακόν. αἱ δὲ ἐκρίσεις καὶ σήψεις ἔχῃ ἡμέτερα, ἀλλ' ἕτερα καὶ ἀλλότρια τῆς φύσεως ἡμῶν εἰσίν. ἔ γὰρ ὅσα ἐν τῷ σώματι γίνεται, τῷ σώματος θετέον, ἐπεὶ καὶ φύματα γίνεται, ἀ αἴρουσι καὶ ἐκβάλλουσιν. καὶ ὅλως ὅσα παρὰ 15 φύσιν, πάντα ἀλλότρια· παρὰ φύσιν δὲ πολλὰ καὶ τῶν συγγινομένων ἐσίν. εἰ οὖν ἐκ μόνου τήτου τῶν ἡμετέρων γίνεται ζῶον, ὀρθῶς ἂν τὸ ἐκ τήτου γινόμενον ἔκγονον ἡμέτερον εἴη μόνον. καὶ ἐκ τοῦ σπέρματος δὲ ἂν τι ἄλλο γένηται, οἶον σκώληξ σαπέντος, ἢ καὶ ἐν τῇ μήτρᾳ διαφθα- 20 ρέντος, οἶον ἂ λέγεται τέρατα, ἔκ ἔκγονα λεκτέον. ὅλως γὰρ ἐκ διεφθαρμένου γινόμενα οὐκέτι ἐξ ἡμετέρου ὄντος γίνεται, ἀλλ' ἐξ ἀλλότριου, ὡς περ τὰ ἐκ τῶν ἀποκρίσεων, οἶον τὸ ἐκ τῆς κόπρου. σημειῖον δὲ ὅτι ἐκ διεφθαρμένου πάντα τὰ τοιαῦτα γίνεται· μὴ ἐκ διαφθειρομένου γὰρ 25 τοῦτον πέφυκε γίνεσθαι οἶον ἂν ἢ ἐξ ἔ τοῦ σπέρμα, εἰ δὲ ἐξ ἵππου, ἵππος, εἰ δὲ ἐξ ἀνθρώπου, ἀνθρώπος. καὶ αὐτὸ τε ἔ τιμῶμεν τὸ σπέρμα, ἕθεν πᾶν τὸ ἐν τῇ γενέσει περαινόμενον. καὶ γὰρ ὑγρὸν καὶ ὄγκος τις καὶ σὰρξ γίνεται. ποτὲ δέ, διὰ τὸ μήπω ἔχειν τὴν φύσιν, ἀλλ' ἢ τοῦτον 30 μόνον τῆς φύσεως, ὅτι ἔτω διάκειται ὡς γενέσθαι ἐξ αὐτῷ τοῦτον οἶον ἡμεῖς· ἐκ δὲ διεφθαρμένου ἕθεν τοῦτον. διὰ ταῦτα ἔτε ἐξ ἑτέρου τῶν ἐν ἡμῖν ἔτε ἐκ τήτου διεφθαρμένου ἢ ἀτελῶς ἔχοντος τὸ ἔκγονόν ἐστιν ἡμέτερον.

14 Διὰ τί ἐν τῷ ὕδατι ἦττον δύνανται ἀφροδισιάζειν οἱ 35 ἀνθρωποι; ἢ ὅτι ἐν ὕδατι ἕθεν τήκεται, ὅσα ὑπὸ πυρὸς τήκεται, οἶον μλίβδος ἢ κηρός· ἢ δὲ γονὴ τηκομένη φαίνεται πυρί· πρὶν μὲν γὰρ ἢ τρίψις ἐκθερμάνη, ἔ τήκεται. οἱ δὲ ἰχθύες ἔ τρίψις ὀχεύουσιν.

Διὰ τί τὸ ἀφροδισιάζειν ἡδίστον, καὶ κότερον ἐξ ἀνάγκης 15 καὶ ἢ ἕνεκά τινος ὑπάρχει ταῖς ζῴοις; ἢ ἡδὺ μὲν ἐστὶν ἦτοι διὰ τὸ ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος ἀπιέναι τὰ σπέρμα, ὡς περ τινὲς φασιν, ἢ καὶ ἀπὸ παντὸς μὲν μὴ ἀπιέναι, διὰ δὲ τοῦτου εἰς ὃ πάντες συντείνουσιν οἱ πόροι τῶν φλεβῶν; ἕσης ἔν τῆς ἡδονῆς ὁμοίας τῆς ἐν τῷ κησιμῷ, τότε συμβαίνει γίνεσθαι ὡς περ δι' ὄλου τοῦ σώματος. ὃ δὲ κησιμὸς ἡδύς ἐστιν, ὑγροῦ ἔξοδος πνευματώδους ἐγκατακεκλισμένου παρὰ φύσιν. ἢ δὲ γονὴ τοῦτου εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἔξοδος. 20 ἐστὶ δὲ καὶ ἐξ ἀνάγκης ἡδὺ καὶ ἕνεκά τινος, ἐξ ἀνάγκης μὲν ὅτι ἢ εἰς τὸ κατὰ φύσιν ὁδὸς ἡδὺ ἐστὶν, εἰ δὲ ἢ αἰσθητῆ, ἕνεκα δὲ τινος ἵνα γενέσις ἢ ζῴων· διὰ γὰρ τὴν ἡδονὴν μᾶλλον ὀρμᾷ πρὸς τὴν μίξιν τὰ ζῴα.

Διὰ τί ἡ λαγνεία πρὸς νοσήματ' ἐνια τῶν ἀπὸ φλέ- 16 γματος συμφέρει; ἢ ὅτι περιττώματός ἐστιν ἔξοδος, ὡς τε συγκεκρίνεται πολλὴ περιττώσις; τὸ δὲ φλέγμα περιττώμα.

Διὰ τί τὰ ἀφροδίσια τὴν κοιλίαν ψύχει καὶ ξηραίνει; 17 ἢ ψύχει μὲν, ὅτι ἐκκρίνεται τὸ θερμὸν ἐν τῇ μίξει; ξηραίνει δὲ ἢ μίξις· ἐξατμίζεται γὰρ τῷ θερμῷ ἐξίόντος, ἐξέρχεται δὲ ψυχομένου. ἔτι καὶ ἢ θερμότης ἐν τῇ ὁμίλῃ ξηραίνει.

Διὰ τί, ὅσοις αἱ βλεφαρίδες ῥέουσι, λάγνοι; ἢ διὰ 18 τὸ αὐτὸ καὶ διότι οἱ φαλακροί; ἐστὶ γὰρ μόρια ἄμφω ταῦτα τοῦ αὐτοῦ. ἐστὶ δὲ τὸ αἶτιον· ὀπόσαι πρὸς βυτέρου γινομένου μὴ αὐξάνονται τῶν συγγενικῶν τριχῶν, ἅπαντα τῷτο πάσχωσιν ἐν ταῖς λαγνείαις. κεφαλὴ γὰρ καὶ ὀφρὺς καὶ βλεφαρίς συγγενικαὶ τρίχες. τῶτων δὲ μόνον ἐνίοις αἱ ὀφρὺς διασύνονται πρὸς βυτέροις γινομένοις (δι' ἣν δὲ αἰτία, εἴρηται ἐν ἄλλοις), αἱ ἕτεραι δὲ διὰ τὸ αὐτὸ ἄμφω λείπουσιν. αἶτιον δὲ ὅτι καταψύχει τὰ ἄνω ἢ λαγνεία ὀλγαίμια ὄντα, ὡς ἔ πέττει τὴν τροφήν ὃ τόπος· ἔ λαμβάνονται δὲ τροφήν ἐκρέουσιν αἱ τρίχες.

Διὰ τί ἕρητιῶντες ἔ δύνανται ἀφροδισιάζειν; ἢ ὅτι 19 πλήρεις γίνονται οἱ πόροι; τὸ δὲ πλήρες ὑγροῦ οὐ δέχεται ἄλλο ὑγρὸν.

Διὰ τί αἱ ἱξία τῆς ἔχοντας κωλύουσι γεννᾶν, καὶ 20 ἀνθρώπος καὶ τῶν ἄλλων ζῴων ὃ τι ἂν ἔχη; ἢ ὅτι ἢ ἱξία γίνεται μετασάντος πνεύματος· διὸ καὶ ὠφελεῖ πρὸς τὰ μελαγχολικά. ἐστὶ δὲ καὶ ὃ ἀφροδισιασμὸς μετὰ πνεύ-

1 et 4. μὲν] μὴ C°. || 2. τινὸς om C°. || 11. ἢ ἕτερον] δ ἕτερον C°. || 15. φέρουσι C°X°Y°. || 18. τῶτων C°X°. || 18 et 34. ἔγγονα, 21. ἔγγονα C°Y°. || 24. ἐκ om C°X°. || διαφθειρομένου C°Y°. || 32. ἡμεῖς] ἡμεῖς δὲ X°. || 33. ἔτε — ἔτε] codices ἕθεν — ἕθεν. || 34. ἢ] τε καὶ X°, τε C°Y°. || 35. οἱ] οἶον Y°. || 36. ὕδατι μὲν ἕθεν C°.

2. ἢ αὐτὴ ἡδὺ om C°. || 5. τοῦτον X°, τοῦτο C°. || ὃν C°Y°. || 9. τοῦτον codices. || 11. ἢ om C°Y°. || 13. μίξιν C°. || 19. δὲ καὶ ἢ X°Y°. || 24. ὀπόσαι] ὄπερ καὶ διότι X°. || 25. γινομένου C°X°. || 27. συγγενὴ καὶ τρ. C°X°Y°. || αἱ] καὶ C°. || 28. ὀφρῶν X°. || εἴρηται ἐν ἄλλοις om C°. || 30. ὀλγαί μὲν ὄντα C°.

ματος ἐξόδου. εἰ ἔν ὁδοποιεῖται ἡ ὁρμὴ γινομένου αὐτῷ, ἔποιεῖ ὁρμᾶν τὸ σπέρμα, ἀλλὰ καταψυχεται· μαραίνει ἔν τὴν συντοσίαν τῷ αἰδοίῳ.

21 Διὰ τί οἱ ἀφροδισιάζοντες ἐκλύονται καὶ ἀσθενέστεροι γίνονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ; πότερον διὰ τὸ ἀπὸ πάντων ἐκ-
κρισιν εἶναι τὸ σπέρμα, ὡς εἰ οἶον οἰκοδομήματος αἱ ἀρμο-
νίαι, καὶ τοῦ σώματος οὕτω σειομένη ἡ σύνθεσις ἐστὶ τῷ
ἀπεληλυθέναι τι, οἶον εἰ τὸ αἷμα ἐξέλθῃ ἢ πᾶν ὃ τι ἄλλο
μέρος. ἔτω σφόδρα ἐπίκαιρον τὸ ἐξίον ἐστὶ, καὶ ὃ ἐκ πολ-
λῆς γίνεται τροφῆς ὀλίγον, οἶον τὸ ἀμύλιον ἐκ τῷ ζαιτός.

22 Διὰ τί οἱ ἀφροδισιάζοντες καὶ ἐρητιῶντες ἐντεινουςιν;
ἢ ὅτι πληρουμένων τῶν πόρων ὑγρότητος, τὸ σπέρμα ὑπε-
ξίον ἐν ἐλάττονι τόπῳ πλείονά τε ὄγκον ποιεῖ καὶ αἶρει;
ἐπίκειται γὰρ τὸ αἰδοῖον ἐπὶ τοῖς πόροις.

23 Διὰ τί ἡ σύντασις γίνεται τῷ αἰδοῖου καὶ ἡ αὐξησις;
ἢ διὰ δύο, διὰ τε τὸ βᾶρος ἐπιγίνεσθαι ἐν τῷ ὀπισθεν τῶν
ὄρχεων αἰρεσθαι (ὑπομόχλιον γὰρ οἱ ὄρχεις γίνονται) καὶ
διὰ τὸ πνεύματος πληρῆσθαι τὰς πόρους. ἢ τῷ ὑγρῷ αὐξα-
νομένου καὶ μεθισαμένου ἢ ἐξ ὑγρῷ γινομένου ὁ ὄγκος
μαίζων γίνεται; τὰ λίαν δὲ μεγάλα ἦττον αἶρεται διὰ τὸ
πορρωτέρω τὸ βᾶρος τῷ ὑπομοχλίου γίνεσθαι.

24 Διὰ τί οἱ ἀφροδισιάζοντες ἢ οἱ τοῖτοι δυσώδεις, οἱ δὲ
παῖδες οὐ; καὶ τοῦ καλουμένου γράσου ὄχουσιν. ἢ τῶν
πνευμάτων, ὡς περ εἴρηται, τὰ μὲν τῶν παιδιῶν πέττει τὸ
ὑγρὸν καὶ τὰς ἰδρώτας, οἱ δὲ τῶν ἀνδρῶν ἀπεκτοῖ;

25 Διὰ τί ἐν τῷ θέρει οἱ μὲν ἄνδρες ἦττον δύναται
ἀφροδισιάζειν αἱ δὲ γυναῖκες μᾶλλον, καθάπερ καὶ ὁ
ποιητὴς λέγει ἐπὶ τῷ σκολύμῳ "μαχλόταται δὲ γυναῖκες,
ἀφαιρώτατοι δὲ τοὶ ἄνδρες." πότερον ὅτι οἱ ὄρχεις καθιένται
μᾶλλον ἢ ἐν τῷ χειμῶνι; ἀνάγκη δὲ, εἰ μέλλει ἀφροδι-
σιάζειν, ἀνασπᾶσαι. ἢ ὅτι αἱ θερμαὶ φύσεις ἐν τῷ θέρει
συμπίπτουσιν ὑπερβάλλοντος τοῦ θερμοῦ, αἱ δὲ ψυχραὶ
θάλλουσιν; ἐστὶ δὲ ὁ μὲν ἀνὴρ ξηρὸς καὶ θερμὸς, ἡ δὲ γυνὴ
ψυχρὰ καὶ ὑγρά. τῷ μὲν ἔν ἀνδρὸς ἡμαύρωται ἡ δύναμις,
τῶν δὲ θάλλει ἐπανισουμένη τῷ ἐναντίῳ.

26 Διὰ τί ἔνιοι ἀφροδισιάζόμενοι χαίρουσι, καὶ οἱ μὲν
ἄμα δρῶντες, οἱ δ' ἔ; ἢ ὅτι ἔστιν ἐκάσῃ περιττώσει τόπος

εἰς ὃν πέφυκεν ἀποκρίνεσθαι κατὰ φύσιν, καὶ πόνος ἐγγινο-
μένῳ τὸ πνεῦμα ἐξίον ἀνοιδεῖν ποιεῖ, καὶ συνεκρίνει αὐτήν,
οἶον τὸ μὲν ἔρον εἰς κύσιν, ἢ δ' ἐξικμασμένη τροφή εἰς κοι-
λίαν, τὸ δὲ δάκρυον εἰς ὄμματα, μύξαι δ' εἰς μυκτῆρας,
αἷμα δὲ εἰς φλέβας. ὁμοίως δὲ τέτοις καὶ ἡ γονὴ εἰς ὄρχεις
καὶ αἰδοῖα. οἷς δὲ οἱ πόροι μὴ κατὰ φύσιν ἔχουσιν, ἀλλ'
ἢ διὰ τὸ ἀποτυφλωθῆναι τὰς εἰς τὸ αἰδοῖον, οἶον συμβαίνει
τοῖς εἰνούχοις καὶ εὐνεχίαις, ἢ καὶ ἄλλως, εἰς τὴν ἔδραν
συρρεῖ ἡ τοιαύτη ἰκμάς· καὶ γὰρ διεξέρχεται αὐτή. ση-
μεῖον δ' ἐν τῇ συνουσίᾳ ἢ συναγωγῇ τῷ τοιούτῳ τόπου καὶ ἡ
σύντηξις τῶν περὶ τὴν ἔδραν. εἰ ἔν ὑπερβάλλῃ τις τῇ λα-
γνείᾳ, τούτοις ἐνταῦθα συνέρχεται, ὥστε ὅταν ἡ ἐπιθυμία
γένηται, τῆς ἐπιθυμεί τῆς τράψεως εἰς ὃ συλλέγεται. ἢ δ'
ἐπιθυμία καὶ ἀπὸ σιτίων καὶ ἀπὸ διανοίας γίνεται. ὅταν
γὰρ κινήθῃ ὑφ' ὁτῶν, ἐνταῦθα τὸ πνεῦμα συντρέχει, καὶ
τὸ τοῖστο περίττωμα συρρεῖ ἔ πέφυκεν. κἂν μὲν λεπτόν ἢ ἢ
πνευματώδες, τούτου ἐξεληθόντος, ὡς περ αἱ συντάσεις τοῖς
παισὶ καὶ τοῖς ἐν ἡλικίᾳ, ἐνίοτε οὐθενὸς ὑγροῦ ἐκκριθέντος,
παύονται. ὅταν δὲ κατασβεσθῇ τὸ ὑγρὸν. εἰ ἔν μὴδὲτερον
τέτων πάθῃ, ἐπιθυμεί ἔως ἂν τι τέτων συμβῇ. οἱ δὲ φύ-
σει θηλυδρία ἔτω συνεσᾶσιν ὡς' ἐκεῖ μὲν μὴ ἐκκρίνεσθαι
ἢ ὀλίγην, ἔπερ τοῖς ἔχουσι κατὰ φύσιν ἐκκρίνεται, εἰς δὲ
τὸν τόπον τοῦτον. αἴτιον δὲ ὅτι παρὰ φύσιν συνεσᾶσιν·
ἄρσενες γὰρ ὄντες ἔτω διάκεινται ὡς ἀνάγκη τὸν τόπον
τέτον πεπηρῶσθαι αὐτῶν. πῆρωσις δὲ ἢ μὲν ὄλως ποιεῖ
φθόρον, ἢ δὲ διασροφήν. ἐκείνη μὲν ἔν ἔστιν· γυνὴ γὰρ
ἂν ἐγένετο. ἀνάγκη ἄρα παρεγράφθαι καὶ ἄλλοθὶ που ὁρ-
μᾶν τῆς γονικῆς ἐκκρίσεως. διὸ καὶ ἄπλησοι, ὡς περ αἱ
γυναῖκες· ὀλίγη γὰρ ἡ ἰκμάς, καὶ ἔ βιάζεται ἐξίεναι, καὶ
καταψύχεται ταχύ. καὶ ὅσοις μὲν ἐπὶ τὴν ἔδραν, οὔτοι
πάσχειν ἐπιθυμοῦσιν, ὅσοις δ' ἐπ' ἀμφοτέρα, οὔτοι καὶ
δρᾶν καὶ πάσχειν· ἐφ' ὁπότερα δὲ πλείον, τέτου μᾶλλον
ἐπιθυμοῦσιν. ἐνίοις δὲ γίνεται καὶ ἐξ ἔθους τὸ πάθος τῆτο.
ἔσα γὰρ ἂν ποιῶσι, συμβαίνει αὐτοῖς χαίρειν καὶ προῖε-
σθαι τὴν γονὴν ἔτως. ἐπιθυμοῦσιν ἔν ποιεῖν οἷς ἂν ταῦτα
γίνηται, καὶ μᾶλλον τὸ ἔθος ὡς περ φύσις γίνεται. διὰ
τέτο ὅσοι ἂν μὴ πρὸ ἡβης ἀλλὰ περὶ ἡβην ἐθισθῶσιν ἀφρο-

3. συνουσίαν C°. || 5. τὰ ἀπάντων C°. || 7. ἢ om X°. || 8. τι om X°. || ἐξέλθῃ C°X°. || ὃ τι] ἢ τι C°Y°. || 10. ζείτος C°X°
Y°. || 12. ὅτι om C°Y°. || ἐξίον C°. || 13. ὄγκον τε C°X°Y°. || 17. αἶρεται C°Y°. || ὑπομόχλιοι C°. || καὶ om C°X°Y°. || 18. πλη-
ρῆσθαι πνεύματος C°. || 28. λέγει] ἡσίοδος X°. || κολύμῳ X°Y°, κολύμμῳ C°. || 29. τοι] τε X°. || 32. ὑπερβάλλοντος C°, ὑπερβάλλοντες
δὲ X°. || 34. ἀνδρὸς ἔν C°X°Y°. || 37. ἔστιν om C°.

1. πόνος οὐ C°. || γινομένου X°. || 7. ἐπιτυφλωθῆναι C°Y°, μὴ ἀποτυφλωθῆναι X°. || 9. αὐτήν X°. || 13. τότ' X°. || 14. ἀπὸ
τῶν σιτίων καὶ διανοίας X°. || 16. λεπτῇ C°Y°, λεπτῇ X°. || 17. πνευματώδης C°X°. || 18. καὶ om X°. || 19. κατασβεσθῆθαι Y°. || 22.
ἐκκρίνεσθαι εἰς τόδε τὸν τόπον. αἴτιον C°. || 23. περὶ X°. || 26. φθόρον C°. || μὲν om X°. || 28. γονικῆς X°. || ἀπλησοι C°. || 30.
περὶ X°. || 31. πάσχειν — οὔτοι om C°. || 35. ἂν om C°. || 36. γίνεται X°Y°.

- διαϊάζεσθαι, διὰ τὸ γίνεσθαι αὐτοῖς ἐν τῇ χρεῖᾳ τὴν μνήμην, ἅμα δὲ τῇ μνήμῃ τὴν ἡδονήν, διὰ δὲ τὸ ἔθος ὥσπερ πεφυκότες ἐπιθυμῶσι πάσχειν· τὰ μέντοι πολλά καὶ τὸ ἔθος ὥσπερ πεφυκός γίνεται. ἐὰν δὲ τύχη λάγνος ἄν καὶ μαλακός, καὶ θάττον ἕκαστα τούτων συμβαίνει.
- 27 Διὰ τί μάλιστα αἰσχύνονται ὁμολογεῖν οἱ ἐπιθυμῶντες ἀφροδισιάζεσθαι, ἀλλ' ἢ πεινῶντες φάγειν ἢ ἄλλο τῶν τοιούτων ἕδεν; ἢ ὅτι τῶν μὲν πλείων ἀναγκαῖται αἱ ἐπιθυμῖαι, ἕνια δὲ καὶ ἀναίρει τὸς μὴ τυγχάνοντας· ἢ δὲ τῶν ἀφροδισίων ἐκ περιουσίας ἐσίν.
- 28 Διὰ τί οἱ μὲν ἄνδρες τῷ χειμῶνος, αἱ δὲ γυναῖκες τῷ θέρους ὀρμητικώτεροι πρὸς τὰ ἀφροδίσια; ἢ ὅτι οἱ μὲν ἄνδρες θερμὸι μᾶλλον καὶ ξηροὶ τὰς φύσεις, αἱ δὲ γυναῖκες ὑγρᾶι καὶ κατεφυγμέναι; τοῖς μὲν ἔν τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ θερμὸν αὐτάρκες πρὸς τὴν ὀρμὴν τῷ χειμῶνος (ἢ δὲ τῷ σπέρματος γένεσις ἐκ τούτων), ταῖς δὲ τὸ θερμὸν ἕλαττον καὶ τὸ ὑγρὸν ἐξὶ πεπηγὸς διὰ τὴν ἔνδειαν τῷ πυρός· τῷτο δὲ θέρους. ταῖς μὲν οὖν σύμμετρον τὸ θερμὸν, τοῖς δὲ πλέον τῷ ἰκανῷ· τὸ γὰρ ἄγαν πολὺ ἐκλύει τῆς δυνάμεως. διὸ καὶ τὰ παῖδια τῷ θέρους λεπτότερα· συμβαίνει γὰρ πῦρ ἐπὶ πῦρ φέρειν.
- 29 Διὰ τί ὅσοι θερμὸι τὴν φύσιν, ἐὰν ἰσχυροὶ ὡσι καὶ εὐτραφεῖς, ἐὰν μὴ ἀφροδισιάσωσι, χολή τε πρῶσταται αὐτοῖς πολλάκις καὶ ἐκπικρον ὑποχωρεῖ καὶ φλέγμα ἀλμυρὸν γίνεται, καὶ ἀλλοχρῶσιν; ἢ ὅτι μετὰ τῷ σπέρματος αἰεὶ περίττωμα συναπέρχεται; διὸ καὶ ἐνίοις τῶν πνευματικῶν ἰχθύων πλύντρον ὄζει ἢ γονή. ἀφροδισιάζουσι μὲν ἔν τῷτο συναπέρχεται, ὡς ἢ λυπεῖ· μὴ ἀπτομένοις δὲ τῆς ὁμιλίας τὸ περίττωμα ἐκπικρῆται ἢ ἀλμυρὸν γίνεται.
- 30 Διὰ τί ἀφροδισιαστικοὶ οἱ μελαγχολικοί; ἢ ὅτι πνευματώδεις, τὸ δὲ σπέρμα πνεύματος ἐξοδός ἐσιν. οἷς οὖν πολὺ τὸ τοῖστον, ἀνάγκη πολλάκις ἐπιθυμῶν τούτους ἀποκαθαίρεσθαι· κουφίζονται γὰρ.
- 31 Διὰ τί καὶ οἱ ὄρνιθες καὶ οἱ θασεῖς ἄνθρωποι λάγνοι; πότερον ὅτι ὑγρότητα ἔχουσι πολλήν; ἢ ἢ (τὸ γὰρ βῆλῦ ὑγρὸν μὲν, ἀλλ' ἢ θασύ), ἀλλ' ὅτι ἀμφοτέραι αἱ φύσεις πεπτικαὶ πολλῆς ὑγρότητος διὰ θερμότητα; σημεῖον δὲ αἱ τρίχες καὶ τὰ πτερά. ἢ ὅτι πολὺ τὸ ὑγρὸν, καὶ κρατεῖται ὑπὸ τῷ θερμῷ; ἔτε γὰρ ἂν μὴ πολλῆς ἕσης τῆς ὑγρότητος ἔτε μὴ κρατουμένης ἐξεφύετο τοῖς μὲν αἱ τρίχες τοῖς δὲ τὰ πτερά. τὸ δὲ σπέρμα γίνεται ἐν τοῖς τοιούτοις πλείστον καὶ τόποις καὶ ὕραις, οἷον ἐν τῷ ἔαρι· ἢ γὰρ φύσις αὐτῷ ὑγρὰ καὶ θερμῆ. διὰ ταῦτο δὲ καὶ οἱ ὄρνιθες λάγνοι καὶ οἱ χλωτοί· ἢ γὰρ τροφή ἀμφοτέροις κάτω μὲν ὀλίγη διὰ τὴν ἀναπηρίαν τῶν σκελῶν, εἰς δὲ τὸν ἄνω τόπον ἔρχεται καὶ εἰς σπέρμα συγκρίνεται.
- Διὰ τί, ἐὰν ἀφροδισιάζῃ ὁ ἄνθρωπος, οἱ ὀφθαλμοὶ ἀσθενῶσι μάλιστα; ἢ δῆλον ὅτι ἀπολείποντος τῷ ὑγρῷ τῷτο γίνεται; τεκμήριον δ' ὅτι ἡ γονὴ ψυχρὰ ἐσίν· ἢ γὰρ γίνεται ὑγρὰ, ἐὰν μὴ διαθερμάνῃ τὰ θερμά. ἢ δὲ δεῖται τῆς ξηρῆς· κέχεται γὰρ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ὥσπερ τὸ αἷμα,

Ε. ΟΣΑ ΑΠΟ ΚΟΠΟΥ.

Διὰ τί μακροὶ μὲν ὄντες οἱ περιπατοὶ ἐν τοῖς ὀμαλέσι κοπιωρότεροι εἰσι τῶν ἀνωμάλων, βραχεῖς δὲ ἀκοπώτεροι; ἢ ὅτι ἢ τε πολλὴ κίνησις ποιεῖ κόπον καὶ ἢ ἰσχυρά. τοιαύτη δὲ ἢ σπασματώδης, πολλὴ δὲ ἢ συνεχῆς καὶ μία ἐν μὲν ἔν τοῖς ἀνάτεσιν, ἐὰν ἢ μακρὰ, ἀνάπαυσις γίνεται ἢ μεταβολή, καὶ ἢ μακρὰ ἢ κίνησις, ἢ δὲ ἰκπων αὐτῶν, διὰ τὴν μεταβολήν· ἐν δὲ τοῖς ὀμαλέσιν ἢ ὁμοιότης τοῦ σχήματος ἢ διαλαμβάνει ἢ ἀναπαύει τὰ μέρη, ἀλλὰ συνεργάζεται πρὸς τὸ συνεχῆ τὴν κίνησιν εἶναι. ὅταν δὲ ἢ βραχεῖα, διὰ μὲν τὸ πλήθος τῆς κινήσεως ἐν τοῖς ἐπιπέδοις ἢ γίνεται κόπος· ἐν δὲ τοῖς ἀνάτεσιν διὰ τὸ τὴν μεταβολὴν ἰσχυρὰν γίνεσθαι καὶ ἐναντίαν, ὅτε μὲν ἄνω ὅτε δὲ κάτω, ποιεῖ κόπον. τοιαύτη δέ, ὡς φαμέν, ἐν τοῖς ἀνάτεσιν, ἐν δὲ τοῖς πεδινοῖς τὸναντίον.

Διὰ τί τοῖς λειποψυχῆσι καὶ τοῖς ἐκ τῶν γυμνασίων διαλυομένοις ἐλάττους τε οἱ ὄγκοι καὶ ὀξύτεραι δοκοῦσιν εἶναι αἱ φωναί; ἢ ὅτι αἱ τε φωναὶ ἐλάττους φαινόμεναι ὀξύτεραι φαίνονται (σημεῖον δὲ ὅτι μιμύμενοι τὸς πόρρωθεν ὀξὺ φθέγγονται) καὶ οἱ ὄγκοι ἐλάττους;

Διὰ τί ἢ γαστῆρ μόνον λεπτύνεται τῶν γυμναζομένων; ἢ ὅτι πλείρη ἢ πιμελὴ περὶ τὴν γαστέρα;

Διὰ τί τὸ πῖον τετριμμένον γίνεται τοῖς πονύσιν; ἢ διότι τὸ πῖον τίκεται θερμαινόμενον, ἢ δὲ κίνησις θερμαίνει, ἢ δὲ σὰρξ ἢ τίκεται.

Διὰ τί δὲ τὰ περὶ τὴν κοιλίαν πιάτατα; πότερον ὅτι 5

9. ἢ — ἐσίν] αἱ — εἰσίν C°. || 12. πρὸς] εἰσι πρὸς C°. || 15. τὸ om X°. || τὸ post δὲ om X°. || 18. οὖν] ἐσὶ X°. || ταῖς C° X° Y°. || 20. γὰρ τὸ πῦρ X°. || 22. ἐὰν — 23. εὐτραφεῖς om C°. || 32. τὸ om X° Y°. || 37. ὑγρότητος πολλῆς X°. || 39. αὐτὴ γὰρ om C°.

3. ἀέρι C°. || 6. εἰς — 7. συγκρίνεται om C°. || 6. ἔρχεται Y°. || 14. ΠΕΡΙ N°. || 15. μὲν om K°. || 17. οὐ τοιούτη K°. || 18. σπερματώδης QC° N° Y°, σπερματώδεις X°, ὑπερματώδης K°. || ἢ om X°. || 20. μακρὰ K°: ceteri μικρὰ. || 23. εἶναι τὴν κίνησιν X°. || 30. ὀξύτεροι X° Y°. || 31. αἱ om C° X° Y°. || 32. μιμύμεται X°. || 36. τετριμμένον C°. || 37. τίκεται μὴ θ. X°. || ἢ δὲ κίνησις θερμαίνει om C°.

ἐγγύς ἐστι τῆς τροφῆς; ἐν ὧσιν οὖν τἄλλα παρ' ἐκείνης λαμβάνει, αὐτὴ πολλάκις λαμβάνει. ἢ ὅτι ἦκιστα πονεῖ· καμπὰς γὰρ ἐκ ἔχει.

6. Διὰ τί οἱ κόποι μᾶλλον παύονται, ὅταν τις τῷ ἐλαίῳ ὕδωρ συμμίζας ἀνατριφῆται; ἢ ὅτι μᾶλλον εἰσδύεται τὸ ἔλαιον μετὰ τῷ ὕδατος; εἰάν δὲ αὐτὸ καθ' αὐτὸ ἦ, οὐχ ὁμοίως παρεισδύει διὰ τὸ ἐπιπολασικὸν εἶναι. μᾶλλον ἔν μαλαττέται τὸ σῶμα εἰσδυομένου, ἐπεὶ τὸ ἔλαιον ἐστὶ φύσει θερμὸν, τὰ δὲ θερμὰ καὶ ξηραίνει καὶ σκληρύνει, πρὸς δὲ τὸς κόπους ἀσύμφορόν ἐστιν ἡ ξηρασία καὶ ἡ σκλη- 10 ρότης· μετὰ δὲ τῷ ὕδατος ἀνατριφθὲν ἦττον ξηραίνει.

7. Διὰ τί τοῖς κοπιῶσι προστάττειν ἐμεῖν, εἴπερ ὁ ἔμετος κοπῶδες ἐστίν; ἢ κόπος γίνεται ὡς τῶν θλωμένων καὶ πιεζομένων καὶ κοπιωμένων, ταῦτα δὲ ὑπὸ τῶν ἐκτός τινος πάσχοι ἂν ἢ τῶν ἐν τῷ σῶματι, καὶ τῆτο διττῶς· ἢ γὰρ 15 σαρκῶν ὑπερτείνουσιν τὴν δύναμιν αὐτῶν, ἢ σώματος μιχθέντος συγχῆ τῷ ἄλλῳ σῶματι, χώραν οἰκείαν ἐκ ἔχοντος, οἷα τὰ περιττώματά ἐστιν. πάντα γὰρ τὰ ἐκτός ἡμῶν περιεπτόμενα βάρη κοπωδέερα τῶν τοῦ σώματος μερῶν, καὶ τύχη σαθρῶ ὄντα αὐτῶν ἐλαφρότερα. σημεῖον δὲ τῶν 20 εἰρημένων· οἱ γὰρ πλεῖον βεβρωκότες καὶ πεπωκότες, ἔλαττον πονῆσαντες ἢ νήσει, ὄντες, μᾶλλον κοπιῶσι διὰ τὸ μὴ τὴν οἰκείαν χώραν ἔχειν τὰ σιτία ὄντα ἄπεπτα. ἐπεὶ δὲ ὁ κόπος σύντηξιν ποιεῖ, ἢ δὲ σύντηξις περιττώματ' ἐστίν, τοῦτο ἐστίν ὁ τὸν κόπον ἐν ἡμῶν ποιεῖ, πλανώμενον ἀτάκτως καὶ 25 προσπίπτον ὡς οἷς τε καὶ νεύροις καὶ τοῖς ἐντός τῆς σαρκὸς ἀραιοῖς οὔσι καὶ ἀνεωγμένοις. ὁ οὖν ἔμετος ἐξάγων αὐτὸ ὃν αἴτιον τοῦ κόπου, εἰκότως ἀκόπους ποιεῖ· λείπει γὰρ οἷον ἢ ἐν ἀρχῇ τοῦ πόνου τὸ σῶμα. κοπῶδες δ' ἐστίν ὁ ἔμετος ἢ τῆς γινομένης ἐν αὐτῷ κινήσεως ὑπερβολῆς, ἀλλ' ὅταν 30 συμβῆ μὴ καλῶς ἐξεμέσθαι· λειψθέντων γὰρ πολλῶν σιτίων, καὶ περιττωμάτων τούτοις ἐόντων, τὸν τοῦ ἐμέτου κόπον γίνεσθαι συμβαίνει, καθάπερ ἐπὶ τῶν πεπληρωμένων εἴρηται. εἰ οὖν μὴδ' ἐκείνοις ὁ πόνος ἐστὶ τοῦ κόπου αἴτιος, ἀλλὰ τὸ οὕτως ἔχοντας πονῆσαι, ἢδ' ἂν τοῖς μὴ ἐξαιρῶσι 35 τὰ σιτία ὁ ἔμετος εἴη τῶ κόπου αἴτιος· χρῆν γὰρ πᾶσι τοῖς ἐμοῦσι γίνεσθαι κόπον, γίνονται δὲ ἀκοπώτεροι πολλοὶ ἐμέσαντες.

8. Διὰ τί κοπιωρότερόν ἐστι τῷ βραχίονι τὸ διὰ κενῆς

ρίπτειν ἢ λιθάζοντα; ἢ ὅτι σπασμωδέερον τὸ διὰ κενῆς ἐστίν; οὐ γὰρ ἀπερείδεται πρὸς οὐδέν, ὡσπερ ὁ βάλλον πρὸς τὸ ἐν τῇ χειρὶ βέλος. ὁμοίως δὲ τῷ καὶ ὁ πένταθλος πρὸς τοὺς ἀλτήρας καὶ ὁ θέων παρασειῶν πρὸς τὰς 5 χεῖρας. διὸ ὁ μὲν μείζον ἄλλεται ἔχων ἢ μὴ ἔχων ἀλτήρας, ὁ δὲ θᾶττον θεῖ παρασειῶν ἢ μὴ παρασειῶν.

Διὰ τί ἡ ταχυδρομία καὶ ἐπ' ἀνθρώπῳ καὶ ἐπὶ τῶν 9 ἄλλων ζώων νοσηματικούς ποιεῖ τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν; καίτοι ὅλως ὁ δρόμος κατασπᾶν δοκεῖ κάτω τὰ περιττώματα, ὡσπερ ὁ περίπατος· διὸ καὶ παχύνονται τὰ σκέλη οἱ πολλὰ περιπατοῦντες, ὅτι εἰς τὰ κάτω ὑπονοσεῖ ἄνωθεν καὶ ἡ τροφή καὶ τὰ περιττώματα. ἢ ἡ μὲν κίνησις ταῦτο ποιεῖ, ἀλλ' ἢ ταχεῖα διὰ τὴν συντονίαν καὶ τὴν ἀπνευσίαν ἐκθερμαίνει τὴν κεφαλὴν, καὶ τὰς φλέβας ἐμφυσᾷ τὰς 15 ἐν αὐτῇ, καὶ σπαστικὰς τῶν θύραθεν ποιεῖ δυνάμεων, οἷον ψυχῆς καὶ ἀλέας καὶ τῶν ἐκ τοῦ θώρακος, ὧν εἰσιόντων νοσεῖν ἀναγκαῖον τὸν τόπον ἐστίν.

Διὰ τί κοπιῶσι μὲν μᾶλλον ἐν τοῖς ὀμαλοῖς ἢ ἐν τοῖς 10 ἀνωμάλοις τόποις, θᾶττον δὲ βαδίζουσι τὴν ὀμαλὴν ὁδὸν ἢ τὴν ἀνωμαλὸν; ἢ ὅτι ἀκοπώτερον μὲν ἐστὶ τὸ μὴ αἰεὶ ἐν τῷ αὐτῷ σχήματι ποιεῖσθαι τὴν κίνησιν, ὃ συμβαίνει ἐν τῇ ἀνωμάλῳ πορείᾳ μᾶλλον; θᾶττον δὲ πορεύονται, ὅτι ἦττον παρὰ φύσιν κινουῦνται. ἐν μὲν οὖν τῷ ὀμαλῷ μικρὰ ἢ ἄρσις καὶ θέσις καὶ πυκνὴ ἐστίν, ἐν δὲ τῷ ἀνωμάλῳ του- 15 ναντίον. ἐστὶ δὲ τὸ αἶρειν παρὰ φύσιν· βία γὰρ ἐστὶ πᾶσα ἄρσις. τὸ δὲ παρ' ἐκάστην βίαν γινόμενον μικροῦ πολὺ γίνεται παρὰ πολλὰς.

Διὰ τί τὰ ἐπίπεδα κοπιωρότερα ἐγκατακεῖσθαι τῶν 11 κοίλων ἐστίν; ἢ διὰ τὸ αὐτὸ καὶ τὰ κυρτὰ τῶν ἐπιπέδων; ἐφ' ἑνα γὰρ τόπον συναθροίζομενον τὸ βᾶρος ἐν τῇ καθέδρᾳ ἢ κατακλίσει τῇ θλίψει ποιεῖ πόνον. τὸ μὲν οὖν κυρτὸν τῆ εὐθέως, τοῦτο δὲ τοῦ κοίλου μᾶλλον τοιοῦτόν ἐστι· τὸ γὰρ σῶμα ἡμῶν ἐστὶ περιφερέερον ἢ εὐθύτερον, τῶν δὲ τοιούτων κατὰ πλεον ἄπτεται τὰ κοῖλα ἢ τὰ ἐπίπεδα. διὰ ταῦτα 12 δὲ καὶ τὰ ἐνδιδόντα τῶν μὴ ἐνδιδόντων ἀκοπώτερά ἐστι καὶ ἐγκατακλιθῆναι καὶ ἐνέξεσθαι.

Διὰ τί οἱ βραχεῖς περίπατοι κοπῶδες εἰσίν; ἢ ὅτι 12 ἀνώμαλοί εἰσι; πολλάκις γὰρ ἴσασθαι ποιοῦσιν. τὸ δ' ἐκ τοῦ ἐναντίου εἰς τὸναντίον πυκνὰ μεταβάλλειν κοπῶδες

1. ἐστὶ om X^oF^o. || 2. ἦκιστα αὐτὴ π. X^o. || 6. αἰ C^o. || 10. ἀσύμφορόν F^o. || ἢ post καὶ om C^oF^o. || 16. σαρκῶν X^oF^o. || 19. κοπωδέερα X^oF^o. || 28. αἴτιον ἐν τῷ κόπῳ ἀκόπους εἰκότως X^o. || 29. δ' om pr F^o. || 31. ληψθέντων C^oX^o. || σημεῖον C^o. || 37. πολλα X^o.

1. σπασμωδέερον F^o, σπασμωδέερον τῷ βραχίονι X^o. || 3. τῆ om X^o. || τοῦτο C^oF^o, τούτου X^o. || 12. ἢ om C^oX^oF^o. || 13. τὴν post καὶ om X^o. || 14. ἐμφυσᾷ C^o. || 18. μὲν post μᾶλλον X^o, om C^o. || 22. δι] γὰρ C^oX^oF^o. || 24. ὀμαλῳ X^o. || 28. κοπιωρότερα F^o. || 30. τρόπον X^o. || 36. ἐνέξεσθαι C^oF^o, ἀνέξεσθαι X^o.

ἐσι· συνήθειαν γὰρ οὐδετέρῳ ποιεῖ, ὃ ἐξιν ἀκοπον. ἀμφοῖν δ' ἅμα ἐκ ἐνδέχεται συνήθειαν γίνεσθαι.

13 Διὰ τί οἱ ἐπὶ τῶν ἵππων ὀχούμενοι, ὄσῳ ἂν μᾶλλον θῆη ὁ ἵππος, τοσούτῳ μᾶλλον δακρύουσι τὰ ὄμματα; πό-
τερον διὰ τὸ ψυχρότερον εἶναι τὸν αἶε προσπίπτοντα ἀέρα, 5
ὄσῳ ἂν ἐλάττω χρόνον ἀπτήται τοῦ σώματος, ὅπερ ἐπὶ
τῶν γυμνῶν θεόντων συμβαίνει; τὸ δὲ ψυχρὸς δακρυον
ποιεῖ. ἢ διὰ τούναντιον; καὶ γὰρ τὸ θερμὸν ποιεῖ δακρύνειν,
οἷον ὁ ἥλιος· ἢ δὲ κίνησις θερμότητα ποιεῖ. ἢ διὰ τὴν ὑπὸ
τοῦ ἀέρος πληγὴν; ὡς γὰρ οἱ ἄνεμοι ταραττόουσιν οἱ ἐξ 10
ἐναντίας τὰ ὄμματα, οὕτως ὁ ἀήρ προσπίπτων, ὄσῳ ἂν
θᾶπτον ἐλαύνῃ, τοσούτῳ μᾶλλον ποιεῖ τὴν πληγὴν μαλακῆν.

14 Διὰ τί τὰ μὲν ἄλλα τριβόμενα σαρκούνται μέρη, ἢ
δὲ γαστήρ λεπτοτέρα γίνεται; ἢ ὁδὲ αὐτὴ ἐκ προσαγωγῆς,
ἀλλὰ σφιχτοτέρα; οὐ μὴν ἀλλ' ἐκ ὁμοίως γε καὶ ἡ σὰρξ, 15
διὸ καὶ τὸ πρόβλημα ἐσιν. ὅλως γὰρ ἐν τοῖς γυμνασίοις
καὶ πόνοις μάλιστα λεπτύνεται ἡ γαστήρ. αἴτιον δ' ὅτι τὰ
πίονα θερμαινόμενα τήκεται, καὶ τὰ φύσει τάσιν ἔχοντα
μᾶλλον. τὸ δὲ δέρμα ἐξί φύσει ἔχον τάσιν· ἀλλὰ διὰ
τὸ πιαίνεσθαι τάχις αἶε τινα ἔχει πίότητα, ἐὰν μὴ κά- 20
μνη τινα νόσον. αἴτιον δὲ τοῦτο ὅτι ἐγγύς ἐστι τῆς τροφῆς.
ἐπεὶ ἔν ὅλως ἡ πιμελὴ οὐκ ἐξί φύσει ἀλλ' ἐπίκτητον, καὶ
οὐ τῶν ἀναγκαίων μερῶν ὥσπερ ἡ σὰρξ, καὶ ἡ τῶν γυ-
μνασίων κίνησις καὶ ἡ τῆς τρίψεως θερμαίνουσαι τήκουσιν
αὐτὴν καὶ τὴν τροφήν ἐκπλεονάζουσαν νέμωσι τοῖς ἄλλοις 25
μορίοις. διὸ αἱ μὲν καθέδραι τὴν κοιλίαν πιαίνουσι, τὸ δ'
ἄλλο σῶμα λεπτύνουσι, αἱ δὲ κινήσεις καὶ αἱ τρίψεις τὴν
μὲν κοιλίαν λεπτύνουσι, τὸ δ' ἄλλο σῶμα παχύνουσι.

15 Διὰ τί ἐκ τῶν μακρῶν καὶ σφοδρῶν ὁδῶν καὶ δρόμων,
ὅταν σῆ τις ἐπ' ἄκρων τῶν δακτύλων, σείονται τῶν ποδῶν 30
αἱ πτέρναι καὶ σπάται κάτω προπετῶς; ἢ διὰ τὴν συνέ-
χειαν καὶ σφοδρότητα τῆς κινήσεως οὐκ ἀναπαύεται ὁ
σεισμὸς τῶ ἀνθρώπῳ τῶν νεύρων; τοῦ μὲν γὰρ ὅλα σώμα-
τος κρατεῖ ἡ ψυχὴ πολλακίς, μορίων δ' οὐ, ὅποταν πως
κινηθῆ, οἷον καὶ καρδίας καὶ αἰδοῖς. αἴτιον δ' ὅτι πνεῦμα 35
πολὺ περὶ τὰ νεῦρα ἐκκαίεται, ὃ οὐχ ἅμα ἐκψύχεται
ζάντι. τοῦτο οὖν σείον ὥσπερ ὑποσπῶν τῆ κινήσει κατα-
σπᾶ τε, καὶ τοῦ πορρωτάτω ἦκισα ποιεῖ κρατεῖν· τοῖστων
δὲ αἱ πτέρναι, οἷον τοῖς ὀργιζομένοις τὸ κάτω χεῖλος.

Διὰ τί οἱ μὴ σφόδρα συντόνως τρέχοντες ἐν τῷ ρυθμῷ 16
ἀναπνέουσιν; πότερον ὅτι πᾶς ρυθμὸς ὠρισμένη μετρεῖται
κινήσει, τοιαύτη δ' ἐξιν ἢ δι' ἴσα οὔσα, ὅπερ οἱ τροχά-
ζοντες ποιοῦσιν. ἅμα ἔν ἀρχόμενοι τροχάζειν ἀναπνέουσιν,
ὥς τε τὴν ἀναπνοὴν δι' ἴσα γινομένην, διὰ τὸ τῆ ἴσῃ κινήσει
μετρεῖσθαι, ρυθμὸν ποιεῖν. ἢ ὅτι πᾶσα μὲν ἀπλῶς ἀνα-
πνοὴ δι' ἴσα γίνεται τοῖς κατὰ φύσιν αὐτῆ χρωμένοις καὶ
μὴ κατέχουσιν; καθημένοις μὲν οὖν καὶ βαδίζουσι μετρίως
οὔσης τῆς τοῦ σώματος κινήσεως, οὐκ εὐδῆλος ὁ ρυθμὸς
γίνεται· συντόνως δὲ τρέχουσιν, οὐ παρακολυθούσης τῆ κι-
νήσει τῆς αἰσθήσεως, οὐ δυνάμεθα συνορᾶν τὸν τῆς ἀνα-
πνοῆς ρυθμὸν. ἐν δὲ τῷ μετρίως τροχάζειν μέτρον ἡ κίνησις
αἰσθητὸν τῆς ἀναπνοῆς ποῖουσα τὸν ρυθμὸν δηλοῖ.

Διὰ τί ἐν τῷ τροχάζειν ἐκπνευματούσθαι δοκεῖ ἡμῶν 17
ὁ ἀήρ; πότερον ὅτι κινούμενοι διὰ τοῦ τροχάζειν τὸν σι-
νεχῆ τοῖς σώμασιν ἡμῶν ἀέρα κινούμεν, ὃ ἐξί πνεῦμας
διόπερ οὐ δοκεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ κατ' ἀλήθειαν ἐκπνευ-
ματοῦται ὁ ἀήρ. ἢ διότι τροχάζοντες προσκόπτομεν τῷ
ἀέρι, τότε δὲ συμβαίνοντος μᾶλλον αἰσθήσιν λαμβάνομεν
τοῦ ἀέρος διὰ τῆς κινήσεως. εἰκότως οὖν ἡμῶν ἐκπνευμα-
τούσθαι δοκεῖ· τοῦτο γὰρ συμβαίνει διὰ τὴν φορᾶν.

Διὰ τί μᾶλλον θέοντες ἢ βαδίζοντες πίπτουσιν; ἢ ὅτι 18
μᾶλλον πρὶν κινεῖσθαι αἴρουσιν; τὸ γὰρ θέειν τοῦ βαδίζου
τούτῳ διαφέρει.

Διὰ τί ποτε ἀναβαίνοντες μὲν τὰ γόνατα ποιοῦμεν, 19
καταβαίνοντες δὲ τὰς μηρῆς; ἢ ὅτι ὅταν μὲν ἀναβαίνωμεν,
ἀναρριπτοῦμεν ἄνω τὸ σῶμα, καὶ ἡ σπᾶσις πολλὴ τῷ
σώματος καὶ ἡ ἀπὸ τῶν γονάτων γίνεται, διὸ ποιοῦμεν
τὰ γόνατα· ἐν δὲ τοῖς κατάντεσι, διὰ τὸ ὑποφέρεσθαι ταῖς
σκέλεσι, τοῖς μηροῖς ἀποσκηρίζομενοι ποιοῦμεν αὐτούς. εἰδ'
ἅπαν τὸ παρὰ φύσιν γινόμενον πόνον καὶ λύπην παρα-
σκευάζει. ἐξί δὲ τὸ κατὰ φύσιν τοῖς μὲν γόνασιν ἢ εἰς τὸ
πρόσθεν κλάσις, τοῖς δὲ μηροῖς ἢ εἰς τοῦπισθεν. ἐν μὲν ἔν
τοῖς ἀνάντεσι τὰ γόνατα κλάται εἰς τῆπισθεν διὰ τὸ ἀπο-
σκηρίζεσθαι βούλεσθαι, ἐν τοῖς κατάντεσι δ' οἱ μηροὶ εἰς
τῆμπρόσθεν κλῶνται διὰ τὸ προπετὲς ἡμῶν εἶναι τὸ σῶμα.

Διὰ τί ποτε ἐν ταῖς ὁδοῖς τῶν μηρῶν τὸ μέσον μάλι- 20
στα ποιοῦμεν; ἢ ὅτι παντὸς μακροῦ καὶ ἐνὸς ὄντος, ἐστη-
ριγμένῳ δέ, τῷ μέσῳ ὁ πόνος μάλιστα γίνεται; διὸ καὶ κα-

6. χρόνῳ C^oY^o. || 12. τὴν om X^oY^o. || 15. σφιχτοτέρα X^o, σφιχτοτέρα C^o. || 17. μάλιστα] καὶ μάλιστα X^oY^o. || 20. ποιότητα C^o. || 23. οὐ] ἢ X^o. || ἢ] καὶ ἢ X^o. || 25. ἄλλοτριος X^o. || 29. σφοδρῶν καὶ μακρῶν X^o. || 31. προπετεῖ C^oY^o. || 33. ἄβρατ φ 36. ἄβρα C^o. || 36. ἐκκαίεται Y^o. || 37. ἐκκαίει C^o. || κατασπάται καὶ codices. || 38. πορρωτάτου C^oX^o.

3. ὥσπερ X^o. || 5. γινομένη C^oX^o. || 15. ἀήρ X^o. || 22. ἢ ante ὅτι om C^oX^oY^o. || 25. μὲν om C^o. || 26. ἔτι om K^oO^o. || 30. βίλεισι φ. || 33. ἐν μὲν — 34. τοῦπισθεν om C^o. || σκηρίζεσθαι X^o.

τάγνυται μάλιστα ἐντεῦθεν· ὁ δὲ μῆρός ἐστι τοιοῦτον· διὸ καὶ τὸ μέσον αὐτῆ μάλιστα πονῶμεν.

τὸ μῆκός τε ἔχειν καὶ στρέφεται ἄνωθεν, ἣ ὁ θώραξ ἐμπίπτει.

21. Διὰ τί οἱ ὑγροὶ ταχὺ πνίγονται πονήσαντες καὶ ὑπὸ τῷ καύματός; ἢ ὅτι ἐκθερμαινόμενον τὸ ὑγρὸν ἀήρ γίνεται, καὶ καίει μᾶλλον τὸ πλεόν; ὅταν ἔν μὴ δύνηται ὑπεξάγειν διὰ τὸ πλῆθος, ἢ γίνεται κατάψυξις, ὡς ταχὺ ἐκπυρῆται ὑπὸ τοῦ συμφύτου καὶ ἐπικτήτης θερμῆς· διὸ καὶ οἱ γινόμενοι ἰδρωῖτες τοῖς γυμναζομένοις καὶ ὅλως τοῖς πονῶσι καὶ ἡ τῷ πνεύματος ἐξοδὸς ἀφέλιμον· διακρινομένη γὰρ καὶ λεπτονομένη τῷ ὑγρῷ πνεῦμα γίνεται.

Διὰ τί πλείων δοκεῖ ἡ ὁδὸς εἶναι, ὅταν μὴ εἰδότες βαδίζωμεν πόση τις, ἢ ὅταν εἰδότες, εἰάν τᾶλλα ὁμοίως ἔχοντες τύχωμεν; ἢ ὅτι τὸ εἰδέναι πόση τὸ εἰδέναι ἐστὶ τὸν ἀριθμὸν αὐτοῦ· καὶ πλείων αἰεὶ τὸ ἀόριστον τοῦ ὀρισμένου; ὡς περ οὖν εἰ ἤδει ὅτι τοσῆδε, πεπερασμένη ἀνάγκη εἶναι, ἔτω καὶ εἰ μὴ οἶδεν, ὡς ἀντιστρέφοντας παραλογίζεται ἡ ψυχὴ, καὶ φαίνεται εἶναι ἄπειρος. ἔτι τὸ ποσὸν ὀρισμένον καὶ τὸ ὀρισμένον ποσόν. ὅταν τοῖον μὴ φαίνεται ὀρισμένον, ὡς περ ἄπειρον φαίνεται εἶναι, διὰ τὸ τὸ πεφυκὸς ὀρίσθαι, εἰάν μὴ ἢ ὀρισμένον, ἄπειρον εἶναι, ὡς καὶ τὸ φαινόμενον μὴ ὀρίσθαι φαίνεσθαι ἀνάγκη πως ἀπεραντον.

22. Διὰ τί τὰ σύμμετρα τῶν σωμάτων κάμνει τε πολλάκις καὶ ἀκαλλάττει ῥᾶον; ἢ διὰ ταῦτο ἄμφω; ὁμαλὸν γὰρ τὸ σύμμετρον, τὸ δὲ ὁμαλὸν ὁμοπαθέστερον· εἰάν ἔν τι πονήσῃ μέρος, εὐθὺς συμπονεῖ τὸ ὅλον. τὸ δὲ ἀσύμμετρον, ἄτε μᾶλλον ἀπητημένον, οὐ συναπολαύει τῶν μερῶν· κάμνει μὲν οὖν πολλάκις διὰ τοῦτο, ῥᾶον δὲ ἀκαλλάττει, ὅτι πᾶν κοινώνει τὸ σῶμα· εἰς πλείω γὰρ διανεμόμενον τὸ πάθος γίνεται ἀσθενέστερον, ὡς εὐακαλλακτότερον. τὸ δὲ ἀσύμμετρον, ἄτε ἢ κοινῶν τοῖς μέρεσιν, ἐλαττονάκις μὲν κάμνει, χαλεπώτερον δὲ ἀκαλλάττει· σφοδρὸν γὰρ τὸ πάθος.

Διὰ τί τοὺς μῆρὸς μᾶλλον ἢ τὰς κνήμας κοπιῶσιν; ἢ ὅτι πότερον ὅτι ἐγγὺς τῷ τόπῳ τῷ ἔχοντος τὸ περίττωμα, ὡς ἂν ὑπερβάλλῃ διὰ τὴν κίνησιν τῆς θερμότητι, συσπῶσιν οἱ μῆροὶ μᾶλλον καὶ πλείων ἢ αἱ κνήμαι; ἢ διὰ τὸ συμφύτες εἶναι μᾶλλον τὰς μῆρὸς; μάλιστα γὰρ πονῶσι τῆ τῷ συνεχῶς διασάσει. καὶ γὰρ ἂν μηδὲν ἔχοντες περίττωμα κοπιῶσιν, ὅμως τὰς μῆρὸς καὶ τὴν ὀσφύν πονῶσι μᾶλλον. ἢ ὅτι καθάπερ οἱ βουβῶνες γίνονται πληγέντες διὰ τὴν συνάρτησιν τῶν φλεβῶν καὶ νεύρων, ἔτω καὶ ἔτος; ἐγγυτέρω δὲ τῆς ἀρχῆς ὁ μῆρός. ἢ διότι μᾶλλον ἐν τῷ αὐτῷ σχήματι ὁ μῆρός τῆς κνήμης; τοῦτο δὲ κοπιαιώτερον. ἢ ὅτι σαρκώδης, ὡς πολὺ τὸ κατὰ φύσιν ἔχον ἐν αὐτῷ;

23. Διὰ τί κοπιῶσι μὲν μᾶλλον ἐν τοῖς ὁμαλοῖς ἢ ἐν τοῖς ἀνωμάλοις, θάττον δὲ βαδίζουσι τὴν ὁμαλὴν ἢ τὴν ἀνωμαλὴν; ἢ ὅτι ἀκοπώτερον μὲν τὸ μὴ αἰεὶ ἐν τῇ ἀνωμάλῳ πορεύει μᾶλλον, θάττον δὲ πορεύονται, ὅπν ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ ἐλάττων ἢ ἀναφορά. ἐν μὲν ἔν τῷ ὁμαλῷ μικρὰ ἢ ἄριστι καὶ πυκνῆ, ἐν δὲ τῷ ἀνωμάλῳ τὴναντίον. τὸ δὲ παρ' ἐκάστην βᾶσιν γινόμενον πολὺ γίνεται παρὰ πολλάς.

Διὰ τί ἐνίοις, ὅταν πονήσωσιν, ἔλκη ἐκφύουσιν; ἢ ὅταν τὸ σῶμα ἀκάθαρτον ἢ, ἢ κίνησις θερμαίνουσα καὶ ἄλλα περιττώματα συνεχικμάζει μετὰ τοῦ ἰδρωτός; παχέα δὲ ὄντα καὶ χυμῶς ἔχοντα μοχθηρῶς, ὀξεῖς καὶ πικροὺς καὶ ἀλμυρῶς, τὰ περιττώματα ἐκκρίνεσθαι μὲν ἢ δύναται διὰ πάχος, ἐξαίρεται δὲ διὰ τῆς σαρκὸς καὶ ἐξελκοῖ διὰ πικρότητα τῷ χυμῷ.

24. Διὰ τί καταβαίνοντες μὲν τὰ κατάντη τὰς μῆρὸς μάλιστα πονῶμεν, ἀναβαίνοντες δὲ τὰς κνήμας; ἢ ὅτι ἀναβαίνοντες μὲν τῷ αἶρειν τὸ σῶμα; ἄπαν γὰρ γίνεται φορτίον τὸ σῶμα. ὡ ἔν ἄπαν ἐπίκειται καὶ ὡ αἶρομεν, τῶτα μάλιστα πονεῖ. ἢ δὲ κνήμη τῶτο. ἔσχατον γὰρ, μῆκος ἔχον, καὶ οὐχ ὡς περ ὁ πούς πλατὺς ἔχει· διὸ σαλευέται. ὡστε οἷον τῷ ὡμῷ τὰ βάρη κινῶμεν, καὶ ἐπὶ τῷ ἔχοντες. τοιγαρῶν καὶ πονῶμεν τὸν ὡμον μάλιστα καταβαίνοντες δὲ πῶ ἐμπίπτει τὸ σῶμα κάτω καὶ προωθεῖν παρὰ φύσιν ὁ πόνος ἐστίν, ὡστε ὡ μάλιστα ἐμπίπτει καὶ σαλεύει, τοῦτο παρέχει τὸν πόνον. ἢ μὲν ἔν κνήμη μένει, τὸ δὲ βᾶρος ὁ θώραξ γίνεται· ὁ δὲ μῆρός δέχεται τε καὶ σαλευέται διὰ

Διὰ τί τοῖς ἐκ τῶν γυμνασίων καὶ φαρμακοποσιῶν ἐκ εὐθὺς προσφέρουσι τροφήν; ἢ διότι καθαίρεται τὸ σῶμα ἔτι, καὶ ἐκ ἀναπέπαιται πονῶν, καὶ ἀποκρίεται τὰ περιττώματα;

Διὰ τί χαλεπώτερον θεῖν ἢ βαδίζειν; ἢ ὅτι πλείων 29 φορτίον φέρει ὁ θέων; ὅταν γὰρ ἢ μετέωρος, ἄπαν ἐφ' αὐτῷ ἔχει. ὁ δὲ βαδίζων, οἷον οἱ ἐπὶ τοῖς τειχοῖς ἀναπαυόμενοι, ἐπιθείς ἔχει ἐπὶ τῷ ἡρεμῶντι.

4. τὸ om X^o. || 5. καίει C^o. || 13. γὰρ ἐστὶ τὸ X^o. || 19. οὐ om C^o. || 23. θε om C^o. || β. τῆ] β. μὲν X^oY^o. || 24. ἀκοπώτερον C^oY^o. || 26. ἢ ἀναφορά ἐλάττων X^o. || ὁμαλεῖ Y^o. || 29. μάλιστα om C^o. || 38 et b 1. ἐπιπίπτει Y^o, ἐκπίπτει X^o. || 38. τούτω X^o.

8. οἶδε καὶ ὡς X^o || 11. alterum τὸ om C^oX^o. || 12. τὸ μὴ φ. μὴ C^o. || 18. εἶναι καὶ μᾶλλον C^o, μᾶλλον εἶναι X^o. || τὴς] εἰς τὰς X^oY^o. || τῷ om X^o. || 21. τὴν om X^o. || 25. αὐτοῖς C^oY^o. || 30. διὰ τὸ πάχος C^o. || 39. ἐαυτῷ Y^o. || ὁ C^o, om X^o. || ἀναπαύομενος C^oX^o.

- 30 Διὰ τί ἐκ τῶν γυμνασίων ἔπεινῶσιν εὐθύς; πότερον διὰ τὴν ὑπόλειψιν τῆς συντήξεως, ἕως ἀντιπεφθῆ; ἢ διὰ τὸ πνεῦμα ὃ ποιεῖ ὁ πόνος ἐκ τῆ ὑγρῆ; ἢ διὰ τὴν δίψαν ἢ γίνεται ἐκ τῆ θερμαίνεσθαι πονῶντας; πάντα γὰρ συμβαίνει ταῦτα.
- 31 Διὰ τί ἐξονειρωτικοί εἰσιν οἱ κοπιῶντες καὶ φθισιῶντες; ἢ ὅτι ὅλως ἐξονειρωτικοί οἱ θερμοὶ καὶ ὑγροί; τὸ γὰρ σπέρμα τοῦτον ἐστὶ τὴν φύσιν. τὸ τοῦτο δὲ ἐξ ἔτῳ διακειμένων μάλιχα γίνεται, ὅταν ἢ ἀπὸ τῆ ὑπὸν θερμότης προσγένηται· μικρὰς γὰρ ῥοπῆς τὰ σώματα δεῖται, καὶ ταύτης ἔσωθεν ἀλλ' ἐκ ἔξωθεν. οἱ δὲ φθισικοὶ καὶ κοπιῶντες ἔτῳ διάκεινται· οἱ μὲν γὰρ κοπιῶντες διὰ τὸν κόπον καὶ τὴν κίνησιν συντήγματος θερμοῦ πλήρεις εἰσίν, οἱ δὲ φθισικοὶ διὰ τὸν κατάρρην καὶ τὴν γινομένην θερμὴν ὑπὸ τῆς φλεγμασίας.
- 32 Διὰ τί τὸ ἀριστερόν σκέλος χαλεπώτερον τρίβεσθαι ὑφ' ἑαυτοῦ πολὺν χρόνον ἢ τὸ δεξιόν; ἢ ὅτι τοῖς δεξιοῖς πονεῖν δυνάμεθα; ἐν δὲ τοῖς παρὰ φύσιν ἢ τοῦ ἀριστεροῦ σκέλους τρίψις ἐξεσραμμένως γίνεται. τὰ δὲ παρὰ φύσιν ποιούμενα χαλεπά. τῇ δὲ ἀριστερᾷ τὰ δεξιά ἔθεν ἐπίδηλον διὰ τὸ μηθετέρως ἰσχύειν.
- 33 Διὰ τί ὑγιεινὸν τὸ τροφῆς μὲν ὑποσέλλεσθαι, πονεῖν δὲ πλείω; ἢ ὅτι τοῦ νοσεῖν αἴτιον περιττώματος πλῆθος; τῆτο δὲ γίνεται ἢ διὰ τροφῆς ὑπερβολῆν ἢ διὰ πόνων ἐνδειαν.
- 34 Διὰ τί ἔδει πυκνῶν τὴν σάρκα πρὸς ὑγίειαν, ἀλλ' ἀραιούν; ὡσπερ γὰρ πόλις ὑγιεινὴ καὶ τόπος εὐπνυς (διὸ καὶ ἡ θάλαττα ὑγιεινὴ), ἔτῳ καὶ σῶμα τὸ εὐπνυ μᾶλλον ὑγιεινόν. δεῖ γὰρ ἢ μὴ ὑπάρχειν μηθὲν περιττώμα, ἢ τούτε ὡς τάχις ἀπαλλάττεσθαι· καὶ δεῖ ἔτῳ ἔχειν τὰ σώματα ὡς λαμβάνοντα εὐθύς ἐκκρίνειν τὴν περιττώσιν, καὶ εἶναι ἐν κινήσει καὶ μὴ ἡρεμεῖν. τὸ μὲν γὰρ μένον σήπεται, ὡσπερ ὕδωρ, τὸ δὲ σηπόμενον καὶ μὴ κινούμενον νοσοποιεῖ· τὸ δ' ἐκκρινόμενον πρὸ τῆ διαφθορῆναι χωρίζεται. τῆτ' ἔν πυκνωμένης μὲν τῆς σαρκὸς ἔ γίνεται (ὡσπερὲ γὰρ ἐμφράττονται οἱ πόροι), ἀραιωμένης δὲ συμβαίνει. διὸ καὶ ἔδει ἐν τῷ ἡλίῳ γυμνὸν βαδίζειν· συνίσταται γὰρ ἢ σὰρξ, καὶ κομιδῇ ἀποσαρκύνται, καὶ ὑγρότερον τὸ σῶμα γίνεται. τὸ μὲν γὰρ ἐντὸς δὴ μένει, τὸ δ' ἐπιπόλῃς ἀπαλλάττεται, ὡσπερ καὶ τὰ κρέα τὰ ἐφθὰ τῶν ὀπτῶν μᾶλλον. ὑδὲ τὰ σῆθη γυμνὰ ἔχοντα βαδίζειν· ἀπὸ γὰρ τῶν ἀριστα ὑποδομημένων ὁ ἥλιος ἀφαιρεῖ ὃ ἦκιστα δεῖται ἀφαιρέσεως, ἀλλὰ μᾶλλον τὰ ἐντὸς. ἐκείθεν μὲν ἔν διὰ τὸ πόρρω εἶναι, ἀν μὴ μετὰ πόνου, ἐκ ἔσιν ἰδρῶτ' αναγαγεῖν, ἀπὸ τούτου δὲ διὰ τὸ πρόχειρον εἶναι ῥάδιον.
- Διὰ τί κοπῶδεις οἱ βραχεῖς τῶν περιπάτων; ἢ ὅτι πολλάκις συνίστανται καὶ ἔχ ὁμαλῶς κινεῖνται περὶ τὰς 10 καμπάς; τὸ δὲ τοῦτο κοπῶδες.
- Διὰ τί ἐσηκότες ἐν τῷ ἡλίῳ μᾶλλον θερμαίνονται ἢ κινούμενοι, καὶ ταῦτα τῆς κινήσεως θερμαντικῆς ἕσης; ἢ ἔπᾶσα κίνησις θερμαίνει, ἀλλ' ἐνία ψύχει, οἷον καὶ ἐπὶ τῶν τὰς χύτρας τὰς ἐψημένας φυσῶντων καὶ κινῶντων συμβαίνει. εἰ ἔν ἐσηκότες μὲν προσμένει τὸ θερμόν, προσμένον δὲ μᾶλλον θερμαίνει ἢ κινούμενον (ἀεὶ γὰρ τὸ σῶμα ἴδιον ἡμῶν ἀτμιδα τινα χλιαρὰν ἀφίησιν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἢ θερμαίνει τὸν ἐγγὺς ἀέρα ὡσπερ θαλὸς παρῶν), ἡρεμούντων μὲν ἡμῶν θερμὸς γίνεται ὁ περιέχων ἡμᾶς ἀήρ διὰ τὰ εἶρημένα, κινουμένων δὲ πνεῦμα γίνεται, ὃ καταψύχει ἡμᾶς· πᾶν γὰρ πνεῦμα ψυχρὸν ἐστίν.
- Διὰ τί οἱ ἐπὶ τῶν ἵππων ὀχόμενοι, ὅσῳ ἂν θάττον θῆ ὁ ἵππος, τοσοῦτῳ μᾶλλον δακρύνει τὰ ὄμματα, καὶ οἱ πεζοί, ὅσῳ ἂν μᾶλλον τρέχωσιν; πότερον διὰ τὸ ψυχρὸν εἶναι τὸν προσπίπτοντα ἀέρα; τὸ γὰρ ψυχρὸς δακρύνει ποιεῖ· συσέλλων γὰρ καὶ πυκνῶν τὴν σάρκα ἐκκαθαίρει τὸ ὑγρόν. ἢ διὰ τὸνναντίον; τὸ γὰρ θερμόν ποιεῖ ἰδρῶτας, τὸ δὲ δακρυνὸν ἰδρῶς τίς ἐστι. διὸ καὶ γίνονται ὑπὸ θερμασίας ἄμφω ταῦτα, καὶ ἀλυκά ἐσιν ὁμοίως. ἢ δὲ κίνησις θερμότητα ποιεῖ. ἢ διὰ τὴν ὑπὸ τῆ ἀέρος πληγῆν; ὡς γὰρ οἱ ἀνεμοὶ ταραττοῦσιν οἱ ἐξ ἐναντίας τὰ ὄμματα, οὕτω καὶ ὁ ἀήρ ὁ προσπίπτων, ὅσῳ ἂν θάττον ἐλαύνῃ ἢ αὐτὸς τρέχῃ, τοσῶτῳ μᾶλλον ποιεῖ πληγῆν μαλακῆν, δι' ἣν γίνεται δακρύνει, ἀραιωμένων τῶν τῆ ὀφθαλμῶν πόρων ὑπὸ τῆς πληγῆς· πᾶσα γὰρ πληγὴ διαιρητικὸν ἐστίν ἢ θλαστικόν.
- Διὰ τί δεῖ τὸς μὲν θερινὸς κόπυς λιτῶ ἰῶσθαι, τὸς δὲ χειμερινοὺς ἀλείμματι; ἢ τούτους μὲν διὰ τὰς φρίκας καὶ τὰς γινομένας μεταβολὰς θερμῶ δεῖ λύνειν, ὃ ποιήσασιν ἀλεάζειν (τὸ δὲ ἔλαιον θερμόν)· ἐν δὲ τῷ θέρει καθυγρα-

1. πίνουσι X^c. || 4. ἢ X^c. || γίνεσθαι C^cX^c. || 6 et 7. ἐξονειρωτικοὶ C^cX^c, ἐξονειρωτικοὶ Y^c. || 8. τῆ φύσει C^c. || 16. σκελὸς om C^c. || 18. τοῖς δὲ X^cY^c. || 19. ἐξεσραμμένη C^c. || 20. π.] γινόμενα X^c. || 22. τὸ τῆς τροφῆς X^c. || 26. τὴν σάρκα πυκνοῦ C^c. || ὑγίαν X^cY^c. || 31. λαμβάνον C^cX^cY^c. || 35. μὲν om C^c. || 37. καὶ om C^c. || 38. ἀποσαρκοῦται X^c. || 39. δεῖ μένειν C^c.

3. φέρει C^cX^cY^c. || 6. ἰδρῶτας ἀγαγεῖν X^c. || 10. τοῦτο X^c. || 14. χύτρας τὰς om X^c. || 18. ἐγγὺς τὸν C^c. || 20. δ καὶ ψύχει C^c. || 24. τρέχουσι X^c. || 28. ὑπὲρ C^c. || 29. ἐστὶ ταῦτα ὁμοίως X^c. || 36. δεῖ] οὐ δεῖ X^c. || 38. λούειν C^cX^cY^c. || 39. ἔλεον X^c.

νειν. ἡ γὰρ ὥρα ξηρά, καὶ οὐ γίνονται φρεῖαι διὰ τὴν ἄλειαν. ὀλιγοσιτία δὲ καὶ κωθωνισμὸς θέρος, τὸ μὲν ὄλως, τὸ δὲ μᾶλλον, ὃ μὲν πότος θέρος ὄλως διὰ τὴν ξηρότητα, ἡ δὲ ὀλιγοσιτία κοινὸν μὲν, μᾶλλον δὲ θέρος· ἐκθερμαίνεται γὰρ μᾶλλον διὰ τὴν ὥραν ὑπὸ τῶν σιτίων.

39. Διὰ τί οἱ θεόντες εὐτόνως μάλιστα λαμβάνουσι σπᾶσματα, ὅταν τις θέουσιν αὐτοῖς ὑπόσῃ; ἢ ὅτι ταῦτα μάλιστα διασπᾶται, ἃ εἰς τὴν ἀντίον τε καὶ ἰσχυρῶς ἔλκεται καὶ κινεῖται; ὅταν ἔν θεόντος καὶ σφοδρῶς ὠθεμένων τῶν μορίων εἰς τὸ πρόσθεν ὑποστῇ τις, συμβαίνει ἅμα ἀντί-10 σπᾶν εἰς τὴν ἀντίον, ἔτι φερομένων εἰς τὸ μπροσθεν, ὡς ἡ σπᾶσις τοσοῦτω ἰσχυροτέρα γίνεται, ὅσῳ ἂν θέωσι σφοδρότερον.

40. Διὰ τί τῶν περιπάτων οἱ κατὰ τὰς ὁδὸς ἀκοπώτεροί εἰσιν, οἱ ἀνώμαλοι τῶν εὐθέων; ἢ διὰ τὸ τὴν φορὰν ὀρθὴν 15 εἶναι κατὰ φύσιν παντὶ τῷ σώματι; οἱ δ' ἐν τοῖς ὀμαλοῖς τῶν ἀνωμάλων κοπιωδέστεροι· τοῖς γὰρ αὐτοῖς μέρεσι πᾶς κόπυς παρέχουσιν, οἱ δ' ἐν τοῖς ἀνωμάλοις διαμερίζουσι μᾶλλον εἰς ἅπαν τὸ σῶμα. αἱ δὲ ἀλεῖαι μᾶλλον ἰσχυροῦσιν ἐν τοῖς ψύχεσιν· τοῖς γὰρ ἔξω μέρεσι πλείονα τὸν 20 κόπον παρέχονται, διὸ καὶ τὸς ἰδρωτὰς ἐμποιοῦντες ἰσχυραίνουσιν. οἱ δ' ἐν τοῖς ψύχεσι σφιγροτέραν τὴν σάρκα ποιοῦσι καὶ τῶν σιτίων ἐπιθυμητικώτερος· τοῖς γὰρ ἔσω μέρεσι τὴν αὔξησιν τῷ θερμῷ ποιοῦνται, καὶ δυσκινήτων γινομένων ὑπὸ τῷ ψύχεσι τὸν μὲν ἔσω τόπον καθαίρουσι, τὴν θερμα-25 σίαν αὐξάνοντες ἐν αὐτῷ, τὴν δὲ σάρκα σφραγίσαντες ποιοῦσιν, ἢ δυνάμενοι κρατεῖν διὰ πάσης αὐτῆς. ὁμοίως οἱ ἀνάντεες τῶν κατάντων ἐπιπονώτεροι καὶ ἰσχυραντικώτεροι. οἱ μὲν γὰρ ἀνάντεες τὴν ὀσφύν μάλιστα ποιοῦσι πονεῖν, οἱ δὲ κατάντεες τοὺς μηρούς· τοῖς γὰρ μηροῖς τὸ βάρος πᾶν ἐμ-30 πύπτου κόπυς εἴωθε παρέχειν. ἄνω γὰρ παρὰ φύσιν ὑπὸ τῷ θερμῷ βία φερόμενος ἐκθερμαίνει. διὸ τοὺς τε ἰδρωτὰς ἐμποιοῦσι, καὶ τὸ πνεῦμα μετεωρίζοντες ἰσχυραίνουσι, καὶ τὴν ὀσφύν ὀδυνῶσιν· τὰ γὰρ σκέλη χαλεπῶς ἀναγόμενα τὴν ὀσφύν κάμπτουσι τε καὶ ἀνασπῶσιν, ὑφ' ὧν ἀναγκά-35 ζονται μάλιστα πονεῖν. οἱ δ' ἐν ἀντιτύποις περίπατοι τοῖς τε μυσὶ καὶ τοῖς τεταμένοις τῶν σκελῶν παρέχουσι κόπυς· συντάσεις γὰρ ἐμποιοῦσι τοῖς νεύροις καὶ τοῖς μυσὶ βιαίας

γενομένης τῆς ἀπερείσεως αὐτοῖς. οἱ δ' ἐν τοῖς μαλακοῖς τοῖς ἄρθροις κοπιώδεις εἰσιν· τῶν γὰρ ἄρθρων πυκνὰς τὰς κάμψεις ποιοῦσιν, ἅτε ἐνδιδόσης τῆς βάσεως. τὸ δ' αὐτὸ εἰς πρόβλημα.

Διὰ τί πρὸς τὰ σιμὰ χαλεπῶς βαδίζομεν; ἢ διότι 41 πᾶσα πορεία ἐξ ἄρσεως καὶ θέσεως συντελεῖται; τὸ μὲν οὖν ἄραι παρὰ φύσιν, τὸ δὲ θεῖναι κατὰ φύσιν, τὸ δὲ προσθεῖναι μωσύτης· ἐν δὲ τῷ πρὸς τὰ σιμὰ βαδίζειν πολὺ τὸ παρὰ φύσιν.

Διὰ τί οἱ ἀφ' ἴκπων ἤττον πίπτουσιν; ἢ διὰ τὸ φο-42 βεῖσθαι φυλάττονται μᾶλλον;

Γ. ΟΣΑ ΕΚ ΤΟΥ ΠΩΣ ΚΕΙΣΘΑΙ ΚΑΙ ΕΣΧΗΜΑΤΙΣΘΑΙ ΣΤΜΒΑΙΝΕΙ.

Διὰ τί ἡ καθέδρα τὸς μὲν παχύνει τῶν ἀνθρώπων, τὸς δὲ ἰσχυραίνει; πότερον ὅτι αἱ ἔξεις διαφέρουσιν; οἱ μὲν γὰρ θερμοὶ εἰσιν, οἱ δὲ ψυχροί. οἱ μὲν οὖν θερμοὶ παχύνονται (κρατεῖ γὰρ τὸ σῶμα τῆς τροφῆς διὰ τὴν θερμασίαν)· οἱ δ' ἐψυγμένοι, διὰ τὸ δεῖσθαι ἐπεισάκτες θερμότητος καὶ τῆτο πάσχειν μάλιστα τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν κινήσεων, οὐ δύναται πέττειν ἡρεμῶντες. ἢ ὅτι οἱ μὲν περιπτωματικοὶ εἰσι, καὶ δέονται κινήσεως ἢ ἀναλώσει ταῦτα, οἱ δὲ ἔ;

Διὰ τί δεῖ ποιεῖν διάτασιν τῶν μερῶν, ὃ ποιεῖ ὁ γυμ-2 ναζόμενος; ἢ ὅτι δεῖ τῷ οἰκείῳ πνεύματι καθαίρεσθαι τοὺς πόρους;

Διὰ τί συγκεκαμμένον βέλτιον κατακεῖσθαι, καὶ πολ-3 λοὶ γε παραγγέλλουσι τῆτο καὶ τῶν ἰατρῶν; ἢ ὅτι ἀλεαίνουσα ἢ κοιλία θάπτου πέττει; οὕτω δὲ ἀλεαίνει μᾶλλον. ἔτι δεῖ τοῖς πνεύμασι τόπον δίδοναι εἰς ὃν ἀπερείσονται· ἔτω γὰρ ἤκιστα λυπήσουσιν αἱ φύσαι. διὰ τῆτο γὰρ καὶ ἰξίαί καὶ τὰ ἄλλα ἀποσῆματα ὑγιεινόν, ὅτι ἔχουσι κοιλίας εἰς ἃς ἀποδέχονται τὰ πνεύματα. ἐκτεταμένου μὲν ἔν ἐ γίνεται κοιλία (ἅπαντα γὰρ τὸν τόπον τὰ σπλάγγνα κατέχει), συγκαμφθέντος δὲ γίνεται.

Διὰ τί ἀνισαμένους ἱλιγγος μᾶλλον γίνεται ἢ καθίζου-4 σιν; ἢ διότι ἡρεμῶσι τὸ ὑγρὸν εἰς ἓν μῶριον ἀθρόον ἀποκλί-νει; διὸ καὶ τὰ ὠμά ὡὰ ἐ δύναται δινεῖσθαι, ἀλλὰ καταπίπτει. κινούμενον δὲ τὸ ὑγρὸν ὁμοίως ἔχει. ἀνίσανται μὲν

2. καὶ om X°. || 3. μὲν] δὲ C°. || ὄλως] μᾶλλον X°. || 6. μᾶλλον C°. || 8. τε om C°. || 15. εὐθειῶν codices || 16. εἶναι καὶ κατὰ C°X°Y°. || 18. τοὺς — 20. ἔξω om C°. || 19. ἰσχυροῦσι X°. || 21 et 33. ἰσχυραίνουσιν Y°. || 22. σφιγροτέραν C°, σφρυγροτέραν X°. || 23. ἔξω X°. || 24. γενομένων C°. || 28. ἰσχυραντικώτεροι Y°. || 31. κόπυς om C°X°Y°. || 32. βία om C°. || 36. πονεῖν μάλιστα X°. || 37. τεταμένους C°Y°. || 38. βίας Y°.

7. φύσιν ἐπὶ τὸ X°. || 10. διὰ — 11. μᾶλλον om C°. || 13. πως om x. || 16. ἔτι om X°Y°. || 21. καὶ om C°Y°. || 22. ἢ] ἢ C°X°. || 23. δεῖ om C°. || 26. συγκεκαμμένον X°. || 28. δεῖ] δὲ καὶ X°Y°. || 30. λυπήσουσιν C°. || 31. ὑγιεινὰ C°. || 34. συγκαμφθέντος C°. || 35. καθίζουσιν X°Y°. || 37. δύναται X°Y°.

ἐν ἡρεμήσαντες, ὅτε οὕτως διακείνται· καθίζανσι δὲ ἐν κινήσει γενόμενοι, ὅτε ὁμαλῶς ἔχει τὸ ὑγρὸν καὶ ἐσκεδάσαι.

5 Διὰ τί ἐπὶ τὰ δεξιὰ κατακειμένοις μᾶλλον ἐπέρχεται ὕπνος; πότερον ὅτι ἐναντίως ἔχοντες ἐγρηγόρασι καὶ καθέδουσι; ἐπεὶ οὖν ἐγρηγόροτες ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ κατὰκείνται, τούναντίον ἔσται ἐπ' ἄλλης ἀρχῆς καὶ τῆς ἐναντίας. ἢ ὅτι ἀκινήσια ὁ ὕπνος; τὰ ἔν κινητικά μέρη δεῖ ἡρεμεῖν, τὰ δὲ δεξιὰ κινητικά. οὕτω δὲ κατακειμένων οἶον δέδεται ἀρχὴ τις ἐπεγερτικῆ.

6 Διὰ τί ναρκῶσιν; καὶ διὰ τί χεῖρας καὶ πόδας μᾶλλον; ἢ ὅτι κατάψυξις ἐστὶν ἡ νάρκη; διὰ ζέρησιν γὰρ αἷματος γίνεται καὶ μετὰσασιν. ἀσαρκότατα δὲ ταῦτα καὶ νευρωδέστατα, μάλιστα δὲ οἱ πόδες. ὥστε προοδοποιεῖται ὑπὸ τῆς φύσεως πρὸς τὸ καταψύχεσθαι ταχέως.

7 Διὰ τί κατακείμεθα μὲν ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ ἡδέως, καθέδουμεν δὲ ἐπὶ τὰ δεξιὰ μᾶλλον; πότερον ὅτι ἀποσραφέντες πρὸς τὸ φῶς οὐ βλέπομεν; ἐν γὰρ τῷ σκότει βᾶττον ὕπνος λαμβάνει. ἢ διότι ἐγρηγόραμεν κατακείμενοι ἐπὶ τοῖς ἀριστεροῖς, καὶ αἱ χρήσεις ἡμῖν ἔτω πρόχειροι, ὥσε πρὸς τὸ ἐναντίον σχῆμα πρὸ ἔργου; παρακαλεῖ δὲ ἕκασον πρὸς τὸ ἔργον τὸ σχῆμα μᾶλλον.

Ζ. ΟΣΑ ΕΚ ΣΤΜΠΙΑΘΕΙΑΣ.

Διὰ τί τοῖς χασμωμένοις ἀντιχασμῶνται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ; ἢ διότι, εἰς ἀναμνησθῶσιν ὀργῶντες, ἐνεργῶσι, μάλιστα δὲ τὰ εὐκίνητα, οἷον ἕρῃσιν. ἢ δὲ χασμη πνεῦμα καὶ ὑγρὸ κίνησις ἐστὶν. πρόχειρον ἔν, εἰς μόνον νοήσῃ· ἔστι γὰρ πλησίον.

2 Διὰ τί, εἰς μὲν τινα ἴδωμεν τὴν χεῖρα ἐκτείνοντα ἢ τὸν πόδα ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ἕκ ἀντιποῖμεν τὸ αὐτό, εἰς μὲν χασμωμένον, ἀντιχασμώμεθα; ἢ ὕδὲ τῆτο ἀεὶ, ἀλλ' εἰς ὀργῶν τύχῃ τὸ σῶμα καὶ οὕτω διακείμενον ὥστε τὸ ὑγρὸν ἀναθερμαίνεσθαι; τότε γὰρ ἡ μνήμη τὴν κίνησιν ποιεῖ, ὥσπερ καὶ πρὸς ἀφροδίσια καὶ ἐδωδῆν· τὸ γὰρ ποιῆσαν μνήμην εἶναι τὸ ἔχον ὀρμὴν πρὸς τὸ φαντασθῆν πάθος.

3 Διὰ τί, ἐπειδὴν πρὸς τὸ πῦρ ζῶμεν, ἕρητιῶμεν, καὶ εἰς πρὸς ὕδωρ, οἷον εἰς πρὸς ποταμὸν, ἕρῃσιν; ἢ ὅτι τὸ πᾶν

ὑδρὶ ὑπόμνησιν δίδωσι τῆς ἐν τῷ σώματι ὑγρότητος, καὶ ἐκκαλεῖται τὸ προσίον; αὐτὸ δὲ τὸ πῦρ διαχαλᾷ τὸ πεπηγὸς ἐν τῷ σώματι, ὥσπερ ὁ ἥλιος τὴν χιόνα.

Διὰ τί ἀπὸ μὲν νόσων ἐνίων νοσῶσιν οἱ πλησιάζοντες, ἀπὸ δὲ ὑγείας ὑδεὶς ὑγιαίνει; ἢ ὅτι ἡ μὲν νόσος κίνησις, ἡ δὲ ὑγεία ἡρεμία; ἢ μὲν ἔν κινεῖ, ἡ δ' ἕρῃ. ἢ διότι τῷ μὲν ἀκοντι τὸ δ' ἐκόντι γίνεται; καὶ ἄρα τὰ ἀκούσια τῶν ἐκυσίων καὶ τῶν ἐκ προνοίας διαφέρει.

Διὰ τί τῶν μὲν διὰ τῆς ἀκοῆς λυπηρῶν ἔνια φρίττειν ἡμᾶς ποιεῖ, οἷον πρίων ἀκονώμενος καὶ κίσσηρις τεμνομένη καὶ λίθος ἀλύμενος, τὰ δὲ διὰ τῆς ὄψεως σημεῖα τῶν παθῶν αὐτὰ ἡμῖν τὰ πάθη ἐμποιεῖ; αἰμωδιῶμέν τε γὰρ τὸς ὀξὺ ὀρῶντες ἐσθιοντας, καὶ τοὺς ἀπαγχομένους ἔνιοι ὀρῶντες ἐκψύχουσιν. ἢ διότι φωνὴ μὲν πᾶσα καὶ ψόφος πνεῦμα ἐστὶν; τῆτο δὲ εἰσδύομενον ἡμῖν πέφυκε κινεῖν. κινήσει δὲ μᾶλλον ἢ διὰ μέγεθος ἢ διὰ πληγὴν σφοδροτέραν, ποιεῖν ἢ ἀλλοιοῦν τι τῶν ἐν ἡμῖν. τὰ μὲν οὖν μεγάλα καὶ λατὰ πνεύματα τὸν τῆς αἰσθήσεως τόπον τὸν αὐτὸν κινεῖ, διὸ καὶ ἡδύνει τὰ τοιαῦτα· τὰ δὲ τραχέα, πληγὴν ποιοῦντα σφραδρᾶν, σείει τε τὸν τόπον καὶ πόρρω διαδίδωσι τῆς πληγῆς δυνάμει. διαδίδωσι δὲ καὶ τὰ ψυχρὰ πόρρω· δύναμις γὰρ τίς ἐστὶν ἡ ψυχρότης. αὕτη μὲν ἔν ὅτι φρίττειν ποιεῖ, εἴρηται. τὰ δὲ τραχέα τῷ πληγὴν ποιεῖν πυκνήν, προσκόπτοντα τῆ ἀρχῇ τῶν τριχῶν, ἀπωθεῖ αὐτὴν εἰς τὸναντίον· ἀπωθεμένης δὲ ἀνάγκη τὴν κορυφὴν τῆς τριχῆς ἀνάπλω γενέσθαι, διὸ συμβαίνει ἴσασθαι αὐτάς· πᾶσαι γὰρ νευκάσι κάτω. ἢ δὲ φορὰ τῷ διὰ τῆς ἀκοῆς πνεύματος εἰς τὸ σῶμα ἀνωθεν κάτω ἐστὶν. ὄντων ἔν τραχέων τῶν εἰρημίνων ψόφων, ἡ φρίκη γίνοιτ' ἂν διὰ τὰ εἰρημένα. γίνονται δ' αὐτὰ μᾶλλον τῷ ἄλλω σώματι ἢ ἐν τῇ κεφαλῇ διὰ τὸ τὰς ἐνταῦθα τρίχας ἀσθενετέρας εἶναι καὶ τὸ πάθος ἀσθενές. τῆς μὲν ἔν ἀκοῆς ὕψης ἀμβλυτέρας αἰσθήσεως ἢ τῆς ὄψεως, ἐπιπόλαια καὶ τὰ πάθη γίνεται ἀπ' αὐτῆς· ἢ δὲ φρίκη τοιούτων, διὸ καὶ ἀπὸ πολλῶν καὶ ἀνομοίων γίνεται τῆς δὲ ὄψεως ἐναργεστάτης οὕσης αἰσθήσεως, ἀνάλογον καὶ τὰ συμβαίνοντα γίνεται ἀπ' αὐτῆς· διὸ ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τῆς ἀληθείας πάθη συμβαίνει γενέσθαι ἀπ' αὐτῆς, ἐλαφρῶ-

1. ἐν om C^oX^oY^o. || 7. τὰ μὲν οὖν X^o. || 8. δέδοται C^o. || 11. ὅτι ἡ κατ. X^o. || ἀρκωσις X^o. || 19. τὸ ἐναντίον bis ponendum cum Gaza. || 21. post μᾶλλον QC^oK^oN^oO^oX^oY^oσιν addunt: Διὰ τί αἱ καθέδραι τινὰς μὲν παχύνουσι, τινὰς δὲ ἰσχυραῖουσιν; ἢ διὰ τὰς ἕξεις τὰς τοῦ σώματος. οἱ μὲν γὰρ θερμότεροι παχύνονται· κρατεῖ γὰρ (δὲ C^o) τὸ σῶμα τῆς τροφῆς διὰ τὴν θερμότητα οὐκ ἀφαιρούμενον· αἱ δὲ ἕψυγμοί διὰ τὸ δεῖσθαι ἐπεισάκτου θερμότητος οὐ δύναται πέττειν τὰς τροφὰς ἡμευούτες. || 25. ὅτι C^o. || 31. ἢ ὅτι οὐδὲ C^o. || 36. εἴμω om C^o. || 37. πρὸς τὸ ὕδωρ et πρὸς τὸν ποταμὸν X^o.

2. ὕδωρ C^oY^o. || 3. τοῖς σώμασιν C^o. || 8. ἐκυσίων διαφέρει τῶν ἐκ προνοίας x. || 10. κίσσηρις X^o. || 14. ψόφος ἐν πνεύμα X^o. || 15. δὲ post τῆτο om C^o. || 19. ποιῆντα πληγὴν X^o. || 24. τὴν ἀρχὴν X^o. || 27. φθορὰ X^o. || 33. τὰ om C^o. || 35. ἐναργετέρας X^o.

τερα δὲ τῆς ἀληθείας. ἀπὸ δὲ τῆς ἀκοῆς αὐτὰ μὲν ἔ, τὴν δ' ἀπ' αὐτῶν προσδοκίαν φρίττομεν· ἀλγεινῶ γὰρ κακοῦ προσδοκία ἐστίν.

6 Διὰ τί χασμῆσαμένοις ἀντιχασμῶνται, καὶ ὅταν ἔρῃντα ἰδῶσιν, ἔρῃσι, καὶ μάλις α τὰ ὑποζύγια; ἢ διὰ τὴν μνήμην; ὅταν γὰρ μνησθῆ, κινεῖται τοῦτο τὸ μέρος. τοῖς μὲν ἔν ἀνθρώποις, διὰ τὸ εὐαίσθητοτέροις εἶναι, ἰδῶσιν εὐθύς συμβαίνει καὶ κινεῖσθαι καὶ ἀναμιμνήσκεισθαι· τοῖς δὲ ὑποζυγίοις ἢ αὐταρκές τὸ ἰδεῖν, ἀλλὰ προσδέονται καὶ ἄλλης αἰσθήσεως· διὸ καὶ ὀσφρανθέντα, ὅτι εὐκίνητοτέρα αὕτη ἢ 10 αἰσθησις τοῖς ἄνευ λόγου. καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὸν αὐτὸν τόπον ἅπαντα ἔρεῖ, ἔ ἂν τὸ πρῶτον ἔρησῃ. τότε γὰρ μάλις κινούνται, ὅταν ὀσφρανθῶσιν· ὀσφραίνονται δ', ὅταν πλησιάζωσιν.

7 Διὰ τί ἐπειδὴν τεμνόμενον τι ἰδῶμεν ἢ καίόμενον ἢ 15 σφραβλόμενον ἢ ἄλλο τι τῶν δεινῶν πάσχοντα, συναλγῆμεν τῇ διανοίᾳ; ἢ ὅτι ἡ φύσις ἡμῶν κοινὴ ἅπασιν; συνήλγησεν ἔν, ἐπειδὴν τι τοῦτον ἰδῆ, τῷ πάσχοντι διὰ τὴν οὐκειότητα. ἢ ὅτι ὡσπερ αἱ ῥίνες καὶ αἱ ἀκοαὶ λαμβάνουσι τινὰς ἀπορροίας κατὰ τὰς οικείας δυνάμεις, οὕτω καὶ ἡ ὄψις αὐτὸ 20 πάσχει καὶ ἀπὸ τῶν ἡδέων καὶ λυπηρῶν;

8 Διὰ τί ἀπὸ φθίσεως καὶ ὀφθαλμίας καὶ ψώρας οἱ πλησιάζοντες ἀλίσκονται, ἀπὸ δὲ ὕδρωπος καὶ πυρετῶν καὶ ἀποπληξίας ἔχ ἀλίσκονται, ἔδὲ τῶν ἄλλων; ἢ ἡ μὲν ὀφθαλμία, ὅτι εὐκίνητάτατον ὁ ὀφθαλμὸς, καὶ μάλις ὁμοῖοι 25 ται τῷ ὀραμένῳ τῶν ἄλλων, οἷον κινεῖται ἀπὸ κινουμένου ὡσεὶ καὶ ἀντιβλέπων τεταραγμένῳ ταραττέται μάλις; ἢ δὲ φθίσις, ὅτι πνεῦμα φαῦλον ποιεῖ καὶ βαρῦ, τάχις α δὲ τὰ νοσήματα ταῦτα ἄπτεται πάντων, ὅσα τέττε φθειρομένη γίνεται, οἷον τὰ λοιμώδη. ὁ δὲ πλησιάζων τοῦτον ἀναπνεῖ. 30 νοσεῖ μὲν ἔν, ὅτι νοσῶδες· ἀπὸ μόνου δέ, ὅτι ἐκπνεῖ, νοσεῖ, οἱ δὲ ἄλλοι ἐτέραν· τὴν αὐτὴν δὲ νόσον, ὅτι ᾧ ἂν ἀσθενήσῃ, τέττω ἀναπνεῖ τοῦτον οἷον εἰ πεπονηὼς ἦν. ἢ δὲ ψώρα μᾶλλον τῶν ἄλλων, οἷον λέπρας καὶ τῶν τοιούτων, ὅτι ἐπιπολῆς τε καὶ γλίσχρον τὸ ἀπορρέον· τὰ γὰρ κνησμώδη τοιαῦτα. 35 διὸ αὐτὰ τῷ ἐπιπολῆς γίνεσθαι καὶ γλίσχρον εἶναι ἄπτεται. τῶν δ' ἄλλων τὰ μὲν οὐχ ἄπτεται διὰ τὸ μὴ ἐπιπολῆς γίνεσθαι, τὰ δὲ ὄντα ἐπιπολῆς, ὅτι προσμένει διὰ ζηρότητα.

Διὰ τί τὴν αἰμωδίαν παύει ἡ ἀνδράχην καὶ ἄλες; ἢ 9 ὅτι ἡ μὲν ὑγρότητα τινα ἔχει; φανερὰ δὲ αὕτη μασσωμένοις τε, καὶ συντεθῆ χρόνον τινα· ἔλκεται γὰρ ἡ ὑγρότης. τὸ δὲ γλίσχρον εἰσδυόμενον ἐξάγει τὸ ὄξύ. καὶ γὰρ ὅτι συγγενὴς ἡ ὀξύτης σημαίνει· ἔχει γὰρ τινα ὀξύτητα ὁ χυλός. ὁ δὲ ἄλες συντήκων ἐξάγει καὶ τὴν ὀξύτητα. διὰ τί ἔν ἡ κονία καὶ τὸ νίτρον ἔ; ἢ ὅτι σφύει καὶ ἐ τήκει;

Η. ΟΣΑ ΕΚ ΡΙΠΟΤΣ ΚΑΙ ΦΡΙΚΗΣ.

Διὰ τί οἱ ριγῶντες πελιδοὶ γίνονται; ἢ διότι τὸ αἷμα πηγνυται διὰ τὸ ψῦχος, πηγνύμενον δὲ μελαίνεται διὰ τὴν ἀπυσίαν τῷ θερμῷ; τὸ δὲ λευκὸν τῷ πυρός. διὸ καὶ τοῖς πρεσβύταις μάλις πελιδοῦνται ἢ σάρξ, ὅτι ἐλαχίστην ἔχει θερμότητα.

Διὰ τί οἱ ριγῶντες καθεύδειν ἔ δύνανται; ἢ διότι πάν- 2 τες οἱ ριγῶντες μᾶλλον τὸ πνεῦμα κατέχουσιν, ὁ δὲ καθεύδων ἐκπνεῖ μᾶλλον ἢ εἰσπνεῖ, ὡσεὶ χαλεπὸν ριγῶντα καθεύδειν· ἅμα γὰρ ποιεῖν τάναντία ἀδύνατον.

Διὰ τί ἐν τῷ ψύχει ὀξύτεροι καὶ οἱ ἀσθενήσαντες 3 καὶ οἱ λυπέμενοι καὶ οἱ ὀργιζόμενοι; ἢ σφίφροτερον ποιεῖ τὸ καταψύχεσθαι;

Διὰ τί οἱ ἀθληταὶ δύσριγοι εὔ ἔχοντες; ἢ ὅτι καθαρά 4 καὶ εὐπνὴς ἢ ἐξίς καὶ ἀπίμελος; ἢ τοιαυτὴ δὲ εὐπαθεσάτη ὑπὸ τῷ ἀέρος, ὅταν εὐδιόδος τε ἦ καὶ μὴ ἔχη θερμότητα ἐν αὐτῇ· ἢ δὲ πιμελὴ θερμόν, ἂν μὴ δίνυρος.

Διὰ τί μάλις α τὰ ἀκρωτήρια ριγῶσιν; ἢ διὰ σενό- 5 τητα; καὶ οἱ πόροι ἐν αὐτοῖς στενοὶ ὄντες ὀλιγαίμοι εἰσιν, ὡσεὶ καὶ ὀλιγόθερμοι εἰσι· τὸ γὰρ αἷμα θερμόν.

Διὰ τί, ἐὰν μετέωροι ᾧσιν οἱ πόδες, μᾶλλον ριγῶσιν; 6 πότερον ὑποπνεῖ μᾶλλον; ἢ ὅτι ἐν ἐλάττονι γίνεται τὸ αἷμα κάτω, ὡσεὶ τὸ ἄλλο εὐψυκτότερον ἐκλείποντος τῷ θερμῷ;

Διὰ τί οἱ παχεῖς σφόδρα ριγῶσι, τῆς πύοτητος θερμῆς 7 ἕσης; ἢ διὰ τὸ μέγεθος τοῦ πάχους τοῦ μὲν ἔσωθεν θερμοῦ πόρρω γίνονται τὰ ἔσχατα, τῷ δὲ ἔξω ψυχρῷ ἐγγύς;

Διὰ τί πταρέντες καὶ ἔρησαντες φρίττωσιν; ἢ ὅτι κε- 8 νῦνται αἱ φλέβες ἐν ἀμφοτέροις, κενωθέντων δὲ ὁ ἀήρ εἰσέρχεται ψυχρός, ὁ ποιῶν φρίττειν.

Διὰ τί μάλις α βουλιμῶσιν ἐπὶ τῷ ψύχει, καὶ τοῦ 9 χειμῶνος μᾶλλον ἢ τῷ θερῆς; ἢ διότι ἡ μὲν βουλιμία γίνε-

7. εὐαίσθητοτέροις F°. || 8. καὶ ante κ. om C°F°. || 17. ἡμῶν F°. || 19. αἱ post καὶ om X°. || ἀκραὶ C°. || 28. ὅτι τὸ πνεῦμα F°. || 30. ἀνάπτει X°F°. || 32. ἐτέρως X°F°. || 33. μόνου C°F°. || 36. ἐπιπολῆς τε γίνεσθαι X°. || 37. δ' om C°. || 38. ὅτι ἐ προσμένει C°F°.

1. ἢ om F°. || 2. ἢ μὲν ἢ ὑγρ. X°. || μασσωμένης C°. || 4. δὲ X°, μὴ C°. || 13. πρεσβυτέροις X°. || πελιδοῦται C°F°. || 15. ἢ om C°X°F°. || 20. οἱ ante ὀργ. om F°. || σφίφροτερον X°F°, σφίφροτεροι C°. || 28. ὡσεὶ — εἰσι om C°. || 29. ἐὰν μὴ μ. C°. || 31. ἐκλείποντος C°. || 32. ριγῶσι om C°X°F°. || 33. μὲν γὰρ ἔσωθεν C°. || 34. ὑγροῦ C°. || 39. ἢ om X°.

ται δι' ἔνδειαν τῆς ξηραῖς τροφῆς, ἐν δὲ τῷ ψύχει καὶ τῷ χειμῶνι συσσελλομένῃ τῷ ἐντὸς θερμῷ εἰς ἐλάττω τῷ θάττον ὑπολείπει ἢ ἐντὸς τροφή· τότε δὲ γινομένη μᾶλλον βυλιμιᾶν εἰκός. ἢ δ' ἐν τῇ βουλιμίᾳ ἐκλυσις καὶ ἀδυναμία γίνεταί συντήξεως γινομένης ἐν τῷ σώματι διὰ τὴν τῷ θερμῷ ἀθροισιν, ἧς βρείσης μὲν εἰς τὸν τῶν σιτίων τόπον αὐτῆ τροφή γίνεται τῷ σώματι, ἐὰν δ' ἐπὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀναπνοῆς ἔλθῃ, ἀφωνία καὶ ἀδυναμία συμβαίνει, ἀφωνία μὲν διὰ τὸ ἐμφράττεσθαι τὸν τοῦ πνεύματος πόρον, ἀδυναμία δὲ διὰ τὴν τῷ σώματος ἀτροφίαν καὶ σύντηξιν. ταχέϊα δὲ 10 καὶ ἀπ' ὀλίγων αἱ βοήθειαι γίνονται τοῖς τοιούτοις διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ πάθους ἐξωθεν γίνεσθαι. συσέλλων γὰρ τὸ ἐντὸς ψυχρὸν τὸ θερμὸν ἡμῶν ποιεῖ τὴν βουλιμίαν. καθάπερ ἔν ἐν τῷ φόβῳ τρέμοντες καὶ ὠχρίωντες, ἀφέντες τοῦ κινδύνου, παραχρῆμα οἱ αὐτοὶ γίνονται, οὕτω καὶ οἱ βουλιμῶντες, μικρὰ προσεγεγάμενοι ἐξ ἄρτου, βία κινήθεντες ἐκ τῆς φύσεως, μὴ φθαρέντες δέ· ταχέϊα ἢ ἀποκάθαρσις γίνεται. ταῦτ' ἀντέτεινε τὴν τε κατὰ φύσιν ἀγωγὴν, καὶ καθίεσθαι εἰς τὴν φύσιν. ἀφείναι ἔν μόνον αὐτὴν δεῖ, καὶ καθάπερ τῶν παιδίων τὰ ἀντιτείνοντα εἰς τοῦπισθεν τὰ 20 σπαρτία· καὶ γὰρ ταῦτα ἀφειθέντων τῶν σπαρτίων εὐθὺς πεπτῶκασιν ὕπτια.

10 Διὰ τί οἱ γεγυμνασμένοι δυσριγότεροι τῶν ἀγυμνάτων; πότερον ὅτι τὸ πῖον ὑπὸ τῶν πόνων ἐξήρηται, τῷ δὲ ἀλίαν παρέχει· θερμὸν γὰρ τὸ λιπαρόν. ἢ ὅτι εὐπνέστερα 25 τὰ σώματα καὶ ἀραιότερα διὰ τὸ τὸ πῖον καὶ τὸ περιττωμα ἐξηρηθῆσθαι, ὥστε ὕδεν ἀποσέγειν τὸ ψῦχος; ἢ διὰ τὴν τῶν πόρων ἀποσώμωσιν τοῖς ἰδρώσιν οἷον πολλαὶ θύραι ἐξήρηται; φανερόν δὲ ὅτι οὐχ ἢ αὐτὴ ἔξις πρὸς υγιάν καὶ ἰσχὺν συμφέρει· ἢ μὲν γὰρ πῖον, ἢ δὲ ἀραιὰ φαίνεται ἕσα. 30

11 Διὰ τί φρίττει καὶ τῷ θερμῷ καὶ τῷ ψυχρῷ προσχεόμενοι; ἄτοπον γὰρ τὰ ἐναντία τοῦ αὐτοῦ εἶναι αἷτια. ἢ διότι ὑπὸ μὲν τοῦ ψυχροῦ προσχεόμενοι τὸ ἐντὸς θερμὸν σβεννύμενον ποιεῖ τὴν φρίκην, ὑπὸ δὲ τοῦ θερμοῦ τὸ ἐκτὸς ψυχρὸν ἀντιπεριστάμενον εἰς ἐν καὶ ἀθροίζομενον τῇ 35 φυγῇ ἔσω; ὥστε ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἄμφω γίνεται, ἀλλ' ὅτε μὲν ὑπὸ τῷ ἔσω, ὅτε δὲ ὑπὸ τῷ ἔξωθεν.

12 Διὰ τί φρίττεισιν αἱ τρίχες ἐν τῷ δέρματι; ἢ ὅταν συσπᾶσῃ τὸ δέρμα, εἰκότως ἐξανέστησαν· συσπᾶσι δὲ καὶ ὑπὸ ῥίγης καὶ ὑπ' ἄλλων παθῶν.

Διὰ τί ἐν τῇ τελευταίᾳ προῖσι τῷ οὐραυ φρίττομεν; 13 ἢ ὅτι ἐντὸς μὲν τῷ ὑγρῷ θερμῷ πλήρεις ἢ τε κύσις καὶ οἱ περὶ αὐτὴν πόροι, ἐξεληθόντος δὲ ἀέρος ψυχροῦ ἐπέπλησεν· οὐδὲν γὰρ κενὸν δεῖ εἶναι, ἀλλ' ἢ ἀέρος ἢ σώματος 5 πλήρες. αἶτε ἔν εισεληλυθότος ψυχροῦ ἀέρος εἰκότως φρίττειν συμβαίνει.

Διὰ τί τῶν ῥιγόντων ἢ γλωττᾶ, καθάπερ τῶν με- 14 θύοντων, πταίει; πότερον ὑπὸ τοῦ ψύχους πηγυμένη καὶ σκληρομένη δυσκίνητος γίνεται, τότε δὲ συμβαίνοντος εὐδύναται σαφηνίζει; ἢ τῶν ἐκτὸς πυκνωμένων διὰ τὸ ψῦχος εἶσω συρρῦεν τὸ ὑγρὸν ἐξυγραίνει τὴν γλωτταν, διόπερ εὐδύναται ἢ γλωττα τὸ αὐτῆς ποιεῖν, καθάπερ εἴρηται καὶ ἐπὶ τῶν μεθύοντων. ἢ διὰ τὸν ἀπὸ τῷ ῥίγης τρόμον ἀτάκτου τῆς κινήσεως οὐσης οὐ δύναται τὰ λεγόμενα διαρροῦν ἢ γλωττα· διόπερ καὶ πταίει.

Διὰ τί τῶν ῥιγόντων ὀρθαὶ αἱ ἐν τῷ σώματι τρίχες 15 γίνονται; ἢ διότι ἀπὸ τῆς καταψύξεως τὸ θερμὸν εἰς τὸν ἐντὸς τόπον ἀθροίζεται, ἐκλείποντος δ' ἐκ τῆς σαρκὸς τοῦ θερμῷ συνίσταται μᾶλλον, συναγομένης δὲ ὀρθότεραι αἱ τρίχες γίνονται. ἢ διότι

Διὰ τί τῷ χειμῶνος τρέχοντες μᾶλλον ῥιγῶμεν ἢ ἐστῶ- 16 τες; ἢ ὅτι ὁ ἀήρ ὁ περὶ τὸ σῶμα ἐστώτων μὲν, ἐπειδὴν ἄπαξ συνθερμανθῆ, ἐκπέι ἐνοχλεῖ, τρεχόντων δὲ ὡς ἄλλοι καὶ ἄλλοι προσπίπτει ψυχρὸς ὢν, διόπερ μᾶλλον ῥιγῶμεν; ἔτι δὲ καὶ κινούμενος ψυχρότερος γίνεται ὁ ἀήρ· τῷ δὲ ἐν τῷ τρέχειν μάλιστα συμπίπτει.

Διὰ τί ὑποφάσκοντος μᾶλλον ψῦχος ἢ ἐγγυτέρω τῷ 17 ἡλίῳ ὄντος; ἢ ὅτι πλείων ὁ χρόνος τῆς τοῦ ἡλίου ἀπουσίας, ὥστε μᾶλλον ἀπέψυκται ἢ γῆ; ἢ ὅτι πρὸς ἡμέραν ἢ ὀρθῶς πίπτει ὥσπερ πάχνη, ταῦτα δὲ ψυχρά; ἢ καὶ ταῦτα πίπτει διὰ τὸ κρατεῖσθαι τὸ ἀναφερόμενον θερμὸν, κρατεῖται δὲ διὰ τὴν τῷ ἡλίῳ ἀπουσίαν· διὸ καὶ πλείον μὲν ἀπύχοντος οὐ πίπτει, ἐγγυτέρω δὲ ὄντος πίπτει καὶ πηγυται· διότι μᾶλλον ἀπέψυκται ὁ τόπος, πλείω χρόνον τοῦ ἡλίου 30 ἀπόντος. ἢ ὅτι πρὸς ἡμέραν μᾶλλον τὰ ἐκ νυκτῶν πνεύματα τῆς ψύξεως; ἢ ἡμῖν δοκεῖ μᾶλλον εἶναι ψῦχος διὰ τὸ πεπέφθαι τὰ σιτία; κενώτεροι δὲ ὄντες δυσριγότεροι. ἢ ἡμεῖον δὲ τὸ μετὰ τὸ ἐμέτες μάλιστα ῥιγῶν.

Διὰ τί ποῦσιν, ὅταν ῥιγῶντας πρὸς τὸ πῦρ φέρωσιν· 18 ὅταν δὲ κατὰ μικρὸν χλιαίνωσιν, ἢ; ἢ ὅτι ὅλος ἐκ τῶν ἐναν-

2. τοῦτον *Y*. || 3. γενομένου *C*. || 4. ἢ εἰ *Y*. || ἐκχυσις *X*^o*Y*. || 5. γενομένης *C*. || 12. συσέλλωτος *C*. || 17. φθαρέντος *C*^o*Y*. || 21. ἀφέντων *C*. || 26. alterum τὸ om *C*^o*X*^o*Y*. || 27. διὰ τὸ τὴν *Y*. || 30. γὰρ om *C*^o*X*^o*Y*. || 32. τὰ ἐναντία om *C*. || 34. τὴν φρίκην ποιεῖ *X*. || 35. ἐντὸς *C*. || 39. συσπᾶσσι] σπᾶσσι *C*.

4. ἢ δὲ *X*. || 8. πταίει. καὶ πότερον *C*. || 10. ἢ *X*. || 11. ῥὺν *C*. || 15. διότι *C*. || 20. ἢ διότι om *C*. || 22. ὅτι om *C*. || 25. καὶ om *C*^o*X*. || δὲ om *C*. || 27. ὑπ. μὲν ψ. μᾶλλον *C*. || 28. ὁ om *X*^o*Y*. || 36. διὰ] ἢ διὰ *X*. || 38. ῥιγῶν *X*^o*Y*. || 40. χλιαίνωσιν *C*. || ὅτι om *C*.

εἰς τὸν ποταμὸν ἐπιπέσειν μεγάλην ποιεῖ τὴν μεταβολήν· ὡς περ ἐπὶ τῶν θείων, εἰ μὲν κατὰ μικρὸν κάμπτει τις, ὡς ἂν ποταμὸς εἰ δὲ σφοδρότερον καὶ μὴ κατὰ μικρὸν, κλῶνται· εἰ ἔν τῷ ὁμοίῳ ὑπὸ τῷ ὁμοίῳ ἀπαθείς, τὸ δὲ θερμὸν τῷ ῥιγῶντος εἰσὼ συνίσταται καὶ συνέχεται, τὸ δὲ ὑγρὸν καταλείπεται καὶ τὸ ψυχρὸν, τὸ δὲ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ φαρμακικόν· ὥστε εἴαν μὲν χλιαίνῃ, κατὰ μικρὸν ἐξέρχεται τὸ θερμὸν καὶ ἥττον ποιεῖ, εἴαν δὲ μὴ ἀναχλιαίνῃ, προσάγει μᾶλλον.

19 Διὰ τί ψυχθέντες μᾶλλον ἀπὸ τῆς αὐτῆς θερμασίας καϊόμεθα καὶ ἀλγοῦμεν; πότερον διὰ πυκνότητα στέγει ἢ σάρξ τὸ προσπίπτον θερμὸν; διὸ μάλισθας ἐρῖς θερμότερος ἢ βίαιος γίνεται τοῦ θερμῆς ἡ διάδοσις διὰ τὸ πεπηγέναι ὑπὸ τῆς ψυχῆς τὸς πόρους.

20 Διὰ τί οἱ ὀργιζόμενοι ἢ ῥιγῶσιν; ἢ ὅτι ἡ ὀργὴ τῇ δειλιάῳ ἐναντίον καὶ ὁ θυμὸς; ἐξὶ δὲ ἡ μὲν ὀργὴ ἀπὸ τῷ πυρός· πολὺ γὰρ τὸ πῦρ κατέχοντες εἰσὼ χλιαίνονται. μάλισθας δ' ἐξὶ ἐπὶ τῶν παιδίων καταμαθεῖν. οἱ μὲν γὰρ ἄνδρες βλάπτονται, τὰ δὲ παιδιά πρώτον μὲν τὸ πνεῦμα πολὺ ἀναλαμβάνουσιν, εἴτα ἐρυθριῶσιν· πολὺ γὰρ εἰσὼ ὄν τὸ θερμὸν καὶ ἐξυγραῖνον ἐρυθριᾶν ποιεῖ, ἐπεὶ εἰ τις αὐτοῖς πολὺ τῷ ψυχροῦ προσχέει, παύσονται ἂν ὀργιζόμενοι· κατασβεσθεῖν γὰρ ἂν αὐτῶν τὸ θερμὸν, οἱ δὲ δειλοὶ καὶ φοβούμενοι τὸ ἐναντίον. ῥιγῶσὶ τε γὰρ καὶ ψυχροὶ καὶ ὠχροὶ γίνονται· ἐκλείπει γὰρ τὸ θερμὸν αὐτοῖς ἐκ τῶν ἐπιπολῆς τόπων.

21 Διὰ τί, ὅταν φρίζωμεν, αἱ τρίχες ὄρθαι ἴστανται; ἢ διὰ τὸ ἐν ὑγρῷ πεφυκέναι κατακεκλεισθαι; κρατεῖ γὰρ τῷ ὑγρῷ τὸ βάθος τῆς τριχός. ἢ δὲ φρίκη γίνεται ὑπὸ τῷ ψυχρῷ, τὸ δὲ ψυχρὸς κατὰ φύσιν πήγνυσι τὸ θερμὸν. ὅταν ἔν μεταβάλλῃ τὸ ὑγρὸν, ἐξ ἑ πεφυκασιν αἱ τρίχες, καὶ παγῇ, μεταβάλλειν εἰκὸς καὶ τὰς τρίχας. εἰς μὲν οὖν τὸ ἐναντίον εἰ μεταβάλλουσιν, ἢ ἐν ταυτῷ μένουσιν, ἢ ἐπικρατήσῃ πάλιν ἢ φρίξῃ τοῦ ὑγροῦ· οὐκ εἰκὸς δὲ πεπηγὸτος καὶ πεπυκνωμένῳ τοῦ ὑγροῦ τὴν τρίχα τῷ βάρει κρατεῖν. εἰ δὲ μηδαμῶς κεκλιθῆναι δυνατόν τὴν τρίχα τῷ τὸ ὑγρὸν πεπηγέσθαι, λείπεται ἐξάσαι ὀρθήν. ἢ διότι ὑπὸ τῆς καταψύξεως τὸ θερμὸν εἰς τὸν ἐντὸς τόπον ἀθροίζεται, ἐκλείποντος δὲ ἐκ τῆς σαρκὸς τοῦ θερμῆς συνίσταται μᾶλλον ἢ σάρξ, συναγομένης δὲ ὀρθότεραι αἱ τρίχες γίνονται, καθάπερ εἴαν τις εἰς

τὴν γῆν ἐμπέσας κάρφος ἢ ἄλλο τι συντάτῃ καὶ πάντως βεν συναγῇ τὴν γῆν, μᾶλλον ὀρθοῦται ἢ εἴαν εἴα μὴ συναγῇ.

22 Διὰ τί οἱ ῥιγῶντες μάλισθας ἢ καθυδουσιν; ἢ διότι ὁ ῥιγῶν μᾶλλον κατέχει τὰ πνεῦμα ἢ ἐκπνεῖ, ὁ δὲ καθυδὼν ἐκπνεῖ ἢ εἰσπνεῖ; ἐναντίως ἔν ποιεῖ ἔχειν τὸ ῥίγος τῷ καθυδῆν.

Θ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΤΗΩΠΙΑ ΚΑΙ ΟΤΑΣΣ ΚΑΙ ΜΩΛΩΠΙΑΣ.

Διὰ τί τοὺς μώλωπας κωλύει τὰ νεύδαρτα δέρματα προστιθέμενα, καὶ μάλισθας κριῶν, καὶ ὡς ἐπικαταγνύμενα; ἢ ὅτι ἄμφω κωλύει τὴν ἀθροισιν τῷ ὑγρῷ καὶ τὴν ἔπαρσιν; τὸ γὰρ ἀφηλεκωμένον ἔλκει ἐπαίρεται διὰ τὴν θερμασίαν· τὰ τε δὲ ὡς διὰ τὴν γλισχροτήτητα κατακολλῶντα κωλύει ἐπαίρεσθαι, καθάπερ καὶ τὰ καύματα, ὡς περ καὶ ἡ κόλλα, καὶ τὰ δέρματα τῇ τε γλισχροτήτι προσκολλᾶται, καὶ ἄμα τῇ θερμότητι συμπέττει καὶ καύει τὴν φλεγμασίαν· ἔδὲ γὰρ ἀφαιρῶσιν ἡμερῶν τιῶν. ἐξάγειν δὲ βύλονται τὴν φλεγμασίαν καὶ οἱ τῷ ἀλλὶ καὶ τῷ ὄξει τρίβοντες.

23 Διὰ τί ἐν μὲν τῷ ἄλλῳ σώματι αἱ οὐλαὶ μέλαιναί, 2 ἐν δὲ τῷ ὀφθαλμῷ λευκαί; ἢ ὅτι ἐναντίαν χροῖαν ἢ οὐλῇ λαμβάνει τῇ πρότερον, ὡς περ πᾶν τὸ νεοσηκός; ἐν τῷ μέλανι δὲ τοῦ ὀφθαλμοῦ τὰ ἔλκη. οὐ μὴν ἔδὲ ἐν τῷ σώματι μέλαινα εὐθύς, ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς λευκαί, οὐδὲ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ αἰεὶ μέλαιναί, ἀλλ' ἀποκαθίστανται τῷ χρόνῳ, ἢ ἀπλῶς ἢ εἰς τὸ μᾶλλον.

24 Διὰ τί ὁ νάρθηξ τὰ κύκλω τῆς πληγῆς ποιεῖ ἐρυθρά, 3 τὸ δὲ μέσον λευκόν; πότερον ὅτι ἀποπιέζει τὸ αἷμα ἐκ τῷ μέσῳ, καθὸ μάλισθας προσπίπτει περιφερῆς ὤν; ἢ εἶδει ἐσθαι νιέναι διὰ γε τῷτο πάλιν· ἀλλ' αἵματος συνδρομῇ τὸ ἐρυθμῆ ἐξὶ, συνδρομῇ δ' εἰς τὸν πληγῆντα τόπον.

25 Διὰ τί τῷ μὲν νάρθηκι σφόδρα τυπτόμενον τὸ μέσον 4 τῆς σαρκὸς λευκὸν γίνεται, τὸ δὲ κύκλω ἐρυθρόν, ζύλω δὲ ἐρυθρότερον τὸ μέσον; ἢ ὅτι ὁ μὲν νάρθηξ διὰ κουφότητα, ἔδὲν σφόδρα πατάξῃ, τὸ ἐπιπολῆς διεσκέδασεν αἷμα, ὡς ὅθεν μὲν ἐξέλιπε, λευκὸν φαίνεται, ἔδὲ πλέον ἦλθεν, ἐρυθρότερον. οἰδησάσης δὲ τῆς πληγῆς, ἢ ταχέως ἀποκαθίσταται τὸ σκεδασθέν αἷμα διὰ τὸ ὀλίγον τε εἶναι καὶ τὴν φορᾶν εἰς τὸ πρόσαντες εἶναι· πληθεῖ γὰρ βιασθέν δεῖ τὴν

3. ποιεῖ X^o. || 10. αὐτῆς om X^o. || 12. μάλισθας F^o. || 22. προσχέει C^oX^o. || 24. ῥιγῶσὶ X^o. || γὰρ om C^o. || 30. μεταβάλλῃ F^o. || 31. καὶ om X^o. || 35. κεκλεισθαι C^oX^oF^o. || δύνατο X^o, δύναται τὸ C^oF^o. || τῷ om C^o. || τὸ om X^o. || ὑγρῷ X^o.

2. συναγῇ F^o. || 4. ἢ om C^oF^o. || 9. μώλωπας] τραύματα K^oO^o. || 11. κρεῶν X^o. || ἐπικαταγνύμενα C^o. || 13. τὴν om X^o. || 15. κατακαύματα F^o. || 17. τῇ om C^o. || 18. ἔδὲ — 19. φλεγμασίαν om C^o. || 21. κριῶν om C^o. || 23. ἔδὲ] δὲ X^o. || ἐν om C^o. || 25. ἢ X^o. || 28. ἀποπιέζει X^o. || ἐκ] τὸ ἐκ C^o. || 33. τὸ κύκλω δὲ F^o, τὸ δὲ περίξ pr X^o.

παρὰ φύσιν φορὰν ἐνεχθήναι. διὰ δὲ τῶν σκληρῶν αἱ
πληγαὶ διὰ τὸ βᾶρος καὶ τὴν ἰσχύον θλάσιν καὶ θλάσιν
ποιῶσιν. θλιβόμενον μὲν οὖν κοῖλον γίνεται, θλώμενον δὲ
ἀραιόν· τομὴ γὰρ καὶ διαίρεσις ἐστὶ μαλακῆ ἢ θλάσις.
κοῖλα δὲ καὶ ἀραιῶ γενόμενα τῶ μέσῳ, φέρεται εἰς αὐτὸ ἐκ
τῶν περίξ ἐπιπολῆς αἷμα· κάτω τε γὰρ κέφυκε φέρεσθαι,
καὶ εἰς τὰ ἀραιὰ τῷ εἶπειν αὐτά. ἀθροίζομεν δ' ἐνταῦθα
εἰκότως τοῦ αἵματος τούτου μὲν ἐρυθραίνει, ἃ δὲ ἀπολείπει
λευκαίνει.

5 Διὰ τί αἱ οὐλαὶ μέλαιναι τῶν σκληριώτων; ἢ ὅτι 10
αἷμα διεφθαρμένον ἔχουσι διὰ τὴν ἐκ τῶ σκληρῶν σύμμιξιν
νοσήδους αἵματος καὶ ὑδαρούς; ἢ μὲν οὖν οὐλὴ τὸ δέρμα
λεπτὸν καὶ ἐπιπόλαιον ἰσχει· τὸ δὲ αἷμα, διὰ τὸ ὑδαρὲς
καὶ θερμὸν εἶναι μέλαν ὄν, τοιαύτην ποιεῖ τὴν οὐλὴν δια-
φαινόμενον· καὶ δὴ πλεονάκεις ἢ οὐλὴ ἐν τῷ γίνεται με- 15
λαντέρα. γίνεται δὲ διὰ ταῦτο· δι' ἀσθένειαν γὰρ τῷ δέρ-
ματος καταψύχεται τὸ αἷμα, καὶ ἐξατμίζοντας τῷ θερμῷ
γίνεται μελάντερον. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς πρεσβύταις οἷ τε
χρῶτες μελάντεροι γίνονται, καὶ αἱ οὐλαὶ αἱ συγγενεῖς
μελάντεροι ἢ νέους· οἷον ὑπόπικια γὰρ αὐτοῖς ἅπαν τὸ 20
σῶμα οὐ διὰ λεπτότητα τοῦ δέρματος, ἀλλ' ὅτι τὸ θερμὸν
ἐκλέλοιπεν.

6 Πότερον ὅσα τῷ αὐτῷ αἷτια, τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν
εἰς τὸ ποιεῖν ἢ οὐ; λέγω δὲ οἷον ἐπεὶ τὰ ὑπόπικια καὶ ὁ
χαλκός ἐξαίρει καὶ ἡ ῥαφανὶς καὶ ὁ κύαθος διαμασώμενος 25
καὶ ὁ πνεύμων καὶ ἡ ἄργιλος καὶ ἕτερον ἄλλα, τῇ αὐτῇ
δυνάμει, ἢ ὁ μὲν χαλκός τῷ ἰὸν εἶναι, τὸν δὲ ἰὸν φαρμα-
κώδη, ὁ δὲ κύαθος καὶ ὁ πνεύμων καὶ ἡ ἄργιλος τῷ ἐπι-
σπᾶν ἐφ' αὐτὰ διὰ μακρότητα, ἄλλα δὲ δι' ἑτέρας αἰτίας;
ἢ τὸ μὲν ἔσχατον ἐπὶ πάντων τῶν τοιούτων ταῦτο (πολλὰ 30
γὰρ καὶ ἐναντία τούτοις, καθάπερ καὶ τὸ θερμὸν καὶ τὸ
ψυχρὸν), τὰ δὲ πρὸ τῶν ἰδὲν κωλύει ἕτερα.

7 Διὰ τί αἱ μὲν ἄλλαι οὐλαὶ μέλαιναι γίνονται, αἱ
δὲ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ λευκαί; ἢ διότι μεταβάλλουσιν ἐν ᾧ
ἂν ὡς πρὸς τὰς χροιάς, ἐν δὲ τῷ ὀφθαλμῷ μέλανι ὄντι 35
γίνονται, ὡς ἀνάγκη λευκὰς γίνεσθαι.

8 Διὰ τί ἀλγεινότερα ἢ πληγὴ τῷ νάρθηκος ἢ ἐνίων σκλη-
ροτέρων, ἐάν τις κατὰ λόγον σκοπῇ τύπτων; εὐλογώτερον
γὰρ τὴν τοῦ σκληροτέρου εἶναι ἀλγεινότεραν· μᾶλλον γὰρ

τύπτει ἢ ὅτι ἡ σὰρξ ἀλγεῖ ἢ μόνον τυπτομένη· ἀλλὰ καὶ
τύπτεται; ὑπὸ μὲν ἔν τῶν σκληρῶν τύπτεται μόνον (ὑπέ-
κει γὰρ διὰ τὴν σκληρότητα αὐτῶν), ὑπὸ δὲ τοῦ νάρθηκος
ἄμφω αὐτῇ συμβαίνει, τύπτεσθαι τε καὶ διὰ κορυφότητα
τοῦ βάρους τύπτειν μὴ εἰκουσαν, ὡς δικλασία γίνεται ἢ
πληγὴ.

Διὰ τί ἡ θαψία καὶ ὁ κύαθος τὰ ὑπόπικια καίει, ἢ 9
μὲν ἀρχόμενα, ὁ δὲ ὕστερον, ἐναντία ὄντα; ὁ μὲν γὰρ
κύαθος ψυχρός, ὡς περ καὶ ὁ ποικτῆς φησι "ψυχρὸν δ'
ἔλε χαλκὸν ὀδοῦσιν", ἢ δὲ θαψία θερμὸν καὶ καυστικόν. ἢ
ὁ μὲν κύαθος ὡς περ τοῖς μικροψυχροῦσι τὸ ὕδωρ ἅπαν-
τῶσα γὰρ ἢ ψύξις κωλύει ἐξίεναι τὸ θερμὸν ἐκ τοῦ αἵμα-
τος ἐξ ἐπιπολῆς διὰ τὴν πληγὴν συνδραμόντος, καὶ ὅταν
ἐξέλθῃ τὸ θερμὸν, πηγνυμένου. ὡς περ γὰρ ἂν εἰ ἔξω ἔν
πήγνυται, καὶ ἐγγὺς τοῦ ἔξω τὸ αἷμα, ὅταν ἢ ὑπὸ τὸ
δέρμα, κωλυθέντος διεξίεναι τοῦ θερμοῦ, διὰ τὴν ψυχρό-
τητα τοῦ χαλκοῦ πήγνυται, ἀλλὰ πάλιν διαχεῖται καὶ
ἐπανέρχεται ὅθεν συνέδραμεν. ἢ δὲ θαψία θερμὴ οὕτω τὸ
αὐτὸ ποιεῖ· κωλύει γὰρ πήγνυσθαι θερμὴ οὕτω.

Διὰ τί τὰ ὑπόπικια διαλύεται προσέχουσι τὰ χαλκῶ 10
οἷον κυάθους καὶ τὰ τοιαῦτα; ἢ διότι ψυχρὸν ὁ χαλκός
ἐστιν; κωλύει ἔν τὸ θερμὸν ἐξίεναι ἐκ τῶ συνιόντος αἵματος
ὑπὸ τῆς πληγῆς, ἢ ἐξεληθέντος ἐκ τῶ ἐπιπολῆς γίνεται ὑπό-
πικιον. διὸ καὶ ταχὺ δεῖ προστιθέναι πρὶν παγήναι. καὶ ἢ
θαψία δὲ μετὰ μέλιτος βοηθεῖ διὰ τὸ αὐτό· θερμὴ γὰρ
ἔσα κωλύει ψύχεσθαι τὸ αἷμα.

Διὰ τί ποτε, ὅταν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ πλεονάκεις ἔλκος 11
γένηται, ἢ οὐλὴ μέλαινα γίνεται; ἢ ὅποταν γένηται ἔλκος,
πᾶν ἀσθενὲς ἐστὶ τούτου, καὶ ὅσῳ ἂν πλεονάκεις, τοσούτῳ
μᾶλλον· τὸ δὲ ἀσθενὲς κατεψυγμένον καὶ ὑγρότητας πλη-
ρες; διὸ καὶ μέλαν φαίνεται, εἰ τὰ μεγάλα ἔλκος καὶ
πολυχρόνια μελαίνας τὰς οὐλάς ἰσχει. τὸ δὲ πολλὰς
λαβεῖν ἔλκος ὅθεν ἀλλ' ἢ πολὺν χρόνον ἔχειν ἐστὶν ἔλκος.

Διὰ τί ποτε πρὸς τὰ ὑπόπικια τοὺς κυάθους προστιθέ- 12
μεθα; ἢ διότι, ὅταν πληγῶμεν, ὁ τόπος καταψύχεται, τὸ
δὲ θερμὸν ὑποχωρεῖ. προστιθέμενος ἔν ὁ κύαθος, ψυχροῦ
ὄντος τοῦ χαλκοῦ, διακωλύει τὸ θερμὸν ἐκπορεύεσθαι.

Διὰ τί ἐν ταῖς ἐλαῖς ἢ γίνονται τρίχες; ἢ ὅτι αἱ πέρι 13
ἐπιτυφλῶνται ἐξ ὧν αἱ τρίχες, καὶ παραλλάττουσιν;

2. τὸ om X^oY^o. || 4. τομῆ] τὸ μὲν C^oY^o. || 5. καὶ om C^o. || αὐτὸ τὸ ἐκ C^o. || 6. τε om C^o. || 12. ἔν om C^oY^o. || 13. αἷμα om C^oX^oY^o. || 19. αἱ alterum om X^o. || 25. διαμασώμενος C^oX^o. || 26. ἄργιλος C^o, ἄργιλος Y^o. || ἄλλα om C^o. || 28. καὶ ἢ ἄργιλος om C^oY^o. || 29. ἰαυτὰ X^o. || 33. αἱ δὲ ἐν] ἐν δὲ C^o. || 37. ἢ om X^o.

2. ὑπέκει — 3. αὐτῶν om C^o. || 7. ἢ μὲν] ὁ μὲν Y^o et pr X^o. || 8. ὕστερον om C^o. || 9. κύαθος om X^o. || ὅσα X^oY^o. || 13. ἐπιπολῆς δὲ διὰ X^o. || 22. συνιόντος X^o. || 29. εὐσθεῖς Y^o. || 31. αἱ τὰ] αἷτα C^o. || 32. μελαίνας; C^oX^oY^o.

14 Διὰ τί οἰδήματα καὶ πελώματα λαμβάνουσιν αἱ πληγαί; ἢ διότι κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον διασαλέντα τὰ ὑγρά, εἰς τοὺς πλησίον τόπους προσκόψαντα ἀποβάλλεται πάλιν καὶ τῇ κολλήσει ὑγρὸν συνήγαγεν; ἐὰν δὲ καὶ φλέβια τίνα ραγῇ, ὕφαιμος ἢ συνδρομὴ γίνεται.

I. ΕΠΙΤΟΜΗ ΦΥΣΙΚΩΝ.

Διὰ τί τὰ μὲν βήττει, τὰ δ' οὐ, οἷον ἄνθρωπος μὲν βήττει, βοῦς δὲ ὄ; πότερον τῷ εἰς ἄλλο τι τρέπεσθαι τοῖς πλείοις ζώοις τὸ περιττώμα, ἀνθρώπῳ δὲ δεῦρο; ἢ ὅτι ἐγκέφαλον πλείον καὶ ὑγρότατον ἔχει ὁ ἄνθρωπος, ἢ δὲ βῆξ καταρρέοντος γίνεται φλέγματος.

2 Διὰ τί ἀνθρώπῳ μόνῳ τῶν ζῶων αἷμα βεῖ ἐκ τῶν μυκτήρων; ἢ ὅτι ἐγκέφαλον ἔχει πλείον καὶ ὑγρότατον, ἀφ' οὗ αἱ φλέβες πληροῦνται τοῦ περιττώματος διὰ τῶν πόρων προίενται τὴν ῥύσιν; λεπτότερον γὰρ γίνεται τῷ αἵματος τοῦ καθαροῦ τὸ νοσερόν, τῆτο δὲ ἐξί τὸ μίχθεν τοῖς τῷ ἐγκεφάλῳ περιττώμασι, καὶ ἐξί καθάπερ ἰχώρ.

3 Διὰ τί τῶν ζῶων τὰ μὲν ὑπὸ σάρκα, τὰ δὲ κατὰ σάρκα πίνῃ ἐξί, τὰ δὲ κατ' ἀμφοτέρα; ἢ ὅσων μὲν πικρὰ καὶ ἡ σὰρξ, μεταξὺ τοῦ δέρματος καὶ τῆς σαρκὸς συστέλλεται ἢ ἰκμάς διὰ τὸ ταύτη εἶναι τὸ δέρμα ἀφεσὸς φύσει ἢ πεπτομένη γίνεται πιμελή. ὅσα δὲ ἀραιότεραν ἔχει τὴν σάρκα τό τε δέρμα προσστός, κατὰ σάρκα πίνονα γίνεται. τὰ δὲ ἀμφοτέρως ἔχοντα ἐπ' ἀμφοτέρα πιαίνεται.

4 Διὰ τί οἱ παῖδες καὶ αἱ γυναῖκες ἤττον ἔχουσι λεύκη τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν μὲν γυναικῶν αἱ πρεσβύτερες μᾶλλον; ἢ ὅτι ἡ λεύκη ἐξί πνεύματος ἔξοδος, ἐξί δὲ τὰ μὲν τῶν παιδῶν οὐκ εὐπνοα σώματα ἀλλὰ πυκνά, καὶ τὰ τῶν γυναικῶν ἤττον ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν· εἰς τὰ καταμῆνια γὰρ τρέπεται· δηλοῖ δὲ ἡ λειότης τὴν πυκνότητα τῆς σαρκός. τὰ δὲ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν γραῶν εὐπνοα· μόνα γάρ, ὥσπερ τὰ παλαιὰ οἰκοδομήματα, διεσῶσαν ἔχει τὴν σύνθεσιν τῶν μορίων.

5 Διὰ τί ἄνθρωπος μόνον ἴσχει λεύκην; πότερον ὅτι λεπτοδερμότατον τῶν ζῶων ἐξί, ἅμα δὲ καὶ πνευματωδέστερον; σημεῖον δὲ, ὅτι ἡ λεύκη ἐν τοῖς λεπτοδερμοτάτοις μάλισα καὶ πρώτων γίνεται μέρεσιν. ἢ διὰ ταῦτά τε, καὶ

ὅτι μόνον πολιοῦται τῶν ζῶων; ἐν γὰρ ταῖς λεύκαις πολιαὶ γίνονται αἱ τρίχες, ὥςτε ἀδύνατον, ὅσα μὴ πολιοῦται, λεύκην ἴσχειν.

Διὰ τί αἶγες μὲν καὶ πρόβατα ἀμέλγονται πλείστον γάλα, οὐ μέγιστον σῶμα ἔχοντα, ἄνθρωπος δὲ καὶ βοῦς ἔλαττον ὡς κατὰ λόγον; πότερον ὅτι εἰς τὸ σῶμα ἀναλίσκεται, τοῖς δὲ ἄλλοις εἰς τὸ περιττώμα, τοῖς δὲ προβάτοις καὶ ταῖς αἰξί τὸ περιγιγόμενον τῷ περιττώματος γάλα γίνεται πᾶν; ἢ ὅτι πολυτοκώτερα ἐξί τῶν μεγάλων, ὥςτε πλείον σπᾶ περιττώμα διὰ τὸ πλείω τρέφειν; ἢ δι' ἀσθένειαν τῶν σωμάτων πλείον περιττώμα γίνεται κύουσιν αὐτοῖς; τὸ δὲ γάλα γίνεται ἐκ τῷ περιττώματος.

Διὰ τί τῶν ζῶων τὰ μὲν, μεταβάλλοντα τὰ ὕδατα, μεταβάλλει τὰς χροὰς καὶ ὅμοια γίνεται τοῖς ἐκεῖ, οἷον αἶγες, τὰ δὲ οὐ, οἷον ἄνθρωποι; καὶ ὅλως δὲ διὰ τί τὰ μὲν μεταβάλλει, τὰ δὲ οὐ, οἷον κόραξ οὐ μεταβάλλει; ἢ ὡν μὲν οὐ κρατεῖ ἡ φύσις τῷ ὑγροῦ, ὥσπερ ἡ τῶν ὀρνέων (διὸ καὶ κύσιν οὐκ ἔχει), οὐ μεταβάλλει; καὶ διὰ τί οὐκ αὐτὰ ἀλλὰ τὰ ἐκγονα μεταβάλλει; ἢ ὅτι ἀσθενέστερα τὰ νέα τῶν γεννησάντων;

Διὰ τί τὰ ἄρσενα μείζω τῶν θηλειῶν ὡς ἐπίπαν ἐξί; πότερον ὅτι θερμότερα, τῆτο δὲ αὐξητικόν; ἢ ὅτι ὀλόκληρα, τὰ δὲ πεπήρωται; ἢ ὅτι τὰ μὲν ἐν πολλῷ χρόνῳ τελειοῦται, τὰ δὲ ἐν ὀλίγῳ;

Διὰ τί τὰ μὲν ταχυτόκα τῶν ζῶων ἐξί τῶν δὲ πολυχρόνιος ἢ κήστις; ἢ ὅτι τὰ μακροβιότερα βραδύτερον πέφυκε τελειοῦσθαι; ἐξί δὲ βραδυτόκα τὰ μακροβία. ἢ μόντοι τὰ μάλισα, οἷον ἵππος ἀνθρώπου βραδυτοκώτερον μὲν, ὀλιγοχρονωτέρου δέ. τούτου δὲ αἴτιον ἢ σκληρότης τῶν ὑσερῶν· ὥσπερ γὰρ ἡ ξηρὰ γῆ οὐ ταχὺ ἐκτρέφει, οὕτω καὶ ἡ τοῦ ἵππου ὑσέρα.

Διὰ τί τοῖς ἄλλοις ζώοις τὰ ἐκγονα μᾶλλον τὰς φύσεις ὁμοιοῦται ἢ τοῖς ἀνθρώποις; ἢ ὅτι ὁ μὲν ἄνθρωπος πολλαχῶς διατίθεται τὴν ψυχὴν κατὰ τὴν ὁμιλίαν, καθὼς δ' ἂν ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ διατεβῶσιν, ἔτω ποιμίζεται καὶ τὰ τικτόμενα. τὰ δὲ ἄλλα ζῶα τὰ μὲν πλείστα πρὸς αὐτὸ τῆτο εἰσιν. ἐτι δὲ οὐ πληρῶται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν.

1. οἰδήματα K^o. || πολυώματα X^o. || 3. προσκόψατα X^o. || 4. ὑγρῶν Y^o, τῶν ὑγρῶν C^o. || 7. ὅσα ἐν ἐπιτομῇ φυσικῶν x. || 15. φλέγες X^o. || 21. σὰρξ ὑπὸ σάρκα μετ. C^oX^oY^o. || 22. ταύτην Y^o. || τὸ δέρμα om C^oX^oY^o. || ἀφεσὸς X^o, ἐφεσὸς C^o, ἐφεσὸς Y^o. || 23. δεινότεραν C^oX^oY^o. || 24. προεσῶς C^oX^o. || 28. ἢ om C^o. || 31. τῶν σαρκῶν X^o. || 32. καὶ τὰ τῶν X^o. || 34. post μορίων C^o Y^o τὸ σῶμα. || 35. ὁ ἄνθρωπος X^o.

4. ἀμελγόμενα C^o. || 7. δὲ ante pr. om X^o. || 8. περιγιγόμενον C^oX^o. || 10. πλείω C^oY^o. || 11. πλείω Y^o. || 15. δὲ ante διὰ om C^o. || 18. ἢ] ἔτε C^oX^oY^o. || 19. αὐτὸ Y^o. || 19 et 32. ἐκγονα C^oY^o. || 21. ὡς] ὥσπερ C^o. || 25. τῶν ζῶων τὰ μὲν ταχυτόκα C^o. || 27. δὲ] δὲ τὰ C^o. || 29. μὲν] μὲν μάλισα X^o. || 35. ὅ] ὅ τε X^oY^o. || 36. καὶ τὰ] κατὰ X^o.

- 11 Διὰ τί οἱ λευκοὶ ἄνθρωποι καὶ ἵπποι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γλαυκοί; ἢ διότι τριῶν χρωμάτων ὄντων τοῖς ὄμμασι, μέλανος καὶ αἰγωποῦ καὶ γλαυκοῦ, τῷ τοῦ σώματος χρώματι καὶ τὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ χρῶμα ἀκολουθεῖ, τῆτο δὲ ἐστὶ γλαυκότης.
- 12 Διὰ τίνα αἰτίαν οἱ νάνοι γίνονται; ἔτι δὲ μᾶλλον καθόλου, διὰ τί τὰ μὲν ὄλως μεγάλα, τὰ δὲ μικρά; εἶτα οὕτω σκεπτόμεν. δύο δὴ τὰ αἰτία· ἢ γὰρ ὁ τόπος ἢ ἡ τροφή. ὁ μὲν οὖν τόπος, εἴαν ἦ στενός, ἢ δὲ τροφή, εἴαν ἦ ὀλίγη, ὡς περ καὶ ἤδη γεγεννημένων πειρῶνται μικρὰς ποιεῖν, οἷον οἱ τὰ κυνίδια τρέφοντες ἐν τοῖς ὀρυγοτροφείοις. ὅσοι μὲν οὖν ὁ τόπος αἰτίος, ἔτσι πυγμαῖοι γίνονται. τὰ μὲν γὰρ πλάτη καὶ τὰ μήκη ἔχοντες γίνονται κατὰ τὸ πῶν τεκόντων μέγεθος, μικροὶ δὲ ὄλως. τούτῃ δὲ αἰτίαν, ὅτι διὰ τὴν στενότητα τοῦ τόπου συγκλωόμεναι αἱ εὐθαῖαι 15 καμπύλαι γίνονται. ὡς περ ἔν οι ἐπὶ τῶν καπηλείων γραφόμενοι μικροὶ μὲν εἰσι, φαίνονται δ' ἔχοντες πλάτη καὶ βάθος, ὁμοίως συμβαίνει καὶ τοῖς πυγμαίοις. ὅσοι δὲ διὰ τροφῆς ἐνδείαν ἀτελεῖς γίνονται, ἔτσι καὶ παιδαριώδη τὰ μέλη ἔχοντες φαίνονται. καὶ ἐνίς ἰδεῖν ἐστὶ μικροῦς μὲν σφόδρα, συμμέτρους δὲ, ὡς περ τὰ Μελιταῖα κυνίδια. αἰτίαν δὲ ὅτι ἔχ ὡς ὁ τόπος ἢ φύσις ποιεῖ.
- 13 Διὰ τί τῶν ζώων τὰ μὲν ἐξ ἀλλήλων γίνονται, τὰ δ' ἐκ τινων συγκρινομένων ὁμοίως τῆς ἐξ ἀρχῆς γενέσεως αὐτοῖς ὑπαρξάσης; καθάπερ οἱ περὶ φύσεως λέγοντες λέγουσι καὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς γένεσιν τῶν ζώων γενέσθαι, διὰ τὰς μεταβολὰς καὶ μετακινήσεις τῷ κόσμῳ καὶ τῷ παντὸς ἔτι μεγάλας· καὶ νῦν εἴπερ μέλλει πάλιν ἔσθαι, τοιαύτας τινὰς ὑπάρξαι δεῖ κινήσεις; ἢ μὲν γὰρ ἀρχὴ παντὸς ἔργου μέγιστον· ἡμισυ γὰρ τὸ δὲ σπέρμα ἀρχῆ τῶν μὲν οὖν μικρῶν ὅσα γίνεται μὴ ἐξ ἀλλήλων, αἰτίαν τοιαῦτα γενέσθαι ὡς περ ἐξ ἀρχῆς ἐγεννήθησαν ἢ τῷ σπέρματος μικρότης· τῷ γὰρ ἐλάττονος καὶ ἡ ἀρχὴ ἐλάττων. ὡς ἐκ ἀναλ καὶ αἱ τούτου μεταβολαὶ πρὸς τὸ γενῆσαι αὐτῷ τὸ σπέρμα. ὅπερ συμβαίνει γίνονται γὰρ ἐν ταῖς 35 μεταβολαῖς μάλιστα. τοῖς δὲ μείζονσι μείζονος δεῖ καὶ μεταβολῆς.
- 14 Διὰ τί τὰ μὲν πολύτεκνα τῶν ζώων, οἷον ἄε, κύων, λαγώς, τὰ δὲ οὐ, οἷον ἄνθρωπος, λέων; ἢ ὅτι τὰ μὲν πολλὰς μήτρας καὶ τύπους ἔχει, ἄε καὶ πικύλασθαι ἐπιθυμεῖ καὶ εἰς ἃ σχίζεται ἡ γονή, τὰ δὲ τὸναντίον.
- Διὰ τί ἐλάχισον διάστημα τῶν ὀμμάτων ὁ ἄνθρωπος 15 5 ποσ ἔχει τῶν ζώων κατὰ μέγεθος; ἢ διότι μάλιστα κατὰ φύσιν ἔχει τῶν ἄλλων, ἢ δὲ αἰσθησις φύσει τὸ ἐμπροσθεν· ἐφ' ὃ γὰρ ἡ κίνησις, τοῦτο δεῖ προορᾶν. ὅσω δ' ἂν ἢ πλεον τὸ διάστημα τῶν ὀμμάτων, τοσοῦτῳ μᾶλλον αἱ ὄψεις ἔσονται ἐν τῷ πλαγίῳ. εἰ ἔν ἔχεν δεῖ κατὰ φύσιν, ὅτι ὀλίγισον δεῖ τὸ διάστημα εἶναι· οὕτω γὰρ εἰς τὸ πρόσθεν μάλιστα πορεύσεται. ἔτι δὲ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἐπὶ χεῖρας οὐκ ἔχουσιν, ἀναγκαῖον παρορᾶν εἰς τὰ πλάγια· διὸ πλεον διέσθηκε τὰ ὀμματα αὐτῶν, καὶ μάλιστα τῶν προβάτων, διὰ τὸ μάλιστα ποιεῖσθαι τὴν περιεὶαν κύπτουσα.
- Διὰ τί τὰ ἄλλα ζῶα τὰ μὲν οὐκ ἐξονειρώττει, τὰ δὲ 16 ὀλιγάκις; πότερον ὅτι οὐδὲν ὑπτιον κατακείται, ἐξονειρώττει δὲ ὅδεν μὴ ὑπτιον; ἢ ὅτι ἐκ ἐνυπνιαζέει τὰ ἄλλα ὁμοίως, ὁ δὲ ἐξονειρωγμὸς μετὰ φαντασίας γίνεται.
- Διὰ τί τῶν ζώων τὰ μὲν κινεῖ τὴν κεφαλὴν, τὰ δὲ 17 οὐ κινεῖ; ἢ ὅτι ἐνια οὐκ ἔχει αὐχένα; διὸ ταῦτα αὐ κινεῖ τὴν κεφαλὴν.
- Διὰ τί ἄνθρωπος πτάρνυται τῶν ζώων μάλιστα; πότερον 18 ὅτι τὸς πόρους εὐρεῖς ἔχει δι' ὧν τὸ πνεῦμα καὶ ὀσμὴ εἰσέρχεται; τούτοις γὰρ πνεύματος πληρημένοι πτάρνυται ὅτι δὲ εὐρεῖς, σημείον ὅτι ἦκισα ὀσφραντικῶν τῶν ἄλλων ζώων· ἀκριβέστεροι δὲ οἱ λεπτότεροι. εἰ οὖν εἰς μὲν τοὺς εὐρεῖς πλεον καὶ πλεονάκις εἰσέρχεται τὸ ὑγρὸν, οὐ πνευματουμένου ὁ πταρμὸς γίνεται, τοιοῦτους δὲ μάλιστα τῶν ζώων οἱ ἄνθρωποι ἔχουσιν, πλειστάκις ἂν πτάρνοντο εἰκότως. ἢ ὅτι ἐλάχιστοι κατὰ τὸ μήκος οἱ μυκτῆρες, ὡς τὸ θερμανθὲν ὑγρὸν ταχὺ δύναται πνεῦμα γίνεσθαι. ἐν δὲ ταῖς ἄλλοις διὰ μήκος καταψύχεται πότερον.
- Διὰ τί ἡ γλώττα οὐδενὸς πιερά τῶν ζώων; ἢ ὅτι 19 πῖον πυκνόν, ἢ δὲ γλώττα ἀραιὰ φύσει ἐστίν, ὅπως τοὺς χυμοὺς γνωρίζῃ;
- Διὰ τί τὰ θήλαα συντάσει οὐρεῖ, τὰ δὲ ἄρρενα οὐ; 20 ἢ ὅτι πορρώτερον ἐστὶν ἡ κύστις ἢ τῶν θηλειῶν, καὶ εἰς βάθος καὶ εἰς μήκος; μεταξὺ γὰρ αὐτῶν ἡ μήτρα τῆς ἑδρας καὶ

6. νάνοι C°. || 10. ἢ om F°. || καὶ ὡς περ καὶ C°. || μικρῶ F°. || 11. ὀρυγοτροφείοις C°X°. || 13. τὰ om C°Y°. || 16. κατὰ φύσιν X°. || 18. τοὺς πυγμαίους X°. || ὅσοις Y°. || 27. κινήσεις C°. || 29. τινὰς om C°. || 31. ὅσα] καὶ ὅσα X°Y°. || 32. ἐγενήθησαν Y°. || 36. μείζονσι om X°. || καὶ om C°.

1. λαγώς om C°. || 2. ἄε] ἴσους C°Y°. || 7. δεῖ] δὲ C°Y°. || 8. πλείον C°. || ἔσονται αἱ ὄψεις C°. || 23. εὐχεῖς C°, εὐχεῖς F°. || 24. πληρημένοι πνεύματος C°. || 25. ὅτι post σημείον om C°. || 27. τὸ om X°Y°. || πνευματουμένοι Y°. || 30. ἐλάχιστοι X° Y°. || 31. γενέσθαι C°. || 37. ἢ alterum om C°. || 38. εἰς om C°Y°.

τῆς κύστεως. ὡς δὲ δεῖται βίας πλείονος τὸ ἐπεπερόμενον διὰ γε τὴν ἀπόρρασιν τῆς μήτρας. βιάζεται δὲ συντείνειν τῷ πνεύματι.

21 Διὰ τί τῶν ζῴων ὅσα μὴ πέττειται, πάντα ἀποβάλλει τὰς χειμερινὰς τρίχας, πληρὸς ὅς; καὶ γὰρ κύων ἀποβάλλει καὶ βοῦς. ἢ ὅτι θερμότερον ἢ ὅς ἐστὶ, καὶ ἐκ θερμοῦ πεφύκασιν αἱ τρίχες αὐτῆ; τοιοῦτον γὰρ ἐστὶ τὸ λιπαρόν. τῶν μὲν ἔν ἄλλων ἢ διὰ τὸ ἀποψύχσθαι τὸ ὑγρὸν ἀποπίπτουσιν, ἢ πέττειν τροφήν οὐ δυναμένης τῆς οἰκείας θερμότητος, ἢ διὰ τὸ μηδὲν πάσχειν τὴν ὑγρότητα τὴν ἐν 10 αὐτῆ, διὰ τὸ πέττεισθαι καλῶς τὴν τροφήν, ἐκ ἀποβάλλει τὰς τρίχας. ὅποτε γὰρ ἡ αἰτία τῆς ἀποβολῆς ἐστίν, ἰκανὴ ἢ κίπτης κωλύσαι. πρόβατα δὲ καὶ ἄνθρωποι διὰ πλῆθος καὶ πυκνότητα τῆς τριχὸς ἀπαθῆ ἐστίν· οὐ γὰρ διικνεῖται ἢ ψύξις εἰς βάθος, ὡς πεῖξαι τὴν ὑγρότητα ἢ πέψαι 15 κωλύσαι τὴν θερμότητα.

22 Διὰ τί τῶν μὲν προβάτων μαλακώτεροι αἱ τρίχες ἀναφύονται τιλλόμεναι, τῶν δὲ ἀνθρώπων σκληρότεροι; ἢ ὅτι τῶν μὲν προβάτων ἐκ τῆ ἐπιπολῆς πεφύκασιν; διὸ καὶ ἀλύπως ἐκσπῶνται, μενούσης τῆς ἀρχῆς τῆς τροφῆς 20 ἀδιαφθόρου, ἢ ἐστὶν ἐν σαρκί. τὰ μὲν οὖν περιττώματα ἀνοιχθέντων ἐξατμίζει μᾶλλον, τὸ δὲ ἔριον σαρκὸς οἰκείαν τροφήν λαμβάνει· σὰρξ δὲ μαλακοῖς καὶ γλυκεσί τρέφεται. αἱ δὲ τῶν ἀνθρώπων τρίχες ἐκ βάθους πεφυκυῖαι βία καὶ μετ' ἀληθινότητος ἐκσπῶνται. δῆλον δὲ· ἐπισπῶν- 25 ται γὰρ αἷμα. τραυματιζομένου ἔν τῷ τόπου συμβαίνει αὐτὸν καὶ οὐλοῦσθαι. διὸ τέλος μὲν συμβαίνει γίνεσθαι τοῖς τιλλομένοις· ἔως δ' ἂν ἀνίωσι τρίχες, σκληραῖς ἀνίεναι διὰ τὸ τὴν μὲν τροφὴν τῆς σαρκὸς ἐκλειοπένας πᾶσαν τροφήν, ἐκ περιττωμάτων δ' αὐτὰς γίνεσθαι. ση- 30 μεῖον δὲ· τῶν μὲν γὰρ πρὸς μεσημβριανὴν πάντων σκληραῖ εἰσιν αἱ τρίχες διὰ τὸ τὸ ἐκτὸς θερμὸν εἰς βάθος δικινύμενον ἐξατμίζει τὴν εὐπεπτον τροφήν, τῶν δὲ ὑπὸ τὰς ἄρκτους μαλακαί· τούτοις γὰρ ἐπιπολῆς μᾶλλον ἐστὶ τὸ 35 αἷμα καὶ οἱ γλυκεῖς χυμοί· διὸ καὶ εὐχροὶ εἰσιν.

23 Διὰ τί αἱ μὲν τῶν προβάτων τρίχες ὅσῳ ἂν μακρότεροι ὦσι, σκληρότεροι γίνονται, αἱ δὲ τῶν ἀνθρώπων μαλακώτεροι; ἢ ὅτι αἱ τῶν προβάτων, οἷαν εἶρηται τροφήν ἔχουσιν, μακρὰν τῆς ἀρχῆς ἀπαρτῶμεναι ἀτροφώ- 40 τεραὶ εἰσι, καὶ ῥαδίως ἐξ αὐτῶν ἐξατμίζεται ὑπὸ τοῦ

θερμοῦ ἢ ἐνυπάρχουσα τροφή δι' εὐπεψίαν; ξηραίνόμεναι δὲ ξηρότεροι γίνονται· τὸ γὰρ ὑγρὸν μαλακόν. αἱ δὲ τῶν ἀνθρώπων ἐλάττω μὲν, μᾶλλον δὲ τῆς ἀρχῆς. πέττειται δὲ αὐταῖς μᾶλλον διὰ τὸ ἐλάττω εἶναι· πεττομένη δὲ 5 μαλακώτεραν ποιεῖ τὴν τρίχα· πάντα γὰρ τὰ πεπεμμένα τῶν ἀπέπτων μαλακώτερα ἐστίν. ἐκ περιττώματος γὰρ πλείου ἢ τῆ ἀνθρώπου θριξὶ ἢ ἢ τοῦ προβάτου. σημεῖον δὲ· τὰ γὰρ νέα πρόβατα τῶν παλαιῶν μαλακώτερα ἔχει τὰ ἔρια.

Διὰ τί οἱ ἄνθρωποι καὶ οἱ ὄρνιθες οἱ δασεῖς λάγνοι 24 εἰσίν; ἢ ὅτι θερμοὶ καὶ ὑγροὶ τὴν φύσιν εἰσὶ, δεῖ δὲ ἀμφοῖν πρὸς τὴν ὀχείαν. τὸ μὲν γὰρ θερμὸν ἐκκρίνει, τὸ δὲ ὑγρὸν ἐκκρίνεται. διὰ τὸ αὐτὸ δὲ καὶ οἱ χλωοὶ ἄνδρες· ἢ γὰρ τροφή αὐτοῖς ὀλίγη μὲν κάτω ἀφικνεῖται διὰ τὴν 15 ἀναπηρίαν τῶν σκελῶν, εἰς δὲ τὸν ἐπάνω τόπον ἔρχεται πολλή, καὶ εἰς σπέρμα συγκρίνεται.

Διὰ τί ὁ ἄνθρωπος χαίτην οὐκ ἔχει; ἢ διότι πύγωνα 25 ἔχει, ὡς ἡ ἐκεῖ ἀπελθῆσα τροφή τῆς τοιαύτης περιττώσεως εἰς τὰς σιαγόνας ἔρχεται;

Διὰ τί πάντα τὰ ζῶα ἄρτίους τὰς πόδας ἔχει; ἢ ὅτι 26 ἐκ ἐνδέχεται κινεῖσθαι μὴ ἐσηκότες τινός, ἂν μὴ ἄλληται; ἐπεὶ τοῖνον ἐκ δυοῖν τινῶν κινήσιν ἀνάγκη τῆ πορείᾳ εἶναι, ἐκ τε κινήσεως καὶ στάσεως, ταῦτα δὲ δύο, καὶ ἄρτια ἦδη. καὶ τετράποδα, διότι πλείους· τὸς μὲν γὰρ δύο κινεῖ, οἱ δὲ 27 δύο ἐσηκασιν. καὶ οἱ ἔξ· καὶ τὰ ἄλλα δὲ δύο ἔτι· τῶν δὲ τὸ μὲν κινεῖται, τὸ δὲ ἐσηκον.

Διὰ τί τοῖς μὲν ἵπποις καὶ τοῖς ὄνοις ἐκ τῶν οὐλῶν 27 φύονται τρίχες, τοῖς δὲ ἀνθρώποις ἔ; ἢ διότι τοῖς μὲν ἄλλοις ζῴοις ἐστὶ τὸ δέρμα μέρος τῆς σαρκός, ἀνθρώπῳ δὲ καθάπερ πάθος σαρκός; δοκεῖ γὰρ αὐτῆς τὸ ἐπιπολῆς καταψυχομένον σερρώτερον γίνεσθαι, καθάπερ τῶν ἐφθῶν ἀλευρων αἱ γραῖαι καλέμεναι. ἐπεὶ ἔν κακείναι εἰσιν ἄλευρον ἐφθόν, καὶ τὸ τοῦ ἀνθρώπου καλέμενον δέρμα σὰρξ ἂν εἴη. τραυματισθέντος δὲ ἢ τριβέντος ἀνθρώπου μὲν τὴν σάρκα 35 συμβαίνει πυκνῶσθαι· διὸ ἠλλοιωμένης τῆς ἐπιπολῆς σαρκὸς οὐ τὴν αὐτὴν φύσιν λαμβάνει τὰ τραύματα ἢ περ καὶ ἐκ γενετῆς· ἀλλοιωθείσης δ' αὐτῆς μὴ γίνεσθαι ἔτι τὸ ἐξ αὐτῆς ἢ ἐν ἄτοπον, καθάπερ καὶ ἐκ τῶν ἀλωπεκίων καλεμένων· καὶ γὰρ αὐταὶ τῆς ἐπιπολῆς σαρκὸς φθοραὶ καὶ 40 ἀλλοιώσεις εἰσίν. τῶν δὲ ὑπόζυγιον τριβέντων καὶ ὑγιαζο-

4. πέττειται C°. || 6. ὁ C°X°. || 7. αὐτῷ C°X°. || 9. ἢ διαπέττειν C°. || 11. αὐτῆ διαπέττεισθαι C°. || 16. κωλύει C°. || 20. τῆς τροφῆς om C°. || 21. ἀδιαφθόρου X°. || 32. alterum τὸ om C°X°. || 33. ἐξατμίζειν C°Y°.

6. τῶν om C°. || 14. κάτω μὲν C°X°Y°. || 15. ἀπειρίαν X°. || 29. καθάπερ τὸ πάθος X°. || 30. αὐτοῖς C°X°. || 32. γραῖαι] ἀγρίαι C°X°Y°. || 36. καὶ om C°. || 37. ἀλλ. μὴ γίνεσθαι δ' αὐτὴν ἔτι X°.

μένων πάλιν ἀναπληρῶνται τὰ νενοσηκότα μέρη τῷ σώματος τῶν αὐτῶν μὲν, ἀσθενεσέρων δ' ἢ ἐξ ἀρχῆς ἦν. ἐπεὶ δ' ἐστὶ καὶ τὸ δέρμα μέρος αὐτῶν, γίνονται τε ἂν καὶ φύονται τρίχες (ἐκ δέρματος γὰρ φύονται τρίχες), λευκαὶ δὲ φύονται διὰ τὸ τὸ δέρμα ἀσθενεσέρον γεγενῆσθαι τοῦ ἐξ ἀρχῆς, καὶ 5 τὴν λευκὴν ἀσθενεσάτην εἶναι τρίχα.

28 Διὰ τί ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ζώοις διαμένει ὁμοίως τὰ δίδυμα θήλεα καὶ ἄρρενα ὄντα, ἐν δὲ τοῖς ἀνθρώποις ἔ; ἢ διότι τίτῳ ἀσθενῆ μάλισα τὰ δίδυμα· μονοτόκον γὰρ ἐστίν. ἐν δὲ τοῖς διδύμοις παρὰ φύσιν τὸ θῆλυ γίνεσθαι καὶ ἄρρεν, 10 ὥστε ὁ μάλιστ' ἐστὶ παρὰ φύσιν, τῆτο καὶ ἀσθενεσάτων.

29 Διὰ τί τοῖς μὲν ἵπποις καὶ τοῖς ὄνοις ἐκ τῶν οὐλῶν φύονται τρίχες, τοῖς δὲ ἀνθρώποις ἔ; ἢ διότι ἡ ἐλὴ κωλύει διὰ τὴν πύκνωσιν ἢ διὰ τὸ φθεῖρειν τὴν τροφήν; τοῖς μὲν οὖν ἀνθρώποις παντελῶς κωλύει διὰ τὴν ἀσθενείαν τῆς τρι- 15 χός, τοῖς δὲ ἵπποις ἐκ ἐκάλυψε, διέφθειρε δέ.

30 Διὰ τί τοῖς ζώοις ἄρτιοι πόδες; ἢ ὅτι παντὸς μὲν τοῦ κινουμένου ἀνάγκη τι ἡρμεῖν, συνέβαινε δὲ περιπτῶν ὄντων μὴ γίνεσθαι τοῦτο· ὅπερ κατὰ τὴν ἀντισηχίαν τῶν ποδῶν ἦν ἡ κίνησις.

31 Διὰ τί ἐλάττω χρόνον τὰ ζῶα καθεύδει ἢ ἐργήγορεν, οὐ συνεχῶς δέ; ἢ διὰ τὸ μὴ ἅμα πᾶσαν πέττεσθαι τὴν περίπτωσιν; ἀλλ' ὅταν τι πεφθῆ, κωφισθὲν διεγείρεται. καὶ πλεονάκις δ' ἐγείρεται, ὅσοις ψυχρὸς ὁ τόπος ὁ πέττων ἐστὶ τὴν περίπτωσιν· ταχὺ γὰρ παύεται καὶ πολλάκις, ἢ δὲ 25 διάπαυσις ἔγερσις ἐστίν. ἡδὴ δέ, οὐδὲ εἰκόσ, διὰ τὸ ἀνάπαυσιν εἶναι φαίνεται. ἀλλ' οὐδ' ἐνταῦθα πλείω χρόνον ἢ ἀνάπαυσις γίνεται τῶν κατὰ φύσιν ἔργων· ἢ δ' εἰ τὸ ἐσθίειν ἡδίων τῷ μῆ, ὅμως πλείω χρόνον ἐσθίεισιν ἢ ἀσιτῶσιν.

32 Διὰ τί τῶν ζῶων τὰ μὲν εὐθύς ἀκολουθεῖ τοῖς γεννή- 30 σασιν, τὰ δ' ὀψέ, οἷον ἀνθρώπος, ἢ μύλις, ἢ οὐδέποτε; ἢ διότι τὰ μὲν ταχὺ ἀπολαμβάνει τὸ γνωρίζειν, τὰ δ' ὀψέ; καὶ τὰ μὲν ἀναίσθητα τῷ ὠφελῆντος, τὰ δὲ ἔχει αἰσθησιν. ὅσα μὲν οὖν ἄμφω ἔχει ταῦτα (λέγω δ' οἷον καὶ αἰσθησιν τῷ ὠφελῆντος καὶ ἐπιτέλεσιν τῷ σώματος), ἀκολουθεῖ, τὰ δὲ 35 μὴ ἄμφω οὐ ποιεῖ τοῦτο· δεῖ γὰρ δύνασθαι καὶ διαισθάνεσθαι.

33 Διὰ τί λευκὴ οὐ γίνεται τοῖς ἄλλοις ζώοις; πότερον ὅτι τοῖς μὲν ἄλλοις νόσημα, τοῖς δὲ ἀνθρώποις γίνεται διά-

λευκα τὰ δέρματα καὶ αἱ τρίχες αὐτῶν; ἀλλ' ὅμως ἀπορήσειεν ἂν τις διὰ τί ὕστερον οὐ γίνεται ἀλλ' ἐκ γενετῆς ἢ ποικιλία. ἢ ὅτι τὰ δέρματα τῶν ἄλλων ζῶων σκληρά, ἀνθρώπος δὲ φύσει λεπτοδερμότατος; ἢ δὲ λευκὴ πνεύματός ἐστίν ἐκκρισις, ὃ κωλύεται διὰ τὴν πυκνότητα ἐξῆναι τοῖς ἄλλοις ζώοις τῷ δέρματος.

Διὰ τί ἐν μὲν τῇ λευκῇ πολλαὶ γίνονται, ὅπερ δὲ πο- 34 λιαί, ἐκ αἰεὶ λευκῆ; ἢ διότι αἱ τρίχες ἐκ τῷ δέρματος εἰσίν, ἢ δὲ πολλαὶ ὥσπερ σαπρότης τις τῶν τριχῶν ἐστίν. ὅταν μὲν ἔν τὸ δέρμα κάμνη, ἀνάγκη καὶ τὴν τρίχα ἐξ ἐκείνου ἔσαν κάμνειν· ὅταν δὲ ἡ θρίξ, ἐκ ἀνάγκη τὸ δέρμα.

Διὰ τί τῶν ζῶων τὰ μὲν χαλεπὰ ἐστὶ μετὰ τὸν τόκον, 35 οἷον κύων καὶ ὄσ, τὰ δὲ ἕδεν ἐπιδήλως, οἷον γυνή, πρόβατον; ἢ ὅτι ὅσα μὲν περιπτωματικὰ πράεα; ἀπέρχεται γὰρ ἐν τῷ τόκῳ τὰ λυπούντα. τούτοις δὲ ἀπὸ τῶν εὐ ἐχόντων γίνεται ἡ ἀφαίρεσις, ὥστε ἡ ἰσχύτης ποιεῖ διὰ τὴν ἔξιν τὴν ἔργη, ὥσπερ καὶ αἱ ἀλεκτορίδες ἢ τεκῦσαι χαλεπαί, ἀλλ' ἐκπαύσεται, διὰ τὴν ἀσιτίαν.

Διὰ τί οἱ εὐνῆχοι τὰ μὲν ἄλλα εἰς τὸ θῆλυ διαφθει- 36 ρόμενοι μεταβάλλουσι· καὶ γὰρ φωνὴν θηλυκὴν ἰσχυροὶ καὶ ἔξυτητα καὶ ἀναρθρίαν, καὶ ἔτω σφύδρα μεταπίπτουσιν ὡς καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις τὰ ἐκτεμνόμενα. ἐναντίως δ' οἱ ταῦροι καὶ οἱ κριοὶ τὰ κέρατα ἰσχυροὶ, διότι καὶ τὰ θήλεα ἐναντίως αὐτῶν ἔχει. διὸ οἱ μὲν μείζω ἐκτεμνόμενοι ἰσχυ- 37 ροὶ, οἱ δὲ ἐλάττω. τὸ δὲ μέγεθος μόνον οἱ εὐνῆχοι εἰς τὸ ἄρρεν μεταβάλλουσιν· μείζων γὰρ γίνονται. ἐστὶ δὲ τῆτο τῷ ἄρρενος· τὰ γὰρ θήλεα ἐλάττω ἐστὶ τῶν ἀρρένων. ἢ οὐδὲ τῆτο εἰς τὸ ἄρρεν, ἀλλ' εἰς τὸ θῆλυ; ἢ γὰρ εἰς πᾶν τὸ μέγεθος, ἀλλ' εἰς τὸ μῆκος μόνον, τὸ δὲ ἄρρεν καὶ εἰς πλά- 38 τος καὶ εἰς βάθος· τότε γὰρ τετελειώται. ἔτι δὲ ὡς ἔχει τὸ θῆλυ πρὸς τὸ ἄρρεν, οὕτως αὐτοῦ τοῦ θήλεος ἢ παρθένος πρὸς τὴν γυναῖκα· ἢ μὲν γὰρ ἡδὴ γενναία, ἢ δὲ ἔ. εἰς τὴν τῆτων ἔν μεταβάλλει· ἐπὶ μῆκος γὰρ ταύταις ἢ αὐξήσις διὰ καὶ Ὀμηρος εὔ τὸ "μῆκος δ' ἔπορ' Ἀρτεμις ἀγνή," ὡς διὰ τὴν παρθενίαν, ὃ εἶχε, δυναμένης δῆναι. οὐκ οὖν εἰς τὸ ἄρρεν κατὰ τὸ μέγεθος μεταβάλλει. ἢ γὰρ εἰς τὸ τέλειον μεταβάλλει. οἱ δὲ εὐνοῦχοι εἰς μέγεθος τὸ μῆκος ἐπιθ- 39 δόασιν.

Διὰ τί οἱ εὐνοῦχοι ἢ ὄλως ἐκ ἰσχυροὶ ἢ ἥττον ἔξιας; 37

1. μέλη C^o. || 4. ἐκ — τρίχες om C^o. || 5. alterum τὸ om C^o. || 6. ἀσθενείαν C^o. || 8. θήλεα καὶ ἄρρενα ὄντα X^o, θήλεος καὶ ἄρρενος ὄντος F^o. || 9. τῆτων C^o, om X^o. || 11. ἀσθενεσέρον C^o. || 24. ἐγείρεται X^o. || 27. φαίνεται X^o. || ἢ ἀνάπαυσις — 29. χρόνον om C^o. || 30. γενήμασι X^oF^o. || 32. τὰ] τοῦτο X^o. || 34. ἔχει ἄμφω X^o. || 39. ἀνθρώποις οὐ γίνεται X^o.

3. τῶν] αὐτῶν τῶν X^o. || ζῶων om C^o. || 7. γίνεται C^o. || 9. σαπρότης ὥσπερ πολλαὶ C^oX^oF^o. || 10. ἔσαν om X^o. || 12. τῷ, om C^o. || 13. οἷον — ἐπιδήλως om C^o. || δὲ om X^o. || 15. τούτοις] ὅσοις X^oF^o, quorum X^o in margine ἴσως λῆμα ταῦτα χαλεπά. || 21. ἐξυτητα] ἀμφοβίαν X^o. || 25. ἐλάττω ἀνίσχυροὶ εἰσι. τὸ X^oF^o. || 34. εὔ τὸ] εὔτε X^o.

¶ ὅτι μεταβάλλουσι τὴν φύσιν ἐν τῇ ἐκτμήσει εἰς τὰ ἄγωνα; τοιαῦτα δὲ παῖς καὶ γυνή, ὧν ὑδτερον ἴσχει ἰξίας, εἰ μὴ τι σπάνιον γυνή.

38 Διὰ τί μᾶλλον ἄνθρωπος πολλὰς φωνὰς ἀφήσει, τὰ δὲ ἄλλα μίαν, ἀδιάφορα ὄντα τῷ εἶδει; καὶ τῷ ἀνθρώπου 5 μία φωνή, ἀλλὰ διάλειπτοι πολλαί.

39 Διὰ τί δὲ αὐτὴ ἄλλη, τοῖς δὲ ἄλλοις ἕ; ἢ ὅτι οἱ μὲν ἄνθρωποι γράμματα πολλὰ φθέγγονται, τῶν δὲ ἄλλων τὰ μὲν ὑδέν, ἕνια δὲ δύο ἢ τρία τῶν ἀφώνων; ταῦτα δὲ ποιεῖ μετὰ τῶν φωνηέντων τὴν διάλειπτον. ἔστι δὲ ὁ λόγος οὐ τὸ 10 εἴη φωνῇ σημαίνειν, ἀλλὰ τοῖς πάθεσιν αὐτῆς, καὶ μὴ ὅτι ἀλγεῖν χαίρει. τὰ δὲ γράμματα πάθη ἐστὶ τῆς φωνῆς. ὁμοίως δὲ οἱ τε παῖδες καὶ τὰ θηρία δηλῶσιν· οὐ γὰρ πω ὑδὲ τὰ παιδία φθέγγονται τὰ γράμματα.

40 Διὰ τί μόνον τῶν ζώων ἄνθρωπος γίνεται ἰσχυρόφωνος; 15 πότερον ὅτι καὶ ἐνεός, ἢ δὲ ἰσχυροφωνία ἐνεότης ἐστίν; ἀλλὰ δὴ καὶ ὑδ' ὅλως πεπληρωται τῆτο τὸ μῦριον. ἢ ὅτι κοινω-βεῖ μᾶλλον λόγῳ, τὰ δ' ἄλλα φωνῆς; ἔστι δὲ ἢ ἰσχυροφω-νία ἢ κατὰ τὸ ὄνομα ἐν ἢ ἢ συνεχῶς διεξίεναι.

41 Διὰ τί ἄνθρωπος γίνεται ἐκ γενετῆς χωλὸς μάλιστα 20 τῶν ἄλλων ζώων; πότερον ὅτι ἰσχυρὰ τῶν ἄλλων ἐστὶ σκέλη τῶν ζώων; ὡς ὅδη γὰρ καὶ νευρῶδη καὶ τετράποδα καὶ ὄρνι-θες ἔχουσιν, οἱ δὲ ἄνθρωποι σαρκῶδη· διὰ τὴν ἀπαλότητα ἔν θάττον κηρῶνται ἐν τῇ κινήσει. ἢ διότι μόνον τῶν ζώων πολλὰς ἔχει χρόνος τῆς γενέσεως; καὶ γὰρ ἐπτάμηνα καὶ 25 ἐκτάμηνα καὶ δεκάμηνα γίνεται. τοῖς δ' ἄλλοις εἰς χρόνος τῆς τελειώσεως γέγονεν ἢ διατρέψας· τοῖς δ' ἀνθρώποις πολ-λὺς ὁ χρόνος γίνεται τῆς ἐν πλῆθει διατριβῆς, ὡς κινεμέ-νων διὰ τὸ ἀπαλὰ εἶναι καὶ θραύεται τὰ ἀκρωτήρια ἐν τῷ πλείονι χρόνῳ πλείω.

42 Διὰ τί οἱ εὐνοῦχοι ἐλκώδεις τὰς κνήμας ἴσχυοσι καὶ 30 σαπράς; πότερον ὅτι καὶ αἱ γυναῖκες, οἱ δ' εὐνοῦχοι γυναι-κικοί; ἢ τῆτο μὲν συμβέβηκεν, αἴτιον δὲ καὶ ταῖς γυναῖξιν ὅτι ἢ θερμότης κάτω ὀρμᾶ. δηλοῖ δὲ τὰ γυναικεῖα. διὸ ἔτε οἱ εὐνοῦχοι οὔτε γυναῖκες δασεῖς γίνονται, διὰ πολλὴν 35 ὑγρότητα.

43 Διὰ τί τῶν ζώων ἕθεν λιθιᾶ ἀλλ' ἢ ἄνθρωπος; ἢ ὅτι τῶν μὲν ὑποζυγίων καὶ τῶν πολυουύχων οἱ πόροι τῆς κύ- 40 σεως εὐρεῖς εἰσίν; ὅσα δὲ μὴ τὸ πρῶτον, ὕσερον δὲ ζωοτο-

καὶ ἐν αὐτοῖς, οἷον ἐνοιο τῶν ἰχθύων, τούτων δὲ οὐδὲν κύσω ἔχει, ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν αὐτοῖς ἢ τοιαύτη συνθλίβεται ὑπόσασις, οἷον καὶ τοῖς ὄρνισιν, ὡσε ταχὺ καὶ διεξέρχεται κατὰ τὴν ἔδραν. ὁ δὲ ἄνθρωπος κύστιν τε ἔχει καὶ στενὸν τὸν καυλὸν ὡς κατὰ μέγεθος. διὰ μὲν ἔν τὸ ἔχειν τῆτο τὸ μῦριον συνθλίβεται τὸ γεῶδες εἰς τὴν κύσιν (διὸ καὶ χρω-ζονται αἱ ἀμίδες ὑπ' αὐτῆ), διὰ δὲ τὴν θερμότητα τῷ τόπῳ συμπέττεται καὶ καχύνεται μᾶλλον, ἐμμένει δὲ καὶ αὐ-ξάνεται διὰ τὴν στενότητα τῆ ἕρητῆρος· ἢ γὰρ δυνάμενα τὰ γεῶδη ὑποστήματα βραδίως ὑπεξίεναι, πρὸς ἄλληλα ὑπο- 45 σρεφόμενα λίθος γίνεται.

Διὰ τί ἕκ ἐρεύγεται τὰ ὑποζύγια, ὑδὲ οἱ βόες καὶ τὰ 44 κερατοφόρα, οὐδὲ οἱ ὄρνιθες; ἢ διὰ ξηρότητα τῆς κοιλίας; ταχὺ γὰρ ἀναλίσκεται τὸ ὑγρὸν καὶ διηθεῖται· ἐμμένοντος δὲ καὶ πνευματεμένῳ γίνεται ὁ ἐρευγμός. τοῖς δὲ λοφῆροις διὰ μῆκος τοῦ αὐχένος εἰς τὸ κάτω ὀρμᾶ τὸ πνεῦμα, διὸ καὶ ἀποφοφῶσι μάλισα. οἱ ὄρνιθες δὲ καὶ τὰ κερατοφόρα ἢ ποιεῖ ὑδτερον. ὑδὲ ἐρεύγονται δὲ ὅσα μηρυκάξει, διὰ τὸ 50 πολλὰς ἔχειν κοιλίας καὶ τὸν καλύμενον κεκρύφαλον· διὰ πολλῶν ἔν γίνεται καὶ ἄνω καὶ κάτω τῷ πνεύματι ἢ πο-ρεία, καὶ φθάνει ἀναλισκόμενον τὸ ὑγρὸν πρὶν ἐκπνευμα-τωθῆναι καὶ ποιῆσαι ἢ ἐρυγεῖν ἢ ψοφήσαι.

Διὰ τί ὅσα μὲν ἡμερα τῶν ζώων ἐστὶ πάντως καὶ 45 ἄγρια, ὅσα δὲ ἄγρια, ἢ πάντως ἡμερα; καὶ γὰρ ἀνθρωπί-που φαίνονται ἄγριοι ὄντες καὶ κύνες ἐν Ἰνδοῖς καὶ ἵπποι ἀλλοθι, ἀλλ' ἢ λέοντες ἡμεροὶ ὑδὲ παρδάλεις ὑδ' ἔχεις ὑδ' ἄλλα πολλά. ἢ ὅτι ῥᾶον τὸ φαῦλον καὶ γενέσθαι ἐξ ἀρχῆς καὶ μεταβαλεῖν εἰς αὐτό; ἢ γὰρ φύσις ἔχ ἢ πρώτη ἀλλ' ἢ ἐν τέλει ἐργώδης τυχεῖν εὐθύς. διὸ πάντα καὶ τὰ ἡμερα 30 ἄγρια γίνονται τὸ πρῶτον μᾶλλον ἢ ἡμερα, οἷον παιδίον ἢ ἀνὴρ παμφάγον καὶ τῷ θυμῷ ζῶν· ἀλλ' ἀσθενέστερα ὡσπερ ἔν καὶ ἐπὶ τῶν τῆς τέχνης ἔργων, ἔτως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν τῆς φύσεως ἔργων. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶτων πάντ' ἐστὶ φαύ-λως εἰργασμένα, καὶ πλείω τὰ φαῦλα, κλῆνη καὶ ἰμάτιον καὶ ἄλλ' ὅτιοῦν. καὶ ὁ μὲν ἐστὶ καλόν, λαβεῖν ἔσιν ἄπαν καὶ φαῦλον, ὁ δὲ φαῦλον, οὐ πᾶν καὶ καλόν, οἷον εἴ τις ἐπὶ τῶν ἀρχαίων γραφῶν καὶ ἀνδριαντοποιῶν σκοπεῖ τὰ ἔργα· ἢ γὰρ ἦν πώποτε ὑδαμῆ γραφῆ στυδαῖα ὑδὲ ἀνδριάς, φαῦλα δὲ ἦν. ὁμοίως δὲ καὶ ἢ φύσις φαῦλα μὲν πάντα

1. ἢ om C°. || 2. ἔχει C°. || 3. ἢ γυνή C°X°. || 10. τῶν om C°. || 12. ἀλγεῖ ἢ χαίρει? || δὲ om X°. || 15. τῶν ἄλλων ζώων X° Y°. || 18. ἢ om X°. || 19. ἢ ἢ] ἢ οὐδὲ C°Y°. || 20. τί] τί ὁ C°. || 22. καὶ post γὰρ om C°. || καὶ οἱ ὄρνιθες C°Y°. || 28. ὁ om X°. || 29. τὰ] καὶ τὰ C°. || 30. πλείω C°Y°. || 34. τὰ] καὶ τὰ X°. || 35. ὑδὲ — ὑδὲ codices. || δασεῖς om C°X°. || 38. πολυουύχων C°. || 7. διὰ τε X°. || 9. δυνάμενα C°. || 11. γίνεται λίθος X°Y°. || 12. καὶ] οὐδὲ C°. || 17. καὶ ante ἀπ. om C°Y°. || 26. ἀλλαχῶθι C°, καὶ ἀλλοθι X°Y°. || 27. γίνεται X°. || 32. τῆς τέχνης τῶν ἔργων X°. || 33. γὰρ om X°. || 37. ἰσκαπεῖ K°.

- ποιεῖ, καὶ πλείους καὶ πλείω, σπουδαῖα δ' ἐλάττω, καὶ οὐ πάντα δύναται. τὸ δὲ ἡμερον βέλτιον, τὸ δὲ ἄγριον φαῦλον. φύσει δὲ οὐ τῆ ἐξ ἀρχῆς, ἀλλ' ἐφ' ἣν οἶμαι ῥᾶον, ποιεῖ σπουδαῖα καὶ ἡμερα. τὰ δὲ ἐναντία ἢ ὑδέποτε ἢ μάλις, καὶ ἐν τισι τόποις καὶ ἐν χρόνοις, ἢ ἀρτίς, ἢ ποτὲ ἐν τινι 5 κράσει τῶ ὄλων, γίνονται ἡμερα τὰ ζῶα πάντα. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν χυτῶν πάντων ἐστίν· ὅσα μὲν γὰρ ἡμερα, καὶ ἄγρια, ἢ πάντα δὲ δύναται ἡμερῆσθαι, ἀλλ' ὅμως εἰσὶν ἐν ἰδίᾳ χώρᾳ πρὸς πολλὰ ἰδίως ἐχρῆσθαι, ὥστε ἡμελημένα καὶ ἄγρια κρείττω καὶ ἡμερώτερα φύεσθαι τῶν ἐν ἄλλῃ γεωρ- 10 γημένων.
- 46 Διὰ τί τοῖς μὲν ἀνθρώποις οἱ ὀμφαλοὶ μεγάλοι γίνονται, τοῖς δ' ἄλλοις ζῴοις οὐ φανοί; ἢ διότι τοῖς μὲν διὰ τὸ πολὺν χρόνον εἰσω μένειν ἀφαινοῦνται καὶ εὐθὺς τείνονται, ὅλον δ' ἐπανοιδῶσι τὰ ἔλλα, διὸ ἐνιοὶ τῶν ὀμφαλῶν 15 καὶ αἰσχυρῶς εἰσίν· ὁ δὲ ἀνθρώπος ἀτελής ἐξέρχεται, ὥστε ἔφυγοι καὶ ἀναιμοὶ οἱ ὀμφαλοὶ ἀκολυθούσιν. ὅτι δὲ τὰ μὲν τετελειωμένα τὰ δὲ ἀτελῆ ἐξέρχεται, σημεῖον ὅτι τὰ μὲν εὐθύς δύναται ζῆν, τὰ δὲ παῖδια ἐπιμελείας δεῖται.
- 47 Διὰ τί τὰ μὲν τῶν ζῴων ἄπαξ ὀχεύεται, τὰ δὲ 20 πολλαῖς, καὶ τὰ μὲν ὥρα ἔτους, τὰ δ' ὅτε ἔτυχον, ἀνθρώπος μὲν αἰεὶ, τὰ δὲ ἄγρια οὐ πολλαῖς, καὶ ὅς μὲν ἄγριος ἄπαξ, ἡμερος δὲ πολλαῖς; ἢ διὰ τὴν τροφήν καὶ ἀλέαν καὶ πόνον; ἐν πλησμονῇ γὰρ Κύπρις. ἔπειτα τὰ αὐτὰ ἄλλοθι μὲν ἄπαξ τίκει, ἄλλοθι δὲ πλεονάκει, οἷον 25 τὰ πρόβατα ἐν Μαγνησίᾳ καὶ Διβύῃ τίκει δῖς. τὸ δ' αἴτιον ἢ πολυχρονία τῶ τόκου· ἢ γὰρ ἐπιθυμεῖ ὅταν πλησθῆ, ὥσπερ οὐδὲ τροφῆς τὰ πλήρη. τὰ δὲ κυοῦντα ἤττον ὀχείας ἐπιθυμεῖ διὰ τὸ μὴ γίνεσθαι τὴν κάθαρσιν.
- 48 Διὰ τί τῶν ἀνθρώπων οἱ ἀραιὺς ἔχοντες τὴς ὀδόντας 30 βραχυβίοι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ; ἢ ὅτι σημεῖον τοῦ τὸ ὀσοῦν πυκνὸν εἶναι; ὡς ὁ ἐγκέφαλος ἀσθενῆς ἔκ εὐπνοῶν, ὥστε ὑγρὸς ὡν τὴν φύσιν ταχυὴ σήπεται. καὶ γὰρ τὰ ἄλλα μὴ κινύμενα καὶ ἀπατμίζοντα. διὸ καὶ ἀνθρώπος τὴν κεφαλὴν δασύτατον, καὶ τὸ ἄρρεν τῶ θήλειος μακροβιώτερον 35 διὰ τὰς ῥαφάς. δεῖ δὲ ἰδεῖν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.
- 49 Διὰ τί δέ, ὅσοι τὴν διὰ τῆς χειρὸς τομὴν ἔχουσι δι' ὄλης, μακροβιώτεροι; ἢ διότι τὰ ἀναρθρα βραχυβιώτατα, 40 ὡς τὰ ἔνυγρα; εἰ δὲ τὰ ἀναρθρα βραχυβία, ὅλον· ὅτι τὰ ἡρθρωμένα τοῦναντίον. τοιαῦτα δὲ ὦν καὶ τὰ φύσει ἀναρθρα μάλις ἡρθρωται· τῆς δὲ χειρὸς τὸ εἶσω ἀναρθρότατον.
- Διὰ τί τῶν ζῴων ἀνθρώπος ἢ μόνον ἢ μάλις δια- 50 σρέφεται; ἢ ὅτι ἢ μόνον ἢ μάλις λαπτὸν ἐν τῇ νεκροῦ γίνεσθαι, ὅτε καὶ διασρέφεται συμβαίνει πάντα.
- Διὰ τί τῶν ζῴων ἀνθρώπος μάλις ἀκνήσκει; 51 ὅτι μάλις ἀκνήσκει, ἢ δὲ ἀκνήσις μετὰ ἀκνήσκει;
- Διὰ τί ἵππος ἵπκω χαίρει καὶ ἐπιθυμεῖ, ἀνθρώπος 52 δὲ ἀνθρώπῳ, καὶ ὄλων δὲ τὰ συγγενῆ τοῖς συγγενέσι καὶ ὁμοίοις; ἢ γὰρ δὴ ὁμοίως ὅτι πᾶν ζῴον καλόν, ἢ δὲ ἐπιθυμία τοῦ καλοῦ. ἔδει οὖν τὸ καλὸν ἡδίων εἶναι τῶν δὲ μᾶλλον οὐ πᾶν κάλλος ἡδύ, τὸ καλὸν καὶ τὸ ἡδύ, ἢ δὲ πᾶσιν ἢ ἡδονῇ ἢ τὸ καλὸν ἡδύ, οἷον φαγεῖν ἢ πιεῖν ἐστὶν ἡδίων ἐτέρῳ καὶ ἀφροδισιάσει ἄλλῳ. διότι μὲν ἔν ἐκείνῳ τῶ συγγενεῖ μιγνύμενον μάλις καὶ ἡδιστὰ ἀφροδισιάζει, ἄλλο πρόβλημα· ὅτι δὲ καὶ κάλλισον, ἢ ἐκείνῳ ἀλλοθί. ἀλλὰ ἡμῶς τὸ εἰς τὴν συνουσίαν ἡδύ, ὅτι ὁ μὲν καλόν, ὅτι ἐπιθυμοῦντες χαίρομεν ὄρωντες. καίτοι καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐπιθυμιῶν ἔχει ὁμοίως· διψῶντες γὰρ ἡδίων ὄρωσι τὸ πόμα. τὸ μὲν οὖν πρὸς χρεῖαν τινα καλόν, εὖ καὶ μάλις ἐπιθυμοῦμεν, τοῦτο δοκεῖ ἡδίων εἶναι, τὸ δὲ καθ' αὐτὸ ἢ ἐκείνῳ ἔτι. σημεῖον δὲ τούτου· δοκεῖ γὰρ ἡμῶν 25 καὶ ἄνδρες καλοὶ εἶναι, πρὸς τὴν συνουσίαν βλέψασιν. ἄρ' ἔν ἔτι ὡς καὶ ἡσθῆναι ὄρωσι μᾶλλον τῶν εἰς συνουσίαν ἰδόν γε κωλύει, εἰ μὴ ἐπιθυμῶντες τύχοιμεν. ἔτι δὲ πόμα κάλλιον· εἰ γὰρ διψῶντες τύχοιμεν, ἡδίων ὀψόμεθα.
- Διὰ τί ποτε τῶ μὲν ἀνθρώπῳ τὰ ἐμπροσθεν δασύτερα 53 τῶν ὀπισθεν ἔστι, τῶν δὲ τετραπόδων τὰ ὀπισθεν; ἢ ὅτι πάντα τὰ δίποδα τὰ ἐμπροσθεν ἔχει δασύτερα; εἰ γὰρ ὄρνιθες τὸν αὐτὸν τρόπον τοῖς ἀνθρώποις ἔχουσιν. ἢ τὰ ἀσθενέστερα μᾶλλον αἰεὶ σκεπάζει ἢ φύσις εἰώθει, ἀσθενῆς δὲ ἕκαστόν ἐστὶ τινα τρόπον. τῶν δὲ τετραπόδων ἀπάντων 35 τὰ ὀπισθεν ἀσθενέστερά ἐστι τῶν ἐμπροσθεν διὰ τὸν τόπον· ὑπὸ γὰρ τῶν ψυχῶν καὶ καυμάτων μᾶλλον δυνατὰ ἐστὶ πάσχειν· τῶν δὲ ἀνθρώπων τὰ ἐμπροσθεν ἀσθενέστερά ἐστι καὶ τὸ αὐτὸ πέπονθεν.

7. γὰρ om C°. || 9. ἔχουσι X°F°. || 14. ἐμμεῖν N°F°. || ἀφαινοῦνται καὶ C°, ἀφαιαί καὶ N°, ἀφαινοῦνται καὶ X°. || 15. ὄλων F°. || ἐπανοιδῶσι C°. || 18. τετελειωμένα X°. || 24. τὰ om C°F°. || 28. δοκοῦντα X°. || 31. τὸ] τοῦτο C°. || 32. πυκνὴ om C°. || 34. ἀποτμίζοντα C°. || 36. τροφάς pr X°, τροφάς C°F°. || 37. τῆς et δι' om C°.

1. ἔνυγρα X°. || ἢ X°. || 2. ὦν] ὄντα C°. || 3. ἀναρθρότερον X°. || 9. ἀκνήσις C°. || 11. τὰ συγγενῆ post ὁμοίως X°. || 12. πᾶν K°O°s: ceteri οὐ. || 13. ἡδίων X°. || 14. οὐ πᾶν K°O°s: ceteri λύπαις. || καλὸς F°, καλὸν K°O°. || τὸ τὸ κ. F°. || 15. τᾶσιν QF°: ceteri πᾶσα. || 19. καλόν om C°. || 25. βλέψουσιν C°. || 29. ἐμπροσθε F°.

54 Διὰ τί ἄνθρωπος τῶν ζῶων μάλιστα πτάρνυται; ἢ ὅτι καὶ κορυζῆ· μάλιστα; τότε δ' αἰτιόν ἐστιν ὅτι τῷ θερμῷ ὄντος περὶ τὴν καρδίαν καὶ πεφυκότος ἄνω φέρεσθαι τοῖς μὲν ἄλλοις ζῴοις ἢ κατὰ φύσιν αὐτῷ φορά ἐστιν ἐπὶ τὸς ὤμους, ἐντεῦθεν δὲ ἐξ ἀνακλάσεως σχιζόμενον τὸ μὲν ἐπὶ τὸν τράχηλον καὶ τὴν κεφαλὴν φέρεται αὐτοῦ, τὸ δὲ εἰς τὴν ῥάχιν καὶ τὴν ὀσφύν, διὰ τὸ ἐπὶ τῆς αὐτῆς εὐθείας εἶναι ταῦτα πάντα καὶ παρὰ τὴν βάσιν. φερόμενον δὲ ὁμοίως τὸ σῶμα καὶ τὰ ὑγρά μερίζει εἰς αὐτὰ ὁμαλῶς· ἔπεται γὰρ τὰ ὑγρά τῷ θερμῷ. διὸ ἐδὲ πάνω κορυζῆ τὰ τετράποδα ζῶα, ἐδὲ πτάρνυται· ὁ γὰρ πταρμὸς ἢ πνεύματος ἀθρόου φορά ἐστιν, ὑγρῶν ἐξατμίζοντων τι μᾶλλον τοῦ σώματος, ἢ ὑγρῶν ἀπέκτων. διὸ πρὸ τῶν κατάρρων γίνεται, ἃ ἢ συμβαίνει τοῖς ἄλλοις ζῴοις, διὰ τὸ τὴν τῷ θερμῷ φοράν ὁμαλίζειν ἐν αὐτῷ εἰς τὸ πρόσθεν καὶ ὀπίσθεν. τῷ δὲ ἀνθρώπῳ πρὸς ὀρθῇ πεφυκότος τῇ βάσει, καθάπερ τὰ φυτὰ, συμβαίνει τοῦ θερμῷ φοράν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν γίνεσθαι πλείσθη καὶ σφοδροτάτην. φερόμενόν τε εὐταῦθα ἀραιοὶ καὶ θερμαίνει τὸς περὶ αὐτὴν πόρους. ὄντες δὲ τοῖστοι δεκτικοὶ γίνονται τῶν ὑγρῶν μᾶλλον ἢ οἱ κάτω τῆς καρδίας πόροι. ὅταν ἔν συμβῆ ἐξυγρασθῆναι μᾶλλον τῷ δέοντος καὶ καταψυγῆναι, ἐξωθεν συμβαίνει τὸ θερμόν, τροφήν τε ἔχον καὶ συσελλόμενον ἐντός, αὔξεσθαι, αὔξανόμενον δὲ φέρεσθαι ἐπὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ πόρους· εἰς οὓς ἀκολουθοῦντα τὰ ὑγρά, ὄντα λεπτὰ καὶ ἀπεκτα, πληροὶ αὐτὲς καὶ τὸς κατάρρους ποιεῖ, καὶ πταρμὸς ὁμοίως. ἐν γὰρ ταῖς ἀρχαῖς τῶν κατάρρων τὸ θερμόν προαναφερόμενον τοῦ ὑγροῦ, καὶ πνευματῶν τὸς πόρους, τῇ τ' ἐκβολῇ τοῦ πνεύματος τοὺς πταρμὸς ποιεῖ καὶ τῇ πρὸ τῶν ὑγρῶν ἀναγωγῇ, ἃ ἔστι λεπτὰ καὶ ὀριμέα. διὸ καὶ 30 συμβαίνει μετὰ τῶν τῆς κορυζῆς πταρμῶν ὑδατώδη ἀπομύττεσθαι. πάντων δὲ τῶν ὀρμησάντων τὰ συνεχῆ καὶ πάθος ἔχοντα ὑγρά ἐφίσταται αὐτοῖς, καὶ ἐμφράττει τὸς περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν ῥίνα πόρους· ὀγκρηότερα γὰρ γινόμενα καὶ διατείνοντα ποιεῖ τὸς περὶ τὴν κεφαλὴν πόρους. σημείον δὲ τὸ μήτ' ἐκτός ἢ δι' αὐτῶν πνεῦμα ἀφείσθαι. διὸ ἔτε πτάρνυται ἔτε ὀσφραίνονται οἱ κορυζῶντες. αἱ δὲ ἄνευ κορυζῆς γινόμενοι διὰ μὲν τὰς αὐτὰς αἰτίας γίνονται, μικρὰς δὲ καὶ ἐλαφρὰς ἀρχὰς λαβόντες. ὥς

συναχθέντα τὰ ὑγρά τῷ θερμῷ, ἐκπνευματούμενα ὑπ' αὐτοῦ δι' ὀλιγότητα, εἰσπίπτει κατὰ τὰς ῥίνας. ποιεῖ δὲ τὸν ψόφον τῷ πνεύματος ἔχ ἤττον ἢ βία τῆς φοράς ἢ τὸ πλῆθος αὐτῶ. ἐνεχθέντος γὰρ τοῦ θερμῷ πρὸς ὀρθὴν πρὸς τὸν ἐγκέφαλον καὶ προσπεσόντος αὐτῷ, ἀνακλάται ἐπὶ τὰς ῥίνας διὰ τὸ τὸς ταύτη πόρους ἐκτός ἀπὸ τῷ ἐγκεφάλου διατείνειν. παρὰ φύσιν ἔν τῆς ἐκτός κλάσεως φοράς γινόμενης ἐπὶ τὰς ῥίνας τῷ πνεύματι, σφοδρὰν συμβαίνει γίνεσθαι· διὸ ποιεῖ τὸς ψόφους. τῶν δὲ ἄλλων ζῴων συμβαίνει μάλιστα κορυζῶν τὸς ὀρθίνας διὰ τὸ μάλιστα ὁμοιοσχημον εἶναι ἀνθρώπῳ· ἤττον δὲ ἢ ἄνθρωπος πάσχει αὐτό, ὅτι τὰ πολλὰ κάτω ἔχει τὴν κεφαλὴν διὰ τὸ τὴν νομῆν ἀπὸ τῆς γῆς εἶναι.

Διὰ τί τὰ θαλάττια ζῶα τῶν ἐν τῇ γῇ μείζω καὶ 55 εὐτραφέστερα ἐστίν; ἢ ὅτι ὁ ἥλιος καταδαπανῶν τὰ περιέχοντα τὴν γῆν ἀφαιρεῖται τὴν τροφήν; διὸ καὶ τὰ κατακεκλειμένα εὐτραφέστερα ἐστίν. πάντων ἔν τῶν ἀπῆλακται τὰ θαλάττια ζῶα.

Διὰ τί ποτε τὰ μὲν ἄλλα ζῶα πλεονάκεις τὴν ξηρὰν 56 τροφήν ἢ τὴν ὑγρὰν προσάγεται, ὁ δὲ ἄνθρωπος τὴν ὑγρὰν ἢ τὴν ξηρὰν; ἢ ὅτι φύσει ὁ ἄνθρωπος θερμότερον; πλείσθης ἔν καταψύξεως δεῖται.

Διὰ τί οἱ εὐνῆχοι ἢ γίνονται φαλακροί; ἢ ὅτι πολλὴν 57 ἔχουσι τὸν ἐγκέφαλον; τῶτο δὲ συμβέβηκεν αὐτοῖς διὰ τὸ μὴ συγγίνεσθαι ταῖς γυναξίν· ἢ γὰρ γονή ἐστίν ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου χωρῆσα διὰ τῆς ῥάχως. διὰ τῶτο δὲ ἢ δοκῶσι καὶ οἱ βόες οἱ ἐκτομίαι μεγάλα τὰ κέρατα ἴσχειν, ὅταν ἐκτμηθῶσιν. δοκεῖ δὲ ἢ αὐτῇ αἰτία εἶναι καὶ ὅτι αἱ γυναξες καὶ οἱ καῖδες ἐκ εἰσὶ φαλακροί.

Διὰ τί τὰ μὲν εὐθύς δύνανται δι' αὐτῶν τρέφεσθαι 58 μετὰ τὴν γένεσιν, τὰ δὲ οὐ; ἢ ὅσα ὀλιγοχρονώτερα τῶν μνήμης δεκτικῶν; διὸ ἅπαντα καὶ τελευτᾶ θάττον.

Διὰ τί ποτε ὁ μὲν ἄνθρωπος πλείω τὴν ὑποχώρησιν 59 ποιεῖται τὴν ὑγρὰν τῆς ξηρᾶς, οἱ δὲ ἵπποι καὶ οἱ ὄνοι τὴν ξηρὰν; ἢ διότι ταῦτα μὲν τὰ ζῶα πλείονι τροφῇ χρῆται τῇ ξηρᾷ, ὁ δὲ ἄνθρωπος ὑγρᾷ μᾶλλον ἢ τῇ ξηρᾷ; πᾶσα δὲ περίττωσις ἀπὸ τῆς τροφῆς ἐστίν, καὶ ἀπὸ τῆς πλείονος πλείω. τὰ μὲν οὖν τῇ ὑγρᾷ μᾶλλον, τὰ δὲ τῇ ξηρᾷ πλείονι τροφῇ χρῆται· διότι τὰ μὲν τῶν ζῴων ἐστὶ φύσει

1. ὁ ἄνθρωπος C°. || τῶν ἄλλων ζῴων C°. || μᾶλλον X°, μάλιστα ante τῶν C°. || 6. τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ φέρεται C°. || 8. πάντα ταῦτα X°Y°. || 14. ἢ om X°. || τὸ om C°. || 16. τε Y°. || ὀρθὴν C°. || 21. ἐξυγρασθῆναι Y°. || 22. καταψυχθῆναι C°. || 34. καὶ τὴν — 35. κεφαλὴν om C°. || 35. πόρους X°.

3. τὸν om C°. || 6. τὸς om C°Y°. || 15 et 17. εἰσιν C°. || 15. ἥλιος καὶ τὰ δαπανῶντα π. Y°. || 16. κατακεκλειμένα C°Y°, κατακεκλεισμένα X°. || 21. διότι C°. || 26. δὲ om C°X°. || 27. τὰ om C°. || ἔχειν C°X°. || 30. δυνάται C°. || 34. τῆς ξηρᾶς τὴν ὑγρὰν X°. || 35 et 39. πλείονι τῇ τροφῇ X°. || 35. χρῆται om C°X°Y°.

ξηρά, τὰ δὲ ὑγρά. τὰ μὲν ἐν τῇ φύσει ξηρὰ τῆς ὑγρᾶς μᾶλλον ἐπιθυμει (ταύτης γὰρ ἐνδεέστερά εἰσι), τὰ δὲ τῇ φύσει ὑγρά τῆς ξηρᾶς· ταύτης γὰρ ἐνδεέστερα καθέστηκεν.

60 Διὰ τί ὄρνιθες καὶ ἄνθρωποι καὶ τῶν ζῴων τὰ ἀνδρεία σκληρότερα; ἢ ὅτι ὁ θυμὸς μετὰ θερμότητος; ὁ γὰρ φόβος καταψύξῃς. ὄσων οὖν τὸ αἷμα ἐνθερμόν ἐστι, καὶ ἀνδρεία καὶ θυμοειδῆ· τὸ δὲ αἷμα τροφή. ὅσα δὲ θερμῶ ἄρδεται τῶν φυομένων, σκληρότερα πάντα.

61 Διὰ τί τέρατα τίκτουσι μάλιστα τὰ τετράποδα τὰ μὴ μεγάλα, ἄνθρωπος δὲ καὶ τὰ μεγάλα ἥττον, οἷον ἵπποι καὶ ὄνοι; ἢ ὅτι πολύγωνα ταῦτα, οἷον κύνες καὶ ὄες καὶ αἶγες καὶ πρόβατα, πολὺ μᾶλλον τῶν μεγάλων, ἐκείνων δὲ τὰ μὲν ὄλως μονοτόκα, τὰ δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. τὰ δὲ τέρατα γίνεται ἐπαλλαττόντων τῶν σπερμάτων ἀλλήλοις καὶ συγχεομένων ἐν τῇ ἐξόδῳ τῆς γονῆς ἢ ἐν τῇ μίξει τῇ ἐν τῇ ὑστέρα τῆς θηλείας. διὸ καὶ ὄρνιθες ταῦτα ποιοῦσιν· τὰ γὰρ ὡς δίδυμα τίκτουσι, τὰ δὲ τέρατα ἐκ τῶν διδύμων γίνεται, ὧν ἡ λέκιθος τῷ ὕμνῳ ἐ διαιρεῖται.

62 Διὰ τί ἡ κεφαλὴ δασεῖα τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἢ ἄλλου σώματος καὶ οὐ κατὰ λόγον, τοῖς δὲ ἄλλοις ζῴοις τὸναντίον; ἢ ὅτι καὶ τῶν ἄλλων τὰ μὲν εἰς ὀδόντας ἐκδίδωσι καθ' ὑπερβολὴν τῆς τροφῆς, τὰ δὲ εἰς κέρατα, τὰ δὲ εἰς τρίχας; ὅσα μὲν εἰς κέρατα, ἥττον τὴν κεφαλὴν ἔχει δασεῖαν· ἐκεῖ γὰρ ἀνήλωται· ὅσα δὲ εἰς ὀδόντας, μᾶλλον μὲν τῶν κερατοφόρων (ἔχει γὰρ λοφίαν), ἥττον δὲ τῶν τοιούτων, οἷον ὀρνέων. ἔχουσι γὰρ ταῦτα καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων· ὁ ἐκείνοις πολλαχῆ διὰ πλῆθος, τοῦτο εἰς κεφαλὴν ἐκδίδωσιν· ἕδὲ γὰρ ἕδεν ἔχει, οὐδὲ πολὺ οὕτως ὡς πανταχῆ.

63 Διὰ τί ἄνθρωπος μόνος τῶν ζῴων πολιὰς ἔχει; ἢ ὅτι τὰ μὲν πλείεσα τῶν ζῴων ρυάδα τὴν τρίχα ἀνα πᾶν ἔτος ἔχει, οἷον ἵππος, βοῦς, ἔνια δὲ ρυάδα μὲν οὐκ ἔχει, βραχύβια δὲ εἰσι, καθάπερ πρόβατον καὶ ἄλλα· οὐ ἢ θριξ ὥσπερ οὐ γηράσκουσα οὐδὲ πολῖται. ὁ δὲ ἄνθρωπος οὐτε ρυάδα ἔχει τὴν τρίχα, μακροβίον τέ ἐστιν, ὡς ἐπὶ τῷ χρόνῳ πολῖται.

64 Διὰ τί, ὅσοις τὰ ἀπὸ τῷ ὀμφαλοῦ κάτω μείζονα ἢ

τὰ πρὸς τὰ στήθη, βραχύβιοι καὶ ἀσθενεῖς; ἢ ὅτι ἡ κοιλία ψυχρὰ διὰ μικρότητα, ὡς ἐ πεπτική ἀλλὰ περιτωματική; οἱ δὲ τοῖτοι νοσαιοκεροί.

Διὰ τί τὰ μὲν γίνεται τῶν ζῴων ἐ μόνον ἐξ ἀλλήλων ἀλλὰ καὶ αὐτόματα, τὰ δ' ἐξ ἀλλήλων μόνον, οἷον ἄνθρωπος καὶ ἵππος; ἢ κἂν εἰ καὶ μὴ δι' ἐτέρας αἰτίας, ἀλλ' ὅτι τοῖς μὲν ὀλίγος ὁ χρόνος τῆς γενέσεως, ὥστε ἡ γεννητικὴ ὥρα ὑπερτείνει καὶ ἐνδέχεται γενέσθαι ἐν τῇ μεταβολῇ τῶν ὠρῶν, τῶν δὲ πολὺ ἡ γένεσις ὑπερτείνει. ἐνιαύσιοι γὰρ ἢ δεκάμηνοί εἰσιν· ὡς ἀνάγκη γίνεσθαι ἢ ἐξ ἀλλήλων γίνεσθαι.

Διὰ τί τῶν Αἰθιοπῶν οἱ μὲν ὀδόντες λευκοί, καὶ λευκοίτεροι ἢ τῶν ἄλλων, οἱ δὲ ὄνυχες ἕκети; ἢ οἱ μὲν ὄνυχες, ὅτι καὶ τὸ δέρμα μέλαν, καὶ μελάντερον ἢ τῶν ἄλλων, οἱ δὲ ὄνυχες ἐκ τῷ δέρματος φύονται. οἱ δὲ ὀδόντες λευκοὶ διὰ τί; ἢ ὅτι ἐξ ὧν τὸ ὑγρὸν ἐξάγει ὁ ἥλιος αὐτοῦ τῷ ἐπιβάπτειν, λευκαίνεται, οἷον καὶ τὸν κηρόν; τὸ μὲν ἔν δέρμα ἐπιβάπτει, τὸ δὲ ὀδόντας ἐκ ἐπιβάπτει, ἀλλὰ τὸ ὑγρὸν διὰ τὴν ἀλέαν ἐξατμίζεται ἐξ αὐτῶν.

Διὰ τί τὰ μὲν ἀφαιρμένης τῆς κεφαλῆς ἀποθνήσκει εὐθύς ἢ ταχύ, τὰ δὲ ἕ; ἢ ὅσα ἀνάιμα καὶ ἀλυγτροφα, τοῦτο πάσχει; οὔτε τροφῆς γὰρ δεῖται ταχύ, ὅτε ἐγγεῖται αὐτῶν τὸ θερμὸν ἐν τῷ ὑγρῷ, ὧν ἀνευ ἔχ οἷον τε ζῆν τοῖς ἐναίμοις. τούτοις δὲ οἷον τέ ἐστιν· ἀπνευστὶ ζῆν γὰρ δύνανται πολὺ μᾶλλον. ἢ δὲ αἰτία ἐν ἐτέροις εἴρηται.

ΙΑ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΦΩΝΗΣ.

Διὰ τί τῶν αἰσθήσεων ἐκ γενετῆς μάλιστα τὴν ἀκοὴν πηρῦνται; ἢ ὅτι ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς εἶναι ὀξεῖον ἢ τὴν ἀκοὴν καὶ ἡ φωνή; ῥᾶγα δὲ δοκεῖ διαφθεῖσθαι ἢ διαλεκτος ἕσα εἶδος φωνῆς, καὶ χαλεπώτατα ἐπιτελεῖσθαι. σημεῖον δὲ ὅτι μετὰ τὸ γενέσθαι πολὺν χρόνον ἐνοὶ ἔσμεν· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ὄλως ἕδὲ λαλῶμεν ἕδὲ, εἶτα ὀφέ ποτε ψελλίζομεν. διὰ τε τὸ τὴν διάλεκτον εὐφθαρτον εἶναι, τὴν αὐτὴν δὲ ἀρχὴν ἀμφοτέρων εἶναι καὶ τῆς διαλέκτου (φωνῆ γὰρ τις καὶ τῆς ἀκοῆς ὥσπερ καὶ εἰ συμβεβηκότος), ῥᾶγα τῶν αἰσθήσεων φθειρεται, καὶ ἐ καθ' αὐτήν, ἡ ἀκοή. τῶν μῆριον δὲ ἐστι καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ζῴων λαβεῖν, ὅτι παρ-

2. γὰρ] δὲ C°. || τῇ om C°Y°. || 5. ἔτι om C°. || 6. ὄσων C°. || 14. γίνονται X°Y°. || ἐπ' ἐλαττόνων sp. C°. || 16. τῆ ante ὑτέρα om C°Y°. || ὑτέρα om C°X°Y°. || 17. δίδυμα om C°X°Y°. || 18. λέκιθος C°X°. || 19. ἐ om C°. || 25. ἐκεῖθεν C°. || 28. ταύτω Y°. || 29. οὐδὲ — οὐδὲ] malim ἕτε — ἕτε. || 36. codices ἕδε. || 36. φυάδα C°Y°. || 37. παλαιῖται C°Y°.

3. νοσαιοκεροί C°Y°, νοσαιοροί X°. || 6. καὶ post εἰ om C°. || 7. ὀλίγος C°X°Y°. || 9. μερῶν C°. || πολλῆ C°. || 13. ἢ αἰ τῶν X°. || 16. ὧν] ὧν μὲν C°. || ὁ ἥλιος τὸ ὑγρὸν ἐξάγει X°. || ἐπιβάπτειν C°. || 33. εἶτα — 134. ψελλίζομεν post ἔσμεν X°. || 35. ἀπὸ τὴν om X°r, αὐτὴν — εἶναι om C°. || 37. καὶ om C°. || 38. ὅτι — 899 a 2. ζῴων om C°.

τελῶς εὐφθαρτός ἐστιν ἡ ἀρχὴ τῆς διαλέκτου· λαλεῖ γὰρ οὐθεν τῶν ἄλλων ζώων πλην ἀνθρώπου, καὶ ὅτοι δὲ ὄψε ποτε, καθάπερ εἴρηται.

2 Διὰ τί οἱ κωφοὶ πάντες διὰ τῶν ῥινῶν φθέγγονται; ἢ διὰ τὸ ἐγγυς τῷ εἶναι ἐνεὺς εἶναι; οἱ δὲ ἐνεοὶ λαλαῦσι 5 διὰ τῶν ῥινῶν· ταύτη γὰρ αὐτῶν ἐκπίπτει τὸ πνεῦμα διὰ τὸ τῷ σώματι μεμυκέναι· μεμυκασὶ δέ, ὅτι ἔθεν εἰς φωνὴν χρῶνται τῇ γλωττῇ.

3 Διὰ τί μεγάλωφονοὶ πάντες εἰσὶν οἱ θερμοὶ τῆν φύσιν; ἢ ὅτι ἀνάγκη καὶ ἀέρα πολλὸν καὶ ψυχρὸν ἐν τέτοις εἶναι; 10 ἔλκει γὰρ τὸ πνεῦμα τὸ θερμὸν πρὸς ἑαυτὸ καὶ ἀέρα, καὶ πλείω τὸ πλείον· ἢ δὲ μεγάλη φωνὴ γίνεται ἐν τῷ πολλῷ ἀέρα κινεῖν, καὶ ἔξεια ἐν τῷ ταχέως· βαρεῖα δὲ ἢ ἐν τῷ βραδέως.

4 Διὰ τί οἱ κωφοὶ πάντες διὰ τῶν ῥινῶν φθέγγονται; ἢ 15 διὰ τὸ βιαιότερον πνεῖν τοὺς κωφούς; ἐγγυς γὰρ τοῦ ἐνεοὶ εἶναι εἰσὶν. διέσεται ἔν τῶν μυκτῆρων ὁ πόρος ὑπὸ τῷ πνεύματος· οἱ τοῖτοι δὲ διὰ ῥινῶν φθέγγονται.

5 Διὰ τί εὐηκοῦτερα τὰ τῆς νυκτός; ἢ ὅτι μᾶλλον ἠρεμία διὰ τὴν τῷ θερμότητι ἀπουσίαν; διὸ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ 20 ἀταρακτότερα· ὁ γὰρ ἥλιος ὁ κινῶν.

6 Διὰ τί πόρρωθεν αἱ φωναὶ ὀξύτεροι δοκοῦσιν εἶναι; οἱ γούν μιμύμενοι τὸς σφόδρα πόρρω ὄντας καὶ βοῶντας ὀξύ φθέγγονται καὶ ὅμοιον τοῖς ἀπηχῆσιν, καὶ τῆς ἡχῆς ὀξύτερος φαίνεται ὁ ψόφος. ἔστι δὲ πόρρω ἀνακλάται γὰρ 25 ἔκων ἐπεὶ ὀξύ μὲν ἐν ψόφῳ τὸ ταχύ, βαρὺ δὲ τὸ βραδύ, ἔδει βαρυτέρας πόρρωθεν φαίνεσθαι τὰς φωνὰς. τὰ γὰρ αὐ φερόμενα πάντα βραδυτέρον φέρεται ὥσπερ ἂν ἀπέχη τῆς ἀρχῆς πλείον, καὶ τέλος πίπτει. πότερ' ἔν ὅτι οἱ μιμύμενοι ἀμνηνῇ τῇ φωνῇ μιμῶνται, καὶ λεπτήν τὴν πόρρωθεν 30 φωνήν; λεπτή δὲ βαρεῖα ἔν ἔξιν, ἔδδ μικρὸν καὶ ἀμνηνὸν φθέγγεσθαι βαρὺ ἀλλ' ὀξύ ἀνάγκη. ἢ οὐ μόνον οἱ μιμύμενοι διὰ τῆτο μιμῶνται, ἀλλὰ καὶ οἱ ψόφοι αὐτοὶ ὀξύτεροι γίνονται; αἴτιον δὲ ὅτι ὁ ἀήρ ὁ φερόμενος ποιεῖ τὸν ψόφον· καὶ ὥσπερ τὸ πρῶτον ψοφεῖ τὸ κινήσαν τὸν ἀέρα, 35 οὕτω δεῖ πάλιν ποιῆσαι τὸν ἀέρα αἰεὶ ἄλλον κινουῦντα εἶναι, τὸ δὲ κινῶμενον. διὸ ὁ ψόφος συνεχῆς, ὅτι αἰεὶ ἐκδέχεται

κινῶντα κινῶν, ἕως ἂν ἀπομαρανθῇ, ὃ ἐπὶ τῶν σωμάτων ἐξὶ τὸ ποσεῖν, ὅταν μῆκετι δύνηται ὠθεῖν ὁ ἀήρ ἐνθα· μὲν τὸ βέλος ἐνθα δὲ τὸν ἀέρα. ἢ μὲν γὰρ φωνὴ γίνεται ἢ συνεχῆς ἀέρος ὠθεμένῃ ὑπ' ἀέροε, τὸ δὲ βέλος φέρεται σώματος ὑπ' ἀέρος κινουμένη· ἐνταῦθα μὲν ἔν αἰεὶ τὸ αὐτὸ φέρεται σώμα, ἕως ἂν καταπίσῃ, ἐπεὶ δὲ αἰεὶ ἕτερος ἀήρ. καὶ πρῶτον ἐλάττω θάπτον μὲν κινεῖται, ἐπ' ὀλίγον δέ. διὸ πέρρω ὀξύτεροι καὶ λεπτότεροι αἱ φωναί, τὸ γὰρ θάπτον ὀξύ ὥσπερ καὶ διηπόρηται. ὥσπερ ἢ αὐτὴ αἰτία δι' ἣν καὶ οἱ μὲν παῖδες καὶ οἱ κάμνοντες ὀξύ φθέγγονται, οἱ δὲ ἄνδρες καὶ οἱ ὑγιαίνοντες βαρὺ. τὸ δὲ τοῖς ἐγγυς μὴ ἐπίδηλον εἶναι τὴν φωνὴν ἢ βαρυτέραν ἢ ὀξύτεραν γινομένην, καὶ ἔλωε μὴ ὁμοίως ἔχειν τοῖς ῥιπτομένοις βάρεσιν, αἴτιον ὅτι τὸ μὲν ῥιπθὲν ἐν φέρεται αἰεὶ τὸ αὐτό, ὁ δὲ ψόφος ἀήρ ἐστιν ὠθεμένος ὑπὸ ἀέροε. διὸ καὶ τὸ μὲν εἰς ἐν πίπτει, ἢ δὲ φωνὴ πανταχῇ, ὥσπερ ἂν εἰ τὸ ῥιπθὲν ἅμα φερόμενον ἀπείρωσ θρυφθεῖν, καὶ ἔτι εἰς τῆπιφθεν.

Διὰ τί αἱ νεηλεφεῖς οἰκίαι μᾶλλον ἡχουῦσιν; ἢ ὅτι 7 μᾶλλον ἀνάκλασις γίνεται διὰ τὴν λειότητα; λειότεροι δὲ διὰ τὸ ἀρραγῆς καὶ τὸ συνεχῆς. δεῖ δὲ μὴ παντελῶς ὑγρὰν ἀλλ' ἤδη ξηρὰν λαμβάνειν· ἀπὸ πηλοῦ γὰρ ἔκ ἐξιν ἀνάκλασις. διὰ ταῦτα γὰρ καὶ τὰ κονιάματα μᾶλλον ἡχεῖ συμβάλλεται δὲ ἴσως καὶ ἡ ἀκίνησις τῷ ἀέροε· ἀβρός γὰρ ἰὼν μᾶλλον ἀποπλήττεται τὸν προσπίπτοντα.

Διὰ τί ἐὰν τις πίθον καὶ κεράμια κενὰ κατορυζῇ καὶ 8 κωμάσῃ, μᾶλλον ἡχεῖ τὰ οἰκήματα, καὶ ἐὰν φρέαρ ἢ λάκκος ἢ ἐν τῇ οἰκίᾳ; ἢ ὅτι ἐπεὶ ἀνάκλασις ἢ ἡχώ, δεῖ περιελημμένον ἀβρόον εἶναι τὸν ἀέρα, καὶ ἔχειν πρὸς ὁ ἀνακλασθήσεται, προσπίπτον πυκνὸν καὶ λεῖον; ἔτω γὰρ μάλιστα ἡχώ γίνεται. τὸ μὲν ἔν φρέαρ καὶ ὁ λάκκος ἔχει τὴν σφύνητητα καὶ τὴν ἀθροισιν, οἱ δὲ πίθοι καὶ τὰ κεράμια καὶ τὴν πυκνότητα τῶν περιεχόντων, ὥσε ἐξ ἀμφοτέρων τὸ συμβαῖνον. καὶ γὰρ τὰ κοῖλα μᾶλλον ἡχεῖ· διὰ τῆτο καὶ ὁ χαλκὸς μάλιστα τῶν ἄλλων. ὅτι δὲ κατορωρυγμένα, ἔθεν ἀποπον· ἢ γὰρ φωνὴ φέρεται κάτω οὐχ ἦπτον. ὅλωε δὲ πανταχῇ δοκεῖ καὶ κύκλω φέρεσθαι.

Διὰ τί δὲ μᾶλλον, ἐὰν κατορυζῇ τις, ἡχεῖ ἢ ἐὰν μή; 9

5. καλοῦσι X^o. || 6. ἐκπίπτει C^o. || 9. πάντες εἰσὶν om F^o. || φύσιν ὄντες ἢ F^o. || 10. καὶ ante ψ. om F^o. || ἐν τέτοις ante ἀέρα F^o. || 11. τὸ πρ. τὸ θ.] θερμὸν καὶ πνεῦμα C^oX^oF^o. || πρὸς — ἀέρα om F^o. || αἰτὸ X^o, ἑαυτῷ C^o. || 12. πλείω τὸ πλείον] ποιεῖ πλείω F^o. || 13. καὶ ὄξεια] ὄξεια δὲ F^o. || ἢ om F^o. || 14. βραδέως v: ceteri βαρέως. || 17. τῷ om r. || 21. ἀταραχότερα v. || 26. βραχὺ δὲ τὸ βαρὺ C^oX^oF^o. || 27. βραδυτέρας codices || 28. φαίνεται C^o. || 31. μικρὸν] λεπτὸν C^o. || 34. ὁ post ἀήρ om X^o. || 35. ψοφοῖ X^o, ψοφῇ C^o. || 36. δὴ C^o. || 37. τὸν C^or.

1. κινῶντι C^oX^oF^o. || 7. μὲν om C^o. || ὀλίγον] ἐλάττω X^o. || 8. τὸ] τοῖς X^or. || 9. ἴσως? || 13. ῥιπτομένοις C^oF^o. || 14 et 16. ῥιπθὲν C^o. || 14. ἐ] αἴτιον X^o. an forte ἐν τι ὄν? || 16. πανταχῇ X^o. || 20. τὸ post καὶ om r. || 22. γὰρ] δὲ F^o et rc X^o. || 23. ἀβρόον X^o. || 27. ἢ om C^oX^oF^o. || 30. ὁ om C^o. || 35. δὲ] δὲ καὶ C^o.

ἢ ὅτι περιεργόμενα μᾶλλον εἰς αὐτὰ δέχεται καὶ κατέχει τὸν αέρα, συμβαίνει δὲ καὶ τὴν πληγὴν σφοδροτέραν γίνεσθαι.

10 Διὰ τί τὸ ὕδωρ τὸ ψυχρὸν ἐκ τῆ αὐτῆ ἀγγεῖς ἐκχεόμενον ὀξύτερον ποιεῖ τὸν ψόφον; ἢ ὅτι θάττων ἢ φορὰ; βαρύτερον γὰρ. ἢ δὲ θάττων ὀξύτερον ποιεῖ τὸν ψόφον. τὸ δὲ θερμὸν καὶ τῆ μανότητι καὶ τῆ ἀναφορᾷ κουφίζει. παρόμοιοι δὲ ὅτι καὶ αἱ δᾶδες καιόμεναι ἀσθενεστέραν τὴν πληγὴν τοῖσιν.

11 Διὰ τί τοῖς ἠγρυπνηκόσιν ἢ φωνὴ τραχυτέρα; ἢ διότι ὑγρότερον τὸ σῶμα διὰ τὴν ἀπεισίαν, καὶ οὐχ ἦμισα περὶ τὸν ἄνω τόπον, διὸ καὶ βάρος ἐν τῇ κεφαλῇ· ὑγρότητός τε περὶ τὸν βρόγχον οὕσης ἀνάγκη καὶ τραχυτέραν εἶναι τὴν φωνήν. ἢ μὲν γὰρ τραχύτης διὰ τὴν ἀνωμαλίαν, ἢ δὲ βαρυτής διὰ τὴν ἐμφραξίν· βαρυτέρα γὰρ ἢ φορὰ.

12 Διὰ τί μετὰ τὰ σιτία τάχις ἀπορρήγνυται ἢ φωνή; ἢ ὅτι κοπτόμενος μὲν ὁ τόπος ἐκθερμαίνεται, θερμαινόμενος δὲ ἔλκει τὴν ὑγρότητα; πλείων δὲ αὕτη καὶ ἐτοιμοτέρα διὰ τὴν προσφορὰν.

13 Διὰ τί οἱ κλαίοντες ὀξὺ φθέγγονται, οἱ δὲ γελῶντες βαρὺ; ἢ ὅτι οἱ μὲν ὀλίγον κινῶσι πνεῦμα δι' ἀσθeneίαν, οἱ δὲ σφοδρῶς, ὃ ποιεῖ ταχὺ φέρεσθαι τὸ πνεῦμα; τὸ δὲ ταχὺ ὀξὺ· καὶ γὰρ ἀπὸ συντόνου τοῦ σώματος ῥιπτόμενον ταχὺ φέρεται. ὃ δὲ γελῶν τὸναντίον διαλελυμένως· οἱ δὲ ἀσθενεῖς ὀξὺ· ὀλίγον γὰρ αέρα κινῶσιν· οἱ δὲ ἐπιπολῆς. ἔτι οἱ μὲν γελῶντες θερμὸν τὸ πνεῦμα ἀφιάσιν, οἱ δὲ κλαίοντες, ὥσπερ καὶ ἡ λύπη κατὰψυξίς ἐστὶ τῷ τόπῳ τῷ περὶ τὰ στήθη, καὶ τὸ πνεῦμα ψυχρότερον ἀφιάσιν. τὸ μὲν ἔν θερμὸν πολλὴν αέρα κινεῖ, ὥςτε βραδέως φέρεσθαι, τὸ δὲ ψυχρὸν ὀλίγον. συμβαίνει δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν αὐλῶν· οἱ γὰρ θερμοὶ τῷ πνεύματι αὐλῶντες πολλὴν βαρύτερον αὐλῶσιν.

14 Διὰ τί οἱ παῖδες καὶ τὰ ἄλλα τῶν ζώων τὰ νέα ὀξύτερον φθέγγονται τῶν τελείων, καὶ ταῦτα τῆς ὀξύτητος σφοδρότητος ὕψους; ἢ ἡ φωνὴ ἐστὶν αέρος κινήσις, καὶ ἡ θάττων ὀξύτερα; ῥᾶον δὲ καὶ θάττων ὁ ὀλίγος τοῦ πολλοῦ κινεῖται ἀήρ. κινεῖται δὲ ἢ συγκρινόμενος ἢ διακρινόμενος ὑπὸ θερμῶ. ἐπεὶ δὲ ἢ μὲν εἰσπνοὴ ἐστὶ ψυχρῆ εἰσαγωγῆς, συγκρινοῖτ' ἂν ἐν αὐτῇ ὁ ἐν ἡμῖν ἀήρ· ἢ δὲ ἐκπνοῆς, θερμῶ κινῆσαντος αέρα, γίνοιτ' ἂν ἢ φωνή· ἐκπνεύοντες γὰρ, οὐκ εἰσ-

πνεύοντες φωνῶμεν. ἐπεὶ δὲ τὰ νέα θερμότερά ἐστὶ τῶν προεφυτέρων καὶ τὸς ἐν αὐτοῖς πόρος στενωτέρως ἔχει, ἐλάττω ἐν αέρα ἔχει ἐν ἑαυτοῖς. ὄντος δὲ τῷ τε κινουμένῳ ἐλάττωτος καὶ τῷ κινῶντος θερμῷ πλείονος ἐν αὐτοῖς, θάττων ἂν δι' ἄμφω ἢ κινήσις γένοιτο τοῦ αέρος· ἢ δὲ θάττων ὀξυφωνότερα ἂν εἴη διὰ τὰ προειρημένα.

Διὰ τί οἱ κλαίοντες ὀξὺ φθέγγονται, οἱ δὲ γελῶντες βαρὺ; ἢ ὅτι οἱ μὲν κλαίοντες συνταίνοντες καὶ συναίοντες τὸ στόμα φωνοῦσιν; τῇ τε δὲ συντόνῳ κινεῖται ταχὺ ὁ ἐν αὐτοῖς ἀήρ, καὶ τῷ διὰ στενῆ τῷ σώματος φέρεσθαι θάττων φέρεται· δι' ἄμφω ἔν ὀξεία γίνεται ἢ φωνή. οἱ δὲ γελῶντες ἀνέντες τὸν τόνον γελῶσι καὶ κωχηνότες. ἐκπέμποντες ἔν διὰ τῆ εὐρείως καὶ βραδέως τὸν αέρα εὐκρίως βαρυφωνοῦσιν.

15 Διὰ τί οἱ ἄγνοιοι, οἷον παῖδες, γυναῖκες, καὶ οἱ ἡδὴ γέροντες καὶ οἱ εὐνῆχοι, ὀξὺ φθέγγονται, οἱ δὲ ἄνδρες βαρὺ; ἢ καθάπερ ἢ γραμμῆ καὶ τὰ ἄλλα λεπτὰ ἐν διάστημα ἔχει, τὰ δὲ παχέα πλείω, οὕτω καὶ ἢ λεπτὴ φωνὴ ἐν ἂν ἔχει διάστημα. ῥᾶον δὲ καὶ ποιῆσαι καὶ κινήσαι ἐστὶ ἐν ἢ πλείω. ἐχόντων ἔν τῶν προειρημένων πνεῦμα ἀσθενές, κινῶ αὐτῷ αέρα ὀλίγον. ἐλάχιστος δὲ ἐστὶν ὁ ἐν διάστημα ἔχων ὅς ἐστι λεπτὸς διὰ τὰ προειρημένα. καὶ ἢ ἀπ' αὐτῆ φωνῆ γινομένη τοιαύτη· ἢ δὲ λεπτὴ φωνὴ ὀξεία ἐστὶν. οἱ μὲν ἔν ἄγνοιοι διὰ ταῦτα ὀξυφωνοὶ εἰσιν· οἱ δὲ ἄνδρες ἰσχυρότες τῷ πνεύματι πολλὴν αέρα κινῶσι, πολλὴ δὲ ἂν βραδέως ἂν κινῶτο καὶ βαρεῖαν φωνὴν ποιεῖ. ἐποίει γὰρ ἢ τε λεπτὴ καὶ ἢ ταχεῖα κινήσις ὀξείαν φωνήν, ὣν ὑδέτερον ἐπὶ τῷ ἀνδρὸς συμβαίνει γίνεσθαι.

Διὰ τί αἱ φωναὶ βαρύτεραι ἡμῖν εἰσὶ τοῦ χειμῶνος; ἢ ὅτι παχυτέρος ὁ ἀήρ ἐστὶ τότε, καὶ ὁ ἐν ἡμῖν καὶ ὁ ἐκτός; παχυτέρα δὲ ὄντος βραδυτέρα ἢ κινήσις γίνεται, ὥςτε ἢ φωνὴ βαρυτέρα. ἔτι ὑπνωτικώτεροί ἐσμεν τῷ χειμῶνος ἢ τῷ θέρος, καὶ καθυδόμεν πλείω χρόνον· ἐκ δὲ τῶν ὑπνῶν βαρύτεραί ἐσμεν. ἐν ᾧ ἔν πλείονα χρόνον καθυδόμεν ἢ ἐγρηγόραμεν (οὗτος δὲ ἐστὶν ὁ χειμῶν), ἐν τῷ ἂν εἴημεν βαρυφωνοίτεροι ἢ ἐν ᾧ τὸναντίον. τῷ γὰρ μεταξύ τῆς ἐγέρσεως ὄντος ὀλίγη χρόνος, ἢ ἐν τῷ ὑπνῶ ἔστις γενομένη διαμένει πρὸς τὴν καθύπνωσιν.

Διὰ τί ἐκ τῶν πότων καὶ τῶν ἐμέτων καὶ ἐν τοῖς ψιλῶ

5. θάττων C°X°Y°. || 6. θάττων C°X°. || δὲ om X°. || 15. φωνή v. || 23. πνεύματος X°r. || 26. τὸ om X°. || 31. βαρυτέρας codices. || 33. σφοδρότατης X°. || 37. δὴ C°X°Y°.

3. ἔρχοιεν C°X°. || αὐτοῖς X°. || 4. πλείονος Y°. || 5. θάττων X°. || 10. τὸ C°X°. || σώματος X°r. || 11. φαίνεται C°. || 13. εὐρέος C°Y°. || βραδέως C°. || 17. ἢ καὶ C°. || καθάπερ K°O°. || 18. οὕτω] ὥςτε C°K°O°X°Y°μω. || 21. αὐτὸ O°. || ἐλάχιστον Q X°Y°r. || 23. ἔν om x. || 24. εἰσιν om C°. || 31. βαρυτέρα codices. || 37. γινομένη Y°.

χει βαρύτερα φθέγγονται; ἢ διὰ τῆς ἐμφραξίν τῆ φά-
 ρυγγος τὴν γυρομένην ὑπὸ τῆ φλέγματος; ἐπικατασπᾶ γὰρ
 βεμάτιον εἰς αὐτὸν· καὶ τοῖς μὲν ὁ ἕμετος ἢ ὁ πέτος, τοῖς
 δὲ ἡ ὥρα καὶ τὸ συμπλήρωμα στενότερον· ποιεῖ τὸν φά-
 ρυγγα, ὡς βαρύτερα γίνεται ἡ φορὰ τοῦ πνεύματος. ἢ
 δὲ βραδεία φορὰ βαρεῖαν ποιεῖ τὴν φωνήν.

19 Διὰ τί ἐγγύθεν μὲν ἡ βαρύτερα μᾶλλον ἔξακουέται,
 πόρρωθεν δὲ ἤττον; ἢ διότι ἡ βαρύτερα φωνὴ κλειὸν μὲν
 αέρα κινεῖ, ἢ εἰς μῆκος δέ; πόρρωθεν μὲν ἔν ἤττον ἀκούο-
 μεν, διότι ἐπ' ἐλάττων κινεῖται, ἐγγύθεν δὲ μᾶλλον, διότι
 κλειῶν ἡμικ ἀπὸ πρὸς τὸ αἰσθητήριον προσπίπτει. ἢ δὲ ὀξεῖα
 πόρρω ἀκούεται, ὅτι λεπτότερα ἐστί, τὸ δὲ λεπτὸν τὴν εἰς
 μῆκος αὐξήσῃ ἔχει. λέγουσι δ' ἂν τις ὅτι καὶ θάττων ἐστὶν ἡ
 ποῖσσα αὐτὴν κίνησις. εἴη δ' ἂν τῆτο, εἰ πυκνὸν μὲν ζεῦδ
 δ' εἴη τὸ κινῶν πνεῦμα τὸν αέρα. ὅ τε γὰρ ὀλιγὸς εὐκινη-
 15 τώτερός ἐστιν ἀπὸ (κινεῖται γὰρ ὀλιγὸς ὑπὸ τῆ ζεῦδ), καὶ τὸ
 πυκνὸν κλειῶν πλεονάζει ποιεῖ, αἰ τὸν ψόφον ποῖσιν. ἰδεῖν
 δ' ἐστὶ τούτο ἐπὶ τῶν ἐργάμων· αἱ γὰρ λεπτότεροι χορδαὶ
 ἔξυτεραί εἰσι, τῶν ἄλλων τῶν αὐτῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς.

20 Διὰ τί ἡ φωνὴ ὀξύτερα φαίνεται τοῖς μακροτέρων
 ἀφεςχηκόσι, τῆ ὀξέος ὄντος ἐν τῷ ταχέως φέρεσθαι; τὸ δὲ
 μακροτέρω φερόμενον βραδύτερον κινεῖται. ἢ ὅτι ἡ ὀξύτες
 τῆς φωνῆς ἢ μόνον ἐστὶν ἐν τῷ ταχέως κινεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ
 ἐν τῷ λεπτότατον ψόφον γίνεσθαι· τοῖς δὲ μακροτέρων
 ἀφεςχηκόσιν αἰ λεπτότερα ἡ φωνὴ ἀφικνεῖται διὰ τὴν
 25 ὀλιγότητα τῆ αέρος τῆ κινεμένην. μαραινεται γὰρ ἡ κίνη-
 σις, μαραινόμενος δὲ ὁ ἀριθμὸς μὲν εἰς τὸ ἐν τελευτῆ,
 σῶμα δὲ εἰς διάστημα ἔν, ὃ ἐστὶν ἐν σώματι λεπτότης.
 ὁμοίως δὲ [καὶ] ἐν φωνῇ.

21 Διὰ τί καὶ οἱ γεγυμνασμένοι καὶ οἱ ἀσθενεῖς ὀξυ
 30 φθέγγονται; ἢ ὅτι οἱ μὲν ἀσθενεῖς ὀλιγὸν αέρα κινῶσιν, ὁ
 δὲ ὀλιγὸς τῆ κλειῶν θάττων φέρεται· οἱ δὲ γεγυμνασμέ-
 νοι ἰσχυρῶς κινῶσι τὸν αέρα, ὁ δὲ ἰσχυρῶς κινεμένης ἀπὸ
 θάττων φέρεται. τὸ δὲ ταχὺ ἐν φορᾷ ἐν φωνῇ ὀξυ ἐστίν.

22 Διὰ τί τοῖς μετὰ τὰ στήθια κεκραγῶσιν ἡ φωνὴ δια-
 35 δίζουσιν.

φθίρεται; καὶ πάντας ἂν ἴδοιμεν τὸς φωνασκῶντας, οἷον
 ὑποκριτὰς καὶ χορευτὰς καὶ τὸς ἄλλους τὸς τοῖστους, ἔωθε
 τε καὶ νήσεις ὄντας τὰς μελέτας ποιουμένους. ἢ τὸ διαφθε-
 ρεσθαι τὴν φωνὴν ἕθεν ἕτερον ἐστὶν ἢ τὸν τόπον διαφθερί-
 σθαι καθ' ὃν τὸ πνεῦμα διεξέρχεται; διὸ καὶ οἱ βραχυών-
 5 τες διαφθεύονται τὰς φωνάς, οὐ τῷ τὸ πνεῦμα γίνεσθαι
 χεῖρον, ὃ ποιεῖ τὴν φωνήν, ἀλλὰ τῷ τετραχύνθαι τὴν ἀρ-
 τηρίαν. ὑπὸ δὲ τῆς θερμασίας τῆς σφοδρᾶς μάλιστα τρα-
 χύνεσθαι πέφυκεν ὁ τόπος ἔτος. διὸ καὶ ἔθ' οἱ πυρέττον-
 10 τες ἔτε οἱ σφοδρὰ πεπυρεχότες εὐθὺς μετὰ τὴν ἀνεσιν τῆ
 πυρετῆ ἀδειν δύναται· τετραχύνται γὰρ ὁ φάρυξ αὐτοῖς
 διὰ τὴν θερμασίαν. ἀπὸ δὲ τῶν στήθια εἰκὸς εἶναι τὸ
 πνεῦμα καὶ παλὺ καὶ θερμόν· τὸ δὲ τοῖστον εὐλογόν ἐστὶ
 διεξίον ἐλκῶν τε καὶ τραχύνειν τὴν ἀρτηρίαν· τότε δὲ συμ-
 15 βαίνοντος εἰκότως ἡ φωνὴ διαφθεύεται.

Διὰ τί, εἴπερ ἡ φωνὴ ἐστὶν ἀπὸ τῆς ἐσχηματισμένης 23
 καὶ φερόμενος, διαλύεται πολλάκις τὸ σχῆμα, ἢ δὲ ἡχία,
 ἢ γίνεται πληγέντος τῆ τοῖστου πρὸς τι στερεόν, ἢ διαλύεται
 αὐτῆ, ἀλλὰ σαφῶς ἀκούμεν αὐτῆς; ἢ ὅτι ἀνάκλασις ἐστίν,
 20 ἀλλ' ἢ κατάκλασις; ἔτω δὲ τὸ θ' ἔλον διαμένει, καὶ δύο
 μέρη ὁμοιοσχήμονα ἐξ αὐτοῦ γίνεται· πρὸς ὁμοίαν γὰρ
 γωνίαν ἐστὶν ἡ ἀνάκλασις. διὸ καὶ ὁμοία γίνεται ἡ τῆς
 ἡχίως φωνῆ τῆ ἐξ ἀρχῆς.

Διὰ τί τῶν μὲν ἄλλων ζώων τὰ νέα καὶ νήπια ὀξυ- 24
 25 τερον φθέγγονται τῶν τελείων, οἱ δὲ μύσχοι βαρύτερον τῶν
 τελείων βοῶν; ἢ ὅτι ἐν ἐκάστῳ γένει τὸ νήπιον ὁμοίον ἐστὶ
 τῷ ἐν αὐτῷ θήλει; τῶν βοῶν δὲ αἱ θήλειαι βαρύτερον
 φθέγγονται τῶν ἀρρένων, οἱ δὲ μύσχοι ταύταις ὁμοιότεροί
 εἰσιν ἢ τοῖς ἀρρεσιν· τὰ δὲ ἄλλα τιναντίον.

Διὰ τί ὅταν ἀχυρωθῶσιν αἱ ὀρχήσραι, ἤττον οἱ χο- 25
 30 ροὶ γεγύνασιν; ἢ διὰ τὴν τραχύτητα προσπίπτουσα ἡ φωνὴ
 οὐ πρὸς λείον τὸ ἔδαφος ἤττον γίνεται μία, ὡστ' ἐλάτ-
 των; οὐ γὰρ συνεχῆς. ὡσπερ καὶ τὸ φῶς ἐπὶ τῶν λείων
 μᾶλλον [φαίνει] διὰ τὸ μὴ διαλαμβάνεσθαι τοῖς ἐμπο-

3. καὶ om C^oX^oY^o. || 6. φορὰ καὶ βαρεῖαν X^oY^o, φορὰ καὶ βραδείαν r. || τὴν om X^oY^o. || 7. μὲν om C^o. || 12. πόρρωθεν X^o. || λεπτόν C^o. || τὴν om C^o. || 13. θάττων C^oX^oY^o. || 14. εἰ] εἰς C^o. || 20. τ] τί ποτε Y^o. || μακροτέρων C^oY^o, μακροτέρω ἐν X^o. || 22. μακροτέρων C^oY^oγ. || φερόμενον om γ. || βραχυτέρον X^oY^o. || ὅτι ἡ om γ. || 23. τῆς φωνῆς et ἐστὶν om γ. || 24. λεπτότα-
 τοι] ἐλάττω τὸν γ. || μακρότερον C^oγ, μακροτέρω X^o. || 25. λεπτότερα] ἐλάττω γ. || 26. μαραινεται — 29. φωνῆ om γ. || 27. εἰς τὸ ἐν μὲν C^oX^o.

1. πάντες X^oY^o, πάντ' υ. || φωνῆς C^o. || 3. τὰς δὲ μελέτας C^o. || 6. τὸ om υ. || 9. ἔτος ὁ τόπος C^o. || 10. ἰδὲ codices. || 17. ἡ] ἢ X^o. || δὲ et 18. ἢ om C^oX^oY^oγ. || 18. οὐ] ἢ C^o, καὶ γ. || 19. ἀκούομεν — 23. ἀρχῆς] ἀκούεται; ἢ διότι ἀνάκλασις, οὐ κατάκλασις ἐστίν. τοῦτο δὲ ἔλον ἀφ' ἔλου εἰς τὸ πάθος ἀφομοιοῦται· ἀπὸ γὰρ τοῦ αέρος ἀνακλάται καὶ τοῦ ἐν τῇ καίῳ, οὐκ ἀπὸ τοῦ κοί-
 λου γ. || 31. γεγύνασιν C^oX^oY^o. || 32. τὸ δὲ ἔδαφος — μιᾷ C^oX^oY^o. || ὡς C^oY^o. || ἐλάττω X^o. || 34. μᾶλλον διὰ τὸ λαμβάνεσθαι C^oX^oY^o.

- 26 Διὰ τί ποτε ὁ ἄλς, ὅταν εἰς πῦρ ἐμβληθῆ, ψοφεῖ; ἢ ὅτι ὁ ἄλς ὑγρὸν ἔχει ἔ πολλύ, ὃ ὑπὸ τῷ θερμῷ ἐκπνευματόμενον καὶ βία ἐκπίπτει σχίζει τὸν ἄλα; τὸ δὲ σχιζόμενον ἅπαν ψοφεῖ.
- 27 Διὰ τί ποτε τῶν παιδίων ἕνια, πρὶν ἤκειν τὴν ἡλικίαν ἐν ἧ σαφηνίζειν ὥρα αὐτοῖς, φθεγγάμενα καὶ σαφῶς εἰπόντα κάλιν ὁμοίως διάγουσιν, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ εἰσθῶς χρόνος; ἂ δὴ πολλοὶ τέρατα νομίζουσιν εἶναι. ἤδη δ' ἕνια λέγεται καὶ εὐθὺς γινόμενα φθέγγασθαι. ἢ ὅτι ὡς μὲν ἐπὶ πολὺ τὰ πλείω τε τῶν γινόμενων γίνεται κατὰ φύσιν, διὸ ὀλίγοις τῷ συμβαίνει, καὶ φύσει ἅμα καταλλήλα τελειοῦται· διὸ καὶ ἀκούει τε ἅμα καὶ φωνεῖ καὶ ζυνησί κατὰ τὴν ἀκοήν καὶ λέγει καὶ σαφηνίζει. ἔ μὴν ἄλλὰ πολλάκις οὐκ ἀπαρτίζει τὰ αὐτά, ἄλλὰ τὰ μὲν ζυνησί πρότερον ἢ τοῦτο τὸ μῦριον ἀπολυθῆναι ὥ διαλέγεται, τοῖς δὲ τὸναντίον. ταῦτα μὲν ἔν ἐκ ἂν διαλεχθεῖσιν συνετώς (ἂ γὰρ ἂν ἀκίσσωσι, διαλέγονται)· ἄλλ' ὅταν ἤκη καιρὸς ἀμφῶν, ἀποδίδασιν τὸ κατὰ φύσιν. ὅσοις δὲ ἐμπροσθεν ἢ κατὰ τὴν ἀκοήν αἰσθήσις διακριβοῦται ἐν τῇ ψυχῇ, ὥ πρώτῳ κινῶσι τὴν φωνήν καὶ ποῖσι λόγον, τότε τοῖς ἐνίοτε γίνεται ἤδη ζυνησίσι πολλὰ καὶ δυνάμις τις τῷ μορίῳ καὶ ἀπόλυσις, μάλιστα μὲν μετὰ ὕπνον τινὰ (τῷ δ' αἴτιον ὅτι ὁ ὕπνος καὶ τὰ σώματα νωθρότερα ποιεῖ καὶ τὰ μῦρια ἀναπαύσας), εἰ δὲ μὴ, καὶ ἄλλην μεταβολὴν λαβόντα τοιαύτην. πολλὰ δὲ ἔχομεν τοιαῦτα ποιεῖν, ἂ μικρῶν δεῖται καιρῶν· κἀπειτα οὐκέτι ὁμοίως ἔχει, ὅταν ἔτω τύχη τὸ μῦριον ἔχον καὶ ἀπολυθῆν· ὅταν ἐπιπολῆς ἢ ἐν τῇ αἰσθήσει ὧν ἐκινήθη διάνοια, κατὰ τὴν ἀκοήν τοῦτο ἐπανῆλθε καὶ ἐφθέγγαστο. πολλάκις δὲ καὶ μέλη καὶ ῥήματα ἐπέρχεται οὐκ ἐκ προαιρέσεως ἡμῶν· ἄλλ' ἐὰν τὸ πρῶτον προελόμενοι εἴπωμεν, ὕστερον ἄνευ προαιρέσεως λέγομεν ἢ ἄδομεν, καὶ ἔ δύναται ἐκ τῷ ζώματος ἐξελεθῆν. ἔτω καὶ τοῖς παιδίοις, ὅταν συμβῆ τῷ λεπτόν, εἴτα πάλιν κατασῆ εἰς τὴν φύσιν ἐκεῖνο τὸ μῦριον, ἕως ἂν ἡ ὥρα ἔλθῃ ἰσχυῖσθαι αὐτὸ καὶ ἀποκριθῆναι.
- 28 Διὰ τί ἕνια ψοφεῖ καὶ κινεῖται ἐξαίφνης, οἷον τὰ κισθῶτια, οὐδενὸς αἰσθητοῦ κινῶντος; καίτοι κρεῖττον γέγονε τὸ κινῶν τῷ κινουμένῳ. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ φθοράς καὶ γήρως· ὑπὸ ἀναισθήτου γὰρ φθείρεται τὰ λεγόμενα ὑπὸ τῷ χρόνῳ πάντα. ἢ ὁμοῖον τῷτο τοῖς σαλαγμοῖς καὶ τοῖς ὑπὸ τῶν ἐκπνευμένων αἰρομένοις λίθοις; οὐ γὰρ τὸ τελευταῖον αἶρει ἢ κινεῖ, ἄλλὰ τὸ συνεχές. ἐπὶ δὲ τῷ συνεπέ ἀναισθήτου ὄντος αἰσθητὴν γίνεσθαι τὴν κίνησιν. οὕτω δὲ καὶ τὸ περιεχόμενον αἰσθητοῖς χρόνοις κινεῖται καὶ διαρρεῖται εἰς ἀναισθητά, τῷ δὲ παντὶ καὶ συνεχεῖ ἐκίνησι καὶ διέφθειρεν. συνεχές δὲ ἔστιν ἐκ ἐν τῷ νῦν, ἄλλ' ἐν τῷ ὠρισμένῳ χρόνῳ ὑπὸ τῷ νῦν.
- Διὰ τί οἱ χασμώμενοι ἤττον ἀκούουσιν; ἢ ὅτι τοῦ ἐξιόντος πνεύματος ἐν τῇ χασμῇ πολὺ καὶ εἰς τὰ ὅσα χωρεῖ ἔσθωθεν, ὡς καὶ τῇ αἰσθήσει ἐπίδηλον εἶναι τὴν κίνησιν ἢ ποιεῖ περὶ τὴν ἀκοήν, μάλιστα δ' ἐκ τῶν ὕπνων; ὁ δὲ ψόφος ἀῆρ ἢ κάθος ἀέρος ἐστίν. ἀντικαίοντος οὖν τῷ ἔσθωθεν εἰσέρχεται ὁ ἔξωθεν ψόφος, καὶ ὑπὸ τῆς κινήσεως καὶ τῷ ἔξωθεν ψόφῳ ἐκκρέται ἡ κίνησις.
- Διὰ τί ἰσχυρόφωνοι παῖδες ὄντες μᾶλλον ἢ ἄνδρες; ἢ ὡς περὶ καὶ τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν αἰεὶ ἤττον κρατῶσι παῖδες ὄντες, καὶ ὅσοι ἐλάττω εἰς δύνανται βαδίζω, ὁμοίως καὶ τῆς γλώττης οἱ νεώτεροι οὐ δύνανται; ἐὰν δὲ παντάσῃ μικροὶ ὦσιν, οὐδὲ φθέγγεσθαι δύνανται ἄλλ' ἢ ὡς περὶ τὰ θηρία, διὰ τὸ μὴ κρατεῖν. εἴη δ' ἂν ἔ μόνον ἐπὶ τῷ ἰσχυρόφῳ, ἄλλὰ καὶ τραυλοὶ καὶ ψελλοὶ ἢ μὲν ἔν τραυλότης τῷ γράμματός τινος μὴ κρατεῖν, καὶ τοῦτο ἔ τὸ τυχόν, ἢ δὲ ψελλότης τῷ ἐξαίρειν τι, ἢ γράμμα ἢ συλλαβὴν, ἢ δὲ ἰσχυρόφῳ ἀπὸ τοῦ μὴ δύνασθαι ταχὺ συνάψαι τὴν ἑτέραν συλλαβὴν πρὸς τὴν ἑτέραν. ἅπαντα δὲ δι' ἀδυναμίαν· τῇ γὰρ διανοίᾳ ἔχ ὑπηρετεῖ ἢ γλώττι ταῦτο δὲ τῷτο καὶ οἱ μεθύοντες πάσχουσι καὶ οἱ κρεσβῦται· ἤττον δὲ πάντα συμβαίνει.
- Διὰ τί ἡ φωνὴ τρέμει καὶ τῶν ἀγωνιῶντων καὶ τῶν δεδιότων; ἢ ὅτι σείεται ἡ καρδία τῷ θερμῷ ἐξιόντος; ἀμφοτέραις δὲ πάσχουσι τῷτο· καὶ γὰρ τοῖς ἀγωνιῶσι συμβαίνει καὶ τοῖς φοβημένοις. σειομένης δὲ ἔ γίνεται μία ἢ πληγὴ ἄλλὰ πλείους, ὡς περὶ ἡ τῶν παρανευρισμένων χορδῶν.
- Διὰ τί οἱ μὲν ἀγωνιῶντες βαρὺ φθέγγονται, οἱ δὲ φοβῶμενοι ὀξύ; ἢ ὅτι τοῖς μὲν φοβημένοις καταψύχεται ὁ τόπος ὁ περὶ τὴν καρδίαν, κάτω ἐρμῶντος τοῦ θερμοῦ, ὡς ὀλίγον αἶρα κινῶσιν; ἢ γὰρ ἰσχυρὸς ἐν τῷ θερμῷ τοῖς

1. ὁ om X^o. || 2. ἔ om C^o. || 3. ἐκπίπτει C^o. || δὲ om X^o. || 6. ἐν om X^o. || φθγγόμενα X^o. || 9. φθγγεσθαι C^o. || 10. γινόμενων codices. || 16. ἔν om C^oY^o. || 23. νωθρότερα C^oY^o. || 26. καιρῶν δεῖται C^oY^o. || 29. καὶ post δὲ om C^o. || 32. οἰδμαμ codices. || δύνανται X^o. || ἐκ τῷ] ἐκτὸς C^o, ἐκ X^o. || 33. ἐπὶν C^oY^o.

2. λίθοις αἰρομένοις οὕτω γὰρ C^o. || 7. ἐφθειρε X^oY^o. || 17. ἢ om C^oX^oY^o. || 19. ἐὰν — 20. δύνανται om C^o. || 23. τῷ] τοῦ X^o. || 27. γλώσσα X^oY^o. || 31. δεδιότων C^o. || 34. ἢ] οἱ C^o.

δὲ ἄνω φέρεται τὸ θερμόν, ὥσπερ τοῖς αἰσχυνομένοις· δι' αἰσχύνην γὰρ καὶ ἀγωνιώσιν. τοῖς δὲ αἰσχυνομένοις ἄνω φέρεται πρὸς τὸ πρόσωπον· σημεῖον δὲ ὅτι ἐξέρυθροι γίνονται μᾶλλον. συντήκει οὖν καὶ παχὺν ποιεῖ τὸν ἀέρα ᾧ φθέγγονται· ὁ δὲ τοῦτος βραδέως ὠθεῖται· τὸ δὲ βραδύ ἐν φωνῇ βαρὺ ἐστίν.

33 Διὰ τί εὐηκουότερα ἢ νύξ τῆς ἡμέρας ἐστίν; πότερον ὥσπερ Ἀναξαγόρας φησί, διὰ τὸ τῆς μὲν ἡμέρας σίζειν καὶ ψοφεῖν τὸν ἀέρα θερμαινόμενον ὑπὸ τῆ ἡλίου, τῆς δὲ νυκτὸς ἡσυχίαν ἔχειν ἅτε ἐκλελοιπότες τῆ θερμῆ, εἶναι δὲ μᾶλλον ἀκουσθὸν μηθενὸς ὄντος ψόφου; ἢ ὅτι διὰ τῆ κενωτέρας μᾶλλον ἀκουσθὸν ἐστίν ἢ διὰ τῆ πλήρους; ἐστὶ δὲ τῆς μὲν ἡμέρας ὁ ἀήρ πυκνὸς ἅτε πεπληρωμένος ὑπὸ τῆ φωτὸς καὶ τῶν ἀκτίνων, τῆς δὲ νυκτὸς ἀραιότερος διὰ τὸ ἀπεληλυθέναι ἐξ αὐτοῦ τὸ πῦρ καὶ τὰς ἀκτῖνας, σώματα ὄντα. ἢ ὅτι τῆς μὲν ἡμέρας τὰ σώματα πρὸς πολλὰ τὴν διάνοιαν ἔλκει· διὸ οὐκ εὐκρινές ἐστι πρὸς τὴν ἀκοήν. καὶ τῷ πράττειν ἡμᾶς πάντα μᾶλλον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἢ τῇ νυκτί, καὶ αὐτὰ περὶ τὰς πράξεις ἐστίν. χωρισθεῖσα δὲ αἴσθησις διανοίας καθάπερ ἀναίσθητον πόνον ἔχει, ὥσπερ εἴρηται τὸ νοῦς ὄρᾳ καὶ νοῦς ἀκούει. νυκτὸς δὲ τῆς ὄψεως ἀργύσης καὶ τῆς διανοίας μᾶλλον ἡρεμούσης ὁ τῆς ἀκοῆς πόρος μᾶλλον ἀνεωγμένος, καθάπερ τῆς ἡμέρας, δεκτικὸς μὲν ἐστὶ τῶν ἤχων ὁμοίως, ἐξαγγελτικὸς δὲ μᾶλλον τῇ διανοίᾳ διὰ τὸ μήτε αὐτὴν ἐνεργεῖν μήθ' ὑπὸ τῆς ὄψεως παρενοχλεῖσθαι, καθάπερ καὶ τῆς ἡμέρας.

34 Διὰ τί οἱ ἄγονοι, οἷον παῖδες καὶ γυναῖκες καὶ οἱ ἡδὴ γέροντες καὶ οἱ εὐνοῦχοι, ὄξυ φθέγγονται, οἱ δὲ ἄνδρες βαρύτερον; ἢ δι' ἀσθένειαν τῆ κινήσεως μορίου τὸν ἀέρα; ὀλίγον γὰρ τὸ ἀσθενὲς κινεῖ, ὁ δὲ ὀλίγος ταχὺ φέρεται, τὸ δὲ ταχὺ φερόμενον ὄξυ. ἢ διότι ὁ πόρος ὁ πρῶτος, δι' οὗ ἡ φωνὴ φέρεται, τοῖς μὲν ἀγόνοις μικρός, ὥστε ὀλίγον ἐξ αὐτοῦ τὸ ὄψεν τὸν ἀέρα, ὀλίγος δὲ ὢν ταχὺ φέρεται δι' εὐρέος τοῦ ἄνω φάρυγγος· ἀκμάζουσι δὲ καὶ ἀνδρουμένοις διστάται οὗτος, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοὺς ὄρχεις, ὥστε καὶ πλείων ἐστὶν ὁ ὠθέμενος. βραδύτερον οὖν διωὴν βαρὺς γίνεται.

35 Διὰ τί οἱ ἰσχυροί φωνοὶ οὐ δύναται διαλέγεσθαι μι-

κρόν; ἢ ὅτι ἰσχυροὶ τοῦ φωνεῖν, ἐμποδίζοντός τινος; ἐκ ἴσης δὲ ἰσχύος οὐδ' ὁμοίας κινήσεως, μὴ ἐμποδίζοντός τε τὴν κίνησιν μηδενὸς καὶ ἐμποδίζοντος, βιάσασθαι δεῖ. ἢ δὲ φωνὴ κινήσις ἐστὶ· μείζον δὲ φθέγγονται μᾶλλον οἱ τῇ ἰσχυρί χρώμενοι. ὥς' ἐπεὶ ἀνάγκη ἀποβιάζεσθαι τὸ κωλύον, ἀνάγκη μείζον φθέγγεσθαι τὸς ἰσχυροφώνους.

Διὰ τί δὲ ἀγωνιώσιν μὲν μᾶλλον ἰσχυροφώνοι γίνονται, ἐν δὲ ταῖς μέθαις ἤττον; ἢ ὅτι ἀποπληξία ὁμοίων ἐστὶ τὸ πάθος μέρος τινὸς τῶν ἐντός, ὃ ἀδυνατοῦσι κινεῖν, ἐμποδίζοντος διὰ τὴν κατάψυξιν; ὁ μὲν οὖν οἶνος φύσει θερμὸς ὢν λύει τὴν κατάψυξιν μᾶλλον, ἢ δὲ ἀγωνία ποιεῖ· φόβος γὰρ τις ἢ ἀγωνία, ὁ δὲ φόβος κατάψυξις.

Διὰ τί ἐξωθεν εἰς τὰς οἰκίας εἰσκούεται μᾶλλον ἢ ἔσωθεν ἐξω; ἢ ὅτι ἐσωθεν ὁ ψόφος διὰ τὸ ἀχανὲς εἶναι διασπᾶται, ὥστε οὐχ ἰκανὸν ἕκαστον μέρος ἀκουσθῆναι, ἢ ἤττον; ἐξωθεν δὲ ἔσω εἰς ἐλάττω τόπον καὶ ἀέρα ἐσῶτα ἢ φωνὴ βαδίζουσα ἀθρόα ἔρχεται, ὥστε μείζον ἔσα ἀκούεται μᾶλλον.

Διὰ τί οἱ ἰσχυροί φωνοὶ μελαγχολικοί; ἢ ὅτι τὸ τῆ φαντασία ἀκολουθεῖν ταχέως τὸ μελαγχολικὸν εἶναι ἐστίν, οἱ δὲ ἰσχυροί φωνοὶ τοιοῦτοι· προτερεῖ γὰρ ἡ ὁρμὴ τῆ λέγειν τῆς δυνάμεως αὐτοῖς, ὡς θᾶττον ἀκολουθοῦσης τῆς ψυχῆς τῷ φανέντι. καὶ οἱ τραυλοὶ δὲ ὠσαύτως· βραχύτερα γὰρ τὰ μόρια ταῦτα τοῖς τοιοῦτοις. σημεῖον δὲ· οἰνωμένοι γὰρ τοιοῦτοι γίνονται, ὅτε μάλιστα τοῖς φαινομένοις ἀκολουθεῖσι, καὶ οὐ τῷ οἴνω.

Διὰ τί τὰ πράσα συμφέρει πρὸς εὐφωνίαν, ἐπεὶ καὶ τοῖς πέρδιξιν; ἢ ὅτι καὶ τὰ σκόροδα ἐφθὰ λεαίνει, τὰ δὲ πράσα γλισχρότητα ἔχει τινά; ῥυπτικὸν δὲ τῆ φάρυγγος.

Διὰ τί τὰ μὲν ἄλλα ὀξύτερον φθέγγεται σφοδρότερα ὄντα, ὁ δὲ ἄνθρωπος ἀσθενῶν; ἢ διότι ἐλάττω κινεῖ ἀέρα, οὗτος δὲ ταχὺ διέρχεται, τὸ δὲ ταχὺ ὄξυν ποιεῖ τὸν ψόφον.

Διὰ τί ἀκούουσι μᾶλλον κατέχοντες τὸ πνεῦμα ἐκπνέοντες; διὸ καὶ ἐν ταῖς θήραις παραγγέλουσιν ἑαυτοῖς μὴ πνευσίαν. πότερον ὅτι τὸ αἰσθητικὸν ἄνω ἔρχεται αἰρομένων τῶν φλεβῶν; καθευδόντων γὰρ κάτω· διὸ καὶ μᾶλλον τε ἐκπνέουσι καθευδόντες ἢ εἰσπνέουσι, καὶ ἀνηκούοι εἰσιν.

2. καὶ om C^oY^o. || 5. φθέγγεται Y^o. || 6. βραδύ C^o. || 10. ἄγων ὥστε C^o. || 11. ὅτι] διότι X^o. || 17. τὸ X^o. || 20. ἀναίσθητον τὸν πόνον C^o. || 22. μᾶλλον πόρος C^o. || 24. τῇ] ἢ τῇ X^oY^o, καὶ τῇ C^o. || 29. ἢ om C^oX^oY^o. || 36. βαρύτερον X^o. || 38. ἰσχυροί φωνοὶ Sylburgius.

2. δὲ] δὲ δεῖ Y^o. || 3. ἐμπ. εἰς τὸ β.? || 7. δὲ om υ. || μὲν om C^o. || 8. ἀποπληξίας X^o. || 9. μέρος X^o. || 13. ἐσωθεν C^o. || εἰσω ἀκούεται C^oY^o. || 14. ἰεῖναι Y^o. || 24. τοῖς τοιοῦτοις ταῦτα X^o. || 25. φοβυμένοις C^o. || 27 et 28. πράσσα Y^o. || 30. φθέγγονται C^o. || 32. παχὺ X^o. || 35. ἐκπίπτοντες Y^o. || καὶ om Y^o. || θύραις X^o. || αὐτοῖς X^o. || 36. ἔρχεται τῶν φλεβῶν συναϊρομένην ἀραιουμένην καθευδόντων κάτω, διὸ καὶ μᾶλλον ἐκπνέουσι Y^o, omissis καθευδόντες — 38. εἰσιν. || 38. ἐκπνέουσι C^o, εἰσπνέουσι X^oY^o.

ἢ καὶ τὸ αἷμα ἀνέρχεται ἐκπεπνευκότες, ὥστε κενούται τὰ ἄνω; ἀκούουσι δὲ τῷ κενῷ. ἢ ὅτι ὁ φυσιασμός ψόφος τίς ἐστιν, οὗτος δὲ ἐν τῷ ἐκπνεῖν γινόμενος κωλύει ἀκούειν.

42 Διὰ τί θάττον μὲν ψοφοῦσι καὶ πηδῶσιν οἱ μικροὶ ἅλεις, μείζω δὲ ψοφοῦσι καὶ πηδῶσιν οἱ μεγάλοι; ἢ διότι οἱ μὲν ταχὺ σχίζονται (οὐ γὰρ πολὺ ὁ δεῖ διελθεῖν τῷ πυρὶ) διὰ τὴν μικρότητα, οἱ δὲ βραδέως· μείζον γὰρ ἔργον τὸ μείζον διασχίσει ἢ τὸ μικρόν. ψοφεῖ δὲ ὁ μὲν μικρὸς μικρόν, ἢ γὰρ πληγὴ μικρά, ὁ δὲ μείζων μεγάλη, μεγάλη γὰρ ἢ πληγὴ· ὁ δὲ ψόφος πληγὴ ἐστιν. καὶ πηδᾷ δὲ μᾶλλον τὸ ἰσχυρότερον, ἢ πληγῇ· ἦττον γὰρ ἐνδίδωσιν.

43 Διὰ τί, εἰάν τις πολὺ πῦρ ἐμβάλλῃ τις τὸ αὐτὸ μέγεθος αἰλός, ἦττον ψοφεῖ ἢ οὐ ψοφεῖ; ἢ ὅτι φθάνει κατακαυθεὶς πρὶν σχισθῆναι; καίεται μὲν γὰρ τῷ τὸ ὑγρὸν ἀναλωθῆναι, ψοφεῖ δὲ τῷ σχισθῆναι.

44 Διὰ τί οἱ χασμώμενοι ἦττον ἀκούουσιν; ἢ ὅτι τὸ πνεῦμα ἐναπολαμβάνουσιν, τὸ δὲ ἀπολαμβάνόμενον πνεῦμα περὶ τὰ ὦτα ἀθροίζεται. σημεῖον δέ· ἐν γὰρ τοῖς ὠσὶ ψόφος γίνεται ὅταν χασμησώμεθα. τὸ δὲ ἀπολαμβάνόμενον πνεῦμα κωλύει ἀκούειν. ἔτι δὲ καὶ φωνὴ τις γίνεται τῶν χασμωμένων· τῷ δὲ κωλυτικὸν τῷ ἀκούειν. καὶ συμπιέζεσθαι ἀναγκαῖον τὰς ἀκοὰς διασπωμένου τῷ στόματος.

45 Διὰ τί τῆς φωνῆς, ἐπειδὴ ῥύσις τίς ἐστὶ φύσιν ἐχέουσης ἄνω φέρεσθαι, μᾶλλον ἐστὶν εὐήκοος ἄνωθεν κάτω ἢ κάτωθεν ἄνω; ἢ ὅτι ἡ φωνὴ ἀπὸ τίς ἐστὶ μεθ' ὑγρῶ βαρύνόμενος οὖν οὗτος ὑπὸ τῷ ὑγροῦ φέρεται κάτω καὶ ἔκ ἄνω· τῷ γὰρ ὑγροῦ κατὰ φύσιν ἢ κάτω φορεῖται. διὸ τοῖς κάτω μᾶλλον ἀκούεται. ἢ τοῦτο μὲν ὑπὸ τῆς τοῦ ζώου φωνῆς μόνον γίνεται (αὕτη γὰρ μεθ' ὑγρῶ), τὸ δὲ συμβαῖνόν ἐστι καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ψόφων; καθάπερ οὖν ἡ ὄψις, εἰάν τις μὲν ἄνωθεν κάτω προσπέσῃ, τὴν ἀνάκλασιν ἄνω ποιεῖται, κάτωθεν δὲ ἄνω προσπεσοῦσα ἀνεκλάσθη κάτω, τὸν αὐτὸν τρόπον ἢ φωνῆ ἢ φύσιν ἔχουσα ἄνω φέρεσθαι, προσκόψασα τῷ ἐξ ἐναντίας ἀέρι, βιάζεσθαι μὲν ἔδυναται πλείονα ὄντα καὶ βαρύτερον, ἀνακλασθεὶς δὲ ὁ κινήθεις ἀπὸ ἐπὶ τούναντιον ἠνέχθη κάτω, διὸ καταχέμενος ἀκούεται κάτω μᾶλλον. τοῦτο δὲ καὶ τὸ περὶ τὴν ἠχώ συμβαῖνόν ἐστίν, ἀνάκλασις τῆς φωνῆς ἐπὶ τούναντιον.

Διὰ τί μεθούτων μᾶλλον ἀπορρήγνυται ἢ φωνὴ ἢ 46 νηφόντων; ἢ διὰ τὸ πεπληρωσθαι ταχέως ἀπορρηγνύσει τὴν φωνήν; σημεῖον δὲ τούτου· οὔτε γὰρ οἱ χοροὶ μελωτῶσιν ἐξ ἀρίστου ἔτε οἱ ὑποκριταί, ἀλλὰ νῆσις ὄντες. ἐν δὲ τῇ μέθῃ πληρέστεροι ὄντες εὐλόγως μᾶλλον ἀπορρηγνυται τὰς φωνάς.

Διὰ τί ποτε τῶν ἑζυτέρων φωνῶν πορρώτερον ἀκούουσιν; ἢ διότι τὸ ἑξὺ ἐν φωνῇ ταχὺ ἐστὶ, θάττον δὲ κινεῖται τὰ βία μᾶλλον φερόμενα, τὰ δὲ σφοδρότερον φερόμενα ἐπὶ πλέον φέρεται.

Διὰ τί κατέχοντες τὸ πνεῦμα μᾶλλον ἀκούομεν; ἢ 48 ὅτι ἡ ἀνάπνευσις ψόφον τινα παρέχει. εἰκότως οὖν τότε μᾶλλον ἀκούομεν, ὅταν ἦττων ὁ ψόφος ἢ ἦττων γὰρ ὁ ψόφος, ὅταν κατέχωμεν τὸ πνεῦμα.

15 Διὰ τί τὸ μὲν φῶς οὐ διέρχεται διὰ τῶν πυκνῶν, 49 λεπτότερον ὂν καὶ πόρρω ὂν καὶ θάττον, ὁ δὲ ψόφος διέρχεται; ἢ διότι τὸ μὲν φῶς κατ' εὐθείαν φέρεται, ὡς ἂν ἀντιφράξῃ τι τὴν εὐθυωρίαν, ὅπως ἀποκλείεται, ἢ δὲ ψόφος φέρεται καὶ οὐκ εὐθὺ διὰ τὸ πνεῦμα εἶναι; διὸ πανταχόθεν ψοφοῦντες ἀκούομεν, καὶ οὐ μένοντες κατ' εὐθυωρίαν τοῖς ὠσίν.

Διὰ τί ποτε οἱ μὲν γελῶντες βαρὺ φθέγγονται, εἰς 50 δὲ κλαίοντες ἄξυ; ἢ διότι ἀπὸ τῶν συντόνων ἔξῃς ἢ φωνῆ, τὸ δὲ ἄξυ ἐστὶν ἀσθενές; ἀμφω δὲ ταῦτα μᾶλλον τοῖς κλαίουσιν ὑπάρχει· καὶ γὰρ συντέταται μᾶλλον εἰ κλαίοντες καὶ ἀσθενέστεροί εἰσιν.

Διὰ τί, εἴπερ ἡ φωνὴ ἀπὸ τίς ἐσχηματισμένος ἐξ 51 φερομένη διαλύεται πολλαίσι τὸ σχῆμα, ἢ δὲ ἠχώ, ἢ γίνεται πληγέντος τῷ τῷ πρὸς τι σερῶν, οὐ διαλύεται ἀλλὰ σαφῶς ἀκούομεν; ἢ διότι ἀνάκλασις ἐστὶν, οὐ κατάκλασις; τοῦτο δὲ ὅλον ἀφ' ὅλου. εἴτα τὸ πάθος ἀφ' ὁμοίου· ἀπὸ γὰρ τῷ ἀέρος ἀνακλάται ἐν τῷ κοίλῳ, οὐκ ἀπὸ τῷ κοίλῳ.

Διὰ τί ἐνός τε καὶ πολλῶν φθεγγόμενον αἶμα ὅτι 52 ἴσος ὁ φθόγγος, οὔτε ἐπὶ πλείον γεγνωσὶν ὡς κατὰ λόγον εἰς τὸ πόρρω; ἢ ὅτι ἕκαστος τὸν καθ' αὐτὸν ἀέρα προβάλλει, ἀλλ' ἔτι τὸν αὐτὸν, πλην ἐπὶ μικρόν; ὅμοιον δὲ συμβαίνει ὡσπερ ἂν εἰ πολλοὶ μὲν εἴεν οἱ βάλλοντες, ἕκαστος μέντοι λίθῳ ἑτέρῳ, ἢ οἱ γε πλείοι. οὔτε γὰρ ἐκεῖ πόρρω

1. ἀπέρχεται καταπεπνευκότες Y. || 2. φυσιασμός C, φύσις ὁ ἀσθμὸς Y. || 3. ἐστὶν om F. || πνεῦ Y. || γαστήριος C-Y. || 4. οἱ ἅλεις οἱ μικροὶ X. || 5. ψοφεῖ X-Y. || 12. ἐμβάλη QC-Y. || 19. δὴ F. || 22. σώματος X-Y, πνεύματος pg C. || 24. ἄνωθεν QX. || 31. μὴ C. || 37. κάτω om C.

2. διότι τῷ F. || ἀπορρηγνύσει C-X-Y-y. || 3. οὔτε] ὅτε v. || 4. ἔτε οἱ] ἔχ γ. || 5. πληρέστεροι γ. || 13. ἦττον — ἦττον Y. || 18. ἀποκλείεται F. || 23. συντόνων X. || 27. ἐξῃ καὶ φ. C-X-Y. || 28. ἢ] ἢ C, ἢ ἢ Y. || δὲ om C-Y. || ἢ om F. || 35. γαστήριον Y. || 38. μὲν om C. || 39. πέρρωθεν X.

οὐθὲν ἀφίξεται βέλος, ἢ οὐ κατὰ λόγον, οὔτε ἐνταῦθα. αὐτὰρ γὰρ ἐνὸς ἢ τοσαύτη φωνὴ ἀλλὰ πολλῶν. ἐγγύθεν μὲν οὖν κατὰ λόγον πολλὴ φαίνεται ἢ φωνή (καὶ γὰρ τὰ βέλη πλείω τεύχεται τῷ αὐτῷ), πόρρωθεν δὲ ἰστέτι.

53 Διὰ τί ἀγωνιῶντες μὲν βαρύτερον φθέγγονται, φο- 5
βούμενοι δὲ ὀξύτερον; καίτοι καὶ ἡ αἰδῶς φόβος τίς ἐστιν.
ἢ διαφέρει πολὺ τὸ πάθος; οἱ μὲν γὰρ αἰδούμενοι ἐρυθριῶ-
σιν (ἢ δὲ ἀγωνία αἰσχύνη τίς ἐστιν), οἱ δὲ φοβούμενοι
ὠχρῶσιν. φανερόν οὖν ὅτι τοῖς μὲν φοβουμένοις ἐκλείπει
ἀνωθεν τὰ θερμὰ, ὥστε κινεῖ ἀσθενὲς ὄν ὀλίγον ἀέρα τὸ 10
πνεῦμα, τὸ δὲ ὀλίγον ταχὺ φέρεται, τὸ δὲ ταχὺ ἐν φωνῇ
τὸ ὄξύ. τοῖς δὲ αἰδουμένοις ἀνω ἔρχεται τὸ θερμὸν περὶ
τὰ στήθη. σημεῖον δὲ ἔτι γίνονται ἐξέρυθροι. πολλὴν δὲ κινεῖ
ἀέρα ἢ πολλὴ δύναμις, τὸ δὲ πολὺ βραδέως φέρεται,
τὸ δὲ βραδὺ ἐν φωνῇ βαρὺ.

54 Διὰ τί ἰσχυρόφωνοι γίνονται; ἢ αἴτιον ἢ κατάψυξις 5
τῷ τόπου ᾧ φθέγγονται, ἢ ὥσπερ ἀποπληξία τῷ μέρους
τότου ἐστίν; διὸ καὶ θερμαινόμενοι ὑπὸ οἴνου καὶ τοῦ λέγειν
συνεχῶς ῥᾶον συνείρουσι τὸν λόγον.

55 Διὰ τί μόνον τῶν ἄλλων ζῶων ἄνθρωπος γίνεται 20
ἰσχυρόφωνος; ἢ ὅτι λόγος κοινωρεῖ μόνον, τὰ δὲ ἄλλα φωνῆς;
οἱ δὲ ἰσχυρόφωνοι φωνοῦσι μὲν, λόγον δὲ οὐ δύναται
συνεῖρειν.

56 Διὰ τί τοῦ μὲν χειμῶνος ὀξύτερον φθέγγονται καὶ 5
νήφοντες, θέρος δὲ καὶ μεθύοντες βαρύτερον; ἢ ὅτι ὀξύτερα 25
μὲν ἐστὶν ἢ ταχύτερα, ταχύτερα δὲ ἐστὶν ἢ ἀπὸ συντετα-
μένου φωνῆς; τῶν δὲ νηφόντων καὶ ἐν τῷ χειμῶνι τὰ σώ-
ματα συνέστηκε μᾶλλον ἢ μεθύοντων καὶ ἐν τῷ θερί. τὸ
γὰρ θερμὸν καὶ αἱ ἀλαί διαλύσει τὰ σώματα.

57 Διὰ τί ἡ φωνὴ ὕστατον τελειοῦται τοῖς ἀνθρώποις τῶν 30
φθεγγομένων; ἢ διότι πλείστας ἔχει διαφορὰς καὶ εἶδη;
τὰ γὰρ ἄλλα ζῶα ἢ ἕθεν γράμμα ἢ ὀλίγα διαλέγονται.
τὸ δὲ ποικιλώτατον καὶ πλείστας ἔχον διαφορὰς ἀνάγκη ἐν
πλείστω χρόνῳ ἀποτελεῖσθαι.

58 Διὰ τί ἡ μὲν ὄψις ἔδιέρχεται διὰ τῶν σφραγῶν, ἢ δὲ 35
φωνὴ διέρχεται; ἢ ὅτι τῆς μὲν ὄψεως μία φορὰ ἢ κατ'
εὐθείαν (σημεῖον δὲ αἶτε τοῦ ἡλίου ἀκτίνες, καὶ ὅτι ἐξ
ἐναντίας μόνον ὀρώμεν), τῆς δὲ φωνῆς πολλαί; ἀκούομεν
γὰρ πανταχόθεν. ὅταν οὖν κωλυθῇ κατ' εὐθείαν ἐκπίπτειν
διὰ τὸ μὴ κατ' ἀλλήλους εἶναι τοὺς πόρους, ἀδυνατεῖ διο- 40

ρᾶν. ὁ δὲ ἀήρ καὶ ἡ φωνή, ἅτε πανταχοῦ φερομένη, διὰ
παντὸς διαπίπτει καὶ ἀκούεται. ἐν δὲ τοῖς ὑγροῖς αἱ μὲν
ὄψεις διορᾶσιν, αἱ δὲ φωναὶ οὐκ ἀκούονται ἢ μόλις, λε-
πτοτέρου ὄντος τοῦ ὑγροῦ ἢ τῆς γῆς, ὅτι οἱ πόροι μικροὶ
καὶ πυκνοὶ καὶ κατ' ἀλλήλους, ὥστε οὐ κωλύεται ἢ ὄψις
εὐθυκορεῖν. διὰ τῆτο καὶ διὰ μὲν τῆς ὑέλης διορᾶται πυκνῆς
ἕψης, διὰ δὲ τῆ νάρθηκος ἀραιῆ ὄντος ἔ διορᾶται. ἔτι τῆς
μὲν οἱ πόροι κατάλληλοι, τῶν δὲ παραλλάττοντες. ἔθεν δ'
ἔφελος εἶμαι μεγάλους, εἰ μὴ κατ' εὐθείαν ὦσιν. ἢ δὲ
φωνὴ οὐκ ἀκούεται, ὅτι ἐλάττω τὰ διάκενα τὰ ἐν τῷ
ὑδατι τοῦ ἀέρος, ὥστε οὐ δύναται δέχεσθαι, οὐδὲ μείναι
τὴν φωνήν, ἀλλὰ μόλις ἢ μετὰ φωνῆς. ἢ γὰρ φωνὴ
ἀήρ τις. οὐ γὰρ ἔπαιν τὸ μανότερον διτικώτερον, ἀν-
μὴ καὶ οἱ πόροι ὦσιν ἀρμόττοντες τῷ διόντι. ὥς' ἔθεν συ-
15 ντικώτερον εἰς αὐτὰ, ἀν μὴ δεκτικοὶ ὦσιν οἱ πόροι τῶν
σωμάτων. καίτοι τὸ μανὸν μαλακὸν καὶ δυνάμενον εἰς
αὐτὸ συνίεναι. ἀλλ' ἐνια κωλύεται διὰ τὴν μικρότητα τῶν
πόρων, οἷον ἢ ὑελος. ταύτης γὰρ ἔ συναγονται, μανοτέ-
ρας ἕψης τῆ νάρθηκος, διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν. ὁμοίως
δὲ καὶ τὸ ὕδωρ καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον. ὥστε καὶ τότε
φανερόν, διότι τοῦ μανῆ καὶ μαλακοῦ ἢ αὐτοῦ ὄντος ἢ
παραπλησίω τὴν φύσιν, ἔ τὸ μανότερον μᾶλλον συνάγεται
εἰς αὐτό. ἢ γὰρ αὐτὴ αἰτία πάντων.

Διὰ τί γίνεται ἐλάττων μὲν ἡ φωνὴ ἐξαιρουμένων, 59
ὁμοία δὲ τὸν χαρακτήρα; ἢ ὅτι ἐμέμικτο αὐτοῖς; τὸ δὲ
μεμιγμένον ἔ τῆ μὲν ἐστὶ τῆ δὲ ἔ, ἀλλὰ πάντη. ὁμοίως
οὖν πανταχόθεν ἐξαιρουμένων συνέρχεται ὁμοίως, ὥστ'
ἐλαττόν τε ἀνάγκη καὶ ὁμοίον εἶναι.

Διὰ τί ἰσχυρόφωνοι γίνονται; πότερον διὰ θερμότητα 60
προπετέρεοι εἰσιν, ὥστε προσκταίοντες ἐπίσχουσιν, ὥσπερ
οἱ ἀργιζόμενοι; καὶ γὰρ οὗτοι πλήρεις ἀσθματος γίνονται.
πρὸ μὲν ἐν τὸ πνεῦμα συμβαίνει. ἢ διὰ τὴν ζέσιν τοῦ
θερμοῦ ἀσθμαίνουσιν, διὰ τὸ πολὺ εἶναι καὶ μὴ φθάνειν
ὑπεξίον τῷ τῆς ἀναπνοῆς καιρῷ; ἢ μᾶλλον τούναντίον
κατάψυξις ἢ θερμότης τοῦ τόπου ᾧ φθέγγονται, ὥσπερ
ἀποπληξία τῷ μέρους τούτου; διὸ καὶ θερμαινόμενοι ὑπὸ
οἴνου καὶ τῷ λέγειν συνεχῶς ῥᾶον συνείρουσι τὸν λόγον.

Διὰ τί τῶν χειμῶνος αἱ φωναὶ βαρύτεραι; ἢ ὅτι πα- 61
χύτερος ὁ ἀήρ, παχύτερου δὲ ὄντος βραδυτέρα ἢ κίνησις,
ὥστ' ἢ φωνὴ βαρυτέρα. ἢ διότι διὰ τῶν σφραγῶν βραδύ-

6. καὶ om C°. || 11. τρέφεται τὸ δὲ ἐν φωνῇ ταχὺ X°. || 16. ἢ] καὶ ἢ X°. || 17. φθέγγεται F°. || ἢ] καὶ C°X°o. || 22. λόγῳ C°F°. || 24. καὶ νήφοντες om X°. || 25. τῷ δὲ θέρους X°.

6. εὐθυκορεῖν X°. || 10. οὐκ — 12. φωνῇ om C°. || 13. δικτικώτερον X°. || 14. διέτι codices. || συνετικώτερον C°F°, συνεκτικώ-
τερον X°. || 17. συμκράτητα C°. || 32. συμβαίοντι F°. || ἢ om C°X°F°. || 33. θυμοῦ C°F°. || 35. φθέγγεται C°F°. || 38. τί χειμῶνος
ὄντος αἱ γ. || 40. ὡς γ. || ἔτι γ. || σφραγῶν γ.

τερον χωρεῖ ὁ ἀήρ, συμφράττεται δὲ τὸ περὶ τὸν φάρυγγα ὑπὸ τε τῆ ψυχρῆ καὶ τῆ ἐπιρρέοντος φλέγματος.

62 Διὰ τί τὰ παῖδιά καὶ αἱ γυναῖκες καὶ οἱ εὐνοῦχοι καὶ οἱ γέροντες φθέγγονται ὄζυ; ἢ ὅτι θάπτων κινήσις ἐστὶν ἢ ὄζυτέρα; ἔστι δὲ τὸ αὐτὸ πλείονος δυσκινήτοτερον, ὡσεὶ 5 οἱ ἐν ἀκμῇ πλείω συνεπισκῶνται τὸν ἀέρα· ἔτος ἔν βραδύτερον ἰὼν βαρυτέραν παρασκευάζει τὴν φωνήν. ἐν δὲ τοῖς παιδίοις καὶ εὐνόχοις διὰ τὸ ἐλάττω ἔχειν ἐναντίας. τρέμειν δὲ τοὺς πρεσβύτας οὐ δυναμένους κρατεῖν, ὡσπερ τοῖς ἀδυνατοῖς καὶ παιδίοις, ὅταν μακρὸν ξύλον λάβωσιν 10 ἀπ' ἄκρου, τὸ ἕτερον ἄκρον σείεται διὰ τὸ μὴ κρατεῖν. διὰ τοῦτο καὶ οἱ πρεσβύται τρέμουσιν. τὸ αὐτὸ δὲ ὑποληπτέον καὶ ἐπὶ τῶν ἀγωνιῶντων καὶ φοβουμένων καὶ ἰγώντων αἴτιον τῆ τρόμου τῆς φωνῆς. τῆ γὰρ ἔχοντος τὴν φωνὴν τοιαύτην, τῶν τοιούτων παθῶν εἰσω περιεση- 15 κόςτος τοῦ πλείους, λοιπὸν ὀλίγον ὃν οὐ δύναται κρατεῖν τῆς φωνῆς· διὸ καὶ σείεται καὶ τρέμει. διὸ καὶ οἱ τεχνικαὶ τῶν συνειδῶτων ὅτι ἀγωνιῶσι μικρὸν διαλέγονται ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἄχρι οὗ ἂν κατασῶσιν· μικρᾶς γὰρ οὕσης τῆς φωνῆς ῥᾶον κρατοῦσιν.

Ι Β. Ο Ξ Α Π Ε Ρ Ι Τ Α Ε Τ Ω Δ Η.

Διὰ τί τῶν θυμιαμάτων ἤττον αἰσθάνονται πλησίον ὄντες; πότερον ὅτι ἀκρατεστέρα κερασθεῖσα ἢ ἀπόρροια τῶ ἀέρι ἠδίων, ὡσπερ ἢ σμύρνη τῶν ἰατρῶν; ἢ καὶ τὴναντίον 25 εἴη ἂν, ὡσεὶ ἀφαιρεῖσθαι τὸ πῦρ τὴν ὀσμὴν διὰ τὸ καίειν; ἢ γὰρ ὀσμὴ θυμιομένων. διὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθράκων οὐκ ὄζει, πορρώτερον δὲ καθαρώτερον φαίνεται καὶ λεπτότατον τοῦτο.

2 Διὰ τί αἱ ὀσμαι ἤττον εὐώδεις τῶν θυμιαμάτων καὶ 30 τῶν ἀνθῶν ἐκ τοῦ ἐγγύς; πότερον ὅτι συναπέρχεται τῇ ὀσμῇ καὶ γῆς μόρια, ἃ προκαταφέρεται διὰ βάρους, ὡσεὶ καθαρὰ πορρώτερον γίνεται ἢ ὀσμῇ; ἢ οὔτε ἐγγύς οὕσης τῆς ἀρχῆς πλείονος γίνεται τὸ ῥέον, ἔτε λίαν πόρρω; τὸ μὲν γὰρ ἔπω πολὺ, τὸ δὲ διασπᾶται.

3 Λέγεται γὰρ ὡς εὐώδη γίνεται τὰ δένδρα εἰς ἄπερ ἂν ἢ ἴρις κατασκήψῃ. πότερον ἔν ἀληθές ἐστιν ἢ ψεῦδος; καὶ εἰ ἀληθές, διὰ τί τὴν αἰτίαν εἴη τὸ συμβαῖνον; ὅτι μὲν

οὖν οὔτε πάντα ἔτε ἀεὶ δῆλον· πολλάκις γὰρ ἢ ἴρις μὲν γέγονε, τὰ δὲ δένδρα ἔθεν ἐπίδηλα φαίνεται. ὅταν τε γένηται τῆτο, ἐκ ἐν πάσῃ γίνεται ὕλη, ἐπεὶ συμβαίνει γέποτε· διὸ καὶ λέγεται. τὸ δ' αἴτιον κατὰ συμβεβηκὸς τῇ ἴριδι ἀποδοτέον, ἄλλως τε καὶ εἰ μὴ ἐστὶ τις φύσις ἢ ἴρις, ἀλλὰ τῆς ὕψεως πάθος ἀνακλωμένης. γίνεται δέ, ὡσπερ ἐλέχθη, ἔχ ὀπωσῶν ἐχύσις τῆς ὕλης τὸ πάθος· ἔτε γὰρ ἐν τοῖς χλωροῖς δένδροις οὔτε ἐν τοῖς αὔοις, ἀλλ' ἐν τῇ ἐμπερησμένη ὕλῃ φασὶν οἱ νομεῖς μετὰ τὰ ἐπὶ τῇ ἴριδι ὕδατα γίνεσθαι ἐπίδηλον τὴν εὐωδίαν, καὶ μάλιστα οὗ ἂν ἀσπάλαθος ἢ καὶ ῥάμνος καὶ ὦν τὰ ἄνθη εὐώδη ἐστίν. αἴτιον δὲ τῆς εὐωδίας ἐστίν, ὅπερ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς· δια- θέρμου γὰρ καὶ διακεκαυμένης οὕσης, ὃ ἂν ἐκφύσῃ, τὸ πρῶτον εὐώδες ὄζει. τὰ γὰρ πυρέμενά πως τῶν ὑγρότητα 20 ἐχόντων ὀλίγην εὐώδη γίνεται· πέττει γὰρ τὸ θερμὸν ταύτην. διὸ καὶ τῆς ὕλης γῆς εὐωδέερα τὰ πρὸς τὸν ἥλιον τῶν πρὸς ἄρκτον ἐστίν. τῆτων δὲ τὰ πρὸς ἔω τῶν πρὸς μεσημβρίαν, ὅτι γεωδῆς μᾶλλον ὁ τόπος ὁ περὶ τὴν Συρίαν καὶ Ἀραβίαν ἐστίν, ἢ δὲ Διβύη ἀμμώδης καὶ ἄνικμος. 20 δεῖ γὰρ μῆτε πολλὴν εἶναι τὴν ἰκμάδα, ἄπεκτος γὰρ ἐστὶν ἢ πολλή, μῆτε ἄνικμος, ἢ γὰρ γίνεται ἀτμῆς. ὃ συμβαίνει καὶ περὶ τὴν νεόκαυσον ὕλην καὶ τὸ γένος τοιαύτην ὡσεὶ ἔχειν εὐωδίαν σὺν αὐτῇ. δηλοῖ δὲ ἐν τοῖς ἄνθεσι· ἀφήσι γὰρ ἐν τέτοις τὴν ὀσμὴν. δοκεῖ δὲ ἐν οἷς ἂν ἐσκήψῃ ἢ ἴρις γίνεσθαι, ὅτι ἔθεν ἄνευ ὕδατος οἷον τε γένεσθαι· βραχεῖσα τε γὰρ ἢ ὕλη καὶ τῶ ἐνότι θερμῶ πψασα τὴν ἐν αὐτῇ γινομένην ἀτμίδα ἀφήσιν. ἔτε πολὺ τὸ ὕδωρ δεῖ εἶναι· ἐκκλύζει γὰρ τὸ πολὺ λίαν, καὶ σβένυσσι τὴν θερμότητα τὴν ἐνυπάρχουσαν ἀπὸ τῆς πυρώσεως. τὰ δὲ μετὰ τὴν ἴριν ὕδατα ἢ πολλὰ γίνεται ἀλλὰ με- 35 τρια ὡς εἰπεῖν. καὶ εἰάν πολλὰ γίνωνται ἴριδες, ἢ πολὺ γίνεται, ἀλλὰ πολλάκις μὲν ὀλίγον δέ. διὸ εἰκότως τότε γινομένη, ἔθεν ἄλλο ὀρῶντες διάφορον πλὴν τὴν ἴριν, ταύτη τὴν αἰτίαν προσέθεσαν τῆς εὐωδίας.

35 Διὰ τί τὰ ἄνθη καὶ τὰ θυμιομένα πόρρωθεν μάλ- ὶ λον ἠδίων ὄζει, ἐγγύθεν δὲ τὰ μὲν ποωδέερον τὰ δὲ κωπυωδέερον; ἢ ὅτι ἢ ὀσμὴ θερμότης τίς ἐστὶ καὶ τὰ εὐώδη θερμά, τὸ δὲ θερμὸν κῦφον, ὡσεὶ διὰ μὲν τῆτο πορρωτέρω

1. συμφράττοται δὲ τὰ γ. || 2. ὑπὸ τε] τῇ ποιότητι γ. || 5. ἢ om C^oY^o. || 6. βραδύτερος C^oX^o. || 7. βραδυτέραν codices. || 9. ὡσπερ — 11. κρατεῖν om C^o. || 12. πρεσβύτεροι K^oO^oσιν. || post τρέμουσιν QK^oN^oO^oY^oσιν addunt διὰ τὸ μὴ κρατεῖν. || 31. ἐκ τοῦ ἐγγύς om C^oX^oY^o. || 33. ἢ ὀσμῇ om C^o. || 35. ἔτε X^o. || 36. λέγεται — 37. κατασκήψῃ] haec post 38. συμβαῖνον ponunt C^oX^oY^o. || 37. ἂν om C^o. || 38. διὰ τί] δι' C^oX^oY^o.

2. ἐπίδηλον X^o. || 8. τοῖς ante χλ. om X^o. || 9. περησμένη C^o. || ἴριδι δ' ὕδατα X^o. || 10. οἱ C^oY^o, ἴσως ὅπου margo X^o, οἷον K^oX^os. || 16. τὰ πρὸς τὸν ἥλιον εὐωδέερα X^oY^o. || 17. εἰσι Y^o. || 18. γεωδῆς et συρίαν C^o. || 19. ἀραβίαν C^oX^o. || 21. ἢ πολλὰ ἐστὶ C^o. || 22. νεόκαυτον Y^o. || 27. praestat ἰδὲ. || 28. ἐκκλύζει C^oY^o. || 30. μετρίως ὡς C^oX^o. || 33. πρὶν C^o. || 38. τῆτο] τῷ C^o.

διόντων ἀμιγγέστερα γίνεται ἡ ὄσμη τῶν συμπαραπομένων ὄσμων ἀπὸ τῶν φύλλων καὶ τῷ καπνῷ, ὄντος ὑδατώδους ἀτμῆς, πλησίον δὲ ὄντων τὰ μεμιγμένα αὐτοῖς συνῶζει ἐν οἷς ἐστίν.

5 Διὰ τί πάντα μᾶλλον ὄζει κινέμενα; ἢ ὅτι ἀναπίμ- 5
πλησι πλείω ἀέρα ἢ ἡσυχάζοντα; διαπέμπεται ἔν ἡ ὄσμη
θᾶττον ἔτω πρὸς τὴν αἴσθησιν ἡμῶν.

6 Διὰ τί τῷ χειμῶνος ἤττον ὀσφραϊνόμεθα, καὶ ἐν τοῖς
παύσειν ἤκιστα; ἢ ὅτι ὁ ἀήρ ἀκινήτοτερός ἐστιν ἐν τῷ ψύ-
χει; ἕκον ἀφικνεῖται ὁμοίως ἡ κίνησις ἢ ἀπὸ τῆς σώματος 10
τοῦ τὴν ὄσμη ἔχοντος διὰ τὴν δυσκινήσιάν τῆς ἀποροῆς
καὶ τῷ ἀέρος ἐν ᾧ ἐστίν.

7 Διὰ τί θριμύτερον ὄζει τῶν ἀρωμάτων ἐπὶ τέφρας
θυμιωμένων ἢ ἐπὶ τῷ πυρός, καὶ μᾶλλον καὶ πλείω χρό-
νον τὴν αὐτῶν ὄσμη ἔχει ἐπὶ τῆς τέφρας θυμιώμενα; ἢ 15
ὅτι ἀπεπτοτέρα ἐστὶν ἡ ὄσμη ἐπὶ τῆς τέφρας· διὸ καὶ
πλείων. τὸ δὲ πῦρ παχὺ πέττον αὐτῶν τὴν δύναμιν, ἀλ-
λοιοῖ τὴν ὄσμη· ἢ γὰρ πέψις ἀλλοιώσις ἐστὶ τοῦ πεπτο-
μένου.

8 Διὰ τί ἥδιον ὄζει τῶν ῥόδων ὣν ὁ ὀμφαλὸς τραχύς 20
ἐστίν ἢ ὣν λεῖος; ἢ ὅτι μᾶλλον ὄζει ἡδὺ ὅσα τὴν φύσιν
ἀπέληφε τὴν αὐτῶν; ἀκανθῶδες δὲ φύσει τὸ ῥόδον ἐστὶ,
διὸ μᾶλλον ἔχον τὰ κατὰ φύσιν ἥδιον ὄζει.

9 Διὰ τί αἱ ὄσμαι ἐγγύθεν ἤττον εὐώδεις καὶ θυμια-
μάτων καὶ ἀνθῶν; ἢ ὅτι πλησίον μὲν συναποφέρεται τὸ 25
γεῶδες, ὡς κεραυνόμενον ἀσθενέστεραν ποιεῖ τὴν δύναμιν,
εἰς δὲ τὸ πόρρω καταφέρεται ἡ ὄσμη. διὰ ταῦτα δὲ καὶ
τριφθέντα τὰ ἀνθὰ ἀπόλλυσι τὴν ὄσμη.

10 Πότερον αἱ ὄσμαι καπνὸς ἢ ἀήρ ἢ ἀτμίς; διαφέρει
γὰρ, ἢ τὸ μὲν ὑπὸ τῷ πυρός, τὸ δὲ καὶ ἀνευ τούτου γίνε- 30
ται. καὶ πότερον ἀπὸ τῆς αἰσθησεώς τι πρὸς ἐκεῖνα ἢ ἀπ'
ἐκείνων πρὸς τὴν αἴσθησιν ἀφικνεῖται, αἰεὶ κινῶν τὸν πλη-
σίον ἀέρα; καὶ εἰ ἀπ' ἐκείνων ἀπορρεῖ, ἔδει ἔλαττον γίνε-
σθαι· καίτοι τὰ εὐωδέστατα ὀρώμεν μάλιστα διαμένοντα.

11 Διὰ τί θριμύτερον ὄζει μᾶλλον τῶν ἀρωμάτων ἐπὶ 35
τέφρας θυμιωμένων ἢ ἐπὶ τῷ πυρός; ἢ διότι ἀπεπτοτέρα
ἢ ὄσμη ἐπὶ τῆς τέφρας· διὸ καὶ πλείων; πολὺ ἔν καὶ τῷ
γεώδους συναναθυμιάται καὶ γίνεται καπνός· τὸ δὲ πῦρ
φθάνει ἐκκαῖον τὸ γεῶδες αὐτῶν, ὡς ἡ ὄσμη καθαρωτέρα

καὶ εἰλικρινῆς ἀφικνεῖται ἀνευ τῷ καπνῷ. διὸ καὶ τριβό-
μενα ἤττον εὐώδη τὰ ἀνθὰ· τὸ γὰρ γεῶδες καὶ ἡ τριψις
κινεῖ, καὶ ἡ βραδεία θερμότης ἔ φθεῖρει.

Διὰ τί τὰ εὐώδη ἔρητικά καὶ σπέρματα καὶ φυτά; 12
ἢ ὅτι θερμὰ καὶ λεπτά, τὰ δὲ τοιαῦτα οὐρητικά; ταχὺ
γὰρ λεπτύνει ἡ ἐνῶσα θερμότης, καὶ ἡ ὄσμη ἔ σωματώ-
δης, ἐπεὶ καὶ τὰ μὴ εὐώδη, οἷον σκόροδα, διὰ τὴν θερμό-
τητα ἔρητικά, μᾶλλον μέντοι τηκτικά. θερμὰ δὲ τὰ εὐώδη
σπέρματα, διότι ὅλως ἡ ὄσμη διὰ θερμότητα γίνεται. ἀλλὰ
10 τὰ δυσώδη ἀπεπτά ἐστίν· δεῖ δὲ μὴ μόνον θερμὰ εἶναι ἀλλὰ
καὶ εὐπεπτα, εἰ ἔσαι ἔρητικά, ὅπως συγκατιόντα λεπτύνῃ
τὰ ὑγρά.

Διὰ τί ποτε οἱ κεκραμένοι τῶν οἴνων θᾶττον τῶν ἀκρά- 13
των ὄζουσιν; ἢ ὅτι ὁ κεκραμένος ἀσθενέστερος τῷ ἀκράτῃ ἐστίν;
τὸ δὲ ἀσθενέστερον ὑπὸ πάντων ἐξίσταται τοῦ ἰσχυροτέρου.
εἴτα ὁ κεκραμένος ἐστὶν εὐπετέστερος τῷ ἀκράτῃ. εὐπετέσ-
τερον δὲ ἐστὶν ὑπάρχει ὥστιν, καὶ ἐκλαβεῖν τι τῶν μὴ ὑπαρ-
χόντων. ὁ μὲν ἔν ἀκρατος ὀσμώδης ἐστίν, ὁ δὲ κεκραμέ-
νος ἀνοσμος.

ΙΓ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΤΑ ΔΥΣΩΔΗ.]

Διὰ τί τὸ μὲν ἔρον, ὅσῳ ἂν χρονίζηται ἐν τῷ σώ-
ματι, δυσωδέστερον γίνεται, ἢ δὲ κόπρος ἤττον; ἢ ὅτι ἡ
μὲν ξηραίνεται μᾶλλον χρονίζομένη (τὸ δὲ ξηρὸν ἀσηπτό-
τερον), τὸ δὲ ἔρον παχύνεται, πρόσφατόν τε ἔν ὁμοίωτερον
τῷ ἐξ ἀρχῆς ἐστὶ πόματι.

Διὰ τί τὰ δυσώδη τοῖς ἐδηδοκόσιν οὐ δοκεῖ ὄζειν; ἢ 2
διὰ τὸ συντετρησθαι τὴν ὄσφρησιν τῷ στόματι κατὰ τὸν
ἔρανὸν πλήρης ἡ αἴσθησις γίνεται ταχὺ, καὶ τῆς τε ἔσω
ἐκθ' ὁμοίως αἰσθάνεται (τὸ γὰρ πρῶτον αἰσθάνονται πάντες,
ὅταν δὲ ἀψωνται, ἐκεί, ὡς περ συμφύβης) καὶ ἡ ἔξωθεν ἡ
ὁμοία ἀφανίζεται ὑπὸ τῆς ἔσω.

Διὰ τί τριβόμενα τὰ ἀνθὰ δυσωδέστερα; ἢ διότι συμ- 3
μίγνυται τῇ ὄσμῃ τὸ γεῶδες τὸ ἐν τῷ ἀνθει.

Διὰ τί τῶν μὲν ζώων ἔθεν εὐωδές ἐστιν ἔξω τῆς παρ- 4
δάλεως (αὕτη δὲ καὶ αὐτοῖς τοῖς θηρίοις· φασὶ γὰρ αὐτῆς
τὰ θηρία ἠδέως ὀσμάσθαι), φθειρόμενα δὲ καὶ δυσώδη ἐστίν,
τῶν δὲ φυτῶν πολλὰ καὶ φθειρόμενα καὶ αὐαῖνόμενα ἔτι
μᾶλλον εὐώδη γίνεται; πότερον ὅτι τῆς δυσωδίας αἴτιον

3. πλησίον C^oX^o. || 5. πάντων Y^o. || ἀναπίμπλησι C^oY^o. || 6. συχάζοντα X^o. || 7. ἔτω] ὡς περ C^o. || ἡμῶν Y^o. || 17. πλείω C^o
Y^o. || 22. φύσει δὲ Y^o. || τὸ δὲ ῥόδον C^o. || 23. ἔχοντα C^o. || ὄζει ἥδιον Y^o. || 28. ἀπολλύουσι C^oY^o. || 29. πότερον] διατί C^o. || ὀσμαι
C^oY^o. || 30. ἢ Y^o, ἢ C^o, εἰ X^o. || γίνεσθαι om C^o. || 32. τὴν om C^o. || κινῶντος C^o. || 33. γίνεσθαι] κινεῖσθαι X^o. || 38. συναναθυμιά-
σθαι X^o. || 39. ἐκκαῖον Y^o.

15. ἐπὶ? || 24. ξηρότερον X^o. || 34. γεῶδες C^o. || 35. παρδάλεως C^o. || 36. αὐτοῖς X^oY^o. || 37. καὶ om C^o. || 38. πολλὰ καὶ]
codices πολλάνεις.

ἀπεψία τις περιττώματος; διὸ καὶ οἱ ἰδρωτες ἐνίοις καὶ ἐπίοτε τοῖστί εἰσι, μάλιστα δὲ οἷς μὴ αἰεὶ τοῖστί ἐκ τῶν κώσων γίνονται. καὶ αἱ φῦσαι δὲ καὶ οἱ ἐρυμοὶ οἱ τῶν ἀπέκτων δυσώδεις εἰσίν. τὸ αὐτὸ δὲ αἴτιον καὶ τῷ ἐν ταῖς σαρκὶ καὶ τῷ ἀνάλογον· λέγω δὲ ἀνάλογον τὸ ἀντὶ σαρκὸς τοῖς ἄλλοις ἐνυπάρχον ζώοις. ἔστι γὰρ καὶ ἐνταῦθα περιττώμα ἐνίοις ἀπεκτον· τὸτο ἔν ζώντων τε αἴτιον τῆς δυσωδίας ἐστὶ καὶ φθειρομένων σηπόμενον. διὸ καὶ τὰ πύονα καὶ ὄσα καὶ τρίχες ἢ δυσώδη ἐσίν, ὅτι τὰ μὲν πέττεται, τὰ δὲ οὐκ ἔχει ὑγρότητα. τοῖς δὲ φυτοῖς οὐκ ἐνὶ περιττώματι. ἢ ἔστι μὲν τι καὶ τέτοις, ἀλλ' ὅτι ξηρὰ καὶ θερμὰ τὰ φυτὰ τὴν φύσιν ἐσίν, ὡς εὐπεπτοτέρα ἢ ἱκμάς καὶ ἢ πηλώδης ἐστὶν αὐτῶν; δηλοῖ δὲ καὶ τῆς γῆς ἢ ἐν τοῖς θερμοῖς εὐώδης οὔσα, Συρία καὶ Ἀραβία, καὶ τὰ εὐώδη τὰ κεῖθεν, ὅτι ξηρὰ καὶ θερμὰ ἐσίν· τὰ δὲ τοιαῦτα ἄσχητα. τὰ δὲ ζῶα ἢ τοιαῦτα ἐσι καὶ θερμὰ, ὡς αἶτε περιττώσεις ἀπεκτοὶ καὶ δυσώδεις αὐτῶν εἰσὶ, καὶ διαφύσησις ὁμοίως· καὶ διαφθειρομένων σήπεται ἢ ὑγρότης, τῶν δὲ ἔ· ἢ γὰρ ἔχουσιν.

5 Διὰ τί τὰ δυσώδη θερμὰ ὄντα μᾶλλον δυσώδη ἐσίν 20 ἢ ἐψυγμένα; ἢ ὅτι ἐσίν ἢ ὁσμὴ ἀτμὸς καὶ ἀπορροή τις; ἢ τ' ἐν ἀτμὸς ὑπὸ θερμῷ γίνεται καὶ ἢ ἀπορροή· κίνησις γὰρ τίς ἐστι, τὸ δὲ θερμὸν κηνητικόν. τὸ δὲ ψυχρὸν τέναντιόν στατικὸν καὶ συστατικὸν καὶ φορὸν δὲ κάτω, τὸ δὲ θερμὸν καὶ αἱ ὁσμὰ πᾶσαι ἀνωφερεῖς διὰ τὸ ἐν ἀέρι τε 25 εἶναι καὶ τὸ αἰσθητήριον αὐτῶν ἄνω εἶναι, μὴ κάτω· πρὸς γὰρ ἐγκέφαλον περαίνουσα ἢ ὁσμὴ αἴσθησιν ποιεῖ.

6 Διὰ τί ἐάν τις σκόροδα φάγη, τὸ ἔρον ὄζει, ἄλλων δὲ ἐχόντων ἰσχυρὰν ὁσμὴν οὐκ ὄζει ἐδεσθέντων; πότερον, ὡς περ τινὲς τῶν ἡρακλειτιζόντων φασὶν ὅτι ἀναθυμιάται, 30 ὡς περ ἐν τῷ ὄλω, καὶ ἐν τῷ σώματι, εἴτα πάλιν ψυχρὸν συνίσταται ἐκεῖ μὲν ὑγρὸν, ἐνταῦθα δὲ ἔρον, ἢ ἐκ τῆς τροφῆς ἀναθυμιάσις, ἐξ οὗ ἐγένετο αὕτη συμμιγνυμένη, ποιεῖ τὴν ὁσμὴν; αὕτη γὰρ ἐσίν, ὅταν μεταβάλλῃ. ἢ ἔδει καὶ τὰ ἄλλα τῆτο ποιεῖν, ὅσα ἰσχυρῶς ὁσμὰς ἔχει· νῦν 35 δὲ οὐ ποιεῖ. ἔτι συγκρινόμενα ἐκ τῆς ἀτμίδος οὐκ εἰς τὸ ἀρχαῖον ἔρχεται, οἷον οἶνος ἐξ οἴνου, ἀλλ' οὐχ ὑδωρ, ὡστε

καὶ τοῦτο ψεῦδος, ἀλλ' ὅτι μόνον φυστικὸν τῆς κάτω κοιλίας τῶν ὅσμων ἐχόντων ἰσχυρὰν ἄμα καὶ οὐρητικὴν, τὰ δὲ ἄλλα ἄνω ποιεῖ, οἷον ἢ ῥάφατος, καὶ τὰ πνεύματα ἢ οὐκ οὐρητικά. κάτω δὲ τρία ὑπάρχει ταῦτα· καὶ γὰρ ἕρητικόν, καὶ πνεῦμα ποιεῖ, καὶ τῆτο κάτω ὁ δὲ τόπος ὁ κέρξ τὰ αἰδοῖα καὶ τὴν κύσιν τῶν τοιούτων ἀπολαύει διὰ τὴν γεινίασιν, καὶ ὅτι πνευματικὸς ἐστίν· δηλοῖ δὲ ἢ εἰς τοῖα τῷ αἰδοῖο. δῆλον ἔν ὅτι ἀφικνεῖται τὸ περιττώμα εἰς τὴν κύσιν αὐτῷ μάλιστα τῶν τοιούτων ἄμα τῷ πνεύματι, ὁ μὲν γινόμενος ποιεῖ τῷ ἔρω τὴν ὁσμὴν.

Διὰ τί τὰ ζώματα μηδὲν ἐδηδεκότερον ἀλλὰ νηστου- 7 σάντων ὄζει μᾶλλον (ὁ καλεῖται νηστίας ὄζειν), φαγόντων δὲ ἐκέτι, ὅτε ἔδει μᾶλλον; ἢ ὅτι κηνημένης τῆς κοιλίας θερμότερος ὁ ἀήρ γινόμενος διὰ τὴν ἀκνησίαν σήκει πνεῦμα καὶ τὰ φλεγματώδη περιττώματα; ὅτι δὲ θερμότερος γίνεται, σημαῖον ὅτι καὶ δῖψαν ποιεῖ ἢ νηστίας μᾶλλον. φαγόντων δὲ διὰ τὸ ἐλάττων εἶναι ἢ ὁσμὴ τῆς τῶν σιτίων καύεται· κρατεῖ γὰρ τῆς θερμότητος ἢ τῶν σιτίων θερμότης, ὡς μηδὲν πάσχειν.

Διὰ τί ἢ μασχάλη δυσωδέσατον τῶν τέκων; πότε- 8 ρον ὅτι ἀπνέσατός ἐσίν; ἐσι δὲ ἢ δυσωδία ἐν τοῖς τοιούτοις μάλιστα, διὰ τὸ σῆψιν γίνεσθαι ὑπὸ τῆς ἔσυχίας τῆς ὑγρότητος· ἢ διότι ἀκνητος καὶ ἀγύμναστος.

Διὰ τί οἱ τῷ γράσῃ ὄζοντες, ὅταν ἀλείφονται μύρω, 9 δυσωδέστεροι γίνονται; ἢ διότι τοῦτο ἐπὶ πολλῶν γίνετα, οἷον ὄξυ καὶ γλυκὺ συμμιχθέν τὸ ὄλον γλυκύτερον ἐγένετο. εἴτα ἰδρώσαντες πάντες δυσωδέστεροί εἰσι, τὸ δὲ μύρον θερμαντικόν ἐσίν· ἰδρώσας ἔν παρασκευάζει.

Διὰ τί τῶν ἐγκύρων καὶ κυφοτέρων δυσωδέστερα καὶ 10 βαρυτέρα ἢ ὁσμὴ τῷ πνεύματι; ἢ διότι συγκλείεται ἢ τόπος ὁ περὶ τὸν πνεύμονα καὶ ἀνέσπασαι ἐκ τῆς εὐθυμίας, ὡς ἐκ εὐπνης, ἀλλὰ σήπεται ἢ ἱκμάς καὶ τὸ πνεῦμα μᾶλλον εἰσὼ ἐγκατακλειόμενον;

Διὰ τί τὰ πολλὰ τῶν μύρων συνεξιδρώσασαι δυσώδη 11 εἶναι δὲ ἠδῶ ἢ ἢ χεῖρω; ἢ ὅσα μὲν τῇ κινήσει ἢ τῇ τρέψει μεταβάλλοντα, χεῖρω τὰ τοιαῦτα, ὅσα δὲ μὴ, τέναντιον; ἐσι δὲ ἐνια τοιαῦτα, ὡς περ καὶ τῶν ἀνθῶν, ἐξ ὧν γίνου-

5. καὶ] κατὰ X^o. || τὸ C^oX^o. || 6. γὰρ] δὲ C^o. || 11. τί] τοι. X^o, om C^o. || θερμὰ καὶ ξηρὰ τὴν φύσιν ἐκ τὰ φυτὰ X^o. || 14. ἀραβία C^oX^o. || 15. τὰ ἐκεῖθεν C^oX^o. || 16. ἢ om C^o. || 24. φορὸν margo X^o, φορὸν Y^o. || 25. θερμὸν] φορὸν C^o. || 28. ἴδα C^o.

1. φυστικὸν C^o. || 2. καὶ οὐρητικὴν ἄμα X^o. || 7. δὲ καὶ ἢ X^o. || 9. τὴν om C^oY^o. || 11. ζώματα τῶν μηδὲν C^o. || 12. ὄξα C^oY^o. || 13. ἔ C^oY^o. || 20. δυσωδέσατος τῶν ἄλλων τέκων γ. || 21. δὲ δυσωδία μάλιστα ἐν τοῖς τοιούτοις γ. || 23. ὑγρότης γ: ceteri πούτητος. || ἢ om γ. || διότι] ὅτι καὶ X^o. || 24. πρᾶσον C^o. || ἀλείφονται γ. || 25. γίνονται] εἰσι γ. || ἐπὶ πολλῶν τοῦτο γ. || 62. οἷον om γ. || καὶ — 27. εἴτα] ἢ ὅτι πάλιν γ. || 27. ἰδρώσαντες ante εἴτα X^o, post πάντες C^oY^o. || 31. ἀνέσπασται C^oX^oY^o. || 33. εἰσὼ μᾶλλον X^o. || κατακλειόμενον C^o, ἐγκατακλειόμενον X^o. || 35. τῇ post ἢ et 36. τὰ om X^oY^o. || 36. ὅσα — 37. τοιαῦτα om C^o.

και κί ευώδια, τὰ μὲν τριβόμενα ἢ θερμαινόμενα ἢ ξη-
 ραινόμενα φαῦλα, οἷον τὰ λευκία, τὰ δὲ ἄμοια, οἷον τὰ
 βόδα. καὶ τῶν μύρων δὴ ὅσα ἐκ ταύτων ἐστί, μεταβάλλει,
 τὰ δὲ ἕ· διὸ τὸ ῥόδιον ἤκιστα. καὶ δυσώδη δὲ φαί-
 νεται μᾶλλον, ὅσων οἱ ἰδρώτες δυσώδεις, καὶ διὰ τὸ μί-
 γνησθαι τῷ ἐναντίῳ, ὥσπερ τὸ μέλι μετὰ τῷ ἄλλοις ἢ μᾶλ-
 λον γλυκὺ ἄλλ' ἦττον.

12 Διὰ τί πάντα μᾶλλον ὄζει κινύμενα; ἢ διότι ἀνα-
 σίμπλησι τὸν ἀέρα; διακίεμπεται ἔνθα ἄττον ἢ ὁσμὴ πρὸς
 τὴν αἴσθησιν.

ΙΔ. ὍΣΑ ΠΕΡΙ ΚΡΑΣΕΙΣ.

Διὰ τί θηριώδεις τὰ ἔτη καὶ τὰς ὄψεις οἱ ἐν ταῖς
 υπερβολαῖς ὄντες ἢ ψυχροὶ ἢ καυματοί; ἢ διὰ τὸ αὐτό;
 ἢ γὰρ ἀρίστη κρᾶσις καὶ τῆς διανοίας συμφέρει, αἱ δὲ ὑπερ-
 βολαὶ ἐξισῶσι, καὶ ὥσπερ τὸ σῶμα διασρέφουσιν, ἔτω καὶ
 τὴν τῆς διανοίας κρᾶσιν.

2 Διὰ τί ἐν τῷ Πόντῳ ὁ στίτος ἐαθεῖς ἐν τῷ ψύχει
 πολλὰ ἔτη γίνεται ἀκοπος; ἢ ὅτι ἐξικμάζεται τὸ ἀλλό-
 τριον ὑγρὸν μετὰ τοῦ θερμοῦ, ὥσπερ ἐν ταῖς σταφυλαῖς;
 ἕνια μὲν γὰρ ὑπὸ τῷ ψυχρῷ, ἕνια δὲ ἅμα τῷ θερμῷ.

3 Διὰ τί ἐν τῇ ψυχροτάτῃ χῶρᾳ οἱ καῦσοι μᾶλλον
 γίνονται; ἢ διότι ἀντιπερίσσει τὸ ψῦχος εἰσὼ τὴν θερμότη-
 τα; ἐν δὲ τῷ θέρει τὸναντίον συμβαίνει, τὰ εἰσὼ ψυχρό-
 τερα. ὁ δὲ καῦσος πυρετὸς τῶν ἔξω κατεψυγμένων τὰ
 ἔσω θερμότητι υπερβάλλει.

4 Διὰ τί οἱ Αἰθίοπες καὶ οἱ Αἰγύπτιοι βλαισοὶ εἰσιν;
 ἢ διότι ὑπὸ θερμῷ, ὥσπερ καὶ τὰ ξύλα διασρέφεται ξη-
 ραινόμενα, ἔτω καὶ τὰ τῶν ζώων σώματα; δηλοῦσι δὲ καὶ
 αἱ τρήχες ἑλώτερας γὰρ ἔχουσιν, ἢ δὲ ἑλώτης ἐστὶν ὡσπερ
 βλαισότης τῶν τριχῶν.

5 Διὰ τί ἐν τοῖς νοτίοις μᾶλλον θηλυτοκῶσιν αἱ ὄχρεαι; ἢ
 ὅτι τὸ πλεῖον ὑγρὸν βραδύτερον παχύνεται; ἐν δὲ τοῖς νοτίοις
 διὰ τὴν ὑγρότητα τῆς κρᾶσεως ὑγρότερον τὸ σπέρμα γίνεται.

6 Διὰ τί ἐν τοῖς ἐλώδεσι τὰ μὲν ἐν τῇ κεφαλῇ ἔλκη
 ταχὺ ὑγιαίνεται, τὰ δὲ ἐν ταῖς κνήμαις μόλις; ἢ ὅτι βα-
 ρεῖα ἢ ὑγρότης διὰ τὸ γεώδης εἶναι, τὰ δὲ βαρῆα εἰς τὸ
 κάτω ὑποχωρεῖ; τὰ μὲν ἔνθα ἄνω εὐπεκτα διὰ τὸ ὑποκε-
 χωρηκῆναι εἰς τὸ κάτω, τὰ δὲ κάτω πολλῆς γέμει τῆς
 περιπτώσεως καὶ εὐσῆπτι.

Διὰ τί οἱ μὲν ἐν τοῖς εὐπνοῖς τόποις βραδέως γη-
 ράσκουσιν, οἱ δὲ ἐν τοῖς κοίλοις καὶ ἐλώδεσι ταχέως; ἢ τὸ
 γῆρας σηπεδὼν τίς ἐστὶ, σῆπεται δὲ τὸ ἡρεμῶν· τὸ δὲ ἐν
 κινήσει ἂν ἢ ὄλως ἀσαπὲς ἢ ἦττον τῆτο πάσχει, οἷον τὸ
 ὕδωρ. ἐν μὲν ἔν τοῖς ὑψηλοῖς διὰ τὴν εὐπνοίαν ὁ ἀήρ ἐν
 κινήσει ἐστίν, ἐν δὲ τοῖς κοίλοις μένει. ἔτι δὲ ἐκεῖ μὲν διὰ
 τὴν κίνησιν αἶε καθαρὸς ὁ ἀήρ καὶ ἕτερος γίνεται, ἐν δὲ
 ταῖς ἐλώδεσι μένει.

Διὰ τί οἱ μὲν ἐν τοῖς θερμοῖς τόποις θεῖλοι εἰσιν, οἱ
 δὲ ἐν τοῖς ψυχροῖς ἀνδρείοι; ἢ ὅτι ἐναντίως τοῖς τόποις καὶ
 ταῖς ὕραις ἢ φύσιν ἔχει, διὰ τὸ ὁμοίως ἐχόντων ἀνάγκη
 διακαίεσθαι ταχέως. ἀνδρείοι δὲ εἰσιν αἱ τὴν φύσιν θερμῶς
 θεῖλοι δὲ οἱ κατεψυγμένοι. συμβαίνει δὲ τὸς μὲν ἐν τοῖς
 θερμοῖς ὄντας κατεψύχθαι, τὸς δὲ ἐν τοῖς ψυχροῖς ἐπι-
 θερμάνθαι τὴν φύσιν. μεγάλοι δὲ ἄμφω εἰσίν, οἱ μὲν ἐν
 τοῖς ψυχροῖς διὰ τὴν ἐν αὐτοῖς σύμφυτον θερμότητα, οἱ
 δ' ἐν τοῖς θερμοῖς διὰ τὴν ἐν τῷ τόπῳ· ἐν γὰρ τοῖς θερ-
 μοῖς καὶ ὑπὸ τῷ θερμῷ αὐξάνονται. τὸ δὲ ψῦχος πλε-
 ον ἐστίν. ἅτε ἔν τῶν μὲν ἐν αὐτοῖς ἐχόντων τὴν ἀρχὴν
 τῆς αὐξήσεως σφοδρὰν, τῶν δὲ οὐ καλυομένων ὑπὸ τῆς
 ἔξωθεν ψυχρότητος, εἰκότως ἐπὶ πολὺ τὴν αὐξήσιν ἐπιιδ-
 χονται. οἱ δὲ περὶ ἡμᾶς ἦττον διὰ τὸ ἐλάττω τε ἔχειν
 τὴν ἀρχὴν ἐν αὐτοῖς, καὶ διὰ τὸ τὸς ἐν τοῖς ψυχροῖς συμ-
 πιλεῖσθαι.

Διὰ τί μακρόβιοι μᾶλλον εἰσιν οἱ ἐν τοῖς θερμοῖς τό-
 ποις οὐκᾶντες; ἢ διὰ τὸ ξηρότερον ἔχειν τὴν φύσιν, τὸ δὲ
 ξηρότερον ἀσαπέτερον εἶναι καὶ πολυχρονιώτερον, τὸν δὲ
 θάνατον οἷον σῆψίν τινα εἶναι; ἢ διότι ὁ μὲν θάνατός ἐστι
 ψύξις τοῦ ἐντός θερμοῦ, καταψύχεται δὲ πᾶν ὑπὸ τοῦ
 περιέχοντος καὶ ψυχρότερου; ἔστι δὲ ὁ περιέχων ἀήρ ἐν
 μὲν τοῖς ἀλεινοῖς τόποις θερμὸς, ἐν δὲ τοῖς ψυχροῖς
 ψυχρὸς, ὥστε θάττον καὶ μᾶλλον φθείρει τὸ ἐν αὐτοῖς
 θερμὸν.

Διὰ τί οἱ ἐν τοῖς θερμοῖς τόποις μακροβιώτεροι; ἢ ὅτι
 μᾶλλον τὸ θερμὸν καὶ τὸ ὑγρὸν σώζουσιν; ὁ γὰρ θά-
 νατος ἢ τῶν φθορᾶ.

Διὰ τί ἐν τοῖς ἐλώδεσι τόποις ὑπνωδέστεροι γινόμεθα;
 ἢ διότι κατεψυγμένοι μᾶλλον ἐν αὐτοῖς ἐσμὲν, ἢ δὲ κα-
 τὰ ψύξης ἡσυχία τις ὅσα παρασκευάζει ὕπνον, ὁ δὲ ὕπνος
 ἐν τῷ ἡσυχάζειν παραγίνεται.

1. αἱ om C°. || 3. δὲ C°. || ἐκ τῶν τοῦτων X°. || 4. διὰ C°. || ῥόδιον X°. || δὲ om X°. || 8. ἀνασίμπλησι C°. || 16. ἐξισῶσι C°. || 39. τῆς om C°Y°. || 40. περιπτώσεως X°. || 1. βραδέως — 9. τόποις om C°. || 5. ὁ om Y°. || 9. εἰσίν om C°. || 9 et 16. οἱ δὲ ἐν] ἐν δὲ X°. || 14. δὲ om C°. || 18. ποικιλικόν C°. || 23. συμπιλεῖσθαι C°Y°. || 27. εἶναι om C°. || 32. θάττον] μᾶλλον C°. || 35. τὸ post καὶ om X°. || 38. ὅτι X°.

12 Διὰ τί οἱ ἐν τοῖς πλοίοις εὐχραιοί, ἐπὶ ὕδατος διαι-
τώμενοι, μᾶλλον τῶν ἐν τοῖς ἔλεσιν; ἢ ἡ ὥρα καὶ τὸ
εὐπνὸν αἴτιον; ὡχροὺς δὲ τὸ ὕδωρ ποιεῖ ὅταν σήπηται, ὃ
πάσχει δι' ἀκινήσιαν· διὸ ἐν τοῖς ἐλώδεσιν ὕψωχροι.

13 Διὰ τί ἐν τοῖς χειμερινοῖς χωρίοις πνίγη σφοδρὰ γί-
νεται πολλά, καὶ μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς ἀλεινοῖς; πότερον
διὰ τὴν ὑγρότητα τῆ ἀέρος; ἀπὸ γὰρ τῆς αὐτῆς θερμότη-
τος ὕδωρ θερμότερον γίνεται τῆ ἀέρος, ὡς καὶ ὁ ἀήρ ὑγρό-
τερος τῆ θερμῆ. ἢ ἔδὲ ἐστὶ ζηρότερος ὁ ἀήρ ἐν τοῖς τόποις
τοῖς τοῖστοις, ἀλλὰ φαίνεται παρὰ τὸ ἐναντίον, ὥσπερ ὁ
ἐκ νεφέλης ἥλιος παρὰ τὸ ἐκ τῆς σκιᾶς θιγγάνεσθαι.

14 Διὰ τί οἱ πρὸς μεσημβρίαν οἰκόντες μᾶλλον εἰσι με-
λανόφθαλμοι; ἢ γλαυκά μὲν ἐστὶ τὰ ὄμματα δι' ὑπερβο-
λὴν τῆ ἐντὸς θερμῆ, μέλανα δὲ διὰ τὴν τούτου ἀπουσίαν,
ὥσπερ καὶ Ἐμπεδοκλῆς φησὶν. καθάπερ οὖν τῶν πρὸς
ἀρκτον οἰκόντων γλαυκά τὰ ὄμματα ἐστὶ τῶ τὸ ἐντὸς θερ-
μὸν κωλύεσθαι διεκπίπτειν διὰ τὸ ἐκτὸς ψυχρόν, ἔτω τῶν
πρὸς μεσημβρίαν οἰκούντων τὸ μὲν ὑγρὸν διὰ τὸ περιέχον
θερμὸν ἐκ ἐκπίπτει, τὸ δὲ θερμὸν μηδενὸς ἀντιφράττοντος
ἐκπίπτει, τὸ δὲ λειπόμενον ὑγρὸν μέλαν ποιεῖ· τῆ γὰρ τῆ
φωτὸς ἀπουσίᾳ τὸ λειπόμενόν ἐστὶ σκοτώδες. ἢ τοῖς τοῦ
λοιπῆ σώματος χρώμασιν ὁμοιοῦται τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ
χρῶμα; διὸ τῶν πρὸς ἀρκτον λευκῶν ὄντων γλαυκά τὰ
ὄμματα (τῆ γὰρ λευκῆ τῆτο ἐγγὺς τὸ χρῶμα), καὶ τῶν
πρὸς μεσημβρίαν μελάνων ὄντων μέλανα καὶ τὰ ὄμματα.

15 Διὰ τί οἱ ἐν τοῖς θερμοῖς τόποις σοφώτεροί εἰσιν ἢ
ἐν τοῖς ψυχροῖς; πότερον διὰ τὸ αὐτὸ δι' ὅπερ καὶ οἱ γέ-
ροντες τῶν νέων; οἱ μὲν γὰρ διὰ τὴν ψυχρότητα τῆ τόπυ
ἐπανίστης τῆς φύσεως αὐτῶν θερμότεροί εἰσι πολύ, ὥστε
λίαν μεθύουσιν εὐκασί, καὶ οὐκ εἰσι ζητητικοὶ ἀλλὰ ἀν-
δρεῖοι καὶ εὐέλπιδες· οἱ δὲ ἐν τοῖς ἀλεινοῖς νήφουσι διὰ τὸ
κατεψύχθαι. πανταχοῦ δὲ οἱ φοβούμενοι τῶν θαρρύντων
μᾶλλον ἐπιχειροῦσι ζητεῖν, ὡς καὶ εὐρίσκουσι μᾶλλον. ἢ
διὰ τὸ πολυχρονιώτερον τὸ γένος εἶναι τῆτο, τὸς δὲ ὑπὸ τῆ
κατακλυσμῆ ἀπολέσθαι, ὡς εἶναι καθάπερ νέος πρὸς γέ-
ροντας τὸς ἐν τοῖς ψυχροῖς τόποις πρὸς τὸς ἐν τοῖς θερ-
μοῖς οἰκόντας.

16 Διὰ τί οἱ μὲν ἐν τοῖς θερμοῖς τόποις δειλοὶ εἰσιν, οἱ
δὲ ἐν τοῖς ψυχροῖς ἀνδρεῖοι; ἢ ὅτι ἐναντίως τοῖς τόποις καὶ

ταῖς ὥραις ἢ φύσιν ἔχει, διὰ τὸ ὁμοίως ἐχόντων διακί-
σθαι ἀν ταχέως; ἀνδρεῖοι δὲ εἰσιν οἱ τὴν φύσιν θερμῆ
δειλοὶ δὲ οἱ κατεψυγμένοι. συμβαίνει δὲ τὸς μὲν ἐν τοῖς
θερμοῖς ὄντας καταψύχεσθαι (ἀραιῷ γὰρ ὄντος αὐτοῖς τῆ
σώματος τὸ θερμὸν αὐτῶν ἔξω διεκπίπτει), τὸς δ' ἐν τοῖς
ψυχροῖς ἐκτεθερμάνθαι τὴν φύσιν διὰ τὸ ἐκ τῆ ἐκτὸς ψύ-
χους πυκνῆσθαι τὴν σάρκα, πυκνωμένης δὲ ἐπιτὸς συστέλλο-
σθαι τὸ θερμὸν.

ΙΕ. ΟΣΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΜΕΤΕΧΕΙ ΘΕΩΡΙΑΣ.

Διὰ τί διάμετρος καλεῖται μόνη τῶν δίχα διαιρουῶν
τὰ εὐθύγραμμα ἢ ἐκ γωνίας εἰς γωνίαν ἀχθεῖσα γραμμῆς
ἢ ὅτι διάμετρος δίχα διαιρεῖ, καθάπερ τῆνομα ὑποσημαί-
νει, ἢ φθεῖρσα τὸ μετρίμενον; ἢ μὲν ἔν κατα τὰς συμ-
θέσεις διαιροῦσα (λέγω δὲ τὰς γωνίας) διάμετρος ἔσαι· ὡ
γὰρ φθεῖρει ἀλλὰ διαιρεῖ, καθάπερ οἱ τὰ γραμματικὰ σκαῖ
διαιρῶντες. ἢ δὲ κατὰ τὰς γραμμὰς σύνθετα τέμνυσα φθε-
ρει· σύγκειται γὰρ τὸ εὐθύγραμμον κατὰ τὰς γωνίας.

Διὰ τί διάμετρος καλεῖται; ἢ διότι δίχα μόνη δια-
ρεῖ; ὥσπερ ἔν εἰ τις εἴποι διχάμετρος ἐστίν. καὶ διὰ τί μόνη
τῶν δίχα τῆτο καλεῖται. ἢ ὅτι κατὰ μέλη ἢ κέκαμπται
μόνη διαιρεῖ, αἱ δὲ ἄλλαι κατὰ πλευράς;

Διὰ τί πάντες ἀνθρώποι, καὶ βάρβαροι καὶ Ἕλληνες,
εἰς τὰ δέκα καταριθμῶσι, καὶ ἐκ εἰς ἄλλον ἀριθμὸν, οἷον
β', γ', δ', ε', εἶτα πάλιν ἐπαναδιπλῶσιν, ἐν πέντε, δύο πέντε,
ὥσπερ ἔνδεκα, δώδεκα; οὐδ' αὖ ἔξωτέρω παυσάμενοι τῶν
δέκα, εἶτα ἐκείθεν ἐπαναδιπλῶσιν; ἐστὶ μὲν γὰρ ἕκαστος τῶν
ἀριθμῶν ὁ ἔμπροσθεν καὶ ἐν ἢ δύο, καὶ ἕτος ἄλλος τῆ
ἀριθμῶσι δ' ὅμως ὀρίσαντες ἄχρι τῶν δέκα. ἢ γὰρ δὴ ἀπὸ
τύχης γε αὐτὸ ποῖοντες φαίνονται καὶ αἰεὶ· τὸ δὲ αἰεὶ καὶ
ἐπὶ πάντων ἐκ ἀπὸ τύχης, ἀλλὰ φυσικόν. πότερον ὅτι
τὰ δέκα τέλειος ἀριθμὸς; ἔχων γὰρ πάντα τὰ τῆ ἀριθμῶ
εἶδη, ἄρτιον περιττόν, τετράγωνον κύβον, μήκος ἐπίπεδου,
πρῶτον σύνθετον. ἢ ὅτι ἀρχὴ ἢ δεκάς; ἐν γὰρ καὶ δύο
καὶ τρία καὶ τέτταρα γίνεται δεκάς. ἢ ὅτι τὰ φερόμενα
σώματα ἐντέα; ἢ ὅτι ἐν δέκα ἀναλογίαις τέτταρες κυβο-
νοὶ ἀριθμοὶ ἀποτελεῦνται, ἔξ ὧν φασὶν ἀριθμῶν οἱ Πύθα-
γόρειοι τὸ πᾶν συνεσάνα; ἢ ὅτι πάντες ὑπῆρξαν ἀνθρώποι
ἔχοντες δέκα δακτύλους; οἷον ἔν ψήφους ἔχοντες τῆ οὐκείν

1. ἐπὶ] οἱ ἐν τῷ C°. || 2. ἢ] καὶ C°Y°. || 3. σήπεται X°. || 9. τοῖς om X°. || 16. τὰ om codices. || 17. ἐπιτὸς X°. || 19. τὴ
δὲ — 20. ἐκπίπτει om pr Y°. || 24. τῆ — 25. ὄμματα om C°. || 29. αὐτοῦ C°Y°. || 31. νήφουσι post 32. θαρρύντων C°. || 32. κα-
ταψύχθαι C°.

1. διακινῆσθαι C°Y°. || 2. ἀνδρεῖοι δὲ] διότι ἀνδρεῖοι ν. || 3. ἐν om Y°. || 6. ἐκ τῆ om C°. || ἐπιτὸς C°Y°. || 12. γωνίας X°. ||
19. ὅτι C°Y°. || μόνον X°. || 20. διάμετρος codices. || διὰ τῆ] διότι codices. || 21. ὅτι ἢ κατὰ μέλη X°. || ἢ] ὡς C°. || κέκαμπται X°. ||
24. εἰς τὰ] ἐς τὰ C°X°. || 28. ἔτως? || 30. ποῖοντες πάντες φ.? || 34. δὲχάς Y°. || καὶ om C°. || 36. τέσσαρες X°.

ἀριθμῷ, τότε τῷ πλήθει καὶ τὰλλα ἀριθμῶσιν. μόνοι δὲ ἀριθμοὶ τῶν Θρακῶν γένος τι εἰς τέτταρα, διὰ τὸ ὡσπερ τὰ παῖδια μὴ δύνασθαι μνημονεύειν ἐπὶ πολυ-, μηδὲ χρῆσιν μηδενὸς εἶναι πολλῶ αὐτοῖς.

4 ὅτι ἡ γῆ κέντρον· αἱ γὰρ ὅμοια τὰ φαινόμενα ἡμῖν σχήματα. δοκεῖ τὸτο εἶναι, εἰ μὴ ἀπὸ τῶ μέσῃ τις θεωρῆ, ἀλλ' ὅτε μὲν τρίγωνα ὅτε δὲ τραπέζια ὅτε δὲ ἄλλοια ἐδοκεῖ ἡ γῆ μέσον ἡμῖν, εἰ ἀπὸ τῶν ἐν ἡμᾶς θεωρεῖν. οὕσης γὰρ σφαιροειδῆς τῆς γῆς ταῦτό κέντρον τότε καὶ τῆς γῆς ἔξαι. ἡμεῖς δὲ ἐπάνω τῆς γῆς οἰκῶμεν, ὡς ἐκ ἀπὸ τότε, ἀλλὰ τὸ ἡμισυ τῆς διαμέτρου ἀφεστῶσιν ἡμῖν τοιαῦτα φαίνεται. τί ἔν κωλύει πλέονος γενομένης τῆ διασῆματος διαμένειν τὴν τῶν σχημάτων φαντασίαν;

5 Διὰ τί τῶ ἡλίου ὁμοτόνως φερόμεν ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ, ἔχῃ ἡ αὐτὴ αὐξήσις καὶ φθίσις τῶν σκιάων; ἢ ὅτι ἴσαι γίνονται αἱ γωνίαι πρὸς τὰ ὀρώμενα, αἱ ἀπὸ τῶν ἀκτίνων ὑπὸ ταῖς ἴσαις περιφερείαις; εἰ δ' αὐταὶ καὶ ἐμβαλλόμεναι ποῖσιν ἀκτῖνας ἐν τῷ τριγώνῳ, ὅπερ ἔχεται ὑπὸ τε τῆς πρώτης ἀκτίνος καὶ τοῦ ὀρωμένου καὶ τῆς σκιάς. εἰ δ' αἱ γωνίαι ἴσαι, ἀνάγκη τὴν πορρωτέρω γραμμὴν τῶ ὀρωμένῳ μείζω εἶναι τῆς ἐγγυτέρω· τὸτο γὰρ ἴσμεν. διηρήσθω ἔν ἡ περιφέρεια εἰς ἴσα ὅσα οὖν πλήθει, ὀράσθω δὲ τὸ Θ. ὅταν ἔν ὁ ἡλῖος ἐπὶ τῶ Α προσλαβῶν τὸ Θ ποιήσῃ τινα σκιάν ἐν τῷ Θ Α, ἀνάγκη δὴ τὴν ἀκτῖνα ἐπὶ τὸ Α πίπτειν. ὅταν δ' ἔλθῃ ἐπὶ τὸ Β, ἢ ἀπὸ τῶ Β ἀκτῖς ἐντὸς τῆς Θ Α πεσεῖται, καὶ ὅταν πάλιν ἐπὶ τὸ Γ μεταβῆ, ὡσαύτως· εἰ δὲ μὴ, εὐθεῖα εὐθείας διχῆ ἄψεται. ἐπεὶ ἔν ἴση ἡ Α Β τῆ Β Γ, καὶ αἱ γωνίαι αἱ ὑπὸ ταύτης αἱ πρὸς τῷ Δ ἴσαι ἔσονται· πρὸς τῷ κέντρῳ γάρ. εἰ δὲ τῆ τῶ Δ, καὶ ἐν τῷ τριγώνῳ· κατὰ κορυφὴν γὰρ ταύταις. ὡστ' ἐπεὶ εἰς ἴσα διαιρεῖται ἡ γωνία, μείζων ἔξαι ἡ Δ Ε τῆς Ε Ζ τῆ Δ Θ. ὁμοίως δὲ καὶ αἱ ἄλλαι ἀς ποῖσιν αἱ ἀπὸ τῆς περιφερείας ἀκτῖνες. ἅμα δὲ δῆλον καὶ ὅτι κατὰ μεσημβρίαν ἐλαχίστην ἀναγκαῖον εἶναι τὴν σκιάν, καὶ ὅτι αἱ ἐπιδόσεις τότε ἐλάχισται. μάλιστα γὰρ καθ' ἡμᾶς ὁ ἡλῖος τῆς μεσημβρίας ἐστί, καὶ πύγος γίνεται διὰ τε τὴν εἰρημένην αἰτίαν, καὶ ὅτι ἀπνεύματος· ὅταν γὰρ διακρίνη τὸν πρὸς τῆ γῆ ἀέρα, πνεῦμα γίνεται. εἰ οὖν ἅμα ἐν ἀμφοτέροις

τοῖς ἡμισφαιρίοις, εἰκότως ἂν αἱ μέσαι νύκτες καὶ ἡ μεσημβρία ἀπνεύματοι εἶεν.

Διὰ τί ὁ ἡλῖος διὰ τῶν τετραπλεύρων διέχων ἐκ εὐθύ-6 γραμμῆς ποιεῖ τὰ σχήματα ἀλλὰ κύκλους, οἷον ἐν ταῖς ῥιψίν; ἢ ὅτι ἡ τῶν ὄψεων ἐκπτώσις κώνος ἐστὶ, τῶ δὲ κώνου κύκλος ἡ βᾶσις, ὡς πρὸς ὃ ἂν προσπίπτωσιν αἱ τῶ ἡλίου ἀκτῖνες, κυκλοτερεῖς φαίνονται. ἀναγκαῖον μὲν γὰρ ἐστὶ καὶ τὸ ὑπὸ τῶ ἡλίου σχῆμα ὑπ' εὐθειῶν περιέχεσθαι, εἴπερ αἱ ἀκτῖνες εὐθεῖαι. ὅταν γὰρ εὐθεῖαι πρὸς εὐθεῖαν προσπίπτωσιν, εὐθύγραμμον ποῖσιν. ἐπὶ δὲ τῶν ἀκτίνων συμβαίνει τὸτο· πρὸς εὐθεῖαν γὰρ προσπίπτει τὴν τοῦ ῥιπὸς γραμμῆν, ἢ δι' ἑ λάμπουσι, καὶ αὐταὶ εὐθεῖαι εἰσιν, ὡς πρὸς εὐθεῖαν ἔσται ἡ ἐκπτώσις. ἀλλὰ διὰ τὸ ἀσθενεῖς εἶναι τὰς ἀποσχιζόμενας ἀπὸ τῶν ὄψεων πρὸς τὰ ἄκρα τῶν εὐθειῶν, ἔχῃ ὀράται τὰ ἐν ταῖς γωνίαις· ἀλλ' ὅσον μὲν τῆς εὐθείας ἐνυπάρχει ἐν τῷ κώνῳ, ποιεῖ αὐτὴν, τὸ δὲ λοιπὸν ἢ ποιεῖ, ἀλλὰ λανθάνουσιν αἱ ὄψεις ἐπιπίπτουσαι. πολλὰ γὰρ οὐχ ὀρώμεν ἐφ' ἃ δικνεῖται ἡ ὄψις, οἷον τὰ ἐν τῷ σκότει. ὁμοίον δὲ τότε καὶ τὸ τὸ τετράγωνον πολυγωνοειδῆς φαίνεσθαι, εἰ μὴ πλεον ἀφιστῆ, κύκλον. ὄντος γὰρ κώνος τῆς τῶν ὄψεων ἐκπτώσεως, ἀφισταμένης τῶ σχήματος εἰς τὸ πόρρω αἱ μὲν εἰς τὰς γωνίας ἀποσχιζόμεναι τῶν ὄψεων διὰ τὸ ἀσθενεῖς εἶναι καὶ ὀλίγαι ἔχῃ ὀρώσι, πλέονος τοῦ ἀποσῆματος γινομένης, αἱ δὲ εἰς τὸ μέσον προσπίπτουσαι, ἀθρόαι καὶ ἰσχυραὶ ἔξαι, διαμένουσιν. ἐγγυὲς μὲν ἔν ὄντος τῶ σχήματος δύναται καὶ τὰ ἐν ταῖς γωνίαις ὀρᾶν, πόρρω δὲ αὐτῶ γινομένου ἀδυνατῶσιν. διὸ καὶ ἡ περιφερὴς ἀπαγομένη εὐθεῖα φαίνεται. καὶ ἡ σελήνη ὑπὸ εὐθειῶν δοκεῖ περιέχεσθαι τῆ ὀγδοῆ, εἰ μὴ κατὰ τὸ πλάτος ἀλλὰ κατὰ τὴν περιέχουσαν γραμμὴν αἱ ὄψεις προσπίπτωσιν. ἐγγυὲς μὲν γὰρ ἔσσης τῆς περιφερείας δύναται διακρίνειν αἱ ὄψεις, ὅσω ἐγγυτέρον ἐστὶ θάτερον θάτερον μέρος τῆς περιφερείας· πόρρω δὲ γινομένης ἢ διαισθάνεται, ἀλλὰ δοκεῖ αὐτῆ ἔξ ἴσῃ εἶναι. διὸ καὶ εὐθεῖα φαίνεται.

Διὰ τί τῆς σελήνης σφαιροειδῆς ἔσσης εὐθεῖαν ὀρώμεν, ὅταν ἢ διχότομος; ἢ ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ ἐπιπέδῳ ἡ ὄψις γίνεται καὶ ἡ τῶ κύκλου περιφέρεια, ἢ ὁ ἡλῖος ποιεῖ προσβάλλων τῆ σελήνῃ; ὅτε δὲ τὸτο γένοιτο, εὐθεῖα γραμμὴ ἐφαί-

7. παρατραπέζια X^o. || 8. μέσον ὕδωρ ἡμῖν εἰ ἀπὸ τούτου X^o. || 9. γῆς alterum om X^o. || 11. ἀφεστῶσαν C^o, ἀφεστῶσιν X^o. || 12. οὐ] οὐ C^o X^o. || κωλύσει C^o. || 16. ὑπὸ C^o X^o Y^o. || 25. ἐκτὸς C^o Y^o. || 26. Γ] = C^o. || 28. τὸ C^o X^o. || 31. ἢ Δ Ε] τῆ δ ε X^o. || 32. αἰ ante ἀπὸ om C^o. || 35. ποτὲ C^o Y^o.

4. ῥίψιν codices. || 5. ἢ om X^o. || 6. πίπτωσιν C^o. || 9. εὐθεῖα X^o. || 11. συμπίπτουσι C^o. || 12. ἢ X^o. || αὐταὶ codices. || πρὸς τὴν εὐθεῖαν C^o. || 13. ἀσθενὲς Y^o. || 16. ἐνυπάρχον C^o. || 17. ἐκπίπτουσαι C^o. || 19. τούτου X^o. || τὸ alterum om C^o X^o. || 21. τὰ C^o. || 25. δύναται C^o X^o Y^o. || 26. πόρρω] πλείον C^o Y^o et pr X^o, πλείονος re X^o. || αὐτῶν Y^o. || γενομένου X^o Y^o. || 28. ἀπὸ C^o. || περιέχεσθαι δοκεῖ X^o Y^o. || 29. τὴν περιφέρειαν περιέχουσαν C^o. || 30. προσπίπτουσι X^o. || 31. διακρίνεσθαι C^o. || 33. εἶναι om X^o. || 38. ὅτι C^o X^o.

νετο ὁ ἥλιος. ἐπεὶ γὰρ ἀνάγκη τὸ προσβάλλον τὰς ὄψεις πρὸς τὴν σφαῖραν κύκλον ὄραν, ἢ δὲ σελήνη σφαιροειδής, καὶ ὁ ἥλιος ὄρα αὐτήν, κύκλος ἂν εἴη ὁ ὑπὸ τῆ ἡλίου γινόμενος. οὗτος οὖν ὅταν μὲν ἐξ ἐναντίας ἡμῶν γένηται, ὅλος φαίνεται καὶ δοκεῖ πανσέληνος εἶναι· ὅταν δὲ παραλλάτῃ 5 διὰ τὴν τῆ ἡλίου μετάβασιν, ἢ περιφέρεια αὐτῆ κατὰ τὴν ὄψιν γίνεται, ὡς εὐθεία φαίνεται. τὸ δὲ ἕτερον μέρος περιφερές, ὅτι ἐξ ἐναντίας κείται τῇ ὄψει ἡμισφαίριον. τὸ δὲ τοῦτο ἐφαίνετο ἡμικύκλιον. αἶε γὰρ ἡ σελήνη κατ' ἀντικρὺ ἐστὶ τῆς ὄψεως. ἀλλ' ὅταν ὁ ἥλιος ἐπιβάλλῃ, ἔχ ὀρώμεν, καὶ 10 ἀναπληρῶται μετὰ τὴν ὀγδόην ἐν τῷ μέσῳ, ὅτι ἐπιπαρεξῶν ὁ ἥλιος ἐκκλινέσθαι ἡμῶν ποιεῖ τὸν κύκλον. ἔτω δὲ τιθέμενος πρὸς τὴν ὄψιν ὁ κύκλος κώνου τομῇ ἐμφερῆς ἐγένετο. μνησοειδής δὲ φαίνεται, ὅταν ὁ ἥλιος μεταβῇ. ὅταν γὰρ κατὰ τὰ ἔσχατα σημεία, καθ' ἃ διχότομος φαίνεται, ὁ 15 κύκλος ὁ τῆ ἡλίου γένηται, περιφέρεια φαίνεται ἢ τῆ κύκλου. οὐ γὰρ ἐστὶ κατ' εὐθείαν ἐστὶ τῇ ὄψει, ἀλλὰ παραλλάττει. τότε δὲ γινόμενος, καὶ διὰ τῶν αὐτῶν σημείων τῆ κύκλου ὄντος, ἀνάγκη μνησοειδῆ φαίνεσθαι. μέρος γὰρ τι τῆ κύκλου κατὰ τὴν ὄψιν εὐθεία ἐστὶ, τῷ προτέρῳ ἐξ ἐναντίας ὄντος, ὡς 20 τῷ λαμπρῷ ἀποτεμένεται· εἰθ' ἔτι καὶ τὰ ἄκρα μένουσιν ἐν τῷ αὐτῷ, ὡς ἀνάγκη μνησοειδῆ φαίνεσθαι. μᾶλλον δὲ καὶ ἦσαν διὰ τὴν τῆ ἡλίου κίνησιν. μεταβαίνοντος γὰρ τῆ ἡλίου καὶ ὁ κύκλος ὃν ὄρα ἐπιστρέφεται, ἐν τοῖς αὐτοῖς σημείοις ὄν· ἀπείρους γὰρ ἐγκλίσεις ἐγκλωρεῖ αὐτὸν κλιθῆναι, εἴπερ 25 γραφῆναι τὸς μεγίστους κύκλους διὰ τῶν αὐτῶν σημείων ἀπείρους ἐνδέχεται.

8 Διὰ τί ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη σφαιροειδῆ ὄντα ἐπίπεδα φαίνεται; ἢ ὅτι πάντων ὄσων τὸ ἀπόστημα ἄδηλον, ὅτε πλείον ἢ ἐλάττω ἀφέςθαι, ἐξ ἴσου φαίνονται; ὡς καὶ ἐφ' 30 ἐνός μὲν μόρια δ' ἔχοντος, ἂν μὴ τῇ χροῇ διαφέρῃ, ἀνάγκη τὰ μόρια ἐξ ἴσου φαίνεσθαι. τὸ δ' ἐξ ἴσου ὀμαλὸν καὶ ἐπίπεδον ἀνάγκη δοκεῖν εἶναι.

9 Διὰ τί τὰς σκιάς ποιεῖ ὁ ἥλιος ἀνίσχων καὶ δύνων μακράς, αἰρόμενος δὲ ἐλάττω, ἐπὶ τῆς μεσημβρίας δ' ἐλά- 35 χίστας; ἢ ὅτι ἀνίσχων τὸ μὲν πρῶτον παράλληλον ποιήσει τὴν σκιάν τῇ γῆ, καὶ ἄπειρον ὡς ἀνισὸν ὑπερτείνει, ἔπειτα μακράν· αἶε δ' ἐλάττω διὰ τὸ αἶε τὴν ἀπὸ τῆ ἀνωτέρου σημείου εὐθείαν ἐντὸς πίπτειν. γνώμων τὸ Α Β, ἥλιος ἔ τὸ Γ καὶ οὗ τὸ Δ· ἢ δὲ ἀπὸ τοῦ Γ ἀκτίς, ἐφ' ἧς τὸ Γ Ζ, ἐξω- 40

τέρω ἔσαι τῆς Γ Ε. ἐστὶ δὲ σκιά ἢ μὲν Β Ε ἀνωτέρω ὄντος τῆ ἡλίου, ἢ δὲ Β Ζ κατωτάτω· ἐλαχίστη δὲ, ὅσῳ ἀνωτάτω ἦ καὶ ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς.

Διὰ τί αἱ ἀπὸ τῆς σελήνης σκιά μείζους τῶν ἀπὸ τῆ 10 ἡλίου, ὅταν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ὡς καθέτω; ἢ διότι ἀνώτερος ὁ ἥλιος τῆς σελήνης; ἀνάγκη ἔν ἐντὸς πίπτειν τὴν ἀπὸ τῆ ἀνωτέρω ἀκτῖνα. γνώμων ἐφ' ᾧ Α Δ, σελήνη Β, ἥλιος Γ. ἢ μὲν ἔν ἀπὸ τῆς σελήνης ἀκτίς Β Ζ, ὡςτε ἔσται σκιά ἢ τὸ Δ Ζ· ἢ δὲ ἀπὸ τῆ ἡλίου ἢ τὸ Γ Ε, ὡςτε ἔσαι σκιά ἐξ ἀνάγκης ἦσαν· ἔσαι γὰρ τὸ Δ Ε.

Διὰ τί ἐν ταῖς τῆ ἡλίου ἐκλείψουσιν, εἰάν τις θεωρῆ 11 διὰ κοσκίνου ἢ φύλλων, οἷον πλατάνου ἢ ἄλλου πλατυφύλλου, ἢ τὸς δακτύλους τῆς ἐτέρας χειρὸς ἐπὶ τὴν ἐτέραν ἐπιχειρῶν, μνηστικοὶ αἱ αὐγαὶ ἐπὶ τῆς γῆς γίνονται; ἢ ὅτι ὡςπερ δι' ὀπῆς εἰάν λάμπῃ εὐγωνίου τὸ φῶς, σρογγύλον καὶ κῶνος γίνεται; αἴτιον δὲ ὅτι δύο γίνονται κῶνοι, ὁ τε ἀπὸ τῆ ἡλίου πρὸς τὴν ὀπῆν καὶ ὁ ἐντεῦθεν πρὸς τὴν γῆν, καὶ συγκόρυφοι. ὅταν οὖν ἐχόντων οὕτως ἀνωθεν κύκλω ἀποτεμένηται, ἔσαι μνηστικός ἐξ ἐναντίας ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ φωτός. ἀπὸ τῆ μνηστικού γὰρ τῆς περιφερείας γίνονται αἱ ἀκτῖνες, αἱ δὲ ἐν τοῖς δακτύλοις καὶ κοσκίνοις οἷον ὅπαι γίνονται· διὸ ἐπιδηλότερον γίνεται ἢ διὰ μεγάλων ὀπῶν. ἀπὸ δὲ τῆς σελήνης οὐ γίνονται, οὔτε ἐκλείπουσιν οὔτε ἐν αὐξήσει ἕσης ἢ φθίσει, διὰ τὸ μὴ ἀκριβεῖς τὰς ἀπὸ τῶν ἄκρων αὐγάς εἶναι, ἀλλὰ τῷ μέσῳ φαίνεσθαι· ὁ δὲ μνηστικός μικρὸν τὸ μέσον ἔχει.

Διὰ τί παρήλιος οὐ γίνεται οὔτε μεσουραφῶντος τοῦ 12 ἡλίου ἔθ' ὑπὲρ τὸν ἥλιον ἔθ' ὑπὸ τὸν ἥλιον, ἀλλ' ἐν πλαγίων μόνον; ἢ διότι παρήλιος γίνεται κλωμένης τῆς ὄψεως πρὸς τὸν ἥλιον, αὐτὴ δὲ τοῦ ἀέρος ἢ ζάσις, ἐφ' ἧς ἀνακλάται ἡ ὄψις, ἔτ' ἐγγύς ἂν γένοιτο τῆ ἡλίου ἔτε πόρρω. ἐγγύς μὲν γὰρ ἔσαν ὁ ἥλιος διαλύσει, πόρρω δὲ οὕσης ἢ ὄψις ἐκ ἀνακλασθήσεται· ἀπὸ γὰρ μικροῦ ἐνόπτει πόρρω ἀνατεινομένη ἀσθενῆς γίνεται. διὸ καὶ ἄλλως οὐ γίνεται ἐξ 13 ἐναντίας τοῦ ἡλίου μὲν οὖν εἰάν γένηται καὶ ἐγγύς, διαλύσει ὁ ἥλιος, εἰάν δὲ πόρρω, ἐλάττων ἢ ὄψις προσπεσῆται. εἰάν δὲ ἐν τῷ πλαγίῳ, ἐστὶ τοσούτον ἀποσῆναι τὸ ἐνόπτειν ὡς μήτε τὸν ἥλιον διαλύσει μήτε τὴν ὄψιν ἀβρόαν ἀελεθεῖν, διὰ τὸ ὑπὸ τὴν γῆν φέρεσθαι. ὑπὸ δὲ τὸν ἥλιον οὐ γίνονται διὰ τὸ πλησίον μὲν τῆς γῆς ὄντος διαλύεσθαι ἂν ὑπὸ

4. οὖν om C°. || 11. ἀναπληρῶτα C°. || 13. ἐγένετο Y°. || 22. ὡς om C°X°Y°. || 29. ἐπὶ C°P°. || 31. ἀνάγκη γὰρ τὰ C°. || 32. ὀμαλῆς Y°. || 33. δοκεῖ X°Y°. || 36. παραλλήλας C°X°Y°. || 37. ὑπερτείνει C°Y°. || 38. ἐλάττω X°Y°.

3. ἢ Y°, ἢ C°. || 6. ἀνωτέρου C°X°. || 8. ἔν om X°. || 10. ἦσαν om C°X°Y°. || 12. φύλλου C°X°. || 16. τε om pr X°. || 22. διὰ τῶν μεγάλων X°. || 34. ἄλλω C°Y°, ἄλλως X°. || γίνονται Y°. || 36. ἐλάττω Y°. || 37. ἐνόπτει X°. || 40. ἐντὸς C°P°.

τοῦ ἡλίου, ἄνω δὲ μεσουρανίου τὴν ὄψιν διασπᾶσθαι. καὶ ὄλως ὑδὲ ἐκ πλαγίας μεσουρανίου γίνεται, ὅτι ἡ ὄψις ὑπὸ τὴν γῆν εἰάν λίσαν φέρεται, ὀλίγη ἤξει εἰς τὸ ἔνοπτρον, ὡς ἀνακλωμένη πᾶν ἔξαι ἀσθενῆς.

13 Διὰ τί τῆς σκιάς τὸ ἄκρον τῆ ἡλίου τρέμειν φαίνεται; ἢ 5 γὰρ δὴ διὰ τὸ φέρεσθαι τὸν ἡλίον· ἀδύνατον γὰρ κινεῖσθαι εἰς τάναντία, ὃ δὲ τρόμος τοῖστος. ἔτι δὲ ἀδελος ἡ μεταβάσις, ὡσπερ καὶ τῆ ἡλίου αὐτοῦ. ἢ διὰ τὸ κινεῖσθαι τὰ ἐν τῷ αἰέρι; καλεῖται δὲ ζύσματα. φανερά δὲ ἔξαι ἐν ταῖς ἀκτίσι ταῖς διὰ τῶν θυρίδων· ταῦτα γὰρ κινεῖται πᾶν νημε- 10 μίαι. ἐκ τε οὖν τῆς σκιάς εἰς τὸ φῶς ἐκ τε τῆ φωτὸς εἰς τὴν σκιάν φερομένων αἰεί, καὶ ὁ ὄρος ὁ κοινὸς τῆ φωτὸς καὶ τῆς σκιάς φαίνεται κινόμενος παρεγγύς. ἢ γὰρ οἷον σκιάν ποιοῦσιν, ἢ δὲ φῶς, ἐκατέρωθεν μεταβάλλονται ταῦτα. ὡς ἡ σκιά φαίνεται κινεῖσθαι, οὐ κινωμένη αὐτὴ 15 ἔτιως, ἀλλ' ἐκείναι.

ΙΖ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΤΑ ΑΨΤΧΑ.

Διὰ τί αἱ μὲν βάσεις τῶν κομφολύγων λευκαὶ ἐν τοῖς ὕδασι· καὶ εἰάν ἐν ἡλίῳ τεθῶσι, σκιάν ἢ ποῖσιν, ἀλλ' 20 ἢ μὲν ἄλλη κομφόλυξ σκιάν ποιεῖ, ἢ δὲ βάσις ἢ ποιεῖ, ἀλλ' ἡλίωται κύκλω. τὸ δὲ ἔτι θαυμασιώτερον, ὅτι οὐδ' εἰάν τι τεθῆ ζύλων εἰς τὸ ὕδωρ ἐν τῷ ἡλίῳ, τέμνεται ὑπὸ τῆ ὕδατος ταῦτα. ἢ οὐ γίνεται σκιά, ἀλλ' ἡλίῳ διήρηται ἢ σκιά; εἰ ἔν σκιά ἐς τὸ μὴ ὀρώμενον, καὶ ὑπὸ τῆ ἡλίου 25 κύκλω ἂν ὀρῶτο ὁ ὄγκος. τῆτο δὲ ὅτι ἀδύνατον, δείκνυται ἐν τοῖς ὀπτικοῖς· ὑδὲ γὰρ τὸ ἐλάχισον ὑπὸ τῆ μεγίστου ἐνδέχεται ὄλον περιοφθῆναι.

2 Διὰ τί αἱ κομφόλυγες ἡμισφαίρια; ἢ διὰ τὸ ὡς ἀπὸ κέντρου πρὸς τὸν αἶρα φέρεσθαι ἄνω ὁμοίως πάντῃ; ἀνάγκη 30 δὲ τῆτο ἡμισφαίριον εἶναι. τὸ κάτω δὲ ἡμισφαίριον ἀποτέμνεται ὑπὸ τοῦ ἐπιπέδου τοῦ ὕδατῶδους, ἐν ᾧ τὸ κέντρον ἐστίν.

3 Διὰ τί τοῖς ἄνισον τὸ βάθος ἔχουσι μεγέθειν, εἰάν 35 τις τὸ κενώτερον κινή, κύκλω περιφέρεται τὸ βαλλόμενον, οἷον τοῖς μαμολιβδωμένοις ἀσραγάλοις συμβαίνει, ἂν τις βάλῃ τὸ κουφότερον πρὸς αὐτὸν γρέφας μέρος; ἢ ὅτι τὸ βαρύτερον ἀδύνατον ἰσοδραμεῖν τῷ κουφοτέρῳ, ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἰσχύος ῥιφθέν; ἐπεὶ δὲ ἀνάγκη μὲν κάμπαν κινεῖ-

σθαι, ἐξ ἴσου δὲ ἀδύνατον, ὁμοταχῶς μὲν φερόμενα τὴν αὐτὴν οἰσθήσεται γραμμῆν, θάπτον δὲ θατέρου φερομένου κύκλον ἀνάγκη φέρεσθαι, ἐπεὶδὴ ἐν τούτῳ μόνῳ τῷ σχήματι ταῦτα αἰεὶ καταάλληλα ὄντα σημεῖα ἐν ταύτῳ χρόνῳ ἀνίστους διέρχεται γραμμάς.

Διὰ τί τὰ πίπτοντα ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ἀφαλλόμενα ἴ ὁμοίως γωνίας ποιεῖ πρὸς τὸ ἐπίπεδον ἐφ' ἐκάτερα τῷ ση- 4 μαιού ᾧ ἤψατο τῷ ἐπιπέδου; ἢ ὅτι πάντα μὲν φύσει φέρεται πρὸς ὀρθὴν; τὰ μὲν οὖν εἰς ὁμαλῆς πεσόντα, τῆ κα- θέτῳ καὶ τῆ διαμέτρῳ προσκρούσαντα τῷ ἐπιπέδῳ, τοσαύ- τας ποιεῖ γωνίας ἀφαλλόμενα διὰ τὸ τὴν μὲν διάμετρον ἴσα διαφεῖν· τὰ δὲ εἰς τὰ πλάγια πίπτοντα, οὐ τῆ καθέτῳ προσκρούοντα τῷ χωρίῳ ἀλλὰ τῷ ἀνωτέρῳ τῆς καθέτου ση- 5 μείῳ, συμβαίνει πάλιν ἀνωσθέντα ὑπὸ τῆ πληγέντος τόπῳ εἰς τὴναντίον φέρεσθαι, τὰ μὲν ζρογγύλα, ὅτι ἐν αὐτῷ φερόμενα εἰς τὸναντίον τῆς ἀπόσεως ἐξελίττεται, εἰάν τε ἡρεμῆ τὸ μέσον αὐτῶν εἰάν τε καὶ τόπον διαλλάττῃ· τὰ δ' εὐθύγραμμα διὰ τε τὴν κάθετον αὐτὴν εἰς τοῦμπροσθεν προσητέχθη ἐκκρούεσθαι, καθάπερ τοῖς τε ζυρούμενοις τὰ σκέλη συμβαίνει, καὶ ὡν τὲς κολύθρες ὑφαρπάξιμιν. πάν- 6 τες γὰρ οὗτοι εἰς τὸναντίον καὶ ὄπισθεν ἐπικίπτουσι, διὰ τὸ ἰσάζειν αὐτὰ τὴν κάθετον, μετέωρόν τε εἶναι καὶ εἰς τοῦμπροσθεν ἐκκρούεσθαι· τὰ γὰρ ἐναντία δηλονότι αὐτῆς ὄπισθεν τε καὶ κάτω συμβαίνει γίνεσθαι, κάτω δὲ φερό- 7 μενα βαρύτερα ἂν εἴη. ὃ οὖν τούτοις πῶμα, τοῖς ἀφαλ- λόμενοις φορὰν συμβαίνει γίνεσθαι. πρὸς ὀρθὴν μὲν οὖν οὐδέτερα αὐτῶν ἀφάλλεται διὰ τὸ τὴν μὲν κάθετον δίχα τῷ βάρει διαιρεῖν τὰ φερόμενα, καθέτους δὲ κλείους πρὸς 8 ταῦτὸ ἐπίπεδον μὴ γίνεσθαι τεμνέσας αὐτάς· ὃ τέτοις συμβῆ- σεται καθέτου γινομένης κατὰ τὴν ἐφαλσιν, ἢ προσέκρινσε τῷ ἐπιπέδῳ τὸ φερόμενον, διχοτομείσθαι πάλιν ὑπ' αὐτῆς αὐτὸ συμβῆσεται, ὡστε ἀναγκαῖον τέμνεσθαι ὑπ' αὐτῆς τὴν πρώτην κάθετον ὑφ' ἧς ἐφέρετο. ἐπεὶ δ' εἰς τὴναντίον 9 μὲν οἰσθήσεται, πρὸς ὀρθὴν δὲ ἐκ οἰσθήσεται, λοιπὸν ὀξείαν γίνεσθαι γωνίαν τὴν ἐπὶ θατέρῳ τῆ προσπεσόντος τῷ ἐπι- 10 πέδῳ σημείου· ὄρος γὰρ ἐστίν ἡ ὀρθὴ τῶν ἐναντίων γωνιῶν.

Διὰ τί ὁ μὲν κύλινδρος ὡσθεὶς εἰς εὐθύ τε φέρεται 5 καὶ γράφει εὐθείας τοῖς ὀρίζουσιν αὐτὸν κύκλοις, ὁ δὲ κῶ- νος κύκλω περιφέρεται, τῆς κορυφῆς μενύσης, καὶ γράφει

3. ἄλλη om X^o. || ἔνοπτρον X^o. || 4. πάτως C^o. || 10. ἀντιμία, omisso καὶ, X^o. || 20. ἐν τῷ ἡλίῳ C^o. || 22. θαυμασιώτερον X^o. || 31. δὲ κάτω X^o. || 34. τὸ om C^o. || 39. ῥιφὴν X^o.

6. σφαλλόμενα ὁμοίως C^oX^o. || 9. οὖν ἰσομαλῆς C^oY^o. || 10. τῆ C^oY^o. || 14. συμβαίνει codices. 18. εὐθύγραμμα C^o. || αὐτῶν Y^o. || 19. ζυρούμενοις X^o. || 24. ὄπισθι Y^o. || συμβῆσεται Y^o. || 29. συμβῆσεται τίτοις X^o. || 31. ὑπ' — 32. τέμνεσθαι om C^o. || 33. ἐφ' Y^o. || 35. θατέρου X^oY^o. || 36. ἢ om C^o. || 38. κύκλος κῶν X^o.

τὸν κύκλον τῷ ὀρίζοντι; κύκλω μὲν ἀμφότερα φέρεται, γράφει δ' ἐν τῷ ἐπιπέδῳ ὁ μὲν κύλινδρος εὐθείας, ὁ δὲ κῶνος κύκλους, διὰ τὸ τὴν μὲν ἐν τῷ κῶνῳ ἀνίστους εἶναι κύκλους, φέρεσθαι δὲ ἀεὶ βάττον τὸν μείζονα τῶν περὶ τὸ αὐτὸ κέντρον. φερομένων δὲ ἀνίσως πάντων ἅμα τῶν ἐν τῷ κῶνῳ κύκλων, συμβαίνει τοὺς ἐξωτάτω πλείστον ἐν ταυτῷ χρόνῳ τόπον καὶ γραμμὴν φέρεσθαι· διὸ καὶ κύκλω φέρονται. γράφονται τε γὰρ πάντες τῇ αὐτῇ εὐθείᾳ, καὶ τῆς εὐθείας κύκλω μὲν φερομένης οὐ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ σημεῖα ἴσην ἐν ταυτῷ χρόνῳ γράφει γραμμὴν, εἰς εὐθὺ δὲ φέρει τὴν ἴσην. τῷ δὲ κυλίνδρῳ πάντων ἴσων ὄντων τῶν κύκλων καὶ περὶ ταυτὸ κέντρον, συμβαίνει τὰ ἅμα τοῦ ἐπιπέδου ἐν αὐτοῖς πάνθ' ἀποτομνοῖς σημεῖα, φέρεσθαι τε ἰσοταχεῖς κυλιομένους διὰ τὸ τοὺς κυλίνδρους ἴσους εἶναι, καὶ ἦκειν ἐπὶ τὸ ἐπίπεδον πάλιν ἅμα ἐκυλισθέντα ἕκαστον τὸν αὐτὸ κύκλον, ὥστε καὶ τὰς ἐν τῷ ἐπιπέδῳ εὐθείας ἴσας γίνεσθαι· τῇ γὰρ αὐτῶν ἀφῆ ἀυτὰς ἔγραψαν, ὄντες ἴσοι τε καὶ ἰσοταχεῖς. ἐγένοντο δὲ εὐθεῖαι αἱ ὑπὸ τῆς αὐτῆς γραφεῖσθαι γραμμῆς εἰς εὐθὺ φερομένης, ὥστε διὰ ταύτας εἰς εὐθὺ ἀναφεροῖτο ὁ κύλινδρος. διαφέρει γὰρ οὐθέν, ἢ ἡ πρώτη ἤφατο ὁ κύλινδρος τοῦ ἐπιπέδου γραμμῆ, ταύτη ἔλκειν ἐν τῷ ἐπιπέδῳ, ἢ ἐγκυλῖεν αὐτό· ἀεὶ γὰρ ἴσην καὶ ὁμοίαν γραμμὴν τῶν ἐν τῷ κυλίνδρῳ συμβήσεται ἀπτεσθαι τῷ ἐπιπέδῳ, ἐκκομένου τε καὶ κυλιομένου τῷ κυλίνδρῳ.

6 Διὰ τί τῶν βιβλίων ἡ τομῆ οὔσα ἐπίπεδος καὶ εὐθεῖα, εἰ μὲν τις τέμη παρὰ τὴν βάσιν, γίνεται εὐθεῖα ἀνεπιτομένη, εἰ μὲν ἐγκλίνας, σκολιά; ἢ ὅτι συμβαίνει τῶν ἐν τῇ ἐτέρᾳ τομῇ κύκλων ἐν ταυτῷ ἐπιπέδῳ ὄντων τὴν ἐγκυλισμένην τομὴν μὴ παρακειμένην εἶναι, ἀλλ' ἐν τῇ μὲν πλείον τῇ δὲ ἑλάττον αὐτῆς ἀπέχειν, ὥστε ἐξελιττομένου οἱ μὲν ἐν ταυτῷ ἐπιπέδῳ ὄντες κύκλοι, καὶ τὴν ἀρχὴν ἔχοντες ἐν ταυτῷ ἐπιπέδῳ, τὴν ἐξ αὐτῶν ποιήσασι γραμμὴν ἐξελιττόμενοι. ἔστι γὰρ ἡ γιγνομένη γραμμὴ ἐκ τῶν κύκλων οἱ εἰσιν ἐν ταυτῷ ἐπιπέδῳ· ὥστε καὶ εὐθεῖα οὔσα ἐν ἐπιπέδῳ. ἢ τε τῆς λοξῆς τομῆς ἐξελιττομένη γραμμὴ οὐκ ἔσα παρὰ τὴν πρώτην, ἀλλὰ τῇ μὲν πλείον τῇ δὲ ἑλάττον αὐτῆς διεσθηκυῖα διὰ τὸ καὶ τὴν τομὴν οὕτως ἔχειν πρὸς αὐτὴν, οὐκ ἐν ἐπιπέδῳ ἔσται, ὥστε οὐδ' εὐθεῖα· τῆς γὰρ εὐθείας ἕκ ἐξὶ τὸ μὲν ἐν ἄλλῳ τὸ δὲ ἐν ἄλλῳ ἐπιπέδῳ.

Διὰ τί διαιρέμενα τὰ μεγέθη ἐλάττω φαίνεται πάντα τῷ ὅλῳ; ἢ ὅτι διαιρέμενα μὲν ἀριθμὸν ἔχει πάντα, μεγέθει δὲ ἐλάττω ἐστὶ τοῦ ἐνός; τὸ μὲν γὰρ μέγα τῷ κατὰ συνέχειαν εἶναι καὶ ποσὸν τι μέγα λέγεται, ὁ δὲ ἀριθμὸς τε πᾶς παντὸς μεγέθους ἀριθμοῦ μείζων. διόπερ εἰδὸς τὸ ὅλον διαιρεθέντων τῶν μερῶν μείζων φαίνεσθαι· τῶν αὐτῶν γὰρ ὄντων αὐτῶν τὸ μὲν ὅλον τὴν τῷ μεγέθους ἔχει μᾶλλον φύσιν, συνεχὲς ὄν, τὰ δὲ μέρη τὴν τῷ ἀριθμῷ.

Τῶν περὶ τὴν κλεψύδραν συμβαινόντων τὸ μὲν ὅλον ἔοικεν εἶναι αἴτιον καθάπερ Ἀναξαγόρας λέγει· ὁ γὰρ ἀήρ ἐστὶν αἴτιος, ἐναπολαμβάνομενος ἐν αὐτῇ, τοῦ μὴ εἰσῆναι τὸ ὕδωρ ἐπιληφθέντος τῷ ἄλλῳ. ἢ μὴ ἀπλῶς γε αἴτιος· καὶ γὰρ τις αὐτὴν πλαγίαν ἐνῆ εἰς τὸ ὕδωρ, ἐπιλαβὼν τὸν αὐλόν, εἰσεῖσι τὸ ὕδωρ. διόπερ οὐ λέγεται ὑπ' αὐτοῦ ἰκανῶς ἢ αἴτιόν ἐστιν. ἐστὶ δὲ αἴτιον μὲν, καθάπερ εἴρηται, ὁ ἀήρ· οὗτος δὲ ὠθυόμενος τε καὶ καθ' ἑαυτὸν φερόμενος καὶ μὴ βιαζόμενος ἐπ' εὐθείας πέφυκε φέρεσθαι, καθάπερ καὶ ἄλλα ζοιχεῖα. πλαγίας μὲν οὖν βαφείσης τῆς κλεψύδρας, διὰ τῶν ἐναντιῶν τοῖς ἐν τῷ ὕδατι τρυπημάτων ἐπ' εὐθείας μένων ὑπὸ τοῦ ὕδατος ἐξέρχεται, ὑποχωρῶντος δὲ αὐτῷ τὸ ὕδωρ εἰσέρχεται· ὀρθῆς δὲ εἰς τὸ ὕδωρ βαφείσης τῆς κλεψύδρας, οὐ δυνάμενος πρὸς ὀρθὴν ὑποχωρεῖν διὰ τὸ πεφραῆσθαι τὰ ἄνω, μένει περὶ τὰ πρῶτα τρυπήματα· ἀπτεσθαι γὰρ εἰς αὐτὸν ἢ πέφυκεν. σημεῖον δ' ἐστὶ τῷ εἶργειν δύνασθαι τὸ ὕδωρ ἀκινητίζοντα τὸν ἀέρα τὸ ἐπ' αὐτῆς γινόμενον τῆς κλεψύδρας. εἰ μὲν γὰρ τις αὐτῆς αὐτὴν τὴν κωδίαν ἐμπλήσας ὕδατος, ἐπιλαβὼν τὸν αὐλόν, κατασρέψῃ ἐπὶ τὸν αὐλόν, οὐ φέρεται τὸ ὕδωρ διὰ τοῦ αὐλοῦ ἐπὶ στόμα. ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ στόματος οὐκ εὐθὺς ἐκρεῖ κατὰ τὸν αὐλόν, ἀλλὰ μικροτέρῳ ὕψερν, ὡς οὐκ ὄν ἐπὶ τῷ σῶματι τοῦ αὐλοῦ, ἀλλ' ὕψερν διὰ τούτου φερόμενον ἀνοιχθέντος. πλήρους τε καὶ ὀρθῆς οὔσης τῆς κλεψύδρας, ἀνοιχθέντος τῷ αὐλοῦ εὐθὺς ῥεῖ διὰ τῷ ἡθμῷ, διὰ τὸ ἐκεῖθεν μὲν ἀπτεσθαι, τῶν δὲ ἄκρων τῷ αὐλοῦ μὴ ἀπτεσθαι. οὐκ εἰσέρχεται μὲν ἔν τῷ ὕδωρ εἰς τὴν κλεψύδραν διὰ τὴν προειρημένην αἰτίαν, ἐξέρχεται δὲ ἀνοιχθέντος τῷ αὐλοῦ διὰ τὸ τὸν ἐν αὐτῷ ἀέρα κινούμενον ἄνω καὶ κάτω πολλὴν κένωσιν ποιεῖν τῷ ἐν τῇ κλεψύδρᾳ ὕδατος. ὠθύμενον δὲ κάτω καὶ αὐτὸ ῥέπον εἰς αὐτὸ εἰκότως ἐκρεῖ, βιαζόμενον τὸν ἐκτὸς

1. ὀρίζοντι κύκλω κύκλω Γ^ο. || 4. τὸ αὐτὸ τὸ κ. Γ^ο. || 7. τόπον — 10. γράφει] γράφειν C^ο. || 11. ἴσον X^ο. || 16. αὐτὸν C^ο. || 20. διαφέρει — 21. κύλινδρος om C^ο. || 21. ταύτην Γ^ο. || 25. καὶ εὐθεῖα om C^ο. || 29. μὴ] καὶ C^ο. || 36. πλείον X^ο. || 37. καὶ om pr X^ο. || 39. ἄλλῳ ἐπιπέδῳ τὸ δ' ἐν ἄλλῳ X^ο.

6. οἷον et μείζων C^οX^οΓ^ο. || φαίνεται C^οΓ^ο. || 8. τῇ] τῶν Γ^ο. || 10. αἴτιον εἶναι X^οΓ^ο. || 13. ἐνῆ εἰς Sylburgius: codices eneis || ἐπιλαβὼν X^οΓ^ο. || 25. ἀκινητίζον X^ο. || 26. γὰρ om C^ο. || 27. κωδίαν Γ^ο, κώδιαν C^ο. || ἐπιλαβὼν γὰρ τὸν C^ο. || 30. μικρότερον C^ο. || 33. ἰσθμῷ X^ο. || 39. ἐκτὸς] ἐκ C^ο.

τῆς κλεψύδρας ἀέρα κινούμενον τε καὶ ὄντα ἴσον τῇ δυνάμει τῷ ἐκωθέντι αὐτὸν ἀέρι, τῇ δὲ ἀντερείσει ἀσθενέστερον ἐκείνου διὰ τὸ διὰ ζεῦθ' αὐτὸν τῷ αὐτῷ μένοντα θάπτον καὶ σφοδρότερον ῥεῖν, καὶ προσπίπτει τῷ ὕδατι. τῷ δὲ πωμασθέντος τῷ αὐτῷ μὴ συρρεῖν τὸ ὕδωρ αἴτιον, ὅτι τὸ ὕδωρ εἰσιὸν εἰς τὴν κλεψύδραν ἐξωθεῖ βίᾳ τὸν ἀέρα ἐξ αὐτῆς. σημεῖον δὲ ἐς τὸ γινόμενον ἐν ταύτῃ πνεῦμα καὶ ἐρυγμός. εἰσιόντος δὲ τῷ ὕδατος, βίᾳ ὡθέν συνεισπίπτει εἰς τὸν αὐλὸν αὐτῷ, καθάπερ τὰ ἐκπιεσὰ ξύλα ἢ χαλκὸς τῇ διαιρέσει πιεζόμενος, μένει ἀνευ παντὸς ἄλλου συνδέσμου... ἐκκρησθῆ ἐκ τῷ ἐναντίῳ, καθάπερ τὸς κατεαυγῶτας ὀπίκρους ἐν τοῖς ξύλοις ἐκκρύουσιν. συμβαίνει δὲ τοῦτο ἀνοιχθέντος τοῦ αὐτῷ γίνεσθαι διὰ τὰ προσηρημένα. ἢ ἔν δια ταῦτα εἰκὸς ἐστὶν αὐτὸν μὴ ἐκρεῖν, ἢ ἐξιόντος βιαίᾳ ἀέρος καὶ πνευματουμένου. δηλοῖ δὲ ὁ ψόφος ἐκπικᾶσθαι τῷ πνεύματι τὸ ὕδωρ ἄνω, ὡσπερ ἐπὶ πολλῶν συμβαίνει γίνεσθαι. ἐπισκώμενον δὲ καὶ συνεχῆς ἐν αὐτῷ πᾶν τὸ ὕδωρ μένει πιεζόμενον ὑπὸ τῷ ἀέρος, ἕως ἂν ἀπωσθῆ πάλιν ὑπ' αὐτῷ. τῆς δὲ ἀρχῆς μινύσης, καὶ τὸ ἄλλο ἐξ αὐτῆς κρέματα ὕδωρ ἐν καὶ συνεχῆς. εὐλογον δὲ τῷτο γίνεσθαι. τῷ γὰρ αὐτῷ ἐστὶ κινήσασθαι τε ἐκ τῆς οἰκειᾶς χῶρας τι, καὶ τῷτο ἴσχειν, ὡς ἐκείνης, ἐν πλείονι δὲ χρόνῳ, εἰάν ἢ ὁμοία τῇ δυνάμει τό τε ἔχον καὶ τὸ ἐχόμενον, ἢ τὸ ἴσον κρεῖττον, ὅπερ ἐνταῦθα συμβαίνει. πνεῦμα γὰρ ὕδατός ἐστι κρεῖττον τῇ δυνάμει.

9 Διὰ τί τὰ μόρια τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων, ὅσα μὴ ὀργανικά, πάντα περιφερῆ, τῶν μὲν φυτῶν τὸ ζέλεχος καὶ οἱ πτόρθοι, τῶν δὲ ζώων κνήμαι, μηροί, βραχίονες, θώραξ· τρίγωνον δὲ ἰδὲ κολύγωνον ἕτε ὅλον ἕτε μόνιον ἐστίν; πότερον, ὡσπερ Ἀρχύτας ἔλεγε, διὰ τὸ ἐν τῇ κινήσει τῇ φυσικῇ ἐνεῖναι τὴν τῷ ἴσῳ ἀναλογίαν (κινεῖσθαι γὰρ ἀνάλογον πάντα), ταύτην δὲ μόνην εἰς αὐτὴν ἀνακάμπτειν, ὡσεὶ κύκλος ποιεῖν καὶ σρογγύλα, ὅταν ἐγγένηται;

10 Διὰ τί ἐν τοῖς ἐσχάτοις αἰεὶ γίνεται περιφερῆ; ἢ ὅτι ἢ φύσις ἐκ τῶν ἐνδεχομένων πάντα ποιεῖ ὡς δυνατὸν ἄριστα καὶ κάλλιστα, τὸ δὲ σχῆμα τῷτο κάλλιστον, τὸ αὐτὸ αὐτῷ ὁμοιότατον.

11 Διὰ τί, εἰάν κύκλος ριφθῆ, τὸ μὲν πρῶτον εὐθεῖαν γράφει, καυόμενος δὲ ἔλικα, ἕως ἂν πέσῃ; ἢ εὐθεῖαν μὲν τὸ πρῶτον, ὅτι ὁμοίως ἔνθεν καὶ ἔνθεν ὁ ἀῆρ ἀπορροῖ; ἴσης

ἔν ἴσης τῆς ῥοπῆς ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἀνάγκη καὶ τὴν γραμμὴν τοιαύτην εἶναι, ἢ ἴσον διαιρεῖ τὸν τόπον ἔνθεν καὶ ἔνθεν· τοιαύτη δὲ ἐστὶν εὐθεῖα. ὅταν δὲ βρίσῃ ἐπὶ θάτερον μέρος δι' ἀνωμαλίαν τῷ περιεσαμένῳ ἀέρος, ἐκείτῃ ἴσην γράφει τό τε ἐντὸς καὶ τὸ ἐκτὸς μέρος, ἀλλ' ἀνάγκη περιφερῆ.

Διὰ τί τοῖς ἀνίσον τὸ βάθος ἔχουσι μεγέθεσιν, εἰάν τις κυφότερον κινή τῶν μερῶν, κύκλῳ περιφέρεται τὸ βαλλόμενον, οἷον τοῖς μεμολιβδωμένοις ἀστραγάλοις συμβαίνει, εἰάν τις βάλλῃ τὸ κυφότερον πρὸς αὐτὸν σφέψας μέρος; ἢ ὅτι τὸ βαρύτερον ἀδύνατον ἰσόδρομεῖν τῷ κυφότερῳ ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἰσχύος ριφθῆν; ἐπεὶ δὲ ἀνάγκη μὲν κινεῖσθαι, ἐξ ἴσου δὲ καὶ ἐπ' εὐθείας ἀδύνατον, ἀνάγκη εἰς τὸ ἐντὸς φερόμενον κύκλῳ φέρεσθαι· οἷον εἰ ὅλως τι ἦν αὐτῷ ἀκίνητον διὰ βάρος ἐν μέσῳ, τὸ μὲν πρὸς τῷ ἀφιέντι εἰς τὸ πρόσθεν ἂν ἐκινήθῃ αὐτοῦ μέρος, τὸ δὲ ὑπ' ἐκεῖνα πρὸς τὸν ἀφιέντα. ἐπεὶ δὲ κινεῖται μὲν τὸ πᾶν, ἔχει δὲ ἐν μέσῳ τὸ βάρος φερόμενον, ἀνάγκη ταῦτο τῷτο ποιεῖν.

Διὰ τί τὰ φερόμενα ὅταν ἀντιπέση, ἀφάλλεται εἰς τὴν ἀντιπῆξιν ἢ πέφυκε φέρεσθαι, καὶ πρὸς ὁμοίας γωνίας; ἢ ὅτι ἔ μόνον ἐκείνην φέρεται τὴν φορὰν ἢν φέρεται κατὰ τὸ οἰκεῖον μέρος, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπὸ τῷ ἀφιέντος γινομένην; ἢ μὲν ἔν οἰκείᾳ παύεται, ὅταν εἰς τὸν οἰκεῖον ἔλθῃ τόπον (ἄπαν γὰρ ἡρεμεῖ ἔλθον εἰς ὃν φέρεται τόπον κατὰ φύσιν), καθ' ἢν δ' ἔχει ἀλλοτρίαν, ἀνάγκη ἔτι κινεῖσθαι, ἕκ εἰς τὸ πρόσθεν δὲ διὰ τὸ κωλύεσθαι, ἀλλ' ἢ εἰς τὸ πλάγιον ἢ εἰς τὸ ὀρθόν. ἄπαντα δὲ ἀποπηδᾷ πρὸς ὁμοίας γωνίας διὰ τὸ φέρεσθαι μὲν ἐνταῦθα ἢ ἢ κινήσει φέρει, ἢν ἐποίησεν ὁ ἀφείψ· ἐκεῖ δὲ πρὸς ὀξείαν ἢ πρὸς ὀρθὴν φέρεσθαι συμβαίνει. ἐπεὶ ἔν τὸ ἀντικρῦσαν κωλύει τὴν εἰς εὐθεῖαν κίνησιν, ὁμοίως κωλύει τὸ φερόμενον καὶ τὴν φορὰν αὐτῷ. ὡσπερ ἔν ἐν τοῖς κατόπτροις τὸ ἄκρον τῆς εὐθείας ἢ ζυνέπεσεν ἢ ὕψις φαίνεται, καὶ ἐν τοῖς φερόμενοις ἔτω τὸ ἐναντίον γίνεται· τοσαύτην γὰρ γωνίαν ἀπέωσαι ὅση γίνεται ἢ κατὰ κορυφὴν. δεῖ γὰρ νοῆσαι μετακινημένην τὴν γωνίαν καὶ τὴν φορὰν. τότε δὲ φερόμενος φανερὸν ὅτι πρὸς ὁμοίας γωνίας ἀνάγκη ἀφάλλεσθαι.

ΙΖ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΕΜΨΤΧΑ.

Διὰ τί οἱ ἀσύμμετροι παρ' ἀλλήλους θεωρούμενοι μέγζες φαίνονται ἢ καθ' αὐτὰς μόνους; ἢ ὅτι τὸ σύμμετρον ἐστίν

3. διὰ post τὸ om C°X°Y°. || αὐτὸ C°X°Y°. || 9. ἐκπιεσὰ Y°, πιεσὰ C°. || πιεζόμενος X°, πιεζόμενον Y°. || 13. εἰ C°X°Y°, || 14. ἐξιόντος οὐ βιαίᾳ C°. || ἄλλοι C°X°Y°. || 17. πιεζόμενον C°, πιεζομένου X°. || 18. ἀποσῆ X°. || 19. κρέματα C°, κρέματα τὸ X°. || 20. τ[ε] τὸ X°. || 28. ἰδὲ μ. X°Y°. || 29. τῇ post ἐν om C°. || 34. ὡς δυνατὸν om C°. || 35. κατὰ C°. || 38. εὐθεῖα C°X°Y°.

2. ἢ X°. || 4. τῷ C°X°Y°. || 5. τῷ ἐκτὸς μέρει C°Y°. || 7. τῶν μερῶν om C°. || 9. βάλη C°. || 15. ἀφείψα C°. || 17. ἀνάγκη καὶ ταυτὸ X°. || 19. ἢ X°Y°. || 25. τὸ ante ὀρθὸν om C°Y°. || 29. εἰς om C°. || 30. ἔν om C°. || 31. ζυνέπεσεν Y°. || 32. ἀπέωσαι X°. || 33. ὅση C°Y°. || ἢ om X°. || 35. ὅτι ὁμοίως πρὸς γωνίας ἀφάλλεσθαι X°.

ἐν, καὶ ἡ συμμετρία ὅτι μάλιστα ἐν ποιεῖ, τὸ δὲ ἐν ἀδιαίρετον βούλεται εἶναι, τὸ δὲ ἀδιαίρετον ἑλαττόν ἐστιν, ἡ δὲ συμμετρία κατὰ τὴν διαφορὰν πολλὰ ποιεῖ. καθ' αὐτὰ μὲν ἐν θεωρήματα μᾶλλον λαμβάνει ποῖα ἄττα τὰ μεγέθη ἐς, παρ' ἄλλα δὲ ἕ. τὸ μὲν ἐν ἀδιαίρετον ἐν φαίνεται, ⁵ καὶ ἡ θεωρία μία ἐστὶν αὐτοῦ διὰ τὴν συμμετρίαν· τὸ δὲ ἀσύμμετρον ὡς πολλὰ ὄν θεωρίαν ποιεῖ πλείω, καὶ μείζω φαίνεται τῷ ἐν ὄν πολλὰ φαίνεσθαι· ἔχει γὰρ τὴν τε τῷ μεγέθους κατὰ τὴν συνέχειαν φύσιν, καὶ τὴν τῷ ἀριθμῷ κατὰ τὸ ἀνώμαλον τῶν μερῶν, διόπερ εἰκότως τὴν ἐξ ἀμφοῖν ¹⁰ αὔξην ἔχον μείζον φαίνεται παρὰ τὸ ἀπλὴν καὶ ἐν.

2 Διὰ τί ἐπὶ μῆκος μᾶλλον τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ φύεται; ἢ ὅτι τὸ μῆκος μὲν τρίς αὔξεται, τὸ δὲ πλάτος δῖς, τὸ δὲ βάθος ἄπαξ; ἔστι γὰρ μῆκος τὸ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς πρώτον, ὡς μόνον τε αὔξεται, καὶ ἅμα τῷ πλάτει πάλιν γι- ¹⁵ νομενον, καὶ τρίτον ἅμα τῷ βάθει. τὸ δὲ πλάτος δῖς, καθ' ἑαυτὸ τε καὶ ἅμα τῷ μεγέθει.

3 Πῶς τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον δεῖ λαβεῖν; πρότερον ὡςπερ ἡμῶν οἱ ἐπὶ Τροίας καὶ ἐκείνων οἱ πρὸ αὐτῶν καὶ αἰεὶ οἱ ἐπάνω πρότεροί εἰσιν; ἢ εἴπερ ἀρχὴ τις ἐστὶ καὶ μέ- ²⁰ στον καὶ τέλος τῷ παντός, καὶ ὅταν γηράσκων τις ἐπὶ τὸ πέρας ἔλθῃ καὶ πάλιν ἐπαναστρέψῃ ἐπὶ τὴν ἀρχήν, τὰ δὲ ἐγγυτέρω τῆς ἀρχῆς πρότερα, τί κωλύει ἡμᾶς ἐν τῷ πρὸς τὴν ἀρχὴν εἶναι μᾶλλον; εἰ δὲ τῆτο, καὶν πρότεροι εἴημεν. ὡςπερ ἐπὶ τῷ ὕρανῳ καὶ ἐκάστῃ τῶν ἄστρον φορᾶ κύκλος τις ἐστὶ, τί ²⁵ κωλύει καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν ἀπώλειαν τῶν φθαρτῶν τοιαύτην εἶναι, ὡς πάλιν ταῦτα γίνεσθαι καὶ φθειρεσθαι; καθάπερ καὶ φασὶ κύκλον εἶναι τὰ ἀνθρώπινα. τὸ μὲν δὴ τῷ ἀριθμῷ τὸς αὐτὸς ἀξίον εἶναι αἰεὶ τὸς γνομένους εὐηθεῖς, τὸ δὲ τῷ εἶδει μᾶλλον ἂν τις ἀποδέχεται· ὡς καὶ αὐτοὶ ³⁰ πρότεροι εἴημεν, καὶ θεῖν ἂν τις τὴν τῷ εἰρμῷ τάξιν τοιαύτην εἶναι ὡς πάλιν ἐπανακάμπτειν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν καὶ συνεχὲς ποιεῖν καὶ αἰεὶ κατὰ ταῦτα ἔχειν. τὸς γὰρ ἀνθρώπους φησὶν Ἀλκιμαίων διὰ τῆτο ἀπόλλυσθαι, ὅτι ἔδυναται τὴν ἀρχὴν τῷ τέλει προσάψαι, κομφῶς εἰρηκώς, εἴ τις ὡς τύπῳ ³⁵ φράζοντος αὐτοῦ ἀποδέχοιτο καὶ μὴ διακριβοῦν ἐθέλοι τὸ λεχθέν. εἰ δὴ κύκλος ἐστὶ, τῷ δὲ κύκλῳ μήτε ἀρχὴ μήτε πέρας, οὐδ' ἂν πρότεροι εἶεν τῷ ἐγγυτέρω τῆς ἀρχῆς εἶναι, ἔθ' ἡμεῖς ἐκείνων ἔτ' ἐκεῖνοι ἡμῶν.

ΙΗ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΦΙΛΑΘΟΥΣΙΑΝ.

Διὰ τί τοὺς μὲν, ἐὰν ἀρξῶνται ἀναγιγνώσκειν, ὕπνος λαμβάνει καὶ μὴ βυλομένους, τὸς δὲ βυλομένους προσεγγηγορέναι, ὅταν λάβωσι τὸ βιβλίον; ἢ ὅσοι μὲν εἰσι πνευματικαὶ κινήσεις διὰ ψυχρότητα φύσεως ἢ μεταγχελοῦσιν χυμῶν, δι' ἕς περίπτωμα γίνεται πνευματικὸν ἀπτετον διὰ ψυχρότητα, τότεῖς ὅταν μὲν κινήται ἡ διάνοια καὶ μὴ νόση ἐπισήσασά τι, ἐκκρέται τῇ ἐτέρᾳ κινήσει ἕστη καταψυκτικῇ, διὸ μᾶλλον καθεύδουσιν. ὅταν δὲ ἐρεῖσῶσι πρὸς τι ἐν τῇ διανοίᾳ, ὅπερ ἡ ἀνάγνωσις ποιεῖ, κινῶνται ὑπὸ τῆς θερμαντικῆς κινήσεως ἐκ ἐκκρομένης ὑπ' ἕδνης, ὡς ἔδυναται καθεύδεν. τῶν δὲ κατὰ φύσιν ἐχόντων ὅταν εἴη πρὸς ἐν ἡ διάνοια καὶ μὴ μεταβάλλῃ πολλαχῇ ἰσχυροτάτη ἕσα, ἰσχυρταὶ καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἐστὶ περὶ τὸν τόπον τῆτον, ὡν ἡρέμισις ὁ ὕπνος ἐστίν. ὅταν δὲ εἴη καὶ οἷον κοκιάση ὁ τῆς, βαρύνει τὴν κεφαλὴν ὡν ἐν αὐτῇ καὶ ποιεῖ τὸν ὕπνον. κινεμένης δὲ τῆς ψυχῆς κατὰ φύσιν ἔ καθεύδει· ζῆ γὰρ τότε μάλιστα. τὸ δ' ἐργηγορέναι τοῦ ζῆν αἰτίον ἐστὶν ἢ τὸ καθεύδειν.

Διὰ τί οἱ ἐριστικοὶ λόγοι γυμναστικοί εἰσιν; ἢ ὅτι ἔχουσι ² τὸ νικᾶν ἢ ἠττᾶσθαι πυκνόν. φιλονεκίς ἔν εὐθύς ποιούσιν· καὶ γὰρ νικῶντες διὰ τὸ χαίρειν προάγονται μᾶλλον ἐπίστω καὶ ἠττώμενοι ὡς ἀναμαχοῦμενοι. καὶ οἱ ἐν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι ταυτό· διὸ καὶ μαχοῦμενοι καὶ ἠττες ὄντες πολλὰ ³ κίς ἔ βέλονται διαλύεσθαι.

Διὰ τί τοῖς παραδείγμασι χαίρουσιν ἀνθρώποι ἐν ταῖς ³ ῥητορείαις καὶ τοῖς λόγοις μᾶλλον τῶν ἐνθυμημάτων; ἢ ὅτι τῷ τε μανθάνειν χαίρουσι καὶ τῷ ταχύ, ῥᾶον δὲ διὰ τῶν παραδειγμάτων καὶ τῶν λόγων μανθάνουσιν· ἂ γὰρ ἴσασα, ἐστὶ ταῦτα καὶ ἐπὶ μέρους, τὰ δὲ ἐνθυμήματα ἀποδέχῃ ⁴ ἐστὶν ἐκ τῶν καθόλου, ἂ ἦττον ἴσμεν ἢ τὰ μέρη. ἔτι οἷς ἂν μαρτυρῶσι πλείους, μᾶλλον πιστεύομεν, τὰ δὲ παραδείγματα καὶ οἱ λόγοι μαρτυρίαις εὐκασιν· αἱ δὲ διὰ τῶν μαρτύρων ⁵ ῥᾶδιοίς πίσεις. ἔτι τὸ ὅμοιον μανθάνουσιν ἡδέως, τὸ δὲ παράδειγμα καὶ οἱ μῦθοι τὸ ὅμοιον δεκνύουσιν.

Διὰ τί ῥήτορα μὲν καὶ στρατηγὸν καὶ χρηματιστὴν ⁴ λογομεν δεινόν, αὐλητὴν δὲ καὶ ὑποκριτὴν ἔ λέγομεν; ἢ ὅτι τῶν μὲν ἡ δύναμις ἀνευ πλεονεξίας (ἡδονῆς γὰρ σοχαστικῆς ἐστὶ), τῶν δὲ πρὸς τὸ πλεονεκτεῖν· ῥήτωρ γὰρ καὶ στρατηγὸς

1. ὅτι] ἐστὶν ἐν ὅτι X°. || 5. ἕ om C°X°Y°. || ἔν om C°Y°. || 8. τὸ X°. || 11. αὔξηση X°. || 13. αὔξεται C°. || δις — 16. πλάτος om C°. || 19. ἐπὶ τῆς τροίας C°. || 22. ἐγγύτερα C°. || 24. δὲ πρὸς τῆτο X°. || 25. τί om C°. || 27. ταῦτα πάλιν X°. || 28. περ om C°. || 31. πρότερον Y°. || ἐρμῷ X°. || 33. ποιεῖ C°.

3. προσεγγηγορέναι C°X°Y°. || 4. τὸ addidit C°. || 16. ἂν] τὰ X°. || 24. τοῦτο C°X°Y°. || 25. ἔ om v. || 26. χαίρουσιν οἱ ἀποσκαποὶ X°Y°. || 28. σιαίρουσι v. || 31. αἰς C°X°Y°. || 32. μαρτυροῦσι C°. || 34. ὅμοιοι μὲν μανθάνουσιν v. || 36. χρηματιστὴν καὶ στρατηγὸν X°.

καὶ χρηματιστῆς ἀγαθός ἐστιν ὁ δυνάμενος πλὴν ἔχειν, ἢ δὲ δεινότης μάλιστα ἐν τῷ πλεονεκτηεῖν ἐστίν.

5 Διὰ τί τὸν φιλόσοφον τῷ ῥήτορος οἴονται διαφέρειν; ἢ ὅτι ὁ μὲν τί ἐστιν ἀδικία, ὁ δὲ ὡς ἀδικος ὁ δεῖνα, καὶ ὁ μὲν ὅτι τυραννος, ὁ δὲ οἷον ἢ τυραννίς.

6 Διὰ τί ἄπερ ἂν τίνες προέλωνται, ἐνδιατρίβουσι τέτοις ἐνίοτε φαύλοις οὔσι μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς σπουδαιότεροις, οἷον θαυματοποιούς ἢ μῦθος ἢ συρρικτῆς μᾶλλον ἢ ἀστρονόμος ἢ ῥήτωρ εἶναι ἂν βούλοιο ὁ ταῦτα προελάμενος. ἢ ὅτι βούλονται μὲν ἔνιοι τὰ σπουδαιότατα μεταχειρίζεσθαι, διὰ δὲ τὸ μὴ πιστεύειν ἑαυτοῖς ὡς δυνατομένοις, διὰ τῆτο ἢ πράττουσιν; ἢ ὅτι ἐν οἷς οἴεται ἕκαστος κρατιεῦναι, ταῦτα προαιρεῖται· ὁ δὲ αἰρεῖται, καὶ ἐπὶ ταῦτ' ἐπιζητεῖται, νέμων τὸ πλείστον ἡμέρας αὐτῷ· μέρος, ἵνα αὐτὸς αὐτῷ τυγχάνει κράτιστος ὢν. ὅ τι δὲ ἂν τινες ἐξ ἀρχῆς προέλωνται καὶ οἷς ἂν συνθεσθῶσιν, ἢ δὲ κρίνειν ἐπι δύνανται τὰ βελτῶν· διέφθαρται γὰρ ἢ διάνοια διὰ φαύλας προαιρέσεις.

7 Διὰ τί πὸς μὲν, ἂν ἀρξῶνται ἀνεγνωσκῆναι, ὕπνος λαμβάνει καὶ μὴ βυλομένης, τὸς δὲ ἢ βυλομένης ποιεῖ δύνασθαι, ὅταν λάβωσι βιβλίον; ἢ ὅσοις μὲν εἰσι πνευματικαὶ κινήσεις διὰ ψυχρότητα φύσεως ἢ μελαγχολικῶν χυμῶν, δι' ἧς περὶ τῶμα γίνεται πνευματικὸν ἄπεκτον διὰ ψυχρότητα, τότες ὅταν μὲν κινήται ἢ διάνοια καὶ μὴ νοῆ ἐκίσήσασά τι, ἐκκρέεται ἢ ἐτέρα κίνησις, διὸ μᾶλλον μεταβάλλοντες περὶ τὴν διάνοιαν καθέδουσιν· ἢ τῆται γὰρ ἢ πνευματικῆ. ὅταν δὲ ἐρεῖσῶσι πρὸς τι τὴν διάνοιαν, ὅπερ ἢ ἀνάγνωσις ποιεῖ, κινῶνται ὑπὸ τῆς πνευματικῆς κινήσεως, οὐκ ἐκκρομένης ὑπ' ἰδνός, ὡς ἐ δύνανται καθέδουιν. τῶν δὲ κατὰ φύσιν ἐχόντων ὅταν στῆ πρὸς ἐν ἢ διάνοια καὶ μὴ μεταβάλλῃ πολλαχῆ, ἴσταται καὶ τὰ ἄλλα ὅσα περὶ τὸν τύπον, ὢν ἡρέμησις ὁ ὕπνος ἐστίν. ἐνὸς γὰρ κυρῆς στάντος, ὡσπερ ἐν τροπῇ, καὶ τὰ ἄλλα μόρια ἴστασθαι πέφυκεν. φύσει γὰρ ἄνω τὸ κῆφον φέρεται, τὸ δὲ βαρὺ κάτω. ὅταν ἢ ἢ ψυχῇ κινήται κατὰ φύσιν, ἢ καθέδουι· ἔτω γὰρ ἔχει. ὅταν δὲ σῆ καὶ οἷον κοπιᾶση, ὁ μὲν νῦς μεταβάλλει, καὶ ἄνω τὰ σωματώδη πρὸς τὴν κεφαλὴν ἰόντα ποιεῖ τὸν ὕπνον. δόξειε δ' ἂν ἢ ἀνάγνωσις κωλύειν καθέδουιν. ἐς δὲ ἢ διὰ τὸ νοεῖν (ἄρισται γὰρ τότε μᾶλλον ἢ ψυχῇ) ἀλλὰ διὰ τὸ μεταβάλλειν ἢ ἀγρυπνία, ἐπεὶ καὶ νοήσεις αἱ τοιαῦται

ἀγρυπνοὶ εἰσιν, ἐν αἷς ζητεῖ ἢ ψυχῇ καὶ ἀπορεῖ ἀλλ' οὐκ ἐν αἷς αἰε θεωρεῖ· ἐκεῖναι μὲν γὰρ ἀορισεῖν ποῖσιν, αὐταὶ δὲ οὐ.

Διὰ τί ἐν τοῖς ἐριστικοῖς ἐκ ἔνεστιν ἀδολεσχία; ἢ ὅτι 8 συλλογισμὸς ἐς φαινόμενος, ἐν ὀλίγοις δὲ ὁ συλλογισμὸς· καὶ εἰ μὴ κινή, χρόνου γινομένου ὁ παραλογισμὸς δῆλος, καὶ ἐς ἢ ἔδωκεν ἀναλαβεῖν.

Διὰ τί ποτε τῶν ἱστοριῶν ἡδον ἀκούομεν τῶν περὶ ἐν 9 συνεσηκωῶν ἢ τῶν περὶ πολλὰ πραγματευομένων; ἢ διότι τοῖς γνωριμωτέροις μᾶλλον προσέχομεν καὶ ἡδον αὐτῶν ἀκούομεν· γνωριμωτέρον δὲ ἐς τὸ ὠρισμένον τῷ ἀορισεῖν. τὸ μὲν ἔν ἐν ὠρισται, τὰ δὲ πολλὰ τῷ ἀπέρις μετέχει.

Διὰ τί ἡδόμεθα ἀκόντες τὰ μήτε λίαν παλαιὰ μήτε 10 κομιδῇ νέα; ἢ διότι τοῖς μὲν πόρρω ἀφ' ἡμῶν ἀπιστεῖμεν, ἐφ' οἷς δὲ ἀπιστεῖμεν, ἐχ ἡδόμεθα· τὰ δὲ ὡσπερ ἐτι αἰσθανόμεθα, καὶ περὶ τῶν ἀκόντες ἐχ ἡδόμεθα.

ΙΘ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΑΡΜΟΝΙΑΝ.

Διὰ τί οἱ ποιοῦντες καὶ οἱ ἀπολαύοντες αὐλῶνται; ἢ ἵνα οἱ μὲν ἤττον λυπῶνται, οἱ δὲ μᾶλλον χαίρωσιν.

Διὰ τί πορρωτέρω ὁ αὐτὸς τῇ αὐτῇ φωνῇ γεγωνεῖ 2 μετ' ἄλλων ἄδων καὶ βοῶν ἢ μόνος; ἢ ὅτι τὸ ἀθρόως τι ποιεῖν ἢ θλῖβειν ἢ ὠθεῖν ἢ τοσαυταπλάσιον ἐς ὅσον ὁ ἀριθμὸς, ἀλλ' ὡσπερ ἢ γραμμῇ ἢ δίκυς ἢ διπλάσιον ἀλλὰ τετραπλάσιον τι γράφει, οὕτω τὰ συντιθέμενα πλέον ἰσχύει κατὰ τὸν ἀριθμὸν ἢ ὅταν ἢ διηρημένα. ἀθρόων ἔν ὄντων μία γίνεται ἢ τῆς φωνῆς ἰσχύς καὶ ἅμα ὠθεῖ τὸν ἀέρα, ὡστε πολλαπλάσιον προιέναι· καὶ γὰρ ἢ ἐκ πάντων φωνῆ μιᾶς ἐκάστης πολλαπλάσιος.

Διὰ τί τὴν καρυκάτην ἄδοντες μάλιστα ἀπορρήγνυνται, 3 ἐχ ἤττον ἢ τὴν νήτην καὶ τὰ ἄνω, μετὰ δὲ διασάσεως πλείονος; ἢ ὅτι χαλεπώτατα ταύτην ἄδουσι, καὶ αὐτῇ ἀρχῇ; τὸ δὲ χαλεπὸν διὰ τὴν ἐπίτασιν καὶ πίεσιν τῆς φωνῆς· ἐν τούτοις δὲ πόνος· πονῶντα δὲ μᾶλλον διαφθείρεται.

Διὰ τί δὲ ταύτην χαλεπῶς, τὴν δὲ ὑπάτην ῥαδίως; 4 καίτοι δίστοις ἐκατέρας. ἢ ὅτι μετ' ἀνέσεως ἢ ὑπάτη, καὶ ἅμα μετὰ τὴν σύστασιν ἐλαφρόν τὸ ἄνω βάλλειν; διὰ ταῦτο δὲ ἔοικε καὶ τὰ πρὸς μίαν λεγόμενα πρὸς ταύτην ἢ παρανήτην. δεῖ γὰρ μετὰ συννοίας καὶ κατασάσεως οἰκειο-

4. ὡς om C°. || 8. μῖκος ἢ συρρικτῆς pr C°. || 10. σπουδαιότερα v. || 11. ἢ om C°. || 13. ὁ δὲ αἰρεῖται in margine v. || 14. τυγχάνη codices. || ἐκράτιστος v. || 16. βούλοισι C°. || 21. φύσεως om C°. || 28. ἐκκρομένης X°. || 32. κα] εἴτα C°X°. || πέφυκεν ἴστασθαι X°. || 35. κα post μετ. om X°. || 37. δ' om v. || 38. ἢ ψυχῇ τότε μᾶλλον C°X°v.

9. πεπραγματευμένων X°. || 12. ἐν om v. || 14. ὅτι C°. || 15. ἐς X°. || 21. πορρωτέρον C°X°. || 23. τοσαῦτα πλησίον codices. || ὁ om pr Y°. || 25. ἰσχύει ἢ κατὰ C°Y°. || 28. ἐκ τῶν π. X°. || 32. αὐτῇ C°, αὐτῇ ἢ X°. || 34. δὲ ὁ πόνος C°. || 36. αἰεῖσεως Y°. || 39. οἰκειοτάτη X°Y°.

- τάτης τῷ ἦθει πρὸς τὴν βύλησιν. τῷ δὲ δὴ μετὰ συμφωνίας τίς ἢ αἰτία;
- 5 Διὰ τί ἦδιον ἀκύνειν ἀδόντων ὅσα ἀν προεπιστάμενοι τυγχάνωσι τῶν μελῶν, ἢ ὧν μὴ ἐπίστανται; πότερον ὅτι μᾶλλον δῆλος ὁ τυγχάνων ὥσπερ σκοπῆ, ὅταν γνωρίζωσι 5 τὸ ἀδόμενον; τῆτο δὲ ἠδὺ θεωρεῖν. ἢ ὅτι ἠδὺ τὸ μανθάνειν; τότε δὲ αἴτιον ὅτι τὸ μὲν λαμβάνειν τὴν ἐπιστήμην, τὸ δὲ χρῆσθαι καὶ ἀναγνωρίζειν ἐστίν. ἔτι καὶ τὸ σύνηθες ἠδὺ μᾶλλον τῷ ἀσυνήθους.
- 6 Διὰ τί ἢ παρακαταλογῆ ἐν ταῖς ὠδαῖς τραγικόν; ἢ 10 διὰ τὴν ἀνωμαλίαν; παθητικὸν γὰρ τὸ ἀνωμαλές καὶ ἐν μεγεθῆι τύχης ἢ λύπης. τὸ δὲ ὁμαλές ἔλαττον γοῶδες.
- 7 Διὰ τί οἱ ἀρχαῖοι ἐπαχόρδους ποῖντες ἀρμονίας τὴν ὑπάτην ἀλλ' ἐ τὴν νήτην κατέλιπον; πότερον τῆτο ψεῦδος (ἀμφοτέρως γὰρ κατέλιπον, τὴν δὲ τρίτην ἐξήρουν) ἢ οὐ; 15 ἀλλ' ὅτι ἢ βαρυτέρα ἰσχύει τὸν τῆς ὀξυτέρας φθόγγου, ὡς μᾶλλον ἢ ὑπάτη ἀπεδίδα τὸ ἀντίφωνον ἢ ἢ νήτη, ἐπεὶ τὸ ὄξυ δυνάμει μᾶλλον, τὸ δὲ βαρὺ ῥᾶον φθέγγασθαι.
- 8 Διὰ τί ἢ βαρεῖα τὸν τῆς ὀξείας ἰσχύει φθόγγου; ἢ ὅτι μείζον τὸ βαρὺ; τῆ γὰρ ἀμβλεία ἔοικε, τὸ δὲ τῆ ὀξεία 20 γωνία.
- 9 Διὰ τί ἦδιον τῆς μονωδίας ἀκούμεν, ἐὰν τις πρὸς αὐλὸν ἢ λύραν ἀδῆ; καίτοι πρὸς χορδὰς καὶ τὸ αὐτὸ μέλος ἀδῶσιν ἀμφοτέρως· εἰ γὰρ ἔτι μᾶλλον τὸ αὐτό, πλέον ἔδει πρὸς πολλὰς αὐλητάς, καὶ ἔτι ἦδιον εἶναι. ἢ ὅτι τυγ- 25 χάνων δῆλος τῆ σκοπῆ μᾶλλον, ὅταν πρὸς αὐλὸν ἢ λύραν; τὸ δὲ πρὸς πολλὰς αὐλητάς ἢ λύρας πολλὰς ἐχ ἦδιον, ὅτι ἀφανίζει τὴν ὠδὴν.
- 10 Διὰ τί εἰ ἦδιον ἢ ἀνθρώπῃ φωνῆ, ἢ ἀνευ λόγου ἀδον- 30 τος ἐχ ἠδίων ἐστίν, οἷον τερετίζόντων, ἀλλ' αὐλὸς ἢ λύρα; ἢ ὅδ' ἐκεῖ, ἐὰν μὴ μιμῆται, ὁμοίως ἠδύ; ἐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἔργον αὐτό. ἢ μὲν γὰρ φωνῆ ἠδίων ἢ τῷ ἀνθρώπῃ, κρουστικά δὲ μᾶλλον τὰ ὄργανα τοῦ στόματος. διὸ ἦδιον ἀκύνει ἢ τερετίζει.
- 11 Διὰ τί ἢ ἀπηχοῦσα ὀξυτέρα; ἢ ὅτι ἔλαττον, ἀσθενε- 35 στέρα γινομένη;
- 12 Διὰ τί τῶν χορδῶν ἢ βαρυτέρα αἰεὶ τὸ μέλος λαμβάνει; ἀν γὰρ δέχεται ἄσαι τὴν παραμέσση σὺν ψιλῆ τῆ μέσση, γίνεται τὸ μέσον ἕθεν ἦττον· ἐὰν δὲ τὴν μέσση δέον ἀμφω, ψιλὰ ἐ γίνεται. ἢ ὅτι τὸ βαρὺ μέγα ἐστίν, ὡς κρατερόν; 40
- καὶ ἔνεσιν ἐν τῷ μεγάλῳ τὸ μικρόν· καὶ τῆ διαλήξει δύο νῆται ἐν τῆ ὑπάτῃ γίνονται.
- Διὰ τί ἐν τῆ δια πασῶν τῷ μὲν ὀξείος ἀντίφωνον γίνε- 13 ται τὸ βαρὺ, τότε δὲ τὸ ὄξυ ἔ; ἢ ὅτι μάλισα μὲν ἐν ἀμφοῖν ἐστὶ τὸ ἀμφοῖν μέλος, εἰ δὲ μή, ἐν τῷ βαρεῖ· μετ- ζον γάρ.
- Διὰ τί λαυθάνει τὸ δια πασῶν, καὶ δοκεῖ ὁμόφωνον 14 εἶναι, οἷον ἐν τῷ φοινικίῳ καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ; τὰ γὰρ ἐν τοῖς ὀξέσιν ὄντα οὐχ ὁμόφωνα, ἀλλ' ἀνάλογον ἀλλήλοις διὰ πασῶν. ἢ ὅτι ὥσπερ ὁ αὐτὸς εἶναι δοκεῖ φθόγγος, διὰ τὸ ἀνάλογον ἰσότης ἐπὶ φθόγγων; τὸ δὲ ἴσον τῷ ἐνός. ταυτὸ δὲ τῆτο καὶ ἐν ταῖς σύρξιζιν ἐξαπατῶνται.
- Διὰ τί οἱ μὲν νόμοι ἐκ ἐν ἀντιστρόφοις ἐποῶντο, αἰ δὲ 15 ἄλλαι ὠδαὶ αἰ χορικάι; ἢ ὅτι οἱ μὲν νόμοι ἀγωνιστῶν ἦσαν, ὧν ἠδὴ μιμῆσθαι δυνάμενων καὶ διατεινεσθαι ἢ ὠδῆ ἐγίνετο μακρὰ καὶ πολυειδής; καθάπερ ἔν καὶ τὰ ῥήματα, καὶ τὰ μέλη τῆ μιμῆσει ἠκολούθει αἰεὶ ἕτερα γινόμενα. μᾶλλον γὰρ τῷ μέλει ἀνάγκη μιμῆσθαι ἢ τοῖς ῥήμασιν. διὸ καὶ οἱ δι- θύραμβοι, ἐπειδὴ μιμητικοὶ ἐγένοντο, ἐκεῖ ἔχουσιν ἀντιστρό- 20 φος, πρῶτερον δὲ εἶχον. αἴτιον δὲ ὅτι τὸ παλαιὸν οἱ ἐλεύθεροι ἐχόρευον αὐτοί· πολλὰς ἔν ἀγωνιστικῶς ἀδειν χαλεπὸν ἦν, ὡς ἐναρμονία μέλη ἐνῆδον. μεταβάλλειν γὰρ πολλὰς μεταβολὰς τῷ ἐνὶ ῥᾶον ἢ τοῖς πολλοῖς, καὶ τῷ ἀγωνιστῆ ἢ τοῖς τὸ ἦθος φυλάττεισιν. διὸ ἀπλύστερα ἐποίησιν αὐτοῖς τὰ μέλη. ἢ δὲ ἀντίστροφος ἀπλῆν· ἀριθμὸς γὰρ ἐστὶ καὶ ἐπὶ μετρεῖται. τὸ δ' αὐτὸ αἴτιον καὶ διότι τὰ μὲν ἀπὸ τῆς σκηνῆς οὐκ ἀντίστροφα, τὰ δὲ τῷ χορῷ ἀντίστροφα· ἐ μὲν γὰρ ὑποκριτῆς ἀγωνιστῆς καὶ μιμητῆς, ὁ δὲ χορὸς ἦττον μι- 25 μεῖται.
- Διὰ τί ἦδιον τὸ ἀντίφωνον τῷ συμφώνῳ; ἢ ὅτι μάλ- 16 λον διάδηλον γίνεται τὸ συμφωνεῖν ἢ ὅταν πρὸς τὴν συμφωνίαν ἀδῆ; ἀνάγκη γὰρ τὴν ἑτέραν ὁμοφωνεῖν, ὡς δύο πρὸς μίαν φωνὴν γινόμεναι ἀφανίζουσι τὴν ἑτέραν.
- Διὰ τί πέντε ἐκ ἀδουσιν ἀντίφωνα; ἢ ὅτι ἐχ ἢ αὐτῆ 17 ἢ σύμφωνος τῆ συμφωνία, ὡσπερ ἐν τῷ δια πασῶν; ἐκεῖνη γὰρ ἐν τῷ βαρεῖ ἀνάλογον, ὡς ἢ ὀξεία ἐν τῷ ὀξεῖ· ὡσπερ ἔν ἢ αὐτῆ ἐστὶν ἅμα καὶ ἄλλη. αἰ δὲ ἐν τῷ δια πέντε καὶ διὰ τεττάρων οὐκ ἔχουσιν ἔτως, ὡς ἐκ ἐμφαίνεται ὁ τῆς ἀντιφώνος φθόγγος· ἐ γὰρ ἐστὶν ὁ αὐτός.
- Διὰ τί ἢ διὰ πασῶν συμφωνία ἀδεται μόνῃ; μαγα- 18

3. ἀν om C^oX^o. || 7. τῆτο C^oY^o. || ὅτι om C^oX^oF^o. || 12. δὲ om X^o. || ὁμαλὸν Y^o. || 13. ἀρμονίας ποῖντες X^o. || 23. ἀδου X^o. || μέλος C^oX^oY^o. || 29. ἠδίων Y^o. || ἢ ἀνθρ.] τῆς ἀνθρ. C^o. || 31. μὴ om C^o.

2. νῆται C^o. || 4. ἢ om C^oX^oY^o. || 5. ἐν] ἐ C^oX^oY^o. || 8. ἀτρώπῃ margo X^o. || 12. σύρξιν C^o. || 17. γινόμενα om X^o. || 19. ἐγένοντο C^o. || 22. ἐν ἀρμονία C^oX^o. || μεταβάλλει X^o. || 23. ἢ τοῖς] ἦτοι C^oX^oY^o. || 24. ἐποῶντο X^o. || 37. ἢ om Y^o. || ἐν τῷ ἅμα X^o. || 38. τεσσάρων X^o.

δίξουσι γὰρ ταύτην, ἄλλην δὲ ὑδεμίαν. ἢ ὅτι μόνη ἐξ ἀντιφώνων ἐστὶ χορδῶν, ἐν δὲ τοῖς ἀντιφώνοις καὶ τὴν ἐτέραν εἴαν ἄδη, τὸ αὐτὸ ποιεῖ; ἢ γὰρ μία τῶν τινὰ τὰς ἀμφοτέρων ἔχει φωνάς, ὥστε καὶ μιᾶς ἀδομένης ἐν ταύτῃ τῇ συμφωνίᾳ ἄδεται ἢ συμφωνία, καὶ ἀμφω ἄδοντες· ἢ τῆς μὲν ἀδομένης τῆς δὲ αὐλαμένης ὥσπερ μίαν ἀμφω ἄδουσιν. διὸ μόνη μελωδεῖται, ὅτι μιᾶς ἔχει χορδῆς φωνὴν τὰ ἀντιφώνᾳ.

19 Διὰ τί δὲ ταῖς ἀντιφώνοις τοῦτο μόναις ὑπάρχει; ἢ ὅτι μόναι ἴσον ἀπέχουσι τῆς μέσης; ἢ ἔν μεσότης ὁμοιότητά 10 τινὰ ποιεῖ τῶν φθόγγων, καὶ ἔοικεν ἢ ἀκοῇ λέγειν ὅτι ἢ αὐτὴ καὶ ὅτι ἀμφοτέραι ἔσχαται.

20 Διὰ τί, εἴαν μὲν τις τὴν μέσῃ κινήσῃ ἡμῶν, ἀρμόσας τὰς ἄλλας χορδὰς, καὶ χρῆται τῷ ὄργανῳ, ἢ μόνον ὅταν κατὰ τὸν τῆς μέσης γένηται φθόγγον, λυπεῖ καὶ φαίνεται 15 ἀνάρμοσον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἄλλην μελωδίαν· εἴαν δὲ τὴν λιχανὸν ἢ τινὰ ἄλλον φθόγγον, τότε φαίνεται διαφέρει μόνον, ὅταν κἀκεῖνη τις χρῆται; ἢ εὐλόγως τῆτο συμβαίνει; πάντα γὰρ τὰ χρησιὰ μέλη πολλάκις τῇ μέσῃ χρῆται, καὶ πάντες οἱ ἀγαθοὶ ποιηταὶ πυκνὰ πρὸς τὴν μέσῃ 20 σὴν ἀπαντῶσι, κἀν ἀπέλθωσι, ταχὺ ἐπανέρχονται, πρὸς δὲ ἄλλην ἔτως ὑδεμίαν· καθάπερ ἐκ τῶν λόγων ἐνίων ἐξαιρεθέντων συνδέσμων ἐκ ἔξιν ὁ λόγος Ἑλληνικός, οἷον τὸ τέ καὶ τὸ καὶ, ἐνίοι δὲ ἐθεν λυπεῖσι διὰ τὸ τοῖς μὲν ἀναγκαῖον εἶναι χρῆσθαι πολλάκις, εἰ ἔσται λόγος, τοῖς δὲ μή, οὕτω 25 καὶ τῶν φθόγγων ἢ μέσῃ ὥσπερ σύνδεσμός ἐστι, καὶ μάλιχα τῶν καλῶν, διὰ τὸ πλειστάκις ἐνυπάρχειν τὸν φθόγγον αὐτῆς.

21 Διὰ τί τῶν ἄδόντων οἱ βαρύτερον ἄδοντες τῶν ὀξὺ ἄδόντων, εἴαν ἀπάδωσι, μᾶλλον καταδήλοι γίνονται; ὁμοίως 30 δὲ καὶ τῷ ῥυθμῷ οἱ ἐν τῷ βαρυτέρῳ πλημμελῶντες καταδήλοι μᾶλλον. πότερον ὅτι πλείων ὁ χρόνος ὁ τῷ βαρέος, οὗτος δὲ μᾶλλον αἰσθητός; ἢ ὅτι ἐν πλείονι χρόνῳ πλείω αἰσθησιν παρέχει, τὸ δὲ ταχὺ καὶ ὀξὺ λαμβάνει διὰ τὸ τάχος.

22 Διὰ τί οἱ πολλοὶ μᾶλλον ἄδοντες τὸν ῥυθμὸν σώζουσιν ἢ οἱ ὀλίγοι; ἢ ὅτι μᾶλλον πρὸς ἓνα τε καὶ ἡγεμόνα βλέπουσιν, καὶ βαρύτερον ἀρχονται, ὥστε ῥᾶον τῷ αὐτῷ τυγχάνουσιν; ἐν γὰρ τῷ τάχει ἢ ἀμαρτία πλείων.

Διὰ τί διπλασία ἢ νῆτη τῆς ὑπάτης; ἢ πρῶτον μὲν 23 ὅτι ἐκ τοῦ ἡμίσεος ἢ χορδῆ ψαλλομένη καὶ ὅλη συμφωνῶσα διὰ πασῶν; ὁμοίως δὲ ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν σύριγγων· ἢ γὰρ διὰ τῷ μέσῃ τῆς σύριγγος τρήματος φωνὴ τῇ δι' ἄλλης τῆς σύριγγος συμφωνεῖ διὰ πασῶν. ἔτι ἐν τοῖς ἄλλοις τῷ διπλασίῳ διαστήματι λαμβάνεται τὸ διὰ πασῶν, καὶ οἱ αὐλοτρῦπαι ἔτω λαμβάνουσιν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ διὰ πέντε τῷ ἡμιολίῳ, ὅτι οἱ τὰς σύριγγας ἀρμοττόμενοι εἰς μὲν τὴν ὑπάτην ἀκρὰν τὸν κηρὸν ἐμπλάττουσιν, τὴν δὲ νῆτην μέχρι 24 τῷ ἡμίσεος ἀναπληρῶσιν. ὁμοίως δὲ καὶ τὴν διὰ πέντε τῷ ἡμιολίῳ καὶ τὴν διὰ τετάρων τῷ ἐπιτριτῷ διαστήματι λαμβάνουσιν. ἔτι οἱ ἐν τοῖς τριγώνοις ψαλτηρίοις τῆς ἰσῆς ἐπιτάσεως γινομένης συμφωνῶσι διὰ πασῶν, ἢ μὲν διπλασία ἔσα, ἢ δὲ ἡμίσεια τῷ μήκει.

Διὰ τί, εἴαν τις ψήλας τὴν νῆτην ἐπιλάβῃ, ἢ ὑπάτη 24 μόνη δοκεῖ ἀντηχεῖν; ἢ ὅτι συμφωνῆς μάλιχα γίνεται τῷ φθόγγῳ ὁ ἀπὸ ταύτης ἤχος διὰ τὸ σύμφωνος εἶναι; τῷ ἔν συναυξάνεσθαι τῷ ὁμοίῳ φαίνεται μόνος, εἰ δὲ ἄλλοι διὰ μικρότητα ἀφανεῖς.

Διὰ τί μέσῃ καλεῖται ἐν ταῖς ἀρμονίαις, τῶν δὲ ὀκτώ 25 ἕκ ἐστι μέσον; ἢ ὅτι ἐπτάχορδοι ἦσαν αἱ ἀρμονίαι τὸ παλαιόν, τὰ δὲ ἐπτά ἔχει μέσον.

Διὰ τί ἐπὶ τὸ ὀξὺ ἀπάδουσιν οἱ πλείστοι; πότερον ὅτι 26 ῥᾶον ὀξὺ ἄσαι ἢ βαρὺ; ἢ ὅτι χειρὸν τοῦ βαρέος; ἀμαρτία δὲ ἐστὶ τῷ χειρόνος πράξις.

Διὰ τί τὸ ἀκροῦν μόνον ἦθος ἔχει τῶν αἰσθητῶν; καὶ 27 γὰρ εἴαν ἢ ἀνευ λόγου μέλος, ὅμως ἔχει ἦθος· ἀλλ' οὐ τὸ χρῶμα οὐδὲ ἢ ὁσμὴ οὐδὲ ὁ χυμὸς ἔχει. ἢ ὅτι κίνησιν ἔχει μόνον οὐχί, ἢν ὁ ψόφος ἡμᾶς κινεῖ; τοιαύτη μὲν γὰρ καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει· κινεῖ γὰρ καὶ τὸ χρῶμα τὴν ὄψιν· ἀλλὰ τῆς ἐπομένης τῷ τοιούτῳ ψόφῳ αἰσθανόμεθα κινήσεως. αὕτη δὲ ἔχει ὁμοιότητα ἐν τε τοῖς ῥυθμοῖς καὶ ἐν τῇ τῶν φθόγγων τάξει τῶν ὀξέων καὶ βαρέων, ἢ ἐν τῇ μίξει· ἀλλ' ἢ συμφωνία οὐκ ἔχει ἦθος. 35 ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις αἰσθητοῖς τοῦτο οὐκ ἔστιν. αἱ δὲ κινήσεις αὐταὶ πρακτικαὶ εἰσιν, αἱ δὲ πράξεις ἦθους θημαστικαὶ εἰσιν.

Διὰ τί νόμοι καλεῖνται οὐδ' ἄδουσιν; ἢ ὅτι πρὶν ἐπίστασθαι 28 θβαὶ γράμματα, ἦθον τοὺς νόμους, ὅπως μὴ ἐπιλάβωται,

6. ὥσπερ καὶ μίαν X°. || 7. τὰ ἀπέρητα φωνήν X°. || 13. τὴν μέσῃ om C°. || 14. καὶ χρῆται] κέχρηται C°X°Y°. || ὅταν κατὰ] ἐστὶ C°, omisso μοχ γένηται. || 15. φθίεται ἐνάρμοσον X°. || 25. εἰ] οὐκ pr. X°. || 38. μᾶλλον C°X°Y°.

2. ἡμίσεος Y°. || συμφωνῶσι Y°. || 8. εἰ] ὅτι εἰς C°. || 10. διὰ τὴν C°Y°. || 12. εἰ] εἰ C°Y°. || 15. ψήλας C°. || ἐπιβάλλῃ C° Y°. || ἐπιβάλλῃ X°o. || 17. ὁ om C°. || 18. συναυξάνεσθαι C°. || φαίνεται ὅτι μόνος C°. || 23. ἐπάδουσιν X°. || 26. ἦθος om C°X° et pr Y°. || 31. τῇ] καὶ τὴν X°. || 32. ὁμοιότατα Y°.

- ὥσπερ ἐν Ἀγαθύροις ἐτι εἰώθασιν; καὶ τῶν ὑσέρων ἔν ὠδῶν τὰς πρώτας τὸ αὐτὸ ἐκάλεσαν ὅπερ τὰς πρώτας.
- 29 Διὰ τί οἱ ῥυθμοὶ καὶ τὰ μέλη φωνῆ ἕσα ἤθεσιν ἔοικεν, οἱ δὲ χυμοὶ ἔ, ἀλλ' ἔδὲ τὰ χρώματα καὶ αἱ ὄσμαι; ἢ ὅτι κινήσεις εἰσὶν ὥσπερ καὶ αἱ πράξεις; ἢ δὴ δὲ ἡ μὲν ἐνέργεια ἠθικὸν καὶ ποιεῖ ἦθος, οἱ δὲ χυμοὶ καὶ τὰ χρώματα ἔ ποιοῦσιν ὁμοίως.
- 30 Διὰ τί ἔδὲ ὑποδωριζὶ ἔδὲ ὑποφρυγισὶ ἔκ ἔσιν ἐν τραγωδίᾳ χορικόν; ἢ ὅτι ἔκ ἔχει ἀντίστροφον. ἀλλ' ἀπὸ σκηνης· μιμητικὴ γάρ.
- 31 Διὰ τί οἱ περὶ Φρόνιχον ἦσαν μᾶλλον μελοποιοί; ἢ διὰ τὸ πολλαπλάσια εἶναι τότε τὰ μέλη ἐν ταῖς τραγωδίαις τῶν μέτρων;
- 32 Διὰ τί διὰ πασῶν καλεῖται, ἀλλ' οὐ κατὰ τὸν ἀριθμὸν δι' ὀκτώ, ὥσπερ καὶ διὰ τεττάρων καὶ διὰ πέντε; ἢ ὅτι ἐπὶ ἑπτὰ ἦσαν αἱ χορδαὶ τὸ ἀρχαῖον, ἐπ' ἔξελών τὴν τρίτην Τέρπανδρος τὴν νῆτην προσέθηκε, καὶ ἐπὶ τότε ἐκλήθη διὰ πασῶν ἀλλ' ἔ δι' ὀκτώ· δι' ἑπτὰ γὰρ ἦν.
- 33 Διὰ τί εὐαρμωστότερον ἀπὸ τοῦ ὀξέος ἐπὶ τὰ βαρῦ ἢ ἀπὸ τοῦ βαρέος ἐπὶ τὸ ὀξύ; πότερον ὅτι τὸ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς γίνεται ἀρχεσθαι; ἢ γὰρ μέση καὶ ἡγεμῶν ὀξυτάτη τοῦ τετραχόρδου. τὸ δὲ ἔκ ἀπ' ἀρχῆς ἀλλ' ἀπὸ τελευτῆς. ἢ ὅτι τὸ βαρῦ ἀπὸ τοῦ ὀξέος γενναϊότερον καὶ εὐφωνότερον;
- 34 Διὰ τί δις μὲν δι' ὀξειῶν καὶ δις διὰ τεττάρων ἔ συμφωνεῖ, δις διὰ πασῶν δέ; ἢ ὅτι ἡ δις δι' ὀξειῶν οὐ δις διὰ τεττάρων ἔσιν, τὸ δὲ διὰ τεττάρων καὶ διὰ πέντε.
- 35 Διὰ τί ἡ διὰ πασῶν καλλίστη συμφωνία; ἢ ὅτι ἐν ὄλοις ὄροις οἱ ταύτης λόγοι εἰσὶν, οἱ δὲ τῶν ἄλλων οὐκ ἐν ὄλοις; ἐπεὶ γὰρ διπλασία ἡ νῆτη τῆς ὑπάτης, οἷα ἡ νῆτη δύο, ἡ ὑπάτη ἔν, καὶ οἷα ἡ ὑπάτη δύο, ἡ νῆτη τέσσαρα, καὶ ἀεὶ οὕτως. τῆς δὲ μέσης ἡμιόλια. τὸ γὰρ διὰ πέντε ἡμιόλιον ἔκ ἐν ὄλοις ἀριθμοῖς ἔσιν· οἷον γὰρ ἐν τὸ ἔλαττον, τὸ μείζον τοσοῦτον δὲ καὶ ἔτι τὸ ἡμισυ. ὥςτε οὐχ ὅλα πρὸς ὅλα συγκρίνεται, ἀλλ' ἔπεσι μέρη. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῷ διὰ τεττάρων ἔχει· τὸ γὰρ ἐπίτριτόν ἐστιν ὅσον τεμειῖθ ὃ καὶ ἔτι ἐν τῶν τεττάρων ἐπίτριτόν ἐστιν. ἢ ὅτι τελευτάτη ἐξ ἀμφοτέρων ἕσα, καὶ ὅτι μέτρον τῆς μελωδίας διὰ παντὸς τῶ φερομένῃ ἢ κατὰ μέσον κινήσις σφοδρατή, ἀρχομένη δὲ καὶ λήγοντος μαλακωτέρα; ὅτε δὲ σφοδρατή ἡ κινήσις, καὶ ἡ φωνὴ ὀξυτέρα τῶ φερομένῃ. διὸ καὶ χορδαὶ ἐπιτενόμεναι ὀξυτερον φθέγγονται· θάττον γὰρ ἡ κινήσις γίνεται. ἢ δὲ φωνὴ ἢ ἀέρος ἢ ἄλλῃ τινὸς φορά· τὴν ἀνὰ μέσον τὸν πέρον ὀξυτάτην δεῖ γίνεσθαι ὥςτε εἰ τῷτο μὴ συμβαίνει, ἔκ ἂν εἴη φορά τινος.
- Διὰ τί, εἰ μὲν ἡ μέση κινήθῃ, καὶ αἱ ἄλλαι χορδαὶ ἡχῶσι φθεγγόμεναι, εἰ μὲν αὖ ἡ μὲν μέση τῶν δ' ἄλλων τις κινήθῃ, κινήθεισα μόνη φθέγγεται; ἢ ὅτι τὸ ἡρμόσθαι ἐξὶν ἀπάσαις, τὸ δὲ ἔχειν πως πρὸς τὴν μέσην ἀπάσαις, καὶ ἡ τάξις ἢ ἐκάστης ἢ δὴ δι' ἐκείνην; ἀρθέντος ἔν τῷ αἰτί τοῦ ἡρμόσθαι καὶ τῶ συνεχότος οὐκέτι ὁμοίως φαίνεται ὑπάρχειν. μῖα δὲ ἀναρμῶς ἕσσης, τῆς δὲ μέσης μενύσης, εὐλόγως τὸ κατ' αὐτὴν ἐκλειπόμενον· ταῖς γὰρ ἄλλαις ὑπάρχει τὸ ἡρμόσθαι.
- Διὰ τί τοῦ ἐν φωνῇ ὀξέος ὄντος κατὰ τὸ ὀλίγον, τοῦ δὲ βαρέος κατὰ τὸ πολὺ (τὸ μὲν γὰρ βαρῦ διὰ τὸ πλῆθος βαρῦ, τὸ δὲ ὀξύ δι' ὀλιγότητα ταχύ), ἔργον μᾶλλον ἄδειν τὰ ὀξέα ἢ τὰ βαρέα, καὶ ὀλίγοι τὰ ἄνω δύνανται ἄδειν, καὶ οἱ νόμοι ὄρθιοι καὶ οἱ ὀξεῖς χαλεποὶ ἄσαι διὰ τὸ ἀνεταμῆνοι εἶναι; καίτοι ἔλαττον ἔργον τὸ ὀλίγον κινεῖν ἢ τὸ πολὺ, ὥςτε καὶ ἀέρα. ἢ ἔ ταυτὸ γε ὀξυφώνον εἶναι φύσει καὶ τὸ ὀξύ ἄδειν, ἀλλὰ φύσει μὲν ὀξυφώνον ἄπαντα δι' ἀσθένειαν, τῷ μὴ δύνασθαι πολλὴν κινεῖν ἀέρα ἀλλ' ὀλίγη, ὁ δ' ὀλίγος ταχύ φέρεται, ἐν δὲ τῷ ἄδειν τὸ ὀξύ δυνάμειος σημεῖον. τὸ μὲν γὰρ σφοδρῶς φερόμενον ταχύ φέρεται, διὸ τὸ ὀξύ δυνάμειος σημεῖον. διὸ καὶ οἱ ἐπιταὶ ὀξυφώνοι. καὶ ἔργον τὰ ἄνω ἄδειν· τὰ δὲ βαρέα κάτω.
- Διὰ τί ῥυθμῶ καὶ μέλει καὶ ὅλως ταῖς συμφωνίαις χαίρουσι πάντες; ἢ ὅτι ταῖς κατὰ φύσιν κινήσεσι χαίρομεν κατὰ φύσιν; σημεῖον δὲ τὸ τὰ παιδία εὐθύς γενόμενα χαίρειν αὐτοῖς. διὰ δὲ τὸ ἔθος τρόποις μελῶν χαίρομεν. ῥυθμῶ δὲ χαίρομεν διὰ τὸ γινώριμον καὶ τεταγμένον ἀρθμόν ἔχειν, καὶ κινεῖν ἡμᾶς τεταγμένως· οἰκειότερα γὰρ ἢ τεταγμένη κινήσις φύσει τῆς ἀτάκτου, ὥςτε καὶ κατὰ φύσιν μᾶλλον. σημεῖον δέ· ποιοῦντες γὰρ καὶ πίνοντες καὶ ἐσθίουτες τεταγμένα σῶζομεν καὶ αὐξομεν τὴν φύσιν καὶ τὴν δύναμιν, ἀτάκτα δὲ φθειρομεν καὶ ἐξίσταμεν αὐτήν.

1. γαθύροις C^o. || 12. τὸ om C^o. || τῶν μέτρων τραγωδίας X^o. || 15 et 24 et 26 et 35 et 36. τεσσάρων X^o. || 17. νῆτην C^o. || τῶν X^o. || 19. ἀπὸ τοῦ ὀξέος om C^oX^oY^o. || 21. γίνεσθαι C^o. || 22. παραχόρδου C^oX^oY^o. || 23. ὑπὸ X^o. || 25. οὐ] οὐδὲ C^oX^oY^o. || 28. ἄλλοις C^o. || οἱ] οὐ X^o. || ταύτης om C^oX^oY^o. || 29. ἢ νῆτη διπλασία X^o. || ἕσα C^oX^oY^o. || 31. γάρ] δὲ X^o. || 33. δὲ] πη? || τὸ om C^oY^o. || 36. τεμειῖθ δ] τ' ἐκείνο? || 37. ἐξ] ἢ ἐξ Y^o.

2. φαινομένη X^o. || 5. τὸν πόνον Y^o, τῶν πόνων C^o. || 6. τινὸς φορά X^o. || 9. κινήθῃ om X^o. || 10. πως om C^o. || 22. τε C^oY^o. || 24. κινεῖν πολλὴν C^o. || 25. δ' ὀλίγος] δὲ λόγος C^o. || ἐν — 28. ὀξυφώνοι om C^o. || 27. εὐκτικὰ X^oY^o. || 30. ἢ om C^oY^o. || 34. τεταγμένοι X^o.

αἱ γὰρ νόσοι τῆς τῷ σώματος ἐκ κατὰ φύσιν τάξεως κινήσεις εἰσίν. συμφωνία δὲ χαίρομεν, ὅτι κρᾶσις ἐστὶ λόγον ἐχόντων ἐναντίων πρὸς ἄλληλα. ὁ μὲν ἔν λόγος τάξις, ὁ ἔν φύσει ἡδύ. τὸ δὲ κεκραμένον τοῦ ἀκράτου πᾶν ἡδιον, ἄλλως τε καὶ αἰσθητὸν ὃν ἀμφοῖν τοῖν ἄκροισι ἐξ ἴσου τὴν δύναμιν ἔχει ἐν τῇ συμφωνίᾳ ὁ λόγος.

39 Διὰ τί ἡδιόν ἐστι τὸ σύμφωνον τῷ ὁμοφώνου; ἢ καὶ τὸ μὲν ἀντίφωνον σύμφωνόν ἐστι διὰ πασῶν; ἐκ παιδῶν γὰρ νέων καὶ ἀνδρῶν γίνεται τὸ ἀντίφωνον, οἱ διεσῶσι τοῖς τόνοις ὡς νῆτη πρὸς ὑπάτην. συμφωνία δὲ πᾶσα ἡδίων ἀπλοῦ φθόγγου (δι' ἃ δέ, εἴρηται), καὶ τῶν ἢ διὰ πασῶν ἡδίστη· τὸ ὁμοφώνον δὲ ἀπλοῦν ἔχει φθόγγον. μαγαδίζουσι δὲ ἐν τῇ διὰ πασῶν συμφωνίᾳ, ὅτι καθάπερ ἐν τοῖς μέτροις οἱ πόδες ἔχουσι πρὸς αὐτοὺς λόγον ἴσον πρὸς ἴσον ἢ δύο πρὸς ἓν ἢ καὶ τινα ἄλλον, οὕτω καὶ οἱ ἐν τῇ συμφωνίᾳ φθόγγου λόγου ἔχουσι κινήσεως πρὸς αὐτοὺς. τῶν μὲν οὖν ἄλλων συμφωνιῶν ἀτελεῖς αἱ βατέρου καταστροφαὶ εἰσίν, εἰς ἡμισυ τελευτῶσαι· διὸ τῇ δυνάμει οὐκ ἴσαι εἰσίν. οὔσαι δὲ ἀνισοί, διαφορὰ τῇ αἰσθήσει, καθάπερ ἐν τοῖς χοροῖς, ἐν τῷ καταλύειν μείζον ἄλλων φθεγγόμενοις ἐστίν. ἔτι δὲ ὑπάτη συμβαίνει τὴν αὐτὴν τελευτῆν τῶν ἐν τοῖς φθόγγουσι κεραιῶν ἔχειν. ἢ γὰρ δευτέρα τῆς νεάτης πληγῆ τοῦ ἀέρος ὑπάτη ἐστίν. τελευτῶσαις δ' εἰς ταῦτόν, οὐ ταῦτόν ποιούσαις, ἐν καὶ κοινὸν τὸ ἔργον συμβαίνει γίνεσθαι, καθάπερ τοῖς ὑπὸ τὴν ᾠδὴν κρούουσιν· καὶ γὰρ οὗτοι τὰ ἄλλα οὐ προσαυλοῦντες, εἴαν εἰς ταῦτόν καταστρέφωσιν, εὐφραίνουσι μᾶλλον τῷ τέλει ἢ λυκοῦσι ταῖς πρὸ τοῦ τέλους διαφοραῖς, τῷ τὸ ἐκ διαφορῶν τὸ κοινόν, ἡδιστον ἐκ τοῦ διὰ πασῶν γίνεσθαι. τὸ δὲ μαγαδίσειν ἐξ ἐναντίων φωνῶν. διὰ ταῦτα ἐν τῇ διὰ πασῶν μαγαδίζουσι.

40 Διὰ τί ἡδιον ἀκούουσιν ἀδόντων ὅσα ἂν προεπιστάμενοι τύχῃ τῶν μελῶν, ἢ εἴαν μὴ ἐπιστῶνται; ἴτερον ὅτι μᾶλλον δῆλός ἐστι ὁ τυγχάνων ὥσπερ σκοπεῖ, ὅταν γνωρίζωσι τὸ ἀδόμενον; γνωρίζοντων δὲ ἡδύ θεωρεῖν. ἢ ὅτι συμπαθῆς ἐστίν ὁ ἀκροατῆς τῷ τὸ γνώριμον ἀδόντι; συναδελφὰ γὰρ αὐτῶ. ἀδελφὰ δὲ πᾶς γεγενῆσθε ὁ μὴ διὰ τινα ἀνάγκην ποιῶν τοῦτο.

Διὰ τί δὲ μὲν δι' ὀξεῖων ἢ δὲ διὰ τεττάρων ἢ συμ-41 φωνεῖ, δὲ διὰ πασῶν δέ; ἢ ὅτι τὸ μὲν διὰ πέντε ἐστὶ ἐν ἡμιολίῳ λόγῳ, τὸ δὲ διὰ τεττάρων ἐν ἐπιτρίτῳ; ὄντων δὲ ἡμιολίων τριῶν ἐξῆς ἀριθμῶν ἢ ἐπιτρίτων, οἱ ἄκροι πρὸς ἀλλήλους ἔδενα λόγον ἔχουσιν· ἔτε γὰρ ἐπιμόριοι ἔτε πολλαπλασίοι ἔσονται. τὸ δὲ διὰ πασῶν ἐπειδὴ ἐστὶ ἐν διπλασίῳ λόγῳ, δὲ τότε γινομένη ἐν τετραπλασίῳ λόγῳ ἂν εἴεν οἱ ἄκροι πρὸς ἀλλήλους. ὥστ' ἐπεὶ συμφωνία εὐλογον ἐχόντων φθόγγον πρὸς ἀλλήλους ἐστὶ, λόγον δὲ οἱ μὲν τὸ δὲ διὰ πασῶν διάλειμμα ἔχοντες πρὸς ἀλλήλους φθόγγου ἔχουσιν, οἱ δὲ τὸ δὲ διὰ τεττάρων ἢ δὲ διὰ πέντε οὐκ ἔχουσιν, οἱ μὲν δὲ διὰ πασῶν σύμφωνοι εἴεν ἂν, οἱ δ' ἕτεροι ἔ, διὰ τὰ εἰρημένα.

Διὰ τί, εἴαν τις ψήλας τὴν νῆτην ἐπιλάβῃ, ἢ ὑπάτη 42 μόνη δοκεῖ ὑπηρεῖν; ἢ ὅτι ἢ νεάτη λήγουσα καὶ μαραινομένη ὑπάτη γίνεται; σημεῖον δὲ τὸ ἀπὸ τῆς ὑπάτης τῆς νεάτης δύνασθαι ἄδειν· ὡς γὰρ οὔσης αὐτῆς ᾠδῆς νεάτης τὴν ὁμοιότητα λαμβάνουσιν ἀπ' αὐτῆς. ἐπεὶ δὲ καὶ ἡχώ ᾠδῆς τίς ἐστιν, ἀφή ἐστι φωνῆς τῆς νεάτης ληγουσῆς, ἡχος ὡς ὁ αὐτὸς τῷ τῆς ὑπάτης φθόγγῳ κινεῖ, ἐικότως τῇ ὁμοιότητι τὴν ὑπάτην ἢ νῆτη δοκεῖ κινεῖν. τὴν μὲν γὰρ νεάτην ἴσμεν οὐ κινεῖται ἐπιληφθεῖσα· τὴν δὲ ὑπάτην αὐτὴν ὄρωντες ἀκατάληπτον οὔσαν, καὶ φθόγγου αὐτῆς ἀκόντες, ταύτην οἰόμεθα ἡχεῖν· ὅπερ ἐπὶ πολλῶν ἡμῶν συμβαίνει, ἐφ' ὧν μήτε τῷ λογισμῷ μήτε τῇ αἰσθήσει δυνάμεθα εἰδῆσαι τὸ ἀκριβές. ἔτι εἰ πληγῆσθε τῆς νεάτης μάλιστα ἐντεταμένης συμβαίνει τὸν ζυγὸν κινεῖσθαι, οὐθεν ἂν εἴη θαυμαστόν. κινήσας δὲ πᾶσας τὰς χορδὰς συγκινεῖσθαι καὶ τιν' ἤχον ποιῆν ἢ ἄλογον. ταῖς μὲν ἔν ἄλλαις ὁ τῆς νεάτης φθόγγος ἀλλοτρίος ἐστὶ καὶ λήγων καὶ ἀρχόμενος τῇ δὲ ὑπάτῃ λήγων ὁ αὐτός. ἔ προστεθέντος τῇ ἰδίᾳ αὐτῆς κινήσει, ἐκείνης δόξαι πάντ' αὐτὸν εἶναι οὐθεν ἄτοπον. ἔσαι δὲ μείζον ἢ ὁ κοινὸς τῶν λοιπῶν χορδῶν ἡχος, ὅτι αἱ μὲν ὑπὸ τῆς νεάτης καθάπερ ὠσθεῖσθαι μαλακῶς ἤχησαν, ἢ δὲ νεάτη πᾶσῃ τῇ αὐτῆς δυνάμει, ὅσα αὐτῶν σφοδροτάτη. ὥστε εἰκότως καὶ τὸ δευτερεῖον αὐτῆς κρεῖττον ἂν εἴη ἢ τὸ τῶν ἄλλων· ὥστε καὶ βραχυεῖα κινεῖσθαι, ὡς αὐτῆς τε γεγενημένης.

1. α] καὶ C°. || κινήσεις X°Y°. || 5. ἐξ ἴσου τὴν] ἐξίσου δὲ C°. || 6. ἐν om. C°. || ὁ om. C°X°Y°. || 7. τὸ] τὴν Y°. || 9. α] ὄσον C°. || 10. πρὸς τὴν ὑπάτην X°. || 12. δὲ om. C°X°Y°. || 16. πρὸς τοὺς αὐτοὺς X°. || 19. διαφορὰ C°, διαφορᾶν Y°. || 20. ἄλλων C°X°. || 22. δευτέρα] βατέρα C°. || 23. τελευτῶσαι C°X°Y°. || 29. τὴν C°Y°. || μαγαδίειν X°Y°, μαδιεῖν C°. || 38. τῷ τοῦ X°. || 4. ἢ] ἢ καὶ C°. || 5. ὡδὴν ἄλογον C°. || 7. τετραπλασίοι X°. || 9. φθόγγον X°Y°. || 14. ψήλας C°, ἴσως λήλας X°. || post ἐπιλάβῃ QC°O°Y°vα ἢ ὑπάτην ἐπιλάβῃ. || 17. δύνασθαι — 18. λαμβάνουσα] δύσουσι C°. || 21. κινεῖν δοκεῖ X°. || 22. οὐ C°. || 26. εἴ] ἢ C°X°Y°. || 31. ἢ C°X°Y°. || 37. αὐταῖς Y°.

43 Διὰ τί ἡδίων τῆς μονωδίας ἐστὶν εἰάν τις πρὸς αὐλὸν ἢ λύραν ᾄδῃ; ἢ ὅτι πᾶν τὸ ἡδίων μιχθὲν ἡδίονι ἐν ἐστίν; ὁ δὲ αὐλὸς ἡδίων τῆς λύρας, ὡσεὶ καὶ ἡ ᾠδὴ τῶν μιχθεῖσα ἢ λύρα ἡδίων ἂν εἴη, ἐπεὶ τὸ μεμιγμένον τῷ ἀμίκτου ἡδίων ἐστίν, εἰάν ἀμφοῖν ἅμα τὴν αἰσθησὶν νῆς λαμβάνῃ. οἶνος 5 γὰρ ἡδίων τῷ ὀξύμελιτος διὰ τὸ μεμιχθῆναι μᾶλλον αὐτοῖς τὰ ὑπὸ τῆς φύσεως μιχθέντα ἢ ὑφ' ἡμῶν. ἔστι γὰρ καὶ ὁ οἶνος μικτὸς ἐξ ὀξέος καὶ γλυκέος χυμῶ. δηλῶσι δὲ καὶ αἱ οἰνώδεις ῥοαὶ καλούμεναι. ἡ μὲν οὖν ᾠδὴ καὶ ὁ αὐλὸς μίγνυνται αὐτοῖς δι' ὁμοιότητα (πνεύματι γὰρ ἄμφω γί- 10 νεται)· ὁ δὲ τῆς λύρας φθόγγος, ἐπειδὴ ἢ πνεύματι γίνεται ἢ ἤττον αἰσθητὸν ἢ ὁ τῶν αὐλῶν, ἀμικτότερός ἐστι τῆ φωνῆ· ποιῶν δὲ διαφορὰν τῆ αἰσθήσει ἤττον ἡδύνει, καθάπερ ἐπὶ τῶν χυμῶν εἴρηται. ἔτι ὁ μὲν αὐλὸς πολλὰ τῷ αὐτῷ ἤχῳ καὶ τῆ ὁμοιότητι συγκρούει τῶν τῷ ᾠδῇ ἀμαρτημάτων, οἱ 15 δὲ τῆς λύρας φθόγγου ὄντες ψιλοὶ καὶ ἀμικτότεροι τῆ φωνῆ, καθ' ἑαυτὸς θεωρούμενοι καὶ ὄντες αὐτοῖς συμφανῆ ποῖσσι τὴν τῆς ᾠδῆς ἀμαρτίαν, καθάπερ κανόνες ὄντες αὐτῶν. πολλῶν δὲ ἐν τῇ ᾠδῇ ἀμαρτανομένων, τὸ κοινὸν ἐξ ἀμφοῖν ἀναγκαῖον χεῖρον γίνεσθαι.

44 Διὰ τί τῶν μὲν ἑπτὰ μέση καλεῖται, τῶν δὲ ὀκτῶ ἐκ ἔστι μέσον; ἢ ὅτι ἑπτάχορδοι ἦσαν αἱ ἀρμονίαι τὸ παλαιόν, τὰ δὲ ἑπτὰ ἔχει μέσον; ἔτι ἐπειδὴ τῶν μεταξὺ τῶν ἄκρων τὸ μέσον μόνον ἀρχὴ τίς ἐστίν (ἔστι γὰρ τῶν θάτερον τῶν ἄκρων νεούτων ἐν τινι διαστήματι ἀνα μέσον ὃν ἀρχή), 25 τοῦτ' ἔξαι μέσον. ἐπεὶ δ' ἔσχατα μέσον ἐστὶν ἀρμονίας νεάτη καὶ ὑπάτη, τῶν δὲ ἀνα μέσον οἱ λοιποὶ φθόγγοι, ὧν ἡ μέση καλουμένη μόνη ἀρχὴ ἐστὶ θάτερου τετραχόρδου, δικαίως μέση καλεῖται. τῶν γὰρ μεταξὺ τινῶν ἄκρων τὸ μέσον ἦν ἀρχὴ μόνον.

45 Διὰ τί οἱ πολλοὶ ᾄδοντες σῶζουσιν μᾶλλον τὸν ῥυθμὸν ἢ οἱ ὀλίγοι; ἢ ὅτι μᾶλλον πρὸς ἕνα τε καὶ ἡγεμόνα βλέπουσι, καὶ βραδύτερον ἀρχονται, ὡσεὶ ῥᾶον τῷ αὐτῷ τυγχάνουσιν; ἐν μὲν γὰρ τῷ τάχει πλείων γίνεται ἡ ἀμαρτία, συμβαίνει δὲ τῷ ἡγεμόνι προσέχειν τὸς πολλὰς· ἰδιαζόμε- 35 νος δὲ οὐδεὶς ἂν αὐτῶν διαλάμψειεν ὑπεράρας τὸ πλῆθος. ἐν δὲ τοῖς ὀλίγοις μᾶλλον διαλάμπουσιν· διὸ καθ' αὐτὸς ἐν αὐτοῖς μᾶλλον ἀγωνίζονται ἢ πρὸς τὸν ἡγεμόνα.

46 Διὰ τί ἐπὶ τὸ ὀξύ ἀπάδουσιν οἱ πλείους; ἢ ὅτι ῥᾶον

ὀξύ ᾄσαι ἢ βαρῦ; ᾄδουσι γὰρ ὀξύ μᾶλλον, καὶ ἐν ᾧ ᾄδουσιν, ἀμαρτανουσιν.

Διὰ τί οἱ ἀρχαῖοι ἑπτάχορδους ποιοῦντες τὰς ἀρμο- 47 νίας τὴν ὑπάτην ἀλλ' οὐ τὴν νήτην κατέλιπον; ἢ οὐ τὴν ὑπάτην ἀλλὰ τὴν νῦν παραμέσσην καλουμένην ἀφήρουν καὶ τὸ τονιαῖον διάστημα; ἐχρῶντο δὲ τῇ ἐσχάτῃ μέσῃ τῷ ἐπὶ τὸ ὀξύ πυκνῶ· διὸ καὶ μέσση αὐτὴν προσηγόρευσαν. ἢ ὅτι ἦν τῷ μὲν ἄνω τετραχόρδου τελευτή, τοῦ δὲ κάτω ἀρχῆ, καὶ μέσον εἶχε λόγον τῶν τῶν ἄκρων;

Διὰ τί οἱ ἐν τραγωδίᾳ χοροὶ ἔθ' ὑποδωριζέ εἴθ' ὑπο- 48 φρυγισί ᾄδουσιν; ἢ ὅτι μέλος ἦκισα ἔχουσιν αὐταὶ αἱ ἀρμονίαι, οὐ δεῖ μάλιστα τῷ χορῷ; ἦθος δὲ ἔχει ἢ μὲν ὑποφρυγισί πρακτικόν, διὸ καὶ ἐν τε τῷ Γηρουῶν ἢ ἔξοδος καὶ ἢ ἐξόπλισις ἐν ταύτῃ πεποιήται, ἢ δὲ ὑποδωριζέ μεγαλοπρεπὲς καὶ ζάσιμον, διὸ καὶ κιθαρωδικωτάτη ἐστὶ τῶν ἀρμονιῶν. ταῦτα δ' ἄμφω χορῷ μὲν ἀνάρμοσα, τοῖς δὲ ἀπὸ σκηπῆς οικειότερα. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἠρώων μιμηταί· οἱ δὲ ἡγεμόνες τῶν ἀρχαίων μόνον ἦσαν ἦρωες, οἱ δὲ λαοὶ ἀθροῦνται, ὧν ἐστὶν ὁ χορὸς. διὸ καὶ ἀρμόζει αὐτῷ τὸ γοερὸν 20 καὶ ἡσύχιον ἦθος καὶ μέλος· ἀνθρωπικὰ γὰρ. ταῦτα δ' ἔχουσιν αἱ ἄλλαι ἀρμονίαι, ἦκισα δὲ αὐτῶν ἡ ὑποφρυγισί ἐνθουσιαστικὴ γὰρ καὶ βακχικὴ. κατὰ μὲν ἐν ταύτῃ πάσχομέν· παθητικοὶ δὲ οἱ ἀσθενεῖς μᾶλλον τῶν δυνατῶν εἰσὶ, διὸ καὶ αὐτὴ ἀρμόττει τοῖς χοροῖς· κατὰ δὲ τὴν ὑποδωριζέ καὶ ὑποφρυγισί πράττομεν, ὃ ἐκ οικειῶν ἐστὶ χορῷ. ἔστι γὰρ ὁ χορὸς κηδευτῆς ἀπρακτος· εὐνοίαν γὰρ μόνον παρέχεται οἷς πάρεςιν.

Διὰ τί τῶν τὴν συμφωνίαν ποιόντων φθόγγων ἐν τῷ 49 βαρυτέρῳ τὸ μαλακώτερον; ἢ ὅτι τὸ μέλος τῆ μὲν αὐτοῦ φύσει μαλακόν ἐστὶ καὶ ἡρεμαῖον, τῆ δὲ τῷ ῥυθμῷ μίξι τραχὺ καὶ κινητικόν; ἐπεὶ δὲ ὁ μὲν βαρὺς φθόγγος μαλακὸς καὶ ἡρεμαῖός ἐστίν, ὁ δὲ ὀξύς κινητικός, καὶ τῶν ταυτὸ μέλος ἐχόντων εἴη ἂν μαλακώτερος ὁ βαρυτέρος ἐν ταυτῷ μέλει μᾶλλον· ἦν γὰρ τὸ μέλος αὐτῷ μαλακόν.

Διὰ τί ἴσων πίθων καὶ ὁμοίων εἰάν μὲν ὁ ἕτερος κενὸς 50 ἦ, ὁ δὲ ἕτερος εἰς τὸ ἡμισυ διάμεσος, διὰ πασῶν συμφωνιῶν ἢ ἡχώ; ἢ ὅτι διπλασία γίνεται καὶ ἡ ἐκ τοῦ ἡμίσεος τῆς ἐκ τῷ κενῷ; τί γὰρ διαφέρει τῆτο ἢ ἐπὶ τῶν συρτήγων; δεκεὶ γὰρ ἢ θάττων κίνησις ὀξυτέρα εἶναι, ἐν δὲ τοῖς μείζουσι

1. ἐστίν] ἀκίνομι X°. || τις om C°X°Y°. || ἢ] καὶ Y°. || 3. ἡδίων C°X°Y°. || 8. ὁ οἶνος ὁ C°, οἶνος ὁ X°Y°. || 9. αἱ om C°Y°. || 12. τῶν] τῶν αἰσθητῶν C°. || 17. κατ' αὐτὸς X°Y°.

5. καλουμένη παραμέσση X°. || 6. τῆ ἐσχάτῃ τῆ μέσῃ C°. || 12. ἔχει om C°X°Y°. || 23. δι] γὰρ C°. || 29. τὸ post ἐτι om X°. || 34. αὐτὸ C°.

βραδύτερον ὁ ἀὴρ ἀπαντᾷ, καὶ ἐν τοῖς διπλασίοις τοσούτω, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἀνάλογον, συμφωνεῖ δὲ διὰ πασῶν καὶ ὁ διπλασίων ἀσκέως πρὸς τὸν ἥμισυν.

Κ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΘΑΜΝΟΤΣ ΚΑΙ ΛΑΧΑΝΩΔΗ.

Διὰ τί τὸ ἀλυκὸν ὕδωρ τὰ μὲν σέλινά δέχεται, τὸ δὲ πράσον ἔ; ἢ ὅτι τῷ μὲν ἀσθενεῖς αἱ ρίζαι, τῷ δὲ ἰσχυραί; τὸ δὲ ἰσχυρότερον ἀπαθεύερον.

2 Διὰ τί λέγεται "μίνθην ἐν πολέμῳ μὴτ' ἔσθιε μῆτε φύτευε;" ἢ ὅτι καταλύχει τὰ σώματα; δηλοῖ δὲ ἡ τοῦ 10 σπέρματος φθορά. τοῦτο δὲ ὑπεναντίον πρὸς ἀνδρείαν καὶ θυμὸν ταῦτόν ὃν τῷ γένει.

3 Διὰ τί ἐνια ἄνθος ἔχοντα ἄκαρπά ἐσιν, οἷον σίκυος καὶ κολόκυνθα καὶ ρόα; ἢ ἐκ ἄκαρπα, ἀλλὰ ταῦτα καρπὸς ἐστίν; περικάρπιον γῆν ἐστὶ τὸ ἀνθῆν, ὁ δὲ σίκυος περι- 15 κάρπιον.

4 Διὰ τί τῶν φυομένων τὰ μὲν ἐφανά, τὰ δὲ ὠμά βρωτά; ἢ ὅσων οἱ χυμοὶ μὴ εὐθὺς ἐδώδιμοι, τῶν πυρωθέντων γλυκύτεροι γίνονται ὑπὸ τῷ θερμῷ, ὅσων δὲ εὐθὺς, καὶ ὠμά ἐδώδιμα;

5 Διὰ τί τὰ μὲν ἐφανά, τὰ δὲ ὀπανά; ἢ ὅτι τὰ μὲν ὑγρότερα ἔ τοσούτων, τὰ δὲ ξηρότερα ἔ μάλλον ξηρανθῆναι δεῖ; ἐφόμενα δὲ πάντα ὑγρότερα καὶ μαλακώτερα. τὰ δὲ ἕττον ὑγρά ἂν πυρωθῆ, γίνεται ξηρά.

6 Διὰ τί δὲ τὰ μὲν ἄβρωτά ἐστὶ τὰ δὲ βρωτά; ἢ διὰ 25 τὸς χυμῶς; ὅσα γὰρ καὶ ὠμά ἀπέπτως ἔχει καὶ πυρέμενα μὴ μεταβάλλει, ἄβρωτα. ὅσων δὲ βρωτὸς μὲν ὁ χυμὸς ἰσχυρότερος δέ, ταῦτα ἠδύσματά ἐσιν· τὰ γὰρ ἐν μικρῷ ἔχοντα πολλὴν δυνάμιν τῶν βρωτῶν ἠδυντικά τῶν ἐν πολλῷ.

7 Διὰ τίνα αἰτίαν τὰ μὲν μέχρι σπέρματος τῶν φυτῶν 30 ζῆ, εἴτα ἐνεγκόντα αὐαίνεται, οἷον ἡ πόα καὶ τὰ καλούμενα λάχανα, τὰ δὲ ἔ, ἀλλὰ πολλάκις φέρει; καὶ τῶν μέχρι σπέρματος ζώντων τὰ μὲν πολλὰ ἐπέτεια, τὸ δὲ ἵπποσέλιον τῷ ὑσέρῳ ἔτει φέρει καρπὸν, καὶ ἐνέγκαν ἔξ-αυαίνεται; ἢ ἅπαντα μὲν μέχρι τούτου ἀκμάζει, ἔως ἂν 35 κατὰ τὸ σπέρμα ἀκμάζῃ; ἐπεὶ καὶ οἱ ἄνθρωποι μέχρι τριάκοντα ἐτῶν ἐπιδιδόασιν, ὅτε μὲν τῷ πλήθει ὅτε δὲ τῇ παχύτητι. ὅταν δὲ μηκέτι δύνηται φέρειν, ὥσπερ ἐκεῖ

αὐαίνεται καὶ καταγῆράσκει· τὰ δὲ βραδέως καὶ κατὰ λόγον. δι' ἣν μὲν ἔν αἰτίαν τὰ μὲν βραχύβια τὰ δὲ μακροβία ἐσιν, ἄλλος ἔσω λόγος· ἐπεὶ δ' ἔστι πᾶσιν ὄρος ἢ τῷ σπέρματος τελείωσις, ἀνάγκη τοῖς μὲν βραχυβίοις ἄπαξ 5 ἢ ὀλιγάκις ἐνεγκεῖν καρπὸν, τοῖς δὲ μακροβίοις πολλάκις, ὥστε τὰ μὲν ἀσθενέστατα ἄπαξ ἐνέγκοι (διὸ ἀνάγκη αὐαίνεσθαι)· καὶ τότε τὰ μὲν δυνάμενα ἐνιαυτῷ ἐπέτεια εἶναι, τὰ δέ, ὥσπερ τὸ ἵπποσέλιον, τῷ ὑσέρῳ ἔτει, ὥσπερ τὰ δένδρα καὶ τὰ φυτά.

Διὰ τί σελίνου, εἰάν τις περιορίζας μέχρι κάτω πρὸς 8 τὰς ρίζας περιβάλλῃ τῶν καρχυδίων, εἴτα ἀνωθεν τὴν γῆν, καὶ ἔτως ἄρδη, πᾶμμεγεθεῖς γίνονται αἱ ρίζαι; ἢ διότι τὸ καρχυδίων θερμὸν ὃν καὶ σομφὸν κατέχει μὲν σύνολκον τὴν τροφήν καὶ ἔ προίεται ἄνω, πέττει δὲ θερμὸν ὃν, ὥστε 15 πολλὴν τὴν αὐξήσιν γίνεσθαι;

Διὰ τί, εἰάν τις τὰς κολοκύνθας εὐθὺς μικρὰς οὔσας 9 κρύψῃ τῇ γῇ ἢ τὸς σικύους, μείζους γίνονται; ἢ διότι τὰ πνεύματα καὶ ὁ ἥλιος ξηραίνοντα ἀφαιρῶνται τὴν αὐξήσιν, καὶ τὸς ὄγκους ἐλάττους μὲν ποίῃσι πάντων, σιφρο-20 τέρους δέ, ὥσπερ καὶ τῶν δένδρων τὰ τε ἐν προσηνέμοις καὶ ἐλώδεσι καὶ τὰ ἐν κοίλοις καὶ ἐφύδροις (τὰ μὲν γὰρ μεγάλα γίνονται καὶ σομφά, τὰ δὲ μικρὰ καὶ πυκνά)· ἐν δὲ τῇ γῇ κρυφθέντα ἐναντία πάσχοντα ἐναντίως ἀποβαίνει. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ εἰς ἀγγεῖα τιθέμενα, σίκυοι εἰς νάρθηκας κοίλους ἢ καλυπτῆρας καὶ ροῖαι καὶ μῆλα εἰς 25 χύτρας, τὰ μὲν μεγάλα σομφά δέ, οἱ δὲ μικροὶ σερροὶ αὐξανόμενοι, μὴ εἰς ἀντίτυπον. αἰτία δὲ ἡ τροφή πλείων γνωμένη διὰ τὸ μῆτε ἀποπνεῖσθαι μῆτε ξηραίνεσθαι· τὸ γὰρ ἀποστέγον κωλύει ταῦτα πάσχειν.

Διὰ τί τὰ σπέρματα τῶν δριμύων φυτῶν δριμύτερά 10 ἐσιν ἢ αἱ ρίζαι καὶ τὰ φύλλα; ἢ διότι ἐκ τῷ σπέρματος γίνεται ἅπαντα, καὶ εἰς τὰ ἄλλα δίδεται μέρη ἐκ τῆς οἰονεῖ ἐνυπάρχοντα, ὡς φασί τινες, καὶ οἱ χυμοὶ καὶ αἱ ὀσμαι, ἐπεὶ καὶ αἱ ὀσμαι ἴδιοι γίνονται ἅμα τοῖς σπέρ-μασιν ἅπασιν. εἰ ἔν ἐκ τῆς καὶ τοῖς ἄλλοις ἡ δριμύτης 15 ὑπάρχει, εὐλογον καὶ αὐτὸ ὑπάρχειν μάλις.

Διὰ τί αἱ ῥαφανίδες αἱ λεπταὶ δριμύτεραι; ἢ ὅτι 11 αἱ μείζους διὰ τὸν χρόνον πεπεμμέναι μάλλον;

1. τῶτο C°. || 3. διπλασίω C°Y°. || 6. σέλινα X°. || 11. ἀνδρείαν Y°. || 13. σικύος C°. || 17. ὠμά καὶ βρωτά C°. || 18. ἐδώδιμοι εὐθὺς X°. || 29. τῶν ἐν πολλῷ] πολλῷ X°, πολλῶν C°Y°. || 31. εὐαυεγκόντα x. || ἀναίνεται C°Y°. || 33. ἐπέτεια QK°N°O°X°, ἐπέτεια C°Y°. || 35. ἂν καὶ κατὰ QK°N°O°Y°x.

5. ὀλιγάκις τὸ ἐνεγκεῖν C°X°Y°. || 7. ἐπέτεια C°Y°. || 8. τὸ om C°. || 11. περιβάλλῃ C°Y°. || 12. ἄρδην Y°, ἄρδειν X°. || 14. προσίεται C°X°Y°. || ἢ om C°. || 18. ἀφαιρῶνται C°. || 20. ἐν om C°X°Y°. || 24. ἀγγεῖον Y°. || τιθέμεθα X°. || 25. καλυπτῆρας X°. || ῥοῖαι C°Y°. || 26. κύβρας C°Y°. || 27. πλείων C°. || 29. γάρ] δι X°. || 31. τῷ om X°. || 34. ἦσοι C°Y°.

- 12 Διὰ τί ἡ κάκκαρις οὐκ ἐθέλει ῥαδίως ἐν τοῖς ἐργασί-
μοις γίνεσθαι χωρίοις (πολλοὶ γὰρ πεπεύρανται καὶ ῥίζας
μεταφέροντες καὶ σπέρματα καταβάλλοντες· ἐνιαχῶ γὰρ
λυσιππελεῖ μᾶλλον τῶν ῥόδων), ἀλλὰ φύεται μάλιστα ἐπὶ
τῶν τάφων, ὅτι ἀβατώτατος ὁ τόπος ἐστίν. περὶ δὲ δὴ τέτυ
καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, δεῖ λαβεῖν ὅτι ἐχ' ἅπαντα ἐκ τῆς
αὐτῆς ὕλης γίνεται ὑδ' αὖξεται, ἀλλ' ἐνια ἐξ ἄλλων φθο-
ρᾶς καὶ ἐξ ἀρχῆς γίνεται καὶ αὖξάνεται, οἷον οἱ φθειρῆς
καὶ αἱ τρίχες ἐν τῷ σώματι διαφθειρομένης τῆς τροφῆς,
καὶ αἶ το χεῖρον ἔχοντος. ὥσπερ ἔν καὶ τῶν ἐν σώματι 10
ἐνια γίνεται ἐκ περιττώματος τροφῆς, τῶτο δ' ἐστὶν ἀπεψία,
καὶ ἔ μὴ ἐδύνατο κρατῆσαι ἡ φύσις, τὰ μὲν προχειρότατα
εἰς κύσιν καὶ κοιλίαν ἀποκρίνεται, ἐξ ἐνίων δὲ ζῶα γίνεται,
διὸ καὶ αὖξάνονται ταῦτα ἐν γήρᾳ καὶ νόσοις, οὕτως ἐν τῇ
γῆ τὰ μὲν ἐκ πεπεμμένης τῆς τροφῆς γίνεται καὶ αὖξά- 15
νεται, τὰ δὲ ἐκ περιττωμάτων καὶ ἐναντίως ἔχοντων. ἡ δὲ
γεωργία πέττει καὶ ἐνεργὸν ποιεῖ τὴν τροφήν· ἐξ ἧς συνί-
σταται οἱ ἡμεροὶ καρποῦ. ἂ μὲν οὖν ἐκ τοιαύτης γίνεται
ἡμερότητα, ἡμερα καλεῖται διὰ τὸ ἀπὸ τέχνης ὠφελεῖσθαι
ὡσπερ παιδευόμενα· ὅσα δὲ μὴ δύναται ἡ καὶ ἐξ ἐναντίως 20
ἔχοντος συνίσταται, ταῦτα ἀγρία ἐστὶ καὶ ἔκ ἐθέλει γίνεσθαι
ἐν γεωργησίμῳ. ἡ γὰρ γεωργία φέρει αὐτὰ παιδύσσα· ἐκ
γὰρ φθορᾶς γίνεται. ὦν καὶ ἡ κάκκαρις ἐστίν.
- 13 Διὰ τί ἐάν τις ῥαφανίδων, ὅταν μάλιστα ἀκμάζωσι
τῷ χειμῶνος, ἀποτεμῶν τὰ φύλλα περισάξῃ τὴν γῆν καὶ 25
καταπατήσῃ ὥστε ἀποστῆγειν τὸ ὕδωρ, αὐταὶ ἐν τῷ θέρει
γίνονται ἀπλετοὶ τὸ πάχος; ἢ ὅτι τῷ μὲν μὴ φθειρῆσθαι τὸ
περιστάχθαι αἴτιον, κωλύον τὸ ὕδωρ σῆπειν; ἢ δὲ τροφή,
ἣν ἀνω ἀφίει εἰς τὸν βλαστόν, εἰσέρχεται εἰς αὐτήν, ὥστε
ἀνάγκη αὐτὴν μείζω γίνεσθαι ἢ ἀφίεναι παραβλασάνεσαν 30
ἄλλας ῥίζας, ὥσπερ τὰ κρόμμυα; καὶ γὰρ ταῦτα, ἐάν
μὴ τις ἐκτίλῃ ἐπέτεια ἀλλ' ἐάσῃ τὸν χειμῶνα, πολλαπλά-
σια γίνεται. τὰ μὲν οὖν κρόμμυα τῶν παραβλαστανόντων
ἐστίν, ἢ δὲ ῥάφανος ἔ, ὥς ἐκ ἀνάγκη αὐτὴν γίνεσθαι παχέαν
διὰ τὸ πᾶσαν λαμβάνειν τὴν τροφήν.
- 14 Διὰ τί, ἐάν τις σικύς ἢ κολοκύνθας περὶ φρέαρ φυ-
τεύσας, ὅταν ὠραῖοι ὦσι, καθῆις εἰς τὸ φρέαρ ἀποσεγάσῃ,
γίνονται δι' ἔτους χλωροί; ἢ διότι ἡ τε ἀπὸ τῷ ὕδατος ἀτμῆς
ψύχουσα κωλύει ζηραίνεσθαι καὶ παρέχει θάλλοντα, καὶ
τὸ ἀποστῆγειν τῶν καὶ τὰ πνεύματα τρέφει τὰ κῆξήμενα
τῷ δὲ διαμένειν αἴτιον τὸ ἔχειν τροφήν ἐωμένων τῶν ῥιζῶν
καὶ γὰρ ἐάν τις ἀφελῶν τὴν βλάστην, ὅταν καρποφορήσῃ
καὶ ἀποτεμῶν περισάξῃ καὶ καταπατήσῃ τὴν γῆν περὶ τὰς
ῥιζῶν· οὐ γὰρ ἔσαι σικύος τῶν προσειῶν. βάττον δὲ αὐτοὶ
τῶν σπειρομένων οἴσουσι καρπὸν διὰ τὸ πολὺ προῦκάρχεον
τῷ ἔργῳ τῇ φύσει τὰς ῥίζας, τοῖς δὲ σπειρομένοις δεῖν γί-
νεσθαι τῶτο πρῶτον, ἐν ἧ περισάξῃσι ἀλέαν ποιεῖν, ὥς ἐκ σώ-
ζεσθαι καὶ βάττον ἐνιέναι βλαστόν. διὸ καὶ ἐάν τις χειμῶ-
νος φυτεύσῃ σπέρμα σικύου ἐν ταλαρίσχοις καὶ ἀρδῆται
θερμῷ καὶ εἰς τὸν ἥλιον ἐκφέρῃ καὶ παρὰ πυρὶ τιθῆ, πρῶτ-
μοὶ σφόδρα ἔσονται, ἐάν ὡς ἔχει ἐν τοῖς ταλάροις εἰς τὴν
ικνεμένην ἄραν εἰς τὴν γῆν φυτεύσῃ.
- Διὰ τί ἀρδύουσιν ἔωθεν ἢ νυκτὸς ἢ δαίλης; πότερον ἔσα 15
μὴ ὁ ἥλιος ἀναλώσῃ; ἢ ὅτι, ἐάν ἡ θερμὸν τὸ ὕδωρ, δια-
φθεῖρι τὰ ἀρδόμενα;
- Διὰ τί τὰ εὐώδη ἔρηκτά, καὶ σπέρματα καὶ φυτὰ; 16
ἢ ὅτι θερμὰ καὶ εὐπεκτα, τὰ δὲ τοιαῦτα οὐρηκτά· τεχνῶ
γὰρ λεπτύνει ἢ ἐνῶσα θερμότης, καὶ ἡ ὁσμὴ ἢ σωματώδης,
ἐπεὶ καὶ τὰ μὴ εὐώδη, οἷον σκόροδα, διὰ τὴν θερμότητα
οὐρηκτά, μᾶλλον μέντοι συντηκτικά. θερμὰ δὲ τὰ εὐώδη
σπέρματα, διότι ὅλως ἢ ὁσμὴ διὰ θερμότητά τινα γίνονται·
ἀλλὰ τὰ δυσώδη ἀπεκτά ἐστίν. δεῖ δὲ μὴ μόνον εἶσα
θερμὰ ἀλλὰ καὶ εὐπεκτα, εἰ ἔσται ἔρηκτά, ὅπως συγκα-
τιῶντα λεπτύνῃ τὰ ὑγρά.
- Διὰ τί βάττον ἐκκαυλεῖ τῶν λαχάνων τὰ ἐκ παλαιῶν 17
τέρε σπέρματος, οἷον τριεῦς ἢ διεῦς, ἢ τὰ ἐκ τῶν προσφά-
των; ἢ ὅτι ὡς ἐπὶ τῶν ζῶων βάττον σπέρμα φέρει τὸ ἀ-
μάζον, ἔτω καὶ τῶν σπερμάτων τὰ μὲν λίαν παλαιὰ ἔξο-
μασται τὴν δύναμιν, τὰ δὲ ἀσθενέστερα διὰ τὸ ἔτι ἔχειν
περίττωμα μὴ οἰκείον, τὰ δὲ μέσα τῷ χρόνῳ ἰσχυρότατα
ἀπεληλυθότος τοῦ ὑγροῦ· βάττον οὖν σπέρμα φέρει. τὸ δὲ
ἐκκαυλεῖν τῶτο ἐστίν· ἐκ γὰρ τῷ καυλῷ τὸ σπέρμα.
- Διὰ τί πηγάνον κάλλιστον καὶ πλείστον γίνεται, ἐάν 18
τις ἐκφυτεύσῃ εἰς συκῆν; ἐκφυτεύεται δὲ περὶ τὸν φλοιὸν
καὶ περιπλάττεται πηλῷ. ἢ ὅτι θερμότητος δέονται αἱ ῥίζαι
τῷ πηγάνου καὶ ἀλέας (διὸ καὶ τὴν τέφραν ἐάν τις περὶ
βάλλῃ, ὀνίανται), ἢ δὲ συκῆ θερμὴ ἐστίν. δηλοῖ δὲ καὶ ὁ

2. γενέσθαι C°Y°. || 3. σπέρμα Y°. || 10. ἔχοντες X°. || τῶν om C°. || 17. ἐνεργὸν Y°. || 19. ἡμέτερα C°. || 20. καὶ om C°. ||
21. συνίσταται C°Y°. || ἢ θέλει C°Y°. || 27. ἀπλετοὶ X°. || 32. ἐκτίλλῃ C°. || ἐπέτεια C°Y°. || 33. κρόμυα C°.

6. ἐστὶ C°. || προσειῶν Y°, προσειῶν C°. || 8. τῆ om C°. || 11. σικύου X°, σικυοῦ C°. || 13. ἔχει C°X°. || ἐ] ἐν C°Y°. || εἰ] εἰ X°. || 17. ἀρδύομενα X°. || 23. τινα om C°. || 29. ἢ] καὶ C°Y°. || 33. οὖν ante τοῦ C°. || 36. τις] δὲ C°. || 38. περιβάλλῃ C° Y°. || 39. καὶ om Y°. || ὁ om X°.

ἔπος πάντων δριμύτατος ὢν, καὶ ὁ πολὺς καπνός. ἔχει ἔν τοιαύτῃ θερμότητι καὶ ἰσμάδα οἶαν καὶ ἡ τέφρα, ὡς εἰ ἐκείνην ὀνήνησιν, ἀναγκαῖον καὶ ἐν τῇ συκῇ μάλιζα εὐσθενεῖν, ὅσω ἢ μὲν τέφρα ἐκ ἐπιρρεῖ, τὸ δ' ἀπὸ τῆς συκῆς αἰεὶ ἐπιρρεῖ, ἐκ ἀναλισκομένη τῷ ὑγρῷ τῇ συκῇ.

19 Διὰ τί ἔνια τῶν φυτῶν αἰεὶ κενὸν φέρει τὸν καυλόν; ἢ ὡν ἀνάγκη ἄλλο φύσει

20 Διὰ τί ἐν τῇ Ἀττικῇ οἱ μὲν ἄλλοι καρποὶ γλυκύτατοι γίνονται, τὸ δὲ θύμον δριμύτατος; καίτοι καὶ τὸτο καρπός τις ἐστίν... ὥστε οὐ πολὺ ὑγρὸν τὰ φυόμενα ἔχει. ἢ ἀναθυμιάσις διῶσα... τὸ δὲ σκόροδον θερμὸν μὲν καὶ δριμύ ἐστι καὶ ὑγρότητα ἔχει, ἀλλ' ἐ γλίσχρον· διὸ οὐ ποιεῖ δακρυεῖν.

21 Διὰ τί γλήχων καὶ τὰ λείρια καὶ τὰ κρόμμυα τὰ κρεμάμενα ὑπὸ τὰς τροπὰς ἀνθεῖ; ἢ ἐνυπάρχει αὐτοῖς τροφή ἀπεπτος, ἢ τοῦ μὲν χειμῶνος οὐ πέττεται διὰ τὸ ψύχος, ὑπὸ δὲ τὰς τροπὰς πεπτομένης διὰ τὴν ὥραν ἢ αὐξήσις γίνεται; αὕτη δὲ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἐπίρρυσιν ταχὺ μαραίνεται. οὐ γὰρ τινα ἔχουσα ἀρχὴν ἡδέ τινα ἐπίρρυσιν ἀποξηραίνεται, ὡς περ Σκύθαις διὰ τὸ πολλὴν τὴν χιόνα γίνεσθαι συμβαίνει τὸν σῆτον μένειν καὶ ταχὺ ἀνατρέχειν.

22 Διὰ τί τὸ κρόμμυον μόνον οὕτως περιττῶς δάκνει τὴν ὀφθαλμῷ (διὸ καὶ τὸνομά φασὶ τοῦτ' ἔχειν αὐτό, ὡς τὴν κόρην ποιεῖν συμμύειν), ἢ δὲ ὄργανος οὗ, ἢ ἄλλα δριμέα ὄντα; καὶ γὰρ τὸ ἀνάρινον μᾶλλον δάκνον ἐ ποιεῖ ὁμοίως δακρυεῖν προσφερόμενον, τὸ δὲ προσφερόμενον καὶ κατατρωγόμενον. ἢ ὅτι διαφοραὶ πολλαὶ ἀκολουθοῦσιν ἐκάσταις τῶν δριμέων, ἀ ποιεῖ τὴν ἰδίαν ἐκάσταις δυνάμιν; τὸ μὲν οὖν ἀνάρινον διὰ τὸ θερμότερον εἶναι ξηραντικώτερον ἐστὶ τῆς γινομένης ὑπ' αὐτοῦ συντήξεως, ἐπεὶ ποιεῖ γε δάκρυον ἐσθίοντι· προσφερόμενον δὲ ἔ, ὅτι ἐκ ἀκατμίξει ἀπ' αὐτοῦ λεπτὸν τι· ξηρότερον γὰρ ἐστὶ καὶ θερμότερον. ἢ δὲ ὄργα-

νος καὶ τὰ τοιαῦτα θερμὰ ξηρὰ ἐστὶν ἡρέμα. δεῖ δὲ τὸ μέλλον δάκρυον ποιήσεν δηκτικὸν καὶ ὑγρὸν εἶναι καὶ γλίσχρον. διὸ καὶ τὸ ἔλαιον ποιεῖ δακρυεῖν, ἀσθενῆ ἔχον δῆξιν· διὰ γλίσχροτητα γὰρ καὶ λεπτότητα παραδύνον ποιεῖ τὸν πόνον, καὶ τὴν σύντηξιν διὰ τὸν πόνον. τὸ δὲ κρόμμυον τοιαύτην ἔχει τὴν δυνάμιν ὡς καὶ τὸ ὑγρὸν καὶ τὴν ἀτμίδα αὐτοῦ θερμὴν καὶ λεπτὴν καὶ γλίσχραν εἶναι. ὥστε προσφερόμενον μὲν, διὰ τὸ τὴν ἀτμίδα τοιαύτην εἶναι καὶ συναφιέναι ὑγρότητα λεπτήν, ποιεῖ δακρυεῖν, ἐσθιομένη δὲ ἢ ἀναθυμιάσις διῶσα... τὸ δὲ σκόροδον θερμὸν μὲν καὶ δριμύ ἐστι καὶ ὑγρότητα ἔχει, ἀλλ' ἐ γλίσχρον· διὸ οὐ ποιεῖ δακρυεῖν.

Διὰ τί τὰ μύρτα ἐν τῇ χειρὶ θλιβέντα γλυκύτερα ἡμῶν δοκεῖ εἶναι τῶν μὴ τεθλιμμένων; ἢ καθάπερ καὶ αἱ ῥάγες τετρυγημέναι τῶν βοτρύων γλυκύτεραί εἰσι τῶν ἀτρυγητῶν; ὑπὸ γὰρ τῷ γλεύκεσ ὄντος φύσει ἡδέος αἰ μὲν τετρυγημέναι ῥάγες ὡς περ εἰκάσιν ἡδυσμένοι (ἀνάπλεω γὰρ εἰσι καὶ ἔξωθεν), αἱ δ' ἐπὶ τῶν βοτρύων ἀνήδυντοι. ὁμοίως ἔν καὶ ἐπὶ τῶν μύρτων φύσει γλυκέων καὶ τὴν γλυκύτητα ἔχόντων ἐντός. ὡς περ αἱ ῥάγες ἔν, ὅταν θλιφθῇ, ἀναπίμπλαται ἀπὸ τῆς ἐντός γλυκύτητος καὶ ἔξωθεν διαφαίνεται γλυκύτερα ὄντα.

Διὰ τί τῶν τε μύρτων τὰ ἐλάττω ἀπυρηνότερά ἐστι, καὶ ἐν τοῖς φοίνιξι καὶ ἐπὶ τῶν βοτρύων, ἔνθα δ' αἱ μικραὶ ῥάγες ἐκ ἔχουσιν ἢ ἐλάττω πυρήνας; ἢ διὰ τὸ ἀτελέστερα εἶναι οὐκ ἔχει ἀποκεκριμένον; τέλος γὰρ ὁ πυρὴν ἔχει τὸ σπέρμα. διὰ τὸτο δὲ καὶ ἐλάττω εἰσὶν, ὡς ὄντα παραφυάδες καὶ ἀτελεῖ. καὶ ἦττον δὲ γλυκέα τῶν ἔχόντων πυρήνας· ἀπεπτότερα γὰρ ἐστίν, ἢ δὲ πέψις τελειώσις ἐστίν.

Διὰ τί τῶν περικαρπίων τὰ μὲν πικρότερα τὰ πρὸς τὴν ῥίζαν ἔχει, οἷον σίκυοι, τὰ δὲ πρὸς τὸ ἄκρον τὸ ἄνω, οἷον αἱ βάλανοι; ἢ ὅτι τῶν μὲν ταύτῃ ἀπεπτος ἢ τροφή διὰ τὸ ἐπιρρεῖν κατὰ τὴν ῥίζαν αἰεὶ· τὰ δὲ ξηρὰ φύσει ἐστίν, ὡς ἀπαγομένῃ τῷ γλυκέος ἐκ τοῦ ἄκρου καὶ πεπεμμένου ἤδη ξηραίνεται, καὶ λείπεται τὸ πικρὸν ὡς περ οἱ ἄλλοι; ξηραίνόμενον δὲ μᾶλλον πικρὸν γίνεται, καθάπερ ἐλαῖαι καὶ βάλανοι παλαιόμεναι πικραὶ γίνονται.

1. δριμύτερος C^o. || 4. τὸ δ' — 5. ἐπιρρεῖ om C^o. || 10. post ἐξιν x lacunam litterarum ferme triginta, margo X^o ἴσως λά-
πει ἢ ὅτι ἀγρὸς ἐκεῖνος λεπτός τε καὶ ξηρὸς ἐστὶ. || πολὺ τὸ ὑγρὸν C^o. || 12. τὸ alterum om C^o. || 17. γὰρ] δὲ X^o, om QC^oO^oY^o. ||
19. γλήχων C^o. || 20. κρεμάμενα C^o. || 22. τὰς om Y^o. || 30. καὶ] οὐ C^oX^oY^o. || ἀναόρινον C^o. || 31. τραγόμενον C^oY^o. || 32. ἢ]
καὶ C^o. || 36. ἢ om C^oX^oY^o. || 37. ὄργαλις C^o, ὄργαλις Y^o.

2. ποιῆσαι K^o. || 7. αὐτοῦ om K^o. || ἀξε] ἔπερ K^o. || 11. γλίσχρον X^o. || 14. δοκεῖ ἡμῶν C^oY^o. || 15. εἰσι τῶν] εἰσιν ἢ Y^o. ||
16. ἡδέος φύσει X^o, φύσει ἡδέος C^o, φύσει ἡδέος Y^o. || 18. ἀπίδοι X^o. || 20. ὅταν ἔν C^oY^o. || θλιφθῇ C^o. || ἀναπίμπλαται Y^o. || 21.
τοῦ X^o. || 28. καὶ ante ἦττον om C^o. || 30. μικρότερα ἔχει τὰ πρὸς τὴν ῥίζαν C^oY^o. || 32. τῶν] τὰ C^oY^o. || 33. δὲ ὅτι ξηρὰ C^oX^o
Y^o. || 36. καὶ om C^oY^o.

- 26 Διὰ τί ἕνια βλαστάνει ἐκ ἐν τῇ γῆ ὄντα ἀλλ' ἐκτε-
μημένα, τὰ δὲ κείμενα, οἷον οἱ τῶν κρίνων καυλοὶ καὶ σκό-
ροδα καὶ κρίμμου; ἢ ὅτι ἔχουσι τροφήν ἅπαντα ἐν αὐτοῖς,
ἀλλ' ἕκ ἐν ἀφωρισμένῳ τόπῳ ἕθεν φυτόν; ἢ περισσία οὖν
ἐστὶ τῆς τροφῆς ἢ ποῖσσα βλαστάνειν. δῆλον δέ· καὶ γὰρ 5
καὶ αἱ σκίλλαι καὶ οἱ βολβοὶ ταῦτό ποιοῦσιν. αὖξεται δ'
ἐκαστον ἐ τῷ ἔχειν, ἀλλ' ὅταν πεφθῆ καὶ διανεμηθῆ. ἔχει
μὲν ἔν καὶ ἔμπροσθεν, αὖξεται δέ, ὅταν ἡ ὥρα ἔλθῃ ἐν ἣ
τῶτο γίνεται πεπτοῦσης ὥρας, οἷον καὶ τὰ τῶν κροκοδείλων
ῥά. συνεχῆς δὲ ἐκεῖ, ὅτι ἐκ ἐπιρρεῖ ἄλλη τροφή.
- 27 Διὰ τί ποτε τὰ σκόροδα καὶ τὰ κρίμμου ὅσω ἂν ζη-
ρότερα φυτεύηται, τοσούτῳ βελτίω γίνεται, τὰ δὲ ἄλλα
χείρω; ἢ ὅτι πάντα τὰ τοιαῦτα μάλιστα ὑγρασίας ἐστὶ
πλήρη; εὐκράτα οὖν γίνεται τοῦτον τὸν τρόπον φυτευθέντα.
καὶ ὅτι ἦττον σήπεται, ὅταν ξηρανθέντα φυτευθῆ. 10
- 28 Διὰ τί ποτε τὰ σκόροδα καὶ τὰ κρίμμου μόνα τῶν
φυτῶν κείμενα βλαστάνει; ἢ διότι ὑγρασίας ἐστὶ πλήρη καὶ
τροφῆς; ἢ περισσία ἔν ἐστὶ τῆς τροφῆς ἢ ποῖσσα βλαστάνειν.
δῆλον δέ· καὶ γὰρ αἱ σκίλλαι καὶ οἱ βολβοὶ ταῦτό ποιοῦ-
σιν. αὖξεται δέ, ὅταν ἡ ὥρα ἔλθῃ ἐκάστω.
- 29 Διὰ τί τὰ τῷ ψυχρῷ ὕδατι ἀρδόμενα γλυκύτερα ἢ
τὰ τῷ θερμῷ; πότερον ὅτι ἐγκατακλειόμενον τὸ θερμὸν ἀλ-
μυρώτερον, ὥσπερ καὶ τὸ ἀλμυρώτερον θερμότερον, τὸ δὲ
γλυκὺ ἐναντίον, ὥσπερ ψυχρόν, τροφή δὲ τοῖς λαχάνις
τὸ ὑγρόν, καὶ οἱ χυμοὶ ἐντεῦθεν.
- 30 Διὰ τί τὰ σκόροδα ὄζει μᾶλλον ἐγκαυλοῦντα ἢ νέα
ὄντα; ἢ ὅτι νέων μὲν ὄντων ἐστὶ πολὺ ὑγρὸν ἀλλότριον ἐνὸν
ἀφαιρεῖται τὴν δύναμιν αὐτῶν; ὅταν δὲ πεπανθῆ, ἐκκερι-
μένε ἤδη τότε, τότε τὴν οἰκίαν ἔχει ὀσμῆν. αὕτη δὲ ἐστὶ
φύσει. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἄλλοι καρποὶ οἱ πρόσφατοι 30
ὄντες ὑδαρέτεροι. διὸ καὶ τὰ κρίμμου ἦττον ὀσμῆα τὰ
νεώτερα.
- 31 Διὰ τί τῶν μυρρινῶν μὲν μὴ τεταριχευμένων τὰ μύρτα
ἀπορρεῖ μᾶλλον τῶν φύλλων, ταριχευομένων δὲ τῷ φύκει
τὰ μὲν φύλλα ἀπορρεῖ, τὰ δὲ μύρτα ἐκ ἀπορρεῖ; ἢ ἀτα- 35
ριχεύτων μὲν ὄντων οὕτως ἔχει διὰ τὴν φύσιν; ὅταν γὰρ
πεπανθῆ, ἀπορρεῖν πέφυκε τὰ μύρτα. τῶτο δὲ ἐ συμβαί-
νει κειμένων, ἀλλὰ μόνον κωλύει ἢ ἰκμάς τῆ φύκης μετα-
βάλλειν τὸ ἐν τῷ μύρτῳ ὑγρόν. τὰ δὲ φύλλα ἀποπίπτει
- τῶναντίον αὐτῶν ξηραινομένων, τὸ δὲ φύκος ξηραίνει ἀλμυ-
ρὸν ὄν. ἐ ταῦτό ἔν συμβαίνει ἐπὶ τε τῆς μυρρινῆς οἷσι καὶ
κειμένοις τοῖς φύλλοις.
- Διὰ τί οἱ σίκουοι πέπονες ἄριστοι γίνονται ἐν τοῖς ἐλά- 32
δεσι πεδίοις, οὔσιν ἐνύγροις, οἷον περὶ Ὀρχομενὸν καὶ ἐν
Αἰγύπτῳ; δοκεῖ δ' ἐνυδρὸς αὕτη ἡ χώρα εἶναι. ἔστι δὲ τὰ
ἐλώδη ἐνυδρὰ· οἱ δὲ σίκουοι αὐτοὶ ὑγρότεροι· διὸ καὶ οἱ κη-
παῖοι φαῦλοι εἰσίν. πότερον ὅτι εἰς βάθος διὰ σκληρότητα
τῆς γῆς ἀναγκάζονται φυτεύεσθαι; ἢ γὰρ πληθῆς καὶ πε-
10 διὰς μάλιστα γίνεται σκληρά, οἱ δὲ εἰς βάθος φυτευθέντες
βελτίως. ἢ διότι ξηρὰν δεῖ εἶναι τὴν γῆν διὰ τὸ αὐτὸ εἶναι
ὑγρὸν φύσει; ἔτω γὰρ ἀντισπώμενον ἐπὶ τὸ μέσον ἤξει. ἢ
δὲ ἐλωδεςέρα μὲν βαθεῖα δὲ τροφήν ἴσχει καὶ διὰ τὸ βέ-
θος τῆς γῆς καὶ διὰ τὸν τόπον, καὶ ἐκ ὑπερβάλλουσαν διὰ
15 τὸ ξηραίνεσθαι τὴν γῆν πάλιν.
- Διὰ τί τὸ πήγανον δυσώδεις τοὺς ἰδρώτας ποιεῖ, καὶ 33
ἕνια τῶν μύρων; ἢ ὅτι ὄσων ἐν τῇ ὀσμῇ βαρύτης ἐστὶ καὶ
δριμύτης, ταῦτα κεραυνύμενα ταῖς περιττωματικαῖς ὑγρῶ-
τησι κακωδεςέραν ποιεῖ τὴν ὀσμῆν;
- 20 Διὰ τί τὸ πήγανον βασκανίας φασὶ φάρμακον εἶναι; 34
ἢ διότι βασκαίνεσθαι δοκοῦσι λάβρως ἐσθίοντες; ἢ ὑφορέ-
μενοὶ τινος δυσχερείας καὶ περὶ τὰ προσφερόμενα ὑπόπτως
ἔχοντες; ἐπιλέγουσι γοῦν, ὅταν τῆς αὐτῆς τραπέζης ἰδίῃ π
προσφέρωνται, μεταδιδόντες, "ἵνα μὴ βασκάνης με." ἀτα-
25 τες ἔν μετὰ ταραχῆς τῶν βρωμάτων προσίσονται τὸ δά-
μενον ὑγρὸν ἢ σιτίον, ὑφ' ὧν ἢ καταλαμβανομένων ἢ ἀπε-
μυμένων μετεωρισθέντα τὰ σιτία συνεχῆς καὶ τὰ πνεύ-
ματα ὑπὸ τῶν ὑγρῶν πόνους καὶ εἰσφύς παρέχει τὸ πή-
γανον ἔν προδεσθῆν, θερμαντικὸν ὄν τῇ φύσει, ἡραίνωσι τὶ
30 δεχόμενον ἀγγεῖον τὰ σιτία καὶ τὸ ἄλλο σῶμα. διὸ ἔξω-
θεν τὸ ἐγκαταλαμβανόμενον πνεῦμα συμβαίνει.
- Διὰ τί ἡ ὀρίγανος ἐμβαλλομένη τῷ γλυκύει γλυκιά 35
ποιεῖ τὸν οἶνον; ἐμβαλλονται δὲ δύο κοτύλαι εἰς τὸν ἀμ-
φορέα. ἢ ὅτι ἐξαίρει δι' ὧν ἡ αὐσηρότης γίνεται, τὸ ὕδα-
τῶδες καὶ τὸ τρυγῶδες ἀναδεχομένη τῇ ξηρότητι εἰς αὐτῆς;
σημεῖον δὲ ὅτι ἐκ τούτων τὸ αὐστηρόν· οἱ γὰρ οἶνοι ἦττω
μαλακοί, ἐὰν ὕδωρ παραχθῆ, καὶ ἐὰν ἐν τῇ τρυγῇ πλεον
χρόνον ἐάσῃ τις. καὶ ὅταν ποιῶσι γλυκὺ, ἡλιώσι τὰς σα-
φυλας πολὺν χρόνον, καὶ ὁ ἥλιος ἀφαιρεῖ τὸ ὑδατῶδες καὶ

2. τὰ δὲ κείμενα om C°. || καὶ σκίροδα om C°Y°. || 3. καὶ ἅπαντα κρίμμου X°. || 4. ἢ — 6. ποῖσιν om C°Y°. || 7. πεπθῆ X°. || 15. ξηρανθῆ ἢ φυτευθῆ C°Y°. || 17. βλαστάνει κείμενα C°. || 19. οἱ om X°. || 30. οἱ post καὶ om X°. || 33. μυρρινῆ C°. | 37. ἐ om C°. || 38. κειμενον X°. || ἢ om C°Y°.

2. μυρρινῆ C°. || 4. σικιοῖ C°. || 6. ἐτι Y°. || 7. σίκουες C°X°Y°. || 11. αὐτὸν Y°. || 12. τὸ om X°. || 25. γῆ C°Y°. || 26. ἀποταμυμένων C°. || 27. καὶ om X°. || 28. ὑγρῶν καὶ πόνους καὶ C°Y°. || 32. ὀρίγανος X°. || 35. ἐαυτῆν Y°. || 37. τῷ X°Y°.

τὸ λοιπὸν συμπέττει. ταῦτο δὲ τῆτο ποιεῖ καὶ ἡ ὀρίγανος·
ξηρὰ γὰρ καὶ θερμὴ, ὡς εἰκότως διαμένει.

36 Διὰ τί αἱ μέλαινα μυρρίναι πυκνοφυλλότεροί εἰσι
τῶν λευκῶν μυρρινῶν; ἢ ὅτι ἀγριώτεραι τὸ γένος; σημεῖον
δὲ ὅτι γίνονται ἐν τοῖς ἀγροῖς καὶ ἥκιστα μεταβάλλουσιν
ὑπὸ τῆς ἐπιμελείας. τὰ δὲ ἀγρια πάντα πυκνοφυλλότερα·
διὰ γὰρ τὸ ἥπτον πέττειν τὸν καρπὸν εἰς τὰ φύλλα ἢ τροφή
τρέπεται.

ΚΑ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΑΛΦΙΤΑ ΚΑΙ ΜΑΖΑΝ ΚΑΙ ΤΑ ΟΜΟΙΑ.

Διὰ τί ἡ πτισάνη καὶ τὸ ἄλευρον ἐλαίου ἐπιχειρόμενον
λευκότερα γίνεται; καίτοι τὸ ἔλαιον πυρρὸν. ἢ ὅτι πέφυκε
μιγνύμενον τῷ ὑγρῷ ἀφρίζειν; τῆτο δὲ ἡ λευκότης. ἢ δὲ
μῖξις τρίψει καὶ κινήσει. μίγνυται δὲ μᾶλλον τοῖς σωμα-
τικαῖς· ἐν δὲ τοῖς ἐψήμασι τῆτο συμβαίνει, διὸ καὶ λευκό-
τερα ποιεῖ.

2 Διὰ τί ἡ ἐκ τοῦ πυροῦ τροφή μάλιστα ἀρμόττει τοῖς
σώμασι καὶ μᾶλλον τρώσιμος ἢ ἡ ἐκ τῶν κριθῶν; ἢ διότι
μετρίαν ἔχει γλισχρότητα; δεῖ δὲ τὴν τροφήν ἔχειν τῆτο·
προσφῦναι γὰρ δεῖ καὶ προσκολληθῆναι τῷ σώματι· οὐ
αἴτιον τὸ γλίσχρον. ἀλλὰ ψαθυρότερον· διὸ αἱ τετριμμέ-
ναι σφόδρα μᾶζαι τροφιμώτεραι τῶν ἀτρίπτων.

3 Διὰ τί τῶν μὲν ἀλεύρων τὰ πρῶτα, τῶν δὲ ἀλφίτων
τὰ τελευταῖα λαμπρότερα; ἢ διότι τὸ μὲν καπυρὸν ὃν πε-
ριθραύεται, τὸ δὲ μαλακὸν ἐνθλίβεται; λαμπρότερον δὲ ἐν
ἀμφοτέροις τὸ ἐντός.

4 Διὰ τί οἱ ἄρτοι λευκότεροι φαίνονται ψυχροὶ ὄντες ἢ
θερμοί; ἢ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν τρόπον τινὰ καὶ τὸ ἔλαιον
λευκότερον τῷ προσφάτε τὸ παλαιόν; αἴτιον γὰρ τῆς με-
λανίας τὸ ὕδωρ, τῆτο δὲ ἐν ἀμφοτέροις πλείον προσφάτοις
ἔσιν· χρονοζόμενοι δὲ διὰ τὸ ἐξατμίζειν λείπεται ἕλαττον
τὸ ἐπικολῆς. ἐξατμίζει δὲ τῷ μὲν ἐλαίῳ ἢ ὁ χρόνος ἢ ὁ
ἥλιος· ἐκ δὲ τῶν ἄρτων ψυχομένων τὸ θερμὸν ἐξίον ψυ-
χρῶν μὲν ὄντων ἐξηλήλυθεν, ἐν δὲ θερμοῖς ἔσιν ἐτι ἔνεσιν.

5 Διὰ τί οἱ ἀναλοι ἄρτοι πλείονα σαθρὸν ἔχουσι τῶν
ἠλισμένων, τῶν ἄλων αὐτοῖς ἴσων ὑπαρχόντων; εἰκὸς δὲ
ἦν τὴναντίον· οἱ γὰρ ἄλλες πρόσκεινται τε καὶ βαρύτεροι τῷ
ὑδατός εἰσιν. ἢ ὅτι ξηραίνουσιν οἱ ἄλλες; διὸ καὶ σώζεται
ἀσηπτα τὰ τεταριχευμένα· ἀναλίσκονται γὰρ καὶ ξηραίνε-

ται τὸ ὑγρὸν ὑπ' αὐτῶν, ὃ σήπεται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ. καὶ
ἐν τῷ ἄρτῳ ἦν ἀναλίσκονται τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τοῦ ἀλός, καὶ
ἀποπνεῖ ἔξω. διὸ καὶ οἱ ἔωλοι ἄρτοι κουφότεροί εἰσι τῶν
θερμῶν, ψυχρότεροι ὄντες. ἐν δὲ τοῖς μὴ ἠλισμένοις τῆτο
τὸ ὑγρὸν πλείον ἐνυπάρχον ποιεῖ βαρυτέρας αὐτῆς.

Διὰ τί οἱ μὲν ψυχροὶ ἄρτοι ἀν βρεχθέντες ἀψωνται ἢ
ἀλλήλων, οὐ συνέχονται, οἱ δὲ θερμοί; ἢ ὅτι οἱ μὲν ψυ-
χροὶ μετὰ τῆς ἀτμίδος ἀφιάσι τὸ ἐν αὐτοῖς γλίσχρον
ὑγρὸν, ἔξελθόντος ἢ κολλῶνται (τὸ γὰρ ὕδωρ ὡ ἐβρέχ-
θησαν, ψαθυρότερον ἐστίν), οἱ δὲ θερμοὶ ἔχουσι τινα γλι-
σχρότητα. ὅταν μὲν ἦν βεβρεγμένων αὐτῶν ἡ ἀτμὶς ἐξῆ, τὸ
μὲν θερμὸν διαπνεῖ διὰ λεπτότητα, τὸ δὲ κολλῶδες
συνεξίον αὐτῷ καὶ μιγνύμενον τῷ ὑγρῷ προσέρχεται
ποιεῖ ἐν αὐτοῖς.

Διὰ τί τῶν ἀλεύρων τὰ ἀλφίτα λαμπρότερα ἐστίν, τῶν
τῶν δὲ ἀλφίτων τὰ τελευταῖα; ἢ ὅτι τὸ μὲν ἀλφίτον
καπυρὸν ὃν περιθραύεται, οἷον μάλιστα πάσχει πλείστον
χρόνον κοπτόμενον, τὸ δὲ μαλακὸν καὶ λεπτὸν ἄλευρον,
ὃ ἐστὶν ἐντὸς τῷ πυρῷ, ἐκθλίβεται πρῶτον. λαμπρότατον δὲ
ἐστὶν ἐν ἀμφοτέροις τὸ ἐντός.

Διὰ τί ἡ μὲν μᾶζα ὅσῳ ἀν μᾶλλον τριφθῆ, δυσ-
διαχωρητοτέρα γίνεται, ὃ δὲ ἄρτος εὐδιαχωρητότερος; ἢ
διὰ τὸ τριφθῆναι σφόδρα τὸ ζαῖς μικρότερον γίνεται; τὸ
δὲ γλίσχρον τοιούτον ἐστίν, ὑπὸ δὲ τῷ πυρὸς πάντοθεν ἐξή-
ρηται τὸ ὑγρὸν τῷ ἄρτῳ, ὡς ψαθυρότερον γίνεται τῷ ὑγρῷ
ἐξαιρεθέντος ὅλως, ὅσῳ ἀν μᾶλλον τριφθῆ, διὰ τὸ ἐν τῇ
τρίψει μικρομερέστερον γεγενῆσθαι· τὸ δὲ ψαθυρὸν εὐπεπτό-
τερον ἐστίν. ἢ δὲ μᾶζα ὅσῳ ἀν μᾶλλον τριφθῆ, γλισχρο-
τέρα γίνεται τοῦ ὑγροῦ μεμιγμένου· τὸ δὲ γλίσχρον οὐκ
εὐδαίρετον. τὰ δὲ τοιαῦτα δύσπεπτά ἐστίν· δεῖ γὰρ τὸ
πεφθῆσόμενον διαιρεθῆναι εἰς μικρά.

Διὰ τί ἡ μὲν μᾶζα τριβόμενη ἐλάττων γίνεται, τὸ
δὲ ζαῖς μεῖζον; ἢ ὅτι τὸ μὲν ἀλφίτον βρεχθὲν καὶ τρι-
βόμενον συνίξει τῇ τῷ ὑγρῷ κολλήσει διὰ τὸ ἀραιὸν εἶναι
καὶ χονδρὸν, τὸ δὲ ἄλευρον μετεωρίζεται διὰ τὸ πυκνὸν
εἶναι σφόδρα; τὰ γὰρ πυκνὰ τριβόμενα θερμαίνονται, θερ-
μαινόμενα δὲ καὶ πνευματούμενα μετεωρίζεται, καθάπερ
καὶ ἡ σάρξ.

Διὰ τί δὲ πυρούμενον τὸ σταῖς μεῖζον γίνεται ἢ ἡ 10

1. ὀρίγανος X°Y°, ὀργανίς C°. || 3. μυρρίναι C°. || 6. ἀργὰ C°Y°. || 7. καρπὸν καὶ εἰς C°. || 11. πτισάνη C°X°. || 12. λευκότε-
ρον Y°. || 18. ὅτι C°. || 24. λαμπρότερα C°. || 25. δὲ τὸ ἄλευρον μαλακὸν X°. || λαμπρότατον C°Y°. || 36. δὲ] μὲν C°. || 39. тари-
χευόμενα C°Y°. || ἀναξηραίνεται X°Y°.

4. δὲ om C°. || 5. πλείον ἐνυπάρχον βαρυτέρας αὐτῆς ποιεῖ X°. || 6. ἄρτοι ἀναβρεχθέντες ἀψωνται Y°, ἄρτοι ἀναβρεχθέντες εἰ ἀψονται
X°. || 11. αὐτῶν om X°. || 15. λαμπρότατα X°Y°. || 21. δυσχωρητοτέρα C°. || 22. ἢ om C°. || 23. μικρότερος Y°. || 24. δὲ γλ.]
γὰρ γλ. C°Y°. || 27. μικροτερέστερον C°. || 34. ἀραιὸν Y°, ut solet. || 36. σφόδρα εἶναι X°Y°. || 38. καὶ om C°.

μαῖα; ἢ ὅτι ἔχει ὑγρὸν ἢ κεχωρισμένον, ὡς ἐξέναι θερμαινόμενον διὰ τὴν τριψίν· ἐξ ἧς θερμαινόμεν πνεῦμα γίνεται, ἐκ δὲ τοῦ πλείονος ὑγροῦ ἀνάγκη γίνεσθαι πλείον πνεῦμα.

11 Διὰ τί τῷ μέλιτος κολλητικώτερος ὄντος ἢ τῷ ὕδατος, 5 τὸ τῷ μελικράτῳ φυραθὲν ἄλευρον ψαθυρότερον γίνεται, ὅταν ἐψηθῇ ἢ ὀπτῆθῃ, ἢ τὸ τῷ ὕδατι; ἢ διότι τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ πυρὸς πήγνυται καὶ συνίσταται, τὸ ὕδωρ, τὸ δὲ μέλι συνιστᾷ μὲν ἀλλ' ἐπιξηραίνει, διὸ μᾶλλον ψαθυρὸν ποιεῖ· ἢ γὰρ ψαθυρότης ὑπὸ ξηρασίας γίνεται.

12 Διὰ τί οἱ δίκυροι ἄρτοι ψυχθέντες ἢ γίνονται σκληροί; ἢ ὅτι ἔχει τινα ἐν αὐτῷ ὁ πυρὸς γλυκὺν καὶ γλίσχρον χυμὸν, ὃς ἐστὶν αὐτῷ καθάπερ ψυχῆς σημεῖον δέ· ξηραίνόμενος μὲν γὰρ ὅλως κενυῖται, νοτιῶν δὲ ἐκφύεται τοῦ οὖν χυμῷ τότε ἐνυπάρχοντος καὶ ἐν τῷ ἀλεύρῳ καὶ 15 μάλιστα τῷ καθαρωτάτῳ, καιτὸς γενομένης τῷ ἀλεύρῳ καὶ τριβομένου συμβαίνει αὐτό. σημεῖον δέ· ἐψόμενον γὰρ διαχωρητικώτερον γίνεται. ὀπτωμένῳ μὲν ἔν τὸ πρῶτον τῷ ἄρτῳ, τὸ ψαθυρὸν καὶ ἐλαφρὸν τῷ δὲ ὑγρῷ τῷ ἐκ τῷ ἄρτου ἀπατμίζει, καὶ τοῦ ἀλεύρου τὸ ἀχυρωδέστατον ἀπο- 20 καίεται. ἐξαιρεθέντος δὲ καὶ τριβομένου πάλιν τοῦ καιτὸς, τό τε τοῦ ἀλεύρου λειότατον καὶ τοῦ ὑγροῦ γλισχροτάτον λειπόμενα μίγνυται μᾶλλον ἑαυτοῖς, διὰ τε τὸ τοιαῦτα καὶ μᾶλλον γεγενῆσθαι, καὶ διὰ τὴν πύρωσιν· βαφῆ γὰρ ἢ μίξις αὐτῶν ὁμοία γίνεται, ὥστε γίνεσθαι τὸ ὑστερον 25 τριφθὲν καιτὸς ὁμοιον τῷ ἐψομένῳ ἀλεύρῳ. καὶ γὰρ ἐκεῖνο, τριφθέντος τῷ καιτὸς καὶ λειφθέντος τῷ λεπτοτάτῳ ἀλεύρῳ καὶ τῷ γλισχροτάτῳ ὑγρῷ, πυρωθὲν κολλῶδες γίνεται καὶ ἀνεξίκαμαστον· τό τε γὰρ γλίσχρον δυσδιαίρετον, καὶ τὸ πυκνὸν οὐδὲν δι' αὐτοῦ προίεται. ὑγρότατον οὖν τῆτο, καὶ 30 διὰ πυρὸς πάσχει ἄρτος διὰ τὰ εἰρημένα· ἔχων δὲ αἰεὶ ὑγρότητα ἢ γίνεται σκληρός.

13 Διὰ τί τῆς τροφῆς καὶ τῆς ξηρασίας καὶ τῆς ὑγρασίας ἐπίοις δυνάμεθα πολὺν χρόνον χρῆσθαι, οἷον τῆς γινομένης 35 τροφῆς ἐξ ἀλφίτων καὶ ἀλεύρων καὶ τοῖς οἴνοις τοῖς αὐσι-ροῖς καὶ ὕδατι, τοῖς δὲ οὐ δυνάμεθα, καὶ ταῦτα ἡδίσιον ἔστιν; ἢ ὅτι τὰ μὲν ἐστὶ τῶν προσφερομένων ἐπιπολαστικά καὶ τρόφιμα, ὡς καὶ ὅταν κενωθῶσι, τῆς πρώτης τροφῆς ἀναλωθείσης ἔτι ἔνεστιν ἐν τῷ σώματι πολλὴ δύναμις, ὡς

μὲν πρὸς τὴν πρώτην ἐργασίαν τοῦ σώματος κεφθείσα, ὡς δὲ πρὸς τὸ τέλος καὶ τὴν ἐκ διαδοχῆς γινομένην ἀπεπτος; τοιαῦτα δὲ ἐστὶ καὶ τῶν ἡδέων τὰ πλείστα. τὰ μὲν γὰρ λιπαρὰ καὶ γλυκέα καὶ πίονα ἡδίστα δοκεῖ εἶναι γενομένοις ἡμῖν, ταῦτα δὲ ἐστὶ πάντα τὰ τρόφιμα καὶ οὐκ ἀπεπτα καὶ ἐπιπολαστικά, ἐν ἧς ἂν ἡ διαφορὰ· ὡς ἐναυλον εἶναι τὴν δύναμιν, εἰάν τις αὐτῶν πληρωθῇ καὶ μὴ ταχὺ ἐκλείπῃ τὴν αἴσθησιν. οὐ γὰρ μόνον ἐν τῇ κοιλίᾳ ἐνότων γίνεται ἡ πληρωσις, ἀλλὰ καὶ διαδοθείσης 10 τῆς τροφῆς ἐν ἄλλοις μέρεσιν. ἢ οὐ μόνον τοῦτο αἴτιον, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆ φύσει εἶναι συμμετρα εἶναι καὶ οἰκεία ἡμῖν; πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα διὰ τὸ κατὰ φύσιν εἶναι μᾶλλον προσίεται τὰ σώματα, τὰ δὲ παρὰ φύσιν ἥττον. ἀλλὰ τε ἄλλη κράσει ἀρμόττει, οἷον τὸ μέλι ταῖς με- 15 λίταις κατὰ φύσιν ἐστὶν ὡς προσφέρεσθαι μόνον· καιτὸς ἀσθενεῖς γέ εἰσι τὴν δύναμιν. ὥστε δεῖ λείπειν τὸ ἀναλωσκόμενον, ἀλλ' εἶναι ἀνάλογον τὸ πλῆθος πρὸς τὴν ἰσχὺν τὴν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· ὡς ὅσα τῶν ἡδέων τοιαῦτά ἐστὶ, διὰ μὲν τὸ ἐν τῆ φύσει ἥττον ὑπάρχειν ἡδέα φαίνεται, ὀλίγον δὲ χρόνον· εἶτα πληροὶ ταχὺ. τῶν δὲ κατὰ φύσιν αἰεὶ δέονται, ὥστε καὶ προσφερομένων συνεχῶς δι' αὐτὰ 20 ἢ τῶν ἡδίστων, ἀλλ' ἐτέρων ἥττον πληρῶνται.

Διὰ τί τὰ αὐτὰ συνεπιζομένοις τε ἡδέα φαίνεται καὶ 14 λῖαν συνεχῶς προσφερομένοις ἐχῆ ἡδέα; τὸ δὲ ἔθος ἐστὶ τὸ πολλάκις καὶ συνεχῶς τι ποιεῖν. ἢ ὅτι τὸ μὲν ἔθος ἔστι δεκτικὴν τιος ἐν ἡμῖν ποιεῖ, οὐ πληρωσιν, τὸ δὲ συνεχῶς προσφέρεσθαι τι πληροὶ τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ καθάπερ αἴτιον; ἔστι γὰρ τι καὶ ἡ ἐπιθυμία. αἰ μὲν οὖν ἔξεις γυμναζόμεναι αὐξάνονται καὶ ἐπιδιδάσιν· τὰ δὲ ἀγγεῖα σαττόμενα οὐδὲν μείζω γίνεται. διόπερ τὸ μὲν ἔθος ὃν γυμνάσιον αὐξέει τὴν δεκτικὴν ἔξιν· τὸ δὲ συνεχῶς προσφερόμενον 25 σάττει μὲν καὶ πληροὶ τὴν ἐπιθυμίαν, ἧς πληρωθείσης ἑκείη προσίεμεθα, αὐξέει δὲ ἔθεν αὐτὴν διὰ τὰ προειρημένα ἐπὶ τῆς σάξεως. ἔτι τὸ ἔθος οὐ τῷ αἰεὶ ἡδύνειν ἡδὺ ἐστὶ (λυπεῖ γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα, εἰάν τις συνεχῶς ποιῆ) ἀλλὰ τῷ τὴν ἀρχὴν τῷ ἔργῳ ἡδέως ἡμᾶς προσίεσθαι, καὶ πλείων χρόνον δύνασθαι ταῦτὸν ποιεῖν ἢ ἀσυνήθεις ὄντας. ἐν ᾧ 30 ἔν καὶ τῆτο λυπεῖ ἡδὺ ὄν, ἐν ταυτῷ καὶ τὰ ἄλλα ἡδέα. συνεχῶς γὰρ γινόμενα ἢ προσφερόμενα ἀμφοτέρα λυπεῖ.

6. γίνεται ἢ ἔταν X^o. || 7. ἢ ante τὸ om X^o. || 11. διάπυροι C^o. || 12. ἐν αὐτῷ τινα K^oO^o. || 13. ἐστὶν] τις X^o. || καθάπερ K^oO^o. || 15. τύτω] τῷ C^oX^oY^o. || 18. ἔν om X^o. || 20. ἀχυρωδέστερον C^o. || 23. λειπόμενον C^oX^o. || τὰ C^oX^oY^o. || 24. βαφῆ C^o. || 25. ὁμοία ante ἢ X^o, post μίξις Y^o. || γενέσθαι X^o. || 26. ἐψομένῳ] ὑγρῷ C^o. || 28. πυρωθὲν καὶ κολλῶδες C^o. || 36. ἡδίων codices.

1. πεμφθείσα X^o. || 6. διαφορὰ C^o. || 8. ἐκλείπῃ X^o. || 9. καὶ om C^o. || 14. ἀρμόττει X^o. || 16. τε C^oX^oY^o. || 18. ὑπὸ C^oY^o. || 20. πληρωσις C^o. || 21. διὰ τὰ Y^o. || 26. οὐχ] X^o. || 28. τις C^oY^o. || 34. ἔθος οὐτως (οὐτῶν Y^o) ἐν εἰ ἡδύνει C^oX^oY^o. || 36. τὸ C^oX^oY^o.

αίτιον δὲ τὸ μὴ ἀπείρους ἡμᾶς ἐν αὐτοῖς δυνάμειν ἔχειν τὰς δεκτικὰς καὶ ποιητικὰς, ἀλλὰ πεπερασμένας, αἱ τυγχάνουσαι τοῦ συμμετρου αὐταῖς (τῆτο γὰρ συνεχῶς ἐστὶν αἰσθητὸν εἰς ἐπίδοσιν). αἱ μὲν πληρύνται, αἱ δὲ ἀδυνατῶσιν ἐνεργεῖν.

15 Διὰ τί τὸ μὲν ζαῖς γίνεται τριβόμενον λευκόν, ἢ δὲ μᾶζα μελαντέρα; πότερον ὅτι ξηραίνεται μᾶλλον τὸ ἐκπολῆς ἐν τῷ ἀλφίτῳ, οἷον ἐν ὑγρῷ θερμόν, ὃ ποιεῖ τὴν λευκότητα; ἢ διὰ τὸ πεπυρῶσθαι ἔλκει τὸ ὑγρὸν εἰς αὐτό, μεγαλομερέστερον ὄν.

16 Διὰ τί τὰ ἀλφίτα μᾶλλον τῷ ὕδατι συμμένει φερόμενα ἢ τῷ ἐλαίῳ, ὅτι γλισχροτέρῳ; καίτοι κολλητικώτερον τὸ γλίσχρον, τὸ δὲ ἔλαιον τῷ ὕδατος γλισχρότερον. ἢ ὅτι λεπτότερον τὸ ὕδωρ, ὥστε εἰσέρχεται εἰς ἅπαν καὶ μαλακὰ ποιῶν, συμφύεται τε μᾶλλον καὶ συνθλίβεται πρὸς ἄλληλα, καίτοι θλιβόμενα καὶ χωρὶς τῆς τρήψεως.

17 Διὰ τί οἱ ἀτριπτοὶ ἄρτοι καὶ οἱ σφόδρα τετριμμένοι ῥήγνυται; ἢ ὅτι οἱ μὲν ἀτριπτοὶ διὰ τὸ ἀσύνδετοι εἶναι; ἢ γὰρ τρήψις συνδεῖ· προωδοποιήνται οὖν τὸ ῥήγνυσθαι. ἔτι ἀμιγῆς καὶ πολὺ ἔχουσι τὸ ὑγρὸν. οἱ δὲ τετριμμένοι σφόδρα λίαν εἰσι ξηροὶ διὰ τὸ ὀλίγον ἔχειν ὑγρὸν· θερμαινομένων γὰρ πᾶν ἐξέρχεται. ὥστε ἀμφω διὰ τὸ πολὺ ὑγρὸν ἐξιέναι ῥήγνυται· πολὺ γὰρ ἐν μὲν τοῖς ἀτριπτοῖς ἀπλῶς ἐνεσιν, ἐν δὲ τοῖς τετριμμένοις πρὸς τὸ ὑπόλοιπον.

18 Διὰ τί κυφώτερον τὸ φύραμα γίνεται ἢ ἀμφω, τό τε ὑγρὸν καὶ τὸ ἀλφίτον; πότερον ὅτι μιγνυμένων πνεῦμα συγκατακλείεται; ἢ ὅτι ὑπὸ τῷ θερμῷ τῷ ἐν τοῖς ἀλφίτοις ἐξατμίζεται τῷ ὕδατος, ὥστε ἔλαττον γίνεται τὸ μεμιγμένον; ὃ δὲ ἀήρ, εἰ καὶ μέγνυται, οὐθεν ἂν κυφώτερον ποιῶν· ἔχει γὰρ βάρος καὶ ὁ ἀήρ ἐν τῷ ἀέρι.

19 Διὰ τί μετὰ τοῦ ἀλφίτου πινόμενον τὸ γάλα καὶ ὁ γλυκὺς φαίνεται γλυκύτερα; πότερον παρὰ τὸ μὴ γλυκὺ μᾶλλον φαίνεται; τὸ γὰρ ἀλφίτον ἔστι γλυκὺ. ἢ ὅτι ἐνδιατρίβει τὸ ἀλφίτον ἔχον γλυκύτητα, ὥστε πλείονι χρόνῳ ἢ αἰσθησις.

20 Διὰ τί ἦττον ἀκρατον φαίνεται τὸ αὐτὸ πόμα μετὰ τῷ ἀλφίτῳ πινόμενον; πότερον ἢ ὅτι κεράνυσιν ἄλλο ἔχον μετ' ἄλλου; ἢ ὅτι ἀντιφράττει τῷ πόματι καὶ ἀφανίζει, ἀντισπῶν εἰς αὐτό;

Διὰ τί ὁ χόνδρος πλείον ὕδωρ δέχεται ἢ οἱ πυροὶ ἐξ ὧν ὁ τοιοῦτος ἐγένετο χόνδρος; ἢ ὅτι ἄλευρά πῶς ἐστὶν ὁ χόνδρος, τὰ δὲ ἄλευρα πλείον δέχεται. καὶ γὰρ γίνεται ὁ ὄγκος πλείον ἢ ὁ τῶν πυρῶν· σέσασται γὰρ καὶ τὰ ἐν τοῖς 5 πυροῖς. τὰ δὲ πλείω χωρεῖ πλείον. καὶ τῆτο καὶ ὅτι ἔχει θερμότητα καὶ τὰ ἄλευρα καὶ ὁ χόνδρος. τὸ δὲ θερμὸν καὶ ἔλκει μᾶλλον τὸ ὑγρὸν, καὶ ἐξαναλίσκει ἐξατμίζον.

Διὰ τί τὸ ἄλευρον τριβόμενον μεῖζον πολὺ γίνεται ἢ τὸ ἀλφίτον κατὰ λόγον; ἢ ὅτι τὸ μὲν πολὺ ὕδωρ δέχεται, 10 τὸ δὲ ὀλίγον; διὰ τί δὲ δέχεται πλείον; μᾶλλον γὰρ εἰκὸς τὸ ἀλφίτον· πεκύρωται γὰρ, τὸ δὲ ἄπυρον· μᾶλλον δὲ ξηρὸν τὸ πεκυρωμένον. ἢ διότι τρήψιν μᾶλλον δέχεται τὸ ἄλευρον; τῆτο δὲ αἴτιον τὸ μικρομερέστερον εἶναι. ὥσπερ ὄν ὁσαπλάσιόν ἐστι δυνάμει τῆ μικρότητι, τοσαυταπλάσιον δέχεται τὸ ὕδωρ. κόλλη γὰρ χρῆται τῷ ὕδατι, ὥσπερ καὶ Ἐμπειδοκλῆς μετήνεγκεν ἐν τοῖς Περσικοῖς εἰπὼν "ἀλφίτον ὕδατι κολλήσας." καὶ ἀναλίσκει πολὺ διὰ τῆτο.

Διὰ τί δὲ καὶ πεκυρωμένον τὸ ζαῖς μεῖζον γίνεται ἢ 23 ἢ μᾶζα; ἢ ὅτι ἔχει ὑγρὸν οὐ κεχωρισμένον, ὥστε ἐξιέναι θερμαινόμενον, ἐ πνεῦμα γινόμενον, καὶ ἐ δυνάμενον ἐξιέναι ὁμοίως καὶ ἐν τῇ μᾶζῃ διὰ τὴν πυκνότητα τῷ ζαίτος; πυκνὸν γὰρ τὸ ἐκ μικρομερεστέρων. αἶρει οὖν, καὶ ποιεῖ τὸν ὄγκον. ἔτι δὲ καὶ πλείον ἔχει τὸ ὑγρὸν, ἐξ οὗ θερμαινόμενα πνεῦμα γίνεται· ἐκ δὲ τοῦ πλείονος ἀνάγκη γίνεσθαι πλείον.

Διὰ τί οἱ περὶ τὴν τῶν στίων ἐργασίαν, οἱ μὲν περὶ 24 τὰς κριθὰς ἄχρσοι γίνονται καὶ καταρροϊκοί, οἱ δὲ περὶ τὴς πυροῦς εὐεκτικοί; ἢ διότι εὐπεπτότερος ὁ πυρὸς τῆς κριθῆς, διόπερ καὶ αἱ ἀπόρροιαί;

30 Διὰ τί ὁ ἄρτος, εἰ μὲν τις αὐτὸν ὀπτᾷ, σκληρότερος 25 γίνεται, εἰ μὲν δὲ τις αὐτὸν χλιαίνῃ, ὑγρότερος ἄχρι τινός; ἢ ὅτι ὀπτωμένη αὐτῷ τὸ ὑγρὸν ἐκπορεύεται; σκληρότερος οὖν γίνεται· ἐπιθερμαινόμενου δὲ τὸ ὑγρὸν συσταθὲν διαχεῖται ὑπὸ τῷ πυρὸς, διὸ ὑγρότεροι γίνονται.

35 Διὰ τί τὰ μὲν ἄλευρα ψυχόμενα ἦττον σάττεται, τὰ 26 δὲ ἀλφίτα μᾶλλον; ἢ ὅτι τὰ μὲν μικρομερῆ οὐ διαλείπει χώραν, καὶ τὰ βαρῆα τῇ θλίψει τὰ πλείω ἐλάττω κατέχει τὸ ἴσον; τὰ μὲν ἔν ἀλφίτα ἀδρά ἐσιν. ψυχόμενα ἔν ἐλάττω γίνεται, ὥστε τὸ ἔλαττον συμπίπτει τὸ πλείον. τὰ

1. δὲ διὰ τὸ C^oY^o. || 2. τυγχάνουσι C^o. || 8. ἢ ὄν C^o, om Y^o. || 11. συμβαίνει C^o. || φερόμενα Y^o. || 15. τε om C^oY^o. || 16. καὶ om C^o. || 18. ἔτι om X^oY^o. || τριπτοὶ C^oX^oY^o. || 19. προωδοποιήνται οὖν τῷ C^oY^o. || 21. ὑγρὸν om Y^o. || 25. τε om C^o. || 28. τῷ om X^o. || 29. ποιῶ codices. || 32. πότερα X^o, πότερα ἔν C^o, πότερον ἔν Y^o. || 33. ἐνδιατρίβει C^o. || 34. πλείω C^o, πλέω Y^o. || 39. ἀκροπῶν Y^o.

3. πλείω C^o. || 10. διὰ τί] αἰτία Y^o. || 14. ἴσα πλησίον C^oX^oY^o. || δυνάμει ἐξ X^oY^o. || 15. κόλλης X^o. || 22. ἔν om C^oY^o. || 24. ἐκ τοῦ C^o, ἐκάστου Y^o. || 26. στίων Y^o. || 27. ἄχρσοι C^oY^o. || καταρροϊκοί Y^o, καταρροητικοί C^oX^o. || 35. ψυχόμενα C^o.

δὲ ἄλευρα ὑπάρχει μὲν μικρομερῆ ὄντα, ὥστε οὐ διὰ τῶτο ψύχεται, ἀλλ' ἵνα ἢ κουφότερα καὶ μὴ σάττηται διὰ τὴν θλιψίν· βαρύτερον γὰρ φύσει τὸ ἄλευρον τῷ ἀλφίτῳ ἐστίν.

ΚΒ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΟΠΩΡΑΝ.

Διὰ τί τὴν ὀπώραν ὕστερον ἢ πρότερον φαγοῦσιν οὐκ ἀνάλογον τοῖς αὐτοῖς ὁ ὄγκος τῆς πληρώσεως γίνεται; ἢ ὅτι βαρύτερα ἐστὶν ἢ ὀπώρα τῶν σιτίων πολύ. δηλοῖ δὲ καὶ τὰ σῦκα, εἰάν ὕσατα βρωθῆ· τελευταῖα γὰρ ἐμείται. εἰάν μὲν οὖν πρῶτα, διὰ βάρους κάτω πορευόμενα εὐρυχωρίαν ἄνω ποιεῖ, ὥστε ῥαδίως δέχεσθαι τὸν ὄγκον τῶν σιτίων. ἀνάπαλιν δὲ εἰσελθόντα τὰ σιτία, διὰ τὴ μὴ κάτω φέρεσθαι, ταχὺ τῷ ἄνω κενῷ προσλαμβάνει.

2 Διὰ τί τῶν γλυκῶν ὄντων ὁμοιοτέρων ἡμῖν ἢ τῶν δριμέων, θάττον πληρούμεθα ὑπὸ τῶν γλυκῶν; εἰκὸς δὲ ἦν ἢ ἦττον· ὑπὸ γὰρ τῶν ὁμοίων ἦττον ἦν εἰκὸς πληροῦσθαι. ἢ ὅτι ἐχ' ὁμοίως τὸ τε ἀγγεῖον πληρῆται ταχὺ, ἐξ ἧ πληρούμεθα, καὶ τὸ τρεφόμενον, ἀλλ' ἐνίοτε ἢ μὲν κοιλία πλήρης ἐστίν, οἷον τῶν διψῶντων, τὸ δὲ δίψος οὐδὲν ἦττόν ἐστιν. οὐ γὰρ τῷ ταύτην εἶναι πλήρη παυόμεθα διψῶντες, ἀλλὰ τῷ ἔκαστον τῶν τοῦ σώματος τὸ αὐτῷ οἰκεῖον ἐσπακῆναι, καὶ ὅταν ἐκεῖνα ἀπολάβῃ ἰκανῶς, τότε παυόμεθα διψῶντες. καὶ πεινῶντες δὲ ὡσαύτως.

3 Διὰ τί θάττον πληρούμεθα ἀπὸ τῶν γλυκῶν ἢ ἀπὸ τῶν δριμέων; ἢ ὅτι θάττον παυόμεθα ἐπιθυμῶντες τῶν γλυκῶν; ἢ ὡς μὲν ἢ κοιλία πληρῆται, ἔτω καὶ ἡμεῖς ὑπὸ τῶν γλυκῶν; οὐχ ὁμολογεῖται· ὅτι δὲ ἢ ἐπιθυμία θάττον ὑπ' αὐτῶν πληρῆται, τῷ ἂν εἴη λεκτέον. ἢ ὅτι ἢ μὲν ἐπιθυμία ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν ἐστὶ μὲν ἔνδεια, καὶ ὅταν μηκέτι ἔχωμεν τροφήν ἢ ὀλίγην; τὰ μὲν ἔνδριμέα ἐκ ἐστὶ τροφίμα, ἀλλὰ τροφήν μὲν ὀλίγην ἔχει, τὸ δὲ περίττωμα πολύ. εἰκότως οὖν πολλὰ ταῦτα ζητοῦμεν ἐσθίειν, καὶ οὐκ ἐμπιπλάμεθα αὐτῶν τὴν ἐπιθυμίαν, διὰ τὸ ἔτι προσδεῖσθαι τροφῆς, ταῦτα δὲ μὴ ἔχειν τροφήν. τὰ δὲ γλυκῆ ἀπαντὰ ἐστὶ τροφή, καὶ ἀπὸ μικρῶν τοιούτων πολλὴν λαμβάνει τὸ σῶμα. ὅταν οὖν ἀπολάβῃ πολλὴν τροφήν, ἐκεῖ δύναται ἐσθίειν διὰ τὸ μὴ ὑποφέρειν. εἰκότως οὖν θάττον ὑπὸ τῶν γλυκῶν πληρούμεθα.

4 Διὰ τί τὰ περικάρπια καὶ τὰ κρέα, καὶ ὅσα τοιαῦτα,

ἐν τοῖς ἀσχοῖς ἀσηπτα γίνεται, ὅταν σφόδρα φυσηθῶσι, καὶ τὰ ἐν τοῖς ἀκριβῶς περιπωματιζομένοις ὡσαύτως; ἢ διότι σήπεται μὲν κινύμενα πάντα, τὰ δὲ πλήρη ἀκίνητα· ἀδύνατον γὰρ ἄνευ κενῷ κινήθηναι, ταῦτα δὲ πλήρη.

5 Διὰ τί μετὰ τὰ σαπρὰ τῶν περικαρπίων ὁ οἶνος πικρὸς φαίνεται πινομένος; ἢ ὅτι τὴν πικρότητα ἔχει ἢ σαπρότης ἢ τοιαύτης; τὸ οὖν ἐπιμένον ἐπὶ τῇ γλώττῃ, μιγνύμενον τῷ πόματι καὶ διαχεόμενον, πικρὸν ποιεῖ τὸ πόμα. αὐτὸ δὲ καθ' αὐτὸ ἦττον φαίνεται ἐσθιόμενον διὰ τὸ πολλῶν ἀπτεσθαι καὶ εἰς μικρὰ διανεμηθῆσθαι τὸν τοιοῦτον χυμόν.

Διὰ τί τὰ τραγήματα ἐδεσόν; ἢ ἕνεκα τῷ πιεῖν ἰκανόν; ἢ γὰρ μόνον ποτέον τῆς δίψης χάριν τῆς ἐπὶ τοῖς σιτίοις, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ σιτίον.

Διὰ τί τὰ ὀπτὰ κάρυα ψυχθέντα χεῖρω γίνεται, καὶ ὁ ἄρτος δὲ καὶ ὁ βάλανος καὶ πολλὰ τῶν τοιούτων, θερμανθέντα δὲ πάλιν βελτίω; ἢ διότι ψυχθέντος μὲν πέπηγεν ὁ χυμὸς, ἀναχλιαθέντος δὲ πάλιν χεῖται; ἢ δὲ ἡδονὴ γίνεται διὰ τὸν χυμόν.

Διὰ τί ἐπὶ τῇ ἀπολαύσει τῆς ὀπώρας, οἷον σῦκων καὶ τῶν τοιούτων, ἢ οἶνον ἀκρατον δεῖ ἐπιπίνειν ἢ ὕδωρ; ταῦτα δὲ ἐναντία. ἢ ὅτι ἢ ὀπώρα καὶ θερμὴ ἐστὶ καὶ ὑγρὰ διὰ τὴν γένεσιν; ἔχει γὰρ πολὺ πῦρ καὶ ὑγρότητα, ὥστε διὰ μὲν τὸ πῦρ οἶον ζέειν ποιεῖ ὁ χυμὸς εἴσω, ὅπερ ἔξω τὸ γλεῦκος ποιεῖ. ἦττον δὲ ἔχει δύναμιν καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἀκρόδρα. τὸ δὲ τῆς ὑγρότητος πλήθος ἀπεψίαν ποιεῖ. τὸ μὲν ἔν ὕδωρ διὰ τὴν ψυχρότητα σβεννύει τὴν ζέειν, ὁ δὲ οἶνος διὰ τὴν θερμότητα ὡς ἐπὶ τὸ πολύ· ὥσπερ γὰρ πῦρ ἐνίοτε πυρός, εἰάν ἢ ἔλαττον, ἀφαιρεῖται τὴν ἰσχύον. μάλλον δὲ τῇ θερμότητι πεπτικός ἐστὶ τῆς ὑγρότητος, καὶ διὰ βάρους κατακρατεῖ τὸν τῆς ζέσεως ἐπιπολασμόν.

Διὰ τί τῶν ἰσχυρῶν γλυκύταται αἱ δίχα ἐσχισμέναι, οὔτε δὲ αἱ πολυσχιδεῖς οὔτε αἱ ἀσχιδεῖς; ἢ διότι ἐκ μὲν τῶν πολυσχιδῶν διαπέπνευκε καὶ ἐξίκακε μετὰ τοῦ ὑγροῦ τὸ πλεῖστον τῷ γλυκέος, ἐν δὲ ταῖς μεμυκυῖαις πολὺ τὸ ὕδατῶδες ἐστὶ διὰ τὸ μὴ ἠτμικῆναι. αἱ δ' ἐσχισμέναι μὲν, μὴ εἰς πολλὰ δέ, ἀμφοτέρων τούτων ἐκτός εἰσι τῶν παθημάτων.

Διὰ τί ταῖς καμίνους ξηραίνόμενα τὰ σῦκα σκληρό-

7. ἀνάλογος C^oY^o. || 8. πολὺ τῶν σιτίων X^oY^o. || καὶ om C^oY^o. || 14. ὁμοιομερῶν C^o. || 15. ἦν om C^oY^o. || 16. ἦν om Y^o. || 18. κοινῶν C^o. || 21. αὐτὸ C^o. || 22. ἀπολαύη C^oX^o. || 26. ἢ om C^oX^oY^o. || 28. ἢ om C^oY^o. || 30. ἐτι X^o. || 36. ἀπολαύη X^o. || δύναται C^oY^o.

2. περιπωματιζομένοις X^o, περιπωματιζομένοις Y^o. || 6. ἢ om X^o. || 7. οὖν ἐπὶ μὲν τῇ γλώσσῃ C^o. || 8. πόματι Y^o. || 18. θυμός, ἀναχλιαθέντος δὲ χεῖται C^o. || 31. κρατεῖ C^o. || τῶν τῆς ζέσεως ἐπιπολασμῶν X^o. || 33. οὔτε αἱ] οὐδὲ αἱ C^oY^o. || ἢ om C^o. || 35. πλεῖον C^oY^o. || 36. ἠτμικῆναι C^oY^o, ἠτμικῆναι X^o. || 37. εἰς om C^oY^o. || 39. ψυχόμενα C^oX^oY^o. || τὰ om C^oY^o.

τερα γίνεται, εὖν ψυχθῆ ἐν τῇ καμίνῳ, ἢ ἂν ἐξαιρεθέντα ψυχθῆ; ἢ ὅτι ἐν μὲν τῇ καμίνῳ ἐξατμίζει πᾶν τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τῷ θερμοῦ, ἔξω δὲ περιεσπικῶς ὁ ἀήρ ψύχων κωλύει τὸ ὑγρὸν ἐξίεναι καὶ συνίσασθαι; μᾶλλον γὰρ ἐξατμίζει. 5 ἔστι δὲ τὰ μὲν ξηρὰ σκληρά, τὰ δὲ ὑγρά μαλακά.

11 Διὰ τί παρὰ τὰ ξυφνὰ ὁ οἶνος καὶ τὸ ὕδωρ φαίνεται γλυκύτερα, οἶον ἐάν τις βαλάνους ἢ μύρτα ἢ τι τῶν τοιούτων διατράγη; ἢ εἰκότως, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων; πᾶν γὰρ τὸ αὐτὸ παρὰ τὸ ἐναντίον μᾶλλον φαίνεται, οἱ δὲ τῶν ἐναντίων χυμοὶ ἀντικείμενοί πῶς εἰσιν. ἢ ὅτι, κα- 10 θάπερ ἐπὶ τῶν βαπταμένων, ὑπὸ τῶν ξυφνῶν ἢ γλῶττα προδιεργάζεται καὶ τοὺς πόρους ἀνοίγεται, ὥστε μᾶλλον διέναι τὸ γλυκὺ; καὶ γὰρ τὰ βαπτόμενα τούτου ἕνεκεν προβρέχουσιν ἐν τοῖς ξυφνοῖς, τῷ διεργασθῆν μᾶλλον δέ- χεσθαι τὴν βαφήν.

12 Διὰ τί τὰ γλυκέα ἤττον δοκεῖ γλυκέα εἶναι θερμὰ ὄντα ἢ ὅταν ψυχθῆ; πότερον ὅτι ἅμα δύο αἰσθήσεις γίνονται ἀμφοῖν, ὥς ἢ τῷ θερμοῦ ἐκρούει τὴν ἑτέραν; ἢ ὅτι καὶ τὸ γλυκὸς θερμὸν ὥσπερ ἔν πῦρ γίνεται ἐπὶ πῦρ. κωλύει οὖν ἢ θερμότης. ἢ ὅτι τὸ πῦρ ἀφαιρεῖται τὰς δυνά- 20 μεις ἀπάντων διὰ τὸ κινητικὸν εἶναι. ἐγγυτέρω ἔν τῷ μεταβάλλειν ἐς θερμὰ ὄντα, ἀποψυχθέντα δὲ ἔσκειν.

13 Διὰ τί ποτε τὰ ἄχυρα τὰ μὲν σκληρὰ πέττει, τὰ δὲ πεπεμμένα οὐ σήπει; ἢ ὅτι τὰ ἄχυρα θερμὸν τε καὶ ὀλκὸν ἐσιν; τῇ μὲν ἔν θερμότητι πέττει, τῷ δὲ ὀλκὸν εἶναι 25 τὸν ἰχώρα τὸν σηπόμενον δέχεται, διὸ ἔ σήπει.

14 Διὰ τί τὰ σῦκα μαλακὰ καὶ γλυκέα ὄντα λυμάνε- ται τὰς ὀδόντας; ἢ διὰ τὴν γλισχρότητα προσέρχεται τοῖς ἔλοις, καὶ παρεμπίπτει διὰ τῶν ὀδόντων εἰς τὰ διὰ μέσου διὰ τὸ μαλακὰ εἶναι, καὶ σῆψιν ποιεῖ ταχέως ἅτε θερμὰ 30 ὄντα; τάχα δὲ ἴσως καὶ διὰ τὴν σκληρότητα τῶν κεγχραμῶν ἐν τῇ τέτων κατεργασία πονῶσι ταχέως οἱ ὀδόντες.

ΚΓ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΤΟ ΑΛΜΥΡΟΝ ΤΑΩΡ ΚΑΙ ΘΑΛΑΤΤΑΝ.

Διὰ τί τὸ κύμα ἔκ ἐπιγελαῖ ἐν τοῖς βαθέσι πελάγεσιν 35 ἀλλ' ἐν τοῖς μικροῖς καὶ βραχέσιν; ἢ ὅτι τὸ μικρὸν ὑγρὸν φερόμενον μᾶλλον διαιρεῖται ὑπὸ τῷ πνεύματος ἢ τὸ πολὺ;

2 Διὰ τί τὰ κύματα πρότερον φοιτᾷ ἐνίοτε τῶν ἀνέμων; ἢ ὅτι πρὸς τῇ ἀρχῇ τοῦ πνεύματος ἢ θάλαττα ὡσθεῖσα

πρῶτη τὴν ἐχομένην αἰε ταῦτόν ποιεῖ; διόπερ οὔσης αὐτῆς συνεχῶς καθάπερ μιᾷ πληγῇ συνεχῆ πάσαις γίνεται. τὸ δὲ ἐν ἐνὶ χρόνῳ γίνεται, ὥς συμβαίνει τὴν τε πρῶτην καὶ τὴν ἐσχάτην ἅμα κινεῖσθαι. ὁ δὲ ἀήρ ἔ πάσχει τῆτο, ὅτι 5 ἔ' ἐστὶ ἐν σῶμα συνεχές, τῷ πολλάς πάντοθεν ἀντικρύ- σεις λαμβάνειν, αἱ πολλάκις κωλύουσι τὴν πρῶτην καὶ νεανικωτάτην κίνησιν, τὴν τε θάλασσαν οὐ ποιοῦσι τούτο διὰ τὸ βαρυτέραν καὶ δυσκινήτοτέραν αὐτὴ εἶναι.

Διὰ τί τὰ πλοῖα γέμειν δοκεῖ μᾶλλον ἐν τῷ λιμένι 3 ἢ ἐν τῷ πελάγει, καὶ θεῖ δὲ θάττον ἐκ τῷ πελάγους πρὸς τὴν γῆν ἢ ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸ πέλαγος; ἢ ὅτι τὸ πλεόν ὕδωρ ἀντερείδει μᾶλλον ἐκ τῷ ὀλίγου, ἐν δὲ τῷ ὀλίγῳ δέ- 15 δυκε, διὰ τὸ κρατεῖν αὐτοῦ μᾶλλον; ὡθεῖ γὰρ κάτω τὸ ὕδωρ ἄνωθεν. ἐν μὲν οὖν τῷ λιμένι ὀλίγη ἐστὶν ἢ θάλασσα, ἐν δὲ τῷ πελάγει βαθεῖα. ὥς καὶ ἄγειν πλεόν δόξει ἐν τῷ λιμένι καὶ κινήσεται χαλεπώτερον διὰ τὸ δεδυνέναι μᾶλλον καὶ ἤττον ἀντερείδειν τὸ ὕδωρ. ἐν τῷ πελάγει δὲ τᾶναντία τέτων ἐστὶν.

Διὰ τί, ὅταν τι ριφθῆ εἰς τὴν θάλατταν κυμαίνουσαν, 4 οἶον ἢ ἀγκυρα, γαλήνη γίνεται; ἢ διότι ἴσαται ἢ θάλαττα τῷ φερομένῳ, μεθ' ἧ ἀήρ συγκαταφέρεται, ὃς ἐπ' εὐθείας κάτω φερόμενος καὶ ἐνταῦθα ἐπισπασθεὶς συνεπισπᾶται τὸ ἐκ πλαγίου κινῶν τὴν θάλατταν; ὁ δὲ κλύδων τῆς θαλάτ- 25 τῆς οὐκ ἄνωθεν κάτω γίνεται ἀλλ' ἐπιπολῆς· οὐ λήξαντος γαλήνη γίνεται. ἔτι συνίσα ἢ θάλασσα εἰς τὰ διασάντα τῷ φερομένῳ δίνην ποιεῖ. ἢ δὲ δίνη κύκλω φέρεται. ἐπεὶ δὲ ἢ εὐθεῖα τῷ κύκλου κατὰ σημείον ἄπτεται, τὰ δὲ κύ- 30 ματα ἐπ' εὐθείας λοξῆς φέρεται, συμβαίνει ἂν αὐτὰ τοῦ ἐξωτάτου τῆς δίνης κατὰ σημείον ἄπτεσθαι, διὰ τε τὰ εἰρημένα καὶ διὰ τὴν τῆς δίνης φοράν, ἢ προσίσα ἀπωθεῖ- ται αὐτά. ἀκύμου δὲ ὄντος τοῦ κατ' αὐτὴν τόπου, γα- λήνην ἐν τῇ ῥήξει αὐτῆς συμβαίνει γίνεσθαι, ὅτι συγκατα- 35 βαῖς ὁ ἀήρ τῷ ἐνεχθέντι κάτω, ἀναφερόμενος καὶ ὠθῶν ἄνω τὴν θάλατταν ὥσπερ πομφολυγοὶ αὐτὴν· ἢ γὰρ πομ- φόλυξ ὑγρῷ ὑπ' αἰέρος κάτωθεν ἀνωθουμένου ἐστὶν. πομφό- λυξ δὲ πᾶσα λεῖα καὶ γαληνός ἐστὶν. σημεία δὲ τῶν εἰρη- 40 μένων ἐστὶ· μετέωρος γὰρ ἢ κατὰ τὸ ἐνεχθέν κάτω θάλαττα τῆς πέριξ γίνεται μικρὸν ὕσπερον.

Διὰ τί ἐνίοτε πλοῖα θέοντα ἐν τῇ θαλάττῃ εὐδίας κα- 5

3. ὁ om C^oY^o. || 4. ἀτμίζει C^o. || 13. δύναι X^o. || 20. ἢ om X^o. || 21. ἐγγύτερον X^o. || τὸ C^oY^o. || 28. τὴν om C^o. || 29. διὰ τῶν] καὶ διὰ τῶν C^o. || 31. κεγχραμῶν X^o. || 39. θάλασσα X^o.

4. ἅμα καὶ κινεῖσθαι C^oX^oY^o, ἅμα κενεῖσθαι rc Y^o. || 8. εἶναι αὐτῷ X^o. || 11. πρὸς X^o. || 13. κάτωθεν Y^o. || 14. ἄνω C^oY^o, κάτωθεν X^o. || 19. τι om C^oX^oY^o. || θάλασσαν X^oY^o. || 23. πελαγίου Y^o. || θαλάσσης Y^o. || 27 et 29. κατὰ τὸ σημείον C^o. || 28. ὑπ' X^o. || 31. γαλήνη C^oY^o. || 33. ὁ om X^oY^o. || 34. καθάπερ X^oY^o.

ταπίνεται καὶ ἀφανῆ γίνεται, ὥστε μὴδὲ ναυάγιον ἀνα-
 πλεῖν; ἢ ὅταν ἀντρώδης τόπος ἐν τῇ ὑπὸ τὴν θάλατταν γῆ
 ῥαγῆ, ἅμα εἰς τὴν θάλατταν καὶ ἔσω ἀκολουθεῖ τῇ τοῦ
 πνεύματος φορᾷ; ὁμοίως δὲ καὶ πάντῃ φερομένη κύκλω
 φέρεται κάτω. τῆτο δ' ἐξὶ δίνος. τὰ δὲ περὶ Μεσσηνίαν ἐν
 τῷ πορθμῷ πάσχει μὲν τῆτο διὰ τὸν ῥῆν (γίνονται γὰρ αἱ
 δῖναι ὑπὸ τήτου) καὶ καταπίνεται εἰς βυθὸν διὰ ταῦτά τε,
 καὶ ὅτι θάλαττά τε βαθεῖα καὶ γῆ ὑπαντρος μέχρι πόρρω
 φέρουσιν οὖν εἰς ταῦτα ἀποβιαζόμεναι αἱ δῖναι· διὸ οὐκ
 ἀνακλεῖ αὐτόθι τὰ ναυάγια. ὁ δὲ ῥῆς γίνεται, ὅταν παυ-
 10 σαμένου τῷ προτέρου ἀντιπνεύσῃ ἐπὶ τῆς θαλάττης ῥεούσης
 τῷ προτέρῳ πνεύματι, μάλιστα δὲ ὅταν νότος ἀντιπνεύσῃ.
 ἀντιπνεύοντα γὰρ ἀλλήλοισι τὰ ρεύματα παρεκθλίβεται ὡς-
 περ ἐν τοῖς ποταμοῖς, καὶ γίνονται αἱ δῖναι. φέρεται δὲ
 ἐπιτομένη ἢ ἀρχὴ τῆς κινήσεως ἀνωθεν ἰσχυρὰ ὕσα. ἐπεὶ
 15 ἔν εἰς πλάγιον οὐκ ἔστιν ὀρμᾶν (ἀντρωθεῖται γὰρ ὑπ' ἀλλή-
 λων), ἀνάγκη εἰς βάθος ὠθεῖσθαι, ὡς καὶ ὁ ἀν ληφθῆ ὑπὸ
 τῆς δίνης, ἀνάγκη συγκαταφέρεσθαι. διὸ ἀνάσιμα τὰ
 πλοῖα ποιοῦνται· ἤδη γὰρ ὀρθὸν ποτε μνημονεύεται κα-
 ταποθέν.

6 Διὰ τί ἡ θάλαττα λευκότερα ἢ ἐν τῷ Πόντῳ ἢ ἢ ἐν
 τῷ Αἰγαίῳ; πότερον διὰ τὴν ἀνάκλασιν τῆς ὄψεως τὴν γι-
 νομένην ἀπὸ τῆς θαλάττης εἰς τὸν ἀέρα; ὁ μὲν γὰρ περὶ
 τὸν Πόντον ἀῆρ παχὺς καὶ λευκός, ὡς καὶ τῆς θαλάττης
 ἢ ἐπιφάνεια τοιαύτη φαίνεται, ὁ δὲ ἐν τῷ Αἰγαίῳ κυανῆς 25
 διὰ τὸ μέχρι πόρρω εἶναι καθαρός, ὥστε καὶ ἡ θάλαττα
 ἀνταυγοῦσα τοιαύτη φαίνεται. ἢ ὅτι πᾶσαι αἱ λίμναι
 λευκότεραι τῆς θαλάττης; ὁ δὲ Πόντος ἐστὶ λιμνώδης διὰ
 τὰ πολλὰς ποταμῶς εἰς αὐτὸν ῥεῖν. αἱ δὲ λίμναι διαλευ-
 κότεραι τῆς θαλάττης καὶ τῶν ποταμῶν· γράφουσιν γὰρ οἱ 30
 γραφεῖς τὰς μὲν ποταμῶς ὠχρὰς, τὴν δὲ θάλατταν κυαν-
 νῆαν. ἢ ὅτι διὰ μὲν τῷ ποτίμου διέρχεται ταχύ ἢ ὄψις,
 καὶ ἐκ ἀνακλᾶται πρὸς τὸν ἀέρα, ἀπὸ δὲ τῆς θαλάσσης
 οὐ; ἔτ' ἀνω ἀνακλᾶται διὰ τὸ μὴ λεῖον εἶναι τὸ ὕδωρ·
 κάτω δὲ ἀποκάμνει βαδίζουσα· διὸ μέλαινα φαίνεται. ἐν 35
 δὲ τοῖς λιμνώδεσιν ἐπιπολῆς ὄντος τῷ ποτίμῳ, κάτω δὲ τῷ
 ἀλμυρῷ, ἢ διέρχεται, ἀλλ' ἀνακλᾶται πρὸς τὴν αὐγῆν·
 διὸ φαίνεται λευκὴ ἢ ἐπιφάνεια αὐτῆς.

7 Διὰ τί ἡ θάλαττα τῷ ποτίμῳ ὕδατος ἥττον ψυχρά,

καὶ τὰ ἀλυκὰ τῶν γλυκέων; πότερον ὅτι πυκνότερον ἢ
 θάλαττα καὶ μᾶλλον σῶμα; τὰ δὲ τοιαῦτα ἥττον ψύ-
 χεται, ὡς περ καὶ θερμαίνεται μᾶλλον· σφωσικωτέρα γὰρ
 τοῦ θερμοῦ διὰ τὴν πυκνότητα. ἢ ὅτι λιπαρώτερα ἢ θά-
 λαττα; διὸ καὶ οὐ σβάνουσι τὴν φλόγα. ὁμοίως δὲ καὶ
 ἐπὶ τῶν ἄλλων. τὸ δὲ λιπαρώτερον θερμότερον. ἢ ὅτι γῆς
 πολὺ ἔχει, ὡς ἐξηρότερον; τὸ δὲ ξηρότερον θερμότερον.

Διὰ τί ἡ θάλαττα εὐδιοπτοτέρα τῷ ποτίμῳ, παχυ-8
 τέρα ὕσα; λεπτότερον γὰρ τὸ ποτίμον τῷ ἀλμυρῷ. ἢ αὐ-
 τὸ λεπτὸν αἶτιον, ἀλλ' εὐθυωραῖαι τῶν πόρων κλεῖσαι καὶ
 μέγισται εἰσιν; τὸ μὲν ἔν ποτίμον πυκνὸν διὰ λεπτομέρειαν
 ἐστὶ, τὸ δὲ ἀλμυρὸν μεγάλην ἔχει τὰ διάκενα. ἢ ὅτι κα-
 θαρώτερον ἢ θάλαττα; γῆ μὲν γὰρ ἔσιν, ἢ δὲ ἄμμος
 βαρεῖα ὕσα ὑφίσταται. τὰ δὲ ποτίμα γεώδη. αὐτῆ δὲ ἐν
 15 τῷ μεταξὺ φερομένη ἀναθολῆται ταχύ.

Διὰ τί ἐν τοῖς βορείοις εὐδιοπτοτέρα ἢ θάλαττα ἢ 9
 ἐν τοῖς νοτίοις; ἢ ὅτι ἐν τῇ γαλήνῃ χρωμα ἔχει ἢ θά-
 λαττα; λιπαρὸν γὰρ ἔνεστιν ἐν τῷ ἀλμυρῷ χυμῷ. ση-
 μεῖον δὲ· ἐκκρίνεται γὰρ ἔλαιον ἐν ταῖς ἀλείαις. εὐδίας
 20 οὖν ὕσης καὶ ἀλειονότερας τῆς θαλάττης διὰ κορυφότητα,
 ἐπανθεῖ ἀνω ὁ τοῖτος χυμός. τοῖς δὲ βορείοις ἥττον διὰ
 τὸ ψύχος. ἐστὶ δὲ τὸ ὕδωρ εὐδιοπτοτέρον τοῦ ἐλαίου· τὸ
 γὰρ ἔλαιον χρωμα ἔχει, τὸ δὲ ὕδωρ ἄχρουν παρεμφαι-
 νόμενον σαφεσέραν ποιῆ τὴν ἔμφασιν.

Διὰ τί λουσάμενοι τῇ θαλάττῃ θᾶττον ξηραίνονται, 10
 βαρυτέρα οὖση τῶν ποτίμων; ἢ ὅτι παχυτέρα καὶ γεώ-
 δης ἢ θάλαττα; ὀλίγον οὖν ἔχουσα τὸ ὑγρὸν ξηραίνεται
 θᾶττον.

Διὰ τί τὰ κύματα ἀνεμώδη; ἢ ὅτι σημεῖα ἐστὶ πνεύ- 11
 ματος ἐσομένου; ἔστι γὰρ τὸ πνεῦμα σύνωσις ἀέρος. ἢ
 διὰ τὸ αἰεὶ προωθεῖσθαι γίνεται; προωθεῖ δὲ ἢ συνεχῆς πω-
 ὦν τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ ἀρχόμενον. τὸ μὲν δὲ πρῶτον ἔσο-
 περ προεμαράνθη, ἄλλο δὲ τῆτο προέωσε καὶ ἄλλην πυ-
 κνότητα ἤγαγεν καὶ ἀπεμαράνθη. ὡς δὲ ἄλλο, ὅταν ἤδη
 35 τὸ προωθούμενον παρῆ, ὅτι ἔχει καὶ τὸ κινῶν· ἀρχόμενον
 γὰρ τῆτο ποιῆ.

Διὰ τί τὸ κύμα προεκπέπτει τοῦ πνεύματος; ἢ ὅτι 12
 οὐχ ἅμα παύεται τὸ πνεῦμα [τὸ] πνέον καὶ ἡ θάλαττα
 κυμαίνουσα, ἀλλ' ὕστερον ἢ θάλαττα, ἐνδέχεται τὸ κ-

2. τὴν om C°. || 4. πᾶν τῇ X°. || κύκλον C°Y°. || 5. μέση X°Y°. || 6. γὰρ] δὲ C°. || 8. ὅτι ἢ θ. C°Y°. || βαθεῖα τε C°X°
 Y°. || καὶ ἢ γῆ C°Y°. || 11. πρότερον Y°, πότερον C°. || θαλάσσης X°Y°. || 12. νότος C°. || 18. ἀνάσιμα C°. || 21. ἢ post ἢ om
 X°. || 22. αἰγέω C°Y°, αἰγαλῶ QKs°. || 24. θαλάσσης Y°. || 30. ἔν C°K°. || 31. κυανῆαν C°. || 32. ποτίμῳ ἢ δ. X°. || 34. κλά-
 ται C°. || 39. ἥττων C°Y°.

3. ὡς C°. || 5. καὶ om C°. || δὲ om C°Y°. || 11. πυκνὸν om C°. || λεπτοτέριον C°. || 16. ἢ om Y°. || 18. ἐστὶν C°. || 22.
 ἔσαι C°. || 26. οὔσα C°. || τῷ ποτίμῳ C°X°Y°.

ἦσαν πνεῦμα φθαρῆναι πρὸ τῆ γενέσθαι αἰσθητόν. ὥς ἐ πρότερον τὸ κύμα πνεύματος, ἀλλὰ τὸ μὲν λανθάνει τὸ δὲ οὐ. ἢ οὐχὶ τὰ πνεύματα ἅμα πανταχοῦ πνεῖ, ἀλλ' ὅθεν ἡ ἀρχὴ πρότερον; ἅμα δὲ πνεῖ καὶ τὴν πλησίον θάλατταν κινεῖ, αὕτη δὲ τὴν ἐχομένην· καὶ ὅτως ἂν ἐνδέ- 5 χροίτο πρότερον τὸ κύμα ἐκπίπτειν. ὑπὸ γὰρ τῆς θαλάσσης καὶ οὐχ ὑπὸ τῆ πνεύματος ἢ κίνησις ἢ θάττων τοῦ αἰέρος ἢ τῆς θαλάττης.

13 Διὰ τί ἐν τῇ θαλάττῃ μᾶλλον νεῖν δύνανται ἢ ἐν τοῖς ποταμοῖς; ἢ ὅτι ὁ νέων αἰεὶ ἐπισηριζόμενος ἐν τῷ ὕδατι νεῖ, 10 ἐν δὲ τῷ σωματωδέσῳ μᾶλλον ἀποσηριζοῦσθαι δυνάμεθα, σωματωδέστερον δὲ ἐστὶ τὸ θαλάττιον ὕδωρ τοῦ ποταμῆ· παχύτερον γὰρ ἐστὶ καὶ μᾶλλον ἀντερεῖδεν δυνάμενον.

14 Διὰ τί ποτε ἐν τῇ θαλάττῃ πλείων χρόνος διατελεῖν δύνανται ἢ ἐν τῷ ποταμῷ; ἢ διότι τὸ ποτάμιον ὕδωρ 15 λεπτόν ἐστιν; μᾶλλον ἢ παρεισδυόμενον πνίγει.

15 Διὰ τί ἡ μὲν θάλαττα κάεται, τὸ δὲ ὕδωρ οὐ; ἢ κάεται μὲν κἀκείνο, ἢ δὲ θάλαττα ἦττον σβέννυσι τὸ πῦρ διὰ τὸ λιπαρωτέρα εἶναι; σημεῖον δὲ ὅτι λιπαρωτέρα· ἀπὸ γὰρ τῶν ἀλῶν ἔλαιον ἀφαιρεῖται. ἢ καὶ ἦττον δύνανται 20 οἱ πόροι ἀρμόττειν τῷ πυρὶ διὰ τὸ παχύτεροι εἶναι, καὶ μᾶλλον γε δῆ, ἅτε καὶ τῶν ἀλῶν ἐνυπαρχόντων; ὥσπερ ἔν τὸ ξηρὸν τοῦ ὑγροῦ ἦττον σβεστικόν, καὶ τὸ ξηρὸν μᾶλλον κατὰ λόγον καυσικόν ἐστὶ, καὶ ἕτερον ἕτερον μᾶλλον, τῷ ἐγγυτέρω τῷ θερμῷ εἶναι, τὸ ξηρότερον δὲ τῇ θαλάττῃ· 25 ἀμφω δὲ ταῦτα μᾶλλον ὑπάρχει.

16 Διὰ τί ἀπὸ μὲν τῆς θαλάττης οὐκ ἀποκνεῖ ἔωθεν ψυχρόν, ἀπὸ δὲ τῶν ποταμῶν; ἢ ὅτι ἡ μὲν θάλαττα 30 ἐστὶ ἐν ἀναπεπταμένοις τόποις, οἱ δὲ ποταμοὶ ἐν στενοῖς; ἢ μὲν οὖν ἀπὸ τῆς θαλάττης αὔρα εἰς πολὺν τόπον σκι- δναι, ὥς εἶναι ἀσθενῆς, ἢ δὲ ἀπὸ τῶν ποταμῶν ἀθρόως φέρεται καὶ μᾶλλον ἰσχύει, διὸ μᾶλλον εἰκότως φαίνεται ψυχρά. ἢ ἢ τῆτο ἐστὶν αἴτιον, ἀλλ' οἱ μὲν ποταμοὶ ψυχροὶ εἰσιν, ἢ δὲ θάλαττα ἔτε θερμῆ ἔτε ψυχρά; γίνεται δὲ ἢ αὔρα καὶ ἢ ἀναπνοὴ θερμαινομένων ἢ ψυχομένων 35 τῶν ὑγρῶν· ὁπότερον γὰρ ἂν τούτων πάσχη, ἐξαερούται, ἐξαερούμένου δὲ τῆ ὕδατος ὁ ἀὴρ ὁ γινόμενος φέρεται, ὅ ἐστιν αὔρα. τὸ μὲν ἔν ἀπὸ τῶν ψυχρῶν ψυχρόν εἰκότως ἀποκνεῖ, τὸ δὲ ἀπὸ τῶν σφόδρα θερμῶν ἀποκνεῖ ψύχεται καὶ γίνεται ψυχρόν. τοὺς μὲν οὖν ποταμοὺς ψυχρὸς 40 σθαί τὸν τόπον.

ἅπαντας εὔροι τις ἂν, ἢ δὲ θάλαττα οὔτε ψυχρὰ οὔτε θερμῆ σφόδρα ἐστὶν. οὔτε οὖν τὸ ἀποκνεῖν ψυχρόν ἀπ' αὐτῆς ἐστὶ, διὰ τὸ μὴ ψυχρὰν εἶναι, ἔτε ψύχεται ταχύ, διὰ τὸ μὴ θερμὴν εἶναι σφόδρα.

Διὰ τί ἐν τοῖς μείζονσι πελάγεσι βραδύτερον καθί- 17 ζαται κύματα ἢ ἐν τοῖς βραχέσιν; ἢ ὅτι ἐκ τῆς πολλῆς κινήσεως βραδύτερον καθίζαται πᾶν ἢ ἐκ τῆς ὀλίγης; ἐν δὲ τοῖς μεγάλοις πελάγεσι πλείων ἢ ἀμπωτις γίνεται ἢ ἐν τοῖς βραχέσιν. ἔθεν οὖν ἄλογον τὸ πλείον βραδύτερον καθίζασθαι.

Διὰ τί τὸ ἀλμυρὸν ὕδωρ ψυχρόν· μὲν οὐ πότιμον, 18 θερμαινόμενον δὲ μᾶλλον γίνεται πότιμον, καὶ θερμόν δὲ ὄν καὶ ἀποψυχόμενον; ἢ διότι εἰς τὸ ἐναντίον ἀπὸ τοῦ ἐναντίου κέφυκε μεταβάλλειν; ἐστὶ δὲ τὸ πότιμον τῷ ἀλμυρῷ ἀντικείμενον· καὶ θερμαινομένου μὲν ἀφέψεται τὸ ἀλμυρὸν, ψυχομένω δὲ ὑφίσταται.

Διὰ τί τὰ πρὸς τῇ θαλάττῃ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὕδατα 19 γλυκέα [ὕδατα] ἀλλ' ἐχ ἀλμυρά; ἢ διὰ τὸ ποτιμώτερα διηθέμενα γίνεσθαι; διηθεῖται δὲ τὸ ἐγγύτερον τῆς θαλάττης μᾶλλον.

Διὰ τί τὸ ἀλμυρὸν ὕδωρ ἐκ ἀπόρρυτόν ἐστιν; ἢ διότι 20 τὸ μὲν βαρὺ σάσιμον, τὸ δὲ ἀλμυρὸν βαρὺ; διὸ καὶ τὰ θερμὰ μόνον τῶν ἀλμυρῶν ὑδάτων ἀπόρρυτά ἐστὶν. ἔχει γὰρ κυφότητα ἐν αὐτοῖς, ἢ κρατεῖ τῆς κατὰ τὴν ἀλμυρίδα βαρύτητος· τὸ γὰρ θερμόν κυφώτερον ἐστὶν. ἐπὶ τὰ μὲν ἀπόρρυτα διηθεῖται διὰ τῆς γῆς· ἠθυμένων δὲ αἰεὶ μά- λιστα ὑφίσταται τὸ παχύτατον καὶ βαρύτατον, ἐκκρίνεται δὲ τὸ κῦφον καὶ καθαρὸν· ἐστὶ γὰρ τὸ μὲν ἀλμυρὸν βαρὺ, τὸ δὲ γλυκὺ κῦφον. διόπερ ἐστὶ γλυκέα τὰ ἀπόρρυτα. τὸ δ' αὐτὸ αἰτίον ἐστὶ καὶ διὰ τί τὸ ἀλμυρὸν ὕδωρ κινούμενον καὶ μεταβάλλον γλυκύτερον γίνεται· κυφώτερον γὰρ καὶ ἀσθενέστερον διὰ τὴν κίνησιν γίνεται.

Διὰ τί ἐν τῇ Λιβύῃ εἰς ὀρύξῃ τις παρα τὴν θάλατ- 21 ταν, τὸ πρῶτον πότιμον, εἰθ' ἀλμυρὸν γίνεται ταχύ, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις τόποις ἦττον ποιεῖ τοῦτο; πότερον ὅτι τὸ μὲν πρῶτον τὸ ὑπάρχον ὕδωρ ἐν τῷ τόπῳ καὶ τὸ πεπεμμένον ὑπὸ τῆς γῆς ἐστὶν, ὅταν δὲ χρονισθῇ, ἢ θάλαττα προσδιη- θυμένη διὰ τὸ πρόσφατον εἶναι ποιεῖ ἀλμυρώτερον; ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἢ ἐκ ἔχει ἢ πολὺ ὕδωρ διὰ τὸ μὴ ξηραίνε- 20 σθαι τὸν τόπον.

9. δύναται X°. || 12. σωματωδέστερον μᾶλλον δὲ X°. || 16. ἦ] δὲ X°. || παρεισδυόμενον C°. || 22. ἄλλων C°. || 26. δὲ om C°Y°. || 29. ἐν post ἐστὶν et 30. ἐν et 33. οὐ om C°. || 35. ἢ ψυχομένων om X°. || 38. ψυχρόν om C°X°Y°. || 40. ἅπαντας ψυχρὸς X°.

1. εὔροι om C°. || 5. βραδύτερα X°. || 9. πλείον om C°X°Y°. || 13. ὑπὸ C°X°Y°. || 16. ἐφίσταται C°. || 21. τί δὲ τὸ X°. || 24. ἢ X°. || 26. διηθεῖται X°. || 38. πρόσφατον C°.

- 22 Διὰ τί τοὺς ἄλας θάττον τήκει τὸ ἀλμυρὸν ὕδωρ ἢ θερμότητα, καθάπερ οἱ ἄλας; ὅμοιον γὰρ ἐξανθήματι. ἢ τὸ πότιμον; ἢ διότι τὸ μὲν τήκεσθαι ἐς τὸ ὑπὸ τῆ ὑγρῆ δι' ἄλλην αἰτίαν; εἰ γὰρ οὐ διὰ τῆτο καὶ ἐπὶ τῷ γλυκεῖ θερμῷ εἰσιόντος διαιρεῖσθαι, ὡσεύ ὑγρὸν εἶναι; ἢ τήκει δὲ ἢ μᾶλλον, ἐκ ἄλογον· θερμότητος γάρ.
- Διὰ τί τὰ κύματα πρότερον φοιτᾷ ἐνίοτε τῶν ἀνέ-28 μων; ἢ διότι καὶ τελευτᾷ ὕψερον; τὸ γὰρ πρῶτον πνεῦμα ὡσανεὶ προδιαλύεται τῷ ὡσθέντος κύματος· ἀφικνεῖται δὲ οὐκ αὐτὸ τὸ πρῶτον ὡσθέν, ἀλλ' αἰεὶ ἢ ὡςίς γίνεται τοῦ ἐχομένου.
- Διὰ τί αἱ κυματωδέσεται γαῖ ζερραὶ γίνονται πολ-29 λάκις οὕτω σφόδρα ὡσπερ ἡδαφισμέναι; καὶ ἢ μὲν κυματώδης γῆ ζερρά, ἢ δὲ ἄποθεν χαῦνος. ἢ διότι ἢ μικρὰ ἄμμος ἢ πόρρωθεν ἐκβάλλεται ὑπὸ τῆ κύματος, ἀλλὰ ἢ μείζων μᾶλλον; ὡσπερ καὶ τῆ χειρὶ βάλλειν πόρρω οὐ τὸ ἐλάχισον μάλιστα δυνατόν. ἔπειτα πολλῶν κυκωμένων τὰ ἐλάχισα ἐμπέπτοντα πυκνοῖ. ἢ δὲ τοῦ κύματος λωφῶντος κίνησις ἐδαφίζει, κινεῖ δὲ ἐκέτι. διὰ μὲν οὖν τὸ μικρότατα μὴ πόρρω δύνασθαι πηδᾶν, ἐκ μικρῶν σφόδρα συντέθειται· διὰ δὲ τὸ πολλάκις κινεῖσθαι συνεχῆς γίνεται πιπτούσης ἄμμου, ἔως ἀν συναρμώση· διὰ δὲ τὸ κῦμα τὸ τελευταῖον ἐδαφίζεται, καὶ τὸ ἡρέμα ὑγρὸν συγκολλᾷ. ἢ δὲ πόρρω ξηρὰ τε ὕσα δίςεται, καὶ ἐκ μειζῶνων ἐς λιθιδίων καὶ ἀνεδάφισος.
- Διὰ τί τῆς θαλάσσης τὰ ἄνω τῶν ἐν τῷ βάθει ἀλ-30 μυρώτερα καὶ θερμότερα; ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς φρέασι τοῖς ποτίμοις τὸ ἐπιπολῆς ἀλμυρώτερον τῆ εἰς βάθος· καὶ τοῖς ἐδεὶ τὸ κατωτέρω· βαρύτερον γάρ τὸ ἀλμυρὸν. ἢ διότι ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀήρ ἀνάγει αἰεὶ τὸ ἐλαφρότατον ἀπὸ τῶν ὑγρῶν; τὸ δὲ ποτιμώτερον αἰεὶ κυφότερον, μᾶλλον δὲ ἀπάγει ἀπὸ τῶν ἐγγυτέρω τύπων. ὡσεύ καὶ τῆς θαλαττης ἀπὸ τῶν ἐπιπολῆς καὶ τῶν ποτίμων ἀνάγκη τὸ λειπόμενον ἀλμυρώτερον εἶναι, ἀφ' ὧν ἀνήκται, ἢ ἀφ' ὧν μηθεν ἢ ἔλαττον τὸ γλυκεῖ. διὰ τῆτο δὲ καὶ θερμότερα τὰ ἄνω· τὸ γὰρ ἀλμυρὸν θερμότερον τῆ ποτίμη. διὸ καὶ φασὶ τινες τῶν ἡρακλειτιζόντων ἐκ μὲν τοῦ ποτίμη ξηραίνομένου καὶ πηγνυμένῃ λίθης γίνεσθαι καὶ γῆν, ἐκ δὲ τῆς θαλάττης τὸν ἥλιον ἀναθυμιάσθαι.
- Διὰ τί τῆς θαλάττης τὰ πρὸς τῆ γῆ γλυκύτερά ἐσιν;31 ἢ διότι ἐν τῆ κινήσει μᾶλλον ἐσιν; κινούμενον δὲ τὸ ἀλμυρὸν γλυκύτερον γίνεται. ἢ ὅτι καὶ ἐν τῷ βάθει ἀλμυ-
- 23 Διὰ τί τὸ ὕδωρ ἦττον φαίνεται λευκόν, ἐὰν κινήται, οἶον καὶ ἢ φρίκη; διὸ καὶ Ὅμηρος ἀρχομένου φησὶ τοῦ πνεύματος "μελαίνει δὲ τε πόντος ὑπ' αὐτῆ." ἢ διὰ δύο 15 αἰτίας, ἐγγυθεν μὲν τῆς ὄψεως οὔσης, διὰ τὸ διέναι τὴν ὄψιν μᾶλλον ἡρεμῆντος, κινουμένη δὲ μὴ εὐθυπορεῖν· τὸ δὲ διαφανὲς λευκὸν φαίνεται. δι' ἢ γὰρ μὴ διέρχεται ἢ ὄψις, μέλαν φησὶν εἶναι. διὸ καὶ ὁ ἀήρ πόρρωθεν μέλας φαίνεται, ὁ δὲ ἐγγυθὺς λευκός, καὶ θαλάττης τὸ μὲν ἐγγυθὺς 20 λευκόν, τὸ δὲ πόρρωθεν κυανοῦν καὶ μέλαν. πόρρωθεν δὲ, κινουμένης πως τῆς ὄψεως, καὶ τῷ διανακλαῖσθαι ἀθρόον τὴν ὄψιν, ἐὰν ἡρεμῆ πρὸς τὸ φῶς, κινουμένου δὲ μὴ δύνασθαι.
- 24 Διὰ τί ἐν τοῖς βαθέσι πελάγεσι τὸ κῦμα οὐκ ἐπι-25 γεῖται, ἀλλ' ἐν τοῖς μικροῖς; πότερον ὅτι τὸ μικρὸν φερόμενον ὕδωρ διαιρεῖται ὑπὸ τοῦ ἀέρος μᾶλλον ἢ τὸ πολύ; διὸ θραύεται πατάξαν μᾶλλον. ἐν μὲν ἔν τῷ βάθει πολὺ τὸ κινούμενον, ἐν δὲ τῷ βραχεῖ ὀλίγον.
- 25 Διὰ τί οἱ πρὸς νότον τόποι ἀλυκώτερα τὰ ὕδατα 30 ἔχουσιν; ἢ διὰ τὸ τὴν θάλατταν ὑπὸ νότου ὠθεῖσθαι ὑπὸ τὴν γῆν κεράννυται;
- 26 Διὰ τί τῶν ὑδάτων τὸ ἀλμυρὸν ἐπὶ τῷ γλυκεῖ οἶνω μᾶλλον ἐπιπολάζει ἢ ἐπὶ τῷ αὐσηρῷ; πότερον ὅτι μᾶλλον ἔχει γῆν ὁ γλυκός, ὡσπερ ἢ ἀσαφίς; ἢ ὅτι βαρύτερος 35 καὶ γλισχροτέρος ὁ γλυκός, ὡσθ' ἦττον μίγνυται, μὴ μίγνυμενος δὲ ἐφίσεται.
- 27 Διὰ τί ὄλως ἐφίσεται γεῶδες ὄν; ἢ γὰρ οἰκεία φορὰ κάτω. πότερον ὅτι μᾶλλον ἔχει γῆν ὁ γλυκός; ἢ διὰ τὴν

2. ὑγρῆ ἢ θερμῷ C°Y°. || 6. τάχιζα δὲ διαιρεῖ C°. || 10. τὴν om C°Y°. || 11. δὲ καὶ διὰ X°. || 15. μελαίνει C°X°Y°. || 17. μῆ] διὰ τὸ μῆ C°. || 22. τὸ C°Y°. || 30. πρὸς τὸν νότον C°. || 34. μᾶλλον om C°Y°. || ἐμπέπταται C°X°Y°. || 36. μῆ om C°. || 37. μίγνυμενον X°Y°. || 39. ὅτι — ἢ om C°Y°.

2. ἢ C°X°Y°. || 9. γαῖαι C°. || 11. ζερρά, ἢ δὲ ἄποθεν Y°. || 12. πόρρω C°. || 15. λοφῶντος X°. || 17. τὰ μακρότατα μῆ X°, μῆ τὰ μακρότατα Y°, μῆ τὰ μικρότατα C°. || 22. ἀνεφίδας C°. || 26. τῷ κ. X°Y°. || 29. βαρύτερον codices. || ἐγγυτέρω codices. || 32. θερμότητα ἄνω X°. || 35. γινέσθαι C°Y°.

ρώτερον ἐς τὸ ὕδωρ, τὰ δὲ πρὸς τῇ γῆ ἥττον ἐς βαθέα. διὸ καὶ τὰ γχιβαθῆ ἀλμυρὰ ἐς καὶ ἔχ ὁμοίως γλυκέα. τότε δ' αἴτιον ὅτι βαρὺ ὂν τὸ ἀλμυρὸν φέρεται μᾶλλον εἰς βάθος.

32 Διὰ τί ἡ θάλαττα μόνον τῶν ὑδάτων κἀεται, τὰ δὲ 5 πότιμα καὶ ποτάμια ἔ; πότερον ὅτι γῆν πολλὴν ἔχει; δηλοῦσι δὲ οἱ ἄλες. ἢ διότι λιπαρά; δημοῖ δὲ τὸ ἐν τοῖς ἄλασιν ὑφιστάμενον ἔλαιον.

33 Διὰ τί ἐν ταῖς λίμναις ἄμμος ἔ γίνεται ἢ ἥττον ἢ ἐν τῇ θαλάττῃ καὶ τοῖς ποταμοῖς; ἢ ὅτι ἐν τῇ θαλάττῃ 10 πέτραι γίνονται, καὶ ἡ γῆ ἐκκέκασται μάλις; ἢ δὲ ἄμμος ἐς πέτρα ἐψηγμένη εἰς μικρὰ καὶ ἐλάχιστα μόρια. ψήχεται δὲ διὰ τὴν πληγὴν τῶν κυμάτων. ἐν δὲ ταῖς λίμναις οὐ γίνονται ὁμοίως πέτραι καθαραί, οὐδὲ θραύονται ὁμοίως διὰ τὸ μὴ γίνεσθαι κύματα ὁμοίως. ἐν δὲ τοῖς 15 ποταμοῖς μᾶλλον, ὅτι τὴν μὲν γῆν καταφέρουσι, τὰς δὲ πέτρας τῇ πληγῇ θραύουσιν.

34 Διὰ τί, ὅταν ἡ λίμνη ἢ κοπάση ἢ ξηρὰ γένηται, ἀποκἀεται ὁ σῖτος ἐν τῷ πεδίῳ μᾶλλον; πότερον ὅτι τὸ 20 ὑγρὸν τὸ ἐν τῇ λίμνῃ ἀπατμίζον τῇ ἀτμίδι θερμαίνει τὸν ἀέρα, ὡς ἐλάττης καὶ ἀσθενερέως ποιεῖ τὸς πάγους ἢ ἐν τοῖς κοίλοις καὶ προσελώδεσι τόποις; ἢ ἐκ τῆς γῆς, ὡς περ λέγεται, τὰ ψύχη ἀρχεται καὶ λαυθάνει εἰσδυόμενα; ξηρὰς ἔν ἔσης τῆς λίμνης, διὰ πλείονος τόπου ἢ ψυχρότης πλείων προσπίπτουσα πῆγνυσι καὶ ἀποκἀει μᾶλλον. ἐν δὲ 25 ταῖς τοιαύταις χώραις τὰ ψύχη κάτωθεν γίνεται, ὡς περ καὶ δοκεῖ. καίτοι ἡ γῆ θερμὴ τῷ χειμῶνος· ἀλλὰ διὰ τὸ ἔφυγον εἶναι κατέψυκται τὸ ἐπιπολῆς θερμὸν τὸ ἐν τῇ γῆ. τὸ γὰρ ὑγρὸν ἔτε ἔτω πόρρω ἐστὶν ὡς μὴ ψύχεσθαι, διὰ τὴν ἐνῆσαν θερμότητα ἐν τοῖς ὑγροῖς, ἔτε ἔτως ὀλίγον 30 ὡς μὴθεν ἰσχυεῖν, διὰ τὸ διάβροχον εἶναι τὴν γῆν. οἶον ἔν διὰ τὴν ψύξιν αὐτῆ συμβαίνει ἐπὶ κρυσάλλῃ περιπατεῖν καὶ οἰκεῖν.

35 Διὰ τί ἡ θάλαττα ἀλμυρὰ καὶ πικρὰ ἐστὶν; ἢ ὅτι ἐν τῇ θαλάττῃ πλείους εἰσὶν οἱ χυμοί; καὶ γὰρ τὸ ἀλμυρὸν καὶ τὸ πικρὸν ἄμα φαίνεται.

36 Διὰ τί τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ ὄσρακα καὶ λίθοι σρογυλά γίνεται; ἢ ὅτι ὁμοίως περιθραυόμενα τὰ ἔσχατα εἰς

τὸ σρογγύλον σχῆμα ἔρχεται; τούτου γὰρ τὸ ἔσχατον ὁμοιον, ἢ δὲ θάλαττα πάντῃ κινῆσα ὁμοίως περιθραύει.

Διὰ τί ἐνιαχῆ, ἐάν τις ὀρύξῃ παρὰ τὴν θάλατταν, τὸ 37 μὲν πρῶτον πότιμόν ἐστὶν ὕδωρ, εἴθ' ἀλμυρὸν γίνεται; ἢ ὅτι αὐτῆς ἐστὶ τῆς θαλάττης τῆς διηθήσης ὑπὸ τὴν γῆν τὸ ὕδωρ; εἰκότως ἔν τὸ πρῶτόν ἐστὶ γλυκὺ· ἐλαφρότερον γὰρ ἐστὶ τὸ γλυκὺ τοῦ ἀλμυροῦ, καὶ ἡ θάλαττα ἔχει τι τοῦ γλυκέος, ὃ μίχθεν τῇ γῆ μᾶλλον ἐπιπολάζει. τὸ δὲ ἀλμυρὸν διὰ τὸ βάρος καὶ διὰ τὸ τμητικὸν εἶναι κάτω φέρεται. εἴτε ἔν ἔτως εἴτε κατὰ τὰς φλέβας ἐκ τῆς ἠπειρῆς ἐπὶ τὴν θάλατταν τὸ γλυκὺ ὕδωρ, εἰκότως ἂν ἐπιπολῆς εἴη τῆς θαλάττης, ἢ μίγνυται αὐτῇ. ἀνοιχθέντων δὲ τῶν πόρων, ὕσρον διὰ πλῆθος τὸ ἀλυκὸν κρατοῦν τοῖστο πᾶν ποιεῖ. συμβαίνει γὰρ πεφραγμένων τῶν ἄνω πόρων ἄλλην ὁδὸν ζητεῖν τὸ ἐπιρρέον· ἀνοιχθέντων δὲ ἐνταῦθα πᾶν φέρεται, καθάπερ ἐπὶ τῶν τῷ σώματος φλεβῶν.

Διὰ τί ἡ θάλαττα ἔσα βαρυτέρα τῷ ποτίμῳ ὕδατος 38 μᾶλλον ἐστὶν εὐδίοπος; πότερον ὅτι λιπαυτέρα; τὸ δὲ ἔλαιον ἐπιχυθὲν ποιεῖ μᾶλλον εὐδίοπον. ἔχουσα δὲ ἐν αὐτῇ λίπος εἰκότως μᾶλλον εὐδίοπτος ἐστὶν. ἢ ἔχ ἄπαν τὸ ἐλαφρότερον καὶ εὐδιοπτότερον; αὐτὸ γὰρ τὸ ἔλαιον ἐλαφρότερον τῷ ὕδατος, εὐδιοπτότερον δὲ ἔ. ἢ οὐκ εὐδιοπτότερον ἐστὶν, ἀλλὰ φαίνεται; τὸ γὰρ πότιμον ὕδωρ ἀπὸ τῆς γῆς ἢ ἀπὸ ρευμάτων ἐστὶν, ἢ δὲ πηγῇ συναφίσει μετὰ τῷ ὕδατος καὶ γῆν, ὡς τῷ μὴ καθαρὰ εἶναι τὰ ρεύματα συγκατάγει τὴν γῆν καὶ ἰλύν. αὕτη ἔν ἐστὶν ἢ αἰτία τοῦ ἥττον εἶναι εὐδίοπον.

Διὰ τί οἱ νέοντες ἐν τῇ θαλάττῃ λαπαροὶ γίνονται; 39 εἰ γὰρ ὅτι ποῦνσι, καὶ οἱ τροχιζόμενοι ἰσχυρὸν ποῦνσι πόνον καὶ ἔ λαπαττονται. ἢ ὅτι ἔ πᾶς πόνος ποιεῖ λάπαξιν, ἀλλ' ὃ μὴ ποιῶν σύντηξιν; ἢ δὲ ἐν τῇ θαλάττῃ διατριβῇ καὶ ὄλωσ δοκεῖ βρωτικωτέρας ποιεῖν καὶ λαπαρῆς· θερμὴ τε γὰρ ἐστὶ καὶ ξηρὰ ἢ ἀπ' αὐτῆς ἀτμῆς.

Διὰ τί Πᾶσα λίμνη πότιμος ἔσα πλύνει καὶ ρύπτει 40 τὰ ἰμάτια; πλύνει μὲν γὰρ τὸ γλυκὺ, ρύπτει δὲ τὸ πικρὸν, ἄμα δὲ οὐχ οἶον τε ἔχειν ταῦτα. ἢ οὐ τῷ πικρὸν εἶναι ἔθεν ρύπτει, ἀλλ' ἢ γλισχροῦς ρυπτικόν; διὸ καὶ τὰ ἀκροκάλια καὶ ὄσα μυζώδη τοιαῦτα. ὡς καὶ τῶν πι-

2. γλυκεῖα C^oY^o. || 5. μόνη C^oX^o. || 7. δὲ καὶ οἱ C^o. || τὸ om X^o. || 8. ἄλεσιν C^oY^o. || ἕφιστάμενον F^o. || 14. οὐ] οὐδὲ C^oX^o Y^o. || 19. ἀποκἀεται et 25. ἀποκαίει C^o, qui ita solet. || 20. τῇ ἀτμίδι] τῷ ἀτμίδι C^o. || 21. τὸς πάγους ποιεῖ X^o. || 29. ἔδδ codices. || 31. ἄβροχον C^oX^o. || 34. ὑγρά C^o. || 35. οἱ om C^oY^o. || 36. φαίνονται F^o. || 38. γίνονται X^o.

3. περὶ C^oX^o. || 7. ἀλυκῶ C^oY^o. || 8. ἀλυκὸν C^oY^o. || 12. δὲ] οὐν X^o. || 13. διὰ τὸ πλ. X^o. || ἀλυκῶν C^o. || τῷτο X^oY^o. || 14. πᾶν om C^o. || πόρων ἄνω X^o. || 18. εὐδίοπτος ἐστὶν C^o. || 19. ἐπιψυχθὲν C^o. || 24. γῆς] γὰρ X^o. || 26. ὑλὴν C^o. || 28. λιπαροὶ et 32. λιπαρῆς C^oX^oY^o. || 29. εἰ] οἱ X^o. || τροχαζόμενοι X^o.

κρῶν ὅσα τούτῃ μετέχει. ἐν δὲ τῇ λίμνῃ ταύτῃ συμβέβηκε τῆτο, ὡς τῆς νιτρώδους δυνάμεως τὸ μὲν πικρὸν ἐκκεκαῦσθαι, ἐμμένειν δὲ τὸ λιπαρὸν καὶ γλίσχρον. τούτῳ μὲν ἔν ῥύπτει, πλύνει δὲ τῷ ποτίμῳ αὐτῆς.

41 Διὰ τί τὸ γαλνίζον τῆς θαλάττης λευκὸν φαίνεται, τὸ δὲ κατάφορον μέλαν; ἢ ὅτι τὸ ἦττον ὀρώμενον μελάντερον μᾶλλον φαίνεται; ἦττον δὲ φαίνεται τὸ κινούμενον τῷ ἡρεμῶντος. ἢ διότι τὸ μὲν διαφαινόμενον λευκόν, τὸ δὲ μὴ διαφαινόμενον μέλαν; ἦττον δὲ διαφαίνεται τὸ κινούμενον.

ΚΔ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΤΑ ΘΕΡΜΑ ΤΑΔΑ.

Διὰ τί τὸ θερμὸν ὕδωρ, εἰάν ἐπικεχρισμένοι ὡσιν ἐλαίῳ, ἦττον θερμὸν ἐς καταχέομενον, τοῦ ἐλαίου θερμῷ ὄντος; ἢ διὰ τὸ λεαινέιν ὀλισθαίνει καὶ ἦττον ἐνδύνει;

2 Διὰ τί τὰ ὕδατα ἐν τοῖς φρέσσι μετὰ μεσημβρίαν γίνεται τῷ θέρους θερμά; ἢ διότι τηγκαῦτα ἤδη κεκράτηκε τὸ θερμὸν τὸν αἶρα; πρὸ μεσημβρίας δὲ τὸ θερμὸν λυεῖ τὸ ψυχρὸν καὶ παύει· ἔχ ἅμα δὲ πέπαυται καὶ κρατεῖ, ἀλλ' ὅταν ἐπιχρονίσῃ.

3 Διὰ τί τὸ ὕδωρ θερμότερον ἐνίοτε τῆς φλογὸς γινόμενον ἐ κατακάει τὰ ξύλα, ἢ δὲ φλόξ κατακάει; ἢ ὅτι ἢ μὲν φλόξ λεπτομερές, καὶ τὸ ἀπ' αὐτῆς πνεῦμα, τὸ δὲ ὕδωρ μεγαλομερές, ὡς ἐκ εἰσδύεται; ἢ δὲ φλόξ καὶ τὸ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων διὰ λεπτότητα εἰσιὸν διαλύει.

4 Διὰ τί τὸ μὲν ὕδωρ τὸ ζέον οὐ τήκει, ἢ δὲ κοιλία τήκει; πότερον ὅτι τὸ μὲν θερμὸν τὸ ἐν τῇ κοιλίᾳ εἰσέρχεται διὰ λεπτότητα, τὸ δὲ ὕδωρ ἐκ εἰσέρχεται διὰ παχύτητα; ἢ διότι καὶ τὰ ἄλλα κωλύει τήκεσθαι τὸ ὑγρὸν; ἴθην γὰρ ἐν ὑγρῷ τήκεται. ἐν δὲ τῇ κοιλίᾳ τὸ ὑγρὸν εἰς τὴν κύσιν ὑπονοσῶν ἔτω λυεῖ.

5 Διὰ τί τῶν ἀγγείων ὁ πυθμὴν οὐ κᾶει ἐνότος τοῦ ὕδατος καὶ ζέοντος, ἀλλὰ καὶ φέρει τοῦ πυθμένος ἐχόμενοι, ἐξαιρεθέντος δὲ κᾶει; ἢ ὅτι σβέννυται τὸ ἐγγινόμενον θερμὸν ἐν τῷ πυθμένι ὑπὸ τῷ ὕδατος; διὸ καὶ ἐ τήκεται τὰ τηκτά, ἀν μὴ ψόφος ἐμπέσῃ.

6 Διὰ τί ἔχ ὑπέρχει τῷ χειμῶνος ὁμοίως καὶ τοῦ θέρους τὸ ὕδωρ, οὐ μόνον ὁμοίως θερμαινόμενον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον καὶ ὁμοίως θερμὸν ὄν, καὶ ἔτι μᾶλλον; ἢ διότι ἢ

ὑπέρξεσις ἐσιν ἢ ἀναβολὴ τῶν πομφολύγων; τὸ μὲν οὖν ὕδωρ αὐτὸ θερμαίνεται τότε οὐθεν ἦττον ἢ τοῦ ψύχους, αἱ δὲ πομφόλυγες αἰρεσθαι οὐ δύνανται ὁμοίως διὰ τὸ τὸν περιέχοντα αἶρα εἶναι ψυχρὸν, ἀλλ' ἐλάττους τε τὰ μεγέθη αἰρόνται ὑπὸ τῷ ψύχους θλιβόμεναι, καὶ διακόπτοντος τῷ αἵρος ταχὺ διαπίπτουσιν. ὡς ἐλάττους τε τῷ ὄγκῳ καὶ τῷ πλήθει γίνονται τοῦ χειμῶνος, τῷ δὲ θέρους τέναντιον. ἢ δὲ ὑπέρξεσις γίνεται διὰ τὸ πλήθος καὶ τὸ μέγεθος τῷ ἀφρῷ.

10 Διὰ τί τὸ μὲν θερμὸν ὕδωρ ῥυτιδοῖ, τὸ δὲ πῦρ θερμὸν ὄν οὐ; ἢ ὅτι τὸ μὲν πῦρ ποιεῖ πνεῦμα, ὡς ὄγκοι; περιτείνεται γὰρ τὸ δέρμα. ἢ δὲ κάμφει ῥυτίς ἐσιν.

Διὰ τί τῶν ἀγγείων οἱ πυθμένες θερμαινόμενον τοῦ ὕδατος, ἔως ἀν ἢ ψυχρὸν τὸ ὕδωρ, θερμότεροί εἰσιν; ἢ διότι ψυχροῦ μὲν ἔτι ὄντος τῷ ὕδατος ἐγκατακλείεται τὸ θερμὸν καὶ ἀντιπερίζεται εἰσω, κωλύομενον ἐξέναι, ὅταν δὲ διαθερμανθῇ τὸ ἐνὸν ὕδωρ, οὐκέτι ἀποσέγοντος ἀλλὰ διαπνέοντος καὶ ἐλάττους γινόμενῳ τῷ πυρὸς ψυχρότερος γίνεται ὁ πυθμὴν, ὁμοίως ὡσπερ καὶ τὰ βαλανεῖα· καὶ γὰρ ταῦτα τῷ χειμῶνος θερμότερα ἢ τῷ θέρους διὰ τὸ ἐγκατακλείεσθαι τὸ θερμὸν ἐν τῷ χειμῶνι μᾶλλον ἢ ἐν τῷ θέρει ὑπὸ τῷ περιέχοντος αἵρος ὄντος ψυχρῷ.

Διὰ τί τὸ μὲν ὕδωρ ζέον οὐκ ἐκπαφλάζει, τὸ δὲ ἔγνος καὶ ἢ φακῆ; καίτοι κουφότερον τὸ ὕδωρ τέτων, τὰ δὲ κούφα ῥᾶον ῥίψαι πόρρω. ποιεῖ δὲ καὶ τὸ ἀργύριον ταυτό, καὶ τῆτο καθαίρομενον· διὸ οἱ ἐν τῷ ἀργυροκοπιῶ καλλύνοντες κερδαίνουσιν· τὸ γὰρ διαρριπτύμενον συγκαλλύνοντες λαμβάνουσι τὰ λεῖψανα. ἢ διότι ποιεῖ μὲν τὸν ἐκπαφλασμὸν τὸ θερμὸν ἐξατμίζον καὶ βιαζόμενον τὰ ἀντικρύνοντα τῇ κατὰ φύσιν αὐτῷ φορᾷ; τὸ μὲν ἔν ὕδωρ διὰ κουφότητα καὶ λεπτότητα ἐκ ἀποβιάζεται, ὡς οὐκ ἀθροίζεται πολὺ θερμὸν, ἀλλὰ πρὶν ἀλισθῆναι φθάνει διακόψαν τὸ αἶε προσελθόν. τὰ δὲ ἔχοντα ἐν αὐτοῖς σῶμα, οἷον τὰ ῥοφήματα ἢ ὁ ἀργυρος, διὰ βᾶρος τὸ σωματοειδὲς ἔχοντα πολὺ, καὶ ἀνταπωθέντα διὰ τὸ ἀποβιάζεσθαι βία, ἐξίοντος ἀποσφαιρίζεται ἢ ἀν κρατήσῃ τὸ θερμὸν· οὐ γὰρ δίεισι διὰ πυκνότητα, ἀλλὰ κρατεῖ, ἔως ἀν ὑπὸ τῷ ἐπιρρέοντος θερμῷ ἀπορριφθῇ. γίνεται δὲ πληγῆ ἐκ ὧσις, διὰ τὸ ταχὺ φέρεσθαι τὸ θερμὸν κάτωθεν ἄνω.

5. γίνεται C°. || 6. κατάφορον X°Y°, καταφερόμενον C°. || 8. ὅτι C°. || 19. τε X°Y°. || 21. φλεβῆς X°. || 22. τὰ] μᾶλλον τὰ X°. || 32. οὐκ αἶε C°. || 35. καὶ om C°. || 37. ὑπέρχει X°. || 38. καὶ om C°. || 39. ἢ om C°.

1. ἀνατολή X°. || 3. τὸ om C°. || 4. ἀλλ'] ἀλλὰ καὶ X°, ἀλλὰ καὶ τὸ margo X°. || ἐλάττους τε] ἐλαττώσθαι C°X°Y°. || τὸ μεγέθει X°. || 6. ἐλαττώσθαι τῷ C°Y°. || 7. δὲ om C°Y°. || 18. διαπνέοντος X°. || 19. ὁμοίως om C°. || 20. ἢ ἐκ τῷ X°. || 23. ἐκπαφλάζει C°. || 27. καλύπτοντες C°. || συγκαλύπτοντες C°. || 38. ἀπορριφῆ C°.

40 Διὰ τί τὰ μὲν ὀλίγον χρόνον ἐν τῷ θερμῷ βρεχόμενα ἀνοιδεῖ, τὰ δὲ πολὺν συμπύπτει καὶ γίνεται ῥυστά; ἢ διότι τὸ θερμὸν ἐκ πεπηγότος ὑγρὸν ποιεῖ, ἐκ δὲ ὑγρῷ πνεῦμα, τὰ δὲ πυκνὰ ἀραιοῖ; τὸ μὲν ἔν πρῶτον θερμαίνον τὰ πεπηγότα ὑγρότερα ποιεῖ, καὶ ἐξ ὑγρῶν πνευμα- 5 τοποῖον ὀγκηρὰ ποιεῖ διαχέον· ὅταν δὲ μᾶλλον θερμαίνῃ τὸ περίξ, ἀραιὸν ποιεῖ, ὡς ἀποπνεῖται ἢ ἀτμίς, καὶ τὸ ὑγρὸν ξηραίνόμενον συμπύπτει ποιεῖ τὸς ὄγκους. συμπιπτόντων δὲ ῥυστᾶται τὸ περίξ δέρμα πάντων. ἢ δὲ ἀνωμάλως, ταύτη ῥυσθὸν γίνεται.

11 Διὰ τί ὑπὸ τῶν θερμῶν ὑδάτων μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν ψυχρῶν πήγνυνται λίθοι; πότερον ὅτι τῇ τῷ ὑγρῷ ἐκλείπει γίνεται λίθος, μᾶλλον δὲ ὑπὸ τῷ θερμῷ ἢ τῷ ψυχρῷ ἐκλείπει τὸ ὑγρὸν, καὶ ἀπολιθῆται δὴ διὰ τὸ θερμὸν, καθάπερ καὶ Ἐμπειδοκλῆς φησὶ τὰς τε πέτρας καὶ τὸς λί- 15 θους καὶ τὰ θερμὰ τῶν ὑδάτων γίνεσθαι. ἢ τὸ θερμὸν ἀπολιθοῖ· καὶ ὑπὸ τῷ ψυχρῷ δὲ λιθῆται διὰ τὸ τὴν ὑπερβολὴν τῷ πάγῃ τὸ ὑγρὸν ἀναλίσκουσαν σκληρύνειν; δῆλον ἔν ἐκ τῆς ὑπερβολῆς καὶ τὸ ἀπλῶς.

12 Διὰ τί ἐν τῷ θερμῷ ὕδατι εἰάν τὸν πόδα ἔχη τις, 20 ἡρεμῶντος μὲν ἦσσαν δοκεῖ εἶναι θερμὸν, εἰάν δὲ κινήθῃ, θερμότερον; ἢ ὡςπερ καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος, εἰάν ἐν τῷ πνεύματι τροχάξῃ τις, αἰεὶ ὁ προΐσάμενος ἀήρ ψυχρότερος· εἰς δὲ τὸ πορρώτερον εἰσιῶν μᾶλλον ἀσθάνεται.

13 Διὰ τί ἐν τῷ ἡλίῳ μᾶλλον ἢ τῇ σκιᾷ τὰ θερμὰ 25 ψύχεται; πότερον ὅτι τὸ θερμὸν τὸ ἔλαττον ὑπὸ τῷ κλειόνος φθείρεται; ἢ ὅτι ἐν μὲν τῇ σκιᾷ τὸ ψυχρὸν περιεσηκὸς θλίβει τὸ ἐνὸν θερμὸν καὶ ἐκ ἐᾶ ἐπεξίεναι, ὡςπερ καὶ τοῖς θήσκουσι ποιεῖ τὸ ψυχρὸν προσχεόμενον· ἐγκατακλείει γὰρ τὸ θερμὸν καὶ κωλύει ἐξίεναι· καὶ ὅλως τοῦ 30 χειμῶνος ἅπασι συμβαίνει τὰ ἔσθθεν θερμότερα· ἐν δὲ τῷ ἡλίῳ οὐδενὸς ἀντιφράττοντος φέρεται καὶ θάτταν ἀπολείπει.

14 Διὰ τί τὸ ἐν τῷ ἡλίῳ θερμαινόμενον ὕδωρ ὡςτε λυεσθαι ἐκ ἔσιν ὑγιεινότερον; πότερον ὅτι διὰ τὸ ψύχεσθαι 35 καὶ ἔτι ἐπεὶ τὸ σωματίον φρίττειν ποιεῖ; ἢ ποιεῖ μὲν καὶ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ πολλάκις λουήται τις, νοσερόν ἔσιν; τὸ μὲν γὰρ θερμὸν ὅλως πεπτικόν ἐς καὶ ξηραντικόν, τὸ δὲ ψυχρὸν σαλτικόν, ὡςτε ἀμφω ποιεῖ τι ἀγαθόν. διὸ καὶ

τὸ ὕδωρ καὶ τὸ ψυχρὸν λυομένοις καὶ τὸ θερμὸν τὸ ὑπὸ τοῦ πυρὸς χρήσιμον· τὸ δὲ ὑπὸ τῷ ἡλίῳ διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς θερμότητος ὑδέτερον τύτων ποιεῖ, ἀλλὰ ὑγραίνει ὡςπερ τὸ τῆς σελήνης φῶς.

Διὰ τί τὸ ἐν τῷ ἡλίῳ θερμαινθέν ὕδωρ οὐκ ἀγαθόν; 15 ἢ ὅτι τὰ ψυχόμενα ῥιγῶν ποιεῖ;

Διὰ τί τὰ ἐν Μαγνησίᾳ καὶ τὰ ἐν Ἀταρνεῖ θερμὰ 16 πότιμα ἔσιν; ἢ διότι ἐμβάλλει ὕδωρ πλείον ἀπορρέοντι τῷ θερμῷ, οὗ ἢ μὲν ἀλμυρότης ἀφανίζεται, ἢ δὲ θερμότης 10 διαμύνει;

Διὰ τί ἐν Μαγνησίᾳ τὰ θερμὰ τῷ μὲν θερμὰ εἶναι 17 ἐπαύσατο, ἀλμυρὸν δὲ ἦν τὸ ὕδωρ; ἢ κλειῶν ἐπεχύθη ἅμα ψυχρὸν ἐπὶ τὰς πηγὰς ἀλλότριον, καὶ ἐναπέσβεσε τὴν θερμότητα; ἢ δὲ γῆ ἀλμυρὰ μὲν ἦν, θερμὴ δὲ ἔ, διὰ τὸ πλῆθος τῷ ὕδατος τῷ ἐμβάλλοντος. ὅμοιον ἔν συνέβη τῷ διὰ τῆς τέφρας ὕδατι ἠθόμενῳ· καὶ γὰρ τῆτο διὰ θερμῆς ἠθόμενον ἐκείνην μὲν καταψύχει, καὶ αὐτὸ ψυχρὸν γίνεται, ἀλμυρὸν τε καὶ πικρὸν διὰ τὴν τέφραν ἔσιν. ἐπεὶ δὲ τὸ προσιὸν ἡλλοτριωμένον ἐστὶ, δι' ἄλλην αἰτίαν ἐκράτησεν 4 ἢ θερμότης ἐνῆσα ἐν τῇ γῆ τῆς ψυχρότητος τῷ ὕδατος δι' ὀλιγότητα, καὶ ἐγένετο πάλιν θερμὰ.

Διὰ τί τὰ ὅλα τῶν θερμῶν ὑδάτων ἀλμυρὰ; ἢ διότι 18 τὰ πολλὰ διὰ γῆς ἠθεῖται συπτηριώδης (δηλοῖ δὲ ἢ ὁσμὴ αὐτῶν) κεκαυμένης δέ; ἢ δὲ τέφρα πάντων ἀλμυρὰ καὶ θεῖς ὄζει. διὸ καὶ συγκαίει ἔτως ὡςπερ ὁ κεραυνός. πολλὰ ἔν θερμὰ ἔσιν ἀπὸ ἐπισημάνσεως κεραυνῶν.

Διὰ τί τὰ θερμὰ λυτρά ἱερά; ἢ ὅτι ἀπὸ τῶν ἱερῶ- 19 τάτων γίνονται, θεῖς καὶ κεραυνῶ;

ΚΕ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΑΕΡΑ.

Διὰ τί ἐν τοῖς ἀσκοῖς τοῖς πεφουσημένοις ἐναπολαμβάνόμενα τὰ μέλη πόνον παρέχει; πότερον διὰ τὴν πίεσιν τῷ ἀέρος; ὡςπερ γὰρ οὐδὲ τοῖς ἔξωθεν πιέζουσι τὸν ἀσκὸν ἐνδίδωσιν ὁ ἀήρ, ἀλλ' ἀκωθεῖ, οὕτω καὶ τὰ ἐντὸς ἐναπολαμβάνόμενα θλίβει ὁ ἀήρ. ἢ διότι βία κατέχεται καὶ πεπίληται; ἔξω ἔν πάντῃ ὀρμῶν κατὰ φύσιν προσαπαρῆ- 2 δεται πρὸς τὸ ἐντὸς ἀπειλημμένον σῶμα.

Διὰ τί ἐν τοῖς ἔλεσι τοῖς παρὰ τὸς ποταμῶς γίνον- 2 ται οἱ καλούμενοι βέμυκοι, οὗς μυθολογοῦσι ταύρας ἱεροῦς

3. ἐκ τοῦ πεπηγότος X°. || 9. πῆλιξ C°. || δέρματα X°. || ἦ] ὡς C°. || 12. ψυχῶν X°. || 14. δὴ — 17. λιθῆται om C°. || 18. ξηραίνει C°. || 21. εἶναι δοκεῖ C°. || 22. εἰάν δὲ ἐν X°. || 24. εἰσιῶν om C°. || 28. τὸ — 29. ποιεῖ om C°. || 30. τὸ om X°. || 31. ἐν — 32. ἀπολείπει om pr F°. || 32. καὶ et 34. τὸ om C°.

1. λυομένοις F°. || 4. τὸ om X°. || 7. τὰ ἠαρτάνει C°F°. || 11. τῷ] τὰ X°. || 13. καὶ ἐν ἀπέσβεσε C°F°. || 15. συμβαίνει C°. || 16. ἠθόμενον C°X°F°. || 18. τε] δὲ C°. || 23. δηθαῖται X°. || 25. συγκαίει C°X°. || 28. θεῖς καὶ κεραυνῶ om C°, καὶ om F°. || 32. παρέχουσι X°. || 38. περὶ C°X°.

εἶναι τοῦ θεοῦ; ἔξι δὲ τὸ γινόμενον ψόφος ὁμοίος φωνῇ ταύρου, ὡσεὶ αἱ βόες ἔτω διατίθενται ἀκύνσαι ὡσπερ ταύρου μυκωμέναι. ἢ ὅτι ὅσοι ποταμοὶ λιμναῖζουσιν εἰς ἔλη, ἢ ὅσα ἔλη λιμναῖζονται, ἢ ὑπὸ θαλάττης ἀντικρούονται, ἢ τὸ πνεῦμα ἀφιαῖσιν ἀθροώτερον, ἐν τοῖς τοιούτοις γίνεται τῆτο; 5 αἴτιον δὲ ὅτι αἱ κοιλῖαι τῆς γῆς γίνονται. ἔτως οὖν κλυζόμενον τὸ ὕδωρ, διὰ τὸ ἐνεῖναι βρεῦμα ἐν τῇ τοιαύτῃ λιμνασίᾳ, ἀπωθεῖται τὸν ἀέρα διὰ ξενοῦ εἰς εὐρυτέραν κοιλῖαν, οἷον εἴ τις εἰς ἀμφορέα κενὸν κατὰ τὸ ζόμενον ποιοῖ ψόφον, μυκίματι ὁμοίον γίνεται· καὶ γὰρ ἡ μύκησις διὰ 10 τῆτο γίνεται τὸ σχῆμα τοῖς βυσίν. πολλὰς δὲ καὶ ἀτόπας φωνὰς ποῖσιν τὰ σχήματα τῶν κοιλιῶν ἀνώμαλα ὄντα, ἐπεὶ καὶ ἀμφορέως τὸν πύδακα ἐάν τις ἀφελὼν διὰ τῆ πυθμένος τρίβῃ ἔλκων ἔσω καὶ ἔξω, εἰ τρίψει διὰ τῆ καταδήματος, ψόφον ποιεῖ, ὡσεὶ φεύγειν τὰ θηρία, ὅταν οἱ 15 ὀπωροφύλακες κατασκευάσωσιν αὐτό.

3 Διὰ τί ὁ ἀήρ ἐχὺ ὑγρὸς, ἀπτόμενος τῆ ὕδατος; τῶν γὰρ ἄλλων ἔθεν ὅ τι οὐχ ὑγρὸν, ἀν ἀψῆται. ἢ διότι τὸ ἔσχατον αὐτῶν ἄμα, τὸ δὲ ἐπίπεδον ἐκατέρου ἐχὺ ἔτερον; τὰ μὲν ἔν ἄλλα βαρύτερα, ὁ δὲ ἀήρ ἔ βέπει κατωτέρω 20 τῆ ἔσχατη. ἀπτεται μὲν ἔν, ὅτι ἔθεν μεταξὺ, ἔ βρέχεται δὲ, ὅτι ἀεὶ ἀνωθεν τῆ ὕδατος.

4 Διὰ τί μέσων νυκτῶν καὶ μεσημβρίας μάλισα εὐδία γίνεται; ἢ διότι ἡ νηνεμία ἐστὶν ἀέρος στάσις, ἔστηκε δὲ μάλισα, ὅταν κρατῇ ἢ κρατῆται, μαχόμενος δὲ κινεῖται. 25 κρατεῖ μὲν οὖν μάλισα μέσων νυκτῶν, κρατεῖται δὲ μεσημβρίας· τότε μὲν γὰρ ὁ ἥλιος πορρωτάτω, τότε δὲ ἐγγυτάτω γίνεται. ἔτι ἀρχεται τὰ πνεύματα ἢ περὶ ἔω ἢ περὶ δυσμάς, λήγει δὲ τὸ μὲν ἔωθεν, ὅταν κρατῆθῃ, τὸ δὲ ἀπὸ δυσμῶν, ὅταν παύσῃται κρατῶν. συμβαίνει οὖν 30 τὰ μὲν μεσημβρίας παύεσθαι, τὰ δὲ μέσων νυκτῶν.

5 Διὰ τί ὑποφωσκύσης ἔω καὶ ἤδη πρῶτῃ μᾶλλον ἐστὶ ψυχρὸς ἢ τῆς νυκτός, ἐγγυτέρω ὄντος τῆ ἡλίου ἡμῶν; ἢ ὅτι πρὸς ἡμέραν δρόσος καὶ πάχη πίπτει, ταῦτα δὲ ἐστὶ ψυχρά· ὡσπερ ἔν βανθέντος τῆ παντὸς τόπῃ ὑγρῶ ψυχρῶ 35 γίνεται κατάψυξις.

6 Διὰ τί ἐν τῷ Πόντῳ καὶ ψύχη μάλισα καὶ πνίγη; ἢ διὰ τὴν παχύτητα τῆ ἀέρος; τῆ μὲν γὰρ χειμῶνος οὐ δύναται διαθερμαίνεσθαι, τοῦ δὲ θέρου, ὅταν θερμανθῇ,

καίει διὰ τὴν παχύτητα. ἢ δὲ αὐτῇ αἰτία καὶ διότι τὰ ἐλώδη τῆ μὲν χειμῶνος ψυχρά, τῆ δὲ θέρου θερμά. ἢ διὰ τὴν τοῦ ἡλίου φοράν; τοῦ μὲν γὰρ χειμῶνος πόρρω γίνεται, τῆ δὲ θέρου ἐγγύς.

Διὰ τί τῆς νυκτός αἰθρία μᾶλλον ἢ μεθ' ἡμέραν; 7 ἢ καὶ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς παραχῆς ὁ ἥλιος αἴτιος; ταῦτα γὰρ κινήσεως τινος γενομένης συμβαίνει γίνεσθαι αἴτιον τοῖνυν τὸ θερμόν. ὅταν οὖν τῆτο μὴ παρῇ, ἡρεμῆ τὸ πᾶν, καὶ αἰρομένη τῆ ἡλίου μᾶλλον ἢ τούναντίον· καὶ 10 τὸ "μήποτ' ἀπ' ἡπέρι" τῆτ' ἐστίν, ὅτι ἔ κλειῖση κινήσις, ἐκεῖ ἤκιστα ἀν τι μένοι καὶ συσαιή, μὴ ὁμαλῆ ὄντος καὶ κρατῆντος τῆ συνισαμένου. τῆ μὲν δὲ χειμῶνος ἢ θάλαττα τοῖτόν, τῆ δὲ θέρου ἢ γῆ.

Διὰ τί, ὅταν διαχυθῇ τὸ ὑγρὸν εἰς ἀσκύς, οὐ μόνον 8 τὸ ὑγρὸν δέχεται ὁ πίθος μετὰ τῶν ἀσκῶν, ἀλλὰ καὶ ἄλλο προσλαμβάνει; ἢ ὅτι ἐν τῷ ὑγρῶ ἐνυπάρχει ὁ ἀήρ; ἔτος ἔν ὅταν μὴ ἐν τῷ πίθῳ ἐνῆ, ἔ δύναται ἐκκρίνεσθαι διὰ τὸ μέγεθος τῆ πίθου· ἐκ γὰρ τῆ μεζύονος χαλεπώτερον ἐκθλίβηται ὅτιῦν καὶ ὑγρὸν καὶ πνεῦμα, ὡσπερ καὶ ἐκ τῶν σπόγγων. ὅταν δὲ μερίζηται εἰς μικρά, ἐκθλίβεται ἐκ τῆ ἀσκῆ μετὰ τῆ ἐνότος, ὡσθ' ἢ τῆ ἀέρος χώρα κενῇ γίνεται, διὸ καὶ τὴς ἀσκύς καὶ ἔτι ἄλλο ὑγρὸν δέχεται ὁ πίθος. καὶ μᾶλλον ἐπὶ τῆ οἴνου τῆτο γίνεται, ὅτι πλείων ἀήρ ἐν τῷ οἴνῳ ἐνεστὶν ἢ ἐν τῷ ὕδατι. ὁμοίον δὲ τούτῳ καὶ τὸ ταῦτὸ ἀγγεῖον τὴν τε κονίαν καὶ τὸ ὕδωρ χωρεῖν ἄμα, ὅσον ἐκάτερον χωρὶς ἐγγεόμενον. ἔοικε γὰρ πολλὰ εἶναι τὰ διάκενα τῆς τέφρας. ἄτε ἔν λεπτότερον τὸ ὕδωρ διὰ δύνει μᾶλλον καὶ συσπᾶττει ἤδη ὡσεὶ πυκνῶσθαι, καὶ διὰ τὸ παρ' ἑκάστων τῶν μερῶν εἶναι τὴν σάξιν (μᾶλλον γὰρ 30 σπᾶττεται κατὰ μικρὸν σπᾶττόμενον ἄπαν ἢ ἀθρόον), τῆτου δὲ γινομένη ὑποκαταβαίνει τὴν κονίαν· ἄμα δὲ καὶ ἡ τέφρα εἰς αὐτὴν δέχεται τὸ ὑγρὸν διὰ τὸ ἔχειν κοιλίας. ἢ δὲ βαλλομένη τέφρα εἰς τὸ ὕδωρ θερμῆ ἔσα τέμνει αὐτὸ καὶ ἔξαεροῖ. καὶ πρότερον δὲ ὕδατος ἐγγυθέντος καὶ ὕστρον κονίας ἐμπύπτουσης τὸ αὐτὸ γίνεται, ὡσεὶ καὶ τὸ ὕδωρ ἔχοι ἀν κοιλίας καὶ διάκενα αὐτὸ ἐν αὐτῷ. ἢ ἔ τὸ ὕδωρ τὸ δεχόμενον τὴν κονίαν, ἀλλ' ἢ κονία τὸ ὕδωρ; τὸ γὰρ λεπτομερέστερον εἰκὸς εἶναι τὸ εἰσίον. ἔτι καὶ ἐκ τῆς πέρας δῆλον. ὅταν γὰρ ἐπιπάττηται ἢ τέφρα, καθ' ὃν ἀν

1. ὁμοίως φωνῇ C^o. || 2. βολα C^oY^o. || ἀκύνσιν C^oX^o. || 4. ἔλη] ἐλ X^oY^o. || ἀντικρούεται C^oY^o. || 5. ἐν δὲ τοῖς C^o. || 9. ποιεῖ C^oX^o. || 13. πύδακα C^o. || ἀν X^o. || 14. εἰ] καὶ C^o. || 19. δὲ om C^o. || 26. κρατεῖ C^o. || 31. παύεται X^o. || 32. ὑποφωσκύσης Y^o. || 37. ψύχει et πνίγη C^o. || 38. γὰρ om C^o. || 39. θέρου δὲ C^oY^o.

6. τῆς om C^o. || 10. ἔ ἀπλήρη C^o. || 11. ἀν τι μένει Y^o, ἀν τι μετεῖ X^o, ἀντιμένοι C^o. || 16. διότι X^o. || ὁ om Y^o. || 17. ἐν C^o, ἐν Y^o, ἐν ἢ X^o. || 18. ἐκθλίβεται C^o. || 19. καὶ ante ἐκ om C^o. || 23. πλείων ὁ ἀήρ X^o. || 27. τὸ ὕδωρ om C^o. || 28. συσπᾶττει Y^o. || 36. ἔχει C^o. || 39 et 939 a 1. ἐπιπάττηται C^o.

τόπον ἐπιπάττηται, εἰς τῆτον συρρεῖ τὸ ἄλλο ὕδωρ· ἔδει δὲ τὸ ἐναντίον, εἴπερ ἦν τὸ ὕδωρ τὸ δεχόμενον. ἢ ἔ συμβαίνει τοῦτο, εἰάν πρότερον ἐγχυθῆ τὸ ὕδωρ καὶ σφόδρα διαμεσώση· ἀλλ' εἰάν ὅτιον ἐπιβληθῆ, ὑπερχεῖται. εἰάν δ' ἀπαξ ὑπερχυθῆ καὶ ἐπιπέση ἢ τέφρα, ἤδη συμβαίνει· ἢ 5 γὰρ τέφρα ἦν δεχομένη. ταῦτο δὲ τῆτο καὶ ὅτι οἱ βόθυνοι τὴν ἐκβληθεῖσαν ἐξ αὐτῶν γῆν ἔ δέχονται· ἔοικε γὰρ δὴ ἀήρ τις προκαταλαμβάνων τὸν τόπον καὶ διὰ τοῦτο μὴ δέχεται.

9 Διὰ τί ὁ ἀήρ παχύτερος ὢν τοῦ φωτὸς διέρχεται 10 διὰ τῶν σφαιρῶν; ἢ διότι τὸ μὲν φῶς κατ' εὐθείαν φέρεται μόνον, διὸ καὶ διὰ τῶν ἀραιῶν οὐ διοραῖ ἢ ὄψις, οἶον κισήριδος; ἐπαλλάττουσι γὰρ οἱ πόροι· ἀλλ' οὐκ ἐν τῇ ὑάλῳ. ὁ δὲ ἀήρ οὐ κωλύεται διὰ τὸ μὴ εὐθυπορεῖν οὐ διέρχεται.

10 Διὰ τί ὁ ἀήρ ψυχρὸς μὲν γίνεται διὰ τὸ ἀπτεσθαι τῷ ὕδατος, δίνυγρος δὲ ἔ, καὶ σφόδρα τις φυσαῖ εἰς τὸ ὕδωρ ὥστε κυμαίνειν; ὅτι δὲ ψυχρὸς, δηλοῖ μεθιστάμενος· ψύχει γὰρ ἀπὸ τῶν ὑδάτων. ἢ ὅτι ψυχρὸς μὲν πέφυκεν εἶναι καὶ θερμὸς, ὥστε μεταβάλλει τῇ ἀφῆ ἢ ἄν τινος ἀπτηται, 20 ὑγρὸς δὲ ἔκτε διὰ τὸ κυφότερος εἶναι· καὶ οὐδέ ποτε εἰς τὸ βάθος τῷ ὕδατος ἔρχεται, ἀλλ' αἰεὶ τοῦ ἐπιπέδου ἀπτεται, καὶν βιάζεται κάτω· καὶ τὸ ὕδωρ ἔτι κατατέρω φέρεται, ὥστε μήποτε εἰς βάθος ἰέναι.

11 Διὰ τί ὁ ἐκ τῶν πομφολύγων καὶ κάτωθεν ἀνιῶν ἐ 25 διερός ἐξέρχεται; ἢ διότι ἐκ ἐπιμένει τὸ ὑγρὸν, ἀλλ' ὀλισθαίνει τὸ ὕδωρ; τὸ δ' ἐπὶ τῇ πομφόλυγι καὶ ἔλαττον ἐσιν ἢ ὥστε διαιρεῖν.

12 Διὰ τί ὁ ἀήρ ἐκ ἀναπίμπλησι, τὸ δὲ ὕδωρ; καὶ εἰς τὸν ἀέρα γὰρ μετατιθέμενον διερόν. ἢ ὅτι ὥσπερ οὐδὲ ὁ 30 λίθος; οὐ γὰρ πᾶν ἐσιν ἀναπλησικόν, ἀλλὰ τὸ γλίσχρον ἢ ὑγρὸν.

13 ἢ ὅτι ὁ ἀήρ ἄνω φέρεται; ὁ γὰρ ἀσπὸς ὅταν μὲν κενὸς ἦ, κάτω φέρεται, ὅταν δὲ φυσηθῆ, ἄνω ἐπιμένει διὰ τὸ τῆτον ἀναφέρειν. εἰ δὲ ὁ ἀήρ ἀνακυφίζει καὶ κωλύει 35 κάτω φέρεσθαι, διὰ τί βαρύτεροι γίνονται φυσηθέντες; καὶ πῶς, ὅτε μὲν βαρύτερός ἐσιν, ἐπιμένει, κυφότερος δὲ γενόμενος καταφέρεται;

14 Διὰ τί ὁ ἀήρ ἐκ ἄνω φέρεται; εἰ γὰρ τὰ πνεύματα

τῆτε κινούμενα ὑπὸ τοῦ θερμοῦ γίνεται, πέφυκε δὲ τὸ πῦρ ἄνω φέρεσθαι, καὶ τὸ πνεῦμα εἰς τὸ ἄνω ἐβάδιζεν, εἴπερ τό τε κινεῖν εἰς τὸ ἄνω θεῖ καὶ τὸ κινούμενον οὕτω πέφυκε φέρεσθαι. νῦν δὲ φαίνεται λοξὴν τὴν φορὰν ποιούμενος.

Διὰ τί τὸ ἀφ' ἑῷ ψυχρότερον ἢ τὸ ἀφ' ἑσπέρας; ἢ 15 ὅτι τὸ μὲν ἐγγύτερον μέσων νυκτῶν, τὸ δὲ μεσημβρίας; ἔστι δὲ ἡ μεσημβρία θερμότερον διὰ τὸ εἶναι ἐγγύτατον ἡλίου, αἱ δὲ μέσαι νύκτες ψυχρότεροι διὰ τὸ ἐναντίον.

Διὰ τί αἱ νύκτες τῶν ἡμερῶν ἐν ταῖς ἀλέαις πνιγη- 16 ρότεραι; ἢ διὰ τὴν ἀπνοίαν; οἱ γὰρ ἐτησίαι καὶ πρόδρομοι τὰς νύκτας ἤττον πνέουσιν.

Διὰ τί τὰ ἐν τοῖς ἀσκοῖς ἀσηπτα φυσηθεῖσι, καὶ ἐν 17 τοῖς περιπωματιζομένοις; ἢ διότι σήπεται μὲν κινούμενα, ἅπαντα δὲ τὰ πλήρη ἀκίνητα, ταῦτα δὲ πλήρη.

15 Διὰ τί τῆς αἰθρίας μᾶλλον ψῦχος γίνεται ἢ ἐπινε- 18 φέλων ὄντων; τὰ δὲ ἄστρα καὶ ὁ οὐρανὸς θερμὸς. ἢ ὅτι ἔθεν ἀποσέγει ἐν τῇ αἰθρία τὴν ἀτμίδα, ἀλλὰ διαχεῖται· ἐν δὲ τοῖς ἐπινεφέλοις ἀποσέγεται; καὶ βορείων γε ἢ νοτίων διὰ τὸ αὐτό· ὁ μὲν γὰρ νότος ἄγει τὸ τοῖτόν, ὁ δὲ ἀπυθεῖ. καὶ ἀτμίζειν δὲ φαίνεται βορείοις μᾶλλον ἢ νοτίοις, καὶ χειμῶνος ἢ θέρος. ἢ παρὰ τὸ ἀνόμοιον; ἢ ὅτι θερμῷ ψυχομένῳ ἐσιν ἡ ἀτμίς;

Διὰ τί ἀήρ ὁ ἐλάττων θερμότερος τοῦ πλείονος; αἱ 19 γὰρ στενοχωρίαί αἰσινότεραι. ἢ διότι κινεῖται μᾶλλον ὁ κινούμενα ψύχεται τὰ θερμά.

Διὰ τί ὕδωρ μὲν καὶ γῆ σήπεται, ἀήρ δὲ καὶ πῦρ 20 ἔ σήπεται; ἢ ὅτι θερμότερον γίνεται τὸ σηπόμενον ἅπαν, πυρὸς δὲ οὐθεν θερμότερον; ἢ ὅτι ψυχθῆναι δεῖ πρότερον, τὸ δὲ πῦρ αἰεὶ θερμόν, ὁ δὲ ἀήρ πυρὸς πλήρης. σήπεται δὲ ἔθεν θερμόν, ἀλλὰ ψυχθέν· γῆ δὲ καὶ ὕδωρ καὶ ἀήρ καὶ θερμά καὶ ψυχρά γίνεται.

Διὰ τί τὰ ἐπινέφελα αἰσινότερα τῶν αἰθρίων; πό- 21 τερον ὡς οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον, ὅτι τὰ ἄστρα ψυχρά; ἢ λίαν τῆτό γε ἄτοπον, ἀλλὰ διότι ἀτμίζει; ἐπισημαντέον δὲ ὅτι ἐν νηνεμία ἢ ὄροσος καὶ ἡ πάχη γίνεται. ὅταν μὲν οὖν αἰθρία ἦ, διαπνεῖ τὸ θερμόν, ὑφ' οὗ ἀνάγεται τὸ ὑγρὸν, ὥστε ψυχρὸς ὁ ἀήρ· διὸ καὶ δροσίζει ἀφιέμενον τὸ ὑγρὸν ἀπὸ τῷ θερμῷ. ὅταν δὲ ἐπινέφελον ἦ, ἀποσέγεται, διὸ ἔ

1. τῆτο C^oY^o. || 2. τὸ post ὕδωρ om X^oY^o. || 3. εἰάν πρότερον om C^o. || 10. ὁ om C^oY^o. || 13. κισήριδος X^o, κισήριδος C^o. || τῷ C^o. || 16. τὸ] τὸ μὴ C^oX^oY^o. || 23. κατώτερον C^o. || 24. εἰσίσται C^o. || 25. ἰὼν ἔ δι' ἀέρος C^o. || 26. ὀλισθαίνει Y^o. || 28. διερεῖν Y^o. || 30. ὁ om C^o. || 33. γὰρ] δὲ C^o.

1. τῆτυ] τῷ C^oY^o. || 3. τε om X^o. || 8. τοῦ ἡλίου C^o. || 10. ἐτήσιοι C^o. || 18. γε] τε C^o. || 19. μὲν om C^o. || 23. ὁ ἀήρ ἐλάττων C^o. || 31. καὶ ὕδωρ om C^oY^o. || 37. ἀφ' C^o.

γίνεται ὁρόςος ὑδὲ πάχην ὄντων ἐπιπεφέλων. περὶ ἕν τὴν γῆν ὑπομένον τὸ θερμὸν ποιεῖ τὴν ἀλέαν.

22 Διὰ τί ἐν τοῖς ὑψηλοῖς τῶν οἰκῶν ὁ ἀήρ διευριπίζει, καὶ μάλις αὐτῆς εὐδαίαις; ἢ διότι ὁ ἀήρ πολυκενὸς τίς ἐστι τὴν σύγκρισιν. ὅταν οὖν ἀρξῆται εἰς ῥεῖν, συγχωρεῖ ὁ ἐν τῷ οἰκήματι ἀήρ καὶ συστέλλεται. τούτου δὲ συμπίπτοντος τῷ χρόνῳ πολυκενωτέρως γίνεται ὁ ἔξωθεν, καὶ χώραν πολλὴν ἴσχει. εἰς ταύτην ἕν τὴν χώραν πίπτει ὁ ἐκ τῆ οἰκήματος ἀήρ, ὡν πλησίον, καὶ φέρεται εἰς ταύτην τὴν χώραν διὰ τὸ κρέμασθαι καὶ τὴν τῆ κενῆ φύσιν μὴ δύνασθαι ἀντισηρῖζειν. κατὰ πολλὰ δὲ αὐτῆ μέρη τέτου συμβαίνοντος, ἔπεται αὐτῷ ὁ πλησίον διὰ τὴν πρόσφιν· εἴτα πολλῶ ἔξωθεν φερομένῳ ὁ μὲν ἔσω τόπος πολυκενος γίνεται, ὁ δὲ ἔξω πυκνότερος, καὶ πάλιν ἔξωθεν εἰς φέρεται. καὶ ταῦτα ἀλλάσσονται.

ΚΣ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥΣ ΑΝΕΜΟΥΣ.

Διὰ τί ὁ καικίας μόνος τῶν ἀνέμων ἐφ' ἑαυτὸν ἄγει τὰ νέφη; ἢ ὅτι ἀφ' ὑψηλοτέρων τόπων πνεῖ; ἔστι γὰρ τὰ πρὸς ἔω ὑψηλότερα τῶν πρὸς ἐσπέραν· σημείον δὲ τὸ τῆς πρὸς ἐσπέραν θαλάττης μέγεθος καὶ βάθος. πνεῶν δὲ ἄνωθεν εἰς τὸναντίον γραμμῆν ποιεῖ τῆ φορᾶ τὰ κοῖλα πρὸς τὴν γῆν ἔχουσαν. προσπίπτων δὲ, ὡς εἴρηται, τοῖς πρὸς ἐσπέραν τῆς γῆς τόποις, καὶ συστέλλων τὰ νέφη διὰ τὸ τῆς γραμμῆς σχῆμα, τῆ ἐπειθεὶ ἀνακλάσει ἐπ' αὐτὸν ὠθεῖ αὐτὰ. ποιεῖ δὲ μόνος τῆτο τῶν λοιπῶν τῷ τὸς μὲν ὑψηλοτέρως τὸς δ' ἐναντίως εἶναι τόπους, πρὸς ἕς ἐκ τῆ κάτωθεν ἢ ἐπ' εὐθείας τὴν φορᾶν γίνεσθαι συμβαίνει, τὰ κυρτὰ πρὸς τὴν γῆν ἔχουσης, ὥστε ἀνάλασιν μὴ γίνεσθαι τοῦ πνεύματος τῷ μὴ πρὸς τὴν γῆν ἔχουσης ἀέρα ἔχειν τὴν 30 τελευταίαν τῆς φορᾶς, ἐν ᾧ οὐδὲ νέφη ἐστὶ περὶ τὴν γῆν· τοῖς δὲ ἦττον κοίλοις καὶ τῷ ἀπηλιώτῃ τῷ μὴ εἶναι ὑγρὸν. ὥστε ἔστι συνηγὰς ἦττον καταφανῆς ἐστὶν αὐτῆ ποιῶν τῆτο ὁ ποιεῖ.

2 Διὰ τί βορέαι μὲν ἐτήσιοι γίνονται, νότοιοι δὲ οὐ; ἢ 35 γίνονται μὲν καὶ νότοιοι, ἀλλ' ἔστι συνεχεῖς, ὅτι πόρρω ἡμῶν ἢ ἀρχὴ τοῦ νότου ἐστὶν, ὑπὸ δὲ τῷ βορέα οἰκῶμεν; ἔστι οἱ μὲν ἐτήσιοι βορέαι καθεσηκότος τοῦ ἀέρος πνεύουσι (θέρους

γὰρ πνεύσιν), οἱ δὲ νότοιοι ἦρος, ὅθ' ἦττον ἔζηκε τὰ περὶ τὸν ἀέρα. πρὸς δὲ τούτοις ὁ μὲν νότος ὑγρὸς, τῷ δ' ὑγρῷ ὁ ἄνω τόπος ἀλλοτρίως ἐστὶν· διὸ ταχὺ διαλύεται τὰ ἐν αὐτῷ συνιστάμενα ὑγρά. καὶ τὰ ὑγρά πλαητικὰ ἐστὶν, ὥστε οὐ μὲνων ἐν ταυτῷ τόπῳ συμμεθίστησι καὶ τὴν τοῦ ἀέρος κίνησιν. κινημένῳ δὲ μὴ ἐν ταυτῷ πνεύματα ἄλλα συμβαίνει γίνεσθαι· ἔστι γὰρ πνεῦμα ἀέρος κίνησις.

Διὰ τί νότος πνεῖ μετὰ πάχην; ἢ διότι ἢ μὲν 3 πάχην γίνεται πέφως γινομένης, μετὰ δὲ τὴν πέφιν καὶ τὴν ἀποκάθαρσιν ἢ μεταβολὴ εἰς τὸναντίον γίνεται; ἐναντίον δὲ τῷ βορρᾶ νότος ἐστὶν. διὰ ταυτὸ δὲ καὶ μετὰ τὴν χιόνα πνεῖ νότος. ὅλως δὲ καὶ ἢ χιῶν καὶ ἢ χάλαια καὶ τὸ ὕδωρ καὶ πᾶσα ἢ τοιαυτὴ ἀποκάθαρσις πέφως σημείον ἐστὶν. διὸ καὶ μετὰ τὸν ὑετὸν καὶ τὰς τοιαύτας 15 χειμασίας πίπτει τὰ πνεύματα.

Διὰ τί αἱ τροπαὶ πνεύσιν; ἢ διὰ τὸ αὐτὸ ὁ καὶ οἱ 4 εὐριποὶ ῥέουσιν; μέχρι γὰρ τῆ ῥεῖν καὶ ἢ θάλαττα φέρεται καὶ ὁ ἀήρ· εἴθ' ὅταν ἀντιπέση καὶ μηκέτι δύνηται τὰ ἀπόγεια προάγειν διὰ τὸ μὴ ἰσχυρὰν ἔχειν τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως καὶ φορᾶς, πάλιν ἀνταποδίδωσιν.

Διὰ τί αἱ τροπαὶ ἐκ τῆς θαλάττης εἰσὶν; ἢ ὅτι ἢ 5 θάλαττα πλησίον; ἢ ὅτι ἐναντίον ἐστὶ τῆ ἀπογεία ἢ τροπαία, καὶ ἐστὶν ἢ τροπαία οἶον ἀναστροφὴ ἀπογείας. ἢ δὲ ἀπογεία τὸ ἐκ τῆς γῆς πρὸς τὴν θάλατταν πνεῦμα γινομένον, ἢ δὲ τροπαία ἢ τῆτε παλῖροια. ὥστε ἀνάγκη ἐκ θαλάττης εἶναι. [ἢ ἢ θάλαττα ἐστὶ] διὰ τὸ εἰς τὴν θάλατταν ἀθροισθῆναι τὸν ῥυέντα ἀέρα; τῆ δὲ μὴ εἰς τὴν γῆν τῆτο συνίσασθαι καὶ τῆ ἀνακάμπτειν ἀπὸν αἴτιον, ὅτι ἢ θάλαττα ἐν κοίλῳ ἐστὶν· ὁ δὲ ἀήρ, ὥσπερ τὸ ὕδωρ, ῥεῖ αἰεὶ εἰς τὸ κοιλώτατον.

Διὰ τί οἱ ἐκνεφίαι ὕδατος γενομένῳ θᾶπτον καύονται; 6 ἢ ὅτι αἱ κοιλίαι συμπίπτουσι τῆ νέφους, ὕδατος γενομένου, ἐν αἷς ἢ ἀρχὴ τῆ πνεύματος συνίσαται;

Διὰ τί ἔχ οἱ αὐτοὶ ἀνεμοὶ πανταχῶ ὑέτιαι εἰσιν; ἢ 7 ὅτι ἔχ οἱ αὐτοὶ πανταχῶ πρὸς ὄρη ἀντικίνησιν, ἀλλ' ἔτρογοὶ κεύνται πρὸς ἔτερα ὄρη; οἶον γὰρ πρὸς ἀνάτη μόλις ῥεόντων, ἐνταῦθα ὑφίσταται μᾶλλον τὰ νέφη, οὐ ἀδυνατεῖ ἔτι προωθεῖν αὐτὰ ἀνεμος. ὑφιστάμενα δὲ καὶ πιεζόμενα ῥήγνυται.

13. εἰς Ἄ. || 21. θαλάσσης s. || 22. τῆ δὲ φορᾶ C°. || 26. μόνος s. || τῷ om C° et pr F°. || 28. τὴν φορᾶν om C°. || 30. ἔχει C°. || 31. οὐδὲ νεφέλη s, οὐδὲν ἔφη C°. || περ] πρὸς Ἄ. || 33. συνηγὰ s. || ὁ] δ οὐ F°s, ἢ οὐ C°. || 36. νότοιοι ἀλλ' ἔδδ C°. || 37. τὸν βορέαν C°. || ἐτι] ὅτι Ἄ. || 38. ἐτήσιοι C°s. || θέρους γὰρ πνεύσιν om s.

5. μόνος C°. || 6. ἄλλα πνεύματα C°. || 9. τὴν om s. || 12. καὶ post δὲ om Ἄ. || 14. τὸν om ἌF°. || 17. καὶ om Ἄ. || θάλασσα s. || 21. θαλάσσης F°s. || ὅτι] ὅτι ὅταν s, ὅτι ἄπαν Ἄ, ὅταν C°F°. || 22. θάλασσα C°s. || ἢ] ἢ C°. || 23. ἀπογείας F°, ἀπὸ γαίας C°. || 24. θάλασσαν s et 25. θαλάσσης et ubique similiter. || 26. ἢ ἢ θάλαττα ἐστὶ om C°. || 28. αἴτιον om C°Ἄs. || 29. κοιλότερον C°. || 30. γινομένῳ C°. || 31. ἢ om C°ἌF°. || 33. ὑέτιαι — 34. πανταχῶ om C°. || 37. πιεζόμενα F°s.

8 Διὰ τί αἱ μὲν καθαραὶ δύσεις εὐδαιμόνιον σημεῖον, αἱ δὲ τεταραγμέναι χειμερινόν; ἢ ὅτι χειμῶν γίνεται συνι-
 ζαμένη καὶ πυκνωμένη τοῦ ἀέρος; ὅταν μὲν οὖν κρατῆ ὁ
 ἥλιος, διακρίνει καὶ αἰθριάζει αὐτόν, ὅταν δὲ κρατῆται,
 ἐκινεφῆ ποιεῖ. ἐὰν μὲν οὖν ἰσχυρὰ ἦ ἡ σύστασις, εὐθὺς
 ἡμέρας γίνεται χειμῶν· ἐὰν δὲ ἀσθενεστέρα, μὴ παντά-
 πασι δὲ κρατεμένη, τὸ συνιστάμενον ἐξωθεῖται πρὸς τὰς
 ἀύσεις. ἐνταῦθα δὲ μένει διὰ τὸ παχύτατον εἶναι τὸν περὶ
 τὴν γῆν ἀέρα τοῦ χειμῶνος. ταχὺ δὲ συνίζεται καὶ ὁ
 ἄλλος διὰ τὸ ἔχειν ἀρχὴν καὶ ἔρρισμα, ὃ δέξεται καὶ
 ἀβροῖσει τὸ προσιὸν καθάπερ ὄρθρος· ὡσπερ γὰρ ἐν τροπῇ
 ἑνὸς ἀντιζάντος καὶ οἱ ἄλλοι μένουσιν, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ
 ἀέρος. διὸ ταχὺ καὶ ἐξαίφνης ἐνίοτε γίνεται καὶ ἐπινέ-
 φελα. ὅταν ἔν αἱ δύσεις τεταραγμέναι ὡσι, σημεῖον ἐστὶν
 ἰσχυρὸν ὅτι οὐ κεκράτηκεν ὁ ἥλιος τῆς συστάσεως, πολὺν
 χρόνον ἐναντιούμενος αὐτῇ, ὡς εἰκότως ἐστὶ συσῆναι πλέον.
 καὶ ἦττον δὲ ἐστὶ φοβερὸν, ὅταν προχειμάσαντος ἢ ὅταν
 ἐξ εὐδίας τοῦτο συμβῆ. ἐκείνως μὲν γὰρ ἔοικεν ὡσπερ
 ὑπόλειμμα τι εἶναι, ἔτω δὲ ἀρχὴ συστάσεως.

9 Διὰ τί λέγεται "ἢ ποτε νυκτερινὸς βορέας τρίτον ἴκετο
 φέγγος;" ἢ διότι ἀσθενῆ τὰ πνεύματα τὰ ἀπὸ τῆς ἀρκτῆ,
 ὅταν ἦ νυκτερινά; σημεῖον γὰρ ὅτι ἢ πολὺς ὁ κινήσις ἀήρ,
 τὸ θηκαῦτα πνεῦσαι, ὅτε ὀλίγη θερμότης ὑπῆρχεν· ἢ δὲ
 ὀλίγη ὀλίγον ἐκίνοι ἀέρα. τελευτᾷ δὲ ἐν τρισὶ πάντα,
 καὶ τὰ ἐλάχιστα ἐν τῇ πρώτῃ τριάδι, ὡς καὶ τοῦτο τὸ
 πνεῦμα.

10 Διὰ τί ὁ βορέας πυκνότερον πνεῖ ἢ ὁ νότος; ἢ ὅτι ὁ
 μὲν βορέας γειννιῶν τῇ οἰκυμένη ἢ λανθάνει ὀλιγοχρόνιος
 ὢν (ἅμα γὰρ πνεῖ καὶ πάρεσιν), ὁ δὲ νότος ἐκ ἀφικνεῖ-
 ται διὰ τὸ πόρρωθεν πνεῖν.

11 Διὰ τί ὁ νότος ἦττον μετὰ χειμερινὰς νύκτας πνεῖ
 ἢ μεθ' ἡμέρας; ἢ ὅτι καὶ τῆς νυκτὸς ὁ ἥλιος ἐγγύς ἐστι τῇ
 πρὸς νότον χώρα, καὶ ἀλεονότεραι αἱ νύκτες ἐκεῖ ἢ πρὸς
 ἀρκτον αἱ ἡμέραι; ὥστε πολὺς κινεῖται ὁ ἀήρ, καὶ οὐθεν
 ἐλάττων ἢ μεθ' ἡμέραν· ἀλλ' αἱ θερμότεραι ἡμέραι κω-
 λύνσι μᾶλλον πνεῖν, ξηραίνουσαι τὰς ὑγρότητας.

12 Διὰ τί ἐπὶ πυρὶ ὁ νότος πνεῖ, καὶ τῶτο ὡσπερ τι ἄλλο
 γίνεται τεταραγμένως; ἢ διότι θερμὰ τὰ κάτω, τῷ ἡλίῳ πόρρω
 ὄντος, ὡς πολλὴ ἢ ἀτμίς γίνεται; καὶ πολλοὶ δὲ ἔπνεον,

εἰ μὴ διὰ τοὺς ἐτησίαις. γῆν δὲ οὗτοι κωλύουσιν. ἢ ὅτι
 ἐπὶ πᾶσι μὲν σημαίνει τοῖς ἄστροις δυομένοις ἢ ἐπιτέλλου-
 σιν, ἔχ ἦκιστα δὲ ἐπὶ τῶτω; δῆλον ἔν ὅτι πνεύματα μά-
 λις ἐπὶ τῶτω καὶ μετ' αὐτόν. ἐπεὶ δὲ πνίγει, καὶ πνεύ-
 ματα εἰκότως ἐπ' αὐτῷ τὰ θερμότερα κινεῖται· ὁ δὲ νότος
 θερμὸς ἐστίν. ἐπεὶ δὲ εἶθις αἱ μάλις ἐκ τῶν ἐναντιῶν εἰς
 τὰ ἐναντία μεταβάλλειν, πρὸ κυνὸς δὲ οἱ πρόδρομοι πνεύ-
 σιν ὄντες βορέαι, εἰκότως μετὰ κύνα νότος πνεῖ, ἐπειδὴ
 ἐπισημαίνει μὲν, ἐπιτέλλουσι δὲ τοῖς ἄστροις. τὸ δὲ ἐπιση-
 μαίνειν ἐστὶ μεταβολὴν τοῦ ἀέρος ποιῖν· μεταβάλλει δὲ
 πάντα εἰς τοὺς ἐναντίους ἢ τὸς ἐπὶ δεξιᾷ ἀνέμους τὰ πνεύ-
 ματα. ἐπεὶ δὲ βορέας εἰς τοὺς ἐπιδεξιῶς μεταβάλλει, εἴη
 ἂν αὐτῷ λοιπὸν εἰς νότον μεταβάλλειν. ἐστὶ δὲ καὶ ἡ μετὰ
 τὰς χειμερινὰς τροπὰς πεντεκαίδεκάτη νότιος, διὰ τὸ τὰς
 μὲν τροπὰς ἀρχὴν τινα εἶναι, κινεῖν δὲ τὸν κατ' αὐτὴν
 μάλις ἀέρα τὸν ἥλιον, εἶναι δὲ ἐν ταύταις ταῖς τροπαῖς
 πρὸς νότον. καθάπερ ἔν καὶ τὰ ἀπ' ἀνατολῆς κινῶν ἀπη-
 λιώτας ἀνέμους ἡγειρεν, ἔτω καὶ τὰ ἀπὸ μεσημβρίας κινῶν
 νότους ἐγειρεῖ. οὐκ εὐθὺ δὲ ἀπὸ τροπῶν ποιεῖ τῶτο διὰ τὸ
 βραχυτάτας ποιῖσθαι τὰς μεταστάσεις τότε, ἀλλ' ἐν τῇ
 πεντεκαίδεκάτῃ διὰ τὸ τὸν χρόνον τῶτον συμμετρῶς ἔχειν
 τῇ κατὰ τὴν μεταστάσιν πρώτη φαντασίᾳ· ὅλου γὰρ ἐστὶ
 μέρος εὐσημότερον ὁ εἰρημένος χρόνος.

Διὰ τί ἐπὶ Ὀρίωνι γίνονται αἰόλοι μάλις αἱ ἡμέ-
 ραι καὶ ἀκαιρίαι τῶν πνευμάτων; ἢ ὅτι ἐν μεταβολῇ αἰε-
 πάντα ἀοριστεῖ μάλιστα, ὁ δ' Ὀρίων ἀνατέλλει μὲν ἐν
 ἀρχῇ ὀπώρας, δύνει δὲ χειμῶνος, ὡς διὰ τὸ μήπω κα-
 θεσάσαι μίαν ὥραν, ἀλλὰ τὴν μὲν γίνεσθαι τὴν δὲ παύσε-
 σθαι, διὰ ταῦτα ἀνάγκη καὶ τὰ πνεύματα ἀκατάστατα
 εἶναι διὰ τὸ ἐπαμφοτερίζειν τὰ ἐξ ἑκατέρας. καὶ χαλο-
 πὸς δὴ λέγεται καὶ δύνων καὶ ἀνατέλλων ὁ Ὀρίων διὰ
 τὴν ἀορισίαν τῆς ὥρας· ἀνάγκη γὰρ ταραχώδῃ εἶναι καὶ
 ἀνώμαλον.

Διὰ τί ὁ νυκτερινὸς βορέας τριταῖος λήγει; πότερον
 ὅτι ἀπὸ μικρᾶς καὶ ἀσθενῆς ἀρχῆς, ἢ τρίτῃ δὲ κρίσιμος;
 ἢ ὅτι ἀβρόος ἢ ἐκχυσις, ὡσπερ τῶν ἐκνεφιδῶν; ταχεῖα ἔν
 ἢ παῦλα.

Διὰ τί βορέαι πλεῖστοι πνέουσι τῶν ἀνέμων; ἢ διὰ τὸ
 πρὸς τῶτω τὴν οἰκυμένην τῷ τόπῳ ὑποκειῖσθαι ὄντι ὑψηλῷ

1. ῥέσεις C°. || εὐδαιμόνιον Γ°. || 7. δι om C°. || 11. καθά σου s. || 13. διὰ] διὰ καὶ C°. || 17. προχειμάσαντα s. || 18. μὲν om X°. ||
 20. βορέας C°. || 21. φέγγος s. || 23. ὀλίγη om X°. || 27. ὁ βορέας — ὅτι om C°X°Ys. || 31. διὰ — ἡμέρας ἢ om C°X°Ys. ||
 39. πολὺ X°. || δι X°.

1. ἐτησίους s. || δι om C°. || ἢ — 23. χρόνος] haec cap. 32 ponunt codices. || 6. ἦθις C°X°. || μάλις om s. || 7. δρόμοι
 s. || 14. νότος C°. || 17. ἀνατολῶν s. || ἀπηλιώτης X°. || 23. εὐσημότερον s. || 24. ὀρίων C°. || μάλις αἰόλοι C°. || αἱ om s. || 26.
 ἐωριε C°. || 28. γειῖσθαι s. || 31. δι X°.

καὶ ἔξω τροπῶν καὶ πλήρει χιόνος, ἢ οὐδέποτε ἕνια ὄρη
λείπει; τὸ πολὺ ἔν ὑγραينوμένων τῶν πεπηγότων πολλά-
κις πνεῦμα γίνεται. τοῦτο δὲ ἐς βορέας, τὸ ἐκ τῶν ἀπὸ
τῆς ἄρκτε τόπων πνεῦμα.

16 Διὰ τί οἱ νότοι πνέουσι μὲν χειμῶνος καὶ ἔαρος ἀρ-
χομένῃ καὶ μετοπῶρ λήγοντος, εἰσὶ δὲ κυματοειδεῖς καὶ
συνεσραμμένοι, καὶ τοῖς ἐν Διβύῃ ὁμοίως ψυχροὶ ὡς οἱ
βορέαι ἐνταῦθα; ἢ διότι πλησίον τοῦ ἡλίου ὄντος ἀνάγκη
κινεῖσθαι τὰ πνεύματα; ὁ δὲ ἡλιος τῷ χειμῶνος πρὸς νό-
τον φέρεται, καὶ τῷ μὲν ἔαρος ἀρχομένῃ τῷ δὲ μετοπῶρ 10
τελευτῶντος ἤδη θερμαίνει, τὸ δὲ θέρος πρὸς βορέαν φέρε-
ται, ἐκεῖνος δὲ ἀπολείπει τὰς τόπους. θερμὸς δὲ ἐς διὰ τὸ
μίγνυσθαι τὸ πνεῦμα τῷ κατὰ Διβύην ἀέρι θερμῷ ὄντι·
καὶ διὰ τοῦτο μεγαλοκύμων νοτίζειν ποιεῖ τὸ θέρος, ἐμ-
πίπτων εἰς τὴν θάλατταν.

17 Διὰ τί ὁ νότος δυσώδης; ἢ ὅτι ὑγρὰ καὶ θερμὰ ποιεῖ
τὰ σώματα, ταῦτα δὲ σήπεται μάλιστα; οἱ δὲ ἐκ τῆς
θαλάττης νότοι ἀγαθοὶ φυτοῖς· ἐκ θαλάττης γὰρ αὐτοῖς
προσπίπτει, καὶ τῆς Ἀττικῆς τῷ Θριασίῳ πεδίῳ αἴτιον,
διότι ἀπεψυγμένος ἀφικνεῖται. αἱ δ' ἐρυσίβαι γίνονται 20
ὑπὸ ὑγρότητος θερμῆς μὲν ἀλλοτρίας δέ.

18 Διὰ τί ἄνεμος γίνεται πρὸ τῶν ἐκλείψεων ὡς τὰ
πολλά, ἀκρόνουχον μὲν πρὸ τῶν μεσονυκτίων ἐκλείψεων,
μεσονυκτιον δὲ πρὸ τῶν εἰῶν; ἢ διότι ἀμαυρεῖται τὸ θερμὸν
τὸ ἀπὸ τῆς σελήνης διὰ τὸ πλησίον ἤδη φορὰν εἶναι, ἐν ᾧ 25
γενομένῳ ἔσαι ἢ ἐκλείψις; ἀνιεμένου οὖν ᾧ κατείχετο ὁ
ἀήρ καὶ ἠρέμει, πάλιν κινεῖται καὶ γίνεται πνεῦμα τῆς
ὀψιαιτέρον ἐκλείψεως ὀψιαιτέρον.

19 Διὰ τί ὁ νότος οὐκ ἀρχόμενος ἀλλὰ λήγων ὑέτιος;
πότερον ὅτι πόρρωθεν συνάγει τὸν ἀέρα; γίνεται δὲ συνι- 30
στάτος τὸ ὕδωρ, συνίσταται δὲ ὑςερὸν ἢ ἀρχεται. ἢ ὅτι ἀρ-
χομένῃ θερμὸς ἐστὶν ὁ ἀήρ ἔτι διὰ τὸ ἐκ τοιαύτης ἐληλυθέναι,
ἐπιχρονιζόμενος δὲ ψυχθεὶς συνίσταται μᾶλλον εἰς ὕδωρ.

20 Διὰ τί ὁ νότος, ὅταν μὲν ἐλάττων ἦ, αἰθρίας ἐστίν,
ὅταν δὲ μέγας, νεφώδης καὶ χρονωίτερος; πότερον, ὡςπερ 35
τινὲς λέγουσι, διὰ τὴν ἀρχήν; εἰ μὲν γὰρ ἀπ' ἐλάττωνος,
αἰθρίας, εἰ δὲ ἀπὸ πλείονος ὀρμήσει, νεφελώδης. ἢ ὅτι
ἐλάττων ἀρχόμενός ἐστιν, ὥστε οὐ πολὺν ἀέρα ὠθεῖ, ἐπὶ

τέλει δὲ εἴωθε γίνεσθαι μέγας. διὸ καὶ παροιμιάζονται
"ἀρχομένῃ γε νότος καὶ λήγοντος βορέας."

Διὰ τί προΐεται τῷ χειμῶνος ἀπὸ τῆς ἔω τὰ πνεύ- 21
ματα, τῷ θέρους δὲ καὶ ἀφ' ἐσπέρας; ἢ ὅτι ὅταν μηκέτι
κρατῆ ὁ ἡλιος, ἀφιέμενος ὁ ἀήρ ρεῖ; δύνων τε οὖν κατα-
λείπει νέφη, ἀφ' ὧν οἱ ζέφυροι· καὶ ὅσον ἂν ἐπαγάγη
ἐκεῖνοις τοῖς ἐν τῷ κάτω ἡμισφαιρίῳ οἰκοῦσιν, ἐωθινὸν
πνεῦμα γίνεται. τάναντία δέ, ὅταν δύνῃ ἐν τῷ κάτω
μέρει, ἐκεῖνοις τε ζεφύρους ποιήσει καὶ ἐνταῦθα ἐωθινὸν
πνεῦμα ἀπὸ τοῦ ἐπομένῃ ἀέρος αὐτῷ. διὰ τῆτο καὶ κα-
ταλάβῃ ἄλλον ἄνεμον, μειζων γίνεται αἰρομένου, ὅτι
προσέθηκεν.

Διὰ τί οἱ κύνες τὰ ἴχνη ἥκιστα εὐρίσκουσι ζεφύρου 22
πνέοντος; ἢ διότι μάλιστα συγχεῖ διὰ τὸ συνεχέστατος
εἶναι τῶν ἀνέμων καὶ μάλιστα ὑπὸ τὴν γῆν πνεῖν;

Διὰ τί, ὅταν ἀσέρες διάττωσιν, ἀνέμῃ σημεῖον; ἢ ὅτι 23
ὑπὸ τοῦ πνεύματος φέρονται, καὶ πρότερον ἐκεῖ γίνεται
πνεῦμα ἢ παρ' ἡμῖν; διὸ καὶ ἀφ' ἧ ἂν τόπος φέρωνται οἱ
ἀσέρες, ἐν τῷ καὶ τὸ πνεῦμα γίνεται.

Διὰ τί μεγίστας νεφέλας τῶν ἀνέμων ὁ ζέφυρος ἄγει; 24
ἢ διότι ἐκ τελάγης πνεῖ καὶ κατὰ τὴν θάλατταν; ἐκ πολ-
λοῦ ἔν καὶ συνάγει.

Διὰ τί οἱ ἐπὶ τέλει ἄνεμοι μέγιστοι; ἢ ὅτι ὅταν ἀθρόοι 25
ἐκπνεύσωσιν, ὀλίγον τὸ θερμὸν;

Διὰ τί, εἰ μὲν περὶ ἰσημερίαν λήψι πνεύσει, ὕδωρ γίνε- 26
ται; ἢ ὅτι καθ' ἂν ἂν ἦ ὁ ἡλιος τόπον τῷ κόσμῳ, τὰ ἐν-
τεῦθεν πνεύματα κινεῖ; διὸ καὶ ἡ τῶν πνευμάτων περισσῶ-
σις κατὰ τὴν τῷ ἡλίῳ φορὰν γίνεται. ἐπεὶ δ' ἡ ἰσημερία
μεθόριον ἐς χειμῶνος καὶ θέρους, ὅταν συμβῆ τὸν ἡλιον
κατὰ τὴν ἡμῖν φαινομένην ἰσημερίαν ὑπερβεβληκέναι ἢ
ἐκλείπειν τῷ ἀκριβοῦς ὄρα καὶ εἶναι μᾶλλον ἐν τοῖς χειμε-
ρίοις, συμβαίνει τὰς ἐκ τῆτος τοῦ μέρους ἀνέμῃ πνεῖν, ὡς
ἐστὶ πρῶτος λήψι, ὡς ὑγρὸς φύσει. ὄντος δὲ τῷ ἡλίῳ μᾶλ-
λον ἐν τῷ χειμερίῳ μέρει τοῦ κόσμῳ, καὶ κινῶντος τὰ ἐν
αὐτῷ πνεύματα, τὰ χειμῶνος ἔργα συμβαίνει γίνεσθαι·
τούτων δὲ ἐστὶν ὁ ὄμβρος. ἔτι δὲ ἐπειδὴ ἡ ἰσημερία ἐστὶ
καθάπερ χειμῶν καὶ θέρος ἰσοκρατῆς, εἰ μὲν ὀκτοτερῶν αὐτῶν
τι προστεθῆ, εὐσημον τὴν ῥόπην ποιεῖ, καθάπερ ἐπὶ τῶν

1. ἢ C^oX^o. || 2. λείπεται X^o. || ὑγραينوμένων X^o. || 6. δὲ] δὲ καὶ X^o. || 7. ἐν τῇ λιβύῃ C^o. || 8. ὄντος om Y^o. || 13. ἔαρι C^o
X^oY^os. || 19. θρασίῳ Y^o. || 25. τῆς om C^o. || 26. γενομένων X^oY^os. || 31. τὰ ὕδωρ] τὸν ἀέρα s. || 32. ἐκ] ἐκ τοῦ X^o. || 36.
ἐπ' s.

4. δὲ om Y^o. || ὅτι om C^o. || 5. οὖν om s. || καταλιπῆ C^o, καταλειπῆ Y^o. || 6. ὄντ' οὐ C^oY^o. || 9. ἐκεῖ C^o. || ποιήσῃ s. ||
ταῦτα X^o. || 14. ὅτι C^o. || 16. ἢ om C^oX^oY^os. || 18. τόπων s. || 21. καὶ om X^o. || 23. ἔτι om C^os. || 24. τὸ om C^o. || 26. ἢ
om s. || ἐνταῦθα C^o. || 28. ἐπειδὴ ἰσημερία C^o. || 34. τὰ et 36. ἢ om C^o. || 37 et 38. καθάπου s. || 37. ἰσοκρατῆς Y^os. || ἐπιπτό-
ρος οὖν s.

ισαζόντων ζυγῶν. ἐπεὶ δὲ ὁ λήψ ἐκ τε τῆς χειμερίας τάξεως ἐστὶ καὶ ὑγρὸς φύσει, προσθεθεὶς ἐν τῇ ἰσημερίᾳ ῥοπήν χειμῶνος ἐποίησε καὶ ὄμβρον· ὁ γὰρ ὄμβρος χειμῶν ἐστὶν οἰκειότατος τῷ πνεύσαντι πνεύματι.

27 Διὰ τί ὁ νότος καὶ ὁ εὖρος θερμότεροι ὄντες τῶν ἐναντίων, ὁ μὲν τῷ βορέῃ, ὁ δὲ τῷ ζεφύρῳ, ὑδατωδέστεροί εἰσιν; καίτοι διὰ ψυχρότητα ὕδωρ ἐξ ἀέρος γίνεται. ἢ γὰρ διὰ τὸ ἀπωθεῖν τὸν βορέαν ἐντεῦθεν γίνεται τὰ νέφη· ὁ γὰρ ζέφυρος καὶ ὁ εὖρος ἀπάγουσιν ἀμφω (ὁμοίως γὰρ πλάγιοι), καὶ οἱ ἄλλοι δὲ πάντες, ὅθεν πνέουσιν. πότερον ὅτι ἂντιπερίσταται τὸ ψυχρὸν εἰσὼ μᾶλλον, ὅταν ἢ ἔξω τὸ θερμὸν μᾶλλον; ἢ ἔστι μὲν τι καὶ διὰ τὸ ὅθεν πνέουσιν, αἰθρίας εἶναι; καὶ γὰρ εὖρος ἀπ' ἧς ἐστὶν. ἦδε δὲ ἡ χώρα πρὸς ἐσπέραν κεῖται, καὶ ζέφυρος. ἀλλὰ καὶ διότι πρότερον θερμαινόμενος ὁ ἀήρ, ὥσπερ καὶ τὰ ὕδατα, τάχις 15 καὶ μάλισα ψύχεται. φέρεται ἔν ὁ μὲν ἀπὸ τῷ εὖρος ἀπ' ἀνατολῆς ἀήρ θερμὸς, ὁ δὲ ἀπὸ τῷ νότου ἀπὸ μεσημβρίας. ὅταν ἔν ἔλθωσιν εἰς τὸν ψυχρότερον τόπον, ταχύ πήγνυται καὶ συνίστανται εἰς ὕδωρ. καὶ μᾶλλον ὁ εὖρος ποιεῖ ὕδωρ, ὅτι ἀπὸ τῷ ἡλίῳ μᾶλλον φέρει τὸν ἀέρα, καὶ ὁμοίως 20 θερμὸν. ὁ δὲ νότος λήγων ὑδατώδης, ὅτι ψυχρὸς ὁ πρῶτος φερόμενος ἀήρ ἀπὸ τῆς θαλάττης, ὁ δὲ τελευταῖος διάθερμος ὢν ἀπὸ τῆς γῆς κομίζει. ἢ ἢ μόνον τῷ αἰτίον, ἀλλ' ὅτι καὶ μείζων λήγων ὁ νότος γίνεται; διὸ καὶ ἡ παροιμία εἰς αὐτὸν "ἀρχομένου τε νότου." οἱ δὲ μείζους 25 ψυχρότεροι. ὥστε πηγνύει ὕστερον τὰ νέφη. ἢ διὰ τοῦτο ὑδατωδέστερος ἢ ἀρχόμενος;

28 Διὰ τί οἱ ἀνεμοὶ ξηραίνουσι ψυχροὶ ὄντες; ἢ διότι ἀτμίζειν ποιοῦσιν οἱ ψυχρότεροι; διὰ τί δὲ μᾶλλον ἢ ὁ ἥλιος; ἢ διότι ἀπάγουσι τὴν ἀτμίδα, ὁ δὲ ἥλιος καταλείπει; 30 ἢ γὰρ ὑγραίνει μὲν ἔν μᾶλλον, ξηραίνει δὲ ἥττον.

29 Διὰ τί ὁ καικίας μόνος τῶν ἀνέμων ἐφ' ἑαυτὸν ἄγει τὰ νέφη, ὥσπερ καὶ ἡ παροιμία λέγει "ἔλκων ἐφ' αὐτὸν ὥσπερ καικίας νέφος." οἱ γὰρ ἄλλοι, ὅθεν ἂν πνέωσιν, ἐνταῦθα ἀνασέλλουσιν. πότερον αἰτίον ὅτι ἅμα ὁ ἐναντίος 35 πνεῖ; ἢ ἢ ἂν ἐλάμβανεν, ἀλλὰ πέφυκε τὸ πνεῦμα κύκλιον γυροῦν φέρεσθαι; οἱ μὲν ἔν ἄλλοι περὶ τὴν γῆν πνέουσιν·

τῆτο δὲ τὸ κοῖλον τῆς γραμμῆς πρὸς τὸν ἕρανὸν καὶ οὐκ ἐπὶ τὴν γῆν ἐστὶν, ὥστε ἐπὶ τὴν ἀρχὴν πνέων ἐφ' ἑαυτὸν τὰ νέφη ἄγει.

Διὰ τί ἀπὸ μὲν τῆς θαλάττης οὐκ ἀποπνεῖ ἔωθεν 30 ψυχρὸν, ἀπὸ δὲ τῶν ποταμῶν; ἢ ὅτι ἡ μὲν θάλαττα ἐστὶν ἐν ἀναπεπταμένοις τόποις, οἱ δὲ ποταμοὶ ἐν ξηροῖς; ἢ ἔν ἀπὸ τῆς θαλάττης αὔρα εἰς πολὺν τόπον σκιδναται, ὥστε εἶναι ἀσθενῆς, ἢ δὲ ἀπὸ τῶν ποταμῶν ἀθρόως φέρεται καὶ μᾶλλον ἰσχύει, διὸ μᾶλλον εἰκότως φαίνεται ψυχρά. ἢ ἢ τῆτο ἐστὶν αἰτίον, ἀλλ' οἱ μὲν ποταμοὶ ψυχροὶ εἰσιν, ἢ δὲ θάλαττα ἔτε θερμὴ ἔτε ψυχρά; γίνεται δὲ ἡ αὔρα καὶ ἀποπνοῇ θερμαινομένων ἢ ψυχομένων· ὁπότερον γὰρ ἂν τῶν πάσχη, ἐξαερῶται, ἐξαερουμένη δὲ τῷ ὕδατος ὁ ἀήρ γινόμενος φέρεται, ὃ ἐστὶν αὔρα. τὸ μὲν ἔν ἀπὸ τῶν ψυχρῶν ψυχρὸν εἰκότως ἀποπνεῖ, τὰ δὲ ἀπὸ τῶν σφόδρα 15 θερμῶν ἀποπνέοντα ψύχεται καὶ γίνεται ψυχρά. τὸ μὲν ἔν ποταμῶν ψυχρὸς ἅπαντας εὖροι τις ἂν, ἢ δὲ θάλαττα ἔτε ψυχρά ἔτε θερμὴ σφόδρα ἐστὶν. ἔτε ἔν τὸ ἀποπνεῖν ψυχρὸν ἀπ' αὐτῆς ἐστὶ, διὰ τὸ μὴ ψυχρὰν εἶναι σφόδρα, ἢ ἢ ἔτε ψύχεται ταχύ, διὰ τὸ μὴ θερμὴν εἶναι σφόδρα.

Διὰ τί ὁ ζέφυρος εὐδιεινὸς καὶ ἠδιστος δοκεῖ εἶναι τῶν 31 ἀνέμων, καὶ οἶον καὶ Ὀμηροῦ ἐν τῷ Ἡλυσίῳ πεδίῳ, "ἀλλ' αἰεὶ ζεφύροιο διαπνεῖσιν ἀῆται;" ἢ πρῶτον μὲν ὅτι ἔχει τὴν τοῦ ἀέρος κρᾶσιν; ἔτε γὰρ θερμὸς ὥσπερ οἱ ἀπὸ μεσημβρίας καὶ ἔω, ἔτε ψυχρὸς ὥσπερ οἱ ἀπὸ τῆς ἀρκτε, ἀλλ' ἐν μεθωρίῳ ἐπὶ τῶν ψυχρῶν καὶ θερμῶν πνευμάτων· γειννῶν δὲ ἀμφοῖν τῆς δυνάμεως αὐτῶν κοινωνεῖ, διὸ καὶ εὐκρατὸς ἐστὶ καὶ πνεῖ ἕαρος μάλισα. ἔτι τὰ πνεύματα 35 περιέστανται ἢ εἰς τὰναντία ἢ εἰς τὰ δεξιά. μετὰ οὖν τὸν βορέαν πνέων (ἐπὶ δεξιά γὰρ ὁ τόπος) εὐδοκιμεῖ, ὥσπερ παρὰ χαλεπὸν πρᾶος. καὶ ἅμα ὅταν ἀποχειμάσῃ, εὐδία εἴωθε γίνεσθαι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. ὁ δὲ βορέας χειμερίος ἀνεμος. [καὶ ὁ ἀπηλιώτης δὲ ἐν τῷ μέσῳ ὢν τῶν θερμῶν καὶ τῶν ψυχρῶν πνευμάτων ἥττον αὐτοῖς κοινωνεῖ. ἀπηλιώτης μὲν γὰρ πνέων τὰ πρὸς νότον πνεύματα κινεῖ (ἐνταῦθα γὰρ ἢ μετὰς αἰσὶς αὐτῆ ἐστὶν), κινῶν δὲ ἢ μίγνυται αὐτοῖς. ὁ δὲ ζέφυρος καὶ κινεῖται ὑπὸ τῶν νοτίων, καὶ

1. τῆς om C^a. || 8. ἐπεῖθεν τὰ νέφη C^aY^a, ἐπεῖθεν τὰ νέφη ἐξ ἀέρος γίνεται s. || 10. ὅθεν] ὅσοι C^a. || 12. διὰ om C^aX^aY^as. || 13. ἦδε] ἢ C^a. || ἢ] ἢ γῆ X^a. || 14. κινεῖται s. || πρότερος Y^as. || 15. ὁ om C^a. || 17. ἀήρ] ὁ ἀήρ C^a. || 18. ψυχρότατον C^as. || 25. γε C^aX^a. || 26. ψυχροτέρου s. || ἀποπνεῖται C^a. || 29. ἢ om Y^as. || 31. μὲν om C^a. || 33. αὐτῶν s. || 34. ὥσπερ ὁ καικίας C^a. || γὰρ] δὲ s.

1. nonne τίτν? || καὶ om s. || 2. ἐφ' αὐτὸν Y^a, ἐπ' αὐτὸν C^a. || 6. ὁ δὲ ποταμῶν C^aY^a. || ξηροῖς C^a. || 10. ἢ om C^as. || 12. καὶ] καὶ ἢ s. || 18. ἰδὲ ψ. ἰδὲ codices. || 19. ψυχρὸν C^aX^a, ψυχρὸς s. || σφόδρα om C^as. || 22. καὶ ante οἶον om C^a. || 23. ἀπὸ Y^as. || διαπνεῖσιν s. || αὐτμαί C^a. || 24. θερμῆς s. || 26. ἀλλ' — 28. ἐστὶ om C^aX^as. || 28. καὶ] διὸ καὶ C^aX^aY^as. || 29. εἰς τὰ] ἐπὶ τὰ Y^a. || 30. πῶς s. || τύπος X^a. || ὥσπερ περὶ s. || 33. καὶ ὁ — 944 a 3. εἶναι om C^aX^aY^as.

πνέων κινεῖ τὰ βόρεια· τελευταῖα γὰρ ἐνταῦθα ἡ περίοδος τῶν πνευμάτων. διὸ τῶν μὲν τὴν τελευταίαν τῶν δὲ τὴν ἀρχὴν ἔχων ἐν αὐτῷ δικαίως ἡδύς ἐσι καὶ δικεῖ εἶναι.]

32 Δια τί ἐπὶ κυνὶ νότος πνεῖ; ἢ ὅτι ἐπὶ πᾶσι μὲν σημαίνει τοῖς ἄστροις δυομένοις ἢ ἐπιτέλλουσιν, ἔχ ἡκιστα δὲ ἐπὶ τῷ; δῆλον ἔν ὅτι πνεύματα μάλιστα ἐπὶ τῷ καὶ μετ' αὐτόν. ἐπεὶ δὲ πνίγει, καὶ πνεύματα εἰκότως ἐπ' αὐτῷ τὰ θερμώτατα κινεῖται· ὁ δὲ νότος θερμὸς ἐστίν. ἐπεὶ δὲ — χρόνος. (p. 941 b 4 — 23.)

33 Διὰ τί ὁ ζέφυρος πρὸς τὴν δείλην πνεῖ, πρῶτὸ δὲ ἔ; ἢ αἴτιος μὲν ἐστίν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τῶν πνευμάτων ὁ ἥλιος ἀνατέλλων καὶ δύνων; ὅταν γὰρ ὑγρὸν ἄντα τὸν αἶρα διαθερμαίνων πέττη καὶ διακρίνη, εἰς πνεῦμα διακρίνει· εἰ δὲ ἢ πνευματώδης ὁ ἀήρ, ἔτι μᾶλλον ἐκπνευματῶται ὑπὸ τῷ ἡλίῳ. ὅταν μὲν ἔν ἐπ' ἀνατολῇ ἢ ὁ ἥλιος, πόρρω ἐστὶ τῷ ζεφύρῳ· ἀπὸ γὰρ δυσμῶν πνεῖ. ὅταν δὲ περὶ τὸ δύνειν ἦδῃ, τότε διακεκριμένον ἐστὶ τὸ πνεῦμα τελέως. ἀπὸ δὲ μέσης ἡμέρας καὶ πρὸς τὴν δείλην συμμετρότατα ἔχει πρὸς τὸ διαθερμαῖναι καὶ διακρίναι. διὰ ταῦτα δὲ καὶ ὁ ἀπηλιώτης πρῶτὸ ἀρχεται πνεῖν· τοῦ γὰρ ὑπὲρ γῆς αἰέρος τῆς νυκτὸς ἐξυγραينوμένου καὶ τῇ γῆ πλησιάσαντος διὰ βάρους, ἔωθεν διακρίνων αὐτόν ὁ ἥλιος τὸν καθ' αὐτόν κινεῖ πρῶτον. τὸ δὲ ἀπὸ τῷ ἡλίῳ πνεῦμα ἀνατέλλοντος ἐντεῦθεν ἀπηλιώτης καλεῖται.

34 Διὰ τί αἰρομένον τῷ ἡλίῳ καὶ αὐξάνεται καὶ πίπτει τὰ πνεύματα; ἢ ὅτι τὸ πνεῦμα ἐστίν ἡτοι τῷ αἰέρος ἢ τῷ ἀναχυθέντος ὑγροῦ κινήσις; αὕτη δὲ ὅταν μὲν ἐλάττων ἦ, ταχὺ καταναλίσκεται ὑπὸ τῷ ἡλίῳ, ὥς ἐ γίνεται πνεῦμα· ὅταν δὲ πλείων, κινεῖται μᾶλλον τῷ ἡλίῳ ἀνατεύκωντος· ὁ γὰρ ἥλιος ἀρχὴ τῶν κινήσεων ἐστίν.

35 Διὰ τί ὁ ζέφυρος τῆς δείλης πνεῖ; ἢ ἅπαντα τὰ πνεύματα τῷ ἡλίῳ διαχέοντος τὸ ὑγρὸν γίνεται; τότε γὰρ συνεχηκός, ὅταν ἢ τῷ θερμῷ δυνάμει πλησιάσῃ, ἐξάπτει. ὁ δὲ ζέφυρος ἀφ' ἑσπέρας πνεῖ. εἰκότως οὖν τῆς δείλης γίνεται· τότε γὰρ ὁ ἥλιος εἰς τὸν τόπον αὐτῷ ἀφικνεῖται. καὶ ὁ βορέας καὶ ὁ νότος διὰ τῷ πλειεῖσιν πνέουσιν, ὅτι τὸ ἐναντίον ὑπὸ τῷ ἐναντίῳ κρατούμενον κατ' εὐθυρίαν ἡκιστα δύναται διαμένειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ τοῦ πλαγίου.

ὁ μὲν οὖν νότος καὶ βορέας ἐκ τῶν ἐφ' ἑκάτερα τόπων τῆς τῷ ἡλίου φορᾶς πνέουσιν, οἱ δὲ ἄλλοι μᾶλλον ἐκ τῷ κατ' ἀντικρῦ.

Πότερον τὸ πνεῦμα ἀπὸ πηγῆς τινὸς φέρεται ὡς περὶ τὸ ὕδωρ, καὶ ταύτης ἐκ ἔσιν ἀνωτέρω αὐτὸ ἐνεχθῆναι, ἢ ἔ; καὶ πότερον ἀπὸ ἐνὸς σημείου ἢ ἀπὸ πλείονος τόπου; εἴνα μὲν οὖν ἐστὶν ὁμοία ἂ καὶ ἐπὶ τῶν ὑδάτων συμβαίνει γίνεσθαι. τὸ τε γὰρ ὕδωρ, ὅταν εἰς τὸ κάταντες φέρηται, βᾶττον ρεῖ ἢ ὅταν ἐν τῷ ἐπιπέδῳ καὶ ὁμαλῶ λιμνάσῃ. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ πνεύματα· ἐπὶ μὲν γὰρ τοῖς ἀστροῖς καὶ τοῖς ὑψηλοῖς αἰεὶ ἐν κινήσει ὁ ἀήρ, ἐν δὲ τοῖς κοίλοις ἡρεμεῖ πολλάκις καὶ ἀπνοια γίνεται. ἔτι ἐπὶ τοῖς σφύδρα ὑψηλοῖς ὄρεσιν ἔ γίνεται τὰ πνεύματα, οἷον ἐπὶ τῷ Ἄθω καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς τοιοῦτοις. σημεῖον δὲ· ἂ γὰρ ἂν καταλείπωσιν οἱ τῷ προτέρῳ ἔπει θύοντες, εὐρίσκεισθαι φασι διαμένοντα τῷ ὑσέρῳ. δῆλον ἔν ὅτι ὡς περὶ ἀπὸ πηγῆς τινὸς καὶ ἡ τῷ πνεύματος φορὰ γίνεται. εἰς τὸ ἄνω οὖν ἐκείτι δύναται δικνεσθαι. διὰ τῷτο ἔν ἐπὶ τοῖς ὑψηλοῖς τῷτο συμβαίνει. ὁμοίως δ' ἂν καὶ ἐπὶ τοῦ ὕδατος εἴη· οὔτε γὰρ ὕδωρ λάβρον οὔτε πνεῦμα ἐξαισίον ἐν τοῖς ὑψηλοῖς φαίνεται γίνεσθαι.

Διὰ τί ποτε τῷ μὲν νότε πνέοντος ἢ θάλαττα κυανέα γίνεται, τοῦ δὲ βορέου ζοφώδης; ἢ ὅτι ὁ βορέας ἦττον τὴν θάλατταν ταραττει, τὸ δὲ ἀτακτότερον ἅπαν μέλαν φαίνεται.

Διὰ τί οἱ νότοι μικρὰ μὲν πνέοντες ἔ ποῖουσιν ἐπίνεψιν [ἢτοι συννέφειαν], μεγάλοι δὲ γενόμενοι ἐπινεφῶσιν; ἢ διότι μικροὶ μὲν πνέοντες ἔ δύναται πολλὰ νέφη ποιεῖν; ὀλίγον οὖν τόπον κατίσχυουσιν. ὅταν δὲ μεγάλοι γίνωνται, πολλὰ ἀπωθῶσι, διὸ καὶ δοκῶσι μᾶλλον ἐπινεφεῖν.

30 Διὰ τί ὁ μὲν βορέας ἀρχόμενος μέγας, λήγων δὲ μικρός, ὁ δὲ νότος ἀρχόμενος μὲν μικρός, λήγων δὲ μέγας; ἢ ὅτι ὁ μὲν βορέας ἐγγυὲς ἡμῶν, ὁ δὲ νότος πόρρω; ὁ μὲν ἔν ὅταν ἀρξῆται, εὐθύς παρ' ἡμῶν, τοῦ δὲ ἄτε διὰ πολλοῦ χρόνου ἢ ἀρχὴ διασκεδάννυται, καὶ πρὸς ἡμᾶς μικρὸν ἐκνεῖται αὐτῆς τὸ πρῶτον· τῆς δὲ τελευταίας τῷ μὲν αἰσθανόμεθα, τοῦ δὲ ὅλως οὐκ αἰσθανόμεθα. ὥστε εἰκότως ὁ μὲν ἀσθενὴς καυόμενος (ἀσθενὴς γὰρ ἢ τελευταῖα πάντων), ὁ δὲ ἔ· τῆς γὰρ τελευταίας ἐκείτι αἰσθανόμεθα αὐτῷ.

8. θερμότερα s. || 16. δύνων X^os. || 18. συμμετρότατα C^oF^o, συμμετριότητα s, || 19. θερμάται s. || 21. πλησιάσατα s. || 22. αὐτὸν διακρίνων s. || 27. ἐλάττω C^o. || 29. πλείω C^o. || κινήται X^oF^os. || 32. τότε] πότερον C^oX^oF^os. || 38. πλησίω X^o.

1. ἑκάτερον s. || 7. καὶ om s. || συμβαίνει γίνεσθαι] φαίνεται συμβαίνειν F^os. || 8. ποτε F^o, πότερον X^os. || 9. ὁμαλεῖ F^o. || λμῆζη s. || 11. πολλάκις ἡρεμεῖ F^o. || 14. καταλείπωσιν s. || 15. τῷ ὑσέρῳ διαμένοντες s. || 16. ὡσπου s. || 17. εἰς] καὶ εἰς s. || 20. φαδισθαι γίνεται X^os. || 21. θάλασσα et 23. θάλασσαν s. || 23. ἀτακτίτατον s. || 25. μὲν om s. || 26. ἢτοι συννέφειαν X^o, om F^o, qui in margine ἀπὸ τοῦ συννέφειαν. || 27. μικρὰ s. || 28. γίνωνται F^os.

- 40 Διὰ τί ἔ μὲν κέλοι εἰσὶ τροπαῖαι γίνονται, ἔ δὲ ἀνα-
 πεκταμένα πελάγη, ἔ γίνονται; ἢ διότι εἰς μὲν τὸς κόλπους
 ῥέον ἢ διασπᾶται τὸ πνεῦμα μᾶλλον, ἀλλ' ἀθρόον ἐπὶ πολὺ
 φέρεται, ἐν δὲ τοῖς ἀναπεκταμένοις ἐξ ἀρχῆς τε αἱ ἀπο-
 γαί εὐθὺς διασπῶνται μᾶλλον, καὶ ὅταν ῥέωσι, ταῦτό πά- 5
 σχουσι διὰ τὸ πολλαχῆ ἐξεῖναι ὀρμηῆσαι· ἐς γὰρ ἡ τρο-
 παία ἀπόγεος ἀνάκλασις.
- 41 Διὰ τί λέγεται "ἀρχομένῃ τε νότῃ καὶ λήγοντος βο-
 ρέας;" ἢ διότι ὁ μὲν βορέας, διὰ τὸ ὑπέκειν ἡμᾶς αὐτῷ
 καὶ εἶναι τὴν οἰκισιν πρὸς ἄρκτον, εὐθὺς μέγα πνεῖ; ἅμα 10
 γὰρ ἀρχεται καὶ πάρεστιν. διὸ καυόμενος ἠδὲ πνεῖ· τότε
 γὰρ ἀσθενῆς πνεῖ. ὁ δὲ νότος διὰ τὸ πόρρωθεν ὕσερον με-
 ζῶν ἀφικνεῖται.
- 42 Διὰ τί ἐν τοῖς νοτίοις βαρύτερον ἔχουσι καὶ ἀδυνατώ-
 τερον οἱ ἀνθρωποι; ἢ διότι ἐξ ὀλίγου πολὺ ὑγρὸν γίνεται, 15
 διατηκόμενον διὰ τὴν ἀλέαν, καὶ ἐκ πνεύματος κέφα ὑγρὸν
 βαρύνει· εἴτα ἡ δύναμις ἀτονεῖ.
- 43 Διὰ τί ἐν τοῖς βορείοις βρωτικώτεροι ἢ ἐν τοῖς νοτίοις;
 ἢ διότι ψυχρότερα τὰ βόρεια;
- 44 Διὰ τί ὁ νότος οὐ πνεῖ κατ' αὐτὴν τὴν Αἴγυπτον τὰ 20
 πρὸς θάλατταν, ἔδ' ὅσον ἡμέρας δρόμον καὶ νυκτὸς· τὰ δὲ
 ὑπὲρ Μέμφεως καὶ ἀποσχόντι δρόμον ἡμέρας καὶ νυκτὸς
 λαμπρὸς· καὶ πρὸς ἐσπέραν οὐ πνεῖ, ὅσον δύο ἡμερῶν καὶ
 νυκτῶν δρόμον, τὰ δὲ πρὸς ἔω λίβες πνεύσιν; ἢ διότι κοίλη
 τὰ κάτω ἡ Αἴγυπτος ἐστὶ, διὸ ὑπερπίπτει αὐτῆς, ἄνω δὲ καὶ 25
 πόρρω ὑψηλότεροι οἱ τόποι.
- 45 Διὰ τί ὁ νότος ἀρχόμενος μὲν μικρὸς ἐστὶ, λήγων δὲ
 μεζῶν γίνεται, ὁ δὲ βορέας ἀνάπαλιν, διὸ καὶ ἡ παροιμία
 λέγει εὐ κλειν ἀρχομένῃ τε νότου καὶ λήγοντος βορέας; ἢ
 διότι πρὸς ἄρκτον μᾶλλον ἢ πρὸς μεσημβρίαν οἰκῶμεν, πνεῖ 30
 δὲ ὁ μὲν βορέας ἀπὸ τῆς ἄρκτου, ὁ δὲ νότος ἀπὸ τῆς με-
 σημβρίας. εἰκότως οὖν ὁ μὲν ἀρχόμενος εὐθὺς σφοδρὸς
 πρόσκειται τοῖς πλησίον τόποις μᾶλλον, καὶ μετὰ ταῦτα
 μεταλλάττει τὸ σφοδρὸν πρὸς ἐκείνους. ὁ δὲ νότος τὸναντίον
 ἀρχόμενος μὲν τοῖς πρὸς μεσημβρίαν οἰκῶσιν ἔγκειται, ἐπει- 35
 δὲν δὲ παραλλάξῃ, τοῖς πρὸς ἄρκτον λαμπρὸς καταπνεῖ.
- 46 Διὰ τί λέγεται "εἰ δ' ὁ νότος βορέαν προκαλέσεται,
 αὐτίκα χειμῶν;" ἢ διότι ὁ νότος τοιούτος ἐστὶν οἷος νεφέλας
 καὶ ὕδωρ πολὺ συναίρειν; ὅταν οὖν τοιαύτης τῆς κατασά-
 σεως οὐσης ἐπιπνεύσῃ ὁ βορέας, πολλῆς αὐτῷ ὕλης ὑπαρ-
 χούσης πῆγνυσι καὶ χειμῶνα ποιεῖ. διὸ λέγεται "εἰ βορρᾶς
 πηλὸν καταλήφεται, αὐτίκα χειμῶν." ὁ δὲ πηλὸς καὶ ὄλως
 τὰ ὕδατα ὑπὸ τῷ νότῃ ἢ μάλιστα ἢ κλειστάκις γίνονται.
 Διὰ τί ἐπὶ μὲν τῷ νότῳ ταχὺς ὁ βορέας, ἐπὶ δὲ τότε 47
 ὁ νότος οὐ ταχὺς ἐπιπίπτει; ἢ ὅτι τῷ μὲν ἐγγύθεν τῷ δὲ
 πόρρωθεν ἢ ἀφίξις; ἢ γὰρ οὐκισιν πρὸς βορέαν ἡμῶν.
 Διὰ τί τὰ πνεύματα ψυχρὰ ἐστὶν, ὅντα ἀπὸ τῆς τοῦ 48
 θερμῆ συγκινήσεως; ἢ οὐ πάντως ἢ ὑπὸ τοῦ θερμῆ κινήσεως
 θερμῆ γίνεται, εἰάν μὴ τρόπον τινα γίνηται; ἀλλ' εἰάν μὲν
 ἀθρόως ἐμπίπτῃ, καίσι αὐτὸ τὸ ἀφίεν θερμῆ· εἰάν δὲ διὰ
 στενῆ καὶ κατὰ μικρὸν, αὐτὴ μὲν θερμῆ, ὁ δὲ ὑπὸ τότε κί-
 νούμενος ἀήρ, οἷος ἂν ποτε τυγχάνῃ προὔπαρχων, τοιαύτην
 καὶ τὴν κινήσιν ἀπετέλεσεν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος.
 φασι γὰρ ἐκ τῆ αὐτῆ θερμῆ καὶ ψυχρῆ ἡμᾶς πνεῖν, τῆτο
 δὲ οὐκ ἀληθές, ἀλλὰ τὸ μὲν ἐξίον θερμὸν αἰεὶ σημεῖον δὲ
 τὸ ἐγγὺς προσαγαγόντι τοιοῦτον φαίνεσθαι. διαφέρει δὲ ἡ
 ἐκπτώσις αὐτῆ. εἰάν μὲν γὰρ διὰ πολλῆ ἀφίωμεν χανόν-
 τες, θερμὸν φαίνεται διὰ τὸ αὐτῆ αἰσθάνεσθαι, εἰάν δὲ διὰ
 στενῆ, σφοδρότερον γινόμενον ὠθεῖ τὸν πλησίον ἀέρα, κἀκεῖ-
 νος τὸν ἐχόμενον. ψυχρῆ δὲ ὄντος τοῦ ἀέρος καὶ ἡ κινήσις
 αὐτῆ ψυχρὰ γίνεται. μήποτε δὲ καὶ ἐπὶ τῶν πνευμάτων
 τὸ αὐτὸ συμβαίνει, καὶ διὰ στενῆ ἡ πρώτη κινήσις· εἴτ' ἐκεῖ-
 νον μὲν διήνεγκεν, ἕτερος δὲ ἀήρ ἐπιρρεῖ. διὸ καὶ τοῦ μὲν
 θερμῆ θερμῆ, τῆ δὲ χειμῶνος ψυχρὰ τὰ πνεύματα, ὅτι ἐν
 ἐκατέρῳ τοιοῦτος ὁ ἀήρ ὁ προὔπαρχων· ἐπεὶ ἔτι γε οὔτε
 αὐτὸς ὑφ' ἑαυτῆ κινούμενος ὁ ἀήρ ἔτε ὑπὸ τῆ θερμῆ κρατέ-
 μενος φέρεται ταύτην τὴν φοράν, δῆλον οὐ μόνον τότε ὅτι
 θερμαίνει τὰ πνεύματα κλειόνος τοῦ θερμοῦ ἐνότος, ἀλλὰ
 καὶ ἄνω ἐφέρετο. τὸ γὰρ πῦρ τοιοῦτον, τὸ δὲ ψυχρὸν
 κάτω κέφυκε φέρεσθαι. τὰ δὲ πνεύματα κλάγια εἰκότως·
 ἐπεὶ γὰρ τὸ μὲν ἄνω τὸ δὲ κάτω βιάζεται, καὶ ἑδύτερον
 κρατεῖ, μένειν δὲ οὐχ οἷόν τε, λοξὴν τὴν φοράν εἰκότως
 γίνεσθαι.
 Διὰ τί οἱ νότοι ἐν τῇ Λιβύῃ ψυχροί, ὥσπερ παρ' 49
 ἡμῶν οἱ βορέαι; ἢ πρῶτον μὲν διὰ τὸ ἐγγυτέρω εἶναι ἡμῶν
 τε κἀκείνοις τὰς ἀρχὰς τῶν πνευμάτων. εἰ γὰρ, ὥσπερ
 εἶπομεν, διὰ στενοῦ γίνεται τὰ πνεύματα, τοῖς ἐγγυτέρω
 ψυχρότερα ἔσται διὰ τὴν σφοδρότητα τῆς κινήσεως· εἰς

2. ἢ om X^oY^os. || εἰς μὲν om Y^o. || 3. ῥέον X^oY^os. || ἔ om s. || ἀλλ' om Y^o. || ἐπὶ τὸ πολὺ Y^o. || 6. πολλαχῶς Y^o. || 7. ἀπόγειος s. || 21. θάλασσαν s. || 22. μέμφεος s. || 23. ὅσον] οὐδ' ὅσον s. || 26. οἱ τόποι ὑψηλότεροι X^o. || 27. ἐς μικρὸς s. || 29. λέγεται Y^o. || 32. σφοδρῶς X^oY^o. || 33. πλησίος s. || καὶ om Y^os. || μετὰ δὲ ταῦτα s. || 37. προκαλέσεται X^o, προκαλέσεται Y^o. || 38. ἔτι X^o. || νεφέλιος s.

2. βορρᾶν s. || 5. τότε X^os. || 10. εἰάν πρότερόν τινα s. || 13. οἷος s. || τυγχάνειν s. || 17. δὲ καὶ ἡ X^o. || 18. τυγχάνουτες X^o. || 23. ἐκείνου s. || 24. μὲν δ.] μηδὲν δ. X^o. || 29. ἔρμαι s. || 35. λυβύη X^o. || 36. ἢ om X^oY^os. || 39. ψυχρότερον s.

γὰρ τὸ πόρρω προΐουσης διαχειῖται. διὸ καὶ παρ' ἡμῶν οἱ βορέαι ψυχροί, ὅτι ἐγγυτέρω καὶ παντελῶς πρὸς τῆ ἄρκτω οἰκῶμεν.

50 Διὰ τί οἱ νότοι οἱ ξηροὶ καὶ μὴ ὑδάτωδεις πυρετώδεις; ἢ ὅτι ὑγρότητα θερμὴν ἀλλοτρίαν ἐμποιοῦσι τοῖς σώμασιν; εἰς γὰρ ὑγροὶ καὶ θερμοὶ φύσει, τῆτο δ' ἐς πυρετώδες· ὁ γὰρ πυρετὸς ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν ἐς ὑπερβολῆς. ὅταν μὲν οὖν ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἀνευ ὕδατος πνέωσι, ταύτην τὴν τάξιν, ὅταν δὲ ἅμα τῷ ὕδατι, τὸ ὕδωρ καταψύχει.

51 Διὰ τί οἱ ἐτησίου ταύτην δὴ τὴν ὥραν αἰεὶ καὶ τοῦτο πνέουσιν; καὶ διὰ τί ληγουσὴς τῆς ἡμέρας λήγουσι καὶ τῆς νυκτὸς ἐ πνέουσιν; ἢ τῆτο μὲν διὰ τὸ τὴν χιόνα τηκομένην παύεσθαι ὑπὸ τῆ ἡλίου πρὸς ἐσπέραν καὶ τὴν νύκτα; ὅλως δὲ πνέουσιν, ὅταν ὁ ἥλιος κρατεῖν καὶ λύειν ἄρξῃται τὸν πρὸς βορέαν ἀγῶν. ἀρχομένου μὲν οὖν οἱ πρόδρομοι, ἤδη δὲ λυομένου οἱ ἐτησίου.

52 Διὰ τί ὁ ζέφυρος λειότατός τε τῶν ἀνέμων καὶ ψυχρός, καὶ δύο ὥρας πνεῖ μάλιστα, ἕαρ τε καὶ μετόπωρον, καὶ πρὸς ἐσπέραν τῆς ἡμέρας, καὶ ἐπὶ τὴν γῆν μάλιστα; ἢ ψυχρὸς μὲν διὰ τὸ πνεῖν ἀπὸ τῆς θαλάττης καὶ πεδίων ἀναπεπταμένων; ἦττον μὲν οὖν ψυχρὸς τῆ βορέου διὰ τὸ ἀφ' ὕδατος πνευματουμένω καὶ μὴ χιόνος πνεῖν, ψυχρὸς δὲ διὰ τὸ μετὰ χειμῶνα, ἄρτι τῆ ἡλίου κρατῶντος, πνεῖν. καὶ μετοπώρου, ὅτι οὐκέτι κρατεῖ ὁ ἥλιος· ἢ γὰρ ὥσπερ ἐν γῆ ὑπομένει τὴν ὕλην, ἀλλὰ πλανᾶται διὰ τὸ ἐφ' ὑγρῶ βεβηκέναι. καὶ ὁμαλὸς διὰ τὸ αὐτό· οὐ γὰρ ἀπὸ ὀρέων πνεῖ, ἐδὲ βία τηκομένου, ἀλλὰ ῥαδίως ὥσπερ δι' αὐλῶνος ῥέων. τὰ μὲν γὰρ πρὸς βορέαν καὶ νότον ὀρεινά· πρὸς ἐσπέραν δὲ ὅτε ὄρος ὅτε γῆ ἐσίν, ἀλλὰ τὸ Ἀτλαντικὸν πέλαγος, ὡς ἐπὶ τῆς γῆς φέρεται. καὶ πρὸς ἐσπέραν δὲ τῆς ἡμέρας πνεῖ διὰ τὸν τόπον· τότε γὰρ ὁ ἥλιος πλησιάζει τῷ τόπῳ. καὶ τῆς νυκτὸς καύεται διὰ τὸ ἐκλείπειν τὴν τῆ ἡλίου κίνησιν.

53 Διὰ τί, ὅταν ὁ εὖρος πνεῖ, μείζω φαίνεται τὰ πάντα; ἢ ὅτι ζοφωδέσατον τὸν ἀέρα ποιεῖ;

54 Διὰ τί τὸν μὲν χειμῶνα πρῶτ' ἀπὸ τῆς ἕω τὰ πνεύματα πνεῖ, τὸ δὲ θέρος δεύλης καὶ ἀπὸ δυσμῶν ἡλίου; ἢ ὅτι ἂ ἡμῶν συμβαίνει τῆ θέρος, ταῦτα τῆ χειμῶνος τοῖς τὸ ἐναντίον τῆς γῆς ἡμισφαιρίον οἰκῶσιν, ἡμῶν δὲ τῆ χειμῶνος πρῶτ' καὶ ἀφ' ἕω τὰ πνεύματα πνεῖ διὰ τὸ τὸν ἀέρα κά-

θυγρον ἐν τῆ νυκτὶ διακρίνεσθαι καὶ κινεῖσθαι τὸ πρῶτ' ὑπὸ τῆ ἡλίου, καὶ πρῶτον τὸν ἐγγίσι τῆ ἡλίου. ποιεῖ δὲ τῆτο ὁ ἥλιος καὶ πρὸ ἀνατολῆς· διὸ αὖραι οὐχ ἦττον πρὸ ἀνατολῆς πνέουσιν. ἐπειδὴ ἔν καὶ ἐφ' ἑαυτὸν ἔλκει ὁ ἥλιος τὰ ὑγρά καὶ κινεῖ πρὸ ἀνατολῆς τῆ χειμῶνος ὑγρὸν ὄντα. τὸν παρ' ἡμῶν ἀέρα, δῆλον ὡς καὶ ἐφ' ἑαυτὸν ἂν ἔλκει, ὡς ἐν τῷ κάτω ἡμισφαιρίῳ, καὶ δεύλης ἐκείνοις ὁ ἡμῶν ἐς ὄρθρος. ὡς συμβαίνει ἂν τὸν ὑπὸ τοῦ ἡλίου πρὸ ἀνατολῆς παρ' ἡμῶν ἐφ' ἑαυτὸν ἐλκόμενον ἀέρα, τοῦτον τοῖς κάτω γενέσθαι ζέφυρον καὶ δεύλης πνεῖν. ὁ δὲ ἐν τῷ παρ' ἡμῶν χειμῶνι, τῆς ἕω ἐκείνοις συμβαίνει, ὁ δὲ ἐν τῷ θέρει, τῆς δεύλης ἡμῶν. ὅτε γὰρ παρ' ἡμῶν θέρος, ἐκεῖ χειμῶν ἔστι, καὶ ἡ ἡμετέρα δεύλη ἐκείνοις ὄρθρος. καθ' ἣν ἐκείνοις μὲν αὖρας ἐξ ἑώας συμβαίνει πνεῖν, ἡμῶν δὲ ζεφύρος διὰ ταῦτα τοῖς προειρημένοις. τῆ δὲ θέρος καὶ ἑώαι μὲν οὐ πνέουσιν, ὅτι εἰς ξηρότερον ἔτι τὸν παρ' ἡμῶν ἀέρα ὁ ἥλιος ἀνατέλλει διὰ τὸ ὀλίγον χρόνον αὐτοῦ ἀπογεγονέαι· ζέφυροι δὲ οὐ πνέουσι δεύλης τῆ χειμῶνος, ὅτι ἐδ' ἐν τῷ κάτω ἡμισφαιρίῳ ἑώαι ταύτην τὴν ὥραν διὰ τὰ προειρημένα, ὅθεν ὁ ἥλιος ἐφ' ἑαυτὸν ἔλκων τὰ ὑγρά τὸν παρ' ἡμῶν ζέφυρον ποιεῖ.

Διὰ τί ὁ ζέφυρος εὐδιεινὸς καὶ ἠδιδος δοκεῖ εἶναι τῶν ἀνέμων; ἢ ὅτι ἐν μεθορίῳ ἔστι τῶν θερμῶν καὶ ψυχρῶν πνευμάτων, γειτνιῶν δὲ ἀμφοῖν τῆς δυνάμειος αὐτῶν κοινωεῖ· διὸ εὐκρατός ἐστιν. ὁ δὲ ἀπληκίωτης ἦττον κοινωεῖ ὡς ἐν τῷ μέσῳ τῶν αὐτῶν. ἀπληκίωτης μὲν γὰρ πνέων τὰ πρὸς νότον πνεύματα κινεῖ (ἐνταῦθα γὰρ ἡ μεταβάσις αὐτῆ ἐσίν), κινῶν δὲ ἢ μίγνυται αὐτοῖς. ὁ δὲ ζέφυρος καὶ κινεῖται ὑπὸ τῶν νότων καὶ πνέων κινεῖ τὰ βόρεια· τελευτᾷ γὰρ ἐνταῦθα ἡ περίοδος τῶν πνευμάτων. διὸ τῶν μὲν τὴν τελευτῆν τῶν δὲ τὴν ἀρχὴν ἔχων ἐν ἑαυτῷ δικαίως ἠδύς ἐστι καὶ δοκεῖ εἶναι.

Διὰ τί ἄλλοις ἄλλοι τῶν ἀνέμων ὑέτιοι, οἷον ἐν μὲν τῇ Ἀττικῇ καὶ ταῖς νήσοις ὁ Ἑλλησποντίας, ἐν Ἑλλησπόντῳ δὲ ὁ βορέας καὶ ἐν Κυρήνῃ, περὶ Λέσβου δὲ νότος; ἢ ὅπου ἂν ἄβροσις νεφῶν, ἐνταῦθα ὕδωρ; ἐνταῦθα γὰρ ἡ πύκνωσις ἀθροίζεται, ὅπου ἂν προκαθίζεσθαι ἔχη. διὸ καὶ ἐν τοῖς ὄρεσι μᾶλλον ὑεῖ ἢ ὅπου ἂν τὸ πλῆθος ὑπεξάγειν δύνηται· περικαταλαμβανόμενον γὰρ πυκνοῦται· δεῖ δὲ τοῦτο γενέσθαι. καὶ ἐν ταῖς εὐδαίαις μᾶλλον ὑεῖ. ἐν Ἑλ-

2. πρὸς] καὶ πρὸς X^a. || 5. ὑγρότατοι s. || 6. ἐς] ἐς φύσει X^a. || 10. ἐτησίου X^a. || τοῦτο s. || 17. ψυχρότατος X^a. || 20. θαλάσσης s. || 22. ψυχροὶ s. || 24. ἢ] ἢ s. || 25. ἴλην F^as. || 27. γὰρ om X^a. || ὀρεινά· πρὸς] ὀρεινά· τὰ πρὸς X^a. || 37. ὅτε X^a.

3. πρὸ τῆς ἀνατολῆς X^a. || 6 et 9. αὐτὸν F^a. || 6. ἀνέλκει X^as. || 7. δεύλης X^aF^as. || 8. συμβαίνει s, συμβαίνειν X^a. || τῶν] αὐτῶν X^a. || 13. ἢ om X^a. || 14. αἰροῖς s. || ταῦτα F^as. || 17. αὐτοῦ χρόνον F^as. || 20. πνεῖ F^a. || 22. ψυχρῶν καὶ θερμῶν X^a. || 23. αὐτῷ F^a. || 26. μεταβάσις X^a. || 30. αὐτῷ F^a. || 34. δὲ λέσβου X^a. || 36. προκαθίζεσθαι F^a. || ἔχει X^as. || 38. γὰρ] μὲν γὰρ F^a.

λησπόντω μὲν οὖν ἄνωθεν ὁ βορέας πολλὰ συνωθεῖ νέφη, πρὸς δὲ τὴν Ἀπτικὴν καὶ τὰς νήσους ὁ Ἑλλησποντίας, ὡσπερ ὕλην ἔχων· καὶ γὰρ περιέσεται τὰ πολλὰ ἐκ τῆ βορέου. περὶ δὲ Δέσβον ὁ εὐρος καὶ ὁ νότος ἐκ τῆ πελάγους φέροντες πολλὰ νέφη προσβάλλει τῇ χώρᾳ. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.

57 Διὰ τί λέγεται "μή ποτ' ἀπ' ἠπείρου δείσης νέφος ἀλλ' ἀπὸ πόντου χειμῶνος, θέρεος δὲ ἀπ' ἠπείροιο μελαίνης;" ἢ διότι τῷ μὲν χειμῶνος ἡ θάλαττα θερμότερα, ὥστε εἴ τι συνέστη, δῆλον ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ἰσχυρᾶς συνέστηκεν· 10 ἐλύθη γὰρ ἂν διὰ τὸ ἀλεινὸν εἶναι τὸν τόπον. τοῦ δὲ θέρους ἢ μὲν θάλαττα ψυχρά, καὶ τὰ πόντια πνεύματα, ἢ δὲ γῆ θερμή, ὡς εἴ τι ἀπὸ τῆς γῆς φέρεται, διὰ μείζονος ἀρχῆς συνέστη· διελύθη γὰρ ἂν, εἰ ἀσθενὲς ἦν.

58 Διὰ τί ἐν τῇ Ἀρκαδίᾳ ὑψηλῆ ὕψη τὰ μὲν πνεύματα 15 ἔθεν ψυχρότερα τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις, ὅταν δὲ νηνεμία ἦ καὶ ἐπινέφελα, ψυχρά, ὡσπερ ἐν τοῖς ὀμαλέσι τοῖς ἐλώδεσιν; ἢ ὅτι καὶ ἡ Ἀρκαδία ὁμοία γίνεται τοῖς ἐλώδεσιν· ἔ γὰρ ἔχει ἐξόδους τοῖς ὕδασιν εἰς θάλατταν, διὸ καὶ βάραθρα πολλὰ αὐτῷ ἐσίν. ὅταν μὲν ἔν ἦ ἄνεμος, ἀπορρι- 20 πίζει τὴν ἐκ τῆς γῆς ἀναθυμίασιν, οὖσαν ψυχράν· αὐτὰ δὲ τὰ πνεύματα ἔ ψυχρά διὰ τὸ ἀπὸ τῆς θαλάττης προσβάλλειν· ἐν δὲ ταῖς νηνεμίαις ἀνῆυσα ἢ ἀτμίς ἀπὸ τῶ ἐμμένουτος ὕδατος ποιῶ τὸ ψῦχος.

59 Διὰ τί, ἂν ἔωθεν πνεῖν ἀρχεται, διημερεύει μᾶλλον; 25 ἢ διότι ἀρχομένου τῆ ἡλίου σφοδροτάτη ἡ φορά, διὸ ἐκτείνεται τοιαύτη ἔσα. σημεῖον δὲ ὅτι ἰσχυρὰ ἡ σύσασις.

60 Διὰ τί βορέας τὴν ἡμέραν μὲν λαμπρὸς, τὴν δὲ νύκτα πίπτει; ἢ διότι γίνεται ἀπὸ πεπηγότος ὑετοῦ, ὅταν ἀναθυμιάται διὰ τὸν ἥλιον; πίπτει δὲ νυκτός, ὅτι οὐχ ἢ 30 αὐτὴ γένεσις, ἀλλὰ τούναντίον ποιεῖ· τὰς γὰρ νύκτας ἐκπνεῖ, τὰς δὲ ἡμέρας ἤττον.

61 Διὰ τί τὰ ἀράχνια τὰ πολλὰ ὅταν φέρηται, πνεύματός ἐστι σημεία; πότερον ὅτι ἐργάζεται ὁ ἀράχνης ἐν ταῖς εὐδαίαις, φέρεται δὲ διὰ τὸ ψυχόμενον τὸν ἀέρα συ- 35 νιέναι πρὸς τὴν γῆν, τὸ δὲ ψύχεσθαι ἀρχὴ χειμῶνος· σημεῖον ἔν ἡ φορά τῶν ἀραχνίων. ἢ ὅτι μετὰ τὰ ὕδατα καὶ τὰς χειμῶνας γίνεται τῶν ἀραχνίων ἀθρόα ἡ φορά, ἐν ταῖς εὐδαίαις ἐργαζομένων, διὰ τὸ ἐν τῷ χειμῶνι μὴ φαίνεσθαι;

δύσριγον γὰρ τότε. καὶ φερόμενοι ὑπὸ τῷ πνεύματος πολὺ ἐκπνιίζονται. μετὰ δὲ τὰ ὕδατα εἴωθε πνεύματα γίνεσθαι ὡς τὰ πολλὰ.

Διὰ τί οἱ βορέαι μεγάλοι τοῦ χειμῶνος ἐν τοῖς ψυ-62 χροῖς τόποις ἐπινέφελοι, ἔξω δὲ αἶθριοι; ἢ ὅτι ἅμα ψυχροὶ εἰσι καὶ μεγάλοι, ἐγγὺς δὲ μᾶλλον ψυχροί, ὡστε φθάνουσι διὰ βάρος. ἔξω δὲ τῷ μεγέθει ἐργάζονται μᾶλλον ἢ τῷ ψυχρῷ.

Κ Ζ . Ο Σ Α Π Ε Ρ Ι Φ Ο Β Ο Ν Κ Α Ι Α Ν Δ Ρ Ε Ι Α Ν .

Διὰ τί οἱ φοβέμενοι τρέμωσιν; ἢ διὰ τὴν κατάψυξιν; ἐκλείπει γὰρ τὸ θερμὸν καὶ συσέλλεται· διὸ καὶ αἱ κοιλίαι λύνονται τοῖς πολλοῖς.

Διὰ τί οὖν καὶ διψῶσιν ἔνιοι, καθάπερ οἱ μέλλοντες 2 κολάζεσθαι; ἔ γὰρ ἔδει καταψυχομένων. ἢ ἔκ ἐν ταύτῳ τόπῳ ἡ κατάψυξις καὶ ἡ θερμότης, ἀλλ' ἢ μὲν ἐν τῷ ἐπιπολῆς, ἔνθεν ἐκλείπει τὸ θερμὸν, ἢ δὲ ἐν τῷ ἐντός, ὡστε ἐκθερμαίνεις; σημεῖον δὲ καὶ τὸ λύεσθαι τὰς κοιλίας. ἀναξηραίνονται δὲ τῷ κυρίου τόπῳ τὸ δίψος. ὁμοιον δὲ ἔοικεν ὡσπερ τοῖς ἡπιαλῶσιν, οἱ ἅμα τῷ ῥίγῳ διψῶσιν· ἔδὲ γὰρ ὁ αὐτὸς ἔδ' ἐκεῖ τόπος ψύχεται καὶ θερμαίνεται.

Διὰ τί ἐν μὲν τοῖς θυμοῖς εἰς τὸ ἐντός ἀθροίζομένῳ 3 θερμῷ διάθερμι καὶ θαρραλέοι, ἐν δὲ τοῖς φόβοις ἀνάπαλιν; ἢ ἔκ εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, ἀλλὰ τοῖς μὲν ὀργιζομένοις περὶ τὴν καρδίαν, διὸ καὶ θαρρητικοὶ καὶ ἐν ἐρυθήματι καὶ πνεύματος πλήρεις, ἄνω τῆς φορᾶς ἔσης, τοῖς δὲ φοβουμένοις κάτω συμφευγόντων τῷ αἵματος καὶ τῷ θερμῷ, διὸ καὶ ἡ λύσις τῶν κοιλίων· ἐπεὶ καὶ ἡ τῆς καρδίας πῆδησις οὐχ ὁμοία, ἀλλὰ τοῖς μὲν ὡς ἂν διὰ τὴν ἐκλειψιν πυκνὴ καὶ νυγματώδης, τοῖς δὲ ὡς ἂν ἀθροζομένου πλείονος θερμου· διὸ καὶ τὸ ἀναεῖν καὶ τὸ ὀρνεσθαι τὸν θυμὸν καὶ ταράττεσθαι, καὶ ὅσα τοιαῦτα λέγουσιν ἔ κακῶς ἀλλ' οἰκείως. ἄρ' οὖν καὶ διὰ τοῦτο τὸ δίψος, ἐπεὶ τό γε ξηρὸν πτύειν καὶ ὁ σαυσαρισμὸς καὶ τὰ τοιαῦτα γίνεται διὰ τὴν ἀναφορὰν τῷ πνεύματος ἅμα καὶ θερμῷ. καὶ τὸ δίψος δὲ δῆλον ὡς ἐκθερμαινομένου τοῦ σώματος. πῶς οὖν ὁ αὐτὸς τόπος ἀναξηραίνεται ἀμφῶν, ᾧ διψῶμεν, καὶ τῷ φοβουμένῳ καὶ τῷ ὀργιζομένῳ; ὁ δὲ φόβος ὅτι διψητικόν, καὶ

7. ἠπείροιο X^s. || νέφος om X^sY^s: || 8. θέρονε X^sY^s. || 9 et 12. θάλασσα, 19. θάλασσαν, 22. θαλάσσης s. || 10. τι codicēs. || 12. τὰ om X^s. || 13. διὰ τὸ μείζονος s. || 14. εἰ ante διελύθη X^s. || 16. περὶ s. || ἢ καὶ ἐπινέφελα ἢ ψ. s. || 26. διὸ] διότι s. || 29. ἀπὸ τοῦ πεπ. X^s. || 38. ἐν δὲ ταῖς s. || 39. ἐργαζομένην Y^s. || μὴ om Y^s.

1. πολὺν X^sY^s. || 2. πνεῦμα s. || 5. ἐπινεφέλοις X^s, ἐπὶ νεφέλαις Y^s. || 11. ἀθροῖαν Y^s. || 19. τὰς] καὶ τὰς Y^s. || κοιλίας s. || 21. αἰ] ἢ s. || διψῶσιν s. || 24. θυμῷ s. || 26. καὶ ἐρυθήματος margo r. || 38. ἄμφω X^sY^s.

οὐκ ἐν ταῖς τροπαῖς δηλοῦσιν· οὐδαμῶ γὰρ ἔτω διψῶσιν. καὶ οἱ ἀγωνιῶντες δὲ σφόδρα· διὸ καὶ διακλύζονται καὶ ἐπιρροφῶσι, καθάπερ Παρμενίων ὁ ὑποκριτής. ἢ τέτοις μὲν ἔκ ἐξὶ δόξος, ἀλλὰ ξηρότης πεφευγότες τῷ αἵματος, ὅθεν καὶ ὠχροί; σημεῖον δὲ τὸ μὴ πίνειν πολὺ, ἀλλὰ καὶ βροχθί- 5 σαι. οἱ δ' ἐν ταῖς τροπαῖς μετὰ πόνου. διὸ διψῶσι καὶ οἱ μέλλοντες κολάζεσθαι· καὶ ἔθεν ἀτοπον. ἐν δὲ τοῖς πολεμικοῖς ἔνοι καὶ τῶν ἀνδρείων, ὅταν διασκευασθῶσι, καὶ τρέμουσιν ἔκ ἐξεσηκότες ἀλλὰ θαρρῦντες· ὡν εἰώθασιν μαστιγοῦν τὸ σῶμα πλατεῖ νάρθηκι, εἰ δὲ μή, ταῖς χερσίν 10 ἀναθερμανθέντες. ἔοικε δὲ διὰ τὴν ὀξύτητα καὶ τὴν φορὰν τῷ θερμοῦ ἀνωμαλία τις εἶναι περὶ τὸ σῶμα παραχρῶδες.

4 Διὰ τί οἱ ἀνδρεῖοι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φίλοινοι; ἢ ὅτι οἱ ἀνδρεῖοι θερμοί, ἢ δὲ θερμότης περὶ τὰ στήθη. ἐνταῦθα γὰρ καὶ ὁ φόβος φαίνεται, γινόμενος κατάψυξις τις. ὡς περὶ 15 τὴν καρδίαν ἦττον μὲν μένει, τοῖς δὲ πηδᾶ ψυχομένη. ὅσοι ἔν τὸν πνεύμονα ἔχουσιν ἑναιμον, θερμὸν ἔχουσι τῆτον ὡσπερ οἰνωμένοι, ὡς ἐ ψύχει ἢ φαντασία τῷ δεινῷ. οἱ δὲ τοῖτοιοι καὶ φιλοπόται. ἢ τε γὰρ τῷ ποτῷ ἐπιθυμία διὰ τὴν τέτου τῷ μορῆν θερμότητά ἐσιν (εἴρηται δὲ περὶ αὐτοῦ ἐν ἄλλοις) 20 καὶ τῷ καυσικῷ ἢ ἐπιθυμία. ὁ δὲ οἶνος θερμὸς μὲν τὴν φύσιν, καύει δὲ τὴν δόξαν μᾶλλον τοῦ ὕδατος, καὶ μάλιστα τῶν αὐτῶν· δι' ἣν αἰτίαν, εἴρηται ἐν ἄλλοις. διὸ καὶ οἱ ἐν τῇ περιπνευμονίᾳ καὶ οἱ μαινώμενοι ἀμφότεροι ἐπιθυμοῦσιν οἶνον· καίτοι τῶν μὲν διὰ τὴν θερμοσίαν θερμὸς ὁ πνεύμων, 25 τῶν δὲ διὰ τὴν παραχρῶν. ἐπεὶ ἔν οἱ αὐτοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τῷ γένει διψητικοὶ καὶ ἀνδρεῖοι, οἶνον δὲ οἱ διψητικοὶ ἐπιθυμητικοί, οἱ δὲ τοῖτοιοι φιλοπόται, ἀναγκαῖον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ παρακολουθεῖν ἀλλήλοις τὰς φύσεις. διὸ καὶ οἱ οἰνωμένοι ἀνδρεῖότεροι τῶν μή.

5 Διὰ τί μάλιστα τὴν ἀνδρείαν τιμῶσιν αἰ πόλεις, οὐ βελτίστην ἔσαν τῶν ἀρετῶν; ἢ ὅτι διατελοῦσιν ἢ πολεμῦντες ἢ πολεμύμενοι, αὕτη δὲ ἐν ἀμφοῖν χρησιμωτάτη ἐσίν. τιμῶσι δὲ ἐ τὰ βέλτιστα, ἀλλὰ τὰ αὐτοῖς βέλτιστα.

6 Διὰ τί οἱ φοβέμενοι μάλιστα τρέμουσι τὴν φωνὴν καὶ 35 τὰς χεῖρας καὶ τὸ κάτω χεῖλος; ἢ διότι ἐκλειψίς ἐστὶ τὸ πάθος θερμῶ ἐκ τῶν ἄνω τόπων; διὸ καὶ ὠχροῦσιν. διὰ μὲν οὖν τὸ ἐκ τοῦ στήθους ἢ φωνὴν τρέμει, ψυχομένῳ ᾧ κινεῖται. ὁμοίως δὲ καὶ αἱ χεῖρες· ἐκ τῷ στήθους γὰρ ἤρτηται. τὸ δὲ

κάτω χεῖλος, ἀλλ' οὐ τὸ ἄνωθεν, κάτω κρέματα ἢ ῥέπει· τὸ δὲ κάτωθεν ἄνω παρὰ φύσιν, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ἄνω ἤρμευ· ἢ ὑφαιρμένῳ διὰ τὸ ψύχεσθαι τρέμει. καὶ ἐν τοῖς θυμοῖς δὲ διὰ τὸ αὐτὸ ἀποκρεμάννυται τὸ χεῖλος. δῆλον δὲ ἐπὶ τῶν παιδίων· συνθεῖ γὰρ εἰς τὴν καρδίαν τὸ θερμὸν.

Διὰ τί οἱ φοβέμενοι τρέμουσι, καὶ μάλιστα τὴν φωνὴν 7 καὶ τοῦ σώματος τὰς χεῖρας καὶ τὸ κάτω χεῖλος; ἢ διότι· ἐκ τούτου τῷ τύπῳ ἐκλείπει τὸ θερμὸν ἐν ᾧ ἢ φωνή; τὸ δὲ χεῖλος καὶ τὰς χεῖρας, ὅτι εὐκινητότατα καὶ ἦμισα ἑναιμα. καὶ προίενται μὲν τὴν χολήν, συσπῶσι δὲ τὰ αἰδοῖα, προίενται μὲν διὰ τὸ συντήκειν τὸ καταβαῖνον θερμὸν, ἀνασπῶσι δὲ, ὅτι ἔξωθεν φόβος· εἰς τὸναντίον ἔν ἢ φυγή.

Διὰ τί οἱ φοβούμενοι καὶ διψῶσι καὶ ῥιγῶσιν; ταῦτα 8 δὲ ἐναντία τὰ πάθη. ἢ ῥιγῶσι μὲν ψυχομένοι, διψῶσι δὲ θερμαινόμενοι; διότι ἐν τῷ φοβεῖσθαι τὸ θερμὸν ἐκλείπει καὶ τὸ ὑγρὸν ἐκ τῶν ἄνω τόπων. δηλοῖ δὲ τὸ χρῶμα καὶ αἱ κοιλίαι· τὸ μὲν γὰρ πρόσωπον ὠχρόν, αἱ δὲ κοιλίαι ἐνίοτε λύνονται. διὰ μὲν οὖν τὸ ἐκλείπειν τὸ θερμὸν ἐκ τῶν ἄνωθεν τὸ ῥίγος γίνεται, διὰ δὲ τὸ ὑγρὸν ἢ δίψα.

Διὰ τί τοῦ τε φόβου λύπης τινὸς ὄντος καὶ τῆς ἀλγῆ-9 ὄντος, οἱ μὲν ἀλγῶντες ἀναβοῶσιν, οἱ δὲ φοβέμενοι σιωπῶσιν; ἢ οἱ μὲν ἀλγῶντες κατέχουσι τὸ πνεῦμα (διὸ ἀδρόσον ἐξὶν μετὰ φωνῆς ἐξέρχεται), τῶν δὲ φοβουμένων κατέψυκται τὸ σῶμα καὶ τὸ θερμὸν κάτω ἐνήνεκται, ὃ ποιῶν 10 πνεύματα. ἢ οὖν ἐνήνεκται μάλιστα, ἐνταῦθα καὶ ποιῶν αὐτά. διὸ καὶ ἀποφοφῶσιν οἱ φοβέμενοι. ἢ δὲ φωνὴ ἐκ φορᾶ πνεύματος ἄνω πως καὶ διὰ τινῶν γινομένη. τοῦ δὲ τὸς ἀλγῶντας κατέχειν τὸ πνεῦμα αἰτίον, ὅτι ταῖς ἐνυπαρχούσαις ἡμῖν βοηθείαις φύσει εὐθὺς πάντες παθόντες ἀνευ 30 λογισμοῦ χρώμεθα, καθάπερ καὶ τὰ ἄλλα ζῶα· τὰ μὲν γὰρ κέρασι, τὰ δὲ ὀδύσιν, τὰ δὲ ὄνυξιν ἀμύνεται. πρὸς δὲ τὰ ἀλγήματα πάντα ἢ τὰ πλείεστα βοηθεῖ ἢ θερμότης. ὃ ποιῶν ὃ κατέχων τὸ πνεῦμα· θερμαίνει γὰρ καὶ ἐκπέττει τὸ ἀλγῆμα, συσέλλων ἐντὸς τὸ θερμὸν τῷ πνεύματι.

Διὰ τί τοῖς φοβουμένοις αἱ κοιλίαι λύνονται καὶ οὐρη- 10 τῶσιν; ἢ τὸ θερμὸν τὸ ἐν ἡμῖν ἐσίν ὡσπερ ζῶον; τῶν οὖν φεύγει ὃ τι ἂν φοβηθῆ. ἔξωθεν ἔν γινομένων τῶν τε ὑπὸ τῆς ἀγωνίας φόβων καὶ τῶν τοῖτων, καὶ ἐκ τῶν ἄνωθεν εἰς τὰ κάτω καὶ ἐκ τῶν ἐπιπολῆς εἰς τὰ ἐντός, ἐκθερμαινόμενοι

3. ἰδ' Y^o. || 5. ὠχρός X^o, ἴσως ὠχροῖσι margo X^o. || βροχθίαι s. || 6. διψῶσι s. || 7. τοῖς om s. || 9. μασιγῆ s. || 10. πρ- κηθ s. || 11. δὲ s. || 16. ψυχομένοις s. || 20. τούτου s. || 23. ἐν ἄλλοις εἴρηται s. || 29. οἱ om Y^o. || 36. τὰς add ε.

1. ἢ X^oY^osteu. || 2. περὶ s. || 5. συναθεῖ s. || 6. καὶ μάλιστα τρέμουσι X^o. || 7. τὰς om X^o. || 9. εὐκινητότατος s. || 10. δὲ καὶ τὰ X^os. || 12. ἔξω s, omissio φόβος. || 13. διψῶσι καὶ ῥιγῶσι s, ῥιγῶσι καὶ διψῶσι X^o. || 18. οὖν om X^oY^os. || 21. οἱ δὲ] ἰδὲ s. || 23. βοῆς X^o. || 27. τῶν X^o. || γινομένων s. || 29. εὐθὺ X^o. || μαθόντες s. || 30. καθάπερ s. || 31. γὰρ om X^o. || κέρατα s. || 34. συσέλλων X^o. || 37. ὅτε X^os. || ἔν om K^oO^os. || 38. καὶ ante ἐκ om QK^os. || 39. τὸ s. || κάτω — τὰ om Q.

δὲ οἱ περὶ τὴν κοιλίαν τόποι καὶ τὴν κύσιν διαλύονται, καὶ ποῖσιν αὐτὰς εὐτρεπεῖς. καὶ γὰρ τὰ ἄνθη καὶ τὰ ἀψίνθια, καὶ ὅσα ἕρπητικά, θερμαντικά. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ πρὸς τὴν κοιλίαν φάρμακα, τὰ κάτω θερμαντικά· καὶ τὰ μὲν τῶν εἰσενεχθέντων μόνων λυτικά, τὰ δὲ καὶ ἑτέραν σύντη-⁵ ξιν ποιεῖ, οἷον τὸ σκόροδον εἰς τὸ ἕρον. τὸ αὐτὸ δὲ τοῖς τοιούτοις ἢ ἐκ τῶν ἐπιπολῆς θερμασία εἰς τούτους τοὺς τόπους συνίσα δρᾶ.

¹¹ Διὰ τί οἱ φοβύμενοι συσπῶσι τὰ αἰδοῖα; εἰκὸς γὰρ ἦν τὸναντίον, τῷ θερμῷ εἰς τῆτον τὸν τόπον ἀθροίζομένῃ τῶν¹⁰ φοβυμένων, ἀνίσθαι αὐτά. ἢ οἱ φοβύμενοι σχεδὸν ἅπαντες ὥσπερ ῥιγῶντες εἰσιν; ἐκλελοιπότες ἔν ἐκ τῶν ἐπιπολῆς τῷ θερμῷ συσπῶσιν. διὸ καὶ βομβυλιάζουσιν οἱ δεινῶς δεδιότες. δοκεῖ δὲ συσπᾶν τὸ ἐπιπολῆς καὶ τὸ δέρμα τῶν ῥιγόντων, ἅτε τοῦ θερμῷ ἐκκεκριμένῃ· διὸ καὶ φρίττεσιν. συ-¹⁵ σπᾶται δὲ καὶ ἡ ὀσχεῖα τῷ αἰδοῖς ἄνω, καὶ συνεφέκονται καὶ οἱ ὄρχεις αὐτοῖς συστελλομένων. θάπτον δὲ φαίνεται ἐπὶ τῶν ἀφροδισίων· ὁ γὰρ φόβος ἐκκρίνει, καὶ πολλοῖς τῶν ἀγωνιώντων καὶ τῶν περιφόβων συγκινεῖ ἢ τῆς γονῆς πρῶσεις.

ΚΗ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΣΩΦΡΟΣΥΝΗΝ ΚΑΙ ΑΚΟΛΑΣΙΑΝ, ΚΑΙ ΕΓΚΡΑΤΕΙΑΝ ΚΑΙ ΑΚΡΑΣΙΑΝ.

Διὰ τί ἔνιοι κάμνουσιν, ὅταν ἐθισθέντες ἀκολάσως ζῆν μὴ ἀκολάσως διαιτῶνται, οἷον Διονύσιος ὁ τύραννος, ἐπεὶ²⁵ ἐν τῇ πολιορκίᾳ ἐπαύσατο πῶνον ὀλίγον τινα χρόνον, εὐθύς ἐφθισίασεν, ἕως πάλιν εἰς τὴν μέθην μετέβαλεν. ἢ μέγα μὲν τι καὶ τὸ ἔθος ἐστὶν ἐκάστοις· φύσις γὰρ ἤδη γίνεται καθάπερ ἂν ἰχθύς ἐν ἀέρι ἢ ἄνθρωπος ἐν ὕδατι διατελῶν φαύλως ἂν ἴσχοι, ἔτω καὶ οἱ τὰ ἔθη μεταβάλλοντες χα-³⁰ λεπῶς ἀπαλλάττεσιν, καὶ τὸ πάλιν εἰς τὰ εἰωθότα ἐλθεῖν σωτηρία γίνεται αὐτοῖς ὥσπερ εἰς φύσεως κατάστασιν. ἔτι δὲ καὶ συντηκτικοὶ γίνονται, εἰωθότες τροφῇ χρῆσθαι δαψιλεῖ τῇ ἰδίᾳ· μὴ λαμβάνοντες γὰρ τὴν εἰωθυῖαν ὥσπερ ὄλως μὴ λαμβάνοντες διατίθενται. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰ περιτ-³⁵ τώματα τροφῇ μεμιγμένα πολλῇ ἀφανίζεται, αὐτὰ δὲ ἐπιπολάζει μόνα ὄντα, καὶ φέρεται εἰς ὄμματα ἢ πνεύμονα· προσενεγκαμένοις δὲ τροφῇ κατακεραυνύμενα ὕδαρῃ

γίνεται καὶ ἀβλαβῆ. γίνεται δὲ τοῖς ἀκολάσως ζῶσι πλείω τὰ περιττώματα ἄχρι τινὸς ληξασὶ τῷ εἰωθότος βίῃ, διὰ τὸ πολλὴν ἀκαταχώρισον ἐν αὐτοῖς ὕλην ὑπάρχειν ἐκ τῷ προτέρου βίου, ἧς τηκομένης ὑπὸ τῷ συμφύτῃ θερμῷ, καθάπερ² χιόνος πολλῆς, ρεύματα ἀδρᾶ συμβαίνει γίνεσθαι.

Διὰ τί κατὰ δύο μόνας αἰσθήσεις ἀκρατεῖς λέγομεν,² οἷον ἀφῆν καὶ γεῦσιν; ἢ διὰ τὰς ἀπὸ τέτων γινομένης ἡδονὰς ἡμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις; ἅτε ἔν κοινᾷ ὕσαι ἀτιμότηταί εἰσι, διὸ καὶ μάλισα ἢ μόναι ἐκπνείδισοί εἰσιν. ὥς τε τὸν ὑπὸ τούτων ἠττώμενον ψέγομεν καὶ ἀκρατῆ καὶ ἀκόλασον εἶναι φημέν, διὰ τὸ ὑπὸ τῶν χειρίζων ἡδονῶν ἠτῶσθαι.

Διὰ τί ἀκρατεῖς λέγονται κατὰ τὰς ἐπιθυμίας μόνον,³ ὕψης τῆς ἀκρασίας καὶ περὶ τὴν ὀργήν; ἢ ὅτι ἀκρατῆς μὲν ἐστὶν ὁ παρὰ τὸν λόγον τι πράττων καὶ ἀκρασία ἢ παρὰ τὸν λόγον ἀγωγή, εἰσὶ δὲ αἱ μὲν ἐπιθυμιαὶ ὡς ἐπίκων εἰπεῖν παρὰ τὸν λόγον, αἱ δὲ ὀργαὶ μετὰ λόγου, ἔχ ὡς κελεύσαντος τῷ λόγῳ, ἀλλ' ὡς δηλώσαντος τὸν προσηλακισμὸν ἢ τὴν αἰτίαν.

²⁰ Διὰ τί τὴν μὲν ἐγκράτειαν καὶ τὴν σωφροσύνην ἐπὶ τῶν νέων καὶ πλοσίων μάλισα ἐξετάζομεν, τὴν δὲ δικαιοσύνην ἐπὶ τῶν πηνήτων; ἢ ὅτι ἔ μάλισα δεῖται τις, εἰ τότε ἀπέχεται, μᾶλλον θαυμαζοῖτ' ἂν ἢ τῶν ἐναντίων; ὁ μὲν οὖν πένης εὐπορίας δεῖται, ὁ δὲ νέος καὶ πλούσιος ἀπολαύσεως.

Διὰ τί ἤττον ἀνέχονται διψῶντες ἢ πεινῶντες; πότερον⁵ ὅτι λυπηρότερον; σημεῖον δὲ τοῦ λυπηροτέρου, ὅτι ἡδιον τὸ διψῶντα πιεῖν ἢ πεινῶντα φαγεῖν. τὸ δὲ ἐναντίον τῷ ἡδεῖ λυπηρότερον. ἢ διότι μᾶλλον δεῖται τὸ θερμὸν τῷ ὑγροῦ ἢ τὸ ξηρὸν ᾧ ζῶμεν; ἢ ὅτι δυοῖν ἢ δέψα ἐπιθυμία, ποτῆ καὶ τροφῆς, ἢ δὲ πείνα ἐνὸς μόνου, τροφῆς;

Διὰ τί ἤττον καρτεροῦμεν διψῶντες ἢ πεινῶντες; ἢ⁶ διότι λυπούμεθα μᾶλλον; σημεῖον δὲ τῆς λύπης ἢ ἡδονῆς σφοδρότερα. εἴτα ὁ μὲν διψῶν δυοῖν ἐνδεής, τροφῆς τε καὶ καταψύξεως (ἄμφω γὰρ ἔχει τὸ ποτόν), ὁ δὲ πεινῶν θατέρου μόνου.

Διὰ τί οἱ κατὰ τὴν τῆς ἀφῆς ἢ γεύσεως ἡδονήν, οὗ⁷ ἂν ὑπερβάλλωσιν, ἀκρατεῖς λέγονται; οἱ τε γὰρ περὶ τὰ

2. εὐτροπεῖς QK^o, εὐτροπῆς s. || ἄνθη x et margo X^o, ἄησα QF^o, ἄησα K^oO^os, ἄησα t. || 3. ἕρ. καὶ θερμ. QK^oO^oF^o. || 5. μόνου X^oF^o. || 7. ἐπιπολῶν θερμάνει s. || τοῖς om X^o. || τρόπους X^o. || 10. εἰς τῆτον τὸν τόπον τῷ θερμῷ X^o. || ἀθροίζομενοι s. || 13. βομβυλιάζουσιν F^o. || 16. ὀσχεῖα X^o. || 20. προαίσεις s. || 27. μεγέθη s. || μετέβαλεν v. || 28. τοι X^o. || 29. καθαπερανεῖ X^os. || τελῶν s. || 30. ἴσχοι X^o. || 31. εἰωθότως s. || 32. αὐτοῖς γίνεται s. || 34. ἰδίᾳ] ἰδέα X^o.

6. μόνου δύο X^o. || 10. τὸ F^ov. || 13. λέγεται s. || μετὰ F^ov. || 14. τῆς om s. || 15. περὶ τὸν λογισμὸν s. || καὶ] καὶ ἢ X^o F^osv. || 16 et 17. περὶ s. || 17. αἱ δὲ αἱ ὀργαί s. || 20. τὴν post καὶ om F^osv. || 22. εἰ] ἐπὶ s. || 26. πότερον s. || 27. σῆμα s. || 28. διψῶντες s. || ποιεῖν v. || πεινώτες s. || 29. δεῖται μᾶλλον s. || 31. μόνου F^o. || 34. δυοῖν F^ov. || τε om F^os. || 38. λεκτίον s.

ἀφροδίσια ἀκόλασοι, οἱ τε περὶ τὰς τῆς τροφῆς ἀπολαύσεις. τῶν δὲ κατὰ τὴν τροφήν ἀπ' ἐνίων μὲν ἐν τῇ γλώττῃ τὸ ἡδύ, ἀπ' ἐνίων δὲ ἐν τῷ λάρυγγι, διὸ καὶ Φιλόζενος γενεῶν φάρυγγα εὐχετο ἔχειν. οἱ δὲ κατὰ τὴν ἔψιν καὶ τὴν ἀκοὴν οὐκέτι. ἢ διὰ τὸ τὰς ἀπὸ τούτων γινομένης ἡδονᾶς 5 κοινὰς εἶναι ἡμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις; ἄτε ἔν ἔσαι κοινὰ ἀτιμώτατα εἰσι καὶ μάλισα ἢ μόναι ἐπονείδισοι, ὥστε τὸν ὑπὸ τούτων ἠττώμενον ψέγομεν καὶ ἀκρατῆ καὶ ἀκόλασον λέγομεν διὰ τὸ ὑπὸ τῶν χειρίσων ἡδονῶν ἠτῶσθαι. οὐσῶν δὲ τῶν αἰσθήσεων πέντε, τὰ τε ἄλλα ζῶα ἀπὸ δύο μόνων 10 τῶν προειρημένων ἡδεται, κατὰ δὲ τὰς ἄλλας ἢ ὅλως οὐχ ἡδεται ἢ κατὰ συμβεβηκὸς τῶτο πάσχει. ὁρῶν μὲν γὰρ ὁ ὁρῶν, ἢ καὶ ὁσφραϊνόμενος, χαίρει ὅτι ἀπολαύει· καὶ ὅταν πληρωθῆ, ἢ δὲ τὰ τοιαῦτα ἡδέα αὐτῷ, ὥσπερ ἢ δὲ ἡμῖν ἢ τῷ ταρίχῳ ὀδμή, ὅταν ἀδῆν ἔχωμεν τοῦ φαγεῖν. ὅταν δὲ ἐν- 15 δεῖς ὤμεν, ἡδέα. ἢ δὲ τῷ ῥόδῳ ἀεὶ ἡδέα.

8 Διὰ τί ἤττον κατέχουσι τὸν γέλωτα παρόντων τῶν γνωρίμων; ἢ ὅταν σφόδρα ἐξηρημένον ἢ τι, εὐκίνητόν ἐστιν; ἢ δ' εὐνοια εἰπεῖν μᾶλλον γελοῖον, ὥς κινεῖ.

ΚΘ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΣΤΗΝ ΚΑΙ ΑΔΙΚΙΑΝ.

Διὰ τί μείζονος ὄντος ἀδικήματος, εἰ τις βλάβη εἰς τὸ μείζον ἀγαθόν, τῆς δὲ τιμῆς οὐσης μείζονος ἀγαθοῦ, ἢ τῶν χρημάτων ἀδικία μᾶλλον δοκεῖ, καὶ οἱ ἀδικοὶ μᾶλλον εἶναι δοκεῖσι περὶ τὰ χρήματα; ἢ διότι αἰρῶνται τὰ χρή- 25 ματα μᾶλλον τῆς τιμῆς, καὶ πᾶσιν ἐς κοινότητα, ἢ δὲ τιμῇ ὀλίγοις, καὶ ὀλιγάκις συμβαίνει ἢ χρῆσις αὐτῆς.

2 Διὰ τί παρακαταθήκην δεινότερον ἀποσερεῖν ἢ δάνειον; ἢ ὅτι αἰσχρὸν ἀδικεῖν φίλον. ὁ μὲν ἔν τὴν παρακαταθήκην ἀποστερῶν φίλον ἀδικεῖ· οὐδεὶς γὰρ παρακατατίθεται μὴ 30 πισεύων. ἔ δὲ τὸ χρέος, ἔ φίλος· ἔ γὰρ δανείζει, εἰ ἢ φίλος, ἀλλὰ δίδωσιν. ἢ ὅτι μείζον τὸ ἀδικημα· πρὸς γὰρ τῇ ζημίᾳ καὶ τὴν πίστιν παραβαίνει, δι' ἣν, εἰ καὶ μηδὲν ἕτερον, δεῖ ἀπέχεσθαι τοῦ ἀδικεῖν. ἔτι τὸ μὴ τοῖς ἴσοις ἀμύνεσθαι φαῦλον· ὁ μὲν οὖν ἔδωκεν ὡς φίλῳ, ὁ δὲ ἀπεστέρησεν ὡς 35 ἐχθρόν· ὁ δὲ δανείζων οὐχ ὡς φίλος ἔδωκεν. ἔτι τῶν μὲν ἢ δόσις φυλακῆς καὶ ἀποδόσεως χάριν, τῶν δὲ καὶ ὠφελείας· ἤττον δὲ ἀγανακτῶμεν ἀποβάλλοντες, εἰ κέρδος θη-

ρεύομεν, οἷον οἱ ἀλιεῖς τὰ δελέατα· προφανῆς γὰρ ὁ κίνδυνος. ἔτι παρακατατίθενται μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἐπιβουλευόμενοι καὶ ἀτυχεῖντες, δανείζονται δὲ οἱ εὐποροῦντες· δεινότερον δὲ ἐστὶ τὸν ἀτυχεῖντα ἢ τὸν εὐτυχεῖντα ἀδικεῖν.

Διὰ τί ἐνίοις δικαστηρίοις τοῖς γενέσι μᾶλλον ἢ ταῖς 3 διαθήκαις ψηφίζονται; ἢ ὅτι γενέσι μὲν ἐκ ἐς καταψεύσασθαι, ἀλλὰ τὸ ὄν ἀποφαίνουσιν· διαθήκαι δὲ πολλὰ ψευδεῖς ἢ δὴ ἐξηλέγχθησαν ἔσαι.

Διὰ τί ἢ πενία παρὰ τοῖς χρηστοῖς τῶν ἀνθρώπων 4 μᾶλλον ἢ παρὰ τοῖς φαύλοις ἐστίν; ἢ διὰ τὸ ὑπὸ πάντων μισεῖσθαι καὶ ἐξελαύνεσθαι πρὸς τὸς ἐπεικεῖς καταφεύγει, οἰομένη μάλισα παρὰ τούτοις σωτηρίας τυχεῖν καὶ διαμεῖναι· εἰ δὲ πρὸς πονηρὸς ἔλθοι, ἐκ ἂν διαμεῖναι ἐν τῇ αὐτῇ δυνάμει αὐτῆς, ἀλλ' ἢ κλέπτειν ἢ ληΐζεσθαι, ὧν γινομένων ἐκ ἂν ἐτι εἶναι αὐτὴν παρ' αὐτοῖς. ἢ ὅτι τὸς ἐπεικεῖς οἶεται τῶν ἀνθρώπων ἄριστα ἂν αὐτῇ χρῆσθαι, καὶ ἦκιστα ἂν ὑβρισθῆναι ὑπ' αὐτῶν. καθάπερ ἔν τὰς τῶν χρημάτων παρακαταθήκας πρὸς τοὺς ἐπεικεῖς τίθεμεθα, οὕτω καὶ αὐτῇ ὑπὲρ αὐτῆς διατάττεται. ἢ ὅτι θήλεια ἔσα ἀπορωτέρα ἐστίν, 20 ὥς τῶν ἐπεικῶν δεῖται. ἢ ὅτι αὐτῇ κακὸν οὐσα πρὸς τὸ κακὸν οὐκ ἂν ἔλθοι· εἰ γὰρ τὸ κακὸν ἔλοιτο, παντάσῳ ἂν δυσίατον εἴη.

Διὰ τί ἐχ ὁμοίως αἱ ἀδικίαι μείζους περὶ τὰ ῥήματα 5 καὶ τὰ ἄλλα, οἷον ὁ μικρὸν εἰπὼν ἐκ ἂν καὶ τὸ ἀπόρητον εἴποι, ἀλλ' ὁ ἔνα προδῆς καὶ πόλιν, ὥσπερ ὁ ὀβολὸν ἀποστερήσας καὶ τάλαντον; ἢ ὅτι ἀπὸ μείζονος ἀδικίας ἔνια ἐλάττω ἐστὶ δι' ἀδυναμίαν.

Διὰ τί παρακαταθήκην αἰσχρὸν ἀποσερεῖσαι μικρὰν ἢ 6 πολὺ δανεισάμενον; ἢ ὅτι ὁ τὴν παρακαταθήκην ἀποσερεῖν τὸν ὑπολαβόντα εἶναι αὐτὸν ἐπεικῆ ἔξακατᾶ; ἢ ὅτι ὁ τῶτο καὶ ἐκείνο ποιήσειεν;

Διὰ τί ἀνθρώπος μάλιστα παιδείας μετέχων ζώων 7 ἀπάντων ἀδικιώτατός ἐστιν; ἢ ὅτι πλείους λογισμῷ κερκοινώθηκεν; μάλισα ἔν τὰς ἡδονὰς καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἐξήτακε· ταῦτα δ' ἄνευ ἀδικίας ἐκ ἐστίν.

Διὰ τί ὁ κλύτος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ παρὰ τοῖς φαύλοις 8 μᾶλλον ἢ τοῖς ἐπεικῆσιν ἐστίν; ἢ διότι τυφλὸς ὢν τὴν διανοίαν ἔ δύναται κρίνειν ἢ δὲ αἰρεῖσθαι τὸ βέλτιστον;

3. δι] τε F^o. || 4. ἠύχετο s, εὐχεται υ. || κατὰ] καὶ X^oF^osv. || 6. οὖν om F^o. || ἐσῶν κοινῶν X^oF^oυ. || 7. ὡς υ. || 10. τὰς αἰσθήσεις s. || ἀπὸ δύο μηνῶν s, ἀποδοῦμεν F^o, ἀπὸ δύο μόνων margo X^o. || 12. ὁρῶν μὲν s, ὁρῶ μὲν QF^oυ. || ὁ om X^o. || 13. καὶ post ἢ om QF^osv. || 18. ἐξηρημένον F^os. || 19. ἔνοια F^o. || 31. δανίζει s. || 37. τῷ F^o et margo X^o.

1. οἱ] εἰ s. || 2. ὡς om F^os. || 5. an ἐν ἐνίοις et mox ψηφίζονται? || 9. ἐπὶ s. || 10 et 12. περὶ s. || 13. ποτηρίας s. || 14. X^oυ. || 20. τῶν om s. || 23. περὶ χρήματα F^o. || 25. εἰποιεν F^o. || προδίδς X^o. || ἐ] καὶ ὁ s. || 30. τῷ ὑπολαβόντι pr X^o. || ἐξακατᾶται codices. || 31. καὶ codices. || 37. μᾶλλον om X^oF^os.

- 9 Διὰ τί δικαιότερον εἶναι νενόμισται τοῖς τετελευτηκόσιν ἢ τοῖς ζῶσιν ἐπαμύνειν; ἢ ὅτι οἱ μὲν ζῶντες δύναιντ' ἀν αὐτοῖς ἐπαρκέσαι, ὁ δὲ τετελευτηκῶς ἔκετι;
- 10 Διὰ τί ὑγιαίνοντι μὲν ὁ συνὼν ὑδὲν ὑγιέστερος γίνεται, ἐδὲ ἰσχυρῶ ἢ καλῶ εἰς τὰς ἔξεις ἐπιδίδωσιν ἕθεν, δικαίω 5 δὲ καὶ σώφρονι καὶ ἀγαθῶ; ἢ διότι τὰ μὲν ἀμίμητα τὰ δὲ μιμητὰ τῇ ψυχῇ; ἀγαθὸς δὲ τῇ ψυχῇ, ὑγιὴς δὲ τῷ σώματι· ἐθίζεται οὖν χαίρειν ὀρθῶς καὶ λυπεῖσθαι. ὁ δὲ ὑγιεῖ συνὼν ἔκετι· ἔ γάρ ἐν τῷ τισὶ χαίρειν ἢ μὴ ὁ ὑγιὴς· ἕθεν γὰρ τέτων ποιεῖ ὑγίειαν.
- 11 Διὰ τί δεινότερον γυναικᾶ ἀποκτεῖναι ἢ ἄνδρα; καίτοι βέλτιον τὸ ἄρρεν τῷ θήλεος φύσει. ἢ διότι ἀσθενέστερον, ὡσε ἐλάττω ἀδικεῖ. ἢ ὅτι οὐ νεανικὸν τὸ ἰσχυρίζεσθαι πρὸς τὸ πολὺ ἤττον;
- 12 Διὰ τί ποτε τῷ φεύγοντι ἐν τῷ δικαστηρίῳ τὴν δεξιὰν 15 ζάσιν διδῶσιν; ἢ διότι ἐπανισθῶν βύλονται; πλεονεκτῶντος ἕν τῷ διώκοντος τὴν ζάσιν τῷ φεύγοντι διδῶσιν. εἶθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ φεύγοντες παραφυλάττονται· ἐπὶ δεξιᾷ δὲ ἢ φυλακῇ γίνεται, εἰάν ὁ φεύγων ἔχη τὴν ἐν δεξιᾷ ζάσιν.
- 13 Διὰ τί ποτε, ὅταν τῷ φεύγοντι καὶ τῷ διώκοντι φαί- 20 νωνται αἱ ψῆφοι ἴσαι, ὁ φεύγων νικᾷ; ἢ ὅτι ὁ μὲν φεύγων ἐν τῷ ἀγῶνι μόνον ἀκίκοεν αὐτοῦ πρὸς ἃ δεῖ αὐτὸν ἀπηγορεῖσθαι, καὶ τοὺς μάρτυρας παρασχέσθαι πρὸς τὰ κατηγορημένα ἔχεσθαι, εἴ τι μέλλουσιν ὠφελήσθαι; ἔ ῥά-διον δὲ τὸ μαντεύσασθαι τὰ ἄν δεῖ αὐτὸν παρασκευάσα- 25 σθαι ἢ μάρτυρας ἢ ἄλλο τεκμήριον ὅτι ἕθεν ἀδικεῖ. τῷ δὲ διώκοντι ἔστιν ὅπως βύλεται, καὶ πρὸ τῷ τὴν δίκην κλητεύσασθαι, ἐνέσῃσασθαι τὸ πρᾶγμα, καὶ ἴδη κεκληκότα, πλασάμενον ὃ τι βούλεται πιθανόν, κατηγορεῖν αὐτοῦ. ὁρῶν δὲ κατὰ πάντα ταῦτα ἐλαττώμενον ὁ νομοθέτης-ὸν φεύγοντα, 30 προσέθετο τῷ φεύγοντι ὃ τι ἂν οἱ δικασταὶ ἀμφολογήσωσιν. ἀλλὰ μὴν καὶ τῶτ' ἂν τις ἴδοι. ἐν γὰρ τοῖς φόβῳ ὄντες πολλὰ παραλιμπάνουσιν ὡς αὐτὸς ἔδει εἰπεῖν ἢ πρᾶξαι, οἱ δὲ φεύγοντες αἰεὶ ἐν μείζονσι κινδύνοις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τυγ-χάνουσιν ὄντες, ὡς· εἰ παραλιμπάνουσιν ὡς δεῖ αὐτὸς, εἴπερ 35 ἐξισοῦνται τοῖς δικαίοις, δῆλον ὅτι εἰ μὴ παρελίμπανον, ἐκράτου ἂν. ἔτι δὲ ἕκαστος ἡμῶν μᾶλλον ἂν προέλοιτο τῷ
- ἀδικῶντος ἀποψηφίσασθαι ὡς ἐκ ἀδικεῖ ἢ τῷ μὴ ἀδικῶντος καταψηφίσασθαι ὡς ἀδικεῖ, οἷον εἴ τις φεύγει δουλείας ἢ ἀνδροφονίας. τέτων γὰρ ἕκαστος ὄντων, ἃ κατηγορεῖ αὐτῶν, μᾶλλον ἂν ἀποψηφίσασθαι ἐλοίμεθα ἢ μὴ ὄντων καταψηφίσασθαι. ἔστι γάρ, ὅταν τις ἀμφιδόξῃ, τὰ ἐλάττω τῶν ἀμαρτημάτων αἰρετέον. δεινὸν γὰρ καὶ τὸ τῷ δούλου ὡς ἐλεύθερός ἐστι καταγῶναι· πολὺ δὲ δεινότερον, ὅταν τις τῷ ἐλευθέρου ὡς δούλου καταψηφίσῃται. ἔτι δὲ εἰάν ὁ μὲν τύχη ἐγκαλῶν ὁ δὲ ἀμφισβητῶν ὑπὲρ ὅτῳ, ἐκ εὐθύς 40 οἰόμεθα δεῖν ἀποδῶναι τῷ ἐγκαλῶντι, ἀλλὰ νέμεσθαι τὸν κεκτημένον, ἕως ἂν κριθῇ. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν πλειόνων, ὅταν ἰσάξῃ τὸ πλῆθος τῶν τε φασκόντων ἀδικεῖν καὶ τῶν μὴ ὁμολογόντων, ὡσπερ ὅτε ἐξ ἀρχῆς ὁ μὲν ἐνεκάλει ὁ δὲ ἀπηνεῖτο, ἐκ οἰόμεθα δεῖν τὸν νομοθέτην προστιθέναι τῷ ἐγκαλῶντι, ἀλλὰ τὸν φεύγοντα κύριον εἶναι, ἕως ἂν ὑπεροχὴν τινα ἔχη ὁ ἀδικῶν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν κριτῶν, ἐπειδὴ ὑδεμίαν ὑπεροχὴν ἰσασθεῖσῶν τῶν ψήφων, κατὰ χώραν εἶασεν ὁ νομοθέτης ἔχειν. ἔτι δὲ τῶν μὲν ἀξιο-λόγων ἀμαρτημάτων μεγάλα καὶ αἱ κολάσεις εἰσίν, ὡσε ἀδίκως μὲν καταψηφισαμένοι καὶ μὴ γνωῦσιν οὐκ ἔστιν ἐκαυορθοῦσθαι καιρὸν λαβόντας· ἀπολύσασι δὲ παρὰ τὸ προσῆκον, εἰ μὲν ἕτως εὐλαβῶς ὡσε μὴθὲν ἔτι ποτὲ ἀμαρτεῖν, τί ἂν καὶ μέγα ἡμαρτηκότες οἱ κριταὶ εἶψαν, τοῖστον ἀνθρώπων ἀπολύσαντες θανάτῳ; εἰ δέ τι ἐξ ὑστέρου ἀμαρ- 45 τάνοι, δι' ἀμφοτέρα ἂν αὐτὸν κολάζεσθαι ἀξιοῖ. ἢ ὅτι ἀδικωτέρου μὲν ἐστὶν ἀνδρὸς ταῦτα ἀδικεῖν ἢ ἤττον εἰκὸς ἐστὶν ἀδίκως ἐγκαλεῖσθαι; τὸ μὲν γὰρ ἀδικεῖν καὶ δι' ὄργην καὶ διὰ φόβον καὶ δι' ἐπιθυμίαν καὶ δι' ἄλλα πολλὰ γίνεται, καὶ ἔ μόνον ἐκ προνοίας· τὸ δὲ ἀδίκως ἐγκαλεῖν ὡς τὸ πολὺ ἐκ προνοίας ἐστίν. ὡσε ἐπεὶ ἴσαι αἱ ψῆφοι γεγό- 50 νασι, τὸ δὲ ἀδίκως τὸν ἐγκαλῶντα ἐγκαλεῖν καὶ τὸν φεύγοντα ἀδικεῖν, φαύλου κριθέντος τοῦ ἀδίκως ἐγκαλοῦντος τὸ νικᾶν τῷ φεύγοντι ὁ νομοθέτης ἀπένειμεν. ἔτι δὲ καὶ αὐτοὶ οὕτως ἔχομεν πρὸς τὰς θεραπείας, ὡστε ὅταν ὑπο-εύσωμέν τι αὐτὸς ἡμαρτηκέναι καὶ μὴθὲν ἀκριβὲς ἔχω- 55 μεν, ἄλλ' ἄμωσ αὐτὸς ὑπολαμβάνωμεν πεπραχέναι, οὐκ εὐθύς ἐπὶ τὸ κολάζειν ἐρχόμεθα· καὶ εἰάν μὴθὲν μᾶλλον

3. ἐαυτοῖς *Y*^o, om *s*. || 4. ὑγιαίνοντα *s*. || 5. καλλίω *Y*^o, καλλίον *s*. || 8. ὀρθῶς χίρειν *s*. || 10. τίτων γὰρ *X*^o. || 13. ἐπὶ ἔτι *X*^o*Y*^o. || 16. ἐπὶ *X*^o*Y*^o. || 18. τὸ om *Y*^o. || περιφυλάττονται *s*. || 20. ποτε om *s*. || 21. εἶθ' ὅταν καὶ *X*^o*Y*^o. || 21. αἰ om *X*^o. || 24. ἢ *X*^o*Y*^o. || ὠφελήσασθαι *Y*^o*s*, ὠφελήθησθαι *X*^o. || 25. μαντεύσασθαι *X*^o. || δὴ *s*. || 26. βούληται *s*. || 30. ταῦτα om *X*^o. || 31. ὅτε *X*^o*s*. || 32. εἶδη *s*. || 33. δεῖ *s*. || 37. δὴ *Y*^o*s*. || τῷ — *b*1. ἢ om *X*^o. || 1. ἐκ om *s*. || ἢ — 2. ἀδικεῖ om *s*. || 4. μὴ om *X*^o*Y*^o. || 4. ἐλοίμεθα *Y*^o: ceteri ἐλώμεθα. || 5. ἐπιθυμίαν *X*^o*Y*^o*s*. || ὑπὲρ τῶν ἄλλων *s*. || 13. ἐκάλε *s*. || 16. ἔχει *s*. || 20. καὶ μνησίσουσιν *Y*^o. || 21. τὸ om *Y*^o*s*. || 23. οἱ κριταὶ ἡμαρτηκότες *s*. || 24. ἀμαρτανεῖ δι' ἄλλων *s*. || 25. αὐτὸν τῶν καλ. *X*^o*Y*^o. || ἐπὶ ἔτι codices. || ἀδικώτερον *X*^o*s*. || 33. ἀπένειμεν *Y*^o. || 36. ὁμοίως *X*^o*Y*^o*s*. || ὑπολαμ- 60 νομεν *X*^o.

δυνώμεθα ἐξετάσαι, ἀφίεμεν ταύτης τῆς αἰτίας. ἔτι μείζω μὲν ἀδικεῖ ὁ ἐκ προνοίας ἀδικῶν ἢ ὁ μὴ ἐκ προνοίας. ὁ μὲν δὴ συκοφαντῶν ἀεὶ ἐκ προνοίας ἀδικεῖ, ὁ δὲ ἕτερον τι ἀδικῶν τὰ μὲν δι' ἀνάγκην τὰ δὲ δι' ἄγνοιαν, τὰ δὲ ὅπως ἔτυχεν ἀδικεῖν αὐτῷ συμπίπτει. ὅταν δὲ ἴσαι γίνωνται αἱ ψῆφοι, ὁ μὲν διώκων κέκριται ὑπὸ τῶν ἡμίσεων ἐκ προνοίας ἀδικεῖν, ὁ δὲ φεύγων ὑπὸ τῶν λοιπῶν αὐτὸν ἀδικεῖν μὲν ἔμντοι γὰρ ἐκ προνοίας, ὡς ἐπεὶ ἀδικεῖν μείζω κέκριται ὁ διώκων τοῦ φεύγοντος, εἰκότως ὁ νομοθέτης νικᾶν ἔκρινε τὸν τὰ ἐλάττω ἀδικοῦντα. ἔτι δὲ ἀεὶ μὲν ἀδικώτερός ἐστιν ὁ μὴ οἰόμενος λαυθάνειν ὃν ἀδικεῖ καὶ ὅμως ἀδικῶν, ἢ ὁ οἰόμενος λαυθάνειν. ὁ μὲν γὰρ ἀδίκως τι ἐγκαλῶν οὐκ οἶεται λαυθάνειν τῆτον ὃν συκοφαντεῖ, οἱ δ' ἄλλο τι ἀδικοῦντες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἰόμενοι λαυθάνειν ὃν ἀδικοῦσιν ἐπιχειροῦσιν ἀδικεῖν, ὡς ἀδικώτεροι ἂν κρίνοντο οἱ διώκοντες ἢ οἱ φεύγοντες.

14 Διὰ τί ποτε, εἰ μὲν τις ἐκ βαλανείου κλέψῃ ἢ ἐκ παλαιστρας ἢ ἐξ ἀγορᾶς ἢ τῶν τοιούτων τινός, θανάτῳ ζημιῖται, εἰ μὲν τις ἐξ οἰκίας, διπλῶν τῆς ἀξίας τῆ κλέμματος ἀποτίνει; ἢ ὅτι ἐν μὲν ταῖς οἰκίαις φυλάξαι ὅπως οὐκ ἔστιν· καὶ γὰρ ὁ τοῖχος ἰσχυρός καὶ κλεῖς ἐς καὶ οἰκέταις τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ πᾶσιν ἐπιμελές ἐστιν ὅπως σωζῆται τὰ ἐνόητα. ἐν δὲ τῷ βαλανεῖω, καὶ ἐν τοῖς οὕτω κοινοῖς οὔσιν ὡς περὶ τὸ βαλανεῖον, ῥάδιον τῷ βυλομένῳ κακουργεῖν· ἔθεν γὰρ ἰσχυρὸν ἔχουσι πρὸς τὴν φυλακὴν οἱ τιθέντες ἀλλ' ἢ τὸ αὐτῶν ὄμμα, ὥστε ἂν μόνον τις παραβλέψῃ, ἐπὶ τῷ κλέπτοντι ἤδη γίνεται. διὸ ὁ νομοθέτης οὐκ ἰκανοὺς ὄντας ἡγησάμενος εἶναι φύλακας, τὸν νόμον αὐτοῖς ἐπέστησεν ἀπειλῶντα σφοδρῶς ὡς οὐ βιωσομένοις εἰ μὴ τι σφετερίζονται τῶν ἀλλοτρίων. ἔτι δὲ εἰς μὲν τὴν οἰκίαν ἐπὶ τῷ κεκτημένῳ ἔστιν ὃν τινα ἂν βέληται εἰσδέχεσθαι, καὶ ὧ μὴ πιστεύει εἰσφέρεισθαι· τῷ δὲ ἐν τῷ βαλανεῖῳ θεμένῳ τι οὐκ ἔξεστιν ἔθεν κωλύσαι ἔτε εἰσιέναι, ἔτε εἰσελθόντα μὴ παρὰ κλέπτην τὸ αὐτῷ ἱμάτιον θέσθαι ἀποδύντα ἂν· ἀλλ' ὡς ἔβύλεται, ἐν τῷ αὐτῷ ἢ τε τῷ κλέπτῃ ἐσθῆς καὶ ἢ τῷ μέλλοντος ἀπολλύναι ἀναμειγμέναι κείνται. διὸ ὁ νομοθέτης τῷ μὲν ἐκόντι εἰσδεξαμένῳ τὸν κλέπτην καὶ αὐτῷ μαρτυ-

κῶτι οὐ λίαν μεγάλας τιμωρίαις βεβοήθηκεν, τοῖς δὲ ἐξ ἀνάγκης κοινωνοῦσι τῆς εἰς τὸ βαλανεῖον εἰσόδου καὶ τῆς ἀναμίζεως μεγάλας τιμωρίας φανερός ἐστι καθιστὰς τοῖς κλέπταισιν. ἔτι δὲ οἱ μὲν ἐν τοῖς ἔτω κοινοῖς ἴσαι τῷ βυλομένῳ εἰσιέναι κλέπτοντες καταφανεῖς ἅπασιν γίνονται ὅτι φανεροὶ εἰσιν, ὡς περιγεγόμενοι οὐδὲ καρπισμοῦ ἔτι χάριν ἐπικεικῆς εἶναι δοκεῖν βύλονται, ὡς μάτην αὐτοῖς ὃν πρὸς τὰς γνόντας πλάττεσθαι ὅτι ἐπικεικῆς εἰσίν· καταφανῶς ἔν ἤδη πονηροὶ διατελῶσιν ὄντες. οἱ δὲ ἐνὶ μόνῳ φανεροὶ γεγόμενοι πρὸς τὰς ἄλλας ἐπιχειροῦσι πείθειν, ἀποτίσαντές τι, ὅπως μὴ καταφανεῖς αὐτὸς ποιήσῃ· διὸ ἔ παντελῶς ἂν εἴεν πονηροὶ διὰ τέλος, ἀνθ' ὧν ὁ νομοθέτης ἐλάττω αὐτοῖς τὰ ἐπιζήμια ἐποίησεν. ἔτι δὲ τῶν ἀμαρτιῶν μάλιστα αἰσχύνουσι τὴν πόλιν αἱ ἐν τοῖς κοινοτάτοις συλλόγοις τε καὶ συνόδοις γινόμεναι, ὡς περὶ καὶ τιμὴν φέρουσι πολὺ μάλιστα αἱ ἐν τῷ κοινῷ εὐταξίαι· καταφανεῖς γὰρ μάλιστα διὰ τῶν τοιούτων καὶ αὐτοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις. συμβαίνει ἔν ἑ μόνον ἰδίᾳ τὸν ἀπολέσαντα βλάπτεσθαι ἐκ τῶν τοιούτων τινός, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν πόλιν λοιδορίας γίνεσθαι. διὸ καὶ τὸν κλέψαντα ταῖς μείζουσι ζημίαις ἐκόλασε τῶν ἐξ οἰκίας τινός ἀφελῶ μόνων. ἔτι δὲ καὶ ὁ ἐξ οἰκίας τινός ἀπολέσας ἐν τοιούτῳ τόπῳ τυγχάνει ὧν, ἔθεν ῥάδιον μῆτε παθόντα μῆτε χλευασθέντα ὑπὸ τινων, οἰκοῖ ὄντα τὸ ἀτύχημα φέρειν. τῷ δ' ἢ τε ἀποχώρησις ἐργώδης γεγυμνωμένῳ, προσέτι δὲ χλευάζεσθαι ὑπὸ τινων ὑπάρχει τοῖς πολλοῖς, ὃ πολὺ δυσχερέστερον ἐστὶ τῆς ἀπωλείας. διὸ καὶ ὁ νομοθέτης μείζους αὐτοῖς ζημίας ἐνέγραψεν. ἔτι δὲ παραπλήσια τότοις πολλὰ φαινεται νομοθετηκόως, οἷον καὶ εἰ μὲν τις ἄρχοντα κακῶς εἶπῃ, μεγάλα τὰ ἐπιτίμια, εἰ μὲν τις ἰδιώτην, οὐθέν καὶ καλῶς· ἔται γὰρ τότε ἑ μόνον εἰς τὸν ἄρχοντα ἔξω μαρτάνειν ὃν κακουργῶντα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πόλιν ὑβρίζειν. ὃν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὸν ἐν τῷ λιμένι κλέπτα ἑ μόνον τὸν ἰδιώτην βλάπτειν, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν αἰσχύνειν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις, ἔ κοινῇ πε συνερχόμεθα.

Διὰ τί ἐν τοῖς δικαστηρίοις εἰ μὴ ἴσαι γίνονται ψῆφοι τοῖς ἀντιδίκοις, ὁ φεύγων νικᾷ; ἢ ὅτι ὁ φεύγων ὑπὸ τοῦ

1. δυνώμεθα s. || 8. ἐπεὶ om F^o. || 12. καὶ γὰρ] ὅμως γε F^o. || 13. ἄλλοι F^o. || 15. ἀν] καὶ ἂν F^os, δὲ καὶ ἂν X^o. || πρῶτοι F^o F^o. || 20. ἀποτίνει N^o F^os. || 22. σφ. s. || 23. δὲ om s. || βαλανεῖω X^o. || 25. πρὸς τὴν φυλακὴν ἔχουσι s. || 26. ἐπιβλήθη N^o F^o. || 29. ἀπειλῶντι s. || 30. εἰς] εἰ s. || 33. εἰσελθόντι s. || περικλέπτην X^o, περικλέπταις s. || 34. ἱμάτιο s. || ἀποδύοντα s. || 36. μαρτυροῦντα s.

περιγεγόμενοι οὐδὲ καρπισμοῦ s. || 9. γινόμενοι s. || 10. ὅπως] ὡς ἂν s, ἂν X^o. || 17. καὶ ante τοῖς om s. || 18. ἀπολέσαντα N^o. || 21. ἐν τῷ τοιούτῳ X^os. || 22. μῆδὲ N^o F^o. || μὴ ποτε K^o X^o. || 24. γεγυμνωμένον s. || 26. ἀπαθείας N^o. || διὸ — 957 a 1. καὶ τὴν om N^o F^o, quorum N^o illa A. OΞA — καθέυδειν (953 a 10 — 957 a 35) alio loco (fol. 205.) habet ab alia manu addita. || τε X^o. || περιπλήσια s. || πολλὰ ἂν φαίνονται X^o. || 29. ἰδιώτην om s. || 30. οἴηται s. || 31. κατηγοῦντα s.

διώκοντος ἔθεν πέπονθεν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἴσοις αὐτῷ ἤδη ἔμελλε
νικᾶν;

16 Διὰ τί ἐπὶ μὲν κλοπῇ θάνατος ἢ ζημία, ἐπὶ δὲ ὕβρει,
μείζονι ὕψι ἀδικία, τίμησις τί χρεὶ παθεῖν ἢ ἀποτίσαι; ἢ διότι
τὸ μὲν ὕβριζεν ἀνθρώπινόν ἐστι πάθος, καὶ πάντες πλέον ἢ
ἐλαττον αὐτῷ μετέχουσι, τὸ δὲ κλέπτειν ἐ τῶν ἀναγκαίων;
καὶ ὅτι ὁ κλέπτειν ἐπιχειρῶν καὶ ὕβριζεν ἂν προέλοιτο.

Α. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΦΡΟΝΗΣΙΝ ΚΑΙ ΝΟΥΤΝ ΚΑΙ ΣΟΦΙΑΝ.

Διὰ τί πάντες ὅσοι περιττοὶ γεγόνασιν ἄνδρες ἢ κατὰ 10
φιλοσοφίαν ἢ πολιτικὴν ἢ ποιήσιν ἢ τέχνῃς φαίνονται με-
λαγχολικοὶ ὄντες, καὶ οἱ μὲν ἕτως ὥς καὶ λαμβάνεσθαι
τοῖς ἀπὸ μελαίνης χολῆς ἀρρωστήμασιν, οἷον λέγεται τῶν
τε ἡρωϊκῶν τὰ περὶ τὸν Ἡρακλέα. καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἔοικε
γενέσθαι ταύτης τῆς φύσεως, διὸ καὶ τὰ ἀρρωστήματα τῶν 15
ἐπιληπτικῶν ἀπ' ἐκείνῃ προσηγόρευον οἱ ἀρχαῖοι ἱερὰν νόσον.
καὶ ἢ περὶ τοὺς παῖδας ἐκκασίς καὶ ἢ πρὸ τῆς ἀφανίσεως
ἐν Οἴτῃ τῶν ἐλκῶν ἐκφυσις γενομένη τῷ θεοῖ· καὶ γὰρ
τῷ γίνεται πολλοῖς ἀπὸ μελαίνης χολῆς. συνέβη δὲ καὶ
Δυσάνδρῳ τῷ Δάκωνι πρὸ τῆς τελευταίας γενέσθαι τὰ ἐλκῆ 20
ταῦτα. ἔτι δὲ τὰ περὶ Αἰάντα καὶ Βελλεροφόντην, ὧν ὁ
μὲν ἐκκατικὸς ἐγένετο παντελῶς, ὁ δὲ τὰς ἐρημίας ἐδίωκεν,
διὸ ἕτως ἐποίησεν Ὀμηρὸς "αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ κείνος ἀπήχθητο
πᾶσι θεοῖσιν, ἦται ὁ κακπεδίον τὸ Ἀλφειὸν οἶος ἀλάτο, ὃν
θυμὸν κατέδων, πάτον ἀνθρώπων ἀλεείνων." καὶ ἄλλοι δὲ 25
πολλοὶ τῶν ἡρώων ὁμοιοπαθεῖς φαίνονται τούτοις. τῶν δὲ
ὑπερον Ἐμπεδοκλῆς καὶ Πλάτων καὶ Σωκράτης καὶ ἕτεροι
συχνοὶ τῶν γνωρίμων. ἔτι δὲ τῶν περὶ τὴν ποιήσιν οἱ πλεῖ-
στοι. πολλοῖς μὲν γὰρ τῶν τοιούτων γίνεται νοσήματα ἀπὸ
τῆς τοιαύτης κράσεως τῷ σώματι, τοῖς δὲ ἢ φύσις δὴλη 30
ρέκυσσα πρὸς τὰ πάθη. πάντες δ' ἔν ὡς εἰπεῖν ἀπλῶς εἰσὶ
καθάπερ ἐλέχθη, τοιοῦτοι τὴν φύσιν. δεῖ δὲ λαβεῖν τὴν
αἰτίαν πρῶτον ἐπὶ παραδείγματος προχειρισαμένους. ὁ γὰρ
αἶνος ὁ πολὺς μάλιστα φαίνεται παρασκευάζειν τοιούτους οἶος
λέγομεν τὸς μελαγχολικοὺς εἶναι, καὶ πλεῖστα ἤθη ποιεῖν 35
πινόμενος, οἷον ὀργίλος, φιλανθρώπος, ἐλεήμονας, ἰταμούς·
ἀλλ' ἔχει τὸ μέλι ἐδὲ τὸ γάλα ἐδὲ τὸ ὕδωρ ἐδ' ἄλλο τῶν
τοιούτων οὐδέν. ἴδιοι δ' ἂν τις ὅτι παντοδαπὸς ἀπεργάζεται,
θεωρῶν ὡς μεταβάλλει τὸς πίνοντας ἐκ προσαγωγῆς· πα-

ραλαβῶν γὰρ ἀπεφυγμένους ἐν τῷ νήφειν καὶ σιωπηλοὺς
μικρῷ μὲν πλείων ποθεῖς λαλιώτερος ποιεῖ, ἔτι δὲ πλείων
ρητορικοὺς καὶ θαρραλέους, προϊόντας δὲ πρὸς τὸ πράττειν
ἰταμῆς, ἔτι δὲ μᾶλλον πινόμενος ὕβρισῆς, ἔπειτα μανικῆς,
λίαν δὲ πολλὺς ἐκλύει καὶ ποιεῖ μωρῆς, ὥσπερ τὸς ἐκ παί-
δων ἐπιληπτοὺς ἢ καὶ ἐχομένους τοῖς μελαγχολικοῖς ἄγαν.
ὥσπερ οὖν ὁ εἰς ἀνθρώπος μεταβάλλει τὸ ἦθος πίνων καὶ
χρῶμενος τῷ οἶνω ποσῷ τινί, ἕτω καθ' ἑκάστων τὸ ἦθος εἰσὶ
τινες ἀνθρώποι. οἶος γὰρ οὗτος μεθῶν νῦν ἐστίν, ἄλλος τις
τοιοῦτος φύσει ἐστίν, ὁ μὲν λάλος, ὁ δὲ κεκινημένος, ὁ δὲ
ἀρίδακρος· ποιεῖ γὰρ τινὰς καὶ τοιοῦτους, διὸ καὶ Ὀμηρὸς
ἐποίησε "καὶ μέ φησι δάκρυ πλώειν βεβαρημένον οἶνω." καὶ
γὰρ ἐλεήμονες ποτε γίνονται καὶ ἄγριοι καὶ σιωπηλοί· ἔνιοι
γὰρ αὐ ἀποσιωπῶσι, καὶ μάλιστα τῶν μελαγχολικῶν ὅσοι
ἐκκατικοί. ποιεῖ δὲ καὶ φιληπτικούς ὁ οἶνος· σημεῖον δὲ ὅτι
προάγεται ὁ πίνων καὶ τῷ εἶδησι φιλεῖν, οὐς νήφων οὐδ'
ἂν εἰς φιλήσειεν ἢ διὰ τὸ εἶδος ἢ διὰ τὴν ἡλικίαν. ὁ μὲν
ἔν οἶνος οὐ πολὺν χρόνον ποιεῖ περιττόν, ἀλλ' ὀλίγον, ἢ δὲ
φύσις αἰεὶ ἕως τις ἂν ἦ· οἱ μὲν γὰρ θρασεῖς, οἱ δὲ σιωπη-
λοὶ οἱ δὲ ἐλεήμονες, οἱ δὲ δειλοὶ γίνονται φύσει ὥς ἐξ-
λον ὅτι διὰ τὸ αὐτὸ ποιεῖ ὁ τε οἶνος καὶ ἢ φύσις ἐκάστων
τὸ ἦθος· πάντα γὰρ κατεργάζεται τῇ θερμότητι ταμιευό-
μενα. ὁ τε δὴ χυμὸς καὶ ἢ κρᾶσις ἢ τῆς μελαίνης χολῆς
πνευματικά ἐστίν· διὸ καὶ τὰ πνευματώδη· πάθη καὶ τὰ
ὑποχόνδρια μελαγχολικά οἱ ἰατροὶ φασιν εἶναι. καὶ ὁ
οἶνος δὲ πνευματώδης τὴν δύναμιν. διὸ δὴ ἐστὶ τὴν φύσιν
ὁμοία ὁ τε οἶνος καὶ ἢ κρᾶσις. δηλοῖ δὲ ὅτι πνευματώδης
ὁ οἶνος ἐστίν ὁ ἀφρός· τὸ μὲν γὰρ ἔλαιον θερμὸν ὃν ἐ ποιεῖ
ἀφρόν, ὁ δὲ οἶνος πολὺν, καὶ μᾶλλον ὁ μέλας τῷ λευκοῦ,
ὅτι θερμότερος καὶ σωματωδέστερος. καὶ διὰ τῷτο ὁ τε οἶνος
ἀφροδισιατικὸς ἀπεργάζεται, καὶ ὀρθῶς Διόνυσος καὶ Ἀφρο-
δίτη λέγονται μετ' ἀλλήλων εἶναι, καὶ οἱ μελαγχολικοὶ οἱ
πλεῖστοι λάγνοι εἰσίν. ὁ τε γὰρ ἀφροδισιασμὸς πνευμα-
τώδης. σημεῖον δὲ τὸ αἰδοῖον, ὡς ἐκ μικρῶ ταχέϊαν ποιεῖ-
ται τὴν αὐξήσιν διὰ τὸ ἐμφυσᾶσθαι. καὶ ἔτι πρὶν δύνα-
σθαι προῖσθαι σπέρμα, γίνεται τις ἡδονὴ ἐπὶ καισίν ὕσιν,
ὅταν ἐγγὺς ὄντες τῷ ἥβαν ζῶνται τὰ αἰδοῖα δι' ἀκολα-
σίαν· γίνεται δὲ δῆλον διὰ τὸ πνεῦμα διεξέναι διὰ τῶν
πάρων, δι' ὧν ὑπερον τὸ ὑγρὸν φέρεται. ἢ τε ἐκχυσις τῷ

3. κλόπον s. || 13. μελαίνης om ε. || λέγονται ε. || 18. Οἴτη] τῇ X^oε. || 21. βελλεροφῶντα X^o. || 23. κείτος] οὗτος ε. || 24. οἶον ε. || 25. κατέδων ε. || καὶ οἱ ἄλλοι ε. || 26. ἡρωϊκῶν ε. || 27. ὑπερον ε. || 28. δὲ om ε. || 29. γίνονται X^o. || 30. δειλῆ ε. || 34. τούτος ε. || 35. ποιεῖ X^o. || 37. τὸ alterum et ἐδὲ τὸ ὕδωρ om ε.

8. πλείων — πλείων X^oε. || 4. ἰταμῆς ε. || 5. ἐκ om ε. || 7. πίνων — 8. ἦθος om ε. || 9. ἄλλος — 10. ἐστίν om ε. || 9. τις om X^o. || 12. πλύνειν βεβαρημένον X^o. || 14. γὰρ αὐ] οὖν X^o. || 15. δὲ ante καὶ om ε. || 16. ἄς ε. || 17. φιλήσει ε. || 25. ὑποχο-
δριακά X^o. || 31. ἀφροδισιατικὸς X^o. || 36. τις] τῆς ε.

σπέρματος ἐν ταῖς ὀμιλαῖς καὶ ἡ ῥῆσις ὑπὸ τῷ πνεύμα-
τος ὠθοῦντος φανερόν γίνεσθαι. ὥστε καὶ τῶν ἐδεσμάτων
καὶ ποτῶν εὐλόγως ταῦτ' ἐστὶν ἀφροδισιακὰ, ὅσα πνευ-
ματώδη τὸν περὶ τὰ αἰδοῖα ποιεῖ τόπον. διὸ καὶ ὁ μέ-
λας οἶνος οὐδενὸς ἤττον τοιοῦτος ἀπεργάζεται, οἷοι καὶ οἱ 5
μελαγχολικοὶ πνευματώδεις. δῆλοι δ' εἰσὶν ἐπ' ἐνίων·
σκληροὶ γὰρ οἱ πλείους τῶν μελαγχολικῶν, καὶ αἱ φλέ-
βες ἐξέχουσιν· τούτου δ' αἴτιον οὐ τὸ τοῦ αἵματος πλῆθος,
ἀλλὰ τῷ πνεύματος. διότι δὲ ἕδὲ πάντες οἱ μελαγχολι-
κοὶ σκληροὶ οὐδὲ μέλανες, ἀλλ' οἱ μᾶλλον κακόχυμοι, 10
ἄλλος λόγος· περὶ οὗ δὲ ἐξ ἀρχῆς προειλόμεθα διελθεῖν,
ὅτι ἐν τῇ φύσει εὐθύς ὁ τοῖστος χυμὸς ὁ μελαγχολικὸς
κεράννυται· θερμῷ γὰρ καὶ ψυχρῷ κρᾶσις ἐστὶν· ἐκ τῶν
γὰρ τῶν δυῶν ἡ φύσις συνέστηκεν. διὸ καὶ ἡ μέλαινα
χολὴ καὶ θερμότερον καὶ ψυχρότερον γίνεται. τὸ γὰρ 15
αὐτὸ πάσχειν πέφυκε ταῦτ' ἄμφω, οἷον καὶ τὸ ὕδωρ ὃν
ψυχρόν, ὅμως ἐὰν ἰκανῶς θερμανθῆ, οἷον τὸ ζέον, τῆς
φλογὸς αὐτῆς θερμότερόν ἐστι, καὶ λίθος καὶ σίδηρος διά-
πυρα γενόμενα μᾶλλον θερμὰ γίνεται ἄνθρακος, ψυχρὰ
ὄντα φύσει. εἶρηται δὲ σαφέστερον περὶ τῶν ἐν τοῖς περὶ 20
πυρός. καὶ ἡ χολὴ δὲ ἡ μέλαινα φύσει ψυχρὰ καὶ ἔκ
ἐπιπολαίως οὕσα, ὅταν μὲν οὕτως ἔχη ὡς εἶρηται, ἐὰν
ὑπερβάλλῃ ἐν τῷ σώματι, ἀποπληξίας ἢ νάρκας ἢ ἀθυ-
μίας ποιεῖ ἢ φόβους, ἐὰν δὲ ὑπερθερμανθῆ, τὰς μετ'
ᾧδῆς εὐθυμίας καὶ ἐκστάσεις καὶ ἐκζέσεις ἐλκῶν καὶ ἄλλα 25
τοιαῦτα. τοῖς μὲν ἔν πολλοῖς ἀπὸ τῆς καθ' ἡμέραν τρο-
φῆς ἐγγινομένη ἕδὲν τὸ ἦθος ποιεῖ διαφόρους, ἀλλὰ μόνον
νόσημά τι μελαγχολικὸν ἀπειργάσατο. ὅσοις δὲ ἐν τῇ
φύσει συνέστηκε κρᾶσις τοιαύτη, εὐθύς ἔτοι τὰ ἦθη γίνονται
παντοδαποί, ἄλλος κατ' ἄλλην κρᾶσιν· οἷον ὅσοις μὲν 30
πολλὴ καὶ ψυχρὰ ἐνυπάρχει, νωθροὶ καὶ μωροί, ὅσοις δὲ
λίαν πολλὴ καὶ θερμὴ, μανικοὶ καὶ εὐφρεῖς καὶ ἐρωτικοὶ
καὶ εὐκίνητοι πρὸς τὰς θυμῶν καὶ τὰς ἐπιθυμίας, ἔνιοι δὲ
καὶ λάλοι μᾶλλον. πολλοὶ δὲ καὶ διὰ τὸ ἐγγυὲς εἶναι τῷ
νοεοῦ τόπου τὴν θερμότητα ταύτην νοσήμασιν ἀλίσκονται 35
μανικοῖς ἢ ἐνθουσιαστικοῖς, ὅθεν Σίβυλλαι καὶ Βάκιδες καὶ οἱ
ἔνθεοι γίνονται πάντες, ὅταν μὴ νοσήματι γέωνται ἀλλὰ
φυσικῇ κρᾶσει. Μαρακὸς δὲ ὁ Συρακῆσιος καὶ ἀμεινῶν ἦν
ποιητῆς, ὅτ' ἐκσταίῃ. ὅσοις δ' ἂν ἐπανθῆ τὴν ἀγαν θερμώ-

τητα πρὸς τὸ μέσον, οὗτοι μελαγχολικοὶ μὲν εἰσι, φρο-
νώτεροι δέ, καὶ ἤττον μὲν ἔκτοποι, πρὸς πολλὰ δὲ διαφέ-
ροντες τῶν ἄλλων, οἱ μὲν πρὸς παιδείαν, οἱ δὲ πρὸς τέ-
χνας, οἱ δὲ πρὸς πολιτείαν. πολλὴν δὲ καὶ εἰς τὰς κινδύνους
ποιεῖ διαφορὰν ἢ τοιαύτη ἔστι τῷ ἐνίωτε ἀνωμάλους εἶναι
μὲν τοῖς φόβοις πολλὰς τῶν ἀνδρῶν. ὡς γὰρ ἂν τύχῃσι
τὸ σῶμα ἔχοντες πρὸς τὴν τοιαύτην κρᾶσιν, διαφέρουσιν
αὐτοὶ αὐτῶν. ἡ δὲ μελαγχολικὴ κρᾶσις, ὥσπερ καὶ ἐν
ταῖς νόσοις ἀνωμάλως ποιεῖ, ἔτω καὶ αὐτὴ ἀνώμαλός ἐστιν·
ὅτε μὲν γὰρ ψυχρὰ ἐστὶν ὥσπερ ὕδωρ, ὅτε δὲ θερμὴ. ὥστε
φοβερόν τι ὅταν εἰσαγγελθῆ, ἐὰν μὲν ψυχροτέρας οὕσης
τῆς κρᾶσεως τύχῃ, δειλὸν ποιεῖ· προωδοπεποίηκε γὰρ τῷ
φόβῳ, καὶ ὁ φόβος καταψύχει. δηλοῖσι δὲ οἱ περίφοβοι·
τρέμουσι γὰρ. ἐὰν δὲ μᾶλλον θερμὴ, εἰς τὸ μέτριον κα-
τέστησεν ὁ φόβος, καὶ ἐν αὐτῷ καὶ ἀπαθῆ. ὁμοίως δὲ καὶ
πρὸς τὰς καθ' ἡμέραν ἀθυμίας· πολλάκις γὰρ ἔτως ἔχο-
μεν ὥστε λυπεῖσθαι, ἐφ' ὅτῳ δέ, ἔκ ἂν ἔχομεν εἰπεῖν· ὅτι
δὲ εὐθύμως, ἐφ' ᾧ δ', ἔ δῆλον. τὰ δὲ τοιαῦτα πάθη καὶ
τὰ παλαιὰ λεχθέντα κατὰ μὲν τι μικρὸν πᾶσι γίνεται·
πᾶσι γὰρ μέμικται τι τῆς δυνάμεως· ὅσοις δ' εἰς βάθος
οὗτοι δ' ἤδη ποιῶν τινὲς εἰσι τὰ ἦθη. ὥσπερ γὰρ τὸ εἶδος
ἕτεροι γίνονται ἐν τῷ πρόσωπον ἔχειν, ἀλλὰ τῷ ποιόν τι τὸ
πρόσωπον, οἱ μὲν καλόν, οἱ δὲ αἰσχρόν, οἱ δὲ μηθὲν ἔχον-
τες περιττόν, ἔτοι δὲ μέσοι τὴν φύσιν, ἔτω καὶ οἱ μὲν με-
κρὰ μετέχοντες τῆς τοιαύτης κρᾶσεως μέσοι εἰσὶν, οἱ δὲ
πλήθους ἤδη ἀνόμοιοι τοῖς πολλοῖς. ἐὰν μὲν γὰρ σφόδρα
κατακορῆς ἢ ἢ ἔστι, μελαγχολικοὶ εἰσι λίαν, ἐὰν δὲ πως
κραθῶσι, περιττοὶ. βέπουσι δ', ἂν ἀμελῶσιν, ἐπὶ τὰ με-
λαγχολικὰ νοσήματα, ἄλλοι περὶ ἄλλο μέρος τῷ σώμα-
τος· καὶ τοῖς μὲν ἐπιληπτικὰ ἀποσημαίνει, τοῖς δὲ ἀπο-
ληπτικὰ, ἄλλοις δὲ ἀθυμίας ἰσχυρὰ ἢ φόβοι, τοῖς δὲ θάρρη
λίαν, οἷον καὶ Ἀρχελαῶ συνέβαινε τῷ Μακεδονίας βασιλεῖ
αἴτιον δὲ τῆς τοιαύτης δυνάμεως ἢ κρᾶσις, ὅπως ἂν ἔχη
ψυχρῶς τε καὶ θερμότητος. ψυχροτέρα μὲν γὰρ οὕσα τοῦ
καὶ ἔνθεοις ποιεῖ ἀλόγους· διὸ αἱ τ' ἀγχόνας μάλιστα
τοῖς νέοις, ἐνίωτε δὲ καὶ πρεσβυτέροις. πολλοὶ δὲ καὶ μετὰ
τὰς μέθας διαφθείρουσιν ἑαυτούς. ἔνιοι δὲ τῶν μελαγχολι-
κῶν ἐκ τῶν πότων ἀθύμως διάγουσιν· σβέννυσι γὰρ ἢ τοῦ
οἴνου θερμότης τὴν φυσικὴν θερμότητα. τὸ δὲ θερμόν τὸ περὶ

4. μέγας ε. || 5. ἤττον ποιεῖ τοιοῦτος ἀπ. X^o. || οἷους X^os. || 10. σκληροὶ ε. || κατακόχυμοι X^o. || 11. διεξελθεῖν X^o. || 15. θερ-
μοτάτη καὶ ψυχροτάτη X^o. || 20. δι] καὶ ε. || 23. ἀποπληξίαν ε. || 30 et 31 et 39. ὅσας ε. || 35. ἱεροῦ, ε. || 36. Βάκιδες X^o. ||
38. μαλακός ε.

2. ἔκτοπος ε. || 3. παιδείας X^o. || 9. αὐτοὶ ε. || 10. γὰρ om ε. || 19. γίνονται X^o. || 20. δ' om X^o. || 21. δ' om ε. || 29.
ἕτεροι τινες γίνονται X^o. || 32. τῷ τῆς μακεδονίας X^o.

τὸν τόπον ᾧ φρονῶμεν καὶ ἐλπίζομεν ποιεῖ εὐθύμους. καὶ
διὰ τῆτο πρὸς τὸ πίνειν εἰς μέθην πάντες ἔχουσι προθύμως,
ὅτι πάντας ὁ οἶνος ὁ πολὺς εὐέλπιδας ποιεῖ, καθάπερ ἡ
νεότης τὸς παῖδας· τὸ μὲν γὰρ γῆρας δύσελπί ἐστίν, ἡ δὲ
νεότης ἐλπίδος πλήρης. εἰσὶ δὲ τινες ὀλίγοι οὓς πίνοντας
δυσθυμῖαι λαμβάνουσι, διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν δι' ἣν καὶ
μετὰ τὸς πότους ἐνίς. ὅσοις μὲν ἔν μαραινομένον τῷ θερμῷ
αἰ ἀθυμῖαι γίνονται, μᾶλλον ἀπάγχονται. διὸ καὶ οἱ νέοι
ἢ καὶ οἱ πρεσβῦται μᾶλλον ἀπάγχονται· τὸ μὲν γὰρ
γῆρας μαραίνει τὸ θερμόν, τῶν δὲ τὸ πάθος φυσικὸν ὄν
καὶ αὐτὸ τὸ μαραινόμενον θερμόν. ὅσοις δὲ σβεννυμένον,
ἐξαίφνης οἱ πλείους διαχρῶνται ἑαυτούς, ὥστε θαυμάζειν
πάντας διὰ τὸ μῆθην ποιῆσαι σημεῖον πρότερον. ψυχροτέρα
μὲν ἔν γινομένη ἢ κράσις ἢ ἀπὸ τῆς μελαίνης χολῆς, ὥσ-
περ εἴρηται, ποιεῖ ἀθυμῖας παντοδαπάς, θερμότερα δὲ ἔστα
εὐθυμῖας. διὸ καὶ οἱ μὲν παῖδες εὐθυμότεροι, οἱ δὲ γέρον-
τες δυσθυμότεροι. οἱ μὲν γὰρ θερμοί, οἱ δὲ ψυχροί· τὸ
γὰρ γῆρας κατάψυξις τις. συμβαίνει δὲ σβέννυσθαι ἐξαί-
φνης ὑπὸ τε τῶν ἐκτὸς αἰτιῶν, ὡς καὶ παρὰ φύσιν τὰ πυ-
ρωθέντα, οἷον ἄνθρακα ὕδατος ἐπιχυθέντος. διὸ καὶ ἐκ μέ-
θης ἔνιοι ἑαυτὸς διαχρῶνται· ἢ γὰρ ἀπὸ τῷ οἴνου θερμότης
ἐπέισακτός ἐστίν, ἥς σβεννυμένης συμβαίνει τὸ πάθος. καὶ
μετὰ τὰ ἀφροδίσια οἱ πλείστοι ἀθυμότεροι γίνονται, ὅσοι
δὲ περίττωμα πολὺ προίενται μετὰ τοῦ σπέρματος, οὗτοι
εὐθυμότεροι· κουφίζονται γὰρ περιττώματός τε καὶ πνεύ-
ματος καὶ θερμῷ ὑπερβολῆς. ἐκείνοι δὲ ἀθυμότεροι πολλὰ-
κις καταψύχονται γὰρ ἀφροδισιάσαντες διὰ τὸ τῶν ἰκα-
νῶν τι ἀφαιρέθῃναι· δηλοῖ δὲ τῆτο τὸ μὴ πολλὴν τὴν ἀπορ-
ροὴν γεγονέναι. ὡς ἔν ἐν κεφαλαίῳ εἶπεῖν, διὰ μὲν τὸ ἀνώ-
μαλον εἶναι τὴν δύναμιν τῆς μελαίνης χολῆς ἀνώμαλοί
εἰσιν οἱ μελαγχολικοί· καὶ γὰρ ψυχρὰ σφόδρα γίνεται
καὶ θερμῇ. διὰ δὲ τὸ ἥθοποιὸς εἶναι (ἥθοποιὸν γὰρ τὸ θερ-
μὸν καὶ ψυχρὸν μάλις τῶν ἐν ἡμῖν ἐστίν) ὥσπερ ὁ οἶνος
πλείων καὶ ἐλάττων κεραυνύμενος τῷ σώματι ποιεῖ τὸ ἥθος
ποιῆς τινὰς ἡμᾶς. ἀμφω δὲ πνευματικά, καὶ ὁ οἶνος καὶ
ἢ μέλαινα χολῆ. ἐπεὶ δ' ἔστι καὶ εὐκρατον εἶναι τὴν ἀνω-
μαλίαν καὶ καλῶς πως ἔχειν, καὶ ὅπου δεῖ θερμότεραν
εἶναι τὴν διάθεσιν καὶ πάλιν ψυχράν, ἢ τέναντίον διὰ τὸ
ὑπερβολὴν ἔχειν, περιττοὶ μὲν εἰσι πάντες οἱ μελαγχολικοί,
ἢ διὰ νόσον, ἀλλὰ διὰ φύσιν.

Διὰ τί κατ' ἐνίας μὲν τῶν ἐπιστημῶν ἔξιν ἔχειν λέ-2
γομεν, κατ' ἐνίας δὲ ἔ; ἢ καθ' ὅσας εὐρητικοὶ ἐσμεν, ἔξιν
ἔχειν λεγόμεθα; τὸ γὰρ εὐρίσκειν ἀπὸ ἔξω.

Διὰ τί τῶν ζώων ὁ ἄνθρωπος φρονιμώτατος; πρότερον 3
ὅτι μικροκεφαλώτατος κατὰ λόγον τοῦ σώματος; ἢ ὅτι
ἀνωμάλως ἐλάχιστος; διὰ γὰρ τοῦτο καὶ μικροκέφαλος,
καὶ αὐτῶν οἱ τοῖστοι μᾶλλον τῶν μεγαλοκεφάλων φρο-
νιμώτεροι.

Διὰ τί δοκεῖ ἡμῖν πλείων εἶναι ἢ ὁδός, ὅταν μὴ εἶδῃ-4
τες πόση τίς ἐστὶ βαδίζωμεν, μᾶλλον ἢ ὅταν εἶδότες, ἐὰν
τὰ ἄλλα ὁμοίως τύχωμεν ἔχοντες; ἢ ὅτι τὸ εἶδέναι [πόση]
ἐστίν εἶδέναι τὸν ἀριθμόν; τὸ γὰρ ἄπειρον καὶ ἀναριθμητόν
ταυτόν, καὶ πλέον ἀεὶ τὸ ἄπειρον τῷ ὠρισμένον. ὥσπερ ἔν
εἰ ἤδει ὅτι τοσῆδε ἐστὶ, πεπερασμένην αὐτὴν ἀνάγκη εἶναι,
ἔτῳς εἰ μὴ οἶδε πόση τίς ἐστίν, ὡς ἀντιστρέφοντος παραλο-
γίζεται ἢ ψυχρῇ, καὶ φαίνεται αὕτη εἶναι ἄπειρος, ἐπεὶ
τὸ ποσὸν ὠρισμένον ἐστὶ καὶ τὸ ὠρισμένον ποσόν. ὅταν τοῦ-
νυ μὴ φαίνεται ὠρισμένον, ὥσπερ ἄπειρον δόξει εἶναι, διὰ
τὸ τὸ πεφυκὸς ὠρίσθαι, ἀν μὴ ἢ ὠρισμένον, ἄπειρον εἶναι,
καὶ τὸ φαινόμενον μὴ ὠρίσθαι φαίνεσθαι ἀνάγκη πως
ἀπέραντον.

Διὰ τί πρεσβύτεροι μὲν γινόμενοι μᾶλλον νῦν ἔχομεν, 5
νεώτεροι δὲ ὄντες θάττον μαυθάνομεν; ἢ ὅτι ὁ θεὸς ὄργανα
ἐν ἑαυτοῖς ἡμῖν δέδωκε δύο, ἐν οἷς χρῆσόμεθα τοῖς ἐκτὸς
ὄργανοις, σώματι μὲν χεῖρα, ψυχῇ δὲ νῦν. ἔστι γὰρ καὶ
ὁ νῦς τῶν φύσει ἐν ἡμῖν ὥσπερ ὄργανον ὑπάρχων· αἰ δὲ
ἄλλαι ἐπιστῆμαι καὶ τέχναι τῶν ὑφ' ἡμῶν ποιητῶν εἰσίν,
ὁ δὲ νῦς τῶν φύσει. καθάπερ οὖν τῇ χειρὶ ἐκ εὐθύς γενό-
μενοι χρώμεθα βέλτιςα, ἀλλ' ὅταν ἢ φύσις αὐτὴν ἐπιτε-
λέσῃ (προϊούσης γὰρ τῆς ἡλικίας ἢ χεῖρ μάλιςα δύναται
ἀποτελεῖν τὸ ἑαυτῆς ἔργον), τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ νοῦς
τῶν φύσει ἐ εὐθύς ἀλλ' ἐπὶ γῆρωσ ἡμῖν μάλιςα παραγί-
νεται καὶ τότε ἀποτελεῖται μάλιςα, ἀν μὴ ὑπὸ τινος πη-
ρωθῇ, καθάπερ καὶ τὰ ἄλλα τὰ φύσει ὑπάρχοντα. ὕστερον
δὲ τῆς τῶν χειρῶν δυνάμειος ὁ νῦς παραγίνεται ἡμῖν, ὅτι
καὶ τὰ τῷ νῷ ὄργανά ἐστι τῶν τῆς χειρός. ἔστι γὰρ νῦ μὲν
ὄργανον ἐπιστῆμη (τέτῳ γὰρ ἐστὶ χρῆσιμος, καθάπερ αὐλοὶ
αὐλητῆ), χειρῶν δὲ πολλὰ τῶν φύσει ὄντων· ἢ δὲ φύσις
αὐτῆ τε ἐπιστῆμης πρότερον, καὶ τὰ ὑπ' αὐτῆς γινόμενα
40 ὧν δὲ τὰ ὄργανα πρότερα, καὶ τὰς δυνάμεις πρότερον εἰκὸς

9. οἱ om ε. || 23. τὰ om ε. || 28. δὲ] καὶ ε. || 36. εὐκρατος] ἀνώμαλον ε. || 37. πως] περ ε.

4. φρονιμώτατος ε. || 5. μικροκεφαλώτατος ε. || 11. πόση om X^oε. || 13. τὸ δὲ ἄπειρον X^o. || 14. ᾗδει] εἶδη X^o. || 16. εἶναι] οἶον ε. || 17. ὅταν om X^o. || 19. τὸ alterum om X^oε. || πεφυκῆ ε. || 21. ἀπέραντον X^o. || 27. ἐστίν ε. || 33. βέλτιςα ε. || 39. γε X^oε.

ἐγγίνεσθαι ἡμῖν· τούτοις γὰρ χρώμενοι ἔξιν λαμβάνομεν, καὶ ἔχει ὁμοίως τὸ ἐκάστου ὄργανον πρὸς αὐτό· καὶ ἀνά-
καλιν, ὡς τὰ ὄργανα πρὸς ἄλληλα, ἔτω τὰ ὄργανα πρὸς
αὐτά. ὁ μὲν οὖν νοῦς διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν πρεσβυτέροις
ἔσιν ἡμῖν μᾶλλον ἐγγίνεται· μαθάνομεν δὲ θάπτον νεώτε-
ροι ὄντες διὰ τὸ μηδὲν πω ἐπίσασθαι· ἔταν δὲ ἐπισώμεθα,
οὐκέτι ὁμοίως δυνάμεθα. δυνάμεθα δὲ ἔχουσαι, καθάπερ
καὶ μνημονεύομεν μᾶλλον οἷς ἂν ἔωθεν πρῶτον ἐντυγχά-
σωμεν, ἔπειτα προϊούσης τῆς ἡμέρας οὐκέτι ὁμοίως διὰ τὸ
πολλοῖς ἐντετυχημένοι.

6 Διὰ τί ἀνθρώπῳ πεισθῆναι μᾶλλον ἢ ἄλλῳ ζῳῆ; πό-
τερον ὥσπερ Πλάτων Νεοκλεῖ ἀπεκρίνατο, ὅτι ἀριθμεῖν μύ-
σον ἐπίσταιται τῶν ἄλλων ζῳῶν; ἢ ὅτι θεὸς νομίζει μόνον;
ἢ ὅτι μιμητικώτατον; μαθάνειν γὰρ δύναται διὰ τῆτο.

7 Διὰ τί οὐ χαίρομεν θεώμενοι οὐδὲ ἐλπίζοντες ὅτι τὸ
τρίγωνον δύο ὀρθαῖς ἴσας ἔχει τὰς ἐντὸς γωνίας, οὐδὲ τῶν
ἄλλων τῶν τοιούτων ἔθεν, εἰ μὴ τῇ θεωρίᾳ, αὕτη δὲ ὁμοίως
ἔξιν ἡδέϊα καὶ εἰ τρισὶν ὀρθαῖς ἢ πλείοσιν ἴσας ἔσχεν. ἀλλ'
ὅτι Ὀλυμπία ἐπικώμεν, καὶ περὶ τῆς ναυμαχίας τῆς ἐν
Σαλαμῖνι, χαίρομεν καὶ μεμνημένοι καὶ ἐλπίζοντες τοι-
αῦτα, ἀλλ' οὐ τάναντία τοῖς τοιούτοις. ἢ ὅτι ἐπὶ μὲν τοῖς
τοιούτοις χαίρομεν ὡς γενομένοις ἢ οὖσιν, ἐπὶ δὲ τοῖς κατὰ
φύσιν ὡς κατὰ ἀλήθειαν θεωρίας ἡδονῆν, ὡς ἔχει, μόνην
ἡμῖν ποιεῖν, τὰς δὲ πράξεις τὴν ἀπὸ τῶν συμβαινόντων ἀπ'
αὐτῶν. ἀνομοίων οὖν ὕσων τῶν πράξεων, καὶ τὰ ἀποβαί-
οντα ἀπ' αὐτῶν γίνεται τὰ μὲν λυπηρὰ τὰ δὲ ἡδέα· φεύ-
γομεν δὲ καὶ διώκομεν καθ' ἡδονῆν καὶ λύπην ἅπαντα.

8 Διὰ τί μέχρι ὑγείας πραγματεύονται οἱ ἰατροί;
ἰσχυραίνει γὰρ, εἴτα ἐκ τῆτο ζηραίνει, εἴτα ὑγείαν ἐποίησεν,
εἴτα ἐνταῦθα ἔσθ. πότερον ἐκ ἔξι δυνατὸν ἐκ τῆτου γενέ-
σθαι ἄλλο; ἢ εἰ δυνατὸν, ἄλλης ἐπιστήμης, καὶ ἔσαι ὃ τις
ἔξ ὑγείας ποιήσει ἄλλο τι; εἰ δὴ γίνεται ἐκ τῶν ἐναντίων
καὶ τῶν μεταξῦ, δῆλον ὅτι ἀρρωθεῖ, ἢ ζηρότερος ἢ ὑγρό-
τερος ἢ τι τοῖστον. ποιεῖ δὴ ἐκ ψύχους ἤπτον σφόδρα, καὶ
τέλειον ὡδὶ θερμὸν καὶ ὡδὶ ζηρὸν ἢ ὑγρὸν μεταβαλὸν ἐκ
τῶν ἐναντίων, ἢ μεταξῦ, ἔως ἂν ἔλθῃ εἰς τὸ ἔτως ἔχειν, ὃ
ἦν τῷ ὑγιαίνοντι· ἐκ τε τούτου οὐ πέφυκεν ἄλλο τι ὄν ἢ τὸ
μεταξῦ. δύναται μὲν οὖν ποιῆσαι ὃ ἔχων. ὡς γὰρ ἤλθεν,
ἀναλύσθαι δύναται καὶ ἀπελθεῖν, ἢ μὴ ἢ γε τέχνη τούτου
ἔστιν. αἰεὶ γὰρ βέλτιον. ὥστε ἡδὲ ἄλλη, οὔτε αὕτη ποιήσει

ἔξ ὑγείας ἄλλο τι· οὐδὲν γὰρ ἐγίνετο ἢ τὸ ἐναντίον τότε, εἴ-
περ ἢ αὕτη ἐπιστήμη. ἔτω καὶ ἐπὶ οἰκίας ὕδην ποιήσειεν ἂν
τῶναντίον· ἐκ ἔξιν ἐν ἄλλῃ τέχνῃ ἐκ τῆτο ποιήσασα, πλὴν ὡς
μέρος, οἷον ἢ σκυτική ὑπόδημα ἐκ προσχώματος. ἔξ ἐκα-
τέρου γὰρ γίνεται διττῶς, ἢ συντιθεμένῃ ἢ φθειρομένῃ.

Διὰ τί τῶν φιλοσόφων τοῦ ῥήτορος οἰοῦνται διαφέρειν;
ἢ ὅτι ὁ μὲν φιλόσοφος περὶ αὐτὰ τὰ εἶδη τῶν πραγμάτων
διατρίβει, ὁ δὲ περὶ τὰ μετέχοντα, οἷον ὁ μὲν τί ἐστιν ἀδι-
κία, ὁ δὲ ὡς ἀδικος ὁ δεῖνα, καὶ ὁ μὲν τί ἢ τυραννίς, ὁ δὲ
οἷον τι ὁ τύραννος.

Διὰ τί οἱ Διονυσιακοὶ τεχνῶνται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ παρη-
ροί εἰσιν; ἢ ὅτι ἥμισυ λόγου σοφίας κοινοῦσι διὰ τὸ περὶ
τὰς ἀναγκαίας τέχνας τὸ πολὺ μέρος τῆ βίης εἶναι, καὶ ὅτι
ἐν ἀκρασίαις τὸ πολὺ τῆ βίης εἰσίν, τὰ δὲ καὶ ἐν ἀπορίας;
ἢ ἀμφότερα δὲ φαυλότητος παρασκευαστικά.

Διὰ τί οἱ ἐξ ἀρχῆς τῆς μὲν κατὰ τὸ σῶμα ἀγωγίας
ἄθλον τι προὔταξαν, σοφίας δὲ ἔθεν ἔθηκαν; ἢ ὅτι ἐπεικῶς
θεῖ τὸς κριτάς, ἢ παρὰ διανοίαν ἔξιν, ἢ μὴθεν χείρους πῶ
ἀγωνιστῶν εἶναι ἢ κρείττους; εἰ δὲ ἔδει σοφία τὸς πρωτεύον-
τας ἀγωνίζεσθαι καὶ ἄθλον προὔτετακτο, κριτῶν ἂν ἐπέμπε
αὐτοῖς. ἐπὶ δὲ τῶν γυμνικῶν ἀγῶνων ἅπαντός ἐστι κριτῶν
τῇ ὄψει μόνῃ θεωσάμενον. ἐτι δὲ ὁ ἐξ ἀρχῆς κατασκευά-
ζων οἷα ἐβόλετο τοιαύτην ἀγωνίαν προθεῖναι τοῖς Ἑλλήσι,
ἔξ ὧν ἔμελλον στάσεις καὶ ἔχθραι μεγάλαι ἔσονται· οἷον
οἱ ἄνθρωποι, ὅταν τις ἢ ἐκκριθῇ ἢ προσδεχθῇ εἰς τι τῶν
κατὰ τὸ σῶμα ἀθλημάτων, ἢ πάντῃ χαλεπῶς φέρουσιν ἡδὲ
εἰς ἔχθραν καθίστανται τοῖς κρινουσιν, ὑπὲρ δὲ τῆ φρονιμώτε-
ρους ἢ μοχθηρότερος εἶναι τοῖς κρινουσιν μάλιστα ὀργίζονται
καὶ ἀγανακτοῦσιν. στασιῶδες δὲ καὶ μοχθηρὸν τὸ τοιοῦτόν
ἔστιν. ἐτι δὲ δεῖ τῆς ἀγωγίας τὸ ἄθλον κρείττον εἶναι. ἐπὶ μὲν
γὰρ τῶν γυμνικῶν ἀθλημάτων τὸ ἄθλον αἰρετώτερον καὶ βέλ-
τιον τῆς ἀγωγίας· σοφίας δὲ τί ἂν ἄθλον βέλτιον γένοιστο;

Διὰ τί ἄλλο νοεῖ καὶ ποιεῖ ἄνθρωπος μάλιστα; ἢ ὅτι τῶν
ἐναντίων ἢ αὕτη ἐπιστήμη; ἢ ὅτι ὁ μὲν νοῦς πολλῶν
ἔξιν, ἢ δὲ ὀρεξίς ἐνός; ὁ μὲν ἔν ἄνθρωπος τῷ νῷ τὰ πλείεστα
ζῆ, τὰ δὲ θηρία ὀρέξει καὶ θυμῷ καὶ ἐπιθυμίᾳ.

Διὰ τί φρόνιμοί τινες κτώμενοι ἢ χρώμενοι διατελοῦσιν;
πότερον ὅτι τῷ ἔθει χρώνται; ἢ διὰ τὸ ἐν ἐλπίδι ἡδύ;

ὅτι ἢ αἰσθησις καὶ ἢ διάνοια τῷ ἡρεμεῖν τὴν ψυχὴν
ἐνεργεῖ· ὁ καὶ ἢ ἐπιστήμη δοκεῖ εἶναι, ὅτι τὴν ψυχὴν ἰσχυρῶς

2. τὸ] καὶ τὸ X°. || 6. πως codices. || 11. πεισθῆναι X°. || 16. ὀρθὰς ε. || 17. τῇ] τις ε. || 18. ἡδέϊα margo X°, ἰδία X° rux. || 2h
ὡ οὐκ ε. || 22. ὅπως ε. || 25. ἀνομοίων — 26. αὐτῶν om ε. || 29. ἐκ τε τῆτο ε. || 31. τῆς ε. || 34. δὲ X°. || 35. τέλειον] τίθειν ε.

8. οἰκίας ε. || ἂν om ε. || 4. προσχώματος X°. || 6. διαφέρειν ε. || 13. τὸ om ε. || 21. αὐτῶ ε. || 22. ὁ om ε. || 24. γίνεσθαι
X°. || 30. ἀγωνιστῶν ε. || 34. ἢ — 35. ἐξιν om X° ε. || 35. ἐνός] ἐνός X° ε. || 36. καὶ ante θυμῷ om X° ε. || 39. ὅτι] λέπει ἢ ἀρρη-
τοιμάτη. Διὰ τί οἱ βαθίως καὶ ἴδιχα καθεύδοντες οὐδὲν ἐνύπνιον ὀρωσιν; ἢ margo X°.

κινυμένης γὰρ καὶ φερομένης ἔτε αἰσθῆσθαι ἔτε διανοηθῆναι δυνατὸν. διὸ καὶ τὰ παῖδια καὶ οἱ μεθύοντες καὶ οἱ μαινόμενοι ἀνόητοι· διὰ γὰρ τὸ πλῆθος τῆ θερμῆ τοῦ ἐνυπάρχοντος πλείστη κινήσις αὐτοῖς καὶ σφοδροτάτη συμβαίνει, ληγουμένης δὲ ταύτης ἐμφρονέστεροι γίνονται· ἀταράχῃ γὰρ 5 ἕως τῆς διανοίας μᾶλλον ἐφίστανται δύνανται αὐτῆν. οἱ τ' ἐν τῷ καθυδρῶ ἐνυπνιαζόμενοι ἰσαρέτης τῆς διανοίας, καὶ καθ' ὅσον ἡρεμεῖ, ὀνειρώττεσιν. μάλιστα γὰρ ἐν τοῖς ὕπνοις ἡ ψυχὴ κινεῖται. περιεσπόμενος γὰρ τῷ θερμῷ ἐκ τοῦ ἄλλου σώματος εἰς τὸν ἐντὸς τόπον, τότε πλείστη καὶ σφοδροτάτη 10 κινήσις ὑπάρχει, οὐχ ὥσπερ οἱ πολλοὶ ὑπολαμβάνουσι τότε ἡρεμεῖν καὶ καθ' αὐτὴν εἶναι, καὶ μάλιστα ὅταν μηδὲν ἴδωσιν ἐνύπνιον. συμβαίνει δὲ τὸναντίον· διὰ γὰρ τὸ ἐν πλείστη κινήσει εἶναι καὶ μηδὲ κατὰ μικρὸν ἡρεμεῖν, οὐδὲ διανοεῖσθαι δύναται. ἐν πλείστη δὲ κινήσει, ἔταν ἡδιστα καθυδρῶ, εἰκό- 15 τως ἐστίν, ὅτι τότε μάλιστα καὶ πλείους θερμὸν ἀθροίζεται εἰς τὸν εἰσω τόπον. ὅτι δὲ ἐν τῇ κινήσει οὐσα ἡ ψυχὴ οὐ μόνον ὑπάρχει ἀλλ' οὐδ' ἐν τοῖς ὕπνοις δύναται διανοεῖσθαι, κάκεινο σημεῖον· ἐν γὰρ τοῖς μετὰ τὴν πρόσσειν τῶν σιτίων ὕπνοις ἦκιστα ἐστὶν ἐνύπνια ὁρᾶν. τότε δὲ μάλιστα συμβαί- 20 νει κινεῖσθαι αὐτὴν διὰ τὴν ἐπεισενεχθεῖσαν τροφήν. τό τε ἐνύπνιον ἐστίν, ὅταν διανουμένοι καὶ πρὸ ὀμμάτων τιθεμένοι ὕπνος ἐπέλθῃ. διὸ καὶ ταῦτα μάλιστα ἐρῶμεν ἀπρά- τομεν ἢ μέλλομεν ἢ βελομένο· περὶ γὰρ τούτων μάλιστα πλεισθῆκιστος λογισμοὶ καὶ φαντασίαι ἐπιγίνονται. καὶ οἱ βελ- 25 τίως βελτίων τὰ ἐνύπνια ὁρῶσι διὰ ταῦτα, ὅτι καὶ ἐργηγο- ρότες περὶ βελτιόνων διανοῦνται, οἱ δὲ χεῖρον ἢ τὴν διάνοιαν ἢ τὸ σῶμα διακείμενοι χεῖρω. καὶ γὰρ ἡ τῷ σώματος διά- θεσις πρὸς τὴν τῶν ἐνυπνίων φαντασίαν συμβλητικόν· τοῦ γὰρ νοσοῦντος καὶ αἱ τῆς διανοίας προθέσεις φαῦλαι, καὶ 30 ἔτι διὰ τὴν ἐν τῷ σώματι ταραχὴν ἐνῆσαν ἡ ψυχὴ οὐ δύ- νηται ἡρεμεῖν. οἱ δὲ μελαγχολικοὶ διὰ τῆτο ἐξάττεσιν ἐν τοῖς ὕπνοις, ὅτι πλείονος τῆς θερμότητος οὐσης μᾶλλον τοῦ μετρίου ἡ ψυχὴ ἐν κινήσει, σφοδροτέρας δὲ τῆς κινήσεως ἕως ἢ δύναται καθυδρῶ.

ΛΑ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΟΦΘΑΛΜΟΥΣ.

Διὰ τί τρέψαντες τὸν ὀφθαλμὸν καυόμεθα τῶν πταρ- μῶν; ἢ ὅτι ἀνακνοῇ ταύτῃ γίνεται τῷ ὑγρῷ; δακρύει γὰρ ὁ ὀφθαλμὸς μετὰ τὴν τρέψιν· ὁ δὲ πταρμὸς διὰ πλῆθος 40 χωρὶς δὲ ἔ. ἢ ὅτι αἱ ὄψεις δύο ἔσαι ὁμοίως ἐξ ἐνὸς συνήρ-

ὑγρῶ. ἢ ὅτι τὸ ἔλαττον θερμὸν φθείρεται ὑπὸ τῷ πλείονος; ὁ δὲ ὀφθαλμὸς τριφθεῖς πλείω λαμβάνει θερμότητα τῆς ἐν τῇ ῥινί. διὰ τῆτο δὲ καὶ τις αὐτῆν τὴν ῥίνα τρέψῃ, καυό- ται ὁ πταρμὸς.

Διὰ τί τῷ ἐνὶ ὀφθαλμῷ ἀκριβέστερον ὁρῶσιν ἢ τοῦ 2 δυοῖν; ἢ ὅτι πλείους ἔσαι κινήσεις τοῖν δυοῖν γίνονται, ὡς τοῖς διεσπασμένοις; ἔκταν μία ἡ κινήσις, τοῦ δὲ ἐνὸς ἀπλῆ ἦττον ἔν ὁρῶσιν ἀκριβέστερον.

Διὰ τί ὀργιζόμενοι μὲν τὸς ὀφθαλμοὺς μᾶλλον ἐπιδι- 3 ὄσασιν πρὸς τὸ ἐρυθριᾶν, αἰσχυρόμενοι δὲ τὰ ὦτα; ἢ διότι οἱ μὲν καταψύχονται ἐν τῇ αἰδοῖ (ἐν ὀφθαλμοῖς γὰρ αἰδῶς) ἀντιβλέπειν οὐ δύναται; καὶ ἡ δειλία κατάψυξις τίς ἐστὶ ἐν ταῦθα. μεθίσταται δὲ εἰς τὸναντίον τῷ ἐμπροσθεν τὸ ὄπ- σθεν. τὰ δὲ ὦτα ἀντίκειται· διὸ καὶ μάλιστα ἐρυθριῶσιν αἰσχυρόμενοι. ἐν δὲ τῷ κνήθεσθαι ἐπὶ τὸ αἰσθητικώτερον καὶ κινήτικώτερον ἢ βοήθεια ὡς ἀδικημένῃ· φοβούμενοι γὰρ ἐν ταῦθα ἐκλείπει μάλιστα.

Διὰ τί θατέρη καταληφθέντος ὀφθαλμῷ ὁ ἕτερος ἀτε- 4 νίζει μᾶλλον; ἢ διότι ἐκ ταυτοῦ ἤρτηνται αἱ ἀρχαὶ τῶν ὀφθαλμῶν; θατέρη οὖν κινυμένη καὶ ἡ κοινὴ ἀρχὴ κινεῖται, ἐκείνης δὲ κινυμένης καὶ ὁ ἕτερος. ληφθέντος οὖν θατέρη ἢ κινήσις κινήσει αὐτόν, ὡς δύναται ἀτενίζειν μᾶλλον.

Διὰ τί οἱ ἐκ γενετῆς τυφλοὶ ἢ γίνονται φαλακροί; ἢ 5 ὅτι πημαίνει τὰ ὄμματα ὑγρότης οὐσα πολλὴ ἐν τῷ περὶ τὴν κεφαλὴν τόπῳ; διὸ τῶν ρευματικῶν εἰς τὸς ὀφθαλμοὺς τὰς τε περὶ τοὺς κροτάφους φλέβας κάσσι, πυκνῶντες τὸς τῶν ὑγρῶν πόρους, καὶ ζύουσι τὴν κεφαλὴν, διατέμνοντες τὸ ἐν αὐτῇ δέρμα. ἐπεὶ ἔν πημαίνει τὸς ὀφθαλμοὺς τὸ ἐν αὐτῇ περίττωμα γινόμενον, κωλύει ἂν αὐτὸς ταῦτο τῆτο ἐξ ἀ- ρχῆς γίνεσθαι, πλέον συνιστάμενον ἐν αὐτῇ. ἐπεὶ δὲ ἐκ πα- ριτωμάτων θρῖξ φύεται, τούτο δὲ ἐν τῇ τῶν τυφλῶν κε- φαλῇ ἐκ γενετῆς ἐστὶ πολὺ, εἰκότως ἐκ εἰσὶ φαλακροί.

Διὰ τί οἱ ἐξ ὀφθαλμοὶ καπνίζονται μᾶλλον; ἢ ὅτι τὰ 6 χις προσπίπτει πρὸς τὰ προέχοντα;

Διὰ τί εἰς μὲν τὰ δεξιὰ ἀμφοτέρας τὰς ὄψεις ἅμα 7 διασρέφειν δυνάμεθα, καὶ εἰς τὰ ἀριστερὰ καὶ πρὸς τὴν ῥίνα, καὶ εἰς τὸ ἀριστερὸν δὲ ἢ τὸ δεξιὸν τὴν ἑτέραν, ἅμα δὲ εἰς τὸ δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν ἀδυνατοῦμεν; ὁμοίως δὲ καὶ εἰς τὸ κάτω καὶ εἰς τὸ ἄνω· ἅμα μὲν γὰρ ἐπὶ ταῦτο δυνάμεθα, 40 χωρὶς δὲ ἔ. ἢ ὅτι αἱ ὄψεις δύο ἔσαι ὁμοίως ἐξ ἐνὸς συνήρ-

1. ἔτε δ.] ἰδὲ δ. X^o. || 3. τὸ om. ε. || 12. ὅτε codices. || 19. πρόσειν X^o. || 26. καὶ οἱ ἐγρ. X^o. || 35. ἕως om. X^o. || δὲ καται X^oY^o.

1. τὰ add. v. || 3. τρέψῃ om. ε. || 7. μία] μᾶλλον ε. || 9. μάλιστα X^oY^o. || 11. τῷ αἰδῶν Y^o. || 12. δύναται X^o. || τις om. ε. || 14. ἀντίκειται X^o. || 15. κνήθεσθαι] ὀργίζεσθαι v. || 16. κινήτικώτερον Y^o. || φοβόμενος v. || 23. ἢ om. X^oY^o. || 34. προσπίπτει ε. || 37. δὲ ante εἰς om. ε. || 38. ἀριστερὸν καὶ δεξιὸν X^o.

τηνται; ὅσα δὲ τοιαῦτα, ἄκρη θατέρη κινεμένη ἀνάγκη θά-
 τερον ἀκολουθεῖν ἐπὶ ταῦτό. τῷ γὰρ ἐτέρῳ ἄκρῳ ἢ ἀρχῇ
 θάτερον ἄκρον. εἰ ἔν τὸ ἐν ἀδύνατον ἅμα εἰς τάναντία κι-
 νεῖσθαι, ἀδύνατον καὶ τὰς ὄψεις. τὰ μὲν γὰρ ἄκρα εἰς
 τάναντία ἂν κινούτο, εἰ τὸ μὲν ἄνω τὸ δὲ κάτω κινούτο, ἢ
 δὲ ἀρχῇ ἀμφοῖν ἂν ἀκολουθοῖ· ὅπερ ἀδύνατον. ἢ δὲ δια-
 στροφῇ ἐς τῶν ὀμμάτων διὰ τὸ ἀρχὴν ἔχειν τὰς σφαίρας,
 καὶ μέχρι τῷ σρέφεσθαι εἰς τὰ ἄνω καὶ κάτω καὶ εἰς πλά-
 γιον. ὅταν ἔν ἔχῃσαι ὡς ἂν ὁμοίως ἔχοιεν τῇ θέσει ἀλλή-
 λαις, καὶ ἐν μέσῳ τῷ ἐπὶ τὸ ἄνω καὶ κάτω κινεῖσθαι, καὶ
 εἰς πλάγιον ἐπὶ τοῦ αὐτῷ σημείῳ ἑαυτῶν λάβῃσαι τὴν ὄψιν,
 αὐταὶ μὲν ἀδιάστροφοί τε καὶ μάλιστα ἀκίνητοι τῇ θέσει·
 ὅσαι δὲ ἐπὶ ταῦτῷ σημείῳ λάβῃσαι τὰς ὄψεις, ἀδιάστροφοί
 μὲν εἰσι, διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων. καίτοι κρύπτεται τῷ μέ-
 λανός τι καὶ τοῖς ἄνω βάλλουσι τὰ λευκά, οἷον μελλέπταρ-
 μοι· ἕτεροι δὲ εἰς τὸ πλάγιον, ὥσπερ οἱ μανικοί, οἱ δὲ εἰς
 τὰς μυκτῆρας, ὥσπερ τὰ τραγικὰ πρόσωπα καὶ οἱ σφυφνοί·
 σύννευ γὰρ τὸ βλέμμα. ὅσοι δὲ μὴ ὁμοίως κειμένων τῶν
 σφαιρῶν ἐπὶ ταῦτῷ σημείῳ ἔχῃσαι τὰς ὄψεις, ἢ ὁμοίως μὲν
 κειμένων μὴ ἐπὶ τῷ αὐτῷ δέ, οὗτοι διεστραμμένοι εἰσίν· διὸ
 ὑποβλέπουσι καὶ συνάγουσι τὰ ὀμματα. πειρῶνται γὰρ ἐπὶ
 ταῦτον καταστῆσαι σχῆμα τὴν σφαῖραν. ὥστε τὸν μὲν ἑῷσι,
 τὸν δὲ σχηματίζουσι τῶν ὀφθαλμῶν. εἰάν γὰρ μὴ κατ'
 αὐτὸ σημείον τεθῶσιν αἱ ὄψεις, ἀνάγκη διεστράφθαι. ὥσ-
 περ γὰρ τοῖς ὑποβάλλουσιν ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν [τὸ ἐν] δύο
 φαίνεται (καὶ γὰρ ἐκείνοις κενήνται ἢ ἀρχῇ), καὶ τούτοις
 ὁμοίως. εἰάν μὲν οὖν ἄνω κινήσῃ ὁ ὀφθαλμὸς, τὸ πέρασ
 κάτω τῆς ὄψεως γίνεται, εἰάν δὲ κάτω, ἄνω τὸ πέρασ. ἐν
 ἐνὶ δὲ ὀφθαλμῷ μεθισταμένῳ κινεῖσθαι μὲν τὸ ὀρώμενον
 δοκεῖ διὰ ταῦτα ἄνω ἢ κάτω, ὅτι καὶ ἡ ὄψις, δύο δὲ οὐ
 φαίνεται, ἂν μὴ δύο αἱ ὄψεις ᾖσι, καὶ διαστρέφει.
 τοιαύτη μὲν τῷ ἑτεροφθάλμῳ γίνεται, ὥστε δύο φαίνε-
 σθαι· κατὰ τὴν θέσιν δὲ γίνεται τῷ μὴ κατὰ μέσον τοῦ
 ὀμματος κείσθαι.

8 Διὰ τί οἱ μύωπες μικρὰ γράμματα γράφουσιν; ἀτο-
 κων γὰρ τὸ μὴ ὀξύ ὀρώντας ποιεῖν ἔργον ὀξύ ὀρώντων. πῶ-
 τερον ὅτι μεγάλα φαίνεται τὰ μικρά, εἰάν ἢ ἐγγύς· οἱ δὲ
 προσάγοντες γράφουσιν; ἢ διὰ τὸ συνάγοντας τὰ βλέφαρα
 γράφειν; δι' ἀσθένειαν γὰρ τῆς ὄψεως, ἂν μὲν ἀναπεπτα-

μένοις γράφωσι τοῖς ὀμμασι, διασπῶμένη ἢ ὄψις ἀμβλῶ
 ὄρᾳ, ἔτω δὲ ἀθρόως προσπίπτει· γωνίαν δὲ μικρὰν ποιῶσα
 ἔξ ἀνάγκης ποιεῖ μικρὰ γράφειν.

Διὰ τί ὀφθαλμιάσαντες ἔνιοι ὀξύτερον ὀρῶσιν; ἢ διὰ
 τὸ ἀποκεκαθάρθαι τὰ ὀμματα; πολλάκις γὰρ ἢ ἔξω πυ-
 κνότης ἀποστέγει τὴν ὄψιν, ἀποδακρύσαντι δὲ λύεται. διὸ
 καὶ τὸ ἀποδάκνεσθαι συμφέρει, οἷον κρόμμυον· θάτερον δὲ
 πολέμιον, οἷον ὀρίγανον.

Διὰ τί τῇ μιᾷ ὄψει ἀπαθέστεροι; ἢ διότι ἔλαττον ἢ
 ψυχῇ πάσχει, ὥστε ἔλαττον τὸ πάθος.

Διὰ τί τοῖς δισταμένοις δύο φαίνεται; ἢ διότι οὐκ
 ἀφικνεῖται ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημείον ἐκατέρου τῶν ὀμμάτων ἢ
 κινήσεις; ὥσπερ οὖν δύο ὄραν τὸ δις ὄραν οἰεται ἢ ψυχῆ
 ὁμοιον καὶ ἐπὶ τῶν δακτύλων τῆς ἐκαλλάξεως· δύο γὰρ
 τὸ ἐν δοκεῖ ὡς δις ἀπτομένη ἐνί.

Διὰ τί οὐ διαφέρουσιν αἱ αἰσθήσεις αἱ ἐν τοῖς δεξιῶν
 τῶν ἀριστερῶν, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις πᾶσι κρείττω τὰ δεξιά;
 πότερον διὰ τὸ ἔθος, ὅτι εὐθύς ὁμοίως ἀμφοῖν ἐπιζόμεθα
 αἰσθάνεσθαι; τὰ δὲ δεξιά τῷ ἔθει δοκεῖ διαφέρειν, ἐπεὶ ἐπι-
 σθεῖσιν ἀμφιδέξιοι γίνονται. ἢ ὅτι τὸ μὲν αἰσθάνεσθαι πά-
 σχειν τί ἐστι, τὰ δὲ δεξιά διαφέρει τῷ ποιητικώτερα εἶναι
 καὶ ἀπαθέστερα τῶν ἀριστερῶν.

Διὰ τί ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις κρείττω τὰ δεξιά, ἐν δὲ
 ταῖς αἰσθήσεσιν ὁμοία; ἢ διότι ταῦτα μὲν ὁμοίως ἐπιζόμεθα
 κατ' ἀμφοτέρα τῷ ἔθει; ἔτι τὸ μὲν αἰσθάνεσθαι πάσχειν
 τί ἐστίν, ἢ δὲ τῶν δεξιῶν διαφορὰ τῷ εἶναι τὸ ποιεῖν καὶ οἷα
 εἰς τὸ πάσχειν.

Διὰ τί τὸ γυμνάζεσθαι ἀσύμφορον πρὸς ὀξυωπῖαν; ἢ διὰ
 ὅτι ξηρὸν ποιεῖ τὸ ὄμμα ἢ γυμνασία, ὥσπερ καὶ τὸ ἄλλο
 σῶμα; ἢ δὲ ξηρότης σκληρύνει τὸ δέρμα πᾶν, ὥστε καὶ τὸ
 ἐπὶ τῇ κόρῃ. διὸ καὶ οἱ πρεσβῦται ἐκ ὀξυ ὀρῶσιν· καὶ γὰρ
 τῶν γερόντων σκληρόδερμα, ἅμα δὲ καὶ ῥυσά, ὥστε ἐπικα-
 λύπτεται ἢ ὄψις.

Διὰ τί οἱ μύωπες βλέπουσι μὲν ἐκ ὀξυ, γράφουσιν δὲ
 μικρά; καίτοι τὸ μικρὸν ὀξύ βλέποντος καθορᾶν ἐστίν. ἢ
 διότι ἀσθενῆ ἔχοντες τὴν ὄψιν συνάγουσι τὰ βλέφαρα εἰς
 μικρόν; ἀθρόα γὰρ ἐξῆσα ἢ ὄψις μᾶλλον ὄρᾳ, ἀναπεπτα-
 μένη δὲ τῷ ὀμματος διασπᾶται. διὰ μὲν ἔν τὴν ἀσθένειαν
 συνάγουσι τὸ βλέφαρον, διὰ δὲ τὸ ἐκ μικροῦ ὄραν μικρὸν

2. ταυτῷ ε, τὸ αὐτὸ X°. || 4. καὶ om X°. || 5. ἂν κινούτο] ἀπικινούτο codices. || 6. ἀκολουθῇ ε. || 8. εἰς post καὶ om X°. ||
 πλάγια X°ε. || 12. κάλλιστα ε. || ἀκίνητα ε, ἀκίνηται X°. || 14. τῷ τὸ ε: || 20. μὴ] καὶ X°. || 22. ταῦτῷ F°, ταυτῷ ε. || 23. μὴ
 γὰρ F°. || 25. ὑπό] π X°. F° quid habeat, non liquet. || τὸν om ε. || τὸ ἐν om X°F°ε. || 27. ὁ om Y°. || 30. ταῦτῷ F°ε. ||
 31. εἰάν X°. || 33. δὲ] καὶ ε. || 36. τῷ] τῆς X°ε.

2. προσπίπτειν X°. || μακρὰν X°. || 4. ὀφθαλμιάσαντες ν. || 5. ἀποκεκαθάρθαι X°, κενάρθαι ε. || 12. ἐπὶ X°. || 13. ὄραν ante τὸ
 om X°. || 24. ἐπιζόμεθα ὁμοίως X°. || 29. αἶμα X°. || 30. σκληρότης X°F°εν.

μέγεθος ὀρώσιν. ὅσον δὲ ὀρώσι μέγεθος, τοσούτον καὶ γράφουσιν.

16 Διὰ τί οἱ μύωπες συνάγοντες τὰ βλέφαρα ὀρώσιν; ἢ δι' ἀσθένειαν τῆς ὄψεως, ὥσπερ καὶ οἱ πρὸς τὰ πόρρω τὴν χεῖρα προσάγοντες, οὕτω καὶ τὰ βλέφαρα πρὸς τὰ ἐγγυῶς 5 προστίθενται ὥσπερ χεῖρα; τῆτο δὲ ποιῶσιν, ἵνα ἀβρωτέρα ἢ ὄψις ἐξῆ, δι' ἐλάττωτος ἐξιοῦσα, καὶ μὴ εὐθύς ἐξ ἀναπεπταμένη ἐξῆσα διασασθῆ. ὁρᾷ δὲ ἡ κλείων μειζρον.

17 Διὰ τί εἰς τὸ πλάγιον κινῶσι τὸν ὀφθαλμὸν ἢ φαίνεται δύο τὸ ἕν; ἢ ὅτι ἐπὶ τῆς αὐτῆς γίνεται γραμμῆς ἢ 10 ἀρχῆς; δύο δὲ φαίνεται ταύτης μεταβαλλύσης ἄνω ἢ κάτω. εἰς δὲ πλάγιον οὐδὲν διαφέρει, εἰὰν μὴ ἅμα καὶ ἄνω. τί δὴ ἐπὶ μὲν τῆς ὄψεως ἔστιν ὥστε φαίνεσθαι τὸ ἕν δύο, ἄνω τεθῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ πρὸς ἀλλήλους, ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων οὐκ ἔστιν; ἢ καὶ ἐπὶ τῆς ἀφῆς γίνεται τῆ 15 ἐπαλλάξει τῶν δακτύλων τὸ ἕν δύο; ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων οὐ γίνεται, ὅτι οὐτε ἔξω ἀποτειομένων αἰσθάνεται, οὐδὲ δύο. γίνεται δὲ διὰ τῆτο διόπερ καὶ ἐπὶ τῶν δακτύλων· μιμνῆται γὰρ τὴν ὄψιν.

18 Διὰ τί τῷ μὲν ἄλλῃ σώματος τὰ ἀριστερὰ ἀσθενέστερα, 20 τῶν δὲ ὀφθαλμῶν ἔ, ἀλλ' ὁμοίως ὀξύ; ἢ ὅτι τὰ μὲν δεξιὰ τῷ ποιητικῶ εἶναι διαφέρουσι, τῷ δὲ καθητικῶ ἢ διαφέρουσιν; αἱ δὲ ὄψεις παθητικῶ.

19 Διὰ τί τῆ ὄψει πρὸς μὲν τὰ ἄλλα ἀτενίζοντες χεῖρον διατιθέμεθα, πρὸς δὲ τὰ χλωρὰ καὶ ποῶδη, οἷον λάχανα 25 καὶ τὰ τέτοις ὅμοια, βέλτιον; ἢ ὅτι πρὸς μὲν τὸ λευκὸν καὶ μέλαν ἥκιστα δυνάμεθα ἀτενίζειν (ἅμφω γὰρ λυμαίνεται τὴν ὄψιν), τὰ δὲ τοιαῦτα τῶν χρωμάτων μέσον ἔχει τούτων· διὸ μετρίως τῆς ὄψεως διατιθεμένης ἕδὲ ἐξαδυνατῶμεν αὐτῆ, βέλτιον δὲ διατιθέμεθα. τάχα δὲ ἴσως καθάπερ ἐπὶ 30 τῶν σωματῶν σφοδρότερον πονῶντες χεῖρον ἔχομεν, τὸ μέσον δὲ βέλτιςα διατίθησι, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὴν ὄψιν. πρὸς μὲν γὰρ σφραεὰ ἀτενίζοντες πονῶμεν αὐτῆ, πρὸς δὲ τὰ ὑγρά μηδενὸς ἀντιφράττοντος ἢ διακονῶμεν. τὰ δὲ χλωρὰ σφραεὰ τε μετρίως, καὶ ὑγρὸν ἐν αὐταῖς ἱκανόν. διὸ βλάπτει 35 τε ἕθελ, καὶ διαναγκάζει τὴν ὄψιν πρὸς τέτοις εἶναι διὰ τὸ τὴν τῷ χρώματος κρᾶσιν σύμμετρον ἔχειν πρὸς τὴν ὄψιν.

20 Διὰ τί τὰ μὲν ἄλλα ἀμφοτέροις τοῖς ὀφθαλμοῖς μᾶλλον ὀρώμεν, τὸ δὲ εὐθύ τὸ ἐπὶ τῶν σίχων τῷ ἐν προσάγοντες πρὸς τὰ γράμματα μᾶλλον καθορώμεν; ἢ ἀμφο-

τεραι μὲν αἱ ὄψεις συμπίπτουσαι, καθάπερ λέγουσιν οἱ περὶ τὰ ὀπτικά, ταραχὴν παρέχουσιν, ἐπειδὴν δὲ τῆ μιᾷ θεωρῶμεν, πρὸς εὐθείαν τὴν ὄψιν, ὥσπερ πρὸς κανόνα, μᾶλλον φαίνεται τὸ εὐθύ.

Διὰ τί ὁ καπνὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς μᾶλλον δάκνει; ἢ 21 ὅτι μόνου ἀσθενέσατο; αἰ γὰρ τὰ ἔσω τῷ σώματος ἀσθενέσατα. σημείον δὲ ὅτι καὶ τὸ ὄξος καὶ ἕκαστον τῶν δριμύων τὴν μὲν ἔξω σάρκα ἢ δάκνει, τὴν δὲ ἐντός, ὅτι ἀραιότητα τοῦ σώματος καὶ μάλισ' ἔχει πόρους· αἱ γὰρ ὄψεις διὰ τινων πόρων ἐκπίπτουσιν, ὥστε τὸ ἔσω δηκτικώτατον ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἀποπίπτει. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ κρόμμυον, καὶ ὅσα ἄλλα δάκνει τοὺς ὀφθαλμοὺς. τὸ δὲ ἔλαιον μάλιστα τῶν ὑγρῶν, ὅτι λεπτομερέσατον· τοιούτων δ' ὄν εἰσδύει διὰ τῶν πόρων· τὸ δ' ὄξος ἐν φαρμάκῳ τῆ ἄλλῃ σαρκί.

Διὰ τί ὁ ὀφθαλμὸς μόνου τοῦ σώματος, ἀσθενέσατος 22 ἄν, ἢ ῥιγοῖ; ἢ ὅτι πίων ἐσὶν ὁ ὀφθαλμὸς, σαρκὸς δὲ ἕθελ; τὰ δὲ τοιαῦτα ἀριγὰ ἐσὶν. οὐ γὰρ δὴ ὅτι γε πῦρ ἔστιν ἢ ὄψις, διὰ τῆτο ἢ ῥιγοῖ· ἢ γὰρ τοιούτων γέ ἐσὶ τὸ πῦρ ὥστε θερμαίνειν.

Διὰ τί δάκρυα, εἰὰν μὲν κλαίοντες ἀφώμεν, θερμά 23 ἐσὶν, εἰὰν δὲ πονοῦντες τὺς ὀφθαλμοὺς δακρύωμεν, ψυχρὰ; ἢ ὅτι τὸ μὲν ἀπεκτον ψυχρόν, τὸ δὲ κεπεμμένον θερμόν; ἢ δὲ μαλακία ὅλως πᾶσά ἐσὶν ἐξ ἀπεψίας, καὶ τῶν τοὺς ὀφθαλμὸς πονῶντων ἀπεκτόν ἐσὶ τὸ δάκρυον· διὸ ψυχρόν. διὰ τῆτο καὶ οἱ ἱατροὶ οἰόνται σημείον εἶναι μεγάλης νόσου τὺς ψυχρὰς ἰδρώτας, τοὺς δὲ θερμὰς τὴναντίον ἀπαλλακτικὰς. ὅταν μὲν γὰρ ἢ τὸ περιττώμα πολὺ, οὐ δύναται τὸ ἐντός θερμὸν κέττειν, ὥστε ἀνάγκη ψυχρόν εἶναι· ὅταν δὲ ὀλίγον, κρατεῖ. γίνονται δὲ ἐκ τῶν περιττωμάτων αἱ ἀρρωστία.

Διὰ τί ποτε εὐκινήτων ὄντων τῶν δεξιῶν μερῶν ὁ 24 ὀφθαλμὸς ὁ ἀριστερὸς μᾶλλον τοῦ δεξιοῦ συνάγεται; ἢ ὅτι τὰ ἀριστερὰ πάντα ὑγρότερα τῶν δεξιῶν ἐσὶ, τὰ δὲ ὑγρότερα μᾶλλον συνάγεσθαι πέφυκεν· εἶτα εἰς τὸ δεξιὸν μᾶλλον ἀποτελεῖν δύναται, τοῦ ἀριστεροῦ δυνάμενον καὶ καθ' αὐτό.

Διὰ τί ἀμφοτέροις κατὰ ἀσθένειάν τινα τῶν ὀφθαλ- 25 μῶν διακείμενοι, ὅ τε μύωψ καὶ ὁ πρεσβυτης, ὁ μὲν ἐγγυῶς προσάγει, ἄν τι βούληται ἰδεῖν, ὁ δὲ πόρρω ἀπάγει; ἢ ὅτι ἕχ ὁμοία ἢ ἀσθένεια παρέπεται αὐτοῖς; ὁ μὲν γὰρ πρεσ-

8. διεξῆσα διασπᾶσθαι X^oε. || 9. τὸ om s. || 12. ἀμα] κάτω X^o. || 16. ἐπαλλάξει codices. || 18c. διὰπερ I^o. || 26. τὰ om ε. || 29. ἕθελ X^oε. || 31. σφοδρότερα F^oυ. || ἔχομεν υ. || 37. κρίσιν F^oυ. || 39. τὸ δὲ] τὰ δὲ F^o. || προσάγοντες ε.

4. φαίνεται om X^oF^oε. || 8. ἀραιότατον F^oε. || 9. αἱ γὰρ ὄψεις om ε. || 10. πόρρω εκπ. ὥστε ὅτι ἔξω ε. || 11. καὶ post δὲ om ε. || 15. ἰ om F^oυ. || ἀσθενέσατος om X^o. || 18. τοιούτῳ F^o. || 24. διότι υ.

βύτης αὐτὸ ἰδεῖν ἀδύνατός ἐστιν· οὐ δὴ συμπίπτει ἡ ὄψις αὐτῷ, ἀπάγει τὸ θεώμενον, ἅτε καὶ μάλιχα μέλλων ὄψεσθαι· πόρρω δὲ συμπίπτει. ὁ δὲ αὐτὸ μὲν ὄρα, ποῖα δὲ κοῖλα καὶ ποῖα ἐξέχοντα τῷ ὀρωμένῳ, ἕκети δύναται κρίνειν, ἀλλὰ περὶ ταῦτα ἀπατάται. τὰ δὲ κοῖλα καὶ τὰ ἐξέχοντα 5 μάλιστα τῇ αὐγῇ κρίνεται. πόρρωθεν μὲν ἔν ἐ δύναται τῇ αὐγῇ καταμαθεῖν πῶς ἐπιβάλλει ἐπὶ τὸ ὄρατόν· ἐγγύθεν δὲ μᾶλλον καταφανῆς ἐστίν.

26 Διὰ τί τῶν ζῶων ἄνθρωπος ἢ μόνον ἢ μάλιστα διαστρέφεται; ἢ ὅτι ἢ μόνον ἢ μάλιστα ἐπίληπτον ἐν τῇ νεό- 10 τητι γίνεται, ὅτε καὶ διασρέφεται συμβαίνει πᾶσιν;

27 Διὰ τί οἱ ἄνθρωποι μόνου τῶν ἄλλων ζῶων τὰ ἄμματα διαστρέφονται; πότερον διὰ τὸ ἐλάχιστον διάστημα εἶναι τῶν ὀμμάτων, καὶ ἐπ' εὐθείας, ὥστε εὐδηλον σφόδρα γίνεται τὸ μὴ κατωρθωμένον. ἢ διότι τῶν ἄλλων μονόχροα 15 τὰ ὀμμάτια ἐς μᾶλλον· εἰ δ' ἦν ἐν χρωμάτι τῷ ὀμματι, ἕκ ἦν διαστροφή. ἢ διότι μόνου ἐν τῷ γένει ἐπίληπτοι γίνονται τῶν ζῶων, ἢ δ' ἐπίληψις διαστροφὴν ποιεῖ, ὅταν γένηται, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων μορίων· ἀλλ' ἐνίοις ἐπὶ παντελῶς γίνεται ἡ διαστροφή, ὅσοις τὸ ἀρρώσημα

28 Διὰ τί πρὸς τὸν λύχνον καὶ πρὸς τὸν ἥλιον προσησάμενοι τὴν χεῖρα πρὸ τοῦ φωτὸς μᾶλλον ὀρώμεν; ἢ ὅτι τὸ ἀπὸ τοῦ ἡλίου καὶ λύχνου φῶς προσπίπτου μὲν ἡμῶν πρὸς τὴν ὄψιν ἀσθενεστέρα ποιεῖ δι' ὑπερβολῆς; φθίρει γὰρ αὐτὰ καὶ τὰ συγγενῆ τῇ ὑπερβολῇ. εἰρχθέντα δὲ ὑπὸ τῆς χει- 25 ρὸς τὴν μὲν ὄψιν οὐ πημαίνει, τὸ δὲ ὀρώμενον ὁμοίως ἐστὶν ἐν φωτί. διὸ ἢ μὲν μᾶλλον ὄρα, τὸ δὲ ὀρώμενον ἴδεν ἦττον ὄραται.

29 Διὰ τί χεῖρ μὲν καὶ πᾶς διαφορὰν ἔχει πρὸς τὰ δεξιά τὰ ἀριστερά, ὄμμα δὲ καὶ ἀκοή οὐ; ἢ ὅτι τὰ σοιχειά 30 τὰ εἰλικρινῆ ἀδιάφορα, ἐν δὲ τοῖς ἐκ τῶν σοιχειῶν ἢ διαφορά; αὐταὶ δὲ αἰ αἰσθήσεις εἰσὶν ἐξ εἰλικρινῶν, ἢ μὲν ὄψις πυρός, ἢ δ' ἀκοή ἀέρος.

ΔΒ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΩΤΑ.

Διὰ τί τὰ ὦτα ὄντα ἀναιμότατα τοῦ προσώπου, ὅταν αἰσχύνονται, ἐρυθριᾷ μάλιστα; πότερον ὅτι εἰς τὸ κενὸν μάλιστα πορεύσθαι πέφυκε τὸ ἀλλότριον ὑγρὸν, ὡς ὅταν διαλυθῇ ὑπὸ τῆς θερμότητος, ἢ γίνεται αἰσχυνομένοις, συνέρχεται εἰς ταῦτα; ἢ διότι ἐπὶ τοῖς κροτάφοις ἐπίκεινται, 40

εἰς οὓς τὸ ὑγρὸν ἀθροίζεται μάλιστα; αἰσχυνομένων δὲ εἰς τὸ πρόσωπον ἔρχεται ἡ ὑγρότης· διὸ καὶ ἐρυθριῶσιν. τῷ δὲ προσώπῳ ἦκιστα βάθος ἔχει τὰ ὦτα· καὶ φύσει θερμότερα καὶ εὐχροα, εἰ μὴ ἀπηρημένα πόρρωθεν ἢ τῷ ψύχει διὸ καὶ εὐχρῆσάτο τῶν ἐν τῷ προσώπῳ μορίων. ὡς ὅταν σκεδασθῇ ἡ θερμότης, μάλιστα ἐπιπολῆς ὦτα ἐν τέτοις ποιεῖ ἐρυθριᾶν.

Διὰ τί τὰ ὦτα ἐν τῇ θαλάττῃ ῥήγγονται τοῖς κολυμβῶσιν; πότερον διὰ τὸ κατέχειν τὸ πνεῦμα πληρῶμενον βιάζεται; ἢ εἰ τῷ αἵτιον, ἔδει καὶ ἐν τῷ αἵρει. ἢ ὅτι μὴ ὑπέκον διακόπτεται θάττον, καὶ ἀπὸ σκληροτέρου ἢ μαλακοῦ; τὸ ἔν πεφυσημένον ἦττον ὑπέκει. τὰ δὲ ὦτα, ὥσπερ εἴρηται, ὑπὸ τοῦ κατέχσθαι τὸ πνεῦμα ἐμφυσᾶται, ὥστε τὸ ὕδωρ, σκληρότερον ὂν τῷ αἵρει, προσπίπτου διακόπτεται.

Διὰ τί οἱ κολυμβηταὶ σπόγγους περὶ τὰ ὦτα καταδύνουσι; ἢ ἵνα ἡ θάλαττα βία ἰούσα μὴ ῥήγγῃ τὰ ὦτα. ἔτω μὲν γὰρ ἔ γίνεται, ὥσπερ ἀφηρημένων, πλήρη.

Διὰ τί ὁ ἐν τοῖς ὠσὶ ῥύπος πικρὸς ἐστίν; ἢ διότι ἰδρῶς 4 ἐστὶ σαπρὸς; ἐστὶν οὖν ἀλμυρὸν σαπρὸν. τὸ δὲ σαπρὸν ἀλμυρὸν πικρὸν.

Διὰ τί οἱ σπογγεῖς διατέμνονται τὰ ὦτα καὶ τοὺς 5 μυκτῆρας; ἢ ὅπως εὐπνύσεροί ὄσι; ταύτη γὰρ ἐξίναται δεκεῖ τὸ πνεῦμα. ἀνατέμνουσι δὲ καὶ τὸν τόποι καὶ πρὸς εὐπνοίαν· πονεῖν γὰρ δὴ φασὶ μᾶλλον αὐτοὺς ἐκ τῆς δυσπνοίας, τῷ μὴ δύνασθαι προῖσθαι θύραζε· ὅταν δὲ ὡσπερ ἐξεράσσωσι, κενφίζονται. ἄστοπον ἔν εἰ μὴ δύναται τυγχάνειν ἀναπνοῆς καταψύξεως χάριν· ἀλλ' ἔοικε τοῦτο ἀναγκαιότερον εἶναι. ἢ εὐλόγως ὁ πόνος πλείων κατέχσων, ὀγκυμένων καὶ διατεινομένων; φαίνεται δὲ καὶ αὐτόματός τις εἶναι φορὰ τοῦ πνεύματος ἐξω· εἰ δὲ καὶ εἴσω, σκεπτεσθῆκε δὲ· ὁμοίως γὰρ ἀναπνοὴν ποιοῦσι τοῖς κολυμβηταῖς 10 λέβητα καταφέντες. οὐ πίμπλαται γὰρ οὕτως τῷ ὕδατι, ἀλλὰ τηρεῖ τὸν αἶρα. μετὰ βίας γὰρ ἡ κάθσις. ὀρθὸν γὰρ ὅτι ἔν παρεγκλιθὲν εἰσεῖ.

35 Διὰ τί ἐνίοι τὰ ὦτα σκαλεῖοντες βήττωσιν; ἢ ὅτι ἐπὶ τῶ αὐτῷ πόρῳ τῷ πνεύμονι καὶ τῇ ἀρτηρίᾳ ἢ ἀκοῇ; σημεῖον δὲ, ὅτι ἀναπνῶνται καὶ γίνονται ἐνεοί. θερμαινομένου ἔν τῇ τρέψει συντήκεται ἐπὶ τὴν ἀρτηρίαν ἀπὸ τοῦ πόνου κάτωθεν ὑγρὸν· ὃ ποιεῖ τὴν βῆχα.

Διὰ τί τὸ ἀριστερὸν οὖς θάττον συμφύεται ὡς ἐπὶ τὸ 7

1. ἀδύνατόν X^o. || 4. κα] ἢ Y^o. || 7. ἐπιβάλλει om ε. || 10. ἢ post μόνου om Y^o. || 13. διαστρέφεται ε. || 14. εἶναι] οἶον ε. || 21. προσάμενοι ε. || 25. καὶ τὰ om ε. || δὲ om Y^oε. || 29. τὰ om Y^oυ. || 30. ὄμματα X^o. || 31. διάφορα ε. || 39. ἢ X^o.

3. θερμότητα X^oε. || 6. τίτους Y^o. || 7. ἐρυθρά X^oY^oε. || 18. ὁ ἰδρῶς codices. || 23. καὶ om ε. || τῶν τόπων Y^oγσμ, τῶν τόπων ε. || 31. γὰρ om X^oY^oε. || 34. παρεγκλιθῆ Y^oε. || 37. ἀναπνῶνται Y^o. || ἐπει ε.

πολύ, ὅταν τρυπηθῇ; διὸ καὶ αἱ γυναῖκες τὸ μὲν ἄρρεν τὸ δὲ θήλυ καλοῦσι τῶν ὠτων. ἢ ὅτι τὰ ἀριστερὰ ὑγρά καὶ θερμὰ μᾶλλον, συμφύεται δὲ τὰ τοιαῦτα μάλιστα. διὸ καὶ ἐν φυτοῖς τοῖς χλωροῖς ἢ σύμφυσις· καὶ τὰ τῶν νέων δὲ ἔλκη μᾶλλον συμφύεται ἢ τὰ τῶν πρεσβυτέρων. ση- 5 μείον δὲ ὅτι ὑγρά μᾶλλον καὶ ὄλως θηλυκώτερα τὰ ἀριστερά.

8 Διὰ τί τοῖς μὲν αἰσχυνομένοις ἄκρα τὰ ὠτα ἐπιφοινίσσεται, τοῖς δὲ ὀργιζομένοις οἱ ὀφθαλμοί; ἢ ὅτι ἡ μὲν αἰδῶς ἐν ὀφθαλμοῖς κατάψυξις τις μετὰ φόβου, ὡς εἰκό- 10 τως ἀπολείπει τὸ θερμὸν τῶν ὀφθαλμῶν· χωρίζομενον δὲ εἰς τὸν δεκτικώτατον φέρεται τόπον. τοῦτος δὲ ὁ ἐν τοῖς ἄκροις τῶν ὠτων· ὁ γὰρ ἄλλος ὁσώδης. ὀργιζομένοις δ' ἐπανέρχεται τὸ θερμὸν. μάλιστα δὲ γίνεται φανερόν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς διὰ τὴν χροάν ἕσαν λευκῆν.

9 Διὰ τί ὁ ἥχος ὁ ἐν τοῖς ὠσίν, εἰάν τις ψοφήσῃ, παύεται; ἢ ὅτι ὁ μείζων ψόφος τὸν ἐλάττω ἐκκρίνεται;

10 Διὰ τί, εἰάν τις τὸ ἕς ὕδωρ ἐγχυθῇ, ἔλαιον προσεγχέονται, ἢ δυναμένω τῷ ἐνότος ὑγρῷ ἐξελεῖν δι' ἄλλω ὑγρῷ; πότερον διὰ τὸ ἐπιπολῆς γίνεσθαι τὸ ἔλαιον τῷ ὕδατος, καὶ 20 διὰ γλισχρότητα αὐτῷ ἔχουσθαι τὸ ὕδωρ ἐξίοντος τῷ ἐλαίῳ, ἢ αὐτὸ συνεχῆ τὸ ὕδωρ; ἢ ἵνα ὀλισθηροῦ τοῦ ὠτός γενομένου ἐξέλθῃ τὸ ὕδωρ; τὸ γὰρ ἔλαιον λείον ὄν ποιεῖ ὀλισθαίνειν.

11 Διὰ τί ἤττον ὠτα ῥήγνυται τοῖς κολυμβῶσιν, εἰάν προσεγχέωσιν εἰς τὰ ὠτα ἔλαιον; ἢ τοῦ μὲν ῥήγνυσθαι τὰ 25 ὠτα εἴρηται πρότερον ἢ αἰτία, τὸ δὲ ἔλαιον ἐγχυθὲν εἰς τὰ ὠτα τὴν ὑσερον θάλατταν ἀπολισθαίνειν ποιεῖ, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἔξω τοῦ σώματος συμβαίνει τοῖς ἀληκλιμμένοις. ὀλισθαίνουσα δὲ πληγὴν ἢ ποιεῖ εἰς τὸ ἐντὸς τῷ ὠτός, διόπερ οὐ ῥήγνυσιν.

12 Διὰ τί τῶν ὠτων ἀναίμων ὄτων μάλιστα οἱ αἰσχυνομένοι ἐρυθριῶσιν; ἢ ἕκασον εἰς τὸ κενὸν ἐκάστῃ μάλιστα φέρεται; δοκεῖ δὲ τοῦ αἰσχυνομένου ἄνω θερμὸν φέρεσθαι τὸ αἶμα. εἰς ἕν τὸ κενώτατον ἐρυθριᾶν ποιεῖ. τὸ δ' αὐτὸ τῆτο καὶ ἐπὶ τῶν γνάθων. ἐπὶ δὲ καὶ ὅτι λεπτότατον τὸ δέρμα 35 τὸ περιτεταμένον, μάλιστα δὴ φαίνεται δι' αὐτά.

13 Διὰ τί οὐδὲς χασμῶμενός τὸ ἕς σκαλεύει; ἢ ὅτι ὅτε χασμᾶται, ἐμφυσᾶται καὶ ἡ μῆνιγξ, δι' ἧς ἀκνέει; σημεῖον δὲ ἦκισα γὰρ ἀκνέουσι χασμῶμενοι. τὸ γὰρ πνεῦμα, ὡς περ καὶ κατὰ τὸ σῶμα, καὶ εἰς τὰ ὠτα ἐντὸς πορευόμενον, ἐξω- 40 παρμῶς.

θεῖται τὸν ὑμένα καὶ κωλύει τὸν ψόφον εἰσιέναι. εἰάν οὖν ἕτως ἔχοντος ἀψῆται τῆς ἀκοῆς ὡς σκαλεύειν, μάλιστα' ἂν βλάβειεν· πρὸς ἀντιπίπτον γὰρ ἡ πληγὴ γίνεται, καὶ ἕ πρὸς ὑπεῖκον τὸ τοῦ πνεύματος. τὸ δὲ δέρμα καὶ τὴν μῆνιγγα ἀφεσάναί τῶν στερεῶν δῆλον. ὥστε κίνον μάλιστα ἕτω ποιεῖ, καὶ τραυματίζει ἂν.

ΔΓ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΜΥΚΤΗΡΑ.

Διὰ τί ὁ παρμῶς λυγμὸν μὲν παύει, ἐρυγμὸν δὲ οὐ παύει; ἢ διότι οὐ τῷ αὐτῷ τόπῳ τὸ πάθος ἐκάτερον, ἀλλ' ἢ μὲν ἐρυγμῶς κοιλίας, ὁ δὲ λυγμῶς τοῦ περὶ τὸν πνεύμονα κατάψυξις καὶ ἀπεψία πνεύματος καὶ ὑγρῷ; κοινῶνσι δὲ οἱ περὶ τὸν ἐγκέφαλον τόποι τῷ πνεύμονι, οἷον τοῖς ὠσίν. φανερόν δέ· ἅμα γὰρ ἐνεοὶ καὶ κωφοὶ γίνονται, καὶ αἱ νό- 15 σοι ἀντιπερὶσάνται αἱ τῷ ὠτός εἰς τὰ τῷ πνεύμονος πάθος. ἐνίοις δὲ σκαλεύουσι τὸ ἕς βῆχες ἐγγίνονται. τὸ δὲ περὶ τὸν παρμῶν τὸν τόπον εἶναι τῆς ῥίνος κοινῶν τῷ πνεύμονι δηλοῖ ἡ ἀναπνοὴ κοινὴ ἕσα. ὡς πτάρνυται μὲν θερμαινομένω αὐτῷ· τῷ δὲ συμπάσχειν ὁ κάτω τόπος, ἐν ᾧ ἐστὶν ὁ λυγμῶς. ἢ δὲ θερμασία πέττει. διὸ ὄχος τε παύει λυγμὸν καὶ ἡ ἀπνευσία, εἰάν ἡρεμαία ἢ ἡ λύγξ. ἐκθερμαίνει γὰρ τὸ πνεῦμα κατεχόμενον. ὡς καὶ ἐν τῷ παρμῶ ἢ ἀντικατάσχεσις γενομένη τῷ πνεύματος τῆτο ποιεῖ, καὶ οἰκείως ἢ ἐκπνευσίς γίνεται, καὶ ἐκ τοῦ ἄνω τόπου· ἀδύνατον γὰρ 20 πτάρειν μὴ ἐκπνεύοντα. ἢ ἕν ὀρμῇ ῥήγνυσιν τὸ ἐγκατελιμμένον πνεῦμα, ὃ ποιεῖ τὸν λυγμὸν.

Διὰ τί, εἰάν τις μέλων πτάρνυσθαι τρίψῃ τὸν ὀφθαλ- 2 μόν, ἤττον πτάρνυται; ἢ διότι τὸ ποῖον τὸν παρμῶν θερμότης τίς ἐστίν, ἢ δὲ τρίψις θερμότητα ποιεῖ, ἢ διὰ τὸ πλη- 30 σίον εἶναι τῶν ὀφθαλμῶν τὸν τόπον ᾧ πτάρνυται, ἀφανίζει τὴν ἐτέραν, ὡς περ τὸ ἔλαττον πῦρ ὑπὸ τῷ πλείονος μαραινόμενον.

Διὰ τί δις πτάρνυται ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, καὶ ἕχ ἄπαξ 3 ἢ πλεονάκις; ἢ διότι δύο εἰσὶ μυκτῆρες; καθ' ἕτερον ἕν διέσχισαι τὸ φλέβιον, δι' ἕ πνεῦμα ῥεῖ.

Διὰ τί πρὸς τὸν ἥλιον βλάβαντες πτάρνυνται μᾶλλον; 4 ἢ διότι κινεῖ θερμαίνων· καθάπερ οὖν πτεροῖς θιγγάνοντες. ἀμφοτέροι γὰρ τὸ αὐτὸ ποῖουσιν· τῇ γὰρ κινήσει θερμαίνοντες ἐκ τοῦ ὑγρῷ θάπτον πνεῦμα ποῖουσιν. τότε δὲ ἢ ἐξοδος 40 παρμῶς.

1. αἱ om X°. 5. μᾶλλον συμφύεται om X°F°. 17. διότι F°. 18. ἕς om ε. 19. ὄτος X°. 23. ἐξέλθοι F°. 25. προσεχέωσιν F°. 26. ἢ om F°. 27. ἀπολισθαίνειν X°, ὀλισθαίνειν ε. 31. τί ὠτων ἀναίμων ε. 38. ἦς] οὐ F°. 39. ὡς περὶ, ommissa καὶ ε. 40. κάτω F°.

1. λόφον F°. 2. ἀν codicibus deest. 3. οὐ om F°. 5. δῆλον om X°F°. 14. εἰσι F°. 19. τὸ ε. 21. ἢ om X°F°. 21. λύξ F°. 23. γνομένη F°. 29. ἢ X°. 34. ὅτι X°.

5 Διὰ τί λύγγα παύει πταρμός και πνεύματος ἐπίσχεσις και ἔξος; ἢ ὅτι ὁ μὲν πταρμός, διότι ἀντιπερίστασις ἐς τοῦ κάτω πνεύματος, ὡσπερ αἱ ἄνω φαρμακεῖαι πρὸς τὴν κάτω κοιλίαν; ἢ δὲ ἀπνευστία τὰς ἀσθενεῖς λύγγας, ὅτι ἡ μικρὰ ὀρμὴ τῆ πνεύματος ἡ ἀνῆσα, ὡσπερ περὶ τὴν βῆχχα, ἐάν τις κατὰσχη, παύεται, οὕτω και ἐνταῦθα και κατέσπασε και κατέπνιξε και συναπεβιάσατο. τὸ δὲ ἔξος παύει, ὅτι τὸ περιεσὸς ὑγρὸν και κωλύον, ἀπερυγεῖν ἐπνευμάτωσε τῆ θερμασία. ἐς γὰρ ἐρυγμός μὲν, ὅταν πνευματωθῆ τὸ ἐν τῆ ἄνω κοιλία ὑγρὸν και πεφθῆ, ἢ δὲ λύγξ, ὅταν ὑπὸ ὑγρῶ κατέχεται πνεῦμα περιττὸν περὶ τὸν πνευματικὸν τόπον. τῆτο γὰρ ὀρμῶν και μὴ δυνάμενον διακόψαι σπασμὸν ποιεῖ, ὁ δὲ σπασμὸς οὗτος καλεῖται λύγξ. και διὰ τοῦτο ῥιγώσαντας λύγξ λαμβάνει, ὅτι τὸ ψῦχος τὸ ὑγρὸν ποιεῖ συσάν ἐκ τῆ πνεύματος ἐτι· περιλαμβανόμενον δὲ τὸ ἄλλο πηδᾷ· ἢ ἡ κίνησις λυγμός ἐστιν.

6 Διὰ τί ἐνίοις ὕδωρ ψυχρὸν προσχέομεν [και] πρὸς τὸ πρόσωπον, ἡνίκα αἷμα ῥεῖ ἐκ τῶν μυκτῆρων; ἢ ἀντιπερίσταται εἶσω τὸ θερμόν; ἂν ἔν ἐπιπολῆς τύχη αἷμα, ἐξυγραίνει μᾶλλον.

7 Διὰ τί τὸν μὲν πταρμὸν θεὸν ἡγόμεθα εἶναι, τὴν δὲ βῆχχα ἢ τὴν κόρυζαν οὐ; ἢ διότι ἐκ τοῦ θειοτάτου τῶν περὶ ἡμᾶς τῆς κεφαλῆς, ὅθεν ὁ λογισμὸς ἐς, γίνεται; ἢ ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ἀπὸ νοσόντων γίνεται, τῆτο δὲ ἔ;

8 Διὰ τί τρίψαντες τὸν ὀφθαλμὸν παυόμεθα τῶν πταρμῶν; ἢ ὅτι ἀνάπνοια ταύτη γίνεται τῷ ὑγρῷ; δακρύει γὰρ ὁ ὀφθαλμὸς μετὰ τρίψιν, ὁ δὲ πταρμὸς διὰ πλῆθος ὑγρότητος. ἢ ὅτι τὸ ἔλαττον θερμὸν φθεῖρεται ὑπὸ τῆ πλείονος, ὁ δὲ ὀφθαλμὸς τριφθεὶς πλείω λαμβάνει θερμότητα τῆς ἐν τῆ ῥίνι. διὰ ταῦτα δὲ κἂν τις αὐτὴν τὴν ῥίνα τρίψῃ, παύεται ὁ πταρμὸς.

9 Διὰ τί τῶν μὲν ἄλλων πνευμάτων αἱ ἔξοδοι, οἷον φύσης και ἐρυγμῶ, οὐχ ἰεραὶ ἢ δὲ τῆ πταρμῶ ἰεραὶ; πότερον ὅτι τριῶν τόπων ὄντων, κεφαλῆς και θώρακος και τῆς κάτω κοιλίας, ἢ κεφαλῆς θειοτάτου; ἔστι δὲ φύσα μὲν ἀπὸ τῆς κάτω κοιλίας πνεῦμα, ἐρυγμὸς δὲ τῆς ἄνω, ὁ δὲ πταρμὸς τῆς κεφαλῆς. διὰ τὸ ἱερώτατον οὖν εἶναι τὸν τόπον και τὸ πνεῦμα τὸ ἐντεῦθεν ὡς ἱερόν προσκυνῶσιν. ἢ ὅτι ἅπαντα τὰ πνεύματα σημαίνει τοὺς εἰρημένους τόπους βέλτιον ἔχειν ὡς ἐπὶ τὸ πολύ; μὴ διαχωρῶντων γὰρ κενφίξει τὸ πνεῦμα διε-

ξίον, ὡσε και ὁ πταρμὸς τὸν περὶ τὴν κεφαλὴν τόπον, ὅτι ὑγαίνει και δύναται πέττειν. ὅταν γὰρ κρατήσῃ ἢ ἐν τῆ κεφαλῆ θερμότης τὴν ὑγρότητα, τὸ πνεῦμα τότε γίνεται πταρμὸς. διὸ και τοὺς ἐκθνήσκοντας κινουῖσι πταρμικῶ, ὡς ἐὰν μὴ τούτω δύνωνται πάσχειν, ἀσώτους ὄντας. ὡστε ὡς σημεῖον ὑγείας τοῦ ἀρρώστου και ἱερωτάτου τόπου προσκυνῶσιν ὡς ἱερόν, και φῆμην ἀγαθὴν ποιῶνται.

Διὰ τί ἄνθρωπος πτάρνυται μάλιστα τῶν ἄλλων ζώων; πότερον ὅτι τοὺς πόρους εὐρεῖς ἔχει, δι' ὧν τὸ πνεῦμα και ἡ ῥύμη εἰσέρχεται; τύτοις γὰρ πληρημένοις πνεύματος πτάρνυται. ὅτι δ' εὐρεῖς, σημεῖον ὅτι ἥκιστα ὀσφραντικὸν τῶν ζώων. ἀκριβέστεροι δὲ οἱ λεπτοὶ πόροι. εἰ οὖν εἰς μὲν τοὺς εὐρεῖς πλείον και πλεονάκις εἰσέρχεται τὸ ὑγρὸν, οὗ πνευματωμένον ὁ πταρμὸς γίνεται, τοιούτους δὲ μάλιστα τῶν ζώων οἱ ἄνθρωποι ἔχουσι, κλειστάκις ἂν πτάρνυτο εἰκότως, ὅσοις ἐδάχιστοι οἱ μυκτῆρες, ὡσε τὸ θερμανθὲν ὑγρὸν ταχὺ ἐξίναται δύναται πνεῦμα γενόμενον· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις διὰ μῆκος καταψύχεται πρότερον.

Διὰ τί οἱ μὲν ἀπὸ μέσων νυκτῶν ἄχρι μέσης ἡμέρας οὐκ ἀγαθοὶ πταρμοί, οἱ δὲ ἀπὸ μέσης ἡμέρας ἄχρι μέσων νυκτῶν; ἢ ὅτι ὁ μὲν πταρμὸς μᾶλλον δοκεῖ ἐπίσχεῖν τοὺς ἀρχομένους και ἐν τῆ ἀρχῆ; διὸ ὅταν μέλλωσιν ἀρχομένοις συμβῆναι, μάλιστα ἀποτρεπόμεθα τῆ πράττειν. ἢ μὲν οὖν ἠὼς και τὸ ἀπὸ μέσων νυκτῶν οἶον ἀρχῆ τις· διὸ εὐλαβόμεθα πτάρειν, μὴ κωλύσωμεν ὠρμημένον. πρὸς δεῖλκς δὲ και ἐπὶ μέσας νύκτας οἶον τελευτῆ τις και ἐναντίον ἐκείνου, ὡσε ἐν τῷ ἐναντίω ταῦτον αἰρετέον.

Διὰ τί οἱ πρεσβῦται χαλεπῶς πτάρνυται; πότερον οἱ πόροι συμπεκτώκασιν δι' ὧν τὸ πνεῦμα; ἢ ὅτι αἶρειν τὰ ἄνω ἔκτι δυνάμενοι ῥαδίως, εἶτα βία ἀφιάσι κάτω;

Διὰ τί ἐάν τις ἀπνευσιάζῃ, ἢ λύγξ παύεται; ἢ διότι ἢ μὲν ὑπὸ καταψύξεως γίνεται (διὸ και οἱ φοβούμενοι και οἱ ῥιγῶντες λύξουσιν), κατεχόμενον δὲ τὸ πνεῦμα ἐκθερμαθεῖ τὸν ἐντὸς τόπον;

Διὰ τί οἱ κωφοὶ ἐκ τῶν μυκτῆρων διαλέγονται ὡς ἐπὶ τὸ πολύ; ἢ ὅτι ὁ πνεύμων ἐς τῆτοις πεπονηκώς; τῆτο γὰρ ἐστιν ἢ κωφότης, πληρωσις τῆ τόπου τῆ πνευμονικῆ. οὐκουν ῥαδίως ἢ φωνῆ φέρεται, ἀλλ' ὡσπερ τὸ πνεῦμα τῶν πνευσιόντων ἢ ἀσθμαιόντων δι' ἀδυναμίαν ἀθρόον, ἔτως ἐκείνοις ἢ φωνῆ. βιάζεται οὖν και διὰ τῶν μυκτῆρων. βιαζομένη

1. πταρμῆ ε. || 2. ὅτι om F^o. || 3. ὅτι F^o l. || 4. τοὺς F^o. || 5. συρισάν F^o. || 21. μὲν om ε. || 30. δὴ F^o.

2. πέττει X^o. || 8. τί ὁ ἄνθρωπος μᾶλλον πτάρνυται τῶν ἄλλων ζώων γ. || 11. τῶν ἄλλων ζώων γ. || 12. γὰρ οἱ λεπτοπόροι γ. || 13. οὖν om γ. || 15. ἔχοντες γ. || 16. ὅσοις] ἢ ὅτι γ. || 17. δύνασθαι γ. || 20. μέσον F^o l. || 23. οὖν] οὖν και ἠὼς X^o F^o l. || 31. λύγγα F^o. || 32. ἢ μὲν om F^o. || 33. δὲ] και ε. || 37. κωφότης X^o. || 39. ἐκείνους X^o F^o.

δὲ τῇ τρέφει ποιεῖ τὸν ἥχον. ἔξι γὰρ ἢ διὰ τῶν ῥινῶν διά-
λεκτος γινομένη, ὅταν τὸ ἄνω τῆς ῥινὸς εἰς τὸν οὐρανόν, ἢ
συντέτρηται, κοῖλον γένηται· ὡσπερ κώδων γὰρ ὑπὸ ἡχεῖ, τῷ
κάτωθεν φενῶ ὄντος.

15 Διὰ τί μόνον ὁ πταρμὸς ἡμῖν καθεύδουσιν οὐ γίνεται, 5
ἀλλ' ὡς εἰπεῖν ἅπαντα ἐγρηγορόσιν; ἢ ὅτι ὁ μὲν πταρμὸς
γίνεται καὶ ὑπὸ θερμῆς κινήσαντος τὸν τόπον τῆτον ἀφ'
ἕ γίνεται· διὸ καὶ ἀνακύπτωμεν πρὸς τὸν ἥλιον, ὅταν βου-
λώμεθα πτάρειν· ὅτι καθευδόντων ἡμῶν ἀντιπερίσταται τὸ
θερμὸν ἐντός. διὸ καὶ γίνεται τὰ κάτω θερμὰ τῶν καθευ- 10
δόντων, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ πολὺ αἰτιῶν ἐς τῷ ἐξουερίωττειν
ἡμᾶς. εἰκότως ἔν οὐ πταρνύμεθα· ἀπαλλαγέντος γὰρ τοῦ
θερμοῦ τοῦ ἐκ τῆς κεφαλῆς, ὃ κινεῖν πέφυκε τὸ ἐνταῦθα
ὑγρὸν, ἢ ἐξαερισμένον γίνεται ὁ πταρμὸς, καὶ τὸ συμβαῖνον
πάθος εἰκὸς μὴ γίνεσθαι. ἀποφοφῶσι δὲ μᾶλλον ἢ πτάρ- 15
νυνται, καὶ ἐρεῦγονται καθεύδοντες ἢ ἐγρηγορότες, ὅτι ἐκ-
θερμαινομένον τῷ περὶ τὴν κοιλίαν τόπῳ ἐν τοῖς ὕπνοις μᾶλ-
λον ἐκπνευματῶσθαι συμβαίνει τὰ περὶ αὐτὴν ὑγρά, πνευ-
ματῶμενα δὲ εἰς τὰς ἐγγίσις τόπους φέρεσθαι. ἐνταῦθα γὰρ
καὶ συναπνοεῖται ὑπὸ τῷ ἐν τῷ ὕπνῳ γινομένης πνεύματος. 20
καθεκτικώτερος γὰρ ἐστὶν ἢ προεκτικώτερος ὁ καθεύδων τοῦ
πνεύματος, διὸ καὶ συσέλλει τὸ θερμὸν ἐντός. ὁ δὲ κατέ-
χων τὸ πνεῦμα ὡθεὶ κάτω αὐτό· παρὰ φύσιν γὰρ ἐς τῷ
πνεύματι ἢ κάτω φορά, διὸ καὶ χαλεπὸν ἐς κατέχειν τὸ
πνεῦμα. τὸ δ' αὐτὸ αἰτιον καὶ τοῦ καθεύδειν ἡμῖν ἐστίν. 25
ἕσης γὰρ τῆς ἐγρηγορήσεως κινήσεως, ταύτης δ' ἐν τοῖς αἰσθη-
τηρίοις ἡμῶν γινομένης μάλιστα ἐν τῷ ἐγρηγορεῖναι ἡμᾶς,
ἄλλο ὡς καὶ ἡρεμύτων ἡμῶν καθεύδομεν ἄν. ἐπεὶ δὲ τὸ
μὲν πῦρ κινήτικόν ἐστι τῶν ἐν ἡμῖν μορίων, τοῦτο δ' ἐν τῷ
ὑπνῷ ἐντός περιέσεται, λιπὸν τὸν περὶ τὴν κεφαλὴν τόπον 30
οὐ ἐστὶ τὸ αἰσθητήριον, ἡρεμοῖα ἂν μάλιστα ἡμῶν τότε τὰ
αἰσθητήρια· ὃ εἶη ἂν αἰτιον τῷ καθεύδειν.

16 Διὰ τί πτάραντες καὶ ἕρησαντες φρίττιν; ἢ ὅτι κε-
νῶνται αἱ φλέβες ἀμφοτέροις τούτοις τοῦ πρότερον ἐνυπάρ-
χοντος αἵματος θερμῆς, κενωθέντων δὲ ἄλλος ἀήρ ἐξωθεν εἰσέρ- 35
χεται ψυχρότερος τῷ προὔπαρχοντος ἐν ταῖς φλεψίν· τοῦ-
τος δ' εἰσιῶν ποιεῖ φρίττειν.

17 Διὰ τί τοὺς λυγμοὺς οἱ πταρμοὶ παύουσιν; ἢ ὅτι ὁ
λυγμὸς ἔχ' ὡσπερ οἱ ἐρυγμοὶ ἀπὸ τῆς τὰ στήθια δεχομένης
κοιλίας ἐστὶν ἀλλ' ἀπὸ τῷ πνεύματος, συμβαίνει δὲ μάλιστα 40
ἐς γὰρ ἢ χαλάζαι οἶονε ἰονθος ἀπεπτος ἐν τοῖς ἐντός.

ἀπὸ καταψύξεως ἐκ ῥίγος καὶ λύπης καὶ φάρμακείας τῆς
ἄνω μάλιστα γίνεσθαι. θερμὸς γὰρ ἂν φύσει ὁ τόπος, ὅταν
καταψυχθῆ, ἢ προσίεται τὸ πνεῦμα πᾶν, ἀλλ' ὡσπερ πομ-
φόλυγας ποιεῖ· διὸ καὶ τὸ πνεῦμα κατασχοῦσι παύεται
(ἐκθερμαίνεται γὰρ ὁ τόπος), καὶ τὸ ὄξος, θερμαντικὸν ὄν,
προσφερόμενον. τοῦ δὲ θερμῆς συμβαίνοντος ἀπὸ θερμοσείας
καὶ τῷ ἐγκεφάλῳ, τῶν ἄνω τόπων εἰς τὸν πνεύμονα συντε-
τρημένων, θερμῆς τῷ πνεύμονος ὄντος, ἢ τε πρὸ τῷ πταρμοῦ
κατοχῇ καὶ ἢ ἄνωθεν κατακρῆσις λύει τὸ πάθος.

Διὰ τί οἱ οὐλότριχες, καὶ οἷς ἐπέσραπται τὸ τρίχιον, 18
ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σιμάτεροι; ἢ εἶπερ ἢ ἕλότης ἐν παχύτητι
ἢ δὲ παχύτης μετὰ σκληρότητος, σκληρὸν δ' ὄν τὸ αἷμα
θερμὸν, ἢ δὲ θερμότης οὐ ποιεῖ περίττωσιν, τὸ δὲ ὄστοῦν ἐκ
περίττωματος, ὃ δὲ χόνδρος ὄστοῦν, εὐλόγως ἂν ἐκλειψῆς
15 εἶη τῷ μορίσ; σημείον δὲ τὸ τὰ παιδία πάντα εἶναι σιμά.

ΔΔ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΤΟ ΣΤΟΜΑ ΚΑΙ ΤΑ ΕΝ ΑΥΤῷ.

Διὰ τί οἱ μανῆς ἔχοντες τὰς ὀδόντας οὐ μακρόβιοι; ἢ
ὅτι τὰ μακρόβια πλείους ἔχουσιν, οἷον τὰ ἄρσενά τῶν θηλειῶν,
ἄνδρες γυναικῶν, πρόβατα προβάτων. οἱ οὖν ἀραιώδοντες
ὡσπερ ἂν ἐλάττονας ἔχουσιν ὀδόντας εὐόκασιν.

Διὰ τί οἱ ὀδόντες ἰσχυρότεροι τῶν σαρκῶν ὄντες ὁμῶς 2
τῷ ψυχρῷ αἰσθάνονται μᾶλλον; ἢ ὅτι ἐπὶ τὰς πόρους προ-
πεφύκασιν, ἐν οἷς ὀλίγον ὄν τὸ θερμὸν ταχὺ ὑπὸ τῷ ψυχρῷ
κρατῆμενον ποιεῖ τὴν ἀλγηδῶνα;

Διὰ τί τοῦ ψυχροῦ μᾶλλον αἰσθάνονται οἱ ὀδόντες ἢ 3
τῷ θερμῷ, ἢ δὲ σὰρξ τῆναντίον; πότερον ὅτι ἢ μὲν σὰρξ τῷ
μέσῳ καὶ εὐκρατος, οἱ δὲ ὀδόντες ψυχροί, ὡς τῷ ἐναντίου
μᾶλλον αἰσθητικοί; ἢ διότι λεπτῶν πόρων εἰδῖν, ἐν οἷς μ-
κρὸν τὸ θερμὸν, ὡς ταχὺ πάσχειν ὑπὸ τῷ ἐναντίῳ; ἢ δὲ
σὰρξ θερμὸν, ὡς ἕδεν πάσχει ὑπὸ τῷ ψυχρῷ, τῷ δὲ θερ-
μοῦ ταχὺ αἰσθάνεται· ὡσπερ γὰρ πῦρ ἐπὶ πυρὶ γίνεται.

Διὰ τί ἢ γλῶττα σημαντικὸν πολλῶν; καὶ γὰρ τῶν 4
πυρετῶν ἐν τοῖς ὄξεσι νοσήμασι, καὶ ἐὰν χαλάζαι ἐνώσιν·
καὶ τῶν ποικίλων προβάτων ποικίλαι. ἢ ὅτι ὑγρότητος δεκτι-
κόν, καὶ ἐπὶ τῷ πνεύμονι ἐπίκειται, ἢ ἢ ἀρχῇ ἐπὶ τῶν πυρε-
τῶν. πολύχρσα δὲ πάντα διὰ τὴν πολύχροιαν τῶν ὑγρῶν·
βάπτεται δὲ πρῶτον δι' οὐ πρῶτον ἡθεῖται· ἢ δὲ γλῶττα
τοῖστων. αἶ τε χαλάζαι δια τὸ σομφῆν εἶναι συλλέγονται·
ἔξι γὰρ ἢ χαλάζαι οἶονε ἰονθος ἀπεπτος ἐν τοῖς ἐντός.

2. οὐρανίσκος X^ol. || 11. τὸ alterum om X^ol. || 14. ἐξαερισμένον codices. || 20. συναθεῖται X^o. || 21. προεκτικώτερος Γ^ortu. ||
25. αὐτὸ δ' X^ol. || 30. λιπὸν Γ^o. || 34. προτέρη codices. || 39. περ om l. || 40. εἰσὶν X^oY^ol.

3. πομπόλυγας Γ^o. || 10. οὐλότριχοι X^o. || 14. δὲ om l. || 20. ἀραιῶ ὀδόντες codices. || 21. ἔχουσιν X^ou. || 23. πεφύκασιν u. ||
31. θερμῆ Γ^o. || 33. αἱ γλῶτται Γ^o. || 34. ἐν καὶ ἐν u, καὶ γὰρ X^oY^o. || 36. πνεύμονι om u. || 3] ἐν u. || 40. ὄστος X^oY^ol.

5 Διὰ τί ἡ γλῶττα γλυκεῖα μὲν οὐ γίνεται, πικρὰ δὲ καὶ ἀλμυρὰ καὶ ὀξεῖα; ἢ ὅτι διασφραδαί ταυτ' ἐςί, τῆς δὲ φύσεως ἐκ αἰσθάνεται;

6 Διὰ τί ὅσας ἀν χροῖας ἔχη τὸ δέρμα, τοσαύτας ἔχει καὶ ἡ γλῶττα; πότερον ὅτι ἐν μέρας ἐστίν ὡσπερ ἄλλο τι ἢ τῶν ἐξωθεν, ἀλλ' ἐντὸς περιέλιπται; διὰ δὲ τὰ λεπτὸν εἶναι τῆς τῆς δὲ δέρμα καὶ ἡ μικρὰ ποικιλία ἐμφαίνεται ἢ διότι τὸ ὕδωρ ἐστίν ὃ κριεὶ μεταβάλλειν τὰς χροῖας; ἢ δὲ γλῶττα μάλισα πάσχει ὑπὸ τῶ πόματος.

7 Διὰ τί ἐκ τῶ σώματος καὶ θερμὸν καὶ ψυχρὸν πνέουσιν; 10 φουφῶσι μὲν γὰρ ψυχρὸν, ἀάζουσι δὲ θερμὸν. σημεῖον δὲ ἔτι θερμαίνει, εἰάν πλησίον προσάγη τις τὴν χεῖρα τοῦ στόματος. ἢ ἀμφοτέρως ὃ ἀὴρ κινουμένος ψυχρός· ὃ δὲ φουφῶν κινεῖ τὸν ἀέρα ἐκ ἀθρόως, ἀλλὰ διὰ ζενῆ τῶ σώματος· ὀλίγον ἔν ἐκπνεῶν πολλὸν κινεῖ τὸν θύραθεν, ἐν ᾧ τὸ θερμὸν 15 ὄν τὸ ἐκ τῶ σώματος ἔ φαίνεται δι' ὀλιγιότητα. ὃ δὲ ἀάζων ἀθρόον ἐκπνεῖ· διὸ θερμὸν. ἔσι γὰρ φυσασμοῦ τῶ διαφέρειν τῆ συσροφῆ· ὃ δ' ἀασμὸς ἀθρόα ἐκπνευσίς.

8 Διὰ τί, εἰάν σφάδρα καὶ ἀθρόον ἐκπνεύσωσιν, ἀδυνατῶσι πάλιν ἐκπνεῦσαι; ὁμοίως δὲ ἔχει καὶ ἐπὶ τῶ ἀναπνεῦ- 20 σαι· ἀδυνατῶσι γὰρ δις ἐφεξῆς ποιεῖν αὐτό. ἢ ὅτι τὸ μὲν θῶσις τίς ἐστὶ, τὸ δὲ συναγωγὴ τόπου· ἀ ἄχρι τινός ἐστὶ δυνατὰ γίνεσθαι. φανερόν οὖν ὅτι ἐναλλάξ ἀνάγκη ἀμφο γίνεσθαι, καὶ ἀδύνατον δις ἐφεξῆς.

9 Διὰ τί ἕτερον τόπος ὄντος ἢ τὰ σῖτα καὶ τὸ ποτὸν διε- 25 ξέρχεται καὶ ἢ ἀναπνεόμεν, εἰάν μείζω ψωμὸν καταπίω- μεν, πνιγόμεθα; ἔδεν δὴ ἀποπον· ἔ γὰρ μόνον εἰάν τι ἐμ- πῆση εἰς τὸν τόπον τῆτον, ἀλλὰ καὶν ἐτι φραχθῆ, ἔτω μάλ- λον πνιγόμεθα. ταῦτα δὲ παράλληλά ἐστι, καθ' ὃ τε τὰ σῖτα δεχόμεθα καὶ καθ' ὃ ἀναπνεόμεν. ὅταν οὖν ἐμπῆση 30 μείζων ψωμός, καὶ ἡ ἀναπνοὴ συμφράττει, ὡσεὶ μὴ εἶναι τῶ πνεύματι ἔξοδον.

10 Διὰ τί ὅσοι τὴν διὰ χεῖρὸς τομὴν ἔχουσι δι' ὅλης, μα- 35 κροβιώτατοι; ἢ διότι τὰ ἀναρθρα βραχύβια καὶ ἀσθενῆ; σημεῖον δὲ τῆς μὲν ἀσθενείας τὰ νέα, τῆς δὲ βραχυβιότητος τὰ ἔνυγρα. δῆλον ἄρα ὅτι τὰ ἠρθρωμένα τὴναντίον. τοιαῦτα δὲ, ὡν καὶ τὰ φύσει ἀναρθρα μάλιστα ἠρθρωται. τῆς δὲ χεῖρὸς τὸ ἔσω ἀναρθρότατον.

11 Διὰ τί ἐν τῶ μακρὸν ἀναπνεῖν ἐλκόντων μὲν εἴσω τὸ

πνεῦμα συμπίπτει ἡ κοιλία, ἐκπνεόντων δὲ πληρῆται; πι- 30 θανὸν δ' ἐστὶ τὴναντίον συμβαίνειν. ἢ ὅτι τῶν μὲν ἀναπνεόν- των συμπιεζομένη ταῖς πλευραῖς κάτω, καθάπερ αἱ φύσας προσογκεῖν φαίνεται;

Διὰ τί ἀναπνεόμεν; ἢ καθάπερ τὸ ὑγρὸν εἰς πνεῦμα 12 διαλύεται, ἔτω καὶ τὸ πνεῦμα εἰς τὸ πῦρ; τὸ τῆς φύσεως ἔν θερμὸν ὅταν τὸ πολὺ τῶ πνεύματος πῦρ ποιήσῃ, ἀλγη- δόνα ἐμποιεῖ, τοῖς δὲ πόροις καὶ ὄγκον· διόπερ ἐξωθοῦμεν τὸ πῦρ μετὰ τῶ πνεύματος. ὅταν δὲ ἐξέλθῃ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ πῦρ, συμπιπτόντων τῶν πόρων καὶ καταψυχομένων ἀλ- 35 γηδόνες γίνονται· ἔλομεν ἔν τὸ πνεῦμα πάλιν. εἶτα ἀνοί- ξαντες τοῦ σώματος τὰς πόρους καὶ βοηθήσαντες, πάλιν γί- νεται τὸ πῦρ, καὶ πάλιν ἀλγῆντες ἐκπέμπομεν, καὶ διὰ τῆ- λους τῆτο πράττομεν, καθάπερ καὶ σκαρδαμύσσομεν κατὰ τὸ καταψύχεσθαι τὸ περὶ τὸν ὀφθαλμὸν σῶμα καὶ ξηραῖ- 40 νεσθαι. καὶ βαδίζομεν ἔν προσέχοντες τῆ βαδίσει τὸν νῶν, κυβερνωμένης δὲ τῆς διανοίας αὐτοῖς... τοῦτον οὖν τῶν τρόπων καὶ τὰ περὶ τὴν ἀναπνοὴν ποιούμεν· μηχανώμενοι γὰρ τοῦ ἀέρα ἔλκειν ἀναπνεόμεν, καὶ πάλιν ἔλομεν.

ΛΕ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΤΑ ΤΠΟ ΤΗΝ ΑΦΗΝ.

Διὰ τί μάλλον φρίττομεν ἕτερον θιγόντος πως ἢ αὐτὸ 45 ἡμῶν; ἢ ὅτι αἰσθητικώτερα ἡ ἀφή τοῦ ἀλλοτρίου ἢ ἡ τοῦ οικείου; τὸ γὰρ συμφυῆς ἀναίσθητον. καὶ φοβερώτερον τὸ λάθρα καὶ ἐξαπινάιως γινόμενον, ὃ δὲ φόβος καταψύξις· ἢ δὲ ἀλλοτρία ἀφή πρὸς τὴν οικείαν ἀμφο ταῦτα ἔχει 50 καὶ ὅλως δὲ παθητικὸν ἔκασον κέφυκεν ἢ μάλλον ἢ μόνον ὑπ' ἄλλου ἢ ὑφ' αὐτοῦ, οἷον καὶ ἐπὶ τοῦ γαργαλιζέσθαι συμβαίνει.

Διὰ τί γαργαλιζονται τὰς μασχάλας καὶ τὰ ἐντὸς 2 τῶν ποδῶν; ἢ διὰ τὴν λεπτότητα τοῦ δέρματος; καὶ ὡς ἀσυνήθης ἡ ἀφή, οἷον τέτων καὶ τῶ ὠτός;

Διὰ τί φρίττωσιν ἐκ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς πάντες; ἢ ὅτι ἐδ' 3 ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς πάντες ἠδόμεθα, ὡσπερ οὐδὲ λυπέμεθα ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς πάντες; ὁμοίως δὴ ἔ φρίττομεν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς· ἔσι γὰρ ἡ αὐτὴ κατάψυξις τις. διὸ οἱ μὲν τῶ ἱματίε δακνο- 4 μένα φρίττωσιν, οἱ δὲ πρίονος ἀκονομένης ἢ ἐλομένου, οἱ δὲ κισήρεως τεμνομένης, οἱ δὲ ὄνη λίθον ἀλάντος.

Διὰ τί τῶ μὲν θέρος ὄντος θερμῶ, τῶ δὲ χειμῶνος ψυ- 4

12. προσάγη τις τοῦ στόματος τὴν χεῖρα. ἀμφοτέρως Y^o. || 15. πολλὸν codices. || τὸ X^ol. || 22. τίς om Y^o. || εἰ om X^oY^ou. || 26. ἢ om X^o. || ζωμὸν et 31. ζωμὸς u. || 27. τις X^oY^ou. || 31. ἀναπνεομένη Y^o.

3. συμπιεζομένη X^ou. || 4. προσογκεῖν Y^o. || 6. καὶ om Y^o. || 12. πνεύματος X^oY^o. || βοήσαντες X^oY^ou. || 15. τυρὶ u. || 16. προσχόγτες X^ou. || 27. μόνον ἐστὶν ὑπ' Y^o. || 28. ὑφ' om X^oY^ou. || 33. ἰδ] ἔτ' codices. || 35. δὲ X^ou. || φρ. ἀν ἐπὶ X^oY^o. || 37. ἢ ἐλομένου om u. || 38. κισήρεως X^ou.

χρῶ, τὰ σώματα θιγγανόντων ψυχρινότερά ἐσι τῷ θέρει ἢ τῷ χειμῶνος; πότερον ὅτι ὁ ἰδρῶς καὶ ἡ ἰδίσις καταψύχει τὰ σώματα, τοῦτο δ' ἐν μὲν τῷ θέρει γίνεται, ἐν δὲ τῷ χειμῶνι ὄ. ἢ ὅτι ἀντιπερίστανται ἐναντίως τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ θερμὸν τῇ ὥρᾳ, καὶ ἔσω φεύγει ἐν τῷ θέρει, διὸ καὶ ἰδρῶτα ἀνήσιν· ἐν δὲ τῷ χειμῶνι ἀποσέγει τὸ ψῦχος καὶ ἀτμίζει τὸ σῶμα ὡσπερ ἡ γῆ;

5 Διὰ τί φρίττουσιν αἱ τρίχες ἐν τῷ δέρματι; ἢ ὅταν σπάσωσι τὸ δέρμα, εἰκότως ἐξανέστησαν; συσπῶσι δὲ καὶ ὑπὸ ῥίγης καὶ ὑπ' ἄλλων παθῶν.

6 Διὰ τί αὐτὸς αὐτὸν οὐθεὶς γαργαλίζει; ἢ ὅτι καὶ ὑπ' ἄλλῃ ἤττον, εἰάν προαίσθηται, μᾶλλον δ', ἂν μὴ ὄρα; ὡσθ' ἤκιστα γαργαλισθήσεται, ὅταν μὴ λαθῶνῃ τῆτο πάσχων. ἐς δὲ ὁ γέλως παρακοπή τις καὶ ἀπάτη. διὸ καὶ τυπτόμενοι εἰς τὰς φρένας γελῶσιν· οὐ γὰρ ὁ τυχῶν τόπος ἐστὶν ὧ γελῶσιν. τὸ δὲ λαθραῖον ἀπατητικόν. διὰ τῆτο καὶ γίνεται ὁ γέλως καὶ ὁ γίνεται ὑπ' αὐτῶ.

7 Διὰ τί ποτε τὰ χεῖλη μάλιστα γαργαλιζόμεθα; ἢ διότι δεῖ τὸ γαργαλιζόμενον μὴ πρόσω τῷ αἰσθητικῷ εἶναι; ἐς δὲ τὰ χεῖλη περὶ τὸν τόπον τῆτον μάλιστα. διὰ τῆτο δὲ γαργαλίζεται τὰ χεῖλη τῶν περὶ τὴν κεφαλὴν τόπων, αἱ ἐστὶν εὐσαρκᾶ. εὐκινητότατα ἐν μάλιστα εἶναι.

8 Διὰ τί, εἰάν τις τὸν περὶ τὰς μασχάλας τόπον κνήσῃ, ἐκγελῶσιν, εἰάν δὲ τινα ἄλλον, οὐ; ἢ διὰ τί πτερῶ τὰς ῥίνας κνήσαντες πᾶρρυνται; ἢ τόποι εἰσὶ τῶν φλεβίων, ὧν καταψυχομένων ἢ τούναντίον πασχόντων ὑγραίνονται; ἢ εἰς πνεῦμα ἐκ τῷ ὑγρῷ διαλύεται; ὡσπερ εἰάν τὰς ἐπὶ τοῦ τραχήλου πίεση τις φλέβας, καθέδουσιν. ἢ μὲν ἡδονὴ θερμασία τις ἐστὶν· τῆτο δέ, ὅταν πλέον τὸ πνεῦμα ἐγγένηται, ἀθρόον ἔξω ἀφίεμεν. ὡσαύτως καὶ ἐπὶ παρμῶ τῷ πτερῶ διαθερμάναντες καὶ κινήσαντες διελύσαμεν εἰς πνεῦμα· πλέονος δὲ γενομένη ἐξεώσαμεν.

9 Διὰ τί μετὰ τὰ σιτία φρίττομεν πολλάκις; ἢ ὅτι ψυχρὰ εἰσπορευόμενα ἀπὸ πρώτης κρατεῖ μᾶλλον τῷ φυσικῷ θερμῷ ἢ κρατεῖται;

10 Διὰ τί τὸ περιηγόμενον ἐναλλάξ τοῖς δακτύλοις δύο φαίνεται; ἢ διότι δυσὶν αἰσθητηρίοις ἀπτόμεθα; τοῖς γὰρ ἐπὶ τῶν δακτύλων, κατὰ φύσιν ἔχοντες τὴν χεῖρα, ἀμφοτέροις ὁ δυνατὸν εἰπεῖν.

ΛΖ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΩΠΟΝ.

Διὰ τί τοῦ προσώπου τὰς εἰκόνας ποῦνται; πότερον ὅτι τῆτο δηλοῖ ποῖοι τινες; ἢ ὅτι μάλιστα γινώσκεται;

Διὰ τί τὸ πρόσωπον ἰδίσις μάλιστα, ἀσαρκότατον ὄν; ἢ διότι εὐιδρωτα μὲν ὅσα ὑφυγρα καὶ ἀραιά, ἢ δὲ κεφαλῇ τοιαύτη; ὑγρότητα γὰρ οἰκείαν ἔχει πλείσθη. δηλῶσι δ' αἱ φλέβες τεῖνεσαι ἐντεῦθεν, καὶ οἱ καταρροὶ γινόμενοι ἐξ αὐτῆς, καὶ ὁ ἐγκέφαλος ὑγρός, καὶ οἱ πόροι πολλοί· σημεῖον δ' αἱ τρίχες, ὅτι πολλοὶ πόροι εἰσὶ παραινόντες ἔξω. οὐκ οὐκ ἐκ τῶν κάτω ὁ ἰδρῶς, ἀλλ' ἐκ τῆς κεφαλῆς γίνεται. διὸ ἰδίσις καὶ πρώτον μάλιστα τὸ μέτωπον· ὑπόκειται γὰρ τὸ πρῶτον. τὸ δ' ὑγρὸν κάτω ῥεῖ, ἀλλ' ἐκ ἄνω.

Διὰ τί ἐν τῷ προσώπῳ μάλιστα οἱ ἰονθοὶ; ἢ διότι ἰονθοῦς ὁ τόπος καὶ ὑγρότητα ἔχει; σημεῖον δὲ ἢ τὸ τῶν τριχῶν ἔκφυσις καὶ ἢ τῶν αἰσθήσεων δύναμις· ὁ δὲ ἰονθοῦς ὡσπερ ἐξάνθημα ὑγρότητός τινος ἀπέπτυ.

ΑΖ. ΟΣΑ ΠΕΡΙ ΟΛΟΝ ΤΟ ΣΩΜΑ.

Διὰ τί αἰεὶ τοῦ σώματος ῥέοντος, καὶ τῆς ἀπορροῆς γινομένης ἐκ τῶν περιττωμάτων, οὐ κουφίζεται τὸ σῶμα, εἰάν μὴ ἰδίῃ; ἢ διότι ἐλάττων ἢ ἔκκρισις γίνεται; ὅταν γὰρ ἐξ ὑγροῦ μεταβάλλῃ εἰς ἀέρα, πλέον γίνεται ἔξ ἐλάττωνος· τὸ γὰρ διακρινόμενον πλέον, ὥστε ἐν πλείονι χρόνῳ ἢ ἔκκρισις.

Διὰ τί δὲ τῆτο; ἢ διότι δι' ἐλαττόνων πόρων ἢ ἔξοδος ἐστίν; τὸ γὰρ γλίσχρον καὶ τὸ κολλῶδες μετὰ μὲν τῷ ὑγρῷ ἐκκρίνεται διὰ τὴν κατάμιξιν, μετὰ δὲ τῷ πνεύματος ἀδυνατεῖ. μάλιστα δὲ τῆτο ἐστὶ τὸ λυπῆν. διὸ καὶ οἱ ἔμμοι τῶν ἰδρωτῶν κενφίζουσι μᾶλλον, ὅτι συνεχῶς ἐστὶ τῆτο, αἶτε παχύτεροι καὶ σωματωδέστεροι ὄντες. ἢ καὶ ὅτι τῆ μὲν σαρκὶ πόρρω ἔτος ὁ τόπος, ἐν ᾧ τὸ γλίσχρον καὶ κολλῶδες, ὥστε ἔργον μετασῆσαι, τῆ δὲ κοιλίᾳ ἐγγύς; ἢ γὰρ ἐν ταύτῃ γίνεται ἢ πλησίον· διὸ καὶ δυσσεῶς ἀγωγὸς ἄλλως.

Διὰ τί αἱ τρίχες σαρκῶσιν; ἢ ὅτι αὐξητικώτατον τῶν ἐν τῷ σώματι τὸ θερμὸν ἐστίν; τῷ μὲν γὰρ ἐνυπάρχοντος μείζους οἱ ὄγκοι γίνονται διὰ τὸ αἰεὶ αὐτὸ ἐν κινήσει εἶναι καὶ εἰς τὸ ἄνω φέρεσθαι καὶ πνευματῶν τὰ ἐν

1. ψυχρινότερά F. || 2. ἰδίσις X^oF^ou. || 4. ἀντιπερίστανται X^o. || 11. ἤττον καὶ ὑπ' ἄλλῃ X^ou. || 19. δεῖ om ε. || πρῶτον τῶν γε F^o, ἴσως πρῶτον τόπου margo X^o, προσώπου u et pr X^oF^o. || 20. τῆτον — 21. τόπων om u. || 22. ὄ F^o. || 23. κνήση et κνήσαντες Sylburgius: codices κνήση et κινήσαντες. || 24. πτερῶ τὰς ῥ. κτ. om X^oF^ou. || 26. ὑγραίνεται F^o. || 30. ἀφίεμεν F^o. || 31. διαλύσαμεν X^oF^ou. || 32. πλέον X^ou.

2. πρότερον u. || 4. εὐσαρκώτατον X^o. || 7. καταρροὶ et 14. ὄνη et 16. ὄθος X^oF^ou. || 17. ἀπάτη] ἐκ ἀπεκτον X^oF^ou. || 22. ἐλαττον X^o u. || 23. μεταβάλλῃ F^o. || 26. δ' et ἢ om X^ou. || 32. καὶ] καὶ τὸ F^o. || 34. γὰρ ἂν ἐν X^ou. || 37. τῷ τὸ X^o. || 39. πνευματῶν X^ou.

ἡμῖν ὑγρά, ὃ ἐν τῇ τρήψει γίνεται· ἐκλείποντος δὲ φθίνει καὶ ἐλαττώται τὸ σῶμα. ἢ ὅτι ὀγκότερα τῆς τροφῆς γίνεται ἡ σὰρξ διὰ τὴν θερμασίαν; ἅπαν γὰρ τὸ θερμὸν ἐπισπαστικὸν τῷ ὑγρῷ ἐστίν, ἢ δ' εἰς τὴν σάρκα διαδιδόμενη τροφή ὑγρά ἐστὶ, καὶ ἐπιδέχεται τὴν τροφήν μᾶλλον διὰ τὴν ἀραιώσιν· ἀραιότερα γὰρ γινόμενη μᾶλλον δύναται δέχεσθαι ὡσπερ σπογγία. ἢ δὲ τρήψις εὐπνυ καὶ ἀραιὰν ποιεῖ τὴν σάρκα, καὶ κωλύει συσάσεις γίνεσθαι κατὰ τὸ σῶμα. τούτου δὲ μὴ ὄντος οὐδὲ συντήξεις γίνονται· αἱ γὰρ ἀτροφίαι καὶ αἱ συντήξεις ἐκ τῶν ἀθροισθέντων εἰσίν. 10 εὐπνούστερα δὲ καὶ ἀραιότερα καὶ ὁμαλέστερα γινόμενα εἰκὸς μᾶλλον ὀγκῶσθαι. τῆς τε γὰρ τροφῆς δεκτικώτερα καὶ τῶν ἐκκρίσεων προετικώτερα γίνεται, ὅτι ἔδει πυκνῶν τὴν σάρκα πρὸς ὑγίειαν, ἀλλ' ἀραιῶν· ὡσπερ γὰρ πόλις ὑγιεινὴ ἐστὶ καὶ τόπος εὐπνυ (διὸ καὶ ἡ θάλαττα ὑγιεινὴ), 15 ἔτω καὶ σῶμα τὸ εὐπνυ μᾶλλον ὑγιεινὸν ἐστὶ τοῦ ἐναντίως ἔχοντος. δεῖ γὰρ ἢ μὴ ὑπάρχειν μηδὲν, ἢ τότε ὡς τάχιστα ἀπαλλάττεσθαι· καὶ δεῖ οὕτως ἔχειν τὸ σῶμα ὡσεὶ λαμβάνον εὐθὺς ἐκκρίνειν τὴν περιττώσιν, καὶ εἶναι ἐν κινήσει αἰεὶ καὶ μηδέποτε ἡρεμεῖν. τὸ μὲν γὰρ μένον σή- 20 πεται, ὡσπερ καὶ ὕδωρ τὸ μὴ κινούμενον· σηπόμενον δὲ νόσον ποιεῖ· τὸ δὲ ἐκκρινόμενον πρὸ τῆς διαφθορῆς χωρίζεται. τοῦτο οὖν πυκνωμένης μὲν τῆς σαρκὸς ἔ γίνεται (ὡσπερ γὰρ ἐμφράττονται οἱ πόροι), ἀραιωμένης δὲ συμβαίνει. διὸ καὶ ἔδει ἐν τῷ ἡλίῳ γυμνὸν βαδίσειν (συνί- 25 ζαται γὰρ ἡ σὰρξ καὶ κομιδῇ ἀποσαρκῶνται· τὸ μὲν γὰρ ἐντὸς ὑγρὸν διαμένει, τὸ δ' ἐπιπολῆς ἀπαλλάττεται ἔξατμιζόμενον, ὡσπερ καὶ τὰ κρέα τὰ ὀπτα τῶν ἐφθῶν μᾶλλον τὰ ἐντὸς ὑγρά ἐστίν) οὐδὲ τὰ στήθη γυμναῖ ἔχοντα βαδίσειν ἐν ἡλίῳ (ἀπὸ γὰρ τῶν ἄριστα ὠκοδομημένων τῷ 30 σώματος ὁ ἥλιος φέρει, ὃ ἥκιστα δεῖται ἀφαιρέσεως), ἀλλὰ μᾶλλον τὰ ἐντὸς ζηραντέον. ἐκεῖθεν μὲν ἔν δια τὸ πόρρω εἶναι, εἰ μὴ μετὰ πόνου, ἔκ ἐξιν ἰδρώτα ἄγειν· ἀπὸ τέτων δὲ διὰ τὸ πρόχειρα εἶναι ῥάδιον ἀναλωσαι τὸ ὑγρὸν.

4 Διὰ τί ψυχθέντες ἀπὸ τῆς αὐτῆς θερμασίας καιό- 35 μεθα μᾶλλον καὶ ἀλγοῦμεν; πότερον διὰ τὴν πυκνότητα στέγει ἡ σὰρξ τὸ προσπίπτον θερμὸν; διὸ μόλιθδος ἐρίου θερμότερος. ἢ βίαιος γίνεται τοῦ θερμοῦ ἡ δίοδος διὰ τὸ πεπηγῆναι ὑπὸ ψυχρῶ τὸ σῶμα;

Διὰ τί αἱ ξηροτριβίαι σφραζομένη τὴν σάρκα παρασκευάζου- 5 ζουσιν; ἢ ὅτι διὰ τὴν τρήψιν τῆς θερμασίας ἐπιγινόμενης τὸ ὑγρὸν καταναλίσκεται. πρὸς δὲ τούτοις ἡ σὰρξ τριβωμένη πυκνῶνται· ἅπαντα δὲ ὅσα πλείονος τρήψεως τυγχάνουσι πυκνῶνται καὶ σφραζομένη γίνεται. θεωρῆσαι δὲ τὸ τοιοῦτον ἐστὶν ἐπὶ πολλῶν· τὸ γὰρ σταῖς ἢ πηλὸς ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, εἰ μὲν ὕδωρ ἐπιχέας ἔλκῃς, ὑγρά καὶ κλυδῶντα διαμένει, εἰ μὲν πλείω τρήψιν προσάγῃς, πυκνῶνται τε καὶ σφραζομένη ταχέως καὶ γλίσχρα γίνεται.

Διὰ τί αἱ τρήψεις μᾶλλον σαρκῶσι τῶν δρόμων; ἢ ὅτι οἱ μὲν δρόμοι περιψύχουσι τὴν σάρκα καὶ ἔ δεκτικῶν τροφῆς παρασκευάζουσιν, ἀλλὰ τὰ μὲν συσσειέται κάτω, τὰ δ' ἐπὶ πολλῶν τῶ φυσικῶ θερμῷ ἐπιτελουμένῃ παντελῶς λεπτυνόμενα εἰς πνεῦμα διακρίνεται; ἢ δὲ καλάμη τῇ τρήψει τὴν σάρκα ἀραιὰν καὶ δεκτικὴν αὐτῆς παρασκευάζει. καὶ ἡ ἔξωθεν δὲ ἀφή ἐναντιωμένη διὰ τῆς κλήσεως τῇ φορᾷ αὐτὸν συνέχει μᾶλλον, καὶ ἀνάκλασιν τῆς σαρκὸς ποιεῖται.

Δ Η. Ο Σ Α Π Ε Ρ Ι Χ Ρ Ο Α Ν.

Διὰ τί τὸν μὲν κηρὸν καὶ τῆλαιον λευκαίνει ὁ ἥλιος, τὴν δὲ σάρκα μελαινεῖ; ἢ ὅτι τὰ μὲν λευκαίνει ἀπάγῃ τὸ ὕδωρ (φύσει γὰρ τὸ ὑγρὸν μέλαν διὰ τὴν μίξιν τοῦ γεώδους ὕδατος), τὴν δὲ σάρκα ἐπικαίει;

Διὰ τί οἱ ἀλιεῖς καὶ πορφυρεῖς καὶ ἀπλῶς οἱ τὴν 2 θάλατταν ἐργαζόμενοι πυρροὶ εἰσιν; πότερον ὅτι ἡ θάλαττα θερμὴ καὶ αὐχμώδης ἐστὶ διὰ τὴν ἄλμην; τὸ δὲ τοιοῦτον πυρρὰς ποιεῖ τὰς τρίχας, καθάπερ ἢ τε κονία καὶ τὸ ἀρσενικόν. ἢ τὰ μὲν ἐκτὸς γίνονται θερμότεροι, τὰ δ' ἐντὸς περιψύχονται διὰ τὸ βρεχομένων αὐτῶν αἰεὶ ζηραίνεσθαι ὑπὸ τῷ ἡλίῳ τὰ περίξ; τέτων δὲ τέτο πασχόντων αἱ τρίχες ζηραίνόμεναι λεπτύνονται καὶ πυρρῶνται. καὶ πάντες δὲ οἱ πρὸς ἄρκτον πυρρότριχες καὶ λεπτότριχες εἰσιν.

Διὰ τί οἱ μὲν ἐν ἱματίῳ δρόμοι καὶ ἡ τῷ ἐλαίῳ εἰς 3 ἱμάτιον χρίσις εὐχρως ποιεῖ, οἱ δὲ γυμνοὶ δρόμοι ἄχρως; ἢ ὅτι ἡ μὲν εὐπνοία εὐχροίαν ποιεῖ ἢ δὲ κατάπνιξις τὴν ναντίον. διὰ δὲ τὸ συνθερμαινόμενον τὸ ἐπιπολῆς ὑγρὸν μὴ διαψύχεσθαι ἄχροίαν ποιεῖ. ἄμφω δὲ ταῦτον ποιεῖ ἢ ἐν τῷ ἱματίῳ ἰδίσις καὶ ἢ εἰς τὸ ἱμάτιον ἀλεψίς· ἐγ-

13. καὶ om X^u. || προετικώτερα X^oY^u. || 16. τὸ om X^u. || 17. τέτο X^o. || 18. τὸ σῶμα om u. || 24. γάρ] καὶ u. || 28. κρέατα ὀπτα X^o. || 31. φέρεται u. an ἀφαιρεῖ? || 36. πρότερον u. || 38. τοῦ om X^oY^u.

6. γάρ] δὲ u. || 7. μὲν] μὴ X^u. || 8. προσαγαγῆς Y^o. || τε καὶ σφραζομένη om u. || 10. ἢ om X^oY^u. || 16. δὲ Y^o. || 24. γεώδους om u. || ὕδατος om X^o. || 29. τὰ δ'] τὸ δ' Y^o. || 32. πυρρῶνται et 33. πυρρότριχες X^u. || 34. καὶ om u. || 35. ἄχρως Y^o. || αἱ — ἄχρως om Y^u. || 36. κατάπνιξιν X^o. || 39. ἰδίσις X^u.

κατακλείεται γὰρ ἡ θερμότης. οἱ δὲ γυμνοὶ δρόμοι ἄχρον ποῖσι διὰ τὸναντίον, ὅτι καταψύχει ὁ ἀήρ τὰς συνισταμένας ἐκκρίσεις καὶ διαπνέει τὸ σῶμα. ἔτι τὸ ἔλαιον ὑγρὸν ὄν καὶ λεπτόν, ὑπαλειφθὲν καὶ τοὺς πόρους ἐμφράττον, οὔτε τὸ ἐκ τῆ σῶματος ὑγρὸν καὶ πνεῦμα ἔξω ρεῖν ἐά, 5 οὔτε τὸ ἐκτὸς πνεῦμα ἐντός. διὸ καταπνιγόμενα ἐν τῷ σώματι ὑγρά περιττώματα σηπόμενα ἄχροιαν ποιεῖ.

4 Διὰ τί ἡ εὐπνοια εὐχρος ποιεῖ; ἢ ὅτι ἄχροια εἰσὶν εἶναι οἷον σῆψις τις χρωτός; ὅταν οὖν τὸ ἐπιπολῆς ὑγρὸν καὶ θερμὸν ἦ, τοῦτο συμβαίνει χλωρὸν γίνεσθαι, ἐὰν μὴ 10 ψυχθῆ καὶ ἀποπνεύσῃ τὸ θερμὸν.

5 Διὰ τί οἱ μὲν ἰδρώσαντες ἐκ τῶν γυμνασίων εὐχροοὶ εἰσιν εὐθύς, οἱ δὲ ἀθληταὶ ἄχροοι; ἢ διότι ὑπὸ μὲν τοῦ μετρίως πόνου τὸ θερμὸν ἐκκάζεται καὶ ἐπιπολάζει, ὑπὸ δὲ τῶν πολλῶν ἐξηθεῖται μετὰ τῆ ἰδρώτος καὶ τῆ πνεύματος, 15 ἀραιωμένον τῆ σῶματος ἐν τῷ πονεῖν; ὅταν μὲν ἔν ἐπιπολάσει τὸ θερμὸν, εὐχροοὶ γίνονται, καθάπερ οἷ τε θερμαινόμενοι καὶ αἰσχυρόμενοι· ὅταν δὲ ἐκλίπῃ, ἄχροοι. οἱ μὲν ἔν ἰδιῶται μέτρια γυμνάζονται, οἱ δὲ ἀθληταὶ πολλὰ.

6 Διὰ τί μᾶλλον καίονται ὑπὸ τῆ ἥλιος οἱ καθεζόμενοι 20 τῶν γυμναζομένων; ἢ ὅτι οἱ ἐν κινήσει ὄντες ὥσπερ ριπίζονται ὑπὸ τοῦ πνεύματος διὰ τὸ κινεῖν τὸν ἀέρα, οἱ δὲ καθήμενοι ἔ πάσχουσι τῆτο;

7 Διὰ τί ὁ μὲν ἥλιος ἐπικάει, τὸ δὲ πῦρ οὐ; ἢ διότι λεπτότερός ἐστιν ὁ ἥλιος, καὶ μᾶλλον δύναται διαδύεσθαι εἰς 25 τὴν σάρκα; τὸ δὲ πῦρ, ἐὰν καὶ ἐπικαύσῃ, ἄνω μόνον ποιεῖ τὸ χρώμα, τὰς φροῖδας καλυμένας· εἰσὼ δὲ ἐκ εἰσδύεται.

Διὰ τί τὸ πῦρ οὐ ποιεῖ μέλανας, ὁ δὲ ἥλιος ποιεῖ· 8 τὸν δὲ κέραμον ποιεῖ, ὁ δὲ ἥλιος ἔ; ἢ ἔχ ὁμοίως ἐκάτερον ποιεῖ, ἀλλ' ὁ μὲν ἐπικάων τὴν χροάν μελαίνει, τὸ δὲ πῦρ τὸν κέραμον ἀναπιμπλά, ἢ ἀναφέρει ἀσβόλω. τῆτο δ' ἐστὶ λεπτῆς μαρίλης, ἀποθραυομένων ἅμα καὶ καομένων τῶν ἀνθράκων. τὸς δ' ἀνθρώπου ὁ μὲν ἥλιος μελαίνει, τὸ δὲ πῦρ ἔ, ὅτι τῆ μὲν μαλακῆ ἢ θερμότης, καὶ διὰ μικρομέρειαν δύναται τὸ δέρμα αὐτὸ καεῖν· ὥστε διὰ μὲν τὸ τῆς σαρκὸς μὴ ἄπτεσθαι ἐκ ἀλγεινόν, διὰ δὲ τὸ καεῖν 10 μέλαν ποιεῖ. τὸ δὲ πῦρ ἢ ἔχ ἄπτεται ἢ εἰσὼ διέρχεται, ἐπεὶ μέλανα καὶ τὰ πυρίκαυστα γίνονται, ἀλλ' οὐ μόνον ἐκείνον τὸν τόπον καεῖ ἔ ἢ χροιά.

Διὰ τί οἱ γηράσκοντες μελάντεροι γίνονται; ἢ ὅτι 9 πᾶν σηπόμενον μελάντερον γίνονται, πλὴν εὐρώτος; τῆτο δ' ἐστὶ γῆρας καὶ σαπρότης. ἔτι ἐπειδὴ τὸ αἷμα ξηραίνόμενον μελάντερον γίνονται, εἰκότως ἀν μελάντεροι εἶεν οἱ πρεσβύτεροι· τῆτο γὰρ ἐστὶ τὸ χρωῖζον ἡμῶν τὰ σώματα φυσικῶς.

Διὰ τί περὶ τὴν τῶν σιτίων ἐργασίαν, οἱ μὲν περὶ 10 τὰς κριθὰς ἄχροοι γίνονται καὶ καταρροϊκοί, οἱ δὲ περὶ τὸς πυρὸς εὐεκτικοί; ἢ διότι εὐπεπτότερος ὁ πυρὸς τῆς κριθῆς, ὥς καὶ αἱ ἀπόρροια;

Διὰ τί ὁ μὲν ἥλιος τὸ μὲν ἔλαιον λευκαίνει, τὴν δὲ 11 σάρκα μελαίνει; ἢ ὅτι τῆ μὲν ἐλαίου ἀπάγει τὸ γεῶδες; τοῦτο δὲ ἦν τὸ μέλαν, ὥσπερ τὸ γεῶδες τοῦ οἴνου. τὴν δὲ σάρκα μελαίνει, ὅτι καεῖ· τὸ γὰρ γεῶδες καόμενον ἅπαν γίνονται μέλαν.

1. εὐχρον F°. || 5. οὐδὲ codices. || 8. εὐπνος X°F°u. || ἢ om X°u. || 10. συμβαίνει καὶ χλωρὸν F°u. || μὴ om X°u. || 14. ἐκκαίεται X°u. || 15. μετὰ om X°. || τῆ post μετὰ om u. || 17. ὅτε X°u. || 19. ἔν om u. || 21. ριπίζονται u. || 23. ἔ om u. || 24. ἐπικάει X°u.

4. ἀσκόλω ι, ἀσβόλω F°u. || 10. ἐκ ἄπτεται u. || 11. πυρίκαυστα F°. || 12. ἐκεῖνον τὸν τόπον add X°F°. || 19. σίτων F°. || 21. ὅτι X°u. || 24. ἢ] οἱ u.

σύμμετροι ἔσονται. πᾶσαι γὰρ ὑπὸ τῶν ἀτόμων μετρη-
 θήσονται, αἱ τε μήκει σύμμετροι καὶ αἱ δυνάμει. αἱ δὲ
 ἄτομοι σύμμετροι πᾶσαι μήκει· ἴσαι γάρ· ὡσεὶ καὶ δυ-
 νάμει. εἰ δὲ τῆτο, διαιρετὸν ἔσαι τὸ τετράγωνον. ἔτι εἰ ἡ
 περὶ τῆ· μείζω τὸ πλάτος ποιεῖ παραβαλλομένη, τὸ ἴσον 5
 τῶν ἀπὸ τῆς ἀτόμου καὶ τῆς ποδιαίας παραβαλλομένων
 περὶ τὴν δίπουν ἔλαττον ποιήσει τὸ πλάτος τῆς ἀμεροῦς·
 ἔσαι ἔλαττον τὸ περὶ τῆς ἀτόμου. ἔτι εἰ ἐκ τριῶν δοθει-
 σῶν εὐθειῶν συνίσταται τρίγωνον, καὶ ἐκ τῶν ἀτόμων συ-
 σταθήσεται. ἐν ἄπαντι δὲ ἰσοπλευρῶ ἢ κάθετος ἐπὶ μέσῃ 10
 πίπτει, ὡσεὶ καὶ ἐπὶ τὴν ἄτομον. ἔτι εἰ τὸ τετράγωνον τῶν
 ἀμερῶν διὰ μέσῃ ἐμπροσθεν καὶ καθέτου ἀχθείσης, ἢ τῆ
 τετραγώνου πλευρᾷ τὴν κάθετον δύναται καὶ τὴν ἡμίσειαν
 τῆς διαμέτρου, ὡσεὶ ἐκ ἐλαχίστη. οὐδὲ διπλάσιον τὸ ἀπὸ
 τῆς διαμέτρου χωρίον ἔσαι τῆ ἀπὸ τῆς ἀτόμου. ἀφαιρε- 15
 θέντος γὰρ τοῦ ἴσου ἢ λοιπῆ ἔσαι ἐλάσσων τῆς ἀμεροῦς.
 εἰ γὰρ ἴσως τετραπλάσιον ἂν ἔγραφεν ἢ διάμετρος, ἀλλὰ
 ὃ ἂν τις καὶ ἕτερα τοιαῦτα συνάγοι· πᾶσι γὰρ ὡς εἰπεῖν
 ἐναντιῶται τοῖς ἐν τοῖς μαθήμασιν. πάλιν τῆ μὲν ἀμερῆς
 μία ἢ συνάφεις, γραμμῆς δὲ δύο· καὶ γὰρ ὅλη ὅλης 20
 ἄπτεται, καὶ κατὰ τὸ πέρασ ἐξ ἐναντίας. ἔτι γραμμῆ
 προστεθεῖσα ἔ ποιεῖ μείζω τὴν ὅλην· τὰ γὰρ ἀμερῆ συν-
 τιθέμενα οὐ ποιήσει μείζον. ἔτι ἐκ δυοῖν ἀμεροῖν μηδὲν
 γίνεσθαι συνεχῆς διὰ τὸ πλείους διαιρέσεις ἔχειν ἄπαν τὸ
 συνεχῆς· ἅπαντα δὲ γραμμῆ παρὰ τὴν ἄτομον συνεχῆς 25
 ἐκ ἂν εἴη γραμμῆ ἄτομος. ἔτι εἰ ἅπαντα γραμμῆ παρὰ
 τῆς ἀτόμου καὶ ἴσα καὶ ἄνισα διαιρεῖται, καὶ μὴ ἐκ τριῶν
 ἀτόμων καὶ ὅλως περιττῶν, ὥστ' ἀδιαίρετος ἢ ἄτομος.
 ὁμοίως δὲ καὶ εἰ δίχα τέμνεται· πᾶσα γὰρ ἢ ἐκ τῶν
 περιττῶν. εἰ δὲ δίχα μὲν μὴ πᾶσα τέμνεται ἀλλ' ἢ ἐκ 30
 τῶν ἀρτίων, τὴν δὲ δίχα διαιρημένην καὶ ὅσα δυνατὸν τέ-
 μνειν, διαιρεθήσεται καὶ οὕτως ἢ ἄτομος, ὅταν ἢ ἐκ τῶν
 ἀρτίων εἰς ἄνισα διαιρῆται. πάλιν εἰ τὸ κεινημένον ἐν ὧ

χρόνῳ κινεῖται τὴν ὅλην ἐν τῷ ἡμίσει τὴν ἡμίσειαν κινήθη-
 σεται, καὶ ἐν τῷ ἐλάττονι ἔλαττον ἢ τὴν ἡμίσειαν, ὡς
 εἰ μὲν περιττῶν σύγκειται τῶν ἀτόμων τὸ μήκος, ἀνα-
 ρεθήσεται ἢ μέση τομῆ τῶν ἀτόμων, εἴπερ ἐν τῷ ἡμίσει
 χρόνῳ τὸ ἡμίσι διέσιν· ὁμοίως γὰρ ὁ τε χρόνος καὶ ἡ
 γραμμῆ τμηθήσεται. ὡσεὶ ἕδεμία τῶν συγκειμένων τμη-
 θήσεται εἰς ἴσα καὶ ἄνισα, ὅδ' ὁμοίως τοῖς χρόνοις τμη-
 θήσονται. οὐκ ἔσονται ἄτομοι γραμμαί. τὰ δὲ τῆ αὐτοῦ
 λόγου ἐσί, καθάπερ ἐλέχθη, τὸ πάντα ταῦτα ποιεῖν ἐξ
 ἀμερῶν. ἔτι ἅπαντα ἢ μὴ ἄπειρος δύο ἔχει πέρατα·
 γραμμῆ γὰρ ὄρισαι τῆτοις. ἢ δὲ ἄτομος ἐκ ἄπειρος, ὡσεὶ
 ἔχει πέρασ. διαιρετῆ ἄρα· τὸ γὰρ πέρασ ἄλλο καὶ οὐ
 πέρασ. ἢ ἔσαι τις ὅτ' ἄπειρος ὅτε πεπερασμένη γραμμῆ
 παρὰ ταύτας. ἔτι ἐκ ἐν ἀπάσῃ γραμμῆ σιγμῆ ἔσαι. ἐν
 μὲν γὰρ τῆ ἀτόμῳ ἐκ ἔσιν· εἰ μὲν γὰρ μία μόνη, ὑπάρ-
 ζει γραμμῆ, εἴτα σιγμῆ· εἰ δὲ πλείους, διαιρετῆ ἢ γραμμῆ
 εἰ μὲν ὅν ἐν τῆ ἀτόμῳ μὴ ἐνυπάρχει σιγμῆ, οὐδ' ὅλως
 ἐν γραμμῆ ἔσται· αἱ γὰρ ἄλλαι ἐκ τῶν ἀτόμων. ἔτι ἢ
 μηθὲν τῶν σιγμῶν ἔσαι μεταξὺ ἢ γραμμῆ· εἰ δὲ μεταξὺ
 γραμμῆ, ἐν ἀπάσαις δὲ πλείους σιγμαί, ἐκ ἔσαι ἄτομος.
 ἔτι ἐκ ἀπάσης ἔσαι γραμμῆς τετράγωνον· ἔχει γὰρ μῆ-
 κος καὶ πλάτος, ὡσεὶ διαιρετόν, ἐπεὶ τὸ μὲν, τὸ δὲ τι. εἰ
 δὲ τὸ τετράγωνον, καὶ ἢ γραμμῆ. ἔτι τὸ πέρασ τῆς γραμ-
 μῆς σιγμῆ ἔσται, ἀλλ' οὐ γραμμῆ. πέρασ μὲν γὰρ, τὸ
 ἔσχατον δὲ ἢ ἄτομος. εἰ γὰρ σιγμῆ, τὸ πέρασ τῆ ἀτόμῳ
 ἔσαι σιγμῆ, καὶ ἔσαι γραμμῆ γραμμῆς σιγμῆ μείζων.
 εἰ δ' ἐνυπάρχει τῆ ἀτόμῳ ἢ σιγμῆ, διὰ τὸ ταῦτὸ πέρασ
 τῶν συνεχουσῶν γραμμῶν, ἔσται τι πέρασ τῆς ἀμεροῦς.
 ὅλως τε τί διοίσει σιγμῆ γραμμῆς; ὅδὲν γὰρ ἴδιον ἔχει ἢ
 ἄτομος γραμμῆ παρὰ τὴν σιγμῆν πλὴν τοῦνομα. ἔτι
 ὁμοίως μένει ἐπίπεδον καὶ σῶμά ἐσιν ἄτομον. ἐνὸς γὰρ
 ὄντος ἀδιαίρετος καὶ τᾶλλα συνακολληθήσεται διὰ τὸ θάτερον
 διηρῆσθαι κατὰ θάτερον. σῶμα ἐκ ἔσαι ἀδιαίρετον διὰ τὸ

1. πᾶσα εἰ μετρηθήσεται L. || τοῦ ἀτόμου N. || 3. πᾶσαι om N. || 4. ἔσαι] ἐσι NPW^o. || ἢ om N. || 5. παρὰ PW^o. || περιβαλλομένη LP, παραλαμβανόμενον N. || 6. τῶν] τὸ LPW^o, τῆς N. || παραβαλλόμενον LPW^o, παραλαμβανόμενον N. || 7. ἐλάττω N. || 8. παρὰ PW^o. || 9. συσταθήσεται] συσταίη ἂν L. || 10. μέσον N. || 11. τετράγωνον in lacuna om LPW^o. || 13. πλευρᾷ om L. || 15. ἀμέτρου W^o. || τῆς] τῆ PW^o. || 17. ἴση N. || 19. ἐν τοῖς] τοῖσιν L. || 20. γραμμῆ LPW^o. || δευτέρας N. || ὅλως P. || 21. ἐναντίου et 22. ποιήσει LP. || 22. συντεθειμένα οὐ ποιεῖ W^o. || 23. μείζω N. || 24. διαιρέσεις om LPW^o. || 25. ἅπαντα — 26. ἄτομος om N. || 26. εἰ] ἢ W^o. || περὶ LNP. || 27. ἴσα] εἰς ἴσα L. || 28. ὅλη περιττοῦ W^o. || 29. διχῆ LP. || τέμνεται LNP. || 30. πᾶσα δὲ τέμνεται NPW^o. || 32. αὐτῆ N. || ἢ ante ἐκ om LP. || 33. διαιρεῖται PW^o.

3. τὸ — 4. ἀτόμων om W^o. || 5. ὁμοίως bis ponit W^o. || 7. ἄνισα καὶ ἴσα NPW^o. || 9. ταῦτα πάντα LP. || 11. γραμμαί N. || τῆτων LPW^o. || 12. ἄρα] ἔσαι N. || ἄλλοι codices. || 14. περὶ ταῦτα LP. || 15. ἔσαι LW^o. || μὲν] μὴ L. || μία] μέλιτα LP. || 16. εἴτα — γραμμῆ om W^o. || 18. ἢ] εἰ LP. || 19. μεταξὺ τῶν σιγμῶν ἔσαι NZ^o. || ἢ] ἢ L. || 21. ἀπάση ἔσαι γραμμῆ τετραγώνου N. || 22. διαιρετόν NPW^o. || 23. τὸ post δὲ om N. || 24. ἐσιν N. || 25. εἰ] ἢ LPW^o. || 26. γραμμῆς σιγμῆ] σιγμῆ N. || 27. εἰ ὑπάρχει W^o. || ταυτὸν Z^o. || 28. συνεχῶν N. || ἐσιν W^o. || τι] τὸ LW^o. || 29. δὲ N. || τί om L. || 30. ἔτι] ἔτι εἰ N. || 32. συνακολληθεῖ L. || 33. ἐσιν N.

εἶναι ἐν αὐτῷ βάθος καὶ πλάτος, οὐδ' ἂν γραμμὴ εἴη ἀδιαίρετος· σῶμα μὲν γὰρ κατ' ἐπίπεδον, ἐπίπεδον δὲ κατὰ γραμμὴν. ἐπεὶ δὲ οἱ τε λόγοι δι' ὧν ἐπιχειροῦσι πείθειν ἀσθενεῖς εἰσὶ, καὶ ψευδεῖς ἐναντίαι δόξαι πᾶσαι τοῖς ἰσχύουσι πρὸς πίσιν, φανερόν ὅτι ἐκ ἂν εἴη γραμμὴ ἄτομος. 5 δῆλον δ' ἐκ τούτων ὅτι ἐδ' ἂν ἐκ σιγμῶν εἴη γραμμὴ. σχεδὸν γὰρ οἱ πλείους τῶν λόγων οἱ αὐτοὶ ἀρμόσουσιν. ἀνάγκη γὰρ διαιρεῖσθαι τὴν σιγμὴν, ὅταν ἢ ἐκ περιττῶν τέμνηται ἴσα ἢ ἐξ ἀρτίων τὰ ἀνίστα. καὶ τὸ τῆς γραμμῆς μέρος μὴ εἶναι γραμμὴν, μηδὲ τὸ τῷ ἐπίπεδῳ ἐπίπεδον. καὶ γραμμὴ 10 δὲ γραμμῆς σιγμῆ εἶναι μείζων· ἐξ ὧν γὰρ σύγκειται, τούτοις καὶ ὑπερέξει. τῆτο δ' ὅτι ἀδύνατον, ἔκ τε τῶν ἐν τοῖς μαθήμασι δῆλον, καὶ ἐτι συμβάσεται τὴν σιγμὴν ἐν χρόνῳ δὴ εἶναι τὸ φερόμενον, εἴπερ τὴν μείζω μὲν ἐν πλείονι χρόνῳ, τὴν δ' ἴσην ἐν ἴσῳ, ἢ δὲ τῷ χρόνῳ ὑπε- 15 ροχὴ χρόνος. ἀλλ' ἴσως καὶ ὁ χρόνος ἐστὶν ἐκ τῶν νῦν, καὶ τῷ αὐτῷ λόγῳ λέγειν ἀμφω. εἰ δὴ τὸ νῦν ἀρχὴ καὶ πέρασ τῷ χρόνου καὶ ἡ γραμμὴ σιγμῆς, μὴ ἐστὶ δὲ συνεχῆς ἢ ἀρχὴ καὶ τὸ πέρασ ἀλλ' ἔχουσί τι μεταξύ, ἐκ ἂν εἴη ἔτε τὰ νῦν ἔτε σιγμαὶ ἀλλήλοις συνεχεῖς. ἐτι ἢ 20 μὲν γραμμὴ μέγεθος τι, ἢ δὲ τῶν σιγμῶν σύνθεσις ὑδὲν ποιεῖ μέγεθος διὰ τὸ μηδ' ἐπὶ πλείῳ τόπον ἔχειν. ὅταν γὰρ ἐπὶ γραμμὴν γραμμὴ τεθῆ καὶ ἐφαρμόσῃ, ὑδὲν γίνεται μείζων τὸ πλάτος. ἐν δὲ τῇ γραμμῇ καὶ σιγμαὶ ἐνυπάρχουσιν, ἐδ' ἂν αἱ σιγμαὶ πλείῳ κατέχοιεν τόπον, 25 ὡσε ἐκ ἂν ποιοῖεν μέγεθος. ἐτι εἰ ἅπαντα ἄπτεται παντός ἢ ὅλον ὅλου ἢ τινὶ τινός ἢ ὅλον τινός, ἢ δὲ σιγμὴ ἀμερῆς ὅλως ἄπτοιτο. τὸ δ' ὅλον ὅλῳ ἀπτόμενον ἀνάγκη ἐν εἶναι. εἰ γὰρ τι ἐστὶν ἢ θάτερον μὴ ἐστὶν, οὐκ ἂν ὅλον ὅλου ἄπτοιτο. εἰ δ' ἅμα ἐστὶ τὰ ἀμερῆ, τὸν αὐτὸν κα- 30 τέχει τόπον πλείῳ ὄν καὶ πρότερον τὸ ἐν· τῶν γὰρ ἅμα

ὄντων καὶ μὴ ἐχόντων ἐπέκτασιν κατὰ ταῦτα ὁ αὐτὸς ἀμφοῖν τόπος. τὸ δ' ἀμερῆς ἐκ ἔχει διάσασιν, ὡς' ἐκ ἂν εἴη μέγεθος συνεχῆς ἐξ ἀμερῶν. ἐκ ἅρα ἔθ' ἢ γραμμὴ ἐκ σιγμῶν οὐθ' ὁ χρόνος ἐκ τῶν νῦν. ἐτι εἰ ἐστὶν ἐκ σι- 5 γμῶν, ἄψεται σιγμὴ σιγμῆς· ἐὰν ἔν ἐκ τῷ K ἐκβληθῆ ἢ A B καὶ Γ Δ, ἄψεται τῷ K καὶ ἢ ἐν τῇ K Δ σιγμῆ. ὡσε καὶ ἄλλῳ τινί· τὸ γὰρ ἀμερῆς τῷ ἀμερῆς ὅλον ὅλῳ ἐφάπτεται. ὡσε τὸν αὐτὸν ἐφέξει τόπον τῷ K, καὶ ἀπτόμεναι σιγμαὶ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἀλλήλαις. εἰ δ' ἐν τῷ 10 αὐτῷ, καὶ ἄπτονται· τὰ γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ὄντα πρῶτα ἄπτεσθαι ἀναγκαῖον, εἰθ' ἔτως εὐθεῖα εὐθείας ἄψεται κατὰ δύο σιγμάς. ἢ γὰρ ἐν τῇ A K σιγμῇ καὶ τῇ K Γ καὶ ἐτέρας ἄπτεται σιγμῆς. ὡστε ἢ ἐκ τῆς Γ Δ κατὰ πλείους ἄπτεται σιγμάς. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ εἰ 15 μὴ δι' ἀλλήλων ἀλλ' ὅπως ἤψατο γραμμῆς. ἐτι καὶ ἢ τῷ κύκλου τῆς εὐθείας ἄψεται κατὰ πλείῳ. τῆς γὰρ συναφῆς καὶ ἢ ἐν τῷ κύκλῳ καὶ ἢ ἐν τῇ εὐθείᾳ ἄπτεται καὶ ἀλλήλων. εἰ δὲ τῆτο μὴ δυνατόν, οὐδὲ τὸ ἄπτεσθαι σιγμὴν σιγμῆς· εἰ δὲ μὴ ἄπτεσθαι, ἐδ' εἶναι τὴν γραμ- 20 μὴν σιγμὴν· ὑδὲ γὰρ ἄπτεσθαι ἀναγκαῖον. ἐτι πῶς ποτε ἔσαι εὐθεῖα γραμμὴ καὶ περιφερῆς; οὐδὲν γὰρ διοίσει ἢ συναφῆς τῶν σιγμῶν ἐν τῇ εὐθείᾳ καὶ τῇ περιφερεῖ. τὸ γὰρ ἀμερῆς τῷ ἀμερῆς ὅλον ὅλου ἄπτεται, καὶ ἐκ ἔστιν ὅλως ἄπτεσθαι. εἰ οὖν αἱ μὲν γραμμαὶ διάφοροι, ἢ δὲ 25 συναφῆς ἀδιάφορος, οὐκ ἔσαι δὴ γραμμὴ ἐκ τῆς συνάψεως, ὡς' ἐδ' ἐκ σιγμῶν. ἐτι ἀναγκαῖον ἢ ἄπτεσθαι ἢ μὴ ἄπτεσθαι τὰς σιγμάς ἀλλήλων. εἰ μὲν ἔν τὸ ἐφεξῆς ἄπτεσθαι ἀνάγκη, ὁ αὐτὸς ἔσαι λόγος· εἰ δὲ ἐνδέχεται ἐφεξῆς τι εἶναι μὴ ἀπτόμενον, τὸ δὲ συνεχῆς ὑδὲν ἄλλο 30 λέγομεν ἢ τὸ ἐξ ὧν ἐστὶν ἀπτομένων· ὡσε καὶ ἔτως ἀνάγκη τὰς σιγμάς ἄπτεσθαι ἀλλήλων, ἢ εἶναι γραμμὴν συνεχῆ.

2. γὰρ om L. || ἐπίπεδον δὲ] αὐτὸ δὲ LU^o. || 3. γε N. || 4. δόξαι] δὲ δόξαι N. || πᾶσι P. || 6. ἐκ τούτων et ἐδ' ἂν om LP. || ἐκ τῶν σιγμῶν εἴη ἢ γραμμὴ Z^o. || γραμμὴ] γραμμὴ ἄτομος. δῆλον δὲ ἐκ σιγμῶν εἴη γραμμὴ N. || 7. τῶν om LP. || 9. μέτρος VV°. || 10. τῷ et ἐπίπεδον om VV°. || 11. σιγμῆ VV°, σιγμῆς N. || 12. τούτου L, τούτων PVV^o. || καὶ om P. || ὅτι om LPV^o. || ἐκ τε] καὶ ἐκ N. || 15. ἴση] ἴσως P. || 16. ἐστὶ] ἐστὶ τι LP, ἐστὶ τὸ VV°. || 17. λέγει P. || 18. ἢ σιγμῆ γραμμῆς VV°, ἢ σιγμῆ γραμμῆ γραμμῆς N. || ἐστὶ om VV°. || 19. ἢ] ὡσπερ ἢ LP. || τι] τὸ LP. || 20. τὰ νῦν] γραμμαὶ NVV^o. || ἀλλήλαις LP. || 23. γραμμὴ] ἐπιγραμμὴ P. || 24. σιγμῆ N. || 25. ἐνυπάρχουσαι P. || πλείῳ P. || κατέχει NVV^o, κατέχουσι LP. || 26. ποιεῖεν NP, ποιεῖ ἐν VV°. || 28. ὅλως] ὅλῳ PVV^o. || 29. ἐν om N in lacuna. || τις N. || 30. ἀμερῆ] ἀμέσως L. || κατέχει NVV^o. || 31. πλείῳ NVV^o. || πρῶτη LP.

1. ταῦτα LPV^o. || 3. συνεχῆς om NVV^o. || ἅρα] ἔσαι N. || 5. ἄψεται VV°. || ἐν om LP. || 6. τὸ L. || καὶ] δὲ VV°. || K Δ] α κ καὶ ἢ ἐν τῇ κ δ P. || 7. ἄλλων N. || τινί om NVV^o. || ὅλῳ] ὅλῳ NVV^o. || 8. τόπον et 10. αὐτῷ alterum om LP. || 10. τύπω N. || 11. πρῶτον ἄπτ. ἀναγκαῖον VV°. || 12 et 13. ἢ] εἰ NVV^o. || 13. καὶ] καὶ τῆς NVV^o. || ἄπτηται N. || τοῦ LP. || 14. λόγος] λέγει L. || 15. δι'] δὲ N. || 16. κατὰ] τὰ VV°. || 18. καὶ om VV°. || 20. ποτε] τε VV°. || 21. ἐστὶν εὐθεῖα N, εὐθεῖα ἔσαι L, εὐθεῖά ἐστὶ P, εὐθεῖά ἐστὶν εὐθεῖα VV°. || παραφερῆς NP. || οὐδὲ NVV^o. || 22. τῇ post καὶ om LPV^o. || περιφερεία LP. || 23. ἐφάπτεται VV°, ἄπτηται N. || 24. ὅπως VV°. || διάφορον et 25. ἀδιάφορον L. || 26. μὴ ἄπτεσθαι ἢ ἄπτεσθαι P. || 27. ἐφεξῆς ἂν ἄπτ. LNPV^o. || 28. ἐνδέχεται LP. || 29. τι] τὸ L. || εἶναι om VV°. || 31. ἢ] δ N. || συνεχῶς NVV^o.

ἔτι εἰ ἀτοπον σιγμὴ ἐπὶ σιγμῆς, ἢ ἢ γραμμὴ καὶ ἐπὶ σιγμῆ, ἐπεὶ ἢ γραμμὴ ἐπίπεδον, ἀδύνατον τὰ εἰρημένα εἶναι. εἴτε γὰρ ἐφεξῆς αἱ σιγμαὶ εἰσι, τμηθήσεται ἢ γραμμὴ κατ' οὐδετέραν τῶν σιγμῶν, ἀλλ' ἀνά μέσον· εἴθ' ἄπτονται, γραμμὴ ἔσται τῆς μιᾶς σιγμῆς χώρα. 5 τῆτο δ' ἀδύνατον. ἔτι διαιροῖτ' ἂν ἅπαντα καὶ ἀναλύοιτο εἰς σιγμάς, καὶ ἢ σιγμὴ μέρος σώματος, εἴπερ τὸ μὲν σῶμα ἐξ ἐπίπεδων, τὸ δ' ἐπίπεδον ἐκ γραμμῶν, αἱ δὲ γραμμαὶ ἐκ σιγμῶν. εἰ δ' ἐξ ὧν πρώτων ἐνυπαρχόντων ἕκαστὰ ἐς χοιχεῖα ἐσι ταῦτα, αἱ σιγμαὶ ἂν εἴησαν χοι- 10 χεῖα σωμάτων. ὥσε συνώνυμα χοιχεῖα ἕδτερα τῶ εἶδει. φανερόν ἔν ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι ἐκ ἐσι γραμμὴ ἐκ σιγμῶν. ἀλλ' ἕδ' ἀφαιρεθῆναι οἷόν τε σιγμὴν ἀπὸ γραμμῆς. εἰ γὰρ ἐνδέχεται ἀφαιρεθῆναι, καὶ προστεθῆναι δυνατόν· προστεθέντος δὲ τινος τὸ προστεθὲν μείζον ἔσαι τῷ 15 ἐξ ἀρχῆς, ἐὰν τοιοῦτον ἢ τὸ προστιθέμενον ὥστε ἐν ὅλον ποιεῖν. ἔσαι γραμμὴ γραμμῆς σιγμῆ μείζων. τοῦτο δ' ἀδύνατον. ἀλλὰ καθ' ἑαυτὴν μὲν ἐχ οἷόν τε, κατὰ συμβεβηκός δ' ἐνδέχεται σιγμὴν ἀπὸ γραμμῆς ἀφελεῖν, τῶ ἐνυπαρχεῖν ἐν τῇ ἀφαιρημένῃ γραμμῆ. εἰ τῷ ὅλα ἀφαι- 20 ρουμένε καὶ ἢ ἀρχὴ καὶ τὸ πέρασ ἀφαιρεῖται, γραμμῆς δ' ἢ ἢ ἀρχὴ καὶ τὸ πέρασ σιγμῆ, καὶ γραμμῆς ἐγχωρεῖ ἀφαιρεῖν καὶ σιγμὴν ἐνδέχοιτο. αὐτὴ δ' ἢ ἀφαιρέσεις κατὰ συμβεβηκός. εἰ δὲ τὸ πέρασ ἄπτεται, ἕτε πέρασ ἢ αὐτῆ ἢ τῶν ἐκεῖνε τινός. ἢ δὲ σιγμῆ, ἢ πέρασ γραμμῆς, 25 ἄπτεται. ἢ μὲν οὖν γραμμῆς ἔσαι σιγμῆ μείζων, ἢ δὲ σιγμῆ ἐκ σιγμῶν· τῶν γὰρ ἀποτομένων ἕδεν ἀνά μέσον. ὁ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῆς τομῆς, εἰ ἢ τομὴ σιγμῆς καὶ ἢ τομὴ ἄπτεται τινος καὶ ἐπὶ σιγμῆ καὶ ἐπίπεδου· ὥσαύτως δὲ καὶ τὸ στερεόν ἐξ ἐπίπεδων καὶ γραμμῶν. οὐκ 30 ἀληθές δὲ κατὰ σιγμὴν εἰπεῖν, ἕδ' ὅτι ἐλάχιστον τῶν ἐκ γραμμῆς εἰς τὸ ἐλάχιστον τῶν ἐνυπαρχόντων εἴρηται. τὸ δὲ ἐλάχιστον, ὧν ἐσὶν ἐλάχιστον, καὶ ἐλαττόν ἐστιν.

ἐν δὲ τῇ γραμμῇ ἕδεν ἄλλο ἢ σιγμαὶ καὶ γραμμαὶ ἐνυπαρχουσιν. ἢ δὲ γραμμὴ τῆς σιγμῆς ἐκ ἐσι μείζων· ἕδὲ γὰρ αὐτὸ ἐπίπεδον τῆς γραμμῆς. ὥσ' ἐκ ἔσαι σιγμῆ τὸ ἐν γραμμῇ ἐλάχιστον. εἰ δὲ συμβλητὸν τῇ γραμμῇ ἢ σιγμῆ, τὸ δὲ ἐλάχιστον ἐν τρισὶ προσώποις, ἐκ ἔσαι ἢ σιγμῆ τῶν ἐν τῇ γραμμῇ ἐλάχιστον. καὶ ἄλλ' ἄττα ἐνυπαρχεῖ παρατὰς σιγμάς καὶ τὰς γραμμάς ἐν τῶ μήκει· ἢ γὰρ ἐκ σιγμῶν. εἰ δὲ τὸ ἐν τόπῳ ὄν ἢ σιγμῆ μήκος ἢ ἐπίπεδον ἢ σιγμῆ ἐκ τῶν τι, ἐξ ὧν δ' ἐσὶν ἢ γραμμῆς ἐκεῖνα ἐν τόπῳ (καὶ γὰρ ἢ γραμμῆ), καὶ μήτε σῶμα μήτ' ἐπίπεδον μήτε ἐκ τῶν τι ἐνυπαρχεῖ τῇ γραμμῆ, ἐκ ἔσαι ἕδεν ὅλως παρατὰς σιγμάς καὶ τὰς γραμμάς ἐν τῶ μήκει. ἔτι εἰ τῷ ἐν τόπῳ ὄντος τὸ μείζον λεγόμενον μήκος ἢ ἐπιφάνεια σιγμῆ, ἢ δὲ σιγμῆ ἐν τόπῳ, τὸ δ' ἐν τῶ μήκει ὑπαρχόν παρατὰς σιγμάς καὶ τὰς γραμμάς οὐδὲν τῶν προειρημένων, ὥσ' ἐκ ἔσαι ἢ σιγμῆ τῶν ἐνυπαρχόντων ἐλάχιστον. ἔτι εἰς ὃ ἐλάχιστον τι τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ, μήτε τῆς οἰκίας συμβαλλομένης πρὸς αὐτὸ λέγεται· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων· ἕδὲ τὸ ἐν γραμμῇ ἐλάχιστον πρὸς γραμμὴν συγκριόμενον ἔσαι. ὥσε ἐκ ἀρμόσει τὸ ἐλάχιστον, ἐπεὶ τὸ μὴ ὄν ἐν τῇ οἰκίᾳ μὴ ἐσι τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐλάχιστον. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἐνδέχεται γὰρ σιγμὴν αὐτὴν καθ' αὐτὴν εἶναι. ἐκ ἔσαι κατὰ ταύτης ἀληθές εἰπεῖν ὅτι τὸ ἐν γραμμῇ ἐλάχιστον, ὅτι ἐκ ἔσαι ἢ σιγμῆ ἄρθρον ἀδιαίρετον. τὸ μὲν γὰρ ἄρθρον ἀεὶ δυοῖν ὄρος, ἢ δὲ σιγμῆ καὶ μιᾶς γραμμῆς ὄρος ἐσὶν. ἔτι ἢ μὲν πέρασ, τὸ δὲ διαίρεσις ἐσι μᾶλλον. ἔτι ἢ γραμμῆ καὶ τὸ ἐπίπεδον ἄρθρα ἔσονται· ἀνάλογον γὰρ ἔχουσιν, ὅτι τὸ ἄρθρον διάφορον πως ἐσὶν, διὸ καὶ Ἐμπεδοκλῆς ἐποίησε διὸ δεῖ ὀρθῶς. ἢ δὲ σιγμῆ καὶ τὸ ἐν τοῖς ἀκινήτοις. ἔτι ἕδεις ἔχει ἀπειρα ἄρθρα ἐν τῶ σώματι ἢ τῇ χειρὶ, σιγμάς δ' ἀπείρους. ἔτι λίθου ἄρθρον ἐκ ἔσαι, ἕδ' ἔχει, σιγμάς δὲ ἔχει.

1. ἢ P. || ἐπὶ σιγμῆ] ἐπισήμησ ΝΙΨ°. || 5. γραμμαὶ ΝΙΨ°. || 6. τῆτο δ'] τῆτ' L. || 8. ἐξ ἐπίπεδων] ἐπίπεδον LΝΠΨ°. || αἱ — 9. σιγμῶν om LΝΠΨ°. || 10. ἐσι ταῦτα] ἔσαι ταῦτα ΝΙΨ°. || ἢ om ΝΙΨ°. || 11. συνώνυμος L. || χοιχεῖα δὲ ἕδ' ἕτερα Ψ°. || 13. οἷόν τε P, οἷόν τε ἐσι ΝΙΨ°. || 14. φανερωθῆναι LP. || 15. προστεθῆτω L. || 17. σιγμῆ LN. || 18. αὐτὴν P. || οἱ N, omissis in lacuna ἐν τε. || 22. εἰν Ψ°. || ἢ om ΝΙΨ°. || σιγμὴν codices. || καὶ] καὶ εἰ N. || ἐγχωρεῖ] ἐνδέχοιτο ΝΙΨ°. || 23. αὐτὴν. αἱ δ' ἀφαιρέσεις ΝΙΨ°. || 25. ἢ] ἢ N. || ἢ — 26. σιγμῆ om Ψ°. || 26. ἢ μὲν οὖν γραμμῆ ἔσαι σιγμῆς N. || 27. γὰρ om LP. || μέσον] x N. || 28. εἰ] ὁ δ' Ν Ψ°. || λέγει L. || καὶ] καὶ ὁ LP. || εἴη τὸ μὴ Ψ°. || 29. καὶ ante ἐπὶ om P. || 30. καὶ γρ.] ἐκ γρ. om P. καὶ ΝΙΨ°. || 31. ἐλάχιστη L, καὶ ἐλάχιστη P, καὶ ἐλάχιστη Ψ°. || 32. τὸ om L. || 33. ἐλάχιστόν ἐστι LP.

1. ἄλλω P. || σιγμαὶ] σιγμαὶ καὶ γραμμῆ LN, σιγμῆ καὶ γραμμῆ P, γραμμῆ καὶ σιγμῆ Ψ°. || ἐνυπαρχουσαι Ψ°. || 3. αὐ om L P. || ὡς LP. || 4. ἢ δὲ τῇ N. || 7. περὶ ΝΙΨ°. || τὰς post καὶ om ΝΙΨ°. || 9. σιγμῆν et 10. ἢ γὰρ Ψ°. || 11. τι ἐκ τῶν LP. || 12. περὶ N. || 14. τῶ Ψ°. || 15. περὶ ΝΙΨ°. || 17. ἔτι εἰς ὃ ἐλάχιστον om Ψ°. || 18. συλλαβομένης ΝΙΨ°. || 19. ἕδὲ τὸ ἐ] ἐνδέχεται P. || 21. ἐπὶ P. || ἐσι τῶν] ἔσαι Ψ°. || 23. γὰρ] δὲ ΝΙΨ°. || σιγμὴν αὐτὴν] αὐτὴν γραμμὴν LP. || 24. ταύτης Ψ°: ceteri ταύτην. || 25. ὅτι δ' ἐκ et 26. ὄροι ΝΙΨ°. || 27. ἢ δὲ διαίρεσις μᾶλλον LP. || ἔτι] εἰ et 28. ἔσονται] εἰσιν et 29. ὅτι] ἔτι Ψ°. || 29. διαφορά ΝΙΨ°. || 30. δεῖ] δὴ Z°. || 31. ἔτι δ' ἕδεις Ψ°. || σώματι margo L. || ἢ ἐν τῇ Ψ°. || 32. ἀπείρους L. || 33. ἐκ Z°.

ΑΝΕΜΩΝ ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΗΓΟΡΙΑΙ.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΠΕΡΙ ΣΗΜΕΙΩΝ.

Βορρᾶς. οὗτος ἐν μὲν Μαλλῶ Παγρεὺς· πνεὶ γὰρ ἀπὸ κρημνῶν μεγάλων καὶ ὀρῶν διπλῶν παρ' ἄλληλα κειμένων, ἃ καλεῖται Παγρικά. ἐν δὲ Καύνῳ Μέσης. ἐν δὲ Ῥόδῳ Καινίας· πνεὶ γὰρ ἀπὸ Καύνου, ἐνοχλῶν τὸν λιμένα αὐτῶν τὸν ἀκανίαν. ἐν δὲ Ὀλβίᾳ τῇ κατὰ Μύγα-5 λον τῆς Παμφυλίας Γαυρεὺς· πνεὶ γὰρ ἀπὸ νήσου ἢ καλεῖται Γαυρίς. τινὲς δὲ αὐτὸν βορρᾶν οἴονται εἶναι, ἐν οἷς καὶ Λυρναντεῖς οἱ κατὰ Φασηλίδα. Καικίας. ἔτος ἐν μὲν Λέσβῳ καλεῖται Θηβάνας· πνεὶ γὰρ ἀπὸ Θήβης πεδῖς τῆ ὑπὲρ τὸν Ἐλαιατικὸν κόλπον τῆς Μυσίας, ἐνοχλεῖ¹⁰ δὲ τὸν Μιτυληναίων λιμένα, μάλιστα δὲ τὸν Μαλέοντα· παρὰ δὲ αἰκανίαις, ὃν ἄλλοι βορρᾶν οἴονται εἶναι. Ἀπηλιώτης. ἔτος ἐν μὲν Τριπόλει τῆς Φοινίκης Ποταμεὺς καλεῖται, πνεὶ δὲ ἐκ πεδῖς ὁμοίᾳ ἄλωνι μεγάλη, περιεχομένη ὑπὸ τε τοῦ Λιβάνου καὶ τῆ Βαπύρου ὄρου· παρὸ καὶ¹⁵ Ποταμεὺς καλεῖται. ἐνοχλεῖ δὲ τὸ Ποσειδώνειον. ἐν δὲ τῷ Ἰστικῷ κόλπῳ καὶ περὶ Ῥωσσὸν Συριάνδος· πνεὶ δὲ ἀπὸ τῶν Συρίων πυλῶν, ἃς διέστηκεν ὁ τε Ταῦρος καὶ Ταυρόσια ὄρη. ἐν δὲ τῷ Τριπολιτικῷ κόλπῳ Μαρσεὺς, ἀπὸ Μάρου κώμης. ἐν δὲ Προκοννήσῳ καὶ ἐν Τέῳ καὶ ἐν²⁰ Κρήτῃ καὶ Εὐβοίᾳ καὶ Κυρήνῃ Ἑλλησποντίας. μάλιστα δὲ ἐνοχλεῖ τὸν τε τῆς Εὐβοίας Καφηρέα καὶ τὸν Κυρηναίων λιμένα, καλούμενον δὲ Ἀπολλωνίαν· πνεὶ δὲ ἀφ' Ἑλλησπόντου. ἐν δὲ Σινώπῃ Βερεκυντίας ἀπὸ τῶν κατὰ Φρυγίαν τόπων πνέων. ἐν δὲ Σικελίᾳ Καταπορθμίας, πνέων²⁵ τεθῶσιν.

ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ. τινὲς δὲ αὐτὸν Καικίαν οἴονται εἶναι, Θηβάναν προσαγορεύοντες. Εὐρος. ἔτος ἐν μὲν Αἰγαῖς ταῖς κατὰ Συρίαν Σκοπελεὺς καλεῖται ἀπὸ τοῦ Ῥωσιῶν σκοπέλου, ἐν δὲ Κυρήνῃ Κάρβας ἀπὸ τῶν Καρβανῶν τῶν κατὰ Φοινίκην· διὸ καὶ τὸν αὐτὸν Φοινικίαν καλῶσί τινες. εἰσι δὲ οἱ καὶ Ἀπηλιώτην νομίζουσιν εἶναι. Ὀρθότοτος. ἔτος οἱ μὲν Εὐρον, οἱ δὲ Ἀμνέα προσαγορεύουσιν. Νότος δὲ ὁμοίως παρὰ πᾶσι καλεῖται· τὸ δὲ ὄνομα διὰ τὸ νοσῶδη εἶναι· ἔξω δὲ κάτομβρον, κατ' ἀμφοτέρα δὲ νότον. Λευκότοτος ὁμοίως· τὸ δὲ ὄνομα ἀπὸ τοῦ συμβαίνοντος· λευκαίνεται γὰρ... Δίψ. καὶ ἔτος τὸ ὄνομα ἀπὸ Λιβύης, ὅθεν πνεῖ. Ζέφυρος. καὶ ἔτος τότε τὸ ὄνομα διὰ τὸ ἀφ' ἐσπέρας πνεῖν. ἢ δὲ ἐσπέρα... Ἰάπυξ. ἔτος ἐν Τάραντι Σκυλητίδος ἀπὸ χωρῆς Σκυλαντίμου. κατὰ δὲ οραλεοντο Φρυγίας. ὑπὸ δὲ τινῶν Φαραγγίτης· πνεὶ γὰρ ἐκ τινος φάραγγος τῶν κατὰ τὸ Πηγαῖον. παρὰ πολλοῖς δὲ Ἀργέστης. Θρακίας κατὰ μὲν Θράκην Στρυμονίας (πνεὶ γὰρ ἀπὸ τῆ Στρυμόνος ποταμῷ), κατὰ δὲ τὴν Μεγαρικὴν Σκίρρων ἀπὸ τῶν Σκιρρωνίδων πετρῶν, ἐν δὲ Ἰταλία καὶ Σικελίᾳ Κίρκας διὰ τὸ πνεῖν ἀπὸ τοῦ Κιρκαίου. ἐν δὲ Εὐβοίᾳ καὶ Λέσβῳ Ὀλυμπίας, τὸ δὲ ὄνομα ἀπὸ τῆ Πιερικῆς Ὀλύμπου· ὀχλεῖ δὲ Πυρραίας. ὑπογέγραφα δὲ σοι καὶ ταῖς θέσεις αὐτῶν, ὡς κεῖνται καὶ πνέουσιν, ὑπογράφας τὸν τῆς γῆς κύκλον, ἵνα καὶ πρὸ ὀφθαλμῶν σοι

Codex K°.

10. ἐλαιτικὸν K°. || 12. αἰκανίαις] τοῖς καινίαις K°. || βορρᾶν K°. || 19. κόλπῳ ο μ. K°. || 24. βερεκυντίας K°.

5. φοινίκην K°. || 21. ὀλαμπίας K°.

ΠΕΡΙ ΞΕΝΟΦΑΝΟΥΣ, ΠΕΡΙ ΖΗΝΩΝΟΣ, ΠΕΡΙ ΓΟΡΓΙΟΥ.

ΠΕΡΙ ΞΕΝΟΦΑΝΟΥΣ.

Αἰδίων εἶναι φησιν εἴ τί ἐστιν, εἴπερ μὴ ἐνδέχεται γενέσθαι μηδὲν ἐκ μηδενός. εἴτε γὰρ ἅπαντα γέγονεν εἴτε μὴ πάντα αἰδίᾳ ἀμφοτέρως. ἐξ ἕδενός γὰρ αὐτῶν ἂν γινόμενα. ἀπάντων τε γὰρ γινομένων οὐδὲν προϋπάρχειν· εἴτ' ὄντων 5 τινῶν αἰεὶ ἕτερα προσγίνοιτο, πλεόν ἂν καὶ μείζον τὸ ἐν γεγονέναι. ᾧ δὴ πλεόν καὶ μείζον, τούτο γενέσθαι ἂν ἐξ ἕδενός· τῷ γὰρ ἐλάττωνι τὸ πλεόν, ἢ δ' ἐν τῷ μικροτέρῳ τὸ μείζον οὐχ ὑπάρχειν. αἰδίων δὲ ὃν ἄπειρον εἶναι, ὅτι ἕκ ἑχει ἀρχὴν ὅθεν ἐγένετο, ἕδὲ τελευτήν εἰς ἃ γινόμενον 10 ἐτελεύτησέ ποτε· πᾶν δὲ καὶ ἄπειρον ὃν εἶναι. εἰ γὰρ πλεόν ἢ δύο εἴη, πέρατ' ἂν εἶναι ταῦτα πρὸς ἀλλήλα. ἐν δὲ ὅμοιον εἶναι πάντα· εἰ γὰρ ἀνόμοια πλείω ὄντα, οὐκ ἂν ἔτι ἐν θείναι ἀλλὰ πολλά. αἰδίων δὲ ὃν μέτριόν τε καὶ ὅμοιον πάντῃ ἀκίνητον εἶναι τὸ ἔν. ἕ γὰρ ἂν κινήθη- 15 ναι μὴ ἔς τι ὑποχωρήσαν. ὑποχωρήσαι δὲ ἀνάγκη εἶναι ἥτοι εἰς πλῆρες ἰὸν ἢ κενόν. τούτων δὲ τὸ μὲν ἕκ ἂν δέξασθαι τὸ πλῆρες, τὸ δὲ ἕκ εἶναι ἕδεν [ἦ] τὸ κενόν. τοῦτο δὲ ὃν τὸ ἐν ἀνωδυνόν τε καὶ ἀνάληγον ὑγιές τε καὶ ἄνοσον εἶναι, ἕτε μετακοσμέμενον θέσει, ἕτε ἑτεροῦμενον εἶδει, 20 ἕτε μιγνύμενον ἄλλω. κατὰ πάντα γὰρ ταῦτα πολλά τε τὸ ἐν γίνεσθαι καὶ τὸ μὴ ὃν τεκνῆσθαι καὶ τὸ ἐν φθειρῆσθαι ἀναγκάζεσθαι. ταῦτα δὲ ἀδύνατα εἶναι. καὶ γὰρ εἰ τὸ μεμῆχθαι τι ἐν ἕκ πλειόνων λέγοιτο, καὶ εἴη πολλά κινώμενα εἰς ἀλλήλα τὰ πράγματα, καὶ ἢ μίξις ἢ ὡς ἐν 25 ἐνὶ σύνθεσις εἴη τῶν πλειόνων, ἢ τῇ ἀπαλλάξει οἶον ἐπιπρόσθησις γίνοιτο τῶν μιχθέντων, ἐκείνως μὲν ἂν δι' ἀλλήλων χωριζόντων εἶναι τὰ μιχθέντα, ἐπιπροσθήσεως δ' ὕσης ἐν τῇ τρίψει γίνεσθαι ἂν ἕκαστον φανερόν, ἀφαιρουμένων

τῶν πρώτων τὰ ὑπ' ἀλλήλα τεθέντα τῶν μιχθέντων· ὡν οὐδέτερον συμβαίνειν. διὰ τοῦτον δὲ τὸν τρόπον καὶ εἶναι πολλά καὶ ἡμῖν, ὡς τὸ φαίνεσθαι μόνως. ὡς' ἐπειδὴ ἕκ οἶον θ' οὕτως, οὐδὲ πολλά δυνατόν εἶναι τὰ ὄντα, ἀλλὰ ταῦτα δοκεῖν ἐκ ὀρθῶς. πολλά γὰρ καὶ ἄλλα κατὰ τὴν αἰσθησιν φαντάζεσθαι ἅπασαν. λόγον δ' οὐτ' ἀναιρεῖ τὰ αὐτὰ γίνεσθαι, ἕτε πολλά εἶναι τὸ ὄν, ἀλλ' αἰδίων τε καὶ ἄπειρον καὶ πάντῃ ὅμοιον αὐτὸ αὐτῷ. ἄρ' ἔν δεῖ πρώτων μὲν μὴ πᾶσαν λαβόντα δόξαν ἀρχεσθαι, ἀλλ' αἰεὶ μά- 10 λις ὃν βέβαιοι. ὡς' εἰ μὲν ἅπαντα τὰ δοκῦντα μὴ ὀρθῶς ὑπολαμβάνεται, οὐδὲν ἴσως προσήκει οὐδὲ τέτω προχρῆσθαι τῷ δόγματι, ἕκ ἂν ποτε ἕδεν γένοιτο ἐκ μηδενός· μία γὰρ τίς ἐσι δόξα καὶ αὕτη τῶν ἕκ ὀρθῶν, ἢν ἐκ τῆ αἰσθάνεσθαι πως ἐπὶ πολλῶν ὄντες ὑπεκλήφαμεν. εἰ δὲ μὴ πάντα ἡμῖν ψευδῆ τὰ φαινόμενα, ἀλλὰ τινές εἰσι καὶ τέτων ὀρθαὶ ὑπολήψεις ἢ ἐπιδείξει τὰς τοιαύτας ποιότη- 15 τας μάλιστα δοκῦσας ὀρθάς, ταύτας ληπτέον, ἅς αἰεὶ βεβαιοτέρας εἶναι δεῖ ἢ αἰ μέλλουσιν ἐξ ἐκείνων τῶν λόγων δειχθῆσθαι. εἰ γὰρ καὶ εἶεν δύο δόξαι ὑπεναντίας ἀλλήλαις, ὡς περ οἶεται, εἰ μὴ πολλά γενέσθαι φησίν, ἀνάγκη εἶναι ἐκ μὴ ὄντων. εἰ δὲ τοῦτο μὴ οἶόν τε, οὐκ εἶναι τὰ ὄντα πολλά. γένετο γὰρ ἂν ὄν, ὅτι ἔστιν ἄπειρον εἶναι εἰ δ' ἔτως, καὶ ἔν. ὁμοίως μὲν δὴ ἡμῖν ὁ ἀμφοτέρων π οὐδὲν μᾶλλον τι ἔν, ἢ ὅτι πολλά δεικνυται. εἰ δὲ βέβαιοι 20 μᾶλλον ἢ ἕτερα, ἀπὸ ταύτης ζυμπεραυθέντα μᾶλλον δεδεικται. τυγχανόμενα δὲ, ἔχοντος ἀμφοτέρας τὰς ὑπολήψεις ταύτας, καὶ κινούμενα μὲν ἐσι τὰ ὄντα. ἀμφοῖν δὲ πιστῇ μᾶλλον αὕτη, καὶ βᾶττον ἂν προεῖντο πάντες ταύτην ἐκείνης τὴν δόξαν. ὡς' εἰ καὶ συμβαίνει ἐναντίας

Codices *B^oR^oV^o* et nonnullis locis *QN^oO^oZ^o*. Tit. ΠΕΡΙ] θεοφράστου περὶ *R^o*, ἀριστοτέλους περὶ δόξων *Q*, ἀριστοτέλους κατὰ τὰς δόξας τῶν φιλοσόφων *B^o*. || περὶ ante Ζήνωνος om *Q*.

1. ΠΕΡΙ Ξ.] περὶ Ζήνωνος *R^oV^o*, om *QB^oN^o*. || 4. αἰδία ἀμφοτέρως codex Lipsiensis: ceteri δι' ἀμφοτέρων. || 5. εἴτ' ὄντων] εἰ τὸν τῶν *N^oO^oR^oV^o*, *V^o* post lacunam; εἶον τῶν *QB^o*. *Z^o* haec εἴτ' — 9. ὑπάρχειν om. || 8. ἐλάττων *QB^oO^oR^oV^o*. || ἢ δ'] οἶδ' *QB^oN^oO^oR^oV^o*. || 12. πέρατ' αἰ] πέραιαν *R^o*, περαιάν *B^oN^oO^o*, περ αἰάν *QZ^o*, περ εἰάν *V^o*. || 13. ὅμοιον] ὁ μόνον codices. || εἰ] ἢ codices. || 14. ἔτι ἐθεῖναι *Z^o*, ἔτι ἐν εἶναι Sylburgius. || ἄμετρόν codices. || 15. ἂν κινήθη *QB^oN^oO^oR^oV^o*, ἀκινήθη *Z^o*. || 16. ἔς τι Lps: ceteri ἐς. || 17. ὃν codices. || δέξασθαι *N^oO^o*. || 18. τοῦτο — ἄνοσον Lps: ceteri τοῦτων (τοῦτον *R^o*) δὲ ὅταν ἀνωδύνων τε καὶ ἀναλήγων ἕπες (ὑπέση *QN^oO^o*) καὶ ἄνοσον (ἄνοθεν *Q*). || 22. ἐν] εἰ *QB^oN^oR^oV^oZ^o*, μὴ ὃν *O^o*. || 26. οἶον] οἶον *QN^oR^oZ^o*, ὄντι *B^o*, μόνον *V^o*. || ἐπιπρόσθησις *Q*, ἐπιπρόθεσις *N^o*, ἐπιπροσθέσεις *B^oR^oV^oZ^o*. || 27. γήγροντο *R^oV^o*. || 28. ἐπιπροσθέσεις codices.

5. ταῦτα *Z^o*: ceteri ταῦτά. || 6. οὐτ' ἀναιρεῖ] οὕτω κεναιρεῖ *B^oR^oZ^o*, οὐτ' ἐκεῖνα δεῖ *V^o*. || 15. μή] μὴν *B^oR^oV^oZ^o*. iidem 16. ἐπιδείξαντα τοιαύτην. || 18. τὸν λόγον *Z^o*. || 25. ζυμπεραυθέντα *V^o*. || 27. post ταύτας Lps καὶ ὡς ἂν οὐ γένοιτ' ἂν ἕδεν ἐκ μηδενός, πολλά δε. || 29. συμβαίνειεν ἂν τις *V^o*, συμβαίειεν ἂν τις ceteri. correctum e Lps.

εἶναι τὰς φάσεις, καὶ ἀδύνατον γίνεσθαι τε ἐκ μὴ ὄντος καὶ μὴ πολλὰ εἶναι τὰ πράγματα, ἐλέγχοντο μὲν ἂν ὑπ' ἀλλήλων ταῦτα, ἀλλὰ τί μᾶλλον ἔτις ἂν ἔχοι; ἴσως τε κἂν φαίη τις τούτοις τάναντία. οὔτε γὰρ δείξας ὅτι ὀρθὴ δόξα ἀφ' ἧς ἀρχεται, οὔτε μᾶλλον βέβαιον ἢ περὶ 5 ἧς δείκνυσι λαβῶν, διελέχθη. μᾶλλον γὰρ λαμβάνεται εἰκὸς εἶναι γίνεσθαι ἐκ μὴ ὄντος ἢ μὴ πολλὰ εἶναι. λέγεται τε καὶ σφόδρα ὑπὲρ αὐτῶν γίνεσθαι τε τὰ μὴ ὄντα, καὶ μὴ γεγονέναι πολλὰ ἐκ μὴ ὄντων, καὶ ἔχ' ὅτι αἱ τυγχάνοντες, ἀλλὰ καὶ τῶν δοξάντων εἶναι σοφῶν τινὲς 10 εἰρήκασιν. αὐτῶν δ' Ἡσιόδου "πρῶτον μὲν πάντων" φησὶ "χάος ἐγένετο", αὐτὰρ ἔπειτα γαί' εὐρύςκερος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ, ἢ δ' ἔρος, ὃς πάντεσσι μετακρέπει ἀθανάτοισιν." τὰ δ' ἄλλα φησὶ γενέσθαι, ταῦτα δ' ἐξ ἕδενός. πολλοὶ δὲ καὶ ἕτεροι εἶναι μὲν ἕδεν φασι, γίνεσθαι δὲ πάντα, 15 λέγοντες ἐξ ἐκ ὄντων γίνεσθαι τὰ γινόμενα. ὥστε τῆτο μὲν δῆλον, ὅτι ἐπίοις γε δοκεῖ καὶ ἐξ οὐκ ὄντων ἂν γενέσθαι.

2. Ἄλλ' ἄρα εἰ μὲν δυνατὰ ἔστιν ἢ ἀδύνατα ἂ λέγει, ἰατέον. τὸ δὲ πότερον συμπεραίνεται αὐτὸ ἐξ ὧν λαμβάνει, ἢ ἕδεν κωλύει καὶ ἄλλως ἔχειν, ἰκανῶς σκέψασθαι 20 ἕτερον γὰρ ἂν τι τῆτ' ἴσως ἐκεῖνος εἴη. καὶ πρῶτον τεθέντος, ὃ πρῶτον λαμβάνει, μὴδὲν γενέσθαι. ἂν ἐκ μὴ ὄντος, ἄρα ἀνάγκη ἀγέννητα πάντα εἶναι, ἢ αὐδὲν κωλύει γεγονέναι ἕτερα ἐξ ἑτέρων, καὶ ταῦτο εἰς ἀπειρον ἵνα; ἢ καὶ ἀνακάμπει κύκλω, ὥστε τὸ ἕτερον ἐκ τῶ ἑτέρου γεγονέναι, αἰεί 25 τε οὕτως ὄντος τινός, καὶ ἀπεράκεις ἐκάστῃ γεγεννημένῃ ἐξ ἀλλήλων. ὥστε οὐδὲν ἂν κωλύοιτο ἅπαντα γεγονέναι, κειμένου τοῦ μὴδὲν γενέσθαι ἂν ἐκ μὴ ὄντος, καὶ ἀπειρα ὄντα πρὸς ἐκεῖνον προσαγορευῆσαι οὐδὲν κωλύει τῶν τῶ ἐν ἐπομένων ὀνομάτων. ἅπαντα γὰρ εἶναι καὶ λέγεσθαι 30 καὶ ἐκεῖνος τῶ ἀπειρῶ προσάπτει. ἕδεν τε κωλύει, καὶ μὴ ἀπειρων ὄντων, κύκλω αὐτῶν εἶναι τὴν γένεσιν. ἔτι εἰ ἅπαντα γίνεσθαι, ἔστι δὲ οὐδὲν, ὥς τινες λέγουσιν, πῶς ἐν αἰδία εἴη; ἀλλὰ γὰρ τοῦ μὲν εἶναι ἐν τι ὡς ὄντος. καὶ κειμένου διαλέγεται. εἰ γὰρ, φησὶ, μὴ ἐγένετο, ἔστω δὲ 35 αἰδία, ὡς δέον ὑπάρχειν τὸ εἶναι τοῖς πράγμασιν. ἔτι εἰ καὶ ὅτι μάλιστα μῆτε τὸ μὴ ὄν ἐνδέχεται γενέσθαι μῆτε ἀπολέσθαι τὸ μὴ ἐν, ὅμως τί κωλύει τὰ μὲν γινόμενα αὐτῶν εἶναι, τὰ δ' αἰδία, ὡς καὶ Ἐμπεδοκλῆς λέγει;

ἅπαντα γὰρ κἀκεῖνος ταῦτα ὁμολογήσας, ὅτι ἐκ τε μὴ ὄντος ἀμήχανόν ἐστι γενέσθαι, τὸ τε ὄν ἐξόλλυσθαι ἀνήνυσον καὶ ἀπρηκτον, αἰεὶ γὰρ θήσεσθαι ἔπη κέ τις αἰὲν εἰρεῖδη, ὅμως τῶν ὄντων τὰ μὲν αἰδία εἶναι φησὶ, πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἀέρα, τὰ δ' ἄλλα γίνεσθαι τε καὶ γεγονέναι ἐκ τούτων. ἕδεμία γὰρ ἕτερα, ὡς οἰεταί, γένεσις ἐστὶ τοῖς ἕσιν, ἀλλὰ μόνον μίξις τε διάλλαξις τε μίγντων ἐστίν. φύσις δ' ἐπὶ τοῖς ὀνομάζεται ἀνθρώποισιν. τὴν δὲ γένεσιν προσεῖσαν τοῖς αἰδίοις καὶ τῶ ὅτι γίνεσθαι λέγει, ἐπεὶ τοῦτό γε ἀδύνατον ἔπειτο. πῶς γὰρ, φησὶ, καὶ ἔπαρξις ἔπειτο, παντί τε καὶ πᾶσιν ἐλθόν; ἀλλὰ μισγομένων τε καὶ συντιθεμένων πυρὸς καὶ τῶν μετὰ πυρὸς γίνεσθαι τὰ πολλὰ, διαλλαττομένων τε καὶ διακρινομένων φθείρεσθαι πάλιν, καὶ εἶναι τῆ μὲν μίξις πολλὰ τε καὶ τῆ διακρίσει, τῆ δὲ φύσει τέτταρ' ἀνευ τῶν αἰτιῶν, ἢ ἐν' ἢ εἰ καὶ ἀπειρα εὐθύς εἴη ταῦτα, ἐξ ὧν συντιθεμένων γίγνεται, διακρινομένων δὲ φθείρεται, ὡς καὶ τὸν Ἀναξαγόραν φασι τινες λέγειν ἐξ αἰεὶ ὄντων καὶ ἀπειρων τὰ γινόμενα γίνεσθαι. κἂν ἔτις, ἐκ ἂν εἴη αἰδία πάντα, ἀλλὰ καὶ γινόμενα ἅττα καὶ γενομένα τ' ἐξ ὄντων καὶ φθειρόμενα εἰς ὑσίας τινὰς ἄλλας. ἔτι ἕδεν κωλύει μίαν τινὰ οὐσίαν τὸ πᾶν μορφήν, ὡς καὶ ὁ Ἀναξίμανδρος καὶ ὁ Ἀναξίμενης λέγουσιν, ὃ μὲν ὕδωρ εἶναι φάμενος τὸ πᾶν, ὃ δὲ ὁ Ἀναξίμενης, ἀέρα, καὶ ὅσοι ἄλλοι οὕτως εἶναι τὸ πᾶν ἐν ἡζιώκασιν. τῆτο ἢδη σχήμασι τε καὶ πλήθεσι καὶ ὀλιγοῦσιν, καὶ τῶ μανόν ἢ πυκνόν γίνεσθαι, πολλὰ καὶ ἀπειρα ὄντα τε καὶ γινόμενα ἀπεργάζεται τὸ ὄλον. φησὶ δὲ καὶ ὁ Δημόκριτος τὸ ὕδωρ τε καὶ τὸν ἀέρα ἕκαστον τε τῶν πολλῶν, τῆτο ὄν, ῥυθμῶ διαφέρειν. τί δὲ κωλύει καὶ οὕτως τὰ πολλὰ γίνεσθαι τε καὶ ἀπόλλυσθαι, ἐξ ὄντος αἰεὶ ἐς ὄν μεταβάλλοντος ταῖς εἰρημέναις διαφοραῖς τοῦ ἐνός, καὶ ἕδεν ἔτε πλέονος οὔτε ἐλάττονος γιγνομένου τοῦ ὄλου; ἔτι τί κωλύει ποτὲ μὲν ἐξ ἄλλων τὰ σώματα γίνεσθαι τε καὶ ἀπόλλυσθαι πάλιν; εἰ δὲ καὶ ταῦτα τις συγχωροίη, καὶ εἴη τι καὶ ἀγένητον, τί μᾶλλον ἀπειρον δείκνυται; ἀπειρον γὰρ εἶναι φησιν, εἰ ἔστι μὲν, μὴ γεγονέναι. πέρατα γὰρ εἶναι τὴν τῆς γενέσεως ἀρχὴν τε καὶ τελευτήν. καίτοι τί κωλύει ἀγένητον ὄν ἔχειν πέρας ἐκ τῶν εἰρημένων; εἰ γὰρ ἐγένετο, ἀρχὴν ἔχειν ἀξιοῖ ταύ-

13. αἰδίας B^oR^oV^o. || 16. post γινόμενα Lps: ἕδεν γὰρ ἂν ἐπὶ αὐτοῖς ἅπαντα γίγνοιτο. || 17. ἐπίοις] ἐν οἷς codices. || 21. ταῦτ' ἴσως] τοῖσι ὡς V^o. || 23. ἀγένητα B^o. || 27. κωλύει τὸ B^o. || κειμένου Lps: ceteri κινούμεν. || 29. τῶν τῶ Lps: ceteri τῶν ἐν τῶ. || 30. ἅπαντα] τὰ ἅπαντα B^oV^o. || 31. προσάπτει QB^oV^o. || 33. γίγνεται re V^o. || 36. post αἰδία R^o reia, N^oO^o lacunam.

1. ταῦτα V^o. || ἐκ τε μὴ ὄντος] ἐκτέμνοσις B^oV^o. || 3. τι B^o. || 4. ἐπὶ δὲ B^oR^oV^o. || 8. ἐστὶ] ἐπὶ τοῖς ἕσι V^o. || 10. ἐπὶ R^oV^o. || ἔπειτο. πῶς γὰρ. Lps: ceteri ὥστε τὸ πῶς γ' ἂν. || 12. συντιθεμένων — 13. τε καὶ om V^o. || 14. πάλιν Lps: vulgo πλῆν. || 16. ταῦτα B^o. || 25. ἐν om V^o. || 29. κωλύει B^oR^oV^o. || 35. τί Lps: εἴη τι B^oR^oV^o.

νων, καὶ ἐνὸς ὄντος τῷ παντὸς κινήσεως ἕσης, καὶ πλήθει καὶ ὀλιγότητι διαφέροντος, καὶ ἀλλοιομένη ὑδενὸς προσγινομένη. εἰ δ' ἄρα τινός, ἢ τῷ σώματος, καὶ εἰ πολλὰ συμμιγομένων καὶ συνδιακρινόμενων ἀλλήλοισι. τὴν γὰρ μίξιν ἔτ' ἐπιπρόσθεσιν τοιαύτην εἶναι ἕτερον εἰκὸς ὡς λέγειν. ὥστε ἢ 5 χωρὶς εὐθὺς εἶναι, ἢ καὶ ἀποστρεφθέντος ἐπίπροσθεν ἕτερα ἐτέρων φέρεσθαι χωρὶς ἀλλήλων ταῦτα, ἀλλ' ἔτω συγκεῖσθαι ταχθέντα ὥστε ὁτιῶν μιγνυμένα παρ' ὁτιῶν ὧ μίγνυσθαι μέρος, ἕτως ὡς μὴ ἀναληφθῆναι συγκεῖμενα, ἀλλὰ μεμιγμένα, μηδ' ὁποιαῶν αὐτῷ μέρος. ἐπεὶ γὰρ ἕκ ἐξὶ σῶμα τὸ ἐλά- 10 χισον, ἅπαν ἅπαντι μέρος μέμικται ὁμοίως καὶ τὸ ὅλον.

ΠΕΡΙ ΖΗΝΩΝΟΣ.

3 Ἀδύνατόν φησιν εἶναι, εἰ τι ἐξί, γενέσθαι, τῷτο λέγων ἐπὶ τοῦ θεοῦ. ἀνάγκη γὰρ ἦτοι ἐξ ὁμοίων ἢ ἐξ ἀνομοίων 15 γενέσθαι τὸ γεόμενον. δυνατὸν δὲ οὐδέτερον. οὔτε γὰρ ὁμοιον ὑφ' ὁμοίᾳ προσήκειν τεκνωθῆναι μᾶλλον ἢ τεκνωσῆναι (ταῦτα γὰρ ἅπαντα τοῖς γε ἴσοις ἢ ὁμοίοις ὑπάρχειν πρὸς ἀλλήλα). ἔτ' ἂν ἐξ ἀνομοίων τὸ ἀνόμοιον γενέσθαι. εἰ γὰρ γίγνοιτο ἐξ ἀσθενεστέρου τὸ ἰσχυρότερον ἢ ἐξ ἐλάττονος τὸ 20 μείζον ἢ ἐκ χειρόνος τὸ κρείττον, ἢ τὸναντίον τὰ χεῖρα ἐκ τῶν κρείττων, τὸ ἕκ ὄν ἐξ ὄντος ἂν γενέσθαι ὅπερ ἀδύνατον. αἰδίων μὲν οὖν διὰ ταῦτ' εἶναι τὸν θεόν. εἰ δ' ἔξιν ὁ θεὸς ἀπάντων κράτισον, ἕνα φησιν αὐτὸν προσήκειν εἶναι. εἰ γὰρ δύο ἢ ἔτι πλείους εἴεν, ἕκ ἂν ἔτι κράτισον καὶ βέλτισον αὐτὸν 25 εἶναι πάντων. ἕκαστος γὰρ ἂν θεὸς τῶν πολλῶν ὁμοιος ἂν τοῦτος εἴη. τῷτο γὰρ θεὸν καὶ θεῶν δύναμιν εἶναι, κρατεῖν, ἀλλὰ μὴ κρατεῖσθαι, καὶ πάντα κρατεῖσθαι εἶναι. ὥστε καθὸ μὴ κρείττων, κατὰ τοσῶτον οὐκ εἶναι θεόν. πλείονων οὖν ὄντων, εἰ μὲν εἴεν τὰ μὲν ἀλλήλων κρείττους τὰ δὲ 30 ἥττους, ἕκ ἂν εἶναι θεός· πεφυκέναι γὰρ θεὸν μὴ κρατεῖσθαι. ἴσων δὲ ὄντων, οὐκ ἂν ἔχειν θεὸν φύσιν δεῖν εἶναι κράτισον· τὸ δὲ ἴσον ἕτερον βέλτιον ἢτε χειρόν εἶναι τῷ ἴσῳ. ὥς' εἴπερ εἴη τε καὶ τοῦτον εἴη θεός, ἕνα μόνον εἶναι τὸν θεόν. ἰδὲ γὰρ ἰδὲ πάντα δύνασθαι ἂν ἂ βούλοιο. οὐδὲ 35 γὰρ ἂν δύνασθαι πλείονων ὄντων ἕνα εἶναι μόνον. ἕνα δ' ὄντα ὁμοιον εἶναι πάντη, ὁρᾶν τε καὶ ἀκύνει, τὰς τε ἄλλας αἰσθήσεις ἔχοντα πάντη. εἰ γὰρ μὴ, κρατεῖν ἂν καὶ κρατεῖσθαι ὑπ' ἀλλήλων τὰ μέρη θεοῦ ὄντα· ὅπερ ἀδύνατον.

πάντη δ' ὁμοιον ὄντα σφαιροειδῆ εἶναι· ἢ γὰρ τῇ μὲν τῇ δ' οὐ τοῦτον εἶναι, ἀλλὰ πάντη. αἰδίων δ' ὄντα καὶ ἕνα καὶ σφαιροειδῆ ἕτ' ἀπειρον ἕτερον πεπερασθαι. ἀπειρον δὲ μὴ ὄν εἶναι· τῷτο γὰρ ἕτερον μῆσον οὐτ' ἀρχὴν καὶ τέλος οὐτ' ἄλλο μέρος οὐδὲν ἔχειν, τοῦτον δ' εἶναι τὸ ἀπειρον. οἶον δὲ τὸ μὴ ὄν, ἕκ ἂν εἶναι τὸ ὄν, περαίνεσθαι δὲ πρὸς ἀλλήλα, εἰ πλείω εἴεν. τὸ δὲ ἐν οὔτε τῷ ἕκ ὄντι ἕτερον τοῖς πολλοῖς ὁμοιοῦσθαι· ἐν γὰρ ἕκ ἔχει πρὸς ὃ τι περανεῖ. τὸ δὲ τοῦτον ὄν ἐν, ὄν τὸν θεὸν εἶναι λέγει, οὔτε κινεῖσθαι ἕτερον κινή- τὸν εἶναι. ἀκίνητον μὲν γὰρ εἶναι τὸ μὴ ὄν, ἕτερον γὰρ ἂν εἰς αὐτὸ ἕτερον οὔτε ἐκεῖνο εἰς ἄλλο ἔλθεῖν. κινεῖσθαι δὲ τὰ πλείω ὄντα ἐνός. ἕτερον γὰρ εἰς ἕτερον δεῖν κινεῖσθαι. εἰς μὲν οὖν τὸ μὴ ὄν οὐδὲν ἂν κινήθῆναι· τὸ γὰρ μὴ ὄν ὑδαμῆ εἶναι. εἰ δὲ εἰς ἀλλήλα μεταβάλλοι, πλείω αὐτὸν 4 εἶναι ἐνός. διὰ ταῦτα δὴ κινεῖσθαι μὲν ἂν τὰ δύο ἢ πλείω ἐνός, ἡρεμεῖν δὲ καὶ ἀκίνητον εἶναι τὸ οὐδέν. τὸ δὲ ἐν οὔτε ἀτρεμεῖν ἕτερον κινεῖσθαι· ἕτερον γὰρ τῷ μὴ ὄντι ἕτερον τοῖς πολλοῖς ὁμοιον εἶναι. κατὰ πάντα δὲ οὕτως ἔχειν τὸν θεόν, αἰδίων τε καὶ ἕνα, ὁμοίων τε καὶ σφαιροειδῆ ὄντα, ἕτερον ἕτερον ἕτερον πεπερασμένον, ἕτερον ἡρεμεῖν ἕτερον ἀκίνητον εἶναι.

Πρῶτον μὲν οὖν λαμβάνει καὶ οὗτος τὸ γιγνώμενον 4 γίγνεσθαι ἐξ ὄντος, ὡςπερ ὁ Μέλισσος. καίτοι τί κωλύει μὴτ' ἐξ ὁμοίων τὸ γιγνώμενον γίγνεσθαι ἀλλ' ἐκ μὴ ὄντος; ἔτι οὐδὲν μᾶλλον ὁ θεὸς ἀγέννητος ἢ καὶ τὰλλα πάντα, εἴπερ ἅπαντα ἐξ ὁμοίων ἢ ἀνομοίων γέγονεν· ὅπερ ἀδύνατον. ὥστε ἢ ἰδὲ ἐξὶ παρὰ τὸν θεόν, ἢ καὶ τὰλλα αἰδία πάντα. ἔτι κράτιστον τὸν θεὸν λαμβάνει, τοῦτο δυνατώτατον καὶ βέλτιστον λέγων. ἢ δοκεῖ δὲ τῷτο κατὰ τὸν νόμον, ἀλλὰ 5 πολλά κρείττους εἶναι ἀλλήλων οἱ θεοί. οὐκ ἔν ἐκ τῷ δὲ κῆντος εἰληφε ταύτην κατὰ τῷ θεῷ τὴν ὁμολογίαν. τό τε κράτιστον εἶναι τὸν θεὸν οὐχ ἕτως ὑπολαμβάνων λέγεται ὡς πρὸς ἄλλο τι τοιαύτη ἢ τῷ θεῷ φύσιν, ἀλλὰ πρὸς τὴν αὐτῷ διάθεσιν, ἐπεὶ τοῖς γε πρὸς ἕτερον ἰδὲ ἂν κωλύει μὴ τῇ αὐτοῦ ἐπικεικία καὶ ῥώμῃ ὑπερέχειν, ἀλλὰ διὰ τὴν 10 τῶν ἄλλων ἀσθένειαν. θέλοι δ' ἂν οὐδεὶς οὕτω τὸν θεὸν φάναι κράτιστον εἶναι, ἀλλ' ἔτι αὐτὸς ἔχει ὡς οἶον τε ἄριστα, καὶ ἰδὲ ἐκλείπει καὶ εὔ καὶ καλῶς ἔχειν αὐτῷ· ἅμα γὰρ ἴσως ἔχοντι κακίον ἂν συμβαίη. οὕτω δὲ δια- κείσθαι καὶ πλείους αὐτὸς ὄντας ἰδὲ κωλύει, ἅπαντας ὡς

3. συμμιγμένων V^o. || 6. ἐταίρων R^o. || 8. ὁτιοῦν τοῦ μιν. B^o. || 13. ξεοφάνους QB^oO^oR^oV^oz. || 15. ὁμοίων B^oR^o. || 18. ταῦτα B^oV^o. || 19. τὸ Lps: vulgo οὐτ'. || 22. ὄν et ἂν add Lps. || 24. εἶναι add Lps. || 26] δὴ B^oR^oV^o. || 29. κρείττων Lps: vulgo κρείττον. || 32. φύσιμος B^oR^oV^o. || 33. χεῖριον R^o. || 35. βούλοια. οὐ R^o. || 38. ἂν om V^o.

1. πῆ μὴ πῆ V^o. || 8. ὁμοιοῦσθαι et 10. ἀκίνητον B^oR^oV^o. || 12. δεῖ V^o. || 13. εἰς] εἰ R^oV^o. || 16. δὲ καὶ Lps: ceteri γὰρ. || 18. ἔχεις B^oR^oV^o. || 23. ὁμοίως B^oR^o. || 24. ἢ Lps pro εἰ. || 29. πολλῶ V^o. || 32. τοιαύτη] τοῦ αὐτῆ B^oR^oV^o. || 33. τοῖς γε Lps: τῷ γὰρ B^oR^oV^o. || 35. θίλει B^oV^o. || 38. ἂν om V^o. || συμβαίη B^oV^o. || 39. ἰδὲ B^oR^oV^o.

οἶόν τε ἄριστα διακειμένους, καὶ κρατίστους τῶν ἄλλων, οὐχ αὐτῶν ὄντας. ἔστι δ', ὡς ἔοικε, καὶ ἄλλα. κρατίστον γὰρ εἶναι τὸν θεόν φησι, τοῦτο δὲ τιμὴ εἶναι ἀνάγκη, ἕνα τὰ πάντα ὁρᾶν καὶ ἀκύνει ὑδὲν προσήκει· ἢ γὰρ εἰ μὴ καὶ τῆδ' ὁρᾶ, χεῖρον ὁρᾶ ταύτη, ἀλλ' οὐχ ὁρᾶ. ἀλλ' ἴσως τῆτο βλάπεται τὸ πάντη αἰσθάνεσθαι, ὅτι ἔτως ἂν βέλτεστα ἔχοι, ὁμοίος ὦν πάντη. ἔτι τοιούτους ἂν διὰ τί σφαιροειδῆς ἂν εἴη, ἀλλ' οὐχ ὅτι ἑτέραν τινα μᾶλλον ἔχων ἰδέαν, ὅτι πάντη ἀκούει καὶ πάντη κρατεῖ; ὥσπερ γὰρ ὅταν λέγωμεν τὸ ψιμμύθιον ὅτι πάντα ἐστὶ λευκόν, ὑδὲν ἄλλο τι σημαίνου- 10 μεν ἢ ὅτι ἐν ἅπασιν αὐτοῦ τοῖς μέρεσιν ἐγκέχρωσται ἢ λευκότης· τί δὴ κωλύει οὕτω κἀκεῖ τὸ πάντη ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ κρατεῖν λέγεσθαι, ὅτι ἅπαν ὃ ἂν τις αὐτῷ λαμβάνῃ μέρος, τοῦτ' ἔσται πεπονηθός; ὥσπερ δὲ οὐδὲ τὸ ψιμμύθιον, ὑδὲ τὸν θεὸν ἀνάγκη διὰ τῆτο εἶναι σφαιροειδῆ, 15 ἔτι μήτε ἄπειρον μήτε πεπεράνθαι σῶμα γε ἐν καὶ ἔχον μέγεθος πῶς οἶόν τε, εἴπερ τοῦτ' ἐστὶν ἄπειρον ὃ ἂν μὴ ἔχῃ πέρασ δεκτικὸν ὃν πέρατος. πέρασ δ' ἐν μεγέθει καὶ πλήθει ἐγγίνεται, καὶ ἐν ἅπαντι τῷ ποσῷ, ὡς ἂν μὴ ἔχῃ πέρασ μέγεθος ὄν, ἄπειρόν ἐστιν. ἔτι δὲ σφαιροειδῆ ὄντα 20 ἀνάγκη πέρασ ἔχειν. ἔσχατα γὰρ ἔχει, εἴπερ μέσον ἔχει αἰτῆ τῷ κλειστον ἀπέχειν. μέσον δ' ἔχει, σφαιροειδῆς ὄν τῆτο γὰρ ἐστὶ σφαιροειδῆς ὃ ἐκ τοῦ μέσου ὁμοίως πρὸς τὰ ἔσχατα. σῶμα ἔσχατα ἢ πέρατα ἔχειν, οἶον διαφορεῖ. εἰ γὰρ καὶ τὸ μὴ ὄν ἀπλῆν, οὐκ ἂν καὶ τὸ ὄν ἄπειρον. τί γὰρ 25 κωλύει ἕνα ταυτὰ λεχθῆναι κατὰ τῷ ὄντος καὶ μὴ ὄντος; τό τε γὰρ ὄν ἢ ὄν ὑδὲν νῦν αἰσθάνεται, καὶ ὄν δὲ τις ἢ ἂν αἰσθάνοιτο νῦν· ἄμφω δὲ λεκτά, ὅπως διανοητά. ἢ λευκὸν δὲ τὸ μὴ ὄν· εἰ ἔν δια τῆτο τὰ ὄντα πάντα λευκά, ὅπως μὴ τι ταυτὸ κατὰ τῷ ὄντος σημαίνωμεν καὶ μὴ ὄντος, ἢ 30 ὑδὲν κωλύει καὶ τῶν ὄντων τι μὴ ὄν εἶναι λευκόν; ἔτω δὲ καὶ ἄλλην ἂν ἀπόφασιν δέξαιτο τὸ ἄπειρον, εἰ μὴ τὸ πάλαι λεχθῆναι μᾶλλον, παρὰ τὸ μὴ ἔχειν ἢ μὴ ἔχειν ἐστὶν ἅπαν. ὡς καὶ τὸ ὄν ἢ ἄπειρον ἢ πέρασ ἔχον ἐστὶν. ἴσως δὲ ἄτοπον καὶ τὸ προσάπτειν τῷ μὴ ὄντι ἀπειρίαν. ἢ γὰρ πᾶν, 35 εἰ μὴ ἔχει πέρασ, ἄπειρον λέγομεν, ὥσπερ ὑδ' ἄνισον ἢ ἂν φαίμεν εἶναι τὸ μὴ ὄν. ἔτι ἢ ἂν ἔχοι ὁ θεὸς πέρασ εἰς ὦν, ἀλλ' ἢ πρὸς θεόν. εἰ δὲ ἐν μόνον ἐστὶν, ὁ θεὸς ἂν εἴη

μόνον καὶ τὰ τῷ θεῷ μέρη. ἐπεὶ καὶ τοῦτ' ἄτοπον, εἰ τοῖς πολλοῖς συμβέβηκε πεπεράνθαι πρὸς ἄλληλα, διὰ τοῦτο τὸ ἐν μὴ ἔχειν πέρασ. πολλὰ γὰρ τοῖς πολλοῖς καὶ τῷ ἐνὶ ὑπάρχει ταυτὰ, ἐπεὶ καὶ τὸ εἶναι κοινὸν αὐτοῖς ἐστὶν. ἄτοπον οὖν ἴσως ἂν εἴη, εἰ διὰ τῆτο μὴ φαίμεν εἶναι τὸν θεόν, εἰ τὰ πολλὰ ἐστὶν, ὅπως μὴ ὁμοίον εἶναι αὐτοῖς ταύτη. ἔτι τί κωλύει πεπεράνθαι καὶ ἔχειν πέρατα ἐν ὄντα τὸν θεόν; ὡς καὶ ὁ Παρμενίδης λέγει ἐν ὄν εἶναι αὐτὸν πάντοθεν εὐκύκλις σφαίρας ἐναλίγκιον ὄγκω, μεσσοθεν ἰσοκα- 10 λές. τὸ γὰρ πέρασ τινὸς μὲν ἀνάγκη ἴσως εἶναι, ἢ μέντοι πρὸς τι γε, ὑδὲ ἀνάγκη τὸ ἔχον πέρασ πρὸς τι ἔχειν πέρασ, ὡς πεπερασμένον πρὸς τὸ μὴ ἐφεξῆς ἀπειροῦ, ἀλλ' ἐστὶ τὸ πεπεράνθαι ἔσχατα ἔχειν, ἔσχατα δ' ἔχον οὐκ ἀνάγκη πρὸς τι ἔχειν. ἐνίοις μὲν ἢ συμβαίνει πᾶν καὶ 15 πεπεράνθαι. πάλιν περὶ τῷ ἀκίνητον εἶναι τὸ ἐν καὶ τὸ ὄν, ὅτι καὶ τὸ ὄν κινεῖται, ἴσως ὁμοίως τοῖς ἐμπροσθεν ἄτοπον. καὶ ἔτι ἄρα γε ἢ ταυτὸ ἂν τις ὑπολάβοι τὸ μὴ κινεῖσθαι καὶ τὸ ἀκίνητον εἶναι, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀπόφασιν τῷ κινεῖσθαι, ὥσπερ τὸ μὴ ἴσον, ὅπερ καὶ κατὰ τοῦ μὴ ὄντος, εἴπερ 20 ἀληθές, τὸ δὲ ἀκίνητον τῷ ἔχειν πῶς ἤδη λέγεσθαι, ὥσπερ τὸ ἄνισον, καὶ ἐπὶ τῷ ἐναντίω τοῦ κινεῖσθαι τῷ ἡρμεῖν, ὡς καὶ σχεδὸν οἱ ἀπὸ τῷ α ἀποφάσεις ἐπὶ ἐναντίοις λέγονται. τὸ μὲν οὖν μὴ κινεῖσθαι ἀληθές ἐπὶ τῷ μὴ ὄντος, τὸ δὲ ἡρμεῖν οὐχ ὑπάρχει τῷ μὴ ὄντι. ὁμοίως δὲ οὐδὲ 25 ἀκίνητον εἶναι σημαίνει ταυτὸν. ἀλλ' ἔτος ἐπὶ τῷ ἡρμεῖν αὐτῷ χρῆται, καὶ φησὶ τὸ μὴ ὄν ἡρμεῖν, ὅτι οὐκ ἔχει μεταβάσιν. ὅπερ τε καὶ ἐν τοῖς ἄνω εἵπομεν, ἄτοπον ἴσως, εἰ τι τῷ μὴ ὄντι προσάπτωμεν, τῆτο μὴ ἀληθές εἶναι κατὰ τῷ ὄντος εἰπεῖν, ἄλλως τε καὶ ἀπόφασιν ἢ τὸ λεχθῆναι, τῷ 30 καὶ τὸ μὴ κινεῖσθαι μηδὲ μεταλαμβάνειν ἐστὶν. πολλὰ γὰρ ἂν, καθάπερ καὶ ἐλέχθη, ἀφαιροῖτο τῶν ὄντων κατηγορεῖ. ὑδὲ γὰρ ἂν πολλὰ ἀληθῆς εἰπεῖν εἴη μὴ ἔν, εἴπερ καὶ τὸ μὴ ὄν ἐστὶ μὴ ἔν, εἴτε ἐπ' ἐνίων τάναντία ζυμβαίνει δοκεῖ κατὰ τῶσδε ἀποφάσεις· ὦν ἀνάγκη ἢ ἴσον ἢ ἄνισον, ἂν τι πλῆθος ἢ, καὶ μὴ ὡς ἢ καὶ ἄρτιον ἢ περιττόν, ἂν ἀριθμὸς ἢ. ὁμοίως δὲ ὡς καὶ τὸ ἡρμεῖν ἢ κινεῖσθαι ἀνάγκη, ἂν σῶμα ἢ. ἔτι εἰ καὶ διὰ τοῦτο μὴ κινεῖται ὁ θεὸς τε καὶ τὸ ἔν, ὅτι τὰ πολλὰ κινεῖται τῷ

1. οἶσται B·R·V·F. || 3. τινῶν B·V·F. || 4. εἰ μὴ] εἰμ, 7. διότι, 11. ἐγκέχρωσται, 14. λαμβάνει B·R·V·F. || 16. ἔχει et 17. ἔχει R. || 18. λεκτικὸν et 22. ἀπέχειν] ἀπέχει B·R·V·F. || 20. ὄν Lps pro ὄσον. || τοῦτο γὰρ ἐστὶ σφαιροειδῆς ὃ om B·V·F. || 23. τῶν codices. || 28. ὅπου R·V·F. || δὲ] τε B·V·F. || 31. τι μὴ ἐν] τίμιον B·R·V·F. || 32. ὦν ἀπόφασιν δέξαιτο codices. || 35. τὸ post 34. δὲ B·R·V·F. || 36. ἔχει et 37. φαμεν V·F. || 37. ἔχει B·V·F. || 38. ἂν] ἐν ἂν V·F.

4. ταῦτα B·R·V·F. || 6. εἴτα B·F. || 7. τῆ] τε V·F. || 9. ὄγκω] ὄν τῷ B·R·V·F. || 10. ἴσον R·F. || 15. post πεπεράνθαι Lps πρὸς τι συνάπτει, τῶν δὲ πεπεράνθαι μὲν, μὴ μέντοι πρὸς τι πεπεράνθαι. || ἐν] ὄν B·R·V·F. || ἐν] μὴ ὄν V·F. || 16. καὶ τὸ ὄν om B·F. || 17. τι B·R·F. || 19. τὸ μὴ ἴσον, ὅπερ Lps ceteri μὴ τὸ ἴσον ὥσπερ. || 21. τῶν ἐναντίων τὸ V·F. || 27. τε add Lps. || 30. μεταλαμβάνει B·F. || 36. ἢ] καὶ V·F. || 37. ἢ B·R·F. || 38. τὰ om V·F.

εἰς ἄλλα ἵναί, τί κωλύει καὶ τὸν θεὸν κινεῖσθαι εἰς ἄλλο; ὅσα τι μόνον, ἀλλ' ὅτι εἰς μόνος θεός. εἰ δὲ καὶ αὐτός, τί κωλύει εἰς ἄλλα κινουμένων τῶν μερῶν τοῦ ... κύκλω φε... θεόν; ἢ γὰρ δὴ τὸ τοῦτον ἔν, ὡσπερ ὁ Ζήνων πολλά εἶναι φύσει. αὐτὸς γὰρ σῶμα λέγει εἶναι τὸν 5 θεόν, εἴτε τόδε τὸ πᾶν, εἴτε ὃ τι δήποτε αὐτὸ λέγων. ἀσώματος γὰρ ὢν πῶς ἂν σφαιροειδῆς εἴη ἐπιμόνως, ὅταν ἔτως ἔτ' ἂν κινεῖτο ἔτ' ἂν ἄρεμοὶ μηδαμῶ γε ὢν; ἐπεὶ δὲ σῶμά ἐστι, τί ἂν αὐτὸ κωλύει κινεῖσθαι ὡς ἐλέχθη;

ΠΕΡΙ ΓΟΡΓΙΟΥ.

5 Οὐκ εἶναι φησὶν οὐδέν· εἰ δ' ἔστιν, ἄγνωστον εἶναι· εἰ δὲ καὶ ἔστι καὶ γνωστόν, ἀλλ' ἢ δηλωτὸν ἄλλοις. καὶ ὅτι μὲν οὐκ ἔστι, συνθεῖς τὰ ἑτέροις εἰρημένα, ὅσοι περὶ τῶν ἄντων λέγοντες τάναντία, ὡς δοκῶσιν, ἀποφαίνονται αὐτοῖς, 15 αἱ μὲν ὅτι ἐν καὶ ἢ πολλά, αἱ δὲ αὖ ὅτι πολλά καὶ ἕχ ἔν, καὶ αἱ μὲν ὅτι ἀγένητα, αἱ δ' ὡς γενόμενα ἐπιδεικνύν- τες ταῦτα, συλλογίζεται κατ' ἀμφοτέρων. ἀνάγκη γὰρ, φησὶν, εἰ τί ἐστι, μήτε ἐν μήτε πολλά εἶναι; μήτε ἀγέν- ητα μήτε γενόμενα, ὕδεν ἂν εἴη. εἰ γὰρ μὴ εἴη τι, τῶ- 20 των ἂν θάτερα εἴη. ὅτι ἕκ ἔστιν οὔτε ἐν οὔτε πολλά, οὔτε ἀγένητα οὔτε γενόμενα, τὰ μὲν ὡς Μελίσσος, τὰ δὲ ὡς Ζήνων ἐπιχειρεῖ δεικνύειν μετὰ τὴν πρώτην ἴδιον αὐτοῦ ἀποδείξειν, ἐν ἧ λέγει ὅτι οὐκ ἔστιν ἕτε εἶναι ἕτε μὴ εἶναι. αἱ μὲν γὰρ τὸ μὴ εἶναι ἔστι μὴ εἶναι, οὐδὲν ἂν ἦττον, 25 τὸ μὴ ὄν τῷ ὄντος εἴη. τό τε γὰρ μὴ ὄν ἐστι μὴ ὄν, καὶ τὸ ὄν ὄν, ὡς ἐδὲν μᾶλλον ἢ εἶναι ἢ ἕκ εἶναι τὰ πράγ- ματα. εἰ δ' ὅμως τὸ μὴ εἶναι ἔστι, τὸ εἶναι, φησὶν, οὐκ ἔστι τὸ ἀντικείμενον. εἰ γὰρ τὸ μὴ εἶναι ἐστι, τὸ εἶναι [ἢ] μὴ εἶναι προσήκει. ὡς ἕκ ἂν ἔτως, φησὶν, ὕδεν ἂν εἴη, εἰ μὴ 30 ταυτὸν ἔστιν εἶναι τε καὶ μὴ εἶναι. εἰ δὲ ταυτὸ, καὶ ἔτως ἕκ ἂν εἴη ὕδεν· τό τε γὰρ μὴ ὄν οὐκ ἔστι καὶ τὸ ὄν, ἐπεὶ περ ταυτὸ τῷ μὴ ὄντι. ἔτος μὲν οὖν ὁ αὐτὸς λόγος ἐκαίς.

6 Οὐδαμῶθεν δὲ συμβαίνει ἐξ ὧν εἴρηκεν, μηδὲν εἶναι. ἂ γὰρ καὶ ἀποδείκνυσιν, οὕτως διαλέγεται. εἰ τὸ μὴ ὄν 35 ἔστιν ἢ ἔστιν, ἀπλῶς εἰπεῖν εἴη, καὶ ἔστιν ὁμοιον μὴ ὄν. τῷτο δὲ ἕτε φαίνεται ἔτως ἕτε ἀνάγκη, ἀλλ' ὡσπερὶ δυοῖν, ὄντος, τῷ δ' ἕκ ὄντος, τὸ μὲν ἔστι, τὸ δ' ἕκ ἀληθές, ὅτι ἐστὶ

τὸ μὲν μὴ ὄν. διότι οὖν οὐκ ἔστιν, ἕτε εἶναι ἕτε μὴ εἶναι τὰ ἀμφω ἕθ' ἕτερον ἕκ ἔστιν. ὕδεν γὰρ, φησὶν, εἴη ἂν τὸ μὴ εἶναι τοῦ εἶναι, εἴπερ εἴη τι καὶ τὸ μὴ εἶναι. οὐδαίς φησὶν εἶναι τὸ μὴ εἶναι οὐδαμῶς. εἰ δὲ καὶ ἔστι τὸ μὴ ὄν μὴ ὄν, οὐδ' ἔτως ὁμοίως ἂν εἴη τὸ μὴ ὄν τῷ ὄντι· τὸ μὲν γὰρ ἐστὶ μὴ ὄν, τὸ δὲ καὶ ἔστιν ἔτι. εἰ δὲ καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν ἀληθές, ὡς δὴ θαυμάσιόν τ' ἂν εἴη τὸ μὴ ὄν ἔστιν. ἀλλ' εἰ δὴ οὕτω, πότερον μᾶλλον ζυμβαίνει τὰ πάντα εἶναι ἢ μὴ εἶναι; αὐτὸ γὰρ ἔτω γε τέναντίον ἔοικε γίνεσθαι. εἰ γὰρ 10 τό τε μὴ ὄν ἐστὶ καὶ τὸ ὄν ὄν ἔστιν, ἅπαντὰ ἔστιν. καὶ γὰρ τὰ ὄντα καὶ τὰ μὴ ὄντα ἔστιν. ἕκ ἀνάγκη γὰρ, εἰ τὸ μὴ ὄν ἐστὶ, καὶ τὸ ὄν μὴ εἶναι. εἰ δὴ καὶ οὕτω τις ζυγχωρεῖ, καὶ τὸ μὲν μὴ ὄν εἴη, τὸ δὲ ὄν μὴ εἴη, ὅμως ὕδεν ἦττον εἴη ἂν· τὰ γὰρ μὴ ὄντα εἴη κατὰ τὸν ἐκείνου λόγον. εἰ δὲ ταυτὸν ἐστὶ καὶ τὸ εἶναι καὶ τὸ μὴ εἶναι, οὐδ' οὕτως μᾶλλον ἕκ [εἴη] ἂν τι εἴη. ὡς γὰρ κάκεινος λέγει, ὅτι εἰ ταυτὸν μὴ ὄν καὶ ὄν, τό τε ὄν οὐκ ἔστι καὶ τὸ μὴ ὄν. ὡς ἐδὲν ἔστιν, ἀντισρέφαντι ἔστιν ὁμοίως φάναι ὅτι πάντα ἔστιν. τό τε γὰρ μὴ ὄν ἐστὶ καὶ τὸ ὄν, ὡς ἐ πάντα ἔστιν. 20 μετὰ δὲ τῷτον τὸν λόγον φησὶν· εἰ δὲ ἔστιν, ἦτοι ἀγέννη- τον ἢ γενόμενον εἶναι. καὶ εἰ μὲν ἀγέννητον, ἄπειρον αὐτὸ τοῖς τῷ Μελίσσου ἀξιώμασι λαμβάνει· τὸ δ' ἄπειρον ἕκ ἂν εἶναι ποτε. ἕτε γὰρ ἐν αὐτῷ οὐτ' ἂν ἐν ἄλλω εἶναι· δύο γὰρ ἂν ἔτως ἢ πλείω εἶναι, τό τε ἐνὸν καὶ τὸ ἐν ᾧ, 25 μηδαμῶ δὲ ὄν ὕδεν εἶναι κατὰ τὸν Ζήνωνος λόγον περὶ τῆς χώρας. ἀγέννητον μὲν ἔν διὰ ταυτ' ἕκ εἶναι, εὐ μὴν ὕδεν γενόμενον. γενέσθαι γῶν οὐδὲν ἂν οὐτ' ἐξ ὄντος ἔτ' ἕκ μὴ ὄντος. εἰ γὰρ τὸ ὄν μεταπέσοι, οὐκ ἂν ἔτ' εἶναι τὸ ὄν, ὡσπερ γ' εἰ καὶ τὸ μὴ ὄν γένοιτο, ἕκ ἂν ἔτι εἴη μὴ ὄν. ὕδεν μὴν ὕδ' ἐξ ὄντος ἂν γενέσθαι. εἰ μὲν γὰρ μὴ ἐστὶ τὸ μὴ ὄν, ὕδεν ἂν ἐκ μηδενὸς ἂν γενέσθαι· εἰ δ' ἔστι τὸ μὴ ὄν, δι' ἄπερ ὕδ' ἐκ τῷ ὄντος, διὰ ταῦτα ὕδ' ἐκ τῷ μὴ ὄντος γενέσθαι. εἰ ἔν ἀνάγκη μὲν, εἴπερ ἐστὶ τι, ἦτοι ἀγέν- 30 νητον εἶναι ἢ γενόμενον, ταῦτα δὲ ἀδύνατόν τι καὶ εἶναι ἔτι εἴπερ ἔστιν, ἐν ἢ πλείω, φησὶν, ἔστιν· εἴτε μήτε ἐν μήτε πολλά, ὕδεν ἂν εἴη. καὶ ἐν μὲν... καὶ ὅτι ἀσώματος ἂν εἴη τὸ ἐν ἢ ἐνσχονμέν γε τῷ τῷ Ζήνωνος λόγῳ. ἐνὸς δὲ ὄντος οὐδ' ἂν... εἶναι ὕδεν μὴ... μήτε πολλά. εἰ γὰρ μήτε ἐν μήτε

1. κινεῖσθαι R^a. || 4. κύκλω θε ὄν V^a, κύκλω θεόν R^a. || 5. φήσει et 9. κωλύει B^aR^aV^a. || 11. Titulum om QB^aO^aR^aV^a. || 13. ἄλλως QB^aR^aV^a. || 16. αὐ ὅτι] οὐ ὅτι οὐ QB^aR^aV^a. || 17. ἂν γίνηται QB^aR^aV^a. || 18. κατ' τ' QB^aV^a. || 24. ἔστι] ἔστιν ἕτε ἐν ἕτε πολλά, ἕτε ἀγένητα ἕτε γενόμενα V^a. || 25. ἔστι] ἢ ἐστὶ QB^aN^aO^aR^aV^a. || 31. ἔστιν εἶναι] ἐστὶ καὶ B^aR^a. || εἰ Lps: ceteri ἔστι. || 35. καὶ om R^a. || εἰ] ἢ R^a. || 36. εἴη] εἴη καὶ ἔστιν εἴη B^aV^a. || 37. ὡσπερ V^a, ὡς περὶ R^a. || 38. ὄντος, τῷ] τῷ μὲν ὄντος τῷ V^a. || τὸ μὲν] τὰ μὲν B^aR^a.

1. οὖν] ὄν V^a. || 3. ὡσπερ V^a. || 5. εἴη ἂν B^aR^a. || τῷ] τῷ μὴ B^aR^aV^a. || 10. μὴ ὄν] μὴ ὄν μὴ ὄν margo V^a. || 21. ἢ] ἢ μὴ B^aR^aV^a. || 24. τό τε ἐνὸν] τῷτο ἐν ὄν B^aR^aV^a. || 27. γῶν Lps: ceteri τὸν. || 29. γ] γὰρ B^a. || ὄν] οὖν B^a. || 30. μὴ] μὲν B^aR^a. || 33. ἦτοι] ἢ τὸ B^aR^aV^a. || 35. μήτε ἐν] μὴ ἐν R^a. || 37. ἐσχον V^a, ἐσχον Q, ἐσχον Lps. || 38. ὕδεν μὴ] ὕδεν ὕδεν V^a. || ante μὴτε lacunam R^a.

πολλά ἐσιν, ἕδ' ἂν κινήθῃναί φησιν. ἕδενί γὰρ κινήθει, ἢ ἕκ ἂν ἔτι, ἢ ὡσαύτως ἔχον, ἀλλὰ τὸ μὲν ἕκ ἂν εἶη, τὸ δ' ἕκ ἂν γενοῦς εἶη. ἔτι δὲ ἢ κινεῖ ἢ κινεῖται, καὶ εἰ μεταφέρεται ἢ συνεχῆς ὄν, διήρηται τὸ ὄν, οὔτε τι ταύτη· ὡσεὶ πάντῃ κινεῖται, πάντῃ διήρηται. εἰ δ' ἔτι, πάντα ἕκ 5 ἔσιν. ἐκλιπῆς γὰρ ταύτη, φησίν, ἢ διήρηται, τοῦ ὄντος, ἀντὶ τῷ κενῷ τὸ διηρηθῆναι λέγων, καθάπερ ἐν τοῖς Λευκίππου καλουμένοις λόγοις γέγραπται. εἰ μὲν οὖν ἕδεν, τὰς ἀποδείξεις λέγειν ἅπαντα. δεῖ γὰρ τὰ φρονούμενα εἶναι, καὶ τὸ μὴ ὄν, εἴπερ μὴ ἔστι, μηδὲ φρονεῖσθαι. εἰ δ' ἔτι, 10 ἕδεν ἂν εἶναι ψευδὸς ἕδεις φησιν, οὐδ' εἰ ἐν τῷ πελάγει φαίη ἀμιλλᾶσθαι ἄρματα. πάντα γὰρ ἂν ταῦτα εἶη. καὶ γὰρ τὰ ὁρώμενα καὶ ἀκουόμενα διὰ τοῦτό ἐσιν, ὅτι φρονεῖται ἕκαστα αὐτῶν· εἰ δὲ μὴ διὰ τῆτο, ἀλλ' ὡσπερ ἕδεν μᾶλλον ἂ ὁρώμεν ἐσίν, ἔτω μᾶλλον ἂ ὁρώμεν ἢ διανοούμεθα. 15 καὶ γὰρ ὡσπερ ἐκεῖ πολλοὶ ἂν ταῦτα ἴδοιεν, καὶ ἐνταῦθα πολλοὶ ἂν ταῦτα διανοηθῆμεν. τὸ ἔν μᾶλλον δὴ τοιαῦτ' ἐστὶ ποῖα δὲ τάλῃθ', ἀδύλον. ὡσεὶ καὶ εἰ ἐσιν, ἢ μὴν γε ἄγνωστα εἶναι τὰ πράγματα. εἰ δὲ καὶ γνωστά, πῶς ἂν τις, φησὶ, δηλώσειεν ἄλλω; ὃ γὰρ εἶδε, πῶς ἂν τις, φησὶ, τῆτο εἴποι 20 λόγῳ; ἢ πῶς ἂν ἐκεῖνῳ δῆλον ἀκύσαντι γίγνοιτο, μὴ ἰδόντι;

ὡσπερ γὰρ ἕδὲ ἢ ὄψις τὸς φθόγγους γινώσκει, ἔτι, ἕδὲ ἢ ἀκοῇ τὰ χρώματα ἀκύνει, ἀλλὰ φθόγγους· καὶ λέγει δὲ λέγων, ἀλλ' ἢ χρώμα οὐδὲ πρᾶγμα. ὃ οὖν τις μὴ ἐνοεῖ, πῶς αἰτεῖ παρ' ἄλλῃ λόγῳ ἢ σημείῳ τινὶ ἑτέρου πρᾶγματος ἐνοήσειεν, ἀλλ' ἢ εἰ μὲν χρώμα ἰδῶν, εἰ μὲν δὲ μοῦ ἀρχὴν γὰρ οὐ λέγε γοεὶ δὲ χρώμα, ἀλλὰ λόγον, ὡς ἕδὲ διανοεῖσθαι χρώμα ἐσιν, ἀλλ' ὁρᾶν, ἕδὲ ψόφον, ἀλλ' ἀκύνει. εἰ δὲ καὶ ἐνδέχεται, γινώσκει τε καὶ ἀναγινώσκει λέγων. ἀλλὰ πῶς ὃ ἀκύνον τὸ αὐτὸ ἐνοήσει; οὐ γὰρ οἶον τε τὸ αὐτὸ ἅμα ἐν πλείοσι καὶ χωρὶς ἔσιν εἶναι· δύο γὰρ ἂν εἶη τὸ ἔν. εἰ δὲ καὶ εἶη, φησίν, ἐν πλείοσι καὶ ταύτῃ, ἕδεν κωλύει μὴ ὅμοιον φαίνεσθαι αὐτοῖς, μὴ πάντῃ ὁμοίως ἐκείνοις ἔσιν καὶ ἐν τῷ αὐτῷ, εἴ τι ἐν τοιούτῳ εἴησαν, ἀλλ' ἢ δύο εἶεν. φαίνεται δὲ ἕδ' αὐτὸς αὐτῷ ὅμοια αἰσθανόμενος ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ, ἀλλ' ἕτερα τῇ ἀκοῇ καὶ τῇ ὄψει καὶ νῦν τε καὶ πάλαι διαφόρως. ὡστε σχολῇ ἄλλῳ πᾶν ταῦτ' αἰσθητό τις. ἔτι, ἕκ ἐσιν, ἔν ἐστι γινώσκον, ἕδεις ἂν αὐτὸ ἑτέρῳ δηλώσειεν, διὰ τε τὸ μὴ εἶναι τὰ πράγματα λεκτά, καὶ ὅτι οὐδεὶς ἕτερον ἑτέρῳ ταῦτόν ἐνοεῖ. ἅπασι 25 δὲ καὶ ἔτι, ἕτερον ἀρχαιοτέρων εἰδὼν ἀπορίας, ὡστε ἐν τῇ περὶ ἐκείνων σκέψει καὶ ταῦτα ἐξετασέον.

ΤΩΝ ΜΕΤΑ ΤΑ ΦΥΣΙΚΑ Α.

Πάντες ἄνθρωποι τῷ εἰδέναι ὁρέγονται φύσει. σημεῖον δ' ἢ τῶν αἰσθήσεων ἀγάπησις· καὶ γὰρ χωρὶς τῆς χρείας ἀγαπῶνται δι' αὐτάς, καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων ἢ διὰ τῶν ὀμμάτων. οὐ γὰρ μόνον ἵνα πράττωμεν, ἀλλὰ καὶ μηθὲν μέλλοντες πράττειν τὸ ὁρᾶν αἰρούμεθα ἀντὶ πάντων ὡς εἰπεῖν 25 τῶν ἄλλων. αἴτιον δ' ὅτι μάλιστα ποιεῖ γνωρίζειν τι ἡμᾶς αὕτη τῶν αἰσθήσεων, καὶ πολλὰς δηλοῖ διαφοράς. φύσει μὲν οὖν αἰσθησὶν ἔχοντα γίνονται τὰ ζῶα, ἐκ δὲ τῆς αἰσθήσεως τοῖς μὲν αὐτῶν ἕκ ἐγγίγνεται μνήμη, τοῖς δ' ἐγγίγνε-

ται. καὶ διὰ τοῦτο ταῦτα φρονιμώτερα καὶ μαθητικώτερα τῶν μὴ δυναμένων μνησκνεῖν ἐσίν. φρόνιμα μὲν ἄνευ τῷ μαυθάνειν, ὅσα μὴ δύναται τῶν ψόφων ἀκούειν, οἷον μλιττα, καὶ εἴ τι τοιούτον ἄλλο γένος ζῶων ἐσίν· μαυθάνει δ' ὅσα πρὸς τῇ μνήμῃ καὶ ταύτην ἔχει τὴν αἰσθησιν. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ταῖς φαντασίαις ζῆ καὶ ταῖς μνήμαις, ἐμπειρίας δὲ μετέχει μικρόν· τὸ δὲ τῶν ἀνθρώπων γένος καὶ τέχνη καὶ λογισμοῖς. γίγνεται δ' ἐκ τῆς μνήμης ἐμπειρία τοῖς ἀνθρώποις· αἱ γὰρ πολλαὶ μνήμαι τῷ αὐτῷ πρᾶγμα-

15. ἂ prius add Lps. || 17. a τοιαῦτ' R^o. || 18. εἰ καὶ V^o. || γε ἄγνωστα Lps: ceteri γνωστά. || 21. δῆλον om V^o. || ἀκυστέτι V^o.

1. γὰρ ἕδὲ] γὰρ οἶδεν B^oR^o, γὰρ εἶδεν V^o. || 4. ante παρ' lacunam V^o. || 6. λόγῳ] λόγου R^oV^o. || 16. σχολῇ Lps pro σχολῆ. || πάντ' αὐτὸ B^oV^o. || 19. λεκτά] λόγους Lps. || 20. ἔτι B^oV^o. || 21. margo B^oV^o: τὸ πρωτότυπον λαὸν ἐσφαλμένον, καὶ μὴ τις μὲν μεμψέτω· καθὼς γὰρ ὁρᾶν, ἔτω γράφω.

Codices EQSTH^oA^oB^oC^oD^oE^oF^oG^oH^oI^oJ^o. Tit. A EA^o, a τὸ μείζον plerique, a μείζον QT, μείζον a f, a μέγα E^o.

23. ἑαυτὰς H^oE^of. || 25. θέλωτες H^oE^of. || 26. τι om EA^oE^of. || 28. τῆς αἰσθήσεως] ταύτης A^oD^o. || 29. δ' ἐγγίγνεται A^oD^o et rc E^o: ceteri δὲ γίγνεται.

21. ταῦτα φρονιμώτερα A^oD^o: ceteri τὰ μὲν φρόνιμα. || καὶ μαθητικώτερα A^oD^o, τὰ δὲ μαθητικώτερα EB^oE^oF^o: ceteri τὰ δὲ μαθητικώτερα. || 22. μὴ om S. || μὲν] μὲν οὖν T. || 23. δύναται A^oD^oE^o: ceteri δυνατά. || 25. ἔτι] δ A^oD^o.

τος μιάς ἐμπειρίας δύναμιν ἀποτελοῦσιν. καὶ δοκεῖ σχεδὸν ἐπισήμη καὶ τέχνη ὁμοιον εἶναι ἡ ἐμπειρία. ἀποβαίνει δ' ἐπιστήμη καὶ τέχνη διὰ τῆς ἐμπειρίας τοῖς ἀνθρώποις· ἡ μὲν γὰρ ἐμπειρία τέχνην ἐποίησεν, ὡς φησὶ Πῶλος, ὀρθῶς λέγων, ἡ δ' ἀπειρία τέχνην. γίνεται δὲ τέχνη, ὅταν ἐκ 5 πολλῶν τῆς ἐμπειρίας ἐνοσημάτων μία καθόλου γένηται περὶ τῶν ὁμοίων ὑπόληψις. τὸ μὲν γὰρ ἔχειν ὑπόληψιν ὅτι Καλλία κάμνοντι τῆσδε τὴν νόσον τοδὶ συνήνεγκε καὶ Σωκράτει καὶ καθ' ἕκαστον οὕτω πολλοῖς, ἐμπειρίας ἐστίν· τὸ δ' ὅτι πᾶσι τοῖς τοιοῦσδε κατ' εἶδος ἐν ἀφορισθεῖσι, 10 κάμνουσι τῆσδε τὴν νόσον, συνήνεγκεν, οἷον τοῖς φλεγματώδεσιν ἢ χολώδεσιν ἢ πυρέττουσι καύσῳ, τέχνης. πρὸς μὲν ὅν τὸ πράττειν ἐμπειρία τέχνης ὅθεν δοκεῖ διαφέρειν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐπιτυγχάνοντας ὀρώμεν τὴν ἐμπειρίαν τῶν ἀνευ τῆς ἐμπειρίας λόγον ἐχόντων. αἴτιον δ' ὅτι ἡ μὲν ἐμπειρία 15 τῶν καθ' ἕκαστον ἐστὶ γνῶσις, ἡ δὲ τέχνη τῶν καθόλου, αἱ δὲ πράξεις καὶ αἱ γενέσεις πᾶσαι περὶ τὸ καθ' ἕκαστον εἰσιν· οὐ γὰρ ἀνθρώπων ὑγιαίνει ὁ ἰατροῦν, πλὴν ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός, ἀλλὰ Καλλίαν ἢ Σωκράτην ἢ τῶν ἄλλων τινὰ τῶν ἔτω λεγομένων, ᾧ συμβεβήκε καὶ ἀνθρώπῳ εἶναι. 20 εἰάν οὖν ἀνευ τῆς ἐμπειρίας ἔχῃ τις τὸν λόγον, καὶ τὸ μὲν καθόλου γνωρίζῃ, τὸ δ' ἐν τῷ καθ' ἕκαστον ἀγνοῇ, πολλάκις διαμαρτῆσεται τῆς θεραπείας· θεραπευτὸν γὰρ τὸ καθ' ἕκαστον μᾶλλον. ἀλλ' ὅμως τό γε εἰδέναι καὶ τὸ ἐκτελεῖν τῆ τέχνης τῆς ἐμπειρίας ὑπάρχειν οἰόμεθα μᾶλλον, καὶ σο- 25 φωτέρους τοὺς τεχνίτας τῶν ἐμπειρῶν ὑπολαμβάνομεν, ὡς κατὰ τὸ εἰδέναι μᾶλλον ἀκολουθοῦσαν τὴν σοφίαν πᾶσιν. τῆσδε δ', ὅτι οἱ μὲν τὴν αἰτίαν ἴσασιν, οἱ δ' ἔ. οἱ μὲν γὰρ ἐμπειροὶ τὸ ὅτι μὲν ἴσασιν, διότι δ' ἐκ ἴσασιν· οἱ δὲ τὸ διότι καὶ τὴν αἰτίαν γνωρίζουσιν. διὸ καὶ τοὺς ἀρχιτέκτονας περὶ 30 ἕκαστον τιμιωτέρους καὶ μᾶλλον εἰδέναι νομίζομεν τῶν χει-

ροτεχνῶν καὶ σοφωτέρους, ὅτι τὰς αἰτίας τῶν ποιουμένων ἴσασιν, τὸ δ' ὡσπερ καὶ τῶν ἀψύχων ἔνια, ποιεῖν μὲν, ἢ εἰδότα δὲ ποιεῖν ἢ ποιεῖν, οἷον καίει τὸ πῦρ. τὰ μὲν οὖν ἀψύχα φύσει τινὶ ποιεῖν τέτων ἕκαστον, τὸ δὲ χειροτέχνας δι' ἔθος, ὡς οὐ κατὰ τὸ πρακτικὸν εἶναι σοφωτέρους ὄντας, ἀλλὰ κατὰ τὸ λόγον ἔχειν αὐτὸς καὶ τὰς αἰτίας γνωρίζειν. ὅπως τε σημειῖον τῆ εἰδότος τὸ δύνασθαι διδάσκειν ἐστίν, καὶ διὰ τῆσδε τὴν τέχνην τῆς ἐμπειρίας οἰόμεθα μᾶλλον ἐπισή- 35 μνη εἶναι· δύνανται γὰρ, οἱ δὲ οὐ δύνανται διδάσκειν. ἐπὶ δὲ τῶν αἰσθήσεων ἰδεμίαν ἡγέμεθα εἶναι σοφίαν· καίτοι κυριώταται γ' εἰσὶν αὐταὶ τῶν καθ' ἕκαστα γνώσεις· ἀλλ' οὐ λέγουσι τὸ διὰ τί περὶ οὐδενός, οἷον διὰ τί θερμὸν τὸ πῦρ, ἀλλὰ μόνον ὅτι θερμὸν. τὸν μὲν οὖν πρῶτον εἰκὸς τὸν ὁποιοῦν εὐρόντα τέχνην παρὰ τὰς κοινὰς αἰσθήσεις θαν- 40 μάζεσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, μὴ μόνον διὰ τὸ χρήσιμον εἶναι τι τῶν εὐρεθέντων, ἀλλ' ὡς σοφὸν καὶ διαφέροντα τῶν ἄλλων. πλείονων δ' εὐρισκομένων τεχνῶν, καὶ τῶν μὲν πρὸς τὰναγκαῖα τῶν δὲ πρὸς διαγωγὴν ἡσῶν, αἰεὶ σοφωτέ- 45 ρους τοὺς τοιοῦτους ἐκείνων ὑπολαμβάνομεν, διὰ τὸ μὴ πρὸς τὸν ἄνθρωπον εἶναι τὰς ἐπιστήμας αὐτῶν. ὅθεν ἤδη πάντων τῶν τοιοῦτων κατεσκευασμένων αἱ μὴ πρὸς ἡδονὴν μηδὲ πρὸς τὰναγκαῖα τῶν ἐπιστημῶν εὐρέθησαν, καὶ πρῶτον ἐν τέτοις τοῖς τόποις ἔπερ ἐσχόλασαν. διὸ περὶ Αἴγυπτον αἱ μαθη- 50 ματικαὶ πρῶτον τέχναι συνέστησαν· ἐκεῖ γὰρ ἀφείθη σχο- 55 λάξιν τὸ τῶν ἱερῶν ἔθος. εἴρηται μὲν ἔν ἐν τοῖς Ἑθνοῖς τίς διαφορὰ τέχνης καὶ ἐπιστήμης καὶ τῶν ἄλλων τῶν ὁμογενηῶν· οὐ δ' ἔνεκα νῦν ποιόμεθα τὸν λόγον, τοῦτ' ἐστίν, ὅτι τὴν ὀνομαζομένην σοφίαν περὶ τὰ πρῶτα αἰτία καὶ τὰς ἀρ- 60 χὰς ὑπολαμβάνουσι πάντες, ὡσε, καθάπερ εἴρηται πρότερον, ὁ μὲν ἐμπειροὺς τῶν ὁποιαῶν ἐχόντων αἰσθήσιν εἶναι δοκεῖ σοφώτερος, ὁ δὲ τεχνίτης τῶν ἐμπειρῶν, χειροτέχνη δὲ ἀρ-

2. ὁμοιοὶ εἶναι ἐμπειρία H^f , ὁμοιοὶ εἶναι καὶ ἐμπειρία $A^b D^b$, καὶ ἐμπειρία ὁμοιοὶ εἶναι H^b . || 3. δι' ἐμπειρίας Q . || 4. ὀρθῶς λέγων $om A^b D^b$. || 5. ἡνίκα ἐκ πολλῶν νοσημάτων τῆς ἐμπειρίας H^b . || 6. μία καθόλου $A^b D^b$: ceteri καθόλου μία, H^b quidem post ὁμοίαν, περὶ τῶν ὁμοίων καθόλου μία ὑπόληψις γένηται. || 8. νοσοῦντι H^b . || τῆσδε $H^b F^b$. || τότε $A^b D^b$. || 9. σωκράτη E^b . || πολλῆς D^b . || 10. δὲ τι E^b . || 11. οἷον — 12. καύσῳ $om A^b D^b$. || 12. πυρέττουσι T . || 13. δοκεῖ διαφέρειν] διήνεγκεν $A^b D^b F^b$, $om H^b$. || 14. ἐπιτυγχάνουσι οἱ ἐμπειροὶ $A^b D^b$. || 16. ἕκαστα $H^b E^b$. || 18. πλὴν $om A^b D^b H^b$. || 19. ἀλλὰ] ἀλλ' ἢ D^b . || σωκράτη E . || τινὰ τῶν ἄλλων T . || 20. τῶν ante ἔτω add $EQT A^b D^b$. || καὶ add $A^b D^b$ et $rc E^b$. || 21. ἔχει H^b , ἔχει E^b . || τὸν $om H^b$. || τὸ $om Q$. || μὲν καθόλου H^b : ceteri καθόλου μὲν. || 22. γνωρίζει $H^b E^b$. || 24. μᾶλλον $om A^b$. || τὸ $om H^b$. || 26. ἐμπειρῶν E . || 29. τὸ ante ὅτι $om E$. || 31. τιμιωτέρους μᾶλλον καὶ $m. T$.

2. τὴς $ETH^b E^b$ et $rc A^b$ (pr enim cum D^b haec τὴς — 5. δι' ἔθος om): ceteri οἱ. || 2 et 3. ποιεῖν $ETH^b A^b E^b$: ceteri ποιεῖ. || 3. εἰ ποιεῖ add $EQH^b E^b$ et $rc A^b$. || 4. ποιεῖ E . || 6. τὸ] τὸ τὸν D^b , τὸ τινὰ H^b . || αὐτὸς ἔχειν $A^b D^b$. || 7. τε] δὲ A^b . || εἰδότος] εἰδότος καὶ μὴ εἰδότος E : ceteri (praeter $QTA^b D^b$) εἰδότος καὶ. || ἐστίν· καὶ διὰ τῆσδε] νομίζομεν· διὰ $A^b D^b$. || 8. ἡγέμεθα $A^b D^b$. || 12. λέγει $H^b E^b$. || 13. ἀλλὰ — θερμὸν $om A^b$. || τὸν μὲν] τὸ μὲν F^b . || 14. εὐρισκοντα F^b . || παρὰ $EQTA^b F^b H^b$: ceteri περὶ. || 19. ἐκείνων τοὺς τοιοῦτους $H^b E^b$. || ὑπολαμβάνουσι EH^b . || 21. αἰ] ὅσαι A^b . || 22. ἐν add $EQH^b A^b E^b$. || 23. ἔπερ] ἢ πρῶτον A^b et $rc E^b$. || 24. τέχνη $om H^b E^b$. || ἀφείθη $ETH^b A^b E^b$: vulgo φείθη. || 26. τῶν post ἄλλων $om H^b$. || 27. οὐ δ'] ὡν οὖν F^b . || τὸν] καὶ τὸν $H^b E^b$, $om F^b$. || 29. ὡς] q . || A^b . || 30. ὅ] ὅτι ὁ codices praeter $EQTA^b$. || ὁποιαῶν $ETH^b E^b$. || 31. δὲ ὁ ἀρχ. A^b et $rc E^b$.

χιτέκτων, αἱ δὲ θεωρητικαὶ τῶν ποιητικῶν μάλλον. ὅτι μὲν οὖν ἡ σοφία περὶ τινος αἰτίας καὶ ἀρχῆς ἐστὶν ἐπιστήμη, ἄλλο.

2 Ἐπεὶ δὲ ταύτην τὴν ἐπιστήμην ζητοῦμεν, τοῦτ' ἂν εἴη σκεπτόν, ἡ περὶ ποίας αἰτίας καὶ περὶ ποίας ἀρχῆς ἐπιστήμη σοφία ἐστίν. εἰ δὴ λάβοι τις τὰς ὑπολήψεις ἃς ἔχομεν περὶ τῆς σοφῆς, τάχ' ἂν ἐκ τούτου φανερὸν γένοιτο μάλλον. ὑπολαμβάνομεν δὴ πρῶτον μὲν ἐπίσασθαι πάντα τὸν σοφὸν ὡς ἐνδέχεται, μὴ καθ' ἕκαστον ἔχοντα ἐπιστήμην αὐτῶν· εἶτα τὸν τὰ χαλεπὰ γινῶναι δυνάμενον καὶ μὴ 10 ῥάδια ἀνθρώπων γινώσκων, τοῦτον σοφόν (τὸ γὰρ αἰσθάνεσθαι πάντων κοινόν, διὸ ῥάδιον, καὶ οὐδὲν σοφόν)· ἔτι τὸν ἀκριβέστερον καὶ τὸν διδασκαλικώτερον τῶν αἰτίων σοφώτερον εἶναι περὶ πᾶσαν ἐπιστήμην. καὶ τῶν ἐπιστημῶν δὲ τὴν αὐτῆς ἕνεκεν καὶ τοῦ εἰδέναι χάριν αἰρετὴν οὖσαν μάλλον 15 εἶναι σοφίαν ἢ τὴν τῶν ἀποβαινόντων ἕνεκεν, καὶ τὴν ἀρχικωτέραν τῆς ὑπηρετούσης μάλλον εἶναι σοφίαν· οὐ γὰρ δεῖν ἐπιτάττεσθαι τὸν σοφὸν ἀλλ' ἐπιτάττειν, καὶ οὐ τῆτον ἐτέρῳ πείθεσθαι, ἀλλὰ τῆτον τὸν ἥττον σοφόν. τὰς μὲν ἔν ὑπολήψεις τοιαύτας καὶ τοσαύτας ἔχομεν περὶ τῆς σοφίας 20 καὶ τῶν σοφῶν, τῆτων δὲ τὸ μὲν πάντα ἐπίσασθαι τῷ μάλιστα ἔχοντι τὴν καθόλου ἐπιστήμην ἀναγκαῖον ὑπάρχειν· οὗτος γὰρ οἰδέ πως πάντα τὰ ὑποκείμενα. σχεδὸν δὲ καὶ χαλεπώτατα ταῦτα γνωρίζει τοῖς ἀνθρώποις, τὰ μάλιστα καθόλου· πορρωτάτω γὰρ τῶν αἰσθήσεων ἐστίν. ἀκριβέσταται 25 δὲ τῶν ἐπιστημῶν αἱ μάλιστα τῶν πρώτων εἰσίν· αἱ γὰρ ἐξ ἐλαττόνων ἀκριβέστεραι τῶν ἐκ προσθέσεως λαμβανομένων, οἷον ἀριθμητικὴ γεωμετρίας. ἀλλὰ μὴν καὶ διδασκαλικὴ γὰρ ἢ τῶν αἰτίων θεωρητικὴ μάλλον· ἔτσι γὰρ διδάσκουσιν οἱ τὰς αἰτίας λέγοντες περὶ ἕκαστον. τὸ δ' εἰδέναι καὶ τὸ ἐπίσασθαι 30 αὐτῶν ἕνεκα μάλιστα ὑπάρχει τῇ τῷ μάλιστα ἐπιστητῷ ἐπιστήμῃ. ὁ γὰρ τὸ ἐπίσασθαι δι' ἑαυτοῦ αἰρούμενος τὴν μάλιστα

ἐπιστήμην μάλιστα αἰρήσεται, τοιαύτη δ' ἐστὶν ἡ τῷ μάλιστα ἐπιστητῷ, μάλιστα δ' ἐπιστητῷ τὰ πρῶτα καὶ τὰ αἰτία· διὰ γὰρ ταῦτα καὶ ἐκ τούτων τάλλα γνωρίζεται, ἀλλ' ἔ ταῦτα διὰ τῶν ὑποκειμένων. ἀρχικωτάτη δὲ τῶν ἐπιστημῶν, καὶ μάλλον ἀρχικὴ τῆς ὑπηρετούσης, ἡ γνωρίζουσα τίνος ἕνεκα ἐστὶν πρακτέον ἕκαστον· τούτο δ' ἐστὶν τάγαθόν ἐν ἐκάστοις, ἔλως δὲ τὸ ἄριστον ἐν τῇ φύσει πάση. ἐξ ἀπάντων ἔν τῶν εἰρημένων ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἐπιστήμην κίπτει τὸ ζητούμενον ὄνομα· δεῖ γὰρ ταύτην τῶν πρώτων ἀρχῶν καὶ αἰτιῶν εἶναι θεωρητικὴν· καὶ γὰρ τάγαθόν καὶ τὸ ἕνεκα ἐν τῶν αἰτίων ἐστίν. ὅτι δ' ἔ ποιητικὴ, ἄλλο καὶ ἐκ τῶν πρώτων φιλοσοφησάντων. διὰ γὰρ τὸ θαυμάζειν οἱ ἀνθρώποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν, ἐξ ἀρχῆς μὲν τὰ πρόχειρα τῶν ἀπόρων θαυμάσαντες, εἶτα κατὰ μικρὸν ἔτω προϊόντες καὶ περὶ τῶν μειζόνων διαπορήσαντες, οἷον περὶ τε τῶν τῆς σελήνης παθημάτων καὶ τῶν περὶ τὸν ἥλιον καὶ περὶ ἄστρον καὶ περὶ τῆς τῷ παντὸς γενέσεως. ὁ δ' ἀπορῶν καὶ θαυμάζων οἰεται ἀγνοεῖν. διὸ καὶ φιλόμυθος ὁ φιλόσοφος πῶς ἐστίν· ὁ γὰρ μῦθος σύγκειται ἐκ θαυμασίων. ὡς· εἴπερ διὰ τὸ φεύγειν τὴν ἀγνοίαν ἐφιλοσόφησαν, φανερὸν ὅτι διὰ τὸ εἰδέναι τὸ ἐπίσασθαι ἐδίωκον, καὶ οὐ χρήσεώς τινος ἕνεκα μαρτυρεῖ δὲ αὐτὸ τὸ συμβεβηκός· σχεδὸν γὰρ πάντως ὑπαρχόντων τῶν ἀναγκαίων καὶ πρὸς βρῶσιν καὶ διαγωγὴν ἢ τοιαύτη φρόνησις ἤρξατο ζητεῖσθαι. ἄλλο ἔν ὡς δι' ἕδεμίαν αὐτὴν ζητῶμεν χρεῖαν ἐτέραν, ἀλλ' ὡς περ ἀνθρώπος φάμεν ἐλεύθερος ὁ αὐτῷ ἕνεκα καὶ μὴ ἄλλω ὄν, οὕτω καὶ αὕτη μόνη ἐλευθέρω οὔσα τῶν ἐπιστημῶν· μόνη γὰρ αὕτη αὐτῆς ἕνεκὲν ἐστίν. διὸ καὶ δικαίως ἂν οὐκ ἀνθρωπότη νομίζοιτο αὐτῆς ἢ κτήσις· πολλαχῆ γὰρ ἢ φύσις δάλη τῶν ἀνθρώπων ἐστίν, ὥστε κατὰ Σιμωνίδην θεὸς ἂν μόνος τοῦτο ἔχοι γέρας, ἄνδρα δ' ἔκ ἄξιον μὴ ἔ ζητεῖν τὴν καθ' αὐτὸν ἐπιστήμην. εἰ δὴ λέγουσί τι οἱ ποιηταὶ καὶ πέφυκε φθονεῖ

2. ἀρχῆς καὶ αἰτίας *A²H²*. || 4. δι] δὲ καὶ *T*. || 5. ἢ add *ETH²A²E²*. || ποίας αἰτίας καὶ ποίας ἀρχῆς *E²*, ποίας ἀρχῆς καὶ ποίας αἰτίας *H²*, ποίας ἀρχῆς *A²*. || 6. ἐπὶ σοφία *A²*. || δὲ *H²*. || ἔχομεν *T A²E²H²*: ceteri εἶχομεν. || 7. τὸς σοφῆς *A²*. || τῆτων *H²E²*. || γένηται *H²*. || 8. μὲν om *H²E²*. || πάντα *A²F²*: ceteri μάλιστα πάντα. || 10. τὸν om *H²*. || τὰ om *A²*. || 11. τὸ — 12. σοφόν om *TH²* et pr *E²*. || 13. τὸν om *H²A²F²*. || 15. ἐαυτῆς *A²*. || μάλλον om *H²* et pr *E²*. || 17. εἶναι om *A²*. || 18. τῷ om pr *E²*. || οὐκ αὐτὸν *A²* et re *E²*. || 19. τίθεσθαι pr *A²*. || 20. τοσαύτας καὶ τοιαύτας *H²*. om καὶ τοσαύτας *A²*. || τῆς om *A²*. || 21. ἀπαντα *A²*, om *F²*. || 22. καθόλου] κατὰ πάντων *F²*. || 23. πως] πῶς ἔχει *A²*. || ἀπαντα *EH²E²*. || δι] γὰρ *T*. || 24. ταῦτα add *ETH²A²E²*. cum iisdem omisi ἐστὶ ante τὰ. || 26. τε *A²F²*. || 27. προσθέσεως codices. || λαμβανομένων *A²*: ceteri λεγομένων. || 30. ἐκάστου *EH²*. || τὸ δ'] τότε *A²*. || 32. αὐτὸ *A²F²*.

1. μάλλον αἰρ. *T*. || 2. τὰ post καὶ om *A²*. || 5. ἕνεκα *EF²*. || 6. πρακτίον ἕκαστον ἐστὶ *F²*, ἐστὶ πρακτίον ἕκαστον *H²A²E²*. || ἐν ἐκάστοις *A²* et re *E²*: ceteri ἐκάστου. || 7. δὲ om *H²*. || 9. αὐτὴν *A²*. || 10. ἐν om *F²*. || 11. ποιητικὴν *H²*. || καὶ om *T*. || 14. ἀπάντων *A²*. || προϊόντες *H²*. || 15. μειζόνων οὕτω διαπορήσαντες *H²*. || τε et τῆς om *H²*. || 16. περὶ ἄστρον *A²*: ceteri ἄστρον. || 18. ὁ om *A²*. || 22. δι] δὲ καὶ *T*. || 26. ἐαυτῷ *A²*. || ὄν om *T*. || 27. αὕτη ἐλευθέρω μόνη οὔσα *H²*, αὕτην ὡς μόνη οὔσαν ἐλευθέρω *A²*. || 28. ἐαυτῆς *A²*. || ἂν] μὴ *E*, om *H²E²*. || 31. ἔχοι τὸ γέρας omnes praeter *A²*. || μὴ] τὸ μὴ *A²*. idem add ὅ. || 32. δι] *A²*: ceteri δι. || τι οἱ] πη *E*.

τὸ θεῖον, ἐπὶ τούτῳ συμβαίνει μάλις αἰκὸς καὶ δυσχυεῖς εἶναι πάντας τὸς περιττός. ἀλλ' οὔτε τὸ θεῖον φθονερὸν ἐνδέχεται εἶναι, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν πολλὰ ψεύδονται αἰδοίη, ἕτε τῆς τοιαύτης ἄλλην χρῆ νομίζει τιμιωτέραν. ἢ γὰρ θειοτάτη καὶ τιμιωτάτη. τοιαύτη δὲ διχῶς 5 ἂν εἴη μόνον· ἢν τε γὰρ μάλις ἂν ὁ θεὸς ἔχοι, θεία τῶν ἐπιστημῶν ἐστὶ καὶ εἰ τις τῶν θείων εἴη. μόνη δ' αὕτη τούτων ἀμφοτέρων τετύχηκεν· ὅ τε γὰρ θεὸς δοκεῖ τῶν αἰτίων πᾶσιν εἶναι καὶ ἀρχὴ τις, καὶ τὴν τοιαύτην ἢ μόνος ἢ μάλις ἂν ἔχοι ὁ θεός. ἀναγκαιότεραι μὲν οὖν πᾶσαι ταύτης, 10 ἀμείνων δ' οὐδεμία. δεῖ μέντοι πως καταστῆναι τὴν κτῆσιν αὐτῆς εἰς τὸναντίον ἡμῖν τῶν ἐξ ἀρχῆς ζητήσεων. ἀρχονται μὲν γὰρ, ὡσπερ εἴπομεν, ἀπὸ τῆ θαυμάζειν πάντες εἰ ἕτως ἔχει, καθάπερ τῶν θαυμάτων ταυτόματα τοῖς μήπω θεωρηκόσι τὴν αἰτίαν, ἢ περὶ τὰς τῆ ἡλίας τροπὰς ἢ τὴν τῆς 15 διαμέτρου ἀσυμμετρίαν· θαυμασὸν γὰρ εἶναι δοκεῖ πᾶσιν, εἰ τι τῷ ἐλαχίστῳ μὴ μετρεῖται. δεῖ δὲ εἰς τὸναντίον καὶ τὸ ἀμεινον κατὰ τὴν παροιμίαν ἀποτελεωθῆσαι, καθάπερ καὶ ἐν τούτοις ὅταν μάθωσιν· ἔθεν γὰρ ἂν οὕτω θαυμάσειεν ἀνὴρ γεωμετρικὸς ὡς εἰ γένοιτο ἢ διάμετρος μετρητή. τίς 20 μὲν οὖν ἢ φύσις τῆς ἐπιστήμης τῆς ζητημένης, εἴρηται, καὶ τίς ὁ σκοπὸς οὗ δεῖ τυγχάνειν τὴν ζήτησιν καὶ τὴν ὅλην μέθοδον.

3 Ἐπεὶ δὲ φανερόν ὅτι τῶν ἐξ ἀρχῆς αἰτίων δεῖ λαβεῖν ἐπιστήμην (τότε γὰρ εἰδέναι φαιμέν ἕκαστον, ὅταν τὴν πρῶ- 25 τὴν αἰτίαν οἰώμεθα γνωρίζειν), τὰ δ' αἰτία λέγεται τετραχῶς, ὡν μίαν μὲν αἰτίαν φαιμέν εἶναι τὴν ὕσιν καὶ τὸ τί ἦν εἶναι (ἀνάγεται γὰρ τὸ διὰ τί εἰς τὸν λόγον ἔσχατον, αἰτίον δὲ καὶ ἀρχὴ τὸ διὰ τί πρῶτον), ἑτέραν δὲ τὴν ὕλην καὶ τὸ ὑποκείμενον, τρίτην δὲ ὅθεν ἢ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, 30 τετάρτην δὲ τὴν ἀντικειμένην αἰτίαν ταύτη, τὸ ἕνεκα καὶ τὰγαθόν· τέλος γὰρ γενέσεως καὶ κινήσεως πάσης τῆ ἐξίν. τεθεωρεῖται μὲν ἔν ἱκανῶς περὶ αὐτῶν ἡμῖν ἐν τοῖς περὶ φύ-

σεως, ὅμως δὲ παραλάβωμεν καὶ τοὺς πρότερον ἡμῶν εἰς ἐπίσκεψιν τῶν ὄντων ἐλθόντας καὶ φιλοσοφήσαντας περὶ τῆς ἀληθείας. δῆλον γὰρ ὅτι κἀκεῖνοι λέγουσιν ἀρχὰς τινὰς καὶ αἰτίας· ἐπελθόντων ἔν ἔσαι τι πρῆργε τῆ μεθόδῳ τῆ νῦν· ἢ γὰρ ἑτέρον τι γένος εὐρήσομεν αἰτίας, ἢ ταῖς νῦν λεγομέναις μᾶλλον πισεύσομεν. τῶν δὲ πρῶτων φιλοσοφησάντων οἱ πλείστοι τὰς ἐν ὕλης εἶδει μόνας ᾤθησαν ἀρχὰς εἶναι πάντων· ἐξ οὗ γὰρ ἔστιν ἅπαντα τὰ ὄντα, καὶ ἐξ οὗ γίγνεται πρῶτον καὶ εἰς ὃ φθίρεται τελευταῖον, τῆς μὲν ὕσιν ὑπομενέσης, τοῖς δὲ πάθεσι μεταβαλλέσης, τῆτο σοιχείον καὶ ταύτην ἀρχὴν φασιν εἶναι τῶν ὄντων, καὶ διὰ τῆτο οὔτε γίγνεσθαι οὐθεν οἰονται ἕτε ἀπόλλυσθαι, ὡς τῆς τοιαύτης φύσεως αἰεὶ σωζομένης, ὡσπερ ἔδὲ τὸν Σωκράτην φαιμέν ἕτε γίγνεσθαι ἀπλῶς, ὅταν γίγνηται καλὸς ἢ μυσικός, οὔτε ἀπόλλυσθαι, ὅταν ἀποβάλλῃ ταύτας τὰς ἕξεις, διὰ τὸ ὑπομένειν τὸ ὑποκείμενον τὸν Σωκράτην αὐτόν. ἕτως οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδέν· δεῖ γὰρ εἶναι τινα φύσιν μίαν ἢ πλείους μιᾶς, ἐξ ἧν γίγνεται τὰλλα σωζομένης ἐκείνης. τὸ μέντοι πλῆθος καὶ τὸ εἶδος τῆς τοιαύτης ἀρχῆς οὐ τὸ αὐτὸ πάντες λέγουσιν, ἀλλὰ Θαλῆς μὲν ὁ τῆς τοιαύτης ἀρχηγὸς φιλοσοφίας ὕδωρ εἶναι φησιν (διὸ καὶ τὴν γῆν ἐφ' ὕδατος ἀπεφῆγματο εἶναι), λαβῶν ἴσως τὴν ὑπόληψιν ἐκ τῆ πάντων ὄραν τὴν τροφὴν ὑγρὰν ἔσαν καὶ αὐτὸ τὸ θερμὸν ἐκ τῆτου γιγνόμενον καὶ τούτῳ ζῶν (τὸ δ' ἐξ οὗ γίγνεται, τῆτ' ἐστὶν ἀρχὴ πάντων), διὰ τε δὴ τῆτο τὴν ὑπόληψιν λαβῶν ταύτην, καὶ διὰ τὸ πάντων τὰ σπέρματα τὴν φύσιν ὑγρὰν ἔχειν, τὸ δ' ὕδωρ ἀρχὴν τῆς φύσεως εἶναι τοῖς ὑγροῖς. εἰσὶ δὲ τινες οἱ καὶ τοὺς παμπαλαιὸς καὶ πολὺ πρὸ τῆς νῦν γενέσεως καὶ πρῶτους θεολογήσαντας ἕτως οἰονται περὶ τῆς φύσεως ὑπολαβεῖν· Ὀκεανὸν τε γὰρ καὶ Τηθύν ἐποίησαν τῆς γενέσεως πατέρας, καὶ τὸν ὄρκον τῶν θεῶν ὕδωρ, τὴν καλυμένην ὑπ' αὐτῶν Στύγα τῶν ποιητῶν· τιμιώτατον μὲν γὰρ τὸ πρεσβύτατον, ὄρκος δὲ τὸ τιμιώτατόν ἐστιν. εἰ μὲν οὖν

1. τούτω *H^o*. || συμβαίνει *A^b*: ceteri συμβῆναι. || 2. ἐνδέχεται φθονερὸν *F^b*. || 3. καὶ add *A^b*. || πολλοὶ *H^o*. || 6. μόνη *A^b*. || τε] τινὰ *T*. || ὁ om *A^b*. || ἔχει *H^o*. || 7. ἦτις *E*. || ἐστὶ *A^b*. || μόνον *E^b*. || 9. πάντων *H^o*. || 10. ἂν ἔχοι] ἔχει *H^o*. || ὁ om *TA^b*. || ταύτης *A^b*: ceteri αὐτῆς. || 11. πως post καταστῆναι *H^o*, om *A^b*. || τάξιν *TH^oE^b*. || 12. κτήσεων *E*. || 13. πάσης *H^o*. || 15. ἢ τῆ] ἢ περὶ τὴν *A^b*. || 17. τῶν ἐλαχίστων *H^o*, τῶν ἕκ ἐλαχίστων *ETE^b*, quorum *E* in margine γε τῷ ἐλαχίστῳ, καὶ ταύτην μᾶλλον τὴν γραφὴν οἶδεν Ἀλιξάνδρος. || μὴ] οὐ *H^o*. || δὴ *A^b*. || 19. ἂν om *H^o*. || θαυμάσειεν οὕτως *ETH^oE^b*. || 20. εἰ] εἰ μὴ *T*. || 21. τῆς ἐκ. τῆς *ζητ.* *A^bF^b*: ceteri τῆς ζητημένης ἐπιστήμης. || 28. εἰς] πρῶτον εἰς omnes praeter *A^b*. || 29. ἑτέραν *A^b*: ceteri μίαν. || 30. δι] δὲ τὴν *T*. || 31. τί] καὶ τὸ *ETH^oE^b*. || ἕνεκα *T*. || 33. τεθεωρεῖται μὲν *A^b* et γε *E*, τεθεωρημένον *TH^o*: ceteri τεθεωρημένον. || ἔν om *H^o*. || ἡμῖν add *A^b*.

1. δὲ add *A^bE^b* et γε *E*. || 2. ὄντων] αὐτῶν *H^o*. || 5. τι om *TH^o*. || 6. πρῶτον *EH^oE^b*. || 7. μόνον εἶδει *H^oE^b*. || 9. πρῶτον *H^o*. || 11. ταῦτα τὴν *E^b*, ταύτην τὴν *TH^o*. || 12. οὔτε om *T*. || 13 et 16. σοκράτη *ETH^o*. || 15. ἀποβάλλῃ *A^b*. || 17. μίαν *A^b*: ceteri ἢ μίαν. || 20. μὲν om *T*. || 21. εἶναι φησιν *A^b*: ceteri φησὶν εἶναι. || 22. ἀπεφῆγματο *A^b*. || 24. καὶ] καὶ τὸ ζῶν *ETH^oE^b*. || ζῆν *F^b*. || γίγνεται τι τοῦτ' *H^o*. || 27. ἀρχὴ τ. φ. ἐστὶ *ETH^oE^b*. || τῶν ὑγρῶν *T*. || 28. πᾶσι παλαιῖς *E^b*, πάλαι παλαιῖς *T*, παλαιῖς *A^b*. || 30. διαλαβεῖν *T*. || τε om *T*. || 31. τῶν ὄρκων *E^b*. || 32. στύγα ὑπ' αὐτῶν *H^oE^b*. || μὲν om *T*.

ἀρχαία τις αὐτῆ καὶ παλαιὰ τετύχηκεν ὅσα περὶ τῆς φύσεως ἢ δόξα, τάχ' ἂν ἀδηλον εἴη, Θαλῆς μόντοι λέγεται οὕτως ἀποφίνασθαι περὶ τῆς πρώτης αἰτίας· Ἰπκωνα γὰρ οὐκ ἂν τις ἀξιώσειε θεῖναι μετὰ τούτων διὰ τὴν εὐτέλειαν αὐτῆ τῆς διανοίας. Ἀναξίμενης δὲ ἀέρα καὶ Διογένης πρότερον ὕδατος καὶ μάλις ἀρχὴν τίθειαι τῶν ἀπλῶν σωμάτων, Ἰπκωτος δὲ πῦρ ὁ Μεταποντῖνος καὶ Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος, Ἐμπεδοκλῆς δὲ τὰ τέτταρα, πρὸς τοῖς εἰρημένους γῆν προστίθει τέρταρον· ταῦτα γὰρ αἰεὶ διαμένειν καὶ οὐ γίγνεσθαι ἀλλ' ἢ πληθεῖ καὶ ὀλιγότῃ συγκρινόμενα καὶ διακρινόμενα εἰς ἓν τε καὶ ἐξ ἑνός. Ἀναξαγόρας δὲ ὁ Κλαζομένιος τῆ μὲν ἡλικίᾳ πρότερος ὢν τούτου, τοῖς δ' ἔργοις ὕστερος, ἀπέφηνε εἶναι φησι τὰς ἀρχάς· σχεδὸν γὰρ ἅπαντα τὰ ὁμοιομερῆ, καθάπερ ὕδωρ ἢ πῦρ, οὕτω γίγνεσθαι καὶ ἀπόλλυσθαι φησι συγκρίσει καὶ διακρίσει μόνον, ἄλλως δ' ἔτε γίγνεσθαι οὐτ' ἀπόλλυσθαι, ἀλλὰ διαμένειν αἰδία. ἐκ μὲν οὖν τούτων μόνην τις αἰτίαν νομίσειεν ἂν τὴν ἐν ὕλης εἶδει λεγομένην. προϊόντων δ' ὕτως, αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ὠδοποιήσεν αὐτοῖς καὶ συνηγάγεε ζητεῖν· εἰ γὰρ ὅτι μάλισα πᾶσα φθορὰ καὶ γέσεις ἐκ τίνος ἑνός ἢ καὶ πλειόνων ἐσίν, διὰ τί τοῦτο συμβαίνει καὶ τί τὸ αἴτιον; οὐ γὰρ δὴ τό γε ὑποκείμενον αὐτὸ ποιεῖ μεταβάλλειν ἑαυτό· λέγω δ' οἷον ἔτε τὸ ξύλον ἔτε ὁ χαλκὸς αἴτιος τῷ μεταβάλλειν ἐκάτερον αὐτῶν, ἐδὲ ποιεῖ τὸ μὲν ξύλον κλίην ὁ δὲ χαλκὸς ἀνδριάντα, ἀλλ' ἕτερόν τι τῆς μεταβολῆς αἴτιον. τὸ δὲ τῷτο ζητεῖν ἐς τὴν ἑτέραν ἀρχὴν ζητεῖν, ὡς ἂν ἡμεῖς φαίημεν, ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως. οἱ μὲν ἔν πάμπαν ἐξ ἀρχῆς ἀψάμενοι τῆς μεθόδου τῆς τοιαύτης καὶ ἐν φάσκοντες εἶναι τὸ ὑποκείμενον ὅθεν ἐδυσχέραναν ἑαυτοῖς, ἀλλ' ἐνιοί γε τῶν ἐν λεγόντων, ὥσπερ ἠτηθέντες ὑπὸ ταύτης τῆς κινήσεως, τὸ ἐν ἀκίνητῶν φασιν εἶναι καὶ τὴν φύσιν ὅλην οὐ μόνον κατὰ γέσεις καὶ φθοράν (τῷτο μὲν γὰρ ἀρχαῖον τε καὶ πάντες ὠμολόγησαν) ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἄλλην με-

ταβολὴν πᾶσαν· καὶ τῷτο αὐτῶν ἰδίον ἐσίν. τῶν μὲν ἔν ἐν φασκόντων εἶναι τὸ πᾶν ἕθενι συνέβη τὴν τοιαύτην συνιδεῖν αἰτίαν, πλὴν εἰ ἄρα Παρμενίδη, καὶ τούτῳ κατὰ τοσοῦτον ὅσον οὐ μόνον ἐν ἀλλὰ καὶ δύο πῶς τίθησιν αἰτίας εἶναι τοῖς δὲ δὴ πλείω ποῖσι μᾶλλον ἐνδέχεται λέγειν, οἷον τοῖς θερμὸν καὶ ψυχρὸν ἢ πῦρ καὶ γῆν· χρῶνται γὰρ ὡς κινήτικὴν ἔχοντι τῷ πυρὶ τὴν φύσιν, ὕδατι δὲ καὶ γῆ καὶ τοῖς τοιούτοις τῶναντίον. μετὰ δὲ τούτων καὶ τὰς τοιαύτας ἀρχάς, ὡς ἐχ' ἰκανῶν ἑσῶν γεννησθαι τὴν τῶν ὄντων φύσιν, πάλιν ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας, ὥσπερ εἴπομεν, ἀναγκαζόμενοι τὴν ἐχομένην ἐζητήσων ἀρχὴν. τοῦ γὰρ εὔ καὶ καλῶς τὰ μὲν ἔχειν τὰ δὲ γίγνεσθαι τῶν ὄντων ἴσως ἔτε πῦρ ἔτε γῆν ἔτ' ἄλλο τῶν τοιούτων ἕθεν ἔτ' εἰκὸς αἴτιον εἶναι ἔτ' ἐκαύτως οἰεθῆναι· οὐδ' αὖ τῷ αὐτομάτῳ καὶ τῇ τύχῃ τοσοῦτον ἐπιτρέψαι πρᾶγμα καλῶς εἶχεν. νοῦν δὴ τις εἰκὼν ἐνεῖναι, καθάπερ ἐν τοῖς ζώοις, καὶ ἐν τῇ φύσει τὸν αἴτιον τῷ κόσμῳ καὶ τῆς τάξεως πάσης οἷον νήφων ἐφάνη παρ' εἰκῆ λέγοντας τοὺς πρότερον. φανερώς μὲν οὖν Ἀναξαγόραν ἴσμεν ἀψάμενον τούτων τῶν λόγων, αἰτίαν δ' ἔχει πρότερον Ἐρμότιμος ὁ Κλαζομένιος εἰπεῖν. οἱ μὲν ἔν ὕτως ὑπολαμβάνοντες ἅμα τοῦ καλῶς τὴν αἰτίαν ἀρχὴν εἶναι τῶν ὄντων ἔθεσαν, καὶ τὴν τοιαύτην ὅθεν ἡ κίνησις ὑπάρχει τοῖς ὄντι. ὑποπτεύσειε δ' ἂν τις Ἡσίοδον πρῶτον ζητῆσαι τὸ τοιοῦτον, καὶν εἰ τις ἄλλος ἔρωτα ἢ ἐπιθυμίαν ἐν τοῖς οὔσῳ ἐηκεν ὡς ἀρχὴν, οἷον καὶ Παρμενίδης· οὗτος γὰρ κατασκευάζων τὴν τοῦ παντὸς γέσεις "πρώτιστον μὲν" φησι "ἔρωτα θεῶν μητίσαστο πάντων," Ἡσίοδος δὲ "πάντων μὲν πρώτιστα χάος γένηε", αὐτὰρ ἔπειτα γαί' εὐρύστερον, ἢ ἔρος, ὅς πάντεσσι μεταπρέπει ἀθανάτοισιν," ὡς θεὸν ἐν τοῖς ὄνσι ὑπάρχειν τιν' αἰτίαν ἣτις κινήσει καὶ συναῖξει τὰ πρᾶγματα. τούτων μὲν ἔν πῶς χρὴ διανοεῖσθαι περὶ τῆς πρώτος, ἐξέσω κρίνειν ὕστερον· ἐπεὶ δὲ καὶ τῶναντία τοῖς ἀγαθοῖς ὄντοτα ἐφαίνετο ἐν τῇ φύσει, καὶ οὐ μόνον τάξις καὶ

1. ἐτύχηκεν *H*². || 3. οὕτως *A*²*F*²: ceteri τούτων τὴν τρόπον. || γὰρ] μὲν γὰρ *ETH*²*E*², δ' οὖν *F*². || 6. πρώτων *H*²*E*². || 7. ὁ alterum om *A*². || 9. προσθὰς *ETH*²*E*²*F*². || 10. ἢ om *A*². || 12. τούτων *H*². || 13. φησι om *F*². || 16. μένιν *A*². || 17. μόνη *H*². || τοῖσι om *H*²*E*², εἶναι νομίσειεν *T*. || ἂν ante αἰτίαν *F*², om *A*². || 18. λεγ.] παραγομένην *H*². || 20. γέσεις καὶ φθορὰ *A*². || 21. τε *A*². || 23. αἴτιον *H*²*E*². || 25. ἴδιον *H*². || 28. τῆς τοιαύτης μεθόδου *H*². γη καὶ ταύτης, ἦτοι τῆς φυσικῆς margo *E*. || 29. ἰδὲσχ. b ἑαυτοῖς *A*²*F*². || 30. γε om *H*². || ὑπ' αὐτῆς *F*². || 32. τῷτο — 33. ὠμολόγησαι om *A*²*F*². || 32. τε om *T*. || 33. ἄλλην om *H*²*E*².

1. ἀπασαν *A*². || καὶ — ἐσίν om *A*². || ἐ] ἐν μόνον *ETH*²*E*². || 2. ἰδεῖν *A*²*F*². || 3. εἰ ἄρα] ἐπὶ *H*², ἐπὶ παρὰ *E*². || 5. δι' add *A*²*C*²*F*². || ἐνδέχεται μᾶλλον *H*². || τοῖς] τὸ *T*. || 8. ἑναντίον *H*². || 9. ὡσάν om *T*. || πάλιν] πάντες *E*². || ἐπ' *H*². || 11. post ἀρχὴν *A*²: τούτοις τὴν ποιητικὴν τούτων εὔ ἔχειν καὶ καλῶς. || γὰρ] μὲν *H*². || 13. ἄλλο τι τῶν *A*². || ἐκαίως εἰκὸς οἰεθῆναι *ETH*²*E*². || 14. τῇ add *A*². || 15. ἔχειν *ESTH*²*B*²*C*². || δ' εἰ τις *E*². γη καὶ τοῦ δ' εἰ τις margo *E*. || ἐνεῖναι *ETA*², ἐν εἶναι *rc* *E*²: ceteri εἶναι. || 16. τοῖς om *ESB*²*C*². || τὸ *A*². || τῷ *A*²: ceteri καὶ τῷ. || 17. πάσης om *H*². || οἰκῆ *S*. || 18. μὲν om *T*. || 19. αἴτιον *E*. || δ' ἂν ἔχει *H*² *E*². || ὁ κλαζομένιος ἐρμότιμος *S*. || 21. τῷ *H*². || τὴν om *H*². || 22. γη καὶ ἔθεσαν τὴν τοιαύτην, εἴτα ὅθεν ἡ κίνησις margo *E*. || 25. οὕτως γὰρ *A*², καὶ γὰρ ὕτως *E*²: ceteri καὶ γὰρ ὕτως. || 26. πρώτων *EH*²*A*²*E*². || 27. δι] μὲν *H*². || 28. αὐτὸ *H*². || γὰ γὰρ *E*. || 29. ἔρος *H*²*A*². || 30. τὴν *H*²*A*². || συνῆξι *ET*. || 31. τύτως *A*². || παρὰ *H*². || 32. ἐπειδὴ *H*².

τὸ καλὸν ἀλλὰ καὶ ἀταξία καὶ τὸ αἰσχροῦν, καὶ πλείω τὰ κακὰ τῶν ἀγαθῶν καὶ τὰ φαῦλα τῶν καλῶν, ὥτως ἄλλος τις φιλίαν εἰσήνεγκε καὶ νεῖκος, ἐκάτερον ἐκατέρων αἰτίων τῶντων. εἰ γὰρ τις ἀκολουθοῖ καὶ λαμβάνει πρὸς τὴν διανοίαν καὶ μὴ πρὸς ἃ ψελλίζεται λέγων Ἐμπεδοκλῆς, εὐρήσει τὴν μὲν φιλίαν αἰτίαν οὖσαν τῶν ἀγαθῶν, τὸ δὲ νεῖκος τῶν κακῶν· ὥστ' εἴ τις φαίη τρόπον τινα καὶ λέγειν καὶ πρῶτον λέγειν τὸ κακὸν καὶ τὸ ἀγαθὸν ἀρχὰς Ἐμπεδοκλέα, τάχ' ἂν λέγοι καλῶς, εἴπερ τὸ τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων αἰτίον αὐτὸ τὰγαθὸν ἐστὶ καὶ τῶν κακῶν τὸ κακόν. ἔτοι μὲν οὖν, ὡς περ λέγομεν, καὶ μέχρι τότε δυοῖν αἰτίαι ἐφῆσαντο ὧν ἡμεῖς διωρίσαμεν ἐν τοῖς περὶ φύσεως, τῆς τε ὕλης καὶ τῆς ὕδεν ἢ κινήσεως, ἀμυδρῶς μέντοι καὶ ὕδεν σαφῶς, ἀλλ' οἷον ἐν ταῖς μάχαις οἱ ἀγῆμνασοι ποῦσιν· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι περιφερόμενοι τύπτουσι πολλάκις καλὰς πληγὰς, ἀλλ' οὔτε ἐκεῖνοι ἀπὸ ἐπιστήμης οὔτε οὗτοι ἐόικασιν εἰδόσι λέγειν ὅ τι λέγουσιν· σχεδὸν γὰρ ὕδεν χρώμενοι φαίνονται τῶντοις ἀλλ' ἢ κατὰ μικρὸν. Ἀναξαγόρας τε γὰρ μηχανῇ χρῆται τῷ νῷ πρὸς τὴν κοσμοποιίαν, καὶ ὅταν ἀπορήσῃ διὰ τίν' αἰτίαν ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ, τότε παρέλκει αὐτόν, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις πάντα μᾶλλον αἰτιᾶται τῶν γιγνομένων ἢ νῦν. καὶ Ἐμπεδοκλῆς ἐπὶ πλέον μὲν τούτου χρῆται τοῖς αἰτίοις, ἢ μὴν ὕθ' ἰκανῶς, ὅτ' ἐν τῶντοις εὐρίσκει τὸ ὁμολογούμενον. πολλὰ γὰρ γέν' αὐτῷ ἢ μὲν φιλία διακρίνει, τὸ δὲ νεῖκος συγκρίνει. ὅταν μὲν γὰρ εἰς τὰ στοιχεῖα δίσχεται τὸ πᾶν ὑπὸ τοῦ νείκους, τότε τε πῦρ εἰς ἐν συγκρίνεται καὶ τῶν ἄλλων στοιχείων ἕκαστον· ὅταν δὲ πάλιν πάντα ὑπὸ τῆς φιλίας συνίσουσιν εἰς τὸ ἓν, ἀναγκαῖον ἐξ ἑκάστου τὰ μέρη διακρίνεσθαι πάλιν. Ἐμπεδοκλῆς μὲν ἔν παρὰ τὴν πρότερον πρῶτος ταύτην τὴν αἰτίαν διελὼν εἰσήνεγκεν, οὐ μίαν ποιήσας τὴν τῆς κινήσεως ἀρχὴν ἀλλ' ἑτέρας τε καὶ ἐναντίας. ἔτι δὲ τὰ ὡς ἐν ὕλης εἶδει λεγόμενα ζοιχεῖα τέτταρα πρῶτος εἶπεν· ἢ μὴν χρῆται γὰρ τέτταρσιν, ἀλλ' ὡς δυοῖν ἔστι μό-

νοισ, πυρὶ μὲν καθ' αὐτό, τοῖς δ' ἀντικειμένοις ὡς μιᾷ φύσει, γῆ τε καὶ ἀέρι καὶ ὕδατι. λάβοι δ' ἂν τις αὐτὸ θεωρῶν ἐκ τῶν ἐπῶν. ἔτος μὲν ἔν, ὥσπερ λέγομεν, ἔτω τε καὶ τοσαύτας εἶρηκεν ἀρχὰς· Δεύκιππος δὲ καὶ ὁ ἐταῖρος αὐτῆ Δημόκριτος ζοιχεῖα μὲν τὸ πλήρες καὶ τὸ κενὸν εἶναι φασι, λέγοντες τὸ μὲν ὄν τὸ δὲ μὴ ὄν, τούτων δὲ τὸ μὲν πλήρες καὶ ζερεὸν τὸ ὄν, τὸ δὲ κενὸν γὰρ καὶ μανὸν τὸ μὴ ὄν (διὸ καὶ οὐδὲν μᾶλλον τὸ ὄν τοῦ μὴ ὄντος εἶναι φασιν, ὅτι οὐδὲ τὸ κενὸν τῆ σώματος), αἰτία δὲ τῶν ὄντων ταῦτα ὡς ὕλην. καὶ καθάπερ οἱ ἐν κοιῶντες τὴν ὑποκειμένην ἔσταν τᾶλλα τοῖς πάθεσιν αὐτῆς γεννώσι, τὸ μανὸν καὶ τὸ πικρὸν ἀρχὰς τιθέμενοι τῶν παθημάτων, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἔτοι τὰς διαφορὰς αἰτίας τῶν ἄλλων εἶναι φασιν. ταύτας μέντοι τρεῖς εἶναι λέγουσι, σχῆμά τε καὶ τάξιν καὶ θέσιν· διαφέρει γὰρ φασὶ τὸ ἐν ῥυσμῷ καὶ διαβιγῇ καὶ τροπῇ μόνον. τούτων δὲ ὁ μὲν ῥυσμὸς σχῆμά ἐστιν, ἢ δὲ διαβιγῆ τάξις, ἢ δὲ τροπῆ θέσις· διαφέρει γὰρ τὸ μὲν Α τῆ Ν σχήματι, τὸ δὲ ΑΝ τοῦ ΝΑ τάξει, τὸ δὲ Ζ τοῦ Ν θέσει. περὶ δὲ κινήσεως, ἄθεν ἢ πῶς ὑπάρχει τοῖς ἔστι, καὶ ἔτοι παρακλησίως τοῖς ἄλλοις βαθύμως ἀφείσαν. περὶ μὲν ἔν τῶν δύο αἰτιῶν, ὥσπερ λέγομεν, ἐπὶ τοσούτων ἔοικεν ἐζητῆσθαι παρὰ τῶν πρότερον.

Ἐν δὲ τῶντοις καὶ πρὸ τῶντων οἱ καλέμενοι Πυθαγόρειοι τῶν μαθημάτων ἀψάμενοι πρῶτοι ταῦτα προήγαγον, καὶ ἐντραφέντες ἐν αὐτοῖς τὰς τούτων ἀρχὰς τῶν ὄντων ἀρχὰς. ζήτησαν εἶναι πάντων. ἐπεὶ δὲ τούτων οἱ ἀριθμοὶ φύσει πρῶτοι, ἐν δὲ τοῖς ἀριθμοῖς ἐδόκουν θεωρεῖν ὁμοιώματα πολλὰ τοῖς ἔστι καὶ γιγνομένοις, μᾶλλον ἢ ἐν πυρὶ καὶ γῆ καὶ ὕδατι, ὅτι τὸ μὲν τοιονδὶ τῶν ἀριθμῶν πάθος δικαιοσύνη, τὸ δὲ τοιονδὶ ψυχῇ καὶ νῆς, ἕτερον δὲ καιρὸς καὶ τῶν ἄλλων ὡς εἰπεῖν ἕκαστον ὁμοίως· ἔτι δὲ τῶν ἀρμονικῶν ἐν ἀριθμοῖς ὀρῶντες τὰ πάθη καὶ τὰς λόγους, ἐπειδὴ τὰ μὲν ἄλλα τοῖς ἀριθμοῖς ἐφαίνετο τὴν φύσιν ἀφομοιωῖσθαι πᾶσαν, οἱ

3. καὶ τὸ νεῖκος ἐκάτερον ἐκατέρω Η^α. || 4. λαμβάνει Η^αΑ^β. || 6. οὖσαν om Η^αΕ^β. || 7. ὡς Η^α. || καὶ λέγειν καὶ om Η^α. || 9. πάντων Α^β. || 10. αὐτῷ Τ. || καὶ — κακόν om Α^β. || 11. δυοῖν Α^β: vulgo δυεῖν. || ἐφῆσαντο om Α^β, qui ἡμεῖς φαίνομαι post φύσεως. || ὡς Τ. || 16. αὐτὰ Τ. || εἰδέναι, omisso λέγειν, Α^β. || δ τ.] ἀ Η^α. || 18. ἢ om F^β. || γὰρ om Η^α. || 19. καὶ ὅταν ἀπορήσῃ] ὅταν γὰρ ἀπορήσει Η^α, ὅταν ἀπορήσῃ γὰρ ΕΤ. || διὰ — 20. ἐστὶ om Α^β et margo E. || 20. ἔλκει ΤΗ^αΕ^β et pr E. || 22. ἐπὶ] ἐπὶ Τ, μὲν πρὸς Η^α. || χρῆται τούτου Α^β, τούτω χρῆται Η^α. || 23. ἐξεύρισκε Α^β. || 25. δίσχεται Η^α. || 26. τότε τὸ ΕΤ. || εἰς ἐν om Τ. || 27. πάλιν om Η^α. || πάντα om ΕΕ^β. || 28. ἐξ om Η^α. || 29. τῆς] τὴ Α^β. || 31. τῆς] τε Τ. || 33. μόνον Η^αΕ^β.

2. καὶ post τε om Η^αΕ^β. || 3. ὥτως Τ. || 4. τοιαύτας Η^α. || 6. λέγοντες τὸ Α^β: ceteri λέγοντες οἷον τὸ. || 7. τε Ε, om Η^αΑ^β Ε^β. || καὶ μανόν om Α^β. || 9. ταῦτά γε ὡς Α^β, ταῦτά ante τῶν Τ. || 10. ὕλη Η^αΕ^β. || 11. αὐτοῖς Ε^β. || 12. ποῦμενοι Η^α. || τῶν παθημάτων ante ἀρχὰς Α^β. || 15. διαφέρει ΕΗ^αΕ^β. || φησι ΕΗ^α. || ῥοισμῷ Α^β. || διαβιγῇ ΕΤΕ^β. || 16. ῥοισμὸς Α^β. || 17. γὰρ om Η^α. || 20. ἀφῆσαν Ε^β. || 21. ἐν τούτων τῶν F^β. || 22. παρὰ τῶν add Α^β. || 24. πρῶτον ΤΗ^αΑ^β. || ταῦτά τε pr. Α^βС^β. || προήγον ΕΤΗ^αΕ^β. || 25. τῶν] τὰς S. τῶν ὄντων ἀρχὰς om Α^β. || 27. τοῖς ἀριθμοῖς] τούτοις Α^β. || 30. ψυχῇ τε καὶ Α^β. || 31. ἀρμονικῶν SH^α B^βС^βΕ^β. || 32. τὰ πάθη] καὶ τὰ πάθη Η^α. || 33. ἐφαίνετο Α^β, τὴν φύσιν om SB^βС^β. || ἀφομοιωῖσθαι Α^β, ἀφομοιωθήναι ESB^βС^β. || πᾶσαν ESH^αB^β.

δ' ἀριθμοὶ πάσης τῆς φύσεως πρῶτοι, τὰ τῶν ἀριθμῶν ζοι-
 χεῖα τῶν ὄντων στοιχεῖα πάντων εἶναι ὑπέλαβον, καὶ τὸν
 ὅλον οὐρανὸν ἀρμονίαν εἶναι καὶ ἀριθμὸν· καὶ ὅσα εἶχον
 ἁμολογούμενα δεικνύουσι ἐν τε τοῖς ἀριθμοῖς καὶ ταῖς ἀρμο-
 νίαις πρὸς τὰ τοῦ ἕρανθ' πάθη καὶ μέρη καὶ πρὸς τὴν ὅλην
 διακόσμησιν, ταῦτα συναγόντες ἐφήρμοστον. κὰν εἴ τί τις
 διέλειπε, προσεγλίχοντο τῷ συνευρισμένῃ κᾶσαν αὐτοῖς εἶναι
 τὴν πραγματείαν. λέγω δ' οἶον, ἐπειδὴ τέλειον ἢ δεκάς
 εἶναι δοκεῖ καὶ κᾶσαν περιελιφέναι τὴν τῶν ἀριθμῶν φύ-
 σιν, καὶ τὰ φερόμενα κατὰ τὸν ἕρανθ' δέκα μὲν εἰσὶ φα-
 σιν, ἔντων δὲ ἐννέα μόνον τῶν φανερῶν διὰ τοῦτο δεκάτην
 τὴν ἀντίχθονα ποιοῦσιν. διώρισται δὲ περὶ τούτων ἐν ἑτέροις
 ἡμῶν ἀκριβέστερον. ἀλλ' ἔθ' χάριν ἐπερχόμεθα, τῷτο ἐσιν,
 ὅπως λάβωμεν καὶ παρὰ τούτων τίνας εἶναι τίθεσσι τὰς
 ἀρχὰς καὶ πῶς εἰς τὰς εἰρημένας ἐμπέπτυσιν αἰτίας. φαί-
 νονται δὴ καὶ οὗτοι τὸν ἀριθμὸν νομιζόντες ἀρχὴν εἶναι καὶ
 ὡς ὕλην τοῖς ἔστι καὶ ὡς πάθη τε καὶ ἔξεις, τῷ δὲ ἀριθμοῦ
 ζοιχεῖα τό τε ἄρτιον καὶ τὸ περιττόν, τῶν δὲ τὸ μὲν πε-
 περασμένον τὸ δὲ ἄπειρον, τὸ δ' ἐν ἑξ' ἀμφοτέρων εἶναι τῶ-
 ν (καὶ γὰρ ἄρτιον εἶναι καὶ περιττόν), τὸν δ' ἀριθμὸν ἐκ
 τοῦ ἐνός, ἀριθμοῦ δὲ, καθάπερ εἴρηται, τὸν ὅλον οὐρανόν.
 ἕτεροι δὲ τῶν αὐτῶν τῶν τὰς ἀρχὰς δέκα λέγουσιν εἶναι
 τὰς κατὰ συζοιχίαν λεγόμενας, πέρας καὶ ἄπειρον, περι-
 ττόν καὶ ἄρτιον, ἐν καὶ πλῆθος, δεξιὸν καὶ ἀριστερόν, ἄρρον
 καὶ ἄλλω, ἡρεμῶν καὶ κινούμενων, εὐθύ καὶ καμπύλων, φῶς
 καὶ σκότος, ἀγαθὸν καὶ κακόν, τετραγώνων καὶ ἑτερομήκων.
 ὅνπερ τρόπον ἔσκει καὶ Ἀλκμαίων ὁ Κροτωνιάτης ὑπολα-
 βεῖν, καὶ ἦτοι ἕτος παρ' ἐκείνων ἢ ἐκεῖνοι παρὰ τῶν παρε-
 λαβόν τὸν λόγον τῶντων· καὶ γὰρ ἐγένετο τὴν ἡλικίαν Ἀλκ-
 μαίων ἐπὶ γέροντι Πυθαγόρᾳ, ἀπεφῆναιτο δὲ παραπλησίως
 τῶντων· φησὶ γὰρ εἶναι δύο τὰ πᾶσα τῶν ἀνθρωπίνων, λέ-
 γων τὰς ἐναντιότητας οὐχ ἄσπερ οὗτοι διωρισμένας ἀλλὰ
 τὰς τυχεύουσας, εἶναι λευκὸν μέλαν, γλυκὺ πικρὸν, ἀγαθὸν
 κακόν, μικρὸν μέγα. οὗτος μὲν ὅτ' ἀδιερίτως ἐπέρολε περὶ

τῶν λοιπῶν, οἱ δὲ Πυθαγόρειοι καὶ πόται καὶ τίτες αἱ ἐνα-
 τιώσεις ἀπεφῆναιτο. παρὰ μὲν ἔν τῶν ἀμφοῖν τεσσούτων
 ἔστι λαβεῖν, ὅτι τάναντία ἀρχαὶ τῶν ὄντων· τὸ δ' ὅσαι
 παρὰ τῶν ἑτέρων, καὶ τίτες αὐταὶ εἰσιν. πῶς μέντοι πρὸς
 τὰς εἰρημένας αἰτίας ἐνδέχεται συναγαγεῖν, σαφῶς μὲν ἔ
 διήρῳρωται παρ' ἐκείνων, εἰκάσι δ' ὡς ἐν ὕλης εἶδει τὸ
 ζοιχεῖα τάττειν· ἐκ τούτων γὰρ ὡς ἐνυπαρχόντων συνεσά-
 ναι καὶ πεπλάσθαι φασι τὴν ὕσιν. τῶν μὲν οὖν καλαῶν
 καὶ πλείων λεγόντων τὰ ζοιχεῖα τῆς φύσεως ἐκ τούτων ἐκα-
 νόν ἐσι θεωρῆσαι τὴν διάνοιαν· εἰσὶ δὲ τίτες εἰ περὶ τῷ κα-
 τὸς ὡς ἂν μιᾶς ὕλης φύσεως ἀπεφῆναιτο, τρέπον δὲ ἔ τὸ
 αὐτὸν πάντες οὗτε τοῦ καλῶς ἔτε τῷ κατὰ τὴν φύσιν. οἱ
 μὲν ἔν τὴν ὕν σκέψιν τῶν αἰτίων ὑδαμῶς συναρμόττει περὶ
 αὐτῶν ὁ λόγος· ἔ γὰρ ὡσπερ εἶναι τῶν φυσικολόγων ἐν ὑπε-
 βήμενοι τὸ ἐν ὅμως γεννώσιν ὡς ἐξ ὕλης τῷ ἐνός, ἀλλ' ἔπι-
 ρον τρόπον ἔτσι λέγουσιν· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ προσδέουσι κήνην,
 γεννώντες γε τὸ πᾶν, ἔτσι δὲ ἀκόντην εἰσὶ φασιν. οὐ μὲν
 ἀλλὰ τεσσούτων γε οἰκεῖόν ἐστι τῇ ὕν σκέψει. Παρμενίδης
 μὲν γὰρ ἔσκει τῷ κατὰ τὸν λόγον ἐνός ἄπειρος, Μέλιντος
 δὲ τοῦ κατὰ τὴν ὕλην· διὸ καὶ ὁ μὲν πεπερασμένον, ἔ δ'
 ἄπειρόν φησιν εἶναι αὐτό· Ξενοφάνης δὲ πρῶτος τῶντων ἐπί-
 στας (ἔ γὰρ Παρμενίδης τῶντων λέγεται μαθητής) ὕδεν δια-
 φῆναι, ὕδεν τῆς φύσεως τῶντων ὑδετέρας ἔσκει ἕγεν, ἀλλ'
 εἰς τὸν ὅλον οὐρανὸν ἀπεστέρας τὸ ἐν εἰσὶ φησιν τῶντων.
 οὗτοι μὲν ἔν, καθάπερ εἴπομεν, ἀφετέσι πρὸς τὴν ὕν πο-
 ρούταν ἔφησιν, οἱ μὲν δύο καὶ κάμπαρ ὡς ἔντες μαρὸν
 ἀγορευότεροι, Ξενοφάνης καὶ Μέλιντος· Παρμενίδης δὲ
 μᾶλλον βλεπόν ἔσκει περὶ λέγειν· παρὰ γὰρ τὸ ἐν τὸ μὲν
 ἐν ὕδεν ἄζιων εἶναι, ἐξ ἀνάγκης ἐν εἴται εἶναι τὸ ἐν καὶ
 ἄλλο ὕδεν (περὶ ἔ σαφιστέρως ἐν τοῖς περὶ φύσεως ἐφῆναι-
 μεν), ἀναγκαζόμενος δ' ἀκλεβεῖν τοῖς φαινομένους, καὶ τὸ
 ἐν μὲν κατὰ τὸν λόγον, πλείων δὲ κατὰ τὴν αἴσθησιν ὑπε-
 λαμβάνων εἶναι, δύο τὰς αἰτίας καὶ δύο τὰς ἀρχὰς κάλω
 τίθησι, θερμὸν καὶ ψυχρὸν, εἶναι πῶρ καὶ ἦτον λέγων· τῶ-

2. ἐπέλαβον ὅσαι A¹. 3. εἶχον SA¹C¹. 4. δεκάσι om A¹. 5. ὅλην TH¹E¹. 6. τῶ om A¹. 7. διέλειπε SC¹E¹, διέλειπε T. 8. προσεγλίχοντο E. 9. συνευρισμένη SB¹C¹, συνευρισμένη E¹. 10. ὅσαι τῶντων αἰτίαι T, αἰτίαι τῶντων ὅσαι H¹. 11. ὅσαι om H¹. 12. ὅσαι — φύσιν om A¹. 13. καὶ τὰ φ.] καταφαινομένη S. 14. μῶντι EH¹A¹, μὲν μῶντι C¹. 15. δὲ A¹E¹. 16. τῶ add A¹. 17. ἔτασαν τὸ δὲ πεπερασμένον A¹. 18. 20. καὶ — περιττόν om A¹. 19. ἀκόντην S. 20. συζοιχίαν TA¹. 21. 23 — 26. καὶ add A¹. 22. ἐγένετο C¹. ἐγένετο τὴν ἡλικίαν et 30. ἐπὶ γέροντι Πυθαγόρᾳ et δὲ om A¹. 23. λέγων C¹. 24. ἀκριβέστερος SB¹. 25. 34. μέγα μικρὸν A¹. 35. εἶτας E¹. 36. ἔν om E¹. 37. ἀκλεβεῖν C¹E¹.

2. ἀκλεβεῖν μὲν τεσσούτων A¹. 3. τῶ — ἔ, ἐνός om A¹. 4. τῶντων E¹. 5. συναγαγεῖν A¹: ceteri c. φῆναι. 6. φησὶ TC¹. 7. τὰ στοιχεῖα λεγόντων ESTH¹E¹. 8. φύσιν om S. τῶ φύσιν T. 9. τῶ om H¹E¹. 10. γε om STA¹. 11. γῆρ om S. 12. τῶντων om TH¹A¹E¹. 13. ταυμάσιος ἔς τῶντων ETE¹. 14. ἀπεφῆναι T. 15. ἔπαι A¹. 16. τῶντων post ἔπαι A¹. 17. ἔπαι ante ἔπαι SB¹C¹. 18. 24. ἔπαι τῶντων E¹. 25. τῶντων om A¹. 26. εἶται T. 27. ἀκλεβεῖν SB¹, ἀκλεβεῖν C¹. 28. ταυμάσιος add A¹. 29. βλεπόν om E. 30. λέγων ἔπαι E¹. 31. ταυμάσιος TA¹. 32. τῶντων om T. 33. ὑπελαβόντων A¹. 34. τῶντων ante ἀρχὰς om A¹. 35. τῶντων κάλω SB¹C¹.

των υ· κατά μὲν τὸ ὄν τὸ θερμὸν τάττει, θάτερον δὲ κατὰ τὸ μὴ ὄν. ἐκ μὲν οὖν τῶν εἰρημένων καὶ παρὰ τῶν συνηδρευκότων ἤδη τῷ λόγῳ σοφῶν τοσαῦτα παρειλήφαμεν, παρὰ μὲν τῶν πρώτων σωματικὴν τε τὴν ἀρχὴν (ὑδὼρ γὰρ καὶ πῦρ καὶ τὰ τοιαῦτα σώματά ἐστιν), καὶ τῶν μὲν μίαν τῶν δὲ πλείους ἀρχὰς τὰς σωματικὰς, ἀμφοτέρων μέντοι ταύτας ὡς ἐν ὕλης εἶδει τιθέντων, παρὰ δὲ τινων ταύτην τε τὴν αἰτίαν τιθέντων καὶ πρὸς ταύτην τὴν ὄθεν ἢ κίνησιν, καὶ ταύτην παρὰ τῶν μὲν μίαν παρὰ τῶν δὲ δύο. μέχρι μὲν οὖν τῶν Ἰταλικῶν καὶ χωρὶς ἐκείνων μετριώτερον εἰρήκασιν οἱ ἄλλοι περὶ αὐτῶν, πλην ὥσπερ εἶπομεν, θυοῖν τε αἰτίαι τυγχάνουσι κεχρημένοι, καὶ τῶν τὴν ἑτέραν οἱ μὲν μίαν οἱ δὲ δύο ποιῶσι, τὴν ὄθεν ἢ κίνησιν· οἱ δὲ Πυθαγόρειοι δύο μὲν τὰς ἀρχὰς κατὰ τὸν αὐτὸν εἰρήκασιν τρόπον, τοσοῦτον δὲ προσεπέθεσαν, ὃ καὶ ἰδίον ἐστὶν αὐτῶν, ὅτι τὸ πεπερασ- μένον καὶ τὸ ἄπειρον καὶ τὸ ἐν οὐχ ἑτέρας τινὰς ᾤθησαν εἶναι φύσεις, οἷον πῦρ ἢ γῆν ἢ τι τοῖσιν ἑτέρον, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἄπειρον καὶ αὐτὸ τὸ ἐν οὐσίᾳ εἶναι τούτων ὧν κατηγο- ρῶνται, διὸ καὶ ἀριθμὸν εἶναι τὴν οὐσίαν ἀπάντων. περὶ τε τῶν ἔν τῷ τῷ ἀπεφῆναντο τὸν τρόπον, καὶ περὶ τῶν τί ἐστιν ἠρξάντο μὲν λέγειν καὶ ὀρίσασθαι, λίαν δ' ἀπλῶς ἐπραγμα- τεύθησαν. ὀρίζοντό τε γὰρ ἐπιπολαίως, καὶ ὧ πρώτῳ ὑπάρ- ζειεν ὁ λεχθεὶς ὅρος, τῶν εἶναι τὴν οὐσίαν τῶ πράγματος ἐνό- μιζον, ὥσπερ εἴ τις οἴοιτο ταῦτον εἶναι διπλάσιον καὶ τὴν δυάδα, διότι πρώτον ὑπάρχει τοῖς δυσὶ τὸ διπλάσιον. ἀλλ' ἐ ταυτῶν ἴσως ἐστὶ τὸ εἶναι διπλάσιον καὶ δυάδι· εἰ δὲ μή, 6 πολλά τὸ ἐν ἔσται, ὃ κακείνοις συνέβαινε. παρὰ μὲν οὖν τῶν πρότερον καὶ τῶν ἄλλων τοσαῦτα ἐξί λαβεῖν.

6 Μετὰ δὲ τὰς εἰρημένας φιλοσοφίας ἢ Πλάτωνος ἐπε- γένητο πραγματεία, τὰ μὲν πολλά τῶν ἀκολουθήσα, τὰ δὲ καὶ ἴδια παρὰ τὴν τῶν Ἰταλικῶν ἔχουσα φιλοσοφίαν. ἐκ νέου τε γὰρ συνήθη γενόμενος πρῶτον Κρατύλῳ καὶ ταῖς Ἡρακλειτείοις δόξαις, ὡς ἀπάντων τῶν αἰσθητῶν αἰεὶ βρόν- των καὶ ἐπιστήμης περὶ αὐτῶν ἐκ ὕψους, ταῦτα μὲν καὶ ὕψε-

ρον οὕτως ὑπέλαβεν· Σωκράτους δὲ περὶ μὲν τὰ ἠθικά πραγματευομένον, περὶ δὲ τῆς ὅλης φύσεως ὕθεν, ἐν μέντοι τούτοις τὸ καθόλου ζητῆντος καὶ περὶ ὀρισμῶν ἐπιστήσαντος πρώτου τὴν διάνοιαν, ἐκείνον ἀποδεξάμενος διὰ τὸ τοιοῦτον ὑπέλαβεν ὡς περὶ ἑτέρων τῶν γινόμενον καὶ ἐ τῶν αἰσθη- τῶν τινός· ἀδύνατον γὰρ εἶναι τὸν κοινὸν ὄρον τῶν αἰσθητῶν τινός, αἰεὶ γὰρ μεταβαλλόντων. ἔτος μὲν ἔν τὰ τοιαῦτα τῶν ὄντων ιδέας προσηγόρευσε, τὰ δ' αἰσθητὰ παρὰ ταῦτα καὶ κατὰ ταῦτα λέγεσθαι πάντα· κατὰ μέθεξιν γὰρ εἶναι τὰ 10 πολλά τῶν συνωνύμων τοῖς εἰδέσιν. τὴν δὲ μέθεξιν τῆνομα μόνον μετέβαλεν· οἱ μὲν γὰρ Πυθαγόρειοι μιμήσει τὰ ὄντα φασὶν εἶναι τῶν ἀριθμῶν, Πλάτων δὲ μεθέξει, τῆνομα με- ταβαλῶν. τὴν μέντοι γὰρ μέθεξιν ἢ τὴν μίμησιν, ἥτις ἂν εἴη τῶν εἰδῶν, ἀφεῖσαν ἐν κοινῷ ζητεῖν. ἐτι δὲ παρὰ τὰ αἰσθητὰ καὶ τὰ εἶδη τὰ μαθηματικὰ τῶν πραγμάτων εἶναι φησι μεταξύ, διαφέροντα τῶν μὲν αἰσθητῶν τῷ αἰδία καὶ ἀκί- νητα εἶναι, τῶν δ' εἰδῶν τῷ τὰ μὲν πόλλ' ἄττα ὅμοια εἶναι τὸ δὲ εἶδος αὐτὸ ἐν ἑαυστῷ μόνον. ἐπεὶ δ' αἰτία τὰ εἶδη τοῖς ἄλλοις, τὰ κείνων σοικεῖα πάντων ᾤθη τῶν ὄντων εἶναι 15 στοιχεῖα. ὡς μὲν οὖν ὕλην τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν εἶναι ἀρχὰς, ὡς δ' ὕσιν τὸ ἐν· ἐξ ἐκείνων γὰρ κατὰ μέθεξιν τῶ ἐνὸς τὰ εἶδη εἶναι τὰς ἀριθμῶν. τὸ μέντοι γὰρ ἐν οὐσίᾳ εἶναι, καὶ μὴ ἕτερον γὰρ τι ὄν λέγεσθαι ἐν, παραπλησίως τοῖς Πυ- θαγόρειοις ἔλεγε, καὶ τὸ τὰς ἀριθμῶν αἰτίας εἶναι τοῖς ἄλλοις 20 τῆς οὐσίας ὡσαύτως ἐκείνοις· τὸ δὲ ἀντὶ τῶ ἀπείρου ὡς ἐνὸς δυάδα ποιῆσαι καὶ τὸ ἄπειρον ἐκ μεγάλης καὶ μικρῆ, τῶν ἰδίων· καὶ ὅτι ὁ μὲν τοὺς ἀριθμῶν παρὰ τὰ αἰσθητὰ, οἱ δ' ἀριθμῶν εἶναι φασὶν αὐτὰ τὰ πράγματα, καὶ τὰ μαθημα- τικὰ μεταξύ τῶν οὐ τιθέασιν. τὸ μὲν ἔν τὸ ἐν καὶ τοὺς ἀριθμοὺς παρὰ τὰ πράγματα ποιῆσαι, καὶ μὴ ὥσπερ οἱ Πυθαγόρειοι, καὶ ἢ τῶν εἰδῶν εἰσαγωγὴ διὰ τὴν ἐν τοῖς λό- γοις ἐγένετο σκέψιν (οἱ γὰρ πρότεροι διαλεκτικῆς ἐ μετεῖ- χον), τὸ δὲ δυάδα ποιῆσαι τὴν ἑτέραν φύσιν διὰ τὸ τοὺς ἀριθμῶν ἔξω τῶν πρώτων εὐφυῶς ἐξ αὐτῆς γενᾶσθαι, ὡσ-

1. κατὰ μὲν A¹: ceteri τὸ μὲν κατὰ. || 2. περὶ E¹. || συνεδρευκότων A¹. || 3. τοσαῦτα A¹: vulgo ταῦτα. || 6. πλ. τὰς ἀρχὰς τὰς A¹E¹. || 7. ὥσπερ ὕλης εἶδη T. || 8. τὴν ante αἰτίαν om T. || 9. παρ' ὄν μὲν μίαν παρ' ὄν A¹. || 10. μαλακώτερον A¹F¹ et 93 E. || 11. περὶ τῶν αὐτῶν ESTB¹C¹. || δυοῖν T. || τε om F¹. || 15. δὲ om T. || ἐστὶν αὐτῶν A¹: vulgo αὐτῶν ἐστίν. || 16. καὶ τὸ ἐν om ESTB¹C¹E¹. || 17. φύσεις εἶναι E¹. || 19. πάντων A¹. || 20. ἀπεφῆναντο τῶν A¹. || 22. τε om T. || πρώτως A¹. || ὑπάρξειν T. || 23. ἐνόμιζον A¹: ceteri ἐνόμισαν. || 25. ὅτι S. || δύο A¹. || 26. ἐξ om E¹, ante ἴσως ponit A¹. || 28. προ- τέραν E¹F¹. || 29. ἐγένετο S. || 32. τε om A¹. || συνήθη γενόμενος A¹: ceteri συγγεγόμενος.

1. οὗτος E, οὔτε B¹. || 2. μέντοι δὲ A¹. || 4. ἐκείνων E¹. || 5. γινόμενον καὶ ἐ περὶ τῶν αἰσθητῶν. ἀδύνατον A¹. || 6. ὄρον] λόγον ESB¹C¹E¹. || 7. ἔτος SA¹C¹E¹. || τὰ μὲν ἔν A¹. || 10. συναπῶν τοῖς A¹F¹ et 93 E: ceteri συναπῶν ὁμώνυμα τοῖς. || 11. μετέ- βαλλον T, μετέλαβεν A¹F¹, μεταβάλλον E¹. || μίμησιν T. || 12. τῆνομα μεταβαλῶν om A¹. || 13. γὰρ om A¹. || ἥτις] τίς E¹. || 14. ἀφεῖσαν A¹. || ἐκ κοινῶν SB¹C¹. || 15. φασὶ E¹. || 17. ἄττα] τὰ A¹, om F¹. || 19. ἀπάντων τῶν ὄντων ᾤθη A¹. || 21. γὰρ τὰ κατὰ T. || 23. γὰρ add A¹F¹. || δὲ] τὸ ὄν E. || 25. ἔξ A¹E¹F¹, om T: ceteri εἶναι. || 24. ὅλοις T. 93 τῆς ὅλης οὐσίας E. || 26. καὶ τὸ A¹: ceteri τὸ δ'. || 27. ὅτι A¹: ceteri ἐτι. || 29. τὸν ἀριθμὸν A¹H¹. || 31. πυθαγορικῶν F¹. || 33. τὴν] καὶ τὴν S.

περ' ἕκ τινος ἐκμαγείου. καίτοι συμβαίνει γ' ἐναντίως· οὐ γὰρ εὐλογον ἔτως. οἱ μὲν γὰρ ἐκ τῆς ὕλης πολλὰ ποιοῦσιν, τὸ δ' εἶδος ἀπαξ γενεᾷ μόνον, φαίνεται δ' ἐκ μιᾶς ὕλης μία τράπεζα, ὃ δὲ τὸ εἶδος ἐπιφέρων εἰς ὧν πολλὰς ποιεῖ. ὁμοίως δ' ἔχει καὶ τὸ ἄρρην πρὸς τὸ θῆλυ· τὸ μὲν γὰρ 5 θῆλυ ὑπὸ μιᾶς πληρῆται ἰχθείας, τὸ δ' ἄρρην πολλὰ πληροῖ· καίτοι ταῦτα μιμήματα τῶν ἀρχῶν ἐκείνων ἐσίν. Πλάτων μὲν ἔν περὶ τῶν ζητουμένων ἔττω διώρισεν· φανερόν δ' ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι δυοῖν αἰτίαι μόνον κέχρηται, τῇ τε τῷ τί ἐσι καὶ τῇ κατὰ τὴν ὕλην· τὰ γὰρ εἶδη τοῦ τί ἐστίν 10 αἴτια τοῖς ἄλλοις, τοῖς δ' εἶδεσι τὸ ἔν. καὶ τίς ἡ ὕλη ἢ ὑποκειμένη, καθ' ἧς τὰ εἶδη μὲν ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν τὸ δ' ἔν ἐν τοῖς εἶδεσι λέγεται, ὅτι αὕτη δυάς ἐστι, τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν. ἔτι δὲ τὴν τῷ εὖ καὶ τῷ κακῶς αἰτίαν τοῖς σοιχείοις ἀπέδωκεν ἑκατέρους ἑκατέραν, ὥσπερ φασὲν καὶ τῶν 15 προτέρων ἐπιζητῆσαι τινὰς φιλοσόφων, οἷον Ἐμπεδοκλέα καὶ Ἀναξαγόραν.

7 Συντόμως μὲν οὖν καὶ κεφαλαιωδῶς ἐπεληλύθαμεν τίνες τε καὶ πῶς τυγχάνουσιν εἰρηκότες περὶ τε τῶν ἀρχῶν καὶ τῆς ἀληθείας· ὅμως δὲ τοσοῦτόν γ' ἔχομεν ἐξ αὐτῶν, 20 ὅτι τῶν λεγόντων περὶ ἀρχῆς καὶ αἰτίας οὐθεὶς ἔξω τῶν ἐν τοῖς περὶ φύσεως ἡμῖν διωρισμένων εἴρηκεν, ἀλλὰ πάντες ἀμυδρῶς μὲν ἐκείνων δὲ πῶς φαίνονται θιγγάνοντες. οἱ μὲν γὰρ ὡς ὕλην τὴν ἀρχὴν λέγουσιν, ἂν τε μίαν ἂν τε πλείους ὑποθῶσι, καὶ εἰάν τε σῶμα εἰάν τε ἀσώματον τιθῶσιν, οἷον 25 Πλάτων μὲν τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν λέγων, οἱ δ' Ἰταλικοὶ τὸ ἀπειρον, Ἐμπεδοκλῆς δὲ πῦρ καὶ γῆν καὶ ὕδωρ καὶ αἴρα, Ἀναξαγόρας δὲ τὴν τῶν ὁμοιομερῶν ἀπειρίαν. οὗτοί τε δὴ πάντες τῆς τοιαύτης αἰτίας ἡμμένοι εἰσὶ, καὶ ἔτι ὅσοι αἴρα ἢ πῦρ ἢ ὕδωρ ἢ πυρὸς μὲν πυκνότερον αἶρος δὲ λεπτότερον· καὶ γὰρ τοιοῦτόν τινες εἰρήκασιν εἶναι τὸ πρῶτον στοιχείον. οὗτοι μὲν ἔν ταύτης τῆς αἰτίας ἤψαντο μόνον, ἕτεροι δὲ τινες ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, οἷον ὅσοι φιλίαν καὶ νεῖκος ἢ νῦν ἢ ἔρωτα ποιοῦσιν ἀρχὴν. τὸ δὲ τί ἦν εἶναι καὶ τὴν ἕσταν σαφῶς μὲν ἔθεις ἀπέδωκε, μάλιστα δ' οἱ τὰ 35

εἶδη τιθέντες λέγουσιν· ἔτε γὰρ ὡς ὕλην τοῖς αἰσθητοῖς τὰ εἶδη καὶ τὰ ἐν τοῖς εἶδεσιν, ἔθ' ὡς ἐντεῦθεν τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως γιγνομένην ὑπολαμβάνουσιν (ἀκινήσιας γὰρ αἴτια μᾶλλον καὶ τῷ ἐν ἡμερία εἶναι φασιν), ἀλλὰ τὸ τί ἦν εἶναι 5 ἑκάστῳ τῶν ἄλλων τὰ εἶδη παρέχονται, τοῖς δ' εἶδεσι τὸ ἔν. τὸ δ' οὐ ἔνεκα αἰ πράξεις καὶ αἰ μεταβολαὶ καὶ αἰ κινήσεις, τρόπον μὲν τινα λέγουσιν αἴτιον, ἔττω δὲ ἔ λέγουσιν, ἔθ' ὅνπερ πέφυκεν. οἱ μὲν γὰρ νῦν λέγοντες ἢ φιλίαν ὡς ἀγαθὸν μὲν τι ταύτας τὰς αἰτίας τιθέασιν, οὐ μὴν ὡς 10 ἔνεκα γε τούτων ἢ ὄν ἢ γιγνομένου τι τῶν ὄντων, ἀλλ' ὡς ἀπὸ τέτων τὰς κινήσεις οὐσας λέγουσιν. ὡς δ' αὐτῶς καὶ οἱ τὸ ἐν ἢ τὸ ὄν φάσκοντες εἶναι τὴν τοιαύτην φύσιν, τῆς μὲν ἕστας αἰτίον φασιν εἶναι, ἔ μὴν τέτα γε ἔνεκα ἢ εἶναι ἢ γίγνεσθαι. ὡς λέγειν τε καὶ μὴ λέγειν πῶς συμβαίνει αἰ τοῖς τὰγαθὸν αἴτιον· ἔ γὰρ ἀπλῶς ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς λέγουσιν. ὅτι μὲν οὖν ὀρθῶς διώριζαι περὶ τῶν αἰτίων, καὶ πόσα καὶ ποῖα, μαρτυρεῖν εὐόεασιν ἡμῖν καὶ οὗτοι πάντες, 15 ἔ δυνάμενοι θιγεῖν ἄλλης αἰτίας. πρὸς δὲ τέτοις, ὅτι ζητῆται αἰ ἀρχαὶ ἢ ἔτως ἀπασαι ἢ τινὰ τρόπον τέτων, ὅλως πῶς δὲ τέτων ἕκαστος εἴρηκε, καὶ πῶς ἔχει περὶ τῶν ἀρχῶν, τὰς ἐνδεχομένας ἀπορίας μετὰ τῷτο διέλθωμεν περὶ αὐτῶν.

Ἔσοι μὲν οὖν ἔν τε τὸ πᾶν καὶ μίαν τινὰ φύσιν ὡς θ ὕλην τιθέασι καὶ ταύτην σωματικὴν καὶ μέγεθος ἔχουσαι, δῆλον ὅτι πολλαχῶς ἀμαρτάνουσιν. τῶν γὰρ σωμάτων τὰ σοιχεία τιθέασι μόνον, τῶν δ' ἀσωμάτων ἔ, ὄντων καὶ ἀσωμάτων. καὶ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς ἐπιχειροῦντες τὰς αἰτίας λέγειν, καὶ περὶ πάντων φυσιολογῶντες, τὸ τῆς κινήσεως αἴτιον ἀναιρῶσιν. ἔτι δὲ τὸ τὴν ἕσταν μηθενὸς αἰτίας τιθέναι, μὴδὲ τὸ τί ἐστίν, καὶ πρὸς τούτοις τὸ ραδίως τῶν ἀπλῶν σωμάτων λέγειν ἀρχὴν ὅτιῦν πλὴν γῆς, ἔκ ἐπισκεψάμενοι τὴν ἐξ ἀλλήλων γένεσιν πῶς ποιοῦνται, λέγω ἢ πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ αἴρα· τὰ μὲν γὰρ συγκατά, τὰ δὲ διακρίσει ἐξ ἀλλήλων γίγνεται. τῷτο δὲ πρὸς τὸ πρότερον εἶναι καὶ ὕστερον διαφέρει πλείστον· τῇ μὲν γὰρ ἔθ' 20 δόξειε σοιχειωδέσατον εἶναι πάντων ἐξ ἔ γίγνεται συγκατά

1. γε συμβαίνει T. || 2. οἱ A^b: ceteri n̄n. || 6. θῆλυ add A^b. || 8. διώριζε A^b. || 9. κέχρηται A^b, κεκρημένος T et, additio ἐσι ante μόνον, ceteri. || 12. μὲν] τὰ μὲν omnes praeter A^b. || 13. ὅτι — 14. μικρόν om A^b. || 13. δυάς αὕτη T. || 14. θ] τε καὶ F^b. || 15. ὥσπερ A^bF^b: ceteri ἔπερ μᾶλλον. || 16. φιλοσόφων A^bF^b: vulgo φιλοσόφους. || 19. τῶν ἀρχῶν om S. || 20. ταῦτα S. || γ' om F^bH^b. || 22. περὶ τῆς φύσεως SB^bC^b. || 24. εἰάν — εἰάν T. || 25. ἀσωμάτων ET, ἀσωμάτων SC^b. || 27. αἴρα καὶ ὕδωρ E^b. || 32. μόνον om E^b. || 34. ἢ n̄n] καὶ n̄n ESB^bC^b. || 35. ἀποδίδωκε ESB^bC^b.

1. ὕλη A^b. || 3. αἴτια E, αἰτία E^b: ceteri αἰτίαι, T post μᾶλλον. || 8. πέφυκε τρόπον. οἱ E. || 9. τ] τα E^b, om A^b. || τὰς αἰτίας ταύτας SB^bC^b. || 11. οὐσας A^b, τούτων εἶναι SB^bC^b, ceteri εἶναι τούτων. || 12. ὄν ἢ τὸ ἔν A^b. || 13. ἕστας μὲν ESB^bC^bE^b. || φασιν αἴτιον E^b. || ἢ ante εἶναι om A^b. || 14. τε om T. || 15. αἴτιον] τοιοῦτον SB^bC^b. || ἀλλὰ καὶ κατὰ C^b. || συμβεβηκὸς εἶναι λέγουσιν re E^b. || 17. πόσα καὶ ποῖα E^b. || 19. τῶν S. || 22. τι H^b. || μίαν εἶναι τινὰ ESTH^bB^bC^bE^b. || 25. ὄντων καὶ ἀσωμάτων om A^b. || 27. ἀπάτων A^b. || 30. λέγειν] εἶναι E^b. || 32. καὶ post πῦρ om B^b. || γῆν καὶ ὕδωρ A^b. || 34. τ] A^b, π] E, γ] SB^bC^b, πῦρ TE^b: vulgo deest. margo E ρε τί μὲν καὶ n̄n μὲν, ἔτι ὅτε καὶ τῇ μὲν.

σει πρώτα, τοῦτον δὲ τὸ μικρομερέστατον καὶ λεπτότατον ἂν εἴη τῶν σωμάτων. διόπερ ὅσοι πῦρ ἀρχὴν τίθεασι, μάλιγα ὁμολογημένως ἂν τῷ λόγῳ τῶν λέγοιεν. τοιοῦτον δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστος ὁμολογεῖ τὸ ζοιχείον εἶναι τὸ τῶν σωμάτων. οὐθεὶς γὰρ τῶν ὕσπερ ἤξιωσε καὶ ἐν λεγόντων γῆν εἶναι ζοιχείον, δηλονότι διὰ τὴν μεγαλομέρειαν. τῶν δὲ τριῶν ζοιχείων ἕκαστον εἰληφε κριτὴν τινα· οἱ μὲν γὰρ πῦρ, οἱ δ' ὕδωρ, οἱ δ' ἀέρα τῶν εἶναι φασιν. καίτοι διὰ τί ποτ' ἔστι καὶ τὴν γῆν λέγουσιν, ὥσπερ οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων; πάντα γὰρ εἶναι φασὶ γῆν. φησὶ δὲ καὶ Ἡσίοδος τὴν γῆν πρώ-
την γενέσθαι τῶν σωμάτων· οὕτως ἀρχαίαν καὶ δημοτικὴν συμβέβηκεν εἶναι τὴν ὑπόληψιν. κατὰ μὲν οὖν τοῦτον τὸν λόγον οὗτ' εἴ τις τούτων τι λέγει πλὴν πυρός, οὗτ' εἴ τις ἀέρος μὲν πυκνότερον τοῦτο τίθησιν ὕδατος δὲ λεπτότερον, οὐκ ὀρθῶς ἂν λέγοι. εἰ δ' ἔστι τὸ τῆ γενέσει ὕστερον τῆ φύσει πρότερον, τὸ δὲ πεπεμμένον καὶ συγκεκριμένον ὕσπερ τῆ γενέσει, τούναντίον ἂν εἴη τούτων, ὕδωρ μὲν ἀέρος πρότερον, γῆ δὲ ὕδατος. περὶ μὲν οὖν τῶν μίαν τιθεμένων αἰτίαν οἶον εἶπομεν, ἔστω ταῦτ' εἰρημένα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ εἴ τις ταῦτα πλείω τίθησιν, οἶον Ἐμπεδοκλῆς τέ-
ταρά φησιν εἶναι σώματα τὴν ὕλην. καὶ γὰρ τῶν τὰ μὲν ταῦτα τὰ δ' ἴδια συμβαίνειν ἀνάγκη. γιγνόμενά τε γὰρ ἐξ ἑλλήλων ὁρώμεν ὡς ἐκ αἰε διαμένοντος πυρός καὶ γῆς τῷ αὐτῷ σώματος (εἴρηται δὲ ἐν τοῖς περὶ φύσεως περὶ αὐτῶν)· καὶ περὶ τῆς τῶν κινουμένων αἰτίας, πότερον ἐν ἡ δύο θετέον, ἔτ' ὀρθῶς ἔτε εὐλόγως οἰητέον εἰρησθαι παντελῶς. ὅλως τε ἀλλοιωσιν ἀναίρεισθαι ἀνάγκη τοῖς ἔτω λέγουσιν· ἔτι γὰρ ἐκ θερμῆ ψυχρὸν ἔδὲ ἐκ ψυχρῆ θερμὸν ἔσαι. τί γὰρ ἂν αὐτὰ πάσχοι τάναντία, καὶ τίς ἂν εἴη μία φύσις ἡ γιγνομένη πῦρ καὶ ὕδωρ; ὁ ἐκεῖνος οὐ φησιν. Ἀναξαγόραν δ' εἴ τις ἀπολαβοῖ δύο λέγειν στοιχεῖα, μάλις ἂν ὑπολάβοι κατὰ λόγον, ὃν ἐκεῖνος αὐτὸς μὲν ἔ διήθρωσεν, ἠκολούθησε μὲντ' ἂν ἐξ ἀνάγκης τοῖς ἐπάγουσιν αὐτόν. ἀτόπῳ γὰρ ὄντος καὶ ἄλλως τοῦ φάσκειν μεμιχθῆαι τὴν ἀρχὴν πάντα, καὶ διὰ

τὸ συμβαίνειν ἄμικτα δεῖν προῦπάρχειν, καὶ διὰ τὸ μὴ πεφυκεῖν τῷ τυχόντι μίγνυσθαι τὸ τυχόν, πρὸς δὲ τούτοις ἔτι τὰ πάθη καὶ τὰ συμβεβηκότα χωρίζοιτ' ἂν τῶν ὑσιῶν (τῶν γὰρ αὐτῶν μίξις ἐστὶ καὶ χωρισμός), ὅμως εἴ τις ἀκο-
λουθήσειε συνδιαθρῶν ἂ βούλεται λέγειν, ἴσως ἂν φανεῖη καινοπρεπεστέρως λέγων. ὅτε γὰρ οὐθέν ἦν ἀποκεκριμένον, ὄλον ὡς οὐθέν ἦν ἀληθές εἰπεῖν κατὰ τῆς οὐσίας ἐκείνης, λέγω δ' οἶον ὅτι οὔτε λευκὸν οὔτε μέλαν ἢ φαῖον ἢ ἄλλο χροῶμα, ἀλλ' ἄχρων ἦν ἐξ ἀνάγκης· εἶχε γὰρ ἂν τι τέ-
των τῶν χρωμάτων. ὁμοίως δὲ καὶ ἄχρυμον, καὶ τῷ αὐτῷ λόγῳ τῶν ἑδὲ ἄλλο τι τῶν ὁμοίων ἕθεν· ἔτε γὰρ ποῖον τι οἶον τε αὐτὸ εἶναι οὔτε ποσὸν οὔτε τί. τῶν γὰρ ἐν μέρει τι λεγομένων εἰδῶν ὑπῆρχεν ἂν αὐτῷ, τῶ δὲ ἀδύνατον με-
μιγμένων γε πάντων· ἤδη γὰρ ἂν ἀπεκέκριτο, φησὶ δ' εἶναι μεμιγμένα πάντα πλὴν τῶ νῦ, τῶν δὲ ἀμιγῆ μόνον καὶ καθαρὸν. ἐκ δὲ τούτων συμβαίνει λέγειν αὐτῷ τὰς ἀρχὰς τὸ τε ἐν (τῶ γὰρ ἀπλῆν καὶ ἀμιγῆ) καὶ θάτερον, οἶον τίθεμεν τὸ ἀρίστον πρὶν ὀρισθῆναι καὶ μετασχεῖν εἶδος τινός. ὡς τε λέγεται μὲν ἔτ' ὀρθῶς ἔτε σαφῶς, βύλεται μέντοι
τι παραπλήσιον τοῖς τε ὕσπερ λέγουσι καὶ τοῖς νῦν φαινομέ-
νοῖς μᾶλλον. ἀλλὰ γὰρ ἔτοι μὲν τοῖς περὶ γένεσιν λόγοις καὶ φθορὰν καὶ κίνησιν οἰκεῖοι τυγχάνουσι μόνον· σχεδὸν γὰρ περὶ τῆς τοιαύτης ὑσίας καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς αἰτίας ζητῶσι μόνον. ὅσοι δὲ περὶ μὲν ἀπάντων τῶν ὄντων ποῖονται τὴν θεωρίαν, τῶν δ' ὄντων τὰ μὲν αἰσθητὰ τὰ δ' ἐκ αἰσθητὰ τίθεασι, ὄλον ὡς περὶ ἀμφοτέρων τῶν γενῶν ποῖονται τὴν ἐπίσκεψιν· διὸ μᾶλλον ἂν τις ἐνδιατρέψειε περὶ αὐτῶν, τί καλῶς ἢ μὴ καλῶς λέγουσιν εἰς τὴν τῶν νῦν ἡμῶν προκει-
μένων σκέψιν. οἱ μὲν ἔν καλύμενοι Πυθαγόρειοι ταῖς μὲν ἀρχαῖς καὶ τοῖς ζοιχείοις ἐκτοπωτέρως χροῶνται τῶν φυσιο-
λόγων. τὸ δ' αἴτιον ὅτι παρέλαβον αὐτὰς ἐκ ἐξ αἰσθητῶν· τὰ γὰρ μαθηματικὰ τῶν ὄντων ἄνευ κινήσεως ἐστίν, ἔξω τῶν περὶ τὴν ἀσρολογία. διαλέγονται μέντοι καὶ πραγμα-
τεύονται περὶ φύσεως πάντα· γεννωῖσι τε γὰρ τὸν οὐρανόν,

4. ἕκαστος ὁμολογεῖτο A^b . || τὸ alterum om A^b . || 5. γὰρ $B^b E^b$. || τῶν ὕς. ἤξιωσε καὶ] ἤξιωσε τῶν A^b . || 7. ἕκαστος ζοιχείον E TC^b , ἕκαστος ζοιχείον $SB^b E^b$. || τινα om A^b . || γὰρ τὸ πῦρ E^b . || 8. καὶ] δὲ A^b . || 10. φασὶ τὴν γῆν $TB^b E^b$. || 11. γεγενησθαι A^b . || 12. συμβέβηκεν εἶναι] εἶχε A^b . || 13. τι post λέγει A^b , om E^b . || 16. πρότερον τῆ φύσει ὕσπερ $A^b F^b H^b$. || πεπεμμένον T . || 20. πλείω ταῦτα S . || 25. κινήτων A^b : ceteri κινουμένων. || 26. ἔτ'] ἔτ' A^b . || ἄλλως $STB^b C^b E^b$ et pr E . || ὅλως — 30. φησιν om A^b . || 28. ἐς STB^b . || αὐτὰ ἂν ETE^b . || 29. εἴη ἂν $ESB^b C^b$. || 31. ὑπολαμβάνεται F^b . || 32. ἔ] ἔ σαφῶς A^b . || διήθρωσκον T . || 33. ἐπάγουσιν A^b : ceteri λέγουσιν.
6. ἀποκεκριμένον S . || 7. ἐκεῖνος C^b . || 8. οἶον add A^b . || ἢ ἄλλο χροῶμα om A^b . || 9. ἄχρων $STB^b C^b$, ἄχρωσι E^b , ἀχρώμα-
τον A^b . || ἦν om A^b . || τῶν χρωμάτων τούτων A^b . || 10. καὶ ante τῷ add A^b . || 11. τῶ T . || ἄλλο om T . || τι ante τῶν add A^b . || 12. γὰρ] δὲ E^b . || τι λεγομένων om T . || 13. αὐτῷ E^b . || τῶν C^b . || 16. δὲ] δὲ H^b , μὲν δὲ F^b . || 17. θάτερον, καθάπερ ὅ, οἶον $ESB^b C^b$. || 20. τι et τῶν om F^b . || 23. τῆς] τε E^b , τε τῆς TC^b . || 24. μόνης A^b . || 25. ποῖσι EST . || 30. τὴν φυσιολογίαν E^b . || 34. πάντα περὶ φύσεως A^b . || τε om T .

καὶ περὶ τὰ τότου μέρη καὶ τὰ πάθη καὶ τὰ ἔργα διατη-
 ρῆσι τὸ συμβαίνον, καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ αἰτία εἰς ταῦτα
 καταναλίσκουσιν, ὡς ὁμολογῶντες τοῖς ἄλλοις φυσιολόγοις
 ὅτι τό γε ὄν τῶτ' ἐξῆν ἔστω αἰσθητὸν ἐξὶ καὶ περιέλιφεν ὁ
 καλούμενος οὐρανός. τὰς δ' αἰτίας καὶ τὰς ἀρχὰς, ὥσπερ
 εἴπομεν, ἰκανὰς λέγουσιν ἐπαναβῆναι καὶ ἐπὶ τὰ ἀνωτέρω
 τῶν ἔντων, καὶ μᾶλλον ἢ τοῖς περὶ φύσεως λόγοις ἀρμοσ-
 τούσας. ἐκ τίνος μέντοι τρόπου κίνησις ἔσται πέρατος καὶ
 ἀπείρου μόνου ὑποκειμένων καὶ περιττῶ καὶ ἀρτίου, οὐθὲν
 λέγουσιν, ἢ πῶς δυνατὸν ἄνευ κινήσεως καὶ μεταβολῆς γέ-
 νεσι εἶναι καὶ φθέραν ἢ τὰ τῶν φερομένων ἔργα κατὰ τὸν
 ἕρανόν. ἔτι δὲ εἴτε δὴ τις αὐτοῖς ἐκ τῶν εἶναι τὸ μέγε-
 θος εἴτε δειχθεῖν τῶτο, ἕμως τίνα τρόπον ἔσαι τὰ μὲν κῆφα
 τὰ δὲ βάρος ἔχοντα τῶν σωμάτων, ἐξ ὧν γὰρ ὑποτίθενται
 καὶ λέγουσιν, ὕθεν μᾶλλον περὶ τῶν μαθηματικῶν λέγουσι
 15 σωμάτων ἢ περὶ τῶν αἰσθητῶν· διὸ περὶ πυρὸς ἢ γῆς ἢ τῶν
 ἄλλων τῶν τοιούτων σωμάτων ὕδ' ὅτιον εἰρήκασι, ἅτε οὐθὲν
 περὶ τῶν αἰσθητῶν εἶμαι λέγοντες ἴδιον. ἔτι δὲ πῶς δεῖ
 λαβεῖν αἰτία μὲν εἶναι τὰ τῷ ἀριθμῷ πάθη καὶ τὸν ἀριθμὸν
 τῶν κατὰ τὸν οὐρανὸν ὄντων καὶ γιγνομένων καὶ ἐξ ἀρχῆς
 20 καὶ νῦν, ἀριθμὸν δ' ἄλλον μὴδένα εἶναι παρὰ τὸν ἀριθμὸν
 τῶτον ἐξ ἧς συνέστηκεν ὁ κόσμος; ὅταν γὰρ ἐν τῶδι μὲν τῷ
 μέρει δεῖξαι καὶ καιρὸς αὐτοῖς ἦ, μικρὸν δὲ ἄνωθεν ἢ κά-
 τωθεν ἀδικία καὶ κρίσις ἢ μίξις, ἀπόδειξιν δὲ λέγουσιν ὅτι
 τῶτων μὲν ἐν ἑκαστῶν ἀριθμὸς ἐξὶ, συμβαίνει δὲ κατὰ τὸν
 25 τόπον τῶτων ἤδη πλῆθος εἶναι τῶν συνισταμένων μεγεθῶν διὰ
 τὸ τὰ πάθη ταῦτα ἀκολουθεῖν τοῖς τόποις ἐκάσταις, πότερον
 οὗτος ὁ αὐτὸς ἐστὶν ἀριθμὸς ὁ ἐν τῷ ἕρανῳ, ἐν δεῖ λαβεῖν
 ὅτι τούτων ἕκαστον ἐξῆν, ἢ παρὰ τούτων ἄλλος; ὁ μὲν γὰρ
 Πλάτων ἕτερον εἶναι φησιν· καίτοι κάκεινος ἀριθμὸς οἷεται
 30 καὶ ταῦτα εἶναι καὶ τὰς τῶτων αἰτίας, ἀλλὰ τὸ μὲν νοη-
 τὰς αἰτίας, τούτους δὲ αἰσθητάς.

9 Περὶ μὲν ὅν τῶν Πυθαγορείων ἀφείσθω τὰ νῦν· ἰκα-
 νὸν γὰρ αὐτῶν ἄψασθαι τσοῦτον. οἱ δὲ τὰς ἰδέας αἰτίας

τιθέμενοι πρῶτον μὲν ζητῶντες τῶνδ' ὅντων λαβεῖν τὰς
 αἰτίας ἕτερα τούτοις ἴσα τὸν ἀριθμὸν ἐκόμισαν, ὥσπερ εἴ τις
 ἀριθμῆσαι βυλόμενος ἐλαττόνων μὲν ἔντων οἷστο μὴ δηλῆ-
 σεσθαι, πλεῖω δὲ ποιήσας ἀριθμῆσ'· σχεδὸν γὰρ ἴσα ἢ ἕα
 ἐλάττω τὰ εἶδη ἐξὶ τῶτων περὶ ὧν ζητῶντες τὰς αἰτίας ἐκ
 τῶτων ἐκ' ἐκεῖνα προῆλθον· καθ' ἕκαστον γὰρ ὁμώτυμὸν π'
 ἐξὶ καὶ παρὰ τὰς ὑσίας τῶν τε ἄλλων ὧν ἐξῆν ἐν ἐπὶ πολ-
 λῶν, καὶ ἐπὶ τοῖσδε καὶ ἐπὶ τοῖς αἰδέσις. ἔτι καθ' ἕως τρόπος
 δεικνυμεν ὅτι ἐξὶ τὰ εἶδη, κατ' ἕθενά φαίνεται τούτων· ἐξ
 ἐνίων μὲν γὰρ ἐκ ἀνάγκη γίγνεσθαι συλλογισμὸν, ἐξ ἐνώ
 5 δὲ καὶ οὐχ ὧν εἰόμεθα τῶτων εἶδη γίγνεται. κατὰ τε γὰρ
 τὸς λόγους τὸς ἐκ τῶν ἐπιστημῶν εἶδη ἔσαι πάντων ὄσων ἐπι-
 στημαί εἰσι, καὶ κατὰ τὸ ἐν ἐπὶ πολλῶν καὶ τῶν ἀπεφά-
 σεων, κατὰ δὲ τὸ νοεῖν τι φθαρέτος τῶν φθαρτῶν· φέ-
 10 τασμα γὰρ τι τῶτων ἐξῆν. ἔτι δὲ οἱ ἀκριβέστεροι τῶν λόγων
 οἱ μὲν τῶν πρὸς τι ποιῶσιν ἰδέας, ὧν οὐ φαμεν εἶναι καθ'
 αὐτὸ γένος, οἱ δὲ τὸν τρίτον ἀνθρώπων λέγουσιν. ὅλος π
 ἀναιρῆσιν οἱ περὶ τῶν εἰδῶν λόγους ἢ μᾶλλον εἶναι βύλαται
 οἱ λέγοντες εἶδη τῶν τὰς ἰδέας εἶναι· συμβαίνει γὰρ μὴ
 15 εἶναι τὴν δυάδα πρῶτην ἀλλὰ τὸν ἀριθμὸν, καὶ τὸ πρὸς π
 τῷ καθ' αὐτό, καὶ πάντ' ἴσα τινὲς ἀκολουθήσαντες ταῖς περὶ
 τῶν ἰδῶν δόξαις ἠναντιώθησαν ταῖς ἀρχαῖς. ἔτι δὲ κατὰ
 μὲν τὴν ὑπόληψιν καθ' ἣν εἶναι φαμεν τὰς ἰδέας, ἢ μόνω
 τῶν ὑσιῶν ἔσαι εἶδη ἀλλὰ πολλῶν καὶ ἐτέρων (καὶ γὰρ π
 20 νόημα ἐν ἑ μόνον περὶ τὰς ὑσίας ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ἄλ-
 λων ἐξὶ, καὶ ἐπιστῆμαι οὐ μόνον τῆς ὑσίας εἰσὶν ἀλλὰ καὶ
 ἐτέρων, καὶ ἄλλα δὲ μυρία συμβαίνει τριαυτὰ)· κατὰ δὲ
 τὸ ἀναγκαῖον καὶ τὰς δόξαις τὰς περὶ αὐτῶν, εἴ ἔστι με-
 θεκτὰ τὰ εἶδη, τῶν ὑσιῶν ἀναγκαῖον ἰδέας εἶναι μόνον· οὐ
 25 γὰρ κατὰ συμβεβηκὸς μετέχονται, ἀλλὰ δεῖ ταῦτα ἐκά-
 στου μετέχειν, ἢ μὴ καθ' ὑποκειμένου λέγεται. λέγω δ'
 οἷον, εἴ τι αὐτοδιπλασίω μετέχει τῶτο καὶ αἰδέω μετέχει,
 ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός· συμβεβηκε γὰρ τῷ διπλασίω
 αἰδέω εἶναι. ὥστ' ἔσται οὐσία τὰ εἶδη· ταῦτα δὲ ἐνταῦθα

1. τὰ ante ἔργα om *A*^b. || 6. ἰκανὰς ὡς λέγουσι καὶ ἐκ. *SC*^b. || ἀνώτερα *T*. || 9. μόνω *E*. || 12. εἴτι *ST*. || τὸ add *A*^b*F*^b. || 13. εἴτα *S*. || ὁμοίως *SB*^b*C*^b*E*^b. || 16. περὶ post ἢ om *A*^b. || 18. δὲ] καὶ *F*^b. || 19. εἶναι om *T*. || 20. τῶν οὐρανῶν *SE*^b. || 23. ἢ αὐτοῖς *T*. || 24. ἀδικία *E*^b*H*^b. || διάκρισις *ESTB*^b*C*^b. || 25. μὲν om *A*^b. || ἐν om *ST*. || τὸν τρόπον τῶτων *ST*, τῶτων τὸν τόπον *A*^b*F*^b. || 27. πότερον] πότερον δὲ *A*^b, πότερον ὅν *E*^b. || 28. ὁ αὐτὸς post ἐξῆν *B*^b*C*^b, om *E*^b. || ἀριθμὸς ἐξῆν *A*^b. || 33. περὶ μὲν ὅν] καὶ περὶ μὲν *F*^b. || τὸ *ESTB*^b*C*^b. || 34. τσοῦτον] μόνω *F*^b. || αἰτίας om *ESB*^b*C*^b*E*^b*H*^b.

1. τῶν διὰ τῶν *S*. || 5. ἐξὶ τὰ εἶδη τούτοις *A*^b. || 6. ἐκ' et 7. τε om *A*^b. || 7. ὅν *A*^b, ἢ *F*^b et margo *E*: ceteri om. || ἐπὶ πολλῶν ἐν *ESTB*^b*C*^b*E*^b. || 8. καθ'] δὲ καθ' *SB*^b*C*^b, δὲ καὶ καθ' *ETE*^b. || τρόπος δεκνυται *A*^b, δεκνυμεν τρόπος *SB*^b*C*^b. || 9. ἐπὶ om *F*^b. || ἐξὶ om *TC*^b*E*^b. || 11. τε] γε *A*^b. || 12. ἐκ et 14. τι om *A*^b. || 14. φάσκατος] φάσκατος *STB*^b*C*^b*E*^b*H*^b. || 15. τῶν *TB*^b. || οἱ om *E*^b. || ἀκριβέστεροι *ESB*^b*C*^b*E*^b. || 16. φασι *E*^b. || 18. ἰδέων *F*^b. || Σολόμεθα *ESTB*^b*C*^b*E*^b. || 21. τῶν] τῶν *A*^b. || 22. εἰδῶν *ESTB*^b*C*^b*E*^b. || δὲ om *A*^b. || 23. μὲν om *E*^b. || 24. ἴσται *A*^b*E*^b. || 25. τῶν ἰδῶν *SB*^b*C*^b. || κατὰ om *SB*^b*C*^b. || 26. καὶ αἰ ἐπις. *TA*^b. || 29. τὰ nld *ST**A*^b. || 30. δὲ *E*^b. || ἰκαστῶν *H*^b. || 31. οἱ *H*^b et τε *B*^b*C*^b. || 32. αὐτῶ τῷ διπλασίω *STB*^b*C*^b. || 33. συμβεβηκε — 34. οἷον om *A*^b. || 34. ταῦτα *F*^b: vulgo ταῦτα. || δὲ ἐνταῦθα] γὰρ ἐνταῦθα τε *F*^b.

οὐσίαν σημαίνει κάκει· ἢ τί ἔσται τὸ εἶναι φάναι τι παρὰ ταῦτα, τὸ ἐν ἐπὶ πολλῶν; καὶ εἰ μὲν ταῦτὸ εἶδος τῶν ιδεῶν καὶ τῶν μετεχόντων, ἔσται τι κοινόν· τί γὰρ μᾶλλον ἐπὶ τῶν φθαρτῶν διαδῶν, καὶ τῶν πολλῶν μὲν αἰδίων δέ, τὸ διαδῶν εἶναι ἐν καὶ ταυτόν, ἢ ἐπὶ ταύτης καὶ τῆς τινός; εἰ δὲ μὴ τὸ αὐτὸ εἶδος, ὁμώνυμα ἂν εἴη, καὶ ὅμοιον ὥσπερ ἂν εἴ τις καλοῖ ἄνθρωπον τὸν τε Καλλιῶν καὶ τὸ ξύλον, μηδεμίαν κοινωνίαν ἐπιβλέψας αὐτῶν. πάντων δὲ μάλιστα διαπορήσειεν ἂν τις, τί ποτε συμβάλλεται τὰ εἶδη τοῖς αἰδίοις τῶν αἰσθητῶν ἢ τοῖς γιγνομένοις καὶ φθειρομένοις· 10 ἔτε γὰρ κινήσεως ἔτε μεταβολῆς ἕδεμιάς ἐστὶν αἰτία αὐτοῖς. ἀλλὰ μὴν ἔτε πρὸς τὴν ἐπισήμην ἕθεν βοηθεῖ τὴν τῶν ἄλλων (ἕθεν γὰρ ὕψια ἐκεῖνα τῶν· ἐν τούτοις γὰρ ἂν ἦν), ἔτε εἰς τὸ εἶναι, μὴ ἐνυπάρχοντά γε τοῖς μετέχουσιν· οὕτω μὲν γὰρ ἂν ἴσως αἰτία δόξειεν εἶναι ὡς τὸ λευκὸν μεμιγμένον 15 τῷ λευκῷ. ἀλλ' ἔτος μὲν ὁ λόγος λίαν εὐκίνητος, ἢν Ἀναξαγόρας μὲν πρῶτος Εὐδόξος δ' ὕστερον καὶ ἄλλοι τινὲς ἔλεγον· ῥάδιον γὰρ συναγαγεῖν πολλὰ καὶ ἀδύνατα πρὸς τὴν τοιαύτην δόξαν. ἀλλὰ μὴν ἕθ' ἐκ τῶν εἰδῶν ἐστὶ τᾶλλα κατ' οὐθένα τρόπον τῶν εἰωθότων λέγεσθαι. τὸ δὲ λέγειν 20 παραδείγματα αὐτὰ εἶναι καὶ μετέχειν αὐτῶν τᾶλλα κενολογεῖν ἐστὶ καὶ μεταφορᾶς λέγειν ποιητικᾶς. τί γὰρ ἐστὶ τὸ ἐργαζόμενον πρὸς τὰς ιδέας ἀποβλέπον; ἐνδέχεται τε καὶ εἶναι καὶ γίγνεσθαι ὅμοιον ὀτιοῦν καὶ μὴ εἰκαζόμενον πρὸς ἐκεῖνο, ὥσε καὶ ὄντος Σωκράτους καὶ μὴ ὄντος γένοιτ' 25 ἂν οἴοσπερ Σωκράτης. ὁμοίως δὲ δῆλον ὅτι κἂν εἴ ἦν ὁ Σωκράτης αἰδῖος, ἔσαι τε πλείω παραδείγματα τῷ αὐτοῦ, ὥσε καὶ εἶδη, οἷον τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ζῶον καὶ τὸ δίκτυον, ἅμα δὲ καὶ τὸ αὐτοῦ ἀνθρώπου. ἔτι ἕ μόνον τῶν αἰσθητῶν παραδείγματα τὰ εἶδη, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν ιδεῶν, οἷον τὸ γέ- 30 νος, ὡς γένος εἰδῶν· ὥστε τὸ αὐτὸ ἔσται παράδειγμα καὶ

εἰκῶν. ἔτι δόξειεν ἂν ἀδύνατον εἶναι χωρὶς τὴν οὐσίαν καὶ ἢ ἢ ὕψια· ὥσε πῶς ἂν αἱ ιδέαι ὕψια τῶν πραγμάτων οὐσαι χωρὶς εἶεν; ἐν δὲ τῷ Φαίδωνι οὕτως λέγεται, ὡς καὶ τοῦ εἶναι καὶ τῷ γίγνεσθαι αἰτία τὰ εἶδη ἐστὶν. καίτοι τῶν εἰδῶν ὄντων ὅμως ἕ γίγνεται τὰ μετέχοντα, ἂν μὴ ἦ τὸ κινήσον, καὶ πολλὰ γίγνεται ἕτερα, οἷον οἰκία καὶ δακτύλιος, ὧν ἕ φάμεν εἶδη εἶναι· ὥσε δῆλον ὅτι ἐνδέχεται καὶ τᾶλλα καὶ εἶναι καὶ γίγνεσθαι διὰ τοιαύτας αἰτίας οἷας καὶ τὰ ῥηθέντα νῦν. ἔτι εἴπερ εἰσὶν ἀριθμοὶ τὰ εἶδη, πῶς αἰτίοι ἔσονται; πότερον ὅτι ἕτεροι ἀριθμοὶ εἰσὶ τὰ ὄντα, οἷον ὀδὸ μὲν ἀριθμὸς ἄνθρωπος, ὀδὸ δὲ Σωκράτης, ὀδὸ δὲ Καλλιᾶς; τί ἕν ἐκεῖνοι τέτοις αἰτίοι εἰσιν; ἕθεν γὰρ εἰ οἱ μὲν αἰδῖοι οἱ δὲ μὴ, ἕθεν διοίσει. εἰ δ' ὅτι λόγοι ἀριθμῶν τάνταῦθα, οἷον ἢ συμφωνία, δῆλον ὅτι ἐστὶν ἐν γέ τι ὧν εἰσὶ λόγοι. εἰ δὲ τι τῆτο, ἢ ὕλη, φανερόν ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ ἀριθμοὶ λόγοι τινὲς ἔσονται ἐτέρη πρὸς ἕτερον. λέγω δ' οἷον, εἰ ἐστὶν ὁ Καλλιᾶς λόγος ἐν ἀριθμοῖς πυρὸς καὶ γῆς καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος, ἄλλων τινῶν ὑποκειμένων ἔσται, καὶ ἢ ιδέα ἀριθμῶν· καὶ αὐτοῦ ἀνθρώπου, εἴτ' ἀριθμὸς τις ὧν εἴτε μὴ, ὅμως ἔσαι λόγος ἐν ἀριθμοῖς τινῶν, καὶ ἕκ ἀριθμῶν, ἕθ' ἔσαι τις διὰ ταῦτα ἀριθμῶν. ἔτι ἐκ πολλῶν ἀριθμῶν εἰς ἀριθμὸν γίνονται, ἐξ εἰδῶν δὲ ἐν εἶδος πῶς; εἰ δὲ μὴ ἐξ αὐτῶν ἀλλ' ἐκ τῶν ἐναριθμῶν, οἷον ἐν τῇ μυριάδι, πῶς ἔχουσιν αἱ μονάδες; εἴτε γὰρ ὁμοειδεῖς, πολλὰ συμβῆσεται ἄτοπα, εἴτε μὴ ὁμοειδεῖς, μήτε αἱ αὐταὶ ἀλλήλαις μήτε αἱ ἄλλαι πᾶσαι πᾶσαι· τίτι γὰρ διοίσουσιν ἀκαθεῖς οὐσαι; οὕτε γὰρ εὐλόγη ταῦτα ἔτε ὁμολογούμενα τῇ νοήσει. ἔτι δ' ἀναγκαῖον ἕτερόν τι γένος ἀριθμοῦ κατασκευάζειν, περὶ δὲ ἢ ἀριθμητικῆ καὶ πάντα τὰ μεταξὺ λεγόμενα ὑπό τινων ἀπλῶς· ἢ ἐκ τίνων ἔστιν ἀρχῶν; ἢ διὰ τί τὰ μεταξὺ τῶν δευρὸ τ' ἔσται καὶ αὐτῶν; ἔτι αἱ μονάδες αἱ ἐν τῇ δυάδι ἑκατέρω ἐκ τινος

1. τί] ἐτι *H*². || 3. μᾶλλον *om S*. || 4. τῶν κ.] τῶν διαδῶν τῶν κ. *F*², διαδῶν τῶν κ. *TA*²*E*². || 5. εἶναι *om TEE*². || 6. ὁμώνυμα *SB*²*C*²*E*². || 7. καλοῖ *E*: ceteri καλοῖη. || 8. μῆθ. δὲ κ. *B*²*C*². || 9. ἂν *om A*². || ποτε *om T*. || εἶδη ἢ τοῖς *F*². || 10. καὶ τοῖς φθ. *ESTB*²*C*²*E*². || 12. ἔτε] *idē et 13. ἕθεν*] ἔτε *codices*. || 13. ὕψια ἐκεῖνα *C*², ἐκεῖνα ὕψια *E*². || 14. γε *om ESTB*²*C*². || μὲν *om E*². || 15. αἰτίον *T*. || ὡς *om ET*. || 17. ὕστερον] δεύτερος *H*². || 18. ἔλεγον *om SB*²*C*². || 19. ἰδιῶν *F*². || 21. ταῦτα *H*², *om A*². || 23. ἀποβλέπον πρὸς τὰς ιδέας *H*², πρὸς τὰς ιδέας ἀποβλέπειν *T*. || τε *A*², δὲ *F*²: ceteri γὰρ. || 24. ὀτιοῦν *ante ὅμοιον H*², *om F*². || 25. γίγνοιτ' *ESB*²*C*². || 26. εἰ *om E*². || 27. τε *om H*². || 29. τοῦ *A*², ὁ *II*². || αὐτοῦ ἀνθρώπου *A*². || ἐτι δὲ *ἢ H*². || αἰσθ. ἔσονται *par. H*². || 30. τὰ εἶδη] αἱ ἰδίαι *H*², εἶδη (*omisso τὰ*) *SB*²*C*². || τῶν ιδεῶν *add F*²*H*². || 31. ὡς *T*.

3. λέγομεν *F*²*H*². || 4. τὰ εἶδη αἰτία *F*². || 5. ἰάν *ETE*². || 8. διὰ] διὰ τὰς *T*, καὶ διὰ *SB*²*C*². || 9. εἰσὶν] εἰσὶν *F*². || 10. εἰσὶν ἀριθμοὶ *T*. || 11. ἀνθρώπος ἀριθμῶν *A*². || 13. ἕθεν *om T*. || 14. ἔσαι *SB*²*C*². || δὲ *B*²*C*². || εἰσὶν οἱ λόγοι *SE*². || τε *om STA*². || 15. οἱ *om T*. || 17. καὶ ἀέρος *om ESB*²*C*²*E*². || 18. ἄλλον — ἀριθμῶν καὶ *om STB*²*C*²*E*². || 19. ὁ αὐτὸς ἀνθρώπος *TC*²*E*². || 20. ἐθ' *A*²*F*²*H*²: ceteri καὶ ἐκ. || ταῦτα ὁ ἀριθμῶν *T*. || 21. ἐτι δ' ἐκ *ESB*²*C*². || 22. μῆθ' *STB*²*C*². || ἐκ *om A*². || ἀριθμῶν *H*², ἐν τῷ ἀριθμῶ *A*². γὰρ ἀλλὰ ἐκ τῶν ἀριθμῶν. τὸ δὲ ἐναριθμῶν ἀπὸ τοῦ ἐκ τῶν λόγων τοῦ ἀριθμοῦ *margo E*. || 23. εἰ *E*². || 24.: ἀπὸ τῆς συμβῆσεται *ESTB*²*C*²*E*². || 25. μῆθ' αἱ αὐταὶ *A*²*F*²*H*², μήτε αὐταὶ *S*. || ἄλλαι αἱ πᾶσαι *EE*². || 27. δ'] τε *A*². || 28. τι ὅσα *A*². || ὅν *A*². || 29. ἀπλῶς] ἀ πῶς *A*². || 30. τὰ *om A*². || δευρὸ] δὲ *A*². || τ' *om C*². || 31. ἑκατέρω *A*². || τινος ἐπὶ πρῶτερος τῆς δυάδος *A*².

πρωτέρας διαδοῦς· καίτοι ἀδύνατον. ἔτι διὰ τί ἐν ὁ ἀριθμὸς
 συλλαμβανόμενος; ἔτι δὲ πρὸς τοῖς εἰρημένους, εἶπερ εἰσὶν
 αἱ μονάδες διάφοροι, ἔχρην ὅτω λέγειν ὡς περ καὶ ὅσοι τὰ
 ζοιχεῖα τέτταρα ἢ δύο λέγουσιν· καὶ γὰρ τῶν ἑκάστος οὐ
 τὸ κοινὸν λέγει ζοιχεῖον, ὡς τὸ σῶμα, ἀλλὰ πῦρ καὶ γῆ, 5
 εἴτ' ἐστὶ κοινὸν τὸ σῶμα εἴτε μὴ. γῆν δὲ λέγεται ὡς ὅσος
 τὸ ἐνὸς ὡς περ πυρὸς ἢ ὕδατος ἰσομομερῦς· εἰ δ' ὅσως, οὐκ
 ἔσονται οὐσίας οἱ ἀριθμοί, ἀλλὰ δῆλον ὅτι, εἶπερ ἐστὶ τι ἐν
 αὐτῷ καὶ τῷτο ἐστὶ ἀρχή, πλεοναχῶς λέγεται τὸ ἐν· ἀλ-
 λως γὰρ ἀδύνατον. βυλόμενοι δὲ τὰς ὁσίας ἀνάγειν εἰς τὰς
 ἀρχαῖς μήκη μὲν τίθεμεν ἐκ μακροῦ καὶ βραχέος, ἐκ τινος
 μικροῦ καὶ μεγάλου, καὶ ἐπίπεδον ἐκ πλατεῖος καὶ στενοῦ,
 σῶμα δ' ἐκ βαθέος καὶ ταπεινοῦ· καίτοι πῶς ἔξει ἢ τὸ ἐπί-
 πεδον γραμμῶν ἢ τὸ στερεὸν γραμμῶν καὶ ἐπίπεδον; ἄλλο
 γὰρ γένος τὸ πλατὺ καὶ τὸ στενὸν καὶ βαθύ καὶ ταπεινόν· 15
 ὡς περ ἦν ὑδ' ἀριθμὸς ὑπάρχει ἐν αὐτοῖς, ὅτι τὸ καλὺ καὶ
 ἀλέγον ἕτερον τούτων, δῆλον ὅτι οὐδ' ἄλλο οὐθέν τῶν ἀνω
 ὑπάρχει τοῖς κάτω. ἀλλὰ μὲν οὐδὲ γένος τὸ πλατὺ τῷ βα-
 θέος· ἦν γὰρ ἀν' ἐπίπεδόν τι τὸ σῶμα. ἔτι αἱ ζημαὶ ἐκ
 τῶος ἐνυπάρξουσιν; τούτω μὲν οὐκ τῷ γένει καὶ διεμάχεται 20
 Πλάτων ὡς ὄντι γεωμετρικῷ δόγματι, ἀλλ' ἐκάλει ἀρχὴν
 γραμμῆς, τῷτο δὲ πολλὰκις ἐτίθει τὰς ἀτόμους γραμμάς.
 καίτοι ἀνάγκη τούτων εἶναι τι πέρασ· ὡς' ἐξ' ἢ λόγῳ γραμμῆ
 ἐστὶ καὶ ζηγμῆ ἐστὶν. ἔλως δὲ ζητούσης τῆς σοφίας περὶ τῶν
 φανερωῶν τὸ αἴτιον, τῷτο μὲν εἰάκαμεν (οὐθέν γὰρ λέγομεν 25
 περὶ τῆς αἰτίας ἔθεν ἢ ἀρχὴ τῆς μεταβολῆς), τὴν δ' οὐσίαν
 οἰόμενοι λέγειν αὐτῶν ἑτέρας μὲν ὁσίας εἶναι φαιμέν, ὅπως
 δ' ἐκείναι τῶν ὁσίας, διὰ κενῆς λέγομεν· τὸ γὰρ μετέχειν,
 ὡς περ καὶ πρότερον εἶπομεν, οὐθέν ἐστὶν. οὐδὲ δὴ ὅπερ ταῖς
 ἐπιστήμασι ἰρῶμεν ὄν αἴτιον, διὸ καὶ πᾶς νοῦς καὶ πᾶσα 30
 φύσις ποιεῖ, οὐδὲ ταύτης τῆς αἰτίας ἦν φαιμεν εἶναι μίαν
 τῶν ἀρχῶν, ἔθεν ἀπτεται τὰ εἶδη, ἀλλὰ γέγονε τὰ μαθή-
 ματα τοῖς νῦν ἢ φιλοσοφία, φασκόντων τῶν ἄλλων χάριν

αὐτὰ δὲν πραγματεῖσθαι. ἔτι δὲ τὴν ὑποκειμένην οὐσίαν
 ὡς ὕλην μαθηματικωτέραν ἢ τις ὑπολάβῃ, καὶ μάλισ
 κατηγερεῖσθαι καὶ διαφορᾶν εἶναι τῆς οὐσίας καὶ τῆς ὕλης
 ἢ ὕλην, εἶον τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν, ὡς περ καὶ αἱ φύσι-
 λόγοι φασὶ τὸ μανὸν καὶ τὸ πυκνόν, πρώτας τῷ ὑποκειμένῳ
 φάσκοντες εἶναι διαφορὰς ταύτας· ταῦτα γὰρ ἐστὶν ὑπερῆ
 τις καὶ ἑλλειψίς, περὶ τε κινήσεως, εἰ μὲν ἐστὶ ταῦτα κινήσεως
 ὄντων ὅτι κινήσεται τὰ εἶδη· εἰ δὲ μὴ, τίθεν ἑλλειψίς; ἄλλ
 γὰρ ἢ περὶ φύσεως ἀνήρηται σκέψις. ὅτε δοκεῖ ῥῆσι
 εἶναι, τὸ δεῖξαι ὅτι ἐν ἀπαντα, ἢ γίνεταί· τῆ γὰρ ἐκείνη
 ἢ γίνεταί πάντα ἐν ἀλλ' αὐτὸ τι ἐν, ἢν διδῶ τις πάντα
 καὶ οὐδὲ τῷτο, εἰ μὴ γένος δώσει τὸ κλέβλιν εἶναι· τούτω δ'
 ἐν ἐνόις ἀδύνατον. ἔθεν δ' ἔχει λόγον οὐδὲ τὰ μετὰ τοῖς
 ἀριθμὸς μήκη καὶ ἐπίπεδα καὶ στερεά, ἔτε ὅπως ἐστὶν ἢ ἐστὶ
 ἔτ' εἰ τῶν ἔχει δυνάμιν· ταῦτα γὰρ οὔτε εἶδη εἶον τε εἶον
 (οὐ γὰρ εἰσὶν ἀριθμοί) οὔτε τὸ μεταξὺ (μαθηματικὰ γὰρ
 ἐκείνα) ἔτε τὰ φθαρτά, ἀλλὰ πάλιν τέταρτον ἄλλο φαί-
 νεται τῷτο τι γένος. ἔλως τε τὸ τῶν ὄντων ζητεῖν ζοιχεῖα
 μὴ διελόντας, πωλλαχῶς λεγομένων, ἀδύνατον εἶρεθ, ἔλ-
 λως τε καὶ τῷτον τὸν τρόπον ζητῶντας ἐξ οἶον ἐστὶ ζοιχεῖα
 ἐκ τῶν γὰρ τὸ κοινὸν ἢ πάσχειν, ἢ τὸ εὐθύ, ἔτε ἐστὶ δῆλον
 λαβεῖν, ἀλλ' εἶπερ, τῶν ὁσιῶν μόνον ἐνδέχεται· ὡς τε τῶν
 ὄντων ἀπάντων τὰ ζοιχεῖα ἢ ζητεῖν ἢ εἰσθῆαι ἔχρην ἔτε ἀλε-
 θές. πῶς δ' ἂν τις καὶ μάθοι τὰ τῶν πάντων στοιχεῖα;
 δῆλον γὰρ ὡς ἔθεν εἶον τε προῦπάρχειν γνωρίζοντα πρότε-
 ρον. ὡς περ γὰρ τῷ γεωμετρικῷ μαθάνοντι ἄλλα μὲν ἐν-
 δέχεται προειδέναι, ὡς δὲ ἢ ἐπιστήμη καὶ περὶ τῶν μάλισ
 μαθάνειν ἔθεν προγιγνώσκει, οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων
 ὡς' εἰ τις τῶν πάντων ἐστὶν ἐπιστήμη, ὡς τινὲς φασιν, οὐδὲ
 ἂν προῦπάρχει γνωρίζων οὗτος. καίτοι πᾶσα μάθησις διὰ
 προγιγνώσκων ἢ πάντων ἢ τινῶν ἐστὶ καὶ ἢ δι' αἰτιολό-
 γησις ἢ δι' ὁρισμῶν· δεῖ γὰρ ἐξ ὧν ὁ ὁρισμὸς προειδέναι καὶ
 εἶναι γνώριμα. ὁμοίως δὲ καὶ ἢ δι' ἐπαγωγῆς. ἀλλὰ μὴ

1. καίτοι ἀθήρηται om T. || ὁ ἀριθμὸς ἐν E². || 3. 33 ἀδιάφοροι F². || 4. καὶ γὰρ καὶ τούτων T. || 6. τι om TA²E². || 8. ἀπὴ] αἰπεῖν SB²C². || 11. τίθενται SB²C². || βραχέος καὶ μακροῦ A². || 13. τοι om F². || ἢ om A². || 15. τὸ πλ.] καὶ τὸ πλ. TE². || τὸ post καὶ om A². || 16. ἐν om A². || 17. ἔτι om E². || 19. ἀν om T. || 20. ἐνυπάρχει ESTB²C²H². || 24. φιλοσοφίας A². || 26. πόθεν A². || 27. μὲν add EA²H². || 29. καὶ τὸ πρότερον STB²C². || ὁ περὶ τὰς ἐπιστήμας A². || 31. οὐδὲ] τὸ δὲ A². || 33. τῆς S. || τῶν add A².

4. ἢ ὕλην add A²F². || καὶ ante φ. om SB²C². || 5. τὸ μανόν] καὶ μανόν S. || τῆς ὑποκειμένης E². || 6. ταύτας om A². || γὰρ] δι STH². || 7. καὶ ἑλλειψίς om A². || δι A². || ἐστὶ E²H². || 9. σκέψις ἀνήρηται A². || ὁ δὲ T, καὶ ὁ EH². || 10. ἐν τὰ πάντα H². || ἢ] ἐκ τῆς ἐκείνης ἢ A², οὐκισίς τῆ γὰρ ἐκείνης ἢ γίνεταί. || 11. γ. τὰ πάντα H². || 12. αἰ et δώσει A²F²: ceteri iam et δῶ. || 13. ἐν om A². || ἐνόις τε εἶδ. H². || τῶ om S. || 14. μήκη τε καὶ ἐπίπεδα A². || οὐδὲ A². || 15. εἰ om A². || 16. μαθ.] τὰ μαθ. ES TB²C². || 17. πάλιν γε τ. B². || ἄλλο τέταρτον E². || τῷτο φαίνεται γένος A². || 18. ἔτερον] ἔτερον T. || 19. διελόντας E². || λεγομένων A². || 20. ὡν A². || 21. αἰτί] τῶ A². || 23. ὄντων om TA². || ἢ ante ζητεῖν om A². || 26. τὸ T. || γεωμετρικῷ γεωμετρικῶ A². || 28. δι E², δι' ESB²C². || 29. τῆ] ἢ SB²C². || ἀπάντων A²E². || εἶον δὲ τινος A². || 33. εἶναι] εἶδε E².

καὶ εἰ τυγχάνει σύμφυτος οὕσα, θαυμασὸν πῶς λανθάνομεν ἔχοντες τὴν κρατίστην τῶν ἐπιστημῶν. ἔτι πῶς τις γνωρμῆϊ ἐκ τῶν ἐς ἡμᾶς καὶ πῶς ἔσαι ἄλλοι; καὶ γὰρ τοῦτ' ἔχει ἀπορίαν· ἀμφισβητήσῃ γὰρ ἂν τις, ὥσπερ καὶ περὶ ἐνίας συλλαβίας· οἱ μὲν γὰρ τὸ σμα ἐκ τῶ σ καὶ μ καὶ α φα- 5 πὴν εἶναι, οἱ δὲ τινες ἕτερον φθόγγον φασὶν εἶναι καὶ ὑθένα τῶν γνωρίμων. ἔτι δὲ ὧν ἐστὶν αἰσθησις, ταῦτα πῶς ἂν τις μὴ ἔχων τὴν αἰσθησιν γνοίῃ; καίτοι ἔδει εἶγε πάντων ταῦτα σοιχεῖά ἐστιν ἐξ ὧν, ὥσπερ αἱ σύνθετοι φωναὶ εἰσὶν ἐκ τῶν αἰεῖων σοιχείων.

10 Ὅτι μὲν οὖν τὰς εἰρημένας ἐν τοῖς φυσικοῖς αἰτίας ζητεῖν εὐκόσῃ πάντες, καὶ τῶν ἐκτὸς ὑδεμίαν ἔχομεν ἂν εἰπεῖν, ἄλλο καὶ ἐκ τῶν πρότερον εἰρημένον. ἀλλ' ἀμουδρῶς ταύτας· καὶ τράπον μὲν τινα πᾶσαι πρότερον εἰρηνται, τράπον δὲ τινα οὐδαμῶς. ψευδίζομένη γὰρ εἰσὶν ἡ πρώτη φιλοσοφία περὶ πάντων, ἄτε νέα τε κατ' ἀρχὰς οὕσα καὶ τὰ πρῶτον, ἐπεὶ καὶ Ἐμπειδοκλῆς ἄστουν τῷ λόγῳ φησὶν εἶναι, τῆτο δ' ἐστὶ τὸ τί ἦν εἶναι καὶ ἡ ὕστα ἡ πράγματος. ἀλλὰ μὴν ὁμοίως ἀναγκαῖον καὶ σαρκὸς καὶ τῶν ἄλλων ἐκάσῃ εἶναι τὸν λόγον, ἡ μηθεός· διὰ τῆτο γὰρ καὶ σὰρξ 20 καὶ ἄσῃν ἔσαι καὶ τῶν ἄλλων ἕκασον, καὶ ἡ διὰ τὴν ὕλην, ἡν ἐκείνος λέγει πῦρ καὶ γῆν καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα. ἀλλὰ ταῦτα ἄλλα μὲν λέγοντος συνέφησεν ἂν ἐξ ἀνάγκης, σαφῶς δὲ ἡ εἰρηκεν. περὶ μὲν ἔν τῶν τοιούτων δεδήλωται καὶ πρότερον· οὕσα δὲ περὶ τῶν αὐτῶν τέττω ἀπορήσειεν ἂν τις, 25 ἐπανέλθωμεν πάλιν· τάχα γὰρ ἂν ἐξ αὐτῶν εὐπαρησασίμεν τι πρὸς τὰς ὕστεραν ἀπορίας.

Α ΕΛΑΤΤΟΝ.

Ἡ περὶ τῆς ἀληθείας θεωρία τῆ μὲν χαλεπή, τῆ δὲ 30 ῥαδία. σημεῖον δὲ τὸ μήτ' ἀξίως μηδένα δύνασθαι τυχεῖν

αὐτῆς, μήτε πάντας ἀποτυγχάνειν, ἀλλ' ἕκασον λέγειν τι περὶ τῆς φύσεως, καὶ καθ' ἕνα ρὸν μῆθεν ἡ μικρὸν ἐπιβάλλειν αὐτῆ, ἐκ πάντων δὲ συναθροίζομένων γίνεσθαι τι μέγεθος. ὡς' εἶπερ εἰσὶν ἔχειν καθάπερ τυγχάνομεν παρομοιασ- 5 ζόμενοι, τίς ἂν θύρας ἀμαρτοί; ταύτη μὲν ἂν εἴη ῥαδία· τὸ δ' ὅλον τι ἔχειν καὶ μέρος μὴ δύνασθαι δηλοῖ τὸ χαλεπὸν αὐτῆς. ἴσως δὲ καὶ τῆς χαλεπότητος οὕσης κατὰ δύο τρόπους, οὐκ ἐν τοῖς πράγμασιν ἀλλ' ἐν ἡμῶν τὸ αἰτίον ἐστὶν αὐτῆς. ὥσπερ γὰρ καὶ τὰ τῶν νυκτερίδων ὄμματα πρὸς τὸ 10 φέγγος ἔχει τὸ μεθ' ἡμέραν, ἔτω καὶ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ὁ νῦς πρὸς τὰ τῆ φύσει φαυερώτατα πάντων. οὐ μόνον δὲ χάριν ἔχειν δίκαιον τοῦτοισι ὧν ἂν τις κοινώσαστο ταῖς δόξαις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐπιπολαιότερως ἀποφνημαμένοις· καὶ γὰρ ὅτοι συνεβάλλοντό τι· τὴν γὰρ ἔξιν προήσκησαν ἡμῶκ εἰ μὲν γὰρ Τιμόθεος μὴ ἐγένετο, πολλὴν ἂν μελοποιῶμα ἔκ εἶχομεν· εἰ δὲ μὴ Φρῦνις, Τιμόθεος οὐκ ἂν ἐγένετο. τῶν αὐτῶν δὲ τράπον καὶ τῶν περὶ τῆς ἀληθείας ἀποφνημαμένων· παρὰ μὲν γὰρ ἐνίων παρελήφασμεν τινας δόξας, οἱ δὲ τοῦ γενέσθαι τέττω αἰτίοι γογῶνασιν. ὀρθῶς δ' ἔχει καὶ τὸ κα- 20 λείσθαι τὴν φιλοσοφίαν ἐπιστήμην τῆς ἀληθείας. θεωρητικῆς μὲν γὰρ τέλος ἀλήθεια, πρακτικῆς δ' ἔργον· καὶ γὰρ εἰαὶ τὸ πῶς ἔχει σκοπῶσιν, οὐ τὸ αἰδίον ἀλλὰ πρὸς τι καὶ νῦν θεωροῦσιν οἱ πρακτικοί. οὐκ ἴσμεν δὲ τὸ ἀληθὲς ἄνευ τῆς αἰτίας. ἕκαστον δὲ μάλιστα αὐτὸ τῶν ἄλλων, καθ' ὃ καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει τὸ συνώνυμον, οἷον τὸ πῦρ θερμότατον· καὶ γὰρ τοῖς ἄλλοις τὸ αἰτίον τοῦτο τῆς θερμότητος· ὥσπερ καὶ ἀληθέστατον τὸ τοῖς ὑστέροις αἰτίον τοῦ ἀληθέσιν εἶναι. διὸ τὰς τῶν αἰεῖ ἔντων ἀρχὰς ἀναγκαῖον αἰεῖ εἶναι ἀληθε- 35 ζάτας· ἢ γὰρ ποτε ἀληθεῖς, οὐδ' ἐκεῖναι αἰτίον τί ἐστὶ τοῦ εἶναι, ἀλλ' ἐκεῖναι τοῖς ἄλλοις, ὡσθ' ἕκαστον ὡς ἔχει τοῦ εἶναι, ἔτω καὶ τῆς ἀληθείας.

1. εἰ καὶ τυγχάνοι B²F². || 2. γνωρίσει F², γνωρίσειεν ESTB²C². || 4. ἐπὶ S. || 5. ὁ T. || σῶμα E². || 6. δὲ τὸν ἕτερον τρόπον ἴδιον εἶναι A². || 7. δὲ εἰ ἐστὶν om F². || κ' αἰσθησις E². || 8. γνοίη] ἔχοι F². || δαί A². || 12. ἔχομα A²E²F², A²F² omissoi ἂν. || 14. ἀπασαι SB²C², αἰ πᾶσαι T. || 16. ἀπάντων A². || τε] τε καὶ S, om A²F². || 19. ἀναγκαῖον ὁμοίως T. || σάρκα TE², σάρκασ A². || 20. ἕκασον codices. || μηδὲ ἔ ESTB²C²F². || τῆτο ἄρα καὶ ἡ σὰρξ A². || 21. ἐστὶ STB²C²F². || 28. λέγει om T. || καὶ ante γῆν om S. || καὶ ποιεῖ γῆν et 23. μὲν om SB²C². || 24. ἐκ om S. || ἔν om F². || 25. δι] δὲ καὶ S. || 26. ἀπορήσωμεν SQ². || 27. τι] ται E², 23. A²F². || 29. α τὸ ἔλαττον ST, ἔλαττον α β, β, βθλιον β Q. addunt EQSB²C²: τοῦτο τὸ βιβλίον οἱ πλείους φασὶν εἶναι Πασικλίου τοῦ Ροδίου, ὅς ἦν ἀκραστὴς Ἀριστοτέλους, υἱὸς δὲ Βονθῶ τοῦ Εὐδήμου ἀδελφεῖ. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Ἀφροδιταῖος φησὶν εἶναι αὐτὸ τοῦ Ἀριστοτέλους. || 30. ἡ] ὅτι ἡ rc H². || 31. μηδένα om T. || ἡγαῖν A². || 2. τῆς om T. || μὲν] μὲν ἡ E. || 6. τι A²B²F²: ceteri τ'. || 8. ἐστὶν add A². || 9. καὶ om EQB². || 10. τὸ μεθ'] πρὸς Q. || 12. ὧν] καὶ ἔτωσ ἂν E². || κοινώσαστο E², κοινώσαστα EFA², κοινώσαστο E²: ceteri κοινώσασ. || 13. ταῖς] ταῖς ἔτι omnes praeter A². || ἐπιπολαιότερον A²E². || 14. συνεβάλλοντο A²: ceteri συμβάλλονται. || ἡσκησαν A². || 16. φρῦνις E². || 17. δὲ om S. || τῶν περὶ τῆς] περὶ τῶν A²E². || 19. τῆτοις ro E². || δι] ET. || ἔχει om A²F². || καλέσαστο ESTB²C². || 20. τὴν κατὰ φ. A². idem post ἀληθείας addit θεωρητικῆν. || 21. ἂν A²E². || 22. ἐστὶ EQS. || οὐ τὰ αἰτίον EQS, οὐ γὰρ αἰτίον T, οὐ τὰ αἰτίον οὐ E². addunt omnes καθ' αὐτῆ, praeter A². || 24. καθὼς S. || 28. αἰὰ QT. || 29. ἐκείνη A²E². || ἐστὶ om A².

2 Ἄλλα μὴν ὅτι γ' ἐστὶν ἀρχὴ τις καὶ οὐκ ἄπειρα τὰ αἷτια τῶν ὄντων, οὐτ' εἰς εὐθυρίαν οὔτε κατ' εἶδος, δῆλον. ἔτε γὰρ ὡς ἐξ ὕλης τόδ' ἐκ τῆδε δυνατὸν ἵνα εἰς ἄπειρον, οἷον σάρκα μὲν ἐκ γῆς, γῆν δ' ἐξ ἀέρος, ἀέρα δ' ἐκ πυρός, καὶ τῆτο μὴ ἴσασθαι· οὔτε ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, οἷον 5 τὸν μὲν ἀνθρώπον ὑπὸ τῆ ἀέρος κινήθῃναι, τῆτον δ' ὑπὸ τοῦ ἡλίου, τὸν δὲ ἡλίον ὑπὸ τῆ νεῖκας, καὶ τέτα μὴδὲν εἶναι πέρας. ὁμοίως δὲ ἕδὲ τὸ ἕ ἕνεκα εἰς ἄπειρον οἷόν τε ἵνα, βαδίσι μὲν ὑγιείας ἕνεκεν, ταύτην δ' εὐδαιμονίας, τὴν δ' εὐδαιμονίαν ἄλλα, καὶ ἕτως αἰε ἄλλο ἄλλα ἕνεκεν εἶναι. καὶ ἐπὶ 10 τῶν τί ἦν εἶναι δ' ὡσαύτως. τῶν γὰρ μέσων, ὧν ἐστὶν ἐξω τι ἔσχατον καὶ πρότερον, ἀναγκαῖον εἶναι τὸ πρότερον αἷτιον τῶν μετ' αὐτό. εἰ γὰρ εἰπεῖν ἡμᾶς δέει τι τῶν τριῶν αἷτιον, τὸ πρῶτον ἔρμην· οὐ γὰρ δὴ τόγ' ἔσχατον, ἕδενὸς γὰρ τὸ τελευταῖον· ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὸ μέσον, ἐνὸς γάρ. οὐδὲν δὲ 15 διαφέρει ἐν ἡ πλείω εἶναι, ἕδ' ἄπειρα ἢ πεπερασμένα· τῶν δ' ἀπειρῶν τῆτον τὸν τρόπον καὶ ὅλως τῆ ἀπείρῃ πάντα τὰ μέρια μέσα ὁμοίως μέχρι τοῦ νῦν· ὥστ' εἴπερ μὴθὲν ἐστὶ πρῶτον, ὅλως αἷτιον ἕθεν ἐστὶν. ἀλλὰ μὴν ἕδ' ἐπὶ τὸ κάτω οἷόν τ' εἰς ἄπειρον ἵνα, τῆ ἄνω ἔχοντος ἀρχήν, ὡς' ἐκ πυρός μὲν ὕδωρ, ἐκ δὲ τέτα γῆν, καὶ ἕτως αἰε ἄλλο τι γίνεσθαι γένος. διχῶς γὰρ γίνεταί τότε ἐκ τοῦδε, ἢ ὡς τότε λέγεταί μετὰ τότε, οἷον ἐξ Ἰσθμίων Ὀλύμπια, ἢ ἐχ ἕτως ἀλλ' ὡς ἐκ παιδὸς ἀνὴρ μεταβάλλοντος, ἢ ἐξ ὕδατος ἀήρ. ὡς μὲν οὖν ἐκ παιδὸς ἀνδρα γίνεσθαι φαμεν, ὡς ἐκ τοῦ 25 ἕδ' ἀριθμήσει τὰς τομὰς ὁ τὴν ἄπειρον διεξιών. ἀλλὰ καὶ τὴν ὕλην ἐν κινουμένῳ νοεῖν ἀνάγκη, καὶ ἀπείρῳ ἕθεν ἔσο εἶναι· εἰ δὲ μὴ, ἐκ ἀπείρον γ' ἐστὶν τὸ ἀπείρῳ εἶναι. ἀλλὰ μὴν καὶ εἰ ἀπειρά γ' ἦσαν πλήθει τὰ εἶδη τῶν αἷτιων, οἷον ἂν ἦν οὐδ' οὕτω τὸ γινώσκειν· τότε γὰρ εἰδέναι οἷομεθα ὅταν τὰ αἷτια γνωρίσωμεν· τὸ δ' ἄπειρον κατὰ τὴν πρόθεσιν ἐκ ἐστὶν ἐν πεπερασμένῳ διεξελθεῖν.

Αἰ δ' ἀκροάσεις κατὰ τὰ ἔτη συμβαίνουσιν· ὡς γὰρ

ἐκ τῆς γενέσεως τὸ γιγνόμενον, ἀλλ' ἐστὶ μετὰ τὴν γένεσιν. ἕτω γὰρ καὶ ἡμέρα ἐκ τῆ πρώτῃ, ὅτι μετὰ τῆτο· διὸ ἕδὲ τὴ πρώτῃ ἐξ ἡμέρας. θάτερα δὲ ἀνακάμπτει. ἀμφοτέρως δὲ ἀδύνατον εἰς ἄπειρον ἵνα. τῶν μὲν γὰρ ὄντων μεταξύ 5 ἀνάγκη τέλος εἶναι, τὰ δ' εἰς ἄλλα ἀνακάμπτει· ἢ γὰρ θατέρῃ φθορὰ θατέρῃ ἐστὶ γένεσις. ἅμα δὲ καὶ ἀδύνατον τὴ πρῶτον αἰδίων ἐν φθαρῆναι· ἐπεὶ γὰρ ἐκ ἀπείρος ἢ γένεσις ἐπὶ τὸ ἄνω, ἀνάγκη, ἐξ ἕ φθαρέντος πρώτῃ τι ἐγένετο, μὴ αἰδίων εἶναι. ἐπὶ δὲ τὸ ἕ ἕνεκα τέλος, τοῖττον δὲ ὁ μὴ ἄλλῃ ἕνεκα, ἀλλὰ τὰλλα ἐκείνου· ὥστ' εἰ μὲν ἔσται τοιοῦτον τὸ ἔσχατον, ἐκ ἐστὶ ἀπείρον, εἰ δὲ μὴθὲν τοῖττον, ἐκ ἐστὶ τὸ ἕ ἕνεκα. ἀλλ' οἱ τὸ ἀπείρον ποῖοντες λαυθάουσιν ἐξαίρωντες τὴν τοῦ ἀγαθοῦ φύσιν. καίτοι οὐθεὶς ἂν ἐγχειρήσειεν οὐδὲν πράττειν μὴ μέλλων ἐπὶ πέρας ἕξειν. οὐδ' ἂν εἴη νοῦς ὁ 10 τοῖς τοῖτοις· ἕνεκα γὰρ τινος αἰε πράττει ὁ γε νῦν ἔχων· τῆτο γὰρ ἐστὶ πέρας· τὸ γὰρ τέλος πέρας ἐστὶν. ἀλλὰ μὴ οὐδὲ τὸ τί ἦν εἶναι ἐνδέχεται ἀνάγεσθαι εἰς ἄλλον ὁρισμὸν πλεονάζοντα τῷ λόγῳ. αἰε τε γὰρ ἐστὶν ὁ ἔμπροσθεν μάλλον, ὁ δ' ὕστερος ἐκ ἐστὶν· ἕ δὲ τὸ πρῶτον μὴ ἐστὶν, ἕδὲ τὸ ἐχόμενόν ἐστὶν. ἐπὶ τὸ ἐπίσασθαι ἀναιρῶσιν οἱ ἕτως λέγοντες· οὐ γὰρ οἷόν τε εἰδέναι πρὶν ἢ εἰς τὰ άτομα ἐλθεῖν. καὶ τὸ γινώσκειν οὐκ ἔστιν· τὰ γὰρ ἕτως ἀπείρα πῶς ἐνδέχεται νοεῖν; ἢ γὰρ ὁμοίον ἐπὶ τῆς γραμμῆς, ἢ κατὰ τὰς διαμέσεις μὲν ἐχ ἴσασθαι· νοῆσαι δ' ἐκ ἐστὶ μὴ ζήσαντα· διέπερ 25 ἕδ' ἀριθμήσει τὰς τομὰς ὁ τὴν ἄπειρον διεξιών. ἀλλὰ καὶ τὴν ὕλην ἐν κινουμένῳ νοεῖν ἀνάγκη, καὶ ἀπείρῳ ἕθεν ἔσο εἶναι· εἰ δὲ μὴ, ἐκ ἀπείρον γ' ἐστὶν τὸ ἀπείρῳ εἶναι. ἀλλὰ μὴν καὶ εἰ ἀπειρά γ' ἦσαν πλήθει τὰ εἶδη τῶν αἷτιων, οἷον ἂν ἦν οὐδ' οὕτω τὸ γινώσκειν· τότε γὰρ εἰδέναι οἷομεθα ὅταν τὰ αἷτια γνωρίσωμεν· τὸ δ' ἄπειρον κατὰ τὴν πρόθεσιν ἐκ ἐστὶν ἐν πεπερασμένῳ διεξελθεῖν.

Αἰ δ' ἀκροάσεις κατὰ τὰ ἔτη συμβαίνουσιν· ὡς γὰρ

1. τις ἀρχὴ F^b. || 2. ἐπ' A^bE^b. || εὐθυρίαν E^b. || 3. εἶναι ἐπ' EQSTE^b. || 8. ἕδ] καὶ A^b. || ἄπ. οἷον τε εἶναι A^b. || 9. ἕνεκεν A^b: ceteri ἕνεκα. || δ' δ' T. || 10. ἄλλῃ ἕνεκεν καὶ A^b. || 11. ἐξω τι om A^bF^b. τι ἐξω T. || 13. τῷ ET. || μετ' αὐτὸ A^b, μέσων F^b. || ἡμᾶς εἰπεῖν A^b. || 14. γε τὸ A^b. || τὸ] τότε Q, τότε EB^bC^b. || 16. ἢ πεκ.] ἕδὲ πεκ. E^b. || 17. ὅλως] ἄλλως τε ὡ H^b. || 18. ὁμοίως om H^b. || ἐστὶ τὸ πρῶτον STB^bC^bE^b. || 20. εἰς A^b, ἐπ' F^b: ceteri ἐστὶν ἐπ'. || ἀπίναί A^b, προίναί F^b. || ἔχοντι τῷ ἄνω F^b. || 21. τότε] τῷ ὕδατος H^b. || 22. γίνεταί] λέγεταί μετὰ Q. || ἢ ETA^bE^b: vulgo μὴ. || 23. ἢ ἐχ ἕτως ἀλλ' ὡς A^b, ἕ' ἀλλ' ὡς S, ἄλλως E^b: ceteri ἢ. || 24. μεταβάλλοντος ἀνὴρ E^b. || ἢ ὡς ἐξ A^b. || 25. μὲν — φαμεν om E. || ἀνὴρ QSC^bE^b. || γασθαι F^b. || 26. ἐκ om F^b. || 27. μεταξύ] τι μεταξύ H^b, μεταξύ τι STB^bC^b. || 28. δ'] γὰρ A^b. || 29. καὶ — ἐπιστήμων om A^b. || 30. ὅτι γίνεταί om T. || 31. οὐκ ἀνακάμπτει μὲν ἐκεῖνα Q. || 32. εἰς] πρὸς SB^bC^b. || γὰρ] δὲ A^b.

1. ἐστὶ om F^bH^b. || 2. καὶ ἢ ἡμέρα T. || τὸ om A^b. || 3. θάτερον A^b. || ἀμφοτέρως E^b. || 4. γὰρ om E^b. || 5. ἀνακάμπτων A^b. || 6. γένεσις ἐστὶν || 7. πρῶτον αἷτιον αἰδίων F^b. || ἐπὶ — 9. εἶναι om pr E^b: ἐπειδὴ rc E^b. || 7. ἢ om A^b. || 9. ἐπὶ A^bF^b. || 13. ἐγχειρήσειεν S. || 14. πρᾶσσειεν EE^b. || 15. τοῖς om E. || τοῖτοις] ἕσιν A^b. || 16. πέρας τέλος SA^b. || 17. αἷτιον Q. || 18. τε om T. || 20. ἐστὶν om A^b. || 21. ἢ om TA^b. || ἔλη A^b. || 23. ἢ SE^b. || 25. ἀριθμεῖ A^b. || 26. ἕθεν STA^bB^bC^bE^b. || 27. γ'] δ' A^b. || τοῦ E^b. || 28. εἰ om S. || 30. πρόθεσιν SA^b. || 32. συμβαίνουσι F^b.

εἰώθαμεν, ὅτως ἀξιῶμεν λέγεσθαι, καὶ τὰ παρὰ ταῦτα ἔχ
 ὁμοία φαίνεται ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσυνήθειαν ἀγνωστότερα καὶ
 ξενικώτερα· τὸ γὰρ σύνθητες γνωριμώτερον. ἡλίκη δὲ ἰσχύϊ
 ἔχει τὸ σύνθητες οἱ νόμοι δηλοῦσιν, ἐν οἷς τὰ μυθώδη καὶ
 παιδαριώδη μείζον ἰσχύει τῷ γινώσκειν περὶ αὐτῶν διὰ τὸ
 ἔθος. οἱ μὲν ἔν, ἐὰν μὴ μαθηματικῶς λέγη τις, ἐκ ἀποδέ-
 χονται τῶν λεγόντων, οἱ δ', ἂν μὴ παραδειγματικῶς, οἱ
 δὲ μάρτυρα ἀξιῶσιν ἐπάγεσθαι ποιητὴν. καὶ οἱ μὲν πάντα
 ἀκριβῶς, τοὺς δὲ λυπεῖ τὸ ἀκριβὲς ἢ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι
 συνείρειν ἢ διὰ τὴν μικρολογία· ἔχει γὰρ τι τὸ ἀκριβὲς
 10 τοιοῦτον, ὥστε καθάπερ ἐπὶ τῶν συμβολαίων, καὶ ἐπὶ τῶν
 λόγων ἀνελεύθερον εἶναι τισὶ δοκεῖ. διὸ δεῖ πεπαιδευθῆναι
 πῶς ἕκαστα ἀποδεκτέον, ὡς ἄτοπον ἅμα ζητεῖν ἐπιστήμην
 καὶ τρόπον ἐπιστήμης· ἔστι δ' οὐδέτερον ῥάδιον λαβεῖν. τὴν
 δ' ἀκριβολογίαν τὴν μαθηματικὴν οὐκ ἐν ἅπασιν ἀπαιτη-
 15 τέον, ἀλλ' ἐν τοῖς μὴ ἔχουσιν ὕλην. διόπερ οὐ φυσικὸς ὁ
 τρόπος· ἅπαντα γὰρ ἴσως ἢ φύσις ἔχει ὕλην. διὸ σκεπτέον
 πρῶτον τί ἐστὶν ἡ φύσις· ὅτω γὰρ καὶ περὶ τίνος ἢ φυσικῆ
 δῆλον ἔσται, καὶ εἰ μίᾳς ἐπιστήμης ἢ πλείονων τὰ αἷτια καὶ
 τὰς ἀρχὰς θεωρῆσαι ἐστίν.

B.

Ἀνάγκη πρὸς τὴν ζητούμενην ἐπιστήμην ἐκελθεῖν ἡμᾶς
 πρῶτον, περὶ ὧν ἀπορῆσαι δεῖ πρῶτον· ταῦτα δ' ἐστὶν ὅσα
 25 τε περὶ αὐτῶν ἄλλως ὑπεκλήφασί τινες, καὶ εἴ τι χωρὶς
 τῶν τυχεῖν παρεωραμένων. ἐστὶ δὲ τοῖς εὐπορῆσαι βυ-
 λομένοις προὔργου τὸ διαπορῆσαι καλῶς· ἢ γὰρ ὕστερον
 εὐπορία λύσις τῶν πρότερον ἀπορουμένων ἐστὶ, λύειν δ' οὐκ
 ἔστιν ἀγνοοῦντας τὸν δεσμόν. ἀλλ' ἢ τῆς διανοίας ἀπορία
 30 δηλοῖ τῆτο περὶ τῆ πράγματος· ἢ γὰρ ἀπορεῖ, ταύτη πα-
 ρακλήσιον πέπονθε τοῖς δεδεμένοις· ἀδύνατον γὰρ ἀμφοτέρως
 προελθεῖν εἰς τὸ πρόσθεν. διὸ δεῖ τὰς δυσχερείας τε-
 θεωρηκέναι πάσας πρότερον, τῶν τε χάριν καὶ διὰ τὸ τῆς
 ζητῶντας ἀνευ τῆ διαπορῆσαι πρῶτον ὁμοίως εἶναι τοῖς ποῖ
 35 δεῖ βαδίζειν ἀγνοῦσι, καὶ πρὸς τούτοις ἐδ' εἴ ποτε τὸ ζητῶ-

μενον εὐρηκεν ἢ μὴ γινώσκειν· τὸ γὰρ τέλος τούτῳ μὲν οὐ
 δῆλον, τῷ δὲ προηπορηκότι δῆλον. ἔτι δὲ βέλτιον ἀνάγκη
 ἔχειν πρὸς τὸ κρῖναι τὸν ὥσπερ ἀντιδίκων καὶ τῶν ἀμφι-
 σβητόντων λόγων ἀκηκοῦσα πάντων. ἐστὶ δ' ἀπορία πρώτη
 μὲν περὶ ὧν ἐν τοῖς πεφρομισασμένοις διηγορήσαμεν, πότε-
 ρον μίᾳς ἢ πολλῶν ἐπιστημῶν θεωρῆσαι τὰς αἰτίας, καὶ πό-
 5 τερον τὰς τῆς οὐσίας ἀρχὰς τὰς πρώτας ἐστὶ τῆς ἐπιστήμης
 ἰδεῖν μόνον, ἢ καὶ περὶ τῶν ἀρχῶν ἐξ ὧν δεικνύουσιν ἅπαν-
 τες, οἷον πότερον ἐνδέχεται ταῦτ' οὐ καὶ ἐν ἅμα φάναι καὶ
 ἀποφάναι ἢ ἔ, καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. εἴτ' ἔστι
 περὶ τὴν οὐσίαν, πότερον μία περὶ πάσας ἢ πλείονές εἰσι,
 καὶ εἰ πλείονες, πότερον ἅπανται συγγενεῖς, ἢ τὰς μὲν σο-
 φίας τὰς δ' ἄλλο τι λεκτέον αὐτῶν. καὶ τῆτο δ' αὐτὸ τῶν
 ἀναγκαίων ἐστὶ ζητῆσαι, πότερον τὰς αἰσθητὰς ὐσίας εἶναι
 15 μόνον φατέον ἢ καὶ παρὰ ταύτας ἄλλας, καὶ πότερον μο-
 ναρχῶς ἢ πλείονα γένη τῶν οὐσιῶν, οἷον οἱ κοῖντες τὰ τε
 εἶδη καὶ τὰ μαθηματικὰ μεταξὺ τῶν τε καὶ τῶν αἰσθη-
 τῶν. περὶ τε τῶν οὖν, καθάπερ φημέν, ἐπισκεπτέον, καὶ
 πότερον περὶ τὰς οὐσίας ἢ θεωρία μόνον ἐστὶν ἢ καὶ περὶ τὰ
 20 συμβεβηκότα καθ' αὐτὰ ταῖς ὐσίαις. πρὸς δὲ τούτοις περὶ
 ταυτῆ καὶ ἑτέρη καὶ ὁμοίη καὶ ἀνομοίη καὶ ταυτότητος καὶ
 ἐναντιότητος, καὶ περὶ προτέρου καὶ ὕστερου καὶ τῶν ἄλλων
 ἀπάντων τῶν τοιούτων, περὶ ὧν οἱ διαλεκτικοὶ πειρῶνται
 σκοπεῖν ἐκ τῶν ἐνδόξων μόνον ποιούμενοι τὴν σκέψιν, τίνος
 ἐστὶ θεωρῆσαι περὶ πάντων. ἔτι δὲ τούτοις αὐτοῖς ὅσα καθ'
 αὐτὰ συμβέβηκεν· καὶ μὴ μόνον τί ἐστὶ τούτων ἕκαστον,
 ἀλλὰ καὶ ἄρα ἐν ἐνὶ ἐναντίον· καὶ πότερον αἰ ἀρχαὶ καὶ
 τὰ στοιχεῖα τὰ γένη ἐστὶν ἢ εἰς ἃ διαιρεῖται ἐνυπάρχοντα
 ἕκαστον· καὶ εἰ τὰ γένη, πότερον ὅσα ἐπὶ τοῖς ἀτόμοις λή-
 30 γεται τελευταῖα ἢ τὰ πρῶτα, οἷον πότερον ζῶν ἢ ἄνθρωπος
 ἀρχὴ τε καὶ μᾶλλον ἐστὶ παρὰ τὸ καθ' ἕκαστον. μάλιστα
 δὲ ζητητέον καὶ πραγματευτέον, πότερον ἐστὶ τι παρὰ τὴν
 ὕλην αἷτιον καθ' αὐτὸ ἢ ἔ, καὶ τῆτο χωριστὸν ἢ ἔ, καὶ πό-
 35 τερον ἐν ἢ πλείω τὸν ἀριθμόν. καὶ πότερον ἐστὶ τι παρὰ τὸ
 σύνολον (λέγω δὲ τὸ σύνολον, ὅταν κατηγορηθῇ τι τῆς ὕλης)
 ἢ οὐθέν, ἢ τῶν μὲν τῶν δ' οὐ, καὶ ποῖα ταῦτα τῶν ὄντων.

1. ἀξιῶμεν ἐστὶ τὸ λ. F^2 . || 2. ἀγνωστότερα T . || 3. γνώριμον A^2 . || 4. τὰ] περὶ τὰ A^2 . || 5. διὰ om A^2 . || 8. μετάγεσθαι Q . ||
 11. συμβόλων E^2 . || 12. δοκεῖ τισι A^2 . || πεπαιδευθῆναι E . || 14. δὲ θέτερον $A^2 F^2$. || 17. λόγος F^2 . || 18. ἢ om EQS . || τίνος A^2
 F^2 . || 24. ζητούμενην A^2 : ceteri ἐπιζητούμενη. || ἀπελθεῖν F^2 . || 25. πρῶτον ante περὶ om $A^2 F^2$. || 27. τυχεῖν $EST A^2 B^2 C^2$. || 29.
 προειρημένων ἀπόρων F^2 . || δ'] γὰρ F^2 . || 30. ἀγνοῦντα $EST B^2 C^2$. || 31. ἢ γὰρ ἀπορία A^2 . || 36. ἰδέποτε τὸ ζητούμενον εἰ εὐρηκεν A^2 .

2. δὲ καλῶς προηπορηκότι $SB^2 C^2$. || δὲ post ἐστὶ om A^2 . || 5. πεφρομισασμένοις E . || 6. πολλῶν ἐστὶν ἐπισ. $STB^2 C^2$. || 8. πάσας
 $A^2 G^2 I^2$. || 9. καὶ ἀποφάναι om E . || 11. εἰσι om F^2 . || 12. καὶ $G^2 I^2$: ceteri καὶ. || 16. πλεοναρχῶς τὰ γ. A^2 . || 19. περὶ] ἐπὶ G^2
 I^2 . || μόνον ἢ θεωρία F^2 . || 21. καὶ ταυτότητος] καὶ ἐναντίου TF^2 , om $EA^2 G^2 I^2$. || 24. μόνον A^2 . || 27. ἄρα EA^2 : ceteri εἰ ἄρα. ||
 28. τὰ ante γένη om $G^2 I^2$. || 29. εἰ om E . || 31. τὸν $G^2 I^2$. || μᾶλλον A^2 . || 32. τι om $G^2 I^2$. || 33. αἷτια F^2 . || καθ' αὐτὸ ἢ ἔ
 om A^2 . || καὶ τῆτο χωριστὸν om E . || 36. ταῦτα $G^2 I^2$: ceteri τοιαῦτα.

ἔτι αἱ ἀρχαὶ πότερον ἀριθμῶ ἢ εἶδει ὀρισμέναι, καὶ αἱ ἐν
 τοῖς λόγοις καὶ αἱ ἐν τῷ ὑποκειμένῳ· καὶ πότερον τῶν
 φθαρτῶν καὶ ἀφθάρτων αἱ αὐταὶ ἢ ἕτεραι· καὶ πότερον
 ἀφθαρτοὶ πᾶσαι, ἢ τῶν φθαρτῶν φθαρταί. ἔτι δὲ τὸ πάν-
 των χαλεπώτατον καὶ πλείστην ἀπορίαν ἔχον, πότερον τὸ
 ἐκ καὶ τὸ ὄν, καθάπερ οἱ Πυθαγόρειοι καὶ Πλάτων ἔλεγον,
 ἔχ ἕτεράν τι ἐστὶν ἀλλ' ὕσια τῶν ὄντων, ἢ ἔ, ἀλλ' ἕτερόν τι
 τὸ ὑποκείμενον, ὡσπερ Ἐμπεδοκλῆς φησὶ φύσιν, ἄλλας
 δὲ τὰ πῦρ, ὁ δὲ ὕδωρ, ὁ δὲ ἀέρα. καὶ πότερον αἱ ἀρχαὶ
 καθόλου εἰσὶν ἢ ὡς τὰ καθ' ἕκαστα τῶν πραγμάτων, καὶ
 10 δυνάμει ἢ ἐνεργείᾳ. ἔτι πότερον ἄλλως ἢ κατὰ κίνησιν·
 καὶ γὰρ ταῦτα ἀπορίαν ἂν παράσχοι πολλήν. πρὸς δὲ
 ταῖτοις πότερον οἱ ἀριθμοὶ καὶ τὰ μήκη καὶ τὰ σχήματα
 καὶ αἱ σιγμὰὶ ὕσια τινές εἰσιν ἢ οὐ, καὶ εἰ ὕσια, πότερον
 κενωρισμένα τῶν αἰσθητῶν ἢ ἐνυπάρχουσαι ἐν τούτοις. περὶ
 15 γὰρ τούτων ἀπάντων οὐ μόνον χαλεπὸν τὸ εὐπορήσαι τῆς
 ἀληθείας, ἀλλ' ἔδὲ τὸ διαπορῆσαι τῷ λόγῳ βράδιον καλῶς.
 2 Πρῶτον μὲν ἔν περὶ ὧν πρῶτον εἶπομεν, πότεραν μίᾳς
 ἢ πλείωνων ἐστὶν ἐπιστημῶν θεωρῆσαι πάντα τὰ γένη τῶν
 αἰτίων. μίᾳς μὲν γὰρ ἐπιστήμης πῶς ἂν εἴη μὴ ἐναντίας
 20 ὕσας τὰς ἀρχὰς γνωρίζειν; ἔτι δὲ πολλοῖς τῶν ὄντων εὐχ
 ὑπάρχουσι πᾶσαι. τίνα γὰρ τρόπον οἶόν τε κινήσεως ἀρχὴν
 εἶναι τοῖς ἀκινήτοις ἢ τὴν ταύραθ' φύσιν, εἴπερ ἅπαν, ὃ ἂν
 ἢ ἀγαθὸν καθ' αὐτὸ καὶ διὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν, τέλος ἐστὶν
 καὶ οὕτως αἰτίον, ὅτε ἐκείνου ἕνεκα καὶ γίνεται καὶ ἐστὶ
 25 τᾶλλα, τὸ δὲ τέλος καὶ τὸ ἕνεκα πράξεώς τινός ἐστι τέλος,
 αἱ δὲ πράξεις πᾶσαι μετὰ κινήσεως· ὡς ἐν τοῖς ἀκινήτοις
 ἔκ ἂν ἐνδέχοιτο ταύτην εἶναι τὴν ἀρχὴν ὅδ' εἶναι τι αὐτο-
 αγαθόν. διὸ καὶ ἐν τοῖς μαθήμασιν οὐδὲν δεικνύται διὰ
 ταύτης τῆς αἰτίας, ὅδ' ἐστὶν ἀποδείξις ὑδεμία διότι βέλτιον
 30 ἢ χειρόν, ἀλλ' ἔδὲ τὸ παράπαρ μένηται οὐθεὶς ὕθενός τῶν
 τοιούτων. ὥστε διὰ ταῦτα τῶν σοφιστῶν τινές οἶον Ἀρίστιππος
 προσηλάκιζεν αὐτάς· ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἄλλαις τέχναις,
 καὶ ταῖς βαναύσοις, οἶον ἐν τραπεζικῇ καὶ σκυτικῇ, διότι
 βέλτιον ἢ χειρόν λέγεσθαι πάντων, τὰς δὲ μαθηματικὰς
 35 εἴπερ ἔκ ὁμοίως μὲν ὁμοιωσῶν ἐστὶν, ἀπασῶν δὲ μὴ ἐνδέχου-

1. αἱ post ἔτι om A^b . || 2. αἱ add $EB^cC^dGI^e$. || 3. αἱ om S . || 4. ἔτι G^bI^e . || τὸ] τῶν I^e . || 5. πότερον om F^b . || τῆ] καὶ τὸ G^b . || 6. ἔλεγον G^bI^e , om F^b . || 7. τι ante ἐστιν om I^e . || 8. τὸ om B^bC^d . || φησὶ om I^e . || 9. ὁ δὲ ἀέρα A^b : ceteri ἢ ἀέρα || 10. καὶ δυνάμει ἢ ἐνεργείᾳ om A^b . || 12. ἂν om F^b . || 14. εἰ ὕσια] εἰ ὕσια A^b . || 15. ἐνυπάρχουσαι add A^b . || 19. ἐπιστήμης A^b . || 21. ὕσας G^b . || 22. ὑπ. πᾶσι πᾶσαι ES . || οἶόν τε τρόπον G^bI^e . || 23. ἀγαθὸν SA^b . || ἔπερ S . || ἐ] ἢ T . || 25. ἔτι καὶ τᾶλλα A^b . || 31. ὕθενός οἶα T . || 34. βαναύσους αὐταῖς οἶον $SA^bB^cC^d$.

1. καλῶν A^b . || 2. πλείους εἴγε F^b . || ἕτεραι] ἕτερα ET . || 4. τῷ ζητημένῳ om A^b . || 5. τὸς ante τῶν add EA^b . || 9. ἔχου ET G^bI^e : ceteri ὕδαμῶς ἔχου || 10. ἢ EG^b : vulgo ἢ. || ἢ γενικωτάτη A^b . || 11. δούλας om G^bI^e . || ἀντιπεῖναι I^e . || 12. ἢ G^b . || ἀγαθὸν A^b . || τίτε $EA^bG^bI^e$: ceteri τίτων. || 13. ἢ EG^bI^e : ceteri ἢ. || 15. μὲν om F^b . || 17. τὸν E , τὸ G^b , τὸν τὸ I^e : vulgo τῶν. || 18. τὸν EG^bI^e : ceteri τῶν. || 19. καὶ ἐ] καὶ ἐ G^bI^e . || 20. οἶον τί ἐστι om T . || 23. πᾶσαν $A^bG^bI^e$. || 24. ἂν ἄλλης T . || 26. περὶ om F^b . || 28. τὰς EA^bI^e : ceteri καὶ τὰς. || 29. πᾶν] τὸ G^b . || 32. καὶ εἰ] καὶ ἂν εἴη A^b . || 33. ὅν add $ETA^bG^bI^e$. || 34. περὶ τῶν περὶ A^b . || ἰδιόν ἐστι G^bI^e . || 35. μὴ] μηδὲ G^b .

ται, ὡσπερ οὐδὲ τῶν ἄλλων οὕτως ὑδὲ τῆς γνωρίζουσας τὰς
 ὑσίας ἰδιὸν ἐστὶ τὸ γινώσκειν περὶ αὐτῶν. ἅμα δὲ καὶ τίνα
 τρόπον ἔσται αὐτῶν ἐπιστήμη; τί μὲν γὰρ ἕκαστον τούτων
 τυγχάνει ὄν καὶ νῦν γνωρίζομεν· χρωῖνται γοῦν ὡς γνω-
 σκόμενοις αὐτοῖς καὶ ἄλλαι τέχναι. εἰ δὲ ἀποδεικτικὴ περὶ
 αὐτῶν ἐστὶ, δεήσει τι γένος εἶναι ὑποκείμενον, καὶ τὰ μὲν
 πάθη τὰ δ' ἀξιώματ' αὐτῶν. περὶ πάντων γὰρ ἀδύνατον
 ἀποδείξειν εἶναι· ἀνάγκη γὰρ ἕκ τινων εἶναι καὶ περὶ τι καὶ
 τινῶν τὴν ἀποδείξειν· ὥστε συμβαίνει πάντων εἶναι γένος ἐν
 τι τῶν δεκνυμένων· πᾶσαι γὰρ αἱ ἀποδεικτικαὶ χρωῖνται
 τοῖς ἀξιώμασιν· ἀλλὰ μὴν εἰ ἕτερα ἢ τῆς ὑσίας καὶ ἢ περὶ
 τύπων, ποτέρα κυριωτέρα καὶ προτέρα πέφυκεν αὐτῶν; κα-
 θόλου γὰρ μάλιστα καὶ πάντως ἀρχαί τὰ ἀξιώματα ἐστίν.
 εἴτ' ἐστὶ μὴ τῷ φιλοσόφῳ, τίνας ἔσαι περὶ αὐτῶν ἄλλου τὸ
 θεωρῆσαι τὸ ἀληθές καὶ τὸ ψεῦδος; ὅλας τε τῶν ὑσιῶν πό-
 τερον μία πασῶν ἐστὶν ἢ πλείους ἐπιστήμαι; εἰ μὲν οὖν μὴ
 μία, ποίας ὑσίας θετέον τὴν ἐπιστήμην ταύτην; τὸ δὲ μίαν
 πασῶν ἕκ εὐλογον· καὶ γὰρ ἂν ἀποδεικτικὴ μία περὶ πάν-
 των εἴη τῶν συμβεβηκότων, εἴπερ πᾶσα ἀποδεικτικὴ περὶ
 τι ὑποκείμενον θεωρεῖ τὰ καθ' αὐτὰ συμβεβηκότα ἐκ τῶν
 ποιῶν δοξῶν. περὶ ἣν τὸ αὐτὸ γένος τὰ συμβεβηκότα καθ'
 αὐτὰ τῆς αὐτῆς ἐστὶ θεωρῆσαι ἐκ τῶν αὐτῶν δοξῶν. περὶ τε
 γὰρ τὸ ὅτι μιᾶς, καὶ ἐξ ὧν μιᾶς, εἴτε τῆς αὐτῆς εἴτε ἄλ-
 λης· ὥστε καὶ τὰ συμβεβηκότα, εἴτ' αὐτὰ θεωρήσουσιν,
 εἴτ' ἐκ τούτων μία. ἐστὶ δὲ πότερον περὶ τὰς οὐσίας μόνον
 ἢ θεωρία ἐστὶν ἢ καὶ περὶ τὰ συμβεβηκότα ταύταις· λέγω
 δ' οἷον, εἰ τὸ στερεὸν οὐσία τίς ἐστὶ καὶ γραμμαὶ καὶ ἐπί-
 πεδα, πότερον τῆς αὐτῆς ταῦτα γνωρίζειν ἐπιστήμης καὶ
 τὰ συμβεβηκότα περὶ ἕκαστον γένος, περὶ ὧν αἱ μαθημα-
 τικαὶ δεκνύουσιν, ἢ ἄλλης. εἰ μὲν γὰρ τῆς αὐτῆς, ἀπο-
 δεικτικὴ τις ἂν εἴη καὶ ἢ τῆς οὐσίας· οὐ δοκεῖ δὲ τοῦ τί
 ἐστὶν ἀποδείξεις εἶναι. εἰ δ' ἕτερας, τίς ἔσαι ἢ θεωρῶσα περὶ
 τὴν ὑσίαν τὰ συμβεβηκότα; τοῦτο γὰρ ἀποδοῦναι παγχα-
 λεπον. ἐστὶ δὲ πότερον τὰς αἰσθητάς οὐσίας μόνας εἶναι φα-
 τεόν ἢ καὶ παρὰ ταύτας ἄλλας· καὶ πότερον μοναχῶς ἢ

πλείω γένῃ τετύχηκεν ὄντα τῶν ὑσιῶν, οἷον οἱ λέγοντες τὰ
 τε εἶδη καὶ τὰ μεταξὺ, περὶ ἃ τὰς μαθηματικὰς εἶναι φα-
 σιν ἐπιστήμας. ὡς μὲν οὖν λέγομεν τὰ εἶδη αἰτιά τε καὶ
 ὑσίας εἶναι καθ' αὐτὰς εἰρηται ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις περὶ
 αὐτῶν· πολλαχῆ δ' ἐχόντων δυσκολίαν, ἕθενος ἦττον ἀτο-
 πον τὸ φάναι μὲν εἶναι τινὰς φύσεις παρὰ τὰς ἐν τῷ
 ἕρανῳ, ταύτας δὲ τὰς αὐτὰς φάναι τοῖς αἰσθητοῖς πλὴν ὅτι
 τὰ μὲν αἰδία τὰ δὲ φθαρτά. αὐτὸ γὰρ ἀνθρώπῳ φασιν
 εἶναι καὶ ἴππον καὶ ὑγίειαν, ἄλλο δ' οὐδέν, παρακλήσιον
 ποιοῦντες τοῖς θεοῖς μὲν εἶναι φάσκουσιν, ἀνθρωποειδεῖς δέ-
 ῃτε γὰρ ἐκεῖνοι ὑδὲν ἄλλο ἐποίον ἢ ἀνθρώπος αἰδίους, οὐθ'
 ἔτοι τὰ εἶδη ἄλλ' ἢ αἰσθητὰ αἰδία. ἐστὶ δὲ εἰ τις παρὰ τὰ
 εἶδη καὶ τὰ αἰσθητὰ τὰ μεταξὺ θήσεται, πολλὰς ἀπορίας
 ἔξει. δῆλον γὰρ ὡς ὁμοίως γραμμαὶ τε παρ' αὐτὰς καὶ
 τὰς αἰσθητάς ἔσονται καὶ ἕκαστον τῶν ἄλλων γενῶν· ὡστ'
 ἐπέπερ ἢ ἀστρολογία μία τῶν ἐστίν, ἔσαι τις καὶ οὐρανὸς
 παρὰ τὸν αἰσθητὸν οὐρανὸν καὶ ἡλιός τε καὶ σελήνη καὶ
 τᾶλλα ὁμοίως τὰ κατὰ τὸν ἕρανόν. καίτοι πῶς δεῖ πιστεῦ-
 σαι τέτοις; οὐδὲ γὰρ ἀκίνητον εὐλογον εἶναι, κινούμενον δὲ
 καὶ παντελῶς ἀδύνατον. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ ὧν ἢ ὀπτικὴ
 πραγματεύεται καὶ ἢ ἐν τοῖς μαθήμασιν ἀρμονικὴ· καὶ
 γὰρ ταῦτα ἀδύνατον εἶναι παρὰ τὰ αἰσθητὰ διὰ τὰς αὐτὰς
 αἰτίας· εἰ γὰρ ἐστὶν αἰσθητὰ μεταξὺ καὶ αἰσθήσεις, δῆλον
 ὅτι καὶ ζῶα ἔσονται μεταξὺ αὐτῶν τε καὶ τῶν φθαρτῶν.
 ἀπορήσει δ' ἂν τις καὶ περὶ ποῖα τῶν ὄντων δεῖ ζητεῖν
 ταύτας τὰς ἐπιστήμας. εἰ γὰρ τάτω διοίσει τῆς γεωδαισίας
 ἢ γεωμετρίας μόνον, ὅτι ἢ μὲν τῶν ἐστίν ὧν αἰσθανόμεθα
 ἢ δ' ἕκ αἰσθητῶν, δῆλον ὅτι καὶ παρ' ἰατρικὴν ἔσαι τις ἐπι-
 στήμη καὶ παρ' ἐκάστην τῶν ἄλλων μεταξὺ αὐτῆς τε ἰατρο-
 κῆς καὶ τῆσδε τῆς ἰατρικῆς. καίτοι πῶς τῶτο δυνατόν; καὶ
 γὰρ ἂν ὑγίειν' ἄττα εἴη παρὰ τὰ αἰσθητὰ καὶ αὐτὸ τὸ
 ὑγίεινόν. ἅμα δὲ οὐδὲ τοῦτο ἀληθές, ὡς ἢ γεωδαισία τῶν
 αἰσθητῶν ἐστὶ μεγεθῶν καὶ φθαρτῶν· ἐφθείρετο γὰρ ἂν
 φθειρομένων. ἀλλὰ μὴν ὑδὲ τῶν αἰσθητῶν ἂν εἴη μεγεθῶν
 ἢ καὶ παρὰ ταύτας ἄλλας· καὶ πότερον μοναχῶς ἢ

1. οὕτως] ὡσπερ T. || 4. γοῦν *ETA²I²*: ceteri οὖν. || 5. εἴ] ἢ T. || 7. ἀποδείξειν εἶναι ἀδύνατον *G²I²*. || 9. ἦ om *A²*. || 15. τὴ post καὶ om *EB²C²I²*. || 17. ἦντιον *G²I²*. || 18. πάντων ἂν εἴη *A²*. || 19. τῶν καθ' αὐτὸ συμβ. *SB²C²*. || 20. θεωρεῖται καθ' T. || 22. θεωρῆσαι ἐστὶ *A²*. || 23. τὸ ὅτι] ὁ *A²F²*. || ἄλλοις *C²*, τῆς ἄλλης *F²G²*. || 24. θεωρῶσιν *A²F²*. || 25. ἢ θεωρία μόνον omnes praeter *A²*. || 26. καὶ om *C²*. || περὶ om *F²*. || 27. οὐσία τι T. || 28. γνωρίζειν ἐστὶν ἐπισ. *A²*. || 32. ἐστὶν S. || 33. χαλεπὸν *G²*. || 34. ἢ om *G²*.

2. εἰ om *A²*. || 3. καὶ] τῆς *G²*. || 5. πολλὰς δ' ἐχόντων δυσκολίας *F²*. || 7. ὅτι] τί *A²*. || 9. καὶ αὐτὸ ἴππον T. || παρακλήσιον μὴ πισθῆναι T. || 10. δέ] δ' εἶναι *A²*. || 11. ποιῶν *I²*. || 13. τὰ post αἰσθητὰ om *F²*. || τίθηται *F²*. || 14. παρὰ ταύτας *A²*. || 17. τε add *EA²*. || 21. μαθηματικοῖς T. || 22. ἀδύνατα S. || περὶ *G²*. || 25. παρὰ E. || 26. γεωδαισίας *G²*. || 27. εἰ *ESTB²C²G²I²*. || 28. δῆλον ἦν ὅτι καὶ *SB²*, δῆλον καὶ *G²*. || ἔσαι] ἕκ εἶναι *G²*. || 29. ἐκάστης *G²*. || αὐτῆς] τῆς *G²I²*. || 30. τῆσδε] τῆς τε *G²*. || τῆς om S. || 31. ἂν om T. || ἄττα] τὰ *A²*. || περὶ *G²*. || 32. οὐδὲ add *ESTA²F²G²*. || ἢ om T. || 34. ἐδ' αἰσθητῶν *A²*. || 35. ἐδ' ἢ περὶ τὸν ἕρανόν ἀστρολογία *A²G²*. || αἱ om *A²*.

ταὶ γραμμαὶ τοιαῦτα εἰσιν οἷας λέγει ὁ γεωμέτρης· οὐθὲν γὰρ εὐθὺ τῶν αἰσθητῶν ἔως ἰδὲ φρογγύλον· ἄπεται γὰρ τῷ κανόνος ἢ κατὰ σιγμῆν ὁ κύκλος, ἀλλ' ὥσπερ Πρωταγόρας ἔλεγεν ἐλέγχων τὸς γεωμέτρας, ἔθ' αἱ κινήσεις καὶ ἔλικες τῷ ἕρανῷ ὅμοιαι, περὶ ὧν ἡ ἀστρολογία ποιεῖται τοὺς λόγους, οὔτε τὰ σημεῖα τοῖς ἀστροῖς τὴν αὐτὴν ἔχει φύσιν. εἰσὶ δὲ τινες οἱ φασιν εἶναι μὲν τὰ μεταξὺ ταῦτα λεγόμενα τῶν τε εἰδῶν καὶ τῶν αἰσθητῶν, ἢ μὴν χωρὶς γε τῶν αἰσθητῶν ἀλλ' ἐν τούτοις· οἷς τὰ συμβαίνοντα ἀδύνατα πάντα μὲν πλείονος λόγῳ διελεῖν, ἱκανὸν δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα θεω- ρῆσαι. οὔτε γὰρ ἐπὶ τέτων εὐλογον ἔχειν ἔτω μόνον, ἀλλὰ δῆλον ὅτι καὶ τὰ εἶδη ἐνδέχονται· ἂν ἐν τοῖς αἰσθητοῖς εἶναι· τῷ γὰρ αὐτῷ λόγῳ ἀμφοτέρωτα ταῦτά ἐστιν. ἔτι δὲ δύο σε- ρεὰ ἐν τῷ αὐτῷ ἀναγκαῖον εἶναι τόπω, καὶ μὴ εἶναι ἀκί- νητα ἐν κινουμένοις γε ὄντα τοῖς αἰσθητοῖς. ὅλως δὲ τίνος ἕνεκ' ἂν τις βεῖν εἶναι μὲν αὐτά, εἶναι δ' ἐν τοῖς αἰσθητοῖς; ταῦτα γὰρ συμβήσεται ἄτοπα τοῖς προειρημένοις· ἔσαι γὰρ ἕρανος τις παρὰ τὸν οὐρανόν, πλήν γ' οὐ χωρὶς ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ· ὅπερ ἐστὶν ἀδυνατώτερον.

3 Περὶ τε τέτων ἔν ἀπορία πολλὴ πῶς δεῖ θέμενον τυ- χεῖν τῆς ἀληθείας, καὶ περὶ τῶν ἀρχῶν πότερον δεῖ τὰ γένη στοιχεῖα καὶ ἀρχὰς ὑπολαμβάνειν ἢ μᾶλλον ἐξ ὧν ἐν- παρχόντων ἐστὶν ἕκαστον πρῶτον, οἷον φωνῆς σιγμῆα καὶ ἀρχαὶ δοκῶσιν εἶναι ταῦτ' ἐξ ὧν σύγκεινται αἱ φωναὶ πᾶ-σαι πρώτων, ἀλλ' ἢ τὸ κοινὸν ἢ φωνή· καὶ τῶν διαγραμ- μάτων ταῦτα σιγμῆα λέγομεν, ὧν αἱ ἀποδείξεις ἐνυπαρ- χουσιν ἐν ταῖς τέτων ἀποδείξεσιν ἢ πάντων ἢ τῶν πλείων. ἔτι δὲ τῶν σωματῶν καὶ οἱ πλείω λέγοντες εἶναι στοιχεῖα καὶ οἱ ἐν, ἐξ ὧν σύγκειται καὶ ἐξ ὧν συνέστηκεν ἀρχὰς. λέ- γουσιν εἶναι, οἷον Ἐμπεδοκλῆς πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ τὰ μετα- τῶν σιγμῆα φησὶν εἶναι ἐξ ὧν ἔσαι τὰ ὄντα ἐνυπαρχόν- των, ἀλλ' οὐχ ὡς γένη λέγει ταῦτα τῶν ὄντων. πρὸς δὲ

τούτοις καὶ τῶν ἄλλων εἴ τις ἐθέλει τὴν φύσιν ἀθεῖν, οἷον κλίην ἐξ ὧν μορίων συνέστηκε καὶ πῶς συγκειμένων, τότε γνωρίζει τὴν φύσιν αὐτῆς. ἐκ μὲν ἔν τέτων τῶν λόγων ἢ ἂν εἴησαν αἱ ἀρχαὶ τὰ γένη τῶν ὄντων· ἢ δ' ἕκαστον μὲν γνωρίζομεν διὰ τῶν ὀρισμῶν, ἀρχαὶ δὲ τὰ γένη τῶν ὀρισμῶν εἰσιν, ἀνάγκη καὶ τῶν ὀρισμῶν ἀρχὰς εἶναι τὰ γένη. καὶ εἰ ἔσαι τὴν τῶν ὄντων λαβεῖν ἐπιστήμην τὸ τῶν εἰδῶν λαβεῖν καθ' ἃ λέγονται τὰ ὄντα, τῶν γε εἰδῶν τὰ γένη ἀρχαὶ εἰσα- φαίνονται δὲ τινες καὶ τῶν λεγόντων σιγμῆα τῶν ὄντων τὸ ἐν ἢ τὸ ὄν ἢ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν ὡς γένεσιν αὐτοῖς χρῆ-σθαι. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ἀμφοτέρως γε οἷον τε λέγειν τὰς ἀρχὰς. ὁ μὲν γὰρ λόγος τῆς ὑσίας εἰς· ἕτερος δ' ἔσται ἰ-διὰ τῶν γενῶν ὀρισμὸς καὶ ὁ λέγων ἐξ ὧν ἔσαι ἐνυπαρχόν-των. πρὸς δὲ τούτοις εἰ καὶ ἔτι μάλιστα ἀρχαὶ τὰ γένη εἰσὶ-πότερον δεῖ νομίζειν τὰ πρῶτα τῶν γενῶν ἀρχὰς ἢ τὰ ἔσχατα κατηγορούμενα ἐπὶ τῶν ἀτόμων; καὶ γὰρ τῆτο ἔχει ἀμφισβήτησιν. εἰ μὲν γὰρ ὅτι τὰ καθόλου μᾶλλον ἀρχαὶ φανερὸν ὅτι τὰ ἀνωτάτω τῶν γενῶν· ταῦτα γὰρ λέγεται κατὰ πάντων. τσοαῦται ἔν ἔσονταὶ ἀρχαὶ τῶν ὄντων ἔσα- περ τὰ πρῶτα γένη, ὡς ἔσαι τό τε ὄν καὶ τὸ ἐν ἀρχαὶ καὶ ὑσία· ταῦτα γὰρ κατὰ πάντων μάλιστα λέγεται τῶν ὄντων. ἔχ οἷον τε δὲ τῶν ὄντων οὔτε τὸ ἐν οὔτε τὸ ὄν εἶναι γένος· ἀνάγκη μὲν γὰρ τὰς διαφορὰς ἐκάστου γένους καὶ εἶναι καὶ μίαν εἶναι ἐκάστην, ἀδύνατον δὲ κατηγορεῖσθαι ἢ τὰ εἶδη τῷ γένους ἐπὶ τῶν οἰκείων διαφορῶν, ἢ τὸ γένος ἀνευ τῶν αὐτῶ εἰδῶν· ὡς· εἶπερ τὸ ἐν γένος ἢ τὸ ὄν, ὑδεμία διαφορὰ οὔτε ὄν ἔσαι ἐν ἔσαι. ἀλλὰ μὴν εἰ μὴ γένη, ἔθ' ἀρχαὶ ἔσονταὶ, εἶπερ ἀρχαὶ τὰ γένη. ἔτι καὶ τὰ μεταξὺ συλλαμβανόμενα μετὰ τῶν διαφορῶν ἔσται γένη μέχρι τῶν ἀτόμων· νῦν δὲ τὰ μὲν δοκεῖ τὰ δ' ἢ δοκεῖ. πρὸς δὲ τούτοις ἔτι μᾶ-λλον αἱ διαφοραὶ ἀρχαὶ ἢ τὰ γένη· εἰ δὲ καὶ αὐταὶ ἀρχαὶ ἀπειροὶ ὡς εἰπεῖν ἀρχαὶ γίνονται, ἄλλως τε καὶ τις τὸ

2. ἔτε *G*². || 4. τὸς γεωμέτρας ἐλέγχων *T*. || καὶ] καὶ αἱ *ES*. || 5. τῷ ἕρανῷ *om S*. || ὅμοιαι *et ἢ om A*². || 6. τὰ *om G*². | φύσιν ἔχει *S*. || 7. ταῦτα τὰ λεγόμενα *S*. || 8. γε χωρὶς *F*². || 9. οἷς] οἱ *pr E*. || συμβιβηκότα *T*. || 11. ἔτω *om SB*²*C*². | μί-ων *G*²*I*². || 13. τε *E*. || 14. ἀναγκαῖον ἐν τῷ αὐτῷ *G*²*I*². || 15. γε] τε *T*. || δὲ] δὲ καὶ *T*. || 17. γὰρ καὶ συμβήσεται *G*². | ἄτο-ποι *SB*². || εἰρημένοις *G*². || γὰρ] γῆν *T*. || 19. περ *om A*². || 20. ἔν *om A*². || 21. πότερα *E*. || 22. ὑπαρχόντων *A*². || 23. ἕρας *F*². || πρώτων *rc I*². || 24. ταῦτ' *om G*²*I*². || σύγκειται *G*². || πᾶσαι *om A*²*G*². || 25. πρώτων *TA*², αὐτῶν *G*². || 26. τοιαῦτα *G*². | ἐνυπαρχόντα *A*². || 27. τῶν *A*²: *ceteri τῶν ἄλλων*. || 28. δὲ καὶ τῶν *G*². || 29. σύγκειται *G*²*I*²: *ceteri σύγκειται*. || 30. μετὰ τῶν] μετὰ *A*², τοιαῦτα *S*. || 32. ταῦτα λέγει *T*.

1. ἐθέλει *TG*²*I*², θέλει *A*². || 2. συνέστηκε *A*²: *ceteri ἐστὶ*. || συγκειμένων καὶ τότε *A*². || 4. ἦ] εἰ *A*²*G*². || 6. καὶ] καὶ *F*²*G*²*I*². | 7. τὴν *om F*²*G*². || τὰ] τῷ *F*². || 8. καθὸ λέγονται *SA*². || τὰ γένη ἀρχαὶ *A*²: *ceteri ἀρχαὶ τὰ γένη*. || 10. ἐν ἢ] ἐν καὶ *TA*². | τὶ *post* καὶ *om ESA*²*G*²*I*². || 11. γε *om F*². || 12. γὰρ] γὰρ ὁ *I*². || ἐστὶν *pr I*². || 13. γενῶν ὁ ὀρισμὸς *ETA*². || 14. καὶ ἐστὶ] ἐπὶ καὶ *F*². || 15. πότερον *A*²*G*²*I*²: *vulgo πότερα*. || 16. ἐπὶ *om G*². || 17. εἰ] ἢ *E*. || ἐστὶ] δεῖ *A*². || ἀρχὰς *A*². || 19. ἀρχαὶ ἔσοντα *G*²*I*². || 20. ἐν καὶ τὸ ὄν *F*². || 21. μάλιστα λέγεται κατὰ πάντων *F*². || 22. τῶν ὄντων *om A*². || ἔτε τὸ ἐν — γένος *A*²: *ceteri ἢ εἶναι γένος ἔτε τὸ ἐν ἔτε τὸ ὄν*. || 24. ἐκάστη εἶναι *T*. || δὲ] γὰρ *G*²*I*². || εἶδη ἀνευ τῷ *EG*²*I*². || 25. ἐπὶ *A*², καὶ *EG*²*I*². || αὐτα τῶν *A*²*I*². || 26. ὡς *I*². || οὔτε ἐν ἔτε δὲ *ESTB*²*C*². || 27. ἐκ *F*². || 28. τὰ *post* καὶ *om T*. || 31. αὐτὰ *E*.

πρώτον γένος ἀρχὴν τιθῆ. ἀλλὰ μὴν καὶ εἰ μᾶλλον γε ἀρχοειδὲς τὸ ἔν ἐστιν, ἐν δὲ τὸ ἀδιαίρετον, ἀδιαίρετον δὲ ἅπαν ἢ κατὰ τὸ ποσὸν ἢ κατὰ τὸ εἶδος, πρότερον δὲ τὸ κατ' εἶδος, τὰ δὲ γένη διαίρετὰ εἰς εἶδη, μᾶλλον ἂν ἐν τὸ ἔσχατον εἶη κατηγορούμενον· οὐ γὰρ ἐστὶ γένος ὁ ἄνθρωπος τῶν τινῶν ἀνθρώπων. ἔτι ἐν οἷς τὸ πρότερον καὶ ὑστερόν ἐστιν, ἔχ οἷόν τε τὸ ἐπὶ τούτων εἶναι τι παρὰ ταῦτα· οἷον εἰ πρώτη τῶν ἀριθμῶν ἡ δυάς, ἔκ ἔσαι τις ἀριθμὸς παρὰ τὰ εἶδη τῶν ἀριθμῶν· ὁμοίως δὲ ὑδὲ σχῆμα παρὰ τὰ εἶδη τῶν σχημάτων. εἰ δὲ μὴ τούτων, σχολεῖ τῶν γε ἄλλων ἔσαι τὰ γένη παρὰ τὰ εἶδη· τέττον γὰρ δοκεῖ μάλιστα εἶναι γένη. ἐν δὲ τοῖς ἀτόμοις ἔκ ἔσι τὸ μὲν πρότερον τὸ δ' ὕστερον. ἔτι ὅπου τὸ μὲν βέλτιον τὸ δὲ χεῖρον, αἰετὸ βέλτιον πρότερον· ὡς ὑδὲν τέττων ἂν εἶη γένος. ἐκ μὲν οὖν τούτων μᾶλλον φαίνεται τὰ ἐπὶ τῶν ἀτόμων κατηγορούμενα ἀρχαί εἶναι τῶν γενῶν. πάλιν δὲ πῶς αὐτὸ δεῖ ταύτας ἀρχὰς ὑπολαβεῖν οὐ βράδιον εἰπεῖν. τὴν μὲν γὰρ ἀρχὴν δεῖ καὶ τὴν αἰτίαν εἶναι παρὰ τὰ πράγματα ὧν ἀρχή, καὶ δύνασθαι εἶναι χωριζομένην αὐτῶν· τοῖσιν δὲ τι παρὰ τὸ καθ' ἕκαστον εἶναι διὰ τί ἂν τις ὑπολάβοι, πλὴν ὅτι καθόλου κατηγορεῖται καὶ κατὰ πάντων; ἀλλὰ μὴν εἰ διὰ τῆτο, τὰ μᾶλλον καθόλου μᾶλλον θετέον ἀρχὰς· ὡς ἀρχαί τὰ πρῶτ' ἂν εἶησαν γένη.

4. Ἐστὶ δ' ἐχομένη τε τούτων ἀπορία καὶ πασῶν χαλεπωτάτη καὶ ἀναγκαιοτάτη θεωρῆσαι, περὶ ἧς ὁ λόγος ἐφέ-
 25
 30
 35
 40
 45
 50
 55
 60
 65
 70
 75
 80
 85
 90
 95
 100
 105
 110
 115
 120
 125
 130
 135
 140
 145
 150
 155
 160
 165
 170
 175
 180
 185
 190
 195
 200
 205
 210
 215
 220
 225
 230
 235
 240
 245
 250
 255
 260
 265
 270
 275
 280
 285
 290
 295
 300
 305
 310
 315
 320
 325
 330
 335
 340
 345
 350
 355
 360
 365
 370
 375
 380
 385
 390
 395
 400
 405
 410
 415
 420
 425
 430
 435
 440
 445
 450
 455
 460
 465
 470
 475
 480
 485
 490
 495
 500
 505
 510
 515
 520
 525
 530
 535
 540
 545
 550
 555
 560
 565
 570
 575
 580
 585
 590
 595
 600
 605
 610
 615
 620
 625
 630
 635
 640
 645
 650
 655
 660
 665
 670
 675
 680
 685
 690
 695
 700
 705
 710
 715
 720
 725
 730
 735
 740
 745
 750
 755
 760
 765
 770
 775
 780
 785
 790
 795
 800
 805
 810
 815
 820
 825
 830
 835
 840
 845
 850
 855
 860
 865
 870
 875
 880
 885
 890
 895
 900
 905
 910
 915
 920
 925
 930
 935
 940
 945
 950
 955
 960
 965
 970
 975
 980
 985
 990
 995

εἶναι, ἢ παρ' ὑθέν; εἰ μὲν ἔν μὴθέν ἐστὶ παρὰ τὰ καθ' ἕκα-
 στα, ὑθέν ἂν εἶη νοητὸν ἀλλὰ πάντα αἰσθητὰ καὶ ἐπισημῆ
 ὑθένος, εἰ μὴ τις εἶναι λέγει τὴν αἰσθησιν ἐπισημῆ. ἔτι δ'
 ὑδ' αἰδίων ὑθέν ὑδ' ἀκίνητον· τὰ γὰρ αἰσθητὰ πάντα φθει-
 5
 10
 15
 20
 25
 30
 35
 40
 45
 50
 55
 60
 65
 70
 75
 80
 85
 90
 95
 100
 105
 110
 115
 120
 125
 130
 135
 140
 145
 150
 155
 160
 165
 170
 175
 180
 185
 190
 195
 200
 205
 210
 215
 220
 225
 230
 235
 240
 245
 250
 255
 260
 265
 270
 275
 280
 285
 290
 295
 300
 305
 310
 315
 320
 325
 330
 335
 340
 345
 350
 355
 360
 365
 370
 375
 380
 385
 390
 395
 400
 405
 410
 415
 420
 425
 430
 435
 440
 445
 450
 455
 460
 465
 470
 475
 480
 485
 490
 495
 500
 505
 510
 515
 520
 525
 530
 535
 540
 545
 550
 555
 560
 565
 570
 575
 580
 585
 590
 595
 600
 605
 610
 615
 620
 625
 630
 635
 640
 645
 650
 655
 660
 665
 670
 675
 680
 685
 690
 695
 700
 705
 710
 715
 720
 725
 730
 735
 740
 745
 750
 755
 760
 765
 770
 775
 780
 785
 790
 795
 800
 805
 810
 815
 820
 825
 830
 835
 840
 845
 850
 855
 860
 865
 870
 875
 880
 885
 890
 895
 900
 905
 910
 915
 920
 925
 930
 935
 940
 945
 950
 955
 960
 965
 970
 975
 980
 985
 990
 995

1. τιθῆ ὡς ἀρχὴν G²I². || γε om F². || 3. τὸ om I². || κατ' εἶδος A². || 4. διαίρεται I². || ἐν αὐ εἶη τὸ ἔσχατον T. ἐν τὸ om G². || 5. ἐστὶ ἐστὶ τὸ E, om F². || ὁ add A²G²I². || 6. τὸ om C². || 7. ἴσιν ante 6. τὸ F². || 8. ἐστὶ S. || 9. τῶν] τὰ τῶν A², τούτων τῶν G². || ὑδὲ om A². || σχήματα T. || 13. τὸ βέλτιον αἰ S. || 14. ὑδὲ ESA². || 15. ἀρχὰς F². || 16. ταῦτα C²G². || ὑπολαβεῖν ἀρχὰς A². || 17. εἰπεῖν om A². || 18. εἶναι ante 17. δεῖ A². || 20. διὸ C²G²I². || 24. τε om F². || 26. εἰ A². || τὰ δὲ — 27. ἀπειρα om S. || 28. ταυτό A². || ἦ om S. || 30. ἕκαστα] addunt vulgo ἀναγκαιὸν ἂν εἶη τὰ γένη εἶναι παρὰ τὰ καθ' ἕκαστα. || 32. εἰ] δ' A², om F². || τι om A². || 33. κατηγορηθῆσθαι τῆς G². || εἶδος om E. || τι om S. || 3. λόγος I². || δ' add A². || 5. μὴθέν EI². || 7. τῆτο G². || 8. γίνεσθαι F². || ὅτι δὲ ἐκ γενέσεως S. || 9. καὶ ante πέρασ om S. || 12. ὅτε τὸ πρῶτον G²I². || 13. μᾶλλον ἔτι SB²C². || 14. ὁ ποτε E. || γίνεσθαι] γίνεσθαι εἶναι TA²G². || εἰ — 15. παρὰπαν om S. || 15. ἐκεῖνο G². || 16. τι om TF². || τῆ] τι τὴν T. || 17. αὐ τις] αὐτῆ TG². || τοῦτο θῆσει T. || 21. ἐν γὰρ G²I²: ceteri οὐ γὰρ ἐν. || πάντα I². || ἢ om A². || 22. τούτοις A². || 23. ἦ] ποτε ἢ A². || τούτων] τούτων ἐν G²I². || ἐκάστου T. || 24. περὶ — 25. τότε om A². || 25. τότε] τῆτο F². || εἶδη F². || 26. αὐτὸ] αὐ I². || τὸ om EG². || τὸ ante ἐν om ST. || 27. ἴσως F². || 29. ἐπὶ add ESA². || 30. αἰ add A². || αἰ om T. || 32. ἀρχαί add A². || ἐν om ESA².

τὸ ἀριθμῶ ἔν, καθόλου δὲ τὸ ἐπὶ τούτων. ὥσπερ οὖν εἰ τὰ τῆς φωνῆς ἀριθμῶ ἦν ζοιχεῖα ὠρισμένα, ἀναγκαῖον ἦν τούτων εἶναι τὰ πάντα γράμματα ὅσαπερ τὰ ζοιχεῖα, μὴ ὄντων γε δύο τῶν αὐτῶν μηδὲ πλειόνων.

Οὐθενὸς δ' ἐλάττων ἀπορία παραλείπεται καὶ τοῖς 5 νῦν καὶ τοῖς πρότερον, πρότερον αἱ αὐταὶ τῶν φθαρτῶν καὶ τῶν ἀφθαρτῶν ἀρχαί εἰσιν ἢ ἕτεραι. εἰ μὲν γὰρ αἱ αὐταὶ εἰσι, πῶς τὰ μὲν φθαρτὰ τὰ δὲ ἀφθαρτα, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν; οἱ μὲν ἔν περὶ Ἡσίοδου καὶ πάντες ὅσοι θεολόγοι μόνον ἐφρόντισαν τῷ πιθανῷ τῷ πρὸς αὐτόν, ἡμῶν δ' ὠλι- 10 γώρησαν· θεὸς γὰρ ποιῶντες τὰς ἀρχὰς καὶ ἐκ θεῶν γεγονέναι, τὰ μὴ γευσάμενα τῷ νέκταρος καὶ τῆς ἀμβροσίας θνητὰ γενέσθαι φασίν, δῆλον ὡς ταῦτα τὰ ὀνόματα γινώριμα λέγοντες αὐτοῖς. καίτοι περὶ αὐτῆς τῆς προσφορᾶς τῶν αἰτίων τούτων ὑπὲρ ἡμᾶς εἰρήκασιν. εἰ μὲν γὰρ 15 χάριν ἠδονῆς αὐτῶν διγαγάνουσιν, οὐδὲν αἴτια τῷ εἶναι τὸ νέκταρ καὶ ἡ ἀμβροσία· εἰ δὲ τῷ εἶναι, πῶς ἂν εἶεν αἰτιοὶ δεόμενοι τροφῆς; ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν μυθικῶς σοφισζομένων ἐκ ἄξιον μετὰ σπυδῆς σκοπεῖν· παρὰ δὲ τῶν δι' ἀποδειξέως λεγόντων δεῖ πυνθάνεσθαι διερωτῶντας τί δὴ 20 ποτ' ἐκ τῶν αὐτῶν ὄντα τὰ μὲν αἰδία τὴν φύσιν ἐστὶ τὰ δὲ φθείρεται τῶν ὄντων. ἐπεὶ δ' ἔτε αἰτίαν λέγουσιν οὔτε εὐλογον οὕτως ἔχειν, δῆλον ὡς ἔχαι αὐταὶ ἀρχαὶ οὐδὲ αἰτίαι αὐτῶν ἂν εἶεν. καὶ γὰρ ὅσπερ οἰηθεῖν λέγειν ἂν τις μάλις ἀμολογουμένως αὐτῷ, Ἐμπεδοκλῆς, καὶ 25 οὗτος ταυτὸν πέκονθεν· τίθησι μὲν γὰρ ἀρχὴν τινα αἰτίαν τῆς φθορᾶς τὸ νεῖκος, δόξειε δ' ἂν ὕθεν ἦττον καὶ τοῦτο γεννᾶν ἔξω τῷ ἐνός· ἅπαντα γὰρ ἐκ τούτου τᾶλλα ἐστὶ πλὴν ὁ θεός. λέγει γῶν "ἐξ ὧν πάνθ' ὅσα τ' ἦν ὅσα τ' ἐσθ' ὅσα τ' ἔσαι ὀπίσω, δένδρεά τ' ἐβλάσθησε καὶ ἀνέ- 30 ρες ἠδὲ γυναῖκες, θῆρες τ' οἰωνοὶ τε καὶ ὕδατοθρέμμοις ἰχθύς, καὶ τε θεοὶ δουλιχαίωνες." καὶ χωρὶς δὲ τούτων δῆ-

λον· εἰ γὰρ μὴ ἦν τὸ νεῖκος ἐν τοῖς πράγμασιν, ἐν ἦν ἅπαντα, ὡς φησὶν· ὅταν γὰρ συνέλθῃ, τότε δ' ἔσχι τον ἴσατο νεῖκος. διὸ καὶ συμβαίνει αὐτῷ τὸν εὐδαιμον ζατον θεὸν ἦττον φρόνιμον εἶναι τῶν ἄλλων· ἢ γὰρ γη ρίζει τὰ στοιχεῖα πάντα· τὸ γὰρ νεῖκος οὐκ ἔχει, ἢ γνῶσις τῷ ὁμοίῳ τῷ ὁμοίῳ. "γαῖη μὲν γάρ," φησὶ, "γαῖ ὀκώπαμεν, ὕδατι δ' ὕδωρ, αἰθέρι δ' αἰθέρα διον, ἀπ πυρὶ πῦρ αἰδῆλον, στοργῆν δὲ στοργῆ, νεῖκος δὲ τε πᾶ λυγρῶ." ἀλλ' ὅθεν δὴ ὁ λόγος, τοῦτό γε φανερόν, ἢ συμβαίνει αὐτῷ τὸ νεῖκος μῆθην μᾶλλον φθορᾶς ἢ εἶναι αἰτίον. ὁμοίως δ' ἔδ' ἢ φιλότης τῷ εἶναι· συνέγω γὰρ εἰς τὸ ἐν φθείρει τᾶλλα. καὶ ἅμα δὲ αὐτῆς τῆς μεταβολῆς αἰτίον οὐδὲν λέγει, ἀλλ' ἢ ὅτι οὕτως πέφικε "ἀλλ' ὅτε δὴ μέγα νεῖκος ἐν μελέεσσιν ἐβρέφθη, εἰς τιμ 1' ἀνόρησε τελειομένοιο χρόνιο, ὅς σφιν ἀμοιβαίως πλι τέος παρελήλαται ὄρκυ," ὡς ἀναγκαῖον μὲν ὄν μεταβα λειν· αἰτίαν δὲ τῆς ἀνάγκης οὐδεμίαν δηλοῖ. ἀλλ' ἔμ τοσοῦτόν γε μόνον λέγει ὁμολογουμένως· οὐ γὰρ τὰ φθαρτὰ τὰ δὲ ἀφθαρτα ποιεῖ τῶν ὄντων, ἀλλὰ πᾶ φθαρτὰ πλὴν τῶν στοιχείων. ἢ δὲ νῦν λεγομένη ἀπ ἐς διὰ τί τὰ μὲν τὰ δ' ἔ, εἴπερ ἐκ τῶν αὐτῶν ἐστὶ. ἢ μὲν ἔν ἐκ ἂν εἶησαν αἱ αὐταὶ ἀρχαί, τοσαῦτα εἰρήσθ εἰ δὲ ἕτεραι ἀρχαί, μία μὲν ἀπορία πρότερον ἀφθαρτοι αὐταὶ ἔσονται ἢ φθαρταί. εἰ μὲν γὰρ φθαρταί, δῆλον ἢ ἀναγκαῖον καὶ ταύτας ἐκ τινῶν εἶναι· ἅπαντα γὰρ φθ ρεται εἰς ταῦτ' ἐξ ὧν ἐστίν· ὥς συμβαίνει τῶν ἀρχῆ ἑτέρας ἀρχὰς εἶναι προτέρας. τοῦτο δ' ἀδύνατον, καὶ ἴσαται καὶ εἰ βαδίζει εἰς ἀπειρον. ἔτι δὲ πῶς ἔσται φθαρτά, εἰ αἱ ἀρχαὶ ἀναιρεθήσονται; εἰ δὲ ἀφθαρτοι, ἢ τί ἐκ μὲν τούτων ἀφθάρτων ὕσων φθαρτά ἔσαι, ἐκ δὲ τι ἑτέρων ἀφθαρτα; τούτο γὰρ ἔκ εὐλογον, ἀλλ' ἢ ἀδύνατ ἢ πολλὰ λόγος δεῖται. ἔτι δὲ ἔδ' ἐγκειχίρηκεν ὕδατος εἰ

1. τὸ ἀρ.] τῷ ἀρ. *ST*. || 2. φωνῆς ἐν ἀριθμῶ *ESTG²I²*. || ὠρισμένω *A²*. || ἦν ἂν τ. *ES*. || 3. ὅσαπερ — 4. πλειόνων *om T*. || τὰ *om A²*. || 8. εἰσι *om A²*. || ἀφθαρτα τὰ δὲ φθαρτα *ETG²*. || 10. τῷ ante πρὸς *om G²I²*. || 11. ἐκ τῶν θεῶν *EG²*. || 13. ἢ δὲ ὡς *S*. || 14. καίτοι καὶ περὶ *E*. || προσφορᾶς *ESTA²*. || 16. ἠδονῆς περὶ αὐτῶν *EST*. || ἐριγαγάνουσιν *G²*. || 17. αἰδῆλον *T*, αἰδία *I²*. || 18. δεόμενα *I²*. || μὴν *om S*. || μυθικῶν *A²*. || 19. περὶ *ST*. || 20. δὴ *om T*. || 24. οὐδὲ αἱ αἰτίαι *S*. || αὐτῶν ἂν *A²*: ceteri ἂν αὐτῶν. || 26. ταυτὸν *A²*: ceteri ταυτὸ. || 27. δόξειε δ' ἂν ὕθεν] ὡς δόξειεν ἂν, ὕθεν δὲ *A²*. || 28. γαῖα *A²*. || ἔξω] ἐξ αὐ *G²*. || τᾶλλα *om T*. || 30. ὅσα τ' ἔσαι *A²* et margo *E*, *om SB²C²* et pr *E*. || ὀπίσω *om A²*. || ἀνέρες τ' ἠδὲ *A²*. || 32. καὶ *om STA²*.

1. εἰ] εἰ μὲν *T*. || μὴ ἦν τὸ νεῖκος *F²*, μὴ ἦν τὸ νεῖκος *G²*, μὴ ἦν *ESB²C²*, μὴ ἦν *A²*, ἐπὶν *T*. || 2. συνέλθωσι *A²*. || add *A²*. || 3. ἴσατο *A²*: ceteri ἴσῃ τὸ. || διὸ] ὦ *A²*. || 4. θεῶν] βίον *G²*. || 5. τὰ στοιχεῖα *om A²*. || ἅπαντα *A²C²*. || 7. αἰθ — 8. αἰδῆλον *om ESTB²*. || 7. θεῶν *A²*. || ἀπὲρ πυρὶ πῦρ αἰδῆλον *om A²*. || 8. στοργῆ τε στοργῆν *STB²C²*. || τι *B²C²*. || 11. ἀπ *om A²*. || 12. μεταβολῆς τὸ αἰτίον *A²*. || 13. ἢ add *ETA²B²C²*. || ὅτι *om T*. || 14. εἰς] ἐπὶ *G²I²*. || 15. τελειομένοιο χρόνιο *G²*. || 16. παρελήλατο *ETC²*, παρήλατο *SB²*. || 17. τῆς *TA²*: ceteri ἴξ. || 22. ἔν *om S*. || 24. αὐταὶ *E*. || 25. πάντα *A²*. || 28. τὰ α *TA²*. || 30. μὴ] μὴ ὄν *S*. || 32. ἢ *om T*.

ρας λέγειν, ἀλλὰ τὰς αὐτὰς ἀπάντων λέγουσιν ἀρχάς. ἀλλὰ τὸ πρῶτον ἀπορηθὲν ἀποτρώγουσιν ὥσπερ τῆτο μικρόν τι λαμβάνοντες.

Πάντων δὲ καὶ θεωρῆσαι χαλεπώτατον καὶ πρὸς τὸ γυνῶναι τάληθες ἀναγκαιότατον, κότερόν ποτε τὸ ὄν καὶ τὸ ἐν ὑσίαι τῶν ὄντων εἰσὶ, καὶ ἑκάτερον αὐτῶν ἕχ' ἕτερόν τι ὄν τὸ μὲν ἐν τὸ δὲ ὄν ἐσιν, ἢ δαὶ ζητεῖν τί ποτ' ἐσὶ τὸ ὄν καὶ τὸ ἐν ὡς ὑποκειμένης ἄλλης φύσεως. οἱ μὲν γὰρ ἐκείως, οἱ δ' οὕτως οἰόνται τὴν φύσιν ἔχειν. Πλάτων μὲν γὰρ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι οὐχ ἕτερόν τι τὸ ὄν ἰδέ τὸ ἐν, ἀλλὰ τῆτο αὐτῶν τὴν φύσιν εἶναι, ὡς ὕψης τῆς ὑσίας αὐτὸ τὸ ἐν εἶναι καὶ ὄν τι. αἱ δὲ περὶ φύσεως, οἰον Ἐμπεδοκλῆς, ὡς εἰς γνωριμώτερον ἀνάγων λέγει ὅτι τὸ ἐν ὄν ἐσπ'· δόξειε γὰρ ἂν λέγειν τῆτο τὴν φιλίαν εἶναι· αἰτία γοῦν ἐσὶν αὕτη τοῦ ἐν εἶναι πᾶσιν. ἕτεροι δὲ πῦρ, οἱ δ' ἀέρα φασὶν εἶναι τὸ ἐν τοῦτο καὶ τὸ ὄν, ἐξ οὗ τὰ ὄντα εἶναι τε καὶ γογονῆναι. ὡς δ' αὕτως καὶ οἱ πλείω τὰ στοιχεῖα τίθεμενοι· ἀνάγκη γὰρ καὶ τέτοις τοσαῦτα λέγειν τὰ ἐν καὶ τὸ ὄν ὅσας περ ἀρχάς εἶναι φασιν. συμβαίνει δὲ, εἰ μὲν τις μὴ θήσεται εἶναι τινα ὑσίαν τὸ ἐν καὶ τὸ ὄν, μηδὲ τῶν ἄλλων εἶναι τῶν καθόλου μηθέν· ταῦτα γὰρ ἐσὶ καθόλου μάλιστα πάντων. εἰ δὲ μὴ ἐσὶ τι ἐν αὐτὸ μὴδ' αὐτὸ ὄν, σχολῆ τῶν γε ἄλλων τι ἂν εἴη παρὰ τὰ λογόμενα καθ' ἕκαστα. ἐτι δὲ μὴ ὄντος τῷ ἐνός οὐσίας, ὄλον ὅτι ἰδ' ἂν ἀριθμὸς εἴη ὡς κεχωρισμένη τις φύσις τῶν ὄντων· ὁ μὲν γὰρ ἀριθμὸς μονάδες, ἢ δὲ μονὰς ὅπερ ἐν τί ἐσιν. εἰ δ' ἐσὶ τι αὐτὸ ἐν καὶ ὄν, ἀναγκαῖον ὑσίαν αὐτῶν εἶναι τὸ ἐν καὶ τὸ ὄν· οὐ γὰρ ἕτερόν τι καθόλου καταγροεῖται, ἀλλὰ ταῦτα αὐτά. ἀλλὰ μὴν εἰ γ' ἐσὶ τι αὐτὸ ἐν καὶ αὐτὸ ἐν, πολλὴ ἀπορία πῶς ἐσὶ τι παρὰ ταῦτα ἕτερον, λέγω δὲ πῶς ἐσὶ πλείω ἐνός τὰ ὄντα. τὸ γὰρ ἕτερον τοῦ ὄντος ἰε ἐσιν, ὡς κατὰ τὸν Παρμενίδου λόγον συμβαίνειν ἀνάγκη ἐν ἅπαντα εἶναι τὰ ὄντα καὶ

τῆτο εἶναι τὸ ὄν. ἀμφοτέρως δὲ δύσκαλον· ἂν τε γὰρ μὴ ἢ τὸ ἐν ὑσία ἂν τε ἢ τι αὐτὸ ἐν, ἀδύνατον τὸν ἀριθμὸν ὑσίαν εἶναι εἰὰν μὲν ἐν μὴ ἢ, εἴρηται πρότερον δι' ἃ· εἰὰν δὲ ἢ, ἢ αὐτὴ ἀπορία καὶ περὶ τοῦ ὄντος. ἐκ τίνος γὰρ παρὰ τὸ ἐν ἐσὶ αὐτὸ ἄλλο ἐν; ἀνάγκη γὰρ μὴ ἐν εἶναι· ἅπαντα δὲ τὰ ὄντα ἢ ἐν ἢ πολλά, ὡν ἐν ἕκαστον. ἐτι εἰ ἀδιαίρετον αὐτὸ τὸ ἐν, κατὰ μὲν τὸ Ζήνωνος ἀξίωμα ὕθεν ἂν εἴη. ὁ γὰρ μῆτε προσθέμενον μῆτε ἀφαιρέμενον ποιεῖ μείζον μηδὲ ἔλαττον, ἔ φησιν εἶναι τῆτο τῶν ὄντων, ὡς δῆλον ὅτι ὄντος μεγέθους τοῦ ὄντος. καὶ εἰ μέγεθος, σωματικόν· τοῦτο γὰρ πάντη ὄν. τὰ δὲ ἄλλα πῶς μὲν προστιθέμενα ποιήσει μείζον, πῶς δ' ὕθεν, οἰον ἐπίπεδον καὶ γραμμὴ· σιγμὴ δὲ καὶ μονὰς ὑδαμῶς. ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτος θεωρεῖ φορτικῶς, καὶ ἐνδέχεται εἶναι ἀδιαίρετόν τι ὡς καὶ ὕτως καὶ πρὸς ἐκεῖνον τιν' ἀπολογίαν ἔχει (μείζον μὲν γὰρ ἔ ποιήσει, πλείον δὲ προσθέμενον τὸ τοῦτο)· ἀλλὰ πῶς δὴ ἐξ ἐνός τοιούτου ἢ πλείωνων τωάντων ἔσται μέγεθος; ὁμοιον γὰρ καὶ τὴν γραμμὴν ἐκ στιγμῶν εἶναι φάσκων. ἀλλὰ μὴν καὶ εἰ τις οὕτως ὑπολαμβάνει ὡς γενέσθαι, καθάπερ λέγουσὶ τινες, ἐκ τοῦ ἐνός αὐτοῦ καὶ ἄλλου μὴ ἐνός τίνος τὸν ἀριθμὸν, ὕθεν ἦττον ζητητέον διὰ τί καὶ πῶς ὅτε μὲν ἀριθμὸς ὅτε δὲ μέγεθος ἐσὶ τὸ γονόμενον, ἔπερ τὸ μὴ ἐν ἢ ἀνισότης, καὶ ἢ αὐτὴ φύσις ἦν. ὕτε γὰρ ὅπως ἐξ ἐνός καὶ ταύτης, ὕτε ὅπως ἐξ ἀριθμῶ τίνος καὶ ταύτης γένοιτ' ἂν τὰ μεγέθη, δῆλον.

Τούτων δ' ἐχομένη ἀπορία, κότερον αἱ ἀριθμοὶ καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ ἐπίπεδα καὶ αἱ σιγμαι οὐσίαι τινές εἰσιν ἢ ἔ. εἰ γὰρ μὴ εἰσιν, διαφεύγει τί τὸ ὄν καὶ τίνες αἱ οὐσίαι τῶν ὄντων. τὰ μὲν γὰρ πάθη καὶ αἱ κινήσεις καὶ τὰ πρὸς τι καὶ αἱ διαθέσεις καὶ οἱ λόγοι ὕθενός δοκῶσιν ὑσίαν σημαίνειν· λέγονται γὰρ πάντα καθ' ὑποκειμένου τινός, καὶ αὕθεν τόδε τι. ἂ δὲ μάλιστα ἂν δόξειε σημαίνειν οὐσίαν, ὕδωρ καὶ γῆ καὶ πῦρ καὶ ἀήρ, ἐξ ὧν

1. λέγειν add A². || λέγουσιν ἀπάντων A². || 4. καὶ post δὲ om G²I². || 5. ποτε] τε G². || 7. τὸ μὲν ἐν om S. || 8. ἐν καὶ τὸ ὄν F². || 12. αὐτὸ τὸ F², αὐτὸ τὸ A²: ceteri tautà. || ὄν] ἐν F². || 13. τὸ ἐν ὄν] ποτε τὸ ἐν A². || 14. τοῦτο] ὅτι τῆτο S, τῆτο τί A². || 19. ἐν καὶ τὸ ὄν A²: ceteri ὄν καὶ τὸ ἐν. || 20. τινος ὑσίας SA². || 22. δι] γὰρ A². || 24. ὅτι G²I². || 25. ἐτι om G². || συγκεχωρισμένη S, omisso ὡς. || τις φύσις A²: vulgo φύσις τις. || 27. τι αὐτὸ] τὸ αὐτὸ G². || καὶ] καὶ αὐτὸ T². || 28. εἶναι αὐτοῦ G². || ὄν καὶ τὸ ἔ EST. || καθόλου om G²I². || 29. καταγροεῖται om F². || αὐτὰ ταῦτα F². || 30. ἐν καὶ αὐτὸ ὄν F². || ἐσὶ παρὰ ταῦτα ἕτερα F². || 33. λόγοι συμβαίνειν ἀνάγκη G²I², ἀνάγκη συμβαίνειν λόγον A²: vulgo συμβαίνειν ἀνάγκη λόγον.

1. δύσκαλον E. || ἰάν A²G²I². || 2. τε ἢ] τε μὴ ἢ G², τις ἢ F². || τι A²G²I², om F²: ceteri τὸ. || ἔ om F². || 3. ἔτ et ἢ om G². || 4. γὰρ παρὰ A²F²: vulgo γὰρ καὶ παρὰ. || 5. γὰρ] δι G²I². || μὴ ἐν A²: ceteri μηδὲν. || 6. ἕκαστον ἔ G². || 7. μὲν ἐν τὸ T. || 9. ποιεῖ μ. EA²: ceteri ποιεῖ τι μ. || μὴδὲ ἔλαττον add A². || φησιν ESA²: vulgo φασιν. || 12. προστιθέμενον A². || 14. αὐτως ET: ceteri οὕτως. || καὶ ἔν ἐνδέχεται ESG². || τι om ES. || 15. ἀπολογίαν ἔχει A², ἔχειν ἀπολογίαν S: ceteri ἔχει ἀπολογίαν. || 16. γὰρ add ESTA². || 17. δι: G². || τούτου G². || τούτων add A². || 20. γίνεσθαι T. || 23. ἢ post ἐν om F². || 24. ὕτε ὅπως — 25. ταύτης om T. || 27. καὶ τὰ ἐπίπεδα om F². || 28. μὴ γὰρ G²I². || 32. ἐν μάλιστα G². || 33. καὶ ἀήρ add A².

τὰ σύνθετα σώματα συνέστηκε, τέτων θερμότητες μὲν καὶ ψυχρότητες καὶ τὰ τοιαῦτα πάθη, ἐκ ἑσῆαι, τὸ δὲ σῶμα τὸ ταῦτα πεπονηθὸς μόνον ὑπομένει ὡς ὃν τι καὶ ἑσῆαι τις ἔσα. ἀλλὰ μὴν τό γε σῶμα ἦττον ἑσῆαι τῆς ἐπιφανείας, καὶ αὕτη τῆς γραμμῆς, καὶ ἡ γραμμὴ τῆς μονάδος καὶ 5 τῆς στιγμῆς· τούτοις γὰρ ὄριζαι τὸ σῶμα. καὶ τὰ μὲν ἄνευ σώματος ἐνδέχεται δοκεῖ εἶναι, τὸ δὲ σῶμα ἄνευ τῶν εἶναι ἀδύνατον. διόπερ οἱ μὲν πολλοὶ καὶ οἱ πρότερον τὴν οὐσίαν καὶ τὸ ὄν ζῶντο τὸ σῶμα εἶναι, τὰ δὲ ἄλλα τέτε πάθη, ὡς καὶ τὰς ἀρχὰς τὰς τῶν σωμάτων 10 τῶν ὄντων εἶναι ἀρχὰς· οἱ δ' ὕψερρον καὶ σοφώτεροι τούτων εἶναι δόξαντες ἀριθμούς. καθάπερ ἔν εἶπομεν, εἰ μὴ ἔξιν ἑσῆαι ταῦτα, ὅλως ἕδεμία ἐξίν ἑσῆαι ἕδὲ ὄν ἕθεν· οὐ γὰρ δὴ τὰ γε συμβεβηκότα τούτοις ἄξιον ὄντα καλεῖν. ἀλλὰ μὴν εἰ τῶτο μὲν ὁμολογεῖται, ὅτι μᾶλλον ἑσῆαι τὰ 15 μῆκη τῶν σωμάτων καὶ αἱ ζιγμαί, ταῦτα δὲ μὴ ὀρώμεν ποίων ἂν εἶεν σωμάτων (ἐν γὰρ τοῖς αἰσθητοῖς ἀδύνατον εἶναι), οὐκ ἂν εἴη οὐσία ἕδεμία. ἔτι δὲ φαίνεται ταῦτα πάντα διαιρέσεις ὄντα τοῦ σώματος, τὸ μὲν εἰς πλάτος, τὸ δ' εἰς βάθος, τὸ δ' εἰς μῆκος. πρὸς δὲ τούτοις ὁμοίως 20 ἔν ἐξίν ἐν τῷ σερεῶ ὁποιοῦν σχῆμα ἢ ἕθεν· ὡς· εἰ μὴδ' ἐν τῷ λίθῳ Ἐρμῆς, ἕδὲ τὸ ἡμισυ τῆ κύβου ἐν τῷ κύβῳ οὕτως ὡς ἀφωρισμένον. οὐκ ἄρα ἕδ' ἐπιφάνεια· εἰ γὰρ ὁποιαῦν, κἂν αὕτη ἂν ἦν ἡ ἀφορίζουσα τὸ ἡμισυ. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ γραμμῆς καὶ ζιγμῆς καὶ μονάδος. 25 ὡστ' εἰ μάλισα μὲν οὐσία τὸ σῶμα, τούτου δὲ μᾶλλον ταῦτα, μὴ ἐξίν δὲ ταῦτα μὴδ' ἑσῆαι τινές, διαφύγει τί τὸ ὄν καὶ τίς ἢ ἑσῆαι τῶν ὄντων. πρὸς γὰρ τοῖς εἰρημένοις καὶ τὰ περὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν συμβαίνει ἄλογα. δοκεῖ μὲν γὰρ ἡ ἑσῆαι, ἐὰν μὴ ἔσα πρότερον νῦν ἢ ἡ πρό- 30 τερον ἔσα ὕψερρον μὴ ἢ, μετὰ τῆ γίνεσθαι καὶ φθεῖρεσθαι ταῦτα πάσχειν· τὰς δὲ στιγμὰς καὶ τὰς γραμμὰς καὶ τὰς ἐπιφανείας ἐκ ἐνδέχεται ἕτε γίνεσθαι ἕτε φθεῖρεσθαι, ὅτε μὲν ἔσας ὅτε δὲ ἐκ ἔσας. ὅταν γὰρ ἄπτηται ἢ δι-

αιρῆται τὰ σώματα, ἅμα ὅτε μὲν μία ἀπτομένων, ὅτε δὲ δύο διαιρημένων γίνονται· ὡς· ἕτε συγκεκριμένων ἐξίν ἀλλ' ἐφθαρται, διηρημένων τέ εἰσιν αἱ πρότερον ἐκ ἔσας. ἢ γὰρ δὴ ἢ γ' ἀδιαίρετος ζιγμῆ διηρέθη εἰς δύο. εἰ τε γίνονται καὶ φθεῖρονται, ἐκ τινος γίνονται. παραπλησίως δ' ἔχει καὶ περὶ τὸ νῦν τὸ ἐν τῷ χρόνῳ· οὐδὲ γὰρ τοῦτο ἐνδέχεται γίνεσθαι καὶ φθεῖρεσθαι, ἀλλ' ὅμως ἕτερον αἰε δοκεῖ εἶναι, ἐκ ἑσῆαι τις ἔσα. ὁμοίως δὲ δῆλον ὅτι ἔχει καὶ περὶ τὰς στιγμὰς καὶ τὰς γραμμὰς καὶ τὰ ἐπίπεδα· ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος· ἄπαντα γὰρ ὁμοίως ἢ κέρατα ἢ διαιρέσεις εἰσίν.

Ὅλως δ' ἀπορήσειεν ἂν τις διὰ τί καὶ δεῖ ζητεῖν δ' ἀλλ' ἄττα παρὰ τε τὰ αἰσθητὰ καὶ τὰ μεταξὺ, οἷον ἂ τίθεμεν εἶδη. εἰ γὰρ διὰ τοῦτο, ὅτι τὰ μὲν μαθηματικὰ τῶν δεῦρο ἄλλῳ μὲν τινι διαφέρει, τῷ δὲ πόλλ' ἄττα ὁμοειδῆ εἶναι οὐθὲν διαφέρει· ὡστ' οὐκ ἔσονται αὐτῶν αἱ ἀρχαὶ ἀριθμῶ ἀφωρισμέναι, ὡσπερ οὐδὲ τῶν ἐνταῦθα γραμμῶν ἀριθμῶ μὲν πάντων ἐκ εἰσίν αἱ ἀρχαὶ ὄρισμένα, εἶδει δὲ, ἐὰν μὴ λαμβάνῃ τις τῆσδὶ τῆς συλλαβῆς ἢ τῆσδὶ τῆς φωνῆς· τούτων δ' ἔσονται καὶ ἀριθμῶ ὄρισμένα. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν μεταξὺ· ἄπειρα γὰρ κἀκεῖ τὰ ὁμοειδῆ. ὡς· εἰ μὴ ἐξίν παρὰ τὰ αἰσθητὰ καὶ τὰ μαθηματικὰ ἕτερ' ἄττα, οἷα λέγουσι τὰ εἶδη τινές, ἐκ ἔσαι μία ἀριθμῶ καὶ εἶδει ἑσῆαι, οὐδ' αἱ ἀρχαὶ τῶν ὄντων ἀριθμῶ ἔσονται ποσαὶ τινες ἀλλὰ εἶδει. εἰ ἔν τῶτο ἀναγκαῖον, καὶ τὰ εἶδη ἀναγκαῖον διὰ τῶτο εἶναι τίθεναι καὶ γὰρ εἰ μὴ καλῶς διαθροῦσιν οἱ λέγοντες, ἀλλ' ἔστι γε τοῦθ' ὁ βούλονται, καὶ ἀνάγκη ταῦτα λέγειν αὐτοῖς, ὅτι τῶν εἰδῶν ἑσῆαι τις ἕκαστὸν ἐξίν, καὶ οὐθὲν κατὰ συμβεβηκόσ. ἀλλὰ μὴν εἰ γε θήσομεν τὰ τε εἶδη εἶναι, καὶ ἐν ἀριθμῶ τὰς ἀρχὰς ἀλλὰ μὴ εἶδει, εἰρήκαμεν ἂ συμβαίνειν ἀναγκαῖον ἀδύνατα. σύνεγγυς δὲ τούτων ἐστὶ τὸ διαπορῆσαι πότερον δυνάμει ἐξίν τὰ σροιχεῖα ἢ τίν' ἕτερον τρόπον. εἰ μὲν γὰρ ἄλλως, πῶς πρότερόν τι ἐξίν τῶν ἀρ-

1. τίτων δὲ θ. G^2 . || 4. τε $A^2 G^2$. || ἦττον E . || 5. ἡ γραμμὴ A^2 : vulgo αὕτη. || 8. εἶναι om ES . || 9. τὸ ante σῶμα add $E A^2$. || τὰ δὲ ἄλλα A^2 : vulgo τὰλλα δὲ. || 11. τῶν om F^2 . || καὶ οἱ σ. A^2 . || 13. ἕδεμία] ἕθεν A^2 . || 14. δὴ] ἂν A^2 . || γε om S . || 15. μᾶλλον] μᾶλλον ἐξίν TG^2 . || ἑσῆαι S . || τῶν σωμάτων τὰ μῆκη $G^2 I^2$. || 18. δὲ add $A^2 G^2 I^2$. || 19. τοῦ om $G^2 I^2$. || 21. ἐν om F^2 . || ἢ ἕθεν add $A^2 G^2 I^2$. || 22. λίθῳ ὁ ἐρμῆς I^2 . || 24. αὕτη αἰ] αὕτη G^2 . || ἦν] εἴη $G^2 I^2$. || 25. καὶ ἐπὶ σ. $ESTG^2$. || 30. μὲν om A^2 . || ἐὰν add A^2 . || ἔσα τὸ πρ. A^2 . || νῦν ἢ Brandis, om A^2 : ceteri νῦν εἶναι. || 31. ἢ add A^2 . || τῶτο TG^2 .

2. γίνεται F^2 . || συγκεκριμένου A^2 . || 3. ἐφθαρτο E . || 4. δ' S . || 6. τῷ om $G^2 I^2$. || 7. δοκεῖ ante αἰε G^2 , post εἶναι S . || εἶναι om A^2 . || 8. καὶ τὰ περὶ G^2 . || 9. γραμμὰς καὶ στιγμὰς T . τὰς add A^2 . || καὶ περὶ τὰ G^2 . || 10. διαιρέσεις E . || 13. ἄλλα τοιαῦτα $A^2 I^2$, ἄλλα τὰ τοιαῦτα F^2 , ἄλλα τοιαῦτα ἀλλ' ἄττα G^2 . || τε add $A^2 G^2 I^2$. || τὰ post καὶ om E . || 14. τίθεται μὲν G^2 . || ἢ δὴ F^2 . || 15. πολλὰ τὰ A^2 . || 17. ἀφωρισμέναι ἀριθμῶ S . || 18. ἀριθμῶν A^2 . || πάντων om F^2 . || 24. καὶ] καὶ τῷ F^2 . || 25. ἀριθμῶ ἐκ S . || 26. τίθεναι add A^2 . || 28. γε add A^2 . || ταῦτα om S . || αὐτούς A^2 . || 29. ἐκείων TG^2 . || 30. τε add A^2 . || 31. ἐν om ES . || 32. ἀδύνατα πρότερον. σύνεγγυς A^2 . || τούτω T .

χῶν ἄλλο; πρότερον γὰρ ἢ δύναμις ἐκείνης τῆς αἰτίας, τὸ δὲ δυνατόν ἐκ ἀναγκαῖον ἐκείνης πᾶν ἔχειν. εἰ δ' ἔστι δύναμις τὰ στοιχεῖα, ἐνδέχεται μὴ εἶναι τῶν ὄντων· δυνατόν γὰρ εἶναι καὶ τὸ μῆπω ὄν· γίγνεται μὲν γὰρ τὸ μὴ ὄν, ἔθην δὲ γίγνεται τῶν εἶναι ἀδύνατων. ταύτας τε 5 ἔν τὰς ἀπορίας ἀναγκαῖον ἀπορῆσαι περὶ τῶν ἀρχῶν, καὶ πρότερον καθόλου εἰσὶν ἢ ὡς λέγομεν τὰ καθ' ἕκαστα. εἰ μὲν γὰρ καθόλου, ἐκ ἔσονται ἕσται· ἔθην γὰρ τῶν κοινῶν τότε τι σημαίνει, ἀλλὰ τοῖονδε, ἢ δ' ἕσται τότε τι. εἰ δ' ἔσται τότε τι καὶ ἐκθέσθαι τὸ κοινῆ κατηγορούμενον, πολλὰ 10 ἔσται ζῶα ὁ Σωκράτης αὐτός τε καὶ ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ ζῶον, εἴπερ σημαίνει ἕκαστον τότε τι καὶ ἔν. εἰ μὲν οὖν καθόλου αἱ ἀρχαί, ταῦτα συμβαίνει· εἰ δὲ μὴ καθόλου ἀλλ' ὡς τὰ καθ' ἕκαστα, ἐκ ἔσονται ἐπιστηταί· καθόλου γὰρ αἱ ἐπιστήμαι πάντων. ὡς ἔσονται ἀρχαὶ ἕτεραι πρό- 15 τεραι τῶν ἀρχῶν αἱ καθόλου κατηγορούμεναι, ἀνπερ μέλλη ἔσσεσθαι αὐτῶν ἐπιστήμη.

Γ.

Ἐσιν ἐπιστήμη τις ἢ θεωρεῖ τὸ ὄν ἢ τὸν καὶ τὰ τούτω ὑπάρχοντα καθ' αὐτό. αὕτη δ' ἔστιν ἰδεμια τῶν ἐν μέρει λεγομένων ἢ αὐτῆ· οὐδεμία γὰρ τῶν ἄλλων ἐπισκοπεῖ καθόλου περὶ τοῦ ὄντος ἢ ὄν, ἀλλὰ μέρος αὐτῆ τι ἀποτε- 25 μόμεναι περὶ τῆς θεωρήσει τὸ συμβεβηκός, οἷον αἱ μαθηματικαὶ τῶν ἐπιστημῶν. ἐπεὶ δὲ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἀκροτάτας αἰτίας ζητοῦμεν, δῆλον ὡς φύσεώς τινος αὐτὰς ἀναγκαῖον εἶναι καθ' αὐτήν. εἰ ἔν καὶ οἱ τὰ στοιχεῖα τῶν ὄντων ζητῶντες ταύτας τὰς ἀρχὰς ἐξήκον, ἀνάγκη καὶ τὰ στοιχεῖα τοῦ ὄντος εἶναι μὴ κατὰ συμβεβηκός, ἀλλ' ἢ 30 ὄντα· διὸ καὶ ἡμῖν τοῦ ὄντος ἢ ὄν τὰς πρώτας αἰτίας ληπτέον.

2 Τὸ δὲ ὄν λέγεται μὲν πολλαχῶς, ἀλλὰ πρὸς ἔν καὶ μίαν τινὰ φύσιν, καὶ οὐχ ὁμωνύμως ἀλλ' ὡσπερ καὶ τὸ ὑγιεινὸν ἅπαν πρὸς ὑγίαιαν, τὸ μὲν τῷ φυλάττειν, τὸ δὲ 35 τῷ ποιεῖν, τὸ δὲ τῷ σημείον εἶναι τῆς ὑγείας, τὸ δ' ὅτι

δεκτικὸν αὐτῆς. καὶ τὸ ἱατρικὸν πρὸς ἱατρικὴν· τὸ μὲν γὰρ τῷ ἔχειν τὴν ἱατρικὴν λέγεται ἱατρικόν, τὸ δὲ τῷ εὐφυὲς εἶναι πρὸς αὐτήν, τὸ δὲ τῷ ἔργον εἶναι τῆς ἱατρικῆς. ὁμοιοτρόπως δὲ καὶ ἄλλα λεγόμενα λέγονται τοῖς. οὕτω δὲ καὶ τὸ ὄν λέγεται πολλαχῶς μὲν, ἀλλ' ἅπαν πρὸς μίαν ἀρχήν· τὰ μὲν γὰρ ὅτι ἕσται, ὄντα λέγεται, τὰ δ' ὅτι πάθη ἕσται, τὰ δ' ὅτι ὁδὸς εἰς οὐσίαν, ἢ φθοραὶ ἢ στερήσεις ἢ ποιότητες ἢ ποιητικὰ ἢ γεννητικὰ οὐσίας, ἢ τῶν πρὸς τὴν οὐσίαν λεγομένων, ἢ ταύτων τινὸς ἀποφάσεις ἢ ἕσται· διὸ καὶ τὸ μὴ ὄν εἶναι μὴ ὄν φαμέν. καθάπερ ἔν καὶ τῶν ὑγιεινῶν ἀπάντων μία ἐπιστήμη ἐστίν, ὁμοίως τῆτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. οὐ γὰρ μόνον τῶν καθ' ἔν λεγομένων ἐπιστήμης ἐστὶ θεωρῆσαι μίας, ἀλλὰ καὶ τῶν πρὸς μίαν λεγομένων φύσιν· καὶ γὰρ ταῦτα τρόπον τινὰ λέγεται καθ' ἔν. δῆλον ἔν ὅτι καὶ τὰ ὄντα μίας θεωρῆσαι ἢ ὄντα. πανταχῶ δὲ κυρίως τὸ πρῶτον ἢ ἐπιστήμη, καὶ ἐξ ἔ τὰ ἄλλα ἠρτῆται, καὶ δι' ὃ λέγονται. εἰ ἔν τῶν ἐστίν ἢ ἕσται, τῶν ἕσται ἂν δεοὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς αἰτίας ἔχειν τὸν φιλόσοφον. ἅπαντος δὲ γένους καὶ αἰσθησις μία ἐνὸς 20 καὶ ἐπιστήμη, οἷον ἢ γραμματικὴ μία ἕσα πάσας θεωρεῖ τὰς φωνάς. διὸ καὶ τοῦ ὄντος ὅσα εἶδη θεωρῆσαι μίας ἐστὶν ἐπιστήμης τῷ γένει, τὰ τε εἶδη τῶν εἰδῶν. εἰ δὲ τὸ ἔν καὶ τὸ ὄν ταῦτον καὶ μία φύσις, τῷ ἀκολουθεῖν ἀλλήλοισι ὡσπερ ἀρχὴ καὶ αἴτιον, ἀλλ' ἔχ ὡς ἐνὶ λόγῳ δηλούμενα. διαφέρει δ' ἔθην ἔθ' ἂν ὁμοίως ὑπολάβωμεν, ἀλλὰ καὶ πρὸ ἔργου μάλλον. ταῦτο γὰρ εἰς ἄνθρωπος καὶ ὢν ἄνθρωπος καὶ ἄνθρωπος, καὶ οὐχ ἕτερον τι δηλοῖ κατὰ τὴν λέξιν ἐπαναδιπλόμενον τὸ εἰς ἐστὶν ἄνθρωπος καὶ ἐστὶν ἄνθρωπος· δῆλον δ' ὅτι ἢ χωρίζεται ἔτ' ἐπὶ γενέσεως ἔτ' ἐπὶ φθορᾶς. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶ ἐνός. ὡς φανερόν ὅτι ἢ πρόσθεσις ἐν τέτοις ταῦτο δηλοῖ, καὶ οὐθὲν ἕτερον τὸ ἔν παρὰ τὸ ὄν. ἔτι δ' ἢ ἕκαστα ἕσται ἔν ἐστὶν ἢ κατὰ συμβεβηκός, ὁμοίως δὲ καὶ ὅπερ ὄν τι· ὡσθ' ὅσα περ τοῦ ἐνός εἶδη, τσαυτὰ καὶ τοῦ ὄντος ἐστίν· περὶ ὧν τὸ τί ἐστὶ τῆς αὐτῆς ἐπιστήμης τῷ γένει θεωρῆσαι, λέγω δ' οἷον περὶ ταῦτᾶ καὶ ὁμοίως καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. σχεδὸν δὲ

2. ἀδύνατον F². || 5. τε om S. || 10. ἐστὶ TG². || 14. ἐπιστήμη A². || 15. ἢ ἐπιστήμη A². || 16. αἱ add A². || καθόλου ante ἀρχῶν T. || 21. αὐτῶ et 22. αὐτὰ F². || 25. περὶ τῆτο θεωρήσει ET, θεωρήσει περὶ τῆτο SG². || 31. ὄντας A², omissis διὰ — τὰς. || 33. μὲν om F². || 34. καὶ add ET A². || ἀλλ' om A².
2. τὴν add A². || 3. τὴν ἱατρικὴν A². || 4. ὁμοίως STG². || 5. ἀλλ' ἅπαν A²: vulgo ἀλλὰ πᾶν. || 6. ἕσται SA²G². || 8. φθοραὶ ἢ στερήσεις A². || 9. τινῶν T. || 10. ἀποφάσεις A². || 15. λέγονται A². || 19. ἐνός αἰσθησις μία F². || 20. ἢ add A². || 21. ὅσα] ἢ ἐν ὅσα A², τὰ F². || 22. τε] δὲ F². || 23. ἐν καὶ τὸ ὄν A²F²: vulgo ἐν καὶ τὸ ὄν. || 26. τῶν C². || τὸ] τί E. || εἰς — 29. δῆλον A²: vulgo ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἄνθρωπος, καὶ εἰς ἄνθρωπος· δηλοῖ. || 29. ἔχ ὀρίζεται STG². || 31. οὐθὲν ἐπὶ ἕτερον A². || 33. περὶ τῷ T. || 36. καὶ τῷ ὁμοίως SG². || post τοιούτων SG² καὶ τῶν τούτοις ἀπτικαιμένον.

πάντα ἀνάγεται τάναντία εἰς τὴν ἀρχὴν ταύτην. θεω-
 ρήσθω δ' ἡμῖν ταῦτα ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν ἐναντίων. καὶ
 τοσαῦτα μέρη φιλοσοφίας εἰς ὅσαι περ αἱ οὐσίαι· ὥστε
 ἀναγκαῖον εἶναι πρώτην τινὰ καὶ ἐχομένην αὐτῶν. ὑπάρ-
 χει γὰρ εὐδὺς γένη ἔχοντα τὸ ἐν καὶ τὸ ἔν· διὸ καὶ αἱ
 ἐπιστῆμαι ἀκολουθήσουσι τούτοις. ἔστι γὰρ ὁ φιλόσοφος
 ὡς περ ὁ μαθηματικὸς λεγόμενος· καὶ γὰρ αὕτη ἔχει
 μέρη, καὶ πρώτη τις καὶ δευτέρα εἰς ἐπιστήμη καὶ ἄλλαι
 ἐφεξῆς ἐν τοῖς μαθήμασιν. ἐπεὶ δὲ μιᾶς τάντικείμενα
 θεωρήσαι, τῷ δ' ἐνὶ ἀντίκειται πλήθος, ἀπόφασιν δὲ καὶ
 ζήτησιν μιᾶς ἐστὶ θεωρήσαι διὰ τὸ ἀμφοτέρως θεωρεῖσθαι
 τὸ ἐν, ἢ ἡ ἀπόφασις ἢ ἡ ζήτησις ἢ ἀπλῶς λεγομένη ὅτι
 οὐχ ὑπάρχει ἐκείνῳ ἢ τινι γένει· ἔνθα μὲν οὖν τῷ ἐνὶ ἢ
 διαφορὰ πρόσσει παρα τὸ ἐν τῇ ἀποφάσει (ἀπουσία γὰρ
 ἢ ἀπόφασις ἐκείνου ἐστίν), ἐν δὲ τῇ στερήσει καὶ ὑποκει-
 μένῃ τις φύσις γίγνεται, καθ' ἧς λέγεται ἢ στήρησις. τῷ
 δ' ἐνὶ πλήθος ἀντίκειται, ὥστε καὶ τάντικείμενα τοῖς εἰρη-
 μένοις, τό τε ἕτερον καὶ ἀνόμοιον καὶ ἄνισον, καὶ ὅσα
 ἄλλα λέγεται ἢ κατὰ ταῦτα ἢ κατὰ πλήθος καὶ τὸ ἐν,
 τῆς εἰρημένης γνωρίζειν ἐπιστήμη· ὡν ἐστὶ καὶ ἡ ἐναντιό-
 τησ' διαφορὰ γὰρ τις ἢ ἐναντιότης, ἢ δὲ διαφορὰ ἑτερό-
 τησ' ὡς' ἐπειδὴ πολλαχῶς τὸ ἐν λέγεται, καὶ ταῦτα πολ-
 λαχῶς μὲν λεχθήσεται, ὅμως δὲ μιᾶς ἅπαντά ἐστι γνωρί-
 ζειν· ἢ γὰρ εἰ πολλαχῶς, ἑτέρας, ἀλλ' εἰ μὴτε καθ' ἐν μῆτε
 πρὸς ἐν οἱ λόγοι ἀναφέρονται. ἐπεὶ δὲ πάντα πρὸς τὸ πρῶ-
 τον ἀναφέρεται, οἷον ὅσα ἐν λέγεται πρὸς τὸ πρῶτον ἐν,
 ὡσαύτως φατέον καὶ περὶ ταυτῶ καὶ ἑτέρου καὶ τῶν ἐναντίων
 ἔχειν· ὡς διελόμενον ποσαχῶς λέγεται ἕκαστον ἕτως ἀπο-
 δοτέον πρὸς τὸ πρῶτον ἐν ἐκάσῃ κατηγορίᾳ, πῶς πρὸς ἐκεῖνο
 λέγεται· τὰ μὲν γὰρ τῷ ἔχειν ἐκεῖνα, τὰ δὲ τῷ ποιεῖν, τὰ
 δὲ κατ' ἄλλους λεχθήσεται τοιούτους τρόπους. φανερόν
 οὖν, ὅπερ ἐν ταῖς ἀπορίαις ἐλέχθη, ὅτι μιᾶς περὶ τού-
 των καὶ τῆς οὐσίης ἐστὶ λόγον ἔχειν. τοῦτο δ' ἦν ἐν
 τῶν ἐν τοῖς ἀπορήμασιν. καὶ ἔστι τῶ φιλοσόφου περὶ πάν-
 των δύνασθαι θεωρεῖν. εἰ γὰρ μὴ τῷ φιλοσόφῳ, τίς ἔσαι
 ὁ ἐπισκεψόμενος εἰ ταῦτο Σωκράτης καὶ Σωκράτης καθή-
 μενος, ἢ εἰ ἐν ἐνὶ ἐναντίον, ἢ τί ἐστι τὸ ἐναντίον, ἢ ποσα-
 χῶς λέγεται; ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων.
 ἐπεὶ ἔν τῷ ἐνὸς ἢ ἐν καὶ τῷ ὄντος ἢ ἐν ταῦτα καθ' αὐτά
 ἐστι πάθη, ἀλλ' οὐχ ἢ ἀριθμοὶ ἢ γραμμαὶ ἢ πῦρ, δῆλον
 ὡς ἐκείνης τῆς ἐπιστήμης καὶ τί ἐστι γνωρίζαι καὶ τὰ συμ-
 βεβηκότ' αὐτοῖς. καὶ ἢ ταύτη ἀμαρτάνουσιν οἱ περὶ αὐτῶν
 σκοπόμενοι ὡς ἢ φιλοσοφῶντες, ἀλλ' ὅτι πρότερον ἢ οὐσία,
 περὶ ἧς ἔθεν ἐπαύσιον, ἐπεὶ ὡς περ ἐστὶ καὶ ἀριθμῷ ἢ ἀρ-
 θμὸς ἴδια πάθη, οἷον περιττότης ἀρτιότης, συμμετρία ἰσό-
 τησ', ὑπεροχῇ ἔλλειψις, καὶ ταῦτα καὶ καθ' αὐτοὺς καὶ
 πρὸς ἀλλήλους ὑπάρχει τοῖς ἀριθμοῖς· ὁμοίως δὲ καὶ
 στερεῶ καὶ ἀκινήτῳ καὶ κινουμένῳ ἀβαρεῖ τε καὶ βαρὸς
 ἔχοντι ἐστὶν ἕτερα ἴδια· οὕτω καὶ τῷ ὄντι ἢ ὄν ἐστι τινὰ
 ἴδια, καὶ ταυτ' ἐστὶ περὶ ὧν τοῦ φιλοσόφου ἐπισκέψασθαι
 τάληθές. σημείον δέ· οἱ γὰρ διαλεκτικοὶ καὶ σοφιστικῶ
 ταυτὸν μὲν ὑποδύονται σχῆμα τῷ φιλοσόφῳ (ἢ γὰρ σο-
 φιστικῆ φαινομένη μόνον σοφία ἐστὶ, καὶ οἱ διαλεκτικοὶ
 διαλέγονται περὶ ἀπάντων), κοινὸν δὲ πᾶσι τὸ ὄν ἐστίν.
 διαλέγονται δὲ περὶ τούτων δῆλον ὅτι διὰ τὸ τῆς φιλοσο-
 φίας εἶναι αὐτὰ οἰκεία. περὶ μὲν γὰρ τὸ αὐτὸ γένος σρέ-
 φεται ἢ σοφιστικῆ καὶ ἢ διαλεκτικῆ τῇ φιλοσοφίᾳ, ἀλλὰ
 διαφέρει τῆς μὲν τῷ τρόπῳ τῆς δυνάμεως, τῆς δὲ τῷ βίῳ
 τῇ προαιρέσει. ἔστι δὲ ἢ διαλεκτικῆ πειρασικῆ περὶ ὧν ἢ
 φιλοσοφία γνωριστικῆ, ἢ δὲ σοφιστικῆ φαινομένη, ὅσα δ' ἢ
 ἐστὶ τῶν ἐναντίων ἢ ἕτερα συσσιχία στήρησις, καὶ πάντα
 ἀνάγεται εἰς τὸ ὄν καὶ τὸ μὴ ὄν, καὶ ἐν καὶ πλήθος, οἷον
 ζῴσις τῷ ἐνός, κίνησις δὲ τῷ πλήθους. τὰ δ' ὄντα καὶ τῆν
 οὐσίαν ὁμολογεῖσιν ἐξ ἐναντίων σχεδὸν ἅπαντες συγκεκῆσαι·
 πάντες γὰρ τὰς ἀρχὰς ἐναντίας λέγουσιν. οἱ μὲν γὰρ πε-
 ριττόν καὶ ἀρτιόν, οἱ δὲ θερμόν καὶ ψυχρόν, οἱ δὲ πέρασ
 καὶ ἄπειρον, οἱ δὲ φιλίαν καὶ νεῖκος. πάντα δὲ καὶ τᾶλλα
 ἀναγόμενα φαίνεται εἰς τὸ ἐν καὶ πλήθος· εἰλήφθω γὰρ

1. θεωρήσθω *A*², θεωρεῖσθω *F*², ceteri θεωρήται. sed *T* haec τοθ. — 2. ἐναντίων om. || 3. εἰς *F*². ||
 ὅσα *TF*². || 4. τινὰ πρώτην *EST*. || 5. ἔχον *A*². || ἐν καὶ τὸ ἐν *ESTG*². || αἱ add *A*². || 6. φιλ. ἕτως ὡς περ *A*². || 8. ἄλλη *SG*². ||
 12. ἢ post ἢ om *S*. || ἢ *TA*²: vulgo ἢ. || 13. ὑπάρξει *SG*². || ἐκεῖνο *G*². || 17. δ' om *F*². || 18. καὶ τὸ ἀνόμοιον *SG*². || 19. ταῦτα
*TF*², ταυτὰ *EA*²: vulgo αὐτὰ. || κατὰ τὸ πλ. *F*². || 20. ταῖς εἰρημένους *E*. || ἐστὶ] ἢ τι *ESTG*², *ESG*² addito ἐστὶ post ἑκατότης. ||
 21. δὲ διαφορὰ] δὲ ἐναντιότης *A*². || 22. τὸ ἐν πολλαχῶς *T*. || 23. γνωρίζειν ἐπὶ *ESTG*². || 25. post ἀναφέρεται *ESG*² τότε ἑτέρας. ||
 ἐπὶ — 26. ἀναφέρεται om *T*. || 26. ἀναφέρετε *E*, ἀναφέρονται *A*². || 26. πρώτως *A*². || 30. ἐκεῖνο *TA*². || 32. ἔπερ — ἐλέχθη om
*A*². ἢ τισι λείπει τὸ ὅπερ ἐν ταῖς ἀπορίαις ἐλέχθη margo *E*.

1. ἔστιν et 2. ταυτὸν *F*². || 6. ἢ ἀριθμὸς *A*²*F*², οἱ ἀριθμοὶ *T*. || γραμμῆ *A*². || 12. ἐαυτῶς plerique. || 14. ἀβαρεῖ τε] καὶ ἀβαρεῖ
*A*². || 15. οὕτω — 16. ἴδια om *A*². || 17. καὶ οἱ σοφ. *F*². || 22. ταῦτα εἶναι *A*². || ερ. καὶ ἢ *F*². || 23. ἢ post καὶ om *E*. || 25.
 τῆ om *A*². || περ.] ἢ περ. *T*. || 27. ἅπαντα *F*². || 28. τὸ post καὶ om *F*². || ἐ] εἰς ἐν *ESG*², εἰς τὸ ἐν *T*. || 30. σχεδὸν ἅπαντες
 ἐξ ἐναντίων *F*². || 31. γὰρ om *T*. || 33. ἅπαντα *A*². || 34. φαίνεται ἀναγόμενα *A*². || καὶ τὸ πλήθος *T*.

ἡ ἀναγωγὴ ἡμῖν. αἱ δ' ἀρχαὶ καὶ παντελῶς αἱ παρὰ τῶν ἄλλων ὡς εἰς γένη ταῦτα πίπτουσιν. φανερόν οὖν καὶ ἐκ τούτων ὅτι μιᾶς ἐπιστήμης τὸ ἐν ἢ ὄν θεωρῆσαι. πάντα γὰρ ἢ ἐναντία ἢ ἐξ ἐναντίων, ἀρχαὶ δὲ τῶν ἐναντίων τὸ ἐν καὶ πλήθος. ταῦτα δὲ μιᾶς ἐπιστήμης, εἴτε καθ' ἐν λέγε- 5 ται εἴτε μὴ, ὥσπερ ἴσως ἔχει καὶ τάληθές. ἀλλ' ὅμως εἰ καὶ πολλαχῶς λέγεται τὸ ἐν, πρὸς τὸ πρῶτον τᾶλλα λεχθήσεται καὶ τὰ ἐναντία ὁμοίως. καὶ διὰ τούτο καὶ εἰ μὴ ἐστὶ τὸ ὄν ἢ τὸ ἐν καθόλου καὶ ταῦτ' ἐπὶ πάντων ἢ χωριστόν, ὥσπερ ἴσως ἐκ ἔξιν, ἀλλὰ τὰ μὲν πρὸς ἐν τὰ 10 δὲ τῷ ἐφεξῆς, καὶ διὰ τούτο οὐ τοῦ γεωμέτρου θεωρῆσαι τί τὸ ἐναντίον ἢ τέλειον ἢ ὄν ἢ ἐν ἢ ταῦτόν ἢ ἕτερον, ἀλλ' ἢ ἐξ ὑποθέσεως. ὅτι μὲν οὖν μιᾶς ἐπιστήμης τὸ ὄν ἢ ὄν θεωρῆσαι, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ ἢ ὄν, δῆλον, καὶ ὅτι οὐ μόνον τῶν οὐσιῶν ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἢ αὐτῆ 15 θεωρητικῆ, τῶν τε εἰρημένων καὶ περὶ προτέρων καὶ ὑτέρου, καὶ γένους καὶ εἶδους, καὶ ὅλων καὶ μέρους καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων.

3 Δεκτέον δὲ πότερον μιᾶς ἢ ἑτέρας ἐπιστήμης περὶ τε τῶν ἐν τοῖς μαθήμασι καλουμένων ἀξιωματικῶν καὶ περὶ 20 τῆς οὐσίας. φανερόν δὲ ὅτι μιᾶς τε καὶ τῆς τῷ φιλοσόφῳ καὶ ἡ περὶ τούτων ἐστὶ σκέψις· ἅπασιν γὰρ ὑπάρχει τοῖς ὕσιν, ἀλλ' ἔνθεν τινὲ χωρὶς ἰδίᾳ τῶν ἄλλων. καὶ χρῶνται μὲν πάντες, ὅτι τῷ ὄντος ἐστὶν ἢ ὄν, ἕκαστον δὲ τὸ γένος ὄν. ἐπὶ τοούτων δὲ χρῶνται, ἐφ' ὅσον αὐτοῖς ἰκανόν· τούτο 25 δ' ἔστιν, ὅσον ἐπέχει τὸ γένος περὶ οὐ φέρουσι τὰς ἀποδείξεις. ὡς' ἐπεὶ δῆλον ὅτι ἢ ὄντα ὑπάρχει πᾶσι (τούτο γὰρ αὐτοῖς τὸ κοινόν), τῷ περὶ τὸ ὄν ἢ ὄν γνωρίζοντος καὶ περὶ τούτων ἐστὶν ἡ θεωρία. διόπερ ὕβρις τῶν κατὰ μέρος ἐπισκοπούμενων ἐγχειρεῖ λέγειν τι περὶ αὐτῶν, εἰ ἀληθῆ ἢ μὴ, 30 ἕτε γεωμέτρης οὐτ' ἀριθμητικῆς, ἀλλὰ τῶν φυσικῶν ἔνοι, εἰκότως τοῦτο ὀρῶντες· μόνον γὰρ ὦντο περὶ τε τῆς ὅλης φύσεως σκοπεῖν καὶ περὶ τοῦ ὄντος. ἐπεὶ δ' ἔστιν ἐτι τοῦ φυσικῆ τις ἀνωτέρω (ἐν γὰρ τι γένος τῷ ὄντος ἢ φύσις), τῷ καθόλου καὶ τῷ περὶ τὴν πρώτην οὐσίαν θεωρητικῆ καὶ ἢ 35

περὶ τούτων ἂν εἴη σκέψις. ἐστὶ δὲ σοφία τις καὶ ἡ φυσικῆ, ἀλλ' ἔνθεν πρώτη. ὅσα δ' ἐγχειρῶσι τῶν λεγόντων τινὲς περὶ τῆς ἀληθείας, ἐν τῷ τρόπῳ δεῖ ἀποδέχασθαι, δι' ἀπειθευσίαν τῶν ἀναλυτικῶν τούτο ὀρῶσιν· δεῖ γὰρ περὶ τούτων ἢ κειν προεπισταμένους, ἀλλὰ μὴ ἀκύνοντας ζητεῖν. ὅτι μὲν ἐν τῷ φιλοσόφῳ καὶ τῷ περὶ πάσης τῆς οὐσίας θεωρῶντος ἢ πέφυκεν, καὶ περὶ τῶν συλλογιστικῶν ἀρχῶν ἐστὶν ἐπισκέψασθαι, δῆλον. προσήκει δὲ τὸν μάλιστα γνωρίζοντα περὶ ἕκαστον γένος ἔχειν λέγειν τὰς βεβαιωτάτας ἀρχὰς τῷ πράγματι, ὡς καὶ τὸν περὶ τῶν ἔντων ἢ ὄντα τὰς πάντων βεβαιωτάτας. ἐστὶ δ' ἔτος ὁ φιλόσοφος. βεβαιωτάτη δ' ἀρχὴ πασῶν περὶ ἡν διαψευσθῆναι ἀδύνατον· γνωριμωτάτην τε γὰρ ἀναγκαῖον εἶναι τὴν τοιαύτην (περὶ γὰρ ἂ μὴ γνωρίζουσιν, ἀπατῶνται πάντες) καὶ ἀνυπόθετον. ἢ γὰρ ἀναγκαῖον ἔχειν τὸν ὅτιον ζυγιέντα τῶν ὄντων, τούτο ἔχ' ὑπόθεσις· ὁ δὲ γνωρίζων ἀναγκαῖον τῷ ὅτιον γνωρίζοντι, καὶ ἢ κειν ἔχοντα ἀναγκαῖον. ὅτι μὲν ἐν ἡ τοιαύτη πασῶν βεβαιωτάτη ἀρχή, δῆλον· τίς δ' ἔστιν αὕτη, μετὰ ταῦτα λέγομεν. τὸ γὰρ αὐτὸ ἅμα ὑπάρχειν τε καὶ μὴ ὑπάρχειν ἀδύνατον τῷ αὐτῷ καὶ κατὰ τὸ αὐτό· καὶ ὅσα ἄλλα προσδιορισαίμεθ' ἂν, ἔστω προσδιορισμένα πρὸς τὰς λογικὰς δυσχερείας. αὕτη δὲ πασῶν ἐστὶ βεβαιωτάτη τῶν ἀρχῶν· ἔχει γὰρ τὸν εἰρημένον διορισμόν. ἀδύνατον γὰρ ὄντιον ταῦτόν ὑπολαμβάνειν εἶναι καὶ μὴ εἶναι, καθάπερ 35 τινὲς οἴονται λέγειν Ἡράκλειτον· οὐκ ἔστι γὰρ ἀναγκαῖον, ἂ τις λέγει, ταῦτα καὶ ὑπολαμβάνειν. εἰ δὲ μὴ ἐνδέχεται ἅμα ὑπάρχειν τῷ αὐτῷ τὰναντία (προσδιορισθῶ δ' ἡμῖν καὶ ταύτη τῇ προτάσει τὰ εἰωθότα), ἐναντία δ' ἐστὶ δόξα δόξη ἢ τῆς ἀντιφάσεως, φανερόν ὅτι ἀδύνατον ἅμα ὑπολαμβάνειν τὸν αὐτὸν εἶναι καὶ μὴ εἶναι τὸ αὐτό· ἅμα γὰρ ἂν ἔχοι τὰς ἐναντίας δόξας ὁ διεψευσμένος περὶ τούτου. διὸ πάντες οἱ ἀποδεικνύοντες εἰς ταύτην ἀνάγουσιν ἐσχάτην δόξαν· φύσει γὰρ ἀρχὴ καὶ τῶν ἄλλων ἀξιωματικῶν αὕτη πάντων.

Εἰσὶ δὲ τινες οἱ, καθάπερ εἶπομεν, αὐτοὶ τε ἐνδέχε- 4

1. ἡμῖν] ἡμῖν ἐν τῷ πρώτῳ περὶ ἀγαθῶ T. || αἱ παρὰ] καὶ παρὰ T. || 2. εἰς γένη εἰς τ. A^b. || 3. ἢ ὄν et 4. τὸ ἐν om T. || 5. καὶ τὸ πλήθος T. || δὲ καὶ μιᾶς A^b. || 6. καὶ add A^b. || 7. τὸ ἐν λέγεται A^b. || ἄλλο S. || 8. ἀναχθίσσεται T. || καὶ διὰ τούτο om A^b. || καὶ om S. || 9. ἢ καὶ τὸ A^b. || 10. τὸ μὲν — τὸ δὲ E. || 11. τῷ om ST. || 12. ἐν ἢ ὄν ES. || 17. καὶ ὅλων καὶ εἶδους S. || 21. τῷ τούτου S. || 22. ἐκ σκέψις] ἐπισκοπῆς A^b. || τοῖς ὕσιν ὑπάρχει S. || 24. ὄντος E. || 25. οὐ T, ἐν A^b. || 27. ὅτι om T. || 28. τὸ ὄν] τῷ ὄν S. || 30. εἰ SA^b, εἰ ἢ E: vulgo εἰ ἢ. || ἢ] εἴτε T. || 32. τε om A^b. || 33. ἐτι om S. || 34. τις ET A^b: ceteri τε || ἢ φύσει τῷ ὄντος S. || 35. τῷ post καὶ om T.

1. εἰ ἂν S. || τις σοφία SA^b. || 10. τὰς περὶ πάντων A^b. || 13. τε om T. || 15. γὰρ ἂν ἀναγκαῖον T. || ζυγιέντα A^b. || 16. ὑποθέσει A^b. || δ] οὐ S. || 17. ἔχοι EST. || βεβαιωτάτη ἢ τοιαύτη πασῶν ἀρχὴ A^b, ἢ τοιαύτη ἀρχὴ πασῶν βεβαιωτάτη ST. || 19. λέγουμεν ST. || τε add A^bF^b. || 20. τῷ αὐτῷ καὶ κατὰ om C^b, καὶ om S. || 21. προσδιορισαίμεθα, omisso ἂν, A^bF^b. || ἔστω] οὕτω τὸ A^b. || 22. δ' ἀπασῶν EST. || 26. μὴ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν ἅμα S. || 27. τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν A^b. || προδιορισθῶ ἡμῖν A^b. || 28. ταῦτα ST A^b. || 29. ἅμα ἀδύνατον A^b. || 31. διαψευσάμενος E. || 32. οἱ add A^bF^b.

σθαί φασι τὸ αὐτὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, καὶ ὑπολαμβάνειν οὕτως. χρῶνται δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ πολλοὶ καὶ τῶν περὶ φύσεως. ἡμεῖς δὲ νῦν εἰλήφαμεν ὡς ἀδύνατον ὄντος ἅμα εἶναι καὶ μὴ εἶναι, καὶ διὰ τὸτε εἰδείξαμεν ὅτι βεβαιοτάτη αὕτη τῶν ἀρχῶν πασῶν. ἀξιούσι δὲ καὶ τούτο 5 ἀποδεικνύουσι τινὲς δι' ἀπαιδευσίαν· ἔστι γὰρ ἀπαιδευσία τὸ μὴ γινώσκειν τίνων δεῖ ζητεῖν ἀποδείξιν καὶ τίνων οὐ δεῖ. ὅλως μὲν γὰρ ἀπάντων ἀδύνατον ἀποδείξιν εἶναι· εἰς ἀπειρον γὰρ ἂν βαδίξοι, ὡς μεθ' οὕτως εἶναι ἀποδείξιν. εἰ δὲ τίνων μὴ δεῖ ζητεῖν ἀποδείξιν, τίνα ἀξιούσιν εἶναι 10 μᾶλλον τοιαύτην ἀρχὴν ἢ ἂν ἔχοιεν εἰπεῖν. ἔστι δ' ἀποδείξαι ἐλεγκτικῶς καὶ περὶ τούτου ὅτι ἀδύνατον, ἂν μόνον τι λέγη ὁ ἀμφισβητῶν· ἂν δὲ μηθέν, γελοῖον τὸ ζητεῖν λόγον πρὸς τὸν μηθεὺς ἔχοντα λόγον, ἢ μὴ ἔχει· ὁμοίως γὰρ φυτῶ ὁ τοῦτος ἢ τοῦτος ἦδη. τὸ δ' ἐλεγκτικῶς ἀπο- 15 δεῖξαι λέγω διαφέρειν καὶ τὸ ἀποδείξαι, ὅτι ὁ ἀποδεικνύων μὲν ἂν δοξείεν αἰτεῖσθαι τὸ ἐν ἀρχῇ, ἄλλω δὲ τοῦ τοιούτου αἰτίου ὄντος ἐλεγχος ἂν εἴη καὶ ἢ ἀποδείξαι. ἀρχὴ δὲ πρὸς ἅπαντα τὰ τοιαῦτα ἢ τὸ ἀξίον ἢ εἶναι τι λέγειν ἢ μὴ εἶναι (τούτο μὲν γὰρ τάχ' ἂν τις ὑπολάβοι τὸ ἐξ 20 ἀρχῆς αἰτεῖν), ἀλλὰ τὸ σημαίνειν γέ τι καὶ αὐτῷ καὶ ἄλλω· τῆτο γὰρ ἀνάγκη, εἴπερ λέγοι τι. εἰ γὰρ μή, ἢ ἂν εἴη τῷ τοιούτῳ λόγος, οὐτ' αὐτῷ πρὸς αὐτὸν οὐτε πρὸς ἄλλον. ἂν δὲ τις τῆτο διδῶ, ἔσαι ἀποδείξαις· ἦδη γὰρ τι ἔσαι ὠρισμένον. ἀλλ' αἰτίος ἔχει ὁ ἀποδεικνύων ἄλλ' ὁ ὑπο- 25 μένων· ἀναίρων γὰρ λόγον ὑπομένει λόγον. ἔτι δὲ ὁ τῆτο συγχωρήσας συγκεχώρηκέ τι ἀληθὲς εἶναι χωρὶς ἀποδείξεως, ὡς οὐκ ἂν πᾶν οὕτως καὶ ἔχει ὕτως ἔχει. πρῶτον μὲν οὖν δῆλον ὡς τοῦτό γ' αὐτὸ ἀληθές, ὅτι σημαίνει τὸ ὄνομα τὸ εἶναι ἢ μὴ εἶναι τοῦτο· ὡς ἢ ἂν πᾶν ὕτως καὶ 30 ἔχει ὕτως ἔχει. ἔτι εἰ τὸ ἀνθρώπος σημαίνει ἔν, ἔσω τῆτο τὸ ζῶον δίκην. λέγω δὲ τὸ ἐν σημαίνειν τούτο· εἰ τοῦτ' ἔστιν ἀνθρώπος, ἂν ἢ τι ἀνθρώπος, τοῦτ' ἔσαι τὸ ἀνθρώπων εἶναι. διαφέρει δ' ἔθεν οὐδ' εἰ πλείω τις φαίη σημαίνειν,

μόνον δὲ ὠρισμένα· τεθείη γὰρ ἂν ἐφ' ἐκάστῳ τῷ λόγῳ ἕτερον ὄνομα. λέγω δ' οἶον, εἰ μὴ φαίη τὸ ἀνθρώπος ἐν σημαίνειν, πολλὰ δὲ ὡν ἐνός μὲν εἰς λόγος, τὸ ζῶον δὲ πέν. εἰσι δὲ καὶ ἕτεροι πλείους, ὠρισμένοι δὲ τὸν ἀριθμὸν· τεθείη γὰρ ἂν ἰδίων ὄνομα καθ' ἕκαστον τῶν λόγων. εἰ δὲ μὴ τεθείη ἀλλ' ἀπειρα σημαίνειν φαίη, φανερόν ὅτι ἢ ἂν εἴη λόγος· τὸ γὰρ μὴ ἔν τι σημαίνειν ἔθεν σημαίνειν ἐστίν, μὴ σημαίνοντων δὲ τῶν ὀνομάτων ἀνήρηται τὸ διαλεγέσθαι πρὸς ἀλλήλους, κατὰ δὲ τὴν ἀλήθειαν καὶ πρὸς αὐτόν· ἔθεν γὰρ ἐνδέχεται νοεῖν μὴ νοοῦντα ἔν. εἰ δ' ἐνδέχεται, τεθείη ἂν ὄνομα τούτῳ τῷ πράγματι ἔν. ἔσω δὲ, ὡς περ ἐλέχθη κατ' ἀρχάς, σημαίνον τι τὸ ὄνομα καὶ σημαῖνον ἔν. ἢ δὲ ἐνδέχεται τὸ ἀνθρώπων εἶναι σημαίνειν ὅπερ μὴ εἶναι ἀνθρώπων, εἰ τὸ ἀνθρώπος σημαίνει μὴ μόνον καθ' ἐνός ἀλλὰ καὶ ἔν. οὐ γὰρ τῆτο ἀξιούμεν τὸ ἐν σημαίνειν τὸ καθ' ἐνός, ἐπεὶ ἔτω γε καὶ τὸ μερικὸν καὶ τὸ λευκὸν καὶ τὸ ἀνθρώπος ἐν ἐσημαίνειν, ὡς περ ἐν ἅπαντα ἔσται· συνώνυμα γάρ. καὶ ἢ ἔσαι εἶναι καὶ μὴ εἶναι τὸ αὐτὸ ἀλλ' ἢ καθ' ὁμωνυμίαν, ὡς περ ἂν εἰ ὄν ἡμεῖς ἀνθρώπων καλοῦμεν, ἄλλοι μὴ ἀνθρώπων καλοῖεν. τὸ δ' ἀπορέμενον ἢ τῆτο ἐστίν, εἰ ἐνδέχεται τὸ αὐτὸ ἅμα εἶναι καὶ μὴ εἶναι ἀνθρώπων τὸ ὄνομα, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα. εἰ δὲ μὴ σημαίνει ἕτερον τὸ ἀνθρώπος καὶ τὸ μὴ ἀνθρώπος, δῆλον ὅτι καὶ τὸ μὴ εἶναι ἀνθρώπων τῷ εἶναι ἀνθρώπων· ὡς ἔσαι τὸ ἀνθρώπων εἶναι μὴ ἀνθρώπων εἶναι· ἔν γὰρ ἔσαι. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ εἶναι ἔν, ὡς λώπιον καὶ ἰμάτιον, εἰ ὁ λόγος εἰς. εἰ δ' ἔσαι ἔν, ἐν σημαίνει τὸ ἀνθρώπων εἶναι καὶ μὴ ἀνθρώπων. ἀλλ' ἐδέδεικτο ὅτι ἕτερον σημαίνει. ἀνάγκη τέτιν, εἴ τι ἐστίν ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅτι ἀνθρώπος ζῶον εἶναι δέπεν· τῆτο γὰρ ἦν ὁ ἐσημαίνει τὸ ἀνθρώπος. εἰ δ' ἀνάγκη τῆτο, ἢ ἐνδέχεται μὴ εἶναι τὸ αὐτὸ ζῶον δίκην· τῆτο γὰρ σημαίνει τὸ ἀνάγκη εἶναι, τὸ ἀδύνατον εἶναι μὴ εἶναι ἀνθρώπων. οὐκ ἄρα ἐνδέχεται ἅμα ἀληθὲς εἶναι εἰπεῖν τὸ αὐτὸ ἀνθρώπων εἶναι καὶ μὴ εἶναι ἀνθρώπων. ὁ δ' αὐτὸς

1. καὶ μὴ ὑπ. T. || 3. ὡς add ESA²F². || 4. τῆτο S. || 5. ἀπασῶν A². || δὲ T. || 8. πάντων A². || ἀποδείξιν ἀδύνατον S. || 10. ἀποδείξιν om T. || μᾶλλον εἶναι T. || 12. ἀδύνατον om S. || 13. ζητεῖν τὸν λ. C². || 14. μὴ ἔχει A²F²: ceteri μηθεὺς ἔχει (ἔχει B²) λόγον. || 15. ἦδη A², ἦδη ἐστίν T: ceteri om. || 16. ὁ om A². || 17. αἰτεῖσθαι SA². || τοῦ om T. || 18. αἰτίου om A². || εἴη om SB²C². || 19. ἔχει A². || ἀξίωμα ἔν ἢ SB²C². || 20. τάχ' om T. || 21. τι om A². || ἑαυτῷ A². || 22. εἰ] οὐ SB²C². || 23. οὐτ' αὐτῷ A²: ceteri οὐθ' αὐτῷ. || 24. ἐάν A². || 26. ἔτι — 28. ἔχει add A². || 30. ἅπαν A². || 31. τῆτο om T. || 32. εἰ] τὸ εἰ A². || 33. ἀνθρώπος om A². || ἦ] εἰ A². || ἔσαι A²F²: ceteri ἔστι. || 34. εἰ ἐπὶ πλείω A²

1. τῷ add A². || 2. τὸν ἀνθρώπων EST. || 3. ὡν εἰς μὲν εἴη λόγος A². || δίκην om E. || 4. εἴη A². || 5. τὸν λόγον TA². || 7. τι om ESTA². || 10. μὴ A²: ceteri μηθεὺς. || 11. ἔσαι F². || δὲ] ἄρα δὲ T, δὲ F². || 12. ἐλέχθη καὶ κατ' E. || σημαίνειν τι A². || 13. ἀνθρώπος S. || σημαίνειν — 14. εἰδῆσαι] σημαίνειν ἀνθρώπων μὴ εἶναι A². || 14. μὴ om S. || 16. τὸ post καὶ add A². || 17. τὸ om EST. || 19. ἂν om T. || 21. ἅμα τὸ αὐτὸ EST. || εἶναι καὶ] καὶ εἶναι καὶ S. || 25. μὴ ἀνθρώπων εἶναι] τὸ μὴ εἶναι ἀνθρώπων S. || 26. τὸ εἶναι ἔν] ἐν τὸ A². || 31. τῆτο EA²: ceteri τότε. || τὸ A²: ceteri τότε. || 34. αὐτὸς δὲ A².

λόγος καὶ ἐπὶ τοῦ μὴ εἶναι ἀνθρώπων· τὸ γὰρ ἀνθρώπων εἶναι καὶ τὸ μὴ ἀνθρώπων εἶναι ἕτερον σημαίνει, εἴπερ καὶ τὸ λευκὸν εἶναι καὶ τὸ ἀνθρώπων εἶναι ἕτερον· πολὺ γὰρ ἀντίκειται ἐκεῖνο μᾶλλον, ὡς σημαίνει ἕτερον. εἰ δὲ καὶ τὸ λευκὸν φήσει τὸ αὐτὸ καὶ ἐν σημαίνει, πάλιν τὸ αὐτὸ ἐρῶμεν ὅπερ καὶ πρότερον ἐλέχθη, ὅτι ἐν πάντα ἐστὶ καὶ ἔ μόνον τὰ ἀντικείμενα. εἰ δὲ μὴ ἐνδέχεται τῆτο, συμβαίνει τὸ λεχθέν, ἂν ἀποκρίνηται τὸ ἐρωτώμενον. εἰ δὲ προσβῆ ἑρωτῶντος ἀπλῶς καὶ τὰς ἀποφάσεις, ἕκ ἀποκρίνεται τὸ ἐρωτώμενον. ἕθεν γὰρ κωλύει εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ ἀνθρώπων καὶ λευκὸν καὶ ἄλλα μυρία τὸ πλῆθος· ἀλλ' ὅμως ἐρομένῃ εἰ ἀληθὲς εἰπεῖν ἀνθρώπων τοῦτο εἶναι ἢ οὐ, ἀποκριτέον τὸ ἐν σημαίνον, καὶ ἔ προσθετέον ὅτι καὶ λευκὸν καὶ μέγα. καὶ γὰρ ἀδύνατον ἄπειρά γ' ὄντα τὰ συμβεβηκότα διελθεῖν· ἢ οὖν ἅπαντα διελθέτω ἢ μηθέν. ὁμοίως τοῖνυν εἰ καὶ μυριάκις ἐστὶ τὸ αὐτὸ ἀνθρώπος καὶ ἕκ ἀνθρώπος, ἔ προσαποκριτέον τῷ ἐρομένῳ εἰ ἐστὶν ἀνθρώπος, ὅτι ἐστὶν ἅμα καὶ οὐκ ἀνθρώπος, εἰ μὴ καὶ τᾶλλα ὅσα συμβεβηκε προσαποκριτέον, ὅσα ἐστὶν ἢ μὴ ἐστὶν· εἰ δὲ τῆτο ποιῆ, ἔ διαλέγεται. ὅλως δ' ἀναιρῶσιν οἱ τῆτο λέγοντες ὕσϊαν καὶ τὸ τί ἦν εἶναι. πάντα γὰρ ἀνάγκη συμβεβηκέναι φάσκειν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὅπερ ἀνθρώπων εἶναι ἢ ζῶν εἶναι, μὴ εἶναι. εἰ γὰρ ἔσαι τι ὅπερ ἀνθρώπων εἶναι, τοῦτο οὐκ ἔσαι μὴ ἀνθρώπων εἶναι ἢ μὴ εἶναι ἀνθρώπων, καίτοι αὐταὶ ἀποφάσεις τούτου· ἐν γὰρ ἦν ὁ ἐσήμηνε, καὶ ἦν τοῦτο τινὸς οὐσία. τὸ δ' οὐσίαν σημαίνειν ἐστὶν ὅτι οὐκ ἄλλο τι τὸ εἶναι αὐτῷ. εἰ δ' ἐστὶ αὐτῷ τὸ ὅπερ ἀνθρώπων εἶναι ἢ ὅπερ μὴ ἀνθρώπων εἶναι ἢ ὅπερ μὴ εἶναι ἀνθρώπων, ἄλλο τι ἐστὶ. ὥστ' ἀναγκαῖον αὐτοῖς λέγειν ὅτι οὐθενὸς ἐστὶ τοῦτος λόγος, ἀλλὰ πάντα κατὰ συμβεβηκός· τῆτω γὰρ διώρισται ὕσϊα καὶ τὸ συμβεβηκός· τὸ γὰρ λευκὸν τῷ ἀνθρώπων συμβεβηκεν, ὅτι ἔσαι μὲν λευκὸς ἀλλ' ἔχ ὅπερ λευκόν. εἰ δὲ πάντα κατὰ συμβεβηκός λέγεται, ἕθεν ἔσαι πρῶτον τὸ καθόλου, εἰ αἰετὸ συμβεβηκός καθ' ὑποκειμένῃ τινὸς σημαίνει τὴν κατη-

γορίαν. ἀνάγκη ἄρα εἰς ἄπειρον ἵνα. ἀλλ' ἀδύνατον· ἕθεν γὰρ πλείω συμπλέκεται θουῖν· τὸ γὰρ συμβεβηκός οὐ συμβεβηκός συμβεβηκός, εἰ μὴ ὅτι ἅμφω συμβεβηκε ταῦτῳ. λέγω δ' οἶον τὸ λευκὸν μουσικόν, καὶ τῆτο λευκόν, ὅτι ἅμφω τῷ ἀνθρώπων συμβεβηκεν. ἀλλ' ἔχ ὁ Σωκράτης μουσικός ἕτως, ὅτι ἅμφω συμβεβηκεν ἑτέρῳ τινί. ἐπει τοῖνυν τὰ μὲν οὕτως τὰ δ' ἐκείνως λέγεται συμβεβηκότα, ὅσα ἕτως λέγεται ὡς τὸ λευκὸν τῷ Σωκράτει, ἕκ ἐνδέχεται ἄπειρα εἶναι ἐπὶ τὸ ἄνω, οἶον τῷ Σωκράτει τῷ λευκῷ ἕτερον τι συμβεβηκός· ἔ γὰρ γίγνεται τι ἐν ἕξ ἀπάντων. ἕθεν δὴ τῷ λευκῷ ἕτερον τι ἔσαι συμβεβηκός, οἶον τὸ μουσικόν· οὐθέν τε γὰρ μᾶλλον τοῦτο ἐκείνῳ ἢ ἐκεῖνο τούτῳ συμβεβηκεν, καὶ ἅμα διώρισται ὅτι τὰ μὲν ἕτω συμβεβηκε, τὰ δ' ὡς τὸ μουσικόν Σωκράτει· ὅσα δ' οὕτως, οὐ συμβεβηκός συμβεβηκε τὸ συμβεβηκός, ἀλλ' ὅσα ἐκείνως, ὡς' οὐ πάντα κατὰ συμβεβηκός λεχθήσεται. ἐστὶ ἄρα τι καὶ ὡς οὐσίαν σημαίνον. εἰ δὲ τῆτο, δέδεικται ὅτι ἀδύνατον ἅμα κατηγορεῖσθαι τὰς ἀντιφάσεις. ἐτι εἰ ἀληθεῖς αἱ ἀντιφάσεις ἅμα κατὰ τῆ αὐτῆ πᾶσαι, δῆλον ὡς ἅπαντα ἔσαι ἐν. ἔσαι γὰρ τὸ αὐτὸ καὶ τριήρης καὶ τοῦχος καὶ ἀνθρώπος, εἰ κατὰ παντός τι ἢ καταφῆσαι ἢ ἀποφῆσαι ἐνδέχεται, καθάπερ ἀνάγκη τοῖς τὸν Πρωταγόρῃ λέγουσι λόγον. εἰ γὰρ τῷ δοκεῖ μὴ εἶναι τριήρης ὁ ἀνθρώπος, δῆλον ὅτι οὐκ ἔσαι τριήρης· ὡς καὶ ἔσαι, εἴπερ ἢ ἀντιφάσεις ἀληθῆς. καὶ γίγνεται δὴ τὸ τῷ Ἀναξαγόρῃ, ὁμοῦ πάντα χρήματα· ὡς μὴ ἀληθῶς ὑπάρχειν. τὸ ἀόριστον ἕν εἰκάσι λέγειν, καὶ οἰόμενοι τὸ ὄν λέγειν περὶ τῆ μὴ ὄντος λέγουσιν· τὸ γὰρ δυνάμει ὄν καὶ μὴ ἐντελεχείῃ τὸ ἀόριστον ἔσαι. ἀλλὰ μὴν λεκτέον γ' αὐτοῖς κατὰ παντός τὴν κατάφασιν ἢ τὴν ἀπόφασιν· ἄτοπον γὰρ εἰ ἐκάσῳ ἢ μὲν αὐτοῦ ἀπόφασιν ὑπάρξει, ἢ δ' ἑτέρῳ ὁ μὴ ὑπάρχει αὐτῷ ἔχ ὑπάρξει. λέγω δ' οἶον εἰ ἀληθὲς εἰπεῖν τὸν ἀνθρώπων ὅτι οὐκ ἀνθρώπος, δῆλον ὅτι καὶ οὐ τριήρης· εἰ μὲν οὖν ἢ κατάφασιν, ἀνάγκη καὶ τὴν ἀπόφασιν· εἰ δὲ μὴ ὑπάρχει ἢ κατάφασιν, ἢ γὰρ ἀπόφασιν ὑπάρξει

2. εἶναι ἀνθρώπων T. || 4. σημαίνει A^b. || 5. φησι A^b. || 6. ἐν τὰ πάντα S. || 9. ἐρωτῶντός τινος ἀπλῶς ST. || 10. τὸ αὐτὸ εἶναι A^b. || 12. ἐρομένῳ E. || 14. γ' om S. || 15. οὖν τὰ ἄπειρα πάντα διελθεῖται A^b. || 17. ἐρομένῳ E. || 18. ἅμα] ἀλλὰ A^b. || μὴ καὶ] καὶ μὴ S. || 21. εἶσαι μὴ εἶσαι πάντα A^b. || 22. ἢ] τὸ μὴ ἢ C^b. ἢ — 23. ἀνθρώπων εἶσαι om E. || 23. μὴ εἶσαι τι ἦν εἶσαι τινός. εἰ A^b. || 25. ἐσήμανε TA^b. || 26. οὐσία τῆδ' οὐσία S. || σημαίνειν δ' αὐτῆς ἐστὶν A^b. || 27. αὐτῷ τὸ] τί A^b. || 28. ἢ add A^b. || ἀνθρώπων μὴ A^b. || 29. τι add A^b. || 31. τῆτω ST. τῆτω — συμβεβηκός om E. || 33. ἔσαι S. || 34. εἰ δ' αἰε EST.

1. ἢ ST. || 2. πλείω] δύο A^b. || 4. μουσικόν] καὶ μ. T. || 6. ἕτως S. || 7. ἐκείνως] ἄλλως T. || 9. ἄνω] ἀνθρώπων T. || λευκῷ καὶ ἐτ. T. || 11. ἔσαι ἕτερον τι S. || 12. γὰρ om T. || 13. τῆτω A^b. || 15. τὸ om ES. || ἐκείνῳ S. || 19. κατὰ] καὶ S. || 21. πάντα S. || τι om A^b. || 23. λέγοντι λέγουσιν A^b. || δοκεῖν SA^b. || 24. ὅτι] ὡς A^b. || ἔσαι] ἔσαι T. || 25. ἢ] ἢ ἢ A^b. || 26. ὑπάρχειν E. ἢ ὑπάρχειν ST. || 27. εἰκάσι τῆς ὕλης λέγειν T. || λέγειν τὸ ὄν A^b. || 29. τῷ T. || αὐτός S. || 33. οὐ] ἢ τριήρης ἢ οὐ A^b. || 35. ἢ] εἰ ἢ E.

μᾶλλον ἢ αὐτῷ. εἰ οὖν ἀκρίβεια ὑπάρχει, ὑπάρχει καὶ ἡ
 τῆς τριήρους· εἰ δ' αὐτῆ, καὶ ἡ κατάφασις. ταῦτά τε οὖν
 συμβαίνει τοῖς λέγουσι τὸν λόγον τῆτον, καὶ ὅτι ἐκ ἀνάγκη
 ἢ φάναι ἢ ἀποφάναι· εἰ γὰρ ἀληθές ἐστιν ὅτι ἄνθρωπος
 καὶ οἷκ ἄνθρωπος, δῆλον ὅτι καὶ ἔτ' ἄνθρωπος ἔτ' ἐκ ἄν- 5
 θρωπος ἔσται· τῶν γὰρ δυῶν δύο ἀποφάσεις. εἰ δὲ μία
 ἐξ ἀμφοῖν ἐκείνη, καὶ αὐτῆ μία ἂν εἴη ἀντικειμένη. ἔτι
 ἦται περὶ ἅπαντα ἕτως ἔχει, καὶ ἔστι καὶ λευκὸν καὶ οὐ
 λευκὸν καὶ ὄν καὶ ἐκ ὄν, καὶ περὶ τὰς ἄλλας φάσεις καὶ
 ἀποφάσεις ὁμοιοτρόπως, ἢ οὐ ἀλλὰ περὶ μὲν τινος, περὶ 10
 τινος δ' οὐ. καὶ εἰ μὲν μὴ περὶ πάσας, αὐταὶ ἂν εἴεν
 ὁμολογούμεναι· εἰ δὲ περὶ πάσας, πάλιν ἦτοι καθ' ὅσων τὸ
 φῆσαι καὶ ἀποφῆσαι καὶ καθ' ὅσων ἀποφῆσαι καὶ φῆσαι,
 ἢ κατὰ μὲν ὧν φῆσαι καὶ ἀποφῆσαι, καθ' ὅσων δὲ ἀπο-
 φῆσαι ἢ πάντων φῆσαι. καὶ εἰ μὲν ἕτως, εἴη ἂν τι πα- 15
 γίως οὐκ ὄν, καὶ αὐτῆ βεβαία δοῖα· καὶ εἰ τὸ μὴ εἶναι,
 βεβαίον τι καὶ γνωρίζον· γνωριμωτέρα γὰρ ἂν εἴη ἡ φά-
 σις ἢ ἀντικειμένη. εἰ δὲ ὁμοίως καὶ ὧν ἔστιν ἀποφῆσαι
 κατὰ τῶν ἐξί φάναι, ἀνάγκη ἦτοι ἀληθές διαιρῦντα λέ-
 γειν, ὡς ὅτι λευκὸν καὶ πάλιν ὅτι ἢ λευκὸν, ἢ οὐ. καὶ 20
 εἰ μὲν μὴ ἀληθές διαιρῦντα λέγειν, οὐ λέγει τε ταῦτα
 καὶ οὐκ ἔστιν ἕθεν· τὰ δὲ μὴ ὄντα πῶς ἂν φθέγγαστο ἢ
 νοήσειν; καὶ πάντα δ' ἂν εἴη ἔν, ὡς περὶ καὶ πρότερον
 εἰρηται, καὶ ταύτου ἔσαι καὶ ἄνθρωπος καὶ θεὸς καὶ τριή-
 ρης καὶ εἰ ἀντιφάσεις αὐτῶν. εἰ γὰρ ὁμοίως καθ' ἐκάστη, 25
 οὐδὲν διοίσει ἕτερον ἑτέρῳ· εἰ γὰρ διοίσει, τῶν ἔσαι ἀληθές
 καὶ ἴδιον. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ διαιρῦντα ἐνδέχεται ἀληθεύειν,
 συμβαίνει τὸ λεχθέν. πρὸς δὲ τῶν ὅτι πάντες ἂν ἀλη-
 θεύομεν καὶ πάντες ἂν ψεύδομεν, καὶ αὐτὸς αὐτὸν ὁμο-
 λογοῦν ψεύδονται. ἄμα δὲ φανερόν ἐστι περὶ οὐθενός ἐστι 30
 πρὸς τῶν ἢ σκέψις· ἕθεν γὰρ λέγει. ἕτε γὰρ ἕτως ἔτ'
 οὐχ οὕτως λέγει, ἀλλ' ἕτως τε καὶ ἐχ ἕτως. καὶ πάλιν
 γε ταῦτα ἀπόφασιν ἄμφω, ὅτι ἕθ' ἕτως ἕτε ἐχ ἕτως· εἰ
 γὰρ μὴ, ἦδη ἂν τι εἴη ὠρισμένον. ἔτι εἰ ὅταν ἡ φάσις
 ἀληθής ἢ, ἢ ἀπόφασις ψευδής, καὶ αὐτῆ ἀληθής ἢ, ἢ 35
 κατάφασις ψευδής, οὐκ ἂν εἴη τὸ αὐτὸ ἄμα φάναι καὶ

ἀποφάναι ἀληθῶς. ἀλλ' ἴσως φαῖεν ἂν τοῦτ' εἶναι τὸ ἐξ
 ἀρχῆς κείμενον. ἔτι ἄρα ὁ μὲν ἢ ἔχειν πῶς ὑπολαμβάνω-
 νων ἢ μὴ ἔχειν διέψευσαι, ὁ δὲ ἄμφω ἀληθεύει; εἰ γὰρ
 ἀληθεύει, τί ἂν εἴη τὸ λεγόμενον ὅτι τοιαύτη τῶν ἔντων ἢ
 φύσις; εἰ δὲ μὴ ἀληθεύει, ἀλλὰ μᾶλλον ἀληθεύει ὁ ἐκεί-
 νως ὑπολαμβάνων, ἦδη πῶς ἔχει ἂν τὰ ὄντα, καὶ τοῦτ'
 ἀληθές ἂν εἴη, καὶ ἐχ ἄμα καὶ ἐκ ἀληθές. εἰ δὲ ὁμοίως
 ἅπαντες καὶ ψεύδονται καὶ ἀληθῆ λέγουσιν, ἕτε φθέγγασ-
 θαι οὐτ' εἰπεῖν τῶ τοιῶν ἐστιν· ἄμα γὰρ ταῦτά τε καὶ
 οὐ ταῦτα λέγει. εἰ δὲ μὴ ἔν ὑπολαμβάνει ἀλλ' ὁμοίως
 οἰεται καὶ οὐκ οἰεται, τί ἂν διαφερόντως ἔχοι τῶν ποφυ-
 κῶτων; ὅθεν καὶ μάλιστα φανερόν ἐστιν ὅτι ἕβεις ἕτω διά-
 κείται ἕτε τῶν ἄλλων ἕτε τῶν λεγόντων τὸν λόγον τῆτον.
 διὰ τί γὰρ βαδίζει Μεγαράδης ἀλλ' ἐχ ἴσχυαίσει οἰόμε-
 νος βαδίζει; ἢ δ' οὐδὲν ἕθεν πορεύεται εἰς φρέαρ ἢ εἰς
 φάραγγα, ἐὰν τύχη, ἀλλὰ φαίνεται εὐλαβούμενος, ὡς ἐχ
 ὁμοίως οἰόμενος μὴ ἀγαθὸν εἶναι τὸ ἐμπεσεῖν καὶ ἀγαθόν;
 δῆλον ἄρα ὅτι τὸ μὲν βέλτιον ὑπολαμβάνει τὸ δ' ἢ βέλ-
 τιον. εἰ δὲ τῆτον, καὶ τὸ μὲν ἄνθρωπον τὸ δ' ἐκ ἄνθρωπον
 καὶ τὸ μὲν γλυκὺ τὸ δ' ἢ γλυκὺ ἀνάγκη ὑπολαμβάνειν.
 ἢ γὰρ ἐξ ἴσθ ἅπαντα ζητεῖ καὶ ὑπολαμβάνει, ὅταν οἴη-
 θεῖς βέλτιον εἶναι τὸ πιεῖν ὕδωρ καὶ ἰδεῖν ἄνθρωπον εἴτα
 ζητῆ αὐτά· καίτοι γ' ἕδει, εἰ ταῦτὸν ἦν ὁμοίως καὶ ἄν-
 θρωπος καὶ οὐκ ἄνθρωπος. ἀλλ' ὅπερ ἐλέγχθη, ἕβεις ὅς οὐ
 φαίνεται τὰ μὲν εὐλαβούμενος τὰ δ' οὐ. ὡσε, ὡς δοικε,
 πάντες ὑπολαμβάνουσιν ἔχειν ἀπλῶς, εἰ μὴ περὶ ἅπαντα,
 ἀλλὰ περὶ τὸ ἄμεινον καὶ χεῖρον. εἰ δὲ μὴ ἐπιστάμενοι
 ἀλλὰ δοξάζοντες, πολὺ μᾶλλον ἐπιμελητέον ἂν εἴη τῆς
 ἀληθείας, ὡς περὶ καὶ νοσῶδει ὅτι ἢ ὑγιεινῶ τῆς ὑγείας·
 καὶ γὰρ ὁ δοξάζων πρὸς τὸν ἐπιστάμενον ἐχ ὑγιεινῶς διά-
 κείται πρὸς τὴν ἀλήθειαν. ἔτι εἰ ὅτι μάλιστα πάντα ἕτως
 ἔχει καὶ ἐχ ἕτως, ἀλλὰ τό γε μᾶλλον καὶ ἦττον ἐπεσε
 ἐν τῇ φύσει τῶν ἔντων· ἢ γὰρ ἂν ὁμοίως φῆσαιμεν εἶναι
 τὰ δύο ἄρτια καὶ τὰ τρία, οὐδ' ὁμοίως διέψευσαι ὁ τὰ
 τέτταρα πέντε οἰόμενος καὶ ὁ χίλια. εἰ οὖν μὴ ὁμοίως,
 δῆλον ὅτι ἄτερος ἦττον, ὡσε μᾶλλον ἀληθεύει. εἰ οὖν τὸ

1. ἢ ἢ S, ἢ ἢ ET, om A^b. || post αὐτῷ T ἢ τῆς τριήρους. || 4. ἢ ante φάναι om ST. || ἔστιν add A^b. || 7. ἀμφοτέρων EST. ||
 8. καὶ post ἐξί om T. || οὐ om S. || 10. μὲν περὶ A^b. || 12. ἦτοι εἴη T. || 14. καθ' ἢ καὶ καθ' T. || 15.
 πάντως ES. || 17. γὰρ add A^b. || ἢ om T. || 18. ἢ ἀντικειμένη ἢ ἢ ἀντικειμένη ἀπόφασις A^b. || ὦν — 19. φάναι A^b: ceteri ἔσαι ἀπο-
 φῆσαι φάναι. || 21. λέγειν λέγει A^b. || 23. νοήσεις A^b: ceteri βαδίσαι. || ἅπαντα A^b. || 24. καὶ post ἔσαι om T. || 25. γὰρ A^b:
 ceteri δ'. || ἔκαστον ST. || 26. οὐδὲν A^b. || 27. εἰ καὶ T. || 28. ἀληθεύομεν A^b. || 33. ἀπόφασιν T. || post ἐχ ἕτως S λέγει, ἀλλ'
 ἕτως τε καὶ ἐχ ἕτως. || 34. εἴη πῶ A^b. || 35. ἢ alterum om A^b. || 36. ἄμα τὸ αὐτὸ EST.

3. γὰρ γὰρ μὴ A^b. || 5. φύσις ἢ φύσις ἀληθεύει S. || εἰ ἢ ὁ A^b. || 8. καὶ οὐκ ἀλ. E. || φθέγγασθαι S. || 9. ἔσαι A^b: ταῦτά
 τε καὶ οὐ ταῦτά plerique. || 11. τῶν τί τῶν T. || 15. εὐδὲς A^b. || εἰς post ἢ om E. || 17. τὸ om E. || 21. οἰήσεις A^b. || 23. ζητεῖ
 STA^b. || γε δεῖ T, ὡς γ' ES. || 25. ὡς om T. || 30. τὸν om S. || 31. εἰ ἢ T. || 34. δύο δύο εἶναι A^b. || 35. πάντες πάντα E.

μαλλον ἐγγύτερον, εἴη γε ἂν τι ἀληθές οὐ ἐγγύτερον τὸ μαλλον ἀληθές. κἂν εἰ μὴ ἐσιν, ἀλλ' ἤδη γέ τι ἐστὶ βεβαϊότερον καὶ ἀληθινώτερον, καὶ τοῦ λόγου ἀπηλλαγμένοι ἂν εἴμεν τοῦ ἀκράτου καὶ κωλύοντος τι τῇ διανοίᾳ ὄρσαι.

5 Ἐξί δ' ἀπὸ τῆς αὐτῆς δόξης καὶ ὁ Πρωταγόρου λόγος, καὶ ἀνάγκη ὁμοίως ἀμφω αὐτὸς ἢ εἶναι ἢ μὴ εἶναι. εἴτε γὰρ τὰ δοκούντα πάντα ἐστὶν ἀληθῆ καὶ τὰ φαινόμενα, ἀνάγκη πάντα ἅμα ἀληθῆ καὶ ψευδῆ εἶναι. πολλοὶ γὰρ τάναντία ὑπολαμβάνουσιν ἀλλήλοισι, καὶ τοὺς μὴ ταῦτα 10 δοξάζοντας ἑαυτοῖς διεψεύσθαι νομίζουσιν· ὡς ἀνάγκη τὸ αὐτὸ εἶναι τε καὶ μὴ εἶναι. καὶ εἰ τῶν ἐξῶ, ἀνάγκη τὰ δοκῶντα εἶναι πάντ' ἀληθῆ· τὰ ἀντικείμενα γὰρ δοξάζουσιν ἀλλήλοισι οἱ διεψευσμένοι καὶ ἀληθεύοντες. εἰ ἔν ἔχει τὰ ὄντα ἔτῳ, ἀληθεύουσι πάντες. ὅτι μὲν ἔν ἀπὸ τῆς αὐτῆς 15 εἰσὶ διανοίας ἀμφοτέροι οἱ λόγοι, δῆλον. ἐστὶ δ' οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος πρὸς πάντας τῆς ἐντευξέως· οἱ μὲν γὰρ πειθοῦς δεόνται, οἱ δὲ βίας. ὅσοι μὲν γὰρ ἐκ τοῦ ἀπορῆσαι ὑπέλαβον ἔτῳ, τῶν εὐτάτος ἢ ἄγνοια· ἢ γὰρ πρὸς τὸν λόγον ἀλλὰ πρὸς τὴν διάνοιαν ἢ ἀπάντησις αὐτῶν· ὅσοι 20 δὲ λόγῳ χάριν λέγουσι, τῶν δ' ἔλεγχος ἴσασι τῶν ἐν τῇ φωνῇ λόγῳ καὶ τῶ ἐν τοῖς ὀνόμασιν. ἐλήλυθε δὲ τοῖς διαποροῦσιν αὐτῇ ἡ δόξα ἐκ τῶν αἰσθητῶν, ἢ μὲν τοῦ ἅμα τὰς ἀντιφάσεις καὶ τάναντία ὑπάρχειν ὀρώσιν ἐκ ταυτοῦ γινόμενα τάναντία. εἰ σὺν μὴ ἐνδέχεται γενέσθαι τὸ μὴ 25 ὄν, προὔπῃρχεν ὁμοίως τὸ πρᾶγμα ἀμφω ἔν, ὥσπερ καὶ Ἄναξαγόρας μεμῖχθαι πᾶν ἐν παντί φησι καὶ Δημόκριτος· καὶ γὰρ οὗτος τὸ κενὸν καὶ τὸ πλήρες ὁμοίως καθ' ἑταῖον ὑπάρχειν μέρος, καίτοι τὸ μὲν ὄν τῶν εἶναι, τὸ δὲ μὴ ἔν. πρὸς μὲν ἔν τὸς ἐκ τῶν ὑπολαμβάνοντας ἐρῶμεν 30 ὅτι τρόπον μὲν τινα ὀρθῶς λέγουσι, τρόπον δὲ τινα ἄγνοοῦσιν. τὸ γὰρ ὄν λέγεται διχῶς, ὥστ' ἐστὶν ὄν τρόπον ἐνδέχεται γίνεσθαι τι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, ἐστὶ δ' ὄν οὐ, καὶ ἅμα τὸ αὐτὸ εἶναι καὶ ὄν καὶ μὴ ὄν, ἀλλ' ἢ κατὰ ταῦτ' ὄν· δυνάμει μὲν γὰρ ἐνδέχεται ἅμα ταῦτ' εἶναι τὰ ἐναντία, 35 δ' ἐντελεχείᾳ δ' οὐ. ἐτι δ' ἀξιόσωμεν αὐτοὺς ὑπολαμβάνειν καὶ ἄλλην τινα ἔσταν εἶναι τῶν ὄντων, ἢ ἔτε κίνησις ὑπάρχει οὔτε φθορὰ ἔτε γένεσις τὸ παράπαν. ὁμοίως δὲ καὶ

ἢ περὶ τὰ φαινόμενα ἀλήθεια ἐνίοις ἐκ τῶν αἰσθητῶν ἐλήλυθεν. τὸ μὲν γὰρ ἀληθές οὐ πλῆθει κρίνεσθαι οἴονται προσήκειν ὑδὲ ὀλιγότητι, τὸ δ' αὐτὸ τοῖς μὲν γλυκὺ γευσόμενοι δοκεῖν εἶναι, τοῖς δὲ πικρὸν· ὡς εἰ πάντες ἕκαμνω 5 ἢ πάντες παρεφρόνεν, δύο δ' ἢ τρεῖς ὑγίαιον ἢ γῶν εἶχον, δοκεῖν ἂν τέτοις κάμνεν καὶ παραφρονεῖν, τὸς δ' ἄλλως ἔ. ἐτι δὲ πολλοῖς τῶν ἄλλων ζῶων τάναντία περὶ τῶν αὐτῶν φαίνεσθαι καὶ ἡμῖν, καὶ αὐτῶ δὲ ἐκάστῳ πρὸς αὐτὸν οὐ ταῦτ' ἀπὸ τῆς αἰσθησιν αἰεὶ δοκεῖν. ποῖα ἔν τῶν ἀληθῆ ἢ ψευδῆ, ἀδῆλον· ἔθεν γὰρ μαλλον ταῦτε ἢ ταῦτε ἀληθῆ, ἀλλ' ὁμοίως. διὸ Δημόκριτός γέ φησιν ἦτοι οὐδὲν εἶναι ἀληθές ἢ ἡμῖν γ' ἀδῆλον. ὅπως δὲ διὰ τὸ ὑπολαμβάνειν φρόνησιν μὲν τὴν αἰσθησιν, ταύτην δ' εἶναι ἀλλοίωσιν, τὸ φαινόμενόν κατὰ τὴν αἰσθησιν ἐξ ἀνάγκης ἀληθές εἶναι 10 φασιν· ἐκ τούτων γὰρ καὶ Ἐμπεδοκλῆς καὶ Δημόκριτος καὶ τῶν ἄλλων ὡς ἔπος εἰπεῖν ἕκαστος τοιαύταις δόξαις γεγενῆσθαι ἐνοχοί. καὶ γὰρ Ἐμπεδοκλῆς μεταβάλλοντα τὴν ἔξιν μεταβάλλειν φησὶ τὴν φρόνησιν· “πρὸς παρεὸν γὰρ μῆτις ἐναυξεται ἀνθρώποισιν.” καὶ ἐν ἑτέροις δὲ λέγει 20 ὅτι “ὅσων ἀλλοῖοι μετέφην, τόσων ἄρ' οὐφισιν αἰεὶ καὶ τὸ φρονεῖν ἀλλοῖα παρίστατο.” καὶ Περμενίδης δὲ ἀποφαινεταὶ τὸν αὐτὸν τρόπον· “ὡς γὰρ ἕκαστος ἔχει κρᾶσιν μελέων πολυκάμπτων, τῶς νόος ἀνθρώποισι παρίσταται. τὸ γὰρ αὐτὸ ἐστὶν ὅπερ φρονεῖ μελέων φύσις ἀνθρώποισιν καὶ πᾶσιν καὶ παντί· τὸ γὰρ πλεον ἐστὶ νόημα.” Ἄναξαγόρου δὲ καὶ ἀποφθεγμα μνημονεύεται πρὸς τῶν ἑταῖρων τινάς, ὅτι τοιαῦτ' αὐτοῖς ἐσται τὰ ὄντα οἷα ἂν ὑπολάβωσιν. φασὶ δὲ καὶ τὸν Ὅμηρον ταύτην ἔχοντα φαίνεσθαι τὴν δόξαν, ὅτι ἐποίησε τὸν Ἐκτορα, ὡς ἐξέστη ὑπὸ 25 τῆς πληγῆς, κείσθαι ἀλλοφρονέοντα, ὡς φρονοῦντας μὲν καὶ τὸς παραφρονέοντας ἀλλ' ἢ ταῦτά. δῆλον ἔν ἔτι, εἰ ἀμφοτέροι φρονήσεις, καὶ τὰ ὄντα ἄρα ἔτω τε καὶ οὐχ ἔτῳ ἔχει. ἢ καὶ χαλεπώτατον τὸ συμβαῖνον ἐστίν· εἰ γὰρ οἱ μάλιστα τὸ ἐνδεχόμενον ἀληθές ἐωρακότες (οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ μάλιστα ζητῶντες αὐτὸ καὶ φιλοῦντες) ἔτι τῶν 30 αὐτὰς ἔχουσι τὰς δόξας καὶ ταῦτα ἀποφαινοῦνται περὶ τῆς ἀληθείας, πῶς οὐκ ἀξίον ἀθυμῆσαι τοὺς φιλοσοφεῖν ἐγχειροῦντας; τὸ γὰρ τὰ πετόμενα διώκειν τὸ ζητεῖν ἂν

1. τι om A¹. || 7. αὐτὸς ἀμφω A¹. || 9. εἶναι post ἀνάγκη A¹. || 13. πάντα εἶναι T. || 15. ἀληθεύουσι EST. || εἰνὶ ἀπὸ τῆς αὐτῆς δ. οἱ τοῦτοι λόγοι A¹. || 17. ἀπάντησι EST. || 21. τ' om A¹. || 24. ὑπάρχειν ET. || 25. γίνεσθαι A¹. || 26. post ἀμφω ἔν A¹ τουτέστιν ὄν καὶ μὴ ὄν. || 30. ἔν add EA¹. || 31. ἀληθές T. || 33. ἔν] ἔπος A¹. || 34. καὶ ante ἔν add A¹. || κατὰ om A¹. || ἀπὸ T. || 37. τινὰ add A¹.

4. δοκεῖ EST. || 7. δὲ καὶ π. A¹. || ἄλλων om A¹. || ζῶων ὑγίαιουσι τὰς. A¹F¹. || περὶ τῶν αὐτῶν add A¹. || 9. ψευδῆ ἢ ἀληθῆ T. || 12. ὁμοίως A¹. || 19. ἀξίεται SB¹C¹. || 20. μετέφην STA¹. || τόσων E. || 22. ἐκάστω A¹, ἐκάστω SB¹C¹. || ἔχον SB¹. || 23. ὡς E. || 24. φύσις ἀνθρώποισιν om A¹. || 26. καὶ om T. || 27. τινὰς EA¹. || 28. τοιαύτην ST. || 31. εἰ om A¹. || 33. ἔχον E. || 37. ἀθυμῆσαι E. || 38. πετόμενα E.

εἶη τὴν ἀλήθειαν. αἴτιον δὲ τῆς δόξης τούτοις ὅτι περὶ τῶν ὄντων μὲν τὴν ἀλήθειαν ἐσκόπουν, τὰ δ' ὄντα ὑπέλαβον εἶναι τὰ αἰσθητὰ μόνον· ἐν δὲ τούτοις πολλὴ ἢ τῷ ἀορίστῃ φύσις ἐνυπάρχει, καὶ ἢ τοῦ ὄντος οὕτως ὥσπερ εἶπομεν· διὸ εὐκότως μὲν λέγουσιν, ὡς ἀληθῆ δὲ λέγουσιν. ἔτω γὰρ 5 ἀρμόττει μᾶλλον εἰπεῖν ἢ ὥσπερ Ἐπίχαρμος εἰς Ξενοφάνην. ἔτι δὲ πᾶσαν ὀρώντες ταύτην κινουμένην τὴν φύσιν, κατὰ δὲ τῷ μεταβάλλοντος οὐθέν ἀληθεύον, περὶ γε τὸ πάντη πάντως μεταβάλλον οὐκ ἐνδέχεται ἀληθεύειν. ἐκ γὰρ ταύτης τῆς ὑπολήψεως ἐξήνθησεν ἡ ἀκροτάτη δόξα 10 τῶν εἰρημένων, ἢ τῶν φασκόντων ἠρακλειτίζειν, καὶ οἷαν Κρατύλος εἶχεν, ὃς τὸ τελευταῖον οὐθέν ᾤετο δεῖν λέγειν ἀλλὰ τὸν δάκτυλον ἐκίνει μόνον, καὶ Ἡρακλείτῳ ἐπετίμα εἰπόντι ὅτι δις τῷ αὐτῷ ποταμῷ ἕκ ἔστιν ἐμβῆναι· αὐτὸς γὰρ ᾤετο ἕδ' ἄπαξ. ἡμεῖς δὲ καὶ πρὸς τῆτον τὸν λόγον 15 ἐρῶμεν ὅτι τὸ μὲν μεταβάλλον ὅτε μεταβάλλει ἔχει τινα αὐτοῖς ἀληθῆ λόγον μὴ οἶσθαι εἶναι. καίτοι ἔστι γε ἀμφισβητήσιμον· τό τε γὰρ ἀποβάλλον ἔχει τι τοῦ ἀποβαλλομένου, καὶ τῷ γιγνομένῳ ἢ δὴ ἀνάγκη τι εἶναι. ὅλως τε εἰ φθείρεται, ὑπάρχει τι ὄν· καὶ εἰ γίγνεται, ἐξ οὗ 20 γίγνεται καὶ ὑφ' οὗ γεννᾶται, ἀναγκαῖον εἶναι, καὶ τῆτο μὴ εἶναι εἰς ἀπειρον. ἀλλὰ ταῦτα παρέντες ἐκείνα λέγωμεν, ὅτι οὐ ταῦτέν ἐστι τὸ μεταβάλλειν κατὰ τὸ ποσὸν καὶ κατὰ τὸ ποιόν. κατὰ μὲν ἔν τὸ ποσὸν ἔσω μὴ μένον· ἀλλὰ κατὰ τὸ εἶδος ἅπαντα γινώσκουμεν. ἔτι δ' ἄξιον 25 ἐπιτιμῆσαι τοῖς ἔτως ὑπολαμβάνουσιν, ὅτι καὶ αὐτῶν τῶν αἰσθητῶν ἐπὶ τῶν ἐλαττόνων τὸν ἀριθμὸν ἰδόντες οὕτως ἔχοντα περὶ ὅλου τοῦ ἡρανοῦ ὁμοίως ἀπεφῆναντο. ὁ γὰρ περὶ ἡμᾶς τῷ αἰσθητῷ τόπος ἐν φθορᾷ καὶ γενέσει διατελεῖ μόνος ὢν· ἀλλ' ἔτος ἕθεν ὡς εἰπεῖν μῦθον τῷ παντός 30 ἔστιν, ὡς τε δικαιότερον ἂν δι' ἐκείνα τῶν ἀπεψηφίσαντο ἢ διὰ ταῦτα ἐκείνων κατεψηφίσαντο. ἔτι δὲ δῆλον ὅτι καὶ πρὸς τούτους ταῦτα τοῖς πάλαι λεχθεῖσιν ἐρῶμεν· ὅτι γὰρ ἔστιν ἀκινήτος τις φύσις δεικτέον αὐτοῖς καὶ πεισέον αὐτούς. καίτοι συμβαίνει γε τοῖς ἅμα φάσκουσιν εἶναι 35 καὶ μὴ εἶναι ἡρεμεῖν μᾶλλον φάναι πάντα ἢ κινεῖσθαι· οὐ γὰρ ἔστιν εἰς ὃ τι μεταβάλλει· ἅπαντα γὰρ ὑπάρχει

πᾶσιν. περὶ δὲ τῆς ἀληθείας, ὡς οὐ πᾶν τὸ φαινόμενον ἀληθές, πρῶτον μὲν γε ὅτι οὐδ' ἢ αἰσθησις ψευδῆς τοῦ ἰδίου ἐστίν, ἀλλ' ἢ φαντασία ἢ ταῦτόν τῇ αἰσθήσει. εἴτ' ἄξιον θαυμάσαι εἰ τῆτ' ἀπορῶσι, πότερον τηλικαῦτα ἔστι τὰ μεγέθη καὶ τὰ χρώματα τοιαῦτα οἷα τοῖς ἀποθεν φαίνεται ἢ οἷα τοῖς ἐγγύθεν, καὶ πότερον οἷα τοῖς ὑγιαίνουσιν ἢ οἷα τοῖς κάμνουσιν, καὶ βαρύτερα πότερον ἢ τοῖς ἀσθενῶσιν ἢ ἢ τοῖς ἰσχύουσιν, καὶ ἀληθῆ πότερον ἢ τοῖς καθεύδουσιν ἢ ἢ τοῖς ἐγρηγοροῦσιν. ὅτι μὲν γὰρ ἕκ οἷονταί γε, φανερόν· οὐθεὶς γοῦν ἐὰν ὑπολάβῃ νύκτωρ Ἀθήνησιν εἶναι ὢν ἐν Διβύῃ, πορεύεται εἰς τὸ ᾠδεῖον. ἔτι δὲ περὶ τῷ μέλλοντος, ὥσπερ καὶ Πλάτων λέγει, ἢ δῆπου ὁμοίως κυρία ἢ τῷ ἰατρῷ δόξα καὶ ἢ τῷ ἀγνοῦντος, οἷον περὶ τῷ μέλλοντος ἔσθαι ὑγιῆς ἢ μὴ μέλλοντος. ἔτι δὲ ἐπ' αὐτῶν τῶν αἰσθήσεων ἔχ ὁμοίως κυρία ἢ τῷ ἀλλοτρίου καὶ ἰδίου ἢ τῷ πλησίον καὶ τῷ αὐτῆς, ἀλλὰ περὶ μὲν χρώματος ὄψις, ἢ γεῦσις, περὶ δὲ χυμῶν γεῦσις, οὐκ ὄψις· ὢν ἐκάστη ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ περὶ τὸ αὐτὸ ἕδ' ὅτε φησιν ἅμα οὕτω καὶ οὐχ ἔτως ἔχειν. ἀλλ' οὐδ' ἐν ἑτέρῳ 40 χρόνῳ περὶ γε τὸ πάθος ἡμφισβήτησεν, ἀλλὰ περὶ τὸ ᾤ συμβέβηκε τὸ πάθος. λέγω δ' οἷον ὁ μὲν αὐτὸς οἶνος δόξαιεν ἂν ἢ μεταβαλὼν ἢ τῷ σώματος μεταβαλόντος ὅτε μὲν εἶναι γλυκύς ὅτε δὲ ἢ γλυκύς· ἀλλ' ἢ τό γε γλυκὺ οἷον ἔστιν ὅταν ἢ, ὑδεπώποτε μετέβαλεν, ἀλλ' αἰεὶ ἀληθεύει περὶ αὐτῷ, καὶ ἔστιν ἐξ ἀνάγκης τὸ ἐσόμενον γλυκὺ τοῦτο. καίτοι τῆτο ἀναιρῶσιν ἔτοι οἱ λόγοι ἅπαντες, ὥσπερ καὶ οὐσίαν μὴ εἶναι μηθεός, ἔτω μὴδ' ἐξ ἀνάγκης μὴθέν· τὸ γὰρ ἀναγκαῖον ἕκ ἐνδέχεται ἄλλως καὶ ἄλλως ἔχειν, ὡς' εἴ τι ἔστιν ἐξ ἀνάγκης, οὐχ ἔξει ἔτω τε καὶ ἕκ ἔτως. ὅλως τ' εἴ περ ἔστι τὸ αἰσθητὸν μόνον, ἕθεν ἂν εἴη μὴ ὄντων τῶν ἐμφύχων· αἰσθησις γὰρ ἕκ ἂν εἴη. τὸ μὲν ἔν μήτε τὰ αἰσθητὰ εἶναι μήτε τὰ αἰσθήματα ἔως ἀληθές (τοῦ γὰρ αἰσθανομένου πάθος τῆτο ἔστι), τὸ δὲ τὰ ὑποκείμενα μὴ εἶναι, ἢ ποιεῖ τὴν αἰσθησιν, καὶ ἄνευ αἰσθήσεως ἀδύνατον. ἢ γὰρ δὴ ἢ γ' αἰσθησις αὐτῆ ἑαυτῆς ἔστιν, ἀλλ' ἔστι τι καὶ ἕτερον παρὰ τὴν αἰσθησιν, ὃ ἀνάγκη 45 πρῶτερον εἶναι τῆς αἰσθήσεως· τὸ γὰρ κινῶν τῷ κινουμένῳ

6. ἢ ξενοφάνης T. || 9. πάντως πάντη ST. || 12. λέγειν δεῖν T. || 14. ὅτι add A^b. || 15. τῶντων E. || 22. ἰέναι] εἶναι codices. || λέγομεν S. || 27. εἰδότες ST. || 29. φορᾶ E. || 30. ὡς εἰπεῖν ἕθεν A^b. || τῷ παντός μῦθον SB^bC^b. || 31. ἂν] εἰ A^b. || τῶντων EA^b. || 32. ἢ] ἢ E, εἰ A^b. || 35. γε συμβαίνει EST. || 36. ἢ κινεῖσθαι πάντα A^b. || 37. μεταβάλλειν A^b.

2. γε add A^b. || ὅτι om TA^b. || 6. ἢ om S. || πότερον ἢ οἷα T. || ἰσχύουσιν T. || 7. ἢ om S. || νοσοῦσι A^b. || καὶ β. — 8. ἰσχύουσιν om T. || 7 et 8 et 9. ἢ A^b: ceteri οἷα. || 8. ἰσχυροῖς A^b. || 9. ἐγρηγοροῦσιν E. || ἕκ οἷον τε A^b. || 10. ἐὰν ὑπολάβῃ] ὑπολαβὼν A^b. || 16. μὲν περὶ T. || 17. οὐκ] ἀλλ' οὐκ ES. || 18. ὢν καὶ ἐκάστη A^b. || ἕδεπώποτε A^b. || 20. γε] δὲ A^b. || ἡμφισβήτησεν S. || 22. μεταβάλλον et μεταβαλόντος A^b. || 23. γε] τε TA^b. || 24. μεταβάλλει A^b. || 26. πάντες A^b. || 29. ἔξει om T. || 32. μὴδ' A^b, omisissis μοχ μήτε τὰ αἰσθήματα. || 35. δύνατον A^b. || αὐτῆ E, om A^b.

φύσει πρότερόν ἐστι· καὶ εἰ λέγεται πρὸς ἄλληλα ταῦτα, οὐθὲν ἦττον.

6 Εἰσὶ δὲ τινες οἱ ἀπορῶσι καὶ τῶν ταῦτα πεπεισμένων καὶ τῶν τὰς λόγους τέτους μόνον λεγόντων· ζητῶσι γὰρ τίς ὁ κρίνων τὸν ὑγιαίνοντα καὶ ὄλως τὸν περὶ ἕκαστα κρι-
νοῦντα ὀρθῶς. τὰ δὲ τοιαῦτα ἀπορήματα ὁμοιά ἐστι τῷ ἀπορεῖν πότερον καθεύδομεν νῦν ἢ ἐγρηγόραμεν. δύναται δ' αἱ ἀπορίαι αἱ τοιαῦται πᾶσαι τὸ αὐτό· πάντων γὰρ λόγον ἀξιῶσιν ἔτοι εἶναι· ἀρχὴν γὰρ ζητῶσι, καὶ ταύτην δι' ἀποδείξεως λαμβάνειν, ἐπεὶ ὅτι γε ἡ πεπεισμένοι εἰσὶ, 10 φανεροί εἰσιν ἐν ταῖς πράξεσιν. ἀλλ' ὅπερ εἶπομεν, τὸ αὐτῶν τὸ πάθος ἐστίν· λόγον γὰρ ζητῶσιν ὧν ἕκ ἐστι λόγος· ἀποδείξεως γὰρ ἀρχὴ ἕκ ἀποδείξεως ἐστίν. οὗτοι μὲν ἔν ῥαδίως ἀν τῷ πεισθεῖεν· ἐστὶ γὰρ ἡ χαλεπὸν λαβεῖν. οἱ δ' ἐν τῷ λόγῳ τὴν βίαν μόνον ζητῶντες ἀδύνατον ζη-
τῶσιν· ἐναντία γὰρ εἰπεὶν ἀξιῶσιν, εὐθὺς ἐναντία λέγοντες. εἰ δὲ μὴ ἐστὶ πάντα πρὸς τι, ἀλλ' ἐνία ἐστὶ καὶ αὐτὰ καθ' αὐτά, ἕκ ἀν εἴη πᾶν τὸ φαινόμενον ἀληθές· τὸ γὰρ φαινόμενον τινὶ ἐστὶ φαινόμενον· ὥστε ὁ λέγων ἅπαντα τὰ φαινόμενα εἶναι ἀληθῆ, ἅπαντα ποιεῖ τὰ ὄντα πρὸς τι. 20 διὸ καὶ φυλακτέον τοῖς τὴν βίαν ἐν τῷ λόγῳ ζητοῦσιν, ἅμα δὲ καὶ ὑπέχειν λόγον ἀξιῶσιν, ἔτι ἢ τὸ φαινόμενόν ἐστιν, ἀλλὰ τὸ φαινόμενον ὧ φαίνεται καὶ ὅτε φαίνεται καὶ ἢ καὶ ὡς. ἀν δ' ὑπέχωσι μὲν λόγον, μὴ οὕτω δ' ὑπέχωσι, συμβήσεται αὐτοῖς τάναντία ταχὺ λέγειν. ἐν-
δέχεται γὰρ τῷ αὐτῷ κατὰ μὲν τὴν ὄψιν μέλει φαίνεσθαι τῇ δὲ γεύσει μὴ, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν θυοὶν ὄντοιν μὴ ταῦτα ἑκατέρω τῇ ὄψει, ἀν ὡσιν ἀνόμοιοι, ἐπεὶ πρὸς γε τοὺς διὰ τὰς πάλαι εἰρημένους αἰτίας τὸ φαινόμενον φά-
σκοντας ἀληθές εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο πάνθ' ὁμοίως εἶναι 30 ψευδῆ καὶ ἀληθῆ· ἔτε γὰρ ἅπασιν ταῦτα φαίνεσθαι ἔτε αὐτῷ αἰεὶ ταῦτα, ἀλλὰ πολλάκις τάναντία κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον. ἢ μὲν γὰρ ἀφή δύο λέγει ἐν τῇ ἐπαλλάξει τῶν δακτύλων, ἢ δ' ὄψις ἐν. ἀλλ' ἔτε τῇ αὐτῇ γε καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ αἰσθήσει καὶ ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ αὐτῷ 35

χρόνῳ, ὥστε τούτ' ἀν εἴη ἀληθές. ἀλλ' ἴσως διὰ τούτ' ἀνάγκη λέγειν τοῖς μὴ δι' ἀπορίαν ἀλλὰ λόγου χάριν λέγουσιν, ὅτι οὐκ ἐστὶν ἀληθές τὸτο, ἀλλὰ τῷ ἀληθές. καὶ ὡσπερ δὴ πρότερον εἰρηται, ἀνάγκη καὶ πρὸς τι ποιεῖν ἅπαντα καὶ πρὸς δόξαν καὶ αἰσθησιν, ὡς' ἔτε γέγονεν ἔτ' ἐστὶν ἢθὲν μηθενὸς προδοξάσαντος. εἰ δὲ γέγονεν ἢ ἔσται, δῆλον ὅτι ἕκ ἀν εἴη ἅπαντα πρὸς δόξαν. ἔτι εἰ ἐν, πρὸς ἐν ἢ πρὸς ὠρισμένον· καὶ εἰ ταῦτὸ καὶ ἡμισυ καὶ ἴσον, ἀλλ' ἢ πρὸς τὸ διπλάσιόν γε τὸ ἴσον. πρὸς δὴ τὸ δοξάζον εἰ ταῦτὸ ἀνθρώπος καὶ τὸ δοξαζόμενον, ἕκ ἐστὶ ἀν-
θρώπος τὸ δοξάζον, ἀλλὰ τὸ δοξαζόμενον. εἰ δ' ἕκασον ἐστὶ πρὸς τὸ δοξάζον, ἅπειρα ἐστὶ τῷ εἶδει τὸ δοξάζον. ὅτι μὲν ἔν βεβαιωτάτη δόξα πασῶν τὸ μὴ εἶναι ἀληθεῖς ἅμα τὰς ἀντικειμένους φάσεις, καὶ τί συμβαίνει τοῖς ἔτω λέγουσι, καὶ διὰ τί ἔτω λέγουσι, τοσαῦτα εἰρησθῶ. ἐπεὶ δ' ἀδύνατον τὴν ἀντίφασιν ἀληθεύεσθαι ἅμα κατὰ τοῦ αὐτῷ, φανερόν ὅτι ὅδε τάναντία ἅμα ὑπάρχειν ἐνδέχεται τῷ αὐτῷ. τῶν μὲν γὰρ ἐναντιῶν θάτερον ζήτησις ἐστὶν ἕχ ἦττον, ὑσίας δὲ ζήτησις ἀπόφασίς ἐστὶν ἀπό τινος ὠρισμένῳ γένους. εἰ ἔν ἀδύνατον ἅμα καταφάναι καὶ ἀποφάναι ἀληθῶς, ἀδύνατον καὶ τάναντία ὑπάρχειν ἅμα, ἀλλ' ἢ πῆ ἄμφω, ἢ θάτερον μὲν πῆ θάτερον δὲ ἀπλῶς.

Ἄλλὰ μὴν ὅδε μεταξὺ ἀντιφάσεως ἐνδέχεται εἶναι 7 ἢθὲν, ἀλλ' ἀνάγκη ἢ φάναι ἢ ἀποφάναι ἐν καθ' ἐνὸς ὀπίων. δῆλον δὲ πρῶτον μὲν ὀρισσαμένοις τί τὸ ἀληθές καὶ ψευδός. τὸ μὲν γὰρ λέγειν τὸ ὄν μὴ εἶναι ἢ τὸ μὴ ὄν εἶναι ψευ-
δος, τὸ δὲ τὸ ὄν εἶναι καὶ τὸ μὴ ὄν μὴ εἶναι ἀληθές, ὡς καὶ ὁ λέγων εἶναι ἢ μὴ ἀληθεύσει ἢ ψεύσεται. ἀλλ' οὔτε τὸ ὄν λέγεται μὴ εἶναι ἢ εἶναι οὔτε τὸ μὴ ὄν. ἔτι ἦτοι τὸ μεταξὺ ἔσται τῆς ἀντιφάσεως, ὡσπερ τὸ φαιδὸν μέλανος καὶ λευκῆ, ἢ ὡς τὸ μῆδετερον ἀνθρώπου καὶ ἴππου. εἰ μὲν οὖν οὕτως, ἕκ ἀν μεταβάλλοι (ἕκ μὴ ἀγαθῆ γὰρ εἰς ἀγαθὸν μεταβάλλει, ἢ ἐκ τούτου εἰς μὴ ἀγαθόν)· νῦν δ' αἰεὶ φαίνεται. ἢ γὰρ ἐστὶ μεταβολὴ ἀλλ' ἢ εἰς τὰ ἀντι-
κείμενα καὶ μεταξὺ. εἰ δ' ἐστὶ μεταξὺ, καὶ οὕτως εἴη ἀν

1. λέγεται S. || ἄλλα A². || ταῦτα A², ταῦτα αὐτὰ ET. || 5. κρίνοντα A². || 8. αἱ τοιαῦται] αὐταί A². || 9. λόγον S. || εἶναι οὗτοι ES. || 10. ἔτι γε A²: ceteri γε ἔτι. || πεπεισμένοι ἕκ A². || 15. μόνον A². || 16. ἐναντία γὰρ] ἐναντίον γὰρ S. || 17. ἐστὶ καὶ] εἰσὶ καὶ T. || 18. ἐναντία ST. || ἅπαν E. || 20. ἀληθῆ εἶναι T. || 24. ἐὰν et 25. ἑαυτοῖς A². || 26. τὸ αὐτὸ S. || 27. τῇ — 31. φαίνεσθαι om pr S. || 27. θυοὶν T. || 28. ταῦθ' E. || ἐὰν ET. || ἀνόμοιοι T. || 30. ἀληθεῖς, omisso εἶναι, S. || 32. ἑαυτῷ A², ταῦθ' T. || 33. λόγον T. || ἢ μὲν — 34. ἔτε om pr S. || 33. ἐπαλλάξει A². || 34. ἢ τί A². || 2. λέγειν om T. || 4. καὶ ante πρὸς om A². || 8. ἢ] ἢ A². || 9. δοξάζειν ST. || 10. ἐστὶν EST. || 11. δὲ καθ' ἕκασον A². || 12. ἅπειρα] πρὸς ἅπειρα A². || 15. διὰ τί] ἀν A². || 16. ἅμα ἀληθεύεσθαι A². || 19. ἦττον· ὑσίας ζήτησις. ἢ δὲ ζήτησις ἀπ. A². || 22. μὲν om A². || 24. ἐν om A². || 26. τὸ μὴ ὄν] τῷτο EST. || 27. τὸ post δὲ om E. || καὶ τὸ] τὸ δὲ ET. || 28. καὶ εἰ] ἐκείνο A². || μὴ] μὴ εἶναι S. || 29. λέγει E. || 30. ἦτοι] εἰ τι S. || τὸ post ἦτοι add A². || ἐστὶ A². || 34. ἐὰ om A². || 35. εἴη ἀν] ἢ ἢ ἀπτάσεις A² et omisso ἢ F².

τις εἰς λευκὸν ἢ ἐκ μὴ λευκῆ γένεσις· νῦν δ' ἔχ' ἱραταί. ἐπι πᾶν τὸ διανοητὸν καὶ νοητὸν ἢ διάνοια ἢ κατάφησιν ἢ ἀπόφησιν· τῆτο δ' ἐξ ὀρισμῆ δῆλον ὅταν ἀληθεύῃ ἢ ψευδῆται. ὅταν μὲν ὡδί συνῆ φάσα ἢ ἀποφᾶσα, ἀληθεύει, ὅταν δὲ ὡδί, ψεύδεται. ἐπι παρὰ πάσας δεῖ εἶναι τὰς ἀντιφάσεις, εἰ μὴ λόγος ἕνεκα λέγεται· ὥσε καὶ ἔτε ἀληθεύσει τις ἔτ' ἢ ἀληθεύσει καὶ παρὰ τὸ ὄν καὶ τὸ μὴ ὄν ἔσται, ὥστε καὶ παρὰ γένεσιν καὶ φθορὰν μεταβολή τις ἔσαι. ἐπι ἐν ὅσοις γένεσιν ἢ ἀπόφασιν τὸ ἐναντίον ἐπιφῆραι, καὶ ἐν τῆτοις ἔσαι, οἶον ἐν ἀριθμοῖς ἔτε περιττὸς οὔτε 10 ἢ περιττὸς ἀριθμός. ἀλλ' ἀδύνατον· ἐκ τῆ ὀρισμῆ δὲ δῆλον. ἐπι εἰς ἀπειρον βαδιεῖται, καὶ οὐ μόνον ἡμιόλια τὰ ὄντα ἔσαι ἀλλὰ πλείω. κάλιν γὰρ ἔσαι ἀποφῆσαι τῆτο πρὸς τὴν φάσιν καὶ τὴν ἀπόφασιν, καὶ τοῦτ' ἔσται τι· ἢ γὰρ ὅτια ἐστὶ τις αὐτῆ ἄλλη. ἐπι ὅταν ἐρομένω εἰ λευκὸν 15 ἔστιν εἶπε ὅτι ἔ, ἔθεν ἄλλο ἀποπέφυκεν ἢ τὸ εἶναι· ἀπόφασιν δὲ τὸ μὴ εἶναι. ἐλήλυθε δ' ἐνίοις αὐτῆ ἢ δεῖξα ὥσπερ καὶ ἄλλαι τῶν παραδόξων· ὅταν γὰρ λύειν μὴ θύωνται λόγος ἐριστικός, ἐνδόντες τῶ λόγῳ σύμφασιν ἀληθὲς εἶναι τὸ συλλογισθῆν. οἱ μὲν οὖν διὰ τοιαυτὴν αἰτίαν 20 λέγουσιν, οἱ δὲ διὰ τὸ πάντων ζητεῖν λόγον. ἀρχὴ δὲ πρὸς ἅπαντας τῆτοις ἐξ ὀρισμῆ. ὀρισμὸς δὲ γίνεται ἐκ τοῦ σημαίνω τι ἀναγκαῖον εἶναι αὐτούς· ὁ γὰρ λόγος, οὔ τὸ ὄνομα σημεῖον, ὀρισμὸς γίνεται· εἶκοι δ' ὁ μὲν Ἡρακλείτου λόγος, λέγων πάντα εἶναι καὶ μὴ εἶναι, ἅπαντα ἀληθῆ 25 ποιεῖν, ὁ δ' Ἀναξαγόρου εἶναι τι μεταξὺ τῆς ἀντιφάσεως, ὥσε πάντα ψευδῆ· ὅταν γὰρ μιχθῆ, ἔτ' ἀγαθὸν οὔτ' οὐκ ἀγαθὸν τὸ μῆγμα, ὥστ' οὐθεν εἰπεῖν ἀληθῆς.

8 Διωρισμένων δὲ τῆτων φανερόν ἐτι καὶ τὰ μοναχῶσε λεγόμενα καὶ τὰ κατὰ πάντων ἀδύνατον ὑπάρχειν, ὥσπερ 30 τῆτοις λέγουσιν, οἱ μὲν οὐθεν φάσκοντες ἀληθῆς εἶναι (οὐθεν γὰρ κωλύειν φασὶν οὔτως ἅπαντα εἶναι ὥσπερ τὸ τὴν διαμέτρον σύμμετρον εἶναι), οἱ δὲ πάντ' ἀληθῆ. σχεδὸν γὰρ ἔτοι οἱ λόγοι οἱ αὐτοὶ τῶ Ἡρακλείτου· ὁ γὰρ λέγων ἐτι πάντ' ἀληθῆ καὶ πάντα ψευδῆ, καὶ χωρὶς λέγει τῶν 35 κινήθει πρῶτον, οἶον τῶ μήκω καὶ ὀδῆ ἐντεῦθεν μὲν αὐτῆ

λόγων ἐκάτερον τούτων, ὥστ' εἶπερ ἀδύνατα ἐπεῖνα, καὶ ταῦτα ἀδύνατον εἶναι. ἐτι δὲ φανερώσε ἀντιφάσεις εἶσιν ἢς ἔχ' οἶον τε ἅμα ἀληθεῖς εἶναι. ἐδὲ δὲ ψευδεῖς πάσας· καίτοι δεῖξεί γ' ἂν μᾶλλον ἐνδέχσθαι ἐκ τῶν εἰρημένων. ἀλλὰ πρὸς ἅπαντας τῆτοις τοῖτοις λόγους αἰτεῖσθαι δεῖ καθ' ἕπερ ἐλέχθη καὶ ἐν τοῖς ἐπάνω λόγοις, ἐκ εἶναι τι ἢ μὴ εἶναι ἀλλὰ σημαίνω τι, ὥσε ἐξ ὀρισμοῦ διαλεκτικὸν λαβόντας τί σημαίνει τὸ ψεῦδος ἢ τὸ ἀληθῆς. εἰ δὲ μὴθεν ἄλλο ἢ τὸ ἀληθῆς φάναι ἢ ἀποφάναι ψεῦδος ἐστίν, ἀδύνατον πάντα ψευδῆ εἶναι· ἀνάγκη γὰρ τῆς ἀντιφάσεως θάτερον εἶναι μῶριον ἀληθῆς. ἐτι εἰ πᾶν ἢ φάναι ἢ ἀποφάναι ἀναγκαῖον, ἀδύνατον ἀμφοτέρα ψευδῆ εἶναι· θάτερον γὰρ μέρος τῆς ἀντιφάσεως ψεῦδος ἐστίν. συμβαίνει δὲ καὶ τὸ θρυλλόμενον πᾶσι τοῖτοις τοῖτοις λόγοις, αὐτούς 15 εαυτὲς ἀναίρειν. ὁ μὲν γὰρ πάντα ἀληθῆ λέγων καὶ τὸν ἐναντίον αὐτῆ λόγον ἀληθῆ ποιεῖ, ὥσε τὸν αὐτῆ ἐκ ἀληθῆ (ὁ γὰρ ἐναντίος ἔ φησιν αὐτὸν ἀληθῆ), ὁ δὲ πάντα ψευδῆ καὶ αὐτὸς αὐτόν. ἐάν δ' ἐξαιρῶνται ὁ μὲν τὸν ἐναντίον ὡσε ἐκ ἀληθῆς μόνος ἐστίν, ὁ δὲ τὸν αὐτὸς αὐτῆ ὡσε ἢ ψευδῆς, ἔθεν ἦττον ἀπέρις συμβαίνει αὐτοῖς αἰτεῖσθαι λόγους ἀληθεῖς καὶ ψευδεῖς· ὁ γὰρ λέγων τὸν ἀληθῆ λόγον ἀληθῆ ἀληθῆς, τῆτο δ' εἰς ἀπειρον βαδιεῖται. φανερόν δ' ἐτι ὀδ' οἱ πάντα ἡρεμῆν λέγοντες ἀληθῆ λέγουσιν, οὐδ' εἰ πάντα κινεῖσθαι. εἰ μὲν γὰρ ἡρεμῆ πάντα, αἰε ταῦτα ἀληθῆ καὶ 25 ψευδῆ ἔσαι, φαίνεται δὲ τῆτο μεταβάλλον· ὁ γὰρ λέγων ποτὲ αὐτὸς ἐκ ἦν καὶ κάλιν ὡσε ἔσαι. εἰ δὲ πάντα κινεῖται, οὐθεν ἔσται ἀληθῆς· πάντα ἄρα ψευδῆ. ἀλλὰ δεδεικται ὅτι ἀδύνατον. ἐτι τὸ ὄν ἀνάγκη μεταβάλλω· ἔπι τινος γὰρ εἰς τι ἢ μεταβολῆ· ἀλλὰ μὴν ὀδὲ πάντα ἡρεμῆ ἢ κινεῖται, ποτὲ δὲ, αἰε δ' οὐθεν· ἐστι γὰρ τι ὃ αἰε κινεῖ τὰ κινώμενα, καὶ τὸ πρῶτον κινῶν ἀκίνητον αὐτό.

Ἀρχὴ λέγεται ἢ μὲν ὀθεν ἂν τις τοῦ πράγματος κινήθει πρῶτον, οἶον τῶ μήκω καὶ ὀδῆ ἐντεῦθεν μὲν αὐτῆ

1. μῆ] μὴ ὡ ST. || 3. ἀληθεῖς ἢ ψεύδεται S. || 6. λέγεται A². || 7. τὸ ante μὴ om T. || 9. γένεσις γε T. || 12. τὰ ὄντα] ταῦτα A². || 13. ἀλλὰ καὶ πλείω ST. || 15. ἔσαι S. || ἐρομένω E. || εἰ om A². || 16. ἐτι om T. || ἄλλο om A². || ἀπίφηνω S. || 18. καὶ αἰ ἄλλαι EST. || γὰρ om A². || 21. λόγον ζητεῖν EST. || 23. αὐτούς εἶναι T. || 24. ἔσαι A², γίνεται τῶ πράγματος S. || 27. ὥσε om A². || 30. τὰ om ETA². || 32. κωλύει A². || 34. ἔτοι] αὐτοῖς EST. || τῶ τῶ Ἡρακλείτου A².

3. δε] δεῖ E. || πάσας om T. || 4. γ' om SA². || 5. πάσας A². || 6. ἔχ' EST. || 7. δεῖ λεκτικὸν T. || λαβόντας A². || 8. σημαίνω T. || ἢ] καὶ B². || 9. ἢ ante τὸ om A². || ἀποφάναι om C². || 11. ἢ φάναι om T. || ἢ ἀποφάναι om C². || 13. μῶριον A². || 15. τὸ A². || 16. ἐαυτῶ ἐκ ST. || 17. ἔ φησιν εἶναι αὐτὸν ἀληθῆ T, ὄν φησιν αὐτὸς εἶναι ἀληθῆ ἐκείνος φησὶ μὴ εἶναι ἀληθῆ A². || 18. αὐτοῖς S. || αὐτῶ A². || 19. ἐκ om T. || ἐξ om A². || αὐτοῖς] αὐτὸν codices. || αὐτῶ om A². || ἢ om T. || 20. ἀπέρις A². || 21. ἀληθῆ om A². || 24. πάντα καὶ αἰε A². || 28. ἀνάγκη τὸ ὄν EST. || 29. εἰς τ] ἐκ A². || 30. δε add EA². || τ] ἐτι T, τῶ ἢ A². || 31. κινεῖται κ. A². || αὐτῆ] αὐτὸ ἀρχὴ λέγεται A². || 34. ἀρχὴ δὲ λ. H². || ἢ μὲν λέγεται T. || τ] A².

ἀρχή, ἐξ ἐναντίας δ' ἐτέρα· ἢ δὲ ὄθεν ἂν κάλλιστα γένοιτο
 ἕκασον, οἷον καὶ μαθήσεως ἕκ ἀπὸ τῷ πρώτῳ καὶ τῆς τῷ
 πράγματος ἀρχῆς ἐπίστε ἀρκητόν, ἀλλ' ὄθεν βῆς' ἂν μά-
 θοι· ἢ δὲ ὄθεν πρῶτον γίνεται ἐνυπάρχοντος, οἷον ὡς πλοῖς
 τρόπις καὶ οἰκίας θεμέλιος, καὶ τῶν ζώων οἱ μὲν καρδίαν
 εἰ δὲ ἐγκέφαλον οἱ δ' ὅ τι ἂν τύχῃσι τοῖτον ὑπολαμβά-
 νουσιν· ἢ δὲ ὄθεν γίγνεται πρῶτον μὴ ἐνυπάρχοντος, καὶ
 ὄθεν πρῶτον ἢ κινήσις πέφυκεν ἀρχεσθαι καὶ ἢ μεταβολή,
 οἷον τὸ τέκνον ἐκ τῷ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς καὶ ἢ μάχη
 ἐκ τῆς λουθηρίας· ἢ δὲ οὐ κατὰ προαίρεσιν κινεῖται τὰ
 κινούμενα καὶ μεταβάλλει τὰ μεταβάλλοντα, ὥσπερ αἶ
 τε κατὰ πόλεις ἀρχαὶ καὶ αἰ δυναστεῖαι καὶ αἰ βασιλείαι
 καὶ τυραννίδες. ἀρχαὶ λέγονται καὶ αἰ τέχναι, καὶ τῶν
 αἰ ἀρχιτεκτονικῶν μάλιστα. ἔτι ὄθεν γνωστὸν τὸ πρᾶγμα
 πρῶτον· καὶ γὰρ αὕτη ἀρχὴ λέγεται τῷ πράγματος, οἷον
 τῶν ἀποδείξεων αἰ ὑποθέσεις. ἰσχυρῶς δὲ καὶ τὰ αἴτια
 λέγονται· πάντα γὰρ τὰ αἴτια ἀρχαί. πασῶν μὲν ἔν κοι-
 νῶν τῶν ἀρχῶν τὸ πρῶτον εἶναι ὄθεν ἢ ἐξιν ἢ γίγνεται ἢ
 γιγνώσκεται· τούτων δὲ αἰ μὲν ἐνυπάρχουσαι εἰσιν αἰ δὲ
 ἐκτός. διὸ ἢ τε φύσις ἀρχὴ καὶ τὸ ζοιχεῖον καὶ ἢ διάνοια
 καὶ ἢ προαίρεσις καὶ ἦσια καὶ τὸ οὐ ἕνεκα· πολλῶν γὰρ
 καὶ τοῦ γνῶναι καὶ τῆς κινήσεως ἀρχὴ τὰγαθὸν καὶ τὸ
 καλόν.

2 Αἴτιον λέγεται ἓνα μὲν τρόπον ἐξ ἧ γίγνεται τὸ ἐν-
 παρχοντος, οἷον ὁ χαλκὸς τοῦ ἀνδριάντος καὶ ὁ ἀργυρὸς
 τῆς φιάλης καὶ τὰ τούτων γένη, ἄλλον δὲ τὸ εἶδος καὶ
 τὸ παράδειγμα· τῷτο δ' ἐξιν ὁ λόγος τοῦ τί ἦν εἶναι καὶ
 τὰ τούτων γένη, οἷον τοῦ διὰ πασῶν τὰ δύο πρὸς ἓν καὶ
 ὅλως ὁ ἀριθμὸς καὶ τὰ μέρη τὰ ἐν τῷ λόγῳ. ἔτι ὄθεν ἢ
 ἀρχὴ τῆς μεταβολῆς ἢ πρώτη ἢ τῆς ἡρεμῆσεως, οἷον ὁ
 βελούσας αἴτιος, καὶ ὁ πατὴρ τῷ τέκνῳ, καὶ ὅλως τὸ ποῖν
 τῷ ποιμένῳ καὶ τὸ μεταβλητικὸν τῷ μεταβάλλοντος. ἔτι
 ὡς τὸ τέλος· τῷτο δ' ἐστὶ τὸ ἕνεκα, οἷον τῷ περιπατεῖν
 ἢ ὑγίεια. διὰ τί γὰρ περιπατεῖ; φαιμέν, ἵνα ὑγιαῖνῃ, καὶ
 εἰπόντες οὕτως οἰόμεθα ἀποδοδωκάναι τὸ αἴτιον. καὶ ὅσα
 δὴ κρήσαντος ἄλλῃ μεταξὺ γίγνεται τὸ τέλος, οἷον τῆς

ὑγείας ἢ ἰσχυασία ἢ ἢ καθαρσις ἢ τὰ φάρμακα ἢ τὰ
 ὄργανα· πάντα γὰρ ταῦτα τοῦ τέλους ἕνεκά ἐσι, διαφέρει
 δὲ ἀλλήλων ὡς ὄντα τὰ μὲν ὄργανα τὰ δ' ἔργα. τὰ μὲν
 ἔν αἴτια σχεδὸν τοσαυταχῶς λέγεται, συμβαίνει δὲ πολ-
 λαχῶς λεγομένων τῶν αἰτίων καὶ πολλὰ τοῦ αὐτῷ αἴτια
 εἶναι ἢ κατὰ συμβεβηκός, οἷον τοῦ ἀνδριάντος καὶ ἢ ἀν-
 θριαντοποιικῆ καὶ ὁ χαλκὸς ἢ καθ' ἕτερον τι ἀλλ' ἢ ἀν-
 θριάς· ἀλλ' ἢ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλὰ τὸ μὲν ὡς ὕλη τὸ
 δ' ὡς ὄθεν ἢ κινήσις. καὶ ἀλλήλων αἴτια, οἷον τὸ πονεῖν
 τῆς εὐεξίας καὶ αὕτη τῷ πονεῖν· ἀλλ' ἢ τὸν αὐτὸν τρόπον,
 ἀλλὰ τὸ μὲν ὡς τέλος τὸ δ' ὡς ἀρχὴ κινήσεως. ἔτι δὲ
 ταῦτο ἐπίστε τῶν ἐναντιῶν ἐξίν· ὁ γὰρ παρὸν αἴτιον ταῦθ'
 τῷτ' ἀπὸν αἰτιώμεθα ἐπίστε τῷ ἐναντίου, οἷον τὴν ἀπεισίαν
 τῷ κυβερνήτῃ τῆς ἀνατροπῆς, οὐ ἦν ἢ παρουσία αἴτια τῆς
 σωτηρίας. ἀμφῶ δὲ καὶ ἢ παρουσία καὶ ἢ φέρσις, αἴτια
 ὡς κινῶντα. ἅπαντα δὲ τὰ νῦν εἰρημένα αἴτια εἰς τέττα-
 ρας τρόπους πίπτει τὸς φανερωτάτους. τὰ μὲν γὰρ ζοιχεῖα
 τῶν συλλαβῶν καὶ ἢ ὕλη τῶν σκευαστῶν καὶ τὸ τῷρ
 καὶ ἢ γῆ καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα τῶν σωμάτων, καὶ τὰ
 μέρη τῷ ὅλῳ καὶ αἰ ὑποθέσεις τῷ συμπέρασματος, ὡς τὸ
 ἐξ ἧ αἰτία ἐξιν· τῶν δὲ τὰ μὲν ὡς τὸ ὑποκείμενον, οἷον
 τὰ μέρη, τὰ δὲ ὡς τὸ τί ἦν εἶναι, τό τε ὅλον καὶ ἢ σύν-
 θεσις καὶ τὸ εἶδος. τὸ δὲ σπέρμα καὶ ὁ ἰατρὸς καὶ ὁ βυ-
 λούσας καὶ ὅλως τὸ ποιοῦν, πάντα ὄθεν ἢ ἀρχὴ τῆς με-
 ταβολῆς ἢ φάσεως. τὰ δ' ἄλλα ὡς τὸ τέλος καὶ τὰγα-
 θὸν τῶν ἄλλων· τὸ γὰρ ἕνεκα βέλτιστον καὶ τέλος τῶν
 ἄλλων ἐθέλει εἶναι. διαφερέτω δὲ μηδὲν αὐτὸ εἰπεῖν ἀγα-
 θὸν ἢ φαινόμενον ἀγαθόν. τὰ μὲν οὖν αἴτια ταῦτα καὶ
 τοσαῦτά ἐστι τῷ εἶδει, τρόποι δὲ τῶν αἰτίων ἀριθμῶ μὲν
 εἰσι πολλοί, κεφαλαιούμενοι δὲ καὶ ἔτοι ἐλάττους. λέγεται
 γὰρ αἴτια πολλαχῶς καὶ αὐτῶν τῶν ὁμοειδῶν, προτέρως
 καὶ ὑσέρως ἄλλῃ ἄλλα, οἷον ὑγείας ὁ ἰατρὸς καὶ ὁ τεχνί-
 τῆς, καὶ τῷ διὰ πασῶν τὸ διπλάσιον καὶ ἀριθμὸς, καὶ αἰ
 τὰ περιέχοντα ὅτιν τῶν καθ' ἕκαστα. ἔτι δ' ὡς τὸ συμ-
 βεβηκός· καὶ τὰ τῶν γένη, οἷον ἀνδριάντος ἄλλως Πολύ-
 κλειτος καὶ ἄλλως ἀνθριαντοποιός, ὅτι συμβέβηκε τῷ ἀν-

1. δ' ἢ ἐτέρα H². || γένοιτο ἕκασον A²: ceteri ἕκασον γένοιτο. || 7. πρώτου H². || 8. ἢ κινήσις πρῶτον T. || ἢ om A². || 10. οὐ T. || 14. ἔτι] ἀρχὴ λέγεται ἔτι A². || 15. γὰρ add A². || 17. τῶν ἀρχῶν κοινῶν A². || 20. τὸ om H². || ἢ add EA²H². || 21. ἢ om K. || 23. καλόν F²: νῆξο καλόν. || 24. αἴτιον δὲ λέγεται ET. || τι om T. || 25. ὁ post οἷον om A². || 27. ὁ om A². || 28. ταῦτον E. || 36. ἀλλ' οὐ T.
 3. μὲν] μὲν ὡς E. || δ'] δ' ὡς ET. || 4. συμβ.] καὶ συμβ. T. || 6. ἢ] καθ' αὐτὸ ἢ F². || ἀνθριαντοποιητικῆ T A². || 7. χαλκὸς T. || ἢ T. || 9. πονεῖν αἴτιον τῶν A². || 12. ἐπίστε om A²F²H². || 13. ἀπὸν A²: ceteri αὐτὸ. || 14. ἀνατροπῆς τοῦ πλοίου οὐ H². || 15. δὲ τὸ αὐτὸ καὶ A². || 16. δὲ καὶ τὰ A². || 19. γῆ] γῆ καὶ τὸ ὕδωρ H². || πάντων H². || 20. προτάσεις H². || 25. ἄλλα om A²F². || 27. ἐθέλειν A². || εἰπεῖν ἢ ἀγαθόν ET. || 28. οὖν om A². || 30. λέγονται A². || 31. γὰρ τὰ αἴτια F². || 32. ἄλλῃ ἄλλο A²: ceteri ἄλλο ἄλλο. || ὁ post καὶ add A². || 34. ἕκασον A².

δριαντοποιῶ Πολυκλείτῳ εἶναι. καὶ τὰ περιέχοντα δὲ τὸ
 συμβεβηκός, οἷον ἄνθρωπος αἴτιος ἀνδριάντος, ἢ καὶ ὄλως
 ζῶον, ὅτι ὁ Πολυκλείτος ἄνθρωπος, ὁ δὲ ἄνθρωπος ζῶον.
 ἔστι δὲ καὶ τῶν συμβεβηκόντων ἄλλα ἄλλων πρότερον καὶ
 ἐγγύτερον, οἷον εἰ ὁ λευκὸς καὶ ὁ μουσικὸς αἴτιος λέγοιτο
 τοῦ ἀνδριάντος, ἀλλὰ μὴ μόνον Πολυκλείτος ἢ ἄνθρωπος.
 παρὰ πάντα δὲ καὶ τὰ οἰκείως λεγόμενα καὶ τὰ κατὰ
 συμβεβηκός, τὰ μὲν ὡς δυνάμενα λέγεται τὰ δ' ὡς ἐνεργῶντα,
 οἷον τοῦ οἰκοδομῆσθαι οἰκοδόμος ἢ οἰκοδομῶν οἰκοδόμος.
 ὁμοίως δὲ λεχθήσεται καὶ ἐφ' ὧν αἴτια τὰ αἴτια
 τοῖς εἰρημένους, οἷον τῶδε τῷ ἀνδριάντος ἢ ἀνδριάντος ἢ ὄλως
 εἰκότος, καὶ χαλκῷ τῶδε ἢ χαλκοῦ ἢ ὄλως ὕλης· καὶ ἐπὶ
 τῶν συμβεβηκόντων ὡσαύτως. ἔτι δὲ συμπλεκόμενα καὶ
 ταῦτα κάκεινα λεχθήσεται, οἷον ὁ Πολυκλείτος οὐδὲ ἀνδριαντοποιός,
 ἀλλὰ Πολυκλείτος ἀνδριαντοποιός. ἀλλ' ὁμοίως ἅπαντά γε ταῦτ' ἐστὶ τὸ μὲν πλῆθος ἔξ, λεγόμενα
 δὲ διχῶς· ἢ γὰρ ὡς τὸ καθ' ἑκάστων, ἢ ὡς τὸ γένος αὐτῶν,
 ἢ ὡς τὸ συμβεβηκός, ἢ ὡς τὸ γένος τῷ συμβεβηκός, ἢ
 ὡς συμπλεκόμενα ταῦτα, ἢ ἀπλῶς λεγόμενα, ἔτι ὡς
 ἐνεργῶντα ἢ κατὰ δυνάμιν. διαφέρει δὲ τοσούτον, ὅτι τὰ
 μὲν ἐνεργῶντα καὶ τὰ καθ' ἑκάστων ἅμα ἐστὶ καὶ ἐκ ἐστὶν
 αὐτὰ τε καὶ ὧν αἴτια, οἷον ἔδε ὁ ἰατρούων τῶδε τῷ ὑγιαζομένῳ,
 καὶ ἔδε ὁ οἰκοδόμος τῶδε τῷ οἰκοδομουμένῳ, τὰ δὲ κατὰ δυνάμιν
 ἐκ αἰεὶ φθίρειται γὰρ ἔχ ἅμα ἢ οἰκία καὶ ὁ οἰκοδόμος.

3 Στοιχεῖον λέγεται ἔξ οὗ σύγκειται πρώτου ἐνυπάρχοντος,
 ἀδιαίρετου τῷ εἶδει εἰς ἕτερον εἶδος, οἷον φωτὸς στοιχεῖα
 ἔξ ὧν σύγκειται ἢ φωτὴ καὶ εἰς ἃ διαίρεται ἔσχατα,
 ἐκεῖνα δὲ μικρὰ εἰς ἄλλας φωτὰς ἑτέρας τῶν εἰδῶν αὐτῶν.
 ἀλλὰ καὶ διαίρεται, τὰ μέρη ἐμειδῶν, οἷον ὕδατος τὸ μέρος
 ὕδωρ, ἀλλ' ὅτι τῆς συλλαβῆς. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ τῶν
 σωμάτων στοιχεῖα λέγουσιν οἱ λέγοντες, εἰς ἃ διαίρεται
 τὰ σώματα ἔσχατα, ἐκεῖνα δὲ μικρὰ εἰς ἄλλὰ εἶδη
 διαφέροντα· καὶ εἴτε ἐν εἴτε πλεῖν τὰ τοιαῦτα, ταῦτα
 στοιχεῖα λέγουσιν. παρακλήσις δὲ καὶ τὰ τῶν διαγραμμάτων
 στοιχεῖα λέγεται, καὶ ὄλως τὰ τῶν ἀποδείξεων· αἱ γὰρ
 πρώται ἀποδείξεις καὶ ἐν πλείουσιν ἀπο-

δείξεσιν ἐνυπάρχουσαι, αὐταὶ στοιχεῖα τῶν ἀποδείξεων λέγονται·
 εἰσὶ δὲ τοιοῦτοι συλλογισμοὶ οἱ πρώτοι ἐκ τῶν τριῶν
 δι' ἐνὸς μέσου. καὶ μεταφέροντες δὲ στοιχεῖον καλῶσιν
 ἐντεῦθεν, ὃ ἂν ἐν ἐν καὶ μικρὸν ἐπὶ πολλὰ ἢ χρήσιμον.
 διὸ καὶ τὸ μικρὸν καὶ ἀπλοῦν καὶ ἀδιαίρετον στοιχεῖον
 λέγεται. ὅθεν ἐλήλυθε τὰ μάλιστα καθόλου στοιχεῖα εἶναι,
 ὅτι ἕκαστον αὐτῶν ἐν ὄν καὶ ἀπλῶν ἐν πολλοῖς ὑπάρχει
 ἢ πᾶσιν ἢ ὅτι πλείους. διὸ καὶ τὸ ἐν καὶ τὴν στιγμήν
 ἀρχάς τισι δοκεῖ εἶναι. ἐπεὶ ἐν τὰ καλόμενα γένη
 καθόλου καὶ ἀδιαίρετα (εἰς γὰρ ἐστὶ λόγος αὐτῶν), στοιχεῖα
 τὰ γένη λέγουσιν τινες, καὶ μᾶλλον ἢ τὴν διαφορὰν, ὅτι
 καθόλου μᾶλλον τὸ γένος· ὡς μὲν γὰρ ἡ διαφορὰ ὑπάρχει,
 καὶ τὸ γένος ἀκολουθεῖ, ὡς δὲ τὸ γένος, οὐ παντὶ ἢ
 διαφορὰ. ἀπάντων δὲ κοινὸν τὸ εἶναι στοιχεῖον ἑκάστου τὸ
 πρώτον ἐνυπάρχον ἑκάστῳ.

Φύσις λέγεται ἓνα μὲν τρόπον ἢ τῶν φυσικῶν γενέσεων,
 οἷον εἰ τις ἐκπεύνας λέγει τὸ υ, ἓνα δὲ ἔξ οὗ φύεται
 πρώτον τὸ φυόμενον ἐνυπάρχοντος· ἔτι ὅθεν ἢ κήκης ἢ
 πρώτη ἐν ἑκάστῳ τῶν φύσει ὄντων ἐν αὐτῷ ἢ αὐτῷ
 ὑπάρχει. φύεσθαι δὲ λέγεται ἔσα αὐξήσῃ ἔχει δι' ἑτέρου
 τῷ ἄπτεσθαι καὶ συμπεφυκέναι ἢ προσπεφυκέναι ὡς περ
 τὰ ἔμβρυα. διαφέρει δὲ σύμφυσις ἀφῆς· ἔσθα μὲν γὰρ
 ὅθεν παρὰ τὴν ἀφῆν ἕτερον ἀνάγκη εἶναι, ἐν δὲ τοῖς
 συμπεφυκέναι ἐστὶ τι ἐν τὸ αὐτὸ ἐν ἀμφὸν, ὃ καὶ ἀντὶ τῷ
 ἄπτεσθαι συμπεφυκέναι καὶ εἶναι ἐν κατὰ τὸ συνεχές καὶ
 ποσόν, ἀλλὰ μὴ κατὰ τὸ ποῖον. ἔτι δὲ φύσις λέγεται
 ἔξ οὗ πρώτου ἢ ἔξ οὗ ἢ γίγνεται τι τῶν φύσει ὄντων,
 ἀρῆμις ὅτος καὶ ἀμεταβλήτου ἐκ τῆς δυνάμεως τῆς αὐτῆς,
 οἷον ἀνδριάντος καὶ τῶν σκευῶν τῶν χαλκῶν ὁ χαλκός ἢ
 φύσις λέγεται, τῶν δὲ ζυλῶν ζύλον· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ
 τῶν ἄλλων. ἐκ τούτων γὰρ ἐστὶν ἕκαστον διασωζομένης τῆς
 πρώτης ὕλης· τῶν γὰρ τὸν τρόπον καὶ τῶν φύσει ὄντων
 τὰ στοιχεῖα φασὶν εἶναι φύσιν, οἱ μὲν πῦρ οἱ δὲ γῆν οἱ
 δ' ἀέρα οἱ δ' ὕδωρ οἱ δ' ἄλλο τι τοῖσιν λέγοντες, οἱ δ'
 ἓνα τούτων, οἱ δὲ πάντα ταῦτα. ἔτι δ' ἄλλον τρόπον λέγεται
 ἢ φύσις ἢ τῶν φύσει ὄντων ἕστια, οἷον οἱ λέγοντες
 τὴν φύσιν εἶναι τὴν πρώτην σύσθεσιν, ὡς περ Ἐμπεδοκλεῆς

2. ἢ] ἢ ἢ Α². ἢ 4. ἄλλα Α² F²: vulgo ἄλλα. ἢ πρώτιστα καὶ ἰγῆται Α² F², περὶ τῆς καὶ ἰγῆται ΕΗ². ἢ 5. λέγονται] οἷον Α². ἢ 7. τὰ ante κατὰ om T. ἢ 9. ὅθεν τὸ τῷ Α². ἢ 11. ἢ Ε. ἢ 12. καὶ] ἢ ΕΤ. ἢ ἢ Ε. ἢ 15. ἀλλὰ Πολυκλείτος ἀνδριαντοποιός om T. ἢ 17. ἢ ἢ τὸ γένος αὐτῶν om ET. ἢ 19. ἔτι] πάντα δὲ Α². ἢ 22. αὐτὰ τε om Α² F². ἢ ἢ om Α². ἢ 23. τὸ Τ. ἢ 27. εἰς ἑτέρον εἶδος om F². ἢ 28. ἀκεῖνα Ε. ἢ 30. καὶ] ἢ καὶ Α². ἢ 34. διαφέροντα σώματα καὶ ET.

2. δὲ εἰ ταῦτα Τ. ἢ ἐκ om F². ἢ 3. τριῶν] τριῶν μέσων Α². ἢ 8. δι' Α², ἰμῆσις F²: ceteri om. ἢ 9. ἀκεῖνα Ε. ἢ 10. εἰ] οἱ Α² F². ἢ 11. τοῖς εἶναι καὶ Α². ἢ 12. γὰρ om T. ἢ 16. φύσις δὲ λέγεται Ε, φύσις μὲν λέγεται Τ. ἢ 17. ο] γ Τ. ἢ 19. πρώτου om T. ἢ φασὶν om T. ἢ 19. ἢ αὐτῶν Ε: ceteri αὐτῶν. ἢ 21. συμπεφυκέναι ἢ om Α². ἢ 23. ταῦ Τ. ἢ 26. ἢ om Α². ἢ 28. ἀκεῖνα ET. ἢ 36. ὅπως φύσις Η². ἢ 37. ἔσθα] ἢ ἔσθα ΕΑ².

λέγει ὅτι "φύσις ἕθενός ἐστιν ἔντων, ἀλλὰ μόνον μίξις τε
διὰ λαξίς τε μιγέντων ἐσί, φύσις δ' ἐπὶ τοῖς ὀνομάζεται
ἀνθρώποισιν." διὸ καὶ ὅσα φύσει ἐστὶν ἢ γίγνεται, ἤδη
ὑπάρχοντος ἐξ οὗ πέφυκε γίνεσθαι ἢ εἶναι, ἕνω φαιμέν
τὴν φύσιν ἔχειν, ἂν μὴ ἔχῃ τὸ εἶδος καὶ τὴν μορφήν.
φύσει μὲν ἔν τὸ ἐξ ἀμφοτέρων τούτων ἐστίν, οἷον τὰ ζῶα
καὶ τὰ μόρια αὐτῶν· φύσις δὲ ἢ τε πρώτη ὕλη, καὶ αὕτη
διχῶς, ἢ ἢ πρὸς αὐτὸ πρώτη ἢ ἢ ὅλως πρώτη, οἷον τῶν
χαλκῶν ἔργων πρὸς αὐτὰ μὲν πρώτος ὁ χαλκός, ὅλως δ'
ἴσως ὕδωρ, εἰ πάντα τὰ τηκτὰ ὕδωρ, καὶ τὸ εἶδος καὶ ἢ
οὐσία· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ τέλος τῆς γενέσεως. μεταφορᾷ δ'
ἤδη καὶ ὅλως πᾶσα ὁσία φύσις λέγεται διὰ ταύτην, ὅτι
καὶ ἢ φύσις ὁσία τίς ἐστίν. ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων ἢ πρώτη
φύσις καὶ κυρίως λεγομένη ἐστὶν ἢ οὐσία ἢ τῶν ἐχόντων
ἀρχὴν κινήσεως ἐν αὐτοῖς ἢ αὐτὰ· ἢ γὰρ ὕλη τῷ ταύτης
δεκτικὴ εἶναι λέγεται φύσις, καὶ αἱ γενέσεις καὶ τὸ φύε-
σθαι τῷ ἀπὸ ταύτης εἶναι κινήσεις. καὶ ἢ ἀρχὴ τῆς κινή-
σεως τῶν φύσει ὄντων αὕτη ἐστὶν ἐνυπάρχουσα πῶς ἢ δυ-
νάμει ἢ ἐντελεχείᾳ.

5 Ἀναγκαῖον λέγεται, οὗ ἄνευ οὐκ ἐνδέχεται ζῆν ὡς
συναίτιον, οἷον τὸ ἀναπνεῖν καὶ ἢ τροφή τῷ ζῳῷ ἀναγ-
καῖον· ἀδύνατον γὰρ ἄνευ τούτων εἶναι. καὶ ὧν ἄνευ τὸ
ἀγαθὸν μὴ ἐνδέχεται ἢ εἶναι ἢ γενέσθαι, ἢ τι κακὸν ἀπο-
βαλεῖν ἢ σερῆθῆναι, οἷον τὸ πιεῖν τὸ φάρμακον ἀναγκαῖον
ἵνα μὴ κάμῃ, καὶ τὸ πλεῦσαι εἰς Αἴγιαν ἵν' ἀπολάβῃ
τὰ χοήματα. ἐστὶ τὸ βίαιον καὶ ἢ βία· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ
παρὰ τὴν ὀρμὴν καὶ τὴν προαίρεσιν ἐμποδίζον καὶ κωλυτικόν.
τὸ γὰρ βίαιον ἀναγκαῖον λέγεται, διὸ καὶ λυπηρόν, ὥσπερ
καὶ Εὐηνός φησι "πᾶν γὰρ ἀναγκαῖον πρᾶγμ' ἀνιάρων
ἔφυ." καὶ ἢ βία ἀνάγκη τις, ὥσπερ καὶ Σοφοκλῆς λέγει
"ἀλλ' ἢ βία με ταῦτ' ἀναγκαῖον ποιεῖν." καὶ δοκεῖ ἢ
ἀνάγκη ἀμετάπειστον τι εἶναι, ὀρθῶς· ἐναντίον γὰρ τῇ
κατὰ τὴν προαίρεσιν κινήσει καὶ κατὰ τὸν λογισμόν. ἐστὶ
τὸ μὴ ἐνδεχόμενον ἄλλως ἔχειν ἀναγκαῖον φαιμέν οὕτως
ἔχειν. καὶ κατὰ τῆτο τὸ ἀναγκαῖον καὶ τᾶλλα λέγεται
πῶς ἅπαντα ἀναγκαῖα· τὸ τε γὰρ βίαιον ἀναγκαῖον λέ-

γεται ἢ ποιεῖν ἢ πάσχειν τότε, ὅταν μὴ ἐνδέχεται κατὰ
τὴν ὀρμὴν διὰ τὸ βιαζόμενον, ὡς ταύτην ἀνάγκην οὔσαν,
δι' ἢν μὴ ἐνδέχεται ἄλλως, καὶ ἐπὶ τῶν συναιτιῶν τοῦ
ζῆν καὶ τῷ ἀγαθῷ ὡσαύτως· ὅταν γὰρ μὴ ἐνδέχεται ἔνθα
μὲν τὸ ἀγαθὸν ἔνθα δὲ τὸ ζῆν καὶ τὸ εἶναι ἄνευ τινῶν,
ταῦτα ἀναγκαῖα καὶ ἢ αἰτία ἀνάγκη τίς ἐστίν αὕτη. ἐστὶ
ἢ ἀπόδειξις τῶν ἀναγκαῖων, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται ἄλλως
ἔχειν, εἰ ἀποδέδεικται ἀπλῶς· τῆτου δ' αἰτία τὰ πρώτα,
εἰ ἀδύνατον ἄλλως ἔχειν ἐξ ὧν ὁ συλλογισμὸς. τῶν μὲν
δὲ ἕτερον αἴτιον τοῦ ἀναγκαῖα εἶναι, τῶν δὲ οὐθέν, ἀλλὰ
διὰ ταῦτα ἕτερα ἔστιν ἐξ ἀνάγκης. ὥστε τὸ πρῶτον καὶ
κυρίως ἀναγκαῖον τὸ ἀπλῶν ἐστίν· τῆτο γὰρ ἔκ ἐνδέχεται
πλεοναχῶς ἔχειν, ὥστ' οὐδὲ ἄλλως καὶ ἄλλως· ἢδη γὰρ
πλεοναχῶς ἂν ἔχοι. εἰ ἄρα ἐστὶν ἅττα αἰδία καὶ ἀκί-
νητα, ἕθεν ἐκείνοις ἐστὶ βίαιον ἰδὲ παρὰ φύσιν.

Ἐν λέγεται τὸ μὲν κατὰ συμβεβηκός, τὸ δὲ καθ' ἑ
αὐτό, κατὰ συμβεβηκός μὲν οἷον Κορίσκος καὶ τὸ μουσι-
κὸν καὶ Κορίσκος μουσικός· ταῦτο γὰρ εἰπεῖν Κορίσκος καὶ
τὸ μουσικόν, καὶ Κορίσκος μουσικός. καὶ τὸ μουσικὸν καὶ τὸ
δίκαιον, καὶ μουσικὸς δίκαιος Κορίσκος· πάντα γὰρ ταῦτα
ἐν λέγεται κατὰ συμβεβηκός, τὸ μὲν δίκαιον καὶ τὸ μου-
σικόν, ὅτι μιᾷ ὁσίᾳ συμβέβηκεν, τὸ δὲ μουσικὸν καὶ Κο-
ρίσκος, ὅτι θάτερον θατέρω συμβέβηκεν. ὁμοίως δὲ τρόπον
τινὰ καὶ ὁ μουσικὸς Κορίσκος τῷ Κορίσκῳ ἐν, ὅτι θάτερον
τῶν μορίων θατέρω συμβέβηκε τῶν ἐν τῷ λόγῳ, οἷον τὸ
μουσικὸν τῷ Κορίσκῳ, καὶ ὁ μουσικὸς Κορίσκος δικαίῳ Κο-
ρίσκῳ, ὅτι ἐκατέρου μέρος τῷ αὐτῷ ἐνὶ συμβέβηκεν ἐν.
ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ γένος καὶ ἐπὶ τῶν καθόλου τινὸς ὀνο-
μάτων λέγεται τὸ συμβεβηκός, οἷον ὅτι ἄνθρωπος τὸ αὐτὸ
καὶ μουσικὸς ἄνθρωπος· ἢ γὰρ ὅτι τῷ ἀνθρώπῳ μιᾷ οὔσῃ
ὁσίᾳ συμβέβηκε τὸ μουσικόν, ἢ ὅτι ἀμφῶ τῶν καθ' ἑκα-
στόν τινι συμβέβηκεν, οἷον Κορίσκῳ. πλὴν οὐ τὸν αὐτὸν
τρόπον ἀμφῶ ὑπάρχει, ἀλλὰ τὸ μὲν ἴσως ὡς γένος καὶ
ἐν τῇ ὁσίᾳ, τὸ δὲ ὡς ἕξις ἢ πάθος τῆς οὐσίας. ὅσα μὲν
ἐν κατὰ συμβεβηκός λέγεται ἐν, τῆτον τὸν τρόπον λέγε-
ται. τῶν δὲ καθ' ἑαυτὰ ἐν λεγομένων τὰ μὲν λέγεται τῷ

2. τε om A^b. || ἐστὶ καὶ φύσις A^b. || τοῖς EA^b: ceteri τοῖςδ'. || 3. ἐστὶ φύσις T. || 5. ἐὰν A^b. || 8. ἢ post διχῶς et ἢ ante ὅλως om A^b. || 11. τούτου T. || μεταφορᾷ A^b. || 16. καὶ γένεσις A^b. || τῷ TA^b. || 17. εἶναι κινήσει A^b. || 18. τῶν] ἔως τῶν F^b. || ἢ αὕτη A^b. || 19. ἐνεργείᾳ F^b. || 23. τι] τὸ A^b. || 25. ἀπολάβῃ] μὴ ἀποβάλλῃ T. || 27. τὴν post καὶ om A^b. || 30. λίγει et 33. τὴν om T. || 33. καὶ τῇ κατὰ F^b. || 36. ἀναγκαῖα] ἀναγκαῖον T.

2. ὡς' αὐτὴν T. || 4. ἐνδέχεται A^b. || 6. αὐτῆς A^b. || 10. δι' ἕτερον αἴτιον τὸ ἀναγκαῖον A^b. || 14. ἄρα] γὰρ A^b. || ἅττα καὶ αἰδία καὶ A^b. || 15. ἰδ' ἐν E. || 16. ἐ] τὸ ἐν F^b. || τὸ δὲ'— 17. μὲν om A^b. || 18. Κορίσκος] ὁ κορίσκος T, κορίσκος καὶ A^b. || ταῦτο — 19. μουσικός· καὶ om A^b. || 20. δίκαιος om A^b. || 22. τὸ — 23. συμβέβηκεν om E. || 27. μέρους TA^b. || τῷ om T. || ἐν om A^b. addunt ET ἰδὲν γὰρ διαφέρει ἢ Κορίσκῳ τὸ μουσικὸν συμβεβηκῆναι. || 28. τοῦ T. || 29. ὅτι ὁ ἄνθρωπος A^b. || 30. τῶν ἀνθρώπων T. || 34. ὡς om T.

συνεχῆ εἶναι, οἷον φάκελλος δεσμῶ καὶ ξύλα κόλλη, καὶ γραμμῆ καὶ κεκαμμένη ἤ, συνεχῆς δέ, μία λέγεται, ὡσπερ καὶ τῶν μερῶν ἕκαστον, οἷον σκέλος καὶ βραχίων. αὐτῶν δὲ τούτων μᾶλλον ἐν τῇ φύσει συνεχῆ ἢ τέχνη. συνεχῆς δὲ λέγεται, οὐ κίνησις μία καθ' αὐτὸ καὶ μὴ οἷον 5 τε ἄλλως· μία δ' ἔστω ἀδιαίρετος, ἀδιαίρετος δὲ κατὰ χρόνον. καθ' αὐτὰ δὲ συνεχῆ ὅσα μὴ ἀφῆ ἔν· εἰ γὰρ θείης ἀπτόμενα ἀλλήλων ξύλα, ἢ φήσεις ταῦτα εἶναι ἔν, οὔτε ξύλον ἕτε σῶμα ἕτ' ἄλλο συνεχῆς οὐθέν. τὰ τε δὴ ὅλως συνεχῆ ἐν λέγεται, καὶ ἔχει κάμψιν, καὶ ἐτι μᾶλλον τὰ μὴ ἔχοντα 10 κάμψιν, οἷον κνήμη ἢ μηρὸς σκέλους, ὅτι ἐνδέχεται μὴ μίαν εἶναι τὴν κίνησιν τῷ σκέλει. καὶ ἡ εὐθεία τῆς κεκαμμένης μᾶλλον ἔν. τὴν δὲ κεκαμμένην καὶ ἔχουσαν γωνίαν καὶ μίαν καὶ ἢ μίαν λέγομεν, ὅτι ἐνδέχεται καὶ μὴ ἄμα τὴν κίνησιν αὐτῆς εἶναι καὶ ἄμα· τῆς δ' εὐθείας αἰεὶ ἄμα, καὶ 15 οὐθέν μόνον ἔχον μέγεθος τὸ μὲν ἡρεμεῖ τὸ δὲ κινεῖται, ὡσπερ τῆς κεκαμμένης. ἐτι ἄλλον τρόπον ἐν λέγεται τῷ τὸ ὑποκείμενον τῷ εἶδει εἶναι ἀδιάφορον. ἀδιάφορα δ' ὡς ἀδιαίρετον τὸ εἶδος κατὰ τὴν αἰσθησιν· τὸ δ' ὑποκείμενον ἢ τὸ πρῶτον ἢ τὸ τελευταῖον πρὸς τὸ τέλος. καὶ γὰρ οἶνος 20 εἰς λέγεται καὶ ὕδωρ ἔν, ἢ ἀδιαίρετον κατὰ τὸ εἶδος· καὶ οἱ χυμοὶ πάντες λέγονται ἔν, οἷον ἐλαιον οἶνος καὶ τὰ τηκτά, ὅτι πάντων τὸ ἔσχατον ὑποκείμενον τὸ αὐτὸ· ὕδωρ γὰρ ἢ ἀήρ πάντα ταῦτ' ἔστιν. λέγεται δ' ἐν καὶ ὡς τὸ γένος ἐν διαφέρονταῖς ἀντικειμέναις διαφοραῖς. καὶ ταῦτα λέγεται 25 ἐν πάντα, ὅτι τὸ γένος ἐν τὸ ὑποκείμενον ταῖς διαφοραῖς, οἷον ἵππος ἀνθρώπος κύων ἔν τι, ὅτι πάντα ζῶα, καὶ τρόπον δὴ παρακλήσιον, ὡσπερ ἡ ὕλη μία. ταῦτα δὲ ὅτε μὲν ἕτως ἐν λέγεται, ὅτε δὲ τὸ ἄνω γένος, ὃ ταῦτ' ἐν λέγεται, ἂν ἢ τελευταῖα τῷ γένει εἶδη τὰ ἀνωτέρω τῶν, οἷον 30 τὸ ἰσοσκελὲς καὶ τὸ ἰσόπλευρον ταῦτ' ἐν σχῆμα, ὅτι ἄμφω τρίγωνα· τρίγωνα δ' οὐ ταῦτά. ἐτι δὲ ἐν λέγεται ὅσων ὁ λόγος ὁ τὸ τί ἦν εἶναι λέγων ἀδιαίρετος πρὸς ἄλλον τὸν δηλοῦντα τί ἦν εἶναι τὸ πρᾶγμα· αὐτὸς γὰρ καθ' αὐτὸν πᾶς λόγος διαίρετός. ἕτω γὰρ καὶ τὸ ηὔξημένον καὶ φθί- 35 νον ἐν ἔστιν, ὅτι ὁ λόγος εἰς, ὡσπερ ἐπὶ τῶν ἐπιπέδων ὁ τοῦ

εἶδος εἰς. ὅλως δὲ ὡς ἡ νόησις ἀδιαίρετος ἢ νοῦσα τὸ τί ἦν εἶναι, καὶ μὴ δύναται χωρῖσαι μήτε χρόνῳ μήτε τόπῳ μήτε λόγῳ, μάλιστα ταῦτα ἔν. καὶ τῶν ὅσα ἕσται· καθόλου γὰρ ὅσα μὴ ἔχει διαίρεσιν, ἢ μὴ ἔχει, ταῦτα ἐν λέγεται, οἷον εἰ ἢ ἄνθρωπος μὴ ἔχει διαίρεσιν, εἰς ἄνθρωπος, εἰ δ' ἢ ζῶον, ἐν ζῶον, εἰ δὲ ἢ μέγεθος, ἐν μέγεθος. τὰ μὲν οὖν π.εἰστο ἐν λέγεται τῷ ἑτερόν τι ἢ ποιεῖν ἢ πάσχειν ἢ ἔχειν ἢ πρὸς τι εἶναι ἔν, τὰ δὲ πρῶτως λεγόμενα ἔν, ὡς ἡ οὐσία μία. μία δὲ ἢ συνεχεῖα ἢ εἶδει ἢ λόγῳ· καὶ γὰρ ἀριθμῶμεν ὡς πλείω ἢ τὰ μὴ συνεχῆ, ἢ ὡς μὴ ἐν τὸ εἶδος, ἢ ὡς ὁ λόγος μὴ εἰς. ἐπεὶ δ' ἔστι μὲν ὡς οἰσιῦν ἐν φαιμεν εἶναι, ἂν ἢ ποσὸν καὶ συνεχῆς, ἐστὶ δ' ὡς ἔ, ἂν μὴ τι ὅλον ἢ, τοῦτο δὲ ἂν μὴ τὸ εἶδος ἔχειν ἔν· οἷον οὐκ ἂν φαίμεν ὁμοίως ἐν ἰδόντες ὁπωσοῦν τὰ μέρη συγκείμενα τοῦ ὑποκεί- 40 ματος, ἂν μὴ διὰ τὴν συνέχειαν, ἀλλ' εἰαν ἕτως ὡς ἐπέδημα εἶναι καὶ εἶδος τι ἢ ἔχειν ἔν. διὸ καὶ ἡ τῷ κύκλῳ μάλιστα μία τῶν γραμμῶν, ὅτι ὅλη καὶ τέλειός ἐστιν. τὸ δὲ ἐν εἶναι ἀρχὴ τινὶ ἐστὶν ἀριθμοῦ εἶναι· τὸ γὰρ πρῶτον μέτρον ἀρχή· ὡς γὰρ πρῶτον γνωρίζομεν, τῷ πρῶτον μέ- 45 τρον ἐκάστου γένους· ἀρχὴ ἔν τοῦ γνωστοῦ περὶ ἕκαστον τὸ ἔν. οὐ ταῦτ' ἐν πᾶσι τοῖς γένεσι τὸ ἔν. ἐνθα μὲν γὰρ διαίρεσις, ἐνθα δὲ τὸ φωνῆεν ἢ ἀφωνον· βάρης δ' ἕτερον καὶ κινήσεως ἄλλο. πανταχοῦ δὲ τὸ ἐν ἢ τῷ ποσῷ ἢ τῷ εἶδει ἀδιαίρετον. τὸ μὲν ἐν κατὰ τὸ ποσὸν καὶ ἢ ποσὸν ἀδιαίρε- 50 τον, τὸ μὲν πάντῃ καὶ ἄθετον λέγεται μονάς, τὸ δὲ πάντῃ καὶ θέσιν ἔχον σιγμῆ, τὸ δὲ μοναχῆ γραμμῆ, τὸ δὲ διχῆ ἐπίπεδον, τὸ δὲ πάντῃ καὶ τριχῆ διαίρετον κατὰ τὸ ποσὸν σῶμα. καὶ ἀντισρέφαντι δὴ τὸ μὲν διχῆ διαίρετον ἐπίπε- 55 δον, τὸ δὲ μοναχῆ γραμμῆ· τὸ δὲ μηδαμῆ διαίρετον κατὰ τὸ ποσὸν σιγμῆ καὶ μονάς, ἢ μὲν ἄθετος μονάς, ἢ δὲ θετός σιγμῆ. ἐτι δὲ τὰ μὲν κατ' ἀριθμὸν ἐστὶν ἔν, τὰ δὲ κατ' εἶδος, τὰ δὲ κατὰ γένος, τὰ δὲ κατ' ἀναλογίαν, ἀριθμῶ μὲν ὡς ἢ ὕλη μία, εἶδει δ' ὡς ὁ λόγος εἰς, γένει δ' ὡς τὸ αὐτὸ σχῆμα τῆς κατηγορίας, κατ' ἀναλογίαν δὲ ὅσα ἔχει ὡς 60 ἄλλο πρὸς ἄλλο. αἰεὶ δὲ τὰ ἕτερα τοῖς ἐμπροσθεν ἀκολουθεῖ οἷον ὅσα ἀριθμῶ καὶ εἶδει ἔν, ὅσα δ' εἶδει ἢ πάντα ἀριθμῶ·

1. φάκελλος ET, σφάκελλος F². || 2. κεκαμμένη H². || 3. οἷον add A². || 6. κατὰ τὸν χρ. F²H². || 15. αἰεὶ] δεῖ A². || 17. ἐν οἷον ET. || 18. ἀδιάφορον E. ἀδιάφορα δὲ om A². || 23. ἢ] καὶ T. || 26. πάντα ἔν ET. || 27. τι om A². || 29. ταῦτ' E, τὸ αὐτὸ A². || 31. τὸ μὲν ἰσοσκελὲς T. || 32. τρίγωνον ET. || 33. ὁ ante τὸ om A². || 34. ἦν om T. || 35. πᾶς ὁ λ. T. || ἀδιαίρετος A².

1. εἰς om A². || 4. γὰρ] δεῖ E. || ἢ μὴ ἔχει om A². || 7. ἢ πάσχειν post ἢ ἔχειν EA². || 9. γὰρ καὶ ἀριθμῶ μόνως. καὶ ἐπὶ δ' ἐστὶν ἢ τὰ μὲν κτλ. margo E. || 10. ἢ om A². || ἢ ὡς μὴ — 11. εἰς om A². || 11. ἐπὶ] ἐτι T. || ἐν om F². ἐν συνεχεῖα T. || 13. τὸ] τι A². || οἷον add EA². || 14. ἐπωσοῦν ἰδόντες A². || 15. ἂν μὴ] ἐν T. || 16. ἔχειν ἢ ἔχει ET. || 17. καὶ om T. || 18. ἐν A²H². || ἀρχὴ A². || ἀριθμῶ ET, ἀριθμῶ καὶ τοῦ H². || 19. μέτρον ἐκάστου γένους ἀρχὴ A². || γνωρίζομεν τι τῷτο F². || 24. καὶ ἢ ποσὸν om A². || 30. θετός T. || 31. δεῖ et τῷτο om A². || 33. μὲν ἔν ὡς A². || εἰς om A². || 35. δεῖ ET.

ἀλλὰ γένοι πάντα ἐν ὅσαπερ καὶ εἶδει· ὅσα δὲ γένοι ἐ πάν-
τα εἶδει ἀλλ' ἀναλογία· ὅσα δὲ ἐν ἀναλογίᾳ, ἐ πάντα γέ-
νει. φανερόν δὲ καὶ ὅτι τὰ πολλὰ ἀντικειμένως λεχθήσεται
τῷ ἐνί· τὰ μὲν γὰρ τῷ μὴ συνεχῆ εἶναι, τὰ δὲ τῷ διαιρε-
τὴν ἔχειν τὴν ὕλην κατὰ τὸ εἶδος, ἢ τὴν πρώτην ἢ τὴν τελευ-
ταίαν, τὰ δὲ τῷ τὴν λόγος πλείους τὴν εἶναι, λέγονται.

7 Τὸ ὄν λέγεται τὸ μὲν κατὰ συμβεβηκός, τὸ δὲ καθ'
αὐτό, κατὰ συμβεβηκός μὲν, οἷον τὸν δίκαιον μουσικόν
εἶναι φαμεν καὶ τὸν ἀνθρώπου μουσικόν καὶ τὸν μουσικόν
ἀνθρώπου, παραπλησίως λέγοντες ὡσπερ τὸν μουσικόν οἰκο-
δομεῖν, ὅτι συμβεβηκε τῷ οἰκοδόμῳ μουσικῷ εἶναι ἢ τῷ
μουσικῷ οἰκοδόμῳ· τὸ γὰρ τὸδε εἶναι τὸδε σημαίνει τὸ συμ-
βεβηκέναι τῷδε τὸδε. οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν εἰρημένων· τὸν
γὰρ ἀνθρώπου· ὅταν μουσικόν λέγωμεν καὶ τὸν μουσικόν ἀν-
θρώπου, ἢ τὸν λευκὸν μουσικόν ἢ τοῦτον λευκόν, τὸ μὲν ὅτι
ἄμφω τῷ αὐτῷ συμβεβήκασι, τὸ δ' ὅτι συμβεβήκε τῷ
ἔντι· τὸ δὲ μουσικόν ἀνθρώπου, ὅτι τῷ τὸ μουσικόν συμβε-
βηκεν. οὕτω δὲ λέγεται καὶ τὸ μὴ λευκὸν εἶναι, ὅτι ὧ
συμβεβήκεν, ἐκεῖνός ἐστιν. τὰ μὲν οὖν κατὰ συμβεβηκός
εἶναι λεγόμενα οὕτω λέγεται ἢ διότι τῷ αὐτῷ ἔντι ἄμφω
ὑπάρχει, ἢ ὅτι ἔντι ἐκεῖνῳ ὑπάρχει, ἢ ὅτι αὐτό ἐστιν ὧ
ὑπάρχει ἢ αὐτὸ κατηγορεῖται. καθ' αὐτὰ δὲ εἶναι λέγεται
ὅσαπερ σημαίνει τὰ σχήματα τῆς κατηγορίας· ὅσαχῶς
γὰρ λέγεται, τοσαυταχῶς τὸ εἶναι σημαίνει. ἐπεὶ οὖν τῶν
κατηγορημένων τὰ μὲν τί ἐσι σημαίνει, τὰ δὲ ποιόν, τὰ δὲ
ποσόν, τὰ δὲ πρὸς τι, τὰ δὲ ποιῆν ἢ πάσχειν, τὰ δὲ ποῦ,
τὰ δὲ πότε, ἐκάστῳ τῶν τῶν εἶναι ταῦτο σημαίνει. οὐθὲν
γὰρ διαφέρει τὸ ἀνθρώπος ὑγιαίνων ἐστίν ἢ τὸ ἀνθρώπος
ὑγιαίνει, οὐδὲ τὸ ἀνθρώπος βαδίζων ἐστίν ἢ τέμνων τοῦ ἀν-
θρώπος βαδίζει ἢ τέμνει. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.
ἔτι τὸ εἶναι σημαίνει καὶ τὸ ἐστίν ὅτι ἀληθές, τὸ δὲ μὴ εἶναι
ὅτι ἐκ ἀληθῆς ἀλλὰ ψεῦδος. ὁμοίως ἐπὶ καταφάσεως καὶ
ἀποφάσεως, οἷον ὅτι ἐστὶ Σωκράτης μουσικός, ὅτι ἀληθές
τῷτο, ἢ ὅτι ἐστὶ Σωκράτης οὐ λευκός, ὅτι ἀληθές· τὸ δ' ἐκ
ἐστίν ἢ διάμετρος ἀσύμμετρος, ὅτι ψεῦδος. ἔτι τὸ εἶναι ση-

μαίνει καὶ τὸ ὄν, τὸ μὲν δυνάμει ῥητόν, τὸ δ' ἐντελεχείᾳ
τῶν εἰρημένων τῶν. ὁρῶν τε γὰρ εἶναι φαμεν καὶ τὸ δυ-
νάμει [ῥητῶς] ὁρῶν καὶ τὸ ἐντελεχείᾳ· καὶ τὸ ἐπίστασθαι
ὡσαύτως καὶ τὸ δυνάμενον χρῆσθαι τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τὸ
5 χρώμενον· καὶ τὸ ἡρεμοῦν καὶ ὧ ἤδη ὑπάρχει ἡρεμία καὶ
τὸ δυνάμενον ἡρεμεῖν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν οὐσιῶν· καὶ
γὰρ Ἑρμῆν ἐν τῷ λίθῳ φαμέν εἶναι, καὶ τὸ ἡμισυ τῆς
γραμμῆς, καὶ σίτον τὸν μήκω ἀθρόν. πότε δὲ δυνατόν καὶ
πότε ἔπω, ἐν ἄλλοις διοριζέον.

Οὐσία λέγεται τὰ τε ἀπλᾶ σώματα, οἷον γῆ καὶ
πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ ὅσα τοιαῦτα, καὶ ὅλως σώματα καὶ τὰ
ἐκ τούτων συνεστῶτα ζῳά τε καὶ δαιμόνια καὶ τὰ μόρια
τύτων. ἅπαντα δὲ ταῦτα λέγεται ἔσῃα ὅτι οὐ καθ' ὑποκει-
μένου λέγεται, ἀλλὰ κατὰ τούτων τὰ ἄλλα. ἄλλον δὲ
15 τρόπον ὃ ἂν ἢ αἴτιον τοῦ εἶναι, ἐνυπάρχον ἐν τοῖς τοιούτοις
ὅσα μὴ λέγεται καθ' ὑποκειμένου, οἷον ἡ ψυχὴ τῷ ζῳῳ.
ἔτι ὅσα μόρια ἐνυπάρχοντά ἐσιν ἐν τοῖς τοιούτοις ὀρίζοντά
τε καὶ τὸδε τι σημαίνοντα, ὧν ἀναιρουμένων ἀναιρεῖται τὸ
ὅλον, οἷον ἐπιπέδου σῶμα, ὡς φασί τινες, καὶ ἐπίπεδον
γραμμῆς· καὶ ὅλως ὁ ἀριθμὸς δοκεῖ εἶναι τισὶ τοιούτους·
ἀναιρουμένως τε γὰρ ἔθεν εἶναι, καὶ ὀρίζειν πάντα. ἔτι τὸ τί
ἦν εἶναι ἢ ὁ λόγος ὀρισμός, καὶ τῷτο ἔσῃα λέγεται ἐκάστῳ.
συμβαίνει δὲ κατὰ δύο τρόπους τὴν οὐσίαν λέγεσθαι, τὸ θ'
ὑποκειμένου ἔσχατον, ὃ μῆκετι κατ' ἄλλου λέγεται, καὶ ὃ
ἂν τὸδε τι ὄν καὶ χωριστὸν ἢ· τοιούτων δὲ ἐκάστου ἢ μορφῆ
καὶ τὸ εἶδος.

Ταῦτα λέγεται τὰ μὲν κατὰ συμβεβηκός, οἷον τὸ
λευκὸν καὶ τὸ μουσικόν τὸ αὐτό, ὅτι τῷ αὐτῷ συμβεβήκε,
καὶ ἀνθρώπος καὶ μουσικόν, ὅτι θάτερον θατέρῳ συμβεβήκεν·
τὸ δὲ μουσικόν ἀνθρώπος, ὅτι τῷ ἀνθρώπῳ συμβεβήκεν. ἐκα-
τέρῳ δὲ τῷτο καὶ τούτῳ ἐκάτερον ἐκεῖνων· καὶ γὰρ τῷ ἀν-
θρώπῳ τῷ μουσικῷ καὶ ὁ ἀνθρώπος καὶ τὸ μουσικόν ταῦτῃ
λέγεται, καὶ τῷτοις ἐκεῖνο. διὸ καὶ πάντα ταῦτα καθόλου
οὐ λέγεται· οὐ γὰρ ἀληθές εἰπεῖν ὅτι πᾶς ἀνθρώπος ταῦτο
35 καὶ τὸ μουσικόν· τὰ γὰρ καθόλου καθ' αὐτὰ ὑπάρχει, τὰ

2. ἐν om A^b. || 6. τῷ] τὸ T. || 8. τὸ H^b. || 9. τὸν μ.] τὸ μ. T. || 10. λέγεται E. || ὡσπερ εἰ τὸν A^b. || 12. alterum τὸδε om
pr E. || 13. τὸδε τῷδε A^b. || 14. γὰρ add A^b. || 15. ἢ λευκὸν τὸν ET. || 16. αὐτῷ ὅτι σ. A^b. || τῷ ὅτι συμβεβήκε ET. || 17. τὸ
δὲ — συμβεβήκεν om A^b. || 18. μὴ add A^bF^b. || 20. ἄμφω ὄντι A^b. || 21. ὅτι om T. || ἐκεῖνο A^b. || ὃ T. || 28. τὸ alterum om
A^b. || 29. οὐδὲ A^b: ceteri ἢ. || ἀνθρώπου βαδίζειν ἢ τέμνειν ET. || 33. οἷον et ἐστὶ om T. || 34. ἐσι add EA^b.

1. ὄν] ὄν καὶ A^b. || ῥητόν δυνάμει A^b. || ἢ τὸ μὲν ῥητόν τὸ δ' ἐντελεχείᾳ. καὶ ὅπως, τὸ μὲν δυνάμει τὸ δ' ἐντελεχείᾳ margo E. || 2.
ἄρῃτες γὰρ φαμεν εἶναι A^b. || δυνάμει om T. || 3. ῥητῶς εἰ 5. τὸ om A^b. || 5. ἤδη] δὴ A^b. || 7. Ἑρμῆν om T. || 16. τῶν ζῳῶν
A^b. || 17. ἐνυπάρχοντά ἐσιν ἐν τοῖς τοιούτοις om A^b. || ὀρίζοντά τε om T, τε om A^b. || 20. τισὶ τοιούτους εἶναι A^b. || 22. λόγος ἐστὶν ὀρι-
μός E, λόγος ἐστὶν ἀριθμός T. || τῷτο] τῷτο ὃ T. || 23. σημαίνει δὲ T. || κατὰ om A^b. || 25. ἀχώριστον T. || ἢ τοιούτῳ] τοιούτων ἢ. τῷτο
30. A^b. || τὸ — συμβεβήκεν om T. || 31. τῷτω H^b. || τῷτων A^bH^b. || ἐκεῖνῳ A^b. || ἀνθρώπῳ καὶ τῷ A^b. || 32. τὸ μουσικόν T. || καὶ
om A^b. || ὃ] τὸ A^bH^b. || 33. καὶ post δὲ om T. || 34. οὐ ante λέγεται om T. || 35. τὸ add A^b.

δὲ συμβεβηκότα οὐ καθ' αὐτὰ ἀλλ' ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα ἀπλῶς λέγεται. ταῦτο γὰρ δοκεῖ Σωκράτης καὶ Σωκράτης εἶναι μουσικός· τὸ δὲ Σωκράτης ἔκ ἐπὶ πολλῶν, διὸ ἔκ πᾶς Σωκράτης λέγεται ὡς περ πᾶς ἄνθρωπος. καὶ τὰ μὲν ὕτως λέγεται ταῦτά, τὰ δὲ καθ' αὐτά, ὡς περ καὶ τὸ ἐν' καὶ 5 γὰρ ὦν ἢ ὕλη μία ἢ εἶδει ἢ ἀριθμῶ ταῦτά λέγεται, καὶ ὦν ἢ ὕψια μία. ὡς φανερὸν ὅτι ἢ ταυτότης ἐνόησις τίς ἐστὶν ἢ πλείονων τῶ εἶναι, ἢ ὅταν χρῆται ὡς πλείοσιν, οἷον ὅταν λέγῃ αὐτὸ αὐτῶ ταυτότον· ὡς δυσὶ γὰρ χρῆται αὐτῶ. ἕτερα δὲ λέγεται ὦν ἢ τὰ εἶδη πλείω ἢ ἢ ὕλη ἢ ὁ λόγος τῆς 10 ὕψιας· καὶ ὅλως ἀντικειμένως τῶ ταῦτῶ λέγεται τὸ ἕτερον. διάφορα δὲ λέγεται ὅσ' ἕτερα ἔστι τὸ αὐτὸ τι ὄντα, μὴ μόνον ἀριθμῶ, ἀλλ' ἢ εἶδει ἢ γένει ἢ ἀναλογία. ἐτι ὦν ἕτερον τὸ γένος καὶ τὰ ἐναντία καὶ ὅσα ἔχει ἐν τῇ οὐσίᾳ τὴν ἐτερότητα. ὅμοια λέγεται τὰ τε πάντη ταῦτο πεπον- 15 θότα, καὶ τὰ πλείω ταῦτο πεπονθότα ἢ ἕτερα, καὶ ὦν ἢ ποιότης μία· καὶ καθ' ὅσα ἀλλοιοῦσθαι ἐνδέχεται τῶν ἐναντίων, τῶν τὸ πλείω ἔχον ἢ κυριώτερα ὅμοιον τῶν. ἀντικειμένως δὲ τοῖς ὁμοίοις τὰ ἀνόμοια.

10 Ἀντικείμενα λέγεται ἀντίφασις καὶ τὰναντία καὶ τὰ 20 πρὸς τι καὶ ζήτησις καὶ ἔξις καὶ ἐξ ὦν καὶ εἰς ἃ ἔσχατα, οἷον αἱ γενέσεις καὶ φθοραί· καὶ ὅσα μὴ ἐνδέχεται ἅμα παρεῖναι τῶ ἀμφοῖν δεκτικῶ, ταῦτα ἀντικεῖσθαι λέγεται, ἢ αὐτὰ ἢ ἐξ ὦν ἐστίν. φαιὸν γὰρ καὶ λευκὸν ἅμα τῶ αὐτῶ ἔχ ὑπάρχει· διὸ ἐξ ὦν ἐστὶν ἀντίκειται. ἐναντία λέ- 25 γεται τὰ τε μὴ δυνατὰ ἅμα τῶ αὐτῶ παρεῖναι τῶν διαφερόντων κατὰ γένος, καὶ τὰ πλείον διαφέροντα τῶν ἐν τῶ αὐτῶ γένει, καὶ τὰ πλείστον διαφέροντα τῶν ἐν ταῦτῶ δεκτικῶ, καὶ τὰ πλείστον διαφέροντα τῶν ὑπὸ τὴν αὐτὴν δύναμιν, καὶ ὦν ἢ διαφορὰ μεγίστη ἢ ἀπλῶς ἢ κατὰ 30 γένος ἢ κατ' εἶδος. τὰ δ' ἄλλα ἐναντία λέγεται τὰ μὲν τῶ τὰ τοιαῦτα ἔχειν, τὰ δὲ τῶ δεκτικὰ εἶναι τῶν τοιούτων, τὰ δὲ τῶ ποιητικὰ ἢ παθητικὰ εἶναι τῶν τοιούτων, ἢ ποιῶντα ἢ πάσχοντα, ἢ ἀποβολαί ἢ λήψεις, ἢ ἔξεις ἢ ζήτησις εἶναι τῶν τοιούτων. ἐπεὶ δὲ τὸ ἐν καὶ τὸ ὄν πολλαχῶς 35 λέγεται, ἀκολουθεῖν ἀνάγκη καὶ τὰλλα ὅσα κατὰ ταῦτα λέγεται, ὡς καὶ τὸ ταυτότον καὶ τὸ ἕτερον καὶ τὸ ἐναντίον, ὡς εἶναι ἕτερον καθ' ἑκάστην κατηγορίαν. ἕτερα δὲ τῶ εἶδει λέγεται ὅσα τε ταῦτῶ γένους ὄντα μὴ ὑπάλληλά ἐστι, καὶ ὅσα ἐν τῶ αὐτῶ γένει ὄντα διαφορὰν ἔχει, καὶ ὅσα ἐν τῇ ὕψια ἐναντίωσιν ἔχει. καὶ τὰ ἐναντία ἕτερα τῶ εἶδει ἀλλήλων, ἢ πάντα ἢ τὰ λεγόμενα πρώτως, καὶ ὅσων ἐν τῶ τελευταίῳ τοῦ γένους εἶδει οἱ λόγοι ἕτεροι, οἷον ἄνθρωπος καὶ ἵππος ἄτομα τῶ γένει, οἱ δὲ λόγοι ἕτεροι αὐτῶν. καὶ ὅσα ἐν τῇ αὐτῇ ὕψια ὄντα ἔχει διαφορὰν. ταῦτα δὲ τῶ εἶδει τὰ ἀντικειμένως λεγόμενα τέτοις.

Πρότερα καὶ ὕτερα λέγεται ἕνα μὲν ὡς ὄντος τινός 11 πρώτου καὶ ἀρχῆς ἐν ἐκάστῳ γένει, τὸ ἐγγύτερον ἀρχῆς τινός ὠρισμένης, ἢ ἀπλῶς καὶ τῇ φύσει, ἢ πρὸς τι ἢ ποῦ ἢ ὑπὸ τινων, οἷον τὰ μὲν κατὰ τόπον τῶ εἶναι ἐγγύτερον ἢ φύσει τινός τόπου ὠρισμένου, οἷον τῶ μέσου ἢ τῶ ἐσχάτου, ἢ πρὸς τὸ τυχόν, τὸ δὲ πορρώτερον ὕστερον. τὰ δὲ κατὰ χρόνον· τὰ μὲν γὰρ τῶ πορρωτέρῳ τοῦ νῦν, οἷον ἐπὶ τῶν γενομένων (πρότερα γὰρ τὰ Τρωϊκὰ τῶν Μηδικῶν, ὅτι πορρώτερον ἀπέχει τοῦ νῦν), τὰ δὲ τῶ ἐγγυτέρῳ τοῦ νῦν, οἷον ἐπὶ τῶν μελλόντων· πρότερον γὰρ Νέμεα Πυθίων, ὅτι ἐγγύτερον τοῦ νῦν ὡς ἀρχῆ καὶ πρώτῳ χρησαμένῳ. τὰ δὲ κατὰ κίνητιν· τὸ γὰρ ἐγγύτερον τῶ πρώτῳ κινήσαντος πρότερον, οἷον παῖς ἀνδρός· ἀρχῆ δὲ καὶ αὐτὴ τις ἀπλῶς. τὰ δὲ κατὰ δύναμιν· τὸ γὰρ ὑπερέχον τῇ δυνάμει πρότερον, καὶ τὸ δυνατώτερον· τοῖτον δ' ἐστὶν ἔ κατὰ τὴν προαίρεσιν ἀνάγκη ἀκολουθεῖν θατερον καὶ τὸ ὕστερον, ὡς μὴ κινῆτός τε ἐκείνῳ μὴ κινεῖσθαι καὶ κινῆτος κινεῖσθαι· ἢ δὲ προαίρεσις ἀρχῆ. τὰ δὲ κατὰ τάξιν· ταῦτα δ' ἐστὶν ὅσα πρὸς τι ἐν ὠρισμένον διέσκηκε κατὰ τὸν λόγον, οἷον παραστάτης τριτοσάτου πρότερον, καὶ παρανήτης νήτης· ἔθα μὲν γὰρ ὁ κορυφαῖος, ἔθα δὲ ἢ μέση ἀρχῆ. ταῦτα μὲν ἔν πρότερα τοῦτον λέγεται τὸν τρόπον, ἄλλον δὲ τρόπον τὸ τῇ γνώσει πρότερον ὡς καὶ ἀπλῶς πρότερον. τῶν δὲ ἄλλως τὰ κατὰ τὸν λόγον καὶ τὰ κατὰ τὴν αἴσθησιν. κατὰ μὲν γὰρ τὸν λόγον τὰ καθόλου πρότερα, κατὰ δὲ τὴν αἴσθησιν τὰ καθ' ἕκαστα. καὶ κατὰ τὸν λόγον δὲ τὸ συμβεβηκός τοῦ ὄλου πρότερον, οἷον τὸ μουσικὸν τῶ μουσικῷ ἀνθρώπου· οὐ γὰρ ἔσαι ὁ λόγος ὄλος ἄνευ τοῦ μέρους. καίτοι ἔκ ἐνδέχεται μουσικὸν εἶναι μὴ ὄντος μουσικῷ τινός. ἐτι πρότερα λέγεται τὰ τῶν προτέρων πάθη, οἷον εὐθύτης λειότητος· τὸ μὲν

2. σωκράτης εἶναι καὶ σωκράτης μ. T. || 3. δὲ] γὰρ ET. || 4. καὶ et 5. τὰ om A⁴. || αὐτὰ ὅσα ὡς περ E. || τὸ om A⁴H⁴. || 8. ἢ ante πλείονων et ὡς πλείοσιν om A⁴. || 9. αὐτῶ] αὐτὸ EH⁴. || 12. δὲ om A⁴. || μὴ] καὶ μὴ EF⁴. || 15. πάτη add A⁴F⁴. || 22. οἷον om A⁴. || 24. ἢ ante ἐξ om T. || 25. ἀντίκειται τέτοις. ἐναντία ET. || 27. τῶ E, om T. || 32. τὰ τοιαῦτα] ταῦτα A⁴. || 35. τῶν τοιούτων] τῶν A⁴. || λέγεται πολλαχῶς T.

4. ὅσα A⁴H⁴. || 7. ὄντα om T. || 9. τὰ πρότερα ET. || 10. γένει om A⁴. || τῶ F⁴. || 13. τινός τέλος τόπου T. || 15. τὸ πορρώτερον A⁴. || 16. πρότερον EA⁴. || 17. τὸ ἐγγύτερον T, τῶ ἐγγύτερον E. || 19. χρησαμένῳ A⁴. || 20. τὸ] τὰ A⁴. || 26. τὸ A⁴. || 28. καὶ ἢ παρανήτης ET. || 30. τὸ] τῶ T. || 32. τὰ om ET. || 36. ὄλος add EA⁴H⁴.

γὰρ γραμμῆς καθ' αὐτὴν πάθος, τὸ δ' ἐπιφανείας. τὰ μὲν δὴ ὕτω λέγεται πρότερα καὶ ὕστερα, τὰ δὲ κατὰ φύσιν καὶ ἰσίαν, ὅσα ἐνδέχεται εἶναι ἄνευ ἄλλων, ἐκεῖνα δὲ ἄνευ ἐκείνων μὴ ἢ διαιρέσει ἐχρήσατο Πλάτων. ἐπεὶ δὲ τὸ εἶναι πολλαχῶς, πρῶτον μὲν τὸ ὑποκείμενον πρότερον, διὸ ἢ 5 οὐσία πρότερον, ἔπειτα ἄλλως τὰ κατὰ δύναμιν καὶ κατ' ἐντελέχειαν. τὰ μὲν γὰρ κατὰ δύναμιν πρότερά ἐστι, τὰ δὲ κατὰ ἐντελέχειαν, οἷον κατὰ δύναμιν μὲν ἢ ἡμίσεια τῆς ὅλης καὶ τὸ μῦρον τῷ ὄλῳ καὶ ἢ ὕλη τῆς οὐσίας, κατ' ἐντελέχειαν δ' ὕστερον· διαλυθέντος γὰρ κατ' ἐντελέχειαν 10 ἔσται. τρόπον δὴ τινὰ πάντα τὰ πρότερον καὶ ὕστερον λεγόμενα κατὰ ταῦτα λέγεται· τὰ μὲν γὰρ κατὰ γένεσιν ἐνδέχεται ἄνευ τῶν ἐτέρων εἶναι, οἷον τὸ ὄλον τῶν μορίων, τὰ δὲ κατὰ φθοράν, οἷον τὸ μῦρον τοῦ ὄλου. ὁμοίως δὲ καὶ τᾶλλα.

12 Δύναμις λέγεται ἢ μὲν ἀρχὴ κινήσεως ἢ μεταβολῆς 15 ἢ ἐν ἐτέρῳ ἢ ἕτερον, οἷον ἢ οἰκοδομικὴ δύναμις ἐστὶν ἢ εὐχὴ ὑπάρχει ἐν τῷ οἰκοδομημένῳ· ἀλλ' ἢ ἰατρικὴ δύναμις ὅσα ὑπάρχοι ἂν ἐν τῷ ἰατρουμένῳ, ἀλλ' εὐχὴ ἢ ἰατρουόμενος. ἢ μὲν ἔν ὅλῳ ἀρχὴ μεταβολῆς ἢ κινήσεως λέγεται δύναμις ἐν ἐτέρῳ ἢ ἕτερον, ἢ δ' ὑφ' ἐτέρῳ ἢ ἕτερον· καθ' ἣν γὰρ 20 τὸ πάσχον πάσχει τι, ὅτε μὲν εἰάν ὅτιοῦν δυνατὸν αὐτό φαμεν εἶναι παθεῖν, ὅτε δ' ἢ κατὰ πᾶν πάθος ἀλλ' ἂν ἐπὶ τὸ βέλτιον. ἔτι ἢ τῷ καλῶς τῷ ἐπιτελεῖν, ἢ κατὰ προαίρεσιν· ἐνίοτε γὰρ τὸ μόνον ἂν πορευθέντας ἢ εἰπόντας, μὴ καλῶς δὲ ἢ μὴ ὡς προείλοντο, οὐ φαμεν δύνασθαι λέγειν 25 ἢ βαδίζειν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῷ πάσχειν. ἔτι ὅσαι ἔξεις καθ' ἃς ἀπαθῆ ὅλως ἢ ἀμετάβλητα ἢ μὴ ῥαδίως ἐπὶ τὸ χεῖρον εὐμετακίνητα, δυνάμεις λέγονται· κλάται μὲν γὰρ καὶ συντρίβεται καὶ κάμπτεται καὶ ὅλως φθεῖρεται οὐ τῷ δύνασθαι, ἀλλὰ τῷ μὴ δύνασθαι καὶ ἐλλείπειν τινός· 30 ἀπαθῆ δὲ τῶν τοιούτων ἂ μάλιστα καὶ ἡρέμα πάσχει διὰ δύναμιν καὶ τὸ δύνασθαι καὶ τὸ ἔχειν πῶς. λεγομένης δὲ τῆς δυνάμεως τοσαυταχῶς, καὶ τὸ δυνατὸν ἕνα μὲν τρόπον λεχθήσεται τὸ ἔχον κινήσεως ἀρχὴν ἢ μεταβολῆς (καὶ γὰρ τὸ στατικὸν δυνατὸν τι ἐν ἐτέρῳ ἢ ἕτερον), ἕνα δ' εἰάν ἔχη 35 μιν. τὰ δὲ λεγόμενα κατὰ δύναμιν πάντα λέγεται πρὸς

τι αὐτὸ ἄλλο δύναμιν τοιαύτην, ἕνα δ' εἰάν ἔχη μεταβάλλειν ἐφ' ὅτιοῦν δύναμιν, εἴτ' ἐπὶ τὸ χεῖρον εἴτ' ἐπὶ τὸ βέλτιον· καὶ γὰρ τὸ φθειρόμενον δοκεῖ δυνατὸν εἶναι φθειρεσθαι, ἢ οὐκ ἂν φθαρῆναι εἰ ἦν ἀδύνατον· νῦν δὲ ἔχει τινὰ διάθεσιν καὶ αἰτίαν καὶ ἀρχὴν τοῦ τοιοῦτος πάθος. ὅτε μὲν δὴ τὸ ἔχειν τι δοκεῖ, ὅτε δὲ τὸ ἐσπερῆσθαι τοιοῦτον εἶναι. εἰ δ' ἢ στερησίς ἐστιν ἔξις πως, πάντα τῷ ἔχειν ἂν εἴη τι ὁμωνύμως δὲ λεγόμενον τὸ ὄν, ὥστε τῷ ἔχειν ἔξιν τινὰ καὶ ἀρχὴν ἐστὶ δυνατὸν, καὶ τῷ ἔχειν τὴν τῆς ζήτησιν, εἰ ἐνδέχεται ἔχειν ζήτησιν. ἕνα δὲ τῷ μὴ ἔχειν αὐτοῦ δύναμιν ἢ ἀρχὴν ἐν ἄλλῳ ἢ ἄλλο φθαρτικὴν. ἔτι δὲ ταῦτα πάντα ἢ τῷ μόνον ἂν συμβῆναι γενέσθαι ἢ μὴ γενέσθαι, ἢ τῷ καλῶς. καὶ γὰρ ἐν τοῖς ἀψύχοις ἔνεστιν ἢ τοιαύτη δύναμις, οἷον ἐν τοῖς ὀργανοῖς· τὴν μὲν γὰρ δύνασθαι φασι φθέγγεσθαι λύραν, τὴν δ' ἔθεν, ἂν ἢ μὴ εὐφωτος. ἀδυναμία δ' ἐστὶ ζήτησις δυνάμεως καὶ τῆς τοιαύτης ἀρχῆς ἄρσις τις οἷα εἰρηται, ἢ ὅλως ἢ τῷ πεφυκότι ἔχειν, ἢ καὶ ὅτε πέφυκεν ἢ ἔχειν· ἢ γὰρ ὁμοίως ἂν φαίμεν ἀδύνατον εἶναι γενεῶν παῖδα καὶ ἄνδρα καὶ εὐνύχον. ἔτι δὲ καθ' ἑκατέραν 20 δύναμιν ἐστὶν ἀδυναμία ἀντικειμένη, τῆς τε μόνον κινήτικῆς καὶ τῆς καλῶς κινήτικῆς. καὶ ἀδύνατα δὴ τὰ μὲν κατὰ τὴν ἀδυναμίαν ταύτην λέγεται, τὰ δ' ἄλλον τρόπον, οἷον δυνατὸν τε καὶ ἀδύνατον. ἀδύνατον μὲν οὐ τὸ ἐναντίον ἐξ ἀνάγκης ἀληθές, οἷον τὸ τὴν διάμετρον σύμμετρον εἶναι ἀδύνατον, ὅτι ψεῦδος τὸ τοιοῦτον, ἢ τὸ ἐναντίον ἢ μόνον ἀληθές ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη ἀσύμμετρον εἶναι· τὸ ἄρα σύμμετρον ἢ μόνον ψεῦδος ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀνάγκης ψεῦδος. τὸ δ' ἐναντίον τῷ τῷ δυνατῷ, ὅταν μὴ ἀναγκαῖον ἢ τὸ ἐναντίον ψεῦδος εἶναι, οἷον τὸ καθῆσθαι ἄνθρωπον δυνατὸν· οὐ γὰρ ἐξ ἀνάγκης τὸ μὴ καθῆσθαι ψεῦδος. τὸ μὲν ἔν δυνατὸν ἕνα μὲν τρόπον, ὥσπερ εἰρηται, τὸ μὴ ἐξ ἀνάγκης ψεῦδος σημαίνει, ἕνα δὲ τὸ ἀληθές εἶναι, ἕνα δὲ τὸ ἐνδεχόμενον ἀληθές εἶναι. κατὰ μεταφορὰν δὲ ἢ ἐν τῇ γεωμετρίᾳ λέγεται δύναμις. ταῦτα μὲν ἔν τα δύνατα ἢ κατὰ δύναμιν. τὰ δὲ λεγόμενα κατὰ δύναμιν πάντα λέγεται πρὸς

1. πάθος καθ' αὐτὴν T. || 2. πρότερα λέγεται E. || 4. ἐχρητο ET. || 7. τὰ μὲν — 10. ὕστερον om A²F². || 11. τρόπον] καὶ τρόπον A²H². || δι F². || πρότερα καὶ ὕστερα F². || 16. ἢ ET. || ἢ T, ἢ ἢ E. || ἢ om A². || ἢ E. || 20. ἢ] ἢ ἢ E. || ἢ] ἢ ἢ ET. || 21. δυνατὸν] ἢ δυνατὸν E, ἢ δυνατὸν T, τὸ δυνατὸν A², δυνατὸν δυνατὸν margo E. || 22. εἰάν A², ἐν T. || 23. ἢ] ἢ E. || 30. καὶ A². || 31. ἂν μόνως A². || πάσχον A². || 35. τι εἶναι ἐν T. || ἢ] ἢ ἢ ET.

4. εἰ μὴ ἦν δυνατὸν A², εἰ εἴη ἀδύνατον T. || 5. διαιρέσει T. || 6. εἰ δ' ἢ] ἢ δὲ T. || 7. ἔξις om A². || 8. ὁμωνύμως δὲ λεγόμενον τὸ ὄν E, ὁμωνύμως λεγόμενον τὸ ὄν T, εἰ δὲ μὴ τῷ ἔχειν ἔξιν τινὰ καὶ ἀρχὴν ἐστὶ δυνατὸν ὁμωνύμως A². || τῷ] τὸ T, τῷ τε A². || ἔξιν — 9. ἔχειν om A². || 9. τὸ T. || εἰ — 10. ζήτησιν om T. || 11. ἐν om A². || ἢ T, ἢ ἢ E. || ἄλλου T. || 13. καλοῖς A². || ἐν ἐστὶν ET A². || 14. φασι δύνασθαι A². || 16. ἐστὶ om T. || ἄρσις H². om cum τις A². || 18. φαίμεν A², φαίμεν H²: ceteri φαίεν. || 19. γε καὶ ἄνδρα εὐνυχίαν margo E. ita T. || ἐκατέραν τὴν δύναμιν A². || 21. δὲ ET. || 23. ἀδύνατον μὲν — 25. ἀδύνατον om T. || 25. ἢ] καὶ ἢ ET. || 28. ἢ om A². || 31. περ om T. || 33. εἶναι] ἢ ἢ A²H². || τῆ et 34. τὰ om A².

τὴν πρώτην [μίαν]· αὕτη δ' ἐστὶν ἀρχὴ μεταβολῆς ἐν ἄλλῳ ἢ ἄλλο. τὰ γὰρ ἄλλα λέγεται δυνατὰ τῷ τὰ μὲν ἔχειν αὐτῶν ἄλλο τι τοιαύτην δύναμιν, τὰ δὲ μὴ ἔχειν, τὰ δὲ ὠδὶ ἔχειν. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἀδύνατα. ὥς ὁ κύριος ὄρος τῆς πρώτης δυνάμεως ἂν εἴη ἀρχὴ μεταβλητικὴ ἐν ἄλλῳ ἢ ἄλλο.

13 Ποσὸν λέγεται τὸ διαιρετὸν εἰς ἐνυπάρχοντα, ὧν ἕκα-
τερον ἢ ἕκαστον ἐν τι καὶ τότε τι πέφυκεν εἶναι. πλῆθος
μὲν οὖν ποσὸν τι ἂν ἀριθμητὸν ἦ, μέγεθος δὲ ἂν μετρητὸν
ἦ. λέγεται δὲ πλῆθος μὲν τὸ διαιρετὸν δυνάμει εἰς μὴ συ-
νεχῆ, μέγεθος δὲ τὸ εἰς συνεχῆ. μεγέθος δὲ τὸ μὲν ἐφ' ἐν
συνεχῆς μῆκος, τὸ δ' ἐπὶ δύο πλάτος, τὸ δ' ἐπὶ τρία βάθος.
τούτων δὲ πλῆθος μὲν τὸ πεπερασμένον ἀριθμὸς, μῆκος δὲ
γραμμῆ, πλάτος δὲ ἐπιφάνεια, βάθος δὲ σῶμα. ἐτι τὰ
μὲν λέγεται καθ' αὐτὰ ποσὰ ἄττα, τὰ δὲ κατὰ συμβεβη-
κός, οἷον ἢ μὲν γραμμῆ ποσὸν τι καθ' ἑαυτά, τὸ δὲ μουσι-
κὸν κατὰ συμβεβηκός. τῶν δὲ καθ' αὐτὰ τὰ μὲν κατ'
οὐσίαν ἐστὶν, οἷον ἢ γραμμῆ ποσὸν τι (ἐν γὰρ τῷ λόγῳ τῷ
τέ ἐστι λέγοντι τὸ ποσὸν τι ὑπάρχει), τὰ δὲ πάθη καὶ ἔξεις
τῆς τοιαύτης ἐστὶν οὐσίας, οἷον τὸ πολὺ καὶ τὸ ὀλίγον, καὶ
μακρὸν καὶ βραχύ, καὶ πλατὺ καὶ στενόν, καὶ βαθύ καὶ
ταπεινόν, καὶ βαρὺ καὶ κοῦφον, καὶ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα.
ἔστι δὲ καὶ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν, καὶ τὸ μεῖζον καὶ
ἔλαττον, καὶ καθ' αὐτὰ καὶ πρὸς ἄλληλα λεγόμενα, τοῦ
ποσοῦ πάθη καθ' αὐτὰ· μεταφέρεται μέντοι καὶ ἐπ' ἄλλα
ταῦτα τὰ ὀνόματα. τῶν δὲ κατὰ συμβεβηκός λεγομένων
ποσῶν τὸ μὲν ὕτως λέγεται ὥσπερ ἐλέχθη ὅτι τὸ μουσικόν
ποσὸν καὶ τὸ λευκὸν τῷ εἶναι ποσὸν τι ὧ ὑπάρχουσι, τὰ δὲ
ὡς κῆσις καὶ χρόνος· καὶ γὰρ ταῦτα πῶς ἄττα λέγεται
καὶ συνεχῆ τῷ ἐκεῖνα διαιρετὰ εἶναι ὧν ἐστὶ ταῦτα πάθη.
14 Τὸ ποῖον λέγεται ἕνα μὲν τρόπον ἢ διαφορὰ τῆς οὐσίας,
οἷον ποῖον τι ἄνθρωπος ζῶον ὅτι δίπεν, ἵππος δὲ τετράπεν·
καὶ κύκλος ποῖον τι σχῆμα ὅτι ἀγώνιον, ὡς τῆς διαφορᾶς

τῆς κατὰ τὴν οὐσίαν ποιότητος οὐσης. ἕνα μὲν δὲ τρόπον
τῶτον λέγεται ἢ ποιότητος διαφορὰ οὐσίας, ἕνα δὲ ὡς τὰ ἀκί-
νητα καὶ τὰ μαθηματικά, ὥσπερ οἱ ἀριθμοὶ ποιοί τινες,
οἷον οἱ σύνθετοι καὶ μὴ μόνον ἐφ' ἐν ὄντες ἀλλ' ὧν μίμημα
τὸ ἐπίπεδον καὶ τὸ σφαιρῶν (ἔτσι δ' εἰσὶν οἱ ποσάκις ποσοὶ ἢ
ποσάκις ποσάκις ποσοί), καὶ ὅλως ὁ παρὰ τὸ ποσὸν ὑπάρ-
χει ἐν τῇ οὐσίᾳ· οὐσία γὰρ ἐκάστῃ τὸ ἄπαξ, οἷον τῶν ἐξ ὕχ
ὁ δις ἢ τρίς εἰσὶν ἀλλ' ὁ ἄπαξ· ἐξ γὰρ ἄπαξ ἐξ. ἐτι ὅσα
πάθη τῶν κινουμένων οὐσιῶν, οἷον θερμότης καὶ ψυχρότης,
καὶ λευκότης καὶ μελανία, καὶ βαρύτης καὶ κηφότης, καὶ
ὅσα τοιαῦτα, καθ' ἃ λέγονται καὶ ἀλλοιοῦσθαι τὰ σώματα
μεταβαλλόντων. ἐτι κατ' ἀρετὴν καὶ κακίαν καὶ ὅλως τὸ
κακὸν καὶ ἀγαθόν. σχεδὸν δὲ κατὰ δύο τρόπους λέγοιτ' ἐν
τὸ ποῖον, καὶ τούτων ἕνα τὸν κυριώτατον· πρώτη μὲν γὰρ
ποιότης ἢ τῆς οὐσίας διαφορὰ. ταύτης δὲ τι καὶ ἢ ἐν τοῖς
ἀριθμοῖς ποιότητος μέρος· διαφορὰ γὰρ τις οὐσιῶν, ἀλλ' ἢ οὐ
κινουμένων ἢ οὐχ ἢ κινούμενα. τὰ δὲ πάθη τῶν κινουμένων ἢ
κινούμενα, καὶ αἱ τῶν κινήσεων διαφοραί. ἀρετὴ δὲ καὶ
κακία τῶν παθημάτων μέρος τι· διαφορὰς γὰρ δηλοῦσι τῆς
κινήσεως καὶ τῆς ἐνεργείας, καθ' ἃς ποῖουσι ἢ πάσχουσι κα-
λῶς ἢ φαύλως τὰ ἐν κινήσει ὄντα· τὸ μὲν γὰρ ὠδὶ δυνά-
μενον κινεῖσθαι ἢ ἐνεργεῖν ἀγαθόν, τὸ δ' ὠδὶ καὶ ἐναντίως
μοχθηρόν. μάλιστα δὲ τὸ ἀγαθὸν καὶ κακὸν σημαίνει τὸ
ποῖον ἐπὶ τῶν ἐμφύχων, καὶ τέτων μάλιστα ἐπὶ τοῖς ἔχουσι
προαίρεσιν.

Πρὸς τι λέγεται τὰ μὲν ὡς διπλάσιον πρὸς ἡμισυ καὶ 15
τριπλάσιον πρὸς τριτημόριον, καὶ ὅλως πολλαπλάσιον πρὸς
πολλοσημόριον καὶ ὑπερέχον πρὸς ὑπερεχόμενον· τὰ δ' ὡς
τὸ θερμαντικὸν πρὸς τὸ θερμαντὸν καὶ τὸ τμητικὸν πρὸς τὸ
τμητὸν, καὶ ὅλως τὸ ποιητικὸν πρὸς τὸ παθητικόν· τὰ δ'
ὡς τὸ μετρητὸν πρὸς τὸ μέτρον καὶ ἐπισητὸν πρὸς ἐπισήμη
καὶ αἰσθητὸν πρὸς αἰσθησιν. λέγεται δὲ τὰ μὲν πρώτα κατ'
ἀριθμὸν, ἢ ἀπλῶς ἢ ὠρισμένως πρὸς αὐτὸς ἢ πρὸς ἕν, οἷον
τὸ μὲν διπλάσιον πρὸς ἕν ἀριθμὸς ὠρισμένος, τὸ δὲ πολλα-
πλάσιον κατ' ἀριθμὸν πρὸς ἕν, ἐχ ὠρισμένον δὲ, οἷον τόνδε

2 et 6. ἦ] ἢ ἢ E. || 2. τὰ μὲν τῷ T. || 3. μὴ] τῷ μὴ ET. || 8. τε E. || τι om F²H². || 13. τὸ om H². || 16. αὐτὸ A². || 17. αὐτὸ A². || 19. τι om F²H². || ἐνυπάρχει F². || 20. τὸ post καὶ om A². || καὶ τὸ μακρὸν A². || 21. καὶ πλατὺ — 22. βαρὺ om E. || 21. καὶ βαθύ καὶ ταπεινόν om A²H². || 22. καὶ βαρὺ καὶ κοῦφον om F². || τὰ om A². || 23. τὸ alterum om T. || τὸ om EA². || καὶ τὸ ἔλαττον H². || 25. μεταφέρονται A². || μέντοι om H². || 27. λέγονται T. || 28. τι ἐνυπάρχουσι T. || 29. λέγουσιν T. || 30. ταῦτα] τὰ A². || πάθη om T. || 31. δὴ H². || 33. αἱ διαφοραὶ A². || 34. τι] ποι T. || 35. ποῖον T.

1. οὐσης om T. || 8. ἀλλ'] ἀλλ' ὁ δις ἢ τρίς T. || ἐξ om A²H². || 11. ὧ] ὅσα A². || καὶ om A². || 13. δὲ T. || 15. τῷ T. || 17. κινουμένων T. || 18. αἱ om A². || 21. ἐν τῇ κινήσει T. || τὰ — δυναμένα T. || 23. καὶ τὸ κακὸν ET. || 26. πρὸς τῷ ἡμισυ A². || 27. ὅλως τὸ πολλαπλάσιον H². || πρὸς τὸ πολλοσημόριον EH². || 28. πρὸς τὸ ὑπερεχόμενον H². || 29. τὸ] πρὸς τὸ A², om ET. || τὸ secundum, tertium, quartum om T. || 31. καὶ τὸ ἐπισητὸν TH². || 33. ὠρισμένον EA². || αὐτὸν ἢ πρὸς ἕνα H². || 34. πρὸς — πολλαπλάσιον om T. || ὠρισμένως] ὠρισμένως πρὸς ἕν A².

ἢ τόνδε. τὸ δὲ ἡμιόλιον πρὸς τὸ ὑφημιόλιον κατ' ἀριθμὸν πρὸς ἀριθμὸν ὠρισμένον· τὸ ἐπιμόριον πρὸς τὸ ὑπεπιμόριον κατὰ ἀόριστον, ὡσπερ τὸ πολλαπλάσιον πρὸς τὸ ἔν. τὸ δ' ὑπερέχον πρὸς τὸ ὑπερεχόμενον ὅλως ἀόριστον κατ' ἀριθμὸν· ἔστι γὰρ ἀριθμὸς σύμμετρος, κατὰ μὴ σύμμετρον δὲ ἀριθμὸν λέγεται· τὸ γὰρ ὑπερέχον πρὸς τὸ ὑπερεχόμενον τοσούτον τέ ἐστι καὶ ἔτι· τὴν δ' ἀόριστον· ὁπότερον γὰρ ἔτυχε ἐξίν, ἢ ἴσον ἢ οὐκ ἴσον. ταῦτά τε οὖν τὰ πρὸς τι πάντα κατ' ἀριθμὸν λέγεται καὶ ἀριθμοῦ πάθη, καὶ ἔτι τὸ ἴσον καὶ ὅμοιον καὶ ταῦτ' ἄλλον τρόπον· κατὰ γὰρ τὸ ἐν λέγεται πάντα. ταῦτά μὲν γὰρ ὡν μία ἢ οὐσία, ὅμοια δ' ὡν ἢ ποιότης μία, ἴσα δὲ ὡν τὸ ποσὸν ἔν. τὸ δ' ἐν τοῦ ἀριθμοῦ ἀρχὴ καὶ μέτρον, ὡς ταῦτα μὲν πάντα πρὸς τι λέγεται κατ' ἀριθμὸν μὲν, οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον. τὰ δὲ ποιητικὰ καὶ παθητικὰ κατὰ δύναμιν ποιητικὴν καὶ παθητικὴν καὶ ἐνεργείας τὰς τῶν δυνάμεων, οἷον τὸ θερμαντικὸν πρὸς τὸ θερμαντόν, ὅτι δύναται, καὶ πάλιν τὸ θερμαίνον πρὸς τὸ θερμαινόμενον καὶ τὸ τέμνον πρὸς τὸ τεμνόμενον, ὡς ἐνεργῶντα. τῶν δὲ κατ' ἀριθμὸν ἐκ εἰσίν ἐνεργεῖαι ἀλλ' ἢ ὅν τρόπον ἐν ἑτέροις εἰρηται· αἱ δὲ κατὰ κίνησιν ἐνεργεῖαι ἔχ' ὑπάρχουσιν. τῶν δὲ κατὰ δύναμιν καὶ κατὰ χρόνος ἢ δὴ λέγονται πρὸς τι, οἷον τὸ πεποικηκὸς πρὸς τὸ πεποικημένον καὶ τὸ ποιῆσον πρὸς τὸ ποιησόμενον. οὕτω γὰρ καὶ κατὴρ υἱὸς λέγεται κατὴρ· τὸ μὲν γὰρ πεποικηκός, τὸ δὲ πεποικηθὸς τί ἐξίν. ἔτι ἔνια κατὰ ζήτησιν δυνάμεως, ὡσπερ τὸ ἀδύνατον καὶ ὅσα ἔτω λέγεται, οἷον τὸ ἀόρατον. τὰ μὲν ἔν κατ' ἀριθμὸν καὶ δυνάμιν λεγόμενα πρὸς τι πάντα ἐστὶ πρὸς τι τῷ ὅπερ ἐστὶν ἄλλου λέγεσθαι αὐτὸ ὅ ἐστιν, ἀλλὰ μὴ τῷ ἄλλο πρὸς ἐκεῖνο· τὸ δὲ μετρητὸν καὶ τὸ ἐπιστητὸν καὶ τὸ διανοητὸν τῷ ἄλλο πρὸς αὐτὸ λέγεσθαι πρὸς τι λέγονται· τὸ τε γὰρ διανοητὸν σημαίνει ὅτι ἐστὶν αὐτοῦ διάνοια, οὐκ ἐστὶ δ' ἡ διάνοια πρὸς τῆτο οὐ ἐστὶ διάκρισις· δις γὰρ ταῦτον εἰρημένον ἂν εἴη. ὁμοίως δὲ καὶ τινός ἐξίν ἢ ὄψις ὄψις, ἔχ

οὐ ἐστὶν ὄψις· καίτοι γ' ἀληθές τοῦτο εἰπεῖν· ἀλλὰ πρὸς χρῶμα ἢ πρὸς ἄλλο τι τοιοῦτον. ἐκείνως δὲ δις ταῦτον λεχθήσεται, ὅτι ἐξίν ὄψις ἢ ἐξίν ἢ ὄψις. τὰ μὲν ἔν κατ' αὐτὰ λεγόμενα πρὸς τι τὰ μὲν ἔτω λέγεται, τὰ δὲ ἂν τὰ γένη αὐτῶν ἢ τοιαῦτα, οἷον ἡ ἱατρικὴ τῶν πρὸς τι ὅτι τὸ γένος αὐτῆς ἢ ἐπιστήμη δοκεῖ εἶναι τῶν πρὸς τι. ἔτι κατ' ὅσα τὰ ἔχοντα λέγεται πρὸς τι, οἷον ἰσότης ὅτι τὸ ἴσον, καὶ ὁμοιότης ὅτι τὸ ὅμοιον. τὰ δὲ κατὰ συμβεβηκός, οἷον ἀνθρώπος πρὸς τι ὅτι συμβεβηκεν αὐτῷ διπλασίῳ εἶναι, τῆτο δ' ἐστὶ τῶν πρὸς τι· ἢ τὸ λευκόν, εἰ τῷ αὐτῷ συμβεβηκε διπλασίῳ καὶ λευκῷ εἶναι.

Τέλειον λέγεται ἐν μὲν ἔ μὴ ἐξίν ἔξω τι λαβεῖν μὴδὲ 16 ἐν μόριον, οἷον ὁ χρόνος τέλειος ἐκάστω ἔτος ἔ μὴ ἐξίν ἔξω λαβεῖν χρόνον τινὰ ὅς τούτου μέρος ἐστὶ τοῦ χρόνου. καὶ τὸ κατ' ἀρετὴν καὶ τὸ τῷ εὐ μὴ ἔχον ὑπερβολὴν πρὸς τὸ γένος, οἷον τέλειος ἱατρὸς καὶ τέλειος αὐλητής, ὅταν κατὰ τὸ εἶδος τῆς οἰκειᾶς ἀρετῆς μὴθὲν ἐλλείπωσιν. ἔτω δὲ μεταφέροντες καὶ ἐπὶ τῶν κακῶν λέγομεν συκοφάντην τέλειον καὶ κλέπτην τέλειον, ἐπειδὴ καὶ ἀγαθοὺς λέγομεν αὐτούς, οἷον κλέπτην ἀγαθὸν καὶ συκοφάντην ἀγαθόν. καὶ ἡ ἀρετὴ τελειώσις τις· ἕκαστον γὰρ τότε τέλειον καὶ οὐσία πᾶσα τότε τελεία, ὅταν κατὰ τὸ εἶδος τῆς οἰκειᾶς ἀρετῆς μὴθὲν ἐλλείπη μόριον τῷ κατὰ φύσιν μεγέθους. ἔτι οἷς ὑπάρχει τὸ τέλος σκουδαῖον, ταῦτα λέγεται τέλεια· κατὰ γὰρ τὸ ἔχειν τὸ 25 τέλος τέλεια. ὡς· ἐπεὶ τὸ τέλος τῶν ἐσχάτων τί ἐστὶ, καὶ ἐπὶ τὰ φαῦλα μεταφέροντες λέγομεν τελείως ἀπολωλέναι καὶ τελείως ἐφθάσαι, ὅταν μὴθὲν ἐλλείπη τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ κακῷ ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἐσχάτῳ ἢ. διὸ καὶ ἡ τελευτὴ κατὰ μεταφορὰν λέγεται τέλος, ὅτι ἄμφω ἐσχάτα. τέλος δὲ καὶ τὸ ἔνεκα ἐσχάτων. τὰ μὲν οὖν κατ' αὐτὰ λεγόμενα τέλεια τυσασταχῶς λέγεται, τὰ μὲν τῷ κατὰ τὸ εὐ μὴθὲν ἐλλείπειν μὴδ' ἔχειν ὑπερβολὴν μὴδὲ ἔξω τι λαβεῖν, τὰ δ' ὅλως κατὰ τὸ μὴ ἔχειν ὑπερβολὴν ἐν ἐκάστῳ γένει μὴδ'

2. ὠρισμένους T. || 3. ἀόριστον A², ἀόριστος E. || 5. σύμμετρον A². || μὴ om T. || ἀριθμὸς οὐ A². || 6. λέγονται EA². || γὰρ] δὲ A². || 7. καὶ om A². || ἔτι] ἐτι τῆτο T. || 8. ἢ ante ἴσον om A². || τε om TH². || ἅπαντα ET. || 10. κατ' om A². || 11. πάντα ταυτά. τὸ μὲν γὰρ ταυτὸ ὡν A². || ἢ om A². || ὅμοια — 12. μία post ἐν A². || 13. μὲν add A², qui ταῦτα μὲν τὰ πρὸς τι πάντα. || 15. ποιητικὴν τε καὶ T. || 17. καὶ — 18. θερμαινόμενον om H². || 20. δύναμιν E. || 22. πρὸς] τὰ πρὸς T. || 23. καὶ ὁ κατὴρ T. || 25. ἐτι δ' ἔνια H². || 27. πρὸς τι ante τῷ om T. || 28. ἀπερ H². || ὅ] ὅπερ H². || 29. τὸ T. || τὸ extremum om E T. || 30. ἄλλα H². || πρὸς om A². || τι ἀ λέγονται A². || 31. ἐτι] ἔ T. || 32. τῆτο] τὸ E.

1. ἐστὶν ἢ ὄψις F²H². || γ' add E. || πρὸς τὸ χρῶμα F². || 3. ἐτι om A². || ἢ ὄψις H², om A². || ἢ om F²H². || 5. ἢ om A². || 7. οἷον ἢ ἰσότης A². || 8. οἷον ὁ ἀνθρώπος A²H². || 10. εἰ] ἢ A². || 12. τὸ τέλειον A². || μὴθὲν T, μὴθὲν E. || 13. ὁ add ET. || 14. χρόνον ὡς τῆτο T. || τὸ] τὰ A². || 15. τῷ om A²F². || μὴ ἔχοντι δ' A², om T. || 17. ἐλλείπωσιν A². || 20. καὶ ἢ — 21. τις om A². || 21. τελειόν τι καὶ A². || τότε om A². || 24. κατὰ — 25. τέλεια om T. || 24. τὸ post ἔχειν om E. || 25. ἐπειδὴ T. || 27. ἐλλείπη A². || 28. τῷ ἐσχάτῳ A²F², τῷ ἐσχάτῳ T. || ἢ] δ' ἢ E. || 31. τῷ om T. || 32. ἐτι] ἐτι T.

εἶναι τι ἔξω, τὰ δὲ ἄλλα ἤδη κατὰ ταῦτα τῷ ἢ ποιεῖν τι τοιοῦτον ἢ ἔχειν ἢ ἀρμόττειν τούτῳ ἢ ἀμῶς γέ πως λέγεσθαι πρὸς τὰ πρῶτως λεγόμενα τέλεια.

17 Πέρας λέγεται τὸ ἐσχάτον ἐκάστου καὶ οὐ ἔξω μὴθὲν ἐστὶ λαβεῖν πρῶτον, καὶ οὐ ἔσω πάντα πρῶτου, καὶ ὃ ἂν ἦ 5 εἶδος μεγέθους ἢ ἔχοντος μέγεθος, καὶ τὸ τέλος ἐκάστου. τοιοῦτον δ' ἐφ' ὃ ἢ κίνησις καὶ ἢ πράξις, καὶ ἕκ ἀφ' ἕ. ὅτε δὲ ἀμφω καὶ ἀφ' ἕ καὶ ἐφ' ὃ, καὶ τὸ ἕ ἕνεκα, καὶ ἢ οὐσία ἢ ἐκάστου, καὶ τὸ τί ἦν εἶναι ἐκάστῳ· τῆς γνώσεως γὰρ τῆτο πέρας· εἰ δὲ τῆς γνώσεως, καὶ τὸ πράγματος. ὥστε φανε- 10 ρὸν ὅτι ὁσαυχῶς τε ἢ ἀρχὴ λέγεται, τοσαυταχῶς καὶ τὸ πέρας, καὶ ἔτι πλεοναχῶς· ἢ μὲν γὰρ ἀρχὴ πέρας τι, τὸ δὲ πέρας ἔ πᾶν ἀρχή.

18 Τὸ καθ' ὃ λέγεται πολλαχῶς, ἓνα μὲν τρόπον τὸ εἶδος καὶ ἢ οὐσία ἐκάστου πράγματος, οἷον καθὸ ἀγαθός, 15 αὐτὸ ἀγαθόν, ἓνα δὲ ἐν ᾧ πρῶτω πέφυκε γίνεσθαι, οἷον τὸ χρῶμα ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ. τὸ μὲν οὖν πρῶτως λεγόμενον καθὸ τὸ εἶδος ἐστὶ, δευτέρως δὲ ὡς ἢ ὕλη ἐκάστου καὶ τὸ ὑποκείμενον ἐκάστῳ πρῶτον. ὅλως δὲ τὸ καθὸ ἰσαχῶς καὶ τὸ αἴτιον ὑπάρξει· κατὰ τί γὰρ ἐλήλυθεν ἢ οὐ ἕνεκα ἐλή- 20 λυθε λέγεται, καὶ κατὰ τί παραλελόγισται ἢ συλλελόγισται, ἢ τί τὸ αἴτιον τῷ συλλογισμῷ ἢ παραλογισμῷ. ἔτι δὲ τὸ καθὸ τὸ κατὰ θέσιν λέγεται, καθὸ ἐσηκεν ἢ καθὸ βαδί- ζει· πάντα γὰρ ταῦτα θέσιν σημαίνει καὶ τόπον. ὥστε καὶ τὸ καθ' αὐτὸ πολλαχῶς ἀνάγκη λέγεσθαι. ἐν μὲν γὰρ 25 καθ' αὐτὸ τὸ τί ἦν εἶναι ἐκάστῳ, οἷον ὁ Καλλίας καθ' αὐτὸν Καλλίας, καὶ τὸ τί ἦν εἶναι Καλλία· ἐν δὲ ὅσα ἐν τῷ τί ἐστὶν ὑπάρχει, οἷον ζῶν ὁ Καλλίας καθ' αὐτόν. ἐν γὰρ τῷ λόγῳ ἐνυπάρχει τὸ ζῶν· ζῶν γὰρ τι ὁ Καλλίας. ἔτι δὲ εἰ ἐν αὐτῷ δέδεται πρῶτῳ ἢ τῶν αὐτῶ τινι, οἷον ἢ ἐπι- 30 φάνεια λευκὴ καθ' αὐτήν, καὶ ζῆ ὁ ἄνθρωπος καθ' αὐτόν· ἢ γὰρ ψυχὴ μέρος τι τῷ ἀνθρώπῳ, ἐν ἣ πρώτῃ τὸ ζῆν. ἔτι ἔ μὴ ἐστὶν ἄλλο αἴτιον. τῷ γὰρ ἀνθρώπῳ πολλὰ αἴτια, τὸ ζῶν, τὸ δίπνον· ἀλλ' ὅμως καθ' αὐτόν ἄνθρωπος ὁ ἀνθρω- πός ἐστιν. ἔτι ὅσα μόνῳ ὑπάρχει καὶ ἢ μόνον· διὸ τὸ κε- 35 χωρισμένον καθ' αὐτό.

Διάθεσις λέγεται τοῦ ἔχοντος μέρη τάξις, ἢ κατὰ 19 τόπον ἢ κατὰ δύναμιν ἢ κατ' εἶδος· θέσιν γὰρ δεῖ τινα εἶναι, ὥσπερ καὶ τῆνομα δηλοῖ ἢ διάθεσις.

Ἐξίς δὲ λέγεται ἓνα μὲν τρόπον οἷον ἐνέργειά τις τοῦ 20 ἔχοντος καὶ ἐχομένου, ὥσπερ πράξις τις ἢ κίνησις· ὅταν γὰρ τὸ μὲν ποιῇ τὸ δὲ ποιῆται, ἐστὶ ποιήσις μεταξὺ. οὕτω καὶ τοῦ ἔχοντος ἐσθῆτα καὶ τῆς ἐχομένης ἐσθῆτος ἐστὶ μεταξὺ ἐξίς. ταύτην μὲν ἔν φανερόν ὅτι οὐκ ἐνδέχεται ἔχειν ἐξί- εἰς ἄπειρον γὰρ βαδιεῖται, εἰ τοῦ ἐχομένου ἔσαι ἔχειν τῆν ἐξίς. ἄλλον δὲ τρόπον ἐξίς λέγεται διάθεσις καθ' ἣν ἢ εὔ ἢ κακῶς διακίεται τὸ διακείμενον, καὶ ἢ καθ' αὐτὸ ἢ πρὸς ἄλλο, οἷον ἢ ὑγίεια ἐξίς τις· διάθεσις γὰρ ἐστὶ τοιαύτη. ἔτι ἐξίς λέγεται ἂν ἢ μῆριον διαθέσεως τοιαύτης· διὸ καὶ ἢ τῶν μερῶν ἀρετὴ ἐξίς τις ἐστίν.

Πάθος λέγεται ἓνα μὲν τρόπον ποιότης καθ' ἣν ἀλ- 21 λοιοῦσθαι ἐνδέχεται, οἷον τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, καὶ γλυκὺ καὶ πικρὸν, καὶ βαρῦτης καὶ κουφότης, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα· ἓνα δὲ αἰ τούτων ἐνέργειαι καὶ ἀλλοιώσεις ἤδη. ἔτι τούτων μᾶλλον αἰ βλαβεραὶ ἀλλοιώσεις καὶ κινή- σεις, καὶ μάλιστα αἰ λυπηραὶ βλάβαι. ἔτι τὰ μεγέθη τῶν συμφορῶν καὶ λυπηρῶν πάθη λέγεται.

Στέρησις λέγεται ἓνα μὲν τρόπον ἂν μὴ ἔχη τι τῶν 22 πεφυκῶν ἔχεσθαι, καὶ μὴ αὐτὸ ἢ πεφυκὸς ἔχειν, οἷον φυτῶν ὀμμάτων ἐστερηθῆναι λέγεται. ἓνα δὲ ἂν πεφυκὸς ἔχειν, ἢ αὐτὸ ἢ τὸ γένος, μὴ ἔχη, οἷον ἄλλως ἄνθρωπος ὁ τυφλὸς ὄψεως ἐστερηται καὶ ἀσπάλαξ· τὸ μὲν κατὰ τὸ γένος, τὸ δὲ καθ' αὐτό. ἔτι ἂν πεφυκὸς καὶ ὅτε πέφυκεν ἔχειν μὴ ἔχη· ἢ γὰρ τυφλότης ἐσθῆσις τις, τυφλὸς δ' οὐ κατὰ πᾶσαν ἡλικίαν, ἀλλ' ἐν ἣ πέφυκεν ἔχειν, ἂν μὴ ἔχη. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν ᾧ ἂν ἢ καὶ καθ' ὃ καὶ πρὸς ὃ, καὶ ὡς ἂν μὴ ἔχη πεφυκός. ἔτι ἢ βίαία ἐκάστου ἀφαίρεσις στέρησις λέγεται. καὶ ὁσαυχῶς δὲ αἰ ἀπὸ τοῦ ἂ ἀποφάσεις λέγον- ται, τοσαυταχῶς καὶ αἰ στερήσεις λέγονται· ἀνισον μὲν γὰρ τῷ μὴ ἔχειν ἰσότητα πεφυκός λέγεται, ἀόρατον δὲ καὶ τῷ ὄλως μὴ ἔχειν χρῶμα καὶ τῷ φαύλως, καὶ ἄπυον καὶ τῷ μὴ ἔχειν ὄλως πόδας καὶ τῷ φαύλως. ἔτι καὶ τῷ

1. ἔξω — ἤδη] ἐξ ὧν τὰ ἄλλα εἶδη T. || καθ' αὐτὰ ET. || 2. τοιοῦτον ET. || ἄλλως codices. || 4. τότε A¹. || 5. καὶ — πρῶτον om ET. || 7. τῷτο F¹. || 8. ἀφ' ὕφ' T. || 9. ἢ add EA¹. || 18. δευτέρον A¹H¹. || ἢ ὕλη ὡς A¹. || 19. δὲ καὶ τὸ T. || 20. ὑπάρχει F¹. || ἢ om A¹. || 22. τί] ὅτι ET. || δὲ add EA¹. || 24. τόπον σημαίνει καὶ θέσιν A¹H¹. || 26. καθ' αὐτόν καλλίας add A¹. || 27. καλλίαν T. || 29. ἐτι] ἐν A¹. || 31. ζῶν ET. || 33. ἐτι τι ἄλλο E, ἐστὶν ἐν τι ἄλλο T. || 35. γὰρ διότι ἀρισμένον margo E.

1. κατὰ τὸν τόπον A¹. || 3. καὶ om EA¹H¹. || 4. δὲ om H¹. || 8. ἔχειν τῆν ἐξίς ET. || 10. ἢ add A¹. || 11. καὶ om A¹. || 13. ἐὰν A¹. || τοιαύτη A¹. || 14. τις om T. || 15. πάθος δὲ λέγεται T. || 16. τὸ post καὶ om A¹. || 20. βλαβεραὶ ET. || 21. συμφορῶν] ἰδέων EA¹. || 22. στέρησις μὲν λέγεται T. || τῶν μὴ πεφυκῶν ET. || 23. ἦν E. || 26. τὸ post κατὰ add ETH¹. || 27. δ T. || 30. καὶ — ἢ om A¹. || καὶ ἐὰν καθ' A¹. || ἂν om A¹. || 34 et 35 et 36. τῷ] τὸ A¹H¹. || 34. ἰσότητα om A¹. || 35. καὶ τὸ φαύλως T, om A¹F¹. || 36. πόδα T.

μικρὸν ἔχειν, οἷον τὸ ἀπύρηνον· τῆτο δ' ἐστὶ τὸ φαύλως πως ἔχειν. ἔτι τῷ μὴ ραδίως ἢ τῷ μὴ καλῶς, οἷον τὸ ἀτμητον οὐ μόνον τῷ μὴ τέμνεσθαι ἀλλὰ καὶ τῷ μὴ ραδίως ἢ μὴ καλῶς. ἔτι τῷ πάντῃ μὴ ἔχειν· τυφλὸς γὰρ ἔ λέγεται ὁ ἑτερόφθαλμος ἀλλ' ὁ ἐν ἀμφοῖν μὴ ἔχων ὄψιν. διὸ οὐ 5 πᾶς ἀγαθὸς ἢ κακός, ἢ δίκαιος ἢ ἀδίκος, ἀλλὰ καὶ τὸ μεταξὺ.

23 Τὸ ἔχειν λέγεται πολλαχῶς, ἕνα μὲν τρόπον τὸ ἄγειν κατὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν ἢ κατὰ τὴν αὐτῆ ὀρμῆν, διὸ λέγεται πυρετός τε ἔχειν τὸν ἄνθρωπον καὶ οἱ τύραννοι τὰς 10 πόλεις καὶ τὴν ἐσθῆτα οἱ ἀμπεχόμενοι. ἕνα δ' ἐν ᾧ ἂν τι ὑπάρχη ὡς δεκτικῶ, οἷον ὁ χαλκὸς ἔχει τὸ εἶδος τοῦ ἀνδριάτιος καὶ τὴν νόσον τὸ σῶμα. ἕνα δ' ὡς τὸ περιέχον τὰ περιεχόμενα· ἐν ᾧ γὰρ ἐστὶ περιεχόμενόν τι, ἔχουσθαι ὑπὸ τήτου λέγεται, οἷον τὸ ἀγγεῖον ἔχειν τὸ ὑγρὸν φαμεν 15 καὶ τὴν πόλιν ἀνθρώπου καὶ τὴν ναῦν ναύτας· ἕτω δὲ καὶ τὸ ὅλον ἔχειν τὰ μέρη. ἔτι τὸ κωλύον κατὰ τὴν αὐτοῦ ὀρμῆν τι κινεῖσθαι ἢ πράττειν ἔχειν λέγεται τοῦτο αὐτῆ, οἷον καὶ οἱ κίονες τὰ ἐπικείμενα βάρη, καὶ ὡς οἱ ποιηταὶ τὸν Ἄτλαντα ποιοῦσι τὸν οὐρανὸν ἔχειν ὡς συμπεσόντ' ἂν 20 ἐπὶ τὴν γῆν, ὡσπερ καὶ τῶν φυσιολόγων τινὲς φασιν. τοῦτον δὲ τὸν τρόπον καὶ τὸ συνέχον λέγεται ἂ συνέχει ἔχειν, ὡς διαχωρισθέντα ἂν κατὰ τὴν αὐτοῦ ὀρμῆν ἕκαστον. καὶ τὸ ἐν τινι δὲ εἶναι ὁμοιοτρόπως λέγεται καὶ ἐπομένως τῷ ἔχειν.

24 Τὸ ἐκ τίνος εἶναι λέγεται ἕνα μὲν τρόπον ἐξ οὗ ἐστὶν ὡς ὕλης, καὶ τῆτο διχῶς, ἢ κατὰ τὸ πρῶτον γένος ἢ κατὰ τὸ ὕστατον εἶδος, οἷον ἐστὶ μὲν ὡς ἅπαντα τὰ τηκτά ἐξ ὕδατος, ἐστὶ δ' ὡς ἐκ χαλκῦ ὁ ἀνδριάς. ἕνα δ' ὡς ἐκ τῆς 30 πρῶτης κινήσεως ἀρχῆς, οἷον ἐκ τίνος ἢ μάχης; ἐκ λοιδορίας, ὅτι αὕτη ἀρχὴ τῆς μάχης. ἕνα δ' ἐκ τῆ συνθέτου ἐκ τῆς ὕλης καὶ τῆς μορφῆς, ὡσπερ ἐκ τοῦ ὅλου τὰ μέρη καὶ ἐκ τῆς Ἰλιάδος τὸ ἔπος καὶ ἐκ τῆς οἰκίας οἱ λιθοί· τέλος μὲν γὰρ ἐστὶν ἢ μορφή, τέλος δὲ τὸ ἔχον τέλος. τὰ δὲ ὡς ἐκ τῆ μέρους τὸ εἶδος, οἷον ὁ ἀνθρώπος ἐκ τοῦ δι- 35 ποδος καὶ ἢ συλλαβῆ ἐκ τῆ ζοιχείου (ἄλλως γὰρ τοῦτο),

καὶ ὁ ἀνδριάς ἐκ τῆ χαλκῦ· ἐκ τῆς αἰσθητῆς γὰρ ὕλης ἢ συνθέτῃ ὕσῃα. ἀλλὰ καὶ τὸ εἶδος ἐκ τῆς τοῦ εἶδους ὕλης. τὰ μὲν ἔν ἕτω λέγεται, τὰ δ' εἰὰν κατὰ μέρος τι τῶτων τις ὑπάρχη τῶν τρόπων, οἷον ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς τὸ τέκνον καὶ ἐκ γῆς τὰ φυτά, ὅτι ἐκ τίνος μέρους αὐτῶν. ἕνα δὲ μεθ' ὃ τῷ χρόνῳ, οἷον ἐξ ἡμέρας νύξ καὶ ἐξ εὐδίας χειμῶν, ὅτι τῆτο μετὰ τῆτο. τῶτων δὲ τὰ μὲν τῷ ἔχειν μεταβολὴν εἰς ἀλλήλα ἕτω λέγεται, ὡσπερ καὶ τὰ νῦν εἰρημένι, τὰ δὲ τῷ κατὰ τὸν χρόνον ἐφεξῆς μόνον, οἷον ἐξ ἰσημερίας ἐγένετο ὁ πλοῦς; ὅτι μετ' ἰσημερίαν ἐγένετο, καὶ ἐκ Διου- 5 σίων Θασγῆλια, ὅτι μετὰ τὰ Διονύσια.

Μέρος λέγεται ἕνα μὲν τρόπον εἰς ὃ διαιρεθεῖ ἂν τὸ 25 ποσὸν ὀπωσῶν· αἰεὶ γὰρ τὸ ἀφαιρούμενον τῷ ποσοῦ ἢ ποσὸν μέρος λέγεται ἐκεῖνο, οἷον τῶν τριῶν τὰ δύο μέρος λέγεται πως. ἄλλον δὲ τρόπον τὰ καταμετροῦντα τῶν τοιούτων μόνον· διὸ τὰ δύο τῶν τριῶν ἐστὶ μὲν ὡς λέγεται μέρος, ἐστὶ δ' ὡς ἕ. ἔτι εἰς ἂ τὸ εἶδος διαιρεθεῖ ἂν ἄνευ τῆ ποσῆ, καὶ ταῦτα μόρια λέγεται τῆτο· διὸ τὰ εἶδη τῆ γένους φασιν εἶναι μόρια. ἔτι εἰς ἂ διαιρεταί τι, ἢ ἐξ ὧν σύγκειται τὸ ὅλον ἢ τὸ εἶδος ἢ τὸ ἔχον τὸ εἶδος, οἷον τῆς σφαιράς τῆς χαλκῆς ἢ τοῦ κύβου τῆ χαλκῦ καὶ ὁ χαλκὸς μέρος· τῆτο δ' ἐστὶν ἢ ὕλη ἐν ἢ τὸ εἶδος. καὶ ἢ γωνία μέρος. ἔτι τὰ ἐν τῷ λόγῳ τῷ δηλῶντι ἕκασον, καὶ ταῦτα μόρια τοῦ ὅλου· διὸ τὸ γένος τοῦ εἶδους καὶ μέρος λέγεται, ἄλλως δὲ 25 τὸ εἶδος τῆ γένους μέρος.

Ἐὸλον λέγεται ἕ τε μῆθεν ἄπεσι μέρος ἐξ ὧν λέγεται 26 ὅλον φύσει, καὶ τὸ περιέχον τὰ περιεχόμενα ὡστε ἐν τι εἶναι ἐκεῖνα. τοῦτο δὲ διχῶς· ἢ γὰρ ὡς ἕκασον ἐν, ἢ ὡς ἐκ τῶτων τὸ ἐν. τὸ μὲν γὰρ καθόλου καὶ τὸ ὅλων λεγόμενον ὡς ὅλον τι ὄν, ἕτως ἐστὶ καθόλου ὡς πολλὰ περιέχον τῷ κατηγορεῖσθαι καθ' ἕκασον καὶ ἐν ἅπαντα εἶναι ὡς ἕκασον, οἷον ἀνθρώπον, ἵππον, θεόν, ὅτι ἅπαντα ζῶα. τὸ δὲ συνεχὲς καὶ πεπερασμένον, ὅταν ἐν τι ἐκ πλείονων ἢ ἐνυπαρχόντων, μάλισα μὲν δυνάμει, εἰ δὲ μῆ, ἐνεργεία. τούτων δ' αὐτῶν μᾶλλον τὰ φύσει ἢ τέχνη τοιαῦτα, ὡσπερ καὶ ἐπὶ τῆ ἐνὸς λέγομεν ὡς οὐσης τῆς ὀλότητος ἐνότητός τίνος.

1. τὸν T. || τῷ T. || 3. ἢ] ἢ τῷ ET. || 4. τὸ ETA²F². || ἔχον H². || 6. καὶ τὸ om A². || 8. ἔχειν δὲ λέγεται H². || τρίπον om ETH². || 9. ἄγον A². || 13. τὰ περιέχοντα A²F². || 14. τὰ] καὶ A². || περιεχόμενόν] περιέχον A²F². || 17. ἔχει ET. || 18. αὐτῆ] ταῦτα A². || 20. ποιοῦσιν ἄτλαντα A²H². || συμπεσόν T. || 21. καὶ add A²F². || post φασιν A² ἄτλας δ' οὐρανὸν εὐρὸν ἔχει κρατερῆς ἐπ' ἀνάγκης. || 22. συνέχον TH². || λέγεται — ἔχειν] ἔχειν λέγεται A²H². || 24. ὁμοτρόπως ET. || 29. ὡς A². || ὡς om ET. || τῆ πρῶτου κινήσεως, omisso ἀρχῆς, A²F². || 30. οἷον ἐκ τῆς λοιδορίας ἢ μάχης, ἐπὶ A²F². || 31. αὕτη TA².

1. τῆ om A²F². || 2. σύνθετος T. || 6. εὐδίας A²H². || 9. ἐφεξῆς μόνον om T. || 11. τὰ om A². || 12. διαιρεθεῖ H². || 17. διαιρεθεῖ A². || 19. τι om A². || 21. ἢ ὁ τοῦ A². || 27. τὰ] ἐν καὶ τὰ A². || 29. τὸ ὅλων] ὅλον A². || 30. τῷ] τὸ T. || 32. διῆτι A²H². || 34. μῆ] μὴ καὶ T. || ἐπιτελεία A². || 36. ἐλέγομεν A². || ἐνότητος ὀλότητός T.

ἔτι τοῦ ποσῶ ἔχοντος ἀρχὴν καὶ μέσον καὶ ἔσχατον, ὅσων μὲν μὴ ποιῆ ἢ θέσις διαφορᾶν, πᾶν λέγεται, ὅσων δὲ ποιῆ ὄλον· ὅσα δὲ ἀμφω ἐνδέχεται, καὶ ὅλα καὶ πάντα. ἔστι δὲ ταῦτα ὅσων ἢ μὲν φύσις ἢ αὐτὴ μίξει τῆ μεταθέσει, ἢ δὲ μορφῇ οὐ, οἷον κηρὸς καὶ ἰμάτιον· καὶ γὰρ ὄλον καὶ 5 πᾶν λέγεται· ἔχει γὰρ ἀμφω. ὕδωρ δὲ καὶ ὅσα ὕγρα καὶ ἀριθμὸς πᾶν μὲν λέγεται, ὄλος δ' ἀριθμὸς καὶ ὄλον ὕδωρ ἢ λέγεται, ἂν μὴ μεταφορᾶ. πάντα δὲ λέγεται, ἐφ' οἷς τὸ πᾶν ὡς ἐφ' ἐνὶ, ἐπὶ τούτοις πάντα ὡς ἐπὶ διηρημένους· πᾶς ὅτος ο ἀριθμὸς, πᾶσαι αὐται αἱ μονάδες.

27 Κολοβὸν δὲ λέγεται τῶν ποσῶν οὐ τὸ τυχόν, ἀλλὰ μεριστὸν τε δεῖ αὐτὸ εἶναι καὶ ὄλον. τὰ τε γὰρ δύο οὐ κολοβαθὰ βατέρου ἀφαιρημένους ἐνός (οὐ γὰρ ἴσον τὸ κολοβωμα καὶ τὸ λοιπὸν οὐδέποτε ἐξῶν), οὐδ' ὅλως ἀριθμὸς ἰδέει· καὶ γὰρ τὴν ἰσὶαν δεῖ μένειν· εἰ κύλιξ κολοβός, ἔτι εἶναι κύ- 15 λικα· ὁ δ' ἀριθμὸς ἑκείνῃ ὁ αὐτός. πρὸς δὲ τούτοις κᾶν ἀνομοιομερῆ ἢ, ἢ δὲ ταῦτα πάντα· ὁ γὰρ ἀριθμὸς ἔστιν δὲ καὶ ἀνόμοια ἔχει μέρη, οἷον δυάδα, τριάδα. ἀλλ' ὅλως ὅσων μὴ ποιῆ ἢ θέσις διαφορᾶν ἢ θέν κολοβόν, οἷον ὕδωρ ἢ πῦρ, ἀλλὰ δεῖ τοιαῦτα εἶναι ἢ κατὰ τὴν οὐσίαν θέσιν ἔχει. 20 συνεχῆ· ἢ γὰρ ἀρμονία ἐξ ἀνομοιομερῶν μὲν καὶ θέσιν ἔχει, κολοβός δὲ οὐ γίνεται. πρὸς δὲ τούτοις ἢ ὅσα ὄλα, ἢ δὲ ταῦτα ὅσων μορῆν ζερέσει κολοβαθὰ. ἢ γὰρ δεῖ ἔτε τὰ κύρια τῆς ἰσῆς ἔτε τὰ ὀκῶν ὄντα· οἷον ἂν τρυπηθῆ ἢ κύλιξ, ἢ κολοβός, ἀλλ' ἂν τὸ οὐς ἢ ἀκρωτήριον τι. καὶ ὁ 25 ἀνθρωπος οὐκ ἐὰν σάρκα ἢ τὸν σπλήνα, ἀλλ' ἐὰν ἀκρωτήριον, καὶ τῆτο οὐ πᾶν ἀλλ' ὁ μὴ ἔχει γένεσιν ἀφαιρηθὲν ὄλον. διὰ τῆτο οἱ φαλακροὶ οὐ κολοβοί.

28 Γένος λέγεται τὸ μὲν ἐὰν ἢ ἢ γένεσις συνεχῆς τῶν τὸ εἶδος ἐχόντων τὸ αὐτό, οἷον λέγεται ἔως ἂν ἀνθρώπων γέ- 30 νος ἢ, ὅτι ἔως ἂν ἢ, ἢ γένεσις συνεχῆς αὐτῶν. τὸ δὲ ἀφ' ἢ ἂν ὡς ἰσὶ πρώτῃ κινήσαντος εἰς τὸ εἶναι· ἔτω γὰρ λέγονται Ἑλλήνες τὸ γένος οἱ δ' Ἰωνες, τῶ οἱ μὲν ἀπὸ Ἑλλήνος οἱ δὲ ἀπὸ Ἰωνος εἶναι πρώτῃ γεννήσαντος. καὶ μᾶλλον οἱ ἀπὸ τῆ γεννήσαντος ἢ τῆς ὕλης· λέγονται γὰρ καὶ ἀπὸ τῆ θή- 35 λειος τὸ γένος, οἷον οἱ ἀπὸ Πύρρας. ἔτι δὲ ὡς τὸ ἐπίπεδον

τῶν σχημάτων γένος τῶν ἐπίπεδων καὶ τὸ ζερέν τῶν ζερεῶν· ἔκασον γὰρ τῶν σχημάτων τὸ μὲν ἐπίπεδον τοιονδί, τὸ δὲ ζερέν ἐς τοιονδί· τοῦτο δ' ἐς τὸ ὑποκείμενον ταῖς διαφοραῖς. ἔτι ὡς ἐν ταῖς λόγοις τὸ πρώτων ἐνυπάρχον, ἢ λέγεται ἐν τῶ τί ἐστι τῆτο γένος, οὐ διαφοραὶ λέγονται ἀφ' ποιότητες. τὸ μὲν οὖν γένος τοσαυταχῶς λέγεται, τὸ μὲν κατὰ γένεσιν συνεχῆ τῆ αὐτῆ εἶδος, τὸ δὲ κατὰ τὸ πρώτων κινήσαν ὁμοιοίδες, τὸ δ' ὡς ὕλη· οὐ γὰρ ἢ διαφορὰ καὶ ἢ ποιότης ἐστὶ τῆτ' ἐς τὸ ὑποκείμενον, ὃ λέγομεν ὕλην. ἔτερα 10 δὲ τῶ γένει λέγεται ὡν ἔτερον τὸ πρώτων ὑποκείμενον καὶ μὴ ἀναλύεται βάτερον εἰς βάτερον μὴδ' ἀμφω εἰς ταῦτον, οἷον τὸ εἶδος καὶ ἢ ὕλη ἔτερον τῶ γένει, καὶ ὅσα καθ' ἔτερον σχῆμα κατηγορίας τοῦ ὄντος λέγεται· τὰ μὲν γὰρ τί ἐς σημαίνει τῶν ὄντων, τὰ δὲ ποιόν τι, τὰ δ' ὡς διήρηται 15 πρότερον· ἢ δὲ γὰρ ταῦτα ἀναλύεται οὐτ' εἰς ἀλλήλα οὐτ' εἰς ἓν τι.

Τὸ ψεῦδος λέγεται ἄλλον μὲν τρόπον ὡς πρῶγμα 29 ψεῦδος, καὶ τούτου τὸ μὲν τῶ μὴ συγκεῖσθαι ἢ ἀδύνατον εἶναι συντεθῆναι, ὡς περ λέγεται τὸ τὴν διάμετρον εἶναι σύμμετρον ἢ τὸ σὲ καθῆσθαι· τούτων γὰρ ψεῦδος τὸ μὲν αἰεὶ, τὸ δὲ ποτέ· ἔτω γὰρ ἐκ ὄντα ταῦτα. τὰ δὲ ὅσα ἐς μὲν ὄντα, πέφυκε μέντοι φαίνεσθαι ἢ μὴ οἰά εἶναι ἢ ἢ μὴ ἐστίν, οἷον ἢ σκιαγραφία καὶ τὰ ἐνύπνια· ταῦτα γὰρ ἐστὶ μὲν τι, ἀλλ' οὐχ ὡν ἐμποιεῖ τὴν φαντασίαν. πράγματα 25 μὲν οὖν ψευδῆ οὕτω λέγεται, ἢ τῶ μὴ εἶναι αὐτά, ἢ τῶ τὴν ἀπ' αὐτῶν φαντασίαν μὴ ὄντος εἶναι. λόγος δὲ ψευδῆς ὁ τῶν μὴ ὄντων ἢ ψευδῆς. διὸ πᾶς λόγος ψευδῆς ἐτέρου ἢ οὐ ἐστίν ἀληθῆς, οἷον ὁ τῆ κύκλου ψευδῆς τριγώνου ἐκάστῃ δὲ λόγος ἐστὶ μὲν ὡς εἰς ὁ τῆ τί ἦν εἶναι, ἔστι δ' ὡς πολλοὶ ἐπεὶ ταῦτό πως αὐτὸ καὶ αὐτὸ κεπονηός, οἷον Σωκράτης καὶ Σωκράτης μουσικός. ὁ δὲ ψευδῆς λόγος ἢ ἐνός ἐστὶν ἀπλῶς λόγος. διὸ Ἀντισθένης ὤτετο εὐήθως μὴθὲν ἀξίῶν λέγεσθαι πλὴν τῶ οἰκείῳ λόγῳ ἐν ἐφ' ἐνός· ἐξ ὡν συνβ- 30 βαινε μὴ εἶναι ἀντιλέγειν, σχεδὸν δὲ μὴδὲ ψεῦδεσθαι. ἔστι δ' ἔκασον λέγειν οὐ μόνον τῶ αὐτῆ λόγῳ, ἀλλὰ καὶ τῶ ἐτέρου, ψευδῶς μὲν καὶ παντελῶς, ἔστι δ' ὡς καὶ ἀληθῶς,

1. ἔχοντος δὲ ἀρχὴν *A*². || 2. ποιῆ ἢ ποιῆ ἢ *E*. || 3. πᾶν *ET*. || 5. γὰρ *om T*. || 7. ὄλος δὲ] ὁ δὲ πᾶς ὄλος *A*². || καὶ] ἢ *A*², || 8. μὴ κατὰ μεταφορᾶν *A*². || 9. ὅσων *A*². || 10. τούτοις τὰ πάντα *A*². || 12. τε *om T*. || δεῖ αὐτὸ *om A*². || 13. ἀφαιρημένους *E*. || 14. λοιπὸν *F*². || ὄλος *A*². || 15. ἔτι] ἔτι δεῖ *ET*. || 16. ὁμοιομερῆ *A*². || 17. ὁ] ἢ *T*. || ὡς *TA*². || 18. ὅσων] ὡν *ET*. || 19. ἢ δὲ *T*. || 21. ἀνόμοια *A*². || 22. ὄλα] ἄλλα *H*². || 23. δεῖ] δὲ *A*². || 24. ὀκῶν] *T*. || ἐὰν *A*². || 26. οὐκ ἐὰν] οὐκ ἂν *A*². || ἀκρωτήριον τι καὶ *A*². || 27. οὐτ' ἂν *A*². || ἔχει *EA*². || 29. μὲν] μὲν ἐν *A*². || ἢ *om A*² *H*². || 31. ὅτι ἔως] ὅτι *A*². || ἢ *om A*². || αὐτῶν συνεχῆς *A*². || 32. λέγονται οἱ μὲν Ἑλλήνες *A*². || 33. τῶ] τὸ *T*. || 36. οἱ *add A*². || δὲ *om A*².

1. γένος] τὸ γένος *E*. || 4. ὁ *om A*². || 7. τὸ post κατὰ *om E*. || 10. ὡν τε ἔτερον *E*. || 17. ἄλλοι] ἕνα *H*². || 18. ψευδῆς *T*. || 23. καὶ τὰ ἐνύπνια] τὴν φαντασίαν *T*. || 26. ἔντως *T*. || 30. οἱ πολλοὶ *T*. || 31. καὶ Σωκράτης *om A*². || 32. ἀνοήτως *H*². || 35. αὐτῶ *T*. || 36. ἢ ἐν ὡς *T*.

Ε.

ὡσπερ τὰ ἄνω διπλάσια τῷ τῆς δυάδος λόγῳ. τὰ μὲν ἔν
οὕτω λέγεται ψευδῆ, ἄνθρωπος δὲ ψευδῆς ὁ εὐχερῆς καὶ
προαιρετικὸς τῶν τοιούτων λόγων, μὴ δι' ἕτερόν τι ἀλλὰ
δι' αὐτό, καὶ ὁ ἄλλοις ἐμπειρητικὸς τῶν τοιούτων λόγων,
ὡσπερ καὶ τὰ πράγματά φαμεν ψευδῆ εἶναι, ὅσα ἐμποιοῦ
φαντασίαν ψευδῆ. διὸ ὁ ἐν τῷ Ἰππία λόγος παρακρούεται
ὡς ὁ αὐτὸς ψευδῆς καὶ ἀληθῆς. τὸν δυνάμενον γὰρ ψεύ-
σασθαι λαμβάνει ψευδῆ, οὗτος δ' ὁ εἰδὼς καὶ ὁ φρόνι-
μος· ἐτι τὸν ἐκόντα φαῦλον βελτίω. τοῦτο δὲ ψεύδος
λαμβάνει διὰ τῆς ἐπαγωγῆς (ὁ γὰρ ἐκὼν χωλαίνων τοῦ
ἀκροτος κρείττων), τὸ χωλαίνειν τὸ μιμεῖσθαι λέγων, ἐπεὶ
εἶγε χωλὸς ἐκὼν, χείρων ἴσως, ὡσπερ ἐπὶ τοῦ ἥθους, καὶ
οὗτος.

30 . . Συμβεβηκὸς λέγεται ὁ ὑπάρχει μὲν τινι καὶ ἀληθῆς
εἰπεῖν, οὐ μέντοι ἔτ' ἐξ ἀνάγκης ἔτ' ἐπὶ τὸ πολὺ, οἷον εἰς
τις ὀρύττων φυτῶ βόθρον εὔρε θησαυρόν. τῶτο τοῖνον συμ-
βεβηκὸς τῷ ὀρύττοντι τὸν βόθρον, τὸ εὐρεῖν θησαυρόν· ἔτε
γὰρ ἐξ ἀνάγκης τῶτο ἐκ τήτου ἢ μετὰ τῶτο, ἔθ' ὡς ἐπὶ τὰ
πολὺ ἂν τις φυτεύῃ θησαυρόν εὐρίσκει. καὶ μουσικός γ'
ἂν τις εἴη λευκός· ἀλλ' ἐπεὶ ἔτε ἐξ ἀνάγκης ἔθ' ὡς ἐπὶ τὸ
πολὺ τῶτο γίνεται, συμβεβηκὸς αὐτὸ λέγομεν. ὡς' ἐπεὶ
ἔστιν ὑπάρχον τι καὶ τινί, καὶ ἕνια τῶτων καὶ πῶ καὶ ποτέ,
ὁ τι ἂν ὑπάρχη μὲν, ἀλλὰ μὴ διότι τοδὶ ἦν ἢ νῦν ἢ ἐν-
ταῦθα, συμβεβηκὸς ἔσαι. ὡδὲ δὴ αἴτιον ὠρισμένον οὐθέν
τῶ συμβεβηκὸτος ἀλλὰ τὸ τυχόν· τῶτο δ' ἀόριστον. συνέβη
εἰς Αἴγιαν ἐλθεῖν, εἰ μὴ διὰ τοῦτο ἀφίκετο ὅπως ἐκεῖ
ἔλθη, ἀλλ' ὑπὸ χειμῶνος ἐξωσθεῖς ἢ ὑπὸ ληστῶν ληφθεῖς.
γέγονε μὲν δὴ καὶ ἐστὶ τὸ συμβεβηκὸς, ἀλλ' οὐχ ἦ αὐτὸ
ἀλλ' ἦ ἕτερον· ὁ γὰρ χειμῶν αἴτιος τῶ μὴ ὅπου ἔπλει ἐλ-
θεῖν, τῶτο δ' ἦν Αἴγινα. λέγεται δὲ καὶ ἄλλως συμβεβη-
κός, οἷον ἔσα ὑπάρχει ἐκάστῳ καθ' αὐτὸ μὴ ἐν τῇ οὐ-
σίᾳ ὄντα, οἷον τῷ τριγώνῳ τὸ δύο ὀρθὰς ἔχειν. καὶ ταῦτα
μὲν ἐνδέχεται αἰδία εἶναι, ἐκείνων δὲ οὐθέν. λόγος δὲ τῶ-
ται ἐν ἑτέροις.

Αἱ ἀρχαὶ καὶ τὰ αἴτια ζητεῖται τῶν ὄντων, δῆλον δὲ
ὅτι ἦ ὄντα. ἐστὶ γὰρ τι αἴτιον ὑγιείας καὶ εὐεξίας, καὶ τῶν
μαθηματικῶν εἰσὶν ἀρχαὶ καὶ σοιχεῖα καὶ αἴτια, καὶ ὅλος
δὲ πᾶσα ἐπιστήμη διανοητικὴ ἢ μετέχουσα τι διανοίας περὶ
αἰτίας καὶ ἀρχάς ἐστιν ἢ ἀκριβεστέρας ἢ ἀπλυστέρας. ἀλλὰ
πᾶσαι αὐταὶ περὶ ἐν τι καὶ γένος τι περιγραφόμεναι περὶ
τῶτου πραγματεύονται, ἀλλ' ἐχὲν περὶ ὄντος ἀπλῶς ὡδὲ ἦ
ὄν, ὡδὲ τῶ τί ἐστὶν ὡδὲ λόγον ποῦνται· ἀλλ' ἐκ τήτου αἰ-
μὲν αἰσθήσει ποιήσασαι αὐτὸ δῆλον, αἰ δ' ὑπόθεσιν λα-
βῆσαι τὸ τί ἐστιν, ἔτω τὰ καθ' αὐτὰ ὑπάρχοντα τῷ γένει
περὶ ὃ εἰσὶν ἀποδεικνύσιν ἢ ἀναγκαϊότερον ἢ μαλακώτερον.
διόπερ φανερόν ὅτι ἐκ ἐστὶν ἀπόδειξις ὑσίας ὡδὲ τῶ τί ἐστὶν
ἐκ τῆς τοιαύτης ἐπαγωγῆς, ἀλλὰ τις ἄλλος τρόπος τῆς
δηλώσεως. ὁμοίως δὲ ὡδ' εἰ ἐστὶν ἢ μὴ ἐστὶ τὸ γένος περὶ ὃ
πραγματεύονται ὡδὲν λέγουσι, διὰ τὸ τῆς αὐτῆς εἶναι δια-
νοίας τὸ τε τί ἐστὶ δῆλον ποιεῖν καὶ εἰ ἐστὶν. ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ
φυσικὴ ἐπιστήμη τυγχάνει ἔσα περὶ γένος τι τῶ ὄντος (περὶ
γὰρ τὴν τοιαύτην ἐστὶν ὑσίαν ἐν ἣ ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως καὶ
στάσεως ἐν αὐτῇ), δῆλον ὅτι ἔτε πρακτικὴ ἐστὶν ἔτε ποιητικὴ.
τῶν μὲν γὰρ ποιητικῶν ἐν τῷ ποῦντι ἡ ἀρχὴ ἢ νῦν ἢ τέ-
χνη ἢ δυνάμεις τις, τῶν δὲ πρακτικῶν ἐν τῷ πράττοντι ἢ
προαίρεσις· τὸ αὐτὸ γὰρ τὸ πρακτὸν καὶ τὸ προαιρετόν.
ὡσπερ εἰ πᾶσα διάνοια ἢ πρακτικὴ ἢ ποιητικὴ ἢ θεωρητικὴ,
ἢ φυσικὴ θεωρητικὴ τις ἂν εἴη, ἀλλὰ θεωρητικὴ περὶ τοῦ-
τον ὄν ὃ ἐστὶ δυνατόν κινεῖσθαι, καὶ περὶ οὐσίαν τὴν κατὰ
τὸν λόγον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἢ χωριστὴν μόνον. δεῖ δὲ τὸ τί
ἦν εἶναι καὶ τὸν λόγον πῶς ἐστὶ μὴ λαυθάνειν, ὡς ἄνευ γε
τῶτος τὰ ζητεῖν μηδὲν ἐστὶ κειεῖν. τῶν δ' ὀριζομένων καὶ τῶν
τί ἐστὶ τὰ μὲν ἔτως ὑπάρχει ὡς τὸ σιμόν, τὰ δ' ὡς τὸ καί-
λον. διαφέρει δὲ ταῦτα ὅτι τὸ μὲν σιμόν συνειλημμένον ἐστὶ
μετὰ τῆς ὕλης· ἐστὶ γὰρ τὸ μὲν σιμόν κοίλη ρίς, ἢ δὲ κοιλό-
της ἄνευ ὕλης αἰσθητῆς. εἰ δὲ πάντα τὰ φυσικὰ ὁμοίως τῷ

2. δὲ om E. || 3. μὴ] ἢ A². || 4. αὐτό E, αὐτά A². || ὁ om T. || 5. φαμεν καὶ πράγματα ET. || 6. ψευδῆ φαντασίαν A². || ὁ codicibus deest. || 9. ἐκόντα] εἰδόντα A². || τὰ φαῦλα ETA². || 11. τὸ prius om A². || 12. εἰς γε χ. T. || 13. οὕτως A², τοῦτο ET. || 15. μέντοιγε T. || ἔτε δὲ ἐπὶ A². || 19. γ'] δὲ A². || 20. ἐκ — ἰδ' A². || 22. τι om A². || 25. ἀλλὰ om E. || 26. τῷ] τὸ EA². || 27. ἢ ὑπὸ λ. ληφθεῖς om F²H². || 28. γεγονός T. || δὴ om T. || καὶ] ἢ A². || ἐστὶ] ἐπὶ T. || 29. αἴτιος om T. || ἔπου] αὐ A². || 30. ἦ] εἶναι A². || 31. ἐκάστῳ om T. || μὴ] καὶ μὴ T. || 32. οἷον] ὡσπερ A². || 3. δὴ A², γὰρ H². || 4. ὑγιείας E. || 8. ὄν A². || 17. τῆς τοιαύτης T. || 18. τε om A². || καὶ τὸ εἰ F². || ἔσιν] ἐστὶ τῶτο ET. || 21. ἐαυτῇ A². || 22. ἐν — 23. πρακτικῶν om T. || 23. πρακτῶν E. || 24. post γὰρ τὸ T τῶν δὲ πρακτικῶν ἐν τῷ πράττοντι ἢ προαίρε-
σεως. τὰ αὐτὸ γὰρ. || τὸ post καὶ om A². || 25. αἰ] ἢ T, om A². || 26. φύσις H². ἢ φυσικὴ θεωρητικὴ om A². || τοῦτο EA². || 28. ἢ] ὡς ἢ ET, καὶ ἢ F². || 30. οὐδέν F². || κειεῖν ἐστὶν E. || τῶν] ἐστὶ δὲ τῶν A²F², omisso δ'. || καὶ τῶν om F². || 31. ἔτως ὑπάρχει om A². || 33. μὲν om E. || 34. δὲ T.

δόμον κατὰ συμβεβηκός, ὅτι ἔπιφυκε τῦτο ποιεῖν οἰκοδόμος ἀλλ' ἰατρός, ἀλλὰ συνέβη ἰατρὸν εἶναι τὸν οἰκοδόμον. καὶ ὄψοποιὸς ἠδονῆς τροχαζόμενος ποιήσκειν ἂν τι ὑγιεινόν, ἀλλ' οὐ κατὰ τὴν ὄψοποιητικὴν· διὸ συνέβη φαμέν, καὶ ἔστιν ὡς ποιῶ ἀπλῶς δ' ἔ. τῶν μὲν γὰρ ἄλλων ἐνίοτε δυνάμεις εἰσὶν αἱ ποιητικαί, τῶν δ' ἕδεμία τέχνη ὑδὲ δύναμις ὠρισμένη· τῶν γὰρ κατὰ συμβεβηκός ὄντων ἢ γινομένων καὶ τὰ αἰτίον ἐστὶ κατὰ συμβεβηκός. ὡς' ἐπειδὴ οὐ πάντα ἐστὶν ἐξ ἀνάγκης καὶ αἰεὶ ἢ ὄντα ἢ γινομένα, ἀλλὰ τὰ πλεῖστα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἀνάγκη εἶναι τὸ κατὰ συμβεβηκός ὄν· οἷον ἔτ' αἰεὶ ἔθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁ λευκὸς μουσικὸς ἐστὶν, ἐπεὶ δὲ γίγνεται ποτε, κατὰ συμβεβηκός ἔσαι. εἰ δὲ μὴ πάντ' ἔσαι ἐξ ἀνάγκης. ὡς ἡ ὕλη ἐστὶ αἰτία ἢ ἐνδεχομένη παρὰ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄλλως τῷ συμβεβηκός. ἀρχὴν δὲ τῆσδ' ληπτόν, πότερον ὑθέν ἐστὶν ἔτ' αἰεὶ ἔθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἢ τοῦτο ἀδύνατον. ἔστιν ἄρα τι παρὰ ταῦτα τὸ ὁπότερ' ἔτυχε καὶ κατὰ συμβεβηκός. ἀλλὰ πότερον τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τὸ δ' αἰεὶ οὐθενὶ ὑπάρχει, ἢ ἐστὶν ἅπτα ἀίδια; περὶ μὲν οὖν τούτων ὕστερον σκεπτόν, ὅτι δ' ἐπισήμη οὐκ ἔστι τῷ συμβεβηκός φανερόν· ἐπισήμη μὲν γὰρ πᾶσα ἢ τοῦ αἰεὶ ἢ τοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. πῶς γὰρ ἢ μαθησεται ἢ διδάξει ἄλλον; δεῖ γὰρ ὠρίσθαι ἢ τῷ αἰεὶ ἢ τῷ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, οἷον ὅτι ὠφέλιμον τὸ μελίκρατον τῷ πυρέττοντι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. τὸ δὲ παρὰ τῶτο ἔχ' ἔξει λέγειν, πότε ἔ, οἷον νυμηνία· ἢ γὰρ αἰεὶ ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ τῷ νυμηνία· τὸ δὲ συμβεβηκός ἐστὶ παρὰ ταῦτα. τί μὲν οὖν ἐστὶ τὸ συμβεβηκός καὶ διὰ τίν' αἰτίαν, καὶ ὅτι ἐπισήμη ἢ ἐστὶν αὐτῷ, εἴρηται.

3 Ὅτι δ' εἰσὶν ἀρχαὶ καὶ αἰτία γεννητὰ καὶ φθαρτὰ ἄνευ τοῦ γίνεσθαι καὶ φθεῖρεσθαι, φανερόν. εἰ γὰρ μὴ τοῦτ', ἐξ ἀνάγκης πάντ' ἔσαι, εἰ τῷ γινομένῳ καὶ φθειρομένῳ μὴ κατὰ συμβεβηκός αἰτίον τι ἀνάγκη εἶναι. πότερον γὰρ ἐστὶν τοδὶ ἢ οὐ; εἴαν γε τοδὶ γένηται· εἰ δὲ μὴ, οὐ. τῦτο δὲ ἄλλο. καὶ ἔτω δῆλον ὅτι αἰεὶ χρόνου ἀφαιρουμένον

ἀπὸ πεπερασμένῳ χρόνῳ ἔξει ἐπὶ τὸ νῦν. ὡς ὁδε ἀποθαινεῖται νόσῳ ἢ βίᾳ, εἴαν γε ἐξέλθῃ· τῦτο δὲ εἴαν διψήσῃ· τῦτο δὲ εἴαν ἄλλο· καὶ οὕτως ἔξει εἰς τὸ νῦν ὑπάρχει ἢ εἰς τῶν γεγονότων· οἷον εἴαν διψήσῃ· τοῦτο δ' εἰ ἐσθίει θρῦμα· τῦτο δ' ἦτοι ὑπάρχει ἢ οὐ· ὡς' ἔξ ἀνάγκης ἀποθαινεῖται ἢ ἐκ ἀποθαινεῖται. ὁμοίως δὲ καὶ ὑπερπηδήσῃ τις εἰς τὰ γένομενα, ὁ αὐτὸς λόγος· ἔδη γὰρ ὑπάρχει τοῦτο ἐν τινι, λέγω δὲ τὸ γεγονός. ἐξ ἀνάγκης ἄρα πάντα ἔσαι τὰ ἐσόμενα, οἷον τὸ ἀποθαινεῖν τὸν ζῶντα· ἔδη γὰρ τι γέγονεν, οἷον τὰ ἐναντία ἐν τῷ αὐτῷ σώματι· ἀλλ' εἰ νόσῳ ἢ βίᾳ, οὐκ, ἀλλ' εἴαν τοδὶ γένηται. δῆλον ἄρα ὅτι μέχρι τίνος βαδίζει ἀρχῆς, αὕτη δ' οὐκέτι εἰς ἄλλο. ἔσαι οὖν ἢ τοῦ ὁπότερ' ἔτυχε αὕτη, καὶ αἰτίον τῆς γενέσεως αὐτῆς ἄλλο ὑθέν. ἀλλ' εἰς ἀρχὴν ποῖαν καὶ αἰτίον ποῖον ἢ ἀναγωγὴ ἢ τοιαύτη, πότερον ὡς εἰς ὕλην ἢ ὡς εἰς τὸ ἔνεκα ἢ ὡς εἰς τὸ κινήσαν, μάλιχα σκεπτόν.

Περὶ μὲν οὖν τοῦ κατὰ συμβεβηκός ὄντος ἀφείσθω· διώριστα γὰρ ἰκανῶς. τὸ δὲ ὡς ἀληθές ὄν, καὶ μὴ ὄν ὡς ψεῦδος, ἐπειδὴ περὶ σύνθεσιν εἰς καὶ διαίρεσιν, τὸ δὲ σύνολον περὶ μερισμὸν ἀντιφάσεως. τὸ μὲν γὰρ ἀληθές τὴν κατάφασιν ἐπὶ τῷ συγκεκριμένῳ ἔχει, τὴν δ' ἀπόφασιν ἐπὶ τῷ διηρημένῳ, τὸ δὲ ψεῦδος τότε τῷ μερισμῷ τὴν ἀντίφασιν. πῶς δὲ τὸ ἅμα ἢ τὸ χωρὶς νοεῖν συμβαίνει, ἄλλος λόγος. λέγω δὲ τὸ ἅμα καὶ τὸ χωρὶς ὡς μὴ τὸ ἐφεξῆς ἀλλ' ἐν τι γίνεσθαι· ἢ γὰρ ἐστὶ τὸ ψεῦδος καὶ τὸ ἀληθές ἐν τοῖς πράγμασιν, οἷον τὸ μὲν ἀγαθὸν ἀληθές, τὸ δὲ κακὸν εὐθὺς ψεῦδος, ἀλλ' ἐν διανοίᾳ· περὶ δὲ τὰ ἀπλᾶ καὶ τὰ τί ἐστὶν ὑδ' ἐν τῇ διανοίᾳ. ὅσα μὲν ἔνδ' εἰθεωρῆσαι περὶ τὸ ὅπως ὄν καὶ μὴ ὄν, ὕστερον ἐπισκεπτόν. ἐπεὶ δὲ ἡ συμπλοκὴ ἐστὶν καὶ ἡ διαίρεσις ἐν διανοίᾳ ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς πράγμασι, τὸ δ' οὕτως ὄν ἔτερον ὄν τῶν κυρίως (ἢ γὰρ τὸ τί ἐστὶν ἢ ὅτι ποῖον ἢ ὅτι ποσόν ἢ εἰ τι ἄλλο συνάπτει ἢ ἀφαιρεῖ ἢ διάνοια), τὸ μὲν ὡς συμβεβηκός καὶ τὸ ὡς ἀληθές ὄν ἀφετέον. τὸ γὰρ αἰτίον τοῦ μὲν ἀόριστον, τῷ δὲ τῆς

1. κατὰ συμβεβηκός] συμβεβηκός E, συμβίβηκεν T. || 3. ἠδονῆ A². || τινι A²F²H². || ὑγιεινὸς H². || 5. ἄλλαι TA². || ἐσθίει om F²H². || 7. γινομένων A². || 8. ἐπὶ A²H². || 11. ἔτ'] τῦτ' T. || πολὺ ἀνάγκη ὁ T. || 13. πάντες τε ἐξ T. || ἔσαι ἢ ὕλη A², ἢ ὕλη ἐστὶν H². || αἰτία post 14. συμβεβηκός A². || 14. τὸ post ἐπὶ om S. || ἄλλως om A²H². || 15. τὴν δὲ A²H². || 16. ἐστὶν] αἴη A². || 19. ἐπισκεπτόν T. || 21. πᾶσα] ὄν ἢ πᾶσα T. || γὰρ αἰ ἢ E. || 23. δτι] τί T. || τῷ πυρέττοντι τὸ μελίκρατον T. || 25. ἔ om A²F². || 26. τὸ ante τῇ add EF². || 28. αὐτῷ ἐκ ἐστὶν S. || 29. γενητὰ F². || 30. καὶ φθεῖρεσθαι om F². || 32. μὴ om S. || 33. γὰρ om H². || 34. γε τῦτου margo E. || ἄλλου T.

1. χρόνῳ om F². || 2. τῦτο — διψήσῃ om A²F². || 3. εἴαν A². || 8. γένος T. || 9. οἷον] ἢ S. || 10. σώματι om A². || 12. αὕτη ET. || οὐκ ἔστιν εἰς T. || 13. ἄλλο add A². || 15. ὡς alteram om A². || 18. ἰκανῶς om F². || 19. περὶ F²H²: ceteri παρα. || 20. ἀντιφάσεων S. || 21. κατὰ ἐπὶ τῶν συγκεκριμένων T. || 22. ὀρισμῷ T. || 23. νοεῖν post δὲ H². || 24. δὴ H². || καὶ] ἢ E. || τὸ om A²F². || τῷ ESA². || 25. ψεῦδός τε καὶ E. || 27. εὐθὺς A², om ET. || ἀπλᾶς S. || 28. τῇ om TA². || μὴ om H². || 29. ὅπως] ὄντος H². || 30. καὶ] ἢ ES, om T. || 31. κυρίως ET. || 32. εἰ om A²F². || 33. ὡς σ.] ἢ σ. T. || ἀληθές A²F².

τὸ δὴ λευκὸς ἄνθρωπος ἔστι μὲν λευκόν, ἢ μέντοι τί ἦν εἶναι λευκῶ εἶναι, ἀλλὰ τὸ ἱματίω εἶναι. ἄρα ἔστι τί ἦν εἶναι τί ἢ ὅλως ἢ ἕ; ὅπερ γὰρ τί ἦν εἶναι ἔστι τὸ τί ἦν εἶναι· ὅταν δ' ἄλλο κατ' ἄλλου λέγεται, οὐκ ἔστιν ὅπερ τὸδε τι, οἷον ὁ λευκὸς ἄνθρωπος οὐκ ἔστιν ὅπερ τὸδε τι, εἴπερ τὸ τὸδε τι ταῖς ὑσῖαις ὑπάρχει μόνον. ὥστε τὸ τί ἦν εἶναι ἐστὶν ὅσων ὁ λόγος ἔστιν ὀρισμὸς. ὀρισμὸς δ' ἔστιν οὐκ ἂν ὄνομα λόγῳ ταῦτὸ σημαίνει. (πάντες γὰρ ἂν εἶεν οἱ λόγοι ὄροι· ἔσται γὰρ ὄνομα ὁτῶν λόγῳ ταῦτόν, ὥστε καὶ ἡ Ἰλιάς ὀρισμὸς ἔσται), ἀλλ' εἰάν πρῶτον τινὸς ἦ· τοιαῦτα δ' ἐστὶν ὅσα λέγε- 10 ται μὴ τῷ ἄλλο κατ' ἄλλου λέγεσθαι. οὐκ ἔσται ἄρα ὑθενὶ τῶν μὴ γένους εἰδῶν ὑπάρχον τὸ τί ἦν εἶναι, ἀλλὰ τούτοις μόνον· ταῦτα γὰρ δοκεῖ οὐ κατὰ μετοχὴν λέγεσθαι καὶ πάθος, ἕδ' ὡς συμβεβηκός· ἀλλὰ λόγος μὲν ἔσται ἐκάστου καὶ τῶν ἄλλων τί σημαίνει, εἰάν ἦ ὄνομα ὅτι τὸδε τῷδε 15 ὑπάρχει, ἢ ἀντὶ λόγου ἀπλοῦ ἀκριβέστερος· ὀρισμὸς δ' οὐκ ἔσται ἕδ' ἢ τὸ τί ἦν εἶναι. ἢ καὶ ὁ ὀρισμὸς ὥσπερ καὶ τὸ τί ἐστὶ πλεοναχῶς λέγεται· καὶ γὰρ τὸ τί ἐστὶν ἓνα μὲν τρόπον σημαίνει τὴν οὐσίαν καὶ τὸ τὸδε τι, ἄλλον δὲ ἕκαστον τῶν κατηγορουμένων, ποσόν, ποιόν καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. 20 ὥσπερ γὰρ καὶ τὸ ἔστιν ὑπάρχει πᾶσιν ἄλλ' οὐχ ὁμοίως, ἀλλὰ τῷ μὲν πρῶτως τοῖς δ' ἐπομένως, ἔτω καὶ τὸ τί ἐστὶν ἀπλῶς μὲν τῇ ὑσίᾳ πῶς δὲ τοῖς ἄλλοις· καὶ γὰρ τὸ ποιόν ἐροίμεθ' ἂν τί ἐστὶν, ὥστε καὶ τὸ ποιόν τῶν τί ἐστὶ μὲν ἄλλ' οὐχ ἀπλῶς, ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ τοῦ μὴ ὄντος λογικῶς φασὶ 25 τινες εἶναι τὸ μὴ ὄν ἔχ ἀπλῶς ἀλλὰ μὴ ὄν, οὕτω καὶ τὸ ποιόν. δεῖ μὲν ἔν σκοπεῖν καὶ τὸ πῶς δεῖ λέγειν περὶ ἕκα- ρσον, ἢ μὴν μᾶλλον γε ἢ τὸ πῶς ἔχει. διὸ καὶ νῦν ἐπεὶ τὸ λεγόμενον φανερόν, καὶ τὸ τί ἦν εἶναι ὁμοίως ὑπάρχει πρῶ- τως μὲν καὶ ἀπλῶς τῇ οὐσίᾳ εἶτα καὶ τοῖς ἄλλοις, ὥσπερ 30 καὶ τὸ τί ἐστὶν οὐχ ἀπλῶς τί ἦν εἶναι, ἀλλὰ ποιῶ ἢ ποσῶ τί ἦν εἶναι. δεῖ γὰρ ἢ ὁμοιότητος ταῦτα φάναι εἶναι ὄντα, ἢ προστιθέντας καὶ ἀφαιρύντας, ὥσπερ καὶ τὸ μὴ ἐπισητὸν ἐπιστητόν, ἐπεὶ τό γε ὀρθόν ἐστὶ μῆτε ὁμοιότητος φάναι μῆτε ὡσαύτως, ἀλλ' ὥσπερ τὸ ἱατρικόν τῷ πρὸς τὸ αὐτὸ 35 ἦν εἶναι· εἰ δὲ μὴ, εἰς ἄπειρον εἰσιν· ῥινὶ γὰρ ῥινὶ σιμῆ ἔτι

μὲν καὶ ἔν, ἢ τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἔν; ἢ μέντοι ὑδὲ ὁμοιότητος· ἕδ' ἔτι ἱατρικόν σῶμα καὶ ἔργον καὶ σκεῦος λέγεται ἔτε ὁμοιότητος οὔτε καθ' ἔν, ἀλλὰ πρὸς ἔν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὀποτέρως τις ἐθέλει λέγειν διαφέρει ὑθεν· ἐκείνο δὲ φανερόν 5 ὅτι ὁ πρῶτως καὶ ἀπλῶς ὀρισμὸς καὶ τὸ τί ἦν εἶναι τῶν ὑσιῶν ἐστὶν. ἢ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλῶν ὁμοίως ἐστὶ, πλὴν οὐ πρῶτως. ἢ γὰρ ἀνάγκη, ἂν τῷτο τιθῶμεν, τότε ὀρισμὸν εἶναι ὃ ἂν λόγῳ τὸ αὐτὸ σημαίνει, ἀλλὰ τῷ λόγῳ. τῷτο δ' εἰάν ἐνός ἦ, μὴ τῷ συνεχεῖ ὥσπερ ἡ Ἰλιάς ἢ ὅσα συν- 10 θέσμων, ἀλλ' εἰάν ὅσαχῶς λέγεται τὸ ἔν. τὸ δ' ἔν λέγεται ὥσπερ τὸ ὄν· τὸ δὲ ὄν τὸ μὲν τὸδε τι, τὸ δὲ ποσόν, τὸ δὲ ποιόν τι σημαίνει. διὸ καὶ λευκῷ ἀνθρώπῳ ἔσται λόγος καὶ ὀρισμὸς· ἄλλον δὲ τρόπον καὶ τῷ λευκῷ καὶ ὑσίᾳ.

Ἔχει δ' ἀπορίαν, εἰάν τις μὴ φῆ ὀρισμὸν εἶναι τὸν ἐκ 5 προσθέσεως λόγον, τίος ἔσται ὀρισμὸς τῶν ἔχ ἀπλῶν ἀλλὰ συνθεσασμένων; ἐκ προσθέσεως γὰρ ἀνάγκη διλῆν. λέγει δ' οἷον, ἔστι ῥίς καὶ κοιλότης, καὶ σιμότης τὸ ἐκ τῶν θεῶν λεγόμενον, τῷ τὸδε ἐν τῷδε, καὶ οὐ κατὰ συμβεβηκός γε οὐθ' ἢ κοιλότης οὐθ' ἢ σιμότης πάθος τῆς ῥίος, ἀλλὰ καθ' 10 αὐτήν· ἕδ' ὡς τὸ λευκὸν Καλλία ἢ ἀνθρώπῳ, ὅτι Καλλίας λευκὸς ὥ συμβεβηκεν ἀνθρώπῳ εἶναι, ἀλλ' ὡς τὸ ἄρρον τῷ ζῶν καὶ τὸ ἴσον τῷ ποσῶ καὶ πάνθ' ὅσα λέγεται καθ' αὐτὰ ὑπάρχειν. ταῦτα δ' ἐστὶν ἐν ὅσοις ὑπάρχει ἢ ὁ λόγος ἢ ὄνομα, ἢ ἐστὶ τῷτο τὸ πάθος, καὶ μὴ ἐνδέχεται δηλῶσαι 15 χωρὶς, ὥσπερ τὸ λευκὸν ἄνευ τῷ ἀνθρώπῳ ἐνδέχεται, ἀλλ' οὐ τὸ θῆλυ ἄνευ τοῦ ζῶν. ὥστε τέτων τὸ τί ἦν εἶναι καὶ ὁ ὀρισμὸς ἢ ἐκ ἔστιν ὑθενὸς ἢ ἐστὶν ἄλλως, καθάπερ εἰρήκαμεν. ἔστι δ' ἀπορία καὶ ἕτερα περὶ αὐτῶν. εἰ μὲν γὰρ τὸ αὐτὸ ἔστι σιμῆ ῥίς καὶ κοιλῆ ῥίς, τὸ αὐτὸ ἔσται τὸ σιμὸν καὶ τὸ 20 κοιλόν· εἰ δὲ μὴ διὰ τὸ ἀδύνατον εἶναι εἰπεῖν τὸ σιμὸν ἄνευ τῷ πράγματος ἢ ἐστὶ πάθος καθ' αὐτό (ἔστι γὰρ τὸ σι- μὸν κοιλότης ἐν ῥινὶ), τὸ ῥίνα σιμὴν εἰπεῖν ἢ ἐκ ἔστι ἢ ὅτι τὸ αὐτὸ ἔσται εἰρημένον, ῥίς ῥίς κοιλῆ· ἢ γὰρ ῥίς ἢ σιμῆ ῥίς ῥίς κοιλῆ ἔσται. διὸ ἄτοπον τὸ ὑπάρχειν τοῖς τοιούτοις τὸ τί ἦν εἶναι· εἰ δὲ μὴ, εἰς ἄπειρον εἰσιν· ῥινὶ γὰρ ῥινὶ σιμῆ ἔτι

1. δὲ T. | 2. εἰμ] ἀνθρώπῳ T. | ἱματίον F². | 3. ἦν εἶναι ante ἔστι om A². | 4. οἷον — 5. ἔτεπ τὸδε τι om TA². | 5. τι om EA². | 6. ὁ λόγος ὅσων T. | 9. ταῦτόν om A²H². | 10. ἦ om A². | 11. κατ' ἄλλου om A²F². | 17. ὁ om F². | 21. τὸ τί ἴστω TA². | 23. τοῖς ἄλλοις et γὰρ τὸ om A². | 24. τῷ] τὸ S. | 27. τὸ om F². | ἐκείνου T, ἕκαστα F². | 32. εἰμ post φάναι om F². | 35. τὸ post πρὸς om T.

2. ὑθεν ET. | γὰρ] γὰρ τὸ F². | καὶ ἔργον om F². | 3. ἀλλὰ ταῦτα μὲν A²F²: ceteri ταῦτα μὲν οὖν. | 4. θῆλυ ET. | δια- φέρει A². | 5. πρῶτος A². | 6. ὁμοίως A², omissis ἐστὶ πλὴν οὐ πρῶτως. | 8. ὁ ἐκὼν λέγει τῷ αὐτῷ T. | 9. ἦ om A². | ἴστω E. | 10. λέγεται ES. | 13. δὲ et τὸ om A². | 15. προσθέσεως TF². | ἔσται ὁ ὀρισμὸς A². | 17. τῷτο T. | 18. τῷ om ET. | κατὰ om T. | 26. ὁ om A²F². | 27. ἢ ἐστὶν] ἢ εἰ ἐστὶν T. | ἀλλ' ὡς καθάπερ T, ἀλλὰ καθάπερ F². | 28. δὲ καὶ ἕτερα ἀπορία H². | αὐτῶ F². | ταυτόν H². | 31. ἔστι γὰρ] καὶ ἔστι ET. | 33. εἰρημένον] εἰρημένον σιμῆ ῥίς εἰ A²H², omissis ῥίς ῥίς — κοιλῆ. | 34. ῥίς om T. | 35. μῆ] καὶ T. | ἦν A², ἔμῃ SB²C². | ἦν SB²C². | σιμῆ A². | ἔτι om SA²B²C².

ἄλλο ἐνέσαι. δῆλον τοῦτον ὅτι μόνος τῆς ὑσίας ἐστὶν ὁ ὀρισμὸς· εἰ γὰρ καὶ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν, ἀνάγκη ἐκ προσθέσεως εἶναι, οἷον τῷ ποιῆ καὶ περιττῷ· ἢ γὰρ ἄνευ ἀριθμοῦ, αἰδὲ τὸ θῆλυ ἄνευ ζῶν. τὸ δ' ἐκ προσθέσεως λέγω ἐν οἷς συμβαίνει δις τὸ αὐτὸ λέγειν, ὥσπερ ἐν τέτοις. εἰ δὲ τῆτο 5 ἀληθές, οὐδὲ συνδυαζομένων ἔσται, οἷον ἀριθμοῦ περιττοῦ· ἀλλὰ λαυθάνει ὅτι οὐκ ἀκριβῶς λέγονται οἱ λόγοι. εἰ δ' εἰσὶ καὶ τούτων ὄροι, ἦτοι ἄλλον τρόπον εἰσὶν ἢ καθάπερ ἐλέγχθη πολλαχῶς λεκτέον εἶναι τὸν ὀρισμὸν καὶ τὸ τί ἦν εἶναι. ὡς ἐὼδὶ μὲν ἕθενός ἐξαι ὀρισμὸς, ἕδὲ τὸ τί ἦν εἶναι 10 ἕθεν ὑπάρχει πλὴν ταῖς οὐσίαις, ἐὼδὶ δ' ἐξαι. ὅτι μὲν οὖν ἐστὶν ὁ ὀρισμὸς ὁ τῷ τί ἦν εἶναι λόγος, καὶ τὸ τί ἦν εἶναι ἢ μόνων τῶν οὐσιῶν ἐστὶν ἢ μάλιστα καὶ πρώτως καὶ ἀπλῶς, δῆλον.

6 Πότερον δὲ ταυτὸν ἐστὶν ἢ ἕτερον τὸ τί ἦν εἶναι καὶ 15 ἕκαστον, σκεπτέον. ἐξὶ γὰρ τι πρὸ ἔργου πρὸς τὴν περὶ τῆς οὐσίας σκέψιν· ἕκαστόν τε γὰρ οὐκ ἄλλο δοκεῖ εἶναι τῆς ἑαυτῷ ὑσίας, καὶ τὸ τί ἦν εἶναι λέγεται εἶναι ἢ ἐκάστω ὑσία. ἐπὶ μὲν δὴ τῶν λεγομένων κατὰ συμβεβηκὸς δόξαιεν ἂν ἕτερον εἶναι, οἷον λευκὸς ἀνθρώπος ἕτερον καὶ τὸ λευκῷ ἀνθρώπῳ εἶναι. εἰ γὰρ τὸ αὐτό, καὶ τὸ ἀνθρώπῳ εἶναι καὶ τὸ λευκῷ ἀνθρώπῳ τὸ αὐτό· τὸ αὐτὸ γὰρ ἀνθρώπος καὶ λευκὸς ἀνθρώπος, ὡς φασίν, ὡς καὶ τὸ λευκῷ ἀνθρώπῳ καὶ τὸ ἀνθρώπῳ. ἢ οὐκ ἀνάγκη, ὅσα κατὰ συμβεβηκὸς, εἶναι ταυτά· οὐ γὰρ ὡσαύτως τὰ ἄκρα γίγνεται ταυτά, ἀλλ' 25 ἴσως γ' ἐκεῖνο δόξαιεν ἂν συμβαίνειν, τὰ ἄκρα γίγνεσθαι ταυτά κατὰ συμβεβηκὸς, οἷον τὸ λευκῷ εἶναι καὶ τὸ μουσικῷ εἶναι· δοκεῖ δ' οὐ. ἐπὶ δὲ τῶν καθ' αὐτὰ λεγομένων ἄρ' ἀνάγκη ταυτὸν εἶναι; οἷον εἴ τινές εἰσιν ὑσῖαι ὧν ἕτεραι μὴ εἰσιν ὑσῖαι μηδὲ φύσεις ἕτεραι πρότεροι, οἷας φασὶ τὰς 30 ιδέας εἶναι τινες. εἰ γὰρ ἔσται ἕτερον αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἀγαθῷ εἶναι, καὶ ζῶον καὶ τὸ ζῶον, καὶ τὸ ὄντι καὶ τὸ

ὄν, ἔσονται ἄλλαι τ' ὑσῖαι καὶ φύσεις καὶ ιδέαι παρὰ τὰς λεγομένας, καὶ πρότεροι οὐσίαι ἐκεῖναι, εἰ τὸ τί ἦν εἶναι οὐσίας ἐστίν. καὶ εἰ μὲν ἀπολελυμένοι ἀλλήλων, τῶν μὲν οὐκ ἐξαι ἐπισήμη, τὰ δ' ἐκ ἐξαι ὄντα. λέγω δὲ τὸ ἀπολελυμένοι, εἰ μήτε τῷ ἀγαθῷ αὐτῷ ὑπάρχει τὸ εἶναι ἀγαθῷ, μήτε τῷ τὸ εἶναι ἀγαθόν. ἐπισήμη γὰρ ἐκάστω ἐστὶν ὅταν τὸ τί ἦν εἶναι ἐκεῖνω γνωῶμεν. καὶ ἐπὶ ἀγαθῷ καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως ἔχει· ὡς· εἰ μηδὲ τῷ ἀγαθῷ εἶναι ἀγαθόν, ἕδὲ τῷ ὄντι ὄν, ἕδὲ τῷ ἐνὶ ἐν. ὁμοίως δὲ πάντα ἐστὶν ἢ ἕθεν τὰ τί ἦν εἶναι· ὡς· εἰ μηδὲ τὸ ὄντι ὄν, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐθέν. ἐπὶ ὧ μὴ ὑπάρχει ἀγαθῷ εἶναι, ἐκ ἀγαθόν. ἀνάγκη ἄρα ἐν εἶναι τὸ ἀγαθόν καὶ ἀγαθῷ εἶναι καὶ κἀλὸν καὶ καλῷ εἶναι, ὅσα μὴ κατ' ἄλλο λέγεται, ἀλλὰ καθ' αὐτὰ καὶ πρώτα. καὶ γὰρ τῆτο ἰκανὸν εἶναι ὑπάρχει, κἀν μὴ ἢ εἶδη· μᾶλλον δ' ἴσως κἀν ἢ εἶδη. ἄμα δὲ δῆλον καὶ ὅτι εἶπερ εἰσὶν αἱ ιδέαι οἷας τινές φασιν, οὐκ ἔσται τὸ ὑποκείμενον οὐσία· ταύτας γὰρ οὐσίας μὲν ἀναγκαῖον εἶναι, μὴ καθ' ὑποκειμένους δὲ· ἔσονται γὰρ κατὰ μέθεξιν. ἐκ τε δὴ τῆτων τῶν λόγων ἐν καὶ ταυτὸ ἢ κατὰ συμβεβηκὸς αὐτὸ ἕκαστον καὶ τὸ τί ἦν εἶναι, καὶ ὅτι γε τὸ ἐπίστασθαι ἕκαστον τοῦτό ἐστὶ τὸ τί ἦν εἶναι ἐπίστασθαι, ὥστε καὶ κατὰ τὴν ἕκθεσιν ἀνάγκη ἐν τι εἶναι ἄμφω. τὸ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς λεγόμενον, οἷον τὸ μουσικὸν ἢ λευκόν, διὰ τὸ διττὸν σημαίνειν, οὐκ ἀληθῆς εἰπεῖν ὡς ταυτὸ τὸ τί ἦν εἶναι καὶ αὐτό· καὶ γὰρ ὧ συμβεβηκε λευκὸν καὶ τὸ συμβεβηκός, ὡστ' ἔστι μὲν ὡς ταυτὸν, ἐξὶ δὲ ὡς ἢ ταυτὸ τὸ τί ἦν εἶναι καὶ αὐτό· τῷ μὲν γὰρ ἀνθρώπῳ καὶ τῷ λευκῷ ἀνθρώπῳ ἢ ταυτὸ, τῷ πάθει δὲ ταυτό. ἄτοπον δ' ἂν φανείη κἀν εἴ τις ἐκάστω ὄνομα θεῖτο τῶν τί ἦν εἶναι· ἔσται γὰρ καὶ παρ' ἐκεῖνο ἄλλο, οἷον τῷ τί ἦν εἶναι ἵπκῳ τί ἦν εἶναι ἵπκῳ ἕτερον. καίτοι τί κωλύει καὶ νῦν εἶναι ἕνα εὐθὺς τί ἦν εἶναι, εἶπερ οὐσία τὸ τί ἦν εἶναι; ἀλλὰ μὴν οὐ μόνον ἐν, ἀλλὰ καὶ ὁ

1. ἄλλο ἐνέσει T, ἄλλο ἕξαι A^b, om SB^bC^b. || μόνος A^b. || ὁ om T. || 4. τὸ θῆλυ] ὁ τῷ θῆλεος ET. || λέγομεν A^b. || 5. ἐν om A^b. || 6. συνδυαζομένων T. || 7. λαμβάνει E. || 8. ἦτοι] ἢ τῷ T. || 9. εἶναι om T. || 10. ἐὼδ] ἐὼδ' εἰ T. || 12. ὁ post ἐστὶν add A^b F^b. || post εἶναι: SB^bC^b lacunam litterarum ferme quadraginta. || λόγος — εἶναι om T. || 13. μόνων S: ceteri μόνον. || 17. τε om ES. || 20. τῷ S. || 21. εἰ — εἶναι om T. || 21. καὶ τὸ A^b, καὶ τῷ F^b: ceteri om. || τῷ T, om E. || 23. ὡς] εἶναι A^b. || 23 et 24. τῷ STH^b. || 26. τ' A^b. || ἂν om A^b. || γενέσθαι ταυτά τὰ κατὰ A^b. || 28. εἶναι] εἶναι ὡς E, om SA^b. || 29. ἄρ' ἀνάγκη A^bF^b, ἀνάγκη ἀεὶ SH^b: ceteri ἀεὶ ἀνάγκη. || 30. πρότερον οἷον A^b. || εἶναι τινες τὰς ιδέας H^b. || 32. τὸ ante ὄντι om H^b.

2. οὐσίαι] καὶ οὐσίαι A^b. || 3. οὐσία A^bH^b. || 4. ἐξαι ἐπισήμη] ἐστὶν ἐπισήμη T. || δὲ] δὴ H^b. || 6. ἐστὶν ὅταν] αὐτὴ ET, omisso mox γνωῶμεν. || 7. εἶναι ἐκεῖνο A^b: ceteri ἐκεῖνω εἶναι. || 8. ἔχει] ἐπάγει T, om H^b. || τὸ ES. || 9. τῷ — τῷ] τὸ — τὸ E. || 10. τῷ ὄντι, omisso ὄν, T. || 12. καὶ τὸ ἀγαθῷ T. || 13. ὅσα] καὶ ὅσα F^b. || ἄλλο] ἄλλο T. || πρώτα καὶ καθ' αὐτὰ EST. || 14. ἂν A^b. || ὑπάρχει T. || καὶ H^b. || 15. ἢ om A^b. || 16. οἷας — 17. γὰρ] lacunam SB^bC^b. || 16. φάμεν F^b. || 17. οὐσία om H^b. || ἀνάγκη εἶναι A^b, εἶναι ἀναγκαῖον S. || 18. ἔσονται] δέονται B^b. || 20. γε] δὲ S. || τούτων SB^bC^b. || 21. καὶ add A^bF^b. || 22. τι om A^b. || 23. ἢ] καὶ A^b. || 25. συμβαίνει A^b. || λευκῷ ET, om A^b. || 27. καὶ τῷ] καὶ τὸ A^b. || 29. τιθεῖτο A^b. || ἔσται — 30. τῷ τί ἦν εἶναι om T. || 30. οἷον add A^b. || τῷ] τὸ E. || ἵπκῳ τί] ἐὼ γὰρ τί ES^bC^b. || 32. οὐσίαι T. || οὐ] καὶ οὐ SB^bC^b.

λόγος ὁ αὐτὸς αὐτῶν, ὡς ἄλλον καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων· οὐ γὰρ κατὰ συμβεβηκὸς ἐν τὸ ἐν εἶναι καὶ ἐν. ἐτι εἰ ἄλλο ἔσαι, εἰς ἀπειρον εἶναι· τὸ μὲν γὰρ ἔσαι τί ἦν εἶναι τῷ ἐνός, τὸ δὲ τὸ ἐν, ὡς καὶ ἐπὶ ἐκείνων ὁ αὐτὸς ἔσαι λόγος. ὅτι μὲν ἐν ἐπὶ τῶν πρώτων καὶ καθ' αὐτὰ λεγομένων τὸ ἐκάσῳ εἶναι καὶ ἕκασον τὸ αὐτὸ καὶ ἐν ἐστὶ, δῆλον. οἱ δὲ σοφιστικοὶ ἔλεγχοι πρὸς τὴν θέσιν ταύτην φανερόν ὅτι τῇ αὐτῇ λύονται λύσει, καὶ εἰ ταῦτὸ Σωκράτης καὶ Σωκράτης εἶναι· οὐθεν γὰρ διαφέρει ἕτε ἐξ ὧν ἐρωτήσῃεν ἄν τις, ἕτε ἐξ ὧν λύων ἐπιτύχοι. πῶς μὲν ἐν τὰ τί ἦν εἶναι ταυτόν καὶ πῶς ἢ ταυτόν ἐκάσῳ, εἴρηται.

7 Τῶν δὲ γιγνομένων τὰ μὲν φύσει γίνεταί, τὰ δὲ τέχνῃ, τὰ δὲ ἀπὸ ταυτομάτου. πάντα δὲ τὰ γιγνομένα ὑπὸ τέ τινος γίνεταί καὶ ἐκ τινος καὶ τί. τὸ δὲ τί λέγω καθ' ἐκάσῃν κατηγορίαν· ἢ γὰρ τότε ἢ ποσὸν ἢ ποιὸν ἢ πῶ. αἱ δὲ γενέσεις αἱ μὲν φυσικαὶ αὐταὶ εἰσιν ὧν ἡ γενέσις ἐκ φύσεώς ἐστιν. τὸ δ' ἐξ ἧ γίνεταί, ἢν λέγομεν ὕλην· τὸ δ' ὑφ' οὗ, τῶν φύσει τι ὄντων· τὸ δὲ τί, ἄνθρωπος ἢ φυτὸν ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ἃ δὲ μάλιχα λέγομεν ὑσίας εἶναι. ἅπαντα δὲ τὰ γιγνομένα ἢ φύσει ἢ τέχνῃ ἔχει ὕλην· δυνατὸν γὰρ καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι ἕκασον αὐτῶν, τοῦτο δ' ἐστὶν ἐν ἐκάσῳ ὕλη. καθόλου δὲ καὶ ἐξ οὗ φύσις καὶ καθὸ φύσις· τὸ γὰρ γιγνομένον ἔχει φύσιν, οἶον φυτὸν ἢ ζῶον. καὶ ὑφ' οὗ, ἢ κατὰ τὸ εἶδος λεγομένη φύσις ἢ ὁμοειδής· αὕτη δ' ἐν ἄλλῳ· ἄνθρωπος γὰρ ἄνθρωπον γεννᾷ. ἕτω μὲν ἐν γίνεταί τὰ γιγνομένα διὰ τὴν φύσιν, αἱ δ' ἄλλαι γενέσεις λέγονται ποιήσεις. πᾶσαι δ' εἰσὶν αἱ ποιήσεις ἢ ἀπὸ τέχνης ἢ ἀπὸ δυνάμεως ἢ ἀπὸ διανοίας. τούτων δὲ τινες γίνονται καὶ ἀπὸ ταυτομάτου καὶ ἀπὸ τύχης παραπλησίως ὥσπερ ἐν τοῖς ἀπὸ φύσεως γιγνομένοις· εἴα γὰρ κακεῖ ταῦτὰ καὶ ἐκ σπέρματος γίνεταί καὶ ἄνευ σπέρματος. περὶ μὲν ἐν τούτων ὕψερὸν ἐπισκεπτέον, ἀπὸ τέχνης

δὲ γίνεταί ὅσων τὸ εἶδος ἐν τῇ ψυχῇ. εἶδος δὲ λέγω τὸ τί ἦν εἶναι ἐκάσῳ καὶ τὴν πρώτην ὑσίαν. καὶ γὰρ τῶν ἐναντίων τρόπον τινὰ τὸ αὐτὸ εἶδος· τῆς γὰρ στερήσεως ὑσία ἢ οὐσία ἢ ἀντικειμένη, οἶον ὑγεία νόσος· ἐκείνης γὰρ ἀκυσία δὴλῶται ἢ νόσος, ἢ δ' ὑγεία ὁ ἐν τῇ ψυχῇ λόγος καὶ ἐν τῇ ἐπισήμῃ. γίνεταί δὲ τὸ ὑγιὲς νοσησαντος ὅπως· ἐπειδὴ τοδὶ ὑγεία, ἀνάγκη, εἰ ὑγιὲς ἔσαι, τοδὶ ὑπάρξει, οἶον ἁμαλότητα, εἰ δὲ τὸτο, θερμότητα. καὶ ὅτως αἰε νοεῖ, ἕως ἂν ἀγάγη εἰς τὸτο ὃ αὐτὸς δύναται ἔσχατον ποιεῖν. εἴτα ἤδη ἢ ἀπὸ τούτου κήσεις ποιήσεις καλεῖται, ἢ ἐπὶ τὸ ὑγιαίνει. ὡς συμβαίνει τρόπον τινὰ ἐξ ὑγείας τὴν ὑγείαν γίνεσθαι καὶ τὴν οἰκίαν ἐξ οἰκίας, τῆς ἄνευ ὕλης τὴν ἔχουσαν ὕλην· ἢ γὰρ ἰατρικὴ ἐστὶ καὶ ἡ οἰκοδομικὴ τὸ εἶδος τῆς ὑγείας καὶ τῆς οἰκίας. λέγω δ' οὐσίαν ἄνευ ὕλης τὸ τί ἦν εἶναι τῶν δὲ γενέσεων καὶ κινήσεων ἢ μὲν νόσεις καλεῖται ἢ δὲ ποιήσεις, ἢ μὲν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ εἶδους νόσεις, ἢ δ' ἀπὸ τῆ τελευταίας τῆς νοήσεως ποιήσεις. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν μεταξὺ ἕκασον γίνεταί. λέγω δ' αἶον εἰ ὑγιαίνει, δεῖ αἶον ἁμαλυνθῆναι. τί ἐν ἐστὶ τὸ ἁμαλυνθῆναι; τοδὶ τὸτο δ' ἔσαι εἰ θερμανθῆσεται. τὸτο δὲ τί ἐστὶ; τοδὶ ὑπάρχει δὲ τοδὶ δύναμει· τὸτο δ' ἤδη ἐπ' αὐτῷ. τὸ δὲ ποιεῖν καὶ ὄθεν ἀρχεται ἢ κινήσεις τοῦ ὑγιαίνειν, εἰάν μὲν ἀπὸ τέχνης, τὸ εἶδος ἐστὶ τὸ ἐν τῇ ψυχῇ, εἰάν δ' ἀπὸ ταυτομάτου, ἀπὸ τούτου ὃ ποτε τῷ ποιεῖν ἀρχεῖ τῷ ποιῶντι ἀπὸ τέχνης, ὥσπερ καὶ ἐν τῷ ἰατρεύειν ἴσως ἀπὸ τῷ θερμαίνειν ἢ ἀρχῇ, τοῦτο δὲ ποιεῖ τῇ τρήσει· ἢ θερμότης τοῦτον ἢ ἐν τῷ σώματι ἢ μέρος τῆς ὑγείας ἢ ἔπεται τι αὐτῇ τοσεῦτος ὃ ἐστὶ μέρος τῆς ὑγείας, ἢ διὰ πλειόνων· τῆτο δ' ἔσχατον τὸ ποιῶν, καὶ τὸ ὅτως μέρος ἐστὶ τῆς ὑγείας καὶ τῆς οἰκίας, οἶον οἱ λίθοι, καὶ τῶν ἄλλων. ὡς καθάπερ λέγεται, ἀδύνατον γενέσθαι εἰ μὴθεν προὔπαρχοι. ὅτι μὲν οὖν τι μέρος ἐξ ἀνάγκης ὑπάρξει, φανερόν· ἢ γὰρ ὕλη μέρος· ἐνυπάρ-

1. καὶ om T. || αὐτε H². || 2. καὶ om A². || ἐτι εἰ] εἴτι εἰ T. || 3. ἔσαι om T. || ἔσαι τὸ τί T. || τῷ ἐνός A², τῷ ἐνός οὐκ F², τὸ ἐν εἶναι T: ceteri τὸ ἐν εἶναι. || 4. ἔσαι εἰ αὐτὸς A². || 5. post τῶν lacunam litterarum trium B²C². || 6. καὶ ante ἢ om A², καὶ ἐν om H². || 8. εἰ] εἰς A². || Σωκράτης] σωκράτην A². || 9. ἐρωτήσῃ A², ἐρωτηθείη H². || 12. δὲ om A². || γίνεταί H². || 15. ἢ πῶ et 18. τι om H². || 18. ἕτεος T. || τί] τι ὃ ET. || 21. ταύτου B²C². || 22. ἐν A², ἢ ἐν T: ceteri ἢ. || 23. ἐρωτήσῃ T. || ἢ om S. || 24. ἐφ' F². || ἢ post φύσις om F². || 26. ἐν om T. || 27. πᾶσαι δ' εἰσὶν αἱ ποιήσεις om C². || ἢ om A². || 28. ἀπὸ ante διανοίας add A²F². || 30. ὑπὸ EST. || 31. ταῦτα S.

1. δὲ F². || δὲ post αἶον om C². || 4. ἢ] ἢ πῶ ὑσία ET, om S²B²C². || 5. δὴλῶται om A². || καὶ ἐν τῇ] καὶ ἐν τῇ T, καὶ ἢ A². || 6. δὲ ST²A². || ὅτως om S. || 7. τὸ δὲ ὑγείαν ST. || ἔσαι om A². || ἁμαλύνεται T. || 8. εἰ δὲ τῆτο, θερμότητα om T. || 9. εἰς τὸ αὐτὸ διπασθῆναι τὸ ἔσχατον A². || 10. ταύτου EH²: ceteri ταύτων. || 11. τὴν ὑγείαν ἐκ τῆς ὑγείας F². || 12. post καὶ lacunam B²C². || 13. ἢ] εἰ T. || ἐστὶ post οἰκοδομικὴ T, om F². || ἢ add F²H². || τῆς ὑγείας καὶ τῆς οἰκοδομίας E, τῆς οἰκίας καὶ τῆς ὑγείας εἰσι F². || 17. τάλως F². || καὶ ἐπὶ τῶν ET. || 18. τῶν μεταξὺ ἕκασον om H². || ὑγείαν T. || 19. δεῖν ἂν A²: ceteri δεῖ. || 20. τί om A². || 21. δὲ — τῆτο om T. || τοδὶ] γὰρ τοδὶ E. || 22. τὸ A². || 24. ἀρχεται H², ἀρχὴ ST. || 25. ὡς ὅτως H². || θερμὸν H². || 26. τοῦτον] ἐν A². || ἢ om A². || 27. ἢ ἔπεται — 28. ὑγείας om T²A². || 28. ἢ διὰ — 29. ἔσχατον om B²C². || 28. ἔσχατον] ἐστὶ τὸ A²F². || 29. καὶ τὸ ὅτως μέρος ἐστὶ] τὸ μέρος A²H². || 31. τι] τὸ EST. || 32. ὑπάρξει ἐξ ἀνάγκης T. || φανερόν om T.

χει γὰρ καὶ γίνεταί αὐτή. ἀλλ' ἄρα καὶ τῶν ἐν τῇ
 λόγῳ. ἀμφοτέρως δὲ λέγομεν τὰς χαλκῆς κύκλους τί εἶσι,
 καὶ τὴν ὕλην λέγοντες ὅτι χαλκῆς, καὶ τὸ εἶδος ὅτι σχῆμα
 τοιάδε· καὶ τοῦτό ἐστι τὸ γένος εἰς ὃ πρῶτον τίθεται. ὃ δὲ
 χαλκοῦς κύκλος ἔχει ἐν τῷ λόγῳ τὴν ὕλην. ἐξ οὗ δὲ ὡς
 ὕλης γίνεται ἓνια, λέγεται, ὅταν γένηται, αὐκ' ἐκεῖνο ἀλλ'
 ἐκείνῳ, οἷον ὁ ἀνδρίας ἢ λίθος ἀλλὰ λίθινος. ὁ δ' ἀνθρω-
 πος ὁ ὑγαίνων οὐ λέγεται ἐκεῖνο ἐξ ὅ' αἴτιον δ' ὅτι γίνε-
 ται ἐκ τῆς στερεώσεως καὶ τοῦ ὑποκειμένου ὃ λέγομεν τὴν
 ὕλην, οἷον καὶ ὁ ἀνθρώπος καὶ ὁ κάρμων γίνεταί ὑγίης
 μᾶλλον μέντοι λέγεται γίνεσθαι ἐκ τῆς στερεώσεως, οἷον ἐκ
 κάρμωντος ὑγίης ἢ ἐξ ἀνθρώπου. διὸ κάρμων μὲν ὑγίης οὐ
 λέγεται, ἀνθρώπου δὲ καὶ ἀνθρώπος ὑγίης. τῶν δ' ἡ σέρησις
 ἀθῆλος καὶ ἀνόνημος, οἷον ἐν χαλκῷ σχήματος ὁποιῶν ἢ
 ἐκ πλίνθους καὶ ξύλοις οὐκίας, ἐκ τούτων δοκεῖ γίνεσθαι ὡς
 ἐκεῖ ἐκ κάρμωντος. διὰ ὡστερ' ἢ ἐκεῖ ἐξ ὅ' τούτο ἐκεῖνο οὐ
 λέγεται, ἀλλ' ἐνταῦθα ὁ ἀνδρίας ξύλευν, ἀλλὰ παράγεται
 ξύλινος, ἢ ξύλον, καὶ χαλκῆς ἀλλ' ἢ χαλκῆς, καὶ λίθινος
 ἀλλ' ἢ λίθος, καὶ ἡ οὐκία πλίνθην ἀλλ' ἢ πλίνθος, ἐπεὶ ἕα
 ὡς ἐκ ξύλου γίνεταί ἀνδρίας ἢ ἐκ πλίνθων οὐκία, εἰάν τις
 σφάδρα ἐπιβλέπη, εὐκ' ἂν ἀπλῶς εἴποι, διὰ τὸ δεῖν μετα-
 βαλλόντος γίνεσθαι ἐξ ὅ', ἀλλ' ἔχ' ὑπαμένοντος. διὰ μὲν
 ἔτι τούτα ὕτως λέγεται.

8. Ἐπαὶ δὲ ὑπὸ τίνος τα γίνεταί τὰ γινόμενα (τούτο δὲ
 λέγω ὅθεν ἢ ἀρχὴ τῆς γενέσεως ἐστίν) καὶ ἐκ τίνος (ἔσω δὲ
 μὴ ἡ σέρησις τούτα ἀλλ' ἡ ὕλη· ἥδη γὰρ διάρρισταί ὄν τρέ-
 πον τούτα λέγομεν) καὶ ἢ γίνεταί (τούτα δ' ἐστὶν ἢ σφαῖρα
 ἢ κύκλος ἢ ἢ ἐ τι ἐτυχε τῶν ἄλλων), ὡς περ' ὑδὲ τὸ ὑποκει-
 μένον ποιῶ τὸν χαλκόν, οὕτως οὐδὲ τὴν σφαῖραν, εἰ μὴ
 κατὰ συμβεβηκός, ὅτι ἡ χαλκῆ σφαῖρα σφαῖρά ἐστιν,
 ἐκείνην δὲ ποιῶ. τὸ γὰρ τάδε τι ποιῶν ἐκ τῆ ὅλης ὑποκει-
 μένου τάδε τι ποιῶν ἐστίν. λέγω δ' ὅτι τὸν χαλκὸν σρογγύ-
 λον ποιῶν ἐστὶν ἢ τὸ σρογγύλον ἢ τὴν σφαῖραν ποιῶν, ἀλλ'
 ἕτερον τι, οἷον τὰ εἶδος τοῦτο ἐν ἄλλῳ. εἰ γὰρ ποιῶ, ἔτι

τίνος ἂν ποιῶ ἄλλῃ· τούτο γὰρ ὑπέκειτο. οἷον ποιῶν χαλ-
 κῆν σφαῖραν· τούτο δὲ οὕτως ὅτι ἐκ τοῦδε, ὃ ἐστὶ χαλκῆς,
 τοῦδε ποιῶ, ὃ ἐστὶ σφαῖρα. εἰ ἔν καὶ τούτο ποιῶ αὐτέ, δῆλον
 ὅτι ὡσαύτως ποιῶσι, καὶ βαδιούνται αἱ γενέσεις εἰς ἀπει-
 ρον. φανερόν ἄρα ὅτι ὑδὲ τὸ εἶδος, ἢ ὁτιδήποτε χρῆ καλεῖν
 τῶν ἐν τῷ αἰσθητῷ μορφῆν, ἢ γίνεταί, ἢ ἐξ ὧν αὐτὴ γένε-
 σις, ὑδὲ τὸ τί ἦν εἶναι· τούτο γὰρ ἐστὶν ὃ ἐν ἄλλῳ γίνεταί
 ἢ ὑπὸ τέχνης ἢ ὑπὸ φύσεως ἢ δυνάμεως. τὰ δὲ χαλκῆν
 σφαῖραν εἶναι ποιῶ. ποιῶ γὰρ ἐκ χαλκοῦ καὶ σφαῖρας·
 εἰς τοῦδε γὰρ τὸ εἶδος ποιῶ, καὶ ἐστὶ τούτο σφαῖρα χαλκῆ.
 τοῦ δὲ σφαῖρα εἶναι ὅλος εἰ ἔστι γενέσις, ἐκ τίνος τι ἔσαι.
 δεῖται γὰρ διαιρετόν εἶναι αἰετὰ τὰ γινόμενα, καὶ εἶναι τὸ
 μὲν τόδε τὸ δὲ τόδε, λέγω δ' ὅτι τὸ μὲν ὕλην τὸ δ' εἶδος.
 εἰ δὲ ἐστὶ σφαῖρα τὸ ἐκ τῆ μέσης σχῆμα ἴσον, τέτυ τὸ μὲν
 ἐν ὧ ἔσαι ὃ ποιῶ, τὰ δ' ἐν ἐκείνῳ, τὸ δ' ἅπαν τὸ γεγονός,
 οἷον ἡ χαλκῆ σφαῖρα. φανερόν δὲ ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι
 τὸ μὲν ὡς εἶδος ἢ ὡς ἰσὶα λεγόμενον ἢ γίνεταί, ἢ δὲ σύνοδος
 ἢ κατὰ ταύτην λεγόμενη γίνεταί, καὶ ὅτι ἐν παντὶ τῷ
 γινόμενῳ ὕλη ἔσται, καὶ ἐστὶ τὸ μὲν τόδε τὸ δὲ τόδε. πότε-
 ρον ἔν ἐστὶ τις σφαῖρα παρὰ τὰσδε ἢ οὐκία παρὰ τὰς πλίν-
 θους, ἢ ὑδ' ἂν ποτε ἐγίγντο, εἰ ὕτως ἦν, τόδε τι; ἀλλὰ τὸ
 τοιούδε σημαίνει, τόδε δὲ καὶ ὠρισμένον ὡς ἐστίν, ἀλλὰ ποιῶ
 καὶ γεννῶ ἐκ τοῦδε τοιούδε· καὶ ὅταν γεννηθῆ, ἔστι τόδε
 τοιούδε. τὸ δ' ἅπαν τόδε Καλλιᾶς ἢ Σωκράτης ἐστὶν ὡς περ
 σφαῖρα ἢ χαλκῆ ἢ δὲ, ὃ δ' ἀνθρώπος καὶ τὸ ζῶον ὡς περ
 σφαῖρα χαλκῆ ὅλος. φανερόν ἄρα ὅτι ἡ τῶν εἰδῶν αἰτία,
 ὡς εἰώθασί τινες λέγειν τὰ εἶδη, εἰ ἐστὶν ἅττα παρὰ τὰ καθ'
 ἕκαστα, πρὸς τε τὰς γενέσεις καὶ τὰς ἰσῖας ὅθεν χρῆσιμα·
 οὐδ' ἂν εἴεν διὰ γε ταῦτα οὐσίαι καθ' αὐτάς. ἐπὶ μὲν δὲ
 τῶν καὶ φανερόν ὅτι τὸ γεννῶν τοῦτον μὲν οἷον τὸ γεννώ-
 μενον, οὐ μέντοι τὸ αὐτό γε, οὐδ' ἐν τῷ ἀριθμῷ ἀλλὰ τῷ
 εἶδει, οἷον ἐν τοῖς φυσικοῖς· ἀνθρώπος γὰρ ἀνθρώπον γεννᾷ,
 ἂν μὴ τι παρὰ φύσιν γένηται, οἷον ἵππος ἡμίονον. καὶ
 ταῦτα δὲ ὁμοίως· ὃ γὰρ ἂν κοινὸν εἴη ἐφ' ἵππου καὶ ὄνου

1. εὐσφ T. || 2. χαλκῆς A¹F¹H¹: ceteri πολλὰς. || 3. καὶ εἰ τὴν A¹. || 5. χαλκῆς A¹. || τὴν] καὶ τὴν H¹. || δὲ F¹H¹. || γί-
 νε-
 ται ὡς ὕλης H¹. || 6. γίνηται] λήγεται F¹. || 7. ἐκεῖνον SC¹H¹. || ὁ post οἷον om EST. || 9. ἐκ om F¹. || 11. ἐκ τῆς στερεώσεως
 γένεσεως T. || 12. μὲν ὁ ὑγίης T. || 13. καὶ] καὶ ὁ A¹. || 14. σνώσημος T. || γε ἐκ χαλκῆ E. || σχῆμα τὸ TH¹. || ὁποιῶν TH¹,
 ἄπει οὖν E. || 17. ἐνταῦθεν S. || 19. ἐκεῖ] ὡς εἰ T. || 21. ἐπιβλέπη σφάδρα ET. || εἴπε A¹: ceteri εἴποι. || 25. δὲ T. || 27. δ] τὴ
 F¹. || ἢ T. || 31. τι om T. || ποιῶν om A¹. || ὅλου T. || 32. τι add A¹F¹. || 33. ποιῶν ἐστὶν] ποιῶσι A¹H¹.

1. ποιῶ ἀλλ' ἢ T, ποιῶν ἢ ἄλλῳ E. || ποιῶ A¹. || 2. ἔσω ὁ χαλκῆς T. || 3. τόδε A¹. || δ] ὅτι A¹. || 5. ὅτε ET. || 6. ἢ om
 A¹F¹. || 7. εἴσαι] εἶναι ταῦτα T, εἶσαι τούτω E. || 8. ἢ prius om A¹. || 9. καὶ σφαῖρας] σφαῖραν A¹. || 10. τῷ] τοῦ τὸ ET. || 11.
 ἕκαστα A¹F¹. || 12. εἶναι om T. || ἀπὸ om A¹. || 13. τὸ δὲ om A¹. || τὸ μὲν] τὴν μὲν T. || 14. δὲ T. || 15. δ] οὐ A¹. || 17. ἢ]
 ἢ A¹, ἢ ὡς E. || 18. ἅπαντι ET. || 19. ἔστι] ἐστὶ A¹H¹. || 20. τι T. || τάδε E. || 21. ἀλλ' ὅτι τοιούδε ET. || 23. τόδε] δήλωσ
 ET. || 25. ἢδὲ om T. || 28. τὰς post καὶ add A¹H¹. || χρῆσιμα A¹. || 29. εἰστέας A¹. || 30. καὶ om A¹H¹. || 31. ἀλλ' ἐν τῷ
 ET. || 33. ἐάν T.

οὐκ ὠνόμασται τὸ ἐγγύτατα γένος, εἴη δ' ἂν ἄμφω ἴσως οἶον ἡμίονος. ὥς φανερόν ἐστι ἔθεν δεῖ ὡς παράδειγμα εἶδος κατασκευάζειν (μάλιστα γὰρ ἂν ἐν τούτοις ἐπεζητοῦντο· ἐσῆαι γὰρ αἱ μάλιστα αὐταὶ) ἀλλὰ ἰκανόν τὸ γενῶν ποιῆσαι καὶ τοῦ εἶδους αἴτιον εἶναι ἐν τῇ ὕλῃ. τὸ δ' ἄπαν ἤδη 5 τὸ τοιόνδε εἶδος ἐν ταῖσδε ταῖς σαρχὶ καὶ ὀστοῖς Καλλίας καὶ Σωκράτης· καὶ ἕτερον μὲν διὰ τὴν ὕλην, ἕτερα γὰρ, ταῦτ' οὐδὲ τῷ εἶδει· ἄτομον γὰρ τὸ εἶδος.

9 Ἀπορήσει δ' ἂν τις διὰ τί τὰ μὲν γίνονται καὶ τέχνη καὶ ἀπὸ ταυτομάτου, οἷον ὑγίεια, τὰ δ' ἕ, οἷον οἰκία. αἴτιον 10 δ' ὅτι τῶν μὲν ἡ ὕλη ἢ ἄρχουσα τῆς γενέσεως ἐν τῷ ποιεῖν καὶ γίνεσθαι τι τῶν ἀπὸ τέχνης, ἐν ἣ ὑπάρχει τι μέρος τῷ πράγματι, ἢ μὲν τοιαυτὴ ἐστὶν οἷα κινεῖσθαι ὑφ' αὐτῆς, ἢ δ' ἕ, καὶ ταύτης ἢ μὲν ὡδὶ οἷα τε, ἢ δὲ ἀδύνατος· πολλὰ γὰρ δύναται μὲν ὑφ' αὐτῶν κινεῖσθαι ἀλλ' οὐχ ὡδί, οἷον 15 ὀρχήσασθαι. ὅσων ἔν τοιαυτῇ ἡ ὕλη, οἷον οἱ λίθοι, ἀδύνατον ὡδὶ κινήσθαι εἰ μὴ ὑπ' ἄλλου, ὡδὶ μέντοι καὶ· καὶ τὸ πῦρ. διὰ τούτου τὰ μὲν ἔκ ἑσῆαι ἀνευ τῆς ἔχοντος τὴν τέχνην, τὰ δ' ἕσῆαι· ὑπὸ γὰρ τούτων κινήσεται τῶν οὐκ ἔχόντων μὲν τὴν τέχνην, κινεῖσθαι δὲ δυναμένων αὐτῶν, ἢ ὑπ' ἄλ- 20 λων οὐκ ἔχόντων τὴν τέχνην, ἢ ἐκ μέρους. δῆλον δ' ἐκ τῶν εἰρημένων καὶ ὅτι τρόπον τινα πάντα γίνονται ἐξ ὁμωνύμου, ὥσπερ τὰ φύσει, ἢ ἐκ μέρους ὁμωνύμου, οἷον ἡ οἰκία ἐξ οἰκίας, ἢ ὑπὸ νοῦ (ἢ γὰρ τέχνη τὸ εἶδος), ἢ ἐκ μέρους ἢ ἔχοντός τι μέρος, εἰ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς γίνονται· τὸ 25 γὰρ αἴτιον τῷ ποιεῖν πρῶτον καθ' αὐτὸ μέρος. θερμότης γὰρ ἢ ἐν τῇ κινήσει θερμότητα ἐν τῷ σώματι ἐποίησεν· αὕτη δ' ἐστὶν ἡ ὑγίεια ἢ μέρος, ἢ ἀκολουθεῖ αὐτῇ μέρος τι τῆς ὑγιείας ἢ αὐτὴ ἡ ὑγίεια· διὸ καὶ λέγεται ποιεῖν, ὅτι ἐκείνο ποιεῖ τὴν ὑγίειαν ὧ ἀκολουθεῖ καὶ συμβεβηκε θερμότης. ὥς 30 ὥσπερ ἐν τοῖς συλλογισμοῖς πάντων ἀρχὴ ἡ ἐσῆα (ἐκ γὰρ τοῦ τί ἐστὶν οἱ συλλογισμοὶ εἰσιν), ἐνταῦθα δὲ αἱ γενέσεις. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ φύσει συνιστάμενα τούτοις ἔχει. τὸ μὲν γὰρ σπέρμα ποιεῖ ὥσπερ τὰ ἀπὸ τέχνης· ἔχει γὰρ δυνά-

μει τὸ εἶδος, καὶ ἀφ' ἕ τὸ σπέρμα, ἐςί πως ὁμωνύμον. οὐ γὰρ πάντα οὕτω δεῖ ζητεῖν ὡς ἐξ ἀνθρώπου ἀνθρωπος (καὶ γὰρ γυνὴ ἐξ ἀνδρός· διὸ ἡμίονος οὐκ ἐξ ἡμίονου), ἀλλ' εἰ μὴ κήρωμα ἢ. ὅσα δὲ ἀπὸ ταυτομάτου ὥσπερ ἐκεῖ γίνονται, ὅσων ἡ ὕλη δύναται καὶ ὑφ' αὐτῆς κινεῖσθαι ταύτην τὴν κίνησιν ἢ τὸ σπέρμα κινεῖ· ὅσων δὲ μὴ, ταῦτα ἀδύνατα γίνεσθαι ἄλλως πως ἢ ἐξ αὐτῶν. οὐ μόνον δὲ περὶ τῆς οὐσίας ὁ λόγος δηλοῖ τὸ μὴ γίνεσθαι τὸ εἶδος, ἀλλὰ περὶ πάντων ὁμοίως τῶν πρώτων κοινὸς ὁ λόγος, οἷον ποσοῦ 10 ποιοῦ καὶ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν. γίνονται γὰρ ὥσπερ ἡ χαλκῆ σφαῖρα, ἀλλ' οὐ σφαῖρα οὐδὲ χαλκός, καὶ ἐπὶ χαλκοῦ, εἰ γίνονται (αἶε γὰρ δεῖ προϋπάρχειν τὴν ὕλην καὶ τὸ εἶδος), ἔτως καὶ ἐπὶ τῷ τί ἐστὶ καὶ ἐπὶ τῷ ποῦ καὶ ποῦ καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως κατηγοριῶν· οὐ γὰρ γίνονται τὸ ποῖον ἀλλὰ τὸ ποῖον ζύλον, ὡδὲ τὸ ποσὸν ἀλλὰ τὸ ποσὸν ζύλον ἢ ζῶον. ἀλλ' ἴδιον τῆς οὐσίας ἐκ τούτων λαβεῖν 15 ἐστὶν ὅτι ἀνάγκη προϋπάρχειν ἕτερον ἐσῆαν ἐντελεχεία ὅσων ἢ ποιεῖ, οἷον ζῶον, εἰ γίνονται ζῶον· ποῖον δ' ἢ ποσὸν οὐκ ἀνάγκη ἀλλ' ἢ δυνάμει μόνον.

Ἐπεὶ δὲ ὁρισμὸς λόγος ἐστὶ, πᾶς δὲ λόγος μέρη ἔχει, 10 ὡς δ' ὁ λόγος πρὸς τὸ πρᾶγμα, καὶ τὸ μέρος τῷ λόγῳ πρὸς τὸ μέρος τῷ πράγματι ὁμοίως ἔχει, ἀπορεῖται ἤδη πότερον δεῖ τὸν τῶν μερῶν λόγον ἐνυπάρχειν ἐν τῷ τοῦ ὅλου λόγῳ ἢ οὐ. ἐνίων μὲν γὰρ φαίνονται ἐνόητα, ἐνίων δ' ἕ. τῷ μὲν γὰρ κύκλῳ ὁ λόγος ἔχ' ἔχει τὸν τῶν τμημάτων, ὁ δὲ τῆς συλλαβῆς ἔχει τὸν τῶν στοιχείων· καίτοι διαιρεῖται καὶ ὁ κύκλος εἰς τὰ τμήματα ὥσπερ καὶ ἡ συλλαβὴ εἰς τὰ στοιχεία. ἐτι δ' εἰ πρότερα τὰ μέρη τοῦ ὅλου, τῆς δ' ὀρθῆς ἢ ὀξείας μέρος καὶ ὁ δάκτυλος τῷ ζῶν, πρότερον ἂν εἴη ἢ ὀξείας τῆς ὀρθῆς καὶ ὁ δάκτυλος τῷ ἀνθρώπῳ. δοκεῖ δ' ἐκεῖνα εἶναι 20 πρότερα· τῷ λόγῳ γὰρ λέγονται ἐξ ἐκείνων, καὶ τῷ εἶναι δὲ ἀνευ ἀλλήλων πρότερα. ἢ πολλαχῶς λέγεται τὸ μέρος, ὧν εἰς μὲν τρόπος τὸ μετρῆν κατὰ τὸ ποσόν. ἀλλὰ τούτου μὲν ἀφείσθω· ἐξ ὧν δ' ἡ οὐσία ὡς μερῶν, τούτου σκεπτόμεν.

1. ἐγγύτατα *T*. || 4. αἰ om *A*^b. || 8. ταυτὰ *A*^b. || τῷ εἶδει] τωδὲ *T*. || 9. καὶ τέχνη om *A*^b. || 12. ἀπὸ τῆς τέχνης *T*. || 14 et 15 et 17. ὡδὲ *A*^b. || 15. δυνατὰ *E*. || 17. μέντ' εἶναι *A*^b. || 20. μὲν om *A*^b*H*^b. || ἢ om *A*^b. || 21. δ' om *H*^b. || 22. καὶ om *F*^b. || πάντα τρόπον τινα *F*^b, τρόπον τινα ἅπαντα *ET*. || ὁμωνύμων *T*. || 23. ὥσπερ — ὁμωνύμου om *T*. || 24. μέρους ἢ] μέρους ὁμωνύμου ἢ *F*^b, om *A*^b. || 25. τι] τὸ *A*^b. || γένηται *H*^b. || 26. αἴτιον om *A*^b. || 28. ἢ ὑγίεια] ἢ τοῦ ὑγιείας *ET*. || 29. ἢ add *EA*^b*F*^b. || 30. καὶ ὧ συμβεβηκε *T*, om *H*^b. || ἢ θερμότης *E*. || 33. δὴ *E*. || 34. τὸ *E*. || δυνάμει *A*^b.

1. πως] πρῶτον *A*^b. || 2. δὴ [ἢ] *T*. || 3. ἀλλ' om *A*^b. || 4. ὅσα δὲ om *H*^b, δὲ om *F*^b. || 5. δύναται om *A*^b. || 6. ἀδύνατον *T*. || 7. αὐτοῦ *H*^b. || 11. καὶ — 12. γίνονται om *H*^b. || 12. εἰ add *EA*^b. || αἶε] εἰ *A*^b. || 17. ἀναγκαῖον *A*^b*F*^b. || ἕτερον] ἀλλ' ἕτερον *ET*. || ὅσων ἐντελεχεία *T*. || 18. εἰ γίνονται [ζῶον om *A*^b. || 19. ἢ om *A*^b*F*^b. || 20. δὲ ὁρισμὸς] δὲ ὁ ὁρισμὸς *F*^b, δὴ ὁ ὁρισμὸς *TH*^b. || ἔχει μέρη *F*^b. || 21. τῷ — 22. μέρος om *A*^b. || 23. δεῖ om *T*. || τοῦ ὅλου] ὅλου *H*^b. || 24. ἢ οὐ om *A*^b. || ἐπ' ἐπίον *TA*^b. || ἐνόητος *ET**A*^b. || ἐπ' ἐνίων *T*. || 26. καίτοι] καίτοι καὶ *A*^b, καὶ *F*^b. || καὶ om *F*^b. || 28. πρότερον *TA*^b. || τὸ μέρος *A*^b. || 29. τῷ — 30. δάκτυλος om *A*^b. || 30. εἶναι om *T*. || 31. καὶ τῷ] καὶ τὸ *T*. || 32. ἢ om *F*^b.

εἰ οὖν ἐστὶ τὸ μὲν ὕλη τὸ δ' εἶδος τὸ δ' ἐκ τούτων, καὶ ὕψια ἢ τε ὕλη καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ ἐκ τούτων, ἔστι μὲν ὡς καὶ ἡ ὕλη μέρος τινὸς λέγεται, ἔστι δ' ὡς ἔ, ἀλλ' ἔξ ὧν ὁ τῷ εἶδος λόγος. οἷον τῆς μὲν κοιλότητος οὐκ ἔστι μέρος ἢ σάρξ (αὕτη γὰρ ἡ ὕλη ἐφ' ἧς γίγνεται), τῆς δὲ σιμό- 5 τητος μέρος· καὶ τῷ μὲν συνόλῳ ἀνδριάντος μέρος ὁ χαλκός, τῷ δ' ὡς εἶδος λεγομένῳ ἀνδριάντος οὐ. λεκτέον γὰρ τὸ εἶδος καὶ ἡ εἶδος ἔχει ἕκαστον, τὸ δ' ὑλικὸν οὐδέποτε καθ' αὐτὸ λεκτέον. διὸ ὁ μὲν τῷ κύκλου λόγος οὐκ ἔχει τὸν τῶν τμημάτων, ὁ δὲ τῆς συλλαβῆς τὸν τῶν ζοιχειῶν· 10 τὰ μὲν γὰρ ζοιχεῖα τῷ λόγῳ μέρη τῷ εἶδος καὶ ἔχ' ὕλη, τὰ δὲ τμήματα οὕτως μέρη ὡς ὕλη ἐφ' οἷς ἐπιγίγνεται· ἐγγυτέρω μέντοι τῷ εἶδος ἢ ὁ χαλκός, ὅταν ἐν χαλκῷ ἢ ζρογγυλότης ἐγγινηται. ἔστι δ' ὡς ὑδὲ τὰ ζοιχεῖα πάντα τῆς συλλαβῆς ἐν τῷ λόγῳ ἐνεῖαι, οἷον ταδὶ τὰ κήρινα 15 ἢ τὰ ἐν τῷ ἀέρι· ἤδη γὰρ καὶ ταῦτα μέρος τῆς συλλαβῆς ὡς ὕλη αἰσθητή. καὶ γὰρ ἡ γραμμὴ ἐκ εἰ διαιρουμένη εἰς τὰ ἡμίση φθείρεται, ἢ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὰ ὀσᾶ καὶ νεῦρα καὶ σάρκας, διὰ τῆτο καὶ εἰσὶν ἐκ τῶτων ἔτως ὡς ὄντων τῆς οὐσίας μερῶν, ἀλλ' ὡς ἔξ ὕλης, καὶ τῷ μὲν 20 συνόλῳ μέρη, τῷ εἶδος δὲ καὶ ἔ ὁ λόγος ἐκέτι· διόπερ ὑδ' ἐν τοῖς λόγοις. τῶν μὲν οὖν ἐνεῖαι ὁ τῶν τοῖστων μερῶν λόγος, τῶν δ' οὐ δεῖ ἐνεῖναι, ἀν μὴ ἢ τοῦ συνελημμένῳ· διὰ γὰρ τοῦτο ἓνια μὲν ἐκ τούτων ὡς ἀρχῶν ἐστὶν εἰς αἶ φθείρονται, ἓνια δ' ἐκ ἔστιν. ὅσα μὲν ἔν συνελημμένα τὸ 25 εἶδος καὶ ἡ ὕλη ἐστὶν, οἷον τὸ σιμόν ἢ ὁ χαλκός κύκλος, ταῦτα μὲν φθείρεται εἰς ταῦτα καὶ μέρος αὐτῶν ἡ ὕλη· ὅσα δὲ μὴ συνείληπται τῇ ὕλῃ ἀλλ' ἄνευ ὕλης, ὧν οἱ λόγοι τοῦ εἶδους μόνον, ταῦτα δ' οὐ φθείρεται, ἢ ὅλως ἢ οὔτοι οὔτω γε. ὡς' ἐκείνων μὲν ἀρχαὶ καὶ μέρη τὰ ὑφ' 30 αὐτά, τοῦ δ' εἶδους οὔτε μέρη ἔτ' ἀρχαὶ ταῦτα. καὶ διὰ τῆτο φθείρεται ὁ πῆλινος ἀνδριάς εἰς πηλὸν καὶ ἡ σφαῖρα εἰς χαλκὸν καὶ ὁ Καλλιᾶς εἰς σάρκα καὶ ὀσᾶ, ἐτι δὲ ὁ κύκλος εἰς τὰ τμήματα· ἔστι γὰρ τι ὁ συνείληπται τῇ ὕλῃ· ὁμωνύμως γὰρ λέγεται κύκλος ὃ τε ἀπλῶς λεγόμενος καὶ ὁ καθ' ἕκαστα, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἴδιον ὄνομα τοῖς καθ' ἕκαστον. εἴρηται μὲν ἔν καὶ νῦν τάληθές, ὅμως δ' ἐτι σαφέστερον εἴπωμεν ἐπαναλαβόντες. ὅσα μὲν γὰρ τῷ λόγῳ μέρη καὶ εἰς αἶ διαιρεῖται ὁ λόγος, ταῦτα πρότερα, ἢ πάντα ἢ ἓνια. ὁ δὲ τῆς ὀρθῆς λόγος οὐ διαιρεῖται εἰς ὀξείας λόγον, ἀλλὰ τῆς ὀξείας εἰς ὀρθήν· χρῆται γὰρ ὁ ὀρίζομενος τὴν ὀξείαν τῇ ὀρθῇ· ἐλάττων γὰρ ὀρθῆς ἢ ὀξεία. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ κύκλος καὶ τὸ ἡμικύκλιον ἔχουσιν· τὸ γὰρ ἡμικύκλιον τῷ κύκλῳ ὀρίζεται καὶ ὁ δάκτυλος τῷ ὄλῳ· τὸ γὰρ τοιόνδε μέρος ἀνθρώπῳ δάκτυλος. ὡσθ' ὅσα μὲν μέρη ὡς ὕλη καὶ εἰς αἶ διαρεῖται ὡς ὕλην, ὕστερα· ὅσα δὲ ὡς τῷ λόγῳ καὶ τῆς οὐσίας τῆς κατὰ τὸν λόγον, πρότερα, ἢ πάντα ἢ ἓνια. ἐπεὶ δὲ ἡ τῶν ζῶων ψυχὴ (τῆτο γὰρ ὕψια τῷ ἐμφύχῳ) ἢ κατὰ τὸν λόγον ὕψια καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ τί ἦν εἶναι τῷ τοιῶνδε σώματι· ἕκαστον γῶν τὸ μέρος ἐὰν ὀρίζεται καλῶς, ἐκ ἄνευ τῷ ἔργῳ ὀριεῖται, ὃ ἔχ' ὑπάρχει ἄνευ αἰσθήσεως· ὡσε τὰ ταύτης μέρη πρότερα, ἢ πάντα ἢ ἓνια, τῷ συνόλῳ ζῶν, καὶ καθ' ἕκαστον δὲ ὁμοίως. τὸ δὲ σῶμα καὶ τὰ τούτου μόρια ὕστερα ταύτης τῆς οὐσίας, καὶ διαιρεῖται εἰς ταῦτα ὡς εἰς ὕλην ἔχ' ἢ ὕψια ἀλλὰ τὸ σύνολον. τῷ μὲν ἔν συνόλῳ πρότερα ταῦτ' ἔστιν ὡς, ἔστι δ' ὡς ἔ. ὑδὲ γὰρ εἶναι δύναται χωριζόμενα· οὐδὲ γὰρ ὁ πάντως ἔχων δάκτυλος ζῶου, ἀλλ' ὁμωνύμως ὁ τεθνεώς. ἓνια δ' αἶμα, ὅσα κύρια καὶ ἐν τῷ πρώτῳ ὁ λόγος καὶ ἡ ὕψια, οἷον εἰ τοῦτο καρδιά ἢ ἐγκέφαλος· διαφέρει γὰρ ἕθεν πότερον τοῖστων. ὁ δ' ἄνθρωπος καὶ ὁ ἵππος καὶ τὰ ἔτως ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα· καθόλου δ' ἐκ ἔστιν ὕψια, ἀλλὰ σύνολόν τι ἐκ τοῦ τῷ λόγῳ καὶ τῆσθι τῆς ὕλης ὡς καθόλου· καθ' ἕκαστον δ' ἐκ τῆς ἐσχάτης ὕλης ὁ Σωκράτης ἤδη ἐστὶν, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. μέρος μὲν οὖν ἐστὶ καὶ τοῦ εἶδους (εἶδος δὲ λέγω τὸ τί ἦν εἶναι) καὶ τῷ συνόλῳ τῷ ἐκ τῷ εἶδος καὶ τῆς ὕλης αὐτῆς. ἀλλὰ τῷ λόγῳ μέρη τὰ τῷ εἶδος μόνον ἐστὶν, ὁ δὲ λόγος ἐστὶ τῷ

4. ὁ om T. || ἢ σάρξ μέρος A¹. || 5. ἢ om E. || ἀφ' T. || 6. μέρος τι. καὶ ET. || 7. εἶδος T. || 10. συλλαβῆς ἔχει τὸν A¹. || 12. τμήματα τούτων οὕτως A¹. || 14. ἀπατα A¹. || 17. ἐκ om H¹. || αἶ T. || 18. ὀσᾶ] ζοιχεῖα T. || 19. ἐστὶν S, ἐκείν' A¹. || 21. ἔδ'] καὶ A¹. || 22. οὖν] οὖν οὐκ ES, om A¹. || 23. ἐὰν μὴ τῷ A¹. || 24. γὰρ τούτου T. || ὡς om A¹. || 25. ὅσα] ὅσα ἓνια A¹. || 27. καὶ τὸ μέρος T. || 28. τῇ] ἢ S. || ἄνευ τῆς ὕλης οἷον λόγοι ET. || 29. ἢ οὐ τοιούτω γε A¹, ἢ οὔτι οὕτω γε E, ἢ ἐτι οὕτως τε T. || 30. τὰ ὑφ' αὐτά] ταῦτα A¹. || 31. ταῦτα om A¹. || 32. καὶ — 33. χαλκὸν om H¹. || 33. δὲ ὁμοίως ὁ A¹. || 34. τις ὅς ET. || 1. λέγεται ὁ κύκλος T. || 2. οἱ E. || 3. καὶ νῦν om T. || δὲ τι ST. || 9. ὁ ἐτι τὸ prius om ETH¹. || 12. ὕλη] εἰς ὕλην T. || φῶ] ὡς εἰς E. || 15. καὶ τὸ εἶδος ὕψια S. || 16. τοιούτων ET. || ἐκείστων ET. || 17. καλῶς] τὸ μέρος καλῶς A¹. || 18. ὑπάρχει ST H¹. || ταύτης] τοιαῦτα T. || 21. αὐτά T. || 22. ἔχ' ἢ ὕψια] ἐκ ὕψια A¹. || ἔν et 23. ἐστὶν ὡς om T. || 24. οὐ ES. || παρτοῖος H¹ ἄλλως πῶς A¹. || 27. πότερον τὸ τοῖστων A¹. || 28. ὁ om A¹. || τὰ] ταῦτα A¹. || 33. καὶ] ὡσπερ καὶ F¹. || τῷ ἐκ] τῷ ἐκ S. || τῆς] ὡς A¹. || 34. ἐκ τῷ] ἐκ τῷ F¹.

καθόλου· τὸ γὰρ κύκλω εἶναι καὶ κύκλος καὶ ψυχῇ εἶναι καὶ ψυχῇ ταυτέ. τοῦ δὲ συνόλου ἤδη, οἷον κύκλω ταυτέ τῶν καθ' ἑκαστά τινος ἢ αἰσθητῆ ἢ νοητῆ (λέγω δὲ νοητῆς μὲν οἷον τῆς μαθηματικῆς, αἰσθητῆς δὲ οἷον τῆς χαλκοῦς καὶ τῆς ξυλίνης), τῶν δὲ οὐκ ἔστιν ὁρισμός, ἀλλὰ μετὰ τῆς νοήσεως ἢ αἰσθήσεως γνωρίζονται. ἀπελθόντας δ' ἐκ τῆς ἐπιτελεχίας οὐ δὴλον πότερῃν ποτὲ εἰσιν ἢ ἐκ εἰσῶ, ἀλλ' ἀεὶ λέγονται καὶ γνωρίζονται τῷ καθόλου λόγῳ· ἢ δ' ὕλη ἀγνωστος καθ' αὐτήν. ὕλη δ' ἢ μὲν αἰσθητὴ ἐστίν ἢ δὲ νοητῆ, αἰσθητὴ μὲν οἷον χαλκός καὶ ξύλον καὶ ὅσα κινήτῃ 10 ἔλη, νοητῆ δὲ ἢ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ὑπάρχουσα μὴ τῆ αἰσθητά, οἷον τὰ μαθηματικά. πῶς μὲν ἔν ἔχει περὶ ἕλη καὶ μέρους, καὶ περὶ τῷ προτέρῳ καὶ ὑτέρῳ, εἴρηται. πρὸς δὲ τῆν ἐπιτέλεσιν ἀνάγκη ἀπαραιτῶν, ὅταν τις εἴρηται πότερῳ ἢ ὀρθῇ καὶ ὁ κύκλος καὶ τὸ ζῶον πρότερον, ἢ εἰς ἃ διαίρουνται 15 καὶ ἐξ ὧν εἰσὶ τὰ μέρη, ἔτι ἔχ. ἀπλῶς. εἰ μὲν γὰρ ἔστι καὶ ἡ ψυχῇ ζῶον ἐμφυχον ἢ ἑκασον ἢ ἐκάστη, καὶ κύκλος τὸ κύκλω εἶναι, καὶ ἡ ὀρθῇ τὸ ὀρθῇ εἶναι καὶ ἡ οὐσία ἢ τῆς ὀρθῆς, τί μὲν καὶ τινὸς φασίεν ὑστερον, οἷον τῶν ἐν τῷ λόγῳ καὶ τινος ὀρθῆς. καὶ γὰρ ἢ μετὰ τῆς 20 ἔλης ἢ χαλκῆ ὀρθῇ, καὶ ἢ ἐν ταῖς γραμμαῖς ταῖς καθ' ἑκαστά· ἢ δ' ἀνευ ὕλης τῶν μὲν ἐν τῷ λόγῳ ὑτέρα, τῶν δ' ἐκ τῷ καθ' ἑκαστά μορίῳ προτέρα. ἀπλῶς δ' ἔ φασίεν. εἰ δ' ἔτέρα καὶ μὴ ἔστιν ἡ ψυχῇ ζῶον, καὶ ἔτω τὰ μὲν φασίεν τὰ δ' ἔ φασίεν, ὡς περ εἴρηται.

11 Ἀπορεῖται δ' εἰκότως καὶ ποῖα τοῦ εἶδους μέρη καὶ ποῖα οὐ, ἀλλὰ τοῦ συνειλημμένου· καίτοι ποτὲ μὴ δὴλον ὄντος ἐκ ἔστιν ὁρίσασθαι ἑκασον· τῷ γὰρ καθόλου καὶ τοῦ εἶδους ὁ ὁρισμός· ποῖα ἔν ἐστὶ τῶν μερῶν ὡς ὕλη καὶ ποῖα οὐ, ἐάν μὴ ἢ φανερά, οὐδὲ ὁ λόγος ἔσαι φανερός ὁ τοῦ 30 πρῶτου. ὅσα μὲν οὖν φαίνονται ἐπιγιγνώμενα ἐφ' ἐτέρων τῶν εἶδει, οἷον κύκλος ἐν χαλκῷ καὶ λίθῳ καὶ ξύλῳ, ταῦτα μὲν δὴλα εἶναι δοκεῖ ὅτι ἔστιν τῷ κύκλω ὕλη ἢ χαλκός ἢ λίθος διὰ τὸ χωρίζεσθαι αὐτῶν. ὅσα δὲ μὴ ὁράται χωρίζεσθαι, οὐθέν μὲν κωλύει ὁμοίως ἔχειν 35 ἢ οὐθέν διαφέρει; ἔσαι γὰρ ὕλη ἐνίων καὶ μὴ αἰσθητῶν.

τέτοις, ὡς περ καὶ εἰ οἱ κύκλοι πάντες ἐωρῶντο χαλκοῖς (ἔστιν γὰρ ἂν ἦττον ἢν ὁ χαλκός ἔστιν τῷ εἶδει), χαλκοῖς δὲ ἀφελῶν τοῦτο τῆ διανοίᾳ. οἷον τὸ τοῦ ἀνθρώπου εἶδος αἰ ἐν σαρκὶ φαίνεται καὶ ὅσοις καὶ τοῖς τοῖτοις μέρεσιν· ἄρ' οὖν καὶ ἐστὶ ταῦτα μέρη τῷ εἶδει καὶ τῷ λόγῳ, ἢ οὐ, ἀλλ' ὕλη; ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ καὶ ἐπ' ἄλλων ἐπιγιγνώσθαι ἀδυνατῶμεν χωρίσαι. ἐπεὶ δὲ τῷτο δοκεῖ μὲν ἐνδέχεσθαι, ἀδύνη δὲ ποτὲ, ἀπορεῖσι τινες ἤδη καὶ ἐπὶ τῷ κύκλω καὶ τῷ τριγώνῳ, ὡς οὐ προσῆκον γραμμαῖς ὀρίζεσθαι καὶ τῷ 5 σωματικῇ, ἀλλὰ πάντα ταῦτα ὁμοίως λέγεσθαι ὡς σαφῆ σάρκες ἢ ὅσα τῷ ἀνθρώπῳ καὶ χαλκός καὶ λίθος τοῦ ἀνδριάντος· καὶ ἀνάγκη πάντα εἰς τῆς ἀριθμῶν, καὶ γραμμῆς τὸν λόγον τὸν τῶν δύο εἶναι φασίεν. καὶ τῶν τῶν ἰδέας λεγόντων οἱ μὲν αὐτογραμμῆν τὴν θυάδα, οἱ δὲ τὸ εἶδος τῆς γραμμῆς· ἕνια μὲν γὰρ εἶναι ταῦτα τὸ εἶδος καὶ εἰ τὸ εἶδος, οἷον θυάδα καὶ τὸ εἶδος θυάδος. ἐπὶ γραμμῆς δὲ οὐκ ἔστι. συμβαίνει δὲ ἐν τε πολλῶν εἶδος εἶπαι, ὧν τὸ εἶδος φαίνεται ἕτερον, ὅπερ καὶ τοῖς Πυθαγορείοις συνέβαιεν· καὶ ἐνδέχεται ἐν πάντων ποιεῖν αὐτὸ εἶδος, τὰ δ' ἄλλα μὴ εἶδη· καίτοι οὕτως ἐν πάντα ἔσαι. 10 ὅτι μὲν οὖν ἔχει τινὰ ἀπορίαν τὰ περὶ τοῖς ὁρισμοῖς, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν, εἴρηται. διὸ καὶ τὸ πάντ' ἀνάγκη ἔτω καὶ ἀφαιρῶν τὴν ὕλην περιεργον· ἕνια γὰρ ἴσως τοῖδ' ἐν τῷ εἶδει, ἢ ὡδὶ κατὰ ἔχοντα. καὶ ἡ παραβολὴ ἢ ἐπὶ τῷ ζῶον 25 ἢ ἐν εἰσῶι λέγειν Σωκράτης ὁ νεώτερος, οὐ καλῶς ἔχει· ἀπάγει γὰρ ἀπὸ τῆ ἀληθείας, καὶ ποιεῖ ὑπολαμβάνειν ὡς ἐνδεχόμενον εἶναι τὸν ἀνθρώπου ἀνευ τῶν μερῶν, ὡς περ ἀνευ τοῦ χαλκοῦ τὸν κύκλον. τὸ δ' οὐχ ὁμοίον· αἰσθητὸν γὰρ τι τὸ ζῶον, καὶ ἀνευ κινήσεως ἔκ ἔστιν ὁρίσασθαι, διὰ 30 ἢ ἀνευ τῶν μερῶν ἔχόντων πῶς. ἔ γὰρ πάντως τῷ ἀνθρώπῳ μέρος ἢ χεῖρ, ἀλλ' ἡ δυναμένη τὸ ἔργον ἀποτελεῖ, ὡς ἐμφυχος ἔσαι· μὴ ἐμφυχος δὲ ἔ μέρος. περὶ δὲ τὰ μαθηματικά, διὰ τί οὐκ εἰσὶ μέρη οἱ λόγοι τῶν λέγων; οἷον τῷ κύκλω τὰ ἡμισυκίλια· ἔ γὰρ ἔστιν αἰσθητὰ ταῦτα. 35 ἢ οὐθέν διαφέρει; ἔσαι γὰρ ὕλη ἐνίων καὶ μὴ αἰσθητῶν.

2. ἢδη] ἢ EST. || ταυτέ καὶ τῶν EST. || 3. ἢ post τινος om ES. || 5. τῆς add A^b. || 7. ποτὲ om A^b. || 9. ἔστιν om T. || 10. διασητῆ T. || ὅσα κωεῖται, omisso ὕλη, A^bF^b. || 11. νοητῆ] ἢ A^b. || μὴ om H^b. || αἰσθητοῖς F^b. || 12. εἶον] ἔτω A^b. || ὅλη καὶ περὶ μερῶν A^b, μέρος καὶ ὅλου F^b. || 13. περὶ τῷ om F^b. || 14. ἄπαντα T. || ἐρωτῶ T. || 15. πρότερα E. || διαίρεται A^b. || 16. τὰ μέρη om F^b. || 17. ἢ ἐμφυχον (ἐμφυχος E) ἢ ἑκασον EA^bF^b, ἢ ἑκασον ἢ ἐμφυχον S. || ἢ] ἢ E. || καὶ ὁ κύκλος F^b. || 18. καὶ ἢ ante ὀρθῇ om A^b. || 25. οὐ om S. || 26. τοῦ] ἔσαι τοῦ A^b, ἐστὶ τοῦ F^b. || 27. δηλῆτος ἐκ T. || 29. ποῖα ἔν] ἢ ποῖα ἐν A^b.

1. εἰ om A^b. || 2. ἔστιν ante τῷ om ET. || 3. τοῦτον A^b. || τὸ om S. || 5. μέρη ταῦτα EF. || 6. ἄλλων TA^b. || 7. μὲν et 8. πότε om T. || 8. καὶ τῷ] καὶ ἐπὶ τῷ ET. || 10. πάντα καὶ ταῦτα A^b, ταῦτα πάντα T. || 11. καὶ χαλκός — ἀνδριάντος om H^b. || τῷ ἀνδριάντος A^bF^b: ceteri κύκλου. || 12. πάντας S. || 15. τὸ αὐτὸ A^b. || 16. τὸ post καὶ om A^b. || 17. δὲ S. || οὐκέτι H^b. || 19. αὐτὸ ποῖα T. || 21. ἀπορίαν τινὰ ET. || τὰ om T. || ἀριθμῶν H^b. || 22. διὸ καὶ om T. || τὸ om A^b. || 23. περὶ ἔργον T. || 29. τῷ] πῶς ET. || 30. ἔδ' om A^b. || 31. ἢ ante χεῖρ om A^b. || 34. τῷ add A^bF^b.

καὶ παντὸς γὰρ ὕλη τίς ἐστὶν ὃ μὴ ἐστὶ τί ἢν εἶναι καὶ εἶδος αὐτὸ καθ' αὐτὸ ἀλλὰ τόδε τι. κύκλου μὲν οὖν οὐκ ἔσται τῆ καθόλου, τῶν δὲ καθ' ἕκαστα ἔχει μέρη ταῦτα, ὥσπερ εἰρηται πρότερον· ἔστι γὰρ ἡ ὕλη ἢ μὲν αἰσθητὴ ἢ δὲ νοητή. δῆλον δὲ καὶ ὅτι ἡ μὲν ψυχὴ ἰσία ἢ πρώτη, 5 τὰ δὲ σῶμα ὕλη, ὃ δ' ἄνθρωπος ἢ τὸ ζῶον τὸ ἐξ ἀμφοῖν ὡς καθόλου· Σωκράτης δὲ καὶ Κορίσιος, εἰ μὲν καὶ ἡ ψυχὴ διττὴν· οἱ μὲν γὰρ ὡς ψυχῆν, οἱ δ' ὡς τὸ σύνολον· εἰ δ' ἀπλῶς ἢ ψυχὴ ἦδε καὶ σῶμα τόδε, ὥσπερ τὸ καθόλου τε καὶ τὸ καθ' ἕκαστον. πρότερον δ' ἐστὶ παρα τὴν 10 ὕλην τῶν τοιούτων οὐσιῶν τις ἄλλη, καὶ δεῖ ζητεῖν οὐσίαν αὐτῶν ἑτέραν τιὰ οἷον ἀριθμούς ἢ τι τοιοῦτον, σκεπτέον ὕπερον. τούτου γὰρ χάριν καὶ περὶ τῶν αἰσθητῶν οὐσιῶν πειρώμεθα διορίζειν, ἐπεὶ τρόπον τιὰ τῆς φυσικῆς καὶ δευτέρας φιλοσοφίας ἔργον ἢ περὶ τὰς αἰσθητάς οὐσίας 15 θεωρία· ἢ γὰρ μόνον περὶ τῆς ὕλης δεῖ γνωρίζειν τὸν φυσικόν, ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ τὸν λόγον, καὶ μᾶλλον. ἐπὶ δὲ τῶν ὀρισμῶν πῶς μέρη τὰ ἐν τῷ λόγῳ, καὶ διὰ τί εἰς λόγος ὁ ὀρισμὸς (δῆλον γὰρ ὅτι τὸ πρῶγμα ἐν, τὸ δὲ πρῶγμα τιὸν ἐν, μέρη γε ἔχον) σκεπτέον ὕπερον.

Τί μὲν οὖν ἐστὶ τὸ τί ἢν εἶναι καὶ πῶς αὐτὸ καθ' αὐτὸ, καθόλου περὶ παντὸς εἰρηται, καὶ διὰ τί τῶν μὲν ὁ λόγος ὃ τῆ τί ἢν εἶναι ἔχει τὰ μόρια τοῦ ὀριζομένου, τῶν δ' οὐ, καὶ ὅτι ἐν μετ' αὐτῆς τῆς ἰσίας λόγῳ τὰ ὕτω μόρια ὡς ὕλη ἐκ ἐνέσαι. ἰδὲ γὰρ ἐστὶν ἐκείνης μόρια τῆς ἰσίας 25 ἀλλὰ τῆς συνόλης· ταύτης δὲ γ' ἔστι πως λόγος καὶ οὐκ ἔστιν. μετὰ μὲν γὰρ τῆς ὕλης οὐκ ἐστὶν (ἀόριστον γάρ), κατὰ τὴν πρώτην δ' ἰσίαν ἐστὶν, οἷον ἀνθρώπου ὃ τῆς ψυχῆς λόγος. ἢ οὐσία γὰρ ἐστὶ τὸ εἶδος τὸ ἐνόν, ἐξ οὗ καὶ τῆς ὕλης ἢ συνόδος λέγεται οὐσία, οἷον ἢ κοιλοτήης· ἐκ γὰρ 30 ταύτης καὶ τῆς ῥινὸς σιμῆ ῥίς καὶ ἢ σιμότηης ἐς· δις γὰρ ἐν τύτοις ὑπάρχει ἢ ῥίς. ἐν δὲ τῇ συνάλῳ ἰσία, οἷον ῥινὴ σιμῆ ἢ Καλλιῶ, ἐνέσται καὶ ἢ ὕλη. καὶ ὅτι τὸ τί ἢν

εἶναι ἕκαστον ἐπὶ τῶν μὲν ταῦτόν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν πρώτων οὐσιῶν, οἷον καμπυλότης καὶ καμπυλότητι εἶναι, αἰ πρώτη ἐστὶν. λόγῳ δὲ πρώτην ἢ μὴ λέγεται τῷ ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ εἶναι καὶ ὑποκειμένῳ ὡς ὕλη. ὅσα δ' ὡς ὕλη ἢ ὡς συνειλημμένα τῇ ὕλη, ἢ ταυτὸ, ἰδὲ κατὰ συμβεβηκὸς ἐν, οἷον ἢ Σωκράτης καὶ τὸ μουσικόν· ταῦτα γὰρ ταῦτα κατὰ συμβεβηκός.

Νῦν δὲ λέγωμεν πρῶτον, ἐφ' ὅσον ἐν τοῖς ἀναλυτι-12 κοῖς περὶ ὀρισμοῦ μὴ εἰρηται· ἢ γὰρ ἐν ἐκείνοις ἀπορία λεχθεῖσα πρὸ ἔργου τοῖς περὶ τῆς ἰσίας ἐπὶ λόγοις λέγω δὲ ταύτην τὴν ἀπορίαν, διὰ τί ποτε ἐν ἐστὶν ἢ τὸν λόγον ὀρισμὸν εἶναι φημέν, οἷον τοῦ ἀνθρώπου τὸ ζῶον δίκουν· ἔσω γὰρ ὕτος αὐτῷ λόγος. διὰ τί δὲ τῆτο ἐν ἐστὶν ἀλλ' ἢ πολλά, ζῶον καὶ δίκουν; ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ ἀνθρώπου καὶ λευκὸν πολλὰ μὲν ἐστὶν, ὅταν μὴ ὑπάρχη θατέρῳ θατέρον, ἐν δὲ, ὅταν ὑπάρχη καὶ πάθῃ τι τὸ ὑποκειμένον ὃ ἀνθρώπος· τότε γὰρ ἐν γίνεταί καὶ ἐστὶν ὁ λευκὸς ἀνθρώπος. ἐνταῦθα δ' ἢ μετέχει θατέρου θατέρον· τὸ γὰρ γένος ἢ δοκεῖ μετέχειν τῶν διαφορῶν· ἄμα γὰρ ἀν τῶν 20 ἐναντιῶν τὸ αὐτὸ μετεῖχεν· αἰ γὰρ διαφοραὶ ἐναντία, αἷς διαφέρει τὸ γένος. εἰ δὲ καὶ μετέχει, ὃ αὐτὸς λόγος, ἐπ' περ εἰσὶν αἰ διαφοραὶ πλείους, οἷον πικρὸν, δίκουν, ἄπτερον. διὰ τί γὰρ ταῦθ' ἐν ἀλλ' ἢ πολλά; ἢ γὰρ ὅτι ἐνυπάρχει· οὕτω μὲν γὰρ ἐξ ἀπάντων ἔσται ἐν. δεῖ δὲ γε ἐπ' εἶναι ὅσα ἐν τῷ ὀρισμῷ· ὃ γὰρ ὀρισμὸς λόγος τίς ἐστὶν εἰς καὶ ἰσίας, ὡσθ' ἐνός τινος δεῖ αὐτὸν εἶναι λόγον· καὶ γὰρ ἢ οὐσία ἐν τι καὶ τόδε τι σημαίνει, ὡς φημέν. δεῖ δ' ἐπισκοπεῖν πρῶτον περὶ τῶν κατὰ τὰς διαιρέσεις ἐρισμῶν. οὐθὲν γὰρ ἕτερόν ἐστὶν ἐν τῷ ὀρισμῷ πλὴν τὸ τε πρῶτον λεγόμενον γένος καὶ αἰ διαφοραὶ· τὰ δ' ἄλλα γένῃ ἐπὶ τὸ τε πρῶτον καὶ μετὰ τούτου αἰ συλλαμβανόμεναι διαφοραὶ, οἷον τὸ πρῶτον ζῶον, τὸ δ' ἐχόμενον ζῶον δίκουν, καὶ πάλιν ζῶον δίκουν ἄπτερον· ὁμοίως δὲ

1. γὰρ ὕλη τίς ἐστὶν et καὶ — 2. τι add A^b. || 2. κύκλου — 3. καθόλου] τῆ μὲν καθόλου κύκλου ἐκ ἔχει μέρη καθόλου A^b. || 5. νοητῇ] ἐκ αἰσθητῆ T. || καὶ om A^bF^b. || 7. εἰ om T. || καὶ add A^bF^b. || 8. διττὴν] σωκράτης διττὴν A^b. || αἰ δ'] ἢ δ' ST. || 9. καὶ om A^b. || τόδε] τὰ δὲ A^b. || τὰ A^b. || 10. ἐστὶ τι παρὰ ET. || 11. τῆς ante οὐσιῶν ET, om F^b. || ζητεῖν τὴν οὐσίαν A^b. || 12. αὐτῶν om A^b. || ἀριθμὸς S. || 14. ἐπὶ] ἢ ἐπὶ A^b. || 17. ἐπὶ] εἰ A^b. || 18. μερισμῶν S. || 22. καθόλου om S. || ἢ om A^b. || 23. ἢ om F^b. || 24. ἐν T. || 25. ἐστὶν S, ommissis ἰδὲ — 27. ἔσω. || 25. ἐκείνη H^b. || 26. συνόλου T, συνόλου F^b. || δὲ γ'] γ' T. || 29. γὰρ οὐσία ET. || 30. σύνολος ET. || 31. δις] δι' ἢ A^b. || 32. ὑπάρχει S. || 33. ἢ om TA^b. || ἐστὶ F^b. || τὸ τί om A^b.

1. εἶναι καὶ ἕκαστον E. || 2. καμπυλότης καὶ om A^b. || εἰ] ἢ STA^b. || 3. πρῶτον ἢ A^b. || τὸ A^b. || 5. ὡς τὰ συνειλημμένα A^b. || 6. οἷον σωκράτης καὶ μουσικὸς A^b. || 7. ταῦτα S, πάντα T. || κατὰ] καὶ κατὰ ES. || 8. λέγωμεν TH^b, λέγω F^b. || 9. μὴ] μοι T, om F^b. || 10. λόγος ἐπὶ A^b. || 11. ἐν om A^b. || ἐστὶ] ἐπὶ τὰ ὀρισμῶν SF^b. || 12. τοῦ] ὃ τοῦ ET. || 13. ἔσω — 14. δίκουν om TA^b. || 16. ἐ] εἰ A^b. || 17. τῆτο S. || 19. ἀν om A^b. || 22. αἰ om E. || 23. ἢ γὰρ ὅτι ἐνυπάρχει om S. || 25. ἐν ET. || 26. ἰσία ET. || ὡσπερ S. || λόγος εἶναι ST. || καὶ] εἰ A^b. || 28. σκεπτέον F^b. || 29. τε om A^b. || 30. καὶ διαφοραὶ A^b, καὶ ἢ διαφορὰ F^b et γε E. || 31. τῆτο S.

κἂν διὰ πλειόνων λέγεται. ὅλως δ' οὐθέν διαφέρει διὰ πολλῶν ἢ δι' ὀλίγων λέγεσθαι, ὥστ' οὐδὲ δι' ὀλίγων ἢ διὰ δυοῖν· τοῖν δυοῖν δὲ τὸ μὲν διαφορὰ τὸ δὲ γένος, οἷον τῷ ζῶν δίκουν τὸ μὲν ζῶν γένος, διαφορὰ δὲ θάτερον. εἰ ἔν τὸ γένος ἀπλῶς μὴ ἐστὶ παρὰ τὰ ὡς γένους εἶδη, 5 ἢ εἰ ἐστὶ μὲν ὡς ὕλη δ' ἐστὶν (ἢ μὲν γὰρ φωνὴ γένος καὶ ὕλη, αἱ δὲ διαφοραὶ τὰ εἶδη καὶ τὰ σφαιρεῖα ἐκ ταύτης ποῦσιν), φανερόν ἐστι ὁ ὀρισμὸς ἐστὶν ὁ ἐκ τῶν διαφορῶν λόγος. ἀλλὰ μὴν καὶ δεῖ γε διαιρεῖσθαι τὴν τῆς διαφορᾶς διαφορᾶν, οἷον ζῶου διαφορὰ τὸ ὑπόκειν· πάλιν τῷ 10 ζῶου τῷ ὑπόκοδος τὴν διαφορᾶν δεῖ εἶδέναι ἢ ὑπόκειν. ὥς ἔ λεκτέον τῷ ὑπόκοδος τὸ μὲν πτερωτὸν τὸ δὲ ἄπτερον, εἰς ἀντικεῖ λέγει καλῶς, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀδυνατεῖν ποιήσει τῆτο· ἀλλ' ἢ τὸ μὲν σχιζόπειν τὸ δ' ἄσχιζον· αὐταὶ γὰρ διαφοραὶ ποδός· ἢ γὰρ σχιζοποδία ποδότης τις. καὶ 15 ἔως αἰεὶ βύλεται βαδίζειν ἔως ἂν ἔλθῃ εἰς τὰ ἀδιάφορα. τότε δ' ἔσονται τσαῦτα εἶδη ποδός ὅσαιπερ αἱ διαφοραὶ, καὶ τὰ ὑπόκοδα ζῶα ἴσα ταῖς διαφοραῖς. εἰ δὴ ταῦτα ἔως ἔχει, φανερόν ἐστι ἡ τελευταία διαφορὰ ἢ ὕσῖα τοῦ πράγματος ἔσται καὶ ὁ ὀρισμὸς, εἴπερ μὴ δεῖ πολλακίς 20 ταῦτὰ λέγειν ἐν τοῖς ὅροις· περιέρχον γὰρ. συμβαίνει δὲ γε τῆτο· ὅταν γὰρ εἴπῃ ζῶον ὑπόκειν δίκουν, ἔθεν ἄλλο εἴρηκεν ἢ ζῶον πόδας ἔχον, δύο πόδας ἔχον· κἂν τοῦτο διαιρῆ τῆ οικείᾳ διαιρέσει, πλεονακίς ἐρεῖ καὶ ἰσάκίς ταῖς διαφοραῖς. εἰ μὲν δὴ διαφορᾶς διαφορὰ γίνηται, μία 25 ἔσαι ἢ τελευταία τὸ εἶδος καὶ ἡ ὕσῖα· εἰ δὲ κατὰ συμβεβηκός, οἷον εἰ διαιροῖ τῷ ὑπόκοδος τὸ μὲν λευκὸν τὸ δὲ μέλαν, τσαῦτα ὅσαι ἂν αἱ τομαὶ ὦσιν. ὥσε φανερόν ἐστι ὁ ὀρισμὸς λόγος ἐστὶν ὁ ἐκ τῶν διαφορῶν, καὶ τῶν τῆς τελευταίας κατὰ γε τὸ ὀρθόν. δῆλον δ' ἂν εἴη, εἴ τις μετατά- 30 ζει τὸς τοιούτους ὀρισμούς, οἷον τὸν τῷ ἀνθρώπῳ, λέγων ζῶον δίκουν ὑπόκειν· περιέρχον γὰρ τὸ ὑπόκειν εἰρημένον τῷ δίκουδος. τάξις δ' ἐκ ἐστὶν ἐν τῇ ὕσῖα· πῶς γὰρ δεῖ νοῆσαι τὸ μὲν ὕστερον τὸ δὲ πρότερον; περὶ μὲν ἐν τῶν κατὰ τὰς διαιρέσεις ὀρισμῶν τσαῦτα εἰρησθῶ τὴν πρώτην, ποῖοι τινές εἰσιν. 35 φανερόν ἐστι οὐθέν τῶν καθόλου ὑπαρχόντων ὕσῖα ἐστὶ, καὶ

Ἐπεὶ δὲ περὶ τῆς οὐσίας ἡ σκέψις ἐστὶ, πάλιν ἐκα-13
νέλωμεν. λέγεται δ' ὡςπερ τὸ ὑποκειμένον ὕσῖα εἶναι καὶ τὸ τί ἦν εἶναι, καὶ τὸ ἐκ τῶν καὶ τὸ καθόλου. περὶ μὲν ἐν τοῖν δυοῖν εἴρηται· καὶ γὰρ περὶ τῷ τί ἦν εἶναι καὶ τῷ ὑποκειμένῳ, ὅτι διχῶς ὑπόκειται, ἢ τότε τι ὄν, ὡςπερ τὸ ζῶον τοῖς πάθεσιν, ἢ ὡς ἡ ὕλη τῇ ἐντελεχείᾳ. δοκεῖ δὲ καὶ τὸ καθόλου αἰτίον τισιν εἶναι μάλις, καὶ εἶναι ἀρχῆ τὸ καθόλου· διὸ ἐπέλωμεν καὶ περὶ τῆτο. εἶκοι γὰρ ἀδύνατον εἶναι οὐσίαν εἶναι ὅτιοῦν τῶν καθόλου λεγομένων. πρώτη μὲν γὰρ ὕσῖα ἴδιος ἐκάστῳ ἢ ἔχ ὑπάρχει ἄλλῃ, τὸ δὲ καθόλου κοινόν· τῆτο γὰρ λέγεται καθόλου ὁ πλείστον ὑπάρχειν πέφυκεν. τίνος ἔν ὕσῖα τῆτ' ἔσαι; ἢ γὰρ ἀπάντων ἢ ἕθενός. ἀπάντων δ' ἔχ οἷον τε· ἐνός δ' εἰ ἔσαι, καὶ 5 τᾶλλα τῆτ' ἔσαι· ὡν γὰρ μία ἢ ὕσῖα, καὶ τὸ τί ἦν εἶναι ἐν καὶ αὐτὰ ἐν. ἐστὶ ὕσῖα λέγεται τὸ μὴ καθ' ὑποκειμένῳ, τὸ δὲ καθόλου καθ' ὑποκειμένῳ τίνος λέγεται αἰεὶ. ἀλλ' ἄρα ἔτω μὲν ἐκ ἐνδέχεται ὡς τὸ τί ἦν εἶναι, ἐν τῆτω δὲ ἐνυπάρχειν, οἷον τὸ ζῶον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἵππῳ. ἐκῶ δῆλον ἐστὶ ἐστὶ τις αὐτῷ λόγος. διαφέρει δ' ἕθεν ἕδ' εἰ μὴ πάντων λόγος ἐστὶ τῶν ἐν τῇ οὐσίᾳ· ἕθεν γὰρ ἦττον ὕσῖα τῆτ' ἔσαι τίνος, ὡς ὁ ἀνθρώπος τῷ ἀνθρώπῳ ἐν ᾧ ὑπάρχει ὥσε τὸ αὐτὸ συμβῆσεται πάλιν· ἔσαι γὰρ ὕσῖα ἐκῶου οὐσία, οἷον τὸ ζῶον ἐν ᾧ ὡς ἴδιον ὑπάρχει. ἐστὶ δὲ καὶ ἀδύνατον καὶ ἄτοπον τὸ τότε καὶ ὕσῖαν, εἰ ἐστὶν ἐκ τινων, 10 μὴ ἐξ οὐσιῶν εἶναι μηδ' ἐκ τοῦ τότε τι, ἀλλ' ἐκ τοιοῦ· πρότερον γὰρ ἔσαι μὴ ὕσῖα τε καὶ τὸ ποιὸν ὕσῖας τε καὶ τῷ τότε. ὅπερ ἀδύνατον· ἔτε λόγῳ γὰρ οὔτε χρόνῳ οὔτε γενέσει οἷον τε τὰ πάθη τῆς οὐσίας εἶναι πρότερα· ἔσται γὰρ χωριστά. ἐστὶ τῷ Σωκράτει ὕσῖα ἐνυπάρχει ὕσῖα, ὥσε 15 δυοῖν ἔσαι οὐσία. ὅλως δὲ συμβαίνει, εἰ ἐστὶν ὕσῖα ὁ ἀνθρώπος καὶ ὅσα οὕτω λέγεται, μηθὲν τῶν ἐν τῷ λόγῳ εἶναι μηθενός ὕσῖαν, μηδὲ χωρὶς ὑπάρχειν αὐτῶν μηδ' ἐν ἄλλῳ, λέγω δ' οἷον ἐκ εἶναι τι ζῶον παρὰ τὰ τινὰ, οὐδ' ἄλλο τῶν ἐν τοῖς λόγοις οὐθέν. ἐκ τε δὴ τῶν θεωροῦσι 20 φανερόν ἐστι οὐθέν τῶν καθόλου ὑπαρχόντων ὕσῖα ἐστὶ, καὶ

1. καὶ ἐκ *A*^b. || 2. δι' priorem om *A*^b. || 4. τῷ] τὸ *ET*. || 7. ἐκ] δ' ἐκ *E*. || 8. ὁ post ὅτι om *T*. || 10. ζῶον *T*. || 11. εἶκοι *A*^b. || 13. περ om *S*. || λέγεται *ST*. || δυνατεῖν *A*^b, ἀδύνατον *S*. || 14. ἢ *A*^b, εἰ ceteri. || 20. ὁ om *T*. || 21. τὸ αὐτὸ *F*^a, om *T*. || 23. ἢ] εἰ μὴ *A*^b. || πόδας post ζῶον om *ET*. || ἔχον alterum ante δύο *S*, om *T*. || 25. γήνηται *S*, γένηται *TF*^a. || 27. διαιρεῖ *SA*^b. || 28. τσαῦτα *A*^b. || 30. δ' om *T*. || 31. λόγος *S*. || 35. τὴν πρώτην om *F*^a.

1. δὴ *F*^a. || ἐστὶν ἢ σκέψις *T*. || 5. ἢ om *A*^b. || 6. ἢ om *ST*. || 7. ἀρχῆ *S*. || 9. εἶναι prius om *A*^b, alterum *T*. || 10. γὰρ] γὰρ ἢ *SA*^b. || ὕσῖα ἢ ἐκάστῳ ἴδιος ἐκάστῳ *E* et omisso ἢ *S*, ὕσῖα ἢ ἐκάστῳ *T*. || ἢ ἔχ ὑπάρχει ἄλλῃ *T*. || 12 et 13. πάντων *EST*. || 13. γῆ δὴ ἐστὶ *E*. || 14. post ἔσαι *S* ἢ γὰρ παρὰ τὸς ἢ ἕθενός. || 17. τῆτω] αὐτῷ *EST*, γῆ καὶ ἐν αὐτοῖς ἦτοι τοῖς ὑποκειμένοις *E* inter versua. || 18. ἐνυπάρχει *S*. || τὸ ζῶον om *T*. || 19. ἔσαι *S*. || 23. ζῶ] ᾧ εἶδη *TA*^b. || 24. τὸ τότε] τότε δὲ *T*. || καὶ τὴν ὕσῖαν *F*^a. || 25. ἐκ τῶ ποῦ *T*. || 26. ὕσῖα τε] ὕσῖα δὲ *T*. τε om *A*^b. || 27. τῆτω δὲ *A*^b. || 29. γὰρ καὶ χωριστά *A*^b. || σφαιρεῖα *T*. || ὕσῖα om *EA*^b, post ὕσῖαν ponit *T*. || 30. οὐσίαν *T*. || ἄλλως *HA*^b. || 32. ἐκ] ἐν ἐν *TA*^b. || 34. λογικοῖς *H*^a. || οὐδὲν γὰρ. ἐκ *A*^b. || τε] δὲ *T*.

ὅτι ἔθεν σημαίνει τῶν καινῆ κατηγορημένων. τότε τι, ἀλλὰ τοιόνδε. εἰ δὲ μή, ἀλλὰ τε πολλά συμβαίνει καὶ ὁ τρίτος ἄνθρωπος. ἔτι δὲ καὶ ὧδε δῆλον. ἀδύνατον γὰρ ὑσίαν ἐξ οὐσιῶν εἶναι ἐνυπαρχουσῶν ὡς ἐντελεχεία· τὰ γὰρ δύο ἕτως ἐντελεχεία ὑδέποτε ἐν ἐντελεχεία, ἀλλ' ἐὰν δυνάμει 5 δύο ἔξαι ἐν, οἷον ἡ διπλασία ἐκ δύο ἡμίσεων δυνάμει γε· ἢ γὰρ ἐντελεχεία χωρίζεται, ὥστε εἰ ἡ οὐσία ἐν, οὐκ ἔξαι ἐξ οὐσιῶν ἐνυπαρχουσῶν, καὶ κατὰ τῶτον τὸν τρόπον ὅν λέγει Δημόκριτος ὀρθῶς· ἀδύνατον γὰρ εἶναι φησιν ἐκ δύο ἐν ἢ ἐξ ἐνὸς δύο γενέσθαι· τὰ γὰρ μεγέθη τὰ ἄτομα 10 τὰς ὑσίας ποιεῖ ὁμοίως τοίνυν δῆλον, ὅτι καὶ ἐπ' ἀριθμοῦ ἔχει, εἴπερ ἐστὶν ὁ ἀριθμὸς σύνθεσις μονάδων, ὥσπερ λέγεται ὑπὸ τινῶν· ἢ γὰρ ἔχ' ἐν ἢ δύας, ἢ ἔκ' ἐξ ἑξ ἑκ μόνων ἐν αὐτῇ ἐντελεχείᾳ. ἔχει δὲ τὸ συμβαίνει ἀπορίαν. εἰ γὰρ μήτε ἐκ τῶν καθόλου οἷον τ' εἶναι μηδεμίαν οὐσίαν διὰ τὸ 15 τοιόνδε ἀλλὰ μὴ τότε τι σημαίνειν, μήτ' ἐξ οὐσιῶν ἐνδέχεται ἐντελεχεία εἶναι μηδεμίαν ὑσίαν σύνθετον, ἀσύνητον ἂν εἴη οὐσία πᾶσα, ὡς· οὐδὲ λόγος ἂν εἴη οὐδεμιᾶς οὐσίας. ἀλλὰ μὴν δοκεῖ γε πᾶσι καὶ ἐλέχθη κάλλει ἢ μόνον εἶναι οὐσίας ὅρον ἢ μάλιστα· νῦν δ' οὐδὲ ταύτης. 20 οὐδενὸς ἄρ' ἔξαι ὀρισμὸς· ἢ τρόπον μὲν τινα ἔξαι, τρόπον δέ τινα οὐ. δῆλον δ' ἔσται τὸ λεγόμενον ἐκ τῶν ὑστερον μάλλον.

14 Φανερόν δ' ἐξ αὐτῶν τούτων τὸ συμβαίνειν καὶ τοῖς τὰς ἰδέας λέγουσιν οὐσίας τε καὶ χωριστὰς εἶναι, καὶ ἅμα 25 τὸ εἶδος ἐκ τοῦ γένους ποιεῖσι καὶ τῶν διαφορῶν. εἰ γὰρ ἐστὶ τὰ εἶδη καὶ τὸ ζῶον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἵππῳ, ἦτοι ἐν καὶ ταυτόν τῷ ἀριθμῷ ἐστὶν ἢ ἕτερον. τῷ μὲν γὰρ λόγῳ δῆλον ὅτι ἐν· τὸν γὰρ αὐτὸν διζήσεις λόγον ὁ λέγων ἐν ἑκατέρῳ. εἰ ἔν ἐστὶ τις ἄνθρωπος αὐτὸς καθ' αὐτὸν τότε 30 τι καὶ κεχωρισμένον, ἀνάγκη καὶ ἐξ ὧν, οἷον τὸ ζῶον καὶ τὸ δῖπον, τότε τι σημαίνειν καὶ εἶναι χωριστὰ καὶ οὐσίας· ὥστε καὶ τὸ ζῶον. εἰ μὲν οὖν τὸ αὐτὸ καὶ ἐν τὸ ἐν τῷ ἵππῳ καὶ τῷ ἀνθρώπῳ, ὥσπερ σὺ σαυτῷ, πῶς τὸ ἐν

ἐν τοῖς ἔστι χωρὶς ἐν ἔξαι, καὶ διὰ τί ἢ καὶ χωρὶς αὐτῷ ἔξαι τὸ ζῶον τῦτο; ἔπειτα εἰ μὲν μεθέξει τῷ δῖποδος καὶ τῷ πολυπόδος, ἀδύνατόν τι συμβαίνει· τάναντία γὰρ ἅμα ὑπάρξει αὐτῷ ἐν καὶ τῷδὲ τινι ὄντι. εἰ δὲ μή, τίς ὁ τρόπος ὅταν εἴπη τις τὸ ζῶον εἶναι δῖπον ἢ πεζόν; ἀλλ' ἴσως σύγκειται καὶ ἄπτεται ἢ μέμικται. ἀλλὰ πάντα ἄτομα ἀλλ' ἕτερον ἐν ἐκάσῳ. οὐκοῦν ἄπειρα ὡς ἔπος εἰπεῖν ἔξαι ὧν ἢ ὑσία ζῶον· ἢ γὰρ κατὰ συμβεβηκὸς ἐκ ζῶν ὁ ἄνθρωπος. ἔτι πολλά ἔξαι αὐτὸ τὸ ζῶον· οὐσία τε γὰρ τὸ ἐν ἐκάσῳ ζῶον· ἢ γὰρ κατ' ἄλλο λέγεται. εἰ δὲ μή, ἐξ ἐκείνου ἔξαι ὁ ἄνθρωπος καὶ γένος αὐτοῦ ἐκεῖνο. καὶ ἔτι ἰδεῖν ἄπαντα ἐξ ὧν ὁ ἄνθρωπος. ἔκην ἕκ ἄλλων μὲν ἰδέα ἔξαι ἄλλου δ' οὐσία· ἀδύνατον γὰρ. αὐτὸ ἄρα ζῶον ἐν ἑκάστων ἔσται τῶν ἐν τοῖς ζῴοις. ἔτι ἐκ τίνος τοῦτο καὶ πῶς ἐξ αὐτῷ ζῶον; ἢ πῶς οἷον τε εἶναι τὸ ζῶον ὁ ὑσία, τοῦτο αὐτὸ παρ' αὐτὸ τὸ ζῶον; ἔτι δ' ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν ταῦτά τε συμβαίνει καὶ τέτων ἀτοπώτερα. εἰ δὲ ἀδύνατον αὐτως ἔχειν, δῆλον ὅτι οὐκ ἔστιν εἶδη αὐτῶν ἕτως ὡς τινὲς φασιν.

Ἐπεὶ δ' ἡ οὐσία ἕτερα τὸ τε σύνολον καὶ ὁ λόγος 15 (λέγω δ' ὅτι ἡ μὲν ἕτως ἐστὶν ὑσία σὺν τῇ ὕλῃ συνειλημμένος ὁ λόγος, ἢ δ' ὁ λόγος ὅλως), ὅσαι μὲν ἔν ἕτω λέγονται, τούτων μὲν ἔστι φθορά· καὶ γὰρ γένεσις· τοῦ δὲ λόγου οὐκ ἔστιν ἕτως ὡς φθείρεσθαι· ἔδὲ γὰρ γένεσις (οὐ γὰρ γίνεταί τὸ οἰκία εἶναι ἀλλὰ τὸ τῆδε τῆ οἰκία), ἀλλ' ἄνευ γενέσεως καὶ φθορᾶς εἰσὶ καὶ ἐκ εἰσίν· δέδεικται γὰρ ὅτι οὐθείς ταῦτα γενεᾷ οὐδὲ ποιεῖ. διὰ τοῦτο δὲ καὶ τῶν ὑσιῶν τῶν αἰσθητῶν τῶν καθ' ἕκαστα ἔθ' ὀρισμὸς ἔτ' ἀπόδειξις ἐστὶν, ὅτι ἔχουσιν ὕλην ἢς ἢ φύσις τοιαύτη ὡς ἐνδέχεσθαι καὶ εἶναι καὶ μή· διὸ φθαρτὰ πάντα τὰ καθ' ἕκαστα αὐτῶν. εἰ ἔν ἢ τ' ἀπόδειξις τῶν ἀναγκαίων καὶ ὁ ὀρισμὸς ἐπιστημονικός, καὶ ἐκ ἐνδέχεται, ὥσπερ ἰδ' ἐπιστήμην ὅτε μὲν ἐπιστήμην ὅτε δ' ἀγνοίαν εἶναι, ἀλλὰ δόξα τὸ τοιοῦτον ἐστὶν, ἕτως οὐδ' ἀπόδειξιν οὐδ' ὀρισμὸν, ἀλλὰ δόξα

1. τότε] τὸ τότε F². || 3. γὰρ om A²F²H². || 4. ὡς] ἕτως ὡς EST. || τὰ — 5. ἕτως ἐντελεχεία om S. || 6. ἢ] εἰ A². || 7. γε] ἐν T. || εἰ om E. || 9. δ T. || 11. δῆλον ὅτι om H². || ἐπὶ τῷ ἀριθμοῦ H². || 12. ὁ om A². || σύνθεσις om A². || 13. ἢ] ἢ T. || ἔτις ET. || 15. διὰ τοιόνδε T. || 17. σύνθετον om ESTH². || 19. πᾶσα A². || 20. οὐσίας εἶναι A². || 24. τοῦτο F². || 25. οὐσίας τε χωριστὰς A², χωριστὰς τε οὐσίας F². || ἅμα om S. || 26. τὰ] καὶ τὸ ET. || 28. μὲν om S. || γὰρ om A². || 29. ὁ λέγων διζήσεις λόγον A². || 30. αὐτὸ καθ' αὐτὸ ET. || τότε] καὶ τότε F², τὸ τότε S. || 31. καὶ post τι om TF², καὶ — 32. τι om S. || 33. ἐν τὸ add A². || 34. καὶ τῷ ἀνθρώπῳ add A²F². || σὺ σαυτῷ] αὐτὸς αὐτῷ A². || πῶς om A². || τὸ ἐν add A²F².

1. ἐν χωρὶς ὅσον ET, ἐγχωρὶς ὅσον S. || χωρὶς αὐτῷ] αὐτὸ A². || 2. τῶτο] ἑαυτῷ A². || μὲν μὴ μεθέξει T. || 4. τῷ ὄντι T. τῷ add A²F². || ὁ om A². || 5. τίς] τί A². || 6. τίς] τίς F² ἢ ζῶον ἄπτον. || 8. γὰρ] καὶ S. || ὁ om A². || 9. τὸ post αὐτὸ om T. || 12. γὰρ ἰδέα E. || 13. ἐν add A². || 14. ἔσται ἑκάστων ES. || τούτου EST. || 15. ζῶον EST. in E γὰρ αὐτῶν. || τὸ ζῶον] γὰρ οὐσία E. || ὁ om A². || 16. δ'] δὲ καὶ T. || 18. ἰδέα ET. || 21. ἢ] εἰ F². || 22. ὅλως om A². || 23. ἔστι καὶ φθορά A². || 24. ὡς om S. || ἰδὲν E, ἢ A². || 28. ἔτ' ἀριθμὸς T. || 31. αὐτῶν om H². || 33. ὅτε μὲν ἐπιστήμην om A². || 35. ἀπόδειξις οὐδ' ὀρισμὸς A²F².

ἐπι τοῦ ἐνδεχομένου ἄλλως ἔχειν, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν εἴη αὐτῶν ὅτε ὀρισμὸς ὅτε ἀποδείξις. ἀθλά τε γὰρ τὰ φθειρόμενα τοῖς ἔχουσι τὴν ἐπισήμην, ὅταν ἐκ τῆς αἰσθήσεως ἀπέλθῃ· καὶ σωζομένων τῶν λόγων ἐν τῇ ψυχῇ τῶν αὐτῶν οὐκ ἔσαι οὔτε ὀρισμὸς ἔτι οὔτε ἀποδείξις. διὸ δεῖ τῶν πρὸς ὄρον, ὅταν τις ὀρίζηται τι τῶν καθ' ἑκάστα, μὴ ἀγνοεῖν ὅτι αἰεὶ ἀνααιρεῖν ἔστιν· ἢ γὰρ ἐνδέχεται ὀρίσασθαι. ὑδὲ δὴ ἰδέαν ὑδεμίαν ἔστιν ὀρίσασθαι· τῶν γὰρ καθ' ἑκάστον ἢ ἰδέα, ὡς φασί, καὶ χωριστή. ἀναγκαῖον δ' ἐξ ὀνομάτων εἶναι τὸν λόγον. ὄνομα δ' ἢ ποιήσει ὁ ὀριζόμενος· 10 ἀγνοῶν γὰρ ἔσαι. τὰ δὲ κείμενα κοινὰ πᾶσιν. ἀνάγκη ἄρα ὑπάρχειν καὶ ἄλλω ταῦτα· οἷον εἰ τις σὲ ὀρίσαιο, ζῶον ἐρεῖ ἰσχυρὸν ἢ λευκὸν ἢ ἑτερόν τι ὃ καὶ ἄλλω ὑπάρξει. εἰ δὲ τις φασί μὴθεν κωλύειν χωρὶς μὲν πάντα πολλοῖς, ἅμα δὲ μόνω τούτῳ ὑπάρχειν, λειτέον πρῶτον μὲν 15 ὅτι καὶ ἀμφοῖν, οἷον τὸ ζῶον δίκτυν τῷ ζῳῷ καὶ τῷ δίποδι. καὶ τοῦτο ἐπὶ μὲν τῶν αἰδίων καὶ ἀνάγκη εἶναι, πρότερα γ' ὄντα καὶ μέρη τοῦ συνθέτου. ἀλλὰ μὴν καὶ χωριστά, εἴπερ τὸ ἀνθρώπος χωριστόν· ἢ γὰρ ὕθεν ἢ ἀμφοῦ. εἰ μὲν οὖν μὴθέν, ἔκ ἔσαι τὸ γένος παρὰ τὰ εἶδη· εἰ δ' 20 ἔσται, καὶ ἡ διαφορά. εἴθ' ὅτι πρότερα τῶν εἶναι· ταῦτα δὲ οὐκ ἀνταναιρεῖται. ἔπειτα δὲ εἰ ἐξ ἰδῶν αἰ ἰδέαι (ἀσυνθετώτερα γὰρ τὰ ἐξ ὧν), ἔτι ἐπὶ πολλῶν δεήσει κἀκεῖνα κατηγορεῖσθαι ἐξ ὧν ἢ ἰδέα, οἷον τὸ ζῶον καὶ τὸ δίκτυν. εἰ δὲ μή, πῶς γνωρισθήσεται; ἔσται γὰρ ἰδέα τις 25 ἢν ἀδύνατον ἐπὶ πλειόνων κατηγορεῖσθαι ἢ ἐνός. οὐ δοκεῖ δὲ, ἀλλὰ πᾶσα ἰδέα εἶναι μεθεκτική. ὥσπερ οὖν εἴρηται, λαμβάνει ὅτι ἀδύνατον ὀρίσασθαι ἐν τοῖς αἰδίοις, μάλιστα δὲ ὅσα μοναχά, οἷον ἥλιος ἢ σελήνη. ἢ μόνον γὰρ διαμαρτάνουσι τῷ προστιθέναι τοιαῦτα ὧν ἀφαιρουμένων ἔτι 30 ἔσαι ἥλιος, ὥσπερ τὸ περὶ γῆν ἰὸν ἢ νυκτικρυφές. ἂν γὰρ σῆ ἢ φανῆ, ἰαεὶ ἔσαι ἥλιος· ἀλλ' ἄτοπον εἰ μή· ὁ γὰρ ἥλιος ὕσιαν τινὰ σημαίνει. ἔτι ὅσα ἐπ' ἄλλου ἐνδέχεται, οἷον ἐὰν ἕτερος γένηται τοιοῦτος, δῆλον ὅτι ἥλιος ἔσαι. κοι-

νὸς ἄρα ὁ λόγος. ἀλλ' ἦν τῶν καθ' ἑκάστα ὁ ἥλιος, ὥσπερ Κλέων ἢ Σωκράτης, ἐπεὶ διὰ τί ὑδεῖς ὄρον ἐκφέρει αὐτῶν ἰδέαι; γένοιτο γὰρ ἂν δῆλον πειρωμένων ὅτι ἀληθὲς τὸ νῦν εἰρημένον.

Φανερόν δ' ὅτι καὶ τῶν δοκῶν εἶναι ὕσιων αἰ πλατ' 16
σαι δυνάμεις εἰσί, τὰ τε μόρια τῶν ζῶων· οὐθέν γὰρ χωρισμένον αὐτῶν ἐστίν· ὅταν δὲ χωρισθῆ, καὶ τότε ὄντα ὡς ὕλη πάντα, καὶ γῆ καὶ πῦρ καὶ ἀήρ· ὕθεν γὰρ αὐτῶν ἐν ἐστίν, ἀλλ' οἷον ὁ ὄρρος πρὶν ἢ κεφθῆ καὶ γένηται τι ἐξ αὐτῶν ἐν. μάλα δ' ἂν τις τὰ τῶν ἐπιψύχων ὑπολάβοι μόρια καὶ τὰ τῆς ψυχῆς πάρεργον ἀμφοῦ γήγεσθαι, ὄντα καὶ ἐντελεχεῖα καὶ δυνάμεις, τῷ ἀρχαῖς ἔχειν κινήσεως ἀπὸ πνος ἐν ταῖς καμπαῖς· διὸ ἔνια ζῶα διαορίμενα ζῆ. ἀλλ' ὁμως δυνάμεις πάντ' ἔσαι, ὅταν ἦ ἐν καὶ 10 συνεχρὲς φύσει, ἀλλὰ μὴ βία ἢ καὶ συμφύσει· τὸ γὰρ τοιοῦτον πῆρωσις. ἐπεὶ δὲ τὸ ἐν λέγεται ὥσπερ καὶ τὸ ἐν, καὶ ἡ ὕσια ἢ τὸ ἐνὸς μία καὶ ὧν μία ἀριθμῶ ἐν ἀριθμῶ, φανερόν ὅτι ὅτε τὸ ἐν ὅτε τὸ ἐν ἐνδέχεται ὕσιαν εἶναι τῶν πραγμάτων, ὥσπερ ὕδὲ τὸ σοικεῖον εἶναι ἢ ἀρχῆ· ἀλλὰ 20 ζῆτῶμεν τίς οὖν ἢ ἀρχῆ, ἵνα εἰς γνωριμώτερον ἀναγαγώμεν. μᾶλλον μὲν οὖν τούτων οὐσία τὸ ἐν καὶ ἐν ἢ ἢ τε ἀρχῆ καὶ τὸ σοικεῖον καὶ τὸ αἴτιον, ἔγω δὲ ὑδὲ ταῦτα, εἴπερ μὴδ' ἄλλο κοινὸν μὴθεν ὕσια· ὕδενι γὰρ ὑπάρχει ἢ ὕσια ἀλλ' ἢ αὐτῇ τε καὶ τῷ ἔχοντι αὐτήν, οὐ ἔστιν ὕσια. 25 ἔτι τὸ ἐν πολλαχῆ οὐκ ἂν εἴη ἅμα, τὸ δὲ κοινὸν ἅμα πολλαχῆ ὑπάρχει· ὥστε δῆλον ὅτι οὐθέν τῶν καθύλου ὑπάρχει παρὰ τὰ καθ' ἑκάστα χωρὶς, ἀλλ' οἱ τὰ εἶδη λέγοντες εἶναι τῇ μὲν ὀρθῶς λέγουσι χωρίζοντες αὐτά, εἴπερ οὐσίαι εἰσί, τῇ δ' οὐκ ὀρθῶς, ὅτι τὸ ἐν ἐπὶ πολλῶν εἶδος λέγουσιν. αἴτιον δ' ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀποδοῦναι τίνας αἰ τοιαῦτα οὐσίαι αἰ ἀφθαρτοὶ παρὰ τὰς καθ' ἑκάστα καὶ αἰσθητάς. ποιοῦσιν οὖν τὰς αὐτάς τῷ εἶδει τοῖς φθαρτοῖς (ταύτας γὰρ ἴσμεν), αὐτοάνθρωπον καὶ αὐτόϊππον, προστιθέντες τοῖς αἰσθητοῖς τὸ ῥῆμα τὸ αὐτό. καίτοι καὶ εἰ μὴ

4. ἐπέλθῃ T. || τῶν ἐν τῇ ψυχῇ λόγων αὐτῶν T. || 6. ἑκάστον EA². || 7. ἀὰ om E. || 8. δεῖ T. || ὀρίσασθαι] ἀναρεῖν F². || 9. ἐξ ὧν ὀνομάτων T. || 12. καὶ ἄλλως τοιαῦτα S, om T. || οἷον A² et γε E: ceteri καλ. || σὲ om F²H². || ὀρίσαι τὸ T. || 13. ὑπάρχει TA². || 15. λειτέον add A²F² et γε E. || 16. ὅτι καλ] ἔτι τὸ A². || 17. καὶ post αἰδίων om F². || ἀνάγκη γε εἶναι ET. || 18. συνθετότος S. || 20. γένος] ζῶον F². || 22. ἔπειτα] ἔτι γε E. || δὲ om A². || 26. κατηγορεῖσθαι T. || 27. πᾶσιν S. || 28. ἀδύνατον ἐπεὶ ὀρίσασθαι F². || 29. ἢ] καὶ T. || post σελήνη F² ἢ γῆ. || γὰρ] δὲ δὴ E. || ἀμαρτάνουσι EF². || 30. τὰ τοιαῦτα T. || 31. παρ] ἐπὶ H². || ἡγίον νυκτικρυφές T. || ἂν γὰρ σῆ] ἂν γὰρ δὲ σῆ T, ἄνδρες τῆ E. || 32. ἢ] ἢ αἰ H². || ἔσαι om T.

2. ὄρον S. || 5. καὶ ἐκ τῶν S. || ὕσιων εἶναι ET. || 9. ὁ add A². || ὄρρος F² et γε E: ceteri σωρός. || 15. καὶ add A². || 16. ἐπιδη F². || 17. ἢ post καὶ om F². || 19. ἢ ἀρχῆ ET. || 20. γνωριμώτερον S, γνωριμώτερον TA². || ἀναγαγώμεν T. || 24. ἢ add A² F²H². || αὐτῇ] αὐτῆ T. || 25. ἔτι] ἔτι εἰ T. || ἐ] ἐν A². || 26. ὥστε — 27. ὑπάρχει om T. || 27. χωρὶς om A². || 28. εἶναι add A² F². || 31. παρ] πρὸς T. || 32. ποιοῦντες τὰς A². || 33. ταῦτα S, τὰς αὐτάς τὸ μὲν A². || ἴσμεν om A². || καὶ] τὸ δὲ A². || 34. εἰ om T.

επαράμειμεν τὰ ἄστροα, οὐθεν ἂν ἦττον οἶμαι ἦσαν οὐσίαι αἰδοιοι παρ' ἃς ἡμεῖς ἠδεύμεν· ὡσε καὶ νῦν εἰ μὴ ἔχοιμεν τίνεσ εἰσίν, ἀλλ' εἶναι γέ τινεσ ἰσως ἀναγκαῖον. ὅτι μὲν οὖν οὔτε τῶν καθόλου λεγομένων ἔθεν ὕσια, ἔτ' ἐσίν ὕσια ἰδεμῖα ἐξ ὕσῶν, δῆλον.

17 Τί δὲ χρῆ λέγειν καὶ ὁποῖον τι τὴν οὐσίαν, πάλιν ἄλλην οἶον ἀρχὴν ποιησάμενοι λέγωμεν· ἰσως γὰρ ἐκ τῶντων ἔσαι δῆλον καὶ περὶ ἐκείνης τῆσ ὕσιασ ἦτισ ἐστὶ κεχωρισμένη τῶν αἰσθητῶν οὐσιῶν. ἐπεὶ οὖν ἡ ὕσια ἀρχὴ καὶ αἰτία τισ ἐστίν, ἐντεῦθεν μετιτέον. ζητεῖται δὲ τὸ διὰ τί 10 αἰε οὔτως, διὰ τί ἄλλο ἄλλω τινὶ ὑπάρχει. τὸ γὰρ ζητεῖν διὰ τί ὁ μουσικὸσ ἀνθρωποσ ἀνθρωποσ μουσικὸσ ἐστίν, ἦτοι ἐστὶ τὸ εἰρημένον ζητεῖν διὰ τί ὁ ἀνθρωποσ μουσικὸσ ἐσίν, ἢ ἄλλο. τὸ μὲν ἔν διὰ τί αὐτὸ ἐσίν αὐτὸ, ἔθεν ἐστὶ ζητεῖσ. δεῖ γὰρ τὸ ὅτι καὶ τὸ εἶναι ὑπάρχειν δῆλα ὄντα, 15 λέγω δ' οἶον ὅτι ἡ σελάμη ἐκλείπει. αὐτὸ δὲ ὅτι αὐτὸ, εἰσ λόγοσ καὶ μία αἰτία ἐπὶ πάντων, διὰ τί ὁ ἀνθρωποσ ἀνθρωποσ ἢ ὁ μουσικὸσ μουσικὸσ· πλὴν εἰ τισ λέγοι ὅτι ἀδιαίρετον πρὸσ αὐτὸ ἔκασον· τῆτο δ' ἦν τὸ ἐνὶ εἶναι. ἀλλὰ τῆτο κοινόν τε κατὰ πάντων καὶ σύντομον. ζητήσεσ δ' ἂν τισ 20 διὰ τί ὁ ἀνθρωποσ ἐστὶ ζῶον τοιοῦδ. τοῦτο μὲν τοῖνον δῆλον ὅτι ἐζητεῖ διὰ τί ὅσ ἐσίν ἀνθρωποσ ἀνθρωποσ ἐσίν. τί ἄρα κατὰ τινεσ ζητεῖ διὰ τί ὑπάρχει. ὅτι δ' ὑπάρχει, δεῖ δῆλον εἶναι· εἰ γὰρ μὴ ἔτως, ἔθεν ζητεῖ οἶον διὰ τί βροντῆ; διότι ψέφοσ γίνετασ ἐν τοῖσ νέφεσιν· ἄλλο γὰρ 25 οὔτως κατ' ἄλλω ἐστὶ τὸ ζητούμενον. καὶ διὰ τί ταδὶ οἶον πλῆθει καὶ λίθω, οὐκία ἐσίν; φανερόν τοῖνον ὅτι ζητεῖ τὸ αἰτίον· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ τί ἦν εἶναι, ὡσ εἰπεῖν λογικῶσ. ὁ ἐπ' ἐνῶν μὲν ἐστὶ τῶσ ἔνεκα, οἶον ἰσως ἐπ' οὐκίασ ἢ κλίμησ, ἐπ' ἐνῶν δὲ τί ἐκίνησε πρῶτον· αἰτίον γὰρ καὶ τῆτο. 30 ἀλλὰ τὸ μὲν τοῖτον αἰτίον ἐπὶ τῶ γίνεσθαι ζητεῖται καὶ φθέρεσθαι, θάτερον δὲ καὶ ἐπὶ τῶ εἶναι. λανθάνει δὲ μάλα τὰ τὸ ζητούμενον ἐν τοῖσ μὴ καταλλήλωσ λεγομένοισ.

οἶον ἀνθρωποσ τί ἐστὶ ζητεῖται διὰ τὸ ἀπλῶσ λέγεσθαι, ἀλλὰ μὴ διορίζειν ὅτι ταδε ἢ τόδε. ἀλλὰ δεῖ διαρθρῶσαντασ ζητεῖν· εἰ δὲ μὴ, κοινόν τῶ μῆθεν ζητεῖν καὶ τοῦζητεῖν τι γίνετασ. ἐπεὶ δὲ δεῖ ἔχειν τε καὶ ὑπάρχειν τὸ 5 εἶναι, δῆλον δὴ ὅτι τὴν ὕλην ζητεῖ διὰ τί ἐσίν· οἶον οὐκίασ ταδὶ διὰ τί; ὅτι ὑπάρχει ταδὶ ὃ ἦν οὐκία εἶναι. καὶ ἀνθρωποσ ἰδί, ἢ τὸ σῶμα τοῦτο τοδὶ ἔχον. ὡστε τὸ αἰτίον ζητεῖται τῆσ ὕλησ· τῆτο δ' ἐστὶ τὸ εἶδοσ ᾧ τί ἐσίν· τοῦτο δ' ἡ ὕσια. φανερόν τοῖνον ὅτι ἐπὶ τῶν ἀπλῶν ἐκ ἐστὶ ζήτησισ ἰδὲ δίδαξισ, ἀλλ' ἔτεροσ τρόποσ τῆσ ζητήσεωσ τῶν τοῖτων. ἐπεὶ δὲ τὸ ἐκ τινεσ σύνθετον ἔτωσ ὡσε ἐν εἶναι τὸ πᾶν, ἀλλὰ μὴ ὡσ σωρὸσ ἀλλ' ὡσ ἡ συλλαβὴ, ἢ δὲ συλλαβὴ οὐκ ἐστὶ τὰ στροχέια, ἰδὲ τὸ β̄α ταῦτο τῶ β̄ καὶ ᾱ, ἰδ' ἢ σὰρξ πῦρ καὶ γῆ· διαλυθέντων γὰρ τὰ μὲν ἰκέτι ἐσίν, οἶον ἢ σὰρξ καὶ ἢ συλλαβὴ, τὰ δὲ στοιχεῖα ἐστὶ, καὶ τὸ πῦρ καὶ ἢ γῆ. ἐσίν ἄρα τι ἢ συλλαβὴ, ἢ μόνον τὰ στροχέια τὸ φωνῆεν καὶ ἀφωνον, ἀλλὰ καὶ ἔτερόν τι· καὶ ἢ σὰρξ οὐ μόνον πῦρ καὶ γῆ ἢ τὸ θερμόν καὶ ψυχρόν, ἀλλὰ καὶ ἔτερόν τι. εἰ τοῖνον ἀνάγκη κάκεινο ἢ στροχέιον ἢ ἐκ στροχέιων εἶναι, εἰ μὲν στροχέιον, πάλιν ὁ αὐτοσ ἔσαι λόγοσ· ἐκ τότε γὰρ καὶ πυρὸσ καὶ γῆσ ἔσαι ἢ σὰρξ καὶ ἐτι ἄλλου, ὡστ' εἰσ ἀπειρον βαδιεῖται· εἰ δ' ἐκ στοιχεῖου, δῆλον ὅτι οὐχ ἐνὸσ ἀλλὰ πλείονων, ἢ ἐκεῖνο αὐτὸ ἐσται, ὡσε πάλιν ἐπὶ τότε τὸν αὐτόν ἐρῶμεν λόγον καὶ ἐπὶ τῆσ σαρκοσ ἢ συλλαβῆσ. δεῖξει δ' ἂν εἶναι τι τοῦτο καὶ οὐ στροχέιον, καὶ αἰτίον γε τῶ εἶναι τοδὶ μὲν σάρκα τοδὶ δὲ συλλαβὴν. ὁμοίωσ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ὕσια δ' ἐκάστω μὲν τοῦτο· τῆτο γὰρ αἰτίον πρῶτον τῶ εἶναι· ἐπεὶ δ' ἐνια οὐκ ὕσια τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ὄσαι ὕσια κατὰ φύσιν καὶ φύσει συνεσῆκασι, φανείη ἂν καὶ αὐτὴ ἢ φύσισ ὕσια, ἢ ἐσίν ἢ στροχέιον ἀλλ' ἀρχὴ. στροχέιον δ' ἐσίν εἰσ ὃ διαρρεῖται ἐνυπάρχον ὡσ ὕλην, οἶον τῆσ συλλαβῆσ τὸ ᾱ καὶ τὸ β̄.

1. οὐδ' T. || οἶμαι ἦττον S. || 2. ᾱ A². || εἰδημεν T. || ἔχομεν ET. || 3. ἦσ] τε A², om T. || 7. οἶον om F². || λέγομεν S. || 9. ὕσια καὶ ἀρχὴ καὶ H². || 11. αἰε om A²F². || 11. ἀλλο] ἀλλὸ τι ET. || 12. διὰ] καὶ διὰ T. || μουσικὸσ ἀνθρωποσ ES. || 16. αἰτοῦ EST. || αὐτοῦ S. || 17. αἰτία om F². || 18. ὁ μουσικὸσ om A². || 19. ἐπὶ] ἐν EST. || 20. καὶ τὸ σύντομον T. || 21. ὁ om A². || 22. διὰ τί om A². || ὅσ ἐσίν] ὅσισ T. || 23. τὶ] τὸ S. || 25. διατί A²F². || 26. τοδὶ A². || 27. λίθω καὶ πλῆθει A². || 28. ὅ] ἢ S. || 29. ἐστὶ τὰ τίνεσ F². || 32. τῶ τί εἶναι T. || 33. τὸ] τί ἐστὶ τὸ H². || κατ' ἄλλων EST.

1. τί] ἦσ καὶ διὰ τί E. || post ζητεῖται S καὶ φθέρεσθαι, θάτερον δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ εἶναι. || 2. ἢ om A². || διορθῶσαντασ ET. || 3. καὶ τοῦ ζητεῖν τι om A². || 5. δὴ om S. || ζητῶ T. || 6. ταδὶ om A². || διὰ τί; ἐτι] διότι A². || ὃ ἦν om A². || 7. ταδὶ A². || τῆτο om A². || 9. φωνῆεν — 10. δίδαξισ om S. || 11. τῶ] τῆσ H². || ὡσ τὸ F². || 12. ἀλλὰ] ἂν A². || δὲ] τε A². || 13. ἔσαι A². || ἰδὲ ταῦτο τὸ β̄ καὶ ᾱ T, ἰδὲ τῶ β̄α αὐτὸ τῶ β̄ καὶ ᾱ A²F²H². || 14. ἢ om S. || καὶ om T. || τὸ A². || ἔσαι T. || 15. ἢ post καὶ om T. || τὰ — 16. συλλαβὴ om S. || 16. ἄρα τι ἢ συλλαβὴ] δὲ τῆσ συλλαβῆσ A²H². || 17. καὶ ἢ — 19. τι om T. || 19. ᾱ] ἐτι S. || 20. λόγοσ ἔσαι EST. || 22. ἐτι ἀλλὰ T, εἰ τι ἄλλο A². || στοιχεῖον F²H². || 24. τίνου] γε T. || λόγον ἐρῶμεν T. || 25. δ' om A². || ταῦτο ST. || 26. ταδὶ — ταδὶ S. || 27. ἔκασον S. || 28. τῶ εἶναι πρῶτον A². || 29. ὄσαι] αἰ A². || κατὰ φύσιν καὶ om A². || 30. καὶ φύσει om S. || ἂν] γὰρ ἂν τισι S, ἂν τισι ET. || καὶ] ἐτι A², om E. || 33. τὸ om A².

Η.

Ἐκ δὴ τῶν εἰρημένων συλλογίσασθαι δεῖ, καὶ συνα-
γαγόντας τὸ κεφάλαιον τέλος ἐπιθεῖναι. εἴρηται δὴ ὅτι
τῶν ὀσίων ζητεῖται τὰ αἷτια καὶ αἱ ἀρχαὶ καὶ τὰ στοι-
χεῖα. οὐσίαι δὲ αἱ μὲν ὁμολογούμεναι εἰσιν ὑπὸ πάντων,
περὶ δὲ ἐνίων ἰδίᾳ τινὲς ἀπεφάνησαν. ὁμολογούμεναι μὲν
αἱ φυσικαί, οἷον πῦρ γῆ ὕδωρ ἀήρ καὶ τᾶλλα τὰ ἀπλᾶ
σώματα, ἔπειτα τὰ φυτὰ καὶ τὰ μύρια αὐτῶν, καὶ τὰ
ζῶα καὶ τὰ μύρια τῶν ζῶων, καὶ τέλος ὁ ἕρανός καὶ τὰ
μύρια τῷ ἕρανῷ· ἰδίᾳ δὲ τινες ὀσίας λέγουσιν εἶναι τὰ τ'
εἶδη καὶ τὰ μαθηματικά. ἄλλως δὲ δὴ συμβαίνει ἐκ τῶν
λόγων ὀσίας εἶναι, τὸ τί ἦν εἶναι καὶ τὸ ὑποκείμενον. ἔτι
ἄλλως τὸ γένος μᾶλλον τῶν εἰδῶν καὶ τὸ καθόλου τῶν
καθ' ἕκαστα. τῷ δὲ καθόλου καὶ τῷ γένει καὶ αἱ ἰδέαι
συναπτεσθῶν· κατὰ τὸν αὐτὸν γὰρ λόγον ὀσίαι δοκῶσιν εἶναι.
ἐπεὶ δὲ τὸ τί ἦν εἶναι ὀσία, τότε δὲ λόγος ὁ ὀρισμός, διὰ
τῆτο περὶ ὀρισμῶ καὶ περὶ τῷ καθ' αὐτὸ διώριεσθαι. ἐπεὶ δὲ
ὁ ὀρισμὸς λόγος, ὁ δὲ λόγος μέρη ἔχει, ἀναγκαῖόν καὶ
περὶ μέρους ἦν ἰδεῖν, ποῖα τῆς ὀσίας μέρη καὶ ποῖα ἔ'
καὶ εἰ ταῦτα, καὶ τῷ ὀρισμῷ. ἔτι τοίνυν οὔτε τὸ καθόλου ὀσία
οὔτε τὸ γένος. περὶ δὲ τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν μαθηματικῶν
ὑπερον σκεπτεόν· παρὰ γὰρ τὰς αἰσθητὰς οὐσίας ταύτας
λέγουσι τινες εἶναι. νῦν δὲ περὶ τῶν ὁμολογούμενων οὐσιῶν
ἐπέλωμεν. αὐταὶ δ' εἰσιν αἱ αἰσθηταί· αἱ δ' αἰσθηταὶ
οὐσίαι πᾶσαι ὕλην ἔχουσιν. ἔστι δ' ὀσία τὸ ὑποκείμενον,
ἄλλως μὲν ἢ ὕλη (ὕλην δὲ λέγω ἢ μὴ τότε τι οὔσα
ἐνεργείᾳ δυνάμει ἐστὶ τότε τι), ἄλλως δ' ὁ λόγος καὶ ἡ
μορφή, ὁ τότε τι ὄν τῷ λόγῳ χωριστὸν ἐστίν. τρίτον δὲ τὸ
ἐκ τούτων, οὗ γένεσις μόνου καὶ φθορά ἐστίν, καὶ χωριστὸν
ἀπλῶς· τῶν γὰρ κατὰ τὸν λόγον ὀσιῶν αἱ μὲν αἱ δ' οὐ.
ὅτι δ' ἐστίν οὐσία καὶ ἡ ὕλη, δῆλον· ἐν πάσαις γὰρ ταῖς
ἀντικειμέναις μεταβολαῖς ἐστὶ τι τὸ ὑποκείμενον ταῖς με-
ταβολαῖς, οἷον κατὰ τόπον τὸ νῦν μὲν ἐνταῦθα, πάλιν δ'
ἄλλοθι, καὶ κατ' αὐξήσιν ὁ νῦν μὲν τηλικόνδε, πάλιν δ'
ἐλαττον ἢ μείζον, καὶ κατ' ἀλλοίωσιν ὁ νῦν μὲν ὑγιές,

πάλιν δὲ κάμων. ὁμοίως δὲ καὶ κατ' ὀσίαν ὁ νῦν μὲν ἐν
γενέσει, πάλιν δ' ἐν φθορᾷ, καὶ νῦν μὲν ὑποκείμενον ὡς
τόδε τι, πάλιν δ' ὑποκείμενον ὡς κατὰ ζήτησιν. καὶ ἀκο-
λυθῶσι δὴ ταύτη αἱ ἄλλαι μεταβολαί. τῶν δ' ἄλλων ἢ
μῖα ἢ δυοῖν αὕτη οὐκ ἀκολουθεῖ· οὐ γὰρ ἀνάγκη, εἴ τι
ὕλην ἔχει τοπικὴν, τῆτο καὶ γεννητὴν καὶ φθορτὴν ἔχει.
τίς μὲν ἔν διαφορά τῷ ἀπλῶς γίγνεσθαι καὶ μὴ ἀπλῶς,
ἐν τοῖς φυσικοῖς εἴηται.

Ἐπεὶ δ' ἡ μὲν ὡς ὑποκείμενη καὶ ὡς ὕλη ὀσία ὁμο-
2 λογεῖται, αὕτη δ' ἐστίν ἡ δυνάμει, λοιπὸν τὴν ὡς ἐνεργείαν
οὐσίαν τῶν αἰσθητῶν εἰπεῖν τίς ἐστίν. Δημόκριτος μὲν οὖν
τρεις διαφορὰς ἔσκειν οἰομένων εἶναι· τὸ μὲν γὰρ ὑποκει-
μενον σῶμα τὴν ὕλην ἐν καὶ ταυτόν, διαφέρειν δὲ ἢ
ῥυσμῷ, ὃ ἐστὶ σχῆμα, ἢ τροπῇ, ὃ ἐστὶ θέσις, ἢ διαθιγῇ, ὃ
ἐστὶ τάξις. φαίνονται δὲ πολλαὶ διαφοραὶ ὕσαι, οἷον τὰ
μὲν συνθέσει λέγεται τῆς ὕλης, ὥσπερ ὅσα κρᾶσει καθά-
περ μελέκρατον, τὰ δὲ δεσμῷ οἷον φάκελος, τὰ δὲ κίλλη
οἷον βιβλίον, τὰ δὲ γόμφῳ οἷον κιβώτιον, τὰ δὲ πλείοσι
τέτων, τὰ δὲ θέσει οἷον οὐδὸς καὶ ὑπέρθυρον (ταῦτα γὰρ
τῷ κείσθαι πως διαφέρει), τὰ δὲ χρόνῳ οἷον δεικνον καὶ
ἀριστον, τὰ δὲ τόπῳ οἷον τὰ πνεύματα, τὰ δὲ τοῖς τῶν
αἰσθητῶν πάθεσιν οἷον σκληρότητι καὶ μαλακότητι καὶ
πυκνότητι καὶ μαυρότητι καὶ ξηρότητι καὶ ὑγρότητι· καὶ
τὰ μὲν ἐπίοις τούτων τὰ δὲ πᾶσι· τούτοις, καὶ ἕως τὰ
μὲν ὑπεροχῇ τὰ δὲ ἐλλείψει· ὥς δὲ δῆλον ὅτι καὶ τὸ ἐστὶ
τοσαυταχῶς λέγεται· ὑδὸς γὰρ ἐστίν ὅτι ἕτως κείται, καὶ
τὸ εἶναι τὸ ἕτως αὐτὸ κείσθαι σημαίνει, καὶ τὸ κρῖσταλ-
λον εἶναι τὸ οὔτω πεκυκῶσθαι· ἐνίων δὲ τὸ εἶναι καὶ
πᾶσι τέτοις ὀρισθήσεται, τῷ τὰ μὲν μμιχθαι, τὰ δὲ κε-
κρᾶσθαι, τὰ δὲ διεδῶσθαι, τὰ δὲ πεκυκῶσθαι, τὰ δὲ ταῖς
ἄλλαις διαφοραῖς κεχρηῆσθαι, ὥσπερ ἡ χεὶρ ἢ πῆξ· λη-
πτεία ἔν τὰ γένη τῶν διαφορῶν· αὐταὶ γὰρ ἀρχαὶ ἔσον-
ται τῷ εἶναι, οἷον τὰ τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον ἢ πυκνῷ καὶ
μανῷ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς τοιούτοις· πάντα γὰρ ταῦτα
35 ὑπεροχῇ καὶ ἐλλείψει ἐστίν. εἰ δὲ τι σχήματι ἢ λεϊότητι
καὶ τραχύτητι, πάντα εὐθεὶ καὶ καμπύλῳ. τοῖς δὲ τὸ

3. συλλογίζεσθαι EST. || συναγαγόντας A², συνάγοντας ES. || 4. γρ δὲ E. || 7. ἰδίαν ἰδίᾳ T. || 8. ἀήρ et 9. καὶ post φυτὰ om T. || 10. ὁ om A². || 11. δέ] τε A². || 12. δεῖ συμβαίνειν T. || 20. μέρους] μαρῶν F². || 21. τῷ] εἰ τῷ S. || ὀρισμῶ S et γρ E. || 22. τῶν post δὲ om A². || 23. ταῦτα S. || 24. νῦν — 25. αἰσθηταί om ET. || 25. αἱ αἰσθηταὶ δὲ S. || 26. οὔσαι A². || ἔστὶν ὀσίαι S post lacunam litterarum quattuor. idem addit αἱ δὲ αἰσθηταὶ ὀσίαι· πᾶσαι ὕλην ἔχουσιν. || γρ τὰ ὑποκείμενα E. || 27. ἢ] εἰ T. || 28. τι om F². || 29. ὁ om A². || 32. ἢ om E. || 35. τηλικόνδε TA², τηλικόν S.

2. μὲν add EF². || 4. ταῦτα T. || 5. δυοῖν ST. || 6. ἔχει ὕλην EST. || ἔχει T. || 9. δ' ἢ] δὴ F². || ὁμολογεῖται εἶναι ὀσία F². || 10. ἐνεργείᾳ A²F². || 13. ἢ om F². || 16. ὥσπερ om A². || 18. δὲ ἐν πλείοσι A². || 23. μαυρότητι] ἀραιότητι A². || 25. ἔστι] ἔχων T. || 28. τὸ εἶναι] τὸ εἶδος A². || 31. ἢ ante χερ om A². || ληπτίον E. || 32. ἀρχαὶ om T. || 35. ὑπεροχῇ καὶ ἐλλείψει A².

εἶναι τὸ μεμῖχθαι ἔσται, ἀντικειμένως δὲ τὸ μὴ εἶναι φανερόν δὴ ἐκ τούτων ὅτι εἴπερ ἡ οὐσία αἰτία τοῦ εἶναι ἕκαστον, ὅτι ἐν τούτοις ζητητέον τί τὸ αἴτιον τῷ εἶναι τούτων ἕκαστον. ὕψια μὲν ἔν ἕθεν τούτων ἕδὲ συνδυαζόμενον, ὅμως δὲ τὸ ἀνάλογον ἔν ἕκαστῳ. καὶ ὡς ἐν ταῖς ὕψιας τὸ τῆς ὕλης κατηγορούμενον αὐτῇ ἢ ἐνέργεια, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ὀρισμοῖς μάλιστα. οἷον εἰ οὐδὸν δεοῖ ὀρίσασθαι, ξύλον ἢ λίθον ὠδὲ κείμενον ἐρῶμεν, καὶ οἰκίαν πλίνθους καὶ ξύλα ὠδὲ κείμενα. ἢ ἔτι καὶ τὸ ἕ ἕνεκα ἐπ' ἐνίων ἐξίν. εἰ δὲ κρύσταλλον, ὕδωρ πεπηγὸς ἢ πεπυκνωμένον ὠδί. συμφωνία δὲ ὄξυος καὶ βαρέος μίξις τοιαδί· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. φανερόν δὴ ἐκ τούτων ὅτι ἡ ἐνέργεια ἄλλη ἄλλης ὕλης καὶ ὁ λόγος· τῶν μὲν γὰρ ἡ σύνθεσις, τῶν δ' ἡ μίξις, τῶν δ' ἄλλο τι τῶν εἰρημένων. διὸ τῶν ὀριζομένων οἱ μὲν λέγοντες τί ἐξίν οἰκία, ὅτι λίθοι πλίνθοι ξύλα, τὴν δυνάμει οἰκίαν λέγουσιν, ὕλη γὰρ ταῦτα· οἱ δὲ ἀγγεῖον σκεπαστικὸν σωματίων καὶ χρημάτων, ἢ τι καὶ ἄλλο τοῖστων προσθέντες, τὴν ἐνέργειαν λέγουσιν· οἱ δ' ἀμφω ταῦτα συντιθέντες τὴν τρίτην καὶ τὴν ἐκ τούτων ὕψια. ἔοικε γὰρ ὁ μὲν διὰ τῶν διαφορῶν λόγος τῷ εἶδος καὶ τῆς ἐνέργειας εἶναι, ὁ δ' ἐκ τῶν ἐνυπαρχόντων τῆς ὕλης μάλλον. ὁμοίως δὲ καὶ οἷος Ἀρχύτας ἀπεδέχεται ὅρος· τῷ συνάμφω γὰρ εἰσίν. οἷον τί ἐξίν νηνεμία; ἡρεμία ἐν πλῆθει ἀέρος· ὕλη μὲν γὰρ ὁ ἀήρ, ἐνέργεια δὲ καὶ ὕψια ἢ ἡρεμία. τί ἐξίν γαλήνη; ὁμαλότης θαλάττης· τὸ μὲν ὑποκαίμενον ὡς ὕλη ἢ θάλαττα, ἢ δ' ἐνέργεια καὶ ἢ μορφή ἢ ὁμαλότης. φανερόν δὴ ἐκ τῶν εἰρημένων τίς ἢ αἰσθητὴ οὐσία ἐξίν καὶ πῶς· ἢ μὲν γὰρ ὡς ὕλη, ἢ δ' ὡς μορφή ὅτι ἐνέργεια· ἢ δὲ τρίτη ἢ ἐκ τούτων.

3 Δεῖ δὲ μὴ ἀγνοεῖν ὅτι ἐνόστε λαυθάνει πότερον σημαίνει τὸ ὄνομα τὴν σύνθετον οὐσίαν ἢ τὴν ἐνέργειαν καὶ τὴν μορφήν, οἷον ἢ οἰκία πότερον σημαῖον τοῦ κοινοῦ ὅτι σκέπασμα ἐκ πλίνθων καὶ λίθων ὠδὲ κειμένων, ἢ τῆς ἐνέργειας καὶ τοῦ εἶδος ὅτι σκέπασμα, καὶ γραμμὴ πότερον δυάς ἐν μήκει ἢ ὅτι δυάς, καὶ ζῶον πότερον ψυχῇ ἐν σώματι ἢ ψυχῇ· αὐτὴ γὰρ οὐσία καὶ ἐνέργεια σώματός 35 τινος. εἴη δ' ἂν καὶ ἐπ' ἀμφοτέροις τὸ ζῶον, οὐχ ὡς ἐνὶ λόγῳ λεγόμενον ἀλλ' ὡς πρὸς ἔν. ἀλλὰ ταῦτα πρὸς μὲν τι ἄλλο διαφέρει, πρὸς δὲ τὴν ζήτησιν τῆς οὐσίας τῆς

αἰσθητῆς οὐθέν· τὸ γὰρ τί ἦν εἶναι τῷ εἶδει καὶ τῇ ἐνέργειαν ὑπάρχει. ψυχῇ μὲν γὰρ καὶ ψυχῇ εἶναι ταυτόν, ἀνθρώπῳ δὲ καὶ ἀνθρωπος οὐ ταυτόν, εἰ μὴ καὶ ἡ ψυχῇ ἀνθρωπος λεχθήσεται· ἔτω δὲ τι μὲν τι μὲν δ' ἕ. ἢ φαίνεται δὴ ζητοῦσιν ἢ συλλαβῇ ἐκ τῶν ζοιχειῶν οὐσα καὶ συνθέσεως, ἕδ' ἢ οἰκία πλίνθοι τε καὶ σύνθεσις. καὶ τοῦτο ὀρθῶς· οὐ γὰρ ἐξίν ἢ σύνθεσις οὐδ' ἢ μίξις ἐκ τούτων ὧν ἐξίν ἢ σύνθεσις ἢ μίξις. ὁμοίως δὲ ἕδὲ τῶν ἄλλων ἕθεν, οἷον εἰ ὁ ἕδὸς θέσει, ἕκ ἐκ τῷ ἕδῳ ἢ θέσει, ἀλλὰ μάλλον ἕτος ἐξ ἐκείνης· ἕδὲ δὴ ὁ ἀνθρώπος ἐστὶ τὸ ζῶον καὶ δῖπεν, ἀλλὰ τι δεῖ εἶναι ὁ παρὰ ταῦτά ἐξίν, εἰ ταῦθ' ὕλη, ἕτε δὲ ζοιχειῶν ἕτ' ἐκ ζοιχειῶν, ἀλλ' ἢ ὕψια· ὁ ἐξαίρυντες τὴν ὕλην λέγουσιν. εἰ οὖν τοῦτ' αἴτιον τῷ εἶναι καὶ ὕψια τῷτο, αὐτὴν ἂν τὴν οὐσίαν λέγοιεν. ἀνάγκη δὴ ταύτην ἢ αἰδίον εἶναι ἢ φθαρτὴν ἀνευ τῷ φθεῖρεσθαι καὶ γεγονέναι ἀνευ τῷ γήνεσθαι. δεδεικται δὲ καὶ δεδηλωται ἐν ἄλλοις ὅτι τὸ εἶδος οὐθεὶς ποιεῖ οὐδὲ γενεᾷ, ἀλλὰ ποιεῖται τότε, γήνεται δὲ τὸ ἐκ τούτων. εἰ δ' εἰσὶ τῶν φθαρτῶν αἱ ὕψια χωρισταί, ἕθεν πῶ δῆλον· πλὴν ὅτι γ' ἐνίων ἕκ ἐνδέχεται δῆλον, ὅσα μὴ οἷον τε παρὰ τὰ τινα εἶναι, οἷον οἰκίαν ἢ σκεῦος. ἴσως μὲν ἔν ἕδ' ὕψια εἰσίν ἕτ' αὐτὰ ταῦτα ἕτε τι τῶν ἄλλων ὅσα μὴ φύσει συνέστηκεν· τὴν γὰρ φύσιν μόνην ἂν τις θεῖη τῶν ἐν τοῖς φθαρτοῖς οὐσίαν. ὥστε ἢ ἀπορία ἦν οἱ Ἀντισθένοι καὶ οἱ ἕτως ἀπαίδευτοι ἢ πόρον, ἕχει τινα καιρόν, ὅτι οὐκ ἐστὶ τὸ τί ἐστὶν ὀρίσασθαι (τὸν γὰρ ὅρον λόγον εἶναι μακρόν), ἀλλὰ πόρον μὲν τί ἐστὶν ἐνδέχεται καὶ διδάξαι, ὡσπερ ἀργυρον, τί μὲν ἐξίν, οὐ, ὅτι δ' οἷον καττίτερος. ὡστ' οὐσίας ἐστὶ μὲν ἕς ἐνδέχεται εἶναι ὅρον καὶ λόγον, οἷον τῆς συνθέτου, εἰάν τε αἰσθητὴ εἰάν τε νοητὴ ἢ· ἐξ ὧν δ' αὐτὴ πρώτων, ἕκ ἐξίν, εἴπερ τι κατὰ τινος σημαίνει ὁ λόγος ὁ ὀριστικός, καὶ δεῖ τὸ μὲν ὡσπερ ὕλην εἶναι, τὸ δὲ ὡς μορφήν. φανερόν δὲ καὶ διότι, εἴπερ εἰσὶ πῶς ἀριθμοὶ αἱ ὕψια, ἕτως εἰσὶ καὶ οὐχ ὡς τινες λέγουσι μονάδων· ὁ τε γὰρ ὀρισμὸς ἀριθμὸς τις (διαίρετός τε γὰρ καὶ εἰς ἀδιαίρετα· οὐ γὰρ ἀπειροὶ οἱ λόγοι) καὶ ὁ ἀριθμὸς δὲ τοιοῦτος. καὶ ὡσπερ οὐδ' ἀπ' ἀριθμῷ ἀφαιρεθέντος τινὸς ἢ προσθέντος, ἐξ ὧν ὁ ἀριθμὸς ἐξίν, ἐκέτι ὁ αὐτὸς ἀριθμὸς ἐξίν ἀλλ' ἕτερος, καὶν τούλα-

1. τὸ μὴ] τῷ εἶναι τὸ μὴ T. || 2. δὲ S. || 9. ἐτι] ἐτι T. || 15. τῇ ET A. || 17. χρημάτων καὶ σωματίων ET. || καὶ om EA. || προσθέτες T. || 18. ἐνέργειαν codices. || τιθέντες ES. || πρώτην T. || 19. διὰ] δὴ T. || 21. ὑπαρχόντων T. || 22. ES. || 23. γὰρ add A. || 24. θαλάσσης A. || 26. ἢ utrumque om A. || 32. πλίνθων καὶ ξύλων καὶ S. || 36. τὸ om E.

2. ψυχῇ et ψυχῇ A, omisso εἶναι || 4. δὲ] δ' ἐπὶ A, μὲν T. || 6. ἕδ' ἢ — 1044 a5. εἴπερ ἐξίν om T. || 7. οὐδ'] καὶ E. || 8. ἢ add A. || 9. εἰ ὁ om E, ὁ om F. || 11. ταῦτά] τὰ ἄλλα A. || 12. ἕτε δὲ] ὁ ἕτε A. || 15. φθαρτὸν F. || 16. ἄλλως F. || 17. γονάται E. || 19. γ'] γ' ἐπ' F. || 21. ἕτ'] ἕδ' πὶ margo E: ceteri ἕδ. || 23. μόνον γρ E. || 27. ἐνδέχεται A. || 30. ἢ om AF. || 32. ὡς om A. || 33. εἰσὶν ἀριθμοὶ ὕψια F. || 36. τοιοῦτον E. || 38. ἐξίν ante ἀλλ' om A.

χρισον ἀφαιρεθῆ ἢ προσεθῆ, ὥτως ὑδὸ ὁ ὀρισμὸς ὑδὸ τὸ τί
 ἦν εἶναι ἑκάτι ἔσαι ἀφαιρεθέντος τινὸς ἢ προσεθέντος. καὶ
 τὸν ἀριθμὸν δεῖ εἶναι τι ᾧ εἶς, ὃ νῦν ἔκ ἔχουσι λέγειν τίνι
 εἶς, εἴπερ ἐστὶν εἶς. ἢ γὰρ οὐκ ἐστὶν ἀλλ' οἶον σωρός, ἢ
 εἴπερ ἐστὶ λακτέον τί τὸ ποῖον ἐν ἐκ πολλῶν. καὶ ὁ ὀρι- 5
 μὸς εἰς ἐστὶν ὁμοίως δὲ ὑδὸ τῶτον ἔχουσι λέγειν. καὶ τῦτ'
 εἰκότως συμβαίνει· τῷ αὐτῷ γὰρ λόγῳ, καὶ ἡ ὕστα ἐν ὥτως,
 ἀλλ' οὐχ ὡς λέγουσί τινες οἶον μονάς τις ὕσα ἢ ζιγμῆ,
 ἀλλ' ἐντελέχεια καὶ φύσις τις ἐκάσῃ. καὶ ὥσπερ ὑδὸ ὁ
 ἀριθμὸς ἔχει τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, ὑδ' ἢ κατὰ τὸ εἶδος 10
 ὕστα, ἀλλ' εἴπερ, ἢ μετὰ τῆς ὕλης. περὶ μὲν ἔν γενέσεως
 καὶ φθορᾶς τῶν λεγομένων οὐσιῶν, πῶς τ' ἐνδέχεται καὶ
 πῶς ἀδύνατον, καὶ περὶ τῆς εἰς τὸν ἀριθμὸν ἀναγωγῆς,
 ἔσω μέχρι τῶτων διωρισμένον.

4. Περὶ δὲ τῆς ὑλικῆς οὐσίας δεῖ μὴ λαμβάνειν ὅτι εἰ 15
 καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πάντα πρώτε ἢ τῶν αὐτῶν ὡς πρώτων
 καὶ ἡ αὐτὴ ὕλη ὡς ἀρχὴ τοῖς γιγνομένοις, ὅμως ἐστὶ τις
 οὐκεία ἐκάστῃ, οἶον φλέγματός ἐστὶ πρώτη ὕλη τῶ γλυκέα
 ἢ λιπαρά, χολῆς δὲ τὰ πικρά ἢ ἀλλ' ἄττα. ἴσως δὲ
 ταῦτα ἐκ τῶ αὐτῶ γίνονται δὲ πλείους ὕλαι τοῦ αὐτοῦ, 20
 ὅταν θατέρῃ ἢ ἐτέρῃ ἢ, οἶον φλέγμα ἐκ λιπαροῦ καὶ γλυ-
 κέος, εἰ τὸ λιπαρὸν ἐκ τῶ γλυκέος, ἐκ δὲ χολῆς τῷ ἀνα-
 λυθῆναι εἰς τὴν πρώτην ὕλην τὴν χολῆν. διχῶς γὰρ τὸδ'
 ἐκ τοῦδε, ἢ ὅτι πρὸ ὁδοῦ ἔσαι ἢ ὅτι ἀναλυθέντος εἰς τὴν
 ἀρχὴν. ἐνδέχεται δὲ μιᾶς τῆς ὕλης ὕσης ἕτερα γίνεσθαι 25
 διὰ τὴν κινουσαν αἰτίαν, οἶον ἐκ ξύλου καὶ κίβωτος καὶ
 κλίμη. ἐνίαν δ' ἐτέρα ἢ ὕλη ἐξ ἀνάγκης ἐτέρων ὄντων,
 οἶον πρίων ἐκ ἀν γίνονται ἐκ ξύλου, ὑδ' ἐπὶ τῇ κινήσει αἰτίαν
 τῦτο· οὐ γὰρ ποιήσει πρίονα ἐξ ἐρίν ἢ ξύλου. εἰ δ' ἄρα
 τὸ αὐτὸ ἐνδέχεται ἐξ ἄλλης ὕλης ποιῆσαι, δῆλον ὅτι ἢ 30
 τέχνη καὶ ἢ ἀρχὴ ἢ ὡς κινῶσα ἢ αὐτῇ· εἰ γὰρ καὶ ἢ ὕλη
 ἐτέρα καὶ τὸ κινῶν, καὶ τὸ γεγονός. ὅταν δὲ τις ζητῇ τί
 τὸ αἰτίον, ἐπεὶ κλειναχῶς τὰ αἰτία λέγεται, πάσας δεῖ
 λέγειν τὰς ἐνδεχομένας αἰτίας. οἶον ἀνθρώπου τίς αἰτία ὡς
 ὕλη; ἄρα τὰ καταμύηνια; τί δ' ὡς κινῶν; ἄρα τὸ σπέρμα; 35
 τί δ' ὡς τὸ εἶδος; τὸ τί ἦν εἶναι. τί δ' ὡς οὐ ἔνεκα; τὸ

τέλος. ἴσως δὲ ταῦτα ἄμφω τὸ αὐτό. δεῖ δὲ τὰ ἐγγύ-
 τατα αἰτία λέγειν. τίς ἢ ὕλη; μὴ πῦρ ἢ γῆν, ἀλλὰ
 τὴν ἴδιον. περὶ μὲν οὖν τὰς φυσικὰς ὕσιας καὶ γεννητὰς
 ἀνάγκη οὕτω μετιέναι, εἴ τις μῦτευσιν ὁρθῶς, εἴπερ ἄρα
 αἰτία τε ταῦτα καὶ τοσαῦτα, καὶ δεῖ τὰ αἰτία γνωρίζεω.
 ἐπὶ δὲ τῶν φυσικῶν μὲν αἰδιῶν δὲ οὐσιῶν ἄλλος λόγος.
 ἴσως γὰρ ἐνια ἔκ ἔχει ὕλην, ἢ οὐ τοιαύτην ἀλλὰ μόνον
 κατὰ τόπον κινήτην. ὑδ' ὅσα δὴ φύσει μὲν μὴ, ὕστα δὲ,
 ἐκ ἐστὶ τέτοις ὕλη, ἀλλὰ τὸ ὑποκείμενον ἢ ὕστα. οἶον τί
 αἰτίον ἐκλεῖψως, τίς ὕλη; ἢ γὰρ ἔστιν, ἀλλ' ἢ σαλῆνη τὸ
 πάσχον. τί δ' αἰτίον ὡς κινήσαν καὶ φθεῖραν τὸ φῶς; ἢ
 γῆ. τὸ δ' ὕ ἔνεκα ἴσως ἐκ ἔστιν. τὸ δ' ὡς εἶδος ὁ λόγος,
 ἀλλ' ἀδηλος, εἰ μὴ μετὰ τῆς αἰτίας ἢ ὁ λόγος. οἶον τί
 ἐκλεῖψις; ζέρησις φωτός. εἰαν δὲ προσεθῆ τὸ ὑπὸ γῆς ἐν
 μέσῳ γιγνομένης, ὁ σὺν τῷ αἰτίῳ λόγος ἔτος. ὕπου δ'
 ἀδηλον τί τὸ πρώτον πάσχον. ἀλλ' ὅτι τὸ ζῶον; καί
 ἀλλὰ τοῦτο κατὰ τί καὶ τί πρώτον; καρδία ἢ ἄλλα τι
 εἶτα ὑπὸ τίνος; εἶτα τί τὸ πάθος τὸ ἐκείνου καὶ μὴ τοῦ
 ὄλου; ὅτι ἀκνησία τοιαυδί; καί, ἀλλ' αὕτη τῷ τί πάσχον
 τὸ πρώτον;

Ἐπεὶ δ' ἐνια ἀνευ γενέσεως καὶ φθορᾶς ἐστὶ καὶ ἐκ 5
 ἐστὶν, οἶον αἰ ζιγμά, εἴπερ εἰσὶ καὶ ὄλων τὰ εἶδη καὶ αἰ
 μορφαί (ἢ γὰρ τὸ λευκὸν γίνεταί ἀλλὰ τὸ ξύλον λευ-
 κόν, εἰ ἔκ τινος καὶ τί πᾶν τὸ γιγνόμενον γίνεταί), αὐ
 πάντα ἀν τάναντία γίνονται ἐξ ἀλλήλων, ἀλλ' ἐτέρως λευ-
 κὸς ἀνθρώπος ἐκ μέλανος ἀνθρώπου καὶ λευκὸν ἐκ μέλανος·
 ὑδὲ παντὲς ὕλη ἐστὶν ἀλλ' ὅσων γενέσις ἐστὶ καὶ μεταβολὴ
 εἰς ἀλλήλα. ὅσα δ' ἀνευ τῶ μεταβάλλειν ἐστὶν ἢ μὴ, ἐκ
 ἐστὶ τούτων ὕλη. ἔχει δ' ἀπορίαν πῶς πρὸς τάναντία ἢ
 ὕλη ἢ ἐκάστου ἔχει. οἶον εἰ τὸ σῶμα δυνάμει ὑγιεινόν,
 ἐναντίον δὲ νόσος ὑγιεία, ἄρα ἄμφω δυνάμεις; καὶ τὸ
 ὕδωρ δυνάμει οἶνος καὶ ὄξος; ἢ τοῦ μὲν καθ' ἑξῆς καὶ
 κατὰ τὸ εἶδος ὕλη, τοῦ δὲ κατὰ ζέρησιν καὶ φθορᾶν τὴν
 παρὰ φύσιν; ἀπορία δὲ τις ἐστὶ καὶ διὰ τί ὁ οἶνος οὐχ
 ὕλη τῶ ὄξος ὑδὲ δυνάμει ὄξος (καίτοι γίνεταί ἐξ αὐτοῦ
 ὄξος) καὶ ὁ ζῶν δυνάμει νεκρός. ἢ ὕ, ἀλλὰ κατὰ συμ-

3. τι ᾧ] αἰτίῳ A^b. || δ - 4. εἰς om E. || 4. εἴπερ ἐστὶν om A^b. || ἢ prius om A^b. || 7. ἢ et 8. τις om T. || 10. καὶ τὸ ἧττον T. || 12. τ' add A^b. || 13. καὶ om T. || 16. πρώτῃ] πρώτῃ F^b. || 17. ἢ om A^b. || 18. ἐστὶ πρώτη ὕλη om A^b. || 19. ἴσως δὲ] ἴσως δὲ καὶ T. || 22. εἰ - γλυκέος om T. || τὸ T. || 23. τὴν post εἰς om T. || 26. καὶ post ξύλου om A^b. || 28. ὑδ'] ὡς δ' T. || 29. ἢ ἐκ ξύλου A^b. || εἰ] τι A^b. || 30. ὕλης om A^bF^b. || 31. ἢ ante ὡς add E. || 32. τί om A^b.

2. ἢ] ὡς A^b. || 3. τὰς ἄλλας αἰτίας καὶ γενεὰς T. αἰτίας etiam 93 A^b. || 4. ἄρα om A^b. || 6. περὶ F^b. || 8. δὲ om T. || 9. ἢ ὕλη A^b. || ἀλλὰ - 10. ὕλη om T. || 11. ᾗ om ET. || φθεῖραν T. || 12. ἔνεκα καὶ ἴσως T. || 14. τὸ add A^b. || 18. εἶτα] ἢ τὰ T. || 19. τοιαυδ' εἶναι ἀλλ' A^b. || 21. ἐπειδὴ δ' F^b. || εἰσὶ καὶ ἐκ εἰσὶν F^b. || 22. εἴπερ εἰσὶ] αἰ ἀφαί F^b. || καὶ αἰ μορφαί om ET. || 23. λευκὸν ante ξύλον F^b, om T. || 24. εἰ] ἢ ET. || 25. γίνεταί A^b. || 27. ἴσως T. || 30. ἢ om F^b. || ὑγιεινὸν T, ὑγιαινὸν E. || 32. ἐστὶ καὶ] ἐστὶ ἢ A^b. || 33. καὶ κατὰ φθορᾶν E. || 34. δὲ τις] δ' ἐστὶ A^b.

βεθηκός αἱ φθοραί, ἡ δὲ τῷ ζῶν ὕλη αὐτὴ κατὰ φθορὰν νεκροῦ δύναμις καὶ ὕλη, καὶ τὸ ὕδωρ ὄξυς; γίνεταί γὰρ ἐκ τέτων ὥσπερ ἐξ ἡμέρας νύξ. καὶ ὅσα δὴ ἔτω μεταβάλλει εἰς ἄλληλα, εἰς τὴν ὕλην δεῖ ἐπανελθεῖν, οἷον εἰ ἐκ νεκροῦ ζῶν, εἰς τὴν ὕλην πρῶτον, εἰθ' οὕτω ζῶν· καὶ τὸ ὄξος εἰς ὕδωρ, εἰθ' ἔτως οἶνος.

6 Περὶ δὲ τῆς ἀπορίας τῆς εἰρημένης περὶ τε τὸς ὀρισμῶς καὶ περὶ τοὺς ἀριθμῶς, τί αἴτιον τῷ ἔν εἶναι; πάντων γὰρ ὅσα πλείω μέρη ἔχει καὶ μὴ ἐξίν οἶον σωρὸς τὸ πᾶν ἀλλ' ἐξί τι τὸ ὅλον παρὰ τὰ μέρια, ἔστι τι αἴτιον, ἐπεὶ 10 καὶ ἐν τοῖς σώμασι τοῖς μὲν ἀφή αἰτία τῷ ἔν εἶναι, τοῖς δὲ γλισχρότης ἢ τι πάθος ἕτερον τοιοῦτον. ὁ δ' ὀρισμὸς λόγος ἐξίν εἰς οὐ συνδέσμων καθάπερ ἡ Ἰδιάς, ἀλλὰ τῷ ἔνός εἶναι. τί ἔν ἐξίν ὁ ποιεῖ ἐν τὸν ἀνθρωπον, καὶ διὰ τί ἐν ἀλλ' ἔ πολλὰ, οἷον τό τε ζῶν καὶ τὸ δίκπον, ἀλλως 15 τε δὴ καὶ εἰ ἔστιν, ὥσπερ φασί τινες, αὐτὸ τι ζῶν καὶ αὐτὸ δίκπον. διὰ τί γὰρ ἐκ ἐκεῖνα αὐτὰ ὁ ἀνθρωπός ἐξί, καὶ ἔσονται κατὰ μέθεξιν οἱ ἀνθρωποι οὐκ ἀνθρώπι οὐδενός ἀλλὰ δυοῖν, ζῶν καὶ δίκποδος; καὶ ὅπως δὴ οὐκ ἂν εἴη ὁ ἀνθρωπος ἐν ἀλλὰ πλείω, ζῶν καὶ δίκπον. φανε- 20 ρὸν δὴ ὅτι οὕτω μὲν μετιοῦσιν ὡς εἰώθασιν ὀρίζεσθαι καὶ λέγειν, οὐκ ἐνδέχεται ἀποδοῦναι καὶ λύσαι τὴν ἀπορίαν. εἰ δ' ἐξίν, ὥσπερ λέγομεν, τὸ μὲν ὕλη τὸ δὲ μορφῆ, καὶ τὸ μὲν δυνάμει τὸ δ' ἐνεργεία, οὐκέτι ἀπορία δοξείεν ἂν εἶναι τὸ ζητούμενον. ἐξί γὰρ αὕτη ἡ ἀπορία ἢ αὕτη 25 εἰ ὁ ὄρος εἴη ἱματίου ὁ στρογγύλος χαλκός· εἴη γὰρ ἂν σημεῖον τοῦνομα τοῦτο τοῦ λόγου, ὥς τε τὸ ζητούμενόν ἐξί τί αἴτιον τοῦ ἔν εἶναι τὸ στρογγύλον καὶ τὸν χαλκόν. οὐκέτι δ' ἡ ἀπορία φαίνεται, ὅτι τὸ μὲν ὕλη τὸ δὲ μορφῆ. τί οὖν τούτου αἴτιον τοῦ τὸ δυνάμει ὄν ἐνεργεία εἶναι, 30 παρὰ τὸ ποιῆσαν, ἐν ὅσοις ἐστὶ γένεσις; οὐθέν γὰρ ἐστὶν αἴτιον ἕτερον τῷ τὴν δυνάμει σφαιραῖαν ἐνεργεία εἶναι σφαιραῖαν, ἀλλὰ τοῦτ' ἦν τὸ τί ἦν εἶναι ἐκατέρω. ἔστι δὲ τῆς ὕλης ἢ μὲν νοητῆ ἢ δ' αἰσθητῆ, καὶ αἰετῶ λόγος τὸ μὲν ὕλη τὸ δ' ἐνεργεία ἐστὶν, οἷον ὁ κύκλος σχῆμα ἐπίπεδον. 35 ὅσα δὲ μὴ ἔχει ὕλην, μήτε νοητὴν μήτε αἰσθητὴν, εὐθύς

ὅπερ ἐν τι εἶναι ἐστὶν ἕκαστον, ὥσπερ καὶ ὅπερ ὄν τι, τὸ τότε, τὸ ποιόν, τὸ ποσόν. διὸ καὶ ἐκ ἐνεργειῶν ἐν τοῖς ὀρισμοῖς οὔτε τὸ ὄν ἔτε τὸ ἔν, καὶ τὸ τί ἦν εἶναι εὐθύς ἐν τί ἐξίν ὥσπερ καὶ ὄν τι. διὸ καὶ ἐκ ἐξίν ἕτερόν τι αἴτιον τῷ ἔν εἶναι ἕθεν τῶν, ἔδὲ τῷ ὄν τι εἶναι· εὐθύς γὰρ ἕκαστόν ἐξίν ὄν τι καὶ ἐν τι, ἔχ' ὡς ἐν γένει τῷ ὄντι καὶ τῷ ἐνί, ἔδ' ὡς χωριστῶν ὄντων παρὰ τὰ καθ' ἕκαστα. διὰ ταύτην δὲ τὴν ἀπορίαν οἱ μὲν μέθεξιν λέγουσι, καὶ αἴτιον τί τῆς μεθέξεως καὶ τί τὸ μετέχειν ἀποροῦσιν· οἱ δὲ συνουσίαν ψυχῆς, ὥσπερ Λυκόφρων φησὶν εἶναι τὴν ἐπιστήμην τοῦ ἐπίσασθαι καὶ ψυχῆς· οἱ δὲ σύνθεσιν ἢ σύνδεσμον ψυχῆς σώματι τὸ ζῆν. καίτοι ὁ αὐτὸς λόγος ἐπὶ πάντων· καὶ γὰρ τὸ ὑγιαίνειν ἐξαι ἢ συνουσία ἢ σύνδεσμος ἢ σύνθεσις ψυχῆς καὶ ὑγείας, καὶ τὸ τὸν χαλκὸν εἶναι τρίγωνον 15 σύνθεσις χαλκοῦ καὶ τριγώνου, καὶ τὸ λευκὸν εἶναι σύνθεσις ἐπιφανείας καὶ λευκότητος. αἴτιον δ' ὅτι δυνάμει καὶ ἐντελεχείας ζητῶσι λόγον ἐνοποιόν καὶ διαφορὰν. ἐξί δ', ὥσπερ εἴρηται, καὶ ἡ ἐσχάτη ὕλη καὶ ἡ μορφῆ ταῦτό καὶ δυνάμει, τὸ δὲ ἐνεργεία. ὥστε ὁμοίον τὸ ζητεῖν τοῦ ἐνός τί αἴτιον καὶ τῷ ἔν εἶναι· ἐν γὰρ τι ἕκαστον, καὶ τὸ δυνάμει καὶ τὸ ἐνεργεία ἐν πῶς ἐστὶν. ὥστε αἴτιον οὐθέν ἄλλο πλὴν εἴ τι ὡς κινήσαν ἐκ δυνάμει εἰς ἐνεργείαν. ὅσα δὲ μὴ ἔχει ὕλην, πάντα ἀπλῶς ὅπερ ὄντα τι.

⊖.

Περὶ μὲν οὖν τῷ πρώτῳ ὄντος καὶ πρὸς ὁ πᾶσαι αἱ ἄλλαι κατηγορίαι τῷ ὄντος ἀναφέρονται εἴρηται, περὶ τῆς οὐσίας. κατὰ γὰρ τὸν τῆς οὐσίας λόγον λέγεται τᾶλλα ὄντα, τό τε ποσόν καὶ τὸ ποιόν καὶ τᾶλλα τὰ ἔτως λεγόμενα· πάντα γὰρ ἔχει τὸν τῆς οὐσίας λόγον, ὥσπερ 10 εἴπομεν ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις. ἐπεὶ δὲ λέγεται τὸ ὄν τὸ μὲν τὸ τί ἢ ποιόν ἢ ποσόν, τὸ δὲ κατὰ δυνάμειν καὶ ἐντελεχείαν καὶ κατὰ τὸ ἔργον, διορίσωμεν καὶ περὶ δυνάμει καὶ ἐντελεχείας, καὶ πρῶτον περὶ δυνάμει ἢ λέγεται μὲν μάλισα κυρίως, ἢ μὴν χρησίμη γ' ἐστὶ πρὸς ὁ

1. αὕτη T. || 2. καὶ ἡ ὕλη T. || 4. οἷον om T. || εἰ om E, εἰ ἐκ om A^b. || 6. εἰς om T. || 8. καὶ περὶ τὸς ἀριθμῶς om F^a, περὶ om T. || πάντα EA^b. || 9. ἄπαν A^b. || 10. τὸ om γρ E. || ἐπὶ] εἰ T. || 14. ἐν, omisso εἶναι, T. || ἔν om T. || 16. δὴ] δὲ TF^a, om A^b. || 17. αὐτοῦἀνθρώπος A^bF^b. || 18. οἴ] οἷον A^b. || 20. ὁ om T. || 22. λέγουσιν T. || 26. εἰ] εἴη T. || ὁ prius om A^bF^a, alterum om E. || 28. τὸ] τὸν T. || τὸν] τὸ γρ E. || 29. δ' ἢ] δὴ ET. || 30. τούτου τὸ αἴτιον A^b. || 35. ἐνεργεία E. || ὁ om A^b.

1. ἕκαστόν ἐστιν F^b. || 2. τότε] τοῦτο γρ E. || καὶ om F^b. || ἐξίν] ἐξίν T. || 4. καὶ post διὰ add E. || 5. ἕθεν] ἔδὲ ἐκ A^b. || 14. ψυχῆς — 15. σύνθεσις om T. || 15. εἶναι] ἐν εἶναι καὶ T. || 17. λόγον om ET. || ἐν ὁποῖον T, τὸ ἐνοποιόν E. || ἐν ἐξί A^b. || 18. καὶ post εἴρηται om A^b. || ταῦτό καὶ ἐν καὶ δυνάμει γρ E. || 19. τὸ — 21. ἐστὶν] ἐν A^b. || 21. πῶς ἐν T. || 22. εἰ τι] εἰ τὸ ET. || 23. ὄντα] ἐν A^b. || 27. πᾶσαι om A^b. || 32. τοῖς om T. || λέγοις om F^b. || 33. τὸ] τῷ T. || ποσόν ἢ ποιόν A^b. || 36. χρησιμωτάτη A^b.

βουλόμεθα νῦν· ἐπὶ πλεόν γάρ ἐστὶν ἡ δύναμις καὶ ἡ ἐνέργεια τῶν μόνον λεγομένων κατὰ κίνησιν. ἀλλ' εἰπόντες περὶ ταύτης ἐν τοῖς περὶ τῆς ἐνεργείας διορισμοῖς δηλώσομεν καὶ περὶ τῶν ἄλλων. ὅτι μὲν οὖν πολλαχῶς λέγεται ἡ δύναμις καὶ τὸ δύνασθαι, διώρισταί ἡμῖν ἐν 5 ἄλλοις. τότων δ' ὅσαι μὲν ὁμωνύμως λέγονται δυνάμεις ἀφείσθωσαν· ἔναι γὰρ ὁμοιότητί τινι λέγονται καθάπερ ἐν γεωμετρίας, καὶ δυνατὰ καὶ ἀδύνατα λέγομεν τῷ εἶναι πως ἢ μὴ εἶναι. ὅσαι δὲ πρὸς τὸ αὐτὸ εἶδος, πᾶσαι ἀρχαὶ τινές εἰσι, καὶ πρὸς πρώτην μίαν λέγονται, ἢ ἐστὶν 10 ἀρχὴ μεταβολῆς ἐν ἄλλῳ ἢ ἄλλο. ἡ μὲν γὰρ τῷ παθεῖν ἐστὶ δύναμις, ἢ ἐν αὐτῷ τῷ πάσχοντι ἀρχὴ μεταβολῆς παθητικῆς ὑπ' ἄλλῃ ἢ ἄλλο· ἢ δ' ἔξις ἀπαθείας τῆς ἐπὶ τὸ χειρόν καὶ φθορᾶς τῆς ὑπ' ἄλλῃ ἢ ἄλλο, ὑπ' ἀρχῆς μεταβλητικῆς. ἐν γὰρ τέτοις ἔνεσι πᾶσι τοῖς ὅροις ὁ τῆς 15 πρώτης δυνάμεως λόγος. πάλιν δ' αὐταὶ αἱ δυνάμεις λέγονται ἢ τῷ μόνον ποιῆσαι ἢ τῷ παθεῖν ἢ τῷ καλῶς, ὥστε καὶ ἐν τοῖς τούτων λόγοις ἐνυπάρχουσι πως οἱ τῶν προτέρων δυνάμεων λόγοι. φανερόν ἔν ὅτι ἔξι μὲν ὡς μία δύναμις τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν (δυνατὸν γὰρ ἐστὶ καὶ τῷ 20 ἔχειν αὐτὸ δύναμιν τῷ παθεῖν καὶ τῷ ἄλλο ὑπ' αὐτοῦ), ἐστὶ δ' ὡς ἄλλη. ἡ μὲν γὰρ ἐν τῷ πάσχοντι· διὰ γὰρ τὸ ἔχειν τινὰ ἀρχήν, καὶ εἶναι καὶ τὴν ὕλην ἀρχήν τινα, πάσχει τὸ πάσχον καὶ ἄλλο ὑπ' ἄλλῃ. τὸ λιπαρὸν μὲν γὰρ καυστόν, τὸ δ' ὑπεῖκον ὡδὶ θλαστόν· ὁμοίως δὲ καὶ 25 ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἢ δ' ἐν τῷ ποιοῦντι, οἷον τὸ θερμὸν καὶ ἡ οἰκοδομική, ἢ μὲν ἐν τῷ θερμαντικῷ, ἢ δ' ἐν τῷ οἰκοδομικῷ. διὸ ἢ συμπέφυκεν, ἔθεν πάσχει αὐτὸ ὑφ' ἑαυτῆ· ἐν γὰρ καὶ οὐκ ἄλλο. καὶ ἡ ἀδυναμία καὶ τὸ ἀδύνατον ἢ τῇ τοιαύτῃ δυνάμει ἐναντία στερήσις ἐστὶν, ὥστε τοῦ 30 αὐτῆ καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ πᾶσα δύναμις ἀδυναμία. ἢ δὲ στερήσις λέγεται πολλαχῶς· καὶ γὰρ τὸ μὴ ἔχον καὶ τὸ πεφυκὸς ἂν μὴ ἔχη, ἢ ὅλως ἢ ὅτε πέφυκεν, καὶ ἢ ὡδί, οἷον παντελῶς, ἢ καὶ ὀπωσῶν. ἐπ' ἐνίων δὲ, ἂν πεφυκότε ἔχειν μὴ ἔχη βία, ἐσερῆσθαι ταῦτα λέγομεν.

2 Ἐπεὶ δ' αἱ μὲν ἐν τοῖς ἀψύχοις ἐνυπάρχουσιν ἀρχαὶ τοιαῦται, αἱ δ' ἐν τοῖς ἐμφύχοις καὶ ἐν ψυχῇ καὶ τῆς

ψυχῆς ἐν τῷ λόγον ἔχοντι, δῆλον ὅτι καὶ τῶν δυνάμεων αἱ μὲν ἐσονται ἄλογοι αἱ δὲ μετὰ λόγου. διὸ πᾶσαι αἱ τέχναι καὶ αἱ ποιητικαὶ καὶ ἐπιστήμαι δυνάμεις εἰσὶ· ἀρχαὶ γὰρ μεταβλητικαὶ εἰσιν ἐν ἄλλῳ ἢ ἄλλο. καὶ αἱ μὲν μετὰ λόγου πᾶσαι τῶν ἐναντίων αἱ αὐταί, αἱ δ' ἄλογοι μία ἐνός, οἷον τὸ θερμὸν τοῦ θερμαίνειν μόνον, ἢ δὲ ἰατρικὴ νόσος καὶ ὑγίαια. αἴτιον δὲ ὅτι λόγος ἐστὶν ἢ ἐπιστήμη, ὁ δὲ λόγος ὁ αὐτὸς δηλοῖ τὸ πρᾶγμα καὶ τὴν φέρησιν, πλὴν ἔχ ὡσαύτως, καὶ ἔστιν ὡς ἀμφοῖν, ἔστι δ' ὡς τοῦ ὑπάρχοντος μᾶλλον. ὥστ' ἀνάγκη καὶ τὰς τοιαύτας ἐπιστήμας εἶναι μὲν τῶν ἐναντίων, εἶναι δὲ τοῦ μὲν καθ' αὐτὰς τῷ δὲ μὴ καθ' αὐτάς· καὶ γὰρ ὁ λόγος τοῦ μὲν καθ' αὐτό, τῷ δὲ τρόπον τινὰ κατὰ συμβεβηκός· ἀποφάσει γὰρ καὶ ἀποφορᾷ δηλοῖ τὸ ἐναντίον. ἢ γὰρ στερήσις ἢ πρώτη τὸ ἐναντίον, αὕτη δ' ἀποφορὰ θατέρου. ἐπὶ δὲ τὰ ἐναντία ἐκ ἐγγίγγεται ἐν τῷ αὐτῷ, ἢ δ' ἐπιστήμη δυνάμεις τῷ λόγον ἔχειν, καὶ ἡ ψυχὴ κινήσεως ἔχει ἀρχήν, τὸ μὲν ὑγιεινὸν ὑγίαιαν μόνον ποιεῖ καὶ τὸ θερμαντικὸν θερμότητα καὶ τὸ ψυκτικὸν ψυχρότητα, ὁ δ' ἐπιστήμων 20 ἀμφω. λόγος γὰρ ἐστὶν ἀμφοῖν μὲν, ἔχ ὁμοίως δὲ, καὶ ἐν ψυχῇ ἢ ἔχει κινήσεως ἀρχήν· ὥστε ἀμφω ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς κινήσει πρὸς τὸ αὐτὸ συνάψασα. διὸ τὰ κατὰ λόγον δυνατὰ τοῖς ἀνευ λόγου δυνατοῖς ποιεῖ τάναντία· μία γὰρ ἀρχὴ περιέχεται τῷ λόγῳ. φανερόν δὲ καὶ 25 ὅτι τῇ μὲν τῷ εὐ δυνάμει ἀκολουθεῖ ἢ τῷ μόνον ποιῆσαι ἢ παθεῖν δύναμις, ταύτη δ' ἐκείνη ἐκ αἰε' ἀνάγκη γὰρ τὸν εὐ ποιοῦντα καὶ ποιεῖν, τὸν δὲ μόνον ποιοῦντα οὐκ ἀνάγκη καὶ εὐ ποιεῖν.

Εἰσὶ δὲ τινες οἱ φασιν, οἷον οἱ Μεγαρικοὶ, ὅταν ἐνεργῇ 3 δυνάμει δύνασθαι, ὅταν δὲ μὴ ἐνεργῇ οὐ δύνασθαι, οἷον τὸν μὴ οἰκοδομῶντα ἐ δύνασθαι οἰκοδομεῖν, ἀλλὰ τὸν οἰκοδομῶντα ὅταν οἰκοδομῇ· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. οἷς τὰ συμβαίνοντα ἄτοπα οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν. δῆλον γὰρ ὅτι οὐτ' οἰκοδομὸς ἐστὶ ἐὰν μὴ οἰκοδομῇ· τὸ γὰρ οἰκοδομῶν 35 εἶναι τὸ δυνατῷ εἶναι ἐστὶν οἰκοδομεῖν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν. εἰ οὖν ἀδύνατον τὰς τοιαύτας ἔχειν τέχναις μὴ μαυθάνοντά ποτε καὶ λαμβάνοντά, καὶ μὴ ἔχειν

1. πλεῖον *A*^b. || 2. μόνον *A*^b. || 3. τῆς om *T*. || δηλώσομεν *T*. || 4. λέγεται πολλαχῶς *ET*. || 11. ἢ] ἢ *T*, ἢ ἢ *E*. || 13. ἢ] ἢ *ET*. || 14. ἢ] ἢ ἢ *E*. || ὑπ' om *A*^b. || 16. δ' αὖ δυνάμεις λέγονται *T*, δ' αὐταὶ δυνάμεις λέγονται *E*, δ' αὐταὶ λέγονται αἱ δυνάμεις *A*^b. || 19. λόγοι δυνάμεων *T*. || 20 et 21. τῷ] τὸ *T*. || 22. μὲν om *T*. || 23. ἀρχήν τινα *A*^b. || καὶ εἶναι om *T*. || καὶ — τινὰ om *A*^b. || 24. μὲν om *T*. || 30. ἢ] καὶ ἢ *ET*. || τῇ et 31. καὶ om *T*. || 33. καὶ om *A*^b. || ἢ *TA*^b. || 35. ἔχειν] μὴ ἔχειν *T*. || ἔχειν *A*^b. || 37. αἱ om *A*^b.

2. λόγοι γρ *E*. || 3. αἱ om *T*. || καὶ αἱ ἐπιστήμαι *F*^b. || 4. εἰσιν om *ET*. || ἢ ἄλλῳ *T*. || 11. δὲ] μὲν *T*. || 15. ἢ] ἐστὶν ἢ *F*^b. || 21. ἢ] ἢ ἢ *A*^b. || 22. τὸ om *ETA*^b. || 24. μιᾷ γὰρ ἀρχῇ *E*. || 25. ἢ παθεῖν om *A*^b. || 29. φασιν εἶναι οἷον *TA*^b. || οἱ om *A*^b. || 30. οὐ] μὴ *ET*. || 32. δὴ *F*^b. || 34. ἐστὶν *E*. || 37. λαμβάνοντά ποτε καὶ λαμβάνοντά *T*.

μη ἀποβαλόντα ποτέ (ἢ γὰρ λήθη ἢ πάθει τιμὴ ἢ χρόνῳ· οὐ γὰρ δὴ τοῦ γε πράγματος φθαρέντος, αἰεὶ γὰρ ἐστίν), ὅταν παύσῃται, ἔχῃ ἔξει τὴν τέχνην. πάλιν δ' εὐθύς οἰκοδομήσει πῶς λαβών; καὶ τὰ ἀψυχα δὴ ὁμοίως· ἔτε γὰρ ψυχρὸν οὔτε θερμὸν ἔτε γλυκὺ οὔτε ὄλως αἰσθητὸν οὐθέν 5 ἔσαι μὴ αἰσθανόμενον· ὥσε τὸν Πρωταγόρου λόγον συμβήσεται λέγειν αὐτοῖς. ἀλλὰ μὴν ἕδ' αἰσθησὶν ἔξει ἔθεν ἂν μὴ αἰσθάνηται μὴδ' ἐνεργῆ. εἰ ἔν τυφλὸν τὸ μὴ ἔχον ὄψιν, πεφυκὸς δὲ καὶ ὅτε πέφυκε καὶ ἔτι ὄν, οἱ αὐτοὶ τυφλοὶ ἔσονται πολλακίς τῆς ἡμέρας καὶ κωφοί. ἔτι εἰ 10 ἀδύνατον τὸ ἐσηρημένον δυνάμει, τὸ μὴ γενόμενον ἀδύνατον ἔσαι γενέσθαι· τὸ δ' ἀδύνατον γενέσθαι ὁ λέγων ἢ εἶναι ἢ ἔσεσθαι ψεύσεται· τὸ γὰρ ἀδύνατον τῆτο ἐσήμαινεν. ὥσε οὗτοι οἱ λόγοι ἐξαιρέσι καὶ κινήσιν καὶ γένεσιν. αἰεὶ γὰρ τὸ τε ἐσηκὸς ἐστήξεται καὶ τὸ καθήμενον καθε- 15 δεῖται· οὐ γὰρ ἀναστήσεται ἂν καθέξεται· ἀδύνατον γὰρ ἔσαι ἀναστήναι ὅ γε μὴ δύναται ἀναστήναι. εἰ ἔν μὴ ἐνδέχεται ταῦτα λέγειν, φανερόν ὅτι δύναμις καὶ ἐνέργεια ἑτερόν ἐστιν· ἐκεῖνοι δ' οἱ λόγοι δυνάμειν καὶ ἐνέργειαν ταῦτο ποιοῦσιν, διὸ καὶ ἔ μικρόν τι ζητῶσιν ἀναίρειν. ὥς' ἐνδέ- 20 χεται δυνατόν μὲν τι εἶναι μὴ εἶναι δέ, καὶ δυνατόν μὴ εἶναι εἶναι δέ, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν δυνατόν βαδίζειν ὄν μὴ βαδίζειν, καὶ μὴ βαδίζον δυνατόν εἶναι βαδίζειν. ἔστι δὲ δυνατόν τῆτο ὧ, εἰάν ὑπάρξῃ ἢ ἐνέργεια, οὐ λέγεται ἔχειν τὴν δύναμιν, ἔθεν ἔσαι ἀδύ- 25 νατον. λέγω δ' οἷον, εἰ δυνατόν καθῆσθαι καὶ ἐνδέχεται καθῆσθαι τῆτω, εἰάν ὑπάρξῃ τὸ καθῆσθαι, ἔθεν ἔσαι ἀδύνατον· καὶ εἰ κινήσῃναι τι ἢ κινήσῃ ἢ στήναι ἢ σῆσαι ἢ εἶναι ἢ γίγνεσθαι, ἢ μὴ εἶναι ἢ μὴ γίγνεσθαι, ὁμοίως. ἐλήλυθε δ' ἢ ἐνέργεια τούτομα, ἢ πρὸς τὴν ἐντελεχείαν 30 συντιθεμένη καὶ ἐπὶ τὰ ἄλλα, ἐκ τῶν κινήσεων μάλιστα· δοκεῖ γὰρ ἢ ἐνέργεια μάλιστα ἢ κίνησις εἶναι. διὸ καὶ τοῖς μὴ ἔσιν ἐκ ἀποδιδόασιν τὸ κινεῖσθαι, ἄλλας δὲ τινὰς κατηγορίας, οἷον διανοητὰ καὶ ἐπιθυμητὰ εἶναι τὰ μὴ ὄντα, κινούμενα δ' ἔ. τῆτο δὲ ὅτι ἐκ ὄντα ἐνεργεία ἔσονται ἐνερ- 35

γεία. τῶν γὰρ μὴ ὄντων ἔνια δυνάμει ἐστίν· οὐκ ἔστι δέ, ὅτι ἐκ ἐντελεχείᾳ ἐστίν.

Εἰ δ' ἐστὶ τὸ εἰρημένον δυνατόν ἢ ἀκολουθεῖ φανερόν 4 ὅτι οὐκ ἐνδέχεται ἀληθὲς εἶναι τὸ εἰπεῖν ὅτι δυνατόν μὲν τοδὴ ἐκ ἔσαι δέ· ὥστε τὰ ἀδύνατα εἶναι ταῦτη διαφεύγειν. λέγω δὲ οἷον εἰ τις φαίη δυνατόν τὴν διάμετρον μετρηθῆναι οὐ μέντοι μετρηθήσεται, ὁ μὴ λογιζόμενος τὸ ἀδύνατον εἶναι, ὅτι ἔθεν κωλύει δυνατόν τι ὄν εἶναι ἢ γενέσθαι, μὴ εἶναι δὲ μὴδ' ἔσεσθαι. ἀλλ' ἐκεῖνο ἀνάγκη ἐκ τῶν κειμένων, εἰ καὶ ὑποβοήθεια εἶναι ἢ γεγονέαι ὁ οὐκ ἔστι μὲν δυνατόν δέ, ὅτι ἔθεν ἔσαι ἀδύνατον· συμβήσεται δὲ γε, τὸ γὰρ μετρεῖσθαι ἀδύνατον. ἔ γὰρ δὴ ἐστὶ ταῦτο τὸ τε ψεῦδος καὶ τὸ ἀδύνατον· τὸ γὰρ σε ἐστάναι νῦν ψεῦδος μὲν, οὐκ ἀδύνατον δέ. ἄμα δὲ δῆλον καὶ ὅτι, εἰ τῷ Α ὄντος ἀνάγκη τὸ Β εἶναι, καὶ δυνατῷ ὄντος τῷ εἶναι Α καὶ τὸ Β ἀνάγκη εἶναι δυνατόν· εἰ γὰρ μὴ ἀνάγκη δυνατόν εἶναι, οὐθέν κωλύει μὴ εἶναι δυνατόν εἶναι. ἔστω δὴ τὸ Α δυνατόν. οὐκοῦν ὅτε τὸ Α δυνατόν εἶη εἶναι, εἰ τεθείη τὸ Α Β, ἔθεν ἀδύνατον εἶναι συνεβαίνειν· τὸ δὲ γε Β ἀνάγκη εἶναι. ἀλλ' ἦν ἀδύνατον. ἔστω δὴ ἀδύνατον. εἰ δὴ ἀδύνατον ἀνάγκη εἶναι τὸ Α, ἀνάγκη καὶ τὸ Β εἶναι. ἀλλ' ἦν ἄρα τὸ Α δυνατόν· καὶ τὸ Β ἄρα. ἂν ἄρα ἦ τὸ Α δυνατόν, καὶ τὸ Β ἔσαι δυνατόν, εἰ περ ἔτως εἶχον ὥσε τοῦ Α ὄντος ἀνάγκη εἶναι τὸ Β. εἰάν δὴ ἔτως εἶχον τῶν τῷ Α Β μὴ ἢ δυνατόν τὸ Β ἔτως, οὐδὲ τὸ Α Β ἔξει ὡς ἐτέθη· καὶ εἰ τῷ Α δυνατῷ ὄντος ἀνάγκη τὸ Β δυνατόν εἶναι, εἰ ἔστι τὸ Α, ἀνάγκη εἶναι καὶ τὸ Β. τὸ γὰρ δυνατόν εἶναι ἐξ ἀνάγκης τὸ Β εἶναι, εἰ τὸ Α δυνατόν, τοῦτο σημαίνει, εἰάν ἦ τὸ Α καὶ ὅτε καὶ ὡς ἦν δυνατόν εἶναι, κάκεινο τότε καὶ ἔτως εἶναι ἀναγκαῖον.

Ἀπασῶν δὲ τῶν δυνάμειν ἔσων τῶν μὲν συγγενῶν 5 οἷον τῶν αἰσθήσεων, τῶν δὲ ἔθει οἷον τῆς τοῦ αὐλεῖν, τῶν δὲ μαθήσει οἷον τῆς τῶν τεχνῶν, τὰς μὲν ἀνάγκη προεργήσαντας ἔχειν ὅσαι ἔθει καὶ λόγῳ, τὰς δὲ μὴ τοιαύτας καὶ τὰς ἐπὶ τῷ πάσχειν ἐκ ἀνάγκης. ἐπεὶ δὲ τὸ δυ-

1. ἀποβάλλοντά ποτε· ἢ γὰρ λήθη T. || 2. ἀδ] εἰ F². || γέ A². || 3. ὄ] δ' ὁ T. || 9. ὄ] ὡς T. || 10. καὶ κωφοὶ om F². || 11. γινόμενοι A². || 14. οὔτε A². || γένεσιν καὶ κινήσιν T. || 21. καὶ — 22. δι om TF². || 22. ἐπὶ add ET. || 23. βαδίζεν post μὴ om T. || καὶ] δὲ καὶ A². || μὴ om T. || 25. εἰ] ἦ F². || 26. λέγω — 27. ἀδύνατον om T. || 28. εἰ] εἶη T. || τι om ET. || 29. γενέσθαι priore loco E, utroque T. || 31. συντιθεμένη F². || 35. τῆτο δὲ om A²F².
1. οὐκ ἔστι δὲ om A². || 2. διότι A². || 3. τὸ εἰρημένον τὸ δυνατόν A². || ἢ T. || 4. τὸ] τι ET. || 5. διαφεύγει A². || 7. μετρηθήσεται] μετρηθήσεται A². || ὁ om T. || 8. δυνατόν] ἀδύνατον A². || δι om T. || 9. δι om A². || 10. εἰ καὶ] εἶναι εἰ καὶ E, εἰ εἶη καὶ A², εἶη T. || 11. συμβήσεται — 12. ἀδύνατον om ET. || 12. δὴ add ET. || 13. τε om ET. || 14. ὅτε καὶ T. || εἰ] ἦ F², om T. || 16. A] τὸ α T. || 20. ἔστω — 22. B ἄρα om A². || 22. A et B] πρῶτον et δεύτερον ET. || ἄρα post B om ET. || 23. εἶχον T. || 24. δὲ T. || 25. μὴ — τὸ B om A². || 26. τῶ] καὶ τὸ T. || 27. καὶ om ET. || 29. τὸ α τὸ α A². || 30. εἶναι] εἶναι ἦν A². || 35. ἀδύνατον A².

νατὸν τι δυνατὸν καὶ ποτὲ καὶ πῶς καὶ ὅσα ἄλλα ἀνάγκη
προσεῖναι ἐν τῷ διορισμῷ, καὶ τὰ μὲν κατὰ λόγον δύνα-
ται κσιεῖν καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν μετὰ λόγῳ, τὰ δ' ἄλογα
καὶ αἱ δυνάμεις ἄλογοι, κἀκεῖνας μὲν ἀνάγκη ἐν ἐμφύχῳ
εἶναι ταύτας δ' ἐν ἀμφοῖν, τὰς μὲν τοιαύτας δυνάμεις
ἀνάγκη, ὅταν ὡς δύνανται τὸ ποιητικὸν καὶ τὸ παθητικὸν
πλησιάζωσι, τὸ μὲν κσιεῖν τὸ δὲ πάσχειν, ἐκεῖνας δ' οὐκ
ἀνάγκη· αὐταὶ μὲν γὰρ πᾶσαι μία ἐνὸς ποιητικῆ, ἐκεῖναι
δὲ τῶν ἐναντίων, ὥστε ἅμα ποιήσει τἀναντία. τοῦτο δὲ
ἀδύνατον. ἀνάγκη ἄρα ἕτερόν τι εἶναι τὸ κύριον· λέγω
δὲ τοῦτο ἄρξιν ἢ προἄρξιν. ὁποτέρου γὰρ ἂν ὀρέγηται
κυρίως, τὸτο ποιήσει, ὅταν ὡς δύναται ὑπάρχη καὶ πλη-
σιαζῇ τῷ παθητικῷ. ὥστε τὸ δυνατὸν κατὰ λόγον ἅπαν
ἀνάγκη, ὅταν ὀρέγηται, ἢ τ' ἔχει τὴν δύναμιν καὶ ὡς ἔχει,
τὸτο ποιεῖν. ἔχει δὲ παρόντος τῷ παθητικῷ καὶ ὡδὶ ἔχον-
τος ποιεῖν. εἰ δὲ μὴ, ποιεῖν ἢ θνήσκειται. τὸ γὰρ μηθενὸς
τῶν ἔξω κωλύοντος προσδιορίζεσθαι ἕθεν ἐτι δεῖ τὴν γὰρ
δύναμιν ἔχει ὡς ἐστὶ δυνάμει τῷ ποιεῖν, ἐστὶ δ' ἢ πάντως
ἀλλ' ἐχόντων πῶς, ἐν οἷς ἀφορισθήσεται καὶ τὰ ἔξω κω-
λύοντα· ἀφαιρεῖται γὰρ ταῦτα τῶν ἐν τῷ διορισμῷ προ-
σόντων ἔνια. διὸ ἕδδ' ἂν ἅμα βέληται ἢ ἐπιθυμῇ ποιεῖν
θῆς ἢ τἀναντία, οὐ ποιήσει· οὐ γὰρ ἔτως ἔχει αὐτῶν τὴν
δύναμιν ἕδ' ἐστὶ τῷ ἅμα ποιεῖν ἢ δύναμις, ἐπεὶ ὧν ἐστὶν
ἔτως ποιήσει.

6 Ἐπεὶ δὲ περὶ τῆς κατὰ κίνησιν λεγομένης δυνάμεως
εἴρηται, περὶ ἐνεργείας διορίσωμεν τί τέ ἐστὶν ἢ ἐνεργεία
καὶ ποῖόν τι. καὶ γὰρ τὸ δυνατὸν ἅμα δῆλον ἐστὶ δια-
ρῶσιν, ὅτι ἢ μόνον τὸτο λέγομεν δυνατὸν ὃ κέφυκε κσιεῖν
ἄλλο ἢ κσιεῖσθαι ὑπ' ἄλλῃ, ἢ ἀπλῶς ἢ τρόπον τινά, ἀλλὰ
καὶ ἑτέρως. διὸ ζητῶντες καὶ περὶ τούτων διήλωμεν. ἐστὶ
δ' ἢ ἐνεργεία τὸ ὑπάρχειν τὸ πρᾶγμα, μὴ οὕτως ὥσπερ
λέγομεν δυνάμει. λέγομεν δὲ δυνάμει οἷον ἐν τῷ ζύλῳ
Ἐρμῆν καὶ ἐν τῇ ἄλῃ τὴν ἡμίσειαν, ὅτι ἀφαιρεθεῖ ἂν,
καὶ ἐπιστήμονα καὶ τὸν μὴ θεωρῶντα, ἂν δυνατὸς ἢ θεω-
ρῆσαι· τὸ δ' ἐνεργεία. δῆλον δ' ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα τῇ
ἐπαγωγῇ ὃ βυλόμεθα λέγειν, καὶ ἢ δεῖ παντὸς ὅρον ζη-
τεῖν ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνάλογον συνοραῖν, ὅτι ὡς τὸ οἰκοδο-

μοῦν πρὸς τὸ οἰκοδομικόν, καὶ τὸ ἐργηγορὸς πρὸς τὸ κω-
θεῦδον, καὶ τὸ ὀρῶν πρὸς τὸ μῖον μὲν ὄψιν δὲ ἔχον, καὶ
τὸ ἀποκεκριμένον ἐκ τῆς ὕλης πρὸς τὴν ὕλην, καὶ τὸ
ἀπειργασμένον πρὸς τὸ ἀτέργασον. ταύτης δὲ τῆς διαφο-
ρᾶς θάτερον μόνιον ἔστω ἢ ἐνεργεία ἀφωρημένη, θετέρω
δὲ τὸ δυνατὸν. λέγεται δὲ ἐνεργεία ἢ πάντα ὁμοίως, ἀλλ'
ἢ τὸ ἀνάλογον, ὡς τοῦτο ἐν τούτῳ ἢ πρὸς τῆς, τὸ δ' ἐν
τῷδε ἢ πρὸς τούδε· τὰ μὲν γὰρ ὡς κινήσις πρὸς δύναμιν,
τὰ δ' ὡς ἔστια πρὸς τινα ὕλην. ἄλλως δὲ καὶ τὸ ἄπειρον
καὶ τὸ κενὸν καὶ ὅσα τοιαῦτα, λέγεται δυνάμει καὶ ἐνε-
ργεία πολλοῖς τῶν ὄντων, οἷον τῷ ὀρῶντι καὶ βαδίζοντι καὶ
δρομένῳ. ταῦτα μὲν γὰρ ἐνδέχεται καὶ ἀπλῶς ἀλθεύε-
σθαι ποτε· τὸ μὲν γὰρ ὀρώμενον ὅτι ὀράται, τὸ δ' ὅτι
ὀραῖσθαι δυνατὸν· τὸ δ' ἄπειρον ἔχ' ἔτω δυνάμει ἐστὶν ὡς
ἐνεργεία ἐσόμενον χωριστόν, ἀλλὰ γινώσκει. τῷ γὰρ μὴ
ὑπολείπει τὴν διαίρεσιν ἀποδίδωσι τὸ εἶναι δυνάμει ταύ-
την τὴν ἐνεργείαν, τῷ δὲ χωρίζεσθαι οὐ.

Ἐπεὶ δὲ τῶν πράξεων ὧν ἐστὶ πέρας οὐδεμία τέλος
ἀλλὰ τῶν περὶ τὸ τέλος, οἷον τοῦ ἰσχυάσθαι ἢ ἰσχυασία
αὐτῶ, αὐτὰ δὲ ὅταν ἰσχυάσθαι οὕτως ἐστὶν ἐν κινήσει, μὴ
ὑπάρχοντα ὧν ἕνεκα ἢ κινήσις, οὐκ ἐστὶ ταῦτα πράξις ἢ
οὐ τελεία γὰρ οὐ γὰρ τέλος, ἀλλ' ἐκείνη ἐνυπάρχει τὸ
τέλος καὶ ἢ πράξις. οἷον ὀρᾶ, ἀλλὰ καὶ φροσῆ καὶ νοεῖ
καὶ νοήσκει· ἀλλ' ἢ μανθάνει καὶ μεμαθήκει, ἕδ' ὑγιεί-
ζεται καὶ ὑγιασται. εὐ ζῆ καὶ εὐ ἔζηκει· ἀλλὰ καὶ
εὐδαιμονεῖ καὶ εὐδαιμόνηκει. εἰ δὲ μὴ, ἔδει ἂν ποτε κσιεῖ-
σθαι, ὥσπερ ὅταν ἰσχυάσθαι. νῦν δ' ἢ, ἀλλὰ ζῆ καὶ ἔζηκει.
τούτων δὲ τὰς μὲν κινήσεις λέγειν, τὰς δ' ἐνεργείας. πᾶσα
γὰρ κινήσις ἀτελής, ἰσχυασία, μάθησις, βαδισίς, οἰκοδό-
μησις· αὐταὶ δὲ κινήσεις, καὶ ἀτελεῖς γὰρ. οὐ γὰρ ἅμα
βαδίζει καὶ βεβάδικει, ἕδ' οἰκοδομεῖ καὶ ἰκοδόμηκει, ἕδδ'
γίγγεται καὶ γέγονεν, ἢ κσιεῖται καὶ κσιεῖται· ἀλλ' ἕτε-
ρον καὶ κσιεῖ καὶ κσιεῖται. εὐρακε δὲ καὶ ὀρᾶ ἅμα τὸ
αὐτῶ, καὶ νοεῖ καὶ νοήσκει. τὴν μὲν ὧν τοιαύτων ἐνεργείαν
λέγω, ἐκείνην δὲ κίνησιν. τὸ μὲν οὖν ἐνεργεία τί τέ ἐστὶ
καὶ ποῖον, ἐκ τούτων καὶ τῶν τοιαύτων δῆλον ἡμῖν ἐστὶ.

Πότε δὲ δυνάμει ἐστὶν ἕκασον καὶ ποτε ἢ, διαρῶσιν· 7

5. μὲν] μὲν ὧν T. | 6. δυνατὸν τὸ παθητικὸν καὶ τὸ ποιητικὸν ET. | 11. δὲ τούτῳ] ἢ αὐτῶ A¹. | 14. ἢ τ'] ἢ A¹, ἢ ET. | 21. ἢ] καὶ T. | ἐπιθυμῇ A¹. | 23. ἐξ ἅμα τῷ ἅμα A¹. | 25. κινήσιν] δύναμιν T. | 28. δυνατὸν οὐκ A¹. | 33. ἄλῃ] διαμέτρου F². | 34. καὶ τῶν] τὸν θεωρῶντα καὶ τὸν E. | ἢ οὐκ ET. | 37. ἀπλοῦν T. | ὅτι οὐκ A¹.

4. ταύτης — 5. μέγιστον] ἐστὶ τί τι καὶ ταύτης τῆς διαφορᾶς θετέρω μόνιον ET. | 5. ἔστω A¹. | θάτερον F². | 6. ἐργηγορῶν A¹. | 7. ἢ τῷ] ἢ τῷ F². | 9. ὡς οὐκ T. | καὶ add ET. | 10. τὸ add A¹F². | 12. ταῦτα] εἰ ταῦτα A¹. | ἀλθεύεσθαι] καὶ ἀλθεύεσθαι T. | 13. γὰρ οὐκ T. | 15. τὸ T A¹. | 16. ὑπολείπει A¹. | 18. ἐπὶ — 35. κινήσιν οὐκ ET. | 28. τούτων — 35. κινήσιν] haec ex-pungit A¹. | 31. ἰκοδόμηκει A¹. | 32. κσιεῖται] κσιεῖται A¹. | 33. κσιεῖται] κσιεῖται A¹. | 35. ἐργηγορῶν T, ἐργηγορῶν A¹. | 36. ἐστὶ ET. | 37. δὲ οὐκ T.

ἔ γὰρ ὁποτεῦν. οἷον ἢ γῆ ἀρ' ἐστὶν ἄνθρωπος δυνάμει ἢ ἔξ
 ἀλλὰ μᾶλλον ὅταν ἦθῃ γίνηται σπέρμα, καὶ οὐδὲ τότε
 ἔσως. ὥσπερ ἔν ὑδὲ ὑπὸ ἰατρικῆς ἅπαν ἂν ὑγιασθῆν ὑδ'
 ἀπὸ τύχης, ἀλλ' ἔστι τι ὃ δυνατόν ἐστὶ, καὶ τοῦτ' ἐστὶν
 ὑγιαίνον δυνάμει ὅρος δὲ τοῦ μὲν ἀπὸ διανοίας ἐντελε- 5
 χεῖα γιγνομένου ἐκ τῆ δυνάμει ὄντος, ὅταν βεληθέτος γί-
 νηται μηθεὶς κωλύοντος τῶν ἐπιτός, ἐκεῖ δ' ἐν τῷ ὑγια-
 ζομένῳ, ὅταν μηθεὶς κωλύῃ τῶν ἐν αὐτῷ. ὁμοίως δὲ δυ-
 νάμει καὶ οἰκία, εἰ μηθεὶς κωλύει τῶν ἐν τούτῳ καὶ τῆ
 ὕλη τοῦ γίνεσθαι οἰκίαν, οὐδ' ἐστὶν ὃ δεῖ προσγενέσθαι ἢ 10
 ἀπογενέσθαι ἢ μεταβαλεῖν, τούτο δυνάμει οἰκία. καὶ ἐπὶ
 τῶν ἄλλων ὡσαύτως, ὅσων ἐξῶθεν ἢ ἀρχῇ τῆς γενέσεως,
 καὶ ὅσων δὲ ἐν αὐτῷ τῷ ἔχοντι, ὅσα μηθεὶς τῶν ἐξῶθεν
 ἐμποδίζοντος ἐστὶ δι' αὐτῶ. οἷον τὸ σπέρμα ἔπω· δεῖ γὰρ
 ἐν ἄλλῳ καὶ μεταβάλλειν. ὅταν δ' ἦθῃ διὰ τῆς αὐτοῦ 15
 ἀρχῆς ἢ τοῦτου, ἦθῃ τούτο δυνάμει· ἐκεῖνο δὲ ἑτέρας ἀρ-
 χῆς δεῖται. ὥσπερ ἢ γῆ οὐκὼ ἀνδριάς δυνάμει· μετα-
 βάλλουσα γὰρ ἐστὶ χαλκός. ἔοικε δὲ ὃ λέγομεν εἶναι ἢ
 τότε ἀλλ' ἐκείνῳ, οἷον τὸ κιβώτιον ἢ ξύλον ἀλλὰ ξύλι-
 νον, ὑδὲ τὸ ξύλον γῆ ἀλλὰ γῆινον. πάλιν ἢ γῆ εἰ ὕτως 20
 μὴ ἄλλο ἀλλ' ἐκείνῳ, ἀεὶ ἐκεῖνο δυνάμει ἀπλῶς τὸ ὕπε-
 ρόν ἐστὶν. οἷον τὸ κιβώτιον ἢ γῆινον ὑδὲ γῆ, ἀλλὰ ξύλινον·
 τούτο γὰρ δυνάμει κιβώτιον καὶ ὕλη κιβωτίως αὐτῆ, ἀπλῶς
 μὲν τῷ ἀπλῶς, τοῦ δὲ τοῦ τὸ ξύλον. εἰ δὲ τί ἐστὶ πρῶ-
 τον, ὃ μηκέτι κατ' ἄλλῳ λέγεται ἐκείνῳ, τοῦτο πρώτη 25
 ὕλη· οἷον εἰ ἢ γῆ ἀέρην, ὃ δ' ἀήρ μὴ πῦρ ἀλλὰ πύρινος,
 τὸ πῦρ ὕλη πρώτη ὡς τότε τι καὶ ὕσια. τάτω γὰρ δια-
 φέρει τὸ καθόλου καὶ τὸ ὑποκείμενον τῷ εἶναι τότε τι ἢ
 μὴ εἶναι. οἷον τοῖς πάθεσι τὸ ὑποκείμενον ἄνθρωπος καὶ
 σῶμα καὶ ψυχῇ, πάθος δὲ τὸ μυσικόν καὶ λευκόν. λέ- 30
 γεται δὲ τῆς μυσικῆς ἐγγενομένης ἐκεῖνο ἢ μυσικῇ ἀλλὰ
 μυσικόν, καὶ οὐ λευκότης ὁ ἄνθρωπος ἀλλὰ λευκόν, οὐδὲ
 βαδίσαις ἢ κινήσαις ἀλλὰ βαδίζον ἢ κινῆμενον, ὡς τὰ ἐκε-
 νινον. ὅσα μὲν οὖν οὕτω, τὸ ἔσχατον οὐσία· ὅσα δὲ μὴ
 οὕτως ἀλλ' εἰδός τι καὶ τότε τι τὸ κατηγορούμενον, τὸ 35
 ἔσχατον ὕλη καὶ ὕσια ὕλική. καὶ ὁρθῶς δὲ συμβαίνει τὸ

ἐκείνῳ λέγεσθαι κατὰ τὴν ὕλην καὶ τὰ πάθη· ἀμφῶ
 γὰρ ἀόριστα. πότε μὲν οὖν λεκτέον δυνάμει καὶ πότε οὐ,
 εἴρηται.

Ἐπεὶ δὲ τὸ πρῶτερον διώριται ποσῶς λέγεται, 8
 φανερόν ἐστι πρῶτερον ἐνέργεια δυνάμει ἐστὶν. λέγω δὲ
 δυνάμει οὐ μόνον τῆς ὠρισμένης ἢ λέγεται ἀρχῇ μετα-
 βλητικῇ ἐν ἄλλῳ ἢ ἄλλο, ἀλλ' ὅπως πάσης ἀρχῆς κινή-
 τικῆς ἢ στατικῆς. καὶ γὰρ ἢ φύσις ἐν ταύτῳ γίνεσθαι·
 ἐν ταύτῳ γὰρ γένει τῆ δυνάμει· ἀρχῇ γὰρ κινήτικῃ, ἀλλ'
 ἐν ἄλλῳ ἀλλ' ἐν αὐτῷ ἢ αὐτό. πάσης δὲ τῆς τοιαύ- 10
 τῆς προτέρα ἐστὶν ἢ ἐνέργεια καὶ λόγῳ καὶ τῆ ὕσια· χρόνῳ
 δ' ἐστὶ μὲν ὡς, ἐστὶ δ' ὡς ἔ. τῷ λόγῳ μὲν ἔν ὅτι προτέρα,
 δῆλον· τῷ γὰρ ἐνδέχασθαι ἐνεργῆσαι δυνατόν ἐστὶ τὸ πρῶ-
 τως δυνατόν, οἷον λέγω οἰκοδομικόν τὸ δυνάμενον οἰκοδο- 15
 μεῖν, καὶ ὁρατικόν τὸ ὁρᾶν, καὶ ὁρατὸν τὸ δυνατόν ὁρᾶ-
 σθαι. ὃ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ὡς ἀνάγκη
 τὸν λόγον προὔπαρχειν καὶ τὴν γνῶσιν τῆς γνώσεως. τῷ
 δὲ χρόνῳ πρῶτερον τὸ τῷ εἶδει τὸ αὐτὸ ἐνεργῶν πρῶτερον,
 ἀριθμῶ δ' ἔ. λέγω δὲ τούτο ὅτι τότε μὲν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ
 ἦθῃ ὄντος κατ' ἐνέργειαν καὶ τῷ σίτῳ καὶ τῷ ὀρῶντος πρῶ- 20
 τερον τῷ χρόνῳ ἢ ὕλη καὶ τὸ σπέρμα καὶ τὸ ὁρατικόν, ἀ
 δυνάμει μὲν ἐστὶν ἄνθρωπος καὶ σίτος καὶ ὀρῶν, ἐνεργείᾳ
 δ' ἔπω. ἀλλὰ τίτων πρῶτερα τῷ χρόνῳ ἑτέρα ὄντα ἐνερ-
 γείᾳ, ἐξ ὧν ταῦτα ἐγένετο· ἀεὶ γὰρ ἐκ τῆ δυνάμει ὄντος
 γίνεσθαι τὸ ἐνεργείᾳ ὄν ὑπὸ ἐνεργείᾳ ὄντος, οἷον ἄνθρωπος
 ἐξ ἀνθρώπου, μυσικὸς ὑπὸ μυσικοῦ, ἀεὶ κινῶντός τις πρῶτα·
 τὸ δὲ κινῶν ἐνεργείᾳ ἦθῃ ἐστὶν. εἴρηται δ' ἐν τοῖς περὶ τῆς
 ὕσιας λόγοις ὅτι ἅπαν τὸ γιγνόμενον γίνεσθαι ἐκ τινός τι
 καὶ ὑπὸ τινος, καὶ τούτο τῷ εἶδει τὸ αὐτό. διὸ καὶ δοκεῖ
 ἀδύνατον εἶναι οἰκοδόμον εἶναι μὴ οἰκοδομήσαντα μηθεὶς ἢ
 κιθαριστὴν μηθεὶς κιθαρίσαντα· ὃ γὰρ μανθάνων κιθαρίζειν
 κιθαρίζων μανθάνει κιθαρίζειν, ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἄλλοι.
 ὅθεν ὁ σοφιστικὸς ἔλεγχος ἐγένετο ὅτι οὐκ ἔχων τις τὴν
 ἐπιστήμην ποιήσει ἔ ἢ ἐπιστήμη· ὃ γὰρ μανθάνων ἔκ ἔχει,
 ἀλλὰ διὰ τὸ τοῦ γιγνομένου γεγενῆσθαι τι καὶ τῷ ὅλως
 κινουμένου κενηθῆσθαι τι (δῆλον δ' ἐν τοῖς περὶ κινήσεως

1. δυνάμει ἄνθρωπος ET. || 2. τότε] τότε πῶς T, τούτο πως E, τούτο γρ E. || 3. ἀρ] δὴ A^b. || 8. τῷ] τῷ E. || 9. εἰ — 10. οἰκίαν om A^b. || 9. τῶν om T. || 15. μεταβαλεῖν E. || δ' om T. || 16. ἐκεῖνα E. || 20. ξύλον ἢ γῆ T. || 21. ἀλλ' ἐκείνῳ ἀεὶ om A^b. || ἀεὶ ἐκεῖνο δὲ δυνάμει E, om γρ E. δυνάμει om A^b. || τὸ ὕπερ] εἰ τὸ προσεχὲς καὶ τελευταῖον γρ E. || 24. ἀπλῶ T. || τοῦ] τοῦ T. || τὸ add EA^b. || ἐστὶ τὸ πρῶτον T. || 25. ἄλλο A^b et margo E, qui γρ κατ' ἄλλο ἀλλ' ἐκεῖνο αὐτὸ δηλοῖται. || ἐκεῖνο δὲ τούτο A^b. || 27. ὡς] οὐ T, εἰ δὲ A^b. || καὶ om ET A^b. || ὅσα ET. || 28. τῷ] τὸ T. || εἶναι] καὶ T, om E. || 31. ἐγγενομένης E. || ἐκεῖνο A^b. || 33. ἢ κινήσαις] ἢ κινήσαις T, οὐδὲ κινήσαις A^b. || τῷ] τε A^b.
 4. πρῶτον T. || ὁσαχῶς ET. || 5. ὅτι τὸ πρῶτερον T. || 6. ἀρχῇ om T. || 8. γίνεσθαι δυνάμει· ἐν E. γίνεσθαι — 9. ταύτῳ γὰρ om A^b. || 10. δὲ T. || 13. τῷ] τὸ E. || 18. τὸ τῷ] ὡδὲ τὸ τῷ A^b. || 21. εἰ om A^b. || 22. ἔσται A^b. || 23. τῷ χρόνῳ πρῶτερα ET. || 25. τὸ om A^b. || ὑπὸ ἐνεργείας ὄντος E, om A^b. || 27. ἐνεργεία T. || 28. πᾶν A^b. || 35. καὶ — 36. τι om T.

τῆτο) καὶ τὸν μανθάνοντα ἀνάγκη ἔχειν τι τῆς ἐπισημῆς ἴσως. ἀλλ' οὖν καὶ ταύτη γε δῆλον ὅτι ἡ ἐνέργεια καὶ οὕτω προτέρα τῆς δυνάμεως κατὰ γένεσιν καὶ χρόνον. ἀλλὰ μὴν καὶ οὐσία γε, πρῶτον μὲν ὅτι τὰ τῆ γενέσει ὑστερα τῷ εἶδει καὶ τῆ οὐσίᾳ πρότερα, οἷον ἀνὴρ παιδὸς 5 καὶ ἄνθρωπος σπέρματος· τὸ μὲν γὰρ ἤδη ἔχει τὸ εἶδος, τὸ δ' ἔ. καὶ ὅτι ἅπαν ἐπ' ἀρχὴν βαδίζει τὸ γιγνόμενον καὶ τέλος· ἀρχὴ γὰρ τὸ οὐ ἔνεκα, τοῦ τέλους δ' ἔνεκα ἡ γένεσις. τέλος δ' ἡ ἐνέργεια, καὶ τούτῃ χάριν ἡ δύναμις λαμβάνεται· ἔ γὰρ ἵνα ὄψιν ἔχωσιν ὁρῶσι τὰ ζῶα, ἀλλ' 10 ὅπως ὁρῶσιν ὄψιν ἔχωσιν. ὁμοίως δὲ καὶ οἰκοδομικὴν ἵνα οἰκοδομῶσι, καὶ τὴν θεωρητικὴν ἵνα θεωρῶσιν· ἀλλ' ἔ θεωροῦσιν ἵνα θεωρητικὴν ἔχωσιν, εἰ μὴ οἱ μελετῶντες· οὗτοι δ' οὐχὶ θεωροῦσιν ἀλλ' ἢ ὡδὶ ἢ ὅτι ἔθεν δέονται θεωρεῖν. ἔτι ἡ ὕλη ἐστὶ δυνάμει, ὅτι ἔλθοι ἂν εἰς τὸ εἶδος· ὅταν 15 δὲ γ' ἐνεργείᾳ ἦ, τότε ἐν τῷ εἶδει ἐστίν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων καὶ ὧν κίνησις τὸ τέλος. διὸ ὥσπερ οἱ διδάσκοντες ἐνεργῶντα ἐπιδείξαντες οἴονται τὸ τέλος ἀποδεωκέναι, καὶ ἡ φύσις ὁμοίως. εἰ γὰρ μὴ οὕτω γίνεταί, ὁ Παύσιωνος ἔσται Ἑρμῆς· ἀδελγὸς γὰρ καὶ ἡ ἐπιστήμη εἰ 20 ἔσω ἢ ἔξω, ὥσπερ κάκεινος· τὸ γὰρ ἔργον τέλος, ἡ δὲ ἐνέργεια τὸ ἔργον. διὸ καὶ τῆνομα ἐνέργεια λέγεται κατὰ τὸ ἔργον, καὶ συντείνει πρὸς τὴν ἐντελέχειαν. ἐπεὶ δ' ἐστὶ τῶν μὲν ἔσχατον ἡ χρῆσις, οἷον ὄψεως ἢ ὄρασις, καὶ ἔθεν γίνεταί παρα ταύτην ἕτερον ἀπὸ τῆς ὄψεως ἔργον, ἀπ' 25 ἐνίων δὲ γίνεταί τι, οἷον ἀπὸ τῆς οἰκοδομικῆς οἰκία παρα τὴν οἰκοδόμησιν, ὅμως ἔθεν ἦττον ἔνθα μὲν τέλος ἔνθα δὲ μᾶλλον τέλος τῆς δυνάμεως ἐστίν. ἡ γὰρ οἰκοδόμησις ἐν τῷ οἰκοδομουμένῳ, καὶ ἅμα γίνεταί καὶ ἔστι τῆ οἰκία. ὅσων μὲν οὖν ἕτερον τί ἐστὶ παρα τὴν χρῆσιν τὸ γιγνόμε- 30 νον, τῶν μὲν ἡ ἐνέργεια ἐν τῷ ποιουμένῳ ἐστίν, οἷον ἡ τε οἰκοδόμησις ἐν τῷ οἰκοδομουμένῳ καὶ ἡ ὕφανσις ἐν τῷ ὕφαινομένῳ, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, καὶ ὅλως ἡ κίνησις ἐν τῷ κινουμένῳ· ὅσων δὲ μὴ ἐστίν ἄλλο τι ἔργον παρα τὴν ἐνέργειαν, ἐν αὐτοῖς ὑπάρχει ἡ ἐνέργεια, οἷον ἡ 35 ὄρασις ἐν τῷ ὁρῶντι καὶ ἡ θεωρία ἐν τῷ θεωροῦντι καὶ ἡ

ζωὴ ἐν τῇ ψυχῇ. διὸ καὶ ἡ εὐδαιμονία· ζωὴ γὰρ ποιὰ τις ἐστίν. ὥστε φανερόν ὅτι ἡ οὐσία καὶ τὸ εἶδος ἐνεργείᾳ ἐστίν. κατὰ τε δὴ τοῦτον τὸν λόγον φανερόν ὅτι πρότερον τῆ ὕσῃ ἐνεργεία δυνάμεως· καὶ ὥσπερ εἶπομεν, τῷ χρόνῳ αἰεὶ προλαμβάνει ἐνέργεια ἕτερα πρὸ ἕτέρας ἕως τῆς τοῦ αἰεὶ κινῆτος πρώτης. ἀλλὰ μὴν καὶ κυριωτέρως· τὰ μὲν γὰρ αἰδία πρότερα τῆ οὐσίας τῶν φθαρτῶν, ἔστι δ' οὐθεν δυνάμει αἰδίων. λόγος δὲ ὁδε. πᾶσα δύναμις ἅμα τῆς ἀντιφάσεως ἐστίν· τὸ μὲν γὰρ μὴ δυνατόν ὑπάρχειν οὐκ 40 ἂν ὑπάρξειεν ἕθενί, τὸ δυνατόν δὲ πᾶν ἐνδέχεται μὴ ἐνεργεῖν. τὸ ἄρα δυνατόν εἶναι ἐνδέχεται καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι· τὸ αὐτὸ ἄρα δυνατόν καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι. τὸ δὲ δυνατόν μὴ εἶναι ἐνδέχεται μὴ εἶναι· τὸ δ' ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι φθαρτόν, ἢ ἀπλῶς, ἢ τῆτο αὐτὸ ὃ λέγεται ἐνδέχεσθαι μὴ εἶναι, ἢ κατὰ τόπον ἢ κατὰ ποσὸν ἢ ποιόν· ἀπλῶς δὲ τὸ κατ' ὕσῃαν. ἔθεν ἄρα τῶν ἀφθάρτων ἀπλῶς δυνάμει ἐστίν ὃν ἀπλῶς· κατὰ τι δ' ἔθεν κωλύει, οἷον ποιῶν ἢ ποῦ· ἐνεργείᾳ ἄρα πάντα. ἐδὲ τῶν ἐξ ἀνάγκης ὄντων, καίτοι ταῦτα πρῶτα· εἰ γὰρ ταῦτα μὴ ἦν, οὐθεν ἂν ἦν. 45 ἐδὲ δὴ κίνησις, εἴ τίς ἐστίν αἰδίου. ἐδ' εἴ τι κινούμενον αἰδίου, ἔκ ἐξὶ κατὰ δυνάμιν κινούμενον ἀλλ' ἢ πῶθεν ποῖ· τῆτου δ' ὕλην ἔθεν κωλύει ὑπάρχειν. διὸ αἰεὶ ἐνεργεῖ ἥλιος καὶ ἄσπρα καὶ ὄλος ὁ ἕρανος, καὶ οὐ φοβερὸν μή ποτε σῆ, ὃ φοβῆνται οἱ περὶ φύσεως. οὐδὲ κάμνει τοῦτο ὁρῶντα· οὐ γὰρ περὶ τὴν δυνάμιν τῆς ἀντιφάσεως αὐτοῖς, οἷον τοῖς φθαρτοῖς, ἢ κίνησις, ὥστε ἐπίκουρον εἶναι τὴν συνέχειαν τῆς κινήσεως· ἢ γὰρ ὕσῃα ὕλη καὶ δύναμις ὕσα, ἐκ ἐνεργείας, αἰτία τῆτου. μιμεῖται δὲ τὰ ἀφθάρτα καὶ τὰ ἐν μεταβολῇ ὄντα, οἷον γῆ καὶ πῦρ. καὶ γὰρ ταῦτα αἰεὶ ἐνεργεῖ· 50 καθ' αὐτὰ γὰρ καὶ ἐν αὐτοῖς ἔχει τὴν κίνησιν. αἰ δ' ἄλλαι δυνάμεις, ἐξ ὧν διάρῃσαι, πᾶσαι τῆς ἀντιφάσεως εἰσιν· τὸ γὰρ δυνάμενον ὡδὶ κινεῖν δύναται καὶ μὴ ὡδὶ ὅσα γε κατὰ λόγον. αἰ δ' ἄλογαι τῷ παρεῖναι καὶ μὴ τῆς ἀντιφάσεως ἔσσονται αἰ αὐταί. εἰ ἄρα τινὲς εἰσι φύ- 55 σεις τοιαῦται ἢ ὕσῃαι οἷας λέγουσιν οἱ ἐν τοῖς λόγοις τὰς ἰδέας, πολὺ μᾶλλον ἐπιστήμων ἂν τι εἴη ἢ αὐτὸ ἐπιστήμη

4. τὰ τῆ] ταύτη T. || 8. τὸ οὐ] ὅτου A^b. || 10. τὰ ζῶα ὁρῶσιν T. || 13. θεωρητικὴν om A^b. || 14. οὐχ ἢ θεωροῦσιν ἀλλ' ἢ ET. || ἢ post ὡδὶ om A^b. || 16. γ' om ET. || 17. διὸ — 18. τέλος om E. || 20. πάσιωνος F^b, πάσιωνος TA^b. || ἐρμῆς ἔσται E, ἐρμῆσται T. || καὶ om A^b. || 22. λέγεται ἐνεργεία A^b. || 24. ἔσχατον A^b. || ἢ post ὄψεως om ET. || ὄρασις T. || 25. ἔργον om A^b. || ἐπ' E. || 35. ἢ δ' ἐνέργεια A^b.

2. ἐνεργεία τις ἐστὶ T. || 5. τῷ τῷ χρόνῳ T. || 10. ὑπάρξῃ ἐν A^b. || 11. τὸ ἄρα] ἐν παρα T. || καὶ ante εἶναι om A^b. || 12. τὸ αὐτὸ] τοῦτο T. || 15. κατὰ τὸ ποσὸν A^b. || ἢ κατὰ τὸ ποιόν T. || 16. φθαρτῶν ET. || 17. ὃν om A^b. || κατὰ om ET. || 18. πάντα] ταῦτα A^b. || 19. ταῦτα μὴ] αὐτὰ μὴ A^bF^b. || 21. ἢ A^b. || τῆτο A^b. || 23. ὄλως T. || 25. περὶ] ὑπὲρ E, κατὰ T, εἶναι γε E. || 27. δυνάμει E. || ὅσα om ET. || ὡδ' F^b. || ἐνεργεία ET. || 28. αἰτιατοῦ μιμεῖται T. || φθαρτὰ A^bF^b. || 30. αὐτὸ ET. || 33. αἰ] ὅσαι E. || 34. αὐταί A^b. || 35. οἱ om A^b.

καὶ κινούμενον ἢ κινήσις· ταῦτα γὰρ ἐνέργειαι μᾶλλον, ἐπειδὴ δὲ δυνάμεις τούτων· ὅτι μὲν ἔν προτέρω ἢ ἐνέργεια καὶ δυνάμειος καὶ πάσης ἀρχῆς μεταβλητικῆς, φανερόν.

9 Ὅτι δὲ καὶ βελτίων καὶ τριμωτέρα τῆς σκουδαίας δυνάμειος ἢ ἐνέργεια, ἐκ τῶνδε δῆλον· ὅσα γὰρ κατὰ τὸ δύνασθαι λέγεται, ταῦτόν ἐστι δύνατον τάναντία, οἷον τὸ δύνασθαι λεγόμενον ὑγιαίνειν ταῦτόν ἐστι καὶ τὸ ποσοῦν, καὶ ἄμα ἢ αὐτῇ γὰρ δύναμις τὸ ὑγιαίνειν καὶ κάμνειν, καὶ ἡρεμεῖν καὶ κινεῖσθαι, καὶ οἰκοδομεῖν καὶ καταβάλλειν, καὶ οἰκοδομεῖσθαι καὶ καταπίπτειν. τὸ μὲν οὖν δύ- 10 νασθαι τάναντία ἄμα ὑπάρχει, τὰ δ' ἐναντία ἄμα ἀδύνατον. καὶ τὰς ἐνεργείας δὲ ἄμα ἀδύνατον ὑπάρχει, οἷον ὑγιαίνειν καὶ κάμνειν· ὥστε ἀνάγκη τούτων θάτερον εἶναι τάγαθόν. τὸ δὲ δύνασθαι ὁμοίως ἀμφοτέρων ἢ οὐδέτερον ἢ ἄρα ἐνέργεια βελτίων. ἀνάγκη δὲ καὶ ἐπὶ τῶν κακῶν 15 τὸ τέλος καὶ τὴν ἐνέργειαν εἶναι χεῖρον τῆς δυνάμειος· τὸ γὰρ δυνάμενον ταῦτό ἄμφω τάναντία. δῆλον ἄρα ὅτι ἐκ ἐξ τὸ κακὸν παρὰ τὰ πράγματα ὕστερον γὰρ τῆ φύσει τὸ κακὸν τῆς δυνάμειος. οὐκ ἄρα οὐδ' ἐν τοῖς ἐξ ἀρχῆς καὶ τοῖς αἰδίαις οὐθέν ἐστιν οὔτε κακὸν ἔτε ἀμάρτημα ἔτε 20 διεφθαρμένον· καὶ γὰρ ἢ διαφθορὰ τῶν κακῶν ἐστίν. εὐρίσκεται δὲ καὶ τὰ διαγράμματα ἐνεργείᾳ· διαιρῶντες γὰρ εὐρίσκουσιν. εἰ δ' ἦν διηρημένα, φανερὰ ἂν ἦν· νῦν δ' ἐν- πάρχει δύναμις. διὰ τί δύο ὄρθαι τὸ τρίγωνον; ὅτι αἱ περὶ μίαν σιγμῆν γωνίας ἴσαι δύο ὄρθαις. εἰ οὖν ἀνήκτο 25 ἢ παρὰ τὴν πλευράν, ἰδόντι ἂν ἦν εὐθύς δῆλον. διὰ τί ἐν ἡμικυκλίῳ ὀρθὴ καθόλου; διότι εἰάν ἴσαι τρεῖς, ἢ τε βάσις δύο καὶ ἢ ἐκ μέσῃ ἐπισηθεῖσα ὀρθή, ἰδόντι δῆλον τῷ ἐκείνῳ εἰδῶτι. ὥστε φανερόν ὅτι τὰ δυνάμειος ὄντα εἰς ἐνέργειαν ἀναγόμενα εὐρίσκονται. αἴτιον δ' ὅτι νόησις ἢ 30 ἐνέργεια. ὡς ἐξ ἐνεργείας ἢ δυνάμειος· καὶ διὰ τῶτο ποιῶν- τες γιγνώσκουσιν· ὕστερον γὰρ γενέσκει ἢ ἐνέργεια ἢ κατ' ἀριθμόν.

10 Ἐπεὶ δὲ τὸ ὄν λέγεται καὶ τὸ μὴ ὄν τὸ μὲν κατὰ τὰ σχήματα τῶν κατηγοριῶν, τὸ δὲ κατὰ δύναμιν ἢ ἐνέρ- 35 δ' εἰ μὴ σύγκειται, ψεῦδος. τὸ δὲ ἐν, εἴπερ ἂν, ἔτιω ἐστίν·

γίαν τούτων ἢ τάναντία, τὸ δὲ κυριώτατα· ὄν ἀληθές ἢ ψεῦδος, τῶτο δ' ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἐστὶ τῆ συγκείσθαι ἢ διηρησθαι, ὡς ἀληθεύει μὲν ὁ τὸ διηρημένον οἰόμενος δια- ρεῖσθαι καὶ τὸ συγκείμενον συγκεῖσθαι, ἔψευσται δὲ ὁ ἐναν- τίας ἔχειν ἢ τὰ πράγματα, πότε ἐστίν ἢ ἐκ ἐστὶ τὸ ἀληθές λεγόμενον ἢ ψεῦδος; τούτα γὰρ σκοπεῖται π' ἀγομέν. οὐ γὰρ διὰ τὸ ἡμᾶς οἰεσθαι ἀληθῶς σε λευκὸν εἶναι· εἰ τὸ λευκός, ἀλλὰ διὰ τὸ σὲ εἶναι λευκὸν ἡμεῖς· οἱ φάντες τῶτο ἀληθεύομεν. εἰ δὲ τὰ μὲν αἰετὶ σύγκειται καὶ ἀδύνατα δι- 40 αιρεθῆναι, τὰ δ' αἰετὶ διηρηται καὶ ἀδύνατα συντεθῆναι, τὰ δ' ἐνδέχεται τάναντία, τὸ μὲν εἶναι ἐστὶ τὸ συγκεῖσθαι καὶ ἐν εἶναι, τὸ δὲ μὴ εἶναι τὸ μὴ συγκεῖσθαι ἀλλὰ πλειῶν εἶναι. περὶ μὲν ἔν τὰ ἐνδεχόμενα ἢ αὐτῇ γίγνεται ψευδῆς καὶ ἀληθῆς ὁδῶ καὶ ὁ λόγος ὁ αὐτός, καὶ ἐνδέχεται ὅτε μὲν ἀληθεύειν ὅτε δὲ ψεύδεται· περὶ δὲ τὰ ἀδύνατα ἄλ- λως ἔχειν ἢ γίγνεται ὅτε μὲν ἀληθές ὅτε δὲ ψεῦδος, ἀλλ' αἰετὶ ταῦτα ἀληθῆ καὶ ψευδῆ. περὶ δὲ ῥῆ τὰ ἀσύνητα· τί τὸ εἶναι ἢ μὴ εἶναι καὶ τὸ ἀληθές καὶ τὸ ψεῦδος; ἢ γὰρ ἐστὶ σύνθετον, ὥστε εἶναι μὲν ὅταν συγκέται, μὴ εἶναι δὲ εἰάν διηρημένον ἢ, ὡς περὶ τὸ λευκὸν ζύλον ἢ τὸ ἀσύμμετρον τὴν διάμετρον· ὡδὲ τὸ ἀληθές καὶ ψεῦδος ὁμοίως ἐστὶ ὑπάρ- 45 ξει καὶ ἐπ' ἐκείνων. ἢ ὡς περὶ οὐδὲ τῶ ἀληθές ἐπὶ τούτων τὸ αὐτὰ, ἔτιω ὡδὲ τὸ εἶναι, ἀλλ' ἐστὶ τὸ μὲν ἀληθές τὸ δὲ ψεῦδος, τὰ μὲν θιγεῖν καὶ φάναι ἀληθές (ἢ γὰρ ταῦτο κατάφασις καὶ φάσις), τὸ δ' ἀγνοεῖν μὴ θιγεῖν· ἀπατηθῆναι γὰρ περὶ τὸ τί ἐστίν ἐκ ἐστίν ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὰς μὴ συνθετὰς ὁσίας· ἢ γὰρ ἐστίν ἀκατηθῆ- ναι. καὶ πᾶσαι εἰσὶν ἐνεργεία, ἢ δυνάμειος· ἐγίγνοντο γὰρ ἂν καὶ ἐφθείροντο· νῦν δὲ τὸ ὄν αὐτὸ ἢ γίγνεται ὡδὲ φθαί- 50 ρεται· ἐκ τίνος γὰρ ἂν ἐγίγνετο. ὅσα δὲ ἐστίν ὅπερ εἶναι τι καὶ ἐνεργεία, περὶ ταῦτα οὐκ ἔστιν ἀκατηθῆναι ἀλλ' ἢ νοεῖν ἢ μὴ· ἀλλὰ τὸ τί ἐστὶ ζητεῖται περὶ αὐτῶν, εἰ τοι- αῦτά ἐστίν ἢ μὴ. τὸ δ' εἶναι ὡς τὸ ἀληθές, καὶ τὸ μὴ εἶναι ὡς τὸ ψεῦδος, ἐν μὲν ἐστίν, εἰ σύγκειται, ἀληθές· τὸ δ' εἰ μὴ σύγκειται, ψεῦδος. τὸ δὲ ἐν, εἴπερ ἂν, ἔτιω ἐστίν·

1. κινήσις T. || 3. καὶ ante δυνάμειος om F². || 4. καὶ post δὲ om A²F². || 7. δύνασθαι τὸ λεγόμενον A². || 8. καὶ ante ἄμα om T. || 11. ἄμα ὑπάρχειν T, ὑπάρχει ἄμα A². || ἄμα ἀδύνατον — 12. ἄμα om ET. || 15. βέλτιον ET. || 18. τὸ] τι τὸ ET. || 21. ἐστὶ om E. || 22. δὲ] γὰρ F². || 23. δ' ἦ] δ' ἢ A². || 24. τὸ om F². || 25. μίαν τὴν σιγμῆν T. || ἀνήκτο ἢ ἀνάγκη τὸ T. || 27. διατὶ E. || 34. ἐπειδὴ F². || λέγομεν F². || τὸ μὲν] τὰ μὲν A²F². || 35. τὸ] τὰ F².
1. κυριώτατον E. || ὄ] ἢ T, εἰ E. || 2. δ' ἐπὶ] δὲ ἐπὶ A². || τὸ ET. || 3. διατρεῖσθαι T. || ὡς — διατρεῖσθαι om T. || ἀληθεύειν A². || διατρεῖσθαι] διηρησθαι A². || 5. ἢ ante τὰ om T. || τὸ] ὡς τὸ E, ὡς τὸ T. || 7. σε ante ἀληθῶς E, om T. || εἰ — 8. ἡμεῖς om A². || 10. αἰετὶ] εἰ T. || συντεθῆναι A². || 11. τὸ ἐν εἶναι καὶ συγκεῖσθαι T. || 16. γίγνεται ὡδὲ ὅτε A². || 17. ἀλλ' εἰδ. T. || 18. τὸ ante ψεῦδος om T. || 19. ὅσα] εἰάν A². || σύγκειται E. || 20. εἰάν μὴ διηρημένον T. || 21. καὶ ψεῦδος] καὶ τὸ ψεῦδος E, ἢ τὸ ψεῦδος T. || 22. ὑπ' T. || ἀληθές ἐν ἐπὶ ET. || 23. τὸ δὲ] ἢ ET A². || 24. τούτω T. || 25. ἀπόφασις T. καὶ φάσις om E. || 27. μὴ om T. || 28. ἐνεργεία A². || εἰ] ἢ T. || γὰρ om T. || 32. τί om A². || ἢ τι αὐτὰ T. || 34. ὡς τὸ] τὸ ὡς A², τὸ ὡς τὸ T.

εἰ δὲ μὴ ἕτως, ὡς ἔστω. τὸ δὲ ἀληθὲς τὸ νοεῖν αὐτά· τῆ δὲ ψευδὸς ὑπο ἔστιν, οὐδ' ἀπάτη, ἀλλ' ἀγνοια, οὐχ αἴα· ἢ τυφλότης· ἢ μὲν γὰρ τυφλότης ἐστὶν ὡς ἂν εἰ τὸ νοητικὸν ὅλως μὴ ἔχοι τις· φανερόν δὲ καὶ ὅτι περὶ τῶν ἀκινήτων ὑπο ἔστω ἀπάτη κατὰ τὸ ποτὲ, εἴ τις ὑπολαμβάνει ἀκίνητα ὄντων τὸ κίνησιν· εἰ μὴ μεταβάλλειν οἴεται, ὑπο οἴσεται ποτὲ μὲν εἶναι ἄκινῶς ἔχειν ποτὲ δ' ἔχειν (μεταβάλλει γὰρ ἂν), ἀλλὰ τί μὲν· τί δ' οὐ, οἷον ἄπειρον ἀριθμὸν πρῶτον εἶναι μυθῶνα, ἢ τινὰς μὲν τινὰς δ' ἔχειν ἀριθμῶν δὲ περὶ εἶνα εἶδὲ τῶτο· ἢ γὰρ ἐστὶ τινὰ μὲν τινὰ δ' ὑπο οἴσεται, ἀλλ' ἀληθ- 20 θύεται ἢ ψεύσεται ὡς ἀλλ' ἕτως ἔχοντος.

I.

Τὸ ἐν ὅτι μὲν λέγεται πολλαχῶς, ἐν τοῖς περὶ τοῦ 15 ποσοχῶς διατηρούμενοι εἴρηται πρότερον· πλεοναχῶς δὲ λεγόμενον, οἱ συγκεφαλαιούμενοι τρόποι εἰσὶ τέσσαρες τῶν πρώτων καὶ καθ' αὐτὰ λεγόμενον ἔν, ἀλλὰ μὴ κατὰ συμβεβηκός. τὰ τε γὰρ συνεχῆς ἢ ἀπλῶς ἢ μάλιστα γὰρ τὸ φύσει καὶ μὴ ἀφ' ἑᾶς μὴδὲ δεσμῶν· καὶ τῶν μάλιστα ἐν 20 καὶ πρότερον, ἢ ἀδιαμετρώτα ἢ κινήσις καὶ μάλιστα ἀπλῆ· ἐστὶ τοῦτον καὶ μάλιστα τὸ ὅλον καὶ ἔχον τινὰ μορφήν καὶ εἶδος· μάλιστα δ' εἴ τι φύσει τοῦτον καὶ μὴ βίβη, ὡς περ ὅσα κἀλλῆ ἢ γράμματα ἢ συνδέσμω, ἀλλ' ἔχει ἐν αὐτῷ τὸ αἴτιον αὐτῶν τῶ συνεχῆς εἶναι, τοῦτον δὲ τῶ μίαν τῆ κί- 25 νησι εἶναι· καὶ ἀδιαμετρώτον τόπω καὶ χρόνῳ, ὡς φανερόν, εἴ τι φύσει κινήσεως ἀρχὴν ἔχει τῆς πρώτης τὴν πρώτην, αἴσθη λέγω φεράς κυκλοφορίας, ὅτι τῶ πρῶτον μέγεθος ἐν τὰ μὲν ἐπὶ ἕτως ἐν ἢ συνεχῆς ἢ ὅλον, τὰ δὲ ὡς ἂν ὁ λό- 30 γος ὡς ἢ· τοιαῦτα δὲ ἂν ἢ νόησις μίαν· τοιαῦτα δὲ ἂν ἀδιαμετρώτος· ἀδιαμετρώτος δὲ τῶ ἀδιαμετρώτος εἶδει ἢ ἀριθμῶν, ἀριθμῶν μὲν ἔν· τὸ καθ' ἑκάστον ἀδιαμετρώτον, εἶδει δὲ τὸ τῶ γνω- στῶ καὶ τῆ ἐπιστήμη, ὡς ἂν ἐν εἴη πρῶτον τὸ ταῖς ὑσίοις αἴτιον τῶ ἑνός· λέγεται μὲν οὖν τὸ ἐν ποσοχῶς, τὸ τε συνεχῆς φύσει καὶ τὸ ὅλον, καὶ τὸ καθ' ἑκάστον καὶ τὸ 35 καθ' ὅλου· πάντα δὲ ταῦτα ἐν τῶ ἀδιαμετρώτον εἶναι τῶν μὲν

τὴν κινήσει, τῶν δὲ τὴν νόησις ἢ τὸν λόγον· οὗ δὲ κατα- νοεῖν ἐπὶ οὐχ ἀσφατάτος λαπτῶν λέγεσθαι καὶ τε ἐν λέγο- ται, καὶ τί ἐστὶ τὸ ἐπὶ εἶναι, καὶ τίς αὐτῶ λόγος· λέγεται μὲν γὰρ τὸ ἐν ποσοχῶς, καὶ ἑκάστον εἶναι ἐν τούτων, ὡς ἂν ὑπάρχη τις τῶν τῶν τρόπων· τὰ δὲ ἐπὶ εἶναι ὅτι μὲν τούτων τινὲ ὄνται, ὅτι δὲ ἄλλω, ἢ καὶ μάλιστα ἐγγράς τῶ ὀνόματι ἐστὶ, τῆ δυναμεί δ' ἐκάστα, ὡς περ καὶ περὶ στοι- χείου καὶ αἵματι εἰ δέος λέγειν ἐπὶ ταῖς ταῖς πράγμασι δε- ρίζοντα καὶ τῶ ὀνόματος ἔρον ἀποδιδόντα· ἐστὶ μὲν γὰρ ὡς φοιχῶν τὸ πῦρ (ἐστὶ δ' ἕτως καθ' αὐτὸ καὶ τὸ ἀσφαρόν ἢ τι ἄλλο τοιαῦτον), ἐστὶ δ' ὡς οὐ· ἐ γὰρ τὸ αὐτὸ πῦρ καὶ φοιχῶν εἶναι, ἀλλ' ὡς μὲν πρῶτον τι καὶ φύσει τὸ πῦρ στοιχείου, τὸ δὲ ὄνομα σημαίνει τὰ τοῦ συμβεβηκότος αὐτῶ, ὅτι ἐστὶ τι ἐκ τούτου ὡς πρῶτον ἐπιπάρχοντος· εἴπω 40 καὶ ἐπὶ αἰτίου καὶ ἑνός καὶ τῶν τοιαῦτων ἀκινήτων· διὲ καὶ τὰ ἐπὶ εἶναι τὸ ἀδιαμετρώτον εἶναι, ὅπερ τῶδε ὅτι καὶ ἀχωρήσιον ἢ τόπον ἢ εἶδος ἢ διακίση, ἢ καὶ τῶ ὅλου καὶ ἀδια- μετρώ· μάλιστα δὲ τὸ μέτρον εἶναι πρῶτον ἐκάστα γένους καὶ κυριώτατα τοῦ ποσῶ· ἐντεῦθεν γὰρ ἐπὶ τὰ ἄλλα εἶδη λυθεν· μέτρον γὰρ ἔστω ὡς τὸ ποσὸν γινώσκεται· γινώσκ- 45 σκεται δ' ἢ ἐν ἢ ἀριθμῶν τὸ ποσὸν ἢ ποσόν, ὁ δ' ἀριθμὸς ἄπας ἐνί· ὡς περ πᾶν τὸ ποσὸν γινώσκεται ἢ ποσὸν τῶ ἐπὶ, καὶ ὡς πρῶτον ποσὸν γινώσκεται, τῶ αὐτὸ ἐν· διὲ τὸ ἐν ἀριθμῶν ἀρχὴ ἢ ἀριθμὸς· ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἐν ταῖς ἄλλοις λέγεται μέτρον ὡς πρῶτον τε ἑκάστον γινώσκεται, καὶ τὸ μέτρον ἐκάστου ἐν ἐν μήκει, ἐν πλάτει, ἐν βάθει, ἐν βάρει, ἐν τάχει· τὸ γὰρ βάρος καὶ τάχος κοινὸν ἐν ταῖς ἐναντίαις· διττὸν γὰρ ἐκάτερον αὐτῶν, οἷον βάρος τὸ τε ὀπισθεν ἔχον ῥοπήν καὶ τὸ ἔχον ὑπεροχὴν ῥοπῆς, καὶ τάχος τὸ τε ὀπι- 50 σθεν κίνησιον ἔχον καὶ τὸ ὑπεροχὴν κινήσεως· ἐστὶ γὰρ τε τάχος καὶ τῶ βραδέος καὶ βάρος τῶ κουφοτέρου· ἐν πᾶσι δὲ τοῦτοις μέτρον καὶ ἀρχὴ ἐν τι καὶ ἀδιαμετρώτον, ἐπὶ καὶ ἐν ταῖς γραμμαῖς χροῦνται ὡς ἀτόμῳ τῆ ποδίαῖα· ποσο- χῶ γὰρ τὸ μέτρον ἐν τι ζητοῦσι καὶ ἀδιαμετρώτον· τοῦτο δὲ τὸ ἀπλοῦν ἢ τῶ ποιῶ ἢ τῶ ποσῶ· ὅπου μὲν οὖν δεκάτῳ μὴ 55 εἶναι ἀφελεῖν ἢ προσθεῖναι, τοῦτο ἀκριβῆς τὸ μέτρον· διὲ

1. ταῦτα A⁴. || 2. οἷον A⁴. || 3. εἰ μὲν γὰρ τυφλότης om A⁴. || 4. ὅτι καὶ A⁴. || 6. εἴρηται A⁴, οἷον F⁴. || 10. ἐπὶ ὡς E. || 15. πλεοναχῶς F⁴. || 17. τέσσαρες E. || 18. αὐτὸ E. || 21. ὡς A⁴. || 23. τι τῆ φύσει ET. || 24. ἐπὶ τι ἐν A⁴. || 25. τῆ] πὲ E T. || 29. ἢ om ET. || τὸ συνεχῆς ἢ τὸ F⁴. || ὡς om ET. || εἰ om T. || 34. δὲ ἀδιαμετρώτον T. || 32. τὸ post δὲ add E. || τῆ] τὸ T. || 36. τῆ] πὲ T.

3. ἐν TAA. || 4. τὸ om A⁴. || 5. ὑπάρχη F⁴. || μὲν τὸ τοῦτον A⁴. || 7. ἐστὶ τῆ] ἢ A⁴. || 8. αἵματι T. || 9. δυναμεί τὸ δρον T. || 12. πράγματι καὶ φύσει ET. || 13. ὄνομα ἔρον σημαίνει E, ὄνομα συμβαίνει T. || τῶ T. || 14. οὕτως post 15. αἵματι T. || 15. καὶ post ἑνός om T. || 16. εἶναι τὸ] εἶναι τῶ T. || τότε ET. || καὶ ἴδια χωριστῶ A⁴. || 17. καὶ post ἢ add ET. || ἀδια- μετρώ A⁴F⁴ vulgo διμετρώ. || 18. τὰ ETA⁴. || 19. γὰρ] γὰρ καὶ ET. || 23. ποσῶ add A⁴F⁴. || 25. τε ἢ ἑκάστον πρῶτον A⁴. || 28. ὀπισθεν T, ὀπισθεν A⁴. || 29. καὶ τάχος A⁴. || ὀπισθεν T, ἐπιπλοῦν F⁴. || 30. τι om A⁴. || 34. βάρος T. || 32. δὲ ET. || 36. προσθεῖναι T. || τι T.

τὸ τῷ ἀριθμῷ ἀκριβέστερον· τὴν γὰρ μονάδα τοῦτοι πάντῃ ἀδιαίρετον· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις μισοῦνται τὸ τοσούτον· ἀπὸ γὰρ σταδίου καὶ ταλάντου καὶ αἰ τοῦ μίξουρος λάβει ἂν καὶ προτεθέν τι καὶ ἀφαιρέθῃ μᾶλλον ἢ ἀπὸ ἐλάττωτος. ὥστε ἀφ' ἑ πρώτου κατὰ τὴν αἰσθησὶν μὴ ὑδέχεται, τότε πάντες ποιοῦνται μέτρον καὶ ὑγρῶν καὶ ξηρῶν καὶ βάρους καὶ μεγέθους· καὶ τότε οἴονται εἶδέναι τὸ ποσόν, ὅταν εἰδῶσι διὰ τούτου τοῦ μέτρου. καὶ δὲ καὶ κίνησιν τῆ ἀπλῆ κινήσει καὶ τῆ ταχέσῃ· ὀλίγιστον γὰρ αὕτη ἔχει χρόνον. διὸ ἐν τῇ ἀστρολογίᾳ τὸ τοιοῦτον ἐν ἀρχῇ καὶ μέτρον· τὴν κίνησιν γὰρ ἐμαλὴν ὑποτίθενται καὶ ταχέσῃ τὴν τῷ ἔργῳ, πρὸς ἣν κρίνουσι τὰς ἄλλας. καὶ ἐν μουσικῇ δόξαισι, ὅτι ἐλάχιστον, καὶ ἐν φωνῇ φοιχεῖον καὶ ταῦτα πάντα ἐν τι ἔσται, ἔχῃ ὡς κοινὸν τι τὸ ἐν, ἀλλ' ὥσπερ εἴρηται. οἱ αἰ δὲ τῷ ἀριθμῷ ἐν τὸ μέτρον, ἀλλ' ἐνίστε πλείω, ὅσον αἰ διὰ σεις δύο, αἰ μὴ κατὰ τὴν ἀκροῆν ἀλλ' ἐν τοῖς λόγοις, καὶ αἰ φωναὶ πλείους αἰς μετρίμεν, καὶ ἡ διάμετρος διυσι μετρεῖται καὶ ἡ πλευρὰ καὶ τὰ μεγέθη πάντα. ἔτω δὲ πάντων μέτρον τὸ ἐν, ὅτι γνωρίζομεν ἐξ ἂν ἐξῆς ἡ ἕσται διαρῦντες ἢ κατὰ τὸ ποσόν ἢ κατὰ τὸ εἶδος. διὰ τούτου τὸ ἐν ἀδιαίρετον, ὅτι τὸ πρῶτον ἐκάστων ἀδιαίρετον. ἔχῃ ὁμοίως δὲ πᾶν ἀδιαίρετον, εἴην ποῦς καὶ μονάς, ἀλλὰ τὸ μὲν πάντῃ, τὸ δ' εἰς ἀδιαίρετα πρὸς τὴν αἰσθησὶν ἔθελαι, ὥσπερ εἴρηται ἤδη· ἵσως γὰρ πᾶν συνεχὲς διαίρετόν· αἰ δὲ συγγενὲς τὸ μέτρον· μεγεθῶν μὲν γὰρ μέγεθος, καὶ καθ' ἑκάστον μήκους μήκος, πλάτους πλάτος, φωνῶν φωνή, βάρους βάρος, μονάδων μονάδα. ἔτω γὰρ διὰ λαμβάνουσι, ἀλλ' ἔχῃ ὅτι ἀριθμῶν ἀριθμὸς· καίτοι ἔδει, εἰ ὁμοίως· ἀλλ' οὐχ ὁμοίως ἀξιοῖ, ἀλλ' ὥσπερ εἰ μονάδων μονάδας ἀξιώσεται μέτρον ἀλλὰ μὴ μονάδα· ὁ δ' ἀριθμὸς πλῆθος μονάδων. καὶ τὴν ἐπιστήμην δὲ μέτρον τῶν πραγμάτων λέγομεν καὶ τὴν αἰσθησὶν διὰ τὸ αὐτό, ὅτι γνωρίζομεν τι αὐτοῖς, ἐπεὶ μετρεῖνται μᾶλλον ἢ μετρεῖσθαι. ἀλλὰ συμβαίνει ἡμῖν ὥσπερ ἂν εἰ ἄλλοι ἡμᾶς μετρήντοσι ἐγνωρίσαμεν πηλείοι ἐσμεν τῷ τὸν πῆχυν ἐπὶ τοσούτου ἡμῖν ἐπιβάλλειν. Πρωταγόρας δ' ἀνθρωπίν φησι πάντων εἶναι μέτρον, ὥσπερ ἂν εἰ τὸν

ἐπιστήματα εἰπὼν ἢ τὸν αἰσθανόμενον· τότε δ' ὅτι ἔχουσι ἢ μὲν αἰσθησὶν ἢ δὲ ἐπιστήμην, ἢ φαίνοι εἶναι μέτρα τῶν ὑποκαίμενων. οὐδὲν δὲ λόγων περιττὸν φαίνεται τι λέγειν. ὅτι μὲν ἐν τὸ ἐν εἶναι μάλιστα· ἐς κατὰ τὸ ὅμοιον ἀφαιρέζονται μέτρον τι, καὶ κυριώτατα τοῦ ποσῦ, εἶτα τοῦ ποιῶ, φανερόν. ἐς καὶ δὲ τοῦτον τὸ μὲν ἂν ἢ ἀδιαίρετον κατὰ τὸ ποσόν, τὸ δὲ ἂν κατὰ τὸ ποιόν· διόπερ ἀδιαίρετον τὸ ἐν ἢ ἀπλῶς ἢ ἢ ἐν.

Κατὰ δὲ τὴν οὐσίαν καὶ τὴν φύσιν ζητητέον ποτέρως ἔχει, καθάπερ ἐν τοῖς διαφορήμασιν ἐπὶ ἠλθομεν, τί τὸ ἐν ἐς καὶ πῶς δὲ περὶ αὐτῷ λαθεῖν, πότερον ὡς ἕσται τινὸς ἕσται αὐτῷ τὸ ἐνός, καθάπερ εἶτε Πυθαγόρειοι φύσει πρότερον καὶ Πλάτων ὑπερον, ἢ μᾶλλον ὑποκαίεται τις φύσις, καὶ πῶς δὲ γνωριμωτέρως λαχθῆναι καὶ μᾶλλον ὥσπερ οἱ περὶ φύσεως· εἰδῶν γὰρ ὁ μὲν τις φιλιαν εἶναι φησι τὸ ἐν, ὁ δ' ἀέρα, ὁ δὲ τὸ ἀπειρον. εἰ δὲ μῆθεν τῶν καθόλου δυνατῶν ἕσται εἶναι, καθάπερ ἐν τοῖς περὶ οὐσίας καὶ περὶ τῷ ὄντος εἴρηται λόγοις, ἔδ' αὐτὸ τῆτο ἕσται ὡς ἐν τι κατὰ τὰ πολλὰ δυνατὸν εἶναι (κοινὸν γάρ) ἀλλ' ἢ κατηγορηματόν, ὅθλον ὡς οὐδὲ τὸ ἐν· τὸ γὰρ ὄν καὶ τὸ ἐν καθόλου κατηγορεῖται μάλιστα πάντων. ὥστε ὅτι τὰ γένη φύσεις τινὲς καὶ ἕσται χωρισταὶ τῶν ἄλλων εἰσίν, οὔτε τὸ ἐν γένος ἐνδέχεται εἶναι διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας δι' ὥσπερ οὐδὲ τὸ ὄν ὑδὲ τὴν ἕσται. ἐπὶ δ' ὁμοίως ἐπὶ πάντων ἀναγκαῖον ἔχειν. λέγεται δ' ἰσαχθὲς τὸ ἐν καὶ τὸ ἐν· ὡς' ἐπεὶ περ ἐν τοῖς ποιοῖς ἐστὶ τι τὸ ἐν καὶ τις φύσις, ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς ποσοῖς, ὅθλον ὅτι καὶ ὅλως ζητητέον τί τὸ ἐν, ὥσπερ καὶ τί τὸ ὄν, ὡς ἔχῃ ἵκανόν ὅτι τῆτο αὐτὸ ἢ φύσις αὐτῆ· ἀλλὰ μὴ ἐν γε χρώμασιν ἐς τὸ ἐν χρῶμα, ὅθον τὸ λευκόν, εἰ τὰ ἄλλα ἐκ τότε καὶ τῷ μέλανος φαίνεται γιγνόμενα, τὸ δὲ μέλαν εἴρησις λευκῷ, ὥσπερ καὶ φωτὸς σκοτός· τοῦτο δ' ἐς εἴρησις φωτός. ὡς' εἰ τὰ ὄντα ἢν χρώματα, ἢν ἂν ἀριθμὸς τις τὰ ὄντα. ἀλλὰ τίον; ὅθλον δὲ ὅτι χρωμάτων. καὶ τὸ ἐν ἢν ἂν τι ἐν, ὅθον τὸ λευκόν. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ μὲν τὰ ὄντα ἢν, ἀριθμὸς ἂν ἢν, διόπερ μόντοι, ἀλλ' ἐκ ἀριθμὸς ἢ ἕσται αὐτῶν· καὶ τὸ ἐν ἢν ἂν τι ἢ ἢ ἕσται οὐ

1. τὸ om E. || ὡς E, om T. || ἀριθμὸς E. || 8. οὐσίαν T. || 4. προτιθέν T. || ἀπὸ τῷ ἐλάττωτος T. || 7. τίς] τὸ τοιοῦτο A^b. || 9. ἐλαγρόν A^b. || 10. τοιοῦτο μὲν A^b. || 13. πάντα ταῦτα T. || 15. ἢ δόξαι F^b. || 16. ὅσο αἰ om T. || 17. αἰ om A^b. || 18. καὶ τὰ — ἔτω] μεγέθη τῶν ὅσα ὅθλον A^b. || 19. ὅτι] εἰ T. || 21. ἐκάστων T. || 23. κατέως E, πῆχυν κατέως A^b. || 26. φωνῶν] φωνῆς ET. || 32. ἐπὶ] εἴτε T. || 35. ἡμῶν E.
 4. ἴσως A^b. || 2. εἰ om A^b. || 3. λέγουσι περιττὸν φαίνεται T A^b. || τι om T. || 4. ἐπὶ ET. || ἀφαιρέζονται E ἀφαιρέζουσι E T. || 10. ἔχουσι T. || 11. περὶ τῷ αὐτῷ T. || 14. γὰρ καὶ πρόσθετι γνωριμωτέρως, ἥτοι ἐλλείπει ἐνδέχεται. || 15. τὸ ἐν φωνῶν A^b. || 17. περὶ post καὶ om T. || 18. ἕσται A^b. || 20. τὸ γὰρ ὄν καὶ τὸ ἐν om T. || 21. φύσει A^b. || 25. τὸ ἐν καὶ τὸ ἐν T. || 29. τὸ] τι τὸ E. || χρῶμα om F^b. || εἰ] εἶνα T. || 38. δηλαδὲ ὅτι T. || 35. δόξαισι T A^b.

τὸ ἐν ἀλλὰ δέισις. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν φθόγγων ζοι-
χειῶν ἂν ἦν τὰ ὄντα ἀριθμὸς, καὶ τὸ ἐν ζοιχειῶν φωνῆν.
καὶ εἰ σχήματα εὐθύγραμμα, σχημάτων ἂν ἦν ἀριθμὸς,
καὶ τὸ ἐν τὸ τρίγωνον. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλ-
λων γένων. ὡς εἶπερ καὶ ἐν τοῖς πάθεσι καὶ ἐν τοῖς ποιοῖς
καὶ ἐν τοῖς ποσοῖς καὶ ἐν κινήσει ἀριθμῶν ὄντων καὶ ἐνός
τινος ἐν ἅπασιν ὃ τε ἀριθμὸς τινῶν καὶ τὸ ἐν τι ἐν, ἀλλ'
ἔχῃ τὸ αὐτὸ ἢ ὕσια, καὶ ἐπὶ τῶν ὕσιων ἀνάγκη ὡσαύτως
ἔχει· ὁμοίως γὰρ ἔχει ἐπὶ πάντων. ὅτι μὲν οὖν τὸ ἐν ἐν
παντὶ γένει ἐστὶ τις φύσις καὶ ἕναὸς τὸτὸ γ' αὐτὸ ἢ φύσις
τὸ ἐν, φανερόν· ἀλλ' ὡσπερ ἐν χρώμασι χρῶμα ἐν ζητη-
τέον αὐτὸ τὸ ἐν, ἔτι καὶ ἐν ὕσια ὕσιν μίαν, αὐτὸ τε τὸ
ἐν. ὅτι δὲ ταῦτὸ σημαίνει πως τὸ ἐν καὶ τὸ ὄν, δῆλον τῷ
τε παρακολυθεῖν ἰσαχῶς ταῖς κατηγορίαις καὶ μὴ εἶναι ἐν
μυθεμαῖ, οἷον οὐτ' ἐν τῇ τί ἐστιν οὐτ' ἐν τῇ ποιόν, ἀλλ'
ὁμοίως ἔχει ὡσπερ τὸ ὄν, καὶ τῷ μὴ προσκατηγορεῖσθαι
ἕτερον τι τὸ εἰς ἀνθρώπος τῷ ἀνθρώπος, ὡσπερ ἕδὲ τὸ εἶναι
παρὰ τὸ τί ἢ ποιόν ἢ ποσόν, καὶ τὸ εἶναι εἶναι τὸ ἐκάστῳ
εἶναι.

3 Ἀντίκειται δὲ τὸ ἐν καὶ τὰ πολλὰ κατὰ πλείους τρό-
πους, ὧν ἓνα τὸ ἐν καὶ τὸ πλῆθος, ὡς ἀδιαίρετον καὶ διαιρε-
τόν· τὸ μὲν γὰρ ἢ διηρημένον ἢ διαιρετόν πλῆθος τι λέγε-
ται, τὸ δὲ ἀδιαίρετον ἢ μὴ διηρημένον· ἐν, ἐπεὶ ἐν αἰ ἀντι-
θέσεις τετραχῶς, καὶ τύπων κατὰ ζήτησιν λέγεται βῆτερον,
ἐναντία ἂν εἴη, καὶ οὔτε ὡς ἀντίφασις οὔτε ὡς τὰ πρὸς τι
λεγόμενα. λέγεται δ' ἐκ τοῦ ἐναντίου καὶ δηλῆται τὸ ἐν ἐκ
τῷ διαιρετῷ τὸ ἀδιαίρετον διὰ τὸ μᾶλλον αἰσθητὸν τὸ πλῆ-
θος εἶναι καὶ τὸ διαιρετόν ἢ τὸ ἀδιαίρετον, ὥστε τῷ λόγῳ
πρότερον τὸ πλῆθος τῷ ἀδιαίρετῳ διὰ τὴν αἰσθησιν. ἐστὶ δὲ τῷ
μὲν ἐνός, ὡσπερ καὶ ἐν τῇ διαιρέσει τῶν ἐναντίων διεγρά-
ψαμεν, τὸ ταῦτὸ καὶ ὅμοιον καὶ ἴσον, τοῦ δὲ πλῆθους τὸ
ἕτερον καὶ ἀνόμοιον καὶ ἄνισον. λεγομένου δὲ τοῦ ταύτου
πολλαχῶς, [καὶ] ἓνα μὲν τρόπον κατ' ἀριθμὸν λέγομεν
ἐνίστε αὐτό, τοῦτο δ' εἶναι καὶ λόγῳ καὶ ἀριθμῷ ἐν ἢ, οἷον
σὺ σαυτῷ καὶ τῷ εἶδει καὶ τῇ ὕλῃ ἐν. ἔτι δ' εἶναι ὁ λόγος

ὁ τῆς πρώτης ὕσας εἰς ἢ, οἷον αἰ ἴσαι γραμμαὶ εὐθείαι αἰ
αὐταί, καὶ τὰ ἴσα καὶ τὰ ἰσογώνια τετράγωνα, καίτοι
πλείω· ἀλλ' ἐν τούτοις ἢ ἰσότης ἐνότης. ὁμοία δὲ εἶναι μὴ
ταῦτὰ ἀπλῶς ὄντα, μηδὲ κατὰ τὴν οὐσίαν ἀδιάφορα τὴν
συγκειμένην, κατὰ τὸ εἶδος ταῦτὰ ἢ, οἷον τὸ μείζον τετρά-
γωνον τῷ μικρῷ ὁμοιον, καὶ αἰ ἄνισοι εὐθείαι· αὐταὶ γὰρ
ὁμοίαι μὲν, αἰ αὐταὶ δὲ ἀπλῶς οὐ. τὰ δ' εἶναι τὸ αὐτὸ
εἶδος ἔχοντα, ἐν οἷς τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐγγίγνεται, μήτε
μᾶλλον ἢ μήτε ἥττον. τὰ δ' εἶναι ἢ τὸ αὐτὸ πάθος καὶ ἐν
τῷ εἶδει, οἷον τὸ λευκὸν σφόδρα καὶ ἥττον, ὁμοιά φασιν
εἶναι ὅτι ἐν τὸ εἶδος αὐτῶν. τὰ δ' εἶναι πλείω ἔχῃ ταῦτὰ
ἢ ἕτερα, ἢ ἀπλῶς ἢ τὰ πρόχειρα, οἷον καττίτερος ἀργύρου
ἢ χρυσοῦ, χρυσοῦ δὲ πυρὶ ἢ ξανθὸν καὶ πυρρόν. ὡς δὲ δῆλον
ὅτι καὶ τὸ ἕτερον καὶ τὸ ἀνόμοιον πολλαχῶς λέγεται. καὶ
τὸ μὲν ἄλλο ἀντικειμένως καὶ τὸ ταῦτό, διὸ πᾶν πρὸς
ἅπαν ἢ ταῦτό ἢ ἄλλο· τὸ δ' εἶναι μὴ καὶ ἢ ὕλη καὶ ὁ
λόγος εἰς, διὸ σὺ καὶ ὁ πλησίον ἕτερος. τὸ δὲ τρίτον ὡς
τὰ ἐν τοῖς μαθηματικοῖς, τὸ μὲν ἐν ἕτερον ἢ ταῦτό διὰ τὸ
πᾶν πρὸς πᾶν λέγεται, ὅσα λέγεται ἐν καὶ ὄν. οὐδὲ γὰρ
ἀντίφασις ἐστὶ τῷ ταύτῳ· διὸ οὐ λέγεται ἐπὶ τῶν μὴ ὄντων
(τὸ δὲ μὴ ταῦτό λέγεται), ἐπὶ δὲ τῶν ὄντων πάντων· ἢ
γὰρ ἐν ἢ οὐχ ἐν πεφυκῆ καὶ ὄν καὶ ἐν, τὸ μὲν ἐν ἕτερον
καὶ ταῦτόν ἔτις ἀντίκειται, διαφορὰ δὲ καὶ ἕτερας ἄλλο.
τὸ μὲν γὰρ ἕτερον καὶ ἢ ἕτερον ἢ ἀνάγκη εἶναι τι ἕτερον·
πᾶν γὰρ ἢ ἕτερον ἢ ταῦτό ὃ τι ἂν ἢ ὄν· τὸ δὲ διάφορον
τινὸς τῶν διαφόρων, ὡστ' ἀνάγκη ταῦτό τι εἶναι ὡ διαφέ-
ρουσιν. τὸτο δὲ τὸ αὐτὸ γένος ἢ εἶδος· πᾶν γὰρ τὸ διαφέρον
διαφέρει ἢ γένει ἢ εἶδει, γένει μὲν ὄν μὴ ἐστὶ κοινὴ ἢ ὕλη
μηδὲ γένεσις εἰς ἄλληλα, οἷον ὄσων ἄλλο σχῆμα τῆς κα-
τηγορίας, εἶδει δὲ ὡν τὸ αὐτὸ γένος λέγεται δὲ γένος ὁ
ἄμφω ταῦτό λέγονται κατὰ τὴν οὐσίαν τὰ διάφορα. τὰ
δ' ἐναντίον διάφορα, καὶ ἢ ἐναντίωσις διαφορὰ τις. ὅτι δὲ
καλῶς τὸ ὑποτιθέμεθα, δῆλον ἐκ σῆς ἐπαγωγῆς· πάντα
γὰρ διαφέροντά τε φαίνεται, καὶ ταῦτα οὐ μόνον ἕτερα
ὄντα, ἀλλὰ τὰ μὲν τὸ γένος ἕτερα, τὰ δ' ἐν τῇ αὐτῇ συ-

2. ἢ ἐν E. || 6. ἐν ante τοῖς om T. || 7. τι ἐ] τι ὄν A^b, om T. || 8. αὐτὸ A^b. || 10. ἀπατι A^bF^b. || γε τὸ ἢ T. || 12. ὕσιν μίαν] καὶ ὕσια μία margo E. || τε om E. || 13. τὸ post καὶ om ET. || 14. ἐν ET. || 15. τί om A^b. || 16. τὸ μὴ T, αἰ τῷ F^b. || 17. τῷ ἀνθρώπος] τῷ ἀνθρώπῳ T. || 18. ἢ post τί om A^b. || καὶ om T. || 20. τὰ om A^bF^b. || 23. γὰρ T. || 24. τίτω] ἔτε A^b. || βῆτερον λέγεται T. || 26. λεγόμενα om A^b. || 29. ἔτι A^b. || 30. τῶν ἐναντίων om F^b. || 31. τὸ ante ταῦτό om T. || 32. τοῦ add A^bF^b. || 33. καὶ om E. || λέγομεν] ὁ λέγομεν ET. || 34. ταῦτα] τὸ ET.

2. τὰ ἴσα καὶ om T. || 5. ὑποκειμένη ET. || ἢ οἷον] ὡσπερ A^b. || 6. αὐτὰς μὲν γὰρ ὁμοίαι, ὁμοίαι δὲ αἰ ἀπλῶς ἢ T. || 7. δὲ om A^b. || 9. ἢ μήτε] ἢ μήτε A^b. || 10. τὸ εἶδος F^b. || 12. ἢ τὰ ἕτερα ET. || 13. χρυσοῦ δὲ πυρὶ ἢ] κῆρ ἢ E, om T. || καὶ τὸ πυρρόν ET. || 14. τὸ ante ἀνόμοιον om T. || 15. αὐτὸ TF^b. || ἀπαν A^b. || 17. λόγος ἴδιος καὶ τὸ πλησιαιτέρον τὸ A^b. || τὸ πλησίον ἕτερον TA^b. || 19. πρὸς ἅπαν A^b. || οὐ ET. || 21. ἐπὶ δὲ] ἐπειδὴ T. || πάντων τῶν ὄντων A^b. || 22. καὶ ante ὄν add E. || καὶ post ὄν om T. || 27. αὐτῷ] ταῦτό ET. || 31. λέγεται A^b. || τὰ δ' ἐναντίον διάφορα om T. || 34. τε et ταῦτα om A^b.

σοιχία τῆς κατηγορίας, ὡς ἐν ταυτῷ γένηι καὶ ταυτὰ τῷ εἶδει. διώρισαι δ' ἐν ἄλλοις ποῖα τῷ γένηι ταυτὰ ἢ ἕτερα.

Ἐπεὶ δὲ διαφέρειν ἐνδέχεται ἀλλήλων τὰ διαφέροντα πλεῖον καὶ ἔλαττον, ἔστι τις καὶ μεγίστη διαφορά, καὶ ταύτην λέγω ἐναντίωσιν. ὅτι δ' ἡ μεγίστη ἐστὶ διαφορά, δῆλον ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς. τὰ μὲν γὰρ γένηι διαφέροντα οὐκ ἔχει ὁδὸν εἰς ἄλληλα, ἀλλ' ἀπέχει πλέον καὶ ἀσύμβλητα τοῖς δ' εἶδει διαφέρουσιν αἱ γενέσεις ἐκ τῶν ἐναντίων εἰσὶν ὡς ἐσχάτων. τὸ δὲ τῶν ἐσχάτων διάστημα μέγιστον, ὡς καὶ τὸ τῶν ἐναντίων. ἀλλὰ μὴν τό γε μέγιστον ἐν ἐκάστῳ γένηι τέλειον. μέγιστόν τε γὰρ οὐ μὴ ἐστὶν ὑπερβολή, καὶ τέλειον οὐ μὴ ἐστὶν ἔξω λαβεῖν τι δυνατόν· τέλος γὰρ ἔχει ἡ τελεία διαφορά, ὡς περ καὶ τὰλλα τῷ τέλει ἔχειν λέγεται τέλεια. τῷ δὲ τέλει ὕθεν ἔξω· ἐσχάτου γὰρ ἐν παντὶ καὶ περιέχει. διὸ ὕθεν ἔξω τῷ τέλει, ὕδὲ προσδέεται ὕθενὸς τὸ τέλειον. ὅτι μὲν ἔν ἡ ἐναντιότης ἐστὶ διαφορά τέλειος, ἐκ τῶν δῆλον· πολλαχῶς δὲ λεγομένων τῶν ἐναντίων, ἀκοιουθήσει τὸ τελείως οὕτως ὡς ἂν καὶ τὸ ἐναντίοις εἶναι ὑπάρχει αὐτοῖς. τῶν δὲ ὄντων φανερόν ὅτι ἐκ ἐνδέχεται ἐνὶ πλείῳ ἐναντία εἶναι· οὔτε γὰρ τῷ ἐσχάτῳ ἐσχάτωτερον εἴη ἂν τι, οὔτε τοῦ ἐνὸς διαστήματος πλείῳ δυοῖν ἐσχάτα. ὅλως τε εἰ ἔστιν ἡ ἐναντιότης διαφορά, ἢ δὲ διαφορά δυοῖν, ὡς καὶ ἡ τελείος. ἀνάγκη δὲ καὶ τὸς ἄλλους ὄρους ἀληθεῖς εἶναι τῶν ἐναντίων. καὶ γὰρ πλείστον διαφέρει ἡ τελείος διαφορά. τῶν τε γὰρ γένηι διαφερόντων οὐκ ἐστὶν ἐξωτέρω λαβεῖν καὶ τῶν εἶδει· δίδεικται γὰρ ὅτι πρὸς τὰ ἔξω τοῦ γένους οὐκ ἔστι διαφορά· τῶν δ' αὕτη μεγίστη, καὶ τὰ ἐν ταυτῷ γένηι πλείστον διαφέροντα τὰναντία· μεγίστη γὰρ διαφορά τούτων ἡ τελείος. καὶ τὰ ἐν ταυτῷ δεκτικῷ πλείστον διαφέροντα ἐναντία· ἢ γὰρ ὕλη ἡ αὕτη τοῖς ἐναντίοις. καὶ τὰ ὑπὸ τὴν αὐτὴν δύναμιν πλείστον διαφέροντα· καὶ γὰρ ἡ ἐπιστήμη περὶ ἐν γένος ἢ μία, ἐν οἷς ἡ τελεία διαφορά μεγίστη. πρώτη δὲ ἐναντίωσις ἔστι καὶ στερησίς ἐστιν· οὐ πᾶσα δὲ στερησις (πολλαχῶς γὰρ λέγεται ἡ στερησις), ἀλλ' ἢ τις ἂν τελεία ἦ. τὰ δ' ἄλλα ἐναντία κατὰ ταῦτα λεχθήσεται, τὰ μὲν τῷ ἔχειν, τὰ δὲ τῷ ποιεῖν ἢ ποιητικὰ εἶναι, τὰ δὲ τῷ λήψαι εἶναι καὶ ἀποβολαὶ τῶν ἢ ἄλλων ἐναντίων. εἰ δὲ ἀντίκειται μὲν ἀντίφασις καὶ στερησις καὶ

ἐναντιότης καὶ τὰ πρὸς τι, τῶν δὲ πρώτων ἀντίφασις, ἀντιφάσεως δὲ μὴθὲν ἐστὶ μεταξύ, τῶν δὲ ἐναντίων ἐνδέχεται, ὅτι μὲν ἐ ταυτὸν ἀντίφασις καὶ τὰναντία δῆλον, ἢ δὲ στερησις ἀντίφασίς τίς ἐστὶν. ἢ γὰρ τὸ ἀδύνατον ὅλως ἔχειν, ἢ δὲ ἂν πεφυκὸς ἔχειν μὴ ἔχῃ, ἐστέρηται ἢ ὅλως ἢ πῶς ἀφορισθὲν· πολλαχῶς γὰρ ἤδη τοῦτο λέγομεν, ὡς περ διήρηται ἡμῖν ἐν ἄλλοις. ὡς ἔστιν ἡ στερησις ἀντίφασίς τις, ἢ ἀδυναμία διορισθεῖσα ἢ συνειλημμένη τῷ δεκτικῷ. διὸ ἀντιφάσεως μὲν ἐκ ἔστι μεταξύ, στερησεως δὲ τινός ἐστιν· ἴσον μὲν γὰρ ἢ ἐκ ἴσον πᾶν, ἴσον δ' ἢ ἀνισον ἐ πᾶν, ἀλλ' εἴπερ, μόνον ἐν τῷ δεκτικῷ τοῦ ἴσου. εἰ δὲ αἱ γενέσεις τῆ ὕλης ἐκ τῶν ἐναντίων, γίνονται δὲ ἢ ἐκ τῷ εἶδος καὶ τῆς τῷ εἶδους ἔξεως ἢ ἐκ στερησεως τινος τῷ εἶδος καὶ τῆς μορφῆς, δῆλον ὅτι ἢ μὲν ἐναντιώσις στερησις ἂν τις εἴη πᾶσα, ἢ δὲ στερησις ἴσως ἐ πᾶσα ἐναντιότης. αἴτιον δ' ὅτι πολλαχῶς ἐνδέχεται ἐστερῆσθαι τὸ ἐστερημένον· ἔξ ὧν γὰρ αἱ μεταβολαὶ ἐσχάτων, ἐναντία ταῦτα. φανερόν δὲ καὶ διὰ τῆς ἐπαγωγῆς. πᾶσα γὰρ ἐναντιώσις ἔχει στερησιν θατέρου τῶν ἐναντίων. ἀλλ' οὐκ ὁμοίως πάντα· ἀνισότης μὲν γὰρ ἰσότητος, ἀνομοιότης δὲ ὁμοιότητος, κακία δὲ ἀρετῆς. διαφέρει δὲ ὡς περ εἴρηται· τὸ μὲν γὰρ ἐὰν μόνον ἢ ἐστερημένον, τὸ δ' ἐὰν ἢ ποτὲ ἢ ἐν τινι, οἷον ἂν ἐν ἡλικίᾳ τινὶ ἢ τῷ κυρίῳ ἢ πάντῃ. διὸ τῶν μὲν ἔστι μεταξύ, καὶ ἔστιν ἔτε ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἔτε κακός, τῶν δὲ οὐκ ἐστὶν, ἀλλ' ἀνάγκη εἶναι ἢ περιττόν ἢ ἄρτιον. ἔτι τὰ μὲν ἔχει τὸ ὑποκείμενον ὠρισμένον, τὰ δ' οὐ. ὡς περ φανερόν ὅτι αἰεὶ θατέρου τῶν ἐναντίων λέγεται κατὰ στερησιν· ἀπόχρη δὲ καὶ τὰ πρώτα καὶ τὰ γένη τῶν ἐναντίων, οἷον τὸ ἐν καὶ τὰ πολλά· τὰ γὰρ ἄλλα εἰς ταῦτα ἀνάγεται.

Ἐπεὶ δ' ἐν ἐνὶ ἐστὶν ἐναντίον, ἀπορήσειεν ἂν τις πῶς ἂν ἀντίκειται τὸ ἐν καὶ τὰ πολλά καὶ τὸ ἴσον τῷ μεγάλῳ καὶ τῷ μικρῷ. τὸ γὰρ πότερον αἰεὶ ἐν ἀντιθέσει λέγομεν, οἷον πότερον λευκὸν ἢ μέλαν, καὶ πότερον λευκὸν ἢ ἐ λευκόν· πότερον δὲ ἄνθρωπος ἢ λευκὸν ἐ λέγομεν, ἐὰν μὴ ἐξ ὑποθέσεως καὶ ζητῶντες, οἷον πότερον ἦλθε Κλέων ἢ Σωκράτης. ἀλλ' ἐκ ἀνάγκης ἐν ὕθευ γένηι τῶτο, ἀλλὰ καὶ τῶτο ἐκεῖθεν ἐλήλυθεν· τὰ γὰρ ἀντικείμενα μόνον οὐκ ἐνδέχεται ἅμα ὑπάρχειν· ὧ καὶ ἐνταῦθα χρῆται ἐν τῷ πότερος ἢ λ-

1. ταυτὰ] ταῦτα T. || 2. εἶδει] γένηι A¹F². || 4. ἐστὶ] καὶ ἐστὶ A². || 5. διαφορά ἐστὶ T. || 6. οὐδὲ A². || 13. τελεία] τοιαύτη T. || 17. τῶν T. || 18. τοῦ A². || 19. ὑπάρχει T. || 20. τῷ om E. || 22. τε] δι A². || 23. ἢ] αἰ T. || 28. τούτω T. || ἐναντία E. || 30. ἐναντία om ET. || 33. ἐναντιότης F², ἐναντίως T. || 35. εἴτις T. || 37. λήψαις ET.

6. πολλαχῶς ἀφορισθὲν T. || 11. αἰ μὲν γενέσεις F². || 13. ἐκ om ET. || 14. τις om A². || 16. αἰ om T. || 18. ἐναντιότης F². || θατέρου A². || 20. ἀνομοιότητος T. || 21. μόνον ἐὰν T. || 22. ἂν om A². || 24. ἀλλ' om T. || 30. ἐστὶν om A¹F². || 32. τῷ om A². || τὸ γὰρ] εἰ γὰρ τὸ A² et γρ E. || 36. ἐ κατ' ἀνάγκη γρ E. || 38. ἦλθεν] ἐλθεῖν TA².

θεν· εἰ γὰρ ἅμα ἐνεδέχτο, γελοῖον τὸ ἐρώτημα. εἰ δὲ καὶ οὕτως, ὁμοίως ἐμπίπτει εἰς ἀντίθεσιν, εἰς τὸ ἐν ἢ πολλά, οἷον πότερον ἀμφοτέροι ἦλθον ἢ ἄτερος. εἰ δὲ ἐν τοῖς ἀντικειμένοις αἰεὶ τῷ πότερῳ ἢ ζήτησις, λέγεται δὲ πότερον μείζον ἢ ἔλαττον ἢ ἴσον, τίς ἐστιν ἢ ἀντίθεσις πρὸς ταῦτα τῷ ἴσου; οὔτε γὰρ θατέρῳ μόνῳ ἐναντίον οὔτ' ἀμφοῖν· τί γὰρ μᾶλλον τῷ μείζονι ἢ τῷ ἐλάττονι; ἐτι τῷ ἀνίσῳ ἐναντίον τὸ ἴσον· ὥστε κλείουσιν ἔσται ἢ ἐνί. εἰ δὲ τὸ ἀνίσον σημαίνει τὸ αὐτὸ ἅμα ἀμφοῖν, εἴη μὲν ἂν ἀντικείμενον ἀμφοῖν· καὶ ἢ ἀπορία βοηθεῖ τοῖς φάσκουσι τὸ ἀνίσον διὰ δὲ εἶναι. ἀλλὰ συμβαίνει ἐν δυοῖν ἐναντίον· ὅπερ ἀδύνατον. ἐτι τὸ μὲν ἴσον μεταξύ φαίνεται μεγάλη καὶ μικρῆ, ἐναντίως δὲ μεταξύ ἔτε φαίνεται ἔτε ἐκ τῷ ὀρισμῷ δυνατὸν· ἢ γὰρ ἂν εἴη τελεία μεταξύ τινος ὕσα, ἀλλὰ μᾶλλον ἔχει αἰεὶ ἑαυτῆς τι μεταξύ. λείπεται δὲ ἢ ὡς ἀπόφασιν ἀντικεῖσθαι ἢ ὡς ἐρήσιν. θατέρῳ μὲν δὲ ἕκ ἐνδέχεται· τί γὰρ μᾶλλον τῷ μεγάλῳ ἢ μικρῷ; ἀμφοῖν ἄρα ἀπόφασιν στερητική. διὸ καὶ πρὸς ἀμφοτέρα τὸ πότερον λέγεται, πρὸς δὲ θατέρῳ ἢ, οἷον πότερον μείζον ἢ ἴσον, ἢ πότερον ἴσον ἢ ἔλαττον· ἀλλ' αἰεὶ τρία. ἢ ἐρήσιν δὲ ἐξ ἀνάγκης· ἢ γὰρ πᾶν ἴσον ὃ μὴ μείζον ἢ ἔλαττον, ἀλλ' ἐν οἷς πέφυκεν ἐκεῖνα. ἐξὶ δὲ τὸ ἴσον τὸ μήτε μέγα μήτε μικρόν, πεφυκὸς δὲ ἢ μέγα ἢ μικρόν εἶναι· καὶ ἀντίκειται ἀμφοῖν ὡς ἀπόφασιν στερητική, διὸ καὶ μεταξύ ἔστιν. καὶ τὸ μήτ' ἀγαθὸν μήτε κακὸν ἀντίκειται ἀμφοῖν, ἀλλ' ἀνώνυμον· 25 πολλαχῶς γὰρ λέγεται ἐκάτερον καὶ ἐκ ἐστὶν ἐν τὸ δεκτικόν, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ μήτε λευκὸν μήτε μέλαν. ἐν δὲ ὑδὲ τῷτο λέγεται, ἀλλ' ὀρισμένα πως τὰ χρώματα ἐφ' ὧν λέγεται στερητικῶς ἢ ἀπόφασιν αὕτη· ἀνάγκη γὰρ ἢ φαιὸν ἢ ὤχρον εἶναι ἢ τοιοῦτόν τι ἄλλο. ὥστε οὐκ ὀρθῶς ἐπιτιμῶσιν οἱ νομίζοντες ὁμοίως λέγεσθαι πάντα, ὥς ἔσθαι ὑποδήματος καὶ χειρὸς μεταξύ τὸ μήτε ὑπόδημα μήτε χεῖρα, εἴπερ καὶ τὸ μήτε ἀγαθὸν μήτε κακὸν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῷ κακοῦ, ὡς πάντων ἐσομένῳ τινὸς μεταξύ. ἐκ ἀνάγκης δὲ τοῦτο συμβαίνει. ἢ μὲν γὰρ ἀντικειμένων 35 ναπόφασιν ἐστὶν ὧν ἐξὶ μεταξύ τι καὶ διάσημά τι πέφυ-

κεν εἶναι· τῶν δ' ἐκ ἐξὶ διαφορά· ἐν ἄλλῳ γὰρ γένει ὧν αἰ συναποφάσεις, ὡς· ἕκ ἐν τὸ ὑποκείμενον.

Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῷ ἐνὸς καὶ τῶν πολλῶν ἀπορί- 6 σιεν ἂν τις. εἰ γὰρ τὰ πολλὰ τῷ ἐνὶ ἀπλῶς ἀντίκειται, συμβαίνει ἕνα ἀδύνατα. τὸ γὰρ ἐν ὀλίγον ἢ ὀλίγα ἔσαι· τὰ γὰρ πολλὰ καὶ τοῖς ὀλίγοις ἀντίκειται. ἐτι τὰ δύο πολλὰ, εἴπερ τὸ διπλάσιον πολλαπλάσιον, λέγεται δὲ καὶ τὰ δύο διπλάσια· ὥς τὸ ἐν ὀλίγον· πρὸς τί γὰρ πολλὰ τὰ δύο εἰ μὴ πρὸς ἕν τε καὶ τὸ ὀλίγον; οὐθὲν γὰρ ἔστω ἔλαττον. ἐτι ὡς ἐν μήκει τὸ μακρὸν καὶ βραχύ, ἔτως ἐκ πληθεῖ τὸ πολὺ καὶ ὀλίγον, καὶ ὃ ἂν ἢ πολὺ καὶ πολλὰ, καὶ τὰ πολλὰ πολὺ. εἰ μὴ τι ἄρα διαφέρει ἐν συνεχεῖ εὐορίσῳ τὸ ὀλίγον, πληθὸς τι ἔσαι. ὥς τὸ ἐν πληθὸς τι, εἴπερ καὶ ὀλίγον· τῷτο δ' ἀνάγκη, εἰ τὰ δύο πολλὰ. ἀλλ' ἴσως τὰ πολλὰ λέγεται μὲν πως καὶ τὸ πολὺ, ἀλλ' ὡς διαφέρουν, οἷον ὕδωρ πολὺ, πολλὰ δ' ἕ. ἀλλ' ὅσα διαιρητά, ἐν τῷτοις λέγεται, ἕνα μὲν τρόπον ἐὰν ἢ πληθὸς ἔχον ὑπεροχὴν ἢ ἀπλῶς ἢ πρὸς τι, καὶ τὸ ὀλίγον ὡσαύτως πληθὸς ἔχον ἔλλειψιν, τὸ δὲ ὡς ἀριθμὸς, ὃ καὶ ἀντίκειται τῷ ἐνὶ μόνον. ἔτως γὰρ λέγομεν ἐν ἢ πολλὰ, ὥσπερ εἰ τις εἴποι ἐν καὶ ἕνα ἢ λευκὸν καὶ λευκά, καὶ τὰ μεμετρημένα πρὸς τὸ μέτρον καὶ τὸ μετρητόν. οὕτως καὶ τὰ πελλαπλάσια λέγεται· πολλὰ γὰρ ἕκαστος ἀριθμὸς ὅτι ἕνα καὶ ὅτι μετρητὸς ἐνὶ ἕκαστος, καὶ ὡς τὸ ἀντικείμενον τῷ ἐνὶ, οὐ τῷ ὀλίγῳ. ἔτω μὲν ἕν ἐστὶ πολλὰ καὶ τὰ δύο, ὡς δὲ πληθὸς ἔχον ὑπεροχὴν ἢ πρὸς τι ἢ ἀπλῶς ἐκ ἐστὶν, ἀλλὰ πρῶτον. ὀλίγα δ' ἀπλῶς τὰ δύο· πληθὸς γὰρ ἔστιν ἔλλειψιν ἔχον πρῶτον. διὸ καὶ ἐκ ὀρθῶς ἀπέση Ἀναξαγόρας εἰπὼν ὅτι ὁμῶς πάντα χρήματα ἦν ἄπειρα καὶ πληθεῖ καὶ μικρότητι· ἔδει δ' εἰπεῖν ἀντὶ τῷ "καὶ μικρότητι" καὶ ὀλεγοῦτητι· οὐ γὰρ ἄπειρα, ἐπεὶ τὸ ὀλίγον οὐ διὰ τὸ ἐν, ὥσπερ τινὲς φασιν, ἀλλὰ διὰ τὰ δύο. ἀντίκειται δὲ τὸ ἐν καὶ τὰ πολλὰ τὰ ἐν ἀριθμοῖς ὡς μέτρον μετρητῶ· ταῦτα δὲ ὡς τὰ πρὸς τι, ὅσα μὴ καθ' αὐτὰ τῶν πρὸς τι. διήρηται δ' ἡμῶν ἐν ἄλλοις ὅτι διχῶς λέγεται τὰ πρὸς τι, τὰ μὲν ὡς ἐναντία, τὰ δ' ὡς ἐπισήμη πρὸς ἐπισητόν, τῷ λέγεσθαι τι

2. ὁμοίως E, ὃ μὲν T. || ἐμπίπτει A². || 7. μᾶλλον ἢ τῷ ET. || 8. ὅστ' ἐν πλ. ET. || ἢ ἐν ἐπί E. || 9. ἅμα om A². || ἂν add E. || 10. βοήθεια A². || 12. φαίνεται καὶ μεγάλη καὶ T. || 13. δὲ ὑδρῆια μεταξύ A². || 15. αὕτη A². || μεταξύ] μεταξύ τινος ὕσα ET. || 16. ὡς om F². || 20. τρία ἢ. ἐρήσιν T. || 23. ἢ post δὲ add A². || 24. μήτε κακὸν μήτ' ἀγαθὸν ET. || 28. ἢ ET. || τὰ χρώματα om A². || 30. ἄλλο] ἄλλο ὀρισμένον A². || 31. ἔσθαι] λέγεσθαι γε E. || 33. ἐπεὶπερ A². || 34. τῷ om A².

4. ἀντίκειται ET. || 7. καὶ τὰ] κατὰ τὰ E, κατὰ T. || 8. διπλάσια om ET. || 9. καὶ πρὸς τὸ A². || 10. ἐτι εἰ ὡς ET. || 11. καὶ τὸ ὀλίγον T. || 12. ἐν] ἐπὶ F². || 13. ἀρίσῳ T. || τι] τι] ἐσαι E, τι ἐστιν T. || 15. μὲν πως] μὲν ὡς ET. || 18. ἢ ante ἀπλῶς om A². || 19. καὶ om T. || 21. λευκά] λευκόν T. || 23. λέγεται] λέγεται πολλὰ A². || ἕκαστος ὃ ἀριθμὸς E. || ἐν ET. || 28. καὶ om E TF². || 32. δὲ T. || ἐν — 33. ἀριθμοῖς] ἐν τοῖς πολλοῖς ET. || 33. ταῦτα] τὰ ET. || 34. ὅσα — τι om A². || διήρηται — 35. τι om T. || 36. τῷ] τὸ T.

ἄλλο πρὸς αὐτό. τὸ δὲ ἐν ἑλαττον εἶναι τινός, οἷον τοῦν
 δυοῦν, ἔθεν κωλύει· οὐ γὰρ εἰ ἑλαττον καὶ ὀλίγον. τὸ δὲ
 πλῆθος οἷον γένος ἐστὶ τῷ ἀριθμῷ· ἔστι γὰρ ἀριθμὸς πλῆθος
 ἐνὶ μετρητόν. καὶ ἀντίκειται πως τὸ ἐν καὶ ἀριθμὸς, ἔχ
 ὡς ἐναντίον, ἀλλ' ὥσπερ εἶρηται τῶν πρὸς τι ἕνια· ἢ γὰρ μέ- 5
 τροπ, τὸ δὲ μετρητόν, ταύτη ἀντίκειται. διὸ ἔ πᾶν ὃ ἂν ἢ
 ἐν ἀριθμὸς ἐστίν, οἷον εἴ τι ἀδιαίρετόν ἐστίν. ὁμοίως δὲ λε-
 γομένη ἢ ἐπισήμη πρὸς τὸ ἐπιστητόν ἔχ ὁμοίως ἀποθῶσιν·
 δόξαι μὲν γὰρ ἂν μέτρον ἢ ἐπισήμη εἶναι, τὸ δ' ἐπιστητόν
 τὸ μετρούμενον, συμβαίνει δ' ἐπισήμην μὲν πᾶσαν ἐπιστητόν 10
 εἶναι, τὸ δ' ἐπιστητόν μὴ πᾶν ἐπισήμην, ὅτι τρόπον τινὰ ἢ
 ἐπιστήμη μετρεῖται τῷ ἐπιστητῷ. τὸ δὲ πλῆθος οὔτε τῷ
 ὀλίγῳ ἐναντίον, ἀλλὰ τῷ μὲν τὸ πολὺ ὡς ὑπερέχον πλῆ-
 θος ὑπερεχομένου πλήθει, ἔτε τῷ ἐνὶ πάντως· ἀλλὰ τὸ μὲν
 ὥσπερ εἶρηται, ὅτι διαίρετόν τὸ δ' ἀδιαίρετόν, τὸ δ' ὡς 15
 πρὸς τι, ὥσπερ ἢ ἐπισήμη ἐπιστητῷ ἐὰν ἢ ἀριθμὸς· τὸ δ' ἐν
 μέτρον.

7 Ἐπεὶ δὲ τῶν ἐναντίων ἐνδέχεται εἶναι τι μεταξὺ καὶ
 ἐπίων ἔστιν, ἀνάγκη ἐκ τῶν ἐναντίων εἶναι τὰ μεταξὺ· πάντα
 γὰρ τὰ μεταξὺ ἐν τῷ αὐτῷ γένει ἐστὶ καὶ ὧν ἐστὶ μεταξὺ. 20
 μεταξὺ μὲν γὰρ ταῦτα λέγομεν εἰς ὅσα μεταβάλλειν
 ἀνάγκη πρότερον τὸ μεταβάλλον· οἷον ἀπὸ τῆς ὑπάτης ἐπὶ
 τῆν νήτην εἰ μεταβαίνει τῷ ὀλιγίσῳ, ἢ εἰς πρότερον εἰς τὰς
 μεταξὺ φθόγγους, καὶ ἐν χρώμασιν εἰ ἢ εἰς ἐκ τῷ λευκοῦ
 εἰς τὸ μέλαν, πρότερον ἢ εἰς τὸ φαικῶν καὶ φαιὸν ἢ εἰς 25
 τὸ μέλαν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. μεταβάλλειν δ'
 ἔξ ἄλλου γένους εἰς ἄλλο γένος οὐκ ἔστιν ἀλλ' ἢ κατὰ συμ-
 βεβηκός, οἷον ἐκ χρώματος εἰς σχῆμα. ἀνάγκη ἄρα τὰ
 μεταξὺ καὶ αὐτοῖς καὶ ὧν μεταξὺ εἰσὶν ἐν τῷ αὐτῷ γένει
 εἶναι. ἀλλὰ μὴν πάντα γε τὰ μεταξὺ ἐστὶν ἀντικειμένων 30
 τῶν· ἐκ τούτων γὰρ μόνων καθ' αὐτὰ ἐστὶ μεταβάλλειν.
 διὸ ἀδύνατον εἶναι μεταξὺ μὴ ἀντικειμένων· εἴη γὰρ ἂν
 μεταβολὴ καὶ μὴ ἔξ ἀντικειμένων. τῶν δ' ἀντικειμένων
 ἀντιφάσεως μὲν ἔκ ἐξὶ μεταξὺ· τῶν γὰρ ἐστὶν ἀντίφασσι,
 ἀντιθεσίς ἢς ὁτῶν θάτερον μῦρον κᾶρεςιν, ἢ ἐχούσης ἔθεν 35
 μεταξὺ. τῶν δὲ λοιπῶν τὰ μὲν πρὸς τι, τὰ δὲ σέρησις, τὰ
 δ' ἐναντία ἐστίν. τῶν δὲ πρὸς τι ὅσα μὴ ἐναντία, οὐκ ἔχει
 μεταξὺ. αἴτιον δ' ὅτι οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ γένει ἐστίν. τί γὰρ

ἐπισήμης καὶ ἐπιστητῷ μεταξὺ; ἀλλὰ μεγάλα καὶ μικρῷ.
 εἰ δ' ἐστὶν ἐν ταυτῷ γένει τὰ μεταξὺ, ὥσπερ δέδεικται, καὶ
 μεταξὺ ἐναντίων, ἀνάγκη αὐτὰ συγκεῖσθαι ἐκ τούτων τῶν
 ἐναντίων. ἢ γὰρ ἔσται τι γένος αὐτῶν ἢ οὐθέν. καὶ εἰ μὲν
 γένος ἔσαι ἔτις ὡς εἶναι πρότερον τι τῶν ἐναντίων, αἱ δια-
 φοραὶ πρότεροι ἐναντίας ἔσονται αἱ ποιήσασαι τὰ ἐναντία,
 εἶδη ὡς γένος· ἐκ γὰρ τῷ γένος καὶ τῶν διαφορῶν τὰ εἶδη.
 οἷον εἰ τὸ λευκὸν καὶ μέλαν ἐναντία, ἔστι δὲ τὸ μὲν διακρι-
 τικὸν χρώμα τὸ δὲ συγκρητικὸν χρώμα, αὐταὶ αἱ διαφοραὶ
 τὸ διακριτικὸν καὶ συγκρητικὸν πρότεροι· ὡς ταῦτα ἐναν-
 τία ἀλλήλοις πρότερα. ἀλλὰ μὴν τὰ γ' ἐναντίως διαφέ-
 ροντα μᾶλλον ἐναντία, καὶ τὰ λοιπὰ καὶ τὰ μεταξὺ ἐκ
 τοῦ γένους ἔσαι καὶ τῶν διαφορῶν· οἷον ὅσα χρώματα τοῦ
 λευκοῦ καὶ μελανός ἐστὶ μεταξὺ, ταῦτα δεῖ ἐκ τῷ γένος λᾶ-
 γασθαι (ἔστι δὲ γένος τὸ χρώμα) καὶ ἐκ διαφορῶν τινῶν.
 αὐταὶ δ' οὐκ ἔσονται τὰ πρῶτα ἐναντία· εἰ δὲ μὴ, ἔσται
 ἕκαστον ἢ λευκὸν ἢ μέλαν. ἔτερα ἄρα· μεταξὺ ἄρα τῶν
 πρῶτων ἐναντίων αὐταὶ ἔσονται. αἱ πρῶται δὲ διαφοραὶ τὸ
 διακριτικὸν καὶ συγκρητικόν. ὥστε ταῦτα πρῶτα ζητητέον
 ὅσα ἐναντία μὴ ἐν γένει, ἐκ τίνος τὰ μεταξὺ αὐτῶν. ἀνάγκη
 γὰρ τὰ ἐν ταυτῷ γένει ἐκ τῶν ἀσυνθέτων τῷ γένει συγκεῖ-
 σθαι ἢ ἀσύνθετα εἶναι. τὰ μὲν οὖν ἐναντία ἀσύνθετα ἔξ
 ἀλλήλων, ὡς ἀρχαί· τὰ δὲ μεταξὺ ἢ πάντα ἢ οὐθέν. ἐκ
 δὲ τῶν ἐναντίων γήγεται τι, ὡς ἔσαι μεταβολὴ εἰς τοῦτο.
 πρὸν ἢ εἰς αὐτά· ἑκατέρω γὰρ καὶ ἦττον ἔσαι καὶ μᾶλλον.
 μεταξὺ ἄρα ἔσαι καὶ τῶν ἐναντίων. καὶ τᾶλλα ἄρα
 πάντα σύνθετα τὰ μεταξὺ· τὸ γὰρ τῷ μὲν μᾶλλον τῷ δ'
 ἦττον σύνθετόν πως ἔξ ἐκείνων ὧν λέγεται εἶναι τοῦ μὲν
 μᾶλλον τῷ δ' ἦττον. ἐπεὶ δ' ἐκ ἐστὶν ἕτερα πρότερα ὁμογενῆ
 τῶν ἐναντίων, ἅπαντ' ἂν ἐκ τῶν ἐναντίων εἴη τὰ μεταξὺ.
 ὥστε καὶ τὰ κάτω πάντα, καὶ τᾶναντία καὶ τὰ μεταξὺ,
 ἐκ τῶν πρῶτων ἐναντίων ἔσονται. ὅτι μὲν ἐν τὰ μεταξὺ ἐν
 τε ταυτῷ γένει πάντα καὶ μεταξὺ ἐναντίων καὶ σύγκεσται
 ἐκ τῶν ἐναντίων ἅπαντα, δῆλον.

Τὸ δ' ἕτερον τῷ εἶδει τινός τι ἕτερόν ἐστι, καὶ δεῖ τῶν 8
 ἀμφοῖν ὑπάρχειν· οἷον εἰ ζῶν ἕτερον τῶν εἶδει, ἀμφω ζῶα.
 ἀνάγκη ἄρα ἐν γένει τῷ αὐτῷ εἶναι τὰ ἕτερα τῶν εἶδει. τὸ
 γὰρ τοιοῦτον γένος καλῶ, ὡ ἀμφω ἐν ταυτῷ λέγεται, μὴ

3. οἷον ὡς γένος *ET*². || 4. ὡς] ὁ *T*. || 10. ἐπιστητῷ] ἐπιστητῷ *A*². || 13. τῶν *T*. || 14. ὑπ. τῷ πλῆθει *T*. || μὲν] μὲν ἐν *A*². || 15. ἔ. prius om *E*. || 18. τι om *T A*². || 19. τὰ om *T*. || 21. ὅσα] ἃ *T*. || 22. πρότερον ἀνάγκη *ET*. || 23. ὀλιγίσῳ λέγω ἦξεν *ET*. || 29. καὶ ante αὐτοῖς om *A*². || 31. μόνων *A*². || 37. ἔχει τὰ μεταξὺ *E*.

6. πρότερον *ET*. || 7. γένος. ἐκ] γένος. ἐκ *T*. || 8. τᾶναντία *ET*. || 10. ὡς — 11. πρότερα om *T*. || 11. πρότερον *E*. || 13. χρώ-
 ματος *T*. || 14. δὴ ἐκ τε τῷ *T*. || 17. ἄρα ante τῶν om *T*. || 18. δεῖ] γὰρ καὶ χωρὶς τοῦ δὲ συνδίσμου, ἢα ἐστὶ ζῶον μέχρι τοῦ διαφοραὶ
 παραγο. *E*. || 19. συγκρητικὸν καὶ ὅστε *T*. || 27. τὰ om *T*. || 28. πᾶσι δ' ἔξ *T*. || 29. ἔ] ἐκ *E*. || 34. πάντα. *ET*. || 37. ἄρα]
 καὶ *A*². || 38. τοιοῦτο *E*. || δ *ET*.

κατὰ συμβεβηκὸς ἔχον διαφοράν, εἴθ' ὡς ὕλη ὃν εἴτ' ἄλ-
 λως. ἢ μόνον γὰρ δεῖ τὸ κοινὸν ὑπάρχειν, οἷον ἄμφω ζῶα,
 ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἐκατέρω τοῦτο αὐτὸ τὸ ζῶον, οἷον τὸ μὲν
 ἵππον τὸ δὲ ἄνθρωπον. διὰ τῆτο τὸ κοινὸν ἕτερον ἀλλήλων
 ἐστὶ τῷ εἶδει. ἔσαι δὴ καθ' αὐτὰ τὸ μὲν τοιοῦδ' ἕτερον τὸ δὲ
 τοιοῦδ', οἷον τὸ μὲν ἵππος τὸ δ' ἄνθρωπος. ἀνάγκη ἄρα τὴν
 διαφοράν ταύτην ἑτερότητα τῷ γένει εἶναι. λέγω γὰρ γένος
 διαφοράν ἑτερότητα ἢ ἕτερον ποιεῖ τοῦτο αὐτό. ἐναντίωσις
 τοῖσιν ἐξ αὐτῆ. δῆλον δὲ καὶ ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς. πάντα
 γὰρ διαιρεῖται τοῖς ἀντικειμένοις, καὶ ὅτι τὰναντία ἐν ταυτῷ
 γένει, δέδεικται· ἢ γὰρ ἐναντιότης ἦν διαφορά τελεία. ἢ
 δὲ διαφορά ἢ εἶδει πᾶσα τινός τι· ὥστε τοῦτο τὸ αὐτὸ τε
 καὶ γένος ἐκ' ἀμφοῖν. διὸ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ συστοιχίᾳ πάντα
 τὰ ἐναντία τῆς κατηγορίας, ὅσα εἶδει διάφορα καὶ μὴ γένει,
 ἕτερα τε ἀλλήλων μάλιστα· τελεία γὰρ ἢ διαφορά, καὶ
 ἅμα ἀλλήλοισ ἢ γίνονται. ἢ ἄρα διαφορά ἐναντιώσις ἐστίν.
 τοῦτο ἄρα ἐστὶ τὸ ἑτέροις εἶναι τῷ εἶδει, τὸ ἐν ταυτῷ γένει
 ὄντα ἐναντίωσιν ἔχειν ἄτομα ὄντα. ταυτὰ δὲ τῷ εἶδει, ὅσα
 μὴ ἔχει ἐναντίωσιν ἄτομα ὄντα· ἐν γὰρ τῇ διαιρέσει καὶ
 ἐν τοῖς μεταξὺ γίνονται ἐναντιώσεις πρὶν εἰς τὰ ἄτομα
 ἔλθειν. ὥστε φανερόν ὅτι πρὸς τὸ καλύμενον ὃν γένος οὔτε
 ταυτὸν ἕτερον τῷ εἶδει ἕθεν ἐστὶ τῶν ὡς γένος εἰδῶν προ-
 σηκόντων· ἢ γὰρ ὕλη ἀποφάσει δηλῆται, τὸ δὲ γένος ὕλη
 οὐ λέγεται γένος, μὴ ὡς τὸ τῶν Ἑρακλειδῶν, ἀλλ' ὡς τὸ
 ἐν τῇ φύσει, ἕθεν πρὸς τὰ μὴ ἐν ταυτῷ γένει, ἀλλὰ διοίσει
 τῷ γένει ἐκείνων, εἶδει δὲ τῶν ἐν ταυτῷ γένει. ἐναντίωσιν
 γὰρ ἀνάγκη εἶναι τὴν διαφοράν ἢ διαφέρει εἶδει· αὕτη δ'
 ὑπάρχει τοῖς ἐν ταυτῷ γένει ἕσι μόνοις.

9 Ἀπορήσει δ' ἂν τις διὰ τί γυνὴ ἀνδρὸς ἐκ εἶδει δια-
 φέρει, ἐναντίον τῷ θήλειος καὶ τῷ ἄρρενος ὄντος, τῆς δὲ δια-
 φορᾶς ἐναντιώσεως· οὐδὲ ζῶον θῆλυ καὶ ἄρρεν ἕτερον τῷ
 εἶδει, καίτοι καθ' αὐτὸ τῷ ζῶον αὕτη ἢ διαφορά καὶ ἔχῃ ὡς
 λευκότης ἢ μελανία, ἀλλ' ἢ ζῶον καὶ τὸ θῆλυ καὶ τὸ ἄρ-
 ρεν ὑπάρχει. ἐστὶ δ' ἢ ἀπορία αὕτη σχεδὸν ἢ αὕτη καὶ διὰ
 τί ἢ μὲν ποιεῖ τῷ εἶδει ἕτερα ἐναντιώσις, ἢ δ' οὐ, οἷον τὸ
 πεζὸν καὶ τὸ πτερωτόν, λευκότης δὲ καὶ μελανία ἔ. ἢ ὅτι
 τὰ μὲν οἰκεία πάθη τῷ γένους, τὰ δ' ἕττον; καὶ ἐπειδὴ ἐστὶ

τὸ μὲν λόγος τὸ δ' ὕλη, ὅσαι μὲν ἐν τῷ λόγῳ εἰσὶν ἐναν-
 τιότητες εἶδει ποῖσι διαφοράν, ὅσαι δ' ἐν τῷ συνειλημμένῳ
 τῇ ὕλῃ οὐ ποῖσιν. διὸ ἀνθρώπου λευκότης ἢ ποιεῖ ἕθεν με-
 λανία, ἕθεν τῷ λευκῷ ἀνθρώπου ἐστὶ διαφορά κατ' εἶδος πρὸς
 μέλανα ἀνθρώπον, οὐδ' ἂν ὄνομα ἐν τεθῆ. ὡς ὕλη γὰρ ὁ
 ἀνθρώπος, ἢ ποιεῖ δὲ διαφοράν ἢ ὕλη· οὐκ ἀνθρώπου γὰρ
 εἶδη εἰσὶν οἱ ἀνθρώποι διὰ τῆτο, καίτοι ἕτεραι αἱ σάρκες καὶ
 τὰ ὅσα ἐξ ὧν ὅδε καὶ ὅδε· ἀλλὰ τὸ σύνολον ἕτερον μὲν, εἶδει
 δ' ἔχῃ ἕτερον, ὅτι ἐν τῷ λόγῳ ἐκ εἰσὶν ἐναντιώσις· τῆτο δ'
 ἐστὶ τὸ ἔσχατον ἄτομον. ὁ δὲ Καλλίας ἐστὶν ὁ λόγος μετὰ
 τῆς ὕλης· καὶ ὁ λευκὸς δὲ ἀνθρώπος ὅτι Καλλίας λευκός·
 κατὰ συμβεβηκὸς ἔν ὁ ἀνθρώπος λευκός. οὐδὲ χαλκὸς δὲ
 κύκλος καὶ ξύλινος, ἕθεν τρίγωνον χαλκῶν καὶ κύκλος ξύ-
 λινος, οὐ διὰ τὴν ὕλην εἶδει διαφέρουσιν, ἀλλ' ὅτι ἐν τῷ
 λόγῳ ἕνεστιν ἐναντιώσις. πότερον δ' ἢ ὕλη ἢ ποιεῖ ἕτερα τῷ
 εἶδει, οὐσά πως ἕτερα, ἢ ἐστὶν ὡς ποιεῖ; διὰ τί γὰρ ὀδὴ ὁ
 ἵππος τοῦδ' ἀνθρώπου ἕτερος τῷ εἶδει; καίτοι σὺν τῇ ὕλῃ
 οἱ λόγοι αὐτῶν. ἢ ὅτι ἕνεστιν ἐν τῷ λόγῳ ἐναντιώσις; καὶ
 γὰρ τοῦ λευκῷ ἀνθρώπου καὶ μέλανος ἵππου. καὶ ἐστὶ γὰρ
 εἶδει, ἀλλ' ἔχῃ ἢ ὁ μὲν λευκὸς ὁ δὲ μέλας, ἐπεὶ καὶ εἰ ἄμφω
 λευκὰ ἦν, ὅμως ἂν ἦν εἶδει ἕτερα. τὸ δὲ ἄρρεν καὶ θῆλυ
 τῷ ζῶου οἰκεία μὲν πάθη, ἀλλ' ἢ κατὰ τὴν ἕσταν ἀλλ' ἐν
 τῇ ὕλῃ καὶ τῷ σώματι. διὸ τὸ αὐτὸ σπέρμα θῆλυ ἢ ἄρρεν
 γίνονται παθόν τι πάθος. τί μὲν ἔν ἐστὶ τὸ τῷ εἶδει ἕτερον
 εἶναι, καὶ διὰ τί τὰ μὲν διαφέρει εἶδει τὰ δ' ἔ, εἴρηται.

Ἐπειδὴ δὲ τὰ ἐναντία ἕτερα τῷ εἶδει, τὸ δὲ φθαρτόν
 10 καὶ τὸ ἀφθαρτόν ἐναντία (στέρησις γὰρ ἀδυναμία διωρι-
 σμένη), ἀνάγκη ἕτερον εἶναι τῷ γένει τὸ φθαρτόν καὶ τὸ
 ἀφθαρτόν. νῦν μὲν οὖν ἐκ' αὐτῶν εἴρηκαμεν τῶν καθόλου
 ὀνομάτων, ὥστε δόξειεν ἂν οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι ὅτι οὖν ἀφ-
 θαρτόν καὶ φθαρτόν ἕτερα εἶναι τῷ εἶδει, ὥσπερ ἕθεν λευκὸν
 καὶ μέλαν. τὸ γὰρ αὐτὸ ἐνδέχεται εἶναι καὶ ἅμα, εἰάν ἢ
 τῶν καθόλου, ὥσπερ ὁ ἀνθρώπος εἴη ἂν καὶ λευκὸς καὶ μέ-
 λας, καὶ τῶν καθ' ἕκαστον· εἴη γὰρ ἂν μὴ ἅμα ὁ αὐτὸς
 λευκὸς καὶ μέλας. καίτοι ἐναντίον τὸ λευκὸν τῷ μέλανι.
 ἀλλὰ τῶν ἐναντίων τὰ μὲν κατὰ συμβεβηκὸς ὑπάρχει
 ἐνόις, οἷον καὶ τὰ νῦν εἰρημένα καὶ ἄλλα πολλά, τὰ δὲ

1. εἴτ'] εἴθ' ὡς *A*². || 4. διὰ *A*². || 5. αὐτὸ *ET*. || τοιοῦδ'] τοῖον τὸ *T*. || 6. ἀνάγκη — 7. εἶναι *om T*. || 9. καὶ *om A*². || 11. γὰρ καὶ οὕτως· ἢ δὲ διαφορά ἢ τέλειος τινός τι *E*. || 17. ἄρα] γὰρ *ET*. || τὸ ἐν] τῷ ἐν *T*. || 18. ταυτὰ — 19. ὄντα *om T*. || 21. ἐν *om E*. || 22. προσηκόντων *E*. || 24. οὐ] δ' *TA*². || τὸ alterum *om ET*. || 26. ἐκεῖνα *A*². || τῶν] τὰ *TA*². || 27. διαφέρει *T*. || 29. τις *om T*. || ἀνδρὸς γυνή *A*². || 32. αὐτὰ *A*². || ὡς ἢ λευκότης *A*². || 37. καὶ] ἢ *E*, *om T*.

6. οὐκ] οὐδὲν *A*². || 7. εἶδει *T*, ὕλη *A*². || 10. τὸ *om ET*. || 12. λευκός *om A*². || οὐδ' ὁ *χ. ET*. || 13. ξύλινος κύκλος *T*. || 15. ἢ *om ET*. || 16. πρὸς] ἄλλως *re E*. || ἕτερα *om T et pr E*. || ὅδε *A*². || 19. μέλας *om A*². || 24. τί] ὅτι *E*. || 26. δὲ *post τὸ om A*². || 27. τὸ *om A*². || 28. τὸ *post καὶ om A*². || 29. οὖν *om T*. || 30. ὡς δὲ *EA*². || 33. ἐν εἴη *T*. || 34. ἐκεῖνα *T*. || 35. καίτοι] καὶ τὸ *T*.

ἀδύνατον, ὧν ἐστὶ καὶ τὸ φθαρτὸν καὶ τὸ ἀφθαρτὸν· οὐθέν γὰρ ἐστὶ φθαρτὸν κατὰ συμβεβηκός· τὸ μὲν γὰρ συμβεβηκός ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν, τὸ δὲ φθαρτὸν τῶν ἐξ ἀνάγκης ὑπαρχόντων ἐστὶν οἷς ὑπάρχει· ἢ ἔσαι ταῦτ' οὕτως καὶ ἐν φθαρτῶν καὶ ἀφθαρτῶν, εἰ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν αὐτῶ τὸ φθαρτὸν· ἢ τὴν ὑσίαν ἄρα ἢ ἐν τῇ ὑσίᾳ ἀνάγκη ὑπάρχειν τὸ φθαρτὸν ἐκάστῳ τῶν φθαρτῶν. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῶ ἀφθάρτου· τῶν γὰρ ἐξ ἀνάγκης ὑπαρχόντων ἄμφω. ἢ ἄρα καὶ καθὼ πρῶτον τὸ μὲν φθαρτὸν τὸ δ' ἀφθαρτὸν, ἔχει ἀντίθεσιν, ὥστε ἀνάγκη γένοι εἴτερα εἶναι. φανερόν τοιούτων ὅτι ἕκ ἐνδέχεται εἶναι εἶδη τοιαῦτα οἷα λέγουσιν τινες· ἔσαι γὰρ καὶ ἄνθρωπος ὁ μὲν φθαρτὸς ὁ δ' ἀφθαρτος. καίτοι τῶ εἶδει ταῦτα λέγεται εἶναι τὰ εἶδη τοῖς τισὶ καὶ ἔχ' ὁμώνυμα· τὰ δὲ γένοι εἴτερα πλείον διέσκηκεν ἢ τὰ εἶδη.

Κ.

Ὅτι μὲν ἡ σοφία περὶ ἀρχῶν ἐπιστήμη τίς ἐστι, δῆλον ἐκ τῶν πρώτων ἐν οἷς διηκέρηται πρὸς τὰ ὑπὸ τῶν ἄλλων εἰρημένα περὶ τῶν ἀρχῶν· ἀπορήσειε δ' ἂν τις πότερον μίαν ὑπολαβεῖν εἶναι δεῖ τὴν σοφίαν ἐπιστήμην ἢ πολλὰς. εἰ μὲν γὰρ μίαν, μία γ' ἐστὶν αἰετῶν ἐναντιῶν· αἰ δ' ἀρχαὶ οὐκ ἐναντία. εἰ δὲ μὴ μία, ποίας δεῖ θείναι ταύτας; ἔτι τὰς ἀποδεικτικὰς ἀρχὰς θεωρῆσαι μιᾶς ἢ πλείονων; εἰ μὲν γὰρ μιᾶς, τί μᾶλλον ταύτης ἢ ὅποιασῶν; εἰ δὲ πλείονων, ποίας δεῖ ταύτας θείναι; ἔτι πότερον πασῶν τῶν οὐσιῶν ἢ οὐ; εἰ μὲν γὰρ μὴ πασῶν, ποίων χαλεπὸν ἀποδῆναι· εἰ δὲ πασῶν μία, ἀδύνατον πῶς ἐνδέχεται πλείονων τὴν αὐτὴν ἐπιστήμην εἶναι. ἔτι πότερον περὶ τὰς οὐσίας μόνον ἢ καὶ τὰ συμβεβηκότα ἀποδείξις ἐστὶν; εἰ γὰρ περὶ γε τὰ συμβεβηκότα ἀποδείξις ἐστὶν, περὶ τὰς ὑσίας οὐκ ἐστὶν. εἰ δ' ἕτερα, τίς ἐκατέρα καὶ ποτέρα σοφία; ἢ μὲν γὰρ ἀποδεικτικὴ σοφία ἢ περὶ τὰ συμβεβηκότα, ἢ δὲ περὶ τὰ πρῶτα ἢ τῶν οὐσιῶν. ἀλλ' ὅδε περὶ τὰς ἐν τοῖς φυσικοῖς εἰρημένας αἰτίας τὴν ζητουμένην ἐπιστήμην θετέον. ἔτε γὰρ περὶ τὸ ἕνεκεν τοιούτων γὰρ τὰγαθῶν, τῆτο δ' ἐν τοῖς πρακτοῖς ὑπάρχει καὶ τοῖς ἕστω ἐν κινήσει· καὶ τῆτο πρῶτον κινεῖ (τοιούτων γὰρ τὸ τέλος), τὸ δὲ πρῶτον κινήσαν ἕκ ἐστὶν ἐν τοῖς ἀκινήτοις. ὅλως δ' ἀπορίαν ἔχει πότερον ποτε περὶ τὰς αἰσθητὰς ὑσίας ἐστὶν

ἢ ζητουμένη νῦν ἐπιστήμη ἢ ἕ, περὶ δὲ τινὰς ἕτερας. εἰ γὰρ περὶ ἄλλας, ἢ περὶ τὰ εἶδη εἴη ἂν ἢ περὶ τὰ μαθηματικά. τὰ μὲν ἔν εἶδη ὅτι οὐκ ἐστὶ, δῆλον. ὅμως δ' ἀπορίαν ἔχει καὶ εἶναι τις αὐτὰ βῆ, διὰ τί ποτ' ἔχ' ὥσπερ ἐπὶ τῶν μαθηματικῶν, οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὧν ἐστὶν εἶδη· λέγω δ' ὅτι τὰ μαθηματικά μὲν μεταξὺ τε τῶν εἰδῶν τιθέασιν καὶ τῶν αἰσθητῶν οἷον τρίτα τινὰ παρα τὰ εἶδη τε καὶ τὰ δεῦρο· τρίτος δ' ἄνθρωπος ἕκ ἐστὶν οὐδ' ἵππος παρ' αὐτὸν τε καὶ τὸς καθ' ἕκαστον. εἰ δ' αὖ μὴ ἐστὶν ὡς λέγουσιν, περὶ ποῖα θετέον πραγματεῦσθαι τὸν μαθηματικόν; ἢ γὰρ δὴ περὶ τὰ δεῦρο· τίτων γὰρ ἕθεν ἐστὶν οἷον αἰ μαθηματικὰ καὶ ζητοῦσι τῶν ἐπιστημῶν. ὅδε μὲν περὶ τὰ μαθηματικά ἢ ζητουμένη νῦν ἐστὶν ἐπιστήμη· χωριστὸν γὰρ αὐτῶν οὐθέν. ἀλλ' ὅδε τῶν αἰσθητῶν ὑσιῶν· φθαρταὶ γὰρ. ὅλως δ' ἀπορήσειε τις ἂν ποίας ἐστὶν ἐπιστήμης τὸ διαπορῆσαι περὶ τῆς τῶν μαθηματικῶν ὕλης. ἔτε γὰρ τῆς φυσικῆς, διὰ τὸ περὶ τὰ ἔχοντα ἐν αὐτοῖς ἀρχὴν κινήσεως καὶ στάσεως τὴν τοῦ φυσικοῦ πᾶσαν εἶναι πραγματείαν, ὅδε μὲν τῆς σκοπούσης περὶ ἀποδείξεώς τε καὶ ἐπιστήμης· περὶ γὰρ αὐτὸ τῆτο τὸ γένος τὴν ζήτησιν ποιεῖται. λείπεται τοῦτον τὴν προκειμένην φιλοσοφίαν περὶ αὐτῶν τὴν σκέψιν ποιεῖσθαι. διαπορήσειε δ' ἂν τις εἰ δεῖ θείναι τὴν ζητουμένην ἐπιστήμην περὶ τὰς ἀρχὰς τὰ καλέμενα ὑπὸ τινων ζοιχεῖα· ταῦτα δὲ πάντες ἐνυπάρχοντα τοῖς συνθέτοις τιθέασιν. μᾶλλον δ' ἂν δοξῆε τῶν καθόλου δεῖν εἶναι τὴν ζητουμένην ἐπιστήμην· πᾶς γὰρ λόγος καὶ πᾶσα ἐπιστήμη τῶν καθόλου καὶ ἐ τῶν ἐσχάτων, ὥς' εἴη ἂν οὕτω τῶν πρώτων γενῶν. ταῦτα δὲ γίνονται ἂν τό τε ὄν καὶ τὸ εἶν· ταῦτα γὰρ μάλιστα ἂν ὑποληφθεῖη περιέχειν τὰ ὄντα πάντα καὶ μάλιστα ἀρχαῖς εἰκέναι διὰ τὸ εἶναι πρῶτα τῇ φύσει· φθαρῶντων γὰρ αὐτῶν συναναίρειται καὶ τὰ λοιπὰ· πάντα γὰρ ὄν καὶ εἶν. ἢ δὲ τὰς διαφορὰς αὐτῶν ἀνάγκη μετέχειν εἰ θήσει τις αὐτὰ γένη, διαφορὰ δ' ὕδρα τῶ γένους μετέχει, ταύτη δ' ἕκ ἂν δοξῆε δεῖν αὐτὰ τιθέναι γένη οὐδ' ἀρχὰς. ἔτι δ' εἰ μᾶλλον ἀρχὴ τὸ ἀπλύσερον τῶ ἥττον τοιούτου, τὰ δ' ἐσχάτα τῶν ἐκ τοῦ γένους ἀπλύσερα τῶν γενῶν (ἄτομα γὰρ), τὰ γένη δ' εἰς εἶδη πλείω καὶ διαφέροντα διαιρεῖται, μᾶλλον ἂν ἀρχὴ δοξῆε εἶναι τὰ εἶδη τῶν γενῶν. ἢ δὲ συναναίρειται τοῖς γένεσι τὰ εἶδη, τὰ γένη ταῖς ἀρχαῖς εἰκοι μᾶλλον·

4. καὶ om A². || 7. ὁ αὐτὸς δὲ A². || 10. γένη T. || 12. καὶ om ET. || 14. γένη ἕτερα εἶδη πλείον T. || 18. τις om ET. || 22. γ' δ' ET. || 26. τιθέναι A². || 28. πῶς] ἀποδῆναι πῶς T. || 30. ἀποδείξις ἐστὶν add E. || γε om ET. || 31. περὶ δὲ τὰς T. || 33. ἢ ante περὶ om A². || ἢ τῶν] ἢ τῶν T. || 35. ἐπιζητουμένη ET A². || ἕνεκεν] ἕνεκεν τοῖς A² F². || 36. πρακτικοῖς A².

3. διότι et ὅλως A². || 6. τε om ET. || 7. τρίτα] τρίτον T. || 9. ἕκαστα ET. || 11. ζητοῦσιν αἰ μαθηματικαὶ A². || 15. ἂν τις F². om ἂν T et pr E. || 17. ἔχοντα] ἔχοντα T. || ἑαυτοῖς A². || 19. περὶ ante ἀποδ. om T. || 21. αὐτῆς T. || 27. γίνονται E. || 34. καὶ om T. || πᾶν A². || 36. γένη T. || 37. εἶδη om T. || 38. συναίρειται A².

ἀρχὴ γὰρ τὸ συναιρῆν. τὰ μὲν οὖν τὴν ἀπορίαν ἔχοντα ταῦτα καὶ τοιαῦτ' ἐστὶν ἕτερα.

2 Ἐπι πότερον δεῖ τιθέναι τι παρὰ τὰ καθ' ἕκαστα ἢ ἔ, ἀλλὰ τότων ἡ ζητούμενη ἐπισήμη. ἀλλὰ ταῦτα ἀπειρα-
 γὰ γε μὴν παρὰ τὰ καθ' ἕκαστα γένη ἢ εἶδη ἐστίν· ἀλλ' 5
 οὐδαιτέρου τῶν ἢ ζητούμενη νῦν ἐπισήμη. διότι γὰρ ἀδύ-
 νατον τοῦτ', εἶρηται. καὶ γὰρ ὅλως ἀπορίαν ἔχει πότερον
 δεῖ τινα ὑπολαβεῖν ὕσταν εἶναι χωριστὴν παρὰ τὰς αἰσθητὰς
 ὕστας καὶ τὰς δεῦρο, ἢ οὐ, ἀλλὰ ταῦτ' εἶναι τὰ ὄντα καὶ
 περὶ ταῦτα τὴν σοφίαν ὑπάρχειν. ζητεῖν μὲν γὰρ εὐδαίμων 10
 ἄλλην τινα, καὶ τὸ προκειμενον τοῦτ' ἐστὶν ἡμῖν, λέγω δὲ
 τὸ ἰδεῖν εἴ τι χωριστὸν καθ' αὐτὸ καὶ μηδεὶ τῶν αἰσθητῶν
 ὑπάρχον. ἔτι δ' εἴ παρὰ τὰς αἰσθητὰς ὕστας ἔστι τις ἕτερα
 οὐσία, παρὰ ποίας τῶν αἰσθητῶν δεῖ τιθέναι ταύτην εἶναι;
 τί γὰρ μάλλον παρὰ τοὺς ἀνθρώπους ἢ τὸς ἵππους ἢ τῶν 15
 ἄλλων ζῶων θήσει τις αὐτὴν ἢ καὶ τῶν ἀψύχων ὅλως; τό
 γε μὴν ἴσας ταῖς αἰσθηταῖς καὶ φθαρταῖς οὐσίαις αἰδίους
 ἕτερας κατασκευάζειν ἐκτὸς τῶν εὐλόγων δόξειεν ἂν πίπτειν.
 εἰ δὲ μὴ χωριστὴ τῶν σωματικῶν ἢ ζητούμενη νῦν ἐστὶν ἀρχή,
 τίνα ἂν τις ἄλλην μάλλον θείη τῆς ὕλης; αὕτη γε μὴν 20
 ἐπεργεῖα μὲν ἐκ ἔστι, δυνάμει δ' ἔστιν. μάλλον τ' ἂν ἀρχὴ
 κυριωτέρα ταύτης δόξειεν εἶναι τὸ εἶδος καὶ ἡ μορφή· τῆτο
 δὲ φθαρτὸν. ὥσθ' ὅλως οὐκ ἔστιν αἰδίου οὐσία χωριστὴ καὶ
 καθ' αὐτήν. ἀλλ' ἄτοπον· εἴκοι γὰρ καὶ ζητεῖται σχεδὸν
 ὑπὸ τῶν χαριεστάτων ὡς οὐσά τις ἀρχὴ καὶ ὕστα τοιαύτη 25
 πῶς γὰρ ἔσαι τὰς μὴ τινος ὄντος αἰδίου καὶ χωριστῆ καὶ
 μένοντος; ἔτι δ' εἴπερ ἔστι τις οὐσία καὶ ἀρχὴ τοιαύτη τὴν
 φύσιν οἶαν νῦν ζητῶμεν, καὶ αὕτη μία πάντων καὶ ἡ αὐτὴ
 τῶν αἰδίων τε καὶ φθαρτῶν, ἀπορίαν ἔχει διὰ τί ποτε τῆς
 αὐτῆς ἀρχῆς ὕστας τὰ μὲν ἔστιν αἰδία τῶν ὑπὸ τὴν ἀρχήν, 30
 τὰ δ' οὐκ αἰδία· τοῦτο γὰρ ἄτοπον. εἰ δ' ἄλλη μὲν ἔστιν
 ἀρχὴ τῶν φθαρτῶν ἄλλη δὲ τῶν αἰδίων, εἰ μὲν αἰδίου καὶ
 ἢ τῶν φθαρτῶν, ἐμοίως ἀπορήσομεν· διὰ τί γὰρ ἐκ αἰδίου
 πῆς ἀρχῆς ὕστας καὶ τὰ ὑπὸ τὴν ἀρχήν αἰδία; φθαρτῆς δ'
 οὐσῆς ἄλλη τις ἀρχὴ γίνεταί ταύτης κακείνης ἕτερα, καὶ 35
 πῆς εἰς ἀπειρον πρόεισιν. εἰ δ' αὖ τις τὰς δοκῦσας μάλις
 ἀρχὰς ἀκινήτους εἶναι, τό τε ὄν καὶ τὸ ἂν θήσει, πρῶτον

μὲν εἰ μὴ τότε τι καὶ ὕσταν ἐκάτερον αὐτῶν σημαίνει, πῶς
 ἔσονται χωριστὰ καὶ καθ' αὐτάς; τοιαύτας δὲ ζητῶμεν τὰς
 αἰδίου τε καὶ πρῶτας ἀρχὰς. εἴ γε μὴν τότε τι καὶ ὕσταν
 ἐκάτερον αὐτῶν δηλοῖ, πάντ' ἐστὶν οὐσίαι τὰ ὄντα· κατὰ
 5 πάντων γὰρ τὸ ὄν κατηγορεῖται, κατ' ἐνὸν δὲ καὶ τὸ ἔν.
 ὕσταν δ' εἶναι πάντα τὰ ὄντα ψυδός. ἔτι δὲ τοῖς τὴν πρῶ-
 τὴν ἀρχὴν τὸ ἔν λέγουσι καὶ τῆτ' ὕσταν, ἐκ δὲ τῆ ἐνός καὶ
 τῆς ὕλης τὸν ἀριθμὸν γεννώσι πρῶτον, καὶ τοῦτον οὐσίαν
 φάσκουσιν εἶναι, πῶς ἐνδέχεται τὸ λεγόμενον ἀληθὲς εἶναι;
 10 τὴν γὰρ δυάδα καὶ τῶν λοιπῶν ἕκαστον ἀριθμῶν τῶν συ-
 θῆτων πῶς ἔν δεῖ νοῆσαι; περὶ τούτου γὰρ ἔτε λέγωσι ἔθον
 ἔτε βράδιον εἰπεῖν. εἴ γε μὴν γραμμὰς ἢ τὰ τῶν ἐχρόματα
 (λέγω δ' ἐπιφανείας τὰς πρῶτας) θήσει τις ἀρχὰς, ταῦτα
 δ' ἐκ εἰσὶν ὕσταν χωριστὰ, τομαὶ δὲ καὶ διαίρεσις αἰ μὲν
 15 ἐπιφανειῶν αἰ δὲ σωματικῶν, αἰ δὲ στιγμαὶ γραμμῶν, ἔτι
 δὲ κέρατα τῶν αὐτῶν τούτων· πάντα δὲ ταῦτα ἐν ἄλλοις
 ὑπάρχει καὶ χωριστὸν ἔθον ἔστιν. ἔτι πῶς ὕσταν ὑπολαβεῖν
 εἶναι δεῖ τῆ ἐνός καὶ σιγμῆς; ὕστας μὲν γὰρ πάσης γενεῆς
 ἔστι, σιγμῆς δ' οὐκ ἔστιν· διαίρεσις γὰρ ἢ σιγμῆ. παρέχει
 20 δ' ἀπορίαν καὶ τὸ πᾶσαν μὲν ἐπισήμην εἶναι τῶν καθόλου
 καὶ τῆ τοιουδὲ τὴν δ' ὕσταν μὴ τῶν καθόλου εἶναι, μάλλον
 δὲ τότε τι καὶ χωριστὸν, ὡς εἰ περὶ τὰς ἀρχὰς ἔστι ἐπι-
 σήμη, πῶς δεῖ τὴν ἀρχὴν ὑπολαβεῖν ὕσταν εἶναι; ἔτι πό-
 τερον ἔστι τι παρὰ τὸ σύνολον ἢ ἔ; λέγω δὲ τὴν ὕλην καὶ
 25 τὸ μετὰ ταύτης. εἰ μὲν γὰρ μή, τὰ γ' ἐν ὕλῃ φθαρτὰ
 πάντα. εἰ δ' ἔστι τι, τὸ εἶδος ἂν εἴη καὶ ἡ μορφή. τοῦτ'
 ἔν ἐπὶ τίνων ἐστὶ καὶ ἐπὶ τίνων ἔ, χαλεπὸν ἀφορίσαι· ἐπ'
 ἐνὸν γὰρ δῆλον οὐκ ἔν χωριστὸν τὸ εἶδος, οἷον οὐσίας. ἔτι
 πότερον αἰ ἀρχαὶ εἶδει ἢ ἀριθμῶ αἰ αὐταί; εἰ γὰρ ἀριθμῶ,
 30 πάντ' ἔσαι ταῦτά.

Ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἢ τῆ φιλοσόφου ἐπισήμη τῆ ὄντος ἢ ἐν
 καθόλου καὶ οὐ κατὰ μέρος, τὸ δ' ὄν πολλαχῶς καὶ ἐκ
 καθ' ἕνα λέγεται τρόπον· εἰ μὲν οὖν ὁμοτύμως κατὰ δὲ
 κοινὸν μεθῆν, ὡς ἔστιν ὑπὸ μίαν ἐπισήμην (οὐ γὰρ ἐν γένος
 35 τῶν τοῖστων), εἰ δὲ κατὰ τι κοινόν, εἴη ἂν ὑπὸ μίαν ἐπισή-
 μην. εἴκοι δὲ τὸν εἰρημένον λέγεσθαι τρόπον καθόλου τὸ
 τε ἰατρικόν καὶ ὑγειονόν· καὶ γὰρ τούτων ἐκάτερον πολλα-

2. ἕτερα om F^b. || 4. ἐπισήμη om T. || 6. νῦν om T. || διὰ ET. || 12. δεῖν A^b. || 13. περὶ T. || ἔστι om F^b. || 17. ἴσα T. || 19. ἐστὶν om A^b. || 20. ἄλλην τις A^b. || θείη μάλλον ET. || 28. μία, μία πάντων T. || ἢ αὐτῆ] αὕτη A^b. || 31. ἐκ αἰδία] ἔ. καὶ A^b. || 33. αἰδία A^b. || 34. ἀρχὴν ἐκ αἰδία B, αἰδίου A^b. || 36. αὐ] ἂν T.

3. τε om A^b. || ὕσταν καὶ τότε τι A^b. || 4. εἰσὶν A^b. || κατὰ] καὶ T. || 5. καὶ add E. || 10. ἀριθμῶν A^b. || 13. τῆς] τὰς T. || 14. δ'] γὰρ A^b. || μὲν γὰρ ἐπιφανειῶν A^b. || 16. κέρατα om T. || ἀπαντα A^b. || 17. ἔθον ἔστιν om T. || 18. καὶ τῆς σιγμῆς T. || πάσης om T. || 21. τοιουδὲ T. || δ' om A^b. || 25. γ' ἐ] γῆ T. || 28. οὐκ ἂν χωριστὸν T, καὶ χωριστὸν A^b. || 29. γὰρ ἀριθμῶ] γὰρ ἀριθμῶ ἐν A^b. || 30. πάντες εἰσι T. || ταῦτα TA^b, τοιαῦτα E. || 34. γὰρ ἂν ἐν A^b. || 36. δὲ T. || 37. τε om A^b. || καὶ τῆ ὑγειονόν A^b.

χῶς λέγομεν. λέγεται δὲ τῶτον τὸν τρόπον ἕκαστον τῷ τὸ μὲν πρὸς τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην ἀνάγεσθαι πῶς, τὸ δὲ πρὸς ὕγιαν, τὸ δ' ἄλλως, πρὸς ταῦτ' ὁ ἕκαστον. ἰατρικὸς γὰρ λόγος καὶ μαχαίριον λέγεται τῷ τὸ μὲν ἀπὸ τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης εἶναι, τὸ δὲ ταύτῃ χρησίμων. ὁμοίως δὲ καὶ 5 ὕγιανόν· τὸ μὲν γὰρ ὅτι σημαντικὸν ὕγιαιας, τὸ δ' ὅτι ποιητικόν. ὁ δ' αὐτὸς τρόπος καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὸ ὅν ἅπαν λέγεται· τῷ γὰρ τῷ ὄντος ἢ ὄν πάθος ἢ ἔξις ἢ διάθεσις ἢ κινήσεις ἢ τῶν ἄλλων τι τῶν τοιούτων εἶναι λέγεται ἕκαστον αὐτῶν ὄν. ἐπεὶ δὲ πάντος τοῦ 10 ὄντος πρὸς ἓν τι καὶ κοινὸν ἢ ἀναγωγὴ γίγνεται, καὶ τῶν ἐναντιώσεων ἕκαστη πρὸς τὰς πρώτας διαφορὰς καὶ ἐναντιώσεις ἀναχθῆσθαι τοῦ ὄντος, εἴτε πλήθος καὶ ἓν εἶθ' ὁμοιότης καὶ ἀνομοιότης αἱ πρώται τῷ ὄντος εἰσὶ διαφοραί, εἴτ' ἄλλαι τινές· ἔστωσαν γὰρ αὐταὶ τεθεωρημέναι. διαφέρει 15 δ' ὅθεν τὴν τῷ ὄντος ἀναγωγὴν πρὸς τὸ ὄν ἢ πρὸς τὸ ἓν γίνεσθαι. καὶ γὰρ εἰ μὴ ταῦτόν ἄλλο δ' ἐστίν, ἀντιτρέφει γὰρ· τό τε γὰρ ἓν καὶ ὄν πῶς, τό τε ὄν ἓν. ἐπεὶ δ' ἐστὶ τὰ ἐναντία πάντα τῆς αὐτῆς καὶ μιᾶς ἐπιστήμης θεωρῆσαι, λέγεται δ' ἕκαστον αὐτῶν κατὰ ζήτησιν (καίτοι γ' ἕνα ἀπο- 20 ρήσειε τις ἂν πῶς λέγεται κατὰ ζήτησιν, ὡν ἔστιν ἀνά μέσον τι, καθάπερ ἀδίκου καὶ δικαίου), περὶ πάντα δὲ τὰ τοιαῦτα τὴν ζήτησιν δεῖ τίθεναι, μὴ τοῦ ὅλου λόγου, τοῦ τελευταίου δὲ εἶδους· οἷον εἰ ἔστιν ὁ δίκαιος καθ' ἔστιν τινα πειθαρχικὸς τοῖς νόμοις, οὐ πάντως ὁ ἀδικὸς ἔστι τῷ ὅλου 25 ζερούμενος λόγῳ, περὶ δὲ τὸ πειθεσθαι τοῖς νόμοις ἐκλείπων πῆ, καὶ ταύτῃ ἢ ζήτησις ὑπάρξει αὐτῷ. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. καθάπερ δ' ὁ μαθηματικὸς περὶ τὰ ἐξ ἀφαιρέσεως τὴν θεωρίαν ποιεῖται (περιελῶν γὰρ πάντα τὰ αἰσθητὰ θεωρεῖ, εἶον βάρους καὶ κουφότητα καὶ σκλη- 30 ρύτητα καὶ τιναντίον, εἴτε δὲ καὶ θερμότητα καὶ ψυχρότητα καὶ τὰς ἄλλας τὰς αἰσθητὰς ἐναντιώσεις, μόνον δὲ καταλείπει τὸ ποσὸν καὶ συνεχές, τῶν μὲν ἐφ' ἓν τῶν δ' ἐπὶ δύο τῶν δ' ἐπὶ τρία, καὶ τὰ πάθη τὰ τούτων ἢ ποσὰ ἐστὶ καὶ συνεχῆ, καὶ ἔκαστ' ἑτερόν τι θεωρεῖ, καὶ τῶν μὲν τὰς 35 πρὸς ἄλληλα θέσεις σκοπεῖ καὶ τὰ ταύταις ὑπάρχοντα,

τῶν δὲ τὰς συμμετρίας καὶ ἀσυμμετρίας, τῶν δὲ τὰς λόγους, ἀλλ' ὁμοίως μίαν πάντων καὶ τὴν αὐτὴν τίθεμεν ἐπιστήμην τὴν γεωμετρικὴν), τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἔχει καὶ περὶ τὸ ὄν. τὰ γὰρ τῶν συμβεβηκότα καθ' ὅσον ἐστὶν ὄν, καὶ τὰς ἐναντιώσεις αὐτῶ ἢ ὄν, ἐκ ἄλλης ἐπιστήμης ἢ φιλοσοφίας θεωρῆσαι. τῇ φυσικῇ μὲν γὰρ οὐχ ἢ ὄντα, μᾶλλον δ' ἢ κινήσεως μετέχει, τὴν θεωρίαν τις ἀπονεμίειεν ἂν. ἢ γὰρ μὴν διαλεκτικὴ καὶ ἡ σοφιστικὴ τῶν συμβεβηκότων μὲν εἰσὶ τοῖς ἔστιν, ἔχῃ ἢ δ' ὄντα, ἐδὲ περὶ τὸ ὄν αὐτὸ καθ' ὅσον ὄν ἐστίν. ὡς εἰ λέγεται τὸν φιλοσόφον, καθ' ὅσον ὄν' ἐστίν, εἶναι περὶ τὰ λεχθέντα θεωρητικόν. ἐπεὶ δὲ τό τε ὄν ἅπαν καθ' ἓν τι καὶ κοινὸν λέγεται πολλαχῶς λεγόμενον, καὶ τάναντία τὸν αὐτὸν τρόπον (εἰς τὰς πρώτας γὰρ ἐναντιώσεις καὶ διαφορὰς τῷ ὄντος ἀνάγεται), τὰ δὲ τοιαῦτα δυνατόν ὑπὸ μίαν ἐπιστήμην εἶναι, διαλύοιτ' ἂν ἢ κατ' ἀρχὰς ἀπορία λεχθεῖσα, λέγω δ' ἐν τῇ διηγορῆτο πῶς ἔσται πολλῶν καὶ διαφορῶν ὄντων τῷ γένει μία τις ἐπιστήμη. ἐπεὶ δὲ καὶ 4 ὁ μαθηματικὸς χρῆται τοῖς κοινοῖς ἰδίως, καὶ τὰς τούτων ἀρχὰς ἂν εἴη θεωρῆσαι τῆς πρώτης φιλοσοφίας. ὅτι γὰρ ἀπὸ τῶν ἴσων ἴσων ἀφαιρεθέντων ἴσα τὰ λειπόμενα, κοινὸν μὲν ἔστιν ἐπὶ πάντων τῶν ποσῶν, ἡ μαθηματικὴ δ' ἀπο- 5 λαβῶσα περὶ τι μέρος τῆς οὐσίας ὕλης ποιεῖται τὴν θεωρίαν, οἷον περὶ γραμμῶν ἢ γωνίας ἢ ἀριθμοῦς ἢ τῶν λοιπῶν τι ποσῶν, οὐχ ἢ δ' ὄντα ἀλλ' ἢ συνεχῆς αὐτῶν ἕκαστον ἐφ' ἓν ἢ δύο ἢ τρία· ἢ δὲ φιλοσοφία περὶ τῶν ἐν μέρει μὲν, ἢ τῶν τοιούτων ἕκαστον θεωρεῖ. τὸν αὐτὸν δ' ἔχει τρόπον καὶ περὶ τὴν φυσικὴν ἐπιστήμην τῇ μαθηματικῇ· τὰ συμβεβηκότα γὰρ ἢ φυσικῶν καὶ τὰς ἀρχὰς θεωρεῖ τὰς τῶν ὄντων ἢ κινούμενα καὶ ἔχῃ ἢ ὄντα. τὴν δὲ πρώτην εἰρήκαμεν ἐπιστήμην τούτων εἶναι καθ' ὅσον ὄντα τὰ ὑποκείμενά ἐστίν, ἀλλ' ἔχῃ ἢ ἑτερόν τι. διὸ καὶ ταύτην καὶ τὴν μαθηματικὴν ἐπιστήμην μέρη τῆς σοφίας εἶναι θετέον.

Ἐστὶ δὲ τις ἐν τοῖς ἔστιν ἀρχὴ περὶ ἢν ἐκ ἔστι διαφεῖ-5 σθαι, τάναντίον δ' ἀναγκαῖον αἰεὶ ποιεῖν, λέγω δὲ ἀληθεύειν, οἷον ὅτι ἐκ ἐνδέχεται τὸ αὐτὸ καθ' ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν χρό-

1. λεγόμενον *TA*². || δὲ τῶν τρόπων *ET*. || 3. γὰρ] δὲ *T*. || 4. μαχαίριος *T*. || 6. ὅτι post γὰρ om *T*. || 8. δὲ *T*. || τὸ γὰρ τῷ *T*, τῷ γὰρ *A*². || 9. ἢ τῶν] καὶ τῶν *A*². || 10. λέγεται εἶναι *A*². || 11. κοινὴ ἀναγωγὴ *A*²*F*². || 12. καὶ τὰς ἐναντιώσεις *ET*. || 13. ἀναχθῆσθαι *T*. || 20. δ'] γὰρ *F*². || 22. δεῖ *T*. || 24. ὁ δίκαιος ὁ καθ' *F*². || καθ' ἔστιν] μέβειν *A*². || 25. τῷ] ὁ τῷ *ET*. || 26. τοῦ *T*. || ἐκλείπων *T*. || 27. ταύτῃ ζήτησις αὐτῷ ὑπάρξει *A*². || 29. ἀπορίαν *T*. || 31. καὶ post δὲ om *ET*. || 32. τὰς post ἄλλας add *E*. || 34. τὰ post πάθη om *T*. || 36. τὰ om *T*.

2. ἴσως *A*². || 3. δεῖ add *A*². || 7. ἔχει *A*². || ἀπονεμίειν *A*². || 8. ἢ om *ET*. || 9. αὐτῷ *T*. || 10. ὅ] γὰρ ἔστιν *E*. || ὄντ'] ἔστιν *TA*². || 16. διηγορῆτο *T*. || 18. ἰδίως *F*². || 19. εἴ] εἰ *T*. || 20. alterum ἴσων add *E*. || 25. ἢ] ἢ *A*². || 26. ἕκαστον *A*². || 31. τὰ om *A*². || 32. ἢ om *ET*. || ἔτερ' αἴτια γὰρ *E*. || 34. ἐκ ἔχει *A*².

νον εἶναι καὶ μὴ εἶναι, καὶ τᾶλλα τὰ τοῦτον αὐτοῖς ἀντικείμενα τὸν τρόπον. καὶ περὶ τῶν τοιούτων ἀπλῶς μὲν οὐκ ἔστιν ἀπόδειξις, πρὸς τόνδε δ' ἔστιν. ἢ γὰρ ἔστιν ἐκ πιστοτέρας ἀρχῆς αὐτῷ τέτου ποιήσασθαι τὸν συλλογισμόν, δεῖ δὲ γ', εἴπερ ἔσται τὸ ἀπλῶς ἀποδοδεῖχθαι. πρὸς δὲ τὸν λέγοντα τὰς ἀντικειμένας φάσεις τῷ δεικνύντι διότι ψεῦδος, ληπτέον τι τοῦτον ὃ ταυτό μὲν ἔσται τῷ μὴ ἐνδέχασθαι ταυτό εἶναι καὶ μὴ εἶναι καθ' ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον, μὴ δέξει δ' εἶναι ταυτόν· οὕτω γὰρ μόνως ἂν ἀποδειχθεῖ πρὸς τὸν φάσκοντα ἐνδέχασθαι τὰς ἀντικειμένας φάσεις ἀληθεύσθαι 10 κατὰ τῷ αὐτῷ. τὸς δὲ μέλλοντας ἀλλήλοις λόγου κοινω- νήσῃν δεῖ τι συνιέναι αὐτῶν· μὴ γιγνομένου γὰρ τότε πῶς ἔσται κοινωνία τέτοις πρὸς ἀλλήλους λόγου; δεῖ τοίνυν τῶν ὀνομάτων ἕκαστον εἶναι γνώριμον καὶ δηλοῦν τι, καὶ μὴ πολλά, μόνον δ' ἓν· ἂν δὲ πλείω σημαίη, φανερόν ποιεῖν 15 ἐφ' ὃ φέρει ἄνομα τέτων. ὁ δὲ λέγων εἶναι τοῦτο καὶ μὴ εἶναι, τῆτο ὃ φησὶν ἢ φησὶν, ὥσθ' ὃ σημαίνει ἄνομα τῆτο ἢ φησὶ σημαίνει· τῆτο δ' ἀδύνατον. ὥς' εἴπερ σημαίνει τι τὸ εἶναι τότε, τὴν ἀντίφασιν ἀδύνατον ἀληθεύειν κατὰ τῷ αὐτοῦ. ἔτι δ' εἰ τι σημαίνει ἄνομα καὶ τοῦτ' ἀληθεύεται, 20 δεῖ τῆτο ἔξ ἀνάγκης εἶναι· τὸ δ' ἔξ ἀνάγκης ὃν ἢ ἐνδέχεται ποτε μὴ εἶναι· τὰς ἀντικειμένας ἄρα οὐκ ἐνδέχεται φάσεις ἀληθεύειν κατὰ τῷ αὐτοῦ. ἔτι δ' εἰ μὴθεν μᾶλλον ἢ φάσις ἢ ἢ ἀπόφασις ἀληθεύεται, ὁ λέγων ἄνθρωπον ἢ ἢ ἄνθρωπον οὐδὲν μᾶλλον ἀληθεύσει. δόξειε δὲ καὶ οὐχ 25 ἴππον εἶναι φάσκων τὸν ἄνθρωπον ἢ μᾶλλον ἢ οὐχ ἴππον ἀληθεύειν ἢ οὐκ ἄνθρωπον, ὥσε καὶ ἴππον φάσκων εἶναι τὸν αὐτὸν ἀληθεύσει· τὰς γὰρ ἀντικειμένας ὁμοίως ἢ ἀληθεύειν. συμβαίνει τοίνυν τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον εἶναι καὶ ἴππον ἢ τῶν ἄλλων τι ζῶων. ἀπόδειξις μὲν ἔν ὑδεμία τέτων ἔστιν 30 ἀπλῶς, πρὸς μέντοι τὸν ταῦτα τιθέμενον ἀπόδειξις. ταχέως δ' ἂν τις καὶ αὐτὸν τὸν Ἡράκλειτον τοῦτον ἐρωτήσας τὸν τρόπον ἠνάγκασεν ὁμολογεῖν μὴδέποτε τὰς ἀντικειμένας φάσεις δυνατὸν εἶναι κατὰ τῶν αὐτῶν ἀληθεύσθαι· νῦν δ' οὐ συνείδεται αὐτοῦ τί ποτε λέγει, ταύτην ἔλαβε τὴν δόξαν. 35 ὅλως δ' εἰ τὸ λεγόμενον ὑπ' αὐτῷ ἔστιν ἀληθές, ἢ δ' ἂν αὐτὸ

τῆτο εἴη ἀληθές, λέγω δὲ τὸ ἐνδέχασθαι τὸ αὐτὸ καθ' ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον εἶναι τε καὶ μὴ εἶναι. καθάπερ γὰρ καὶ διηρημένων αὐτῶν ἕθεν μᾶλλον ἢ κατάφασις ἢ ἢ ἀπόφασις ἀληθεύεται, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῷ συναμφοτέρω 5 καὶ τῷ συμπεπλεγμένου καθάπερ μιᾶς τινὸς καταφάσεως ἕθεν μᾶλλον ἢ ἀπόφασις ἢ τὸ ὅλον ὡς ἐν καταφάσει τιθέμενον ἀληθεύεται. ἔτι δ' εἰ μὴθεν ἔστιν ἀληθῶς καταφῆσαι, καὶ αὐτὸ τοῦτο ψεῦδος εἴη τὸ φάναι μηδεμίαν ἀληθῆ κατάφασιν ὑπάρχειν. εἰ δ' ἔστι τι, λυσιτ' ἂν τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν τὰ τοιαῦτα ἐνισαμένων καὶ παντελῶς ἀναιρῶντων τὸ διαλέγεσθαι.

Παραπλήσιον δὲ τοῖς εἰρημένοις ἐστὶ καὶ τὸ λεχθῆν ὑπὸ τοῦ Πρωταγόρου· καὶ γὰρ ἐκείνος ἔφη πάντων χρημάτων εἶναι μέτρον ἄνθρωπον, ἕθεν ἕτερον λέγων ἢ τὸ δοκῆν ἐκάσῃ 10 τῆτο καὶ εἶναι παγίως. τέτου δὲ γιγνομένου τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, καὶ κακὸν καὶ ἀγαθὸν εἶναι, καὶ τᾶλλα τὰ κατὰ τὰς ἀντικειμένας λεγόμενα φάσεις, διὰ τὸ πολλάκις τοισδὶ μὲν φαίνεσθαι τότε εἶναι καλὸν τοισδὶ δὲ τῶναντίον, μέτρον δ' εἶναι τὸ φαινόμενον ἐκάσῃ. λυσιτο δ' ἂν αὕτη ἢ ἀπορία θεωρησάσι πόθεν ἢ ἀρχὴ τῆς ὑπολήψεως ταύτης. εἴκοι γὰρ ἐνίοις μὲν ἔκ τῆς τῶν φυσιολόγων δόξης γεγενῆσθαι, τοῖς δ' ἔκ τοῦ μὴ ταῦτα περὶ τῶν αὐτῶν ἅπαντας γιγνώσκων, ἀλλὰ τοισδὶ μὲν ἢδὲ τότε φαίνεσθαι τοισδὶ δὲ τῶναντίον. τὸ γὰρ μὴθεν ἐκ μὴ ὄντος γίνεσθαι πᾶν δ' ἔξ ὄντος, σχεδὸν ἀπάντων ἐστὶ κοινὸν δόγμα τῶν περὶ φύσεως. ἐπεὶ ἔν ἢ λευκὸν γίγνεται λευκοῦ 15 τελῶς ὄντος καὶ οὐδαμῆ μὴ λευκοῦ, νῦν δὲ γεγενημένον μὴ λευκὸν γίγνεται ἂν ἐκ μὴ ὄντος λευκῷ τὸ γιγνομένου μὴ λευκόν· ὥσε ἐκ μὴ ὄντος γίγνεται ἂν κατ' ἐκείνους, εἰ μὴ ὑπῆρχε μὴ λευκὸν τὸ αὐτὸ καὶ λευκόν. οὐ χαλεπὸν δὲ διαλύειν τὴν ἀπορίαν ταύτην· εἴρηται γὰρ ἐν τοῖς φυσικαῖς πῶς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γίγνεται τὰ γιγνόμενα καὶ πῶς ἔξ ὄντος. τό γε μὴν ὁμοίως προσέχειν ταῖς δόξαις καὶ ταῖς φαντασίαις τῶν πρὸς αὐτὰς διαμφισβητόντων εὐθὺς· δῆ- 20 λον γὰρ ὅτι τὸς ἑτέρας αὐτῶν ἀνάγκη διεψεῦσθαι. φανερόν δὲ τῆτο ἔκ τῶν γιγνομένων κατὰ τὴν αἴσθησιν· ὑδέποτε γὰρ

2. τὸν om T. || 4. τὸν om A¹F². || γ' om T. || 5. λόγον T. || 6. ψεύδεται F². || 7. ὃ ταῦτῳ T. || 8. δόξα A¹, δόξα γ C. || 9. μόνος A¹. || 11. δὲ T. || 13. ἔστι EA¹. || 15. πλείω ET. || 16. δεῖ F². || 17. εἰ] ὃ ὅλως εἶναι E, om T. || 19. ἀληθεύειν ἀδύνατον ET. || κατὰ τῷ αὐτοῦ om ET. || 21. δεῖ καὶ τῆτο ET. || 22. τότε ET. || 23. φάσεις καὶ ἀποφάσεις ἀληθεύειν ET. || 24. ἢ post ἢ om T. || 25. οὐθεν] οὐδὲ T. || 27. ἢ om E. || 32. ἐρωτῶν A¹. || 35. συσις TA¹ et γ E. || εἰ αὐτὸν T, αὐτοῦ A¹.

1. ἀληθές εἴη ET. || 4. τῷ om T. || 5. τινὸς μιᾶς A¹. || 7. ἀληθεύεται F², ἀληθές ἔσται E. || 13. εἶναι χρημάτων μέτρον E, εἶναι μέτρον χρημάτων T. || 14. τὸν ἄνθρωπον E. || 17. φάσεις λεγόμενα ET. || 20. πόθεν ἐκλήλυθεν ἢ ET. || 23. ἅπαντα E. || τοῖσδε A¹. || τότε φαίνεται T. || 24. τοῖς ET. || ἐκ τῷ μὴ T. || 25. κοινόν ἔστι A¹. || 27. τελῶς ET. || μηδαμῆ F². || 28. γ E καὶ ὅπως E, ἐκ μὴ ὄντος μὴ λευκῷ magis E. || 30. μὴ post καὶ A¹. || 33. προσέχειν] προσέχειν ἀμφοτέρω ET. || ταῖς δόξαις καὶ om F². || 34. τῶν πρὸς αὐτὰς om F². || ἀμφισβητόντων A¹F².

τὸ αὐτὸ φαίνεται τοῖς μὲν γλυκὺ τοῖς δὲ τούναντίον, μὴ διεφθαρμένων καὶ λαλωθμημένων τῶν ἐτέρων τὸ αἰσθητήριον καὶ κριτήριον τῶν λεχθέντων χυμῶν. τέτου δ' ὄντος τοῖσδε τὺς ἐτέρουσ μὲν ὑποληπτέον μέτρον εἶναι, τὺς δ' ἐτέρες ἔχ
 ὑποληπτέον. ὁμοίως δὲ τῶτο λέγω καὶ ἐπὶ ἀγαθῶ καὶ κακῶ, 5 καὶ καλῶ καὶ αἰσχροῦ, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. οὐθὲν γὰρ διαφέρει τῶτ' ἀξίῳ ἢ τὰ φαινόμενα τοῖς ὑπὸ τὴν ὄψιν ὑποβάλλουσι τὸν δάκτυλον καὶ ποῖσιν ἐκ τῷ ἐνὸς φαίνεσθαι δύο, δύο δ' εἶναι διὰ τὸ φαίνεσθαι τοσαῦτα, καὶ πάλιν ἐν τοῖς γὰρ μὴ κινουσί τὴν ὄψιν ἐν φαίνεται τὸ ἐν. ὅλως δ' 10 ἄτοπον ἐκ τῷ φαίνεσθαι τὰ δεῦρο μεταβάλλοντα καὶ μηδέποτε διαμένοντα ἐν τοῖς αὐτοῖς, ἐκ τέτου περὶ τῆς ἀληθείας τὴν κρίσιν ποιῆσθαι. δεῖ γὰρ ἐκ τῶν αἰετὰ κατὰ ταῦτα ἐχόντων καὶ μηδεμίαν μεταβολὴν ποιουμένων τάληθες θηρεῖν. τοιαῦτα δ' ἐστὶ τὰ κατὰ τὸν κόσμον· ταῦτα γὰρ 15 οὐχ ὅτε μὲν τοιαυτὰ πάλιν δ' ἄλλοια φαίνεται, ταῦτα δ' αἰετὰ καὶ μεταβολῆς οὐδεμιᾶς κοινωνοῦντα. ἐτι δ' εἰ κινήσις ἐστὶ καὶ κινουμένον τι, κινεῖται δὲ πᾶν ἐκ τινος καὶ εἰς τι, δεῖ ἄρα τὸ κινούμενον εἶναι ἐν ἐκείνῳ ἐξ ἧ κινήσεται καὶ ἐκ εἶναι ἐν αὐτῷ, καὶ εἰς τοῦ κινεῖσθαι καὶ γίνεσθαι ἐν τῷ, 20 τὸ δὲ κατὰ τὴν ἀντίφασιν μὴ ἀληθεύεσθαι κατ' αὐτούς. καὶ εἰ κατὰ τὸ ποσὸν συνεχῶς τὰ δεῦρο ῥεῖ καὶ κινεῖται, καὶ τις τῶτο θέη κατὰ ἐκ ἀληθὲς ὄν, διὰ τί κατὰ τὸ ποῖον οὐ μένει; φαίνονται γὰρ ἔχ ἡκιστα τὰ κατὰ τὰς ἀντιφάσεις ταυτῆ κατηγορεῖν ἐκ τῷ τὸ ποσὸν ὑπεκλήφηναι μὴ 25 ἐνδύχεται λέγοντας ἀληθεύειν, οὔτε κατ' Ἀναξαγόραν. εἰ δὲ μὴ, συμψήσεται τὰναντία τοῦ αὐτοῦ κατηγορεῖν· ὅταν γὰρ ἐν παντὶ φῆ παντὸς εἶναι μοῖραν, οὐθὲν μᾶλλον εἶναι φησι γλυκὺ ἢ πικρὸν ἢ τῶν λοιπῶν ὁποιανοῦν ἐναντιώσεων, εἴπερ ἐν ἅπαντι πᾶν ὑπάρχει μὴ δυνάμει μόνον ἀλλ' ἐνεργείᾳ καὶ ἀποκεκριμένον. ὁμοίως δὲ ἕδὲ πάσας ψευδεῖς ἕδ' ἀληθεῖς τὰς φάσεις δυνατὸν εἶναι, δι' ἄλλα τε πολλὰ τῶν συναχθέντων ἀν' δυσχερῶν διὰ ταύτην τὴν θέσιν, καὶ διὰ τὴν ψευδῶν μὲν οὐσῶν πασῶν ἕδ' αὐτὸ τῶτο τις φάσκων ἀληθεύσει, ἀληθῶν δὲ ψευδεῖς εἶναι πάσας λέγων οὐ ψεύσεται. 35

τοῖς διὰ τὸ μὴ ὁμοίως διακαῖσθαι τὴν ἔξιν καὶ ἕδ' ὑγίαινον, ἔχ ὁμοία φαίνεται τὰ κατὰ τὰς αἰσθήσεις, αὐτὰ μὲν ἕδ' μιᾶς διὰ γε τοῦτο μεταβολῆς κοινωνοῦντα τὰ αἰσθητά, αἰσθητάματα δ' ἕτερα ποιοῦντα τοῖς κἀμνουσι καὶ μὴ ταυτὰ τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον ἔχειν καὶ τῆς εἰρημένης μεταβολῆς γιγνομένης ἴσως ἀναγκαῖον ἐστίν. εἰ δὲ μὴ μεταβάλλομεν ἀλλ' οἱ αὐτοὶ διατελοῦμεν ὄντες, εἴη ἂν εἶ μένον. πρὸς μὲν ἔν τὺς ἐκ λόγου τὰς εἰρημένας ἀπορίας ἔχοντας ἕδ' ῥάδιον διαλύσαι μὴ τιθέντων τι καὶ τοῦτο λόγον μηκέτι ἀπαιτόντων· οὕτω γὰρ πᾶς λόγος καὶ πᾶσα ἀπόδειξις γίνεσεται· μὴθὲν γὰρ τιθέντες ἀναίρῃσι τὸ διαλέγεσθαι καὶ ὅλως λόγον. ὡς πρὸς μὲν τὺς τοιούτους ἐκ ἔξι λόγος, πρὸς δὲ τὺς διαφοροῦντας ἐκ τῶν παραδεδομένων ἀποριῶν ῥάδιον ἀπαντᾶν καὶ διαλύειν τὰ ποιοῦντα τὴν ἀπορίαν ἐν αὐτοῖς. δῆλον δ' ἐκ τῶν εἰρημένων. ὥστε φανερόν ἐκ τούτων ὅτι οὐκ ἐνδύχεται τὰς ἀντικειμένας φάσεις περὶ ταυτῆ καθ' ἕνα χρόνον ἀληθεύειν, ἕδὲ τὰ ἐναντία, διὰ τὸ λέγεσθαι κατὰ ζήτησιν πᾶσαν ἐναντιότητα. δῆλον δὲ τούτ' ἐκ ἀρχῆς τὺς λόγους ἀναλύει τὺς τῶν ἐναντιῶν. ὁμοίως δ' οὐδὲ τῶν ἀνα μέσον οὐθὲν οἶόν τε 20 κατηγορεῖσθαι καθ' ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτῷ. λευκῷ γὰρ ὄντος τῷ ὑποκειμένῳ λέγοντες αὐτὸ εἶναι ἕτε λευκὸν ἕτε μέλαν ψευδόμεθα· συμβαίνει γὰρ εἶναι λευκὸν αὐτὸ καὶ μὴ εἶναι· θάτερον γὰρ τῶν συμπεπλεγμένων ἀληθεύεται κατ' αὐτῷ, τῶτο δ' ἐστὶν ἀντιφάσις τῷ λευκῷ. ἕτε δὲ καθ' Ἡράκλειτον ἐνδύχεται λέγοντας ἀληθεύειν, οὔτε κατ' Ἀναξαγόραν. εἰ δὲ μὴ, συμψήσεται τὰναντία τοῦ αὐτοῦ κατηγορεῖν· ὅταν γὰρ ἐν παντὶ φῆ παντὸς εἶναι μοῖραν, οὐθὲν μᾶλλον εἶναι φησι γλυκὺ ἢ πικρὸν ἢ τῶν λοιπῶν ὁποιανοῦν ἐναντιώσεων, εἴπερ ἐν ἅπαντι πᾶν ὑπάρχει μὴ δυνάμει μόνον ἀλλ' ἐνεργείᾳ καὶ ἀποκεκριμένον. ὁμοίως δὲ ἕδὲ πάσας ψευδεῖς ἕδ' ἀληθεῖς τὰς φάσεις δυνατὸν εἶναι, δι' ἄλλα τε πολλὰ τῶν συναχθέντων ἀν' δυσχερῶν διὰ ταύτην τὴν θέσιν, καὶ διὰ τὴν ψευδῶν μὲν οὐσῶν πασῶν ἕδ' αὐτὸ τῶτο τις φάσκων ἀληθεύσει, ἀληθῶν δὲ ψευδεῖς εἶναι πάσας λέγων οὐ ψεύσεται. 35

Πᾶσα δ' ἐπιστήμη ζητεῖ τινὰς ἀρχὰς καὶ αἰτίας περὶ 7 ἕκαστον τῶν ὑφ' αὐτὴν ἐπιστητῶν, οἷον ἰατρικὴ καὶ γυμνασικὴ

1. μὴδὲ A^b. || 2. ἐφθαρμένων T. || 4. ἐτέρες] ἄλλος A^b. || 7. ταῦτ' T, τῷ F^b. || 10. ὄψιν ἐμφασις A^b. || 13. κατ' αὐτὴν T. || 14. ἐχόντων] ὄντων A^b. || 15. γὰρ] μὲν T. || 16. τοιαῦτε E. || 17. εἰ] ἢ T. || 19. εἶναι ἐτι ἐν ET. || ἐκ] μὴ A^b. || 20. τότε A^b. || 21. συναληθεύεσθαι A^b. || 24. φαίνεται T. || τὰ om T. || 25. αὐτῷ A^b. || 26. διὰ τῷ] διὰ A^b. || 27. δε] γὰρ A^b. || 30. τοῦτο om ET. || ἄρτον T. || 31. διέχοι] τι ἔχει ET. || ἀληθεύοντος A^b. || 33. τούτω T. || γ' om A^b. || μὴ om T. || 35. αἰε om A^b. || 36. διαμένον E. || καὶ om A^b.

1. τὴν ἔξιν διακαῖσθαι A^b. || 4. καὶ μὴ ταυτὰ om A^b. || 6. γιγνομένης A^b. || 7. τι ἐν ET. || 9. μηκέτι λόγον ET. || 10. γὰρ καὶ πᾶς T. || 17. πᾶσαν ἐναντιότητα] τὰ ἐναντία A^b. || 18. λύσει ET. || 21. μέλαν ἕτε λευκὸν A^b. || 23. ἀληθεύεται E. || κατὰ τῷ αὐτῷ T. || 25. ἐνδύχεται λέγοντα T, λέγοντα ἐνδύχεται F^b. || 29. πάντα A^b. || 31. φύσεις T. || 32. καὶ om T. || 33. τις τῶτο A^b.

καὶ τῶν λοιπῶν ἐκάστη τῶν ποιητικῶν καὶ μαθηματικῶν ἐκάστη γὰρ τέτων περιγραφημένη τι γένος αὐτῆ περι τοῦτο πραγματεύεται ὡς ὑπάρχον καὶ ὄν, ἔχῃ ἢ δὲ ὄν, ἀλλ' ἐτέραι τις αὐτῆ παρὰ ταύτας τὰς ἐπισήμας, ἐξίν ἐπισήμα. τῶν δὲ λεχθειῶν ἐπιστημῶν ἐκάστη λαβοῦσα πῶς τὸ τί ἐστίν ἐκ ἐκάστη γένει πειράται δεικνύσαι τὰ λαπτὰ μαλακώτερον ἢ ἀκριβέστερον. λαμβάνουσι, δὲ τὰ πλ' ἐστίν αἰ' μὲν δὲν τῆς αὐθιγῆς αἰ' δ' ὑπατιθέμενα· διὰ καὶ δῆλον ἐκ τῆς τοιαύτης ἐπισημασίης ἐκ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ τί ἐστίν ἔστιν ἀπόδειξις. ἐπειδ' ὅτι τις ἢ περὶ φύσεως, ἐπιστήμη, δῆλον ὅτι καὶ πρακτικῆς, ἐτέρα καὶ ποιητικῆς ἐστίν. ποιητικῆς μὲν γὰρ ἐκ τῆς ποιῶντι καὶ οὐ τῆς ποιουμένῃ τῆς κινήσεως ἢ ἀρχῆς καὶ τῆς ἐστίν, αἴτι. τέχνη τις εἴτ' ἄλλη, τῆς οὐσίας ὁμοίως δὲ καὶ τῆς πρακτικῆς ὡς ἐκ τῆς πρακτικῆς μᾶλλον δ' ἐν ταῖς πράττουσιν ἢ κινήσει. ἢ δὲ τῶν φυσικῶν περὶ τὰ ἔχοντα ἐκ τῆς ἐκείνου κινήσεως ἀρχὴν ἐστίν, ὅτι μὲν ταῦν ὅτι πρακτικῆς ἔτε ποικτικῆς ἀλλὰ θεωρητικῆς ἀναγκαῶν εἶναι τὴν φυσικῆς ἐπιστήμης, δῆλον ἐκ τούτων· εἰς ἐν γὰρ τι τούτων τῶν γένων ἀνάγκη τίττειν αὐτῆ. ἐπειδὲ τὰ τί ἐστίν ἀναγκαῶν ἐκάστη πῶς τῶν ἐπιστημῶν εἶδέναι καὶ τότε χρῆσθαι ἀρχῆς, καὶ μὴ λαθάνειν πῶς ὁρατέον τῶ φυσικῶ καὶ πῶς ὁ τῆς ὑπείκει λόγος, ἀπτεῖς, κότερον ὡς τὰ σιμῶν ἢ μᾶλλον ὡς τὰ κοίλων. τούτων γὰρ ὁ μὲν ταῦ σιμῶν λόγος μετὰ τῆς ὕλης λέγεται τῆς τῆ πράγματος, ὁ δὲ τῆ κοίλων χωρὶς τῆς ὕλης ἢ γὰρ σιμῶν ἐν ῥινι γίνονται, διὸ καὶ ὁ λόγος αὐτῆς μετὰ ταύτης θεωρεῖται· τὸ σιμῶν γὰρ ἐκ ῥις κοίλων. φανερόν ἐν ὅτι καὶ σαρκὸς καὶ ὀφθαλμῶ καὶ τῶν λοιπῶν μορίων μετὰ τῆς ὕλης αἰετὸν λόγον ἀποδοτέον. ἐπειδ' ὅτι τις ἐπιστήμη τῆ ὄντος ἢ ὄν καὶ χωριστόν, σκοπέτον κότερον ποτε τῆ φυσικῆ τῆν αὐτῆν θετέον ταύτην εἶναι ἢ μᾶλλον ἐτέραν. ἢ μὲν οὖν φυσικῆ περὶ τὰ κινήσεως ἔχοντα ἀρχὴν ἐν αὐτοῖς ἐστίν, ἢ δὲ μαθηματικῆ θεωρητικῆ μὲν καὶ περὶ μένοντά τις αὐτῆ, ἀλλ' ἢ χωριστά. περὶ τὰ χωριστὸν ἄρα ὄν καὶ τὸ ἀκίνητον ἐτέρα τέτων ἀμφοτέρων τῶν ἐπιστημῶν ἐστίν τις, εἴπερ ὑπάρχει τις οὐσία τοιαύτη, λέγω δὲ χωριστῆ καὶ ἀκίνητος, ὅπερ πειρασόμεθα δεικνύσαι. καὶ εἴπερ ἐστίν τις τοιαύτη φύσις ἐν τοῖς οὐσίον, ἐνταῦθ' ἂν εἴη πε καὶ τὸ θεόν, καὶ αὐτῆ

ἐκ εἰς πρώτη καὶ κυριώτατη ἀρχή. δῆλον ταῦν ὅτι τρία γένη τῶν θεωρητικῶν ἐπιστημῶν ἐστίν, φυσικῆ, μαθηματικῆ, θεολογικῆ. βέλτισον μὲν οὖν τὸ τῶν θεωρητικῶν ἐπιστημῶν γένος, τάτω δ' αὐτῶν ἢ τελευταία λεχθεῖσα· περὶ τὸ τιμαίνεται γὰρ ἐκ τῶν ὄντων, βελτίων δὲ καὶ χείρων ἐκάστη λέγεται κατὰ τὸ ἀκείων ἐπιστητῶν. ἀπορήσει δ' ἂν τις κότερον πατε τὴν τῆ ὄντος ἢ ὅτι ἐπιστήμη καθόλου δεῖ θεῖναι ἢ αἰετὸν μὲν γὰρ μαθηματικῶν ἐκάστη περὶ ἐν τι γένος ἀφανισμένου ἐστίν, ἢ δὲ καθόλου κοινή περὶ πάντων. εἰ μὲν οὖν αἰετὸν φυσικῆς οὐσίας πρώται τῶν ὄντων αἰετὸν, καὶ ἢ φυσικῆς πρώτη τῶν ἐπιστημῶν αἰετὸν· εἰ δ' ἐστίν ἐτέρα φύσις καὶ οὐσία χωριστῆ καὶ ἀκίνητος, ἐτέραν ἀνάγκη καὶ τῆν ἐπιστήμη αὐτῆς εἶναι καὶ προτέρα τῆς φυσικῆς καὶ καθόλου τῆ προτέρα.

Ἐπειδὲ τὰ ἀπλῶς ὄν κατὰ πλείους λέγεται τρόπους, ὡς εἰς ἐν ὁ κατὰ συμβεβηκὸς λεγόμενος, σκοπέτον πρώτον περὶ τοῦ ὄντος ὄντος. ὅτι μὲν ὄν ἰδέμεν τῶν παραθεῖσθαι ἐπιστημῶν πραγματεύεται περὶ τὸ συμβεβηκός, δῆλον ὅτι γὰρ οἰκοδομικῆ σκοπέτῃ τὰ συμβεβηκῶν τῆς τῆ αἰετῆς χρησαμένοις, οἷον εἰ λυπηρῶς ἢ ταῖνακτίον οἰκῆσουσιν, αὐθ' ὀφθαλμικῆ ἔτε σκυτοτομικῆ ἔτε ὀψοκοικῆ. τὰ δὲ καθ' αὐτῆν ἴδιον ἐκάστη τῶν σκοπέτῃ τῶν ἐπιστημῶν μόνον· τῆτο δ' ἐστὶ τὸ οἰκεῖον τέλος· ἰδέμεν καὶ γραμματικῶν, ἰδέμεν τὸν ὄντα μωσικὸν ὅτι γενόμενος γραμματικῶς τὸ ἀμφοτέρα ἄμα ἔσται, πρότερον οὐκ ὄν, ὁ δὲ μὴ αἰετὸν ἐστίν, ἐγένετο τῆτο, ὡσθ' ἄμα μωσικὸς ἐγένετο καὶ γραμματικῶς· τῆτο δὲ οὐδεμία· ζητεῖ τῶν ὁμολογουμένως αἰετῶν ἐπιστημῶν πλὴν ἢ σοφιστικῆ· περὶ τὸ συμβεβηκός γὰρ αὐτῆ μόνη πραγματεύεται, διὸ Ἑλλάτων οὐ κακῶς εἴρηκε φήσας τὸν σοφιστικῆν περὶ τὸ μὴ ὄν διατρέβειν. ὅτι δ' ἰδέμεν ἐνδεχόμενόν ἐστίν εἶναι τῆ συμβεβηκός ἐπιστήμη, φανερόν ἐστίν παραθεῖσθαι ἰδέμεν τί ποτ' ἐστὶ τὸ συμβεβηκός. πᾶν δὲ φαμεν εἶναι τὸ μὲν αἰετὸν καὶ ἐξ ἀνάγκης (ἀνάγκης δ' ἢ τῆς κατὰ τὸ βίαιον λεγομένης, ἀλλ' ἢ χωρίμεθα ἐν τοῖς κατὰ τὰς ἀποδείξεις), τὸ δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τὸ δ' ἰδέμεν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἔτ' αἰετὸν καὶ ἐξ ἀνάγκης ἀλλ' ὅπως ἔτυχον· οἷον ἐπὶ κυνὶ γένεσθ' ἂν ψυχῶς, ἀλλὰ τοῦτ' οὐθ' ὡς αἰετὸν καὶ ἐξ ἀνάγκης ἰδέμεν ὡς ἐπὶ τὸ

1. καὶ ἢ T. || 2. αὐτῆ A². || 7. τῆς om A². || 12. οὐ ἢ T. || 14. καὶ ἐπὶ τῆς T. || ἢ ἐν αὐτοῖς τοῖς T. || 16. αὐτῶν E. || 19. αὐτῆ om A². || 26. θεωρεῖται] εἴρηται ET. || 30. εἶναι ταύτην ET. || 32. μὲν ὅτι T. || 33. τὰ post καὶ om A². || 34. κα om A². || 36. ἐκ om T.

1. ἂν et 3. μὲν om A². || 3. ἐπιστημῶν om B. || 4. κυριώτατον A². || 7. θεῖται δὲ T. || 8. μὲν om A². || 10. καὶ γὰρ B. || 13. τῆ om A². || 15. ὄν om T. || πλείους εἶναι λέγεται A². || 16. συμβεβηκός εἶναι λεγόμενος A². || 17. ὅπως ὅπως EFF². || 20. εἴη ἢ E. || 21. ὀψοκοικῆ T A². || 23. ἰδέμεν ἢ μωσικὸν T. ἰδέμεν μωσικὸν καὶ γραμματικῶν om F². || 24. ἄμα ἔσται τὸ ἀμφοτέρα ET. || 25. ὄν T. || μὴ] ἢ T. || 25 et 26. ἐγένετο T A². || 27. οὐσῶν om F². || 29. τὴν σοφιστικῆν T. || 30. ἰδέ] ἢ E. || 33. τὸ βίαιον] βίαιον A² F². || 35. ἰδέ] ἢ A². || 37. καὶ add EFF². || ὡς om ET.

πάλιν γίνεσθαι, συμβεβηκός δὲ κατὰ ἄν. ἔστι δὲ τὸ συμβεβηκός
 καὶ ἰδ. γίνεσθαι μὲν, ἐκ αἰτίας δ' ἰδ. ἐξ ἀνάγκης ἢ δ' ὡς ἐπὶ τὸ
 καλῶς. τί μὲν ἔστι τὸ συμβεβηκός, ἀρξεται, αἰετὶ δ' αἰε
 ἔξιν ἐπισημῆσι τῶ σούτις θάλου· ἐπισημῆσι μὲν γὰρ πάντα ἐπὶ
 αἰετὸς ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πάλιν, τὸ δὲ συμβεβηκός ἐν ἑσπερίῳ
 τούτων ἔστι· ὅτι δὲ τοῦ κατὰ συμβεβηκός ὄντος αἰετὸς αἰετὸν
 αἰετὸν καὶ ἀρχαί ταιωτῶσι οἷα περὶ τὸ καθ' αὐτὸ ὄντος, ἀφ
 λον· ἔστι γὰρ ἅπαντ' ἐξ ἀνάγκης· εἰ γὰρ τότε μὲν ἔστι
 τῶς ὄντος, τότε δὲ πῶς, πῶς δὲ μὴ ἔστι· ἔστι γὰρ ἀλλ' ἐξ
 ἀνάγκης, ἐξ ἀνάγκης ἔστι καὶ ἔστι ἢ ἢ αἰετὸν εἰς τὸ πε
 λευταῖς λεγομένωι αἰετῶν· πῶς δ' ἦν κατὰ συμβεβηκός.
 ὡς ἐξ ἀνάγκης ἔστι· ἔστι, καὶ τὸ ἀποδείξει ἔστι καὶ
 τὸ ἐνδέχασθαι καὶ γίνεσθαι καὶ μὴ κατελείπειν τῶν γε
 γνομένων ἀναίρεται. καὶ μὴ ἰδ. δὲ ἀλλὰ γινόμενον τὸ
 αἰετὸν ὑποτεθῆ, ταῦτα συμβήσεται· πῶν γὰρ ἐξ ἀνάγκης
 γενήσεται ἢ γὰρ αἰετὸν ἀναίρεται γινόμεσθαι ἐν τῶς γε
 νηται, τούτο δ' ἂν ἔτερον τι, καὶ τῶν ἂν ἄλλο· καὶ τῶν
 αἰετὸν τὸν πρόπον ἀπὸ πεπερασμένωι χρόνω· τῶ αἰετὸν πῶ νῦν μέχρι
 αἰετὸν ἀφαιρούμενωι χρόνω ἔστι κατὰ εἰς τὸ ὑπάρχον. ὡς
 ἐπὶ τῶν ἔστι, ἔστι· ἐξ ἀνάγκης τὰ μετὰ πῶς γενήσεται,
 ὡς πάντα ἐξ ἀνάγκης γίνεσθαι. τὸ δ' ὡς ἀληθῶς ἂν καὶ
 μὴ κατὰ συμβεβηκός τὸ μὲν ἔστι ἐν συμπελοκῆ τῆς δια
 ναίας καὶ πάθος ἐν ταύτῃ· διὰ περὶ μὲν τὸ ἔστι ἂν οὐ ζῆ
 πῶντα καὶ ἀρχαί, περὶ δὲ τὸ ἔστι ἂν καὶ χωριστῶν· τὸ δ' ἂν
 ἀναγκαῖον ἀλλ' ἀόριστον, λέγω δὲ τὸ κατὰ συμβεβηκός
 ἔστι ταῦτα δ' ἔστι καὶ ἔστι τὰ αἰετῶν. τὸ δὲ ἔστι τῶ
 ἐν τῶς χρίσει γινόμενῶς ἢ ἀπὸ διανοίας ἐστίν. τύχη δ'
 ἔστι ἔστι τῶ τῶν γενήσεται κατὰ συμβεβηκός. ἔστι γὰρ
 καὶ ἔστι τὸ μὲν καθ' αὐτὸ τὸ δὲ κατὰ συμβεβηκός, ἔστι
 καὶ αἰετῶν ἢ τύχη δ' αἰετῶν κατὰ συμβεβηκός ἐν τῶς κατὰ
 κριτοῦσιν πῶς ἔστι τῶ γινόμενῶς. διὰ περὶ ταῦτο τύχη
 καὶ διανοία· παραίρεται γὰρ ἢ χωρὶς διανοίας. τὰ δ' αἰετῶν
 αἰετῶν αἰετῶν ἂν γένοτο τὰ ἀπὸ τύχης· διὰ ἀδελφῶς ἀφ
 ἄνω πῶς εἰσισμῶ καὶ αἰετῶν κατὰ συμβεβηκός, ἀπὸ αἰετῶν
 οὐδένως. ἀρχαί δὲ τύχη καὶ κατὰ ἔστι ἀναίρεται ἢ φαινομένων
 ἢ ἀναίρεται ἢ ἔστι, καὶ οὕτως πρότερον ἔστι ἔστι, ἔστι.

ἀποβῆ· αὐτῶν δὲ καὶ ἀναίρεται περὶ μέγθος τούτων.
 ἔστι δ' αἰετῶν κατὰ συμβεβηκός πρότερον τῶν καθ' αὐτὸ,
 ἔστι δ' αἰετῶν εἰ καὶ αἰετῶν ἢ τὸ αὐτῶν αἰετῶν τῶ ἔστι
 καὶ, πρότερον οὐκ αἰετῶν καὶ φύσει.
 ἔστι δὲ τὸ μὲν ἐργαίε μόνον, τὸ δὲ δύναμις, τὸ δὲ 9
 ἀναίρεται καὶ ἀναίρεται, ἔστι μὲν ἔστι, τὸ δὲ πῶς, τὸ δὲ πῶν
 κατὰ τῶν ἔστι καὶ κίνησις κατὰ τὰ ἀναίρεται· μετὰ βάλι
 λαι γὰρ αἰετῶν τῶς τῶ ἔστι κατὰ τῶν ἀναίρεται· κατὰ δ' ἔστι
 αἰετῶν οὐδέν ἔστι ἔστι ἔστι κατὰ τῶν ἀναίρεται· ἔστι οὐκ ἔστι
 ἀναίρεται πῶς, αἰετῶν τῶ τῶς· τὸ μὲν γὰρ κατὰ τῶν αἰετῶν,
 ἔστι ἔστι· καὶ κατὰ τὸ πῶς τὸ μὲν ἀναίρεται τὸ δὲ μόνον,
 καὶ κατὰ τὸ πῶς τὸ μὲν ἀναίρεται τὸ δὲ ἀναίρεται, καὶ κατὰ
 ἔστι τῶ μὲν αἰετῶν τὸ δὲ ἀναίρεται, ἢ κατὰ τῶν καὶ ἀναίρεται· ὡς
 κατὰ τῶν καὶ ἀναίρεται τῶ αἰετῶν· ἔστι ἔστι τῶ ἔστι, ἀναίρεται
 μόνον δὲ κατὰ ἔστι τῶ γένος τῶ μὲν ἀναίρεται τῶ δ' ἀναίρεται
 τῶ τῶ ἀναίρεται ἢ τῶ τῶν ἔστι ἀναίρεται λέγω κίνησις. ἔστι
 δ' ἀναίρεται λέγωμεν, ἀναίρεται ἔστι. ἔστι γὰρ τὸ ἀναίρεται
 ἢ κατὰ τῶν καὶ τῶ ἀναίρεται εἶναι ἀναίρεται ἢ ἀναίρεται, καὶ
 ἔστι τῶ ἀναίρεται. ἀναίρεται ἀναίρεται, ἀναίρεται καὶ ἀναίρεται
 ἀναίρεται, ἀναίρεται, ἀναίρεται, ἀναίρεται. συμβεβηκός δὲ κα
 κατὰ ἔστι ἢ ἀναίρεται ἢ αἰετῶν, καὶ οὕτως πρότερον οὐκ
 ἔστι· ἢ δὲ τῶ ἀναίρεται ἔστι, ἔστι ἀναίρεται δὲ ἀναίρεται
 ἢ αἰετῶν ἢ ἄλλο ἢ ἀναίρεται, κίνησις ἔστι. λέγω δὲ τὸ ἢ ἔστι
 ἔστι γὰρ ἢ ἀναίρεται ἀναίρεται ἀναίρεται ἀλλ' ἀναίρεται ἢ τῶ
 ἀναίρεται ἀναίρεται, ἢ ἀναίρεται, κίνησις ἔστι. οὐ γὰρ ἀναίρεται
 ἀναίρεται εἶναι καὶ ἀναίρεται τῶν, ἔστι αἰετῶν ἢ ἀναίρεται
 κατὰ τῶν ἀναίρεται, ἢ ἔστι ἢ τῶ ἀναίρεται ἀναίρεται κίνησις τῶ.
 οὐκ ἔστι δὲ ταῦτο. ἀναίρεται δ' ἔστι τῶ ἀναίρεται· τὸ μὲν γὰρ
 ἀναίρεται ἀναίρεται καὶ ἀναίρεται ἀναίρεται ἢ ταῦτον (καὶ γὰρ
 ἂν τὸ ἀναίρεται καὶ τὸ ἀναίρεται ταῦτον ἢ), τὸ δ' ἀναίρεται
 καὶ ἀναίρεται καὶ ἀναίρεται, ἔστι ἀναίρεται ἔστι ἀναίρεται, ταῦτο
 καὶ ἔστι. ἔστι δ' οὐ ταῦτον, ἀναίρεται οὐκ ἀναίρεται ταῦτον καὶ
 ἀναίρεται, ἢ τῶ ἀναίρεται ἢ ἀναίρεται ἀναίρεται κίνησις ἔστι. ἔστι
 μὲν γὰρ ἔστι αἰετῶν, καὶ ἔστι συμβεβηκός τῶ ἀναίρεται ἔστι
 ἢ ἀναίρεται ἢ ἔστι, καὶ οὕτως πρότερον ἔστι ἔστι, ἔστι.

1. συμβεβηκός T. 2. δ' om T. 3. δ' om T. 4. ἢ κατὰ τὸ A. 5. ἀναίρεται E. 6. ἀναίρεται E. 7. ἀναίρεται E. 8. ἀναίρεται E. 9. ἀναίρεται E. 10. ἀναίρεται E. 11. ἀναίρεται E. 12. ἀναίρεται E. 13. ἀναίρεται E. 14. ἀναίρεται E. 15. ἀναίρεται E. 16. ἀναίρεται E. 17. ἀναίρεται E. 18. ἀναίρεται E. 19. ἀναίρεται E. 20. ἀναίρεται E. 21. ἀναίρεται E. 22. ἀναίρεται E. 23. ἀναίρεται E. 24. ἀναίρεται E. 25. ἀναίρεται E. 26. ἀναίρεται E. 27. ἀναίρεται E. 28. ἀναίρεται E. 29. ἀναίρεται E. 30. ἀναίρεται E. 31. ἀναίρεται E. 32. ἀναίρεται E. 33. ἀναίρεται E. 34. ἀναίρεται E. 35. ἀναίρεται E. 36. ἀναίρεται E. 37. ἀναίρεται E. 38. ἀναίρεται E. 39. ἀναίρεται E. 40. ἀναίρεται E. 41. ἀναίρεται E. 42. ἀναίρεται E. 43. ἀναίρεται E. 44. ἀναίρεται E. 45. ἀναίρεται E. 46. ἀναίρεται E. 47. ἀναίρεται E. 48. ἀναίρεται E. 49. ἀναίρεται E. 50. ἀναίρεται E. 51. ἀναίρεται E. 52. ἀναίρεται E. 53. ἀναίρεται E. 54. ἀναίρεται E. 55. ἀναίρεται E. 56. ἀναίρεται E. 57. ἀναίρεται E. 58. ἀναίρεται E. 59. ἀναίρεται E. 60. ἀναίρεται E. 61. ἀναίρεται E. 62. ἀναίρεται E. 63. ἀναίρεται E. 64. ἀναίρεται E. 65. ἀναίρεται E. 66. ἀναίρεται E. 67. ἀναίρεται E. 68. ἀναίρεται E. 69. ἀναίρεται E. 70. ἀναίρεται E. 71. ἀναίρεται E. 72. ἀναίρεται E. 73. ἀναίρεται E. 74. ἀναίρεται E. 75. ἀναίρεται E. 76. ἀναίρεται E. 77. ἀναίρεται E. 78. ἀναίρεται E. 79. ἀναίρεται E. 80. ἀναίρεται E. 81. ἀναίρεται E. 82. ἀναίρεται E. 83. ἀναίρεται E. 84. ἀναίρεται E. 85. ἀναίρεται E. 86. ἀναίρεται E. 87. ἀναίρεται E. 88. ἀναίρεται E. 89. ἀναίρεται E. 90. ἀναίρεται E. 91. ἀναίρεται E. 92. ἀναίρεται E. 93. ἀναίρεται E. 94. ἀναίρεται E. 95. ἀναίρεται E. 96. ἀναίρεται E. 97. ἀναίρεται E. 98. ἀναίρεται E. 99. ἀναίρεται E. 100. ἀναίρεται E.

ἐνδέχεται γὰρ ἕκαστον ὅτε μὲν ἐνεργεῖν ὅτε δὲ μὴ, οἷον τὸ οἰκοδομητὸν ἢ οἰκοδομητόν, καὶ ἢ τῷ οἰκοδομητῷ ἐνέργεια ἢ οἰκοδομητόν, οἰκοδομησὶς ἐστίν. ἢ γὰρ τὸτο ἐστίν ἢ οἰκοδομησὶς ἢ ἐνέργεια ἢ οἰκία. ἀλλ' ὅταν οἰκία ἢ, ἢ καὶ οἰκοδομητὸν ἔσται· οἰκοδομεῖται δὲ τὸ οἰκοδομητόν. ἀνάγκη ἄρα οἰκοδομησὶν τὴν ἐνέργειαν εἶναι, ἢ δ' οἰκοδομησὶς κίνησις τις. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κινήσεων. ἐπὶ δὲ καλῶς εἴρηται, ὅτι οὐκ ἐξ ὧν οἱ ἄλλοι λέγουσι περὶ αὐτῆς, καὶ ἐκ τοῦ μὴ βέβηλον εἶναι διορίσθαι ἄλλως αὐτήν. ἔτε γὰρ ἐν ἄλλοις τις γένει δύναται ἂν θεῖναι αὐτήν. ὅτι οὐκ ἐξ ὧν 10 λέγουσιν οἱ μὲν ἑτερότητα καὶ ἀνισότητα καὶ τὸ μὴ ὂν, ὧν ὅθεν ἀνάγκη κινεῖσθαι. ἀλλ' ἢ μεταβολῆ ἔτ' εἰς ταῦτα ἔτ' ἐκ τούτων μᾶλλον ἢ ἐκ τῶν ἀντικειμένων. αἴτιον δὲ τοῦ εἰς ταῦτα τιθέναι ὅτι ἀόριστόν τι δοκεῖ εἶναι ἢ κίνησις, τῆς δ' ἑτέρας συσσοικίας αἱ ἀρχαὶ διὰ τὸ σερητικαὶ εἶναι ἀόρι- 15 ζοι· οὔτε γὰρ τότε ἔτε τοιοῦνδε ὕδαμία αὐτῶν ἔτε τῶν λοιπῶν κατηγοριῶν. τοῦ δὲ δοκεῖν ἀόριστον εἶναι τὴν κίνησιν αἴτιον ὅτι οὐτ' εἰς δύναμιν τῶν ὄντων οὐτ' εἰς ἐνέργειαν ἔστι θεῖναι αὐτήν· οὔτε γὰρ τὸ δυνατόν ποσὸν εἶναι κινεῖται ἐξ ἀνάγκης, ἔτε τὸ ἐνέργεια ποσόν. ἢ τε κίνησις ἐνέργεια μὲν 20 εἶναι δοκεῖ τις, ἀτελεὶς δὲ· αἴτιον δ' ὅτι ἀτελεὶς τὸ δυνατόν οὐ ἔστιν ἐνέργεια. καὶ διὰ τοῦτο χαλεπὸν αὐτὴν λαβεῖν τί ἐστίν· ἢ γὰρ εἰς ζήτησιν ἀνάγκη θεῖναι ἢ εἰς δύναμιν ἢ εἰς ἐνέργειαν ἀπλῆν, τούτων δ' ὅθεν φαίνεται ἐνδεχόμενον. ὥστε λείπεται τὸ λεχθὲν εἶναι καὶ ἐνέργειαν καὶ μὴ ἐνέργειαν 25 τὴν εἰρημένην, ἰδεῖν μὲν χαλεπὴν ἐνδεχομένην δ' εἶναι. καὶ ὅτι ἔστιν ἢ κίνησις ἐν τῷ κινήτῳ, ὅτι οὐκ ἐντελέχεια γὰρ ἐστὶ τούτου ὑπὸ τοῦ κινήτικῳ, καὶ ἢ τῷ κινήτικῳ ἐνέργεια ἐκ ἄλλης ἐστίν. δεῖ μὲν γὰρ εἶναι ἐντελέχειαν ἀμφοῖν· κινήτικὸν μὲν γὰρ ἐστὶ τῷ δύνασθαι, κινῶν δὲ τῷ ἐνεργεῖν. ἀλλ' 30 ἔστιν ἐνεργητικὸν τοῦ κινήτῳ, ὥσθ' ὁμοίως μία ἀμφοῖν ἐνέργεια ὥσπερ τὸ αὐτὸ διάστημα ἐν πρὸς δύο καὶ δύο πρὸς ἓν, καὶ τὸ ἀναντες καὶ τὸ κάταντες, ἀλλὰ τὸ εἶναι ἔχ' ἓν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῷ κινῶντος καὶ κινουμένου.

10 Τὸ δ' ἄπειρον ἢ τὸ ἀδύνατον διελθεῖν τῷ μὴ πεφυκί- 35 ναι διέναι, καθάπερ ἢ φωνὴ ἀόρατος, ἢ τὸ διέξοδον ἔχον ἀτελεύτητον, ἢ δὲ μόλις, ἢ δὲ πεφυκὸς ἔχων μὴ ἔχει διέξοδον

ἢ πέρασ· ἐπὶ προσθέσει ἢ ἀφαιρέσει ἢ ἀμφοῖν· χωριστὸν μὲν δὴ αὐτὸ τι ἓν, αἰσθητὸν δ' οὐχ οἷον τ' εἶναι. αἱ γὰρ μήτε μέγθος ἐστὶ μήτε πλήθος, ὅσα δ' αὐτῷ τὸ ἄπειρον καὶ μὴ συμβεβηκός, ἀδιαίρετον ἔσται· τὸ γὰρ διαίρετον ἢ μέγθος ἢ πλήθος. εἰ δὲ ἀδιαίρετον, οὐκ ἄπειρον, εἰ μὴ καθάπερ ἢ φωνὴ ἀόρατος. ἀλλ' οὐχ οὕτω λέγουσιν ὅδ' ἡμεῖς ζήτημεν, ἀλλ' ὡς ἀδιέξοδον. ἐπὶ πῶς ἐνδέχεται καθ' αὐτὸ εἶναι ἄπειρον, εἰ μὴ καὶ ἀριθμὸς καὶ μέγθος, ὧν πάθος τὸ ἄπειρον; ἐπὶ εἰ κατὰ συμβεβηκός, ἢ ἂν εἴη σοικίον τῶν ὄντων ἢ ἄπειρον, ὥσπερ οὐδὲ τὸ ἀόρατον τῆς διαλέκτου, καίτοι ἢ φωνὴ ἀόρατος. καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἐνέργεια εἶναι τὸ ἄπειρον, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐνέργεια εἶναι τὸ ἄπειρον, ἔστι γὰρ ὅτι οὐκ ἔστιν ἀπειρον μέρος τὸ λαμβανόμενον· τὸ γὰρ ἀπείρω εἶναι καὶ ἄπειρον ταῦτά, ἔπερ ὅσα τὸ ἄπειρον καὶ μὴ καθ' ὑποκειμένου. ὥστε ἢ ἀδιαίρετον, ἢ εἰς ἄπειρα διαίρετόν, εἰ μεριστόν. πολλὰ δ' εἶναι τὸ αὐτὸ ἀδύνατον ἄπειρα· ὥσπερ γὰρ ἀέρος ἀπὸ μέρος, οὕτως ἄπειρον ἄπειρα, εἰ ἔστιν ὅσα καὶ ἀρχή. ἀμερίζον ἄρα καὶ ἀδιαίρετον. ἀλλ' ἀδύνατον τὸ ἐντελέχεια ὂν ἄπειρον· ποσὸν γὰρ εἶναι ἀνάγκη. κατὰ συμβεβηκός ἄρα ὑπάρχει. ἀλλ' εἰ 20 ὕτως, εἴρηται ὅτι οὐκ ἐνδέχεται εἶναι ἀρχὴν ἀλλ' ἐκείνο ὃ συμβεβηκε, τὸν ἀέρα ἢ τὸ ἄρτιον. αὐτὴ μὲν ἔν ἢ ζήτησις καθόλου· ὅτι δ' ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ἐκ ἔστιν, ἐνθένδε ὅτι οὐκ εἶναι γὰρ σώματος λόγος τὸ ἐπιπέδοις ὠρισμένον, οὐκ εἴη ἂν ἄπειρον σῶμα οὐτ' αἰσθητὸν οὔτε νοητόν, οὐδ' ἀριθμὸς ὡς 25 κεχωρισμένος καὶ ἄπειρος· ἀριθμητὸν γὰρ ὁ ἀριθμὸς ἢ τὸ ἔχον ἀριθμὸν. φυσικῶς δὲ ἐκ τῶνδε ὅτι οὐκ εἶναι οὐδ' ἀπλοῦν. σύνθετον μὲν γὰρ οὐκ ἔστι σῶμα, ἐπέπερ πεπεραῖται τῷ πλήθει τὰ σοικία. δεῖ γὰρ ἰσάζειν τὰναντία καὶ μὴ εἶναι ἐν αὐτῶν ἄπειρον· εἰ γὰρ ὅπως οὐκ εἶναι ἢ θατέρου σώματος δύναμις, φθαρήσεται ὑπὸ τοῦ ἀπείρου τὸ πεπερασμένον. ἕκαστον δ' ἄπειρον εἶναι ἀδύνατον· σῶμα γὰρ ἐστὶ τὸ πάντη ἔχον διάστασι, ἄπειρον δὲ τὸ ἀπεράντως διεσθηκός, ὡς εἰ τὸ ἄπειρον σῶμα, πάντη 30 ἔστι ἄπειρον. ὅθεν ἐν δὲ καὶ ἀπλῶν ἐνδέχεται τὸ ἄπειρον εἶναι σῶμα, ἔθ' ὡς λέγουσι τινες, παρὰ τὰ σοικία ἐξ ἢ γενῶσι ταῦτα (οὐκ ἔστι γὰρ τὸ τοιοῦτο σῶμα παρὰ τὰ σοικία· ἄπαντα γὰρ ἐξ ὧν ἐστὶ) καὶ διαλύεται εἰς ταῦτα, ἢ φαίνεται

3. ἢ εἰ E. ἢ ἐστὶν οἰκία ἐστὶν ET. ἢ ἢ ἢ T. ἢ 4. ἢ om ET. ἢ ἢ οἰκία om ET. ἢ 5. ἔσται om A. ἢ 9. ἄλλως αὐτὴν et 10. δ' om T. ἢ 11. μὴ] μὴ γὰρ A. ἢ 13. ἐκ post ἢ om ET. ἢ 15. συσσοικίας T. ἢ 17. τὴν κίνησιν εἶναι A. ἢ 19. τίςτιν ET. ἢ 21. τις om T. ἢ 25. καὶ μὴ ἐνέργειαν om A. ἢ 31. μία ἢ ἀμφοῖν E. ἢ 32. τὸ διάστημα τὸ αὐτὸ E. ἢ 35. δ' om A.

2. αἰσθητὸν δ' om E. ἢ 3. ἐστὶ om A. ἢ αὐτὸ ET. ἢ 6. ὅδ' ἢ E. ἢ 9. εἰ om T. ἢ 10. ἢ] ἢ A. ἢ 12. ὅθεν ἰσάζει T, αὐτὸ ὅπως A. ἢ 14. μὴ om T. ἢ 15. ἄπειρα] ἀπὸ διαίρετα A. ἢ εἰ] ἢ T. ἢ 16. μέρος ἀπὸ ἀέρος ET. ἢ 19. εἰ om A. ἢ 20. ἐκείνο T. ἢ 22. δ' οὐδ' ἐν A. ἢ 24. οὐτ' ET. ἢ 26. φυσικῶς T. ἢ 27. τ' om T. ἢ ἔστι] ἐν A. ἢ 28. ἐκείπερ] εἰ ET. ἢ 30. ἐπερθε E. ἢ 33. εἰ om ET. ἢ 34. ὅθεν ἐν δὲ ἀπλῶν E, ὅθεν ἐν καὶ ἀπλῶν A, ἀπλῶν δ' T. ἢ τὸ om ET. ἢ 36. τὸ om ET. ἢ 37. ἀπαντα T. ἢ ὧν] ἢ ET. ἢ ταῦτά T, τοῦτο E.

δὲ τῆτο περι τὰ ἀπλᾶ σώματα), οὐδὲ πῦρ οὐδ' ἄλλο τι τῶν στοιχείων ἕθεν. χωρὶς γὰρ τῷ ἄπειρον εἶναι τι αὐτῶν ἀδύνατον τὸ ἄπαν, κἂν ἢ πεπερασμένον, ἢ εἶναι ἢ γιγνεσθαι ἐν τι αὐτῶν, ὡσπερ Ἡράκλειτός φησιν ἄπαντα γιγνεσθαι ποτε πῦρ. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τοῦ ἐνός, ὃ 5 ποιοῖσι παρὰ τὰ στοιχεῖα οἱ φυσικοὶ. πᾶν γὰρ μεταβάλλει ἐξ ἐναντίας, οἷον ἐκ θερμῆς εἰς ψυχρόν. ἔτι τὸ αἰσθητὸν σῶμα ποῦ, καὶ ὁ αὐτὸς τόπος ὄλου καὶ μορίου, οἷον τῆς γῆς. ὡς' εἰ μὲν ὁμοιοῦδες, ἀκίνητον ἔσται ἢ αἰεὶ οἰσθήσεται. τῆτο δὲ ἀδύνατον· τί γὰρ μᾶλλον κάτω ἢ ἄνω ἢ ὀπίσθιν; 10 οἷον εἰ βῶλος εἴη, ποῦ αὕτη κινήσεται ἢ μενεῖ; ὁ γὰρ τόπος αὐτῆς τοῦ συγγενῆ σώματος ἄπειρος. καθέξει οὖν τὸν ὄλον τόπον καὶ πῶς; τίς οὖν ἢ μονὴ καὶ ἢ κίνησις; ἢ πανταχῶς μενεῖ; ἢ κινήσεται ἄρα. ἢ πανταχῶς κινήσεται; οὐκ ἄρα κινήσεται. εἰ δ' ἀνόμοιον τὸ πᾶν, ἀνόμοιοι καὶ οἱ 15 τόποι, καὶ πρῶτον μὲν ἔχ' ἐν τῷ σῶμα τῷ παντός ἄλλ' ἢ τῷ ἄπεισθαι, εἴτα ἢ πεπερασμένα ταῦτ' ἔσται ἢ ἄπειρα εἶδει. πεπερασμένα μὲν ἔν ἔχ' οἷον τε. ἔσται γὰρ τὰ μὲν ἄπειρα τὰ δ' οὐ; εἰ τὸ πᾶν ἄπειρον, οἷον πῦρ ἢ ὕδωρ· φθορὰ δὲ τὸ τοῖσθον τοῖς ἐναντίοις. εἰ δ' ἄπειρα καὶ ἀπλᾶ, 20 καὶ οἱ τόποι ἄπειροι καὶ ἔσται ἄπειρα τὰ στοιχεῖα· εἰ δὲ τοῦτ' ἀδύνατον, καὶ οἱ τόποι πεπερασμένοι, καὶ τὸ πᾶν ἀνάγκη πεπεράσθαι. ὅλως δ' ἀδύνατον ἄπειρον εἶναι σῶμα καὶ τόπον τοῖς σώμασιν, εἰ πᾶν σῶμα αἰσθητὸν ἢ βάρος ἔχει ἢ κυφότητα. ἢ γὰρ ἐπὶ τὸ μέσον ἢ ἄνω οἰσθήσεται, 25 ἀδύνατον δὲ τὸ ἄπειρον ἢ πᾶν ἢ τὸ ἡμισυ ἢ ὀποτεροῦν πεπονηθῆναι· πῶς γὰρ διελείξ; ἢ πῶς τοῦ ἀπείρου ἔσται τὸ μὲν κάτω τὸ δ' ἄνω, ἢ ἔσχατον καὶ μέσον; ἔτι πᾶν σῶμα αἰσθητὸν ἐν τόπῳ, τόπου δὲ εἶδη ἔξ', ἀδύνατον δ' ἐν τῷ ἀπείρῳ σώματι ταῦτ' εἶναι. ὅλως δ' εἰ ἀδύνατον τόπον 30 ἄπειρον εἶναι, καὶ σῶμα ἀδύνατον· τὸ γὰρ ἐν τόπῳ ποῦ, τῆτο δὲ σημαίνει ἢ ἄνω ἢ κάτω ἢ τῶν λοιπῶν τι, τῆτων δ' ἕκαστον πέρασ τι. τὸ δ' ἄπειρον οὐ ταῦτον ἐν μεγέθει καὶ κινήσει καὶ χρόνῳ ὡς μία τις φύσις, ἀλλὰ τὰ ὕπερον λέγεται κατὰ τὸ πρότερον, οἷον κίνησις κατὰ τὸ μέ- 35 γθος ἐφ' οὗ κινεῖται ἢ ἀλλοιοῦται ἢ αὔξεται, χρόνος δὲ διὰ τὴν κίνησιν.

Μεταβάλλει δὲ τὸ μεταβάλλον τὸ μὲν κατὰ συμ- 11
βεβηκός, ὡς τὸ μουσικὸν βαδίζειν, τὸ δὲ τῷ τῆτο τι μεταβάλλειν ἀπλῶς λέγεται μεταβάλλειν, οἷον ὄσα κατὰ μέρη ὑγιαίνεται γὰρ τὸ σῶμα, ὅτι ὁ ὀφθαλμός. ἔτι δὲ τι ὁ καθ' αὐτὸ πρῶτον κινεῖται, καὶ τῆτο' ἐπὶ τὸ καθ' αὐτὸ κινήτον. ἔτι δὲ τι καὶ ἐπὶ τῷ κινήτος ὡσαύτως· κινεῖ γὰρ κατὰ συμβεβηκός τὸ μὲν κατὰ μέρος τὸ δὲ καθ' αὐτό· ἔτι δὲ τι τὸ κινῶν πρῶτον· ἔτι δὲ τι τὸ κινούμενον ἐν τινι χρόνῳ καὶ ἐξ ἕ καὶ εἰς ὁ. τὰ δ' εἶδη καὶ τὰ πάθη καὶ ὁ τόπος, εἰς ᾧ κινεῖνται τὰ κινούμενα, ἀκίνητὰ ἔσιν, οἷον ἐπιστήμη καὶ θερμότης· ἔτι δ' ἔχ' ἢ θερμότης κίνησις ἄλλ' ἢ θερμανσις. ἢ δὲ μὴ κατὰ συμβεβηκός μεταβολὴ ἐκ ἐν ἄπασιν ὑπάρχει, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐναντίοις καὶ μεταξὺ καὶ ἐν ἀντιφάσει. τούτου δὲ πίστις ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς. μεταβάλλει δὲ τὸ μεταβάλλον ἢ ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκει- 15 μνον, ἢ ἐκ ἐξ ὑποκειμένου εἰς ἔχ' ὑποκειμένου, ἢ ἐξ ὑποκειμένου εἰς ἔχ' ὑποκειμένου, ἢ ἐκ ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκειμένου. λόγῳ δὲ ὑποκειμένου τὸ καταφάσει δηλούμενον. ὡς' ἀνάγκη τρεῖς εἶναι μεταβολάς· ἢ γὰρ ἐξ ἔχ' ὑποκει- μένου εἰς μὴ ὑποκειμένου ἐκ ἔστι μεταβολή· ἔτε γὰρ ἐναν- 20 τία ἔτε ἀντιφάσις ἔστιν, ὅτι ἐκ ἀντίθεσις. ἢ μὲν ἔν ἐκ ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκειμένου κατ' ἀντίφασιν γένεσις ἔστιν, ἢ μὲν ἀπλῶς ἀπλῆ, ἢ δὲ τινός τίς· ἢ δ' ἐξ ὑποκειμένου εἰς μὴ ὑποκειμένου φθορά, ἢ μὲν ἀπλῶς ἀπλῆ, ἢ δὲ τινός τίς. εἰ δὲ τὸ μὴ ὄν λέγεται πλεοναχῶς, καὶ μήτε τὸ κατὰ σύνθεσιν ἢ διαίρεσιν ἐνδέχεται κινεῖσθαι, μήτε τὸ κατὰ δύναμιν τὸ τῷ ἀπλῶς ὄντι ἀντικείμενον· τὸ γὰρ μὴ λευκὸν ἢ μὴ ἀγαθὸν ὅμως ἐνδέχεται κινεῖσθαι κατὰ συμβεβηκός· εἴη γὰρ ἂν ἄνθρωπος τὸ μὴ λευκόν· τὸ δ' ἀπλῶς μὴ τῆτο οὐδαμῶς· ἀδύνατον γὰρ τὸ μὴ ὄν κινεῖσθαι· εἰ δὲ τοῦτο, καὶ τὴν γένεσιν κίνησιν εἶναι· γίγνεται γὰρ τὸ μὴ ὄν. εἰ γὰρ καὶ ὅτι μάλιστα κατὰ συμβεβηκός γίγνεται, ἀλλ' ὅμως ἀληθές εἰπεῖν ὅτι ὑπάρχει τὸ μὴ ὄν κατὰ τοῦ γιγνομένου ἀπλῶς. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἡρμεῖν. ταῦτά 30 τε δὲ συμβαίνει δυσχερῆ, καὶ εἰ πᾶν τὸ κινούμενον ἐν τόπῳ, τὸ δὲ μὴ ὄν ἐκ ἔστιν ἐν τόπῳ· εἴη γὰρ ἂν πρ. ὑδὲ δὲ ἢ φθορὰ κίνησις· ἐναντίον γὰρ κινήσει κίνησις ἢ ἡρμεῖα,

1. παρὰ Α'. ἢ τι om Α'. ἢ 9. αἰσθήσεται· τῆ δὲ T. ἢ 10. κάτω] καὶ τὸ T. ἢ 13. ἢ utrumque om Α'. ἢ 14. κινήσεται om ETΑ'. ἢ 18. ἐν τισι λαίπει τὸ εἶδη γρ E. ἢ 21. τὰ et 24. ἢ om Α'. ἢ 26. ἢ post ἡμισυ om E. ἢ 27. διέλες Α'. ἢ 28. αἰσθητὸν σῶμα ET. ἢ 32. δὲ δὲ σημαίνει ET. ἢ 34. χρόνῳ καὶ κινήσει T. ἢ ἀλλὰ] ἄμα T.

2. βαδίζει Α'. ἢ 5. ὁ καθ'] καὶ δ' ET. ἢ 7. τῆτο T. ἢ μὴ] δὲ Α'. ἢ 8. δὲ alterum om E. ἢ ἢ τῆ] ἔτι ἐν ἢ ET. ἢ 9. δ' om T. ἢ τὰ om ET. ἢ 16. ἢ ἐκ — 18. δὲ ὑποκειμένου om Α'. ἢ 17. ἔχ' om T. ἢ ἢ — ὑποκειμένου add E. ἢ 23. τις τινός TΑ'. ἢ 24. ἀπλῆ om Α'. ἢ τις τινός Α'. ἢ 27. ὅτι om Α'. ἢ 28. ὅλως T. ἢ κατὰ] μὴ κατὰ T. ἢ 29. εἰ T. ἢ ἂν] ἢ T, om Α'. ἢ 30. γὰρ om T. ἢ 85. τε] δὲ Α'. ἢ 36. ἢ om E. ἢ 37. ἢ om T.

φθορά δὲ γενέσθαι. ἐπεὶ δὲ πᾶσα κίνησις μεταβολή τις, μεταβολὰς δὲ τρεῖς αἰ εἰρημέναι, τύτων δ' αἰ κατὰ γένεσιν καὶ φθοράν ἢ κινήσεις, αὗται δ' εἰσὶν αἰ κατ' ἀντίφασιν, ἀνάγκη τὴν ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον κίνησιν εἶναι μένου. καὶ δ' ὑποκείμενα ἢ ἐναντία ἢ μεταξὺ καὶ γὰρ ἢ ἐρήσεις κείσθαι ἐναντίον, καὶ δηλοῦται καταφάσαι, εἰον τὸ γομνόν καὶ πωδόν καὶ τὸ μέλαν.

12 Εἰ ἔν αἰ κατηγορίας διήρηται ὑσία, ποιότητα, τόπος, τῷ ποσῷ ἢ πάσχειν, τῷ πρὸς τι, τῷ ποσῷ, ἀνάγκη σραῖς εἶναι κινήσεις, ποῦ, ποσῷ, σόκυ. κατ' οὐσίαν δ' οὐ διὰ τὸ μαθῶν εἶναι ὑσία ἐναντίον, ἔδδ τῷ πρὸς τι. ἔστι γὰρ βατέρου μηθῶν μεταβάλλοντος ἀληθεύεσθαι βατέρου μηθῶν μεταβάλλον, ἄσπε κατὰ συμβεβηκός ἢ κινήσεις αὐτῶν. οὐδὲ ποῖστος καὶ πάσχοτος, ἢ κινῶτος καὶ κινωμένου, ἔτι οὐκ ἔστι κινήσεως κινήσεις ἔδδ γενέσεως γένεσις, ἔδ ὅπως μεταβολῆς μεταβολή. διχῶς γὰρ ἐνδέχεται κινήσεως εἶναι κινήσιν, ἢ ὡς ὑποκειμένου, οἷον ὁ ἀνθρώπος κινεῖται ὅτι ἐκ λευκῷ εἰς μέλαν μεταβάλλει, ὡς οὕτω καὶ ἢ κινήσεις ἢ θαρμικίνεται ἢ φύχεται ἢ τόπον ἀλλάσσει ἢ αὐξεται. τῦτο δὲ ἀδύνατον· οὐ γὰρ πᾶν ὑποκειμένου αἰ ἢ μεταβολή. ἢ τῷ ἔτερον τι ὑποκειμένου ἐκ μεταβολῆς μεταβάλλειν εἰς ἄλλο εἶδος, οἷον ἀνθρώπου ἐκ νόσου εἰς ὑγίαιαν. ἀλλ' οὐδὲ τῦτο δυνατὸν πλην κατὰ συμβεβηκός. πᾶσα γὰρ κίνησις ἐξ ἄλλου εἰς ἄλλο ἐστὶ μεταβολή, καὶ γένεσις καὶ φθορά ὡσαύτως· πλην αἰ μὲν εἰς ὑποκείμενα ὡδὶ ἢ ὡδὶ ἢ κινήσεις. ἀμα οὖν μεταβάλλει ἐξ ὑγείας εἰς νόσον, καὶ ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς μεταβολῆς εἰς ἄλλον. ὅηλον δὴ ὅτι αὐ νοσήσῃ, μεταβεβηκός ἔσται εἰς ἀποιανσὺν (ἐνδέχεται γὰρ ἡρεμεῖν) καὶ ἔτι εἰς μὴ τὴν τοχῶσαν οὐαί· κείσθαι ἔκ σπασ εἰς τι ἄλλο. ἔσται. ὡσθ' ἢ ἐντισκεμμένη ἔσται ὑγίαισι, ἀλλὰ τῷ συμβεβηκέναι, οἷον ἔξ ἰσναρνήσεως εἰς λήθην μεταβάλλει ὅτι ἔξ ὑπάρχει ἐκείνῳ μεταβάλλει, ὅτι μὲν εἰς ἐπερήμην ὅτι δὲ εἰς ὑγίαιαν. ἔτι εἰς ἀπειρον βαιδιεῖται, αἰ ἔσται μεταβολῆς μεταβολή καὶ γένεσις γένεσις. ἀνάγκη δὴ καὶ τὴν κροτέρω, αἰ ἢ ὑστέρα· οἷον αἰ ἢ ἀπλῆ γένεσις

ἐγίνετό ποτε, καὶ τὸ γινόμενον ἀπλῶς ἐγίνετο. ὡσπε ἔκω ἦν τὸ γινόμενον ἀπλῶς, ἀλλὰ τι γινόμενον ἢ γινόμενον. εἰ δὴ καὶ τῦτ', ἐγίνετό ποτε, ὡς ἔκ ἦν πω τότε γινόμενον. ἐπεὶ δὲ τῶν ἀπέρων οὐκ ἔστι τι πρῶτον, ὅσα ἔσται τὸ πρῶτον, ὡς ἔδδ τὸ ἐχόμενον. οὕτε γένεσθαι ὡς ἔτε κινεῖσθαι οἷον τε οὕτε μεταβάλλειν ὡδὲ. ἔτι τῷ αὐτῷ κινήσις ἢ ἐναντία καὶ ἡρέμησης, καὶ γένεσις καὶ φθορά ὡς τὸ γινόμενον ὅταν γένεται γινόμενον, τότε φθόρεται· οὕτε γὰρ αὐτῷ γινόμενον ἔδ ὑσπερον· εἶναι γὰρ δὲ τὸ φθερόμενον. ἔτι δὲ ἔλλω ὑπείκει τῷ γινόμενῳ καὶ μεταβάλλονται. τίς ἔν ἔσται, ὡσπερ τὸ ἀλλωκωτῶν σῆμα ἢ ἀφύχη, ἔτω τί τὸ γινόμενον οἰήσῃ ἢ γένεσις, καὶ ἔτι αἰ εἰς ὁ κινεῖσθαι; δὲ γὰρ εἶναι πᾶν τοῦδε ἐκ πᾶδε εἰς τῦδε κινήσιν μὴ κινήσιν. πῶς οὕτε οὐ γὰρ ἔσται μάθησις τῆς μαθήσεως, ὡς ἔδδ γένεσις γένεσεως. ἐπεὶ δ' ἔτ' ὡσαῖς ἔτε τῷ πρὸς τι ἔτε τῷ ποσῷ καὶ πάσχειν, ἀέκτεται κατὰ τὸ ποσόν καὶ ποσόν καὶ τόπον κινήσιν εἶναι; τῦτων γὰρ ἀέστω ἐναντίωσις ἔστιν. λέγω δὲ τὸ ποσόν ἢ τὸ πᾶν τῆ αὐτῆς (καὶ γὰρ καὶ ἢ διαφορῶν ποῖσ) ἀλλὰ τὸ παθητικόν, καὶ λέγεται πάσχειν ἢ ἀπαθῆς εἶναι. τὸ δὲ ἀκῶητον τὸ τι ἔλλω ἀδύνατον κινήσῃ καὶ τὸ μάλισ ἐκ χρόνῳ πολλῷ ἢ βραδύως ἀρχόμενον, καὶ τὸ πεφυκός μὲν κινεῖσθαι, μὴ δυνάμενον δὲ ὅτε πέφυκε καὶ ἔ καὶ ὡς ἢ κατὰ ἡρεμεῖν τῶν κινήτων μόνον· ἐναντίον γὰρ ἡρεμεῖα κινήσει, ὡσπε

Ἄμα κατὰ τόπον ὅσα ἐν ἐνὶ τόπῳ πρῶτον, καὶ χρόνῳ ὅσα ἐν ἄλλῳ. ἀπτεσθαι δὲ ὦν τὰ ἔκρω ἀμα· μεταξὺ δ' εἰς ὁ πέφυκε πρῶτον ἀφοκινεῖσθαι τὸ μεταβάλλειν ἢ πᾶ ὁ ἔσχατον μεταβάλλει κατὰ φύσιν τὸ συνεχῶς μεταβάλλων. ἐκαστῶν κατὰ τόπον τὸ κατ' οὐσίαν ἀπέχον ἐπέδξου. ἔξῃς δὲ ἔ μετα τὴν ἀρχὴν ὄντος, ὅσα ἢ αὐδαῖ ἢ κῶηλος πῶς ἀφορισθέντος, μηθῶν μεταξὺ ἔσται τῶν ἐν ταῖσθῳ γένει καὶ ἔ ἐφεξῆς ἔσθ, οἷον γραμματῆς γραμματῆς ἢ μανῶδες μονάδος ἢ οἰκίας οἰκίας. ἄλλω δ' ἔδδ κινεῖσθαι μεταξὺ εἶναι· τὸ γὰρ ἔξῃς σινός, ἐφεξῆς καὶ ὑσπερον· τίς τῷ γὰρ τὸ

2. αἰ om A¹. || αἰ μὲν κατὰ A¹. || 5. ἢ prius om A¹. || 7. τωδὸν] λευκὸν A¹. || 9. τῷ primum tertiumque et. ἢ om A¹. || 11. τῷ om ET. || βατέρου μεταβάλλοντος μηθῶν ἀληθεύεσθαι βατέρου μὴ δὲ μ. A¹. || 14. καὶ πάσχοτος] ἢ πάσχοτος A¹. || 15. μεταβολή μεταβολῆς ET. || 16. κινήσιν εἶναι A¹. || 17. κείται T. || 19. τόπον] τὸ πᾶν T. || 21. τῷ] τὸ T. || 23. ἀπασι γὰρ ἢ κινήσις A¹. || 25. κῆ] ἢ A¹. || ἐξ ἀποκινεῖσθαι T. || ἢ κινήσεως] ἢ κινήσεως A¹. || 27. δ' ET. || 30. ἄλλω π T. || ἔσται om ET. || 35. δὲ T. || γένεσις ἐγίνεσθ] γένεσθ A¹.
 1. ἀπλῶς om ET. || 2. τὸ om E. || γινόμενον τι A¹. || 3. αἰ δ] ἢ δὲ A¹. || τότε] ποτε A¹. || 4. τι om ET. || ἀμα ἔσται τῷ πρῶτον om A¹. || 5. ὅσα ἔκρω ἔσται E. || 7. καὶ ἢ γένεσις A¹. || 9. γινόμενον A¹. || 11. μεταβάλλειν τι τίς ET. || 12. αἰ] ὅτι καὶ A¹. || κινήσεως] ἢ κινήσεως A¹. || ἔτι] τῶ T, om E. || 13. εἶναι τι τὴν ET. || 14. πῶς μεταξὺ] ἢ τῆς μαθήσεως γένεσθαι A¹. || 15. ὡδὲ γένεσθ] τῆς ποσῶ lacunam A¹. || ὡσαῖς T. || 17. καὶ τὸ ποσόν A¹. || 19. καὶ γὰρ καὶ ἢ διαφορῶν] καὶ τῆ διαφορῶν T A¹. || 30. ἀκῶητικῶν] ἀδύνατον T. || 21. μάλισ A¹. || πολλῷ] ποτε T. || ἢ om ET. || 23. ὡ] ἢ πέφυκε A¹. || κατὰ] δ' κατὰ] ὡς ἢ ἄλλω E. || 26. ἀπέχον A¹. || 27. δὲ om A¹. || 29. τὸ om ET. || 31. ἢ T. || 33. ὡ] δ' A¹. || 35. τῶν] τῶ A¹.

ἐκ ἐξῆς τῶν δύο, αὐτὴ ἢ νουημία τῆς δευτέρας. ἐχόμενον δὲ ἢ ἀπὸ ἐξῆς ὄν ἀπτηται. ἐπεὶ δὲ πᾶσα μεταβολὴ ἐν τοῖς ἀντικειμένους, ταῦτα δὲ τὰ τ' ἐναντία καὶ ἀντίφαστοι, ἀντιφάσεις δ' ἔχου ἀνά μίαν, ὁμοίαν ὡς ἐν τοῖς ἐναντίοις τὸ μεταξὺ. τὸ δὲ συνεχὲς ὅπερ ἐχόμενον τε ἢ ἀπτόμενον· λέγει δὲ συνεχὲς ἕσται ταῦτ' ὄντως καὶ ἐν τῷ ἐκαστέρου πέρους οἷς ἀπτηται· καὶ συνδέχονται, ὥστε ὁμοίαν ὅτι τὸ συνεχὲς ἐν τούτοις ἐξ ὧν ἔσται κέφυκε γίνεσθαι κατὰ τὴν σύναμιν. καὶ ὅτι πρῶτον τὸ ἐφεξῆς, ὁμοίαν τὸ γὰρ ἐξῆς ἔχει ἀπτηται, τὰ δ' ἐφεξῆς καὶ εἰ συνεχὲς, ἀπτηται, εἰ δ' ἀπτηται ἕσται συνεχὲς. ἐν οἷς δὲ μὴ ἐστὶ ἀφήσιν αὐτὸ ἔστι σύμφαστοι ἐν τούτοις. ὥστ' ἕως ἐστὶ σιγήσιν μονάδι ταῦτόν· ταῦτα μὲν γὰρ ὑπάρχει τὸ ἀπτηται, ταῖς δ' οὐκ ἀλλὰ τὸ ἐφεξῆς καὶ τῶν μὲν μεταξὺ τι τῶν δ' ἢ.

Λ.

Περὶ τῆς οὐσίας· ἢ θεωρίας· τῶν γὰρ οὐσιῶν αἰ ἀρχαὶ καὶ τὰ αἰτια ζητοῦνται· καὶ γὰρ εἰ ὡς ὅλον τι τὸ πᾶν ἢ οὐσία πρῶτου μέρος· καὶ εἰ τῶ ἐφεξῆς, καὶ ἕως πρῶτον ἢ οὐσία, εἶται τὸ ποῖόν, εἶται τὸ ποσόν. ἀμα δ' οὐδ' ὄντος ὡς εἶπεν ἀπλῶς πᾶσα, ἀλλὰ ποιότητες καὶ κινήσεις; ἢ καὶ τὸ ἢ λευκόν καὶ τὸ ἢ εὐθύ· λέγομεν γὰρ εἶναι καὶ ταῦτα, οἷον ἐξῆς ἢ λευκόν. ἔτι ἕθεν τῶν ἄλλων χωριστῶς μαρτυροῦσι δὲ καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐργῶ· τῆς γὰρ οὐσίας ἐξῆς ἀρχαὶ καὶ ζοιστία καὶ αἰτια· εἰ μὲν ἔν τῶν καθόλου οὐσίας μᾶλλον τιθέσιν· τὰ γὰρ γένη καθόλου, αἰ φασιν ἀρχαὶ καὶ οὐσία· εἶναι μᾶλλον διὰ τὸ λογικῶς ζητοῦν· οἱ δὲ πάλαι τὰ κατ' ἕκαστον, οἷον πῦρ καὶ γῆν, ἀλλ' οὐ τὸ κοινὸν σῶμα· οὐσία δὲ τρεῖς, μία μὲν αἰσθητή, ἢς ἢ μὲν αἰδῖος ἢ δὲ φθαρτή, ἢν πάντες ὁμοιολογῶσιν, οἷον τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα· ἢ δ' αἰδῖος ἢς ἀνάγκη τὰ στοιχεῖα λαβεῖν, ἔτι· ἐν εἶτε πολλὰ. ἄλλη δὲ ἀκίνητος, καὶ ταῦτην πᾶσι εἶναι φασιν χωριστῶς, οἱ μὲν εἰς δύο διαιρούντες, οἱ δὲ εἰς μίαν φύσιν τιθέντες τὰ εἶδη καὶ τὰ μαθηματικά, οἱ δὲ τὰ μαθηματικά μόνον ταύτων. εἰσεῖναι μὲν δὲ φυ-

σικῆς (μέτὰ κινήσεως γὰρ), αὐτὴ δ' ἑτέρας, εἰ μηδὲμία αὐτοῖς ἀρχὴ κοινή.

Ἡ δ' αἰσθητὴ οὐσία μεταβολητή. εἰ δ' ἢ μεταβολὴ ἐκ τῶν ἀντικειμένων ἢ τῶν μεταξὺ, ἀντικειμένων δὲ μὴ πάντων (οὐκ λευκῶν γὰρ ἢ φωνῆ) ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἀνάγκη ὑπεῖναι τι τὸ μεταβάλλον εἰς τὴν ἐναντίωσιν· ἢ γὰρ τὰ ἐναντία μεταβάλλει. ἔτι τὸ μὲν ὑπομένει, τὸ δ' ἔναντίον ἔχει ὑπομένει· ἐστὶν ἄρα τι τρίτον παρὰ τὰ ἐναντία, ἢ ὕλη. εἰ δὲ αἰ μεταβολαὶ τέσσαρες, ἢ κατὰ τὸ τί ἢ κατὰ τὸ ποῖόν ἢ ποσόν ἢ πῶ, καὶ γένησιν μὲν ἢ ἀπλῆ καὶ φθορὰ ἢ κατὰ τόθε, αὐξήσιν δὲ καὶ φθίσις ἢ κατὰ τὸ ποσόν, ἀλλοίωσις δὲ ἢ κατὰ τὸ πάθος, φθορὰ δὲ ἢ κατὰ τόπον, εἰς ἐναντιώσεις ἂν εἶεν τὰς· κατ' ἕκαστον αἰ μεταβολαὶ ἀνάγκη δὲ μεταβάλλειν τὴν ὕλην δυναμένην ἀρῶν· ἐπεὶ δὲ δικτὸν τὸ ὄν, μεταβάλλει πᾶν ἐκ τῶ ἀνάγκη ὄντος εἰς τὸ ἐνεργεῖα ὄν, οἷον ἐκ λευκοῦ δυνάμει εἰς τὸ ἐνεργεῖα λευκοῦ ὁμοίως δὲ καὶ ἐπ' αὐξήσεως καὶ φθίσεως. ὥστε ἢ μόνον κατὰ συμβεβηκὸς ἐνδέχεται γίνεσθαι ἐκ μὴ ὄντος, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὄντος γίνεται πάντα, ἀνάγκη μόνον ὄντος, ἢ καὶ μὴ ὄντος δὲ ἐνεργεῖα. καὶ τῶτ' ἐστὶ τὸ Ἀναξαγόρου ἐν (βέλτιον γὰρ ἢ ὁμοῦ πάντα) καὶ Ἐμπεδοκλέους τὸ μῦθος καὶ Ἀναξίμανδρου. καὶ ὡς Δημόκριτος φησιν, ἢν ὁμοῦ πάντα δυνάμει, ἐνεργεῖα δ' ἢ. ὥστε τῆς ὕλης ἂν εἶεν ἡμέτεροι· πάντα δ' ὕλην ἔχει ὅσα μεταβάλλει, ἀλλ' ἑτέρον· καὶ τῶν αἰδῖων ὅσα μὴ γεννητὰ κινήτα δὲ φθορᾶ, ἀλλ' ἢ γεννητῆ, ἀλλὰ πάθεν ποῖ. ἀπορήσει δ' ἂν τις ἐκ ποῖ μὴ ὄντος ἢ γένησιν· τριχῶς γὰρ τὸ μὴ ὄν. εἰ δὲ τί ἐστὶ δυνάμει, ἀλλ' ὁμοῦ ἢ τῶ τυχόντος ἀλλ' ἑτερον ἐξ ἑτέρου. οὐδ' ἵκανόν ὅτι ὁμοῦ πάντα χρεῖματα· διαφέρει γὰρ τῆ ὕλη, ἐπεὶ διὰ τί ἀπειρα ἐγένετο ἀλλ' ἔχει ἐν; ὁ γὰρ νῦν εἶς, ὡς· εἰ καὶ ἢ ὕλη μία, ἐσείν· ἐγένετο ἐνεργεῖα ἢ ἢ ὕλη ἢν δυνάμει. τρία δὲ τὰ αἰτια καὶ τρεῖς αἰ ἀρχαί, δύο μὲν ἢ ἐναντιώσις, ἢς τὸ μὲν λόγος καὶ εἶδος τὸ δὲ ζήτησις, τὸ δὲ τρίτον ἢ ὅλον.

Μετὰ ταῦτα ὅτι ἢ γίνεται ἔτε ἢ ὕλη ἔτε τὸ εἶδος, λέγει δὲ τὰ ἑσχατα. πᾶν γὰρ μεταβάλλει τι καὶ ὑπό

2. ἀπτηται A. || 3. δὲ τάναντία T, δὲ ἐναντία A. || 4. ὡς] δ' ὡς F. || 5. ἢ ἀπτόμενον om ET. || 6. λέγει] λέγεται A. || 8. ἐν τῷ] ἐν T. || 9. τῆν om F. || 10. ἐφεξῆς] ἐξῆς F. || 11. εἰς T A. || 14. ἀλλὰ πρὸς τὸ BT. || τῶν] τῶ γα T. || 20. εἰ καὶ F. || τὸ A F. || καὶ ET. || 21. εἶται τὸ ποῖόν] ἢ ποῖόν BF. || 22. ἀπλῶς ὡς εἶπεν F. || ὡς ἀπλῶς εἶπεν A. || ταῦτα ETF. || ἀλλὰ] ἀν F. || καὶ om F. || ἢ F. || 23. τὸ ἐ] ἐ τὸ T. || γῆν] ἔν F. || καὶ ταῦτα εἶναι A. || 24. ἢ δὲ T. || 29. εἰσῆται A. || 33. καὶ add A. || 34. φασὶ τινες εἶναι ET. || 36. αἰ δὲ τὰ μαθηματικά om E. || 3. δ' ἢ] δὲ E, δὲ F. || 4. μὴ] οὐ T. || 9. τὸ om E. || 10. οἷον T. || 11. ἢ post φθορὰ om ET. || 12. φθορὰ T. || 13. ταῖς T. || 15. τὸ om F. || 20. μέτερος ἢ ὄντος T. || 21. ἢ] ἢ A. || 23. ὁμοῦ γα E: ET A. ἢ μὴ. || 25. γοητῶν τὰ κινήτ' T. || 26. γα πρὸς T. || 27. δ' om F. || 28. τί ἐστὶ] ἐστὶ τὸ F. || 31. καὶ om A. || 32. ἢ] καὶ ἢ T. || 33. τρεῖς om F. || 35. ἢ et τὸ om F.

τινος καὶ εἰς τι. ὑφ' ἑ μὲν, τῷ πρώτου κινῆτος· ὁ δὲ, ἡ ὕλη· εἰς ὃ δὲ, τὸ εἶδος. εἰς ἀπειρον ἔν εἰσιν, εἰ μὴ μόνον ὁ χαλκὸς γίγνεται τρογγύλος ἀλλὰ καὶ τὸ τρογγύλον ἢ ὁ χαλκός· ἀνάγκη δὴ εἶναι. μετὰ ταῦτα ὅτι ἐκάστη ἐκ συνωνύμου γίγνεται ἡ ἕσια· τὰ γὰρ φύσει ἕσια καὶ 5 τὰλλα. ἢ γὰρ τέχνη ἢ φύσει γίγνεται ἢ τύχη ἢ τῷ αὐτομάτῳ. ἢ μὲν ἔν τέχνῃ ἀρχὴ ἐν ἄλλῳ, ἢ δὲ φύσις ἀρχὴ ἐν αὐτῷ· ἀνθρώπος γὰρ ἀνθρώπον γεννᾷ. αἱ δὲ λοιπαὶ αἰτίαι ἐρησεις τῶν. ἕσια δὲ τρεῖς, ἢ μὲν ὕλη τὸδε τι οὕσα τῷ φαίνεσθαι (ὅσα γὰρ ἐσιν ἀφῆ καὶ μὴ 10 συμφύσει, ὕλη καὶ ὑποκαίμενον), ἢ δὲ φύσις τὸδε τι, εἰς ἣν, καὶ ἔστι τις· ἐτι τρίτη ἢ ἐκ τούτων ἢ καθ' ἑαστα, οἷον Σωκράτης ἢ Καλλίας. ἐπὶ μὲν ἔν τινῶν τὸ τὸδε τι ἔτι ἐστι παρὰ τὴν συνθέτην ἕσiam, οἷον οἰκίας τὸ εἶδος, εἰ μὴ ἢ τέχνη. ὑδ' ἐστι γένεσις καὶ φθορὰ τῶν, ἀλλ' ἀλ- 15 λον τρόπον εἰσὶ καὶ οὐκ εἰσὶν οἰκία τε ἢ ἀνευ ὕλης καὶ ὑγεία καὶ πᾶν τὸ κατὰ τέχνην. ἀλλ' εἴπερ, ἐπὶ τῶν φύσει. διὸ δὴ ἔκ κακῶς ὁ Πλάτων εἶπε ὅτι εἶδη ἐσὶν ὅποσα φύσει, εἴπερ ἐσὶν εἶδη ἄλλα τῶν, οἷον πῦρ, σὰρξ, κεφαλή. ἅπαντα γὰρ ὕλη ἐστὶ, καὶ τῆς μάλις' οὐσίας ἢ 20 τελευταία. τὰ μὲν οὖν κινῶντα αἰτία ὡς προγεγενημένα ὄντα, τὰ δ' ὡς ὁ λόγος ἄμα. ὅτε γὰρ ὑγιαίνει ὁ ἀνθρώπος, τότε καὶ ἡ ὑγεία ἐσὶν, καὶ τὸ σχῆμα τῆς χαλκῆς σφαίρας ἄμα καὶ ἡ χαλκῆ σφαῖρα. εἰ δὲ καὶ ὕπερ- 25 ρόν τι ὑπομένει, σκεπτόν· ἐπ' ἐνίων γὰρ οὐθεν κωλύει, οἷον εἰ ἢ ψυχῆ τοῖστον, μὴ πᾶσα ἀλλ' ὁ νῦς· πᾶσαν γὰρ ἀδύνατον ἴσως. φανερόν δὴ ὅτι οὐθεν δεῖ διὰ γε ταῦτ' εἶναι τὰς ἰδέας· ἀνθρώπος γὰρ ἀνθρώπον γεννᾷ, ὁ καθ' ἑασον τὸν τινά. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν τεχνῶν· ἢ γὰρ ἰατρικὴ τέχνη ὁ λόγος τῆς ὑγείας ἐσὶν.

4 Τὰ δ' αἰτία καὶ αἱ ἀρχαὶ ἄλλα ἄλλων ἔστιν ὡς, ἐστι δ' ὡς, ἀν καθόλου λέγει τις καὶ κατ' ἀναλογίαν, ταῦτα πάντων. ἀπορήσει γὰρ ἂν τις πότερον ἔτεραι ἢ αἱ αὐταὶ ἀρχαὶ καὶ ζοιχεῖα τῶν ἕσιων καὶ τῶν πρὸς τι, καὶ καθ' ἐκάστην δὴ τῶν κατηγοριῶν ὁμοίως. ἀλλ' ἄποπον εἰ ταῦτα 35 πάντων· ἐκ τῶν αὐτῶν γὰρ ἔσαι τὰ πρὸς τι καὶ ἡ ἕσiam.

τί ἔν τῷτ' ἔσαι; παρὰ γὰρ τὴν ἕσiam καὶ τὰλλα τὰ κατηγοριμένα ἔθεν ἐσὶ κοινόν· πρότερον δὲ τὸ ζοιχεῖον ἢ ὡς ἐσὶ τὸ ζοιχεῖον. ἀλλὰ μὴν ὑδ' ἢ ἕσiam ζοιχεῖον τῶν πρὸς τι, ὑδὲ τῶν ἔθεν τῆς ἕσiam. ἐτι πῶς ἐπιδέχεται πάντων εἶναι ταῦτα ζοιχεῖα; ἔθεν γὰρ οἷον εἶναι τῶν ζοιχεῖων τῷ ἐκ τῶν ζοιχεῖων συγκαίμενῳ τὸ αὐτά, οἷον τῷ ΒΑ τὸ Β ἢ Α. ὑδὲ δὴ τῶν νοητῶν ζοιχεῖον ἐσὶν, οἷον τὸ ἐν ἢ τὸ ὄν· ὑπάρχει γὰρ ταῦθ' ἐκάσῳ καὶ τῶν συνθέτων. ἔθεν ἀρ' ἔσαι αὐτῶν ἔτ' ἕσiam ἔτε πρὸς τι· ἀλλ' ἀναγκαῖον. ἔτι ἐσὶν ἀρα πάντων ταῦτα ζοιχεῖα. ἢ ὡςπερ λέγομεν, ἐσὶ μὲν ὡς, ἐσὶ δ' ὡς ἔ, οἷον ἴσως τῶν αἰσθητῶν σωματίων ὡς μὲν εἶδος τὸ θερμόν καὶ ἄλλον τρόπον τὸ ψυχρόν ἢ ἐρησεις, ὕλη δὲ τὸ δυνάμει ταῦτα πρῶτον καθ' αὐτό, ἕσiam δὲ ταῦτά τε καὶ τὰ ἐκ τῶν ὡν ἀρχαὶ ταῦτα, ἢ εἰ τι ἐκ θερμῆ καὶ ψυχρῆ γίγνεται ἐν, οἷον σὰρξ ἢ ὄσιν· ἔτερον γὰρ ἀνάγκη ἐκείνων εἶναι τὸ γενόμενον. τῶν μὲν ἔν ταῦτα ζοιχεῖα καὶ ἀρχαὶ ἄλλων δ' ἄλλα. πάντων δὲ ἔτω μὲν εἰπεῖν ἐκ ἐσὶν, τῷ ἀνάλογον δὲ, ὡςπερ εἰ τις εἴποι ὅτι ἀρχαὶ εἰσὶ τρεῖς, τὸ εἶδος καὶ ἡ ἐρησεις καὶ ἡ ὕλη. ἀλλ' ἑασον τῶν ἔτερον περὶ ἑασον γένος ἐσὶν, οἷον ἐν χρώματι λευκόν, μέλαν, ἐπιφάνεια, φῶς, σκότος, ἀήρ· ἐκ δὲ τῶν ἡμέρα καὶ νύξ. ἐπει δὲ οὐ μόνον τὰ ἐνπάρχοντα αἰτία, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκτὸς οἷον τὸ κινῶν, δῆλον ὅτι ἔτερον ἀρχὴ καὶ ζοιχεῖον. αἰτία δ' ἄμφω· καὶ εἰς ταῦτα διαιρεῖται ἢ ἀρχή, τὸ δ' ὡς κινῶν ἢ ἰσὴν ἀρχή τις καὶ οὐσία. ὡς ζοιχεῖα μὲν κατ' ἀναλογίαν τρία, αἰτίαι δὲ καὶ ἀρχαὶ πένταρες· ἄλλο δ' ἐν ἄλλῳ, καὶ τὸ πρῶτον αἰτιον ὡς κινῶν ἄλλο ἄλλῳ. ὑγεία, νόσος, σῶμα· τὸ κινῶν ἰατρικὴ. εἶδος, ἀταξία τοιαδί, πλῆθος· τὸ κινῶν οἰκοδομική. καὶ εἰς ταῦτα διαι- 30 ρεῖται ἢ ἀρχή. ἐπει δὲ τὸ κινῶν ἐν μὲν τοῖς φυσικοῖς ἀνθρώποις ἀνθρώπος, ἐν δὲ τοῖς ἀπὸ διανοίας τὸ εἶδος ἢ τὸ ἐναντίον, τρόπον τινά τρία αἰτία ἂν εἴη, ὡδὲ δὲ τέτταρα. ὑγεία γὰρ πῶς ἢ ἰατρικὴ, καὶ οἰκίας εἶδος ἢ οἰκοδομική, καὶ ἀνθρώπος ἀνθρώπον γεννᾷ· ἐτι παρὰ ταῦτα ὡς τὸ πρῶτον πάντων κινῶν πάντα.

Ἐπει δ' ἐσὶ τα μὲν χωριστὰ τὰ δ' ἔ χωριστὰ, ἕσiam 5

1. post τι A^b καὶ ἐξ ὄ. || δ] ὅ T. || 5. ἢ add A^b. || ἕσiam] ἕσiam T. || 8. ἐαυτῷ A^b. || 10. ἐσὶν om T. || 11. τίδη] καὶ τότε A^b. || 12. τις· ἐτι] ἢ T. || ἢ καθ' ἑ] ἢ καὶ καθ' A^b. || 13. τι om E. || 15. ἢ τέχνη. ὑδ'] τὸ εἶδος ἐκ T. || 16. καὶ οὐκ εἰσὶν om T. || τε om ET. || 18. δὴ om A^b. || ὁ om ET. || 19. ἀλλὰ ET. || 20. γὰρ καὶ ὕλη T. || 23. ἢ om ET. || 26. ἢ om A^b. || 28. καθέ- κατος A^b. || 30. ὁ et ἐσὴ om A^b. || 31. τὰ δ'] ἐσὶ δὲ τὰ A^b. || ἄλλαι ἄλλα, ἐσὶ δ' ὡς ἂν A^b. || 32. λέγει A^b. || 33. πάντα A^b. || ἂν om T. || 35. δὴ κατηγορίαν A^b. || 36. τὰ] τὸ A^b. || αἱ ἕσiam ET.

3. ἐσὶ τὸ om A^b. || 6. τῶν om A^bF^b. || τὸ βα τῷ T. || 7. ζοιχεῖον EF^b. || ἐσὶν om ET. || ἐν καὶ τὸ ὄν F^b, ὄν ἢ τὸ ἔ A^b. || 12. ὕλη] ἢ ὕλη ET. || 13. ἐαυτῷ A^b, αὐτόν T. || οὐσία T. || 14. ψυχρῶ καὶ θερμῶ A^b. || 16. ταῦτα ET. || 17. τὸ A^b. || 18. εἴποιον A^b. || τρεῖς om T. || 20. χρώμασι A^b. || 21. καὶ om ET. || 25. ἰσῶν A^bF^b. || καὶ οὐσία] οὐσα ET. || 26. τίσομαres T. || 29. καὶ - 30. ἀρχή om A^b. || 31. ἀνθρώποις om A^b. γὰ ἀνθρώπος ἀνθρώπος, ἐτι ἀνθρώπος ἀνθρώπον μαργο E. || ἢ om T. || 35. πάντα] τὰ πάντα T. || 36. ἕσiam γὰ E.

ἐκείνα καὶ διὰ τὸτο πάντων αἷτια ταῦτα, ὅτι τῶν ὑσιῶν
 ἄνευ ἢ ἐξὶ τὰ πάθη καὶ αἰ κινήσεις. ἔπειτα ἔσαι ταῦτα
 ψυχὴ ἴσως καὶ σῶμα, ἢ νῦς καὶ ὄρεξις καὶ σῶμα. ἔτι
 δ' ἄλλον τρόπον τῷ ἀνάλογον ἀρχαὶ αἰ αὐταί, οἷον ἐνεργεια
 καὶ δύναμις· ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἄλλα τε ἄλλαις καὶ 5
 ἄλλως. ἐν ἐνίοις μὲν γὰρ τὸ αὐτὸ ὅτε μὲν ἐνεργεῖα ἐστὶν
 ἀτὲ δὲ δυνάμει, οἷον οἶνος ἢ σὰρξ ἢ ἄνθρωπος. πίπτει δὲ
 καὶ ταῦτα εἰς τὰ εἰρημένα αἷτια. ἐνεργεῖα μὲν γὰρ τὸ
 εἶδος, εἴαν ἢ χωριστόν, καὶ τὸ ἐξ ἀμφοῖν, ζήτησις δὲ οἷον
 σκίτος ἢ κάμνον, δυνάμει δὲ ἢ ὕλη· τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ 10
 δυνάμενον γίνεσθαι ἀμφω. ἄλλως δ' ἐνεργεῖα καὶ δυνάμει
 διαφέρει, ὡν μὴ ἐστὶν ἢ αὐτὴ ὕλη, ὡν οὐκ ἔστι τὸ
 αὐτὸ εἶδος ἀλλ' ἕτερον, ὡσπερ ἀνθρώπῳ αἷτιον τὰ τε ζοιχειά,
 πῦρ καὶ γῆ ὡς ὕλη, καὶ τὸ ἴδιον εἶδος καὶ εἴ τι
 ἄλλο ἔξω, οἷον ὁ πατήρ, καὶ παρὰ ταῦτα ὁ ἥλιος καὶ ὁ 15
 λοξὸς κύκλος, ὅτε ὕλη ὄντα οὐτ' εἶδος οὔτε ζήτησις οὔτε
 ἀμοειδές, ἀλλὰ κινῶντα. ἔτι δὲ ὄραν δεῖ ὅτι τὰ μὲν καθόλου
 ἐστὶν εἰπεῖν, τὰ δ' ἢ πάντων δὴ πρῶται ἀρχαὶ τὸ
 ἐνεργεῖα πρῶτον, τὸ εἶδει, καὶ ἄλλο ὁ δυνάμει. ἐκείνα
 μὲν οὖν τὰ καθόλου ἴσιν ἔστιν. ἀρχὴ γὰρ τὸ καθ' ἕκαστον 20
 τῶν καθ' ἕκαστον· ἄνθρωπος μὲν γὰρ ἀνθρώπου καθόλου·
 ἀλλ' ἢ ἐξω οὐθείς, ἀλλὰ Πηλεὺς Ἀχιλλεύς, σοῦ δὲ ὁ
 πατήρ, καὶ τοδὶ τὸ Β τοῦδὶ τῷ ΒΑ, ὅλως δὲ τὸ Β τοῦ
 ἀπλῶς ΒΑ. ἔπειτα εἶδη τὰ τῶν ὑσιῶν· ἀλλὰ δὲ ἄλλων
 αἷτια καὶ ζοιχειά, ὡσπερ ἐλέχθη, τῶν μὴ ἐν ταύτῳ γέ- 25
 νει, χρωμάτων, ψόφων, ὑσιῶν, ποσότητος. πλὴν τῷ ἀνά-
 λογον καὶ τῶν ἐν ταύτῳ εἶδει ἕτερα, οὐκ εἶδει, ἀλλ' ὅτι
 τῶν καθ' ἕκαστον ἄλλο, ἢ τε σὴ ὕλη καὶ τὸ κινήσαν καὶ
 τὸ εἶδος καὶ ἢ ἐμῆ, τῷ καθόλου δὲ λόγῳ ταῦτά. τὸ δὲ
 ζητεῖν τίνες ἀρχαὶ ἢ ζοιχειά τῶν ὑσιῶν καὶ πρὸς τι καὶ 30
 ποῶν, πότερον αἰ αὐταὶ ἢ ἕτεραι, δῆλον ὅτι πολλαχῶς
 σε λεγομένων ἐστὶν ἐκάστῃ, διαιρεθέντων δὲ ἢ ταῦτά ἄλλ
 ἕτερα, πλὴν ὡδὶ καὶ πάντων. ὡδὶ μὲν ταῦτα ἢ τῷ ἀνά-
 λογον, ὅτι ὕλη, εἶδος, ζήτησις, τὸ κινῶν, καὶ ὡδὶ τὰ τῶν
 ὑσιῶν αἷτια ὡς αἷτια πάντων, ὅτι ἀναιρεῖται ἀναιρεμένων. 35
 ἔτι τὸ πρῶτον ἐντελεχειά. ὡδὶ δὲ ἕτερα πρῶτα ὅσα τὰ
 ἐναντία, ἢ μῆτε ὡς γένη λέγεται μῆτε πολλαχῶς λέγε-

ται· καὶ ἔτι αἰ ὕλαι. τίνες μὲν ἔν αἰ ἀρχαὶ τῶν αἰσθητῶν
 καὶ πόσαι, καὶ πῶς αἰ αὐταὶ καὶ πῶς ἕτεραι, εἰρηται.

Ἐπεὶ δ' ἦσαν τρεῖς ὑσίαι, δύο μὲν αἰ φυσικαὶ, μία δ'
 δ' ἢ ἀκίνητος, περὶ ταύτης λεκτέον, ὅτι ἀνάγκη εἶναι τινα
 αἰδῖον ὑσίαν ἀκίνητον. αἰ τε γὰρ ὑσίαι πρῶται τῶν ὄντων,
 καὶ εἰ πᾶσαι φθαρταί, πάντα φθαρτά. ἀλλ' ἀδύνατον
 κίνησιν ἢ γενέσθαι ἢ φθαρῆναι· αἰεὶ γὰρ ἦν. ἔδὲ χρόνον·
 ἢ γὰρ οἷον τε τὸ πρότερον καὶ ὕστερον εἶναι μὴ ὄντος χρό-
 νου. καὶ ἢ κίνησις ἄρα οὕτω συνεχῆς ὡσπερ καὶ ὁ χρό-
 νος· ἢ γὰρ τὸ αὐτὸ ἢ κινήσεως τι πάθος. κίνησις δ' οὐκ
 ἐστὶ συνεχῆς ἀλλ' ἢ ἢ κατὰ τόπον, καὶ ταύτης ἢ κύκλω.
 ἀλλὰ μὴν εἰ ἔσαι κινήτικόν ἢ ποιητικόν, μὴ ἐνεργεῖν δὲ
 τι, οὐκ ἔστι κίνησις· ἐνδέχεται γὰρ τὸ δυνάμει ἔχον μὴ
 ἐνεργεῖν. οὐθέν ἄρα ὄφελος ἔδ' εἴαν οὐσίας ποιήσωμεν αἰ-
 δῖος, ὡσπερ οἱ τὰ εἶδη, εἰ μὴ τις δυνάμενη ἐνεῖσαι ἀρχὴ
 μεταβάλλειν. οὐ τοῖνον οὐδ' αὐτὴ ἰκανή, οὐδ' ἄλλη ὑσία
 παρὰ τὰ εἶδη· εἰ γὰρ μὴ ἐνεργήσῃ, ἢ ἔσαι κίνησις. ἔτι
 ἔδ' εἰ ἐνεργήσῃ, ἢ δ' οὐσία αὐτῆς δύναμις· οὐ γὰρ ἔσαι
 κίνησις αἰδῖος· ἐνδέχεται γὰρ τὸ δυνάμει ὄν μὴ εἶναι. δεῖ
 ἄρα εἶναι ἀρχὴν τοιαύτην ἢς ἢ ὑσία ἐνεργεῖα. ἔτι τοῖνον
 ταύτας δεῖ τὰς ὑσίας εἶναι ἄνευ ὕλης. αἰδῖους γὰρ δεῖ
 εἰ κέρ γε καὶ ἄλλο τι αἰδῖον. ἐνεργεῖα ἄρα καίτοι ἀπο-
 ρία· δοκεῖ γὰρ τὸ μὲν ἐνεργεῖν πᾶν δύνασθαι, τὸ δὲ δυνά-
 μενον ἢ πᾶν ἐνεργεῖν, ὡς προτέρον εἶναι τὴν δύναμιν.
 ἀλλὰ μὴν εἰ τῆτο, οὐθέν ἔσαι τῶν ὄντων· ἐνδέχεται γὰρ
 δύνασθαι μὲν εἶναι μῆπω δ' εἶναι. καίτοι εἰ ὡς λέγουσιν
 οἱ θεολόγοι αἰ ἐκ νυκτὸς γεννηντες, ἢ ὡς οἱ φυσικοὶ ἦν
 ὁμῶς πάντα χρήματα φασὶ, τὸ αὐτὸ ἀδύνατον. πῶς γὰρ
 κινήσεται, εἰ μῆθεν ἔσαι ἐνεργεῖα αἷτιον; οὐ γὰρ ἢ γε
 ὕλη κινήσει αὐτὴ ἑαυτήν, ἀλλὰ τεκτονική, οὐδὲ τὰ ἐπι-
 μήνια οὐδ' ἢ γῆ, ἀλλὰ τὰ σπέρματα καὶ ἢ γονή. διὸ
 ἔνοιοι ποῶσιν αἰεὶ ἐνεργεῖαν, οἷον Δευκίππος καὶ Πλάτων·
 αἰεὶ γὰρ εἶναι φασὶ κίνησιν. ἀλλὰ διὰ τί καὶ τίνα ἢ λέ-
 γουσιν, ἔδὲ ὡδί, ἔδὲ τὴν αἷτιαν. ἔδὲν γὰρ ὡς ἔτυχε κινεῖ-
 ται, ἀλλὰ δεῖ τι αἰεὶ ὑπάρχειν, ὡσπερ νῦν φύσει μὲν
 ὡδί, βία δὲ ἢ ὑπὸ νοῦ ἢ ἄλλου ὡδί. εἶτα ποῖα πρῶτη;
 διαφέρει γὰρ ἀμήχανον ὄσον. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ Πλάτωνι

1. ἐκείνα E, δοκεῖ εἶναι T. || καὶ om A². || 4. αἰ ἀρχαὶ αὐταὶ F². || 8. ἐνεργεῖα F². || 9. ἢ F². || ἢ τὸ χωριστόν A². || καὶ] ἢ
 γη E. || 12. ὡν μὴ] εἰ μὴ T. || 14. καὶ ante τὸ om T. || αἰδῖον E. || τ] ἔτι A². || 15. ταυτὸ T. || 17. δὲ om A². || 19. τὸ εἶδη]
 τοῦ ET. || 20. τὰ et 21. τῶν καθ' ἕκαστον om A². || 23. τὸ post δὲ om E. || 26. ὑσιῶν ψόφων T. || 28. τῶν] τῷ E, τὸ T. || καὶ
 τὸ εἶδος post ὕλη ET. || 29. τὸ δὲ] τὸ δὲ ET F². || 30. ἢ ζοιχειά om F². || 33. μὲν] δὲ A². || ἢ om F². || 37. ὡς μῆτε T.

1. αἰ post ἔν et 2. πῶς om A². || 3. τρεῖς αἰ ὑσίαι F². || 4. αἰδῖον τινα E. || 7. ἢ post κίνησιν et 8. τὸ om T. || 11. ἢ om
 A². || 12. ἐστὶ A². || 14. ἔδὲν] ἔδ' ἔδὲ ET. || 17. ἐνεργήσῃ ἢ ἐστὶ A². || ἔτι δ' ἔδ' T. || 21. τὰς om A². || 22. γε om T A². ||
 ἐνεργεῖα A². || 26. εἰ] δ' T. || 27. ὡς et ἦν om E. || 28. ἀδύνατον] αἷτιον F². || 29. μὴ ἔσαι ἐνεργεῖα τι αἷτιον E. || 30. αὐτὴν
 A². || 35. τι αἰεὶ τι ὑπάρχειν A². || 37. διαφέρει A². || ὄσον om A². || πλάτων T, πλάτων εἰ A².

γε οὖν τε λέγεω ἦν αἰσται ἐνότιε ἀρχὴν εἶναι, τὰ αὐτὰ
 εαυτὸ κινεῖν ὕπερον γὰρ καὶ ἅμα τῷ οὐρανῷ ἢ ψυχῇ,
 ὡς φησὶ. τὸ μὲν δὲ δύνάμει εἶσθαι ἐνεργείας πρότερον
 ἔστι μὲν ὡς καλῶς, ἔστι δ' ὡς ὕ· εἴρηται δὲ πῶς. ὅτι δ'
 ἐνέργεια πρότερον μαρτυρεῖ Ἀναξαγόρας (ὁ γὰρ νῦν ἐνε- 5
 ργία) καὶ Ἐμπεδοκλῆς φιλίαν καὶ νεῖκος, καὶ οἱ αἰεὶ λό-
 γουτες κίνησιν εἶναι, ὡσπερ Δεύκιππος. ὡς' ὡς ἦν ἀπειρον
 χρόνον χρόος ἢ κῆξ, ἀλλὰ ταῦτα αἰεὶ ἢ περιόδῳ ἢ ἄλ-
 λως, ἔπερ πρότερον ἐνέργεια δυνάμει. εἰ δὲ τὸ αὐτὸ
 αἰεὶ περιόδῳ, δεῖ τι αἰεὶ μέσων ὡσαύτως ἐνεργεῖν. εἰ δὲ
 μέλλει γένεσθαι καὶ φθορὰ εἶναι, ἄλλο δεῖ εἶναι φεθ' ἐνε-
 ργῶν ἄλλως καὶ ἄλλως. ἀνάγκη ἄρα ὡδὲ μὲν καθ' αὐτὸ
 ἐνεργεῖν, ὡδὲ δὲ καθ' ἄλλο ἥτοι ἄρα καθ' ἕτερον ἢ κατὰ
 τὰ πρῶτον. ἀνάγκη δὲ κατὰ τοῦτο· κάλιε γὰρ ἐκείνη
 αὐτῷ τε αἴτιον κακίαν. οὐκοῦν βέλτιον τὸ πρῶτον· καὶ 15
 γὰρ αἴτιον ἦν ἐκείνο τῷ αἰεὶ ὡσαύτως, τῷ δ' ἄλλως ἕτερον·
 τῷ δ' αἰεὶ ἄλλως ἀμφω δηλονότι. ἕκαστ' ἕτως καὶ ἔχουσιν
 αἰ κινήσεις. τί ἦν ἄλλας δεῖ ζητῆν ἀρχάς;

7 Ἐπεὶ δ' ἔτι εἰ ἐνδέχεται, καὶ εἰ μὴ οὕτως, ἐκ κιν-
 ητῶν ἔσαι καὶ ἑμοῦ πάντων καὶ ἐκ μὴ ὄντας, λύουσ' αὖ 20
 ταῦτα, καὶ ἔστι τι αἰεὶ κινούμενον κίνησιν ἀπαυσον, αὐτῆ
 δ' ἢ κύκλω· καὶ τῦτα οὐ λόγῳ μόνον ἀλλ' ἔργῳ δῆλον.
 ὡς' αἰθίος αὖ εἴη ὁ πρῶτος οὐρανός. ἔστι τῶν τε καὶ ἔ
 κινεῖ. ἐπεὶ δὲ τὸ κινούμενον καὶ κινεῖν, καὶ μέσον τῶν τε
 ἐστὶ τι ὃ ἔ κινούμενον κινεῖ, αἰθίον, καὶ ὕψια καὶ ἐνέργεια 25
 ὕσα. κινεῖ δὲ ὡδα. τὸ ὄραστον καὶ τὸ νοητὸν κινεῖ ἔ κινί-
 μανα. τούτων τὰ πρῶτα τὰ αὐτά. ἐπιθυμητὸν μὲν γὰρ
 τὸ φαινόμενον καλόν, βουλητὸν δὲ πρῶτον τὰ ἐν καλόν.
 ὀρεγόμεθα δὲ διότι δοκεῖ μᾶλλον ἢ δοκεῖ διότι ὀρεγόμεθα.
 ἀρχὴ δὲ ἢ νόησις νῦν δὲ ὑπὸ τῷ νοητῷ κινεῖται, νοητὴ δὲ 30
 ἢ ἕτερα συστοιχία καθ' αὐτήν· καὶ ταύτης ἢ ὕψια πρώτη,
 καὶ ταύτης ἢ ἀπλῆ καὶ καθ' ἐνέργειαν. ἔστι δὲ τὸ ἐν καὶ
 τὸ ἀπλῆν ἢ τὸ αὐτὸ· τὸ μὲν γὰρ ἐν μέτρον σημαίνει, τὸ
 δὲ ἀπλῆν πῶς ἔχον αὐτό. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ καλόν καὶ
 τὸ δι' αὐτὸ αἰρετὸν ἐν τῇ αὐτῇ συστοιχίᾳ· καὶ ἔστιν ἄριστον 35

αἰεὶ ἢ ἀκάλωτον τὸ πρῶτον. ὅτι δ' ἔστι τὸ ἔ ἔσκεα ἐν τοῖς
 ἀκινήτοις ἢ ἀκίρσις δηλοῦ. ἔστι γὰρ τι τὸ ἔ ἔσκεα, ὡπ
 τὸ μὲν ἔστι τὰ δ' οὐκ ἔστι, κινεῖ δὲ ὡς ἐρώμενον, κινούμενον
 δὲ τὰ ἄλλα κινεῖ. εἰ μὲν ὡπ τι κινεῖται, ἐνδέχεται καὶ ἄλ-
 λως ἔχειν. ὡς' εἰ ἢ φορὰ πρώτη, καὶ ἐνέργεια ἔστιν ἢ κιν-
 οῦται· ταύτην δὲ ἐνδέχεται ἄλλως ἔχειν κατὰ τόπον, καὶ
 εἰ μὴ καθ' οὐσίαν. ἐπεὶ δ' ἔστι τι κινεῖ αὐτὸ ἀκίνητον ἐν,
 ἐνεργείας ὄν, τῦτο ὡς ἐνδέχεται ἄλλως ἔχειν ἕδαμῶς. φορὰ
 γὰρ ἢ πρώτη τῶν μεταβολῶν, ταύτης δὲ ἢ κύκλω· ταύ-
 την δὲ τῦτο κινεῖ. ἐξ ἀνάγκης ἄρα ἐστὶν ἐν· καὶ ἢ ἀνάγκη,
 καλῶς, καὶ ἔτις ἀρχή. τὸ γὰρ ἀναγκαῖον τεταυταχῶς,
 τὸ μὲν βίη ὅτι περὰ τῆς ὀρμῆς, τὸ δὲ ἔ ἔσκεα τὸ εἶ,
 τὸ δὲ μὴ ἐνδέχεται ἄλλως ἀλλ' ἀπλῶς. ἐκ ταουτῆς
 ἄρα ἀρχῆς ἤρτηται ὁ οὐρανός καὶ ἢ φύσις. διωγῶν δ'
 ἐστὶν οἴα ἢ ἀρίστη μοῖρον χρόνον ἡμῶν. ὡπ γὰρ αἰεὶ ἐκείν
 ἔστιν. ἤρτη μὲν γὰρ ἀδύνατον, ἐπεὶ καὶ ἢ ἡδονὴ ἐνέργεια
 τούτου· καὶ διὰ ταῦτα ἐργήσοις αἰσθησις νόησις ἤδονη,
 ἐλπίδες δὲ καὶ μνήμαι διὰ ταῦτα. ἢ δὲ νόησις ἢ καθ'
 αὐτῆς τοῦ καθ' αὐτὸ ἀρίστου, καὶ ἢ μάλιστ' αὐτὸ μάλιστ'
 αὐτὸν δὲ καὶ ὁ νῦν κατὰ μεταλήψα τὸ νοητῷ· νοητὸς γὰρ
 γήμεται θηγγάνω καὶ οὖν, ὡς ταυτὸν νῦν καὶ νοητῷ.
 τὸ γὰρ δεκτικὸν τοῦ νοητοῦ καὶ τῆς ὕψιας νῦν ἐνεργεῖ δὲ
 ἔχων. ὡς' ἐκείνο μᾶλλον τότε δ' δοκεῖ ὁ νῦν βίον ἔχειν,
 καὶ ἢ θεωρία τὸ ἡδιστον καὶ ἀριστον. εἰ οὖν οὕτως αὖ ἔχει,
 ὡς ἡμεῖς ποτέ, ὁ θεός αἰεὶ θαυμαστόν· εἰ δὲ μᾶλλον, ἐτι
 θαυμασιώτερον. ἔχει δὲ ὡδὲ καὶ ζωὴ δὲ γο ὑπάρχει· ἢ
 γὰρ νῦ ἐνέργεια ζωὴ, ἐκείνος δὲ ἢ ἐνέργεια· ἐνέργεια δὲ ἢ
 καθ' αὐτὴν ἐκείνου ζωὴ ἀρίστη καὶ αἰθίος. φερμέν δὲ τὰ
 θεῶν εἶναι ζῶν αἰθίον ἀριστον, ὡς ζωὴ καὶ αἰθίον συστοιχίᾳ
 καὶ αἰθίος ὑπάρχει τῷ θεῷ· ταῦτα γὰρ ἔ θεός. ὡπ δὲ
 ὑπαλαμβάνουσιν, ὡσπερ οἱ Πυθαγόρειοι καὶ Σπυσιππος,
 τὸ κάλλιστον καὶ ἀριστον μὴ ἐν ἀρχῇ εἶναι, διὰ τὸ καὶ
 τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζῴων τὰς ἀρχὰς αἴτια μὲν εἶναι, τὸ
 δὲ καλόν καὶ τέλειον ἐν τοῖς ἐκ τέτων, ἕκ ὀρθῶς οἰονται.
 τὸ γὰρ σπέρμα ἐξ ἐτέρων ἐστὶ προτέρων τελείων, καὶ τὸ

1. λόγῳ T. ἢ om A². ἢ 5. ἐνέργεια F. ἢ 6. καὶ τὸ νεῖκος ET. ἢ 8. χρόνον A². ἢ 11. θεωρεῖν εἶναι, omisso αἰεὶ, ET. ἢ 13. ἐκότερον T. ἢ 14. ἐκείνο om T. ἢ 16. τῷ δ'] τὰ δ' T, ἢδ' A². ἢ 22. μόνον λόγῳ A². ἢ 24. τὸ et 25. τι om F². ἢ 26. τὸ post καὶ om T. ἢ κινούμενον A². ἢ 27. γὰρ μὲν A². ἢ 29. ἐτι ET. ἢ μᾶλλον] καλὸν E. ἢ 30. δὲ ἢ] γὰρ ἢ ET. ἢ κινεῖται om A². ἢ νοητὸν T. ἢ 31. ἢ ante ὕψια et 32. καὶ ταύτης ἢ om A². ἢ 32. καὶ ante κατ' om T. ἢ 33. τὸ ante ἀπλῶν om ETF². ἢ γὰρ om A². ἢ 35. δι' αὐτὸ om T. ἢ συστοιχία A².

2. ἔσκεα] ἔσκεα τῶν A². ἢ 3. δὲ] δὲ A². ἢ ἐρώμενον T. ἢ κινούμενον ET. ἢ 4. εἰ] ἐτι F². ἢ καὶ om EF². ἢ 5. αἰ post πρώτη T, om E. ἢ ἢ om F². ἢ πρώτη] ἢ πρώτη EF². ἢ 6. ταύτη EF². ἢ 15. ἐστὶν om F². ἢ οἴα] οἴα τε E, om T. ἢ 16. ἐστὶν om A². ἢ μὲν om T. ἢ γη καὶ ἡδονὴ ἢ ἐνέργεια E. ἢ 18. κινήσει E. ἢ 19. αὐτῶν] αὐτὸν T. ἢ 20. αὐτῶν A². ἢ κατὰ] καὶ A². ἢ κινήσει — 22. νοητοῦ om T. ἢ 21. καὶ post ὡς om A². ἢ 24. ἀρίστη ET. ἢ οὖν om T. ἢ 26. ὡδα ET. ἢ 27. ἐκείνο E. ἢ 28. αἰθίος — 29. ζῶν om T. ἢ 29. ἀρίστη T. ἢ 30. καὶ om ET. ἢ 33. καὶ τῶν ζῴων om T. ἢ 34. καὶ τὸ τέλειον T. ἢ 35. προτέρων ἐστὶ A².

πρώτον οὐ σπέρμα ἔστιν, ἀλλὰ τὸ τέλειον· οἷον πρότερον
 ἀνθρώπου ἢ φάει τις εἶναι τὸ σπέρμα, ἢ τὸν ἐκ τούτου
 γενόμενον, ἀλλ' ἕτερον ἐξ ἑ τοῦ σπέρμα. ὅτι μὲν ἔστι
 ἕστα τις αἰδῖος καὶ ἀκίνητος καὶ κεχωρισμένη τῶν αἰσθη-
 τῶν, φανερόν ἐκ τῶν εἰρημένων. δέδοικται δὲ καὶ ὅτι μὲν
 γένος ἕθον ἔχον ἰσχύεται ταύτην τὴν ἕσταν, ἀλλ' ἀμερῆς
 καὶ ἀδιάρητος ἔστι. κινεῖ γὰρ τὸν ἀπειρον χρόνον, ἕθον δ'
 ἔχει δύναμιν ἀπειρον πεπερασμένον. ἐπεὶ δὲ πᾶν μέγεθος
 ἢ ἀπειρον ἢ πεπερασμένον, πεπερασμένον μὲν διὰ τοῦτο ἐκ
 ἡν ἔχει μέγεθος, ἀπειρον δ' ὅτι ὅλως ἐκ ἔστι ἕθον ἀπειρον
 μέγεθος. ἀλλὰ μὴν καὶ ὅτι ἀπαθὲς καὶ ἀνᾶλλοιότατον·
 οὔτως γὰρ αἱ ἄλλαι κινήσεις ὑστερα εἴς κατὰ τόπον
 ταῦτα μὲν ἔν δὲ ἄλλα διέτι ἕττον ἔχει τὸν τρόπον.

8 Ἰδιώτερον δὲ μίαν ἕσταν τὴν ἑαυτέην ἕσταν ἢ πλείυς,
 καὶ πόσας, δεῖ μὴ λαθάνειν, ἀλλὰ μεροῆσθαι καὶ τὰς
 τῶν ἄλλων ἀποφάσεις, ὅτι περὶ πλείους οὐδὲν εἰρήκασον,
 ἢ τι καὶ σαφὲς αἰτιῶν. ἢ μὲν γὰρ περὶ τὰς ἰδίας ὑπό-
 λογίσις ἕσταν ἔχει σαφῆς ἰδίαν· ἀριθμὸς γὰρ λέγουσι τὰς
 ἰδίας οἱ λέγοντες ἰδίας, περὶ δὲ τῶν ἀριθμῶν ὅτι μὲν ὡς
 περὶ ἀπείρων λέγουσι, ὅτι δὲ ὡς μέχρι τῆς δεκάδος ὤρισ-
 μένον· δι' ἣν δ' αἰτίαν τοσούτου τὸ πλῆθος τῶν ἀριθμῶν,
 οὐδὲν λέγεται μετὰ ὑπερῆς ἀποδεικτικῆς. ἡμῶν δ' ἐκ τῶν
 ὀποκειμένων καὶ θεωρημένων λωστέον. ἢ μὲν γὰρ ἀρχὴ καὶ
 τὸ ἀπῶτον τῶν ἄνω ἀκίνητον καὶ καθ' αὐτὸ καὶ κατὰ
 ὑπερβηθικός, αὐτῶν δὲ τὴν πρώτην αἰδῖον καὶ μίαν κίνησιν.
 ἐπεὶ δὲ τὸ κινούμενον ἀνάγκη ὑπὸ τούτου κινεῖσθαι, καὶ τὸ
 ἀπῶτον κατ' ἀκίνητον εἶναι καθ' αὐτὸ, καὶ τὴν αἰδῖον κί-
 νησιν ὑπὸ αἰδῖου κινεῖσθαι καὶ τὴν μίαν ὑφ' ἐνός, ὀρίωμεν
 δὲ περὶ τὴν τῷ κινεῖσθαι τὴν ἀπλῆν φεραν, ἢ κινεῖν φε-
 ρᾶν τὴν πρώτην ἕσταν καὶ ἀκίνητος, ἀλλὰς φεραὶς οὐσας
 τὰς τῶν πλατῆτων αἰδῖος (αἰδῖον γὰρ καὶ ἄστυον τὸ κύκλω
 σῶμα· δέδοικται δ' ἐν τοῖς φυσικῶις περὶ τούτων), ἀνάγκη
 καὶ τῶν ἐκείνων τῶν φεραῶν ὑπ' ἀκινήτου τε κινεῖσθαι καθ'
 αὐτὸ καὶ αἰδῖον ἕσταν. ἢ τε γὰρ τῶν ἄστων φύσις αἰδῖος
 οὐσία τις οὐσα, καὶ τὸ κινεῖν αἰδῖον καὶ πρότερον τῷ κινε-
 μένῳ, καὶ τὸ πρότερον ἕσταν ἕσταν ἀναγκαῖον εἶναι. φανε-
 ρὸν ποῖον ὅτι τοσαύτας τε οὐσίας ἀναγκαῖον εἶναι τὴν τε
 φεραν αἰδῖος καὶ ἀκινήτου καθ' αὐτὸς καὶ αὐτεῦ μεγέθους,

καὶ τὴν εἰρημένην αἰτίαν πρότερον. ὅτι μὲν ἔν εἰσιν ἕσταν,
 καὶ τούτων τίς πρώτη καὶ δευτέρα κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν
 ταῖς φεραῖς τῶν ἄστων, φανερόν. τὸ δὲ πλῆθος ἤδη τῶν
 φεραῶν ἐκ τῆς αἰκισιότητος φιλοσοφίας τῶν μαθηματικῶν
 ἐπισημῶν δεῖ σκοπεῖν, ἐκ τῆς ἀστρολογίας· αὐτὴ γὰρ περὶ
 ἕσταν αἰσθητῆς μὲν αἰδῖου δὲ ποιεῖται τὴν θεωρίαν, αἱ δ'
 ἄλλαι περὶ ἕσταν ἕσταν, οἷον ἢ τε περὶ τὰς ἀριθμῶς καὶ
 τὴν γεωμετρίαν. ὅτι μὲν ἔν πλείυς τῶν φερομένων αἱ φε-
 ραί, φανερόν τοῖς καὶ μετρίως ἡμεμένους· πλείυς γὰρ ἕσα-
 ρον φέρεται μίαν τῶν πλατωμένων ἄστων. πόσαι δ' αὐταὶ
 συγχάνουσιν ἕσταν, οὐν μὲν ἡμερῆς ἢ λέγουσι τῶν μαθηματι-
 κῶν τινὲς ἐνοίας χάριν λέγομεν, ὅπως ἢ τι τῆ διανοίᾳ
 πλῆθος ἐρισμένον ὑπολαμβάνει· τὸ δὲ λοιπὸν τὰ μὲν ζητεῖ-
 σαι αὐτοὺς δεῖ, τὰ δὲ πυνθανομένους κατὰ τῶν ζητήτων,
 ἢν τι φαίνεται κατὰ τὰ τῶν εἰρημένα τοῖς ταῦτα πραγμα-
 τευομένοις, φιλοῦν μὲν ἀμφότερους, κινεῖσθαι δὲ τοῖς ἀκρι-
 βετέροις. Εὐδόξος μὲν οὐν ἡλίῳ καὶ σαλήνης ἐκατέρῃ τὴν
 φεραν ἐν τρισὶν ἑτάβη· εἶναι σφαιραῖς, ὡν τὴν μὲν πρώτην
 τῶν τῶν ἀπλανῶν ἄστων εἶναι, τὴν δὲ δευτέραν κατὰ τὸν
 διὰ μέσων τῶν ζωδίων, τὴν δὲ τρίτην κατὰ τὸν λεοξω-
 μένον ἐν τῷ πλάτει τῶν ζωδίων· ἐν μείζονι δὲ πλάτει λο-
 λαξῶσθαι καθ' ἂν ἢ σαλήνη φέρεται ἢ καθ' ἂν ἢ ἡλίος. τῶν
 δὲ πλατωμένων ἄστων ἐν τέτταρῳ ἐκάστῃ σφαιραῖς, καὶ
 τούτων δὲ τὴν μὲν πρώτην καὶ δευτέραν τὴν αὐτὴν εἶναι
 ἐκείνας (τὴν τε γὰρ τῶν ὑπερῶν τὴν ἀπάσας φέρουσιν
 εἶναι, καὶ τὴν ὑπὸ ταύτων τεταγμένων καὶ κατὰ τὸν διὰ
 μέσων τῶν ζωδίων τὴν φεραν ἔχουσαν κινήσιν ἀπαιτῆ
 τῆς δὲ τρίτης ἀπάντων τοὺς πόλους ἐν τῷ διὰ μέσων τῶν
 ζωδίων εἶναι, τῆς δὲ τετάρτης τὴν φεραν κατὰ τὸν λεο-
 ξωμένον πρὸς τὸν μέσον ταύτης· εἶναι δὲ τῆς τρίτης σφαι-
 ρας τὸς πόλους τῶν μὲν ἄλλων ἰδίας, τὸς δὲ τῆς Ἀφροδί-
 τῆς καὶ τῷ Ἑρμῶ τὸς αὐτός. Κάλλιππος δὲ τὴν μὲν ἕσταν
 τῶν σφαιρῶν τὴν αὐτὴν εἶθετο Εὐδόξω, τῷ ἔστι τῶν ἀπο-
 στημάτων τὴν τάξιν, τὸ δὲ πλῆθος τῶ μὲν τοῦ Διὸς καὶ
 τῶ τῷ Κρόνῳ τὸ αὐτὸ ἐκείνω ἀπεθεῖν, τῶ δ' ἡλίῳ καὶ τῶ
 σαλήνης δύο ἕτερο ἐπι προσηθείας εἶναι σφαιραῖς, τὰ φαι-
 νόμενα εἰ μὴλαί τις ἀποθώσεται, τοῖς δὲ λοιποῖς τῶν πλα-
 τῆτων ἐκάστῃ μίαν. ἀναγκαῖον δὲ, εἰ μέλλουσι συντεθεῖναι

1. οἷον τε πρότερον Α'. οἷον ὡς πρότερον Γ. 2. καὶ τῆς τῶ ἀνθρώπου Γ. 4. καὶ αἰσθητός om F. 7. κινεῖται Γ. 8. πεπερασμέ-
 νον δ. ἐκὰς Γ. 10. μέγεθος εἰς ἀπείρον Γ. 11. μὴν ὅτι καὶ ἀπαθὲς καὶ ἀνᾶλλοιότατος Γ. 12. αἰδῖον Γ. 13. αὐτὴν Ε. 14. φύσις αἰδῖος
 οὐσία αἰδῖος Γ. 15. καὶ ἀμεγέθους Γ.

1. αἰδῖον om Γ. 4. σφαιρῶν F. 5. φαίνεται Γ. 17. ἐκατέρῃ om F. 19. τῶν om Γ, τὸ ΕΑ'. 20. δὲ om F. 1
 23. τεταγμένον Γ. 26. καὶ τὴν — 27. εἶναι om F. 28. ταύτη Ε. 29. τὸ Α'. 30. τῆς F. 31. ὡς δ] τῆ δὲ Γ. 33.
 τῶν — 34. τάξιν om Ε. 35. ἐκείνω Α'. 36. ἐπιπέδον Γ. 37. ἡλίῳ καὶ τῆ σαλήνη ΕΤ. 38. ἐπι ἕτερο Γ. 39. μίαν Ε. 40. εἰς —
 1074 α 1. ἀποθώσεται om Γ.

πᾶσαι τὰ φαινόμενα ἀποδώσειν, καθ' ἕκαστον τῶν πλανωμένων ἐτέρας σφαίρας μιᾷ ἐλάττωσας εἶναι τὰς ἀνελιττώσας καὶ εἰς τὸ αὐτὸ ἀποκαθιστάσας τῇ θέσει τὴν πρώτην σφαῖραν ἀεὶ τῷ ὑποκάτω τεταγμένον ἄστρον· ἔτω γὰρ μόνως ἐνδέχεται τὴν τῶν πλανητῶν φεράν ἅπαντα ποιεῖσθαι 5 ἐπεὶ οὖν ἐν αἷς μὲν αὐτὰ φέρεται σφαίραις αἱ μὲν ὀκτώ αἱ δὲ πέντε καὶ εἰκοσὶ εἰσιν, τῶν δὲ μόνως οὐ δεῖ ἀνελιχθῆναι ἐν αἷς τὸ κατωτάτω τεταγμένον φέρεται, αἱ μὲν τὰς τῶν πρώτων δύο ἀνελιττώσας· ἐξ ἔσονται, αἱ δὲ τὰς τῶν ὕστερον τεττάρων ἑκατάδεκα, ὁ δὲ ἀπασῶν ἀριθμὸς τῶν 10 τε φερουσῶν καὶ τῶν ἀνελιττώσων ταύτας πεντήκοντά τε καὶ πέντε. εἰ δὲ τῇ σελήνῃ τε καὶ τῷ ἡλίῳ μὴ προσιθείη τις ἄς εἴκομεν κινήσεις, αἱ πᾶσαι σφαῖραι ἔσονται ἑπτά τε καὶ τεσσαράκοντα. τὸ μὲν ἔν κλήθος τῶν σφαιρῶν ἕξω τοσούτων, ὡς καὶ τὰς ὑσίας καὶ τὰς ἀρχὰς τὰς ἀκινήτους 15 καὶ τὰς αἰσθητὰς τοσαύτας εὐλογον ὑπολαβεῖν· τὸ γὰρ ἀναγκαῖον ἀφείσθω τοῖς ἰσχυροτέροις λέγειν. εἰ δὲ μηδεμίαν οἶον τ' εἶναι φεράν μὴ συντείνουσαν πρὸς ἄστρον φεράν, ἔτι δὲ πᾶσαν φύσιν καὶ πᾶσαν οὐσίαν ἀπαθῆ καὶ καθ' αὐτὴν τῷ ἀρίστῳ τετυχηκυῖαν τέλος εἶναι δεῖ νομίζεσθαι, ἔδε 20 μία ἂν εἴη παρὰ ταύτας ἕτερα φύσις, ἀλλὰ τῶν ἀνάγκη τὸν ἀριθμὸν εἶναι τῶν ὑσιῶν. εἴτε γὰρ εἰσιν ἕτεραι, κινοῖεν ἂν ὡς τέλος οὐσαι φεράς. ἀλλ' εἶναι γε ἄλλας φεράς ἀδύνατον παρὰ τὰς εἰρημένας. τοῦτο δ' εὐλογον ἐκ τῶν φερομένων ὑπολαβεῖν. εἰ γὰρ πᾶν τὸ φέρον τῷ φερομένῳ 25 χάριν κέφυκε καὶ φερά πᾶσα φερομένη τινός ἐστιν, ἔδεμία φερά αὐτῆς ἂν ἕνεκα εἴη οὐδ' ἄλλης φεράς, ἀλλὰ τῶν ἄστρον ἕνεκα. εἰ γὰρ ἔσαι φερά φεράς ἕνεκα, καὶ ἐκείνην ἕτερον δεήσει χάριν εἶναι· ὡς' ἐπειδὴ ἔχ οἶον τε εἰς ἄπειρον, τέλος ἔσαι πάσης φεράς τῶν φερομένων τι θείων σωμάτων 30 κατὰ τὸν οὐρανόν. ὅτι δὲ εἰς οὐρανός, φανερόν. εἰ γὰρ πλείους ἕρανοι ὡς περ ἀνθρώποι, ἔσαι εἶδει μία ἢ περὶ ἕκαστον ἀρχή, ἀριθμῶ δὲ γε πολλὰ· ἀλλ' ὅσα ἀριθμῶ πολλὰ, ὕλην ἔχει· εἰς γὰρ λόγος καὶ ὁ αὐτὸς πολλῶν, οἶον ἀνθρώπων, Σικωράτης δὲ εἰς. τὸ δὲ τί ἦν εἶναι ἐκ ἔχει 35 ὕλην τὸ πρῶτον· ἐντελέχεια γὰρ. ἐν ἄρα καὶ λόγῳ καὶ ἀριθμῶ τὸ πρῶτον κινῶν ἀκίνητον ὄν· καὶ τὸ κινούμενον ἄρα ἀεὶ καὶ συνεχῶς ἐν μόνον· εἰς ἄρα ἕρανος μόνος. παρα-

δόδοται δὲ παρὰ τῶν ἀρχαίων καὶ παραπλάσιον ἐν μίθῳ σχήματι καταλελειμμένα τοῖς ὕστερον ὅτι θεοὶ τε εἰσιν ἔτοι καὶ περιέχει τὸ θεῖον τὴν ὅλην φύσιν. τὰ δὲ λοιπὰ μυθικῶς ἤδη προσήκται πρὸς τὴν παιδῶ τῶν πολλῶν καὶ πρὸς τὴν εἰς τοὺς νόμους καὶ τὸ συμφέρον χρῆσιν· ἀνθρωποειδεῖς τε γὰρ τούτους καὶ τῶν ἄλλων ζῴων ὁμοίως τοῖς λέγουσι, καὶ τούτοις ἕτερα ἀκόλυθα καὶ παραπλάσια τοῖς εἰρημένοις. ὣν εἴ τις χωρίσας αὐτὸ λαβῶν μόνον τὸ πρῶτον, ὅτι θεὸς ὦντο τὰς πρώτας ὑσίας εἶναι, θεῶς ἂν εἰρηθῆσαι νομίσειεν, καὶ κατὰ τὸ εἶκος πολλάκις εὐρημένης εἰς τὸ δυνατόν ἐκάσσης καὶ τέχνης καὶ φιλοσοφίας καὶ πάσης φθειρομένων καὶ ταύτας τὰς δόξας ἐκείνων οἶον λείψαντα περισεσῶσθαι μέχρι τῷ νῦν. ἢ μὲν ἔν πάτριος δόξα καὶ ἢ παρὰ τῶν πρώτων ἐπὶ τοσούτων ἡμῖν φανερά μόνον.

Τὰ δὲ περὶ τὸν νοῦν ἔχει τινὰς ἀκριβείας· δοκεῖ μὲν 9 γὰρ εἶναι τῶν φαινομένων θειότατον, πῶς δ' ἔχων τοῦτο ἂν εἴη, ἔχει τινὰς δυσκολίας. εἴτε γὰρ μὴδὲν νοεῖ, τί ἂν εἴη τὸ σεμνόν, ἀλλ' ἔχει ὡς περ ἂν εἰ ὁ καθυδύων· εἴτε νοεῖ, τότε δ' ἄλλο κύριον (ἢ γὰρ ἐστὶ τῶτο ὃ ἐστὶ αὐτῷ ἢ ὑσία νόησις, ἀλλὰ δύναμις), ἐκ ἂν ἢ ἀρίστη ὑσία εἴη· διὰ γὰρ τῷ νοεῖν τὸ τίμιον αὐτῷ ὑπάρχει. ἔτι δὲ εἴτε νῶς ἢ οὐσία αὐτῷ εἴτε νόησις ἐστὶ, τί νοεῖ; ἢ γὰρ αὐτὸς αὐτὸν ἢ ἕτερον τι. καὶ εἰ ἕτερον τι, ἢ τὸ αὐτὸ ἀεὶ ἢ ἄλλο. πότερον ἔν διαφέρει τι ἢ ἕθεν τὸ νοεῖν τὸ καλόν ἢ τὸ τυχόν; ἢ καὶ ἄτοπον τὸ διανοεῖσθαι περὶ ἐνίων; ὅθλον τοῦτον ὅτι τὸ θειότατον καὶ τιμιώτατον νοεῖ, καὶ οὐ μεταβάλλει· εἰς χεῖρον γὰρ ἢ μεταβολή, καὶ κινήσις τις ἤδη τὸ τοιούτον. πρῶτον μὲν ἔν εἰ μὴ νόησις ἐστὶν ἀλλὰ δύναμις, εὐλογον ἐπίκουρον εἶναι τὸ συνεχῶς αὐτῷ τῆς νοήσεως. ἔπειτα ὅθλον 10 ὅτι ἄλλο τι ἂν εἴη τὸ τιμιώτερον ἢ ὁ νοῦς, τὸ νοούμενον. καὶ γὰρ τὸ νοεῖν καὶ ἢ νόησις ὑπάρχει καὶ τὸ χεῖροστον νοῦντι. ὡς' εἰ φευκτὸν τῶτο (καὶ γὰρ μὴ ὁρᾶν ἔνια κρείττον ἢ ὁρᾶν), οὐκ ἂν εἴη τὸ ἀριστόν ἢ νόησις. αὐτὸν ἄρα νοεῖ, εἴπερ ἐστὶ τὸ κράτιστον, καὶ ἐστὶν ἢ νόησις νοήσεως νόησις. φαίνεται δ' ἀεὶ ἄλλο ἢ ἐπιστήμη καὶ ἢ αἰσθησις καὶ ἢ δόξα καὶ ἢ διάνοια, αὐτῆς δ' ἐν παρέργῳ. ἔτι εἰ ἄλλο τὸ νοεῖν καὶ τὸ νοεῖσθαι, κατὰ πότερον αὐτῷ τὸ εὖ ὑπάρχει; οὐδὲ γὰρ ταῦτὸ τὸ εἶναι νοήσει καὶ νομίσῃ. ἢ ἐπ'

2. μιᾷ] μὴ T. | 3. ἀποκαθίστας A⁴. | 6. φέρονται T. | 7. ἀνελιχθῆναι οὐ δεῖ ἐν ὧ τὸ κάτω φέρεται F¹. ἀνελιχθῆναι T. | 10. ἢ ET. | 12. προσιθείη T. | 18. οἶον om T. | εἶναι om F². | 19. ἀπαθῆ] ἀγαθῆν ἀπαθῆ T. | 25. φαιρομένων T. | 27. ἂν om E. | 29. ἕτερον A⁴. | 35. γε σικωράτης δὲ ἔχ εἰς margo E. | 38. ἐν μόνον om A⁴.

4. προσήκται F². | 17. μὴδ' ἴσως A⁴. | 23. καὶ. — τι om ET. | 27. γὰρ κινήσει καὶ μεταβολή A⁴. | 30. ὁ om T. | 31. τὸ post γὰρ om F². | 32. εἰ] εἰς E. om T. | κρείττον, omisso ἢ, T. | 34. ἢ νόησις κατὰ τῆς νοήσεως νοήσις. φ. T. | 35. ἢ post καὶ om E. | 36. ἰσότης F². | ἔτι δ' εἰ T.

ἄντων ἢ ἐπιστήμη τὸ πρᾶγμα; ἐπὶ μὲν τῶν ποιητικῶν ἄνευ
 ὕλης ἢ οὐσίας καὶ τὸ τί ἦν εἶναι, ἐπὶ δὲ τῶν θεωρητικῶν ὁ
 λόγος τὸ πρᾶγμα καὶ ἡ νόησις. ἔχ' ἕτερον ἔν ὄντος τῷ νο-
 μένου καὶ τοῦ νοῦ, ὅσα μὴ ὕλην ἔχει τὸ αὐτὸ ἔσαι, καὶ ἡ
 νόησις τῷ νομμένῳ μία. ἔτι δὴ λείπεται ἀπορία, εἰ σύνθετον
 τὸ νομόμενον· μεταβάλλοι γὰρ ἂν ἐν τοῖς μέρεσι τῷ ὅλῳ. ἢ
 ἀδιαίρετον πᾶν τὸ μὴ ἔχον ἄλλο, ἢ ὅ γε τῶν συνθέτων ἔχει ἐν τινι χρόνῳ· ἢ γὰρ ἔχει τὸ εὖ
 ἐν τῷδ' ἢ ἐν τῷδ', ἀλλ' ἐν ὅλῳ τινι τὸ ἀριστον, ὃν ἄλλο τι.
 ἔτι δ' ἔχει αὐτὴ αὐτῆς ἡ νόησις τὸν ἅπαντα αἰῶνα.
 10 Ἐπισκεπτέον δὲ καὶ ποτέρως ἔχει ἡ τῷ ὅλῳ φύσις τὸ
 ἀγαθὸν καὶ τὸ ἀριστον, πότερον κεχωρισμένον τι καὶ αὐτὸ
 καθ' αὐτό, ἢ τὴν τάξιν, ἢ ἀμφοτέρως ὥσπερ στρατεύμα.
 καὶ γὰρ ἐν τῇ τάξει τὸ εὖ καὶ ὁ στρατηγός, καὶ μᾶλλον
 ἔτος· ἢ γὰρ ἔτος διὰ τὴν τάξιν ἀλλ' ἐκείνη διὰ τῆτόν ἐστιν. 15
 πάντα δὲ συντέτακται πως, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως, καὶ πλωτὰ
 καὶ πτηνὰ καὶ φυτὰ· καὶ ἔχ' ἔτις ἔχει ὡς μὴ εἶναι θα-
 τάρῳ πρὸς θάτερον μῆθ' ἄλλ' ἐστὶ τι. πρὸς μὲν γὰρ ἐν
 ἅπαντα συντέτακται, ἀλλ' ὥσπερ ἐν οἰκίᾳ τοῖς ἐλευθερίοις
 ἕκαστος ἔξῃς ὁ τι ἔτυχε ποιεῖν, ἀλλὰ πάντα ἢ τὰ πλεῖστα 20
 τέτακται, τοῖς δὲ ἀνδραπόδοις καὶ τοῖς θηρίοις μικρὸν τὸ εἰς
 τὸ κοινόν, τὸ δὲ πολὺ ὅ τι ἔτυχεν· τοιαύτη γὰρ ἐκάστου
 ἀρχὴ αὐτῶν ἢ φύσις ἐστίν. λέγω δ' οἶον εἰς γε τὸ διακρι-
 θῆναι ἀνάγκη ἅπασιν ἔλθειν, καὶ ἄλλα ἔτις ἐστίν ὧν κοι-
 νονεῖ ἅπαντα εἰς τὸ ὅλον. ὅσα δὲ ἀδύνατα συμβαίνει ἢ 25
 ἄτοκα τοῖς ἄλλως λέγουσι, καὶ ποῖα οἱ χαριεζέως λέγον-
 τες, καὶ ἐπὶ ποίων ἐλάχισται ἀπορίαί, δεῖ μὴ λανθάνειν.
 πάντες γὰρ ἐξ ἐναντίων ποῖσι πάντα. ἔτε δὲ τὸ πάντα ἔτε
 τὸ ἐξ ἐναντίων ὀρθῶς, ἔτ' ἐν ὅσοις τὰ ἐναντία ὑπάρχει, πῶς
 ἐκ τῶν ἐναντίων ἔσαι, οὐ λέγουσιν· ἀπαθὴ γὰρ τὰ ἐναντία 30
 ἐπ' ἀλλήλων. ἡμῖν δὲ λύεται τοῦτο εὐλόγως τῷ τρίτον τι
 εἶναι. οἱ δὲ τὸ ἕτερον τῶν ἐναντίων ὕλην ποῖσιν, ὥσπερ οἱ
 τὸ ἀνισον τῷ ἴσῳ ἢ τῷ ἐνὶ τὰ πολλὰ. λύεται δὲ καὶ τῆτο
 τὸν αὐτὸν τρόπον· ἢ γὰρ ὕλη ἢ μία οὐθενὶ ἐναντίον. ἔτι
 ἅπαντα τοῦ φαύλου μαθίξει· ἔξω τοῦ ἐνός· τὸ γὰρ κακὸν 35
 αὐτὸ θάτερον τῶν σοικεῶν. οἱ δ' ἄλλοι ἐδ' ἀρχαῖς τὸ ἀγα-
 θόν· καὶ τὸ κακόν· καίτοι ἐν ἅπασιν μάλις τὰ ἀγαθὸν ἀρχή.
 οἱ δὲ τῆτο μὲν ὀρθῶς ὅτι ἀρχὴν, ἀλλὰ πῶς τὸ ἀγαθὸν ἀρχή
 ἢ λέγουσιν, πότερον ὡς τέλος ἢ ὡς κινήσαν ἢ ὡς εἶδος. ἀτό-
 πως δὲ καὶ Ἐμπεδοκλῆς· τὴν γὰρ φιλίαν ποιεῖ τὸ ἀγαθόν.
 αὕτη δ' ἀρχὴ καὶ ὡς κινούσα (συνάγει γὰρ) καὶ ὡς ὕλη·
 μόριον γὰρ τῷ μέγματος. εἰ δὴ καὶ τῷ αὐτῷ συμβέβηκεν
 ὡς ὕλη καὶ ἀρχὴ εἶναι καὶ ὡς κινῶντι, ἀλλὰ τὸ γ' εἶναι ἢ
 ταῦτό. κατὰ πότερον ἔν φιλίᾳ; ἄτοπον δὲ καὶ τὸ ἀφθα-
 ρα καὶ κακῆς· ταῦτα δ' ἐστὶν αὐτὸ ἢ τοῦ κακῆς φύσις.
 Ἀναξαγόρας δὲ ὡς κινῶν τὸ ἀγαθὸν ἀρχὴν· ὁ γὰρ ὡς κινεῖ
 ἀλλὰ κινεῖ ἕνεκά τινος, ὥστε ἕτερον. πλὴν ὡς ἡμεῖς λέγο-
 10 μεν· ἢ γὰρ ἰατρικὴ ἐστὶ πως ἢ ὑγίεια. ἄτοπον δὲ καὶ τὸ
 ἐναντίον μὴ ποιῆσαι τῷ ἀγαθῷ καὶ τῷ νῷ. πάντες δ' οἱ
 τὰναντία λέγοντες ἢ χρωῶνται τοῖς ἐναντίοις, ἐὰν μὴ ῥυθμίση
 τις. καὶ διὰ τί τὰ μὲν φθαρτὰ τὰ δ' ἀφθαρτα, ἕδεις λέγει·
 πάντα γὰρ τὰ ὄντα ποιοῦσιν ἐκ τῶν αὐτῶν ἀρχῶν. ἔτι οἱ
 μὲν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ποιοῦσι τὰ ὄντα· οἱ δ' ἴνα μὴ τοῦτο
 ἀναγκασθῶσιν, ἐν πάντα ποῖσιν. ἔτι διὰ τί αἰεὶ ἔσαι γένε-
 σις καὶ τί αἴτιον γενέσεως, ἕδεις λέγει. καὶ τοῖς δύο ἀρχαῖς
 ποῖσιν ἄλλην ἀνάγκη ἀρχὴν κυριωτέραν εἶναι, καὶ τοῖς τὰ
 εἶδη, ὅτι ἄλλη ἀρχὴ κυριωτέρα· διὰ τί γὰρ μετέσχευ ἢ
 20 μετέχει; καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἀνάγκη τῇ σοφίᾳ καὶ τῇ τι-
 μιωτάτῃ ἐπισήμη εἶναι τι ἐναντίον, ἡμῖν δ' ἔ· οὐ γὰρ ἐστὶν
 ἐναντίον τῷ πρώτῳ ὑθέν. πάντα γὰρ τὰ ἐναντία ὕλην ἔχει
 καὶ δυνάμει ταῦτά ἐστιν, ἢ δὲ ἐναντία ἀγνοια εἰς τὸ ἐναν-
 τίον· τῷ δὲ πρώτῳ ἐναντίον οὐθέν. εἴτε μὴ ἔσται παρὰ τὰ
 αἰσθητὰ ἄλλα, οὐκ ἔσται ἀρχὴ καὶ τάξις καὶ γένεσις καὶ
 τὰ ἕρνια, ἀλλ' αἰεὶ τῆς ἀρχῆς ἀρχή, ὥσπερ τοῖς θεολόγοις
 καὶ τοῖς φυσικοῖς πᾶσιν. εἰ δ' ἔσαι τὰ εἶδη ἢ ἀριθμοί, ἕδ-
 νος αἴτια· εἰ δὲ μή, οὐτι κινήσεως γε. ἔτι πῶς ἔσται ἐξ
 ἀμμεγεθῶν μέγεθος καὶ συνεχές; ὁ γὰρ ἀριθμὸς οὐ ποιήσει
 30 συνεχές, οὔτε ὡς κινῶν οὔτε ὡς εἶδος. ἀλλὰ μὴν ὑθέν γ'
 ἔσαι τῶν ἐναντίων ὅπερ καὶ ποιητικὸν καὶ κινήτικόν· ἐνδέ-
 χροιο γὰρ ἂν μὴ εἶναι. ἀλλὰ μὴν ὑσερόν γε τὸ ποιεῖν δυ-
 νάμειος. ἐκ ἄρα αἰδία τὰ ὄντα. ἀλλ' ἔστιν· ἀναιρετέον ἄρα
 ταύτων τι. τοῦτο δ' εἴρηται ὡς. ἔτι τίνοι οἱ ἀριθμοὶ ἐν ἢ ἢ
 ψυχή καὶ τὸ σῶμα καὶ ὅλως τὸ εἶδος καὶ τὸ πρᾶγμα,
 ὑθέν λεγεί ὑθεί· ἐδ' ἐνδέχεται εἰπεῖν, ἐὰν μὴ ὡς ἡμεῖς εἴπη,
 ὡς τὸ κινῶν ποιεῖ. οἱ δὲ λέγοντες τὸν ἀριθμὸν πρῶτον τὸν
 μαθηματικὸν καὶ ἔτις αἰεὶ ἄλλην ἐχομένην ὕσιν καὶ ἀρχαῖς

5. μία om E. || 6. μεταβάλλοι A², μεταβάλλει T. || 11. λόγου T. || 12. τι κεχωρισμένον T. || 15. ἔτος· ἢ] αὐτός· ἢ T. || τῆτ' ἂν ἔτω T. || 17. καὶ ἔχ' ἔτις] ἔτε T. || 20. ἢ τι ἔτυχε] ὅταν E. || 25. ἢ ἄτοκα συμβαίνει F². || 26. ποῖα ἢ χάρις ἕτερος λέγοντες T. || 28. δὴ T. || 38. ἀλλὰ — ἀρχὴ om T.

5. ἀρχὴ EA². || τὸ] τῷ T. || 6. κατὰ] καὶ T. || 10. ἢ post πως om T. || 12. ῥαθυμίση T. || 14. πάντες E. || 18. ἀρχὴν ἀνάγκη T. || 19. μετίσχει ET. || 23. ἢ] εἰ T. || 24. αἴτια] ἔτι εἰ F². || 27. ἢ om T. || 28. οὔτε A². || 32. ἂν om E. || 34. ὡς] οὔτως T.

ἐκείνης ἄλλας, ἐπεσοδαυδή τὴν τοῦ παντός οὐσίαν ποῦσιν (οὐδὲν γὰρ ἢ ἕτερα τῆ ἕτερα συμβάλλεται ὅσα ἢ μὴ ὅσα) καὶ ἀρχαῖς πολλαῖς· ταῖ δὲ ὄντα οὐ βούλεται καλιτεῦσθαι κενεῖς. "ἐκ ἐγαθὸν κωλοικαφαιή" εἰς κείρανες ἔξω."

M.

Περὶ μὲν οὖν τῆς τῶν αἰσθητῶν οὐσίας εἴρηται τίς ἔστιν, ἐν μὲν τῇ μεθόδῳ τῆ τῶν φυσικῶν περὶ τῆς ὕλης, ὕστερον δὲ περὶ τῆς κατ' ἐνόησιν. ἐπεὶ δ' ἡ σκέψις ἐπιπρότερον ἔστιν εἰς παρα τὰς αἰσθητὰς οὐσίας ἀκινήτος καὶ αἰθίος ἢ οὐκ ἔστι, καὶ εἰ ἔστι τίς ἔστι, πρῶτον τὰ παρα τῶν ἄλλων λεγόμενα θεωρητέον, ὅπως εἴτε τι μὴ καλῶς λέγεται, μὴ τοῖς κριτοῖς ἐσοχῶ ὄρον, καὶ εἰ τι ὄγμα κεινὸν ἦν κείκαστοι, τοῦτ' ἰδέε μὴ καθ' ἡμῶν δυοχραβέμεν· ἀγαπητὸν γὰρ εἰ 15 τίς τὰ μὲν κάλλιον λέγει τὰ δὲ μὴ χεῖρον. δύο δ' ἐπιπρότερον περὶ τούτων· τὰ τε γὰρ μαθηματικὰ φασὶν οὐσίας εἶναι τινες, ὡς ἀριθμὰς καὶ γραμμαῖς καὶ τὰ συγγωνή τῶ τοῖς, καὶ κάθιν τὰς ἰδέας. ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν δύο αὐτὰ γένη ποιοῦσι, τὰς τε ἰδέας καὶ τοῖς μαθηματικῶν ἀριθμῶν, οἱ δὲ 20 μίαν φύσιν ἀμφοτέρων, ἔπειτα δὲ τινες τὰς μαθηματικὰς μόνον οὐσίας εἶναι φασι, σκοπετέον πρῶτον μὲν περὶ τῶν μαθηματικῶν, μεθευείαν προσιθέντας φύσιν ἄλλην αὐτοῖς, εἶον κότερον ἰδέαι τυγχάνουσι ὅσα ἢ ἔ, καὶ κότερον ἀρχαὶ καὶ οὐσίαι τῶν ὄντων ἢ ἔ, ἀλλ' ὡς περὶ μαθηματικῶν μόνον 25 ἐπ' αὐτῶν εἴτε μὴ εἶναι, καὶ εἰ εἶναι κῶς εἶναι, ἔπειτα μετὰ ταῦτα χωρὶς περὶ τῶν ἰδεῶν αὐτῶν ἀπλῶς καὶ ὅσον νόμου χεῖρον· τὸ ἀπόλλεται γὰρ τὰ πολλὰ καὶ ὑπὸ τῶν ἔξωτερον κῶν λόγων. ἔτι δὲ πρὸς ἐκείνην δεῖ τῆν σκέψιν κῶπαστῶν τῶν κλάδων λέγουσ, ὅταν ἐπισκοπεῖμεν εἰ κῶ οὐσίαι καὶ αἰ 30 ἀρχαὶ τῶν ὄντων ἀριθμὰ καὶ ἰδέαι εἶναι· μετὰ γὰρ τὰς ἰδέας αὐτῆ λέκεται τρίτη σκέψις. ἀνάγκη δ', ἔπειτα ἔστι τὰ μαθηματικὰ, ἢ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς εἶναι αὐτὰ, καθάπερ λέγουσ τινες, ἢ κωχωρισμένα τῶν αἰσθητῶν (λέγουσι δὲ καὶ ὅσο τινος)· ἢ εἰ μεθευέτως, ἢ ὡς εἶναι ἢ ἄλλον τρόπον τῶν 35 αὐτῶ ἢ ἀμφοτεροθένητες ἢ μὲν ἔξω ἢ περὶ τῶ εἶναι ἀλλὰ περὶ τοῦ τῶν.

διαπορήμασιν ὅτι δύο ἄμα στερεὰ εἶναι ἀδύνατον, ἔτι δὲ καὶ ἔτι τῶ αὐτῶ λόγου καὶ τὰς ἄλλας δυνάμεις καὶ φύσεις ἐν τοῖς αἰσθητοῖς εἶναι καὶ μεθευείαν κωχωρισμένην. ταῦτα μὲν οὖν εἴρηται πρότερον. ἀλλὰ πρὸς τοῖς φανεροῖς ἔτι 5 ἀδύνατον διαμεθευῆναι ὅσον σῶμα. κατ' ἐπίπεδον γὰρ διαμεθευῆσεται, καὶ τῶτο κατὰ γραμμὴν, καὶ αὐτῆ κατὰ ζυγμῆν, ἔπειτα δὲ τῆν ζυγμῆν διαλεῖν κῶνον, καὶ τῆν γραμμῆν, εἰ δὲ ταῦτην, καὶ τῶλλα. τί οὖν διαφέρει ἢ ταῦτας εἶναι τοιαύτας φύσεις, ἢ αὐτὰς μὲν μὴ, εἶναι δ' ἐν αὐτοῖς τῶ αὐτὰς φύσεις; τὸ αὐτὸ γὰρ συμβέκεται· διαμεθευῆστων γὰρ τῶν αἰσθητῶν διαμεθευῆσονται, ἢ ἔδῃ αἰ αἰσθητὰ. ἀλλὰ μὲν ἔδῃ κωχωρισμένους γ' εἶναι φύσεις τοιαύτας δυνατοῦ. εἰ γὰρ 10 ἔξωι σερὰ παρα τὰ αἰσθητὰ κωχωρισμένη τῶτων ἔτερα καὶ πρότερα τῶν αἰσθητῶν, δῆλον ἔτι καὶ παρα τὰ ἐπίπεδα ἔτερα ἀνεγκαλῶν εἶναι. ἐπίπεδα κωχωρισμένα καὶ ζυγμῆς καὶ γραμμῆς· τοῦ γὰρ αὐτοῦ λόγου. εἰ δὲ ταῦτα, κάθιν παρα τὰ τοῦ σερῶ τῶ μαθηματικῶ ἐπίπεδα καὶ γραμμῆς καὶ ζυγμῆς ἔτερα κωχωρισμένα. πρότερα γὰρ τῶν συγγωμένων ἔπτι τὰ αἰσθητὰ· καὶ εἴπερ τῶν αἰσθητῶν κῶτερα 15 σῶματα μὴ αἰσθητὰ, τῶ αὐτῶ λόγου καὶ τῶν ἐπίπεδων τῶν ἐν τοῖς ἀκινήτοις στερεοῖς τὰ αὐτὰ καθ' αὐτὰ. ὅσοι ἔτερα ταῦτα ἐπίπεδα καὶ γραμμῆς τῶν ἄμα τοῖς στερεοῖς τοῖς κωχωρισμένοις· τὰ μὲν γὰρ ἄμα τοῖς μαθηματικῶς στερεοῖς, τὰ δὲ πρότερα τῶν μαθηματικῶν στερεῶν. κάθιν 20 τοῦτον τοῦτων τῶν ἐπίπεδων εἶνεται γραμμῆς, ὡς πρότερον δεῖσται ἔτερας γραμμῆς καὶ σιγμῆς εἶναι δῆλ τὸν αὐτῶν λόγων· καὶ τῶτων ἐν ταῖς προτέραις γραμμῆς ἔτερας προτέραις σιγμῆς, ὡς οὐκέτι πρότεροι ἔτεραι. ἀποκῶς τε δὲ γῶγεται ἢ ὕπερσσις· συμβεβαῖει γὰρ στερεὰ μὲν μοπαχῶ 25 παρα τὰ αἰσθητὰ, ἐπίπεδα δὲ τρίττα παρα τὰ αἰσθητὰ, τὰ τε παρα τὰ αἰσθητὰ καὶ τὰ ἐν τοῖς μαθηματικῶς στερεοῖς καὶ παρα τὰ ἐν τοῖς, γραμμῆς δὲ τετραζαί, ζυγμῆς δὲ πενταζαί. ὡς περὶ τοῖα αἰ ἐκισῆμαι εἶνεται αἰ μαθηματικῶς τῶτων; ἢ γὰρ δὴ περὶ τὰ ἐν τῶ σερῶ τῶ ἀκινήτω ἐπίπεδα καὶ γραμμῆς καὶ σιγμῆς· ἀλλὰ γὰρ περὶ τὰ πρότερα ἢ ἐκισῆμη. ἢ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν ἀριθμῶν· 30 παρ' ἐκῶστος γὰρ τὰς ζυγμῆς ἔτεραι εἶνεται μονάδες, καὶ παρ' ἐκῶστα τὰ ὄντα αἰσθητὰ, εἶτα τὰ νησῶ, ὅσοι ὄντα γένη ἀκῶρα τῶν μαθηματικῶν ἀριθμῶν. ἔτι ἀπερ καὶ ἐν

2 "Ὅτι μὲν τοῖων ἐν γε τοῖς αἰσθητοῖς ἀδύνατον εἶναι καὶ ἄμα πλασματίας ὁ λόγος, εἴρηται μὲν καὶ ἐν τοῖς

4. ἐκ add E et parage T. || 8. οὖν om T. || 14. τε A. || 15. δυοχραβέμεν F. || 17. οὐσίαι T. || 19. γένη ταῦτα A. || 26. μετὰ om T. || 31. τῶν ὄντων] τῶτων T. || 38. τοῖων] οὖν F. || 1. ἀπορήμασιν F. || 2. αὐτῶ om A. || 12. κωχωρισμένους γ' εἶναι τοιαύτας φύσεις T. || 17. τὰ οὐα T. || 20. μῆ] τὰ μῆ E. || 28. σιγμῆς] γραμμῆς A. || 30. ἐπίπεδα — αἰσθητὰ om E. || 34. τὰ post καὶ om T. A. || 37. παρ'] καὶ παρ' T. || τὰς] ἐν F. || 39. ἀκῶρα om ET A. G. I.

τοὺς ἀπορήμασι ἐπιλόβοιεν, πῶς ἐνδέχεται λύειν; περὶ δὲ γὰρ ἡ ἀστρολογία ἐστίν, ὁμοίως ἐστὶ παρὰ τὰ αἰσθητά, καὶ περὶ δὲ ἡ γραμματαί· εἶναι δ' οὐρανὸν καὶ τὰ μέρη αὐτοῦ πῶς δυνατὸν, ἢ ἄλλο ὅτιόν ἔχον κίνησιν; ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ὀπτικά καὶ τὰ ἀρμονικά· ἔστιται γὰρ φωνή τε καὶ ὄψις 5 παρὰ τὰ αἰσθητά καὶ τὰ καθ' ἑακστα. ὡς δὲ ἄλλοι ὄψι καὶ αἰ ἄλλαι αἰσθήσεις καὶ τὰ ἄλλα αἰσθητά· τί γὰρ μᾶλλον ταῦτα ἢ τὰτα; εἰ δὲ ταῦτα, καὶ ζῶα ὄνουνται, εἴπερ καὶ αἰσθήσεις. ἔτι γράφεται ἐνια καθόλου ὑπὸ τῶν μαθηματω- 10 πῶν παρὰ ταύτας τὰς ἑστίαι. ἔστιται ἔν καὶ αὐτῆ τις ἄλλῃ ἡ ἑστίαι μεταξὺ πεχωρισμένη τῶν τ' ἰδιῶν καὶ τῶν μεταξὺ, ἢ ἔτε ἀριθμὸς ἐστὶν ἔτε σιγμαί ἔτε μέγεθος ἔτε χρόνος. εἰ δὲ τῶτο ἀδύνατον, δὴλον ὅτι κἀκείνη ἀδύνατον εἶναι πεχωρισ- 15 μενα τῶν αἰσθητῶν. ἔλως δὲ τοῦναντίον συμβαίνει καὶ τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ εἰωθότος ὑπολαμβάνεσθαι, εἴ τις θήσει ἔτιως εἶναι τὰ μαθηματικά ὡς πεχωρισμένας πῶας φύσεις. ἀνάγκη γὰρ διὰ τὸ μὲν οὕτως εἶναι αὐτὰς πρότερας εἶναι τῶν αἰσθητῶν μεγεθῶν, κατὰ τὸ ἀληθὲς δὲ ὑστεράς· τὸ γὰρ ἀτελεὲς μέγεθος γενέσκει μὲν πρότερον ἐστὶ, τῆ ἑστίαι δ' ἔστερον, οἷον ἀψυχον ἐμφύχου. ἔτι τῶν καὶ πῶτ' ἔσται ἐν 20 τὰ μαθηματικά μεγεθῶν; τὰ μὲν γὰρ ἐνταῦθα ψυχῆ ἢ μέρει ψυχῆς ἢ ἄλλῃ τινὲ εὐλόγῳ· εἰ δὲ μή, πολλά, καὶ διαλύεται. ἐκείνοις δὲ διαιρετοῖς καὶ πῶσις οὔσι τί αἰτίον τῶ ἐν εἶναι καὶ συμμένειν; ἔτι αἰ γενέσεις δηλῶσιν. πρῶ- 25 τον μὲν γὰρ ἐπὶ μήκος γήνηται, εἴτα ἐπὶ πλάτος, τελευ- ταῖον δ' εἰς βάθος, καὶ τέλος ἔσχειν. εἰ ἔν τὸ τῆ γενέσει ἔστερον τῆ ἑστίαι πρότερον, τὸ σῶμα πρότερον ἂν εἴη ἐπιπέδου καὶ μήκους, καὶ ταύτη καὶ τέλειον καὶ ἄλον μᾶλλον, ὅτι ἐμφυχον γήνηται· γραμμῆ δὲ ἐμφύχου ἢ ἐπίπεδον πῶς ἂν εἴη; ὑπερ γὰρ τὰς αἰσθήσεις τὰς ἡμετέρας ἂν εἴη τὸ 30 ἀζῶμα. ἔτι τὸ μὲν σῶμα αἰστίαι τίς ἦδη γὰρ ἔχει πῶς τὸ τέλειον· αἰ δὲ γραμμαι πῶς ἑστίαι; ἔτε γὰρ ὡς εἶδος καὶ μορφή τις, οἷον εἰ ἄρα ἡ ψυχῆ τοιούτων, οὔτε ὡς ἡ ἔλα, οἷον τὸ σῶμα· οὐθὲν γὰρ ἐκ γραμμῶν ἔδ' ἐπίπεδων ἔδδ' σιγμαῶν φαίνεται συνίστασθαι δυνάμενον. εἰ δ' ἦν ἑστίαι 35 τις ὑλική, τοῦτ' ἂν ἐφαίνετο δυνάμενα πῶσχειν. τῶ μὲν

ἔν λόγῳ ἔστε πρότερα. ἀλλ' ἢ πάντα ὄσα. τῶ λόγῳ πρό- 5 τερα, καὶ τῆ ἑστίαι πρότερα. τῆ μὲν γὰρ ἑστίαι πρότερα ὄσα χωριζόμενα τῶ εἶναι ὑπερβάλλει, τῶ λόγῳ δὲ ἔστεν αἰ λόγοι ἐκ τῶν λόγων· ταῦτα δὲ ἔχ' ἄμα ὑπάρχει. εἰ γὰρ 10 μὴ ἐστὶ τὰ τῶτα παρὰ τὰς ἑστίαι, οἷον κινούμενόν τι ἢ λευ- κόν, τῆ λευκῆ ἀνθρώπος τὸ λευκὸν πρότερον κατὰ τὸν λόγον, ἀλλ' ἢ κατὰ τὴν ἑστίαι· οὐ γὰρ ἐνδέχεται εἶναι πεχωρισ- 15 μένον, ἀλλ' ἀεὶ ἄμα τῶ συνόλω ἐστίαι· συνόλον δὲ λόγον τὸν ἀνθρώπον τὸν λευκόν. ὥστε φανερόν ὅτι οὔτε τὰ ἔχ' ἀφαιρέτως πρότερον οὔτε τὸ ἔα προσθέτως ἔστερον· ἐκ προσθέσεως γὰρ τῶ λευκῷ ὁ λευκὸς ἀνθρώπος λέγεται 20 ὅτι μὲν ἔν ἔτε ἑστίαι μᾶλλον τῶν σωμάτων εἶναι, ἔτε πρό- τερα τῶ εἶναι τῶν αἰσθητῶν, ἀλλὰ τῶ λόγῳ μόνον, οὔτε πεχωρισμένα πῶ εἶναι δυνατὰ, εἴρηται ἰσακῶς. ἐπεὶ δ' ἔδ' 25 ἐκ τῶν αἰσθητοῖς ἐνδέχεται αὐτὰ εἶναι, φανερόν ὅτι ἡ ἔλα οἷον ἔστιν ἢ τῶρον πῶα ἐστὶ καὶ διὰ τῶτα ἔχ' ἀπλῶς ἐστίαι· πολλαχῶς γὰρ τὸ εἶναι λέγομεν. ὡς περὶ γὰρ καὶ τὰ καθ' ἑστίαι ἐν τῶν μαθημασιν οὐ περὶ πεχωρισμένων ἐστὶ παρὰ 30 τὰ μεγεθῶν καὶ τὸς ἀριθμῶς, ἀλλὰ περὶ τέτατον μόν, ἔχ' ἢ δὲ τοιαῦτα οἷα ἔχειν μέγεθος ἢ εἶναι διαιρετὰ, δὴλον ὅτι ἐνδέχεται καὶ περὶ τῶν αἰσθητῶν μεγεθῶν εἶναι καὶ λόγους καὶ ἀποδείξεις, μὴ ἢ δὲ αἰσθητῶ, ἀλλ' ἢ τοιαῦτα ὡς περ 35 γὰρ καὶ ἢ κινούμενα μόνον πολλοὶ λόγοι εἰσὶ χωρὶς τῶ τῶ εἰαστόν ἐστί τῶν τοιούτων καὶ τῶν συμβεβηκότων αὐταῖς, καὶ ὡς ἀνάγκη διὰ ταῦτα ἢ πεχωρισμένον τι εἶναι κινέ- 40 μενον τῶν αἰσθητῶν ἢ ἐν τούτοις τινὰ φύσιν εἶναι ἀφαι- ρισμένην, οὔτω καὶ ἐπὶ τῶν κινουμένων ἔσονται λόγοι καὶ ἐπισήμαι, οὔχ' ἢ κινούμενα δὲ ἀλλ' ἢ σώματα μόνον, καὶ 45 πάλιν ἢ ἐπίπεδα μόνον καὶ ἢ μήκη μόνον, καὶ ἢ διαιρετὰ καὶ ἢ ἀδιαιρετὰ ἔχοντα δὲ θέσιν, καὶ ἢ ἀδιαιρετὰ μόνον. ὡς' ἐπεὶ ἀπλῶς λέγειν ἀληθὲς μὴ μόνον τὰ χωριστὰ εἶναι 50 ἀλλὰ καὶ τὰ μὴ χωριστὰ, οἷον κινούμενα εἶναι, καὶ τὰ μαθηματικά ὅτι ἔστιν ἀπλῶς ἀληθὲς εἴπεθ, καὶ τοιαῦτα γε οἷα λέγουσιν. καὶ ὡς περὶ καὶ τὰς ἄλλας ἐπισήμας ἀπλῶς 55 ἀληθὲς εἴπεθ τοῦτου εἶναι, ἔχ' τῶ συμβεβηκότος, οἷον ὅτε λευκῷ εἰ τὸ ὑγιεινὸν λευκόν, ἢ δ' ἔστιν ὑγιεινόν, ἀλλ' ἐπέθε

1. διαπορήμασι F². || 2. περὶ G²I². || 10. παρὰ πάσας τὰς αἰτίαις G². || ἄλλη τις αὐτῆ IG²I². || 11. εἶδον G². || ἢ A². || 12. σιγμαί G²I². || 13. δὴλον om G². || πεχωρισμένα εἶναι G²F². || 14. δὴ T. || 17. εἶναι οὕτως T. || 18. δὲ τὸ ἀληθὲς G²I². || 19. μέγεθος τῆ γενέσει G²I². || τῆ δ' ἑστίαι G²F². || 20. ἐκ ἐν τῶν. B. || ἐν om T. || 23. διαιρετοῖς G². || 24. συμμένειν T. || 26. εἴρη α. G². || 28. ἐπὶ] καὶ ὅτι G²I². || 30. ὑπὸ G²I². || εἴη om T. || 31. ἔχει om A². || 33. οὔτε ὡς] ὡς T. || 35. ἐδδ' ἐκ σιγμαῶν G² IK || πῶ] ἐ G². || 36. δυνάμενον G²I², om F².
1. ἀλλ' — πρότερα om T. || 2. τῆ ἑστίαι πρότερον G². || 4. δὴ] γὰρ T. || 5. τῆ] τε G². || ἢ om T. || 7. ἐνδέχεται] ἐν T. || 9. τὸν λευκῶν] καὶ τὸ λευκόν F². || τὸ om A². || 10. προσθέσεως A²F²G². || 13. μέγα T, μόνον F². || 14. ἔδδ' τοῦ A². || 15. ἐνδέ- 5 χεται T. || 17. τὰ] τὸ F². || 18. περὶ] παρὰ F². || παρὰ F²: ceteri περὶ || 22. τοιαῦτα G². || 28. οὔτε κινούμενα G². || 30: καὶ ἢ ἀδιαιρετὰ om G². || δὲ om T A². || 32. οἷον τὸ κινούμενα G²I². || 35. τοῦτο F. || 36. ὑγιεινὸν τὸ B T A² G² P. || ὑγιεινὸν F². || ἀλλ' ἐπέθε — 1078 α 1. ὑγιεινὸν om T.

ἔστιν ἑκάστη, εἰ ὑγιεινὸν ὑγιεινῶ, εἰ δ' ἢ ἄνθρωπος ἄνθρώπῳ, οὕτω καὶ τὴν γεωμετρίαν· ἢ εἰ συμβέβηκεν αἰσθητὰ εἶναι ὧν ἐστὶ μὴ ἐστὶ δ' ἢ αἰσθητὰ, οὐ τῶν αἰσθητῶν ἔσονται αἱ μαθηματικαὶ ἐπιστήμαι, ἢ μέντοι ὑδὲ παρά ταῦτα ἄλλων κεχωρισμένον. πολλὰ δὲ συμβέβηκε καθ' αὐτὰ τοῖς πρά- 5 γμασιν ἢ ἕκαστον ὑπάρχει τῶν τοιούτων, ἐπεὶ καὶ ἢ θῆλυ τὸ ζῶον καὶ ἢ ἄρρεν, ἴδια πάθη ἐστίν, καίτοι οὐκ ἐστὶ τι ἅπλῳ ὑδ' ἄρρεν κεχωρισμένον τῶν ζῴων· ὡσεὶ καὶ ἢ μήκη μόνον καὶ ἢ ἐπίπεδα. καὶ ὅσῳ δὴ ἂν περὶ προτέρων τῶ λόγῳ καὶ ἀπλυστέρων, τοσούτῳ μᾶλλον ἔχει τάκριβες· τῆτο 10 δὲ τὸ ἀπλῶν ἐστίν. ὡσεὶ ἄνευ τε μεγέθους μᾶλλον ἢ μετὰ μεγέθους, καὶ μάλιστα ἄνευ κινήσεως. εἰ δὲ κίνησιν, μάλιστα τὴν πρώτην· ἀπλυστάτη γάρ, καὶ ταύτης ἢ ὁμαλή. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ ἀρμονικῆς καὶ ὀπτικῆς· ὑδέρτερα γὰρ ἢ ὄψις ἢ ἢ φωνὴ θεωρεῖ, ἀλλ' ἢ γραμμαὶ καὶ ἀριθ- 15 μοί· οἰκεία μέντοι ταῦτα πάθη ἐκείνων. καὶ ἢ μηχανικῆ δὲ ὡσαύτως. ὡς· εἰ τις θέμενος κεχωρισμένα τῶν συμβεβηκότων σκοπεῖ τι περὶ τούτων ἢ τοιαῦτα, οὐδὲν διὰ τῆτο ψεύδους ψεύσεται, ὡσπερ οὐδ' ὅταν ἐν τῇ γῆ γραφῆ καὶ τὴν ποδιαίαν φῆ μὴ ποδιαίαν· οὐ γὰρ ἐν ταῖς προτάσεσι 20 τὸ ψεύδος. ἄριστα δ' ἂν οὕτω θεωρηθῆι ἕκαστον, εἰ τις τὸ μὴ κεχωρισμένον θεῖα χωρίσας, ὅπερ ὁ ἀριθμητικὸς ποιεῖ καὶ ὁ γεωμέτρης. ἐν μὲν γὰρ καὶ ἀδιαίρετον ὁ ἄνθρωπος ἢ ἄνθρωπος· ὁ δ' ἔθετο ἐν ἀδιαίρετον, εἴτ' ἐθεώρησεν εἰ τι τῶ ἀνθρώπῳ συμβέβηκεν ἢ ἀδιαίρετος. ὁ δὲ γεωμέτρης 25 οὐθ' ἢ ἄνθρωπος οὐθ' ἢ ἀδιαίρετος, ἀλλ' ἢ στερεόν. ἂ γὰρ καὶ εἰ μὴ πε ἢν ἀδιαίρετος ὑπῆρχεν αὐτῷ, δῆλον ὅτι καὶ ἄνευ τούτων ἐνδέχεται αὐτῷ ὑπάρχειν τὸ δυνατόν. ὡσεὶ διὰ τῆτο ὁρθῶς οἱ γεωμέτραι λέγουσι, καὶ περὶ ὄντων διαλέγονται, καὶ ὄντα ἐστίν· διττὸν γὰρ τὸ ὄν, τὸ μὲν ἐντελεχέα 30 τὸ δ' ὑλικῶς. ἐπεὶ δὲ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ καλὸν ἕτερον (τὸ μὲν γὰρ αἰεὶ ἐν πράξει, τὸ δὲ καλὸν καὶ ἐν τοῖς ἀκινήτοις), αἱ φάσκοντες ἕθεν λέγειν τὰς μαθηματικὰς ἐπιστήμας περὶ καλῶ ἢ ἀγαθῶ ψεύδονται. λέγουσι γὰρ καὶ δεικνύουσι μάλιστα· ἢ γὰρ εἰ μὴ ὀνομάζουσι, τὰ δ' ἔργα καὶ τὰς λόγους 35 δεικνύουσιν, ἢ λέγουσι περὶ αὐτῶν. τῶ δὲ καλῶ μέγιστα εἶδη

τάξις καὶ συμμετρία καὶ τὸ ὀρισμένον, ἂ μάλιστα δεικνύουσιν αἱ μαθηματικαὶ ἐπιστήμαι. καὶ ἐπεὶ γε πολλῶν αἰτία φαίνεται ταῦτα (λέγω δ' οἷον ἢ τάξις καὶ τὸ ὀρισμένον), δῆλον ὅτι λέγοιεν ἂν καὶ τὴν τοιαύτην αἰτίαν τῆν ὡς τὸ καλὸν αἴτιον τρέπον τινα. μᾶλλον δὲ γνωρίμως ἐν ἄλλοις περὶ αὐτῶν ἐρῶμεν.

Περὶ μὲν ἔν τῶν μαθηματικῶν, ὅτι τε ὄντα ἐστὶ καὶ ἢ πῶς ὄντα, καὶ πῶς πρότερα καὶ πῶς ἢ πρότερα, τοσαῦτα εἰρησῶ. περὶ δὲ τῶν ιδεῶν πρώτων αὐτῶν τὴν κατὰ τῆν ιδεῶν δόξαν ἐπισκεπτεῖον, μηθὲν συνάπτοντας πρὸς τὴν τῶν ἀριθμῶν φύσιν, ἀλλ' ὡς ὑπέλαβον ἐξ ἀρχῆς οἱ πρώτοι τὰς ιδεῶν φήσαντες εἶναι. συνέβη δ' ἢ περὶ τῶν εἰδῶν δόξα τοῖς εἰπῶσι διὰ τὸ πεισθῆναι περὶ τῆς ἀληθείας τοῖς Ἡρακλειτείοις λόγοις ὡς πάντων τῶν αἰσθητῶν αἰεὶ βέοντων, ὡστ' εἴπερ ἐπιστήμη τινὸς ἔξαι καὶ φρόνησις, ἕτερος 15 δεῖν τινὰς φύσεις εἶναι παρὰ τὰς αἰσθητὰς μενούσας· οὐ γὰρ εἶναι τῶν βέοντων ἐπιστήμη. Σωκράτους δὲ περὶ τὰς ἠθικὰς ἀρετὰς πραγματευομένῳ καὶ περὶ τούτων ὀρίζεσθαι καθόλου ζητῶντος πρώτῳ (τῶν μὲν γὰρ φυσικῶν ἐπὶ μικρὸν Δημόκριτος ἤψατο μόνον καὶ ὀρίσατό πως τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν· οἱ δὲ Πυθαγόρειοι πρότερον περὶ τῶν ἀλγῶν, ὧν τὰς λόγους εἰς τὰς ἀριθμῶν ἀνήκον, οἷον τί ἐστὶ καιρὸς ἢ τὸ δίκαιον ἢ γάμος), ἐκεῖνος εὐλόγως ἔζητε τὸ τί ἐστίν. συλλογίζεσθαι γὰρ εἴηται ἀρχὴ δὲ τῶν συλλογισμῶν τὸ τί ἐστίν. διαλεκτικῆ γὰρ ἰσχύς ἔπω τότ' ἦν, ὡσεὶ δύνασθαι καὶ χωρὶς τοῦ τί ἐστὶ τάναντία ἐπισκοπεῖν, καὶ τῶν ἐναντίων εἰ ἢ αὐτῆ ἐπιστήμη. δύο γὰρ ἐστὶν ἂ τις ἂν ἀποδοῖ Σωκράτει δικαίως, τοὺς τ' ἐπακτικὸς λόγους καὶ τὸ ὀρίζεσθαι καθόλου· ταῦτα γὰρ ἐστὶ ἀμφω περὶ ἀρχὴν ἐπιστήμης. ἀλλ' ὁ μὲν Σωκράτης τὰ καθόλου οὐ χωρίσας ἐποίησεν οὐδὲ τοὺς ὀρισμούς· οἱ δ' ἐχώρισαν, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ὄντων ιδεῶν προσηγόρευσαν. ὡστε συνέβαινε αὐτοῖς σχεδὸν τῶ αὐτῷ λόγῳ πάντων ιδεῶν εἶναι τῶν καθόλου λεγομένων, καὶ παραπλήσιον ὡσπερ ἂν εἰ τις ἀριθμῆσαι βουλόμενος ἐλαττόνων μὲν ὄντων οἰοίτο μὴ δύνασθαι, κλείει δὲ ποιήσας ἀριθμοῖ· κλείω γὰρ ἐστὶ τῶν καθ' ἕκαστα

1. ἢ ἐστὶν ἑκάστῳ ὑγιεινὸν ὑγ. EA²G²I². || 3. ἢ ὄμ F². || αἰσθητὰ] ἔστι τὰ G². || 6. ἢ ἕκαστον G². || 7. καὶ ἢ] ἢ G². || 8. κεχωρισμένον TA². || μήκη μόνον] μὴ κείμουν T, μὴ κινήσεις F². || 9. τῶν λόγων G². || 11. τε] τῶ A². || μᾶλλον om G²I². || 13. ὁμαλῆ EG². || 15. ἢ ὄψις ἢ ἢ φωνὴ θεωρεῖ ἀλλ' αἱ γραμμαὶ G². || 17. δὲ om G²I². || 21. θεωρήσει ἢ ἕκαστον T. || 24. ὁ δὲ τῆτο ἐν ἀδ. εἴπε θεωρήσει T. || 26. οὐθ' ἢ ἄνθρωπος om T. || 27. ἢ] ἢ T. || 29. λέγουσι αἱ γεωμέτραι T. || 31. τί θ' G². || 32. ἐν πράξει] ἐπιπέσει F. || 35. εἰ γὰρ καὶ μὴ F².

5. μᾶλλον — 6. ἐρῶμεν om G²I². || 8. καὶ πῶς ἢ πρότερα om E. || 10. συνάπτοντα T, συνάπτοντες G²I². || 12. συμβέβηκε T. || ιδεῶν TG²I². || 15. καὶ om G². || 18. πρὸ T. || 22. λόγους εἰς τὰς om T. || 23. ἐκείνος T, ἐκείνος δ' E. || ἔζητεον G². || 27. εἰ ἢ] ἢ ἢ A², εἴη T. || αὐτῆ T. || ἀποδοῖ ETA². || 28. ὀρίζεσθαι τὰ καθόλου F². || 31. τὰ om G². || 35. δεικνύουσαι A² G²I². || 36. ἕκαστον E.

αἰσθητῶν ὡς εἰπεῖν τὰ εἶδη, περὶ ὧν ζητοῦντες τὰς αἰτίας ἐκ τούτων ἐκεῖ προήλθον· καθ' ἑκαστὸν τε γὰρ ὁμώνυμόν ἐστι καὶ παρὰ τὰς ὑσίας, τῶν τε ἄλλων ἐν ἑσίν ἐπὶ πολλῶν, καὶ ἐπὶ τοῖσδε καὶ ἐπὶ τοῖς αἰδίοις. ἔτι καθ' ἕς τρόπου δέικνυται ὅτι ἔστι τὰ εἶδη, κατ' ὕθενα φαίνεται τῶν 5 ἐξ ἐνίων μὲν γὰρ ἐκ ἀνάγκη γίνεσθαι συλλογισμὸν, ἐξ ἐνίων δὲ καὶ ἔχ ὧν οἴονται τῶν εἶδη γίνεσθαι. κατὰ τε γὰρ τοὺς λόγους τὰς ἐκ τῶν ἐπισημῶν ἔσαι εἶδη πάντων ὄσων ἐπισημῆμαι εἴσιν, καὶ κατὰ τὸ ἐν ἐπὶ πολλῶν καὶ τῶν ἀποφάσεων, κατὰ δὲ τὸ νοεῖν τι φθαρέντος τῶν φθαρτῶν· 10 φάντασμα γὰρ τι τῶν ἐσίν. ἔτι δὲ οἱ ἀκριβέστατοι τῶν λόγων οἱ μὲν τῶν πρὸς τι ποιοῦσιν ἰδέας, ὧν οὐ φασιν εἶναι καθ' αὐτὸ γένος, οἱ δὲ τὸν τρίτον ἀνθρώπου λέγουσιν. ὅλως τε ἀναιρῶσιν οἱ περὶ τῶν εἰδῶν λόγοι ἂ μᾶλλον βέλονται εἶναι οἱ λέγοντες εἶδη τῶ τὰς ἰδέας εἶναι· συμβαί- 15 νει γὰρ μὴ εἶναι πρῶτον τὴν διὰ δα ἀλλὰ τὸν ἀριθμὸν, καὶ τούτου τὸ πρὸς τι καὶ τῆτο τῶ καθ' αὐτό, καὶ πάνθ' ὅσα τινὲς ἀκολουθήσαντες ταῖς περὶ τῶν εἰδῶν δόξαις ἠναντιώθησαν ταῖς ἀρχαῖς. ἔτι κατὰ μὲν τὴν ὑπόληψιν καθ' ἣν φασιν εἶναι τὰς ἰδέας ἢ μόνον τῶν ὑσιῶν ἔσονται εἶδη 20 ἀλλὰ καὶ ἄλλων πολλῶν· τὸ γὰρ νόημα ἐν οὐ μόνον περὶ τὰς οὐσίας ἀλλὰ καὶ κατὰ μὴ οὐσιῶν ἔσαι, καὶ αἱ ἐπισημῆμαι οὐ μόνον τῆς οὐσίας ἔσονται· συμβαίνει δὲ καὶ ἄλλα μυρία τοιαῦτα. κατὰ δὲ τὸ ἀναγκαῖον καὶ τὰς δόξας τὰς περὶ αὐτῶν, εἰ ἔστι μεθεκτὰ τὰ εἶδη, τῶν ὑσιῶν 25 ἀναγκαῖον ἰδέας εἶναι μόνον· οὐ γὰρ κατὰ συμβεβηκὸς μετέχονται, ἀλλὰ δεῖ ταύτη ἐκάστῃ μετέχειν ἢ μὴ καθ' ὑποκειμένου λέγεται. λέγω δ' οἷον εἴ τι αὐτοῦ διπλασίου μετέχει, τοῦτο καὶ αἰδῖο μετέχει, ἀλλὰ κατὰ συμβεβη- κός· συμβέβηκε γὰρ τῷ διπλασίῳ αἰδῖο εἶναι. ὥστε ἔσαι 30 ὑσία τὰ εἶδη. ταῦτα δ' ἐναυθα ὑσίαν σημαίνει κἀκεῖ· ἢ τί ἔσται τὸ εἶναι φάναι τι παρὰ ταῦτα τὸ ἐν ἐπὶ πολλῶν; καὶ εἰ μὲν ταῦτο εἶδος τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν μετεχόντων, ἔσται τι κοινόν· τί γὰρ μᾶλλον ἐπὶ τῶν φθαρτῶν διαδῶν, καὶ τῶν διαδῶν τῶν πολλῶν μὲν αἰδῖων δέ, τὸ 35 διαδῶν ἐν καὶ ταῦτόν, ἢ ἐπ' αὐτῆς καὶ τῆς τινός; εἰ δὲ μὴ

τὸ αὐτὸ εἶδος, ὁμώνυμα ἂν εἴη, καὶ ὅμοιον ὥσπερ ἂν εἴ τις καλοῖ ἀνθρώπου τὸν τε Καλλίαν καὶ τὸ ξύλον, μηδεμίαν κοινωσίαν ἐπιβλέψας αὐτῶν. εἰ δὲ τὰ μὲν ἄλλα τοὺς κοινούς λόγους ἐφαρμόττειν θήσομεν τοῖς εἰδεσιν, οἷον 5 ἐπ' αὐτὸν τὸν κύκλον σχῆμα ἐπίπεδον καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τῆ λόγου, τὸ δ' οὐ ἐπὶ προσεθήσεται, σκοπεῖν δεῖ μὴ κενὸν ἢ τῆτο παντελῶς. τίνι τε γὰρ προσεθήσεται; τῷ μέσῳ ἢ τῷ ἐπιπέδῳ ἢ πᾶσιν; πάντα γὰρ τὰ ἐν τῇ οὐσίᾳ ἰδεῖται, οἷον τὸ ζῶον καὶ τὸ δίκου. ἔτι δῆλον ὅτι ἀνάγκη αὐτὸ εἶναι τι, ὥσπερ τὸ ἐπίπεδον φύσιν τινὰ ἢ πᾶσιν ἐνυπάρχει τοῖς εἰδεσιν ὡς γένος.

Πάντων δὲ μάλιστα διαφορήσειεν ἂν τις τί ποτε 5 συμβάλλονται τὰ εἶδη ἢ τοῖς αἰδίοις τῶν αἰσθητῶν ἢ τοῖς γιγνομένοις καὶ τοῖς φθειρομένοις· οὔτε γὰρ κινήσεως ἐσιν οὔτε μεταβολῆς οὐδεμιᾶς αἰτία αὐτοῖς. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ πρὸς τὴν ἐπισημῆν ὑθὲν βοηθεῖ τὴν τῶν ἄλλων· οὔτε γὰρ ὑσία ἐκεῖνα τῶν (ἐν τούτοις γὰρ ἂν ἦν)· ἔτ' εἰς τὸ εἶναι, μὴ ἐνυπάρχοντά γε τοῖς μετέχουσιν· ἔτω μὲν γὰρ ἴσως αἰτία δόξειεν ἂν εἶναι ὡς τὸ λευκὸν μεμιγμένον τῷ λευκῷ. 10 ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος λίαν εὐκίνητος, ὃν Ἀναξαγόρας μὲν πρότερος Εὐδόξος δ' ὕστερος ἔλεγε διαφορῶν καὶ ἕτεροι τινες· ῥᾶδιον γὰρ πολλὰ συναγαγεῖν καὶ ἀδύνατα πρὸς τὴν τοιαύτην δόξαν. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐκ τῶν εἰδῶν ἔστι 15 τᾶλλα κατ' οὐθένα τρόπον τῶν εἰδητῶν λέγεσθαι. τὸ δὲ λέγειν παραδείγματα εἶναι καὶ μετέχειν αὐτῶν τᾶλλα κενολογεῖν ἔστι καὶ μεταφορᾶς λέγειν ποιητικῆς. τί γὰρ ἐστὶ τὸ ἐργαζόμενον πρὸς τὰς ἰδέας ἀποβλέπον; ἐνδέχεται 20 τε καὶ εἶναι καὶ γίνεσθαι ἐτῶν καὶ μὴ εἰκαζόμενον, ὥστε καὶ ὄντος Σωκράτους καὶ μὴ ὄντος γένοιτο· ἂν οἷον Σωκράτης. ὁμοίως δὲ δῆλον ὅτι κἂν εἴη ὁ Σωκράτης αἰδῖος, ἔσται τε πλείω παραδείγματα τοῦ αὐτοῦ, ὥστε καὶ εἶδη, οἷον τοῦ ἀνθρώπου τὸ ζῶον καὶ τὸ δίκου, ἅμα δὲ καὶ αὐτοάνθρωπος. ἔτι οὐ μόνον τῶν αἰσθητῶν παραδείγματα 25 τὰ εἶδη, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν, οἷον τὸ γένος τῶν ὡς γένους εἰδῶν· ὥστε τὸ αὐτὸ ἔσαι παράδειγμα καὶ εἰκῶν. ἔτι δὲ δεῖξειεν ἂν ἀδύνατον χωρὶς εἶναι τὴν οὐσίαν καὶ οὐ ἢ ὑσία·

1. ὡς εἰπεῖν om G¹I². || 2. καθ' G¹I². || 3. ἄλλων ἔστιν ET. || 6. συλλογισμούς G¹. || 7. ἔδη G¹I². || 11. τῶ E. || 13. εἰπέ G¹. || 17. τῶν τὸ G¹, τὸ A¹. || 18. ἰδῶν T. || 20. εἶναι φασι G¹I². || ἢ μόνον τῶν ὑσιῶν et 21. ἀλλὰ καὶ om ET. || 21. ἄλλων T. || 22. κατὰ] τὰ G¹. || ἐπὶ TA¹, ἔσαι ὅσα μὴ οὕτως ἐπὶ I². || αἱ om A¹. || 24. μέρια T. || 27. δὴ G¹. || ταύτη A¹. || 28. λέγονται ETA¹G¹I². || εἴτι om G¹. || γε καὶ αὐτοδιπλασίῳ E. || 30. αἰδῖον A¹. || 31. ἢ T. || 32. ἔσται om T. || 34. φθαρτῶν τῶν διαδῶν T. || 35. καὶ τῶν διαδῶν om G¹. || 36. ἐπὶ ταύτης G¹I². || τῆς om T.

1. ὁμώνυμα T. || 2. καλοῖσι A¹. || 5. τῶν om G¹I². || κύκλου] δ' A¹. || 6. τὰ δ' οὐκ ἐπὶ προσεθήσεται T, τὸ δ' οὐκ ἐπὶ προσεθήσεται G¹. || 14. τοῖς om G¹I². || ἔστι post 15. ὑδεμιᾶς G¹I². || 15. αἰτία E. || 16. συντελεῖ G¹I². || τῆν om G¹. || 17. ἂν om G¹. || 19. ἂν om A¹. || ὡς om E. || 21. ἔλεγε γε διαφορῶν E. || 25. δεῖ γε λέγειν I². || 27. ἀποβλέπων A¹, ἀποβλέπων T. || 28. καὶ post te om T. || 29. ὄντος τῷ σωκράτους G¹I². || οἷον] ὁ T. || 30. ὁ om E. || 32. καὶ ὁ αὐτοάνθρωπος G¹I².

ὥστε πῶς ἂν αἱ ἰδέαι ἴσται τῶν πραγμάτων οὔσαι χωρὶς αἰῶν; ἐν δὲ τῷ Φαίδωνι τῆτον λέγεται τὸν τρόπον, ὡς καὶ τὲ εἶναι καὶ τὲ γίνεσθαι αἰτία τὰ εἶδη ἐσίν. καίτοι τῶν εἰδῶν ὄντων ὁμῶς οὐ γίγνεται, ἂν μὴ ἢ τὸ κινήσον, καὶ πολλὰ γίγνεται ἕτερα, οἷον οἰκία καὶ δακτύλιος, ὧν οὐ φασιν εἶναι εἶδη. ὥστε δῆλον ὅτι ἐνδέχεται κακεῖνα ὧν φασιν ἰδέας εἶναι, καὶ εἶναι καὶ γίνεσθαι διὰ τοιαύτας αἰτίας οἷας καὶ τὰ ῥηθέντα νῦν, ἀλλ' οὐ διὰ τὰ εἶδη. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἰδεῶν καὶ τούτου τὸν τρόπον καὶ διὰ λογικωτέρων καὶ ἀκριβεστέρων λόγων ἔστι πολλὰ συναγαγεῖν ὁμοια τοῖς τεθεωρημένοις.

6 Ἐπει δὲ διωρίσται περὶ τούτων, καλῶς ἔχει πάλιν θεωρησάσαι τὰ περὶ τὰς ἀριθμῶν συμβαίοντα τοῖς λέγουσιν ἴσται αὐτὲς εἶναι χωριστάς καὶ τῶν ὄντων αἰτίας πρώτας. ἀνάγκη δ', εἴπερ ἐσίν ὁ ἀριθμὸς φύσις τις καὶ μὴ ἄλλη τίς ἐσίν αὐτοῦ ἢ ἴσται ἀλλὰ τῆτ' αὐτό, ὥσπερ φασί τινες, ἢτοι εἶναι τὸ μὲν πρῶτον τι αὐτοῦ τὸ δ' ἐχόμενον, ἕτερον ὄν τῷ εἶδει ἕκαστον. καὶ τούτο ἢ ἐπὶ τῶν μονάδων εὐθύς ὑπάρχει καὶ ἔστιν ἀσύμβλητος ὅποιαοῦν μονὰς ὅποιαοῦν μονάδι· ἢ εὐθύς ἐφεξῆς πᾶσαι καὶ συμβληταὶ ὅποιαοῦν ὅποιαοῦν, οἷον λέγουσιν εἶναι τὸν μαθηματικὸν ἀριθμὸν· ἐν γὰρ τῷ μαθηματικῷ ἔθεν διαφέρει ὑδεμία μονὰς ἕτερα ἕτερας. ἢ τὰς μὲν συμβλητάς τὰς δὲ μή, οἷον εἰ ἔστι μετὰ τὸ ἐν πρώτη ἢ δυάς, ἔπειτα ἢ τριάς καὶ ἕτω δὴ ὁ ἄλλος ἀριθμὸς. εἰσὶ δὲ συμβληταὶ αἱ ἐν ἐκάστῳ ἀριθμῷ 25 μονάδες, οἷον αἱ ἐν τῇ δυάδι τῇ πρώτῃ αὐταῖς, καὶ ἐν τῇ τριάδι τῇ πρώτῃ αὐταῖς, καὶ οὕτω δὴ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀριθμῶν· αἱ δ' ἐν τῇ δυάδι αὐτῇ πρὸς τὰς ἐν τῇ τριάδι αὐτῇ ἀσύμβλητοι. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐφεξῆς ἀριθμῶν. διὸ καὶ ὁ μὲν μαθηματικὸς ἀριθμῶνται 30 μετὰ τὸ ἐν δύο, πρὸς τῷ ἔμπροσθεν ἐν ἄλλο ἐν, καὶ τὰ τρία πρὸς τοῖς δυοῖς τούτοις ἄλλο ἐν, καὶ ὁ λογικὸς δὲ ὡσαύτως· ἕτος δὲ μετὰ τὸ ἐν δύο ἕτερα ἄνευ τῷ ἐνὸς τῷ πρώτου, καὶ ἢ τριάς ἄνευ τῆς δυάδος, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἄλλος ἀριθμὸς. ἢ τὸν μὲν εἶναι τῶν ἀριθμῶν οἷος ὁ πρῶτος ἐλέχθη, τὸν δ' οἷον οἱ μαθηματικοὶ λέγουσι, τρίτον δὲ τὸν ῥηθέντα τελευταῖον. ἐπὶ τούτους ἢ χωριστὰς εἶναι τοὺς

ἀριθμῶν τῶν πραγμάτων, ἢ ἢ χωριστὰς ἀλλ' ἐν τοῖς αἰσθητοῖς, ἢ ἕτω δ' ὡς τὸ πρῶτον ἐπισκοπεῖμεν, ἀλλ' ὡς ἐκ τῶν ἀριθμῶν ἐνυπαρχόντων ὄντα τὰ αἰσθητά· ἢ τὸν μὲν αὐτῶν εἶναι τὸν δὲ μή, ἢ πάντας εἶναι. οἱ μὲν ἔν τῷ τρόπῳ καθ' ἕξ ἐνδέχεται αὐτὰς εἶναι ἕτοι εἶναι ἐξ ἀνάγκης μόνι σχεδὸν δὲ καὶ οἱ λέγοντες τὸ ἐν ἀρχῇ εἶναι καὶ οὐσίαν καὶ ζοιχείον πάντων, καὶ ἐκ τούτου καὶ ἄλλαι τινὲς εἶναι τὸν ἀριθμὸν, ἕκαστος τῶν τινὰ τῶν τρόπων εἴρηκε, πλὴν τῷ πάσας τὰς μονάδας εἶναι ἀσύμβλητος. καὶ τῷτο συμβέβηκεν εὐλόγως· ἢ γὰρ ἐνδέχεται ἐπὶ ἄλλον τρόπον εἶναι παρὰ τὰς εἰρημένους. οἱ μὲν ἔν ἀμφοτέρους φασιν εἶναι τὰς ἀριθμῶν, τὸν μὲν ἔχοντα τὸ πρότερον καὶ ὑπερον τὰς ἰδέας, τὸν δὲ μαθηματικὸν παρὰ τὰς ἰδέας καὶ τὰ αἰσθητά, καὶ χωριστὰς ἀμφοτέρους τῶν αἰσθητῶν· οἱ δὲ τὸν μαθηματικὸν μόνον ἀριθμὸν εἶναι τὸν πρῶτον τῶν ὄντων κεχωρισμένον τῶν αἰσθητῶν. καὶ οἱ Πυθαγόρειοι δ' ἕνα τὸν μαθηματικόν, πλὴν οὐ κεχωρισμένον ἀλλ' ἐκ τούτου τὰς αἰσθητάς ἴσται συνεσθῆναι φασιν· τὸν γὰρ ὅλον ἕρανον κατασκευάζουσιν ἐξ ἀριθμῶν, πλὴν οὐ μοναδικῶν, ἀλλὰ τὰς μονάδας ὑπολαμβάνουσιν ἔχειν μέγεθος· ὥπως δὲ τὸ πρῶτον ἐ συνῆξη ἔχον μέγεθος, ἀπορεῖν εἰκόσιασιν. ἄλλος δὲ τις τὸν πρῶτον ἀριθμὸν τὸν τῶν εἰδῶν ἕνα εἶναι, ἔνιοι δὲ καὶ τὸν μαθηματικὸν τὸν αὐτὸν τούτον εἶναι. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὰ μήκη καὶ περὶ τὰ ἐπίπεδα καὶ περὶ τὰ στερεά. οἱ μὲν γὰρ ἕτερα τὰ μαθηματικά καὶ τὰ μετὰ τὰς ἰδέας· τῶν δ' ἄλλως λεγόντων οἱ μὲν τὰ μαθηματικά καὶ μαθηματικῶς λέγουσιν, ὅσοι μὴ ποιοῦσι τὰς ἰδέας ἀριθμοὺς μηδὲ εἶναι φασιν ἰδέας, οἱ δὲ τὰ μαθηματικά, ἢ μαθηματικῶς δὲ· οὐ γὰρ τέμνεσθαι οὔτε μέγεθος πᾶν εἰς μεγέθη, οὐδ' ὅποιασὼν μονάδας δυάδα εἶναι. μοναδικὰς δὲ τὰς ἀριθμῶν εἶναι πάντες τίθεασιν, πλὴν τῶν Πυθαγορείων, ὅσοι τὸ ἐν στοιχείον καὶ ἀρχὴν φασιν εἶναι τῶν ὄντων· ἐκεῖνοι δ' ἔχοντα μέγεθος, καθάπερ εἴρηται πρότερον. ὅσαρχῶς μὲν οὖν ἐνδέχεται λεχθῆναι περὶ αὐτῶν, καὶ ὅτι πάντες εἰσὶν εἰρημένοι οἱ τρόποι, φανερόν ἐκ τούτων· ἔστι δὲ πάντα μὲν ἀδύνατα, μᾶλλον δ' ἴσως θάτερα τῶν ἐπίρων.

Πρῶτον μὲν ἔν σκεπτόν εἰ συμβληταὶ αἱ μονάδες ἢ 7

3. τὰ om T. || 8. οἷας] δι' οἷας G²I². || 10. διαλεκτικωτέρων E. || 14. αὐταῖς E. || 15. ὁ ἀριθμὸς om T. || 16. αὐτῷ ἐπὶ T. || 17. ἐνδεχόμενον T. || 20. ὅποια T²A². || 22. ἕτερα om G². || 23. μὲν οἷον συμβλητάς T. || 25. αἱ post ἀριθμῶν A². || 26. αἱ om T. || καὶ — 27. αὐταῖς om G². || 26. ἐ] αἱ ἐ A². || 28. πρὸς — 29. αὐτῇ om G². || 32. δὲ om G². || 35. τῶν G². || οἷον T. || 36. αἱ om A². || 37. τῶν πραγμάτων τοὺς ἀριθμῶν G²I².

2. ἐπισκοπεῖν A². || 4. αὐτὸν E. || ἢ πάντας om G²I². || 8. τρόπων] πρώτων G². || 9. εἶναι om ETG²I². || 10. ἐπὶ om G². || 12. τῆς G². || 13. τὸν — ἰδέας om G². || 15. κεχωρισμένον A²G². || 19. μοναδικῶν G²I². || 24. τὰ ante στερεά om G². || 25. αἱ μετὰ] τῶν μετὰ G²I². || 29. δὲ om G²I². || 30. μονάδας G². || 33. ἔχοντα rc E, ἔχον G². || 35. ἐπὶ T.

ἀσύμβλητοι, καὶ εἰ ἀσύμβλητοι, ποτέρως ὥσπερ διεύλομον. ἔστι μὲν γὰρ ὅποιαν εἶναι ὅποιαν μονάδι ἀσύμβλητον, ἔστι δὲ τὰς ἐν αὐτῇ τῇ δυάδι πρὸς τὰς ἐν αὐτῇ τῇ τριάδι, καὶ οὕτως δὴ ἀσύμβλητες εἶναι τὰς ἐν ἐκάστῳ τῷ πρώτῳ ἀριθμῷ πρὸς ἀλλήλας. εἰ μὲν ἔν πασαι συμβληταὶ καὶ 5 ἀδιάφοροι αἱ μονάδες, ὁ μαθηματικὸς γίγνεται ἀριθμὸς καὶ εἰς μόνος, καὶ τὰς ἰδέας ἕκ ἐνδέχεται εἶναι τὸς ἀριθμοὺς. τοῖος γὰρ ἔσται ἀριθμὸς αὐτοάνθρωπος ἢ ζῶν ἢ ἄλλο ὅτιον τῶν εἰδῶν; ἰδέα μὲν γὰρ μία ἐκάστῳ, οἷον αὐτῷ ἀνθρώπου μία καὶ αὐτοῦ ζῶου ἄλλη μία· οἱ δ' ὅμοιοι καὶ 10 ἀδιάφοροι ἄπειροι, ὥς ὅθεν μᾶλλον ἦθε ἢ τριάς αὐτοάνθρωπος ἢ ὅποιασῦν. εἰ δὲ μὴ εἰσιν ἀριθμοὶ αἱ ἰδέαι, οὐδ' ἄλλως οἷον τε αὐτὰς εἶναι. ἐκ τῶν γὰρ ἔσονται ἀρχῶν αἱ ἰδέαι; ὁ γὰρ ἀριθμὸς ἔστιν ἐκ τῆ ἐνὸς καὶ τῆς δυάδος τῆς ἀορίστου, καὶ αἱ ἀρχαὶ καὶ τὰ ζοιχεῖα λέγονται τῷ ἀριθμῷ 15 εἶναι, τάξει τε ἔτε προτέρας ἐνδέχεται τῶν ἀριθμῶν αὐτὰς ἕδ' ὑτέρας. εἰ δ' ἀσύμβλητοι αἱ μονάδες, καὶ ἔτιω ἀσύμβλητοι ὥστε ἠτσῶν ἠτινῶν, ἔτε τὸν μαθηματικὸν ἐνδέχεται εἶναι τῶτον τὸν ἀριθμὸν (ὁ μὲν γὰρ μαθηματικὸς ἐξ ἀδιαφύρων, καὶ τὰ δεκνύμενα κατ' αὐτοῦ ὡς ἐπὶ τοῖσδε ἀρ- 20 μότητι) ἔτε τὸν τῶν εἰδῶν· ἢ γὰρ ἔσαι ἢ δυὰς πρώτη ἐκ τῆ ἐνὸς καὶ τῆς ἀορίστου δυάδος, ἔπειτα οἱ ἐξῆς ἀριθμοὶ ὡς λέγεται, δυὰς, τριάς, τετράς· ἅμα γὰρ αἱ ἐν τῇ δυάδι τῇ πρώτῃ μονάδες γοννῶνται, εἴτε ὥσπερ ὁ πρῶτος εἰκῶν ἐξ ἀνίστων (ἰσασθέντων γὰρ ἐγένοντο) εἴτε ἄλλως. ἔπειτα εἰ 25 ἔσται ἢ ἑτέρα μονὰς τῆς ἑτέρας προτέρα, καὶ τῆς δυάδος τῆς ἐκ τῶτων ἔσαι προτέρα· ἔταν γὰρ ἢ τι τὸ μὲν πρότερον τὸ δ' ὕστερον, καὶ τὸ ἐκ τούτων τῶ μὲν ἔσαι πρότερον τοῦ δ' ὕστερον. ἔτι ἐπειδὴ ἔστι πρῶτον μὲν αὐτὸ τὸ ἐν, ἔπειτα τῶν ἄλλων ἔστί τι πρῶτον ἐν, δεύτερον δὲ μετ' 30 ἐκεῖνο καὶ πάλιν τρίτον, τὸ δεύτερον μὲν μετὰ τὸ δεύτερον, τρίτον δὲ μετὰ τὸ πρῶτον ἐν· ὥστε πρότεροι ἂν εἶεν αἱ μονάδες ἢ οἱ ἀριθμοὶ ἐξ ὧν πλέκονται, οἷον ἐν τῇ δυάδι τρίτη μονὰς ἔσαι πρὶν τὰ τρία εἶναι, καὶ ἐν τῇ τριάδι τετάρτη καὶ ἢ πέμπτη πρὶν τὸς ἀριθμοὺς τέτυς. ἕβας μὲν ἔν 35 τὸν τρόπον τῶτον εἴρηκεν αὐτῶν τὰς μονάδας ἀσύμβλητες, ἔστι δὲ κατὰ μὲν τὰς ἐκεῖνων ἀρχὰς εὐλογον καὶ οὕτως,

κατὰ μέντοι τὴν ἀλήθειαν ἀδύνατον. τὰς τε γὰρ μονάδας προτέρας καὶ ὑτέρας εἶναι εὐλογον, εἴπερ καὶ πρώτη τις ἔστι μονὰς καὶ ἐν πρῶτον, ὁμοίως δὲ καὶ δυάδας, εἴπερ καὶ δυὰς πρώτη ἔστιν· μετὰ γὰρ τὸ πρῶτον εὐλογον καὶ ἀναγκαῖον δεύτερον τι εἶναι, καὶ εἰ δεύτερον, τρίτον, καὶ ἔτω δὴ τὰ ἄλλα ἐφεξῆς. ἅμα δ' ἀμφότερα λέγειν, μονάδα τε μετὰ τὸ ἐν πρῶτην εἶναι καὶ δευτέραν, καὶ δυάδα πρῶτην, ἀδύνατον. οἱ δὲ πεῖσι μονάδα μὲν καὶ ἐν πρῶτον, δεύτερον δὲ καὶ τρίτον ἐκέτι, καὶ δυάδα πρῶτην, δευτέραν δὲ καὶ τρίτην ἐκέτι. φανερόν δὲ καὶ ὅτι ἕκ ἐνδέχεται, εἰ ἀσύμβλητοι πᾶσαι αἱ μονάδες, δυάδα εἶναι αὐτῇ καὶ τριάδα καὶ ἔτω τὸς ἄλλους ἀριθμοὺς. ἂν τε γὰρ ὥσιν ἀδιάφοροι αἱ μονάδες ἂν τε διαφέρουσαι ἐκάστη ἐκάστης, ἀνάγκη ἀριθμεῖσθαι τὸν ἀριθμὸν κατὰ πρόσθεσιν, οἷον τὴν δυάδα πρὸς τῷ ἐνὶ ἄλλῳ ἐνὸς προσθεθέντος, καὶ τὴν τριάδα ἄλλου ἐνὸς πρὸς τοῖς δυοῖ προσθεθέντος, καὶ τὴν τετράδα ὡσαύτως. τῶτων δὲ ὄντων ἀδύνατον τὴν γένεσιν εἶναι τῶν ἀριθμῶν, ὡς γενῶσιν ἐκ τῆς δυάδος καὶ τῆ ἐνὸς· μόριον γὰρ γίγνεται ἢ δυὰς τῆς τριάδος καὶ αὐτῇ τῆς τετράδος· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν ἐχομένων. ἀλλ' ἐκ τῆς δυάδος τῆς πρώτης καὶ τῆς ἀορίστου δυάδος ἐγίγνετο ἢ τετράς, δύο δυάδες παρ' αὐτῇ τὴν δυάδα· εἰ δὲ μὴ, μόριον ἔσαι αὐτῇ ἢ δυὰς, ἑτέρα δὲ προσέσαι μία δυὰς, καὶ ἢ δυὰς ἔσαι ἐκ τοῦ ἐνὸς αὐτῆ καὶ ἄλλῳ ἐνός. εἰ δὲ τῶτο, ἕκ οἷον τ' εἶναι τὸ ἕτερον ζοιχεῖον δυάδα ἀορίστον· μονάδα γὰρ μίαν γενῆ, ἀλλ' οὐ δυάδα ὠρισμένην. ἔτι παρ' αὐτῇ τὴν τριάδα καὶ αὐτῇ τὴν δυάδα πῶς ἔσονται ἄλλαι τριάδες καὶ δυάδες; καὶ τίνα τρόπον ἐκ προτέρων μονάδως καὶ ὑτέρων σύγκενται; πάντα γὰρ ταῦτ' ἐστὶ καὶ πλασματώδη, καὶ ἀδύνατον εἶναι πρῶτην δυάδα, εἴτ' αὐτῇ τριάδα. ἀνάγκη δ', εἴπερ ἔσαι τὸ ἐν καὶ ἢ ἀορίστος δυὰς στοιχεῖα. εἰ δ' ἀδύνατα τὰ συμβαίοντα, καὶ τὰς ἀρχὰς εἶναι ταύτας ἀδύνατον. εἰ μὲν ἔν διάφοροι αἱ μονάδες ὅποιαοῦν ὅποιαοῦν, ταῦτα καὶ ταιαῦθ' ἕτερα συμβαίνει ἐξ ἀνάγκης. εἰ δ' αἱ μὲν ἐν ἄλλῳ διάφοροι, αἱ δ' ἐν τῷ αὐτῷ ἀριθμῷ ἀδιάφοροι ἀλλήλαις μόναι, καὶ οὕτως οὐδὲν ἐλάττω συμβαίνει τὰ δυσχερῆ.

1. πρότερον T. || 2. μὲν et 5. ἀριθμῶ om G¹. || 6. μαθητικός A¹. || 8. ὅποιος T. || ἀριθμὸς ἔσαι I¹. || 9. αὐτοάνθρωπος μία καὶ ἀποζοῖος E. || 16. τάξει T. || 20. ταῖσδε T. || 25. ἰσασθέντα G¹. || ἐγένετο T. || 26. ἢ et τῆς om G¹I¹. || καὶ] καὶ διὰ G¹. || 30. π om A¹. || 31. μὲν] δι T. || 33. λέγονται E. || 34. καὶ om G¹. || 35. πλὴν T. || 36. post ἀσύμβλητος T εἶναι. || 37. ἔστι om G¹I¹. || ἀρχὰς] γραφὰς G¹. || καὶ] καὶ τούτων T.

3. καὶ δυάδας δὲ ὁμοίως A¹. || 6. δι et ἄλλα om G¹I¹. || 7. εἶσαι om G¹. || 10. δὲ prius om G¹. || 12. ἄλλως om A¹G¹. || 14. τῇ δυάδι G¹, τῇ δυάδα I¹. || 15 et 16. προσθεθέντος A¹. || 15. καὶ — 16. προσθεθέντος om T. || 20. δι om G¹. || 26. μίαν οὐ γενῆ G¹. || 27. καὶ τὴν αὐτῇ δ. G¹. || 28. ἄλλαι om G¹I¹. || 30. εἰσὶ A¹. || πρώτως G¹. || 31. καὶ om G¹. || 33. ταύτας εἶναι T.

οἷον γὰρ ἐν τῇ δεκάδι αὐτῇ ἐνεῖσι δέκα μονάδες, σύγκει-
ται δὲ καὶ ἐκ τέτων καὶ ἐκ δύο πεντάδων ἢ δεκάς. ἐπεὶ
δ' ἔχ' ὁ τυχῶν ἀριθμὸς αὕτη ἢ δεκάς, ὑδὲ σύγκειται ἐκ
τῶν τυχουσῶν πεντάδων, ὥσπερ ὑδὲ μονάδων, ἀνάγκη δια-
φέρειν τὰς μονάδας τὰς ἐν τῇ δεκάδι ταύτῃ. ἀν γὰρ μὴ
διαφέρωσιν, ὑδ' αἱ πεντάδες διοίσουσιν ἐξ ὧν ἐστὶν ἢ δεκάς·
ἐπεὶ δὲ διαφέρωσι, καὶ αἱ μονάδες διοίσουσιν. εἰ δὲ διαφέ-
ρωσι, πότερον οὐκ ἐνέσσονται πεντάδες ἄλλαι ἀλλὰ μόνον
αὗται αἱ δύο, ἢ ἔσσονται; εἴτε δὲ μὴ ἐνέσσονται, ἄτοπον·
εἴτ' ἐνέσσονται, ποία ἔσται δεκάς ἐξ ἐκείνων; οὐ γὰρ ἐστὶν
ἑτέρα δεκάς ἐν τῇ δεκάδι παρ' αὐτήν. ἀλλὰ μὴν καὶ
ἀνάγκη γε μὴ ἐκ τῶν τυχουσῶν δυάδων τὴν τετράδα
συγκεῖσθαι· ἢ γὰρ ἀρίστως δυάς, ὡς φασί, λαβοῦσα τὴν
ῥιτισμένην δυάδα δύο δυάδας ἐποίησεν· τῷ γὰρ ληφθέντος
ἦν δυοποιός. ἔτι τὸ εἶναι παρὰ τὰς δύο μονάδας τὴν δυάδα
φύσιν τινά, καὶ τὴν τριάδα παρὰ τὰς τρεῖς μονάδας, πῶς
ἐνδέχεται; ἢ γὰρ μεθέξει θατέρου θατέρον, ὥσπερ λευκὸς
ἄνθρωπος παρὰ λευκὸν καὶ ἄνθρωπον (μετέχει γὰρ τέτων),
ἢ ὅταν ἢ θατέρυ θατέρον διαφορὰ τις, ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος
παρὰ ζῶον καὶ δίκουον. ἔτι τὰ μὲν ἀφῆ ἔστιν ἕν, τὰ δὲ
μῖξι, τὰ δὲ θέσει· ὧν ὑδὲν ἐνδέχεται ὑπάρχειν ταῖς μο-
νάσιν ἐξ ὧν ἢ δυάς καὶ ἢ τριάς· ἀλλ' ὥσπερ οἱ δύο ἄν-
θρωποι ἔχ' ἐν τι παρ' ἀμφοτέρους, ἔτως ἀνάγκη καὶ τὰς
μονάδας. καὶ οὐχ' ὅτι ἀδιαίρετοι, διοίσουσι διὰ τῆτο· καὶ
γὰρ αἱ σιγμαὶ ἀδιαίρετοι, ἀλλ' ὅμως παρὰ τὰς δύο ὑδὲν
ἕτερον ἢ δυάς αὐτῶν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τῆτο δεῖ λανθάνειν,
ὅτι συμβαίνει προτέρας καὶ ὑστερας εἶναι δυάδας, ὁμοίως
δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀριθμούς. αἱ μὲν γὰρ ἐν τῇ τετράδι
δυάδες ἔστωσαν ἀλλήλαις ἅμα· ἀλλ' αὗται τῶν ἐν τῇ
ὀκτάδι πρότεραί εἰσι, καὶ ἐγέννησαν, ὥσπερ ἢ δυάς ταύ-
τας, αὗται τὰς τετράδας τὰς ἐν τῇ ὀκτάδι αὐτῇ. ὥς εἰ
καὶ ἢ πρώτη δυάς ἰδέα, καὶ αὗται ἰδέαι τινὲς ἔσονται. ὁ
δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν μονάδων· αἱ γὰρ ἐν τῇ δυάδι
τῇ πρώτῃ μονάδες γεννώσι τὰς τέτταρας τὰς ἐν τῇ τετράδι,
ὥστε πᾶσαι αἱ μονάδες ἰδέαι γίνονται καὶ συγκεῖσθαι
ἰδέα ἐξ ἰδεῶν. ὥστε δῆλον ὅτι κακείνα, ὧν ἰδέαι αὗται
τυγχάνουσιν ἔσαι, συγκείμενα ἔσαι, οἷον εἰ τὰ ζῶα φαίη

τις συγκεῖσθαι ἐκ ζῶων, εἰ τέτων ἰδέαι εἰσὶν. ὅλως δὲ τὸ
ποιεῖν τὰς μονάδας διαφόρους ὅπως ἄτοπον καὶ πλασ-
ματῶδες (λέγω δὲ πλασματῶδες τὸ πρὸς ὑπόθεσιν βε-
βιασμένον). οὔτε γὰρ κατὰ τὸ ποσὸν ἔτε κατὰ τὸ ποιὸν
ῥῶμμεν διαφέρουσιν μονάδα μονάδος, ἀνάγκη τε ἢ ἴσον ἢ
ἄνισον εἶναι ἀριθμὸν, πάντα μὲν ἀλλὰ μάλιστα τὸν μο-
ναδικόν. ὥστ' εἰ μήτε πλείων μὴτ' ἐλάττων, ἴσος· τὰ δ'
ἴσα καὶ ὅλως ἀδιάφορα ταῦτα ὑπολαμβάνομεν ἐν τοῖς
ἀριθμοῖς. εἰ δὲ μὴ, οὐδ' αἱ ἐν ταύτῃ τῇ δεκάδι δυάδες
ἀδιάφοροι ἔσονται ἴσαι ἔσαι· τίνα γὰρ αἰτίαν ἔξει λέγειν
ὁ φάσκων ἀδιαφόρος εἶναι; ἔτι εἰ ἅπασα μονάς καὶ μο-
νάς ἄλλη δύο, ἢ δ' ἐκ τῆς δυάδος αὐτῆς μονάς καὶ ἢ
ἐκ τῆς τριάδος αὐτῆς δυάς ἔσται ἐκ διαφεροουσῶν τε, καὶ
πότερον προτέρα τῆς τριάδος ἢ ὑτέρα; μᾶλλον γὰρ ἴσως
προτέραν ἀναγκαῖον εἶναι· ἢ μὲν γὰρ ἅμα τῇ τριάδι, ἢ
δ' ἅμα τῇ δυάδι τῶν μονάδων. καὶ ἡμεῖς μὲν ὑπολαμ-
βάνομεν ὅλως ἐν καὶ ἕν, καὶ εἰ ἢ ἴσα ἢ ἄνισα, δύο
εἶναι, οἷον τὰ γὰρ καὶ τὸ κακόν, καὶ ἄνθρωπον καὶ ἔ-
πον· οἱ δ' ἔτως λέγοντες οὐδὲ τὰς μονάδας. εἴτε δὲ μὴ
ἔσι πλείων ἀριθμὸς ὁ τῆς τριάδος αὐτῆς ἢ ὁ τῆς δυάδος,
θαυμαζόν· εἴτε ἐστὶ πλείων, δῆλον ὅτι καὶ ἴσως ἔνεσι τῇ
δυάδι, ὥς οὗτος ἀδιάφορος αὐτῇ τῇ δυάδι. ἀλλ' ἵκε ἐν-
δέχεται, εἰ πρῶτός τις ἐστὶν ἀριθμὸς καὶ δεύτερος· οὐδὲ
ἔσονται αἱ ἰδέαι ἀριθμοί. τῆτο μὲν γὰρ αὐτὸ ἑρῶως λέγο-
σιν οἱ διαφόρους τὰς μονάδας ἀξιοῦντες εἶναι, εἴπερ ἰδέαι
ἔσονται, ὥσπερ εἴρηται πρότερον· ἐν γὰρ τὸ εἶδος. αἱ δὲ
μονάδες εἰ ἀδιάφοροι, καὶ αἱ δυάδες καὶ αἱ τριάδες ἔσονται
ἀδιάφοροι. διὸ καὶ τὸ ἀριθμεῖσθαι ἔτως, ἐν δύο, μὴ
προσλαμβάνομεν πρὸς τῷ ὑπάρχοντι ἀναγκαῖον αὐτοῖς
λέγειν· ἔτε γὰρ ἢ γένεσις ἔσαι ἐκ τῆς ἀρίστως δυάδος, ἔτ'
ἰδέαν ἐνδέχεται εἶναι· ἐνυπάρχει γὰρ ἑτέρα ἰδέα ἐν ἑτέρῃ,
καὶ πάντα τὰ εἶδη ἐνὸς μέρη. διὸ πρὸς μὲν τὴν ὑπόθεσιν
ὀρθῶς λέγουσιν, ὅλως δ' οὐκ ὀρθῶς· πολλὰ γὰρ ἀναμῆσαι,
ἐπεὶ τοῦτό γ' αὐτὸ ἔχειν τινὰ φήσουσιν ἀπορίαν, πότερον,
ἔταν ἀριθμῶμεν καὶ εἴπωμεν ἐν δύο τρία, προσλαμβάνοντες
ἀριθμοῦμεν ἢ κατὰ μερίδας. ποιῶμεν δὲ ἀμφοτέρως· διὸ
γελοῖον ταύτην εἰς τηλικαύτην τῆς ἕσας ἀνάγειν διαφορὰν.

1. οἱ A^b . || 3. δ' ἐ τυχῶν T . || 5. τὰς ante ἐν om A^b . || 6. πεντάδες T . || 7. δὲ διαφέρωσι post ἐκὰ om G^b . || 8. οὐκ ἔσονται $G^b I^b$, οὐχ' ἐν ἔσονται T . idem 9 et 10. ἐν ἔσονται. || 8. πεντάδες E . || 9. αἱ om $EG^b I^b$. || δὴ A^b . || 10. δυάς G^b . || 15. δυάδα] δύναμις G^b . || 17. εἰ T . || 18. ταῦτῶν T . || 20. παρὰ τὸ ζῶον T . || 25. ἀδιαίρετοι A^b . || 27. ὁμοίως G^b . || 28. αἱ] εἰ G^b . || 31. ἐπιτάδι E . || 32. ἢ om EA^b . || ἰδέαι TA^b . || 35. συγκεῖσθαι ἰδέαι $G^b I^b$. || 36. ἐξ om G^b .

1. ἰδέαι] ἐκ ζῶων ἰδέαι $A^b G^b I^b$. || 5. μονάδα om A^b . || τε] τε καὶ $G^b I^b$. || 7. ἴσος· τὰ δ' ἴσα]. ἴσος τὰ δὲ ἴσως T , ἴσως τὰ δὲ ἴσως G^b . || 10. λέγειν om G^b . || 12. δ' om A^b . || 14. ὑστερας G^b . || γὰρ] μὲν γὰρ G^b . || 19. οἱ] οὐ ET . || δὴ G^b . || 21. πλείων A^b . || 22. δεκάδι ἀλλ' G^b . || 27. εἰ om T . || διάφοροι G^b . || ἔσονται om T . || 30. ἔτ' ἰδέαι] ἔτε δὲ ἂν T . || 34. γ' om G^b . || 36. κατὰ τὰς μερίδας $G^b I^b$. || 37. τῆς ἕσας om G^b .

8 Πάντων δὲ πρῶτον καλῶς ἔχει διορίσασθαι τίς ἀριθμῶν διαφορὰ καὶ μονάδος, εἰ ἔστιν. ἀνάγκη δὲ ἢ κατὰ τὸ ποσὸν ἢ κατὰ τὸ ποιὸν διαφέρειν· τῶν δ' ὑδέτερον φαίνεται ἐνδέχασθαι ὑπάρχον. ἀλλ' ἢ ἀριθμὸς, κατὰ τὸ ποσόν. εἰ δὲ δὴ καὶ αἱ μονάδες τῷ ποσῷ διέφερον, καὶ ἀριθμὸς 5 ἀριθμῷ διέφερον ὁ ἴσος τῷ πλήθει τῶν μονάδων. ἔτι πρότερου αἱ πρῶται μείζους ἢ ἐλάττους, καὶ αἱ ὕστερον ἐπιδιδάσιν ἢ τούναντιον; πάντα γὰρ ταῦτα ἄλογα. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ κατὰ τὸ ποιὸν διαφέρειν ἐνδέχεται. οὐθέν γὰρ αὐταῖς εἶδεν τε ὑπάρχειν πάθος· ὕστερον γὰρ καὶ τοῖς 10 ἀριθμοῖς φασὶν ὑπάρχειν τὸ ποιὸν τοῦ ποσῷ. ἔτι οὐτ' ἀνὰ τὸ ἐνὸς τῆς αὐταῖς γένοιτο οὐτ' ἀνὰ τὸ ἀπὸ τῆς δυάδος· τὸ μὲν γὰρ οὐ ποιόν, ἢ δὲ ποσὸν ποιόν· τοῦ γὰρ πολλὰ τὰ ὄντα εἶναι αἰτία αὐτῆς ἢ φύσις. εἰ δ' ἄρα ἔχει πως ἄλλως, λεπτέον ἐν ἀρχῇ μάλιστα τὸτο καὶ διοριστόν περὶ 15 μονάδος διαφορᾶς, μάλιστα μὲν καὶ διότι ἀνάγκη ὑπάρχειν· εἰ δὲ μή, τίνα λέγουσιν; ὅτι μὲν οὖν, εἴπερ εἰσὶν ἀριθμοὶ αἱ ἰδέαι, οὔτε συμβλητὰς τὰς μονάδας ἀπάσας ἐνδέχεται εἶναι, φανερόν, ἔτε ἀσυμβλητὰς ἀλλήλαις ὑδέτερον τῶν τρόπων. ἀλλὰ μὴν ὑδ' ὡς ἕτεροὶ τινες λέγουσι 20 περὶ τῶν ἀριθμῶν λέγεται καλῶς. εἰσὶ δ' ἔτι ὅσοι ἰδέας μὲν ἐκ οἴονται εἶναι ἕθ' ἀπλῶς ἔτε ὡς ἀριθμὸς τινὰς ἕσας, τὰ δὲ μαθηματικὰ εἶναι καὶ τὰς ἀριθμὸς πρῶτους τῶν ὄντων, καὶ ἀρχὴν αὐτῶν εἶναι αὐτὸ τὸ ἐν. ἄτοπον γὰρ τὸ ἐν μὲν εἶναι τι πρῶτον τῶν ἐνῶν, ὡς περ ἐκεῖνοί φασι, δυάδα 25 δὲ τῶν δυάδων μὴ, μηδὲ τριάδα τῶν τριάδων· τοῦ γὰρ αὐτῷ λόγῳ πάντα ἔστιν. εἰ μὲν ἔν ἕτως ἔχει τὰ περὶ τὸν ἀριθμὸν καὶ ἴσως τις εἶναι τὸν μαθηματικὸν μόνον, ἕτε ἔστι τὸ ἐν ἀρχῇ. ἀνάγκη γὰρ διαφέρειν τὸ ἐν τὸ τοιοῦτο τῶν ἄλλων μονάδων· εἰ δὲ τῷτο, καὶ δυάδα τίνα πρῶτην τῶν 30 δυάδων, ὁμοίως δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἀριθμὸς τὰς ἐφεξῆς. εἰ δὲ ἔστι τὸ ἐν ἀρχῇ, ἀνάγκη μᾶλλον, ὡς περ Πλάτων ἔλεγεν, ἔχειν τὰ περὶ τοὺς ἀριθμούς, καὶ εἶναι τίνα δυάδα πρῶτην καὶ τριάδα, καὶ οὐ συμβλητὰς εἶναι τὰς ἀριθμὸς πρὸς ἀλλήλους. ἀν δ' αὖ πάλιν τις τίθῃ ταῦτα, εἴρηται 35 ὅτι ἀδύνατα πολλὰ συμβαίνει. ἀλλὰ μὴν ἀνάγκη γε ἢ ἕτως ἢ ἐκείνως ἔχειν, ὡς εἰ μηδέτερος, οὐκ ἀν ἐνδέχοιτο

εἶναι τὸν ἀριθμὸν χωριστόν. φανερόν δ' ἐκ τούτων καὶ ὅτι χεῖρισα λέγεται ὁ τρίτος τρόπος, τὸ εἶναι τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν τὸν τῶν εἰδῶν καὶ τὸν μαθηματικόν. ἀνάγκη γὰρ εἰς μίαν δόξαν συμβαίνειν δύο ἀμαρτίας· ἔτε γὰρ μαθηματικὸν ἀριθμὸν ἐνδέχεται τῷτον εἶναι τὸν τρόπον, ἀλλ' ἰδέας ὑποθέσεις ὑποθέμενον ἀνάγκη μηκύνειν· ὅσα τε τοῖς ὡς εἶδη τὸν ἀριθμὸν λέγουσι συμβαίνει, καὶ ταῦτα ἀναγκαῖον λέγειν. ὁ δὲ τῶν Πυθαγορείων τρόπος τῇ μὲν ἐλάττους ἔχει δυσχερείας τῶν πρότερον εἰρημένων, τῇ δὲ ἰδέας ἐτέρας. τὸ μὲν γὰρ μὴ χωριστόν ποιεῖν τὸν ἀριθμὸν ἀφαιρεῖται πολλὰ τῶν ἀδυνάτων· τὸ δὲ τὰ σώματα ἔξ ἀριθμῶν εἶναι συγκαίμενα, καὶ τὸν ἀριθμὸν τῷτον εἶναι μαθηματικόν, ἀδύνατόν ἐστιν. οὔτε γὰρ ἄτομα μεγέθη λέγειν ἀληθές· εἴθ' ὅτι μάλιστα τῷτον ἔχει τὸν τρόπον, ἔχ' αἰ γὰρ 40 μονάδες μέγεθος ἔχουσιν· μέγεθος δ' ἔξ ἀδιαίρετων συγκαίμεθα πῶς δυνατόν; ἀλλὰ μὴν ὁ γ' ἀριθμητικὸς ἀριθμὸς μοναδικός ἐστιν. ἐκεῖνοι δὲ τὸν ἀριθμὸν τὰ ὄντα λέγουσιν· τὰ γὰρ θεωρήματα προσάπτουσι τοῖς σώμασιν ὡς ἔξ ἐκείνων ὄντων τῶν ἀριθμῶν. εἰ τοῖνυν ἀνάγκη μὲν, εἴπερ ἐστὶν ἀριθμὸς τῶν ὄντων τι καθ' αὐτό, τούτων εἰσαί τίνα τῶν εἰρημένων τρόπων, οὐθέντα δὲ τῶν ἐνδέχεται, φανερόν ὡς ἕτε ἔστιν ἀριθμῶν τις τοιαύτη φύσις οἷαν κατασκευάζουσιν οἱ χωριστὸν ποιῶντες αὐτόν. ἔτι πρότερον ἐκάστη μονὰς ἐκ τοῦ μεγάλου καὶ μικροῦ ἰσασθέντων ἐστὶν, ἢ ἢ μὲν ἐκ τῷ μικροῦ ἢ δ' ἐκ τῷ μεγάλου; εἰ μὲν δὴ ἕτως, ἔτε ἐκ πάντων τῶν 45 σοικλιῶν ἕκαστον, οὔτε ἀδιάφοροι αἱ μονάδες· ἐν τῇ μὲν γὰρ τὸ μέγα ἐν τῇ δὲ τὸ μικρὸν ὑπάρχει, ἐναντίον τῇ φύσει ὄν. ἔτι αἰ ἐν τῇ τριάδι αὐτῇ πῶς; μία γὰρ περὶ τῇ. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἴσως αὐτὸ τὸ ἐν ποιούσιν ἐν τῷ περιττῷ μέσον. εἰ δ' ἐκατέρα τῶν μονάδων ἔξ ἀμφοτέρων ἐστὶν ἰσασθέντων, ἢ δυὰς πῶς ἔσαι μία τις ἕσα φύσις ἐκ τῷ μεγάλου καὶ μικροῦ; ἢ τί διοίσει τῆς μονάδος; ἔτι πρότερα ἢ μονὰς τῆς δυάδος· ἀναιρουμένης γὰρ ἀναιρεῖται ἢ δυὰς. ἰδέαν ἔν ἰδέας ἀναγκαῖον αὐτῇ εἶναι, πρότερον γ' οὔσαν ἰδέας, καὶ γεγονέναι πρότερον ἐκ τινοςοῦν· ἢ γὰρ 50 ἀόριστος δυὰς δυοικίδς ἦν. ἔτι ἀνάγκη ἦτοι ἄπειρον τὸν ἀριθμὸν εἶναι ἢ πεπερασμένον· χωριστόν γὰρ ποιούσι τὸν

1. δὲ] το ΕΤΑ². || 2. δ' ΕΑ²Ι². || ἢ om G². || 4. ἢ ΕΓ²Ι², ἢ Τ. || τὸ om ΕΙ². || 6. ὁ ἴσος om G². || 7. αἰ post καὶ om ΤΑ². || ὕστεροι G². || 10. καὶ ἐν τοῖς G². || 13. οὐ om G². || ἢ] ἢ ὁ Τ. || ποσοποιὸν G²Ι². || 14. αὐτῇ Α². || ἢ φύσις] φησιν G². || 16. ὑπάρχει G². || 20. τὸν Ε, om G². || τρόπον G². || 22. ὡς om G². || 24. ἀρχῆς Τ, τὴν ἀρχὴν G². || 25. ἕτων ΕΑ²Ι², ἐπέδων G². || 26. δὲ τῶν] δὲ καὶ Τ. || 27. τὰς ἀριθμὸς G²Ι². || 31. ὁμοίως G². || 33. τίνα om Α². || 36. πολλὰ ἀδύνατα G²Ι². || γε om Τ. || 37. ἐνδέχεται Τ.

1. δ'] δὲ καὶ G². || 2. χεῖρισα Α². || αὐτόν om G². || 6. μὴ καὶ Τ. || 14. εἴθ' Ι². || γε om Τ. || 16. ὁ γὰρ μαθηματικὸς Τ. || 17. ἀριθμητικὸν Ι², om G². || ὅσα] ὅσα τότε Ι². || 19. αἰ] ἔτι ΤΑ². || τούτων] πῶν Τ. || 22. φύσις τοιαύτη Τ. || 25. τῶν om Ε. || 26. ἐν τι Τ. || 28. μία] μὲν Τ. || 34. ἰδέαν ἐν ἰδέας om G². || γ' om Τ. || 36. εἶναι τὸν ἀριθμὸν Τ.

ἀριθμῶν, ὥστε ἔχει οἶον τε μὴ ἔχει τότεν βατέρον ὑπάρχειν. ἔτι μὲν τοίνυν ἄπειρον ἔχει ἐνδέχεται, δῆλον· ἔτε γὰρ περιττός ὁ ἄπειρος ἐστὶν ἔτι ἄρτιος, ἢ δὲ γένεσις τῶν ἀριθμῶν ἢ περιττοῦ ἀριθμοῦ ἢ ἀρτίου αἰεὶ ἐστὶν, ὡδὲ μὲν τῷ ἐνὸς εἰς τὸν ἄρτιον πῆπτοντος περιττός, ὡδὲ δὲ τῆς μὲν δυάδος ἐπιπτόσης ὁ ἀπ' ἐνὸς διπλασιαζόμενος, ὡδὲ δὲ τῶν περιττῶν ἢ ἄλλος ἄρτιος. ἔτι εἰ πάντα ἰδέα τινός, οἱ δὲ ἀριθμοὶ ἰδέαι, καὶ ὁ ἄπειρος ἔσται ἰδέα τινός; ἢ τῶν αἰσθητῶν ἢ ἄλλω τινός. καίτοι ἔτε κατὰ τὴν θέσιν ἐνδέχεται ἔτε κατὰ λόγον, τάττουσι δ' οὕτω τὰς ἰδέας. εἰ δὲ πεπερασμένους, 10 μέχρι πόνου; τῆτο γὰρ δεῖ λέγεσθαι οὐ μόνον ὅτι, ἀλλὰ καὶ δῖοσι. ἀλλὰ μὴν εἰ μέχρι τῆς δεκάδος ὁ ἀριθμὸς, ὥσπερ τινὲς φασιν, πρῶτον μὲν ταχὺ ἐπιλαβῆσαι τὰ εἶδη· εἶναι εἰ ἔστιν ἢ τριὰς αὐτοῦ ἀνθρώπου, τίς ἔστι ἀριθμὸς αὐτοῦ ἴσως; αὐτὸ γὰρ ἕκαστος ἀριθμὸς μέχρι δεκάδος. ἀνάγκη 15 δὲ τῶν ἐν τούτοις ἀριθμῶν τινὰς εἶναι· ἴσως γὰρ καὶ ἰδέαι ἔσται. ἀλλ' ὅμως ἐπιλαβῆσαι τὰ τῷ ζῴῳ γὰρ εἶδη ὑπερέχει. ἄμα δὲ δῆλον ὅτι εἰ ἕως ἢ τριὰς αὐτοῦ ἀνθρώπου, καὶ αἰ ἄλλαι τριάδες· ὅμοιαι γὰρ αἰ ἐν τοῖς αὐτοῖς ἀριθμοῖς, ὥστ' ἄπειροι ἔσονται ἀνθρώποι, εἰ μὲν ἰδέα ἕκαστη τριὰς, 20 αὐτοῦ ἕκαστος ἀνθρώπος, εἰ δὲ μὴ, ἀλλ' ἀνθρώποι γε. καὶ εἰ μέρος ὁ ἐλάττω τοῦ μεζονος, ὁ ἐκ τῶν συμβλητῶν μονάδων τῶν ἐν τῷ αὐτῷ ἀριθμῷ· εἰ δ' ἢ τετραὶς αὐτῆ ἰδέα τινός ἔστι, οἶον ἴππου ἢ λαοῦ, ὁ ἀνθρώπος ἔσται μέρος ἴππου, εἰ δυὰς ὁ ἀνθρώπος. ἄσποιν δὲ καὶ τὸ τῆς μὲν δεκάδος εἶναι ἰδέαν, ἐνδεκάδος δὲ μὴ, μὴδὲ τῶν ἐχομέτων ἀριθμῶν. ἔτι δὲ καὶ ἔστι καὶ γίνεσθαι ἕνια καὶ ὧν εἶδη ἔχει, ὥστε διὰ τί οὐ κἀμείων εἶδη ἐστίν; ἔκ ἀρα αἰτία τῆ φθὴ ἐστίν. ἔτι ἀποκιν εἰ ὁ ἀριθμὸς ὁ μέχρι τῆς δεκάδος μᾶλλον τι ἐστὶ καὶ εἶδος αὐτῆς τῆς δεκάδος· καίτοι τῷ μὲν 30 οὐκ ἔστι γένεσις ὡς ἐνός, τῆς δ' ἔστιν. κειρῶνται δ' ὡς τοῦ μέχρι τῆς δεκάδος τελείος ὄντος ἀριθμοῦ. γινώσκει γοῦν τὰ ἀπόμικτα, οἶον τὰ κενόν, ἀναλογίαν, τὸ περιττόν, τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα ἕως τῆς δεκάδος· τὰ μὲν γὰρ ταῖς ἀρχαῖς ἀπεριθόασιν, οἶον κίνησιν, στάσιν, ἀγαθόν, κακόν, τὰ δ' 35 ἄλλα τοῖς ἀριθμοῖς. διὸ τὸ ἐν τὸ περιττόν· εἰ γὰρ ἐν τῇ τριάδι, πῶς ἢ πεπτός περιττόν; ἔτι τὰ μεγέθη καὶ ὅσα

τοιαῦτα μέχρι πόνου, οἶον ἢ πρώτη γραμμὴ ἄτομος, εἶτα δυὰς, εἶτα καὶ ταῦτα μέχρι δεκάδος. ἔτι εἰ ἔστι χωριστὸς ὁ ἀριθμὸς, ἀπορήσειεν ἂν τις πότερον πρότερον τὸ ἐν ἢ ἢ τριαὶς καὶ ἢ δυὰς. ἢ μὲν δὲ σύνθετος ὁ ἀριθμὸς, τὸ ἐν, ἢ δὲ τὸ καθόλου πρότερον καὶ τὸ εἶδος, ὁ ἀριθμὸς· ἕκαστη γὰρ τῶν μονάδων μέρος τῷ ἀριθμῷ ὡς ὕλη, ὁ δ' ὡς εἶδος. καὶ ἔστι μὲν ὡς ἢ ὀρθὴ πρότερα τῆς ὀξείας, ὅτι ὄριται καὶ τῆ λόγῳ· ἔστι δ' ὡς ἢ ὀξεία, ὅτι μέρος καὶ εἰς ταῦτην διαιρεῖται. ὡς μὲν δὲ ὕλη ἢ ὀξεία καὶ τὸ στοιχεῖον καὶ ἢ μονὰς πρότερον, ὡς δὲ κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὴν ὕλην τῆ κατὰ τὸν λόγον ἢ ὀρθὴ καὶ τὸ ἔλον τὸ ἐκ τῆς ὕλης καὶ τῷ εἶδους· ἐγγύτερον γὰρ τῷ εἶδους καὶ ἢ ὁ λόγος τὸ ἀμφω, γένεσι δ' ὕστερον. πῶς οὖν ἀρχὴ τὸ ἐν; ὅτι οὐ διαιρετὴ φασίν. ἀλλ' ἀδιαιρετον καὶ τὸ καθόλου καὶ τὸ ἐπὶ μέρος καὶ τὸ συγκρίτον. ἀλλὰ τρόπον ἄλλον, τὸ μὲν κατὰ λόγον τὸ δὲ κατὰ χρόνον. ποτέρως ἐν τὸ ἐν ἀρχή; ὥσπερ γὰρ εἴρηται, καὶ ἢ ὀρθὴ τῆς ὀξείας καὶ αὐτὴ ἐκείνης δουεῖ πρότερα εἶναι καὶ ἑκατέρω μίαν. ἀμφοτέρως δὲ ποῦσι τὸ ἐν ἀρχήν. ἔτι δὲ ἀδύνατον· τὸ μὲν γὰρ ὡς εἶδος καὶ ἢ ἴσως, τὸ δ' ὡς μέρος καὶ ὡς ὕλη. ἔστι γὰρ πῶς ἐν ἑκάτερον τῆ μὲν ἀληθεία δυνάμει, εἰ γε ὁ ἀριθμὸς ἐν τι καὶ μὴ ὡς σωρός, ἀλλ' ἕτερος ἐξ ἑτέρων μονάδων, ὥσπερ φασίν· ἐπιτελεχία δ' οὐκ ἔστι μονὰς ἑκατέρω. αἰτίων δὲ τῆς συμβιωμένης ἀμαρτίας ὅτι ἄμα ἐκ τῶν μαθημάτων ἰθήρευον καὶ ἐκ τῶν λόγων τῶν καθόλου, ὥστ' ἐξ ἐκείων μὲν ὡς συγκρίτην τὸ ἐν καὶ τὴν ἀρχὴν ἔθηκεν· ἢ γὰρ μονὰς συγκρίτη ἀβέτος ἐστὶν. καθάπερ ἐν καὶ ἕτεροί τινες ἐκ τῷ ἐλαχίστω τὰ ὅσα συνετίθεσαν, καὶ ἔτσι. ὥστε γίνεσθαι ἢ μονὰς ὕλη τῶν ἀριθμῶν καὶ ἄμα πρότερα τῆς δυάδος, πάλιν δ' ὕστερα ὡς ὕλη τινός καὶ ἐνός καὶ εἶδος τῆς δυάδος ὕψης. διὰ δὲ τὸ καθόλου ζῆτεῖν τὸ κατηγορούμενον ἐν καὶ ἔτσι ὡς μέρος ἔλεγον. ταῦτα δ' ἄμα τῷ αὐτῷ ἀδύνατον ὑπάρχειν. εἰ δὲ τὸ ἐν αὐτὸ δεῖ μόνον ἀβέτον εἶναι (ὅσον γὰρ διαφέρει ἢ ὅτι ἀρχή) καὶ ἢ μὲν δυὰς διαιρετὴ ἢ δὲ μονὰς ἢ, ὅμοιο τέρα ἂν εἴη τῷ ἐν αὐτῷ ἢ μονὰς. εἰ δ' ἢ μονὰς, κἀκεῖνη τῇ μονάδι ἢ τῇ δυάδι· ὥστε πρότερα ἂν εἴη ἑκατέρω ἢ μονὰς τῆς δυάδος. οὐ φασὶ δὲ· γινώσκει γοῦν τὴν δυάδα

1. τίτω T. || 4. ἐπὶ αἰεὶ T. || 5. ἐπιπτόσης π. G²P. || 8. ἔσται εἰ ἰδέα A². || 12. α] ἢ G². || 14. εἰ om A². || 16. δ] γὰρ G²P. || ἐν τούτοις] γε καὶ ἐπὶ τότεν E. || 17. ὑπερέχει G². || ὑπέρχει T. || 18. εἰ om G². || 19. αὐτοῖς om I². || ἀριθμητικῶς G². || 21. αὐτοῦ ἕκαστος ἂν ἀνθρώπος E. || 23. αὐτῆ T. || 25. ἴππου om T. || μὲν et 26. μὴ om G². || 28. ἀρα om G²P. || 36. α] ἢ T. || τῆ om G². || 37. ὅτι T. || μεγέθη] μετὰ πάθη A², πάθη T.

1. τόμος T. || 3. ἢ om G². || 7. καὶ post ὄριται om G². || 9. ἢ om G²I². || 12. ἀμφω τῆς ὕλης γένεσι G²I². || 13. ἀδιαιροτὴν T et omnia οὐ G². || 14. μέρος T. || 17. ἢ ὀρθότης ὀξείας καὶ αὐτῆς ἐκείνης G². || 18. δὲ G². || 19. ἐν TG²I². || αἰετ] μέρος GA². || 20. καὶ om ETG²I². || 22. ἕτερος] ἕτερον TA². || 33. δ] δὲ I². || 36. ἢ om I².

πρώτον. ἔτι εἰ ἔστιν ἡ δυάς ἢ τι αὐτὴ καὶ ἡ τριάς αὐτῆς, ἄμφω δυάς. ἐκ τίνος ἔν αὐτῇ ἡ δυάς;

9 Ἀπορήσει δ' ἂν τις καὶ ἐπὶ ἀφή μὲν ἔκ ἐστιν ἐν τοῖς ἀριθμοῖς, τὰ δ' ἐφεξῆς, ὅσων μὴ ἐστὶ μεταξὺ μονάδων, οἷον τῶν ἐν τῇ δυάδι ἢ τῇ τριάδι, πρότερον ἐφεξῆς τῷ ἐν αὐτῷ ἢ ἔ, καὶ πρότερον ἢ δυάς πρότερα τῶν ἐφεξῆς ἢ τῶν μονάδων ὁποῦρα ἔσονται. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ὑπεροχῶν γενῶν τοῦ ἀριθμοῦ συμβαίνει τὰ δυσχερῆ, γραμμῆς τε καὶ ἐπίπεδου καὶ σώματος. οἱ μὲν γὰρ ἐκ τῶν εἰδῶν τοῦ μεγάλου καὶ τῷ μικρῷ ποῦσιν, οἷον ἐκ μακροῦ μὲν καὶ βραχέος τὰ μήκη, 10 πλατεῖος δὲ καὶ στενοῦ τὰ ἐπίπεδα, ἐκ βαθύος δὲ καὶ ταπεινοῦ τὰς ὄγκους· ταῦτα δὲ ἐστὶν εἶδη τῷ μεγάλῳ καὶ μικρῷ τὴν δὲ κατὰ τὸ ἐν ἀρχῇ ἄλλοι ἄλλως τιθέασιν τῶν τοιούτων. καὶ ἐν τέτοις δὲ μυρία φαίνεται τὰ τε ἀδύνατα καὶ τὰ πλασματώδη καὶ τὰ ὑπανταντία πᾶσι τοῖς εὐλόγοις. 15 ἀποκαλυμμένα τε γὰρ ἀλλήλων συμβαίνει, εἰ μὴ συνακολουθῶσι καὶ αἱ ἀρχαί, ὡς εἶναι τὸ πλατὺ καὶ στενὸν καὶ μακρὸν καὶ βραχύ· εἰ δὲ τῶτο, ἔσται τὸ ἐπίπεδον γραμμῆ καὶ τὸ στερεὸν ἐπίπεδον. ἔτι δὲ γωνίαί τε καὶ σχήματα καὶ τὰ τοιαῦτα πῶς ἀποδοθήσεται; ταυτό τε συμβαίνει τοῖς 20 περὶ τὸν ἀριθμὸν· ταῦτα γὰρ πάθη μεγέθους ἐστίν, ἀλλ' ἐκ ἐκ τῶν τῶν μεγέθους, ὡς περὶ ἰδ' ἐξ εὐθέος καὶ καμπύλου τὸ μήκος, ἰδ' ἐκ λείου καὶ τραχέος τὰ ζερεά. πάντων δὲ κοινὸν τούτων ὅπερ ἐπὶ τῶν εἰδῶν τῶν ὡς γένους συμβαίνει διακορεῖν, ὅταν τις θῆ τὰ καθόλου, πρότερον τὸ 25 ζῶον αὐτὸ ἐν τῷ ζῴῳ ἢ ἕτερον αὐτῷ ζῴου. τοῦτο γὰρ μὴ χωρισθῆ μὲν ὅστος ὑδεμίαν ποιήσει ἀπορίαν· χωρισθῆ δ', ὡς περὶ οἱ ταῦτα λέγοντές φασιν, τῷ ἐνὸς καὶ τῶν ἀριθμῶν οὐ βῆδιον λῦσαι, εἰ μὴ βῆδιον δεῖ λέγειν τὸ ἀδύνατον. ἔταν γὰρ νοῆ τις ἐν τῇ δυάδι τὸ ἐν καὶ ὅλως ἐν ἀριθμῷ, πρότερον αὐτὸ νοεῖ τι ἢ ἕτερον; οἱ μὲν ἐν τὰ μεγέθη γενῶσιν ἐκ τοιαύτης ὕλης, ἕτεροι δὲ ἐκ τῆς σιγμῆς (ἢ δὲ σιγμῆ αὐτοῖς δοκεῖ εἶναι ἔχ ἐν ἀλλ' οἷον τὸ ἐν) καὶ ἄλλης ὕλης οἷας τὸ πλήθος, ἀλλ' ἢ πλήθους· περὶ ὧν ἔθεν ἦτον συμβαίνει τὰ αὐτὰ ἀπορεῖν. εἰ μὲν γὰρ μία ἢ ὕλη, ταυτό γραμμῆ καὶ 35 ἐπίπεδον καὶ στερεόν· ἐκ γὰρ τῶν αὐτῶν τὸ αὐτὸ καὶ ἐν

ἔσται. εἰ δὲ πλείους αἱ ὕλαι, καὶ ἕτερα μὲν γραμμῆς ἕτερα δὲ τῷ ἐπίπεδον καὶ ἄλλη τοῦ στερεῦ, ἦτοι ἀκολουθήσιν ἀλλήλαις ἢ ἔ, ὡς ταῦτα συμβήσεται καὶ ἦτος· ἢ γὰρ ἔχ ἔξει τὸ ἐπίπεδον γραμμῆν ἢ ἔσται γραμμῆ. ἔτι πῶς μὲν ἐνδέχεται εἶναι ἐκ τοῦ ἐνὸς καὶ πλήθους τὸν ἀριθμὸν οὐθέν ἐπιχειρεῖται· ὅπως δ' ἔν λέγεται ταῦτα συμβαίνει δυσχερῆ ἄπερ καὶ ταῖς ἐκ τῷ ἐνὸς καὶ ἐκ τῆς δυάδος τῆς ἀορίστου ὁ μὲν γὰρ ἐκ τῷ κατηγορουμένου καθόλου γεννᾷ τὸν ἀριθμὸν καὶ ἢ τίνος πλήθους, ὁ δ' ἐκ τίνος πλήθους, τῷ πρώτῳ δὲ τὴν γὰρ δυάδα πρῶτόν τι εἶναι πλήθος. ὡς διαφέρει ἔθεν ὡς εἶπεν, ἀλλ' αἱ ἀπορίαι αὗται ἀκολουθήσουσι, μίξις ἢ θέσις ἢ κρᾶσις ἢ γένεσις καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. μάλιστα δ' ἂν τις ἐπιζητήσῃ, εἰ μία ἐκάστη μονάς, ἐκ τίνος ἔστιν οὐ γὰρ δὴ αὐτὸ γε τὸ ἐν ἐκάστη. ἀνάγκη δ' ἢ ἐκ τοῦ ἐνὸς αὐτῷ εἶναι καὶ πλήθους, ἢ μορίου τῷ πλήθους. τὸ μὲν οὖν πλήθος τι εἶναι φάναι τὴν μονάδα ἀδύνατον, ἀφαιρέτόν γ' οὔσαν· τὸ δ' ἐκ μορίου ἄλλως ἔχει πολλὰς δυσχερείας· ἀδιαίρετόν τε γὰρ ἕκαστον ἀναγκαῖον εἶναι τῶν μορίων, ἢ πλήθος εἶναι καὶ τὴν μονάδα διαίρετόν, καὶ μὴ στοιχεῖον εἶναι τὸ ἐν καὶ τὸ πλήθος· ἢ γὰρ μονάς ἐκάστη ἐκ ἐκ πλήθους καὶ ἐνός. ἔτι οὐθέν ἄλλο ποιεῖ ὁ τοῦτο λέγων ἀλλ' ἢ ἀριθμῶν ἕτερον· τὸ γὰρ πλήθος ἀδιαίρετων ἐστὶν ἀριθμῶς. ἔτι ζητητέον καὶ παρὰ τὰς ἔτω λέγοντας, πρότερον ἄπειρος ὁ ἀριθμὸς ἢ πεπερασμένος. ὑπῆρχε γὰρ, ὡς δοκεῖ, καὶ πεπερασμένον πλήθος, ἐξ ἔ αἱ πεπερασμέναι μονάδες καὶ τῷ ἐνός· ἐστὶ τε ἕτερον αὐτὸ πλήθος καὶ πλήθος ἄπειρον. τοῖον ἐν πλήθος σιγμῆν ἐστὶ καὶ τὸ ἐν; ὁμοίως δὲ καὶ περὶ σιγμῆς ἂν τις ζητήσῃ καὶ τῷ σιγμῆν ἐξ ἔ ποιοῦσι τὰ μεγέθη· οὐ γὰρ μία γε μόνον σιγμῆ ἐστὶν αὐτῇ. τῶν γούν ἄλλων σιγμῶν ἐκάστη ἐκ τίνος; ἢ γὰρ δὴ ἔο γε διασημάτος τίνος καὶ αὐτῆς σιγμῆς. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ μέρια ἀδιαίρετα ἐνδέχεται τῷ διασημάτος εἶναι μέρια, ὡς περὶ τῷ πλήθους ἐξ ὧν αἱ μονάδες· ὁ μὲν γὰρ ἀριθμῶς ἐξ ἀδιαίρετων σύγκεται, τὰ δὲ μεγέθη οὐ. πάντα δὴ ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα φανερόν ποιεῖ ὅτι ἀδύνατον εἶναι τὸν ἀριθμὸν καὶ τὰ μεγέθη χωριστά. ἔτι δὲ τὸ διοφανεῖν τὰς πρώτους περὶ

1. πρώτην E. || ἐστιν om T. || τριάς αὐτῆ G²I². || 2. ἢ ἔμφω I². || αὐτῇ E. || 4. ὅσον G². || 5. τὸν E. || 7. ὑπέρον T. || 9. αἱ T, εἰ G². || 17. καὶ ante αἱ om G²I². || 18. τῷ] καὶ τὸ T. || 20. ταυτότητι συμβαίνει G². || 23. ταχέως G². || 25. βῆ] τῆς T. || 26. τούτου T. || 27. ποιήσει ἀπορίαν G², ἀπορίαν ποιήσει T. || 28. φασιν om G²I². || τὸ G². || τὸν ἀριθμὸν T. || 29. διαλύσει T. || 31. ἢ om G². || ἐκ τῆς τοιαύτης T. || 33. ὕλης om I². || 34. τὰ αὐτὰ] ταῦτα T.
1. γραμμῆ ἕτερα δὲ ἐπίπεδον G². || 3. ταῦτα A², ταῖνα αὐτὰ G². || 6. δυσχερῆ συμβαίνει G²I². || 9. εἰ] ἔτι T. || δ δ'] ἰδ' E. || 11. ὡς et αἱ om G². || 13. εἰ om G². || 14. δ' ἢ] δὴ ET. || 15. καὶ πλήθους εἶναι T. || 16. τὴν μονάδα om T. || ἀδιείρετόν E. || γ' om G²I². || 17. ἄλλως G². || 18. γε om G²I². || 19. καὶ utramque om G². || 21. λέγων τοῦτο T. || 23. ὁ ἀριθμῶς ἄπειρος T. || 26. αὐτὸ ἕτερον T. || 27. καὶ σιγμῆν ἐστὶ T. || 29. γε μόνον om G². || 30. τε T. || 32. μέρια G². || 35. ἀριθμῶν χωριστὸν καὶ τὰ μεγέθη. ὅτι δὲ G²I². || 36. πρώτους] πρώτους T A², τίνους G²I². || περὶ om G².

τῶν ἀριθμῶν σημεῖον ὅτι τὰ πράγματα ταῦτα οὐκ ὄντα ἀληθῆ παρέχει τὴν ταραχὴν αὐτοῖς. οἱ μὲν γὰρ τὰ μαθηματικὰ μόνον ποιοῦντες παρὰ τὰ αἰσθητά, ὀρώντες τὴν περὶ τὰ εἶδη δυσχέρειαν καὶ πλάσιν, ἀπίστησαν ἀπὸ τοῦ εἰδητικοῦ ἀριθμοῦ καὶ τὸν μαθηματικὸν ἐποίησαν· οἱ δὲ τὰ εἶδη βουλόμενοι ἅμα καὶ ἀριθμὸς ποιεῖν, οὐχ ὀρώντες δὲ, εἰ τὰς ἀρχὰς τις ταύτας θήσεται, πῶς ἔσται ὁ μαθηματικὸς ἀριθμὸς παρὰ τὸν εἰδητικόν, τὸν αὐτὸν εἰδητικὸν καὶ μαθηματικὸν ἐποίησαν ἀριθμὸν τῷ λόγῳ, ἐπεὶ ἔργῳ γε ἀνήρηται ὁ μαθηματικὸς· ἰδίας γὰρ καὶ οὐ μαθηματικὰς ὑποθέσεις λέγουσιν. ὁ δὲ πρῶτος θέμενος τὰ τε εἶδη εἶναι καὶ ἀριθμὸς τὰ εἶδη καὶ τὰ μαθηματικὰ εἶναι εὐλόγως ἐχώρισεν. ὥστε πάντας συμβαίνει κατὰ μὲν τι λέγειν ὀρθῶς, ὅλως δ' ἐκ ὀρθῶς. καὶ αὐτοὶ δὲ ὁμολογοῦσιν ἢ ταῦτα λέγοντες ἀλλὰ τάναντία. αἴτιον δ' ὅτι αἱ ὑποθέσεις καὶ αἱ ἀρχαὶ ψευδεῖς. χαλεπὸν δ' ἐκ μὴ καλῶς ἐχόντων λέγειν καλῶς, κατ' Ἐπίχαρμον· ἀτίως τε γὰρ λέλειται, καὶ εὐθέως φαίνεται ἢ καλῶς ἔχον. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἀριθμῶν ἰκανὰ τὰ δηπορημένα καὶ διωρισμένα· μᾶλλον γὰρ ἐκ κλειόνων ἂν ἔτι πεισθεῖ τις πεπεισμένος, πρὸς δὲ τὸ πεισθῆναι μὴ πεπεισμένος οὐθέν μᾶλλον. περὶ δὲ τῶν πρώτων ἀρχῶν καὶ τῶν πρώτων αἰτίων καὶ ζοιχείων ὅσα μὲν λέγουσιν. οἱ περὶ μόνης τῆς αἰσθητῆς οὐσίας διαρίζοντες, τὰ μὲν ἐν τοῖς περὶ φύσεως εἰρηται, τὰ δ' ἢ ἐξί τῆς μεθόδου τῆς νῦν· ὅσα δὲ οἱ φάσκοντες εἶναι παρὰ τὰς αἰσθητὰς ἑτέρας οὐσίας, ἐχόντων μόνον ἐξί θεωρῆσαι τῶν εἰρημένων. ἐπεὶ οὖν λέγουσι τινες τοιαύτας εἶναι τὰς ἰδέας καὶ τοὺς ἀριθμὸς, καὶ τὰ τούτων ζοιχεία τῶν ὄντων εἶναι ζοιχεία καὶ ἀρχὰς, σκεπτόντες περὶ τῶν τί λέγουσι καὶ πῶς λέγουσιν. οἱ μὲν οὖν ἀριθμὸς ποιοῦντες μόνον καὶ τῶν μαθηματικῶν ὕψρον ἐπισκεπτόν· τῶν δὲ τὰς ἰδέας λεγόντων ἅμα τὸν τε τρόπον θεάσασθαι ἂν τις καὶ τὴν ἀπορίαν τὴν περὶ αὐτῶν. ἅμα γὰρ καθόλου τε ὡς οὐσίας ποιοῦσι τὰς ἰδέας καὶ πάλιν ὡς χωριστὰς καὶ τῶν καθ' ἑκάστον. ταῦτα δ' ὅτι οὐκ ἐνδέχεται δηπορηται πρότερον. αἴτιον δὲ τῷ συνάψαι ταῦτα εἰς ταῦτόν τοις λέγουσι τὰς ἰδέας καθόλου, ὅτι τοῖς αἰσθητοῖς οὐ τὰς αὐτὰς οὐσίας ἐποίησιν. τὰ μὲν ἔν ἐν τοῖς αἰσθητοῖς καθ' ἑκάστα ῥεῖν

ἐνόμιζον καὶ μένειν ἴδεν αὐτῶν, τὸ δὲ καθόλου παρὰ ταῦτα εἶναι τε καὶ ἑτερόν τι εἶναι. τῶτο δ', ὥσπερ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν ἐλέγομεν, ἐπίησε μὲν Σωκράτης διὰ τὴν ὀρισμῶς, οὐ μὴν ἐχώρισέ γε τῶν καθ' ἑκάστον· καὶ τοῦτο ὀρθῶς ἐνόησεν ἢ χωρίσας. δηλοῖ δὲ ἐκ τῶν ἔργων· ἀνευ μὲν γὰρ τῷ καθόλου ἢ ἐξί ἐπιστήμη λαβαῖν, τὸ δὲ χωρίζειν αἴτιον τῶν συμβαινόντων δυσχερῶν περὶ τὰς ἰδέας ἐξί. οἱ δ' ὡς ἀναγκαῖον, εἴπερ ἔσονται τινες οὐσίαι παρὰ τὰς αἰσθητὰς καὶ ῥεῖσας, χωριστὰς εἶναι, ἀλλὰς μὲν ἢ ἐχόν, ταύτας δὲ τὰς καθόλου λεγομένας ἐξέθεσαν, ὥστε συμβαίνει σκεπτόν τὰς αὐτὰς φύσεις εἶναι τὰς καθόλου καὶ τὰς καθ' ἑκάστον. αὕτη μὲν οὖν αὕτη καθ' αὐτὴν εἴη τις ἂν δυσχερῆμα τῶν εἰρημένων.

Ὁ δὲ καὶ τοῖς λέγουσι τὰς ἰδέας ἔχει τιτὰ ἀπορίαν καὶ τοῖς μὴ λέγουσιν, καὶ κατ' ἀρχὰς ἐν τοῖς διαπορημασιν ἐλέχθη πρότερον, λέγωμεν νῦν. εἰ μὲν γὰρ τις μὴ θέσει τὰς οὐσίας εἶναι κχωρισμένας, καὶ τὸν τρόπον τούτων ὡς λέγεται τὰ καθ' ἑκάστα τῶν ὄντων, ἀναίρηται τὴν οὐσία, ὡς βουλόμεθα λέγειν· ἂν δὲ τις θέτῃ τὰς οὐσίας κχωριστὰς, πῶς θέσει τὰ στοιχεῖα καὶ τὰς ἀρχὰς αὐτῶν; εἰ μὲν γὰρ καθ' ἑκάστον καὶ μὴ καθόλου, τοσαῦτ' ἔσται τὰ ὄντα ὅσα περ τὰ ζοιχεία, καὶ ἢ ἐπισητὰ τὰ ζοιχεία. ἔστωσαν γὰρ αἱ μὲν ἐν τῇ φωνῇ συλλαβαὶ οὐσίαι, τὰ δὲ στοιχεῖα αὐτῶν ζοιχεία τῶν οὐσιῶν· ἀνάγκη δὴ τὸ ΒΑ ἐν εἶναι καὶ ἐκάστην τῶν συλλαβῶν μίαν, εἴπερ μὴ καθόλου καὶ τῷ εἶδει αἱ αὐταί, ἀλλὰ μία ἐκάστη τῷ ἀριθμῷ καὶ τότε τι καὶ μὴ ὁμώνυμον. ἔτι δ' αὐτὸ ὃ ἐξί ἐν ἑκάστον τιθέσασθαι· εἰ δ' αἱ συλλαβαὶ ἔτω καὶ ἐξ ὧν εἰσίν· ἢ ἔσται ἄρα κλεινὸν ἄλφα ἑνός, ἢ δὲ τῶν ἄλλων ζοιχείων ἴδεν κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὄνπερ ἢ δὲ τῶν ἄλλων συλλαβῶν ἢ αὕτη ἄλλη καὶ ἄλλη· ἀλλὰ μὴν εἰ τῶτο, ἢ ἔσται παρὰ τὰ ζοιχεία ἑτέρα ὄντα, ἀλλὰ μόνον τὰ ζοιχεία. ἔτι δὲ οὐδ' ἐπισητὰ τὰ ζοιχεία· ἢ γὰρ καθόλου, ἢ δ' ἐπιστήμη τῶν καθόλου. δηλον δ' ἔστι τε τῶν ἀποδείξεων καὶ τῶν ὀρισμῶν· ἢ γὰρ γήγρηται συλλογισμὸς ὅτι τότε τὸ τρίγωνον δύο ὀρθαῖς, εἰ μὴ πᾶν τρίγωνον δύο ὀρθαῖς, ἢ δ' ὅτι ὀδὸ ὁ ἀνθρωπος ζῶον, εἰ μὴ πᾶς ἀνθρωπος ζῶον. ἀλλὰ μὴν εἴγε καθόλου αἱ ἀρχαὶ ἢ καὶ

1. αὐτὰ E. || 3. περὶ T. || 7. εἰς EG²I². || τις om T. || ταῦτα G². || 9. γε om G². || 10. ἰδέας EG²I². || καὶ om A². || 11. τε add G²I². || 12. μαθηματικὰ ὡς λόγος ἐχώρησεν G². || 16. καλῶς om G². || 17. τε om T. || 19. ἂν ἐκ κλειόνων T. || 20. πρὸς — πεπεισμένος om G². || 28. τῶν — ζοιχεία om G². || 31. ἂν om T. || 32. γὰρ om G². || 33. τε ὡς G²I²; vulgo τίως. || 35. τὸ συνάψαι ταυτὸ εἰ ταυτὸν T.

2. τε om G²I². || 5. τῷ τῶν T. || 8. παρὰ] ὑπὲρ G². || 9. χωρὶς T. || 10. συμβαίνει T. || 13. λεγομένη G². || 15. καὶ ante κατ' om T. || 16. λέγομεν EG²I². || τις μαθήσει T. || 19. τις τινὲς ETI². || 20. πῶς θέσει] προθήσει T. || 24. δὲ T²A². || ἐν om A². || 27. εἰ] ἴαν E. || 29. ζοιχείων — 30. ἄλλων om G². || 32. δὲ om T. || 34. τε om A². || 35. τρίγωνον post πᾶν om A². || 36. ὀρθαὶ ETA². || 37. καὶ αἱ A².

ἐκ τούτων ἕσται καθόλου, ἔσται μὴ ἕσται πρότερον ἕσται· τὸ μὲν γὰρ καθόλου ἐστὶ ἕσται, τὸ δὲ στοιχεῖον καὶ ἡ ἀρχὴ καθόλου· πρότερον δὲ τὸ στοιχεῖον καὶ ἡ ἀρχὴ ὡν ἀρχὴ καὶ στοιχεῖον ἐστίν. ταῦτά τε δὴ πάντα συμβαίνει εὐλόγως, ὅταν ἐκ στοιχείων τε ποιῶσι τὰς ἰδέας καὶ παρὰ τὰς τὸ 5 αὐτὸ εἶδος ἐχούσας ἕσται καὶ ἰδέας ἐν τι ἀξιώσῃ εἶναι χωρισμένον. εἰ δὲ μὴτεν κωλύει ὥσπερ ἐπὶ τῶν τῆς φωνῆς στοιχείων πολλὰ εἶναι τὰ ἄλφα καὶ τὰ βῆτα καὶ μὴτεν εἶναι παρὰ τὰ πολλὰ αὐτὸ ἄλφα καὶ αὐτὸ βῆτα, ἔσονται ἐνεκά γε τούτου ἄπειροι αἱ ὅμοιοι συλλαβαί. τὸ δὲ τὴν 10 ἐπισήμη εἶναι καθόλου πᾶσαν, ὥστε ἀναγκαῖον εἶναι καὶ τὰς τῶν ὄντων ἀρχὰς καθόλου εἶναι καὶ μὴ οὐσίας χωρισμένας, ἔχει μὲν μάλιστα ἀπορίαν τῶν λεχθέντων, ἢ μὴ ἀλλ' ἔστι μὲν ὡς ἀληθές τὸ λεγόμενον, ἔστι δ' ὡς ἐκ ἀληθές. ἡ γὰρ ἐπισήμη, ὥσπερ καὶ τὸ ἐπίσασθαι, διπτόν, ὡν 15 τὸ μὲν δυνάμει τὸ δὲ ἐνεργείᾳ. ἡ μὲν ἔν δυνάμει ὡς ὕλη τῷ καθόλου ἔσα καὶ ἀρίστος τῷ καθόλου καὶ ἀρίστος ἐστίν, ἡ δ' ἐνεργείᾳ ὠρισμένη καὶ ὠρισμένου τότε τι ἔσα τῷδε τις. ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς ἡ ὄψις τὸ καθόλου χρῶμα ὄρα, ὅτι τότε τὸ χρῶμα ὃ ὄρα χρῶμά ἐστιν· καὶ ὃ θεωρεῖ ὃ γραμ- 20 ματικός, τότε τὸ ἄλφα ἄλφα, ἐπεὶ εἰ ἀνάγκη τὰς ἀρχὰς καθόλου εἶναι, ἀνάγκη καὶ τὰ ἐκ τούτων καθόλου, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀποδείξεων. εἰ δὲ τῶτο, ἐκ ἔσται χωριστὸν ἔθεν ἔδ' ἕσται. ἀλλὰ δῆλον ὅτι ἔστι μὲν ὡς ἐπισήμη καθόλου, ἔστι δ' ὡς οὐ.

N.

Περὶ μὲν ἔν τῆς ἕσται ταύτης εἰρήσθω τοσαῦτα, πάν- 30 τεσ δὲ ποιῶσι τὰς ἀρχὰς ἐναντίας, ὥσπερ ἐν τοῖς φυσικοῖς, καὶ περὶ τὰς ἀκινήτους ἕσται ὁμοίως. εἰ δὲ τῆς τῶν ἀπάντων ἀρχῆς μὴ ἐνδέχεται πρότερον τι εἶναι, ἀδύνατον ἂν εἴη τὴν ἀρχὴν ἕτερον τι ἔσαν εἶναι ἀρχὴν, οἷον εἴ τις λέγοι τὸ λευκὸν ἀρχὴν εἶναι ἐκ ἢ ἕτερον ἀλλ' ἢ λευκὸν, εἶναι μὲν- 35 ται καθ' ὑποκειμένου, καὶ ἕτερον τι ὄν λευκὸν εἶναι· ἐκεῖνο γὰρ πρότερον ἔσται. ἀλλὰ μὴ γίνεταί πάντα ἐξ ἐναντίων ὡς ὑποκειμένου τινός· ἀνάγκη ἄρα μάλιστα τοῖς ἐναντίοις

τῷ ὑπάρχειν. αἰετὰ ἄρα πάντα τὰναντία καθ' ὑποκειμένου, καὶ ἔθεν χωριστὸν. ἀλλ' ὥσπερ καὶ φαίνεται, οὐθεν οὐσία ἐναντίον, καὶ ὁ λόγος μαρτυρεῖ. οὐθεν ἄρα τῶν ἐναντίων κυρίως ἀρχὴ πάντων ἀλλ' ἕτερα. οἱ δὲ τὸ ἕτερον τῶν ἐναντίων ὕλην ποιούσιν, οἱ μὲν τῷ ἐπὶ τῷ ἴσῳ τὸ ἀνισον, ὡς τῶτο τὴν τῷ πλήθους ἔσαν φύσιν, οἱ δὲ τῷ ἐπὶ τὸ πλήθος· γεννῶνται γὰρ οἱ ἀριθμοὶ τοῖς μὲν ἐκ τῆς τῷ ἀνίσου· διαδόδος τῷ μεγάλου καὶ μικροῦ, τῷ δ' ἐκ τῷ πλήθους, ὑπὸ τῆς τῷ ἐνός δὲ ἕσται ἀμφοῖν· καὶ γὰρ ὁ τὸ ἀνισον καὶ ἐν λέγων τὰ στοιχεῖα, τὸ δ' ἀνισον ἐκ μεγάλου καὶ μικροῦ διαδόδος, ὡς ἐν ὄντα τὸ ἀνισον καὶ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν λέγει, καὶ ἢ διορίζει ὅτι λόγῳ ἀριθμῷ δ' ἔ. ἀλλὰ μὴν καὶ τὰς ἀρχὰς ἄς στοιχεῖα καλύσιν, ἢ καλῶς ἀποδιδάσιν, οἱ μὲν τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν λέγοντες μετὰ τῷ ἐνός τρία ταῦτα 5 στοιχεῖα τῶν ἀριθμῶν, τὰ μὲν δύο ὕλην, τὸ δ' ἐν τὴν μορφήν, οἱ δὲ τὸ πολὺ καὶ ὀλίγον, ὅτι τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν μεγέθους οἰκειότερα τὴν φύσιν, οἱ δὲ τὸ καθόλου μᾶλλον ἐπὶ τούτων τὸ ὑπερέχον καὶ τὸ ὑπερεχόμενον. διαφέρει δὲ τούτων ἔθεν ὡς εἰπεῖν πρὸς ἕνια τῶν συμβαινόντων, ἀλλὰ 20 πρὸς τὰς λογικὰς μόνον δυσχερείας, ἄς φυλάττονται διὰ τὸ καὶ αὐτοὶ λογικὰς φέρειν τὰς ἀποδείξεις. πλὴν τοῦ αὐτῷ γε λόγου ἐπὶ τὸ ὑπερέχον καὶ τὸ ὑπερεχόμενον εἶναι ἀρχὰς ἀλλὰ μὴ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν, καὶ τὸν ἀριθμὸν πρότερον τῆς διαδόδος ἐκ τῶν στοιχείων· καθόλου γὰρ ἀμ- 25 φότερα μᾶλλον ἐστιν. νῦν δὲ τὸ μὲν λέγουσι τὸ δ' ἢ λέγουσιν. οἱ δὲ τὸ ἕτερον καὶ τὸ ἄλλο πρὸς τὸ ἐν ἀντιτιθέσιν, οἱ δὲ πλήθος καὶ τὸ ἐν. εἰ δ' ἐστίν, ὥσπερ βούλονται, τὰ ὄντα ἐξ ἐναντίων, τῷ δὲ ἐπὶ ἢ οὐθεν ἐναντίον, ἢ εἴπερ ἄρα μέλλει, τὸ πλήθος, τὸ δ' ἀνισον τῷ ἴσῳ καὶ τὸ ἕτερον τῷ ταυτῷ καὶ τὸ ἄλλο ταυτῷ, μάλιστα μὲν οἱ τὸ ἐν τῷ πλήθει ἀντιτιθέντες ἔχονται τινος ὁξῆς, ἢ μὴν ἔδ' ἔτοι ἰκανῶς· ἔσται γὰρ τὸ ἐν ὀλίγον· πλήθος μὲν γὰρ ὀλιγότητι, τὸ δὲ πολὺ τῷ ὀλίγῳ ἀντίκειται. τὸ δ' ἐν ὅτι μέτρον σημαίνει, φανερόν. καὶ ἐν παντί ἐστὶ τι ἕτερον ὑποκειμένου, οἷον ἐν ἀρμονίᾳ διέσεις, ἐν δὲ μεγέθει δάκτυλος ἢ πῦξ ἢ τι τοῦτον, ἐν δὲ ῥυθμοῖς βάσις ἢ συλλαβή· ὁμοίως δὲ καὶ ἐν βάρει 30 σταθμός τις ὠρισμένος ἐστίν. καὶ κατὰ πάντων δὲ τὸν αὐτὸν

1. ἕσται αἱ καθόλου E, ἕσται ἢ καθόλου T. || ἔσται τι μὴ G²I². || 3. πρότερον γὰρ στοιχεῖον T. || 4. ἔσται G². || τε om T. || 7. τε G². || 8. καὶ μὴτεν — 9. αὐτὸ βῆτα om G²I². || 10. γε ἔσται T. || αἰ] καὶ G². || 12. οὐσίας A². || 13. μὲν om A². || 16. δυνάμει G². || ἐνεργείᾳ TG². || 18. ὠρισμένον] ὠρισμένον G². || 20. τὸ om G². || 21. αἰ] εἰ καὶ G². || 23. ἔστι G². || 24. ὡς ἢ ἐπισήμη I². || 29. ταύτης τῆς ἕσται G²I². || 30. δι] γὰρ G²I². || 31. πάντων T. || 32. τι πρότερον T. || 33. τὸ add E. || 37. τοῖς] ἐν τοῖς T.

5. ὁ G². || 6. τῶτο T. || ὁ E. || 10. ἐκ] καὶ ἐκ T. || 13. & T. || 14. τῷ ἐνός μετὰ A². || 16. τὸ post καὶ om G². || 17. οἰκειότερον T. || φύσιν ἐστὶν οἱ G²I². || 19. δι om T. || ἔθεν τῶτο, omisissis ὡς εἰπεῖν, G²I². || 22. τὸ post καὶ om EA². || 27. δὲ τὸ πλήθος T. || 28. ἢ ante εἴπερ om T. || 29. μέλλει] ἀμέλει A²G²I². || ἕτερον καὶ τῷ G². || 30. ἄλλω A². || αὐτῷ ETG²I², τὸ αὐτῷ A². || 34. τι ἐστὶ G², ἐστὶ τὸ T.

τρόπον, ἐν μὲν τοῖς ποιοῦσι ποῖον τι, ἐν δὲ τοῖς ποσοῦσι πο-
σόν τι. καὶ ἀδιαίρετον τὸ μέτρον, τὰ μὲν κατὰ τὸ εἶδος τὸ
δὲ πρὸς τὴν αἴσθησιν, ὡς ἐκ ὄντος τινὸς τῷ ἐνὸς καθ' αὐτὸ
ὑσίας. καὶ τὶτο κατὰ λόγον· σημαίνει γὰρ τὸ ἐν ὅτι μέ-
τρον πλῆθος τινός, καὶ ὁ ἀριθμὸς ἔστι πλῆθος μεμετρημένον·
καὶ πλῆθος μέτρων· διὸ καὶ εὐλόγως ἐκ ἑξὶ τὸ ἐν ἀριθμῷ·
οὐδὲ γὰρ τὰ μέτρον μέτρα, ἀλλ' ἀρχὴ καὶ τὰ μέτρον καὶ
τὸ ἐν. δεῖ δὲ αἰετὸ αὐτὸ τι ὑπάρχειν πᾶσι τὸ μέτρον, οἷον
εἰ ἵππος τὸ μέτρον, ἵππους, καὶ εἰ ἄνθρωπος, ἀνθρώπους.
εἰ δ' ἄνθρωπος καὶ ἵππος καὶ θεός, ζῶον ἴσως, καὶ ὁ ἀρι-
θμὸς αὐτῶν ἑξάκι ζῶια· εἰ δ' ἄνθρωπος καὶ λευκὸν καὶ βα-
δίζον, ἥμιστά μὲν ἀριθμὸς τούτων διὰ τὸ ταύτῃ πάθ'·
ὑπάρχειν καὶ ἐνὶ κατὰ τὸν ἀριθμὸν, ὅμως δὲ γενῶν ἔσται
ὁ ἀριθμὸς ὁ τούτων, ἢ τινος ἄλλης τοιαύτης προσηγορίας.
αἱ δὲ τὸ ἄνισον ὡς ἐν τι, τὴν δυάδα δὲ ἀόριστον ποιῶντες
μεγάλῃ καὶ μικρῷ, πόρρω λίαν τῶν δοκόντων καὶ δυνατῶν
λέγουσιν· πάθῃ τε γὰρ ταῦτα καὶ συμβεβηκότα μᾶλλον
ἢ ὑποκείμενα τοῖς ἀριθμοῖς καὶ τοῖς μεγεθῶσιν ἐξί, τὸ πολὺ
καὶ ὀλίγον ἀριθμῷ, καὶ μέγα καὶ μικρὸν μεγέθους, ὥσπερ
ἄρτιον καὶ περιττόν, καὶ λεῖον καὶ τραχύ, καὶ εὐθὺ καὶ
καμπύλον. ἔτι δὲ πρὸς ταύτῃ τῇ ἀμαρτίᾳ καὶ πρὸς τι
ἀνάγκη εἶναι τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν καὶ ὅσα τοιαῦτα· τὸ
δὲ πρὸς τι πάντων ἥμισα φύσις τις ἢ ὑσία τῶν κατηγοριῶν
ἐξί, καὶ ὑστέρα τῷ ποιῶ καὶ ποσῶ· καὶ πάθος τι τῶ ποσῶ
τὸ πρὸς τι, ὥσπερ ἐλέχθη, ἀλλ' ἔχῃ ὕλη, εἴ τι ἕτερον. καὶ
τῷ ὅλως κοινῶ πρὸς τι, καὶ τοῖς μέρεσιν αὐτῶ καὶ εἰδῶσιν.
ἔθεν γὰρ ἐξίν ἕτε μέγα ἕτε μικρὸν, ἕτε πολὺ ἕτε ὀλίγον,
οὐθ' ὅλως πρὸς τι, ὃ οὐχ ἕτερον τι ὄν πολὺ ἢ ὀλίγον ἢ
μέγα ἢ μικρὸν ἢ πρὸς τι ἐξίν. σημειῶν δ' ὅτι ἥμισα ὑσία
τις καὶ ὄν τι τὸ πρὸς τι τὸ μόνον μὴ εἶναι γένεσιν αὐτοῦ
μηδὲ φθορᾷ μηδὲ κίνησιν, ὥσπερ κατὰ τὸ ποσὸν αὐξήσεως
καὶ φθίσεως, κατὰ τὸ ποιὸν ἀλλοίωσις, κατὰ τόπον φορᾶ,
κατὰ τὴν ὑσίαν ἢ ἀπλῆ γένεσις καὶ φθορᾶ. ἀλλ' ἔ κατὰ
τὸ πρὸς τι· ἀνευ γὰρ τῷ κινήθῃαι ὅτε μὲν μείζον ὅτε δὲ
ἐλαττον ἢ ἴσον ἔσται θατέρου κινήθέντος κατὰ τὸ ποσόν.

ἀνάγκη τε ἐκάστου ὕλην εἶναι τὸ δυνάμει τοῦτον, ὡς καὶ
ὑσίας· τὸ δὲ πρὸς τι ἕτε δυνάμει ὑσία ἕτε ἐνεργείᾳ. ἄτοπον
ἔν, μᾶλλον δὲ ἀδύνατον, τὸ ὑσίας μὴ ὑσίαν ποιεῖν ζοιχείον
καὶ πρότερον· ὕστερον γὰρ πᾶσαι αἱ κατηγορίαι. ἔτι δὲ τὰ
ζοιχεία ἢ κατηγορεῖται καθ' ὄν ζοιχεία, τὸ δὲ πολὺ καὶ
ὀλίγον καὶ χωρὶς καὶ ἅμα κατηγορεῖται ἀριθμοῦ, καὶ τὸ
μακρὸν καὶ τὸ βραχὺ γραμμῆς, καὶ ἐπίπεδόν ἔστι καὶ
πλατὺ καὶ στενόν. εἰ δὲ δὴ καὶ ἐξί τι πλῆθος οὐ τὸ μὲν
αἰετὸ ὀλίγον, οἷον ἢ δυάς (εἰ γὰρ πολὺ, τὸ ἐν ἄν ὀλίγον εἴη),
καὶ πολὺ ἀπλῶς εἴη, οἷον ἢ δεκάς πολὺ, καὶ εἰ ταύτης
μὴ ἐξί πλείον, ἢ τὰ μύρια. πῶς ἔν ἔσται ἕτως ἐξ ὀλίγου
καὶ πολλῷ ὁ ἀριθμὸς; ἢ γὰρ ἅμφω ἔδει κατηγορεῖσθαι ἢ
μηδέτερον· οὐν δὲ τὸ ἕτερον μόνον κατηγορεῖται.

Ἀπλῶς δὲ δεῖ σκοπεῖν, ἄρα δυνατόν τὰ αἰδία ἐκ 2
στοιχείων συγκεῖσθαι; ὕλην γὰρ ἔξει· σύνθετον γὰρ πᾶν
τὰ ἐκ στοιχείων. εἰ τοίνυν ἀνάγκη, ἐξ ἕ ἔστιν, εἰ καὶ αἰετὸ
ἐξί καὶ εἰ ἐγένετο, ἐκ τούτου γίνεσθαι, γίνεσθαι δὲ πᾶν
ἐκ τῶ δυνάμει ὄντος τοῦτο ὃ γίνεσθαι (οὐ γὰρ ἄν ἐγένετο
ἐκ τῶ ἀδύνατου ὡδὲ ἦν), τὸ δὲ δυνατόν ἐνδέχεται καὶ ἐνε-
ργεῖν καὶ μὴ, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα αἰετὸ ἐξίν ὁ ἀριθμὸς ἢ ὅτῃ
ἄλλο ὕλην ἔχον, ἐνδέχοιτ' ἄν μὴ εἶναι, ὥσπερ καὶ τὸ μίαν
ἡμέραν ἔχον καὶ τὸ ὀκτοσάων ἔτη· εἰ δ' ἔτω, καὶ τὸ τοσούτον
χρόνον ἢ μὴ ἐξί πέρασ. οὐκ ἄν τοίνυν εἴη αἰδία, εἴπερ μὴ
αἰδίων τὸ ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι, καθάπερ ἐν ἄλλοις λόγοις
συνέβη πραγματευθῆναι. εἰ δ' ἐξί τὸ λεγόμενον οὐν ἀλη-
θες καθόλου, ὅτι ὑδεμία ἐξίν αἰδίου ὑσία εἴαν μὴ ἢ ἐνεργείᾳ,
τὰ δὲ ζοιχεία ὕλη τῆς ὑσίας, ὑδεμίας ἄν εἴη αἰδίου ὑσίας
ζοιχεία ἐξ ὄν ἐξίν ἐνυπαρχόντων. εἰσὶ δὲ τινες οἱ δυάδα
μὲν ἀόριστον ποιῶσι τὸ μετὰ τῶ ἐνὸς ζοιχείων, τὸ δ' ἄνισον
δυσχεραίνουσιν εὐλόγως διὰ τὰ συμβαινόντα ἀδύνατα· εἰς
τοσαῦτα μόνον ἀφῆρηται τῶν δυσχερῶν, ὅσα διὰ τὸ ποιεῖν
τὸ ἄνισον καὶ τὸ πρὸς τι ζοιχείον ἀναγκαῖα συμβαίνει τοῖς
λέγουσιν· ὅσα δὲ χωρὶς ταύτης τῆς δόξης, ταῦτα κακείνοις
ὑπάρχειν ἀναγκαῖον, εἴαν τε τὸν εἰδητικὸν ἀριθμὸν ἐξ αὐτῶν
ποιῶσιν, εἴαν τε τὸν μαθηματικόν. πολλὰ μὲν ἔν τὰ αἰτία

1. μὲν et 2. καὶ om T. || 2. ἀδιαίρετον γὰρ τὸ GAI^b. || 3. ἐαυτὸ T. || 5. δ' om A^b. || 7. μέτρα] μετρεῖ T. || 11. λευκὸς T. ||
13. τὸν om T. || 14. ἄλλως G^b. || 15. τι om E. || 22. τὸ μέγα εἶναι T. || 23. τις ἢ ὑσία om G^bI^b. || 24. καὶ τῷ ποσῶ A^b. || 25.
ἢ G^bI^b. || 26. τὸ T. || ὅλω G^b. || 29. ἢ πρὸς] ἀ πρὸς E, πρὸς G^bI^b. || 30. μόνου EI^b. || 33. ἀπλῶς G^b. || 35. ἕλασσαν ETA^b. ||
ἐστὶ G^bI^b.

3. ἔν] δὲ G^bI^b. || 4. γὰρ] δὲ T. || 5. ὡν τὰ ζοιχεία G^bI^b. || 6. κατηγορεῖται G^b. || ἀριθμῶν A^b, τοῦ ἀριθμοῦ G^b. || 7. καὶ post
ἐστὶ om G^bI^b. || 8. οὐ E, ὡν G^bI^b. || 10. καὶ] καὶ S. || 11. ἢ τὰ μύρια om G^bI^b. || ἕτως E, om T. || 13. ἕτερον οὐ μόνον I^b. ||
14. δεῖ om G^b. || 16. εἰ τοίνυν] οὐ τοίνυν A^b, ἔτι τοίνυν T. || 17. τούτων G^b. || γίνεσθαι καὶ γίνεσθαι δὲ T. || 18. ἐκ τῶ] εἰς τὸ A^b. ||
οὐδὲ G^bI^b. || ἐγένετο A^b. || 21. ἄλλο A^b. || 22. εἴη] ἐστὶ G^b. || τὸ om TA^b. || 23. ἢ G^b. || 24. λόγους om E. || 25. δεῖ T. || 26.
ἐνεργείᾳ EA^b. || 29. ἀποσοι] ἀόριστον G^b. || 30. οὐς] εἰς T. || 32. τὸ post καὶ om A^b. || ἀναγκαῖον TA^b. || 33. ταυτὰ T. || 34.
εἰδητικὸν A^b. || 35. τῶν μαθηματικῶν G^b.

τῆς ἐπὶ ταύτας τὰς αἰτίας ἐκτροπῆς, μάλιστα δὲ τὸ ἀπορῆσαι ἀρχαϊκῶς. ἔδοξε γὰρ αὐτοῖς πάντ' ἔσεσθαι ἐν τῷ ὄντι, αὐτὸ τὸ ὄν, εἰ μὴ τις λύσει καὶ ὁμοίως βαδιεῖται τῷ Παρμενίδου λόγῳ "οὐ γὰρ μήποτε τοῦτο δαῖς εἶναι μὴ ἔόντα," ἀλλ' ἀνάγκη εἶναι τὸ μὴ ὄν δεῖξαι ὅτι ἔστιν· οὕτω γὰρ ἐκ 5 τῷ ὄντος καὶ ἄλλου τινὸς τὰ ὄντα ἔσεσθαι, εἰ πολλὰ ἔστιν. καίτοι πρῶτον μὲν, εἰ τὸ ὄν, πολλαχῶς· τὸ μὲν γὰρ ὅτι οὐσίαν σημαίνει, τὸ δ' ὅτι ποιόν, τὸ δ' ὅτι ποσόν, καὶ τὰς ἄλλας δὴ κατηγορίας. ποῖον ἔν τὰ ὄντα πάντα ἔν, εἰ μὴ τὸ μὴ ὄν ἔξαι; πότερον αἰ ὕσiai ἢ τὰ πάθη; καὶ τὰ ἄλλα 10 δὴ ὁμοίως ἀπαντα· καὶ ἔξαι ἐν τὸ τὸδε καὶ τὸ τοιόνδε καὶ τὸ τοσονδε καὶ τᾶλλα ὅσα ἐν τι σημαίνει. ἀλλ' ἀποκον, μᾶλλον δὲ ἀδύνατον, τὸ μίαν φύσιν τινὰ γενομένην αἰτίαν εἶναι τοῦ τοῦ ὄντος τὸ μὲν τὸδε εἶναι, τὸ δὲ τοιόνδε, τὸ δὲ τοσονδε, τὸ δὲ πῦ. ἔπειτα ἐκ ποίου μὴ ὄντος καὶ ὄντος τὰ 15 ὄντα; πολλαχῶς γὰρ καὶ τὸ μὴ ὄν, ἐπειδὴ καὶ τὸ ὄν· καὶ τὸ μὲν μὴ ἀνθρωπον σημαίνει τὸ μὴ εἶναι τοδί, τὸ δὲ μὴ εὐθὺ τὸ μὴ εἶναι τοιονδί, τὸ δὲ μὴ τρίπηχου τὸ μὴ εἶναι τοσονδί. ἐκ ποίου οὖν ὄντος καὶ μὴ ὄντος πολλὰ τὰ ὄντα; βούλεται μὲν δὴ τὸ ψεῦδος καὶ ταύτην τὴν φύσιν λέγειν 20 τὸ ἐκ ὄν, ἐξ ἔ και τῷ ὄντος πολλὰ τὰ ὄντα. διὸ καὶ ἐλέγγοτο ὅτι δεῖ ψεῦδος τι ὑποθέσθαι, ὥσπερ καὶ οἱ γεωμέτραι τὸ ποδιαίαν εἶναι τὴν μὴ ποδιαίαν. ἀδύνατον δὲ ταυθ' ἔτως ἔχειν. ἔτε γὰρ οἱ γεωμέτραι ψεῦδος ἔθεν ὑποτίθενται (ὃ γὰρ ἐν τῷ συλλογισμῷ ἢ πρότασις), ἔτ' ἐκ τῷ ἔτω μὴ ὄντος τὰ 25 ὄντα γίνεταί ἔθε φθείρεται· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ μὲν κατὰ τὰς πτώσεις μὴ ὄν ἰσαχῶς ταῖς κατηγορίαις λέγεται, παρὰ τῷτὸ δὲ τὸ ὡς ψεῦδος λέγεται τὸ μὴ ὄν καὶ τὸ κατὰ δύναμιν, ἐκ τότε ἢ γένεσις ἔστιν, ἐκ τῷ μὴ ἀνθρώπου δυνάμει δὲ ἀνθρώπου ἀνθρωπος, καὶ ἐκ τοῦ μὴ λευκοῦ δυνάμει δὲ λευκοῦ λευκόν, ὁμοίως εἴαν τε ἐν τι γίνεταί εἴαν τε πολλὰ. φαίνεται δὲ ἢ ζήτησις πῶς πολλὰ τὸ ὄν τὸ κατὰ τὰς ὕσiai λεγόμενον· ἀριθμοὶ γὰρ καὶ μήκη καὶ σώματα τὰ γεννώμενά ἐστιν. ἀποκον δὴ τὸ ὅπως μὲν πολλὰ τὸ ὄν, τὸ τί ἐστὶ ζητῆσαι, πῶς δὲ ἢ ποιὰ ἢ ποσά, μή. οὐ γὰρ δὴ ἢ δυὰς ἢ ἀόριστος 35 αἰτία ἔθε τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν τῷ δύο λευκὰ ἢ πολλὰ

εἶναι χρώματα ἢ χυμοὶ ἢ σχήματα· ἀριθμοὶ γὰρ ἂν καὶ ταῦτα ἦσαν καὶ μονάδες. ἀλλὰ μὴν εἰ γε ταῦτ' ἐπῆλθον, εἶδον ἂν τὸ αἴτιον καὶ τὸ ἐν ἐκείνοις· τὸ γὰρ αὐτὸ καὶ τὸ ἀνάλογον αἴτιον. αὕτη γὰρ ἢ παρέμβασις αἰτία καὶ τὸ ἀντικείμενον ζητῶντας τῷ ὄντι καὶ τῷ ἐνί, ἐξ ἔ και τῶν τὰ ὄντα, τὸ πρὸς τι καὶ τὸ ἄνισον ὑποθεῖναι, ὃ ἔτ' ἐναντίον ἔτ' ἀπόφασις ἐκείνων, μία τε φύσις τῶν ὄντων ὥσπερ καὶ τὸ τί καὶ τὸ ποιόν. καὶ ζητεῖν ἔδει καὶ τῷτο, πῶς πολλὰ τὰ πρὸς τι ἀλλ' οὐχ ἔν. νῦν δὲ πῶς μὲν πολλὰ μονάδες 10 παρὰ τὸ πρῶτον ἐν ζητεῖται, πῶς δὲ πολλὰ ἄνισα παρὰ τὸ ἄνισον ἐκεί. καίτοι χρωῶνται καὶ λέγουσι μέγα μικρὸν, πολὺ ὀλίγον, ἐξ ὧν οἱ ἀριθμοὶ, μακρὸν βραχύ, ἐξ ὧν τὸ μήκος, πλατὺ στενόν, ἐξ ὧν τὸ ἐπίπεδον, βαθὺ ταπεινόν, ἐξ ὧν οἱ ὄγκοι· καὶ ἔτι δὴ πλείω εἶδη λέγουσι τῷ πρὸς τι. 15 τῷτοισι δὴ τί αἴτιον τῷ πολλὰ εἶναι; ἀνάγκη μὲν ἔν, ὥσπερ λέγομεν, ὑποθεῖναι τὸ δυνάμει ὄν ἐκάστω. τῷτο δὲ προσαπεφῆρατο ὃ ταῦτα λέγων, τί τὸ δυνάμει τὸδε καὶ οὐσίᾳ, μὴ ὄν δὲ καθ' αὐτὸ, ὅτι τὸ πρὸς τι, ὥσπερ εἰ εἶπε τὸ ποιόν, ὃ ἔτε δυνάμει ἐστὶ τὸ ἐν ἢ τὸ ἔν, ἔτε ἀπόφασις τῷ ἐνὸς ἔθε τοῦ ὄντος, ἀλλ' ἐν τι τῶν ὄντων. πολὺ τε μᾶλλον, ὥσπερ ἐλέχθη, εἰ ἐζητεῖτο πῶς πολλὰ τὰ ὄντα, μὴ τὰ ἐν τῇ αὐτῇ 20 κατηγορίᾳ ζητεῖν, πῶς πολλὰ ὕσiai ἢ πολλὰ ποιὰ, ἀλλὰ πῶς πολλὰ τὰ ὄντα· τὰ μὲν γὰρ ὕσiai, τὰ δὲ πάθη, τὰ δὲ πρὸς τι. ἐπὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων κατηγοριῶν ἔχει τινὰ 25 καὶ ἄλλην ἐπίστασιν πῶς πολλὰ· διὰ γὰρ τὸ μὴ χωριστὰ εἶναι τῷ τὸ ὑποκείμενον πολλὰ γίνεσθαι καὶ εἶναι ποιὰ τε πολλὰ εἶναι καὶ ποσά. καίτοι δεῖ γέ τινα εἶναι ὕλην ἐκάστω γένει· πλὴν χωριστὴν ἀδύνατον τῶν ὕσiai. ἀλλ' ἐπὶ τῶν τὸδε τι ἔχει τινὰ λόγον, πῶς πολλὰ τὸ τὸδε τι, 30 εἰ μὴ τι ἔξαι καὶ τὸδε τι καὶ φύσις τις τοιαύτη. αὕτη δὲ ἔστιν ἐκεῖθεν μᾶλλον ἢ ἀπορία, πῶς πολλὰ ἐνεργεῖα ὕσiai ἀλλ' ἢ μία. ἀλλὰ μὴν καὶ εἰ μὴ ταῦτόν ἐστι τὸ τὸδε καὶ τὸ ποσόν, ἢ λέγεται πῶς καὶ διὰ τί πολλὰ τὰ ὄντα, ἀλλὰ πῶς ποσὰ πολλὰ. ὃ γὰρ ἀριθμὸς πᾶς ποσόν τι σημαίνει· καὶ ἢ μονάς, εἰ μὴ μέτρον, ὅτι τὸ κατὰ τὸ ποσόν ἀδιαί- 35 ρητον. εἰ μὲν ἔν ἕτερον τὸ ποσόν καὶ τὸ τί ἔστιν, ἢ λέγεται

1. ἐπιτροπῆς T. || 3. βαδιεῖται om T. || 4. δαμῆ E, δυνάμει T, οὐδαμῆ A¹G¹I¹. || ἔόντα A¹. || 5. ἀνάγκη G¹. || εἶναι om T. || οὕτω] ἔτως E. || 8. τὸ δ' ἐπι ποσόν et 10. μὴ et 11. δὴ om G¹. || 11. ἢ πάντα I¹, ἢ ἀπαντα G¹. || καὶ τὸ τοσονδε om G¹, τὸ om T. || 12. ἄλλα G¹, ἔ om E. || 14. τοῦ τοῦ] τοῦ T, καὶ τούτου καὶ ὄντος εἶναι τοῦ A¹. || εἶναι τὸδε G¹I¹. || τοιόνδε om A¹. || 15. ἐκ τοῦ ποίου G¹. || 22. δὴ G¹, om E. || καὶ om G¹. || 23. τὸ] τὴν T. || 25. λογισμῷ G¹. || 28. τὸ ante μὴ om T. || 31. τι om EG¹. || 33. τὰ om T. || 34. δὴ τὰ] δὲ τὸ I¹, δὲ καὶ G¹. || ἐστὶ] ἐπι G¹. || 36. αἰτία] οὐσία G¹.

2. καὶ om G¹. || ἐπῆλθον E. || 4. τὸ τὸ E, τῷτο G¹. || 5. ζητῶντα E. || 9. τὰ] τὸ A¹. || 14. ὄγκοι· ἔτι δὲ εἶδη πλείω λέγουσι T. || 16. δυνάμειον ἐκάστω A¹. || 18. εἰ om G¹. || 19. ἔθε] ἔτε codices. || 21. ἐλέχθη] εἰ ἐλέχθη καὶ G¹. || ἔζητεῖ τὸ G¹, ἔζητεῖ T A¹. || τῷ om G¹. || 26. τῷ τὸ] τὸ τι T. || 31. ὕσiai E. || 32. ἢ om G¹. || εἰ καὶ G¹I¹. || 34. ὃ γὰρ — 1090 α.1. πᾶς πολλὰ om T. || 35. δὲ post κατὰ om I¹.

τὸ τί ἔστιν ἐκ τίνος οὐδὲ πῶς πολλά· εἰ δὲ ταυτό, πολλὰς ὑπομένει ὁ λέγων ἐναντιώσεις. ἐπισηήσει δ' ἂν τις τὴν σκέψιν καὶ περὶ τῶν ἀριθμῶν πόθεν δεῖ λαβεῖν τὴν πίστιν ὡς εἰσίν. τῷ μὲν γὰρ ἰδέας τιθεμένων παρέχονται τιν' αἰτίαν τοῖς οὖσιν, εἴπερ ἕκαστος τῶν ἀριθμῶν ἰδέα τις, ἢ δ' ἰδέα τοῖς ἄλλοις αἰτία τοῦ εἶναι ὃν δὴ ποτε τρόπον· ἔστω γὰρ ὑποκείμενον αὐτοῖς τῆτο. τῷ δὲ τῆτον μὲν τὸν τρόπον οὐκ οἰομένω διὰ τὸ τὰς ἐνόσας δυσχερείας ὁρᾶν περὶ τὰς ἰδέας, ὥστε διὰ γε ταῦτα μὴ ποιεῖν ἀριθμούς, ποιοῦντι δὲ ἀριθμὸν τὸν μαθηματικόν, πόθεν τε χρὴ πισεῦσαι ὡς ἐξι τοιούτους ἀριθμῶν, καὶ τί τοῖς ἄλλοις χρήσιμος; ἕνεός γὰρ ἔτε φησὶν ὁ λέγων αὐτὸν εἶναι, ἀλλ' ὡς αὐτὴν τινα λέγει καθ' αὐτὴν φύσιν ἔσαν, ἔτε φαίνεται ὡν αἰτίας· τὰ γὰρ θεωρήματα τῶν ἀριθμητικῶν πάντα καὶ κατὰ τῶν αἰσθητῶν ὑπάρχει, καθάπερ ἐλέχθη.

3 Οἱ μὲν ἔν τιθεμένοι τὰς ἰδέας εἶναι καὶ ἀριθμὸς αὐτὰς εἶναι, κατὰ τὴν ἔκθεσιν ἐκάστου παρὰ τὰ πολλὰ λαμβάνειν, τὸ ἐν τι ἕκαστον πειρῶνται γε λέγειν πῶς καὶ διὰ τί ἔστιν. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπεὶ οὔτε ἀναγκαῖα ἔτε δυνατὰ ταῦτα, ἐδὲ τὸν ἀριθμὸν διὰ γε ταῦτα εἶναι λεκτέον. οἱ δὲ Πυθαγόρειοι διὰ τὸ ὁρᾶν πολλὰ τῶν ἀριθμῶν πάθη ὑπάρχοντα τοῖς αἰσθητοῖς σώμασιν, εἶναι μὲν ἀριθμούς ἐποίησαν τὰ ὄντα, ἢ χωριστὰς δέ, ἀλλ' ἐξ ἀριθμῶν τὰ ὄντα. διὰ τί δέ; ὅτι τὰ πάθη τὰ τῶν ἀριθμῶν ἐν ἀρμονίᾳ ὑπάρχει καὶ ἐν τῷ ἕρανῶ καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις. τοῖς δὲ τὸν μαθηματικόν μόνον λέγουσιν εἶναι ἀριθμὸν ἕθεν τοῦτον ἐνδέχεται λέγειν κατὰ τὰς ὑποθέσεις, ἀλλ' ὅτι ἐκ ἔσονται αὐτῶν αἱ ἐπισημαί ἐλέγετο. ἡμεῖς δὲ φασμεν εἶναι, καθάπερ εἴπομεν πρότερον. καὶ δῆλον ὅτι ἢ κεχωριστὰ τὰ μαθηματικά· ἢ γὰρ ἂν κεχωρισμένων τὰ πάθη ὑπῆρχεν ἐν τοῖς σώμασιν. οἱ μὲν ἔν Πυθαγόρειοι κατὰ μὲν τὸ τοῦτον ἕθεν ἔνοχοι εἰσιν· κατὰ μέντοι τὸ ποιεῖν ἐξ ἀριθμῶν τὰ φυσικὰ σώματα, ἐκ μὴ ἔχόντων βάρους μηδὲ κουφότητα ἔχοντα κουφότητα καὶ βάρους, εἰκόασι περὶ ἄλλω ἕρανῶ λέγειν καὶ σωμάτων ἀλλ' ἢ τῶν αἰσθητῶν. οἱ δὲ χωριστὸν ποιῶντες, ὅτι ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν οὐκ ἔσται τὰ ἀξιώματα, ἀληθῆ δὲ τὰ λεγόμενα καὶ σαίνει τὴν ψυχὴν, εἶναι τε ὑπολαμβάνουσι καὶ χωριστὰ

εἶναι· ὁμοίως δὲ καὶ τὰ μεγέθη τὰ μαθηματικά. δῆλον ἔν ὅτι καὶ ὁ ἐναντιούμενος λόγος τὰναντία ἐρεῖ· καὶ ὁ ἀρτι ἠπορήθη λυτέον τοῖς ἕτω λέγουσι, διὰ τί οὐδαμῶς ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ὑπαρχόντων τὰ πάθη ὑπάρχει αὐτῶν ἐν τοῖς αἰσθητοῖς. εἰσὶ δὲ τινες οἱ ἐκ τοῦ κέρατα εἶναι καὶ ἔσχατα τὴν σιγμὴν μὲν γραμμῆς, ταύτην δ' ἐπίπεδου, τῆτο δὲ τῷ σφαιρῶ, οἶοντα εἶναι ἀνάγκη τοιαύτας φύσεις εἶναι. δεῖ δὲ καὶ τῆτον ὁρᾶν τὸν λόγον, μὴ λίαν ἢ μαλακός. οὔτε γὰρ ἔσται εἰσὶ τὰ ἔσχατα ἀλλὰ μᾶλλον πάντα ταῦτα κέρατα, ἐπεὶ καὶ τῆς βαδίσεως καὶ ὄλως κινήσεως ἐστὶ τι κέρασ. τοῦτ' οὖν ἔσαι τόδε τι καὶ ἔσται τις. ἀλλ' ἄτοπον. οὐ μὴν ἀλλὰ εἰ καὶ εἰσὶ, τῶνδε τῶν αἰσθητῶν ἔσονται πάντα· ἐπὶ τῆτων γὰρ ὁ λόγος εἴρηκεν. διὰ τί ἔν χωριστὰ ἔσαι; ἔτι δὲ ἐπισητήσειεν ἂν τις μὴ λίαν εὐχερῆς ὡν περὶ μὲν τοῦ ἀριθμῶ παντὸς καὶ τῶν μαθηματικῶν τὸ μὴθεν συμβάλλεσθαι ἀλλήλοις τὰ πρότερα τοῖς ἕτερον· μὴ ὄντος γὰρ τῷ ἀριθμῶ ἕθεν ἔττον τὰ μεγέθη ἔσαι τοῖς τὰ μαθηματικά μόνον εἶναι φασμένοις, καὶ τούτων μὴ ὄντων ἢ ψυχῆ καὶ τὰ σώματα τὰ αἰσθητά. ἐκ ἔοικε δ' ἢ φύσις ἐπισητοδιώδης ἔσα ἐκ τῶν φαινομένων, ὡσπερ μοχθηρὰ τραγωδία. τοῖς δὲ τὰς ἰδέας τιθεμένοις τοῦτο μὲν ἐκφεύγει· ποιούσι γὰρ τὰ μεγέθη ἐκ τῆς ἕλης καὶ ἀριθμοῦ, ἐκ μὲν τῆς δυάδος τὰ μῆκη, ἐκ τριάδος δ' ἔσως τὰ ἐπίπεδα, ἐκ δὲ τῆς τετράδος τὰ στερεὰ ἢ καὶ ἐξ ἄλλων ἀριθμῶν· διαφέρει γὰρ ἕθεν. ἀλλὰ ταῦτα γε πρότερον ἰδέαι ἔσονται, ἢ τίς ὁ τρόπος αὐτῶν, καὶ τί συμβάλλονται τοῖς ἕσιν; ἕθεν γὰρ, ὡσπερ ἕδὲ τὰ μαθηματικά, ἕδὲ ταῦτα συμβάλλεται. ἀλλὰ μὴν ἕδ' ὑπάρχει γε κατ' αὐτῶν ἕθεν θεωρήμα, ἐὰν μὴ τις βέληται κινεῖν τὰ μαθηματικά καὶ ποιεῖν ἰδίας τινὰς δόξας. ἔστι δ' ἢ χαλεπὸν ὅποιασῶν ὑποθέσεις λαμβάνοντας μακροποιεῖν καὶ συνεῖναι. ἔτοι μὲν ἔν ταύτῃ προσγλιχόμενοι ταῖς ἰδέαις τὰ μαθηματικά διαμαρτάνουσιν· οἱ δὲ πρῶτοι δύο τοὺς ἀριθμὸς ποιῶσαντες, τὸν τε τῶν εἰδῶν καὶ τὸν μαθηματικόν, ἄλλον ἕδαμῶς ἔτ' εἴρηκασιν ἔτ' ἔχοιεν ἂν εἰπεῖν πῶς καὶ ἐκ τίνος ἔσαι ὁ μαθηματικός. ποιούσι γὰρ αὐτὸν μεταξὺ τῷ εἰδητικῶ καὶ τῷ αἰσθητῶ. εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῷ μεγάλου καὶ μικροῦ, ὁ αὐτὸς ἐκείνῳ ἔσαι τῷ τῶν ἰδεῶν, ἐξ ἄλλου δὲ τίνος μικροῦ

4. γὰρ om G². || 5. ἢ] εἰ G². || 7. αὐτοῖς ὑποκείμενον G²I². || 10. τί T. || 12. ὡς om E. || 14. ἀρ.] μαθηματικῶν ἀριθμῶν I². || 18. γε om TG². || καὶ om E. || 23. τὰ] δὲ τὰ T. || 24. παθητικά τῶν G². || ἐναρμόνια A². || 28. ἐλέγετο T. || 31. τὸ om G². || 33. μηδὲ] οὐδὲ EG²I². || 37. τι G²I².

1. τὰ μεγέθη om T. || 3. λύεται TA²G². || 6. μὲν om G². || τῷ om G²I². || 7. ἀνάγκη T. || 9. ταῦτα πάντα TA². || 10. τι om T. || 11. ἐκ] ET. || τόδε τι καὶ om G². || 13. ἔσαι] ἐστὶν E. || 14. ζητήσειεν T. || μὲν οὖν τοῦ TY². || 16. ἕτερος G². || 17. τὰ post τοῖς om T. || 18. τούτων] τῶν T. || 22. ἐκ τῆς τριάδος T. || 25. πρότερον I². || τίς om T. || 26. ἕδὲ om G². || 27. κατ' αὐτῶν] τούτων E. || 30. μακρὸν ποιεῖν E. || 33. ἰδεῶν E. || τῶν G²I². || μαθηματικῶν A²G²I². || ἄλλον ἕδαμῶς om A², ἕδαμῶς om E. || 35. μαθηματικός κατ' ἐκείνου. ποιῶσι T. || εἰδικῶ A². || 36. οὐ — 37. μικρῶ om T. || 37. ἐκείνος G²I². || εἰδῶν G²I².

καὶ μεγάλου· τὰ γὰρ μεγέθη ποιεῖ. εἰ δ' ἕτερόν τι ἐρεῖ, πλείω τὰ ζοιχεῖα ἐρεῖ· καὶ εἰ ἐν τι ἐκατέρου ἢ ἀρχῆς, κοινόν τι ἐπὶ τούτων ἔσαι τὸ ἐν. ζητητέον τε πῶς καὶ ταῦτα πολλὰ τὸ ἐν, καὶ ἅμα τὸν ἀριθμὸν γενέσθαι ἄλλως ἢ ἐξ ἐνός καὶ δυάδος ἀόριστου ἀδύνατον κατ' ἐκεῖνον. πάντα δὲ ταῦτα ἄλογα, καὶ μάχεται καὶ αὐτὰ ἑαυτοῖς καὶ τοῖς εὐλόγοις, καὶ ἔοικεν ἐν αὐτοῖς εἶναι ὁ Σιμωνίδου μακρὸς λόγος· γίγνεται γὰρ ὁ μακρὸς λόγος ὡσπερ ὁ τῶν δόλων, ὅταν μὴθὲν ὕγιες λέγωσιν. φαίνεται δὲ καὶ αὐτὰ τὰ ζοιχεῖα τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν βοᾶν ὡς ἐλκόμενα· ἢ δύναται γὰρ ἕδαμῶς γενῆσαι τὸν ἀριθμὸν ἀλλ' ἢ τὸν ἀφ' ἐνός διπλασιαζόμενον. ἄτοπον δὲ καὶ γένεσιν ποιεῖν αἰδίων ὄντων, μᾶλλον δ' ἐν τι τῶν ἀδυνάτων. οἱ μὲν ἔν Πυθαγόρειοι πότερον ἢ ποῖσιν ἢ ποῖσι γενέσιν ἔθεν δεῖ διαστᾶζειν· φανερώς γὰρ λέγουσιν ὡς τῷ ἐνός συσαθέτος, εἴτ' ἐξ ἐπιπέδων εἴτ' ἐκ χροιάς εἴτ' ἐκ σπέρματος εἴτ' ἐξ ὧν ἀπορῶσιν εἰπεῖν, εὐθύς τὸ ἔγγιστα τοῦ ἀπείρου ὅτι εἰλκτο καὶ ἐπεραίνετο ὑπὸ τῷ πέρατος. ἀλλ' ἐπειδὴ κοσμοποιῖσι καὶ φυσικῶς βούλονται λέγειν, δίκαιον αὐτοὺς ἐξετάζειν τι περὶ φύσεως, ἐκ δὲ τῆς νῦν ἀφεῖναι μεθόδου· τὰς γὰρ ἐν τοῖς ἀκινήτοις ζητῆμεν ἀρχάς, ὡς καὶ τῶν ἀριθμῶν τῶν τοιούτων ἐπισκεπτέον τὴν γένεσιν.

Τῷ μὲν ἔν περιττῷ γένεσιν ἔ φασιν, ὡς δῆλον ὅτι τῷ ἀρτίου ἕσης γενέσεως· τὸν δ' ἀρτίον πρῶτον ἐξ ἀνίσων τινές κατασκευάζουσι τῷ μεγάλῳ καὶ μικρῷ ἰσασθέντων. ἀνάγκη οὖν πρότερον ὑπάρχειν τὴν ἀνισότητα αὐτοῖς τῷ ἰσασθῆναι. εἰ δ' αἰεὶ ἦσαν ἰσασμένα, ἐκ ἂν ἦσαν ἄνισα πρότερον· τοῦ γὰρ αἰεὶ ἐκ ἕξι πρότερον ἔθεν. ὡς φανερόν ὅτι ἢ τῷ θεωρηῆσαι ἔνεκεν ποῖσι τὴν γένεσιν τῶν ἀριθμῶν. ἔχει δ' ἀπορίαν καὶ εὐπορήσαντι ἐπιτίμησιν, πῶς ἔχει πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ καλὸν τὰ ζοιχεῖα καὶ αἱ ἀρχαί, ἀπορίαν μὲν ταύτην πότερον ἐστὶ τι ἐκείνων οἷον βουλόμεθα λέγειν αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἀριστον, ἢ ἔ, ἀλλ' ὑστερογενῆ. παρὰ μὲν γὰρ τῶν θεολόγων ἔοικεν ὁμολογεῖσθαι τῶν νῦν τισίν, οἱ ἔ φασιν, ἀλλὰ προελθούσης τῆς τῶν ὄντων φύσεως καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ καλὸν ἐμφαίνεσθαι. τῷτο δὲ ποῖσιν εὐλαβούμενοι ἀληθινήν δυσχέρειαν, ἢ συμβαίνει τοῖς λέγουσιν,

ὡσπερ ἔνιοι, τὸ ἐν ἀρχῆν. ἐστὶ δ' ἢ δυσχέρεια ἢ διὰ τὸ τῆ ἀρχῆ τὸ εὖ ἀποδιδόναι ὡς ὑπάρχον, ἀλλὰ διὰ τὸ τὸ ἐν ἀρχῆν καὶ ἀρχῆν ὡς ζοιχεῖον καὶ τὸν ἀριθμὸν ἐκ τῷ ἐνός. οἱ δὲ ποιηταὶ οἱ ἀρχαῖοι ταύτη ὁμοίως, ἢ βασιλεύειν καὶ ἀρχεῖν φασὶν οὐ τοὺς πρῶτους, οἷον νύκτα καὶ οὐρανὸν ἢ χάος ἢ ὠκεανόν, ἀλλὰ τὸν Δία. οὐ μὴν ἀλλὰ τούτοις μὲν διὰ τὸ μεταβάλλειν τὸς ἀρχοντας τῶν ὄντων συμβαίνει τοιαῦτα λέγειν, ἐπεὶ οἱ γε μεμιγμένοι αὐτῶν καὶ τῷ μὴ μυθικῶς ἅπαντα λέγειν, οἷον Φερεκύδης καὶ ἕτεροί τινες, τὸ γεννῆσαν πρῶτον ἀριστον τιθέασι, καὶ οἱ Μάγοι, καὶ τῶν ὑστέρων δὲ σοφῶν, οἷον Ἐμπεδοκλῆς τε καὶ Ἀναξαγόρας, ὁ μὲν τὴν φιλίαν στοιχεῖον, ὁ δὲ τὸν νοῦν ἀρχῆν ποιήσας. τῶν δὲ τὰς ἀκινήτους οὐσίας εἶναι λεγόντων οἱ μὲν φασιν αὐτὸ τὸ ἐν τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι· ἔσθαι μέντοι τὸ ἐν αὐτῷ ὄντο εἶναι μάλισα. ἢ μὲν οὖν ἀπορία αὕτη, ποτέρως δεῖ λέγειν. θαυμασὸν δ' εἰ τῷ πρῶτῳ καὶ αἰδιῷ καὶ αὐταρκεστάτῳ τοῦτ' αὐτὸ πρῶτον οὐχ ὡς ἀγαθὸν ὑπάρχει τὸ αὐταρκες καὶ ἡ σωτηρία. ἀλλὰ μὴν ἢ δι' ἄλλο τι ἀφθαρτον ἢ διότι εὖ ἔχει, ἢ δ' αὐταρκες. ὡς τὸ μὲν φάναι τὴν ἀρχῆν τοιαύτην εἶναι εἰλογον ἀληθές εἶναι. τὸ μέντοι ταύτην εἶναι τὸ ἐν, ἢ εἰ μὴ τοῦτο, στοιχεῖον τε καὶ στοιχεῖον ἀριθμῶν, ἀδύνατον· συμβαίνει γὰρ πολλὴ δυσχέρεια, ἢν ἔνιοι φεύγοντες ἀπειρήκασιν, οἱ τὸ ἐν μὲν ὁμολογόντες ἀρχῆν εἶναι πρῶτην καὶ ζοιχεῖον, τῷ ἀριθμῷ δὲ τῷ μαθηματικῷ· ἅπασαι γὰρ αἱ μονάδες γίνονται ὅπερ ἀγαθόν τι, καὶ πολλή τις εὐπορία ἀγαθῶν. ἔτι εἰ τὰ εἶδη ἀριθμοῦ, τὰ εἶδη πάντα ὅπερ ἀγαθόν τι. ἀλλὰ μὴν ὅτε βέλεται τιθέτω τις εἶναι ἰδέας. εἰ μὲν γὰρ τῶν ἀγαθῶν μόνον, ἐκ ἔσονται οὐσίαι αἱ ἰδέαι· εἰ δὲ καὶ τῶν ἐσιῶν, πάντα τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ μετέχοντα. ταῦτά τε δὴ συμβαίνει ἄτοπα, καὶ τὸ ἐναντίον ζοιχεῖον, εἴτε πλήθος ὄν εἴτε τὸ ἄνισον καὶ μέγα καὶ μικρὸν, τὸ κακὸν αὐτό. διόπερ ὁ μὲν ἔφευγε τὸ ἀγαθὸν προσάπτειν τῷ ἐνὶ ὡς ἀναγκαῖον ὄν, ἐπειδὴ ἐξ ἐναντίων ἢ γένεσις, τὸ κακὸν τὴν τῷ πλήθους φύσιν εἶναι. οἱ δὲ λέγουσι τὸ ἄνισον τὴν τῷ κακοῦ φύσιν· συμβαίνει δὴ πάντα τὰ ὄντα μετέχειν τῷ κακῷ ἐξ ἑνός αὐτῷ τῷ ἐνός, καὶ μᾶλλον ἀκράτου μετέχειν τὸς ἀριθμοὺς ἢ τὰ

2. ἐρεῖ om G¹. || ἐκατέρα T. || 4. τὸ] τὰ A¹I², καὶ G¹. || 8. γίγνεται — λόγος om TG¹. || 9. αὐτῷ G¹. || 11. ἢ G¹. || 12. διπλασιαζόμενος G¹I². || 14. πότερον ποῖσιν ἢ ἢ ποῖσι I². || τὴν γένεσιν G¹I². || 15. λέγουσι τινες ὡς I². || 19. δίκαιον om G¹ et rc I². || τὰ rc I². || 23. φασιν εἶναι ὡς G¹I². || 24. ἕσια T. || πρῶτον et 26. πρότερον om G¹ et rc I². || 28. ἢ om G¹. || 30. ἐπισημῶσιν E. || πρὸς] κατὰ G¹I². || 33. ἀριστον G¹I². || 34. εἰ T.

1. τῆ] ἐν G¹. || 2. εὖ] ἐν ETG¹. || 4. ἢ] οἱ G¹I². || βασιλεύειν E. || 6. τὸν om G¹. || 8. γε om T. || τῷ μὴ] τῶν G¹. || 9. πάντα EG¹I². || 11. ὑστέρων E, ἕτερον G¹. || 12. τὴν om G¹. || 13 et 21. εἶναι om T. || 21. γε καὶ στοιχεῖον ἀριθμὸν G¹I². || 23. μὲν om G¹. || 26. ἀπορία T. || εἰ om A¹. || 28. μόνον G¹I². || 29. οὐσίαι om G¹ et rc I². || αἰ om T. || 30. τε om G¹. || 32. καὶ μέγα] εἴτε μέγα G¹ et rc I². || 33. ὡς ἀναγκαῖον ὄν om G¹. || ἐπειδὴ — 35. εἶναι om G¹I². || 35. εἶναι — φύσιν om T.

μεγέθη, καὶ τὸ κακὸν τοῦ ἀγαθοῦ χώραν εἶναι, καὶ μετέ-
χειν καὶ ὀρέγεσθαι τοῦ φθαρτικοῦ· φθαρτικὸν γὰρ τοῦ
ἐναντίου τὸ ἐναντίον. καὶ εἰ ὡσπερ ἐλέγομεν ὅτι ἡ ὕλη
ἐστὶ τὸ δυνάμει ἕκαστον, οἷον πυρὸς τοῦ ἐνεργείᾳ τὸ δυ-
νάμει πῦρ, τὸ κακὸν ἔξαι αὐτὸ τὸ δυνάμει ἀγαθόν. ταῦτα 5
δὴ πάντα συμβαίνει, τὸ μὲν ὅτι ἀρχὴν πᾶσαν στοιχεῖον
ποιῶσι, τὸ δ' ὅτι τὰναντία ἀρχάς, τὸ δ' ὅτι τὸ ἐν ἀρχήν, τὸ
δ' ὅτι τὰς ἀριθμὸς τὰς πρώτας ὑσίας καὶ χωριστάς καὶ εἶδη.

5 Εἰ οὖν καὶ τὸ μὴ τίθεναι τὸ ἀγαθὸν ἐν ταῖς ἀρχαῖς
καὶ τὸ τίθεναι ὅπως ἀδύνατον, δῆλον ὅτι αἱ ἀρχαὶ ἐκ ὀρθῶς 10
ἀποδίδονται ἕδὲ αἱ πρώται οὐσίαι. οὐκ ὀρθῶς δ' ὑπολαμ-
βάνει οὐδ' εἰ τις παρεκιάζει τὰς τοῦ ὄλου ἀρχάς τῇ τῶν
ζώων καὶ φυτῶν, ὅτι ἐξ ἀορίστων ἀτελῶν δὲ αἰεὶ τὰ τελειό-
τερα, διὸ καὶ ἐπὶ τῶν πρώτων ὅπως ἔχειν φησίν, ὡς τε μηδὲ
ὄν τι εἶναι τὸ ἐν αὐτό. εἰσὶ γὰρ καὶ ἐνταῦθα τέλειαι αἱ 15
ἀρχαὶ ἐξ ὧν ταῦτα· ἀνθρώπος γὰρ ἀνθρώπον γεννᾷ, καὶ
οὐκ ἔστι τὸ σπέρμα πρῶτον. ἄτοπον δὲ καὶ τὸ τόπον ἅμα
τοῖς σφεροῖς καὶ τοῖς μαθηματικοῖς ποιῆσαι (ὁ μὲν γὰρ τό-
πος τῶν καθ' ἑκαστὸν ἴδιος, διὸ χωριστὰ τόπων, τὰ δὲ μα-
θηματικά ἢ πῦ), καὶ τὸ εἰπεῖν μὲν ὅτι ποῦ ἔξαι, τί δὲ ἐξίν 20
ὁ τόπος, μή. ἔδει δὲ τοὺς λέγοντας ἐκ στοιχείων εἶναι τὰ
ὄντα καὶ τῶν ὄντων τὰ πρῶτα τοὺς ἀριθμοὺς, διελομένους
πῶς ἄλλο ἐξ ἄλλου ἐξίν, οὕτω λέγειν τίνα τρόπον ὁ ἀρι-
θμὸς ἐστὶν ἐκ τῶν ἀρχῶν. πότερον μίξει; ἀλλ' οὔτε πᾶν
μικτόν, τό τε γιγνόμενον ἕτερον, οὐκ ἔσται τε χωριστὸν τὸ 25
ἐν ἕδ' ἕτερα φύσις· οἱ δὲ βύλονται. ἀλλὰ συνθέσει, ὡσπερ
συλλαβῆν; ἀλλὰ θέσιν τε ἀνάγκη ὑπάρχειν, καὶ χωρὶς ὁ
νοῶν νοήσει τὸ ἐν καὶ τὸ πλήθος. τοῦτ' οὖν ἔξαι ὁ ἀριθμὸς,
μονὰς καὶ πλήθος, ἢ τὸ ἐν καὶ ἄρισον. καὶ ἐπεὶ τὸ ἐκ τι-
νῶν εἶναι ἔξαι μὲν ὡς ἐνυπαρχόντων ἔξαι δὲ ὡς οὐ, ποτέπως 30
ὁ ἀριθμὸς; οὕτως γὰρ ὡς ἐνυπαρχόντων οὐκ ἔστιν ἀλλ' ἢ
ὧν γένεσις ἐξίν. ἀλλ' ὡς ἀπὸ σπέρματος; ἀλλ' οὐχ οἷον
τε τοῦ ἀδιαιρέτου τι ἀπελθεῖν. ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ ἐναντίου μὴ
ὑπομένουτος; ἀλλ' ὅσα οὕτως ἐξίν, καὶ ἐξ ἄλλου τινός ἐξίν
ὑπομένουτος. ἐπεὶ τοίνυν τὸ ἐν ὁ μὲν τῶν πλήθει ὡς ἐναντίον 35

τίθῃσιν, ὁ δὲ τῶν ἀνίσω, ὡς ἴσω τῶν ἐνὶ χρώμενος, ὡς ἐξ
ἐναντίων εἴη ἂν ὁ ἀριθμὸς. ἔξαι ἄρα τι ἕτερον ἐξ οὐ ὑπο-
μένουτος καὶ θατέρου ἐξίν ἢ γέγονεν. ἐτι τί δὴ ποτε τὰ μὲν
ἀλλ' ὅσα ἐξ ἐναντίων ἢ οἷς ἐξίν ἐναντία φθείρεται, καὶ ἐκ
παντός ἢ, ὁ δὲ ἀριθμὸς οὐ; περὶ τούτου γὰρ οὐθέν λέγεται
καίτοι καὶ ἐνυπαρχόν καὶ μὴ ἐνυπαρχόν φθείρει τὸ ἐναντίον,
οἷον τὸ νεῖκος, τὸ μίγμα. καίτοι οὐκ ἔδει· οὐ γὰρ ἐκεῖνό
γε ἐναντίον. οὐθέν δὲ διώρισται οὐδὲ ἰσοτέρως οἱ ἀριθμοὶ
αἴτιοι τῶν οὐσιῶν καὶ τοῦ εἶναι, πότερον ὡς ὄροι, οἷον αἱ
5 σφῆγμα τῶν μεγεθῶν, καὶ ὡς Εὐρύτος ἔταπτε τίς ἀριθμὸς
τίνος, οἷον ὀδὸ μὲν ἀνθρώπου, ὀδὸ δὲ ἵππου, ὡσπερ οἱ τοὺς
ἀριθμὸς ἄγοντες εἰς τὰ σχήματα τρίγωνον καὶ τετράγωνον,
οὕτως ἀφομοιῶν ταῖς ψήφοις τὰς μορφὰς τῶν φυτῶν. ἢ
ὅτι ὁ λόγος ἢ συμφωνία ἀριθμῶν, ὁμοίως δὲ καὶ ἀνθρώπος
καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον; τὰ δὲ δὴ πάθη πῶς ἀριθμοὶ, τὸ
λευκὸν καὶ γλυκὺ καὶ τὸ θερμόν; ὅτι δὲ οὐχ οἱ ἀριθμοὶ
οὐσίαι ἕδὲ τῆς μορφῆς αἴτιοι, δῆλον· ὁ γὰρ λόγος ἢ ὑσία,
ὁ δ' ἀριθμὸς ὕλη. οἷον σαρκὸς ἢ ὀστοῦ ἀριθμὸς ἢ οὐσία.
οὕτω τρία πυρὸς, γῆς δὲ δύο· καὶ αἰεὶ ὁ ἀριθμὸς ὅς ἂν ἢ
τινῶν ἐξίν, ἢ πύρινος ἢ γήινος ἢ μοναδικός. ἀλλ' ἢ οὐσία
τὸ τοσονδ' εἶναι πρὸς τοσονδε κατὰ τὴν μίξιν· τῆτο δ' ἵκετι
ἀριθμὸς ἀλλὰ λόγος μίξεως ἀριθμῶν σωματικῶν ἢ ἰσοιου-
οῦν. οὔτε οὖν τῶν ποιῆσαι αἴτιος ὁ ἀριθμὸς, οὔτε ὅλων ὁ
ἀριθμὸς οὔτε ὁ μοναδικός, οὔτε ὕλη οὔτε λόγος καὶ εἶδος
τῶν πραγμάτων. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὡς τὸ οὐ ἕτεκα.

Ἀπορήσει δ' ἂν τις καὶ τί τὸ εὐ ἐστὶ τὸ ἀπὸ τῶν 6
ἀριθμῶν, τὸ ἐν ἀριθμῶν εἶναι τὴν μίξιν, ἢ ἐν εὐλογίστῳ ἢ
ἐν περιττῶ. νυνὶ γὰρ οὐθέν ὑγιεινότερον τρεῖς τρία ἂν ἢ τὸ
μελέκρατον κεκραμένον, ἀλλὰ μάλλον ὠφελήσειεν ἂν ἐν
οὐθενὶ λόγῳ ὄν ὑδαρὲς δὲ ἢ ἐν ἀριθμῶν ἀκρατον ὄν. ἐτι οἱ
λόγοι ἐν προσθέσει ἀριθμῶν εἰσίν, οἱ τῶν μίξεων, οὐκ ἐν
ἀριθμοῖς, οἷον τρία πρὸς δύο, ἀλλ' οὐ τρεῖς δύο. τὸ γὰρ
αὐτὸ δεῖ γένος εἶναι ἐν ταῖς πολλαπλασιώσεσιν. ὥστε δεῖ
μετρεῖσθαι τῶν τε Α τὸν ζοῖχον ἐφ' ἕ ΑΒΓ καὶ τῶν Δ τὸν
ΔΕΖ· ὡς τε τῶν αὐτῶν πάντα. οὐκοῦν ἔξαι πυρὸς ΒΕΓΖ,

1. εἶναι] ὄν T. || 2. τὸ ἐναντίον τοῦ ἐναντίου G². || 3. ὅτι om T. || 8. χωριστὰ I². || 9. μὴ μετρίαι G². || 11. αἱ om E. || 8' om G². || 12. τῇ] τι E. || 15. αἱ om T. || 16. ταῦτα αὐτὰ· ἀνθρώπος I². || ἀνθρώπον om G². || 17. καὶ τὸν τόπον E. || 18. καὶ om T A². || 19. ἕκαστα ὧν αἰδῖος T. || 20. τί] τὸ T. || 27. τε om E. || 28. ἔξαι οὖν A². || ὁ om T. || 33. ἀδιαιρέτων T A². || 34. ἐξίν om I².

2. ἐναντίου G² I². || 4. οἷος T. || ἐναντία] ὑπάρχον G². || καὶ — 6. φθείρει om G². || 6. καὶ μὴ ἐνυπαρχόν om E. || φθείρεται I². || 7. καίτοιγε T A² G² I². || ἐκεῖνον A² G² I². || 9. αἴτιος I². || πρότερον I². || ὄρος E, σωροὶ T, οἱ ὄροι G² I². || αἷος T. || αἱ om T A². || 13. ἀφ' ὁμοίων I². || 14. καὶ] καὶ ὡς T, καὶ ὁ G². || 15. καὶ om G². || 16. τὸ om T. || 17. οὐσία ET. || ἢ om T. || 18. ἢ] ἢ δ' ET. || 19. ὅς] ὡς T. || 21. πρὸς τὸ τοσονδε T. || ἐκ ἐξίν EG². || 22. μίξεων G² I². || ἢ om T. || 23. τῆτο T. || οὔτε ἴσως ὁ ἀριθμὸς om T, ὁ om A². || 24. ὁ] εἰ T. || 27. εὐλογίστῳ ἢ E. || 29. ἂν om T. || 30. δὲ om G². || 31. ἐν τοῖς ἀριθμοῖς T. || 33. πολλαπλασιώσεων G² I². || 8' εἰ T, om G². || 34. τῇ] τὸ G² I². || ἐφ' ἕ om G². || 35. Δ E om G².

καὶ ὕδατος ἀριθμὸς δις τρία. εἰ δ' ἀνάγκη πάντα ἀριθμῶ
κοινωνεῖν, ἀνάγκη πολλὰ συμβαίνειν τὰ αὐτά, καὶ ἀριθμὸν
τὸν αὐτὸν τῷδε καὶ ἄλλῳ. ἄρ' οὖν τοῦτ' αἴτιον καὶ διὰ
τοῦτό ἐστι τὸ πρᾶγμα, ἢ ἀδύνατον; οἷον ἐστὶ τις τῶν τοῦ ἡλίου
φορῶν ἀριθμὸς, καὶ πάλιν τῶν τῆς σελήνης, καὶ τῶν ζῶων
γε ἐκάστου τοῦ βίου καὶ ἡλικίας· τί οὖν κωλύει ἐνὶς μὲν τέ-
των τετραγώνους εἶναι, ἐνίους δὲ κύβους καὶ ἴσους, τοὺς
δὲ δικλασίους; οὐθὲν γὰρ κωλύει, ἀλλ' ἀνάγκη ἐν τούτοις
στρέφεσθαι, εἰ ἀριθμοῦ πάντα ἐκονῶναι, ἐνεδέχεται τε τὰ
διαφέροντα ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν πίπτειν. ὥς· εἴ τιςιν ὁ
αὐτὸς ἀριθμὸς συνεβεβήκει, ταῦτά ἂν ἦν ἀλλήλοις ἐκεῖνα
τὸ αὐτὸ εἶδος ἀριθμοῦ ἔχοντα, οἷον ἡλῖος καὶ σελήνη τὰ
αὐτά. ἀλλὰ διὰ τί αἴτια ταῦτα; ἑπτὰ μὲν φωνήεντα,
ἑπτὰ δὲ χορδαὶ ἢ ἀρμονίαι, ἑπτὰ δὲ αἰ πλειάδες, ἐν ἑπτὰ
δὲ ὀδόντας βάλαι ἐνία γε, ἐνια δ' οὐ· ἑπτὰ δὲ οἱ ἐπὶ
Θήβας. ἄρ' οὖν ὅτι τοιοσδὲ ὁ ἀριθμὸς πέφυκεν, διὰ τοῦτο
ἢ ἐκεῖνοι ἐγένοντο ἑπτὰ ἢ ἡ πλειάς ἑπτὰ ἀστέρων ἐστίν; ἢ
οἱ μὲν διὰ τὰς πύλας ἢ ἄλλην τινα αἰτίαν, τὴν δὲ ἡμεῖς
οὕτως ἀριθμοῦμεν; τὴν δὲ ἄρκτον γε δώδεκα, οἱ δὲ πλείους.
ἐπεὶ καὶ τὸ ΕΨΖ συμφωνίας φασὶν εἶναι, καὶ ὅτι ἐκεῖναι
τρεῖς, καὶ ταῦτα τρία. ὅτι δὲ μυρία ἂν εἴη τοιαῦτα, οὐθὲν
μέλει· τὸ γὰρ Γ καὶ Ρ εἴη ἂν ἐν σημείοις. εἰ δ' ὅτι δικλά-
σιον τῶν ἄλλων ἕκαστον, ἄλλο δ' οὐ, αἴτιον δ' ὅτι τριῶν
ὄντων τόπων ἐν ἐφ' ἐκάστου ἐπιφέρεται τῷ σίγμα, διὰ τὸτο
τρία μόνον ἐστίν, ἀλλ' οὐχ ὅτι αἰ συμφωνίαι τρεῖς, ἐπεὶ
πλείους γε αἰ συμφωνίαι· ἐνταῦθα δ' ἔκети δύναται. ὅμοιοι
δὲ καὶ οὗτοι τοῖς ἀρχαίοις Ὀμηρικοῖς, οἱ μικρὰς ὁμοιότη-
τας ὀρώσι, μεγάλας δὲ παρορώσιν. λέγουσι δὲ τινες ὅτι
πολλὰ τοιαῦτα, οἷον αἰ τε μέσαι ἢ μὲν ἐννέα ἢ δὲ ὀκτώ,
καὶ τὸ ἕκτος δεκαεπτὰ, ἰσάριθμον τούτοις· βαίνεται δ' ἐν 30

μὲν τῷ δεξιῷ ἐννέα συλλαβαῖς, ἐν δὲ τῷ ἀριστερῷ ὀκτώ.
καὶ ὅτι ἴσον τὸ διάστημα ἐν τε τοῖς γράμμασιν ἀπὸ τοῦ Α
πρὸς τὸ Ω, καὶ ἀπὸ τοῦ βόμβυκος ἐπὶ τὴν ὄξυτάτην νεά-
την ἐν αὐλοῖς, ἧς ὁ ἀριθμὸς ἴσος τῇ οὐλομελείᾳ τῷ ἕρανῳ.
ὄρα δὲ δεῖ μὴ τοιαῦτα οὐθεὶς ἂν ἀπορήσειεν οὔτε λέγειν
οὔθ' εὐρίσκειν ἐν τοῖς αἰδίοις, ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς φθαρτοῖς.
ἀλλ' αἰ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς φύσεις αἰ ἐπαινούμεναι καὶ τὰ
τούτοις ἐναντία καὶ ὅλως τὰ ἐν τοῖς μαθήμασιν, ὡς μὲν
λέγουσι τινες καὶ αἴτια ποιοῦσι τῆς φύσεως, ἔοικεν οὕτως
γε σκοποῦμενοι διαφεύγειν· κατ' οὐθένα γὰρ τρόπον τῶν
διωρισμένων περὶ τὰς ἀρχὰς ἔθεν αὐτῶν αἰτίου ἐστίν. ἐκεῖνο
μέντοι ποιοῦσι φανερόν ὅτι τὸ εὐ ὑπάρχει καὶ τῆς συστοι-
χίας ἐπὶ τῆς τοῦ καλοῦ τὸ περιττόν, τὸ εὐθύ, τὸ ἴσον, αἰ
δυνάμεις ἐνίων ἀριθμῶν· ἅμα γὰρ ὦραι καὶ ἀριθμὸς τοιοσδὲ·
καὶ τὰλλα δὴ ὅσα συνάγουσιν ἐκ τῶν μαθηματικῶν θεω-
ρημάτων πάντα ταύτην ἔχει τὴν δύναμιν. διὸ καὶ ἔοικε
συμπύμασιν· ἔστι γὰρ συμβεβηκότα μὲν, ἀλλ' οἰκεία
ἀλλήλοις πάντα, ἐν δὲ τὸ ἀνάλογον· ἐν ἐκάστη γὰρ τοῦ
ὄντος κατηγορίᾳ ἐστὶ τὸ ἀνάλογον, ὡς εὐθύ ἐν μήκει, ἔτι
ἐν πλάτει τὸ ὁμαλὸν ἴσως, ἐν ἀριθμῷ τὸ περιττόν, ἐν δὲ
χρῶμα τὸ λευκόν. ἔτι οὐχ οἱ ἐν τοῖς εἶδεσιν ἀριθμοὶ αἴτιοι
τῶν ἀρμονικῶν καὶ τῶν τοιούτων· διαφέρουσι γὰρ ἐκεῖνοι
ἀλλήλων οἱ ἴσοι εἶδει· καὶ γὰρ αἰ μονάδες, ὥστε διὰ γε
ταῦτα εἶδη οὐ ποιητέον. τὰ μὲν οὖν συμβαίνοντα ταῦτά
τε καὶ ἔτι πλείω συναχθεῖη. ἔοικε δὲ τεκμήριον εἶναι τὸ
πολλὰ κακοπαθεῖν περὶ τὴν γένεσιν αὐτῶν καὶ μηθένα τρό-
πον δύνασθαι συνεῖραι τοῦ μὴ χωριστὰ εἶναι τὰ μαθημα-
τικά τῶν αἰσθητῶν, ὡς ἐνίοι λέγουσι, μηδὲ ταύτας εἶναι
τὰς ἀρχὰς.

6. μὲν τῶν om G². || 10. αὐτὸν post ἀριθμὸν T, om G². || τις T. || 11. ταῦτα TA²G². || 12. οἷον — 13. αὐτά om G²I². || 14. ἢ ἀρμονία E. || 15. ἐνία γε om E. || 16. ὅτι om T. || τοιοσδ' G². || πέφυκεν om G²I². || 18. ἢ δι' ἄλλην G². || 20. συμφωνίας T. || 22. μέλει E. || τῷ EA². || 24. ἀφ' T. || τὸ G². || 25. ἰθ' A². || 29. ἢ δὲ T.

1. συλλαβὰς T, συλλαβαὶ EG². || 2. πράγμασιν E. || 3. Ω] β G²I². || 4. ἰσότης ETA². || τῷ] τε τῷ E. || 5. δεῖ] δὴ E, δεῖ δὴ T. || 7. φύσεις ὡς αἰ G². || 9. οὕτω οἷγε T. || 10. σκοποῦμενοι TI². || διαφεύγει T. || 11. ἐν A². ἔθεν — 13. ἴσον om T. || 11. ἐκεῖνο] ὡς A², om E. || 12. καὶ εἰ συστοιχίας om E. || 13. ἐπὶ] ταύτης ἐπὶ G²I². || ἰσάριθμον E, ἰσάκεις ἴσον G²I². || αἰ] καὶ T, καὶ αἰ G²I². || 14. τοιοσδε T. || 15. δ' T. || 18. τῷ] τῷ EI². || 21. χρῶμα TA². || 22. ἀλλήλων ἐκεῖνοι G²I². || 23. διὰ om E. || 24. ταῦτά E. || 25. συναχθεῖ T. || 26. τόποι T, λλοπῶν E. || 27. σιδείν E.

ΗΘΙΚΩΝ ΝΙΚΟΜΑΧΕΙΩΝ Α.

Πᾶσα τέχνη καὶ πᾶσα μέθοδος, ὁμοίως δὲ πρᾶξις τε καὶ προαίρεσις, ἀγαθὸν τίνος ἐφίεσθαι δοκεῖ· διὸ καλῶς ἀπεφάναντο τὰγαθόν, ἢ πάντ' ἐφίεται. διαφορὰ δὲ τις φαίνεται τῶν τελῶν· τὰ μὲν γὰρ εἰσὶν ἐνεργεῖαι, τὰ δὲ παρ' αὐτὰς ἔργα τινά. ὧν δ' εἰσὶ τέλη τινὰ παρὰ τὰς πράξεις, ἐν τούτοις βελτίω πέφυκε τῶν ἐνεργειῶν τὰ ἔργα. πολλῶν δὲ πράξεων οὐσῶν καὶ τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν πολλὰ γίνεται καὶ τὰ τέλη· ἰατρικῆς μὲν γὰρ ὑγεία, ναυπηγικῆς δὲ πλοῖον, στρατηγικῆς δὲ νίκη, οἰκονομικῆς δὲ πλοῦτος. ὅσαι δ' εἰσὶ τῶν τοιούτων ὑπὸ μίαν τινὰ δύναμιν, καθάπερ ὑπὸ τὴν ἵππικὴν ἢ χαλινοποιικὴν καὶ ὅσαι ἄλλαι τῶν ἵππικῶν ὀργάνων εἰσὶν· αὕτη δὲ καὶ πᾶσα πολεμικὴ πρᾶξις ὑπὸ τὴν στρατηγικὴν· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἄλλαι ὑφ' ἐτέρας· ἐν ἀπάσαις δὲ τὰ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν τέλη πάντων ἐστὶν αἰρετώτερα τῶν ὑπ' αὐτά· τούτων γὰρ χάριν κακεῖνα διώκεται. διαφέρει δ' οὐδὲν τὰς ἐνεργείας αὐτὰς εἶναι τὰ τέλη τῶν πράξεων ἢ παρὰ ταύτας ἄλλο τι, καθάπερ ἐπὶ τῶν λεχθειῶν ἐπιστημῶν. εἰ δὲ τι τέλος ἐστὶ τῶν πρακτῶν ὃ δι' αὐτὸ βυλόμεθα, τᾶλλα δὲ διὰ τῦτο, καὶ μὴ πάντα δι' ἕτερον αἰρέμεθα (πρόεισι γὰρ ἔτω γ' εἰς ἀπειρον, ὡς εἶναι κενὴν καὶ ματαίαν τὴν ὄρεξιν), δῆλον ὡς τῶν αὐτῶν ἀγαθόν καὶ τὸ ἄριστον. ἄρ' οὖν καὶ πρὸς τὸν βίον ἢ γνῶσις αὐτοῦ μεγάλην ἔχει ῥοπήν, καὶ καθάπερ τοξόται σκοπὸν ἔχοντες, μᾶλλον ἂν τυγχάνοιμεν τῷ θέοντος; εἰ δ' ἔτω, πειρατέον τύπῳ γε περιλαβεῖν αὐτὸ τί ποτ' ἐστὶ καὶ τίνος τῶν ἐπιστημῶν ἢ δυνάμεων. δόξειε δ' ἂν τῆς κυριωτάτης καὶ μάλιστα ἀρχιτεκτονικῆς. τοιαύτη δ' ἢ πολιτικὴ φαίνεται. τίνος γὰρ εἶναι χρεῶν τῶν ἐπιστημῶν ἐν ταῖς πό-

λεσι, καὶ ποίας ἐκάστους μαθάνειν καὶ μέχρι τίνος, αὕτη διατάσσει. ὀρώμεν δὲ καὶ τὰς ἐντιμοτάτας τῶν δυνάμεων ὑπὸ ταύτην ἕσασ, οἷον στρατηγικὴν, οἰκονομικὴν, ῥητορικὴν. χρωμένης δὲ ταύτης ταῖς λοιπαῖς πρακτικαῖς τῶν ἐπιστημῶν, ἔτι δὲ νομοθετουσῆς τί δεῖ πράττειν καὶ τίνων ἀπέχεσθαι, τὸ ταύτης τέλος περιέχει ἂν τὰ τῶν ἄλλων, ὥστε τῶν αὐτῶν εἶναι τὸν ἀγαθόν. εἰ γὰρ καὶ ταυτὸν ἐστὶ ἐνὶ καὶ πόλει, μεῖζόν γε καὶ τελειώτερον τὸ τῆς πόλεως φαίνεται καὶ λαβεῖν καὶ σώζειν· ἀγαπητὸν μὲν γὰρ καὶ ἐνὶ μόνῳ, κάλλιον δὲ καὶ θεϊότερον ἔθνεϊ καὶ πόλει. ἢ μὲν ἔν μὲθόδῳ τούτων ἐφίεται, πολιτικὴ τις ἕσασ· λέγοιτο δ' ἂν ἰκανῶς, εἰ κατὰ τὴν ὑποκειμένην ὕλην διασαφηθεῖ· τὸ γὰρ ἀκριβὲς ἔχ ὁμοίως ἐν ἅπασιν τοῖς λόγοις ἐπιζητητέον, ὥστε οὐδ' ἐν τοῖς δημιουργουμένοις. τὰ δὲ καλὰ καὶ τὰ δίκαια, περὶ ὧν ἢ πολιτικὴ σκοπεῖται, τοσαύτην ἔχει διαφορὰν καὶ πλάνην ὡς δοκεῖν νόμῳ μόνον εἶναι, φύσει δὲ μή. τοιαύτην δὲ τινὰ πλάνην ἔχει καὶ τὰγαθὰ διὰ τὸ πολλοῖς συμβαίνειν βλάβας ἀπ' αὐτῶν· ἤδη γὰρ τινες ἀπώλοντο διὰ πλοῦτον, ἕτεροι δὲ δι' ἀνδρείαν. ἀγαπητὸν οὖν περὶ τοιούτων καὶ ἐκ τοιούτων λέγοντας παχυλῶς καὶ τύπῳ τάλῃθες ἐνδέκνυσθαι, καὶ περὶ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἐκ τοιούτων λέγοντας τοιαῦτα καὶ συμπραίνεσθαι. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἀποδέχεσθαι χρεῶν ἕσασον τῶν λεγομένων· πεκαυμένου γὰρ ἐστὶν ἐπὶ τοσούτον ἀκριβὲς ἐπιζητεῖν καθ' ἕσασον γένος, ἐφ' ὅσον ἢ τῷ πράγματι φύσις ἐπιδέχεται· παραπλήσιον γὰρ φαίνεται μαθηματικῶν τε πιθανολογῶντος ἀποδέχεσθαι καὶ ῥητορικὸν ἀποδείξει ἀκατεῖν. ἕσασος δὲ κρίνει καλῶς ἢ γινώσκει, καὶ τούτων ἐστὶν ἀγαθὸς κριτής. καθ'

Codices H^oK^oL^oM^oN^oO^o.

1. δι] δὲ καὶ H^oM^oN^oO^o. || 3. τις om M^o. || 4. γὰρ αὐτῶν εἰσὶν M^o. || παρὰ ταύτας corr K^o. || 6. δι] L^o. || 8. καὶ om K^oM^oN^o et pr H^o. || γὰρ om M^oO^o. || ναυτικῆς H^o. || 9. νίκαι L^o. || 11. ἢ add L^o. || χαλινοποιικὴ H^oL^oM^oN^oO^o. || ἄλλαι τῶν] τῶν ἄλλων L^o. || 12. αὐται M^o. || 13. τῶν] κατὰ τὸν K^oM^o. || 14. δι] M^o. || 15. εἰσὶν L^oN^o. || ὑφ' αὐτά H^oL^oM^oN^oO^o. || 16. κείνα L^o. || 18. δι] H^o. || 19. αἰρέμεθα L^o. || 20. ὥτως εἰς L^oM^oN^oO^o. || 22. τὸ om M^o. || 23. καὶ καθάπερ] καθάπερ γὰρ M^o. || οἱ τοξόται L^o. || 25. γε om L^o. || 27. ἀρχιτεκτονικῆς M^o. || δ' ἢ] δι] καὶ ἢ L^o, δι] καὶ ἢ N^o. || 28. τῶν ἐπιστημῶν] χρεῶν L^o.

1. μαθεῖν M^o. || 4. λοιπαῖς om K^o. || 6. τὰ] τὸ L^o. || 8. τε K^oM^o. || τελειότερον H^oK^oM^o, θεϊότερον L^o. || 9. γὰρ om K^o. || καὶ post ἐν M^o. || 10. ἔθνεϊ] καὶ ἔθνεϊ M^o. || 11. μέθοδος αὕτη τούτων M^o. || 12. γὰρ] δι] L^o. || 14. ἐν om L^o. || δημιουργουμένοις M^o. || 15. τοιαύτην M^o. || 17. πλάνη τινὰ ἔχει M^o, τινὰ τὴν πλάνην ἔχει γε K^o, τινὰ πολλὴν ἔχει διαφορὰν καὶ πλάνην ὡς δοκεῖν ἔχει pr K^o. || ἀγαθὰ pr K^o. || 18. ἐξ L^o. || 20. παχυλῶς — 22. λέγοντας om H^oO^o. || 22. δι] K^oL^oM^o. || 23. ἕσασος K^oM^o. || 26. μαθητικῶν καὶ γεωμέτρων πιθανολογῶντος L^o. || 27. δι] γὰρ M^o. || 28. ἀγαθὸς κριτής ἐστὶ O^o.

ἔκαστον ἄρα ὁ πεπαιδευμένος, ἀπλῶς δ' ὁ περὶ πᾶν πεπαιδευμένος. διὸ τῆς πολιτικῆς ἕκ ἑξιν οἰκεῖος ἀκροατῆς ὁ νέος· ἀπειρος γὰρ τῶν κατὰ τὸν βίον πράξεων, οἱ λόγοι δ' ἐκ τέτων καὶ περὶ τέτων. ἔτι δὲ τοῖς πάθεσιν ἀκολουθητικὸς ὢν ματαίως ἀκούσεται καὶ ἀνωφελῶς, ἐπειδὴ τὸ τέλος ἐξίν οὐ γνῶσις ἀλλὰ πράξις. διαφέρει δ' οὐθεν νέος τὴν ἡλικίαν ἢ τὸ ἦθος νεαρὸς· ἔ γὰρ παρὰ τὸν χρόνον ἢ ἑλληγίς, ἀλλὰ διὰ τὸ κατὰ πάθος ζῆν καὶ διώκειν ἕκαστα. τοῖς γὰρ τοῦτοῖς ἀνόνητος ἢ γνῶσις γίνεται, καθάπερ τοῖς ἀκρατέσιν· τοῖς δὲ κατὰ λόγον τὰς ὀρέξεις ποιουμένοις καὶ πράττουσι 10 πολυωφελῆς ἂν εἴη τὸ περὶ τούτων εἰδέναι. καὶ περὶ μὲν ἀκροατῆ, καὶ πῶς ἀποδεκτόν, καὶ τί προτιθέμεθα, πεφρομιάσθω τσαῦτα.

2 Λέγωμεν δ' ἀναλαβόντες, ἐπειδὴ πᾶσα γνῶσις καὶ προαίρεσις ἀγαθῆ τινὸς ὀρέγεται, τί ἐξίν ἔ λέγομεν τὴν πολιτικὴν ἐφίεσθαι καὶ τί τὸ πάντων ἀκρότατον τῶν πρακτῶν ἀγαθῶν. ὀνόματι μὲν ἔν σχεδὸν ὑπὸ τῶν κλεισίων ὁμολογεῖται· τὴν γὰρ εὐδαιμονίαν καὶ οἱ πολλοὶ καὶ οἱ χαρίεντες λέγουσιν, τὸ δ' εὖ ζῆν καὶ τὸ εὖ πράττειν ταῦτον ὑπολαμβάνουσι τῷ εὐδαιμονεῖν. περὶ δὲ τῆς εὐδαιμονίας, τί 20 ἐξίν, ἀμφισβητοῦσι καὶ οὐχ ὁμοίως οἱ πολλοὶ τοῖς σοφοῖς ἀποδιδόασιν. οἱ μὲν γὰρ τῶν ἐναργῶν τι καὶ φανεράν, οἷον ἡδονὴν ἢ πλοῦτον ἢ τιμὴν, ἄλλοι δ' ἄλλο, πολλὰκίς δὲ καὶ ὁ αὐτὸς ἕτερον· νοσήσας μὲν γὰρ ὑγίειαν, πενόμενος δὲ πλοῦτον· συνειδότες δ' ἑαυτοῖς ἄγνοιοι τούτους μέγα τι καὶ 25 ὑπὲρ αὐτὸς λέγοντας θαυμάζουσιν. ἐνιοὶ δ' ὦροντο παρὰ τὰ πολλὰ ταῦτα ἀγαθὰ ἄλλο τι καθ' αὐτὸ εἶναι, ὃ καὶ τοῖσδε πᾶσιν αἰτιὸν ἐξί τῷ εἶναι ἀγαθὰ. ἀπάσας μὲν ἔν ἐξετάζειν τὰς δόξας ματαιώτερον ἴσως ἐστίν, ἰκανὸν δὲ τὰς μάλιστα ἐπιπολαζέστας ἢ δοκῦσας ἔχειν τινὰ λόγον. μὴ λανθανέτω δ' 30 ἡμᾶς ὅτι διαφέρουσιν οἱ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν λόγοι καὶ οἱ ἐπὶ τὰς ἀρχάς. εὖ γὰρ καὶ Πλάτων ἠγόρει τῷτο καὶ ἐζῆτει, πότερον ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ἢ ἐπὶ τὰς ἀρχάς ἐστίν ἢ ὁδός, ὥσπερ

ἐν τῷ σαδίῳ ἀπὸ τῶν ἀθλοθετῶν ἐπὶ τὸ πέρας ἢ ἀνάκαλον. ἀρκτέον μὲν οὖν ἀπὸ τῶν γνωρίμων, ταῦτα δὲ διττῶς· τὰ μὲν γὰρ ἡμῖν τὰ δ' ἀπλῶς. ἴσως ἔν ἡμῖν γε ἀρκτέον ἀπὸ τῶν ἡμῖν γνωρίμων. διὸ δεῖ τοῖς ἔθεσιν ἤχθαι καλῶς τὸν περὶ καλῶν καὶ δικαίων καὶ ὄλων τῶν πολιτικῶν ἀκυσόμενον ἰκανῶς. ἀρχὴ γὰρ τὸ ὅτι· καὶ εἰ τοῦτο φαίνοιτο ἀρκούντως, οὐδὲν προσδεήσει τοῦ διότι. ὁ δὲ τοῖστος ἢ ἔχει ἢ λάβοι ἂν ἀρχὰς βαδίδως. ὦ δὲ μηδέτερον ὑπάρχει τούτων, ἀκουσάτω τῶν Ἡσιόδου·

οὗτος μὲν πανάριστος ὃς αὐτὸς πάντα νοήσῃ, ἔσθλός δ' αὖ κἀκείνος ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται. ὃς δὲ κε μήτ' αὐτὸς νοήῃ μήτ' ἄλλου ἀκούων ἐν θυμῷ βάλληται, ὁ δ' αὐτ' ἀχρηῖος ἀνήρ.

Ἡμεῖς δὲ λέγωμεν ὄθεν παρεξέβημεν. τὸ γὰρ ἀγαθόν 3 καὶ τὴν εὐδαιμονίαν οὐκ ἀλόγως εἰκόασιν ἐκ τῶν βίων ὑπολαμβάνειν οἱ μὲν πολλοὶ καὶ φορτικώτατοι τὴν ἡδονὴν, διὸ καὶ τὸν βίον ἀγαπῶσι τὸν ἀπολαυστικόν. τρεῖς γὰρ εἰσι μάλιστα οἱ προὔχοντες, ὃ τε νῦν εἰρημένος καὶ ὁ πολιτικὸς καὶ τρίτος ὁ θεωρητικὸς. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ παντελῶς ἀνδραποδώδεις φαίνονται βουσημάτων βίον προαιρούμενοι, τυγχάνουσι δὲ λόγῳ διὰ τὸ πολλοὺς τῶν ἐν ταῖς ἐξουσίαις ὁμοιοπαθεῖν Σαρδαναπάλῳ. οἱ δὲ χαρίεντες καὶ πρακτικοὶ τιμὴν· τοῦ γὰρ πολιτικοῦ βίου σχεδὸν τοῦτο τέλος. φαίνεται δ' ἐπιπολαίωτερον εἶναι τοῦ ζητουμένου· δοκεῖ γὰρ ἐν τοῖς τιμῶσι μᾶλλον εἶναι ἢ ἐν τῷ τιμωμένῳ, τάγαθόν δὲ οἰκεῖόν τι καὶ δυσφαίρετον εἶναι μαντευόμεθα. ἔτι δ' εἰκόασι τὴν τιμὴν διώκειν, ἵνα πιστεύωσιν ἑαυτοὺς ἀγαθοὺς εἶναι· ζητοῦσι γοῦν ὑπὸ τῶν φρονίμων τιμᾶσθαι καὶ παρ' οἷς γιγνώσκονται, καὶ ἐπ' ἀρετῇ· δῆλον οὖν ὅτι κατὰ γε τούτους ἢ ἀρετὴ κρείττων. τάχα δὲ καὶ μᾶλλον ἂν τις τέλος τοῦ πολιτικοῦ βίου ταύτην ὑπολάβοι. φαίνεται δὲ ἀτελεστέρα καὶ αὕτη· δοκεῖ γὰρ ἐνδέχεσθαι καὶ καθεύδειν ἔχοντα τὴν ἀρετὴν, ἢ ἀπρακτεῖν διὰ βίον, καὶ πρὸς τούτοις

1. ἄρα] μὲν ἄρα M², rc H², pr K². || ἀπλῶς — πεπαιδευμένος om O² et pr H². || 3. πραγμάτων L²M². || 5. ἀκίεται pr K². || οὐ γνῶσις ἐξίν L². || 9. τοῖς om L². || 12. ἀκροατῶν M². || προομιᾶσθω ταῦτα K². || 14. λέγομεν H²L²M²O². || δ'] δὲ καὶ H²O². || 16. τῷ τῶν M². || 17. ἀγαθὸν H²M²O². || 20. τίς O². || 23. ἰδὸν πλοῦτον καὶ τιμὴν L². || 24. γὰρ om L². || 25. αὐτοῖς M². || καὶ om M². || 27. εἶναι καθ' αὐτὸ L². || τούτοις πᾶσι τῷ εἶναι ἀγαθὰ αἴτιον ἐξίν K²M². || 28. τάγαθὰ H²O². || μὲν om O². || 31. ἡμᾶς L²M². || 32. καὶ ὁ πλάτων K²M². || 33. ἔστιν ὁδός ὥσπερ ἐπὶ τῶν σαδίων L².

2. οὖν] γὰρ H²K²M²O². || γνωριμώτερον M², ἡμῖν γνωρίμων margo O². || ταῦτα — 4. γνωρίμων om O². || 3. γε om L². || 4. γνωριμωτέρων ἡμῖν M². || ἦθεσιν L²M², ἔθεσιν pr H²N². || 6. γὰρ ἀρχὴ pr K², ἀρκεί γὰρ M² et corr H²L² et margo K². || φαίνοιτο] ἐν τούτοις K², τοῦτο margo K². || 7. ἢ om H²K²L². || ἔχει L²M². || 8. ἂν om L². || ἀρχὴν M². || 9. τοῦ M². || 10. αὐτῷ L²M². || νοεῖ L², νοεῖσι M². addit M² φρασάμενος τὰ κ' ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ἦσαν ἀμείνω. || 11. πείθηται H²K²M²N²O². || 13. βάλλεται L²M². || αὐ M². || 14. λέγομεν H²O². || 16. φορτικώτεροι M². || 17. μάλιστα εἰσιν L². || 18. καὶ om pr H². || 19. καὶ τρίτος ὁ θεωρητικὸς om pr L². || πολλοὶ καὶ ἀνδραποδώδεις φαίνονται παντελῶς M². || 22. ὁμοιοπαθεῖν σαρδαναπάλλῳ K². || 23. τοῦτο τὸ τέλος H²L²O². || 26. εἶναι om L². || 27. τὴν τιμὴν διώκει] ζητεῖν τὴν τιμὴν L². || πιστεύωσιν H²K²M²O². || εἶναι ἀγαθοὺς K²M². || 28. γοῦν] γὰρ M². || 29. οἷς] ὢν M². || ὅτι καὶ κατὰ M². || 31. τέλος post βίου L². || βίου om H². || δὴ L², γὰρ pr K². || 32. καὶ ante καθεύδειν om K².

κακοπαθεῖν καὶ ἀτυχεῖν τὰ μέγιστα· τὸν δ' οὕτω ζῶντα οὐδεὶς ἂν εὐδαιμονίσειεν, εἰ μὴ θέσιν διαφυλάττων. καὶ περὶ μὲν τούτων ἄλλῃ· ἰκανῶς γὰρ καὶ ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις εἴρηται περὶ αὐτῶν. τρίτος δ' ἐστὶν ὁ θεωρητικός, περὶ οὗ τὴν ἐπίσκεψιν ἐν τοῖς ἐπομένοις ποιησόμεθα. ὁ δὲ χρημα- 5 τιστὴς βιάως τίς ἐστιν, καὶ ὁ πλοῦτος δῆλον ὅτι οὐ τὸ ζητούμενον ἀγαθόν· χρήσιμον γὰρ καὶ ἄλλου χάριν. διὸ μᾶλλον τὰ πρότερον λεχθέντα τέλη τις ἂν ὑπολάβοι· δι' αὐτὰ γὰρ ἀγαπᾶται. φαίνεται δ' οὐδ' ἐκεῖνα· καίτοι πολλοὶ λόγοι πρὸς αὐτὰ καταβέβληνται. ταῦτα μὲν οὖν ἀφείσθω.

4 Τὸ δὲ καθόλου βέλτιον ἴσως ἐπισκεψασθαι καὶ διαπορῆσαι πῶς λέγεται, καίπερ προσάτους τῆς τοιαύτης ζητήσεως γινομένης διὰ τὸ φίλους ἀνδρας εἰσαγαγεῖν τὰ εἶδη. δόξειε δ' ἂν ἴσως βέλτιον εἶναι καὶ δεῖν ἐπὶ σωτηρίᾳ γε τῆς ἀληθείας καὶ τὰ οἰκεία ἀναιρεῖν, ἄλλως τε καὶ φιλοσόφους 15 ὄντας· ἀμφοῖν γὰρ ὄντων φίλον ὄσιον προτιμᾶν τὴν ἀληθειαν. οἱ δὲ κομίσαντες τὴν δόξαν ταύτην οὐκ ἐπίεν ἰδέας ἐν οἷς τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον ἔλεγον, διόπερ οὐδὲ τῶν ἀριθμῶν ἰδέαν κατασκευάζον· τὸ δ' ἀγαθὸν λέγεται καὶ ἐν τῷ τί ἐστι καὶ ἐν τῷ ποιῶ καὶ ἐν τῷ πρὸς τι, τὸ δὲ καθ' 20 αὐτὸ καὶ ἡ οὐσία πρότερον τῆ φύσει τοῦ πρὸς τι· παραφύαδι γὰρ τοῦτ' ἔοικε καὶ συμβεβηκῶτι τοῦ ὄντος, ὡς' ἔκ ἂν εἶη κοινὴ τις ἐπὶ τούτων ἰδέα. ἔτι ἐπεὶ τὰγαθὸν ἰσαχῶς λέγεται τῷ ὄντι (καὶ γὰρ ἐν τῷ τί λέγεται, οἷον ὁ θεὸς καὶ ὁ νοῦς, καὶ ἐν τῷ ποιῶ αἱ ἀρεταί, καὶ ἐν τῷ ποσῶ τὸ μέ- 25 τριον, καὶ ἐν τῷ πρὸς τι τὸ χρήσιμον, καὶ ἐν χρόνῳ καιρός, καὶ ἐν τόπῳ δίαίτα καὶ ἕτερα τοιαῦτα), δῆλον ὡς ἔκ ἂν εἶη κοινόν τι καθόλου καὶ ἐν' οὐ γὰρ ἂν ἐλέγετ' ἐν πάσαις ταῖς κατηγορίαις, ἀλλ' ἐν μιᾷ μόνῃ. ἔτι δ' ἐπεὶ τῶν κατὰ μίαν ἰδέαν μία καὶ ἐπισήμη, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀπάν- 30 των ἦν ἂν μία τις ἐπιστήμη· νῦν δ' εἰσὶ πολλαὶ καὶ τῶν ὑπὸ μίαν κατηγορίαν, οἷον καιροῦ ἐν πολέμῳ μὲν στρατηγική, ἐν νόσῳ δ' ἰατρική, καὶ τοῦ μετρίου ἐν τροφῇ μὲν ἰατρική, ἐν πόνοις δὲ γυμναστική. ἀπορήσειε δ' ἂν τις τί ποτε καὶ βούλονται λέγειν αὐτοέκαστον, εἴπερ ἐν τε αὐτο- 35 ζητεῖται. τάχα δὲ τῷ δόξειεν ἂν βέλτιον εἶναι γνωρίζειν

ἀνθρώπῳ καὶ ἀνθρώπῳ εἰς καὶ ὁ αὐτὸς λόγος ἐστὶν ὁ τοῦ ἀνθρώπου. ἤ γὰρ ἀνθρώπος, οὐδὲν διοίσουσιν· εἰ δ' οὕτως, οὐδ' ἤ ἀγαθόν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τῷ αἰδίου εἶναι μᾶλλον ἀγαθὸν ἔσται, εἴπερ μὴδὲ λευκότερον τὸ πολυχρόνιον τοῦ ἐφημέρου. πιθανώτερον δ' εἰκόασιν οἱ Πυθαγόρειοι λέγειν περὶ αὐτοῦ, τίθεντες ἐν τῇ τῶν ἀγαθῶν συστοιχίᾳ τὸ ἐν' οἷς δὴ καὶ Σπεύσιππος ἐπακολουθησάτω δοκεῖ. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἄλλος ἔσω λόγος, τοῖς δὲ λεχθεῖσιν ἀμφισβήτησις τις ὑποφαίνεται διὰ τὸ μὴ περὶ παντὸς ἀγαθοῦ τοὺς λόγους εἰρησθαι, λέγεσθαι δὲ καθ' ἐν εἶδος τὰ καθ' αὐτὰ δικό- 10 μενα καὶ ἀγαπώμενα, τὰ δὲ ποιητικὰ τούτων ἢ φυλακτικὰ ἢ τῶν ἐναντίων κωλυτικὰ διὰ ταῦτα λέγεσθαι καὶ τρόπον ἄλλον. δῆλον οὖν ὅτι διττῶς λέγοιτ' ἂν τὰγαθὰ, καὶ τὰ μὲν καθ' αὐτὰ, θάτερα δὲ διὰ ταῦτα. χωρίσαντες οὖν ἀπὸ τῶν ὠφελίμων τὰ καθ' αὐτὰ σκεψόμεθα εἰ λέ- 15 γεται κατὰ μίαν ἰδέαν. καθ' αὐτὰ δὲ ποῖα θεῖη τις ἂν; ἢ ὅσα καὶ μονόμενα διώκεται, οἷον τὸ φρονεῖν καὶ ὁρᾶν καὶ ἠδοῦναι τινες καὶ τιμαί; ταῦτα γὰρ εἰ καὶ δι' ἄλλο τι διώκομεν, ὁμῶς τῶν καθ' αὐτὰ ἀγαθῶν θεῖη τις ἂν. ἢ οὐδ' 20 ἄλλο οὐδὲν πλὴν τῆς ἰδέας; ὥστε μάταιον ἔσται τὸ εἶδος. εἰ δὲ καὶ ταῦτ' ἐστὶ τῶν καθ' αὐτὰ, τὸν τὰγαθοῦ λόγον ἐν ἅσασιν αὐτοῖς τὸν αὐτὸν ἐμφανέσθαι δεήσει, καθάπερ ἐν χιόνι καὶ ψιμμυθίῳ τὸν τῆς λευκότητος. τιμῆς δὲ καὶ φρονήσεως καὶ ἠδονῆς ἕτεροι καὶ διαφέροντες οἱ λόγοι ταύτη ἢ ἀγαθὰ. οὐκ ἔστιν ἄρα τὸ ἀγαθὸν κοινόν τι κατὰ μίαν ἰδέαν. ἀλλὰ πῶς δὴ λέγεται; οὐ γὰρ ἔοικε τοῖς γε ἀπὸ τύχης ὁμωνύμοις. ἀλλ' ἄρα γε τῷ ἀφ' ἐνὸς εἶναι, ἢ πρὸς 25 ἐν ἅπαντα συντελεῖν, ἢ μᾶλλον κατ' ἀναλογίαν; ὡς γὰρ ἐν σώματι ὄψις, ἐν ψυχῇ νοῦς, καὶ ἄλλο δὴ ἐν ἄλλῃ. ἀλλ' ἴσως ταῦτα μὲν ἀφετέον τὸ νῦν· ἐξακριβῶν γὰρ ὑπὲρ αὐτῶν ἄλλης ἂν εἶη φιλοσοφίας οἰκειότερον. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῆς ἰδέας· εἰ γὰρ καὶ ἔστιν ἐν τι τὸ κοινῇ κατηγορού- 30 μενον ἀγαθὸν ἢ χωριστὸν τι αὐτὸ καθ' αὐτό, δῆλον ὡς οὐκ ἂν εἶη πρακτὸν οὐδὲ κτητὸν ἀνθρώπῳ· νῦν δὲ τοιοῦτόν τι ζητεῖται. τάχα δὲ τῷ δόξειεν ἂν βέλτιον εἶναι γνωρίζειν

3. καὶ om L^b , καὶ ἐν om M^a . || 5. ἐχομένους K^b . || 7. καὶ om M^b . || 8. δι' καὶ δι' M^b . || 9. τοι om $K^b M^b$. || 12. τοιαύτης om L^b . || 13. εἰσαγεῖν M^b . || 17. προκομίσαντες M^b . || 18. τὸ post καὶ om $K^b L^b$. || ἐλέγομεν K^b . || 20. ἐστι om $H^b K^b M^b O^b$. || 21. ἐαυτὸ $H^b O^b$. || τοῦ πρὸς τι τῆ φύσει H^b . || 23. τίτοις $K^b M^b$. || ἔτι δ' ἐπὶ $H^b K^b M^b O^b$. || 24. ὁ om M^b . || 25. ὁ om L^b . || 27. τόπω] τῷ που $H^b O^b$. || 30. καὶ ἡ ἐπισήμη M^b . || 31. ἦ] εἶη K^b . || 32. μὲν γὰρ στρατηγική $H^b K^b M^b O^b$. || 33. τρυφή H^b . || 35. αὐτὸ ἔκαστον $H^b L^b$ et pr K^b . || αὐτῷ ἀνθρώπῳ pr K^b .

1. καὶ ἐν ἀνθρώπῳ $K^b M^b$. || 4. ἔσαι om O^b . || πολυχρόνιότερον L^b . || 5. πυθαγόρειοι K^b . || 7. ἐπακολουθεῖν L^b . || μὲν οὖν τούτων O^b . || 8. ἔσαι $K^b M^b$. || 9. ἐπιφαίνεται M^b . || μὴ om O^b . || ἀγαθοῦ post 10. εἰρησθαι O^b , om L^b . || 10. εἰρησθαι] παιεῖσθαι $K^b M^b$. || ἐαυτὰ O^b . || 11. φιλιτικά M^b . || 13. τρόπον om pr H^b . || τὰγαθὸν L^b , τὸ ἀγαθὸν $H^b O^b$. || 14 et 15 et 16. ἐαυτὰ $H^b O^b$. || 19. ἂν τις $H^b L^b O^b$. || 20. πλεῖον K^b . || 22. τὸν αὐτὸν om $H^b O^b$. || ἐπιφαίνεσθαι H^b . || 23. ψιμυθίῳ $K^b N^b$, ψιμμιθίῳ M^b . || 25. ἀγαθὸν L^b . || τί κοινόν M^b , om L^b . || 26. γε om $K^b M^b$. || 29. ἐν ἄλλῳ δὲ M^b . || 30. τὰ K^b . || περὶ M^b . || 32. καὶ om $K^b M^b$. || τὸ] καὶ $K^b M^b$. || κοινόν M^b . || 33. αὐτό τι $K^b M^b$.

αὐτὸ πρὸς τὰ κτητὰ καὶ πρακτὰ τῶν ἀγαθῶν· οἷον γὰρ
 παράδειγμα τούτ' ἔχοντες μᾶλλον εἰσόμεθα καὶ τὰ ἡμῶν
 ἀγαθὰ, καὶ εἰδόμεν, ἐπιτευζόμεθα αὐτῶν. πιθανώτατα μὲν
 αὖν ἔχει τινα ὁ λόγος, ἕως δὲ ταῖς ἐπισημαίαι διαφικεῖν·
 πᾶσαι γὰρ ἀγαθοῦ τινὸς ἐφιέμεναι καὶ τὸ ἐνδεὲς ἐπιζητῶ- 3
 σαι παραλείπουσιν τὴν γνώσιν αὐτοῦ. καίτοι βοήθημα τηλε-
 κοῦτον ἀπαντας τοὺς τεχνίτας ἀγνοεῖν καὶ μηδ' ἐπιζητεῖν
 οὐκ εὐλογον. ἄπορον δὲ καὶ τί ὠφελιθῆσεται ὑφάντης ἢ
 τέκτων πρὸς τὴν αὐτοῦ τέχνην εἰδῶς αὐτὰ πάραθάν, ἢ πῶς
 ἰατρικώτερος ἢ στρατηγικώτερος ἔξαι ὁ τὴν ἰδέαν αὐτὴν τε- 4
 θεαμένους. φαίνεται μὲν γὰρ αὐτὴ τὴν ὑγίειαν οὕτως ἐπι-
 σκοπεῖν ὁ ἰατρός, ἀλλὰ τὴν ἀνθρώπου, μᾶλλον δ' ἴσως τὴν
 τοῦδε· καθ' ἕκαστον γὰρ ἰατρῆει. καὶ περὶ μὲν τούτων ἐπι-
 τασούτων εἰρήσθω.

5 Πάλιν δ' ἐπανέλωμεν ἐπὶ τὸ ζητούμενον ἀγαθόν, τί 15
 ποτ' ἂν εἴη. φαίνεται μὲν γὰρ ἄλλο ἐν ἄλλῃ πράξει καὶ
 τέχνῃ· ἄλλο γὰρ ἐν ἰατρικῇ καὶ στρατηγικῇ καὶ ταῖς λοιπαῖς
 ἀμοίως. τί αὖν ἐκάστης πάραθόν; ἢ οὐ χάριν τὰ λοιπὰ
 πράττεται; ταῦτο δ' ἐν ἰατρικῇ μὲν ὑγίεια, ἐν στρατηγικῇ
 δὲ νίκη, ἐν οἰκοδομικῇ δ' οἰκία, ἐν ἄλλῃ δ' ἄλλο, ἐν 20
 ἀπάσῃ δὲ πράζει καὶ προαιρέσει τὸ τέλος· τότε γὰρ ἕνεκα
 τὰ λοιπὰ πράττεται πάντες. ὡς' εἴ τι τῶν πρακτῶν ἀπάν-
 των ἐστὶ τέλος, τὸτ' ἂν εἴη τὸ πρακτὸν ἀγαθόν, εἰ δὲ πλείω,
 ταῦτα. μεταβαίνων δὴ ὁ λόγος εἰς ταῦτόν ἀφίκεται. τῆτο
 δ' ἔτι μᾶλλον διασαφῆσαι πειρατέον. ἐπεὶ δὲ πλείω φαί- 25
 νεται τὰ τέλη, τούτων δ' αἰρούμεθά τινα δι' ἕτερα, οἷον
 πλοῦτον αὐλοῦς καὶ ὄλως τὰ ἔργα, δῆλον ὡς οὐκ ἔστι
 πάντα τέλεια· τὸ δ' ἀριστον τέλειόν τι φαίνεται. ὡστ' εἰ
 μὲν ἔστιν ἕν τι μόνον τέλειον, τοῦτ' ἂν εἴη τὸ ζητούμενον,
 εἰ δὲ πλείω, τὸ τελειώτατον τούτων. τελειώτερον δὲ λέγο- 30
 μεν τὸ καθ' αὐτὸ δικτὸν τοῦ δι' ἕτερον καὶ τὸ μηδέποτε
 δι' ἄλλο αἰρετὸν τῶν καὶ καθ' αὐτὰ καὶ διὰ τοῦθ' αἰρετῶν,
 καὶ ἀπλῶς δὴ τέλειον τὸ καθ' αὐτὸ αἰρετὸν ἀεὶ καὶ μηδέ-
 ποτε δι' ἄλλο. τοῦτων δ' ἡ εὐδαιμονία μάλιστα εἶναι δοκεῖ·

αὐτὴν γὰρ αἰρούμεθα αἰεὶ δι' αὐτὴν καὶ ὑδέποτε δι' ἄλλο,
 τιμὴν δὲ καὶ εὐδονὴν καὶ νοῦν καὶ πᾶσαν ἀρετὴν αἰρούμεθα
 μὲν καὶ δι' αὐτὰ (μηθεὶς γὰρ ἀποβαίνοντος ἐλοόμεθ' ἂν
 ἕκαστον αὐτῶν), αἰρούμεθα δὲ καὶ τῆς εὐδαιμονίας χάριν,
 διὰ τούτων ὑπολαμβάνοντες εὐδαιμονήσασιν. τὴν δ' εὐδαιμο-
 νίαν ὑδεὶς αἰρεῖται τούτων χάριν, ὑδ' ὄλως δι' ἄλλο. φαίνε-
 ται δὲ καὶ ἐκ τῆς αὐταρκείας τὰ αὐτὸ συμβαίνεον. τὸ γὰρ
 τέλειον ἀγαθὸν αὐταρκές εἶναι δοκεῖ. τὸ δ' αὐταρκές λέγο-
 μεν ἕκ αὐτῷ μόνῳ τῷ ζῶντι βίον μονώτην, ἀλλὰ καὶ γο-
 νεῦσι καὶ τέκνοις καὶ γυναίκεσσι καὶ ὄλως τοῖς φίλοις καὶ πο-
 λίταις, ἐπειδὴ φύσει πολιτικὸς ἄνθρωπος. τούτων δὲ ληπτέος
 ὅρος τις· ἐπεκτείνοντι γὰρ ἐπὶ τὸς γονεῖς καὶ τὸς ἀπογόνους
 καὶ τῶν φίλων τὸς φίλους εἰς ἀπειρον πρόεσιν. ἀλλὰ τῆτο
 μὲν εἰσαυθὶς ἐπισκοπετέον, τὸ δ' αὐταρκές τίθεμεν ὁ μονώ-
 μενον αἰρετὸν ποιεῖ τὸν βίον καὶ μηθεὶς ἐνδεᾶ· τοιοῦτον δὲ
 τὴν εὐδαιμονίαν οἰόμεθα εἶναι, ἔτι δὲ πάντων αἰρετωτάτην
 μὴ συναριθμημένην, συναριθμημένην δὲ δῆλον ὡς αἰρετωτέ-
 ραν μετὰ τῷ ἐλαχίστῳ τῶν ἀγαθῶν· ὑπεροχὴ γὰρ ἀγαθῶν
 γίνεται τὸ προστιθέμενον, ἀγαθῶν δὲ τὸ μείζον αἰρετώτερον
 αἰεὶ τέλειον δὴ τι φαίνεται καὶ αὐταρκές ἢ εὐδαιμονία,
 τῶν πρακτῶν ἕσα τέλος.

Ἄλλ' ἴσως τὴν μὲν εὐδαιμονίαν τὸ ἀριστον λέγειν ὁμο- 6
 λογούμενον τι φαίνεται, ποθεῖται δ' ἐναργέστερον τί ἐστὶν ἔτι
 λεχθῆναι. τάχα δὴ γένοιτ' ἂν ταῦτ', εἰ ληφθεὶ τὸ ἔργον
 τοῦ ἀνθρώπου. ὡσπερ γὰρ αὐλητῆ καὶ ἀγαλματοποιῶ καὶ
 παντὶ τεχνίτῃ, καὶ ὄλως ὧν ἐστὶν ἔργον τι καὶ πράξις, ἐν
 τῷ ἔργῳ δοκεῖ πάραθάν εἶναι καὶ τὸ εὔ, ἕτω δοξῆσει ἂν καὶ
 ἀνθρώπῳ, εἴπερ ἔστι τι ἔργον αὐτῷ. πάτερον ἔν τέκτονος μὲν
 καὶ σκυτέως ἐστὶν ἔργον τινα καὶ πράξις, ἀνθρώπῳ δ' οὐδέν
 ἐστὶν, ἀλλ' ἄργον πέφυκεν; ἢ καθάπερ ὀφθαλμῷ καὶ χει-
 ρὸς καὶ ποδὸς καὶ ὄλως ἐκάστου τῶν μορίων φαίνεται τι
 ἔργον, οὕτω καὶ ἀνθρώπου παρὰ πάντα ταῦτα θεῖται τις ἂν
 ἔργον τις· τί ἔν δὴ τῷτ' ἂν εἴη ποτέ; τὸ μὲν γὰρ ζῆν κοινὸν
 εἶναι φαίνεται καὶ τοῖς φυτοῖς, ζητεῖται δὲ τὸ ἴδιον. ἀφο-

2. οἰόμεθα H^oO². || 3. ἐπιτευζόμεθα H^oO². || 4. τινὰ ἔχει K²M². || 6. καὶ τὸ M². || 7. τοὺς τεχνίτας ἀπαντας K²M². || 9.
 πὰ πᾶσαν ἀρετὴν M², τὸ αὐτὸ ταῦτα ἀγαθόν K². || 10. ἢ στρατηγικώτερος om M². || 12. τῶν ἀνθρώπων M². || 16. ἄλλῃ] ἄλλη καὶ ἄλλη L². ||
 17. ἄλλη H^oO². || 18. ἐκάστη O². || 19. μὲν om O². || 21. τὸ om H^oO². || τέλειον M². || 22. πράττεται K². || ἀπαντας M². ||
 24. ταῦτόν] τοῦτο M². || 26. ἕτερον K²M². || 30. τελειώτερον M². || 31. ἑαυτὸ H^oO². || 32. καὶ ποτὶ τῶν om O². || διὰ τοῦθ'] δι'
 αὐτὰ K². || 34. δ'] δὴ K². || εἶναι μάλιστα M².
 3. καὶ om H^o. || αὐτὴν M². || 5. τὴν εὐδαιμονίαν δ' H^oK². || 8. δ'] γὰρ O². || 10. γυναίκεσσι K²M². || 11. πολιτικὸν H^oO², πολι-
 τικὸς ὁ M². || 13. τὸς φίλους τῶν φίλων L². || 14. εἰσαυθὶς M². || τίθεμενοι pr K². || 15. αἰρετῶν] ἀρετῶν καὶ αἰρετὸν H^oL², αἰρετὸν καὶ
 ἀρετῶν M². || ἐνδεᾶ H^o. || 17. alterum συναριθμημένη om L². || αἰρετωτέραν μετὰ τῷ ἐλαχίστῳ] ἐλαχιστέρην H^o. || 18. ἀγαθοῦ O², τῶν
 ἀγαθῶν M². || 19. ἀγαθόν M². || 20. καὶ αὐταρκές φαίνεται O². || ἢ om L². || 21. τῶν] πάντων τῶν M². || 22. μὲν om L². || 23. ποθεῖ
 K². || δ'] δὴ καὶ M². || ἔτι om O². || 24. δὲ M². || 26. τι καὶ] τι ἢ M². || 28. ἔργον τι L^oO². || 30. ποδὸς καὶ χειρὸς K². || 32.
 καὶ τοῦ ἀνθρώπου O². || ταῦτα ante πάντα M²O², om L².

ριστέον ἄρα τὴν θρεπτικὴν καὶ αὐξητικὴν ζωὴν. ἐπομένη δὲ αἰσθητικὴ τις ἂν εἴη, φαίνεται δὲ καὶ αὕτη κοινὴ καὶ ἵπκω καὶ βοῖ καὶ παντὶ ζῳῷ. λείπεται δὲ πρακτικὴ τις τῷ λόγον ἔχοντος. τέτυκται δὲ τὸ μὲν ὡς ἐπιπειθὲς λόγῳ, τὸ δ' ὡς ἔχον καὶ διανοοῦμενον. διττῶς δὲ καὶ ταύτης λεγομένης τὴν κατ' ἐνέργειαν θετέον· κυριώτερον γὰρ αὕτη δοκεῖ λέγεσθαι. εἰ δ' ἐστὶν ἔργον ἀνθρώπου ψυχῆς ἐνέργεια κατὰ λόγον ἢ μὴ ἀνευ λόγου, τὸ δ' αὐτὸ φαμεν ἔργον εἶναι τῷ γένει τῷδε καὶ τῷδε σπυδαίῳ, ὡς περὶ κίθαρις καὶ σπυδαίῳ κίθαρις, καὶ ἀπλῶς δὲ τῷ ἐπὶ πάντων, προσθεμένης τῆς κατ' ἀρετὴν ὑπεροχῆς πρὸς τὸ ἔργον· κίθαρις μὲν γὰρ τὸ κίθαρίσειν, σπυδαίῳ δὲ τὸ εὔ· εἰ δ' οὕτως, ἀνθρώπου δὲ τίθεμεν ἔργον ζωὴν τινα, ταύτην δὲ ψυχῆς ἐνέργειαν καὶ πράξεις μετὰ λόγου, σπυδαίῳ δ' ἀνδρὸς εὔ ταῦτα καὶ καλῶς, ἕκαστον δ' εὔ κατὰ τὴν οἰκειάν ἀρετὴν ἀποτελεῖται· εἰ δ' ἔτω, τὸ ἀνθρώπινον ἀγαθὸν ψυχῆς ἐνέργεια γίνεται κατ' ἀρετὴν, εἰ δὲ πλείους αἱ ἀρεταί, κατὰ τὴν ἀρίστην καὶ τελειοτάτην. ἔτι δ' ἐν βίῳ τελείῳ. μία γὰρ χελιδὼν ἕαρ οὐ ποιεῖ, οὐδὲ μία ἡμέρα· ἔτω δὲ ἕδὲ μακάριον καὶ εὐδαίμονα μία ἡμέρα οὐδ' ὀλίγος χρόνος. περιγεγραφθῶ μὲν ἔν τῷ ἀγαθὸν ταύτῃ· 20 δεῖ γὰρ ἴσως ὑποτυπῶσαι πρῶτον, εἴθ' ὕστερον ἀναγράψαι. δόξει δ' ἂν παντὸς εἶναι προαγαγεῖν καὶ διαρθρῶσαι τὰ καλῶς ἔχοντα τῇ περιγραφῇ, καὶ ὁ χρόνος τῶν τοιούτων εὐρετῆς ἢ συνεργὸς ἀγαθὸς εἶναι. ὅθεν καὶ τῶν τεχνῶν γηγόνασιν αἱ ἐπίδοσεις· παντὸς γὰρ προσθεῖναι τὸ ἐλλείπον. 25 μεμνησθαι δὲ καὶ τῶν προειρημένων χρή, καὶ τὴν ἀκρίθειαν μὴ ὁμοίως ἐν ἅπασιν ἐπιζητεῖν, ἀλλ' ἐν ἑκάστῳ κατὰ τὴν ὑποκειμένην ὕλην καὶ ἐπὶ τοῦτον ἐφ' ὅσον οἰκεῖον τῇ μεθόδῳ. καὶ γὰρ τέκτων καὶ γεωμέτρης διαφερόντως ἐπιζητῶσι τὴν ὀρθήν· ὁ μὲν γὰρ ἐφ' ὅσον χρησίμη πρὸς τὸ ἔργον, 30 ὁ δὲ τί ἐστὶν ἢ ποῖόν τι· θεατῆς γὰρ τάληθους. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ποιητέον, ὅπως μὴ τὰ πάρεργα τῶν ἔργων πλείω γίνηται. ἐκ ἀπαιτητέον δ' ἕδὲ τὴν αἰτίαν

ἐν ἅπασιν ὁμοίως, ἀλλ' ἰκανὸν ἐν τισὶ τὸ ὅτι δειχθῆναι καλῶς, οἷον καὶ περὶ τὰς ἀρχάς· τὸ δ' ὅτι πρῶτον καὶ ἀρχῆ. τῶν ἀρχῶν δ' αἱ μὲν ἐπαγωγῇ θεωροῦνται, αἱ δ' αἰσθήσει, αἱ δ' ἐθισμῷ τινὶ καὶ ἄλλαι δ' ἄλλως. μετέπειτα δὲ περατέον ἑκάστας ἢ κεφύκασιν, καὶ σπουδασι δὲ ὅπως ὀρισθῶσι καλῶς· μεγάλην γὰρ ἔχουσι ῥοπήν πρὸς τὰ ἐπόμενα. δοκεῖ γὰρ πλείον ἢ ἡμισυ παντὸς εἶναι ἢ ἀρχή, καὶ πολλὰ συμφανῆ γίνεσθαι δι' αὐτῆς τῶν ζητουμένων.

Σκεπτέον δὲ περὶ αὐτῆς ἢ μόνον ἐκ τῶ συμπεράσμα- 8 τος καὶ ἐξ ὧν ὁ λόγος, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν λεγομένων περὶ αὐτῆς· τῷ μὲν γὰρ ἀληθεῖ πάντα συναδεῖ τὰ ὑπάρχοντα, τῷ δὲ ψευθεῖ ταχὺ διαφανεῖ τάληθές. νεμεμημένων δὲ τῶν ἀγαθῶν τριχῆ, καὶ τῶν μὲν ἐκτὸς λεγομένων τῶν δὲ περὶ ψυχὴν καὶ σῶμα, τὰ περὶ ψυχὴν κυριώτατα λεγομεν καὶ μάλιστα ἀγαθά. τὰς δὲ πράξεις καὶ τὰς ἐνεργείας τὰς ψυχικὰς περὶ ψυχὴν τίθεμεν. ὥς καλῶς ἂν λέγοιτο κατὰ γε ταύτην τὴν δόξαν παλαιῶν ἔσαν καὶ ὁμολογημένην ὑπὸ τῶν φιλοσοφόντων. ὀρθῶς δὲ καὶ ὅτι πράξεις τινὲς λέγονται καὶ ἐνεργεῖαι τὸ τέλος· ἔτω γὰρ τῶν περὶ ψυχὴν ἀγαθῶν γίνεται, καὶ ἢ τῶν ἐκτὸς. συναδεῖ δὲ τῷ λόγῳ καὶ τὸ εὔ ζῆν καὶ τὸ εὔ πράττειν τὸν εὐδαίμονα· σχεδὸν γὰρ εὐζωῖα 10 τις εἴρηται καὶ εὐπραξία. φαίνεται δὲ καὶ τὰ ἐπιζητούμενα 9 περὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἄκαθ' ὑπάρχειν τῷ λεχθέντι. τοῖς μὲν γὰρ ἀρετῇ, τοῖς δὲ φρόνησις, ἄλλοις δὲ σοφία τις εἶναι δοκεῖ, τοῖς δὲ ταῦτα ἢ τέτων τι μεθ' ἡδονῆς ἢ ἐκ ἀνευ ἡδονῆς· ἕτεροι δὲ καὶ τὴν ἐκτὸς εὐετηρίαν συμπααραλαμβάνουσιν. τῶν δὲ τὰ μὲν πολλοὶ καὶ παλαιοὶ λέγουσιν, τὰ δὲ ἄλλοι καὶ ἐνδοξοὶ ἄνδρες· ὑδέρους δὲ τῶν εὐλογον διαμαρτάνειν τοῖς ὄλοις, ἀλλ' ἐν γέ τι ἢ καὶ τὰ πλείεστα κατορθοῦν. ταῖς μὲν οὖν λέγουσι τὴν ἀρετὴν ἢ ἀρετὴν τινα συναδός ἐστιν ὁ λόγος· ταύτης γὰρ ἐστὶν ἢ κατ' αὐτὴν ἐνέργεια. διαφέρει δὲ ἴσως ἢ μικρὸν ἐν κτήσει ἢ χρήσει τὸ ἀριστον ὑπολαμβάνειν καὶ ἐν ἔξει ἢ ἐνεργείᾳ. τὴν μὲν γὰρ ἔξει ἐνδύχεται

1. καὶ τὴν αὐξητικὴν *K*². || δὲ] γὰρ *M*². || 2. αὐτὴ *K*². || βοῖ καὶ ἵπκω *L*². || 3. δὲ *K*²*M*². || 6. κυριώτερα *L*². || 9. καὶ τῷδε] καὶ τῷδε τῷ *M*². || 10. κατὰ τὴν ἀρετὴν *K*². || 11. γὰρ om *L*². || τὸ om *K*². || 13. τινα] τινα κατ' ἀρετὴν *M*². || καὶ — 16. ἐνέργεια om *pr* *K*². || 13. πράξις *M*²*O*². || 15. ἐπιτελεῖται *M*². || 17. αἱ om *M*². || 18. δ'] δὲ καὶ *O*². || 19. δὲ *O*², δὲ καὶ *H*². || εὐδαίμονα καὶ μακάριον *L*². || 20. οὔτ' *O*². || 21. πρότερον *M*². || ἀναγράφειν *H*²*M*²*O*². || 22. προαγαγεῖν *H*². || 25. αἱ add *K*². || 28. οἰκεία *M*². || 31. ὁποῖόν *L*². || τι om *K*². || 32. δὲ *M*². || 33. γένηται *M*². || ἕδὲ om *O*².

3. δ' ἀρχῶν *M*². || 4. καὶ om *M*². || 5. ἑκάστης *K*². || διορισθῶσι *K*². || 7. γὰρ] οὖν *H*²*L*²*M*²*O*². || πλείον *L*². || ἢ] ἢ τὸ *H*², τὸ ἢ τὸ *M*². || τοῦ παντὸς εἶναι *H*²*M*², εἶναι τοῦ παντὸς *O*², τοῦ παντὸς *L*². || ἐμφανῆ *M*². || 8. δι' αὐτῆς γίνεσθαι *L*². || 9. δὲ *K*², δὲ καὶ *H*²*L*². || ἐκ τῷ] ἐκαστῷ *K*². || 12. δὲ] δὲ *M*². || 14. σώματα περὶ *K*², σώματα τὰ περὶ *L*². || ψυχὴν τὰ κυριώτατα *K*². || 15. καὶ τὰ ψυχικὰς ἐνεργείας περὶ *H*²*K*². || 17. ἔσαν παλαιῶν *H*². || ὑπὸ — 18. καὶ om *K*². || 18. φιλοσόφων *O*². || 21. εἴρηται] ἐστὶ *L*². || 22. περὶ] τὰ περὶ *K*². || 23. πάντα *H*². || 26. καὶ om *O*². || συμπααραλαμβάνουσι *M*²*O*². || 28. δὲ *K*². || εὐλογον τῶν *M*². || 29. ἐ γ] ἐπὶ *H*²*M*²*O*². || ἢ add *L*². in *K*² post τι deletae litterae duae, καὶ ommissa. || ἐπορθοῦν *O*². || 30. λέγουσι] λέγουσι τὴν εὐδαιμονίαν *M*². || τὴν] τὴν πᾶσαι *H*²*L*²*O*², πᾶσαι τὴν *M*². || σύνερος *K*², σύμφωνός *L*². || ἐστὶν om *H*². || 32. χρήσει ἢ κτήσει *M*².

μηδὲν ἀγαθὸν ἀποτελεῖν ὑπάρχουσαν, οἷον τῷ καθυδόντι ἢ
καὶ ἄλλως πως ἐξηρηγκότι, τὴν δ' ἐνέργειαν οὐχ οἷόν τε·
πράξει γὰρ ἐξ ἀνάγκης, καὶ εὖ πράξει. ὥσπερ δ' Ὀλυμ-
πίασιν ἔχ' οἱ κάλλιψοι καὶ ἰσχυρότατοι ζεφανεῦνται ἀλλ'
αἱ ἀγωνιζόμενοι (τέτων γὰρ τινες νικῶσιν), οὕτω καὶ τῶν ἐν
τῷ βίῳ καλῶν ἀγαθῶν οἱ πράττοντες ὁρθῶς ἐπήβολοι
γίνονται. ἔστι δὲ καὶ ὁ βίος αὐτῶν καθ' αὐτὸν ἡδύς. τὸ
μὲν γὰρ ἡδεσθαι τῶν ψυχρῶν, ἐκάσῳ δ' ἐστὶν ἡδὺ πρὸς ὃ
λέγεται φιλοτοιοῦτος, οἷον ἵππος μὲν τῷ φιλιππῷ, θέαμα
δὲ τῷ φιλοθεώρῳ· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὰ δίκαια τῷ
φιλοδικαίῳ καὶ ὅλως τὰ κατ' ἀρετὴν τῷ φιλαρέτῳ. τοῖς
μὲν ἔν πολλοῖς τὰ ἡδέα μάχεται διὰ τὸ μὴ φύσει τοιαυτ'
εἶναι, τοῖς δὲ φιλοκαλοῖς ἐστὶν ἡδέα τὰ φύσει ἡδέα. τοιαῦτα
δ' αἱ κατ' ἀρετὴν πράξεις, ὥσε καὶ τούτοις εἰσὶν ἡδέαι καὶ
καθ' αὐτάς. οὐδὲν δὲ προσδεῖται τῆς ἡδονῆς ὁ βίος αὐτῶν
ὥσπερ περιάπτου τινός, ἀλλ' ἔχει τὴν ἡδονὴν ἐν ἑαυτῷ.
πρὸς τοῖς εἰρημένοις γὰρ ἐδ' ἐστὶν ἀγαθὸς ὁ μὴ χαίρων ταῖς
καλαῖς πράξεσιν· οὔτε γὰρ δίκαιον οὐδεὶς ἂν εἴποι τὸν μὴ
χαίροντα τῷ δικαιοπραγεῖν, ἔτ' ἐλευθέριον τὸν μὴ χαίροντα
ταῖς ἐλευθερίοις πράξεσιν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.
εἰ δ' ἔτῳ, καθ' αὐτάς ἂν εἶεν αἱ κατ' ἀρετὴν πράξεις ἡδέαι.
ἀλλὰ μὴν καὶ ἀγαθαὶ γε καὶ καλαί, καὶ μάλιστα τούτων
ἕκαστον, εἴπερ καλῶς κρίνει περὶ αὐτῶν ὁ σπουδαῖος· κρίνει
δ' ὡς εἵπομεν. ἀριστον ἄρα καὶ κάλλιστον καὶ ἡδιστον ἢ
εὐδαιμονία, καὶ ἐδιώριζαι ταῦτα κατὰ τὸ Δηλιακὸν ἐπι-
γραμμα·

κάλλιστον τὸ δικαιοτάτον, λῶστον δ' ὑγιαίνειν·

ἡδιστον δὲ πέφυχ' οὐ τις ἐρᾷ τὸ τυχεῖν.

ἅπαντα γὰρ ὑπάρχει ταῦτα ταῖς ἀρίσταις ἐνεργεῖαις· ταύ-
τας δέ, ἢ μίαν τούτων τὴν ἀρίστην, φασὲν εἶναι τὴν εὐδαι-
μονίαν. φαίνεται δ' ὅμως καὶ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν προσδεο-
μένη, καθάπερ εἵπομεν· ἀδύνατον γὰρ ἢ ἐράδιον τὰ καλὰ
πράττειν ἀχορηγήτων ὄντα. πολλὰ μὲν γὰρ πράττεται,

καθάπερ δι' ὀργάνων, διὰ φίλων καὶ πλοῦτε καὶ πολιτικῆς
δυναμείας· ἐνίων δὲ τητῶμενοι ῥυπαίνουσι τὸ μακάριον, οἷον
εὐγενείας, εὐτεκνίας, κάλλους· οὐ πάνυ γὰρ εὐδαιμονικός ὁ
τὴν ἰδέαν παναίσχους ἢ δυσγενῆς ἢ μονώτης καὶ ἄτεκνος,
ἔτι δ' ἴσως ἦττον, εἴ τῳ πάγκακοι παῖδες εἶεν ἢ φίλοι, ἢ
ἀγαθοὶ ὄντες τεθναῶσιν. καθάπερ οὖν εἵπομεν, ἔοικε προσδεῖ-
σθαι καὶ τῆς τοιαύτης εὐημερίας· ὅθεν εἰς ταῦτ' ἀτάττουσιν
ἐνιοὶ τὴν εὐτυχίαν τῆ εὐδαιμονία, ἕτεροι δὲ τὴν ἀρετὴν.
ὅθεν καὶ ἀπορεῖται πότερόν ἐστι μαθητὸν ἢ ἐθιστὸν ἢ ἄλλως
πως ἀσκητὸν, ἢ κατὰ τινα θεῖαν μοῖραν ἢ καὶ διὰ τύχην
παραγίνεται. εἰ μὲν ἔν καὶ ἄλλο τι ἐστὶ θεῶν δῶρημα ἀν-
θρώποις, εὐλογον καὶ τὴν εὐδαιμονίαν θεοσδοτον εἶναι, καὶ
μάλιστα τῶν ἀνθρωπίνων ὅσῳ βέλτιστον. ἀλλὰ τοῦτο μὲν
ἴσως ἄλλης ἂν εἴη σκέψεως οἰκειότερον, φαίνεται δὲ κἂν εἰ
μὴ θεόπεμπτός ἐστιν ἀλλὰ δι' ἀρετὴν καὶ τινα μάθησιν ἢ
ἀσκησιν παραγίνεται, τῶν θειοτάτων εἶναι· τὸ γὰρ τῆς ἀρε-
τῆς ἄθλον καὶ τέλος ἀριστον εἶναι φαίνεται καὶ θεῖόν τι καὶ
μακάριον. εἴη δ' ἂν καὶ πολύκοινον· δυνατὸν γὰρ ὑπάρξαι
πᾶσι τοῖς μὴ πεπηρωμένοις πρὸς ἀρετὴν διὰ τίνος μαθήσεως
καὶ ἐπιμελείας. εἰ δ' ἐστὶν ἔτῳ βέλτιον ἢ διὰ τύχην εὐδαι-
μονεῖν, εὐλογον ἔχειν ἔτῳ, εἴπερ τὰ κατὰ φύσιν, ὡς οἷόν
τε κάλλιστα ἔχειν, οὕτω πέφυκεν. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ κατὰ
τέχνην καὶ πᾶσαν αἰτίαν, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἀρίστην.
τὸ δὲ μέγιστον καὶ κάλλιστον ἐπιτρέψαι τύχῃ λίαν πλημ-
μελὲς ἂν εἴη. συμφανὲς δ' ἐστὶ καὶ ἐκ τῷ λόγῳ τὸ ζητού-
μενον· εἴρηται γὰρ ψυχῆς ἐνέργεια κατ' ἀρετὴν ποιά τις.
τῶν δὲ λοιπῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ὑπάρχειν ἀναγκαῖον, τὰ δὲ
συνεργὰ καὶ χρήσιμα πέφυκεν ὀργανικῶς. ὁμολογούμενα
δὲ ταῦτ' ἂν εἴη καὶ τοῖς ἐν ἀρχῇ· τὸ γὰρ τῆς πολιτικῆς
τέλος ἀριστον ἐτίθεμεν, αὕτη δὲ πλείστη ἐπιμέλειαν ποιεῖται
τῷ ποιῆσαι τινος καὶ ἀγαθὸς τὸς πολίτας ποιῆσαι καὶ πρακτι-
κὸς τῶν καλῶν. εἰκότως οὖν οὔτε βῆν ἔτε ἵππον ἔτε ἄλλο
τῶν ζῶων ἕδεν εὐδαιμον λέγομεν· ἕδεν γὰρ αὐτῶν οἷόν τε

2. καὶ om M^b. || 5. τινες καὶ κωσιν M^b. || 6. τῷ om L^b. || ὁρθῶς] καλῶς O^b. || ἐπιβόλοι K^b. || 7. ἔτι margo K^b. || 9. οἷος M^b. || 10. φιλοθεωρῶν K^b, φιλοθεάμοι L^bO^b. || τὸν — 11. φιλοδικαίῳ om K^b. || 12. μάχεται πρὸς ἄλληλα διὰ L^b. || 14. ἔ καὶ αἱ K^bM^b. || καὶ post ἡδέαι om M^b. || 15. δὲ L^b, δὲ δὴ M^b. || 16. τῆ] τινα O^b. || αὐτῷ M^b. || 18. οὐδεὶς ἀ] οὐθ' εἰς ἂν K^b, τις L^b. || 21. εἰ δ' om M^b. || ἑαυτὰς H^c. || 22. μὴν γε ἀγαθαὶ καὶ καλαὶ M^b, μὴν ἀγαθαὶ τε καὶ καλαὶ K^b, μὴν καλαὶ γε καὶ ἀγαθαὶ L^b. || 27. δ'] δὲ τὸ L^b, om M^b. || 28. δὲ πέφυχ' οὐ τις ἐρᾷ τὸ τυχεῖν K^b et margo Parisiensis Regii 2023; δὲ πέφυχ' οὐ τις ἐρᾷται (vel ἐρᾷται) τυχεῖν H^cM^bN^b et Parisiensis Regii 1471, 1855, 1856, 2024; δ' οὐ τις ἐρᾷ τυχεῖν L^bO^b et 1852, 2023, 2114; δὲ οὐ τις ἐρᾷται τυχεῖν codex Oxoniensis collegii corporis Christi; δὲ τυχεῖν οὐ τις ἕκαστος ἐρᾷ 2113 et margo 2114. || 30. ταύτων post ἀρίστην H^c. || τὴν om H^cL^bO^b. || εἶναι φασὲν H^cM^b.

1. διὰ] καὶ διὰ H^cK^bM^b, τῶν L^b. || 2. ἠτῶμενοι corr K^b. || 3. οὐ πάνυ] οὐδαμῶς K^b. || 5. φίλοι om H^c. || ἢ add L^bM^bO^b. || 7. ἴδεν καὶ εἰς H^c. || ταυτὸν M^b. || 8. ἕτεροι] ἕτεροι H^cL^bM^bO^b. || 9. ἢ καὶ ἄλλως H^cK^bM^b. || 11. θεῶν ἐστὶ H^cM^bO^b. || δῶρημα τοῖς ἀνθρώποις L^b. || 13. ἴσον M^b. || 14. κἂν εἰ] εἰ καὶ L^b, κἂν O^b. || 15. ἀλλ' εἰ δ' H^c. || 17. εἶναι post φαίνεται M^b, om L^bO^b. || 20. βέλτιστον L^b. || ἢ τὸ διὰ K^bM^b. || 21. οἷόν τε] οἷοται K^b. || 22. τὰ] τὸ O^b, om H^c. || 23. μάλιστα τὸ κατὰ O^b. || 25. ἔτι K^b, ἂν εἴη L^b. || 30. αὕτη K^b. || 32. ἄλλο τι τῶν H^cM^bO^b.

καινωῆσαι τοιαύτης ἐνεργείας. διὰ ταύτην δὲ τὴν αἰτίαν οὐδὲ παῖς εὐδαιμών ἐστίν· ἔγω γὰρ πρακτικὸς τῶν τοιούτων διὰ τὴν ἡλικίαν· οἱ δὲ λεγόμενοι διὰ τὴν ἐλπίδα μακαρίζονται. δεῖ γάρ, ὥσπερ εἶπομεν, καὶ ἀρετῆς τελείας καὶ βίῃ τελείῃ. πολλὰ γὰρ μεταβολαὶ γίνονται καὶ παντοῦ τυχαι κατὰ τὸν βίον, καὶ ἐνδέχεται τὸν μάλισ' εὐθηνῆντα μεγάλας συμφοραῖς περιπεσεῖν ἐπὶ γήρως, καθάπερ ἐν τοῖς ἡρωϊκοῖς περὶ Πριάμῃ μυθεύεται· τὸν δὲ τοιαύταις χρῆσάμενον τύχαις καὶ τελευτήσαντα ἀθλίως ἕδεις εὐδαιμονίζει. 11 πότερον οὖν οὐδ' ἄλλον ἕδενα ἀνθρώπων εὐδαιμονιστέον ἕως ἂν ζῆ, κατὰ Σόλωνα δὲ χρεῶν τέλος ὄραν; εἰ δὲ δὴ καὶ θετέον ἔτως, ἄρα γε καὶ ἔστιν εὐδαιμών τότε ἐπειδὴν ἀποθάνῃ; ἢ τὲτό γε παντελῶς ἄτοπον, ἄλλως τε καὶ τοῖς λέγουσιν ἡμῖν ἐνεργείαν τινα τὴν εὐδαιμονίαν; εἰ δὲ μὴ λέγομεν τὸν τεθνεῶτα εὐδαιμόνα, μηδὲ Σόλων τοῦτο βούλεται, 15 ἀλλ' ὅτι τῆνικαῦτα ἂν τις ἀσφαλῶς μακαρίσειεν ἀνθρώπων ὡς ἐκτὸς ἡδῆ τῶν κακῶν ὄντα καὶ τῶν δυσυχημάτων, ἔχει μὲν καὶ τοῦτ' ἀμφισβητήσιον τινα· δοκεῖ γὰρ εἶναι τι τῷ τεθνεῶτι καὶ κακὸν καὶ ἀγαθόν, εἴπερ καὶ τῷ ζῶντι μὴ αἰσθανομένῳ δέ, οἷον τιμαὶ καὶ ἀτιμίαι καὶ τέκνων καὶ ἕλως ἀπογόνων εὐπραξίαι τε καὶ δυστυχίαι. ἀπορίαν δὲ καὶ ταῦτα παρέχει· τῷ γὰρ μακαρίως βεβιωκότι μέχρι γήρως καὶ τελευτήσαντι κατὰ λόγον ἐνδέχεται πολλὰς μεταβολὰς συμβαίνειν περὶ τοὺς ἐκγόνους, καὶ τὰς μὲν αὐτῶν ἀγαθὸς εἶναι καὶ τυχεῖν βίῃ τῷ κατ' ἀξίαν, τὰς δ' ἐξ ἐναντίας. 20 δῆλον δ' ὅτι καὶ τοῖς ἀποστήμασι πρὸς τοὺς γονεῖς παντοδαπῶς ἔχειν αὐτοὺς ἐνδέχεται. ἄτοπον δὲ γίνοιτ' ἂν, εἰ συμμεταβάλλοι καὶ ὁ τεθνεὼς καὶ γίνοιτο ὅτε μὲν εὐδαιμών πάλιν δ' ἀθλίος. ἄτοπον δὲ καὶ τὸ μηδὲν μηδ' ἐπὶ τινα χρόνον συνικνεῖσθαι τὰ τῶν ἐκγόνων τοῖς γονεῦσιν. 30 ἀλλ' ἐπανιτέον ἐπὶ τὸ πρότερον ἀπορηθέν· τάχα γὰρ ἂν θεωρηθεῖη καὶ τὸ νῦν ἐπιζητούμενον ἐξ ἐπεινῶν. εἰ δὲ τὸ τέλος ὄραν δεῖ καὶ τότε μακαρίζειν ἕκαστον οὐχ ὡς ὄντα μακαρίον ἀλλ' ὅτι πρότερον ἦν, πῶς ἔκ ἄτοπον, εἰ ὅτ' ἐστὶν εὐδαιμών, μὴ ἀληθεύεται κατ' αὐτοῦ τὸ ὑπάρχον διὰ τὸ μὴ 35

βούλεσθαι τοὺς ζῶντας εὐδαιμονίζειν διὰ τὰς μεταβολὰς, καὶ διὰ τὸ μόνιμόν τι τὴν εὐδαιμονίαν ὑπειληφέναι καὶ μηδαμῶς εὐμετάβολον, τὰς δὲ τύχας πολλάκις ἀνακακλεῖσθαι περὶ τὰς αὐτὰς; δῆλον γὰρ ὡς εἰ συνακαλυθεῖμεν 5 ταῖς τύχαις, τὸν αὐτὸν εὐδαιμόνα καὶ πάλιν ἀθλίον εἶμεν πολλάκις, χαμαιλέοντά τινα τὸν εὐδαιμόνα ἀποφαίνοντες καὶ σαθρῶς ἰδρυμένον. ἢ τὸ μὲν ταῖς τύχαις ἐπακαλουθεῖν οὐδαμῶς ὀρθόν· οὐ γὰρ ἐν ταύταις τὸ εὖ ἢ κακῶς, ἀλλὰ προσδεῖται τέτων ὁ ἀνθρώπινος βίος, καθάπερ εἶπαμεν, κί- 10 ριαὶ δ' εἰσὶν αἱ κατ' ἀρετὴν ἐνεργεῖαι τῆς εὐδαιμονίας, αἱ δ' ἐναντία τοῦ ἐναντίου. μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ καὶ τὰ νῦν διαπορηθέν. περὶ οὐδὲν γὰρ ἔτως ὑπάρχει τῶν ἀνθρωπίνων ἔργων βεβαιότης ὡς περὶ τὰς ἐνεργείας τὰς κατ' ἀρετὴν· μονιμώτεραι γὰρ καὶ τῶν ἐπισημῶν αὐταὶ δοκοῦσιν εἶναι. 15 τέτων δ' αὐτῶν αἱ τιμιώταται μονιμώταται διὰ τὸ μάλιστα καὶ συνεχέστατα καταζῆν ἐν αὐταῖς τοὺς μακαρίους· τοῦτο γὰρ εἰσὶν αἰτίω τοῦ μὴ γίνεσθαι περὶ αὐτὰ λάβη. ὑπάρχει δὲ τὸ ζητούμενον τῷ εὐδαιμόνι, καὶ ἔσαι διὰ βίου τοιοῦτος· αἰεὶ γὰρ ἢ μάλιστα πάντων πράττει καὶ θεωρεῖσι 20 τὰ κατ' ἀρετὴν, καὶ τὰς τύχας οἴσει κάλλιστα καὶ πάντη πάντως ἐμμελῶς ὁ γ' ὡς ἀληθῶς ἀγαθὸς καὶ τετράγωνος ἄνευ ψόγου. πολλῶν δὲ γινομένων κατὰ τύχην καὶ διαφορόντων μεγέθει καὶ μικρότητι, τὰ μὲν μικρὰ τῶν εὐτυχημάτων, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἀντικειμένων, δῆλον ὡς οὐ ποιεῖ 25 ῥοπήν τῆς ζωῆς, τὰ δὲ μεγάλα καὶ πολλὰ γιγνόμενα μὲν εὖ μακαριώτερον τὸν βίον ποιήσει (καὶ γὰρ αὐτὰ συνεπικουσμῆν κέφυκεν, καὶ ἡ χρῆσις αὐτῶν καλὴ καὶ σπουδαία γίγνεται), ἀνάπαλιν δὲ συμβαίνοντα θλίβει καὶ λυμαίνεται τὸ μακαρίον· λύπας τε γὰρ ἐπιφέρει καὶ ἐμποδίζει πολ- 30 λαῖς ἐνεργείαις. ὅμως δὲ καὶ ἐν τέτοις διαλάμπει τὸ καλόν, ἐπειδὴν φέρῃ τις εὐκόλως πολλὰς καὶ μεγάλας ἀτυχίας, μὴ δι' ἀναληθισίαν, ἀλλὰ γεννάδας ὦν καὶ μεγαλόψυχος. εἰ δ' εἰσὶν αἱ ἐνεργεῖαι κύριαι τῆς ζωῆς, καθάπερ εἶπομεν, οὐδεὶς ἂν γένοιτο τῶν μακαρίων ἀθλίος· οὐδέποτε 35 γὰρ πράττει τὰ μισητὰ καὶ φαῦλα. τὸν γὰρ ὡς ἀληθῶς

1. κοινωῆσαι τῆς τοιαύτης *M*². || τὴν αἰτίαν post 2. ἐστίν *O*². || 2. τῶν τοιούτων πρακτικὸς *M*². || 4. περ om *M*². || 6. τὸν μάλισ'] τὰ μὲν μάλισ' *M*². || εὐθηνῆντα *H*², εὐθεύοντα *K*². || 7. γήρως *L*². || 8. τρωϊκοῖς *K*²*M*². || μεμβολόγηται *L*². || 12. καὶ om *O*². || 14. τὴν εὐδαιμονίαν τινα *M*². || 15. μηδὲ γὰρ σόλων *M*². || 17. τῶν post καὶ om *H*²*L*²*O*². || 18. τι om *K*². || 19. κακῶς] κακῆν τι *H*². || 21. δὲ] γὰρ *M*². || 22. τῷ μὲν γὰρ *M*². || 25. ἀγαθῶς] τῶν ἀγαθῶν τε *O*². || 26. δ' om *K*². || 27. γίνοιτ' *M*². || 28. συμμεταβάλλοι *H*²*K*²*O*². || γίνοιτο *H*². || 32. τὸ post δὲ add *K*². || 34. ἔτ'] ὅτι *L*². || 35. ἀληθεύεται *M*².

5. πάλιν om *M*². || 9. εἶπομεν *H*²*L*²*M*²*O*². || 12. ὑπάρχει post 13. ἔργων *K*². || 13. ἔργων om *H*². || βεβιωτῆς *K*². || 14. αὐταὶ καὶ τῶν ἐπισημῶν *M*². || 15. τιμιώτεροι *M*². || μισιμώτεροι *K*²*L*²*M*². || 16. ταύταις *K*². || 17. ἀθλίον *L*². || αὐτὰς *M*². || 18. δὲ *M*². || 22. δὲ] *L*². || 23. καὶ μεγέθει καὶ *M*². || σμικρότητι *L*²*M*²*O*². || σμικρὰ *L*². || 25. πολλὰ καὶ μεγάλα *H*². || 26. αὐτὰ τὰ μεγάλα συνεπικουσμῆν *M*². || 27. σπουδαία] βεβαία *K*². || 28. δὲ] δὲ πάλιν *M*². || 29. τὸν pr *L*². || 33. αἱ om *K*². || 35. καὶ τὰ φαῦλα *K*²*M*². || ἀληθῶς] ἀληθῶς εὐδαιμόνα *M*².

ἀγαθὸν καὶ ἔμφρονα πάσας οἰόμεθα τὰς τύχας εὐσχημέ-
 νως φέρειν καὶ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αἰεὶ τὰ κάλλιστα πράτ-
 τειν, καθάπερ καὶ κρατηγὸν ἀγαθὸν τῷ παρόντι κρατοπέδῳ
 χρῆσθαι πολερικιώτατα καὶ σκυτοτόμον ἐκ τῶν δοθέντων
 σκυτῶν κάλλιστον ὑπόδημα ποιεῖν· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον 5
 καὶ τὲς ἄλλες τεχνίτας ἅπαντας. εἰ δ' οὕτως, ἄθλιος μὲν
 οὐδέποτε γένοιτ' ἂν ὁ εὐδαίμων, οὐ μὴν μακαρίος γε, ἂν
 Πριαμικαῖς τύχαις περιπέσῃ. οὐδὲ δὴ ποικίλος γε καὶ
 εὐμετάβολος· ἔτε γὰρ ἐκ τῆς εὐδαιμονίας κληθήσεται ῥα-
 δῶς, ἐδ' ὑπὸ τῶν τυχόντων ἀτυχημάτων ἀλλ' ὑπὸ μεγά- 10
 λων καὶ πολλῶν, ἐκ τε τῶν τοιούτων οὐκ ἂν γένοιτο πάλιν
 εὐδαίμων ἐν ἄλιγῳ χρόνῳ, ἀλλ' εἴπερ, ἐν πολλῷ τινὶ καὶ
 τελείῳ, μεγάλῳ καὶ καλῷ ἐν αὐτῷ γενόμενος ἐπήβολος.
 τί οὖν κωλύει λέγειν εὐδαίμονα τὸν κατ' ἀρετὴν τελείαν
 ἐνεργοῦντα καὶ τοῖς ἐκτὸς ἀγαθοῖς ἰκανῶς κεχορηγημένον, 15
 μὴ τὸν τυχόντα χρόνον ἀλλὰ τέλειον βίον; ἢ προσθετέον
 καὶ βιωσόμενον ἔτω καὶ τελευτήσοντα κατὰ λόγον, ἐπειδὴ
 τὸ μέλλον ἀφανὲς ἡμῖν, τὴν εὐδαιμονίαν δὲ τέλος καὶ τέ-
 λειον τίθεμεν πάντῃ πάντως. εἰ δ' οὕτω, μακαρίως ἐροῦμεν
 τῶν ζώντων οἷς ὑπάρχει καὶ ὑπάρξει τὰ λεχθέντα, μακα- 20
 ρίως δ' ἀνθρώπους. καὶ περὶ μὲν τῆτων ἐπὶ τοσούτον διωρίσθαι,
 τὰς δὲ τῶν ἀπογόνων τύχας καὶ τῶν φίλων ἀπάντων τὸ
 μὲν μηδοτιοῦν συμβάλλεσθαι λίαν ἄφίλον φαίνεται καὶ
 ταῖς δόξαις ἐναντίον· πολλῶν δὲ καὶ παντοίας ἐχόντων δια-
 φορὰς τῶν συμβαινόντων, καὶ τῶν μὲν μᾶλλον συνικνεμέ- 25
 νων τῶν δ' ἥττον, καθ' ἕκαστον μὲν διαιρεῖν μακρὸν καὶ ἀπέ-
 ραντον φαίνεται, καθόλου δὲ λεχθέν καὶ τύπῳ τάχ' ἂν
 ἰκανῶς ἔχοι. εἰ δὲ, καθάπερ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἀτυχη-
 μάτων τὰ μὲν ἔχει τι βριθὸς καὶ ῥοπήν πρὸς τὸν βίον τὰ
 δ' ἐλαφροτέροις ἔοικεν, οὕτω καὶ τὰ περὶ τὲς φίλους ὁμοίως 30
 ἅπαντας, διαφέρει δὲ τῶν παθῶν ἕκαστον περὶ ζώντας ἢ
 τελευτήσαντας συμβαίνειν πολὺ μᾶλλον ἢ τὰ παράνομα
 καὶ δεινὰ προϋπάρχειν ἐν ταῖς τραγωδίαις ἢ πράττεσθαι,
 συλλογιστέον δὴ καὶ ταύτην τὴν διαφορὰν, μᾶλλον δ' ἴσως
 τὸ διαπορεῖσθαι περὶ τὲς κεκμηκότας εἰ τινος ἀγαθῆ κοινω- 35

νῦσιν ἢ τῶν ἀντικειμένων· ἔοικε γὰρ ἐκ τῆτων εἰ καὶ δικνεῖ-
 ται πρὸς αὐτὸς ὅτιν, εἴτ' ἀγαθὸν εἴτε τοῦναντίον, ἀφαιρὸν
 τι καὶ μικρὸν ἢ ἀπλῶς ἢ ἐκείνοις εἶναι, εἰ δὲ μὴ, τοσοῦτόν
 γε καὶ τοιοῦτον ὅστε μὴ ποιεῖν εὐδαίμονας τοὺς μὴ ὄντας
 μηδὲ τοὺς ὄντας ἀφαιρεῖσθαι τὸ μακάριον. συμβάλλεσθαι
 μὲν ἔν τι φαίνονται τοῖς κεκμηκόσιν αἰ εὐπραξίαι τῶν φί-
 λων, ὁμοίως δὲ καὶ αἰ δυσπραξίαι, τοιαῦτα δὲ καὶ τηλε-
 καῦτα ὥσε μήτε τὲς εὐδαίμονας μὴ εὐδαίμονας ποιεῖν μήτ'
 ἄλλο τῶν τοιούτων μηδέν.

Διωρισμένων δὲ τῆτων ἐπισκεψώμεθα περὶ τῆς εὐδαι- 12
 μονίας πότερα τῶν ἐπαινετῶν ἐστίν ἢ μᾶλλον τῶν τιμίων·
 δῆλον γὰρ ὅτι τῶν γε δυνάμεων ἐκ ἔσιν. φαίνεται δὲ πᾶν
 τὸ ἐπαινετὸν τῷ ποίον τι εἶναι καὶ πρὸς τί πως ἔχειν ἐπαι-
 νῆσθαι· τὸν γὰρ δίκαιον καὶ τὸν ἀνδρείον καὶ ὄλως τὸν
 ἀγαθὸν καὶ τὴν ἀρετὴν ἐπαινοῦμεν διὰ τὰς πράξεις καὶ τὰ
 ἔργα, καὶ τὸν ἰσχυρὸν καὶ τὸν δρομικὸν καὶ τῶν ἄλλων
 ἕκαστον τῷ ποίον τινα πεφυκέναι καὶ ἔχειν πως πρὸς ἀγα-
 θὸν τι καὶ σπουδαῖον. δῆλον δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν περὶ τοὺς
 θεοὺς ἐπαίνων· γελοῖοι γὰρ φαίνονται πρὸς ἡμᾶς ἀναφερῶ-
 μνοι, τοῦτο δὲ συμβαίνει διὰ τὸ γίνεσθαι τὲς ἐπαίνας δι'
 ἀναφορᾶς, ὥσπερ εἴπαμεν. εἰ δ' ἐστὶν ὁ ἐπαινος τῶν τοιοῦ-
 των, δῆλον ὅτι τῶν ἀρίστων οὐκ ἔστιν ἐπαινος, ἀλλὰ μεῖζόν
 τι καὶ βέλτιον, καθάπερ καὶ φαίνεται· τοὺς τε γὰρ θεοὺς
 μακαρίζομεν καὶ εὐδαιμονίζομεν καὶ τῶν ἀνδρῶν τὲς θείο- 25
 τάτους μακαρίζομεν. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἀγαθῶν· οὐδεὶς
 γὰρ τὴν εὐδαιμονίαν ἐπαινεῖ καθάπερ τὸ δίκαιον, ἀλλ' ὡς
 θεϊότερόν τι καὶ βέλτιον μακαρίζει. δοκεῖ δὲ καὶ Εὐδοξὸς
 καλῶς συνηγορῆσαι περὶ τῶν ἀρισείων τῇ ἠδονῇ· τὸ γὰρ μὴ
 ἐπαινεῖσθαι τῶν ἀγαθῶν ἔσαν μνησύνεον ὥστε ὅτι κρείττον ἐστὶ
 τῶν ἐπαινετῶν, τοῖσιν δ' εἶναι τὸν θεὸν καὶ τὰγαθόν· πρὸς
 ταῦτα γὰρ καὶ τᾶλλα ἀναφέρεσθαι. ὁ μὲν γὰρ ἐπαινος
 τῆς ἀρετῆς· πρακτικὸν γὰρ τῶν καλῶν ἀπὸ ταύτης· τῆ δ'
 ἐγκώμια τῶν ἔργων ὁμοίως καὶ τῶν σωματικῶν καὶ τῶν
 ψυχικῶν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως οἰκειότερον ἐξακριβοῦν
 τοῖς περὶ τὰ ἐγκώμια πεπονημένοις, ἡμῖν δὲ δῆλον ἐκ τῶν

1. ἀγαθὸν καὶ ἔμφρονα *L*², καὶ ἔμφρονα ἀγαθὸν *H*²*M*²*N*². || 7. ἂν γένοιτο *M*². || 8. γε] τε *K*², om *L*²*O*². || 10. 39' *H*²*K*²*L*²*O*². || ὑπὸ τῶν μεγάλων *M*². || 11. τε om *L*², post τοιούτων ponit *O*². || οὐκ] δ' οὐκ *L*². || 12. τῆ] τῆ καὶ μεγάλῳ *L*². || 13. τελείῳ] ἄλιγῳ *K*². || 16. ἢ om *K*². || 17. τελευτήσαντα *L*². || 18. ἡμῖν ἔστιν, τὴν *K*². || 19. πάντῃ καὶ πάντως *O*². || μακαρίως μὲν ἐροῦμεν *O*². || 23. μὲν om *L*²*O*². || 26. ἦσαν *K*². || ἕκαστα *L*²*M*². || 32. πολλῶ *M*². || 34. δὲ *H*². || ταύτη *H*²*K*²*L*²*O*². || μᾶλλον] ἀλλὰ *O*².

1. γὰρ] οὖν *L*². || 2. φλαυρόν *K*². || 3. τε *M*². || 4. γε om *M*². || 6. τῶν — 7. δυσπραξίαι om *H*²*K*². || 8. μήτε] μὴ *L*², om *H*². || 11. πότερον *L*², πότερον οὖν *M*². || 12. δὴ] δὲ *L*²*O*². || 15. ἀγαθὸν τε καὶ *K*². || τὰ ἔργα καὶ τὰς πράξεις *H*²*L*²*M*²*O*². || 16. ἰσχυρὸν δὲ καὶ *K*². || 18. τι om *M*². || περὶ τοῖς] πρὸς *M*². || 21. εἴπομεν *H*²*L*²*M*²*O*². || 22. ὁ ἐπαινος *H*², ἐπαινος τῶν τοιούτων *K*². || 23. βέλτιον *L*². || τε om *M*². || 26. γὰρ] δὲ *H*². || τὸ om pr. *K*². || 27. δὴ] γὰρ *O*². || 28. ἀρίστων *H*². || 29. κρείττων *H*²*K*²*M*². || 31. καὶ om *L*². || τᾶλλα om *M*². || 33. τῶν σωματικῶν καὶ τῶν ψυχικωτέρων *L*², τῶν ψυχικῶν καὶ σωματικῶν *H*². || 34. οἰκειότερα *M*².

εἰρημένων ὅτι ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία τῶν τιμῶν καὶ τελείων. ἔοικε δ' οὕτως ἔχειν καὶ διὰ τὸ εἶναι ἀρχή· ταύτης γὰρ χάριν τὰ λοιπὰ πάντα πάντες πράττομεν, τὴν ἀρχὴν δὲ καὶ τὸ αἴτιον τῶν ἀγαθῶν τιμίον τι καὶ θεῖον τίθεμεν.

13 Ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία ψυχῆς ἐνεργεία τις κατ' ἀρετὴν τελείαν, περὶ ἀρετῆς ἐπισκεπτέον· τάχα γὰρ οὕτως ἂν βέλτιον καὶ περὶ τῆς εὐδαιμονίας θεωρήσαιμεν. δοκεῖ δὲ καὶ ὁ κατ' ἀλήθειαν πολιτικός περὶ ταύτην μάλιστα πεπονησθαι· βούλεται γὰρ τοὺς πολίτας ἀγαθὸς ποιεῖν καὶ τῶν νόμων ὑπὸκός. παράδειγμα δὲ τέτων ἔχομεν τὸς Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων νομοθέτας, καὶ εἴ τινες ἕτεροι τοιοῦτοι γεγένηται. εἰ δὲ τῆς πολιτικῆς ἐστὶν ἡ σκέψις αὕτη, δῆλον ὅτι γένοιτ' ἂν ἡ ζήτησις κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς προαίρεσιν. περὶ ἀρετῆς δὲ ἐπισκεπτέον ἀνθρωπίνης δῆλον ὅτι· καὶ γὰρ τὰ γὰθὸν ἀνθρώπινον ἐζητοῦμεν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἀνθρωπίνην. 15 ἀρετὴν δὲ λέγομεν ἀνθρωπίνην ἢ τὴν τῷ σώματος ἀλλὰ τὴν τῆς ψυχῆς· καὶ τὴν εὐδαιμονίαν δὲ ψυχῆς ἐνεργείαν λέγομεν. εἰ δὲ ταῦθ' οὕτως ἔχει, δῆλον ὅτι δεῖ τὸν πολιτικὸν εἰδέναι πῶς τὰ περὶ ψυχῆν, ὥσπερ καὶ τὸν ὀφθαλμὸς θεραπεύοντα καὶ πᾶν σῶμα, καὶ μᾶλλον ὄσω τιμιώτερα 20 καὶ βελτίων ἢ πολιτικῆ τῆς ἰατρικῆς. τῶν δ' ἰατρῶν οἱ χαριέντες πολλὰ πραγματεύονται περὶ τὴν τῷ σώματος γνῶσιν. θεωρητέον δὲ καὶ τῷ πολιτικῷ περὶ ψυχῆς, θεωρητέον δὲ τέτων χάριν, καὶ ἐφ' ὅσον ἰκανῶς ἔχει πρὸς τὰ ζητούμενα· τὸ γὰρ ἐπὶ πλείον ἐξακριβῶν ἐργωδέζερρον ἴσως ἐστὶ τῶν προκειμένων. λέγεται δὲ περὶ αὐτῆς καὶ ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις ἀρκούντως ἕνια, καὶ χρῆσέον αὐτοῖς. οἶον τὸ μὲν ἄλογον αὐτῆς εἶναι, τὸ δὲ λόγον ἔχον. ταῦτα δὲ πρότερον διώρισαι καθάπερ τὰ τῷ σώματος μέρια καὶ πᾶν τὸ μερισόν, ἢ τῷ λόγῳ δύο ἐστὶν ἀχώριστα πεφυκότα καθάπερ 30 ἐν τῇ περιφερείᾳ τὸ κυρτὸν καὶ τὸ κοῖλον, οὐθὲν διαφέρει πρὸς τὸ παρόν. τοῦ ἀλόγου δὲ τὸ μὲν ἔοικε κοινῷ καὶ φυτικῷ, λέγω δὲ τὸ αἴτιον τοῦ τρέφεσθαι καὶ αὔξεσθαι· τὴν τοιαύτην γὰρ δύναμιν τῆς ψυχῆς ἐν ἅπασιν τοῖς τρεφομέ-

νοῖς θεῖη τις ἂν καὶ ἐν τοῖς ἐμβρύοις, τὴν αὐτὴν δὲ ταύτην καὶ ἐν τοῖς τελείοις· εὐλογώτερον γὰρ ἢ ἄλλην τινά. ταύτης μὲν ἔν κοινή τις ἀρετὴ καὶ ἰσὺ ἀνθρωπίνῃ φαίνεται· δοκεῖ γὰρ ἐν τοῖς ὕπνοις ἐνεργεῖν μάλιστα τὸ μῦριον τῶτο καὶ ἡ δύναμις αὕτη, ὃ δ' ἀγαθὸς καὶ κακὸς ἥμισυα διάδηλοι καθ' ὕπνον, ὅθεν φασὶν ὑδὲν διαφέρειν τὸ ἥμισυ τῷ βίῳ τὸς εὐδαίμονας τῶν ἀθλίων. συμβαίνει δὲ τῶτο εἰκότως· ἀργία γὰρ ἐστὶν ὁ ὕπνος τῆς ψυχῆς ἣ λέγεται σπυδαία καὶ φαύλη, πλὴν εἴ πῃ κατὰ μικρὸν διακινῶνται τινες τῶν κινήσεων, καὶ ταύτη βελτίω γίνεται τὰ φαντάσματα τῶν ἐπιεικῶν ἢ τῶν τυχόντων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἄλλοι, καὶ τὸ θρησκευτὸν ἐατέον, ἐπειδὴ τῆς ἀνθρωπικῆς ἀρετῆς ἄμοιρον πέφυκεν. ἔοικε δὲ καὶ ἄλλη τις φύσις τῆς ψυχῆς ἄλογος εἶναι, μετέχουσα μέντοι πῃ λόγου. τῷ γὰρ ἐγκρατῆς καὶ ἀκρατῆς τὸν λόγον καὶ τῆς ψυχῆς τὸ λόγον ἔχον ἐπαινεῖμεν· ὀρθῶς γὰρ καὶ ἐπὶ τὰ βέλτιστα παρακαλεῖ· φαίνεται δ' ἐν αὐτοῖς καὶ ἄλλο τι παρὰ τὸν λόγον πεφυκότος, ὃ μάχεται τε καὶ ἀντιτείνει τῷ λόγῳ. ἀτεχνῶς γὰρ καθάπερ τὰ παραλελυμένα τῷ σώματος μέρια εἰς τὰ δεξιὰ προαιρουμένων κοῖται τὸναντίον εἰς τὰ ἀριστερά παραφέρεται, καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς οὕτως· ἐπὶ τὰναντία γὰρ αἱ ὀρμαι τῶν ἀκρατῶν. ἀλλ' ἐν τοῖς σώμασι μὲν ὀρώμεν τὸ παραφερόμενον, ἐπὶ δὲ τῆς ψυχῆς ἔχ ὀρώμεν. ἴσως δ' ὑδὲν ἦττον καὶ ἐν τῇ ψυχῇ νομισέον εἶναι τι παρὰ τὸν λόγον, ἐναντίουμένου τῶτο καὶ ἀντιβαῖνον. πῶς δ' ἕτερον, οὐδὲν διαφέρει. λόγῳ δὲ καὶ τῶτο φαίνεται μετέχειν, ὥσπερ εἵπομεν· πειθαρχεῖ γῶν τῷ λόγῳ τὰ τῷ ἐγκρατῆς. ἔτι δ' ἴσως εὐκωώτερον ἐστὶ τὸ τῷ σώφρονος καὶ ἀνδρείου· πάντα γὰρ ὁμοφανεῖ τῷ λόγῳ. φαίνεται δὲ καὶ τὸ ἄλογον διττόν. τὸ μὲν γὰρ φυτικὸν ὑδαμῶς κοινωνεῖ λόγου, τὸ δ' ἐπιθυμητικὸν καὶ ὄλως ὀρεκτικὸν μετέχει πῶς, ἢ κατήκοον ἐστὶν αὐτοῦ καὶ πειθαρχικόν. ἔτω δὲ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν φίλων φαιμέν ἔχειν λόγον, καὶ οὐχ ὥσπερ τῶν μαθηματικῶν. ὅτι δὲ πείθεται πῶς ὑπὸ λόγου τὸ ἄλογον, μνησὶ καὶ ἡ νυθέτησις καὶ πᾶσα ἐπιτίμησις τε

1. καὶ τῶν τελείων O². || 2. ἀρχὴν M²O². || 3. πάντα post πάντες H²O², post πράττομεν M². || 5. εἰ L²O². || τις om M². || 6. σκεπτέον L², ἐπισκεπτέον ἂν εἴη K². || 7. βέλτιον ἂν M². || τὴν εὐδαιμονίαν H²O². || 9. ἀγαθὸς τοὺς πολίτας K². || 12. αὕτη ἢ σκέψις L²O². || 13. γίνοιτ' K². || 15: καὶ ζητῶμεν M². || 16. ἀνθρωπίνῃ δὲ λέγομεν ἀρετὴν M². || ἀλλὰ] ἀλλὰ καὶ K². || τὴν om H². || 19. ψυχῆς K²O². || θεραπεύοντα K², θεραπεύσαντα L². || 21. βέλτιον L². || τῶν δ' ἰατρῶν] καὶ τῶν ἰατρῶν M², καὶ τῶν ἰατρῶν δ' H²L²O². || 22. γνῶσιν] θεραπείαν O². || 23. δὲ L²M²O². || 25. πλείον L². || ἐξακριβῶν ante ἐπὶ K². || 26. δὲ καὶ περὶ K². || καὶ om M². || 29. μόνα H². || 30. ἐστὶν om O². || 32. φυτικῷ καὶ κοινῷ M². || 33. αὔξεσθαι H².

2. ταύτη H²M². || 3. ἀνθρωπικῆ H²L²M²O². || 4. γὰρ καὶ ἐν M². || 6. τὸς εὐδαίμονας τὸ ἥμισυ τῷ βίῳ L². || 9. πῃ] μὴ M². || μικρὸν καὶ διακινῶνται K². || 12. ἀνθρωπίνης M². || ἀλλότριον K². || 13. δὴ H²O²M²O². || τῆς om L²O². || εἶναι καὶ μετέχουσα M². || 14. μὲν πῃ L²M²O², πῃ μὲν H². || ἀκρατῆς καὶ ἐγκρατῆς H²K²M². || 17. τε om L²O². || 20. περιφέρεται M², προφέρεται K². || 22. μὲν om K². || περιφερόμενον O². || 27. τὸ prius om K². || 28. τάνδρείου M². || δὲ M². || 29. φυτικὸν L², θυμικὸν pr K². || 33. τὰ μαθηματικὰ M². || ὑπὸ τοῦ λόγου M². || 34. πᾶσα ἢ ἐπιτίμησις K². || τε om M².

καὶ παράκλησις. εἰ δὲ χρῆ καὶ τοῦτο φάναι λόγον ἔχειν, διττὸν ἔσται καὶ τὸ λόγον ἔχον, τὸ μὲν κυρίως καὶ ἐν αὐτῷ, τὸ δ' ὡσπερ τοῦ πατρὸς ἀκουσικόν τι. διορίζεται δὲ καὶ ἡ ἀρετὴ κατὰ τὴν διαφορὰν ταύτην· λέγομεν γὰρ αὐτῶν τὰς μὲν διανοητικὰς τὰς δὲ ἠθικὰς, σοφίαν μὲν καὶ σύνεσιν 5 καὶ φρόνησιν διανοητικὰς, ἐλευθεριότητα δὲ καὶ σωφροσύνην ἠθικὰς. λέγοντες γὰρ περὶ τῷ ἦθος οὐ λέγομεν ὅτι σοφὸς ἢ συνετὸς ἀλλ' ὅτι πρᾶος ἢ σῶφρων, ἐπαινοῦμεν δὲ καὶ τὸν σοφὸν κατὰ τὴν ἔξιν· τῶν ἔξεων δὲ τὰς ἐπαινετάς ἀρετάς λέγομεν.

B.

Διττῆς δὲ τῆς ἀρετῆς οὐσης, τῆς μὲν διανοητικῆς τῆς δὲ ἠθικῆς, ἡ μὲν διανοητικὴ τὸ πλεῖον ἐκ διδασκαλίας ἔχει 15 καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν αὐξησιν, διόπερ ἐμπειρίας δεῖται καὶ χρόνῳ· ἡ δ' ἠθικὴ ἐξ ἔθους περιγίνεται, ὅθεν καὶ τὸνομα ἔσχηκε μικρὸν παρεκκλίνον ἀπὸ τῷ ἔθους. ἐξ οὗ καὶ δῆλον ὅτι ὑδεμία τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίνεται· οὐθὲν γὰρ τῶν φύσει ὄντων ἄλλως ἐθίζεται, οἷον ὁ λίθος φύσει 20 κάτω φερόμενος ἐκ ἀν' ἐθισθείη ἄνω φέρεσθαι, οὐδ' ἀν' μυριακίαις αὐτὸν ἐθίξῃ τις ἄνω ρίπτων, ὑδὲ τὸ πῦρ κάτω, οὐδ' ἄλλο ὑδὲν τῶν ἄλλως πεφυκότων ἄλλως ἀν' ἐθισθείη· ἔτ' ἄρα φύσει οὔτε παρὰ φύσιν ἐγγίνονται αἱ ἀρεταί, ἀλλὰ πεφυκόσι μὲν ἡμῖν δέξασθαι αὐτάς, τελειμμένοις δὲ διὰ τῷ 25 ἔθους, ἔτι ὅσα μὲν φύσει ἡμῖν παραγίνεται, τὰς δυνάμεις τῶν πρότερον κομιζόμεθα, ὕστερον δὲ τὰς ἐνεργείας ἀποδίδομεν. ὅπερ ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων δῆλον· οὐ γὰρ ἐκ τῷ πολλακίαις ἰδεῖν ἢ πολλακίαις ἀκοῦσαι τὰς αἰσθήσεις ἐλάβομεν, ἀλλ' ἀνάκαλιν ἔχοντες ἐχρησάμεθα, οὐ χρησάμενοι ἔσχρ- 30 μεν. τὰς δ' ἀρετάς λαμβάνομεν ἐνεργήσαντες πρότερον, ὡσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν· ἂ γὰρ δεῖ μαθόντας ποιεῖν, ταῦτα ποιῶντες μαθαίνομεν, οἷον οἰκοδομῶντες οἰκοδόμοι γίνονται καὶ καθαρίζοντες καθαρισταί. ἔτω δὲ καὶ τὰ

μὲν δίκαια πράττοντες δίκαιοι γινόμεθα, τὰ δὲ σῶφρονα σῶφρονες, τὰ δ' ἀνδρεία ἀνδρείοι. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ γινόμενον ἐν ταῖς πόλεσιν· οἱ γὰρ νομοθεταὶ τοὺς πολίτας ἐθίζοντες ποιοῦσιν ἀγαθός, καὶ τὸ μὲν βέλημα παντὸς νομοθέτου τοῦτ' ἐστίν, ὅσοι δὲ μὴ εὔ αὐτὸ ποῦσιν, ἀμαρτάνουσιν· καὶ διαφέρει τούτῳ πολιτεία πολιτείας ἀγαθῆ φαύλης. ἔτι ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ διὰ τῶν αὐτῶν καὶ γίνεται πᾶσα ἀρετὴ καὶ φθίρεται, ὁμοίως δὲ καὶ τέχνη· ἐκ γὰρ τῷ καθαρίζειν καὶ οἱ ἀγαθοὶ καὶ οἱ κακοὶ γίνονται καθαρισταί. ἀνάλογον 10 δὲ καὶ οἱ οἰκοδόμοι καὶ οἱ λοιποὶ πάντες· ἐκ μὲν γὰρ τοῦ εὔ οἰκοδομεῖν ἀγαθοὶ οἰκοδόμοι ἔσονται, ἐκ δὲ τοῦ κακῶς κακοί. εἰ γὰρ μὴ ἔτως εἶχεν, οὐδὲν ἀν' ἔδει τῷ διδάζοντος, ἀλλὰ πάντες ἀν' ἐγίνοντο ἀγαθοὶ ἢ κακοί. ἔτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἔχει· πράττοντες γὰρ τὰ ἐν τοῖς συναλλάγμασι τοῖς πρὸς τὸς ἀνθρώπους γινόμεθα οἱ μὲν δίκαιοι οἱ δὲ ἀδίκοι, πράττοντες δὲ τὰ ἐν τοῖς δεινοῖς καὶ ἐθιζόμενοι φοβεῖσθαι ἢ θαρρεῖν οἱ μὲν ἀνδρείοι οἱ δὲ δειλοί. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ περὶ τὰς ἐπιθυμίας ἔχει καὶ τὰ περὶ τὰς ὀργάς· οἱ μὲν γὰρ σῶφρονες καὶ πρᾶοι γίνονται, οἱ δ' ἀκόλαστοι καὶ ὀργίλοι, οἱ μὲν ἐκ τοῦ οὐτως ἐν αὐτοῖς ἀνασρέφασθαι, οἱ δὲ ἐκ τῷ οὐτως. καὶ ἐνὶ δὴ λόγῳ ἐκ τῶν ὁμοίων ἐνεργειῶν αἱ ἔξεις γίνονται. διὸ δεῖ τὰς ἐνεργείας ποίας ἀποδιδόναι· κατὰ γὰρ τὰς τούτων διαφορὰς ἀκολουθεῖσιν αἱ ἔξεις. οὐ μικρὸν ἔν διαφέρει τὸ ἔτως ἢ ἔτως εὐθύς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ κάμπολυ, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν.

Ἐπεὶ οὖν ἡ παρούσα πραγματεία οὐ θεωρίας ἕνεκά 2 ἐστὶν ὡσπερ αἱ ἄλλαι (ὃ γὰρ ἴν' εἰδῶμεν τί ἐστὶν ἡ ἀρετὴ σκεπτόμεθα, ἀλλ' ἴν' ἀγαθοὶ γενώμεθα, ἐπεὶ οὐδὲν ἀν' ἦν ὄφελος αὐτῆς), ἀναγκαῖόν ἐστι σκέψασθαι τὰ περὶ τὰς πράξεις, πῶς πρακτέον αὐτάς· αὐταὶ γὰρ εἰσι κύρια καὶ τῷ ποίας γενέσθαι τὰς ἔξεις, καθάπερ εἰρήκαμεν. τὸ μὲν ἔν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον πράττειν κοινὸν καὶ ὑποκαίσθω, ρηθήσεται δ' ὕστερον περὶ αὐτοῦ, καὶ τί ἐστὶν ὁ ὀρθὸς λόγος, καὶ πῶς ἔχει πρὸς τὰς ἄλλας ἀρετάς. ἐκεῖνο δὲ προδιο-

1. χρῆ δὲ M². || 2. ἔσαι.] ἄρα L¹O¹, ἔσαι ἄρα M¹. || μὲν γὰρ κυρίως M². || ἐν om H², qui ταυτῶ. || 3. τι om K¹. || καὶ om M². || 5. καὶ σύνεσιν post 6. καὶ φρόνησιν ponit O¹, om M². || 7. ἦ] καὶ K¹. || 15. πλείους M²O¹. || ἐκ τῆς διδασκαλίας L¹, ἐν διδασκαλίαις M². || 16. διόπερ καὶ ἐμπειρίας M². || 18. ἔσχε M². || παρεκκλίνον K²N². || ἦθος N². || 20. ὁ om M². || 22. αὐτὸν om K²M². || τὸ om L¹. || 23. πεφυκ.] φύσει πεφυκότων M². || 26. ἡμῶν M². || περιγίνεται L¹M². || 27. τούτων] τὰς τούτων O¹. || ἀποδιδάσκων O¹. || 32. τῶν τεχνῶν τῶν ἄλλων L¹O¹. || 34. δὴ L¹, om M².

5. αὐτὰ K¹. || 7. καὶ ante γίνεται om K². || 8. δὴ L¹. || 9. οἱ ante κακοὶ om K². || 10. οἱ ante οἰκοδόμοι om K²L¹M²O¹. || 12. εἰ — 13. κακοὶ om M². || 13. δὲ M². || 14. γὰρ om M². || τοῖς συναλλάγμασι om pr K². || 15. περὶ M². || γινόμεθα K². γινόμεθα post ἀδικοὶ L¹O¹. || 16. ἐθιζόμενοι ἢ φοβεῖσθαι M². || 17. ἦ om K². || 18. τὰ om L¹M². || τὰ om M². || 20. μὲν γὰρ ἐκ M². || οὐτως om M², οὐτως K²N². || ἐν αὐτοῖς om M². || 24. γέν M². || εὐθύς K². || 27. ὑδὲ γὰρ L¹. || τί ἐκ τῶν ἀρετῶν O¹, ἢ ἀρετῇ τί K². || 28. γινόμεθα M². || 29. ἐστὶ] ἐπὶ L¹, ἢ K², ἀν' εἴη M². || 31. γίνεσθαι L¹. || 32. καὶ om M². || ὑπεκαίσθω N². || εἰρήσεται M². || 33. ὁ om K²L¹O¹. || 34. προσδιολογησῶν K², προσδιολογησῶν L¹O¹.

μαλογείσθω, ὅτι πᾶς ὁ περὶ τῶν πρακτῶν λόγος τύπω
καὶ ἐκ ἀκριβῶς ὀφείλει λέγεσθαι, ὥσπερ καὶ κατ' ἀρχαίς
εἶπομεν ὅτι κατὰ τὴν ὕλην οἱ λόγοι ἀπαιτητοί· τὰ δ' ἐν
ταῖς πράξεσι καὶ τὰ συμφέροντα οὐδὲν ἐσπῆδος ἔχει, ὥσ-
περ οὐδὲ τὰ ὑγιεινά. τοιοῦτε δ' ὄντος τοῦ καθόλου λόγου, 5
ἔτι μᾶλλον ὁ περὶ τῶν καθ' ἕκαστα λόγος ἐκ ἔχει τὰ κρι-
βές· οὔτε γὰρ ὑπὸ τέχνης οὐδ' ὑπὸ παραγγελίας ὑδερῖαν
πίπτει, δεῖ δ' αὐτὸς αἰεὶ τὰς πράττοντας τὰ πρὸς τὸν και-
ρὸν σκοπεῖν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῆς ἰατρικῆς ἔχει καὶ τῆς
κυβερνητικῆς. ἀλλὰ καίπερ ὄντος τοιοῦτου τοῦ παρόντος 10
λόγου πειρατέον βοηθεῖν. πρῶτον σὺν τούτῳ θεωρητέον, ὅτι
τὰ τοιαῦτα κέφυκον ὑπὸ ἐνδείας καὶ ὑπερβολῆς φθείρο-
σθαι, (δεῖ γὰρ ὑπὲρ τῶν ἀφανῶν τοῖς φανεροῖς μαρτυρίαις
χρησθαι) ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἰσχυρίας καὶ τῆς ὑγείας ὀρώμεν·
τά τε γὰρ ὑπερβάλλοντα γυμνάσια καὶ τὰ ἐλλείποντα 15
φθείρει τὴν ἰσχύον. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ποτὰ καὶ τὰ στίβια
πλείω καὶ ἐλάττω γινόμενα φθείρει τὴν ὑγείαν, τὰ δὲ
σύμμετρα καὶ ποιεῖ καὶ αὖξει καὶ σώζει. οὕτως ἔν και
ἐπὶ σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας ἔχει καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν
ὅ τε γὰρ πάντα φεύγων καὶ φοβούμενος καὶ μηδὲν ὑπο- 20
μένων δειλὸς γίνεται, ὅ τε μηδὲν ὄλως φοβόμενος ἀλλὰ
πρὸς πάντα βαδίζων θρασύς. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ μὲν πά-
σης ἡδονῆς ἀπολαύων καὶ μηδὲμιᾶς ἀπεχόμενος ἀκόλα-
στος, ὁ δὲ πάσας φεύγων, ὥσπερ οἱ ἀγροῦχοι, ἀναίσθητός
τις· φθείρεται γὰρ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ἀνδρεία ὑπὸ τῆς 25
ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐλλείψεως, ὑπὸ δὲ τῆς μεσότητος σώ-
ζεται. ἀλλ' οὐ μόνον αἱ γενέσεις καὶ αἱ αὖξήσεις καὶ αἱ
φθοραὶ ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν γίνονται, ἀλλὰ
καὶ αἱ ἐνέργειαι ἐν τοῖς αὐτοῖς ἔσονται· καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν
ἄλλων τῶν φανερωτέρων ἔτως ἔχει, οἷον ἐπὶ τῆς ἰσχυρίας 30
γίνεται γὰρ ἐκ τοῦ πολλὴν τροφήν λαμβάνειν καὶ πολ-
λοὺς πότους ὑπομένειν, καὶ μάλιστα δύναται ταῦτα ποιεῖν
ὁ ἰσχυρός. οὕτω δ' ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν· ἐκ τε γὰρ
τοῦ ἀπέχεσθαι τῶν ἡδονῶν γινόμεθα σώφρονες, καὶ γενό-
μενοι μάλιστα δυνάμεθα ἀπέχεσθαι αὐτῶν. ὁμοίως δὲ 35

καὶ ἐπὶ τῆς ἀνδρείας· ἐθιζόμενοι γὰρ καταφρονεῖν τῶν φο-
βερῶν καὶ ὑπομένειν αὐτὰ γινόμεθα ἀνδρείοι, καὶ γενό-
μενοι μάλιστα δυνατοὶ εὐνομεῖν τὰ φοβερά. σημείον
δὲ δεῖ ποιεῖσθαι τῶν ἔξεων τὴν ἐπιγυνομένην ἡδονὴν ἢ λύ-
πην τοῖς ἔργοις· ὁ μὲν γὰρ ἀπεχόμενος τῶν σωματικῶν
ἡδονῶν καὶ αὐτῶ τούτῳ χαίρειν σώφρων, ὁ δ' ἀχθόμενος
ἀκόλαστος, καὶ ὁ μὲν ὑπομένων τὰ δεινὰ καὶ χαίρειν ἢ
μὴ λυπόμενός γε ἀνδρείος, ὁ δὲ λυπούμενος δειλός. περὶ
ἡδονῶν γὰρ καὶ λύπας ἐστὶν ἡ ἠθικὴ ἀρετὴ· διὰ μὲν γὰρ
τὴν ἡδονὴν τὰ φαῦλα πράττομεν, διὰ δὲ τὴν λύπην τῶν
καλῶν ἀπεχόμεθα. διὸ δεῖ ἡχθαί πως εὐθὺς ἐκ νέων, ὡς
ὁ Πλάτων φησὶν, ὥστε χαίρειν τε καὶ λυπεῖσθαι εἰς δεῖ
ἢ γὰρ ὀρθὴ παιδεία αὐτὴ ἐστίν. ἔτι δ' εἰ ἀρεταὶ εἰσι περὶ
πράξεις καὶ πάθη, παντὶ δὲ πάθει καὶ πάσῃ πράξει ἔπι-
ται ἡδονὴ καὶ λύπη, καὶ διὰ τούτ' ἂν εἴη ἡ ἀρετὴ περὶ
ἡδονῶν καὶ λύπας. μνηύουσι δὲ καὶ αἱ κολάσεις γινόμε-
ναι διὰ τούτων· ἰατρῆαι γὰρ τινὲς εἰσιν, αἱ δὲ ἰατρῆαι
διὰ τῶν ἐναντίων κενύκασσι γίνεσθαι. ἔτι, ὡς καὶ πρότερον
εἶπομεν, πᾶσα ψυχῆς ἔξις, ὑφ' οἷον κέφυκε γίνεσθαι
χέρων καὶ βελτίων, πρὸς ταῦτα καὶ περὶ ταῦτα τὴν φύ- 20
σιν ἔχει· δι' ἡδονῶν δὲ καὶ λύπας φαῦλαι γίνονται, τῶ
διώκειν ταύτας καὶ φεύγειν, ἢ ὡς μὴ δεῖ ἢ ὅτε οὐ δεῖ ἢ
ὡς οὐ δεῖ ἢ ὁσαυχῶς ἄλλως ὑπὸ τοῦ λόγου διορίζεται τὰ
τοιαῦτα. διὸ καὶ ὀρίζονται τὰς ἀρετὰς ἀπαθείας τινὰς
καὶ ἡμερίας· οὐκ εὖ δέ, ὅτι ἀπλῶς λέγουσιν, ἀλλ' οὐχ
ὡς δεῖ καὶ ὡς ἔδει, καὶ ὅτε, καὶ ὅσα ἄλλα προσέεται.
ὑπόκειται ἄρα ἡ ἀρετὴ εἶναι ἡ τοιαύτη περὶ ἡδονῶν καὶ
λύπας τῶν βελτίωτων πρακτικῆ, ἡ δὲ κακία τοῦναντίον.
γένετο δ' ἂν ἡμῖν καὶ ἐκ τούτων φανερόν ἔτι περὶ τῶν
αὐτῶν. τριῶν γὰρ ὄντων τῶν εἰς τὰς αἰρέσεις καὶ τριῶν
τῶν εἰς τὰς φυγὰς, καλοῦ συμφέροντος ἡδέος, καὶ τριῶν
τῶν ἐναντίων, αἰσχροῦ βλαβεροῦ λυπηροῦ, περὶ πάντα
μὲν ταῦτα ὁ ἀγαθὸς κατορθωτικός ἐστὶν ὁ δὲ κακὸς ἀμαρ-
τητικός, μάλιστα δὲ περὶ τὴν ἡδονὴν· κοινή τε γὰρ αὕτη
τοῖς ζώοις, καὶ πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὴν αἴρεσιν παρακολουθεῖ

1. πρακτῶν *K²L²M²*. || 2. καὶ ante κατ' om *K²*. || 3. ὕλην καὶ οἱ *L²*. || 5. ὑγιεινὰ] ὑγιεινὰ τε καθόλου λόγῳ *K²*. || 6. λόγῳ *K²*. || 8. ὑποπίπτε *M²*. || περὶ *K²*. || 9. καὶ τῆς] καὶ ἐπὶ τῆς *M²*. || 10. τοῦ om *K²*. || 14. ὥσπερ καὶ ἐπὶ *M²*. || 16. δι' *O²*. || 17. γινόμενα καὶ ἐλάττω *M²*. || 18. καὶ ante ποιεῖ om *M²*. || 19. ἄλλων om *K²*. || 23. ἀπολαύων] ἐχόμενος *M²*. || 24. πᾶσιν *K²*. || 25. τις om *L²O²*. || γὰρ] δὲ *K²*. || 26. τῆς post καὶ om *M²*. || 27. αἱ ante ἀξήσεις om *K²L²N²O²*. || αἱ ante φθοραὶ om *L²N²O²*. || 29. αἱ om *K²*. || 31. καὶ τοῦ πολλοῦς *M²*. || 32. μάλιστα ἀ δυναίτ' αὐτὰ *K²*. || 9. ἡ ἠθικὴ ἐστὶν *M²*. || 13. εἰ] αἱ *K²*. || 14. πάθη καὶ πράξεις *L²M²O²*. || 15. καὶ διὰ] καὶ διὰ *N²*, διὰ *M²*. || 18. πρῶτη *K²*. || 21. ἡδονῆς δὲ καὶ λύπης *M²*. || φαῦλαι *L²M²*. || 22. ἢ ὅτε μὴ δεῖ *M²*, om *K²*. || ἢ ὡς οὐ δεῖ om *O²*. || 26. καὶ ante ὅσα om *N²*. || 29. ὅτι *K²*. || 31. τῶν] ὄντων τῶν *M²N²*, ὄντων *L²O²*. || 32. [βλαβεροῦ] ἀσχημέρου *L²M²N²O²*. || ταῦτα μὲν πάντα *K²L²M²O²*. || 33. κατορθωτικῆς *M²*. || ἀμαρτητικός ἐστὶ· μάλιστα *O²*. || 34. δι' om *K²*. || τε om *L²O²*.

καὶ γὰρ τὸ καλὸν καὶ τὸ συμφέρον ἡδὺ φαίνεται. ἔτι δ' ἐκ νηπιῶ πάντων ἡμῶν συντελέραπται· διὸ χαλεπὸν ἀπο-
 τρέψασθαι τοῦτο τὸ πάθος ἐγκεχωρημένον τῷ βίῳ. κα-
 νονίζομεν δὲ καὶ τὰς πράξεις, οἱ μὲν μᾶλλον οἱ δ' ἥττον,
 ἡδονῇ καὶ λύπῃ. διὰ τούτ' ἔν ἀναγκαῖον εἶναι περὶ ταῦτα 5
 τῶν πάντων πραγματείαν· οὐ γὰρ μικρὸν εἰς τὰς πράξεις
 εὖ ἢ κακῶς χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι. ἔτι δὲ χαλεπώτερον
 ἡδονῇ μάχασθαι ἢ θυμῷ, καθάπερ φησὶν Ἡράκλειτος,
 περὶ δὲ τὸ χαλεπώτερον αἰεὶ καὶ τέχνη γίνεται καὶ ἀρετῇ·
 καὶ γὰρ τὸ εὖ βέλτιον ἐν τούτῳ. ὥστε καὶ διὰ τούτο περὶ 10
 ἡδονῶν καὶ λύπας πάντα ἡ πραγματεία καὶ τῇ ἀρετῇ καὶ
 τῇ πολιτικῇ· ὁ μὲν γὰρ εὖ τέτοις χρώμενος ἀγαθὸς ἔσται,
 ὁ δὲ κακῶς κακός. ὅτι μὲν οὖν ἐστὶν ἡ ἀρετῇ περὶ ἡδονῶν
 καὶ λύπας, καὶ ὅτι ἐξ ὧν γίνεσθαι, ὑπὸ τέτων καὶ αὐξή-
 ται καὶ φθιπέται μὴ ὡσαύτως γνωσμένων, καὶ ὅτι ἐξ ὧν 15
 ἐγένετο, περὶ ταῦτα καὶ ἐνεργεῖ, εἰρήσθαι.

3 Ἀπορήσεις δ' ἂν τις, πῶς λέγομεν ὅτι δεῖ τὰ μὲν
 δίκαια πράττοντας δικαίως γίνεσθαι, τὰ δὲ σώφρονα σώ-
 φρονας· εἰ γὰρ πράττουσι τὰ δίκαια καὶ τὰ σώφρονα,
 ἡδὺ εἰσι δίκαιοι καὶ σώφρονες, ὥσπερ εἰ τὰ γραμματικά 20
 καὶ τὰ μουσικά, γραμματικοὶ καὶ μουσικοί. ἢ οὐδ' ἐπὶ
 τῶν τεχνῶν οὕτως ἔχει; ἐνδέχεται γὰρ γραμματικὸν τι
 ποιῆσαι καὶ ἀπὸ τύχης καὶ ἄλλου ὑποθεμένου. τότε οὖν
 ἔσται γραμματικός, εἰάν καὶ γραμματικὸν τι ποιῆσῃ καὶ
 γραμματικῶς· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ κατὰ τὴν ἐν αὐτῷ γραμ- 25
 ματικῆν. ἔτι οὐδ' ὁμοίαν ἐστὶν ἐπὶ τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἀρε-
 τῶν· τὰ μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν τεχνῶν γνωσμένα τὸ εὖ ἔχει
 ἐν αὐτοῖς, ἀρετῆ οὖν ταῦτά πως ἔχοντα γενέσθαι· τὰ δὲ
 κατὰ τὰς ἀρετὰς γνωσμένα οὐκ εἰάν αὐτὰ πως ἔχη, δι-
 καίως ἢ σωφρονῶς πράττεται, ἀλλὰ καὶ εἰάν ὁ πράττων 30
 πως ἔχων πράττῃ, πρῶτον μὲν εἰάν εἰδῶς, ἔπειτ' εἰάν προαι-
 ρόμενος, καὶ προαιρήμενος δὲ αὐτὰ, τὸ δὲ τρίτον καὶ εἰάν
 βεβαιῶς καὶ ἀμετακινήτως ἔχων πράττῃ. ταῦτα δὲ πρὸς

μὲν τὸ τὰς ἄλλας τέχνας ἔχειν οὐ συναριθμεῖται, πλὴν
 αὐτὸ τὸ εἰδέναι· πρὸς δὲ τὸ τὰς ἀρετὰς τὸ μὲν εἰδέναι μι-
 κρὸν ἢ ἡδὺν ἰσχύει, τὰ δ' ἄλλα ἢ μικρὸν ἀλλὰ τὸ πᾶν
 δύναται, ἄπερ ἐκ τοῦ παλλάκις πράττειν τὰ δίκαια καὶ
 σώφρονα περιγίνεται. τὰ μὲν ἔν πράγματα δίκαια καὶ σώ-
 φρονα λέγεται, ὅταν ἢ τοιαῦτα οἷα ἂν ὁ δίκαιος ἢ ὁ σώ-
 φρων πράξειεν· δίκαιος δὲ καὶ σώφρων ἐστὶν ἔχῃ ὁ ταῦτα
 πράττων, ἀλλὰ καὶ ὁ ἔτω πράττων ὡς οἱ δίκαιοι καὶ οἱ
 σώφρονες πράττουσιν. εὖ ἔν λέγεται ὅτι ἐκ τῶ δίκαια πράτ-
 τειν ὁ δίκαιος γίνεται καὶ ἐκ τῶ τὰ σώφρονα ὁ σώφρων·
 ἐκ δὲ τοῦ μὴ πράττειν ταῦτα οὐδεὶς ἂν οὐδὲ μελλήσσει
 γενέσθαι ἀγαθός. ἀλλ' οἱ πολλοὶ ταῦτα μὲν οὐ πράττε-
 σιν, ἐπὶ δὲ τὸν λόγον καταφεύγοντες οἰονταὶ φιλοσοφεῖν
 καὶ οὕτως ἔσσεσθαι σπουδαῖοι, ὁμοίον τι ποιοῦντες τοῖς
 κάμνουσιν, οἱ τῶν ἰατρῶν ἀκούουσι μὲν ἐπιμελῶς, ποῦσι
 δ' οὐδὲν τῶν προσταττομένων. ὥσπερ οὖν οὐδ' ἐκεῖνοι εὖ
 ἔξουσι τὸ σῶμα οὕτω θεραπευόμενοι, οὐδ' οὗτοι τὴν ψυ-
 χὴν οὕτω φιλοσοφοῦντες.

Μετὰ δὲ ταῦτα τί ἐστὶν ἡ ἀρετῇ σκεπτέον. ἐπεὶ οὖν 4
 τὰ ἐν τῇ ψυχῇ γινόμενα τρία ἐστὶ, πάθη δυνάμεις ἔξεις,
 ταύτων ἂν τι εἴη ἡ ἀρετῇ. λέγω δὲ πάθη μὲν ἐπιθυμίαν,
 ὀργὴν, φόβον, θράσος, φθόνον, χαρὰν, φιλίαν, μῖσος,
 πόθον, ζῆλον, ἔλεον, ἄλλως εἰς ἔπεται ἡδονῇ ἢ λύπῃ, δι-
 νάμεις δὲ καθ' ἃς παθητικοὶ ταύτων λεγόμεθα, οἷον καθ'
 25 ἃς δυνατοὶ ὀργισθῆναι ἢ λυπηθῆναι ἢ ἐλεῆσαι, ἔξεις δὲ
 καθ' ἃς πρὸς τὰ πάθη ἔχομεν εὖ ἢ κακῶς, οἷον πρὸς τὸ
 ὀργισθῆναι, εἰ μὲν σφοδρῶς ἢ ἀνεμῆτως, κακῶς ἔχομεν,
 εἰ δὲ μέσως, εὖ ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τὰλλα. πάθη μὲν
 οὖν οὐκ εἰσὶν οὐδ' αἰ ἀρεταὶ οὐδ' αἰ κακίαι, ὅτι οὐ λογό-
 30 μεθα κατὰ τὰ πάθη σπουδαῖοι ἢ φαῦλοι, κατὰ δὲ τὰς
 ἀρετὰς ἢ τὰς κακίας λεγόμεθα, καὶ ὅτι κατὰ μὲν τὰ
 πάθη ἔτ' ἐπαινούμεθα οὔτε ψευόμεθα (οὐ γὰρ ἐπαινεῖται
 ὁ φραβούμενος ἢ δὲ ὀργιζόμενος, οὐδὲ ψήγεται ὁ ἀπλῶς

2. συντελέραπται K². || διὸ — ἀποτρέψασθαι om N². || 5. γῶν M². || 7. κα] ἢ L², ἢ καὶ M²N². || δὲ καὶ χαλεπώτερον L². ||
 10. περὶ τὰς ἡδονὰς O². || 11. ἀρετῇ] ἡθικῇ M² et rc L². || 12. ἔσται] ἔπεται M². || 13. ἢ om M². || 16. ἐγένετο M². || 19. τὰ post
 καὶ om K²M². || 20. σώφρονες καὶ δίκαιοι M². || οἱ M²N². || τὰ om M². || 21. τὰ add K². || 24. καὶ post εἰάν om M²N². ||
 τι post εἰάν L²O². || 27. γὰρ om N². || γινόμενα L²O². || ἔχειν αὐτοῖς K². || 28. οὖν] τὰς K². || αὐτὰ L²O². || 29. εἰ L²O². ||
 30. εἰ L²M²O². || 31. ἢν προαιρήμενος om K². || 32. καὶ προαιρήμενος om L²N²O². || διὰ ταῦτα K². || τὸ τρίτον & M². || εἰάν
 καὶ K². || 33. ἔχων καὶ πράττη N².
 2. τὰ post δὲ om K². || οὐδὲ ἢ μικρὸν K². || 3. τὰ om K². || 4. ἄπερ καὶ ἐκ L²O². || 6. ἢ] εἴη L². || ἢ] καὶ M². || ὁ om
 L²M²O². || 8. ὁ om N². || ὁ post καὶ om K²M²O². || 9. εὖ γ' ἔτ L². || 10. ἐκ — σώφρων om O². || 11. μελλήσσει L²M²O². ||
 15. μὲν ἀκούουσι M². || 16. οἷον ἐκεῖνοι L², ἐκεῖνοι οὐκ M². || 19. μετὰ ταῦτα δὲ τί ἐστὶν ἀρετῇ M², τί δ' ἐστὶν ἡ ἀρετῇ ἐξῆς K². ||
 ἐπισκεπτέον M². || 21. τι ἂν L²M²N²O². || ἢ om N². || δὲ L². || 22. φθόνον ἄρετος K². || μῖσος φιλίαν L²O². || 24. ποθητικοὶ
 M². || 26. ἢ εὖ ἢ M². || 29. οὐδ' αἰ κακίαι — 1109 b 22. ἄλλο οὐδὲ] haec 1113 b 9. ante ἀλοχρὸν ponit N². || 29. οὐδὲ M²N². ||
 30. τὰ om K². || 31. ἢ] καὶ K². || λεγόμεθα σπουδαῖοι καὶ φαῦλοι καὶ K². || μὲν om K². || 32. οὖ] οὐδὲ O². || 33. οὐδὲ] ἢ M². ||
 οὐδὲ ψήγεται — 1106 a 1. ὀργιζόμενος om L².

ὀργιζόμενος ἀλλ' ὁ πῶς), κατὰ δὲ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας ἐπαινόμεθα ἢ ψευδόμεθα. ἔτι ὀργιζόμεθα μὲν καὶ φοβούμεθα ἀπροαιρέτως, αἱ δ' ἀρεταὶ προαιρέσεις τινὲς ἢ ἔκ ἄνευ προαιρέσεως. πρὸς δὲ τέτοις κατὰ μὲν τὰ πάθη κινεῖσθαι λεγόμεθα, κατὰ δὲ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας οὐ κινεῖσθαι ἀλλὰ διακείσθαι πῶς. διὰ ταῦτα δὲ οὐδὲ δυνάμεις εἰσὶν· οὔτε γὰρ ἀγαθοὶ λεγόμεθα τῶ δύνασθαι πᾶσχειν ἀπλῶς οὔτε κακοί, οὔτ' ἐπαινούμεθα οὔτε ψευδόμεθα. καὶ ἔτι δυνατοὶ μὲν ἐσμεν φύσει, ἀγαθοὶ δὲ ἢ κακοὶ οὐ γινόμεθα φύσει· εἴπομεν δὲ περὶ τούτου πρότερον. εἰ ἔν μῆτε πάθη εἰσὶν αἱ ἀρεταὶ μῆτε δυνάμεις, λέγεται ἔξῃς αὐτὰς εἶναι. ὁ τι μὲν οὖν ἐστὶ τῶ γένει ἢ ἀρετῇ, εἴρηται.

5 Δεῖ δὲ μὴ μόνον οὕτως εἰπεῖν, ὅτι ἔξῃς, ἀλλὰ καὶ ποῖα τις. βητέον οὖν ὅτι πᾶσα ἀρετῇ, οὐ ἂν ἢ ἀρετῇ, αὐτό τε εὖ ἔχον ἀποτελεῖ καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ εὖ ἀποδίδωσιν, οἷον ἢ τῷ ὀφθαλμοῦ ἀρετῇ τὸν τε ὀφθαλμὸν σπουδαῖον ποιεῖ καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ· τῇ γὰρ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετῇ εὖ ὁρῶμεν. ὁμοίως ἢ τοῦ ἵππου ἀρετῇ ἵππον τε σπουδαῖον ποιεῖ καὶ ἀγαθὸν δραμεῖν καὶ ἐνεγκεῖν τὸν ἐπιβάτην καὶ μεῖναι τοὺς πολεμίους. εἰ δὴ τῶτ' ἐπὶ πάντων οὕτως ἔχει, καὶ ἢ τοῦ ἀνθρώπου ἀρετῇ εἴη ἂν ἔξῃς ἀφ' ἧς ἀγαθὸς ἀνθρώπος γίνεται καὶ ἀφ' ἧς εὖ τὸ ἑαυτοῦ ἔργον ἀποδώσει. πῶς δὲ τῶτ' ἔσαι, ἢ ἦθ' μὲν εἰρήκαμεν, ἔτι δὲ καὶ ὡδ' ἔσαι φανερόν, εἰὰν θεωρήσωμεν ποῖα τίς ἐστὶν ἢ φύσις αὐτῆς. ἐν παντὶ δὴ συνεχεῖ καὶ διαιρετῶ ἐστὶ λαβεῖν τὸ μὲν πλεῖον τὸ δ' ἔλαττον τὸ δ' ἴσον, καὶ ταῦτα ἢ κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἢ πρὸς ἡμᾶς· τὸ δ' ἴσον μέσον τι ὑπερβολῆς καὶ ἑλλείψεως. λέγω δὲ τοῦ μὲν πράγματος μέσον τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' ἑκατέρου τῶν ἄκρων, ὅπερ ἐστὶν ἐν καὶ ταυτὸν πᾶσιν, πρὸς ἡμᾶς δὲ ὁ μῆτε πλεονάζει μῆτε ἑλλείπει. τοῦτο δ' οὐχ ἔν, οὐδὲ ταυτὸν πᾶσιν, οἷον εἰ τὰ δέκα πολλὰ τὰ δὲ δύο ὀλίγα, τὰ ἔξ μέσα λαμβάνουσι κατὰ τὸ πρᾶγμα· ἴσῳ γὰρ ὑπερέχει τε καὶ ὑπερέχεται, τοῦτο δὲ μέσον ἐστὶ κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν. τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς οὐχ οὕτω ληπτέον· οὐ γὰρ

εἰ τῶ δέκα μοναῖ φαγεῖν πολὺ δύο δὲ ὀλίγον, ὁ ἀλείπτῃς ἔξ μονᾶς προτάξει· ἐστὶ γὰρ ἴσως καὶ τοῦτο πολὺ τῶ ληψομένῳ ἢ ὀλίγον· Μίλωνι μὲν γὰρ ὀλίγον, τῶ δὲ ἀρχομένῳ τῶν γυμνασίων πολὺ. ὁμοίως ἐπὶ δρόμου καὶ πάλης. οὕτω δὴ πᾶς ἐπιστήμων τὴν ὑπερβολὴν μὲν καὶ τὴν ἑλλειψιν φεύγει, τὸ δὲ μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ' αἰρεῖται, μέσον δὲ οὐ τὸ τῷ πράγματι ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς. εἰ δὴ πᾶσα ἐπιστήμη οὕτω τὸ ἔργον εὖ ἐπιτελεῖ, πρὸς τὸ μέσον βλέψουσα καὶ εἰς τοῦτο ἀγνοῦσα τὰ ἔργα (ὅθεν εἰώθασιν ἐπιλέγειν τοῖς εὖ ἔχουσιν ἔργοις ὅτι οὔτ' ἀφελὲν ἔστιν οὔτε προσθεῖναι, ὡς τῆς μὲν ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἑλλείψεως φθειρούσης τὸ εὖ, τῆς δὲ μεσότητος σωζούσης), οἱ δ' ἀγαθοὶ τεχνῆται, ὡς λέγομεν, πρὸς τοῦτο βλέποντες ἐργάζονται, ἢ δ' ἀρετῇ πάσης τέχνης ἀκριβεστέρα καὶ ἀμείνων ἐστὶν, ὡς περὶ καὶ ἢ φύσις, τοῦ μέσου ἂν εἴη σοφιστικῆ. λέγω δὲ τὴν ἠθικὴν· αὕτη γὰρ ἐστὶ περὶ πάθη καὶ πράξεις, ἐν δὲ τούτοις ἐστὶν ὑπερβολὴ καὶ ἑλλειψις καὶ τὸ μέσον. οἷον καὶ φοβηθῆναι καὶ θαρρῆσαι καὶ ἐπιθυμῆσαι καὶ ὀργισθῆναι καὶ ἐλεῆσαι καὶ ὄλωσθαι ἢ σθῆναι καὶ λυπηθῆναι ἔστι καὶ μᾶλλον καὶ ἥττον, καὶ ἀμφοτέρω οὐκ εὖ· τὸ δ' ὅτε δεῖ καὶ ἐφ' οἷς καὶ πρὸς οὖς καὶ οὐ ἔνεκα καὶ ὡς δεῖ, μέσον τε καὶ ἀριστον, ὅπερ ἐστὶ τῆς ἀρετῆς. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὰς πράξεις ἐστὶν ὑπερβολὴ καὶ ἑλλειψις καὶ τὸ μέσον. ἢ δ' ἀρετῇ περὶ πάθη καὶ πράξεις ἐστὶν, ἐν οἷς ἢ μὲν ὑπερβολὴ ἀμαρτάνεται καὶ ἢ ἑλλειψις ψέγεται, τὸ δὲ μέσον ἐπαινεῖται καὶ κατορθύεται· ταῦτα δ' ἀμφω τῆς ἀρετῆς. μεσότης τις ἄρα ἐστὶν ἢ ἀρετῇ, σοφιστικῆ γε ἴσα τῷ μέσου. ἔτι τὸ μὲν ἀμαρτάνει πολλοῦ ἐστὶν (τὸ γὰρ κακὸν τοῦ ἀκέρου, ὡς οἱ Πυθαγόρειοι εἶκαζον, τὸ δ' ἀγαθὸν τοῦ πεπερασμένου), τὸ δὲ κατορθῶν μοναχῶς· διὸ καὶ τὸ μὲν βᾶδιον τὸ δὲ χαλεπὸν, βᾶδιον μὲν τὸ ἀποτυχεῖν τοῦ σκοποῦ, χαλεπὸν δὲ τὸ ἐπιτυχεῖν. καὶ διὰ ταῦτ' οὖν τῆς μὲν κακίας ἢ ὑπερβολῆς καὶ ἢ ἑλλειψις, τῆς δ' ἀρετῆς ἢ μεσότητος· ἐστὶ μὲν γὰρ ἀπλῶς, παντοδαπῶς δὲ κακοί.

Ἔστιν ἄρα ἢ ἀρετῇ ἔξῃς προαιρετικῆ, ἐν μεσότητι 6

1. τὰς post καὶ om N². || 2. μὲν om M². || 9. καὶ om K². || 10. δὲ καὶ περὶ τούτων M². || 14. ἔξῃς N². || 15. τίτωσι K². || 16. τίς τις ἔξῃς M². || 17. ἢ εἴη K². || 18. τὸ εὖ ἔργον αὐτοῦ ἀπ. L². || 19. ὁμοίως δὲ ἢ N². || 22. ἂν ἢ ἔξῃς K². || 23. αὐτῷ L²M². || 25. θεωρήσωμεν K². || ἐστὶν om M². || 28. πρὸς] καθ' L²O². || 30. ἑκατέρων L²M². || 33. τὰ δὲ ἔξ M². || 34. ἴσως L²N²O². || 1. μονᾶς N²O². || δύο om pr K². || 2. πολὺ καὶ τοῦτο M². || 5. δὴ καὶ πᾶς O². || μὲν om O². || 6. ἐκφύγα M². || 8. ἀποτελεῖ L²O². || 13. οἱ δ'] εἰ δ' οἱ K², εἰ δὴ οἱ M²O². || πρὸς τοῦτο ὡς λέγομεν M². || 18. τὸ om M². || οἷον — 24. μέσον om N². || 18. ἐπιθυμῆσαι καὶ ἀπογραφῆσαι καὶ ὀργισθῆναι M². || 20. ἢ λυπηθῆναι ἔστι μᾶλλον M². || 21. οἷς] οἷς δεῖ K². || οὐ ἔνεκα] οὐκ ἐστὶν K². || 22. ἐστὶ] ἐπὶ N², ἐστὶν ἐπὶ K². || 24. τὸ om M². || 25. καὶ ἢ] ἢ δὲ M². || 27. τίς om M². || ἐστὶν ἄρα L²O². || 28. γε om K². || ἔτι] ἐπὶ δὲ M², ὅτι O². || 30. πυθαγόρειοι K². || τοῦ — 31. μοναχῶς om N². || 32. μὲν γὰρ τὸ M². || 33. ἢ om M². || 34. ἢ post καὶ om M²N²O². || 35. κακοὶ δὲ παντοδαπῶς L²O².

οὔσα τῇ πρὸς ἡμᾶς, ὠρισμένη λόγῳ καὶ ὡς ἂν ὁ φρόνι-
 μος ὀρίσειεν. μεσότης δὲ δύο κακιῶν, τῆς μὲν καθ' ὑπερ-
 βολὴν τῆς δὲ καθ' ἑλλειψίν· καὶ ἔτι τῷ ταῖς μὲν ἐλλεί-
 πειν ταῖς δ' ὑπερβάλλειν τῷ δόντος ἐν τε τοῖς πάθεσι καὶ
 ἐν ταῖς πράξεσι, τὴν δ' ἀρετὴν τὸ μέσον καὶ εὐρίσκειν καὶ 5
 αἰρεῖσθαι. διὸ κατὰ μὲν τὴν οὐσίαν καὶ τὸν λόγον τὸν τί
 ἦν εἶναι λέγοντα μεσότης ἐστὶν ἡ ἀρετὴ, κατὰ δὲ τὸ ἀρι-
 στον καὶ τὸ εὖ ἀκρότης. οὐ πᾶσα δ' ἐπιδέχεται πρᾶξις
 οὐδὲ πᾶν πάθος τὴν μεσότητα· ἐνια γὰρ εὐθὺς ὠνόμασαι
 συνειλημμένα μετὰ τῆς φαυλότητος, οἷον ἐπιχαιρεκακία 10
 ἀναίσχυντία, φθόνος, καὶ ἐπὶ τῶν πράξεων μοιχεία κλοπὴ
 ἀνδροφονία· πάντα γὰρ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ψέγεται
 τῷ αὐτὰ φαῦλα εἶναι, ἀλλ' οὐχ αἱ ὑπερβολαὶ αὐτῶν
 οὐδ' αἱ ἐλλείψεις. οὐκ ἔστιν οὖν οὐδέποτε περὶ αὐτὰ κα-
 τορθοῦν, ἀλλ' ἀεὶ ἀμαρτάνειν· οὐδ' ἔστι τὸ εὖ ἢ μὴ εὖ 15
 περὶ τὰ τοιαῦτα ἐν τῷ ἦν δεῖ καὶ ὅτε καὶ ὡς μοιχεύειν,
 ἀλλ' ἀπλῶς τὸ ποιεῖν ὅτι οὖν τούτων ἀμαρτάνειν ἐστίν.
 ὅμοιον οὖν τὸ ἀξιοῦν καὶ περὶ τὸ ἀδικεῖν καὶ δειλαίνειν
 καὶ ἀκολασαίνειν εἶναι μεσότητα καὶ ὑπερβολὴν καὶ ἑλ-
 λειψίν· ἔσαι γὰρ οὕτω γε ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως με- 20
 σότης καὶ ὑπερβολῆς ὑπερβολὴ καὶ ἑλλειψὶς ἐλλείψεως.
 ὥσπερ δὲ σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας ἐκ ἔστιν ὑπερβολὴ καὶ
 ἑλλειψὶς διὰ τὸ τὸ μέσον εἶναι πως ἄκρον, οὕτως οὐδὲ
 ἐκείνων μεσότης οὐδὲ ὑπερβολὴ καὶ ἑλλειψὶς, ἀλλ' ὡς ἂν
 πρᾶττεται ἀμαρτάνεται· ὅλως γὰρ οὐθ' ὑπερβολῆς καὶ 25
 ἐλλείψεως μεσότης ἐστίν, οὔτε μεσότητος ὑπερβολὴ καὶ
 ἑλλειψὶς.

7 Δεῖ δὲ τοῦτο μὴ μόνον καθόλου λέγεσθαι, ἀλλὰ
 καὶ τοῖς καθ' ἕκαστα ἐφαρμόττειν· ἐν γὰρ τοῖς περὶ τὰς
 πράξεις λόγοις οἱ μὲν καθόλου κενώτεροί εἰσιν, οἱ δ' ἐπὶ 30
 μέρος ἀληθινώτεροι· περὶ γὰρ τὰ καθ' ἕκαστα αἱ πράξεις,
 δεόν δ' ἐπὶ τέτων συμφωνεῖν. ληπτέον οὖν ταῦτα ἐκ τῆς
 διαγραφῆς. περὶ μὲν οὖν φόβου καὶ θάρρη ἀνδρείας μεσο-

της· τῶν δ' ὑπερβαλλόντων ὁ μὲν τῇ ἀφοβίᾳ ἀνώνυμος
 (πολλὰ δ' ἐστὶν ἀνώνυμα), ὁ δ' ἐν τῷ θαρρεῖν ὑπερβάλ-
 λων θρασύς, ὁ δὲ τῷ μὲν φοβεῖσθαι ὑπερβάλλων τῷ δὲ
 θαρρεῖν ἐλλείπων δειλός. περὶ ἡδονᾶς δὲ καὶ λύπας οὐ
 πάσας, ἥττον δὲ καὶ περὶ τὰς λύπας, μεσότης μὲν σω-
 φροσύνη, ὑπερβολὴ δὲ ἀκολασία. ἐλλείποντες δὲ περὶ τὰς
 ἡδονὰς οὐ πᾶν γίνονται· διόπερ οὐδ' ὀνόματος τετυχη-
 κασιν οὐδ' οἱ τοιοῦτοι, ἔστωσαν δὲ ἀναίσθητοι. περὶ δὲ δό-
 σιν χρημάτων καὶ λῆψιν μεσότης μὲν ἐλευθεριότης, ὑπερ-
 βολὴ δὲ καὶ ἑλλειψὶς ἀσωτία καὶ ἀνελευθερία. ἐναντίως
 δ' ἑαυταῖς ὑπερβάλλουσι καὶ ἐλλείπουσιν· ὁ μὲν γὰρ
 ἀσωτος ἐν μὲν προέσει ὑπερβάλλει ἐν δὲ λήψει ἐλλείπει,
 ὁ δ' ἀνελεύθερος ἐν μὲν λήψει ὑπερβάλλει ἐν δὲ προέσει
 ἐλλείπει. νῦν μὲν οὖν τύπῳ καὶ ἐπὶ κεφαλαίῳ λέγομεν,
 ἀρκύμενοι αὐτῷ τῷ ὕστερον δὲ ἀκριβέστερον περὶ αὐτῶν
 διορισθήσεται. περὶ δὲ τὰ χρήματα καὶ ἄλλαι διαθέσεις
 εἰσὶ, μεσότης μὲν μεγαλοπρέπεια (ὁ γὰρ μεγαλοπρεπῆς
 διαφέρει ἐλευθερίου· ὁ μὲν γὰρ περὶ μεγάλα, ὁ δὲ περὶ
 μικρά), ὑπερβολὴ δὲ ἀπειροκαλία καὶ βαναυσία, ἑλλει-
 ψὶς δὲ μικροπρέπεια· διαφέρουσι δ' αὐταὶ τῶν περὶ τὴν
 ἐλευθεριότητα, πῆ δὲ διαφέρουσιν, ὕστερον ῥηθήσεται. περὶ
 δὲ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν μεσότης μὲν μεγαλοψυχία, ὑπερ-
 βολὴ δὲ χανυότης τις λεγομένη, ἑλλειψὶς δὲ μικροψυχία·
 ὡς δ' ἐλέγομεν ἔχειν πρὸς τὴν μεγαλοπρέπειαν τὴν ἐλευ-
 θεριότητα, περὶ μικρὰ διαφέρουσαν, οὕτως ἔχει τις καὶ
 πρὸς τὴν μεγαλοψυχίαν, περὶ τιμὴν ὕσαν μεγάλην, αὐτὴ
 περὶ μικρὰν οὔσα· ἔστι γὰρ ὡς δεῖ ὀρέγεσθαι τιμῆς καὶ
 μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ ἥττον, λέγεται δ' ὁ μὲν ὑπερβάλλων
 ταῖς ὀρῆξεσι φιλότιμος, ὁ δ' ἐλλείπων ἀφιλότιμος, ὁ δὲ
 μέσος ἀνώνυμος. ἀνώνυμοι δὲ καὶ αἱ διαθέσεις, πλὴν ἡ
 τῷ φιλοτίμου φιλοτιμία. ὅθεν ἐπιδικάζονται οἱ ἄκροι τῆς
 μέσης χώρας. καὶ ἡμεῖς δὲ ἐξὶ μὲν ὅτε τὸν μέσον φιλό-
 τιμον καλύψωμεν ἐξὶ δ' ὅτε ἀφιλότιμον, καὶ ἔστιν ὅτε μὲν

1. ὠρισμένη om N². || 2. δυῖν K². || 3. ἔσι M². || τὸ L². || 4. ταῖς πράξεσι καὶ ἐν τοῖς πάθεσι M². || 5. ἐν et τὸ om K². || 6. τὸν τὸ τί K². || 9. ἕνα μὲν γὰρ M². || 10. συνειληγμένα N². || ἐπιχαιρεκακία καὶ ἀναίσχυντία N². || 12. λέγεται K²L²N²O². || 13. αὐτὰ om K². || 14. αὐτὰς K². || 16. ἦν K²M²N². || 17. ὅτι οὖν] ἐν M². || 19. εἶναι] καὶ O². || 20. γε om K². || καὶ — 21. ὑπερβολῆς om N². || 21. ἐλλείψεως ἑλλειψὶς M², ἑλλειψὶς ἐλλείψεως ταῦτα K². || 23. διὰ — 24. ἑλλειψὶς om M². || 23. τὸ alterum om L²N²O². || ἄκρον M²N². || οὐδὲ om M². || 25. ἀμαρτάνεται K². || 26. οὐδὲ L²M²N²O². || 28. τοῦτο μὴ] μὴ τὸ αὐτὸ K², μὴ L². || 29. καὶ ἐν τοῖς L². || ἕκαστον M². || 30. κενώτεροί K²L²M²N². || 32. οὖν om K².
 3. θρασύς — ὑπερβάλλων om N². || δ' ἐν τῷ K²M². || θαρρεῖσθαι M². || 4. οὐ — 5. λύπας om N². || 6. ταῖς περὶ L². || 7. ὀνόματος — τοιούτοι] αὐτοὶ ὀνόματος τετυχηκασιν L²M²N²O². || 8. ἔστιν δὲ ἀναίσθητος K². || 11. δ' ἑαυταῖς N², δὲ αὐταῖς M², δὲ αὐτὰς O², om K². || μὲν om M². || 12. προαιρέσει N². || 12 et 13. λάψαι pr K². || 13. μὲν προέσει ἐλλείπει ἐν δὲ λήψει ὑπερβάλλει M². || 14. οὖν ἐν τύπῳ M². || κεφαλαίου K²N². || 15. αὐτῷ] αὐτοῦ L². || 16. τὰ om K². || 17. μὲν γὰρ μεγαλοπρέπεια M². || 20. διαφέρουσι — 21. ἐλευθεριότητα om K². || 21. πῆ] ὡ L²M²N²O². || 24. δὲ λέγομεν N². || 25. ἔχειν τινα N². || 26. τὴν om K². || μεγαλοψυχίαν αὐτὴν περὶ M². || αὐτὴ K²M², αὐτὴν N². || 27. μικρὰ K²L²N². || οὔσαν N². || γὰρ om N². || 32. δὲ om M². || ἔσι — 33. καὶ om K². || 32. μὲν om M²O². || φιλότιμον καλύψωμεν] ἐπαυῶμεν M². || 33. ὅτε καὶ ἀφιλότιμον N². || καὶ — 1108 α 1. ἀφιλότιμον om L²M²O². || 33. μὲν om K².

ἐπαινόμενον τὸν φιλότιμον ἔστι δ' ὅτε τὸν ἀφιλότιμον. διὰ
 τῶν δ' αἰτίων τῆτο ποιούμεν, ἐν τοῖς ἐξῆς ῥηθήσεται· νῦν
 δὲ περὶ τῶν λοιπῶν λέγωμεν κατὰ τὸν ὑψηλόμενον τρέ-
 πον. ἔστι δὲ καὶ περὶ ὀργὴν ὑπερβολὴ καὶ ἑλλειψις καὶ
 μεσότης, σχεδὸν δὲ ἀνωνύμων ὄντων αὐτῶν τὸν μέσον
 πρῶτον λέγοντες τὴν μεσότητα πρῶτον καλέσομεν· τῶν
 δ' ἄκρων ὁ μὲν ὑπερβάλλων ὀργίλος ἔστω, ἡ δὲ κακία ὀρ-
 γιλότης, ὁ δ' ἑλλείπων ἀόργητός τις, ἡ δ' ἑλλειψις ἀορ-
 γησία. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι τρεῖς μεσότητες, ἔχουσαι μὲν
 τινα ὁμοιότητα πρὸς ἀλλήλας, διαφέρουσαι δ' ἀλλήλων· 10
 πᾶσαι μὲν γὰρ εἰσι περὶ λόγων καὶ πράξεων κοινωσίαν,
 διαφέρουσι δὲ ὅτι ἡ μὲν ἔστι περὶ ἀληθῆς τὰ ἐν αὐτοῖς,
 αἱ δὲ περὶ τὸ ἡδύ· τούτου δὲ τὸ μὲν ἐν παιδιᾷ τὸ δ' ἐν
 πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν βίον. ῥητέον ἔν τε καὶ περὶ τούτων, ἵνα
 μᾶλλον κατὰ τὸν ὅτι ἐν πᾶσιν ἡ μεσότης ἐπαινετόν, τὰ 15
 δ' ἄκρα οὐτ' ὀρθὰ οὐτ' ἐπαινετὰ ἀλλὰ ψεκτά. ἔστι μὲν
 οὖν καὶ τούτων τὰ πλεον ἀνώμαλα· περὶ αὐτῶν δ', ὥσπερ
 καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, αὐτὰς ὀνομαστικῶν σαφηνείας ἐπι-
 κεν καὶ τοῦ εὐπαρηγορηθέντος, περὶ μὲν οὖν τὸ ἀληθές
 ὁ μὲν μέσος ἀληθής τις καὶ ἡ μεσότης ἀλήθεια λεγέσθαι,
 ἡ δὲ προσποιήσις ἡ μὲν ἐπὶ τὸ μείζον ἀλαζονεία καὶ ὁ
 ἔχων αὐτὰ ἀλαζών, ἡ δ' ἐπὶ τὸ ἔλαττον εἰρωνεία καὶ
 εἴρων. περὶ δὲ τὸ ἡδύ τὸ μὲν ἐν παιδιᾷ ὁ μὲν μέσος
 εὐτραπέλος καὶ ἡ διάθεσις εὐτραπελία, ἡ δ' ὑπερβολὴ βω-
 μολοχία καὶ ὁ ἔχων αὐτὴν βωμολόχος, ἡ δ' ἑλλείπων 25
 ἀγορεύσις τις καὶ ἡ ἔξις ἀγορευία· περὶ δὲ τὸ λοιπὸν ἡδύ
 τὸ ἐν τῷ βίῳ ὁ μὲν ὡς θεὸς ἡδὺς ἂν φίλος καὶ ἡ μεσότης
 φιλία, ὁ δ' ὑπερβάλλων, εἰ μὲν οὐδενὸς ἕνεκα, ἀρο-
 σκος, εἰ δ' ὠφελείας τῆς αὐτοῦ, κέλαξ, ἡ δ' ἑλλείπων
 καὶ ἐν πᾶσιν ἀμῆδης δύσερός τις καὶ δύσκολος, εἰσὶ δὲ καὶ 30
 ἐν τοῖς πάθεσι καὶ ἐν τοῖς περὶ τὰ πάθη μεσότητες· ἡ γὰρ
 αἰδώς ἀρετὴ μὲν οὐκ ἔστιν, ἐπαινετὰ δὲ καὶ ἡ αἰδήμων.
 καὶ γὰρ ἐν τούτοις ὁ μὲν λέγεται μέσος, ὁ δ' ὑπερβάλ-
 λων, ὡς ὁ καταπλήξ, ὁ πάντα αἰδόμενος· ὁ δ' ἑλλείπων
 ἢ ὁ μηδὲ ἄλλως ἀναίσχυντος· ὁ δὲ μέσος αἰδήμων. νέμο-

σις δὲ μεσότης φθόνου καὶ ἐπιχειρηματικίας. εἰσὶ δὲ περὶ
 λύπην καὶ ἡδονὴν τὰς ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι τοῖς πέλας
 γνομένας· ὁ μὲν γὰρ νεμεσητικός λυπεῖται ἐπὶ τοῖς ἀνα-
 ξίας οὐ πρᾶττον, ὁ δὲ φθονερός ὑπερβάλλων τούτων ἐπὶ
 πᾶσι λυπεῖται, ὁ δ' ἐπιχειρηματικὸς τοσοῦτον ἑλλείπει τοῦ
 λυπεῖσθαι ὅσπερ καὶ χαίρειν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων καὶ
 ἄλλοι καιροὶ ἔσται· περὶ δὲ δικαιοσύνης, ἐπὶ ἔχ ἀπλῶς
 λέγεται, μετὰ ταῦτα διελόμενοι περὶ ἐπιπέρας ἀρούμων
 πῶς μεσότητές εἰσιν· ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν λογικῶν
 ἀρετῶν.

Τριῶν δὲ διαθέσεων ἑστῶν, δύο μὲν κακῶν, τῆς μὲν δ
 καθ' ὑπερβολὴν τῆς δὲ καθ' ἑλλειψιν, μιᾶς δ' ἀρετῆς τῆς
 μεσότητος, πᾶσαι πάσαις ἀντίκεινται πως· αἱ μὲν γὰρ
 ἄκρα καὶ τῆ μέση καὶ ἀλλήλαις ἐναντεῖαι εἰσὶν, ἡ δὲ
 μέση ταῖς ἄκραις· ὥσπερ γὰρ τὸ ἴσον πρὸς μὲν τὸ ἔλατ-
 τον μείζον πρὸς δὲ τὸ μείζον ἔλαττον, οὕτως αἱ μέσαι
 ἔχεις πρὸς μὲν τὰς ἑλλείψεις ὑπερβάλλουσι, πρὸς δὲ τὰς
 ὑπερβολὰς ἑλλείπουσιν ἔν τε τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς πρά-
 ξεσιν. ἡ γὰρ ἀνδρεία πρὸς μὲν τὴν δειλὴν θρασύς φαί-
 νεται, πρὸς δὲ τὸν θρασύν δειλός· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ σόφρων
 πρὸς μὲν τὸν ἀναίσθητον ἀκόλαστος, πρὸς δὲ τὸν ἀκόλαστον
 ἀναίσθητος, ὁ δ' ἐλευθέριος πρὸς μὲν τὸν ἀκαλεύθερον αἰσ-
 νος, πρὸς δὲ τὸν αἰσων ἀναλεύθερος. διὸ καὶ ἀπαυθύνται
 τὸν μέσον οἱ ἄκρα ἐκείτους πρὸς ἐκείτους, καὶ καλοῦσι
 τὸν ἀνδρείον ὁ μὲν δειλὸς θρασύν ὁ δὲ θρασύς δειλόν, καὶ
 ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀνάλογον. ἔτω δ' ἀντικειμένων ἀλλήλοις
 τούτων, πλείων ἐναντιότης ἐστὶ τοῖς ἄκροις πρὸς ἀλλήλα ἢ
 πρὸς τὸ μέσον· κορρωτέρω γὰρ ταῦτα ἀπέχθησαν ἀλλήλων
 ἢ τοῦ μέσου, ὥσπερ τὸ μέγα τοῦ μικροῦ καὶ τὸ μικρὸν
 τοῦ μεγάλου ἢ ἀμφω τοῦ ἴσου. ἔτι πρὸς μὲν τὸ μέσον
 ἴσως ἄκροις ὁμοίως τις φαίνεται, ὡς τῆ θρασύτητι πρὸς
 τὴν ἀνδρείαν καὶ τῆ αἰσωνία πρὸς τὴν ἐλευθερίτητα· τοῦ
 δὲ ἄκροις πρὸς ἀλλήλα κλείση ἀνομοιότης. τὰ δὲ πλε-
 ρον ἀπέχοντα ἀλλήλων ἐναντία ὀρίζονται, ὡς καὶ μάλ-
 λον ἐναντία τὰ πλείον ἀπέχοντα. πρὸς δὲ τὸ μέσον ἀν-

1. ἐστι — ἀφιλότιμον οἱ K². || 2. ἐν οἱ L²O². || 3. λέγομεν L²N². || 4. δὲ οἱ M². || περὶ τὴν ὀργὴν K². || 5. ἔστιν οἱ K². || 6. καλέσομεν K². || 7. ἐστὶν K². || 8. ἀόργητός K². || τις] ἐστὶν M². || ἀοργησία K². || 10. ἀλλήλαις] ἀλλήλας καὶ κοινωσίαν L²N². || διαφέρουσι N²O². || 12. ἡ μὲν ὅτι ἐστὶ K², ὅτι αἱ μὲν εἰσι O². || 15. ἐν] ἐστὶ O². || τὰ ἄκρα οὐτ' ἐπαινετὰ οὐτ' ὀρθὰ K². || 16. εἰσὶ K². || 18. ἔνεκα K². || 21. καὶ — 22. ἀλαζών οἱ M². || 24. καὶ ἡ] ἡ δὲ M². || εὐτραπέλια K². || 26. ἡ οἱ O². || ἡδὺ οἱ M². || 28 et 29. εἰ] L²O². || 28. μηδὲ οἱ M². || 30. ἐν οἱ M². || 31. παύματα K². || ἐν ταῖς οἱ K². || περὶ N². || 35. ὁ μηδὲ] μηδὲν K².

2. λύπης καὶ ἡδονῆς L². || τὰς] τὴν M². || 6. χαίρειν L²N². || 8. διελόμενοι M². || 11. δὲ L²O². || 14. ἐπιπέρας εἰσὶ] ἐπιπέρας ἐναντίας O². || 15. μεσότης M². || 16. μείζον πρὸς] μέγα πρὸς M²O². || 18. τε οἱ M². || 19. μὲν οἱ M². || 22. ἐλευθέριος O². || 24. ἐν N². || 25. τὸν] τὸν μὲν M². || 26. ὅ οἱ O². || ταῦτων ἀλλήλαις M². || 27. πλείων K²L²M²N²O². || κοινωσίαν τούτων ἐστὶ M². || 29. ἡ οἱ M². || 30. ἡ οἱ pr M². || μὲν ἐν] τὸν K²M². || 33. πλείων N². || 34. ἀπέχοντα ἐπ' ἀλλήλων K². || 35. πλείων L². || ἀντίκεινται L²M².

τίεσται μᾶλλον ἐφ' ὧν μὲν ἡ ἔλλειψις ἐφ' ὧν δὲ ἡ
 ὑπερβολή, οἷον ἀνδρεία μὲν οὐχ ἡ θρασύτης ὑπερβολή
 οὔσα, ἀλλ' ἡ δειλία ἔλλειψις οὔσα, τῇ δὲ σωφροσύνη
 οὐχ ἡ ἀναισθησία ἐνδεια οὔσα, ἀλλ' ἡ ἀκολασία ὑπερ-
 βολή οὔσα. διὰ δύο δ' αἰτίας τοῦτο συμβαίνει, μίαν 5
 μὲν τὴν ἐξ αὐτῶ τῷ πράγματος· τῷ γὰρ ἐγγύτερον εἶναι
 καὶ ὁμοιότερον τὸ ἕτερον ἄκρον τῷ μέσῳ, οὐ τοῦτο ἀλλὰ
 τῶναντίον ἀντιτίθεμεν μᾶλλον, εἶον ἐπει ὁμοιότερον εἶναι
 δοκεῖ τῇ ἀνδρείᾳ ἡ θρασύτης καὶ ἐγγύτερον, ἀνομοιότερον
 δ' ἡ δειλία, ταύτην μᾶλλον ἀντιτίθεμεν· τὰ γὰρ ἀπέ- 10
 χοντα πλεον τῷ μέσῳ ἐναντιώτερα δοκεῖ εἶναι. μία μὲν
 ἔν αἰτία αὕτη, ἐξ αὐτῶ τῷ πράγματος, ἕτερα δὲ ἐξ ἡμῶν
 αὐτῶν· πρὸς ἃ γὰρ αὐτοὶ μᾶλλον πεφύκαμεν πως, ταῦτα
 μᾶλλον ἐναντία τῷ μέσῳ φαίνεται. οἷον αὐτοὶ μᾶλλον
 πεφύκαμεν πρὸς τὰς ἡδονάς, διὸ εὐκατάφοροί ἐσμεν μᾶλ- 15
 λον πρὸς ἀκολασίαν ἢ πρὸς κοσμιότητα. ταῦτ' οὖν μᾶλ-
 λον ἐναντία λέγομεν, πρὸς ἃ ἡ ἐπίδοσις μᾶλλον γίνεσται
 καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἀκολασία ὑπερβολή οὔσα ἐναντιώτερα
 ἐστὶ τῇ σωφροσύνῃ.

9 Ὅτι μὲν ἔν ἐστὶν ἡ ἀρετὴ ἡ ἠθικὴ μεσότης, καὶ πῶς, 20
 καὶ ὅτι μεσότης δύο κακῶν, τῆς μὲν καθ' ὑπερβολὴν τῆς
 δὲ κατ' ἔλλειψιν, καὶ ὅτι τοιαύτη ἐστὶ διὰ τὸ σοχαστικῆ
 τῷ μέσῳ εἶναι τῷ ἐν τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς πράξεσιν, ἰκα-
 νῶς εἴρηται. διὸ καὶ ἔργον ἐστὶ σπουδαῖον εἶναι· ἐν ἐκάστῳ
 γὰρ τὸ μέσον λαβεῖν ἔργον, οἷον κύκλου τὸ μέσον ἢ καν- 25
 τὸς ἀλλὰ τῷ εἰδότης. ἔτω δὲ καὶ τὸ μὲν ὀργισθῆναι καν-
 τὸς καὶ ῥάδιον, καὶ τὸ δῦναι ἀργύριον καὶ δαπανῆσαι·
 τὸ δ' ᾧ καὶ ὄσον καὶ ὅτε καὶ ἕνεκα καὶ ὡς, ἕκети καν-
 τὸς ἰδὲ ῥάδιον· διόπερ τὸ εὖ καὶ σπάνιον καὶ ἐπανετὸν
 καὶ καλόν. διὸ δεῖ τὸν σοχαζόμενον τῷ μέσῳ πρῶτον μὲν 30
 ἀποχωρεῖν αὐ μᾶλλον ἐναντίως, καθάπερ καὶ ἡ Καλυψὼ
 παρανοεῖ· "τότε μὲν κακῶ καὶ κύματος ἐκτὸς ἔργε νῆα."
 τῶν γὰρ ἄκρων τὸ μὲν ἐστὶν ἀμαρτωλότερον, τὸ δ' ἦντον·
 ἐπει ἔν τῷ μέσῳ τυχεῖν ἄκρως χαλεπόν, κατὰ τὸν δεύ-
 τερόν φασι πλεον τὰ ἐλάττω αλητέον τῶν κακῶν· τῶτο 35

δ' ἔσαι μάλιστα τῶτον τὸν τρόπον ὃν λέγομεν. σιοπεῖν δὲ
 δεῖ πρὸς ἃ καὶ αὐτοὶ εὐκατάφοροί ἐσμεν· ἄλλοι γὰρ
 πρὸς ἄλλα πεφύκαμεν. τῶτο δ' ἔσται γινώριμον ἐν τῆς
 ἡδονῆς καὶ τῆς λύπης τῆς γινομένης περὶ ἡμᾶς. εἰς τῶναν-
 τίον δ' ἑαυτὸς ἀφέλκειν δεῖ· πολὺ γὰρ ἀπαγαγόντες τοῦ
 ἀμαρτάνειν εἰς τὸ μέσον ἤζομεν, ἕπερ οἱ τὰ διεγραμμένα
 τῶν ζύλων ὀρθῶντες ποιῶσιν. ἐν παντὶ δὲ μάλιστα φυλα-
 κτέον τὸ ἡδὺ καὶ τὴν ἡδονήν· ἢ γὰρ ἀδέκασοι κρίνομεν
 αὐτήν. ἕπερ ἔν οἱ δημογέροντες ἔπαθον πρὸς τὴν Ἑλλάην,
 τῶτο δεῖ παθεῖν καὶ ἡμᾶς πρὸς τὴν ἡδονήν, καὶ ἐν πᾶσι
 τὴν ἐπέων ἐπιλέγειν φωνήν· ἔτω γὰρ αὐτὴν ἀποπεμπέ-
 μνοι ἦντον ἀμαρτησόμεθα ταῦτ' ἔν ποιῶντες, ὡς ἐν κε-
 φαλαίῳ εἰπεῖν, μάλιστα διηρησόμεθα τῷ μέσῳ τυγχάνειν.
 χαλεπὸν δ' ἴσως τῶτο, καὶ μάλισ' ἐν τοῖς καθ' ἑκαστον· ἢ
 γὰρ ῥάδιον διορίσαι πῶς καὶ τίσι καὶ ἐπὶ ποίοις καὶ πό- 15
 σον χρόνον ὀργισθῶν· καὶ γὰρ ἡμεῖς ὅτε μὲν τὸς ἐλλείπον-
 τας ἐκαινόμεν καὶ πρᾶσος φαιμέν, ὅτε δὲ τὸς χαλεπαί-
 νοντας ἀνδρώδεις ἀποκαλοῦμεν. ἀλλ' ὁ μὲν μικρόν τοῦ εὖ
 παρεκβαίνων ἢ ψέγεται, οὗτ' ἐπὶ τὸ μᾶλλον οὗτ' ἐπὶ τὸ
 ἦντον, ἢ δὲ πλεον· ἔτος γὰρ ἢ λαυθάνει. ὁ δὲ μέχρι τίνος
 καὶ ἐπὶ πόσον ψεκτὸς ἢ ῥάδιον τῷ λόγῳ ἀφορίσαι· ἰδὲ
 γὰρ ἄλλο ἰδὲ τῶν αἰσθητῶν· τὰ δὲ τοιαῦτα ἐν τοῖς καθ'
 ἑκαστα, καὶ ἐν τῇ αἰσθήσει ἡ κρίσις. τὸ μὲν ἄρα τοῦτο
 ἔηλον ὅτι ἡ μέση ἔστι ἐν πᾶσιν ἐπανετή, ἀποκλίσει δὲ
 δεῖ ὅτε μὲν ἐπὶ τὴν ὑπερβολὴν ὅτε δ' ἐπὶ τὴν ἔλλειψιν·
 οὔτω γὰρ ῥᾶστα τῷ μέσῳ καὶ τῷ εὖ τευχόμεθα.

Γ.

Τῆς ἀρετῆς δὴ περὶ πάθη τε καὶ πράξεις ἔστις, καὶ
 ἐπὶ μὲν τοῖς ἐκουσίοις ἐκαινῶν καὶ ψόγων γινομένων, ἐπὶ
 δὲ τοῖς ἀκουσίοις συγγνώμης, ἐνίοτε δὲ καὶ ἑλέν, τὸ ἐκεί-
 σιον καὶ ἀκούσιον ἀναγκαῖον ἴσως διορίσαι τοῖς περὶ ἀρετῆς
 ἐπισκοπεῖσι, χρήσιμον δὲ καὶ τοῖς νομοθετοῦσι πρὸς τε τὰς
 τιμὰς καὶ τὰς κολάσεις. δοκεῖ δὲ ἀκούσια εἶναι τὰ βία

1. ἐφ' ὧν μᾶλλον μὲν M²N², ἐφ' ὧν μὲν μᾶλλον L²O². || ἢ post δὲ om K². # 8. ἀντιτίθεμεν — 10. ἀντιτίθεμεν] τίθεμεν, μᾶλλον
 δ' ἀντιτίθεμεν M². # 13. μᾶλλον om N². # ἔχομεν K². # 14. φέρεται K². # 16. πρὸς post ἢ om M². # μᾶλλον et 17. ἢ om M². #
 19. τῆς σωφροσύνης K². # 20. ἢ post ἐστὶν om L². # ἡθικὴ ἀρετὴ M². # 23. τὰς πάθεσι καὶ ἐν ταῖς πράξεσιν K², ταῖς πράξεσιν καὶ
 ταῖς πάθεσιν L²O². # 24. καὶ om O². # 25. ἐ] λαβεῖν ἢ O². # 26. δὲ L²O². # 27. καὶ τὸ δαπανῆσαι M². # 28. ἐν ἔτι M². #
 29. διόπερ] ἕπερ ἐστὶ L²M²N²O². # 30. μὲν om N². # 32. παρήγει L²M²N²O². # τῷ τῷ K², τὸ τῷ M²N², ὡς τῷ L²O². # μὲν
 om K². # 35. τὰ om M².

1. ἐφ' M². # 2. δεῖ καὶ πρὸς M²N². # 4. γινομένης M². # 5. δ' ἑαυτὸς om K². # ἀπάγοντες K²M²N². # 8. ἐ] ἰδὲ M². # 10.
 καὶ ἐν — 11. φωνή om N². # 14. μᾶλλον M². # 15. πῶς] καὶ πῶς K²L². # 18. ἀποκαλοῦντες K², ἐπικαλοῦμεν M². # 23. τοῦτο
 L²M²N²O². # 24. δηλοῖ codices. # 25. ἰδὲ — ἰδὲ] τοῦ — τοῦ L²M²N²O². # 30. τε om M². # 31. ἐπὶ — ἐπὶ] ἐν — ἐν L²M²N²
 O². # ἐκαινῶν τε καὶ O². # 32. δὲ ante καὶ om L²M²O². # 33. καὶ τὸ ἀκούσιον K². # προδιορίσαι L². # 35. βία N².

ἢ δι' ἀγνοίαν γινόμενα. βίαιον δὲ ἢ ἡ ἀρχὴ ἐξωθεν, τοιαύτη ὅσα ἐν ἧ μὴδὲν συμβάλλεται ὁ πράττων ἢ ὁ πάσχων, οἷον εἰ πνεῦμα κομίσει ποι ἢ ἄνθρωποι κύριοι ὄντες. ὅσα δὲ διὰ φόβον μειζόνων κακῶν πράττεται ἢ διὰ καλόν τι, οἷον εἰ τύραννος προσάττοι αἰσχροῖν τι πρᾶξιαι κύριος ὢν γονέων καὶ τέκνων, καὶ πρᾶξαντος μὲν σωζοῖντο, μὴ πρᾶξαντος δ' ἀποθνήσκουσιν, ἀμφισβήτησιν ἔχει πότερον ἀκυσία ἐστὶν ἢ ἐκούσια. τοῖσδε δὲ τι συμβαίνει καὶ περὶ τὰς ἐν τοῖς χειμῶσιν ἐκβολάς· ἀπλῶς μὲν γὰρ ἴδιαι ἀποβάλλεται ἐκῶν, ἐπὶ σωτηρίᾳ δ' αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἅπαντες οἱ νῦν ἔχοντες. μικταὶ μὲν ὅν εἰσὶν αἱ τοιαῦται πρᾶξεις, εὐκτασι δὲ μᾶλλον ἐκούσιοις· αἰρεταὶ γὰρ εἰσι τότε ὅτε πράττονται, τὸ δὲ τέλος τῆς πρᾶξεως κατὰ τὸν καιρὸν ἐστὶν. καὶ τὸ ἐκούσιον δὴ καὶ τὸ ἀκυσίον, ὅτε πράττει, λικτέον. πράττει δὲ ἐκῶν· καὶ γὰρ ἡ ἀρχὴ τῷ κινεῖν τὰ ὀργανικὰ μέρη ἐν ταῖς τοιαύταις πρᾶξεσιν ἐν αὐτῷ ἐστίν· ὃν δ' ἐν αὐτῷ ἡ ἀρχή, ἐπ' αὐτῷ καὶ τὸ πράττειν καὶ μή. ἐκούσια δὲ τὰ τοιαῦτα, ἀπλῶς δ' ἴσως ἀκυσία· ἴδιαι γὰρ ἂν ἔλοιτο καθ' αὐτὸ τῶν τοιούτων ἴδαι. ἐπὶ ταῖς πρᾶξεσι δὲ ταῖς τοιαύταις ἐπίστε καὶ ἐπαινοῦνται, ὅταν αἰσχροῖν τι ἢ λυπηρὸν ὑπομένουσιν ἀπὸ μεγάλων καὶ καλῶν· ἂν δ' ἀνάκαλιν, ψέγονται· τὰ γὰρ αἰσχυρῶς ὑπομένειν ἐπὶ μὴδὲν καλῷ ἢ μετρίῳ φαῦλε. ἐπ' ἐπίοις δ' ἐπαινος μὲν ἔγνεται, συγγνωμὴ δ', ὅταν διὰ τοιαῦτα πρᾶξῃ τις ἢ μὴ δεῖ, ἢ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὑπερτείνει καὶ μηθεὶς ἂν ὑπομέναι. ἔνια δ' ἴσως ἔτι ἀναγκασθῆναι, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποθανεῖν παθόντι τὰ δευότατα· καὶ γὰρ τὸν Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνα γελῶσα φαίνεται τὰ ἀναγκασάντα μητρεκτονῆσαι. ἐστὶ δὲ χαλεπὸν ἐπίστε διακρῖναι ποῖον ἀπὸ τοῦ αἰρετέον καὶ τί ἀπὸ τοῦ ὑπομετέον, ἐπὶ τῷ δὲ χαλεπώτερον ἐμμεῖναι τοῦ γνωστέον· ὡς γὰρ ἐπὶ τὸ πολὺ ἐστὶ τὰ μὲν προσδοκώμενα λυπηρά, ἢ δ' ἀναγκάζονται αἰσχροῖ, ὅθεν ἐπαινοὶ καὶ ψόγοι γίνονται περὶ τοὺς

ἀναγκασθέντας ἢ μή. τὰ δὲ ποῖα φατέον βίαια; ἢ ἀπλῶς μὲν, ὅπότ' ἂν ἡ αἰτία ἐν τοῖς ἐκτός ἢ καὶ ὁ πράττων μὴδὲν συμβάλλεται; ἢ δὲ καθ' αὐτὰ μὲν ἀκυσία ἐστὶ, νῦν δὲ καὶ ἀπὸ τῶνδε αἰρετά, καὶ ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ πράττοντι, καθ' αὐτὰ μὲν ἀκυσία ἐστὶ, νῦν δὲ καὶ ἀπὸ τῶνδε ἐκούσια μᾶλλον δ' ἔοικεν ἐκούσιοις· αἱ γὰρ πρᾶξεις ἐν τοῖς καθ' ἑαυτὰ, ταῦτα δ' ἐκούσια. ποῖα δ' ἀπὸ τοῦ αἰρετέον, οὐ βέβαιον ἀποδοῦναι· πολλὰ γὰρ διαφοραὶ εἰσὶν ἐν τοῖς καθ' ἑαυτὰ. εἰ δὲ τις τὰ ἴδια καὶ τὰ καλὰ φαίη βίαια εἶναι (ἀναγκάζειν γὰρ ἔξω ὄντα), πάντα ἂν εἴη οὕτω βίαια· τῶν γὰρ χάριν πάντες πάντα πράττουσιν. καὶ εἰ μὲν βία καὶ ἄκοντες λυπηρῶς, εἰ δὲ διὰ τὸ ἴδαι καὶ καλὸν μεθ' ἡδονῆς. γελῶσι δὲ τὸ αἰτιῶσθαι τὰ ἐκτός, ἀλλὰ μὴ αὐτὸν εὐθήρατον ὄντα ὑπὸ τῶν τοιούτων, καὶ τῶν μὲν καλῶν ἑαυτὸν, τῶν δ' αἰσχυρῶν τὰ ἴδια. εἴκοι δὲ τὸ βίαιον εἶναι ἢ ἐξωθεν ἡ ἀρχή, μὴδὲν συμβαλλομένου τοῦ βιασθέντος.

Τὸ δὲ δι' ἀγνοίαν ἔχ ἐκούσιον μὲν ἅπαν ἐστὶν, ἀκούσιον δὲ τὸ ἐκλυπὸν καὶ ἐν μεταμελείᾳ· ὁ γὰρ δι' ἀγνοίαν πρᾶξας ὅτων, μὴδὲν δὲ δυσχεραίων ἐπὶ τῇ πρᾶξει, ἐκῶν μὲν ἔπραχεν, ὅ γε μὴ ἴδει, ἢ αὐτὸν ἀκων, μὴ λυπημένος γε. τῷ δὲ δι' ἀγνοίαν ὁ μὲν ἐν μεταμελείᾳ ἀκων δοκεῖ, ὁ δὲ μὴ μεταμελόμενος, ἐπεὶ ἕτερος ἔστι, ἔχ ἐκῶν· ἐπεὶ γὰρ διαφέρει, βέλτιον ὄνομα ἔχων ἴδιον. ἕτερον δ' εἴκοι καὶ τὸ δι' ἀγνοίαν πράττειν τῷ ἀγνοῦντα ποῖον· ὁ γὰρ μεθῶν ἢ ὀργιζόμενος εὐ δοκεῖ δι' ἀγνοίαν πράττειν, ἀλλὰ διὰ τι τῶν εἰρημένων, ἕκ εἰδὸς δὲ, ἀλλ' ἀγνοῦν. ἀγνοεῖ μὲν οὖν πᾶς ὁ μοχθηρὸς ἢ δεῖ πράττειν καὶ ὅν ἀφαιρέτον, καὶ διὰ τὴν τοιαύτην ἀμαρτίαν ἄδικαι καὶ ἔλας κακοὶ γίνονται. τὸ δ' ἀκούσιον βίβεται λέγεσθαι ἕκ τῶν ἀγνοεῖ τὸ συμφέρον· οὐ γὰρ ἡ ἐν τῇ πρᾶξίσει ἀγνοία αἰτία τῷ ἀκούσιου ἀλλὰ τῆς μεχρησίας, οὐδ' ἡ καθύλακτον (ψέγονται γὰρ διὰ γε ταύτην) ἀλλ' ἡ καθ' ἑαυτὰ, ἐν

3. κατὰ τὴν M². | 5. προσάττοι M². | 6. καὶ τέκνον om K². | πρᾶξαντες M²N², πρᾶξουσι O². | 8. τι om K²L²M². | 11. εἰς om K². | 14. ἕκαστος δὲ καὶ ἀκούσιον O², ἀκούσιον δὲ καὶ τὸ ἐκούσιον L²M². | 17. τ' O². | 19. ἐπίστε N². | 21. ἢ καὶ K². | καὶ om M². | 22. τὰ γὰρ αἰσχυρῶς] ταῦτα γὰρ ἔχου τε M². | 23. φαῦλε M². | 24. διὰ τὰ τοιαῦτα M², διὰ ταῦτα L². | πρᾶξαι L², πρᾶξαι M²N²O². | 25. ἢ μὴ δεῖ om K². | ὑπερτείνει ante 26. ἔνια L²M². | 26. ὑπερτείνει N², ὑπερτείνω L²M²O². | 27. ἀποθανεῖν παθόντα L²M²N²O². | 28. ἀλκμαίωνα L². | 29. τὸ ποῖον L²N²O². | 30. ὑπερτείνω M². | 31. χαλεπώτερον τὸ ἐμμεῖναι N². | 32. τὰ δ' ἀναγκάζοντα M²N².

1. ἢ M². | 2. τὰ K². | 3. συμβαλλεται M². | 4. αἰρετά — 7. ταῦτα ε' om M². | 5. τῷ N². | 6. ἢ γὰρ πρᾶξαι ἐν τοῖς καθ' ἑαυτὰ L². | 9. τὰ ἴδια καὶ καλὰ N², τὰ καλὰ καὶ τὰ ἴδια L², τὰ ἴδια M²O². | 10. ἀναγκάζει K². | πάντα καλὰ αἰετὸν L², καὶ τὰ καλὰ πάντα αἰετὸν M². | εἰς τὴν K²L²M². | 11. πάντα πάντες L²N²O². | 12. ἴδι καὶ] ἴδι ἢ L²M², ἴδι O². | καλῶν om N²O². | 13. ἢ K²N²O². | 19. ἐκλυπὸν K²L². | πρᾶξαι γὰρ, ommissis ἢ et δ' ἄγραφα M². | 20. δὴ] π K², om M². | 23. μεταμελόμενος K². | ἔνια L²M². | 24. ἔχαι N². | 25. ἀγνοῦντες K², ἀγνοῦντες M², ἀγνοῦντες τε K². | 26. ἢ ἢ ἀναγκάζοντες M². | ποῖον K². | 28. ἢ om M². | 31. τὰ συμφέροντα K². | 33. γε om M².

οἷς καὶ περὶ αὐτῆς ἡ πράξις· ἐν τέτοις γὰρ καὶ ἔλεος καὶ
 συγγνώμη· ὁ γὰρ τούτων τι ἀγνοῶν ἀκουσίως πράττει.
 ἴσως ἔν ἐ χεῖρον διορίσαι αὐτά, τίνα καὶ πόσα ἐστί, τίς
 τε δὴ καὶ τί καὶ περὶ τί ἢ ἐν τίνι πράττει, ἐνίοτε δὲ καὶ
 τίνι, οἷον ὀργάνῳ, καὶ ἕνεκα τίνος, οἷον σωτηρίας, καὶ πῶς,
 οἷον ἡρέμα ἢ σφόδρα. ἅπαντα μὲν οὖν ταῦτα οὐδεὶς ἂν
 ἀγνοήσῃ μὴ μαινόμενος, δῆλον δ' ὡς ἕδὲ τὸν πράττοντα·
 πῶς γὰρ ἑαυτὸν γε; ὁ δὲ πράττει, ἀγνοήσῃεν ἂν τις, οἷον
 λέγοντές φασιν ἐκπεσεῖν αὐτός, ἢ ἐκ εἰδέναι ὅτι ἀπόρρητα
 ἦν, ὥσπερ Διόχυλος τὰ μυστικά, ἢ δεῖξαι βουλόμενος
 ἀφῆναι, ὡς ὁ τὸν καταπέλτην. οἰηθεὶς δ' ἂν τις καὶ τὸν
 υἱὸν πολέμιον εἶναι ὥσπερ ἡ Μερόπη, καὶ ἐσφαιρῶσθαι
 τὸ λελογχωμένον δόρυ, ἢ τὸν λίθον κίσσηριν εἶναι· καὶ ἐπὶ
 σωτηρία παίσας ἀποκτεῖναι ἂν· καὶ δεῖξαι βουλόμενος,
 ὥσπερ οἱ ἀκροχειρίζομενοι, πατάξῃεν ἂν. περὶ πάντα δὴ
 ταῦτα τῆς ἀγνοίας οὕσης, ἐν οἷς ἡ πράξις, ὁ τούτων τι
 ἀγνοήσας ἄκων δοκεῖ πεπραχέναι, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς
 κυριωτάτοις· κυριώτατα δ' εἶναι δοκεῖ, ἐν οἷς ἡ πράξις καὶ
 ἔνεκα. τῷ δὴ κατὰ τὴν τοιαύτην ἀγνοίαν ἀκουσίῳ λε-
 γομένου ἔτι δεῖ τὴν πράξιν λυπηρὰν εἶναι καὶ ἐν μετα-
 μελείᾳ.

3 ὄντος δ' ἀκουσίῳ τῷ βίᾳ καὶ δι' ἀγνοίαν, τὸ ἐκού-
 σιον δόξειεν ἂν εἶναι οὐ ἢ ἀρχῇ ἐν αὐτῷ εἰδοῖται τὰ καθ'
 ἕκαστα ἐν οἷς ἡ πράξις. ἴσως γὰρ ἔ καλῶς λέγεται ἀκού-
 σια εἶναι τὰ διὰ θυμὸν ἢ δι' ἐπιθυμίαν. πρῶτον μὲν γὰρ
 ἴδεν ἔτι τῶν ἄλλων ζώων ἐκουσίως πράξει, ἔδ' οἱ παῖδες·
 εἶτα πότερον ἴδεν ἐκουσίως πράττομεν τῶν δι' ἐπιθυμίαν
 καὶ θυμὸν, ἢ τὰ καλὰ μὲν ἐκουσίως τὰ δ' αἰσχροῦ ἀκου-
 σίως; ἢ γελοῖον ἐνός γε αἰτίου ὄντος; ἄτοπον δὲ ἴσως τὸ
 ἀκούσια φάναι ὧν δεῖ ὀρέγεσθαι. δεῖ δὲ καὶ ὀργίζεσθαι
 ἐπὶ τισὶ καὶ ἐπιθυμεῖν τινῶν, οἷον ὑγείας καὶ μαθήσεως.
 δοκεῖ δὲ τὰ μὲν ἀκούσια λυπηρὰ εἶναι, τὰ δὲ κατ' ἐπιθυ-
 μίαν ἡδέα. ἔτι δὲ τί διαφέρει τῷ ἀκούσια εἶναι τὰ κατὰ
 λογισμὸν ἢ θυμὸν ἀμαρτηθέντα; φευκτὰ μὲν γὰρ ἄμφω,

δοκεῖ δὲ ἐχ ἧττον ἀνθρωπικὰ εἶναι τὰ ἄλογα πάθη. αἱ
 δὲ πράξεις τῷ ἀνθρώπῳ ἀπὸ θυμῷ καὶ ἐπιθυμίας. ἄτοπον
 δὴ τὸ τιθέναι ἀκούσια ταῦτα.

Διωρισμένων δὲ τῷ τε ἐκούσιῳ καὶ τῷ ἀκουσίῳ, περὶ
 προαιρέσεως ἔπεται διελθεῖν· οἰκειότατον γὰρ εἶναι δοκεῖ
 τῇ ἀρετῇ καὶ μᾶλλον τὰ ἡθὴ κρίνειν τῶν πράξεων. ἡ
 προαίρεσις δὴ ἐκούσιον μὲν φαίνεται, οὐ ταῦτόν δέ, ἀλλ'
 ἐπὶ πλέον τὸ ἐκούσιον· τῷ μὲν γὰρ ἐκούσιῳ καὶ παῖδες καὶ
 τᾶλλα ζῶα κοινωνεῖ, προαιρέσεως δ' ἔ, καὶ τὰ ἐξαίφνης
 ἐκούσια μὲν λέγομεν, κατὰ προαίρεσιν δ' ἔ. οἱ δὲ λέγοντες
 αὐτὴν ἐπιθυμίαν ἢ θυμὸν ἢ βέλγησιν ἢ τινα δόξαν ἐκ εὐ-
 κασιν ὀρθῶς λέγειν. οὐ γὰρ κοινὸν ἢ προαίρεσις καὶ τῷ
 ἀλόγων, ἐπιθυμία δὲ καὶ θυμός. καὶ ὁ ἀκρατὴς ἐπιθυ-
 μῶν μὲν πράττει, προαιρέμενος δ' ἔ· ὁ ἐγκρατὴς δ' ἀνά-
 κालιν προαιρέμενος μὲν, ἐπιθυμῶν δ' ἔ. καὶ προαιρέσει
 μὲν ἐπιθυμία ἐναντιῶται, ἐπιθυμία δ' ἐπιθυμία ἔ. καὶ ἡ
 μὲν ἐπιθυμία ἡδέος καὶ ἐπιλύπῃ, ἡ προαίρεσις δ' ἔτε λυ-
 πηρῷ ἔδ' ἡδέος. θυμὸς δ' ἔτι ἧττον· ἦκιστα γὰρ τὰ διὰ θυ-
 μὸν κατὰ προαίρεσιν εἶναι δοκεῖ. ἀλλὰ μὴν ἕδὲ βέλγησις,
 γὰρ καίπερ σύνεγγυς φαινόμενον· προαίρεσις μὲν γὰρ ἐκ
 ἔσι τῶν ἀδυνάτων, καὶ εἴ τις φαίη προαιρεῖσθαι, δοκοῖ
 ἂν ἡλίθιος εἶναι· βέλγησις δ' ἐστὶ τῶν ἀδυνάτων, οἷον ἀθα-
 νασίας. καὶ ἡ μὲν βέλγησις ἐστὶ καὶ περὶ τὰ μηδαμῶς δι'
 αὐτῷ πραχθέντα ἂν, οἷον ὑποκριτὴν τινα νικᾶν ἢ ἀθλητὴν·
 προαιρεῖται δὲ τὰ τοιαῦτα ἕδὲ, ἀλλ' ὅσα οἴεται γενέσθαι
 ἂν δι' αὐτῷ. ἔτι δ' ἡ μὲν βέλγησις τῷ τέλος ἐστὶ μᾶλλον, ἢ
 δὲ προαίρεσις τῶν πρὸς τὸ τέλος, οἷον ὑγιαίνειν βυλόμεθα,
 προαιρέμεθα δὲ δι' ὧν ὑγιανόμεν, καὶ εὐδαιμονεῖν βυλόμεθα
 μὲν καὶ φαμέν, προαιρέμεθα δὲ λέγειν ἐχ ἀρμόζει· ὅλως
 γὰρ ἔοικεν ἢ προαίρεσις περὶ τὰ ἐφ' ἡμῖν εἶναι. ἕδὲ δὴ
 δόξα ἂν εἴη· ἢ μὲν γὰρ δόξα δοκεῖ περὶ πάντα εἶναι,
 καὶ ἕδὲν ἧττον περὶ τὰ αἰθια καὶ τὰ ἀδύνατα ἢ τὰ ἐφ'
 ἡμῖν· καὶ τῷ ψευδεῖ καὶ ἀληθεῖ διαιρεῖται, οὐ τῷ κακῷ
 καὶ ἀγαθῷ, ἢ προαίρεσις δὲ τούτοις μᾶλλον. ὅλως μὲν ἔν

1. καὶ post γὰρ om L⁵M⁵. || 2. ἀκουσίῳ K⁵. || 4. τε] δὲ M⁵. || καὶ post τί om K⁵. || 6. ἂν om L⁵M⁵. || 7. μὴ — 8. ἀγνοήσῃεν om N⁵. || 7. τὸν om M⁵O⁵. || 8. ἑαυτὸν γε ἔ τε O⁵, ὁ δὲ (δ δι' corr) ἑαυτὸν γε K⁵. ὁ — 10. ἦν om M⁵. || 9. ἐκπέπειν K⁵. || 10. ἦ om K⁵. || δέξαι M⁵. || 12. υἱὸν ὡς πολλήμισι M⁵. || 13. λελογχωμένον re M⁵. || κίσσηριν K⁵N⁵. || 14. σπείσας M⁵. || 15. πατάξῃεν K⁵. || 16. ὁ — 18. πράξις om K⁵. || 17. πεπραχέναι — 18. δοκεῖ om M⁵. || 19. αὐτὴν M⁵. || 22. βυλοῖον N⁵O⁵. || 24. λέγεται τὸ ἀκούσια M⁵. || 25. δι' om K⁵O⁵. || 26. ἔτι om K⁵. || 28. καὶ] ἢ L⁵M⁵N⁵O⁵. || 29. τὸ om K⁵. || 32. δὲ καὶ τὰ K⁵. || ἀκούσια καὶ λυπηρὰ O⁵. || 33. τῷ] τὸ L⁵N⁵.

1. πάθη om pr K⁵. || αἱ δὲ] ὡς καὶ αἱ K⁵. || 2. ἀνθρώπῳ — 3. τὸ om N⁵. || 2. ἀπὸ — ἐπιθυμίας om K⁵. || 3. δὲ M⁵N⁵. || 4. τῷ ἀκουσίῳ καὶ ἐκούσιῳ M⁵. || 6. κρίνει τῶν πράξεων M⁵, τῶν πράξεων κρίνειν K⁵. || 7. δι] δὲ L⁵M⁵N⁵O⁵. || 8. κλείον K⁵. || 9. ἀλλὰ O⁵, τὰ L⁵. || 10. λέγομεν μὲν N⁵. || δὴ K⁵. || 12. καὶ om K⁵. || 13. ἀκρατὴς K⁵. || 14. ἔ· καὶ ὁ K⁵. || 16. ἐπιθυμία δὲ ἐπιθυμίας K⁵. || 17. λυπηρὰ N⁵. || 18. τὸ M⁵. || κατὰ L⁵M⁵. || 20. ἔγγυς M⁵. || 24. αὐτὸν N⁵. || 25. οἴεται ἂν γενέσθαι L⁵, ἂν δοκεῖ γίνεσθαι M⁵. || 26. τέλος καὶ μᾶλλον ἔστιν M⁵. || 28. ὑγιαίνομεν K⁵. || 29. μὲν om M⁵. || 30. τῶν N⁵. || ἢ ἕφ' ἡμᾶς K⁵. || 32. ἴδια N⁵. || 33. ψευδεῖ M⁵.

δοξῆ ταυτὸν ἴσως ὑδὲ λέγει ὑδαίς. ἀλλ' ὑδὲ τινί· τῷ γὰρ προαιρεῖσθαι τάγαθὰ ἢ τὰ κακὰ ποιοῖ τινὲς ἴσμεν, τῷ δὲ δοξάζειν ἔ. καὶ προαιρούμεθα μὲν λαβεῖν ἢ φυγεῖν ἢ τι τῶν τοῦτων, δοξάζομεν δὲ τί ἐσιν ἢ τίσι συμφέρεῖ ἢ πῶς· λαβεῖν δ' ἢ φυγεῖν ἔ πάνυ δοξάζομεν. καὶ ἡ μὲν προ- 5 αἰρεσις ἐπαινεῖται τῷ εἶναι ἔ δεῖ μᾶλλον ἢ τῷ ὀρθῶς, ἢ δὲ δόξα τῷ ὡς ἀληθῶς. καὶ προαιρούμεθα μὲν ἂ μάλιστα ἴσμεν ἀγαθὰ ὄντα, δοξάζομεν δὲ ἂ ἔ πάνυ ἴσμεν. δοκῶσι τε ἔχ οι αὐταὶ προαιρεῖσθαι τε ἄριστα καὶ δοξάζειν, ἀλλ' ἔνοιοι δοξάζειν μὲν ἄμεινον, διὰ κακίαν δ' αἰρεῖσθαι ἔχ ἂ 10 δεῖ. εἰ δὲ προγίνεται δόξα τῆς προαιρέσεως ἢ παρακολυθεῖ, ὑδὲν διαφέρει· ἔ τῶτο γὰρ σκοπεῖμεν, ἀλλ' εἰ ταυτὸν ἐσι δόξῃ τινί. τί ἔν ἢ ποιόν τί ἐσιν, ἐπειδὴ τῶν εἰρημένων ὑδὲν; ἐκείσιν μὲν δὴ φαίνεται, τὸ δ' ἐκείσιν ἔ πάν προαιρετόν. ἀλλ' ἄρα γε τὸ προβεβουλευμένον; ἢ γὰρ προ- 15 αἰρεσις μετὰ λόγου καὶ διανοίας. ὑποσημαίνειν δ' ἔοικε καὶ τῶτομα ὡς ὃν πρὸ ἑτέρων αἰρετόν.

5 Βουλευόνται δὲ πότερα περὶ πάντων καὶ τῶν βουλευτόν ἐστι, ἢ περὶ ἐνῶν ἔκ ἐξι βουλῆ; λεκτέον δ' ἴσως βουλευτόν ἔχ ὑπὲρ ἔ βουλευσάτ' ἂν τις ἡλθίος ἢ μαυόμενος, 20 ἀλλ' ὑπὲρ ὧν ὁ νεῦν ἔχων. περὶ δὲ τῶν αἰδίων ὑδαίς βουλευεται, εἶον περὶ τοῦ κόσμου ἢ τῆς διαμέτρου καὶ τῆς πλευρᾶς, ὅτι ἀσύμμετροι. ἀλλ' ὑδὲ περὶ τῶν ἐν κινήσει, αἰεὶ δὲ κατὰ ταυτὰ γινόμενων, εἴτ' ἔξ ἀνάγκης εἴτε καὶ φύσει ἢ διὰ τινα αἰτίαν ἄλλην, εἶον τροπῶν καὶ ἀνατο- 25 λῶν. ὑδὲ περὶ τῶν ἀλλοτε ἄλλως, εἶον αὐχμῶν καὶ ὄμβρων. ὑδὲ περὶ τῶν ἀπὸ τύχης, εἶον θησαυρῶ εὑρέσεως. ἀλλ' ὑδὲ περὶ τῶν ἀνθρώπων πάντων, εἶον πῶς ἂν Σκίβηαι ἄριστα πελατεύσιντο εὑδαίς Λακεδαιμονίων βουλευεται. ἔ γὰρ γίγεται ἂν τύτων ὑδὲν δι' ἡμῶν. βουλευόμεθα δὲ περὶ 30 τῶν ἐφ' ἡμῶν πρακτῶν· ταῦτα δὲ καὶ ἐσι λοιπὰ αἰτία γὰρ δικῶσι εἶναι φύσις καὶ ἀνάγκη καὶ τύχη, ἔτι δὲ νῦς καὶ πᾶν τὸ δι' ἀνθρώπου. τῶν δ' ἀνθρώπων ἔκαστι βουλευεται περὶ τῶν δι' αὐτῶν πρακτῶν. καὶ περὶ μὲν τὰς

ἀκριβεῖς καὶ αὐτάρκεις τῶν ἐπισημῶν ἐκ ἐξι βουλῆ, εἶον περὶ γραμμάτων (ἔ γὰρ διαζάζομεν πῶς γραπτέον)· ἀλλ' ὅσα γίνονται δι' ἡμῶν, μὴ ὡσαύτως δ' αἰεὶ περὶ τῶτων βουλευόμεθα, εἶον περὶ τῶν κατὰ ἰατρικὴν καὶ χρηματιστικὴν, καὶ περὶ κυβερνητικὴν μᾶλλον ἢ γυμνασιακὴν, ὅσων ἔτιω διακρίβεται, καὶ ἐτι περὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίως, μᾶλλον δὲ καὶ περὶ τὰς τέχνας ἢ τὰς ἐπισήμας· μᾶλλον γὰρ περὶ αὐτὰς διαζάζομεν. τὸ βουλευέσθαι δὲ ἐν τοῖς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἀδύλοισ δὲ πῶς ἀποβήσεται, καὶ ἐν οἷς ἀδιόριστον. 50 συμβούλους δὲ παραλαμβάνομεν εἰς τὰ μεγάλα, ἀπιστῶτες ἡμῶν αὐτοῖς ὡς ἔχ ἰκανοῖς διαγινῶται. βουλευόμεθα δ' ἔ περὶ τῶν τελῶν, ἀλλὰ περὶ τῶν πρὸς τὰ τέλη. ἔτε γὰρ ἰατρὸς βουλευεται εἰ ὑγιάσει, ἔτε ῥήτωρ εἰ πάσει, ἔτε πολιτικὸς εἰ εὐνομίαν ποιήσει, ὑδὲ τῶν λοιπῶν εὑδαίς περὶ τῷ τέλει· ἀλλὰ θέμενοι τέλος τι, πῶς καὶ διὰ τῶτων ἔσαι σκοπεῖσι, καὶ διὰ πλείονων μὲν φαινομένη γίνεσθαι διὰ τῶτων ῥᾶξαι καὶ κάλλιπτα ἐπισκοπεῖσι, δι' ἐνὸς δ' ἐπι- 55 τελυμένῃ πῶς διὰ τῶτων ἔσται κακίονο διὰ τῶτων, ὡς ἂν ἔλθωσιν ἐπὶ τὸ πρῶτον αἴτιον, ὃ ἐν τῇ εὑρέσει ἔσχατόν ἐστιν· ὁ γὰρ βουλευόμενος ἔοικε ζητεῖν καὶ ἀναλύειν τῶν εἰρημένων τρόπον ὡσπερ διάγραμμα. φαίνεται δ' ἢ μὲν ζήτησις ἔ πᾶσα εἶναι βύλευσις, εἶον αἰ μαθηματικά, ἢ δὲ βύλευσις πᾶσα ζήτησις, καὶ τὸ ἔσχατον ἐν τῇ ἀναλύσει πρῶτον εἶναι ἐν τῇ γενέσει. καὶ μὲν ἀδυστέν ἐν- 60 τύχωσιν, ἀφίξονται, εἶον εἰ χρημάτων δεῖ, ταῦτα δὲ μὴ οἶον τε περισθῆναι· ἐάν δὲ δυνατὸν φαῖνται, ἐγγράφει πράττειν. δυνατὰ δὲ ἂ δι' ἡμῶν γένοιτ' ἂν· τὰ γὰρ διὰ τῶν φύλων δι' ἡμῶν πῶς ἐστ' ἢ γὰρ ἀρχὴ ἐν ἡμῶν. ζη- 65 τεῖται δ' ὅτε μὲν τὰ ἔργα, ὅτε δ' ἢ χρᾶς αὐτῶν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς λοιπῶς ὅτε μὲν δι' ἔ, ὅτε δὲ πῶς ἢ διὰ τῶτων. ἔοικε δὴ, καθάπερ εἴρηται, ἀφραπτος εἶναι ἀρχὴ τῶν πράξεων· ἢ δὲ βουλῆ περὶ τῶν αὐτῶν πρακτῶν, αἰ δὲ πράξεις ἄλλων ἔσται. ἐκ ἂν ἔν ἐπὶ βουλευτὸν τὸ τέλος ἀλλὰ τὰ πρὸς τὰ τέλη. ὑδὲ δὲ τὰ καθ' ἑαυτῶν,

1. δόξῃ Κ², καὶ δόξῃ L²M². | ἄλλοι δὲ Κ². | 3. φησὶ ὃ λαβῶν M². | ἔ οὐκ Κ². | 4. τί] ἐτι Κ². | ἔ ante τῶς οὐκ M². | 5. δοξάζομεν δὲ· καὶ Κ². | 7. ἔ add Κ²N²O². | ἀληθῶς M². | 8. ἴσμεν] μὲν ἴσμεν Κ². | 9. τε] δὲ Κ². | τε] τὰ L²M²O². | αἰετα οὐκ N². | (1. ἔ] γὰρ L². | 12. τίσι] ταῦτα Κ². | 14. ὑδὲν ἔκ. ἔκαστων L²M². | 17. ἔ M². | 18. τίτων Κ²N². | 19. ἔ οὐκ L². | 20. ἂν τε βουλευσάται L²M². | 21. τῶν δὲ Κ². | 22. ἀπιστῶτες M², εὐνοίας Κ², ἀπιστῶτες γο Κ². | 24. καὶ add Κ². | 25. ὃ] αἰε O², οὐκ Κ². | 26. καὶ] ἔ M². | 27. ταὶ οὐκ M². | 28. ἀφραπτος Κ². | 29. ταπεινὸς Κ². | 30. ὃ ἡμῶν ὑδὲ N²O², ἡμῶν ὑδὲ L², ὑδὲν ἡμῶν M². | 31. ἔ Κ². | τε καὶ ἐτι M². | αἰτία Κ²M². | 34. τῶς L².

3. ὡ] καὶ M². | 4. κατὰ τὸν ἰατρικὸν O². | 5. ταὶ οὐκ M². | 7. τῶτων·] δόξῃ N² et corr L². | τῶς οὐκ L². | 8. ταῖσιν Κ². | βουλευσάται L². | 9. ἔ] ἔ M². | 10. ἀπιστῶτες μὲν γὰρ ἡμῶν O². | 15. ἔκαστων τὸ τέλος τί τῶς Κ². | τῶς L²M². | 20. βουλευσάται N². | 21. εὐνοίας] αἰετὸν Κ². | ἔ] δὲ καὶ M². | ἔ μὲ] ἡμῶν N². | 22. αἰε - 23. βουλευσάται οὐκ N². | 22. μαθηματικὰ L². | 25. ἀφραπτος Κ². | δάται τὰ δὲ μὲ αἰετα. M². | 27. δὲ - 28. φῶτων οὐκ N². | 32. αἰετῶ] δὲ αἰετῶ M². | 33. ἐκ ἂν ἔν M², ἔ γὰρ ἂν Κ². | βουλευσάται M². | 34. ἑαυτῶν M².

αἶον εἰ ἄρτος τοῦτο ἢ πέπεται ὡς δεῖ· αἰσθήσεως γὰρ ταῦτα. εἰ δὲ αἰεὶ βυλεύσεται, εἰς ἄπειρον ἤξει. βουλευτῶν δὲ καὶ προαιρετῶν τὸ αὐτό, πλὴν ἀφωρισμένον ἤδη τὸ προαιρετῶν· τὸ γὰρ ἐκ τῆς βουλῆς προκρίθην προαιρετέν ἔστιν. παύεται γὰρ ἕκαστος ζητῶν πῶς πράξει, ὅταν εἰς αὐτὸν ἀνάγαγῃ τὴν ἀρχήν, καὶ αὐτοῦ εἰς τὸ ἡγαύμενον· τῆτο γὰρ τὰ προαιρούμενον. δῆλον δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν ἀρχαίων πολιτειῶν, ὡς Ὀμηρος ἐμιμεῖτο· οἱ γὰρ βασιλεῖς αἰ προέλιοντο ἀνήγγελλον τῷ δήμῳ. ὄντος δὲ τοῦ προαιρετῆ βουλευτῆ ὄρεκτῆ τῶν ἐφ' ἡμῶν, καὶ ἡ προαιρέσεις αὐτῶν εἰς βουλευτικὴν ὄρεξις τῶν ἐφ' ἡμῶν· ἐκ τῆ βυλεύσασθαι γὰρ κρίναντες ὀρεγόμεθα κατὰ τὴν βύλευσιν. ἡ μὲν οὖν προαιρέσεις τύπῳ εἰρήσθω, καὶ περὶ ποῖά ἐστι, καὶ ὅτι τῶν πρὸς τὰ τέλη.

6 Ἡ δὲ βύλησις ὅτι μὲν τῷ τέλους ἐστὶν, εἴρηται, δοκεῖ δὲ τοῖς μὲν ἀγαθῶ εἶναι, τοῖς δὲ τῷ φαινόμενου ἀγαθοῦ. συμβαίνει δὲ τοῖς μὲν τὸ βουλευτὸν τάγαθόν λέγουσι μὴ εἶναι βουλευτὸν ὃ βύλεται ὃ μὴ ὀρθῶς αἰρούμενος (εἰ γὰρ ἔσαι βυλητόν, καὶ ἀγαθόν· ἦν δ', εἰ ὕτως ἔτυχε, κακόν), τοῖς δ' αὖ τὸ φαινόμενον ἀγαθὸν τὸ βυλητόν λέγουσι μὴ εἶναι φύσει βουλευτόν, ἀλλ' ἐκάστῳ τὸ δοκοῦν· ἄλλο δ' ἄλλῳ φαίνεται, καὶ εἰ ὕτως ἔτυχε, τάναντία. εἰ δὲ δὴ ταῦτα μὴ ἀρέσκει, ἄρα φατέον ἀπλῶς μὲν καὶ κατ' ἀλήθειαν βουλευτὸν εἶναι τάγαθόν, ἐκάστῳ δὲ τὸ φαινόμενον; τῷ μὲν ἔν σπουδαίῳ τὸ κατ' ἀλήθειαν εἶναι, τῷ δὲ φαύλῳ τὸ τυχόν, ὡσπερ καὶ ἐπὶ τῶν σωματίων τοῖς μὲν εὖ διακειμένοις ὑγιεινά ἐστι τὰ κατ' ἀλήθειαν τοιαῦτα ὄντα, τοῖς δ' ἐπιπόσοις ἕτερα. ὁμοίως δὲ καὶ πικρά καὶ γλυκῆ καὶ θερμὰ καὶ βάρβα καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστα· ὃ σπουδαῖος γὰρ ἕκαστα κρίνει ὀρθῶς, καὶ ἐν ἐκάστοις τάληθες αὐτῷ φαίνεται. καθ' ἐκάστην γὰρ ἔξω ἰδίᾳ ἐστι καλὰ καὶ ἡδέα, καὶ διαφέρει πλείζον ἴσως ὃ σπουδαῖος τῷ τάληθες ἐν ἐκάστοις ἀρᾶν, ὡσπερ κανὼν καὶ μέτρον αὐτῶν ὦν. τοῖς πολλοῖς δὲ ἡ ἀπάτη διὰ τὴν ἡδονὴν εἰσκει γίνεσθαι· οὐ γὰρ οὔσα

ἀγαθὸν φαίνεται. αἰρῶνται ἔν τὸ ἡδὺ ὡς ἀγαθόν, τὴν δὲ λύπην ὡς κακὸν φεύγουσιν.

ἽΟντος δὲ βυλητῆ μὲν τῷ τέλους, βουλευτῶν δὲ καὶ 7 προαιρετῶν τῶν πρὸς τὰ τέλος, αἱ περὶ ταῦτα πράξεις κατὰ προαιρέσειν αὐτῶν εἶεν καὶ ἐκούσιαι αἱ δὲ τῶν ἀρετῶν ἐνέργειαι περὶ ταῦτα. ἐφ' ἡμῶν δὲ καὶ ἡ ἀρετῆ, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ κακία. ἐν οἷς γὰρ ἐφ' ἡμῶν τὸ πράττειν, καὶ τὸ μὴ πράττειν, καὶ ἐν οἷς τὸ μὴ, καὶ τὸ καί· ὡστ' εἰ τὸ πράττειν καλὸν ὄν ἐφ' ἡμῶν ἐστὶ, καὶ τὸ μὴ πράττειν ἐφ' ἡμῶν ἔσαι αἰσχροὺν ὄν, καὶ εἰ τὰ μὴ πράττειν καλὸν ὄν ἐφ' ἡμῶν, καὶ τὸ πράττειν αἰσχροὺν ὄν ἐφ' ἡμῶν. εἰ δ' ἐφ' ἡμῶν τὰ καλὰ πράττειν καὶ τὰ αἰσχροῦ, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ μὴ πράττειν, τῆτο δ' ἦν τὸ ἀγαθοῖς καὶ κακοῖς εἶναι, ἐφ' ἡμῶν ἄρα τὸ ἐπιεικέσι καὶ φαύλοισ εἶναι. τὸ δὲ λέγειν ὡς ὑδεῖς ἐκὼν πονηρὸς ὃδ' ἄπων μάκαρ, εἰσκει τὸ μὲν ψευδεῖ τὸ δ' ἀληθεῖ· μακάριος μὲν γὰρ ὑδεῖς ἄκων, ἡ δὲ μοχθηρία ἐκούσιον. ἡ τοῖς γε νῦν εἰρημέτοις ἀμφισβητήτεον, καὶ τὸν ἀνθρωπικὸν ἔ φατέον ἀρχὴν εἶναι ὑδὲ γεννητὴν τῶν πράξεων ὡσπερ καὶ τέκνων. εἰ δὲ ταῦτα φαίνεται καὶ μὴ ἔχωρεν εἰς ἄλλας ἀρχὰς ἀναγαγεῖν παρὰ τὰς ἐφ' ἡμῶν, ὦν καὶ αἱ ἀρχαὶ ἐν ἡμῶν, καὶ αὐτὰ ἐφ' ἡμῶν καὶ ἐκούσια. τῆτοις δ' εἰσκει μαρτυρεῖσθαι καὶ ἰδίᾳ ὑφ' ἐκᾶστων καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν νομοθετῶν· κολάζουσι γὰρ καὶ τιμωρῶνται τὸς δρωῶντας μοχθηρὰ, ὅσοι μὴ βία ἢ δι' ἀγνοίαν ἤσ μὴ αὐτοὶ αἴτιοι, τὸς δὲ τὰ καλὰ πράττοντας τιμᾶσιν, ὡς τὸς μὲν προτρέψοντες, τοῖς δὲ κωλύσοντες. καίτοι ὅσα μὴτ' ἐφ' ἡμῶν ἐστὶ μὴθ' ἐκούσια, ὑδεῖς προτρέπεται πράττειν, ὡς ὑδὲν πρὸ ἔργου ὄν τὸ πεισθῆναι μὴ θερμαίνεσθαι ἢ ἀλγεῖν ἢ πεινῆν ἢ ἄλλ' ὅτιν τῶν τοιούτων· ὑδὲν γὰρ ἦττον πεισόμεθα αὐτὰ. καὶ γὰρ ἐπ' αὐτῷ τῷ ἀγνοεῖν κολάζουσι, ἐὰν αἴτιος εἶναι δοκῆ τῆς ἀγνοίας, ὅσων τοῖς μεθύουσι διπλά τὰ ἐπιτήμια· ἡ γὰρ ἀρχὴ ἐν αὐτῷ· κύριος γὰρ τοῦ μὴ μεθύσθηναι, τῆτο δ' αἴτιον τῆς ἀγνοίας. καὶ τὸς ἀγνοῦντάς τι τῶν ἐν τοῖς νόμοις, αἰ δεῖ ἐπίσασθαι καὶ μὴ χαλεπὰ ἐστὶ,

1. πίψεως δεῖ σοιτ K¹, πίπεται ὡς δεῖ L¹, πέπεται ἢ πεπάσθαι ὡς δεῖ N¹. || 2. βυλεύσεται K². || 4. κριθν K². || 6. εαυτὸν O¹. || ἀνάγη M¹, ἀγάγη L¹. || αὐτὸ: K². || 9. προελοντο K²M¹. || 10. τῶ] ἐκ τῶν K²M¹. || 12. βύλησιν M¹. || 17. δὴ pr L². || τὸ om N¹O¹. || 19. ἔσαι] ἐν N¹. || 20. τὸ ante βυλητόν om K²L¹M¹O¹. || 21. ἀλλ' ὃδ' ἄλλως N², ἄλλω δ' ἄλλο O¹, ἄλλω δ' ἄλλως L¹M¹. || 28. ἐπιπόσοις ἔστιν ἕτερα O¹. || 29. ἕκασον M¹. || τὸν σπουδαῖον γὰρ ἕκαστα κρίνειν K². || 31. καλὰ] καὶ καλὰ N¹. || ἡδέα — 33. μέτρον om M¹. || 32. τὸ σπουδαῖον K². || 33. ὃν K², om L¹M¹N¹. || ταῖς] ἐν ταῖς K², ταῖς δὲ O¹. || 1. γῶν M¹, δὲ N¹O¹. || 3. δὴ] δὲ M¹. || 5. εἶεν ἐν K²N¹. || καὶ om N¹. || ἐκούσιον N¹. || 9. τὸ om N¹. || ἐφ' ἡμῶν om M¹. || 10. αἰσχροὺν — 11. ἡμῶν om K². || 10. καὶ εἰ — ἡμῶν om O¹. || 12. δὴ L². || 13. ἄρα] ἔσαι L¹M¹N¹. || 15. μακάριος K²L¹M¹N¹O¹. || 17. τε K². || ἀμφισβητήτεον M¹. || 18. μὴθὲ O¹. || 20. ἐν K²O¹. || καὶ om L¹M¹O¹. || 21. ἐ] ἐφ' M¹. || 22. ὄ ὡς ἔσκει M¹. || ἐφ' M¹. || 23. τὸς om K². || δρωῶντας τὰ μοχθηρὰ M¹. || 24. οἷς M¹, ἢ K². || αἴτιον αὐτῶν L¹M¹. || 26. ὅσα] πρὸς α N¹, πρὸς ὅσα L¹M¹. || 27. ὑδεῖς γὰρ προτρέπεται N¹. || προτρέπεται τῷ πράττειν M¹. || 28. ἐν τῷ] ὅπως N¹O¹. || 29. ὅτιν ἄλλο K²O¹. || 31. εἶναι] ἐν M¹. || 32. μὴ om N¹.

κολαζῶντι. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις, ὅσα δι' ἀμέλειαν ἀγνοεῖν δοκῶσιν, ὡς ἐπ' αὐτοῖς ὃν τὸ μὴ ἀγνοεῖν· τῷ γὰρ ἐπιμεληθῆναι κύριοι. ἀλλ' ἴσως τοιῦτός ἐστιν ὥστε μὴ ἐπιμεληθῆναι. ἀλλὰ τῷ τοιούτους γενέσθαι αὐτοὶ αἴτιοι, ζῶντες ἀνειμένως, καὶ τῷ ἀδίκως ἢ ἀκολάστως εἶναι, οἱ μὲν 5 κακουργῶντες, οἱ δὲ ἐν πότοις καὶ τοῖς τοιούτοις διάγοντες· αἱ γὰρ περὶ ἕκαστα ἐνέργειαι τοιούτους ποιοῦσιν. τῷτο δὲ δῆλον ἐκ τῶν μελετώντων πρὸς ἠντιοῦν ἀγωνίαν ἢ πρᾶξιν· διατελῶσι γὰρ ἐνεργῶντες. τὸ μὲν ἔν ἀγνοεῖν ὅτι ἐκ τοῦ ἐνεργεῖν περὶ ἕκαστα αἱ ἔξεις γίνονται, κομιδῇ ἀναισθητός. 10 ἔτι δ' ἄλογον τὸν ἀδικοῦντα μὴ βύλεσθαι ἀδικον εἶναι ἢ τὸν ἀκολασαίνοντα ἀκόλαστον. εἰ δὲ μὴ ἀγνοῶν τις πράττει ἐξ ὧν ἔσαι ἀδικος, ἐκὼν ἀδικὸς ἂν εἴη, ἢ μὴν ἐάν γε βύληται, ἀδικὸς ὡν παύσεται καὶ ἔσαι δίκαιος· ὑδὲ γὰρ ὁ νοσῶν ὑγιής. καὶ εἰ ἔτιως ἔτυχεν, ἐκὼν νοσεῖ, ἀκρατῶς 15 βιοτεύων καὶ ἀπειθῶν τοῖς ἰατροῖς. τότε μὲν ἔν ἔξῃν αὐτῷ μὴ νοσεῖν, προεμένῳ δ' ἔκτετι, ὥσπερ ὑδ' ἀφέντι λίθον ἔτ' αὐτὸν δυνατὸν ἀναλαβεῖν· ἀλλ' ὅμως ἐπ' αὐτῷ τὸ βαλεῖν καὶ ῥῖψαι· ἢ γὰρ ἀρχὴ ἐπ' αὐτῷ. ἔτω δὲ καὶ τῷ ἀδίκῳ καὶ τῷ ἀκολάστῳ ἐξ ἀρχῆς μὲν ἔξῃν τοιούτοις μὴ γενέσθαι, 20 διὸ ἐκόντες εἰσὶν· γενομένοις δ' ἔκτετι ἔξεσι μὴ εἶναι. ἢ μόνον δ' αἱ τῆς ψυχῆς κακίαι ἐκύσιόι εἰσιν, ἀλλ' ἐνόις καὶ αἱ τοῦ σώματος, οἷς καὶ ἐπιτιμῶμεν· τοῖς μὲν γὰρ διὰ φύσιν αἰσχροῖς ὑδεῖς ἐπιτιμᾶ, τοῖς δὲ δι' ἀγυμνασίαν καὶ ἀμέλειαν. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ ἀσθένειαν καὶ κήρωσιν· ὑθεῖς 25 γὰρ ἂν ὀνειδίσειε τυφλῷ φύσει ἢ ἐκ νόσου ἢ ἐκ πληγῆς, ἀλλὰ μᾶλλον ἐλεήσει· τῷ δ' ἐξ οἰνοφλυγίας ἢ ἄλλης ἀκολασίας πᾶς ἂν ἐπιτιμῆσαι. τῶν δὲ περὶ τὸ σῶμα κακιῶν αἱ ἐφ' ἡμῖν ἐπιτιμῶνται, αἱ δὲ μὴ ἐφ' ἡμῖν ἔ. εἰ δ' ἔτω, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἱ ἐπιτιμῶμεναι τῶν κακιῶν 30 ἐφ' ἡμῖν ἂν εἶεν. εἰ δὲ τις λέγοι ὅτι πάντες ἐφίενται τῷ φαινομένῳ ἀγαθῷ, τῆς δὲ φαντασίας ἢ κύριοι, ἀλλ' ὁποῖός

ποθ' ἕκαστος ἐστὶ, τοῖτο καὶ τὸ τέλος φαίνεται αὐτῷ· εἰ μὲν ἔν ἕκαστος ἑαυτῷ τῆς ἔξεως ἐς πως αἴτιος, καὶ τῆς φαντασίας ἔσαι πως αὐτὸς αἴτιος· εἰ δὲ μὴ, ὑθεῖς αὐτῷ αἴτιος τῷ κακῷ ποιεῖν, ἀλλὰ δι' ἀγνοίαν τῷ τέλει ταῦτα πράττει, διὰ τῶν οἰόμενος αὐτῷ τὸ ἀριστον εἶσθεσθαι. ἢ δὲ τῷ τέλει ἐφεσις ἔκ ἀυθαίρετος, ἀλλὰ φύσει δεῖ ὥσπερ ὄψιν ἔχοντα, ἢ κρινεῖ καλῶς καὶ τὸ κατ' ἀλήθειαν ἀγαθὸν αἰρήσεται. καὶ ἔστιν εὐφυής, ὡ τῷτο καλῶς κέφυκεν· τὸ γὰρ μέγιστον καὶ κάλλιστον, καὶ ὁ παρ' ἑτέρῳ μὴ οἷον 5 τε λαβεῖν μηδὲ μαθεῖν, ἀλλ' οἷον ἔφυ, τοῖτοτον ἔξει, καὶ τὸ εὖ καὶ τὸ καλῶς τῷτο κέφυκεναι ἢ τελεία καὶ ἀληθῆ ἂν εἴη εὐφύια. εἰ δὲ ταῦτ' ἐστὶν ἀληθῆ, τί μᾶλλον ἢ ἀρετῆ τῆς κακίας ἔσαι ἐκύσιον; ἀμφοῖν γὰρ ὁμοίως, τῷ ἀγαθῷ καὶ τῷ κακῷ, τὸ τέλος φύσει ἢ ὀπωσθήποτε φαίνεται καὶ κείται, τὰ δὲ λοιπὰ πρὸς τοῦτ' ἀναφέροντες 10 πράττειν ὀπωσθήποτε. εἴτε δὲ τὸ τέλος μὴ φύσει ἐκάστῳ φαίνεται οἰονδήποτε, ἀλλὰ τι καὶ παρ' αὐτὸν ἐστὶν, εἴτε τὸ μὲν τέλος φυσικόν, τῷ δὲ τὰ λοιπὰ πράττειν ἐκκύσιον τὸν σπουδαῖον ἢ ἀρετῆ ἐκκύσιόν ἐστιν, ἢθεν ἦπτον καὶ ἢ κακία ἐκκύσιον ἂν εἴη· ὁμοίως γὰρ καὶ τῷ κακῷ ὑπάρχει τὸ δι' αὐτὸν ἐν ταῖς πράξεσι καὶ εἰ μὴ ἐν τῷ τέλει· εἰ ἔν, ὥσπερ λέγεται, ἐκκύσιόι εἰσιν αἱ ἀρεταί (καὶ γὰρ τῶν ἔξεων συναίτιοι πως αὐτοὶ ἐσμεν, καὶ τῷ ποιοῖ τῶς εἶναι 15 τὸ τέλος τοιόνδε τιθέμεθα), καὶ αἱ κακίαι ἐκκύσιον ἂν εἶεν· ὁμοίως γὰρ.

Κοινῇ μὲν οὖν περὶ τῶν ἀρετῶν εἰρηται ἡμῖν τό τε 8 γένος τύπων, ὅτι μεσότητές εἰσιν, καὶ ὅτι ἔξεις, ὑφ' ὧν τε γίνονται, καὶ ὅτι τούτων πρακτικαὶ καθ' αὐτάς, καὶ ὅτι ἐφ' ἡμῖν καὶ ἐκκύσιοι, καὶ οὕτως ὡς ἂν ὁ ὀρθὸς λόγος 10 προσάξῃ. ἔκ ὁμοίως δὲ αἱ πράξεις ἐκκύσιόι εἰσι καὶ αἱ ἔξεις· τῶν μὲν γὰρ πράξεων ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τῷ τέλει κύριοι ἐσμεν, εἰδότες τὰ καθ' ἕκαστα, τῶν ἔξεων δὲ τῆς

1. δὲ *L²M²*. || 2. δοκῶσιν — ἀγνοεῖν *om N²*. || τὸ μὴ ἀγνοεῖν ὃν *L²M²*. || 3. ἐς τις ὥστε *N²*. || 4. τῷ *om O²*. || ταῦτον *K²* *N²*. || 6. δὲ καὶ ἐν *N²*. || 11. ἔτι δ' ἄλογον] λόγον *N²*. || 12. ἀκόλαστον τὸν ἀκολασαίνοντα *L²M²*. || 13. ἂν — 14. βύληται *om N²*. || 14. ἔσαι] ἂν *N²*. || 16. ἐξὸν *K²*. || 18. τῷ τῷ *M²*, *om L²*. || 20. γένεσθαι *L²*. || 21. ἔτι *om L²M²*. || ἔτι *K²M²O²*. || 22. αἱ *om O²*. || 23. οἷς *om N²*. || 24. ἀγυμνασίαν *K²*. || 25. περὶ] δι' *M²*. || ἀσθένειαν αἰσχος καὶ κήρωσιν *M²*, ἀσθένειαν καὶ αἰσχος καὶ κήρωσιν *L²N²*. || 27. ἐλεήσει *L²M²*. || 28. ἐπιτιμῆσαι *L²*. || 29. αἱ ἐφ' — 30. κακιῶν *om M²*. || 31. εἶεν αἱ τελεῖται. εἰ *M²*. || λέγει *L²O²*.

1. τοῖτοτον *M²*. || 2. αὐτῷ *O²*. || 3. πως ὁ αὐτὸς *M²*. || μὴ, ὑθεῖς] μετὰς *L²M²N²*. || 4. κακοποιεῖν *K²L²M²*. || 8. ὡ τῷτο] αὐτῷ τῷτο ὅτι *M²*. || 9. καὶ δ] εἰ *K²*. || οἷον τε] οἷοντα *K²*. || 10. καὶ τῷ] τὸ δ' *L²M²*. || 14. τὸ *om M²*. || 15. ταῦτ' *K²L²M²* *N²O²*. || 16. πράττειν *K²*. || 17. αὐτῷ *L²M²N²O²*. || 18. τῷ] τὸ *L²*. || πράττεισθαι *M²*. || 19. σπουδαῖον εἰ ἢ *O²*. || 21. αὐτῷ *M²*. || πράξει καὶ τῷ τελείῳ *K²*. || 22. ἔν] δ' *M²*. || τῶν αἰτίων ἔξῃν *K²*. || 24. ἐκκύσιαι *K²*. || 26. ἡμῖν] ἢ μὲν *K²*, *om M²*. || τε *om K²*. || 27. γένος] ὡς ἐν *O²*. || ὅτι μεσότητες καὶ ἔξεις *K²*, εἰσιν et ὅτι *om etiam O²*. || 28. καὶ *om K²O²*. || πρακτικὰ *L²M²* *N²*, πρακτικὰ καὶ *K²O²*. || κατὰ ταύτας *M²*. || 29. ἂν ὡς *M²*. || 30. προσάξει *L²*, προσάξεναι *M²*. || ἔκ] *K²*. || ἔκ καὶ αἱ *M²*. || 31. τῷ *om L²M²*. || 32. τῆς — 1115 α 1. ἕκαστα *om N²*.

ἀρχῆς, καθ' ἕκαστα δὲ ἢ πρόσθεσις οὐ γνώριμος, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀρρωσιῶν· ἀλλ' ὅτι ἐφ' ἡμῖν ἦν ἔτως ἢ μὴ ἔτω χρήσασθαι, διὰ τῆτο ἐκείνοιο.

9 Ἀναλαβόντες δὴ περὶ ἐκάστης, εἶπωμεν τίνες εἰσὶ καὶ περὶ ποῖα καὶ πῶς· ἅμα δ' ἔσαι δῆλον καὶ πόσαι εἰσὶν καὶ πρῶτον περὶ ἀνδρείας. ὅτι μὲν ἔν μεσότης ἐστὶ περὶ φόβους καὶ θάρρη, ἥδη καὶ πρότερον εἴρηται, φοβόμεθα δὲ δηλονότι τὰ φοβερά, ταῦτα δ' ἐστὶν ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν κακά· διὸ καὶ τὸν φόβον ἐρίζονται προσδοκίαν κακοῦ. φοβόμεθα μὲν οὖν πάντα τὰ κακά, οἷον ἀδοξίαν πενίαν νόσον ἀφιλίαν θάνατον, ἀλλ' οὐ περὶ πάντα δοκεῖ ὁ ἀνδρείος εἶναι· ἔνια γὰρ καὶ δεῖ φοβεῖσθαι καὶ καλόν, τὸ δὲ μὴ αἰσχρόν, οἷον ἀδοξίαν· ὁ μὲν γὰρ φοβόμενος ἐπιεικῆς καὶ αἰδήμων, ὁ δὲ μὴ φοβόμενος ἀναίσχυτος. λέγεται δ' ὑπὸ τιῶν ἀνδρείος κατὰ μεταφοράν· ἔχει γάρ τι ὁμοίον τῷ ἀνδρείῳ· ἀφοβος γάρ τις καὶ ὁ ἀνδρείος. πενίαν δ' ἴσως ἔδει φοβεῖσθαι ἕδὲ νόσον, ἕδ' ἔλως ὅσα μὴ ἀπὸ κακίας μηδὲ δι' αὐτόν. ἀλλ' ἕδ' ὁ περὶ ταῦτα ἀφοβος ἀνδρείος. λέγομεν δὲ καὶ τῆτον καθ' ὁμοιότητα· ἔνιοι γὰρ ἐν τοῖς πολεμικοῖς κινδύνοις δειλοὶ ὄντες ἐλευ- θεριοὶ εἰσι καὶ πρὸς χρημάτων ἀποβολὴν εὐθαρσῶς ἔχουσιν. ἕδὲ δὴ εἴ τις ὕβριν περὶ παῖδας καὶ γυναῖκα φοβεῖται ἢ φθόνον ἢ τι τῶν τοιούτων, δειλός ἐστιν· ἕδ' εἰ θαρρεῖ μέλλων μασιγῆσθαι, ἀνδρείος. περὶ ποῖα ἔν τῶν φοβερῶν ὁ ἀνδρείος; ἢ περὶ τὰ μέγιστα; ἕθεις γὰρ ὑπομενετικώτερος τῶν δεινῶν. φοβερῶτατον δ' ὁ θάνατος· πέρασ γάρ, καὶ ἕδὲν ἐτι τῷ τεθνεῶτι δοκεῖ οὐτ' ἀγαθόν οὐτε κακόν εἶναι. δοξεῖ δ' ἂν οὐδὲ περὶ θάνατον τὸν ἐν παντὶ ὁ ἀνδρείος εἶναι, οἷον εἰ ἐν θαλάττῃ ἢ ἐν νόσοις. ἐν τίσιν ἔν; ἢ ἐν τοῖς καλλίστοις; τοῖτο δὲ οἱ ἐν πολέμῳ· ἐν μεγίστῳ γὰρ καὶ καλλίστῳ κινδύνῳ. ὁμολογοὶ δὲ τῆτοις εἰσὶ καὶ αἰ τιμαὶ αἰ ἐν ταῖς πόλεσι καὶ παρὰ τοῖς μονάρχοις. κυρίως δὴ λέγοιτ' ἂν ἀνδρείος ὁ περὶ τὸν καλὸν θάνατον ἀδεῆς, καὶ ὅσα θάνατον ἐπιφέρει ὑπόγυια ὄντα· τοιαῦτα δὲ μάλιστα τὰ κατὰ πόλεμον. ἔ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν θαλάττῃ

καὶ ἐν νόσοις ἀδεῆς ὁ ἀνδρείος, ἔχ ἔτω δὲ ὡς οἱ θαλάττιοι· οἱ μὲν γὰρ ἀπεγνώκασι τὴν σωτηρίαν καὶ τὸν θάνατον τὸν τοῖτον δυσχεραίνουσιν, οἱ δὲ εὐέλπιδές εἰσι παρὰ τὴν ἐμπειρίαν. ἅμα δὲ καὶ ἀνδρίζονται ἐν οἷς ἐστὶν ἀλκὴ ἢ καλὸν τὸ ἀποθανεῖν· ἐν ταῖς τοιαύταις δὲ φθοραῖς ἕθερον ὑπάρχει.

Τὸ δὲ φοβερὸν ἔ πασι μὲν τὸ αὐτό, λέγομεν δὲ τι 10 καὶ ὑπὲρ ἀνθρωπον. τῆτο μὲν οὖν παντὶ φοβερὸν τῷ γε νῦν ἔχοντι, τὰ δὲ κατ' ἀνθρωπον διαφέρει μεγέθει καὶ τῷ μᾶλλον καὶ ἥττον· ὁμοίως δὲ καὶ τὰ θαρραλέα. ὁ δὲ ἀνδρείος ἀνέκπληκτος ὡς ἀνθρωπος. φοβῆσθαι μὲν ἔν καὶ τὰ τοιαῦτα, ὡς δεῖ δὲ καὶ ὡς ὁ λόγος ὑπομενεῖ, τῷ καλῷ ἔνεκα· τῆτο γὰρ τέλος τῆς ἀρετῆς. ἔστι δὲ μᾶλλον καὶ ἥττον ταῦτα φοβεῖσθαι, καὶ ἐτι τὰ μὴ φοβερά ὡς τοιαῦτα φοβεῖσθαι. γίνεται δὲ τῶν ἀμαρτιῶν ἢ μὲν ὅτι ἔδει, ἢ δὲ ὅτι ἔχ ὡς δεῖ, ἢ δὲ ὅτι ἔχ ὅτε, ἢ τι τῶν τοιούτων· ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὰ θαρραλέα. ὁ μὲν ἔν ἔδει καὶ οὐ ἔνεκα ὑπομένων καὶ φοβόμενος, καὶ ὡς δεῖ καὶ ὅτε, ὁμοίως δὲ καὶ θαρρῶν, ἀνδρείος· κατ' ἀξίαν γάρ, καὶ ὡς ἂν ὁ λόγος, πάσχει καὶ πράττει ὁ ἀνδρείος. τέλος δὲ πάσης ἐνεργείας ἐστὶ τὸ κατὰ τὴν ἔξιν. καὶ τῷ ἀνδρείῳ δὲ ἢ ἀνδρεία καλόν. τοῖτο δὴ καὶ τὸ τέλος· ὀρίζεται γὰρ ἕκαστον τῷ τέλει. καλῷ δὴ ἔνεκα ὁ ἀνδρείος ὑπομένει καὶ πράττει τὰ κατὰ τὴν ἀνδρείαν. τῶν δ' ὑπερβαλλόντων ὁ μὲν τῇ ἀφοβίᾳ ἀνώνυμος (εἴρηται δ' ἡμῖν ἐν τοῖς πρότερον ὅτι πολλὰ ἐστὶν ἀνώνυμα), εἴη δ' ἂν τις μαινόμενος ἢ ἀνάληκτος, εἰ μὴ θὲν φοβεῖτο, μήτε σεισμὸν μήτε τὰ κύματα, καθάπερ φασὶ τὸς Κελτύς. ὁ δὲ τῷ θαρρεῖν ὑπερβάλλον περὶ τὰ φοβερά θρασύς. δοκεῖ δὲ καὶ ἀλαζῶν εἶναι ὁ θρασύς καὶ προσποικητικὸς ἀνδρείας. ὡς οὖν ἐκεῖνος περὶ τὰ φοβερά ἔχει, ἔτως ἔτος βούλεται φαίνεσθαι· ἐν οἷς οὖν δύναται, μιμεῖται. διὸ καὶ εἰσὶν οἱ πολλοὶ αὐτῶν θρασύδειλοι· ἐν τῆτοις γὰρ θρασυνόμενοι τὰ φοβερά ἔχ ὑπομένουσιν. ὁ δὲ τῷ φοβεῖσθαι ὑπερβάλλον δειλός· καὶ γὰρ ἔ μὴ δεῖ καὶ ὡς οὐ δεῖ, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ἀκολουθεῖ αὐτῷ.

1. καθ'] τῶν δὲ καθ' M²O², τῶν N². || πρόσθεσις M². || 3. χρῆσθαι K²O². || 4. δὲ M². || καλ — 5. εἰσὶν om M². || 6. ἐστὶν ἢ ἀνδρεία περὶ M². || 7. καὶ πρότερον εἴρηται] φανερόν γεγῆται K²O². || 8. ὡς om K²M²O². || 9. κακά] τὰ κακά M². || διὰ — 10. κακά om N². || 10. μὲν] καὶ N², om L²M²O². || 12. καὶ ante δεῖ om N². || 13. γὰρ om L²M². || 16. ὁμοίον τι L²M². || 18. μὴ] μὲν M². || αὐτῶν M². || 20. ἐν om L²M². || ἐλευθέρῳ K²M². || 22. γυναῖκας K². || 24. γ' ἔν K²O². || 25. ὑπομενετικώτερος M². || 26. φοβερῶτατος M², φοβερῶτερον K². || 27. ἔτι] ἐν K². || 28. οὐ O². || 29. εἰ] ἢ L²M², om K²O². || ἐν ante ἔτος om K²O². || 32. αἰ om K²L²M². || μονομάχοις M². || 34. καὶ ὅσα θάνατον om N². || 35. θαλάσση M².
3. περὶ M². || 4. ἐστὶν ἢ ἀλκὴ N². || 5. ἕδὲν ἕτερον M². || 8. γε om K²N²O². || 9. τὰ] τὸ N², τῷ M². || 12. ὑπομένει N². || 13. γὰρ τὸ τέλος M². || ταῖς ἀρεταῖς K². || 14. ὡς] καὶ τὰ M². || 17. θαρραλία M². || 18. καὶ ante ὡς om L²M². || 19. πάσχει καὶ πράττει K². || 22. δὲ N². || 23. δὲ K²L²M². || τὰ om K². || 25. δὲ καὶ ἡμῖν M². || 26. ἢ] ἢ μὴ M². || 27. φοβεῖται M². || τὰ om K². || 31. ἔτος om K². || 32. καὶ om O². || 33. τίτω L²M².

ἐλλείπει δὲ καὶ τῷ θαρρεῖν· ἀλλ' ἐν ταῖς λύπαις ὑπερβαλλῶν μᾶλλον καταφανῆς ἐστίν. δύσελπις δὲ τις ὁ δειλός· πάντα γὰρ φοβᾶται. ὁ δ' ἀνδρείος ἐναντίως· τὸ γὰρ θαρρεῖν εὐέλπιδος. περὶ ταῦτά μὲν οὖν ἐστὶν ὁ τε δειλὸς καὶ ἡ θρασύς καὶ ὁ ἀνδρείος, διαφόρως δ' ἔχουσι πρὸς αὐτά· οἱ μὲν γὰρ ὑπερβάλλουσι καὶ ἐλλείπουσιν, ὁ δὲ μέσως ἔχει καὶ ὡς θεῖ· καὶ οἱ μὲν θρασεῖς προπετεῖς, καὶ βαλλόμενοι πρὸ τῶν κινδύνων ἐν αὐτοῖς δ' ἀφίστανται, οἱ δ' ἀνδρείοι ἐν τοῖς ἔργοις ὄξει, πρότερον δ' ἡσύχιοι.

11 Καθ' ἅπερ οὖν εἴρηται, ἡ ἀνδρεία μεσότης ἐστὶ περὶ θαρραλία καὶ φοβερά, ἐν οἷς εἴρηται, καὶ ὅτι καλὸν αἰρεῖται καὶ ὑπομένει, ἢ ὅτι αἰσχροὺν τὸ μῆ. τὸ δ' ἀποθνήσκων φεύγοντα κενῶν ἢ ἔρωτα ἢ τι λυπηρὸν ἢ ἀνδρείου, ἀλλὰ μᾶλλον δειλῶ· μαλακία γὰρ τὸ φεύγειν τὰ ἐπίπονα, καὶ οὐχ ὅτι καλὸν ὑπομένει, ἀλλὰ φεύγων κακόν. ἐστὶ μὲν οὖν ἡ ἀνδρεία τοιοῦτόν τι, λέγονται δὲ καὶ ἕτεροι κατὰ πᾶν τρόπον, πρῶτον μὲν ἡ πολιτικῆ· μάλιστα γὰρ ἔοικεν· δοκῶσι γὰρ ὑπομένειν τὸν κίνδυνον οἱ πολῖται διὰ τὰ ἐκ τῶν νόμων ἐπιτίμια καὶ τὰ ὀνειδή καὶ διὰ τὰς τιμὰς καὶ διὰ τὸ ἀνδρείοτατοι δοκῶσιν εἶναι παρ' οἷς οἱ δειλοὶ ἀτιμοὶ καὶ οἱ ἀνδρείοι ἐντιμοὶ. τοιοῦτους δὲ καὶ Ὅμηρος ποιεῖ, οἷον τὸν Διομήδην καὶ τὸν Ἔκτορα.

Πυλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχεῖν ἀναθήσει·
καὶ Διομήδης,

Ἐκτωρ γὰρ ποτε φήσει ἐν Τρώεσσ' ἀγορευόντων,

Τυδείδης ὑπ' ἐμεῖο.

ὁμοίωται δ' αὕτη μάλιστα τῇ πρότερον εἰρημένη, ὅτι δι' ἀρετὴν γίνεσθαι· δι' αἰδῶ γὰρ καὶ διὰ καλῶ ὄρεξιν (τιμῆς γὰρ) καὶ φυγὴν ὀνειδῶν, αἰσχροῦ ὄντος. τάξαι δ' ἂν τις καὶ τὰς ὑπὲρ τῶν ἀρχόντων ἀναγκαζομένους εἰς ταῦτά· χεῖρας δ', ὅσῳ ἢ δι' αἰδῶ ἀλλὰ διὰ φόβον αὐτὸ δρῶσι, καὶ φεύγοντες ἢ τὸ αἰσχροὺν ἀλλὰ τὸ λυπηρὸν· ἀναγκαζομενοι γὰρ οἱ κύριοι, ὥσπερ ὁ Ἐκτωρ

ὄν δὲ κ' ἐγὼν ἀπάνευθε μάχης πῶσσοιτα νοήσω,

ἢ οἱ ἄρκιον ἐσσεῖται φυγεῖν κύνας.

καὶ οἱ προσάττοντες, κἂν ἀναχωρῶσι τύπτοντες τὸ αὐτὸ

δρῶσι, καὶ οἱ πρὸ τῶν τάφρων καὶ τῶν τοιούτων παρατάτοντες· πάντες γὰρ ἀναγκαζομενοι. δεῖ δ' ἢ δι' ἀνάγκην ἀνδρεῖον εἶναι, ἀλλ' ὅτι καλόν. δοκεῖ δὲ καὶ ἡ ἐμπειρία ἢ περὶ ἕκαστα ἀνδρεία τις εἶναι· ὅθεν καὶ ὁ Σακράτης ᾤθη ἐπιστήμην εἶναι τὴν ἀνδρείαν. τοῖσδε δὲ ἄλλοι μὲν ἐν ἀλλοῖς, ἐν ταῖς πολεμικοῖς δ' οἱ στρατιώται· δοκεῖ γὰρ εἶναι πολλὰ κενὰ τοῦ πολέμου, ἃ μάλιστα συνειρωμασθῆναι ἔστι· φαίνονται δὲ ἀνδρείοι, ὅτι ἕκ ἴσασιν οἱ ἄλλοι οἷά ἐστιν εἶτα ποιῆσαι καὶ μὴ παθεῖν μάλιστα δύνανται ἐκ τῆς ἐμπειρίας, δυνάμενοι χρῆσθαι τοῖς ὅπλοις καὶ τοιαῦτα ἔχοντες ὅποια ἂν εἴη καὶ πρὸς τὸ ποιῆσαι καὶ πρὸς τὸ μὴ παθεῖν κράτις. ὥσπερ ἔν ἀνόπλοις ὠπλισμένοι μάχονται καὶ ἀθληταὶ ἰδιώται· καὶ γὰρ ἐν τοῖς τοιούτοις ἀγῶσιν ἔχ' οἱ ἀνδρείοτατοι μαχημώτατοι εἰσιν, ἀλλ' οἱ μάλιστα ἰσχύοντες καὶ τὰ σώματα ἄριστα ἔχοντες. οἱ στρατιώται δὲ δειλοὶ γίνονται, ὅταν ὑπερτείνῃ ὁ κίνδυνος καὶ λείπονται τοῖς πλήθεσι καὶ ταῖς παρασκευαῖς· πρῶτοι γὰρ φεύγουσι, τὰ δὲ πολιτικὰ μένοντα ἀποθνήσκουσι, ὅπερ κατὰ τῷ Ἑρμαίῳ συνέβη. τοῖς μὲν γὰρ αἰσχροὺν τὸ φεύγειν καὶ ὁ θάνατος τῆς τοιαύτης σωτηρίας αἰρετώτερος· οἱ δὲ καὶ ἐξ ἀρχῆς ἐκινδύνεον ὡς κρείττους ὄντες, γινώσκοντες δὲ φεύγουσι, τὸν θάνατον μᾶλλον τῷ αἰσχροῦ φοβόμενοι· ὁ δ' ἀνδρείος ἢ τοῖστος. καὶ τὸν θυμὸν δ' ἐπὶ τὴν ἀνδρείαν ἐπιφέρουσιν· ἀνδρείοι γὰρ εἶναι δοκῶσι καὶ οἱ διὰ θυμὸν ὥσπερ τὰ θηρία ἐπὶ τὸς τρώσαντας φερόμενοι, ὅτι καὶ οἱ ἀνδρείοι θυμοειδεῖς· ἰητικιώτατον γὰρ ὁ θυμὸς πρὸς τοὺς κινδύνους, ὅθεν καὶ Ὅμηρος "σθένος ἐμβαλε θυμῷ" καὶ "μένος καὶ θυμὸν ἔγειρε" καὶ "δριμύ δ' ἀνὰ ῥίνας μένος" καὶ "ἔξισεν αἷμα·" πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα ἔοικε σημαίνει τὴν τῷ θυμῷ ἔγερσιν καὶ ὀρμῆν. οἱ μὲν οὖν ἀνδρείοι διὰ τὸ καλὸν πράττουσιν, ὁ δὲ θυμὸς συνεργεῖ αὐτοῖς· τὰ θηρία δὲ διὰ λύπην· διὰ γὰρ τὸ πληγῆναι ἢ φοβεῖσθαι, ἐπεὶ εἰάν γε ἐν ὕλῃ ἢ ἐν ἔλει ἢ, ἢ προσέρχονται. οὐ δὲ ἐστὶν ἀνδρεία διὰ τὸ ὑπ' ἀλγηδόνος καὶ θυμῷ ἐξελαυνόμενα πρὸς τὸν κίνδυνον ὀρμαῖν, ὅθεν τῶν δεινῶν προορώντων, ἐπεὶ ἔτω γε κἂν οἱ ὄνοι ἀνδρείοι εἴεν πεινώντες· τυπτόμενοι γὰρ

1. πρὸ Ν². || 3. ἐναντίος Μ²Ν²Ο². || 9. πρότεροι Μ². || 10. περὶ τὰ θαρραλία Μ². || 12. ἢ om Κ². || 19. διὰ om Μ². || 21. καὶ οἱ || οἱ δὲ L²Μ²Ν². || τοιούτοις Ν². || 22. Διομήδην Ν²Ο². || 23. πυλυδάμας L². || πρῶτον Μ². || ἀναθήσει Κ², ἐπιθήσει Μ². || 26. ἐμεῖο φοβούμενος ὁμοίωται Μ². || 27. πρότερα Μ². || 28. διὰ om Ν²Ο². || 30. αὐτὸ Μ². || 31. ὅσοι Κ²Ο². || αὐτοὶ δρῶσι φεύγοντες Μ². || 33. ὁ om L²Μ². || 34. ἐγὼ Μ². || 35. ἄρκιον Κ². || ἰσείται Κ²Μ². || 36. προσάσσοντες Μ².

1. προάττοντες Ο². || 4. τις om Κ²Ν²Ο². || ὅθεν — 5. ἀνδρείαν om pr Ν². || 5. εἶναι om Κ²Μ²Ο². || ἐν om Κ². || 7. κατὰ Κ²Μ². || 8. δι' δ' Ο², δὲ οἱ Μ². || 9. μὴ μὴδὲν L²Μ². || ἐμπειρίας καὶ φυλάξασθαι καὶ πατάξει δυνάμειοι Κ²Ν²Ο². || 11. πρὸ μὴ ποιῆσαι Κ². || 14. ἐκ L². || 17. λείπονται Ν². || 19. Ἑρμαίῳ τόπος ἐπὶ τὸ Ἑρμαῖον ἐν κορινθίαι τῆς βοιωτίας margo L² et 2024. || 24. φέρουσιν Κ², ἀναφέρουσιν L²Μ². || 25. φερόμενα Κ²L²Μ². || 26. κητικιώτατον Μ². || 32. ἢ διὰ τὸ φοβεῖσθαι Κ²Ν²Ο². || 33. ἐν post ἢ om L²Μ². || πρὸέρχονται L². || 34. ἀπὸ Ν². || 36. καὶ Κ²L²Μ². || ἀνδρείοι om Μ². || εἴεν ἂν εἴεν L²Μ².

ὡς ἀφίστανται τῆς νομῆς· καὶ οἱ μοιχοὶ δὲ διὰ τὴν ἐπι-
θυμίαν τολμηρὰ πολλὰ δρῶσιν. οὐ δὴ ἔστιν ἀνδρεία τὰ
ἀ' ἀλγηδόνος ἢ θυμοῦ ἐξελαινούμενα πρὸς τὸν κίνδυνον.
φυσικωτάτη δ' ἔοικεν ἢ διὰ τὸν θυμὸν εἶναι, καὶ προσ-
λαβύσα προαίρεσιν καὶ τὸ ἕνεκα ἀνδρεία εἶναι. καὶ οἱ
ἀνθρωποὶ δὴ ὀργίζομενοι μὲν ἀλγῶσι, τιμωρόμενοι δ' ἠδον-
ται· οἱ δὲ διὰ ταῦτα μαχομένοι μάχιμοι μὲν, ἔκ ἀν-
δρείου δέ· ἕ γὰρ διὰ τὸ καλὸν οὐδ' ὡς ὁ λόγος, ἀλλὰ
διὰ τὸ πάθος· παραπλήσιον δ' ἔχουσι τι. ὅθι δὴ οἱ εὐέλ-
πιδες ὄντες ἀνδρείου· διὰ γὰρ τὸ πολλάκις καὶ πολλοὺς
νενικημένοι θαρρῶσιν ἐν τοῖς κινδύνοις. παρόμοιοι δέ, ὅτι
ἄμφω θαρραλέοι· ἀλλ' οἱ μὲν ἀνδρείου διὰ τὰ προειρη-
μένα θαρραλέοι, οἱ δὲ διὰ τὸ οἰεσθαι κρείττους εἶναι καὶ
μηδὲν ἀντάταθῆν. τοῦτον δὲ ποῖοσι καὶ οἱ μεθυσκόμενοι·
εὐέλπιδες γὰρ γίνονται. ὅταν δὲ αὐτοῖς μὴ συμβῇ τοιαῦτα,
φεύγουσιν· ἀνδρείου δ' ἦν τὰ φοβερά ἀνθρώπων ὄντα καὶ
φαινόμενα ὑπομένειν, ὅτι καλὸν καὶ αἰσχρὸν τὸ μή. διὸ
καὶ ἀνδρειότερου δοκεῖ εἶναι τὸ ἐν τοῖς αἰφνιδίους φόβοις
ἄφοβον καὶ ἀτάραχον εἶναι ἢ ἐν τοῖς προδήλοις· ἀπὸ
ἔξεως γὰρ μᾶλλον, ἢ καὶ ὅτι ἦττον ἐκ παρασκευῆς· τὰ
προφανῆ μὲν γὰρ κἂν ἐκ λογισμῶ καὶ λόγῳ τις προέλοιτο,
τὰ δ' ἐξαίφνης κατὰ τὴν ἔξιν. ἀνδρείου δὲ φαίνονται καὶ
οἱ ἀγνοῦντες, καὶ εἰσιν ἕ πόρρω τῶν εὐελπίδων, χείρους δ'
ὄσω ἀξίωμα ἔδεν ἔχουσιν, ἐκεῖνοι δέ· διὸ καὶ μένυσί τινα
χρόνον· οἱ δ' ἠκατημένοι, ἐὰν γινώσκῃ ὅτι ἕτερον ἢ ὑπο-
πτεύσωσι, φεύγουσιν· ὅπερ οἱ Ἀργεῖοι ἔπαθον περιπεσόντες
τοῖς Δάκωσιν ὡς Σικυωνίοις. οἱ τε δὴ ἀνδρείου εἰρήνται
ποῖοι τινες, καὶ οἱ δοκῶντες ἀνδρείου.

12 Περὶ θάρρη δὲ καὶ φόβου ἢ ἀνδρεία ἔσα ἕχ ὁμοίως
περὶ ἄμφω ἐστίν, ἀλλὰ μᾶλλον περὶ τὰ φοβερά· ὁ γὰρ
ἐν τέτοις ἀτάραχος καὶ περὶ ταῦθ' ὡς δεῖ ἔχων ἀνδρείου
μᾶλλον ἢ ὁ περὶ τὰ θαρραλέα. τῶ δὴ τὰ λυπηρὰ ὑπο-
μένειν, ὡς εἴρηται, ἀνδρείου λέγονται. διὸ καὶ ἐπίλυπον ἢ
ἀνδρεία, καὶ δικαίως ἐπαινεῖται· χαλεπώτερον γὰρ τὰ λυ-
πηρὰ ὑπομένειν ἢ τῶν ἡδέων ἀπέχεσθαι. οὐ μὲν ἀλλὰ

ὄδξειεν ἂν εἶναι τὸ κατὰ τὴν ἀνδρείαν τέλος ἡδύ, ὑπὸ τῶν
κύκλων δ' ἀφανίζεσθαι, οἷον κἂν τοῖς γυμνοκοῖς ἀγῶσι γέ-
νεται· τοῖς γὰρ κύκταις τὸ μὲν τέλος ἡδύ, οὐ ἔνεκα, ὁ
στεφανος καὶ αἱ τιμαί, τὸ δὲ τύπτεσθαι ἀλγηδόν, εἴπερ
5 σάρκινος, καὶ λυπηρὸν, καὶ πᾶς ὁ πόνος· διὰ δὲ τὸ πολλὰ
ταῦτ' εἶναι, μικρὸν δὲ τὸ ἕνεκα ἔδεν ἡδὺ φαίνεται ἔχειν
εἰ δὴ τοῦτόν ἐστι καὶ τὸ περὶ τὴν ἀνδρείαν, ὁ μὲν θάνατος
καὶ τὰ τραύματα λυπηρὰ τῶ ἀνδρείῳ καὶ ἄκοντι ἔσται,
ὑπομένει δὲ αὐτά, ὅτι καλὸν ἢ ὅτι αἰσχρὸν τὸ μή. καὶ
ὄσω ἂν μᾶλλον τὴν ἀρετὴν ἔχη πᾶσαν καὶ εὐδαιμονέστε-
10 ρος ἢ, μᾶλλον ἐπὶ τῷ θανάτῳ λυπηθήσεται· τῶ τοῖούτῳ
γὰρ μάλις αἰσίων, καὶ ἔτος μεγίστων ἀγῶδων ἀπο-
σερεῖται εἰδώς· λυπηρὸν δὲ τῆτο. ἀλλ' ἔδεν ἦττον ἀνδρείου,
ἴσως δὲ καὶ μᾶλλον, ὅτι τὸ ἐν τῷ πολέμῳ καλὸν αὐτ'
15 ἐκεῖνων αἰρεῖται. ἕ δὴ ἐν ἀπάσαις ταῖς ἀρεταῖς τὸ ἡδέως
ἐνεργεῖν ὑπάρχει, πλὴν ἐφ' ὅσον τοῦ τέλους ἐφάπτεται
στρατιώτας δ' ἔδεν ἴσως κωλύει μὴ τὸς τοῖούτους κρατίστους
εἶναι, ἀλλὰ τὸς ἦττον μὲν ἀνδρείου, ἄλλο δ' ἀγαθὸν μη-
δὲν ἔχοντας· ἔτοιμοι γὰρ ἔτοι πρὸς τὸς κινδύνους, καὶ τὸν
βίον πρὸς μικρὰ κέρδη καταλλάττονται. περὶ μὲν ἔν ἀν-
δρείας ἐπὶ τοσούτῳ εἰρησθῶ· τί δ' ἐστίν, ἕ χαλεπὸν τῆντα
γε περιλαβεῖν ἐκ τῶν εἰρημένων.

Μετὰ δὲ ταύτην περὶ σωφροσύνης λέγωμεν· δοκεῖσι
13 γὰρ τῶν ἀλόγων μερῶν αὐταὶ εἶναι αἱ ἀρεταί. ἔτι μὲν
ἐν μεσότης ἐστὶ περὶ ἡδονῆς ἢ σωφροσύνης, εἴρηται ἡμῖν·
ἦττον γὰρ καὶ ἕχ ὁμοίως ἐστὶ περὶ τὰς λύπας· ἐν τοῖς
αὐτοῖς δὲ καὶ ἢ ἀκολασία φαίνεται. περὶ ποίας ἔν τῶν
ἡδονῶν, νῦν ἀφορίσωμεν. διηρησθῶσαν δὲ αἱ ψυχικαὶ καὶ
αἱ σωματικαί, οἷον φιλοτιμία, φιλομάθεια· ἐκάτερος γὰρ
25 τῶν χείρους, ἕ φιλητικός ἐστίν, ἔδεν πάσχοντος τῆ σώ-
ματος, ἀλλὰ μᾶλλον τῆς διανοίας· οἱ δὲ περὶ τὰς τοιαύ-
τας ἡδονῆς ἔτε σῶφρονες ἔτε ἀκόλαστοι λέγονται. ὁμοίως
δ' οὐδ' οἱ περὶ τὰς ἄλλας ὄσαι μὴ σωματικαὶ εἰσιν· νῆς
γὰρ φιλομύθους καὶ διηγητικούς καὶ περὶ τῶν τυχεύων
κατατριβόντας τὰς ἡμέρας ἀδολέσχας, ἀκολάστους δ' οὐ

2. οὐ — 3. κίνδυνον om K²O². || 2. δὴ αὖν ἔστιν L²N². || 4. φυσικωτάτος M². || 5. εἶναι om N². || 6. δι] δὲ M²O². || 7. μαχομένοι add L²M². || 9. τὸ om K². || 10. ἀνδρείου εἰσι· διὰ L². || καὶ τὸ πολλοὺς O². || 11. ἐν] μὲν K². || 12. πρότερον εἰρημίας K². || 13. κρείστος K²O². || 15. συμβῆ τὰ τοιαῦτα K². || 16. τὸ M², τὸ τὰ L². || καὶ μὴ φασόμενα K². || 17. καλ] ἢ N². || 18. ἐν om M². || 20. καὶ om K²O². || 23. ἐπιπῶν L². || 24. ἀξίωμα ἐκ ἔχουσιν ἔδεν M². || 25. ὑποπτεύουσιν L², ὑποπτεύουσιν K²M². || 2. γίνεσθαι K². || 3. μὲν δὴ τέλος M². || 3 τε στεφανος L². || 4. αἱ om K². || 5. καὶ ante τὰς om M²N². || 7. δι L²M², δι δὲ K². || τὸ τοῦτόν M². || τὸ om K². || 9. ἢ om K². || 10. ἔχει M². || 11. ἦ] εἴη M². || λυπεῖται L²M², λύπη ἔσται N²O². || τῶ om L². || 13. δι M². || τίτω K². || 14. τὸ N². || 15. δι] δὲ N². || 20. ἀνδρείου N², qui ita solet. || 21. ἐπὶ om M². || 22. γε περιλαβεῖν] λαβεῖν M². || 23. ταῦτα M². || λέγωμεν L²N². || 24. καὶ om K². || 26. ὁμοίως] ὁμοίως τῆ ἀνδρεία L²M². || ἐπὶ περὶ λύπας M², περὶ τὰς λύπας ἔστιν K²O². || τοῖς αὐτοῖς] τοῖς L²M²N². || 27. η om M²N². || 28. νῦν om L²M². || δι] οὐ M². || αἱ ψυχικαὶ καὶ σωματικαὶ M², καὶ αἱ σωματικαὶ καὶ αἱ ψυχικαὶ K²O². || 29. φιλομαθία K². || ἐκάτερον M². || 32. ἔτε σῶφρονες] ἢ σῶφρονες M². || 34. διηγητικούς M². || τυχεύων] τίτων O². || 35. ἀδολέσχας O².

λέγομεν, ἡδὲ τὰς λυπεμένους ἐπὶ χρήμασιν ἢ φίλοις. περὶ δὲ τὰς σωματικὰς εἶη ἂν ἡ σωφροσύνη, ἢ πάσας δὲ ἡδὲ ταύτας· οἱ γὰρ χαίροντες τοῖς διὰ τῆς ὄψεως, οἷον χρώμασι καὶ σχήμασι καὶ γραφῇ, ἔτε σόφρονες οὔτε ἀκόλαστοι λέγονται· καίτοι δόξειεν ἂν εἶναι καὶ ὡς δεῖ χαίρειν καὶ τέτοις, καὶ καθ' ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς περὶ τὴν ἀκοήν· τὰς γὰρ ὑπερβεβλημένους χαίροντας μέλεσιν ἢ ὑποκρίσει ἕβεις ἀκολάστους λέγει, ἡδὲ τὰς ὡς δεῖ σόφρονας. ἡδὲ τὰς περὶ τὴν ὄσμην, πλὴν κατὰ συμβεβηκός· τὰς γὰρ χαίροντας μήλων ἢ ῥόδων ἢ θυμιαμάτων ὄσμαϊς ἢ λέγομεν ἀκολάστους, ἀλλὰ μᾶλλον τοὺς μύρων καὶ ὄψων· χαίρουσι γὰρ τέτοις οἱ ἀκόλαστοι, ὅτι διὰ τῶν ἀνάμνησις γίνεται αὐτοῖς τῶν ἐπιθυμητῶν. ἴδιοι δ' ἂν τις καὶ τὰς ἄλλας, ὅταν πεινώσι, χαίροντας ταῖς τῶν βρωμάτων ὄσμαϊς· τὸ δὲ τοιούτοις χαίρειν ἀκολάστους· 15 τῶν γὰρ ἐπιθυμητὰ ταῦτα. ἔκ ἔστι δὲ ἡδὲ τοῖς ἄλλοις ζώοις κατὰ ταύτας τὰς αἰσθήσεις ἡδονὴ πλὴν κατὰ ὑμβεβηκός· οὐδὲ γὰρ ταῖς ὄσμαϊς τῶν λαγῶν αἱ κύνες χαίρουσιν, ἀλλὰ τῇ βρώσει· τὴν δ' αἰσθησιν ἢ ὄσμη ἐποίησεν. ἡδ' ὁ λέων τῇ φωνῇ τῆ βοός, ἀλλὰ τῇ ἐδωδῇ· ὅτι 20 δ' ἐγγύς ἐστὶ, διὰ τῆς φωνῆς ἤσθητο, καὶ χαίρειν δὴ ταύτῃ φαίνεται. ὁμοίως δ' οὐδ' ἰδῶν ἢ εὐρῶν ἔλαφον ἢ ἄγριον αἶγα, ἀλλ' ἔτι βορᾶν ἔχει. περὶ τὰς τοιαύτας δὲ ἡδονὰς ἢ σωφροσύνη καὶ ἡ ἀκολασία ἐστὶν ὧν καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα κοινωνεῖ, ὅθεν ἀνδραποδώδεις καὶ θηριώδεις φαίνονται· 25 αὐταὶ δ' εἰσὶν ἀφῆ καὶ γεύσις. φαίνονται δὲ καὶ τῇ γεύσει ἐπὶ μικρὸν ἢ ἕθεν χρῆσθαι· τῆς γὰρ γεύσεως ἐστὶν ἡ κρίσις τῶν χυμῶν, ὅπερ ποῖουσιν οἱ τὰς οἴνας δοκιμαζόντες καὶ τὰ ὄψα ἀρτύοντες· οὐ πάνυ δὲ χαίρουσι τέτοις, ἢ ἔχαι γε ἀκόλαστοι, ἀλλὰ τῇ ἀπολαύσει, ἢ γίνεται πᾶσα 30 δι' ἀφῆς καὶ ἐν σιτίοις καὶ ἐν ποτοῖς καὶ τοῖς ἀφροδισίοις λεγομένοις. διὸ καὶ ἠῤῥατό τις ὀψοφάγος ὧν τὸν φάρυγγα αὐτῷ μακρότερον γεράνυς γενέσθαι, ὡς ἡδόμενος τῇ

ἀφῆ. κοινοτάτῃ δὲ τῶν αἰσθήσεων καθ' ἣν ἡ ἀκολασία· καὶ δόξειεν ἂν δικαίως ἐπονειδίζος εἶναι, ὅτι ἔχῃ ἢ ἀνθρωποῖ ἐσμεν ὑπάρχει, ἀλλ' ἢ ζῶα. τὸ δὲ τοιούτοις χαίρειν καὶ μάλισα ἀγαπᾶν θηριώδεις. καὶ γὰρ αἱ ἐλευθεριώταται τῶν διὰ τῆς ἀφῆς ἡδονῶν ἀφῆρηται, οἷον αἱ ἐν τοῖς γυμνασίοις διὰ τριψέως καὶ τῆς θερμασίας γινόμεναι· οὐ γὰρ περὶ πᾶν τὸ σῶμα ἢ τῆ ἀκολάστου ἀφῆ, ἀλλὰ περὶ τινὰ μέρη. τῶν δ' ἐπιθυμιῶν αἱ μὲν κοιναὶ δοκῶσιν εἶναι, αἱ δ' ἴδιοι καὶ ἐπιθετοί· οἷον ἡ μὲν τῆς τροφῆς φυσικῆ· πᾶς γὰρ ἐπιθυμεῖ ὁ ἐνδεὴς ζῆρας ἢ ὑγρᾶς τροφῆς, ὅτε δ' ἀμφοῖν, καὶ εὐνῆς, φησὶν Ὀμηρος, ὁ νέος καὶ ἀκμάζων· τὸ δὲ τοιαῦδε ἢ τοιαῦδε, ἕκείνῃ πᾶς, οὐδὲ τῶν αὐτῶν. διὸ φαίνεται ἡμέτερον εἶναι. ἢ μὴν ἀλλ' ἔχει γέ τι καὶ φυσικόν· ἕτερα γὰρ ἑτέροις ἐστὶν ἡδέα, καὶ ἕνα πᾶσιν ἡδῶν τῶν τυχόντων. ἐν μὲν ἔν ταῖς φυσικαῖς ἐπιθυμίαις ὀλίγη ἀμαρτάνουσι καὶ ἐφ' ἔν, ἐπὶ τὸ πλεῖον· τὸ γὰρ ἐσθίειν τὰ τυχόντα ἢ πίνειν ἕως ἂν ὑπερπλησθῆ, ὑπερβάλλειν ἐστὶ τὸ κατὰ φύσιν τῷ πλήθει· ἀναπλήρωσις γὰρ τῆς ἐνδείας ἢ φυσικῆ ἐπιθυμίας. διὸ λέγονται ἔτοι γαστρίμαργοι, ὡς παρὰ τὸ δέον πληρῦντες αὐτήν. τοῖσιν δὲ γίνονται οἱ λίαν ἀνδραποδώδεις. περὶ δὲ τὰς ἰδίας τῶν ἡδονῶν πολλοὶ καὶ πολλαχῶς ἀμαρτάνουσιν· τῶν γὰρ φιλοτιώτων λεγομένων ἢ τῷ χαίρειν οἷς μὴ δεῖ, ἢ τῷ μᾶλλον, ἢ ὡς οἱ πολλοί, ἢ μὴ ὡς δεῖ, κατὰ πάντα δ' οἱ ἀκόλαστοι ὑπερβάλλουσιν· καὶ γὰρ χαίρουσιν ἐνίοις οἷς οὐ δεῖ (μισσητὰ γάρ), καὶ εἴ τισι δεῖ χαίρειν τῶν τοιούτων, μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ ὡς οἱ πολλοὶ χαίρουσιν. ἢ μὲν ἔν περὶ τὰς ἡδονὰς ὑπερβολὴ ὅτι ἀκολασία καὶ ψεκτόν, δῆλον· περὶ δὲ τὰς λύπας ἔχῃ ὡσπερ ἐπὶ τῆς ἀνδρείας τῷ ὑπομένειν λέγεται σῶφρων ἀκόλαστος δὲ τῷ μῆ, ἀλλ' ὁ μὲν ἀκόλαστος τῷ λυπεῖσθαι μᾶλλον ἢ δεῖ, ὅτι τῶν ἡδέων οὐ τυγχάνει (καὶ τὴν λύπην δὲ ποιεῖ αὐτῷ ἢ ἡδονή), ὁ δὲ σῶφρων τῷ μὴ λυπεῖσθαι τῇ ἀπουσίᾳ καὶ τῷ ἀπέχεσθαι τοῦ ἡδέος.

4. καὶ σχήμασι om *M*^s. || 5. ἂν om *L*^s. || 9. σόφρονες] φωνῶντας *M*^s. || 11. ὄσμαϊς *L*^s. || 12. κα] ἢ *K*^s*O*^s. || 13. ἐπιθυμημάτων *K*^s, ἐπιθυμιῶν *L*^s*M*^s. || 15. τέτοις *O*^s. || ἀκολάστους *K*^s. || 16. τῶν *K*^s*L*^s*M*^s*N*^s. || ἐπιθυμητὰ *K*^s*L*^s*M*^s. || ἡδ' ἐν τοῖς *K*^s*O*^s. || 19. ἀλλὰ] δὲ *O*^s. || αἰσθησιν δ' *L*^s*M*^s. || ἢ om *N*^s. || πεποίηκεν *M*^s. || 21. δὴ ἔτως ταύτῃ *M*^s. || 22. δ' om *N*^s*O*^s. || 23. δ] δ' *L*^s*M*^s. || 26. δ] δ' οἱ σόφρονες *M*^s. || 28. χυμῶν *K*^s*L*^s*N*^s. || ὄνας *M*^s. || 32. εῤῥατό *L*^s*N*^s, εῤῥατό *M*^s. || τις] τις φιλόζητος ὁ εῤῥατος codex Oxon. coll. corp. Chr. et pr *K*^s, τις φιλόζητος ὁ ἐρύζιος *O*^s et corr *K*^s omissoque articulo *N*^s et Parisiensis 1417 et 1855. ea nomina om *QG^sH^sL^sM^s* cum 1856 et 2024 et 2113, post ὧν ponit 2114. solum ibi φιλόζητος ponunt 1852 et 2023. ipsum τις om *H*^s. || 33. αὐτῷ *N*^s et 1417. || γεράνυ μακρότερον *M*^s. || ἡδόμενος τῇ ἀφῆ 1852 et 2023, μισσητος ἢ δ' ἀφῆ *M*^s.

3. τέτοις *M*^s. || 4. αἱ om *M*^s. || 7. τὸ om *L*^s*M*^s*O*^s. || τῷ ἀκολάστου ἢ *M*^s. || 8. ἐπιθυμιῶν δ' *L*^s. || 10. ὁ ἐνδεὴς] ὅταν ἐνδεὴς ἢ *L*^s*M*^s*N*^s. || 13. καὶ om *K*^s*O*^s. || 14. πᾶσιν] τισιν *O*^s. || 16. ὑφ' *M*^s. || 17. ἕως πλησθῆ *K*^s*O*^s. || ὑπερβολῆ *K*^s. || 19. γαστρίαις *O*^s. || 21. ἰδίας *K*^s. || 23. ἢ — δεῖ om *N*^s. || τὸ *M*^s*O*^s. || τὸ *N*^s*O*^s. || 24. ὡς δεῖ] ἢ ὡς δεῖ *K*^s, ὡς δεῖ ἢ ὡς δεῖ *L*^s, ὡς δεῖ ἢ ὡς μὴ δεῖ *M*^s. || δ] *M*^s. || 25. γὰρ om *M*^s. || ἐνίοις] ἐν *O*^s. || 26. εἴ] ἐπὶ *L*^s*M*^s. || 27. ὡς] ἢ ὡς *K*^s, ὡς ἔχ *N*^s. || 30. ἀκόλαστος δ] οὐδ' ἀκόλαστος *K*^s*N*^s*O*^s. || μῆ — τῷ om *K*^s. || 31. δι' *K*^s. || 32. δὲ ante ποιεῖ om *M*^s. || 33. καὶ τῷ ἀπέχεσθαι om *K*^s*O*^s.

14 ὁ μὲν οὖν ἀκόλαστος ἐπιθυμεῖ τῶν ἡδέων πάντων ἢ τῶν μάλιστα, καὶ ἄγεται ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ἄς ἐ ἀντὶ τῶν ἄλλων ταῦθ' αἰρεῖσθαι· διὸ καὶ λυπεῖται καὶ ἀποτυγχάνων καὶ ἐπιθυμῶν· μετὰ λύπης γὰρ ἡ ἐπιθυμία· ἀτόπων δ' ἔοικε τὸ δι' ἡδονῆν λυπεῖσθαι. ἑλλείποντες δὲ περὶ τὰς 5 ἡδονὰς καὶ ἤττον ἢ δεῖ χαίροντες ἐ πάννυ γίνονται· οὐ γὰρ ἀνθρωπικὴ ἐστὶν ἡ τοιαύτη ἀναισθησία· καὶ γὰρ τὰ λοιπὰ ζῶα διακρίνει τὰ βρώματα, καὶ τοῖς μὲν χαίρει τοῖς δ' ἔ· εἰ δὲ τῶ μὴθὲν ἐσὶν ἡδὴ μὴδὲ διαφέρει ἕτερον ἑτέρῳ, πόρρω ἂν εἴη τῷ ἀνθρώπῳ εἶναι· ἢ τέτυχε δ' ὁ τοῖτος ὀνόματος 10 διὰ τὸ μὴ πάννυ γίνεσθαι. ὁ δὲ σώφρων μέσως περὶ ταῦτ' ἔχει· ἕτε γὰρ ἡδέεται οἷς μάλιστα ὁ ἀκόλαστος, ἀλλὰ μᾶλλον δυσχεραίνει, οὐθ' ὅλως οἷς μὴ δεῖ οὔτε σφόδρα τοῖτω ἰδέναι, ἕτ' ἀπόντων λυπεῖται οὐδ' ἐπιθυμεῖ, ἢ μετρίως, ἢ δὲ μᾶλλον ἢ δεῖ, οὐδ' ὅτε μὴ δεῖ, ἢ δ' ὅλως τῶν τοῖτων ἕθ' 15 ἔσα δὲ πρὸς ὑγιειάν ἐσὶν ἢ πρὸς εὐεξίαν ἡδέα ὄντα, τῶν ὀρέζεται μετρίως καὶ ὡς δεῖ, καὶ τῶν ἄλλων ἡδέων μὴ ἐμποδίων τῶντοις ὄντων ἢ παρὰ τὸ καλὸν ἢ ὑπὲρ τὴν ἕσταν. ὁ γὰρ οὕτως ἔχων μᾶλλον ἀγαπᾷ τὰς τοιαύτας ἡδονὰς τῆς ἀξίας· ὁ δὲ σώφρων ἢ τοῖτος, ἀλλ' ὡς ὁ ὀρθὸς λόγος. 20

15 Ἐκουσίῳ δὲ μᾶλλον ἔοικεν ἡ ἀκολασία τῆς δειλίας. ἢ μὲν γὰρ δι' ἡδονῆν, ἢ δὲ διὰ λύπην, ὧν τὸ μὲν αἰρετόν, τὸ δὲ φευκτόν. καὶ ἡ μὲν λύπη ἐξίστησι καὶ φθείρει τὴν τοῦ ἔχοντος φύσιν, ἢ δὲ ἡδονὴ οὐδὲν τοῖτον ποιεῖ, μᾶλλον δ' ἐκύσιον· διὸ καὶ ἐπονειδιστότερον. καὶ γὰρ ἐθισθῆναι ῥᾶον 25 πρὸς αὐτά· πολλὰ γὰρ ἐν τῷ βίῳ τὰ τοιαῦτα, καὶ οἱ ἐθισμοὶ ἀκίνδυνοι. ἐπὶ δὲ τῶν φοβερῶν ἀνάπαλιν. ὀδύσει δ' ἂν οὐχ ὁμοίως ἐκούσιον ἢ δειλία εἶναι τοῖς καθ' ἕκαστον· αὐτὴ μὲν γὰρ ἄλυπος, ταῦτα δὲ διὰ λύπην ἐξίσησιν, ὡς καὶ τὰ ὄπλα ῥίπτειν καὶ τᾶλλα ἀσχημονεῖν· διὸ καὶ δοκεῖ 30 βία εἶναι. τῷ δ' ἀκολάσῳ ἀνάπαλιν τὰ μὲν καθ' ἕκαστα ἐκύσια, ἐπιθυμῶντι γὰρ καὶ ὀρεγομένῳ, τὸ δ' ὅλον ἤττον· οὐθεὶς γὰρ ἐπιθυμεῖ ἀκόλαστος εἶναι. τὸ δ' ὄνομα τῆς ἀκολασίας καὶ ἐπὶ τὰς παιδικὰς ἀμαρτίας φέρομεν· ἔχουσι

γὰρ τινὰ ὁμοιότητα. πότερον δ' ἀπὸ ποτέρου καλεῖται, ἕθ' πρὸς τὰ νῦν διαφέρει, δῆλον δ' ὅτι τὸ ὑςερον ἀπὸ τῷ προτέρου. ἢ κακῶς δ' ἔοικε μετενηχῆσθαι· κεκολάσθαι γὰρ δεῖ τὸ τῶν αἰσχυρῶν ὀρεγόμενον καὶ πολλὴν αὐξῆσιν ἔχον, τοῖτον δὲ μάλιστα ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ παῖς· κατ' ἐπιθυμίαν γὰρ ζῶσι καὶ τὰ παιδιά, καὶ μάλιστα ἐν τούτοις ἢ τοῦ ἡδέος ὀρεξίς. εἰ ἔν μὴ ἔσαι εὐπειθὲς καὶ ὑπὸ τὸ ἄρχον, ἐπὶ πολὺ ἤξει· ἀπληστος γὰρ ἢ τοῦ ἡδέος ὀρεξίς καὶ πανταχόθεν τῷ ἀνοήτῳ, καὶ ἢ τῆς ἐπιθυμίας ἐνέργεια αὐξήσει τὸ συγγενές, καὶ μὴ μεγάλα καὶ σφοδρὰ ὦσι, καὶ τὸν λογισμὸν ἐκκρούσιν. διὸ δεῖ μετρίως εἶναι αὐτὰς καὶ ἄλγας, καὶ τῷ λόγῳ μὴ θεν ἐναντιοῦσθαι. τὸ δὲ τοῖτον εὐπειθὲς λέγομεν καὶ κεκολασμένον· ὡς περὶ τὸν παῖδα δεῖ κατὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ παιδαγωγοῦ ζῆν, οὕτω καὶ τὸ ἐπιθυμητικὸν κατὰ τὸν λόγον. διὸ δεῖ τοῦ σώφρονος τὸ ἐπιθυμητικὸν συμφωνεῖν τῷ λόγῳ· σκοπὸς γὰρ ἀμφοῖν τὸ καλόν, καὶ ἐπιθυμεῖ ὁ σώφρων ὧν δεῖ καὶ ὡς δεῖ καὶ ὅτε· οὕτω δὲ τάττει καὶ ὁ λόγος. ταῦτ' ἔν ἡμῶν εἰρήσθω περὶ σωφροσύνης.

Λέγωμεν δ' ἐξῆς περὶ ἐλευθεριότητος, δοκεῖ δ' εἶναι ἢ περὶ χρήματα μεσότης· ἐπαινεῖται γὰρ ὁ ἐλευθέριος ἢ ἐν τοῖς πολεμικοῖς, οὐδ' ἐν οἷς ὁ σώφρων, ἢ δ' αὖ ἐν ταῖς κρίσεσιν, ἀλλὰ περὶ δόσιν χρημάτων καὶ λῆψιν, μᾶλλον δ' ἐν τῇ δόσει. χρήματα δὲ λέγομεν πάντα ὅσων ἢ ἀξία νομίσματι μετρεῖται. ἐξὶ δὲ καὶ ἡ ἀσωτία καὶ ἡ ἀνελευθερία περὶ χρήματα ὑπερβολαὶ καὶ ἐλλείψεις· καὶ τὴν μὲν ἀνελευθερίαν προσάπτομεν αἰεὶ τοῖς μᾶλλον ἢ δεῖ περὶ χρήματα σπυδάζουσι, τὴν δ' ἀσωτίαν ἐπιφέρομεν ἐνίοτε συμπλέκοντες· τοὺς γὰρ ἀκρατεῖς καὶ εἰς ἀκολασίαν δαπανηροὺς ἀσώτους καλῶμεν. διὸ καὶ φαυλότατοι δοκῶσιν εἶναι· πολλὰς γὰρ ἄμα κακίας ἔχουσιν. οὐ δὲ οἰκείως προσαγορεύονται· βούλεται γὰρ ἀσώτος εἶναι ὁ ἐν τι κακὸν ἔχων,

3. λυπεῖσθαι ἀποτυγχάνων *K*². || 5. δὲ τὰ περὶ *K*²*O*². || 9. μὴδὲ] μὴδὲν *N*². || 10. τέτυχε *K*². || ὀνόματος ὁ τοῖτος *K*²*O*². || 11. μέσως μὲν περὶ *K*². || 12. γὰρ om *N*². || 14. οὐδ'] οὐτ' *K*², οὔτε δ' *O*². || 15. ἢ δεῖ] ἢ δεῖ ἕθ' ἐν *K*², ἢ δεῖ ἕθ' (vel ἕθ' vel) ceteri. || εἰ *K*². || ἕθ' om *N*². || 16. ἔσα] ἔ *K*²*O*². || πρὸς post ἢ om *O*². || 18. παρὰ] περὶ *M*². || ὑπὲρ] περὶ *M*². || 20. ἀξίας] οὐσίας *K*². || 24. τοῖτο *K*². || 25. ἐπονειδιστος *K*². || ῥᾶιον *K*²*M*²*O*². || 26. τὰ om *N*². || 27. ὀθισμοὶ *M*². || ἐπὶ τῶν φοβερῶν δ' *L*²*M*² *N*². || 28. δ' om *L*². || ἐκούσιον] φευκτόν *K*²*L*²*M*²*O*². || 29. ταῦτα] τὰ *K*². || 31. ἕκαστον *M*². || 34. καὶ om *L*²*M*². || περὶ *M*². || 4. τὸ] τὸν *K*²*M*². || πολλὴν ἐξὶν αὐξῆσιν *K*². || ἔχοντα *M*². || 6. καὶ ante μάλιστα om *K*²*M*². || ἐν] δὲ ἐν *M*². || ἢ] γὰρ καὶ ἢ *K*². || 7. εἰ — 8. ὀρεξίς om *M*². || 7. ἐσὶν *O*². || 8. πάντοθεν *K*². || 10. ὦσι καὶ σφοδρὰ *M*². || ἐκκρούσιν *M*². || 11. αὐτὰς ante εἶναι *L*², om *M*². || 12. ἐπειθεῖς *O*². || καὶ om *K*². || 13. γὰρ] δὲ *K*²*O*². || 14. τὸ — 15. σώφρονος om *K*². || 16. τῷ om *K*². || 17. καὶ ὡς δεῖ om *L*²*M*². || 18. ἡμῶν om *L*². || 22. λέγομεν *L*²*M*² et pr *H*². || δὲ καὶ ἐξῆς *K*². || ἢ om *L*²*M*²*O*². || 24. ὁ om *M*². || 27. ἢ alterum om pr *K*². || ἐλευθερία pr *M*². || 29. δεῖ] χρὴ *M*². || 31. γὰρ om *M*². || καὶ τοὺς εἰς *M*². || 34. τι om *K*²*O*².

τὸ φθειρεῖν τὴν ἕσταν· ἄσωτος γὰρ ὁ δι' αὐτὸν ἀπολλύμενος, δοκεῖ δ' ἀπώλειά τις αὐτῷ εἶναι καὶ ἡ τῆς ἕστας φθορά, ὡς τῷ ζῆν διὰ τῶν ὄντων. οὕτω δὲ τὴν ἀσωτίαν ἐκδεχόμεθα. ὧν δ' ἐστὶ χρεία, ἔστι τότοις χρῆσθαι καὶ εὖ καὶ κακῶς· ὁ πλῆτος δ' ἐστὶ τῶν χρησίων· ἐκάστω δ' ἄριστα χρῆται ὁ ἔχων τὴν περὶ τῆτο ἀρετὴν· καὶ πλῆτω δὲ χρῆσεται ἄριστα ὁ ἔχων τὴν περὶ τὰ χρήματα ἀρετὴν. οὗτος δ' ἐστὶν ὁ ἐλευθέριος. χρῆσις δ' εἶναι δοκεῖ χρημάτων δαπάνη καὶ δόσις· ἡ δὲ λῆψις καὶ ἡ φυλακὴ κτήσις μᾶλλον. διὸ μᾶλλον ἐστὶ τοῦ ἐλευθερίου τὸ δίδοναι οἷς δεῖ ἢ λαμβάνειν ὅθεν 10 δεῖ καὶ μὴ λαμβάνειν ὅθεν ἔδει. τῆς γὰρ ἀρετῆς μᾶλλον τὸ εὖ ποιεῖν ἢ τὸ εὖ πάσχειν, καὶ τὰ καλὰ πράττειν μᾶλλον ἢ τὰ αἰσχροὰ μὴ πράττειν· οὐκ ἄδηλον δ' ὅτι τῇ μὲν δόσει ἔπεται τὸ εὖ ποιεῖν καὶ τὸ καλὰ πράττειν, τῇ δὲ λήψει τὸ εὖ πάσχειν ἢ μὴ αἰσχροπραγεῖν. καὶ ἡ χάρις τῷ 15 δίδοντι, οὐ τῷ μὴ λαμβάνοντι, καὶ ὁ ἔκαινος δὲ μᾶλλον. καὶ ῥᾶον δὲ τὸ μὴ λαβεῖν τῷ δοῦναι· τὸ γὰρ οἰκείον ἔπεται προίενται μᾶλλον ἢ ἔλαμβάνοντι τὸ ἀλλότριον. καὶ ἐλευθέριοι δὲ λέγονται οἱ δίδοντες· οἱ δὲ μὴ λαμβάνοντες οὐκ εἰς ἐλευθεριότητα ἐπαινεῦνται, ἀλλ' ἔχοντες εἰς δικαιοσύνην 20 οἱ δὲ λαμβάνοντες ἔδ' ἐπαινεῦνται πάνυ. φιλοῦνται δὲ σχεδὸν μάλιστα οἱ ἐλευθέριοι τῶν ἀπ' ἀρετῆς· ὠφελίμοι γάρ, τῆτο δ' ἐν τῇ δόσει. αἱ δὲ κατ' ἀρετὴν πράξεις καλαὶ καὶ τῷ καλῷ ἕνεκα. καὶ ὁ ἐλευθέριος οὖν δώσει τῷ καλῷ ἕνεκα καὶ ὀρθῶς· οἷς γὰρ δεῖ καὶ ὅσα καὶ ὅτε, καὶ τὰλλα ὅσα 25 ἔπεται τῇ ὀρθῇ δόσει· καὶ ταῦτα ἠδέως ἢ ἀλύπως· τὸ γὰρ κατ' ἀρετὴν ἠδὴ ἢ ἀλυπον, ἦκιστα δὲ λυπηρόν. ὁ δὲ δίδουσι οἷς μὴ δεῖ, ἢ μὴ τοῦ καλοῦ ἕνεκα ἀλλὰ διὰ τιν' ἄλλην αἰτίαν, ἔκ ἐλευθερίου ἀλλ' ἄλλος τις ῥηθήσεται. ἔδ' ὁ λυπηρῶς· μᾶλλον γὰρ ἔλοιτ' ἂν τὰ χρήματα τῆς καλῆς 30 πράξεως, τῆτο δ' οὐκ ἐλευθερίας. οὐδὲ λήφεται δὲ ὅθεν μὴ δεῖ· οὐδὲ γὰρ ἐστὶ τῷ μὴ τιμῶντος τὰ χρήματα ἢ τοιαύτη λῆψις. ἔκ ἂν εἴη δὲ ἔδ' αἰτητικός· ἔγάρ ἐστὶ τῷ εὖ ποιῶντος εὐχερῶς εὐεργετηθεῖσθαι. ὅθεν δὲ δεῖ, λήφεται, οἷον ἀπὸ

τῶν ἰδίων κτημάτων, οὐχ ὡς καλὸν ἀλλ' ὡς ἀναγκαῖον, ὅπως ἔχη δίδοναι. οὐδ' ἀμελήσει τῶν ἰδίων, βυλόμενός γε διὰ τῶν τισὶν ἐπαρκεῖν. οὐδὲ τοῖς τυχεῖσι δώσει, ἵνα ἔχη δίδοναι οἷς δεῖ καὶ ὅτε καὶ οὐ καλόν. ἐλευθερίου δ' ἐστὶ σφόδρα καὶ τὸ ὑπερβάλλειν ἐν τῇ δόσει, ὥστε καταλείπειν ἑαυτῷ ἐλάττω· τὸ γὰρ μὴ ἐπιβλέπειν ἐφ' ἑαυτὸν ἐλευθερίου. κατὰ τὴν ἕσταν δ' ἡ ἐλευθεριότης λέγεται· ἔγάρ ἐν τῷ πληθεῖ τῶν δίδομένων τὸ ἐλευθέριον, ἀλλ' ἐν τῇ τῷ δίδοντος ἔχει, αὐτὴ δὲ κατὰ τὴν οὐσίαν δίδωσιν. οὐθέν δὲ κωλύει 10 ἐλευθεριώτερον εἶναι τὸν τὰ ἐλάττω δίδοντα, ἐὰν ἀπ' ἐλατόνων δίδῃ. ἐλευθεριώτεροι δὲ εἶναι δοκοῦσιν οἱ μὴ κτησάμενοι ἀλλὰ παραλαβόντες τὴν οὐσίαν· ἄπειροί τε γὰρ τῆς ἐνδείας, καὶ πάντες ἀγαπῶσι μᾶλλον τὰ αὐτῶν ἔργα, ὥσπερ οἱ γονεῖς καὶ οἱ ποιηταί. πλουτεῖν δ' οὐ ῥᾶδιον τὸν 15 ἐλευθέριον, μήτε ληπτικὸν ὄντα μήτε φυλακτικόν, προετακόν δὲ καὶ μὴ τιμῶντα δι' αὐτὰ τὰ χρήματα ἀλλ' ἕνεκα τῆς δόσεως. διὸ καὶ ἐγκαλεῖται τῇ τύχῃ ὅτι οἱ μάλιστα ἀξιοῦντες ἦκιστα πλετῶσιν. συμβαίνει δ' ἐκ ἀλόγως τῆτο· ἔγάρ οἷον τε χρημάτων ἔχει μὴ ἐπιμελόμενον ὅπως ἔχη, ὥσπερ 20 ἔδ' ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἔμην δώσει γε οἷς ἔδει ἔδ' ὅτε μὴ δεῖ, οὐδ' ὅσα ἄλλα τοιαῦτα· ἔγάρ ἂν ἔτι πράττοι κατὰ τὴν ἐλευθεριότητα, καὶ εἰς ταῦτα ἀναλώσας ἔκ ἂν ἔχοι εἰς ἃ δεῖ ἀναλίσκειν. ὥσπερ γὰρ εἰρηται, ἐλευθερίας ἐστὶν ὁ κατὰ τὴν ἕσταν δαπανῶν καὶ εἰς ἃ δεῖ ὁ δ' ὑπερβάλλων 25 ἄσωτος. διὸ τὸς τυράννους ἔλέγομεν ἀσώτους· τὸ γὰρ πλεθός τῆς κτήσεως ἔδοκεῖ ῥᾶδιον εἶναι ταῖς δόσεσι καὶ ταῖς δαπάναις ὑπερβάλλειν. τῆς ἐλευθεριότητος δὲ μεσότητος οὐσης περὶ χρημάτων δόσιν καὶ λῆψιν, ὁ ἐλευθέριος καὶ δώσει καὶ δαπανήσει εἰς ἃ δεῖ καὶ ὅσα δεῖ, ὁμοίως ἐν μικροῖς καὶ μεγάλοις, καὶ ταῦτα ἠδέως· καὶ λήφεται δ' ὅθεν δεῖ καὶ ὅσα δεῖ. τῆς ἀρετῆς γὰρ περὶ ἀμφοῦ ἕσης μεσότητος, ποιήσει ἀμφοτέρα ὡς δεῖ· ἔπεται γὰρ τῇ ἐπιεικεῖ δόσει ἢ τοιαύτη λῆψις, ἢ δὲ μὴ τοιαύτη ἐναντία ἐστίν. αἱ μὲν 30 ἔν' ἐπόμεναι γίνονται ἅμα ἐν τῷ αὐτῷ, αἱ δ' ἐναντία δὴ

1. φθειρεῖν *L*². || γάρ] δὲ *M*². || 3. ἐκδεχόμεθα *H*². || 4. χρεία] χρεία τις *L*²*M*². || 6. περὶ — 7. περὶ τὰ χρήματα] περὶ χρημάτων *H*². || 6. τῆτο] ἕκαστον *L*²*M*². || 8. δαπανητικὴ δόσις *M*². || 9. ἢ post καὶ om *H*². || 11. μὴ] μετα *M*². || ἀρετῆς γὰρ *L*²*M*². || 13. τὰ αἰσχροὰ μὴ πάσσειν *L*². || 14. καὶ τὸ] καὶ τὰ *M*². || 16. μὴ om *M*² et pr *K*². || 17. λαμβάνειν *H*²*L*²*M*². || 21. ἔκ *L*². || σχεδὸν om *M*². || 24. οὖν] δὲ *L*²*M*². || 27. ἦκιστα δὲ] ἢ ἦκιστα *H*²*M*², ἦκιστα *L*². || 28. ἦ] καὶ οἷς *M*². || 30. αἰροῖτ' *L*²*M*². || 31. δὲ om *H*²*M*²*O*². || 32. οὐ *K*². || μὴ et τὰ χρήματα om *K*². || 33. ἔδ' *M*². || δὲ om *M*². || ἔτ' *H*².

2. ἔχει *K*². || οἰκείον *L*²*M*². || 4. ὅτε καὶ οὖ] ὅτε οὐ *H*², ὅπου *K*²*O*². || 5. καταλιπεῖν *K*²*L*²*M*². || 6. βλέπειν *M*². || αὐτὸν *L*², ἑαυτὸν ἀλλ' εἰς τὸ καλόν *O*². || ἐλευθερίου. ἔδδ γὰρ ἔστιν ἐλευθερίας τὸ τὴν οἰκείαν χρεῖαν τῆς τῷ δομένῳ προτιμωτέρας. κατὰ *O*². || 8. δότος *H*²*M*². || 9. οὐθέν δὲ *H*², ὅθεν οὐθέν *L*²*M*². || 10. τὰ ἐλάττω] ταῦτα *H*², ἐλάττω *L*². || 13. καὶ μᾶλλον ἀγαπῶσι, omisso πάντες, *H*². μᾶλλον om *L*². || 15. προετικόν *M*². || 17. καὶ om *O*². || 19. ἐπιμελόμενον *K*². || ἔχοι *M*². || 20. ἔδ' om *H*². || ἔτ' *K*². || 22. εἰς om *M*². || αὐτὰ *L*²*M*². || 23. ἐλευθερός *L*². || 24. δ'] δὲ κατὰ τὸ *M*². || 25. ἀσώτους] ἐλευθερίας *M*². || 26. δόσει καὶ δαπάναις *H*², δαπάναις καὶ ταῖς δόσεσι *L*²*M*². || 27. δὲ *M*². || 28. ἐπὶ χρημάτων δόσει καὶ λήψει *M*². || καὶ om *O*². || 29. δεῖ post ὅσα om *K*². || 30. δ' add *K*²*O*². || 33. εἰ δὲ μὴ τοιαύτη αἰτία *M*².

λον ὡς ἔ. εἰάν φε παρα τὸ δέον καὶ τὸ καλῶς ἔχον συμ-
 βαίῃ αὐτῷ ἀναλίσκειν, λυπήσεται, μετρίως δὲ καὶ ὡς δεῖ
 τῆς ἀρετῆς γὰρ καὶ ἡδεσθαι καὶ λυπεῖσθαι ἐφ' οἷς δεῖ καὶ
 ὡς δεῖ. καὶ εὐκωνιάτῃτος δ' ἐστὶν ὁ ἐλευθέριος εἰς χρήματα·
 δύναται γὰρ ἀδικεῖσθαι, μὴ τιμῶν γε τὰ χρήματα, καὶ
 μᾶλλον ἀχθόμενος εἰ τι δέον μὴ ἀνάλωσεν ἢ λυπόμενος εἰ
 μὴ δέον τι ἀνάλωσε, καὶ τῷ Σιμωνίδῃ οὐκ ἀρεσκόμενος.
 3 ὁ δ' ἄσωτος καὶ ἐν τέτοις διαμαρτάνει· ἔτε γὰρ ἡδεται ἐφ'
 οἷς δεῖ ἢ δὲ ὡς δεῖ ἔτε λυπεῖται· ἔσαι δὲ προῖῃσι φανερώ-
 τερον. εἴρηται δ' ἡμῖν ὅτι ὑπερβολαὶ καὶ ἐλλείψεις εἰσὶν ἢ
 ἄσωτία καὶ ἡ ἀνελευθερία, καὶ ἐν δυσίῃ, ἐν δόσει καὶ λή-
 ψει· καὶ τὴν δαπάνην γὰρ εἰς τὴν δόσιν τίθεμεν. ἢ μὲν ἔν
 ἄσωτία τῷ δίδοναι καὶ μὴ λαμβάνειν ὑπερβάλλει, τῷ δὲ
 λαμβάνειν ἐλλείπει, ἢ δ' ἀνελευθερία τῷ δίδοναι μὲν ἐλ-
 λείπει, τῷ λαμβάνειν δ' ὑπερβάλλει, πλὴν ἐπὶ μικροῖς.
 15 τὰ μὲν ἔν τῆς ἄσωτίας ἢ πάνυ συνδυάζεται· ἢ γὰρ ῥάδιον
 μηδαμόθεν λαμβάνοντα πᾶσι δίδοναι· ταχέως γὰρ ἐπιλεί-
 πει ἢ ἑστία τῆς ιδιότητος δίδοντας, ὅπερ καὶ δοκῶσιν ἄσωται
 εἶναι, ἐπεὶ ὁ γε τοῦτος δόξειεν ἂν οὐ μικρῶ βελτίων εἶναι
 τῷ ἀνελευθέρου. εὐίατός τε γὰρ ἐστὶ καὶ ὑπὸ τῆς ἡλικίας
 20 καὶ ὑπὸ τῆς ἀπορίας, καὶ ἐπὶ τὸ μέσον δύναται ἐλθεῖν.
 ἔχει γὰρ τὰ τῷ ἐλευθερίου· καὶ γὰρ δίδωσι καὶ ἢ λαμβά-
 νει, ἢ ἄλλοτερον δ' ὡς δεῖ οὐδ' εὔ. εἰ δὲ τῷτο ἰδισθείη ἢ πως
 ἄλλως μεταβάλοι, εἴη ἂν ἐλευθέριος· δώσει γὰρ οἷς δεῖ,
 καὶ ἢ λήψεται ἕθεν ἢ δεῖ. διὸ καὶ δοκεῖ ἔκ εἶναι φαῦλος
 25 τὸ ἦθος· ἢ γὰρ μοχθηρῷ ἢ δ' ἀγεννῆς τὸ ὑπερβάλλειν δι-
 δόντα καὶ μὴ λαμβάνοντα, ἡλικίᾳ δέ. ὁ δὲ τῷτον τὸν τρό-
 πον ἄσωτος πολὺ δοκεῖ βελτίων τῷ ἀνελευθέρου εἶναι διὰ τε
 τὰ εἰρημένα, καὶ ὅτι ὁ μὲν ὠφελεῖ πολλὰς, ὁ δὲ οὐθέν, ἀλλ'
 οὐδ' αὐτόν. ἀλλ' εἰ πολλοὶ τῶν ἄσωτων, καθάπερ
 30 εἴρηται, καὶ λαμβάνουσιν ἕθεν μὴ δεῖ, καὶ εἰσὶ κατὰ τῷτο
 ἀνελευθεροί. ληπτικοὶ δὲ γίνονται διὰ τὸ βύλεσθαι μὲν ἀνα-
 λίσκειν, εὐχερώς δὲ τῷτο ποιεῖν μὴ δύνασθαι· ταχὺ γὰρ
 ἐπιλείπει αὐτοὺς τὰ ὑπάρχοντα. ἀναγκάζονται ἔν ἐτέρωθεν

περίξειν. ἄμα δὲ καὶ διὰ τὸ μῆθεν τῷ καλῷ φροντίζειν ἀλε-
 γώρως καὶ πάντοθεν λαμβάνουσιν· δίδοναι γὰρ ἐπιθυμῶσι,
 τὸ δὲ πῶς ἢ πόθεν ἕθεν αὐταῖς διαφέρει. διόπερ ἢ δ' ἐλευ-
 θεριοὶ αἱ δόσεις αὐτῶν εἰσὶν· ἢ γὰρ καλαί, ἢ δὲ τότε αὐτῷ
 5 ἕνεκα, ἢ δὲ ὡς δεῖ· ἀλλ' ἐνώτε ἕς δεῖ πένεσθαι, τότε πλε-
 σίως ποιῶσι, καὶ τοῖς μὲν μετρίως τὰ ἦθη ἕθεν ἂν δόσιν, τοῖς
 δὲ κόλαξιν ἢ τιν' ἄλλην ἡδονὴν περιζουσι πολλὰ. διὸ καὶ
 ἀκόλασοι αὐτῶν εἰσὶν οἱ πολλοί· εὐχερώς γὰρ ἀναλίσκοντες
 καὶ εἰς τὰς ἀκαλασίας δαπανηροὶ εἰσι, καὶ διὰ τὸ μὴ πρὸς
 10 τὸ καλὸν ζῆν πρὸς τὰς ἡδονὰς ἀποκλίνουσιν. ὁ μὲν ἔν ἄσω-
 τος ἀπαιδαγώγητος γενόμενος εἰς παῦτα μεταβαίνει, τυχῶν
 δ' ἐπιμελείας εἰς τὸ μέσον καὶ τὸ δέον ἀφίκοιτ' ἂν. ἢ δ'
 ἀνελευθερία ἀνιάτος ἐστίν· δοκεῖ γὰρ τὸ γῆρας καὶ πᾶσα
 ἀδυναμία ἀνελευθέρος ποιεῖν. καὶ συμφυέστερον τοῖς ἀνθρώ-
 15 ποῖς τῆς ἄσωτίας· οἱ γὰρ πολλοὶ φιλοχρήματα μᾶλλον
 ἢ δοτικοί. καὶ διατείνει δ' ἐπὶ πολὺ, καὶ πολυειδές ἐστίν·
 πολλοὶ γὰρ τρόποι δοκῶσι τῆς ἀνελευθερίας εἶναι. ἐν δυσὶ
 γὰρ ἕσαι, τῇ τ' ἐλλείψει τῆς δόσεως καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῆς
 λήψεως, ἢ πᾶσιν ὀλόκληρος παραγιγνέται, ἀλλ' ἐνώτε χω-
 20 ρίζεται, καὶ οἱ μὲν τῇ λήψει ὑπερβάλλουσιν, οἱ δὲ τῇ δό-
 σει ἐλλείπουσιν. οἱ μὲν γὰρ ἐν ταῖς τοιαύταις προσηγορίαις
 εἶον φειδωλοὶ γλισχροὶ κίμβικες, πάντες τῇ δόσει ἐλλεί-
 πουσιν, τῶν δ' ἄλλοτριῶν ἔκ ἐφίενται ἢ δὲ βύλονται λαμβά-
 νειν, οἱ μὲν διὰ τινα ἐπιπίεσιαν καὶ εὐλάβειαν τῶν αἰσχυρῶν.
 25 δοκοῦσι γὰρ ἔνιοι ἢ φασὶ γὰρ διὰ τῷτο φυλάττειν, ἵνα μὴ
 ποτ' ἀναγκασθῶσιν αἰσχυρὸν τι πράξαι. τούτων δὲ καὶ ὁ
 κυμινοπρίστῃς καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος· ὠνόμασται δ' ἀπὸ τῆς
 ὑπερβολῆς τῷ μῆθεν ἂν δύναι. οἱ δ' αὖ διὰ φόβον ἀπέ-
 χονται τῶν ἄλλοτριῶν ὡς ἢ ῥάδιον τὸ αὐτὸν μὲν τὰ ἐτέρων
 30 λαμβάνειν, τὰ δ' αὐτῷ ἐτέρους μὴ ἀρέσκει ἔν αὐτοῖς τὸ
 μῆτε λαμβάνειν μῆτε δίδοναι. οἱ δ' αὖ κατὰ τὴν λήψιν
 ὑπερβάλλουσιν τῷ πάντοθεν λαμβάνειν καὶ πᾶν, εἶον οἱ
 τὰς ἀνελευθέρους ἐργασίας ἐργαζόμενοι, πορνοβοσκοὶ καὶ
 πάντες οἱ τοῖουτοι, καὶ τοκιστὰ κατὰ μικρὸν ἐπὶ πολλῷ.

1. δὲ om H^o. || περὶ L^z. || 4. καὶ om K^oO^z. || 6 et 7. ἠγάλωσεν K^z. || 8. καὶ om M^z. || 9. ἔτε ὡς ceteri, καὶ ἔτε διτ' καὶ ὡς M^z. || λυπεῖται] λυπεῖται ἔτε ὡς δεῖ K^zO^z. || ἔσαι δ] καὶ ἔσαι M^z. || 10 et 11. ἢ om L^z. || 11. ἐν δυσὶ om K^zO^z. || λήψει καὶ ἐν δόσει L^zM^z. || 13. καὶ μὴ λαμβάνειν om L^z. || τῷ — 15. ὑπερβάλλει om K^z. || 14. μὴ om H^o. || 15. ἐπὶ] ἐν L^zM^z. || 16. συνάξεται H^oM^z, συναξουσιν L^z. || 18. δίδοντας ιδιότητος H^oK^zM^zO^z. || 19. δόξει H^o. || 20. ἀνελευθέρι. καὶ γὰρ δίδωσι καὶ οὐ λαμβάνει. εὐίατός L^zM^z. || ἰατός pr K^z. || τε om K^zO^z. || ὑπὸ] om H^o. || 24. μεταβάλλοι H^oK^zM^zO^z. || οἷς] οὐ K^z. || 25. ἢ om K^zO^z. || ἢ om K^z. || 26. τὸ μὴ ὑπερβάλλειν pr K^z. || 27. μὴ] οὐ M^z. || 28. τε om K^zO^z. || 30. ἰαυτὸν H^o. || 31. μὴ] οὐ M^z. || 32. διὰ τὸ] καὶ τῷ M^z. || 33. δὲ μὴ τῷτο K^z. || μὴ δύνασθαι om H^oK^zO^z.

3. πόθεν ἢ πῶς M^z. || ἐλευθεροί L^z. || 4. αὐτῷ om K^zO^z. || 5. πλείως H^o. || 7. τὴν K^z. || 11. εἰς ταῦτα] ἐπαῦθα H^o. || 12. καὶ εἰς τὸ K^z. || 13. ἀνιάτος γ' ἐστὶν K^z. || 16. δ'] δὴ H^o, om M^z. || 19. περιγιγνέται M^z. || 22. κίμβικες O^z. || 26. καὶ om O^z. || 28. μῆθεν L^z, μῆθεν M^z, μῆθεν K^z. || ἂν om L^zM^z. || 29. τῷ] τὸν L^zM^z, om K^z. || 30. ἀρέσκει H^oK^zL^zM^z. || 33. ἐργαζόμενοι καὶ πορνοβοσκοὶ L^zM^z. || 34. κατὰ μικρὸν] καὶ τὰ μικρὰ H^oL^zO^z, καὶ τὰ μικρὸν καὶ K^z.

πάντες γὰρ ὅτι ὅθεν ἔδει λαμβάνουσι, καὶ ὅποσον ἔδει κοινὸν δ' ἐπ' αὐτοῖς ἢ αἰσχροκέρδεια φαίνεται· πάντες γὰρ ἕνεκα κέρδους, καὶ τότε μικρῶ, ὀνειδῆ ὑπομένουσιν. τὸς γὰρ τὰ μεγάλα μὴ ὅθεν δὲ δεῖ λαμβάνοντας, μηδὲ ἂν δεῖ, οὐ λέγομεν ἀνελευθέρους, οἷον τὸς τυράννους πόλεις πορβοῦντας 5 καὶ ἱερά συλῶντας, ἀλλὰ ποτηρῆς μᾶλλον καὶ ἀσεβείας καὶ ἀδίκους. ὁ μέντοι κυβευτῆς καὶ ὁ λωποδύτης καὶ ὁ ληστής τῶν ἀνελευθέρων εἰσίν· αἰσχροκερδεῖς γὰρ. κέρδους γὰρ ἕνεκεν ἀμφοτέροι πραγματεύονται καὶ ὀνειδῆ ὑπομένουσιν, καὶ οἱ μὲν κινδύνους τὸς μεγίστους ἕνεκα τοῦ λήμματος, οἱ δ' ἀπὸ 10 τῶν φίλων κερδαίνουσιν, οἷς δεῖ δίδουσι. ἀμφοτέροι δὲ ὅθεν ἔδει κερδαίνειν βουλόμενοι αἰσχροκερδεῖς, καὶ πᾶσαι δὲ αἱ τοιαῦται λήψεις ἀνελευθέρου. εἰκότως δὲ τῇ ἐλευθεριότητι ἀνελευθερία ἐναντίον λέγεται· μείζον τε γὰρ ἐς κακὸν τῆς ἀσωτίας, καὶ μᾶλλον ἐπὶ ταύτην ἀμαρτάνουσιν ἢ κατὰ τὴν 15 λεχθεῖσαν ἀσωτίαν. περὶ μὲν οὖν ἐλευθεριότητος καὶ τῶν ἀντικειμένων κακιῶν τοσαῦτ' εἰρήσθω.

4 Δόξειε δ' ἂν ἀκόλουθον εἶναι καὶ περὶ μεγαλοπρεπείας διελεθῆν· δοκεῖ γὰρ καὶ αὐτὴ περὶ χρημάτων τις ἀρετὴ εἶναι. οὐχ ὥσπερ δ' ἢ ἐλευθεριότης διατείνει περὶ πάσας τὰς ἐν 20 χρημασι πράξεις, ἀλλὰ περὶ τὰς δαπανηρὰς μόνον· ἐν τούτοις δ' ὑπερέχει τῆς ἐλευθεριότητος μεγέθει. καθάπερ γὰρ τῆνομα αὐτὸ ὑποσημαίνει, ἐν μεγέθει πρέπυσα δαπάνη ἐστίν. τὸ δὲ μέγεθος πρὸς τι· ἔστι γὰρ τὸ αὐτὸ δαπάνημα τριηράρχω καὶ ἀρχιθεωρῶ. τὸ πρέπον δὲ πρὸς αὐτόν, καὶ ἐν ᾧ καὶ 25 περὶ α'. ὁ δ' ἐν μικροῖς ἢ ἐν μετρίοις κατ' ἀξίαν δαπανῶν ἔλεγχεται μεγαλοπρεπῆς, οἷον τὸ "πολλάκι δόσκον ἀλήτην" ἀλλ' ὁ ἐν μεγάλοις ἔτως. ὁ μὲν γὰρ μεγαλοπρεπῆς ἐλευθέριος, ὁ δ' ἐλευθέριος οὐδὲν μᾶλλον μεγαλοπρεπῆς. τῆς τοιαύτης δ' ἔξεως ἢ μὲν ἔλλειψις μικροπρέπεια καλεῖται, 30 ἢ δ' ὑπερβολὴ βαναυσία καὶ ἀπειροκαλία καὶ ὅσαι τοιαῦται, ἔχ' ὑπερβάλλουσαι τῷ μεγέθει περὶ ἂν δεῖ, ἀλλ' ἐν οἷς ἔδει καὶ ὡς ἔδει λαμπρυνόμεναι· ὕστερον δὲ περὶ αὐτῶν ἐρῶμεν. ὁ δὲ μεγαλοπρεπῆς ἐπισήμονι ἔοικεν· τὸ πρέπον γὰρ δύναται θεωρησθαι καὶ δαπανῆσαι μεγάλα ἐμμελῶς. ὥσπερ 35 εἴρηται· μέγιστα γὰρ καὶ ἐντιμότερα· τῶν δὲ ἰδίων ὅσα

γὰρ ἐν ἀρχῇ εἴπομεν, ἢ ἔξισ ταῖς ἐνεργείαις ὀρίζεται, καὶ ὧν ἐστίν. αἱ δὲ τοῦ μεγαλοπρεπῆς δαπάναι μεγάλαι καὶ πρέπυσαι. τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ ἔργα· ἔτω γὰρ ἔσαι μέγα δαπάνημα καὶ πρέπον τῷ ἔργῳ. ὡς τὸ μὲν ἔργον τῆς δαπάνης ἀξίον δεῖ εἶναι, τὴν δὲ δαπάνην τῷ ἔργῳ, ἢ καὶ ὑπερβάλλειν. δαπανῆσει δὲ τὰ τοιαῦτα ὁ μεγαλοπρεπῆς τῷ καλῷ ἕνεκα· κοινὸν γὰρ τοῦτο ταῖς ἀρεταῖς. καὶ ἐπὶ ἡδύως καὶ προετικῶς· ἢ γὰρ ἀκριβολογία μικροπρεπῆς. καὶ πῶς κάλλισον καὶ πρεπωδέσατον, σκέψαιτ' ἂν μᾶλλον ἢ πόσον καὶ 10 πῶς ἐλαχίστου. ἀναγκαῖον δὲ καὶ ἐλευθέριον τὸν μεγαλοπρεπῆ εἶναι· καὶ γὰρ ὁ ἐλευθέριος δαπανῆσει ἂν δεῖ καὶ ὡς δεῖ. ἐν τούτοις δὲ τὸ μέγα τῷ μεγαλοπρεπῆς, οἷον μέγεθος, περὶ ταῦτα τῆς ἐλευθεριότητος ἕσης, καὶ ἀπὸ τῆς ἕσης δαπάνης τὸ ἔργον ποιήσει μεγαλοπρεπέστερον. ἔστι γὰρ ἢ αὐτὴ ἀρετὴ κτήματος καὶ ἔργου· κτήμα μὲν γὰρ τὸ πλεῖστον ἀξίον τιμωτάτον, οἷον χρυσός, ἔργον δὲ τὸ μέγα καὶ καλόν. τῷ γὰρ τοῖσιν ἢ θεωρία θαυμασῆ, τὸ δὲ μεγαλοπρεπῆς θαυμαστόν. καὶ ἔστιν ἔργου ἀρετὴ μεγαλοπρέπεια ἐν μεγέθει· ἐστὶ δὲ τῶν δαπανημάτων, οἷα λέγομεν τὰ τίμια, οἷον τὰ 15 περὶ θεοῦ ἀναθήματα καὶ κατασκευαὶ καὶ θυσιάαι, ὁμοίως δὲ καὶ ὅσα περὶ πᾶν τὸ δαιμόνιον, καὶ ὅσα πρὸς τὸ κοινὸν εὐφιλοτιμητὰ ἐστίν, οἷον εἴ περ χορηγεῖν οἴονται δεῖν λαμπρῶς ἢ τριηραρχεῖν ἢ καὶ ἐστιαῖν τὴν πόλιν. ἐν ἅπασιν δ' ὥσπερ εἴρηται, καὶ πρὸς τὸν πράττοντα ἀναφέρεται τὸ τίς ὦν καὶ τίνων ὑπαρχόντων· ἀξία γὰρ δεῖ τούτων εἶναι, καὶ μὴ μόνον τῷ ἔργῳ ἀλλὰ καὶ τῷ κοῖνῳ πρέπειν. διὸ πένης μὲν οὐκ ἂν εἴη μεγαλοπρεπῆς· οὐ γὰρ ἐστὶν ἀφ' ὧν πολλὰ δαπανῆσει πρεπόντως· ὁ δ' ἐπιχειρῶν ἡλιθίως· παρὰ τὴν ἀξίαν γὰρ καὶ τὸ δέον, κατ' ἀρετὴν δὲ τὸ ὀρθῶς. πρέπει δὲ καὶ οἷς τὰ τοιαῦτα προὔρχει δι' αὐτῶν ἢ διὰ τῶν προγόνων ἢ ὧν αὐτοῖς μέτεστιν, καὶ τοῖς εὐγενέσι καὶ τοῖς ἐνόδοις καὶ ὅσα τοιαῦτα· πάντα γὰρ ταῦτα μέγεθος ἔχει καὶ ἀξίωμα. μάλιστα μὲν ἔν τοιούτοις ὁ μεγαλοπρεπῆς, καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις δαπανήμασιν ἢ μεγαλοπρέπεια, ὥσπερ 30 εἴρηται· μέγιστα γὰρ καὶ ἐντιμότερα· τῶν δὲ ἰδίων ὅσα

1. ὅποσον] ὀπέτε *K*². || 2. αἰσχροκερδία pr. *K*². || 4. τὰ om *M*². || δὲ om *H*². || ε] ε· οὐ *O*². || οὐδὲ *H*². || 6. ἀλλὰ om *H*². || 7. ὁ ante λωποδύτης et 8. εἰσίν om *K*². || 8. ἕνεκα *H*²*K*²*M*²*O*². || 11. δὲ *M*². || 14. κακόν, ἐς *K*²*O*². || 15. ταύτης *M*², ταῦτα *L*². || ἢ οἱ κατὰ pr *K*². || 18. δόξαι *H*²*K*². || 19. εἶναι ἀρετὴ *M*². || 21. δ' ἐν τούτοις *K*². || 22. γὰρ om *L*²*M*². || 25. δὲ *M*². || 26. ὁ *K*² *L*²*M*². || 27. τὸ om *M*². || δώσω *M*². || ἀλήτη *H*²*K*². || 28. ἔτος *H*²*K*²*L*²*O*². || γὰρ om *H*²*M*². || 33. καὶ ὡς ἔδει om *K*². || δὲ περὶ] δ' ὑπὲρ *K*²*O*². || 35. ἐπιμελῶς *M*².

5. δεῖν *K*²*L*²*M*². || 6. δαπανῆσει δὲ *H*². || 8. προετικῶς *M*². || 9. πόσον *M*². || 10. πῶς δι' ἐλαχίστου *L*². || δὲ *H*². || 12. τὸ μέγα om *H*². || 13. ταῦτα *H*²: ceteri ταῦτα. || 15. γὰρ ἀρετὴ τὸ *H*². || ἀξίον καὶ τιμωτάτον *H*² et corr *K*². || 18. μεγαλοπρέπεια ἀρετὴ *L*²*M*². || 19. τὰ ante τίμια om *M*². || 20. περὶ τοῖς θεοῖς *H*²*L*²*M*². || ἀναθήματα *M*². || 21. ὅσα ante περὶ om *O*² et pr *K*². || 22. οἴονται δεῖν] οἴαν τε *K*². || 25. δεῖν *M*². || 26. πρέπει *L*². || 30.. τὰ et διὰ om *K*²*O*². || 34. τοῖς om *H*²*L*²*O*². || περ et 35. δὲ om *M*².

αὐσάπαξ γίνεται, οἷον γάμος καὶ εἴ τι τοιοῦτον, καὶ εἰ περὶ
 τι πᾶσα ἢ πόλις σπουδάζει ἢ οἱ ἐν ἀξιώματι, καὶ περὶ
 ζένων δὲ ὑποδοχὰς καὶ ἀποσολάς, καὶ δωρεάς καὶ ἀντιδω-
 ρεάς· οὐ γὰρ εἰς ἑαυτὸν δαπανηρὸς ὁ μεγαλοπρεπὴς ἀλλ'
 εἰς τὰ κοινά, τὰ δὲ δῶρα τοῖς ἀναθήμασιν ἔχει τι ὅμοιον. 5
 μεγαλοπρεποῦς δὲ καὶ οἶκον κατασκευάσασθαι προπόντως
 τῷ πλούτῳ· κόσμος γάρ τις καὶ οὗτος. καὶ περὶ ταῦτα
 μᾶλλον δαπανᾷν ὅσα πολυχρόνια τῶν ἔργων· κάλλιστα
 γὰρ ταῦτα. καὶ ἐν ἐκάστοις τὸ πρόπον· οὐ γὰρ ταῦτά ἀρ-
 μόζει θεοῖς καὶ ἀνθρώποις, ὑδ' ἐν ἱερῷ καὶ τάφῳ· καὶ ἐπὶ 10
 τῶν δαπανημάτων ἕκαστον μέγα ἐν τῷ γίνεσθαι, καὶ μεγαλο-
 πρεπέστατον μὲν τὸ ἐν μεγάλῳ μέγα, ἐνταῦθα δὲ τὸ ἐν
 τύτοις μέγα. καὶ διαφέρει τὸ ἐν τῷ ἔργῳ μέγα τοῦ ἐν τῷ
 δαπανημάτων· σφαιρα μὲν γὰρ ἢ λήκυθος ἢ καλλιγῆ ἔχει
 μεγαλοπρέπειαν παιδικῷ δῶρῳ, ἢ δὲ τότε τιμὴ μικρὸν καὶ 15
 ἀνελεύθερον. διὰ τὸ ἐξί τῷ μεγαλοπρεπέως, ἐν ᾧ ἂν ποιῆ
 γένεσθαι, μεγαλοπρεπέως ποιεῖν· τὸ γὰρ τοῖσδε ἐκ εὐκέρβλη-
 τον, καὶ ἔχον κατ' ἀξίαν τῷ δαπανημάτων. τοῖσδε μὲν ἔν
 6 ὁ μεγαλοπρεπὴς, ὁ δ' ὑπερβάλλων καὶ βάνουτος τῷ
 παρὰ τὸ δέον ἀναλίσκειν ὑπερβάλλει, ὡσπερ εἴρηται, ἐν 20
 γὰρ τοῖς μικροῖς τῶν δαπανημάτων πολλὰ ἀναλίσκει καὶ
 λαμπρύνεται παρὰ μέλος, οἷον ἐρανιστὰς γαμικῶς ἐστιῶν,
 καὶ κωμωδοῖς χορηγῶν ἐν τῇ παρόδῳ πορφύραν εἰσφέρον, ὡσπερ
 οἱ Μεγαρεῖς. καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ποιήσει οὐ τοῦ
 καλοῦ ἕνεκα, ἀλλὰ τὸν πλούτον ἐπιδεικνύμενος, καὶ διὰ 25
 ταῦτα οἰόμενος θαυμάζεσθαι, καὶ οὐ μὲν δεῖ πολλὰ ἀνα-
 λῶσαι, ὀλίγα δαπανῶν, ἢ δ' ὀλίγα, πολλά. ὁ δὲ μικρο-
 πρεπὴς περὶ πάντα ἐλλείψει, καὶ τὰ μέγιστα ἀναλώσας ἐν
 μικρῷ τὸ καλὸν ἀπολεῖ, καὶ ὅ τι ἂν ποιῆ μέλλων, καὶ
 σκοπῶν πῶς ἂν ἐλάττωσιν ἀναλώσας, καὶ ταῦτ' ὀδυρόμενος, 30
 καὶ πάντ' οἰόμενος μείζω ποιεῖν ἢ δεῖ. εἰσὶ μὲν ἔν αι ἔξεις
 αὐταὶ κακίαι, ἢ μὴν ὀνειδῆ γ' ἐπιφέρουσι διὰ τὸ μῆτε βλα-
 βερὰ τῷ πέλας εἶναι μῆτε λίαν ἀσχήμονες.

7 Ἡ δὲ μεγαλοψυχία περὶ μεγάλα μὲν καὶ ἐκ τῷ ὀνό-
 ματος εἰσὶν εἶναι, περὶ ποῖα δ' ἐστὶ πρῶτον λάβωμεν. δια- 35

φέρει δ' οὐθὲν τὴν ἔξιν ἢ τὸν κατὰ τὴν ἔξιν σκοπεῖν. δοκεῖ
 δὲ μεγαλόψυχος εἶναι ὁ μεγάλων αὐτὸν ἀξίων ἀξίος ὢν· ὁ
 γὰρ μὴ κατ' ἀξίαν αὐτὸ ποιῶν ἡλίθιος, τῶν δὲ κατ' ἀρετὴν
 ὑδεῖς ἡλίθιος ὑδ' ἀνόητος. μεγαλόψυχος μὲν ἔν ὁ εἰρημένος.
 ὁ γὰρ μικρῶν ἀξίος καὶ τέτων ἀξίων ἑαυτὸν σώφρων, μεγα-
 λόψυχος δ' ἔ· ἐν μεγέθει γὰρ ἢ μεγαλοψυχία, ὡσπερ καὶ
 τὸ κάλλος ἐν μεγάλῳ σώματι, οἱ μικροὶ δ' ἀσεῖοι καὶ σύμ-
 μετροι, καλοὶ δ' ἔ. ὁ δὲ μεγάλων ἑαυτὸν ἀξίων ἀνάξιος ὢν
 χαῦνος· ὁ δὲ μείζονων ἢ ἀξίος ἢ πᾶς χαῦνος. ὁ δ' ἐλαττόνων
 ἢ ἀξίος μικρόψυχος, εἰάν τε μεγάλων εἰάν τε μετρίων, εἰάν
 τε καὶ μικρῶν ἀξίος ὢν ἐτι ἐλαττόνων αὐτὸν ἀξιοῖ. καὶ
 μάλιστα ἂν δόξειεν ὁ μεγάλων ἀξίος· τί γὰρ ἂν ἐποίει, εἰ
 μὴ τοσῶτον ἦν ἀξίος; ἔστι δὲ ὁ μεγαλόψυχος τῷ μὲν με-
 γέθει ἄκρος, τῷ δὲ ὡς δεῖ μέσος· τῷ γὰρ κατ' ἀξίαν αὐτὸν
 ἀξιοῖ. οἱ δ' ὑπερβάλλουσι καὶ ἐλλείπουσιν. εἰ δὲ δὴ μεγά-
 λων ἑαυτὸν ἀξιοῖ ἀξίος ὢν, καὶ μάλιστα τῶν μεγίστων, περὶ
 ἐν μάλιστα ἂν εἴη. ἢ δ' ἀξία λέγεται πρὸς τὰ ἐκτὸς ἀγαθὰ.
 μέγιστον δὲ τῶν ἂν θεήμεν ὁ τοῖς θεοῖς ἀπονέμομεν, καὶ οὐ
 μάλιστα ἐφίενται οἱ ἐν ἀξιώματι, καὶ τὸ ἐπὶ τοῖς καλλίστοις
 ἄθλων. τοῖσδε δ' ἢ τιμῆ· μέγιστον γὰρ δὴ τῶν ἐκτὸς
 ἀγαθῶν. περὶ τιμᾶς δὲ καὶ ἀτιμίας ὁ μεγαλόψυχος ἐστὶν
 ὡς δεῖ. καὶ ἄνευ δὲ λόγου φαίνονται οἱ μεγαλόψυχοι περὶ
 τιμῆν εἶναι· τιμῆς γὰρ μάλιστα οἱ μεγάλοι ἀξιοῦσιν ἑαυτῆς,
 κατ' ἀξίαν δέ. ὁ δὲ μικρόψυχος ἐλλείπει καὶ πρὸς ἑαυτὸν
 καὶ πρὸς τὸ τοῦ μεγαλοψύχου ἀξίωμα. ὁ δὲ χαῦνος πρὸς
 ἑαυτὸν μὲν ὑπερβάλλει, οὐ μὴν τὸν γε μεγαλόψυχον. ὁ
 δὲ μεγαλόψυχος, εἴπερ τῶν μεγίστων ἀξίος, ἄριστος ἂν εἴη·
 μείζονος γὰρ αἰεὶ ὁ βελτίων ἀξίος, καὶ μεγίστων ὁ ἄριστος.
 τὸν ὡς ἀληθῶς ἄρα μεγαλόψυχον δεῖ ἀγαθὸν εἶναι. καὶ
 δόξειε δ' ἂν εἶναι μεγαλοψύχῳ τὸ ἐν ἐκάστῃ ἀρετῇ μέγα.
 ὑδαμῶς τ' ἂν ἀρμόζοι μεγαλοψύχῳ φεύγειν παρασεῖσαντι,
 ὑδ' ἀδικεῖν· τίνος γὰρ ἕνεκα πράξει αἰσχρὰ, ᾧ ἔθεν μέγα;
 καθ' ἕκαστα δ' ἐπισκοποῦντι πάμπαν γελοῖος φαίνοιτ' ἂν ὁ
 μεγαλόψυχος μὴ ἀγαθὸς ὢν. ἔκ εἴη δ' ἂν ὑδὲ τιμῆς ἀξίος
 φαῦλος ὢν· τῆς ἀρετῆς γὰρ ἄθλον ἢ τιμῆ, καὶ ἀπονέμεται

2. ἢ πᾶσα K²O². || οἱ om M². || 3. καὶ ἀντιδωρεάς om K²O². || 4. αὐτὸν L²M². || 6. οἴκησιν H². || 9. ταῦτα] τὸ αὐτὸ H². ||
 11. ἕκαστον γὰρ μέγα H². || καὶ om M². || 14. γὰρ] γὰρ ἢ καλλιγῆ K²O². || μεγαλοπρέπειαν ἔχει H²K²O². || 16. ἐλεύθερον καὶ διὰ H². ||
 b] τὸ ἐν M². || ποιοῖ M². || 18. καὶ ἔχον] ὡς ἔχον τὰ M². || 21. μικροῖς] πολλοῖς M². || 24. μέγαροι K². || 26. ταῦτα] τὰ τοιαῦτα
 K²O². || μὲν] δὲ M². || 27. δαπανᾷν L². || 30. ἀναλώση O². || 33. τῶν H²K². || 34. μὲν καὶ om M².
 1. τὸ L², τὰ cogr K². || 3. τῶν — 4. ἡλίθιος om H². || 5. γὰρ] δὲ M². || ἑαυτὸν ἀξίων M². || 7. μέτριος M². || 8. αὐτὸν L²
 M². || 9. ὁ — χαῦνος om H², ὁ — 10. ἀξίος om M². || 10. ἢ om H². || μικρόψυχος γὰρ εἰάν M². || 11. καὶ post τε om M². ||
 εἴη om K². || ἑαυτὸν L²M². || 13. τοῦτων H². || μὲν om M². || 15. δὲ om pr K². || 17. ἂν μάλιστα O². || 18. δ' ἂν τῶτο M². ||
 καὶ om H². || 22. δὴ M². || 24. δὲ om K². || 25. μεγάλῳ L²M². || μὲν πρὸς ἑαυτὸν K². || 26. γε om K²O². || 27. ἄριστος ἂν
 παρασεῖσαντι ὑδ' ἀδικεῖ M². || 32. ᾧ γ' ἔθεν O². || 33. γελοῖον pr K². || φαίνοιτ' H². || 34. μὴ ἀγαθὸς om H²N².

τοῖς ἀγαθοῖς. εἶκοι μὲν οὖν ἡ μεγαλοψυχία οἶον κόσμος
 τις εἶναι τῶν ἀρετῶν· μείζους γὰρ αὐτὰς ποιεῖ καὶ ἔγι-
 νεται ἄνευ ἐκείνων. διὰ τὸτο χαλεπὸν τῇ ἀληθείᾳ μεγαλό-
 ψυχον εἶναι· ἔ γὰρ οἶον τε ἄνευ καλοκαγαθίας. μάλιστα
 μὲν οὖν περὶ τιμᾶς καὶ ἀτιμίας ὁ μεγαλόψυχός ἐστι, καὶ
 ἐπὶ μὲν ταῖς μεγάλαις καὶ ὑπὸ τῶν σπουδαίων μετρίως
 ἡσθησεται, ὡς τῶν οἰκείων τυγχάνων ἢ καὶ ἐλαττώων· ἀρε-
 τῆς γὰρ παντελῆς ἕκ ἂν γένοιτο ἀξία τιμῆ· οὐ μὴν ἀλλ'
 ἀποδέχεται γε τῷ μὴ ἔχειν αὐτὸς μείζω αὐτῷ ἀπονέμειν.
 τῆς δὲ παρὰ τῶν τυχόντων καὶ ἐπὶ μικροῖς πάμπαν ὀλι-
 γωρήσει· οὐ γὰρ τέτων ἄξιός. ὁμοίως δὲ καὶ ἀτιμίας· οὐ
 γὰρ ἔξαι δικαίως περὶ αὐτόν. μάλιστα μὲν ἔστιν, ὥσπερ
 εἴρηται, ὁ μεγαλόψυχος περὶ τιμᾶς, ἔ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ
 πλοῦτον καὶ θουαστείαν καὶ πᾶσαν εὐτυχίαν καὶ ἀτυχίαν
 μετρίως ἔξει, ὅπως ἂν γίνηται, καὶ ἔτ' εὐτυχῶν περιχαρῆς
 ἔξαι ἔτ' ἀτυχῶν περίλυπος. ἐδὲ γὰρ περὶ τιμῆν ἔως ἔχει
 ὡς μέγιστον ὄν. αἱ γὰρ θουαστεῖαι καὶ ὁ πλοῦτος διὰ τὴν
 τιμῆν ἐξίν αἰρετά· οἱ γῆν ἔχοντες αὐτὰ τιμᾶσθαι δι' αὐτῶν
 βύλονται. ὥ δὲ καὶ ἡ τιμῆ μικρόν ἐστι, τότε καὶ τᾶλλα.
 8 διὸ ὑπερόπται δοκῶσιν εἶναι. δοκεῖ δὲ καὶ τὰ εὐτυχήματα
 συμβάλλεσθαι πρὸς μεγαλοψυχίαν. οἱ γὰρ εὐγενεῖς ἀξιοῦ-
 νται τιμῆς καὶ οἱ θουασεῦοντες ἢ οἱ πλουτῶντες· ἐν ὑπεροχῇ
 γὰρ, τὸ δ' ἀγαθῷ ὑπερέχον πᾶν ἐντιμότερον. διὸ καὶ τὰ
 τοιαῦτα μεγαλοψυχοτέρως ποιεῖ τιμῶνται γὰρ ὑπὸ τινῶν.
 κατ' ἀλήθειαν δ' ὁ ἀγαθὸς μόνος τιμητέος· ὥ δ' ἄμφω
 ὑπάρχει, μᾶλλον ἀξιοῦται τιμῆς. οἱ δ' ἄνευ ἀρετῆς τὰ
 τοιαῦτα ἀγαθὰ ἔχοντες ἔτε δικαίως ἑαυτὸς μεγάλων ἀξιοῦ-
 σιν οὔτε ὀρθῶς μεγαλόψυχοι λέγονται· ἄνευ γὰρ ἀρετῆς
 παντελῆς ἕκ ἐξαι ταῦτα. ὑπερόπται δὲ καὶ ὑβρίζαι καὶ οἱ
 τὰ τοιαῦτα ἔχοντες ἀγαθὰ γίνονται. ἄνευ γὰρ ἀρετῆς οὐ
 30 βᾶδιον φέρειν ἐμμελῶς τὰ εὐτυχήματα· οὐ θουάμενοι δὲ

φέρειν καὶ οἰόμενοι τῶν ἄλλων ὑπερέχειν ἐκείνων μὲν κα-
 ταφρονῶσιν, αὐτοὶ δ' ὅ τι ἂν τύχῃσι πράττωσιν. μιμοῦνται
 γὰρ τὸν μεγαλόψυχον οὐχ ὅμοιοι ὄντες, τότε δὲ δρῶσιν ἐν
 οἷς θουάνται· τὰ μὲν ἔν κατ' ἀρετῆν ἔ πράττωσι, καταφρο-
 νοῦσι δὲ τῶν ἄλλων. ὁ δὲ μεγαλόψυχος δικαίως κατα-
 φρονεῖ (δοξάζει γὰρ ἀληθῶς), οἱ δὲ πολλοὶ τυχόντως. ἔ
 ἐξαι δὲ μικροκίνδυνος ἐδὲ φιλοκίνδυνος διὰ τὸ ὀλέγα τιμᾶν,
 μεγαλοκίνδυνος δὲ, καὶ ὅταν κινδυνεύῃ, ἀφειδῆς τῷ βίῃ ὡς
 οὐκ ἄξιον ὄν πάντως ζῆν. καὶ οἷος εὔ ποιῶν, εὐεργετούμενος
 δ' αἰσχύνεται· τὸ μὲν γὰρ ὑπερέχοντος, τὸ δ' ὑπερεχο-
 μένου. καὶ ἀντεεργητικὸς πλειόνων· ἔτω γὰρ προσοφλήσει
 ὁ ὑπάρξας καὶ ἔξαι εὔ κεπονθῶς. δοκῶσι δὲ καὶ μνημο-
 νεύειν ἔς ἂν ποιήσωσιν εὔ, ὡν δ' ἂν πάθωσιν οὐ· ἐλάττω
 γὰρ ὁ παθὼν εὔ τῷ ποιήσαντος, βύλεται δ' ὑπερέχειν. καὶ
 τὰ μὲν ἡδέως ἀκούει, τὰ δ' ἀηδῶς· διὸ καὶ τὴν θέτιν εὔ
 λέγειν τὰς εὐεργεσίας τῷ Δίῳ· οὐδ' οἱ Λάκωνες πρὸς τοὺς
 Ἀθηναίους, ἀλλ' ἂ πεπόνθεσαν εὔ. μεγαλοψύχῃ δὲ καὶ τὸ
 μηθενὸς δεῖσθαι ἢ μόγις, ὑπηρετεῖν δὲ προθύμως, καὶ πρὸς
 μὲν τοὺς ἐν ἀξιώματι καὶ εὐτυχίαις μέγαν εἶναι, πρὸς δὲ
 20 τοὺς μέσους μέτριον· τῶν μὲν γὰρ ὑπερέχειν χαλεπὸν καὶ
 σεμνόν, τῶν δὲ βᾶδιον, καὶ ἐν ἐκείνοις μὲν σεμνύνεσθαι οὐκ
 ἀγεννές, ἐν δὲ τοῖς ταπεινοῖς φορτικόν, ὥσπερ εἰς τὸς ἀσθε-
 νεῖς ἰσχυρίζεσθαι. καὶ εἰς τὰ ἐντιμα μὴ ἰέναι, ἢ οὐ πρω-
 τεύουσιν ἄλλοι· καὶ ἀργὸν εἶναι καὶ μελλητῆν ἀλλ' ἢ ὅπου
 τιμῆ μεγάλη ἢ ἔργον, καὶ ὀλίγων μὲν πρακτικόν, μεγάλων
 δὲ καὶ ὀνομασῶν. ἀναγκαῖον δὲ καὶ φανερόμισον εἶναι καὶ
 φανερόφιλον· τὸ γὰρ λαυθάνειν φοβουμένου. καὶ μέλειν
 τῆς ἀληθείας μᾶλλον ἢ τῆς δόξης, καὶ λέγειν καὶ πρά-
 τειν φανερώς· παρρησιαστῆς γὰρ διὰ τὸ καταφρονεῖν. διὸ
 καὶ ἀληθευτικὸς, πλὴν ὅσα μὴ δι' εἰρωειαν· εἴρωαι δὲ
 πρὸς τοὺς πολλοὺς. καὶ πρὸς ἄλλον μὴ θουασθαι ζῆν

1. μὲν om *L²M²*. || κάλλος τι *M²*. || 12. ἐξαι δικαίως *H^a*. || 19. δὲ *L²*. || 21. εὐγενεῖς καὶ ἀξιοῦνται *H^aN²*. || 22. οἱ post ἢ om *K²M²*. || 23. τὰ om *H^aN²*. || 25. τιμητέος *M²*. || 27. αὐτὸς μεγάλων *K²*, μεγάλων ἑαυτὸς *M²*. || 29. οἱ add *K²*. || 30. ἀγαθὰ *O²*, κατὰ γὰρ *L²*.

5. ὁ δὲ] ὁ μὲν γὰρ *K²*. || 7. πυκνοκίνδυνος *H^aL²M²O²*. || ἐδὲ φιλοκίνδυνος om pr *K²*. || 8. δὲ] γὰρ *M²*. || ἀφειδῆσαι *H^aL²M²*. || 9. οἷος τ' εὔ *M²*. || 11. γὰρ] γὰρ οἱ *K²*. || προσοφλήσειν *M²*. || 14. τῷ εὔ *L²M²*. || 17. ἐπεπόνθεσαν *H^aN²*, ἐπεπόνθεισαι *L²*, πεπόνθεισαι *K²*. || καὶ om *M²*. || 18. μόλις *K²*. || πρὸς τοὺς μὲν ἀξιώματι *H^a*. || 19. μέγα *H^a*, omisso εἶναι. || 21. ἐπ' *K²O²*. || μὴ om *M²*. || 22. ἀσθενεῖς μὴ ἰσχυρίζεσθαι *M²*. || 24. μελλητῆν *H^aL²M²O²*. || 26. καὶ ante φανερόμισον om *M²*. || 27. καὶ μέλλων *N²O²*, ἀμέλει 2113, ἀμελεῖν *K²*. || 29. παρρησιαστῆς — 30. ἀληθευτικὸς γὰρ 1856; παρρησιαστῆς γὰρ διὰ τὸ καταφρονητικὸς εἶναι, καταφρονητικὸς δὲ διὰ παρρησιαστικὸς corr *K²* cum Oxoniensi coll. corp. Chr. et Parisiensibus 1852 et 2023 et γὰρ 2113; παρρησιαστικὸς γὰρ διὰ τὸ καταφρονητικὸς εἶναι καὶ ἀληθευτικὸς corr *H^a*; παρρησιαστικὸς γὰρ. διὰ καταφρονητικὸς δὲ. διὰ παρρησιαστικὸς καὶ ἀληθευτικὸς 1856; παρρησιαστικὸς γὰρ. διὰ (διὰ καὶ *M²* et 1417) καταφρονητικὸς. καταφρονητικὸς δὲ, διὰ παρρησιαστικὸς καὶ ἀληθευτικὸς *L²M²* et 1417; καταφρονητικὸς γὰρ. διὰ παρρησιαστικὸς καὶ ἀληθευτικὸς corr 1855; καταφρονητικὸς γὰρ. διὰ καταφρονητικὸς καὶ ἀληθευτικὸς pr *H^a*; καταφρονητικὸς γὰρ (δὲ 2114, δὲ γὰρ 2024)· διὰ παρρησιαστικὸς. καὶ (καὶ om *O²* et 2024 et 2114) παρρησιαστικὸς δὲ (γὰρ 1855). διὰ καταφρονητικὸς καὶ (καὶ om *N²*) ἀληθευτικὸς *N²O²* 1855 2024 2114; καταφρονητικὸς γὰρ. παρρησιαστῆ γὰρ. διὰ παρρησιαστικὸς δὲ διὰ τὸ καταφρονητικὸς εἶναι καὶ ἀληθευτικὸς pr *K²*. || 30. εἴρωαι *N²*; ceteri εἰρωειαν.

ἀλλ' ἢ πρὸς φίλον· δουλικὸν γάρ, διὸ καὶ πάντες οἱ κό-
λακες θητικοὶ καὶ οἱ ταπεινοὶ κόλακες. οὐδὲ θαυμαστικός·
αὐθὲν γὰρ μέγα αὐτῷ ἐστίν. οὐδὲ μνησικακός· οὐ γὰρ
μεγαλοψύχου τὸ ἀπομνημονεύειν, ἄλλως τε καὶ κακῶς
ἀλλὰ μᾶλλον παρορᾶν. οὐδ' ἀνθρωπολόγος· ὅτε γὰρ περὶ 5
αὐτοῦ ἐρεῖ οὔτε περὶ ἑτέρου· οὔτε γὰρ ἵνα ἐπαινῆται μέλει
αὐτῷ οὐθ' ὅπως οἱ ἄλλοι ψέγονται, οὐδ' αὖ ἐπαινετικός
ἐστίν· διόπερ οὐδὲ κακολόγος, οὐδὲ τῶν ἐχθρῶν, εἰ μὴ δι'
ὑβρίν. καὶ περὶ ἀναγκαίων ἢ μικρῶν ἥκιστα ὀλοφυρτι-
κός καὶ δεητικός· σπυδαῖζοντος γὰρ ἔτως ἔχειν περὶ ταῦτα. 10
καὶ οἷος κεκτῆσθαι μᾶλλον τὰ καλὰ καὶ ἀκαρπα τῶν
καρπίμων καὶ ὠφελίμων· αὐτάρκεις γὰρ μᾶλλον. καὶ κί-
νησις δὲ βραδεία τοῦ μεγαλοψύχου δοκεῖ εἶναι, καὶ φωνὴ
βαρεία, καὶ λέξις ζάσιμος· ἔ γὰρ σκευσικός ὁ περὶ ὀλίγα
σπυδαῖζων, ἔδὲ σύντονος ὁ μὴθὲν μέγα οἰόμενος· ἢ δ' ὄξυ- 15
φωνία καὶ ἢ ταχυτῆς διὰ τῶν. τοῖστος μὲν ἔν ὁ μεγα-
9 λόψυχος, ὁ δ' ἐλλείπων μικρόψυχος, ὁ δ' ὑπερβάλλων
χαῦνος. ἔ κακοὶ μὲν ἔν δοκῶσιν εἶναι ἔδ' ἔτοι· ἔ γὰρ κα-
κοποιοὶ εἰσίν· ἡμαρτημένοι δέ. ὁ μὲν γὰρ μικρόψυχος
ἀξίος ὢν ἀγαθῶν ἑαυτὸν ἀποστερεῖ ὢν ἀξίος ἐστίν, καὶ ἔοικε 20
κακὸν ἔχειν τι ἐκ τοῦ μὴ ἀξιοῦν ἑαυτὸν τῶν ἀγαθῶν, καὶ
ἀγνοεῖν δ' ἑαυτὸν· ὠρέγετο γὰρ ἂν ὢν ἀξίος ἦν, ἀγαθῶν
γε ὄντων. οὐ μὴν ἡλίθιοι γε οἱ τοῖστοι δοκῶσιν εἶναι, ἀλλὰ
μᾶλλον ὀκνηροί. ἢ τοιαύτη δὲ δόξα δοκεῖ καὶ χεῖρας ποιεῖν·
ἔκαστοι γὰρ ἐφίενται τῶν κατ' ἀξίαν, ἀφίστανται δὲ καὶ 25
τῶν πράξεων τῶν καλῶν καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων ὡς ἀνά-
ξιοι ὄντες, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν. οἱ δὲ χαῦνοι
ἡλίθιοι καὶ ἑαυτὸς ἀγνοῶντες, καὶ ταῦτ' ἐπιφανῶς· ὡς γὰρ
ἀξιοὶ ὄντες τοῖς ἐντιμοῖς ἐπιχειροῦσιν, εἶτα ἐξελέγχονται·
καὶ ἐσθῆτι κοσμηῶνται καὶ σχήματι καὶ τοῖς τοιοῦτοις, καὶ 30
βύλονται τὰ εὐτυχήματα φανερὰ εἶναι αὐτῶν, καὶ λέγουσι
περὶ αὐτῶν ὡς διὰ τῶν τιμηθησόμενοι. ἀντιτίθεται δὲ τῇ
μεγαλοψυχίᾳ ἢ μικροψυχίᾳ μᾶλλον τῆς χαυνότητος· καὶ
γὰρ γίνεσθαι μᾶλλον καὶ χεῖρόν ἐστιν. ἢ μὲν οὖν μεγαλο-
ψυχία περὶ τιμὴν ἐστὶ μεγάλην, ὡσπερ εἴρηται.

*Ἔοικε δὲ καὶ περὶ ταύτην εἶναι ἀρετὴ τις, καθάπερ ἐν 10
τοῖς πρώτοις ἐλέχθη, ἢ δόξειεν ἂν παραπλησίως ἔχειν πρὸς
τὴν μεγαλοψυχίαν ὡσπερ καὶ ἢ ἐλευθεριότης πρὸς τὴν με-
γαλοπρέπειαν. ἀμφω γὰρ αὐταὶ τῷ μὲν μέγαν ἀφεςῆσθαι
περὶ δὲ τὰ μέτρια καὶ τὰ μικρὰ διατιθέασιν ἡμᾶς ὡς δεῖ
ὡσπερ δ' ἐν λήψει καὶ ὅσοι χρημάτων μεσότης ἐστὶ καὶ
ὑπερβολὴ τε καὶ ἔλλειψις, οὕτω καὶ ἐν τιμῆς ὀρέξει τὸ
μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ ἦττον, καὶ τὸ ὅθεν δεῖ καὶ ὡς δεῖ. τὸν τε
γὰρ φιλότιμον ψέγομεν ὡς καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ ὅθεν οὐ
δεῖ τῆς τιμῆς ἐφιεόμενον, τὸν τε ἀφιλότιμον ὡς ἔδ' ἐπὶ τοῖς
καλοῖς προαιρούμενον τιμᾶσθαι. ἐστὶ δ' ὅτε τὸν φιλότιμον
ἐπαινοῦμεν ὡς ἀνδρώδη καὶ φιλόκαλον, τὸν δὲ ἀφιλότιμον
ὡς μέτριον καὶ σώφρονα, ὡσπερ καὶ ἐν τοῖς πρώτοις εἶπο-
μεν. δῆλον δ' ὅτι πλεοναχῶς τῷ φιλοτιμῷ λεγομένῃ οὐκ
ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀεὶ φέρομεν τὸν φιλότιμον, ἀλλ' ἐπαινοῦντες
μὲν ἐπὶ τὸ μᾶλλον ἢ οἱ πολλοί, ψέγοντες δ' ἐπὶ τὸ μᾶλ-
λον ἢ δεῖ. ἀνωνόμῃ δ' ἔσσης τῆς μεσότητος, ὡς ἐρήμης ἔοι-
κεν ἀμφισβητεῖν τὰ ἄκρα· ἐν οἷς δ' ἐστὶν ὑπερβολὴ καὶ
ἔλλειψις, καὶ τὸ μέσον. ὀρέγονται δὲ τιμῆς καὶ μᾶλλον ἢ
δεῖ καὶ ἦττον, ἐστὶ δ' ὅτε καὶ ὡς δεῖ· ἐπαινεῖται γὰρ ἢ ἔξις
αὕτη, μεσότης ἔσα περὶ τιμῆν ἀνώνομος. φαίνεται δὲ πρὸς
μὲν τὴν φιλοτιμίαν ἀφιλοτιμία, πρὸς δὲ τὴν ἀφιλοτιμίαν
φιλοτιμία, πρὸς ἀμφοτέρω δὲ ἀμφοτέρω πῶς. ἔοικε δὲ τῶν
εἶναι καὶ περὶ τὰς ἄλλας ἀρετάς. ἀντικεισθῆναι δ' ἐνταῦθ'
οἱ ἄκροι φαίνονται διὰ τὸ μὴ ὀνομάσθαι τὸν μέσον.
Πραότης δ' ἐστὶ μὲν μεσότης περὶ ὀργᾶς, ἀνωνόμῃ δ' 11
όντος τοῦ μέσου, σχεδὸν δὲ καὶ τῶν ἄκρων, ἐπὶ τὸν μέσον
τὴν πραύτητα φέρομεν, πρὸς τὴν ἔλλειψιν ἀποκλίνουσαν,
ἀνώνομον οὖσαν. ἢ δ' ὑπερβολὴ ὀργιότης τις λέγοιτ' ἂν.
τὸ μὲν γὰρ πάθος ἐστὶν ὀργή, τὰ δ' ἐμποῖοντα πολλὰ καὶ
διαφέροντα. ὁ μὲν οὖν ἐφ' οἷς δεῖ καὶ οἷς δεῖ ὀργιζόμενος,
ἐτι δὲ καὶ ὡς δεῖ καὶ ὅτε καὶ ὅσον χρόνον, ἐπαινεῖται·
πρᾶος δὲ ἔτος ἂν εἴη, εἴπερ ἢ πραότης ἐπαινεῖται. βύλεται
γὰρ ὁ πρᾶος ἀτάραχος εἶναι καὶ μὴ ἀγεσθαι ὑπὸ τῷ πά-
35 θος, ἀλλ' ὡς ἂν ὁ λόγος τάξῃ, ἔτω καὶ ἐπὶ τῶτοις καὶ ἐπὶ

1. πρὸς om K²O². || καὶ om M². || 3. οὐ] οὐδὲ L²M². || 4. καλὰ M². || 9. περὶ μὴ ἀναγκαίων M². || 14. πεισιτικός L². || ὁ om K². || 16. ἔν om M². || 18. ἔ γὰρ] ἔδὲ γὰρ H²M². || 20. ἐστὶν ἀξίος L²M². || 23. οἱ τοῖστοι δοκῶσιν] ἔτοι δοκῶσιν M², δοκῶσιν 31. ἔτοι L². || 24. νορῶν L²M². || δε] γε K². || 28. ἡλίθιοι om K². || αὐτὸς K². || ὡς] οὐ K². || 29. ἐπιχειροῦσιν M². || 31. εὐτυχήματα καὶ φανερά K². || 34. χεῖρων L²M². || 35. παρὰ H².
1. καὶ om M². || 2. ἢ N². || 5. τὰ post καὶ om K²O². || ἡμᾶς om H². || 7. τε om L²M². || τιμῆ καὶ ὀρέξει K². || 9. καὶ post ὡς om H²K²N²O². || 10. τῆς om M². || δὲ M². || 11. ἐστὶ δ' ὅτε καὶ τὸν M², ἐτι δὲ τὸν K². || 14. πολλαχῶς H². || 15. φέρομεν ἀεὶ H²K²N²O². || 19. δὲ τῆς τιμῆς K²O². || 20. δ' ὅτε] δ' ἔδὲ H², ἔδὲ N², δὲ K²L²O². || δ' ἔν K²O², ἔν καὶ L², μὲν καὶ M². || 21. αὕτη] ἢ ὡς δεῖ αὕτη O². || ἀνώνομον H². || 23. δε] δὲ ἢ K². || ἀμφοτέρων M². || 25. τὸν] τὸ L²M². || 26. μὲν om K²L²M². || 27. δὲ om M². || τὸ K²L²M²N²O². || 29. τις om L². || 30. ὀργή ἐστιν L². || 31. καὶ οἷς] καὶ ὡς M². || 32. καὶ om K²O². || ὡς] οἷς M². || 33. πρᾶος — ἐπαινεῖται om H²M². || ἢ περ K². || 35. ὡς] ἢ N², ἢ H². || τάξοι M².

τοσῶτον χρόνον χαλεπαίνειν. ἀμαρτάνειν δὲ δοκεῖ μᾶλλον ἐπὶ τὴν ἑλλειψίν· ἔ γὰρ τιμωρητικὸς ὁ πρᾶος, ἀλλὰ μᾶλλον συγγνωμονικός. ἡ δ' ἑλλειψις, εἴτ' ἀοργησία τίς ἐστιν εἴθ' ὅ τι δὴ ποτε, ψέγεται. οἱ γὰρ μὴ ὀργιζόμενοι ἐφ' οἷς δεῖ ἡλίθιοι δοκοῦσιν εἶναι, καὶ οἱ μὴ ὡς δεῖ μὴδ' ὅτε μὴδ' οἷς δεῖ· δοκεῖ γὰρ ἔκ αισθάνεσθαι ὑδὲ λυπεῖσθαι, μὴ ὀργιζόμενός τε οὐκ εἶναι ἀμυντικός. τὸ δὲ προκληκίζόμενον ἀνέχεσθαι καὶ τοὺς οἰκείους περιορᾶν ἀνδραποδῶδες. ἡ δ' ὑπερβολὴ κατὰ πάντα μὲν γίνεται· καὶ γὰρ οἷς οὐ δεῖ καὶ ἐφ' οἷς ἔ δεῖ καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ βᾶττον, καὶ πλείω χρόνον· οὐ μὴν ἅπαντά γε τῷ αὐτῷ ὑπάρχει. οὐ γὰρ ἀνδύναίτ' εἶναι· τὸ γὰρ κακὸν καὶ ἑαυτὸ ἀπάλλυσι, κἂν ὀλοκληρον ᾗ, ἀφόρητον γίνεται. οἱ μὲν ἔν ὀργίλοι ταχέως μὲν ὀργίζονται καὶ οἷς οὐ δεῖ καὶ ἐφ' οἷς οὐ δεῖ καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ, παύονται δὲ ταχέως· ὁ καὶ βέλτιστον ἔχουσιν. συμβαίνει δ' αὐτοῖς τῆτο, ὅτι οὐ κατέχουσι τὴν ὀργὴν ἀλλ' ἀνταποδιδάσιν ἢ φανεροί εἰσι διὰ τὴν ὀξύτητα, εἴτ' ἀποπαύονται. ὑπερβολῆ δ' εἰσὶν οἱ ἀκρόχολοι ὀξείας καὶ πρὸς πᾶν ὀργίλοι καὶ ἐπὶ παντί· ὅθεν καὶ τῆνομα. οἱ δὲ πικροὶ δυσδιάλυτοι, καὶ πολὺν χρόνον ὀργίζονται· κατέχουσι γὰρ τὸν θυμὸν. παῦλα δὲ γίνεται, ὅταν ἀνταποδιδῶ· ἡ γὰρ τιμωρία παύει τῆς ὀργῆς, ἡδονὴν ἀντὶ τῆς λύπης ἐμποιοῦσα. τότε δὲ μὴ γινομένη τὸ βάρος ἔχουσιν· διὰ γὰρ τὸ μὴ ἐπιφανὲς εἶναι οὐδὲ συμπεῖθει αὐτὸς ὑδαίς, ἐν αὐτῷ δὲ πέψαι τὴν ὀργὴν χρόνος δεῖ. εἰσὶ δ' οἱ τοῖτοι ἑαυτοῖς ὀχληρότατοι καὶ τοῖς μάλιστα φίλοις. χαλεπὸς δὲ λέγομεν τὸς ἐφ' οἷς τε μὴ δεῖ χαλεπαίνοντας καὶ μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ πλείω χρόνον, καὶ μὴ διαλλαττομένους ἀνευ τιμωρίας ἢ κολασσεως. τῆ πραότητι δὲ μᾶλλον τὴν ὑπερβολὴν ἀντιτίθεμεν· καὶ γὰρ μᾶλλον γίνεται· ἀνθρωπικώτερον γὰρ τὸ τιμωρεῖσθαι καὶ πρὸς τὸ συμβῖν οἱ χαλεποὶ χεῖρας. ὁ δὲ καὶ ἐν τοῖς πρότερον εἴρηται, καὶ ἐκ τῶν λεγομένων δῆλον· ἔ γὰρ ῥάδιον διορίσαι τὸ πῶς καὶ τίσι καὶ ἐπὶ ποίοις καὶ πόσον χρόνον ὀργισέον, καὶ τὸ μέχρι τίνος ὀρθῶς ποιεῖ τις ἢ ἀμαρτάνει. ὁ μὲν γὰρ μικρὸν παρεκβαίνων ἔ ψέγεται, οὐτ' ἐπὶ τὸ μᾶλλον οὐτ' ἐπὶ τὸ ἥττον· ἐνίοτε γὰρ τοὺς ἐλλείποντας

ἐπαινεῖμεν καὶ πρᾶος φαμέν, καὶ τοὺς χαλεπαίνοντας ἀνδρώδεις ὡς δυναμένους ἄρχειν. ὁ δὲ πόσον καὶ πῶς παρεκβαίνων ψεκτός, οὐ ῥάδιον τῷ λόγῳ ἀποδύναί· ἐν γὰρ τοῖς καθ' ἕκαστα καὶ τῆ αἰσθήσει ἡ κρίσις. ἀλλὰ τὸ γε τοσῶτον δῆλον, ὅτι ἡ μὲν μέση ἔξις ἐπαινετή, καθ' ἣν οἷς δεῖ ὀργιζόμεθα καὶ ἐφ' οἷς δεῖ καὶ ὡς δεῖ καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, αἱ δ' ὑπερβολαὶ καὶ ἐλλείψεις ψεκταὶ, καὶ ἐπὶ μικρὸν μὲν γινομένηαι ἡρέμα, ἐπὶ πλέον δὲ μᾶλλον, ἐπὶ πολὺ δὲ σφέδρα. δῆλον ἔν ὅτι τῆς μέσης ἔξεως ἀνθεκτόν. αἱ μὲν οὖν περὶ τὴν ὀργὴν ἔξεις εἰρήσθωσαν.

Ἐν δὲ ταῖς ὀμιλίαις καὶ τῷ συζῆν καὶ λόγων καὶ πραγμάτων κοινωνεῖν οἱ μὲν ἄριστοι δοκῶσιν εἶναι, οἱ πάντα πρὸς ἡδονὴν ἐπαινεῦντες καὶ ὕθεν ἀντιτείνοντες, ἀλλ' οἷμαι δεῖν ἄλυκοι τοῖς ἐντυγχάνουσιν εἶναι· οἱ δ' ἐξ ἐναντίας τούτοις πρὸς πάντα ἀντιτείνοντες καὶ τῷ λυπεῖν ὑδ' ὅτιων φροντίζοντες δύσκολοι καὶ δυστέριδες καλῶνται. ὅτι μὲν οὖν αἱ εἰρημέναι ἔξεις ψεκταὶ εἰσιν, οὐκ ἄδῆλον, καὶ ὅτι ἡ μέση τούτων ἐπαινετή, καθ' ἣν ἀποδέχεται ἂν δεῖ καὶ ὡς δεῖ, ὁμοίως δὲ καὶ δυσχερανεῖ. ὄνομα δ' οὐκ ἀποδέδοται αὐτῇ τι, ἔοικε δὲ μάλιστα φιλία· τοιοῦτος γὰρ ἐστὶν ὁ κατὰ τὴν μέσην ἔξιν οἶον βουλόμεθα λέγειν τὸν ἐκτελεῖ φίλον, τὸ στέργειν προσλαβόντα. διαφέρει δὲ τῆς φιλίας, ὅτι ἀνευ πάθους ἐστὶ καὶ τῷ ἐέργειν οἷς ὀμιλεῖ· οὐ γὰρ τῷ φιλεῖν ἢ ἐχθαίρειν ἀποδέχεται ἕκαστα ὡς δεῖ, ἀλλὰ τῷ τοιοῦτος εἶναι. ὁμοίως γὰρ πρὸς ἀγνώτας καὶ γνωρίμους καὶ συνήθεις καὶ ἀσυνήθεις αὐτὸ ποιήσει, πλην καὶ ἐν ἐκάστοις ὡς ἀρμόζει· ἔ γὰρ ὁμοίως προσήκει συνήθων καὶ ὀθνεῶν φροντίζειν, ὑδ' αὖ λυπεῖν. καθόλου μὲν ἔν εἴρηται ὅτι ὡς δεῖ ὀμιλήσει, ἀναφέρων δὲ πρὸς τὸ καλὸν καὶ τὸ συμφέρον στοχάζεται τῷ μὴ λυπεῖν ἢ συνηδύνειν. ἔοικε μὲν γὰρ περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας εἶναι τὰς ἐν ταῖς ὀμιλίαις γινομένας, τούτων δ' ὅσας μὲν αὐτῷ ἐστὶ μὴ καλὸν ἢ βλαβερὸν συνηδύνειν, δυσχερανεῖ, καὶ προαιρήσεται λυπεῖν. κἂν τῷ ποῖντι δ' ἀσχημὸς ἴσῃ φέρη, καὶ ταύτην μὴ μικράν, ἢ βλάβην, ἢ δ' ἐναντίως μικράν λύπην, οὐκ ἀποδέχεται ἀλλὰ δυσχερανεῖ. διαφορόντως δ' ὀμιλήσει τοῖς ἐν ἀξιώμασι καὶ τοῖς τυχεῖσι,

2. περὶ *M*². || 3. ἀοργησία *H*²*N*². || 5. οἱ *om K*². || 10. καὶ ἐφ' οἷς ἔ δεῖ *om K*². || βᾶττον ἢ καὶ *K*²*O*². || 11. ὑπάρχειν *H*². || 13. γίνηται *K*². || ἔν *om O*². || 16. ἀποδιδάσιν *K*²*O*². || 19. παντός *H*². || μικροὶ *K*². || 20. ὀργίλοι *K*², ὀργίλοι *O*². || 21. ἀποδέδο *M*²*O*². || 22. τῆς *post ἀντὶ om H*²*M*². || 26. τοῖς *om H*². || δὲ] *te L*². || 28. ῥ] ἢ καὶ *K*²*N*². || 30. τὸ] μᾶλλον τὸ *H*²*N*². || 33. διαχωρήσαι *H*². || 34. τὸ *om H*²*N*². || 35. οὐδ' *M*². || 36. γὰρ] δὲ καὶ *M*².

2. παρεκβαίνων *K*². || 4. τοῖτων *H*²*L*²*M*²*N*²*O*². || 11. ζῆν *M*². || 15. ἀπιτυπῶτες *H*²*N*². || τὸ *L*². || 18. καὶ ὡς δεῖ ὁμοίως δὲ *om K*². || 19. αὐτῇ τι οὐκ ἀποδέδοται *L*², οὐκ ἀποδέδοται αὐτῇ τι *H*²*K*²*N*². || 20. τοιοῦτον γὰρ ἐστὶ τὸ *M*². || 21. λέγειν *om H*². || 22. ἀνευ τῷ πάθους *H*²*N*². || 23. τῷ] τὸ *H*². || 24. ἐχθαίρειν *K*², ἐχθαίρειν *M*²: *ceteri ἐχθαίρειν*. || τοιοῦτον *H*². || 25. συνήθεις καὶ ἀσυνήθεις *H*². καὶ ἀσυνήθεις *om K*². || 26. αὐτῷ *N*². || καὶ *om H*². || ἐκάστω *H*². || ὡς *om M*². || 30. ἢ] ἢ μὴ *L*². || συνηδύνειν *K*²*L*². || 31. εἶναι *om H*². || 34. εἰ δ' ἐναντίως *M*². || 35. ἀλλ' ἂν δυσχερανεῖ *H*². || 36. διαφορόντως διαφορῶς δ' *K*².

καὶ μᾶλλον ἢ ἤττον γνωρῖμοις, ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὰς ἄλλας διαφοράς, ἐκάστοις ἀποπέμωτον τὸ πρέπον, καὶ καθ' αὐτὸ μὲν αἰρέμενος τὸ συνηθύνειν, λυπεῖν δ' εὐλαβούμενος, τοῖς δ' ἀποβαίνουσιν, εἰάν ἢ μείζω, συνεπέμωτος, λέγω δὲ τῷ καλῷ καὶ τῷ συμφέροντι. καὶ ἡδονῆς δ' ἕνεκα τῆς 5 εἰσαυθις μεγάλης μικρὰ λυπήσει. ὁ μὲν οὖν μέσος τοῖστος ἐσιν, οὐκ ὠνόμασαι δέ, τῷ δὲ συνηθύνοντος ὁ μὲν τῷ ἡδῆς εἶναι σοχαζόμενος μὴ δι' ἄλλο τι ἄρεσκος, ὁ δ' ὅπως ὠφέλειά τις αὐτῷ γίγνηται εἰς χρήματα καὶ ὅσα διὰ χρημάτων, κόλαξ'. ὁ δὲ πᾶσι δυσχεραίνων εἰρηται ὅτι δύσκολος 10 καὶ δύσπερις. ἀντικεισθαὶ δὲ φαίνεται τὰ ἄκρα ἑαυτοῖς διὰ τὸ ἀνώνυμον εἶναι τὸ μέσων.

13 Περὶ τὰ αὐτὰ δὲ σχεδὸν ἐστὶ καὶ ἡ τῆς ἀλαζονείας μεσοτήης· ἀνώνυμος δὲ καὶ αὐτή. οὐ χεῖρον δὲ καὶ τὰς τοιαύτας ἐπελεβέν· μᾶλλον τε γὰρ ἂν εἰδείμεν τὰ περὶ τὸ 15 ἦθος, καθ' ἕκασον διελθόντες, καὶ μεσοτήης εἶναι τὰς ἀρετὰς πιστεύσαιμεν ἂν, ἐπὶ πάντων ἕτως ἔχον συνιδόντες. ἐν δὴ τῷ συζῆν οἱ μὲν πρὸς ἡδονὴν καὶ λύπην ὁμιλῶντες εἰρηται, περὶ δὲ τῶν ἀληθευόντων τε καὶ ψευδομένων εἰπωμεν ὁμοίως ἐν λόγοις καὶ πράξεσι καὶ τῷ προσποιήματι. δοκεῖ 20 δὴ ὁ μὲν ἀλαζῶν προσποιητικὸς τῶν ἐνδοξῶν εἶναι καὶ μὴ ὑπαρχόντων καὶ μειζῶν ἢ ὑπάρχει, ὁ δὲ εἰρων ἀνάπαλιν ἀρνεῖσθαὶ τὰ ὑπάρχοντα ἢ ἐλάττω ποιεῖν, ὁ δὲ μέσος αὐθέκαστος τις ὡν ἀληθευτικὸς καὶ τῷ βίῳ καὶ τῷ λόγῳ, τὰ ὑπάρχοντα ὁμολογῶν εἶναι περὶ αὐτόν, καὶ ἔτε μείζω ἔτε 25 ἐλάττω. ἐστὶ δὲ τούτων ἕκαστα καὶ ἕνεκά τινος ποιεῖν καὶ μνησός. ἕκαστος δ' οἷός ἐστι, τοιαῦτα λέγει καὶ πράττει καὶ οὕτω ζῆ, εἰάν μὴ τινος ἕνεκα πράττη. καθ' αὐτὸ δὲ τὸ μὲν ψεῦδος φαῦλον καὶ ψεκτόν, τὸ δ' ἀληθές καλὸν καὶ ἐπαινετόν. ἕτω δὲ καὶ ὁ μὲν ἀληθευτικὸς μέσος ὡν ἐπαινε- 30 τός, οἱ δὲ ψευδομένοι ἀμφοτέροι μὲν ψεκτοὶ, μᾶλλον δ' ὁ ἀλαζῶν. περὶ ἕκατέρω δ' εἰπωμεν, πρότερον δὲ περὶ τῷ ἀληθευτικῷ. ἢ γὰρ περὶ τῷ ἐν ταῖς ὁμολογίαις ἀληθεύοντος λέγομεν, οὐδ' ὅσα εἰς ἀδικίαν ἢ δικαιοσύνην συντείνει (ἄλλης

γὰρ ἂν εἶη ταυτ' ἀρετῆς), ἀλλ' ἐν οἷς μνησός τοιοῦτον διαφέρωντος καὶ ἐν λόγῳ καὶ ἐν βίῳ ἀληθεύει τῷ τὴν ἕξιν τοῖστος εἶναι. δόξειε δ' ἂν ὁ τοιοῦτος ἐπιεικῆς εἶναι. ὁ γὰρ φιλαλήθης, καὶ ἐν οἷς μὴ διαφέρει ἀληθεύων, ἀληθεύσει καὶ ἐν οἷς διαφέρει ἔτι μᾶλλον· ὡς γὰρ αἰσχροὺν τὸ ψεῦδος εὐλαβήσεται, ὅ γε καὶ καθ' αὐτὸ ἠυλαβεῖτο· ὁ δὲ τοῖστος ἐπαινετός. ἐπὶ τὸ ἕλαττον δὲ μᾶλλον τῷ ἀληθῆς ἀποκλίνει· ἐμμελέστερον γὰρ φαίνεται διὰ τὸ ἐπαχθεῖς τὰς ὑπερβολὰς εἶναι. ὁ δὲ μείζω τῶν ὑπαρχόντων προσποιούμενος μνησός ἕνεκα φαῦλῳ μὲν ἕοικεν (οὐ γὰρ ἂν ἔχαιρε τῷ ψεῦδει), μάταιος δὲ φαίνεται μᾶλλον ἢ κακός. εἰ δ' ἕνεκά τινος, ὁ μὲν δόξης ἢ τιμῆς οὐ λίαν ψεκτός, ὡς ὁ ἀλαζῶν, ὁ δὲ ἀργυρίου, ἢ ὅσα εἰς ἀργύριον, ἀσχημονέστερος. ἢ ἐν τῇ δυνάμει δ' ἐσὶν ὁ ἀλαζῶν, ἀλλ' ἐν τῇ προαιρέσει· κατὰ τὴν ἕξιν γὰρ καὶ τῷ τοιοῦσδε εἶναι ἀλαζῶν ἐσιν, ὡσπερ καὶ ψεύστης ὁ μὲν τῷ ψεῦδει αὐτῷ χαιρῶν, ὁ δὲ δόξης ὀρεγόμενος ἢ κέρδους. οἱ μὲν ἔν δόξης χάριν ἀλαζονεύμενοι τὰ τοιαῦτα προσποιῶνται ἐφ' οἷς ἐπαινος ἢ εὐδαιμονισμός, οἱ δὲ κέρδους, ὡν καὶ ἀπόλαυσις ἐσὶ τοῖς πέλας καὶ ἂ διαλαθεῖν ἕξι μὴ ὄντα, οἷον μάντιν σοφὸν ἢ ἱατρόν. διὰ τῆτο οἱ πλεῖστοι προσποιῶνται τὰ τοιαῦτα καὶ ἀλαζονεύονται· ἕξι γὰρ ἐν αὐτοῖς τὰ εἰρημῆνα. οἱ δ' εἰρωνες ἐπὶ τὸ ἕλαττον λέγοντες χαριέστεροι μὲν τὰ ἦθη φαίνονται· ἢ γὰρ κέρδους ἕνεκα δοκῶσι λέγειν, ἀλλὰ φεύγοντες τὸ ὀγκηρόν· μάλισσα δὲ καὶ ἕτοι τὰ ἐνδοξὰ ἀπαρῶνται, οἷον καὶ Σωκράτης ἐποίει. οἱ δὲ καὶ τὰ μικρὰ καὶ τὰ φανερά προσποιούμενοι βαυκοπανοῦργοι λέγονται καὶ εὐκαταφρόνητοί εἰσιν. καὶ ἐνίστε ἀλαζονεία φαίνεται, οἷον ἢ τῶν Λακωνῶν ἐσθῆς· καὶ γὰρ ἢ ὑπερβολὴ καὶ ἢ λίαν ἕλλειψις ἀλαζονικόν. οἱ δὲ μετρίως χρώμενοι τῇ εἰρωνείᾳ καὶ περὶ τὰ μὴ λίαν ἐμποδῶν καὶ φανερά εἰρωνεύμενοι χαριέντες φαίνονται. ἀντικεισθαὶ δ' ὁ ἀλαζῶν φαίνεται τῷ ἀληθευτικῷ· χεῖρων γὰρ.

Οὔσης δὲ καὶ ἀναπαύσεως ἐν τῷ βίῳ, καὶ ἐν ταύτῃ 14 διαγωγῆς μετὰ παιδείας, δοκεῖ καὶ ἐνταῦθα εἶναι ὁμιλία

1. ἢ] ἢ καὶ H^o. || τὰς om M². || 4. μείζων K². || δὴ L². || 6. μεγάλης om K². || 7. συθῆτος H^o. || 8. τι ἄλλο H^oK²N² O². || τις ὠφέλεια K²O². || 13. ταῦτα M². || 14. καὶ om H^o. || αὕτη L²M². || 15. ἂν om H^o. || 16. ἕνεκα L²M². || 18. δὲ M². || 19. εἰπομεν L². || 21. δὲ L²M². || 26. ἕκαστος K². || 27. πράττει καὶ λέγει L²M². || 28. ἑαυτὸ H^oN². || 30. δὲ om K². || 32. τῷ om L²O².

1. φέροντα H^o. || 2. τάξιν M². || 3. ἐπιεικῆς εἶναι ὁ τοιοῦτος M². || 4. διαφέρει K². || ἀληθεύων — 5. διαφέρει om H^oN². || 5. ὡς] οὐ L²M². || κέρδους M². || 6. καὶ om M². || αὐτὸν K², ἑαυτὸν H^oN². || εὐλαβεῖτο L², εὐλαβεῖται pr K². || 12. ὁ post ὡς om M². || 15. τὸ K². || ποῖος H^oM²O². || εἶναι om H^o. || 19. ὡν καὶ] ἢ δι' ὡν καὶ M², ὡν ἢ δεῖ K². || α] δι' α H^oM², om K². || διαβλεῖν L². || 20. μάντιν σοφὸν ἱατρόν K², μάντιν ἢ ἱατρόν σοφόν O², ἱατρόν ἢ μάντιν σοφόν H^oN². || διὰ τῆτο om K². || 21. τὰ τοιαῦτα] ταῦτα K²O². || 23. λέγοντες om H^o. || 24. ὄγκηρόν K². || 26. καὶ post δὲ om K². || τὰ alterum om K²O². || φανερά μὴ προσποιούμενοι H^oN². || 27. βαυκοπανοῦργοι O², βλακοπανοῦργοι corr N², βαυκοπανοῦργοι M². || εὐκαταφρόνητοί K²O². || 31. φαίνονται καὶ ἀντικεισθαὶ K²O². || 33. καὶ post δὲ om M². || ἐν ταύτῃ om H^o. || 34. παιδείας K². || ὁμιλία τις εἶναι L²M².

τις ἐμμελής, καὶ οἷα δεῖ λέγειν καὶ ὧς, ὁμοίως δὲ καὶ ἀκύνειν. διοίσει δὲ καὶ τὸ ἐν τοιούτοις λέγειν ἢ τοιούτων ἀκύνειν. δῆλον δ' ὡς καὶ περὶ ταῦτ' ἐστὶν ὑπερβολὴ τε καὶ ἔλλειψις τῆς μέσης. οἱ μὲν ἔν τῷ γελοίῳ ὑπερβάλλοντες βωμολόχοι δοκῶσιν εἶναι καὶ φορτικοί, γλιχόμενοι πάντως τῷ γελοίου, καὶ μᾶλλον ζοχαζόμενοι τοῦ γέλωτα ποιῆσαι ἢ τῷ λέγειν εὐσχήμονα καὶ μὴ λυπεῖν τὸν σκωπτόμενον· οἱ δὲ μήτ' αὐτοὶ ἂν εἰπόντες μηδὲν γελοῖον τοῖς τε λέγουσι δυσχεραίνοντες ἄγριοι καὶ σκληροὶ δοκῶσιν εἶναι. οἱ δ' ἐμμελῶς παίζοντες εὐτράπελοι προσαγορεύονται, οἷον εὐτροποὶ· τοῦ γὰρ ἤθους αἱ τοιαῦται δοκοῦσι κινήσεις εἶναι, ὥσπερ δὲ τὰ σώματα ἐκ τῶν κινήσεων κίνηται, οὕτω καὶ τὰ ἤθη. ἐπιπολαζόντος δὲ τοῦ γελοίου, καὶ τῶν πλείστων χαιρόντων τῇ παιδιᾷ καὶ τῷ σκώπτειν μᾶλλον ἢ δεῖ, καὶ οἱ βωμολόχοι εὐτράπελοι προσαγορεύονται ὡς χαρίεντες. ὅτι δὲ διαφέρουσι, καὶ οὐ μικρόν, ἐκ τῶν εἰρημένων δῆλον. τῇ μέσῃ δ' ἔξει οἰκείον καὶ ἡ ἐπιδεξιότης ἐστίν· τοῦ δ' ἐπιδεξίου ἐστὶ τοιαῦτα λέγειν καὶ ἀκούειν οἷα τῷ ἐπιεικῇ καὶ ἐλευθερίῳ ἀρμόττει· ἐξὶ γὰρ τίνα πρέποντα τῷ τοιούτῳ λέγειν ἐν παιδιᾷς μέρει καὶ ἀκύνει, καὶ ἡ τοῦ ἐλευθερίου παιδιὰ διαφέρει τῆς τοῦ ἀνδραποδώδους, καὶ αὐτὴ τῷ πεπαιδευμένῳ καὶ ἀπαιδευτῷ. ἴδιοι δ' ἂν τις καὶ ἐκ τῶν κωμωδιῶν τῶν παλαιῶν καὶ τῶν καινῶν· τοῖς μὲν γὰρ ἦν γελοῖον ἢ αἰσχρολογία, τοῖς δὲ μᾶλλον ἢ ὑπόνοια· διαφέρει δ' οὐ μικρόν ταῦτα πρὸς εὐσχημοσύνην. πότερον οὖν τὸν εὐ σκώπτοντα ὀρίσειν τῷ λέγειν ἢ πρέπει ἐλευθερίῳ, ἢ τῷ μὴ λυπεῖν τὸν ἀκύνοντα, ἢ καὶ τέρπειν; ἢ καὶ τό γε τοιούτον ἀόριστον; ἄλλο γὰρ ἄλλω μισητόν τε καὶ ἡδύ. τοιαῦτα δὲ καὶ ἀκούσεται· ἢ γὰρ ὑπομένει ἀκύνων, ταῦτα καὶ ποιεῖν δοκεῖ. ἢ δὴ πᾶν ποιήσει· τὸ γὰρ σκῶμμα λαιδερῆμά τί ἐστίν, οἱ δὲ νομοθεταὶ ἕνια λαιδερῆν κωλύουσιν· ἔδει δ' ἴσως καὶ σκώπτειν. ὁ δὲ χαρίεις καὶ ἐλευθερίως ἕτως ἔξει, οἷον νόμος ὦν ἑαυτῷ. τοιούτος μὲν οὖν ὁ μέσος ἐστίν, εἴτ' ἐπιδεξίος εἴτ' εὐτράπελος λέγεται. ὁ δὲ βωμολόχος ἤττων ἐστὶ τῷ γελοίῳ, καὶ ἕτε ἑαυτῷ ἕτε τῶν ἄλλων ἀπεχόμενος, εἰ γέλωτα ποιήσει, καὶ τοιαῦτα λέγων

ὦν οὐθὲν ἂν εἴποι ὁ χαρίεις, ἕνια δ' οὐδ' ἂν ἀκύναι. ὁ δ' ἄγριος εἰς τὰς τοιαύτας ὁμιλίαις ἀχρεῖος· οὐθὲν γὰρ συμβαλλόμενος πᾶσι δυσχεραίνει. δοκεῖ δὲ ἡ ἀνάπαυσις καὶ ἡ παιδιὰ ἐν τῷ βίῳ εἶναι ἀναγκαῖον. τρεῖς οὖν αἱ εἰρημναι ἐν τῷ βίῳ μεσότητες, εἰσὶ δὲ πᾶσαι περὶ λόγων τινῶν καὶ πράξεων κοινωνίαν. διαφέρουσι δ' ὅτι ἡ μὲν περὶ ἀλήθειάν ἐστιν, αἱ δὲ περὶ τὸ ἡδύ. τῶν δὲ περὶ τὴν ἡδονὴν ἢ μὲν ἐν ταῖς παιδιαῖς, ἢ δ' ἐν ταῖς κατὰ τὸν ἄλλον βίον ὁμιλίαις.

Περὶ δὲ αἰδοῦς ὡς τινος ἀρετῆς οὐ προσήκει λέγειν· 15 πάθει γὰρ μᾶλλον ἔοικεν ἢ ἔξει. ὀρίζεται γοῦν φόβος τῆς ἀδοξίας, ἀποτελεῖται δὲ τῷ περὶ τὰ δεινὰ φόβου παρακλήσιον· ἐρυθραίνονται γὰρ οἱ αἰσχυρόμενοι, οἱ δὲ τὸν θάνατον φοβούμενοι ὠχρῶσιν. σωματικὰ δὲ φαίνεται πως εἶναι ἀμφοτέρα, ὅπερ δοκεῖ πάθους μᾶλλον ἢ ἔξως εἶναι. οὐ πάσῃ δ' ἡλικίᾳ τὸ πάθος ἀρμόζει, ἀλλὰ τῇ νέῃ· αἰμαθὰ γὰρ δεῖν τοὺς τηλικύτους αἰδήμονας εἶναι διὰ τὸ πάθει ζώοντας πολλὰ ἀμαρτάνειν, ὑπὸ τῆς αἰδοῦς δὲ κωλύεσθαι καὶ ἐκαινῶμεν τῶν μὲν νέων τοὺς αἰδήμονας, πρεσβύτερον δ' ἕδει ἂν ἐκαινῶσειεν ὅτι αἰσχυροῦς· ἕθεν γὰρ οἰόμεθα δεῖν αὐτὸν πράττειν ἐφ' οἷς ἐστὶν αἰσχρῆ. ἕδὲ γὰρ ἐπιεικῶς ἐστὶ ἢ αἰσχυρῆ, εἴπερ γίνεταί ἐπὶ τοῖς φαύλοις· οὐ γὰρ πρακτέον τὰ τοιαῦτα. εἰ δ' ἐστὶ τὰ μὲν κατ' ἀλήθειαν αἰσχροτάτα δὲ κατὰ δόξαν, οὐθὲν διαφέρει· ἕδτερα γὰρ πρακτέα, ὡς οὐκ αἰσχυρτέον. φαύλου δὲ καὶ τὸ εἶναι τοιούτων οἷον πράττειν τι τῶν αἰσχυρῶν. τὸ δ' ἕτως ἔχειν ὡς εἰ πράξει τι τῶν τοιούτων αἰσχυρῆσθαι, καὶ διὰ τοῦτ' οἰεσθαι ἐπιεικῆ εἶναι, ἄτοπον· ἐπὶ τοῖς ἐκουσίοις γὰρ ἢ αἰδῶς, ἕκων δὲ ὁ ἐπιεικῆς ἕδεποτε πράξει τὰ φαῦλα. εἴη δ' ἂν ἢ αἰδῶς ἢ ὑποθέσεως ἐπιεικῆς· εἰ γὰρ πράξαι, αἰσχυροῦς ἂν· ἕκ ἐστὶ δὲ τῆτο περὶ τὰς ἀρετάς. εἰ δ' ἢ ἀναίσχυρῆ φαῦλον καὶ τὸ μὴ αἰδεῖσθαι τὰ αἰσχροτάτα πράττειν, οὐθὲν μᾶλλον τὸ τοιαῦτα πράττοντα αἰσχυρῆσθαι ἐπιεικῆς. οὐκ ἐστὶ δ' ἕδ ἢ ἐγκράτεια ἀρετῆ, ἀλλὰ τις μικτῆ· δευχθήσεται δὲ περὶ αὐτῆς ἐν τοῖς ἕσπερον. νῦν δὲ περὶ δικαιοσύνης εἰπόμεν.

2. τῷ $H^o N^s$. ἢ τοιούτοις M^s , τύτοις L^s . ἢ τύτων O^s . ἢ 3. δ' om $K^s M^s$. ἢ καὶ post ὡς om M^s . ἢ 8. εἰπόντες ἂν $L^s M^s$. ἢ 9. ἄγριοι K^s . ἢ 11. κινήσεις δοκοῦσιν L^s . ἢ 12. κίνηται M^s . ἢ 14. καὶ ante οἱ om M^s . ἢ 16. καὶ om M^s . ἢ ἐκ] καὶ ἐκ $K^s O^s$. ἢ 17. ἐστὶ om H^o . ἢ 18. ἐλευθερίῳ $H^o L^s M^s$. ἢ 19. λέγειν τῷ τοιούτῳ O^s . ἢ 20. ἐλευθερίῳ $H^o K^s N^s$. ἢ 21. αὐτῷ] αἱ τῷ L^s , τῷ $N^s O^s$, om $H^o K^s$. ἢ 26. ἢ πρέπει] μὴ ἀπρεπῆ K^s , μὴ ἢ πρέπει H^o . ἢ ἐλευθερίῳ $L^s M^s$. ἢ 27. καὶ om L^s . ἢ λυπεῖν H^o . ἢ ἄλλω γὰρ ἄλλο $H^o N^s$. ἢ 28. γε N^s . ἢ ἀκούσεται K^s . ἢ 29. τοιαῦτα H^o . ἢ ἢ γὰρ πᾶν ποιήσει $H^o N^s$. ἢ 32. ἐλευθερίῳ $H^o L^s M^s$. ἢ 34. ἤττων $H^o M^s$. ἢ τῶν om $H^o M^s$. ἢ 35. ἄλλων — καὶ om N^s . ἢ εἰς M^s . ἢ ταῦτα K^s .

1. ἂν post εἴποι $H^o K^s N^s$, om M^s . ἢ οὐδ' om M^s . ἢ 3. δυσχεραίνει $H^o M^s$. ἢ δὲ καὶ ἢ $H^o N^s$. ἢ 4. ἀναγκαῖα $H^o K^s$. ἢ τρεῖς μὲν οὖν M^s . ἢ 6. ἀληθείας H^o . ἢ 8. ἢ δ' ἐν ταῖς] αἱ δὲ K^s . ἢ 11. οὖν $K^s O^s$. ἢ 12. ἀποτελεῖται] τε O^s , καὶ ἀποτελεῖται K^s . ἢ 13. κρηθαίνονται $K^s N^s$. ἢ 17. πάθος H^o . ἢ 19. πρεσβύτερος H^o . ἢ 20. γὰρ] δὲ M^s . ἢ 22. ἢ περ M^s . ἢ 24. γὰρ] δὲ $H^o N^s$. ἢ 26. δεῖν πράξαι $K^s N^s$, ὡς εἰ πράξαι H^o . ἢ 28. ἢ om M^s . ἢ 30. γὰρ om K^s . ἢ πράξαι M^s , πράξει $H^o O^s$. ἢ 31. εἰ δ' ἢ] ἢ δὲ M^s . ἢ 32. οὐθὲν γε μᾶλλον $H^o N^s$. ἢ τὸν $K^s L^s$. ἢ 33. ταῦτα $L^s M^s$, τὰ τοιαῦτα K^s . ἢ ἕδ' om M^s . ἢ 35. ἐν τοῖς om H^o .

Ε.

Περὶ δὲ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας σκοπεῖτον, περὶ ποίας
 τε τυγχάνουσιν εὔσαι πράξεις, καὶ ποία μεσότης ἐστὶν ἢ δι-
 καιοσύνη, καὶ τὸ δίκαιον τίνων μέσον. ἢ δὲ σκέψις ἡμῶν
 ἔσω κατὰ τὴν αὐτὴν μέθοδον τοῖς προειρημένοις. ὁρῶμεν δὲ
 πάντας τὴν τοιαύτην ἔξιν βουλομένους λέγειν δικαιοσύνην,
 ἀφ' ἧς πρακτικοὶ τῶν δικαίων εἰσὶ καὶ ἀφ' ἧς δικαιοπρα-
 γοῦσι καὶ βούλονται τὰ δίκαια· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ
 περὶ ἀδικίας, ἀφ' ἧς ἀδικῶσι καὶ βύλονται τὰ ἄδικα. διὸ
 καὶ ἡμῶν πρῶτον ὡς ἐν τύπῳ ὑποκείσθω ταῦτα. οὐδὲ γὰρ
 τὸν αὐτὸν ἔχει τρόπον ἐπὶ τε τῶν ἐπισημῶν καὶ δυνάμεων
 καὶ ἐπὶ τῶν ἔξεων. δύναμις μὲν γὰρ καὶ ἐπιστήμη δοκεῖ
 τῶν ἐναντίων ἢ αὐτῇ εἶναι, ἔξις δ' ἢ ἐναντία τῶν ἐναντίων
 οὐ, οἷον ἀπὸ τῆς ὑγιείας οὐ πράττεται τὰ ἐναντία, ἀλλὰ
 τὰ ὑγιεινὰ μόνον· λέγομεν γὰρ ὑγιεινῶς βαδίζειν, ὅταν
 βαδίζῃ ὡς ἀνὸς ὑγιαίνων. πολλάκις μὲν ἐν γνωρίζεται ἢ
 ἐναντία ἔξις ἀπὸ τῆς ἐναντίας, πολλάκις δὲ αἱ ἔξεις ἀπὸ
 τῶν ὑποκειμένων· ἐάν τε γὰρ ἢ εὐεξία ἢ φανερά, καὶ ἢ
 καχεξία φανερά γίνεται, καὶ ἐκ τῶν εὐεκτικῶν ἢ εὐεξία
 καὶ ἐκ ταύτης τὰ εὐεκτικά. εἰ γὰρ ἐξιν ἢ εὐεξία πυκνότης
 σαρκός, ἀνάγκη καὶ τὴν καχεξίαν εἶναι μανότητα σαρκός
 καὶ τὸ εὐεκτικὸν τὸ ποιητικὸν πυκνότητος ἐν σαρκί. ἀκολου-
 θεῖ δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἐὰν θάτερα πλεοναχῶς λέγεται,
 καὶ θάτερα πλεοναχῶς λέγεσθαι, οἷον εἰ τὸ δίκαιον, καὶ τὸ
 2 ἄδικον. ἔοικε δὲ πλεοναχῶς λέγεσθαι ἢ δικαιοσύνη καὶ ἢ
 ἀδικία, ἀλλὰ διὰ τὸ σύνεγγυς εἶναι τὴν ὁμωνυμίαν αὐτῶν
 λαμβάνει καὶ σύχ' ὥσπερ ἐπὶ τῶν πόρρω δήλη μᾶλλον· ἢ
 γὰρ διαφορὰ πολλῆ ἢ κατὰ τὴν ἰδέαν, οἷον ὅτι καλεῖται
 κλειὸς ὁμωνύμως ἢ τε ὑπὸ τὸν αὐχένα τῶν ζώων καὶ ἢ τὰς
 30 θύρας κλείουσιν. εἰλήφθω δὲ ὁ ἄδικος ποσαχῶς λέγεται.
 δοκεῖ δὲ ὅ τε παράνομος ἄδικος εἶναι καὶ ὁ πλεονέκτης καὶ
 ὁ ἄνιστος, ὥστε δῆλον ὅτι καὶ ὁ δίκαιος ἔσται ὁ τε νόμιμος
 καὶ ὁ ἴσος. τὸ μὲν δίκαιον ἄρα τὸ νόμιμον καὶ τὸ ἴσον, τὸ

δ' ἄδικον τὸ παράνομον καὶ τὸ ἄνιστον. ἐπεὶ δὲ καὶ πλεο-
 νέκτης ὁ ἄδικος, περὶ τὰγαθὰ ἔσται, οὐ πάντα, ἀλλὰ περὶ
 ὅσα εὐτυχία καὶ ἀτυχία, ἃ ἐστὶ μὲν ἀπλῶς αἰεὶ ἀγαθὰ,
 τινὲ δ' ἐκ αἰεὶ. οἱ δ' ἄνθρωποι ταῦτα εὐχονται καὶ διώκουσιν·
 δεῖ δ' εἶ, ἀλλ' εὐχεσθαι μὲν τὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ καὶ αὐτοῖς
 ἀγαθὰ εἶναι, αἰρεῖσθαι δὲ τὰ αὐτοῖς ἀγαθὰ. ὁ δ' ἄδικος
 οὐκ αἰεὶ τὸ πλεόν αἰρεῖται, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔλαττον ἐπὶ τῶν
 ἀπλῶς κακῶν· ἀλλ' ὅτι δοκεῖ καὶ τὸ μείον κακὸν ἀγαθόν
 πως εἶναι, τοῦ δ' ἀγαθοῦ ἐξιν ἢ πλεονεξία, διὰ τῆτο δοκεῖ
 πλεονέκτης εἶναι. ἔστι δ' ἄνιστος· τοῦτο γὰρ περιέχει καὶ
 κοινόν. ἐπεὶ δ' ὁ παράνομος ἄδικος ἦν ὁ δὲ νόμιμος δίκαιος,
 3 δῆλον ὅτι πάντα τὰ νόμιμά ἐστὶ πως δίκαια· τὰ τε γὰρ
 ὠρισμένα ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς νόμιμά ἐστι, καὶ ἕκαστον τῶ-
 των δίκαιον εἶναι φασί. οἱ δὲ νόμοι ἀγορεύουσι περὶ ἀπάν-
 των, στοχαζόμενοι ἢ τοῦ κοινῆ συμφέροντος πᾶσιν ἢ τοῖς
 ἀρίστοις ἢ τοῖς κυρίοις, κατ' ἀρετὴν ἢ κατ' ἄλλον τινὰ τρό-
 πον τοιούτων· ὥσε ἕνα μὲν τρόπον δίκαια λέγομεν τὰ ποιη-
 τικὰ καὶ φυλακτικὰ τῆς εὐδαιμονίας καὶ τῶν μορίων αὐτῆς
 τῇ πολιτικῇ κοινωνίᾳ. προστάττει δ' ὁ νόμος καὶ τὰ τῆ ἀν-
 δρείου ἔργα ποιεῖν, οἷον μὴ λείπειν τὴν τάξιν μηδὲ φευγεῖν
 μηδὲ ρίπτειν τὰ ὄπλα, καὶ τὰ τῆ σώφρονος, οἷον μὴ μοι-
 χεῦειν μηδ' ὑβρίζειν, καὶ τὰ τοῦ πράου, οἷον μὴ τύπτειν
 μηδὲ κακηγορεῖν, ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὰς ἄλλας ἀρετὰς
 καὶ μοχθηρίας τὰ μὲν κελεύων τὰ δ' ἀπαγορεύων, ὁρθῶς
 μὲν ὁ κείμενος ὁρθῶς, χεῖρον δ' ὁ ἀπεσχεδιασμένος. αὕτη
 μὲν ἐν ἢ δικαιοσύνη ἀρετὴ μὲν ἐστὶ τελεία, ἀλλ' ἔχ' ἀπλῶς
 ἀλλὰ πρὸς ἕτερον. καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις κρατίστη τῶν
 ἀρετῶν εἶναι δοκεῖ ἢ δικαιοσύνη, καὶ οὐθ' ἔσπερος οὐθ' ἐῶς
 ἔτω θαυμαστός· καὶ παροιμιαζόμενοι φασί "ἐν δὲ δικαιο-
 σύνη συλλήβδην πᾶσ' ἀρετῇ ἐνι." καὶ τελεία μάλιστα ἀρετῇ,
 ὅτι τῆς τελείας ἀρετῆς χρῆσις ἐστίν. τελεία δ' ἐστίν, ὅτι ὁ
 ἔχων αὐτὴν καὶ πρὸς ἕτερον δύναται τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι,
 ἀλλ' οὐ μόνον καθ' αὐτόν· πολλοὶ γὰρ ἐν μὲν τοῖς οἰκείοις
 τῇ ἀρετῇ δύναται χρῆσθαι, ἐν δὲ τοῖς πρὸς ἕτερον ἀδυνα-

6. ἐξιν *M*². || 9. τὸν — 10. ἄδικα om *K*². || 11. αὐτε *K*², οὐ *M*². || 12. καὶ τῶν δυνάμεων *H*²*N*². || 15. ἀπὸ — πράττεται] ἢ αὐτῇ εἶναι *M*². || 16. γὰρ τὸ ὑγιεινῶς *M*². || 17. ὁ om *M*². || 21. καὶ — εὐεκτικά om *M*². || 22. σαρκὸς μανότητα *M*². || 23. τὸ post εὐεκτικὸν om *M*². || 25. ἄδικον καὶ ἢ ἀδικία *K*², δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον καὶ ἢ ἀδικία *L*². || 26. ἀδικία καὶ ἢ δικαιοσύνη *M*². || 28. λαμβάνειν *M*². || 29. ἢ om *L*². || 30. κλειὸς *K*²*L*². || ὁμώνυμος *K*². || 32. τε *N*². || 33. ὁ ἄνιστος] ἄδικος *K*². || 34. ὁ om *K*². || μὲν om *L*².

1. δ' om *K*². || δὲ] γὰρ *H*²*N*². || καὶ om *K*²*M*²*O*². || 2. ἔσται om *K*². || 3. εὐτυχίαι καὶ ἀτυχίαι *L*². || 7. ἀλλὰ om *L*². || 8. μείον] μὴ *K*²*L*². || 9. τοῦ — 10. εἶναι om *L*². || 9. ἐξιν om *O*². || 11. post κοινόν *H*²*N*² τὸ γὰρ ἄνιστος ἔχει τὸ πλεόν καὶ τὸ ἔλαττον. et, cum *L*²*M*²*O*², καὶ παράνομος. τοῦτο γὰρ, ἢ παρανομία ἢ τοῖ ἢ (ἢ om *M*²*O*²) ἀνισότης, περιέχει πᾶσαν ἀδικίαν καὶ κοινόν ἐστι πάσης ἀδικίας. || 12. ἔσται *M*². || τὰ τε] ταῦτα *M*². || 16. κατ'] ἢ κατ' *H*²*N*²*O*². || κατ' ἀρετὴν om *K*². || 18. τῆς om *K*²*L*²*M*². || 20. λείπειν *O*²: ceteri λιπεῖν. || 23. κατηγορεῖν *M*²*O*². || καὶ τὰ κατὰ *L*². || 24. ὁρθός *H*²*M*²*N*². || 25. χεῖρον *H*²*L*²*M*²*N*². || ταύτη *K*². || 27. ἀλλὰ om *L*². || 29. θαυμαστός· διδ καὶ *L*²*M*². || δὲ om *M*². || 30. ἐν *K*²*L*²*O*²: ceteri ἐξί. || 31. τελεία δ'] ἀρετῇ δὲ τελεία *M*². || ὅτι om *K*². || 34. δύναται τῇ ἀρετῇ *O*².

τῷσιν. καὶ διὰ τῆτο εὖ δοκεῖ ἔχειν τὸ τῷ Βίαντος, ὅτι ἀρχῇ
 ἄνδρα δείξει· πρὸς ἕτερον γὰρ καὶ ἐν κοινωνίᾳ ἤδη ὁ ἀρχων.
 διὰ δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο καὶ ἀλλότριον ἀγαθὸν δοκεῖ εἶναι ἢ
 δικαιοσύνη μόνη τῶν ἀρετῶν, ὅτι πρὸς ἕτερόν ἐστιν· ἀλλῶ
 γὰρ τὰ συμφέροντα πράττει, ἢ ἀρχοντι ἢ κοινωνῶ. κάκ- 5
 ζος μὲν ἔν ὁ καὶ πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς τὰς φίλους χρώμενος
 τῇ μοχθηρίᾳ, ἄριστος δ' οὐχ ὁ πρὸς αὐτὸν τῇ ἀρετῇ ἀλλὰ
 πρὸς ἕτερον· τῆτο γὰρ ἔργον χαλεπόν. αὕτη μὲν ἔν ἡ δι-
 καιοσύνη ἢ μέρος ἀρετῆς ἀλλ' ὅλη ἀρετὴ ἐστίν, ἢ δ' ἢ ἐναν-
 τία ἀδικία μέρος κακίας ἀλλ' ὅλη κακία. τί δὲ διαφέρει 10
 ἢ ἀρετὴ καὶ ἢ δικαιοσύνη αὕτη, δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων·
 ἔστι μὲν γὰρ ἢ αὕτη, τὸ δ' εἶναι οὐ τὸ αὐτό, ἀλλ' ἢ μὲν
 πρὸς ἕτερον, δικαιοσύνη, ἢ δὲ τοιαύδε ἔστις, ἀπλῶς ἀρετὴ.

4 Ζητοῦμεν δὲ γε τὴν ἐν μέρει ἀρετῆς δικαιοσύνην· ἐστὶ
 γὰρ τις, ὡς φαμέν. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ ἀδικίας τῆς κατὰ 15
 μέρος. σημεῖον δ' ὅτι ἐστίν· κατὰ μὲν γὰρ τὰς ἄλλας
 μοχθηρίας ὁ ἐνεργῶν ἀδικεῖ μὲν, πλεονεκτεῖ δ' ἢ δέν, οἷον ὁ
 ῥίψας τὴν ἀσπίδα διὰ δειλίαν ἢ κακῶς εἰπὼν διὰ χαλεπότη-
 τητα ἢ οὐ βοηθήσας χρήμασι δι' ἀνελευθερίαν· ὅταν δὲ
 πλεονεκτῇ, πολλάκις κατ' ἕδεμίαν τῶν τοιούτων, ἀλλὰ μὴν 20
 ἢ δὲ κατὰ πάσας, κατὰ πονηρίαν δὲ γε τινὰ (ψέγομεν γὰρ)
 καὶ κατ' ἀδικίαν. ἔστιν ἄρα γε ἄλλη τις ἀδικία ὡς μέρος
 τῆς ὅλης, καὶ ἀδικόν τι ἐν μέρει τοῦ ὅλου ἀδικῶν τῷ παρα-
 τὸν νόμον. ἔτι εἰ ὁ μὲν τοῦ κερδαίνειν ἕνεκα μοιχεύει καὶ
 προσλαμβάνων, ὁ δὲ προσίθεις καὶ ζημιώμενος δι' ἐπιθυμίαν, 25
 ἔτος μὲν ἀκόλαστος δόξειεν ἂν εἶναι μᾶλλον ἢ πλεονεκτῆς,
 ἐκεῖνος δ' ἀδικός, ἀκόλαστος δ' οὐ· δῆλον ἄρα ὅτι διὰ τὸ
 κερδαίνειν. ἔτι περὶ μὲν τᾶλλα πάντα ἀδικήματα γίνεται
 ἢ ἐπαναφορά ἐπὶ τινὰ μοχθηρίαν αἰεὶ, οἷον εἰ ἐμοίχευσεν,
 ἐπ' ἀκολασίαν, εἰ ἐγκατέλιπε τὸν παραστάτην, ἐπὶ δειλίαν, 30
 εἰ ἐπάταξεν, ἐπ' ὀργήν· εἰ δ' ἐκέρδανεν, ἐπ' ἕδεμίαν μοχθη-
 ρίαν ἀλλ' ἢ ἐπ' ἀδικίαν. ὥστε φανερόν ὅτι ἐστὶ τις ἀδικία
 παρὰ τὴν ὅλην ἄλλη ἐν μέρει, συνώνυμος, ὅτι ὁ ὀρισμὸς ἐν

τῷ αὐτῷ γένει· ἀμφω γὰρ ἐν τῷ πρὸς ἕτερον ἔχουσι τὴν
 δύναμιν, ἀλλ' ἢ μὲν περὶ τιμὴν ἢ χρήματα ἢ σωτηρίαν, ἢ
 εἰ τι ἐχοίμεν ἐν ὀνόματι περιλαβεῖν ταῦτα πάντα, καὶ
 δι' ἠδονὴν τὴν ἀπὸ τῷ κέρδους, ἢ δὲ περὶ ἅπαντα περὶ ὅσα ὁ
 σπουδαῖος.

Ἔστι μὲν ἔν εἰς δικαιοσύνην πλείους, καὶ ὅτι ἔστι τις 5
 καὶ ἕτερα παρὰ τὴν ὅλην ἀρετὴν, δῆλον· τίς δὲ καὶ ὅποια
 τις, ληπτέον. διώρισται δὲ τὸ ἀδικὸν τό τε παράνομον καὶ
 τὸ ἄνισον, τὸ δὲ δίκαιον τό τε νόμιμον καὶ τὸ ἴσον. κατὰ
 μὲν ἔν τὸ παράνομον ἢ πρότερον εἰρημένη ἀδικία ἐστίν. ἐπεὶ
 δὲ τὸ ἄνισον καὶ τὸ πλεόν οὐ ταῦτόν ἀλλ' ἕτερον ὡς μέρος
 πρὸς ὅλον (τὸ μὲν γὰρ πλεόν ἅπαν ἄνισον, τὸ δ' ἄνισον
 οὐ πᾶν πλεόν), καὶ τὸ ἀδικὸν καὶ ἢ ἀδικία οὐ ταῦτά ἀλλ'
 ἕτερα ἐκείνων, τὰ μὲν ὡς μέρη τὰ δ' ὡς ὅλα· μέρος γὰρ
 αὕτη ἢ ἀδικία τῆς ὅλης ἀδικίας, ὁμοίως δὲ καὶ ἢ δικαιο-
 σύνη τῆς δικαιοσύνης. ὥσε καὶ περὶ τῆς ἐν μέρει δικαιοσύ-
 νης καὶ περὶ τῆς ἐν μέρει ἀδικίας λεκτέον, καὶ τῷ δικαίου
 καὶ τῷ ἀδικίου ὡσαύτως. ἢ μὲν ἔν κατὰ τὴν ὅλην ἀρετὴν
 τεταγμένη δικαιοσύνη καὶ ἀδικία, ἢ μὲν τῆς ὅλης ἀρετῆς
 ὅσα χρήσις πρὸς ἄλλον, ἢ δὲ τῆς κακίας, ἀφείσθω. καὶ
 τὸ δίκαιον δὲ καὶ τὸ ἀδικὸν τὸ κατὰ ταύτας φανερόν ὡς
 διοριζέον· σχεδὸν γὰρ τὰ πολλὰ τῶν νομίμων τὰ ἀπὸ τῆς
 ὅλης ἀρετῆς πραττόμενά ἐστίν· καθ' ἑκάστην γὰρ ἀρετὴν
 προσάττει ζῆν καὶ καθ' ἑκάστην μοχθηρίαν κωλύει ὁ νόμος.
 τὰ δὲ ποιητικὰ τῆς ὅλης ἀρετῆς ἐστὶ τῶν νομίμων ὅσα νενο-
 μούβηται περὶ παιδείαν τὴν πρὸς τὸ κοινόν. περὶ δὲ τῆς
 καθ' ἑαστον παιδείας, καθ' ἣν ἀπλῶς ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐστὶ,
 πότερον τῆς πολιτικῆς ἐστίν ἢ ἑτέρας, ὕστερον διοριζέον· οὐ
 γὰρ ἴσως ταῦτόν ἀνδρὶ τ' ἀγαθῷ εἶναι καὶ πολίτη παντί.
 τῆς δὲ κατὰ μέρος δικαιοσύνης καὶ τῷ κατ' αὐτὴν δικαίου
 ἐν μέρει ἐστίν εἶδος τὸ ἐν ταῖς διανομαῖς τιμῆς ἢ χρημάτων
 ἢ τῶν ἄλλων ὅσα μεριστὰ τοῖς κοινωνῶσι τῆς πολιτείας (ἐν
 τέτοις γὰρ ἐστὶ καὶ ἄνισον ἔχειν καὶ ἴσον ἕτερον ἑτέρου), ἐν

1. ἀρχῇ $H^a L^b M^b N^b$. || 2. τὸν ἄνδρα $H^a N^b O^b$. || 3. τὸ αὐτὸ δὲ M^b . || 4. ὅτι καὶ πρὸς $H^a N^b$. || 5. κοινῶ $H^a N^b$. || 6. πρὸς
 ante τὴς om M^b . || 7. ἀλλ' ὁ O^b . || 9. ἀλλὰ καὶ ὅλη M^b . || 10. ἀδικία] κακία K^b . || 11. αὕτη K^b , om O^b . || 12.] ἢ $K^b L^b$
 M^b . || 13. ἢ δικαιοσύνη $K^b L^b N^b$. || 14. γε om M^b . || 15. δὲ om L^b . || περὶ] περὶ τῆς O^b . || τῆς om M^b . || 17. ὁ om K^b . || ὁ
 om M^b . || 18. ἢ ὁ κακῶς $H^a O^b$. || 20. ἀλλὰ μὴν ἀλλ' ἢ δὲ M^b . || 21. ψεγομένην, omisso γὰρ, M^b . || 22. ἄρα γε] γὰρ K^b . || τις
 ἄλλη $M^b O^b$. || μέρος τι τῆς $L^b M^b O^b$. || 24. ἔτι] ὅτι K^b , ἔτι δὲ O^b . || 25. προσλαμβάνει $L^b M^b$, προσλαμβάνει O^b . || 26. δόξειεν ἐν
 μᾶλλον εἶναι O^b , μᾶλλον δόξει εἶναι K^b . || 30. ἐγκατέλιπε M^b . || 31. εἰ δ' ἐπάταξεν $K^b L^b N^b$. || 33. ὁ om M^b .

2. ἢ χρήματα] καὶ χρήματα O^b , ἢ καὶ χρήματα $L^b M^b$. || ἢ σωτηρίαν] καὶ σωτηρίαν M^b . || 4. τῷ om O^b . || περὶ πάντα K^b , om
 M^b . || 6. εἰσὶν αἱ δικαιοσύνη K^b . || ὅτι et 7. καὶ ante ἕτερα om O^b . || 8. δὲ $K^b M^b$. || τε om M^b . || 9. τὸ δὲ — ἴσον om M^b . ||
 10. μὲν ἔν om K^b . || 11. πλείον] παράνομον πλεόν K^b . || 12. πρὸς] καὶ πρὸς K^b . || τὸ μὲν γὰρ πλείον] τὸ μὲν γὰρ ἄνισον ἅπαν παράνομον, τὸ
 δὲ παράνομον οὐχ ἅπαν ἄνισον, καὶ (ὡσαύτως δὲ καὶ O^b) τὸ πλεόν $M^b O^b$. || 13. οὐχ ἅπαν M^b . || 14. γὰρ] δ' M^b . || 16. ὡσε περὶ L^b
 O^b , ὡσε περὶ K^b . || 17. περὶ om O^b . || 18. τῷ om K^b . || 21. δὲ om M^b . || αὐτάς L^b , πάστας M^b . || 22. τὰ] τι M^b . || τὰ om M^b . ||
 23. προσεπτόμενα K^b , προεπτόμενα margo O^b . || 30. κατὰ ταύτην δικαίου K^b , δικαίου τοῦ κατ' αὐτὴν L^b .

δὲ τὸ ἐν τοῖς συναλλάγμασι διορθωτικόν. τούτου δὲ μέρη δύο· τῶν γὰρ συναλλαγμάτων τὰ μὲν ἐκυσία ἐστὶ τὰ δ' ἀκυσία, ἐκυσία μὲν τὰ τοιαῦτα οἷον πρᾶσις, ὠνή, δανεισμός, ἐγγυή, χρῆσις, παρακαταθήκη, μίσθωσις· ἐκυσία δὲ λέγεται, ὅτι ἡ ἀρχὴ τῶν συναλλαγμάτων τῶν ἐκυσίος. τῶν δ' ἀκουσίων τὰ μὲν λαβραῖα, οἷον κλοπή, μοιχεῖα, φαρμακεία, προαγωγεία, δουλαπατία, δολοφονία, ψευδομαρτυρία, τὰ δὲ βίαια, οἷον αἰκία, δεσμός, θάνατος, ἀρπαγῆ, βήρωσις, κακηγορία, προπηλακισμός. ἐπεὶ δ' ὁ τ' ἀδικος ἄνισος καὶ τὸ ἀδικον ἄνισον, δῆλον ὅτι καὶ μέσον τί ἐστὶ τῷ ἄνισου. τῆτο δ' ἐστὶ τὸ ἴσον· ἐν ὁποίᾳ γὰρ πράττει ἐστὶ τὸ πλεόν καὶ τὸ ἔλαττον, ἐστὶ καὶ τὸ ἴσον. εἰ ἔν τὸ ἀδικον ἄνισον, τὸ δίκαιον ἴσον· ὅπερ καὶ ἀνευ λόγου δοκεῖ πᾶσιν. ἐπεὶ δὲ τὸ ἴσον μέσον, τὸ δίκαιον μέσον τι ἂν εἴη. ἐστὶ δὲ τὸ ἴσον ἐν ἐλαχίστοις δυσὶν· ἀνάγκη τοίνυν τὸ δίκαιον μέσον τε καὶ ἴσον εἶναι [καὶ πρὸς τι] καὶ τισίν, καὶ ἡ μὲν μέσον, τινῶν (ταῦτα δ' ἐστὶ πλείον καὶ ἔλαττον), ἡ δ' ἴσον ἐστὶ, δυσὶν, ἡ δὲ δίκαιον, τισίν. ἀνάγκη ἄρα τὸ δίκαιον ἐν ἐλαχίστοις εἶναι τέτταρσιν· οἷς τε γὰρ δίκαιον τυγχάνει ὄν, δύο ἐστὶ, καὶ ἐν οἷς τὰ πράγματα, δύο. καὶ ἡ αὐτὴ ἐστὶ ἰσότης, οἷς καὶ ἐν οἷς· ὡς γὰρ ἐκεῖνα ἔχει τὰ ἐν οἷς, ἔτω κάκεινα ἔχει· εἰ γὰρ μὴ ἴσοι, ἔκ ἴσα ἔξουσιν, ἀλλ' ἐντεῦθεν αἱ μάχαι καὶ τὰ ἐγκλήματα, ὅταν ἡ ἴσοι μὴ ἴσα ἢ μὴ ἴσοι ἴσα ἔχῃσι καὶ νέμονται. ἐτι ἐκ τῶ κατ' ἀξίαν τῆτο δῆλον· τὸ γὰρ δίκαιον ἐν ταῖς διανομαῖς ὁμολογῆσι πάντες κατ' ἀξίαν τινὰ δεῖν εἶναι, τὴν μέντοι ἀξίαν ἢ τὴν αὐτὴν λέγουσι πάντες ὑπάρχειν, ἀλλ' οἱ μὲν δημοκρατικοὶ ἐλευθερίαν, οἱ δ' ὀλιγαρχικοὶ πλῆτον, οἱ δ' εὐγένειαν, οἱ δ' ἀριστοκρατικοὶ ἀρετήν. ἔστιν ἄρα τὸ δίκαιον ἀνάλογόν τι. τὸ γὰρ ἀνάλογον ἢ μόνον ἐστὶ μοναδικῷ ἀριθμῷ ἴδιον, ἀλλ' ὅλως ἀριθμῷ· ἢ γὰρ ἀναλογία ἰσότης ἐστὶ λόγων, καὶ ἐν τέτταρσιν ἐλαχίστοις. ἢ μὲν ἔν διηρημένῃ ὅτι ἐν τέτταρσι, δῆλον. ἀλλὰ καὶ ἡ συνεχῆς· τῷ γὰρ ἐνὶ ὡς δυσὶ χρῆ-

ται καὶ δις λέγει, οἷον ὡς ἡ τοῦ α πρὸς τὴν τῆ β, οὕτως καὶ ἡ τῆ β πρὸς τὴν τῆ γ. δις ἔν ἡ τῆ β εἴρηται· ὡς· εἰδὴ ἢ τοῦ β τεθῆ δις, τέτταρα ἔσαι τὰ ἀνάλογα. ἐστὶ δὲ καὶ τὸ δίκαιον ἐν τέτταρσιν ἐλαχίστοις, καὶ ὁ λόγος ὁ αὐτός· διήρηται γὰρ ὁμοίως, οἷς τε καὶ α. ἔσαι ἄρα ὡς ὁ α ὅρος πρὸς τὸν β, ἔτως ὁ γ πρὸς τὸν δ, καὶ ἐναλλάξ ἄρα, ὡς ὁ α πρὸς τὸν γ, ὁ β πρὸς τὸν δ. ὥστε καὶ τὸ ὅλον πρὸς τὸ ὅλον· ὅπερ ἡ νομὴ συνδυάζει· κἂν ἔτως συντεθῆ, δικαίως συνδυάζει. ἢ ἄρα τῆ α ὅρου τῷ γ καὶ ἡ τῆ β τῷ δ σύ-7 ζευξίς τὸ ἐν διανομῇ δίκαιόν ἐστι, καὶ μέσον τὸ δίκαιον τῆτ' ἐστὶ τῆ παρα τὸ ἀνάλογον· τὸ γὰρ ἀνάλογον μέσον, τὸ δὲ δίκαιον ἀνάλογον. καλοῦσι δὲ τὴν τοιαύτην ἀναλογίαν γεωμετρικὴν οἱ μαθηματικοί· ἐν γὰρ τῇ γεωμετρικῇ συμβαίνει καὶ τὸ ὅλον πρὸς τὸ ὅλον ὅπερ ἐκάτερον πρὸς ἐκάτερον. ἐστὶ δ' ἢ συνεχῆς αὕτη ἢ ἀναλογία· ἢ γὰρ γίνεται εἰς ἀριθμῷ ὅρος, ὡ καὶ ὁ. τὸ μὲν ἔν δίκαιον τῆτο τὸ ἀνάλογον, τὸ δ' ἀδικον τὸ παρα τὸ ἀνάλογον. γίνεται ἄρα τὸ μὲν πλεόν τὸ δὲ ἔλαττον. ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἔργων συμβαίνει· ὁ μὲν γὰρ ἀδικῶν πλεόν ἔχει, ὁ δ' ἀδικούμενος ἔλαττον τῆ ἀγαθῷ. ἐπὶ δὲ τῆ κακῷ ἀνάπαλιν· ἐν ἀγαθοῦ γὰρ λόγῳ γίνεται τὸ ἔλαττον κακὸν πρὸς τὸ μείζον κακόν· ἐστὶ γὰρ τὸ ἔλαττον κακὸν μᾶλλον αἰρετὸν τῆ μείζονος, τὸ δ' αἰρετὸν ἀγαθόν, καὶ τὸ μᾶλλον μείζον. τὸ μὲν οὖν ἐν εἶδος τῆ δικαίου τῆτ' ἐστίν.

Τὸ δὲ λοιπὸν ἐν τὸ διορθωτικόν, ὃ γίνεται ἐν τοῖς συναλλάγμασι καὶ τοῖς ἐκυσίοις καὶ τοῖς ἀκουσίοις. τῆτο δὲ τὸ δίκαιον ἄλλο εἶδος ἔχει τῆ προτέρου. τὸ μὲν γὰρ διανεμητικὸν δίκαιον τῶν κοινῶν αἰεὶ κατὰ τὴν ἀναλογίαν ἐστὶ τὴν εἰρημένην· καὶ γὰρ ἀπὸ χρημάτων κοινῶν εἰδὴ γίγνηται ἢ διανομή, ἔσται κατὰ τὸν λόγον τὸν αὐτὸν ὅπερ ἔχουσι πρὸς ἄλληλα τὰ εἰσενεχθέντα· καὶ τὸ ἀδικον τὸ ἀντικείμενον τῷ δικαίῳ τῆτω παρα τὸ ἀνάλογόν ἐστίν. τὸ δ' ἐν τοῖς συναλλάγμασι δίκαιον ἐστὶ μὲν ἴσον τι, καὶ τὸ ἀδι-

1. μέρη εἰσὶ δύο *L*², δύο μέρη *M*². || 2. ἀδικημάτων *K*²*M*² et pr *L*². || 3. μὲν γὰρ τὰ *L*². || 7. προαγωγεία *K*²*L*². || δουλαπατία *K*². || 9. κακηγορία *O*². || 13. ὅπερ — πᾶσιν om *M*². || 14. μέσον καὶ τὸ *M*². || ἂν ante τι *K*², om *O*². || 16. καὶ πρὸς τι om *K*², καὶ τισὶ om *L*². καὶ τισὶ καὶ πρὸς τι *O*². || 17. πλεόν *L*². || 18. ἐστὶ om *K*². || 21. ἔσαι om *K*²*O*². || τὰ ἐν οἷς om *K*². || 22. γὰρ ἄνισοι *O*². || 23. ἡ om *L*²*M*². || μὴ ἴσα ἴσοι *K*². || 24. ἡ μὴ ἴσοι ἴσα om *L*²*M*². || post νέμονται *L*² καὶ οἱ μὴ ἴσοι ἴσα. || ἐστὶ δ' *M*². || 25. νομαῖς *K*²*L*². || 26. εἶναι δεῖν *M*². || 27. ὑπάρχειν] κατ' ἀξίαν τινὰ δεῖν εἶναι *K*², om *O*². || 31. ἡ τε γὰρ *M*²*O*². || λόγου *K*²*O*². || 33. χρῆσται *L*²*M*².

1. ὡς om *M*². || α — β et 2. β — γ] πρώτου — δευτέρου — δευτέρου — τρίτου *K*². et perinde 5, 6, 7, 9. || 1. οὕτως om *L*²*M*². || 2. εἰδὴ τὸ δεύτερον δις τεθῆ *K*². || 3. τέσσαρά ἐστι *M*². || 5. διήρηται *K*²*M*²*O*². || ἔσαι om *K*². || 6. καὶ — 7. δ om *M*². || 8. κἂν — 9. συνδυάζει om *M*². || 11. τούτ' — 12. δίκαιον om *M*². || 11. τῷ] τὸ *K*²*L*². || τὸ μὲν γὰρ *O*². || 13. μαθητικοὶ *L*². || 14. τὸ post πρὸς om *M*². || 15. αὕτη *K*². || 16. ὁ ὅρος *O*². || ὡ om pr *K*². || τὸ post τῆτο om *L*². || 17. τῷ μὲν πλεόν τῷ *M*². || 18 et 19. πλείον *O*². || 20. κακῷ τὸ ἀνάπαλιν *O*². || 21. γίνεται καὶ τὸ *M*². || 25. συναλλάγμασι καὶ τοῖς ἀκουσίοις καὶ τοῖς ἐκυσίοις *L*², συναλλάγμασι τοῖς ἐκυσίοις τε καὶ ἀκουσίοις *M*². || 27. πρότερον *K*². || γὰρ om *M*². || 28. δίκαιον om *K*². || 29. γίγνηται *L*². || 30. τὸν post κατὰ om *M*². || 31. εἰς ἄλληλα προσενεχθέντα *K*². || 32. τῆτω τὸ παρα τὸ *K*²*O*².

κον ἄνισον, ἀλλ' ἔκατὰ τὴν ἀναλογίαν ἐκείνην ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν. οὐθὲν γὰρ διαφέρει, εἰ ἐπιεικὴς φαῦλον ἀπεσέρησεν ἢ φαῦλος ἐπιεικῆ, ἢ δ' εἰ ἐμοίχευσεν ἐπιεικὴς ἢ φαῦλος· ἀλλὰ πρὸς τῷ βλάβους τὴν διαφορὰν μόνον βλέπει ὁ νόμος, καὶ χρῆται ὡς ἴσοις, εἰ ὁ μὲν ἀδικεῖ ὁ δ' ἀδικεῖται, καὶ εἰ ἔβλαψεν ὁ δὲ βέβλαπται. ὥστε τὸ ἀδικον τῆτο ἄνισον ὃν ἰσάζειν πειρᾶται ὁ δικαστής· καὶ γὰρ ὅταν ὁ μὲν πληγῆ ὁ δὲ πατάξῃ, ἢ καὶ κτείνῃ ὁ δ' ἀποθάνῃ, διήρηται τὸ πάθος καὶ ἡ πράξις εἰς ἄνισα· ἀλλὰ πειρᾶται τῆ ζημίας ἰσάζειν, ἀφαιρῶν τῷ κέρδους. λέγεται γὰρ ὡς ἀπλῶς 10 εἰπαῖν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, καὶ εἰ μὴ τισιν οἰκεῖον ὄνομα εἴη, τὸ κέρδους, οἷον τῷ πατάξαντι, καὶ ἡ ζημία τῷ παθόντι· ἀλλ' ὅταν γε μετρηθῆ τὸ πάθος, καλεῖται τὸ μὲν ζημία τὸ δὲ κέρδους. ὥστε τῷ μὲν πλείονος καὶ ἐλάττονος τὸ ἴσον μέσον, τὸ δὲ κέρδους καὶ ἡ ζημία τὸ μὲν πλεόν τὸ δ' ἐλαττον 15 ἐναντίως, τὸ μὲν τῷ ἀγαθῷ πλεόν τῷ κακῷ δ' ἐλαττον κέρδους, τὸ δ' ἐναντίον ζημίας· ὡν ἦν μέσον τὸ ἴσον, ὃ λέγομεν εἶναι δίκαιον· ὥς τε ἐπανορθωτικὸν δίκαιον ἂν εἴη τὸ μέσον ζημίας καὶ κέρδους. διὸ καὶ ὅταν ἀμφισβητήσιν, ἐπὶ τὸν δικαστὴν καταφεύγουσιν· τὸ δ' ἐπὶ τὸν δικαστὴν ἰέναι 20 ἰέναι ἐστὶν ἐπὶ τὸ δίκαιον· ὁ γὰρ δικαστής βύλεται εἶναι οἷον δίκαιον ἔμφυλον· καὶ ζητῶσι δικαστὴν μέσον, καὶ καλῶσιν ἐνιοι μεσιδίους, ὡς εἰάν τῷ μέσῳ τύχωσι, τῷ δικαίῳ τευξόμενοι. μέσον ἄρα τι τὸ δίκαιον, εἴπερ καὶ ὁ δικαστής. ὁ δὲ δικαστής ἐπανισοῖ, καὶ ὥσπερ γραμμῆς εἰς ἄνισα τετμημένης, ὧ τὸ μείζον τμήμα τῆς ἡμισείας ὑπερέχει, τοῦτ' ἀφείλε καὶ τῷ ἐλάττονι τμήματι προσέθηκεν. ὅταν δὲ δίχα διαιρεθῆ τὸ ὅλον, τότε φασὶν ἔχειν τὰ αὐτῶν, ὅταν λάβωσι τὸ ἴσον. τὸ δ' ἴσον μέσον ἐστὶ τῆς μείζονος καὶ ἐλάττονος κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν. διὰ τῆτο καὶ 30 ὀνομάζεται δίκαιον, ὅτι δίχα ἐστὶν, ὥσπερ ἂν εἴ τις εἴποι δίκαιον, καὶ ὁ δικαστὴς διχαστής. ἐπὶν γὰρ δύο ἴσων ἀφαιρεθῆ ἀπὸ θατέρου, πρὸς θατέρον δὲ προσεθῆ, δυσι τούτοις ὑπερέχει θατέρον· εἰ γὰρ ἀφηρέθη μὲν, μὴ προσετέθη

δέ, ἐνὶ ἂν μόνον ὑπερέχειν. τῷ μέσῳ ἄρα ἐνὶ, καὶ τὸ μέσον, ἀφ' ἧ ἀφηρέθη, ἐνὶ τούτῳ ἄρα γνωριούμεν τί τε ἀφελῆθαι δεῖ ἀπὸ τοῦ πλεόν ἔχοντος, καὶ τί προσθεῖναι τῷ ἐλάττω ἔχοντι· ὧ μὲν γὰρ τὸ μέσον ὑπερέχει, τῆτο προσθεῖναι δεῖ τῷ ἐλάττω ἔχοντι, ὧ δ' ὑπερέχεται, ἀφελῆθαι ἀπὸ τῷ μεγίστου. ἴσαι αἱ ἐφ' ὧν AA BB ΓΓ ἀλλήλαις· ἀπὸ τῆς AA ἀφηρέσθω τὸ AE, καὶ προσκείσθω τῆ ΓΓ τὸ ἐφ' ὧν ΓΔ, ὡς ἔλη ἡ ΔΓΓ τῆς EA ὑπερέχει τῷ ΓΔ καὶ τῷ ΓΖ· τῆς ἄρα BB τῷ ΓΔ. ἐστὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν τῆτο· ἀνηρῆντο γὰρ ἂν, εἰ μὴ ἐποίησε τὸ ποιοῦν καὶ ὅσον καὶ οἷον, καὶ τὸ πάσχον ἔπασχε τῆτο καὶ τοσούτον καὶ τοῖστον. ἐλάλυθε δὲ τὰ ὀνόματα ταῦτα, ἢ τε ζημία καὶ τὸ κέρδους, ἐκ τῆς ἐκυσίς ἀλλαγῆς· τὸ μὲν γὰρ πλεόν ἔχειν ἢ τὰ ἑαυτοῦ κερδαίνειν λέγεται, τὸ δ' ἐλαττον τῶν ἐξ ἀρχῆς ζημιῶσθαι, οἷον ἐν τῷ ὠνεῖσθαι καὶ πωλεῖν καὶ ἐν ὅσοις ἄλλοις ἄδειαν ἔδωκεν ὁ νόμος. ὅταν δὲ μήτε πλεόν μήτ' ἐλαττον ἀλλ' αὐτὰ δι' αὐτῶν γένηται, τὰ αὐτῶν φασὶν ἔχειν καὶ οὔτε ζημιῶσθαι ἔτε κερδαίνειν· ὥς τε κέρδους τινὸς καὶ ζημίας μέσον τὸ δίκαιόν ἐστι τῶν παρὰ τὸ ἐκῆσιον, τὸ ἴσον ἔχειν καὶ 20 πρότερον καὶ ὕστερον.

Δοκεῖ δὲ τισὶ καὶ τὸ ἀντιπεπονθὸς εἶναι ἀπλῶς δίκαιον, 8 ὥσπερ οἱ Πυθαγόρειοι ἔφασαν· ὠρίζοντο γὰρ ἀπλῶς τὸ δίκαιον τὸ ἀντιπεπονθὸς ἄλλῳ. τὸ δ' ἀντιπεπονθὸς ἐκ ἐφαρμόττει ἔτ' ἐπὶ τὸ διανεμητικὸν δίκαιον οὐτ' ἐπὶ τὸ διορθωτικόν· καίτοι βύλονται γὰρ τῆτο λέγειν καὶ τὸ Ῥαδαμάνθυος δίκαιον·

εἰ κε πάθοι τὰ κ' ἔρεξε, δίχη κ' ἰθεῖα γένοιτο. 9
πολλαχῶ γὰρ διαφωνεῖ· οἷον εἰ ἀρχὴν ἔχων ἐπάταξεν, οὐ δεῖ ἀντιπληγῆναι, καὶ εἰ ἀρχοντα ἐπάταξεν, ἔπληγῆναι μόνον δεῖ ἀλλὰ καὶ κολασθῆναι. ἐπὶ τὸ ἐκῆσιον καὶ τὸ ἀκῆσιον διαφέρει πολύ. ἀλλ' ἐν μὲν ταῖς κοινωναῖς ταῖς ἀλλακτικαῖς συνεχεῖ τὸ τοῖστον δίκαιον τὸ ἀντιπεπονθὸς, κατ' ἀναλογίαν καὶ μὴ κατ' ἰσότητα· τῷ ἀντιποιεῖν γὰρ ἀνάλογον συμμένει ἢ πόλις. ἢ γὰρ τὸ κακῶς ζητῶσιν· εἰ δὲ

2. εἰ ὁ ἐπιεικὴς M². || 3. ἀποσέρησει O². || ἢ ὁ φαῦλος ἐπιεικῆ M². || 4. ἀναφορὰν M². || βλέπει μόνον K². || 6. καὶ om M². || εἰ ὁ μὲν ἔβλαψεν L²M²O². || βλάπτεται M². || 8. καὶ om M². || 11. εἴη] ἢ K², δοκῆ O². || 14. καὶ τοῦ ἐλάττονος O². || 15. τὸ κέρδους δὲ L². || 21. ἐστὶν — εἶναι om K². || ὁ — 22. ἔμφυλον om M². || 23. μεσιδίους (x correcto) L², μεσοδίκη H²N². || 24. π om M². || 27. καὶ et προσέθηκεν om K². || 28. τὰ αὐτοῦ O², τὸ αὐτὸ M², τὸ αὐτῷ K²L². || 29. ἐλάττονος καὶ μείζονος M². || 31. ἂν] γὰρ ἂν L², om M². || εἰ om K². || 34. τὸ ἔτερον L²M²O². || ἀφαιρεθῆ μὲν, μὴ προσετέθη M².

1. ἐνὶ γ' ἂν M². || μένῳ L². || 2. ἀφ'] τὸ ἀφ' O². || τε om K². || 3. πλεόν M². || προσετέθηται M². || 4. ὧ — 5. ἔχοντι om M². || 6. αἱ post ὧν M². || 7. ἀφήρηται K², ἀφαιρέσθω L²O². || πρόσκειται K². || 8. ἔλη ἢ] ἔλην K², ἢ ἔλη O². || ὑπερέχειν corr K². || τῷ post καὶ om L². || 9. τῆτο post δὲ K²O². || 10. γὰρ] μὲν γὰρ L². || ὅσον] πόσον pr K². || 11. καὶ et τῆτο om M². || τοσούτο καὶ τοῖστον L²O². || 12. ταῦτα om M². || 13. αὐτῷ O², αὐτῷ K². || 15. πωλεῖν καὶ ὠνεῖσθαι L²M². || ὅσοις] τοῖς K². || 16. ἔδωκεν K²O². || 17. αὐτὰ δι'] τὰ M². || 19. τῷ K², τὸ M². || περὶ M². || καὶ om K². || 21. ἀπλῶς εἶναι O². || 22. πυθαγόρειοι K². || 23. ἄλλῳ om L²M²O². || 24. νεμητικὸν K²L²O². || 25. γε om L². || 27. εἰ καὶ K². || ἔρεξε L². || δ' M². || 29. ἀρχὴν ἔχοντα O². || 30. καὶ om K². || ἀκῆσιον καὶ τὸ ἐκῆσιον L². || 31. συναλλακτικαῖς M². || 33. καὶ] ἔχον καὶ M². || 34. ἔμφυτον M².

μή, δουλεία δεκάτ' εἶναι, εἰ μὴ ἀντιποήσει· ἢ τὸ εὖ· εἰ δὲ
 μή, μεταδόσις ἔ γίνεται, τῇ μεταδόσει δὲ συμμύενουσιν. διὸ
 καὶ Χαρίτων ἰερὸν ἐμποδῶν ποιοῦνται, ἵν' ἀνταπόδοσις ᾗ·
 τῆτο γὰρ ἴδιον χάριτος· ἀνθυπηρετῆσαι τε γὰρ δεῖ τῷ χα-
 ρισαμένῳ, καὶ πάλιν αὐτὸν ἀρξάει χαριζόμενον. ποιεῖ δὲ
 τὴν ἀντίδοσιν τὴν κατ' ἀναλογίαν ἢ κατὰ διάμετρον συζευ-
 ζεις, οἷον οἰκοδόμος ἐφ' ὧ Α, σκυτοτόμος ἐφ' ὧ Β, οἰκία
 ἐφ' ὧ Γ, ὑπόδημα ἐφ' ὧ Δ. δεῖ ἔν λαμβάνειν τὸν οἰκο-
 δόμον παρὰ τῷ σκυτοτόμῳ τῷ ἐκείνῳ ἔργῳ, καὶ αὐτὸν ἐκείνῳ
 μεταδίδουαι τὸ αὐτῷ. εἰ ἔν πρῶτον ᾗ τὸ κατὰ τὴν ἀνα-
 λογίαν ἴσον, εἶτα τὸ ἀντιπεπονηθὸς γίνηται, ἔσαι τὸ λεγό-
 μενον. εἰ δὲ μή, ἕκ ἴσον, ἕδὲ συμμύενει· ἕθεν γὰρ κωλύει
 κρεῖττον εἶναι τὸ θατέρῳ ἔργῳ ἢ τὸ θατέρου, δεῖ ἔν ταῦτα
 ἴσασθῆναι. ἔσαι δὲ τῆτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν ἀνηρῆστο
 γὰρ ἄν, εἰ μὴ ἐποίηε τὸ ποῖον καὶ ὅσον καὶ οἶον, καὶ τὸ
 πάσχον ἔπασχε τῆτο καὶ τοσῦτον καὶ τοῦτον. οὐ γὰρ ἐκ
 δύο ἰατρῶν γίνεται κοινωνία, ἀλλ' ἐξ ἰατρῶ καὶ γεωργοῦ,
 καὶ ὅλως ἐτέρων καὶ ἕκ ἴσον· ἀλλὰ τῆτος δεῖ ἴσασθῆναι.
 διὸ πάντα συμβλητὰ δεῖ πως εἶναι, ὧν ἐστὶν ἀλλαγῆ. ἐφ'
 ὃ τὸ νόμισμ' ἐλήλυθε, καὶ γίνεται πως μέσον· πάντα γὰρ
 μετρεῖ, ὥστε καὶ τὴν ὑπεροχὴν καὶ τὴν ἔλλειψιν, πόσα
 ἄττα δὴ ὑποδήματ' ἴσον οἰκία ἢ τροφή. δεῖ τοῖνυν ὅπερ
 οἰκοδόμος πρὸς σκυτοτόμον, τοσαδὲ ὑποδήματα πρὸς οἰκίαν
 ἢ τροφήν. εἰ γὰρ μὴ τῆτο, ἕκ ἔσαι ἀλλαγῆ ἕδὲ κοινωνία.
 τῆτο δ', εἰ μὴ ἴσα εἶη πως, ἕκ ἔσαι. δεῖ ἄρα ἐνί τιμῃ πάντα
 μετρεῖσθαι, ὥσπερ ἐλέγχθη πρότερον· τοῦτο δ' ἐστὶ τῇ μὲν
 ἀληθείᾳ ἢ χρεία, ἢ πάντα συνέχει· εἰ γὰρ μὴδὲν δέοντο
 ἢ μὴ ὁμοίως, ἢ ἕκ ἔσται ἀλλαγῆ ἢ ἕχ ἢ αὐτή. οἶον δ'
 ὑπάλλαγμα τῆς χρείας τὸ νόμισμα γέγονε κατὰ συνθήκην·
 καὶ διὰ τῆτο τῆνομα ἔχει νόμισμα, ὅτι ἕ φύσει ἀλλὰ νόμῳ
 ἐστὶ, καὶ ἐφ' ἡμῖν μεταβαλεῖν καὶ ποιῆσαι ἄχρησον. ἔσαι
 δὴ ἀντιπεπονηθὸς, ὅταν ἴσασθῆ, ὥσε ὅπερ γεωργὸς πρὸς σκυ-
 τοτόμον, τὸ ἔργον τὸ τῷ σκυτοτόμῳ πρὸς τὸ τῷ γεωργῷ. εἰς

σχῆμα δ' ἀναλογίας ἢ δεῖ ἄγειν, ὅταν ἀλλάζωνται· εἰ δὲ
 μή, ἀμφοτέρως ἔξει τὰς ὑπεροχὰς τὸ ἕτερον ἄκρον. ἀλλ'
 ὅταν ἔχουσιν τὰ αὐτῶν, ὅπως ἴσοι καὶ κοινονοί, ὅτι αὐτῆ ἢ
 ἰσότης δύναται ἐκ' αὐτῶν γίνεσθαι. γεωργὸς Α, τροφή Γ,
 σκυτοτόμος Β, τὸ ἔργον αὐτῷ τὸ ἴσασμένον Δ. εἰ δ' ἔτω
 μὴ ἔν ἀντιπεπονηθῆναι, ἕκ ἄν ἔν κοινονοία. ὅτι δ' ἢ χρεία
 συνέχει ὥσπερ ἔν τι ἔν, δηλοῖ ὅτι ὅταν μὴ ἔν χρεία ὧσιν
 ἀλλήλων, ἢ ἀμφοτέροι ἢ ἄτερος, ἕκ ἀλλάττονται, ὥσπερ
 ὅταν ἕ ἔχει αὐτὸς δέηται τις, οἶον οἶον, δίδόντες σίτην ἔξα-
 γωγῆς. δεῖ ἄρα τῆτο ἴσασθῆναι. ὑπὲρ δὲ τῆς μελλούσης ἀλ-
 λαγῆς, εἰ νῦν μὴδὲν δεῖται, ὅτι ἔσαι, εἰ ἔν δεηθῆ, τὸ νόμι-
 σμα οἶον ἐγγυητῆς ἐστ' ἡμῖν· δεῖ γὰρ τῆτο φέροντι εἶναι
 λαβεῖν. πάσχει μὲν ἔν καὶ τῆτο τὸ αὐτό· ἕ γὰρ αἰεῖ ἴσον
 δύναται· ὅμως δὲ βύλεται μένειν μᾶλλον. διὸ δεῖ πάντα
 τετιμῆσθαι· ἔτω γὰρ αἰεῖ ἔσαι ἀλλαγῆ, εἰ δὲ τῆτο, κοινο-
 νοία. τὸ δὴ νόμισμα ὥσπερ μέτρον σύμμετρα ποιῆσαν ἴσα-
 ζει· ἔτε γὰρ ἄν μὴ ἔσης ἀλλαγῆς κοινονοία ἔν, ἔτ' ἀλλαγῆ
 ἰσότητος μὴ ἔσης, ἔτ' ἰσότης μὴ ἔσης συμμετρίας. τῇ μὲν
 ἔν ἀληθείᾳ ἀδύνατον τὰ τοσῦτον διαφέροντα σύμμετρα γε-
 νῆσθαι, πρὸς δὲ τὴν χρείαν ἐνδέχεται ἰκανῶς. ἔν δὴ τι δεῖ
 εἶναι, τῆτο δ' ἐξ ὑποθέσεως· διὸ νόμισμα καλεῖται· τῆτο
 γὰρ πάντα ποιεῖ σύμμετρα· μετρεῖται γὰρ πάντα νομί-
 σματι. οἰκία Α, μναὶ δέκα Β, κλίη Γ. τὸ δὴ Α τῷ Β
 ἡμισυ, εἰ πέντε μνῶν ἀξία ἢ οἰκία, ἢ ἴσον· ἢ δὲ κλίη δέ-
 κατον μέρος τὸ Γ τοῦ Β· δῆλον τοῖνυν πόσαι κλίαι ἴσον
 οἰκία, ὅτι πέντε. ὅτι δ' ἔτως ἢ ἀλλαγῆ ἔν πρὶν τὸ νόμισμα
 εἶναι, δῆλον· διαφέρει γὰρ ἕδὲν ἢ κλίαι πέντε ἀντὶ οἰκίας,
 ἢ ὅσα αἰ πέντε κλίαι.

Τί μὲν ἔν τὸ ἀδικον καὶ τί τὸ δίκαιον ἐστίν, εἴρηται. 9
 διωρισμένων δὲ τῆτων δῆλον ὅτι ἢ δικαιοπραγία μέσον ἐστὶ
 τῷ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι· τὸ μὲν γὰρ πλέον ἔχειν τὸ δ'
 ἔλαττον ἐστίν. ἢ δὲ δικαιοσύνη μεσότης ἐστίν ἢ τὸν αὐτὸν
 τρόπον ταῖς πρότερον ἀρεταῖς, ἀλλ' ὅτι μέσου ἐστίν· ἢ δ'

3. ἐμποδῶν M². || 4. τε add L²O². || 5. χαριζόμενον τὴν δὲ ἀντίδοσιν κατ' ἀναλογίαν ἢ κατὰ τὸ μέτρον συζεύξεις M². || 7. οἶον om K². || 8. ὑποδήματα O². || 9. τὸ ἐκείνῳ ἔργῳ M². || 10. τὴν om M². || 11. γρησεται O². || 12. συμμύενει O², συμφέρει M². || 15. αἰ om O². || καὶ ὅσον καὶ οἶον] τοῦτον καὶ τοσῦτον M². || 16. καὶ τοῦτον om K². || 18. καὶ ante ἐκ om M². || 19. ταῦτα pr K². || ξυμβλητὰ M². || 20. ὧ L²M²O². || 21. μετρίωστε καὶ K². || 22. ἄττα om K². || ἴσον — 23. ὑποδήματα om M². || 22. ὅπερ ὁ οἰκοδόμος L²M²O². || 23. τόσαδε K², τόσα δὲ L². || 26. ἐστὶ] ἐστὶ K². || 27. ἢ om K². || 28. ἢ ante ἐκ om M². || 30. ἐχὶ L². || 31. μεταβάλλειν K²M²O². || 33. τὸ post ἔργον om L²M².
 1. ἢ ἀνάγειν ἀναλογίας K². || 2. ὑπερβολὰς K². || 3. τὸ K². || 4. Α] τὸ α K². || 7. ὁπότεν O². || 8. θατέρως O². || 9. ἕ ἔχει] ἐχὶ K². || τις om K². || οἶον M². || δόντες K². || ἐξαγωγήν L²M²O². || 10. τῆτο ἄρα O². || 11. ἄν K². || 12. ἐστὶν O². || ἡμῶν M². || φασιρῆντι K². || 13. παράσχοι M². || 15. τετιμῆσθαι L². || ἔσαι αἰεῖ M²O². || 16. μέτρῳ L², μέσον M². || 17. ἄν om M². || εἶη O². || 20. δὲ τι δεῖ L², δὲ δεῖ τι M², δεῖ δὴ τι O². || 23. Α] ἐφ' ἧς α O². || δὴ] δὲ M², om K²O². || 24. ἢ τὸ ἴσον M². || κλίη ἢ δέκατον L². || 26. ὅτι δέκα τε K²: pr enim om. || δὴ K². || 27. εἶναι M², om L²: ceteri ᾗ. || 29. ἐστὶν om L². || 30. ἐστὶ καὶ ἢ M². || 31. ἔχει M². || 32. μεσότης τις ἐστὶν K²L². || αὐτὸν δὲ τρόπον K²L²O². || 33. ταῖς ἀρεταῖς ταῖς πρότερον O², ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς L². || ὅτι τοῦ ἴσου μέσον M².

δικαίων ὁμοιά ἐστι τοῖς μέτροις· οὐ γὰρ πανταχῶς ἴσα τὰ
 οἰνηρὰ καὶ σιτηρὰ μέτρα, ἀλλ' ἔ μὲν ὠνῆνται, μίλιζω, οὐ
 δὲ πωλύσιν, ἐλάττω. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ μὴ φυσικὰ ἀλλ'
 ἀνθρώπινα δίκαια οὐ ταῦτα πανταχοῦ, ἐπεὶ ἔδ' αἱ πολι-
 τεῖαι, ἀλλὰ μία μόνον πανταχῶς κατὰ φύσιν ἢ ἀρίστη. τῶν
 δὲ δικαίων καὶ νομίμων ἕκασον ὡς τὰ καθόλου πρὸς τὰ καθ'
 ἕκασα ἔχει· τὰ μὲν γὰρ πραττόμενα πολλά, ἐκείνων δ'
 ἕκασον ἓν· καθόλου γάρ. διαφέρει δὲ τὸ ἀδίκημα καὶ τὸ
 ἄδικον καὶ τὸ δικαίωμα καὶ τὸ δίκαιον· ἄδικον μὲν γὰρ
 ἐστὶ τῆ φύσει ἢ τάξει· τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο, ὅταν πραχθῆ, 10
 ἀδίκημά ἐστι, πρὶν δὲ πραχθῆναι, ἔπω, ἀλλ' ἄδικον. ὁμοίως
 δὲ καὶ δικαίωμα. καλεῖται δὲ μᾶλλον δικαιοπράγμα τὸ
 κοινόν, δικαίωμα δὲ τὸ ἐπανόρθωμα τῷ ἀδικήματος. καθ'
 ἕκαστον δὲ αὐτῶν, ποῖά τε εἶδη καὶ πόσα καὶ περὶ ποῖα
 τυγχάνει ὄντα, ὕσπερον ἐπισκεπτέον. ὄντων δὲ τῶν δικαίων 15
 καὶ ἀδίκων τῶν εἰρημένων, ἀδικεῖ μὲν καὶ δικαιοπραγεῖ
 ὅταν ἐκῶν τις αὐτὰ πράττη· ὅταν δ' ἄκων, ἔτ' ἀδικεῖ ἔτε
 δικαιοπραγεῖ ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός· οἷς γὰρ συμβέ-
 βηκε δικαίως εἶναι ἢ ἀδίκως, πράττουσιν. ἀδίκημα δὲ καὶ
 δικαιοπράγμα ὄρισται τῷ ἐκούσιῳ καὶ ἀκυσίῳ· ὅταν γὰρ 20
 ἐκῶσιον ἦ, ψέγεται, ἅμα δὲ καὶ ἀδίκημα τότε ἐστίν· ὥστ'
 ἔσαι τι ἄδικον μὲν, ἀδίκημα δ' ἔπω, εἰάν μὴ τὸ ἐκούσιον
 προσῆ. λέγω δ' ἐκῶσιον μὲν, ὥσπερ καὶ πρότερον εἴρηται,
 ὃ ἂν τις τῶν ἐφ' αὐτῷ ὄντων εἰδῶς καὶ μὴ ἀγνοῶν πράττη
 μῆτε ὄν μῆτε ᾧ μῆτε ἔ ἕνεκα, οἷον τίνα τύπτει καὶ τίνι καὶ 25
 τίνος ἕνεκα, κάκεινων ἕκαστον μὴ κατὰ συμβεβηκός μηδὲ
 βία, ὥσπερ εἴ τις λαβῶν τὴν χεῖρα αὐτοῦ τύπτει ἕτερον,
 αὐχ ἐκῶν· οὐ γὰρ ἐπ' αὐτῷ. ἐνδέχεται δὲ τὸν τυπτόμενον
 πατέρα εἶναι, τὸν δ' ὅτι μὲν ἀνθρώπος ἢ τῶν παρόντων τις
 γνωσκειν, ὅτι δὲ πατὴρ ἀγνοεῖν. ὁμοίως δὲ τὸ τοιούτον διω- 30
 ρίσθω καὶ ἐπὶ τῷ ἔ ἕνεκα, καὶ περὶ τὴν πρᾶξιν ὄλην. τὸ δὲ
 ἀγνούμενον, ἢ μὴ ἀγνούμενον μὲν μὴ ἐπ' αὐτῷ δ' ὄν, ἢ
 βία, ἀκυσίον· πολλά γὰρ καὶ τῶν φύσει ὑπαρχόντων εἰδῶ-

τες καὶ πράττομεν καὶ πάσχομεν, ὧν ὅθεν ἔθ' ἐκῶσιον οὐτ'
 ἀκυσίον ἐστιν, οἷον τὸ γηραῖν ἢ ἀποθήσκαι. ἐστὶ δ' ὁμοίως
 ἐπὶ τῶν ἀδίκων καὶ τῶν δικαίων καὶ τὸ κατὰ συμβεβηκός·
 καὶ γὰρ ἂν τὴν παρακαταθήκην ἀποδοῖη τις ἄκων καὶ διὰ
 φόβον, ὃν ἔτε δίκαια πράττειν ἔτε δικαιοπραγεῖν φατέον
 ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός. ὁμοίως δὲ καὶ τὸν ἀναγκαζό-
 μενον καὶ ἄκοντα τὴν παρακαταθήκην μὴ ἀποδιδόντα κατὰ
 συμβεβηκός φατέον ἀδικεῖν καὶ τὰ ἀδίκα πράττειν. τῶν
 δὲ ἐκῶσιων τὰ μὲν προελόμενοι πράττομεν τὰ δ' ἔ προελο-
 μενοι, προελόμενοι μὲν ὅσα προβυλευσάμενοι, ἀπροαιρέτα
 δὲ ὅσα ἀπροβυλευτα. τριῶν δὲ ἕσῶν βλαβῶν τῶν ἐν ταῖς
 κοινωνίαις, τὰ μὲν μετ' ἀγνοίας ἀμαρτήματά ἐστίν, ὅταν
 μῆτε ὄν μῆτε ᾧ μῆτε ἔ ἕνεκα ὑπέλαβε πράξῃ· ἢ
 γὰρ ἔ βαλεῖν ἢ ἔ τῆτῳ ἢ ἔ τῆτον ἢ οὐ τῆτου ἕνεκα ὠήθη,
 ἀλλὰ συνέβη ἔχ ἔ ἕνεκα ὠήθη, οἷον ἔχ ἵνα τρώσῃ ἀλλ'
 ἵνα κενθήσῃ, ἢ ἔχ ὄν, ἢ ἔχ ὡς. ὅταν μὲν ἔν παραλόγως
 ἢ βλάβῃ γένηται, ἀτύχημα, ὅταν δὲ μὴ παραλόγως, ἄνευ
 δὲ κακίας, ἀμαρτήμα· ἀμαρτάνει μὲν γὰρ ὅταν ἢ ἀρχῇ
 ἐν αὐτῷ ἢ τῆς αἰτίας, ἀτυχεῖ δ' ὅταν ἔξωθεν. ὅταν δὲ
 εἰδῶς μὲν μὴ προβυλεύσας δέ, ἀδίκημα, οἷον ὅσα τε διὰ
 θυμὸν καὶ ἄλλα πάθη, ὅσα ἀναγκαῖα ἢ φυσικὰ, συμβαί-
 νει τοῖς ἀνθρώποις· ταῦτα γὰρ βλάπτοντες καὶ ἀμαρτά-
 νοντες ἀδικῶσι μὲν, καὶ ἀδικήματά ἐστιν, ἔ μέντοι πω ἀδι-
 κοι διὰ ταῦτα ἔδὲ πονηροί· ἔ γὰρ διὰ μοχθηρίαν ἢ βλάβῃ·
 ὅταν δ' ἐκ προαιρέσεως, ἄδικος καὶ μοχθηρός. διὸ καλῶς
 τὰ ἐκ θυμῷ ἐκ ἐκ προνοίας κρίνεται· ἔ γὰρ ἀρχεῖ ὁ θυμῷ
 ποιῶν, ἀλλ' ὁ ὀργίσας. ἐστὶ δὲ ἔδὲ περὶ τῷ γενέσθαι ἢ μὴ
 ἀμφισβητεῖται, ἀλλὰ περὶ τῷ δικαίῳ· ἐπὶ φαινομένη γὰρ
 ἀδικία ἢ ὀργῇ ἐστιν. ἔ γὰρ ὥσπερ ἐν τοῖς συναλλάγμασι
 περὶ τῷ γενέσθαι ἀμφισβητοῦσιν, ὧν ἀνάγκη τὸν ἕτερον εἶναι
 μοχθηρόν, ἂν μὴ διὰ λήθην αὐτὸ δρῶσιν· ἀλλ' ὁμολογῶν-
 τες περὶ τῷ πράγματι, περὶ τῷ ποτέρως δίκαιον ἀμφισβη-
 τοῦσιν. ὁ δ' ἐπιβυλεύσας ἐκ ἀγνοεῖ, ὡς ὁ μὲν οἶεται ἀδι-

2. ἔ — οἷ] ᾧ — ᾧ M^s. || 4. αἱ om K^sL^s. || 5. μόνον] μὲν M^s. || κατὰ τὴν φύσιν M^s. || 8. δὲ καὶ τὸ O^s. || 9. καὶ τὸ δικαίωμα καὶ τὸ δίκαιον om K^s. || 10. ἢ τῆ τάξει L^s. || τὸ om K^sL^s. || 11. ἐστὶ om L^sM^s. || post ἄδικον K^sL^sO^s ὅτι (τι K^s) ὅταν πραχθῆ ἀδίκημα ἐστίν. || 12. τὸ κοινόν μᾶλλον δικαιοπράγμα M^s. || 15. τῶν om M^s. || 16. προεἰρημένων O^s. || 17. ὅταν — 18. ἀλλ' ἢ] τις ἀλλὰ M^s. || 19. ἢ ἀδίκως εἶναι O^s. || 22. ἄδικόν τι ἔσαι M^s. || ἔπω ἐστίν ἐάν M^s. || 23. μὲν om M^s. || 24. ἐαυτῷ M^sO^s. || πράττοι M^s. || 25. ἔ K^s. || ὡς et ὄν corr K^s. || ἕνεκα om omnes. || τύπτειν K^s, omissis καὶ τίνι. || 26. ἐκάτερον K^s. || 27. τύπτει L^s M^sO^s. || 28. ἐκῶν δέ· ἔ M^sO^s. || ἐφ' ἐαυτῷ O^s. || 30. δὲ ὁ πατὴρ O^s. || 31. τῷ] τῶν L^sM^s. || 32. ἐφ' αὐτῷ L^s, ἐφ' ἐαυτῷ O^s. || 33. γὰρ τῶν κατὰ φύσιν M^s.
 2. ἐγγηραῖν M^s. || ἢ] καὶ M^s, καὶ τὸ L^s. || 3. καὶ ante τὸ om M^s. || 4. καὶ διὰ] ἢ διὰ M^s. || 5. ὄν add K^s. || 9. ἔ προαιρέτως M^s. || 11. προβυλευτα K^s. || δὲ] οὖν M^s, δ' L^s. || 13. πράξῃ] ταῦτα πράξῃ L^sM^sO^s. || 14. βάλαιεν K^s, βαλεῖ M^s. || 16. ὡς] αἰ K^s. || ὅτε M^s. || 17. ἢ om L^s. || 18. δὲ om M^s. || ἐν ἐαυτῷ ἢ ἀρχῇ M^sO^s. || 19. κακίας M^s. || 22. ταῦτα] διὰ ταῦτα O^s. || 24. ἐδὲ M^s. || 25. πονηρός M^s. || διὸ καὶ καλῶς L^s. || 26. προαιρέτως M^s. || 27. ἐδὲ] ἔ M^s. || 29. ἢ om M^s. || ἐν qm K^s. || 30. ἀμφισβητεῖται M^s. || 31. ἂν] αἰ O^s. || αὐτῶν M^s. || 32. τῷ ποτέρως] δὲ τῷ ποτέρως pr K^s.

καίθθαι, ὁ δ' ἔ. ἂν δ' ἐκ προαιρέσεως βλάβῃ, ἀδικεῖ. καὶ
κατὰ ταῦτ' ἤδη τὰ ἀδικήματα ὁ ἀδικῶν ἀδικος, ὅταν παρὰ
τὸ ἀνάλογον ἢ ἢ παρὰ τὸ ἴσον. ὁμοίως δὲ καὶ δίκαιος, ὅταν
προελάμενος δικαιοπραγῇ. δικαιοπραγεῖ δέ, ἂν μόνον ἐκὼν
πράττῃ. τῶν δ' ἀκυσίων τὰ μὲν ἐς συγγνωμονικά τὰ δ' 5
ἔ συγγνωμονικά. ὅσα μὲν γὰρ μὴ μόνον ἀγνοῦντες ἀλλὰ
καὶ δι' ἀγνοίαν ἀμαρτάνεσι, συγγνωμονικά, ὅσα δὲ μὴ δι'
ἀγνοίαν, ἀλλ' ἀγνοῦντες μὲν διὰ κάθος δὲ μήτε φυσικῶν
μήτ' ἀνθρώπων, ἔ συγγνωμονικά.

11 Ἀπορήσειε δ' ἂν τις, εἰ ἰκανῶς διώριζαι περὶ τῆ ἀδι-
καίθθαι καὶ ἀδικεῖν, πρῶτον μὲν εἰ ἔστιν ὡσπερ Εὐριπίδης
εἶρηκε, λέγων ἀτόπως

μητέρα κατέκτα τὴν ἐμήν, βραχυῶς λόγος,
ἐκὼν ἐκόσταν, ἢ θέλωσαν ἔχ ἐκὼν.

πότερον γὰρ ὡς ἀληθῶς ἔστιν ἐκόντα ἀδικεῖσθαι, ἢ ἔ 15
ἀκυσίον ἅπαν, ὡσπερ καὶ τὸ ἀδικεῖν πᾶν ἐκυσίον. καὶ ἄρα
πᾶν ἔτως ἢ ἐκείνως, ὡσπερ καὶ τὸ ἀδικεῖν πᾶν ἐκυσίον, ἢ
τὸ μὲν ἐκυσίον τὸ δ' ἀκυσίον. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῷ δικαίῳ-
σθαι· τὸ γὰρ δικαιοπραγεῖν πᾶν ἐκυσίον, ὡς εὐλόγον ἀν-
τικεῖσθαι ὁμοίως καθ' ἑκάτερον τὸ τ' ἀδικεῖσθαι καὶ τὸ δι- 20
καιοῦσθαι ἢ ἐκούσιον ἢ ἀκυσίον εἶναι. ἀποκον δ' ἂν δόξει
καὶ ἐπὶ τῷ δικαίῳσθαι, εἰ πᾶν ἐκυσίον· ἐνιοὶ γὰρ δικαίονται
ἔχ ἐκόντες. ἐπεὶ καὶ τότε διαπορήσειεν ἂν τις, πότερον ὁ τὸ
ἀδικον πεποσθῶς ἀδικεῖται πᾶς ἢ ὡσπερ καὶ ἐπὶ τῷ πράτ-
τειν, καὶ ἐπὶ τῷ πάσχειν ἐστίν· κατὰ συμβεβηκός γὰρ ἐν- 25
δέχεται ἐπ' ἀμφοτέρων μεταλαμβάνειν τῶν δικαίων. ὁμοίως
δὲ δῆλον ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν ἀδικῶν· ἔ γὰρ ταῦτόν τὸ τὰ δικά
πράττειν τῷ ἀδικεῖν ἢ δὲ τὸ ἀδικα πάσχειν τῷ ἀδικεῖσθαι.
ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῷ δικαιοπραγεῖν καὶ δικαίῳσθαι· ἀδύνα-
τον γὰρ ἀδικεῖσθαι μὴ ἀδικῶντος ἢ δικαίῳσθαι μὴ δικαιο- 30
πραγῶντος. εἰ δ' ἔστιν ἀπλῶς τὸ ἀδικεῖν τὸ βλάπτειν ἐκόντα
τινά, τὸ δ' ἐκόντα εἰδῶτα καὶ ὄν καὶ ᾧ καὶ ὡς, ὁ δ' ἀκρα-
τῆς ἐκὼν βλάπτει αὐτὸς αὐτόν, ἐκὼν τ' ἂν ἀδικοῖτο καὶ ἐν-
δέχοιτο αὐτὸν αὐτὸν ἀδικεῖν. ἔστι δὲ καὶ τῆτο ἐν τι τῶν ἀπο-

ρυμένων, εἰ ἐνδέχεται αὐτὸν αὐτὸν ἀδικεῖν. ἔτι ἐκὼν ἂν τις
δι' ἀκρασίαν ὑπ' ἄλλω βλάπτοιο ἐκόντος, ὡς εἶη ἂν ἐκόντ'
ἀδικεῖσθαι. ἢ ἐκ ὀρθός ὁ διορισμός, ἀλλὰ προσθετέον τῷ
βλάπτειν εἰδῶτα καὶ ὄν καὶ ᾧ καὶ ὡς τὸ παρὰ τὴν ἐκόντα
βύλησιν; βλάπτεται μὲν ἔν τις ἐκὼν καὶ τὰ δικά πάσχει,
ἀδικεῖται δ' ἔθεις ἐκὼν· ἔθεις γὰρ βύλεται, ἐδ' ὁ ἀκρατῆς
ἀλλὰ παρὰ τὴν βύλησιν πράττει· ἔτε γὰρ βούλεται ἔθεις
ὁ μὴ οἶεται εἶναι σπυδαῖον, ὃ τε ἀκρατῆς ἔχ ἂ οἶεται δὲ
πράττειν πράττει. ὁ δὲ τὰ αὐτῷ διδύς, ὡσπερ Ὀμηρός φησι
δοῦναι τὸν Γλαῦκον τῷ Διομήδει "χρῦσα χαλκῆων, ἐπα-
τόμβοι' ἐνεαβοίω," ἔκ ἀδικεῖται· ἐπ' αὐτῷ γὰρ ἐστὶ τὸ δε-
δοῦναι, τὸ δ' ἀδικεῖσθαι ἐκ ἐπ' αὐτῷ, ἀλλὰ τὸν ἀδικῶντα
θεῖ ὑπάρχειν. περὶ μὲν ἔν τῷ ἀδικεῖσθαι, ὅτι οὐχ ἐκόντος,
δῆλον.

ἔτι δ' ὡν προειλόμεθα δύο ἔστιν εἰπεῖν, πότερον ποτ' 12
ἀδικεῖ ὁ νέμεις παρὰ τὴν ἀξίαν τὸ πλεῖον ἢ ὁ ἔχων, καὶ
εἰ ἔστιν αὐτὸν αὐτὸν ἀδικεῖν· εἰ γὰρ ἐνδέχεται τὸ πρότερον
λεχθῆν καὶ ὁ διανεμῶν ἀδικεῖ ἀλλ' ἔχ ὁ ἔχων τὸ πλεον,
εἴ τις πλεον ἐτέρῳ ἢ αὐτῷ νέμει εἰδῶς καὶ ἐκὼν, ἔτος αὐτὸς
αὐτὸν ἀδικεῖ. ὅπερ δοκῶσιν οἱ μέτριοι ποιεῖν· ὁ γὰρ ἐπιει-
κῆς ἐλαττωτικὸς ἐστίν. ἢ ἔθεις τῆτο ἀπλῶς; ἐτέρῳ γὰρ ἀγαθῷ,
εἰ ἔτυχεν, ἐπλεονέκτει, οἷον δόξης ἢ τῷ ἀπλῶς καλῷ. ἔτι
λύεται καὶ κατὰ τὸν διορισμὸν τῷ ἀδικεῖν· ἔθεις γὰρ παρὰ
τὴν αὐτῷ πάσχει βύλησιν, ὡς ἐκ ἀδικεῖται διὰ γε τῆτο,
ἀλλ' εἴπερ, βλάπτεται μόνον. φανερόν δὲ καὶ ὅτι ὁ διανε-
μῶν ἀδικεῖ, ἀλλ' οὐχ ὁ τὸ πλεον ἔχων ἀεί· οὐ γὰρ ᾧ τὸ
ἀδικον ὑπάρχει ἀδικεῖ, ἀλλ' ᾧ τὸ ἐκόντα τοῦτο ποιεῖν·
τοῦτο δ' ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς πράξεως, ἢ ἔστιν ἐν τῷ διανεμῶσι
ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ λαμβάνοντι. ἔτι ἐπεὶ πολλαχῶς τὸ ποιεῖν
λέγεται, καὶ ἔστιν ὡς τὰ ἀψυχα κτείνει καὶ ἡ χεῖρ καὶ ὁ
οἰκῆτος ἐπιτάξαντος, οὐκ ἀδικεῖ μὲν, ποιεῖ δὲ τὰ ἀδικα.
ἔτι εἰ μὲν ἀγνοῶν ἔκρινεν, οὐκ ἀδικεῖ κατὰ τὸ νομικὸν δέ-
καιον οὐδ' ἀδικος ἢ κρίσις ἐστίν, ἔστι δ' ὡς ἀδικος· ἔτερον
γὰρ τὸ νομικὸν δίκαιον καὶ τὸ πρῶτον· εἰ δὲ γινώσκων ἐκρί-

1. ἐκὼν L². || 2. περὶ L². || 3. ἢ om M². || καὶ ὁ δίκαιος M². || 8. μὲν] μή M². || δὲ om K². || 9. ἀνθρώπων L²M²O². ||
11. καὶ τοῦ ἀδικεῖν M²O². || 12. ἀτόπως] τὸ πᾶς K², ἀτόπως πᾶς L². || 15. ἀληθῆς M². || 16. πᾶν O². || 17. ἅπαν L²M². || καὶ
om M². || πᾶν] ἢ πᾶν K², πᾶν ἢ M². || ἢ — 18. ἀκυσίον om K². || 20. καθ'] δὴ καθ' M². || τὸ om K². || 21. ἢ ἅπαν ἐκούσιον
M². || 22. ἅπαν M²O². || 23. τότε O². || 26. μεταλαμβάνειν ἐπ' ἀμφοτέρων M². || 30. ἀδικῶντος ἢ M²O². || 31. ἀδικεῖν καὶ τὸ
M². || 32. τὸν M². || ᾧ] ὁ K²M²O². || 33. τ' om M². || καὶ] καὶ K². || 34. αὐτῶν] αὐτὸς K²L², ἐν αὐτῶν O². || ἔτι — b 1. ἀδι-
καίον om M². || 34. ἐν om K², ἐν τι om L².

1. ἀδικεῖν αὐτόν O². || 3. ὀρθῶς pr K². || τὸ K²O². || 4. καὶ ἐν om K²L². || ᾧ] δ M² et corr L². || τὸ om K²M²O². ||
5. ἔν] ἔ K². || 6. δ' ἐθεις K². || ἀκρατῆς K². || 7. γὰρ om M². || 8. σπυδαῖον εἶναι O². || τῷ] δὲ L²M²O². || ἔχ ε] δ ἐκ L²
M²O². || 12. ἐπ' αὐτῷ O². || 15. προειλόμεθα K². || 16. ἀξίαν πλεον ἔχων K². || 18. ἐκὼν K². || πλεῖον L². || 19. τις] τις δὲ L²
M², τις τὸ O². || πλεῖον O². || ἐτέρῳ ἢ αὐτῷ] αὐτοῦ ἐτέρῳ K². || 22. πλεονέκτει K²L². || 25. δὲ ὅτι καὶ L², διότι καὶ K². || 26.
ἀεί] ἀδικεῖ K². || 27. ἀδικον ἔχω ὑπάρχει K². || 29. ἐπᾶ] εἰ L². || 30. κτείνει δὲ καὶ L². || ὁ om O². || 31. μὲν οὐκ ἀδικεῖ K². ||
32. οὐκ ἀδικεῖ post δίκαιον K². || 32 et 34. νόμιμον M². || 33. ἐς ὅ om O².

νεν ἀδίκως, πλεονεκτεῖ καὶ αὐτὸς ἢ χάριτος ἢ τιμωρίας.
 ὥσπερ οὖν κἄν εἴ τις μερίσαιτο τοῦ ἀδικήματος, καὶ ὁ διὰ
 ταῦτα κρῖνας ἀδίκως πλέον ἔχει· καὶ γὰρ ἐπ' ἐκείνων ὁ τὸν
 13 ἀγρὸν κρῖνας οὐκ ἀγρὸν ἀλλ' ἀργύριον ἔλαβεν. οἱ δ' ἀν-
 θρωποι ἐφ' ἑαυτοῖς οἴονται εἶναι τὸ ἀδικεῖν, διὸ καὶ τὸ δίκαιον
 εἶναι ῥάδιον. τὸ δ' ἐκ ἔσιν· συγγενέσθαι μὲν γὰρ τῇ
 τοῦ γείτονος καὶ πατάξαι τὸν πλησίον καὶ δοῦναι τῇ χειρὶ
 τὸ ἀργύριον ῥάδιον καὶ ἐπ' αὐτοῖς, ἀλλὰ τὸ ὠδὶ ἔχοντας
 ταῦτα ποιεῖν οὔτε ῥάδιον οὔτ' ἐπ' αὐτοῖς. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ
 γινῶναι τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀδικα ὑδὲν οἴονται σοφὸν εἶναι,
 ὅτι περὶ ὧν οἱ νόμοι λέγουσιν οὐ χαλεπὸν ζυγίεσθαι. ἀλλ' ἔ
 ταῦτ' ἐστὶ τὰ δίκαια ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός, ἀλλὰ πῶς
 πραττόμενα καὶ πῶς νεμόμενα δίκαια· τοῦτο δὲ πλέον ἔρ-
 γον ἢ τὰ ὑγιεινὰ εἶδέναι, ἐπεὶ κἀκεῖ μέλι καὶ οἶνον καὶ
 ἐλλέβορον καὶ καῦσιν καὶ τομῆν εἰδέναι ῥάδιον, ἀλλὰ πῶς
 15 δεῖ νεῖμαι πρὸς ὑγίειαν καὶ τίνι καὶ πότε, τοσοῦτον ἔργον
 ὅσον ἱατρὸν εἶναι. δι' αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ τοῦ δικαίου οἴονται
 εἶναι ἕθεν ἦττον τὸ ἀδικεῖν, ὅτι ἕθεν ἦττον ὁ δίκαιος ἀλλὰ
 καὶ μᾶλλον δύναται ἂν ἕκαστον πράξαι τούτων· καὶ γὰρ
 συγγενέσθαι γυναικὶ καὶ πατάξαι, καὶ ὁ ἀνδρεῖος τὴν
 ἀσπίδα ἀφείναι καὶ γραφεῖς ἐφ' ὀποτεραῶν τρέχειν. ἀλλὰ
 τὸ δειλάνειν καὶ τὸ ἀδικεῖν οὐ τὸ ταῦτα ποιεῖν ἐστὶ, κλῆν
 κατὰ συμβεβηκός, ἀλλὰ τὸ ὠδὶ ἔχοντα ταῦτα ποιεῖν, ὥσ-
 περ καὶ τὸ ἱατρεύειν καὶ τὸ ὑγιαίνειν οὐ τὸ τέμνειν ἢ μὴ
 τέμνειν ἢ φαρμακεύειν ἢ μὴ φαρμακεύειν ἐστίν, ἀλλὰ τὸ
 25 ὠδὶ. ἐστὶ δὲ τὰ δίκαια ἐν τούτοις οἷς μέτεστι τῶν ἀπλῶς
 ἀγαθῶν, ἔχουσι δ' ὑπερβολὴν ἐν τούτοις καὶ ἐλλειψίν· τοῖς
 μὲν γὰρ ἐκ ἔσιν ὑπερβολὴ αὐτῶν, οἷον ἴσως τοῖς θεοῖς, τοῖς
 δ' ἕθεν μόριον ὠφέλιμον, τοῖς ἀνιάτως κακοῖς, ἀλλὰ πάντα
 βλάπτει, τοῖς δὲ μέχρι τοῦ· διὰ τῶν ἀνθρώπινόν ἐστιν.
 14 Περὶ δὲ ἐπιεικείας καὶ τοῦ ἐπιεικοῦς, πῶς ἔχει ἢ μὲν
 ἐπιεικεία πρὸς δικαιοσύνην τὸ δ' ἐπιεικὲς πρὸς τὸ δίκαιον,
 ἐχόμενόν ἐστιν εἰπεῖν· οὔτε γὰρ ὡς ταυτόν ἀπλῶς οὔθ' ὡς
 ἕτερον τῷ γένει φαίνεται σκοπεμένοις, καὶ ὅτε μὲν τὸ ἐπιει-
 κὲς ἐπαινοῦμεν καὶ ἀνδρα τὸν τοιοῦτον, ὥστε καὶ ἐπὶ τὰ 35

ἀλλὰ ἐπαινοῦντες μεταφέρομεν ἀντὶ τοῦ ἀγαθοῦ, τὸ ἐπιει-
 κέστερον ὅτι βέλτιον δηλοῦντες· ὅτε δὲ τῷ λόγῳ ἀκολουθεῖσι
 φαίνεται ἄτοπον εἰ τὸ ἐπιεικὲς παρὰ τὸ δίκαιόν τι ὄν ἐπαι-
 νητόν ἐστιν· ἢ γὰρ τὸ δίκαιον οὐ σπυδαῖον, ἢ τὸ ἐπιεικὲς ἔ
 δίκαιον, εἰ ἄλλο· ἢ εἰ ἀμφὶ σπυδαῖα, ταυτόν ἐστιν. ἢ μὲν
 οὖν ἀπορία σχεδὸν συμβαίνει διὰ ταῦτα περὶ τὸ ἐπιεικὲς,
 ἔχει δ' ἅπαντα τρόπον τινα ὀρθῶς καὶ οὐθὲν ὑπεναντίον
 ἑαυτοῖς· τό τε γὰρ ἐπιεικὲς δικαίως τινὸς ὄν βέλτιόν ἐστι δίκαιον,
 καὶ ἔχ' ὡς ἄλλο τι γένος ὄν βέλτιόν ἐστι τοῦ δικαίου.
 10 ταυτόν ἄρα δίκαιον καὶ ἐπιεικὲς, καὶ ἀμφοῖν σπυδαῖον ἔν-
 τοιν κρεῖττον τὸ ἐπιεικὲς. ποιεῖ δὲ τὴν ἀπορίαν ὅτι τὸ ἐπι-
 εικὲς δίκαιον μὲν ἐστίν, ἔ τὸ κατὰ νόμον δέ, ἀλλ' ἐπανόρ-
 θωμα νομίμω δικαίως. αἴτιον δ' ὅτι ὁ μὲν νόμος καθόλου πᾶς,
 περὶ ἐνίων δ' οὐχ οἷον τε ὀρθῶς εἰπεῖν καθόλου. ἐν οἷς οὖν
 15 ἀνάγκη μὲν εἰπεῖν καθόλου, μὴ οἷον τε δὲ ὀρθῶς, τὸ ὡς ἐπὶ
 τὸ πλέον λαμβάνει ὁ νόμος, ἐκ ἀγνοῶν τὸ ἀμαρτανόμενον.
 καὶ ἐστίν οὐδὲν ἦττον ὀρθῶς· τὸ γὰρ ἀμάρτημα οὐκ ἐν τῷ
 νόμῳ οὐδ' ἐν τῷ νομοθέτῃ ἀλλ' ἐν τῇ φύσει τοῦ πράγμα-
 τός ἐστιν· εὐθύς γὰρ τοιαύτη ἢ τῶν πρακτῶν ὕλη ἐστίν. ὅταν
 20 οὖν λέγῃ μὲν ὁ νόμος καθόλου, συμβῆ δ' ἐπὶ τούτου παρὰ
 τὸ καθόλου, τότε ὀρθῶς ἔχει, ἢ παραλείπει ὁ νομοθέτης καὶ
 ἤμαρτεν ἀπλῶς εἰπών, ἐπανορθοῦν τὸ ἐλλειφθέν, ὁ κἄν ὁ
 νομοθέτης αὐτὸς οὕτως ἂν εἴποι ἐκατὶ παρῶν, καὶ εἰ ἦδει, ἐνο-
 μοθέτησεν ἂν. διὸ δίκαιον μὲν ἐστὶ καὶ βέλτιόν τινος δικαίως,
 25 οὐ τοῦ ἀπλῶς δὲ ἀλλὰ τοῦ διὰ τὸ ἀπλῶς ἀμαρτήματος.
 καὶ ἐστίν αὕτη ἢ φύσις ἢ τοῦ ἐπιεικοῦς, ἐπανόρθωμα νόμου,
 ἢ ἐλλείπει διὰ τὸ καθόλου. τοῦτο γὰρ αἴτιον καὶ τοῦ μὴ
 πάντα κατὰ νόμον εἶναι, ὅτι περὶ ἐνίων ἀδύνατον θέσθαι
 νόμον, ὥσε ψηφίσματος δεῖ. τοῦ γὰρ ἀορίστου ἀόριστος καὶ
 30 ὁ κανὼν ἐστίν, ὥσπερ καὶ τῆς Δεσβίας οἰκοδομηῖς ὁ μολύ-
 βδινος κανὼν· πρὸς γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ λίθου μετακινεῖται
 καὶ ἔ μένει ὁ κανὼν, καὶ τὸ ψηφίσμα πρὸς τὰ πράγματα.
 τί μὲν οὖν ἐστὶ τὸ ἐπιεικὲς, καὶ ὅτι δίκαιον, καὶ τίνος βέλ-
 τιον δικαίως, δῆλον. φανερόν δ' ἐκ τούτου καὶ ὁ ἐπιεικὲς τίς
 35 ἐστίν· ὁ γὰρ τῶν τοιούτων προαιρετικὸς καὶ πρακτικὸς, καὶ

2. κἄν] καὶ K². || 3. ἐκείνῳ τὸν K². || 5. τὸ δίκαιον om M². || 6. τοῦτο O². || 9. ταυτὸ K². || 13. γνόμω K²M², διαπεμό-
 μω O². || δίκαια om M². || 14. κἀκεῖ μὲν μέλι K². || 15. ἐλλέβορον K²L²M². || 16. εἶναι K². || 17. ἱατροῦ εἶναι. διὰ ταυτὸ K². ||
 18. ὅτι ἕθεν] ὅτι ἐκ K². || 22. τὸ post καὶ om K²L². || 23. ὠδὲ K². || ποιεῖν om M². || 25. ἢ μὴ φαρμακεύειν om O². || 27. δ']
 δὲ καὶ M². || ἐν τούτοις post ἐλλειψίν O², om K²L². || 28. ἐκ om K². || τοῖς ante θεοῖς om M². || 29. τοῖς] οἷον τοῖς M². || ἀνιάτως
 καὶ κακοῖς L²M²O². || βλάπτει πάντα O². || 31. ἐπιεικείας πρὸς δικαιοσύνην καὶ K².

2. ὅτι] οὔτε K². || 4. ἢ ante γὰρ om K². || 5. εἰ ἄλλο] εἶναι ἄλλο K². || ταυτόν om K². || 8. ἐστὶ om O². || 10. καὶ γὰρ
 ἀμφοῖν M². || σπυδαῖον ὅταν K². || 12. τὸ om O². || 13. δικαίως νομίμω K²L². || 14. εἰπεῖν ὀρθῶς L². || ἀνάγκη μὲν οὖν, οmissis ἐν οἷς,
 M². || 16. τὸ om L². || πλέον K²O². || 19. τοιαύτη post ὕλη M². || πρακτικόν K², πραγμάτων M². || 20. τούτω L²M², τούτοις O². ||
 om M². || 22. καὶ M². || 23. αὐτὸς εἶπεν παρῶν K², αὐτὸς ἂν εἴποι παρῶν M². || ἦδει K²O². || 24. ἂν om K²O². || διὸ καὶ δίκαιον
 O². || 25. τοῦ M². || 28. τινος K². || 30. οἰκοδομηῖς K². || μολύβδινος L². || 33. ὅτι] τί τὸ M².

ὁ μὴ ἀκριβοδίκαιος ἐπὶ τὸ χεῖρον ἀλλ' ἐλαττωτικός, καθὼς ἔχων τὸν νόμον βοηθόν, ἐπιεικής ἐστὶ, καὶ ἡ ἕξις αὐτῆ ἐπιεικεία, δικαιοσύνη τις οὕσα καὶ οὐχ ἕτέρα τις ἕξις.

15 Πότερον δ' ἐνδέχεται ἑαυτὸν ἀδικεῖν ἢ οὐ, φανερόν ἐκ τῶν εἰρημένων· τὰ μὲν γὰρ ἐστὶ τῶν δικαίων τὰ κατὰ πᾶσαν ἀρετὴν ὑπὸ τοῦ νόμου τεταγμένα, οἷον οὐ κελεύει ἀποκτινύναι ἑαυτὸν ὁ νόμος, ἀδὲ μὴ κελεύει, ἀπαγορεύει· ἔτι ὅταν παρὰ τὸν νόμον βλάβη μὴ ἀντιβλάπτων, ἐκῶν, ἀδικεῖ, ἐκῶν δὲ ὁ εἰδὼς καὶ ὄν καὶ ὤ. ὁ δὲ δι' ὄργην ἑαυτὸν σφάττων ἐκῶν τοῦτο δρᾷ παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, ὃ οὐκ ἔᾶ ὁ νόμος· ἀδικεῖ ἄρα. ἀλλὰ τίνας; ἢ τὴν πόλιν, αὐτὸν δ' ἕ; ἐκῶν γὰρ πάσχει, ἀδικεῖται δ' οὐθεὶς ἐκῶν. διὸ καὶ ἡ πόλις ζημιῶσι καὶ τις αἰτιμία πρόσσει τῷ ἑαυτὸν διαφθεύραντι ὡς τὴν πόλιν ἀδικοῦντι. ἔτι καθ' ὃ ἀδικὸς ὁ μόνον ἀδικῶν καὶ μὴ ὅλως φαῦλος, οὐκ ἔστιν ἀδικῆσαι ἑαυτὸν. τοῦτο 15 γὰρ ἄλλο ἐκείνου. ἕξι γὰρ πῶς ὁ ἀδικὸς οὕτω πονηρὸς ὥσπερ ὁ δειλός, ἔχ ὡς ὄλην ἔχων τὴν πονηρίαν, ὡς' ὅδε κατὰ ταύτην ἀδικεῖ· ἅμα γὰρ ἂν τῷ αὐτῷ εἴη ἀφηγήσθαι καὶ προσκεῖσθαι τὸ αὐτό· τῆτο δὲ ἀδύνατον, ἀλλ' αἶε ἐν πλείοσιν ἀνάγκη εἶναι τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀδικον. ἔτι δὲ ἐκυσίον 20 τε καὶ ἐκ προαιρέσεως καὶ πρότερον. ὁ γὰρ διότι ἔπαθε, καὶ τὸ αὐτὸ ἀντιποιῶν οὐ δοκεῖ ἀδικεῖν· αὐτὸς δ' ἑαυτὸν, τὰ αὐτὰ ἅμα καὶ πάσχει καὶ ποιῶ. ἔτι εἴη ἂν ἐκόντα ἀδικεῖσθαι. πρὸς δὲ τέτοις, ἄνευ τῶν κατὰ μέρος ἀδικημάτων οὐθεὶς ἀδικεῖ, μοιχεύει δ' οὐδεὶς τὴν ἑαυτοῦ οὐδὲ τοιχωρυχτὴ τὸν ἑαυτοῦ τοίχον οὐδὲ κλέπτει τὰ ἑαυτοῦ. ὅλως δὲ λύεται τὸ ἑαυτὸν ἀδικεῖν κατὰ τὸν διορισμὸν τὸν περὶ τοῦ ἐκυσίως ἀδικεῖσθαι. φανερόν δὲ καὶ ὅτι ἄμφω μὲν φαῦλα, καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι καὶ τὸ ἀδικεῖν· τὸ μὲν γὰρ ἐλαττον τὸ δὲ πλεόν ἔχειν ἐστὶ τοῦ μέσου καὶ ὥσπερ ὑγιεινὸν μὲν ἐν 30 ἰατρικῇ, εὐεκτικὸν δὲ ἐν γυμνασικῇ· ἀλλ' ὅμως χεῖρον τὸ ἀδικεῖν· τὸ μὲν γὰρ ἀδικεῖν μετὰ κακίας καὶ ψεκτόν, καὶ κακίας ἢ τῆς τελείας καὶ ἀπλῶς ἢ ἐγγύς (οὐ γὰρ ἅπαν τὸ ἐκυσίον μετὰ ἀδικίας), τὸ δ' ἀδικεῖσθαι ἄνευ κακίας καὶ ἀδικίας. καθ' αὐτὸ μὲν οὖν τὸ ἀδικεῖσθαι ἥττον φαῦ- 35

λον, κατὰ συμβεβηκὸς δ' ἕθεν κωλύει μᾶλλον εἶναι κακόν. ἀλλ' οὐδὲν μέλει τῆ τέχνη, ἀλλὰ πλευρῆτιν λέγει μᾶλλον νόσον προσπταίσματος· καίτοι γένοιτ' ἂν ποτε βῆτερον κατὰ συμβεβηκός, εἰ προσπταίσαντα διὰ τὸ πεσεῖν συμβαῖν ὑπὸ τῶν πολεμίων ληφθῆναι καὶ ἀποθανεῖν. κατὰ μεταφορὰν δὲ καὶ ὁμοιότητά ἐστιν οὐκ αὐτῷ πρὸς αὐτὸν δίκαιον ἀλλὰ τῶν αὐτοῦ τισίν, οὐ πᾶν δὲ δίκαιον ἀλλὰ τὸ δεσποτικὸν ἢ τὸ οἰκονομικόν· ἐν τούτοις γὰρ τοῖς λόγοις διέσκηκε τὸ λόγον ἔχον μέρος τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ ἄλογον. εἰς ἃ δὴ βλέπουσι καὶ δοκεῖ εἶναι ἀδικία πρὸς αὐτὸν, ὅτι ἐν τούτοις ἕξι πάσχειν τι παρὰ τὰς ἑαυτῶν ὀρέξεις· ὥσπερ ἐν ἄρχοντι καὶ ἀρχομένῳ εἶναι πρὸς ἀλλήλα δίκαιόν τι καὶ τούτοις. περὶ μὲν οὖν δικαιοσύνης καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἡθικῶν ἀρετῶν διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον.

Ζ.

Ἐπεὶ δὲ τυγχάνομεν πρότερον εἰρηκότες ὅτι δεῖ τὸ μέσον αἰρεῖσθαι καὶ μὴ τὴν ὑπερβολὴν μηδὲ τὴν ἑλλείψιν, τὸ δὲ μέσον ἐστὶν ὡς ὁ λόγος ὁ ὀρθὸς λέγει, τοῦτο διέλωμεν. ἐν πάσαις γὰρ ταῖς εἰρημέναις ἕξεισι, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ἐστὶ τις σκοπὸς πρὸς ὃν ἀποβλέπων ὁ τὸν λόγον ἔχων ἐπιτείνει καὶ ἀνίστην, καὶ τις ἐστὶν ὄρος τῶν μεσοτήτων, ἃς μεταξὺ φαρμεν εἶναι τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἑλλείψεως, οὕσας κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον. ἐστὶ δὲ τὸ μὲν εἰπεῖν οὕτως ἀληθὲς μὲν, οὐδὲν δὲ σαφές· καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπιμελείαις, περὶ ὅσας ἐστὶν ἐπισήμη, τοῦτ' ἀληθὲς μὲν εἰπεῖν, ὅτι οὔτε πλείω ἔτε ἐλάττω δεῖ ποιεῖν οὐδὲ ῥαθυμεῖν, ἀλλὰ τὰ μέσα καὶ ὡς ὁ ὀρθὸς λόγος· τοῦτο δὲ μόνον ἔχειν ἂν 25 τις οὐδὲν ἂν εἰδείη πλεόν, οἷον ποῖα δεῖ προσφέρεισθαι πρὸς τὸ σῶμα, εἰ τις εἶπειν ὅτι ὅσα ἡ ἰατρικὴ κελεύει καὶ ὡς ὁ ταύτην ἔχων. διὸ δεῖ καὶ περὶ τὰς τῆς ψυχῆς ἕξεις μὴ μόνον ἀληθὲς εἶναι τοῦτ' εἰρημένον, ἀλλὰ καὶ διορισμένον τίς τ' ἐστὶν ὁ ὀρθὸς λόγος καὶ τούτῃ τίς ὄρος.

Τὰς δὲ τῆς ψυχῆς ἀρετὰς διελόμενοι τὰς μὲν εἶναι 2

1. καὶ περιέχων *M*². || 4. ἀδικεῖν ἑαυτὸν *M*². || 5. τὰ ante κατὰ om *O*². || 6. ἑαυτὸν ἀποκτινύναι *L*²*O*², ἑαυτὸν ἀποκτινύειν *M*². || 8. περὶ *O*². || 9. ᾧ] ὡς *M*² et corr *K*². || αὐτὸν *M*². || 10. ὀρθόν] αὐτὸν *K*². || νόμον *M*²*O*². || 14. ἀδικοῦντι ἢ αὐτόν. ἔτι *M*². || 15. ὅλως] ἀπλῶς *K*². || οὐκ ἀδικεῖται *M*². || 18. ἀδικεῖ ἂν ἅμα *K*². || ἂν ante εἴη *L*²*M*²*O*². || τὸ αὐτὸ *L*². || 19. τῷ αὐτῷ *L*²*M*². || 21. ὅ] καὶ *M*². || τὰ αὐτὰ] ταῦτα *K*². || 23. καὶ post ἅμα om *L*². || 24. κατὰ] ἀπὸ *M*². || 25. δ'] γὰρ *M*². || 26. οἷον *M*². || αὐτὸς *K*². || 27. αὐτὸν *K*². || κατὰ] καὶ κατὰ *K*². || 28. δ' ὅτι καὶ *L*²*M*², δὲ καὶ *O*². || μὲν] εἶναι *O*². || 30. ἔχειν om *M*². || 32. ψεκτόν ἦν καὶ τῆς κακίας *M*². || 33. τῆς om *L*². || καὶ om *K*². || σύστημα *O*². || πᾶν *K*².

1. εἶναι om *K*²*L*²*O*². || 4. προσπταίσματος *M*². || 5. καὶ] ἢ *K*². || 6. οἷον αὐτῷ *K*²*M*²*O*², οἷον αὐτοῦ *L*². || 9. μέρος post ψυχῆς *L*², om *K*². || 10. καὶ om *L*². || 11. περὶ *L*². || 13. τῶν post ἄλλων om *L*²*M*². || ἡθικῶν om *M*². || 18. εἰρηκότες πρότερον *M*². || 19. καὶ om *K*². || μέτε *M*², μηδὲ *O*². || μέτε *L*²*M*². || 21. ἐν om *L*²*M*². || πρέξει *K*². || καὶ om *O*². || 23. ἐξω οὕτως ὁ ὄρος *L*². || 27. μὲν] μὲν ἵσταν *M*², om *K*². || 30. εἰδῆ *M*². || πρὸς om *M*². || 31. εἴπειν *K*²*L*²*M*²*O*². || ὅσα] ὡς *K*². || ἢ et ὡς om *M*². || 33. ἀληθῶς *K*². || τοῦτο τὸ εἰρημένον *L*²*O*². || 34. τί om *K*². || τίς ὁ ὄρος *O*². || 35. δὲ *M*². || τὰ *K*².

τοῦ ἤθους ἐφάμεν τὰς δὲ τῆς διανοίας. περὶ μὲν οὖν τῶν ἠθικῶν διεληλύθαμεν, περὶ δὲ τῶν λοιπῶν, περὶ ψυχῆς πρῶτον εἰκόντες, λέγωμεν οὕτως. πρότερον μὲν ἔν ἐλέγχῃ δὴ εἶναι μέρη τῆς ψυχῆς, τὸ τε λόγον ἔχον καὶ τὸ ἀλογον· νῦν δὲ περὶ τῷ λόγον ἔχοντος τὸν αὐτὸν τρόπον δια- 5 ρετέον. καὶ ὑποκείσθω δύο τὰ λόγον ἔχοντα, ἐν μὲν ᾧ θεωροῦμεν τὰ τοιαῦτα τῶν ὄντων ὄσων αἱ ἀρχαὶ μὴ ἐνδέχονται ἄλλως ἔχειν, ἐν δὲ ᾧ τὰ ἐνδεχόμενα· πρὸς γὰρ τὰ τῷ γένει ἕτερα καὶ τῶν τῆς ψυχῆς μορίων ἕτερον τῷ γένει τὸ πρὸς ἑκάτερον πεφυκός, ἕπερ καὶ ὁμοιότητά τινα 10 καὶ οἰκειότητα ἢ γνῶσις ὑπάρχει αὐτοῖς. λεγέσθω δὲ τῶν τὸ μὲν ἐπισημονικὸν τὸ δὲ λογιστικόν· τὸ γὰρ βουλευέσθαι καὶ λογίζεσθαι ταυτὸν, οὐθεὶς δὲ βουλευέται περὶ τῶν μὴ ἐνδεχομένων ἄλλως ἔχειν. ὥστε τὸ λογιστικόν ἐστὶν ἐν τι μέρος τοῦ λόγον ἔχοντος. ληπτέον ἄρ' ἑκατέρου τῶν 15 τίς ἢ βελτίστη ἔστι· αὕτη γὰρ ἀρετὴ ἑκατέρου, ἢ δ' ἀρετὴ πρὸς τὸ ἔργον τὸ οἰκεῖον. τρία δ' ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ τὰ κύρια πράξεως καὶ ἀληθείας, αἰσθησις νοῦς ὄρεξις. τῶν δ' ἢ αἰσθησις οὐδεμιᾶς ἀρχὴ πράξεως· δῆλον δὲ τῷ τὰ θηρία αἰσθησιν μὲν ἔχειν, πράξεως δὲ μὴ κοινωνεῖν. 20 ἔστι δ' ὅπερ ἐν διανοίᾳ κατάφασις καὶ ἀπόφασις, τίτ' ἐν ὄρεξι δῶξις καὶ φυγῇ· ὥστ' ἐπειδὴ ἢ ἠθικὴ ἀρετὴ ἔστι προαιρετικὴ, ἢ δὲ προαίρεσις ὄρεξις βουλευτικὴ, δεῖ διὰ ταῦτα τὸν τε λόγον ἀληθῆ εἶναι καὶ τὴν ὄρεξιν ὀρθήν, εἴπερ ἢ προαίρεσις σπουδαία, καὶ τὰ αὐτὰ τὸν μὲν φάναι 25 τὴν δὲ διώκειν. αὕτη μὲν οὖν ἢ διάνοια καὶ ἢ ἀλήθεια πρακτικὴ, τῆς δὲ θεωρητικῆς διανοίας καὶ μὴ πρακτικῆς μηδὲ ποιητικῆς τὸ εὖ καὶ κακῶς τάληθές ἐστι καὶ ψεῦδος· τοῦτο γὰρ ἐστὶ παντὸς διανοητικοῦ ἔργον, τοῦ δὲ πρακτικῆ καὶ διανοητικοῦ ἢ ἀλήθεια ὁμολόγως ἔχουσα τῇ ὀρέξει 30 τῇ ὀρθῇ. πράξεως μὲν οὖν ἀρχὴ προαίρεσις, ὅθεν ἢ κίνησις ἀλλ' οὐχ οὐ ἕνεκα, προαιρέσεως δὲ ὄρεξις καὶ λόγος ὁ ἕνεκά τινος· διὸ οὗτ' ἄνευ νοῦ καὶ διανοίας οὗτ' ἄνευ ἠθικῆς ἐστὶν ἔξεως ἢ προαίρεσις· εὐπραξία γὰρ καὶ τὸ ἐναντίον ἐν πράξει ἄνευ διανοίας καὶ ἤθους οὐκ ἐστὶν. διὰ- 35 νοια δ' αὕτη οὐθέν κινεῖ, ἀλλ' ἢ ἕνεκά τε καὶ πρακτικῆ·

αὕτη γὰρ καὶ τῆς ποιητικῆς ἀρχαί· ἕνεκα γὰρ τοῦ ποιεῖ πᾶς ὁ ποιῶν, καὶ οὐ τέλος ἀπλῶς ἀλλὰ πρὸς τι καὶ τινὸς τὸ ποιητόν. ἀλλὰ τὸ πρακτόν· ἢ γὰρ εὐπραξία τέλος, ἢ δ' ὄρεξις τούτου· διὸ ἢ ὀρεκτικὸς νοῦς ἢ προαίρεσις 5 ἢ ὄρεξις διανοητικὴ, καὶ ἢ τοιαῦτη ἀρχὴ ἀνθρώπος. οὐκ ἔστι δὲ προαιρετὸν οὐθέν γεγονός, οἷον οὐθεὶς προαιρεῖται Ἴλιον πεπορθηκέναι· οὐδὲ γὰρ βουλευέται περὶ τοῦ γεγονότος ἀλλὰ περὶ τοῦ ἐσομένου καὶ ἐνδεχομένου, τὸ δὲ γεγονός οὐκ ἐνδέχεται μὴ γενέσθαι· διὸ ὀρθῶς Ἀγαθὸν μόνον γὰρ αὐτοῦ καὶ θεὸς ζερίσκειται, ἀγένητα ποιεῖν ἄσπ' ἂν ἢ πεπραγμένα.

ἀμφοτέρων δὲ τῶν νοητικῶν μορίων ἀλήθεια τὸ ἔργον. καὶ ἄς ἔν μάλιστα ἔξεσι ἀληθεύσει ἑκάτερον, αὐταὶ ἀρεταὶ ἀμφοῖν. Ἀρξάμενοι οὖν ἄνωθεν περὶ αὐτῶν πάλιν λέγωμεν. 3 ἔξω δὴ οἷς ἀληθεύει ἢ ψυχὴ τῷ καταφάναι ἢ ἀποφάναι, πέντε τὸν ἀριθμόν· ταῦτα δ' ἐστὶ τέχνη, ἐπιστήμη, φρόνησις, σοφία, νοῦς· ὑπολήψει γὰρ καὶ δόξη ἐνδέχεται διαψεύδασθαι. ἐπιστήμη μὲν οὖν τί ἐστὶν, ἐντεῦθεν φανερόν, εἰ δεῖ ἀκριβολογεῖσθαι καὶ μὴ ἀκολουθεῖν ταῖς ὁμοιότησιν. πάν- 20 τες γὰρ ὑπολαμβάνομεν, ὃ ἐπιστάμεθα, μὴ ἐνδέχασθαι ἄλλως ἔχειν· τὰ δ' ἐνδεχόμενα ἄλλως, ὅταν ἔξω τοῦ θεωρεῖν γένηται, λανθάνει εἰ ἐστὶν ἢ μή. ἐξ ἀνάγκης ἄρα ἐστὶ τὸ ἐπιστητόν. αἰδίων ἄρα· τὰ γὰρ ἐξ ἀνάγκης ὄντα ἀπλῶς πάντα αἰδία, τὰ δ' αἰδία ἀγένητα καὶ ἀφθαρτα. 25 ἐστὶ διδακτὴ πᾶσα ἐπιστήμη δοκεῖ εἶναι, καὶ τὸ ἐπιστητόν μαθητόν. ἐκ προγινωσκομένων δὲ πᾶσα διδασκαλία, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς λέγομεν· ἢ μὲν γὰρ δι' ἐπαγωγῆς, ἢ δὲ συλλογισμῶ. ἢ μὲν δὴ ἐπαγωγῇ ἀρχὴ ἐστὶ καὶ τοῦ καθόλου, ὃ δὲ συλλογισμὸς ἐκ τῶν καθόλου. εἰσὶν ἄρα ἀρχαὶ ἐξ ὧν ὁ συλλογισμὸς, ὧν οὐκ ἐστὶ συλλογισμὸς· ἐπαγωγῇ ἄρα. ἢ μὲν ἄρα ἐπιστήμη ἐστὶν ἔξεσι ἀποδεικτικὴ, καὶ ὅσα ἄλλα προσδιορίζομεθα ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς· ὅταν γὰρ πῶς πεισῆ καὶ γνώριμοι αὐτῷ ὧσιν αἱ ἀρχαί, ἐπίσταται· εἰ γὰρ μὴ μᾶλλον τῷ συμπεράσματος, 35 κατὰ συμβεβηκὸς ἔξει τὴν ἐπιστήμην. περὶ μὲν οὖν ἐπιστήμης διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον.

3. λέγομεν L¹M²O². || ἔν om K²M². || 4. μέρη εἶναι L¹O². || ἔχον — 5. λόγον om L¹. || 4. καὶ — 5. ἔχοντος om K². || 7. ὄσων] ὧν L¹M². || 8. ᾧ τὰ ἐνδεχόμενα] τῶν ἀ ἐνδεχόντων. K². || 10. ἑκάτερον om M². || 11. αὐτῶν, ut videtur, L¹. || 12. λογικόν K² M². || βέλτισται K². || 23. διὰ] δὲ K². || 24. ταῦτα] μὲν ταῦτα L¹O², ταῦτα μὲν K². || τε om L¹. || 26. ἢ post καὶ om M². || 28. καλῶς L¹. || 30. ἢ om K²O². || ὁμολογουμένως M². || 36. δ' om K². || ἢ K².
1. του γὰρ M². || 3. ποιητικόν M². || τῆ] καὶ τὸ M², om K². || πρακτικόν M². || 4. ὀρεκτικὸς M². || 5. διανοητικοῦ M². || 11. ἀγένητα K². || πεπραγμένα om K². || 13. ἀληθεύει L¹O². || 14. ἄλλωθεν K². || 15. ἢ om K²M². || 20. μηδ' K². || 21. ἄλλως, ὅταν] καὶ ἄλλως, ὅταν M². || 24. αἰδία πάντα M². || ἀγένητα om M². || 25. πᾶσα] ἢ ἀπαντα K²M². || 27. ἐλέγομεν M². || 28. ἢ δὲ — 29. καθόλου om M². || 28. ἀρχῆς L¹. || 29. τοῦ om L¹. || 30. ἄρα αἱ ἀρχαὶ O². || ὁ om K². || ὧν δ' οὐκ L¹. || 31. ἄρα ἢ] γὰρ ἢ M². || 33. αἰ om M².

καὶ δοκεῖ ὁ τὰ περὶ αὐτὸν εἰδὼς καὶ διατρίβων φρόνιμος εἶναι, οἱ δὲ πολιτικοὶ πολυπράγμονες· διὸ Εὐριπίδης
 πῶς δ' ἂν φρονοῖν, ᾧ παρῆν ἀπραγμόνως
 ἐν τοῖσι πολλοῖς ἠριθμημένῳ στρατοῦ
 ἴσον μετασχεῖν;

τὸς γὰρ περισσοὺς καὶ τι πράσσοντας πλέον..

ζητῶσι γὰρ τὸ αὐτοῖς ἀγαθόν, καὶ οἴονται τῶτο δεῖν πράττειν. ἐκ ταύτης οὖν τῆς δόξης ἐλήλυθε τὸ τούτους φρονίμους εἶναι· καίτοι ἴσως οὐκ ἔστι τὸ αὐτοῦ εὖ ἄνευ οἰκονομίας οὐδ' ἄνευ πολιτείας. ἔτι δὲ τὰ αὐτοῦ πῶς δεῖ διοικεῖν, ἄδηλον καὶ σκεπτόν. σημεῖον δ' ἐστὶ τοῦ εἰρημένου καὶ διότι γεωμετρικοὶ μὲν νέοι καὶ μαθηματικοὶ γίνονται καὶ σοφοὶ τὰ τοιαῦτα, φρόνιμος δ' οὐ δοκεῖ γίνεσθαι. αἴτιον δ' ὅτι τῶν καθ' ἑκαστὰ ἐξίν ἢ φρόνησις, ἢ γίνεται γνώριμα ἐξ ἐμπειρίας, νέος δ' ἐμπειρος οὐκ ἔστιν· πλῆθος 15 γὰρ χρόνος ποιεῖ τὴν ἐμπειρίαν· ἐπεὶ καὶ τοῦτ' ἂν τις σκέψαιτο, διὰ τί δὴ μαθηματικὸς μὲν καὶς γένοιτ' ἂν, σοφὸς δ' ἢ φυσικὸς οὐ. ἢ ὅτι τὰ μὲν δι' ἀφαιρέσεώς ἐξίν, τῶν δ' αἱ ἀρχαὶ ἐξ ἐμπειρίας· καὶ τὰ μὲν οὐ πιεσύνουσιν οἱ νέοι ἀλλὰ λέγουσιν, τῶν δὲ τὸ τί ἐξίν οὐκ ἄδηλον. ἔτι 20 ἢ ἀμαρτία ἢ περὶ τὸ καθόλου ἐν τῷ βουλευέσθαι ἢ περὶ τὸ καθ' ἑκαστον· ἢ γὰρ ὅτι πάντα τὰ βαρύνεσθαι ὕδατα φαῦλα, ἢ ὅτι τοδὶ βαρύνεσθαι. ὅτι δ' ἢ φρόνησις οὐκ ἐπιστήμη, φανερόν· τοῦ γὰρ ἐσχάτου ἐξίν, ὥσπερ εἴρηται· τὸ γὰρ πρακτὸν τοῦτον. ἀντίκειται μὲν δὴ τῷ νῶ· ὁ μὲν 25 γὰρ νοῦς τῶν ὄρων, ὧν οὐκ ἔστι λόγος, ἢ δὲ τοῦ ἐσχάτου, οὐ οὐκ ἔστιν ἐπιστήμη ἀλλ' αἰσθησις, οὐχ ἢ τῶν ἰδίων, ἀλλ' οἷα αἰσθανόμεθα ὅτι τὸ ἐν τοῖς μαθηματικοῖς ἐσχάτον τρέγωνον· στήσεται γὰρ κἀκεῖ. ἀλλ' αὕτη μᾶλλον αἰσθησις ἢ φρόνησις, ἐκείνης δ' ἄλλο εἶδος.

10 Τὸ ζητεῖν δὲ καὶ τὸ βουλευέσθαι διαφέρει· τὸ γὰρ βουλευέσθαι ζητεῖν τι ἐξίν. δεῖ δὲ λαβεῖν καὶ περὶ εὐβουλίας τί ἐστὶ, πότερον ἐπιστήμη τις ἢ δόξα ἢ εὐστοχία ἢ ἄλλο τι γένος. ἐπιστήμη μὲν δὴ οὐκ ἔστιν· οὐ γὰρ ζητῶσι

περὶ ὧν ἴσασιν, ἢ δ' εὐβουλία βουλὴ τις, ὁ δὲ βουλευόμενος ζητεῖ καὶ λογίζεται. ἀλλὰ μὴν οὐδ' εὐστοχία· ἄνευ γὰρ λόγου καὶ ταχύ τι ἢ εὐστοχία, βουλευόμενος δὲ πολὺν χρόνον, καὶ φασὶ πράττειν μὲν δεῖν ταχύ τὰ βου- 5 λευθέντα, βουλευέσθαι δὲ βραδύως. ἔτι ἢ ἀγχινοια ἔπειτα καὶ ἢ εὐβουλία· ἔστι δ' εὐστοχία τις ἢ ἀγχινοια· οὐδὲ δὴ δόξα ἢ εὐβουλία ἕδεμία. ἀλλ' ἐπεὶ ὁ μὲν κακῶς βουλευόμενος ἀμαρτάνει, ὁ δ' εὖ ὀρθῶς βουλευέται, ἄδηλον ὅτι ὀρθότης τις ἢ εὐβουλία ἐξίν, οὐτ' ἐπιστήμης δὲ οὔτε δόξης· ἐπιστήμης μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν ὀρθότης (οὐδὲ γὰρ ἀμαρτία), δόξης δ' ὀρθότης ἀλήθεια· ἅμα δὲ καὶ ὄρισις ἤδη πᾶν ἢ δόξα ἐξίν. ἀλλὰ μὴν ἢ ἄνευ λόγου ἢ εὐβουλία. διασείας ἄρα λείπεται· αὕτη γὰρ οὐκ ἔστι φάσις· καὶ γὰρ ἢ δόξα οὐ ζητήσις ἀλλὰ φάσις τις ἤδη, ὁ δὲ βουλευόμενος, ἔαν 10 τε εὖ ἔαν τε κακῶς βουλευέται, ζητεῖ τι καὶ λογίζεται ἀλλ' ὀρθότης τίς ἐξίν ἢ εὐβουλία βουλῆς· διὸ ἢ βουλὴ ζητητέα πρῶτον τί καὶ περὶ τί. ἐπεὶ δ' ἢ ὀρθότης πλεοναχῆς, ἄδηλον ὅτι ἢ πᾶσα· ὁ γὰρ ἀκρατὴς καὶ ὁ φαῦλος ὁ προτιθέται ἰδεῖν ἐκ τοῦ λογισμοῦ τεύχεται, ὥστε ὀρθῶς ἐξίν 20 βεβουλευμένος, κακὸν δὲ μέγα εἰληφώς. δοκεῖ δ' ἀγαθόν τι εἶναι τὸ εὖ βεβουλευέσθαι· ἢ γὰρ τοιαύτη ὀρθότης βουλῆς εὐβουλία, ἢ ἀγαθοῦ τευκτική. ἀλλ' ἔστι καὶ τούτου ψευδῆ συλλογισμῶν τυχεῖν, καὶ ὁ μὲν δεῖ ποιῆσαι τυχεῖν, δεῖ οὐ δ' οὐ, ἀλλὰ ψευδῆ τὸν μέσον ὄρον εἶναι· ὥστ' οὐδ' αὕτη πω εὐβουλία, καθ' ἣν οὐ δεῖ μὲν τυγχάνει, ἢ μέ- 30 τοι δι' οὐ ἔδει. ἔτι ἔστι πολὺν χρόνον βουλευόμενος τυχεῖν, τὸν δὲ ταχύ. οὐκοῦν οὐδ' ἐκείνη πω εὐβουλία, ἀλλ' ὀρθότης ἢ κατὰ τὸ ὠφέλιμον, καὶ ἢ δεῖ καὶ ὡς καὶ ὅτε. ἔτι ἔστι καὶ ἀπλῶς εὖ βεβουλευέσθαι καὶ πρὸς τι τέλος. ἢ μὲν 30 δὴ ἀπλῶς ἢ πρὸς τὸ τέλος τὸ ἀπλῶς κατορθούσα, ἢ δὲ τις ἢ πρὸς τι τέλος. εἰ δὴ τῶν φρονίμων τὸ εὖ βεβουλευέσθαι, ἢ εὐβουλία εἴη ἂν ὀρθότης ἢ κατὰ τὸ συμφέρον πρὸς τι τέλος, οὐ ἢ φρόνησις ἀληθῆς ὑπόληψις ἐξίν.

*Ἐξίν δὲ καὶ ἢ συνέσις καὶ ἢ ἀσυνεσία, καθ' ἃς λβ-11

1. τὰ om O². || διατρίβων φρόνιμος om K². || 2. φιλοπράγμονες L²O². || διὸ] διὸ καὶ O². || 4. ἠριθμημένον K²N². || στρατὸ M². || 5. ἴσον M², ἴσου L². || 8. τούτους] περὶ τοὺς M². || 9. εἶναι om K². || τὸ] τὸ τὰ M². || εἰ] εἰδέναι M², om L²O². || 10. αὐτῶν πῶς δοκεῖν δεῖ M². || 11. λογιμένου O². || 14. ὅτι] ὅτι καὶ K²L²O². || 16. γὰρ] δὲ K². || 17. διὰ om O². || δῆποτε L²O². || 19. αἰ om O². || 20. οὐκ om K²M². || 21. τὸ] τὰ K². || 22. γὰρ om M². || 23. τοδὶ τὸ βαρύνεσθαι om K²M². || 25. ἀντίκειται] ἀντιπληκτικὸν K². || μὲν ante δὴ om L²O². || 26. γὰρ δὴ τοὺς M². || 27. οὐ om K²M². || 28. οἷα ἢ αἰσθανόμεθα K²M². || τοῖς om M². || 30. ἢ L²M²O². || 32. διαλαβεῖν O². || καὶ om K²M². || 33. ἢ post δόξα om O².

3. ταχυήτος ἢ M². || 4. δεῖ M². || 9. ἢ εὐβουλία τις K²M². || ἐπιστήμη L². || δὲ om K²M². || δόξα L². || 11. διόρισις M². || 15. τε καὶ κακῶς K²M². || τε M². || 16. τις om O². || 18. ὁ γὰρ] καὶ γὰρ ὁ M². || 20. ὑπεληφώς O². || 21. εἶναι add L²O². || βεβουλευέσθαι O². || 22. ἢ om M². || 23. δι'] τούτου δι' L²O². || 24. ἀλλὰ] ὥστε O². || 25. αὕτη L²O². || πω L²M²O². || τυχεῖν om L². || 28. ἢ δεῖ καὶ ὡς] ἢ διακρίσις pr K². || 29. εὖ om M². || 30. ἢ δὲ τις] τις δὲ K²M². || 31. βεβουλευέσθαι K²O². || 32. ἢ ante κατὰ om K². || 33. οὐ ἢ] ἢ οὐ K².

γουμεν συνετούς καὶ ἀσυνέτους, οὐθ' ὅλως τὸ αὐτὸ ἐπισήμη
ἢ δόξη (πάντες γὰρ ἂν ἦσαν συνετοί) οὔτε τις μία τῶν
κατὰ μέρος ἐπισημῶν, οἷον ἰατρικὴ περὶ ὑγιεινῶν ἢ γεω-
μετρία περὶ μεγέθους· οὔτε γὰρ περὶ τῶν αἰεὶ ὄντων καὶ
ἀκινήτων ἢ σύνεσις ἐστὶν οὔτε περὶ τῶν γιγνομένων ὄντων,⁵
ἀλλὰ περὶ ὧν ἀπορήσειεν ἂν τις καὶ βυλεύσαιτο. διὸ περὶ
τὰ αὐτὰ μὲν τῆ φρονήσει ἐστὶν, ἐκ ἑστὶ δὲ ταυτὸν σύνεσις
καὶ φρόνησις· ἢ μὲν γὰρ φρόνησις ἐπιτακτικὴ ἐστὶν· τί γὰρ
δεῖ πράττειν ἢ μὴ, τὸ τέλος αὐτῆς ἐστίν· ἢ δὲ σύνεσις
κριτικὴ μόνον· ταυτὸν γὰρ σύνεσις καὶ εὐσυνεσία καὶ συ-¹⁰
νετοὶ καὶ εὐσυνετοί. ἑστὶ δ' ἔτε τὸ ἔχειν τὴν φρόνησιν ἔτε
τὸ λαμβάνειν ἢ σύνεσις· ἀλλ' ὥσπερ τὸ μαθαίνειν λέγε-
ται ζυγιέται, ὅταν χρῆται τῆ ἐπισήμη, οὕτως ἐν τῷ χρῆ-
σθαι τῆ δόξῃ ἐπὶ τὸ κρίνειν περὶ τούτων περὶ ὧν ἢ φρό-
νησις ἐστὶν, ἀλλὰ λέγοντος, καὶ κρίνειν καλῶς· τὸ γὰρ εὐ¹⁵
τῷ καλῶς ταυτὸν. καὶ ἐντεῦθεν ἐλήλυθε τοῦνομα ἢ σύ-
νεσις, καθ' ἣν εὐσυνετοί, ἐκ τῆς ἐν τῷ μαθαίνειν· λέγομεν
γὰρ τὸ μαθαίνειν συνίναμι πολλάκις.

Ἡ δὲ καλουμένη γνώμη, καθ' ἣν εὐγνώμονας καὶ
ἔχειν φαμέν γνώμην, ἢ τοῦ ἐπεικοῦς ἐστὶ κρίσις ὀρθή.²⁰
σημεῖον δέ· τὸν γὰρ ἐπεικῆ μάλιστ' ἀφαμέν εἶναι συγ-
γνωμονικόν, καὶ ἐπεικῆς τὸ ἔχειν περὶ ἑνια συγγνώμην.
ἢ δὲ συγγνώμη γνώμη ἐστὶ κριτικὴ τοῦ ἐπεικοῦς ὀρθή.
ὀρθή δ' ἢ τοῦ ἀληθοῦς.

¹² Εἰσὶ δὲ πᾶσαι αἱ ἔξεις εὐλόγως εἰς ταυτὸ τείνσαι·²⁵
λέγομεν γὰρ γνώμην καὶ σύνεσιν καὶ φρόνησιν καὶ νοῦν
ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς ἐπιφέροντες γνώμην ἔχειν καὶ νοῦν ἤδη
καὶ φρονίμους καὶ συνετοὺς· πᾶσαι γὰρ αἱ δυνάμεις αὗται
τῶν ἐσχάτων εἰσὶ καὶ τῶν καθ' ἕκαστον, καὶ ἐν μὲν τῷ
κριτικῶς εἶναι περὶ ὧν ὁ φρόνιμος, συνετὸς καὶ εὐγνώμων³⁰
ἢ συγγνώμων· τὰ γὰρ ἐπεικῆ κοινὰ τῶν ἀγαθῶν ἀπάν-
των ἐστὶν ἐν τῷ πρὸς ἄλλον. ἑστὶ δὲ τῶν καθ' ἕκαστα καὶ
τῶν ἐσχάτων πάντα τὰ πρακτά· καὶ γὰρ τὸν φρόνιμον
δεῖ γινώσκειν αὐτά, καὶ ἢ σύνεσις καὶ ἢ γνώμη περὶ τὰ
πρακτά, ταῦτα δ' ἐσχάτα. καὶ ὁ νοῦς τῶν ἐσχάτων ἐπ'³⁵
ἀμφοτέρα· καὶ γὰρ τῶν πρώτων ὄρων καὶ τῶν ἐσχάτων

νοῦς ἐστὶ καὶ οὐ λόγος, καὶ ὁ μὲν κατὰ τὰς ἀποδείξεις
τῶν ἀκινήτων ὄρων καὶ πρώτων, ὁ δ' ἐν ταῖς πρακτικαῖς
τοῦ ἐσχάτου καὶ ἐνδεχομένου καὶ τῆς ἐτέρας προτάσεως·
ἀρχαὶ γὰρ τοῦ οὐ ἕνεκα αὗται· ἐκ τῶν καθ' ἕκαστα γὰρ
τὸ καθόλου. τῶν ἔχειν δεῖ αἰσθησιν, αὕτη δ' ἐστὶ νῦς.
διὸ καὶ φυσικὰ δοκεῖ εἶναι ταῦτα, καὶ φύσει σοφὸς μὲν
οὐδεὶς, γνώμην δ' ἔχειν καὶ σύνεσιν καὶ νοῦν. σημεῖον δ'
ὅτι καὶ ταῖς ἡλικίαις οἰόμεθα ἀκολουθεῖν, καὶ ἤδη ἢ ἡλικία
νοῦν ἔχει καὶ γνώμην, ὡς τῆς φύσεως αἰτίας οὕσης. διὸ
καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος νοῦς· ἐκ τούτων γὰρ αἱ ἀποδείξεις
καὶ περὶ τούτων. ὥστε δεῖ προσέχειν τῶν ἐμπείρων καὶ
προσβυτέρων ἢ φρονίμων ταῖς ἀναποδείκτοις φάσεσι καὶ
δόξαις οὐχ ἥττον τῶν ἀποδείξεων· διὰ γὰρ τὸ ἔχειν ἐκ
τῆς ἐμπειρίας ὄμμα ὀρώσιν ὀρθῶς. τί μὲν οὖν ἐστὶν ἢ
φρόνησις καὶ ἢ σοφία, καὶ περὶ τίνα ἑκατέρω τυγχάνει
οὔσα, καὶ ὅτι ἄλλου τῆς ψυχῆς μορίου ἀρετῆ ἑκατέρα,
εἴρηται.

Διαπορήσειε δ' ἂν τις περὶ αὐτῶν τί χρήσιμοί εἰσιν.¹³
ἢ μὲν γὰρ σοφία οὐδὲν θεωρεῖ ἐξ ὧν ἔσαι εὐδαίμων ἀν-
θρώπος (οὐδεμιᾶς γὰρ ἐστὶ γενέσεως), ἢ δὲ φρόνησις τῆτο
μὲν ἔχει, ἀλλὰ τίνας ἕνεκα δεῖ αὐτῆς, εἴπερ ἢ μὲν φρό-
νησις ἐστὶν ἢ περὶ τὰ δίκαια καὶ καλὰ καὶ ἀγαθὰ ἀν-
θρώπων, ταῦτα δ' ἐστὶν ἂ τοῦ ἀγαθοῦ ἐστὶν ἀνδρὸς πράττειν,
ὕδεν δὲ πρακτικώτεροι τῷ εἰδέναί αὐτὰ ἐσμεν, εἴπερ ἔξεις
αἱ ἀρεταὶ εἰσιν, ὥσπερ οὐδὲ τὰ ὑγιεινὰ ὑδὲ τὰ εὐεκτικά,
ὅσα μὴ τῷ ποιεῖν ἀλλὰ τῷ ἀπὸ τῆς ἔξεως εἶναι λέγεται·
ὕθεν γὰρ πρακτικώτεροι τῷ ἔχειν τὴν ἰατρικὴν καὶ γυμνα-
σικὴν ἐσμεν. εἰ δὲ μὴ τῶν χάριν φρονίμων θετέον ἀλλὰ
τοῦ γίνεσθαι, τοῖς οὖσι σπυδαίοις οὕθεν ἂν εἴη χρήσιμος,
ἔτι δ' οὐδὲ τοῖς μὴ ἔχουσιν· οὕθεν γὰρ διοίσει αὐτὸς ἔχειν
ἢ ἄλλοις ἔχουσι πείθεσθαι, ἰκανῶς τ' ἔχοι ἂν ἡμῖν ὥσπερ
καὶ περὶ τὴν ὑγίειαν· βουλόμενοι γὰρ ὑγιαίνειν ὅμως οὐ
μαθαίνομεν ἰατρικὴν. πρὸς δὲ τῶν αὐτοῦ ἂν εἶναι δό-
ξειεν, εἰ χείρων τῆς σοφίας οὔσα κυριώτερα αὐτῆς ἔσαι·
ἢ γὰρ ποιούσα ἀρχεὶ καὶ ἐπιτάττει περὶ ἕκαστον. περὶ δὲ
τούτων λεκτέον· νῦν μὲν γὰρ ἠπόρηται περὶ αὐτῶν μόνον.

3. ἐπισημῶν κατὰ μέρος O². || οἷον] οἷον ἢ K²M², οἷον ἢ O². || ὑγιεινῶν] ὑγιεινῶν γὰρ ἂν ἦν L²M²O². || ἢ K². || 4. μεγέθη K²M²
O². || γὰρ οὔτε M². || καὶ ἀκινήτων om L². || 5. ὄντων L²O². || 8. τί — 9. ἐστὶν om M². || 9 et 10. ζύνεσις et εὐσυνεσία K². || 10.
συνετοί] γὰρ οἱ συνετοί L². συνετοὶ καὶ om K². || 11. τῷ L²M². || 12. τῷ L²M². || ἢ om O². || 19. συγγνώμονας K²M². || 23. ὀρθή
om K². || 27. ἤδη δὲ καὶ M². || 29. ἕκαστα M². || μὲν om M². || 31. πάντων L²O². || 32. ἐστὶ] εἰ O². || 33. ἀπαντα O², ἀπάντων
K²M². || πρακτικά M². || 36. ἀμφοτέρων L²M².

1. καὶ ante ὁ om L²O². || ὁ] ὁ λόγος K². || 3. ἐσχάτου] τρίτου K². || 4. οὐ om K². || 5. ἔν] δὲ M², om K². || δεῖ ἔχειν
M². || 7. ἔχει M²O². || 10. αἰ om K². || 14. ὀρθῶς] ἀρχάς K²M². || 15. τί K²M². || 18. ἀπορήσει M². || 19. θεωρήσει K²M². ||
22. ἢ om L². || 24. ὑδὲ δὲ L². || 26. μὴ ἐν τῷ M². || 27. τὸ K². || καὶ] ἢ O². καὶ γυμνασικὴν om M². || 28. ἤττον K²M². ||
29. γενέσθαι M². || χρήσιμοι K²L². || 30. αὐτοῖς K²M². || 32. ὅμως om M². || 35. ἢ] οὐ M². || 36. μὲν om M².

πρῶτον μὲν ἔν λέγομεν ὅτι καθ' αὐτὰς ἀναγκαῖον αἰρετάς αὐτὰς εἶναι, ἀρετάς γ' ἕσας ἑκατέραν ἑκατέρω τῷ μορίῳ, καὶ εἰ μὴ ποιούσι μηδὲν μηδετέρα αὐτῶν. ἔπειτα καὶ ποιῶσι μὲν, οὐχ ὡς ἰατρικὴ δὲ ὑγίειαν, ἀλλ' ὡς ἡ ὑγίεια, ἔτως ἡ σοφία εὐδαιμονίαν· μέρος γὰρ οὕσα τῆς ὅλης ἀρετῆς τῷ ἔχθεσθαι ποιεῖ καὶ τῷ ἐνεργεῖν εὐδαίμονα. ἔτι τὸ ἔργον ἀποτελεῖται κατὰ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἠθικὴν ἀρετὴν· ἡ μὲν γὰρ ἀρετὴ τὸν σκοπὸν ποιεῖ ὀρθόν, ἡ δὲ φρόνησις τὰ πρὸς τοῦτον. τοῦ δὲ τετάρτου μορίου τῆς ψυχῆς οὐκ ἔστιν ἀρετὴ τοιαύτη, τοῦ θρεπτικῆς· οὐθέν γὰρ ἐπ' αὐτῷ πράττειν ἢ μὴ πράττειν. περὶ δὲ τοῦ μηθὲν εἶναι πρακτικώτερος διὰ τὴν φρόνησιν τῶν καλῶν καὶ δικαίων, μικρὸν ἄνωθεν ἀρκτέον, λαβόντας ἀρχὴν ταύτην. ὥσπερ γὰρ καὶ τὰ δίκαια λέγομεν πράττοντάς τινας οὕτω δικαίως εἶναι, οἷον τοὺς τὰ ὑπὸ τῶν νόμων τεταγμένα ποιούντας ἢ ἀκοντας ἢ δι' ἀγνοίαν ἢ δι' ἕτερόν τι καὶ μὴ δι' αὐτὰ (καίτοι πράττουσι γε ἂ δειῖ καὶ ὅσα χρὴ τὸν σπουδαῖον), οὕτως, ὡς ἔοικεν, ἔστι τὸ πῶς ἔχοντα πράττειν ἕκαστα ὡς εἶναι ἀγαθόν, λέγω δ' οἷον διὰ προαίρεσιν καὶ αὐτῶν ἕνεκα τῶν πραττομένων. τὴν μὲν οὖν προαίρεσιν ὀρθὴν ποιεῖ ἡ ἀρετὴ, τὸ δ' ὅσα ἐκείνης ἕνεκα πέφυκε πράττεσθαι οὐκ ἔστι τῆς ἀρετῆς ἀλλ' ἑτέρας δυνάμεως. λεκτέον δ' ἐπισηῆσασιν σαφέστερον περὶ αὐτῶν. ἔστι δὴ τις δυνάμις ἣν καλοῦσι δεινότητα· αὕτη δ' ἐστὶ τοιαύτη ὡς τὰ πρὸς τὸν ὑποθεθέντα σκοπὸν συντείνοντα δύνασθαι ταῦτα πράττειν καὶ τυχερά-25 νειν αὐτῶν. ἂν μὲν οὖν ὁ σκοπὸς ἢ καλός, ἐπαινετὴ ἔστιν, ἂν δὲ φαῦλος, πανουργία· διὸ καὶ τοὺς φρονίμους δεινοὺς καὶ πανούργους φάμεν εἶναι. ἔστι δ' ἡ φρόνησις ἔχῃ ἢ δεινότης, ἀλλ' οὐκ ἄνευ τῆς δυνάμεως ταύτης. ἡ δ' ἔξις τῷ ὀμμάτι τούτῳ γίνεται τῆς ψυχῆς οὐκ ἄνευ ἀρετῆς, ὡς εἰρηταιῖ τε καὶ ἔστι δῆλον· οἱ γὰρ συλλογισμοὶ τῶν πρακτικῶν ἀρχὴν ἔχοντες εἰσιν, ἐπειδὴ τοιόνδε τὸ τέλος καὶ τὸ ἄριστον, ὅτιδῆποτε ἔν· ἔστω γὰρ λόγου χάριν τὸ τυχερόν. τοῦτο δ' εἰ μὴ τῷ ἀγαθῷ, οὐ φαίνεται· διασρέφει γὰρ ἡ μοχθηρία καὶ διαψεύδεται ποιεῖ περὶ τὰς πρακτικὰς ἀρ-35 χὰς. ὡς φανερόν ὅτι ἀδύνατον φρόνιμον εἶναι μὴ ὄντα

ἀγαθόν. σκεπτέον δὲ πάλιν καὶ περὶ ἀρετῆς· καὶ γὰρ ἡ ἀρετὴ παραπλησίως ἔχει ὡς ἡ φρόνησις πρὸς τὴν δεινότητα· οὐ ταῦτόν μὲν, ὅμοιον δέ· ἔτω καὶ ἡ φυσικὴ ἀρετὴ πρὸς τὴν κυρίαν. πᾶσι γὰρ δοκεῖ ἕκαστα τῶν ἠθῶν ὑπάρχειν φύσει πως· καὶ γὰρ δίκαιοι καὶ σωφρονικοὶ καὶ ἀνδρείοι καὶ τὰλλα ἔχομεν εὐθὺς ἐκ γενετῆς· ἀλλ' ὅμως ζητοῦμεν ἕτερόν τι τὸ κυρίως ἀγαθόν καὶ τὰ τοιαῦτα ἄλλον τρόπον ὑπάρχειν· καὶ γὰρ παισὶ καὶ θηρίοις αἱ φυσικαὶ ὑπάρχουσιν ἔξις, ἀλλ' ἄνευ νοῦ βλαβεραὶ φαίνονται οὕσαι πλὴν τοσοῦτον ἔοικεν ὀραῖσθαι, ὅτι ὥσπερ σώματι ἰσχυρῷ ἄνευ ὄψεως κινεμένῳ συμβαίνει σφάλλῃσθαι ἰσχυρῶς διὰ τὸ μὴ ἔχειν ὄψιν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα· εἰ δὲ λάβῃ νοῦν, ἐν τῷ πράττειν διαφέρει. ἡ δ' ἔξις ὁμοία οὕσα τὸτ' ἔσαι κυρίως ἀρετὴ. ὡς καθάπερ ἐπὶ τοῦ δοξαστικῆς δύο ἐστὶν εἶδη, δεινότης καὶ φρόνησις, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ δύο ἐστὶ, τὸ μὲν ἀρετὴ φυσικὴ τὸ δ' ἡ κυρία, καὶ τούτων ἡ κυρία οὐ γίνεται ἄνευ φρονήσεως. διόπερ τινὲς φάσι πάσας τὰς ἀρετάς φρονήσεις εἶναι, καὶ Σωκράτης τῇ μὲν ὀρθῶς ἐξήτει τῇ δ' ἡμάρτανεν· ὅτι μὲν γὰρ φρονήσεις ὥστε εἶναι πάσας τὰς ἀρετάς, ἡμάρτανεν, ὅτι δ' οὐκ ἄνευ φρονήσεως, καλῶς ἔλεγεν. σημεῖον δέ· καὶ γὰρ νῦν πάντες, ὅταν ὀρίζονται τὴν ἀρετὴν, προσθέουσι τὴν ἔξιν, εἰπόντες καὶ πρὸς ἂ ἐστὶ, τὴν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον· ὀρθὸς δ' ὁ κατὰ τὴν φρόνησιν. εἰκάσι δὲ μαντεύεσθαι πως ἅπαντες ὅτι ἡ τοιαύτη ἔξις ἀρετὴ ἔστιν ἢ κατὰ τὴν φρόνησιν. δεῖ δὲ μικρὸν μεταβῆναι· ἔ γὰρ μόνον ἢ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, ἀλλ' ἢ μετὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἔξις ἀρετὴ ἔστιν. ὀρθὸς δὲ λόγος περὶ τῶν τοιούτων ἢ φρόνησις ἐστὶν. Σωκράτης μὲν ἔν λόγῳ τὰς ἀρετάς ὥστε εἶναι (ἐπισηῆμας γὰρ εἶναι πάσας), ἡμεῖς δὲ μετὰ λόγου. δῆλον ἔν ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι οὐχ οἷον τε ἀγαθόν εἶναι κυρίως ἄνευ φρονήσεως, ἐδὲ φρόνιμον ἄνευ τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς. ἀλλὰ καὶ ὁ λόγος ταύτη λύσιτ' ἂν, ὡ διαλεχθεῖαι τις ἂν ὅτι χωρίζονται ἀλλήλων αἱ ἀρεταί· οὐ γὰρ ὁ αὐτὸς εὐφυέστατος πρὸς ἀπάσας, ὡς τὴν μὲν ἤδη τὴν δ' οὕτω εἰληφῶς ἔσαι· τῆτο γὰρ κατὰ μὲν τὰς φυσικὰς ἀρετάς ἐνδέχεται, καθ' ἂς

1. λέγομεν *K*². || 2. γ' τε *O*². || ἑκατέρας *K*². || τῷ om *L*²*O*². || 3. καὶ ποιουσῶν *K*². || 4. ὡς] ὡς ἢ *K*². || ἢ om *M*². || 6. τῷ ἐνεργεῖν] ἐνεργεῖα *K*², ἐνεργεῖ *O*². || εὐδαιμονία *K*², εὐδαίμονίαν *L*²*O*², τὸν εὐδαίμονα *M*². || 10. οὐδὲ *L*². || ἐπ' ἐκωτῷ *L*²*O*², ἐκ αὐτῷ γε *L*². || 14. λέγομεν om *L*²*O*². || οἷον] ἢ *K*², nec pluribus litteris locus. || 15. προστεταγμένα *M*². || 18. ἔστι — 19. αὐτῶν om *K*². || 19. διὰ τὴν προαίρεσιν *M*². || 20. τὴν μὲν οὖν] καὶ τὴν μὲν *M*². || 21. πράττεσθαι πέφυκε *L*². || 23. δ' ἢ *M*². || τις om *K*² *M*². || 26. οὖν σκοπὸς ἐστὶ καλός *M*². || 27. ἐὰν *K*². || 28. δεινότης] δυνάμις *K*²*L*²*O*². || 30. ἄνευ] ἄνευ γὰρ *M*². || 31. τε om *M*².

1. καὶ om *O*², καὶ περὶ om *L*². || καὶ γὰρ ἡ ἀρετὴ παραπλησίως] παραπλησίως γὰρ *L*²*O*². || 3. καὶ om *O*². || 4. ἀγαθῶν *M*². || 5. καὶ ante γὰρ om *M*². || 12. διὲ om *K*². || 13. διαφέρει om *M*². || ἔστι *M*². || 16. ἠθικὴ *K*². || 20. εἶναι om *L*². || 21. καὶ ἐν γὰρ καὶ πάντες *L*². || 23. τὴν om *M*². || δ'] γὰρ *M*². || 24. τὴν om *O*². || διὲ *M*². || 25. ἀρίστη *M*². || 26. ἢ γὰρ] ἔστι γὰρ ἢ *K*² *M*²*O*². || 27. ἐστὶν om *M*²*O*². || 29. γὰρ εἶναι] γὰρ ὥστε *O*². || 31. κυρίως et 33. ταύτη om *M*². || 36. γὰρ] διὲ *M*².

δὲ ἀπλῶς λέγεται ἀγαθός, οὐκ ἐνδέχεται· ἅμα γὰρ τῇ φρονήσει μιᾷ οὔση πᾶσαι ὑπάρξουσιν. δῆλον δὲ, καὶ εἰ μὴ πρακτικὴ ἦν, ὅτι ἔδει ἂν αὐτῆς διὰ τὸ τοῦ μορίου ἀρετὴν εἶναι, καὶ ὅτι οὐκ ἔσται ἡ προαίρεσις ὀρθὴ ἄνευ φρονήσεως οὐδ' ἄνευ ἀρετῆς· ἡ μὲν γὰρ τὸ τέλος, ἡ δὲ 5 τὰ πρὸς τὸ τέλος ποιεῖ πράττειν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ κυρία γ' ἐστὶ τῆς σοφίας οὐδὲ τοῦ βελτίονος μορίου, ὥσπερ οὐδὲ τῆς ὑγείας ἡ ἰατρικὴ· οὐ γὰρ χρῆται αὐτῇ, ἀλλ' ὀρθῶς ὅπως γένηται· ἐκείνης ἔννεκα ἐπιτάττει, ἀλλ' ἔκ ἐκείνη. ἔτι ὅμοιον καὶ εἰ τις τὴν πολιτικὴν φαίη ἀρχεῖν τῶν θεῶν, 10 ὅτι ἐπιτάττει περὶ πάντα τὰ ἐν τῇ πόλει.

Η.

Μετὰ δὲ ταῦτα λεκτέον, ἄλλην ποιησαμένους ἀρχήν, 15 ὅτι τῶν περὶ τὰ ἦθη φευκτῶν τρία ἐστὶν εἶδη, κακία ἀκρασία θηριότης. τὰ δ' ἐναντία τοῖς μὲν δυσὶ δῆλα· τὸ μὲν γὰρ ἀρετὴν τὸ δ' ἐγκράτειαν καλύμεν· πρὸς δὲ τὴν θηριότητα μάλιστα ἂν ἀρμόττοι λέγειν τὴν ὑπὲρ ἡμᾶς ἀρετὴν, ἡρωϊκὴν τινα καὶ θεϊαν, ὥσπερ Ὁμηρος περὶ Ἔκτορος πε- 20 ποίηκε λέγοντα τὸν Πριάμον ὅτι σφόδρα ἦν ἀγαθός, "ἔδὲ ἔφκει ἀνδρὸς γε θνητοῦ καί τις ἔμμεναι ἀλλὰ θεοῦ." ὥστ' εἰ, καθάπερ φασίν, ἐξ ἀνθρώπων γίνονται θεοὶ δι' ἀρετῆς ὑπερβολὴν, τοιαύτη τις ἂν εἴη δῆλον ὅτι ἡ τῇ θηριώδει ἀντιτιθεμένη ἔστι· καὶ γὰρ ὥσπερ οὐδὲ θηρίου ἐστὶ κακία 25 ἢ δ' ἀρετὴ, ἔτις ἔδὲ θεῶ, ἀλλ' ἡ μὲν τιμιώτερον ἀρετῆς, ἡ δ' ἕτερον τι γένος κακίας. ἐπεὶ δὲ σπάνιον καὶ τὸ θεῖον ἀνδρα εἶναι, καθάπερ οἱ Λάκωνες εἰώθασι προσαγορεύειν, ὅταν ἀγασθῶσι σφόδρα τε (σεῖος ἀνὴρ φασιν), ἔτις καὶ ὁ θηριώδης ἐν τοῖς ἀνθρώποις σπάνιος. μάλιστα δ' ἐν τοῖς 30 βαρβάροις ἐστὶν, γίνεται δ' ἕνια καὶ διὰ νόσους καὶ πηρώσεις· καὶ τὸς διὰ κακίαν δὲ τῶν ἀνθρώπων ὑπερβάλλοντας οὕτως ἐπιδυσφημῶμεν. ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς τοιαύτης διαθέσεως ὕστερον ποιητέον τινα μνησίαν, περὶ δὲ κακίας εἴρηται πρότερον· περὶ δὲ ἀκρασίας καὶ μαλακίας καὶ τρυ- 35 φῆς λεκτέον, καὶ περὶ ἐγκρατείας καὶ καρτερίας· ἔτε γὰρ

ὡς περὶ τῶν αὐτῶν ἔξεων τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ μοχθηρίᾳ ἐκ-
τέραν αὐτῶν ὑποληπτέον, οὐθ' ὡς ἕτερον γένος. δεῖ δ',
ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων, τιθέντας τὰ φαινόμενα καὶ πρῶ-
τον διαπορήσαντας οὕτω δεικνύναι μάλιστα μὲν πάντα τὰ
ἐνδοξα περὶ ταῦτα τὰ πάθη, εἰ δὲ μὴ, τὰ πλείστα καὶ
κυριώτατα· εἰ γὰρ λύηται τε τὰ δυσχερῆ καὶ κατα-
λείπηται τὰ ἐνδοξα, δεδειγμένον ἂν εἴη ἱκανῶς.

Δοκεῖ δὲ ἢ τε ἐγκράτεια καὶ καρτερία τῶν σπυδαίων 2
καὶ τῶν ἐπαινετῶν εἶναι, ἡ δ' ἀκρασία τε καὶ μαλακία
τῶν φαύλων τε καὶ ψεκτῶν, καὶ ὁ αὐτὸς ἐγκρατῆς καὶ
ἐμμενετικὸς τῷ λογισμῷ καὶ ἀκρατῆς καὶ ἐκσατικὸς τῷ
λογισμῷ. καὶ ὁ μὲν ἀκρατῆς εἰδὼς ὅτι φαῦλα πράττει διὰ
πάθος, ὁ δ' ἐγκρατῆς εἰδὼς ὅτι φαῦλαι αἱ ἐπιθυμίαι οὐκ
ἀκολουθεῖ διὰ τὸν λόγον. καὶ τὸν σώφρονα μὲν ἐγκρατῆ καὶ
κάρτερικόν, τὸν δὲ τοῖτον οἱ μὲν πάντα σώφρονα οἱ δ' ἔ, καὶ
τὸν ἀκόλασον ἀκρατῆ καὶ τὸν ἀκρατῆ ἀκόλασον συγκε-
χυμένως, οἱ δ' ἕτερος εἶναι φασιν. τὸν δὲ φρόνιμον ὅτε μὲν
ἔ φασιν ἐνδέχασθαι εἶναι ἀκρατῆ, ὅτε δ' ἐνίς φρονίμους ὄντας
καὶ δεινὸς ἀκρατεῖς εἶναι. ἔτι ἀκρατεῖς λέγονται καὶ θυμῷ
καὶ τιμῆς καὶ κέρδους. τὰ μὲν ἔν λεγόμενα ταῦτ' ἐστὶν.

Ἀπορήσειε δ' ἂν τις πῶς ὑπολαμβάνων ὀρθῶς ἀκρα- 3
τεύεται τις. ἐπιστάμενον μὲν οὐν οὐ φασὶ τινες οἶόν τε
εἶναι· δεινὸν γὰρ ἐπιστήμης ἐνούσης, ὡς ἤτο Σωκράτης,
ἄλλο τι κρατεῖν καὶ περιέλλειν αὐτὸν ὥσπερ ἀνδράποδον.
Σωκράτης μὲν γὰρ ὅλως ἐμάχετο πρὸς τὸν λόγον ὡς ἐκ
ἔσης ἀκρασίας· ἔθνεα γὰρ ὑπολαμβάνοντα πράττειν παρὰ
τὸ βέλτιστον, ἀλλὰ δι' ἄγνοιαν. ἔτος μὲν ἔν ὁ λόγος ἀμ-
φισβητεῖ τοῖς φαινομένοις ἐναργῶς, καὶ δεόν ζητεῖν περὶ
τὸ πάθος, εἰ δι' ἄγνοιαν, τίς ὁ τρόπος γίνεται τῆς ἀγνοίας.
ὅτι γὰρ οὐκ οἶεται γε ὁ ἀκρατευόμενος πρὶν ἐν τῷ πάθει
γενέσθαι, φανερόν. εἰσὶ δὲ τινες οἱ τὰ μὲν συγχωροῦσι
τὰ δ' ἔ· τὸ μὲν γὰρ ἐπιστήμης μὴθὲν εἶναι κρείττον ὁμο-
λογοῦσι, τὸ δὲ μὴθνεα πράττειν παρὰ τὸ δόξαν βέλτιον
οὐχ ὁμολογοῦσι, καὶ διὰ τῆτο τὸν ἀκρατῆ φασὶν ἐκ ἐπι-
στήμην ἔχοντα κρατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἀλλὰ δόξαν.
ἀλλὰ μὴν εἴγε δόξα καὶ μὴ ἐπιστήμη, μὴδ' ἰσχυρὰ ὑπό-

2. ὑπαρχούση $K^4 M^2$. || ἄσασαι O^2 . || ὑπάρχουσι $L^2 O^2$. || καὶ O^2 . || 3. πρακτικῆν, omisso ἦν, K^2 . || ἂν omi $K^2 M^2$. || τοῦ om L^2 . || 6. τὰ om K^2 . || 7. γε om M^2 . || 8. ἡ om $K^2 M^2$. || 9. ἐκείνη K^2 . || ἔν] ἔ $M^2 N^2$. || 11. περὶ om M^2 . || post πείλει M^2 καὶ δὴ οὕτω ταῦτα. || 15. μετὰ — ἀρχήν] haec sexto libro dat K^2 . || δὲ om K^2 . || ἡτέρον M^2 . || 19. αἰ] ἂν τις L^2 . || 20. θεϊαν] ἑσίαν O^2 . || 21. ἔδὲ] ἢ γὰρ M^2 , ἔδὲ γὰρ $L^2 O^2$. || 22. καίς K^2 . || 23. θεῖοι $L^2 M^2$. || 24. θηριώδεια $K^2 L^2$. || 26. τιμιώτερα $L^2 M^2$. || 27. καὶ om L^2 . || 29. ἀγαπᾶσι M^2 . || θεῖος $L^2 M^2$. || 30. σπανίως M^2 . || 32. δι' ἀκακίας M^2 . || 33. δυσφημῶμεν L^2 . || τῆς διαθέσεως τῆς τοιαύτης $K^2 M^2$.

6. τε om $L^2 O^2$. || καταλίπηται K^2 . || 8. δ' ἢ ἐγκράτεια $K^2 M^2$. || 9. τῶν om $L^2 O^2$. || 10. τε om $K^2 M^2$. || ὁ om K^2 . || 14. πάντες M^2 , πάντως corr L^2 . || 16. οἱ] ὅτε $L^2 O^2$. || ἑτέρως M^2 . || 17. τοτὲ $L^2 O^2$. || 18. ἔτι ἀκρατεῖς om L^2 . || 22. μὲν om $K^2 M^2$. || τε] τε τινε O^2 . || 24. αὐτὴν K^2 . || 29. τοῦ πάθους M^2 . || ὁ om K^2 . || 30. οἶται ὁ ἐγκρατευόμενος M^2 . || 31. δὴ $K^2 O^2$.

ληψις ἢ ἀντιτείνουσα ἀλλ' ἡρεμαία, καθάπερ ἐν τοῖς δι-
 σαζουσι, συγγνώμη τῷ μὴ μένειν ἐν αὐταῖς πρὸς ἐπιθυ-
 μίας ἰσχυράς· τῇ δὲ μοχθηρία οὐ συγγνώμη, οὐδὲ τῶν
 ἄλλων οὐδενὶ τῶν ψεκτῶν. φρονήσεως ἄρα ἀντιτείνουσης·
 αὕτη γὰρ ἰσχυρότατον. ἀλλ' ἄτοπον· ἔσται γὰρ ὁ αὐτὸς
 ἅμα φρόνιμος καὶ ἀκρατής, φήσκει δ' ἕδ' ἂν εἰς φρόνιμ
 εἶναι τὸ πράττειν ἐκόντα τὰ φαυλότατα. πρὸς δὲ τέτοις
 δέδεικται πρότερον ὅτι πρακτικὸς γε ὁ φρόνιμος· τῶν γὰρ
 ἐσχαίων τις καὶ τὰς ἄλλας ἔχων ἀρετάς. ἔτι εἰ μὲν ἐν
 τῷ ἐπιθυμίας ἔχειν ἰσχυράς καὶ φαύλας ὁ ἐγκρατής, ἕκ
 ἔσται ὁ σώφρων ἐγκρατής οὐδ' ὁ ἐγκρατής σώφρων· οὔτε
 γὰρ τὸ ἄγαν σώφρωνος ἕτε τὸ φαύλας ἔχειν. ἀλλὰ μὴν
 δεῖ γε· εἰ μὲν γὰρ χρῆσται αἱ ἐπιθυμίας, φαύλη ἢ κω-
 λούσα ἔστι μὴ ἀκολουθεῖν, ὥστ' ἢ ἐγκράτεια οὐ πᾶσα
 σπουδαία· εἰ δ' ἀσθενεῖς καὶ μὴ φαῦλαι, ἕθεν σεμνόν, ἕδ'
 εἰ φαῦλαι καὶ ἀσθενεῖς, οὐθὲν μέγα. ἔτι εἰ πάσης δόξης
 ἐμμενετικὸν ποιεῖ ἢ ἐγκράτεια, φαύλη, οἷον εἰ καὶ τῇ
 ψευδεῖ· καὶ εἰ πάσης δόξης ἢ ἀκρασία ἐκστατικόν, ἔσται
 τις σπουδαία ἀκρασία, οἷον ὁ Σοφοκλέης Νεοπτόλεμος ἐν
 τῷ Φιλοκτῆτῃ· ἐπαινετὸς γὰρ ἕκ ἐμμένων οἷς ἐπέισθη ἵπο
 τῆ Ὀδυσσεύς διὰ τὸ λυπεῖσθαι ψευδόμενος. ἔτι ὁ σοφι-
 στικὸς λόγος ψευδόμενος ἀπορία· διὰ γὰρ τὸ παραδόξα
 βούλεσθαι ἐλέγχειν, ἵνα δεινὸ ὡσιν ὅταν ἐπιτύχωσιν, ὁ
 γενόμενος συλλογισμὸς ἀπορία γίνεται· δέδεται γὰρ ἢ
 διάνοια, ὅταν μένειν μὲν μὴ βέλῃται διὰ τὸ μὴ ἀρέσκειν
 τὸ συμπερανθὲν, προΐεναι δὲ μὴ δυνῆται διὰ τὸ λῦσαι μὴ
 ἔχειν τὸν λόγον. συμβαίνει δ' ἕκ τινος λόγου ἢ ἀφροσύνη
 μετὰ ἀκρασίας ἀρετῆ· τάναντία γὰρ πράττει ὡν ὑπο-
 λαμβάνει διὰ τὴν ἀκρασίαν, ὑπολαμβάνει δὲ τὰγαθὰ
 κακὰ εἶναι καὶ ἕ δεῖν πράττειν, ὡσε τὰγαθὰ καὶ οὐ τὰ
 κακὰ πράττει. ἔτι ὁ τῷ πεπεισθαι πράττων καὶ διώκων
 τὰ ἡδέα καὶ προαιρούμενος βελτίων ἂν δόξειεν τῷ μὴ διὰ
 λογισμὸν ἀλλὰ δι' ἀκρασίαν· εὐϊατότερος γὰρ διὰ τὸ με-
 ταπεισθῆναι ἂν. ὁ δ' ἀκρατής ἐνοχος τῇ παρομιμίᾳ ἐν τῇ
 φασὲν "ὅταν τὸ ὕδωρ πνίγη, τί δεῖ ἐπιπίνειν;" εἰ μὲν γὰρ

μὴ ἐπέπειστο ἂ πράττει, μεταπεισθεῖς ἂν ἐπαύσατο· τῷ
 δὲ πεπεισμένος οὐδὲν ἤτιον ἀλλὰ πράττει. ἔτι εἰ περὶ
 πάντα ἀκρασία ἐστὶ καὶ ἐγκράτεια, τίς ὁ ἀπλῶς ἀκρατής;
 ἕθει γὰρ ἀπάσας ἔχει τὰς ἀκρασίας, φασὲν δ' εἶναι τι-
 νας ἀπλῶς.

Αἱ μὲν ἔν ἀπορία τοιαῦταί τινες συμβαίνουσιν, τίτω
 δὲ τὰ μὲν ἀνελεῖν δεῖ τὰ δὲ καταλιπεῖν· ἢ γὰρ λύσις
 τῆς ἀπορίας εὐρεσίς ἐστιν. πρῶτον μὲν ἔν σκεπτόν κότερον
 εἰδότες ἢ οὐ, καὶ πῶς εἰδότες, εἶτα περὶ ποῖα τὸν ἀκρατῆ
 καὶ τὸν ἐγκρατῆ θετέον, λέγω δὲ κότερον περὶ πᾶσαν
 ἡδονὴν καὶ λύπην ἢ περὶ τινὰς ἀφωρισμένας, καὶ τὴν
 ἐγκρατῆ καὶ τὸν καρτερικόν, κότερον ὁ αὐτὸς ἢ ἕτερός
 ἐστίν· ἰμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὅσα συγγενῆ τῆς
 θεωρίας ἐστὶ ταύτης. ἔστι δ' ἀρχὴ τῆς σκέψεως, κότερον
 ὁ ἐγκρατής καὶ ὁ ἀκρατής εἰσι τῷ περὶ ἂ ἢ τῷ πῶς
 ἔχοντες τὴν διαφωρίαν, λέγω δὲ κότερον τῷ περὶ ταδὶ εἶναι
 μόνον ἀκρατής ὁ ἀκρατής, ἢ οὐ ἀλλὰ τῷ ὡς, ἢ ἕ ἀλλ'
 ἐξ ἀμφοῖν· ἔπειτ' εἰ περὶ πάντ' ἐστὶν ἢ ἀκρασία· καὶ ἢ
 ἐγκράτεια ἢ ἕ· οὔτε γὰρ περὶ πάντ' ἐστὶν ὁ ἀπλῶς ἀκρα-
 τῆς, ἀλλὰ περὶ ἄπερ ὁ ἀκόλαστος, οὔτε τῷ πρὸς ταῦτα
 ἀπλῶς ἔχειν (ταυτὸν γὰρ ἂν ἦν τῇ ἀκολασίᾳ), ἀλλὰ τῷ
 ὡδὶ ἔχειν. ὁ μὲν γὰρ ἀγεται προαιρούμενος, νομίζων ἀεὶ
 δεῖν τὸ παρὸν ἢ δὴ διώκειν· ὁ δ' οὐκ οἶεται μὲν, διώκει
 δὲ. περὶ μὲν οὖν τοῦ δόξαν ἀληθῆ ἀλλὰ μὴ ἐπιστήμη
 εἶναι παρ' ἢν ἀκρατεύονται, οὐθὲν διαφέρει πρὸς τὸν λό-
 γον· ἔνιοι γὰρ τῶν δοξαζόντων οὐ διαζῶσιν, ἀλλ' οἷονται
 ἀκριβῶς εἰδέναι. εἰ ἔν διὰ τὸ ἡρέμα πιστεύειν οἱ δοξαζόν-
 τες μᾶλλον τῶν ἐπισαμένων παρὰ τὴν ὑπόληψιν πράττω-
 σιν, οὐθὲν διοῖσει ἐπιστήμη δόξης· ἔνιοι γὰρ πιστεύουσιν ἕδεν
 ἤτιον οἷς δοξαζῶσιν ἢ ἕτεροι οἷς ἐπίσανται· δηλοῖ δ' Ἡρά-
 κλειτος. ἀλλ' ἐπεὶ διχῶς λέγομεν τὸ ἐπίσασθαι (καὶ γὰρ
 ὁ ἔχων μὲν ἕ χρώμενος δὲ τῇ ἐπιστήμῃ καὶ ὁ χρώμενος
 λέγεται ἐπίσασθαι), διοῖσει τὸ ἔχοντα μὲν μὴ θεωροῦντα
 δὲ ἂ μὴ δεῖ πράττειν τοῦ ἔχοντα καὶ θεωροῦντα· ταῦτο
 γὰρ δοκεῖ δεινόν, ἀλλ' οὐκ εἰ μὴ θεωρῶν. ἔτι ἐπεὶ δύο

1. ἡρεμία *K*². || 2. τὸ *K*². || 5. ἰσχυροτάτη *M*². || 6. φησὶ pr *K*². || ἂ ἕδ' *L*²*M*²*O*². || 8. τε *M*². || τῶν ἐσχαίων γὰρ *L*²*O*². ||
 11. ἔστιν *L*²*O*². || ὁ post ἔσται om *K*². || 14. μὴ om *L*²*O*². || πᾶσα οὐ *O*². || 15. σπουδαίων *K*². || ἀγεσίς *M*². || μὴ om
*M*². || 18. ἐκστατικὴ *M*². || ἔσται τις om *M*². || 24. δέδεικται γὰρ καὶ διάνοια *M*². || 25. μὲν om *K*²*L*²*M*². || 26. συμπερανθῆν
*L*². || 29. δὲ] γὰρ *M*². || 30. κακὰ] καὶ κακὰ *K*². || 32. ἂν om *M*² et pr *K*². || 33. δι'] διὰ τὴν *M*². || 35. πνίγει *M*². || ἔτι
 πνίγειν *L*².

1. μὴ om *K*²*M*². || νηὶ *L*². || 3. ἀπαντα *L*²*O*². || ἀκρατής ἐστιν; οὐθεῖς *O*². || 4. πᾶσας *L*²*O*². || 9. ἐγκρατῆ καὶ τὸν ἀκρατῆ
*L*². || 10. κότερον om *L*². || 13. συγγενῆ om *L*². || 14. δ'] δ' ἢ *L*²*O*². || 15. ὁ post καὶ om *L*²*O*². || τῶν περὶ *K*². || 16. λέγω] λέ-
 γοστος *K*². || ταδὶ] ἂ δεῖ *K*². || 17. ἢ ἕ ἀλλ' ἐξ ἀμφοῖν om *L*²*O*². || 18. ἢ om *K*²*L*². || ἢ om *K*². || 19. post ἕ *L*²*O*² ἀλλ' ἐξ ἀμ-
 φοῖν. || ἀπαρ' *K*²*M*². || 20. τὸ *M*². || 21. ἂν om *L*²*O*². || 22. ὡδε *K*². || 27. εἰδέναι] εἶναι *O*². || δόξαντες *L*². || 29. ἔνοι τε γὰρ *L*²
*O*². || 34. post δὲ *K*²*L*²*O*² καὶ τὸ θεωροῦντα. || ἔχοντος καὶ θεωροῦτος *L*². || 35. ἔτι δ' ἐπὶ *L*².

τρόποι τῶν προτάσεων, ἔχοντα μὲν ἀμφοτέρας οὐθεν κω-
 λυεῖ πράττειν παρὰ τὴν ἐπιστήμην, χρώμενον μέντοι τῇ
 καθόλου ἀλλὰ μὴ τῇ κατὰ μέρος· πρακτὰ γὰρ τὰ καθ'
 ἑκάστα. διαφέρει δὲ καὶ τὸ καθόλου· τὸ μὲν γὰρ ἐφ' ἑαυτῷ
 τὸ δ' ἐπὶ τοῦ πράγματός ἐστιν, οἷον ὅτι παντὶ ἀνθρώπῳ
 συμφέρεται τὰ ξηρά, καὶ ὅτι οὗτος ἀνθρώπος ἢ ὅτι ξηρὸν
 τὸ τοιόνδε· ἀλλ' εἰ τὸδε τοιόνδε, ἢ ἔκ ἔχει ἢ ἔκ ἐνεργεῖ.
 κατὰ τε δὴ τέτρες διείσκει τὸς τρόπους ἀμήχανον ὅσον, ὥστε
 δοκεῖν οὕτω μὲν εἰδέναι μὴθὲν ἀτοπον, ἄλλως δὲ θαυμα-
 στὸν. ἔτι τὸ ἔχειν τὴν ἐπιστήμην ἄλλον τρόπον τῶν νῦν
 ῥηθέντων ὑπάρχει τοῖς ἀνθρώποις· ἐν τῷ γὰρ ἔχειν μὲν
 μὴ χρῆσθαι δὲ διαφέρουσιν ὁρῶμεν τὴν ἔξιν, ὥστε καὶ
 ἔχειν πως καὶ μὴ ἔχειν, οἷον τὸν καθεύδοντα καὶ μαινό-
 μενον καὶ οἰνωμένον. ἀλλὰ μὴν οὕτω διατιθενται οἱ ἐν
 τοῖς πάθεσιν ὄντες· θυμοὶ γὰρ καὶ ἐπιθυμίαι ἀφροδισίων
 καὶ ἔνια τῶν τοιούτων ἐπιδήλως καὶ τὸ σῶμα μεθιστῶσιν,
 ἐνίοις δὲ καὶ μαίνιας ποιῶσιν. δῆλον ἔν ὅτι ὁμοίως ἔχειν
 λεκτέον τὸς ἀκρατεῖς τέτοις. τὸ δὲ λέγειν τὸς λόγους τοὺς
 ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης ἔδὲν σημειῶν· καὶ γὰρ οἱ ἐν τοῖς πά-
 θεσι τέτοις ὄντες ἀποδείξεις καὶ ἔπη λέγουσιν Ἐμπεδοκλέους,
 καὶ οἱ πρῶτον μαθόντες συνείρῃσι μὲν τοὺς λόγους, ἴσασι
 δ' ἔπω· δεῖ γὰρ συμφῦναι, τίτῳ δὲ χρόνῳ δεῖ· ὥστε κα-
 θάπερ τὸς ὑποκρινομένους, ὕτως ὑποληπτέον λέγειν καὶ τὸς
 ἀκρατευομένους. ἔτι καὶ ὡδε φυσικῶς ἄν τις ἐπιβλέψει
 τὴν αἰτίαν. ἢ μὲν γὰρ καθόλου δόξα, ἢ δ' ἑτέρα περὶ τῶν
 καθ' ἑκάστα ἐστίν, ὧν αἰσθησις ἤδη κυρία· ὅταν δὲ μία
 γένηται ἐξ αὐτῶν, ἀνάγκη τὸ συμπερανθὲν ἔνθα μὲν φά-
 ναι τὴν ψυχὴν, ἐν δὲ ταῖς ποιητικαῖς πράττειν εὐθύς,
 οἷον, εἰ παντὸς γλυκέος γεύεσθαι δεῖ, τῆτι δὲ γλυκῷ ὡς
 ἔν τι τῶν καθ' ἑαστον, ἀνάγκη τὸν δυνάμενον καὶ μὴ
 κωλυόμενον ἅμα τῷτο καὶ πράττειν. ὅταν ἔν ἢ μὲν κα-
 θόλου ἐνῆ κωλύουσα γεύεσθαι, ἢ δὲ, ὅτι πᾶν τὸ γλυκῷ
 ἔδύ, τῆτι δὲ γλυκῷ (αὕτη δὲ ἐνεργεῖ), τύχη δ' ἐπιθυμία
 ἐνοῦσα, ἢ μὲν λέγει φεύγειν τοῦτο, ἢ δ' ἐπιθυμία ἄγει·
 κινεῖν γὰρ ἑαστον δύναται τῶν μορίων· ὥστε συμβαίνει

ὑπὸ λέγῃ πως καὶ δόξης ἀκρατεῦσθαι, οὐκ ἐναντίας δὲ
 καθ' αὐτήν, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός. ἢ γὰρ ἐπιθυμία
 ἐναντία, ἀλλ' ἔκ ἢ δόξα, τῷ ὀρθῷ λόγῳ· ὥστε καὶ διὰ
 τῷτο τὰ θηρία ἔκ ἀκρατῆ, ὅτι ἔκ ἔχει τῶν καθόλου ὑπό-
 ληψιν, ἀλλὰ τῶν καθ' ἑαστα φαντασίαν καὶ μνήμην.
 πῶς δὲ λύεται ἢ ἀγνοία καὶ πάλιν γίνεται ἐπιστήμων ὁ
 ἀκρατής, ὁ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ οἰνωμένους καὶ καθεύδον-
 τος καὶ οὐκ ἴδιος τούτου τοῦ πάθους, ἐν δεῖ παρὰ τῶν φυ-
 σιολόγων ἀκούειν. ἐπεὶ δ' ἢ τελευταία πρότασις δόξα τε
 αἰσθητοῦ καὶ κυρία τῶν πράξεων, ταύτην ἢ οὐκ ἔχει ὁ
 ἐν τῷ πάθει ὢν, ἢ οὕτως ἔχει ὡς οὐκ ἦν τὸ ἔχειν ἐπί-
 στασθαι ἀλλὰ λέγειν ὥσπερ ὁ οἰνωμένος τὰ Ἐμπεδοκλέους,
 καὶ διὰ τὸ μὴ καθόλου μὴδ' ἐπιστημονικὸν ὁμοίως εἶναι
 δοκεῖν τῷ καθόλου τὸν ἔσχατον ὅρον. καὶ ἔοικεν ὁ ἔχτει
 Σωκράτης συμβαίνειν· ἢ γὰρ τῆς κυρίας ἐπιστήμης εἶναι
 δοκούσης παύσεως γίνεται τὸ πάθος, ἐδ' αὕτη περιέλεται
 διὰ τὸ πάθος, ἀλλὰ τῆς αἰσθητικῆς. περὶ μὲν ἔν τῷ εἰδῶτα
 καὶ μὴ, καὶ πῶς εἰδῶτα ἐνδέχεται ἀκρατεῦσθαι, τοσαῦτα
 εἰρήσθω.

Πότερον δ' ἐστὶ τις ἀπλῶς ἀκρατής ἢ πάντες κατὰ
 μέρος, καὶ εἰ ἔσι, περὶ ποῖά ἔσι, λεκτέον ἐφεξῆς. ὅτι μὲν
 ἔν περι ἡδονᾶς καὶ λύπας εἰσὶν οἱ τ' ἐγκρατεῖς καὶ καρ-
 τερικοὶ καὶ οἱ ἀκρατεῖς καὶ μαλακοί, φανερόν. ἐπεὶ δ' ἐστὶ
 τὰ μὲν ἀναγκαῖα τῶν ποιόντων ἡδονῆν, τὰ δ' αἰρετὰ μὲν
 καθ' αὐτὰ ἔχοντα δ' ὑπερβολὴν, ἀναγκαῖα μὲν τὰ σω-
 ματικά. λέγω δὲ τὰ τοιαῦτα, τὰ τε περὶ τὴν τροφήν καὶ
 τὴν τῶν ἀφροδισίων χρεῖαν, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν σωμα-
 τικῶν περὶ ἃ τὴν ἀκολασίαν ἔθεμεν καὶ τὴν σωφροσύνην.
 τὰ δ' ἀναγκαῖα μὲν ἔ, αἰρετὰ δὲ καθ' αὐτὰ. λέγω δ'
 οἷον νίκην τιμῆν πλῆτον καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἀγαθῶν καὶ
 ἡδέων. τοὺς μὲν οὖν πρὸς ταῦτα παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον
 ὑπερβάλλοντας τὸν ἐν αὐτοῖς ἀπλῶς μὲν ἢ λέγομεν ἀκρα-
 τεῖς, προστιθέντες δὲ τὸ χρημάτων ἀκρατεῖς καὶ κέρδους
 καὶ τιμῆς καὶ θυμῷ, ἀπλῶς δ' ἢ ὡς ἑτέρας καὶ καθ' ὁμοί-
 οτητα λεγομένους, ὥσπερ ἀνθρώπος ὁ τὰ Ὀλύμπια νενικη-

2. περὶ *M*². || 6. αὐτος] ὁ αὐτός *K*²*M*², αὐτός αὐτός *L*²*O*². || 7. ἢ post τοιόνδε om *K*²*M*². || 9. εἶναι *L*²*O*². || 10. τὴν om *K*². || ἄλλων τρόπων *L*². || 14. μὲν *O*². || οἱ γε ἐν *L*²*O*². || 16. μεθιστῶσιν *M*². || 19. post σημειῶν *L*²*O*² τοῦ ἐνεργεῖν κατὰ τὴν ἐπιστή-
 μην. || 21. οἱ] τὸ *O*². || πρῶτοι μαθόντες συνεργῆσι *K*²*M*². || ἴασι *L*². || 22. συμφυῖται *K*². || τῷτο *K*²*M*². || 26. ὅτε *L*². || 27.
 αὐτῶν ὡς ἀνάγκη *M*². || συμπερανθὲν *L*². || 30. ἐν τι τῶν] τὸν pr *K*². || 31. τίτῳ *O*². || 32. ἐπὶ ἢ κωλύουσα *M*²*O*². || δὲ om *L*² et
 pr *K*². || τὸ om *K*²*M*². || 33. τύχη] αὕτη *M*². || 34. μὲν οὖν λέγει *K*²*M*². || 35. δύναται om *M*².

1. ἀκρατεῦσθαι *M*². || 2. αὐτὰς *M*². || 3. ἐναντία] ἐναντία δόξα *M*². || 4. τῶν om *K*²*M*². || 6. ἢ ἀγνοία om pr *K*². || 7. καὶ
 περὶ] ὁ περὶ *K*², ὁ καὶ περὶ *M*². || 9. δ' ἢ] δὴ *K*². || 10. αἰσθητῆς *M*². || ὁ om *K*²*L*²*M*². || 11. ἦν τῷ *L*²*O*², ἐν τῷ *M*². || 13. καὶ
 om *M*². || 14. τῶν *K*². || τὸν ὅρον τὸν ἔσχατον *M*². || 16. παρουσίας *O*². || αὕτη *L*²*O*². || 17. ἐν om *L*². || 18. ἐνδέχεται εἰδῶτα *L*²
*O*². || 21. ποῖον *L*². || 22. καὶ οἱ καρτερικοὶ *L*². || 23. καὶ οἱ μαλακοὶ *L*²*M*²*O*². || 24. ποιόντων ἡδονῆν] τοῖσιν ἡδονῶν *M*². || 28.
 ἰδίμην *L*². || 29. ἐχθὶ *K*²*M*². || δὲ ante λέγω *K*², om *M*². || 31. οὖν om *K*²*M*². || 35. τικῶν *K*².

κώς· ἐκεῖνω γὰρ ὁ κοινὸς λόγος τῷ ἰδίῳ μικρῷ διέφερον ἀλλ' ὅμως ἕτερος ἦν. σημεῖον δέ· ἡ μὲν γὰρ ἀκρασία ψέγεται οὐχ ὡς ἀμαρτία μόνον ἀλλὰ καὶ ὡς κακία τις ἢ ἀπλῶς ὅσα ἢ κατὰ τι μέρος, τούτων δ' ἕθεις. τῶν δὲ περὶ τὰς σωματικὰς ἀπολαύσεις, περὶ ἃς λέγομεν τὸν 5 σῶφρονα καὶ ἀκόλαστον, ὁ μὴ τῷ προαιρεῖσθαι τῶν τε ἡδέων διώκων τὰς ὑπερβολὰς καὶ τῶν λυπηρῶν φεύγων, πενήης καὶ δόξης καὶ ἀλέας καὶ ψυχῆς καὶ πάντων τῶν περὶ ἀφήν καὶ γεύσιν, ἀλλὰ παρὰ τὴν προαίρεσιν καὶ τὴν διάνοιαν, ἀκρατῆς λέγεται, οὐ κατὰ πρόσθεσιν, ὅτι περὶ 10 τὰδε, καθάπερ ὀργῆς, ἀλλ' ἀπλῶς μόνον. σημεῖον δέ· καὶ γὰρ μαλακοὶ λέγονται περὶ ταύτας, περὶ ἐκεῖνων δ' ὑδεμίαν. καὶ διὰ τῶτ' εἰς ταυτόν τὸν ἀκρατῆ καὶ τὸν ἀκόλαστον τίθεμεν καὶ ἐγκρατῆ καὶ σῶφρονα, ἀλλ' ἕκ ἐκεῖνων ὑδένα, διὰ τὸ περὶ τὰς αὐτὰς πῶς ἡδονὰς καὶ λύπας εἶναι· 15 οἱ δ' εἰσὶ μὲν περὶ ταῦτά, ἀλλ' ἕκ ὡσαύτως εἰσὶν, ἀλλ' οἱ μὲν προαιροῦνται οἱ δ' ἔ προαιροῦνται. διὸ μᾶλλον ἀκόλαστον ἂν εἴποιμεν, ὅς τις μὴ ἐπιθυμῶν ἢ ἡρέμα διώκει τὰς ὑπερβολὰς καὶ φεύγει μετρίας λύπας, ἢ τῶτον ὅς τις διὰ τὸ ἐπιθυμεῖν σφόδρα· τί γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιήσειεν, εἰ προσ- 20 γένοιτο ἐπιθυμία νεανικῆ καὶ περὶ τὰς τῶν ἀναγκαίων ἐνδεΐας λύπη ἰσχυρά; ἐπεὶ δὲ τῶν ἐπιθυμῶν καὶ τῶν ἡδονῶν αἱ μὲν εἰσὶ τῷ γένει καλῶν καὶ σπουδαίων· τῶν γὰρ ἡδέων ἕνια φύσει αἰρετά, τὰ δ' ἐναντία τούτων, τὰ δὲ μεταξύ, καθάπερ διείλομεν πρότερον, οἷον χρήματα καὶ 25 κέρδος καὶ νίκη καὶ τιμῆ· πρὸς ἅπαντα δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα καὶ τὰ μεταξύ ἔ τῷ πάσχειν καὶ ἐπιθυμεῖν καὶ φιλεῖν ψέγονται, ἀλλὰ τῷ πῶς ὑπερβάλλειν. διὸ ὅσοι μὲν παρὰ τὸν λόγον ἢ κρατοῦνται ἢ διώκουσι τῶν φύσει τι καλῶν καὶ ἀγαθῶν, οἷον οἱ περὶ τιμὴν μᾶλλον ἢ δεῖ σπουδάζοντες 30 ἢ περὶ τέχνη καὶ γονεῖς· καὶ γὰρ ταῦτα τῶν ἀγαθῶν, καὶ ἐπαινοῦνται οἱ περὶ ταῦτα σπουδάζοντες· ἀλλ' ὅμως ἔστι τις ὑπερβολὴ καὶ ἐν τούτοις, εἴ τις ὥσπερ ἡ Νιόβη μάχοιτο καὶ πρὸς τοὺς θεούς, ἢ ὥσπερ Σάτυρος ὁ φιλο-

πάτωρ ἐπικαλούμενος περὶ τὸν πατέρα· λίαν γὰρ ἐδόκει μωραίνειν. μοχθηρία μὲν ἔν ὑδεμία περὶ ταῦτ' ἐστὶ διὰ τὸ εἰρημένον, ὅτι φύσει τῶν αἰρετῶν ἕκαστόν ἐστι δι' αὐτό· φαῦλαι δὲ καὶ φευκταὶ αὐτῶν εἰσὶν αἱ ὑπερβολαί. ὁμοίως δὲ ὑδὲ ἀκρασία· ἡ γὰρ ἀκρασία οὐ μόνον φευκτὸν ἀλλὰ καὶ τῶν ψευκτῶν ἐστίν. δι' ὁμοιότητα δὲ τῷ πάθος προσ- ἐπιτιθέμενος τὴν ἀκρασίαν περὶ ἕκαστε λέγουσιν, οἷον κακὸν ἱατρὸν καὶ κακὸν ὑποκριτῆν, ὃν ἀπλῶς ἕκ ἂν εἴποιεν κακόν· ὥσπερ ἔν ὑδ ἐνταῦθα, διὰ τὸ μὴ κακίαν εἶναι ἐκά- 35 σην αὐτῶν, ἀλλὰ τῷ ἀνάλογον ὁμοίαν, ἔτω δὴλον ὅτι κακὴ ὑποληπτέον μόνον ἀκρασίαν καὶ ἐγκράτειαν εἶναι ἦτις ἐστὶ περὶ ταῦτα τῇ σωφροσύνῃ καὶ τῇ ἀκολασίᾳ, περὶ δὲ θυμὸν καθ' ὁμοιότητα λέγομεν· διὸ καὶ προστιθέντες ἀκρατῆ θυμῷ ὥσπερ τιμῆς καὶ κέρδους φαμέν.

Ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἕνια μὲν ἡδέα φύσει, καὶ τούτων τὰ μὲν ἀπλῶς τὰ δὲ κατὰ γένη καὶ ζῶων καὶ ἀνθρώπων, τὰ δ' ἕκ ἔσιν ἀλλὰ τὰ μὲν διὰ πηρώσεις τὰ δὲ δι' ἔθη γίνεται, τὰ δὲ διὰ μοχθηρὰς φύσεις, ἔτι καὶ περὶ τέτω ἕκαστα παραπλησίως ἰδεῖν ἔξεῖς. λέγω δὲ τὰς θηριώδεις, οἷον τὴν ἀνθρωπὸν ἢν λέγουσι τὰς κύνους ἀνασχίζουσαν τὰ 40 παιδία κατεσθίειν, ἢ οἷσις χαιρεῖν φασὶν ἐνίης τῶν ἀπηγριωμένων περὶ τὸν Πόντον, τὸς μὲν ὠμοῖς τὸς δὲ ἀνθρώπων κρέασιν, τὸς δὲ τὰ παιδία δανείζειν ἀλλήλοις εἰς εὐωχίαν, ἢ τὸ περὶ Φάλαριν λεγόμενον. αὐταὶ μὲν θηριώδεις, αἱ δὲ διὰ τε νόσους γίνονται καὶ μανίαν ἐνίης, ὥσπερ ὁ τὴν μητέρα καθιερεύσας καὶ φαγῶν, καὶ ὁ τῷ συνδάλου τὸ ἦπαρ. αἱ δὲ νοσηματώδεις ἢ ἐξ ἔθους, οἷον τριχῶν τί- 45 σεις καὶ ὀνύχων τρώξεις, ἔτι δ' ἀνθρώπων καὶ γῆς, πρὸς δὲ τέτοις ἢ τῶν ἀφροδισίων τοῖς ἄρρεσιν· τοῖς μὲν γὰρ φύσει τοῖς δ' ἐξ ἔθους συμβαίνουσιν, οἷον τοῖς ὑβριζομένοις ἐκ παίδων. ὅσοις μὲν ἔν φύσει αἰτία, τέττες μὲν ὑδεῖς ἂν εἴποιεν ἀκρατεῖς, ὥσπερ ὑδὲ τὰς γυναῖκας, ὅτι ἕκ ὀπυῖσιν ἀλλ' ὀπυῖονται· ὡσαύτως δὲ καὶ τοῖς νοσηματωδῶς ἔχουσι δι' ἔθος. τὸ μὲν ἔν ἔχειν ἕκαστα τέτων ἔξω τῶν

1. μικρὸν *L^bM^b*. || 2. γὰρ om *L^b*. || 6. τε] δὲ *K^b*, om *L^bM^b*. || 7. καὶ τῶν λυπηρῶν φεύγων om *M^b*. || 13. τὸν post καὶ om *L^bO^b*. || 17. οἱ δ' ἔ προαιροῦνται om *O^b*. || 18. μηδ' *O^b*, || ἢ om *K^b*. || 20. σφόδρα om *M^b*. || 23. τῶν *K^b*. || γὰρ] δ' *K^b*. || 25. διείλομεν *K^bM^b*. || 27. ἔ τῷ] ἔτω *K^b*. || 28. πῶς] πῶς καὶ *L^bO^b*. || ὅσω μὲν πρὸς *M^b*. || 29. ἀκρατοῦνται *L^bM^b*. || τε *M^b*. || 30. περὶ τὴν τιμὴν *M^b*. || 34. καὶ om *K^bM^b*.

1. καλούμενος πρὸς *M^b*. || 4. φαῦλαι δὲ καὶ φευκταὶ καὶ ἀμαρτήματα αὐτῶν αἱ ὑπερβολαί *M^b*, φαῦλα δὲ καὶ φευκτὰ καὶ ἀμαρτήματα *K^b*. || 6. προσεπιτιθέμενος *L^b*. || 7. πρὸς *K^b*. || ἕκαστον *K^bL^bM^b*. || 8. εἴποιμεν *L^b*. || 10. τὸ *K^b*. || ὅτι om *M^b*. || 11. μόνον *O^b*. || 12. τῇ post καὶ om *K^bM^bO^b*. || 13. θυμῷ *K^b*. || 18. μοχθηρίαν φύσεως *M^b*. || 19. ἕκαστον *L^b*, om *M^b*. || παραπλησίως *M^b*. || δὴ τὰς θηριώδεις *L^b*. || 20. κύνους *K^b*. || 21. οἷς *K^b*. || 22. μὲν] μὲν οὖν *L^b*. || ἀνθρώπων *K^bM^b*. || 23. ἄλλοις δανείζειν *L^bO^b*. || 24. περὶ τὸν φάλαριν *M^b*. || θηριώδεις εἰσὶν αἱ *O^b*. || 25. τε om *L^b*. || καὶ διὰ μανίαν *K^b*. || 27. ἢ om *K^b*. || οἷον αἱ τῶν *L^bM^bO^b*. || 28. τρώσεις *M^b*. || 29. ἢ om *M^b*. || 30. γυμναζομένοις *K^bM^b*, ἐβριζομένοις *N^b*. || 31. τέττες μὲν οὖν οὐδ' ἂν τις *M^b*. || 32. εἴποιεν *K^bL^bM^b*, εἴποι *O^b*. || ἕκ ὀπυῖσιν ἀλλ' ὀπυῖονται *K^bM^bN^b*. || 33. δὲ om *K^bM^b*. || 34. δι' ἔθους *K^b*, ἐξ ἔθους *L^b*. || ἐκάστοις *L^b*.

ἄλλων ἐστὶ τῆς κακίας, καθάπερ καὶ ἡ θηριότης· τὸ δ' ἔχοντα κρατεῖν ἢ κρατεῖσθαι οὐχ ἡ ἀπλή ἀκρασία ἀλλ' ἡ καθ' ὁμοιότητα, καθάπερ καὶ τὸν περὶ τὰς θυμῶν ἔχοντα τῆτον τὸν τρόπον τῷ πάθος, ἀκρατῆ δ' οὐ λεπτέον. πᾶσα γὰρ ὑπερβάλλουσα καὶ ἀφροσύνη καὶ δειλία καὶ ἀκολα- 5 σία καὶ χαλεπότης αἱ μὲν θηριώδεις αἱ δὲ νοσηματώδεις εἰσὶν· ὁ μὲν γὰρ φύσει τοῖστος οἶος δεδιέναι πάντα, κἂν ψοφήσῃ μῦς, θηριώδῃ δειλιᾷν δειλός, ὁ δὲ τὴν γαλήνῃ ἐδε- δείει διὰ νόσον· καὶ τῶν ἀφρόνων οἱ μὲν ἐκ φύσεως ἀλό- γιστοι καὶ μόνον τῇ αἰσθήσει ζῶντες θηριώδεις, ὥσπερ ἔνια 10 γένη τῶν πόρρω βαρβάρων, οἱ δὲ διὰ νόσους, εἶον τὰς ἐπι- ληπτικὰς, ἢ μανίας νοσηματώδεις. τῶν δ' ἔστι μὲν ἔχειν τινα ἐνίοτε μόνον, μὴ κρατεῖσθαι δὲ, λέγω δὲ οἷον· εἰ Φά- λαρὶς κατεῖχεν ἐπιθυμῶν παιδίου φαγεῖν ἢ πρὸς ἀφροδι- σίων ἄτοπον ἡδονήν· ἐστὶ δὲ καὶ κρατεῖσθαι, μὴ μόνον 15 ἔχειν. ὥσπερ ἔν καὶ μοχθηρία ἢ μὲν κατ' ἀνθρώπων ἀπλῶς λέγεται μοχθηρία, ἢ δὲ κατὰ πρόσθεσιν, ὅτι θηριώδης ἢ νοσηματώδης, ἀπλῶς δ' ἔ, τὸν αὐτὸν τρόπον δῆλον ὅτι καὶ ἀκρασία ἐστὶν ἢ μὲν θηριώδης ἢ δὲ νοσηματώδης, ἀπλῶς δὲ ἢ κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην ἀκολασίαν μόνη.

7 Ὅτι μὲν ἔν ἀκρασία καὶ ἐγκράτειά ἐστὶ μόνον περὶ ἄπερ ἀκολασία καὶ σωφροσύνη, καὶ ὅτι περὶ τὰ ἄλλα ἐστὶν ἄλλο εἶδος ἀκρασίας, λεγόμενον κατὰ μεταφορὰν καὶ ἔχ ἀπλῶς, δῆλον· ὅτι δὲ καὶ ἦττον αἰσχρὰ ἀκρασία ἢ τῷ θυμῷ ἢ ἢ τῶν ἐπιθυμιῶν, θεωρήσωμεν. εἴκει γὰρ ὁ 25 θυμὸς ἀκύνει μὲν τι τῷ λόγῳ, παρακύνει δὲ, καθάπερ οἱ ταχεῖς τῶν διακόνων, οἱ πρὶν ἀκύναι πᾶν τὸ λεγόμενον ἐκθέουσιν, εἶτα ἀμαρτάνουσι τῆς προσάξεως, καὶ οἱ κύνας, πρὶν σκέψασθαι εἰ φίλος, ἂν μόνον ψοφήσῃ, ὑλακτῶσιν· ἔτιως ὁ θυμὸς διὰ θερμότητα καὶ ταχυτήτα τῆς φύσεως ἀκύν- 30 σασ μὲν, ἐκ ἐπίταγμα δ' ἀκύνσας, ὁρμᾷ πρὸς τὴν τιμω- ρίαν. ὁ μὲν γὰρ λόγος ἢ ἢ φαντασία ὅτι ὕβρις ἢ ὀλι- γωρία ἐδήλωσεν, ὁ δ' ὥσπερ συλλογισάμενος ὅτι δεῖ τῷ τοιάτῳ πολεμεῖν χαλεπαίνει δὴ εὐθύς· ἢ δ' ἐπιθυμία, ἐὰν μόνον εἴπῃ ὅτι ἡδὺ ὁ λόγος ἢ ἢ αἰσθήσις, ὁρμᾷ πρὸς τὴν 35 ὅδε λογισμὸν, ἀλλ' ἐξέθηκε τῆς φύσεως, ὥσπερ οἱ μαι-

ἀπόλαυσιν. ὥσθ' ὁ μὲν θυμὸς ἀκολουθεῖ τῷ λόγῳ πως, ἢ δ' ἐπιθυμία ἔ. αἰσχιῶν ἔν· ὁ μὲν γὰρ τῷ θυμῷ ἀκρατῆς τῷ λόγῳ πως ἠττάται, ὁ δὲ τῆς ἐπιθυμίας καὶ ἐ τῷ λόγῳ. ἔτι ταῖς φυσικαῖς μᾶλλον συγγνώμη ἀκολουθεῖν ὀρέξουσιν, 5 ἐπεὶ καὶ ἐπιθυμίαις ταῖς ταιαύταις μᾶλλον ὄσαι κοιναὶ πᾶσι, καὶ ἐφ' ὅσον κοιναί· ὁ δὲ θυμὸς φυσικώτερον καὶ ἢ χαλεπότης τῶν ἐπιθυμιῶν τῶν τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῶν μὴ ἀναγκαίων, ὥσπερ ὁ ἀπολογούμενος ὅτι τὸν πατέρα τύπτοι. "καὶ γὰρ ἔτος" ἔφη "τὸν ἑαυτῷ κάκεινος τὸν ἄνω- 10 θεν," καὶ τὸ παιδίον δείξας "καὶ ἔτος ἐμέ" ἔφη, "ἔταν ἀνὴρ γένηται· συγγενὲς γὰρ ἡμῖν." καὶ ὁ ἐλκόμενος ὑπὸ τῷ υἱῷ παύεσθαι ἐκέλευε πρὸς ταῖς θύραις· καὶ γὰρ αὐτὸς ἐλκύ- σαι τὸν πατέρα μέχρῃς ἐνταῦθα. ἔτι ἀδικώτεροι οἱ ἐπιβυ- λότεροι. ὁ μὲν ἔν θυμώδης οὐκ ἐπίβυλος, εὐδ' ὁ θυμῶς, 15 ἀλλὰ φανερός· ἢ δ' ἐπιθυμία, καθάπερ τὴν Ἀφροδίτην φασί· "δολοπλόκῃ γὰρ κυπρογενῆς" καὶ τὸν κερσὸν ἰμάντα Ὀμηρος· "πάρφασις, ἢ τ' ἐκλεψε νόον πύκα περ φρο- νέοντος." ὥστ' εἴπερ ἀδικώτερα καὶ αἰσχιῶν ἢ ἀκρασία αὕτη τῆς περὶ τὸν θυμὸν ἐστὶ, καὶ ἀπλῶς ἀκρασία καὶ 20 κακία πως. ἔτι ὕδεις ὑβρίζει λυπόμενος, ὁ δ' ὀργῇ ποιῶν πᾶς ποιεῖ λυπόμενος, ὁ δ' ὑβρίζων μεθ' ἡδονῆς. εἰ ἔν οἷς ὀργίζεσθαι μάλιχα δίκαιον, ταῦτα ἀδικώτερα, καὶ ἢ ἀκρα- σία ἢ δι' ἐπιθυμίαν· ἐ γὰρ ἐστὶν ἐν θυμῷ ὕβρις. ὡς μὲν τοῖσιν αἰσχιῶν ἢ περὶ ἐπιθυμίας ἀκρασία τῆς περὶ τὸν θυ- μόν, καὶ ὅτι ἐστὶν ἢ ἐγκράτεια καὶ ἢ ἀκρασία περὶ ἐπιθυ- μίας καὶ ἡδονὰς σωματικὰς, δῆλον, αὐτῶν δὲ τῶν τῶν τῶν 25 διαφορὰς ληπτέον. ὥσπερ γὰρ εἴρηται κατ' ἀρχάς, αἱ μὲν ἀνθρωπικαὶ εἰσι καὶ φυσικαί, καὶ τῷ γένει καὶ τῷ μεγέθει, αἱ δὲ θηριώδεις, αἱ δὲ διὰ πηρώσεις καὶ νοσή- ματα. τῶν δὲ περὶ τὰς πρώτας σωφροσύνη καὶ ἀκολα- 30 σία μόνον ἐστὶν· διὸ καὶ τὰ θηρία ἔτε σώφρονα ἔτ' ἀκό- λασα λέγομεν ἀλλ' ἢ κατὰ μεταφορὰν καὶ εἰ τιτι ὄλωσ ἄλλο πρὸς ἄλλο διαφέρει γένος τῶν ζῶων ὕβρει καὶ σι- 35 ναμωρία καὶ τῷ καμφάγον εἶναι· ἐ γὰρ ἔχει προαίρεσιν ὅδε λογισμὸν, ἀλλ' ἐξέθηκε τῆς φύσεως, ὥσπερ οἱ μαι-

1. ἢ om L². || τὸν K². || 2. κρατεῖν] καρτερεῖν K²O². || ἢ om M². || 3. ἢ om K². || 5. καὶ ante ἀφροσύνη om L², qui in margine τινα δὲ ἔχουσι κακία καὶ ἀφροσύνη. || 9. ἀφροδισίων K². || 10. ὥσπερ — 11. νόσους om K². || 13. μόνον] μὲν μόνον K²M². || λέγω δὲ om L²O². || 14. πρὸς om M². || 16. μοχθηρίας K². || 20. τὴν om M². || μόνη K²L²M². || 21. μόνον ἀπλῶς περὶ L². || 22. ἀκρασία M², ἢ ἀκολασία L². || 24. ὅτι δὲ καὶ] καὶ ὅτι M². || 25. ἢ post ἢ om K²M². || 28. πρᾶξεως M²O². || 29. ἐὰν L²O². || 30. ὁ om K²M². || 34. δὴ add K². || 35. ἢ post ἢ om M².

2. αἰσχιῶν K². || 3. δὲ ὑπὸ τῆς O². || καὶ om L²M². || ἢ om K². || 4. ἀκολουθεῖ L²M². || 7. τῶν ante τῆς om M². || 9. τύπτει L²M². || 12. γὰρ] γὰρ καὶ M². || ἐλκύσαι om M². || 16. δολοπλόκας L². || 17. φρονεόντων M². || 19. αὕτη om M². || ἐστὶ δὲ καὶ M². || 20. ὁ — 21. λυπόμενος om M². || 21. λυπόμενος ποιεῖ L². || 24. ἐπιθυμίαν M². || 25. ἢ utrumque om M². || 28. ἀνθρώπιναί K². || 29. δὲ καὶ διὰ O². || 30. μόνον καὶ ἀκολασία L². || 33. γένος] λέγω M². || σινομωρία K²L². || 34. τὸ L².

νόμενοι τῶν ἀνθρώπων. ἔλαττον δὲ θηριότης κακίας, φοβερώτερον δὲ ἢ γὰρ διέφθαρται τὸ βέλτιστον, ὡς περ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἀλλ' ἕκ ἑχει. ὅμοιον ἔν ὡς περ ἄψυχον συμβάλλειν πρὸς ἔμψυχον, πότερον κάκιον· ἀσινεστέρα γὰρ ἢ φανυλότης αἰεὶ ἢ τοῦ μὴ ἔχοντος ἀρχήν, ὃ δὲ νῦν ἀρχή· 5 παραπλήσιον οὖν τὸ συμβάλλειν ἀδικίαν πρὸς ἀνθρώπων ἀδικον· ἔστι γὰρ ὡς ἐκάτερον κάκιον· μυριοπλάσια γὰρ ἂν κακὰ ποιήσειεν ἀνθρώπος κακὸς θηρία.

8 Περὶ δὲ τὰς δι' ἀφῆς καὶ γεύσεως ἡδονὰς καὶ λύπας καὶ ἐπιθυμίας καὶ φυγῆς, περὶ αἷς ἢ τε ἀκολασία καὶ ἢ σωφροσύνη διωρίσθη πρότερον, ἔστι μὲν ἕτως ἔχειν ὡς ἐπὶ ἠτῶσθαι καὶ ὧν οἱ πολλοὶ κρείττους, ἔστι δὲ κρατεῖν καὶ ὧν οἱ πολλοὶ ἡτῶτες· τῶν δ' ὃ μὲν περὶ ἡδονὰς ἀκρατῆς ὃ δ' ἐγκρατῆς, ὃ δὲ περὶ λύπας μαλακὸς ὃ δὲ καρτερικός. μεταξὺ δ' ἢ τῶν πλείστων ἔστι, καὶ εἰ ῥέπουσι μᾶλλον πρὸς τὰς χεῖρας. ἐπεὶ δ' ἐνιαὶ τῶν ἡδονῶν ἀναγκαῖα εἰσὶν αἱ δ' ἢ καὶ μέχρι τινός, αἱ δ' ὑπερβολαὶ ἢ, ἢ δ' αἱ ἐλλείψεις, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ ἐπιθυμίας ἔχει καὶ λύπας, ὃ μὲν τὰς ὑπερβολὰς διώκων τῶν ἡδῶν ἢ καθ' ὑπερβολὰς ἢ διὰ προαίρεσιν, δι' αὐτὰς καὶ μηδὲν δι' ἕτερον ἀποβαῖνον, ἀκόλαστος· ἀνάγκη γὰρ τῶν μὴ εἶναι μεταμελητικόν, ὡς ἀνιάτος· ὃ γὰρ ἀμεταμέλητος ἀνιάτος. ὃ δ' ἐλλείπων ὃ ἀντικείμενος, ὃ δὲ μέσος σῶφρων. ὁμοίως δὲ καὶ ὃ φεύγων τὰς σωματικὰς λύπας μὴ δι' ἠτταν ἀλλὰ διὰ προαίρεσιν. τῶν δὲ μὴ προαιρουμένων ὃ μὲν ἄγεται διὰ τὴν ἡδονήν, ὃ δὲ διὰ τὸ φεύγειν τὴν λύπην τὴν ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας, ὡς διαφέρουσιν ἀλλήλων. παντὶ δ' ἂν δοξείε χείρων εἶναι, εἴ τις μὴ ἐπιθυμῶν ἢ ἡρέμα πράττει τι αἰσχρὸν, ἢ εἰ σφόδρα ἐπιθυμῶν, καὶ εἰ μὴ ὀργιζόμενος τύπτει ἢ εἰ ὀργιζόμενος· τί γὰρ ἂν ἐποίει ἐν πάθει ὧν; διὸ ὃ ἀκόλαστος χείρων τῷ ἀκρατῆς. τῶν δὲ λεχθέντων τὸ μὲν μαλακίας εἶδος μᾶλλον, ὃ δ' ἀκόλαστος. ἀντίκειται δὲ τῷ μὲν ἀκρατεῖ ὃ ἐγκρατῆς, τῷ δὲ μαλακῷ ὃ καρτερικός· τὸ μὲν γὰρ καρτερεῖν ἐστὶν ἐν τῷ ἀντέχειν, ἢ δ' ἐγκράτεια ἐν τῷ κρατεῖν, ἕτερον δὲ τὸ ἀντέχειν καὶ κρατεῖν, ὡς περ 35 καὶ τὸ μὴ ἠτῶσθαι τῷ νικᾶν· διὸ καὶ αἰρετώτερον ἐγκρά-

τεια καρτερίας ἐστίν. ὃ δ' ἐλλείπων πρὸς αὐτοὺς οἱ πολλοὶ καὶ ἀντιτείνουσι καὶ δύνανται, ἕτως μαλακὸς καὶ τρυφῶν· καὶ γὰρ ἢ τρυφὴ μαλακία τίς ἐστίν· ὃς ἔλκει τὸ ἰμάτιον, ἢ μὴ πονήσῃ τὴν ἀπὸ τῆς αἴρειν λύπην, καὶ μιμνήμενος τὸν κάμνοντα ἕκ οἶεται ἀθλιός εἶναι, ἀθλίῳ ὅμοιος ὧν. ὁμοίως δ' ἔχει καὶ περὶ ἐγκράτειαν καὶ ἀκρασίαν· ἢ γὰρ εἴ τις ἰσχυρῶν καὶ ὑπερβαλλουσῶν ἡδονῶν ἠτῶταται ἢ λυπῶν, θαυμαστὸν, ἀλλὰ συγγνωμονικόν, εἰ ἀντιτείνων, ὡς περ ὃ Θεοδέκτου Φιλοκτῆτης ὑπὸ τοῦ ἔχουσι πεπληγμένους ἢ ὃ Καρκίνου ἐν τῇ Ἀλόπῃ Κερκύων, καὶ ὡς περ οἱ κατέχουσι πειρωμένοι τὸν γέλωτα ἀθρόον ἐκκαυχᾶσθαι, οἷον συνέπεισι Ξενοφάντῳ, ἀλλ' εἴ τις πρὸς αἷς οἱ πολλοὶ δύνανται ἀντέχειν, τῶν ἠτῶταται καὶ μὴ δύναται ἀντιτείνειν, μὴ διὰ φύσιν τῷ γένεσι ἢ διὰ νόσον, οἷον ἐν τοῖς Σκυθῶν βασιλεῦσιν ἢ μαλακία διὰ τὸ γένος, καὶ ὡς τὸ θῆλυ πρὸς τὸ ἄρρεν διέσηκεν. δοκεῖ δὲ καὶ ὃ παιδιώδης ἀκόλαστος εἶναι, ἔστι δὲ μαλακός· ἢ γὰρ παιδιὰ ἀνεσίς ἐστίν, εἴπερ ἀπάουσις· τῶν δὲ πρὸς ταύτην ὑπερβαλλόντων ὃ παιδιώδης ἐστίν. ἀκρασίας δὲ τὸ μὲν προπέτεια τὸ δ' ἀσθένεια· οἱ μὲν γὰρ βυλευσάμενοι ἕκ ἐμμένουσιν οἷς ἐβυλεύσαντο διὰ τὸ πάθος, οἱ δὲ διὰ τὸ μὴ βυλευσασθαι ἄγονται ὑπὸ τῷ πάθει· ἐνίοι γὰρ, ὡς περ προγαργαλίσαντες ἢ γαργαλίζονται οὕτω καὶ προαισθόμενοι καὶ προϊδόντες καὶ προεγείραντες ἑαυτοὺς καὶ τὸν λογισμὸν ἔχ ἠτῶνται ὑπὸ τῷ πάθει, ἢ τ' ἂν ἡδὺ ἢ ἢ τ' ἂν λυπηρὸν. μάλιστα δ' οἱ ὀχρεῖς καὶ μελαγχολικοὶ τὴν προπετῆ ἀκρασίαν εἰσὶν ἀκρατεῖς· οἱ μὲν γὰρ διὰ τὴν ταχυτῆτα, οἱ δὲ διὰ τὴν σφοδρότητα οὐκ ἀναμένουσι τὸν λόγον, διὰ τὸ ἀκολυθητικοὶ εἶναι τῇ φαντασίᾳ.

Ἐστὶ δ' ὃ μὲν ἀκόλαστος, ὡς περ ἐλέχθη, ἢ μεταμελητικός· ἐμμένει γὰρ τῇ προαιρέσει· ὃ δ' ἀκρατῆς μεταμελητικός πάς. διὸ ἔχ ὡς περ ἠγορήσαμεν, ἕτω καὶ ἔχει, ἀλλ' ὃ μὲν ἀνιάτος, ὃ δ' ἰατός· ἔοικε γὰρ ἢ μὲν μοχθηρία τῶν νοσημάτων οἷον ὑδέρῳ καὶ φθίσει, ἢ δ' ἀκρασία τοῖς ἐπιληπτικοῖς· ἢ μὲν γὰρ συνεχῆς, ἢ δ' οὐ συνεχῆς πονηρία. καὶ ὅλως δ' ἕτερον τὸ γένος ἀκρασίας καὶ κακίας· ἢ μὲν γὰρ κακία λανθάνει, ἢ δ' ἀκρασία ἢ λανθάνει.

2. βέλτιστον K^2M^2 . || 3. ἀλλ' ἡμάρτηται καὶ ἕκ O^2 . || ὡς περ τὸ ἄψυχον L^2 . || συμβαλεῖν L^2O^2 . || 4. πρὸς τὸ ἔμψυχον L^2 . || 6. οὖν τοῦτο συμβάλλειν ὡς περ εἴ τις συμβάλλοι ἀδικίαν $L^2M^2O^2$. || ἀδικον ἀνθρώπων M^2 . || 7. μυριοπλάσια K^2L^2 . || 11. μὲν] μὲν οὖν M^2 . || 12. ἐστὶ — 13. ἦττες om M^2 . || 15. καὶ L^2O^2 . || 17. ἢ, ἢ δ' αἱ om M^2 . || 19. ὑπερβολὰς ἢ] ὑπερβολὴν καὶ M^2 . || 25. δ' ἡδονῆν L^2O^2 . || 28. μὴ τις L^2O^2 . || πράττει L^2M^2 . || 29. καὶ] ἢ L^2 . || εἰ om K^2N^2 . || τύπτει L^2M^2 . τύπτει ἢ εἰ ὀργιζόμενος om K^2N^2 , εἰ om M^2 . || 30. ὃ om L^2 . || 36. αἰρετώτερον M^2 .

1. καὶ ante οἱ L^2O^2 , om M^2 . || 3. ὡς M^2 . || 6. εἴ om pr K^2 . || 10. ἀλόπη M^2O^2 . || κερκίων M^2 . || 11. ἐκκαυχᾶσθαι pr K^2 . || ξυνέπεισι $L^2M^2O^2$. || 14. οἷον] ὡς περ O^2 . || βασιλεύουσιν O^2 . || 15. τὸ post διὰ om O^2 . || 17. δι] γὰρ O^2L^2 . || εἴπερ οὖν ἀπάουσις K^2M^2 . || 22. προγαργαλισθέντες L^2M^2 , οἱ προγαργαλισάντες O^2 . || 23. προαισθόμενοι K^2M^2 . || 24. αὐτὸς L^2O^2 . || 30. ἐμμένει — μεταμελητικός om K^2 . || 31. καὶ om L^2O^2 . || 32. ἀλλ' ὃ μὲν εἰατός L^2O^2 , om K^2 . || δ' ἀνιάτος L^2O^2 . || 35. τὸ γένος ἕτερον O^2 .

αὐτῶν δὲ τούτων βελτίους οἱ ἐκστατικοὶ ἢ οἱ τὸν λόγον ἔχοντες μὲν, μὴ ἐμμένοντες δέ· ὑπ' ἐλάττωτος γὰρ πάθος ἠτῶνται, καὶ ἐκ ἀπροβλέπτοι ὥσπερ ἄτεροι· ὅμοιος γὰρ ὁ ἀκρατής ἐστι τοῖς ταχῶ μεθυσκομένοις καὶ ὑπ' ὀλίγου οἴνου καὶ ἐλάττωτος ἢ ὡς οἱ πολλοί, ὅτι μὲν ἔν κακία ἢ ἀκρασία οὐκ ἔστι, φανερόν. ἀλλὰ πῃ ἴσως· τὸ μὲν γὰρ παρὰ προαίρεσιν τὸ δὲ κατὰ προαίρεσιν ἐστίν. ἔ μὴν ἀλλ' ὅμοιον γε κατὰ τὰς πράξεις ὥσπερ τὸ Δημόδοκον εἰς Μιλήσιος "Μιλήσιοι ἀζύνετοι μὲν οὐκ εἰσίν, δρῶσι δ' οἵαπερ οἱ ἀζύνετοι." καὶ οἱ ἀκρατεῖς ἀδικοὶ μὲν ἐκ εἰσίν, ἀδικῶσι δὲ. ἐπεὶ δ' ὁ μὲν τοῦτος οἶος μὴ διὰ τὸ πεπεισθαι διώκειν τὰς καθ' ὑπερβολὴν καὶ παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον σωματικὰς ἡδονάς, ὁ δὲ πέπεισται διὰ τὸ τοῦτος εἶναι οἶος διώκειν αὐτάς, ἐκείνος μὲν οὖν εὐμετάπειστος, ὁ δ' ἔ· ἢ γὰρ ἀρετὴ καὶ ἡ μοχθηρία τὴν ἀρχὴν ἢ μὲν φθίρει ἢ δὲ σώζει, ἐν δὲ ταῖς πράξεσι τὸ ἔνεκα ἀρχῆς, ὥσπερ ἐν τοῖς μαθηματικοῖς αἱ ὑποθέσεις· ἔτε δὲ ἐκεῖ ὁ λόγος διδασκαλικὸς τῶν ἀρχῶν ἔτε ἐνταῦθα, ἀλλ' ἀρετὴ ἢ φυσικὴ ἢ ἔθιστ' ἢ ὀρθοδοξεῖν περὶ τὴν ἀρχήν. σῶφρων μὲν ἔν ὁ τοῦτος, ἀκόλαστος δ' ὁ ἐναντίος. ἐστὶ δὲ τις διὰ πάθος ἐκστατικὸς παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, ὃν ὡς μὲν μὴ πράττειν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον κρατεῖ τὸ πάθος, ὡς δ' εἶναι τοῦτον οἶον πεπεισθαι διώκειν ἀνέδην δεῖν τὰς τοιαύτας ἡδονὰς ἔ κρατεῖ· ἔτος ἐστίν ὁ ἀκρατής, βελτίων τῷ ἀκολάσει, ἢ δὲ φαῦλος ἀπλῶς· σώζεται γὰρ τὸ βέλτιστον, ἢ ἀρχῆς ἄλλος δ' ἐναντίος, ὁ ἐμμενετικὸς καὶ ἐκ ἐκστατικὸς διὰ γε τὸ πάθος. φανερόν δὲ ἐκ τούτων ὅτι ἢ μὲν σπουδαία ἔξει, ἢ δὲ φαῦλη.

αἰρεῖται ἢ διώκει, καθ' αὐτὸ μὲν τῶτο διώκει καὶ αἰρεῖται, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ τὸ πρότερον. ἀπλῶς δὲ λέγομεν τὸ καθ' αὐτό, ὡς ἐστὶ μὲν ὡς ὅποιον δόξῃ ὁ μὲν ἐμμένει ὁ δ' ἐξίσταται, ἀπλῶς δὲ ὁ τῇ ἀληθεί. εἰσὶ δὲ τινες καὶ ἐμμενετικοὶ τῇ δόξῃ, οὓς καλοῦσιν ἰσχυρογνώμονας, οἷον δύσπεισοι καὶ ἐκ εὐμετάπεισοι· οἱ ὅμοιον μὲν τι ἔχουσι τῷ ἐγκρατεῖ, ὥσπερ ὁ ἄσωτος τῷ ἐλευθερίῳ καὶ ὁ θρασύς τῷ θαρραλέῳ, εἰσὶ δ' ἕτεροι κατὰ πολλὰ. ὁ μὲν γὰρ διὰ πάθος καὶ ἐπιθυμίαν οὐ μεταβάλλει, ὁ ἐγκρατής, ἐπεὶ εὐπείσοι, ὅταν τύχῃ, ἔσαι ὁ ἐγκρατής· ὁ δὲ ἐκ ὑπὸ λόγου, ἐπεὶ ἐπιθυμίας γε λαμβάνουσι, καὶ ἄγονται πολλοὶ ὑπὸ τῶν ἡδονῶν. εἰσὶ δὲ ἰσχυρογνώμονες οἱ ἰδιογνώμονες καὶ οἱ ἀμαθεῖς καὶ οἱ ἄγροικοι, οἱ μὲν ἰδιογνώμονες δι' ἡδονὴν καὶ λύπην· χαίρουσι γὰρ νικῶντες, ἐὰν μὴ μετακίθωνται, καὶ λυπῶνται, ἐὰν ἄκυρα τὰ αὐτῶν ἢ ὥσπερ ψηφίσματα· ὡς μᾶλλον τῷ ἀκρατεῖ εὐκλασίν ἢ τῷ ἐγκρατεῖ. εἰσὶ δὲ τινες οἱ τοῖς δόξασιν ἐκ ἐμμένουσιν ἢ δι' ἀκρασίαν, οἷον ἐν τῷ Φιλοκλήτῃ τῷ Σοφοκλέους ὁ Νεοπτόλεμος. καίτοι δι' ἡδονὴν ἐκ ἐνέμεινεν, ἀλλὰ καλήν· τὸ γὰρ ἀληθεύειν αὐτῷ καλὸν ἦν, ἐπέισθη δ' ὑπὸ τῷ Ὀδυσσεύς ψεύδασθαι. ἔ γὰρ πᾶς ὁ δι' ἡδονὴν τι πράττων ἔ· ἀκόλαστος ἔτε φαῦλος ἔ· ἀκρατής, ἀλλ' ὁ δι' αἰσχράν.

Ἐπεὶ δ' ἐστὶ τις καὶ τοῦτος οἶος ἦττον ἢ δεῖ τοῖς σωματικοῖς χαίρων, καὶ οὐκ ἐμμένων τῷ λόγῳ ἢ τοιοῦτος, τότε καὶ τῷ ἀκρατεῖ μέσος ὁ ἐγκρατής· ὁ μὲν γὰρ ἀκρατής ἐκ ἐμμένει τῷ λόγῳ διὰ τὸ μᾶλλον τι, ἔτος δὲ διὰ τὸ ἦττον τι· ὁ δ' ἐγκρατής ἐμμένει καὶ ἢ δὲ δι' ἕτερον μεταβάλλει. δεῖ δὲ, εἴπερ ἢ ἐγκράτεια σπουδαῖον, ἀμφοτέρως τὰς ἐναντίας ἔχει φαύλας εἶναι, ὥσπερ καὶ φαίνονται· ἀλλὰ διὰ τὸ τὴν ἑτέραν ἐν ὀλίγοις καὶ ὀλιγαίως εἶναι φανεράν, ὥσπερ ἢ σωφροσύνη τῇ ἀκολασίᾳ δοκεῖ ἐναντίον εἶναι μόνον, οὕτω καὶ ἢ ἐγκράτεια τῇ ἀκρασίᾳ. ἐπεὶ δὲ καθ' ὁμοιότητα πολλὰ λέγεται, καὶ ἢ ἐγκράτεια ἢ τοῦ σῶφρονος καθ' ὁμοιότητα ἠκολούθηκεν· ὅ τε γὰρ ἐγκρατής οἶος μὴδὲν παρὰ τὸν λόγον διὰ τὰς σωματικὰς ἡδονὰς

10 Πότερον ἔν ἐγκρατής ἐστίν ὁ ὅποιον λόγῳ καὶ ὅποιον προαιρέσει ἐμμένων ἢ ὁ τῇ ὀρθῇ, καὶ ἀκρατής δὲ ὁ ὅποιον μὴ ἐμμένων προαιρέσει καὶ ὅποιον ὀρθῇ λόγῳ ἢ ὁ τῷ ψευδεῖ λόγῳ καὶ τῇ προαιρέσει τῇ μὴ ὀρθῇ, ὥσπερ ἠπορήθη πρότερον; ἢ κατὰ μὲν συμβεβηκὸς ὅποιον, καθ' αὐτὸ δὲ τῷ ἀληθεῖ λόγῳ καὶ τῇ ὀρθῇ προαιρέσει ὁ μὲν ἐμμένει ὁ δ' ἐκ ἐμμένει; εἰ γὰρ τις τοδὶ διὰ τοδὶ

2. μὲν ἔχοντες L²O². || 3. ἕτεροι O². || 6. οὐκ om K²L². || μὴ N². || 7. κατὰ O². || κατὰ] κατὰ τὴν K²L², παρὰ τὴν O². || 9. μιλήσιοι γὰρ ἀζύνετοι L²O². || 10. οἱ ante ἀζύνετοι om O². || ἀδικῶσι] ἀδικήσουσι K². || 11. διὰ τὸ μὴ L². || 13. δὲ τῷ M². || 14. μεταπειστος pr K²N². || ἢ] εἰ M². || 15. ἢ om K²M². || ἀρχῆς] δ' ἀρετὴν M². || 17. ὁ om L²O². || 18. ἀλλ'] ἀλλ' ἢ O². || 19. ἔθιστ' M², ἠθιστ' O². || 21. ὃν — 22. λόγον om L². || 25. ἢδὲ] ἢ δὲ K²L². || 27. τῷ M². || 29. ὁ om K². || 30. ἢ om pr K². || ὁ om M². || καὶ om L². || ὁ om L² et pr K². || 32. τῷ μὴ ψευδεῖ L². || μὴ om L². || 33. μὲν om M². || συμβεβηκὸς ὁ ὅποιον M²O². || 34. καθ' αὐτό] καθὰ K². || δὲ ὁ τῷ K²M². || 4. καὶ] οἱ K²L²O². || 5. τῇ δόξῃ om M². addit K² εἰσίν, L²O² εἰσὶ δὲ. || οἷον] οἱ K² et corr L². || 6. τῷ] τοῖ M². || 7. ὥσπερ] οἷον K²M². || τῷ om K². || 9. ἔτος L². || ἐπεὶ — 10. ἐγκρατής om L². || 15. ἀν M², om pr K². || 17. τινες δὲ πάλιν οἱ L². || 18. οἷον ὁ ἐν τῷ φιλοκλήτῃ τοῦ σοφοκλέους M². || ὁ om L²M²O². || 21. τι om L²O². || ἔτ' — 22. ἔτε — ἔτ'] ἢ — ἢ — ἢ L²M²O². || 24. ἢ] ὁ K²L²O². || 27. ἢδὲν L². || 31. φανερόν M². || εἰς ἐναντίον L²O². || 32. ἢ om M². || 34. γὰρ] γὰρ ὁ L². || 35. τὸν ὀρθὸν λόγον L².

ποιεῖν καὶ ὁ σὺφρων, ἀλλ' ὁ μὲν ἔχων ὁ δ' οὐκ ἔχων φαύλας ἐπιθυμίας, καὶ ὁ μὲν τοιοῦτος οἷος μὴ ἤδεσθαι παρὰ τὸν λόγον, ὁ δ' οἷος ἤδεσθαι ἀλλὰ μὴ ἀγεσθαι. ὁμοιοὶ δὲ καὶ ὁ ἀκρατὴς καὶ ὁ ἀκόλαστος, ἕτερον μὲν ὄντες, ἀμφοτέροι δὲ τὰ σωματικά ἡδέα διώκουσιν, ἀλλ' ὁ μὲν καὶ οἰόμενος δεῖν, ὁ δ' οὐκ οἰόμενος. ἔδ' ἅμα φρόνιμον καὶ ἀκρατῆ ἐνδέχεται εἶναι τὸν αὐτόν· ἅμα γὰρ φρόνιμος καὶ σπουδαῖος τὸ ἦθος δέδεικται ὄν. ἔτι ἔ τῷ εἰδέναι μόνον φρόνιμος ἀλλὰ καὶ τῷ πρακτικῷ· ὁ δ' ἀκρατὴς ἔ πρακτικῷ. τὸν δὲ δεῖνόν οὐδὲν κωλύει ἀκρατῆ εἶναι· διὸ καὶ δοκοῦσιν ἐπίστε φρόνιμοι μὲν εἶναι τινες ἀκρατεῖς δέ, διὰ τὸ τὴν δεινότητα διαφέρειν τῆς φρονήσεως τὸν εἰρημένον τρόπον ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις, καὶ κατὰ μὲν τὸν λόγον ἐγγυὲς εἶναι, διαφέρειν δὲ κατὰ τὴν προαίρεσιν. ἔδδ' ὡς ὁ εἰδὼς καὶ θεωρῶν, ἀλλ' ὡς ὁ καθεύδων ἢ οἰνωμένος. καὶ ἐκὼν μὲν (τρόπον γὰρ τινα εἰδὼς καὶ ὁ ποιεῖ καὶ ἔ ἔνεκα), πονηρὸς δ' ἔ· ἢ γὰρ προαίρεσις ἐπιεικὴς· ὥσθ' ἡμιπόνηρος. καὶ ἔκ ἀδικος· ἔ γὰρ ἐπίβουλος· ὁ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐκ ἐμμενετικὸς οἷς ἀνβελύσεται, ὁ δὲ μελαγχολικὸς ἔδδ' βουλευτικὸς ὄλως. καὶ ἔοικε δὴ ὁ ἀκρατὴς πόλει ἢ ψηφίζεται μὲν ἅπαντα τὰ δέοντα καὶ νόμους ἔχει σπουδαίους, χρῆται δὲ ἔδδ' ὡς περ' Ἀναξανδριδῆς ἔσκωπεν

ἢ πόλις ἐβύλεθ', ἢ νόμων ἔδδ' ἐν μέλει·

ὁ δὲ πονηρὸς χρωμένη μὲν τοῖς νόμοις, πονηροῖς δὲ χρωμένη· ἔστι δ' ἀκρασία καὶ ἐγκράτεια περὶ τὸ ὑπερβάλλον τῆς τῶν πολλῶν ἔξξεως· ὁ μὲν γὰρ ἐμμένει μᾶλλον ὁ δ' ἤττον τῆς τῶν πλείστων δυνάμεως. εὐϊατοτέρα δὲ τῶν ἀκρασιῶν, ἢν οἱ μελαγχολικοὶ ἀκρατεῦνται, τῶν βουλευομένων μὲν μὴ ἐμμενόντων δέ, καὶ οἱ δι' ἐθισμῷ ἀκρατεῖς τῶν φυσικῶν· ῥᾶον γὰρ ἔθος μετακινήσασιν φύσεως· διὰ γὰρ τῆτο καὶ τὸ ἔθος χαλεπὸν, ὅτι τῆ φύσει ἔοικεν, ὡς περ καὶ Εὐηνος λέγει

φημί πολυχρόνιον μελέτην ἔμεναι, φίλτε, καὶ δὴ

ταύτην ἀνθρώποισι τελευτῶσαν φύσιν εἶναι.

τί μὲν ἔν ἐσιν ἐγκράτεια καὶ τί ἀκρασία καὶ τί καρτερία καὶ τί μαλακία, καὶ πῶς ἔχουσιν αἱ ἔξξεις αὐταὶ πρὸς ἀλήλας, εἴρηται.

Περὶ δὲ ἡδονῆς καὶ λύπης θεωρῆσαι τῷ τὴν πολιτικῶν φιλοσοφούντων· ἔτος γὰρ τῷ τέλους ἀρχιτέκτων, πρὸς ὃ βλέποντες ἕκαστον τὸ μὲν κακὸν τὸ δ' ἀγαθὸν ἀπλῶς λέγομεν. ἔτι δὲ καὶ τῶν ἀναγκαίων ἐπισκέψασθαι περὶ αὐτῶν· τῆ τε γὰρ ἀρετῆν καὶ τὴν κακίαν τὴν ἠθικὴν περὶ λύπας καὶ ἡδονῶν ἔθεμεν, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν οἱ πλείστοι μετ' ἡδονῆς εἶναι φασιν, διὸ καὶ τὸν μακάριον ὠνομάκασιν ἀπὸ τῷ χαίρειν. τοῖς μὲν ἔν δοκεῖ ἕδεμία ἡδονῆ εἶναι ἀγαθόν, ἔτε καὶ αὐτὸ ἔτε κατὰ συμβεβηκός· οὐ γὰρ εἶναι ταύτὸν ἀγαθὸν καὶ ἡδονήν· τοῖς δ' ἔναι μὲν εἶναι, αἱ δὲ πολλαὶ φαῦλαι ἔτι δὲ τῶν τρίτων, εἰ καὶ πᾶσαι ἀγαθόν, ὁμῶς μὴ ἐπὶ χεσθαι εἶναι τὸ ἀριστον ἡδονήν. ὄλως μὲν ἔν ἐκ ἀγαθόν, ἐπὶ πᾶσα ἡδονῆ γένεσις ἐσιν εἰς φύσιν αἰσθητή, ἕδεμία δὲ γένεσις συγγενῆς τοῖς τέλεσι, οἷον ἕδεμία οἰκοδόμησις οἰκῆ· ἔτι ὁ σὺφρων φεύγει τὰς ἡδονάς. ἔτι ὁ φρόνιμος τὸ ἀνυπον διώκει, ἔ τὸ ἡδύ. ἔτι ἐμπόδιον τῷ φρονεῖν αἱ ἡδοναὶ καὶ ὄσω μᾶλλον χαίρει, μᾶλλον, οἷον τὴν τῶν ἀφροδισίων ἕδενα γὰρ ἀν δύνασθαι νοῆσαι τι ἐν αὐτῇ. ἔτι τέχνη ἕδεμία ἡδονῆς· καίτοι πᾶν ἀγαθὸν τέχνης ἔργον. ἔτι παιδία καὶ θηρία διώκει τὰς ἡδονάς. τοῦ δὲ μὴ πάσας σπουδαίας, ὅτι εἰσὶ καὶ αἰσχυραὶ καὶ ὄνειδιζόμεναι, καὶ ἔτι βλαβεραῖ· νοσώδη γὰρ ἔνα τῶν ἡδέων. ἔτι δ' ἐκ ἀριστον ἢ ἡδονή, ἔτι ἔ τέλος ἀλλὰ γένεσις. τὰ μὲν ἔν λεγόμενα σχεδὸν ταῦτ' ἐστίν.

Ἐπι δ' ἔ συμβαίνει διὰ ταῦτα μὴ εἶναι ἀγαθὸν μηδὲ τὸ ἀριστον, ἐκ τῶνδε δῆλον. πρῶτον μὲν, ἐπεὶ τὸ ἀγαθὸν διχῶς (τὸ μὲν γὰρ ἀπλῶς τὸ δὲ τινί), καὶ αἱ φύσεις καὶ αἱ ἔξξεις ἀκολουθήσουσιν, ὡς καὶ αἱ κινήσεις καὶ αἱ γενέσεις, καὶ αἱ φαῦλαι δοκῆσαι εἶναι αἱ μὲν ἀπλῶς φαῦλαι τινί δ' ἔ ἀλλ' αἰρεται τῶνδε, ἔναι δ' ἔδδ' τῶνδε ἀλλὰ ποτὲ καὶ ὄλγιον χρόνον, αἰρεται δ' ἔ· αἱ δ' ἔδ' ἡδοναί, ἀλλὰ φαίνονται, ὅσαι μετὰ λύπης καὶ ἰατρείας ἔνεκεν, οἷον αἱ τῶν καμνόντων. ἔτι ἐπεὶ τῷ ἀγαθῷ τὸ μὲν ἐνέργεια τὸ δ' ἔξξεις κατὰ συμβεβηκός αἱ καθιστᾶσαι εἰς τὴν φυσικὴν ἔξιν ἡδεῖαι εἰσιν. ἔστι δ' ἢ ἐνέργεια ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς ὑπολοίπου ἔξξεως καὶ φύσεως, ἐπεὶ καὶ ἄνευ λύπης καὶ ἐπιθυμίας εἰσιν

4. ὁ ante ἀκόλαστος om K^b. || 11. μὲν om M^b. || 15. ἢ] καὶ M^b. | 16. γὰρ] μὲν γὰρ M^b. || 19. ἔδδ'] ἔ L^bO^b. || 20. ὄ M^b. || 21. ἔδδ'] L^bM^bO^b. || καθάπερ L^bO^b. || 23. ἐβελύετο L^bO^b. || 25. δ' ἢ ἀκρασία καὶ ἢ ἐγκράτεια L^b. || 28. βουλευομένων K^bM^b. || 31. εὐηνός K^b, ἢ εὐηνός L^b, εὐ ἦνος N^b. || 32. φησὶ K^b. || ἔμμεναι K^bL^bN^b, ἔμμεν M^b. || 34. τί ante καρτερία et 35. om M^b.

1. λύπης δεῖ τοῦ λοιποῦ θεωρῆσαι M^b. || 2. τελείν M^b. || δ' M^b, δ' ἂν K^b. || 3. λέγομεν ἀπλῶς. ἔστι M^b. || 4. σκέψασθαι M^b. || 7. τῷ μάλις χαίρειν M^b. || 9. ταῦτόν] ταυτὸ τὸ K^b. || ἡδονῆ καὶ ἀγαθόν M^b. || 10. εἶναι] εἰσιν M^b. || 11. τῆτον K^b. || 13. δδ'] γὰρ O^b. || 17. τῆ] K^bM^b et corr L^b. || 18. τι νοῆσαι O^b. || 19. ἔτι τὰ παιδία καὶ τὰ θηρία M^b. || 21. ἔτι] ὅτι K^bM^b. || 22. ὅτι] ἔτι M^b. || ἢ om K^b. || 23. τὰ — 24. ἐστίν om M^b. || 23. σχεδὸν τοιαῦτ' ἐστίν O^b, ταῦτ' ἐστὶ σχεδὸν K^b. || 28. αἱ ante ἔξξεις om K^b. || post γενέσεις O^b ἀκολουθήσουσι. || 30. ἔναι αἱ δ' M^b. || ἀλλὰ] an forte ἀλλ' ἢ? || 31. αἰρεται K^b. || 34. φύσιν ἔξξεις M^b. || 35. ἔτι — ταῖς] ὅτι αἱ ἐνέργεια μὲν ταῖς K^b. || ὑπολόπου M^b, ἐπιλόπου L^bO^b.

ἡδοναί, οἷον αἱ τῷ θεωρεῖν ἐνέργειαι, τῆς φύσεως ἐκ ἐνδεῶς ὕψους. σημεῖον δ' ὅτι ἐ τῷ αὐτῷ χαίρουσιν ἡδεῖ ἀναπληρωμένης τε τῆς φύσεως καὶ καθεστηκυίας, ἀλλὰ καθεστηκυίας μὲν τοῖς ἀπλῶς ἡδέσιν, ἀναπληρωμένης δὲ καὶ τοῖς ἐναντίοις· καὶ γὰρ ὀξέσι καὶ πικροῖς χαίρουσιν, ὧν ἕδεν ἔτε φύσει ἡδύ 5 ἕθ' ἀπλῶς ἡδύ. ὡς' ἐδ' ἡδοναί· ὡς γὰρ τὰ ἡδέα πρὸς ἀλλήλα συνέσκηκεν, ἔτω καὶ αἱ ἡδοναί αἱ ἀπὸ τῶν. ἔτι ἐκ ἀνάγκη ἕτερόν τι εἶναι βέλτιον τῆς ἡδονῆς, ὥσπερ τινὲς φασὶ τὸ τέλος τῆς γενέσεως· ἐ γὰρ γενέσεις εἰσὶν ἕδεν μετὰ γενέσεως πᾶσαι, ἀλλ' ἐνέργειαι καὶ τέλος· ἕδεν γινομένων συμ- 10 βαίνουσιν, ἀλλὰ χρωμένων· καὶ τέλος ἐ πασῶν ἕτερόν τι, ἀλλὰ τῶν εἰς τὴν τελείωσιν ἀγομένων τῆς φύσεως. διὸ καὶ ἐ καλῶς ἔχει τὸ αἰσθητὴν γένεσιν φάναί εἶναι τὴν ἡδονήν, ἀλλὰ μᾶλλον λεκτέον ἐνέργειαν τῆς κατὰ φύσιν ἕξεως, ἀντὶ δὲ τῷ αἰσθητῆν ἀνεμπόδιον. δοκεῖ δὲ γένεσις τις εἶναι, 15 ὅτι κυρίως ἀγαθόν· τὴν γὰρ ἐνέργειαν γένεσιν οἰονται εἶναι, ἔξι δ' ἕτερον. τὸ δ' εἶναι φαῦλας ὅτι νοσώδη ἔνια ἡδέα, τὸ αὐτὸ καὶ ὅτι ὑγιεινὰ ἔνια φαῦλα πρὸς χρηματισμόν. ταύτη ἔν φαῦλα ἀμφω, ἀλλ' οὐ φαῦλα κατὰ γε τοῦτο, ἐπεὶ καὶ τὸ θεωρεῖν ποτὲ βλάπτει πρὸς ὑγίειαν, ἐμποδίζει 20 δὲ ἕτε φρονήσει ἕθ' ἕξει ἕδεμιᾶ ἢ ἀφ' ἐκάστης ἡδονῆς, ἀλλ' αἱ ἀλλότριαι, ἐπεὶ αἱ ἀπὸ τῷ θεωρεῖν καὶ μαυθάνειν μᾶλλον ποιήσουσι θεωρεῖν καὶ μαυθάνειν. τὸ δὲ τέχνης μὴ εἶναι ἔργον ἡδονῆν μηδεμίαν εὐλόγως συμβέβηκεν· ἕδεν γὰρ ἀλλης ἐνεργείας ἕδεμιᾶς τέχνη ἐστίν, ἀλλὰ τῆς δυνάμεως· 25 καίτοι καὶ ἡ μυρμηκικὴ τέχνη καὶ ἡ ὄψοποιητικὴ δοκεῖ ἡδονῆς εἶναι. τὸ δὲ ἕδεν σῶφρονα φεύγειν καὶ τὸν φρόνιμον διώκειν τὸν ἄλυπον βίον, καὶ τὸ τὰ παιδία καὶ τὰ θηρία διώκειν, τῷ αὐτῷ λύεται πάντα. ἐπεὶ γὰρ εἴρηται πῶς ἀγαθαὶ ἀπλῶς καὶ πῶς ἐκ ἀγαθαὶ πᾶσαι αἱ ἡδοναί, τὰς τοιαύτας 30 τὰ θηρία καὶ τὰ παιδία διώκει, καὶ τὴν τῶν ἄλυπιαν ὁ φρόνιμος, τὰς μετ' ἐπιθυμίας καὶ λύπης καὶ τὰς σωματικὰς (τοιαῦται γὰρ αὗται) καὶ τὰς τῶν ὑπερβολῶς, καθ' ἃς ὁ ἀκόλαστος ἀκόλαστος. διὸ ὁ σῶφρων φεύγει ταύτας, ἐπεὶ εἰσὶν ἡδοναὶ καὶ σῶφρονος.

Ἄλλα μὲν ὅτι καὶ ἡ λύπη κακόν, ὁμολογεῖται, καὶ 14 φευκτόν· ἡ μὲν γὰρ ἀπλῶς κακόν, ἡ δὲ τῷ πῆ ἐμποδιστική. τῷ δὲ φευκτῷ τὸ ἐναντίον τῆ φευκτόν τε καὶ κακόν, ἀγαθόν. ἀνάγκη ἔν τὴν ἡδονῆν ἀγαθόν τι εἶναι. ὡς γὰρ Σπεύσιππος ἔλυεν, ἐ συμβαίνει ἡ λύσις, ὥσπερ τὸ μείζον τῷ ἐλάττονι καὶ τῷ ἴσῳ ἐναντίον· ἐ γὰρ ἂν φαίη ὅπερ κακόν τι εἶναι τὴν ἡδονήν. ἄριστόν τ' ἕδεν κωλύει ἡδονῆν τινα εἶναι, εἰ ἔναι φαῦλαι ἡδοναί, ὥσπερ καὶ ἐπιστήμην τινα εἶναι φαῦλῶν ἕσῶν. ἴσως δὲ καὶ ἀναγκαῖον, εἴπερ ἐκάστης ἕξεως εἰσὶν ἐνέργειαι ἀνεμπόδιστοι, εἴθ' ἢ πασῶν ἐνέργειά 5 ἐς ἐν εὐδαιμονία εἴτε ἢ τινὸς αὐτῶν, ἂν ἢ ἀνεμπόδιτος, αἰρετωτάτην εἶναι· τῶτο δ' ἐς τὴν ἡδονήν. ὡς εἴη ἂν τις ἡδονῆ τὸ ἄριστον, τῶν πολλῶν ἡδονῶν φαῦλῶν ἕσῶν, εἰ ἔτυχεν, ἀπλῶς. καὶ διὰ τῶτο πάντες τὸν εὐδαιμόνα ἡδὸν οἰονται βίον εἶναι, καὶ ἐμπλέκουσι τὴν ἡδονῆν εἰς τὴν εὐδαιμονίαν, εὐλόγως· ἕδεμιᾶ γὰρ ἐνέργεια τέλειος ἐμποδιζομένη, ἢ δ' εὐδαιμονία τῶν τελείων· διὸ προσδεῖται ὁ εὐδαιμόνων τῶν ἐν σώματι ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐκτὸς καὶ τῆς τύχης, ὅπως μὴ ἐμποδίζηται ταῦτα. οἱ δὲ τὸν τροχιζόμενον καὶ τὸν δυσυχίαις μεγάλαις 10 περιπίπτοντα εὐδαιμόνα φάσκοντες εἶναι, ἐὰν ἢ ἀγαθός, ἢ ἐκόντες ἢ ἄκοντες οὐδὲν λέγουσιν. διὰ δὲ τὸ προσδεῖσθαι τῆς τύχης δοκεῖ τισὶ ταῦτόν εἶναι ἢ εὐτυχία τῆ εὐδαιμονία, ἐκ ἕσα, ἐπεὶ καὶ αὐτὴ ὑπερβάλλουσα ἐμπόδιος ἐς τὴν, καὶ ἴσως οὐκέτι εὐτυχίαν καλεῖν δίκαιον· πρὸς γὰρ τὴν εὐδαιμονίαν ὁ ὅρος αὐτῆς. καὶ τὸ διώκειν δ' ἅπαντα καὶ θηρία καὶ ἀνθρώπους τὴν ἡδονῆν σημεῖον τι τῷ εἶναι πῶς τὸ ἄριστον αὐτῆν. 15 φήμη δ' ἕ τί γε πάμπαν ἀπόλλυται, ἢν τινα λαοὶ πολλοί... ἀλλ' ἐπεὶ ἐχ ἡ αὐτὴ ἕτε φύσις ἕθ' ἕξις ἢ ἀρίστη ἕτ' ἕξιν ἕτε δοκεῖ, ἕδ' ἡδονῆν διώκουσι τὴν αὐτῆν πάντες, ἡδονῆν μέντοι πάντες. ἴσως δὲ καὶ διώκουσιν ἐχ ἢν οἰονται ἕδ' ἢν ἂν φαίεν, ἀλλὰ τὴν αὐτῆν· πάντα γὰρ φύσει ἔχει τι θεῖον. ἀλλ' εἰλήφασιν τὴν τῷ ὀνόματος κληρονομίαν αἱ σωματικαὶ ἡδοναὶ διὰ τὸ πλειστάκις τε παραβάλλειν εἰς αὐτὰς καὶ 35 πάντας μετέχειν αὐτῶν· διὰ τὸ μόνας ἔν γνωρίμους εἶναι

1. ἢ τῷ θεωρεῖν ἐνέργεια K². || ἐνδεῶς K², ἐνδεῶς ὕψους O². || 2. ἡδεῖ χαίρουσιν M², ἡδη χαίρουσιν K². || 5. ἡδὺ φύσει M². || 7. αἱ ἡδοναὶ ἀπὸ τῶν pr K², αἱ ἀπὸ τῶν ἡδοναὶ M². || 12. τὴν om L²M². || τελείων L²M²O². || καὶ om K². || 13. εἶναι om M². || 18. τὸ δ' αὐτὸ M². || 21. ἀλλὰ καὶ αἱ M². || 22. μᾶλλον — 23. μαυθάνειν om L². || 23. ποιῶσι M². || τέχνης μὴ εἶναι ἔργον μηδεμίαν ἡδονῆν L², μὴ εἶναι τέχνην μηδεμίαν ἡδονῆς M². || 24. ἕτε M². || 28. παιδία διώκειν καὶ τὰ θηρία τῷ αὐτῷ λέγεται M². || 29. γὰρ] καὶ K². || 29 et 30. ἀγαθὰ K². || 30. πῶς et αἱ om M². || τοιαύτας καὶ τὰ K². || 31. παιδία καὶ θηρία M². || ὁ om K². || 32. τὰς om K². || μετ' δ' M². || λύπας τὰς M². || 33. καθ'] φεύγει καθ' M².
1. καὶ ante ἢ om K²M². || 3. τι K²M²O². || κακόν ἢ ἀγαθόν K². || 5. ἔλεγον M². || 7. τὴν — κωλύει om L². || τ' om M². || 11. ἢ] εἰ M². || 21. τῆς om M². || 22. τισὶ om M². || ἢ εὐδαιμονία τῆ εὐτυχία M². || 23. αὐτῆ L²M², αὐτῆ N². || 24. οὐκ ἔστιν M², οὐκ ἔστιν ἔτι L². || 25. πάντα L²O². || 26. πῶς] τῶς K². || 27. ἕτις πάμπαν K². || λαοί] οἱ K², om L²M²N²O². || 30. ἅπαντες L²O². || ἡδονῆν μέντοι πάντες om M². || 32. τῆ] τὸ K². || 33. εἰλήφασιν γε τὴν M²N²O².

ταύτας μόνας οἴονται εἶναι. φανερόν δὲ καὶ ὅτι, εἰ μὴ ἡδονὴ ἀγαθὸν καὶ ἡ ἐνέργεια, ἐκ ἑξαι ζῆν ἡδέως τὸν εὐδαίμονα· τίνος γὰρ ἕνεκα δεοὶ ἂν αὐτῆς, εἴπερ μὴ ἀγαθόν, ἀλλὰ καὶ λυπηρῶς ἐνδέχεται ζῆν; ἔτε κακὸν γὰρ οὐτ' ἀγαθὸν ἢ λύπη, εἴπερ μὴδ' ἡδονή· ὥστε διὰ τί ἂν φεύγοι; οὐδὲ δὴ ἡδῶν ὁ βίος ὁ τοῦ σπουδαίου, εἰ μὴ καὶ αἱ ἐνέργειαι αὐτοῦ.

Περὶ δὲ δὴ τῶν σωματικῶν ἡδονῶν ἐπισκεπτόν τοῖς λέγουσιν ὅτι ἐνιαί γε ἡδοναὶ αἰρεταὶ σφόδρα, οἷον αἱ καλαί, ἀλλ' ἔχαι σωματικαὶ καὶ περὶ αἷς ὁ ἀκόλαστος. διὰ τί ἔναι 10 ἐναντία λῦπαι μοχθηραί; κακῶ γὰρ ἀγαθὸν ἐναντίον. ἢ οὕτως ἀγαθαὶ αἱ ἀναγκαῖαι, ὅτι καὶ τὸ μὴ κακὸν ἀγαθὸν ἐσιν; ἢ μέχρι τε ἀγαθαί; τῶν μὲν γὰρ ἔξεον καὶ κινήσεων ὅσων μὴ ἐσι τῷ βελτιονος ὑπερβολῇ, ἔδὲ τῆς ἡδονῆς· ὅσων δ' ἐστί, καὶ τῆς ἡδονῆς ἐστίν. τῶν δὲ σωματικῶν ἀγαθῶν 15 ἐστὶν ὑπερβολῇ, καὶ ὁ φαῦλος τῷ διώκειν τὴν ὑπερβολὴν ἐσιν, ἀλλ' ἔ τὰς ἀναγκαῖας· πάντες γὰρ χαίρουσι πως καὶ ὄψοις καὶ οἴνοις καὶ ἀφροδισίοις, ἀλλ' ἔχ ὡς δεῖ. ἐναντίως δ' ἐπὶ τῆς λύπης· ἔ γὰρ τὴν ὑπερβολὴν φεύγει, ἀλλ' ὅλως· οὐ γὰρ ἐσι τῇ ὑπερβολῇ λύπη ἐναντία ἀλλ' ἢ τῷ διώκοντι 20 τὴν ὑπερβολὴν.

15 Ἐπεὶ δ' οὐ μόνον δεῖ τάληθες εἰπεῖν ἀλλὰ καὶ τὸ αἴτιον τῷ ψεύδους· τὸτο γὰρ συμβάλλεται πρὸς τὴν πίσιν· ὅταν γὰρ εὐλογον φαῖνῃ τὸ διὰ τί φαίνεται ἀληθές οὐκ ὄν ἀληθές, πιστεύειν ποιεῖ τῷ ἀληθεῖ μᾶλλον· ὥστε λεκτέον 25 διὰ τί φαίνονται αἱ σωματικαὶ ἡδοναὶ αἰρετώτεραι. πρῶτον μὲν ἔν δὴ ὅτι ἐκκρέει τὴν λύπην· καὶ διὰ τὰς ὑπερβολὰς τῆς λύπης, ὡς ὕψος ἰατρείας, τὴν ἡδονὴν διώκουσι τὴν ὑπερβάλλουσαν καὶ ὅλως τὴν σωματικὴν. σφόδρα δὲ γίνονται αἱ ἰατρείαι, διὸ καὶ διώκονται, διὰ τὸ παρὰ τὸ ἐναντίον 30 φαίνεσθαι, καὶ ἔ σπουδαῖον δὴ δοκεῖ ἡ ἡδονὴ διὰ δύο ταῦτα, ὥσπερ εἴρηται, ὅτι αἱ μὲν φαύλης φύσεως εἰσι πράξεις, ἢ ἐκ γενετῆς, ὥσπερ θηρίου, ἢ δι' ἔθος, οἷον αἱ τῶν φαύλων ἀνθρώπων. αἱ δ' ἰατρείαι, ὅτι ἐνδεύς, καὶ ἔχειν βέλτιον ἢ

γίνεσθαι. αἱ δὲ συμβαίνουσι τελευμένων· κατὰ συμβεβηκὸς οὖν σπουδαῖαι. ἔτι διώκονται διὰ τὸ σφόδρα εἶναι ὑπὲρ τῶν ἄλλαις μὴ δυναμένων χαίρειν· αὐτοὶ γὰρ αὐτοῖς δόξαι τινὰς παρασκευάζουσιν. ὅταν μὲν ἔν ἀβλαβεῖς, ἀνεπιτήμητοι, ὅταν δὲ βλαβεράς, φαῦλον· ἔτε γὰρ ἔχουσιν ἕτερα ἐφ' οἷς χαίρουσιν, τό τε μηδέτερον πολλοῖς λυπηρὸν διὰ τὴν φύσιν· αἱ γὰρ ποιεῖ τὸ ζῶον, ὥσπερ καὶ οἱ φυσικοὶ λόγοι μαρτυροῦσι, τὸ ὁρᾶν καὶ τὸ ἀκούειν φάσκοντες εἶναι λυπηρῶ· ἀλλ' ἡδὴ συνήθεις ἐσμέν, ὡς φασίν. ὁμοίως δ' ἐν μὲν τῇ νεότητι διὰ τὴν αὐξῆσιν ὥσπερ οἱ οἰνωμένοι διάκεινται, καὶ ἡδὴ ἡ νεότης. οἱ δὲ μελαγχολικοὶ τὴν φύσιν αἱ δέονται ἰατρείας· καὶ γὰρ τὸ σῶμα δακνόμενον διατελεῖ διὰ τὴν κρᾶσιν, καὶ αἱ ἐν ὀρέξει σφοδρᾶ εἰσίν. ἔξελαύνει δὲ ἡδὴ λύπη ἢ τ' ἐναντία καὶ ἡ τυχεύουσα, ἐὰν ἢ ἰσχυρά· καὶ διὰ ταῦτα ἀκόλαστοι καὶ φαῦλοι γίνονται. αἱ δ' ἄνευ λυπῶ οὐκ ἔχουσιν ὑπερβολὴν. αὐταὶ δὲ αἱ τῶν φύσει ἡδέων καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκός. λέγω δὲ κατὰ συμβεβηκός ἡδέα τὰ ἰατρεύοντα· ὅτι γὰρ συμβαίνει ἰατρεύεσθαι τοῦ ὑπομένουτος ὑγιούς πρᾶττοντός τι, διὰ τοῦτο ἡδὴ δοκεῖ εἶναι· φύσει δ' ἡδέα, ἃ ποιεῖ κρᾶξιν τῆς τοιαύτης φύσεως. οὐκ αἱ δ' ἔθεν ἡδὴ τὸ αὐτὸ διὰ τὸ μὴ ἀπλῆν ἡμῶν εἶναι τὴν φύσιν, ἀλλ' ἐνεῖναι τι καὶ ἕτερον, καθὸ φθαρτά, ὥστε ἂν τι θάτερον πρᾶττη, τὸτο τῇ ἑτέρᾳ φύσει παρὰ φύσιν, ὅταν δ' ἰσάζῃ, οὔτε λυπηρὸν δοκεῖ ἔθ' ἡδὴ τὸ πρᾶττόμενον· ἐπεὶ εἴ του ἢ φύσις ἀπλῆ εἴη, αἱ ἢ αὐτῇ κρᾶξιν ἡδέστη ἔξαι. διὸ ὁ θεὸς αἱ μίαν καὶ ἀπλῆν χαίρει ἡδονῆν· ἔ γὰρ μόνον κινήσεως ἐστὶν ἐνέργεια ἀλλὰ καὶ ἀκινήσεως, καὶ ἡδονὴ μᾶλλον ἐν ἡρεμίᾳ ἐσιν ἢ ἐν κινήσει. μεταβολὴ δὲ πάντων γλυκύτατον, κατὰ τὸν ποιητὴν, διὰ κρηρῆσαν τινά· ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπος εὐμετάβολος ὁ κρηρῆς, καὶ ἡ φύσις ἢ δευμένη μεταβολῆς· ἔ γὰρ ἀπλῆ ἔθ' ἐπιεικής.

Περὶ μὲν ἔν ἐγκρατείας καὶ ἀκρασίας καὶ περὶ ἡδονῆς καὶ λύπης εἴρηται, καὶ τί ἕκαστον καὶ πῶς τὰ μὲν ἀγαθὰ αὐτῶν ἐστὶ τὰ δὲ κακά· λοιπὸν δὲ καὶ περὶ φιλίας ἐρῶμεν.

1. εἶναι om *M*^s. || μὴ ἢ ἡδονὴ *M*^s*O*^s. || 2. ἢ om *M*^s. || ἐκ om *K*^s. || 3. ἕνεκα *L*^s. || 4. οὐτ' ἀγαθὸν γὰρ ἔτε κακὸν *K*^s. || 5. φεύγομεν *L*^s. || 8. γε *O*^s. || δὴ om *M*^s. || σκεπτόν *M*^s. || 9. ἀλλ' om *K*^s. || 11. μοχθηραί *K*^s. || κακὸν γὰρ ἀγαθῶ *M*^s. || 13. μὲν om *L*^s. || 14. ὅσων *K*^s. || ὅσων] τούτων *K*^s. || 15. δὲ τῶν *K*^s. || 16. ἐστὶν om *K*^s. || 18. ἐναντίως *K*^s. || 24. οὐκ] τὸ οὐκ *M*^s. || 27. ἔν om *L*^s*M*^s. || 29. σφόδρα *K*^s. || γὰρ *M*^s. || 30. αἱ om *K*^s*L*^s. || τῷ ἐναντίω *M*^s. || 32. ἢ om *K*^s. || 33. οἷον] ὥσπερ *O*^s.

1. ἃ *K*^s. || τελευμένων *M*^s*O*^s. || 3. μὴ om *L*^s. || ἔν *M*^s. || ἑαυτοῖς *L*^s*O*^s. || 4. ἀνεπιτήμητοι *M*^s. || 5. βλαβεραὶ *L*^s*O*^s. || φαῦλαι gc *M*^s. || ἑτέραν *K*^s, ἕτερον *M*^s. || 7. αἱ] εἰ *K*^s. || λόγοι om *K*^s. || 8. καὶ add *M*^s. || 9. ὁμοίως *K*^s, οἱ μοχλοὶ *M*^s. || μὲν om *K*^s. || 10. διάκεινται ante ὥσπερ *L*^s*O*^s. || 11. δέονται ἀπ *K*^s*M*^s. || 12. θεραπείας *L*^s*O*^s. || διὰ om *M*^s. || 14. ἔν *L*^s. || 15. λύπης *M*^s*O*^s. || 16. ἔχουσιν τὴν ὑπερβολὴν *L*^s. || αἱ om *K*^s. || 17. λέγω δὲ κατὰ συμβεβηκός om *L*^s*M*^s. || ἡδέα δὲ τὰ *M*^s. || 19. τι om *K*^s. || τοῦτο] τοῦτο δὲ *K*^s. || δοκεῖ ἡδὴ *L*^s*M*^s. || 21. δ' om *K*^s. || εἶναι ἡμῶν *M*^s. || 22. φθαρτὸν *M*^s. || 25. εἰ τούτου φύσις *M*^s. || 29. γλυκύτατον] ἡδὴ *M*^s. || 30. ἢ post καὶ om *L*^s*O*^s. || 32. περὶ om *M*^s. || 34. καὶ om *K*^s*O*^s. || ἐρῶμεν] ἐστιν εἰπεῖν καὶ πῶς τι καὶ τίς ὁ φίλος *L*^s*O*^s.

Ⓜ.

Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ φιλίας ἔποιτ' ἂν διαλθεῖν· ἔστι γὰρ ἀρετὴ τις ἢ μετ' ἀρετῆς, ἔτι δ' ἀναγκαιότατον εἰς τὸν βίον· ἄνευ γὰρ φίλων ἕδεις ἔλοιτ' ἂν ζῆν, ἔχων τὰ λοιπὰ 5 ἀγαθὰ πάντα· καὶ γὰρ πλυτῶσι καὶ ἀρχαῖς καὶ δυναστείας κεκτημένοις δοκεῖ φίλων μάλισ' εἶναι χρεῖα· τί γὰρ ὄφελος τῆς τοιαύτης εὐετηρίας ἀφαιρεθείσης εὐεργεσίας, ἢ γίγνεται μάλισα καὶ ἐπαινετωτάτη πρὸς φίλους; ἢ πῶς ἂν τηρηθῆι καὶ σωζοῖτ' ἄνευ φίλων; ὄσω γὰρ πλείων, τοσούτῳ ἐπισφα- 10 λωτέρα. ἐν κενία τε καὶ ταῖς λοιπαῖς δυστυχίαις μόνη οἶονται καταφυγὴν εἶναι τοὺς φίλους. καὶ νέοις δὲ πρὸς τὸ ἀναμάρτητον καὶ πρῶτον πρὸς θεραπείαν καὶ τὸ ἐλ- λειπὸν τῆς πράξεως δι' ἀσθένειαν βοηθεῖ, τοῖς τ' ἐν ἀκμῇ πρὸς τὰς καλὰς πράξεις· "σύν τε δὴ ἔρχομένῳ" καὶ γὰρ 15 νοῆσαι καὶ πράξαι δυνατώτεροι. φύσει τ' ἐνυπάρχειν ἔοικε πρὸς τὸ γεγεννημένον τῷ γεννησάντι καὶ πρὸς τὸ γενῆσαν τῷ γεννηθέντι, οὐ μόνον ἐν ἀνθρώποις ἀλλὰ καὶ ἐν ὄρνισι καὶ τοῖς πλείστοις τῶν ζώων, καὶ τοῖς ὁμοεθνεῖς πρὸς ἀλ- ληλα, καὶ μάλισα τοῖς ἀνθρώποις, ὅθεν τοὺς φιλανθρώπους 20 ἐπαινεῖμεν. ἴδιοι δ' ἂν τις καὶ ἐν ταῖς κλάταις ὡς οἰκεῖον ἅπας ἀνθρώπος ἀνθρώπῳ καὶ φίλον. ἔοικε δὲ καὶ τὰς πό- λεις συνέχειν ἢ φιλία, καὶ οἱ νομοθέται μᾶλλον περὶ αὐτὴν σπουδάζειν ἢ τὴν δικαιοσύνην· ἢ γὰρ ὁμόνοια ὁμοῖόν τι τῇ φιλίᾳ ἔοικεν εἶναι, ταύτης δὲ μάλισ' ἐφίεσται καὶ τὴν 25 σιν ἔχθραν ἔσαν μάλισα ἐξελαύνουσιν. καὶ φίλων μὲν ὄντων οὐδὲν δεῖ δικαιοσύνης, δίκαιοι δ' ὄντες προσδέονται φιλίας, καὶ τῶν δικαίων τὸ μάλισα φιλικὸν εἶναι δοκεῖ. οὐ μόνον δ' ἀναγκαῖόν ἐστιν ἀλλὰ καὶ καλόν· τοὺς γὰρ φιλοφίλους ἐπαινοῦμεν, ἢ τε πολυφιλία δοκεῖ τῶν καλῶν ἐν τι εἶναι, 30 καὶ ἐνίοι τὸς αὐτὸς οἶονται ἀνδρας ἀγαθὸς εἶναι καὶ φίλος.

2 Διαμφισβητεῖται δὲ περὶ αὐτῆς οὐκ ὀλίγα. οἱ μὲν γὰρ ὁμοιότητά τινα τιθέασιν αὐτὴν καὶ τοὺς ὁμοίους φίλους, ὅθεν τὸν ὁμοῖον φασιν ὡς τὸν ὁμοῖον, καὶ κοινοῖον ποτὶ κοι- 35 λον, καὶ ὅσα τοιαῦτα· οἱ δ' ἐξ ἐναντίας κεραμεῖς πάντας

τοὺς τοιούτους ἀλλήλοις φασιν εἶναι. καὶ περὶ αὐτῶν τούτων ἀνώτερον ἐπιζητῶσι καὶ φυσικώτερον, Εὐριπίδης μὲν φάσκων ἔρᾶν μὲν ὄμβρου γαίαν ζηρανθεῖσαν, ἔρᾶν δὲ σεμιτὸν ἔρανὸν πληρούμενον ὄμβρου πεσεῖν ἐς γαίαν, καὶ Ἡράκλειτος τὸ ἀντίξεν συμφέρον καὶ ἐκ τῶν διαφερόντων καλλίστην ἀρ- 40 μονίαν καὶ πάντα κατ' ἔριν γίνεσθαι· ἐξ ἐναντίας δὲ τέτοις ἄλλοι τε καὶ Ἐμπεδοκλῆς· τὸ γὰρ ὁμοῖον τῷ ὁμοῖο ἐφίε- σθαι. τὰ μὲν ἐν φυσικῶν τῶν ἀπορημάτων ἀφείσθω (ἢ γὰρ οἰκεῖα τῆς παύσης σκέψεως)· ὅσα δ' ἐστὶν ἀνθρωπικὰ καὶ ἀνήκει εἰς τὰ ἦθη καὶ τὰ πάθη, ταῦτ' ἐπισκεψώμεθα, οἷον· πότερον ἐν πᾶσι γίνεται φιλία ἢ ἔχ οἷον τε μοχθηρὸς ὄν- 45 τας φίλους εἶναι, καὶ πότερον ἐν εἶδος τῆς φιλίας ἐστὶν ἢ πλείω. οἱ μὲν γὰρ ἐν οἴαμενοι, ὅτι ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον, ἔχ ἰκανῶ πεπιστεύεσθαι σημεῖον· δέχεται γὰρ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον καὶ τὰ ἕτερα τῷ εἶδει. εἴρηται δ' ὑπὲρ αὐτῶν ἐμπροσθεν.

Τάχα δ' ἂν γένοιτο περὶ αὐτῶν φανερόν γνωρισθέντος τῷ φιλητῆ· δοκεῖ γὰρ ἢ πᾶν φιλεῖσθαι ἀλλὰ τὸ φιλητόν, 50 τούτο δ' εἶναι ἀγαθὸν ἢ ἡδὺ ἢ χρήσιμον. ὁρῶντες δ' ἂν χρή- σιμον εἶναι δι' ἣ γίνεται ἀγαθόν τι ἢ ἡδονή, ὥστε φιλητὰ ἂν εἴη τὰγαθόν τε καὶ τὸ ἡδὺ ὡς τέλη. πότερον ἐν τὰγαθὸν φιλοῦσιν ἢ τὸ αὐτοῖς ἀγαθόν; διαφωνεῖ γὰρ ἐπίστε ταῦτα. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὸ ἡδύ. δοκεῖ δὲ τὸ αὐτῷ ἀγαθὸν φι- 55 λεῖν ἕκαστος, καὶ εἶναι ἀπλῶς μὲν τὰγαθὸν φιλητόν, ἐκάσῳ δὲ τὸ ἐκάσῳ. φιλεῖ δ' ἕκαστος ἢ τὸ ὄν αὐτῷ ἀγαθὸν ἀλλὰ τὸ φαινόμενον. διοίσει δ' ἕδεν· ἔσαι γὰρ τὸ φιλητόν φαι- νόμενον. τριῶν δ' ὄντων δι' ἃ φιλοῦσιν, ἐπὶ μὲν τῇ τῶν ἀψύ- χων φιλήσει ἢ λέγεται φιλία· ἢ γὰρ ἐστιν ἀντιφιλήσεις, ἢ δὲ βούλησις ἐκείνων ἀγαθῶ· γελοῖον γὰρ ἴσως τῷ οἴνῳ βούλεσθαι 60 τὰγαθὰ· ἀλλ' εἴπερ, σωζέσθαι βούλεται αὐτόν, ἵνα αὐτὸς ἔχη. τῷ δὲ φίλῳ φασὶ δεῖν βούλεσθαι τὰγαθὰ ἐκείνου ἔνεκα· τὸς δὲ βουλομένους ἔτω τὰγαθὰ εὔνοις λέγουσιν, εἰάν μὴ ταῦτο καὶ παρ' ἐκείνου γίγνηται· εὔνοιαν γὰρ ἐν ἀντικεινοπόσει φι- 65 λίαν εἶναι. ἢ προσθετόν μὴ λαμβάνουσαν· πολλοὶ γὰρ εἰσιν εὔνοι οἳς ἔχ ἑωράκασιν, ὑπολαμβάνουσι δὲ ἐπιεικεῖς εἶναι ἢ

4. ἀναγκαιότατη M². || 5. φιλίας οὐδεις ἂν ἔλοιτο M². || 6. καὶ δυναστείας om K². || 9. ἢ καὶ M². || 10. ἀσφαλεστέρα M². || 11. ἄλλαις M². || 12. δε] δι' L²O². || 14. βοήθεια M², βοηθείας K²L²O². || 17. πρὸς — καὶ om K². || πρὸς — 18. γενηθέντι om L²M²O². || 18. ὁρέοις M². || 21. ἐν om M². || 22. πᾶς K². || 24. σπουδάζουσιν M². || τι om L². || τῆς φιλίας M². || 25. δε] γὰρ L². || μᾶλλον M². || 26. ἐχθρᾶν L²M²O². || 29. τε L²O². || φίλους K²M²O². || 31. ἐνοι] ἐτι K²L²O². || οἷον τε K². || 32. δε καὶ περὶ M². || 34. ποτὶ] παρ L², παρὰ O². || 35. ὅσα] τὰ K²L²O².

2. ζητῶσι L². || καὶ om K². || 3. ὄμβρου μὲν K². || 4. εἰς K²O². || 6. ἐναντίον M². || 8. παρῆσθω M²N². || 10. τάλῃθ K². || ἐπισκεψώμεθα O². || 11. γίεται ἢ φιλία O². || 13. δέχεται O². || 14. τὸ om O². || 15. τὸ ante ἥττον, καὶ post ἥττον om L²O². || 17. φανερόν περὶ αὐτῶν M². || 19. ἢ — ἢ] καὶ — καὶ M². || 20. φιλητόν K²L². || 21. ἂν εἴη] εἶναι K². || 23. ἡδύ] ἡδὺ αὐτῷ M²O². || δε καὶ τὸ M². || 27. δι' om K². || ἐπὶ] ἐν K²M². || 29. βουλεύεσθαι M². || 31. δεῖ βουλεύεσθαι M². || 32. ἂν K²M². || 33. καὶ om K².

χρησίμους· τὸτο δὲ ταῦτον καὶ ἐκεῖνων τις πάθος πρὸς τῶτον. εὐνοί μὲν ἔν ἔτοι φαίνονται ἀλλήλοις· φίλους δὲ πῶς ἂν τις εἴποι λαυθάνοντας ὡς ἔχουσιν ἑαυτοῖς; δεῖ ἄρα εὐνοεῖν ἀλλήλοις καὶ βύλεσθαι τάγαθὰ μὴ λαυθάνοντας δι' ἔν τι τῶν εἰρημένων.

3 Διαφέρει δὲ ταῦτα ἀλλήλων εἶδει· καὶ αἱ φιλήσεις ἄρα καὶ αἱ φιλίαι. τρία δὲ τὰ τῆς φιλίας εἶδη, ἰσάριθμα τοῖς φιλητοῖς· καθ' ἕκασον γὰρ ἐξιν ἀντιφίλησις ἢ λαυθά- νουσα. οἱ δὲ φιλεῖντες ἀλλήλους βύλονται τάγαθὰ ἀλλήλοις ταύτῃ ἢ φιλεῖσιν. οἱ μὲν ἔν διὰ τὸ χρησίμον φιλεῖντες ἀ- 10 λήλους ἢ καθ' αὐτὸς φιλεῖσιν, ἀλλ' ἢ γίνεταί τι αὐτοῖς παρ' ἀλλήλων ἀγαθόν. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ δι' ἡδονῆν· ἢ γὰρ τῶ ποῖος τινος εἶναι ἀγαπῶσι τὸς εὐτραπέλους, ἀλλ' ὅτι ἡδεῖς αὐτοῖς. οἱ τε δὲ διὰ τὸ χρησίμον φιλεῖντες διὰ τὸ αὐτοῖς ἀγαθὸν σέγγυσι, καὶ οἱ δι' ἡδονῆν διὰ τὸ αὐτοῖς ἡδύ, καὶ 15 ἔχῃ ὁ φιλεῖμενός ἐξιν, ἀλλ' ἢ χρησίμος ἢ ἡδύς. κατὰ συμβεβηκός τε δὲ αἱ φιλίαι αὐταῖ εἰσιν· ἢ γὰρ ἢ ἐξιν ὅ- περ ἐξιν ὁ φιλεῖμενος, ταύτῃ φιλεῖται, ἀλλ' ἢ πορίζουσιν οἱ μὲν ἀγαθόν τι οἱ δ' ἡδονῆν. εὐδιάλυτοι δὲ αἱ τοιαῦταί εἰσι, μὴ διαμενόντων αὐτῶν ὁμοίων· εἰάν γὰρ μηκέτι ἡδεῖς 20 ἢ χρησίμοι ὡσι, καύονται φιλεῖντες. τὸ δὲ χρησίμον ἢ δια- μένει, ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλο γίνεταί. ἀπολυθέντος ἔν δι' ὁ φίλοι ἦσαν, διαλύεται καὶ ἡ φιλία, ὡς ἔσης τῆς φιλίας πρὸς ἐκεῖνα. μάλιστα δ' ἐν τοῖς πρεσβύταις ἢ τοιαύτῃ δο- κεῖ φιλία γίνεσθαι (οὐ γὰρ τὸ ἡδύ οἱ τηλικῆτοι διώκουσιν 25 ἀλλὰ τὸ ὠφέλιμον), καὶ τῶν ἐν ἀκμῇ καὶ νέων ὅσοι τὸ συμφέρον διώκουσιν. ἢ πάνυ δ' οἱ τοῖτοιοι ἕδὲ συζῶσι μετ' ἀλλήλων· ἐνίστε γὰρ οὐδ' εἰσιν ἡδεῖς· ἕδὲ δὲ προσδέονται τῆς τοιαύτης ὁμιλίας, εἰάν μὴ ὠφέλιμοι ὡσιν· ἐπὶ τοσῶτον γὰρ εἰσιν ἡδεῖς ἐφ' ὅσον ἐλπιδας ἔχουσιν ἀγαθῶ. εἰς ταύ- 30 τας δὲ καὶ τὴν ζενικὴν τιθέασιν. ἢ δὲ τῶν νέων φιλία δι' ἡδονῆν εἶναι δοκεῖ· κατὰ πάθος γὰρ ἔτοι ζῶσι, καὶ μάλιστα διώκουσι τὸ ἡδύ αὐτοῖς καὶ τὸ παρόν· τῆς ἡλικίας δὲ μετα- πικτόσης καὶ τὰ ἡδέα γίνεταί ἕτερα. διὸ ταχέως γίνονται φίλοι καὶ καύονται· ἄμα γὰρ τῶ ἡδεῖ ἢ φιλία μεταπι- 35 τέρω παρ' ἑκατέρου, ὅπερ δεῖ τοῖς φίλοις ὑπάρχειν· ἢ δὲ

πτει, τῆς δὲ τοιαύτης ἡδονῆς ταχεῖα ἢ μεταβολή. καὶ ἐρω- τικοί δ' οἱ νέοι· κατὰ πάθος γὰρ καὶ δι' ἡδονῆν τὸ πολὺ τῆς ἐρωτικῆς· διόπερ φιλεῖσι καὶ ταχέως καύονται, πολλά- κος τῆς αὐτῆς ἡμέρας μεταπίπτοντες. συνημερεύειν δὲ καὶ 5 συζῆν ἔτοι βύλονται· γίνεταί γὰρ αὐτοῖς τὸ κατὰ φιλίαν οὕτως.

Τελεία δ' ἐξιν ἢ τῶν ἀγαθῶν φιλία καὶ κατ' ἀρετῆν ὁμοίων· οὗτοι γὰρ τάγαθὰ ὁμοίως βύλονται ἀλλήλοις, ἢ ἀγαθοί· ἀγαθοὶ δ' εἰσὶ καθ' αὐτὸς. οἱ δὲ βυλόμενοι τάγαθὰ τοῖς φίλοις ἐκείνων ἔνεκα μάλιστα φίλοι· δι' αὐτοῖς γὰρ ἔτως ἔχουσι, καὶ ἢ κατὰ συμβεβηκός· διαμένει ἔν ἢ τῶν φιλία ἔως ἂν ἀγαθοὶ ὡσιν, ἢ δ' ἀρετῇ μόνιμον. καὶ ἔστω ἑκάτερος ἀπλῶς ἀγαθὸς καὶ τῶ φίλῳ· οἱ γὰρ ἀγαθοὶ καὶ ἀπλῶς ἀγαθοὶ καὶ ἀλλήλοις ὠφέλιμοι. ὁμοίως δὲ καὶ ἡδεῖς· καὶ γὰρ ἀπλῶς οἱ ἀγαθοὶ ἡδεῖς καὶ ἀλλήλοις· ἐκάστῳ γὰρ καθ' ἡδονῆν εἰσιν αἱ οἰκείαι πράξεις καὶ αἱ τοιαῦται τῶν ἀγαθῶν δὲ αἱ αὐταὶ ἢ ὁμοίαι. ἢ τοιαύτη δὲ φιλία μόνιμος εὐλόγως ἐξιν· συναπτεῖ γὰρ ἐν αὐτῇ πάνθ' ἴσα τοῖς φίλοις δεῖ ὑπάρχειν. πᾶσα γὰρ φιλία δι' ἀγαθόν ἐστω 20 δι' ἡδονῆν, ἢ ἀπλῶς ἢ τῶ φιλεῖντι, καὶ καθ' ὁμοιότητέ τινα· ταύτῃ δὲ πάνθ' ὑπάρχει τὰ εἰρημένα καθ' αὐτὸς· ταύτῃ γὰρ ὁμοία καὶ τὰ λοιπά, τό τε ἀπλῶς ἀγαθὸν καὶ ἡδύ ἀπλῶς ἐξιν. μάλιστα δὲ ταῦτα φιλητά, καὶ τὸ φιλεῖν δὲ καὶ ἡ φιλία ἐν τέτοις μάλιστα καὶ ἀρίστη. σπανίως δ' εἰκὸς τὰς τοιαύτας εἶναι· ὀλίγοι γὰρ οἱ τοῖτοιοι. ἐπὶ δὲ προσ- δεῖται χρόνος καὶ συνηθείας· κατὰ τὴν παροιμίαν γὰρ οὐκ ἐξιν εἰδῆσαι ἀλλήλους πρὶν τὸς λεγομένους ἄλλας συναναλω- 25 σαι· ἕδ' ἀποδέξασθαι δὲ πρότερον ἕδ' εἶναι φίλους, πρὶν ἂν ἑκάτερος ἑκατέρῳ φανῇ φιλητὸς καὶ πισειυθῇ. οἱ δὲ ταχέως τὰ φιλικὰ πρὸς ἀλλήλους ποῖοντες βύλονται μὲν φίλοι εἶναι, ἕκ εἰσὶ δὲ, εἰ μὴ καὶ φιλητοὶ, καὶ τῆτ' ἴσασιν· βύλησις μὲν γὰρ ταχεῖα φιλίας γίνεταί, φιλία δ' ἕ.

Αὕτη μὲν ἔν καὶ κατὰ τὸν χρόνον καὶ κατὰ τὰ λοιπα 5 τελεία ἐξί, καὶ κατὰ πάντα ταῦτὰ γίνεταί καὶ ὁμοία ἑκα- τέρῳ παρ' ἑκατέρου, ὅπερ δεῖ τοῖς φίλοις ὑπάρχειν· ἢ δὲ

2. ἔτοι et φίλος — 3. ἀλλήλοις om *M*^b. || 6. αἱ om *K*^b. || 7. ἄρα om *L*^b. || δι' *O*^b, γὰρ *M*^b. || εἶδη τὰ τῆς φιλίας *M*^b. || 10. ταύτῃ om *L*^b. || 16. ὁ om *K*^b. || 18. περ] ποτε *L*^b*M*^b*O*^b. || 19. δε *M*^b. || 22. γίνεταί ἄλλο *M*^b. || 24. φιλία δοκεῖ *L*^b*O*^b. || 26. ἀλλὰ — 27. διώκουσιν om *M*^b. || 27. ἕδὲ om *L*^b*O*^b. || 28. δε om *K*^b, post προσδέονται ponit *M*^b. || 30. ἐλπιδας *K*^b. || 33. δ' ἡλικίας *M*^b. || 35. ἡδεῖ καὶ ἢ *L*^b.

2. δι' om *L*^b. || 3. τοῖς ἐρωτικοῖς *M*^b. || 4. συνημερεύσειν *K*^b. || 5. κατὰ τὴν φιλίαν *K*^b*O*^b. || 8. ὁμοίως ἀλλήλοις βύλονται *M*^b, βύλονται σὺν ἀλλήλοις *K*^b. || ἢ] καθὼ *M*^b. || 9. ἀγαθοὶ δ' om *L*^b*O*^b. || 14. ὠφέλιμοι] καὶ ὠφέλιμοι *L*^b. ὠφέλιμοι — 15. ἀλλήλοις om *M*^b. || 15. οἱ γὰρ ἀγαθοὶ ἀπλῶς καὶ ἡδεῖς *L*^b. || 17. δε αὐταὶ ὁμοίαι *K*^b, δε τοιαῦται ἢ ὁμοίαι *O*^b. || 19. δεῖ τοῖς φίλοις *M*^b. || 21. αὐτὸ *M*^b. || 22. ὁμοίαι *K*^b. || 23. ἀπλῶς ἡδύ *L*^b*O*^b. || δε *K*^b*L*^b. || 25. γὰρ εἰσιν οἱ *L*^b. || 27. συναλωσαι *L*^b*M*^b. || 28. δεῖ *L*^b*M*^b, δε *O*^b. || ἂν add *O*^b. || 30. μετ' om *K*^b. || 32. γὰρ] οὖν *K*^b. || 33. λόγια *K*^b. || 34. ταῦτα *L*^b*M*^b, om *K*^b*O*^b. || καὶ om *M*^b. || ὁμοίαι *K*^b *L*^b*M*^b*O*^b.

διὰ τὸ ἡδὺ ὁμοίωμα ταύτης ἔχει· καὶ γὰρ οἱ ἀγαθοὶ ἡδέεις ἀλλήλοις. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ διὰ τὸ χρήσιμον· καὶ γὰρ τοῦτοι ἀλλήλοις οἱ ἀγαθοί. μάλιστα δὲ καὶ ἐν τούτοις αἱ φίλται διαμένουσιν, ὅταν τὸ αὐτὸ γίνηται παρ' ἀλλήλων, οἷον ἡδονή, καὶ μὴ μόνον ἔτως ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶ αὐτῶ, οἷον τοῖς εὐτραπέλοις, καὶ μὴ ὡς ἐρασῆ καὶ ἐρωμένῳ· ἢ γὰρ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἡδοναὶ ἔτοι, ἀλλ' ὁ μὲν ὀρών ἐκείνον, ὁ δὲ θεραπεύμενος ὑπὸ τοῦ ἐρασῆ· ληγούσης δὲ τῆς ὥρας ἐνόστω καὶ ἡ φιλία λήγει· τῷ μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν ἡδέϊα ἡ ὄψις, τῷ δ' ἢ γίνεται ἡ θεραπεία. πολλοὶ δ' αὖ διαμένουσιν, εἰάν ἐκ τῆς συνηθείας τὰ ἦθη σέρξωσιν, ὁμοίθεις ὄντες. οἱ δὲ μὴ τὸ ἡδὺ ἀντικαταλλαττόμενοι ἀλλὰ τὸ χρήσιμον ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς καὶ εἰσὶν ἦττον φίλοι καὶ διαμένουσιν. οἱ δὲ διὰ τὸ χρήσιμον ὄντες φίλοι ἅμα τῷ συμφέρουσι διαλύονται· ἢ γὰρ ἀλλήλων ἦσαν φίλοι ἀλλὰ τῷ λυσιτελεῖς. δι' ἡδονὴν μὲν ἔν καὶ διὰ τὸ χρήσιμον καὶ φαύλους ἐνδέχεται φίλους εἶναι ἀλλήλοις, καὶ ἐπεικειῖς φαύλοις καὶ μηδέτερον ὀκιοῦν, δι' αὐτὸς δὲ δῆλον ὅτι μόνως τὰς ἀγαθὰς· οἱ γὰρ κακοὶ οὐ χαίρουσιν ἑαυτοῖς, εἰ μὴ τις ὠφέλεια γίνοιτο. καὶ μόνη δὲ ἡ τῶν ἀγαθῶν φιλία ἀδιάβλητος ἔστι· ἢ γὰρ ῥάδιον ἔδενι πισεῦσαι περὶ τῶ ἐν πολλῷ χρόνῳ ὑπ' αὐτῶν δεδοκιμασμένον. καὶ τὸ πιεφεύειν ἐν τέτοις, καὶ τὸ μηδέποτε ἂν ἀδικῆσαι, καὶ ὅσα ἄλλα ἐν τῇ ὡς ἀληθῶς φιλία ἀξιοῦται. ἐν δὲ ταῖς ἐτέραις ἔδεν κωλύει τὰ τοιαῦτα γίνεσθαι. ἐπεὶ γὰρ οἱ ἄνθρωποι λέγουσι φίλος καὶ τὰς διὰ τὸ χρήσιμον, ὡς περ αἱ πόλεις (δοκεῖσι γὰρ αἱ συμμαχίαι ταῖς πόλεσι γίνεσθαι ἔνεκα τῶ συμφέροντος), καὶ τὰς δι' ἡδονὴν ἀλλήλους σέρξοντας, ὡς περ οἱ παῖδες, ἴσως λέγειν μὲν δεῖ καὶ ἡμᾶς φίλος τοῖς τοιούτοις, εἶδη δὲ τῆς φιλίας κλειῶ, καὶ πρώτως μὲν καὶ κυρίως τὴν τῶν ἀγαθῶν ἢ ἀγαθοῖ, τὰς δὲ λοιπὰς καθ' ὁμοιότητα· ἢ γὰρ ἀγαθόν τι καὶ ὁμοιον, ταύτη φίλοι· καὶ γὰρ τὸ ἡδὺ ἀγαθόν τοῖς φιληδέσιν. ἢ πάνυ δ' αὐταὶ συναπτουσιν, ἔδεν γίνονται οἱ αὐτοὶ φίλοι διὰ τὸ χρήσιμον καὶ διὰ τὸ ἡδὺ· ἢ γὰρ πάνυ συνδυάζεται τὰ κατὰ συμβεβηκός.

Εἰς ταῦτα δὲ τὰ εἶδη τῆς φιλίας νενημημένης οἱ μὲν β φαῦλοι ἔσονται φίλοι δι' ἡδονὴν ἢ τὸ χρήσιμον, ταύτη ὁμοιοὶ ὄντες, οἱ δ' ἀγαθοὶ δι' αὐτὸς φίλοι· ἢ γὰρ ἀγαθοὶ οὔτοι μὲν ἔν ἀπλῶς φίλοι, ἐκεῖνοι δὲ κατὰ συμβεβηκός καὶ τῷ ὠμοιωῦσθαι τέτοις. ὡς περ δ' ἐπὶ τῶν ἀρετῶν οἱ μὲν καθ' ἔξιν οἱ δὲ κατ' ἐνέργειαν ἀγαθοὶ λέγονται, ἔτω καὶ ἐπὶ τῆς φιλίας· οἱ μὲν γὰρ συζῶντες χαίρουσιν ἀλλήλοις καὶ πορίζουσι τὰγαθὰ, οἱ δὲ καθεύδοντες ἢ κεχωρισμένοι τοῖς τόποις ἐκ ἐνεργῆσι μὲν, οὔτω δ' ἔχουσιν ὡστ' ἐνεργεῖν φιλικῶς· οἱ γὰρ τόποι οὐ διαλύουσι τὴν φιλίαν ἀπλῶς, ἀλλὰ τὴν ἐνέργειαν. εἰάν δὲ χρόνιος ἢ ἀπουσία γίνηται, καὶ τῆς φιλίας δοκεῖ λήθην ποιεῖν· ὅθεν εἴρηται "πολλὰς δὲ φιλίας ἀπροσηγορία διέλυσεν." ἢ φαίνονται δ' ἔθ' οἱ πρεσβῦται ἔθ' οἱ σφυφνοὶ φιλικοὶ εἶναι· βραχυ γὰρ ἐν αὐτοῖς τὸ τῆς ἡδονῆς, ἔδεις δὲ δύναται συνημερεῖν τῷ λυπηρῷ ἔδεν τῷ μὴ ἡδέϊ· μάλιστα γὰρ ἡ φύσις φαίνεται τὸ μὲν λυπηρὸν φεύγειν, ἐφίεσθαι δὲ τῷ ἡδέος. οἱ δ' ἀποδεχόμενοι ἀλλήλους, μὴ συζῶντες δὲ εἰνοῖς εὐκτασι μᾶλλον ἢ φίλοις. ἔδεν γὰρ ἔτως ἐστὶ φίλων ὡς τὸ συζῆν· ὠφελείας μὲν γὰρ οἱ ἐνδεεῖς ὀρέγονται, συνημερεῖν δὲ καὶ οἱ μακάριοι· μονώταις μὲν γὰρ εἶναι τούτοις ἦμιστα προσήκει. συνδιάγειν δὲ μετ' ἀλλήλων ἐκ ἔσι μὴ ἡδέεις ὄντας μὴδὲ χαίροντας τοῖς αὐτοῖς, ὅπερ ἡ ἑταιρικὴ δοκεῖ ἔχειν.

Μάλιστα μὲν ἔν ἐστὶ φιλία ἢ τῶν ἀγαθῶν, καθάπερ πολλὰκις εἴρηται· δοκεῖ γὰρ φιλητὸν μὲν καὶ αἰρετὸν τὸ ἀπλῶς ἀγαθὸν ἢ ἡδὺ, ἐκάσῳ δὲ τὸ αὐτῷ τοῖτόν· ῥ δ' ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ δι' ἄμφω ταῦτα. εἶοικε δ' ἢ μὲν φίλῃσις πάθει, ἢ δὲ φιλία ἔξει· ἢ γὰρ φίλῃσις ἐχ' ἦττον πρὸς τὰ ἄψυχά ἐστιν, ἀντιφίλῃσι δὲ μετὰ προαιρέσεως, ἢ δὲ προαίρεσις ἀφ' ἔξεως. καὶ τὰγαθὰ βούλονται τοῖς φιλημένοις ἐκείνων ἔνεκα, ἢ κατὰ πάθος ἀλλὰ καθ' ἔξιν. καὶ φιλῶντες τὸν φίλον τὸ αὐτοῖς ἀγαθὸν φιλεῖσιν· ὁ γὰρ ἀγαθὸς φίλος γινόμενος ἀγαθὸν γίνεται ὡ φίλος. ἐκάτερος ἔν φιλεῖ τε τὸ αὐτῷ ἀγαθόν, καὶ τὸ ἴσον ἀναποδίδωσι τῇ βουλήσει καὶ τῷ ἡδέϊ· λέγεται γὰρ φιλότης ἢ ἰσότης.

1. ὑπάρχει M². || 2. οἱ K²L²M². || ἔτοι K²O². || 3. οἱ om K²L²O². || δὲ ἐν τοῖς τοιούτοις M². || 4. μένουσιν K²O². || αὐτῶ ἴσον M². || 5. τῷ αὐτῷ] τύτω L². || 6. καὶ post ἐρασῆ om M². || 7. ἐρών M². || 9. ἢ ὄψις ἡδέϊα M². || 17. ἀλλήλοις εἶναι K²M². || 19. οὐ om M². || 21. πισεύεται M². || 22. ὑπ' αὐτοῦ L², ὑφ' αὐτοῦ K². || 23. ἄν om O². || 24. ἀξίωται M². || ἑταιρικής K², ἄλλαις L². || 25. γὰρ] δὲ M². || 29. μὲν δεῖ λέγειν L², δεῖ λέγειν M². || 30. πρώτη M². || καὶ om O². || 32. ὁμοίον τι ταύτη K²M². || 33. ἀγαθόν τι τοῖς M². || 35. διὰ τὸ om M². || τὰ] ἀλλὰ M²O². || 1. δὴ O². || κατανεμημένης L²O². || 3. φίλοι om K². || 5. τὸ L²O². || περ om L². || δ'] γὰρ M². || 9. ὡστ'] ὡστε καὶ L². || 12. γένηται L²M²O². || λήθην δοκεῖ ποιεῖν K², λήθην ποιεῖν δοκεῖ O². || 15. προσημερεῖν K², συνημερεῖσιν M². || 17. μὲν om K²L²O². || 18. ἀποδεχόμενοι ἀλλήλων M². || 19. ἐστὶ om M². || 21. μονωτάταις M². || μὲν om K². || 26. γὰρ] δὲ M². || 27. ἀγαθὸν καὶ ἡδὺ, τῷ δ' ἀγαθῷ ἄμφω ταῦτα K². || 33. τῷ] δὲ τὸν L². || 34. γινόμενος L²M²O². || 35. τε post τὸ K², om O². || 36. ἢ om K².

μάλιστα δὴ τῆ τῶν ἀγαθῶν ταυθ' ὑπάρχει. ἐν δὲ τοῖς
στρυφνοῖς καὶ πρσβυτικοῖς ἤττον γίνεται ἡ φιλία, ὅσῳ
δυσκολώτεροι εἰσι καὶ ἤττον ταῖς ὀμιλίαις χαίρουν· ταῦτα
γὰρ δοκεῖ μάλις εἶναι φιλικὰ καὶ ποιητικὰ φιλίας. διὸ
νεοὶ μὲν γίνονται φίλοι ταχύ, πρσβῦται δ' ἔ· ἢ γὰρ γί- 5
γνονται φίλοι οἷς ἂν μὴ χαίρουν· ὁμοίως δ' ἐδ' οἱ σρυ-
φνοί. ἀλλ' οἱ τοῖστοι εὖνοι μὲν εἰσιν ἀλλήλοισ' βύλονται
γὰρ τὰγαθὰ καὶ ἀπαντῶσιν εἰς τὰς χρείας· φίλοι δ' οὐ
πάνυ εἰσὶ διὰ τὸ μὴ συνημερεύειν μηδὲ χαίρειν ἀλλήλοισ,
ἃ δὴ μάλις εἶναι δοκεῖ φιλικὰ. πολλοῖς δ' εἶναι φίλον 10
κατὰ τὴν τελείαν φιλίαν ἐκ ἐνδέχεται, ὥσπερ ἐδ' ἐρᾶν
πολλῶν ἅμα· ἔοικε γὰρ ὑπερβολῆ, τὸ τοῖστο δὲ πρὸς ἓνα
πέφυκε γίνεσθαι, πολλὰς δ' ἅμα τῷ αὐτῷ ἀρέσκειν σφό-
δρα ἢ βράδιον, ἴσως δ' ἐδ' ἀγαθὸς εἶναι. δεῖ δὲ καὶ ἐμπει-
ρίαν λαβεῖν καὶ ἐν συνηθείᾳ γενέσθαι, ὃ παυχάλεπον. 15
διὰ τὸ χρήσιμον δὲ καὶ τὸ ἡδὺ πολλοῖς ἀρέσκειν ἐνδέχε-
ται· πολλοὶ γὰρ οἱ τοῖστοι, καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ αἱ ὑπη-
ρειαί. τῶν δὲ μᾶλλον ἔοικε φιλία ἢ διὰ τὸ ἡδὺ, ὅταν
ταῦτά ὑπ' ἀμφοῖν γίγνηται καὶ χαίρουν ἀλλήλοισ ἢ τοῖς
αὐτοῖς, οἷαι τῶν νέων εἰσιν αἱ φιλίαι· μᾶλλον γὰρ ἐν 20
ταύταις τὸ ἐλευθέριον. ἢ δὲ διὰ τὸ χρήσιμον ἀγοραίων.
καὶ οἱ μακάριοι δὲ χρησίμων μὲν ἔδεν δέονται, ἡδέων δέ·
συζῆν μὲν γὰρ βύλονται τισι, τὸ δὲ λυπηρὸν ὀλίγον μὲν
χρόνον φέρουν, συνεχῶς δ' ἔθειε ἂν ὑπομείναι, ἐδ' αὐτὸ
τὸ ἀγαθόν, εἰ λυπηρὸν αὐτῷ εἶη· διὸ τὲς φίλους ἡδεῖς ζῆ- 25
τῶσιν. δεῖ δ' ἴσως καὶ ἀγαθὸς τοῖστος ὄντας, καὶ ἐτι αὐτοῖς·
ἔτω γὰρ ὑπάρξει αὐτοῖς ὅσα δεῖ τοῖς φίλοις. οἱ δ' ἐν ταῖς
ἔξουσίαις διηρημένοι φαίνονται χρῆσθαι τοῖς φίλοις· ἄλλοι
γὰρ αὐτοῖς εἰσὶ χρήσιμοι καὶ ἕτεροι ἡδεῖς, ἅμφω δ' οἱ αὐτοὶ
ἢ πάνυ· ἔτε γὰρ ἡδεῖς μετ' ἀρετῆς ζῆτῶσιν ἔτε χρησίμως 30
εἰς τὰ καλὰ, ἀλλὰ τὲς μὲν εὐτραπέλους τῷ ἡδέος ἐφιέμενοι,
τὲς δὲ δεινὸς πρᾶξαι τὸ ἐπιταχθέν· ταῦτα δ' ἢ πάνυ γίνεται
ἐν τῷ αὐτῷ. ἡδὺς δὲ καὶ χρήσιμος ἅμα εἶρηται ὅτι ὁ σκυ-
δαῖος· ἀλλ' ὑπερέχοντι ἢ γίνεται ὁ τοῖστος φίλος, ἂν μὴ
καὶ τῆ ἀρετῆ ὑπερέχεται· εἰ δὲ μή, οὐκ ἰσάζει ἀνάλογον 35
ὑπερέχόμενος. οὐ πάνυ δ' εἰώθασι τοῖστοι γίνεσθαι.

Εἰσὶ δ' ἐν αἱ εἰρημένοι φιλίαι ἐν ἰσότητι· τὰ γὰρ 8
αὐτὰ γίγνεται ἀπ' ἀμφοῖν καὶ βύλονται ἀλλήλοισ, ἢ ἑτε-
ρον ἀνθ' ἑτέρου ἀντικαταλλάττονται, οἷον ἡδονὴν ἀντ' ὠφε-
λείας. ὅτι δ' ἤττον εἰσιν αὐταὶ αἱ φιλίαι καὶ μένουσιν,
εἶρηται. δοκοῦσι δὲ καὶ δι' ὁμοιότητα καὶ ἀνομοιότητα
ταυτὲ εἶναι τε καὶ ἐκ εἶναι φιλίαι· καθ' ὁμοιότητα γὰρ
τῆς κατ' ἀρετὴν φαίνονται φιλίαι (ἢ μὲν γὰρ τὸ ἡδὺ ἔχει
ἢ δὲ τὸ χρήσιμον, ταῦτα δ' ὑπάρχει κακείῃ), τῷ δὲ τῆ
μὲν ἀδιάβλητον καὶ μόνιμον εἶναι, ταύτας δὲ ταχέως
μεταπίπτειν ἄλλοις τε διαφέρειν πολλοῖς, ἢ φαίνονται φι-
λίαι δι' ἀνομοιότητα ἐκείνης. ἕτερον δ' ἐστὶ φιλίας εἶδος
τὸ καθ' ὑπεροχὴν, οἷον πατρὶ πρὸς υἱὸν καὶ ὄλως πρσβυ-
τέρῳ πρὸς νεώτερον, ἀνδρὶ τε πρὸς γυναῖκα καὶ παντὶ ἀρ-
χοντι πρὸς ἀρχόμενον. διαφέρεισι δ' αὐταὶ καὶ ἀλλήλων·
ἢ γὰρ ἢ αὐτῆ γονεῦσι πρὸς τέκνα καὶ ἀρχουσι πρὸς ἀρ-
χομένους, ἀλλ' ἔδὲ πατρὶ πρὸς υἱὸν καὶ υἱῷ πρὸς πατέρα,
ἐδ' ἀνδρὶ πρὸς γυναῖκα καὶ γυναικὶ πρὸς ἀνδρα. ἕτερα
γὰρ ἐκάσῳ τῶν ἀρετῆ καὶ τὸ ἔργον, ἕτερα δὲ καὶ δι'
ἃ φιλοῦσιν· ἕτεροι οὖν καὶ αἱ φιλήσεις καὶ αἱ φιλίαι.
ταῦτά μὲν δὴ ἔτε γίγνεται ἐκατέρῳ παρὰ θατέρῳ ἔτε δεῖ
ζητεῖν· ὅταν δὲ γονεῦσι μὲν τέκνα ἀπονέμη ἃ δεῖ τοῖς
γεννήσασι, γονεῖς δὲ υἱέσιν ἃ δεῖ τοῖς τέκνοις, μόνιμος ἢ
τῶν τοῖστων καὶ ἐπικεικῆς ἔσαι φιλία. ἀνάλογον δ' ἐν πά-
σαις ταῖς καθ' ὑπεροχὴν οὐσαις φιλίαις καὶ τὴν φιλίαν
δεῖ γίνεσθαι, οἷον τὸν ἀμείνω μᾶλλον φιλεῖσθαι ἢ φιλεῖν,
καὶ τὸν ὠφελιμώτερον, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ὁμοίως·
ὅταν γὰρ κατ' ἀξίαν ἢ φιλίαις γίγνηται, τότε γίγνεται
πως ἰσότης, ὃ δὴ τῆς φιλίας εἶναι δοκεῖ.

Οὐχ ὁμοίως δὲ τὸ ἴσον ἐν τε τοῖς δικαίοις καὶ ἐν τῇ 9
φιλίᾳ φαίνεται ἔχειν· ἔσι γὰρ ἐν μὲν τοῖς δικαίοις ἴσον
πρῶτως τὸ κατ' ἀξίαν, τὸ δὲ κατὰ ποσὸν δευτέρως, ἐν δὲ
τῇ φιλίᾳ τὸ μὲν κατὰ ποσὸν πρῶτως, τὸ δὲ κατ' ἀξίαν
δευτέρως. δῆλον δ', ἐὰν πολὺ διάστημα γίγνηται ἀρετῆς
ἢ κακίας ἢ εὐπορίας ἢ τινος ἄλλου· ἢ γὰρ ἐτι φίλοι εἰσιν,
ἀλλ' ἔδ' ἀξιοῦσιν. ἐμφανέστατον δὲ τῶν ἐπὶ τῶν θεῶν· πλεῖ-
στον γὰρ ἔτι πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς ὑπερέχουσιν. δῆλον δὲ καὶ

2. πρσβυτικοῖς καὶ στρυφνοῖς L². || 3. δύσκολοι K². || 13. πολλοῖς L²M². || τὸν αὐτὸν M². || σφόδρα ἀρέσκειν K². || 14. ἀγαθοῖς L². || 15. χαλεπὸν M². || 18. ἢ om K². || 19. ἀπ' K²M². || χαίρουν M²N². || 20. γὰρ] δ' M². || 21. ἀγοραῖα M². || 22. δε add L². || 24. ὑπομείναι L². || αὐτῷ] αὐ L²O². || 27. αὐτοῖς ὑπάρξει L²M². || 29. αὐτοὶ εἰσιν εἰ χρήσιμοι K², αὐτοῖς εἰσιν οἱ χρεῖσμοι O². || 32. γίνονται L². || 33. ὅτι om K²M². || 34. ἐὰν K². || 35. εἰ] ἂν O². || 36. ὑπερεχομένη M².

2. ἐπ' L². || 3. καταλλάττονται M². || 4. δ'] δὲ καὶ L². || αὐτὰς φιλίας K², αἱ τοιαῦται φιλίαι L². || 5. καὶ post δὲ om K²O². || 6. αὐτῷ M². || 7. τῆν M². || 9. εἶναι καὶ μόνιμος M². || 10. πολλοῖς διαφέρειν O². || 11. ἐκείνης M². || 14. καὶ om L²M²O². || 17. ἐκατέρῳ M². || 18. ἐκάσῳ K². || 19. ἕτερα οὖν καὶ δι' ἃ φιλίαις K². || 20. ταυτὸ K². || 21. μὲν om M². || ἃ — 22. υἱέσιν om M². υἱέσιν om K². || 23. ἔσαι ἢ φιλία M². || ἀπάσαις L². || 24. τὴν φιλίαν M². || 25. φιλεῖσθαι μᾶλλον O². || 28. ὃ — δοκεῖ om L². || 29. τε om M²O². || 31. πρῶτον M². || 32. πρῶτως τὸ κατὰ ποσὸν, omisso μὲν, L². || 33. πολὺ τὸ δ. M². || γίγνηται K²O². || 35. ἀλλ' om M².

ἐπὶ τῶν βασιλέων· ἰδὲ γὰρ τούτοις ἀξίῳσιν εἶναι φίλοι οἱ πολὺ καταδέεσθαι, ἰδὲ τοῖς ἀρίστοις ἢ σοφωτάτοις οἱ μηδενὸς ἀξιοί. ἀκριβοῦς μὲν ἔν ἐν τοῖς τοιούτοις ἔκ ἔσιν ὀρισμός, ἕως τίνος οἱ φίλοι· πολλῶν γὰρ ἀφαιραμένων ἔτι μένει, πολὺ δὲ χωρισθέντος, οἷον τῷ θεῷ, ἕκτε. ὅθεν καὶ ἀπορεῖται, μή ποτ' ἔ βέλονται οἱ φίλοι τοῖς φίλοις τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν, οἷον θεὸς εἶναι· ἰδὲ γὰρ ἔτι φίλοι ἔσονται αὐτοῖς, ἰδὲ ὅτ' ἀγαθὰ· οἱ γὰρ φίλοι ἀγαθὰ. εἰ δὴ καλῶς εἴρηται ὅτι ὁ φίλος τῷ φίλῳ βύλεται τὰγαθὰ ἐκεῖνος ἕνεκα, μένειν ἂν δεοί οἷός ποτ' ἔσιν ἐκεῖνος· ἀνθρώπων δὲ ὄντι βελήσεται τὰ μέγιστα ἀγαθὰ. ἴσως δ' ἔ πάντα· αὐτῷ γὰρ μάλισθ' ἕκαστος βύλεται τὰγαθὰ. οἱ πολλοὶ δὲ δοκῶσι διὰ φιλοτιμίαν βύλεσθαι φιλεῖσθαι μᾶλλον ἢ φιλεῖν, διὸ φιλοκόλακες οἱ πολλοί· ὑπερχόμενος γὰρ φίλος ὁ κόλαξ, ἢ προσκοιεῖται τοῖστος εἶναι καὶ μᾶλλον 15 φιλεῖν ἢ φιλεῖσθαι. τὸ δὲ φιλεῖσθαι ἐγγυὲς εἶναι δοκεῖ τῷ τιμᾶσθαι, ἔ δὴ οἱ πολλοὶ ἐφίενται. ἔ δι' αὐτὸ δ' εὐόκασιν αἰρεῖσθαι τὴν τιμὴν, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός· χαίρουσι γὰρ οἱ μὲν πολλοὶ ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς ἐξουσίαις τιμώμενοι διὰ τὴν ἐλπίδα· οἷονταί γὰρ τεύχεσθαι παρ' αὐτῶν, ἂν τε 20 δέωνται· ὡς δὴ σημειῶ τῆς εὐπαθείας χαίρουσι τῇ τιμῇ. οἱ δ' ὑπὸ τῶν ἐπεικῶν καὶ εἰδῶτων ὀρεγόμενοι τιμῆς βεβαιῶσαι τὴν οἰκίαν δόξαν ἐφίενται περὶ αὐτῶν· χαίρουσι δὴ ὅτι εἰσὶν ἀγαθοί, πιστευόντες τῇ τῶν λεγόντων κρίσει. τῷ φιλεῖσθαι δὲ καθ' αὐτὸ χαίρουσιν· διὸ δόξειεν ἂν κρεῖτ- 25 τον εἶναι τοῦ τιμᾶσθαι, καὶ ἡ φιλία καθ' αὐτὴν αἰρετὴ εἶναι. δοκεῖ δ' ἐν τῷ φιλεῖν μᾶλλον ἢ ἐν τῷ φιλεῖσθαι εἶναι. σημειῶν δ' αἱ μητέρες τῷ φιλεῖν χαίρουσαι· εἶναι γὰρ διδάσκει τὰ ἑαυτῶν τρέφεσθαι, καὶ φιλεῖν μὲν εἰδῶται, ἀντιφιλεῖσθαι δ' ἔ ζήτῳσιν, ἐὰν ἀμφοτέρω μὴ ἐνδέχεται, 30 ἀλλ' ἰκανὸν αὐταῖς εἶκεν εἶναι, ἐὰν ὀρώσιν εὖ πράττοντας, καὶ αὐταὶ φιλεῖσθαι αὐτές, καὶ ἐκεῖνοι μὴδὲν ὦν μητρὶ προ- 10 σήκει ἀποπέμψωσι διὰ τὴν ἄγνοιαν. μᾶλλον δὲ τῆς φιλίας ἕσσης ἐν τῷ φιλεῖν, καὶ τῶν φιλοφίλων ἐπαινεμένων, φίλων ἀρετῇ τὸ φιλεῖν εἶκεν, ὡς ἐν οἷς τῷτο γίνεται κατ' ἀξίαν, 35

ἔτι μόνιμοι φίλοι καὶ ἡ τῶτων φιλία. ἔτω δ' ἂν καὶ οἱ ἄνισοι μάλισ' εἶεν φίλοι· ἰσάζονται γὰρ ἂν. ἢ δ' ἰσότης καὶ ὁμοιότης φιλότης, καὶ μάλισα μὲν ἢ τῶν κατ' ἀρετὴν ὁμοιότης· μόνιμοι γὰρ ὄντες καθ' αὐτὰς καὶ πρὸς ἀλλήλους μένουσι, καὶ ἔτε δέονται φαύλων ἔθ' ὑπηρετῶσι τοιαῦτα, ἀλλ' ὡς εἰπεῖν καὶ διακωλύουσι· τῶν ἀγαθῶν γὰρ μήτ' αὐτὰς ἀμαρτάνειν μήτε τοῖς φίλοις ἐπιτρέπειν. οἱ δὲ μαχθροὶ τὸ μὲν βέβαιον ἔκ ἔχουσιν· ἰδὲ γὰρ αὐτοῖς διαμένουσιν ὅμοιοι ὄντες· ἐπ' ὀλίγον δὲ χρόνον γίνονται φίλοι, χαίροντες τῇ ἀλλήλων μαχθρία. οἱ χρήσιμοι δὲ καὶ ἡδέεις ἐπὶ πλεῖον διαμένουσιν· ἕως γὰρ ἂν πορίζωσιν ἡδονὰς ἢ ὠφελείας ἀλλήλοις. ἐξ ἐναντίων δὲ μάλισα μὲν δοκεῖ ἢ διὰ τὸ χρησίμον γίνεσθαι φιλία, οἷον πένης πλεσίῳ, ἀμαθῆς εἰδῶτι· ἔ γὰρ τυγχάνει τις ἐνδεὴς ὦν, τῷτο ἐφίεμενος ἀντιδωρεῖται ἄλλο. ἐνταῦθα δ' ἂν τις ἔλκοι καὶ ἐρασίην καὶ ἐρώμενον, καὶ καλὸν καὶ αἰσχροῦν. διὸ φαίνονται καὶ οἱ ἐρασταὶ γελοῖοι ἐνίοτε, ἀξιοῦντες φιλεῖσθαι ὡς φιλεῖσθαι· ὁμοίως δὲ φιλητὲς ὄντας ἴσως ἀξιώτεον, μὴδὲν δὲ τοῖστων ἔχοντας γελοῖον. ἴσως δὲ ἰδ' ἐφίεται τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ καθ' αὐτό, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός. ἢ δ' ὄρεξις τοῦ μέσσης ἐσίν· τῷτο γὰρ ἀγαθόν, οἷον τῷ ζῆρῳ ἔκ ὑγρῷ γενέσθαι ἀλλ' ἐπὶ τὸ μέσον ἐλθεῖν, καὶ τῷ θερμῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοίως. ταῦτα μὲν οὖν ἀφείσθω· καὶ γὰρ ἔστιν ἀλλοτριώτερα.

Ἔοικε δὲ, καθάπερ ἐν ἀρχῇ εἴρηται, περὶ ταῦτα καὶ 11 ἐν τοῖς αὐτοῖς εἶναι ἢ τε φιλία καὶ τὸ δίκαιον· ἐν ἀπόσῃ γὰρ κοινωνία δοκεῖ τι δίκαιον εἶναι, καὶ φιλία δὲ προσ- αγορευοῦσι γῶν ὡς φίλους τὲς σύμπλης καὶ τὲς συσρατιώ- τας, ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ἐν ταῖς ἄλλαις κοινωνίαις. καθ' ὅσον δὲ κοινωνεῦσιν, ἐπὶ τοσοῦτόν ἐστι φιλία· καὶ γὰρ τὸ δίκαιον. καὶ ἡ παροιμία "κοινὰ τὰ φίλων," ἐρθῶς ἐν κοι- νωνίᾳ γὰρ ἢ φιλία. ἔστι δ' ἀδελφοῖς μὲν καὶ ἐταίροις πάντα κοινά, τοῖς δ' ἄλλοις ἀφωρισμένα, καὶ τοῖς μὲν πλείω τοῖς δ' ἐλάττω· καὶ γὰρ τῶν φιλιῶν αἱ μὲν μάλ- λον αἰ. δ' ἦττον. διαφέρει δὲ καὶ τὰ δίκαια· οὐ γὰρ

3. ἔν om M². || τοῖς om O². || 5. χωρισθέντες M²N². || 6. ἔ om M². || 7. ἔ K²M². || 8. φίλοι τὰγαθὰ L²M²O². || 9. ἀγαθὰ K². || 11. ἀγαθὰ] εἶναι ἀγαθὰ M², ἀγαθὰ εἶναι L²O². || πάντων L². || 15. εἶναι om K²L²M²O². || καὶ μᾶλλον ante τοῖστος M². || 16. τὸ δὲ φιλεῖσθαι] ἢ K². || 17. ἔ] οἱ ἔ K², omisso ὄ. || 20. ἀνθ' ἔ K². || 23. περὶ αὐτῶν ἐφίεται L²M²; L² addito καὶ ante χαίρουσι. || 25. ἰαυτὸ M². || 26. ἰαυτὴν M². || εἶναι αἰρετὴ O². || 28. εἶναι om M². || 29. διδάσκει] δοκοῦσι·K². || 32. μὴ δύναται τῇ μητρὶ ἀ προσήκει ἀποπέμψωσι L²M². || 33. ἄνοιαν K²L². || 34. φιλοφίλων] φίλων K². || 35. ἀρετῇ K², ἀρετὴ εἶναι M², ἀρετῇ L²O². || ὅτε καὶ ἐν M².

1. τῶτων] τῶν τοῖστων L²M². || 7. post ἐπιτρέπειν L² ὑπηρετῆ, M² ὑπηρετῶν. || 11. πλείον M², πλείω O². || ἰσῶς] ἰσῶς K². || γὰρ om O². || ἂν om M². || ἡδονὰς καὶ ὠφελῶσιν O². || 12. ἢ om K². || 15. καὶ ante ἐρασίην om M². || 16. αἰσχροῦν καὶ καλόν O². || 17. γελοῖοι ὄντες ἐνίοτε· ἀξιοῦσι γὰρ φιλεῖσθαι O². || 18. ὁμοίως L². || δὲ O². || ἴσων M². || 20. τοῦ om L²M². || 21. μέσσης M². || ὑγρῷ ἔ ζῆρῳ K²O². || γίνεσθαι L²M². || 24. ἀλλοτριώτερον M². || 25. ταυτὸ K². || 26. ἢ τε — 27. εἶναι om M². || 28. γῶν] γὰρ L², δὲ M². || 31. τὰ τῶν φίλων M². || 32. ἐτέροις L². || 33. ἄλλοις om K².

ταῦτα γονεῦσι πρὸς τέκνα καὶ ἀδελφοῖς πρὸς ἀλλήλους, οὐδ' ἐταίροις καὶ πολίταις, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων φιλιῶν. ἕτερα δὴ καὶ τὰ ἄδικα πρὸς ἐκάστους τούτων, καὶ αὐξήσῃ λαμβάνει τῷ μᾶλλον πρὸς φίλους εἶναι, οἷον χρήματα ἀποστερήσῃ ἐταῖρον δεινότερον ἢ πολίτην, καὶ μὴ 5 βοηθῆσαι ἀδελφῷ ἢ ὀθνείῳ, καὶ πατάξῃ πατέρα ἢ ὄντιν' ἄλλον. αὐξέσθαι δὲ πέφυκεν ἅμα τῇ φιλίᾳ καὶ τὸ δίκαιον, ὡς ἐν τοῖς αὐτοῖς ὄντα καὶ ἐπ' ἴσον διήκοντα. αἱ δὲ κοινωνίαι πᾶσαι μορίοις εἰκόασι τῆς πολιτικῆς· συμπαρούονται γὰρ ἐπὶ τινι συμφέροντι, καὶ ποριζόμενοι τι τῶν 10 εἰς τὸν βίον· καὶ ἡ πολιτικὴ δὲ κοινωνία τῷ συμφέροντος χάριν δοκεῖ καὶ ἐξ ἀρχῆς συνελθεῖν καὶ διαμένειν· τούτου γὰρ καὶ οἱ νομοθέται σοφάζονται, καὶ δίκαιόν φασιν εἶναι τὸ κοινῇ συμφέρον. αἱ μὲν ἔν ἄλλαι κοινωνίαι κατὰ μέρη τῷ συμφέροντος ἐφίενται, οἷον πλωτῆρες μὲν τῷ κατὰ τὸν 15 πλῆν πρὸς ἐργασίαν χρημάτων ἢ τι τοιούτου, συστρατιῶται δὲ τῷ κατὰ τὸν πόλεμον, εἴτε χρημάτων εἴτε νίκης ἢ πόλεως ὀρεγόμενοι, ὁμοίως δὲ καὶ φυλέται καὶ δημόται. ἔναι δὲ τῶν κοινωνιῶν δι' ἠδονῆν δοκεῖσι γίγνεσθαι, θιασωτῶν καὶ ἐρανιστῶν· αὗται γὰρ θυσίας ἕνεκα καὶ συνστάς. 20 πᾶσαι δ' αὗται ὑπὸ τὴν πολιτικὴν εἰκόασιν εἶναι· ἢ γὰρ τοῦ παρόντος συμφέροντος ἢ πολιτικῆ ἐφίεται, ἀλλ' εἰς ἅπαντα τὸν βίον, θυσίας τε ποιῶντες καὶ περὶ ταύτας συνόδους, τιμὰς ἀπονέμοντες τοῖς θεοῖς, καὶ αὐτοῖς ἀναπαύσεις πορίζοντες μετ' ἠδονῆς. αἱ γὰρ ἀρχαῖαι θυσίαι καὶ 25 σύνοδοι φαίνονται γίνεσθαι μετὰ τὰς τῶν καρπῶν συγκομιδὰς οἷον ἀπαρχαί· μάλιστα γὰρ ἐν τούτοις ἐσχόλαζον τοῖς καιροῖς. πᾶσαι δὴ φαίνονται αἱ κοινωνίαι μόρια τῆς πολιτικῆς εἶναι· ἀκολυθῆσσι δὲ αἱ τοιαῦται φιλίαι ταῖς τοιαύταις κοινωνίαις.

12 Πολιτείας δ' ἐστὶν εἶδη τρία, ἴσαι δὲ καὶ παρεκβασισεις, οἷον φθοραὶ τούτων. εἰσὶ δ' αἱ μὲν πολιτεῖαι βασιλεία τε καὶ ἀριστοκρατία, τρίτη δ' ἡ ἀπὸ τιμημάτων, ἣν τιμοκρατικὴν λέγουσιν οἰκεῖον φαίνεται, πολιτεῖαν δ' αὐτὴν εἰσθάσιν οἱ πλείστοι καλεῖν. τούτων δὲ βελτίστη μὲν ἢ 35 βασιλεία, χειρίστη δ' ἡ τιμοκρατία. παρέκβασις δὲ βασι-

λείας μὲν τυραννίς· ἄμφω γὰρ μοναρχίαι, διαφέρουσι δὲ πλείστον· ὁ μὲν γὰρ τύραννος τὸ ἐαυτῷ συμφέρον σκοπεῖ, ὁ δὲ βασιλεὺς τὸ τῶν ἀρχομένων. οὐ γὰρ ἐστὶ βασιλεὺς ὁ μὴ αὐτάρκης καὶ πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς ὑπερέχων· ὁ δὲ τοῦτος οὐδενὸς προσδεῖται· τὰ ὑφέλημα ἔν αὐτῷ μὲν ἢ ἂν σκοποῖ, τοῖς δ' ἀρχομένοις· ὁ γὰρ μὴ τοῦτος κληροτὸς ἂν τις εἴη βασιλεὺς. ἡ δὲ τυραννίς ἐξ ἐναντίας ταύτης· τὸ γὰρ ἐαυτῷ ἀγαθὸν διώκει. καὶ φανερώτερον ἐπὶ ταύτης ὅτι χειρίστη· κάκιστον δὲ τὸ ἐναντίον τῷ βελτίστῳ μεταβαίνει δ' ἐκ βασιλείας εἰς τυραννίδα· φαυλότης γὰρ ἐστὶ μοναρχίας ἢ τυραννίς· ὁ δὴ μοχθηρὸς βασιλεὺς τύραννος γίνεται. ἐξ ἀριστοκρατίας δὲ εἰς ὀλιγαρχίαν κακία τῶν ἀρχόντων, οἱ νέμονται τὰ τῆς πόλεως παρὰ τὴν ἀξίαν, καὶ πάντα ἢ τὰ πλείστα τῶν ἀγαθῶν ἑαυτοῖς, καὶ τὰς ἀρχὰς εἰς τοῖς αὐτοῖς, περὶ πλείους ποιόμενοι τὸ πλεῖστον· ὀλίγη δὴ ἀρχουσι καὶ μοχθηροὶ ἀντὶ τῶν ἐπιεκεστῶτων. ἐκ δὲ δὴ τιμοκρατίας εἰς δημοκρατίαν· σύνοροι γὰρ εἰσιν αὗται· πλήθους γὰρ βούλεται καὶ ἡ τιμοκρατία εἶναι, καὶ ἴσοι πάντες οἱ ἐν τῷ τιμήματι. ἥκιστα δὲ μοχθηρὸν ἐστὶν ἡ δημοκρατία· ἐπὶ μικρὸν γὰρ παρεκβαίνει τὸ τῆς πολιτείας εἶδος. μεταβάλλουσι μὲν οὖν μάλιστα ἕως αἱ πολιτεῖαι· ἐλάχιστον γὰρ οὕτω καὶ ῥᾶσα μεταβαίνουσιν. ὁμοιώματα δ' αὐτῶν καὶ οἷον παραδείγματα λάβοι τις ἂν καὶ ἐν ταῖς οἰκίαις. ἡ μὲν γὰρ πατρὸς πρὸς υἱεὶς κοινῆ βασιλείας ἔχει σχῆμα· τῶν τέκνων γὰρ τῷ πατρὶ μέλει ἐντεῦθεν δὲ καὶ Ὅμηρος τὸν Δία πατέρα προσαγορεύει· πατρικὴ γὰρ ἀρχὴ βούλεται ἢ βασιλεία εἶναι. ἐν Πέρσῃ δ' ἡ τοῦ πατρὸς τυραννικὴ· χρώνται γὰρ ὡς δούλοις τοῖς υἱεῖσιν. τυραννικὴ δὲ καὶ ἡ δεσπότις πρὸς δούλους· τὸ γὰρ τοῦ δεσπότης συμφέρον ἐν αὐτῇ πράττεται. αὕτη μὲν οὖν ὀρθὴ φαίνεται, ἡ Περσικὴ δ' ἡμαρτημένη· τῶν διαφερότων γὰρ αἱ ἀρχαὶ διάφοροι· ἀνδρὸς δὲ καὶ γυναικὸς ἀριστοκρατικὴ φαίνεται· κατ' ἀξίαν γὰρ ὁ ἀνὴρ ἀρχεῖ, καὶ περὶ ταῦτα ἂ δεῖ τὸν ἄνδρα· ὅσα δὲ γυναικὶ ἀρμόζει, ἐκεῖν ἀποδίδωσιν. ἀπάντων δὲ κυριεύων ὁ ἀνὴρ εἰς ὀλιγαρχίαν μεθίστησιν· παρὰ τὴν ἀξίαν γὰρ αὐτὸ ποιεῖ, καὶ

3. τὰ δίκαια *L*², τὰ ἄδικα καὶ τὰ δίκαια *M*². || 4. χρημάτων *M*². || 6. ἀδελφοῖς ἢ ὀθεῖοις *M*². || 7. πέφυκε] φάσκει *K*². || 8. καὶ ἐπ' ἴσον διήκοντα *L*², om *K*². || 9. τοῖς πολιτικοῖς *M*². || 10. καὶ om *M*². || 16. χρημάτων] ἢ χρημάτων *L*². || στρατιώται *O*². || 17. ἢ] εἴτε *L*². || 19. θιασω τῶν *K*², incerta inter σ et τ vocali. || 21. εἶναι om *K*². || 22. τοῦ ἐπὶ τοῦ παρόντος *O*². || 23. ταύτας τὰς συνόδους *K*²*L*². || 24. ἀποπέμμοι *M*². || ἑαυτοῖς *L*²*M*². || 25. ἀρχαὶ αἱ *L*². || 30. τοιαύταις om *K*². || 31. εἰσὶν *L*². || δὲ om *M*². || καὶ] αἱ *L*², καὶ αἱ *O*². || 32. δ' αἱ om *K*². || 33. ἀριστοκρατεῖα *K*². || ἢ om *K*². || 35. οἱ πλείστα εἰσθάσιν *O*².

2. αὐτῷ *K*². || 5. μὲν om *M*². || 6. ἀρχομένοις δὲ *M*². || 7. τις om *L*². || εἴη ἢ βασιλεὺς. *K*²*L*²*M*². || 8. ἐναντὶ *L*². || 11. δὲ *L*²*M*²*O*². || 15. πλείστον *K*²*L*². || 17. δὴ om *K*²*L*²*O*². || 19. τῷ et ἢ om *K*². || 22. γὰρ] μὲν γὰρ *M*². || 23. δ' om *M*². || ἐν om *K*². || 26. δὲ om *M*². || προσαγορεύει πατέρα *O*². || 34. ἔφα] ἂ *K*². || 35. ταύτων *K*². || 36. αὐτοῖς *M*².

οὐχ ἢ ἀμείνων. ἐνίοτε δὲ ἄρχουσιν αἱ γυναῖκες ἐπίκληροι ἔσται· ἢ δὲ γίνονται κατ' ἀρετὴν αἱ ἀρχαί, ἀλλὰ διὰ πλῆ-
τον καὶ δύναμιν, καθάπερ ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις. τιμοκρα-
τικῆ δ' εἴκειν ἢ τῶν ἀδελφῶν· ἴσοι γάρ, πλὴν ἐφ' ὅσον
ταῖς ἡλικίαις διαλλάττουσιν· διόπερ ἂν πολὺ ταῖς ἡλικίαις
διαφέρωσιν, ἐκεῖ ἀδελφικὴ γίνεται ἢ φιλία. δημοκρατία
δὲ μάλιστα μὲν ἐν ταῖς ἀδεσπότοις τῶν οἰκίσεων (ἐνταῦθα
γὰρ πάντες ἐξ ἴσου), καὶ ἐν αἷς ἀσθενῆς ὁ ἄρχων καὶ
ἐκάσῳ ἐξουσία.

13 Καθ' ἐκάστην δὲ τῶν πολιτειῶν φιλία φαίνεται, ἐφ'
ἔσον καὶ τὸ δίκαιον, βασιλεῖ μὲν πρὸς τὸς βασιλευομένους
ἐν ὑπεροχῇ εὐεργεσίας· εὖ γὰρ ποιεῖ τοὺς βασιλευομένους,
εἴπερ ἀγαθὸς ὢν ἐπιμελεῖται αὐτῶν, ἴν' εὖ πράττωσιν,
ὥσπερ νομεὺς προβάτων· ὅθεν καὶ Ὅμηρος τὸν Ἀγαμέ-
μνονα ποιμένα λαῶν εἶπεν. τοιαύτη δὲ καὶ ἡ πατρικὴ,
διαφέρει δὲ τῷ μεγεθῆι τῶν εὐεργετημάτων· αἴτιος γὰρ τὸ
εἶναι, δοκούντος μεγίστου, καὶ τροφῆς καὶ παιδείας· καὶ
ταῖς προγόνοις δὲ ταῦτα ἀπονέμεται· φύσει τε ἀρχικὸν
πατὴρ υἱῶν καὶ πρόγονοι ἐγγόνων καὶ βασιλεὺς βασιλευο-
μένων. ἐν ὑπεροχῇ δὲ αἱ φιλίαι αὗται, διὸ καὶ τιμῶν
ταῖς οἱ γονεῖς. καὶ τὸ δίκαιον δὲ ἐν τούτοις ἢ ταῦτό ἀλλὰ
τὸ κατ' ἀξίαν· ἔτω γὰρ καὶ ἡ φιλία. καὶ ἀνδρὸς δὲ πρὸς
γυναῖκα ἢ αὐτῆ φιλία καὶ ἐν ἀριστοκρατίᾳ· κατ' ἀρετὴν
γὰρ, καὶ τῷ ἀμείνωνι πλέον ἀγαθόν, καὶ τὸ ἀρμόζον ἐκά-
στῳ· ἔτω δὲ καὶ τὸ δίκαιον. ἢ δὲ τῶν ἀδελφῶν τῆ ἑται-
ρικῆ εἴκειν· ἴσοι γὰρ καὶ ἡλικιώται, οἱ τοῖστοι δ' ὁμοπα-
θεῖς καὶ ὁμοῦθεις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. εἴκει δὲ ταύτη καὶ ἡ
κατὰ τὴν τιμοκρατικὴν· ἴσοι γὰρ οἱ πολῖται βόλονται καὶ
ἐπιεικεῖς εἶναι· ἐν μέρει δὲ τὸ ἄρχεῖν, καὶ ἐξ ἴσου· ἔτω δὲ
καὶ ἡ φιλία. ἐν δὲ ταῖς παρεκβάσεσιν, ὥσπερ καὶ τὸ δί-
καιον ἐπὶ μικρὸν ἔστιν, ἔτω καὶ ἡ φιλία ἐς ἢ καὶ ἥμισυ ἐν
τῇ χειρίσῃ· ἐν τυραννίδι γὰρ ἔθεν ἢ μικρὸν φιλίας. ἐν οἷς
γὰρ μηδὲν κοινόν ἐστι τῷ ἄρχοντι καὶ τῷ ἀρχομένῳ, ἔθεν
φιλία· ἔθεν γὰρ δίκαιον· ἀλλ' οἷον τεχνίτη πρὸς ὄργανον
καὶ ψυχῇ πρὸς σῶμα καὶ δεσπότη πρὸς δούλον· ὠφελεῖ-

ται μὲν γὰρ πάντα ταῦτα ὑπὸ τῶν χρωμένων, φιλία δ'
ἐκ ἐξί πρὸς τὰ ἀψυχα ἔθεν δίκαιον. ἀλλ' ἔθεν πρὸς ἵππον
ἢ βῆν, ἔθεν πρὸς δούλον ἢ δούλος. οὐδὲν γὰρ κοινόν ἐστι· ὁ
γὰρ δούλος ἐμψυχον ὄργανον, τὸ δ' ὄργανον ἀψυχος δού-
λος. ἢ μὲν ἔν δούλος, ἐκ ἐξί φιλία πρὸς αὐτόν, ἢ δ' ἀν-
θρωπος· δοκεῖ γὰρ εἶναι τι δίκαιον παντὶ ἀνθρώπῳ πρὸς
πάντα τὸν δυνάμενον κοινωνῆσαι νόμῳ καὶ συνθήκῃ· καὶ
φιλίας δὲ, καθ' ὅσον ἄνθρωπος. ἐπὶ μικρὸν δὲ καὶ ἐν ταῖς
τυραννίσι αἱ φιλίαι καὶ τὸ δίκαιον, ἐν δὲ ταῖς δημοκρα-
τίαις ἐπὶ πλείον· πολλὰ γὰρ τὰ κοινὰ ἴσοις ἔστιν.

Ἐν κοινωνίᾳ μὲν ἔν παῖσα φιλία ἐστίν, καθάπερ εἴρη-
ται· ἀφορίσει δ' ἂν τις τὴν τε συγγενικὴν καὶ τὴν ἑται-
ρικὴν. αἱ δὲ πολιτικαὶ καὶ φυλετικαὶ καὶ συμπλοικαὶ
καὶ ὅσαι τοιαῦται, κοινωνικαῖς εἴοικασιν μᾶλλον· οἷον γὰρ
καθ' ὁμολογίαν τινα φαίνονται εἶναι. εἰς ταύτας δὲ τά-
ξιεν ἂν τις καὶ τὴν ξενικὴν. καὶ ἡ συγγενικὴ δὲ φαίνε-
ται πολυειδὴς εἶναι, ἠρτῆσθαι δὲ πᾶσα ἐκ τῆς πατρικῆς·
οἱ γονεῖς μὲν γὰρ σέργουσι τὰ τέκνα ὡς ἑαυτῶν τι ὄντα,
τὰ δὲ τέκνα τοὺς γονεῖς ὡς ἀπ' ἐκείνων τι ὄντα. μᾶλλον
δ' ἴσασιν οἱ γονεῖς τὰ ἐξ αὐτῶν ἢ τὰ γεννηθέντα ὅτι ἐκ
τύτων, καὶ μᾶλλον συνωκείωται τὸ ἀφ' ἑ τῷ γεννηθέντι ἢ
τὸ γενόμενον τῷ ποιήσαντι· τὸ γὰρ ἐξ αὐτοῦ οἰκίειν τῷ
ἀφ' ἑ, οἷον ὀδὸς ἢ θρῖξ ἢ ὅτιν τῷ ἔχοντι· ἐκείνῳ δ' ἔθεν
τὸ ἀφ' οὗ, ἢ ἤττον. καὶ τῷ πληθεῖ δὲ τῷ χρόνῳ· οἱ μὲν
γὰρ εὐθύς γενόμενα σέργουσι, τὰ δὲ προελθόντα τοῖς χρό-
νοις τὸς γονεῖς, σύνεσιν ἢ αἰσθησῶν λαβόντα. ἐκ τύτων δὲ
δῆλον καὶ δι' ἃ φιλοῦσι μᾶλλον αἱ μητέρες. γονεῖς μὲν ἔν
τέκνα φιλοῦσιν ὡς ἑαυτοὺς (τὰ γὰρ ἐξ αὐτῶν οἷον ἕτεροι
αὐτοὶ τῷ κερχωρίσθαι), τέκνα δὲ γονεῖς ὡς ἀπ' ἐκείνων πε-
φυκότες, ἀδελφοὶ δ' ἀλλήλους τῷ ἐκ τῶν αὐτῶν πεφυκέ-
ναι· ἢ γὰρ πρὸς ἐκεῖνα ταυτότης ἀλλάλοις ταυτόποιεῖ·
ὅθεν φασὶ ταυτόν αἷμα καὶ ρίζαν καὶ τὰ τοιαῦτα. εἰσὶ
δὲ ταυτό πως καὶ ἐν διηρημένοις. μέγα δὲ πρὸς φιλίαν
καὶ τὸ σύντροφον καὶ τὸ καθ' ἡλικίαν· ἡλιξ γὰρ ἡλικία,
καὶ οἱ συνήθεις ἑταῖροι· διὸ καὶ ἡ ἀδελφικὴ τῆ ἑταιρικῆ

1. οὐχὶ ἀμείνω K². || 2. διὰ] κατὰ K². || 4. πλέον M². || 5. ἡλικίαις οὐ διαλλάττουσι pr K². || 6. φαίνεται K². || δημοκρατίας
Δ². || 7. μὲν οὐκ M². || 13. εὖ πράττωσιν L²O², εὐπραγοῦσιν M²N². || 15. εἶπεν om K². || 17. εἶναι post μεγίστου L²O², utrobique
M². || 18. προσέμεται K²L²O². || τε] τε γὰρ L²M². || 22. γὰρ ἂν καὶ M². || 23. καὶ] ἢ καὶ L². || 26. γὰρ om K². || ὁμομαθεῖς καὶ
ὁμοῦθεις O², ὁμοῦθεις καὶ ὁμομαθεῖς L²M²N². || 27. δὲ K²M². || 28. δημοκρατικὴν O². || βουλευόμενος K², φαίνονται M². || καὶ ἐπιεικεῖς ante
βόλονται L²O². || 29. δὲ τὸ M². || 31. ἐς om K². || 33. ἐς ante κοινόν L², om O². || τῷ post καὶ om K²O². || 34. ἀλλ' om K².

1. πάντα] καὶ M², om L². || 3. ἢ] οὐδὲ K²O². || 5. ἐκ] δούλοις μὲν ἐκ K². || 7. νόμῳ] καὶ νόμῳ K². || 8. δὲ M². || δὲ L²O². ||
10. πλείον K². || ἴσοις ἔστι] εἰσοῦσιν L². || 11. εἴρηται πρότερον ἀφορίσει L². || 13. σύμπλον K². || 15. ταῦτα O². || 17. ἠρτῆσθαι δὲ]
καὶ ἠρτῆσθαι K²M². || τῆς om M²N². || 18. αὐτῶν τε K². || 19. τὰ — ὄντα om M². || τὶ om K². || 20. οἱ γονεῖς om M². || 22.
γενόμενον O². || 23. ὀδὸς θρῖξ K², θρῖξ ὀδὸς L²O². || ἢ om K²L²O². || τῷ ἔχοντι om K². || ἐκείνων δ' ἔθεν O². || 24. τῷ M²O². ||
25. γενόμενα L², γενόμενα M². || προελθόντος χρόνῳ K². || 27. αἱ μητέρες μᾶλλον K². || ἔν] γὰρ M². || 31. ταυτό ποιεῖ M²O², τοῦτο
ποιεῖ K². || 32. ὅθεν] διὸ M². || 33. ταῦτά M². || δὲ K², om O². || 35. ἢ] ἢ φιλία ἢ M².

ὁμοιοῦται. ἀνεψιοὶ δὲ καὶ οἱ λοιποὶ συγγενεῖς ἐκ τούτων
 συνωκείωνται· τῷ γὰρ ἀπὸ τῶν αὐτῶν εἶναι. γίνονται δ'
 οἱ μὲν οἰκειότεροι οἱ δ' ἀλλοτριώτεροι τῷ σύνεγγυς ἢ πόρρω
 τὸν ἀρχηγὸν εἶναι. ἔστι δ' ἡ μὲν πρὸς γονεῖς φιλία τέκνοις,
 καὶ ἀνθρώποις πρὸς θεούς, ὡς πρὸς ἀγαθὸν καὶ ὑπερέχον·
 5 εὖ γὰρ πεποιθήκασιν τὰ μέγιστα· τῷ γὰρ εἶναι καὶ τραφῆ-
 ναι αἰτίοι, καὶ γενομένοις τῷ παιδευθῆναι. ἔχει δὲ καὶ τὸ
 ἡδὺ καὶ τὸ χρήσιμον ἢ τοιαύτη φιλία μᾶλλον τῶν ὀφειλῶν,
 ὅσῳ καὶ κοινότερος ὁ βίος αὐτοῖς ἐστίν. ἔστι δὲ καὶ ἐν τῇ
 ἀδελφικῇ ἀπερ καὶ ἐν τῇ ἑταιρικῇ, καὶ μᾶλλον ἐν τοῖς
 10 ἐπιεικέσι, καὶ ὅλως ἐν τοῖς ὁμοίοις, ὅσῳ οἰκειότεροι καὶ ἐκ
 γενετῆς ὑπάρχουσι στέργοντες ἀλλήλους, καὶ ὅσῳ ὁμοιό-
 στεροι οἱ ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ συντροφοὶ καὶ παιδευθέντες
 ὁμοίως· καὶ ἡ κατὰ τὸν χρόνον δοκιμασία πλείστη καὶ
 βεβαιωτάτη. ἀνάλογον δὲ καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς τῶν συγγε-
 15 νῶν τὰ φιλικὰ. ἀνδρὶ δὲ καὶ γυναικὶ φιλία δοκεῖ κατὰ
 φύσιν ὑπάρχειν· ἄνθρωπος γὰρ τῇ φύσει συνδυαστικὸν
 μᾶλλον ἢ πολιτικόν, ὅσῳ πρότερον καὶ ἀναγκαιότερον οἰκία
 πόλεως, καὶ τεκνοποιία κοινότερον τοῖς ζώοις. τοῖς μὲν ἔν
 ἄλλοις ἐπὶ τοσούτον ἢ κοινωμία ἐστίν, οἱ δ' ἄνθρωποι ἔ
 20 τῆς τεκνοποιίας χάριν συνοικοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς τὸν
 βίον· εὐθὺς γὰρ διήρηται τὰ ἔργα, καὶ ἔστιν ἕτερα ἀνδρὸς
 καὶ γυναικός· ἐπαρκῶσιν ἔν ἀλλήλοις, εἰς τὸ κοινὸν τιθέν-
 τες τὰ ἴδια. διὰ ταῦτα δὲ καὶ τὸ χρήσιμον εἶναι δοκεῖ
 καὶ τὸ ἡδὺ ἐν ταύτῃ τῇ φιλίᾳ. εἴη δ' ἂν καὶ δι' ἀρετὴν,
 25 εἰ ἐπιεικέις εἶεν· ἔστι γὰρ ἐκατέρω ἀρετῇ, καὶ χαίρουσιν ἂν
 τῷ τοῖστω. σύνδεσμος δὲ τὰ τέκνα δοκεῖ εἶναι· διὸ θάπτον
 οἱ ἄτεκνοι διαλύονται· τὰ γὰρ τέκνα κοινὸν ἀγαθὸν ἀμ-
 φοῖν, συνέχει δὲ τὸ κοινόν. τὸ δὲ πῶς συμβιωτέον ἀνδρὶ
 πρὸς γυναῖκα καὶ ὅλως φίλῳ πρὸς φίλον, οὐδὲν ἕτερον
 30 φαίνεται ζητεῖσθαι ἢ πῶς δίκαιον· ἔ γὰρ ταυτὸν φαίνεται
 τῷ φίλῳ πρὸς τὸν φίλον καὶ τὸν ὀφειλῶν καὶ τὸν ἑταῖρον
 καὶ τὸν συμφοιτητὴν.
 15 Τριττῶν δ' ἑσῶν φιλιῶν, καθάπερ ἐν ἀρχῇ εἴρηται,
 καὶ καθ' ἐκάστην τῶν μὲν ἐν ἰσότητι φίλων ὄντων τῶν δὲ
 35 καθ' ὑπεροχὴν (καὶ γὰρ ὁμοίως ἀγαθοὶ φίλοι γίνονται καὶ
 ἀμεινῶν χεῖροισι, ὁμοίως δὲ καὶ ἡδεῖς, καὶ διὰ τὸ χρήσι-
 μον ἰσάζοντες ταῖς ὠφελείαις καὶ διαφέροντες), τοὺς ἴσους
 μὲν κατ' ἰσότητα δεῖ τῷ φιλεῖν καὶ τοῖς λοιποῖς ἰσάζειν,
 τοὺς δ' ἀνίσους τῷ ἀνάλογον ταῖς ὑπεροχαῖς ἀποδιδόναι.
 5 γίνονται δὲ τὰ ἐγκλήματα καὶ αἱ μέμψεις ἐν τῇ κατὰ
 τὸ χρήσιμον φιλίᾳ ἢ μόνῃ ἢ μάλιστα εὐλόγως. οἱ μὲν
 γὰρ δι' ἀρετὴν φίλοι ὄντες εὖ δρᾶν ἀλλήλους προθυμῶνται·
 τῆτο γὰρ ἀρετῆς καὶ φιλίας. πρὸς τοῦτο δ' ἀμιλλωμένῳ
 οὐκ ἔστιν ἐγκλήματα οὐδὲ μάχαι· τὸν γὰρ φιλοῦντα καὶ
 10 εὖ ποιοῦντα ὕδεις δυσχεραίνει, ἀλλ' ἐὰν ἢ χαριεῖς, ἀμεί-
 νεται εὖ δρῶν. ὁ δ' ὑπερβάλλων, τυγχάνων οὐ ἐφίεται,
 ἕκ ἂν ἐγκαλοῖ τῷ φίλῳ· ἐκάτερος γὰρ τῷ ἀγαθῷ ἐφί-
 εται. οὐ πάνυ δ' ἐδ' ἐν τοῖς δι' ἡδονῆν· ἅμα γὰρ ἀμφοῖν
 γίνεται οὐ ὀρέγονται, εἰ τῷ συνδιάγειν χαίρουσιν. γελοῖς
 15 δ' ἂν φαίνοιτο καὶ ὁ ἐγκαλῶν τῷ μὴ τέροντι, ἔξῃ μὴ
 συνδιημερεύειν. ἡ δὲ διὰ τὸ χρήσιμον ἐγκληματικὴ· ἐκ
 ὠφελείᾳ γὰρ χρώμενοι ἀλλήλοις αἰεὶ τῷ πλείονος δέονται,
 καὶ ἕλαττον ἔχειν οἴονται τῷ προσήκοντος, καὶ μέμψονται
 ὅτι οὐχ ὅσων δέονται τοσούτων τυγχάνουσιν ἀξιοὶ ὄντες· εἰ
 20 δ' εὖ ποῖντες ἔ δύνανται ἐπαρκεῖν τοσαῦτα ὅσων αἱ πεί-
 σχοντες δέονται. ἔοικε δὲ καθάπερ τὸ δίκαιόν ἐστι διττόν,
 τὸ μὲν ἀγραφον τὸ δὲ κατὰ νόμον, καὶ τῆς κατὰ τὸ
 χρήσιμον φιλίας ἢ μὲν ἠθικῆ ἢ δὲ νομικῆ εἶναι. γίνονται
 ἔν τὰ ἐγκλήματα μάλιστα ὅταν μὴ κατὰ τὴν αὐτὴν συ-
 25 ναλλάξωσι καὶ διαλύονται. ἔστι δὲ νομικὴ μὲν ἢ ἐπὶ
 ῥητοῖς, ἢ μὲν πάμπαν ἀγοραία ἐκ χειρὸς εἰς χεῖρα, ἢ
 δὲ ἐλευθεριωτέρα εἰς χρόνον, καθ' ὁμολογίαν δὲ τί ἀπὶ
 τίνος. δῆλον δ' ἐν ταύτῃ τὸ ὀφείλημα οὐκ ἀμφίλογον,
 φιλικὸν δὲ τὴν ἀναβολὴν ἔχει· διὸ παρ' ἐνόις ἕκ εἰς τίτων
 30 δίκαι, ἀλλ' οἴονται δεῖν ἐργεῖν τὰς κατὰ πῖσιν συναλλά-
 ξαντας. ἢ δ' ἠθικῆ ἕκ ἐπὶ ῥητοῖς, ἀλλ' ὡς φίλῳ δωρεῖται
 ἢ ὀτιδῆποτε ἄλλο. κομίζεσθαι δὲ ἀξιοὶ τὸ ἴσον ἢ πλεόν,
 ὡς οὐ δαδωκῶς ἀλλὰ χρήσας. οὐχ ὁμοίως δὲ συναλ-
 λάξας καὶ διαλυόμενος ἐγκαλεῖται. τοῦτο δὲ συμβαίνει
 35 διὰ τὸ βούλεσθαι μὲν πάντας ἢ τὰς πλείους τὰ καλά
 προαιρεῖσθαι δὲ τὰ ὠφέλιμα. καλὸν δὲ τὸ εὖ ποιεῖν μὴ

2. συνοικεῖσθαι L¹O¹. || 5. καὶ post ἀγαθὸν om K¹. || 7. καὶ post δὲ om M¹. || 9. αὐτῶν M¹. || ἐστίν om L¹. || ἐν om M¹. ||

10. ἐν post καὶ om M¹. || 11. ἐν om L¹M¹. || 12. ὑπάρχοντες ἐργεῖσθαι M¹. || ὡς M¹. || 15. ἐν om M¹. || 16. κατὰ φύσιν δαῖς
 ἢ φιλία M¹. || 18. ὅσῳ] καὶ ὅσῳ L¹M¹O¹. || 19. τεκνοποιεῖν K¹. || τοῖς ante ζώοις om M¹O¹. || 21. οἰκοῦσιν M¹. || 26. εἰ om K¹. ||
 γὰρ] δὲ M¹. || 29. βιωτέον K¹O¹, βιωτέον ἐστίν L¹. || 34. περιττῶν M¹. || 35. καὶ om M¹. || φίλων] τῶν φίλων K¹. || 36. γίνονται φίλοι M¹.

1. διὰ] οἱ διὰ L¹. || 4. τὸ O¹. || 5. γίνονται M¹. || 10. ἂν εἴη K¹. || ἀμείβεται N¹. || 12. ἕκαστος K¹L¹. || ὀρέγεται K¹L¹O¹. ||
 13. ταῖς O¹. || δι' om M¹. || 14. εἰ] ἐν K¹. || 15. μὴ σ.] μὴ σ. N¹. om μὴ M¹. || 16. συημερεύειν K¹M¹. || 17. πλείονος M¹. || 19. δαῖς
 O¹. || 20. τοιαῦτα M¹. || 23. ὠφελείας L¹M¹O¹. || 25. δὲ L¹, δ' ἢ M¹O¹. || ἢ om M¹. || 28. δὲ καὶ ἐν M¹. || ἀμφίβολον M¹. ||
 29. φιλικὴν L¹M¹O¹. || δὴ K¹. || περ K¹. || τίτων ἕκ εἰς M¹. || 31. ὡς φιλοδωρεῖται K¹. || 32. ὅτιν δὴποτε M¹. || ἄλλω M¹O¹. ||
 ἢ] καὶ M¹. || 33. δὲ] δὲ καὶ M¹. || 34. διαλυόμενος L¹.

ἵνα ἀντιπάθῃ, ὠφέλιμον δὲ τὸ εὐεργετῆσθαι. δυναμένω δὴ ἀνταποδοτέον τὴν ἀξίαν ὧν ἔπαθεν, καὶ ἐκόντι· ἄκοντα γὰρ φίλον οὐ ποιητέον. ὡς δὴ διαμαρτόντα ἐν τῇ ἀρχῇ καὶ εὖ παθόντα ὑφ' ἑἰς ἑδαι· ἔ γὰρ ὑπὸ φίλου, ἔδδ' δι' αὐτὸ τοῦτο δρώντος· καθάπερ ἔν ἐπὶ ῥητοῖς εὐεργετηθέντα 5 διαλυτέον. καὶ ὁμολογήσαι δ' ἂν δυνάμενος ἀποδώσειν· ἀδυνατῦντα δ' ἔδδ' ὁ δὲς ἠξίωσεν ἄν· ὡς' εἰ δυνατός, ἀποδοτέον. ἐν ἀρχῇ δ' ἐπισκεπτόν ὑφ' ἑἰς εὐεργετῆται καὶ ἐπὶ τίνι, ὅπως ἐπὶ τούτοις ὑπομένη ἢ μή. ἀμφισβήτησιν δ' ἔχει· πότερα δεῖ τῇ τοῦ παθόντος ὠφελείᾳ μετρεῖν καὶ 10 πρὸς ταύτην ποιῆσθαι τὴν ἀνταπόδοσιν, ἢ τῇ τῷ δράσαντος εὐεργεσίᾳ. οἱ μὲν γὰρ παθόντες τοιαῦτά φασι λαβεῖν παρὰ τῶν εὐεργετῶν ἅ μικρὰ ἦν ἐκείνοις καὶ ἐξῆν παρ' ἐτέρων λαβεῖν, κατασμικρίζοντες· οἱ δ' ἀνάπαλιν τὰ μέγιστα τῶν παρ' αὐτοῖς, καὶ ἅ παρ' ἄλλων ἐκ ἦν, καὶ ἐν 15 κινδύνοις ἢ τοιαύταις χρεῖαις. ἀρ' ἔν δια μὲν τὸ χρησιμὸν τῆς φιλίας ἕσης ἢ τῷ παθόντος ὠφέλεια μέτρον ἐστίν; ἕτος γὰρ ὁ δεόμενος, καὶ ἔπαρκεῖ αὐτῷ ὡς κομιούμενος τὴν ἴσην· τοσαύτη ἔν γεγνήσθαι ἢ ἐπικουρία ὅσον ἕτος ὠφέληται, καὶ ἀποδοτέον δὴ αὐτῷ ὅσον ἐπήυρατο, ἢ καὶ πλέον· 20 κάλλιον γάρ. ἐν δὲ ταῖς κατ' ἀρετὴν ἐγκλήματα μὲν ἐκ ἔστιν, μέτρῳ δ' ἔοικεν ἢ τῷ δράσαντος προαίρεσις· τῆς ἀρετῆς γὰρ καὶ τῷ ἦθος ἐν τῇ προαίρεσει τὸ κύριον.

16 Διαφέρονται δὲ καὶ ἐν ταῖς καθ' ὑπεροχὴν φιλίαις· ἀξιοῖ γὰρ ἑκάτερος πλέον ἔχειν, ὅταν δὲ τίττο γίγνηται, 25 διαλύεται ἢ φιλία. οἴεται γὰρ ὁ τε βελτίων προσήκειν αὐτῷ πλέον ἔχειν· τῷ γὰρ ἀγαθῷ νέμεσθαι πλέον· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ὠφελιμώτερος· ἀχρεῖον γὰρ ὄντα ἔ φασι δεῖν ἴσον ἔχειν· λειτεργίαν τε γὰρ γίνεσθαι καὶ ἢ φιλίαν, εἰ μὴ κατ' ἀξίαν τῶν ἔργων ἔσται τὰ ἐκ τῆς φιλίας· οἴονται 30 γάρ, καθάπερ ἐν χρημάτων κοινωνίᾳ πλείον λαμβάνουσιν οἱ συμβαλλόμενοι πλείον, ἔτω δεῖν καὶ ἐν τῇ φιλίᾳ. ὁ δ' ἐνδεὴς καὶ ὁ χείρων ἀνάπαλιν· φίλος γὰρ ἀγαθῷ εἶναι τὸ ἐπαρκεῖν τοῖς ἐνδεέσι· τί γάρ, φασίν, ὄφελος σκυδαίω ἢ δυνάστη φίλον εἶναι, μὴθὲν γε μέλλοντα ἀπολαύσειν; 35

ἔοικε δὲ ἑκάτερος ὀρθῶς ἀξιοῦν, καὶ δεῖν ἑκατέρῳ πλέον νέμειν ἐκ τῆς φιλίας, ἢ τῷ αὐτῷ δέ, ἀλλὰ τῷ μὲν ὑπερέχοντι τιμῆς, τῷ δ' ἐνδεεῖ κέρδους· τῆς μὲν γὰρ ἀρετῆς καὶ τῆς εὐεργεσίας ἢ τιμῆ γέρας, τῆς δ' ἐνδείας ἐπικουρία τὸ κέρδος. ἔτω δ' ἔχειν τίττο καὶ ἐν ταῖς πολιτείαις φαίνεται· ἔ γὰρ τιμᾶται ὁ μὴδὲν ἀγαθὸν τῷ κοινῷ κορίζων· τὸ κοινὸν γὰρ δίδεται τῷ τὸ κοινὸν εὐεργετῦντι, ἢ τιμῆ δὲ κοινόν. ἔ γὰρ ἔστιν ἅμα χρηματίζεσθαι ἀπὸ τῶν κοινῶν καὶ τιμᾶσθαι· ἐν πᾶσι γὰρ τὸ ἔλαττον οὐδεὶς ὑπομένει. τῷ δὲ περὶ χρήματα ἐλαττουμένῳ τιμὴν ἀπονέμωσι καὶ τῷ δωροδύκῳ χρήματα· τὸ κατ' ἀξίαν γὰρ ἐπανισοῖ καὶ σώζει τὴν φιλίαν, καθάπερ εἴρηται. ἔτω δὲ καὶ τοῖς ἀνισοῖς ὁμιλητέον, καὶ τῷ εἰς χρήματα ὠφελουμένῳ ἢ εἰς ἀρετὴν τιμὴν ἀνταποδοτέον, ἀνταποδιδόντα τὸ ἐνδεχόμενον. τὸ δυνατόν γὰρ ἢ φιλία ἐπιζητεῖ, ἢ τὸ κατ' ἀξίαν· οὐδὲ γὰρ ἔστιν ἐν πᾶσι, καθάπερ ἐν ταῖς πρὸς τὸς θεοὺς τιμαῖς καὶ τὸς γονεῖς· ἔδδ' γὰρ ἂν ποτε τὴν ἀξίαν ἀποδοίη, εἰς δύναμιν δὲ ὁ θεραπεύων ἐπικουρῆς εἶναι δοκεῖ. διὸ καὶ δόξαιεν ἐκ ἐξείναι υἱῷ πατέρα ἀπειπάσθαι, πατρὶ δ' υἱόν· ὀφείλοντα γὰρ ἀποδοτέον, οὐθὲν δὲ ποιήσας ἀξίον τῶν ὑπεργμένων δέδρακεν, ὡς' αἰεὶ ὀφείλει. οἷς δ' ὀφείλεται, ἐξουσία ἀφείναι· καὶ τῷ πατρὶ δὴ. ἅμα δ' ἴσως ἔδδ' ποτ' ἂν ἀποστῆναι δοκεῖ μὴ ὑπερβάλλοντος μοχθηρία· χωρὶς γὰρ τῆς φυσικῆς φιλίας τὴν ἐπικουρίαν ἀνθρωπικὸν μὴ διωθεῖσθαι. τῷ δὲ φευκτὸν ἢ οὐ σπυδαστὸν τὸ ἐπαρκεῖν, μοχθηρῷ ὄντι· εὖ πάσχειν γὰρ οἱ πολλοὶ βύλονται, τὸ δὲ ποιεῖν φεύγασιν ὡς ἀλυσιτελεῖς. περὶ μὲν ἔν τούτων ἐπὶ τοσούτων εἰρήσθω.

I.

Ἐν πάσαις δὲ ταῖς ἀνομοιοειδέσι φιλίαις τὸ ἀνάλογον ἰσάζει καὶ σώζει τὴν φιλίαν, καθάπερ εἴρηται, οἷον καὶ ἐν τῇ πολιτικῇ τῷ σκυτοτόμῳ ἀντὶ τῶν ὑποδημάτων καὶ τῷ ὑφάντῃ, καὶ τοῖς λα-

1. ἀντιπάθῃ M² || ο. κ. M² || καὶ ἐκόντι om K²O² || 5. εὐεργετηθέντος M² || 6. δυνάμενος M² || 7. διδῶς K² || δυνατόν K² || 9. ὑπομένοι M², ὑπομένη L² || 10. πότερα κὶ K² || 11. ἀπόδοσιν M² || 13. ἔν] ἦν παρ' M² || 16. ἢ] καὶ ἐν M² || 18. γὰρ] δὲ M², γὰρ καὶ O² || ὡς — 20. αὐτῷ om M² || 19. ὠφελείᾳ L²M²O² || 20. ἐπήυρατο H²N²O², ἀπήυρατο L²M², ἐφείρατο K² || καὶ om K² || 22. γὰρ ἀρετῆς M² || 27. νέμεσθαι πλείον O² || 28. ὁ om K²M² || φασί om L² || 30. οἴοντε K² || 31. πλείον L²O² || 32. πλέον L², πλείω O², om M² || δεῖν] δὲ M² || 34. φασίν om K² || 35. ἀπολαύσειν L².

1. δὲ] δ' οὖν K² || πλείον K² || 2. δεῖ om K² || 4. τῆς om M² || 7. τὸ post τῷ om K² || 8. γὰρ] δὲ O² || 10. δεῖ M² || ἀπονέμωσι τιμὴν L²O² || 12. τίτω K² || 13. εἰς post ἢ om M² || 14. ἀποδοτέον M² || ἀποδοτόντα K² || τὰ ἐνδεχόμενα K²L² || 16. θεῶς om L² || 17. τὸς om M² || τὴν ἀξίαν ποτ' ἂν K²M² || 18. ὁ om L² || 20. ἐφείρατο L²O² || δὲ] γὰρ M² || 22. ἀφείναι K²M² || 23. δοκεῖ L²M² || 24. ὠφελείας K² || τῇ] τούτω δὲ τὴν M² || 25. ἐπίφευκτον M²N² || σπυδαστὸν O² || 27. ἔν om M²N² || 32. ἀπάσας L²O² || ἀνομοιοειδέσι L²M² || 34. καὶ om M².

κοῖς. ἐνταῦθα μὲν ἔν πετέρισαι κοινὸν μέτρον τὸ νόμισμα, καὶ πρὸς τὸτο δὴ πάντα ἀναφέρεται, καὶ τότε μετρεῖται· ἐν δὲ τῇ ἐρωτικῇ ἐπίστε μὲν ὁ ἐραστῆς ἐγκαλεῖ ὅτι ὑπερφιλῶν ἐκ ἀντιφιλεῖται, ἔθελον ἔχων φιλητὸν, εἰ ὅπως ἐτυχεν, πολλάκις δ' ὁ ἐρώμενος ὅτι πρότερον ἐπαγγελόμενος πάντα νῦν ἔθελον ἐπιτελεῖ. συμβαίνει δὲ τὰ τριαῦτα, ἐπειδὴν ὁ μὲν δι' ἡδονὴν τὸν ἐρώμενον φιλεῖ, ὁ δὲ διὰ τὸ χρησιμον τὸν ἐραστὴν, ταῦτα δὲ μὴ ἀμφισβητῆσαι ὑπάρχει. διὰ ταῦτα γὰρ τῆς φιλίας οὐσίας διαλύσις γίνεσθαι, ἐπειδὴν μὴ γίνεσθαι ὡς ἕνεκα ἐφύλων· ἡ γὰρ αὐτὸς ἐξεργον ἀλλὰ τὰ ὑπάρχοντα, ἢ μόνιμα ὄντα· διὸ τριαῦται καὶ αἱ φιλίαι. ἡ δὲ τῶν ἡθῶν καθ' αὐτὴν ὅσα μένει, καθάπερ εἴρηται. διαφέρονται δὲ καὶ ὅταν ἕτερα γίγηται αὐτοῖς καὶ μὴ ὡς ὀρέγονται· ὁμοίον γὰρ τῷ μὴ ἐν γίγησθαι, ὅταν οὐ ἐφίεται μὴ τυχεράνῃ, οἷον καὶ τῷ κίθαρωδῶ ὁ ἐπαγγελλόμενος, καὶ ὅσα ἄμεινον ἄσειον, τοσούτω πλείω· εἰς ἕω δ' ἀπαιτοῦνται τὰς ὑποσχέσεις ἀπὸ ἡδονῆς ἡδονῆν ἀποδεδυκέναι ἔφη. εἰ μὲν ἔν ἐκάτερος τοῦτο ἐξῆλτο, ἰκανῶς ἂν εἶχεν· εἰ δ' ὁ μὲν τέρψιν ὁ δὲ κέρδος, καὶ ὁ μὲν ἔχει ὁ δὲ μὴ, οὐκ ἂν εἴη τὸ κατὰ τὴν κοινωσίαν καλῶς· ὡς γὰρ δόξομενος τυχεράνῃ, τούτοις καὶ προσέχει, κἀκείνου γε χάριν ταῦτα δώσει. τὴν ἀξίαν δὲ πότερὶ τάξει ἐστί, τοῦ προίεμεν ἢ τῷ προλαβόντος; ὁ γὰρ προίεμενος εἰς ἐπιτρέπειν ἐκείνῳ. ἔπερ φασὶ καὶ Πρωταγόραν ποιεῖν· ὅτε γὰρ διδάξειεν ἀθήποτε, τιμῆσαι τὸν μαθόντα ἐκέλευεν ὅσοι δοκεῖ ἀξία ἐπίσασθαι, καὶ ἐλάμβανε τοσούτον. ἐν τοῖς τοιούτοις δ' ἐπίσας ἀρέσκει τὸ "μισθὸς δ' ἀνδρῶν" οἱ δὲ προλαβόντες τὸ ἀργύριον, εἴτα μὴ ἐν κοινῶντες ὡς ἐφασαν, διὰ τὰς ὑπερβολὰς τῶν ἐπαγγελῶν, εἰκότως ἐν ἐγκλήμασι γίνονται· ἢ γὰρ ἐπιτελοῦσιν ἢ ὠμολόγησαν. τὸτο δ' ἴσως ποιεῖν οἱ σιφισαὶ ἀναγκάζονται διὰ τὸ μὴ ἐθένα ἂν δοῦναι ἀργύριον ὡς ἐπίσανται. ὅτοι μὲν ἔν ὡς ἐλαβον τὸν μισθόν, μὴ κοινῶντες εἰκότως ἐν ἐγκλήμασιν εἰσιν· ἐν οἷς δὲ μὴ γίγηται διομολογία τῆς ὑπεργίας, οἱ μὲν δι' αὐτὸς προίεμενοι εἴρηται ὅτι ἀνέγκλητοι· τοιαύτη γὰρ ἢ κατ' 35

ἀρετὴν φιλία. τὴν ἀμοιβὴν τε ποιεῖν κατὰ τὸν προίεμενον· αὐτὴ γὰρ τοῦ φύλου καὶ τῆς ἀρετῆς. ἔτι δ' εἰσὶ καὶ τοῖς φιλοσοφίας κοινωτήσασιν· ἢ γὰρ πρὸς χρῆμα ἢ ἀξία μετρεῖται, τιμὴ τ' ἰσέροσκις ἢ ἂν γένεσσι, ἀλλ' ἴσως ἰκανόν, καθάπερ καὶ πρὸς θεοῖς καὶ πρὸς γυναικῶν, πὸ ἐνδεχόμενον. μὴ τοιαύτης δ' οὐσίας τῆς δόσεως ἀλλ' ἐπί τινι, μάλιστα μὲν ἴσως δεῖ τὴν ἀπαποδοσὴν γίγησθαι δοκῶσαν ἀμφὸν κατ' ἀξίαν εἶναι, εἰ δὲ τῶς μὴ συμβαίνει, οὐ μόνον ἀναγκαῖον δόξειεν ἂν τὸν προέχοντα τάττει, ἀλλὰ καὶ δίκαιον· ὅσον γὰρ εὐτεσ ὠφελῆθη ἢ ἀσθ' ὅσω τὴν ἡδονὴν εἴλετ' ἂν, τοσούτων ἀντιδασίων ἔχει τὴν παρὰ τούτῳ ἀξίαν· καὶ γὰρ ἐν τοῖς ὠνίοις ἔτω φαίνεται γυρίμενον, ἐνιαχῶ τ' εἰσὶ νόμοι τῶν ἐκαστῶν συμβολαῖον δίκαιον μὴ εἶναι ὡς δέον, ὡ ἐπίστευτε, διαλυθῆναι πρὸς τούτων καθάπερ ἐκοινωτήσασιν. ὡ γὰρ ἐπετρέφθη, τῶτον εἶναι ἀκαίωτερον εἶναι τάξει τῷ ἐπιτρέφαντες. τὰ πολλὰ γὰρ ἢ τοῦ ἔν τιμῶσιν οἱ ἔχοντες καὶ οἱ βολόμενοι λαβῶν τὰ γὰρ οἰκεία καὶ ἂ διδάσασιν ἐκάστω φαίνεται πολλῶ ἀξία· ἀλλ' ὁμοῖον ἢ ἀμοιβὴ γίνεσθαι πρὸς τοῦτον ὅσον ἂν τῶντων οἱ λαβόντες. δεῖ δ' ἴσως ἢ τοσούτω τιμῶν ὅσω ἔχοντα φαίνεται ἀξίον, ἀλλ' ὅσο πρὶν ἔχειν ἐτίμα.

Ἀπορίαν δ' ἔχει καὶ τὰ τοιαῦτα, εἰσὶν πότερὶ δὴ πάντα τῷ πατρὶ ἀποδέμεν καὶ κείεσθαι, ἢ κἀμῶντα μὲν ἰατρῶ κειεσθαι, στρατηγῶν δὲ χειροστυνητῶν τῶν πολέμοιόν· ὁμοῖως δὲ φίλῳ μᾶλλον ἢ στυδαῖον ὑπεριετιεσθαι, καὶ εὐεργετῆ ἀνταποδοτέον χάριν μᾶλλον ἢ ἐταίρω δότεον, ἐὰν ἀμφὸν μὴ ἐνδεχῆται· ἀρ' ἔν πάντα τὰ τοιαῦτα ἀπρεβῶς μὲν διορίσαι ἢ βῆδισιν; πολλὰς γὰρ καὶ παντοίας ἔχει διαφορὰς καὶ μεγέθει καὶ μικρότητι καὶ τῷ καλῶ καὶ ἀναγκαῖον. ὅτι δ' ἢ πάντα τῷ αὐτῷ ἀποδοτέον, εὐκ ἀδελον. καὶ τὰς μὲν εὐεργεσίας ἀνταποδοτέον ὡς ἐπὶ τὸ πάλυ μᾶλλον ἢ χαριστέον ἐταίροις, καὶ ὡσπερ δάνειον, ὡ ἐφῆλει ἀποδοτέον μᾶλλον ἢ ἐταίρω δότεον. ἴσως δ' ἰδὲ τῶ αἰεῖ, οἷον τῷ λυτρωθέντι παρὰ ληστῶν πότερον τὸν λυτῶμενον ἀντιλυτρωτέον, καὶ ὡσπερ οὐδ' ἢ, ἢ καὶ μὴ ἐλασπέτι

2. καὶ add L¹. || 3. M¹. || 4. ἰδὲ M¹. || 5 et 15. ἐπαγγελλόμενος L¹. || 8. ὑπέροσκι N¹. || 10. ὡσπερ K¹. || 13. καὶ καὶ] δ K¹. || 14. τοῦ K¹. || 16. ἄσειον] εἰσὶν K¹. || εἰς ἔω] ὁμοῖον K¹. || 19. ἂν ὅση M¹. || 20. τὰ K¹. || τὴν ὅση L¹. || 21. καὶ ὅση M¹. || 22. τὰ εἰσὶν O¹. || 23. προλαβόντος K¹. || 25. μαθόντα L¹O¹. || 27. ἀρετῆς ἰσῶς M¹. || τῶ] τε ὁ K¹. || post ἀρετῆς L¹ M¹ ἄριστος ἔτω, K¹ versus a dimidium vacuum. || 28. προλαβόντος K¹L¹O¹. || τὸ ὅση L¹O¹. || ἔπειτα O¹. || ἐφῆσεν M¹. || 29. ἐγκλήματι M¹. || 31. ἀναγκάζοντες L¹. || 33. γίνονται L¹. || 34. γίγηται L¹O¹.

3. φιλίας M¹. || 5. ἴσως ὁ ἰκανόν K¹. || καὶ post καθάπερ ὅση K¹. || πρὸς ante γυναικῶν ὅση O¹. || τῶ] τότε O¹. || 7. δότεον ὅση M¹. || 8. συμβαίνει K¹. || 9. τῶσιν L¹O¹. || 10. γὰρ] γὰρ ἂν K¹O¹. || 11. παρὰ M¹. || 12. ὅση] τῶ M¹. || 13. ὡ M¹. || 20. λαμβάνοντες K¹L¹O¹. || τοσούτων ἢ ὅση K¹. || 22. τοιαῦτα K¹L¹O¹. || πότερον K¹. || 24. τρεῖσιν L¹O¹, τρεῖσιν K¹. || 26. ὅση] πρὸς K¹. || 27. ἀμφὸν K¹. || 28. γὰρ] δὲ M¹. || 29. μικρότητι M¹. || καὶ τῶ ἀναγκαῖον M¹. || 31. ὡς ὅση M¹. || 32. ἢ — 33. μᾶλλον ὅση M¹. || 32. καὶ ὅση K¹. || δ' ἄμεινον K¹. || 34. πότερὶ K¹. || λυτρωθέντι M¹.

ἀπαιτοῦντι δὲ ἀποδοτέον, ἢ τὸν πατέρα λυτρωτέον; δόξειε γὰρ ἂν καὶ ἑαυτῷ μᾶλλον τὸν πατέρα. ὅπερ ἔν εἰρηται, καθόλου μὲν τὸ ὀφείλημα ἀποδοτέον, εἰ δ' ὑπερτεῖν ἢ δόσις τῷ καλῷ ἢ τῷ ἀναγκαίῳ, πρὸς ταῦτ' ἀποκλιτέον· ἐνίοτε γὰρ ὑδ' ἐστὶν ἴσον τὸ τὴν προὔπαρχὴν ἀμείψασθαι, 5 ἐπειδὴν ὁ μὲν σπυδαῖον εἰδῶς εὖ ποιήσῃ, τῷ δὲ ἢ ἀνταπόδοσις γίγνηται, ὃν οἶεται μοχθηρὸν εἶναι. ὑδὲ γὰρ τῷ δανείσαντι ἐνίοτε ἀντιδανειστέον· ὁ μὲν γὰρ οἰόμενος κομμεῖσθαι ἐδάνεισεν ἐπεικεῖ ὄντι, ὁ δ' ἐκ ἐλπίζει κομμεῖσθαι παρὰ πονηρῷ. εἴτε τοῖνον τῇ ἀληθείᾳ ἔτως ἔχει, ἐκ ἴσον 10 τὸ ἀξίωμα· εἴτ' ἔχει μὲν μὴ ἔτως οἰονται δέ, ἐκ ἂν δόξαιεν ἄτοπα ποιεῖν. ὅπερ ἔν πολλὰκις εἰρηται, οἱ περὶ τὰ πάθη καὶ τὰς πράξεις λόγοι ὁμοίως ἔχουσι τὸ ὠρισμένον τοῖς περὶ ἅ εἰσιν. ὅτι μὲν ἔν ἔ ταῦτὰ πᾶσιν ἀποδοτέον, ὑδὲ τῷ πατρὶ πάντα, καθάπερ οὐδὲ τῷ Διὶ θύεται, οὐκ 15 ἀδελον· ἐπεὶ δ' ἕτερα γονεῦσι καὶ ἀδελφοῖς καὶ ἐταίροις καὶ εὐεργέταις, ἐκάστοις τὰ οἰκία καὶ τὰ ἀρμόττοντα ἀπονεμητέον. οὕτω δὲ καὶ ποιεῖν φαίνονται· εἰς γάμους μὲν γὰρ καλῶσι τὸς συγγενεῖς· τῶτοις γὰρ κοινὸν τὸ γένος καὶ αἰ περὶ τῶτο δὴ πράξεις· καὶ εἰς τὰ κήδη δὲ μάλις 20 οἰονται δεῖν τὸς συγγενεῖς ἀπαντᾶν διὰ ταῦτό. δόξειε δ' ἂν τροφῆς μὲν γονεῦσι δεῖν μάλις· ἐπαρκεῖν, ὡς ὀφείλοντας, καὶ τοῖς αἰτίοις τοῦ εἶναι κάλλιον ὃν ἢ ἑαυτοῖς εἰς ταῦτ' ἐπαρκεῖν. καὶ τιμὴν δὲ γονεῦσι καθάπερ θεοῖς, οὐ πᾶσαν δέ· ὑδὲ γὰρ τὴν αὐτὴν πατρὶ καὶ μητρὶ· οὐδ' αὖ 25 τὴν τῷ σοφῷ ἢ τῷ στρατηγῷ, ἀλλὰ τὴν πατρικὴν, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν μητρικὴν. καὶ παντὶ δὲ τῷ πρεσβυτέρῳ τιμὴν τὴν καθ' ἡλικίαν, ὑπαναστάσει καὶ κατακλίσει καὶ τοῖς τοιούτοις. πρὸς ἐταίρους δ' αὖ καὶ ἀδελφῶς παρρησίαν καὶ ἀπάντων κοινότητα. καὶ συγγενεῖσι δὴ καὶ φυλέταις καὶ 30 πολίταις καὶ τοῖς λοιποῖς ἅπασιν αἰεὶ πειρατέον τὸ οἰκεῖον ἀπονέμειν, καὶ συγκρίνειν τὰ ἐκάστοις ὑπάρχοντα κατ' οἰκειότητα καὶ ἀρετὴν ἢ χρῆσιν. τῶν μὲν ἔν ὁμογενῶν βῆσιν ἢ κρίσις, τῶν δὲ διαφερόντων ἐργωδεστέρα. ἔ μὴν διὰ γε τῶτο ἀποσατέον, ἀλλ' ὡς ἂν ἐνδέχεται, ἔτω διοριζέον. 35

3 Ἐχει δ' ἀπορίαν καὶ περὶ τῷ διαλύεσθαι τὰς φιλίας

ἢ μὴ πρὸς τὸς μὴ διαμένοντας. ἢ πρὸς μὲν τὸς διὰ τὸ χρήσιμον ἢ τὸ ἡδὺ φίλους ὄντας, ἔταν μηκέτι ταῦτ' ἔχουσιν, ὑδὲν ἄτοπον διαλύεσθαι; ἐκείνων γὰρ ἦσαν φίλοι· ὡν ἀπολιπόντων εὐλογον τὸ μὴ φιλεῖν. ἐγκαλέσειε δ' ἂν τις εἰ διὰ τὸ χρήσιμον ἢ τὸ ἡδὺ ἀγαπῶν προσποιεῖτο διὰ τὸ ἦθος· ὅπερ γὰρ ἐν ἀρχῇ εἵπομεν, πλείσται διαφοραὶ γίγνονται τοῖς φίλοις, ὅταν μὴ ὁμοίως οἰῶνται καὶ ὡσι φίλοι. ὅταν μὲν ἔν διαψευσθῇ τις καὶ ὑπολάβῃ φιλεῖσθαι διὰ τὸ ἦθος, μὴθὲν τοῖστων ἐκείνυ πρᾶττοντος, ἑαυτὸν δίκαιον ἐγκαλεῖν τῷ ἀπατήσαντι, καὶ μᾶλλον ἢ τοῖς τὸ νόμισμα κιβδηλεύουσιν, ὅσῳ περὶ τιμιώτερον ἢ κακουργία. εἰ δ' ἀποδέχεται ὡς ἀγαθόν, γένηται δὲ μοχθηρὸς καὶ δοκῆ, ἄρ' ἔτι φιλητέον; ἢ ἔ δυνατόν, εἶπερ μὴ πᾶν φιλητὸν ἀλλὰ τὰγαθόν; ἔτε δὲ φιλητέον πονηρὸν ἔτε δεῖ· φιλοπότηνον γὰρ ἔ χρῆ εἶναι, ὑδ' ὁμοιωσθαι φαύλω· εἰρηται δ' ὅτι τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ φίλον. ἄρ' ἔν εὐθὺς διαλυτέον; ἢ ἔ πᾶσιν, ἀλλὰ τοῖς ἀνιάτοις κατὰ τὴν μοχθηρίαν; ἐπανόρθωσιν δ' ἔχουσι μᾶλλον βοηθητέον εἰς τὸ ἦθος ἢ τὴν ὄσταν, ὅσῳ βέλτιον καὶ τῆς φιλίας οἰκειότερον. δόξειε δ' ἂν ὁ διαλυόμενος ὑδὲν ἄτοπον ποιεῖν· ἔ γὰρ τῷ τοιούτῳ φίλος ἦν· ἀλλοιωθέντα ἔν ἀδυνατῶν ἀνασῶσαι ἀφίσταται. εἰ δ' ὁ μὲν διαμῆνοι ὁ δ' ἐπεικεῖστος γένοιτο καὶ πολὺ διαλλάττοι τῇ ἀρετῇ, ἄρα χρῆστέον φίλω, ἢ ἐκ ἐνδέχεται; 25 ἐν μεγάλῃ δὲ διαστάσει μάλιστα δῆλον γίνεταί, οἶον ἐν ταῖς παιδικαῖς φιλίαις· εἰ γὰρ ὁ μὲν διαμῆνοι τὴν διάνοϊαν παῖς ὁ δ' ἀνὴρ εἴη οἶος κράτις, πῶς ἂν εἶεν φίλοι μὴτ' ἀρεσκόμενοι τοῖς αὐτοῖς μὴτε χαίροντες καὶ λυπόμενοι; οὐδὲ γὰρ περὶ ἀλλήλους ταῦθ' ὑπάρξει αὐτοῖς, ἀνευ δὲ τούτων οὐκ ἦν φίλους εἶναι· συμβιοῦν γὰρ οὐχ οἶδόν τε. εἰρηται δὲ περὶ τούτων. ἄρ' οὖν ὑδὲν ἀλλοιότερον πρὸς αὐτὸν ἐκτέον ἢ εἰ μὴ ἐγεγόνει φίλος μηδέποτε; ἢ δεῖ μνεῖαν ἔχειν τῆς γενομένης συνηθείας, καὶ καθάπερ φίλοις μᾶλλον ἢ ὀθνεῖοις οἰόμεθα δεῖν χαρίζεσθαι, ἔτω καὶ τοῖς 35 γενομένοις ἀπονεμητέον τι διὰ τὴν προγεγενημένην φιλίαν, ὅταν μὴ δι' ὑπερβολὴν μοχθηρίας ἢ διάλυσις γένηται.

5. ἐκ *M*². || τὴν] τὴν ἑτέρου *M*². || 7. γίνεταί *O*². || 10. ἔχει *K*². || 11. δόξειεν *M*²*O*². || 17. ἀρμόζοντα *L*²*O*². || 19. μὲν om *M*². || τὸ γένος κοινὸν *O*². || 23. δὴ] ὅτῳς ἂν *L*², om *K*²*M*²*O*². || 24. γονεῦσι om *L*². || θεοῖς] καὶ θεοῖς *L*²*O*². || 25. δὴ] δὲ γονεῦσιν *L*² *M*²*O*². || 26. ἢ] ἢ τὴν *K*². || 27. τὴν om *K*²*O*². || δὴ *K*². || 28. τὴν om *K*². || ὑπαναστάσει ἢ καὶ *K*². || 29. αὖ om *L*². || 30. πάντων *L*²*O*². || δὴ *M*². || 31. πειρατέον αἰεὶ *L*²*O*². || 33. βῆσιν *M*².

1. μὴ post τὸς om *M*². || 4. ἐγκαλέσει *K*². || 5. ἢ] ἢ διὰ *L*². || 6. ἔ *K*²*L*². || 9. ἐκείνυ τοῖστων *O*². || αὐτὸν *L*². || 12. περ *K*². || 14. δοκᾷ ἀρετῇ φιλητέον *K*². || ἢ ἔ] ἢ *M*². || φιλητέον *O*². || 15. δὴ] γὰρ *M*². || ἔτε δεῖ φιλοπότηνον om *K*². || 20. ἴσον *M*². || 21. τῷ] τούτῳ ἢ *K*²*M*². || 22. ἔν] δὲ *L*²*O*². || 23. διαμῆνει *L*². || γένοιτο *K*²*M*². || 24. διαλλάττει *L*². || 26. ταῖς ἐκ παιδικῆς φιλίας *N*². || διαμῆνει *L*². || 30. φίλος *L*². || 35. προγεγενημένη *K*²*M*². || 36. ἔτε *L*². || μὴδὲ *M*². || ἢ solus *N*².

4 Τα φιλικὰ δὲ τὰ πρὸς τοὺς φίλους, καὶ οἷς αἱ φι-
λίας ὀρίζονται, ἔοικεν ἐκ τῶν πρὸς ἑαυτὸν ἐληλυθῆναι. τι-
θέασι γὰρ φίλον τὸν βουλόμενον καὶ πράττοντα τάγαθὰ
ἢ τὰ φαινόμενα ἐκεῖν ἕνεκα, ἢ τὸν βυλόμενον εἶναι καὶ
ζῆν τὸν φίλον αὐτῷ χάριν· ὅπερ αἱ μητέρες πρὸς τὰ τέ-
κνα πεπόνθασι, καὶ τῶν φίλων οἱ προσκεκρυκότες. οἱ δὲ
τὸν συνδιάγοντα καὶ ταῦτ' αἰρήμενον, ἢ τὸν συναλγῶντα
καὶ συγχαίροντα τῷ φίλῳ· μάλιστα δὲ καὶ τοῦτο περὶ
ταῖς μητέρας συμβαίνει. τούτων δὲ τινι καὶ τὴν φιλίαν
ὀρίζονται. πρὸς ἑαυτὸν δὲ τῶν ἑκαστος τῷ ἐπιεικῆ ὑπάρ-
χει, τοῖς δὲ λοιποῖς, ἢ τοιοῦτοι ὑπολαμβάνουσιν εἶναι.
ἔοικε γὰρ, καθάπερ εἴρηται, μέτρον ἐκάσῳ ἢ ἀρετῇ καὶ
ὁ σπουδαῖος εἶναι. οὗτος γὰρ ὁμογνωμονεῖ αὐτῷ, καὶ τῶν
αὐτῶν ὀρέγεται κατὰ πᾶσαν τὴν ψυχὴν, καὶ βούλεται
δὴ αὐτῷ τάγαθὰ καὶ τὰ φαινόμενα καὶ πράττει (τοῦ
γὰρ ἀγαθοῦ τάγαθὸν διαπονεῖν) καὶ αὐτοῦ ἕνεκα· τοῦ
γὰρ διανοητικοῦ χάριν, ὅπερ ἕκαστος εἶναι δοκεῖ. καὶ ζῆν
δὲ βούλεται ἑαυτὸν καὶ σώζεσθαι, καὶ μάλιστα τοῦτο ὧ
φρονεῖ· ἀγαθὸν γὰρ τῷ σπουδαίῳ τὸ εἶναι. ἕκαστος δ'
αὐτῷ βύλεται τάγαθὰ, γενόμενος δ' ἄλλος οὐδεὶς αἰρεῖ-
ται πάντ' ἔχειν ἐκεῖνο τὸ γενόμενον· ἔχει γὰρ καὶ νῦν ὁ
θεὸς τάγαθόν, ἀλλ' ὧν ὅ τι ποτ' ἐστίν. δοῦξει δ' ἂν τὸ νοῦν
ἕκαστος εἶναι, ἢ μάλιστα. συνδιάγειν τε ὁ τοιοῦτος αὐτῷ
βούλεται· ἡδέως γὰρ αὐτὸ ποιεῖ· τῶν τε γὰρ πεπραγμέ-
νων ἐπιτερπεῖς αἱ μνήμαι, καὶ τῶν μελλόντων ἐλπίδες
ἀγαθαί· αἱ τοιαῦται δ' ἡδέϊαι. καὶ θεωρημάτων δ' εὐπορεῖ
τῇ διανοίᾳ, συναλγεῖ τε καὶ συνήδεται μάλιστα ἑαυτῷ·
πάντοτε γὰρ ἐστὶ τὸ αὐτὸ λυπηρόν τε καὶ ἡδύ, καὶ οὐκ
ἄλλοτ' ἄλλο· ἀμεταμέλητος γὰρ ὡς εἰπεῖν. τῷ δὲ πρὸς
αὐτὸν μὲν ἕκαστα τούτων ὑπάρχειν τῷ ἐπιεικῆ, πρὸς δὲ
τὸν φίλον ἔχειν ὥσπερ πρὸς ἑαυτὸν (ἔστι γὰρ ὁ φίλος
ἄλλος αὐτός), καὶ ἡ φιλία τούτων εἶναι τι δοκεῖ, καὶ
φίλοι οἷς ταῦθ' ὑπάρχει. πρὸς αὐτὸν δὲ πότερόν ἐστιν ἢ
οὐκ ἐστὶ φιλία, ἀφείσθω ἐπὶ τοῦ παρόντος· δοῦξει δ' ἂν
ταύτῃ εἶναι φιλία, ἢ ἐστὶ δύο ἢ πλείω ἐκ τῶν εἰρημέ-

νων, καὶ ὅτι ἡ ὑπερβολὴ τῆς φιλίας τῇ πρὸς αὐτὸν ὁμοῖ-
ται. φαίνεται δὲ τὰ εἰρημένα καὶ τοῖς πολλοῖς ὑπάρχειν,
καίπερ οὔσι φαῦλοισ. ἀρ' οὖν ἢ ἀρέσκουσιν ἑαυτοῖς καὶ
ὑπολαμβάνουσιν ἐπιεικῆς εἶναι, ταύτῃ μετέχουσιν αὐτῶν;
ἐπεὶ τῶν γε κομιδῇ φαύλων καὶ ἀνοσιουργῶν οὐθενὶ ταῦθ'
ὑπάρχει, ἀλλ' οὐδὲ φαίνεται. σχεδὸν δὲ οὐδὲ τοῖς φαύ-
λοισ· διαφέρονται γὰρ ἑαυτοῖς, καὶ ἐτέρων μὲν ἐπιθυμῶ-
σιν ἄλλα δὲ βούλονται, οἷον οἱ ἀκρατεῖς· αἰροῦνται γὰρ
ἀντὶ τῶν δοκούντων ἑαυτοῖς ἀγαθῶν εἶναι τὰ ἡδέα βλα-
βερά ὄντα· οἱ δ' αὖ διὰ δειλίαν καὶ ἀργίαν ἀφίστανται
τῷ πράττειν ἂ οἴονται ἑαυτοῖς βέλτερα εἶναι· οἷς δὲ πολλὰ
καὶ δεινὰ κέπρακται διὰ τὴν μοχθηρίαν, μισοῦσί τε καὶ
φεύγουσι τὸ ζῆν καὶ ἀναιροῦσιν ἑαυτούς. ζητοῦσί τε εἰ
μοχθηροὶ μεθ' ὧν συνδιημερεύουσιν, αὐτὸς δὲ φεύγουσ·
ἀναμιμνήσκονται γὰρ πολλῶν καὶ δυσχερῶν, καὶ τοιαῦθ'
ἕτερα ἐλπίζουσι, καθ' ἑαυτούς ὄντες, μεθ' ἐτέρων δ' ἔστι
ἐπιλανθάνονται. οὐθέν τε φιλητὴν ἔχοντες οὐθέν φιλικῶς
πάσχουσι πρὸς ἑαυτούς. οὐδὲ δὴ συγχαίρουσιν ἐδὲ συναλ-
γοῦσιν οἱ τοιοῦτοι ἑαυτοῖς· γασιάζει γὰρ αὐτῶν ἡ ψυχὴ
καὶ τὸ μὲν διὰ μοχθηρίαν ἀλγεῖ ἀπεχόμενον τινῶν, τὸ
δ' ἡδέεται, καὶ τὸ μὲν δεῦρο τὸ δ' ἐκείσε ἔλκει ὥσπερ δια-
σπῶντα. εἰ δὲ μὴ οἷόν τε ἅμα λυπεῖσθαι καὶ ἡδεσθαι,
ἀλλὰ μετὰ μικρόν γε λυπεῖται ὅτι ἦσθη, καὶ οὐκ ἂν
ἐβούλετο ἡδέα ταῦτα γενέσθαι αὐτῷ· μεταμελείας γὰρ
οἱ φαῦλοι γέμουσιν. οὐ δὴ φαίνεται ὁ φαῦλος ἐδὲ πρὸς
ἑαυτὸν φιλικῶς διακεῖσθαι διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν φιλητὴν. εἰ
δὴ τὸ ἔτως ἔχειν λίαν ἐστὶν ἄθλιον, φευκτέον τὴν μοχθη-
ρίαν διατεταμένως καὶ πειρατέον ἐπιεικῆ εἶναι· ἔτω γὰρ
καὶ πρὸς ἑαυτὸν φιλικῶς ἂν ἔχοι καὶ ἐτέρῳ φίλος γένοιτο.

Ἡ δ' εὐνοία φιλία μὲν ἔοικεν, ἢ μὴν ἐστὶ γε φιλία· 5
γίνεται γὰρ εὐνοία καὶ πρὸς ἀγνωστας καὶ λανθάνουσα, φι-
λία δ' οὐ. καὶ πρότερον δὲ ταῦτ' εἴρηται. ἀλλ' οὐδὲ φί-
λησίς ἐστιν· οὐ γὰρ ἔχει διάτασιν οὐδ' ὄρεξιν, τῇ φιλησει
δὲ ταῦτ' ἀκολουθεῖ. καὶ ἡ μὲν φίλησις μετὰ συνηθείας, ἢ
δ' εὐνοία καὶ ἐκ προσπαίης, οἷον καὶ περὶ τοὺς ἀγωνιστὰς

2. τὰ πρὸς] καὶ πρὸς O². || φίλους πέλας καὶ ὅσαι φιλίας K². || 2. αὐτὸν K². || 5. τῶν φίλων K²O². || 6. οἱ μὴ προσκεκρυκότες L². || 7. ἢ om K². || 9. τινι τὰ κατὰ τὴν M². || 10. ὑπερέχει M². || 12. δὲ M²O². || 14. τὴν om M²N². || τύχην M². || 16. διαπονεῖ K². || 20. αἰρεῖται οὐδὲς K². || 22. ἀλλ' οἷον ὁπότ' K². || 23. ἢ om K²M². || 24. αὐτῷ corr L²O². || 25. μνήμαι K²M². || 28. πάντῃ O². || 29. ἄλλω K². || ἀμετάβλητος M². || 30. μὲν add M². || 31. περ om L². || αὐτὸν K²M². || 32. αὐτός om O². || καὶ ante ἢ om K². || 34. ἂν τισιν αὐτῇ M². || 35. εἶναι ἢ φιλία L²O². || ἢ οὐκ ἐστὶ M². || ἐκ] ἢ ἐκ K².

3. ἢ τ' ἀρέσκουσιν K². || 7. διαφέρουσι M². || 11. οἴονται καλὰ ἑαυτοῖς μάλιστα εἶναι M². || 12. διὰ] καὶ διὰ K²M². || μισοῦνται καὶ φεύγουσι K², μισοῦνται φεύγουσι M²N². || 14. συμμερεύουσιν K². || 15. ἕτερα τοιαῦτα ἐλπίζουσι L²O², τοιαῦθ' ὑπερελπίζουσι M². || 17. οὐδὲ L². || 19. ἑαυτοῖς οἱ τοιοῦτοι L²O². || 20. τότε L²O², om K². || μὲν om K². || ἀπεχόμενος L². || τοτὰ L²O². || 22. οἴεται M². || 24. ταῦτα ἡδέα L², τὰ ἡδέα ταῦτα M². || μεταμελείας — 26. ἑαυτὸν om M². || 26. αὐτὸν K². || 29. καὶ ante πρὸς om K²M². || 30. φιλιᾷ] φιλικῶ K². || 32. τοιαῦτ' K²M². || 35. τροπαίης M².

συμβαίνει· εὔνοι γὰρ αὐτοῖς γίνονται καὶ συνθέλυσιν, συμ-
 πράξαιεν δ' ἂν οὐθέν· ὅπερ γὰρ εἶπομεν, πρόσκαιώς εὔνοι
 γίνονται καὶ ἐπιπολαιώς ἐέργουσιν. ἔοικε δὲ ἀρχὴ φιλίας
 εἶναι, ὥσπερ τοῦ ἐραῖν ἢ διὰ τῆς ὄψεως ἡδονῆ· μὴ γὰρ
 προησθεῖς τῇ ἰδέᾳ οὐθεὶς ἐραῖ, ὁ δὲ χαίρων τῷ εἶδει οὐθέν 5
 μᾶλλον ἐραῖ, ἀλλ' ὅταν καὶ ἀπόντα ποθῆ καὶ τῆς παρη-
 σίας ἐπιθυμῆ. οὕτω δὲ καὶ φίλους οὐχ οἷόν τ' εἶναι μὴ
 εὖνως γενομένους, οἱ δ' εὔνοι οὐθέν μᾶλλον φιλοῦσιν· βού-
 λονται γὰρ μόνον τὰγαθὰ οἷς εἰσὶν εὔνοι, συμπράξαιεν δ'
 ἂν ἕθεν, ἐδ' ὀχληθεῖεν ὑπὲρ αὐτῶν. διὸ μεταφέρων φαίη 10
 τις ἂν αὐτὴν ἀργῆν εἶναι φιλίαν, χρονιζομένην δὲ καὶ εἰς
 συνήθειαν ἀφικνουμένην γίνεσθαι φιλίαν, οὐ τὴν διὰ τὸ
 χρήσιμον οὐδὲ τὴν διὰ τὸ ἡδύ· ἐδὲ γὰρ εὔνοια ἐπὶ τού-
 τοις γίνεται. ὁ μὲν γὰρ εὐεργετηθεὶς ἀνθ' ὧν πέπονθεν
 ἀπονέμει τὴν εὔνοιαν, τὰ δίκαια δρῶν· ὁ δὲ βουλόμενός 15
 τιν' εὐπραγεῖν, ἐλπίδα ἔχων εὐπορίας δι' ἐκεῖνον, οὐκ ἔοικ'
 εὖνους ἐκεῖνῳ εἶναι, ἀλλὰ μᾶλλον ἑαυτῷ, καθάπερ οὐδὲ
 φίλος, εἰ θεραπεύει αὐτὸν διὰ τινα χρῆσιν. ὅλως δ' ἡ
 εὔνοια δι' ἀρετὴν καὶ ἐπιεικειάν τινα γίνεται, ὅταν τῷ φανῆ
 καλὸς τις ἢ ἀνδρείος ἢ τι τοιοῦτον, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν 20
 ἀγωνιστῶν εἶπομεν.

6 Φιλικὸν δὲ καὶ ἡ ὁμόνοια φαίνεται· διόπερ ἐκ ἑξιν
 ἁμοδοξία· τῦτο μὲν γὰρ καὶ ἀγνοῦσιν ἀλλήλους ὑπάρξειεν
 ἂν· οὐδὲ τοὺς περὶ ὁμοῦν ὁμογνωμονοῦντας ὁμονοεῖν φα-
 σίν, οἷον τοὺς περὶ τῶν οὐρανίων (οὐ γὰρ φιλικὸν τὸ περὶ 25
 τούτων ὁμονοεῖν), ἀλλὰ τὰς πόλεις ὁμονοεῖν φασίν, ὅταν
 περὶ τῶν συμφερόντων ὁμογνωμονῶσι καὶ ταῦτά προαι-
 ρῶνται καὶ πράττωσι τὰ κοινῇ δόξαντα. περὶ τὰ πρακτὰ
 δὲ ὁμονοῦσιν, καὶ τούτων περὶ τὰ ἐν μεγέθει καὶ τὰ ἐνδε-
 χόμενα ἀμφοῖν ὑπάρχειν ἢ πᾶσιν, οἷον αἱ πόλεις, ὅταν 30
 πᾶσι δοκῆ τὰς ἀρχὰς αἰρεταῖς εἶναι, ἢ συμμαχεῖν Λακε-
 δαιμονίοις, ἢ ἀρχεῖν Πιπτακόν, ὅτε καὶ αὐτὸς ἤθελεν. ὅταν
 δ' ἐκάτερος ἑαυτὸν βέλῃται, ὥσπερ οἱ ἐν ταῖς Φοινίσσαις,
 σασιάζουσιν· οὐ γὰρ ἐστ' ὁμονοεῖν τὸ αὐτὸ ἐκάτερον ἐννοεῖν
 ἐδόκητε, ἀλλὰ τὸ ἐν τῷ αὐτῷ, οἷον ὅταν καὶ ὁ δῆμος 35
 μᾶλλον ἢ ἀγαπηθεῖ ἂν ὑπὸ τοῦ ἔργου ἐμψύχῃ γενομένη.

καὶ οἱ ἐπιεικεῖς τοὺς ἀρίστους ἀρχεῖν· οὕτω γὰρ πᾶσι γί-
 γνεται οὗ ἐφίενται. πολιτικῇ δὲ φιλία φαίνεται ἡ ὁμό-
 νοια, καθάπερ καὶ λέγεται· περὶ τὰ συμφέροντα γὰρ ἐς
 καὶ τὰ εἰς τὸν βίον ἀνήκοντα. ἐς δ' ἡ τοιαύτη ὁμόνοια
 ἐν τοῖς ἐπιεικέσιν· οὗτοι γὰρ καὶ ἑαυτοῖς ὁμονοοῦσι καὶ
 ἀλλήλοις, ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὄντες ὡς εἰπεῖν· τῶν τοιούτων
 γὰρ μένει τὰ βυλῆματα καὶ οὐ μεταρρεῖ ὥσπερ εὐριπος,
 βούλονται τε τὰ δίκαια καὶ τὰ συμφέροντα, τούτων δὲ
 καὶ κοινῇ ἐφίενται. τοὺς δὲ φαύλους οὐχ οἷόν τε ὁμονοεῖν
 πλὴν ἐπὶ μικρόν, καθάπερ καὶ φίλους εἶναι, πλεονεξίας
 ἐφιεμένους ἐν τοῖς ὠφελίμοις, ἐν δὲ τοῖς πόνοις καὶ ταῖς
 λειτουργίαις ἐλλείποντας· ἑαυτῷ δ' ἕκαστος βυλόμενος ταῦτα
 τὸν πέλας ἐξτάζει καὶ κωλύει· μὴ γὰρ τηρόντων τὸ κοι-
 νὸν ἀπόλλυται. συμβαίνει ἔν αὐτοῖς σασιάζειν, ἀλλήλους
 μὲν ἐπαναγκάζοντας, αὐτὸς δὲ μὴ βυλομένους τὰ δίκαια
 ποιεῖν.

Οἱ δ' εὐεργεταὶ τοὺς εὐεργετηθέντας δοκοῦσι μᾶλλον 7
 φιλεῖν ἢ οἱ εὖ παθόντες τοὺς δράσαντας, καὶ ὡς παρὰ
 λόγον γινόμενον ἐπιζητεῖται. τοῖς μὲν οὖν πλείοσι φαί-
 νεται, ὅτι οἱ μὲν ὀφείλυσιν τοῖς δὲ ὀφείλεται· καθάπερ ἔν
 ἐπὶ τῶν δανείων οἱ μὲν ὀφείλοντες βύλονται μὴ εἶναι οἷς
 ὀφείλουσιν, οἱ δὲ δανείσαντες καὶ ἐπιμέλονται τῆς τῶν
 ὀφειλόντων σωτηρίας, οὕτω καὶ τοὺς εὐεργετησαντας βύ-
 λεσθαι εἶναι τοὺς παθόντας ὡς κομιεμένους τὰς χάριτας,
 τοῖς δ' οὐκ εἶναι ἐπιμελῆς τὸ ἀνταποδοῦναι. Ἐπίχαρμος
 μὲν οὖν τάχ' ἂν φαίη ταῦτα λέγειν αὐτοὺς ἐκ πονηροῦ
 θεωμένους, ἔοικε δ' ἀνθρωπικῶ· ἀμνήμονες γὰρ οἱ πολλοί
 καὶ μᾶλλον εὖ πάσχειν ἢ ποιεῖν ἐφίενται. δόξειε δ' ἂν
 φυσικώτερον εἶναι τὸ αἴτιον, καὶ οὐχ ὁμοιον τῷ περὶ τὸς
 δανείσαντας· οὐ γὰρ ἐς φιλῆσις περὶ ἐκεῖνους, ἀλλὰ τοῦ
 σώζεσθαι βύλῃσις τῆς κομιδῆς ἕνεκα· οἱ δ' εὖ πεποικότες
 φιλοῦσι καὶ ἀγαπῶσι τοὺς πεπονθότας, καὶ μὴθὲν ὥσι
 χρήσιμοι μὴδ' εἰς ὕστερον γένοιντ' ἂν. ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν
 τεχνιτῶν συμβέβηκεν· πᾶς γὰρ τὸ οἰκεῖον ἔργον ἀγαπᾷ
 μᾶλλον ἢ ἀγαπηθεῖ ἂν ὑπὸ τοῦ ἔργου ἐμψύχῃ γενομένη.

1. συνεδῶσιν K². || συμπράξαιεν L². || 2. οὐδὲ ἐν O². || τροπαίως M². || 5. εἶδαι K². || 7. ἐπιθυμῆ K²O². || 9. εὔνοι M². ||
 10. ἕθεν ἂν L². || ἐδ' ἂν ὀχληθεῖεν O². || 12. ἀγρομένη L², συνηγομένη O². || 16. εὖ πράτταν L². || εὐπορίας ἐλπίδα ἔχων L²O². || 17.
 ἐκαίους εὔνους O². || 18. ἡ om K²M². || 19. γίνεται τῷ φανῆται M². || 20. τῷ ἀγῶνι L². || 24. τοὺς] γὰρ M². || ὁμοῦν L²O². || 26.
 τοὺς πολλοὺς M². || 27. καὶ — 29. ὁμοῦσιν om M². || 28. κοινὰ K². || 29. τὰ post καὶ add L²O². || 32. ἔθελον K². || 33. ἐκά-
 τερος καὶ ἑαυτὸν K². || 34. αὐτῷ K²L²M². || εὔνοειν K²L². || 35. ἐν et αὐτῷ om O².

2. οὐ πάτες ἐφίενται M². οὐ ἐφίεται — φαίνεται margo O²: ipse om. || 4. πρὸς N². || ἡγοτα M², εἰκότα K². || 5. καὶ post
 γὰρ om M². || 7. μέρει τὰ βυλούματα M². || 9. καὶ om M². || κοινοσίας O². || 11. πόνοις] δακατηροῖς M². || 13. πληρόντων M². ||
 14. ἄλλως M². || 18. οἱ om K²M². || 21. ὀφείλοντες οὐ βύλονται εἶναι M². || 22. οἱ δανείσαντες δὲ καὶ ἐπιμελοῦνται K²M². || 23. οὕτω
 γὰρ καὶ M². || 26. μὲν om M². || τοὺς M². || 29. οὐδ' K²M². || 30. δανεισῆς L². || 32. πεποκότες] εὖ πεποκότες N², εὐεργετηθέντας
 L²O². || 33. μὴδ'] καὶ μὴδ' M². || γίνουτ' L²M².

πραγέαι δοκῶσιν αὐτοὶ καὶ ἐκστῶς τὰ μετὰ λόγῳ μάλιχα. ἔτι μὲν οὖν τοῦθ' ἕκασθς ἐστὶν ἡ μάλιχα, οὐκ ἀθῆλον, καὶ ὅτι ὁ ἐπεικὴς μάλιχα τῶν ἀγαθῶν. διὸ φίλαυτος μάλιχα ἂν εἴη, καθ' ἕτερον εἶδος τοῦ ἐνειδιζομένου, καὶ διαφέρων τοσοῦτον ὅσον τὸ κατὰ λόγον ζῆν τῷ κατὰ πάθος, καὶ ὀρέγασθαι τοῦ καλοῦ ἢ τοῦ θοκοῦτος συμφέρειν. τοὺς μὲν ἔν περὶ τὰς καλὰς πράξεις διαφερόντως σπουδαίοντας πάντες ἀποδύχονται καὶ ἐπαιῶσιν· πάντων δὲ ἀμιλλωμένων πρὸς τὸ καλὸν καὶ διατενομένων τὰ κάλλιχα πράττειν κοινῇ τ' ἂν πάντ' εἴη τὰ δέοντα καὶ ἰδίᾳ ἐκάστῳ τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν, εἴπερ ἡ ἀρετὴ τοιοῦτόν ἐστιν. ὥσε τὸν μὲν ἀγαθὸν δεῖ φίλαυτον εἶναι· καὶ γὰρ αὐτὸς ὀνήσεται τὰ καλὰ πράττων καὶ τοὺς ἄλλους ὠφελήσει· τὸν δὲ μοχθηρὸν οὐ δεῖ βλάψει γὰρ καὶ ἑαυτὸν καὶ τοὺς πέλας, φαύλοισι πάθεισιν ἐκόμοτος. τῷ μοχθηρῷ μὲν οὖν διαφρονεῖ ἂν δεῖ πράττειν καὶ ἂν πράττει· ὁ δ' ἐπεικὴς, ἂν δεῖ, ταῦτα καὶ πράττει· σᾶς γὰρ νοῦς αἰρεῖται τὸ βέλτιστον ἑαυτῷ, ὁ δ' ἐπεικὴς περὶ ἀρχεῖ τῷ νόῳ. ἀληθές δὲ περὶ τοῦ σπουδαίου καὶ τὸ τῶν φίλων ἕνεκα πολλὰ πράττειν καὶ τῆς πατρίδος, κἂν δὴ ὑπεραποθνήσκῃ· προήσεται γὰρ καὶ χρήματα καὶ τιμὰς καὶ ὅλως τὰ περιμάχῃτα ἀγαθὰ, περιποιούμενος ἑαυτῷ τὸ καλόν· ὀλίγον γὰρ χροῖται ἡσθῆναι σφόδρα μᾶλλον ἔλοιτ' ἂν ἢ καλὸν ἡμέρα, καὶ βιώσῃ καλῶς ἑαυτὸν ἢ πύλλ' ἔτη τυχόντως, καὶ μίαν πρᾶξιν καλὴν καὶ μεγάλην ἢ πολλὰς καὶ μικρὰς. τοῖς δ' ὑπεραποθνήσκουσιν τοῦτ' ἴσως συμβαίνει· ἀφροῦνται δὲ μέγα καλὸν ἑαυτοῖς. καὶ χρήματα προοῖντ' ἂν ἐφ' ᾧ κλείονα λήφονται οἱ φίλοι· γίγνεται γὰρ τῷ μὲν φίλῳ χρήματα, αὐτῷ δὲ τὸ καλόν· τὸ δὲ μείζον ἀγαθὸν ἑαυτῷ ἀποφέρει. καὶ περὶ τιμὰς δὲ καὶ ἀρχὰς ὁ αὐτὸς τρόπος· πάντα γὰρ τῷ φίλῳ ταῦτα προήσεται· καλὸν γὰρ αὐτῷ τοῦτο καὶ ἐπαιετόν. εἰκότως δὲ δοκεῖ σπουδαῖος εἶναι, ἀπὲ πάντων αἰρούμενος τὸ καλόν. ἐνδέχεται δὲ καὶ πράξεις τῷ φίλῳ προίεσθαι, καὶ εἶναι κάλλιον τοῦ αὐτὸν πράξαι τὸ αἴτιον τῷ φίλῳ γενέσθαι. ἐν πᾶσι δὲ τοῖς ἐπαιετοῖς ὁ σπουδαῖος φαίνεται ἑαυτῷ τοῦ καλῷ πλέον νέ-

μων. οὕτω μὲν οὖν φίλαυτον εἶναι δεῖ, καθάπερ εἴρηται· ὡς δ' οἱ πολλοί, οὐ χρή.

Ἀμφισβητεῖται δὲ καὶ περὶ τὸν εὐδαίμονα, εἰ δεήσει ται φίλων ἢ μή. οὐθὲν γὰρ φασὶ δεῖν φίλων τοῖς μακαρίοις καὶ αὐτάρκεσιν· ὑπάρχειν γὰρ αὐτοῖς τάγαθὰ· αὐτάρκεις οὖν ὄντας οὐδενὸς προσδεῖσθαι, τὸν δὲ φίλον, ἕτερον αὐτὸν ὄντα, πορίζειν ἂν δι' αὐτοῦ ἀδυνατεῖ· ὅθεν τὸ "ὅταν ὁ δαίμων εὖ διδῶ, τί δεῖ φίλων;" εἰκοιε δ' ἀτόπω τὸ πάντ' ἀπονεμόντας τάγαθὰ τῷ εὐδαίμονι φίλους μὴ ἀποδιδόναι, ὁ δοκεῖ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν μέγιστον εἶναι. εἰ τε φίλος μᾶλλον ἐστὶ τὸ εὖ ποιεῖν ἢ πάσχειν, καὶ ἐστὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς ἀρετῆς τὸ εὐεργετεῖν, κάλλιον δ' εὖ ποιεῖν φίλους ὀθνεῖων, τῶν εὖ πεισομένων δεήσει τὸ σπουδαῖος. διὸ καὶ ἐπιζητεῖται πότερον ἐν εὐτυχίαις μᾶλλον δεῖ φίλων ἢ ἐν ἀτυχίαις, ὡς καὶ τῷ ἀτυχοῦντος δεομένῳ τῶν εὐεργετησόντων καὶ τῶν εὐτυχοῦντων οὐς εὖ ποιήσουσιν. ἄτοπον δ' ἴσως καὶ τὸ μονώτην ποιεῖν τὸν μακάριον· οὐθεὶς γὰρ ἔλοιτ' ἂν καθ' αὐτὸν τὰ πάντ' ἔχειν ἀγαθὰ· πολιτικὸν γὰρ ὁ ἀνθρώπος καὶ συζῆν πεφυκός. καὶ τῷ εὐδαίμονι δὴ τῶν ὑπάρχει· τὰ γὰρ τῆ φύσει ἀγαθὰ ἔχει. δῆλον δ' ὡς μετὰ φίλων καὶ ἐπεικῶν κρεῖττον ἢ μετ' ὀθνεῖων καὶ τῶν τυχόντων συνημερεύει· δεῖ ἄρα τῷ εὐδαίμονι φίλων. τί ἔν λέγουσιν οἱ πρῶτοι, καὶ πῆ ἀληθεύουσιν; ἢ ὅτι οἱ πολλοὶ φίλους εἶονται τοὺς χρησίμους εἶναι; τῶν τοιούτων μὲν ἔν οὐθὲν δεήσει τὸ μακάριος, ἔπειθὴ τάγαθὰ ὑπάρχει αὐτῷ. οὐδὲ δὴ τῶν διὰ τὸ ἡδύ, ἢ ἐπὶ μικρόν· ἡδὺς γὰρ ὁ βίος ὡν οὐθὲν δεῖται ἐπεισάκτου ἡδονῆς. ἢ δεόμενος δὲ τῶν τοιούτων φίλων οὐ δοκεῖ δεῖσθαι φίλων. τὸ δ' οὐκ ἐστὶν ἴσως ἀληθές· ἐν ἀρχῇ γὰρ εἴρηται ὅτι ἡ εὐδαιμονία ἐνέργειά τις ἐστὶν, ἢ δ' ἐνέργεια δῆλον ὅτι γίνετα καὶ ἔχ ὑπάρχει ὡσπερ κτημά τι. εἰ δὲ τὸ εὐδαιμονεῖν ἐστὶν ἐν τῷ ζῆν καὶ ἐνεργεῖν, τοῦ δ' ἀγαθοῦ ἢ ἐνέργεια σπουδαῖα καὶ ἡδεῖα καθ' αὐτήν, καθάπερ ἐν ἀρχῇ εἴρηται, ἐστὶ δὲ καὶ τὸ οἰκεῖον τῶν ἡδέων, θεωρεῖν δὲ μᾶλλον τοὺς πέλας δυνάμεθα ἢ ἑαυτοὺς καὶ τὰς ἐκείνων πράξεις ἢ τὰς οἰκειάς, αἰ τῶν σπουδαίων δὴ πράξεις φίλων ὄντων

1. ἑαυτῷ *M*². || 2. τοῦ καθ' ἕκαστον *M*², τοῦ καθέκαστος *L*². || ἢ om *O*². || 4. ἐκάτερον *K*². || 6. ἢ τοῦ καλοῦ ἢ *K*²*M*². || τοῖς] τῶν *M*². || 7. σπουδαῖστα *M*². || 10. πάντ' ἂν εἴη *M*², ἂν παντὶ ἢ *L*²*O*². || 11. αἰ ἀρεταὶ *O*². || τὲ τοιοῦτον *M*². || ἐστὶν om *L*²*O*². || 15. πράττειν om *K*²*M*². || 16. ἂ om *K*². || ταῦτα ἂν δεῖ *K*²*M*². || καὶ] αἰ *K*². || 18. δὲ τὸ περὶ *L*². || 21. αὐτῷ *L*². || 25. δὴ *L*²*O*². || 26. προῖοντ' *O*². || 28. δὴ] δὲ *L*². || 29. περὶ τὰς τιμὰς *L*²*O*². || δὴ *K*²*O*². || 31. δοκεῖ om *M*². || σπουδαῖον *M*². || 32. αἰρούμενον *M*². || 34. γίνεσθαι *M*². || ἀπασὶ *L*².

1. δεῖ φίλαυτον εἶναι *L*², φίλαυτον εἶναι δοκεῖ *M*². || 3. καὶ om *M*². || 4. δεῖν φασὶ φίλων *M*². || 5. ὑπάρχει *K*²*L*²*M*². || αὐτοῖς] οἱ *K*². || ἀγαθὰ *K*², τάγαθόν *M*². || 6. μηδενὸς *L*²*O*². || ἕτερον ὄντα αὐτῷ πορίζων *M*². || 7. τὸ om *K*²*L*²*M*². || 10. ἀγαθόν *K*². || εἰ δὲ *L*²*O*². || 13. πησομένον ὡν δεήσειται *K*². || ζητεῖται *L*²*O*². || 14. ἀτυχίαις *O*². || δεῖ φίλων μᾶλλον *M*². || εὐτυχίαις *O*². || 16. οἷε *M*². || 17. αὐτὸν πάντ' ἔχειν τάγαθὰ *L*²*O*². || 21. καὶ om *K*². || τῶν om *K*²*M*². || 22. εὐδαίμων καὶ τῶν φίλων *K*²*M*². || 23. ποι *L*². || εἶναι τοὺς χρησίμους *M*². || 26. ἢ om *K*². || 29. ἐστὶν] ἐστὶ μετὰ ἀρετῆς *L*². || 31. τοῦ ἀγαθοῦ δ' *L*²*O*². || 33. δὲ post θεωρεῖν om *M*².

ἡδεῖται τοῖς ἀγαθοῖς· ἀμφω γὰρ ἔχρουσι τὰ τῆ φύσει ἡδέα· ὁ μακάριος δὴ φίλων τοιούτων δεήσεται, εἴπερ θεωρεῖν προαιρεῖται πράξεις ἐπικεικῆς καὶ οἰκείας· τοιαῦται δ' αἱ τοῦ ἀγαθοῦ φίλου ὄντος. οἴονται τε δεῖν ἡδέως ζῆν τὸν εὐδαιμόνα· μονωτῆ μὲν ἔν χαλεπὸς ὁ βίος· οὐ γὰρ ῥάδιον καθ' αὐτὸν 5 ἐνεργεῖν συνεχῶς, μεθ' ἑτέρων δὲ καὶ πρὸς ἄλλους ῥᾶον. ἔσαι οὖν ἡ ἐνεργεῖα συνεχεστέρα, ἡδεῖα οὖσα καθ' αὐτήν, ὃ δεῖ περὶ τὸν μακάριον εἶναι· ὁ γὰρ σπουδαῖος, ἢ σπουδαῖος, ταῖς κατ' ἀρετὴν πράξεσι χαίρει, ταῖς δ' ἀπὸ κακίας δυσχεραίνει, καθάπερ ὁ μουσικὸς τοῖς καλοῖς μέλεσιν ἡδεταί, ἐπὶ δὲ 10 τοῖς φαύλοισι λυπεῖται. γίνοιτο δ' ἂν καὶ ἄσκησις τις τῆς ἀρετῆς ἐκ τοῦ συζῆν τοῖς ἀγαθοῖς, καθάπερ καὶ Θεόγγις φησιν. φυσικώτερον δ' ἐπισκοποῦσιν ἔοικεν ὁ σπουδαῖος φίλος τῷ σπουδαίῳ τῆ φύσει αἰρετὸς εἶναι· τὸ γὰρ τῆ φύσει ἀγαθὸν εἴρηται ὅτι τῷ σπουδαίῳ ἀγαθὸν καὶ ἡδύ ἐστὶ καθ' 15 αὐτό· τὸ δὲ ζῆν ὀρίζονται τοῖς ζώοις δυνάμει αἰσθήσεως, ἀνθρώποις δ' αἰσθήσεως ἢ νοήσεως· ἡ δὲ δύναμις εἰς τὴν ἐνεργεῖαν ἀνάγεται. τὸ δὲ κύριον ἐν τῇ ἐνεργείᾳ· ἔοικε δὴ τὸ ζῆν εἶναι κυρίως τὸ αἰσθάνεσθαι ἢ νοεῖν. τὸ δὲ ζῆν τῶν καθ' αὐτὸ ἀγαθῶν καὶ ἡδέων· ὠρισμένον γὰρ, τὸ δ' ὠρι- 20 σμένον τῆς ἀγαθοῦ φύσεως. τὸ δὲ τῆ φύσει ἀγαθὸν καὶ τῷ ἐπικεικῆ· διόπερ ἔοικε πᾶσιν ἡδύ εἶναι. οὐ δεῖ δὲ λαμβάνειν μοχθηρὰν ζῶν καὶ διεφθαρμένην, οὐδ' ἐν λύκαις· ἀόριστος γὰρ ἡ τοιαύτη, καθάπερ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῆ. ἐν τοῖς ἐχομένοις δὲ περὶ τῆς λύπης ἔσαι φανερώτερον. εἰ δ' 25 αὐτὸ τὸ ζῆν ἀγαθὸν καὶ ἡδύ (ἔοικε δὲ καὶ ἐκ τοῦ πάντας ὀρέγεσθαι αὐτοῦ, καὶ μάλιστα τοὺς ἐπικεικῆς καὶ μακαρίας· τέτοις γὰρ ὁ βίος αἰρετώτατος, καὶ ἡ τούτων μακαριωτάτη ζῶη), ὁ δ' ὀρῶν ὅτι ὀρᾷ αἰσθάνεται καὶ ὁ ἀκούων ὅτι ἀκείει καὶ ὁ βαδίζων ὅτι βαδίζει, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως ἔσι 30 τι τὸ αἰσθανόμενον ὅτι ἐνεργοῦμεν, ὥστε αἰσθανοίμεθ' ἂν ὅτι αἰσθανόμεθα καὶ νοοῦμεν ὅτι νοοῦμεν. τὸ δ' ὅτι αἰσθανόμεθα ἢ νοοῦμεν, ὅτι ἐσμέν· τὸ γὰρ εἶναι ἦν αἰσθάνεσθαι ἢ

νοεῖν. τὸ δ' αἰσθάνεσθαι ὅτι ζῆ, τῶν ἡδέων καθ' αὐτό· φύσει γὰρ ἀγαθὸν ζῶη, τὸ δ' ἀγαθὸν ὑπάρχον ἐν ἑαυτῷ αἰσθάνεσθαι ἡδύ. αἰρετὸν δὲ τὸ ζῆν καὶ μάλιστα τοῖς ἀγαθοῖς, ὅτι τὸ εἶναι ἀγαθὸν ἐστὶν αὐτοῖς καὶ ἡδύ· συναισθανόμενοι γὰρ τῷ καθ' αὐτὸ ἀγαθῷ ἡδουσι. ὡς δὲ πρὸς ἑαυτὸν ἔχει ὁ σπουδαῖος, καὶ πρὸς τὸν φίλον· ἕτερος γὰρ αὐτὸς ὁ φίλος ἐστίν. καθάπερ ἔν τὸ αὐτὸν εἶναι αἰρετὸν ἐστὶν ἐκάστη οὕτω καὶ τὸν φίλον, ἢ παρακλησίως. τὸ δ' εἶναι ἦν αἰρετὸν διὰ τὸ αἰσθάνεσθαι αὐτῷ ἀγαθῷ ὄντος. ἡ δὲ τοιαύτη αἰσθήσις ἡδεῖα καθ' ἑαυτήν. συναισθανέσθαι ἄρα δεῖ καὶ τῷ φίλῳ ὅτι ἔστιν, τέτο δὲ γίνοιτ' ἂν ἐν τῷ συζῆν καὶ κοινωτῆ λόγων καὶ διανοίας· οὕτω γὰρ ἂν δόξειε τὸ συζῆν ἐπὶ τῶ ἀνθρώπων λέγεσθαι, καὶ οὐχ ὥσπερ ἐπὶ τῶν βοσκομάτων τὸ ἐν τῷ αὐτῷ νέμεσθαι. εἰ δὴ τῷ μακαρίῳ τὸ εἶναι αἰρετὸν ἐστὶ καθ' αὐτό, ἀγαθὸν τῆ φύσει ὄν καὶ ἡδύ, παρακλησίωσι δὲ καὶ τὸ τοῦ φίλου ἐστίν, καὶ ὁ φίλος τῶν αἰρετῶν ἂν εἴη. ὃ δ' ἐστὶν αὐτῷ αἰρετὸν, τοῦτο δεῖ ὑπάρχειν αὐτῷ, ἢ ταύτη ἐνδεῆς ἔσται. δεήσει ἄρα τῷ εὐδαιμονήσαντι φίλων σπουδαίων.

Ἄρ' οὖν ὡς πλείους φίλους ποιεῖτον, ἢ καθάπερ ἐπὶ 10 τῆς ξενίας ἐμμελῶς εἰρῆσθαι δοκεῖ "μήτε πολυξενος μήτ' ἄξενος," καὶ ἐπὶ τῆς φιλίας ἀρμόσει μήτ' ἀφίλον εἶναι μήτ' αὐ πολίφιλον καθ' ὑπερβολήν; τοῖς μὲν δὴ πρὸς χρεῖσιν καὶ πάνυ δόξειεν ἂν ἀρμόζειν τὸ λεχθέν· πολλοῖς γὰρ 25 ἀνθυπηρετεῖν ἐπίκονον, καὶ οὐχ ἱκανὸς ὁ βίος αὐτοῖς τοῦτο πράττειν. οἱ πλείους δὴ τῶν πρὸς τὸν οἰκεῖον βίον ἱκανῶς περιεργοὶ καὶ ἐμπόδιοι πρὸς τὸ καλῶς ζῆν· οὐθέν οὖν δεῖ αὐτῶν. καὶ οἱ πρὸς ἡδονὴν δὲ ἀρκοῦσιν ὀλγγοί, καθάπερ ἐν τῇ τροφῇ τὸ ἡδυσμα. τοὺς δὲ σπουδαίους πότερον πλείους 30 κατ' ἀριθμὸν, ἢ ἔσι τι μέτρον καὶ φιλικῷ πλήθους, ὥσπερ πόλεως; οὔτε γὰρ ἐκ δέκα ἀνθρώπων γένοιτ' ἂν πόλις, ἢ ἐκ δέκα μυριάδων ἐπι πόλις ἐστίν. τὸ δὲ ποσὸν ἴα ἔστιν ἴσως ἔν τι, ἀλλὰ πᾶν τὸ μεταξὺ τινῶν ὠρισμένων. καὶ φίλων

4. οἴον τε δὲ K². || 6. ῥάδιον L²O². || 7. συνεχεστέρα M². || δ - ἦ] ὁ δὴ περὶ τὸν μακάριον βίον ὡς ἦ M². || 11. γίνοιτο L². || καὶ ἡ ἄσκησις τῆς M². || 12. θεόγγις K². || 13. ποστ φησιν margo L² φησὶ θεόγγις et, cum N² et 2113 et margine Oxoniensis CCC, ἰσθλῶν μὲν ἀπ' ἰσθλᾶ [ἰσθλῶν μὲν γὰρ ἐπ' ἰσθλᾶ N², ἰσθλᾶ μὲν ἀπ' ἰσθλῶν Oxon.] μαθήσομαι [ἰσθλῶν N²] ἢ δὲ κακοῖσι συμμίζης [συμμιζῆς L²] ἀπολείς καὶ τὸν ἰόντα [ἰόντα N²] νόον. ea olim textui inserebantur: absunt etiam a 1471, 1855, 1856, 2023, 2024, 2114. || 14. εἶναι αἰρετὸς M². || 15. ἀγαθὸν] αἰρετὸν L². || ἀγαθὸν καὶ] καὶ ἀγαθὸν καὶ L², om K². || 16. διπλοῦν L²M²N². || 18. ἄγεται L². || δὴ K². || δὲ M². || 19. κυρίως εἶναι L²O². || 24. αὐτῆ] ταύτη M². || 25. ἐχομένοις L²M²O². || τῆς om M². || λύπης] αὐτῆς K²M². || 26. καὶ post δὲ om M². || 28. αἰρετώτερος M². || 29. ζῶη om M². || αἰσθάνεται post ἀκείει L²O². || 30. ὁμοίως ante ἐπὶ M². || 31. ὥστε αἰσθανόμεθ' ἂν K², αἰσθανοίμεθα δ' ἂν L²M²O². || 32. νοοῦμεν K². || 33. τῷ M².

2. ἢ ζῶη L²O². || ἐν om O². || 6. ἐστὶν ὁ φίλος L². || 8. ἦ om K²M². || 10. αὐτῆν L²O². || 11. γίνοιτ' L²O². || 16. καὶ ὅ] καὶ ὅ, omisso mox ἂν, K²M². || 18. εὐδαιμονήσαντι M². || 21. τῆς om M²O². || δοκεῖ τὸ μήτε N². || 22. ἄξενος L². addunt L² O² καλοῖμην. || 24. ἂν om K²L²M². || 25. αὐτῷ M², αὐτὸ K²O². || 26. πλείους δὲ M². || ἱκανῶν O². || 30. καὶ om K². || 31. ἀνδρῶν L².

δή ἐστὶ πλῆθος ὠρισμένον, καὶ ἴσως οἱ πλείστοι, μεθ' ὧν ἂν
 δύνατό τις συζῆν· τῆτο γὰρ ἐδόκει φιλικώτατον εἶναι, ὅτι
 δ' οὐχ οἷόν τε πολλοῖς συζῆν καὶ διανέμειν αὐτόν, ὡς ἀδη-
 λον. ἔτι δὲ καί τις δεῖ ἀλλήλοις φίλος εἶναι, εἰ μέλλουσι
 πάντες μετ' ἀλλήλων συνημερεύειν· τοῦτο δ' ἐργώδες ἐν
 πολλοῖς ὑπάρχειν. χαλεπὸν δὲ γίνεται καὶ τὸ συγχαίρειν
 καὶ τὸ συναλγεῖν οἰκειῶς πολλοῖς· εἰκὸς γὰρ συμπύπτειν ἅμα
 τῷ μὲν συνήδεσθαι τῷ δὲ συναχθεσθαι. ἴσως ἔν εὖ ἔχει μὴ
 ζητεῖν ὡς πολυφιλώτατον εἶναι, ἀλλὰ τοσοῦτες ὅσοι εἰς τὸ
 συζῆν ἱκανοί· ἐδὲ γὰρ ἐνδέχεται δόξειεν ἂν πολλοῖς εἶναι
 φίλον σφόδρα. διόπερ οὐδ' ἐρᾶν πλείονων· ὑπερβολὴ γάρ
 τις εἶναι βέβαια φιλίας, τοῦτο δὲ πρὸς ἓνα· καὶ τὸ σφό-
 δρα δὴ πρὸς ὀλίγους. οὕτω δ' ἔχειν ἔοικε καὶ ἐπὶ τῶν πρα-
 γμάτων· ἢ γίνονται γὰρ φίλοι πολλοὶ κατὰ τὴν ἑταιρικὴν
 φιλίαν, αἱ δ' ὑμνύμεναι ἐν θυσι λέγονται. οἱ δὲ πολύφιλοι
 καὶ πᾶσιν οἰκειῶς ἐντυγχάνοντες ὑδὲν δοκοῦσιν εἶναι φίλοι,
 πλὴν πολιτικῶς, οὓς καὶ καλοῦσιν ἀρεσκῆς. πολιτικῶς μὲν
 οὖν ἔστι πολλοῖς εἶναι φίλον καὶ μὴ ἀρεσκον ὄντα, ἀλλ' ὡς
 ἀληθῶς ἐπικαιῆ· δι' ἀρετὴν δὲ καὶ δι' αὐτοὺς οὐκ ἔστι πρὸς
 πολλούς, ἀγαπητὸν δὲ καὶ ὀλίγους εὐρεῖ τοιοῦτος.

11 Πότερον δ' ἐν εὐτυχίαις μᾶλλον φίλων δεῖ ἢ ἐν δυ-
 συχίαις; ἐν ἀμφοῖν γὰρ ἐπιζητῶνται· οἱ τε γὰρ ἀτυχεῖντες
 δεόνται ἐπικουρίας, οἱ τ' εὐτυχοῦντες συμβίωσι καὶ οὓς εὖ
 ποιήσουσιν· βούλονται γὰρ εὖ δρᾶν. ἀναγκασιώτερον μὲν δὴ
 ἐν ταῖς ἀτυχίαις, διὸ τῶν χρησίμων ἐνταῦθα δεῖ, κάλλιον
 δ' ἐν ταῖς εὐτυχίαις, διὸ καὶ τοὺς ἐπικαιεῖς ζητοῦσιν· τότῃς
 γὰρ αἰρετώτερον εὐεργετεῖν καὶ μετὰ τούτων διάγειν. ἔστι
 γὰρ καὶ ἡ παρουσία αὐτῆ τῶν φίλων ἡδεῖα καὶ ἐν ταῖς δυ-
 συχίαις· κεφίζονται γὰρ οἱ λυπούμενοι συναλγοῦντων τῶν
 φίλων. διὸ καὶ ἀπορήσειεν τις πότερον ὥσπερ βάρους μετα-
 λαμβάνουσιν, ἢ τοῦτο μὲν οὐ, ἢ παρουσία δ' αὐτῶν ἡδεῖα
 οὔσα καὶ ἡ ἔννοια τοῦ συναλγεῖν ἐλάττω τὴν λύπην ποιεῖ.
 εἰ μὲν οὖν διὰ ταῦτα ἢ δι' ἄλλο τι κεφίζονται, ἀφείσθω·
 συμβαίνειν δ' οὖν φαίνεται τὸ λεχθέν. ἔοικε δ' ἡ παρουσία
 μικτὴ τις αὐτῶν εἶναι. αὐτὸ μὲν γὰρ τὸ ὄραϊν τοὺς φίλους

ἡδύ, ἄλλως τε καὶ ἀτυχοῦντι, καὶ γίνεται τις ἐπικουρία
 πρὸς τὸ μὴ λυπεῖσθαι· παραμυθητικὸν γὰρ ὁ φίλος καὶ
 τῆ ὄψει καὶ τῷ λόγῳ, ἐὰν ἢ ἐπιδέξιος· οἶδε γὰρ τὸ ἥθος
 καὶ ἐφ' οἷς ἡδεῖται καὶ λυπεῖται. τὸ δὲ λυπούμενον αἰσθά-
 νεσθαι ἐπὶ ταῖς αὐτοῦ ἀτυχίαις λυπηρόν· πᾶς γὰρ φεύγει
 λύπης αἴτιος εἶναι τοῖς φίλοις. διόπερ οἱ μὲν ἀνδρώδεις τὴν
 φύσιν εὐλαβοῦνται συλλυπεῖν τοὺς φίλους αὐτοῖς, καὶ μὴ
 ὑπερτείνῃ τῆ ἀλυκία, τὴν ἐκείνοις γινομένην λύπην ἔχ ὑπο-
 μένει, ὅπως τε συνθρήνῃς οὐ προσίεται διὰ τὸ μηδ' αὐτοῖς
 εἶναι θρηνητικός· γύναια δὲ καὶ οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες τοῖς συ-
 ζήνσι χαίρουσι, καὶ φιλοῦσιν ὡς φίλους καὶ συναλγοῦντας.
 μιμεισθαι δ' ἐν ἅπασι δεῖ δῆλον ὅτι τὸν βελτίω. ἢ δ' ἐν
 ταῖς εὐτυχίαις τῶν φίλων παρουσία τὴν τε διαγωγὴν ἡδεῖαν
 ἔχει καὶ τὴν ἔννοιαν ὅτι ἡδοναί ἐπὶ τοῖς αὐτοῦ ἀγαθοῖς.
 15 διὸ δόξειεν ἂν δεῖν εἰς μὲν τὰς εὐτυχίας καλεῖν τοὺς φίλους
 προθύμως· εὐεργετικὸν γὰρ εἶναι καλόν· εἰς δὲ τὰς ἀτυ-
 χίας ἰκνοῦντα· μεταδιδόναι γὰρ ὡς ἦκιστα δεῖ τῶν κακῶν,
 ὅθεν τὸ "ἄλις ἐγὼ δυσυχῶν." μάλιστα δὲ παρακλητέον,
 ὅταν μέλλωσιν ὀλίγα ὀχληθέντες μεγάλ' αὐτὸν ὠφελήσειν.
 20 ἰέναι δ' ἀνάπαλιν ἴσως ἀρμόζει πρὸς μὲν τοὺς ἀτυχοῦντας
 ἀκλῆτον καὶ προθύμως (φίλος γὰρ εὖ ποιεῖν, καὶ μάλιστα
 τῶς ἐν χρεῖα καὶ τὸ μὴ ἀξιώσαντας· ἀμφοῖν γὰρ κάλλιον
 καὶ ἥδιον), εἰς δὲ τὰς εὐτυχίας συνεργοῦντα μὲν προθύμως
 (καὶ γὰρ εἰς ταῦτα χρεῖα φίλων), πρὸς εὐπάθειαν δὲ σχο-
 25 λαιῶς· οὐ γὰρ καλὸν τὸ προθυμεισθαι ὠφελείσθαι. δόξαν
 δ' ἀηδίας ἐν τῷ διωθεῖσθαι ἴσως εὐλαβητέον· ἐνίοτε γὰρ
 συμβαίνει. ἢ παρουσία δὴ τῶν φίλων ἐν ἅπασιν αἰρετὴ
 φαίνεται.

Ἄρ' οὖν, ὥσπερ τοῖς ἐρώσι τὸ ὄραϊν ἀγαπητότατον ἐστὶ
 12 καὶ μᾶλλον αἰροῦνται ταύτην τὴν αἰσθησιν ἢ τὰς λοιπάς,
 ὡς κατὰ ταύτην μάλιστα τοῦ ἔρωτος ὄντος καὶ γινομένου,
 οὕτω καὶ τοῖς φίλοις αἰρετώτατόν ἐστι τὸ συζῆν; κοινωνία
 γὰρ ἢ φιλία. καὶ ὡς πρὸς ἑαυτὸν ἔχει, οὕτω καὶ πρὸς τὸν
 φίλον. περὶ αὐτὸν δ' ἡ αἰσθησις ὅτι ἔστιν αἰρετὴ· καὶ περὶ
 35 τὸν φίλον δὴ ἢ δ' ἐνέργεια γίνεται αὐτοῖς ἐν τῷ συζῆν,

1. ἐπὶ τι πλῆθος N^o. || δύνατο συζῆν K^o, δύνατο συζῆν O^o. || 2. γὰρ] δὲ M^o. || δοκεῖ L^o. || δότι K^o. || 3. πολλοῖς K^o. || 4. ἀλλήλων L^o. || 5. δ'] γὰρ M^o. || 6. ὑπάρχει L^oO^o. || δὴ M^o. || 10. ζῆν M^o. || ἢ K^oM^o. || δόξειεν ἂν ἐνδέχεται L^oO^o. || 12. τισιν K^o. || τὸ om M^o. || 15. πολλοὶ φίλοι K^o. || 16. καὶ πᾶσιν] κατὰ πάντας M^o. || 17. καὶ om O^o. || ἀρεσκῆς K^o et 18. ἀρεσκῶν. || 21. φίλων om M^o. || ἀτυχίας L^o. || 23. δ' K^oM^oO^o. || οἷς M^o. || 25. διὸ — 26. εὐτυχίαις om M^o. || 26. καὶ om K^oM^oO^o. || 28. καὶ ante ἢ om M^o. || δυσυχίαις] εὐτυχίαις καὶ ἐν ταῖς δυσυχίαις M^o, εὐτυχίαις καὶ ἐν ταῖς ἀτυχίαις L^oO^o. || 31. ἡδεῖα] ἐλάττω M^o. || 32. ποιεῖ] ἔχει O^o. || 33. ἢ] ἡδεῖα ἢ M^o. || 4. δὲ] γὰρ M^o. || 7. συλλυπεῖσθαι N^oO^o. || 8. γινόμενῃ O^o. || ὑπὸ μέρος M^o. || 10. συζητῶσιν L^o, ζήνσι M^o. || 14. ἔνοιαν K^oL^oM^oO^o. || αὐτῶν M^o, αὐτοῖς L^o. || 16. εὐεργετικὸν K^oL^oM^o. || 17. ὡς om L^o. || 22. τὸ om M^o. || ἀξιώσαντος K^o. || 24. φίλων O^o. || 27. ἢ] καὶ ἢ M^o. || δὲ M^o, δ' ἢ K^o, λοιπὸν δὴ L^o. || 33. αὐτὸν M^o. || τοὺς φίλους L^o. || 34. ὅτι] αὐτῆ M^o. || 35. δὴ. ἢ δ'] δ' ἢ K^o.

ὡς' εἰκότως τούτῳ ἐφίονται. καὶ ὅ τι ποτ' ἐστὶν ἐκάσῳ τὸ εἶναι ἢ οὐ χάριν αἰροῦνται τὸ ζῆν, ἐν τούτῳ μετὰ τῶν φίλων βούλονται διαγεῖν· διόπερ οἱ μὲν συμπίνουσιν, οἱ δὲ συγκυβεύουσιν, ἄλλοι δὲ συγγυμνάζονται καὶ συγγυνηγῶσιν ἢ συμφιλοσοφοῦσιν, ἕκαστοι ἐν τούτῳ συνημερεύοντες ὅ τί 5 περ μάλιστα ἀγαπῶσι τῶν ἐν τῷ βίῳ· συζῆν γὰρ βεβόημενοι μετὰ τῶν φίλων, ταῦτα ποιοῦσι καὶ τούτων κοινωνῶσιν οἷς οἴονται συζῆν. γίνεται οὖν ἢ μὲν τῶν φαύλων φιλία μοχθηρά· κοινωνῶσι γὰρ φαύλων ἀβέβαιοι ὄντες, καὶ μοχθηροὶ δὲ γίνονται ὁμοίμενοι ἀλλήλοις· ἢ δὲ τῶν ἐπιεικῶν 10 ἐπιεικῆς, συναυξανομένη ταῖς ὁμιλίαις· δοκῶσι δὲ καὶ βελτίως γίνεσθαι ἐνεργοῦντες καὶ διορθῶντες ἀλλήλους· ἀπομάττονται γὰρ παρ' ἀλλήλων οἷς ἀρέσκονται, ὅθεν "ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἀπ' ἐσθλά." περὶ μὲν οὖν φιλίας ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω· ἐπόμενον δ' ἂν εἴη διελεῖν περὶ ἡδονῆς.

Κ.

Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ ἡδονῆς ἴσως ἔπεται διελεῖν· μάλιστα γὰρ δοκεῖ συνακείωσθαι τῷ γένει ἡμῶν· διὸ παιδεύουσι 20 τοὺς νέους οἰακίζοντες ἡδονῇ καὶ λύπῃ. δοκεῖ δὲ καὶ πρὸς τὴν τοῦ ἥθους ἀρετὴν μέγιστον εἶναι τὸ χαίρειν οἷς δεῖ καὶ μισεῖν ἃ δεῖ· διατείνει γὰρ ταῦτα διὰ παντὸς τοῦ βίου, ῥοπήν ἔχοντα καὶ δύναμιν πρὸς ἀρετὴν τε καὶ τὸν εὐδαιμόνα βίον· τὰ μὲν γὰρ ἡδέα προαιροῦνται, τὰ δὲ λυπηρὰ φεύ- 25 γουσιν. ὑπὲρ δὲ τῶν τοιούτων ἥκιστα ἂν δόξειε παρεῖναι εἶναι, ἄλλως τε καὶ πολλὴν ἔχόντων ἀμφισβήτησιν· οἱ μὲν γὰρ τὰγαθὸν ἡδονὴν λέγουσιν, οἱ δ' ἐξ ἐναντίας κομιδῇ φαῦλον, οἱ μὲν ἴσως πεπεισμένοι ὄντες καὶ ἔχουσιν, οἱ δὲ οἰόμενοι βέλτιον εἶναι πρὸς τὸν βίον ἡμῶν ἀποφαίνουσιν τὴν ἡδονὴν τῶν 30 φαύλων, καὶ εἰ μὴ ἐστίν· ῥέπειν γὰρ τοὺς πολλοὺς πρὸς αὐτὴν καὶ δουλεύειν ταῖς ἡδοναῖς, διὸ δεῖν εἰς τὸναντίον ἄγειν· ἐλθεῖν γὰρ ἂν οὕτως ἐπὶ τὸ μέσον. μή ποτε δὲ οὐ καλῶς τοῦτο λέγεται. οἱ γὰρ περὶ τῶν ἐν τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς πράξεσι λόγοι ἤττον εἰσι πιστοὶ τῶν ἔργων· ὅταν οὖν 35 διαφωνῶσι τοῖς κατὰ τὴν αἴσθησιν, καταφρονούμενοι καὶ

τάληθες προσαναιροῦσιν· ὁ γὰρ ψέγων τὴν ἡδονὴν, ὀφθαῖ ποτ' ἐφίεμενος, ἀποκλίνειν δοκεῖ πρὸς αὐτὴν ὡς τοιαύτην ὄσαν ἄκασαν· τὸ διορίζον γὰρ ἐπ' ἐστὶ τῶν πολλῶν. εὐκασιν οὖν οἱ ἀληθεῖς τῶν λόγων οὐ μόνον πρὸς τὸ εἶδέναι 5 χρησιμώτατοι εἶναι, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν βίον· συμφέρει γὰρ ὄντες τοῖς ἔργοις πιεσύνονται, διὸ προτρέπονται τὰς ζυγιῶν ζῆν κατ' αὐτούς. τῶν μὲν ἔν τοιούτων ἄλλοι, τὰ δ' εἰρημῶν περὶ τῆς ἡδονῆς ἐκέλευμεν.

Εὐδοξος μὲν ἐν τὴν ἡδονὴν τὰγαθὸν φερεῖ εἶναι διὰ τὸ πάνθ' ὄραν ἐφίεμενα αὐτῆς, καὶ ἔλλογα καὶ ἄλογα· ὁ 10 πᾶσι δ' εἶναι τὸ αἰρετὸν ἐπιεικῆς, καὶ τὸ μάλιστα πράττειν· τὸ δὲ πάντ' ἐπὶ ταῦτο φέρεσθαι μὴ οὐκ ὡς πᾶσι τῦτο ἀριστον· ἕκαστον γὰρ τὸ αὐτῷ ἀγαθὸν εὐρίσκειν, ὥσπερ καὶ τροφήν· τὸ δὲ πᾶσιν ἀγαθόν, καὶ ἔ πάντ' ἐφίεται, τὰγα 15 θόν εἶναι. ἐπιστεύοντο δ' οἱ λόγοι διὰ τὴν τῷ ἥθους ἀρετῇ μᾶλλον ἢ δι' αὐτούς· διαφερόντως γὰρ ἐδοκεῖ σωφρονεῖν εἶναι· ἔ δὲ ὡς φίλος τῆς ἡδονῆς ἐδοκεῖ ταῦτα λέγειν, ἀλλ' ἔτι ἔχειν κατ' ἐλήθειαν. ἐχ' ἤττον δ' ἄπει εἶναι φανερόν ἐπὶ ἐναντίου· τὴν γὰρ λύπην κατ' αὐτὸ πᾶσι φανερόν εἶναι, 20 ὁμοίως δὲ τὸναντίον αἰρετόν. μάλιστα δ' εἶναι αἰρετόν ὃ μὴ δι' ἕτερον μηδ' ἕτερον χάριν αἰρούμεθα· τοιούτων δ' ἄλλοι μὲν εἶναι τὴν ἡδονὴν· οὐδένα γὰρ ἐπερωτῶν τίος ἔσται ἡδεται, ὡς κατ' αὐτὴν ὄσαν αἰρετὴν τὴν ἡδονὴν. προτιθεμένην τε ὁσῶν τῶν ἀγαθῶν αἰρετώτερον ποιεῖν, ὅταν τῷ θάλασσαν 25 πρᾶγεῖν καὶ σωφρονεῖν· καὶ αὐξῆσθαι δὲ τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ αὐτῷ. εἴκοι δὲ οὗτος γε ὁ λόγος τῶν ἀγαθῶν αὐτῇ ἀποφαίνειν, καὶ ὅθεν μᾶλλον ἕτερον· πᾶν γὰρ κατ' ἐπὶ ἀγαθῷ αἰρετώτερον ἢ μονούμενον. τοιούτῳ δὲ λόγῳ καὶ Πλάτων ἀναίρει ὅτι ἐπ' ἐστὶν ἡδονὴ τὰγαθόν· αἰρετώτερον γὰρ εἶναι τὸν ἡδὸν βίον μετὰ φρονήσεως ἢ χωρὶς, εἰ δὲ τὸ μᾶλλον κρεῖττον, ἐπ' εἶναι τὴν ἡδονὴν τὰγαθόν· ἕθενος γὰρ προτιθέντος αὐτὸ τὰγαθὸν αἰρετώτερον γίνεσθαι. δῆλον δ' ὡς ἔδ' ἄλλο εὐδὸν τὰγαθὸν ἂν εἴη, ὃ μετὰ τινος τῶν κατ' αὐτὸ ἀγαθῶν αἰρετώτερον γίνεσθαι. τί ἔν ἐστὶ τοιούτων, ἔ καὶ ἡμεῖς 30 κοινωνοῦμεν; τοιούτων γὰρ ἐπιζητεῖται. οἱ δ' ἐπιστάμενοι ἐπ' ἐκ ἀγαθῶν ἔ πάντ' ἐφίεται, μὴ ἕθεν λέγουσιν· ὃ γὰρ πᾶσι

1. ὅτι ποτ'] ὃ ποτ' L²O², ὅποτ' K². || 4. δὲ] δὲ καὶ L². || 5. ἐ] δ' ἐν O². || 6 et 7. τῶν om M². || 8. οἷς οἴονται] ὡς οἴει το K². || συζῆν] au σὺ ζῆν? || 9. μοχθηρία L². || 10. δὲ ante γίνονται om M². || 13. ἐσθλά μὲν ἀπ' ἐσθλῶν M². || 14. ἐπὶ om K². || 15. περὶ καὶ ἡδονῆς M². || 19. ἴσως om L²O². || 21. δὲ πρὸς τὰ τοῦ M². || 22. ἀρχὴν K²M²N². || μεγίστην M². || 23. εἰ] ἀ μὴ M². || 24. τε et τὸν om M². || 26. δὴ M². || τούτων L²O². || 29. καὶ om M². || 33. ἂν om L²M².

1. ὀφθαῖ ποτ'] αὐτῆς γ' L². || 6. διὰ] διὰ καὶ M². || 8. τῆς om L². || 11. τὸ αἰρετόν τὸ ἐπιεικῆς K². || 12. δὲ L²M²O². || ταῦτα K². || μὴ οὐ M². μὴ οὐ post ἀριστον L². || τῦτο om L². || ἀριστον ἐν. ἕκαστον K²M². || 21. τοῦτο K². || 22. ἔσται M². || 24. δὲ M². || τῶν ἀγαθῶν] ἀγαθὸν K². || 25. καὶ ante αὐξῆσθαι om K²L². || αὐτὸ om K²L². || 27. ἐδὲ M². || 30. μετὰ φρονήσαν τὸν ἡδὸν βίον L². || 31. προτιθέτος K². || 32. αὐτῷ L²M²O². || 36. λέγουσιν L²N². || ἀ K²M².

δοκεῖ, τῶτ' εἶναι φαινομεν. ὁ δ' ἀναιρῶν ταύτην τὴν πρῆξιν οὐ
 πάνυ πιστότερα ἐρεῖ· εἰ μὲν γὰρ τὰ ἀνόητα ὠρέγεται αὐτῶν,
 ἔν ἄν τι τὸ λεγόμενον, εἰ δὲ καὶ τὰ φρένιμα, πῶς λέγοιεν
 ἔν τι; ἴσως δὲ καὶ ἐν τοῖς φαύλοις ἐστὶ τι φυσικὸν ἀγαθὸν
 κρείττερον ἢ καθ' αὐτά, ὃ ἐφίεται τῷ αἰεὶ ἀγαθῷ. ἔκ ἕοικε 5
 δὲ ἡδὲ περὶ τῷ ἐναντίῳ καλῶς λέγεσθαι. ἔ γάρ φασιν, εἰ
 ἡ λύπη κακὸν ἐστὶ, τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι· ἀντικεισθαι
 γὰρ καὶ κακὸν κακῶ καὶ ἀμφω τῷ μηδετέρῳ, λέγοντες
 ταῦτα ἔ κακῶς, ἔ μὴν ἐπὶ γε τῶν εἰρημένων ἀληθεύοντες.
 ἀμφότερῶν μὲν γὰρ ὄντων κακῶν καὶ φυσικὰ ἔδει ἀμφω εἶναι, 10
 τῶν μηδετέρων δὲ μηδέτερον ἢ ἑμοῖως· νῦν δὲ φαίνονται
 τῶν μὲν φεύγοντες ὡς κακόν, τῶν δ' αἰρέμενοι ὡς ἀγαθόν·
 ἔτω δὲ καὶ ἀντίκειται. ἔ μὴν ἡδ' εἰ μὴ τῶν ποιητῶν ἐστὶν
 ἡ ἡδονή, διὰ τῶτ' ἡδὲ τῶν ἀγαθῶν· ἡδὲ γὰρ αἰ τῆς ἀρετῆς
 ἐπιργεῖται ποιότητές εἰσιν, ἡδ' ἡ εὐδαιμονία. λέγουσι δὲ τὸ 15
 μὲν ἀγαθὸν ὠρίσθαι, τὴν δ' ἡδονὴν ἀόριστον εἶναι, ὅτι δέχεται
 τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον. εἰ μὲν ἔν ἐκ τῶ ἡδεσθαι τῆτο
 κρῖναι, καὶ περὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὰς ἄλλας ἀρετάς
 καθ' ὅς ἐναργῶς φασὶ μᾶλλον καὶ ἥττον τὴς ποιῶν ὑπάρ-
 χειν κατὰ τὰς ἀρετάς, ἔσται τὸ αὐτὸ· δίκαιοι γὰρ εἰσι 20
 μᾶλλον καὶ ἀνδρείοι, ἐστὶ δὲ καὶ δικαιοπραγεῖν καὶ σωφρο-
 νεῖν μᾶλλον καὶ ἥττον. εἰ δ' ἐν ταῖς ἡδοναῖς, μὴ ποτ' οὐ
 λέγουσι τὸ αἴτιον, ἄν ὣσιν αἰ μὲν ἀμιγῆς αἰ δὲ μιχαί. τί
 γὰρ κωλύει, καθάπερ ὑγιεινὰ ὠρισμένη εὔσα δέχεται τὸ
 μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον, ἔτω καὶ τὴν ἡδονήν; ἔ γὰρ ἡ αὐτὴ 25
 συμμετρία ἐν πᾶσιν ἐστὶν, ἡδ' ἐν τῶ αὐτῶ μία τις αἰεὶ ἀλλ'
 ἀνιεμένη διαμένει ἕως τιπός, καὶ διαφέρει τῷ μᾶλλον καὶ
 ἥττον. τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ περὶ τὴν ἡδονὴν ἐνδέχεται εἶναι.
 τέλειόν τε τὰγαθὸν τιθέντες, τὰς δὲ κινήσεις καὶ τὰς γενέ-
 σεις ἀτελεῖς, τὴν ἡδονὴν κίνησιν καὶ γένεσιν ἀποφαινομεν περὶ 30
 ῥῶνται. ἔ καλῶς δ' εἰκόσασι λέγειν ἡδ' εἶναι κίνησιν· πρῶτον
 γὰρ αἰκεῖον εἶναι δοκεῖ τάχος καὶ βραδυτής, καὶ εἰ μὴ
 καθ' αὐτήν, οἷον τῆ τῷ κόσμῳ, πρὸς ἄλλο· τῆ δ' ἡδονῆ πρῶ-
 των ἡδέτερον ὑπάρχει· ἡσθῆναι μὲν γὰρ ἐστὶ ταχέως ὡσπερ

ἀργισθῆναι, ἡδεσθαι δ' ἔ, ἡδὲ πρὸς ἕτερον, βαδίζειν δὲ καὶ
 αὔξασθαι καὶ πάντα τὰ ταυαῦτα. μεταβάλλειν μὲν ἔν εἰς
 τὴν ἡδονὴν ταχέως καὶ βραδέως ἐστὶν, ἐνεργεῖν δὲ κατ' αὐτήν
 ἔκ ἐστὶ ταχέως, λέγω δ' ἡδεσθαι. γένεσις τε πῶς ἄν εἴη;
 δοκεῖ γὰρ ἔκ ἐκ τῷ τυχόντος τὸ τυχόν γίνεσθαι, ἀλλ' ἐξ
 ἔ γίνεσθαι, εἰς τῆτο διαλύεσθαι. καὶ ἔ γένεσις ἡ ἡδονή, τότε
 ἡ λύπη φθορά. καὶ λέγουσι δὲ τὴν μὲν λύπην ἔνδειαν τοῦ
 σωματικὰ ἐστὶ τὰ πάθη. εἰ δὲ ἐστὶ τῷ κατὰ φύσιν ἀναπλή-
 ρωσις ἡ ἡδονή, ἐν ᾧ ἀναπλήρωσις, τῶτ' ἄν καὶ ἡδοίτο· τὸ
 σῶμα ἄρα· ἔ δοκεῖ δὲ ἡδ' ἐστὶν ἄρα ἀναπλήρωσις ἡ ἡδονή,
 ἀλλὰ γινομένης μὲν ἀναπλήρωσεως ἡδοίτο' ἄν τις, καὶ το-
 μνάμενος λυποῖτο. ἡ δόξα δ' αὐτῆ δοκεῖ γεγενῆσθαι ἐκ
 τῶν περὶ τὴν τροφήν λυκῶν καὶ ἡδονῶν· ἐνδεῖς γὰρ γινο-
 μένος καὶ πολυπηθόντας ἡδεσθαι τῆ ἀναπλήρωσει. τῆτο δ'
 ἔ περὶ πάσας συμβαίνει τὰς ἡδονάς· ἄλυκοι γὰρ εἰσιν αἰ
 τε μαθηματικαὶ καὶ τῶν κατὰ τὰς αἰσθήσεις αἰ διὰ τῆς
 ἐσφρήσεως, καὶ ἀκροάματα δὲ καὶ ὀράματα πολλὰ καὶ
 μνήμαι καὶ ἐλπιδες. τίνος ἔν αὐταὶ γένεσις ἐσονται; ἡδονὸς
 γὰρ ἔνδεια γεγένηται, ἔ γένοιτο' ἄν ἀναπλήρωσις. πρὸς δὲ
 τὴς προφέροντας τὰς ἐκονεῖδίζεις τῶν ἡδονῶν λέγοι τις ἄν
 ὅτι ἔκ ἐστὶ ταυῦθ' ἡδέα· ἔ γὰρ εἰ τοῖς κακῶς διακειμένοις
 ἡδέα ἐστὶν, οἷστέον αἰτὰ καὶ ἡδέα εἶναι πλὴν τῆτοις, καθάπερ
 ἡδὲ τὰ τοῖς κάμνεσιν ὑγιεινὰ ἢ γλυκεὰ ἢ πικρά, οὐδ' αὐ
 λευκὰ τὰ φαινόμενα τοῖς ὀφθαλμῶσιν. ἢ ἔτω λέγοιτο' ἄν,
 ὅτι αἰ μὲν ἡδοναὶ αἰρεταὶ εἰσιν, ἔ μὴν ἀπό γε τῆτων, ὡσπερ
 καὶ τὸ πλῆτεῖν, προδόντι δ' ἔ, καὶ τὸ ὑγιαίνειν, ἔ μὴν ὅτιῶν
 φκρόντι. ἢ τῶ εἶδει διαφέρουσιν αἰ ἡδοναί· ἕτεραι γὰρ αἰ
 ἀπὸ τῶν καλῶν τῶν ἀπὸ τῶν αἰσχροῶν, καὶ ἔκ ἐστὶν ἡσθῆναι
 τὴν τῷ δικαίῳ μὴ ὄντα δίκαιον ἡδὲ τὴν τῷ μουσικῷ μὴ ὄντα
 μουσικόν, ἡμῶς δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἐμφανίζειν δὲ δο-
 κεῖ καὶ ὁ φίλος, ἕτερος ἄν τῷ κόλακος, οὐκ ἔσαν ἀγαθὸν
 τὴν ἡδονὴν ἢ διαφόρος εἶδει· ὁ μὲν γὰρ πρὸς τὰγαθὸν ὁμι-
 λῶν δοκεῖ, ὁ δὲ πρὸς ἡδονὴν, καὶ τῶ μὲν ὀνειδίζεται, τὸν

1. ταυτ' K²M². || 2. ὀρέγεται K²M²O². || αἰτῆς L². || 3. καὶ om K²M²O². || 5. κρείσσον O². || ἔ M²N². || 8. καὶ post
 γὰρ add L². || τὸ O². || μηδέτερον M², μηδέτερα N², μηδέτερα K²L²O². || λέγεσθαι K². || 9. ταῦτα δ' ἔ K². || 10. μὲν om K²M². ||
 ἔντον κακοῖν L²M². || ἡδὴ M². || 11. τῶν om M². || μηδέτερον] ἢ ἕτερον K². || 13. ἀντικεινται M². || 14. ἢ om K². || 17. τὸ post
 καὶ om L². || ἔν om O². || 20. κατὰ] καὶ κατὰ L²M²O². || ταυτὰ O², ταυτὰ K²M². || 21. καὶ σωφρονεῖν om L². || 22. ἐν om
 K². || 23. τί γὰρ κωλύεται O², καὶ τί κωλύει δὲ L². || 25. τὸ om O². || 27. ἀνιεμένη K². || 28. τοιοῦτο L². || τὸ
 om L². || 29. τῆ] δὲ L²M²O². || 31. κινήσεις. πᾶσι K². || 33. τῆ τῶ] τὸ τῶ L²M²O². || 34. κινήσῃαι L².
 1. πρὸς ἕτερον] πρότερον K². || 3. καθ' αὐτήν O². || 4. ταχέως ἔκ ἐστὶ L². || 5. γενέσθαι K². || 7. εἶναι τοῦ κατὰ φύσιν L². || 10.
 ἢ — ἀναπλήρωσις om M², || ᾧ ᾧ ἔ L². || ἄν om K². || 11. ἡδ' ἔκ L². || ἢ ἀναπλήρωσις ἡδονή K²M². || 14. λύπη καὶ ἡδονή K². ||
 γενομένης M². || 17. αἰ διὰ τῆς] καὶ δ' O². || 18. πᾶσι] πολλὰ δὲ L²M²O². || 20. ἔνδειαι γεγένηται ἢ γένοιτο' ἄν ἀναπλήρωσις L². ||
 21. φέροντας M². || λέγοιτο' ἄν τις L². || 22. ἢ ἡδὲ M². || 23. ἐστὶν] ταυτ' ἐστὶν L²O². || πλὴν] ἀπλῶς πλὴν L²N²O². || 24. πικρὰ ἢ
 γλυκεὰ L². || 25. ἔτω] ἔτω δὲ L². || 26. ἀρεταὶ εἰσιν, ἔ μὴν αἰ ἀπὸ M². || 30. ἡδὲ] μηδὲ O². || 32. ὁ om K². || 33. ἢ] ἄν ἢ K².
 ἢ — 34. ἡδονή om M². || 34. τὸ L²O². || τὸ O².

θεωρῶν, ἔσαι ἐν τῇ ἐνεργείᾳ ἢ ἡδονῇ· ὁμοίων γὰρ ὄντων καὶ πρὸς ἀλλήλα τὸν αὐτὸν τρόπον ἐχόντων τοῦ τε παθητικοῦ καὶ τοῦ ποιητικοῦ ταῦτό πέφυκε γίνεσθαι. πῶς οὖν οὐδεὶς συνεχῶς ἡδεταί; ἢ κάμνει; πάντα γὰρ τὰ ἀνθρώπεια ἀδυνατεῖ συνεχῶς ἐνεργεῖν. ἢ γίνεται ἔν ὑδ' ἡδονῇ· ἔπεται γὰρ 5 τῇ ἐνεργείᾳ. ἔνια δὲ τέρπει καινὰ ὄντα, ὕστερον δὲ ἔχ ὁμοίως διὰ ταῦτό· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον παρακέληται ἢ διάνοια καὶ διατεταμένως περὶ αὐτὰ ἐνεργεῖ, ὥσπερ κατὰ τὴν ὄψιν οἱ ἐμβλέποντες, μετέπειτα δ' οὐ τοιαύτη ἢ ἐνέργεια ἀλλὰ παρημελημένη· διὸ καὶ ἢ ἡδονὴ ἀμαυρεῖται. ὀρέγεσθαι δὲ 10 τῆς ἡδονῆς οἰσθήη τις ἂν ἄπαντας, ὅτε καὶ τῷ ζῆν ἄπαντες ἐφίενται· ἢ δὲ ζῶν ἐνεργεῖα τίς ἐστι, καὶ ἕκαστος περὶ ταῦτα καὶ τότοις ἐνεργεῖ ἢ καὶ μάλισ' ἀγαπᾷ, οἷον ὁ μὲν μουσικὸς τῇ ἀκοῇ περὶ τὰ μέλη, ὁ δὲ φιλομαθὴς τῇ διανοίᾳ περὶ τὰ θεωρήματα, ἔτω δὲ καὶ τῶν λοιπῶν ἕκαστος. ἢ δ' ἡδονὴ τε- 15 λειοὶ τὰς ἐνεργείας, καὶ τὸ ζῆν δὲ, ἔ ὀρέγονται. εὐλόγως ἔν καὶ τῆς ἡδονῆς ἐφίενται· τελειοὶ γὰρ ἐκάσῳ τὸ ζῆν, αἰρετὸν ὄν. πότερον δὲ διὰ τὴν ἡδονὴν τὸ ζῆν αἰρούμεθα ἢ διὰ τὸ ζῆν τὴν ἡδονήν, ἀφείσθω ἐν τῷ παρόντι. συνεχεῦσθαι μὲν γὰρ ταῦτα φαίνεται καὶ χωρισμὸν ἢ δέχεσθαι· ἄνευ τε γὰρ ἐνεργείας ἢ 20 γίνεται ἡδονή, πᾶσάν τε ἐνέργειαν τελειοὶ ἢ ἡδονή. ὅθεν δοκῶσι καὶ τῷ εἶδει διαφέρειν· τὰ γὰρ ἕτερα τῷ εἶδει ὑφ' ἑτέρων οἰόμεθα τελειῦσθαι. ἔτω γὰρ φαίνεται καὶ τὰ φυσικὰ καὶ τὰ ὑπὸ τέχνης, οἷον ζῶα καὶ δένδρα καὶ γραφὴ καὶ ἀγάλματα καὶ οἰκία καὶ σκεῦος. ὁμοίως δὲ καὶ τὰς ἐνεργείας τὰς δια- 25 φερουσας τῷ εἶδει ὑπὸ διαφερόντων εἶδει τελειοῦσθαι. διαφέρουσι δ' αἱ τῆς διανοίας τῶν κατὰ τὰς αἰσθήσεις καὶ αὐταὶ ἀλλήλων κατ' εἶδος· καὶ αἱ τελειοῦσαι δὴ ἡδοναί. φανεῖν δ' ἂν τῆτο καὶ ἐκ τῷ συνωκειῶσθαι τῶν ἡδονῶν ἐκάστην τῇ ἐνεργείᾳ ἢν τελειοῖ. συναύξει γὰρ τὴν ἐνέργειαν ἢ οἰκεία ἡδονή· μᾶλλον γὰρ ἕκαστος κρίνεται καὶ ἔξακριβοῦσιν οἱ μεθ' ἡδονῆς ἐνεργῶντες, οἷον γεωμετρικοὶ γίνονται οἱ χαίροντες τῷ γεωμετρεῖν, καὶ κατανοοῦσιν ἕκαστα μᾶλλον, ὁμοίως δὲ καὶ οἱ φιλόμαθοι καὶ φιλοκοδόμοι καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστοι ἐπιδιδάσκουσιν εἰς τὸ οἰκεῖον ἔργον χαίροντες αὐτῷ. 35 συναύξουσι δὲ αἱ ἡδοναί, τὰ δὲ συναύζοντα οἰκεία. τοῖς

ἑτέροις δὲ τῷ εἶδει καὶ τὰ οἰκεία ἕτερα τῷ εἶδει. ἔτι δὲ μᾶλλον τῷτ' ἂν φανεῖν ἐκ τῷ τὰς ἀφ' ἑτέρων ἡδονὰς ἐμποδῖς ταῖς ἐνεργείαις εἶναι· οἱ γὰρ φίλαυλοι ἀδυνατῶσι τοῖς λόγοις προσέχειν, ἐὰν κατακῆσωσιν αὐλῆντος, μᾶλλον χαίροντες αὐλητικῇ τῆς παρούσης ἐνεργείας· ἢ κατὰ τὴν αὐλητικὴν ἔν ἡδονῇ τὴν περὶ τὸν λόγον ἐνέργειαν φθείρει. ὁμοίως δὲ τῆτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων συμβαίνει, ὅταν ἅμα περὶ δύο ἐνεργῇ· ἢ γὰρ ἡδίων τὴν ἑτέραν ἐκκρούει, καὶ πολὺ διαφέρει κατὰ τὴν ἡδονήν, μᾶλλον, ὥστε μὴδ' ἐνεργεῖν κατὰ τὴν ἑτέραν. διὸ χαίροντες ὅτωσιν σφόδρα οὐ πάνυ δρώμεν ἕτερον, καὶ ἄλλα ποιοῦμεν ἄλλοις ἡρέμα ἀρεσκόμενοι, καὶ ἐν τοῖς θεάτροις οἱ τραυματίζοντες, ὅταν φαῦλοι οἱ ἀγωνιζόμενοι ὡσι, τότε μάλιστα αὐτὸ δρῶσιν. ἐπεὶ δ' ἢ μὲν οἰκεία ἡδονὴ ἔξακριβοῖ τὰς ἐνεργείας καὶ χρονιωτέρας καὶ βελτίως ποιεῖ αἱ δ' ἀλλότριαι λυμαίνονται, δῆλον ὡς πολὺ διεσῶσιν· σχεδὸν γὰρ αἱ ἀλλότριαι ἡδοναὶ ποῖσιν ὅπερ αἱ οἰκείαι λῦπαι· φθέρουσι γὰρ τὰς ἐνεργείας αἱ οἰκείαι λῦπαι, οἷον εἰ τῷ τὸ γράφειν ἀηδὲς καὶ ἐπίλυπον ἢ τὸ λογιζέσθαι· ὁ μὲν γὰρ ἢ γράφει, ὁ δ' ἢ λογιζέται, λυπηρᾶς ὕσης τῆς 20 ἐνεργείας. συμβαίνει δὴ περὶ τὰς ἐνεργείας τούναντίον ἀπὸ τῶν οἰκεῖων ἡδονῶν τε καὶ λυπῶν· οἰκείαι δ' εἰσὶν αἱ ἐπὶ τῇ ἐνεργείᾳ καθ' αὐτὴν γινόμεναι. αἱ δ' ἀλλότριαι ἡδοναὶ εἴρηται ὅτι παραπλήσιόν τι τῇ λύπῃ ποιοῦσιν· φθέρουσι γὰρ, πλὴν οὐχ ὁμοίως. διαφορουσῶν δὲ τῶν ἐνεργειῶν ἐπιεικεία καὶ φαιλότητι, καὶ τῶν μὲν αἰρετῶν ὕσων τῶν δὲ φευκτῶν τῶν δ' ὑδετέρων, ὁμοίως ἔχουσι καὶ αἱ ἡδοναί· καθ' ἐκάστην γὰρ ἐνέργειαν οἰκεία ἡδονὴ ἐστίν. ἢ μὲν οὖν τῇ σπουδαίᾳ οἰκεία ἐπιεικῆς, ἢ δὲ τῇ φαύλῃ μοχθηρά· καὶ γὰρ αἱ ἐπιθυμῖαι τῶν μὲν καλῶν ἐπαινεταί, τῶν δ' αἰσχυρῶν ψεκταί. 30 οἰκειότεραι δὲ ταῖς ἐνεργείαις αἱ ἐν αὐταῖς ἡδοναὶ τῶν ὀρέξεων· αἱ μὲν γὰρ διωρισμέναι εἰσὶ καὶ τοῖς χρόνοις καὶ τῇ φύσει, αἱ δὲ σύνεγγυς ταῖς ἐνεργείαις, καὶ ἀδιόριστοι οὕτως ὡς ἔχουν ἀμφισβήτησιν εἰ ταυτὸν ἐξιν ἢ ἐνέργεια τῇ ἡδονῇ. οὐ μὴν ἔοικέ γε ἢ ἡδονῇ διάνοια εἶναι ὑδ' αἰσθησις· ἄτοπον γὰρ· ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ χωρίζεσθαι φαίνεται τισι ταυτὸν. ὥσπερ ἔν αἱ ἐνεργεῖαι ἕτεραι, καὶ αἱ ἡδοναί. διαφέρει δὲ ἢ

3. ταύτη *M*². || 4. ἀδυνατεῖ *om M*². || 7. ταῦτα *L*¹*M*². || 8. περὶ τὰ αὐτὰ *L*². || 9. δὲ οὐ τοιαύτη ἐνέργεια *K*², δὲ οὐ γίνεται τοιαύτη ἢ ἐνέργεια *L*², δ' ἢ τοιαύτη ἐνέργεια οὐ γίνεται *M*² *O*². || 13. ἢ *om M*². || 21. γίνεται ἢ ἡδονή *O*². || τε] γὰρ *M*², τε γὰρ *K*² *O*². || 24. ἀγαλλμα *K*². || 25. τὰς *post ἐνεργείας om K*² *M*². || 26. διαφέρων *M*². || 27. τὰς *om M*². || 28. αὐται *L*² *M*² *O*². || 29. τῷ] δὴ τῶν *M*², δὲ τῶν *O*². || 31. μᾶλλον] μόνον *K*². || 34. καὶ *om M*². || οἱ *om L*². || φιλοκόμοι *H*², φιλοδόμοι *K*², φιλόκομοι *M*². || καὶ *om K*². || ἄλλων μᾶλλον ἕκαστοι *O*². || 36. συναύζοντα *O*².

1. δ' ἑτέροις *O*². || 2. ταῦτ' *L*². || 3. φαῖλοι *H*². || 4. κατακῆσωσιν *K*² *M*². || 8. καὶ ἐὰν *L*². || 10. διορῶμεν *K*² *O*², διορῶμεν τὸ *M*². || 11. ἀρεσκόμενοι οἷον καὶ *L*² *O*². || 12. τραυματίζοντες *H*² *M*². || 17. φθέρουσι — λῦπαι *om L*² *M*². || 19. γὰρ *om L*². || 20. συμβαίνει — ἐνεργείας *om L*². || δὲ *M*². || τῆς *K*². || 22. εἴρηται *K*² *M*² *O*². || 26. αἱ *om K*². || 29. αἰσχυρῶν δὲ *K*² *O*². || 34. ἢ *om O*². || 36. διαφέρει — 1176 α 2. ἡδοναί *om M*².

ὄψις ἀφῆς καθαριότητι, καὶ ἀκοή καὶ ὄσφρησις γεύσεως· ὁμοίως δὲ διαφέρουσι καὶ αἱ ἡδοναί, καὶ τῶν αἱ περὶ τὴν διάνοιαν, καὶ ἐκάτεροι ἀλλήλων. δοκεῖ δ' εἶναι ἐκάστω ζῷω καὶ ἡδονὴ οἰκεία, ὥσπερ καὶ ἔργον· ἡ γὰρ κατὰ τὴν ἐνέργειαν. καὶ ἐφ' ἐκάστω δὲ θεωροῦντι τοῦτ' ἂν φανεῖ· ἕτερα γὰρ ἴππυ ἡδονὴ καὶ κυνὸς καὶ ἀνθρώπου, καθάπερ Ἡράκλει- τὸς φησιν ὄνον σύρματ' ἂν ἐλθεῖν μᾶλλον ἢ χρυσόν· ἦθιον γὰρ χρυσοῦ τροφή ὄνοις. αἱ μὲν οὖν τῶν ἑτέρων τῶ εἶδει διαφέρουσιν εἶδει, τὰς δὲ τῶν αὐτῶν ἀδιαφόρους εὐλογον εἶναι. διαλλάττουσι δ' οὐ μικρὸν ἐπὶ γε τῶν ἀνθρώπων· τὰ γὰρ αὐτὰ τοὺς μὲν τέρπει τοὺς δὲ λυπεῖ, καὶ τοῖς μὲν λυπηρὰ καὶ μισητὰ ἐστὶ τοῖς δὲ ἡδέα καὶ φιλητά. καὶ ἐπὶ γλυκέων δὲ τοῦτο συμβαίνει· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ δοκεῖ τῶ πυρέττοντι καὶ τῶ ὑγιαίνοντι, οὐδὲ θερμὸν εἶναι τῶ ἀσθενεῖ καὶ τῶ εὐεκτικῷ. ὁμοίως δὲ τῆτο καὶ ἐφ' ἑτέρων συμβαίνει. δοκεῖ δ' ἐν ἅπασιν τοῖς τοιούτοις εἶναι τὸ φαινόμενον τῶ σπουδαίω. εἰ δὲ τῆτο καλῶς λέγεται, καθάπερ δοκεῖ, καὶ ἔστιν ἐκάστῳ μέτρον ἡ ἀρετὴ καὶ ὁ ἀγαθός, ἢ τοιοῦτος, καὶ ἡδοναὶ εἶναι ἂν αἱ τούτῳ φαινόμεναι καὶ ἡδέα οἷς οὗτος χαίρει. τὰ δὲ τῆτω δυσχερῆ εἰ τῶ φαίνεται ἡδέα, ἔθεν θαυμασόν· πολ- λαὶ γὰρ φθοραὶ καὶ λῦμαι ἀνθρώπων γίνονται· ἡδέα δ' ἔκ- ἔστιν, ἀλλὰ τούτοις καὶ ἔτω διακειμένοις. τὰς μὲν ἔν ὁμο- λογημένως αἰσχροῦς δῆλον ὡς ἔ φατέον ἡδονὰς εἶναι, πλὴν τοῖς διεφθαρμένοις· τῶν δ' ἐπιεικῶν εἶναι δοκυσῶν ποῖαν ἢ τίνα φατέον τῶ ἀνθρώπῳ εἶναι; ἢ ἐκ τῶν ἐνεργειῶν δῆλον; ταύταις γὰρ ἔπονται αἱ ἡδοναί. εἴτ' ἔν μία ἐστὶν εἴτε πλείους αἱ τῆ τελείῃ καὶ μακαρίῳ ἀνδρός, αἱ ταύτας τελειῶσαι ἡδο- ναὶ κυρίως λέγοντι· ἂν ἀνθρώπῳ ἡδοναὶ εἶναι, αἱ δὲ λοιπαὶ δευτέρως καὶ πολλοσῶς, ὥσπερ αἱ ἐνεργεῖαι.

6 Εἰρημένων δὲ τῶν περὶ τὰς ἀρετὰς τε καὶ φιλίας καὶ ἡδονὰς, λοιπὸν περὶ εὐδαιμονίας τύπῳ διελθεῖν, ἐπειδὴ τέ- λος αὐτὴν τίθεμεν τῶν ἀνθρωπίνων. ἀναλαβῶσι δὲ τὰ προει- ρημένα συντομώτερος ἂν εἴη ὁ λόγος. εἴπομεν δ' ὅτι οὐκ ἔστιν ἔξις· καὶ γὰρ τῶ καθεύδοντι διὰ βίῃ ὑπάρχοι ἂν, φυ- τῶν ζῶντι βίον, καὶ τῶ δυσυχῶντι τὰ μέγιστα. εἰ δὲ ταῦτα

μὴ ἀρέσκει, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς ἐνέργειάν τινα θετέον, κα- θάπερ ἐν τοῖς πρότερον εἰρηται, τῶν δ' ἐνεργειῶν αἱ μὲν εἰς ἀναγκαῖαι καὶ δι' ἕτερα αἰρεταί, αἱ δὲ καθ' αὐτάς, δῆλον ὅτι τὴν εὐδαιμονίαν τῶν καθ' αὐτάς αἰρετῶν τινα θετέον καὶ ἔ τῶν δι' ἄλλο· ἔθεν δὲ γὰρ ἐνδεῆς ἡ εὐδαιμονία ἀλλ' αὐτέρ- κης. καθ' αὐτάς δ' εἰσὶν αἰρεταί ἀφ' ὧν μηδὲν ἐπιζητεῖται παρὰ τὴν ἐνέργειαν. τοιαῦται δ' εἶναι δοκῶσιν αἱ κατ' ἀρ- τὴν πράξει· τὰ γὰρ καλὰ καὶ σπουδαῖα πράττειν τῶν δ' αὐτὰ αἰρετῶν. καὶ τῶν παιδιῶν δὲ αἱ ἡδέαι· οὐ γὰρ δ' ἕτερα αὐτάς αἰρεταί· βλαπτόνται γὰρ ἀπ' αὐτῶν μᾶλλον ἢ ὠφελῶνται, ἀμελοῦντες τῶν σωματίων καὶ τῆς κτήσεως καταφεύγουσι δ' ἐπὶ τὰς τοιαύτας διαγωγὰς τῶν εὐδαιμο- νιζομένων οἱ πολλοί, διὸ παρὰ τοῖς τυράννοις εὐδοκίμουσιν οἱ ἐν ταῖς τοιαύταις διαγωγαῖς εὐτράπελοι· ὧν γὰρ ἐφί- ται, ἐν τούτοις παρέχουσι σφῶς αὐτὰς ἡδέις· δέονται δὲ τῶ- τῶν. δοκεῖ μὲν ἔν εὐδαιμονικὰ ταῦτα εἶναι διὰ τὸ τῆς ἐ- δυναστείας ἐν τούτοις ἀποσχολάζειν, ἔθεν δὲ ἴσως σημεῖον οἱ τοῖστω εἰσιν· ἔ γὰρ ἐν τῶ δυναστεύειν ἡ ἀρετὴ ἔδ' ὅ τῆ, ἀφ' ὧν αἱ σπουδαῖαι ἐνεργεῖαι· ἔδ' εἰ ἀγευστοὶ ἔτοι ἔπις ἡδονῆς εὐκρινῶς καὶ ἐλευθερίας ἐπὶ τὰς σωματικὰς κατα- φεύγουσιν, διὰ τῆτο ταύτας οἰητέον αἰρετωτέρας εἶναι· καὶ γὰρ οἱ παῖδες τὰ παρ' αὐτοῖς τιμώμενα κρᾶτιστα οἴονται εἶναι. εὐλογον δὲ, ὥσπερ παισὶ καὶ ἀνδράσιν ἔπρα φαί- νεται τίμια, ἔτω καὶ φαύλοις καὶ ἐπιεικέσιν. καθάπερ ἔν πολλὰς εἰρηται, καὶ τίμια καὶ ἡδέα ἐστὶ τὰ τῶ σπουδαῖω τοιαῦτα ὄντα· ἐκάστω δὲ ἡ κατὰ τὴν οἰκείαν ἔστιν αἰρετω- τάτη ἐνέργεια, καὶ τῶ σπουδαίω δὲ ἡ κατὰ τὴν ἀρετῆν. ἐκ ἐν παιδιᾷ ἄρα ἡ εὐδαιμονία· καὶ γὰρ ἄτοπον τὸ τέλος εἶναι παιδιᾶν, καὶ πραγματεῦσθαι καὶ κατοικεῖν τὸν βίον ἅπαντα τοῦ παίξιν χάριν. ἅπαντα γὰρ ὡς εἰπεῖν ἔφθου ἔνεκα αἰρέμεθα πλὴν τῆς εὐδαιμονίας· τέλος γὰρ αὐτῆ. σπουδάξιν δὲ καὶ πονεῖν παιδιᾶς χάριν ἡλθιον φαίνεται καὶ λῖαν παιδικῶν· παίξιν δ' ὅπως σπουδάξῃ, κατ' Ἀνάχαρτον, ὀρθῶς ἔχειν δοκεῖ· ἀναπαύσει γὰρ ἔσκεν ἡ παιδιᾶ, ἀδνα- τῶντες δὲ συνεχῶς πονεῖν ἀναπαύσεως δέονται. ἔ δὲ τέλος

1. καὶ ἡ ἀκοή καὶ ἡ ὄσφρησις *L*². || 2. δὲ *K*²*M*²*O*². || αἱ post καὶ om *O*². || 3. εἶναι] εἶναι καὶ *O*². || 4. καὶ ante ἡδονῆ om *L*². || γὰρ om *M*². || 7. ὄνου *H*², οἶον *M*², ὄνους *K*². || σίρματα *H*², ἄρματ' *M*². || ἡδέιον *K*². || 8. οὖν om *H*². || 10. διαλλάττουσι *K*²*L*²*O*². || δ'] γὰρ *M*². || μικρὸν *M*², μικροῖς *K*². || τῶν om *M*². || 11. τέρπει — 1177 a 30. ἰκανῶς om *K*². || 12. νησιγῆ *M*². || ἐς post 11. λυπηρὰ *L*². || 15. εὐεκτικῶ *M*². || 17. δοκεῖ] καὶ δοκεῖ *M*². || καὶ ἔστι καὶ ἐκάστῳ *H*². || 18. ὁ om *H*²*L*²*M*²*O*². || 19. τούτων *H*². || 20. τῆτ' om *O*². || 21. διαφορὰ *H*². || 22. καὶ τοῖς ἔτω *M*². || ὁμολογημένως *M*². || 23. εἶναι] ἡμῶν *M*². || 25. ε] ἡδονῆ ἢ *H*². || 30. τε om *L*². || 32. αὐτὴν ἀντιτίθεμεν τῶν ἀνθρώπων *M*². || δὲ *L*²*O*². || 33. συντομώτερον *H*². || 34. φυτῶ *O*².

1. ἀρέσκουσι *M*². || 6. αἱ ἀρεταὶ ἐφ' ὧν μηδὲν ζητεῖται περὶ *H*². || 8. καλὰ καὶ om *L*². || 11. τῆς om *H*². || 15. τῶν] τύπων *L*². || 17. ἀποσχολάζειν *H*²*L*²*M*². || 18. ἔδ' ὅ] ὁ δὲ *H*²*M*²*O*². || 20. ἐλευθερίας *M*², ἐλευθερίας *H*². || 22. αὐτῶν *M*². || 23. ἄλογον *H*². || φαίνονται *L*². || 27. ἡ om *H*²*L*²*M*². || 28. τὸ om *H*²*M*². || 33. παίξιν δ' ὅπως] σπουδάξιν δ' ὅπως *H*². || σπουδάξιν *L*², σπου- δάζειν *H*². || 35. δὲ] γὰρ *H*².

ἢ ἀνάγκαις· γίνεται γὰρ ἕνεκα τῆς ἐνεργείας. δοκεῖ δ' ἡ εὐδαιμών βίος κατ' ἀρετὴν εἶναι· οὗτος δὲ μετὰ σπουδαίας, ἀλλ' ὡς ἐν παιδιᾷ. βελτίω τε λέγομεν τὰ σπουδαῖα τῶν γελοίων καὶ τῶν μετὰ παιδιᾶς, καὶ τῷ βελτίονος αἰεὶ καὶ μορίου καὶ ἀνθρώπου σπουδαιότεραν τὴν ἐνεργεῖαν· ἡ δὲ τοῦ βελτίονος κρείττων καὶ εὐδαιμονικώτερα ἦδη. ἀπολαύσειέ τ' ἂν τῶν σωματικῶν ἡδονῶν ὁ τυχὼν καὶ ἀνδράποδον ἔχῃ ἔττον τῷ ἀρίστῳ εὐδαιμονίας ὃ' ἕδεις ἀνδράποδῳ μεταδίδωσιν, εἰ μὴ καὶ βίῳ· ἢ γὰρ ἐν ταῖς τοιαύταις διαγωγαῖς ἡ εὐδαιμονία, ἀλλ' ἐν ταῖς κατ' ἀρετὴν ἐνεργείαις, καθάπερ καὶ πρότερον εἴρηται.

7. Εἰ δ' ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία κατ' ἀρετὴν ἐνέργεια, εὐλογον κατὰ τὴν κρατίστην· αὕτη δ' ἂν εἴη τῷ ἀρίστῳ. εἴτε δὴ νοῦς τῦτο εἴτε ἄλλο τι, ὃ δὴ κατὰ φύσιν δοκεῖ ἄρχειν καὶ ἡγεῖσθαι καὶ ἔννοιαν ἔχειν περὶ καλῶν καὶ θείων, εἴτε θεῖον ὂν καὶ αὐτὸ εἴτε τῶν ἐν ἡμῖν τὸ θειότατον, ἡ τύτου ἐνέργεια κατὰ τὴν οἰκείαν ἀρετὴν εἴη ἂν ἡ τελεία εὐδαιμονία. ὅτι ὃ' ἐστὶ θεωρητικὴ, εἴρηται. ὁμολογούμενον δὲ τῦτ' ἂν δόξειεν εἶναι καὶ τοῖς πρότερον καὶ τῷ ἀληθεῖ. κρατίστη τε γὰρ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐνέργεια· καὶ γὰρ ὁ νοῦς τῶν ἐν ἡμῖν, καὶ τῶν γνωστῶν, περὶ ἃ ὁ νοῦς. ἔτι δὲ συνεχεσάτη· θεωρεῖν τε γὰρ θυνάμεθα συνεχῶς μᾶλλον ἢ πράττειν ὅτιν, οἰόμεθά τε δεῖν ἡδονὴν παραμεμῖχθαι τῇ εὐδαιμονίᾳ, ἡδίστη δὲ τῶν κατ' ἀρετὴν ἐνεργειῶν ἡ κατὰ τὴν σοφίαν ὁμολογουμένως ἐστίν· δοκεῖ γὰρ ἡ φιλοσοφία θαυμασὰς ἡδονὰς ἔχειν κα-
 25 θαριότητι καὶ τῷ βεβαίῳ, εὐλογον δὲ τοῖς εἰδῶσι τῶν ζητῶτων ἡδῖω τὴν διαγωγὴν εἶναι. ἢ τε λεγομένη αὐτάρκεια περὶ τὴν θεωρητικὴν μάλιστα ἂν εἴη· τῶν μὲν γὰρ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων καὶ σοφὸς καὶ δίκαιος καὶ οἱ λοιποὶ δέονται, τοῖς δὲ τοιοῦτοις ἰκανῶς κεχορηγημένων ὁ μὲν δίκαιος δεῖται πρὸς ἕς δικαιοπραγήσει καὶ μεθ' ὧν, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ σώφρων καὶ ὁ ἀνδρείος καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστος, ὁ δὲ σοφὸς καὶ καθ' αὐτὸν ὧν θύναται θεωρεῖν, καὶ ὅσω ἂν σοφώτερος ἢ μᾶλλον· βέλτιον δ' ἴσως συνεργοῦς ἔχων, ἀλλ' ὅμως

αὐταρκέστατος. δόξει τ' ἂν αὕτη μόνη δι' αὐτὴν ἀγαπᾶσθαι· ἕδεις γὰρ ἀπ' αὐτῆς γίνεται παρὰ τὸ θεωρῆσαι, ἀπὸ δὲ τῶν πρακτῶν ἢ πλείον ἢ ἕλαττον περιποιούμεθα παρὰ τὴν πράξιν. δοκεῖ τε ἡ εὐδαιμονία ἐν τῇ σχολῇ εἶναι· ἀσχο-
 5 λούμεθα γὰρ ἵνα σχολάζωμεν, καὶ πολεμῶμεν ἵν' εἰρήνην ἄγωμεν. τῶν μὲν ἔν πρακτικῶν ἀρετῶν ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἢ ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἡ ἐνέργεια· αἱ δὲ περὶ ταῦτα πράξεις δοκοῦσιν ἀσχοιοὶ εἶναι, αἱ μὲν πολεμικαὶ καὶ παντελῶς· ἕδεις γὰρ αἰρεῖται τὸ πολεμεῖν τῷ πολεμεῖν ἕνεκα, ἕδὲ πα-
 10 ρασκευάζει πόλεμον· δόξει γὰρ ἂν παντελῶς μισοφόνος τις εἶναι, εἰ τὸς φίλους πολεμίους ποιοῖτο, ἵνα μάχαι καὶ φόνοι γίνοντο. ἔστι δὲ καὶ ἡ τῷ πολιτικῷ ἀσχοιολος, καὶ παρ' αὐτὸ τὸ πολιτεύεσθαι περιποιούμενη θυνασείας καὶ τιμαῖς ἢ τὴν γε εὐδαιμονίαν αὐτῷ καὶ τοῖς πολίταις, ἕτεραν ὅσαν τῆς πολιτικῆς, ἣν καὶ ζητῶμεν δῆλον ὡς ἕτεραν ὅσαν. εἰ δὴ τῶν μὲν κατὰ τὰς ἀρετὰς πράξεων αἱ πολιτικαὶ καὶ πολεμικαὶ κάλλει καὶ μεγέθει προέρχουσιν, αὗται δ' ἀσχοιο-
 15 λοι καὶ τέλος τινὸς ἐφίενται καὶ ἢ δι' αὐτὰς αἰρεταὶ εἰσιν, ἡ δὲ τῷ νοῦ ἐνέργεια σπουδῇ τε διαφέρειν δοκεῖ θεωρητικὴ ὅσα, καὶ παρ' αὐτὴν οὐθενὸς ἐφίεσθαι τέλους, ἔχειν τε ἡδονὴν οἰκείαν, αὕτη δὲ συναυξέει τὴν ἐνέργειαν, καὶ τὸ αὐταρκές δὴ καὶ σχολαστικὸν καὶ ἀτρυτὸν ὡς ἀνθρώπῳ, καὶ ὅσα ἄλλα τῷ μακαρίῳ ἀπονέμεται, κατὰ ταύτην τὴν ἐνέργειαν φαίνεται ὄντα. ἡ τελεία δὴ εὐδαιμονία αὕτη ἂν εἴη ἀν-
 20 θρώπου, λαβῦσα μῆκος βίῳ τέλειον· ἕδεις γὰρ ἀτελής ἐστὶ τῶν τῆς εὐδαιμονίας. ὁ δὲ τοῖστος ἂν εἴη βίος κρείττων ἢ κατ' ἀνθρώπον· ἢ γὰρ ἢ ἀνθρώπος ἐστὶν ἔτω βιώσεται, ἀλλ' ἢ θεῖον τι ἐν αὐτῷ ὑπάρχει· ὅσω δὲ διαφέρει τῦτο τῷ συνθέτῳ, τοσῶτω καὶ ἡ ἐνέργεια τῆς κατὰ τὴν ἄλλην ἀρετῆν. εἰ δὴ θεῖον ὁ νοῦς πρὸς τὸν ἀνθρώπον, καὶ ὁ κατὰ τῦτον βίος θεῖος πρὸς τὸν ἀνθρώπινον βίον. ἢ χρὴ δὲ κατὰ τὸς παραι-
 25 νῶντας ἀνθρώπινα φρονεῖν ἀνθρώπον ὄντα ἕδὲ θνητὰ τὸν θνητόν, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἐνδέχεται ἀθανατίζειν καὶ πάντα ποιεῖν πρὸς τὸ ζῆν κατὰ τὸ κράτιστον τῶν ἐν αὐτῷ· εἰ γὰρ καὶ

1. ἕνεκα *M*². || 3. ἀλλ' om *M*². || παιδιᾷ] σπουδῇ *H*^o. || δὲ *H*^o. || 4. τῶν add *L*². || καὶ post αὐτὸ om *H*^o. || 5. σπουδαιότερη *M*², σπουδαιότατη *L*². || 8. εὐδαιμονίαν *H*^o*M*². || 9. ἕδεις *M*². || 13. κρατίστην ζῶν. αὕτη *H*^o. || νοῦς εἴη τῦτο *H*^o. || 14. ὃ δοκεῖ κατὰ φύσιν *H*^o. || 15. περὶ] καὶ περὶ *M*². || 18. δὲ om *M*². || τῦτο δόξειεν ἂν καὶ *H*^o. || 19. τε om *H*^o*M*²*O*². || 21. ἐστὶ *M*². || 24. τὴν om *H*^o. || 25. θαυμασὰς ἡδονὴν *M*². || καθαριότητι *L*²*O*², καθαρσιότητι *M*². || 26. τε *L*². || 27. ἀγωγὴν *L*². || 30. τῶν δὲ τοιούτων *L*². || κεχορηγημένους *H*^o*M*². || 33. καὶ om *M*². || ἑαυτὸν *L*². || 34. ἢ μᾶλλον] εἴη *O*². || ἔχειν *M*².
 1. δόξει δ' *L*²*M*²*O*². || 3. πρακτικῶν *K*². || περιποιούμεθα *M*². || περὶ *L*²*M*². || 5. σπουδάζωμεν *M*². || 6. πρακτῶν *M*². || 7. ἢ ἐν τοῖς πολεμικοῖς om *M*², ἐν om *L*². || αἱ ἐνεργεῖαι *L*². || 9. γὰρ ποτεῖν αἰρεῖται τῷ *M*². || παρσκευάζειν *L*²*M*². || 12. γίγνεται *K*²*O*², γίνονται *M*². || 15. καὶ om *L*². || 17. ἀσχοιοικαὶ τέλος *K*². || 18. εἰσιν αἰρεταὶ *L*². || 20. ἔχειν τε] καὶ ἔχειν τὴν *K*². || τε] τε καὶ *M*². || 21. οἰκείαν] τελείαν οἰκείαν *K*²*M*², τελείως οἰκείαν *O*². || αὕτη *K*². || 22. δὲ *M*²*O*². || καὶ τὸ σχολαστικὸν *O*². || ἀνθρώπινον *L*² *O*². || 23. κατὰ] τὰ κατὰ *K*²*M*². || ἐνεργεῖαν — 24. ἀνθρώπῳ om *M*². || 24. ἀνθρώπῳ *K*². || 25. λαβῦσαν *M*². || τέλειον βίῳ *O*². || 26. εἴη ἂν κρείττων βίος *L*². || 28. ὅσον et 29. τοσῶτον *K*². || 31. χρὴ δὲ ἢ *L*²*O*². || 33. ἀθανατίζειν *N*², ἀποθανατίζειν *L*². || ἅπαντα *L*².

ἢ μὴν οἰητέον γε πολλῶν καὶ μεγάλων δεήσεσθαι τὸν εὐδαι-
 μονήσοντα, εἰ μὴ ἐνδέχεται ἀνευ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν μα-
 κάριον εἶναι· ἢ γὰρ ἐν τῇ ὑπερβολῇ τὸ αὐτάρκες ὑδ' ἢ πρᾶ-
 ξις, δυνατὸν δὲ καὶ μὴ ἄρχοντα γῆς καὶ θαλάττης πράτ-
 τειν τὰ καλὰ· καὶ γὰρ ἀπὸ μετρίων δύναιτ' ἂν τις πράττειν
 5 κατὰ τὴν ἀρετὴν. τὶτο δ' ἔστιν ἰδεῖν ἐναργῶς· οἱ γὰρ ἰδιῶ-
 ται τῶν δυναστῶν οὐκ ἤττον δοκῶσι τὰ ἐπιεικῆ πράττειν,
 ἀλλὰ καὶ μᾶλλον. ἰκανὸν δὲ τοσαῦθ' ὑπάρχει· ἔστι γὰρ
 ὁ βίος εὐδαιμόνων τῷ κατὰ τὴν ἀρετὴν ἐνεργῆτος. καὶ Σόλων
 δὲ τὸς εὐδαιμόνας ἴσως ἀπεφάνετο καλῶς, εἰπὼν μετρίως
 10 τοῖς ἐκτὸς κεχορηγημένους, πεπραγότας δὲ τὰ κάλλισθ', ὡς
 ᾤετο, καὶ βεβιωκάτας σωφρόνως· ἐνδέχεται γὰρ μέτρια
 κεκτημένους πράττειν ἂ δεῖ. ἔοικε δὲ καὶ Ἀναξαγόρας οὐ
 πλύσιον ὑδὲ δυνασθῆν ὑπολαβεῖν τὸν εὐδαιμόνα, εἰπὼν ὅτι
 ἴκε ἂν θαυμάσειεν εἰ τις ἄτοπος φανεῖται τοῖς πολλοῖς· ἔτσι
 15 γὰρ κρίνῃσι τοῖς ἐκτός, τῶν αἰσθανόμενοι μόνον. συμφω-
 νεῖν δὴ τοῖς λόγοις εἰοκασιν αἱ τῶν σοφῶν δόξαι. πίστιν
 μὲν οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα ἔχει τινά, τὸ δ' ἀληθὲς ἐν τοῖς
 πρακτοῖς ἐκ τῶν ἔργων καὶ τῷ βίῳ κρίνεται· ἐν τέτοις γὰρ
 τὸ κύριον. σκοπεῖν δὴ τὰ προειρημένα χρῆ ἐπὶ τὰ ἔργα
 20 καὶ τὸν βίον ἐπιφέροντας, καὶ συναδόντων μὲν τοῖς ἔργοις
 ἀποδεκτέον, διαφωνόντων δὲ λόγους ὑποληπτέον. ὁ δὲ κατὰ
 νῦν ἐνεργῶν καὶ τῶν θεραπεύων καὶ διακειμένους ἄριστα καὶ
 θεοφιλέστατος ἔοικεν εἶναι· εἰ γὰρ τις ἐπιμέλεια τῶν ἀν-
 θρωπίνων ὑπὸ θεῶν γίνεται, ὥσπερ δοκεῖ, καὶ εἴη ἂν εὐλο-
 25 γον χαίρειν τε αὐτὸς τῷ ἀρίστῳ καὶ τῷ συγγενεστάτῳ (τῶτο
 δ' ἂν εἴη ὁ νῆς) καὶ τὸς ἀγαπῶντας μάλιστα τῶτο καὶ τι-
 μῶντας ἀντευκοιεῖν ὡς τῶν φίλων αὐτοῖς ἐπιμελουμένους
 καὶ ὀρθῶς τε καὶ καλῶς πράττοντας. ὅτι δὲ πάντα ταῦτα
 τῷ σοφῷ μάλιστα ὑπάρχει, ἔκ ἀδελόν. θεοφιλέστατος ἄρα.
 30 τὸν αὐτὸν δ' εἰκὸς καὶ εὐδαιμονέστατον· ὥστε καὶ ἔτις εἴη
 ὁ σοφὸς μάλιζ' εὐδαιμόνων.

10 Ἄρ' ἔν εἰ περὶ τῶν καὶ τῶν ἀρετῶν, ἔτι δὲ καὶ φι-
 λίας καὶ ἠδονῆς ἰκανῶς εἴρηται τοῖς τύποις, τέλος ἔχειν
 οἰητέον τὴν προαίρεσιν, ἢ καθάπερ λέγεται, ἔκ ἔστιν ἐν τοῖς 35
 καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα· ἔκ ἔστι γὰρ λυπηρὰ συνήθη γινέ-

πρακτοῖς τέλος τὸ θεωρῆσαι ἕκαστα καὶ γινῶναι, ἀλλὰ
 μᾶλλον τὸ πράττειν αὐτά; ὑδὲ δὴ περὶ ἀρετῆς ἰκανὸν τὸ
 εἰδέναι, ἀλλ' ἔχειν καὶ χρῆσθαι πειρατέον, ἢ εἰ πως ἄλλως
 ἀγαθοὶ γινόμεθα. εἰ μὲν ἔν ἦσαν οἱ λόγοι αὐτάρκεις πρὸς
 τὸ ποιῆσαι ἐπιεικῆς, πολλὰς ἂν μισθὸς καὶ μεγάλους δι-
 5 καίως ἔφερον κατὰ τὸν Θεόγγιν, καὶ ἔδει ἂν τότες πορίσα-
 σθαι· νῦν δὲ φαίνονται προτρέψασθαι μὲν καὶ παρορμηῆσαι
 τῶν νέων τοὺς ἐλευθερίου ἰσχύειν, ἢ θὸς τ' εὐγενῆς καὶ ὡς
 ἀληθῶς φιλόκαλον ποιῆσαι ἂν κατοκώχιμον ἐκ τῆς ἀρετῆς,
 τὸς δὲ πολλὰς ἀδυνατεῖν πρὸς καλοκαγαθίαν προτρέψασθαι·
 ἢ γὰρ πεφύκασιν αἰδοῦ πειθαρχεῖν ἀλλὰ φόβῳ, ὑδ' ἀπέ-
 10 χεσθαι τῶν φαύλων διὰ τὸ αἰσχρὸν ἀλλὰ διὰ τὰς τιμω-
 ρίας· πάθει γὰρ ζῶντες τὰς οἰκείας ἠδονὰς διώκουσι καὶ
 δι' ὧν αὐταὶ ἔσονται, φεύγουσι δὲ τὰς ἀντικειμένους λύπας,
 τῷ δὲ καλῷ καὶ ὡς ἀληθῶς ἠδέος ὑδ' ἔννοιαν ἔχουσιν, ἀγε-
 15 ροὶ ὄντες. τὸς δὴ τοιούτους τίς ἂν λόγος μεταρρηθῆσθαι; οὐ
 γὰρ οἶόν τε ἢ ἢ ῥάδιον τὰ ἐκ παλαιῶ τοῖς ἦθεσι κατειλημ-
 μένα λόγῳ μεταστῆσαι. ἀγαπητὸν δ' ἴσως ἔστιν εἰ πάντων
 ὑπαρχόντων, δι' ὧν ἐπιεικῆς δοκῶμεν γίνεσθαι, μεταλάβει-
 20 μεν τῆς ἀρετῆς. γίνεσθαι δ' ἀγαθὸς οἶονται οἱ μὲν φύσει,
 οἱ δ' ἔθει, οἱ δὲ διδαχῇ. τὸ μὲν ἔν τῆς φύσεως δῆλον ὡς
 ἔκ ἐφ' ἡμῖν ὑπάρχει, ἀλλὰ διὰ τινος θείας αἰτίας τοῖς ὡς
 ἀληθῶς εὐτυχέσιν ὑπάρχει· ὁ δὲ λόγος καὶ ἢ διδαχῇ μὴ
 ποτ' ἔκ ἐν ἄσασιν ἰσχύη, ἀλλὰ δὲ προδιεργάσθαι τοῖς
 25 ἔθεσι τὴν τῷ ἀκροατοῦ ψυχὴν πρὸς τὸ καλῶς χαίρειν καὶ
 μισεῖν, ὥσπερ γῆν τὴν θρέψουσαν τὸ σπέρμα. ἢ γὰρ ἂν
 ἀκῆσειε λόγου ἀποτρέποντες οὐδ' αὖ συνεῖη ὁ κατὰ πάθος
 ζῶν· τὸν δ' ἔτις ἔχοντα πῶς οἶόν τε μεταπειθεῖται; ὅλως τ'
 ἢ δοκεῖ λόγῳ ὑπέκειν τὸ πάθος ἀλλὰ βία. δεῖ δὴ τὸ ἦθος
 30 προὑπάρχειν πῶς οἰκεῖον τῆς ἀρετῆς, ζέργον τὸ καλὸν καὶ
 δυσχεραῖνον τὸ αἰσχρὸν. ἐκ νέου δ' ἀγωγῆς ὀρθῆς τυχεῖν
 πρὸς ἀρετὴν χαλεπὸν μὴ ὑπὸ τοιούτοις τραφέντα νόμοις· τὸ
 γὰρ σωφρόνως καὶ καρτερικῶς ζῆν οὐχ ἠδὲ τοῖς πολλοῖς,
 ἀλλως τε καὶ νέοις. διὸ νόμοις δεῖ τετάχθαι τὴν τροφὴν
 35 καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα· ἔκ ἔστι γὰρ λυπηρὰ συνήθη γινέ-

1. εὐδαιμόνησαντα *M*². || 3. ἢ] ὑδὲ *M*². || ἢ πρᾶξις] ἢ κρίσις οὐδ' ἢ πρᾶξις *L*², ἢ κρίσις ὑδ' αἱ πρᾶξεις *M*²*O*². || 4. ἄρχοντας *L*²*O*². || θαλάσσης *L*²*M*². || 6. κατὰ] τὰ κατὰ *M*²*O*². || 7. δυνατῶν *M*². || 8. ἔστι *M*². || 9. κατ' ἀρετὴν *M*². || 11. κεχορηγημένους *K*². || τὰ et ὡς om *K*². || 16. μόνον *L*²*M*². || 17. δὲ *O*². || 18. τὰ om *K*². || 19. πρακτικοῖς *K*²*M*²*O*². || 20. σκοπεῖν δὲ *L*²*M*²*O*², δὴ σκοπεῖν *K*². || 21. φέροντας *K*²*M*². || 24. εἶναι om *K*²*M*²*O*². || ἀνθρώπων *K*². || 26. τῷ post καὶ om *K*²*O*². || 27. post τῶτο *M*² ἦγον τὸ χαίρειν τῷ ἀρίστῳ καὶ συγγενεστάτῳ. || 29. καὶ ante ἰρθῶς om *M*². || ταῦτα πάντα *L*²*M*². || 30. θεοφιλέστατον *M*². || 31. δ' om *K*²*M*²*O*². || 33. περὶ] περὶ τε *L*²*O*². || καὶ post δὲ om *K*²*O*².

4. γνωόμεθα *K*². || 5. μεγάλους om *K*². || 6. θεόγγιν *K*². || 7. προτρέψαι *L*²*N*². || 8. ἰσχύειν *K*². || 8' *M*². || 9. κατοκώχιμον *L*²*M*²*O*². || ἀρετῆς οὐ, τὸς *M*². || 15. ἰσοίας *L*²*O*². || 16. μεταρρηθῆσθαι *M*². || 20. ἀγαθὸν *M*². || 22. τίως *L*²*O*². || ὡς om *K*². || 24. ἰσχύει *K*²*L*², ἰσχυῖ *M*²*O*². || δειε *L*², δεῖ *M*². || προδιεργάσθαι *M*². || 25. ἦθεσι *L*². || 26. θρέψασαν *M*². || 27. λόγον *M*². || ἂν *L*²*O*². || συνῆ *L*², συνήσιν *M*². || 35. γινόμενα *O*².

μενα ἔχ' ἰκανὸν δ' ἴσως νέας ὄντας τροφῆς καὶ ἐπιμελείας
 τυχεῖν ὀρθῆς, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἀνδρωθέντας δι' ἐπιτηδεύειν
 αὐτὰ καὶ ἐθίζεσθαι, καὶ περὶ ταῦτα δεοίμεθ' ἂν νόμων,
 καὶ ἔτι δὴ περὶ πάντα τὸν βίον· οἱ γὰρ πολλοὶ ἀνάγκη
 μᾶλλον ἢ λόγῳ παιδαρχῶσι καὶ ζημίαις ἢ τῷ καλῷ. διόπερ
 οἶονταί τινες τὸ νομοθετῆντας δεῖν μὲν παρακαλεῖν ἐπὶ τῇ
 ἀρετῇ καὶ προτρέπεσθαι τῷ καλῷ χάριν, ὡς ὑπακουσόμενων
 τῶν ἐπιεικῶς τοῖς ἔθεσι προηγημένων, ἀπειθῶσι δὲ καὶ ἀφυσ-
 ζήροις ὅτι κολάσεις τε καὶ τιμωρίας ἐπιτιθέσθαι, τὸς δ' ἀνιά-
 τως ὄλως ἔξορίζειν· τὸν μὲν γὰρ ἐπιεικῆ καὶ πρὸς τὸ καλὸν
 ζῶντα τῷ λόγῳ παιδαρχήσιν, τὸν δὲ φαῦλον ἠδονῆς ὀρε-
 γόμενον λύπῃ κολάζεσθαι ὡς περὶ ὑποζύγιον. διὸ καὶ φασὶ
 δεῖν τοιαύτας γίνεσθαι τὰς λύπας ἀλ' μάλιστα ἐναντιῶνται
 ταῖς ἀγαπωμέναις ἠδοναῖς. εἰ δ' ἔν, καθάπερ εἴρηται, τὸν
 ἐσόμενον ἀγαθὸν τραφῆναι καλῶς δεῖ καὶ ἐθισθῆναι, εἴθ'
 ἔτις ἐν ἐπιτηδεύμασιν ἐπιεικέσι ζῆν καὶ μήτ' ἄκοντα μήτ'
 ἐκόντα πράττειν τὰ φαῦλα, ταῦτα δὲ γίγνεται ἂν βιαιό-
 νοις κατὰ τινα νῦν καὶ τάξιν ὀρθῆν, ἔχουσιν ἰσχύιν. ἢ μὲν
 ἔν πατρικῇ πρόσαξις ἔκ ἔχει τὸ ἰσχυρὸν ἢ δὲ τὸ ἀναγκαστῆν,
 ἢ δὲ ὄλως ἢ ἐνὸς ἀνδρός, μὴ βασιλέως ἔντος ἢ τινος τοιού-
 του· ὁ δὲ νόμος ἀναγκαστικὴν ἔχει δύναμιν, λόγος ὡν ἀπέ-
 τως φρονήσεως καὶ νῦ. καὶ τῶν μὲν ἀνθρώπων ἐχθαίρουσι
 τὸς ἐναντιμένους ταῖς ὀρμαῖς, καὶ ὀρθῶς αὐτὸ δρῶσιν· ὁ δὲ
 νόμος ἔκ ἔστιν ἐπαχθῆς τάττων τὸ ἐπιεικῆ. ἐν μόνῃ δὲ τῇ
 Λακεδαιμονίῳ πόλει μετ' ὀλίγων ὁ νομοθέτης ἐπιμέλειαν
 δοκεῖ πεποιῆσθαι τροφῆς τε καὶ ἐπιτηδεύματων· ἐν δὲ ταῖς
 πλείσταις τῶν πόλεων ἐξημέληται περὶ τῶν τοιούτων, καὶ ζῆ
 ἑαστος ὡς βύλεται, κυκλωτικῶς θεμιτοτέρων παιδῶν ἢ δ'
 ἀλόχου. κράτιστον μὲν ἔν τὸ γίνεσθαι κοινὴν ἐπιμέλειαν καὶ
 ὀρθῆν καὶ δρᾶν αὐτὸ δύνασθαι· κοινῇ δ' ἐξαμελουμένων
 ἐκάστῳ δόξειεν ἂν προσήκειν τοῖς σφετέροις τέχναις καὶ φί-
 λαις εἰς ἀρετὴν συμβάλλεσθαι, ἢ προαιρεῖσθαι γε. μάλιστα
 δ' ἂν τῆτο δύνασθαι δόξειεν ἐκ τῶν εἰρημένων νομοθετικῶς
 γινόμενος· αἱ μὲν γὰρ κοιναὶ ἐπιμελῆαι δῆλον ὅτι διὰ νό-
 μων γίνονται, ἐπιεικῆς δ' αἱ διὰ τῶν σπουδαίων. γεγραμ-

μένων δ' ἢ ἀγράφων, ἢ δὲν ἂν δόξειε διαφέρειν, ἢ δὲ δ' ἔν
 εἰς ἢ πολλοὶ παιδευθήσονται, ὡς περὶ ἢ ἐπὶ μουσικῆς καὶ
 γυμναστικῆς καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδεύματων. ὡς περὶ γὰρ ἢ
 ταῖς πόλεσιν ἐνισχύει τὰ νόμιμα καὶ τὰ ἔθη, ἔτι καὶ ἢ
 οὐκ αἰεὶ οἱ πατρικοὶ λόγοι καὶ τὰ ἔθη, καὶ ἔτι μᾶλλον διὰ
 τὴν συγγένειαν καὶ τὰς εὐεργεσίας· προὔκαρχοι γὰρ εὐ-
 γοντες καὶ εὐπειθεῖς τῇ φύσει. ἔτι δὲ καὶ διαφέρουσιν αἱ
 καθ' ἑαστον παιδαίαι τῶν κοινῶν, ὡς περὶ ἐπὶ ἰατρικῆς· κα-
 θέλει μὲν γὰρ τῷ πυρέττοντι συμφέροι ἡσυχία καὶ ἀσπία
 τῶν δ' ἴσως ἢ, ὅ τε πυρετικὸς ἴσως ἢ πᾶσι τὴν αὐτὴν μέτρην
 περιτιθήσιν. ἐξακριβῶσθαι δὴ δόξειεν ἂν μᾶλλον τὸ καθ' ἑα-
 στον ἰδίως τῆς ἐπιμελείας γινόμενης· μᾶλλον γὰρ τῷ προσφῶν
 τυγχάνει ἑαστος. ἀλλ' ἐπιμεληθεῖ μὲν ἄριστα καθ' ἑν καὶ
 ἰατρὸς καὶ γυμναστής καὶ πᾶς ἄλλος ὁ τὸ καθέλευ εἰδώς ἐπὶ
 πᾶσιν ἢ τοῖς τοιοῖσδε· τῷ κοινῷ γὰρ αἱ ἐπιστήμαι λέγονται τε
 καὶ εἰσὶν. ἢ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐνὸς τινος ἢ δὲν ἴσως καλύπτει καλῶς
 ἐπιμεληθῆναι καὶ ἀνεπιστήμονα ὄντα, τεταμένον δ' ἀκριβῶς
 τὰ συμβαίνοντα ἐφ' ἐκάστῳ δι' ἐμπειρίαν, καθάπερ καὶ ἰατροὶ
 εἶναι δοκῶσιν ἑαυτῶν ἄριστοι εἶναι, ἑτέρῳ ἢ δὲν ἂν δυναίμην
 ἐπαρκεῖσθαι. ἢ δὲν δ' ἦττον ἴσως τῷ γε βυλομένῳ τεχνικῶ γη-
 νέσθαι καὶ θεωρητικῶ ἐπὶ τὸ καθέλου βαδιστόν εἶναι δόξειεν
 ἂν, κακίονο γνωριστόν ὡς ἐνδεχεται· εἴρηται γὰρ ὅτι παρ' ἑαυ-
 τοῖς αἱ ἐπιστήμαι. τάχα δὲ καὶ τῷ βυλομένῳ δι' ἐπιμελείας
 βελτίως ποιῆν, ἔτι πολλὰς εἴτ' ὀλίγας, νομοθετικῶ παρατίον
 γενέσθαι, εἰ διὰ νόμων ἀγαθοὶ γινόμεθ' ἂν. ἔτι γὰρ ἔν καὶ
 τὸν προτεθέντα διαθεῖναι καλῶς ἔκ ἔστι τῷ τυχεύοντι, ἀλλ'
 εἴπερ τινος, τῷ εἰδότες, ὡς περὶ ἐπ' ἰατρικῆς καὶ τῶν λοιπῶν
 ἂν ἐστὶν ἐπιμελεία τις καὶ φρόνησις. ἄρ' ἔν μετὰ τῆτο ἐπι-
 σκοπτικόν πόθεν ἢ πῶς νομοθετικῶς γίνονται ἂν τις, ἢ καθάπερ
 ἐπὶ τῶν ἄλλων, παρὰ τῶν πολιτικῶν; μῆριον γὰρ εἰδῶσι
 τῆς πολιτικῆς εἶναι. ἢ ἔκ ἕμοιον φαίνεται ἐπὶ τῆς πολιτι-
 κῆς καὶ τῶν λοιπῶν ἐπιστημῶν τε καὶ δυνάμει; ἐν μὲν
 γὰρ τοῖς ἄλλοις οἱ αὐτοὶ φαίνονται τὰς τε δυνάμεις παρα-
 διδόντες καὶ ἐνεργῶντες ἀπ' αὐτῶν, οἷον ἰατροὶ καὶ γραφεῖς·
 τὰ δὲ πολιτικὰ ἐπαγγέλλονται μὲν διδάσκων οἱ σοφισταί,

2. ἐπὶ L². || 3. ἂν om L². || 4. δὴ καὶ ἔτις K². || 7. ἑπιμελουμένων L², ἑπιμελουμένοις M². || 8. τῶν om M². || ἑπιμελῆαι L²
 O². || προηγημένοις M², προηγημένους L²O². || 9. τε om O². || ἐπιτιθέμενοις M², ἐπιτιθέμενοις O². || 10. καὶ om K²M². || 13. διὰ
 om M². || 15. δοκεῖ O². || 16. ἔν om L². || 19. ἢ δὲ] ἔτι δὲ L², ἢ δὲ δὲ K²M²O². || 20. ἔντος om M². || 21. λόγῳ] ἔτις M². ||
 22. ἐχθαίρουσι L²M²O². || 25. λακεδαιμονία M². || 26. τε om O². || 28. ἑαστος om M². || 29. τὸ om L²O². || γενέσθαι K²M²
 O². || 32. συμβαλίσθαι K². || μᾶλλον K²M². || 33. τίνασθαι K², om O². || 34. διὰ τῶν νόμων O².

1. δ' om K². || συνδιαφέρειν O². || 2. καὶ] ἢ K²M². || 3. καὶ] ἢ M². || παιδευμάτων L². || 4. ἢ δὲ K²L²O². || 5. ἀσπία
 O². || ἢ δὲ L²O². || 7. καὶ post δὲ om M²O². || 9. ἀσπία καὶ ἡσυχία L². || 11. δὲ L², δὲ δὲ M². || ἂν om K². || 13. καὶ ἢ]
 τοῦ καθέλου O². || 14. τὸ om K². || τι K². || 15. τοιοῖς δὲ K². || 16. ἀλλ' ἐνὸς K². || 19. ἑαυτῶν M²O². || ἔν om M². ||
 22. γνωριστόν M². || 23. αἱ om O². || δ' ἂν καὶ L²O². || 25. εἴτις M². || ἂν] ἂν ἀγαθοὶ O². || γὰρ om M². || 30. παρὰ L². || 33.
 ταῖς ἄλλαις M². || οἱ αὐτοὶ] ἔτις K². || 34. ἰατρικῶν γραφεῖς K²L², ἰατροὶ γραφεῖς M²O².

πράττει δ' αὐτῶν ἰδίαις, ἀλλ' οἱ πολιτευόμενοι, οἱ δόξαιεν
 αὐτὴν δύναμις τιτὸ τίτῳ πράττειν καὶ ἐμπειρία μᾶλλον ἢ δια-
 νοία· οὔτε γὰρ γράφοντες οὔτε λέγοντες περὶ τῶν τοιούτων
 φαίνονται (καίτοι κάλλιον ἢν ἴσως ἢ λόγους δικαναίους τε
 καὶ δημηγορικούς), ἐδ' αὖ πολιτικῶς πεποιηκότες τὸς σφε-
 5 τέρους οὐκ ἢ τινὰς ἄλλους τῶν φίλων. εὐλογον δ' ἦν, εἴπερ
 ἐδύναντο· οὔτε γὰρ ταῖς πόλεσιν ἄμεινον οὐδὲν κατέλιπον
 αὐτοῖς, ἐθ' αὐτοῖς ὑπάρχει προέλοιντ' αὐτῶν μᾶλλον τῆς τοιαύτης
 δυνάμεως, ἐδὲ δὴ τοῖς φιλάτοις. ἢ μὴν μικρὸν γε ἔσκεν ἢ
 ἐμπειρία συμβάλλεσθαι· ἐδὲ γὰρ ἐγγίγοντ' αὐτῶν διὰ τῆς πο-
 10 λιτικῆς συνηθείας πολιτικοί· διὸ τοῖς ἐφευμένους περὶ πολι-
 τικῆς εἰδέναι προσδεῖν ἔσκεν ἐμπειρίας. τῶν δὲ σοφιστῶν οἱ
 ἐπαγγελόμενοι λίαν φαίνονται πόρρω εἶναι τοῦ διδάξαι·
 ὅλως γὰρ ἐδὲ ποῖον τί ἐστιν ἢ περὶ ποῖα ἴσασιν· ἢ γὰρ αὐ-
 τὴν αὐτὴν τῆ ῥητορικῆς οὐδὲ χεῖρῳ ἐτίθεισαν, οὐδ' αὖν ὥντο
 15 ῥάδιον εἶναι τὸ νομοθετῆσαι συναγαγόντι τὸς εὐδοκίμους
 τῶν νόμων· ἐκλήξασθαι γὰρ εἶναι τὸς ἀρίστους, ὥσπερ οὐδὲ
 τὴν ἐκλογὴν οὕτως συνέσεως καὶ τὸ κρῖναι ἑρβῶς μέγιστον,
 ὥσπερ ἐν τοῖς κατὰ μυσικὴν· οἱ γὰρ ἐμπειροὶ περὶ ἑκάστου
 κρῖνουν ἑρβῶς τὰ ἔργα, καὶ οἱ δὲ ὧν ἢ πῶς ἐπιτελεῖται συ-
 20 νῆσιν, καὶ ποῖα ποῖοις συνάδει· τοῖς δ' ἀπειροῖς ἀγαπητὸν
 τὸ μὴ διαλαθάνειν εἰ αὐτῶν ἢ κακῶς πεποήται τὸ ἔργον, ὥσ-
 περ ἐπὶ γραφικῆς. οἱ δὲ νόμοι τῆς πολιτικῆς ἔργοις ἐοίκασι·

πῶς ἔν ἐκ τούτων νομοθετικῶς γένοιτ' αὐτῶν τις, ἢ τὸς ἀρίστους
 κρῖναι· ἢ γὰρ φαίνονται ἐδ' ἰατρικοί ἐκ τῶν συγγραμμῶ-
 των γίνεσθαι. καίτοι κερῶνται γε λέγειν ἢ μόνον τὰ θερα-
 πεύματα, ἀλλὰ καὶ ὡς ἰαθεῖν αὐτῶν καὶ ὡς δεῖ θεραπεύειν
 ἐκάστου, διαλέμενοι τὰς ἔξεις. ταῦτα δὲ τοῖς μὲν ἐμπειροῖς
 ὠφέλιμα εἶναι δοκεῖ, τοῖς δ' ἀνεπιστήμοσιν ἀχρεῖα. ἴσως
 οὖν καὶ τῶν νόμων καὶ τῶν πολιτικῶν αἱ συναγωγαὶ τοῖς
 μὲν δυναμένοις θεωρῆσαι καὶ κρῖναι τί καλῶς ἢ τὸναντίον
 καὶ ποῖα ποῖοις ἀρμόττει, εὐχρηστ' αὐτῶν εἶη· τοῖς δ' ἀνε-
 5 ἔξεως τὰ τοιαῦτα διεξιούσι τὸ μὲν κρῖναι καλῶς οὐκ αὐ-
 τῶν ὑπάρχοι, εἰ μὴ ἄρα αὐτόματον, εὐσυνετώτεροι δ' εἰς ταῦτα
 τάχ' αὐτῶν γένοιτο. παραλιπόντων ἔν τῶν προτέρων ἀνερεῖ-
 νητον τὸ περὶ τῆς νομοθεσίας, αὐτῶς ἐπισκέψασθαι μᾶλλον
 βέλτιον ἴσως, καὶ ὅλως δὴ περὶ πολιτικῆς, ὅπως εἰς δύνα-
 10 μιν ἢ περὶ τὰ ἀνθρώπινα φιλοσοφία τελειωθῆ. πρῶτον μὲν
 ἔν αἴ τι κατὰ μέρος εἴρηται καλῶς ὑπὸ τῶν προγενετέρων
 κερῶν ἐπελεῖν, εἶτα ἐκ τῶν συνηγμένων πολιτικῶν
 θεωρῆσαι τὰ ποῖα σῶζει καὶ φθείρει τὰς πόλεις καὶ τὰ
 ποῖα ἐκάστου τῶν πολιτικῶν, καὶ διὰ τίνων αἰτίας αἱ μὲν
 15 καλῶς αἱ δὲ τὸναντίον πολιτεύονται· θεωρηθέντων γὰρ τού-
 των τάχ' αὐτῶν μᾶλλον συνίδομεν καὶ ποῖα πολιτικῆ ἀρίστη,
 καὶ πῶς ἐκάστη ταχθεῖσα, καὶ τίσι νόμοις καὶ ἔθεσι χρω-
 μήνη. λέγωμεν ἔν ἀρχαίμενοι.

ΗΘΙΚΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ Α.

Ἐπειδὴ προαιρέματα λέγειν ὑπὲρ ἠθικῶν, πρῶτον αὐτῶν εἶη
 σκοπεῖν τίνος ἐστὶ μέρος τὸ ἦθος. ὡς μὲν οὖν συντόμως
 25 εἰπεῖν, δοκεῖ ἐκ ἄλλης ἢ τῆς πολιτικῆς εἶναι μέρος. ἔστι
 γὰρ ἕθνη ἐν τοῖς πολιτικοῖς δυνατὸν πράξαι ἀνευ τῶν ποῖων
 τῆς πολιτικῆς. τὸ δ' ὅλον καὶ τὴν ἐπαυμιάν δικαίως δε-
 τῆσαι εἶναι, λέγω δ' οἷον σπουδαῖον. τὸ δὲ σπουδαῖον εἶναι
 ἐστὶ τὸ τὰς ἀρετὰς ἔχειν. δεῖ ἄρα, εἰ τις μάλλιν ἐν τοῖς
 πολιτικοῖς πρακτικὸς εἶναι, τὸ ἦθος εἶναι σπουδαῖον. μέρος
 ἐστὶν ἄρα, ὡς ἔσκεν, καὶ ἀρχὴ ἢ περὶ τὰ ἦθη πραγματεία
 τῆς πολιτικῆς. τὸ δ' ὅλον καὶ τὴν ἐπαυμιάν δικαίως δε-
 30 καὶ αὐτῶν μοι ἔχειν ἢ πραγματεία ἐκ ἠθικῶν ἀλλὰ πολιτι-

7. ἰδίαιτο L¹M². || κατέλιπον K¹. || 9. ἐδὲ — 10. συμβάλλεσθαι om O¹. || 10. ἐδὲ γὰρ ἐγγίγοντ' ἐγγίγοντο γὰρ L¹O¹. || πο-
 λιτικῆς om L¹. || 11. συνηθείας μᾶλλον πολιτικῆς L¹O¹. || 14. αὐτῶν om M¹. || 18. τῶν] τοῦ K¹M². || 20. τελεῖται L¹. || συνίδομεν K¹
 M². || 22. τὸ om K¹M². || ἢ ἢ K¹. || 23. τοῖς πολιτικοῖς L¹M²O¹.
 1. ἐν om O¹. || 5. ἐκάστου O¹. || 10. τὰ om K¹. || 12. παραλιπόντων L¹. || 14. δὴ om K¹M²O¹. || 15. ἀνθρώπινα K¹M². ||
 μὲν et 16. εἴρηται om O¹. || 18. πολιτικῆς M². || 19. ἐκάστου L¹. || 21. συνίδομεν K¹, συνίδομεν O¹. || 22. ἔθεσι M¹. || 23.
 λέγωμεν K¹. || post ἀρχαίμενοι M² τέλος ἀριστοτελικῶν ἠθικῶν μικρῶν νικομαχείων.
 Codices K¹M². Tit. μεγάλων] μεγάλων νικομαχείων QM² cum Barocciano 70 et Palatino 165.
 24. ἠθικῶν M². || 25. διέξωμεν K¹. || ἄλλως ἢ τῶν πολιτικῶν M². || 27. γὰρ] δ' K¹. || δυνατὸν om M².
 25. τῶν] κατὰ τὸ M². || 26. ἐκ et ὡς om M².

φραμέν ὅτι ἡ δικαιοσύνη ἀγαθόν καὶ ἡ ἀνδρία καὶ ἀπλῶς αἱ ἀρεταί, ἡ δὲ μεγαλοψυχία ἀρετὴ, ὥστε καὶ ἡ μεγαλοψυχία ἀγαθόν. ἔδὲ δὴ ὑπὲρ τῶ κατὰ τὴν ἐπαγωγὴν κοινῶ ἀγαθῷ λεκτέον τῇ πολιτικῇ, ὅτι τὰ αὐτὰ ἀδύνατα συμβήσεται τούτῳ καὶ τῷ κατὰ τὸν ὄρον κοινῶ ἀγαθῷ· ὅτι γὰρ ἀγαθόν, καὶ ἐνταῦθ' ἐρεῖ. δῆλον τοίνυν ὅτι ὑπὲρ τῷ ἀρίστου ἀγαθοῦ λεκτέον ἐςί, καὶ ἀρίστου τῷ ἡμῖν ἀρίστῳ. τὸ δ' ὄλον ἴδοι ἂν τις ὅτι οὐκ ἐστὶ μίας ἔτ' ἐπισήμης ἕτε δυνάμεως τὸ ὑπὲρ παντὸς ἀγαθῷ σκοπεῖν. διὰ τί; ὅτι τὰ ἀγαθὸν ἐν πάσαις ταῖς κατηγορίαις ἐστίν· καὶ γὰρ ἐν τῷ τί καὶ ἐν τῷ ποιῶ καὶ ἐν τῷ ποσῶ καὶ πότε καὶ πρὸς τι καὶ τινί, καὶ ἀπλῶς ἐν ἀπάσαις. ἀλλὰ μὴν τὸ πότε ἀγαθὸν ἐν μὲν ἰατρικῇ ὁ ἰατρός οἶδεν, ἐν δὲ κυβερνητικῇ ὁ κυβερνήτης, ἐν ἐκάστῃ δ' ἕκαστος. πότε μὲν γὰρ δεῖ τεμεῖν ὁ ἰατρός οἶδεν, πότε δὲ πλεῖν ὁ κυβερνήτης· ἐν ἐκάστῃ δὲ τὸ πότε ἀγαθὸν ἕκαστος τὸ καθ' ἑαυτὸν εἰδήσει· οὕτε γὰρ ὁ ἰατρός τὸ ἐν τῇ κυβερνητικῇ ἀγαθὸν πότε εἰδήσει, οὕτε ὁ κυβερνήτης τὸ ἐν ἰατρικῇ. ἔκ ἄρα ἔδ' ἕτως ὑπὲρ τῷ κοινῶ ἀγαθῷ λεκτέον· τὸ γὰρ πότε ἐν πάσαις κοινόν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ πρὸς τι ἀγαθόν καὶ τὸ κατὰ τὰς ἄλλας κατηγορίας κοινὸν μὲν ἀπάσαις, οὐδεμίας δ' ἐστὶν οὔτε δυνάμεως οὔτ' ἐπισήμης εἰπεῖν ὑπὲρ τῷ ἐν ἐκάστῃ πότε ἀγαθῷ, ἔδ' αὖ τῆς πολιτικῆς ὑπὲρ τῷ κοινῶ ἀγαθῷ λέγειν. ὑπὲρ τῷ ἀγαθῷ ἄρα, καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀρίστου, καὶ ὑπὲρ τῷ ἡμῖν ἀρίστῳ. ἴσως δὲ ἔδὲ δεῖ βυλόμενόν τι δεικνύναι τοῖς μὴ φανεροῖς παραδείγμασι χρῆσθαι, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἀφανῶν τοῖς φανεροῖς καὶ ὑπὲρ τῶν νοητῶν τοῖς αἰσθητοῖς· ταῦτα γὰρ φανερώτερα. ὅταν ἔν ὑπὲρ τῷ ἀγαθῷ τις ἐγχειρῆ λέγειν, οὐ λεκτέον ἐστὶν ὑπὲρ τῆς ἰδέας. καίτοι οἴονται γὰρ δεῖν, ὅταν ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ λέγωσιν, ὑπὲρ τῆς ἰδέας δεῖν λέγειν· ὑπὲρ γὰρ τοῦ μάλισα ἀγαθῷ φασὶ δεῖν λέγειν, αὐτὸ δ' ἕκαστον μάλισ' ἐστὶ τοῦτον, ὥστε μάλισ' ἂν εἴη ἀγαθὸν ἡ ἰδέα, ὡς οἴονται. ὁ δὴ τοῦτος λόγος ἀληθὴς μὲν ἐστὶν ἴσως· ἀλλ' οὐχ ἡ πολιτικὴ ἐπισήμη ἡ δύναμις, ὑπὲρ ἧς νῦν ἐστὶν ὁ λόγος, οὐχ ὑπὲρ τούτου σκοπεῖ τὰ ἀγαθῷ, ἀλλὰ τῷ ἡμῖν ἀγαθῷ. ἕδεμια γὰρ ἔτ' ἐπισήμη ἕτε δυνάμεις ὑπὲρ τῷ τέλος λέγει ὅτι ἀγαθόν, ὥστ' ἔδ' ἡ πολιτικὴ. διὸ ἔχ ὑπὲρ τῷ κατὰ τὴν ἰδέαν ἀγαθῷ τὸν λόγον ποιεῖται. ἀλλ' ἴσως τούτῳ τὰ ἀγαθῷ ἀρχῇ χρῆσάμενος ὑπὲρ τῶν καθ' ἕκαστα, ἐκ τούτου προβάς, ἐρεῖ. ἔδ' ἕτως ὀρθῶς· δεῖ γὰρ τὰς

ἀρχὰς οἰκείας λαμβάνειν. ἄτοπον γάρ, εἴ τις βυλόμενος τὸ τρίγωνον ὡς δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχον δεῖξαι, λάβοι ἀρχὴν ὅτι ἡ ψυχὴ ἀθάνατος. οὐ γὰρ οἰκεία, δεῖ δὲ τὴν ἀρχὴν οἰκείαν εἶναι καὶ συνημμένην· νῦν δὲ καὶ ἄνευ τῷ τὴν ψυχὴν ἀθάνατον εἶναι δεῖξει τις δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχον τὸ τρίγωνον. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν ἐστὶ θεάσασθαι τὰ ἄλλα ἄνευ τῷ κατὰ τὴν ἰδέαν ἀγαθῷ. [διὸ ἔκ οἰκείαν ἀρχὴν εἶναι τούτου τὰ ἀγαθῷ.] ἔκ ὀρθῶς δὲ ἔδ' ὁ Σωκράτης ἐπιστήμης ἐποίησε τὰς ἀρετάς. ἐκεῖνος γὰρ ἔδεν ὥτεο δεῖν μάτην εἶναι, ἐκ δὲ τῷ τὰς ἀρετὰς ἐπισήμης εἶναι συνέβαιεν αὐτῷ τὰς ἀρετὰς μάτην εἶναι. διὰ τί; ὅτι ἐπὶ τῶν ἐπιστημῶν συμβαίνει ἅμα εἰδέναι τὴν ἐπιστήμην τί ἐστὶ καὶ εἶναι ἐπισήμονα· εἰ γὰρ ἰατρικὴν τις οἶδε τί ἐστὶν, καὶ ἰατρός ἕτος εὐθέως ἐστίν, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν. ἀλλ' ἔκ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν τῶτο συμβαίνει· ἔ γὰρ εἴ τις οἶδε τὴν δικαιοσύνην τί ἐστὶν, εὐθέως δίκαιός ἐστιν, ὡς δ' αὐτως καὶ τῶν ἄλλων. συμβαίνει ἔν καὶ μάτην τὰς ἀρετὰς εἶναι καὶ μὴ εἶναι ἐπισήμης.

Ἐπεὶ δ' ὑπὲρ τούτων διάρρισταί, πειραθῶμεν λέγειν 2 τὰ ἀγαθὸν ποσαχῶς λέγεται. ἐστὶ γὰρ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν τίμια, τὰ δ' ἐπαινετά, τὰ δὲ δυνάμεις. τὸ δὲ τίμιον λέγω τὸ τοῦτον, τὸ θεῖον, τὸ βέλτιον, οἷον ψυχὴ, νῦς, τὸ ἀρχαιότερον, ἡ ἀρχή, τὰ τοιαῦτα· τίμια γὰρ ἐφ' οἷς ἡ τιμὴ, τοῖς δὲ τοῖσιν πᾶσι τιμὴ ἀκολουθεῖ. ἔκῃν καὶ ἡ ἀρετὴ τίμιον, ὅταν γὰρ ἀπ' αὐτῆς σπουδαῖός τις γένηται· ἤδη γὰρ ἕτος εἰς τὸ τῆς ἀρετῆς σχῆμα ἦκει. τὰ δ' ἐπαινετά οἷον ἀρεταί· ἀπὸ γὰρ τῶν κατ' αὐτὰς πράξεων ὁ ἐπαινος γίνεται. τὰ δὲ δυνάμεις, οἷον ἀρχὴ πλῆτος ἰσχύς κάλλος· τούτοις γὰρ καὶ ὁ σπουδαῖος εὖ ἂν δύνηται χρῆσασθαι καὶ ὁ φαῦλος κακῶς, διὸ δυνάμει τὰ τοιαῦτα καλῶνται ἀγαθὰ. ἀγαθὰ μὲν δὴ εἰσιν· δοκιμάζεται γὰρ τῇ τῷ σπουδαῖου αὐτῶν ἕκαστον χρῆσει, ἔ τῇ τῷ φαύλῳ. τοῖς δ' αὐτοῖς τέτοις συμβέβηκεν ἀγαθοῖς καὶ τὴν τύχην τῆς γενέσεως αὐτῶν εἶναι αἰτίαν· ἀπὸ τύχης γὰρ καὶ πλῆτος γίγνεται καὶ ἀρχῇ καὶ ὄλως ὅσα εἰς δυνάμεις τάξιν ἦκει. λοιπὸν δὲ καὶ τέταρτον τῶν ἀγαθῶν τὸ σωστικὸν καὶ ποιητικὸν ἀγαθῷ, οἷον γυμνασία ὑγείας καὶ εἴ τι ἄλλο τοῦτον. ἀλλ' ἐστὶ καὶ ἄλλην ἔχει τὰ ἀγαθὰ διαίρεσιν, οἷον ἐστὶ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν πάντη καὶ πάντως αἰρετά, τὰ δ' ἔ, οἷον ἡ μὲν δικαιοσύνη

12. πάσαις M². || 15. πλεῖν] δεῖ πλεῖν K². || 16. τῇ om M². || 22. αὐ τῆς] αὐτῆς K². || 27. καὶ ταῦτα γὰρ φανερώτατα ὅταν ἐν ὑπὲρ ἀγαθῷ ἐγχειρῆ τις K². || 30. δεῖ M². || γὰρ om M². || 31. ἐστὶ τὸ τοῦτον K². || 36. ἐστὶ] ὡς ἐστὶ K². || 38. ἴσως φησὶ τούτῳ K². || ὑπὲρ τῶν] καὶ τὰ M², τὰ a correctore. || 39. ἐρεῖ] ἐν ὧι K².

3. ἐστὶ] ὡς M². || 5. εἶναι ἀθάνατον K². || 6. ἐπὶ] ὑπὲρ K². || 7. διὸ — 8. τὰ ἀγαθῷ om M². || 11. ἐστὶ et 16. δ' om K². || 22. ἀρχαιότατον M². || 23. γὰρ] δ' K². || 25. γὰρ δὴ ἀπ' K². || 31. τῷ om M². || ἕκαστον om K². || 33. αἰτίαν εἶναι K². || 37. γυμνασία K². || ὑγείας] καὶ ὑγίαια M².

καὶ αἱ ἄλλαι ἀρεταὶ καὶ πάντῃ καὶ πάντως αἰρεταί, ἰσχυρὸς δὲ καὶ πλῆτος καὶ δύναμις καὶ τὰ τοιαῦτα ἕτε πάντῃ ἕτε πάντως. ἔτι καὶ ἄλλως· τῶν γὰρ ἀγαθῶν τὰ μὲν ἐστὶ τέλη τὰ δ' ἐτέλη, οἷον ἢ μὲν ὑγίεια τέλος, τὰ δὲ τῆς ὑγείας ἕνεκεν ἐτέλη. καὶ ὅσα ἕτως ἔχει, τῶν αἰεὶ τὸ τέλος βέλ- 5 τιον, οἷον ἢ ὑγίεια βέλτιον ἢ τὰ ὑγιεινά, καὶ ἀπλῶς αἰεὶ καθόλου τῆτο βέλτιον ἕνεκεν καὶ τὰ ἄλλα. πάλιν αὐτῶν τῶν τελῶν βέλτιον αἰεὶ τὸ τέλειον τῷ ἀτελεῖ. τέλειον δὲ ἐστὶν ἕ παραγενομένης μηθενὸς ἔτι προσδεόμεθα, ἀτελεῖς δὲ ἕ παραγενομένης προσδεόμεθά τινος, οἷον τῆς δικαιοσύνης μὲν 10 παραγενομένης πολλῶν προσδεόμεθα, τῆς δ' εὐδαιμονίας παραγενομένης ἕθενὸς ἔτι προσδεόμεθα. τῆτο ἄρα ἐστὶ τὸ ἀριστον ἡμῶν ὃ ζητῶμεν, ὃ ἐστὶ τέλος τέλειον· τὸ δὲ δὴ τέλειον τέλος ἀγαθόν ἐστὶ, καὶ τὸ τέλος τὸ ἀγαθόν. μετὰ ταῦτα τοῖνυν πῶς τὸ ἀριστον δεῖ σκοπεῖν; πότερον ἕτως ὡς 15 καὶ αὐτῷ συναριθμημένον; ἀλλ' ἀτοπον. τὸ γὰρ ἀριστον ἐπειδὴ ἐστὶ τέλος τέλειον, τὸ δὲ τέλειον τέλος ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν ἕθεν ἂν ἄλλο δόξειεν εἶναι ἢ εὐδαιμονία, τὴν δ' εὐδαιμονίαν ἐκ πολλῶν ἀγαθῶν συντίθεμεν, εἰάν δὴ τὸ βέλτιστον σκοπῶν καὶ αὐτὸ συναριθμῆς, αὐτὸ αὐτῷ ἔσται 20 βέλτιον· αὐτὸ γὰρ βέλτιστον ἔσται. οἷον τὰ ὑγιεινά θεῖς καὶ τὴν ὑγίειαν, σκοπεῖ τί τῶν πάντων βέλτιστον. βέλτιστον δ' ἐστὶν ὑγίεια. εἰ δὴ τῆτο πάντων βέλτιστον, καὶ αὐτὸ αὐτῷ βέλτιστον· ἀτοπον δὴ συμβαίνει. ἕ δὴ ἴσως ἕτω γε σκοπεῖον τὸ βέλτιστον. ἀλλ' ἄρα γε ἕτω πως, οἷον χωρὶς αὐτῶ; ἢ 25 καὶ τῆτο ἀτοπον; ἢ γὰρ εὐδαιμονία ἐστὶν ἐκ τινῶν ἀγαθῶν συγκειμένη· τὸ δ' ἐξ ὧν ἀγαθῶν σύγκειται, σκοπεῖν εἰ τῆτ' ἐστὶ βέλτιστον, ἀτοπον· ἕ γὰρ ἐστὶν ἄλλο τι χωρὶς τῶν ἢ εὐδαιμονία, ἀλλὰ ταῦτα. ἀλλ' ἄρα γε ἕτωσι πως ἂν τις ὀρθῶς σκοποῖτο συγκρίνων τὸ ἀριστον; οἷον αὐτὴν τὴν εὐδαι- 30 μονίαν τὴν ἐκ τῶν τῶν ἀγαθῶν ἕσαν συγκρίνων πρὸς ἄλλα ἂ μὲ ἐστὶν ἐν αὐτῇ ἐνόντα, ἕτως τὸ ἀριστον σκοπῶν ὀρθῶς ἂν σκοποῖτο. ἀλλ' ἐκ ἐστὶν ἀπλῶν τὸ ἀριστον ὃ ζητῶμεν νῦν. οἷον λέγοι ἂν τις εἶναι ἀριστον τὴν φρόνησιν ἀπάντων τῶν ἀγαθῶν καθ' ἐν συγκρινομένων. ἀλλ' ἴσως ἕχ ἕτω ζητητέον 35 ἐστὶ τὸ ἀριστον ἀγαθόν. τὸ γὰρ τέλειον ζητῶμεν ἀγαθόν, ἢ δὲ φρόνησις μόνη ἕσα ἕ τέλειον· ἐκ ἄρα τῆτο τὸ ἀριστον ὃ ζητῶμεν, ἕδὲ τὸ ἕτως ἀριστον.

Μετὰ τοῖνυν τῆτο ἔχει τὰγαθὰ καὶ ἄλλην διαίρεσιν. 3 ἐστὶ γὰρ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ἐν ψυχῇ, οἷον αἱ ἀρεταί, τὰ δ' ἐν τῷ σώματι, οἷον ὑγίεια κάλλος, τὰ δ' ἐκτός, πλῆτος ἀρχὴ τιμῆ ἢ εἴ τι ἄλλο τῶν τοιούτων. τῶν δὲ τὰ ἐν ψυχῇ βέλτιστα. τὰ δ' ἐν ψυχῇ διώριζαι ἀγαθὰ εἰς τρία, εἰς φρόνησιν, εἰς ἀρετὴν καὶ ἡδονήν. ἦθη τοῖνυν τὸ μετὰ τῆτο, ὃ καὶ λέγομεν πάντες καὶ δοκεῖ καὶ τέλος τῶν ἀγαθῶν καὶ τελειότατον εἶναι, ἢ εὐδαιμονία, καὶ τῆτο ταῦτό φαμεν εἶναι τῷ εὐ πράττειν καὶ εὐ ζῆν. τὸ δὲ τέλος ἐστὶν οὐχ ἀπλοῦν ἀλλὰ διπλόν· ἐνίων μὲν γὰρ ἐστὶ τὸ τέλος αὐτῆ ἢ ἐνέργεια καὶ ἢ χρῆσις, οἷον τῆς ὄψεως· καὶ ἐστὶ γε ἢ χρῆσις αἰρετωτέρα τῆς ἕξεως. τέλος δὲ ἢ χρῆσις· οὐδεὶς γὰρ ἂν βούλοιο ἔχειν τὴν ὄψιν μὴ μέλλων ὀρᾶν ἀλλὰ μύειν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπ' ἀκοῆς καὶ τῶν τοιούτων. ὧν ἄρα καὶ ἢ 40 χρῆσις καὶ ἕξις ἐστὶν, αἰεὶ βέλτιον καὶ αἰρετωτέρον ἢ χρῆσις τῆς ἕξεως· ἢ γὰρ χρῆσις καὶ ἢ ἐνέργεια τέλος, ἢ δ' ἕξις τῆς χρήσεως ἕνεκεν. μετὰ τῆτο τοῖνυν τῆτο εἰάν τις σκοπῆ ἐπὶ τῶν ἐπιστημῶν πασῶν, ὄψεται ἐκ ἄλλῃ μὲν ποιούσαν οἰκίαν, ἄλλῃ δὲ σπουδαίαν οἰκίαν, ἀλλὰ τὴν οἰκοδομικὴν· καὶ οὐ ποιητικὸς ὁ οἰκοδόμος, ἢ τούτῃ ἀρετῆ τῷ αὐτῷ τῆτο ποιητικῆ. ὁμοίως ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων.

Μετὰ τοῖνυν τῆτο ὀρώμεν ὅτι οὐθενὶ ἄλλῳ ἢ ψυχῇ 4 ζῶμεν· ἐν ψυχῇ δ' ἐστὶν ἀρετῆ· τὸ αὐτὸ γὰρ τοῖ φαμεν τὴν τε ψυχὴν ποιεῖν καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετῆν. ἀλλ' ἢ μὲν ἀρετῆ ἐν ἐκάστῳ τῆτο ποιεῖ ἕ ἐστὶν ἀρετῆ, ἢ δὲ ψυχῆ καὶ τὰλλα μὲν, ψυχῇ δὲ ζῶμεν· διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετῆν ἄρα εὐ ζήσομεν. τὸ δὲ γε εὐ ζῆν καὶ εὐ πράττειν ἕθεν ἄλλο ἢ τὸ εὐδαιμονεῖν λέγομεν. τὸ ἄρα εὐδαιμονεῖν καὶ ἢ εὐδαιμονία ἐν τῷ εὐ ζῆν ἐστὶν, τὸ δ' εὐ ζῆν ἐν τῷ 50 κατὰ τὰς ἀρετὰς ζῆν. τῆτ' ἄρ' ἐστὶ τέλος καὶ ἢ εὐδαιμονία καὶ τὸ ἀριστον. ἐν χρῆσει τοῖνυν τινὶ ἂν εἴη καὶ ἐνέργεια ἢ εὐδαιμονία. ὧν γὰρ ἦν ἕξις καὶ χρῆσις, ἢ χρῆσις καὶ ἢ ἐνέργεια τέλος· τῆς δὲ ψυχῆς ἢ ἀρετῆ ἕξις ἐστὶν. ἐστὶ δὲ ἢ ἐνέργεια καὶ ἢ χρῆσις αὐτῆς τῶν ἀρετῶν, ὡς τέλος ἂν εἴη ἢ ἐνέργεια καὶ ἢ χρῆσις αὐτῆς. ἢ εὐδαιμονία ἄρ' ἂν εἴη ἐν τῷ κατὰ τὰς ἀρετὰς ζῆν. ἐπειδήπερ ἕν τὸ ἀρι- 55 ζον ἀγαθόν ἐστὶν ἢ εὐδαιμονία, καὶ αὐτῆ τέλος ἐνέργεια, ζῶντες ἂν κατὰ τὰς ἀρετὰς εὐδαίμονες ἂν εἴημεν καὶ

6. ἢ add *M*^s. || 10. μὲν] μὲν μόνον *K*^s, om *M*^s. || 14. τὸ post τέλος om *K*^s. || 17. ὡς et 18. ἂν om *M*^s. || 20. σκοπῆς *M*^s. || 21. βέλτιον *M*^s. || 23. τῶν *K*^s. || 24. γε ἕτω *M*^s. || 25. γε] τῶν *M*^s. || 27. ἀν τούτων? || 28. χωρὶς ἐν ὑφ' ὧν ἢ *M*^s. || 29. ἀλλ' om *K*^s*M*^s. || 32. ταῦτη *M*^s. || 34. τῶν om *K*^s*M*^s.

1. καὶ om *K*^s. || 11. ὄψεως ἐστὶν ἢ ὄρασις, καὶ *M*^s. || 14. καὶ ante ἢ om *M*^s. malim abesse ἢ. || 21. ποιητικῆ] εὐ ποιητέον *M*^s. || τῶν ἄλλων τῶν λοιπῶν ἀπάντων *M*^s. || 26. δὲ et διὰ et 28. λέγομεν. τὸ ἄρα εὐδαιμονεῖν om *M*^s. || 29. εὐ post τῷ om *K*^s. || 30. καὶ om *K*^s*M*^s. || 34. ἀρετῶν *K*^s. || 36. τὸ om *K*^s. || 37. post τέλος *M*^s καὶ τέλειον τέλος.

ἔχομεν τὸ ἀριστον ἀγαθόν. ἐπεὶ δ' ἔν ἐστιν ἡ εὐδαιμονία
 τέλειον ἀγαθόν καὶ τέλος, ὑδὲ τῆτο δεῖ λαμβάνειν ὅτι καὶ
 ἐν τελείῳ ἔσται. ἔ γὰρ ἔσται ἐν παιδί (ἔ γὰρ ἔσται παῖς
 εὐδαιμόν) ἀλλ' ἐν ἀνδρί· ἔτος γὰρ τέλειος. ὑδ' ἐν χρόνῳ
 γε ἀτελεῖ, ἀλλ' ἐν τελείῳ. τέλειος δ' ἂν εἴη χρόνος, ὅσον
 ἀνθρώπος βιοῖ. καὶ γὰρ λέγεται ὀρθῶς παρὰ τοῖς πολλοῖς
 ὅτι δεῖ τὸν εὐδαιμόνα ἐν τῷ μεγίστῳ χρόνῳ τῷ βίῃ κρίνειν,
 ὡς δέον τὸ τέλειον εἶναι καὶ ἐν χρόνῳ τελείῳ καὶ ἐν ἀν-
 θρώπῳ. ὅτι δὲ ἐνέργειά ἐστιν, ἴδοι ἂν τις καὶ ἐντεῦθεν. ἐν
 γὰρ τοῖς ὑπνοῖς, οἷον εἰ τις καθεύδῃ διὰ βίῃ, τὸν τοῖτον
 ἔ πάνυ βυλόμεθα λέγειν εὐδαιμόνα εἶναι· τὸ μὲν γὰρ ζῆν
 αὐτῷ ὑπάρχει, ἀλλὰ τὸ ζῆν αὐτῷ κατὰ τὰς ἀρετάς ἔχ
 ὑπάρχει, ὃ ἦν κατὰ τὴν ἐνέργειαν. μετὰ τῆτο τὸ μέλλον
 λέγεσθαι ἔτε λίαν δόξειεν ἂν οἰκεῖον εἶναι τῆτων ἔτε μα-
 κρὰν ἀπέχον, οἷον ἐπειδήπερ ἔστιν, ὡς δοκεῖ, μόριον τι τῆς
 ψυχῆς ᾧ τρεφόμεθα, ὃ καλοῦμεν θρεπτικόν· τοῦτο γὰρ
 εὐλογόν ἐστιν εἶναι· τὸς γῆν λίθος ὀρώμεν ἀδύνατος τρέφε-
 σθαι ὄντας, ὡςτε δῆλον ὅτι τῶν ἐμψύχων ἐστὶ τὸ τρέφε-
 σθαι. εἰ δὲ τῶν ἐμψύχων, ἡ ψυχὴ ἂν εἴη αἰτία. τῆς δὲ
 ψυχῆς τῆτων μὲν τῶν μορίων ἔθεν αἰτιον ἂν εἴη τῷ τρέ-
 φεσθαι, οἷον τὸ λογιστικόν ἢ τὸ θυμικόν ἢ τὸ ἐπιθυμητικόν,
 ἄλλο δὲ τι παρὰ ταῦτα, ᾧ ἔθεν ἔχομεν οἰκειότερον ὄνομα
 ἐπιθεῖναι ἢ θρεπτικόν. τί ἔν, ἂν τις εἴποι, πότερον καὶ τῆτος
 τῷ μορίῳ τῆς ψυχῆς ἐστὶν ἀρετῆ; εἰ γὰρ ἔστι, δῆλον ὅτι
 καὶ ταύτη δεήσει ἐνεργεῖν· τῆς γὰρ τελείας ἀρετῆς ἢ ἐνέρ-
 γεια εὐδαιμονία. εἰ μὲν ἔν ἐστιν ἀρετῆ τῆτος ἢ μὴ ἐστίν,
 ἄλλος λόγος· εἰ δ' ἄρ' ἔστιν, ἔτε ἐστὶ ταύτης ἐνέργεια. ὡν
 γὰρ μὴ ἐστιν ὀρμῆ, ὑδ' ἐνέργεια τῆτων ἔσται. ἔτε ἔοικε δὲ
 εἶναι ὀρμῆ ἐν τῷ μορίῳ τῆτος, ἀλλ' ὅμοιον ἔοικεν εἶναι τῷ
 πυρί· καὶ γὰρ ἐκεῖνο ὃ τι ἂν ἐμβάλλῃς καταναλώσει, καὶ
 μὴ ἐμβάλλῃς, οὐκ ἔχει ὀρμὴν πρὸς τὸ λαβεῖν. οὕτω καὶ
 τοῦτο τὸ μόριον τῆς ψυχῆς ἔχει· ἂν μὲν γὰρ ἐμβάλλῃς
 τροφήν, τρέφει, ἂν δὲ μὴ ἐμβάλλῃς τροφήν, ἔτε ἔχει ὀρ-
 μὴν τῷ τρέφειν. διὸ ὑδὲ ἐνέργεια ἔτε μὴδὲ ὀρμῆ. ὡς· ὑδὲν
 συνεργεῖ τὸ μόριον τῆτος πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν.

Μετὰ ταῦτα τοῖνον λεκτέον ἂν εἴη τί ἐστιν ἡ ἀρετῆ,
 ἐπεὶπερ ἡ ταύτης ἐνέργειά ἐστιν ἡ εὐδαιμονία. ὡς μὲν ἔν
 ἀπλῶς εἰπεῖν, ἐστὶν ἡ ἀρετῆ ἔξις ἢ βελτίστη· ἀλλ' ἴσως
 ἔτε ἰκανὸν ἔτος ἀπλῶς εἰπεῖν, ἀλλὰ σαφέστερον διορίσαι

δεῖ. πρῶτον μὲν ἔν λεκτέον ὑπὲρ τῆς ψυχῆς ἐν ἡ ἐγγύ-5
 νεται, ἔ τί ἐστιν ἡ ψυχὴ (ὑπὲρ μὲν γὰρ τῆτος ἄλλος λό-
 γος), ἀλλ' ὡς τύπῳ διελέσθαι. ἐστὶ δ' ἡ ψυχὴ, ὡς φα-
 μέν, εἰς δύο μέρη διηρημένη, εἰς τε λόγον ἔχον καὶ ἄλο-
 γον. ἐν μὲν δὲ τῷ λόγον ἔχοντι ἐγγίεται φρόνησις ἀγ-
 χίνοια σοφία εὐμάθεια μνήμη καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐν δὲ τῷ
 ἀλόγῳ αὐταὶ αἰ ἀρεταὶ λεγόμεναι, σωφροσύνη δικαιοσύνη
 ἀνδρία, ὅσαι ἄλλαι τῷ ἤθους δοκῶσιν ἐπαινεταὶ εἶναι. κατὰ
 γὰρ ταύτας ἐπαινετοὶ λεγόμεθα, κατὰ δὲ τὰς τῷ τὸν λό-
 γον ἔχοντος ὑδὲς ἐπαινεῖται· ἔτε γὰρ ὅτι σοφός, οὐδὲς
 ἐπαινεῖται, ἔτε ὅτι φρόνιμος, ὑδ' ὄλως κατὰ τι τῶν τοῖ-
 των ἔθεν. ὑδὲ δὲ τὸ ἄλογον εἶναι, ἡ ὑπηρετικόν ἐστὶ καὶ
 ὑπηρετεῖ τῷ λόγον ἔχοντι μορίῳ. ἐστὶ δ' ἡ ἀρετῆ ἡ ἠθικὴ
 ὑπὸ ἐνδείας καὶ ὑπερβολῆς φθειρομένη. ὅτι δὲ ἡ ἐνδεία
 καὶ ἡ ὑπερβολὴ φθείρει, τοῦτ' ἴδεῖν ἐστὶν ἐκ τῶν ἠθικῶν.
 δεῖ δ' ὑπὲρ τῶν ἀφανῶν τοῖς φανεροῖς μαρτυρίοις χρῆσθαι.
 εὐθέως γὰρ ἐπὶ γυμνασίων ἴδοι ἂν τις· πολλῶν γὰρ γινο-
 μένων φθείρεται ἡ ἰσχὺς, ὀλίγων τε ὡσαύτως. ἐπὶ τε πο-
 τῶν καὶ σιτίων ὡσαύτως· πολλῶν τε γὰρ δὴ γινομένων
 φθείρεται ἡ ὑγίεια, ὀλίγων τε ὡσαύτως, συμμετρῶν δὲ
 γινομένων σώζεται ἡ ἰσχὺς καὶ ἡ ὑγίεια. ὁμοίως δὲ τῆ-
 τοῖς συμβαίνει καὶ ἐπὶ σωφροσύνης καὶ ἀνδρίας καὶ τῶν
 ἄλλων ἀρετῶν. ἐὰν μὲν γὰρ τινα λίαν ποιήσῃς ἀφοβον,
 ὡστε μὴδὲ τὸς θεὸς φοβεῖσθαι, ἐκ ἀνδρείος ἀλλὰ μαινό-
 μενος, ἂν δὲ φοβόμενον πάντα ἔτε ὃ μῆθῆν. ταῦτ' ἄρα καὶ αὖξει
 ἔτε ὃ φοβόμενος πάντα ἔτε ὃ μῆθῆν. ταῦτ' ἄρα καὶ αὖξει
 καὶ φθείρει τὴν ἀρετῆν. καὶ γὰρ οἱ λίαν φόβοι καὶ πάν-
 τες φθείρουσι, καὶ οἱ περὶ μῆθεν δὲ ὁμοίως. ἐστὶ δ' ἡ ἀν-
 δρία περὶ φόβου, ὡστε οἱ μέτριοι φόβοι αὖξουσι τὴν ἀν-
 δρίαν. ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἄρα καὶ αὖζεται καὶ φθείρεται ἡ
 ἀνδρία· ὑπὸ φόβων γὰρ τῆτος ἀσχεσθῆν. ὁμοίως δὲ καὶ
 αἰ ἄλλαι ἀρεταί.

Ἐτι οὐ μόνον τοῖς τοῖτοις τὴν ἀρετῆν ἀφορίσειεν ἂν ὁ
 τις, ἀλλὰ καὶ λύπη καὶ ἡδονῆ· διὰ μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν
 τὰ φαῦλα πράττομεν, διὰ δὲ τὴν λύπην τῶν καλῶν ἀπο-
 χόμεθα, ὄλως τε ἔτε ἐστὶ λαβεῖν ἀρετῆν καὶ κακίαν ἀνευ
 λύπης καὶ ἡδονῆς. ἐστὶν ἔν ἡ ἀρετῆ περὶ ἡδονῆς καὶ λύ-
 πας· ἡ δ' ἠθικὴ ἀρετῆ ἐντεῦθεν ἔχει τὰς ἐκωνυμίας
 δεῖ παρὰ γράμμα λέγοντα τὴν ἀλήθειαν ὡς

10. καθεύδει M². || 11. λέγειν] λέγειν τὸν τοιοῦτον K². || γὰρ] δὴ K². || 14. ἔτε λίαν] ἔτ' ἂν λίαν K². || 21. λογικόν M². || 25. ταύτης M². || 30. ἐκείνῳ K². || 32 et 33. ἐμβάλλῃς M². || 34. ἔδῃ] ὑδὲ M². || 36. τίς K². || 37. ἔτος] ἔτω τῆτος M². || σφέ-
 τερον K².
 4. τε] τε τὸ M². || καὶ] καὶ τὸ M². || 6. εὐμαθία K². || 8. δοκῶσι τῷ ἤθους M². || 9. τὰς τὸν λόγον ἔχουσας M². || 12. ὑδὲ δὲ
 τὸ] ἐν δὲ δὴ τῷ M². || ὑπηρετικόν ἐστὶ M², omissis καὶ ὑπηρετεῖ. || 13. τῶ] τῷ τὸν K². || ἡ alterum om K². || 20. ὑγίεια] ἰσχὺς M². ||
 22. καὶ ἐπὶ ἀνδρίας K². || 27. οἱ] καὶ οἱ M². || 31. δὲ om M². || 38. τὰς ἐκωνυμίας ἔχει K². || 39. λέγοντι M².

πειν· δεῖ δ' ἴσως. τὸ γὰρ ἦθος ἀπὸ τοῦ ἔθους ἔχει τὴν ἐκτυμῖαν· ἠθικὴ γὰρ καλεῖται διὰ τὸ ἐθίζεσθαι ὥ καὶ ὄφρα ὅτι οὐδεμία ἡμῖν τῶν ἀρετῶν τῶν τῷ ἀλόγῳ μέρει φύσει ἐγγίνεται· οὐθέν γὰρ τῶν ὄντων φύσει ἔδει ἄλλως γίνεσθαι. οἷον ὁ λίθος καὶ ὄλως τὰ βαρῆα κέφυκε κάτω φέρεσθαι· ἂν τις ἦν ἄνω ῥίπτῃ πολλὰκις καὶ ἐθίζῃ ἄνω φέρεσθαι, ὁμοίως ἕκαστος ἂν ποτ' ἄνω ἐνεχθῆι, ἀλλ' ἀεὶ κάτω. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων.

7 Μετὰ τοῖσιν τῆτο δεῖ βυλομένους εἰπεῖν τὸ τί ἐσὶν ἡ ἀρετὴ, εἰδῆσαι τίνα ἐστὶ τὰ ἐν τῇ ψυχῇ γινόμενα. ἐστὶ δ' αἰ γίνεσθαι ταῦτα, πάθη δυνάμεις ἔχεις· ὥστε δῆλον ὅτι τῶν ἂν τι εἴη ἀρετὴ. πάθη μὲν ἦν ἐστὶν ὀργὴ φόβος μῖστος πόθος ζῆλος ἔλεος, τὰ τοιαῦτα, οἷς εἴωθε παρακολουθεῖν λύπη καὶ ἡδονή· δυνάμεις δὲ καθ' ἃς παθητικοὶ τούτων λεγόμεθα, οἷον καθ' ἃς δυνατοὶ ἐσμεν ὀργισθῆναι λυπηθῆναι ἐλεῆσθαι, τὰ τοιαῦτα. ἔχεις δ' εἰσὶ καθ' ἃς πρὸς ταῦτα ἔχομεν εὖ ἢ κακῶς, οἷον πρὸς τὸ ὀργισθῆναι, εἰ μὲν λίαν ὀργίλως, κακῶς ἔχομεν πρὸς ὀργήν, εἰ δ' ὄλως μὴ ὀργίζομεθα ἐφ' οἷς δεῖ, καὶ ἔτω κακῶς ἔχομεν πρὸς ὀργήν. τὸ ἄρα μέσως ἔχειν τὸ μῆτε λίαν ὑπεραλγεῖν μῆτε παντελῶς ἀναλγήτως ἔχειν. ὅταν ἦν οὕτως ἔχομεν, εὖ διακειμεθα. ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τὰλλα τὰ ὅμοια. τὸ γὰρ εὐόργητον καὶ τὸ πρᾶον ἐν μεσότητι ἐστὶν ὀργῆς καὶ ἀναλγησίας τῆς πρὸς ὀργήν. ὁμοίως καὶ ἐπ' ἀλαζονείας καὶ εἰρωνείας· τὸ μὲν γὰρ πλείω προσποιεῖσθαι τῶν ὑπαρχόντων ἔχειν ἀλαζονείας, τὸ δ' ἐλάττω εἰρωνείας· ἡ ἄρα μεσότης ἢ τούτων ἢ ἀλήθειά ἐστιν. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πάντων· τοῦτο γὰρ ἐστὶ τῆς ἔξεως, τὸ εὖ ἢ κακῶς πρὸς ταῦτα ἔχειν, τὸ δ' εὖ ἔχειν πρὸς ταῦτ' ἐστὶ τὸ μῆτε πρὸς τὴν ὑπερβολὴν ἔχειν μῆτε πρὸς τὴν ἔνδειαν· πρὸς μεσότητα ἄρα τῶν τοιούτων καθ' ἃ ἐκαινέτοι λεγόμεθα ἢ ἔχεις ἐστὶ τῷ εὖ ἔχειν, τῷ δὲ κακῶς πρὸς ὑπερβολὴν καὶ ἔνδειαν. ἐπεὶ τοῖσιν ἐστὶν ἡ ἀρετὴ τῶν παθῶν τούτων μεσότης, τὰ δὲ πάθη ἦτοι λύπαι εἰσὶν ἢ ἡδοναὶ ἢ οὐκ ἄνευ λύπης ἢ ἡδονῆς, ἢ ἄρα ἀρετὴ ἐστὶ περὶ λύπας καὶ ἡδονάς, καὶ ἐντεῦθεν ἐστὶ δῆλον. ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλα πάθη, ὡς δόξειεν ἂν τινι, ἐφ' ὧν ἢ κακία ἢ ἐστὶν ἐν ὑπερβολῇ καὶ ἐλλείπει τινὲς, οἷον μοιχεία καὶ ὁ μοιχρός· ἢ ἐστὶν ἕτος ὁ μᾶλ-

λον τὰς ἐλευθέρους διαφθεῖρων. ἀλλὰ καὶ τῆτο, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιούτον ἐστὶν, ὃ περιέχεται ἡδονῇ τῇ κατ' ἀκολασίαν, ἢ καὶ ὃ ἐν ἐλλείψει καὶ ὃ ἐν ὑπερβολῇ, τὸ ψεκτὸν ἔχει.

Μετὰ τοῖσιν τῆτο ἀναγκαῖον ἐστὶν ἴσως ρηθῆναι τί τῆ μεσότητι ἀντίκειται, πότερον ἢ ὑπερβολὴ ἢ ἡ ἔνδεια. ἐπὶ μὲν γὰρ μεσότησιν ἔνδεια ἐναντίον, ἐπὶ δὲ ὑπερβολῇ οἷον ἀνδρία μὲν οὐχ ἢ θρασύτης ὑπερβολῇ ἔσσα, ἀλλ' ἢ δειλία ἐνδεια ἔσσα, τῇ δὲ σωφροσύνη μεσότητι ἔση ἀκολασίας καὶ ἀναισθησίας τῆς περὶ ἡδονάς οὐ δοκεῖ ἐναντίον εἶναι ἢ ἀναισθησία ἐνδεια οὐσα, ἀλλ' ἢ ἀκολασία οὐσα ὑπερβολῇ. ἐστὶ δ' ἀμφοτέρω ἐναντία τῇ μεσότητι, καὶ ἢ ὑπερβολῇ καὶ ἢ ἔνδειαν· ἢ γὰρ μεσότης τῆς μὲν ὑπερβολῆς ἐνδέεζον, τῆς δ' ἐνδείας ὑπερβάλλον. διὸ καὶ οἱ μὲν ἄσωτοι τὸς ἐλευθέρους ἀνελευθέρους φατὶν εἶναι, οἱ δ' ἀνελεύθεροι τὸς ἐλευθέρους ἄσωτους, καὶ οἱ μὲν θρασεῖς καὶ προπετεῖς τὸς ἀνδρείους καλῶσι δειλούς, οἱ δὲ δειλοὶ τὸς ἀνδρείους προπετεῖς καὶ μαινομένους. διὰ δύο δὲ αἰτίας δόξαίμεν ἂν ἀντιτιθέναι τῇ μεσότητι τὴν ὑπερβολὴν καὶ τὴν ἔνδειαν. ἢ γὰρ ἐξ αὐτῶ τῷ πράγματι σκοποῦσι πότερον ἐγγύτερον ἐστὶ τῷ μέσῳ ἢ πορρώτερον, οἷον ἐλευθερίῳ πότερον ἄσωτία ἢ ἀνελευθερία πορρώτερον. μᾶλλον γὰρ ἂν δόξειεν ἢ ἐλευθερίῳ ἄσωτία ἢ ἢ ἀνελευθερία. πορρώτερον ἄρα ἢ ἀνελευθερία. τὰ δὲ πλείον ἀπέχοντα τοῦ μέσου ἐναντιώτερα δόξειεν ἂν εἶναι. ἐκ μὲν ἄρα αὐτῶ τῷ πράγματι ἢ ἔνδειαν ἐναντιώτερον φαίνεται. ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλως, οἷον πρὸς ἃ μᾶλλον κεφύκαμεν, ταῦτα μᾶλλον ἐναντία τῷ μέσῳ. οἷον κεφύκαμεν μᾶλλον ἀκόλαστοι εἶναι ἢ κόσμιοι· ἢ οὖν ἐπίδοσις γίνεται μᾶλλον πρὸς ἃ κεφύκαμεν· πρὸς ἃ δὲ μᾶλλον ἐπιδίδομεν, ταῦτα καὶ μᾶλλον ἐναντία. ἐπιδίδομεν δὲ πρὸς ἀκολασίαν μᾶλλον ἢ πρὸς κοσμιότητα, ὡς ἐναντιώτερον ἂν εἴη ὑπερβολὴ μεσότητος· ἢ γὰρ ἀκολασία ὑπερβολὴ σωφροσύνης. ὅτι μὲν ἦν ἐστὶν ἢ ἀρετὴ, ἐπέσκεπται· μεσότης γὰρ δοκεῖ τις εἶναι τῶν παθῶν, ὡς θεοὶ ἂν τὸν μέλλοντα κατὰ τὸ ἦθος εὐδοκίμησιν τὴν μεσότητα τῶν παθῶν ἐκάστω διατηρεῖν. διὸ καὶ ἔργον ἐστὶ σπυδαῖον εἶναι. ἐν ἐκάσῳ γὰρ τὸ μέσον λαβεῖν ἔργον, οἷον κύκλον μὲν γράφει παντός ἐστι, τὸ δὲ μέσον τὸ ἐν αὐτῷ ἦδη λαβεῖν χαλεπόν. ὁμοίως δὲ καὶ ὀργισθῆ-

3. τῶν ποσ. τῶν om M². || 6. αἰ' M². ἂν — 7. φέρεσθαι om pr K², ἦν om rc K². || 6. ἐθίζει M². || 8. καὶ et 10. τῇ om K². || 12. τις K². || 13. ζῆλος om M². || 16. τὰ καὶ τὰ M². || 20. ἔχον K². || 22. καὶ et 24. καὶ ante et' et 32. ἐστὶ τῷ εὖ ἔχειν om K². || 34. ἡδον. K². || 38. οἷον ἢ μοιχεία M².

3. ὃ ἐν ἐλλείψει om K². || 4. ἐστὶν om M². || 7. ἢ om M². || ὑπερβολῇ θρασύτης K²M². || 8. μεσότητι ἔση om K². || 14. ἀνελευθέρους K²M². || ἀνελευθέρους M². || 21. δὴ δύο αἰτίας δόξαίμεν ἀντιτιθέναι K². || 20. ἐστὶ εἶναι K². || ἢ — 21. γὰρ] ἐγγύτερον εἶναι K². || 21 et 22. ἄσωτία M². || 22. ἢ utrumque — K². || 23. πλείω M². || 27. ἢ κόσμιοι εἶναι K². || 34. μέλλουσα] μεσότητι M². || 38. τούτω M². || ἢ ἦδη om M². || καὶ om K².

ναι μὲν ῥάδιον, καὶ τὸ ἐναντίον δὲ τούτῳ, τὸ δὲ μέσως ἔχειν χαλεπὸν. ἀπλῶς δὲ ἐν ἐκάσῳ τῶν παθῶν ἔστιν ἰδεῖν ὅτι τὸ ἐμπεριέχον τὸ μέσον ῥάδιόν ἐστι, τὸ δὲ μέσον χαλεπὸν, καθ' ὃ ἐπαινόμεθα· διὸ καὶ σπαίνιον τὸ σπυδαῖον.

Ἐπεὶ δ' οὖν ὑπὲρ ἀρετῆς εἴρηται, μετὰ τῶν ἄν εἴη 5 σκεπτόμενον πότερον δυνατὴ παραγενέσθαι ἢ ἔ, ἀλλ' ὡσπερ Σωκράτης ἔφη, ἕκ ἐφ' ἡμῖν γενέσθαι τὸ σπυδαῖόν ἐστιν ἢ φαύλους. εἰ γὰρ τις, φησὶν, ἐρωτήσῃεν ὄντιναῦν πότερον ἂν βούλοιο δίκαιος εἶναι ἢ ἀδικος, οὐθεὶς ἂν ἔλοιτο τὴν ἀδικίαν. ὁμοίως δ' ἐπ' ἀνδρείας καὶ δειλίας καὶ τῶν ἄλ- 10 λων ἀρετῶν αἰεὶ ὡσαύτως. δῆλον δ' ὡς εἰ φαῦλοί τινες εἰσιν, ἕκ ἂν ἐκόντες εἴησαν φαῦλοι· ὥστε δῆλον ὅτι ἕδὲ σπυδαῖοι. ὁ δὲ τοιοῦτος λόγος ἕκ ἔστιν ἀληθής. διὰ τί γὰρ ὁ νομοθέτης ἕκ εἶ ταῖς φαύλαις πράττειν, τὰ δὲ καλὰ καὶ σπυδαῖα κελεύει; καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς φαύλοις ζημίαν τάτ- 15 τει, ἂν πράττῃ, ἐπὶ δὲ τοῖς καλοῖς, ἂν μὴ πράττῃ; καί τοι ἄτοπος ἂν εἴη ταῦτα νομοθετῶν ἢ μὴ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ πράττειν. ἀλλ' ὡς ἔοικεν, ἐφ' ἡμῖν τὸ σπυδαῖόν ἐστὶν καὶ τὸ φαῦλον. ἔτι δὲ μαρτυροῦσιν οἱ τ' ἐπαινοὶ καὶ οἱ ψόγοι γινόμενοι· ἐπὶ μὲν γὰρ τῇ ἀρετῇ ἐπαινος, ἐπὶ δὲ τῇ κα- 20 κίᾳ ψόγος, ἐπαινος δὲ καὶ ψόγος ἕκ ἐπὶ τοῖς ἀκουσίοις, ὡς δῆλον ὅτι ὡσαύτως ἐφ' ἡμῖν καὶ τὰ σπυδαῖα ἐστὶ πράττειν καὶ τὰ φαῦλα. ἔλεγον δὲ καὶ τοιαύτην τινα παρὰ βολήν, βυλόμενοι δεικνύμενοι ὅτι ἔχ' ἐκόντιον. διὰ τί γὰρ, φησὶν, ὅταν νοσῶμεν ἢ αἰσχροὶ ὦμεν, οὐδεὶς ψέγει τοὺς 25 τοιοῦτους; τὸ δ' ἕκ ἀληθές· ψέγομεν γὰρ καὶ τοὺς τοιοῦτους, ὅταν αὐτοὺς οἰθῶμεν αἰτίους εἶναι τοῦ νοσεῖν ἢ τῆς κακῶς ἔχειν τὸ σῶμα, ὡς ὃν καὶ ἐνταῦθα τὸ ἐκόντιον. ἔοικεν ἔν 10 ἐν τῷ κατ' ἀρετὴν καὶ κακίαν εἶναι τὸ ἐκόντιον. ἔτι δ' ἂν τις τῶτο ἐναργέστερον καὶ ἐντεῦθεν ἴδῃ. πᾶσα γὰρ φύσις 30 ἢ φύσις ὑπάρξῃ, βελτίων μέντοι ἔσται. Ἐπεὶ οὖν φαίνεται ἐφ' ἡμῖν ὃν τὸ σπυδαῖον εἶναι, 12 ἀναγκαῖον τὸ μετὰ ταῦτα εἰπεῖν ὑπὲρ ἐκόντιον, τί ἐστὶ τὸ ἐκόντιον· τῶτο γὰρ ἐστὶ τὸ κυριώτατον πρὸς τὴν ἀρετὴν, τὸ ἐκόντιον. ἐκόντιον δὲ ἀπλῶς μὲν ἔτιως ῥηθῆναι ἐστὶν ὃ πρᾶτ- 35 τομεν μὴ ἀναγκαζόμενοι· ἀλλ' ἴσως σαφέστερον λεκτέον ἐστὶν ὑπὲρ αὐτῶ. ἐστὶν ἔν καθ' ὃ πρᾶττομεν ὀρέξεις, ὀρέξεις δ' ἐστὶν εἶδη τρία, ἐπιθυμία θυμὸς βύλησις. πρῶτον μὲν ἔν τὴν κατ' ἐπιθυμίαν πρᾶξιν ἐπισκεπτόμενον, πότερον ἐκόντιός ἐστὶν ἢ ἀκόντιος. τὸ μὲν ἔν ἀκόντιον ἕκ ἂν δόξειεν. διὰ τί

ὡς ἂν μεταβάλλῃ τὸ τρίγωνον, ἔτω καὶ τὸ τετράγωνον συμμεταβάλλει· ἀντιγράφει γὰρ· καὶ εἰάν τὸ τετράγωνον μὴ ἔχῃ τέτταρσιν ὀρθαῖς ἴσας, ἕδὲ τὸ τρίγωνον ἔξει δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας. ἔτω τοῖνυν καὶ ὁμοίως τέτοις καὶ ἐπ' ἀνθρώπων. 11 ἐπειδὴ γὰρ γεννητικὸν ἐστὶν ἀνθρώπος ὑσίας, ἐκ τινῶν ἀρχῶν καὶ τῶν πράξεων ὡν πράττει ἀνθρώπος γεννητικὸν ἐστὶν. τί γὰρ ἂν ἄλλο; ἔτε γὰρ ἀψύχων ὕθεν λέγομεν πράττειν, ἔτε τῶν ἐμφύχων τῶν ἄλλων ἔξω ἀνθρώπων. δῆλον ἔν ὅτι ὁ ἀνθρώπος τῶν πράξεων ἐστὶ γεννητικὸς. ἐπεὶ ἔν ὀρώμεν μεταβαλλύσας τὰς πράξεις καὶ οὐδέποτε τὰ αὐτὰ πρᾶττομεν, εἰσὶ δὲ αἱ πράξεις γεγενημένοι ἐκ τινῶν ἀρχῶν, δῆλον ὅτι, ἐπειδὴ αἱ πράξεις μεταβάλλουσιν, καὶ αἱ ἀρχαὶ τῶν πράξεων, ἀφ' ὧν εἰσὶ, μεταβάλλουσιν, ὡσπερ ἔφαμεν παραβάλλοντες ἐπὶ τῶν ἐν γεωμετρίας. ἀρχὴ δ' ἐστὶ πράξεως καὶ σπυδαῖας καὶ φαύλης προαίρεσις καὶ βύλησις καὶ τὸ κατὰ λόγον πᾶν. δῆλον τοῖνυν ὅτι καὶ αὐταὶ μεταβάλλουσιν· μεταβάλλομεν γὰρ καὶ ταῖς πράξεσιν ἐκόντες, ὡς καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ προαίρεσις· μεταβάλλει γὰρ ἐκόντιος. ὡς δῆλον ὅτι ἐφ' ἡμῖν ἂν εἴη καὶ 20 σπυδαῖοις εἶναι καὶ φαῦλοις. ἴσως ἔν λέγοι ἂν τις, ἐπειδήπερ ἐν ἐμοὶ ἐστὶ τὸ δικαίον εἶναι καὶ σπυδαῖον, εἰάν βύλωμαι, ἔσομαι πάντων σπυδαϊότατος. ἢ δὲ δυνατὸν τῶτο. διὰ τί; ὅτι ἕδ' ἐπὶ τῷ σώματι γίνεταί τῶτο. ἢ γὰρ ἂν τις βύληται ἐπιμελεῖσθαι τῷ σώματι, καὶ δὲ πάντων ἀρι- 30 ζων ἔξει τὸ σῶμα. δεῖ γὰρ μὴ μόνον τὴν ἐπιμέλειαν ὑπάρχειν, ἀλλὰ καὶ τῇ φύσει γίνεσθαι τὸ σῶμα καλὸν καὶ γαθόν. βέλτιον μὲν ἔξει τὸ σῶμα, ἀριστα μέντοι πάντων ἔ. ὁμοίως δὲ δεῖ ὑπολαμβάνειν καὶ ἐπὶ ψυχῆς· οὐ γὰρ ἔσαι ὁ προαιρέμενος εἶναι σπυδαϊότατος, ἂν μὴ καὶ ἢ φύσις ὑπάρξῃ, βελτίων μέντοι ἔσαι.

Ἐπεὶ οὖν φαίνεται ἐφ' ἡμῖν ὃν τὸ σπυδαῖον εἶναι, 12 ἀναγκαῖον τὸ μετὰ ταῦτα εἰπεῖν ὑπὲρ ἐκόντιον, τί ἐστὶ τὸ ἐκόντιον· τῶτο γὰρ ἐστὶ τὸ κυριώτατον πρὸς τὴν ἀρετὴν, τὸ ἐκόντιον. ἐκόντιον δὲ ἀπλῶς μὲν ἔτιως ῥηθῆναι ἐστὶν ὃ πρᾶτ- 35 τομεν μὴ ἀναγκαζόμενοι· ἀλλ' ἴσως σαφέστερον λεκτέον ἐστὶν ὑπὲρ αὐτῶ. ἐστὶν ἔν καθ' ὃ πρᾶττομεν ὀρέξεις, ὀρέξεις δ' ἐστὶν εἶδη τρία, ἐπιθυμία θυμὸς βύλησις. πρῶτον μὲν ἔν τὴν κατ' ἐπιθυμίαν πρᾶξιν ἐπισκεπτόμενον, πότερον ἐκόντιός ἐστὶν ἢ ἀκόντιος. τὸ μὲν ἔν ἀκόντιον ἕκ ἂν δόξειεν. διὰ τί

2. ἰδεῖν ἐστὶν M^s. || 3. περιέχον M^s. || 11. ἀλ] εἴη M^s. || δ' om K^s. || 17. μηδὲ K^s. || 19. οἱ et 21. ἕκ om M^s. || 22. ὡσαύτως] καὶ ἕτως K^s. || 25. φησὶν M^s. || 26. τὸ] τοῦτο M^s. || 27. αὐτὸς om M^s. || 28. ἔν ἐν τῷ] δὲ καὶ τὸ K^s. || 35. ἐναργέστερον K^s.

1. ὡς ἂν] καὶ εἰάν K^s. || μεταβάλλῃ K^s. || 2. μεταβάλλει M^s. || 3. μὴ ante 2. τὸ M^s. || 4. ἀνθρώπων M^s. || 6. τῶν om M^s. || 8. τῶν ἄλλων] ἄλλο K^s. || 9. ὁ om K^s. || 18. καὶ post ἀρχὴ om M^s. || 19. ὅτι καὶ ἐφ' K^s. || 27 et 30. μέντοι] δὲ M^s. || 31. ἐπειδὴ M^s. || 32 et 33. τὸ post ἐστὶ om M^s. || 37. πότερον M^s. || 38. ἐκόντιόν ἐστιν ἢ ἀκόντιον M^s. || 39. τὸ] οἷον τὸ K^s. τὸ μὲν ἔν ἀκόντιον om M^s.

καὶ πόθεν; ὅτι ὅσα μὴ ἐκόντες πράττομεν, ἀναγκαζόμενοι
 πράττομεν, ἐπὶ δὲ τοῖς ἐξ ἀνάγκης πραττομένοις πᾶσιν
 ἔκταται λύπη· τοῖς δὲ δι' ἐπιθυμίαν πραττομένοις ἡδονὴ
 ἀκολουθεῖ, ὥς ἐτύσσι γε ἕκ ἑν εἴη τὰ δι' ἐπιθυμίαν πρα-
 ττόμενα ἀκύνσια, ἀλλ' ἐκύνσια. ἀλλὰ πάλιν ἄλλος λόγος 5
 τις τάτω ἐναντιῖται, ὁ ἐπὶ τῇ ἀκρασίᾳ. ἕθεις γάρ, φησὶ,
 πράττει ἐκὼν τὰ κακά, εἰδὼς ὅτι κακά ἐσιν· ἀλλὰ μὴν,
 φησὶν, ὅ γε ἀκρατὴς εἰδὼς ὅτι ταῦτα φαῦλά ἐσιν ὅμως
 πράττει, καὶ κατ' ἐπιθυμίαν γε πράττει· οὐκ ἄρα ἐκὼν·
 ἀναγκαζόμενος ἄρα. ἐνταῦθα πάλιν ὁ αὐτὸς λόγος ἀπαν- 10
 τήσεται. καὶ γὰρ εἰ κατ' ἐπιθυμίαν, ἕκ ἐξ ἀνάγκης· τῇ
 γὰρ ἐπιθυμίᾳ ἡδονὴ ἀκολουθεῖ, τὰ δὲ δι' ἡδονὴν οὐκ ἐξ
 ἀνάγκης. καὶ ἄλλως τὸτ' ἂν γένοιτο δῆλον, ὅτι ὁ ἀκρα-
 τὴς ἐκὼν πράττει· οἱ μὲν γὰρ ἀδικῶντες ἐκόντες ἀδικῶσιν,
 οἱ δὲ ἀκρατεῖς ἀδικοὶ καὶ ἀδικῶσιν, ὥς ὁ ἀκρατὴς ἐκὼν 15
 13 ἂν πράττοι τὰ κατὰ τὴν ἀκρασίαν. ἀλλὰ πάλιν ἄλλος
 λόγος ἐναντιῖται, ὅς φησιν ἕκ ἐκύνσιον εἶναι. ὁ γὰρ ἐγ-
 κρατὴς ἐκὼν πράττει τὰ κατὰ τὴν ἐγκράτειαν· ἐπαινεῖται
 γάρ, ἐπαινεῖνται δὲ ἐπὶ τοῖς ἐκύνσιοις. εἰ δ' ἐστὶ τὸ κατὰ
 τὴν ἐπιθυμίαν ἐκύνσιον, τὸ παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἀκύνσιον· ὁ 20
 δ' ἐγκρατὴς παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν πράττει, ὥς ὁ ἐγκρατὴς
 ἕκ ἐκὼν ἂν εἴη ἐγκρατὴς. ἀλλ' ἔδοκει· ἕδ' ἄρα τὸ κατ'
 ἐπιθυμίαν ἐκύνσιον ἐστίν. πάλιν ἐπὶ τῶν κατὰ τὸν θυμὸν
 ὁμοίως· οἱ γὰρ αὐτοὶ λόγοι οἵπερ καὶ κατὰ τῆς ἐπιθυμίας
 ἀρμόττωνσιν, ὥς ἐ τὴν ἀπορίαν ποιήσουσιν· ἔτι γὰρ ἀκρατῆ 25
 καὶ ἐγκρατῆ ὀργῆς εἶναι. ἔτι λοιπὴ ἐστὶ τῶν ὀρέξεων ὧν
 διειλόμεθα ἢ βύλησις, πρὸς τὸ ἐπισκέπτεσθαι εἰ ἐστὶν ἐκύν-
 σιον. ἀλλὰ μὴν οἷ γε ἀκρατεῖς ἐφ' ἃ ὀρμῶσι, ταῦτα
 τέως βούλονται· πράττουσιν ἄρα οἱ ἀκρατεῖς τὰ φαῦλα
 βουλόμενοι. ἐκὼν δὲ γε ἕθεις τὰ κακά εἰδὼς πράττει ὅτι 30
 κακά ἐσιν· ὁ δ' ἀκρατὴς, εἰδὼς τὰ κακά ὅτι κακά, πράτ-
 τει βυλόμενος. ἕκ ἄρα ἐκὼν, ἕδ' ἢ βύλησις ἐκύνσιον ἄρα
 ἐστίν. ἀλλ' ἔτος ὁ λόγος ἀναρεῖ ἀκρασίαν καὶ τὸν ἀκρατῆ.
 εἰ γὰρ μὴ ἐκὼν, ἕκ ἐστὶ ψεκτός· ἀλλ' ἐστὶν ὁ ἀκρατὴς
 ψεκτός· ἐκὼν ἄρα· ἢ ἄρα βύλησις ἐκύνσιον. ἐπεὶ ἔν λόγοι 35
 τινὲς ἐναντίοι φαίνονται, σαφέστερον λεκτέον ὑπὲρ τοῦ
 ἐκουσίου.

14 Πρότερον τοῖνυν ἂν εἴη λεκτέον ὑπὲρ βίας καὶ ὑπὲρ

ἀνάγκης. ἢ μὲν γὰρ βία ἐστὶ καὶ ἐν τοῖς ἀψύχοις. ἐκά-
 σοις γὰρ ἐστὶ τῶν ἀψύχων οἰκείος τόπος ἀποδοδόμενος, τῷ
 μὲν πυρὶ ὁ ἄνω, τῇ δὲ γῆ ὁ κάτω· ἔστι μὲντοι γε βιά-
 σασθαι καὶ τὸν λίθον ἄνω φέρεσθαι καὶ τὸ πῦρ κάτω.
 ἔστι δὲ καὶ τὸ ζῶον βιάσασθαι, οἷον ἴππον ἐπ' ὀρθὸν θέοντα
 ἀντιλαμβάνομενον ἀποσρέφαι. ὅσοις μὲν ἔν ἐστὶν ἐκτός ἢ
 αἰτία τῷ παρὰ φύσιν τι ἢ παρ' ἃ βέλονται ποιεῖν, ἐρῶμεν
 βιαζόμενους ἢ ἂν ποιῶσι ποιεῖν. ἐν οἷς δ' ἐν αὐτοῖς ἐστὶ
 ἢ αἰτία, ἐκτετι τῶν βιαζέσθαι ἐρῶμεν. εἰ δὲ μὴ, ὁ ἀκρα-
 τὴς ἀντερεῖ, ἢ φάσκων φαῦλος εἶναι· βιαζόμενος γὰρ φή-
 σει ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τὰ φαῦλα πράττειν. τῷ ἔν βιαίῳ
 οὗτος ἡμῶν ἔξω ὁ ὀρισμός, ὧν ἐκτός ἐστὶν ἢ αἰτία ὑφ' ἧς
 βιάζονται πράττειν. ὧν δ' ἐντός καὶ ἐν αὐτοῖς ἢ αἰτία,
 οὐ βία.

Πάλιν δ' ὑπὲρ ἀνάγκης καὶ τοῦ ἀναγκαίου λεκτέον. 15
 τὸ δ' ἀναγκαῖον ἢ πάντως ἕδ' ἐν παντὶ λεκτέον ἐστίν, οἷον
 ὅσα ἡδονῆς ἕνεκεν πράττομεν. εἰ γὰρ τις λέγοι ὅτι ἔπαγ-
 κλάσθην τὴν τοῦ φίλου γυναῖκα διαφθεῖραι ὑπὸ τῆς ἡδονῆς,
 ἄτοπος ἂν εἴη. τὸ γὰρ ἀναγκαῖον ἕκ ἐν παντὶ ἀλλ' ἢ ἔδη
 ἐν τοῖς ἐκτός, οἷον ὅς ἂν καταβλάπτηται ἀντακαλλατ-
 τόμενός τι ἄλλο μείζον ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τῶν πραγμά-
 των. οἷον ἡναγκάσθην συντονώτερον βαδίσαι εἰς ἀγρὸν· εἰ
 γὰρ μὴ, ἀπολωλὸς ἂν εὔρον τὰ ἐν ἀγρῷ. ἐν τοῖς τοσού-
 τοις ἄρα τὸ ἀναγκαῖον.

Ἐπεὶ δὲ τὸ ἐκύνσιον ἐν οὐδεμιᾷ ὀρμῇ ἐστίν, λοιπὸν ἂν 16
 εἴη τὸ ἐκ διανοίας γιγνόμενον. τὸ γὰρ ἀκύνσιον ἐστὶ τὸ τε
 κατ' ἀνάγκην καὶ κατὰ βίαν γιγνόμενον, καὶ τρίτον ὃ μὴ
 μετὰ διανοίας γίγνεται. δῆλον δ' ἐστὶ τῆτος ἐκ τῶν γιγνο-
 μένων· ὅταν γὰρ τις καταξῆ τινα ἢ ἀποκτείνῃ ἢ τι τῶν
 τοιούτων ποιήσῃ μηδὲν προδιανοηθείς, ἄκοντά φημεν ποιεῖ-
 σαι, ὡς τῷ ἐκύνσιῳ ὄντος ἐν τῷ διανοηθῆναι. οἷον φασὶ ποτε
 τινα γυναῖκα φίλτρον τινὶ δῆναι πιεῖν, εἴτα τὸν ἀνθρώπον
 ἀποθανεῖν ὑπὸ τῷ φίλτρῳ, τὴν δ' ἀνθρώπον ἐν Ἀρείῳ πάργῳ
 ἀποφυγεῖν· οὗ παρῶσαν δι' οὐθὲν ἄλλο ἀπέλυσαν ἢ διότι
 ἕκ ἐκ προνοίας. ἔδωκε μὲν γὰρ φίλιαν, δὴμάρτε δὲ τῆτος·
 διὸ οὐχ ἐκύνσιον ἔδοκει εἶναι, ὅτι τὴν δόσιν τοῦ φίλτρου οὐ
 μετὰ διανοίας τοῦ ἀπολέσθαι αὐτὸν ἔδιδου. ἐνταῦθα ἄρα
 τὸ ἐκύνσιον πίπτει εἰς τὸ μετὰ διανοίας.

2. πράττομεν] ποιῶμεν *K*²*M*². || 3. δὴ *M*². || 8. ταῦτα om *M*². || 10. ἀπαντήσεται *M*². || 11. τῇ — 13. ἀνάγκης et 20. τὸ — ἐκύνσιον om *M*². || 21. κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν οὐ πράττει *M*². || 22. κατ'] κατὰ τὴν *M*². || 26. ὀργῆς om *M*². || 30. πράττει ante τὰ *M*². || 31. ὁ — 32. βυλόμενος] ὁ δ' ἀκρατὴς τὰ κακά πράττει εἰδὼς ὅτι κακά ἐσιν. εἰ δ' ὁ ἀκρατὴς τὰ κακά εἰδὼς ὅτι κακά πράττει βυλόμενος *M*². || 31. εἰδὼς om *K*². || 38. πρότερον pr *K*².

1. ἐκάσων *M*². || 3. δὴ om *M*². || μέντοι] δὲ *M*². || 6. ὁ αἰτίος *M*². || 7. παρ' ἃ βέλεται *M*². || 8. ἢ om *K*². || 10. φησιν *K*². || 12. ἡμῶν *K*². || ἐφ' *K*². || 17. ἔτεκα *M*². || 19. ἄτοπος *M*². || 20. οἷον om *M*². || 24. ἀκύνσιον *M*². || 32. τινα om *M*². || 33. ἀπὸ *M*². || ἀρειπάργω *M*².

17 Ἐτι δὲ λοιπὸν ἐστὶν ἐπισκέψασθαι τὴν προαίρεσιν, πότερον ἐστὶν ὄρεξις ἢ ὄ. ὄρεξις μὲν γὰρ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις ἐγγίνεται, προαίρεσις δ' οὐ· ἢ γὰρ προαίρεσις μετὰ λόγου, λόγος δ' ἐν ὕδατι τῶν ἄλλων ζώων ἐστίν. ὄρεξις μὲν δὴ ἔκ ἀν εἴη. ἀλλ' ἄρα γε βέλησις; ἢ ὕδὲ τῦτο; βέλησις μὲν γὰρ ἐστὶ καὶ τῶν ἀδυνατῶν, οἷον βουλόμεθα μὲν ἀθάνατοι εἶναι, προαιρέμεθα δὲ οὐ. ἔτι δὲ προαίρεσις μὲν οὐκ ἔστι τοῦ τέλους ἀλλὰ τῶν πρὸς τὸ τέλος, οἷον οὐθεὶς προαιρεῖται ὑγιαίνειν, ἀλλὰ τὸ πρὸς τὴν ὑγίειαν προαιρέμεθα, περιπατεῖν, τροχάζειν· βουλόμεθα δὲ τὰ τέλη· ὑγιαίνειν γὰρ βουλόμεθα. ὥς δὴλον καὶ ἔτις ὅτι ἢ ταυτὸν ἢ βούλησις καὶ ἡ προαίρεσις, ἀλλ' ἡ προαίρεσις ἔοικεν ἔτις ἔχειν ὥσπερ καὶ τὸνομα αὐτῆς ἔχει, οἷον προαιρέμεθα τόδε ἀντὶ τῦδε, οἷον τὸ βέλτιον ἀντὶ τῦ χείρονος. ὅταν ἦν ἀντικαταλλαττώμεθα τὸ βέλτιον ἀντὶ τῦ χείρονος ἐν αἰρέσει ὄντος, 15 ἢ ταῦθα τὸ προαιρεῖσθαι δόξειεν ἂν οἰκεῖον εἶναι. ἐπεὶ ἦν ἡ προαίρεσις ἔθεν τῦτων ἐστίν, ἄρα γ' ἐπὶ τὸ κατὰ διάνοιαν ἐν προαιρέσει, ἢ ὕδὲ τῦτο; πολλὰ γὰρ διανούμεθα καὶ δοξάζομεν κατὰ διάνοιαν· ἄρ' ἦν ἂ διανούμεθα, ταῦτα καὶ προαιρέμεθα ἢ ὄ; πολλάκις γὰρ διανούμεθα ὑπὲρ τῶν ἐν Ἰνδοῖς, 20 ἀλλ' οὕτι καὶ προαιρέμεθα. οὐκ ἄρα οὐδὲ διάνοιά ἐστὶν ἡ προαίρεσις. ἐπεὶ ἦν καθ' ἕκαστον τῦτων ὕδεν ἐστὶν ἡ προαίρεσις, ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ ἐν τῦ ψυχῦ γινόμενα, ἀναγκαῖον συναυαζομένων τινῶν τῦτων εἶναι τὴν προαίρεσιν. ἐπεὶ οὖν ἐστίν, ὥσπερ ἔμπροσθεν ἐλέχθη, ἡ προαίρεσις τῶν πρὸς τὸ 25 τέλος ἀγαθῶν καὶ ἢ τῦ τέλος, καὶ τῶν δυνατῶν ἡμῖν, καὶ τῶν ἀντιλογίαν παραδιδόντων πότερον τῦτο ἢ τῦτο αἰρετόν, δὴλον ὅτι θεοὶ ἂν πρότερον διανοηθῆναι ὑπὲρ αὐτῶν καὶ βουλεύσασθαι, εἰθ' ὅταν ἡμῖν φαῖνῦ κρεῖττον διανοηθεῖσιν, οὕτως ὀρμή τις τῦ πράττειν ἐστίν, καὶ τῦτο δὴ πράττοντες 30 κατὰ προαίρεσιν δοκῦμεν πράττειν. εἰ τοῖνον ἡ προαίρεσις ὄρεξις τις βουλευτικῦ μετὰ διανοίας, οὐκ ἐστὶ τὸ ἐκούσιον προαιρετόν. ἐκόντες γὰρ πολλὰ πράττομεν πρὸ τῦ διανοηθῆναι καὶ βουλεύσασθαι, οἷον καθίζομεν καὶ ἀνιστάμεθα καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα ἐκόντες μὲν ἄνευ δὲ τοῦ δια- 35 νοηθῆναι, τὸ δὲ κατὰ προαίρεσιν πᾶν ἦν μετὰ διανοίας.

ἔκ ἄρα τὸ ἐκούσιον προαιρετόν, ἀλλὰ τὸ προαιρετόν ἐκούσιον· ἂν τι γὰρ προαιρώμεθα πράττειν βουλευσάμενοι, ἐκόντες πράττομεν. φαίνονται δὲ τινες ὀλίγοι καὶ τῶν νομοθετῶν διορίζειν τὸ τε ἐκούσιον καὶ τὸ ἐκ προαιρέσεως ἕτερον ὄν, ἐλάττους τὰς ζημίας ἐπὶ τοῖς ἐκούσιοις ἢ τοῖς κατὰ προαίρεσιν τάττοντες. ἔστιν οὖν ἡ προαίρεσις ἐν τοῖς πρακτοῖς, καὶ τῦτοις ἐν οἷς ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ καὶ πράξαι καὶ μὴ πράξαι, καὶ οὕτως ἢ μὴ οὕτως, καὶ ἐν οἷς ἐστὶ λαβεῖν τὸ διὰ τί τὸ δὲ διὰ τί οὐχ ἀπλοῦν ἐστίν. ἐν μὲν γὰρ γεωμετρίῦ, ὅταν φῦ τὸ τετράγωνον τέτταρσιν ὀρθαῖς ἴσας ἔχειν, καὶ ἔρωτᾶ διὰ τί ὅτι, φησὶ, καὶ τὸ τρίγωνον δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει. ἐν μὲν οὖν τοῖς τοιοῦτοις ἐκ τῦς ἀρχῦς ὠρισμένης ἔλαβον τὸ διὰ τί, ἐν δὲ γε τοῖς πρακτοῖς, ἐν οἷς ἡ προαίρεσις, οὐχ οὕτως· οὐδεμία γὰρ κεῖται ὠρισμένη· ἀλλ' ἂν ἀπαιτῦ τις, διὰ τί τῦτ' ἐπραξας; ὅτι ἔκ ἐνῦν ἄλλως, ἢ ὅτι βέλτιον ἔτις. ἐξ αὐτῶν τῶν συμβαδόντων, ὅποι' ἂν φαίνεται βελτίω εἶναι, ταῦτα προαιρεῖται καὶ διὰ ταῦτα διὸ δὴ ἐν τοῖς τοῖστοις τὸ βουλεύσασθαι ἐστὶ τὸ πῶς δεῖ, ἐν δὲ ταῖς ἐπισήμαις οὐ· ὕθεὶς γὰρ βουλεύεται πῶς δεῖ γράψαι τὸ ὄνομα Ἀρχικλέους, ὅτι ἐστὶν ὠρισμένον πῶς δεῖ γράψαι τὸ ὄνομα Ἀρχικλέους. ἢ ἦν ἀμαρτία οὐ γίνεταί ἐν τῦ διανοίᾳ, ἀλλ' ἐν τῦ ἐνεργείᾳ τοῦ γράφειν. ἐν οἷς γὰρ μὴ ἐστὶν ἡ ἀμαρτία ἐν τῦ διανοίᾳ, οὐδὲ βουλεύονται ὑπὲρ τῦτων· ἀλλ' ἐν οἷς ἦδη ἀόριστόν ἐστὶ τὸ ὡς δεῖ, ἐνταῦθα ἡ ἀμαρτία. ἐστὶ δ' ἐν τοῖς πρακτικοῖς τὸ ἀόριστον, καὶ ἐν οἷς διτταὶ αἱ ἀμαρτίαι. ἀμαρτάνομεν οὖν ἐν τοῖς πρακτικοῖς καὶ ἐν τοῖς κατὰ τὰς ἀρετὰς ὁμοίως. τῦς γὰρ ἀρετῦς συ- 18 χαζόμενοι ἀμαρτάνομεν ἐπὶ τὰς πεφυκυίας ὀδῦς. ἐστὶ γὰρ καὶ ἐν ἐλλείφει καὶ ἐν ὑπερβολῦ ἀμαρτία, ἐφ' ἐκάτερα δὲ τῦτων φερόμεθα δι' ἡδονῦν καὶ λύπην· διὰ μὲν γὰρ τὴν ἡδονῦν τὰ φαῦλα πράττομεν, διὰ δὲ τὴν λύπην τὰ καλὰ φεύγομεν. ἔτι δ' ἐστὶν ἡ διάνοια ἔχ ὥσπερ αἰσθη- 18 σις, οἷον τῦ ὄψει ἔκ ἂν δύναται· οὐθὲν ἂν ἄλλο ποιῆσαι ἢ ἰδεῖν, οὐδὲ τῦ ἀκοῦ ἔθεν ἄλλο ἢ ἀκούσαι. ὁμοίως δὲ οὐδὲ βουλεύομεθα πότερον δεῖ ἀκοῦσαι τῦ ἀκοῦ ἢ ἰδεῖν. ἢ δὲ διάνοια οὐ τοῖστον, ἀλλὰ καὶ τῦτο δύναται πράττειν καὶ

1. δὲ om M^s. || 2. ἀλόγοις, omisso ζώοις, M^s. || 4. ἐν om K^s. || 5. ἀλλ'] ἀλλ' ἢ M^s. || 9. προαιρέμεθα μὲν περιπατεῖν τρέχον M^s. || 14. βέλτιον K^s. || ὅταν — 15. χείρονος add ZM^s cum 2023, om K^s cum 1417 et 1855 et 2024 et Barocciano. || 17. γ' om M^s. || 22. ἐπὶ — προαίρεσις om M^s. || 23. τῦ om K^s. || ἀναγκαῖον δὴ συναυαζομένων M^s. || 25. ἢ om K^s. || 27. τῦ M^s. || αἰρετώτερον M^s. || 33. προαιρετόν] τὸ προαιρετόν K^s. || 36. τὸ — διανοίας add ZM^s, 1417, 1855, 2023, Barocciano; om K^s et 2024.

1. ἀλλὰ τὸ] οὐκ ἄρα M^s. || 2. ἢ γὰρ προαιρέμεθα M^s. || 6. πρακτικοῖς M^s. || 12. ὠρισμένως ἐλάβομεν M^s. || 13. πρακτικοῖς K^sM^s. || 16. ἐξ om M^s. || ἐποῖον φαίνεται βέλτιον M^s. || 20. ὅτι — 21. Ἀρχικλέους om Z et 2024. πῶς — Ἀρχικλέους om Barocciano. τὸ ὄνομα Ἀρχικλέους om 1417, 1855, 2023. || 22. γὰρ om K^s. || 23. ἢ om M^s. || οὕτις codices. || 24. ἀριστόν M^s. || 26. οὖν] οὖν καὶ K^s, γὰρ M^s. || 33. δύναται K^s.

ἀλλὰ. διὰ τοῦτο βεβουλευσθαι ἤδη ἐνταῦθα ὑπάρχει. ἔστιν ἕν ἢ ἀμαρτία ἐν τῇ αἰρέσει τῶν ἀγαθῶν οὐ περὶ τὰ τέλη (ταῦτα μὲν γὰρ ἅπαντες ὁμογνωμονῶσιν, οἷον τὴν ὑγίειαν ὅτι ἀγαθόν) ἀλλ' ἤδη τὰ πρὸς τὸ τέλος, οἷον πότερον ἀγαθὸν πρὸς ὑγίειαν φαγεῖν τῆτο ἢ ὕ. μάλιστα ἕν ποιεῖ 5 ἐν τούτοις τὸ σφάλλεσθαι ἠδονὴ καὶ λύπη· τὴν μὲν γὰρ φεύγομεν, τὴν δ' αἰρούμεθα. ἐπεὶ οὖν διήρηται ἐν τίνι ἢ ἀμαρτία καὶ πῶς, λοιπὸν ἐστὶ τίνος ἔστιν ἢ ἀρετῆ σοφαστική, πότερον τῆ τέλους ἢ τῶν πρὸς τὸ τέλος, οἷον πότερον τῆ καλῆ ἢ τῶν πρὸς τὸ καλόν. πῶς οὖν ἢ ἐπισημῆ; πό- 10 τερον τῆς οἰκοδομικῆς ἐστὶν ἐπισημῆς τὸ τέλος καλῶς προβέσθαι ἢ τὰ πρὸς τὸ τέλος ἰδεῖν; ἂν γὰρ τῆτο καλῶς προβῆται, οἷον καλὴν οἰκίαν ποιῆσαι, καὶ τὰ πρὸς τοῦτο οὐκ ἄλλος τις εὐρήσει καὶ ποιεῖ ἢ οἰκοδόμος. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀπασῶν ἐπισημῶν. ὡσαύτως ἄρα δοξοῖεν 15 ἂν ἔχειν καὶ ἐπ' ἀρετῆς, μᾶλλον εἶναι αὐτῆς τὸν σκοπὸν πρὸς τὸ τέλος, ὃ δεῖ ὀρθῶς προβέσθαι, ἢ τὰ πρὸς τὸ τέλος· καὶ ἐξ ὧν τοῦτ' ἔσαι οὐδεὶς ἄλλος ποιεῖ, καὶ εὐρήσει ἂ δεῖ πρὸς τοῦτο. καὶ εὐλογον δὲ τούτου εἶναι προθετικὴν τὴν ἀρετὴν, ἐν οἷς ἢ ἀρχὴ τοῦ βελτίστου ἐστὶν 20 ἕκαστον καὶ ποιητικὸν καὶ προθετικόν. οὐθεν οὖν βέλτιον τῆς ἀρετῆς ἐστὶν· ταύτης γὰρ ἕνεκεν καὶ τᾶλλα ἐστίν, καὶ πρὸς ταύτην ἐστὶν ἢ ἀρχή. τούτου ἕνεκεν μᾶλλον τὰ πρὸς τοῦτ' ἐστίν· τὸ δὲ τέλος ἀρχῆ τινὶ ἔοικεν, καὶ τούτου ἕνεκεν ἐστὶν ἕκαστον. ἀλλὰ κατὰ τρόπον τοῦτο 25 ἔσται. ὥστε δῆλον ὡς καπὶ τῆς ἀρετῆς, ἐπειδὴ βελτίστη ἐστὶν αἰτία, ὅτι τοῦ τέλους ἐστὶ στοχαστικὴ μᾶλλον ἢ 19 τῶν πρὸς τὸ τέλος. ἀρετῆς δὲ γ' ἐστὶ τέλος· τὸ καλόν. τῆτο ἄρ' ἐστὶ σοφαστικὴ μᾶλλον ἢ ἐξ ὧν ἔσαι. ἐστὶ δὲ καὶ ταῦτα ταύτης. ὅλως δὲ δὴ φαίνεται ἄτοπον· ἴσως γὰρ 30 ἂν ἐν γραφικῇ εἴη τις ἀγαθὸς μιμητής, ὅμως δὲ οὐκ ἂν ἐπαινεθεῖ, ἂν μὴ τὸν σκοπὸν βῆ τὰ κάλλιστα μιμεῖσθαι. τῆς ἀρετῆς ἄρα παντελῶς τοῦτ' ἐστὶ τὸ καλὸν προβέσθαι. διὰ τί οὖν, ἂν τις εἴποι, πότερον μὲν ἐλέγομεν τὴν ἐνέργειαν κρείττον εἶναι ἢ τὴν ἀρετὴν αὐτήν, νῦν δ' ἔκ ἐξ οὗ 35 ἢ ἐνέργεια, τῆτο τῇ ἀρετῇ ἀποδίδομεν ὡς κάλλιον, ἀλλ' ἐν ᾧ οὐκ ἔστιν ἐνέργεια; ναί, ἀλλὰ καὶ νῦν φαμέν τοῦτο

ὁμοίως, τὴν ἐνέργειαν τῆς ἔξω βέλτιον εἶναι· οἱ γὰρ ἄλλοι ἄνθρωποι τὸν σπουδαῖον θεωροῦντες κρίνουσιν ἐκ τοῦ πράττειν, διὰ τὸ μὴ δυνατὸν εἶναι δηλῶσαι τὴν ἐκάστου προαίρεσιν ἣν ἔχει, ἐπεὶ εἰ ἦν εἰδέναι τὴν ἐκάστω γνώμην, ὡς ἔχει πρὸς τὸ καλόν, καὶ ἄνευ τοῦ πράττειν σπουδαῖος ἂν ἐδόκει εἶναι. ἀλλ' ἐπεὶ μεσότητάς τινας τῶν καθῶν καθηριθμησάμεθα, λεκτέον ἂν εἴη περὶ ποῖα τῶν καθῶν εἰσίν.

Ἐπεὶ οὖν ἐστὶν ἢ ἀνδρία περὶ θάρρη καὶ φόβους, 20 σκεπτέον ἂν εἴη περὶ ποίους φόβους καὶ θάρρη. ἄρ' ἔν εἰ μὲν τις φοβεῖται μὴ ἀποβάλλῃ τὴν ἕσταν, ἔτος δειλός, εἰ δὲ τις θαρρεῖ περὶ ταῦτα, ἀνδρεῖος, ἢ ὕ; ὁμοίως δ' εἴ τις φοβεῖται μόνον ἢ θαρρεῖ, ἔτε δειλὸν φατέον εἶναι τὸν φοβέμενον οὗτ' ἀνδρεῖον τὸν μὴ φοβέμενον. ἔκ ἄρα ἐν τοῖς τοιούτοις φόβοις καὶ θάρρεσιν ἐστὶν ἢ ἀνδρία. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐν τοῖς τοιούτοις, οἷον εἰ μὴ τις φοβεῖται βροντὰς ἢ ἀστραπὰς ἢ ἄλλο τι τῶν ὑπὲρ ἀνθρώπων φοβερῶν, ἔκ ἀνδρεῖος ἀλλὰ μαινόμενός τις. ἐν φόβοις ἄρα καὶ θάρρεσιν ἐστὶν ὁ ἀνδρεῖος τοῖς κατ' ἀνθρώπους· λέγω δὲ ἂ οἱ πολλοὶ φοβοῦνται ἢ οἱ πάντες, ὁ ἐν τούτοις ὧν θαρραλέος, οὗτος ἀνδρεῖος. τέτων τοίνυν διωρισμένων σκεπτέον ἂν εἴη, ἐπειδὴ κατὰ πολλὰ εἰσιν οἱ ἀνδρεῖοι, ὁ ποῖος ἀνδρεῖος. ἔστι γὰρ καὶ κατ' ἐμπειρίαν τις ἀνδρεῖος, οἷον οἱ στρατιῶται· οὗτοι γὰρ οἶδασιν δι' ἐμπειρίαν ὅτι ἐν τοιούτῳ τόπῳ ἢ ἐν τοιούτῳ καιρῷ ἢ οὕτως ἔχοντι ἀδύνατόν τι παθεῖν. ὁ δὲ ταῦτα εἰδὼς καὶ διὰ ταῦτα ὑπομένων τὰς πολεμίας ἔκ ἀνδρεῖος· εἰ γὰρ τούτων μὴθεν ὑπάρχη, ἔκ ὑπομένει. διὸ τὰς δι' ἐμπειρίαν ἢ φατέον ἀνδρεῖος. ὁ δὲ Σωκράτης δὲ ὀρθῶς ἔλεγεν, ἐπισημῆν εἶναι φάσκων τὴν ἀνδρίαν. ἢ γὰρ ἐπισημῆ ἐξ ἔθους τὴν ἐμπειρίαν λαβῶσα ἐπισημῆ γίνεται· τοὺς δὲ δι' ἐμπειρίαν ὑπομένοντας ἢ φαμεν, οὐδ' ἐρῶσιν ἀνδρεῖος εἶναι. οὐκ ἄρα ἢ ἀνδρία ἐπιστήμη ἂν εἴη. πάλιν δ' αὖ εἰσὶν ἀνδρεῖοι ἐκ τῆ ἐναντίας τῆς ἐμπειρίας· οἱ γὰρ ἄπειροι τῶν ἐκβησομένων οὐ φοβῶνται διὰ τὴν ἀπειρίαν. οὐδὲ δὴ οὐδὲ τούτους φατέον ἀνδρεῖος. εἰσὶ δ' αὖ ἄλλοι δοκῶντες ἀνδρεῖοι εἶναι διὰ τὰ πάθη, οἷον οἱ ἐρῶντες ἢ οἱ ἐνθουσιάζοντες. ὁ δὲ δὴ τῆτο φατέον ἀνδρεῖος εἶναι· εἰ γὰρ αὐτῶν

1. ἐνταῦθα ἤδη *K*². || 11. ἐστὶν om *K*². || 14. ἢ om pr *K*²: rc ἢ ὁ. || 17. δὴ *K*². || 21. ἕκαστον γὰρ καὶ προθετικὸν καὶ ποιητικὸν *M*². || 22. τῶν ἀρετῶν *M*². || 23. τῆτο] καὶ τῆτο *M*². || 28. ἀρετῆς] τῆς *K*². || τέλος] τὸ τέλος *M*². || 29. ἐστὶ] ἐστὶν ἢ ἀρετῆ *K*². || 30. ταῦτα] ταυτὸν *M*². || δὲ] τε *M*². || 32. φῆς τὰ βέλτιστα *K*², φῆ μάλιστα *M*². || 33. πᾶν τέλος *M*². || 35. ἀρετῆ] ἐστὶν τὴν *M*². || οὗ] ὧν *K*²*M*². || 37. καὶ om *M*².

2. ἄνθρωποι om *K*². || κρίνουσιν om *M*². || 4. ἦν δυνατὸν εἰδέναι *M*². || 6. ἀλλ' ἐπεὶ om *K*². || 9. ἐστὶν om *M*². || 14. τοῖς om *M*². || 17. ὑπὲρ ἀνθρώπων] ὑπεράνω *M*². || 19. δὲ οἷον ἂ *M*². || πολλοί] λοιποὶ *K*². || 20. ἢ ἅπαντες *M*². || ὁ ἐν τούτοις] πρὸς τούτοις ὁ *K*². || 21. τοίνυν] οὖν *M*². || 29. φάσκων εἶναι *K*². || 32. οὐκ — εἴη om *M*². || δ' αὖ] οὖν *K*². || 36. ἢ om *K*². || 37. φατέος *M*².

τὸ πάθος ἀφαιρεθῆναι, ὑπέκει εἰσὶν ἀνδρεῖοι, δεῖ δὲ τὸν ἀνδρεῖον ἀεὶ εἶναι ἀνδρεῖον. διὸ ὑδὲ τὰ θηρία οἷον τῆς σὺς οὐκ ἂν τις εἴποι ἀνδρεῖους διὰ τὸ ἀμύνεσθαι, ἐπειδὴν πληγέντες λυπηθῶσιν· ἢ δεῖ δὲ τὸν ἀνδρεῖον διὰ πάθος εἶναι ἀνδρεῖον. πάλιν ἔστιν ἄλλη ἀνδρία πολιτικὴ δοκοῦσα εἶναι, οἱ δὲ 5 αἰσχύνῃ τὴν πρὸς τοὺς πολίτας ὑπομένουσι τὴς κινδύνους καὶ δοκοῦσιν ἀνδρεῖοι εἶναι. σημεῖον δὲ τούτου· καὶ γὰρ Ὀμηρος πεποίηκε τὸν Ἑκτορα λέγοντα "Πηλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχεῖν ἀναθήσει," διὸ οἶται δεῖν μάχεσθαι. ὑδὲ δὴ τὴν τοιαύτην φάτεον εἶναι· ὁ γὰρ αὐτὸς ἐφ' ἐκάσῳ 10 τῶν διορισμῶν ἀρμόσει. ἢ γὰρ ἀφαιρεθῆναι μὴ διαμένει ἢ ἀνδρία, οὐκ ἂν εἴη ἔτι ἀνδρεῖος· ἂν οὖν τὴν αἰσχύνῃ περιέλω δι' ἣν ἦν ἀνδρεῖος, οὐκέτι ἔσται ἀνδρεῖος. ἔτι καὶ ἄλλως εἰσὶν ἀνδρεῖοι δοκῦντες εἶναι οἱ δὲ ἐλπίδα καὶ προσδοκίαν ἀγαθῶν. ὑδὲ δὴ τῶν φάτεον εἶναι ἀνδρεῖους, ἐπειδὴ 15 τοὺς τοιοῦτους καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις ἀνδρεῖους λέγειν ἄτοπον φαίνεται. ὑδένα οὖν τῶν τοιούτων ἀνδρεῖον θετέον εἶναι τὸν ἐπινοῦν ἀνδρεῖον, καὶ τίς ὁ ἀνδρεῖος σκεπτέον. ὡς ἀπλῶς μὲν εἰπεῖν, ὁ διὰ μὴθὲν τῶν προειρημένων ἀνδρεῖος ὢν, ἀλλὰ διὰ τὸ νομίζειν αὐτὸ εἶναι καλόν, καὶ τοῦτο ποιῶν κἀν 20 παρῆ τις κἀν μὴ. ὑδὲ δὴ παντελῶς ἄνευ πάθος καὶ ὁρμῆς ἐγγίγνεται ἢ ἀνδρία· δεῖ δὲ τὴν ὁρμὴν γίνεσθαι ἀπὸ τοῦ λόγου διὰ τὸ καλόν. ὁ δὴ ὁρμῶν διὰ λόγον ἔνεκεν τοῦ καλοῦ ἐπὶ τὸ κινδυνεύειν, ἀφοβος ἂν περὶ ταῦτα, ἔτος ἀνδρεῖος, καὶ ἢ ἀνδρία περὶ ταῦτα. ἀφοβος δὲ ἔχ' ὅταν ἔτω 25 συμπέσῃ τῷ ἀνδρεῖῳ ὡς ἔλως μὴ φοβεῖσθαι. ὁ μὲν γὰρ τοιούτος ἔκ ἀνδρεῖος, ὡς ἔλως μὴθὲν ἐς φοβερὸν· ἔτω μὲν γὰρ ὁ λίθος εἴη καὶ τᾶλλα ἀψυχα ἀνδρεία· ἀλλὰ δεῖ φοβεῖσθαι μὲν, ὑπομένειν δέ· εἰ γὰρ αὐτὸ μὴ φοβούμενος ὑπομένει, ἔκ ἂν εἴη ἀνδρεῖος. ἔτι δὲ καὶ ὡς περὶ ἐπάνω διειλόμεθα, περὶ 30 φόβους καὶ κινδύνους ἢ πάντας ἀλλὰ τὴς ἀνααιρετικῆς τῆς ἕστας. ἔτι δὲ ὑδ' ἐν τῷ τυχόντι καὶ παντὶ χρόνῳ, ἀλλ' ἐν ᾧ οἱ φόβοι καὶ οἱ κίνδυνοι πλησίον εἰσὶν. εἰ γὰρ τις τὸν εἰς δέκατον ἔτος κίνδυνον μὴ φοβεῖται, ἔκω ἀνδρεῖος· ἐνοιο γὰρ θαρρῆσι διὰ τὸ μακρὰν ἀπέχειν, ἂν δὲ πλησίον γένωνται, ἀποθνή- 35 σκωσι τῷ δέει. ἢ μὲν ἔν ἀνδρία καὶ ὁ ἀνδρεῖος τοιοῦτος.

22 Σωφροσύνη δ' ἐστὶ μεσότης ἀκολασίας καὶ ἀναισθησίας τῆς περὶ τὰς ἡδονάς. ἔστι γὰρ ἡ σωφροσύνη καὶ ἀπλῶς ἅπαντα ἀρετὴ ἔστι ἢ βελτίστη, ἢ δὲ βελτίστη ἔστι

τῷ βελτίστῳ ἐστὶν, βέλτιστον δὲ τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐνδείας τὸ μέσον· κατ' ἀμφοτέρα γὰρ εἰσι ψεκτοί, καὶ καθ' ὑπερβολὴν καὶ κατ' ἐνδειαν. ὡς εἴπερ τὸ μέσον βέλτιστον, ἢ σωφροσύνη μεσότης τις ἂν εἴη ἀκολασίας καὶ ἀναισθησίας. μεσότης μὲν ἔν ἂν εἴη τῶν, ἔστι δὲ ἡ σωφροσύνη περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας, ἢ πάσας δὲ ὑδὲ τὰς περὶ πάντα. οὐ γὰρ εἴ τις ἦδεται θεωρῶν γραφὴν ἢ ἀνδριάντα ἢ τι ἄλλο τῶν τοιούτων, καὶ δὴ ἔτος ἀκόλαστος· ὁμοίως δὲ ὑδὲ περὶ ἀκοῆς ὑδὲ περὶ ὀσφρήσεως, ἀλλ' ἐν ἡδοναῖς ταῖς περὶ ἀφῆν καὶ γέῃσιν. ὑδὲ δὴ περὶ ταύτας ἀνὴρ σώφρων ἔσαι ἔτος ἔχων ὡς μὴδ' ὑπὸ μιᾶς τῶν τοιούτων ἡδονῶν μὴθὲν πάσχειν (ὁ μὲν γὰρ τοιούτος ἀναίσθητος), ἀλλ' ἦδη ὁ πάσχων καὶ μὴ ἀγόμενος, ὡς εἰς ὑπερβολὴν αὐτῶν ἀπολαύων πάντα τᾶλλα ποιεῖσθαι πάρεργα, καὶ αὐτὸν γε τὸν ἦδη αὐτοῦ τοῦ καλοῦ ἔνεκεν καὶ μὴ ἄλλῃ πράττοντα σώφρονα. ὅστις γὰρ τῶν τοιούτων ἡδονῶν τῆς ὑπερβολῆς ἀπέχεται ἢ διὰ φόβον ἢ δι' ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ἢ σώφρων. ὑδὲ γὰρ τᾶλλα ζῶα λέγομεν εἶναι σώφρονα ἔξω ἀνθρώπου, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἐν αὐτοῖς λόγον, ᾧ δοκιμαζόμενα τὸ καλὸν αἰρούνται· πᾶσα γὰρ ἀρετὴ τῷ καλοῦ καὶ πρὸς τὸ καλὸν ἔστιν. ὡς εἴη ἂν ἡ σωφροσύνη περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας, καὶ ταύτας τὰς ἐν ἀφῆ καὶ γέῃσιν γινομένας.

Ἐχόμενον δ' ἂν εἴη τότε λέγειν ὑπερπραότητος, τί ἐστὶ καὶ ἐν τίσιν. ἔστιν ἔν ἢ πρᾶττης ἀνα μέσον ὀργιότητος 23 καὶ ἀοργησίας. καὶ ὅλως δὲ δοκῶσιν αἱ ἀρεταὶ μεσότητές τινες εἶναι. ὅτι δ' εἰσὶ μεσότητες, καὶ οὕτως ἂν τις εἴποι· εἰ γὰρ ἔστιν ἐν μεσότητι τὸ βέλτιστον, ἢ δ' ἀρετὴ ἔστι ἢ βελτίστη ἔστι, βέλτιστον δ' ἐστὶ τὸ μέσον, ἢ ἀρετὴ ἂν εἴη τὸ μέσον. δῆλον δὲ ἔσαι μᾶλλον καὶ καθ' ἕνασιν σκοπῶσιν. ἐπειδὴ γὰρ ἔστιν ὀργίλος ὁ παντὶ καὶ πάντως καὶ ἐπὶ πλείον ὀργιζόμενος, καὶ ψεκτός δὲ ὁ τοιούτος· ἔτε γὰρ παντὶ δεῖ ὀργιζεσθαι ἔτ' ἐπὶ πᾶσιν ἔτε πάντως καὶ ἀεὶ, ὑδ' αὐτὸ πάλιν ἔτος ἔχειν δεῖ ὡς μὴθὲν μὴδῆποτε· καὶ γὰρ ἔτος ψεκτός, ἀνάληγτός γε ὢν. ἐπεὶ τοῖνυν καὶ ὁ κατὰ τὴν ὑπερβολὴν ψεκτός καὶ ὁ κατὰ τὴν ἔλλειψιν, ὁ μέσος ἂν τῶν εἴη καὶ πρᾶος καὶ ἐπαινετός. ἔτε γὰρ ὁ ἐλλείπων τῆ ὀργῆ ἔτε ὁ ὑπερβάλλων ἐπαινετός, ἀλλ' ὁ μέσος ἔχων πρὸς ταῦτα, ἔτος πρᾶος. καὶ ἡ πρᾶττης δὲ τῶν τῶν παθῶν μεσότης ἂν εἴη.

Ἐλευθεριότης δ' ἐστὶ μεσότης ἀσωτίας καὶ ἀνελευθερίας. 24

1. εἰσὶν M². || 4. ὑδὲ δεῖ τὸν ἀνδρεῖον διὰ τὸ πάθος K². || 5. ἄλλο M². || 6] οἷον εἰ K². || 8. ὁ Ὀμηρος M². || 13. οὐκέτι ἔσται ἀνδρεῖος om K². || 14. εἶναι om M². || 15. εἶναι om K². || 31. αἰρετικῶς K². || 33. πλείον K²M². || 34. ἔκω ἀνδρεῖοι M², τῶς ἀνδρεῖος K². || 38. τὰς om M². || γὰρ ἢ] δὲ M².
8. ἔτος ὁ ἀκόλαστος K². || ἢ M². || 14. πάντ' ἄλλα K². || τε K². || 18. ἢ M². || ἔξω ἀνθρώπου om M². || 19. δοκιμαζόμενος K². || 22. γινομένης K²M². || 23. τί] καὶ τί K². || 24. ἔν] μὲν ἔν M². || 29. μεσότης K². || 30. παντὶ] πάντῃ M². || καὶ post πάντως om M². || 31. δεῖ παντὶ M².

ἔσι δὲ περὶ χρήματα τὰ τοιαῦτα πάθη· ὅ τε γὰρ ἄσω-
 τός ἐστιν ὁ ἀναλίσκων εἰς ἃ μὴ δεῖ καὶ πλείω ὢν δεῖ καὶ
 ὅτε μὴ δεῖ, ὅ τ' ἀνελεύθερος ἐναντίως τούτῳ ὁ μὴ ἀναλί-
 σκων εἰς ἃ δεῖ καὶ ὅσα δεῖ καὶ ὅτε δεῖ. ἀμφότεροι δὲ
 ὕτοι ψεκτοί. ἔσι δὲ τῶν ὁ μὲν κατ' ἔλλειψιν, ὁ δὲ καθ'
 ὑπερβολήν. ὁ ἄρα ἐλεύθερος, ἐπειδὴ ἐστὶν ἐπαινετός, μέσος
 τις ἂν εἴη τῶν. τίς ἔν ἐστιν; ὁ ἀναλίσκων εἰς ἃ δεῖ καὶ
 25 ὅσα δεῖ καὶ ὅτε δεῖ. ἔσι δὲ καὶ τῆς ἀνελευθεριότητος εἶδη
 πλείω, οἷον κίμβικας τινὰς καλῶμεν καὶ κυμινοπρίσας καὶ
 αἰσχροκερδεῖς καὶ μικρολόγους. πάντες δ' οὗτοι ὑπὸ τὴν
 ἀνελευθεριότητα πίπτουσιν. τὸ μὲν γὰρ κακὸν πολυειδές,
 τὸ δ' ἀγαθὸν μονοειδές, οἷον ἡ μὲν ὑγίεια ἀπλοῦν, ἡ δὲ
 νόσος πολυειδές. ὁμοίως ἡ μὲν ἀρετὴ ἀπλῆν, ἡ δὲ κακία
 πολυειδές. πάντες γὰρ οὗτοι περὶ χρήματά εἰσι ψεκτοί.
 πότερον ἔν τῷ ἐλευθερίῳ καὶ τὸ κτήσασθαι ἔσι καὶ τὸ παρα-
 σκευάσασθαι χρήματα, ἢ ἔ; ὁδὲ γὰρ ἄλλης ἀρετῆς ἕδε-
 μιᾶς. οὔτε γὰρ τῆς ἀνδρίας ἐστὶ τὸ ὄπλα ποιῆσαι, ἀλλ'
 ἄλλης, ταύτης δὲ λαβῆσης τέτοις ὀρθῶς χρῆσασθαι· ὁμοίως
 ἐπὶ σωφροσύνης καὶ τῶν ἄλλων. ὁδὲ δὴ τῆς ἐλευθεριότη-
 τος, ἀλλ' ἤδη χρηματιστικῆ.
 26 Ἡ δὲ μεγαλοψυχία μεσότης μὲν ἐστὶ χαυνότητος καὶ
 μικροψυχίας, ἔστι δὲ περὶ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν, καὶ περὶ
 τιμὴν ἔ τὴν παρὰ τῶν πολλῶν ἀλλὰ τὴν παρὰ τῶν σπυ-
 ρδαίων, καὶ μᾶλλον δὲ δὴ περὶ ταύτην. οἱ γὰρ σπουδαῖοι
 εἰδότες καὶ κρίνοντες ὀρθῶς τιμῆσιν· βυλῆσεται ἔν μᾶλ-
 25 λον ὑπὸ τῷ συνειδότος αὐτῷ ὅτι ἀξίος ἐστὶ τιμῆς τιμᾶ-
 σθαι. οὐδὲ γὰρ περὶ πᾶσαν τιμὴν ἔσται, ἀλλὰ περὶ τὴν
 βελτίστην, καὶ τὸ τιμίον ἀγαθὸν καὶ ἀρχῆς τάξιν ἔχον.
 οἱ μὲν ἔν εὐκαταφρόνητοι ὄντες καὶ φαῦλοι, μεγάλων δ'
 αὐτοὺς ἀξιοῦντες, καὶ πρὸς τέτοις τιμᾶσθαι οἰόμενοι δεῖν,
 30 χαυνοί· ὅσοι δὲ ἐλαττόνων αὐτοὺς ἀξιοῦσιν ἢ προσήκον
 αὐτοῖς, μικρόψυχοι. ὁ ἄρα μέσος τούτων ἐστὶν ὃς μῆτε
 ἐλαττόνος τιμῆς αὐτὸν ἀξιοῖ ἢ προσήκει, μῆτε μείζονος ἢ
 ἀξίος ἐστὶ, μῆτε πάσης· οὗτος δ' ἐστὶν ὁ μεγαλόψυχος.
 ὥστε δῆλον ὅτι ἡ μεγαλοψυχία μεσότης ἐστὶ χαυνότητος
 35 καὶ μικροψυχίας.

27 Μεγαλοπρέπεια δ' ἐστὶ μεσότης σαλακωνείας καὶ μι-
 κροπρεπείας. ἔστι δ' ἡ μεγαλοπρέπεια περὶ δαπάνας ἃς

τῷ πρόποντι γίνεσθαι προσήκει. ἕστις μὲν ἔν δαπανᾷ οὐ
 μὴ δεῖ, σαλάκων, οἷον εἴ τις ἐξῆ ἔραριστὰς ὡς ἂν γάμους
 τις ἐξῆ, ὁ τοιοῦτος σαλάκων· ὁ γὰρ σαλάκων τοιοῦτός
 ἐστὶν, ὁ ἐν ᾧ μὴ δεῖ καιρῷ ἐνδεικνύμενος τὴν ἑαυτῆ εὐπο-
 5 ρίαν. ὁ δὲ μικροπρεπὴς ὁ ἐναντίος τούτῳ, ὃς ἔ δεῖ μὴ με-
 γαλείως δαπανῆσει, ἢ τοῦτο μὴ ποιῶν, οἷον εἰς γάμους ἢ
 χορηγίαν δαπανῶν μὴ ἀξίως ἀλλ' ἐνδεῶς· ὁ τοιοῦτος με-
 κροπρεπὴς. ἡ δὲ μεγαλοπρέπεια καὶ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος
 φανερά ἐστὶν ὅσα τοιαῦτα εἶον λέγομεν· ἐπεὶ γὰρ ἐν τῷ
 καιρῷ τῷ πρόποντι τὸ μέγα δέον εἶναι, ὀρθῶς τῆ μεγα-
 10 λοπρεπείᾳ τούνομα κεῖται. ἡ μεγαλοπρέπεια ἄρ' ἂν εἴη,
 ἐπειδὴ ἐστὶν ἐπαινετή, μεσότης τις ἐλλείψεως καὶ ὑπερβο-
 λῆς τῆς περὶ δαπάνας τὰς προσήκουσας, ἐν οἷς δεῖ. εἰδὲ
 δεῖ, ὡς οἴονται, καὶ πλείως μεγαλοπρέπεια, οἷον φασὶ με-
 15 γαλοπρεπῶς τ' ἐβάδισε, καὶ ἄλλαι δὴ τοιαῦται μεγαλο-
 πρέπεια μεταφοραῖς λέγονται, οὐ κυρίως· ἔ γὰρ ἐστὶν ἐν
 τέτοις μεγαλοπρέπεια, ἀλλ' ἐν οἷς εἰρήκαμεν.

Νέμεσις δ' ἐστὶ μεσότης φθονερίας καὶ ἐπιχαιρεκα- 28
 κίας· ἀμφότεραι γὰρ αὗται ψεκταὶ εἰσιν, ὁ δὲ νεμεσητι-
 20 κὸς ἐπαινετός. ἔστι δ' ἡ νέμεσις περὶ ἀγαθὰ, ἃ τυγχάνει
 ὑπάρχοντα ἀναξίῳ ὄντι, λύπη τις. νεμεσητικὸς ἔν ὁ ἐπὶ
 τοῖς τοιούτοις λυπητικὸς. καὶ ὁ αὐτός γε πάλιν ὅτος λυπή-
 σεται, ἂν τινα ἴδῃ κακῶς πράττοντα ἀνάξιον ὄντα. ἡ μὲν
 ἔν νέμεσις καὶ ὁ νεμεσητικὸς ἴσως τοιούτος, ὁ δὲ γε φθο-
 25 νερός ἐναντίως τούτῳ· ἀπλῶς γὰρ, ἂν τε ἀξίος τις ἢ ἂν τε
 μὴ τῷ εὐ πράττειν, λυπήσεται. ὁμοίως τούτῳ ὁ ἐπιχαιρέ-
 κακος ἠσθήσεται κακῶς πράττοντι καὶ τῷ ἀξίῳ καὶ τῷ
 ἀναξίῳ. ὁ δὲ γε νεμεσητικὸς οὐ, ἀλλὰ μέσος τίς ἐστὶ
 τούτων.

Σειμνότης δ' ἐστὶν ἀνυπατάς ἀνα μέσον τε καὶ ἀρε- 29
 σκείας, ἔσι δὲ περὶ τὰς ἐντεῦξεις. ὅ τε γὰρ ἀνυπατάς τοιῶ-
 τός ἐστιν οἷος μηθεὶ ἐντυχεῖν μηδὲ διαλεγῆναι, ἀλλὰ τῷ-
 νόμα ἔοικεν ἀπὸ τῷ τρόπῳ κείσθαι· ὁ γὰρ ἀνυπατάς ἀνυπα-
 30 τῆς τίς ἐστὶν, ἀπὸ τῷ αὐτὸς αὐτῷ ἀρέσκειν. ὁ δὲ ἀρεσκὸς
 τοιούτος οἷος πᾶσιν ὀμιλεῖν καὶ πάντως καὶ πανταχῆ· ὁδὲ
 35 τερος δὴ τῶν ἐπαινετός, ὁ δὲ γε σεμνὸς ἀνα μέσον τῶ-
 των ὢν ἐπαινετός· ἔτε γὰρ πρὸς πάντας, ἀλλὰ πρὸς τὰς
 ἀξίους, ἔτε πρὸς ὑθένα, ἀλλὰ πρὸς τὰς αὐτὸς τέτους.

3. ὁ δ' ἀνελεύθερος *K*². || ἐναντίος *K*². || 6. ὁ δ' ἄρα *K*². || 7. τίς ἔν ἐστιν; ὁ et 9. οἷον om *M*². || 9. κίμβικας *M*². || 11. τότε *K*². || 14. εἰσι om *M*². || 23. τῶν ante πολλῶν om *K*² et pr *M*². || 24. δι] δι *K*², δι ὀρθῶς *M*². || 26. τῶν εἰδόντων αὐτὸν *K*². || 27. πᾶσαν τὴν τιμὴν *M*². || 31. ἀξιοῖσι προσήκοντων αὐτοῖς μεζόνων μικρόψυχοι *M*². || 32. μὴ *K*². || 33. ἢ — ἢ] ἢ — ἢ *K*². || 35. ὅτι om *M*². || 37. σαλακωνείας *M*², ἀλακωνείας *K*².

2 et 3. σαλάκων] ἀλαξάν *K*². || 3. σαλάκων post γὰρ et 5. μὴ om *K*². || 10. δεῖ *M*². || 13. δεῖ. εἰσι δεῖ] δεῖ εἰσιν *K*². || 18. χαιρεκακίας *K*². || 20. ἔπαινος *K*². || ἢ et 21. ὁ om *M*². || 22. ὁ om *K*². || 25. ἐναντίος *K*². || 28. ὁ — 29. τούτων om *M*². || 28. ἔστι om *K*². || 32. διαλεγῆναι *M*². || 35. οἷον *M*².

30 Αιδώς δ' ἐστὶ μεσότης ἀναίσχυντίας καὶ κατακλήξεως, ἔστι δὲ περὶ πράξεις καὶ λόγους. ὁ μὲν γὰρ ἀναίσχυντος ἐστὶν ὁ ἐν παντί καὶ πρὸς πάντας λέγων καὶ πράττων αἰ ἔτυχεν, ὁ δὲ καταπεπληγμένος ὁ ἐναντίος τούτῳ, ὁ πάντα καὶ πρὸς πάντας εὐλαβούμενος καὶ πράξει καὶ εἰπεῖν· 5 ἀπρακτος γὰρ ὁ τοῦτος, ὁ πάντα καταπληκτιόμενος. ἡ δὲ αἰδώς καὶ ὁ αἰδήμων μεσότης τις τούτων· ἔτε γὰρ ἅπαντα καὶ πάντως, ὡς ὁ ἀναίσχυντος, καὶ ἐρεῖ καὶ πράξει, ἔτε ὡς ὁ κατακλήξ, ἐν παντί καὶ πάντως εὐλαβηθήσεται, ἀλλὰ πράξει καὶ ἐρεῖ ἐν οἷς δεῖ καὶ ἂ δεῖ καὶ ὅτε δεῖ.

31 Εὐτραπελία δ' ἐστὶ μεσότης βωμολοχίας καὶ ἀγροικίας, ἔστι δὲ περὶ τὰ σκώμματα. ὅ τε γὰρ βωμολόχος ἐστὶν ὁ πάντα καὶ πᾶν οἴομενος δεῖν σκώπτειν, ὅ τε ἀγροικός ὁ μήτε σκώπτειν βυλόμενος [δεῖν] μήτε σκωφθῆναι, ἀλλ' ὀργιζόμενος. ὁ δ' εὐτράπελος ἀνά μέσον τούτων, ὁ μήτε 15 πάντας καὶ πάντως σκώπτων μήτ' αὐτὸς ἀγροικός ὢν. ἔσαι δ' ὁ εὐτράπελος διττῶς πως λεγόμενος· καὶ γὰρ ὁ δυνάμενος σκῶψαι ἐμμελῶς, καὶ ὅς ἂν ὑπομείνῃ σκωπτόμενος, εὐτράπελος, καὶ ἡ εὐτραπελία τοιαύτη.

32 Φιλία δ' ἐστὶ μεσότης καλακείας καὶ ἔχθρας, ἔστι δὲ 20 περὶ πράξεις καὶ λόγους. ὁ μὲν γὰρ κόλαξ ἐστὶν ὁ πλείω τῶν προσηκόντων καὶ ὄντων προστιθείς, ὁ δ' ἀπεχθητικός ἐχθρὸς καὶ τῶν ὑπαρχόντων περιαιρῶν. ὑδέτερος ἔν ὀρθῶς ἐκαινετός ἐστὶν, ὁ δὲ φίλος ἀνά μέσον τούτων· οὔτε γὰρ πλείω τῶν ὑπαρχόντων προσθήσει, οὔτ' ἐκαινεύσει τὰ μὴ 25 προσήκοντα, οὔτ' αὖ πάλιν ἐλάττω ποιήσει, οὔτε πάντως ἐναντιώσεται παρὰ τὸ δοκῶν αὐτῷ. ὁ μὲν ἔν φίλος τοῦτος.

33 Ἀληθεία δ' ἐστὶ μεταξύ εἰρωνείας καὶ ἀλαζονείας. ἔστι δὲ περὶ λόγους, ἢ πάντας δέ. ὁ μὲν γὰρ ἀλαζών ἐστὶν ὁ πλείω τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ προσποιούμενος εἶναι, ἢ εἰδέναι 30 αἰ μὴ οἶδεν· ὁ δ' ἄρων ἐναντίος τούτῳ, καὶ ἐλάττω τῶν ὑπαρχόντων προσποιούμενος αὐτῷ εἶναι, καὶ αἰ οἶδε μὴ φάσκων, ἀλλ' ἐκρυπτόμενος τὸ εἰδέναι. ὁ δ' ἀληθὴς ὑδέτερον τάτων ποιήσει· οὔτε γὰρ προσποιήσεται πλείω τῶν ὑπαρχόντων ἔτ' ἐλάττω, ἀλλὰ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ ταῦτα φή- 35 σει καὶ εἶναι καὶ εἰδέναι. εἰ μὲν ἔν εἰσὶν αὐταὶ ἀρεταὶ ἢ μὴ ἀρεταί, ἄλλος ἂν εἴη λόγος· ὅτι δὲ μεσότητές εἰσι τῶν ἀφημένων, δῆλον· οἱ γὰρ κατ' αὐτὰς ζῶντες ἐκαινεῦνται.

34 Περὶ δὲ δικαιοσύνης λοιπὸν ἂν εἴη εἰπεῖν τί ἐστὶ καὶ

ἐν τίσι καὶ περὶ ποῖα. πρῶτον μὲν ἔν εἰ λάβοιμεν τί ἐστὶ τὸ δίκαιον, ἔστι δὲ διττὸν τὸ δίκαιον, ὧν τὸ μὲν ἐστὶ κατὰ νόμον· δίκαια γὰρ φασὶν εἶναι ἂ ὁ νόμος προσάττει. ἡ δὲ νόμος κελεύει τὰνδρεία πράττειν καὶ τὰ σώφρονα, καὶ ἀπλῶς ἅπαντα ἕσα κατὰ τὰς ἀρετὰς λέγεται. διὸ καὶ φασί, δοκεῖ ἡ δικαιοσύνη τελεία τις ἀρετὴ εἶναι· εἰ γὰρ δίκαια μὲν ἐστὶν ἂ ὁ νόμος κελεύει ποιεῖν, ὁ δὲ νόμος τὰ κατὰ πάσας ἀρετὰς ἔντα προσάττει, ὁ ἄρα τοῖς κατὰ νόμον ἐμμεῶν δίκαιοις τελείως σπουδαῖος ἔσαι, ὡς ὁ δίκαιος 10 καὶ ἡ δικαιοσύνη τελεία τις ἀρετὴ ἐστὶν. ἐν μὲν δὲ τι δίκαιον ἔν τε τούτοις ἐστὶ καὶ περὶ ταῦτα. ἀλλὰ μὴν ἢ τῆτο τὸ δίκαιον ὑδὲ τὴν περὶ ταῦτα δικαιοσύνην ζητῶμεν. κατὰ μὲν γὰρ ταῦτα τὰ δίκαια ἔστι καθ' ἑαυτὸν ἔντα δίκαιον εἶναι· ὁ γὰρ σώφρων καὶ ὁ ἀνδρῆος καὶ ὁ ἐγκρατῆς καὶ αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἐστὶ τοῦτος. ἀλλὰ τὸ δίκαιον τὸ πρὸς ἕτερον ἄλλο τῆ εἰρημένῃ κατὰ νόμον δικαίου ἐστίν· ἢ γὰρ ἐστὶν ἐν τοῖς πρὸς ἕτερον δίκαιοις ἔσι καθ' αὐτὸν εἶναι δίκαιον. τῆτο δ' ἐστὶν ὁ ζητῶμεν δίκαιον καὶ τὴν δικαιοσύνην τὴν περὶ ταῦτα. τὸ τοῖνον δίκαιόν ἐστὶ τὸ πρὸς ἕτερον ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν τὸ ἴσον. τὸ γὰρ ἀδικον τὸ ἀνισόν ἐστίν· ὅταν γὰρ τῶν μὲν ἀγαθῶν τὰ μείζω αὐτοῖς νέμωσι, τῶν δὲ κακῶν τὰ ἐλάσσονα, ἀνισον τῆτ' ἐστὶ, καὶ ἔτως ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι οἴονται. δῆλον ἄρα ὅτι ἐπειδὴ ἡ ἀδικία ἐν ἀνίσοις, ἡ δικαιοσύνη καὶ τὸ δίκαιον ἐν ἰσότητι συμβολαίων. ὡς δῆλον ὅτι ἡ δικαιοσύνη μεσότης τις ἂν εἴη ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως καὶ πολλῆ καὶ ὀλίγῃ. ὅ τε γὰρ ἀδικος τῷ ἀδικεῖν πλείον ἔχει, καὶ ὁ ἀδικούμενος δὲ τῷ ἀδικεῖσθαι ἔλαττον· τὸ δὲ γε μέσον τούτων δίκαιόν ἐστίν. τὸ δὲ μέσον ἴσον, ὥστε τὸ ἴσον ἂν πλείονος καὶ ἐλάττονος εἴη δίκαιον, καὶ δίκαιος ἢ ὁ τὸ ἴσον βυλόμενος ἔχειν. τὸ δὲ γε ἴσον ἐν ἐλαχίστοις δυσὶν ἐγγίνεται· τὸ ἄρα πρὸς ἕτερον ἴσον εἶναι δίκαιόν ἐστι, καὶ δίκαιος ὁ τοῦτος ἂν εἴη. ἐπεὶ ἔν ἡ δικαιοσύνη ἐν δικαίῳ καὶ ἐν ἴσῳ καὶ ἐν μεσότητι, τὸ μὲν δίκαιον ἔν τισὶ λέγεται δίκαιον, τὸ δ' ἴσον τισὶν ἴσον, τὸ δὲ μέσον τισὶ μέσον, ὥστ' ἡ δικαιοσύνη καὶ τὸ δίκαιον ἔσαι καὶ πρὸς τινὰ καὶ ἐν τισιν. ἐπεὶ ἔν ἐστὶ τὸ δίκαιον ἴσον, καὶ τὸ τῷ ἀνάλογον ἴσον δίκαιον ἂν εἴη. τὸ δ' ἀνάλογον ἐν τέτταρσι γίνεται ἐλαχίστοις· ὡς γὰρ τὸ Α πρὸς τὸ Β, τὸ Γ πρὸς τὸ Δ. οἶον ἀνάλογόν ἐστὶ τὸν τὰ πολλὰ κερτημένον πολλὰ εἰσ-

5. πρὸς om K^s. || 7. τις om M^s. || 9. εὐλαβήσεται K^s. || 11 et 19. εὐτραπέλεια K^s. || 12. δὴ K^s. || τὰ om M^s. || 16. αὐτὸς γὰρ ἀγροικός M^s. || 18. ἂν om K^s. || 21. πράξει K^s. || 22. προσόντων προσταθείς M^s. || 27. ἔν et 39. δὲ om M^s.
 1. πρῶτερον οὖν M^s. || 3. πράττει K^s. || 6. φησὶ M^s. || 8. πάσας] τὰς M^s. || 9. τέλειος M^s. || 10. δὴ om M^s. || 12. ἰδὲ] ἢ ἰδὲ K^s. || 14. ὁ secundum et tertium om K^s. || 22. ἔτως] ἢ M^s. || ἀδικον K^s, δίκαιον M^s. || 25. ὑπεροχῆς K^s. || 27. πλείον M^s. || 29. ἂν post εἴη M^s. || 36. δίκαιον τὸ K^s. || τῷ] τούτῳ K^s.

φέρειν, τὸν δὲ τὰ ὀλίγα κεκτημένον ὀλίγα· πάλιν ὁμοίως τὸν μὲν πολλὰ πεπονηκότα πολλὰ λαμβάνειν, τὸν δὲ ὀλίγα πεπονηκότα ὀλίγα λαμβάνειν. ὡς δ' ἔχει ὁ πεπονηκὼς πρὸς τὸν μὴ πεπονηκότα, ἔτω τὰ πολλὰ πρὸς τὰ ὀλίγα· ὡς δ' ὁ πεπονηκὼς πρὸς τὰ πολλὰ, ἔτως ὁ μὴ πεπονηκὼς πρὸς 5 τὰ ὀλίγα. ἔοικε δὲ καὶ Πλάτων τῇ ἀναλογίᾳ ταύτῃ τοῦ δικαίου χρῆσθαι ἐν τῇ πολιτείᾳ. ὁ μὲν γὰρ γεωργός, φησὶ, σίτον ποιεῖ, ὁ δ' οἰκοδόμος οἰκίαν, ὁ δ' ὑφάντης ἱμάτιον, ὁ δὲ σκυτοτόμος ὑπόδημα. ὁ μὲν ἔν γεωργός τῷ οἰκοδόμῳ σίτον δίδωσιν, ὁ δ' οἰκοδόμος τῷ γεωργῷ οἰκίαν· ὁμοίως δὲ 10 οἱ ἄλλοι πάντες ἔτως ἔχουσιν ὡς τὰ παρ' αὐτοῖς ἀντικαταλλάττεσθαι τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις. ἔστι δ' ἡ ἀναλογία αὕτη· ὡς γὰρ ὁ γεωργός τῷ οἰκοδόμῳ, ἔτως ὁ οἰκοδόμος τῷ γεωργῷ· ὁμοίως τῷ σκυτεῖ, τῷ ὑφάντῃ, τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ἡ αὕτη ἀναλογία πρὸς ἀλλήλους γίνεται, καὶ συνέχει 15 δ' ἡ αὕτη ἀναλογία τὴν πολιτείαν. ὥστε τὸ δίκαιον εἶναι ἔοικε τὸ ἀνάλογον· τὸ γὰρ δίκαιον συνέχει τὰς πολιτείας, τὸ αὐτὸ δ' ἐστὶ τὸ δίκαιον τῷ ἀνάλογον. ἐπεὶ δὲ ὁ οἰκοδόμος πλείονος ἀξίον ποιεῖ τὸ αὐτὸ ἔργον ἢ ὁ σκυτεύς, καὶ ἔν ἔργον ἀντικαταλλάττεσθαι τῷ σκυτεῖ πρὸς τὸν οἰκοδόμον, 20 ἀνθ' ὑποδημάτων δ' ἐκ ἧν οἰκίαν λαβεῖν, ἐνταῦθα ἤδη ἐνόμισαν, ἢ πάντα ταῦτα ὠνητὰ ἐστίν, ἀργύριον προσαγορεύσαντες νόμισμα, τὴν χρῆσθαι, καὶ τὴν ἀξίαν ἕκαστον ἕκαστος δίδοντας τὴν ἀλλαγὴν ποιῆσθαι παρ' ἀλλήλων, καὶ τούτῳ τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν συνέχειν. ἐπεὶ ἔν τὸ δίκαιόν ἐστιν 25 ἐν τέτοις καὶ τοῖς εἰρημένοις ἐμπροσθεν, ἡ περὶ ταῦτα δικαιοσύνη ἀν εἴη τῇ ἔξει ὁρμὴν ἔχουσα μετὰ προαιρέσεως περὶ ταῦτα καὶ ἐν τέτοις. ἐστὶ δὲ δίκαιον καὶ ἀντιπεπονηθός, οὐ μέντοι γε ὡς οἱ Πυθαγόρειοι ἔλεγον. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ φέροντο δίκαιον εἶναι, ἃ τις ἐποίησε, ταῦτ' ἀντιπαθεῖν. τὸ δὲ 30 τοῦτον ἔκ ἐστι πρὸς ἅπαντας. ἢ γὰρ ἐστὶ δίκαιον οἰκέτῃ πρὸς ἐλεύθερον ταυτόν· ὁ οἰκέτης γὰρ εἰάν παταξῇ τὸν ἐλεύθερον, ἔκ ἐστι δίκαιος ἀντικληγῆναι, ἀλλὰ πολλάκις. καὶ τὸ ἀντιπεπονηθός δὲ δίκαιόν ἐστιν ἐν τῷ ἀνάλογον· ὡς γὰρ ὁ ἐλεύθερος ἔχει πρὸς τὸν δῆλον τῷ βελτίῳ εἶναι, ἔτως τὸ ἀντι- 35 ποιῆσαι πρὸς τὸ ποιῆσαι. ὁμοίως δὲ καὶ ἐλευθέρῳ πρὸς ἐλεύθερον ἔξει. ἢ γὰρ δίκαιον, εἴ τις τὸν ὀφθαλμὸν ἐξέκοψέ τις, ἀντεκκοπῆναι μόνον, ἀλλὰ πλείονα παθεῖν, ἀκολουθήσαντα τῇ ἀναλογίᾳ· καὶ γὰρ ἤρξε πρότερος καὶ

ἠδίκησεν, ἀδικεῖ δὲ κατ' ἀμφοτέρα, ὥς ἀνάλογον καὶ τὰ ἀδικήματα, καὶ τὸ ἀντιπαθεῖν πλείω ὢν ἐποίησε δίκαιον ἐστίν. ἐπεὶ δὲ τὸ δίκαιον πολλαχῶς λέγεται, διοριζέσθαι ἀν εἴη ὑπὲρ ποῖος δικαίος ἐστίν ἢ σκέψις. ἐστὶ δὲ δίκαιον τό, ὡς φασίν, οἰκέτῃ πρὸς δεσπότην καὶ υἱῷ πρὸς πατέρα. τὸ δ' ἐν τέτοις δίκαιον ὁμωνύμως ἀν δόξειεν λέγεσθαι τῷ πολιτικῷ δικαίῳ. ἐστὶ γὰρ δίκαιον ὑπὲρ ἕ ἐστὶν ἡ σκέψις, τὰ πολιτικὸν δίκαιον. τὸτο γὰρ μάλιστα ἐστὶν ἐν ἰσότητι· κοινῶν γὰρ οἱ πολῖται τινες, καὶ ὅμοιοι βέλονται εἶναι τῇ φύσει, τῷ δὲ τρόπῳ ἕτεροι. τῷ δὲ υἱῷ πρὸς πατέρα καὶ οἰκέτῃ πρὸς δεσπότην ἐκ ἀν δόξειεν εἶναι δίκαιον ἕθεν· ἔτε γὰρ τῷ ποδὶ τῷ ἐμῷ πρὸς ἐμὲ ἔτε τῇ χειρὶ ὁμοίως δ' ἕδ' ἐκάσῳ τῶν μορίων. ὡσαύτως ἀν ἔν δόξειεν ἔχειν καὶ ὁ υἱὸς πρὸς πατέρα· ὡς περὶ γὰρ μέρος τί ἐστὶ τῆ πατρὸς ὁ υἱός, κλῆν ἔταν ἤδη λάβῃ τὴν τῷ ἀνδρὸς τάξιν καὶ χωρισθῆ ὑπ' αὐτῆ, τότε ἤδη ἐν ἰσότητι καὶ ὁμοιότητι ἐστὶ τῷ πατρί· αἰ δὲ πολῖται τοῦτοί τινες ἐθέλουσιν εἶναι. ὡς δ' αὐτως οὐδ' οἰκέτῃ πρὸς δεσπότην ἐστὶ δίκαιον διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· τῷ γὰρ δεσπότης τί ἐστὶν ὁ οἰκέτης. ἀλλὰ δὴ καὶ εἰ ἐστὶν αὐτῷ δίκαιον, τὸ οικονομικὸν δίκαιον πρὸς αὐτόν ἐστιν. ἢ τοῦτο δὲ γε ἡμεῖς ζητῶμεν, ἀλλὰ τὸ πολιτικόν· ἐν ἰσότητι γὰρ καὶ ὁμοιότητι τὸ πολιτικὸν δίκαιον ἔοικεν εἶναι. ἀλλὰ δὴ τὸ μὲν ἐν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς κοινωνία δίκαιον ἐστὶν ἐγγυὲς τῷ πολιτικῷ δικαίου· χειρὸν μὲν γὰρ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὸς, ἀλλ' οἰκειότερον, καὶ μετέχει ἰσότητός πως μᾶλλον, διότι ἐγγυὲς τῆς πολιτικῆς κοινωνίας ὁ βίος αὐτῶν, ὥστε καὶ τὸ δίκαιον τὸ γυναικὶ πρὸς ἀνδρα μάλιστα πως ἤδη τῶν ἄλλων πολιτικόν ἐστιν. ἐπεὶ ἔν ἐστὶ δίκαιον τὸ ἐν πολιτικῇ κοινωνίᾳ ὄν, ἡ δικαιοσύνη καὶ ὁ δίκαιος περὶ τὸ πολιτικὸν δίκαιον ἐστὶν. τῶν δὲ δικαίων ἐστὶ τὰ μὲν φύσει τὰ δὲ νόμῳ. δεῖ δ' ἔτως ὑπολαμβάνειν μὴ ὡς μηδέποτε ἀν μεταπεσόντα· καὶ γὰρ τὰ φύσει ὄντα μεταλαμβάνουσι μεταβολῆς. λέγω δ' οἶον εἰ τῇ ἀριστερᾷ μελετῶμεν πάντες αἰεὶ βάλλειν, γινοίμεθ' ἀν ἀμφιδέξιοι· ἀλλὰ φύσει γε ἀριστερὰ ἐστὶ, καὶ τὰ δεξιὰ ἕθεν ἤττον φύσει βελτίω ἐστὶ τῆς ἀριστερᾶς, κὰν πάντα ποιῶμεν τῇ ἀριστερᾷ καθάπερ τῇ δεξιᾷ. ἕδ' ὅτι μεταπίπτουσι, διὰ τῶν οὐκ ἐστὶ φύσει· ἀλλ' εἰ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ τὸν πλείω χρόνον οὕτω διαμένει ἡ ἀριστερὰ ἕσα ἀριστερὰ καὶ ἡ δεξιὰ δεξιὰ, τὸτο φύσει ἐστίν.

3. ὁ πεπονηκὼς ἔχει *K*². || 4. ὡς — 6. ὀλίγα om *M*². || 6. τὸ δίκαιον *K*². || 10. δὲ καὶ *M*². || 15. πρὸς ἀλλήλους om *M*². || 16. τὰς πολιτείας *M*². || ἔοικεν εἶναι *K*². || 18. ἀναλόγου *K*². || δὲ *M*². || 20. τῷ καὶ τῷ *K*². || 21. ἐνόμισαν ταῦτα πάντα ὠνητὰ καὶ τι ἀργύριον προσαγορεύσαντες *M*². || 23. τοῖς *K*². || 24. δίδοντας *M*². || ἀλλήλου, omissis καὶ τούτῳ, *K*². || 28. καὶ δίκαιον *M*². || 29. πυθαγόρειοι *K*²*M*². || 32. ταυτὰ *K*², om *M*². || 33. δίκαιον *M*². || 34. δὲ om *M*². || 39. ἀκολουθήσαντα *K*².

6. ὁμόνυμοι *M*². || 9. πολιτικοί *K*². || 12. παιδὶ *K*². || ἔτε ἕθεν *K*²*M*². || 15. nonne ἀπ' ? || 16. αὐτῆς *K*². || 19. ἀλλ' ἤδη *M*². || ἐστὶν om *M*². || 23. γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς *K*². || 24. γὰρ ἐστὶν ἡ *K*². || 29. ἐν' ἐστὶ καὶ *M*². || 39. ἀριστερὰ post ἕσα om *K*².

ὡσαύτως ἐπὶ τῶν φύσει δίκαιων, μή, εἰ μεταβάλλει διὰ τὴν ἡμετέραν χρῆσιν, διὰ τῆς ἐξ ἑξὶ δίκαιον φύσει, ἀλλ' ἔστιν. τὸ γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διαμενόν, τῆτο φύσει δίκαιον προφανές. ὁ γὰρ ἂν ἡμεῖς θώμεθα καὶ νομισώμεν, τοῦτο καὶ ἔστι δίκαιον ἤδη καὶ καλοῦμεν κατὰ νόμον δίκαιον. 5 βέλτιον ἔν δίκαιον τὸ κατὰ φύσιν τῆ κατὰ νόμον. ἀλλ' ὁ ζητῶμεν, δίκαιόν ἐστι πολιτικόν. τὸ δὲ πολιτικόν ἐστι τὸ νόμῳ, ἢ τὸ φύσει. τὸ δ' ἀδικον καὶ τὸ ἀδίκημα δόξειεν ἂν εἶναι ἕτω ταυτόν, ἐκ ἑξὶ δὲ τὸ μὲν γὰρ ἀδικόν ἐστι τὸ νόμῳ ὠρισμένον, οἷον τὸ παρακαταθήκην ἀποσερῆσαι ἀδικόν ἔστιν, τὸ δ' ἀδίκημά ἐστι τὸ ἤδη ἀδικῶς τι πράξαι. ὁμοίως δὲ τὸ δίκαιον καὶ τὸ δικαιοπράγμημα ἢ ταυτόν· τὸ μὲν γὰρ δίκαιον τὸ τῷ νόμῳ ὠρισμένον, τὸ δὲ δικαιοπράγμημα τὸ τὰ δίκαια πράττειν. πότε ἔν τὸ δίκαιον, καὶ πότε ἔ; ὡς ἀπλῶς μὲν εἰπεῖν; ὅταν πράττη κατὰ προαίρεσιν καὶ ἐκ- 15 σίως (τὸ δ' ἐκσίως ὁ ἦν, εἴρηται ἐν τοῖς ἐπάνω ἡμῖν) καὶ ὅταν εἰδῶς καὶ ὄν καὶ ᾧ καὶ ἔ ἔνεκα, ἕτως δίκαιον πράττει. ὁμοίως καὶ ὡσαύτως καὶ ὁ ἀδικος ἔστι ὁ εἰδῶς καὶ ὄν καὶ ᾧ καὶ ἔ ἔνεκα. ὅταν δὲ μηθὲν τέτων εἰδῶς πράξῃ τι ἀδικον, ἀδικος μὲν ἐκ ἔστιν, ἀτυχὴς δὲ· εἰ γὰρ οἰόμενος 20 τὸν πολέμιον ἀποκτείνει τὸν πατέρα· ἀπέκτεινεν, ἀδικον μὲν τι ἔπραξεν, ἀδικεῖ μὲντοι ἕθνα, ἀτυχεῖ δὲ. ὡς ἔν τὸ μὴ ἀδικεῖν τὰ ἀδिका πράττοντα ἐν τῷ ἀγνοεῖν ἐξὶ τῆτο, ὁ καὶ μικρὸν ἐπάνω ἐλέγετο, ὅταν μὴ εἰδῶς μὴ ὄν βλάπτει μὴ ᾧ μὴ ἔ ἔνεκεν. ἀλλ' ἤδη καὶ τὴν ἀγνοίαν διοριζέον ἐστὶ, 25 πῶς ἂν γινόμενης τῆς ἀγνοίας, ὄν βλάπτει, ἐκ ἀδικήσει. ἔσω δὲ ἕτος ὁ διορισμός· ὅταν μὲν γὰρ ἡ ἀγνοία αἰτία ἦ τῆ πράξαι τι, ἔχ ἐκὼν τῆτο πράττει, ὡς ἐκ ἀδικεῖ· ὅταν δὲ τῆς ἀγνοίας αὐτὸς ἦ αἰτίος, καὶ πράττη τι κατὰ τὴν ἀγνοίαν ἧς αὐτὸς αἰτιός ἐστιν, ἕτος ἤδη ἀδικεῖ, καὶ δικαίως 30 αἰτίος ὁ τοῖστος κληθήσεται οἷον ἐπὶ τῶν μεθύοντων· οἱ γὰρ μεθύοντες καὶ πράξαντες τι κακὸν ἀδικῶσιν· τῆς γὰρ ἀγνοίας αὐτοὶ εἰσιν αἰτίοι· ἔξῃν γὰρ αὐτοῖς μὴ πίνειν τοσῶτον ὡς ἀγνοήσαντας τύπτειν τὸν πατέρα. ὁμοίως ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀγνοίων ὅσαι μὲν γίνονται δι' αὐτῆς, οἱ κατὰ ταύτας ἀδι- 35 κῶντες ἀδικοι· ὡν δὲ μὴ αὐτοὶ εἰσιν αἰτίοι, ἀλλ' ἡ ἀγνοία καὶ κείνοις ἐστὶν αἰτία τοῖς πράξαι τῆ πράξαι, ἐκ ἀδικοι. ἔστι δ' ἡ τοιαύτη ἀγνοία ἡ φυσικὴ, οἷον τὰ παιδία ἀγνοῦντα

τὸς πατέρας τύπτουσιν, ἀλλ' ἡ ἐν τέτοις ἀγνοία φυσικῆ ἔσα ἢ ποιεῖ διὰ τὴν πράξιν ταύτην τὰ παιδία λέγεσθαι ἀδिका· ἡ γὰρ ἀγνοία αἰτία τοῦ πράττειν ταῦτα, τῆς δ' ἀγνοίας ἐκ αὐτὰ αἰτία, διὸ ἐδ' ἀδिका λέγονται. ὑπὲρ δὲ 5 δὴ τῆ ἀδικεῖσθαι πῶς; πότερον ἐκόντα ἔστιν ἀδικεῖσθαι ἢ ἔ; δίκαια μὲν γὰρ καὶ ἀδिका πράττομεν ἐκόντες, ἀδικήμεθα δὲ ἐκῆτι ἐκόντες· τὸ γὰρ κολάζεσθαι φεύγομεν, ὡς δῆλον ὅτι ἐκ ἂν ἀδικήμεθα ἐκόντες. ἴδεις γὰρ ἐκὼν βλάπτεσθαι ὑπομένει· τὸ γὰρ ἀδικεῖσθαι βλάπτεσθαι ἐστιν. ναί, ἀλλ' 10 εἰσὶ τινες οἱ θεὸν αὐτοὺς τὸ ἴσον ἔχειν παραχωρήσῃ τισιν, ὡς εἰ τὸ ἴσον ἔχειν ἦν δίκαιον, τὸ δ' ἔλαττον ἔχειν ἀδικεῖσθαι ἐστιν, ἔλαττον δὲ ἐκὼν ἔχει, ἐκὼν ἄρα, φησὶν, ἀδικεῖται. ἀλλ' ἐντεῦθεν δῆλον πάλιν ὅτι ἔχ ἐκὼν. πάντες γὰρ οἱ ἔλαττον λαμβάνοντες ἀντικαταλλάττονται ἢ τιμῆν ἢ ἔπαινον ἢ δόξαν ἢ φιλίαν ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων· ὁ δ' ἀντικαταλλαττόμενός τι ἀνθ' ἔ προίεται, ἐκῆτι ἀδικεῖται· 15 εἰ δὲ μὴ ἀδικεῖται, ἴδὲ ἐκὼν ἄρα. ἔτι πάλιν οἱ τὸ ἔλαττον λαμβάνοντες καὶ ἀδικήμενοι, ἦ ἐκ ἴσον λαμβάνουσιν, ἕτοι καλλωπίζονται καὶ σεμνύνονται ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, ὅτι φασὶν “ἔξόν μοι ἴσον λαμβάνειν οὐκ ἐλάμβανον, ἀλλὰ παρήκα τῷ πρεσβυτέρῳ ἢ τῷ φίλῳ.” ἀδικήμενος δὲ γε ἴδεις σεμνύνεται. εἰ δ' ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασι μὴ σεμνύνονται, ἐπὶ δὲ τέτοις σεμνύνονται, ὅπως ἐκ ἂν ἀδικοῖντο ἕτως ἔλαττώμενοι. εἰ δὲ μὴ ἀδικῶνται, ἐδ' ἂν ἐκόντες ἀδικοῖντο. 20 πρὸς δὲ ταῦτα καὶ τὸς τοιούτους λόγους ὁ ἐπὶ τῆ ἀκρατοῦς λόγος ἐναντιῶται· ὁ γὰρ ἀκρατῆς βλάπτει αὐτὸς αὐτὸν τὰ φαῦλα πράττων, καὶ ἐκὼν γε ταῦτα πράττει, βλάπτει ἄρα αὐτὸς αὐτὸν εἰδῶς, ὡσθ' ἐκὼν αὐτὸς ὑφ' αὐτῆ ἀδικεῖται. ἀλλ' ἐνταῦθα ὁ διορισμὸς προστεθεὶς κωλύσει τὸν λόγον τῆτον. ἐξὶ δὲ ὁ διορισμὸς ἕτος, τὸ μηδένα βλάπτεσθαι ἀδικεῖσθαι. ὁ δὲ γε ἀκρατῆς βουλόμενος πράττει τὰ κατὰ τὴν ἀκρασίαν, ὡς αὐτὸς αὐτὸν ἀδικεῖ· βέλεται ἄρα τὰ φαῦλα πράττειν αὐτῷ. ἀλλ' ἴδεις βέλεται ἀδικεῖσθαι, ὡστ' οὐδ' ὁ ἀκρατῆς αὐτὸς αὐτὸν ἐκὼν ἀδικοῖ. 25 ἀλλ' ἴσως ἐνταῦθα πάλιν ἀπορησείη· ἂν τις, ἄρα γε ἐδέχεται αὐτὸν αὐτὸν ἀδικεῖν; ἐκ μὲν δὴ τῆ ἀκρατῆς σκοπομένην ἔοικεν ἐνδέχεσθαι. καὶ πάλιν ἕτως. εἰ γὰρ ἂ ὁ νόμος πράττειν τάττει, ταῦτά ἐξὶ δίκαια, ὁ μὴ πράττων

1. μεταβάλλοι M². || 3. φύσει om M². || 9. ἕτω] ἢ K². || ἐκ ἑξὶ δὲ om K². || 10. τὴν K². || 11. ἤδη om M². || 17. ἕτος K². || 18. ὁ post καὶ om M². || 19. εἰδῶς τέτων M². || 21. ἀποκτενεῖν M². || 22. τι] τοι K², om M². || ὡς] ἐπὶ K². || 25. μὴδ' codices. || καὶ om M². || 29. τι om M². || 31. ὁ τοῖστος αἰτίος M². || 33. αὐτοῖς αὐτοῖς K², αὐτοὶ αὐτοῖς corr K². || 34. ὁμοίως] καὶ K². || 35. ἴσως μὲν γίνονται τι δι' M². || κατ' αὐτῆς M². || 37. τῆτο M². || 38. ἡ post ἀγνοία om K².
4. ἴδ'] ἐκ M². || δὲ om M². || 10. αὐτοῖς M². || 11. δ' om K². || 12. ἐλάττω K². || 15. τι ἄλλο M². || 16. τι ἀνθ'] ταῦθ' M². || 17. ἴδὲ ἐκὼν ἄρα om M². || 19. καὶ σεμνύνονται om M². || τῶν τοιούτων K². || 23. ἀδικοῖντ' ἂν M². || οἱ ἕτως K². || 26. αὐτῆς om M². || ἑαυτὸν M². || 28. ἄρα] δ' M². || 29. προστεθεὶς κωλύει M². || 30. ὁ om M². || 31. γε om M². || 36. αὐτὸν] αὐτὸς codices.

ταῦτα ἀδικεῖ· καὶ εἰ πρὸς ὃν κελεύει πράττειν, πρὸς τῷτον εἰ μὴ πράττει, τῷτον ἀδικεῖ. ὁ δὲ νόμος κελεύει σώφρονα εἶναι, ἕσταν κεκτῆσθαι, σώματος ἐπιμελεῖσθαι, καὶ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα· ὁ ἄρα ταῦτα μὴ πράττων ἀδικεῖ αὐτόν· εἰς οὐθένα γὰρ ἄλλον τῶν τοιούτων ἀδικημάτων ἢ ἀναφορά 5 ἐστίν. ἀλλὰ μὴ ποτε ταῦτα ἐκ ἀληθῆ ἦν, ἐδ' ἐνδέχεται αὐτὸν ἀδικεῖν αὐτόν. τὴν γὰρ αὐτὸν οὐκ ἐνδέχεται κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον πλεῖον ἔχειν καὶ ἔλαττον, οὐδ' ἐκόντα ἅμα καὶ ἄκοντα· ἀλλὰ μὴν ὁ ἀδικῶν, ἢ ἀδικεῖ, πλεῖον ἔχει, ὁ δ' ἀδικούμενος, ἢ ἀδικεῖται, ἔλαττον· εἰ ἄρα αὐτὸς 10 αὐτὸν ἀδικεῖ, ἐνδέχεται τὸν αὐτὸν κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ πλεῖον ἔχειν καὶ ἔλαττον. ἀλλὰ τῶτ' ἀδύνατον· οὐκ ἄρα ἐνδέχεται αὐτὸν αὐτὸν ἀδικεῖν. ἔτι ὁ μὲν ἀδικῶν ἐκὼν ἀδικεῖ, ὁ δὲ ἀδικούμενος ἄκων ἀδικεῖται, ὥστε εἰ ἐνδέχεται αὐτὸν αὐτὸν ἀδικεῖν, ἐνδέχοιτ' ἂν ἅμα καὶ ἄκονσίως καὶ 15 ἐκυσίως πράττειν τι. τῶτο δὲ ἀδύνατον· ἐκ ἄρα ἐδ' ἔως ἐνδέχεται αὐτὸν αὐτὸν ἀδικεῖν. ἔτι εἰ τις λαμβάνοι ἐκ τῶν κατὰ μέρος ἀδικημάτων. ἀδικούσι γὰρ πάντες ἤτοι παρακαταθήκην ἀποστερεῦντες ἢ μοιχεύοντες ἢ κλέπτοντες ἢ τι ἄλλο τῶν κατὰ μέρος ἀδικημάτων ποῖντες· ὑδεῖς δὲ 20 πώποτε αὐτὸς αὐτὸν παρακαταθήκην ἀπεσέρησεν, ἐδ' ἐμοίχευσε τὴν αὐτῆ γυναῖκα, ἐδ' ἔκλεψεν αὐτὸς τὰ αὐτοῦ, ὥσε εἰ τὸ μὲν ἀδικεῖν ἐν τοῖς τοιούτοις ἐστὶ, τῶτων δὲ μηθεν ἐνδέχεται πρὸς αὐτὸν ποιεῖν, ἐκ ἂν ἐνδέχοιτο αὐτὸν ἀδικεῖν. εἰ δὲ μὴ, οὐ τό γε πολιτικὸν ἀδικημα, ἀλλὰ τὸ 25 οἰκονομικόν· ἢ γὰρ ψυχὴ εἰς πλείω μεμερισμένη ἔχει τι αὐτῆς τὸ μὲν χειρόν τὸ δὲ βέλτιον, ὥστ' εἰ τι ἐγγίγνεται τῶν ἐν ψυχῇ ἀδικημα, τῶν μερῶν ἐστὶ πρὸς ἄλληλα. τὸ οἰκονομικὸν γὰρ ἀδικημα διωλόμεθα τῷ ἐπὶ τὸ χειρόν καὶ βέλτιον, ὡς γίνεσθαι πρὸς αὐτὸν ἀδικον καὶ δίκαιον. οὐ 30 τῶτο δ' ἡμεῖς ἐπισκοπόμεθα, ἀλλὰ τὸ πολιτικόν. ὡς' ἐν τοῖς τοιούτοις ἀδικήμασιν ἐν οἷς ἡμεῖς ζητῶμεν, ἐκ ἐνδέχεται αὐτὸν αὐτὸν ἀδικεῖν. πότερος δὲ πάλιν ἀδικεῖ, καὶ ἐν ποτέρῳ ἐστὶ τὸ ἀδικημα, ἐν τῷ ἀδίκως ὅτιεν ἔχοντι ἢ τῷ κρίναντι καὶ τῷ σπονείμαντι, ὥσπερ ἐν τοῖς ἀγῶσιν; 35 καὶ γὰρ ὁ λαβὼν τὸν φρούικα παρὰ τοῦ ἐφεστῶτος καὶ ταῦτα κρίναντος οὐκ ἀδικεῖ, καὶν ἀδίκως αὐτῷ ἀποδοθῆ· ἀλλ' ἤδη ὁ κρίνας κακῶς καὶ δὴς, ἔτος ἀδικεῖ. καὶ ἔτος

ἔστι μὲν ἢ ἀδικεῖ, ἔστι δὲ ἢ ἐκ ἀδικεῖ· ἢ μὲν γὰρ τὸ τῆ ἀληθείᾳ καὶ τῆ φύσει ὃν δίκαιον μὴ ἔκρινε, ταῦτη μὲν ἀδικεῖ, ἢ δὲ τὸ αὐτῷ δοκῆν εἶναι δίκαιον, ἐκ ἀδικεῖ.

Ἐπειδὴ δ' ὑπὲρ τῶν ἀρετῶν εἴρηται, καὶ τῆες εἰσι 35 καὶ ἐν τίσι καὶ περὶ ποῖα, καὶ περὶ ἐκάστης αὐτῶν, ὅτι εἰ πράττομεν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον τὸ βέλτιστον, τὸ μὲν ἔως εἰπεῖν, τὸ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον πράττειν, ὁμοίον ἐστίν ὥσπερ ἂν εἰ τις εἴποι ὅτι ὑγίεια ἀρισ' ἂν γένοιτο, εἰ τις τὰ ὑγιεινὰ προσφέροιτο. τὸ δὲ τοῦτον ἀσαφές· ἀλλ' ἐρεῖ μοι, τὰ ποῖα διασάφησον ὑγιεινὰ ἐστίν. ἔτω καὶ ἐπὶ τοῦ λόγου, τί ἐστίν ὁ λόγος καὶ τίς ὁ ὀρθὸς λόγος; ἀναγκαῖον ἴσως ἐστὶ πρῶτον μὲν, ἐν ᾧ ὁ λόγος ἐγγίνεται, ὑπὲρ τῶτε διελέσθαι. διωρίσθη μὲν οὖν ὑπὲρ ψυχῆς ὡς τύπῳ καὶ πρότερον, ὅτι τὸ μὲν αὐτῆς ἐστὶ λόγον ἔχον, τὸ δ' ἄλογον μόριον τῆς ψυχῆς. ἐστὶ δὴ εἰς δύο τὴν θιάρεισιν ἔχον τὸ λόγον ἔχον μόριον τῆς ψυχῆς, ὧν ἐστὶ τὸ μὲν βουλευτικὸν τὸ δ' ἐπισημονικόν. ὅτι δὲ ἕτερα ἀλλήλων ἐστίν, ἐκ τῶν ὑποκειμένων ἂν γένοιτο φανερόν. ὥσπερ γὰρ δὴ ἕτερα ἐστὶν ἀλλήλων χρώμα τε καὶ χυμὸς καὶ ψόφος καὶ ὀσμὴ, ὡσαύτως καὶ τὰς αἰσθήσεις ἕτερας αὐτῶν ἢ φύσις ἀπέδωκεν· ψόφον μὲν γὰρ ἀκοῆ, χυμὸν δὲ γαστρὸς γνωρίζομεν, χρώμα δὲ ὄψε. ὁμοίως δὲ καὶ τᾶλλα τὸν αὐτὸν τρόπον δεῖ ὑπολαμβάνειν, ἐπεὶ ἕτερα τὰ ὑποκειμένα ἐστίν, ἕτερα καὶ τὰ τῆς ψυχῆς εἶναι μέρη οἷς ταῦτα γνωρίζομεν. ἕτερον δ' ἐστὶ τὸ νοητὸν καὶ τὸ αἰσθητόν, ταῦτα δὲ ψυχῆ γνωρίζομεν· ἕτερον ἄρ' ἂν εἴη τὸ μόριον τὸ περὶ τὰ αἰσθητὰ καὶ τὰ νοητὰ. τὸ δὲ βουλευτικὸν καὶ προαιρετικὸν περὶ τὰ αἰσθητὰ καὶ ἐν κινήσει, καὶ ἀπλῶς ὅσα ἐν γενέσει τε καὶ φθορᾷ ἐστίν. βουλευόμεθα γὰρ ὑπὲρ τῶτων ἂ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ καὶ πράξαι καὶ μὴ πράξαι προεδομένοις, περὶ ἃ ἐστὶ βουλὴ καὶ προαίρεσις τῆ πράξαι ἢ μὴ πράξαι· ταῦτα δ' ἐστὶν αἰσθητὰ καὶ ἐν κινήσει τῆ μεταβάλλειν, ὥστε τὸ προαιρετικὸν μόριον τῆς ψυχῆς κατὰ τὸν λόγον τῶν αἰσθητῶν ἐστίν. τῶτων δὴ διωρισμένων, μετὰ ταῦτα λεκτέον ἂν εἴη, ἐπειδὴ ὑπὲρ ἀληθοῦς ἐστίν ὁ λόγος καὶ τάληθες ὡς ἔχει σκοπόμεθα, ἐστὶ δ' ἐπισήμη φρόνησις· οὗς σοφία ὑπόληψις, περὶ τί δὴ ἔκαστον τῶτων ἐστίν. ἢ μὲν ἔν ἐπισήμη ἐστὶ περὶ ἐπισητόν, καὶ τῶτο μετ' ἀποδείξεως καὶ

5. ἄλλων K^b. || 6. ταῦτα] τὰ τοιαῦτα M^b. || 13. αὐτόν] τὸν αὐτὸν M^b. || 18. ἅπαντες M^b. || 19. παραθήκην K^b. || 22. ἐαυτῷ — ἐαυτοῦ K^b. || 28. ἐστὶ οἷ K^b. || 29. τῷ] τὸ K^bM^b. || τὸ om M^b. || 33. πότερον K^b.

9. μὲν οἷ K^b. || 3. δὲ ταῦτῳ δοκῆν K^b. || 4. ἐπὶ K^b. || 6. πράττομεν K^b. || μὲν] μὲν γὰρ M^b, μέτοι οἷστ. || 7. post πράττειν K^b τὸ βέλτιστον. || 10. ἐστὶν ὑγιεινὰ K^b. || 13. διωρίσθη M^b. || 14. ἔχον — 15. μόριον] ἔχοντος μορίου K^b, ἔχον τὸ δ' ἄλογον καὶ τῷ λόγῳ ἔχοντος μορίου M^b. || 15. δὴ] δ' M^b. || 16. ἔλλογον K^b, ἐν λόγον M^b. || τῆς] λόγον τῆς K^b. || 18. ἀλλήλων ἐστὶ M^b. || 19. χρώματα καὶ K^bM^b. || 20. καὶ] δὲ καὶ M^b. || 23. ἐπὶ δ' ἕτερα M^b. || 26. ἄρ' om M^b. || 27. καὶ προαιρετικὸν om K^b. || 29. βυλόμεθα M^b. || 31. ἐστὶ] ἐστὶ καὶ M^b. || 34. τὸν αἰσθητόν K^b. || δὲ M^b. || 36. τάληθῆ M^b. || δ'] δ' ἢ K^b. || 37: ἐν om M^b.

λόγῳ διατεινόμενον, ἢ δὲ φρόνησις περὶ τὰ πρακτά, ἐν οἷς αἴρεσις καὶ φυγὴ καὶ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ πρᾶξαι καὶ μὴ πρᾶξαι. ἐστὶ δὴ τῶν ποιημένων καὶ πραττομένων ἢ ταῦτὸ τὸ ποιητικὸν καὶ πρακτικόν· τῶν μὲν γὰρ ποιητικῶν ἐστὶ τι παρὰ τὴν ποιήσιν ἄλλο τέλος, οἷον παρὰ τὴν οἰκοδομικὴν, 5 ἐπειδὴ ἐστὶ ποιητικὴ οἰκίας, οἰκία αὐτῆς τὸ τέλος παρὰ τὴν ποιήσιν. ὁμοίως ἐπὶ τεκτονικῆς καὶ τῶν ἄλλων τῶν ποιητικῶν. ἐπὶ δὲ τῶν πρακτικῶν ἕκ ἐξ ἄλλο ἕθεν τέλος παρ' αὐτὴν τὴν πρᾶξιν, οἷον παρὰ τὸ καθαρίζειν ἕκ ἐξ ἄλλο τέλος ἕθεν, ἀλλ' αὐτὸ τὸ τέλος, ἢ ἐνέργεια καὶ ἢ πρᾶξις. 10 περὶ μὲν ἔν τὴν πρᾶξιν καὶ τὰ πρακτά ἢ φρόνησις, περὶ δὲ τὴν ποιήσιν καὶ τὰ ποιητὰ ἢ τέχνη· ἐν γὰρ τοῖς ποιητοῖς μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς πρακτοῖς ἐστὶ τὸ τεχνάζειν. ὥστε ἢ φρόνησις ἂν εἴη ἕξις τις προαιρετικὴ καὶ πρακτικὴ τῶν ἐφ' ἡμῖν ὄντων καὶ πρᾶξαι καὶ μὴ πρᾶξαι, ὅσα εἰς τὸ 15 συμφέρον ἤδη συντείνει. ἐστὶ δ' ἢ φρόνησις ἀρετὴ, ὡς δόξειεν ἂν, ἕκ ἐπιστήμη· ἐπαυτοὶ γὰρ εἰσὶν οἱ φρόνιμοι, ὁ δ' ἐπαυτος ἀρετῆς. ἐστὶ δ' ἐπιστήμης μὲν πάσης ἀρετὴ ἐστὶ φρονήσεως δὲ ἀρετὴ ἕκ ἐξ ἄλλο, ὡς εἴποιεν, αὐτὸ τί ἐστὶν ἀρετὴ. ὁ δὲ νῦν ἐστὶ περὶ τὰς ἀρχὰς τῶν νοητῶν καὶ τῶν 20 ὄντων· ἢ μὲν γὰρ ἐπιστήμη τῶν μετ' ἀποδείξεως ὄντων ἐστὶν, αἱ δ' ἀρχαὶ ἀναπόδεικτοι, ὡς ἕκ ἂν εἴη περὶ τὰς ἀρχὰς ἢ ἐπιστήμη, ἀλλ' ὁ νῦν. ἢ δὲ σοφία ἐστὶν ἕξ ἐπιστήμης καὶ νῦν συγκειμένη. ἐστὶ γὰρ ἢ σοφία καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀρχῶν ἤδη δεικνύμενα, περὶ δὲ ἢ 25 ἐπιστήμη· ἢ μὲν ἔν περὶ τὰς ἀρχὰς, τῶν νῦν αὐτὴ μετέχει, ἢ δὲ περὶ τὰ μετὰ τὰς ἀρχὰς μετ' ἀποδείξεως ὄντα, τῆς ἐπιστήμης μετέχει. ὥστε δῆλον ὅτι ἢ σοφία ἐστὶν ἕκ τῶν νῦν καὶ ἐπιστήμης συγκειμένη, ὡς εἴη ἂν περὶ ταῦτα περὶ δὲ καὶ ὁ νῦν καὶ ἢ ἐπιστήμη. ἢ δὲ ὑπόληψις ἐστὶν, ἢ ὑπὲρ 30 ἀπάντων ἐκαμφοτερίζουσα πρὸς τὸ καλὸν εἶναι ταῦτα ἔτω καὶ μὴ εἶναι. πότερον δ' ἐστὶν ἢ φρόνησις καὶ ἢ σοφία ταῦτων ἢ ἕ; ἢ μὲν γὰρ σοφία ἐστὶ περὶ τὰ μετ' ἀποδείξεως καὶ αἰεὶ ὡσαύτως ὄντα, ἢ δὲ φρόνησις ἢ περὶ ταῦτα ἀλλὰ περὶ τὰ ἐν μεταβολῇ ὄντα. λέγω δὲ οἷον εὐθύ μὲν 35 ἢ καμπύλον καὶ κοῖλον καὶ τὰ τοιαῦτα αἰεὶ ἐστὶ τοιαῦτα, τὰ δὲ συμφέροντα ἕκ ἐστὶ ἔτω ἔχουσι τὸ μὴ εἰς ἄλληλα μεταβάλλειν, ἀλλὰ μεταβάλλουσι, καὶ νῦν μὲν συμφέρει τοῦτο, αὔριον δ' ἕ, καὶ τῶ μὲν, τῶ δ' ἕ, καὶ ἔτω μὲν

συμφέρει, ἐκείνως δὲ ἢ συμφέρει. περὶ δὲ τὰ συμφερόντα ἐστὶν ἢ φρόνησις, ἢ δὲ σοφία ἕ. ἕτερον ἄρα ἢ σοφία καὶ ἢ φρόνησις. πότερον δ' ἐστὶν ἢ σοφία ἀρετὴ ἢ ἕ, διὰ τῶν ἂν δῆλον γένοιτο, ὅτι ἐστὶν ἀρετὴ ἕξ αὐτῆς τῆς φρονήσεως. εἰ γὰρ ἢ φρόνησις ἀρετὴ ἐστὶν, ὡς φαμέν, τῶν μορίων τῶν ἑτέρων τῶν λόγων ἐχόντων, ἐστὶ δὲ χειρῶν ἢ φρονήσις τῆς σοφίας (περὶ χειρῶν γὰρ ἐστὶν· ἢ μὲν γὰρ σοφία περὶ τὸ αἰθιόν καὶ τὸ θεῖον, ὡς φαμέν, ἢ δὲ φρόνησις περὶ τὸ συμφέρον ἀνθρώπων), εἰ ἔν τὸ χειρῶν ἀρετὴ ἐστὶ, τὸ γε βέλτιον εἰκὸς ἐστὶν ἀρετὴν εἶναι, ὡς δῆλον ὅτι ἢ σοφία ἀρετὴ ἐστὶν. ἢ δὲ σύνεσις τί ἐστὶν ἢ περὶ τί; ἐστὶ δ' ἢ σύνεσις ἐν ὅσπερ καὶ ἢ φρόνησις, περὶ τὰ πρακτά. ὁ γὰρ συνετός πε λέγεται τῶν δυνατῶν βουλευσθαι καὶ ἐν τῶν ἄρθῶν τι κρίναι καὶ ἰδεῖν, περὶ μικρῶν τε καὶ ἐν μικροῖς ἢ κρίσις αὐτοῦ. ἐστὶν οὖν ἢ σύνεσις καὶ ὁ συνετός μέρος τι φρονήσεως καὶ τῶν φρονίμων, καὶ ἕκ ἄνευ τῶν ἕ γὰρ ἂν χωρίταις τὸν συνετὸν τῶν φρονίμων. ὁμοίως δ' ἂν δόξειεν ἔχειν καὶ τὰ ἐπὶ τῆς δεινότητος· ἢ γὰρ δεινότης καὶ ὁ δεινὸς οὐκ ἐστὶ μὲν οὔτε φρόνησις ἕτε φρόνιμος, ὁ μὲνται φρόνιμος δεινός, διὸ καὶ συνεργεῖ πως τῆ φρονήσει ἢ δεινότης. ἀλλὰ δεινὸς μὲν καὶ ὁ φαῦλος λέγεται, οἷον Μέντωρ δεινὸς μὲν ἐδόκει εἶναι, ἀλλ' ἢ φρόνιμος ἦν. τῶ γὰρ φρονίμων καὶ τῆς φρονήσεως ἐστὶ τὸ τῶν βελτίων ἐφίστασθαι καὶ τούτων προαιρετικὸν εἶναι καὶ πρακτικὸν αἰεὶ, τῆς δὲ δεινότητος καὶ τῶν δεινοῦ σκέψασθαι ἐκ τίνων ἂν ἕκαστον γένοιτο τῶν πρακτῶν, καὶ τὸ ταῦτα πορίσασθαι. δόξειεν ἂν ἔν εἶναι ὁ δεινὸς ἐν τοῖς τοιαῖτοις τε καὶ περὶ ταῦτα. ἀπορήτει δ' ἂν τις καὶ θαυμάσειε, διὰ τί ὑπὲρ ἡθῶν λέγοντες καὶ πολιτικῆς τινὸς πραγματείας ὑπὲρ σοφίας λέγουμεν. ὅτι ἴσως γε πρῶτον μὲν ἕδ' ἀλλοτρίως δόξειεν ἂν εἶναι ἢ σκέψις ἢ ὑπὲρ αὐτῆς, εἴπερ ἐστὶν ἀρετὴ, ὡς φαμέν. ἐστὶ δ' ἴσως ἐστὶ φιλοσόφου καὶ περὶ τῶν παρεπισκοπεῖν ὅσα ἐν τῶν αὐτῶν τυγχάνουσιν ὄντα. καὶ ἀναγκαῖον δὲ, ἐπεὶ περὶ τῶν ἐν ψυχῇ λέγομεν, περὶ ἀπάντων λέγειν· ἐστὶ δὲ καὶ ἢ σοφία ἐν ψυχῇ, ὥστε οὐκ ἀλλοτρίως ὑπὲρ ψυχῆς ποιούμεθα τὸς λόγους. ὡς περ δ' ἔχει ἢ δεινότης πρὸς φρονήσιν, ἔτω δόξειεν ἂν ἔχειν ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἀπασῶν. λέγω δὲ οἷον εἰσὶν ἀρεταὶ καὶ φύσει ἐν ἐκάστω ἐγγινόμεναι, οἷον ὀρμαί τινες ἐν ἐκάστω ἄνευ λόγου πρὸς τὰ ἀνδρεία καὶ τὰ

1. πρακτικά M⁴. || 3. το et 4. τι om M⁴. || 6. αἰτίας M⁴. || 11. ἔν om M⁴. || πρακτικά M⁴. || 12. ποιητικοῖς K⁴. || 13. ἐν τοῖς om K⁴. || 15. καὶ μὴ πρᾶξαι ὅσα add M⁴. || 23. ὁ et 28. τε om K⁴. || 36. αἰεὶ ἐστὶ] ἐστὶν αἰεὶ corr M⁴, ἐστὶν ἢ pr, ἐστὶ K⁴. || 37. τῶ μὴ εἰς ἄλλο τι μεταβάλλειν M⁴. || 39. καὶ τῶ μὲν, τῶ δ' ἕ om M⁴.
 1. ἐκείνως δὲ ἢ συμφέρει om K⁴. || 4. δῆλον ἂν K⁴. || 5. ἢ om M⁴. || 7. χειρῶν ἐστὶν M⁴, omisso γάρ. || γάρ om K⁴. || 12. πρακτικά M⁴. || 26. πρακτικῶν K⁴M⁴. || 27. ἔν om M⁴. || 30. γε om M⁴. || 31. ἢ post σκέψις om K⁴.

δίκαια καὶ καθ' ἑκάστην πρὸς τὰ τοιαῦτα. ἔστι δὲ δὴ καὶ
 ἔθει καὶ προαιρέσει. αἱ δὲ δὴ μετὰ λόγου οὔσαι τελείως
 ἀρεταί εἰσιν ἐπαινεταὶ ἐπιγιγνόμεναι. ἔστιν οὖν ἡ φυσικὴ
 ἀρετὴ αὐτὴ ἢ ἄνευ λόγου χωριζομένη μὲν τῷ λόγῳ μικρὰ
 καὶ ἀπολειπομένη τῷ ἐπαινεῖσθαι, πρὸς δὲ τὸν λόγον καὶ 5
 τὴν προαίρεσιν προσθεμένη τελείαν ποιεῖ τὴν ἀρετὴν. διὸ
 καὶ συνεργεῖ τῷ λόγῳ καὶ ἔκ ἐξιν ἄνευ τῷ λόγῳ ἡ φυ-
 σικὴ ὁρμὴ πρὸς ἀρετὴν. ἔδ' αὖ ὁ λόγος καὶ ἡ προαίρεσις
 ἔκ πάντων τελειύεται τῷ εἶναι ἀρετὴν ἄνευ τῆς φυσικῆς ὁρμῆς.
 διὸ ἔκ ὁρθῶς Σωκράτης ἔλεγε, φάσκων εἶναι τὴν ἀρετὴν 10
 λόγον· οὐδὲν γὰρ ὄφελος εἶναι πράττειν τὰ ἀνδρεία καὶ
 τὰ δίκαια, μὴ εἰδῶτα καὶ προαιρούμενον τῷ λόγῳ. διὸ
 τὴν ἀρετὴν ἔφη λόγον εἶναι, ἔκ ὁρθῶς, ἀλλ' οἱ νῦν βέλτιον·
 τὸ γὰρ κατὰ τὸν ὁρθὸν λόγον πράττειν τὰ καλὰ, τοῦτο
 φασιν εἶναι ἀρετὴν, ὁρθῶς μὲν ἔδ' ἔτως. πράξει μὲν γὰρ 15
 ἂν τις τὰ δίκαια προαιρέσει μὲν ἕδεμιᾶ, ἔδε γνώσει τῶν
 καλῶν, ἀλλ' ὁρμῇ τιμὴ ἀλόγῳ, ὁρθῶς δὲ ταῦτα καὶ κατὰ
 τὸν ὁρθὸν λόγον. λέγω δέ, ὡς ἂν ὁ λόγος ὁ ὁρθὸς κελεύ-
 σειεν, ἔτως ἔπραξεν. ἀλλ' ὅμως ἡ τοιαύτη πράξις ἔκ ἔχει
 τὸ ἐπαινετόν· ἀλλὰ βέλτιον, ὡς ἡμεῖς ἀφορίζομεν, τὸ 20
 μετὰ λόγου εἶναι τὴν ὁρμὴν πρὸς τὸ καλόν· τὸ γὰρ τοιού-
 τον καὶ ἀρετὴ καὶ ἐπαινετόν. πότερον δ' ἐξιν ἡ φρόνησις
 ἀρετὴ ἢ ἔ, ἀπορήσειεν ἂν τις. ἔ μὴν ἀλλ' ἐντεῦθεν ἂν γέ-
 νοιτο δῆλον ὅτι ἀρετὴ. εἶπερ γὰρ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀν-
 δρία καὶ αἱ ἄλλαι ἀρεταί, διότι τῶν καλῶν πρακτικαί, 25
 ἐπαινεταί εἰσι, δῆλον ὡς καὶ ἡ φρόνησις τῶν ἐπαινετῶν ἂν
 τις εἴη καὶ τῶν ἐν ἀρετῆς τάξει ὄντων· ἐφ' ἃ γὰρ ἡ ἀν-
 δρία ὁρμᾶ πράττειν, ἐπὶ ταῦτα καὶ ἡ φρόνησις. τὸ γὰρ
 ὄλον ὡς ἂν αὐτὴ προσάττη, οὕτω καὶ ἡ ἀνδρία πράττει,
 ὥστε εἰ αὐτὴ ἐπαινετὴ τῷ ποιεῖν ἃ ἂν ἡ φρόνησις προ- 30
 στατῆ, ἢ γε φρόνησις τελείως ἂν εἴη καὶ ἐπαινετὴ καὶ
 ἀρετὴ. πότερον δ' ἐξιν ἡ φρόνησις πρακτικὴ ἢ ἔ, ἴδοι ἂν
 τις ἐντεῦθεν ἐπὶ τὰς ἐπιστήμας ἐπιβλέψας, οἷον ἐπὶ τὴν
 οἰκοδομικὴν. ἔστι γὰρ, ὡς φημέν, ἐν οἰκοδομικῇ ὁ μὲν
 ἀρχιτέκτων τις καλέμενος, ὁ δὲ ὑπηρέτῶν τῶν οἰκοδόμος· 35
 αὐτὸς δ' ἐστὶ ποιητικὸς οἰκίας. ἔστι δὲ καὶ ὁ ἀρχιτέκτων,
 καθὸ οὗτος ἐποίει οἰκίαν, ποιητικὸς οἰκίας. ὁμοίως δὲ ἐπὶ
 τῶν ἄλλων τῶν ποιητικῶν ἔχει, ἐν αἷς ἐστὶν ἀρχιτέκτων

καὶ ὑπηρέτης τῆς. ποιητικὸς ἄρα τινὸς καὶ ὁ ἀρχιτέκτων
 ἔξαι, καὶ τῷ αὐτῷ τῷ ποιητικὸς καὶ ὑπηρευτικός. εἰ τοίνυν
 ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἔχει, ὅπερ εἰκὸς καὶ εὐλογον,
 καὶ ἡ φρόνησις ἂν εἴη πρακτικὴ. αἱ γὰρ ἀρεταὶ πᾶσαι
 πρακτικαὶ εἰσιν, ἢ δὲ φρόνησις ὥσπερ ἀρχιτέκτων τις
 αὐτῶν ἐξίν· ὅπως γὰρ αὐτὴ προσάξει, ἔτως αἱ ἀρεταὶ καὶ
 οἱ κατ' αὐτὰς πράττουσιν· ἐπεὶ οὖν αἱ ἀρεταὶ πρακτικαί,
 καὶ ἡ φρόνησις πρακτικὴ ἂν εἴη. πότερον δὲ αὐτὴ πάντων
 ἄρχει τῶν ἐν τῇ ψυχῇ, ὥσπερ δοκεῖ καὶ ἀπορεῖται, ἢ ἔ;
 τῶν γὰρ βελτιόνων οὐκ ἂν δόξειεν, οἷον τῆς σοφίας οὐκ
 ἄρχει. ἀλλὰ, φησίν, αὐτὴ ἐπιμελεῖται πάντων, καὶ κυρία
 ἐστὶ προσάττεσα. ἀλλ' ἴσως ἔχει ὥσπερ ἐν οἰκίᾳ ὁ ἐπίτρο-
 πος. οὗτος γὰρ πάντων κύριος καὶ πάντα διοικεῖ· ἀλλ'
 ἔκω ἔτος ἄρχει πάντων, ἀλλὰ παρασκευάζει τῷ δεσπότῃ
 σχολῆν, ὅπως ἂν ἐκεῖνος μὴ κηλυόμενος ὑπὸ τῶν ἀναγ-
 καίων ἐκλείηται τῷ τῶν καλῶν τι καὶ προσηκόντων πράτ-
 τειν. οὕτω καὶ ὁμοίως τῷ τῇ φρόνησις ὥσπερ ἐπίτροπος
 τίς ἐστὶ τῆς σοφίας, καὶ παρασκευάζει ταύτῃ σχολῆν καὶ
 τὸ ποιεῖν τὸ αὐτῆς ἔργον, κατέχουσα τὰ πάθη καὶ ταῦτα 20
 σωφρονίζουσα.

B.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὑπὲρ ἐπιεικείας δεῖο ἂν τὴν ἐπίσκεψιν
 ποιήσασθαι, τί τ' ἐστὶ καὶ ἐν τίσι καὶ περὶ ποῖα. ἔστι δ' ἡ
 ἐπιεικεία καὶ ὁ ἐπιεικὴς ὁ ἐλαττωτικὸς τῶν δικαίων τῶν
 κατὰ νόμον. ἃ γὰρ ὁ νομοθέτης ἐξαδυνατεῖ καθ' ἕκαστα
 ἀκριβῶς διορίζει, ἀλλὰ καθόλου λέγει, ὁ ἐν τούτοις παρα-
 χωρῶν, καὶ ταῦθ' αἰρούμενος ἃ ὁ νομοθέτης ἐβόλετο μὲν
 τῷ καθ' ἕκαστα διορίσαι, ἔκ ἡδυνήθη δέ, ὁ τοῦτο ἐπιεικὴς.
 ἔκ ἐστὶ δὲ ἐλαττωτικὸς τῶν δικαίων ἀπλῶς· τῶν μὲν γὰρ
 φύσει καὶ ὡς ἀληθῶς ὄντων δικαίων ἔκ ἐλαττῶται, ἀλλὰ
 τῶν κατὰ νόμον, ἃ ὁ νομοθέτης ἐξαδυνατῶν ἀπέλιπεν.

Ἡ δὲ εὐγνωμοσύνη καὶ ὁ εὐγνώμων ἐστὶ περὶ ταῦτα 2
 περὶ ἃ καὶ ἡ ἐπιεικεία, περὶ τὰ δίκαια τὰ ἐλλειμμένα
 ὑπὸ τῷ νομοθέτῃ τῷ μὴ ἀκριβῶς διορίσθαι, κριτικὸς ὡν
 τῶν ἐλλειμμένων ὑπὸ τῷ νομοθέτῃ, καὶ γινώσκων ὅτι ὑπὸ
 μὲν τῷ νομοθέτῃ ἐλλείπεται, ἔστι μέντοι δίκαια. ὁ τοῦτος

2. τελείως] τότε ὡς K². || 6. προσθεμένη K². || 8. ὁ om M². || 9. τὸ εἶναι ἀρετὴν M². || 10. διὸ ὁ σωκράτης ἔκ ὁρθῶς M². || 11. λόγους K². || 15. πράξει K²M². || 18. κελεύσειεν ἂν ἔτως K². || 23. ἂν om K². || 24. ἢ utrumque om M². || 25. διότι] διὰ τὸ K². || πρακτικαὶ καὶ ἐπαινεταί M². || 29. ὡς αὐτὴ προσάττει M². || 31. καὶ utrumque om M². || 37. ἐποίει] ἐπὶ K². || δι] δι καὶ K².

1. ἄρα om K². || 3. ἔχει M². || 8. πάντων post 9. ψυχῇ M². || 9. τῇ om K². || 11. φησιν ὅτι αὐτὴ M². || 19. ποιεῖν καὶ τὸ M². || 29. ἐβόλετο M². || 31. ἔτι M². || 35. δίκαια καὶ τὰ M². || 37. καὶ γινώσκων om M².

εὐγνώμων. ἔσι μὲν ἔν ἄνευ ἐπεικειάς ἢ εὐγνωμοσύνη· τὸ μὲν γὰρ κρίναι τῷ εὐγνώμονος, τὸ δὲ δὴ πράττειν κατὰ τὴν κρίσιν τῷ ἐπεικειᾷς.

3 Ἡ δὲ γε εὐβουλία ἐστὶ μὲν περὶ ταῦτα τῆ φρονήσεως (περὶ γὰρ τὰ πρακτὰ ἐστὶ τὰ περὶ αἵρεσιν καὶ φυγῆν ὄντα), 5 ἔσι δὲ ἔκ ἄνευ φρονήσεως· ἢ μὲν γὰρ φρόνησις πρακτικὴ τύτων ἐστίν, ἢ δ' εὐβουλία ἔστι ἢ διάθεσις ἢ τι τοῖσιν ἢ ἐπιτευκτικὴ τῶν ἐν τοῖς πρακτικοῖς βελτίστων καὶ συμφερωτάτων. διὸ ἠδὲ τὰ τοιαῦτα εὐβουλίας ἂν δοῖται τὰ ἀπὸ ταυτομάτου συμβαίνοντα κατὰ τρόπον· οἷς γὰρ μὴ ἐστὶν ὁ 10 λόγος ὁ σκοπῶν τὸ βέλτιστον, ἔκτε ἂν εἴποις, ὡ συνέβη τι κατὰ τρόπον, τύτων εὐβουλον, ἀλλ' εὐτυχῆ· τὰ γὰρ ἄνευ τῷ λόγῳ τῷ κρίνοντος γινόμενα κατορθώματα εὐτυχήματα ἐστίν. κότερον δὲ τῷ δικαίῳ ἐστὶ τὸ τῆ ἐντεῦξαι τὸ ἴσον ἐκάσῳ ἀποδιδόναι (λέγω δὲ οἶον, ὅποῖος ἂν ἢ ἕκαστος, τοιούτων 15 γιγνόμενον ἐντυγχάνειν), ἢ ἔ; τῷ μὲν γὰρ καὶ κόλακος καὶ ἀρέσκῃ δοῖται ἂν εἶναι· ἀλλὰ τὸ κατ' ἀξίαν ἐκάσῳ ἀποδιδόναι τὴν ἐντεῦξιν, τοῦτο καὶ δικαίῳ καὶ σπουδαίου ἀπλῶς ἂν δοῖται εἶναι. ἀπορήσει δ' ἂν τις καὶ τοῦτο. εἴπερ ἐστὶ τὸ ἀδικεῖν τὸ βλάπτειν ἐκόντα καὶ εἰδῶτα καὶ 20 ὄν καὶ ὡς καὶ ἔνεκα, ἔσι δ' ἢ βλάβη καὶ ἢ ἀδικία ἐν ἀγαθοῖς καὶ περὶ ἀγαθὰ, ὁ ἀδικῶν ἄρα καὶ ὁ ἀδικος εἰδῆ ἂν ὅποια ἀγαθὰ καὶ ὅποια κακὰ· τὸ δὲ γε ὑπὲρ τῶν τοιούτων εἰδέναι ἐστὶν ἴδιον τῷ φρονίμῳ καὶ τῆς φρονήσεως· ἄτοπον δὴ συμβαίνει τὸ τῷ ἀδίκῳ συμπαροκολεῖν 25 θεῖν τὸ μέγιστον ἀγαθὸν τὴν φρόνησιν. ἢ οὐκ ἂν δοῖται παρακολεθεῖν τῷ ἀδίκῳ ἢ φρόνησις; ἔ γὰρ σκοπεῖ ὁ ἀδικος ἠδὲ δύναται κρίνειν τὸ ἀπλῶς ἀγαθὸν καὶ τὸ αὐτῷ ἀγαθόν, ἀλλὰ διαμαρτάνει. τῆς δὲ φρονήσεως τῷτο ἐστὶ, τὸ ὀρθῶς δύνασθαι ταῦτα θεωρεῖν, ὁμοίως ὡσπερ ἐπὶ τῶν 30 κατ' ἰατρικὴν τὸ μὲν ἀπλῶς ὑγιεινὸν καὶ τὸ ὑγιείας ποιητικὸν οἶδαμεν ἅπαντες, ὅτι ἐλλέβορος καὶ τὸ ἐλατήριον καὶ αἰ τομαὶ καὶ αἰ καύσεις ὑγιεινά εἰσι καὶ ὑγιείας ποιητικά, ἀλλ' ὅμως ἔκ ἔχομεν τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμη· ἔ γὰρ ἔτι οἶδαμεν τὸ καθ' ἕκαστον ἀγαθόν, ὡσπερ ὁ ἰατρὸς 35 οἶδε τίνι ἐστὶ τῷ ἀγαθόν καὶ πότε καὶ πῶς διακειμένῳ· ἐν τῷ γὰρ ἤδη ἢ ἰατρικὴ ἐπιστήμη. τὰ μὲν ἔν ἀπλῶς ὑγιεινὰ εἰδότες ὅμως ἔκ ἔχομεν ἠδὲ παρακολεθεῖ ἡμῶν ἢ

ἰατρικὴ ἐπιστήμη. ὡς δ' αὐτῶς ὁ ἀδικος ὅτι μὲν ἔν ἀπλῶς καὶ ἢ τυραννὶς ἀγαθόν καὶ ἢ ἀρχὴ καὶ ἢ ἐξουσία, οἶδεν· ἀλλ' εἰ αὐτῷ ἀγαθόν ἢ μὴ, ἢ πότε, ἢ πῶς διακειμένῳ, ἔκτε οἶδεν. τῷτο δ' ἐστὶ μάλις τῆς φρονήσεως, ὡς τῷ 5 ἀδίκῳ ἔ παρακολεθεῖ ἢ φρόνησις. αἰρεῖται γὰρ τὰ ἀγαθὰ, ὑπὲρ ὧν ἀδικεῖ, τὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ, ἔ τὰ αὐτῷ ἀγαθὰ. ὁ γὰρ πλῆτος καὶ ἢ ἀρχὴ ἀπλῶς μὲν ἀγαθόν, αὐτῷ μέντοι ἴσως ἔκ ἀγαθόν· εὐπορήσας γὰρ καὶ ἄρξας πολλὰ κακὰ αὐτὸς ἑαυτῷ ποιήσει καὶ τοῖς φίλοις· οὐ γὰρ δυνήσεται 10 ἀρχῆ ὀρθῶς χρῆσασθαι. ἔχει δὲ καὶ τοῦτο ἀπορίαν καὶ σκέψιν, κότερον ἐστὶ πρὸς τὸν φαῦλον ἀδικία ἢ ἔ. εἰ γὰρ ἢ μὲν ἀδικία ἐστὶ ἐν βλάβῃ, ἢ δὲ βλάβη ἐν φερήσει τῶν ἀγαθῶν, ἔκ ἂν δοῖται βλάπτειν· τὰ γὰρ ἀγαθὰ ἂ αὐτῷ οἶεται εἶναι ἀγαθὰ, ἔκ ἀγαθὰ εἰσιν· ἢ γὰρ ἀρχὴ καὶ ὁ 15 πλῆτος τὸν φαῦλον οὐ δύναμενον αὐτοῖς χρῆσθαι ὀρθῶς βλάψει· εἰ ἔν αὐτὸν βλάψει παραγενόμενα, ὁ τῶν φερίσκων ἔκ ἂν δοῖται ἀδικεῖν. ὁ δὲ τοῖσιν λόγος δοῖται ἂν εἶναι παράδοξος τοῖς πολλοῖς· πάντες γὰρ οἴονται καὶ ἀρχῆ καὶ δυνάμει καὶ πλῆτῳ δυνατοὶ εἶναι χρῆσθαι, ἔκ 20 ὀρθῶς ὑπολαμβάνοντες. δῆλον δὲ τῷτο καὶ ἐκ τῷ νομοθέτῃ· ὁ γὰρ νομοθέτης ἔ πᾶσιν ἐπιτρέπει τὸ ἀρχεῖν, ἀλλ' ὤριστα καὶ ἢ ἡλικία καὶ ἢ εὐπορία ἢν δεῖ ὑπάρχειν τῷ μέλλοντι ἀρχεῖν, ὡς ἔ δυνατόν ὄν παντὶ ἀρχεῖν ὑπάρξαι. εἰ δὴ τις ἀγανακτοῖ ὅτι ἔκ ἀρχεῖ ἢ ἔδεις αὐτὸν εἰ κυβερνᾷν, "ἔ γὰρ ἔχεις" εἴποι ἂν τις "ἔδεν τοῖσιν ἐν τῇ ψυχῇ 25 ὡ δυνήσῃ καὶ ἀρχεῖν καὶ κυβερνᾷν." ἢ ἐπὶ μὲν τῷ σώματος ὀρθῶς ἔ δυναμένους ὑγιαίνειν τοὺς τὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ προσφερομένους, ἀλλ' εἰ μέλλει τις ὑγιαίνειν τὸ σῶμα τὸ φαῦλον, ὑδῶρ αὐτῷ πρότερον καὶ ὀλίγα στίβια προσενεκτέον· τῷ δὲ τὴν ψυχὴν φαύλην ἔχοντι πρὸς τὸ μῆθεν κακὸν ἐργάζεσθαι ἔκ ἀφεκτέον καὶ πλῆτε καὶ ἀρχῆς καὶ 30 δυνάμεως καὶ ἀπλῶς τῶν τοιούτων, ὡσπρ εὐκινήτοτερον καὶ εὐμεταβολώτερον ψυχὴ σώματος; ὡσπερ γὰρ ὁ φαῦλος τὸ σῶμα οὕτως ἢν ἐπιτήδειος διαίτῃσθαι, καὶ ὁ φαῦλος τὴν ψυχὴν οὕτως ἐπιτήδειος διάγειν, μῆθεν τῶν τοιούτων ἔχων. ἔχει δὲ καὶ τὸ τοῖσιν ἀπορίαν, οἶον ἐπειδὴν μὴ ἢ ἄμα πράξαι τάνορθῆ καὶ τὰ δίκαια, κότερ' ἂν τις πράξειεν; ἐν μὲν δὴ ταῖς φυσικαῖς ἀρεταῖς ἔφαμεν τὴν ὀρθῆν

2. δ' ἢ M². || κατὰ καὶ κατὰ K², τὸ κατὰ M². || 3. τῷ τῶν τῷ K². || 5. πρακτὰ ἐστὶ τὰ δὲ περὶ M². || 14. δὲ πότε K². || 15. οἶον om M². || 21. ὡς] ὅσον M². || 25. δὲ M². || 32. ἐλλέβορος M². || 33. κλύσεις M². || ὑγιεινά K²M². || 34. ποιητικὰ M². || 36. ἐστὶ] ἐστὶ M².
 1. ὡσαύτως δ' M². || 7. μέντοι] μὲν M². || 9. ἑαυτὸν ποιήσει καὶ τὸς φίλους M². || 12. ἀδικία μὲν M². || 21. ὤριστα] ὡς εἴρηται K². || 23. πάντα M². || 30. τῷ τῷ M². || 31. ἔκ om K². || 33. ὁ φαῦλος γὰρ K². || 34. τὰ σώματα K², τῷ σώματι M². || 35. μῆθεν τοῖσιν M². || 36. ἢ] εἴ K², om M². || 37. ἄμα] ἄλλα K². || ποτ' K².

μόνον δεῖν τὴν πρὸς τὸ καλὸν ὑπάρχειν ἄνευ λόγου· ὧ δ' ἐστὶν αἰρεσίς, ἐν τῷ λόγῳ καὶ τῷ λόγον ἔχοντί ἐστιν. ὥστε τὸ ἅμα ἐλέσθαι παρέσαι, καὶ ἡ τελεία ἀρετὴ ὑπάρχει, ἣν ἔφαμεν μετὰ φρονήσεως εἶναι. οὐκ ἄνευ δὲ τῆς φυσικῆς ὀρμῆς τῆς ἐπὶ τὸ καλόν, οὐδ' ἐναντιώσεται ἀρετὴ ἀρετῇ 5 κέφυκε γὰρ ὑπέκειν τῷ λόγῳ, ἢ ὡς οὗτος προστάττει, ὡς' ἐφ' ὃ ἂν ἔτος ἀγῆ, ἐπὶ τῷτο ἀποκλίνει· τὸ γὰρ βέλτιον ἔτος ἐστὶν ὁ αἰρούμενος. ἔτε γὰρ ἄνευ τῆς φρονήσεως αἱ ἄλλαι ἀρεταὶ γίνονται, ἔθ' ἡ φρόνησις τελεία ἄνευ τῶν ἄλλων ἀρετῶν, ἀλλὰ συνεργούσῃ πως μετ' ἀλλήλων ἐπα- 10 κολυθῆσαι τῇ φρονήσει. ἔχ ἦττον δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα ἀπορήσεται, πότερον ποτε καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἔτως ἔχει ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν τῶν τ' ἐκτὸς καὶ τῶν περὶ σῶμα. ταῦτα γὰρ εἰς ὑπερβολὴν γινόμενα χεῖρους ποιεῖ, οἷον πλῆτος πολὺς γενόμενος ὑπερόπτας καὶ ἀηδεῖς ἐποίη- 15 σεν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν, ἀρχῆς τιμῆς καὶ λυγρῆς μεγέθους. πότερον οὖν καὶ ἐπ' ἀρετῆς οὕτως ἔχει, ὥστε εἰάν τινι δικαιοσύνη ἢ ἀνδρεία εἰς ὑπερβλήν παραγένηται, χείρων ἔσαι, ἢ οὐ; φησὶν. ἀλλ' ἀπὸ μὲν ἀρετῆς τιμῆ γίνεται, ἢ δὲ τιμῆ μεγάλη γινόμενη χείρους ποιεῖ. 20 ὥστε δῆλον ὅτι, φησὶν, ἀρετὴ εἰς ἐπίδοσιν βαδίζουσα μεγέθους χείρους ποιήσει. τῆς δὲ τιμῆς ἡ ἀρετὴ αἰτία, ὥστε καὶ ἡ ἀρετὴ ποιοῖ αὐτὴν χείρους μείζων γινόμενη. ἢ τοῦτο ἐκ ἀληθείας; τῆς γὰρ ἀρετῆς εἰ καὶ ἄλλα πολλὰ ἐστὶν ἔργα, ὥσπερ καὶ ἔστι, καὶ τῷτο ἐν τοῖς μάλις, τὸ τοῖς ἀγαθοῖς 25 ταῦτοις καὶ τοῖς τοιοῦτοις δύνασθαι ὀρθῶς παραγενομένοις χρῆσθαι. εἰ δὲ ὁ σπουδαῖος παραγενομένης αὐτῷ ἢ τιμῆς ἢ ἀρχῆς μεγάλης μὴ χρῆσεται ὀρθῶς ταῦτοις, οὐκέτι αὐτῷ εἴη σπουδαῖος. ἔτε δὲ τιμῆ ἔτε ἀρχῆ ποιήσει τὸν σπουδαῖον χείρων, ὥσπερ ἐδ' ἡ ἀρετῆ. τὸ δ' ὅλον ἐπειδὴ περ ἡμῖν ἐν 30 ἀρχῇ διώρισται ὅτι εἰσὶν αἱ ἀρεταὶ μεσότητες, καὶ ἡ μᾶλλον ἀρετὴ μᾶλλον ἐστὶ μεσότης, ὡς' ἔχ ὅτι χείρων ποιήσει εἰς μέγεθος ἡ ἀρετὴ ἴσσο, ἀλλὰ βελτίω· ἢ γὰρ μεσότης ἐνδείας καὶ ὑπερβολῆς τῆς τῶν καθῶν ἢ μεσότης. ταῦτα μὲν ἔν μέγρι τότε.

4 Μετὰ δὲ ταῦτα ἀναγκαῖον ἐστὶν ἑτέραν ἀρχὴν ποιησαμένους λέγειν ὑπὲρ ἐγκρατείας καὶ ἀκρασίας. ὥσπερ δὲ καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία αὐταὶ εἰσὶν ἄτοποι, ὡσαύτως ἀναγκαῖον καὶ τοὺς περὶ τῶν λόγους λεχθησομένους ἀτο-

πους γίνεσθαι. οὐ γὰρ ὁμοία ἡ ἀρετὴ αὕτη ἐστὶ ταῖς ἄλλαις· ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἄλλαις ἐπὶ ταῦτα καὶ ὁ λόγος καὶ τὰ πάθη ὀρμῶσι, καὶ ἐκ ἐναντιῶνται ἀλλήλοις, ἐπὶ δὲ ταύτης ἐναντιῶνται ἀλλήλοις ὁ τε λόγος καὶ τὰ πάθη. ἐστὶ δὲ τρία τὰ ἐν τῇ ψυχῇ γινόμενα, καθ' ἃ φαῦλα λεγόμενα, κακία ἀκρασία θηριότης. ὑπὲρ μὲν ἔν κακίας καὶ ἀρετῆς, τί ἐστὶ καὶ ἐν τίσιν, εἴρηται ἡμῖν ἐν τοῖς ἐπάνω· νῦν δὲ ὑπὲρ ἀκρασίας καὶ θηριότητος λεκτέον ἂν εἴη. ἐστὶ δὲ ἡ θηριότης 5 ὑπερβάλλουσα τις κακία· ὅταν γὰρ τινα παντελῶς ἴδωμεν φαῦλον, ἐδ' ἀνθρωπὸν φαμεν εἶναι ἀλλὰ θηρίον, ὡς ἔσται τινα κακίαν θηριότητα. ἢ δὲ ἀντικειμένη ἀρετὴ ταύτη ἐστὶ ἀνώνυμος, ἐστὶ δ' ἡ τοιαύτη ὑπὲρ ἀνθρώπων ἔσσα, οἷον ἡρώδης τις καὶ οὐσία. ἀνώνυμος δ' ἐστὶν αὕτη ἡ ἀρετὴ, ὅτι ἐκ ἐστὶ θεῷ ἀρετῆ· ὁ γὰρ θεὸς βελτίων τῆς ἀρετῆς καὶ ἔ κατ' ἀρετῆν ἐστὶ σπουδαῖος· ἔτω μὲν γὰρ βελτίων ἔσαι ἡ ἀρετὴ τῷ θεῷ. δὴ ἀνώνυμος ἡ ἀρετὴ ἢ τῇ κακίᾳ τῇ θηριότητι ἀντικειμένη. θέλει δὲ τῇ τοιαύτῃ ἀντικεῖσθαι ἢ θείᾳ καὶ ὑπὲρ ἀνθρώπων· ὥσπερ γὰρ καὶ ἡ κακία ἢ θηριότης ὑπὲρ ἀνθρωπὸν ἔστω, ἔτω καὶ ἡ ἀρετὴ ἢ ἀντικειμένη.

Ἐπὲρ δὲ ἀκρασίας καὶ ἐγκρατείας πρῶτον ἂν δεῖ εἰπεῖν 6 τὰ ἀπορούμενα καὶ τὴς ἐναντιμένους λόγους τοῖς φασομένοις, ὅπως ἐκ τῶν ἀπορούμενων λόγων συνεπισκεψάμενοι, καὶ ταῦτα ἐξετάσαντες, τὴν ἀλήθειαν ὑπὲρ αὐτῶν εἰς τὸ ἐνδεχόμενον ἴδωμεν· ῥᾶον γὰρ οὕτως ἰδεῖν τάληδες ἔσται Σωκράτης μὲν ἔν ὁ πρεσβύτερος ἀνῆρει ἔλλως καὶ οὐκ ἔφη ἀκρασίαν εἶναι, λέγων ὅτι ἴθεις εἰδὼς τὰ κακὰ ὅτι κακὰ εἰσὶν ἔλοιτ' ἂν· ὁ δὲ ἀκρατῆς δοκεῖ, εἰδὼς ὅτι φαῦλά εἰσιν, αἰρεῖσθαι ὅμως, ἀγόμενος ὑπὸ τοῦ πάθους. διὰ δὲ τὸν τοιοῦτον λόγον οὐκ ἔστ' εἶναι ἀκρασίαν, ἢ δὲ ὀρθῶς. 10 ἄτοπον γὰρ τῷ λόγῳ τῷ κρισθέντας ἀναίρειν τὸ πιθανῶς γινόμενον· ἀκρατεῖς γὰρ εἰσὶν ἀνθρωποὶ, καὶ αὐτοὶ εἰδότες ὅτι φαῦλα ὅμως ταῦτα πράττουσιν. ἐπεὶ δ' ἔν ἐστιν ἀκρασία, πότερον ὁ ἀκρατῆς ἐπιστήμην τινὰ ἔχει, ἢ θεωρεῖ καὶ ἐξετάζει τὰ φαῦλα; ἀλλὰ πάλιν ἂν δόξειεν ἄτοπον τὸ 35 κράτισον καὶ βεβαιότατον τῶν ἐν ἡμῖν ἠττώσθαι ὑπὸ τινος· ἐπιστήμη γὰρ πάντων τῶν ἐν ἡμῖν μονιμωτάτην ἔστι καὶ βιαστικωτάτην, ὥστε πάλιν ὁ λόγος ἔτος ἐναντιοῦται τῷ μὴ εἶναι ἐπιστήμην. ἀλλ' ἀρά γε ἐπιστήμη μὲν ἔ, δόξα δὲ; ἀλλ' εἰ δόξαν ἔχει ὁ ἀκρατῆς, ἐκ αὐτῆς εἴη ψεκτός. εἰ

1. τὴν om K². || 3. ἐλέσθαι καὶ παρέσαι καὶ K². || 5. ἀρετῆ ἀρετῆ M². || 6. πράττει M². || 7. δ] ὧ K². || 21. φησὶν] φανερόν M². || 28. ὀρθῶς om K². || 29. δ' ἢ τιμῆ ἔτε ἢ ἀρχῆ M². || 30. ἡμῖν] ἢ μὲν M². || 31. αἱ om K². || ἢ K². || 38. καὶ prius om M².

1. αὕτη] ἢ τοιαύτη M². || 5. τῇ om K². || 8. ἢ om M². || 12. ἢ περ M², superposito rc ú. || 13. δ'] οὖν M². || 14. τῶν ἀρετῶν M². || 16. τῇ post κακία om K². || 17. δὴ K². || 18. καὶ om K². || 20. ἂν om codices. || 22. ἀπορούμενων καὶ ἐναντιομένην λόγων M². || 34. αὐ] οὐκ αὐ K². || τὸ] γὰρ τὸ K². || 39. εἴη om K².

γὰρ φαῦλον τι πράττει μὴ ἀκριβῶς εἰδὼς ἀλλὰ δοξάζων, συγγνώμην ἂν τις ἀποδοῖ προθέσθαι τῇ ἡδονῇ καὶ πρᾶ-
 ξαι τὰ φαῦλα, μὴ ἀκριβῶς εἰδὼτα ὅτι φαῦλά εἰσιν,
 ἀλλὰ δοξάζοντα. οἷς δὲ γε συγγνώμην ἔχομεν, τῶς ἔ-
 ψυχομεν ὥστε ὁ ἀκρατὴς εἴπερ δόξαν ἔχει ἢ ἔσαι ψε-
 κτός. ἀλλ' ἔστι ψεκτός. εἰ δὲ τοῦτοί τοι λόγοι ἀπορεῖν ποιῶ-
 σιν· οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔφασαν εἶναι ἐπιστήμην, ἄτοπον τι
 γὰρ ἐποῖον συμβαίνειν, οἱ δὲ πάλιν ἰδὲ δόξαν, καὶ γὰρ
 οὔτε ἄτοπον τι πάλιν ἐπείου συμβαίνειν. ἀλλὰ δὴ καὶ
 ταῦτ' ἂν τις ἀπορήσειεν· ἐπεὶ γὰρ δοκεῖ ὁ σώφρων καὶ
 ἠγκρατὴς εἶναι, πότερον τῷ σώφρονι τι ποιήσει σφοδρὰς
 ἐπιθυμίας· εἰ μὲν ἔνθα ἔσαι ἠγκρατὴς, σφοδρὰς δόξει
 αὐτὸν ἔχειν ἐπιθυμίας· ἢ γὰρ ἂν εἴποις ἠγκρατῆ, ὅστις μετρίων
 ἐπιθυμιῶν κρατεῖ. εἰ δὲ γε σφοδρὰς μὴ ἔξει ἐπιθυμίας,
 ἢκέτι ἔσαι σώφρων· ἢ γὰρ σώφρων ἔσαι ὁ μὴ ἐπιθυμιῶν
 μηδὲ πάσχων μαθῆν. ἔχει δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα πάλιν ἀπο-
 ρίαν· συμβαίνει γὰρ ἐκ τῶν λόγων καὶ τὸν ἀκρατῆ ποτὲ
 ἐπαινετὸν εἶναι καὶ τὸν ἠγκρατῆ ψεκτόν. ἔστω γὰρ τις,
 φησὶ διαμαρτυκῶς τῷ λογισμῷ, καὶ δοκεῖτω αὐτῷ λογι-
 ζομένῳ τὰ καλὰ εἶναι φαῦλα, ἢ δ' ἐπιθυμία ἀγέτω ἐπὶ
 τὰ καλὰ. ἢκέτι ὁ μὲν λόγος οὐκ εἴσται πράττειν, ὑπὸ δὲ
 τῆς ἐπιθυμίας ἀγόμενος πράσσει· τοῦτος γὰρ ἦν ὁ ἀκρα-
 τὴς. πράξει ἄρα τὰ καλὰ· ἢ γὰρ ἐπιθυμία ἐπὶ ταῦτ'
 ἀγέτω. ὁ δὲ λόγος κωλύσει· διαμαρτανέτω γὰρ τῷ λο-
 γισμῷ τῶν καλῶν. ἢκέτι ἔσται ἀκρατὴς μὲν ἔσαι, ἐπαινε-
 τὸς μόντοι· ἢ γὰρ πράττει τὰ καλὰ, ἐπαινετός. ἄτοπον
 δὲ τὸ συμβαίνειν. πάλιν αὖ διαμαρτανέτω τῷ λόγῳ, καὶ
 τὰ καλὰ αὐτῷ μὴ δοκεῖτω καλὰ εἶναι, ἢ δ' ἐπιθυμία
 ἀγέτω ἐπὶ τὰ καλὰ. ἠγκρατὴς δὲ γ' ἐστὶν ὁ ἐπιθυμιῶν
 μὲν, μὴ πράττων δὲ ταῦτα διὰ τὸν λόγον. ἢκέτι ὁ δια-
 μαρτανῶν τῷ λόγῳ τῶν καλῶν κωλύσει ἢ ἐπιθυμεῖ πράτ-
 τειν· κωλύει ἄρα τὰ καλὰ πράττειν· ἐπὶ ταῦτα γὰρ ἢ
 ἐπιθυμία ἦγεν. ὁ δὲ γε τὰ καλὰ μὴ πράττων δέον πράτ-
 τειν ψεκτός. ὁ ἄρα ἠγκρατὴς ἔσαι ποτὲ ψεκτός. ἄτοπον
 δὲ καὶ ἔτω τὸ συμβαίνειν. πότερον δ' ἢ ἀκρασία καὶ ὁ
 ἀκρατὴς ἐν ἅπασιν ἔσαι καὶ περὶ πάντα, οἷον περὶ χρή-
 ματα καὶ τιμὴν καὶ ὄργην καὶ δόξαν (περὶ γὰρ ταῦτα
 πάντα φακῶσιν ἀκρατεῖς εἶναι) ἢ ἔ, ἀλλὰ περὶ τι ἀφωρε-
 σμένον ἐστὶν ἢ ἀκρασία, ἀπορήσειεν ἂν τις. τὰ μὲν ἔνθην

ἀπορίαν παρέχοντα ταῦτ' ἐστὶν, ἀναγκαῖον δὲ λύσει τὰς
 ἀπορίας. πρῶτον μὲν ἔνθην ἐπὶ τῆς ἐπιστήμης· ἄτοπον γὰρ
 εἶναι ἐπιστήμην ἔχοντα ταῦτην ἀποβάλλειν ἢ μετα-
 πίπτειν. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῆς δόξης· οὐδὲν γὰρ
 διαφέρει δόξαν εἶναι ἢ ἐπιστήμην. εἰ γὰρ ἔσται ἢ δόξα
 σφοδρὰ τῷ βέβαιον εἶναι καὶ ἀμετάπεισον, οὐδὲν διαίσει
 τῆς ἐπιστήμης δόξας ἔχουσι τῷ πιστεῖν οὕτως ἔχειν ὡς
 δοξάζουσιν, οἷον Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος τοιαύτην ἔχει δό-
 ξαν ὑπὲρ ὧν αὐτῷ εἰδοίκε. οὐδὲν δὲ ἄτοπον τῷ ἀκρατεῖ
 ἢ εἰ ἐπιστήμην ἔχει ἢ εἰ δόξαν εἶναι λέγομεν, πράττειν
 τι φαῦλον. ἔστι γὰρ τὸ ἐπίσασθαι διπλόν, ὧν τὸ μὲν ἐστὶ
 τὴν ἐπιστήμην ἔχειν (ἐπίσασθαι γὰρ φαμεν τότε ἔταν τις
 ἐπιστήμην ἔχει), τὸ δ' ἕτερον τὸ ἐνεργεῖν ἢ τῇ ἐπιστήμῃ.
 ἀκρατὴς ἔνθην ἐστὶν ὁ ἔχων τὴν ἐπιστήμην τῶν καλῶν, οὐκ
 ἐνεργῶν δὲ αὐτῇ. ὅταν ἔνθην μὴ ἐνεργῇ τῇ ἐπιστήμῃ ταύτῃ,
 ἢδὲν ἄτοπον αὐτὸν ἐστὶν πράττειν τὰ φαῦλα ἔχοντα τὴν
 ἐπιστήμην. ὅμοιον γὰρ ἐστὶν ὥσπερ ἐπὶ τῶν καθευδόντων·
 ἔτσι γὰρ ἔχοντες τὴν ἐπιστήμην ὅμως ἐν τῷ ὑπνεῖ πολλὰ
 δυσχερῆ καὶ πράττειν καὶ πάσχειν· οὐ γὰρ ἐνεργεῖ ἐν
 αὐτοῖς ἢ ἐπιστήμη. ὡσαύτως δ' ἐπὶ τῷ ἀκρατεῖ· ὥσπερ γὰρ
 καθευδόντι δοκεῖ, καὶ τῇ ἐπιστήμῃ οὐκ ἐνεργεῖ. λύεται δ'
 ἢ ἀπορία ἔτσι. ἢκορεῖτο γὰρ πότερον ὁ ἀκρατὴς ἐκβάλλει
 τότε τὴν ἐπιστήμην ἢ μεταπίπτει· ἄτοπον γὰρ ἀμφότερα
 δοκεῖ εἶναι. ἀλλὰ πάλιν ἐντεῦθεν ἂν γένοιτο φανερόν, ὥσ-
 περ ἔφαμεν ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς ἐκ δύο προτάσεων γίνε-
 σθαι τὸν συλλογισμόν, καὶ τούτων εἶναι τὴν μὲν πρώτην
 καθόλου, τὴν δὲ δευτέραν ὑπὸ ταύτων τε καὶ ἐπὶ μέρους, οἷον
 ἐπίσασθαι πάντ' ἀνθρώπων τυρέττοντα ὑγιῆ ποιῆσαι, οὕτως
 δὲ τυρέττει· ἐπίσασθαι ἄρα καὶ τῶν ὑγιῆ ποιῆσαι. ἔστιν ἔτσι
 ὁ τῇ μὲν καθόλου ἐπιστήμῃ ἐπίσασθαι, τῇ δ' ἐπὶ μέρους οὐ
 γίνεταί ἔτσι ἀμαρτία τῷ τὴν ἐπιστήμην ἔχοντι καὶ ἐνταῦθ',
 οἷον ἅπαντα μὲν τὸν τυρέττοντα ὑγιῆ ποιῆσαι, εἰ μόντοι
 υἱος τυρέττει, ἢκ οἰδεν. ὡσαύτως τοῖσιν ἐπὶ τῷ ἀκρατεῖ τῷ
 τὴν ἐπιστήμην ἔχοντος ἢ αὐτῇ ἀμαρτία συμβήσεται. ἐνδὲ
 χεται γὰρ τὰν ἀκρατῆ τὴν μὲν καθόλου ἐπιστήμην ἔχειν,
 ἔτσι τὰ τοιαῦτα φαῦλα καὶ βλαβερὰ, μὴ μόντοι γε ὅτι
 ἐστὶ ταῦτα φαῦλα ἐπὶ μέρους εἰδέναι, ὥστε ἔτσι ἔχων τὴν
 ἐπιστήμην ἀμαρτήσεται· ἔχει γὰρ τὴν καθόλου, τὴν δ' ἐπὶ
 μέρους ἔ. ἢδὲν ἔτσι ἄτοπον ἢδ' ἔτσι συμβήσεται ἐπὶ τῷ ἀκρα-

3. ἄτι εὐ φαῦλα M² et pr K². || 4. δοξάζοντα M². || 8. ἐποῖον om K². || 11. πότερον K². || τιν M². || 13. ἠγκρατῆ om K². ||
 14. ἔξει K². || 15. ἢ à M². || 16. οὐδὲν K². || πάλιν ante καὶ M². || 24. τῶν λογισμῶν K². || 26. μὲν M². || 27. αὖ] δ' αὖ K². ||
 36. ἐστὶ M².

2. ἔνθην om M². || 3. ἀποβαλεῖν K². || 7. δόξας] an ἢ δόξα τοῖς? || ἐχούσιν τὸ M². || 11. τὸ post γὰρ om K². || 20. αὐτῷ K². ||
 27. ὑπ' αὐτῶν K². || 30. οὐ om M² et pr K². || 32. μόντοι] μὲν pr M², δὲ corr. || 33. οἰδα K². || 35. τὴν μὲν] καὶ τὴν τοῦ M². ||
 37. ταῦτα] τὰ M².

τῆς, τὸν ἔχοντα τὴν ἐπισήμην φαῦλόν τι πράττειν. ἔστι γὰρ ὡς ἐπὶ τῶν μεθύοντων· οἱ γὰρ μεθύοντες, ὅταν αὐτοῖς ἡ μέθη ἀπαλλαγῇ, πάλιν οἱ αὐτοὶ εἰσιν, ἕκ ἐξέπεσε δ' αὐτῶν ὁ λόγος ἐδ' ἡ ἐπισήμη ἀλλ' ἐκρατήθη ὑπὸ τῆς μέθης, ἀπαλαγάντες δὲ τῆς μέθης πάλιν οἱ αὐτοὶ εἰσιν. ὁμοίως ἔν ἔχει ὁ ἀκρατὴς πάλιν· ἐπικρατήσαν γὰρ τὸ πάθος ἡρεμεῖν ἐποίησε τὸν λογισμόν, ὅταν δ' ἀπαλλαγῇ τὸ πάθος ὡσπερ ἡ μέθη, πάλιν ὁ αὐτὸς ἔστιν. ἦν δὲ καὶ ἄλλος τις λόγος ἐπὶ τῆς ἀκρασίας ὃς παρεῖχεν ἀπορίαν, ὡς ἐπαινετὴ ποτὲ τῷ ἀκρατῆς ἐσομένῃ καὶ ψεκτῷ τῷ ἐγκρατῆς. ἢ συμβαίνει δὲ τῷτο. ἢ γὰρ ἔστιν ἔτ' ἐγκρατὴς ἔτ' ἀκρατὴς ὁ τῷ λόγῳ διεψευσμένος, ἀλλ' ὁ λόγον ἔχων ὀρθὸν καὶ τέτῳ τὰ φαῦλ' ὄντα κρίνων καὶ τὰ καλὰ, καὶ ἀκρατὴς μὲν ὁ τῷ τοῖστῳ λόγῳ ἀπειθῶν, ἐγκρατὴς δὲ ὁ πειθόμενος καὶ μὴ ὑπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν ἀγόμενος. ἔδδὲ γὰρ ᾧ τιμὴ ἢ δοκεῖ τὸν πατέρα τύπτειν αἰσχρὸν εἶναι, ἐπιθυμιῶν δὲ τύπτειν, ὁ τότε ἀπεχόμενος ἐγκρατὴς ἔστιν. ὡς εἰ μὴ ἔστιν ἐπὶ τῶν τοιούτων μήτε ἐγκράτεια μήτε ἀκρασία, οὐδ' ἂν ἐπαινετὴ εἴη ἡ ἀκρασία ἔδδὲ ψεκτὴ ἡ ἐγκράτεια, ὡσπερ ἐδόκει. εἰσὶ δὲ τῶν ἀκρασιῶν αἱ μὲν νοσηματικαὶ αἱ δὲ φύσει, οἷον νοσηματικαὶ μὲν αἱ τοιαῦται· εἰσὶ γὰρ τινες οἱ τίλλοντες τὰς τρίχας διατρῶγουσιν. εἰ οὖν τις ταύτης τῆς ἡδονῆς κρατεῖ, ἕκ ἔστιν ἐπαινετός, ἔδδὲ ψεκτὸς εἰ μὴ κρατεῖ, ἢ ἢ σφόδρα γε. φύσει δὲ, οἷον υἱὸν ποτὲ φασὶ κρινόμενον ἐν δικαστηρίῳ, ὅτι τὸν πατέρα τύπτει, ἀπολογεῖσθαι λέγονθ' ὅτι "καὶ γὰρ οὗτος τὸν ἑαυτῷ πατέρα," καὶ ἀποφυγεῖν δὴ δοκεῖν γὰρ τοῖς δικασταῖς φυσικὴν εἶναι τὴν ἀμαρτίαν. εἰ δὴ τις τῷ τὸν πατέρα τύπτειν κρατοῖ, ἕκ ἐπαινετός. ἢ δὴ τὰς τοιαύτας ζητῶμεν νῦν ἀκρασίας ἐδ' ἐγκρατείας, ἀλλὰ καθ' ἂς ψεκτοὶ ἀπλῶς καὶ ἐπαινετοὶ λεγόμεθα. ἔστι δὲ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ἐκτός, οἷον πλῆθος ἀρχῆς τιμῆς φίλοι δόξα, τὰ δ' ἀναγκαῖα καὶ περὶ σῶμά ἐστιν, οἷον ἀφῆ τε καὶ γεῦσις. ὁ ἔν περὶ ταῦτα ἀκρατὴς, ἔτος ἀπλῶς ἂν ἀκρατὴς δόξειεν εἶναι, καὶ οἷον αἱ σωματικαί· καὶ ἦν ζητῶμεν ἀκρασίαν, ἦδη περὶ ταῦτ' ἂν δόξειεν εἶναι. ἡπορεῖτο δὲ περὶ τί ποτ' ἔστιν ἡ ἀκρασία. περὶ μὲν ἔν τιμὴν ἕκ ἔστιν ἀπλῶς ἀκρατὴς ἐπαινεῖται γὰρ πως ὁ περὶ τιμὴν ἀκρατὴς· φιλότιμος γὰρ τις ἐστίν. τὸ δ' ὄλον λεγόμεν καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων τὸν ἀκρατῆ προσθέτοντες, περὶ τιμὴν ἀκρατὴς ἢ δόξαν ἢ ὀργήν.

ἀλλὰ τῷ ἀπλῶς ἀκρατεῖ ἢ προσθέμεν περὶ ἄ, ὡς ὑπάρχοντος αὐτῷ καὶ φανεροῦ ὄντος ἄνευ τῆς προσθέσεως, περὶ ἄ ἔστιν· ἔστι γὰρ περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας τὰς σωματικὰς ὁ ἀπλῶς ἀκρατὴς. δῆλον δὲ καὶ ἐντεῦθεν ὅτι περὶ ταῦτα ἡ ἀκρασία· ἐπεὶ γὰρ ψεκτὸς ὁ ἀκρατὴς, ψεκτὰ εἶναι δεῖ τὰ ὑποκείμενα· τιμὴ μὲν ἔν καὶ δόξα καὶ ἀρχὴ καὶ χρήματα καὶ περὶ ὅσα ἄλλα ἀκρατεῖς λέγονται, ἕκ εἰσὶ ψεκτὰ, αἱ δ' ἡδοναὶ αἱ σωματικαὶ ψεκταί· διὸ εἰκότως ὁ περὶ ταύτας ὦν μᾶλλον τῷ δέοντος, ἔτος ἀκρατὴς τελῶς λέγεται. ἐπειδὴ δὲ ἔστι τῶν περὶ τὰ ἄλλα ἀκρασιῶν λεγομένων ἢ περὶ τὴν ὀργὴν ἔτος ἀκρασία ψεκτοτάτη, πότερον ψεκτοτέρα ἐστὶν ἢ περὶ τὴν ὀργὴν ἢ ἢ περὶ τὰς ἡδονὰς; ἔστιν ἔν ἢ περὶ τὴν ὀργὴν ἀκρασία ὁμοία τῶν παιδῶν τοῖς πρὸς τὸ διακονεῖν προθύμως ἔχουσιν. καὶ γὰρ οὗτοι, ὅταν εἴπῃ ὁ δεσπότης "δὲς μοι," τῇ προθυμίᾳ ἔξενεχθέντες, πρὸ τῷ ἀκούσαι ὁ δεῖ δύναι, ἔδωκαν, καὶ ἐν τῇ δόσει διήμαρτον· πολλὰκις γὰρ δέον βιβλίον δοῦναι γραφεῖον ἔδωκαν. ὁμοίον δὲ πέπονθε τοῖστῳ ὁ τῆς ὀργῆς ἀκρατὴς· ὅταν γὰρ ἀκούσῃ τὸ πρῶτον ῥῆμα ὅτι ἡδύνησεν, ὤρμησεν ὁ θυμὸς πρὸς τὸ τιμωρήσασθαι, οὐκέτι ἀναμείνας ἀκούσαι πότερον δεῖ ἢ ἢ δεῖ, ἢ ὅτι γε οὐχ οὕτω σφόδρα. ἢ μὲν ἔν τοιαύτη ὀρμὴ πρὸς ὀργὴν, ἢ δοκεῖ ἀκρασία εἶναι ὀργῆς, ἢ λίαν ἐπιτιμητέα ἔστιν, ἢ δὲ πρὸς ἡδονὴν ὀρμὴ ψεκτὴ γε· ἔστι γὰρ διαφορὰν ἔχουσα πρὸς ταύτην διὰ τὸν λόγον ὃς ἀποτρέπει τῷ μὴ πράττειν· ἀλλ' ὅμως πράττει παρά τὸν λόγον. διὸ ψεκτὴ ἐστὶ μᾶλλον τῆς δι' ὀργὴν ἀκρασίας· ἢ μὲν γὰρ δι' ὀργὴν ἀκρασία λύπη ἐστὶν (οὐδεὶς γὰρ ὀργιζόμενος ἢ λυπεῖται), ἢ δὲ δι' ἐπιθυμίαν μεθ' ἡδονῆς. διὸ μᾶλλον ψεκτὴ ἢ γὰρ δι' ἡδονὴν ἀκρασία μεθ' ὕβρεως δοκεῖ εἶναι. πότερον δὲ καὶ ἡ ἐγκράτεια καὶ ἡ καρτερία ταυτόν ἐστιν, ἢ ἢ; ἢ μὲν γὰρ ἐγκράτεια ἐστὶ περὶ ἡδονὰς καὶ ὁ ἐγκρατὴς ὁ κρατῶν τῶν ἡδονῶν, ἢ δὲ καρτερία περὶ λύπας· ὁ γὰρ καρτερῶν καὶ ὑπομένων τὰς λύπας, ἔτος καρτερικός ἐστιν. πάλιν ἡ ἀκρασία καὶ ἡ μαλακία ἕκ ἔστι ταυτόν· ἢ μὲν γὰρ μαλακία ἐστὶ καὶ ὁ μαλακὸς ὁ μὴ ὑπομένων κόνας, οὐχ ἅπαντας δὲ ἀλλ' οὐς ἀναγκαίως ἂν ἄλλος τις ὑπομείνειεν, ὁ δ' ἀκρατὴς ὁ μὴ δυνάμενος ὑπομείνει ἡδονὰς, ἀλλὰ καταμαλακιζόμενος καὶ ὑπὸ τούτων ἀγόμενος. ἔστιν αὖ πάλιν τις καλούμενος ἀκόλασος· πό-

5. οὖν om K². || 9. ὡς om M². || ἐπομένῃ K². || 11. διεψευσάμενος M². || 15. ἢ om M². || 17. οὐκ M². || 18. ἔτε δὲ K². || 20. τινες om M². || 21. τὰς om K². || 22. ἢ K². || 24. τύπτει M². || 25. ὅτι om M². || 26. δοκεῖ K². || 31. δὴ ἀναγκαῖα περὶ K². || 32. ἀν] ἂν καὶ M². || 34. ἀν om codices. || δὲ] γὰρ M². || 35. ἀκρασία] ἀκράτεια K². || 36. ἐπαινετός M². || 37. ἐστὶ om K².

2. αὐτοῦ M². || 3. ὁ ἀπλῶς] πως ὁ K². || 5. ἀκρατὴς διήσει ψεκτὰ εἶναι τὰ M². || 7. ψεκταί K². || 8. ψεκταί] οὐκ εἰσὶ ψεκταί M². || 17. γραφεῖον K². || 22. πρὸς τὴν ἡδονὴν K². || 25. παρά] διὰ K². || 37. μαλακιζόμενος M². || 38. αὐ] οὖν K².

τερον οὖν ὁ ἀκόλαστος ἀκρατής, καὶ ὁ ἀκρατής ὁ αὐτός, ἢ οὐ; ὁ μὲν γὰρ ἀκόλαστος τοιοῦτός τις οἶος οἴεσθαι, ἀ πράττει, ταῦτα καὶ βέλτισα εἶναι αὐτῷ καὶ συμφωρώτατα, καὶ λόγον οὐδένα ἔχειν ἐναντιούμενον τοῖς αὐτῷ φαινομένοις ἡδέσι· ὁ δὲ ἀκρατής λόγον ἔχει ὅς ἐναντιοῦται αὐτῷ, ἐφ' 5 ἃ ἡ ἐπιθυμία ἄγει. πότερος δὲ εὐιατότερος, ὁ ἀκόλαστος ἢ ὁ ἀκρατής; οὕτω μὲν οὖν δόξειεν ἂν ἴσως οὐχ ὁ ἀκρατής· ὁ γὰρ ἀκόλαστος εὐιατότερος· εἰ γὰρ αὐτῷ λόγος ἐγγένοιτο ὁ διδάξων ὅτι φαῦλα, οὐκέτι πράξει· τῷ δὲ γε ἀκρατεῖ ὑπάρχει ὁ λόγος, καὶ ὅμως πράττει, ὥστ' ἂν ὁ τοιοῦτος 10 δόξειεν ἀνιάτος εἶναι. ἀλλὰ πότερος διαίκεται χειρόν, ᾧ μῆδὲν ἀγαθὸν τι ὑπάρχει, καὶ τὰ κατὰ ταῦτα; ἢ δῆλον ὅτι ἐκείνος, καὶ ὅσω γε ὁ τιμιώτερον, κακῶς διαίκεται. ἔστι τοίνυν ὁ μὲν ἀκρατής ἀγαθὸν ἔχων τὸν λόγον ὀρθὸν ὄντα, ὁ δ' ἀκόλαστος οὐκ ἔχει. ἔτι ἐστὶν ὁ λόγος ἐκάς τε ἀρχή· τοῦ 15 μὲν οὖν ἀκρατοῦς ἡ ἀρχὴ τιμιώτατον ὂν εὖ διαίκεται, τοῦ δὲ ἀκολάστου κακῶς, ὥστε χειρόν ἂν εἴη ὁ ἀκόλαστος τοῦ ἀκρατοῦς. ἔτι ὥσπερ ἐπὶ τῆς θηριότητος ἧς ἐλέγομεν κακίας, οὐκ ἔστιν ἰδεῖν ἐν θηρίῳ ὕσαν ἀλλ' ἐν ἀνθρώπῳ· ἡ γὰρ θηριότης ὀνομάζεται ἐς τῆς ὑπερβαλλούσης κακίας. διὰ τί; δι' ὅδεν 20 ἢ ὅτι ἀρχὴ φαῦλη ἐν θηρίῳ οὐκ ἔστι· ἔστι δὲ ἡ ἀρχὴ ὁ λόγος. ἐπεὶ πότερος ἂν πλείω κακὰ ποιήσειεν, λέων ἢ Διονύσιος ἢ Φάλαρις ἢ Κλέαρχος ἢ τις τῶν τῶν μοχθηρῶν; ἢ δῆλον ὅτι οὗτοι; ἡ γὰρ ἀρχὴ ἐνούσα φαῦλη μέγιστα συμβάλλεται, ἐν δὲ θηρίῳ ὅλως οὐκ ἔστιν ἀρχή. ἐν μὲν ἔν 25 τῷ ἀκολάστῳ ἐνεστὶν ἀρχὴ φαῦλη· ἢ γὰρ πράττει φαῦλα ὄντα καὶ ὁ λόγος σύμφησι ταῦτα καὶ δοκεῖ αὐτῷ ταῦτα δεῖν πράττειν, ἐν αὐτῷ ἡ ἀρχὴ ἐνεστὶν ἐχ' ὑγιᾶς· διὸ βελτίων ἂν δόξειεν εἶναι ὁ ἀκρατής τοῦ ἀκολάστου. ἔστι δὲ καὶ τῆς ἀκρασίας δύο εἶδη, ἡ μὲν προτρεπτικὴ τις καὶ ἀπρονόη- 30 τος καὶ ἐξαίφνης γινομένη, οἷον, ὅταν ἰδωμεν καλὴν γυναῖκα, εὐθέως τι ἐπάθομεν καὶ ἀπὸ τοῦ πάθους ὀρμῆ ἐγένετο πρὸς τὸ πράξαι τι ὡς ἴσως οὐ δεῖ· ἢ δ' ἕτερα οἷον ἀσθενική τις, ἡ μετὰ τοῦ λόγου οὔσα τοῦ ἀποτρέποντος. ἐκείνη μὲν οὖν οὐδ' ἂν λίαν δόξειεν εἶναι ψεκτὴ· καὶ γὰρ 35 ἐν τοῖς σπουδαίοις ἢ τοιαύτη ἐγγίνεται, ἐν τοῖς θερμοῖς καὶ

εὐφύεσιν· ἢ δὲ ἐν τοῖς ψυχροῖς καὶ μελαγχολικοῖς, οἳ δὲ τοιοῦτοι ψεκτοί. ἔτι τε ἔστι τῷ λόγῳ προλαβόντα μῆδὲν παθεῖν, ὅτι ἤξει γυνὴ εὐπρόσωτος, δεῖ ἔν κατασχεῖν αὐτόν. τῷ δὲ τοιούτῳ λόγῳ προκαταλαβὼν ὁ ἐκ τῆς προσφάτου φαντασίας ἀκρατής ὑδὲ πείσεται ὑδὲ πράξει οὐδὲν αἰσχρόν. ὁ δὲ τῷ λόγῳ μὲν εἰδὼς ὅτι οὐ δεῖ πρὸς δὲ τὴν ἡδονὴν ἐνδιδυῖν καὶ καταμαλακίζόμενος, ὁ τοιοῦτος ψεκτότερος. ἔτε γὰρ ὁ σπουδαῖος οὐδέποτε οὕτω γένοιτ' ἂν ἀκρατής, ὁ τε λόγος προκαταλαβὼν οὐκ ἂν ἰάσαιτο· ἡγεμῶν γὰρ οὗτος ἐν αὐτῷ ὑπάρχει, ᾧ οὔτε πειθαρχεῖ, ἀλλὰ τῇ ἡδονῇ ἐνδίδωσι, καὶ καταμαλακίζεται καὶ ἐξασθενεῖ πως. πότερον δ' ὁ σώφρων ἐγκρατής ἐστίν, ἠγορήθη μὲν ἐν τοῖς ἐπάνω, νῦν δὲ λέγωμεν. ἔστι γὰρ ὁ σώφρων καὶ ἐγκρατής· ὁ γὰρ ἐγκρατής ἐστίν οὐ μόνον ὁ ἐπιθυμιῶν ἐνούσῶν ταῦτας κατέχων δια τὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ ὁ τοιοῦτος ὡς οἶος καὶ μὴ ἐνούσῶν ἐπιθυμιῶν τοιοῦτος εἶναι οἶος εἰ ἐγγένοιτο κατέχειν. ἔστι δὲ σώφρων ὁ μὴ ἔχων ἐπιθυμίας φαύλας τὸν τε λόγον τὸν περὶ ταῦτα ὀρθόν, ὁ δ' ἐγκρατής ὁ ἐπιθυμίας ἔχων φαύλας, τὸν δὲ λόγον τὸν περὶ ταῦτα ὀρθόν, ὡς ἀκολουθήσει τῷ σώφρονι ὁ ἐγκρατής, καὶ ἔσται σώφρων· ὁ μὲν γὰρ σώφρων ὁ μὴ πάσχων, ὁ δ' ἐγκρατής ὁ πάσχων καὶ τούτων κρατῶν ἢ οἶος τε ὡς πάσχειν. οὐδέτερον δὲ τούτων τῷ σώφρονι ὑπάρχει· διὸ οὐκ ἔστιν ὁ ἐγκρατής σώφρων. πότερον δὲ ὁ ἀκόλαστος ἀκρατής ἐστίν, ἢ ὁ ἀκρατής ἀκόλαστος; ἢ οὐδέτερω ἕτερος ἀκολουθεῖ; ὁ μὲν γὰρ ἀκρατής ἐστίν οὐ ὁ λόγος τοῖς πάθεσι μάχεται, ὁ δ' ἀκόλαστος ἔ τοιούτος, ἀλλ' ὁ τῷ πράττειν τὰ φαῦλα ἅμα τὸν λόγον σύμφησον ἔχων. οὔτε δὲ ὁ ἀκόλαστος οἶος ὁ ἀκρατής, οὐθ' ὁ ἀκρατής οἶος ὁ ἀκόλαστος. ἔτι δὲ καὶ φαυλότερος ὁ ἀκόλαστος τοῦ ἀκρατοῦς. δυσιατότερα γὰρ τὰ φυσικὰ τῶν ἐξ ἔθους γινομένων· καὶ γὰρ τὸ ἔθος διὰ τοῦτο δοκεῖ ἰσχυρόν εἶναι, ὅτι εἰς φύσιν καθίστησιν. ὁ μὲν οὖν ἀκόλαστος αὐτὸς τοιοῦτός ἐστιν οἶος φαῦλός τις τῇ φύσει εἶναι· διὰ τοῦτο καὶ ἀπὸ τούτου ὁ λόγος φαῦλος ἐν αὐτῷ ἐστίν. ἀλλ' ἐχ' ὁ ἀκρατής οὕτως· οὐ γὰρ ὅτι αὐτὸς τοιοῦτός ἐστίν, ὁ λόγος οὐ σπουδαῖος· φαῦλον γὰρ αὐτὸν εἶδει εἶναι, εἰ αὐτὸς τῇ φύσει

1. ἢ οὐ] που K². || 2. τις] ἐς M². || 4. ἔχει K². || 6. πότερον K². || 7. οὕτω — ἀκρατής om K². || 10. ὁμοίως K². || 11. ἐνωπίος K². || ὡς M². || 12. κακὰ γε M². || 13. ὡς γε ὅτι τί μὴ, τί μειώτερον κακῶς M². || 14. ἔχων ἀγαθὸν M². || 15. ὅτι K². || 16. οὖν om K²M². || 17. χειρόν K². || 18. ὥσπερ καὶ ἐπὶ K². || 19. ἀλλ' ἢ M². || 20. δι' δ' K². || 21. ὅτι] ὅτι ἢ M². || 23. post Κλέαρχος M² ἢ εὐμάθης. || 24. οὔσα M². || 28. ἐν] φαῦλη οὖν ἐν K². || ἐχ' om K². || διδ] διδ καὶ M². || 30. ἢ] οἷον ἢ M². || 32. πάθους τι ἐγένετο ὀρμῆ πρὸς M². || 34. ἀσθεντικὴ M². || 35. λίαν om M². || εἶναι δόξειεν K². || 36. ἐν τε τοῖς θερμοῖς M².

1. ἢ δὲ ἐν τοῖς ψυχροῖς om M². || 2. τοιοῦτοι οὐ ψεκτοί M². || 3. οὐ] M². || 5. ἀκρατής ὑδὲν M². || 9. οὐκ ἰάσαιτο K², οὐκ ἰάσαιτο M². || 10. οὔτε] οὔτε οἱ M². || 11. ἀσθενεῖ M². || 13. λέγωμεν M². || 16. ἐγγένοιτο K². || 18. ὁ δ' — 19. ὀρθόν om M². || 18. δ'] τ' K². || 19. δι] τε K². || 20. ὁ μὲν γὰρ σώφρων ὁ om K². || 22. οἶος γε πάσχει K². || δι om K². || 26. οὐ λόγος pr K², αὐδ' ὅλως M². || ὁ et 27. ἀλλ' om M². || 28. οὐδὲ K². || ὁ post οἶος et hoc versu et 29. om K². || 29. ἐς M². || 34. ἐς etiam ante 35. οὕτως K². || 35. αὐτῷ M². || οὐ om pr K².

ταύτους ἢν οἷας ὁ φαῦλος. ὁ μὲν ἄρα ἀκρατὴς ἔχει ἕνα
 φαῦλος εἶναι, ὁ δὲ ἀκάλαστος φύσει, δυσιατέτερος δ' ὁ
 ἀμόλυντος· τὸ μὲν γὰρ ἔχει ἄλλω ἔχει ἐκκρίεται, ἢ δὲ φρί-
 σις ἰδὸν ἐκκρίεται. πότερον δ' ἐπέπερ ἐστὶν ὁ ἀκρατὴς τοῦ-
 τος εἰς εἰδὸν καὶ μὴ διεψεύσθαι τῷ λόγῳ, ἔστι δὲ καὶ ὁ
 φρόνιμος ταῦτος ὁ τῷ λόγῳ τῷ ἔρῳ ἕκαστα θεωρῶν, πότε-
 ρον ἐνδέχεται τὸν φρόνιμον ἀκρατῆ εἶναι, ἢ ὅτι ἀπορήσει γὰρ
 εἴ τις τὰ εἰρημένα· εἰ δὲ παρακαλυθῆσθαι τοῖς ἀκρατῶν
 εἰρημένας, ἕκαστος ὁ φρόνιμος ἀκρατὴς. ἐφάμεν γὰρ τὸν
 φρόνιμον εἶναι ἔχει ὅτι ὁ ἔρῳ λόγος μόνον ὑπάρχει, ἀλλ' ἔτι
 καὶ τὰ πράττειν τὰ κατὰ τὸν λόγον φαινόμενα βέλτιστα. εἰ
 δὲ πράττει τὰ βέλτιστα ὁ φρόνιμος, ἰδὸν εἰ ἀκρατὴς εἶναι ὁ
 φρόνιμος, ἀλλ' ὁ ταυτοῦτος δεινὸς μὲν ἐστίν. διηγήματα γὰρ
 εἰ τοῖς ἐπὶ τὸν τὸν τε δεινὸν καὶ τὸν φρόνιμον ὡς ἐτέρων ὄν-
 των· περὶ μὲν γὰρ ταυτὰ, ἀλλ' ὁ μὲν πρακτικὸς περὶ
 δεινῶν, ὁ δ' οὐ πρακτικὸς. τὸν οὐκ δεινὸν ἀκρατῆ ἐνδέχεται
 εἶναι (οὐ γὰρ πρακτικὸς περὶ δεινῶν καὶ δεινός), τὸν φρόνιμον
 δ' οὐκ ἐνδέχεται ἀκρατῆ εἶναι.

7. Μετὰ δὲ ταῦτα λεγέτωσαν εἰς περὶ ἡδονῆς, ἐπειδήπερ
 ὑπὲρ εὐδαιμονίας ἐστὶν ὁ λόγος, τῆν δ' εὐδαιμονίαν οἰοῦνται
 πάντες ἔχει ἡδονὴν εἶναι καὶ τὰ ἡδονῆς ζῆν, ἢ οὐκ αἰσθη-
 ῶν. οἱ δὲ καὶ τῆ ἡδονῆς δυσχεραίνοντες καὶ οὐκ οἰόμενοι
 δεῖν τὴν ἡδονὴν ἐναριθμῆσθαι τοῖς ἀγαθοῖς, ἀλλὰ τὰ γε
 αἰσθητὰ προσδέξασιν· ἐγγυὲς αὖτε τὰ αἰσθητὰ τῆς ἡδονῆς ἐστίν.
 διακρίνει λεγέτωσαν ὑπὲρ ἡδονῆς, εὐ μόνον δὲ διὰ τὴν καὶ οἱ ἄλλοι
 οἰοῦνται δεῖν, ἀλλὰ δεῖ ἀναγκαῖον ἡμῶν ἐστὶν λόγῳ ὑπὲρ
 ἡδονῆς· ἐπειδὴ γὰρ ὑπὲρ εὐδαιμονίας ἡμῶν ἐστὶν ὁ λόγος,
 τῆν δ' εὐδαιμονίαν διακρίνομεν καὶ φάμεν εἶναι ἀρετῆς ἐνέρ-
 γειαν ἐν βίῳ τελείαν ἢ δ' ἀρετῆς ἐστὶ περὶ ἡδονῶν καὶ λύπης,
 ὑπὲρ ἡδονῆς εἰς ἀναγκαῖον εἶπεν, ἐπειδήπερ οὐκ ἐστὶν
 ἢ εὐδαιμονία αἰσθητῶν ἡδονῶν. πρῶτον μὲν οὖν εἰπωμεν ἅ τινες
 λέγοντες οὐκ οἰοῦνται δεῖν τὴν ἡδονὴν ὡς ἐν ἀγαθοῦ μέρει
 λαμβάνειν. πρῶτον μὲν γὰρ φάσιν εἶναι τὴν ἡδονὴν γίνε-
 σθαι, τῆν δὲ γένεσιν ἀτελὲς τι, τὰ δὲ ἀγαθὸν οὐδέποτε τῆν
 τῆ ἀτελοῦς χώρῳ ἔχειν. δεῦτερον δ' ὅτι εἰς τινος φαῦλος
 ἡδοναί, τὸ δ' ἀγαθὸν οὐδέποτε ἐν φαυλάτητι εἶναι. κάλιον
 ὅτι ἐν πᾶσιν ἐγγίνεται· καὶ γὰρ ἐν τῷ φαύλῳ καὶ ἐν τῷ
 σπουδαίῳ καὶ ἐν θηρίῳ καὶ ἐν βοσκήματι· τὸ δ' ἀγαθὸν

ἀμείβεται ἐστὶ τοῖς φαύλοις καὶ οὐ πολυκόμων. καὶ ὅτι εἰ
 κρείττων ἡδονή, τὸ δ' ἀγαθὸν κρείττον. καὶ ὅτι ἐμπόδιον
 τοῦ πράττειν τὰ καλὰ, τὸ δὲ κωλυτικὸν τῶν καλῶν ἴσθαι
 εἶναι ἀγαθόν. πρῶτον μὲν ἢν τρεῖς τὰ πρῶτον αὖτῃ λεκτέον
 πρὸς τὴν γένεσιν, καὶ περατέον τὸν λόγον ταῦτον λύσειν διὰ
 τὸ μὴ ἀληθῆ εἶναι. ἔστι γὰρ πρῶτον μὲν εὐ πᾶσιν ἡδονὴ
 γένεσις. ἢ γὰρ ἀπὸ τῆ θεωρῶν ἡδονὴ γινόμενη οὐκ ἔστι γέ-
 νεσις, οὐδ' ἢ ἀπὸ τοῦ ἀκούσαι καὶ ἀσφραθῆναι. οὐ γὰρ
 ἔστι ἐνδείξις γινόμενης, ὡς περὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, οἷον ἐκ τῆ φα-
 γῆν ἢ πιεῖν. αὐτὰς μὲν γὰρ ἔξ ἐνδείξις καὶ ὑπερβολῆς γί-
 νονται, τῷ ἢ τὴν ἔνδειξιν ἀναπληροῦσθαι ἢ τῆς ὑπερβολῆς
 ἀφαρῆσθαι· διὸ γένεσις δοκεῖ εἶναι. ἢ δ' ἐνδείξις καὶ ἢ
 ὑπερβολῆς λύπη. λύπη αὖτῃ ἐνταῦθα εἶναι ἡδονῆς γένεσις.
 ἐπὶ δὲ γε τοῦ ἰδῆναι καὶ ἀκούσαι καὶ ἀσφραθῆναι οὐκ ἔστι
 προλυπηθῆναι· αἰδέει γὰρ ἡδέμενος τῷ ἰδῆναι ἢ τῷ ἀσφραθ-
 ῆσθαι προλυπηθῆναι. ἀμαρῶς δὲ καὶ ἐπὶ τῆς διανοίας ἐστὶ
 θεωροῦντά τι ἔδοσθαι αἰσθητῶν πρᾶξις πηθῆναι, ὡς εἰς αὐ-
 τὴν ἡδονὴν ἢ οὐκ ἔστι γένεσις. εἰ εἰν ἢ μὲν ἡδονή, ὡς ὁ λόγος
 αὐτῶν ἔφη, ἀπὸ τούτου οὐκ ἀγαθόν ὅτι γένεσις, ἔστι δὲ τὸ
 ἡδονὴ ἢ οὐκ ἔστι γένεσις, αὐτὴ αὖτῃ εἶναι ἀγαθόν. τὰ δ' ἔλα-
 σιν οὐκ ἔστιν οὐδεμία ἡδονὴ γένεσις· αὐτὰ γὰρ αὐτὰς αἰ ἀπὸ
 τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν ἡδοναί αὐτὴν εἰς γένεσις, ἀλλὰ δια-
 μαρτάνουσιν οἱ ταύτας φάσκοντες εἶναι τὰς ἡδονὰς γένεσις.
 οἰοῦνται γὰρ, ἐπειδὴ τῆς προσφορῆς γινόμενης γίνεσις ἡδονῆς
 διὰ τούτου γένεσιν αὐτῆ· ἔστι δ' ὅτι. ἐπειδὴ γὰρ ἐστὶ τῆς ψυ-
 χῆς τι μέρος ἢ ἡδέμεθα ἅμα τῆ προσφορῆ ὡς ἔσμεν ἐν-
 δειξις, ταῦτα τὸ μέρος τῆς ψυχῆς ἐνεργεῖ καὶ κινεῖται, ἢ δὲ
 κίνησις αὐτοῦ καὶ ἢ ἐνεργεῖα ἐστὶν ἡδονή· διὰ δὲ τὰ ἅμα
 τῆ προσφορῆ ἐπεὶ τὸ μέρος τῆς ψυχῆς ἐνεργεῖ, ἢ διὰ
 τῆν αὐτοῦ ἐνεργεῖαν, οἰοῦνται γένεσιν εἶναι τῆν ἡδονὴν τῷ
 τῆν προσφορῆν ἄλληλῃ εἶναι, τὸ δὲ τῆς ψυχῆς μέρος ἄλλο
 λον. ὅμοιον αὖτῃ εἰ τις τὸν ἀνθρωπὸν αἰσθητῶν εἶναι σῶμα, ἔστι
 ταῦτα μὲν αἰσθητῶν ἐστίν, ἢ δὲ ψυχῆ οὐ· ἔστι δὲ γε καὶ ἢ
 ψυχῆ. ἀμαρῶς δὲ καὶ ἐπὶ τούτου· ἔστι γὰρ μέρος τι τῆς
 ψυχῆς ἢ ἡδέμεθα, ἢ ἅμα τῆ προσφορῆ ἐνεργεῖ· διὸ εἰς
 ἔσμεν οὐδεμία ἡδονὴ γένεσις, καὶ ἀποκαθίστασις δὲ φασί,
 εἰς φύσιν αἰσθητή. καὶ γὰρ μὴ ἀποκαθίστασθαι εἰς φύσιν
 ἐστὶν ἡδονή· τὸ γὰρ ἀποκαθίστασθαι ἐστὶ τὸ τοῦ ἐνδοῦς τῆ

1. ὁ post οἷας om K². || ἄρα] ἢν ἄρα M². || 2. δ'] γὰρ K². || 4. ἰδῆν M². || ἰσθαι om M². || ταῦτός τις οἷας K². || 6. πότερον δ' ἐνδέχεται M². || 7. ἀπορήσει γὰρ τις K². || 10. ὁ om K². || 11. τὸν om M². || 15. ταυτῆ M². || 19. δὲ om M². || 25. εἰ δὲ λω] οὐ M². || 30. εἰπεῖν εἰς ἀναγκαῖον M². || 31. μὲν om M². || τῶ M². || 37. γὰρ om M².

5. ἡδονῶν τῶν K². || 10. γὰρ om M². || 12. ἢ post καὶ om K². || 15. λαμβάνει M². || 16. ἔστι om K². || 17. θεωροῦντά M², θεωροῦντάς 2023. || 18. ἢ μὲν om M², μὲν om Baroccianus et 1417, 1855, 2023. || ὡς — 20. ἡδονή] om Z et 2024. || 21. αὐτὰς om M². || 22. οὐκ om M². || ἔξ γένεσις K². || 23. ταῦτα M². || 24. γινόμενης K². || 25. γένεσις K². || 27. ψυχῆς ἢ ἐνεργεῖ K². || 28. τὸ δὲ K²M². || 37. αἰσθητήν M² et pr K².

φύσει, τότε τὴν ἀναπλήρωσιν γενέσθαι· ἐστὶ δὲ, ὡς φαμέν, μὴ ὄντα ἐνδεῶ ἤθεσθαι. ἡ μὲν γὰρ ἔνδεα λύπη, αἴνευ δὲ λύπης καὶ πρὸ λύπης φαμέν ἤθεσθαι, ὥστ' οὐκ ἂν εἴη ἡ ἡδονὴ ἀποκατάστασις τῷ ἐνδεῷ· ἐνδεὴς γὰρ ἐπὶ τῶν τοιούτων ἡδονῶν οὐδέν. ὥστε εἰ διότι μὲν γενέσθαι ἡ ἡδονὴ οὐκ ἀγαθόν ἐδόκει εἶναι, οὐκ ἐστὶ δὲ οὐδεμία ἡδονὴ γενέσθαι, ἀγαθὸν ἂν εἴη ἡ ἡδονή. ἀλλὰ μετὰ τοῦτο οὐ πᾶσα, φησὶν, ἡδονὴ ἀγαθόν. συνίδου δ' ἂν τις καὶ ὑπὲρ τοῦτο οὕτως. ἐπεὶ γὰρ τὰ ἀγαθὸν φαίμεν ἐν πάσαις ταῖς κατηγορίαις λεγέσθαι (καὶ γὰρ ἐν οὐσίᾳ καὶ ἐν τῷ πρὸς τι καὶ ποσῷ καὶ πότῃ καὶ ὄλως ἐν ἀπάσαις), ἤδη γ' εἰκῆν φανερόν· κατὰ πᾶσας γὰρ ἀγαθῶ ἐπεργείας ἡδονὴ τις ἀναπληροῦται. ὥστ' ἐπειδὴ τὸ ἀγαθὸν ἐν πάσαις ταῖς κατηγορίαις, καὶ ἡδονὴ ἂν εἴη ἀγαθόν. ὥστ' ἐπειδὴ ἐν τούτοις μὲν τὰ ἀγαθὰ καὶ ἡδονή, ἡ δ' ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν ἡδονὴ ἡδονή, ἀγαθὸν ἂν εἴη πᾶσα ἡδονή. 15 ἄλλα δὲ δῆλον ἐκ τούτου ὅτι καὶ διάφοροι τῷ εἶδει αἱ ἡδοναὶ εἰσιν· διάφοροι γὰρ καὶ αἱ κατηγορίαι, ἐν αἷς ἐστὶν ἡδονή. οὐ γὰρ ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἐπιστημῶν ἔχει, εἶον τῆς γραμματικῆς ἢ ἄλλης ἡγενοῦν. εἴαν γὰρ ἔχη Λάμπρος τὴν γραμματικὴν, ὁμοίως διακρίσεται ὑπὸ τῆς γραμματικῆς ταύτης 20 [γραμματικῆς] ἄλλω ὁπωσὺν ἔχοντι γραμματικῆν, οὐ δύο εἰσὶν διάφοροι αἱ γραμματικαὶ ἢ τ' ἐν Λάμπρῳ καὶ ἐν Διότι ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἡδονῆς ἔχ' ὅπως ἡ γὰρ ἀπὸ τῆς μὲν ἡδονῆ καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ συγγίνεσθαι οὐχ ὁμοίως διακρίβωσιν, διὸ διάφοροι τῷ εἶδει δέξαιεν ἂν εἶναι αἱ ἡδοναὶ. ἀλλὰ δὴ 25 καὶ διότι φαῦλαι εἰσιν ἡδοναὶ τινες, καὶ διὰ τούτου ἐκ ἐδόκει ἡ ἡδονὴ αὐτοῖς ἀγαθὸν εἶναι. τὸ δὴ τοιοῦτον καὶ ἡ τοιαύτη κρίσις οὐκ ἰδίως ἐστὶν ἡδονῆς, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ φύσεως καὶ ἐπιστήμης. ἐστὶ γὰρ καὶ φύσις φαύλη, εἶον ἡ τῶν σπυδαίων καὶ ἡ τῶν κωνάρων καὶ ὄλως ἡ τῶν ἀτίμων ζῴων, 30 ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο ἡ φύσις τῶν φαύλων. ὁμοίως δ' εἰσὶ καὶ ἐπιστήμαι φαῦλαι, εἶον αἱ βάνουσαι, ἀλλ' ὁμοίως οὐ διὰ τοῦτο φαῦλον ἡ ἐπιστήμη, ἀλλ' ἀγαθὸν τῷ γένει καὶ ἐπιστήμη καὶ φύσει. ὥσπερ γὰρ ἔδ' ἀνδριανοποιοῖον θεωρεῖν δεῖ· ποῖός τις ἐστὶν ἐξ ὧν ἀπέτυχε καὶ κακῶς εἰργάσατο, 35 ἀλλ' ἐξ ὧν οὐ, οὕτως οὐδ' ἐπιστήμη οὐδὲ φύσιν ἕδ' ἄλλο ἔδ' οὐδὲν τί ἐστὶν ἐκ τῶν φαύλων, ἀλλ' ἐκ τῶν σπυδαίων.

ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ἡδονὴ τῷ γένει ἀγαθόν ἐστὶν, ἐπεὶ ὅτι γ' εἰσὶ φαῦλαι ἡδοναὶ, οὐδ' ἡμᾶς λανθάνει ἐπεὶ γὰρ καὶ φύσεις τῶν ζῴων εἰσὶ διάφοροι, οἷον καὶ φαύλη καὶ σπυδαία, οἷον ἡ μὲν ἀνθρώπου σπυδαία ἢ δὲ λύκου ἢ τῆς αἰῶν ἄλλου θηρίου φαύλη, ὁμοίως δ' ἑτέροι φύσεις ἴππου καὶ ἀνθρώπου καὶ ὄνου καὶ κυνός· ἡ δὲ ἡδονὴ ἐστὶ κατὰστασις ἐκ τῷ παρὰ φύσιν εἰς φύσιν ἐκάστῳ τῆν αὐτοῦ, ὥστε τῷ ἂν εἴη ἡδονὴ τῆ γε φαύλη φύσει, φαύλη ἡδονή. οὐ γὰρ ἐστὶ ταύτων ἴππῳ καὶ ἀνθρώπῳ, ὁμοίως ἕδ' τοῖς ἄλλοις, ἀλλ' ἐπέπερ αἱ φύσεις διάφοροι, καὶ αἱ ἡδοναὶ διάφοροι. ἡ γὰρ ἡδονὴ ἐν ἀποκατάστασις, καὶ ἡ ἀποκατάστασις, φησὶν, εἰς φύσιν καθίστη, ὥστε τῆς μὲν φαύλης φύσεως ἡ κατὰστασις φαύλη, τῆς δὲ σπυδαίας σπυδαία. ἀλλ' οἱ φέροντες εἶναι τὴν ἡδονὴν ἢ σπυδαία, πεπόνθασιν οἷον οἱ μὴ εἰδότες τὸ νούταρ οἷονταί τοὺς θεοὺς οἷον πίνωσιν καὶ ἐκ εἶναι τοῦτο ἡδονὴν ἔδ' οὐδὲν τοῦτο δὲ πάσχει διὰ τὴν ἀγνοίαν. οἷς ὁμοίον πεπόνθασιν οἱ πᾶσας τὰς ἡδονὰς γενέσθαι φέροντες εἶναι καὶ οὐκ ἀγαθόν· διὰ γὰρ τὸ μὴ εἰδέναι ἄλλας ἡδονὰς ἀλλ' ἢ τὰς σωματικὰς, ταύτας τε ὄρῳ γενέσθαι τε ἔσας καὶ ἢ σπυδαίας, ὄλως οὐκ οἷονταί εἶναι τὴν ἡδονὴν ἀγαθόν. ἐπεὶ δ' οὐν ἐστὶν ἡ ἡδονὴ καὶ καθισταμένης τῆς φύσεως καὶ καθεστηκυίας, οἷον καθισταμένης μὲν αἱ ἐξ ἐνδεῆς ἀναπληρώσεως, καθεστηκυίας δὲ αἱ ἀπὸ τῆς ὕψους καὶ τῆς ἀκοῆς καὶ τῶν τοιούτων ὅσων βελτίως ἂν εἴησαν αἱ καθεστηκυίας τῆς φύσεως ἐπεργεῖται· αἱ γὰρ ἡδοναὶ κατ' ἀμφοτέρους λεγόμεναι τὰς τρόπους ἐπεργεῖται εἶον, ὥστε δῆλον ὅτι αἱ ἀπὸ τῆς ὕψους ἡδοναὶ καὶ τῆς ἀκοῆς καὶ τοῦ διανοεῖσθαι βέλτισται ἂν εἴησαν, ἐπεὶ αἱ γε σωματικαὶ ἐξ ἀναπληρώσεως. ἐστὶ καὶ τοῦτο ἐλέγγο, ὅτι οὐκ ἀγαθόν· τὸ γὰρ ἐν πᾶσιν εἶναι καὶ πᾶσι κινῶν οὐκ ἀγαθόν. τὸ δὴ τοιοῦτον ἐπὶ φιλοτίμῳ μᾶλλον καὶ φιλοτιμίας οὐδεῖόν ἐστιν· ὁ γὰρ φιλοτιμῶς ἐστὶν ὁ μόνος βυλάμενος ἔχειν καὶ τῷ τοιούτῳ τῶν ἄλλων ὑπερέχειν. καὶ τὴν ἡδονὴν οὐν, εἰ μέλλει τὰ ἀγαθὸν εἶναι, τοιοῦτον δεῖν εἶναι ἢ οὐ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀντίον διὰ τοῦτο ἂν δεῖτεν ἀγαθὸν εἶναι, ὅτι πάντω τούτου ἐφίεται· τοῦ γὰρ ἀγαθῶ πάντω πέφυκεν ἐφίεσθαι, ὥστ' εἰ τῆς ἡδονῆς πάντ' ἐφίεται, ἀγαθὸν ἂν εἴη τῷ γένει ἡ ἡδονή. πάλιν καὶ ὅτι ἐστὶν ἐμπόδιον ἡ ἡδονή, ἐκ

3. καὶ πρὸ λύπης om K². || 3 et 7. ἡ om K². || 11. ἀπάσαις] πάσαις M². || 12. ἀγαθῶ ἐπεργείας om K². || 13. ἀπάσαις K². || 16 et 17. αἱ om M². || 19. ἔχη γὰρ K². || λαμπρῶς K², λαμπρ 2023, ἐν λαμπρῷ 1417 et 1855. || 20. ὁμοίως δὲ διάκειται K². || 21. οὐ om K², 1417, 1855. || δὲ K² cum Z et 2024. || 22. διάφοροι] μήποτε μέλλον ἀδιάφοροι γραπτῶν margin K². || 23. Διὸς 1417 et 1855 et 2023, ἡλιθί M² et Baroccianus. || 25. δέξαιεν M². || 28. ἰδίως ἐστὶ τῆς ἡδονῆς M². || 31. εἰσὶ] εἴη K². || 34. φύσι καὶ ἐπιστήμη M². || 35. τις om M².
1. ἐστὶν om M². || 3. καὶ post οἷον om K². || 7. ἐκάστῳ K², ἐκαστῷ K², ἐκαστῷ M². || 8. φαύλη ἢ ἡδονὴ K². || ταύτων] ταυτῶν καὶ K². || 12. καθίστη K². || 13. οἱ] αὐτῶν M². || 14. ἢ om K² M². || 15. ταύτων K² M². || 19. ἢ om K². || 20. ὅ M². || 22. καθεστ. καὶ καθεστ. M². || 33. μέλλει M². || δεῖ] δεῖ M². || 36. ἂν om M². || 37. πάλιν ὅτι καὶ ἐστὶν ἐμπόδιον ἐστὶν ἢ

ἔφασαν αὐτὴν ἀγαθὸν εἶναι. τὸ δ' ἐμπόδιον φάσκειν εἶναι διὰ τὸ μὴ ὀρθῶς σκοπεῖν φαίνεται αὐτοῖς. οὐ γὰρ ἐστὶν ἐμπόδιον ἢ ἀπὸ τοῦ πράγματος τοῦ πραττομένου ἡδονῆ. εἰ μὲντοι ἄλλη, ἐμπόδιον, οἷον ἢ ἀπὸ τῆς μέθης ἡδονῆ ἐμπόδιόν ἐστι τοῦ πράττειν. ἀλλ' οὕτω μὲν καὶ ἐπισήμη ἐπι- 5 σήμης ἐμπόδιον ἔσαι· οὐ γὰρ ἐστὶν ἅμα ἀμφοτέραις ἐνεργεῖν. ἀλλὰ διὰ τί ἐκ ἀγαθὸν ἢ ἐπισήμη, ἂν ποιῆ τὴν ἀπὸ τῆς ἐπισήμης ἡδονήν; καὶ πότερον ἐμπόδιον ἔσαι, ἢ ἔ, ἀλλὰ μᾶλλον πράττει; ἢ γὰρ ἡδονῆ παρορμᾷ πρὸς τὸ μᾶλλον πράττειν ἀπ' αὐτοῦ γινομένη, ἐπεὶ τὸν σπουδαῖον ποιήσον 10 πράττειν τὰ κατ' ἀρετὴν, καὶ ἡδέως ταῦτα πράττειν· ἄρα ἔ πολλῶ μᾶλλον ἐνεργήσει κατὰ τὴν πράξιν; καὶ εἰ μὲν γε ἡδόμενος πράττει, σπουδαῖος ἔσαι, ἂν δὲ λυπούμενος τὰ καλὰ πράττει, ἔ σπουδαῖος. ἢ γὰρ λύπη ἐπὶ τοῖς δι' ἀνάγκη ἐστὶν, ὡς· εἰ λυπεῖται τις τὰ καλὰ πράττων, ἀναγκα- 15 ζόμενος πράττει· ὁ δ' ἐξ ἀνάγκης πράττων οὐ σπουδαῖος. ἀλλὰ μὴν οὐκ ἔστι γε μὴ λυπούμενον ἢ ἡδόμενον τὰ κατ' ἀρετὴν πράττειν· τὸ δ' ἀνά μέσον οὐκ ἔστιν. διὰ τί; ὅτι ἢ ἀρετὴ ἐν πάθει, τὸ δὲ πάθος ἐν λύπῃ καὶ ἡδονῇ· ἐν δὲ τῷ ἀνά μέσον ἐκ ἔστιν. δῆλον ἔν ὡς καὶ ἢ ἀρετὴ μετὰ λύπης 20 καὶ ἡδονῆς. εἰ μὲν οὖν λυπούμενός τις τὰ καλὰ πράττει, οὐ σπουδαῖος. ὡς οὐκ ἂν εἴη ἢ ἀρετὴ μετὰ λύπης· μεθ' ἡδονῆς ἄρα. ἔ μόνον ἄρα ἐκ ἐμπόδιόν ἐστιν ἢ ἡδονῆ, ἀλλὰ καὶ προτρεπτικὸν πρὸς τὸ πράττειν, καὶ τὸ ἕλον δὲ οὐκ ἐνδέχεται ἄνευ ἡδονῆς εἶναι τῆς ἀπ' αὐτῆς γινομένης. ἀλλος 25 ἦν λόγος ὅτι οὐδεμία ποιεῖ ἐπιστήμη ἡδονήν. ἔστι δὲ οὐδὲ τοῦτο ἀληθές· οἱ γὰρ δειπνοποιοὶ καὶ γεφανοποιοὶ καὶ μυρμηκοὶ ἡδονῆς εἰσι ποιητικοί. ἀλλὰ δὴ ταῖς ἄλλαις ἐπισήμαις οὐκ ἔστιν ἢ ἡδονῆ ὡς τέλος, ἀλλὰ μεθ' ἡδονῆς τε καὶ οὐκ ἄνευ ἡδονῆς· ἔστιν οὖν καὶ ἐπιστήμη ποιητικῆ ἡδονῆς. 30 ἔτι δὲ καὶ ἄλλως ἐλέγετο, ὅτι οὐκ ἄριστον. ἀλλ' οὕτω μὲν καὶ τῷ τοιούτῳ λόγῳ ἀναιρήσεις καὶ τὰς καθ' ἕκαστα λεγομένας ἀρετάς. ἢ γὰρ ἀνδρεία οὐκ ἔστιν ἄριστον· ἄρ' οὖν διὰ τοῦτ' οὐκ ἀγαθόν; ἢ τοῦτ' ἄτοπον; ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. οὐδὲ ἡδονῆ διὰ τοῦτ' οὐκ ἀγαθόν, ἔτι οὐκ ἄριστον. 35 ἀπορήσεις δ' ἂν τις μεταβάς καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν τὸ τοῖόντο, οἷον ἐπειδὴ ὁ λόγος κρατεῖ ποτὲ τῶν παθῶν (φαμέν γὰρ ἐπὶ τοῦ ἐγκρατοῦς), καὶ τὰ πάθη δὲ πάλιν ἀντετραμμένως τοῦ λόγου κρατεῖ, οἷον ἐπὶ τῶν ἀκρατῶν συμβαίνει. ἐπεὶ

ἔν τὸ ἄλογον μέρος τῆς ψυχῆς ἔχον τὴν κακίαν κρατεῖ τῷ λόγῳ εὖ διακειμένῳ (ὁ γὰρ ἀκρατὴς τοιοῦτος), καὶ ὁ λόγος ὁμοίως φαῦλος· διὸ κακίαις κρατῆσει τῶν παθῶν εὖ διακειμένων καὶ ἐχόντων τὴν οἰκίαν ἀρετὴν. εἰ δὲ τοῦτ' ἔσαι; 5 συμβήσεται τῇ ἀρετῇ κακῶς χρῆσθαι· ὁ γὰρ λόγῳ φαύλῳ διακείμενος καὶ χρωόμενος τῇ ἀρετῇ κακῶς αὐτῇ χρῆσεται. τὸ δὲ τοιοῦτον ἄτοπον ἂν συμβαίνειν δοῖται. πρὸς δὲ τὴν τοιαύτην ἀπορίαν ῥάδιον ἀντειπεῖν καὶ λῦσαι ἐκ τῶν ἐμπροσθεν ἡμῶν εἰρημένων ὑπὲρ ἀρετῆς. τότε γὰρ φαμέν εἶναι ἀρετὴν, ἔταν ὁ λόγος εὖ διακείμενος τοῖς πάθεσιν ἔχουσι τὴν οἰκίαν ἀρετὴν σύμμετρος ἢ, καὶ τὰ πάθη τῷ λόγῳ. οὕτω γὰρ διακείμενα συμφωνήσουσι πρὸς ἄλληλα, ὡς τὸν μὲν λόγον προσάττειν αἰεὶ τὸ βέλτιστον, τὰ δὲ πάθη ῥαδίως εὖ διακείμενα ποιεῖν ὃ ἂν ὁ λόγος προσάττει. ἂν οὖν ὁ λόγος 10 φαύλῳ ἢ διακείμενος, τὰ δὲ πάθη εὖ, οὐκ ἔσται ἀρετὴ ἐκλείπωντος τοῦ λόγου· ἐξ ἀμφοτέρων γὰρ ἢ ἀρετῆ. ὥστ' οὐδὲ κακῶς χρῆσθαι ἐνδέχεται ἀρετῇ. ἀπλῶς δ' οὐχ, ὡς οἴονται οἱ ἄλλοι, τῆς ἀρετῆς ἀρχὴ καὶ ἡγεμών ἐστὶν ὁ λόγος, ἀλλὰ μᾶλλον τὰ πάθη. δεῖ γὰρ πρὸς τὸ καλὸν ὀρ- 20 μὴν ἄλογόν τινα πρῶτον ἐγγίνεσθαι (ὃ καὶ γίνεται), εἰδ' ἔτως τὸν λόγον ὕστερον ἐπιψηφίζοντα εἶναι καὶ διακρίνοντα. ἴδιον δ' ἂν τις τοῦτο ἐκ τῶν παιδιῶν καὶ τῶν ἄνευ λόγου ζώντων· ἐν γὰρ τοῦτοις ἄνευ τοῦ λόγου ἐγγίνονται ὄρμαλ παθῶν πρὸς τὸ καλὸν πρότερον, ὁ δὲ λόγος ὕστερος· ἐπιγι- 25 νόμενος καὶ σύμψηφος ὡς ποιεῖ πράττειν τὰ καλὰ. ἀλλ' οὐκ εἰ ἀπὸ τοῦ λόγου τὴν ἀρχὴν λάβῃ πρὸς τὰ καλὰ, ἐκ ἀκολουθεῖ τὰ πάθη ὁμογνωμονοῦντα, ἀλλὰ πολλὰκις ἐναντιοῦται· διὸ μᾶλλον ἀρχῇ ἔοικε πρὸς τὴν ἀρετὴν τὸ πάθος εὖ διακείμενον ἢ ὁ λόγος.

Ἐχόμενον δ' ἂν εἴη τούτων εἰπεῖν, ἐπειδὴ περὶ εὐδαι- 8 μονίας ἐστὶν ὁ λόγος, περὶ εὐτυχίας. οἴονται γὰρ οἱ πολλοὶ τὸν εὐδαίμονα βίον τὸν εὐτυχῆ εἶναι ἢ οὐκ ἄνευ γε εὐτυχίας, καὶ ὀρθῶς ἴσως· ἄνευ γὰρ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν, ὧν ἢ τύχη ἐστὶ κυρία, οὐκ ἐνδέχεται εὐδαίμονα εἶναι. διὸ ῥητέον ἐστὶν ὑπὲρ εὐτυχίας, καὶ ἀπλῶς ὁ εὐτυχῆς τίς ἐστὶ καὶ ἐν τίσει καὶ περὶ τί. πρῶτον μὲν οὖν ἐπὶ ταῦτ' ἂν τις ἐλθῶν καὶ ἐπιβλέψας ἀπορήσειεν. οὔτε γὰρ ἂν εἴποι τις τὴν τύχην ὡς ἐστὶ φύσις. ἢ γὰρ φύσις αἰεὶ οὐ ἐστὶν αἰτία, τούτε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἢ ὡσαύτως ποιητικὴ ἐστὶν, ἢ δὲ γε τύχη

1. τὸ corr K², τὸ M². || 4. μὲν M². || 11. τὰ om M². || 21. τι M². || 25. εἶναι om M². || 27. δειπνοποιοὶ K². || καὶ εἰ μυρμηκοὶ K². || 30. καὶ] ἢ M². || ποιητῶν M². || 31. δὲ om K². || 34. διὰ τοῦτ' διὰ ταῦτα M². || 35. οὐκ ante ἀγαθὸν om M². || 37. γὰρ καὶ ἐπὶ M².

16. ἐκλείπωντος K². || 17. ὡςπερ K². || 20. πρῶτον om M². || 22. παθῶν K². || 23. τοῦ om M². || ὄρμαλ τῶν παθῶν M². || 24. πρότερον om M². || 26. ἐκ om M². || 33. ἴσως om M². || 35. τί M². || 37. ἀποβλέψας M². || 38. εὖ] οὐκ pr K². || 39. ἢ] καὶ corr M².

οὐδέποτε, ἀλλ' ἀτάκτως καὶ ὡς ἔτυχεν· διὸ ἡ τύχη ἐν τοῖς τοιοῦτοις λέγεται. ἔτε δὴ νῦν γέ τινα ἢ λόγον ὀρθόν· καὶ γὰρ ἐνταῦθα ἔχῃ ἥττον ἐστὶ τὸ τεταγμένον καὶ τὸ αἰεὶ ὡσαύτως, ἢ δὲ τύχη ἔ. διὸ καὶ ἔ πλείστος ὤς καὶ λόγος, ἐνταῦθα ἐλαχίστη τύχη, ἔ δὲ πλείστη τύχη, ἐνταῦθ' ἐλάχιστος νοῦς. 5 ἀλλ' ἄρα γε ἡ εὐτυχία ἐστὶν ὡς ἐπιμελεία τις θεῶν; ἢ τὸτ' ἐκ ἂν δοξείεν; τὸν γὰρ θεὸν ἀξιοῦμεν κύριον ὄντα τῶν τοιούτων τοῖς ἀξίοις ἀπονέμεν καὶ τὰγαθὰ καὶ τὰ κακὰ, ἢ δὲ τύχη καὶ τὰ ἀπὸ τῆς τύχης ὡς ἀληθῶς ὡς ἂν τύχη γίνεσθαι. εἰ δὲ γε τῷ θεῷ τὸ τοῦτον ἀπονέμεσθαι, φαῦλον αὐτὸν 10 κριτὴν ποιήσομεν ἢ ἔ δίκαιον· τῆτο δ' ἔ προσῆκόν ἐστι θεῷ. ἀλλὰ μὴν ἔξω γε τῶν εἰς οὐδὲν ἄλλο τὴν τύχην ἂν τις τάξειεν, ὥστε δῆλον ὅτι τῶν ἂν τι εἴη. νοῦς μὲν δὴ καὶ λόγος καὶ ἐπιστήμη παντελῶς ἀλλότριόν τι ἔοικεν εἶναι. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἡ ἐπιμελεία καὶ ἡ εὐνοία ἢ παρὰ τῷ θεῷ 15 δοξείεν ἂν εἶναι εὐτυχία διὰ τὸ καὶ ἐν τοῖς φαύλοις ἐγγίνεσθαι· τὸν δὲ θεὸν τῶν φαύλων ἐκ εἰκὸς ἐπιμελεῖσθαι. λοιπὸν τοῦτον καὶ οἰκειότατον τῆς εὐτυχίας ἐστὶν ἡ φύσις, ἔστι δ' ἡ εὐτυχία καὶ ἡ τύχη ἐν τοῖς μὴ ἐφ' ἡμῖν οὔσι, μηδ' ὧν αὐτοὶ κύριοι ἔσμεν καὶ δυνατοὶ πράξαι. διὸ τὸν δίκαιον, ἢ 20 δίκαιος, ἔθεις λέγει εὐτυχεῖν, ἔδὲ τὸν ἀνδρείον, ἔδ' ὅλως τῶν κατ' ἀρετὴν ὕδνα· ἐφ' ἡμῖν γὰρ ἐστὶ ταῦτα καὶ ἔχειν καὶ μὴ ἔχειν. ἀλλ' ἤδη ἐπὶ τοῖς τοιούτοις οἰκειότερον τὴν εὐτυχίαν ἐροῦμεν· τὸν γὰρ εὐγενῆ εὐτυχεῖν λέγομεν, καὶ ὅλως ἔπὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἀγαθῶν ὑπάρχει ὧν μὴ αὐτὸς κύριός 25 ἐστὶν. ἀλλ' ὅμως ἔδ' ἐνταῦθα κυρίως ἂν ἡ εὐτυχία λέγοιτο. ἔστι δὲ πολλαχῶς ὁ εὐτυχῆς λεγόμενος· καὶ γὰρ ἔπὶ παρὰ τὸν λογισμὸν τὸν αὐτῷ συνῆθη τι ἀγαθὸν πράξαι, εὐτυχεῖν φαμέν, καὶ ἔπὶ κατὰ λόγον ζημίαν ἢν λαβεῖν, τὸν τοῦτον κερδάναντα εὐτυχεῖν φαμέν. ἔστιν ἔν ἡ εὐτυχία τῷ ἀγαθόν 30 τι ὑπάρξαι παρὰ λόγον καὶ ἐν τῷ κακόν μὴ λαβεῖν εὐλογον. ἀλλὰ μᾶλλον καὶ οἰκειότερον ἢ εὐτυχία ἂν δοξείεν εἶναι ἐν τῷ ἀγαθόν λαβεῖν· τὸ μὲν γὰρ ἀγαθόν λαβεῖν καθ' αὐτὸ δοξείεν ἂν εὐτύχημα εἶναι, τὸ δὲ κακόν μὴ λαβεῖν κατὰ συμβεβηκός εὐτύχημα. ἔστιν ἔν ἡ εὐτυχία ἄλο- 35 γος φύσις· ὁ γὰρ εὐτυχῆς ἐστὶν ὁ ἀνευ λόγου ἔχων ὀρμὴν πρὸς τὰγαθὰ καὶ τῶν ἐπιτυχεῶν, τῆτο δ' ἐστὶ φύσεως· ἐν γὰρ τῇ ψυχῇ ἔνεστι τῇ φύσει τοῦτον ἔπὶ ὀρμῶμεν ἀλό-

γως πρὸς ἂν εὐ ἔχωμεν. καὶ εἰ τις ἐρωτήσῃ τὸν ἔτιως ἔχοντα, διὰ τί τοῦτο ἀρέσκει σοι οὕτω πράττειν; ἐκ οἰδᾶ φησὶν, ἀλλ' ἀρέσκει μοι, ὁμοίον πάσχω τῶς ἐνθουσιάζουσιν· καὶ γὰρ αἱ ἐνθουσιάζοντες ἀνευ λόγου ὀρμὴν ἔχουσι πρὸς τὸ πράττειν τι. τὴν δ' εὐτυχεῖαν οὐκ ἔχομεν οἰκειῶ καὶ ἰδίῳ ὀνόματι προσαγορεύειν, ἀλλ' αἰτίαν πολλακίς φαμέν εἶναι αὐτὴν· ἢ δ' αἰτία ἀλλότριον τῷ ὀνόματος. ἢ γὰρ αἰτία καὶ ἔ ἐστὶν αἰτία ἄλλο ἐστὶ, καὶ ἀνευ ὀρμῆς τῆς ἐπιτυχεῶν τῶν ἀγαθῶν αἰτία λεγομένη, οἷον ἢ τῷ κακόν μὴ λαβεῖν ἢ πάλιν τῷ μὴ οἰόμενον ἀγαθόν λήψεσθαι ἀγαθόν λαβεῖν. ἔστιν οὖν ἡ τοιαύτη εὐτυχία διάφορος ἐκείνης, καὶ ἔοικεν αὐτὴ ἐκ τῶν πραγμάτων τῆς μεταπτώσεως γίνεσθαι, καὶ κατὰ συμβεβηκός εὐτυχία. ὥστ' εἰ καὶ ἡ τοιαύτη ἐστὶν εὐτυχία, ἀλλ' οὖν πρὸς γε τὴν εὐδαιμονίαν ἢ τοιαύτη ἂν εἴη εὐτυχία οἰκειότερα, ἢς ἐν αὐτῷ ἢ ἀρχὴ τῆς ὀρμῆς τῶν ἀγαθῶν ἐστὶ τῆς ἐπιτεύξεως. ἐπεὶ ἔν ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία ἐκ ἀνευ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν, ταῦτα δὲ γίνεσθαι ἀπὸ τῆς εὐτυχίας, οἷον ἀρτίως ἔφαμεν, συνεργός ἂν εἴη τῇ εὐδαιμονίᾳ. περὶ μὲν ἔν εὐτυχίας τοσαῦτα.

Ἐπειδὴ δὲ ὑπὲρ ἐκάστης τῶν ἀρετῶν κατὰ μέρος εἰρή- 9 καμεν, λοιπὸν ἂν εἴη καὶ καθόλου συνθέντας τὰ καθ' ἕκαστα κεφαλαιωσαμένους εἰπεῖν. ἔστι μὲν ἔν ἔ κακῶς λεγόμενον τῆνομα ἐπὶ τοῦ τελείως σπουδαίῳ, ἢ καλοκάγαθία. καλὸς καγαθὸς γὰρ, φησὶν, ὅταν τελείως σπουδαῖός ἢ· ἐπὶ γὰρ τῆς ἀρετῆς τὸν καλὸν καγαθὸν λέγουσιν, οἷον τὸν δίκαιον καλὸν καγαθὸν φασὶ, τὸν ἀνδρείον, τὸν σώφρονα, ὅλως ἐπὶ τῶν ἀρετῶν. ἐπειδὴ οὖν εἰς δύο διαιροῦμεν, καὶ τὰ μὲν φαμεν εἶναι καλὰ τὰ δὲ καὶ ἀγαθὰ, καὶ τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ἀπλῶς ἀγαθὰ τὰ δ' ἔ, καὶ καλὰ μὲν οἷον τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς ἀπ' ἀρετῆς πράξεις, ἀγαθὰ δὲ οἷον ἀρχὴν πλῆτον δόξαν τιμὴν καὶ τὰ τοιαῦτα, ἔστιν ἔν ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἔπὶ τὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ ἐστὶν ἀγαθὰ καὶ τὰ ἀπλῶς καλὰ καλὰ ἐστὶν. ὁ τοιοῦτος γὰρ καλὸς καὶ ἀγαθός· ἔπὶ δὲ τὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ μὴ ἐστὶν ἀγαθὰ, ἐκ ἔστι καλὸς καὶ ἀγαθός, ὥσπερ οὐδ' ὑγιαίνειν ἂν δοξείεν ἔπὶ τὰ ἀπλῶς ὑγιεινὰ μὴ ὑγιεινὰ ἐστὶν. εἰ γὰρ ὁ πλῆτος καὶ ἡ ἀρχὴ παραγινόμενά τινα βλάπτειν, ἐκ ἂν αἰρετὰ εἴη, ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα ὅσα αὐτὸν μὴ βλάψῃ, βελήσεται αὐτῷ εἶναι. ὁ δὲ τοιοῦτος ὧν

2. γε om M^s. || 5. ἐλαχίστη καὶ τύχη M^s. || 6. ἐεὺ M^s. || 9. τῆς om M^s. || 11. ἐστὶ τῷ θεῷ M^s. || 12. ἂν τι τάξειεν K^s, τάξειεν ἂν τις M^s. || 13. τις M^s. || 18. ἢ alterum om K^s. || 21. δίκαιον M^s. || 22. γὰρ] μὲν γὰρ K^s. || 24. λέγομεν] ἔρμεν M^s. || 25. τὰ om K^s. || 26. ἂν κυρίως εὐτυχία K^s. || 30. κερδάναντα M^s. || 31. πράξαι K^s. || κακόν τι μὴ 1417 et 1855 et 2023. || 32. καὶ om M^s. || 34. ἂν om K^s. || 38. τύχη M^s.

10. τὸ K^s. || 11. ἀδιάφορος M^s. || 12. αὐτὴ K^s. || 13. ὡς — 14. εὐτυχία om ZM^s et 2024. || 15. τῶν om M^s. || 19. ταῦτα K^s. || 21. συνθέντα M^s. || 24. ἢ om K^s. || 25. οἷον om M^s. || 26. φησὶν K^s. || 28. καὶ τῶν — 29. ἀγαθὰ om M^s. || 30. ἐπ' M^s. || οἷον om K^s. || 31. καὶ ante τὰ om K^s. || 38. βλάψῃ K^s.

αἷος ὑποσελλόμενός τι τῶν ἀγαθῶν πρὸς τὸ μὴ εἶναι αὐτῷ, οὐκ ἂν δόξειε καλὸς καὶ ἀγαθὸς εἶναι· ἀλλ' ὅτι τὰγαθὰ πάντα ὄντα ἀγαθὰ ἐς καὶ ὑπὸ τῶν μὴ διαφθείρεται, οἷον ὑπὸ πλῆτος καὶ ἀρχῆς, ὁ τοιοῦτος καλὸς καὶ ἀγαθός.

10 Ἐπεὶ δὲ τὰ κατὰ τὰς ἀρετὰς ὁρθῶς πράττειν εἰρηται μὲν, ἔχ' ἰκανῶς δέ. ἔφαμεν γὰρ τὸ κατὰ τὸν ὁρθὸν λόγον πράττειν· ἀλλ' ἴσως ἂν τις αὐτὸ τῶτο ἀγνοῶν ἐρωτήσῃ, τὸ κατὰ τὸν ὁρθὸν λόγον τί ποτ' ἐστὶ, καὶ πῶς ἐστὶν ὁ ὁρθὸς λόγος; ἐστὶν ἔν κατὰ τὸν ὁρθὸν λόγον πράττειν, ὅταν τὸ ἄλογον μέρος τῆς ψυχῆς μὴ κωλύῃ τὸ λογιστικὸν ἐνεργεῖν τὴν αὐτοῦ ἐνεργεῖαν· τότε γὰρ ἡ πράξις ἐστὶ κατὰ τὸν ὁρθὸν λόγον. ἐπειδὴ γὰρ τι τῆς ψυχῆς τὸ μὲν χειρὸν ἔχομεν τὸ δὲ βέλτιον, αἰεὶ δὲ τὸ χειρὸν τῷ βελτίονος ἕνεκὲν ἐστὶν, ὡσπερ ἐπὶ σώματος καὶ ψυχῆς τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς ἕνεκεν, καὶ τότε ἔρμεν ἔχειν τὸ σῶμα καλῶς, ὅταν ἔτως ἔχῃ ὡς μὴ κωλύειν ἀλλὰ καὶ συμβάλλεσθαι καὶ συμπαρορμαῖν πρὸς τὸ τὴν ψυχὴν ἐπιτελεῖν τὸ αὐτῆς ἔργον· τὸ γὰρ χειρὸν τοῦ βελτίονος ἕνεκεν, πρὸς τὸ συνεργεῖν τῷ βελτίονι. ὅταν ἔν τὰ πάθη μὴ κωλύωσι τὸν νῦν τὸ αὐτῷ ἔργον ἐπιτελεῖν, τότε ἐστὶ κατὰ τὸν ὁρθὸν λόγον γινόμενον. καὶ ἀλλ' ἴσως εἴποι τις ἂν, ὅταν πῶς ἔχῃσι τὰ πάθη, ἢ κωλύουσιν, καὶ πότε ἔτως ἔχουσιν; ἢ γὰρ οἶδα. τὸ δὲ τοιοῦτον ἔκ ἐστὶν εἰπεῖν ῥάδιον. ἔδὲ γὰρ ὁ ἰατρός, ἀλλ' ὅταν εἴπῃ τῷ πυρέττοντι πτισάνην προσφέρεσθαι· τῷ δὲ πυρέττειν πῶς αἰσθάνομαι; ὅταν, φησὶν, ὀραῖς ὠχρὸν ὄντα. τὸ δ' ὠχρὸν πῶς εἰδήσω; ἐνταῦθα δὲ συνιέτω ὁ ἰατρός· εἰ γὰρ μὴ ἔχεις παρὰ σαυτῷ, φησὶ, τῶν γε τοιούτων αἰσθησιν, ἔκ ἐστὶν. ὡσαύτως ὑπὲρ τῶν ἄλλων κοινός ἐστι τῶν τοιούτων ὁ λόγος. ἀμοίως δ' ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν παθῶν τοῦ γνωρίζειν· δεῖ γὰρ αὐτὸν συμβάλλεσθαι πρὸς αἰσθησίν τι. ἐπιζητήσῃ δ' ἂν τις ἴσως καὶ τὸ τοιοῦτον, ἀρὰ γε ἔργῳ εἰδήσας ταῦτα καὶ δὴ εὐδαίμων ἔσομαι; οἶονται γάρ. τὸ δ' ἐστὶν ἢ τοιοῦτον· ἕδεμία γὰρ ἔδὲ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν παραδίδωσι τῷ μανθάνοντι τὴν χρῆσιν καὶ τὴν ἐνεργεῖαν, ἀλλὰ τὴν ἔξιν μόνον. ἔτως ἔδ' ἐνταῦθα παραδίδωσι τὸ εἰδήσαι ταῦτα τὴν χρῆσιν (ἢ γὰρ εὐδαιμονία ἐστὶν ἐνεργεῖα, ὡς φαμέν) ἀλλὰ τὴν ἔξιν, οὐδ' ἐν τῷ εἰδέναι ἔξ ὧν ἐστὶν ἢ εὐδαιμονία, ἀλλ' ἐκ τῷ τῶτοις χρῆσασθαι. τὴν δὲ χρῆσιν καὶ τὴν ἐνεργεῖαν τῶτων οὐκ ἐστὶ ταύτης τῆς πραγματείας τὸ παραδέναι· ἔδὲ

γὰρ ἄλλη ἐπιστήμη ἕδεμία τὴν χρῆσιν παραδίδωσιν, ἀλλὰ τὴν ἔξιν.

Ἐφ' ἅπασιν δὲ τούτοις ὑπὲρ φιλίας ἀναγκαῖόν ἐστιν εἰπεῖν, τί ἐστὶ καὶ ἐν τίσι καὶ περὶ τί· ἐπειδὴ περ ὀρῶμεν παρὰ πάντα τὸν βίον παρατείνουσιν καὶ ἐν παντὶ καιρῷ, καὶ ἔσαν ἀγαθόν, συμπαρηληπτά ἂν εἴη πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν. πρῶτον μὲν ἔν ἴσως ἀ ἀπορεῖται καὶ ζητεῖται, βέλτιον διελεῖν. πότερον γὰρ ἐστὶν ἢ φιλία ἐν τοῖς ὁμοίοις, ὡσπερ δοκεῖ καὶ λέγεται; καὶ γὰρ κολοῖός φασι παρὰ κολοῖον ἰζάνει, καὶ "αἰεὶ τοι τὸν ὁμοιον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοιον." φασι δὲ καὶ κυνὸς ποτε αἰεὶ καθευδύσῃς ἐπὶ τῆς αὐτῆς κεραμίδος, ἐρωτηθέντα τὸν Ἐμπεδοκλέα διὰ τί ποτε ἢ κυνὸν ἐπὶ τῆς αὐτῆς κεραμίδος καθευδεῖ, εἰπεῖν ὅτι ἔχει τι τῆ κεραμίδι ὁμοιον ἢ κυνὸν, ὡς διὰ τὸ ὁμοιον τὴν κῦνα φοιτῶσαν. πάλιν δ' αὐ δοκεῖ ἄλλοις τισὶν ἐν τοῖς ἐναντίοις μᾶλλον ἐγγίνεσθαι ἢ φιλία. ἐρᾷ μὲν γὰρ, φησὶν, ὄμβρου γαῖα, ὅταν ξηρὸν πέδον· τὸ δὲ ἐναντίον, φησὶ, τῷ ἐναντίῳ βέλτεσθαι φίλον εἶναι. ἐν μὲν γὰρ τοῖς ὁμοίοις οὐδ' ἐνδέχεται γίνεσθαι· τὸ γὰρ ὁμοιον, φησὶ, τοῦ ὁμοίου ἕδὲν προσδεῖται, καὶ τὰ τοιαῦτα δὴ. ἐτι πότερον ἔργον ἐστὶ φίλον γενέσθαι ἢ ῥάδιον γενέσθαι; οἱ γὰρ κλάκαες ταχέως προσεδρεύσαντες φίλοι μὲν ἔκ εἰσίν, φαίνονται δὲ φίλοι εἶναι. ἐτι δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα ἀπορεῖται, πότερον ἐστὶ ὁ σπουδαῖος τῷ φαύλῳ φίλος ἢ ἔ; ἢ μὲν γὰρ φιλία ἐν πίσει καὶ βεβαιότητι, ὁ δὲ φαῦλος ἦκισα τοῖστος. καὶ ὁ φαῦλος τῷ φαύλῳ, ἢ οὐδὲ τοῦτο; πρῶτον μὲν οὖν διαριζέον ἂν εἴη ὑπὲρ φιλίας ποίας σκοποῦμεν. ἐστὶ γὰρ, ὡς οἶονται, φιλία καὶ πρὸς θεὸν καὶ τὰ ἀψυχα, οὐκ ὁρθῶς. τὴν γὰρ φιλίαν ἐνταῦθα φαμεν εἶναι ἢ ἐστὶ τὸ ἀντιφιλεῖσθαι, ἢ δὲ πρὸς τὸν θεὸν φιλία ἔτε ἀντιφιλεῖσθαι δέχεται ἔθ' ὅλως τὸ φιλεῖν· ἀτοπον γὰρ ἂν εἴη εἰ τις φαίη φιλεῖν τὸν Δία. ἔδὲ δὴ παρὰ τῶν ἀψυχῶν ἐνδέχεται ἀντιφιλεῖσθαι· φιλία μέντοι καὶ πρὸς τὰ ἀψυχα ἐστὶν, οἷον οἶνον ἢ ἄλλο δὴ τῶν τοιούτων. διὸ δὴ οὔτε τὴν πρὸς τὸν θεὸν φιλίαν ἐπιζητῶμεν ἔτε τὴν πρὸς τὰ ἀψυχα, ἀλλὰ τὴν πρὸς τὰ ἐμψυχα, καὶ πρὸς ταῦτα ἐν οἷς ἐστὶ τὸ ἀντιφιλεῖν. εἰ δὴ τις μετὰ τῷτο ἐπισκέψαιτο τί ἐστὶ τὸ φιλητόν, ἐστὶν οὖν ἔκ ἄλλο τι ἢ τὰγαθόν. ἔτερον μὲν ἔν ἐστὶ τὸ φιλητόν καὶ τὸ φιλητέον, ὡσπερ καὶ τὸ βυλητόν καὶ τὸ βουλητέον. βυλητόν μὲν γὰρ τὸ ἀπλῶς ἀγαθόν, βυλητέον

1. τι om M². || 5. δὲ om K². || 11. γὰρ om K². || 13. ἕνεκὲν ἐστὶν] ἔχομεν ἕνεκεν K². || 15. καλῶς om K². || 18. πρὸς τὸ om K². || 19. κωλύωσι M². || ἐπιτελεῖν] ἐνεργεῖν K². || 24. πτισάνην M². || 27. ἐτι K²M². || 31. ἴσως om M². || 32. ἢ om M².

4. πρ] immo γὰρ. || 5. περὶ M². || 6. συμπαρηληπτόν K². || 7. δ M². || 9. γὰρ] γὰρ ὁ K². || 10. τοι om M². || 13. τῆ om K². || 15. δ' om M². || 17. πέδον ἢ. τὸ M². || τὸ ἐναντίον K². || 18. οὐδὲν K². || ἐνδέχεται M². || 20. πότερον] δὲ M². || 21. οἱ γὰρ] οἷον K². || 23. φίλῳ M². || 25. τῷ φαύλῳ] τὰ φαῦλα M². || 29. ἔδὲ codices. || 32. μὲν M². || 34. ζητῶμεν M². || 36. δὲ M². || 38. καὶ alterum om M².

δὲ τὸ ἐκάστῳ ἀγαθόν. οὕτω καὶ φιλητὸν μὲν τὸ ἀπλῶς ἀγαθόν, φιλητέον δὲ τὸ αὐτῷ ἀγαθόν, ὥστε τὸ μὲν φιλητὸν καὶ φιλητέον, τὸ δὲ φιλητέον ἔκ ἑξὶ φιλητόν. ἐνταῦθα μὲν οὖν ἐστὶ καὶ διὰ τὸ τοιοῦτον ἡ ἀπορία, πότερόν ἐστιν ὁ σπυδαῖος τῷ φαύλῳ φίλος ἢ ἔ. συνῆπται γὰρ πως τὰγαθῷ 5 τὸ αὐτῷ ἀγαθόν καὶ τὸ φιλητέον τῷ φιλητῷ, ἔχεται δὲ καὶ ἀκολουθεῖ τῷ ἀγαθῷ καὶ τὸ ἡδὺ εἶναι καὶ τὸ συμφέρον. ἢ μὲν ἔν τῶν σπυδαίων φιλία ἐστίν, ὅταν ἀντιφιλῶσιν ἀλλήλους· φιλοῦσι δὲ ἀλλήλους, ἢ φιλητοί· φιλητοὶ δέ, ἢ ἀγαθοί. ἔκῃν ὁ σπυδαῖος, φησὶ τῷ φαύλῳ ἔκ ἔσαι φίλος; 10 ἔσαι μὲν οὖν. ἐπειδὴ γὰρ τὰγαθῷ ἠκολούθει τὸ συμφέρον καὶ τὸ ἡδύ, ἢ ἐστὶ φαῦλος ὢν ἡδύς, ταύτη φίλος· πάλιν αὖ συμφέρων, ἢ συμφέρων, ταύτη φίλος. ἀλλ' οὐκ ἔσται γε κατὰ τὸ φιλητὸν ἢ τοιαύτη φιλία. φιλητὸν γὰρ ἦν τὰγαθόν, ὁ δὲ φαῦλος ἔ φιλητός· οὐ γὰρ ἀλλὰ κατὰ τὸ 15 φιλητέον. εἰσὶ γὰρ ἀπὸ τῆς παντελοῦς φιλίας, τῆς ἐν τοῖς σπυδαίοις, καὶ αὗται αἱ φιλίαι, ἢ τε κατὰ τὸ ἡδὺ καὶ ἢ κατὰ τὸ συμφέρον. ὁ ἔν κατὰ τὸ ἡδὺ φιλῶν ἔ φιλεῖ τὴν κατὰ τὸ ἀγαθὸν φιλίαν, ἔδὲ ὁ κατὰ τὸ συμφέρον. εἰσὶ δὲ καὶ αἱ φιλίαι αὗται, ἢ τε κατὰ τὸ ἀγαθὸν καὶ ἢ κατὰ τὸ 20 ἡδὺ καὶ ἢ κατὰ τὸ συμφέρον, ἔκ αἱ αὗται μὲν, ἔ παντελῶς δὲ ἔδὲ ἀλλότριαι ἀλλήλων, ἀλλ' ἀπὸ ταύτῃ πως ἠρημέναι εἰσίν. οἶον φαμὲν ἰατρικὸν τὸ μαχαίριον, ἰατρικὸν τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἰατρικὴν τὴν ἐπιστήμην· ταῦτ' οὐχ ὁμοίως λέγονται, ἀλλὰ τὸ μὲν μαχαίριον τῷ χρήσιμον εἶναι πρὸς 25 ἰατρικὴν ἰατρικὸν λέγεται, ὁ δ' ἄνθρωπος τῷ ποιητικὸς εἶναι ὑγιείας, ἢ δ' ἐπιστήμη τῷ αἰτία εἶναι καὶ ἀρχή. ὁμοίως δὲ καὶ αἱ φιλίαι οὐχ ὡσαύτως, ἢ τε τῶν σπυδαίων ἢ διὰ τὸ ἀγαθὸν καὶ ἢ κατὰ τὸ ἡδὺ καὶ ἢ κατὰ τὸ συμφέρον. ἔτε δὲ ὁμονύμως λέγονται, ἀλλ' οὐκ εἰσὶ μὲν αἱ αὗται, περὶ 30 ταῦτα δὲ πως καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν εἰσίν. εἰ δὴ τις λέγοι "ὁ κατὰ τὸ ἡδὺ φιλῶν οὐκ ἔστι φίλος τῷ· οὐ γὰρ κατὰ τὸ ἀγαθὸν φίλος ἐστίν," βαδίζει ὁ τοῦτος ἐπὶ τὴν τῶν σπυδαίων φιλίαν, τὴν ἐξ ἀπάντων τῶν ἔσαν, καὶ ἐκ τῶ ἀγαθῷ καὶ ἐκ τῶ ἡδέος καὶ ἐκ τῶ συμφέροντος, ὥστ' ἀληθῶς οὐκ ἔστιν 35 ἐκείνην γε τὴν φιλίαν φίλος, ἀλλὰ τὴν κατὰ τὸ ἡδὺ ἢ κατὰ τὸ συμφέρον. πότερον οὖν ἔσαι ὁ σπυδαῖος τῷ σπυδαίῳ φίλος ἢ οὐ; ἔδὲν γὰρ προσδεῖται, φησὶν, ὁ ὅμοιος τῷ ὁμοίου. ὁ δὴ τοιοῦτος λόγος ζητεῖ τὴν κατὰ τὸ συμφέρον

φιλίαν· ἢ γὰρ προσδεῖται ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου, ταύτη ὄντες φίλοι ἐν τῇ κατὰ τὸ συμφέρον φιλίᾳ εἰσίν. ἀλλ' ἕτερα διώρισαι ἢ κατὰ τὸ συμφέρον φιλία καὶ ἢ κατ' ἀρετὴν καὶ ἡδονήν. εἰκὸς δὲ καὶ πολὺ μᾶλλον τούτους· πάντα γὰρ αὐτοῖς ὑπάρχει τὰγαθὰ, καὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ συμφέρον. ἀλλὰ καὶ ὁ σπυδαῖος τῷ φαύλῳ· ἢ γὰρ ἴσως ἡδύς, ταύτη καὶ φίλος. καὶ ὁ φαῦλος γε τῷ φαύλῳ· ἢ γὰρ ἴσως τὸ αὐτὸ αὐτοῖς συμφέρει, ταύτη φίλοι. ὀρώμεν γὰρ τῶτο γινόμενον, ὅταν τὸ αὐτὸ ἢ τὸ συμφέρον, φίλος τῶτες διὰ τὸ συμφέρον, ὥς· οὐδὲν κωλύσει καὶ φαῦλοις οὖσι ταυτόν τι συμφέρειν. βεβαιωτάτη μὲν ἔν καὶ μονιμωτάτη καὶ κάλλιστη ἢ ἐν τοῖς σπυδαίοις φιλία, ἢ κατ' ἀρετὴν καὶ τὰγαθὸν ἔσα, εἰκότως· ἢ μὲν γὰρ ἀρετὴ ἀμετάπτωτον, δι' ἣν ἢ φιλία, ὥστε εἰκὸς τὴν φιλίαν τὴν τοιαύτην ἀμετάπτωτον εἶναι, τὸ δὲ συμφέρον ἔδέποτε ταυτόν· διὸ ἢ διὰ τὸ συμφέρον φιλία ἔ βεβαία, ἀλλὰ τῷ συμφέροντι συμμετακίπτει. ὁμοίως καὶ ἢ κατὰ τὴν ἡδονήν. ἢ μὲν οὖν τῶν βελτίστων φιλία ἢ κατ' ἀρετὴν γιγνομένη ἐστίν, ἢ δὲ τῶν πολλῶν ἢ κατὰ τὸ συμφέρον· ἢ δὲ κατὰ τὴν ἡδονήν ἐν τοῖς φορτικοῖς καὶ τυχεῖσιν. συμβαίνει δὲ καὶ ἀγανακτεῖν, ὅταν φαῦλοις ἐντύχῃσι τοῖς φίλοις, καὶ θαυμάζειν. ἔστι δὲ ἔδὲν ἄτοπον· ὅταν γὰρ ἢ φιλία λάβῃ τὴν ἡδονὴν ἀρχήν, δι' ἣν φίλοι εἰσίν, ἢ τὸ συμφέρον, ἄμα ταῦτ' ἀπολείπει καὶ ἢ φιλία ἔ διαμένει. πολλακίς δὲ μένει μὲν ἢ φιλία, κακῶς δ' ἐχρήσατο τῷ φίλῳ, διὸ ἀγανακτοῦσιν. ἔστι δὲ οὐδὲ τοῦτο ἄλογον· ἢ γὰρ δι' ἀρετὴν ἢ φιλία σοι πρὸς τῶτον ὑπῆρχεν, διὸ ἔδ' ἄτοπον μηδὲν ποιεῖν αὐτὸν τῶν κατ' ἀρετὴν. ἀγανακτοῦσιν ἔν ἐκ ὀρθῶς· δι' ἡδονὴν γὰρ ποιησάμενοι τὴν φιλίαν, τὴν δι' ἀρετὴν οἶονται δεῖν αὐτοῖς ὑπάρχειν. τὸ δ' οὐ δυνατόν· οὐ γὰρ ἐστίν ἢ δι' ἡδονὴν καὶ τὸ συμφέρον ἀρετῆς ἐχομένη. κοινωσάμενοι ἔν ἡδονῇ ἀρετὴν ζητοῦσιν, ἐκ ὀρθῶς· ἢ γὰρ ἀκολουθεῖ τῇ ἡδονῇ καὶ τῷ συμφέροντι ἢ ἀρετῇ, ἀλλὰ τῇ ἀρετῇ ἀμφοτέρωτα ταῦτ' ἀκολουθεῖ. ἄτοπον γὰρ εἰ μὴ τις οἰήσεται τὲς σπυδαίους αὐτὸς αὐτοῖς ἡδίςτας εἶναι· καὶ γὰρ οἱ φαῦλοι, ὡς φησὶν Εὐριπίδης, αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἡδεῖς εἰσίν· κακὸς κακῷ γὰρ συντέτηκεν. οὐ γὰρ ἀκολουθεῖ τῇ ἡδονῇ ἢ ἀρετῇ, ἀλλὰ τῇ ἀρετῇ ἢ ἡδονῇ ἀκολουθεῖ. πότερον δὲ καὶ δεῖ ἐν τῇ τῶν σπυδαίων φιλίᾳ τὴν ἡδονὴν εἶναι, ἢ οὐ δεῖ; ἄτοπον γὰρ τὸ μὴ φάναι δεῖν. εἰ γὰρ ἀφελεῖς αὐτῶν τὸ

2. ὡς — 3. φιλητόν] ἔτι δὲ τὸ μὲν φιλητέον καὶ φιλητόν, τὸ δὲ φιλητόν ἔκ ἑξὶ φιλητέον *K*². || 7. τῷ ἡδέῳ εἶναι καὶ τῷ συμφέροντι *K*². || 12. ἢ] εἰ *K*². || 15. φαῦλος] φίλος *M*². || 28. αἱ om *K*². || 35. ἔστι κατ' ἐκείνην *M*². || 38. ὁ om *M*².

1. ὁ om *M*². || 4. πάντα — 5. συμφέρον om *M*². || 8. φίλος *K*². || 10. κωλύει *K*². || 12. ἢ ante ἐν om *K*². || 15. ἔδέποτε — συμφέρον om *K*². || 16. μετακίπτει *K*². || 17. οὖν om *M*². || 27. ἔδὲν *K*². || 29. ἀρετῆς *M*². || 36. γὰρ κακῶς *K*². || συντέτηκεν *M*². || 37. ἢ ἡδονῇ τῇ ἀρετῇ; *K*². || καὶ om *M*². || 39. φάναι μὴ *M*². || ἀφελεῖς *K*²*M*².

ἡδεῖς εἶναι ἀλλήλοις, ἄλλους ποριῦνται φίλους εἰς τὸ συζῆναι, τὰς ἡδεῖς· εἰς γὰρ τὸ συζῆναι ἔδεν μείζον ἐς τῆ ἡδεῖς εἶναι ἄτοπον ἢν τὸ μὴ οἶσθαι δεῖν τὴς σπουδαίως μάλιστα ἀλλήλοις συζῆναι· τῆτο δ' ἔκ ἐξιν ἀνευ τῆ ἡδεῖς· θεοὶ ἂν ἄρα, ὡς εἶκε, μάλιστα τέτοις ὑπάρχειν τὸ ἡδέσθαι εἶναι. ἐπεὶ δὲ διήρηται αἱ 5 φίλαι εἰς τρία εἶδη, καὶ ἐν ταύταις ἠπορεῖτο πότερον ἐν ἰσότητι ἢ φίλια ἐγγίνεται ἢ ἐν ἀνισότητι. ἐξιν ἢν κατ' ἀμφοτέρα· ἢ μὲν γὰρ καθ' ὁμοιότητα ἢ τῶν σπουδαίων καὶ ἢ τελεία φίλια, ἢ δὲ κατ' ἀνομοιότητα ἢ κατὰ τὸ συμφέρον. τῶ γὰρ εὐπόρῳ ὁ πένης διὰ τὴν ἔνδειαν ὧν ὁ πλούσιος εὐπορεῖ φίλος ἐστὶ, 10 καὶ τῶ σπουδαίῳ ὁ φαῦλος διὰ ταυτό· διὰ γὰρ τὴν ἔνδειαν τὴν τῆς ἀρετῆς, παρ' ἧ οἶεται αὐτῶ ἔσθαι, διὰ τῆτο τῆτω φίλος. γίνεται ἢν ἐν τοῖς ἀνομοίοις φίλια κατὰ τὸ συμφέρον· διὰ καὶ Εὐριπίδης "ἐρᾷ μὲν ὄμβρος γαῖα, ὅταν ξηρὸν πάθῃ." ὡς ἐναντίοις οὕτοις τούτοις ἐγγίνεται φίλια ἢ διὰ τὸ 15 συμφέρον. καὶ γὰρ εἰ θέλεις τὰ ἐναντιώτατα ποιῆσαι πῦρ καὶ ὕδωρ, ταῦτα ἀλλήλοις χρήσιμά ἐστιν. τὸ γὰρ πῦρ φασίν, εἰ μὴ ἔχῃ ὕγρον, φθείρεσθαι, ὡς τῆτ' αὐτῶ παρασκευάζον ὥσπερ τροφήν τινα, ταύτην δὲ τοσαύτην ὄσης κρατήσειεν ἂν· ἂν μὲν γὰρ πλείον ποιήσῃ τὸ ὕγρον ἐπικρατήσαν, 20 φθείρεσθαι τὸ πῦρ, εἰ μὴ δὲ σύμμετρον, συνοίσει. δῆλον οὖν ὅτι καὶ ἐν τοῖς ἐναντιωτάτοις φίλια ἐγγίνεται διὰ τὸ συμφέρον. ἀνάγονται δὲ πᾶσαι αἱ φίλαι, καὶ αἱ ἐν ἰσότητι καὶ αἱ ἐν ἀνισότητι, εἰς τὰς διηρημένας τρεῖς. ἔστι δ' ἐν ἀπάσαις ταῖς φιλαίαις διαφορὰ γινομένη πρὸς ἀλλήλους, 25 ὅταν μὴ ὁμοίως φιλῶσιν ἢ εὖ ποιῶσιν ἢ ὑπηρετῶσιν ἢ ὅ τι ἂν τῶν τοιούτων· ὅταν μὲν γὰρ ὁ μὲν ἐκτενῶς ποιῇ ὁ δ' ἐλλείπει, κατὰ τὴν ἔλλειψιν τὸ ἔγκλημα καὶ ἢ μέμψις. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν τοιούτων ὧν τὸ αὐτὸ ἐστὶ τέλος τῆς φίλιας, οἷον εἰ ἀμφοτέροι κατὰ τὸ συμφέρον ἀλλήλοις φί- 30 λοι ἢ κατὰ τὸ ἡδὺ ἢ κατ' ἀρετὴν, εὐδῆλος ἢ ἔλλειψις ἢ παρὰ τοῦ ἑτέρου· εἰ μὴ ἢν πλείω ἀγαθὰ σύ μοι ποιῆς ἢ ἐγὼ σοί, ἐδ' ἀμφισβητῶ ἔτι μὴ ἔ δεῖν σε μᾶλλον ὑπ' ἐμῆ φιλεῖσθαι. ἐν τῇ δὲ φίλια μὴ διὰ ταῦτὸ φίλοι ἐσμέν, μᾶλλον αἱ διαφοραὶ· ἀδῆλος γὰρ ἢ ἔλλειψις παρ' ἑκατέρου. 35 οἷον εἰ ὁ μὲν δι' ἡδονὴν φίλος ἐστὶν ὁ δὲ διὰ τὸ συμφέρον, ἐνταῦθα ἢ ἀμφισβήτησις· οὔτε γὰρ ὁ τῶ συμφέροντι ὑπερέχων ἀξίαν οἶεται τὴν ἡδονὴν ἀντικαταλλάττεσθαι τοῦ συμφέροντος, ἔτε ὁ τῇ ἡδονῇ ὑπερέχων ἀξίαν τῆς ἡδονῆς ἐν

τῶ συμφέροντι χάριν ἀπολαμβάνειν, διὸ μᾶλλον αἱ διαφοραὶ ἐν ταῖς τοιαύταις φιλαίαις γίνονται. οἱ δ' ἐν ἀνισότητι φίλοι ὄντες, οἱ μὲν ὑπερέχοντες πλούτω ἢ ἄλλω τινὶ τοιούτῳ οὐκ οἶονται δεῖν αὐτοὶ φιλεῖν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἐνδεστέρων οἶονται δεῖν αὐτοὶ φιλεῖσθαι. ἔστι δὲ βέλτιον τὸ φιλεῖν ἢ τὸ φιλεῖσθαι· τὸ μὲν γὰρ φιλεῖν ἐνεργεία τις ἡδονῆς καὶ ἀγαθόν, ἀπὸ δὲ τῆ φιλεῖσθαι οὐδεμία τῶ φιλεμῆν ἐνεργεία γίνεται. ἔτι δὲ βέλτιον τὸ γνωρίζειν ἢ τὸ γνωρίζεσθαι· τὸ μὲν γὰρ γνωρίζεσθαι καὶ τὸ φιλεῖσθαι καὶ τοῖς ἀψύχοις ὑπάρχει, τὸ δὲ γνωρίζειν καὶ τὸ φιλεῖν τοῖς ἐμψύχοις. ἔτι τὸ εὐποητικὸν εἶναι βέλτιον ἢ τὸ μὴ· ὁ μὲν οὖν φιλῶν εὐποητικὸς ἢ φιλεῖ, ὁ δὲ φιλούμενος, ἢ φιλεῖται, οὐ. ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι διὰ φιλοτιμίαν φιλεῖσθαι μᾶλλον βούλονται ἢ φιλεῖν, διὰ τὸ ἐν τῶ φιλεῖσθαι ὑπεροχὴν τινα εἶναι· αἰεὶ γὰρ ὁ φιλούμενος ὑπερέχει ἡδονῇ ἢ εὐπορίᾳ ἢ ἀρετῇ, ὁ δὲ φιλότιμος τῆς ὑπεροχῆς ὀρέγεται. καὶ ἐκ οἶονται δεῖν αὐτοὶ φιλεῖν οἱ ἐν ὑπεροχῇ ὄντες· ἀντιδίδοναι γὰρ ἐν οἷς ὑπερέχουσι τοῖς φιλοῦσιν αὐτούς. ἔτι δὲ καὶ ἡττους αὐτῶν εἰσίν· διὸ ἐκ οἶονται δεῖν φιλεῖν ἀλλὰ φιλεῖσθαι. ὁ δ' ἐνδεὴς χρημάτων ἢ ἡδονῶν ἢ ἀρετῆς θαυμάζει τὸν ὑπερέχοντα τούτοις, καὶ φιλεῖ διὰ τὸ τῶν ἢ τυγχάνειν ἢ οἶσθαι τεύξεσθαι. εἰσὶ δὲ καὶ τοιαῦται φίλαι ἐξ ὁμοιοπαθείας, ἐκ τῆ τὰγαθὰ βύλεσθαι τινὶ εἶναι οὐκ ἔστι δὲ ἢ ἐπὶ τούτων γινομένη φίλια πάντα ταῦτα ἔχουσα· πολλάκις γὰρ ἄλλω μὲν εἶναι βυλόμεθα τὰγαθὰ, 40 συζῆναι μὲντοι μετ' ἄλλω. ἀλλὰ ταῦτα πότερον φίλιας δεῖ εἰπεῖν ἢ τῆς τελείας φίλιας τῆς κατ' ἀρετὴν πάθη; ἐν ἐκείνῃ γὰρ τῇ φίλια πάντα ταῦτα ἐνυκάρχει· καὶ γὰρ συζῆναι μετ' ἕδου ἄλλω ἂν θέλομεν (καὶ γὰρ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ συμφέρον καὶ ἢ ἀρετὴ τῶ σπουδαίῳ ὑπάρχει) καὶ τὰγαθὰ τούτῳ μάλιστα βυλόμεθ' ἂν, καὶ τὸ ζῆναι καὶ τὸ εὖ ζῆναι οὐκ ἄλλω τινὶ ἢ τῆτω. πότερον δ' ἐξιν αὐτῶ καὶ πρὸς αὐτὸν φίλια, ἢ οὐ, νῦν μὲν ἀφείσθω, ὕστερον δ' ἐρῶμεν. πάντα δὲ βυλόμεθα ἡμῖν αὐτοῖς· καὶ γὰρ συζῆναι μεθ' ἡμῶν αὐτῶν βυλόμεθα (ἴσως δὲ τῆτο καὶ ἀναγκαῖον) καὶ τὸ εὖ ζῆναι καὶ τὸ ζῆναι καὶ τὸ βύλεσθαι τὰγαθόν, οὐκ ἄλλω τινὶ. ἔτι ὁμοιοπαθεῖς ἡμῖν αὐτοῖς μάλιστα ἐσμέν· ἂν γὰρ προσπατήσωμεν ἢ ἄλλω τινὶ περιπέσωμεν τῶν τοιούτων, εὐθὺς λυπέμεθα. διὸ δόξειεν ἂν ἔτως εἶναι αὐτῶ πρὸς

13. γίνονται ἢν αἱ ἐν τοῖς ἀνομοίοις φιλαίαι *M*². || 14. καὶ ὁ *K*². || 15. πέδον ἢ. ὡς *M*². || 17. εἰσι *K*². || 18. αὐτὸ *M*². || 20. ἂν om codices. || πλείων *M*². || 21. ἂν *M*². || 24. αἱ ἐν om *M*². || 25. γισμένη *M*². || 27. ὅταν μὲν γὰρ om *K*². || τοῖ *K*². || 29. ὧν om *K*². || 32. με *M*². || ἢ om *K*². || 33. σέ *M*². || ἐκ *M*². || 34. φίλοι] φίλοις *K*². || 36. εἰ om *M*².

1. αἱ om *K*². || 2. ταῖς om *M*². || 4. τινὶ om *M*². || 7. τις] τῆς *M*². || 8. δὲ om *M*². || 10. τὸ alterum om *K*². || 23. τὰγαθόν *M*². || 26. ἄλλων *M*². || 28. ταῦτα πάντα *M*². || καὶ om *M*². || 32. αὐτὸ *M*². || καὶ] φίλια καὶ *K*²*M*². || 34. πάντες *M*². || γὰρ τὸ συζῆναι *M*². || 35. τῆτο om *M*². || 37. ὅτι *M*².

αὐτὸν φιλία. τὰ δὲ τοιαῦτα, οἷον τὴν ὁμοιοπαθειαν καὶ τὸ εὖ ζῆν καὶ τᾶλλα, ἤτοι εἰς τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτὸς φιλιαν ἀναφέροντες λέγομεν ἢ εἰς τὴν τελείαν, ἐν ἀμφοτέροις δὲ πάντα ταῦτα ὑπάρχει· καὶ γὰρ τὸ συζῆν καὶ τὸ εἶναι βύλεσθαι καὶ τὸ εὖ εἶναι καὶ τᾶλλα πάντα ἐν ταύταις ἐστίν. ἐτι δ' ἴσως ἂν δόξειεν, ἐν οἷς ἐστὶ δίκαιον, ἐν τέτοις καὶ φιλιαν εἶναι· διὸ καὶ ὅσα περ δικαίων εἶδη, τοσαῦτα καὶ φιλιῶν. τὸ δὲ δίκαιόν ἐστι καὶ ξένω πρὸς πολίτην καὶ δῶλω πρὸς δεσπότην καὶ πολίτη πρὸς πολίτην καὶ υἱῷ πρὸς πατέρα καὶ γυναικὶ πρὸς ἄνδρα, καὶ ὅσαι ἀπλῶς ἄλλαι κοινωνίαι καὶ φιλίαι ἐνεῖσιν ἐν ἐκάστοις τάτων. βεβαιωτάτη δ' ἂν δόξειεν εἶναι τῶν φιλιῶν ἡ ξενική· ἔ γάρ ἐξιν ὑδὲν αὐτοῖς τέλος κοινὸν ὑπὲρ ἢ ἀμφοισθητῶσιν, οἷον ἐν τοῖς πολιταῖς· διαμφοισθητῶντες γὰρ πρὸς ἀλλήλους κατὰ τὴν ὑπεροχὴν ἢ μένσιν φίλοι ὄντες. ἐχομενον δ' ἂν εἴη νῦν τοῦτ' εἰπεῖν, πότερον ἐστὶ πρὸς αὐτὸν φιλία ἢ οὐ. ἐπεὶ δ' ἔν ὁρῶμεν, ὥσπερ καὶ μικρὸν ἐπάνω ἐλέγομεν, ὅτι ἐκ μὲν τῶν καθ' ἕκαστα τὸ φιλεῖν γνωρίζεται, τὰ δὲ καθ' ἕκαστα αὐτοὶ αὐτοῖς ἂν μάλιστα βουλοίμεθα (καὶ γὰρ τάγαθὰ καὶ τὸ εἶναι καὶ τὸ εὖ εἶναι), ὁμοιοπαθέστατοι δ' αὐτοῖς ἡμῖν ἐσμέν, καὶ συζῆν γε μεθ' ἑαυτῶν μάλιστα βουλοίμεθα· ὥς' εἰ μὲν ἐκ τῶν καθ' ἕκαστα γνωρίζεται ἡ φιλία, τὰ δὲ καθ' ἕκαστα ἡμῖν αὐτοῖς ἂν βουλοίμεθα ὑπάρχειν, δῆλόν ἐξιν ὡς ἐστὶ πρὸς αὐτὸς φιλία, ὥσπερ καὶ τὴν ἀδικίαν ἐφάμεν πρὸς αὐτὸν εἶναι. ἐπειδὴ γὰρ ἕτερος μὲν ὁ ἀδικῶν ἕτερος δὲ ὁ ἀδικούμενος, ὁ αὐτὸς δ' εἰς ἐξιν ἕκαστος, διὰ τὸ τοῖστων ἐκ ἐδόκει εἶναι πρὸς αὐτὸν ἀδικία. ἐστὶ μέντοι, ὡς ἐφάμεν σκοπῶντες ἐπὶ τῶν τῆς ψυχῆς μερῶν, ἐπειδὴ ἐστὶ πλείω, ὅταν ταῦτα μὴ ὁμονοῶσι, τότε εἶναι πρὸς αὐτὸν τὴν ἀδικίαν. ὁμοίως ἔν τῆτω καὶ ἡ φιλία δόξειεν ἂν εἶναι πρὸς αὐτόν. ἐπειδὴ γὰρ ὁ φίλος ἐστίν, ὡς φημέν, ὅταν βουλώμεθα σφόδρα φίλον εἰπεῖν, μία φημέν ψυχὴ ἢ ἐμὴ καὶ ἡ τέτε· ἐπεὶ οὖν ἐστὶ τῆς ψυχῆς πλείω μέρη, τότε ἔσαι μία ψυχὴ, ὅταν συμφωνῶσι πρὸς ἀλλήλα ὁ τε λόγος καὶ τὰ πάθη· ἔτω γὰρ μία ἔσαι. ὥσε μιᾶς γνηομένης ἔσται πρὸς αὐτὸν φιλία. αὕτη δ' ἔσται ἢ πρὸς αὐτὸν φιλία ἐν τῷ σκουδαίω· τούτω γὰρ μόνω τὰ τῆς ψυχῆς εὖ ἔχουσι μέρη πρὸς ἀλλήλα τῷ μὴ διαφέρεσθαι, ἐπεὶ ὁ γε φαῦλος ὑδέποτ' ἐξιν αὐτὸς αὐτῷ φίλος· μάχεται γὰρ ἀεὶ ἑαυτῷ. ὁ γοῦν ἀκρατῆς ὅταν πράξῃ τι τῶν

καθ' ἡδονήν, μετ' ἢ πολὺ μεταμαλεῖται καὶ κακίζει αὐτὸς αὐτόν. ὁμοίως ἐπὶ τῶν ἄλλων κακίων ὁ φαῦλος ἔχει· διατελεῖ γὰρ αὐτὸς αὐτῷ μαχόμενος καὶ ἐναντιούμενος. ἐστὶ δὲ φιλία καὶ ἐν ἰσότητι, οἷον ἢ μὲν τῶν ἑταίρων ἐν ἰσότητι ἀριθμῷ καὶ δυνάμει ἀγαθῷ. οὐδέτερος γὰρ αὐτῶν ἐξιν ἄξιος θατέρου πλέον ἔχειν οὔτε κατ' ἀριθμὸν ἀγαθῶν ἔτε κατὰ δυνάμιν ἔτε κατὰ μέγεθος, ἀλλὰ τὸ ἴσον· ἴσοι γὰρ τινες ἐθέλουσιν εἶναι οἱ ἑταῖροι. ἐν ἀνισότητι δὲ ἢ πατὴρ πρὸς υἱὸν καὶ ἀρχομένω πρὸς ἀρχοντα, καὶ κρείττονος καὶ χείρονος, καὶ γυναικὸς καὶ ἀνδρός, καὶ ἀπλῶς ἐν οἷς ἐστὶν ὁ τὴν τοῦ χείρονος καὶ κρείττονος τάξω ἔχων ἐν τῇ φιλίᾳ. αὕτη γὰρ ἐξιν ἢ ἐν ἀνισότητι φιλία κατὰ λόγον. ὑδέποτε γὰρ ἐπ' ἀγαθῷ δόσει ὑδεὶς ἂν ἴσον δόσῃ τῷ βελτίονι καὶ τῷ χείρονι, ἀλλὰ μείζον τῷ καθ' ὑπεροχὴν ὄντι ἀεὶ· τοῦτο δ' ἴσον ἐστὶ τῷ λόγῳ· ἴσον γὰρ πῶς ἐστὶν ὁ ἕλαττον ἔχων ἀγαθὸν χείρων ἂν τῷ μείζον ἔχοντι κρείττονι ὄντι.

Τῶν δὲ φιλιῶν ἀπασῶν τῶν εἰρημένων τέτων μάλιστα αὐτῶν πῶς ἐγγίγνεται τὸ φιλεῖν ἐν τῇ συγγενικῇ, καὶ ταῦτα ἐν τῇ πατρὶ πρὸς υἱόν. καὶ διὰ τί ποτε ὁ πατὴρ τὸν υἱὸν μᾶλλον φιλεῖ ἢ ὁ υἱὸς τὸν πατέρα; πότερον ἔν, ὡς ἔνιοι λέγοντες ὀρθῶς πρὸς γε τὸς πολλὰς, ὅτι ὁ μὲν πατὴρ εὐεργέτηκέ πῶς τὸν υἱόν, ὁ δ' υἱὸς χάριν ὀφείλει τῆς εὐεργεσίας; αὕτη μὲν ἔν ἢ αἰτία ἐν τῇ κατὰ τὸ συμφέρον φιλίᾳ δόξειεν ἂν ὑπάρχειν. ὥσπερ δὲ καὶ κατὰ τὰς ἐπισήμας ὁρῶμεν ἔχων, ἔτω πῶς ἔχει καὶ ἐνταῦθα. λόγῳ δ' οἷόν ἐξιν. ἐστὶ μὲν ἔν τὸ αὐτὸ τέλος τε καὶ ἐνέργεια, καὶ ἐκ ἄλλο τι παρὰ τὴν ἐνέργειαν τέλος, οἷον τῷ αὐλητῇ ἢ αὕτη ἐνέργεια καὶ τέλος· τὸ γὰρ αὐλεῖν καὶ τέλος αὐτῷ ἐστὶ καὶ ἐνέργεια· ἀλλ' οὐ τῇ οἰκοδομικῇ· καὶ γὰρ ἕτερον τέλος παρὰ τὴν ἐνέργειαν. ἐξιν ἔν ἢ φιλία ἐνέργειά τις, οὐδὲν δ' ἐξιν ἄλλο τέλος παρὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ φιλεῖν, ἀλλὰ τῆτο αὐτό. ὁ μὲν ἔν πατὴρ ἐνεργεῖ πῶς ἀεὶ μᾶλλον παρὰ τὸ αὐτῷ τι εἶναι ποῆμα τὸν υἱόν. τῆτο δ' ὁρῶμεν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὄν· πάντες γὰρ πρὸς ὃ ἂν αὐτοὶ ποιήσωσι, πρὸς τοῦτό πῶς καὶ εὐνοοὶ εἰσιν. ὁ οὖν πατὴρ εὐνοεῖ πῶς πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ ὄντα ποῆμα, τῇ μνήμῃ καὶ τῇ ἐλπίδι ἀγόμενος· διὸ μᾶλλον φιλεῖ ὁ πατὴρ τὸν υἱὸν ἢ ὁ υἱὸς τὸν πατέρα. δεῖ δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων φιλιῶν τῶν λεγομένων καὶ δοκισῶν ἐπισκέψασθαι εἰ εἰσὶ

4. δι] γὰρ K², om pr. || γὰρ] γὰρ καὶ M². || ζῆν M². || 5. καὶ τὸ εὖ — ὃ 8. εἶναι om M² cum Barocciano et Palatino. || 7. περι K². || 8. φίλων K². || 21. τε codices. || 24. ἐστὶ om K². || 28. φημέν K². || 36. γνηομένης K².

9. πρὸς ἀρχοντα] καὶ ἀρχοντος K². || 13. ἴσον ἂν K². || 15. ὃ] ὅτε K², ὁ τὸ M². || 22. εὐεργέτηκέ M². || 24. ἐν] καὶ ἐν M². || 25. ὑπάρχων] εἶναι K². || 27. ἔν] an ὦν? || τε om M². || 34. περι M². || ποῆμα εἶναι M². || 40. ἐπισκέψασθαι M².

φιλία, οἷον ἡ εὐνοια φιλία δοκεῖ. ἀπλῶς μὲν οὖν ἐκ ἂν δόξειεν ἡ εὐνοια εἶναι φιλία· πολλοῖς γὰρ πολλακίς ἢ ἀπὸ τῷ ἰδεῖν ἢ ἀπὸ τῷ ἀκῆσαι τι ὑπὲρ τινος ἀγαθὸν εὐνοιο γινόμεθα· ἄρ' ἔν ἤδη καὶ φίλοι, ἢ ὄ; ἔ; γὰρ εἰ τις ἦν Δαρείω εὐνοιο ἐν Πέρσαιοις ὄντι, ὡσπερ ἴσως ἦν, εὐθέως καὶ φιλία ἦν αὐτῷ πρὸς Δαρεῖον. ἀλλ' ἀρχὴ μὲν ἂν ποτε ἡ εὐνοια φιλίας δόξειεν εἶναι, γένοιτο δ' ἂν ἡ εὐνοια φιλία, εἰ προσλάβοι βούλησιν τοῦ τὰγαθὰ δυνατὸς ὧν πρᾶξαι πράττειν ἐκεῖνος ἔνεκεν ὧ ἐξιν εὐνοιο. ἔστι δ' ἡ εὐνοια τοῦ ἤθους καὶ πρὸς τὸ ἤθος· οὐδεὶς γὰρ λέγεται εὐνοιο οἷω ἢ ἄλλω τινὶ τῶν ἀψύχων ἀγαθῶν ἢ ἡδέων, ἀλλ' ἂν τις ἦ τὸ ἤθος σπυδαῖος, πρὸς τῆτον ἡ εὐνοια. ἐκ ἔστι δὲ χωρὶς φιλίας ἡ εὐνοια, ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῷ· διὸ δοκεῖ φιλία εἶναι. ἢ δ' ὁμόνοια ἐστὶ μὲν σύνεγγυς τῇ φιλίᾳ, εἰάν τὴν ὁμόνοιοιαν λάβῃς τὴν κυρίως λεγομένην. εἰ γὰρ τις Ἐμπεδοκλεῖ ὁμοίως ὑπολαμβάνει καὶ δοκεῖ αὐτῷ τὰ σοιχεῖα εἶναι ἂ κἀκεῖνω, ἄρα γε ἔτος Ἐμπεδοκλεῖ ὁμονοεῖ ἢ οὐ; ἐπεὶ περ εἰ τι ἄλλο τοῖστον. πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν ἡ ὁμόνοια ἐν τοῖς νοητοῖς ἀλλ' ἐν τοῖς πρακτοῖς, καὶ ἐν τούτοις ἔχῃ ἢ νοοῦσι ταυτόν, ἀλλ' ἢ ἅμα τῷ ταυτόν νοεῖν προαίρεσιν ἔχουσι περὶ ἂ νοοσιν ἐπὶ ταυτά. εἰ γὰρ ἐνοοσιν ἀμφοτέροι ἀρχειν, ἀλλ' ὁ μὲν αὐτόν ὁ δ' αὐτόν, ἄρα γε ἤδη ὁμονοοσιν, ἢ οὐ; ἀλλ' εἰ κἀγὼ ἐμαυτὸν βέλομαι ἀρχειν κἀκεῖνος ἐμέ, ἔτως ἤδη ὁμονοοῦμεν. ἔστι δὲ ὁμονοεῖν ἐν τοῖς πρακτικοῖς μετὰ βουλήσεως ταυτῶ. περὶ ἀρχοντος ἄρα κατὰ τὰς αἰσιν ἐν πρακτικοῖς τοῦ αὐτῶ ἐξιν ἡ ὁμόνοια ἢ κυρίως λεγομένη.

13 Ἐπεὶ δ' ἐστίν, ὡς φαμέν, αὐτῷ πρὸς αὐτόν φιλία, πότερον ὁ σπυδαῖος ἔσαι φίλαυτος ἢ ὄ; ἔστι δὲ φίλαυτος ὁ αὐτῶ ἔνεκεν πάντα πράττων ἐν τοῖς κατὰ τὸ λυσιτελέσ. ὁ μὲν ἔν φαῦλος φίλαυτός ἐστιν· αὐτὸς αὐτῶ γὰρ ἔνεκεν πάντα πράττει· ἀλλ' οὐχ ὁ σπυδαῖος· διὰ τῆτον γὰρ ἐστὶ σπυδαῖος, ὅτι ἄλλω ἔνεκεν τῆτον πράττει· διὸ οὐκ ἔστι φίλαυτος. ἀλλ' ὁρμῶσι μὲν ἅπαντες ἐπὶ τὰγαθὰ, καὶ οἷονται αὐτοῖς δεῖν μάλισα ὑπάρχειν· τοῦτο δ' ἐστὶ μάλισα φανερόν ἐπὶ πλύτα καὶ ἀρχῆς. ὁ μὲν ἔν σπυδαῖος ἐκστήσεται τούτων ἄλλω, οὐχ ὡς οὐ προσῆκον αὐτῷ μάλισα, ἀλλ' ἂν ὁρᾷ ἄλλον δυνασόμενον μᾶλλον τούτοις αὐτοῦ χρῆσθαι. οἱ δ' ἄλλοι τῆτον ἔ ποιήσουσι δι' ἄγνοιοιαν (ἔ γὰρ

οἷονται κακῶς ἂν χρῆσασθαι τοῖς τοῖστοις ἀγαθοῖς) ἢ διὰ φιλοτιμίαν τοῦ ἀρχειν. ὁ δὲ σπυδαῖος οὐδέτερον τούτων πείσεται· διὸ ἔδὲ φίλαυτος κατὰ γε τὰ τοιαῦτα ἀγαθὰ, ἀλλ' εἰ ἄρα, κατὰ τὸ καλόν. τῆτον γὰρ μόνον ἄλλω ἐκ ἂν ἐκσταῖ, τὰ δὲ συμφέροντα καὶ ἡδέα ἐκστήσεται. τὴν μὲν οὖν κατὰ τὸ καλόν αἵρεσιν φίλαυτος ἔσται· τὴν δὲ κατὰ τὸ συμφέρον καὶ κατ' ἡδονὴν λεγομένην ἐκ ἔσαι ὁ σπυδαῖος, ἀλλὰ ὁ φαῦλος. πότερον δὲ ποτε ὁ σπυδαῖος φίλησει αὐτὸς ἑαυτὸν μάλισα ἢ οὐ; ἔστι μὲν οὖν αὐτὸς αὐτόν μάλισα ὡς φίλησει, ἔστι δ' ὡς ὄ. ἐπεὶ δὲ γὰρ φάμεν τὸν σπυδαῖον ἐκστήσεσθαι τῶν ἀγαθῶν τῶν κατὰ τὸ συμφέρον τῷ φίλῳ, τὸν φίλον μᾶλλον αὐτῶ φίλησει. ναί, ἀλλ' ἢ τῆτον ἐξιστάμενος τῷ φίλῳ αὐτῷ τὸ καλόν περιποιεῖται, ταυτὴ ἐξίσταται τῶν τοῖστον. ἔστι μὲν ἔν ὡς τὸν φίλον αὐτὸς αὐτῶ μᾶλλον φιλεῖ, ἔστι δὲ ὡς αὐτὸς αὐτόν μάλισα, κατὰ μὲν τὸ συμφέρον τὸν φίλον, κατὰ δὲ τὸ καλόν καὶ ἀγαθόν αὐτὸς αὐτόν μάλισα· αὐτῷ γὰρ ταυτὰ περιποιεῖται κάλλισα ὄντα. ἔστι μὲν οὖν καὶ φιλάγαθος οὐ φίλαυτος· μόνον γὰρ, εἴπερ φιλεῖ αὐτὸς ἑαυτόν, ὅτι ἀγαθός. ὁ δὲ φαῦλος φίλαυτος· ἔδὲν γὰρ ἔχει δι' ὁ φιλήσει αὐτὸς ἑαυτόν οἷον καλόν τι, ἀλλ' ἄνευ τῆτον αὐτὸς ἑαυτόν φιλήσει, ἢ αὐτός. διὸ καὶ ἔτος ἂν κυρίως λέγοιτο φίλαυτος.

Ἐχόμενον δ' ἂν εἴη εἰπεῖν ὑπὲρ αὐταρκείας καὶ τοῦ 15 αὐτάρκους, πότερον ὁ αὐτάρκης προσδεῖσεται φιλίας ἢ ὄ, ἀλλ' αὐτὸς ἑαυτῷ αὐτάρκης ἔσαι καὶ κατὰ τῆτον. λέγουσι γὰρ τοιαῦτα καὶ οἱ ποιηταί· "ὄταν δ' ὁ δαίμων εὔ διδῶ, τί δεῖ φίλων;" ὄθεν καὶ ἡ ἀπορία γίγνεται, πότερον ὁ πάντα τὰγαθὰ ἔχων καὶ ὧν αὐτάρκης προσδεῖσεται φίλου; ἢ τότε καὶ μάλισα; τίνα γὰρ εὔ ποιήσει, ἢ μετὰ τοῦ συμβιώσεται; οὐ γὰρ δὴ μόνος γε διάξει. εἰ τοῖστον τούτων δεῖσεται, ταυτὰ δὲ μὴ ἐνδέχεται ἄνευ φιλίας, προσδέοιτ' ἂν ὁ αὐτάρκης φιλίας. ἢ μὲν ἔν ἐν τοῖς λόγοις εἰωθυῖα ὁμοιότης λαμβάνεσθαι ἐκ τοῦ θεῦ ἔτ' ἐκεῖ ὁρθῶς ἔτ' ἂν ἐνταῦθα εἴη χρησῖμος· ἔ γὰρ εἰ ὁ θεός ἐστιν αὐτάρκης καὶ μηδενὸς δεῖται, διὰ τῆτον ἔδ' ἡμεῖς ἔδενὸς δεησόμεθα. ἔστι γὰρ καὶ τοῖστος τις λόγος ἐπὶ τῷ θεῷ λεγόμενος. ἐπεὶ γὰρ, φησὶ πάντα ἔχει τὰγαθὰ ὁ θεός καὶ ἔστιν αὐτάρκης, τί ποιήσει; ἔ γὰρ καθευδήσει. θεάσεται δὲ τι,

2. εἶναι ἡ εὐνοια *K*². || 11. ἢ *om K*². || 12. χωρὶς τῆς φιλίας *K*². || 19. πρακτικοῖς *K*². || ἐκ νοοῦσι *M*², ἐκ ἐποῦσι *K*². || 20. ἢ] εἰ *K*². || ἐνοοῖν *M*². || 25. κατὰ τὰς *M*². || 30. ἑαυτῷ *M*². || 31. ἔσαι *K*². || 35. δεῖν αὐτοῖς *M*².

3. πῆσεται *K*². || 4. εἰ] ἢ *M*². || τῆτον *K*². || 9. αὐτόν *M*². || 10. δε *M*². || δε *M*², *om pr K*². || 13. ἀλλὰ τῆτον *K*². || 14. ταυτῇ] καὶ ταυτῇ *K*². || 14 et 15. δε *M*². || 16. μὲν γὰρ τὸ *K*². || 17. αὐτῷ — 18. ὄντα *om K*². || 19. οὐ] ὁ *M*². || μόνος — 20. φίλαυτος *om M*². || 22. ἔτος *K*². || 24. εἰπεῖν *om K*². || 27. οἱ *om M*². || 29. φίλων *K*². || 37. τοῦ *om M*².

φησίν· τῆτο γὰρ κάλλιστον καὶ οἰκειότατον. τί ἔν θεάσεται; εἰ μὲν γὰρ ἄλλο τι θεάσεται, βέλτιον θεάσεται τι αὐτῷ. ἀλλὰ τῆτ' ἄτοπον, τὸ τῷ θεῷ ἄλλο τι εἶναι βέλτιον. αὐτὸς ἑαυτὸν ἄρα θεάσεται. ἀλλ' ἄτοπον· καὶ γὰρ ὁ ἀνθρώπος ὃς ἂν αὐτὸς ἑαυτὸν κατασκοπῆται, ὡς ἀναισθητῶ 5 ἐπιτιμῶμεν. ἄτοπος ἔν, φησίν, ὁ θεὸς ἕξαι αὐτὸς ἑαυτὸν θεώμενος. τί μὲν ἔν ὁ θεὸς θεάσεται, ἀφείσθαι· ὑπὲρ δὲ τῆς αὐταρκειᾶς οὐ τῆς τοῦ θεῷ τὴν ἐπίσκεψιν ποιούμεθα, ἀλλ' ἀνθρωπίνης, πότερον ὁ αὐτάρκης δεήσεται φιλίας ἢ οὐ; εἰ δὴ τις ἐπὶ τὸν φίλον ἐπιβλέψας ἴδοι τί ἐστι καὶ 10 ὁποῖός τις ὁ φίλος, τοιοῦτος οἷος ἕτερος εἶναι ἐγώ, ἂν γε καὶ σφόδρα φίλον ποιήσης, ὥσπερ τὸ λεγόμενον "ἄλλος ἕτος Ἡρακλῆς, ἄλλος φίλος ἐγώ." ἐπεὶ ἔν ἐστὶ καὶ χαλεπώτατον, ὥσπερ καὶ τῶν σοφῶν τινὲς εἰρήκασι, τὸ γινῶναι αὐτόν, καὶ ἠδίστον (τὸ γὰρ αὐτὸν εἰδέναι ἠδύ), αὐτοὶ 15 μὲν οὖν αὐτοὺς ἐξ αὐτῶν ἔ δυνάμεθα θεάσασθαι. ὅτι δ' αὐτοὶ αὐτὸς ἔ δυνάμεθα, δῆλον ἐξ ὧν ἄλλοις ἐπιτιμῶμεν, αὐτοὶ δὲ λαυθάνομεν ταῦτα ποιῶντες. τῆτο δὲ γίνεται δι' εὐνοίαν ἢ διὰ πάθος· πολλοῖς δὲ ἡμῶν ταῦτα ἐπισκοπεῖ πρὸς τὸ κρίνειν ὀρθῶς. ὥσπερ ἔν ὅταν θέλωμεν αὐτοὶ αὐτῶν 20 τὸ πρόσωπον ἰδεῖν, εἰς τὸ κάτοπτρον ἐμβλέψαντες εἶδομεν, ἁμοίως καὶ ὅταν αὐτοὶ αὐτὸς βεληθῶμεν γινῶναι, εἰς τὸν φίλον ἰδόντες γνωρίζομεν ἂν· ἕξι γὰρ, ὡς φαμέν, ὁ φίλος ἕτερος ἐγώ. εἰ ἔν ἠδύ μὲν τὸ αὐτὸν εἰδέναι, τῆτο δ' οὐκ ἕξι εἰδέναι ἄνευ ἄλλου φίλου, δέοιτ' ἂν ὁ αὐτάρκης 25 φιλίας πρὸς τὸ αὐτὸς αὐτὸν γνωρίζειν. ἕτι δὲ καὶ εἶπερ ἐστὶ καλόν, ὥσπερ ἐστὶ, τὸ εὖ ποιεῖν ἔχοντα τὰ παρὰ τῆς τύχης ἀγαθὰ, τίνα εὖ ποιήσεις; μετὰ τίνος δὲ συμβιωσεται; ἔ γὰρ δὴ μόνος γε διάζει· τὸ γὰρ συμβίῃν ἠδύ καὶ ἀναγκαῖον. εἰ τοίνυν ταῦτα καλὰ καὶ ἠδέα καὶ ἀναγκαῖα, 30

ταῦτα δὲ μὴ ἐνδέχεται εἶναι ἄνευ φιλίας, προσδέοιτ' ἂν ὁ αὐτάρκης φιλίας.

Πότερον δὲ πολλὰς κητέον φίλους ἢ ὀλίγους; οὔτε δὴ 16 πολλὰς ὡς ἀπλῶς εἶπεῖν ἕτ' ὀλίγους δεῖ αἰεὶ. πολλῶν μὲν γὰρ ὄντων ἔργον ἐφ' ἕκαστον μερίσαι τὸ φιλεῖν. ἐφ' ἀπάντων γὰρ καὶ τῶν ἄλλων ἐξαδυνατεῖ ἡμῶν ἢ φύσις ἀσθενῆς ἕσα πρὸς τὸ ἐπὶ πολὺ ἀφικνεῖσθαι· ἕτε γὰρ τῇ ὄψει ἐπὶ πολὺ ὀρώμεν, ἀλλ' ἐὰν πλεόν ἀποσῆσης τῷ συμμέτρῳ, ἐλλείπει διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς φύσεως, ἕτ' ἐπ' ἀκοῆς, ἕτ' ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως ἀπάντων. ἐλλείπων ἔν τῷ φιλεῖν δι' ἀδυναμίαν καὶ ἐγκλήματ' ἂν τις ἕχοι δικαίως, καὶ ἕτε ἂν εἶη φίλος, μὴ φιλῶν γε ἀλλ' ἢ τῷ γε λόγῳ· ἢ δὲ φιλία ἔ τῆτο βύλεται. ἕτι ἂν ὥσι πολλοί, ἕτε ἕξι παύσασθαι λυπέμενον· πολλῶν γὰρ ὄντων εἰκὸς αἰεὶ περὶ ἕνα γέ τίνα συμβαίνειν τι ἀτύχημα, ὡν γινομένων ἀναγκαῖον λυπεῖσθαι. ἕτ' αὖ πάλιν ὀλίγους, ἕνα ἢ δύο, ἀλλὰ συμμέτρους-τῷ καιρῷ καὶ τῇ αὐτῷ ὀρμῇ πρὸς τὸ φιλεῖν.

Μετὰ δὲ ταῦτα σκεπτέον ἂν εἶη πῶς δεῖ φίλῳ χρῆσθαι. 17 ἕστι δ' οὐκ ἐν ἀπάσῃ φιλίᾳ ἢ σκέψις, ἀλλ' ἐκ ἧ μάλιστα ἐγκαλοῦσιν ἀλλήλοισι οἱ φίλοι. ἕτε ἐγκαλοῦσι δὲ ἐν ταῖς ἄλλαις ὁμοίως, οἷον ἐν τῇ πατρὸς πρὸς υἱὸν οὐκ ἕστιν ἐγκλημα τοῖστον οἷον ἀξίῃσιν ἐν ἐνίαις, ὥσπερ ἐγὼ σοί, ἕτω καὶ σὺ ἐμοί· εἰ δὲ μὴ, ἐνταῦθα τὸ σφοδρὸν ἐγκλημα. ἐν δὲ ἀνίστοις φίλοις ἕτε ἕστι τὸ ἴσον. ἕστι δὲ ἢ πατρὸς πρὸς υἱὸν φιλία ἐν ἀνίσῳ, ὁμοίως ἢ γυναικὸς πρὸς ἄνδρα ἢ οἰκέτης πρὸς δεσπότην, καὶ ὄλως δὲ χείρονος καὶ βελτίονος· οὐχ' ἕξουσι δὲ τὰ τοιαῦτα ἐγκλήματα. ἀλλ' ἐν τοῖς ἴσοις φίλοις καὶ ἐν τῇ αὐτῇ φιλίᾳ τὸ τοιοῦτον ἐγκλημα, ὥσπερ σκεπτέον ἂν εἶη τὸ πῶς δεῖ χρῆσθαι φίλῳ ἐν τῇ ἐν ἴσοις φιλίᾳ.

8. σκέψιν *M*². || 15. ἠδίστ' ἂν *K*²*M*². || 18. λαυθάνομεν *K*². || 21. ἴδομεν *K*². || 23. ὡς; ὡς ἂν *K*². || 27. τὰ om *K*². || 28. τίος βιώσεται *M*². || 29. διεξάγει *M*².

6. καὶ om *M*². || 8. ἂν *M*². || 10. ἀπάντων] ἐπὶ πάντων *M*². || τὸ *M*². || 18. ταῦτα εἶη σκεπτέον πῶς *K*². || χρῆσασθαι *M*². || 20. ἀλλήλοισι om *M*². || 21. πατρὸς om *M*². || 30. ἴσοις φίλοις φιλία *K*².

ΗΘΙΚΩΝ ΕΥΔΗΜΙΩΝ Α.

Ὁ μὲν ἐν Δῆλῳ παρὰ τῷ θεῷ τὴν αὐτῆ γνώμην ἀποφνηάμενος συνέγραψεν ἐπὶ τὸ προτύλαιον τῷ Δητῷ, διελών οὐχ ὑπάρχοντα πάντα τῷ αὐτῷ, τό τε ἀγαθὸν καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ ἡδύ, ποιήσας

κάλλιστον τὸ δικαιοτάτον, λῆϊστον δ' ὑγιαίνειν·

πάντων δ' ἡδίστον, οὐ τις ἐρα, τὸ τυχεῖν.

ἡμεῖς δ' αὐτῷ μὴ συγχωρῶμεν· ἡ γὰρ εὐδαιμονία κάλλιστον καὶ ἄριστον πάντων οὐσα ἡδιστὸν ἐστίν. πολλῶν δ' ὄντων θεωρημάτων ἂν περὶ ἑκάστου πρᾶγμα καὶ περὶ ἐκάστη φύσιν ἀπορίαν ἔχει καὶ δίδται σπέφως, τὰ μὲν αὐτῶν συντείνει πρὸς τὸ γινῶναι μόνον, τὰ δὲ καὶ περὶ τὰς κτήσεις καὶ περὶ τὰς πράξεις τοῦ πράγματος. ὅσα μὲν οὖν ἔχει φιλοσοφίαν μόνον θεωρητικὴν, λεκτέον κατὰ τὸν ἐπιβάλλοντα καιρὸν, ὅ τι περ οἰκείον ἦν τῇ μεθόδῳ. πρῶτον δὲ σκεπτέον ἐν τίμῃ τὸ εὖ ζῆν καὶ πῶς κτητόν, πότερον φύσει γίνονται πάντες εὐδαιμόνες οἱ τυγχάνοντες ταύτης τῆς προσηγορίας, ὡσπερ μεγάλοι καὶ μικροὶ καὶ τὴν χροιάν διαφέροντες, ἢ διὰ μαθήσεως, ὡς οὐσης ἐπιστήμης τινὸς τῆς εὐδαιμονίας, ἢ διὰ τινος ἀσκήσεως· πολλὰ γὰρ ἔτε κατὰ φύσιν ἔτε μαθῆσιν ἀλλ' ἐπίσθεισιν ὑπάρχει τοῖς ἀνθρώποις, φαῦλα μὲν τοῖς φαύλως ἐπίσθεισι, χρησὰ δὲ τοῖς χρησῶσι. ἢ τῶν μὲν κατ' ἰδένα τῶν τρόπων, θεῶν δὲ βᾶτερον, ἦτοι καθάπερ οἱ νυμφόληπτοι καὶ θεόληπτοι τῶν ἀνθρώπων, ἐπιπνοία δαιμονίε τινὸς ὡσπερ ἐνθυσιάζοντες, ἢ διὰ τύχην· πολλοὶ γὰρ ταυτόν φασιν εἶναι τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὴν εὐτυχείαν. ὅτι μὲν ἔν ἡ παρουσία διὰ τῶν ἀπάντων ἢ τινῶν ἢ τινὸς ὑπάρχει τοῖς ἀνθρώποις, οὐκ ἄδηλον· ἀπασαι γὰρ αἱ γενέσεις σχεδὸν πίπτουσιν εἰς ταύτας τὰς ἀρχάς· καὶ γὰρ ἀπὸ τῆς διανοίας ἀπάσας πρὸς τὰς ἀπ' ἐπιστήμης ἂν τις συναγάγοι πράξεις. τὸ δ' εὐδαιμονεῖν καὶ τὸ ζῆν μακαρίως καὶ καλῶς εἴη ἂν ἐν τρισὶ μάλιστα, τοῖς εἶναι δοκοῦσιν αἰρετωτάτοις· οἱ μὲν γὰρ τὴν φρόνησιν μέγιστον εἶναι φασιν ἀγαθόν, οἱ δὲ τὴν ἀρετὴν, οἱ δὲ τὴν ἡδονήν. καὶ πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν ἔνιοι περὶ τοῦ μεγέθους αὐτῶν

διαμφισβητοῖσι, συμβάλλεσθαι φάσκοντες βᾶτερον βᾶτερον μᾶλλον εἰς αὐτήν, οἱ μὲν ὡς οὐσαν μείζον ἀγαθὸν τὴν φρόνησιν τῆς ἀρετῆς, αἱ δὲ ταύτης τὴν ἀρετὴν, οἱ δ' ἀμφοτέρων τῶν τὴν ἡδονήν· καὶ τοῖς μὲν ἐκ πάντων δοκεῖ 5 τῶν, τοῖς δ' ἐκ δυοῖν, τοῖς δ' ἐν ἐνί τινι τῶν εἶναι τὸ ζῆν εὐδαιμόνως. περὶ δὲ τῶν ἐπιστήσαντας, ἀπαντα τὸν 2 θινάμενον ζῆν κατὰ τὴν αὐτῆ προαίρεσιν θέσθαι τινὰ σκοπὸν τῷ καλῶς ζῆν, ἦτοι τιμὴν ἢ δόξαν ἢ πλῆτον ἢ παιδείαν, πρὸς ἃν ἀποβλέπων ποιήσεται πάσας τὰς πράξεις, ὡς τό γε μὴ συντετάχθαι τὸν βίον πρὸς τι τέλος ἀφροσύνης πολλῆς σημειῶν ἐστίν. μάλιστα δὲ δι' αὐτῶν αὐτῷ διορίσασθαι μήτε προπετιῶς μήτε βραδύμως, ἐν τίμῃ τῶν ἡμετέρων τὸ ζῆν εὖ, καὶ τίμῃν ἄνευ τοῖς ἀνθρώποις οὐκ ἐνδέχεται τῷ ὑπάρχειν. οὐ γὰρ ταυτόν, ὡν τ' ἄνευ 15 ἔχ' αἰὸν τε ὑγιαίνειν καὶ τὸ ὑγιαίνειν. ὁμοίως δ' ἔχει τῆτο καὶ ἐφ' ἑτέρων πολλῶν, ὡστ' ἐδὲ τὸ ζῆν καλῶς καὶ ὡν ἄνευ ἢ δυνατὸν ζῆν καλῶς. ἐστὶ δὲ τῶν τοιούτων τὰ μὲν ἐκ ἰδία τῆς ὑγείας ἐδὲ τῆς ζωῆς ἀλλὰ κοινὰ πάντων ὡς εἰπεῖν, καὶ τῶν ἔξεων καὶ τῶν πράξεων, οἷον ἄνευ τῆ ἀναπνεῖν ἢ ἐργηγορέναι ἢ κινήσεως μετέχευεν ἔθελ ἂν ὑπάρξεον ἡμῖν ἔτ' ἀγαθὸν ἔτε κακόν, τὰ δ' ἰδία μᾶλλον περὶ ἐκάστη φύσιν, ἂν δὲ μὴ λανθάνειν· οὐ γὰρ ὁμοίως οἰκεῖον πρὸς εὐεξίαν τοῖς εἰρημένοις κρεωφαγία καὶ τῶν περιπέτων αἱ μετὰ δεῖκνον. ἐστὶ γὰρ ταῦτ' αἰτία τῆς ἀμφισβητήσεως περὶ τῆ εὐδαιμονεῖν, τί ἐστὶ καὶ γίνεταί διὰ τίνων· ὡν ἄνευ γὰρ ἔχ' οἶον τε εὐδαιμονεῖν, ἔνιοι μέρη τῆς εὐδαιμονίας εἶναι νομίζουσιν.

Πάσας μὲν οὖν τὰς δόξας ἐπισκοπεῖν, ὅσας ἔχουσιν 3 τινες περὶ αὐτῆς, περιεργον. πολλὰ γὰρ φαίνεται καὶ τοῖς παιδαρίοις καὶ τοῖς κάμυνσι καὶ παραφρονῶσι, περὶ ὧν ἂν ἔθεις νῦν ἔχων διαπορήσειεν· δέονται γὰρ ἢ λόγων, ἀλλ' οἱ μὲν ἡλικίας ἐν ἣ μεταβάλλουσιν, οἱ δὲ κολάσεως ἰατρικῆς ἢ πολιτικῆς· κολάσις γὰρ ἢ φαρμακεία τῶν πληγῶν ἐκ ἐλάττων ἐστίν. ὁμοίως δὲ ταύταις ἐδὲ τὰς τῶν πολλῶν·

Codices *M⁶P⁶* et ab initio *Z*.

6. δ' om *M⁶P⁶*. || ἔραται *ZM⁶*, ἔραται *P⁶*, omisso omnes τὰ. || 21. φαύλως *ZM⁶*. || χρησῶσι] χρησαῖς *ZM⁶*. || 22. ἰδένα τρέπον *M⁶*. || 24. δαιμονία *ZM⁶*. || διὰ τὴν τύχην *P⁶*. || 29. ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης *Z*. || 30. συναγάγοι *P⁶*.

15. καὶ τὸ ὑγιαίνειν om *Z*. || 16. ἐδὲ] καὶ *Z*. || 19. καὶ post εἰπεῖν om *M⁶*. || 21. ἐκάστῳ *ZM⁶*. || 23. περὶ πάντων *P⁶*.

εἰκῆ γὰρ λέγουσι σχεδὸν περὶ ἀπάντων, καὶ μάλιστα περὶ ἐπισκεπτέον μόνας· ἄτοπον γὰρ προσφέρειν λόγον τοῖς λόγοις μὴδὲν δεομένοις ἀλλὰ πάθους. ἐπεὶ δ' εἰσὶν ἀπορίαι περὶ ἐκάστην πραγματείαν οἰκείαι, δῆλον ὅτι καὶ περὶ βίῃ τῆς κρατίως καὶ ζωῆς τῆς ἀρίστης εἰσὶν. ταύτας ἔν καλῶς ἔχει τὰς δόξας ἐξετάζειν· οἱ γὰρ τῶν ἀμφισβητούτων ἐλεγκοὶ τῶν ἐναντιομένων αὐτοῖς λόγων ἀποδείξεις εἰσὶν. ἔτι δὲ πρὸ ἔργου τὸ τὰ τοιαῦτα μὴ λαμβάνειν μάλιστα πρὸς αὐτὸ δὲ συντείνειν πᾶσαν σκέψιν, ἐκ τίνων ἐνδέχεται μετασχεῖν τῆ εὐ καὶ καλῶς ζῆν, εἴ τῳ μακαρίως ἐπιφθονώτερον εἰπεῖν, καὶ πρὸς τὴν ἐλπίδα τὴν περὶ ἕκαστα γενομένην ἂν τῶν ἐπιεικῶν. εἰ μὲν γὰρ ἐν τοῖς διὰ τύχην γενομένοις ἢ τοῖς διὰ φύσιν τὸ καλῶς ζῆν ἐστίν, ἀνέλπιστον ἂν εἴη πολλοῖς· ἢ γὰρ ἐς δι' ἐπιμελείας ἢ κτήσις ὑδὲ ἐπ' αὐτοῖς ὑδὲ τῆς αὐτῶν πραγματείας. εἰ δ' ἐν τῷ αὐτὸν ποιῶν τινα εἶναι καὶ τὰς κατ' αὐτὸν πράξεις, κοινότερον ἂν εἴη τὸ ἀγαθὸν καὶ θεϊότερον, κοινότερον μὲν τῷ πλείοσιν ἐνδέχασθαι μετασχεῖν, θεϊότερον δὲ τῷ κείσθαι τὴν εὐδαιμονίαν τοῖς αὐτὸς παρασκευάζουσι ποιάς τινας καὶ τὰς πράξεις.

4 Ἔσται δὲ φανερά τὰ πλείεστα τῶν ἀμφισβητούμενων καὶ διαπορευμένων, ἂν καλῶς ὀρισθῆ τί χρὴ νομίζειν εἶναι τὴν εὐδαιμονίαν, πότερον ἐν τῷ ποιῶν τινα μόνον εἶναι τὴν ψυχὴν, καθάπερ τινὲς ᾤθησαν τῶν σοφῶν καὶ πρεσβυτέρων, ἢ δὲ μὲν καὶ ποιῶν τινα ὑπάρχειν αὐτόν, μᾶλλον δὲ δὲ τὰς πράξεις εἶναι ποιάς τινας. διηρημένων δὲ τῶν βίων καὶ τῶν μὲν ἀμφισβητούμενων τῆς τοιαύτης εὐμερίας, ἀλλ' ὡς τῶν ἀναγκαίων χάριν σπουδαζομένων, οἷον τῶν περὶ τὰς τέχνας τὰς φορτικὰς καὶ τῶν περὶ χρηματισμῶν καὶ τὰς βαναύσους (λέγω δὲ φορτικὰς μὲν τὰς πρὸς δόξαν πραγματευομένας μόνον, βαναύσους δὲ τὰς ἐδραίας καὶ μισθαρνικάς, χρηματιστικάς δὲ τὰς πρὸς ἀγοράς καὶ πράξεις καπηλικὰς), τῶν δ' εἰς ἀγωγὴν εὐδαιμονικὴν ταυτομένων τριῶν ὄντων, τῶν καὶ πρότερον ῥηθέντων ἀγαθῶν ὡς μεγίστων τοῖς ἀνθρώποις, ἀρετῆς καὶ φρονήσεως καὶ ἡδονῆς, τρεῖς ὁρῶμεν καὶ βίους ὄντας, οὓς οἱ ἐπ' ἐξουσίας τυγχάνοντες προαιροῦνται ζῆν ἅπαντες, πολιτικὸν φιλόσο-

φον ἀπολαυσικόν. τῶν γὰρ ὁ μὲν φιλόσοφος βύλεται περὶ φρόνησιν εἶναι καὶ τὴν θεωρίαν τὴν περὶ τὴν ἀλήθειαν, ὁ δὲ πολιτικὸς περὶ τὰς πράξεις τὰς καλὰς (αὐταὶ δ' εἰσὶν αἱ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς), ὁ δ' ἀπολαυσικὸς περὶ τὰς ἡδονὰς τὰς σωματικάς· διόπερ ἕτερον τὸν εὐδαιμόνα προσαγορεύει, καθάπερ ἐλέχθη καὶ πρότερον. Ἀναξαγόρας μὲν ὁ Κλαζομένιος ἐρωτηθεὶς τίς ὁ εὐδαιμονέστατος, "ἰθεὶς" εἶπεν "ὧν σὺ νομίζεις, ἀλλ' ἄτοπος ἂν τίς σοι φανείη." τῶν δ' ἀπεκρίνατο τὸν τρόπον ἐκεῖνος ὁρῶν τὸν ἐρόμενον ἀδύνατον ὑπολαμβάνοντα μὴ μέγαν ὄντα καὶ καλὸν ἢ πλούσιον ταύτης τυγχάνειν τῆς προσηγορίας. αὐτὸς δ' ἴσως ᾤετο τὸν ζῶντα ἀλύπως καὶ καθαρῶς πρὸς τὸ δίκαιον ἢ τινος θεωρίας κοινωνῶντα θείας, τῶν ὡς ἀνθρώπον εἰπεῖν μακάριον εἶναι.

Περὶ πολλῶν μὲν ἔν καὶ ἑτέρων ἢ ῥάδιον τὸ κρίναι καλῶς, μάλιστα δὲ περὶ οὗ πᾶσι ῥᾶστον εἶναι δοκεῖ καὶ παντὸς ἀνθρώπου τὸ γινῶναι, τί τῶν ἐν τῷ ζῆν αἰρετόν, καὶ λαβῶν ἂν τις ἔχοι πλήρη τὴν ἐπιθυμίαν. πολλὰ γὰρ ἐς τοιαῦτα τῶν ἀποβαινόντων δι' αὐτὸ προίενται τὸ ζῆν, οἷον νόσους περιωδυνίας χειμῶνας· ὥστε δῆλον ὅτι κἂν ἐξ ἀρχῆς αἰρετόν ἦν, εἴ τις αἴρεσιν ἐδίδοι, διὰ γε ταῦτα τὸ μὴ γενέσθαι. πρὸς δὲ τέτοις ὁ βίος ὃν ζῶσιν ἔτι παῖδες ὄντες· καὶ γὰρ ἐπὶ τῷτον ἀνακάμψαι κάλιν ὑδὲις ἂν ὑπομείνειεν εὐ φρονῶν. ἔτι δὲ πολλὰ τῶν τε μηδεμίαν ἔχόντων ἡδονῆν ἢ λύπην, καὶ τῶν ἔχόντων μὲν ἡδονὴν μὴ καλὴν δὲ τοιαῦτ' ἐστὶν ὡς τὸ μὴ εἶναι κρείττον εἶναι τῆ ζῆν. ὅπως δ' εἴ τις ἅπαντα συναγάγοι ὅσα πράττουσι μὲν καὶ πάσχουσιν ἅπαντες, ἐκόντες μέντοι μὴδὲν αὐτῶν διὰ τὸ μὴ αὐτῷ χάριν, καὶ προσθεῖη χρόνος πλῆθος ἀπεραντόν τι, οὐ μᾶλλον ἔνεκ' ἂν τις τούτων ἐλοιτο ζῆν ἢ μὴ ζῆν. ἀλλὰ μὴν ὑδὲ διὰ τὴν τῆς τροφῆς μόνον ἡδονὴν ἢ τὴν τῶν ἀφροδισίων, ἀφαιρεθεισῶν τῶν ἄλλων ἡδονῶν, ἃς τὸ γινώσκειν ἢ βλέπειν ἢ τῶν ἄλλων τις αἰσθήσεων κορίζει τοῖς ἀνθρώποις, ὑδ' ἂν εἰς προτιμήσειε τὸ ζῆν, μὴ παντελῶς ὧν ἀνοῦθεν ἂν διενέγκειε γενέσθαι θηρίον ἢ ἀνθρώπον· ὁ γῦν ἐν

1. εἰκῆ Syllburgius: codices εἰ μὴ. margo P¹ ἴσως οἱ μὴδὲν λέγουσι — περὶ ταύτης, τὰς τῶν σοφῶν ἐπισκεπτέον μόνας. || 2. προσφέρειν M¹. || 4. βίων M¹, βίον P¹. || 8. τὰ om ZP¹. || περὶ M¹. || 10. τῷ ante ζῆν ZM¹P¹. || 13. ἀνέλπιστος M¹. || 15. ὑδὲ διὰ τῆς P¹. || αὐτῶν] αὐτῆς M¹. || 17 et 18. τὸ Z. || 19. τοῖς] αὐτοῖς P¹, ἐν τοῖς margo P¹. || αὐτοῖς Z. || 22. μόνον om M¹. || 27. ἀλλ' ὡς] ἴσ. τῶν μὲν margo P¹. || 29. καὶ τὰς] καὶ τοὺς M¹. || 31. πρὸς] πρὸς ἂν P¹, ἴσ. ὡς margo P¹. || καὶ] μὲν καὶ ZP¹. || 32. δ'] εἰ, Z. || 33. καὶ om Z. || 34. τοῖς ἀνθρώποις om Z. || 8. ἐν ZM¹. || ἄτοπον ἂν τι M¹. || 9. τὸν ante τρόπον om M¹. || ἐρόμενον P¹. || ἀδύνατον om M¹. || 12. τὸν et καὶ om Z. || 14. εἶναι om Z. || 15. παρὰ Z. || 16. καθαρῶς M¹. || πᾶσι om Z. || 17. αἰρετῶν M¹. || 19. δι' αὐτῶν Z et pr P¹. || 22. ζῶσιν om Z. || 24. δὲ om Z. || ἔχόντων μὲν ἡδονὴν P¹. || 27. συνάγοι M¹. || 29. οὐ om ZP¹. || 31. τῆς om ZM¹. || 33. αἰσθήσεων κορίζοιτο Z, αἰσθήσεων κορίζοι M¹P¹. || 36. διενέγκειον ZM¹.

Αἰγύπτῳ βῆς, ὃν ὡς Ἄπιον τιμῶσιν, ἐν πλείοσι τῶν τοιούτων ἐξυσιάζει πολλῶν μοναρχιῶν. ὁμοίως δὲ ἔδὲ διὰ τὴν τῷ καθευδεῖν ἡδονήν· τί γὰρ διαφέρει καθευδεῖν ἀνεγερτον ὕπνον ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας μέχρι τῆς τελευταίας ἐτῶν ἀριθμὸν χιλίων ἢ ὀποσῶν, ἢ ζῆν ὄντα φυτόν; τὰ γὰρ 5 φυτὰ τοιαύτης τινὸς ἔοικε μετέχειν ζωῆς, ὥσπερ καὶ τὰ παῖδιά· καὶ γὰρ ταῦτα κατὰ τὴν πρώτην ἐν τῇ μητρὶ γένεσιν πεφυκότα μὲν διατελεῖ, καθευδόντα δὲ τὸν πάντα χρόνον. ὡσεὶ φανερόν ἐκ τῶν τοιούτων ὅτι διαφεύγει σκοπόμενος, τί τὸ εὖ καὶ τί τὸ ἀγαθὸν τὸ ἐν τῷ ζῆν. τὸν 10 μὲν οὖν Ἀναξαγόραν φασὶν ἀποκρίνασθαι πρὸς τινα διαποροῦντα τοιαύτ' ἄττα, καὶ διερωτῶντα· τίνας ἔνεκ' ἂν τις ἔλοιτο γενέσθαι μᾶλλον ἢ μὴ γενέσθαι "τῷ" φάναι "θεωρῆσαι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν περὶ τὸν ὅλον κόσμον τάξιν." ἔτος μὲν ἔν ἐπισήμῃ τινὸς ἔνεκεν τὴν αἴρεσιν ἔζετο τιμίαν 15 εἶναι τῷ ζῆν, οἱ δὲ Σαρδανάπαλον μακαρίζοντες ἢ Σμινθυρίδην τὸν Συβαρίτην ἢ τῶν ἄλλων τινὰς τῶν ζώντων τὸν ἀπολαυστικὸν βίον, ἔτοι δὲ πάντες ἐν τῷ χαίρειν φαίνονται τάττειν τὴν εὐδαιμονίαν. ἕτεροι δὲ τινες ἔτ' ἂν φρονήσιν ὑδεμίαν ἔτε τὰς σωματικὰς ἡδονὰς ἔλοιτο μᾶλλον ἢ 20 τὰς πράξεις τὰς ἀπ' ἀρετῆς· αἰρῶνται γοῦν οὐ μόνον ἔτιοι δόξης χάριν αὐτάς, ἀλλὰ καὶ μὴ μέλλοντες εὐδοκίμησεν. ἀλλ' οἱ πολλοὶ τῶν πολιτικῶν ἐκ ἀληθῶς τυγχάνουσι τῆς προσηγορίας· ἔ γὰρ εἰσι πολιτικοὶ κατὰ τὸν ἀληθειαν· ὁ μὲν γὰρ πολιτικὸς τῶν καλῶν ἐστὶ πράξεων προαιρετικὸς 25 αὐτῶν χάριν, οἱ δὲ πολλοὶ χρημάτων καὶ πλεονεξίας ἔνεπεν ἄπτονται τῷ ζῆν ἔτος. ἐκ μὲν ἔν τῶν εἰρημένων φανερόν ὅτι πάντες ἐπὶ τρεῖς βίαι φέρουσι τὴν εὐδαιμονίαν, πολιτικὸν φιλόσοφον ἀπολαυστικόν. τούτων δ' ἢ μὲν περὶ τὰ σώματα καὶ τὰς ἀπολαύσεις ἡδονή, καὶ τίς καὶ ποία 30 τίς γίνεται καὶ διὰ τίνων, ἐκ ἄδηλον, ὡς' ἔ τινες εἰσι δεῖ ζῆτεῖν αὐτάς, ἀλλ' εἰ συντείνουσι τι πρὸς εὐδαιμονίαν ἢ μὴ, καὶ πῶς συντείνουσι, καὶ πότερον εἰ δεῖ προσάπτειν τῷ ζῆν καλὰς ἡδονὰς τινὰς, ταύτας δεῖ προσάπτειν, ἢ τῶν μὲν ἄλλον τινὰ τρόπον ἀνάγκη κοινωνεῖν, ἕτεροι δ' εἰσὶν ἡδοναὶ 35 δι' αἷς εὐλόγως οἰόνται τὸν εὐδαίμονα ζῆν ἡδέως καὶ μὴ μόνον ἀλύπως. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ὕπερον ἐπισκεπτεόν, περὶ δ' ἀρετῆς καὶ φρονήσεως πρώτων θεωρήσωμεν, τὴν τε φύσιν αὐτῶν ἑκατέρω τῆς ἐστὶ, καὶ πότερον μύρια ταῦτα τῆς ἀγαθῆς ζωῆς ἐστὶν, ἢ αὐτὰ ἢ αἱ πράξεις αἱ ἀπ' αὐτῶν, 40 δεῖται μόντοι τοῦτο πολλῆς εὐλαβείας. εἰσὶ γὰρ τινες οἱ

ἐπειδὴ προσάπτουσιν αὐτὰ καὶ εἰ μὴ πάντες εἰς τὴν εὐδαιμονίαν, ἀλλ' ἔν οἱ λόγοι ἀξιοὶ τῶν ἀνθρώπων πάντες. Σωκράτης μὲν ἔν ὁ πρεσβυτέρης ἔζετ' εἶναι τέλος τὸ γινώσκειν τὴν ἀρετὴν, καὶ ἐπέζητει τί ἐστὶν ἡ δικαιοσύνη καὶ τί ἡ ἀνδρία καὶ ἕκαστον τῶν μορίων αὐτῆς. ἐποίει γὰρ ταῦτ' εὐλόγως· ἐπιστήμας γὰρ ἔζετ' εἶναι πάσας τὰς ἀρετάς, ὡσθ' ἅμα συμβαίνειν εἰδέναι τε τὴν δικαιοσύνην καὶ εἶναι δίκαιον· ἅμα γὰρ μεμαθήκαμεν τὴν γεωμετρίαν καὶ οἰκοδομίαν καὶ ἐσμὲν οἰκοδόμοι καὶ γεωμέτραι. διόπερ ἐζῆτει 10 τί ἐστὶν ἀρετὴ, ἀλλ' ἔ πῶς γίνεται καὶ ἐκ τίνων. τῷτο δὲ ἐπὶ μὲν τῶν ἐπιστημῶν συμβαίνει τῶν θεωρητικῶν· οὐθεν γὰρ ἕτερον ἐστὶ τῆς ἀστρολογίας ἔδὲ τῆς περὶ φύσεως ἐπιστήμης οὐδὲ γεωμετρίας πλὴν τὸ γνωρίσαι καὶ θεωρῆσαι τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων τῶν ὑποκειμένων ταῖς ἐπισήμαις· ἔ μὴν ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς οὐθεν κωλύει πρὸς 15 πολλὰ τῶν ἀναγκαίων εἶναι χρησίμους αὐτὰς ἡμῖν. τῶν δὲ ποιητικῶν ἐπιστημῶν ἕτερον τὸ τέλος τῆς ἐπισήμης καὶ γνώσεως, οἷον ὑγίεια μὲν ἰατρικῆς, εὐνομία δὲ ἢ τι τοῖθ' ἕτερον τῆς πολιτικῆς. καλὸν μὲν ἔν καὶ τὸ γνωρίζειν ἕκαστον τῶν καλῶν· ἔ μὴν ἀλλὰ γε περὶ ἀρετῆς ἔ τὸ εἰδέναι τιμιώτατον τί ἐστὶν, ἀλλὰ τὸ γινώσκειν ἐκ τίνων ἐστὶν. οὐ γὰρ εἰδέναι βεβλόμεθα τί ἐστὶν ἀνδρία, ἀλλ' εἶναι ἀνδρεῖοι, οὐδὲ τί ἐστὶ δικαιοσύνη, ἀλλ' εἶναι δίκαιοι, καθάπερ καὶ ὑγιαίνειν μᾶλλον ἢ γινώσκειν τί ἐστὶ τὸ ὑγιαίνειν καὶ εὖ 20 ἔχειν τὴν ἔξιν μᾶλλον ἢ γινώσκειν τί ἐστὶ τὸ εὖ ἔχειν.

Πειρατέον δὲ περὶ τούτων πάντων ζῆτεῖν τὴν κρίσιν διὰ 6 τῶν λόγων, μαρτυρίαι καὶ παραδείγματα χρώμενον τοῖς φαινομένοις. κράτιστον μὲν γὰρ πάντας ἀνθρώπους φαίνεσθαι συνομολογῶντας τοῖς ῥηθησομένοις, εἰ δὲ μὴ, τρόπον γέ τινα πάντως, ὅπερ μεταβιβαζόμενοι ποιήσουσιν· ἔχει γὰρ ἕκαστος οἰκεῖόν τι πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἐξ ὧν ἀναγκαῖον δεικνύει πῶς περὶ αὐτῶν· ἐκ γὰρ τῶν ἀληθῶς μὲν λεγομένων ἔ σαφῶς δὲ προοῖουσιν ἐσαι καὶ τὸ σαφῶς, μεταλαμβάνουσιν αἰεὶ τὰ γνωριμώτερα τῶν εἰωθότων λέγεσθαι 35 συγκεχυμένως. διαφέρουσι δ' οἱ λόγοι περὶ ἐκάστην μέθοδον οἱ τε φιλοσόφως λεγόμενοι καὶ μὴ φιλοσόφως. διόπερ καὶ τῶν πολιτικῶν οὐ χρὴ νομίζειν περιέργων εἶναι τὴν τοιαύτην θεωρίαν, δι' ἧς ἔ μόνον τὸ τί φανερόν, ἀλλὰ καὶ τὸ διὰ τί. φιλόσοφον γὰρ τὸ τοῖτο περὶ ἐκάστην μέθοδον δεῖται μόντοι τοῦτο πολλῆς εὐλαβείας. εἰσὶ γὰρ τινες οἱ

1. εἰς *M*². || τῶν om *Z*. || 2. ἔδὲ] ἔ *M*². || 3. ἀνεγέρτερον *Z*. || 5. ἀριθμῶν χιλιστ ἀριθμὸν ἢ *Z*. || ὀποσῶν *ZM*². || 7. πρώτη om *Z*. || 8. δε] μὲν *P*². || 9. σκοπόμενος om *M*². || 14. τὸν alterum om *M*². || 18. ἔτοι] οἱ *M*². || χαίρειν ἀποφαίονται ταύτην τὴν *M*². || 22. μὴ] οἱ *M*². || 23. τῆς om *M*². || 38. πρώτον θεωρήσωμεν om *M*².

8. γὰρ] μὲν γὰρ *P*². || 24. μᾶλλον — ὑγιαίνειν om *M*². || 36. καὶ οἱ μὴ *M*².

διὰ τὸ δοκεῖν φιλοσόφῳ εἶναι τὸ μῆθεν εἰκῆ λέγειν ἀλλὰ μετὰ λόγου, πολλάκις λαυθάνουσι λέγοντες ἀλλοτρίως λόγους τῆς πραγματείας καὶ κενῆς. τῆτο δὲ ποῖουσιν ὅτε μὲν δι' ἀγνοίαν ὅτε δὲ δι' ἀλαζονείαν· ὑφ' ὧν ἀλλοσκεισθαι συμβαίνει καὶ τὸς ἐμπείρους καὶ δυναμένους πράττειν ὑπὸ τῶν τῶν μὴ ἔχόντων μῆτε δυναμένων διάνοιαν ἀρχιτεκτονικὴν ἢ πρακτικὴν. πάσχοῦσι δὲ τοῦτο δι' ἀπαιδευσίαν· ἀπαιδευσία γάρ ἐστι περὶ ἕκαστον πρᾶγμα τὸ μὴ δύνασθαι κρίνειν τὸς τ' οἰκείους λόγους τῶν πράγματος καὶ τὸς ἀλλοτρίως. καλῶς δ' ἔχει καὶ τὸ χωρὶς κρίνειν τὸν τῆς αἰτίας λόγον καὶ τὸ δεικνύμενον, διὰ τε τὸ ῥῆθην ἀρτίως, ὅτι προσέχῃν ἔδει πάντα τοῖς διὰ τῶν λόγων, ἀλλὰ πολλάκις μᾶλλον τοῖς φαινομένοις (νῦν δ' ὅπότε ἂν λύειν μὴ ἔχῃσιν, ἀναγκάζονται πιςεύειν τοῖς εἰρημένοις), καὶ διότι πολλάκις τὸ μὲν ὑπὸ τῶ λόγῳ δεδειχθαι δοκῶν ἀληθὲς μὲν ἐστίν, ἔστι μὲντοι διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν δι' ἣν φησιν ὁ λόγος. ἐστὶ γὰρ διὰ ψεύδους ἀληθὲς δεῖξαι· δῆλον δ' ἐκ τῶν ἀναλυτικῶν.

7 Περσοομιαισμένων δὲ καὶ τῶτων, λέγωμεν ἀρξάμενοι πρῶτον ἀπὸ τῶν πρῶτων, ὡσπερ εἴρηται, ἔσασφῶς λεγόμενων, ζητῶντες ἐπὶ τὸ σαφῶς εὑρεῖν τί ἐστίν ἢ εὐδαιμονία. ὁμολογεῖται δὲ μέγιστον εἶναι καὶ ἀριστον τῆτο τῶν ἀγαθῶν τῶν ἀνθρωπίνων. ἀνθρώπινον δὲ λέγομεν, ὅτι τάχ' ἂν εἴη καὶ βελτίονός τινος ἄλλου τῶν ὄντων εὐδαιμονία, οἶον θεῶ. τῶν μὲν γὰρ ἄλλων ζῶων, ὅσα χεῖρω τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων ἐστίν, ἔθεν κοινῶναι ταύτης τῆς προσηγορίας· ἔ γὰρ ἐστίν εὐδαιμῶν ἵππος ἔδ' ὄρνις ἔδ' ἰχθύς οὐδ' ἄλλο τῶν ὄντων ἔθεν, ὃ μὴ κατὰ τὴν ἐπωνυμίαν ἐν τῆ φύσει μετέχει θεῖς τινός, ἀλλὰ κατ' ἄλλην τινὰ τῶν ἀγαθῶν μετοχὴν τὸ μὲν βέλτιον ζῆ τὸ δὲ χεῖρον αὐτῶν. ἀλλ' ὅτι τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, ὕστερον ἐπισκεπτέον. νῦν δὲ λέγομεν ὅτι τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ἐστίν ἀνθρώπῳ πρακτὰ τὰ δ' ἔπρακτὰ. τῆτο δὲ λέγομεν ἔτω, διότι ἔνια τῶν ὄντων ἔθεν μετέχει κινήσεως, ὡς ἔδὲ τῶν ἀγαθῶν· καὶ ταῦτ' ἴσως ἀριστα τὴν φύσιν ἐστίν. ἔνια δὲ πρακτὰ μὲν, ἀλλὰ πρακτὰ κρείττοσιν ἡμῶν. ἐπειδὴ δὲ διχῶς λέγεται τὸ πρακτόν (καὶ γὰρ ὧν ἔνεκα πράττομεν καὶ ἂ τούτων ἔνεκα μετέχει πράξεως, οἶον καὶ τὴν ὑγίειαν καὶ τὸν πλοῦτον τίθεμεν τῶν πρακτῶν, καὶ τὰ τῶτων πραττόμενα χάρῳ, τὰ θ' ὑγίεινὰ καὶ τὰ χρηματιστικά), δῆλον ὅτι καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἀνθρώπων πρακτῶν ἀριστον θετέον.

Σκεπτέον τοῖνυν τί τὸ ἀριστον, καὶ λέγεται ποσαχῶς. 8 ἐν τρισὶ δὲ μάλιστα φαίνεται δόξαις εἶναι τῆτο. φασὶ γὰρ ἀριστον μὲν εἶναι πάντων αὐτὸ τὸ ἀγαθόν, αὐτὸ δ' εἶναι τὸ ἀγαθόν ὧ ὑπάρχει τό τε πρῶτῳ εἶναι τῶν ἀγαθῶν καὶ τὸ αἰτίῳ τῆ παρουσία τοῖς ἄλλοις τῶ ἀγαθὰ εἶναι. ταῦτα δ' ὑπάρχει ἀμφότερα τῆ ιδέα τὰγαθῶ, λέγω δὲ ἀμφότερα τό τε πρῶτον τῶν ἀγαθῶν καὶ τὸ τοῖς ἄλλοις αἰτίον ἀγαθοῖς τῆ παρουσία τῶ ἀγαθοῖς εἶναι. μάλιστα τε γὰρ τὰγαθὸν λέγεσθαι κατ' ἐκείνης ἀληθῶς (κατὰ μετοχὴν γὰρ καὶ ὁμοιότητα τὰλλα ἀγαθὰ ἐκείνης εἶναι), καὶ πρῶτον τῶν ἀγαθῶν· ἀναιρημένε γὰρ τῶ μετεχομένε ἀναιρεῖσθαι καὶ τὰ μετέχοντα τῆς ιδέας, ἂ λέγεται τῶ μετέχειν ἐκείνης. τὸ δὲ πρῶτον τῆτο ἔχει τὸν τρόπον πρὸς τὸ ὕστερον, ὡς εἶναι αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν τὴν ιδέαν τῶ ἀγαθοῦ· καὶ γὰρ χωριστὴν εἶναι τῶν μετεχόντων, ὡσπερ καὶ τὰς ἄλλας ιδέας. ἐστὶ μὲν οὖν τὸ διασκοπεῖν περὶ ταύτης τῆς δόξης ἑτέρας τε διατριβῆς καὶ τὰ πολλὰ λογικώτερας ἐξ ἀνάγκης· οἱ γὰρ ἅμα ἀναιρητικοὶ τε καὶ κοινοὶ λόγοι κατ' ἔθεμίαν εἰσὶν ἄλλη ἐπισήμη. εἰ δὲ δεῖ συντόμως εἰπεῖν περὶ αὐτῶν, λέγομεν ὅτι πρῶτον μὲν τὸ εἶναι ιδέαν μὴ μόνον ἀγαθῶ ἀλλὰ καὶ ἄλλε ὅτῳν λέγεται λογικῶς καὶ κενῶς· ἐπέσκειται δὲ πολλοῖς περὶ αὐτῶ τρόποις καὶ ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις καὶ ἐν τοῖς κατὰ φιλοσοφίαν. ἔπειτ' εἰ καὶ ὅτι μάλιστα εἰσὶν αἱ ιδέαι καὶ ἀγαθοῦ ιδέα, μὴ ποτ' οὐδὲ χρήσιμος πρὸς ζῶην ἀγαθὴν ἔδὲ πρὸς τὰς πράξεις. ποσαχῶς γὰρ λέγεται καὶ ἰσαχῶς τῶ ὄντι τὸ ἀγαθόν. τό τε γὰρ ὄν, ὡσπερ ἐν ἄλλοις διήρηται, σημαίνει τὸ μὲν τί ἐστίν, τὸ δὲ ποιόν, τὸ δὲ ποσόν, τὸ δὲ πότε, καὶ πρὸς τοῖς τὸ μὲν ἐν τῶ κινεῖσθαι τὸ δὲ ἐν τῶ κινεῖν, καὶ τὸ ἀγαθὸν ἐν ἐκάστῃ τῶν πτώσεῶν ἐστίν τῶτων, ἐν ὕσῃ μὲν ὁ νῦς καὶ ὁ θεός, ἐν δὲ τῶ ποιῶ τὸ δίκαιον, ἐν δὲ τῶ ποσῶ τὸ μέτριον, ἐν δὲ τῶ πότε ὁ καιρός, τὸ δὲ διδάσκον καὶ τὸ διδασκόμενον περὶ κινήσιν. ὡσπερ ἔν οὐδὲ τὸ ὄν ἐν τι ἐστὶ περὶ τὰ εἰρημένα, ἔτως ἔδὲ τὸ ἀγαθόν, ἔδὲ ἐπισήμη ἐστὶ μία ἔτε τῶ ὄντος ἔτε τῶ ἀγαθῶ. ἀλλ' ἔδὲ τὰ ὁμοιοσχημότως λεγόμενα ἀγαθὰ μιᾶς ἐστὶ θεωρῆσαι, οἶον τὸν καιρὸν ἢ τὸ μέτριον, ἀλλ' ἑτέρα ἑτερον καιρὸν θεωρεῖ καὶ ἑτέρα ἑτερον μέτριον, οἶον περὶ τροφήν μὲν τὸν καιρὸν καὶ τὸ μέτριον ἰατρικὴ καὶ γυμνασικὴ, περὶ δὲ τὰς πολεμικὰς πράξεις στρατηγία, καὶ ἔτως ἑτέρα περὶ ἑτέραν πρᾶξιν, ὡς

6. δι' ἀγνοίαν M^s. || 7. πραγματικῆς M^s. || 9. τ' et 10. τὸ om M^s. || 18. δὲ om M^s. || 23. βέλτιον M^s. || 34. εἰσὶν M^s. || 35. ἐπὶ M^s.

3. αὐτὸ δ' εἶναι τὸ ἀγαθὸν om M^s. || 5. τὸ] τῶ P^s. || ἀγαθῶ P^s. || 9. ἐκείνης M^s. || 20. ἰδίαι P^s. || 21. κοινῶς M^s. || 26. τὸ om M^s. || 31. ὁ om M^s. || 33. τὸ prius om P^s. || 34. πρὸς M^s. || 36. ἔστι τὸ θεωρῆσαι P^s. || οἶον] ἢ M^s. || 37. ἑτέρα] ἑτερο: M^s. || 39. πρὸς M^s. || 40. ἑτεραι M^s.

σχολῆ αὐτό γε τὸ ἀγαθὸν θεωρῆσαι μιᾶς. ἔτι ἐν ὅσοις
 ὑπάρχει τὸ πρότερον καὶ ὕστερον, ἢ ἐστὶ κοινόν τι παρὰ
 ταῦτα, καὶ τῆτο χωρισθόν. εἴη γὰρ ἂν τι τῆ πρώτῃ πρό-
 τερον· πρότερον γὰρ τὸ κοινὸν καὶ χωρισθὸν διὰ τὸ ἀναι-
 ρημένῃ τῆ κοινῆ ἀναιρεῖσθαι τὸ πρῶτον. οἷον εἰ τὸ διπλά-
 σιον πρῶτον τῶν πολλαπλασίων, ἢ ἐνδέχεται τὸ πολλα-
 πλάσιον τὸ κοινῆ κατηγορούμενον εἶναι χωρισθόν· ἔσαι γὰρ
 τοῦ διπλασίου πρότερον, εἰ συμβαίνει τὸ κοινὸν εἶναι τὴν
 ἰδέαν, οἷον εἰ χωρισθὸν ποιήσεται τις τὸ κοινόν· εἰ γὰρ ἐστὶ
 δικαιοσύνη ἀγαθόν, καὶ ἀνδρία. ἔτι τοίνυν φασὶν αὐτὸ τι 10
 ἀγαθόν. τὸ ἔν αὐτὸ πρόσκειται πρὸς τὸν λόγον τὸν κοινόν.
 τῆτο δὲ τί ἂν εἴη πλην ὅτι αἰδίου καὶ χωρισθόν; ἀλλ' ἔδεν
 μᾶλλον λευκὸν τὸ πολλὰς ἡμέρας λευκὸν τῆ μίαν ἡμέ-
 ραν, ὡς οὐδὲ δὴ τὸ κοινὸν ἀγαθὸν ταῦτὸ τῆ ἰδέα· πᾶσι
 γὰρ ὑπάρχει κοινόν. ἀνάπαλιν δὲ καὶ δεικτέον ἢ ὡς νῦν 15
 δεικνύουσι τὸ ἀγαθὸν αὐτό. νῦν μὲν γὰρ ἐκ τῶν ὁμολο-
 γουμένων ἔχειν τὸ ἀγαθόν, ἔξ ἐκείνων τὰ ὁμολογούμενα
 εἶναι ἀγαθὰ δεικνύουσιν, ἔξ ἀριθμῶν, ὅτι ἡ δικαιοσύνη καὶ
 ἡ ὑγίεια ἀγαθόν· τάξεις γὰρ καὶ ἀριθμοί, ὡς τοῖς ἀριθμοῖς
 καὶ ταῖς μονάσιμ ἀγαθὸν ὑπάρχον διὰ τὸ εἶναι τὸ ἐν αὐτῷ 20
 ἀγαθόν. δεῖ δ' ἐκ τῶν ὁμολογημένων, οἷον ὑγείας ἰσχύος
 σωφροσύνης, ὅτι καὶ ἐν τοῖς ἀκινήτοις μᾶλλον τὸ καλόν.
 πάντα γὰρ τὰδε τάξεις καὶ ἡρεμία· εἰ ἄρα, ἐκεῖνα μᾶλ-
 λον· ἐκείνοις γὰρ ὑπάρχει αὐτὰ μᾶλλον. παράβολος δὲ
 καὶ ἡ ἀπόδειξις ὅτι τὸ ἐν αὐτῷ τὸ ἀγαθόν, ὅτι οἱ ἀρι- 25
 θμοὶ ἐφίενται· οὔτε γὰρ ὡς ἐφίενται λέγονται φανερώς,
 ἀλλὰ λίαν ἀπλῶς τοῦτὸ φασί, καὶ ὄρεξιν εἶναι πῶς ἂν
 τις ὑπολάβοι ἐν οἷς ζωὴ μὴ ὑπάρχει; δεῖ δὲ περὶ τούτου
 πραγματεῦσθαι, καὶ μὴ ἀξιοῦν μηθὲν ἀλόγως, ἀ καὶ μετὰ
 λόγῃ πιστεῦσαι οὐ ῥάδιον. τό τε φάναι πάντα τὰ ὄντα 30
 ἐφίεσθαι ἐνός τινος ἀγαθῷ ἢ ἀληθές· ἕκαστον γὰρ ἰδίου
 ἀγαθῷ ὀρέγεται, ὀφθαλμὸς ὄψεως, σῶμα ὑγείας, οὕτως
 ἄλλο ἄλλῃ. ὅτι μὲν ἔν οὐκ ἐστὶν αὐτὸ τι ἀγαθόν, ἔχει
 ἀπορίας τοιαύτας, καὶ ὅτι ἔχρησιμον τῆ πολιτικῆ, ἀλλ'
 ἰδίον τι ἀγαθόν, ὡσπερ καὶ ταῖς ἄλλαις, οἷον γυμνασικῆ 35
 εὐεξία. ἔτι καὶ τὸ ἐν τῷ λόγῳ γεγραμμένον· ἢ γὰρ ἔδε-
 μιᾶ χρησίμον αὐτὸ τὸ τῆ ἀγαθῷ εἶδος, ἢ πάσαις ὁμοίως.
 ἔτι ἔπρακτόν. ὁμοίως δ' ἔδὲ τὸ κοινὸν ἀγαθὸν ἔτε αὐτὸ

ἀγαθόν ἐστὶν (καὶ γὰρ ἂν μικρῷ ὑπάρξει ἀγαθῷ) οὔτε
 πρακτόν· οὐ γὰρ ὅπως ὑπάρξει τὸ ὄτι οὐκ ὑπάρχον ἢ
 ἰατρικῆ πραγματεύεται, ἀλλ' ὅπως ὑγίεια. ὁμοίως δὲ καὶ
 τῶν ἄλλων τεχνῶν ἐκάστη. ἀλλὰ πολλαχῶς τὸ ἀγαθόν,
 καὶ ἔστι τι αὐτῷ καλόν, καὶ τὸ μὲν πρακτόν τὸ δ' ἔπρα-
 κτόν. πρακτόν δὲ τὸ τοῖστον ἀγαθόν, τὸ ἔνεκα. ἢ ἔστι
 δὲ τὸ ἐν τοῖς ἀκινήτοις φανερόν, ὅτι ἔδὲ ἡ ἰδέα τὰγαθῷ
 τὸ ζητούμενον αὐτὸ τὸ ἀγαθόν ἐστὶν, ἔτε τὸ κοινόν. τὸ μὲν
 γὰρ ἀκίνητον καὶ οὐ πρακτόν, τὸ δὲ κινήτον μὲν ἀλλ' οὐ
 πρακτόν. τὸ δ' ἔνεκα ὡς τέλος ἄριστον καὶ αἴτιον τῶν
 ὑφ' αὐτὸ καὶ πρῶτον πάντων. ὡς τῆτ' ἂν εἴη αὐτὸ τὸ
 ἀγαθόν τὸ τέλος τῶν ἀνθρώπων πρακτῶν. τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ
 ὑπὸ τὴν κυρίαν πασῶν. αὕτη δ' ἐστὶ πολιτικῆ καὶ οἰκονο-
 μικῆ καὶ φρόνησις. διαφέρουσι γὰρ αὗται αἰ ἔξεις πρὸς
 τὰς ἄλλας τῷ τοιαῦται εἶναι· πρὸς δ' ἀλλήλας εἰ τι δια-
 φέρουσιν, ὕστερον λεκτέον. ὅτι δ' αἴτιον τὸ τέλος τῶν ὑφ'
 αὐτὸ, δηλοῖ ἡ διδασκαλία. ὀριστάμενοι γὰρ τὸ τέλος τᾶλλα
 δεικνύουσιν, ὅτι ἕκαστον αὐτῶν ἀγαθόν· αἴτιον γὰρ τὸ οὐ
 ἔνεκα. οἷον ἐπειδὴ τὸ ὑγιαίνειν τοδί, ἀνάγκη τόδε εἶναι
 τὸ συμφέρον πρὸς αὐτὴν· τὸ δ' ὑγιαίνειν τῆς ὑγείας αἴτιον
 ὡς κινήσαν, καὶ τότε τοῦ εἶναι, ἀλλ' οὐ τὸ ἀγαθὸν εἶναι
 τὴν ὑγίειαν. ἔτι ἔδὲ δεῖκνυσθαι ἔβεις ὅτι ἀγαθόν ἢ ὑγίεια,
 ἂν μὴ σοφιστῆς ἢ καὶ μὴ ἰατρός (ἔτοι γὰρ τοῖς ἀλλοτριῶσι
 λόγοις σοφίζονται), ὡσπερ ἔδ' ἄλλην ἀρχὴν ἔδεμιαν. τὸ
 δ' ὡς τέλος ἀγαθὸν ἀνθρώπων καὶ τὸ ἄριστον τῶν πρακτῶν,
 σκεπτέον ποσαχῶς τὸ ἄριστον πάντων, ἐπειδὴ τῆτο ἄριστον,
 μετὰ ταῦτα ἄλλην λαβῶσιν ἀρχὴν.

B.

Μετὰ δὲ ταῦτ' ἄλλην λαβῶσιν ἀρχὴν περὶ τῶν ἐπο-
 μένων λεκτέον. πάντα δὴ τὰγαθὰ ἢ ἐκτός ἢ ἐν ψυχῆ
 καὶ τῆτων αἰρετώτερα τὰ ἐν τῆ ψυχῆ, καθάπερ διαιρέμεθα
 καὶ ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις· φρόνησις γὰρ καὶ ἀρετὴ
 καὶ ἡδονὴ ἐν ψυχῆ, ὡν ἕνια ἢ πάντα τέλος εἶναι δεκαῖ
 πᾶσιν. τῶν δὲ ἐν ψυχῆ τὰ μὲν ἔξεις ἢ δυνάμεις εἰσὶ, τὰ
 δ' ἐνέργειαι καὶ κινήσεις. ταῦτα δὴ ἔτως ὑποκείσθω καὶ
 περὶ ἀρετῆς, ὅτι ἐστὶν ἢ βελτίστη διάθεσις ἢ ἔξις ἢ δύναμις

1. σχολῆς *M*^s. || 2. καὶ] καὶ τὸ *M*^s. || 6. πολλαπλασίον] πλάσιον *M*^s. || 9. τι *P*^s. || 10. ἔτι τοίνυν αὐτὸ φασί τι *M*^s. || 14. τῆτο *M*^s. || 15. ἢ ὡς] πῶς codices. || 16. δεῖκνυσι *M*^s. || 19. ἢ om *M*^s. || ἀγαθὰ *M*^s. || 23. τάξεις *P*^s. || 24. ταῦτα *P*^s. || 25. αἰ] καὶ αἰ *M*^s. || 26. ἀφίενται — ἀφίενται *M*^s. || 27. τοῦτο γὰρ *P*^s, τότε *M*^s*P*^s. || 32. ὄψεως] ὄπτος *M*^s. || 36. ἀξία pr *M*^s.

1. τὰγαθόν γὰρ *P*^s. || 1 et 2. ὑπάρξει *M*^s. || 2. ἢ om *M*^s. || 4. ποσαχῶς *M*^s. || 11. τῶν *M*^s. || 12. ἀνθρωποπρακτῶν *M*^s. || 14. γὰρ] δὲ *M*^s. || 15. τοιαύτας *M*^s. || 16. τοῖς *P*^s. || 18. τῆ *M*^s. || 19. τὸ corr *P*^s, τοῦ *M*^s. || 20. ὑγιαίνειν *M*^s. || 22. ἔτι δὲ ἔδὲ δεῖκνύουσιν ἔδ' ὅτι *M*^s. || ἢ om *P*^s. || 32. ἐν om *P*^s et pr *M*^s. || 35. ὡν] ὡν ἢ *P*^s.

ἐκάστων, ὅσων ἐσὶ τις χρῆσις ἢ ἔργον. δῆλον δ' ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς· ἐπὶ πάντων γὰρ ἔτω τίθεμεν. οἷον ἰματίου ἀρετὴ ἐστίν· καὶ γὰρ ἔργον τι καὶ χρῆσις ἐστίν, καὶ ἡ βελτίστη ἔστι τῶ ἰματίου ἀρετὴ ἐστίν. ὁμοίως δὲ καὶ πλοῦν καὶ οἰκίας καὶ τῶν ἄλλων. ὥστε καὶ ψυχῆς· ἐστὶ γὰρ τι ἔργον αὐτῆς, καὶ τῆς βελτιόσους δὴ ἔξω βέλτιον τὸ ἔργον· καὶ ὡς ἔχουσιν αἱ ἔξεις πρὸς ἀλλήλας, ἔτω καὶ τὰ ἔργα τὰ ἀπὸ τούτων πρὸς ἀλλήλα ἐχέτω. καὶ τέλος ἐκάστου τὸ ἔργον. φανερόν τοῦτον ἐκ τούτων ὅτι βέλτιον τὸ ἔργον τῆς ἔξω· τὸ γὰρ τέλος ἀριστον ὡς τέλος· ὑπόκειται γὰρ τέλος τὸ βέλτισον καὶ τὸ ἴσχατον, ἔνεκα τᾶλλα πάντα. ὅτι μὲν τοῦτον τὸ ἔργον βέλτιον τῆς ἔξω καὶ τῆς διαθέσεως, δῆλον. ἀλλὰ τὸ ἔργον λέγεται διχῶς· τῶν μὲν γὰρ ἐστὶν ἕτερον τι τὸ ἔργον παρὰ τὴν χρῆσιν, οἷον οἰκοδομικῆς οἰκίας ἀλλ' ἐκ οἰκοδόμησις καὶ ἰατρικῆς ὑγίεια ἀλλ' ἐκ ὑγίαισις οὐδ' ἰατροῦσις, τῶν δ' ἡ χρῆσις ἔργον, οἷον ὄψεως ὄρασις καὶ μαθηματικῆς ἐπιστήμης θεωρία. ὡς ἀνάγκη, ὡν ἔργον ἢ χρῆσις, τὴν χρῆσιν βέλτιον εἶναι τῆς ἔξω. τούτων δὲ τούτων τὸν τρόπον διωρισμένων, λέγομεν ὅτι τὸ ἔργον τοῦ πράγματος καὶ τῆς ἀρετῆς, ἀλλ' ἐκ ὡσαύτως, οἷον σκυτομικῆς καὶ σκυτεύσεως ὑπόδημα. εἰ δὴ τις ἐστὶν ἀρετὴ σκυτικῆς καὶ σπουδαίου σκυτεύς, τὸ ἔργον ἐστὶ σπουδαῖον ὑπόδημα. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἔτι ἔξω ψυχῆς ἔργον τὸ ζῆν ποιῆν, τῶ δὲ χρῆσις καὶ ἐργήγορις· ὁ γὰρ ὕπνος ἀργία τις καὶ ἡσυχία. ὡς· ἐπεὶ τὸ ἔργον ἀνάγκη ἐν καὶ ταῦτ' εἶναι τῆς ψυχῆς καὶ τῆς ἀρετῆς, ἔργον ἂν εἴη τῆς ἀρετῆς ζῶν σπουδαία. τῶ ἄρ' ἐστὶ τὸ τέλος ἀγαθόν, ὅπερ ἦν ἡ εὐδαιμονία. δῆλον δὲ ἐκ τῶν ὑποκειμένων. ἦν μὲν γὰρ ἡ εὐδαιμονία τὸ ἀριστον, τὰ δὲ τέλη ἐν ψυχῇ καὶ τὰ ἀριστα τῶν ἀγαθῶν, αὐτὴ δὲ ἡ ἔξις ἢ ἐνέργεια. ἐπεὶ βέλτιον ἢ ἐνέργεια τῆς διαθέσεως καὶ τῆς βελτίστης ἔξω ἢ βελτίστη ἐνέργεια, ἢ δ' ἀρετὴ βελτίστη ἔξις, τῆς ἀρετῆς ἐνέργεια ἢ τῆς ψυχῆς ἀριστον εἶναι. ἦν δὲ καὶ ἡ εὐδαιμονία τὸ ἀριστον· ἐστὶν ἄρα ἡ εὐδαιμονία ψυχῆς ἀγαθῆς ἐνέργεια. ἐπεὶ δὲ ἦν ἡ εὐδαιμονία τέλος τι, καὶ ἐστὶ ζῶν καὶ τελεία καὶ ἀτελής, καὶ ἀρετὴ ὡσαύτως (ἢ μὲν γὰρ ὅλη, ἢ δὲ μόνιον), ἢ δὲ τῶν ἀτελῶν ἐνέργεια ἀτελής, εἴη ἂν ἡ εὐδαιμονία ζῶνς τελείας ἐνέργεια κατ' ἀρετὴν τελείαν. ὅτι δὲ τὸ γένος καὶ τὸν ὄρον αὐτῆς λέγομεν καλῶς, μαρτύρια τὰ δοκῶντα πᾶσιν ἡμῖν.

τὸ τε γὰρ εὖ πράττειν καὶ τὸ εὖ ζῆν τὸ αὐτὸ τῶ εὐδαιμονεῖν, ὡν ἕκαστον χρῆσις ἐστὶ καὶ ἐνέργεια, καὶ ἡ ζῶν καὶ ἡ πράξις. καὶ γὰρ ἡ πρακτικὴ χρησικὴ ἐστίν· ὁ μὲν γὰρ χαλκεὺς ποιεῖ χαλκόν, χρῆται δ' ὁ ἰππικός. καὶ τὸ μῆτε μίαν ἡμέραν εἶναι εὐδαιμόνα μῆτε παιδα μῆθ' ἡλικίαν πᾶσαν, διὸ καὶ τὸ Σόλωνος ἔχει καλῶς, τὸ μὴ ζῶντ' εὐδαιμονίζεω, ἀλλ' ὅταν λάβῃ τέλος· οὐθεν γὰρ ἀτελὲς εὐδαιμόν· οὐ γὰρ ὄλον. ἔτι δ' οἱ ἐπαινοὶ τῆς ἀρετῆς διὰ τὰ ἔργα, καὶ τὰ ἐγκώμια τῶν ἔργων. καὶ ρεφανῶνται οἱ νικῶντες, ἀλλ' ἐκ οἱ δυνάμενοι νικᾶν, μὴ νικῶντες δέ. καὶ τὸ κρίνειν ἐκ τῶν ἔργων ὁποῖός τις ἐστίν. ἔτι διὰ τί ἡ εὐδαιμονία οὐκ ἐπαινεῖται; ὅτι διὰ ταύτην τᾶλλα, ἢ τῶ εἰς ταύτην ἀναφέρεσθαι ἢ τῶ μόνιον εἶναι αὐτῆς. διὸ ἔτερον εὐδαιμονισμὸς καὶ ἐπαινος καὶ ἐγκώμιον· τὸ μὲν γὰρ ἐγκώμιον λόγος τῶ καθ' ἕκαστον ἔργον, ὁ δ' ἐπαινος τοῦτον εἶναι καθόλου, ὁ δ' εὐδαιμονισμὸς τέλος. καὶ τὸ ἀπορούμενον δ' ἐπίστε δῆλον ἐκ τούτων, διὰ τί ποτ' ἔθεν βελτίσους οἱ σπουδαῖοι τῶν φαύλων τὸν ἡμισυν τῶ βίῃ· ὅμοιοι γὰρ καθεῖδοντες πάντες. αἴτιον δ' ὅτι ἀργία ψυχῆς ὁ ὕπνος, ἀλλ' οὐκ ἐνέργεια. διὸ καὶ ἄλλο εἶ τι μόνιον ἐστὶ ψυχῆς, οἷον τὸ θρεπτικόν, ἢ τότε ἀρετὴ ἐκ ἐξὶ μόνιον τῆς ὅλης ἀρετῆς, ὡςπερ ὕδ' ἢ τῶ σώματος· ἐν τῶ ὕπνῳ γὰρ μᾶλλον ἐνεργεῖ τὸ θρεπτικόν, τὸ δ' αἰσθητικόν καὶ ὀρεκτικόν ἀτελῆ ἐν τῶ ὕπνῳ. ὅσον δὲ τῶ μὴ κινεῖσθαι μετέχουσι, καὶ αἱ φαντασίαι βελτίσους αἱ τῶν σπουδαίων, εἰ μὴ διὰ νόσον ἢ πῆρωσιν. μετὰ ταῦτα περὶ ψυχῆς θεωρητέον· ἢ γὰρ ἀρετὴ ψυχῆς, οὐ κατὰ συμβεβηκός. ἐπεὶ δ' ἀνθρωπίνην ἀρετὴν ζητῶμεν, ὑποκεισθῶ δύο μέρη ψυχῆς τὰ λόγῳ μετέχοντα, οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον μετέχειν λόγου ἄμφω, ἀλλὰ τὸ μὲν τῶ ἐπιτάττειν τὸ δὲ τῶ πείθεσθαι καὶ ἀκείναι πεφυκέναι· εἰ δὲ τι ἐστὶν ἐτέρως ἄλογον, ἀφείσθω τῶ τὸ μόνιον. διαφέρει δ' ἔθεν ἔτ' εἰ μεριστὴ ἢ ψυχῆ ἔτ' εἰ ἀμερῆς, ἔχει μόντοι δυνάμεις διαφόρους καὶ τὰς εἰρημνίας, ὡςπερ ἐν τῶ καμπύλῳ τὸ κοῖλον καὶ τὸ κυρτὸν ἀδιαχώριστον, καὶ τὸ εὐθὺ καὶ τὸ λευκόν· καίτοι τὸ εὐθὺ οὐ λευκόν, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός, καὶ ἐκ ὅσια τῶ αὐτῶ. ἀφῆρηται δὲ καὶ εἰ τι ἄλλο ἐστὶ μέρος ψυχῆς, οἷον τὸ φυσικόν. ἀνθρωπίνης δὲ ψυχῆς τὰ εἰρημνία μόνια ἴδια. διὸ οὐδ' αἱ ἀρεταὶ αἱ τῶ θρεπτικῆ καὶ ὀρεκτικῆ ἀνθρώπου· δεῖ γὰρ, εἰ ἢ ἄνθρωπος, λογισμὸν ἐνεῖναι καὶ ἀρχὴν καὶ πράξιν, ἀρ-

3. γὰρ om M². || 4. καὶ τῶ πλοῦν M². || 10. ὑπέκειτο P², ὑπέκειται Z. || 15. ὑγίαισις pr P². || 16. ὄψεως om M². || 23. ἐστὶ M². || 28. τέλος] πλέον codices. || 30. αὐτὴ P². || 33. ἢ P². || 36. τελεία M².

1. πρῶσιν M². || τὸ post ζῆν om M². || 20. ἐστὶ τῆς ψυχῆς P². || 31. τι om P². || 34. τὸ ante κοῖλον om M². || 35. καίτοι — λευκόν om M². || 36. ἐκ om M².

χει δ' ὁ λογισμὸς ἔ λογισμῷ ἀλλ' ὀρέξεως καὶ παθημά-
των· ἀνάγκη ἄρα ταῦτ' ἔχειν τὰ μέρη. καὶ ὥσπερ ἡ
εὐεξία σύγκειται ἐκ τῶν κατὰ μῦριον ἀρετῶν, ἔτω καὶ ἡ
τῆς ψυχῆς ἀρετὴ ἢ τέλος. ἀρετῆς δ' εἶδη δύο, ἡ μὲν
ἠθικὴ ἢ δὲ διανοητικὴ. ἐπαινῶμεν γὰρ ἔ μόνον τὰς δικαίας,
ἀλλὰ καὶ τὰς συνετὰς καὶ τὰς σοφὰς· ἐπαινετὸν γὰρ ὑπέ-
κειτο ἡ ἀρετὴ ἢ τὸ ἔργον, ταῦτα δ' ἐκ ἐνεργείᾳ, ἀλλ' εἰσὶν
αὐτῶν ἐνέργειαι. ἐπεὶ δ' αἱ διανοητικαὶ μετὰ λόγου, αἱ
μὲν τοιαῦται τῷ λόγον ἔχοντος, ὃ ἐπιτακτικὸν ἐστὶ τῆς ψυ-
χῆς ἢ λόγον ἔχει, αἱ δ' ἠθικαὶ τῷ ἀλόγῳ μὲν, ἀκολοθη-
10 τικοῦ δὲ κατὰ φύσιν τῷ λόγον ἔχοντι· οὐ γὰρ λέγομεν
ποιὸς τις τὸ ἦθος, ὅτι σοφὸς ἢ δεινός, ἀλλ' ὅτι πρῶτος ἢ
βραχύς. μετὰ ταῦτα σκεπτέον πρῶτον περὶ ἀρετῆς ἠθικῆς,
τί ἐστὶ, καὶ ποῖα μέρη αὐτῆς, εἰς τῆτο γὰρ ἀνήκται, καὶ
γίνεται διὰ τίνων. δεῖ δὲ ζητεῖν ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις
ἔχοντές τι ζητοῦσι πάντες, ὥστε δεῖ διὰ τῶν ἀληθῶς μὲν
λεγομένων ἔ σαφῶς δὲ πειρᾶσθαι λαβεῖν καὶ τὸ ἀληθῶς
καὶ σαφῶς. νῦν γὰρ ὁμοίως ἔχομεν ὥσπερ ἂν εἰ καὶ
ὑγίειαν, ὅτι ἡ ἀρίστη διάθεσις τῷ σώματος, καὶ Κορίσκος ὁ
τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ μελάντατος· τί μὲν γὰρ ἐκάτερον τῶτων
ἐκ ἴσμεν, πρὸς μέντοι τὸ εἰδέναι τί ἐκάτερον αὐτῆς πρὸ
ἔργου τὸ ἔτως ἔχειν. ἵποκείσθω δὲ πρῶτον ἡ βελτίστη διά-
θεσις ὑπὸ τῶν βελτίστων γίνεσθαι, καὶ πράττεσθαι ἀριστα
περὶ ἕκαστον ἀπὸ τῆς ἐκάστου ἀρετῆς, οἷον πόνου τε ἀριστοί
καὶ τροφῆ ἀφ' ὧν γίνεται εὐεξία, καὶ ἀπὸ τῆς εὐεξίας
25 ποῦσιν ἀριστα. ἔτι πᾶσαν διάθεσιν ὑπὸ τῶν αὐτῶν γίνε-
σθαι καὶ φθεῖρεσθαι πῶς προσφερομένων, ὥσπερ ὑγίεια ὑπὸ
τροφῆς καὶ πόνων καὶ ὥρας. ταῦτα δὲ δῆλα ἐκ τῆς ἐπα-
γωγῆς. καὶ ἡ ἀρετὴ ἄρα ἡ τοιαύτη διάθεσις ἐστὶν, ἢ γίνε-
ται τε ὑπὸ τῶν ἀρίστων περὶ ψυχῆν κινήσεων καὶ ἀφ' ἧς
πράττεται τὰ ἀριστα τῆς ψυχῆς ἔργα καὶ πάθη, καὶ ὑπὸ
τῶν αὐτῶν πῶς μὲν γίνεται πῶς δὲ φθεῖρεται. πρὸς ταῦτα
ἡ χρῆσις αὐτῆς ὑφ' ὧν καὶ αὐξεται καὶ φθεῖρεται, πρὸς
ἃ βέλτιστα διατίθησιν. σημεῖον δ' ὅτι περὶ ἠδέα καὶ λυ-
πηρά καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία· αἱ γὰρ κολάσεις ἰατρεῖαι
35 αἴσαι καὶ γνωόμεναι διὰ τῶν ἐναντίων, καθάπερ ἐπὶ τῶν
ἄλλων, διὰ τούτων εἰσὶν.

2 Ὅτι μὲν τοῦτον ἡ ἠθικὴ ἀρετὴ περὶ ἠδέα καὶ λυπηρά
ἐστὶ, δῆλον. ἐπεὶ δ' ἐστὶ τὸ ἦθος ὥσπερ καὶ τὸ ὄνομα ση-

μαίνει ὅτι ἀπὸ ἔθους ἔχει τὴν ἐπίδοσιν, ἐβίζεται δὲ τὸ ὑπ'
ἀγωγῆς μὴ ἐμφύτου τῷ παλλάκις κινεῖσθαι πῶς, ἔτως ἢδη
τὸ ἐνεργητικόν. ὃ ἐν τοῖς ἀψύχοις ἐχ ὀρώμεν· οὐδὲ γὰρ
ἂν μυριακίς βίβης ἄνω τὸν λίθον, ὑδέποτε ποιήσει τῆτο μὴ
βία. διὸ ἔτω ἦθος τῆτο ψυχῆς κατὰ ἐπιτακτικὸν λόγον,
δυναμένον δ' ἀκολοθεῖν τῷ λόγῳ ποιότης. λεπτέον δὲ κατὰ
τί τῆς ψυχῆς κοῖ ἄττα ἦθη. ἔσαι δὲ κατὰ τε τὰς δύνα-
μεις τῶν παθημάτων, καθ' ἃς ὡς παθητικοὶ λέγονται, καὶ
κατὰ τὰς ἔξεις, καθ' ἃς πρὸς τὰ πάθη ταῦτα λέγονται τῷ
πᾶσχειν πῶς ἢ ἀπαθεῖς εἶναι. μετὰ ταῦτα ἡ διαίρεσις ἐν
τοῖς ἀπηλαγμένοις τῶν παθημάτων καὶ τῶν δυνάμεων καὶ
τῶν ἔξεων. λέγω δὲ πάθη μὲν τὰ τοιαῦτα, θυμὸν φόβον
αἰδῶ ἐπιθυμίαν, ὅλως οἷς ἔπεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡ αἰσθη-
τικὴ ἠδονὴ ἢ λύπη καθ' αὐτά. καὶ κατὰ μὲν ταῦτα ἐκ
ἔσι ποιότης, ἀλλὰ πᾶσχει, κατὰ δὲ τὰς δυνάμεις ποιότης.
λέγω δὲ τὰς δυνάμεις καθ' ἃς λέγονται κατὰ τὰ πάθη οἱ
ἐνεργούντες, οἷον ὀργίλος ἀνάληγτος ἐρωτικὸς αἰσχυρηγῆς
ἀναίσχυρητος. ἔξεις δὲ εἰσὶν ὅσαι αἰτιαὶ εἰσὶ τῷ ταῦτα ἢ
κατὰ λόγον ὑπάρχειν ἢ ἐναντίως, οἷον ἀνδρία σωφροσύνη
20 δειλία ἀκολασία.

Διωρισμένων δὲ τῶτων, ληπτέον ὅτι ἐν ἅπαντι συνε-
3 χεῖ καὶ διαιρετῷ ἐστὶν ὑπεροχὴ καὶ ἄλλετφισ καὶ μέσον,
καὶ ταῦτα ἢ πρὸς ἄλληλα ἢ πρὸς ἡμᾶς, οἷον ἐν γυμνα-
στικῇ, ἐν ἰατρικῇ, ἐν οἰκοδομικῇ, ἐν κυβερνητικῇ, καὶ ἐν
ὁποιοῦν πράξει, καὶ ἐπισημονικῇ καὶ ἀνεπισημονικῇ, καὶ
τεχνικῇ καὶ ἀτέχνῳ. ἡ μὲν γὰρ κίνησις συνεχῆς, ἡ δὲ
πρᾶξις κίνησις. ἐν πᾶσι δὲ τὸ μέσον τὸ πρὸς ἡμᾶς βέλ-
τισον· τῆτο γὰρ ἐστὶν ὡς ἡ ἐπισήμη κελεύει καὶ ὁ λόγος.
πανταχῶ δὲ τῆτο καὶ ποιεῖ τὴν βελτίστην ἔξιν. καὶ τῆτο
δῆλον διὰ τῆς ἐπαγωγῆς καὶ τοῦ λόγου. τὰ γὰρ ἐναντία
φθεῖρει ἄλληλα, τὰ δ' ἄκρα καὶ ἀλλήλοισ καὶ τῷ μέσῳ
ἐναντία· τὸ γὰρ μέσον ἐκάτερον πρὸς ἐκάτερόν ἐστιν, οἷον
τὸ ἴσον τῷ μὲν ἐλάττονος μεῖζον, τῷ μεῖζονος δὲ ἐλάττον.
ὥστ' ἀνάγκη τὴν ἠθικὴν ἀρετὴν περὶ μέσ' ἄττα εἶναι καὶ
μεσότητά τινα. ληπτέον ἄρα ἡ ποῖα μεσότης ἀρετὴ, καὶ
περὶ ποῖα μέσα. εἰλήφθω δὲ παραδείγματος χάριν, καὶ
θεωρεῖσθω ἕκαστον ἐκ τῆς ὑπογραφῆς.

ὀργιλότης	ἀναληγσία	πραότης.
θρασύτης	δειλία	ἀνδρία.

2. τοῦτ' om M^s. || 11. δι om P^s. || 14. μοῖρα M^s. || 20. τῶν om M^s. || 21. αὐτοῖν corr M^s. || 33. πρὸς] πῶς P^s. || 35. καὶ ante ἡ ἀρετὴ om P^s.

1. ἀπόδοσιν M^s. || 2. ἐκφύτου τὸ M^s. || 3. δ] καὶ P^s. || 4. ταῖς ψυχαῖς M^s. || 5. τῆτο ἦθος M^s. || 7. ἐσι P^s. || 9. καθ'] καὶ καθ' P^s. || λέγονται ταῦτα M^s. || 11. ἀπηλεγμένοις M^s, ἀπηλαγμένοις P^s. || 14. ἢ ἢ ἢ P^s. || 15. ἀλλὰ — ποιότης om M^s. || 31. καὶ τῷ μέσῳ καὶ ἀλλήλοισ M^s.

ἀναισχυντία	κατάπληξις	αἰδώς.
ἀκολασία	ἀναισθησία	σωφροσύνη.
φθόνος	ἀνώπυμον	νέμεσις.
κέρδος	ζημία	δίκαιον.
ἀσωτία	ἀνελευθερία	ἐλευθερίότης.
ἀλαζονεία	εἰρωνεία	ἀλήθεια.
κολακεία	ἀπέχθεια	φιλία.
ἀρέσκεια	αὐθάδεια	σεμνότης.
τρυφερότης	κακοπάθεια	καρτερία.
χαυνότης	μικροψυχία	μεγαλοψυχία.
δαπανηρία	μικροπρέπεια	μεγαλοπρέπεια.
πανουργία	εὐήθεια	φρόνησις.

τὰ μὲν πάθη ταῦτα καὶ τοιαῦτα συμβαίνει ταῖς ψυχαῖς, πάντα δὲ λέγεται τὰ μὲν τῷ ὑπερβάλλειν τὰ δὲ τῷ ἐλλείπειν. ὀργίλος μὲν γὰρ ἐστὶν ὁ μᾶλλον ἢ δεῖ ὀργιζόμενος καὶ θάττον καὶ πλείοσιν ἢ οἷς δεῖ, ἀνάγκητος δὲ ὁ ἐλλείπων καὶ οἷς καὶ ὅτε καὶ ὡς· καὶ θρασύς μὲν ὁ μήτε ἀ χρῆ φοβούμενος μήθ' ὅτε μήθ' ὡς, δειλὸς δὲ ὁ καὶ ἀ μὴ δεῖ καὶ ὅτ' ἔδει καὶ ὡς ἔδει. ὁμοίως δὲ καὶ ἀκόλαστος καὶ ὁ ἐπιθυμητικός καὶ ὁ ὑπερβάλλων πᾶσιν ὅσοις ἐνδέχεται, ἀναισθητός δὲ ὁ ἐλλείπων καὶ μὴδ' ὅσον βέλτιον καὶ κατὰ τὴν φύσιν ἐπιθυμῶν, ἀλλ' ἀπαθὴς ὡς περ λίθος. κερδαλέος δὲ ὁ πανταχόθεν πλεονεκτικός, ζημιώδης δὲ ὁ μηδαμῶθεν ἀλλ' ὀλιγαχόθεν. ἀλαζῶν δὲ ὁ πλείων ὑπαρχόντων προσκοιούμενος, εἰρων δὲ ὁ ἐλάττω. καὶ κόλαξ μὲν ὁ πλείω συνεπειῶν ἢ καλῶς ἔχει, ἀπεχθητικός δὲ ὁ ἐλάττω. καὶ τὸ μὲν λίαν πρὸς ἡδονὴν ἀρέσκεια, τὸ δ' ὀλίγα καὶ μόγις αὐθάδεια. ἔτι δ' ὁ μὲν μηδεμίαν ὑπομένων λύπην, μὴδ' εἰ βέλτιον, τρυφερός· ὁ δὲ πᾶσαν ὁμοίως ὡς μὲν ἀπλῶς εἰπεῖν ἀνώπυμος, μεταφορᾷ δὲ λέγεται σκληρὸς καὶ ταλαίπωρος καὶ κακοκαθητικός. χαῦνος δ' ὁ μειζόνων ἀξίων αὐτόν, μικροψυχὸς δ' ὁ ἐλαττόνων. ἔτι δ' ἀσωτος μὲν ὁ πρὸς ἅπασαν δαπάνην ὑπερβάλλων, ἀνελεύθερος δὲ ὁ πρὸς ἅπασαν ἐλλείπων. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ μικροπρεπὴς καὶ ὁ σαλαίκων· ὁ μὲν γὰρ ὑπερβάλλει τὸ πρόπον, ὁ δ' ἐλλείπει τὸ πρόποντος. καὶ ὁ μὲν πανουργὸς πάντως καὶ πάντοθεν πλεονεκτικός, ὁ δ' εὐήθης ἕδ' ὅθεν δεῖ. φθονερός δὲ τῷ λυκεῖσθαι ἐπὶ πλείοσιν εὐπραγίαις ἢ δεῖ· καὶ γὰρ οἱ ἀξιοὶ εὖ πράττειν λυκοῦσι τοὺς φθονεροὺς εὖ πράττοντες. ὁ δ' ἐναντίος ἀνωπυμώτερος, ἔστι

δ' ὁ ὑπερβάλλων ἐπὶ τῷ μὴ λυκεῖσθαι μὴδ' ἐπὶ τοῖς ἀναξίοις εὖ πράττειν, ἀλλ' εὐχερῆς ὡς περ οἱ γαστρίμαργοι πρὸς τροφήν· ὁ δὲ δυσχερῆς κατὰ τὸν φθόνον ἐστίν. τὸ δὲ πρὸς ἕκαστον μὴ κατὰ συμβεβηκὸς ὕτως ἔχειν περιεργον διορίζει· ἕδεμία γὰρ ἐπισήμη, ἔτε θεωρητικὴ ἔτε ποιητικὴ, ἔτε λέγει ἔτε πράττει τῦτο προσδιορίζουσα, ἀλλὰ τῦτ' ἐς πρὸς τὰς συκοφαντίας τῶν τεχνῶν τὰς λογικάς. ἀπλῶς μὲν οὖν διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον, ἀκριβέστερον δ' ὅταν περὶ τῶν ἔξεων λέγωμεν τῶν ἀντικειμένων. αὐτῶν δὲ τῶν τῶν παθημάτων εἶδη κατονομάζεται τῷ διαφέρειν κατὰ τὴν ὑπερβολὴν ἢ χρόνον ἢ τῷ μᾶλλον ἢ πρὸς τι τῶν ποσόντων τὰ πάθη. λέγω δ', οἷον ὀξύθυμος μὲν τῷ θάττον πάσχειν ἢ δεῖ, χαλεπὸς δὲ καὶ θυμώδης τῷ μᾶλλον, πικρὸς δὲ τῷ φυλακτικὸς εἶναι τῆς ὀργῆς, πλήκτης δὲ καὶ λοιδορητικός ταῖς κολάσεσι ταῖς ἀπὸ τῆς ὀργῆς. ὀψοφάγοι δὲ καὶ γαστρίμαργοι καὶ οἰνόφλυγες τῷ πρὸς ὀποτέρας τροφῆς ἀπόλαυσιν ἔχειν τὴν δύναμιν παθητικὴν παρὰ τὸν λόγον. οὐ δεῖ δ' ἀγνοεῖν ὅτι ἕνια τῶν λεγομένων οὐκ ἐστὶν ἐν τῷ πῶς λαμβάνειν, ἀν πῶς λαμβάνηται τῷ μᾶλλον πάσχειν, οἷον μοιχρὸς ἔ τῷ μᾶλλον ἢ δεῖ πρὸς τὰς γαμετάς πλησιάζει· οὐ γὰρ ἐστὶν· ἀλλὰ μοιχθηρία τις αὐτῆ δὴ ἐστίν· συνειλημμένον γὰρ τό τε πάθος λέγεται καὶ τὸ τοιόνδε εἶναι. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ὕβρις. διὸ καὶ ἀμφισβητῶσι, συγγενέσθαι μὲν φάσκοντες, ἀλλ' ἔ μοιχεύσαι· ἀγνοῦντες γὰρ ἢ ἀναγκαζόμενοι· καὶ πατάξαι μὲν, ἀλλ' οὐχ ὕβρισαι. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα.

Εἰλημμένων δὲ τῶν, μετὰ ταῦτα λεκτέον ὅτι ἐπειδὴ ἄ δύο μέρη τῆς ψυχῆς, καὶ αἱ ἀρεταὶ κατὰ ταῦτα διήρηται, καὶ αἱ μὲν τοῦ λόγον ἔχοντος διανοητικαῖ, ὧν ἔργον ἀλήθεια, ἢ περὶ τῷ πῶς ἔχει ἢ περὶ γενέσεως, αἱ δὲ τοῦ ἀλόγου, ἔχοντος δ' ὄρεξιν· οὐ γὰρ ὅτιν μέρους ἔχει τῆς ψυχῆς ὄρεξιν, εἰ μεριστή ἐστίν. ἀνάγκη δὲ φαῦλον τὸ ἦθος καὶ σκουδαῖον εἶναι τῷ διώκειν καὶ φεύγειν ἡδονὰς τινὰς καὶ λύπας. δῆλον δὲ τῦτο ἐκ τῶν διαιρέσεων τῶν περὶ τὰ πάθη καὶ τὰς δυνάμεις καὶ τὰς ἔξεις· αἱ μὲν γὰρ δυνάμεις καὶ αἱ ἔξεις τῶν παθημάτων, τὰ δὲ πάθη λύπη καὶ ἡδονὴ διώριζαι. ὡς περ διὰ τὰ ταῦτα καὶ διὰ τὰς ἔμπροσθεν θέσεις συμβαίνει πᾶσαν ἠθικὴν ἀρετὴν περὶ ἡδονὰς εἶναι καὶ λύπας. πᾶσα γὰρ ψυχὴ ὑφ' οἷων πέφυκε γίνεσθαι καὶ χείρων καὶ βελτίων, πρὸς ταῦτα καὶ περὶ ταῦτά ἐστιν ἢ

5. ἀσώτεια P². || 13. καὶ τὰ τοιαῦτα M². || 15. μὲν om P². || 17. καὶ ante θρασύς om M². || 19. ἔτ'] ἔτε M². || καὶ ὁ ἀκόλαστος codices. || 32. ἐαυτόν M². || ἐλάττω M².

13. καὶ] καὶ ὁ M²P². || 14. πλήκτης — ὁ λύπης om P². || 16. τὸ M². || πρὸσω P². || 19. πῶς] προσ P². || πῶς] περ M². || 28. ταῦτα] πάντα M². || 29. ἔργον ἢ ἀλήθεια M². || 31. τῆς om M². || 36. αἱ om M². || 39. πάσης γὰρ ψυχῆς M². || πέφυκε — 40. βελτίων om P². || 40. χείρων καὶ βελτίων corr M².

ἡδονῆ. δι' ἡδονὰς δὲ καὶ λύπας φαύλους φημὲν εἶναι, τῷ
διώκειν καὶ φεύγειν ἢ ὡς μὴ δεῖ ἢ ἄς μὴ δεῖ. διὸ καὶ
διορίζονται πάντες προχειρῶς ἀπάθειαν καὶ ἡρεμίαν περὶ
ἡδονὰς καὶ λύπας εἶναι τὰς ἀρετὰς, τὰς δὲ κακίας ἐκ
τῶν ἐναντιῶν.

5 Ἐπεὶ δ' ὑπόκειται ἀρετὴ εἶναι ἢ τοιαύτη ἕξις ἀφ'
ἧς πρακτικοὶ τῶν βελτίστων καὶ καθ' ἣν ἀριστα διακρίνεται
περὶ τὸ βέλτιστον, βέλτιστον δὲ καὶ ἀριστον τὸ κατὰ τὸν
ὀρθὸν λόγον, τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ μέσον ὑπερβολῆς καὶ ἐλλεί-
ψεως τῆς πρὸς ἡμᾶς, ἀναγκαῖον ἂν εἴη τὴν ἠθικὴν ἀρετὴν
καθ' αὐτὸν ἕκαστον μεσότητα εἶναι ἢ περὶ μέσ' ἄττα ἐν
ἡδοναῖς καὶ λύπαις καὶ ἡδέσι καὶ λυπηροῖς. ἔσται δ' ἢ
μεσότης ὅτε μὲν ἐν ἡδοναῖς (καὶ γὰρ ὑπερβολὴ καὶ ἔλ-
λειψις), ὅτε δ' ἐν λύπαις, ὅτε δ' ἐν ἀμφοτέροις. ὁ γὰρ
ὑπερβάλλων τῷ χαίρειν τῷ ἡδέϊ ὑπερβάλλει καὶ ὁ τῷ
15 λυπεῖσθαι τῷ ἐναντίῳ, καὶ ταῦτα ἢ ἀπλῶς ἢ πρὸς τινα
ἄρον, οἷον ὅταν μὴ ὡς οἱ πολλοί· ὁ δ' ἀγαθὸς ὡς δεῖ. ἐπεὶ
δ' ἐστὶ τις ἕξις ἀφ' ἧς τοῖστος ἕξαι ὁ ἔχων αὐτὴν ὥστε τῷ
αὐτῷ πράγματι ἔ μὲν ἀποδέχσθαι τὴν ὑπερβολὴν ἔ δὲ
τὴν ἐλλειψιν, ἀνάγκη, ὡς ταῦτ' ἀλλήλοισ ἐναντία καὶ τῷ
20 μέσῳ, ὅτω καὶ τὰς ἕξεις ἀλλήλαις ἐναντίας εἶναι καὶ τῇ
ἀρετῇ. συμβαίνει μέντοι τὰς ἀντιθέσεις ἔνθα μὲν φανερω-
τέρας εἶναι πάσας, ἔνθα δὲ τὰς ἐπὶ τὴν ὑπερβολὴν, ἐνιαχῶ
δὲ τὰς ἐπὶ τὴν ἐλλειψιν. αἴτιον δὲ τῆς ἐναντιώσεως, ὅτι
ἐκ αἰεὶ ἐπὶ ταῦτα τῆς ἀνισότητος ἢ ὁμοιότητος πρὸς τὸ μέ-
25 σον, ἀλλ' ὅτε μὲν θάττον ἂν μεταβαίη ἀπὸ τῆς ὑπερβο-
λῆς ἐπὶ τὴν μέσσην ἕξιν, ὅτε δ' ἀπὸ τῆς ἐλλείψεως, ἧς
πλέον ἀπέχων ἕτος δοκεῖ ἐναντιώτερος εἶναι, οἷον καὶ περὶ
τὸ σῶμα ἐν μὲν τοῖς πόνους ὑγιεινότερον ἢ ὑπερβολὴ τῆς
ἐλλείψεως καὶ ἐγγύτερον τῷ μέσῳ, ἐν δὲ τῇ τροφῇ ἢ ἔλ-
30 λειψις ὑπερβολῆς. ὥστε καὶ αἱ προαιρετικαὶ ἕξεις αἱ φι-
λογυμναστικαὶ φιλοὑγιεῖς μᾶλλον εἰσονται καθ' ἑκατέραν
τὴν αἴρεσιν, ἔνθα μὲν οἱ πολυπόνητοιοι, ἔνθα δ' οἱ ὑποσα-
τικώτεροι, καὶ ἐναντίος τῷ μετρίῳ καὶ τῷ ὡς ὁ λόγος ἔνθα
μὲν ὁ ἄκονος καὶ ἐκ ἀμφῶ, ἔνθα δὲ καὶ ὁ ἀπολαυστικὸς
35 καὶ οὐχ ὁ πεινητικὸς. συμβαίνει δὲ τοῦτο, διότι ἢ φύσις
εὐθὺς ἔ πρὸς ἅπαντα ὁμοίως ἀφέστηκε τῷ μέσῳ, ἀλλ' ἦ-
τον μὲν φιλόπονοί ἐσμεν, μᾶλλον δ' ἀπολαυστικοί. ὁμοίως
δὲ ταῦτ' ἔχει καὶ περὶ ψυχῆς. ἐναντίαν δὲ τίθεμεν τὴν
ἕξιν ἐφ' ἣν τε ἀμαρτάνομεν μᾶλλον καὶ ἐφ' ἣν οἱ πολ-
40 λοί· ἢ δ' ἑτέρα ὥσπερ ἐκ ἕσα λαμβάνει· διὰ γὰρ τὸ ὀλί-
γον ἀναίσθητός ἐστιν. οἷον ὀργὴν πραότητι καὶ τὸν ὀργίλον

τῷ πρῶῳ. καίτοι ἐστὶν ὑπερβολὴ καὶ ἐπὶ τῷ ἴλεων εἶναι
καὶ τῷ καταλλακτικὸν εἶναι καὶ μὴ ὀργίζεσθαι ῥακίζό-
μενον. ἀλλ' ὀλίγοι οἱ τοῖστοι, ἐπ' ἐκεῖνο δὲ πάντες ῥέπουσι
μᾶλλον· διὸ καὶ ἔ κολακικὸν ὁ θυμὸς. ἐπεὶ δ' εἰληπται
5 ἢ διαλογὴ τῶν ἕξεων καθ' ἕκαστα τὰ πάθη, καὶ αἱ ὑπερ-
βολαὶ καὶ ἐλλείψεις, καὶ τῶν ἐναντιῶν ἕξεων καθ' ἄς ἔχουσι
κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον (τίς δ' ὁ ὀρθὸς λόγος, καὶ πρὸς τίνα
δεῖ ὄρον ἀποβλέποντας λέγειν τὸ μέσον, ὕστερον ἐπισκεπτέον),
φανερὸν ὅτι πᾶσαι αἱ ἠθικαὶ ἀρεταὶ καὶ κακαὶ περὶ ἡδονῶν
καὶ λυπῶν ὑπερβολὰς καὶ ἐλλείψεις εἰσὶ, καὶ ἡδοναὶ καὶ
λίπαι ἀπὸ τῶν εἰρημένων ἕξεων καὶ παθημάτων γίνονται
ἀλλὰ μὴν ἢ γε βελτίστη ἕξις ἢ περὶ ἕκαστα μέση ἐστίν. δῆ-
λον τοῖνυν ὅτι αἱ ἀρεταὶ ἢ πᾶσαι ἢ τῶν τινες εἰσονται τῶν
μεσοτήτων.

Δάβωμεν ἔν ἄλλην ἀρχὴν τῆς ἐπίσης σκέψεως. εἰσὶ
δὴ πᾶσαι μὲν αἱ οὐσίαι κατὰ φύσιν τινες ἀρχαί, διὸ καὶ
ἐκάστη πολλὰ δύναται τοιαῦτα γενεᾶν, οἷον ἄνθρωπος ἀν-
θρώπους καὶ ζῶον ὄν ὅλως ζῶα καὶ φυτὸν φυτά. πρὸς δὲ
τότοις ὁ γ' ἄνθρωπος καὶ πράξεων τινῶν ἐστὶν ἀρχὴ μόνον τῶν
ζῶων· τῶν γὰρ ἄλλων ἔθεν εἴπομεν ἂν πράττειν. τῶν δ'
ἀρχῶν ὅσαι τοιαῦται, ὅθεν πρῶτον αἱ κινήσεις, κύριαί λέ-
γονται, μάλιστα δὲ δικαίως ἀφ' ὧν μὴ ἐνδέχεται ἄλλως,
ἦν ἴσως ὁ θεὸς ἀρχεῖ. ἐν δὲ ταῖς ἀκινήτοις ἀρχαῖς, οἷον ἐν
ταῖς μαθηματικαῖς, οὐκ ἔστι τὸ κύριον, καίτοι λέγεται γε
25 καθ' ὁμοιότητα· καὶ γὰρ ἐνταῦθα κινουμένης τῆς ἀρχῆς
πάντα μάλιστα ἂν τὰ δεικνύμενα μεταβάλλοι, αὐτὰ δ'
αὐτὰ ἔ μεταβάλλει ἀναιρῶμεν θατέρῳ ὑπὸ θατέρῳ, ἂν μὴ
τῷ τὴν ὑπόθεσιν ἀνελεῖν καὶ δι' ἐκείνης δεῖξαι. ὁ δ' ἄνθρω-
πος ἀρχὴ κινήσεως τινος· ἢ γὰρ πρᾶξις κίνησης. ἐπεὶ δ'
ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις ἢ ἀρχὴ αἰτία ἐστὶ τῶν δι' αὐτὴν ὄντων
ἢ γινομένων, δεῖ νοῆσαι καθάπερ ἐπὶ τῶν ἀποδείξεων. εἰ
γὰρ ἔχοντος τοῦ τριγώνου δύο ὀρθὰς ἀνάγκη τὸ τετράγωνον
ἔχειν τέτταρας ὀρθὰς, φανερόν ὡς αἴτιον τότε τὸ δύο ὀρθὰς
ἔχειν τὸ τρίγωνον. εἰ δὲ γε μεταβάλλοι τὸ τρίγωνον, ἀνάγκη
καὶ τὸ τετράγωνον μεταβάλλειν, οἷον εἰ τρεῖς, ἕξ, εἰ δὲ τέ-
35 ταρες, ὀκτώ. καὶ εἰ μὴ μεταβάλλοι, τοῖστων δ' ἐστὶ κάκεινο
τοῖστων ἀναγκαῖον εἶναι. δῆλον δ' ὅ ἐπιχειροῦμεν ὅτι ἀναγ-
καῖον, ἐκ τῶν ἀναλυτικῶν· νῦν δ' ἔτε μὴ λέγειν ἔτε λέγειν
ἀκριβῶς οἷον τε, πλὴν τοσοῦτον. εἰ γὰρ μὴθὲν ἄλλο αἴτιον
τῷ τὸ τρίγωνον ἕτως ἔχειν, ἀρχὴ τις ἂν εἴη τότε καὶ αἴτιον
τῶν ὑσέρων. ὡς' εἴπερ ἐστὶν ἕνια τῶν ὄντων ἐνδεχόμενα ἐναν-
τίως ἔχειν, ἀνάγκη καὶ τὰς ἀρχὰς αὐτῶν εἶναι τοιαύτας.

1. εἶναι φημεν P¹. || 19. μὲν] μὲν οὖν P¹. || 28. ἀπέχει P¹. || 34. ἐναντίως M¹. || 38. μὲν om P¹. || 39. ἐναντία codices.
2. μὴ om M¹. || 10. ὑπερβολαὶ M¹. || 19. ὁ γάμος P¹. || 32. ἔχων τὸ P¹. || 38. ἔτε λέγειν om M¹P¹. || 41. ὕστερον P¹.

ἐκ γὰρ τῶν ἐξ ἀνάγκης ἀναγκαῖον τὸ συμβαῖνόν ἐστι, τὰ δὲ γε ἐντεῦθεν ἐνδέχεται γενέσθαι τάναντία, καὶ ὃ ἐφ' αὐτοῖς ἐστὶ τοῖς ἀνθρώποις, πολλὰ τῶν τοιούτων, καὶ ἀρχαὶ τῶν τοιούτων εἰσὶν αὐτοί. ὥσε ὅσων πράξεων ὁ ἀνθρωπὸς ἐστὶν ἀρχὴ καὶ κύριος, φανερόν ὅτι ἐνδέχεται καὶ γίνεσθαι καὶ 5 μὴ, καὶ ὅτι ἐφ' αὐτῶ ταῦτ' ἐστὶ γίνεσθαι καὶ μὴ, ὧν γε κύριός ἐστι τοῦ εἶναι καὶ τῷ μὴ εἶναι. ὅσα δ' ἐφ' αὐτῶ ἐστὶ ποιεῖν ἢ μὴ ποιεῖν, αἴτιος τῶν ἐπὶ ἐστὶν· καὶ ὅσων αἴτιος, ἐφ' αὐτῶ. ἐπεὶ δ' ἢ τε ἀρετὴ καὶ ἢ κακία καὶ τὰ ἀπ' αὐτῶν ἔργα τὰ μὲν ἐπαινετὰ τὰ δὲ ψεκτὰ (ψέγεται γὰρ 10 καὶ ἐπαινεῖται οὐ διὰ τὰ ἐξ ἀνάγκης ἢ τύχης ἢ φύσεως ὑπάρχοντα, ἀλλ' ὅσων αὐτοὶ αἰτιοὶ ἐσμὲν· ὅσων γὰρ ἄλλος αἴτιος, ἐκεῖνος καὶ τὸν ψόγον καὶ τὸν ἔπαινον ἔχει), δῆλον ὅτι καὶ ἢ ἀρετὴ καὶ ἢ κακία περὶ ταῦτ' ἐστὶν ὧν αὐτὸς αἴτιος καὶ ἀρχὴ πράξεων. ληπτέον ἄρα ποίων αὐτὸς αἴτιος 15 καὶ ἀρχὴ πράξεων. πάντες μὲν δὴ ὁμολογῶμεν, ὅσα μὲν ἐκύσια καὶ κατὰ προαίρεσιν τὴν ἐκάστου, ἐκεῖνον αἴτιον εἶναι, ὅσα δ' ἀκύσια, ἐκ αὐτῶν αἴτιον. πάντα δ' ὅσα προελόμενος, καὶ ἐκὼν δῆλον ὅτι. δῆλον τοίνυν ὅτι ἢ ἀρετὴ καὶ ἢ κακία τῶν ἐκυσίων ἂν εἴησαν.

7 Ληπτέον ἄρα τί τὸ ἐκούσιον καὶ τί τὸ ἀκύσιον, καὶ τί ἐστὶν ἢ προαίρεσις, ἐπειδὴ ἢ ἀρετὴ καὶ ἢ κακία ὀρίζεται τούτοις. πρῶτον σκεπτέον τὸ ἐκούσιον καὶ τὸ ἀκύσιον. τριῶν δὴ τῶν ἐν τῷ δόξειεν εἶναι, ἤτοι κατ' ὄρεξιν ἢ κατὰ προαίρεσιν ἢ κατὰ διάνοιαν, τὸ μὲν ἐκούσιον κατὰ τῶν τι, τὸ δ' 25 ἀκύσιον παρὰ τούτων τι. ἀλλὰ μὴν ἢ ὄρεξις εἰς τρία διαιρεῖται, εἰς βούλησιν καὶ θυμὸν καὶ ἐπιθυμίαν· ὥστε ταῦτα διαιρετέον, καὶ πρῶτον κατ' ἐπιθυμίαν. δόξειε δ' ἂν πᾶν τὸ κατ' ἐπιθυμίαν ἐκούσιον εἶναι. τὸ γὰρ ἀκούσιον πᾶν δοκεῖ εἶναι βίαιον, τὸ δὲ βίαιον λυπηρόν, καὶ πᾶν ὃ ἀναγκαζόμενοι ποιοῦσιν ἢ πάσχουσιν, ὥσπερ καὶ Εὐηνός φησι "πᾶν γὰρ ἀναγκαῖον πρᾶγμ' ἀνιάρων ἔφθ." ὥστ' εἴ τι λυπηρόν, βίαιον, καὶ εἴ βίαιον, λυπηρόν. τὸ δὲ παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν πᾶν λυπηρόν (ἢ γὰρ ἐπιθυμία τοῦ ἠδέος), ὥστε βίαιον καὶ ἀκύσιον. τὸ ἄρα κατ' ἐπιθυμίαν ἐκούσιον· ἐναντία γὰρ ταῦτ' 35 ἀλλήλοισι. ἐτι ἢ μοχθηρία ἀδικώτερον πᾶσα ποιεῖ, ἢ δ' ἀκρασία μοχθηρία δοκεῖ εἶναι, ὃ δ' ἀκρατής ὁ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν παρὰ τὸν λογισμὸν οἷος πράττειν, ἀκρατεύεται δ' ὅταν ἐνεργῇ κατ' αὐτήν, τὸ δ' ἀδικεῖν ἐκούσιον, ὥστ' ὃ

ἀκρατής ἀδικήσει τῷ πράττειν κατ' ἐπιθυμίαν· ἐκὼν ἄρα πράξει, καὶ ἐκύσιον τὸ κατ' ἐπιθυμίαν· καὶ γὰρ ἄτοπον εἰ δικαιοτέροι ἐσόνται οἱ ἀκρατεῖς γινόμενοι. ἐκ μὲν τοίνυν τούτων δόξειεν ἂν τὸ κατ' ἐπιθυμίαν ἐκούσιον εἶναι, ἐκ δὲ 5 τῶνδε τάναντίον. ἅπαν γὰρ ὃ ἐκὼν τις πράττει, βυλόμενος πράττει, καὶ ὃ βούλεται, ἐκὼν. βύλεται δ' οὐθεὶς ὃ οἰεταὶ εἶναι κακόν. ἀλλὰ μὴν ὃ ἀκρατεύομενος οὐχ ἂ βούλεται ποιεῖ· τὸ γὰρ παρ' ὃ οἰεταὶ βέλτιστον εἶναι πράττειν δι' ἐπιθυμίαν ἀκρατεύεσθαι ἐστίν. ὥσε ἅμα συμβήσεται τὸν αὐτὸν ἐκόντα καὶ ἄκοντα πράττειν· τούτο δ' ἀδύνατον. ἐτι δ' ὃ ἐγκρατής δικαιοπραγήσει, καὶ μᾶλλον τῆς ἀκρασίας· ἢ γὰρ ἐγκράτεια ἀρετὴ, ἢ δ' ἀρετὴ δικαιοτέρως ποιεῖ. ἐγκρατεύεται δ' ὅταν πράττη παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν κατὰ τὸν λογισμὸν. ὥσε εἰ τὸ μὲν δικαιοπραγεῖν ἐκύσιον, ὥσπερ καὶ τὸ 15 ἀδικεῖν (ἄμφω γὰρ δοκεῖ ταῦτα ἐκύσια εἶναι, καὶ ἀνάγκη, εἰ θάτερον ἐκύσιον, καὶ θάτερον), τὸ δὲ παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἀκύσιον, ἅμα ἄρα ὃ αὐτὸς τὸ αὐτὸ πράξει ἐκὼν καὶ ἄκων. ὃ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ θυμῷ· ἀκρασία γὰρ καὶ ἐγκράτεια καὶ θυμοῦ δοκεῖ εἶναι, ὥσπερ καὶ ἐπιθυμίας, καὶ τὸ 20 παρὰ τὸν θυμὸν λυπηρόν, καὶ βίαιον ἢ καθέξις, ὥστ' εἰ τὸ βίαιον ἀκούσιον, τὸ κατὰ τὸν θυμὸν ἐκούσιον ἂν εἴη πᾶν. ἔοικε δὲ καὶ Ἡράκλειτος λέγειν εἰς τὴν ἰσχὺν τοῦ θυμοῦ βλέψας ὅτι λυπηρὰ ἢ κώλυσις αὐτῷ· "χαλεπὸν γὰρ" φησι "θυμῷ μάχεσθαι· ψυχῆς γὰρ ὠνεῖται." εἰ δ' ἀδύνατον τὸ αὐτὸ ἐκόντα καὶ ἄκοντα πράττειν ἅμα τὸ κατὰ τὸ αὐτὸ 25 τῷ πράγματι, μᾶλλον ἐκύσιον τὸ κατὰ βύλησιν τῷ κατ' ἐπιθυμίαν καὶ θυμὸν. τεκμήριον δὲ· πολλὰ γὰρ πράττομεν ἐκόντες ἄνευ ὄργης καὶ ἐπιθυμίας. λείπεται ἄρα, εἰ τὸ βυλόμενον καὶ ἐκούσιον ταυτό, σκέψασθαι· φαίνεται δὲ καὶ 30 τῷ ἀδύνατον. ὑπόκειται γὰρ ἡμῖν καὶ δοκεῖ ἢ μοχθηρία ἀδικωτέρως ποιεῖν, ἢ δ' ἀκρασία μοχθηρία τις φαίνεται. συμβήσεται δὲ τάναντίον· βύλεται μὲν γὰρ οὐθεὶς ἂ οἰεταὶ εἶναι κακά, πράττει δ' ὅταν γίνηται ἀκρατής· εἰ ἔν τὸ μὲν ἀδικεῖν ἐκούσιον, τὸ δ' ἐκούσιον τὸ κατὰ βύλησιν, ὅταν ἀκρατής γίνηται, οὐκέτι ἀδικήσει, ἀλλ' ἔσται δικαιοτέρος ἢ πρὶν γενέσθαι ἀκρατής. τῷτο δ' ἀδύνατον. ὅτι μὲν τοίνυν ἐκ ἐξὶ τὸ ἐκούσιον τὸ κατὰ ὄρεξιν πράττειν, οὐδ' ἀκύσιον τὸ παρὰ τὴν ὄρεξιν, φανερόν. ὅτι δ' ἔδὲ κατὰ προαίρεσιν, πάλιν ἐκ 8 τῶνδε δῆλον. τὸ μὲν γὰρ κατὰ βούλησιν ὡς οὐκ ἀκύσιον,

3. τῶν τοιούτων om M^s. || 4. αὐταί P^s. || 14. καὶ post ὅτι om P^s. || 17. καὶ — 18. ἀκύσια om P^s. || 19. δῆλον ὅτι om M^s. || δῆλον om P^s. || 21. καὶ τί τὸ ἀκύσιον om M^s. || 22. ἐπιθεὶς M^sP^s. || 23. καὶ τὸ ἀκούσιον om P^s. || δὲ P^s. || 25. τὸ δ' — 26. τι om M^s. || 33. εἰ μὴ βίαιον P^s. || τὸ — 34. λυπηρόν om P^s. || 38. ἀκρατεύεσθαι M^s.

1. πράττειν om M^s. || 3. οἱ om M^s. || γινόμενοι M^s. || 4. ἀ] δ' ἂν P^s. || 5. βυλόμενος πράττει om P^s. || 6. ἐκὼν] ἐκὼν βύλεται M^s. || 11. ἀκρατής P^s. || 17. ἐκούσιον codices. || 20. βίαιος P^s. || 23. βλέψαι M^s. || φασὶ M^s. || 25. αὐτὸ ἐκόντα] αὐτὸν ἐκόντα M^s. || 36. γινέσθαι] γε M^s.

ἀπεδείχθη, ἀλλὰ μᾶλλον πᾶν ὃ βούλεται καὶ ἐκούσιον. ἀλλ' ὅτι καὶ μὴ βυλόμενον ἐνδέχεται πράττειν ἐκόντα, τῶτο δέδεκται μόνον. πολλὰ δὲ βυλόμενοι πράττομεν ἐξαίφνης, προαιρείται δ' οὐδεὶς οὐδὲν ἐξαίφνης. εἰ δὲ ἀνάγκη μὲν ἦν τριῶν τούτων ἓν τι εἶναι τὸ ἐκούσιον, ἢ κατ' ὄρεξιν ἢ κατὰ 5 προαίρεσιν ἢ κατὰ διάνοιαν, τῶτων δὲ τὰ δύο μὴ ἔσι, λείπεται ἐν τῷ διανοούμενῳ πως πράττειν εἶναι τὸ ἐκούσιον. ἔτι δὲ μικρὸν προαγαγόντες τὸν λόγον, ἐπιθῶμεν τέλος τῷ περὶ τοῦ ἐκούσιου καὶ ἀκούσιου διορισμῷ. δοκεῖ γὰρ τὸ βία καὶ μὴ βία τι ποιεῖν οἰκεία τοῖς εἰρημένοις εἶναι· τό τε γὰρ βίαιον 10 ἀκούσιον, καὶ τὸ ἀκούσιον πᾶν βίαιον εἶναι φαμέν. ὥστε περὶ τῆ βία σκεπτόμενοι πρῶτον, τί ἔσι καὶ πῶς ἔχει πρὸς τὸ ἐκούσιον καὶ ἀκούσιον. δοκεῖ δὲ τὸ βίαιον καὶ τὸ ἀναγκαῖον ἀντικεισθαι, καὶ ἡ βία καὶ ἡ ἀνάγκη, τῷ ἐκούσιῳ καὶ τῇ κεισθῆ ἐπὶ τῶν πραττομένων. καθόλου δὲ τὸ βίαιον καὶ τὴν 15 ἀνάγκην καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων λέγομεν· καὶ γὰρ τὸν λίθον ἄνω καὶ τὸ πῦρ κάτω βία καὶ ἀναγκαζόμενα φέρεσθαι φαμέν. τῶτο δ' ὅταν κατὰ τὴν φύσει καὶ καθ' αὐτὰ ὁρμὴν φέρηται, ἢ βία, ἢ μὴν ἢ ἐκούσια λέγεται, ἀλλ' ἀνώνυμος ἢ ἀντίθεσις. ὅταν δὲ παρὰ ταύτην, βία φαμέν. ὁμοίως δὲ 20 καὶ ἐπὶ ἐμφύχων καὶ ἐπὶ τῶν ζῶων ὁρῶμεν βία πολλὰ καὶ πάσχοντα καὶ ποῖοντα, ὅταν παρὰ τὴν ἐν αὐτῷ ὁρμὴν ἔξωθεν τι κινή. ἐν μὲν τοῖς ἀψύχοις ἀπλῆ ἢ ἀρχή, ἐν δὲ τοῖς ἐμφύχοις πλεονάζει· ἢ γὰρ αἰεὶ ἢ ὄρεξις καὶ ὁ λόγος συμφωνεῖ. ὥς ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων ζῶων ἀπλῆν τὸ βίαιον, 25 ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀψύχων· οὐ γὰρ ἔχει λόγον καὶ ὄρεξιν ἐναντίαν, ἀλλὰ τῇ ὄρεξι ζῆ. ἐν δ' ἀνθρώπῳ ἔνεσιν ἀμφω, καὶ ἐν τινὶ ἡλικία, ἢ καὶ τὸ πράττειν ἀποδίδομεν· οὐ γὰρ φαμέν τὸ παιδίον πράττειν, οὐδὲ τὸ θηρίον, ἀλλ' ὅταν ἤδη διὰ λογισμὸν πράττοντα. δοκεῖ δὲ τὸ βίαιον ἅπαν λυπηρὸν 30 εἶναι, καὶ οὐθεὶς βία μὲν ποιεῖ, χαίρων δέ. διὸ περὶ τὸν ἐγκρατῆ καὶ τὸν ἀκρατῆ πλείστῃ ἀμφισβήτησις ἔστιν· ἐναντίας γὰρ ὁρμας ἔχων αὐτὸς ἕκαστος αὐτῷ πράττει, ὥσθ' ὅ τ' ἐγκρατῆς βία, φασίν, ἀφέλκει αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἡδέων ἐπιθυμῶν (ἀλγεῖ γὰρ ἀφέλκων πρὸς ἀντιτείνουσαν τὴν ὄρε- 35 ξιν), ὅ τ' ἀκρατῆς βία παρὰ τὸν λογισμὸν. ἦττον δὲ δοκεῖ λυπεῖσθαι· ἢ γὰρ ἐπιθυμία τοῦ ἡδέος, ἢ ἀκολουθεῖ χαίρων, ὥσθ' ὁ ἀκρατῆς μᾶλλον ἐκόν καὶ ἢ βία, ὅτι ἢ λυπηρῶς. ἢ δὲ κειθῶ τῇ βία καὶ ἀνάγκη ἀντιτίθεται. ὁ δ' ἐγκρατῆς

ἐφ' ἃ πέπεισαι ἄγει, καὶ πορεύεται οὐ βία ἀλλ' ἐκόν. ἢ δ' ἐπιθυμία οὐ πείσασα ἄγει· οὐ γὰρ μετέχει λόγου. ὅτι μὲν οὖν δοκῶσιν ἔτοι μόνον βία καὶ ἀκοντες ποιεῖν, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν, ὅτι καθ' ὁμοιότητά τινα τοῦ βία, καθ' ἣν καὶ 5 ἐπὶ τῶν ἀψύχων λέγομεν, εἰρηται. οὐ μὴν ἀλλ' εἴ τις προσθῆ τὸ ἐν τῷ διορισμῷ προσκείμενον ἀκεῖ, λύεται τὸ λεχθέν. ὅταν μὲν γὰρ τι τῶν ἔξωθεν παρὰ τὴν ἐν αὐτῷ ὁρμὴν κινή ἢ ἡρεμίσει, βία φαμέν, ὅταν δὲ μὴ, οὐ βία. ἐν δὲ τῷ ἐγκρατεῖ καὶ ἀκρατεῖ ἢ καθ' αὐτὸν ὁρμὴ ἐνῶσα ἄγει· ἀμφω γὰρ ἔχει. ὥς οὐ βία οὐδέτερος ἀλλ' ἐκόν διὰ γε ταῦτα πράττοι ἄν, οὐδ' ἀναγκαζόμενος. τὴν γὰρ ἔξωθεν ἀρχήν, τὴν παρὰ τὴν ὁρμὴν ἢ ἐμποδίζουσαν ἢ κινουσαν, ἀνάγκην λέγομεν, ὥσπερ εἴ τις λαβὼν τὴν χεῖρα τύπτει τινὰ ἀντιτείνοντος καὶ τῷ βύλεσθαι καὶ τῷ ἐπιθυμεῖν. ὅταν δ' ἔσθωθεν ἢ ἀρχή, ἢ βία, ἐπεὶ καὶ ἡδονὴ καὶ λύπη ἐν ἀμφοτέροις ἔνεσιν. καὶ γὰρ ὁ ἐγκρατευόμενος λυπεῖται παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν πράττων ἤδη, καὶ χαίρει τὴν ἀπ' ἐλπίδος ἡδονήν, ὅτι ὑστερον ὠφελήθησεται, ἢ καὶ ἤδη ὠφελεῖται ὑγιαίνων· καὶ ὁ ἀκρατῆς χαίρει μὲν τυγχάνων ἀκρατευόμενος οὐ ἐπιθυμεῖ, λυπεῖται δὲ τὴν ἀπ' ἐλπίδος λύπην· οἶεται γὰρ κακὸν πράττειν. ὥστε τὸ μὲν βία ἐκάτερον φάσαι ποιεῖν ἔχει λόγον, καὶ διὰ τὴν ὄρεξιν καὶ διὰ τὸν λογισμὸν ἐκάτερον ἀκοντα ποτὲ πράττειν· κενωρισμένα γὰρ ὄντα ἐκάτερα ἐκρουεῖται ὑπ' ἀλλήλων. ἔθεν καὶ ἐπὶ τὴν ὄλην μεταφέρουσι ψυχῆν, ὅτι τῶν ἐν ψυχῇ τι τοῖτον ὁρῶσιν. ἐπὶ μὲν οὖν τῶν μορίων ἐνδέχεται τοῦτο λέγειν· ἢ δ' ὄλη ἐκούσια ψυχῆ καὶ τῷ ἀκρατῆς καὶ τῷ ἐγκρατῆς πράττει, βία δ' οὐδέτερος, ἀλλὰ τῶν ἐν ἐκείνοις τι, ἐπεὶ καὶ φύσει ἀμφοτέρα ἔχομεν. καὶ γὰρ ὁ λόγος φύσει ἀρχων ἔτι ἐωμένης τῆς γενέσεως καὶ μὴ κηρωθείσης ἐνεσαι, καὶ ἢ ἐπιθυμία, ὅτι εὐθύς ἐκ γενετῆς ἀκολουθεῖ καὶ ἔνεσιν. σχεδὸν δὲ τέτοις δυσὶ τὸ φύσει διορίζομεν, τῷ τε ὅσα εὐθύς γινομένοις ἀκολουθεῖ πᾶσι, καὶ ὅσα ἐωμένης τῆς γενέσεως εὐθυπορεῖν γίνεται ἡμῖν, οἷον πολιὰ καὶ γῆρας καὶ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα. ὥστε μὴ κατὰ φύσιν ἐκάτερος πράττει, ἀπλῶς δὲ κατὰ φύσιν ἐκάτερος, οὐ τὴν αὐτὴν. αἱ μὲν οὖν περὶ τὸν ἐγκρατῆ καὶ ἀκρατῆ ἀπορίαι, περὶ τῆ βία πράττειν ἢ ἀμφοτέρους ἢ τὸν ἕτερον, ὥστε ἢ μὴ ἐκόντας ἢ ἅμα βία καὶ ἀκοντας, εἰ δὲ τὸ βία ἐκούσιον, ἅμα ἐκόντας καὶ ἀκοντας

2. μὴ om *M*^s. || 4. προαιρείται — ἐξαίφνης om *P*^s. || 11. ἀκούσιον καὶ — βίαιον om *P*^s. || 15. δι] γὰρ *M*^s. || 17. ἀναγκαζόμενον *M*^s. || 18. φύσιν *M*^s. || 23. τις *P*^s. || 24. κα] ὡς *M*^s. || 28. πραττόμενοι *M*^s. || 31. χαίρων δέ om *P*^s. || 34. τ' om *P*^s. || 35. ἐπιθυμῶν codices. || τὴν om *M*^s. || 38. ἢ alterum om *P*^s. || ἢ] ἢ *M*^s. ἢ — b 1. ἐκόν om *P*^s.

5. τι *M*^s. || 6. ἐν αὐτῷ διορισμῷ προσκείμενον *M*^s. || 9. ἀκρατεῖ καὶ ἐγκρατεῖ *P*^s. || 13. τύπτει *M*^s. || 14. καὶ τῷ βύλεσθαι] ὡς τὸ βύλεσθαι *M*^s. || 17. ἀπ' om *P*^s. || 28. ἐν om *M*^s. || 29. ὅτι *M*^s. || 30. ἐρραμένης corr *M*^s. || 37. ἀκρατῆ καὶ ἐγκρατῆ *P*^s. || 38. ἢ μὴ] εἰ μὴ *M*^s. || 39. pro δὲ locum vacuum *P*^s.

πράττειν· σχεδὸν δὲ ἐκ τῶν εἰρημένων δῆλον ἡμῖν ὡς ἀπαν-
 τητέον. λέγονται δὲ κατ' ἄλλον τρόπον βία καὶ ἀναγκα-
 σθέντες πράττειν, οὐ διαφωρῶντος τῆς λόγῃ καὶ τῆς ὀρέξεως,
 ὅταν πράττωσιν ὁ καὶ λυπηρὸν καὶ φαῦλον ὑπολαμβάνου-
 σιν, ἀλλ' ἂν μὴ τῆτο πράττωσι, πληγαὶ ἢ δεσμοὶ ἢ θάνα- 5
 τοι ὦσιν. ταῦτα γὰρ φασὶν ἀναγκασθέντες πράττειν. ἢ ἔ,
 ἀλλὰ πάντες ἐκόντες ποιοῦσιν αὐτὸ τοῦτο· ἐξέστι γὰρ μὴ
 ποιεῖν, ἀλλ' ἐκεῖνο ὑπομείναι τὸ πάθος. ἐτι ἴσως τῶν τα-
 μὲν φαίη τις ἂν τὰ δ' οὐ. ὅσα μὲν γὰρ ἐφ' αὐτῶ τῶν
 τοιοῦτων μὴ ὑπάρχει ἢ ὑπάρχει δέ, ὅσα πράττει ἢ μὴ 10
 βούλεται, ἐκὼν πράττει καὶ οὐ βία· ὅσα δὲ μὴ ἐφ' αὐτῶ
 τῶν τοιούτων, βία πῶς, ἢ μέντοι γ' ἀπλῶς, ὅτι οὐκ αὐτὸ
 τῆτο προαιρεῖται ὁ πράττει, ἀλλ' ἔνεκα, ἐπεὶ καὶ ἐν τέ-
 τοις ἐστὶ τις διαφορὰ. εἰ γὰρ ἵνα μὴ λάβῃ ψηλαφῶν ἀπο-
 κτείνῃ, γελοῖος ἂν εἴη εἰ λέγοι ὅτι βία καὶ ἀναγκαζόμενος. 15
 ἀλλὰ δεῖ μείζον κακὸν καὶ λυπηρότερον εἶναι, ὃ πείσεται
 μὴ ποιήσας. ἔτω γὰρ ἀναγκαζόμενος καὶ μὴ βία πράττει,
 ἢ ἢ φύσει, ὅταν κακὸν ἀγαθὸ ἔνεκα ἢ μείζονος κακῷ ἀπο-
 λύσεως πράττει, καὶ ἄκων γε· ἢ γὰρ ἐφ' αὐτῶ ταῦτα. διὸ
 καὶ τὸν ἔρωτα πολλοὶ ἀκύνειον τιθέασιν, καὶ θυμὸς ἐνὶς καὶ 20
 τὰ φυσικά, ὅτι ἰσχυρὰ καὶ ὑπὲρ τὴν φύσιν. καὶ συγγνώ-
 μην ἔχομεν ὡς πεφυκότα βιάζεσθαι τὴν φύσιν. καὶ μᾶλ-
 λον ἂν δόξειε βία καὶ ἄκων πράττειν, ἵνα μὴ ἀλγῆ ἰσχυ-
 ρῶς, ἢ ἵνα μὴ ἡρέμα, καὶ ὅλως ἵνα μὴ ἀλγῆ ἢ ἵνα
 χαίρῃ. τὸ γὰρ ἐφ' αὐτῶ, εἰς ὃ ἀνάγεται ὅλον, τῆτ' ἐστὶν 25
 ὃ ἢ αὐτῶ φύσις οἷα τε φέρειν· ὃ δὲ μὴ οἷα τε, μηδ' ἐστὶ
 τῆς ἐκεῖν φύσει ὀρέξεως ἢ λογισμῷ, ἐκ ἐφ' αὐτῶ. διὸ καὶ
 τοὺς ἐνθουσιῶντας καὶ προλέγοντας, καίπερ διανοίας ἔργον
 ποιοῦντας, ὅμως ἔφαμεν ἐφ' αὐτοῖς εἶναι, ἔτ' εἰπεῖν ἢ εἶπον,
 ἔτε πράττει ἢ ἐπραξαν. ἀλλὰ μὴν ἔδδ' ἐπιθυμίαν· ὡς 30
 καὶ διανοαίαι τινες καὶ πάθη οὐκ ἐφ' ἡμῖν εἰσίν, ἢ πράττεις
 αἰ κατὰ τὰς τοιαύτας διανοίας καὶ λογισμῶς, ἀλλ' ὡσπερ
 Φιλόλαος ἐφ' εἶναι τινὰς λόγους κρείττους ἡμῶν. ὡς' εἰ τὸ
 ἐκύνειον καὶ ἀκύνειον καὶ πρὸς τὸ βία ἔδει σκέψασθαι, τῆτο
 μὲν ἔτω διηρησθῶ· οἱ γὰρ μάλισ' ἐμποδίζοντες τὸ ἐκύνειον 35
 ὡς βία πράττοντες, ἀλλ' ἐκόντες. ἐπεὶ δὲ τῆτ' ἔχει τέλος,
 καὶ ἔτε τῆ ὀρέξει ἔτε τῆ προαιρέσει τὸ ἐκύνειον ὄριζαι, λοι-

πὸν δὲ ὀρίσασθαι τὰ κατὰ διάνοιαν. δοκεῖ δὲ ἐναντίον εἶναι
 τὸ ἐκύνειον τῶ ἀκύνειῳ, καὶ τὸ εἰδῶτα ἢ ὄν ἢ ᾧ ἢ ἔνεκα.
 ἐνίτε γὰρ οἶδε μὲν ὅτι κατῆρ, ἀλλ' ἔχ' ἵνα ἀποκτείνῃ ἀλλ'
 ἵνα σώσῃ, ὡσπερ αἱ Πεελιάδες ἦτοι ὡς ὅτι μὲν πόμα, ἀλλ'
 ὡς φίλτρον καὶ οἶνον· τὸ δ' ἦν κύνειον. τῶ δ' ἀγνοῦντι καὶ
 ὄν καὶ ᾧ καὶ ὄ, δι' ἀγνοίαν, μὴ κατὰ συμβεβηκός. τὸ δὲ
 δι' ἀγνοίαν, καὶ ὄ καὶ ᾧ καὶ ὄν, ἀκύνειον. τὸ ἐναντίον ἄρ'
 ἐκύνειον. ὅσα μὲν ἔν' ἐφ' αὐτῶ ὄν μὴ πράττειν πράττει μὴ
 ἀγνοῶν καὶ δι' αὐτόν, ἐκύνεια ταῦτ' ἀνάγκη εἶναι, καὶ τὸ
 ἐκύνειον τῆτ' ἐστίν· ὅσα δ' ἀγνοῶν καὶ διὰ τὸ ἀγνοεῖν, ἄκων.
 ἐπεὶ δὲ τὸ ἐπίσασθαι καὶ τὸ εἰδῶτα διττόν, ἐν μὲν τὸ ἔχειν,
 ἐν δὲ τὸ χρῆσθαι τῆ ἐπισήμῃ, ὃ ἔχων μὴ χρώμενος δὲ ἐστὶ
 μὲν ὡς δικαίως ἀγνοῶν λέγοιτο, ἐστὶ δ' ὡς ἢ δικαίως, οἷον
 εἰ δι' ἀμέλειαν μὴ ἐχρήτο. ὁμοίως δὲ καὶ μὴ ἔχων τις
 ψέγοιτο ἂν, εἰ ὁ βῆδιον ἢ ἀναγκαῖον ἦν, μὴ ἔχει δι' ἀμέ-
 λειαν ἢ ἠδονὴν ἢ λύπην. ταῦτ' ἔν' προσδιωρισέον. περὶ μὲν
 ἔν' τῶ ἐκύνειῳ καὶ ἀκύνειῳ διωρισθῶ τῆτον τὸν τρόπον.

Περὶ δὲ προαιρέσεως μετὰ τῆτο λέγωμεν, διαπορήσαν- 10
 τες πρῶτον τῶ λόγῳ περὶ αὐτῆς. διατάσειε γὰρ ἂν τις ἐν
 τῶ γένει πέφυκε καὶ ἐν ποίῳ θεῖναι αὐτὴν χρῆ, καὶ πότερον
 ἢ ταῦτόν τὸ ἐκύνειον καὶ τὸ προαιρετόν ἢ ταῦτόν ἐστιν. μά-
 λιστα δὲ λέγεται παρὰ τινῶν, καὶ ζητῶντι δόξειε δ' ἂν θυοῖν
 εἶναι θάτερον ἢ προαιρέσει, ἦτοι δόξα ἢ ὄρεξις· ἀμφότερα
 γὰρ φαίνεται παρακολουθοῦντα. ὅτι μὲν ἔν' ἐκ ἐστὶν ὄρεξις,
 φανερόν. ἢ γὰρ βύλησις ἂν εἴη ἢ ἐπιθυμία ἢ θυμὸς· ἕθεις
 γὰρ ὀρέγεται μὴθὲν πεπονθῶς τούτων. θυμὸς μὲν οὖν καὶ
 ἐπιθυμία καὶ τοῖς θηρίοις ὑπάρχει, προαιρέσει δ' ἔ. ἐτι δὲ
 καὶ οἷς ὑπάρχει ἀμφω ταῦτα, πολλὰ καὶ ἀνευ θυμῷ καὶ
 ἐπιθυμίας προαιρεῖνται· καὶ ἐν τοῖς πάθεσιν ὄντες ἢ προαι-
 ρῶνται, ἀλλὰ καρτερῶσιν. ἐτι ἐπιθυμία μὲν καὶ θυμὸς αἰεὶ
 μετὰ λύπης, προαιρούμεθα δὲ πολλὰ καὶ ἀνευ λύπης.
 ἀλλὰ μὴν ἔδδ' βούλησις καὶ προαιρέσει ταῦτόν· βούλωνται
 μὲν γὰρ ἔνα καὶ τῶν ἀδύνατων εἰδότες, οἷον βασιλεῦσιν τε
 πάντων ἀνθρώπων καὶ ἀθάνατοι εἶναι, προαιρεῖται δ' ἕθεις
 μὴ ἀγνοῶν ὅτι ἀδύνατον, ἔδδ' ὅλως ὁ δυνατόν μὲν, μὴ ἐφ'
 αὐτῶ δ' οἶεται πράττειν ἢ μὴ πράττειν. ὡς τῆτο μὲν φανε-
 ρόν, ὅτι ἀνάγκη τὸ προαιρετόν τῶν ἐφ' αὐτῶ τι εἶναι.

2. δὲ om P^a. || 4. δ — ὑπολαμβάνουσιν om M^a. || 7. ἐκόντες om P^a. || αὐτῶ] ἔτοι P^a. || 9. αὐτῶ M^a. || 10. ἢ ὑπάρχει om M^a. || 10. ὅσα] ἐκὼν cogt P^a. || α — 11. πράττει om P^a. || 14. εἰ] ἢ M^a, ἢ P^a. || 16. δὴ M^aP^a. || 18. ἔνεκα ἢ] ἔνεκα ἂν M^a P^a. || μείζονος om M^a. || κακῷ καὶ ἀπολύσεως M^a. || 19 et 23. αὐτῶ M^a. || 22. ἔχομεν om P^a. || 24. ἢ prius om M^a. || 25. μὴ χαίρῃ codices. || 26. τε φέρειν] γε φέρεω M^a. || 33. ὡς M^a. || 36. ἴσ. ἀλλ' οὐχ ἐκόντες λόγοι ἔτε] εἰαν margo P^a.
 1. δεῖ M^aP^a. || κατὰ τὴν διάνοιαν P^a. || ἐναντία M^a. || 4. πολιᾶδες P^a. || 5. δ' post τῶ om P^a. || 6. ἰ] ἔτω M^aP^a. || 8. πλεί-
 τε M^a. || 12. ὁ om P^a. || 13. ἀνοῶν P^a. || 18. λέγομεν M^a. || 21. ταυτὰ M^a. || 25. γὰρ om M^a. || 26. μὲν om M^a. || 33. γὰρ] γὰρ ταῦτόν M^aP^a. || τε] μὲν M^a. || 35. ὁ δυνατόν] ἀδύνατον M^aP^a. || 37. τῶ] μὲν τὸ M^a.

ὁμοίως δὲ δῆλον ὅτι οὐδὲ δόξα, ἐδ' ἀπλῶς εἴ τις οἶεται τι. τῶν γὰρ ἐφ' αὐτῷ τι εἶναι τὸ προαιρετὸν, δοξάζομεν δὲ πολλὰ καὶ τῶν ἐκ ὄντων ἐφ' ἡμῖν, οἷον τὴν διάμετρον σύμμετρον. ἔτι ἐκ ἐξὶ προαίρεσις ἀληθῆς ἢ ψευδῆς. ὑδὲ δὲ ἢ τῶν ἐφ' αὐτῷ ὄντων πρακτῶν δόξα, ἢ τυγχάνομεν οἰόμενοι 5 δεῖν τι πράττειν ἢ ἔ πράττειν. κοινὸν δὲ περὶ δόξης τοῦτο καὶ βυλήσεως· ὑβείς γὰρ τέλος ἔθεν προαιρεῖται, ἀλλὰ τὰ πρὸς τὸ τέλος· λέγω δ' οἷον ὑβείς ὑγιαίνειν προαιρεῖται, ἀλλὰ περιπατεῖν ἢ καθῆσθαι τῷ ὑγιαίνειν ἔνεκεν, ἐδ' εὐδαιμονεῖν, ἀλλὰ χρηματίζεσθαι ἢ κινδυνεύειν τῷ εὐδαιμονεῖν 10 ἔνεκα· καὶ ὅλως δηλοῖ αἰεὶ προαιρούμενος τί τε καὶ τίνος ἔνεκα προαιρεῖται, ἐξὶ δὲ τὸ μὲν τίνος, ἔ ἔνεκα προαιρεῖται ἄλλο, τὸ δὲ τί, ὃ προαιρεῖται ἔνεκα ἄλλου. βυλεύεται δὲ γε μάλιστα τὸ τέλος, καὶ δοξάζειν δεῖν καὶ ὑγιαίνειν καὶ εὖ πράττειν. ὥστε φανερόν διὰ τούτων ὅτι ἄλλο καὶ δόξης καὶ 15 βυλήσεως. βουλεύεσθαι μὲν καὶ δόξα μάλιστα τοῦ τέλους, προαίρεσις δ' ἐκ ἐξιν. ὅτι μὲν ἔν ἐκ ἐξιν ἔτε βύλησις οὔτε δόξα ἔθ' ὑπόληψις ἀπλῶς ἢ προαίρεσις, δῆλον· τί δὲ διαφέρει τούτων, καὶ πῶς ἔχει πρὸς τὸ ἐκόντιον; ἀμα δὲ δῆλον ἔσαι καὶ τί ἐστὶ προαίρεσις. ἐξὶ δὲ τῶν δυνατῶν καὶ εἶναι 20 καὶ μὴ τὰ μὲν τοιαῦτα ὥστε ἐνδέχεσθαι βυλεύεσθαι περὶ αὐτῶν, περὶ ἐνίων δ' οὐκ ἐνδέχεται. τὰ μὲν γὰρ δυνατὰ μὲν ἐξὶ καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, ἀλλ' ἐκ ἐφ' ἡμῖν αὐτῶν ἢ γένεσις ἐστίν, ἀλλὰ τὰ μὲν διὰ φύσιν τὰ δὲ δι' ἄλλας αἰτίας γίνεται· περὶ ὧν ὑβείς ἂν ἐδ' ἐγχειρήσειε βυλεύεσθαι 25 μὴ ἀγνοῶν. περὶ ὧν δ' ἐνδέχεται μὴ μόνον τὸ εἶναι καὶ μὴ, ἀλλὰ καὶ τὸ βυλεύεσθαι τοῖς ἀνθρώποις· ταῦτα δ' ἐστὶν ὅσα ἐφ' ἡμῖν ἐξὶ πράξαι ἢ μὴ πράξαι. διὸ οὐ βυλευόμεθα περὶ τῶν ἐν Ἰνδοῖς, ὑδὲ πῶς ἂν ὁ κύκλος τετραγωνισθεῖ· τὰ μὲν γὰρ ἐκ ἐφ' ἡμῖν, τὸ δ' ὅλως ἔ πρακτόν. 30 ἀλλ' ὑδὲ περὶ τῶν ἐν ἡμῖν πρακτῶν περὶ ἀπάντων. ἢ καὶ δῆλον ὅτι ὑδὲ δόξα ἀπλῶς ἢ προαίρεσις ἐξιν. τὰ δὲ προαιρετὰ καὶ πρακτὰ τῶν ἐφ' ἡμῖν ὄντων ἐξιν. διὸ καὶ ἀπορήσειεν ἂν τις, τί δὴ κοθ' οἱ μὲν ἰατροὶ βυλεύονται περὶ ὧν ἔχουσι τὴν ἐπιστήμην, οἱ δὲ γραμματικοὶ οὐ; αἴτιον δ' ὅτι 35 μὴ προαιρετὸν, καὶ τὰ μὲν κατὰ προαίρεσιν πάντα ἐκόντια εἶναι, τὰ δ' ἐκούσια μὴ πάντα κατὰ προαίρεσιν. ἀμα δ' ἐκ τούτων φανερόν καὶ ὅτι καλῶς διορίζονται οἱ τῶν παθημάτων τὰ μὲν ἐκόντια τὰ δ' ἀκόντια τὰ δ' ἐκ προνοίας νο-

τὴν αἴσθησιν καὶ πράξιν, περὶ ἧς ἂν σκοπῶσιν, εἰς ἀπειρον ἤξουσιν. ἐπειδὴ ἔν ἔτε δόξα ἔτε βύλησις ἐξὶ προαίρεσις, ἐξὶ ὡς ἐκάτερον, οὐδ' ἀμφω. ἐξαίφνης γὰρ προαιρεῖται μὲν ὑβείς, δοκεῖ δὲ πράττειν καὶ βύλονται. ὡς ἐξ ἀμφοῖν ἀρα· ἀμφοῦ γὰρ ὑπάρχει τῷ προαιρουμένῳ ταῦτα. ἀλλὰ πῶς ἐκ τούτων σκεπτέον. δηλοῖ δὲ πῶς καὶ τὸ ὄνομα αὐτό. ἢ γὰρ προαίρεσις αἴρεσις μὲν ἐξιν, ἐκ ἀπλῶς δὲ, ἀλλ' ἑτέρου πρὸ ἑτέρου· τῆτο δὲ οὐχ οἷον τε ἄνευ σκέψεως καὶ βουλήσεως. διὸ ἐκ δόξης βυλευτικῆς ἐξιν ἢ προαίρεσις. περὶ μὲν δὲ τῷ τέλει ὑβείς βυλεύεται, ἀλλὰ τῆτο κείται πᾶσι, περὶ δὲ τῶν εἰς τοῦτο τεινόντων, πότερον τὸδε ἢ τὸδε συντείνει, ἢ δεδογμένον τῆτο πῶς ἔσαι. βυλευόμεθα δὲ πάντως τῆτο, ἔως ἂν εἰς ἡμᾶς ἀναγάγωμεν τῆς γενέσεως τὴν ἀρχήν. εἰ δὲ προαιρεῖται μὲν μηθεὶς μὴ παρασκευασάμενος μὴδὲ βυλευσάμενος ἢ χεῖρον ἢ βέλτιον, βύλεται δ' ὅσα ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ τῶν δυνατῶν καὶ εἶναι καὶ μὴ τῶν πρὸς τὸ τέλος, δῆλον ὅτι ἢ προαίρεσις μὲν ἐξιν ὄρεξις τῶν ἐφ' αὐτῷ βυλευτικῆ. ἀπαντες γὰρ βυλούμεθα ἂ καὶ προαιρούμεθα, ἔ μέντοι γε ἂ βυλούμεθα, πάντα προαιρούμεθα. λέγω δὲ βυλευτικῆν, ἧς ἀρχὴ καὶ αἰτία βύλευσις ἐξὶ, καὶ ὄρεγεται διὰ τὸ βυλεύεσθαι. διὸ ἔτε ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις ἐξιν ἢ προαίρεσις, ἔτε ἐν πάσῃ ἡλικίᾳ, ἔτε παντὸς ἔχοντος ἀνθρώπων. ὑδὲ γὰρ τὸ βυλεύεσθαι, οὐθ' ὑπόληψις τοῦ διὰ τί, ἀλλὰ δοξάζειν μὲν εἰ ποιητέον ἢ μὴ ποιητέον ἔθεν κωλύει πολλοῖς ὑπάρχειν, τὸ δὲ διὰ λογισμῶ ἐκέτι. ἐξὶ γὰρ βυλευτικὸν τῆς ψυχῆς τὸ θεωρητικὸν αἰτίας τινός. ἢ γὰρ ἔ ἔνεκα μία τῶν αἰτιῶν ἐξιν· τὸ μὲν γὰρ διὰ τί αἰτία· οὐ δ' ἔνεκα ἐστὶν ἢ γίγνεται τι τοῦτ' αἰτίον φαμεν εἶναι, οἷον τοῦ βαδίζειν ἢ κομιδῆ τῶν χρημάτων, εἰ τούτου ἔνεκα βαδίζει. διὸ οἷς μηθεὶς κείται σκοπός, οὐ βυλευτικὸν. ὥστ' ἐπεὶ τὸ μὲν ἐφ' αὐτῷ ὄν ἢ πράττειν ἢ μὴ πράττειν, ἐάν τις πράττη ἢ ἀπρακτῆ δι' αὐτὸν καὶ μὴ δι' ἄγνοιαν, ἐκὼν πράττει ἢ ἀπρακτεῖ, πολλὰ δὲ τῶν τοιούτων πράττομεν ἔ βυλευσάμενοι ὑδὲ προνοήσαντες, ἀνάγκη τὸ μὲν προαιρετὸν ἀπαν ἐκόντιον εἶναι, τὸ δ' ἐκόντιον μὴ προαιρετὸν, καὶ τὰ μὲν κατὰ προαίρεσιν πάντα ἐκόντια εἶναι, τὰ δ' ἐκούσια μὴ πάντα κατὰ προαίρεσιν. ἀμα δ' ἐκ τούτων φανερόν καὶ ὅτι καλῶς διορίζονται οἱ τῶν παθημάτων τὰ μὲν ἐκόντια τὰ δ' ἀκόντια τὰ δ' ἐκ προνοίας νο-

1. τι om P². || 4. ἢ M². || 5. δόξαν ἢ M². || 6. τι om P². || ἢ ἢ πράττειν om P². || 9. ἔνεκα M². || 13. γε om M². || 15. καὶ post ἄλλο om M². || 17. ἔν om P². || 22. αὐτῆς M². || δυνατὸν, ut videtur, P². || 25. βυλεύεσθαι M². || 27. ἀλλὰ συμβυλεύεσθαι P². || 28. ἢ] καὶ M². || 30. τὰ δ' ὅλως οὐ πρακτὰ M². || 31. ἀλλ' et ἐν om P². || ἢ om M². || 32. ἐξιν om M². || προαιρετικὰ P².

2. ἐξὶ προαίρεσις om P². || 5. γὰρ] ἔν M². || 8. πρὸς ἑτέρου P², πρὸς ἕτερον M². || 12. δὲ τῆτο πάντες ἔως ἂν ἢ εἰς P². || 16. καὶ ante εἶναι om M². || 18. βυλευόμεθα M²P². || ἢ — 19. προαιρούμεθα om M². || 20. βυλεύεσθαι M². || 26. ἢ] εἰ M². || μία — 27. ἔνεκα om M².

μοθεῖσιν· εἰ γὰρ καὶ μὴ διακριβοῦσιν, ἀλλ' ἀπτονταί γε
 πῆ τῆς ἀληθείας. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἐρῶμεν ἐν τῇ περι-
 τῶν δικαίων ἐπισκέψαι· ἡ δὲ προαίρεσις ὅτι ἕτε ἀπλῶς βύ-
 λησις ἕτε δόξα ἐστὶ δῆλον, ἀλλὰ δόξα τε καὶ ὄρεξις, ὅταν
 ἐκ τῷ βουλευσασθαι συμπερανθῶσιν. ἐπεὶ δὲ βυλεύεται αἰεὶ
 ὁ βυλεύομενος ἕνεκά τινος, καὶ ἐστὶ σκοπὸς τις αἰεὶ τῷ βυ-
 λευομένῳ πρὸς ὃν σκοπεῖ τὸ συμφέρον, περὶ μὲν τῷ τέλει
 ἕβεις βυλεύεται, ἀλλὰ τῷ ἐστὶν ἀρχὴ καὶ ὑπόθεσις, ὥσπερ
 ἐν ταῖς θεωρητικαῖς ἐπιστήμαις ὑποθέσεις. εἰρηται δὲ περὶ
 αὐτῶν ἐν μὲν τοῖς ἐν ἀρχῇ βραχέως, ἐν δὲ τοῖς ἀναλυτι-
 κοῖς δι' ἀκριβείας. περὶ δὲ τῶν πρὸς τὸ τέλος φερόντων ἡ
 σκέψις καὶ μετὰ τέχνης καὶ ἀνευ τέχνης πᾶσιν ἐστὶν, οἷον
 εἰ πολεμῶσιν ἢ μὴ πολεμῶσι τῶτο βυλευομένοις. ἐκ προτέρου
 δὲ μᾶλλον ἔσαι τὸ δι' ὅ, τῷ ἐστὶ τὸ ἕνεκα, οἷον πλῆτος
 ἢ ἡδονὴ ἢ τι ἄλλο τοιοῦτον ὃ τυγχάνει ἕνεκα. βυλεύεται
 γὰρ ὁ βυλεύομενος, ἢ ἀπὸ τῷ τέλους ἔσκεπται, ὅτι ἐκεῖ
 συντείνει ὅπως εἰς αὐτὸν ἀγάγη, ἢ αὐτὸς δύναται πρὸς τὸ
 τέλος. τὸ δὲ τέλος ἐστὶ φύσει μὲν αἰεὶ ἀγαθόν, καὶ περὶ ἕ
 κατὰ μέρος βυλεύονται, οἷον ἰατρὸς βυλεύεται ἂν εἰ δῶ
 φάρμακον, καὶ στρατηγὸς πῶ στρατοπεδεύσεται. οἷς ἀγαθὸν
 τὸ τέλος τὸ ἀπλῶς ἀριστὸν ἐστίν. παρὰ φύσιν δὲ καὶ δια-
 σροφὴν ἢ τὸ ἀγαθόν, ἀλλὰ τὸ φαινόμενον ἀγαθόν. αἴτιον
 δ' ὅτι τῶν ὄντων τὰ μὲν οὐκ ἔστιν ἐπ' ἄλλῳ χρῆσασθαι ἢ
 πρὸς αὐτὸ πέφυκεν, οἷον ὄψει· ἢ γὰρ οἷον τ' ἰδεῖν ἢ μὴ ἐστὶν
 ὄψις, οὐδ' ἀκῦσαι ἢ μὴ ἐστὶν ἀκοή· ἀλλ' ἀπὸ ἐπιστήμης
 ποιῆσαι καὶ ἢ μὴ ἐστὶν ἢ ἐπιστήμη. ἢ γὰρ ὁμοίως τῆς ὑγείας
 ἢ αὐτὴ ἐπιστήμη καὶ νόσος, ἀλλὰ τῆς μὲν κατὰ φύσιν τῆς
 δὲ παρὰ φύσιν. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ βούλησις φύσει μὲν τοῦ
 ἀγαθοῦ ἐστὶ παρὰ φύσιν δὲ καὶ τῷ κακῷ, καὶ βύεται φύ-
 σει μὲν τὸ ἀγαθόν, παρὰ φύσιν δὲ καὶ διασροφὴν καὶ τὸ
 κακόν. ἀλλὰ μὴν ἐκάστου γε φθορὰ καὶ διασροφὴ ἕκαστος εἰς τὸ
 τυχόν ἀλλ' εἰς τὰ ἐναντία καὶ τὰ μεταξύ. οὐ γὰρ ἔστιν
 ἐκβῆναι ἐκ τούτων, ἐπεὶ καὶ ἡ ἀπάτη οὐκ εἰς τὰ τυχόντα
 γίνεται, ἀλλ' εἰς τὰ ἐναντία ὅσοις ἐστὶν ἐναντία, καὶ εἰς
 ταῦτα τῶν ἐναντιῶν αὐτὰ κατὰ τὴν ἐπιστήμην ἐναντία ἐστίν.
 ἀνάγκη ἄρα καὶ τὴν ἀπάτην καὶ τὴν προαίρεσιν ἀπὸ τοῦ
 μέσου ἐπὶ τὰ ἐναντία γίνεσθαι. ἐναντία δὲ τῷ μέσῳ καὶ τὸ
 πλεόν καὶ τὸ ἔλαττον. αἴτιον δὲ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρόν·
 ἔτω γὰρ ἔχει ὥστε τῇ ψυχῇ φαίνεσθαι τὸ μὲν ἡδὺ ἀγαθόν
 καὶ τὸ ἡδίων ἀμεινον, καὶ τὸ λυπηρόν κακόν καὶ τὸ λυπη-

ρότερον χεῖρον. ὥστε καὶ ἐκ τούτων δῆλον ὅτι περὶ ἡδονῶν
 καὶ λύπας ἢ ἀρετὴ καὶ ἢ κακία. περὶ μὲν γὰρ τὰ προαι-
 ρετὰ τυγχάνουσιν ἕσαι, ἢ δὲ προαίρεσις περὶ τὸ ἀγαθόν καὶ
 κακόν καὶ τὰ φαινόμενα, τοιαῦτα δὲ φύσει ἡδονὴ καὶ
 λύπη. ἀνάγκη τοίνυν, ἐπειδὴ ἀρετὴ μὲν ἢ ἠθικὴ αὐτὴ τε
 μεσότης τις ἐστὶ καὶ περὶ ἡδονῶν καὶ λύπας πᾶσα, ἢ δὲ
 κακία ἐν ὑπερβολῇ καὶ ἐλλείψει καὶ περὶ ταῦτα τῇ ἀρετῇ
 τὴν ἀρετὴν εἶναι τὴν ἠθικὴν ἔστιν προαιρετικὴν μεσότητος τῆς
 πρὸς ἡμᾶς ἐν ἡδέσει καὶ λυπηροῖς, καθ' ὅσα ποιός τις λέ-
 γεται τὸ ἦθος, ἢ χαίρων ἢ λυπύμενος· ὁ γὰρ φιλόγλυκος
 ἢ φιλόπικρος ἢ λέγεται ποιός τις τὸ ἦθος.

Τούτων δὲ διωρισμένων λέγωμεν πότερον ἢ ἀρετὴ ἀνα-
 μάρτητον ποιεῖ τὴν προαίρεσιν καὶ τὸ τέλος ὀρθόν, οὕτως
 ὥστε ἢ ἕνεκα δεῖ προαιρεῖσθαι, ἢ ὥσπερ δοκεῖ τισί, τὸν λό-
 γον. ἐστὶ δὲ τοῦτο ἐγκράτεια· αὐτὴ γὰρ οὐ διαφθεῖρει τὸν
 λόγον. ἐστὶ δ' ἀρετὴ καὶ ἐγκράτεια ἕτερον. λεκτέον δ' ὅσοι-
 ρον περὶ αὐτῶν, ἐπεὶ ὅσοις γε δοκεῖ τὸν λόγον ὀρθόν παρέ-
 χειν ἢ ἀρετὴ, τῶτο αἴτιον. ἢ μὲν ἐγκράτεια τοιοῦτον, τῶν
 ἐπαινετῶν δ' ἢ ἐγκράτεια. λέγομεν δὲ προαπορήσαντες. ἐστὶ
 γὰρ τὸν μὲν σκοπὸν ὀρθόν εἶναι, ἐν δὲ τοῖς πρὸς τὸν σκοπὸν
 διαμαρτάνειν· ἐστὶ δὲ τὸν μὲν σκοπὸν ἡμαρτήσθαι, τὰ δὲ
 πρὸς ἐκεῖνον περαίνοντα ὀρθῶς ἔχειν, καὶ μηδέτερον. πότερον
 δ' ἢ ἀρετὴ ποιεῖ τὸν σκοπὸν ἢ τὰ πρὸς τὸν σκοπόν; τιθέμεθα
 δὴ ὅτι τὸν σκοπὸν, διότι τότε ἕκ ἐστὶ συλλογισμὸς ἢ δὲ λό-
 γος. ἀλλὰ δὴ ὥσπερ ἀρχὴ τῶτο ὑποκείσθω. ἕτε γὰρ ἰατρὸς
 σκοπεῖ εἰ δεῖ ὑγιαίνειν ἢ μὴ, ἀλλ' εἰ περιπατεῖν ἢ μὴ, ἕτε
 ὁ γυμναστικός εἰ δεῖ εὖ ἔχειν ἢ μὴ, ἀλλ' εἰ παλαῖσαι ἢ
 μὴ. ὁμοίως δ' ἢ δ' ἄλλη ἰδεμία περὶ τῷ τέλει· ὥσπερ γὰρ
 ταῖς θεωρητικαῖς αἰ ὑποθέσεις ἀρχαί, ἕτω καὶ ταῖς ποιητι-
 καῖς τὸ τέλος ἀρχὴ καὶ ὑπόθεσις. ἐπειδὴ δεῖ τότε ὑγιαίνειν,
 ἀνάγκη τοδὶ ὑπάρξαι, εἰ ἔσαι ἐκεῖνο, ὥσπερ ἐκεῖ, εἰ ἔστι
 τὸ τρίγωνον δύο ὀρθαί, ἀνάγκη τοδὶ εἶναι. τῆς μὲν ἕν νοή-
 σεως ἀρχὴ τὸ τέλος, τῆς δὲ πράξεως ἢ τῆς νοήσεως τελευτή.
 εἰ ἕν πάσης ὀρθότητος ἢ ὁ λόγος ἢ ἢ ἀρετὴ αἰτία, εἰ μὴ ὁ
 λόγος, διὰ τὴν ἀρετὴν ἂν ὀρθόν εἴη τὸ τέλος, ἀλλ' οὐ τὰ
 πρὸς τὸ τέλος. τέλος δ' ἐστὶ τὸ οὐ ἕνεκα. ἐστὶ γὰρ πᾶσα
 προαίρεσις τινὸς καὶ ἕνεκά τινος. ἢ μὲν ἕν ἕνεκα τὸ μέσον
 ἐστίν, ἢ αἰτία ἢ ἀρετὴ τὸ προαιρεῖσθαι ἢ ἕνεκα. ἐστὶ μέντοι
 ἢ προαίρεσις ἢ τότε, ἀλλὰ τῶν τότε ἕνεκα. τὸ μὲν ἕν τυγ-
 χάνειν τούτων ἄλλης δυνάμεως, ὅσα ἔργα τῷ τέλει δεῖ

5. συμπεραθῶσιν P². || 13. ἢ μὴ πολεμῶσι om P². || 14. δ] ἢ M². || 16. ἢ] εἰ P². || 19. δόξα M². || 20. τῷ M². || 24. τ' om pr P². || 32. τὰ post καὶ om M². || 37. καὶ om M². || 39. ἔτω — 40. λυπηρόν om P².
 5. ἐπειδὴ ἢ ἀρετὴ M². || 6. τις om M². || 7. καὶ ante περὶ om P². || 12. λέγομεν P². || 24. λογισμὸς P². || 26. ἀλλ' — μὴ om P². || 27. ὁ om M². || 28. γὰρ] καὶ M². || 34. ὁ et ἢ om M². || 35. ὀρθόν ἂν M².

πράττειν· τῷ δὲ τὸ τέλος ὀρθὸν εἶναι τῆς προαιρέσεως, ἢ ἡ ἀρετὴ αἰτία. καὶ διὰ τοῦτο ἐκ τῆς προαιρέσεως κρίνομεν ποῖός τις· τῆτο δ' ἐστὶ τὸ τίνας ἐνεκα πράττει, ἀλλ' οὐ τί πράττει. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ κακία τῶν ἐναντίων ἐνεκα ποιεῖ τὴν προαίρεσιν. εἰ δὲ τις, ἐφ' αὐτῷ ὄν πράττει μὲν τὰ 5 καλὰ ἀπρακτεῖν δὲ τὰ αἰσχροῦ, τῶναντίον ποιεῖ, δῆλον ὅτι ἔστυδαῖός ἐστιν ἔτος ὁ ἄνθρωπος. ὡς ἀνάγκη τὴν τε κακίαν ἐκύσιον εἶναι καὶ τὴν ἀρετὴν· ἕδεμία γὰρ ἀνάγκη τὰ μαχοθηρὰ πράττειν. διὰ ταῦτα καὶ ψεκτὸν ἡ κακία καὶ ἡ ἀρετὴ ἐπαινετόν· τὰ γὰρ ἀκύσια αἰσχροῦ καὶ κακὰ ἔψε- 10 κτά, ἕδε τὰ ἀγαθὰ ἐπαινετά, ἀλλὰ τὰ ἐκύσια. ἔτι πάντας ἐπαινοῦμεν καὶ ψέγομεν εἰς τὴν προαίρεσιν βλέποντες μᾶλλον ἢ εἰς τὰ ἔργα· καίτοι αἰρετώτερον ἡ ἐνέργεια τῆς ἀρετῆς. ἔτι πράττουσι μὲν φαῦλα καὶ ἀναγκαζόμενοι, προαιρεῖται δ' οὐδεῖς. ἔτι διὰ τὸ μὴ ῥάδιον εἶναι ἰδεῖν τὴν 15 προαίρεσιν ὅποια τις, διὰ ταῦτα ἐκ τῶν ἔργων ἀναγκαζόμεθα κρίνειν ποῖός τις. αἰρετώτερον μὲν ἔν ἡ ἐνέργεια, ἐπαινετώτερον δ' ἡ προαίρεσις. ἐκ τε τῶν κειμένων ἔν συμβαίνει ταῦτα, καὶ ἔτι ὁμολογεῖται τοῖς φαινομένοις.

Γ.

ἽΟτι μὲν οὖν μεσότητες εἰσὶ τε ἐν ταῖς ἀρεταῖς, καὶ αὐταὶ προαιρετικαί, καὶ αἱ ἐναντία κακίαί, καὶ τίνας εἰσὶν αὐταὶ, καθόλου εἴρηται· καθ' ἐκάστην δὲ λάμβάνοντες λέγω- 25 μεν ἐφεξῆς, καὶ πρῶτον εἴπωμεν περὶ ἀνδρείας. σχεδὸν δὲ δοκεῖ πᾶσιν ὅ τ' ἀνδρείος εἶναι περὶ φόβους, καὶ ἡ ἀνδρεία μία τῶν ἀρετῶν. διείλομεν δ' ἐν τῇ διαγραφῇ πότερον θράσος καὶ φόβος ἐναντία· καὶ γὰρ ἐστὶ πως ἀντικείμενα ἀλλήλοισι. δῆλον ἔν ὅτι καὶ οἱ κατὰ τὰς ἔξεις ταύτας λεγά- 30 μενοι ὁμοίως ἀντικείμενται σφίσιν αὐτοῖς, οἷον ὁ δειλός (οὔτος γὰρ λέγεται κατὰ τὸ φοβεῖσθαι μᾶλλον ἢ δεῖ καὶ θαρρεῖν ἤττον ἢ δεῖ) καὶ ὁ θρασύς· καὶ γὰρ ἔτος κατὰ τὸ τοιοῦτος εἶναι οἷος φοβεῖσθαι μὲν ἤττον ἢ δεῖ, θαρρεῖν δὲ μᾶλλον ἢ δεῖ. διὸ καὶ παρωνυμιάζεται· ὁ γὰρ θρασύς 35 παρὰ τὸ θράσος λέγεται παρωνύμως. ὡστ' ἐπεὶ ἡ ἀνδρεία ἐστὶν ἡ βελτίστη ἔξις περὶ φόβους καὶ θάρρη, δεῖ δὲ μὴθ' ἔτως ὡς οἱ θρασεῖς (τὰ μὲν γὰρ ἐλλείπουσι, τὰ δ' ὑπερβάλ- λουσι) μὴθ' οὔτως ὡς οἱ δειλοί (καὶ γὰρ οὔτοι ταῦτο πεῖσι,

πλὴν ἔ περὶ ταῦτα ἀλλ' ἐξ ἐναντίας· τῷ μὲν γὰρ θαρρεῖν ἐλλείπουσι, τῷ δὲ φοβεῖσθαι ὑπερβάλλουσι), δῆλον ὡς ἡ μέση διάθεσις θρασύτητος καὶ δειλίας ἐστὶν ἀνδρεία· αὐτὴ γὰρ βελτίστη. δοκεῖ δ' ὁ ἀνδρείος ἀφοβος εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ὁ δὲ δειλός φοβητικός, καὶ ὁ μὲν καὶ πολλὰ καὶ ὀλγα καὶ μεγάλα καὶ μικρὰ φοβεῖσθαι, καὶ σφόδρα καὶ ταχύ, ὁ δὲ τὸ ἐναντίον ἢ οὐ φοβεῖσθαι ἢ ἡρέμα καὶ μόλις καὶ ὀλιγάκις καὶ μεγάλα. καὶ ὁ μὲν ὑπομένει τὰ φοβερά σφόδρα, ὁ δὲ ἕδε τὰ ἡρέμα. ποῖα οὖν ὑπομένει ὁ ἀνδρείος 10 πρῶτον; πότερον τὰ αὐτῷ φοβερά ἢ τὰ ἐτέρω; εἰ μὲν δὴ τὰ ἐτέρω φοβερά, ἕθεν σεμνὸν φαίη ἂν τις εἶναι· εἰ δὲ τὰ αὐτῷ, εἴη ἂν αὐτῷ μεγάλα καὶ φοβερά φόβου ποιητικὰ ἐκάστω ᾧ φοβερά, οἷον εἰ μὲν σφόδρα φοβερά, εἴη ἂν ἰσχυ- ρός ὁ φόβος, εἰ δ' ἡρέμα, ἀσθενής. ὡσε συμβαίνει τὸν ἀν- 15 δρείον μεγάλους φόβους καὶ πολλοὺς ποιεῖσθαι· ἐδάκει δὲ τῶναντίον ἡ ἀνδρεία ἀφοβον παρασκευάζειν, τοῦτο δ' εἶναι ἐν τῷ ἢ μὴθὲν ἢ ὀλγα φοβεῖσθαι, καὶ ἡρέμα καὶ μόλις. ἀλλ' ἴσως τὸ φοβερόν λέγεται, ὡσπερ καὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὰγα- θόν, διχῶς. τὰ μὲν γὰρ ἀπλῶς, τὰ δὲ τινὲ μὲν καὶ ἡδέα 20 καὶ ἀγαθὰ ἐστιν, ἀπλῶς δ' ἔ, ἀλλὰ τῶναντίον φαῦλα καὶ οὐχ ἡδέα, ὅσα τοῖς πονηροῖς ὠφέλιμα, καὶ ὅσα ἡδέα τοῖς παιδίοις ἢ παιδία. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ φοβερά τὰ μὲν ἀπλῶς ἐστὶ, τὰ δὲ τινί. ἂ μὲν δὴ δειλός φοβεῖται ἢ δει- λός, τὰ μὲν οὐδενί ἐστι φοβερά, τὰ δ' ἡρέμα· τὰ δὲ τοῖς πλείστοις φοβερά, καὶ ὅσα τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, ταῦθ' ἀπλῶς φοβερά λέγομεν. ὁ δ' ἀνδρείος πρὸς ταῦτα ἔχει ἀφόβως, καὶ ὑπομένει τὰ τοιαῦτα φοβερά, ἂ ἐστὶ μὲν ὡς φοβερά αὐτῷ, ἔσι δ' ὡς ἔ, ἢ μὲν ἄνθρωπος, φοβερά, ἢ δ' ἀνδρείος, αὐ φοβερά ἀλλ' ἢ ἡρέμα ἢ οὐδαμῶς. ἔστι μέντοι φοβερά 25 ταῦτα· τοῖς γὰρ πλείστοις φοβερά. διὸ καὶ ἐπαινεῖται ἡ ἔξις· ὡσπερ γὰρ ὁ ἰσχυρὸς καὶ ὑγιεινὸς ἔχει. καὶ γὰρ ἔτοι ἔ τῷ ὑπὸ μὴθενὸς ὁ μὲν πόνυ τρῖβεσθαι, ὁ δ' ὑπὸ μὴ- δαμῆς ὑπερβολῆς, τοῖστοι εἰσιν, ἀλλὰ τῷ ὑπὸ τῆτων ἀπα- θεῖς εἶναι, ἢ ἀπλῶς ἢ ἡρέμα, ὑφ' ὧν οἱ πολλοὶ καὶ οἱ πλεί- 30 στοι. οἱ μὲν οὖν νοσώδεις καὶ ἀσθενεῖς καὶ δειλοὶ καὶ ὑπὸ τῶν κοινῶν πηθημάτων πάσχουσι τι, πλὴν βᾶττόν τε καὶ μᾶλλον ἢ οἱ πολλοί· καὶ ἔτι ὑφ' ὧν οἱ πολλοὶ πάσχουσιν, ὑπὸ τούτων ἀπαθεῖς ἢ ὄλως ἢ ἡρέμα. ἀπορεῖται δ' εἰ τῷ ἀνδρείῳ ἕθεν ἐσι φοβερόν, ἕδε ἂν φοβηθείη. ἢ ἕθεν κωλύει

2. αἰτία om P^b. || 10. ἐκύσια M^b. || ψέγεται P^b. || 11. ἐπαινεῖται P^b. || 14. ὅτι M^bP^b. || 15. μὴ om M^b. || 17. ὁποῖός M^b. || 23. ταῖς om P^b. || 24. αἱ om P^b. || 25. λέγομεν P^b. || 27. εἶναι om M^b. || 28. πότερον καὶ θράσος καὶ P^b. || 31. ἀντικει- νται M^b. || 33. ὁ τοιοῦτος P^b. || 34. τοιοῦτον εἶναι οἷον M^b. || 36. ἐπὶ ἢ ἐπὶ τῇ M^b. || 37. μὴδ' M^b. || 39. ταυτὰ M^b.

1. πλὴν ὡς ἔ P^b. || 5. καὶ post μὲν om M^b. || 10. πρῶτον om P^b. || πότερον δὲ τὰ P^b. || 12. κα] καὶ πολλὰ P^b. || 13. εἴη ἂν om P^b. || 16. φόβου M^b. || 20. καὶ ante ἀγαθὰ om M^b. || 26. φοβερά om M^b. || 27. ἂ — 28. φοβερά om M^b. || 28. ὄ post ἢ om M^b. || 31. γὰρ ante ὁ om M^b. || 36. κωνῶν M^b.

τὸν εἰρημένον τρόπον; ἡ γὰρ ἀνδρεία ἀκολούθησις τῷ λόγῳ ἐστίν, ὁ δὲ λόγος τὸ καλὸν αἰρεῖσθαι κελεύει. διὸ καὶ ὁ μὴ διὰ τῆτον ὑπομένων αὐτά, ἔτος ἦτοι ἐξέζηκεν ἢ θρασύς· ὁ δὲ διὰ τὸ καλὸν ἀφοβος καὶ ἀνδρεῖος μόνος. ὁ μὲν ἔν δειλὸς καὶ ἂ μὴ δεῖ φοβεῖται, ὁ δὲ θρασύς καὶ ἂ μὴ δεῖ θαρρεῖ· ὁ δ' ἀνδρεῖος ἀμφω ἂ δεῖ, καὶ ταύτη μέσος ἐστίν. ἂ γὰρ ἂν ὁ λόγος κελεύῃ, ταῦτα καὶ θαρρεῖ καὶ φοβεῖται. ὁ δὲ λόγος τὰ μεγάλα λυπηρὰ καὶ φθαρτικὰ οὐ κελεύει ὑπομένειν, ἂν μὴ καλὰ ᾖ. ὁ μὲν ἔν θρασύς, καὶ εἰ μὴ κελεύει, ταῦτα θαρρεῖ, ὁ δὲ δειλὸς οὐδ' ἂν κελεύῃ· ὁ δ' ἀνδρεῖος μόνος, εἰάν κελεύῃ. ἐσι δ' εἶδη ἀνδρείας πέντε λεγόμενα καθ' ὁμοίότητα· τὰ αὐτὰ γὰρ ὑπομένουσιν, ἀλλ' ἔτι διὰ τὰ αὐτά. μία μὲν πολιτικὴ· αὕτη δ' ἐστίν ἡ δι' αἰδῶ ὄσα. δευτέρα ἡ στρατιωτικὴ· αὕτη δὲ δι' ἐμπειρίαν καὶ τὸ εἰδέναι, ἔχ ὡσπερ Σωκράτης ἔφη, τὰ θανά, ἀλλ' ὅτι τὰς βοηθείας τῶν δεινῶν. τρίτη δ' ἡ δι' ἀπειρίαν καὶ ἄγνοιαν, δι' ἣν τὰ παιδία καὶ οἱ μαινώμενοι οἱ μὲν ὑπομένουσι τὰ φερόμενα, οἱ δὲ λαμβάνουσι τὰς ὄψεις. ἄλλη δ' ἡ κατ' ἐλπίδα, καθ' ἣν οἱ τε κατευτυχηκότες πολλὰκις ὑπομένουσι τὰς κινδύνους καὶ οἱ μεθύοντες· εὐέλπιδας γὰρ ποιεῖ ὁ οἶνος. ἄλλη δὲ διὰ πάθος ἀλέγιζον, οἷον δι' ἔρωτα καὶ θυμόν. ἂν τε γὰρ ἔρα, θρασύς μᾶλλον ἢ δειλός, καὶ ὑπομένει πολλὸν κινδύνους, ὡσπερ ὁ ἐν Μεταποντίῳ τὸν τύραννον ἀποκτείνας καὶ ὁ ἐν Κρήτῃ μυθολογούμενος· καὶ δι' ὄργην καὶ θυμόν ὡσαύτως· ἐκστατικὸν γὰρ ὁ θυμός. διὸ καὶ οἱ ἄγριοι θῆρες ἀνδρεῖοι δοκοῦσιν εἶναι, οὐκ ὄντες· ὅταν γὰρ ἐκσῶσι, τοῖσιν εἰσίν, εἰ δὲ μὴ, ἀνώμαλοι, ὡσπερ οἱ θρασεῖς. ὅμως δὲ μάλιστα φυσικὴ ἡ τοῦ θυμοῦ ἀήτητον γὰρ ὁ θυμός, διὸ καὶ οἱ παῖδες ἄριστα μάχονται. διὰ νόμον δὲ ἡ πολιτικὴ ἀνδρεία. κατ' ἀλήθειαν δὲ οὐδεμία τούτων, ἀλλὰ πρὸς τὰς παρακαλούσεις τὰς ἐν τοῖς κινδύνους χρήσιμα ταῦτα πάντα. περὶ δὲ τῶν φοβερῶν νῦν μὲν ἀπλῶς εἰρήκαμεν, βέλτιον δὲ διορίσασθαι μᾶλλον. ὅλως μὲν ἔν φοβερά λέγεται τὰ ποιητικὰ φόβου. τοιαῦτα δ' ἐστίν ὅσα φαίνεται ποιητικὰ λύπης φθαρτικῆς· τοῖς γὰρ ἄλλην τινα προσδεχομένοις λύπην ἕτερα μὲν ἂν τις ἴσως λύπη γένοιτο καὶ πάθος ἕτερον, φόβος δ' ἐκ ἔσται, οἷον εἰ τις προορῶτο ὅτι λυπήσεται λύπην ἢν οἱ φθονῶντες λυπῶνται, ἢ τοιαύτην οἶαν οἱ ζηλῶντες ἢ οἱ αἰσχυνόμενοι. ἀλλ' ἐπὶ μόναις ταῖς τοιαύταις φαινομέναις ἔσεσθαι λύπαις φόβος γίνεται, ὅσων ἡ φύσις ἀναιρετικὴ τῷ

ζῆν. διὸ καὶ σφόδρα τινὲς ὄντες μαλακοὶ περὶ ἔνια ἀνδρεῖοὶ εἰσι, καὶ ἔνιοι σκληροὶ καὶ καρτερικοὶ καὶ δειλοί. καὶ δὴ δοκεῖ σχεδὸν ἴδιον τῆς ἀνδρείας εἶναι τὸ περὶ τὸν θάνατον καὶ τὴν τέτυ λύπην ἔχειν πῶς· εἰ γὰρ τις εἴη τοῖστος οἶος πρὸς ἀλέας καὶ ψύχη καὶ τὰς τοιαύτας λύπας ὑπομεντικός, ὡς ὁ λόγος, ἀκινδύνους οὔσας, πρὸς δὲ τὸν θάνατον καὶ μαλακός καὶ περίφοβος, μὴ δι' ἄλλο τι πάθος ἀλλὰ δι' αὐτὴν τὴν φθοράν, ἄλλος δὲ πρὸς μὲν ἐκείνας μαλακός, πρὸς δὲ τὸν θάνατον ἀπαθής, ἐκεῖνος μὲν ἂν εἶναι δόξειε δειλός, ἔτος δ' ἀνδρεῖος. καὶ γὰρ κίνδυνος ἐπὶ τοῖς τοιούτοις λέγεται μόνοις τῶν φοβερῶν, ὅταν πλησίον ἢ τὸ τῆς τοιαύτης φθορᾶς ποιητικόν. φαίνεται δὲ κίνδυνος, ὅταν πλησίον φαίνεται. τὰ μὲν οὖν φοβερά, περὶ ὅσα φαμὲν εἶναι τὸν ἀνδρεῖον, εἴρηται δὴ ὅτι τὰ φαινόμενα ποιητικὰ λύπης τῆς φθαρτικῆς· ταῦτα μέντοι πλησίον τε φαινόμενα καὶ μὴ πόρρω, καὶ τοσαῦτα τῷ μεγέθει ὄντα ἢ φαινόμενα ὡστ' εἶναι σύμμετρα πρὸς ἀνθρώπον. ἔνια γὰρ ἀνάγκη παντὶ φαίνεσθαι ἀνθρώπῳ φοβερά καὶ διαταράττειν· οὐθὲν γὰρ κωλύει, ὡσπερ θερμὰ καὶ ψυχρὰ καὶ τῶν ἄλλων δυνάμεων ἐνίας ὑπὲρ ἡμᾶς εἶναι καὶ τὰς τῷ ἀνθρωπίνῳ σώματος ἔξεις, ἔτω καὶ τῶν περὶ τὴν ψυχὴν παθημάτων οἱ μὲν δειλοὶ καὶ θρασεῖς διαφεύδονται διὰ τὰς ἔξεις· τῷ μὲν γὰρ δειλῷ τὰ τε μὴ φοβερά δοκεῖ φοβερά εἶναι καὶ τὰ ἡρέμα σφόδρα, τῷ δὲ θρασεῖ τὸναντίον τὰ τε φοβερά θαρραλέα καὶ τὰ σφόδρα ἡρέμα, τῷ δ' ἀνδρεῖῳ τὰληθῆ μάλιχα. διόπερ οὗτ' εἰ τις ὑπομένει τὰ φοβερά δι' ἄγνοιαν, ἀνδρεῖος, οἷον εἰ τις τὰς κεραυνὸς ὑπομένει φερομένους διὰ μανίαν, ἔτ' εἰ γινώσκων ὅσος ὁ κίνδυνος, διὰ θυμόν, οἷον οἱ Κελτοὶ πρὸς τὰ κύματα ὅπλα ἀπαντῶσι λαβόντες, καὶ ὅλως ἡ βαρβαρική ἀνδρεία μετὰ θυμοῦ ἐστίν. ἔνιοι δὲ καὶ δι' ἄλλας ἡδονὰς ὑπομένουσιν. καὶ γὰρ ὁ θυμὸς ἡδονὴν ἔχει τινὰ· μετ' ἐλπίδος γὰρ ἐστὶ τιμωρίας. ἀλλ' ὅμως ἔτ' εἰ διὰ ταύτην ἔτ' εἰ δι' ἄλλην ἡδονὴν ὑπομένει τις τὸν θάνατον ἢ φυγὴν μειζόνων λυπῶν, οὐδεὶς δικαίως ἀνδρεῖος λέγοιτο τούτων. εἰ γὰρ ἦν ἡδὴ τὸ ἀποθνήσκειν, πολλάκις ἂν δι' ἀκρασίαν ἀπέθνησκον οἱ ἀκόλαστοι, ὡσπερ καὶ νῦν αὐτῷ μὲν τῷ ἀποθνήσκειν ἐκ ὄντος ἡδέος, τῶν ποιητικῶν δ' αὐτῷ, πολλοὶ δι' ἀκρασίαν περιπίπτουσιν εἰδότες, ὧν ὕδεις ἀνδρεῖος εἶναι δόξειεν, εἰ καὶ πάνυ ἔτοιμος ἀποθνήσκειν. ἔτ' εἰ φεύγοντες τὸ πονεῖν, ὅπερ πολλοὶ ποιοῦσιν, οὐδὲ τῶν τοιούτων οὐθεὶς ἀνδρεῖος, καθάπερ

2. ἀναρρεῖσθαι *M*^s. || 11. λεγόμενα πέντε *M*^s. || 12. τὰ om codices. || 15. τοὺς *M*^s. || 16. ἢ om *M*^s. || 17. φερόμενα] φοβερά *M*^s. || 20. ἐλπίδας *P*^s. || 22. καὶ] ἢ *M*^s*P*^s. || 25. οἱ om *M*^s. || οἶος *P*^s. || 32. δὲ τῶν] μὲν τῶν *M*^s. || 37° λυπήσεται] λύπη ἐστὶ *M*^s*P*^s. || 38. οἱ post ἢν om *M*^s.

1. καὶ] καὶ οἱ *P*^s. || 2. δὴ] δὴ καὶ *P*^s. || 4. τὴν περὶ τούτω *P*^s. || 10. καὶ] ὁ *M*^s. || 14. δὴ, ἔτι] διότι *M*^s. || 15. καὶ — 16. φαινόμενα om *M*^s. || 16. καὶ om *P*^s. || 26. ὑπομένοι *P*^s. || ἄγνοια *P*^s. || 37. δ'] δι' *M*^s. || 39. ἐτόμως *M*^s*P*^s.

καὶ Ἀγάθων φησὶ "φαῦλοι βροτῶν γὰρ τοῦ πανεῖν ἡσώ-
 μνοι θανεῖν ἐρώσιν." ὥσπερ καὶ τὸν Χείρωνα μυθολογῶσιν
 οἱ ποιηταὶ διὰ τὴν ἀπὸ τῆ ἔλκευ ἰδύνην εὐζασθαι ἀποθανεῖν
 ἀθάνατον ὄντα. παραπλησίως δὲ τέτοις καὶ ὅσοι δι' ἐμπει-
 ρίαν ὑπομένουσι τὰς κινδύνους, ὅνπερ τρόπον σχεδὸν οἱ πλεῖ-
 5 στοὶ τῶν στρατιωτικῶν ἀνθρώπων ὑπομένουσιν. αὐτὸ γὰρ
 τούναντίον ἔχει ἢ ὡς ἤτο Σωκράτης, ἐπιστήμην οἰόμενος
 εἶναι τὴν ἀνδρίαν. ἔτε γὰρ διὰ τὸ εἰδέναι τὰ φοβερὰ θαρ-
 ρῶσιν οἱ ἐπὶ τὰς ἰσθὰς ἀναβαίνειν ἐπιζάμενοι, ἀλλ' ὅτι ἴσασι
 τὰς βοθηθείας τῶν δεινῶν. ἔτε δι' ὃ θαρραλεώτερον ἀγωνίζου-
 10 ται, τῆτο ἀνδρεία. καὶ γὰρ ἂν ἡ ἰσχὺς καὶ ὁ πλῆτος κατὰ
 Θεογιν ἀνδρεία εἶεν· πᾶς γὰρ ἀνὴρ πενήθ δεδμημένος. φα-
 νερωῶς ἐνοιο δειλοὶ ὄντες ὅμως ὑπομένουσι δι' ἐμπειρίαν· τῆτο
 δέ, ὅτι ἐκ οἰόνται κίνδυνον εἶναι· ἴσασι γὰρ τὰς βοθηθείας.
 σημειῶν δέ· ὅταν γὰρ μὴ ἔχῃ οἶωνται βοθηθειαν, ἀλλ' ἡθῆ
 15 πλησίον ἢ τὸ δεινόν, οὐχ ὑπομένουσιν. ἀλλὰ πάντων τῶν
 τοιούτων αἰτίων οἱ διὰ τὴν αἰδῶ ὑπομένουσιν μάλιχα φανεῖν
 ἀνδρεῖοι, καθάπερ καὶ Ὅμηρος τὸν Ἑκτορὰ φησιν ὑπομεῖ-
 ναι τὸν κίνδυνον τὸν πρὸς τὸν Ἀχιλλεῖα· "Ἑκτορα δ' αἰδῶς
 εἶλε· Πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχεῖν ἀναθήσει." καὶ
 20 ἐστὶν ἡ πολιτικὴ ἀνδρία αὕτη. ἡ δ' ἀληθὴς οὔτε αὕτη οὔτ'
 ἐκείνων ὑδεμία, ἀλλ' ὁμοία μὲν, ὥσπερ καὶ ἡ τῶν θηρίων,
 ἀ διὰ τὸν θυμὸν ὁμοσε τῆ πληγῆ φέρεται. οὔτε γὰρ ὅτι
 ἀδοξήσει, δεῖ μένειν φοβημένος, οὔτε δι' ὀργήν, ἔτε διὰ τὸ
 μὴ νομίζειν ἀποθανεῖσθαι, ἢ διὰ τὸ δυνάμεις ἔχειν φυλα-
 25 κτικὰς· ἐδὲ γὰρ οἰήσεται ἔτω γε φοβερὸν εἶναι ἔθεν. ἀλλ'
 ἐπειδὴ πᾶσα ἀρετὴ προαιρετικὴ (τῆτο δὲ πῶς λέγομεν, εἰρη-
 ται πρότερον, ὅτι ἐνεκά τινος πάντα αἰρεῖσθαι ποιεῖ καὶ τῆτο
 ἐστὶ, τὸ οὐ ἐνεκα, τὸ καλόν), ὅθλον ὅτι καὶ ἡ ἀνδρία ἀρετὴ
 τις ἔσα ἐνεκά τινος ποιήσει τὰ φοβερὰ ὑπομένειν, ὡς ἔτε
 30 δι' ἀγνοίαν (ὀρθῶς γὰρ μᾶλλον ποιεῖ κρίνειν) ἔτε δι' ἠδονήν,
 ἀλλ' ὅτι καλόν, ἐπεὶ, ἂν γε μὴ καλόν ἢ ἀλλὰ μανικόν,
 οὐχ ὑπομένει· αἰσχροὺν γάρ. περὶ ποῖα μὲν ἔν ἐστὶν ἡ ἀν-
 δρεία μεσότης καὶ τίνων καὶ διὰ τί, καὶ τὰ φοβερὰ τίνα
 δυνάμειν ἔχει, σχεδὸν εἰρηται κατὰ τὴν παροῦσαν ἔφοδον
 35 ἰκανῶς.

2 Περὶ δὲ σωφροσύνης καὶ ἀκολασίας μετὰ ταῦτα διε-
 λέσθαι πειρατέον. λέγεται δ' ὁ ἀκόλαστος πολλαχῶς. ὅ τε
 γὰρ μὴ κεκολασμένος πῶς μὴδ' ἰατρευόμενος, ὥσπερ ἄτμη-

τος ὁ μὴ τετμημένος, καὶ τῶτων ὁ μὲν δυνατὸς ὁ δ' ἀδύ-
 νατος· ἄτμητον γὰρ τό τε μὴ δυνάμενον τμηθῆναι, καὶ τὸ
 δυνατὸν μὲν μὴ τετμημένον δέ. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ
 τὸ ἀκόλαστον· καὶ γὰρ τὸ μὴ πεφυκὸς δέχσθαι κόλασιν,
 5 καὶ τὸ πεφυκὸς μὲν μὴ κεκολασμένον δὲ περὶ ἀμαρτίας
 περὶ ἃς ὀρθοπραγεῖ ὁ σώφρων, ὥσπερ οἱ παῖδες· κατὰ ταῦ-
 τὴν γὰρ ἀκόλαστοι λέγονται τὴν ἀκολασίαν. ἔτι δ' ἄλλον
 τρόπον οἱ δυσίατοι καὶ οἱ ἀνίατοι πάμπαν διὰ κολάσεως.
 πλεοναχῶς δὲ λεγομένης τῆς ἀκολασίας, ὅτι μὲν περὶ ἠδο-
 νὰς τινὰς καὶ λύπας εἰσὶ φανερόν, καὶ ὅτι ἐν τῷ περὶ ταῦ-
 τας διακείσθαι πῶς καὶ ἀλλήλων διαφέρουσι καὶ τῶν ἄλ-
 λων· διεγράψαμεν δὲ πρότερον πῶς τὴν ἀκολασίαν ὀνομά-
 ζοντες μεταφέρομεν. τὰς γὰρ ἀκινήτως ἔχοντας δι' ἀνα-
 σθησίαν πρὸς τὰς αὐτὰς ἠδονὰς οἱ μὲν καλῶσιν ἀναισθητός,
 10 οἱ δ' ἄλλοις ὀνόμασι τοιοῦτοις προσαγορεύουσιν. ἔστι δ' οὐ
 πάνυ γνωρίμων τὸ πάθος ἐδ' ἐπιπόλαιον διὰ τὸ πάντας ἐπὶ
 θάτερον ἀμαρτάνειν μᾶλλον καὶ πᾶσιν εἶναι σύμφυτον τὴν
 τῶν τοιούτων ἠδέων ἦτταν καὶ αἰσθησιν. μάλιστα δ' εἰσὶ
 τοιῦτοι, οἷος οἱ κωμωδοδιδάσκαλοι παράγουσιν ἀγροίκους, οἱ
 οὐδὲ τὰ μέτρια καὶ τὰ ἀναγκαῖα πλησιάζουσιν τοῖς ἠδέσιν.
 ἐπεὶ δ' ὁ σώφρων ἐστὶ περὶ ἠδονὰς, ἀνάγκη καὶ περὶ ἐπιθυ-
 μίας τινὰς αὐτὸν εἶναι. δεῖ δὲ λαβεῖν περὶ τίνων. οὐ γὰρ
 περὶ πάσας οὐδὲ περὶ ἅπαντα τὰ ἠδέα ὁ σώφρων σώφρων
 ἐστὶν, ἀλλὰ τῆ μὲν δόξῃ περὶ δύο τῶν αἰσθητῶν, περὶ τε τὸ
 15 γευστὸν καὶ τὸ ἀπτόν, τῆ δ' ἀληθείᾳ περὶ τὸ ἀπτόν· περὶ
 γὰρ τὴν διὰ τῆς ὕψεως ἠδονὴν τῶν καλῶν ἀνευ ἐπιθυμίας
 ἀφροδισίων, ἢ λύπην τῶν αἰσχροῶν, καὶ περὶ τὴν διὰ τῆς
 ἀκοῆς τῶν εὐαρμόστων ἢ ἀναρμόστων, ἔτι δὲ πρὸς τὰς δι'
 ὀσφρήσεως, τὰς τε ἀπὸ εὐωδίας καὶ τὰς ἀπὸ δυσωδίας, ἐκ
 20 ἔστιν ὁ σώφρων· οὐδὲ γὰρ ἀκόλαστος ἐδεῖς λέγεται τῷ πά-
 σχειν ἢ μὴ πάσχειν. εἰ γὰρ τις ἢ καλὸν ἀνδριάντα θεώ-
 μενος ἢ ἵππον ἢ ἄνθρωπον, ἢ ἀκροώμενος ἄδοντος, μὴ βύ-
 λιοιτο μῆτε ἐσθίειν μῆτε πίνειν μῆτε ἀφροδισιάζειν, ἀλλὰ
 τὰ μὲν καλὰ θεωρεῖν τῶν δ' ἀδόντων ἀκύνειν, ἐκ ἂν δόξειεν
 ἀκόλαστος εἶναι, ὥσπερ ἐδ' οἱ κηλέμενοι παρὰ ταῖς Σειρήσιν.
 ἀλλὰ περὶ τὰ δύο τῶν αἰσθητῶν ταῦτα, περὶ ἅπερ καὶ
 25 τᾶλλα θηρία μόνον τυγχάνει αἰσθητικῶς ἔχοντα καὶ χα-
 ροντα καὶ λυπέμενα, περὶ τὰ γευστὰ καὶ ἀπτά. περὶ δὲ
 τὰ τῶν ἄλλων αἰσθητῶν ἠδέα σχεδὸν ὁμοίως ἅπαντα φα-

2. καὶ om *M*². || 7. pro ἤτο lacunam *M*². || 8. τὴν ἀνδρίαν εἶναι *M*². || 11. ἡ om *M*². || 19. τὸν post πρὸς om *M*². || 20. πολυδάμας *P*². || 26. ἔτε codices. || 27. πᾶσα γε ἀρετὴ *M*².

2. μὴ om *P*². || 3. δὲ om *M*². || 8. οἱ post καὶ om *M*². || δι' ἀκολασίας *P*². || 10. εἰσὶ om *M*². || ταύταις *M*². || 12. πέ-
 τερον et ὄνομα *P*². || 16. ἐπιπόλαιον] ἐπὶ πολλῶς *P*². || 20. παραπλησιάζουσιν *M*². || 23. πάντα *P*². || 24. δύο πῶς τῶν *M*². || 28.
 εὐαρμόστων] ἐναρμόστων *M*². || 35. συρσίον *M*². || 37. μόνον *P*².

νεται ἀναισθητῶς διακειμένα, οἷον περὶ εὐαρμοσίων ἢ κάλ-
 λος· οὐθὲν γάρ, ὅ τι καὶ ἄξιον λόγου, φαίνεται πάσχοντα
 αὐτῇ τῇ θεωρίᾳ τῶν καλῶν ἢ τῇ ἀκρασίῃ τῶν εὐαρμόσων,
 εἰ μὴ τί περὶ συμβέβηκε τερατῶδες. ἀλλ' ἔδὲ πρὸς τὰ εὐώδη
 ἢ δυσώδη· καίτοι τὰς γε αἰσθήσεις ὀξυτέρας ἔχουσι πάσας. 5
 ἀλλὰ καὶ τῶν ὁσμῶν ταύταις χαίρουσιν ὅσοι κατὰ συμβε-
 βηκὸς εὐφραίνουσιν, ἀλλὰ μὴ καθ' αὐτάς. λέγω δὲ καθ'
 αὐτάς, αἷς μὴ ἐλπίζοντες χαίρομεν ἢ μεμνημένοι, οἷον
 ὄψων καὶ ποτῶν· δι' ἑτέραν γὰρ ἡδονὴν ταύταις χαίρομεν,
 τὴν τῷ φαγεῖν ἢ πιεῖν. καθ' αὐτάς δέ, οἷαι αἱ τῶν ἀνθρώπων 10
 εἰσίν. διὸ ἐμμελῶς ἔφη Στρατόνικος τὰς μὲν καλὸν ὄζειν,
 τὰς δὲ ἡδύ. ἐπεὶ καὶ τῶν περὶ τὸ γευσθῆναι ἢ περὶ πᾶσαν
 ἡδονὴν ἐπτόχεται τὰ θηρία, ἔδ' ὅσων τῷ ἄκρῳ τῆς γλώττης
 ἢ αἰσθήσει, ἀλλ' ὅσων τῷ φάρυγγι, καὶ ἔοικεν ἀφή μᾶλ-
 λον ἢ γεῖσει τὸ πάθος· διὸ οἱ ὀψοφάγοι ἐκ εὐχονται τὴν 15
 γλώτταν ἔχειν μακρὰν ἀλλὰ τὸν φάρυγγα γεράν, ὥσπερ
 Φιλόξενος ὁ Ἐρύξειδος. ὥστε περὶ τὰ ἀπτόμενα ὡς ἀπλῶς
 εἰπεῖν θετέον τὴν ἀκολασίαν. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀκόλαστος
 περὶ τὰς τοιαύτας ἐσίν. οἰνοφλυγία γὰρ καὶ γαστριμαργία
 καὶ λαγνεία καὶ ὀψοφαγία καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα περὶ 20
 τὰς εἰρημένους ἐσὶν αἰσθήσεις, εἰς ἅπερ μῦρία ἢ ἀκολασία
 διαιρεῖται περὶ δὲ τὰς δι' ὄψεως ἢ ἀκοῆς ἢ ὀσφρήσεως
 ἡδονὰς οὐθεὶς λέγεται ἀκόλαστος, εἰάν ὑπερβάλλῃ, ἀλλ'
 ἄνευ ὀνειδῆς τὰς ἀμαρτίας ψέγομεν ταύτας, καὶ ὅπως περὶ
 ὅσα μὴ λέγονται ἐγκρατεῖς· οἱ δ' ἀκρατεῖς οὐκ εἰσὶν ἀκό- 25
 λασοὶ ἔδὲ σώφρονες. ἀναισθητός μὲν ἔν, ἢ ὅπως δεῖ ὀνο-
 μάζειν, ὁ ἔως ἔχων ὥστε καὶ ἐλλείπειν ὅσων ἀνάγκη κοι-
 νωνεῖν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πάντας καὶ χαίρειν· ὁ δ' ὑπερβάλ-
 λων ἀκόλαστος. πάντες γὰρ τέτοις φύσει τε χαίρουσι, καὶ
 ἐπιθυμίας λαμβάνουσι, καὶ ἐκ εἰσὶν ἔδὲ λέγονται ἀκόλα- 30
 σοι· οὐ γὰρ ὑπερβάλλουσι τῷ χαίρειν μᾶλλον ἢ δεῖ τυγ-
 χάνοντες καὶ λυπεῖσθαι μᾶλλον ἢ δεῖ μὴ τυγχάνοντες.
 ἔδ' ἀνάληγοι· ἢ γὰρ ἐλλείπουσι τῷ χαίρειν ἢ λυπεῖσθαι,
 ἀλλὰ μᾶλλον ὑπερβάλλουσιν. ἐπεὶ δ' ἐσὶν ὑπερβολὴ καὶ
 ἔλλειψις περὶ αὐτά, δῆλον ὅτι καὶ μεσότης, καὶ βελτίστη 35
 αὕτη ἢ ἔξις, καὶ ἀμφοῖν ἐναντία. ὥστε σωφροσύνη ἢ βελ-
 τίση ἔξις, περὶ ἃ ὁ ἀκόλαστος, ἢ περὶ τὰ ἡδέα τὰ εἰρημένα
 τῶν αἰσθητῶν μεσότης, σωφροσύνη ἂν εἴη, μεσότης οὕσα
 ἀκολασίας καὶ ἀναισθησίας· ἢ δ' ὑπερβολὴ ἀκολασία, ἢ

δ' ἔλλειψις ἤτοι ἀνώνυμος ἢ τοῖς εἰρημένοις ὀνόμασι προ-
 σαγορευομένη. ἀκριβέστερον δὲ περὶ τῷ γένους τῶν ἡδονῶν
 ἔσται διαιρετέον ἐν τοῖς λεγομένοις ὕστερον περὶ ἐγκρατείας
 καὶ ἀκρασίας.

Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ληπτέον καὶ περὶ πραότητος καὶ 3
 χαλεπότητος· καὶ γὰρ τὸν πρῶτον περὶ λύπην τὴν ἀπὸ θυ-
 μοῦ γιγνομένην ὀρώμεν ὄντα, τῷ πρὸς ταύτην ἔχειν πῶς.
 διεγράψαμεν δὲ καὶ ἀντεθήκαμεν τῷ ὀργίῳ καὶ χαλεπῷ
 καὶ ἀγρίῳ (πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα τῆς αὐτῆς ἐστὶ διαθέ-
 σεως) τὸν ἀνδραποδώδη καὶ τὸν ἀνόητον· σχεδὸν γὰρ ταῦτα
 μάλιστα καλῶσι τὸς μὴδ' ἐφ' ὅσοις δεῖ κινεμένους τὸν θυμόν,
 ἀλλὰ προκληλακίζομένους εὐχερῶς καὶ ταπεινὸς πρὸς τὰς
 ὀλιγωρίας. ἐστὶ γὰρ ἀντικείμενον τῷ μὲν ταχὺ τὸ μόλις,
 τῷ δ' ἠρέμα τὸ σφόδρα, τῷ δὲ πολὺν χρόνον τὸ ὀλίγον
 λυπεῖσθαι ταύτην τὴν λύπην ἢ καλῶμεν θυμόν. ἐπεὶ δ'
 ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων εἶπομεν, καὶ ἐνταῦθ' ἐσὶν ὑπερ-
 βολὴ καὶ ἔλλειψις (ὁ μὲν γὰρ χαλεπὸς τοιοῦτός ἐστιν, ὁ
 καὶ θᾶπτον καὶ μᾶλλον πάσχων καὶ πλείω χρόνον, καὶ
 ὅτ' ἔδει, καὶ ὁποῖοις ἔδει, καὶ ἐπὶ πολλοῖς, ὁ δ' ἀνδρα-
 ποδώδης τὸναντίον), δῆλον ὅτι ἐστὶ τις καὶ ὁ μέσος τῆς ἀνι-
 σότητος. ἐπεὶ ἔν ἡμαρτημένοι ἀμφοτέροι αἱ ἔξεις ἐκεῖναι,
 φανερόν ὅτι ἐπιεικὴς ἢ μέση τῶν ἔξις· ἔτε γὰρ προτερεῖ
 ἔθ' ὑπερίκει, ἔτε οἷς ἔδει ὀργίζεται, ἔτε οἷς δεῖ ἐκ ὀργίζε-
 ται. ὥς· ἐπεὶ καὶ πραότης ἢ βελτίστη ἔξις περὶ ταῦτα τὰ
 πάθη ἐσίν, εἴη ἂν καὶ ἢ πραότης μεσότης τις, καὶ ὁ πρῶτος
 μέσος τῷ χαλεπῷ καὶ τῷ ἀνδραποδώδους.

Ἔστι δὲ καὶ ἡ μεγαλοψυχία καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια 4
 καὶ ἡ ἐλευθεριότης μεσότητες, ἢ μὲν ἐλευθεριότης περὶ χρη-
 μάτων κτήσεων καὶ ἀποβολῆν. ὁ μὲν γὰρ κτήσεται μὲν πάση
 μᾶλλον χαίρων ἢ δεῖ, ἀποβολῆ δὲ πάση λυπέμενος μᾶλ-
 λον ἢ δεῖ, ἀνελεύθερος, ὁ δ' ἀμφοτέρα ἤττον ἢ δεῖ ἄσωτος,
 ὁ δ' ἀμφὺ ὡς δεῖ ἐλεύθεριος. τῆτο δὲ λέγω τὸ ὡς δεῖ, καὶ
 ἐπὶ τῶν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, τὸ ὡς ὁ λόγος ὁ ὀρθός. ἐπεὶ
 δ' ἐκεῖνοι μὲν εἰσὶν ἐν ὑπερβολῇ καὶ ἐλλείψει, ὅπου δὲ
 ἔσχατά εἰσι, καὶ μέσον, καὶ τῆτο βέλτιστον, ἐν δὲ περὶ ἑα-
 στον τῷ εἶδει τὸ βέλτιστον, ἀνάγκη καὶ τὴν ἐλευθεριότητα
 μεσότητα εἶναι ἀσωτίας καὶ ἀνελευθερίας περὶ χρημάτων
 κτήσεων καὶ ἀποβολῆν. διχῶς δὲ τὰ χρήματα λέγομεν καὶ
 τὴν χρηματικὴν. ἢ μὲν γὰρ καθ' αὐτὸ χῆσις τῷ κτή-

4. τί τι M². || 8. ἄς M²P². || 9. ἑτέρῳ M². || 10. οἷον P². || 17. ἐρύξειος M², ἐξ ὕριδος P². || 18. ὁ οἰον M². || 23. ἡδοναίς] ὁσμῶς M²P². || ὑπερβάλλῃ P². || 31. οὐ] καὶ M². || 32. καὶ — τυγχάνοντες om P².
 2. τὸ γένος M². || 5. καὶ χαλεπότητος om P². || 6. τὸ M². || 13. ἐστὶ γὰρ οἰον M². || ἀντικειμένους M². || 25. ἂν om M². ||
 26. τῷ alterum om M². || 29. μὲν ante πάση om M². || 31. ἀσωματος M². || 33. ὁ post ὡς om M². || 37. ἀσωτίας M²P². ||
 39. κτήσις τῷ χρηματος M².

ματός ἐσιν, οἷον ὑποδήματος ἢ ἱματίου, ἢ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς μὲν, ἢ μέντοι ἔτιωσ ὡς ἂν εἴ τις σταθμῶ χρήσαιο τῷ ὑποδήματι, ἀλλ' οἷον ἢ πώλησις καὶ ἢ μίσθωσις· χρήται γὰρ ὑποδήματι. ὁ δὲ φιλάργυρος ὁ περὶ τὸ νόμισμά ἐστιν ἐσπουδακώς, τὸ δὲ νόμισμα τῆς κτήσεως ἀντὶ τῆς 5 κατὰ συμβεβηκὸς χρήσεώς ἐστιν. ὁ δ' ἀνελεύθερος εἴη ἂν καὶ ἄσωτος περὶ τὸν κατὰ συμβεβηκὸς τρόπον τῷ χρηματισμῷ· καὶ γὰρ ἐπὶ τῷ κατὰ φύσιν χρηματισμῷ τὴν αὔξησιν διώκει. ὁ δ' ἄσωτος ἐλλείπει τῶν ἀναγκαίων, ὁ δ' ἐλεύθεριος τὴν περιουσίαν δίδωσιν. αὐτῶν δὲ τύτων εἶδη λέγονται 10 διαφέροντα τῷ μᾶλλον καὶ ἥττον περὶ μόρια, οἷον ἀνελεύθερος φειδωλὸς καὶ κίμβιξ καὶ αἰσχροκερδής, φειδωλὸς μὲν ἐν τῷ μὴ προίεσθαι, αἰσχροκερδής δ' ἐν τῷ ὅτι ἔστιν προίεσθαι, κίμβιξ δὲ ὁ σφόδρα περὶ μικρὰ διατεινόμενος, παραλογιστῆς δὲ καὶ ἀποσερητῆς ὁ ἄδικος κατ' ἀνελευθερίαν. 15 καὶ τοῦ ἀσώτου ὡσαύτως λαφύκτης μὲν ὁ ἐν τῷ ἀτάκτως ἀναλίσκειν, ἀλόγιστος δὲ ὁ ἐν τῷ μὴ ὑπομένειν τὴν ἀπόλογισμῷ λύπην.

5 Περὶ δὲ μεγαλοψυχίας ἐκ τῶν τοῖς μεγαλοψύχοις ἀποδοιδόμενων δεῖ διορίσαι τὸ αἷτιον. ὥσπερ γὰρ καὶ τὰ 20 ἄλλα κατὰ τὴν γειννίασιν καὶ ὁμοιότητα μέχρι τῷ λαμβάνειν πόρρω προίοντα, καὶ περὶ τὴν μεγαλοψυχίαν ταῦτο συμβέβηκ. διὸ ἐνίοτε οἱ ἐναντίοι τοῦ αὐτῆ ἀντιποιοῦνται, οἷον ὁ ἄσωτος τῷ ἐλευθερίῳ καὶ ὁ αὐθάδης τῷ σεμνῷ καὶ ὁ θρασύς τῷ ἀνδρείῳ· εἰσὶ γὰρ καὶ περὶ ταῦτα καὶ ὅμοιοι 25 μέχρι τινός, ὥσπερ ὁ ἀνδρείος ὑπομεντικὸς κινδύνων καὶ ὁ θρασύς, ἀλλ' ὁ μὲν ὦδε ὁ δ' ὦδε· ταῦτα δὲ διαφέρει πλεῖστον. λέγομεν δὲ τὸν μεγαλόψυχον κατὰ τὴν τῷ ὀνόματος προσηγορίαν, ὥσπερ ἐν μεγέθει τιμῆ ψυχῆς καὶ δυνάμεως. ὥστε καὶ τῷ σεμνῷ καὶ τῷ μεγαλοπρεπεῖ ὅμοιοι 30 εἶναι δοκεῖ, ὅτε καὶ πάσαις ταῖς ἀρεταῖς ἀκολουθεῖν φαίνεται. καὶ γὰρ τὸ ὀρθῶς κρίναι τὰ μεγάλα καὶ μικρὰ τῶν ἀγαθῶν ἐπαινετόν. δοκεῖ δὲ ταῦτ' εἶναι μεγάλα, ἃ διώκει ὁ τὴν κρατίστην ἔχων ἔστιν περὶ τὰ τοιαῦτ' εἶναι ἡδέα. ἢ δὲ μεγαλοψυχία κρατίστη κρίνει δ' ἢ περὶ ἕκαστον ἀρετὴ τὸ 35 μείζον καὶ τὸ ἐλαττον ὀρθῶς, ἅπερ ὁ φρόνιμος ἂν κελύσειε καὶ ἢ ἀρετῆ, ὥστε ἔπεσθαι αὐτῇ πάσας τὰς ἀρετάς, ἢ αὐτὴν ἔπεσθαι πάσαις. ἔτι δοκεῖ μεγαλόψυχου εἶναι τὸ καταφρονητικὸν εἶναι. ἐκάστη δ' ἀρετὴ καταφρονητικῶς ποιεῖ

τῶν παρὰ τὸν λόγον μεγάλων, οἷον ἀνδρία κινδύνων (μέγα γὰρ οἶεται εἶναι τῶν αἰσχυρῶν, καὶ πλεῖθος ἢ πᾶν φοβερόν), καὶ σώφρων ἡδονῶν μεγάλων καὶ πολλῶν, καὶ ἐλευθέριος χρημάτων. μεγαλοψύχου δὲ τῶτο δοκεῖ διὰ τὸ περὶ ὀλίγα σπουδαῖζειν, καὶ ταῦτα μεγάλα, καὶ ἔχ' ὅτι δοκεῖ ἑτέρῳ τινί. καὶ μᾶλλον ἂν φροντίσειεν ἀνὴρ μεγαλόψυχος τί δοκεῖ ἐνὶ σπουδαίῳ ἢ πολλοῖς τοῖς τυγχάνουσιν, ὥσπερ Ἀντιφῶν ἔφη πρὸς Ἀγαθῶνα κατεψηφισμένος τὴν ἀπολογίαν ἐπαινεύσαντα. καὶ τὸ ὀλίγων τῷ μεγαλοψύχου μάλιστα εἶναι πάθος ἴδιον. κάλιν περὶ τιμῆς καὶ τῷ ζῆν καὶ πλάττειν περὶ τῶν σπουδαῖζειν δοκοῦσιν οἱ ἀνθρώποι, ἔστιν φροντίζω περὶ τῶν ἄλλων πλεῖστον περὶ τιμῆς. καὶ λυπηθήσονται ἂν ἀτιμαζόμενος καὶ ἀρχόμενος ὑπὸ ἀναξί. καὶ χαίρει μάλιστα τυγχάνων. ἔτι μὲν ἔν δόξειεν ἂν ἐναντίως ἔχειν· τὸ γὰρ εἶναι τε μάλιστα περὶ τιμὴν καὶ καταφρονητικὸν εἶναι τῶν πολλῶν καὶ δόξης ἔχ' ὁμολογεῖσθαι. δεῖ δὲ τῶτο διορίσασθαι εἰπεῖν. ἐστὶ γὰρ τιμὴ καὶ μικρὰ καὶ μεγάλη διχῶς. ἢ γὰρ τῷ ὑπὸ πολλῶν τῶν τυχόντων ἢ τῷ ὑπὸ τῶν ἀξίων λόγου, καὶ κάλιν τῷ ἐπ' τίνι ἢ τιμῆ διαφέρει. μεγάλη γὰρ ἢ τῷ πλεῖθει τῶν τιμώντων ἢ δὲ τῷ ποιῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ τιμίαν εἶναι· τῇ ἀληθείᾳ δὲ καὶ αἱ ἀρχαὶ καὶ τὰλλα ἀγαθὰ τίμια καὶ ἀξία σπουδῆς ταῦτα ὅσα μεγάλα ἀληθῶς ἐστίν, ὥστε καὶ ἀρετὴ ἕδεμία ἄπει μεγάλους· διὸ δοκεῖσι μεγαλοψύχους ποιεῖν ἐκάστη, περὶ ἣ ἐστὶν ἐκάστη αὐτῶν, ὥσπερ εἶπομεν. ἀλλ' ὅμως ἐστὶ τις παρὰ τὰς ἄλλας ἀρετάς μία μεγαλοψυχία, ὥσπερ καὶ ἴδια μεγαλόψυχον τοῦτον λεκτικὸν τὸν ἔχοντα ταύτην. ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἐνια τῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν τίμια τὰ δ' ὡς διορίσθη πρότερον, τῶν τοιούτων δ' ἀγαθῶν ἐστὶ τὰ μὲν μεγάλα κατ' ἀλήθειαν τὰ δὲ μικρὰ, καὶ τοιούτων ἔστι ἀξιοὶ καὶ ἀξίῳσιν αὐτῆς, ἐν τοῖσι ζητητέος ὁ μεγαλόψυχος. τετραχῶς δ' ἀνάγκη διαφέρειν. ἐστὶ μὲν γὰρ ἀξίον εἶναι μεγάλων καὶ ἀξίον ἑαυτὸν τῶτων, ἐστὶ δὲ μικρὰ καὶ ἀξίον τινα τηλικῶτων καὶ ἀξίον ἑαυτὸν τῶτων, ἐστὶ δ' ἀνάκαλιν πρὸς ἐκάτερα αὐτῶν· ὁ μὲν γὰρ ἂν εἴη τοιοῦτος οἷος ἀξίος ὦν μικρῶν μεγάλων ἀξιοῦν ἑαυτὸν τῶν ἐπιτίμων ἀγαθῶν, ὁ δὲ ἀξίος ὦν μεγάλων ἀξιοῖ ἂν μικρῶν ἑαυτὸν. ὁ μὲν ἔν ἀξίος μικρῶν, μεγάλων δ' ἀξίῳν ἑαυτὸν, ψεκτός· ἀνόητον γὰρ καὶ οὐ καλὸν τὸ παρὰ τὴν ἀξίαν τυγχάνειν. ψεκτός δὲ καὶ ὅστις ἀξίος ὦν ὑπαρχόντων αὐτῷ τῶν τοιού-

4. ὑποδήματα *M*², τὰ ὑποδήματα *P*². || 6. ἂν εἴη *P*². || 12. κύβιξ *M*², κίβιξ *P*². || 13. μὴ om *P*². || αἰσχροκερδής — προϊεσθαι om *M*². || 14. κύβιξ *P*², καὶ κίβιξ *M*². || 15. καὶ] καὶ ὁ *P*². || 16. φυλάκτης *M*². || 24. ἀνελευθερίῳ *M*²*P*². || 26. ὑπομητικῶς *M*². || 35. περὶ τὰ ἕκαστον *M*².

4. δοκεῖ τῶτο *P*². || 8. κατεψηφισμένος *M*², κατεψευσμένος *P*². || 12. λυπηθήσεται *P*², λυπήσεται *M*². || 13. χαίρειν *M*². || 14. ἐν δόξειεν *M*². || τῷ *M*². || 17. καὶ post τιμῆ om *M*². || 21. τίμια *M*². || αἱ om *M*². || 24. ἐκάστη *P*². || 25. περὶ codices. || 26. διὰ *M*². || 28. τοιούτων ἀγαθῶν δὲ τὰ *P*². || 30. ζητητέος *M*²*P*². || 31. δ' om *P*². || 33. ἀξίῳ] ἀξίον *M*². || 36. ἀξίῳ *M*². || αἱ om *M*².

των μετέχειν μὴ ἀξιοῖ ἑαυτὸν. λείπεται δὲ ἐνταῦθα ἐναν-
 τίος τέτοις ἀμφοτέροις, ὅς τις ἂν ἀξίος μεγάλων ἀξιοῖ αὐτὸς
 ἑαυτὸν τούτων, καὶ τοιοῦτός ἐστιν οἷος ἀξίων ἑαυτὸν. οὗτος
 ἐπαινετὸς καὶ μέσος τούτων. ἐπεὶ ἔν περὶ τιμῆς αἴρεσιν καὶ
 χρήσιν καὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν τῶν ἐντίμων ἀρίστη ἐστὶ 5
 διάθεσις ἡ μεγαλοψυχία, καὶ τοῦτ' ἀποδίδωμεν, καὶ οὐ
 περὶ τὰ χρήσιμα τὸν μεγαλόψυχον, ἅμα δὲ καὶ ἡ μεσό-
 της αὐτῆ ἐπαινετωτάτη, δῆλον ὅτι καὶ ἡ μεγαλοψυχία
 μεσότης ἂν εἴη. τῶν δ' ἐναντίων, ὥσπερ διεγράψαμεν, ἡ
 μὲν ἐπὶ τῷ ἀξίων ἑαυτὸν ἀγαθῶν μεγάλων ἀνάξιον ὄντα 10
 χαυνότης (τὸς τοίους γὰρ χαύνως λέγομεν, ὅσοι μεγάλων
 αἰσθάνονται ἀξιοὶ εἶναι οὐκ ὄντες), ἡ δὲ περὶ τὸ ἀξίον ὄντα μὴ
 ἀξίων ἑαυτὸν μεγάλων μικροψυχία (μικροψύχῃ γὰρ εἶναι
 δοκεῖ, ὅστις ὑπαρχόντων δι' ἃ δικαίως ἂν ἀξιοῖτο, μὴ
 ἀξιοῖ μὴθενὸς μεγάλου ἑαυτὸν), ὡς ἀνάγκη καὶ τὴν μεγα- 15
 λοψυχίαν εἶναι μεσότητά χαυνότητος καὶ μικροψυχίας. ὁ
 δὲ τέταρτος τῶν διορισθέντων ἔτε πάνπαν ψεκτός ἔτε με-
 γαλόψυχος, περὶ ὅδεν ἔχων μέγεθος· ἔτε γὰρ ἀξίος οὔτε
 ἀξιοῖ μεγάλων, διὸ ἐκ ἐναντίας. καίτοι δόξειεν ἂν ἐναντίον
 εἶναι τῷ μεγάλων ἀξίῳ ὄντι μεγάλων τὸ μικρῶν ὄντα 20
 ἀξίον ἀξιοῦν ἑαυτὸν. ἐκ ἔστι δ' ἐναντίος οὔτε τῷ μεμπτὸς
 εἶναι· ὡς γὰρ ὁ λόγος κελύει, ἔχει. καὶ ὁ αὐτὸς ἐστὶ τῆ
 φύσει τῷ μεγαλόψυχῳ· ὦν γὰρ ἀξιοί, τούτων ἀξιοῦσιν
 αὐτὸς ἀμφω. καὶ ὁ μὲν γένοιτ' ἂν μεγαλόψυχος· ἀξιώσει
 γὰρ ὦν ἐστὶν ἀξίος· ὁ δὲ μικροψύχῃ, ὅς ὑπαρχόντων αὐτῷ 25
 μεγάλων κατὰ τιμὴν ἀγαθῶν ἐκ ἀξιοῖ, τί ἂν εἴποι, εἰ μι-
 κρῶν ἀξίος ἦν; ἡ γὰρ ἂν μεγάλων ἀξίων χαύνος ἦν, ἡ
 ἐπιπλαττώνων. διὸ καὶ οὐθεὶς ἂν εἴποι μικροψυχον, εἰ τις
 μέτοικος ὦν ἄρχειν μὴ ἀξιοῖ ἑαυτὸν ἀλλ' ὑπέκει. ἀλλ'
 εἰ τις εὐγενὴς ὦν καὶ ἠγόμενος μέγα εἶναι τὸ ἄρχειν.

6 Ἔστι δὲ καὶ ὁ μεγαλοπρεπὴς ὁ περὶ τὴν τυχεύσαν
 πράξιν καὶ προαίρεσιν, ἀλλὰ τὴν δαπάνην, εἰ μὴ πῦ κατὰ
 μεταφορὰν λέγομεν· ἄνευ δὲ δαπάνης μεγαλοπρέπεια ἐκ
 ἐστίν. τὸ μὲν γὰρ πρέπον ἐν κόσμῳ ἐστίν, ὁ δὲ κόσμος οὐκ
 ἐκ τῶν τυχεύοντων ἀναλωμάτων, ἀλλ' ἐν ὑπερβολῇ τῶν 35
 ἀναγκαίων ἐστίν. ὁ δὲ ἐν μεγάλῃ δαπάνῃ τῷ πρέποντος με-
 γάλους προαιρετικὸς, καὶ τῆς τοιαύτης μεσότητος καὶ ἐπὶ
 τῆ τοιαύτῃ ἠδονῇ ὀρεκτικὸς, μεγαλοπρεπὴς. ὁ δ' ἐπὶ τὸ
 μεῖζον καὶ παρὰ μέρος ἀνώνημος· ὁ μὲν ἀλλ' ἔχει τινα

γυιτίασιν, ἕς καλῶσί τινες ἀπειροκάλους καὶ σαλάκωνας.
 οἷον εἰ εἰς γάμων δαπανῶν τις τοῦ ἀγαπητῆ, πλούσιος ὦν,
 δοκεῖ πρέπειν ἑαυτῷ τοιαύτην κατασκευὴν οἷον ἀγαθοδα-
 μονιασὰς ἐξιώντι, ἔτος μὲν μικροπρεπὴς, ὁ δὲ τοιούτους δε-
 χόμενος ἐκείνως μὴ δόξης χάριν μηδὲ δι' ἐξουσίαν ὁμοίος
 τῷ σαλάκωνι, ὁ δὲ κατ' ἀξίαν καὶ ὡς ὁ λόγος μεγαλο-
 πρεπὴς· τὸ γὰρ πρέπον κατ' ἀξίαν ἐστίν· ἔθεν γὰρ πρέπει
 τῶν παρὰ τὴν ἀξίαν. δεῖ δὲ πρέπον εἶναι. καὶ γὰρ τὸ πρέ-
 ποντος κατ' ἀξίαν, καὶ πρέπον καὶ περὶ ὅ, οἷον περὶ οἰκέτε
 γάμων ἕτερον τὸ πρέπον καὶ περὶ ἐρωμένῃ, καὶ αὐτῷ, εἴπερ
 ἐπὶ τοῦτον ἢ τοῦτον, οἷον τὴν θεωρίαν ἐκ ζῆτο Θεμιστοκλεῖ
 πρέπειν ἦν ἐποιήσατο Ὀλυμπίαζε, διὰ τὴν προῦπάρξασαν
 ταπεινότητα, ἀλλὰ Κίμωνι. ὁ δ' ὅπως ἔτυχεν ἔχων πρὸς
 τὴν ἀξίαν, ὁ ἔθεις τούτων. καὶ ἐπ' ἐλευθεριότητος ὡσαύτως·
 ἐστὶ γὰρ τις ὡς ἐλευθέριος, ὅταν ἐλευθέρως.

Σχισθὸν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστα τῶν περὶ τὸ ἦθος 7
 ἐπαινετῶν καὶ ψεκτῶν τὰ μὲν ὑπερβολαὶ τὰ δ' ἐλλείψεις
 τὰ δὲ μεσότητές εἰσι καθηκτικαί, οἷον ὁ φθονερός καὶ ἐπι-
 χαιρέδικος. καθ' ἃς γὰρ ἔξχεις λέγονται, ὁ μὲν φθόνος τὸ
 λυπεῖσθαι ἐπὶ τοῖς κατ' ἀξίαν εὔπραττισιν ἐστίν, τὸ δὲ τῷ
 ἐπιχαιρέδικου πάθος ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀνώνημον, ἀλλ' ὁ ἔχων
 δῆλος, ἐπὶ τῷ χαίρειν ταῖς παρὰ τὴν ἀξίαν κακοπραγίαις,
 μέσος δὲ τούτων ὁ νεμεσητικός, καὶ ὁ ἐκάλουν οἱ ἀρχαῖοι
 τὴν νέμεσιν, τὸ λυπεῖσθαι μὲν ἐπὶ ταῖς παρὰ τὴν ἀξίαν
 κακοπραγίαις καὶ εὐπραγίαις, χαίρειν δ' ἐπὶ ταῖς ἀξίαις·
 διὸ καὶ θεὸν οἰεῖται εἶναι τὴν νέμεσιν. αἰδώς δὲ μεσότης
 ἀναίσχυντίας καὶ καταπλήξεως· ὁ μὲν γὰρ μηδεμιᾶς φρο-
 τίζων δόξης ἀναίσχυντος, ὁ δὲ πάσης ὁμοίως καταπλήξ,
 ὁ δὲ τῆς τῶν φαινομένων ἐπιεικῶν αἰδήμων. φίλια δὲ με-
 σότης ἐχθρας καὶ κολακείας· ὁ μὲν γὰρ εὐχερῶς ἅπαντα
 πρὸς τὰς ἐπιθυμίας ὁμιλῶν κἀλαξ, ὁ δὲ πρὸς ἀπάσας ἀν-
 τικρῶν ἀπεχθνητικός, ὁ δὲ μήτε πρὸς ἅπασαν ἠδονὴν μήτ'
 ἀκολυβῶν μήτ' ἀντιτείνων, ἀλλὰ πρὸς τὸ φαινόμενον βέλ-
 τισον, φίλος. σεμνότης δὲ μεσότης αὐθαδείας καὶ ἀρε-
 σκειας· ὁ μὲν γὰρ μηδὲν πρὸς ἕτερον ζῶν καταφρονητικὸς
 αὐθάδης, ὁ δὲ πάντα πρὸς ἄλλον ἢ καὶ πάντων ἐλάττων
 ἀρεσκος, ὁ δὲ τὰ μὲν τὰ δὲ μή, καὶ πρὸς τὸς ἀξίους ἔτος
 ἔχων, σεμνός. ὁ δ' ἀληθὴς καὶ ἀπλῆς, ἐν καλῶσιν αὐθῆ-
 καςον, μέσος τῷ εἴρωνος καὶ ἀλαζόνος· ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ τὰ

1. ἐναντίας M^s. || 2. ἀξίος ὦν M^s. || 10. τὸ P^s. || 14. ἔξῃτο M^s, ἔξινον P^s. || 16. μικροψυχίας καὶ χαυνότητος M^s. || 17. ἀρι-
 σθέτων P^s. || 18. ἀξίος — 19. δόξειεν om M^s. || 22. ἐστὶ] ἐν M^s. || 26. ἐκ om M^sP^s. || 27. ἡ] εἰ P^s. || ἀν om M^s. || 28.
 πλαττόνων ἐπι P^s. || 38. τῆ om P^s.

3. ἀγαθοδαμονιασὰς M^s. || 5. ἐκείνως M^sP^s. || 8. τῶν om M^s. || 14. ἀ P^s. || ἐπ' M^s. || 15. τι M^s. || 16. δι] γὰρ M^s. ||
 17. μὲν] μὲν γὰρ M^s. || 18. καθηκτικαί M^s. || 22. τὸ P^s. || 27. μιᾶς pr M^s. || 30. ἅπασιν corr P^s. || 34. ἀρεσκείας P^s.

χείρω καθ' αὐτὸ ψευδόμενος μὴ ἀγνοῶν εἰρων, ὁ δ' ἐπὶ τὰ βελτίω ἀλαζών, ὁ δ' ὡς ἔχει, ἀληθῆς καὶ καθ' Ὁμηρον πεπνυμένος· καὶ ὅλως ὁ μὲν φιλαλήθης, ὁ δὲ φιλοψευδῆς. ἔστι δὲ καὶ ἡ εὐτραπελία μεσότης, καὶ ὁ εὐτραπέλος μέσος τῆ ἀγροίκου καὶ θυραπέλου καὶ τῆ βωμολόχου. ὥσπερ γὰρ 5 περὶ τροφήν ὁ σικχὸς τοῦ παμφάγου διαφέρει τῷ ὁ μὲν μηθὲν ἢ ὀλίγα καὶ χαλεπῶς προσίσθαι, ὁ δὲ πάντα εὐχερῶς, οὕτω καὶ ὁ ἀγροίκος ἔχει πρὸς τὸν φορτικὸν καὶ βωμολόχον· ὁ μὲν γὰρ ἔθεν γελοῖον ἀλλὰ χαλεπῶς προσίεται, ὁ δὲ πάντα εὐχερῶς καὶ ἡδέως. δεῖ δ' ὑδέτερον, ἀλλὰ 10 τὰ μὲν τὰ δὲ μή, καὶ κατὰ λόγον· οὗτος δ' εὐτραπέλος. ἡ δ' ἀπόδειξις ἡ αὐτή· ἢ τε γὰρ εὐτραπελία ἡ τοιαύτη, καὶ μὴ ἦν μεταφέροντες λέγομεν, ἐπιεικῆσάτη ἔστι, καὶ ἡ μεσότης ἐπαινετή, τὰ δ' ἄκρα ψεκτά. ἕως δὲ διττῆς τῆς εὐτραπελίας (ἡ μὲν γὰρ ἐν τῷ χαίρειν ἐστὶ τῷ γελοίῳ καὶ 15 τῷ εἰς αὐτόν, ἐὰν ἢ τοιονδί ὧν ἐν καὶ τὸ σκῶμμα ἔστιν, ἡ δ' ἐν τῷ δύνασθαι τοιαῦτα κορίζεσθαι), ἕτεραι μὲν εἰσιν ἀλλήλων, ἀμφοτέροι μὲντοι μεσότητες. καὶ γὰρ τὸν δυνάμενον τοιαῦτα κορίζεσθαι ἐφ' ὅσοις ἠσθήσεται εὐ κρίνων, καὶ εἰς αὐτόν ἢ τὸ γελοῖον, μέσος ἔστι τῆ φορτικῆ καὶ τῆ 20 ψυχρῆ. ὁ δ' ὅρος ἕτος βελτίων ἢ τὸ λυπηρὸν εἶναι τὸ λεχθὲν τῷ σκωπτομένῳ ὄντι ὁποιῶν· μᾶλλον γὰρ δεῖ τῷ ἐν μεσότητι ὄντι ἀρῆσκαι· ἕτος γὰρ κρίνει εὖ. πᾶσαι δ' αὐταὶ αἱ μεσότητες ἐπαινεταὶ μὲν, ἕκ εἰσι δ' ἀρεταί, ἕδ' αἱ ἐναντίαι κακίαι· ἀνευ προαιρέσεως γάρ. ταῦτα δὲ πάντ' ἐστὶν 25 ἐν ταῖς τῶν παθημάτων διαίρεσεσιν· ἕκαστον γὰρ αὐτῶν πάθος τί ἐστίν. διὰ δὲ τὸ φυσικὰ εἶναι εἰς τὰς φυσικὰς συμβάλλεται ἀρετάς· ἔστι γὰρ, ὥσπερ λεχθήσεται ἐν τοῖς ὕστερον, ἐκάστη πως ἀρετή, καὶ φυσικαὶ ἄλλως μετὰ φρονήσεως. ὁ μὲν οὖν φθόνος εἰς ἀδικίαν συμβάλλεται (πρὸς 30 ἄλλον γὰρ αἱ πράξεις αἱ ἀπ' αὐτοῦ) καὶ ἡ νέμεσις εἰς δικαιοσύνην, ἡ αἰδὼς εἰς σωφροσύνην, διὸ καὶ ὀρίζονται ἐν τῷ γίνεσι τῷ τῆν σωφροσύνην. ὁ δ' ἀληθῆς καὶ ψευδῆς ὁ μὲν ἔμφρων, ὁ δ' ἀφρων. ἔστι δ' ἐναντιώτερον τοῖς ἄκροις τὸ

μέσον ἢ ἐκεῖνα ἀλλήλοις, διότι τὸ μὲν μετ' ὑδέτερον γίνεται αὐτῶν, τὰ δὲ πολλάκις μετ' ἀλλήλων καὶ εἰσὶν ἐνίοτε οἱ αὐτοὶ θρασυδεῖλοι, καὶ τὰ μὲν ἄσωτοι τὰ δὲ ἀνελεύθεροι, καὶ ὅλως ἀνώμαλοι κακῶς. ὅταν μὲν γὰρ καλῶς ἀνώμαλοι ὦσιν, μέσοι γίνονται· ἐν τῷ μέσῳ γὰρ ἐστὶ πως τὰ ἄκρα. αἱ δ' ἐναντιώσεις ἢ δοκῶσιν ὑπάρχειν τοῖς ἄκροις πρὸς τὸ μέσον ὁμοίως ἀμφοτέροι, ἀλλ' ὅτε μὲν καθ' ὑπερβολὴν ὅτε δὲ κατ' ἔλλειψιν. αἷτια δὲ τὰ τε πρῶτα ῥηθέντα δύο, ὀλιγότης τε, οἶον τῶν πρὸς τὰ ἡδέα ἀναισθητῶν, καὶ ἔτι 10 ἐφ' ὃ ἀμαρτάνομεν, μᾶλλον τῷ ἐναντιώτερον εἶναι δοκεῖ τὸ δὲ τρίτον, ὅτι τὸ ὁμοιότερον ἦττον ἐναντίον φαίνεται, οἶον πέπονθε τὸ θάρσος πρὸς τὸ θράσος καὶ ἀσωτία πρὸς ἐλευθεριότητα. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἀρετῶν τῶν ἐπαινετῶν εἴρηται σχεδόν, περὶ δὲ δικαιοσύνης ἡδὴ λεκτέον.

Η.

Περὶ φιλίας, τί ἐστὶ καὶ ποῖόν τι, καὶ τίς ὁ φίλος, καὶ πότερον μοναχῶς λέγεται ἡ φιλία ἢ πλεοναχῶς, καὶ εἰ πλεοναχῶς, πόσα ἐστίν, ἔτι δὲ πῶς χρηστέον τῷ φίλῳ καὶ τί τὸ δίκαιον τὸ φιλικόν, ἐπισκεπτέον ὕβενος ἦττον τῶν 5 περὶ τὰ ἦθη καλῶν καὶ αἰρετῶν. τῆς τε γὰρ πολιτικῆς ἔργον εἶναι δοκεῖ μάλιστα ποιῆσαι φιλίαν, καὶ τὴν ἀρετὴν διὰ τῆτο φασὶν εἶναι χρήσιμον· ἢ γὰρ ἐνδέχεσθαι φίλους ἑαυτοῖς εἶναι τοὺς ἀδικημένους ὑπ' ἀλλήλων. ἔτι τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀδικον περὶ τὸς φίλους εἶναι μάλιστα πάντες φαιμέν, καὶ ὁ αὐτὸς δοκεῖ ἀνὴρ εἶναι καὶ ἀγαθὸς καὶ φίλος, καὶ φιλία ἠθικὴ τις εἶναι ἔστι, καὶ ἐὰν τις βούληται ποιῆσαι ὥς μὴ ἀδικεῖν, ἀλλ' εἰς φίλους ποιῆσαι· οἱ γὰρ ἀληθινοὶ φίλοι ἐκ 10 ἀδικῶσιν. ἀλλὰ μὴν καὶ ἐὰν δίκαιοι ὦσιν, ἐκ ἀδικῶσιν· ἢ ταῦτόν ἄρα ἢ ἐγγύς τι ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ φιλία. πρὸς δὲ τῷ τοῖς τῶν μεγίστων ἀγαθῶν τὸν φίλον εἶναι ὑπολαμβάνομεν, τὴν δὲ ἀφιλίαν καὶ τὴν ἐρημίαν δεινότατον, ὅτι ὁ βίος ἄπας καὶ ἡ ἐκύσιος ὁμιλία μετὰ τῶν· μετ' οὐκέον

6. περὶ Sylburgius: codices παρὰ. || 9. προσίσθαι *M*². || 11. κατὰ τὸν λόγον *P*². || 16. τῷ] τὸ *M*². || 18. ἀμφοτέροι μὲντοι μεσότης *P*². || 24. αἱ alterum om *M*²*P*². || 31. γὰρ ἄλλον *M*². || 32. διὸ — 33. σωφροσύνη om *M*². || 34. τοῖς] ἐν τοῖς *P*².

5. εἰσιν *P*² et pr *M*². || οἱ μέσοι *M*²*P*². || 9. οἷον] οἶον ἡλιθιότης γρ *P*². || 10. ἐναντιώτατον *M*². || 11. ἐναντιώτερον *M*². || 12. θράσος πρὸς τὸ θάρσος *P*². || ἀσωτία *M*²*P*². || 14. περὶ — λεκτέον om *P*². post λεκτέον *QM*² σημειῶσαι ὅτι τὸ δ καὶ ε καὶ ς τῶν Εὐδημίων ἠθικῶν ἐπαυθὰ παρεῖναι διὰ τὸ μὲν δ τῷ ε τῶν Νικομαχείων, τὸ δὲ ε τῷ ζ, τὸ δὲ ς τῷ η τῶν Νικομαχείων ἐν πᾶσι καὶ κατὰ λέξιν ὁμοία εἶναι. *P*² et Palatinus 165 eorum librorum sola ponunt principia,

ἠθικῶν εὐδημίων δ: Περὶ δὲ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας σκεπτέον·

ἠθικῶν εὐδημίων ε: Ἐπειδὴ τυγχάνομεν πρότερον εἰρηκότες·

ἠθικῶν εὐδημίων ζ: Μετὰ δὲ ταῦτα λεκτέον ἄλλην ποιησαμένους ἀρχήν·

Z quarti indicem habet et litteram unam, Π, deinde post versus duodecim vacuos ἀριστοτέλους ἠθικῶν εὐδημίων η. || 17. ζ *M*², qui cum Q: ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ διαλαμβάνεται ἃ ἐν τῷ θ καὶ ε τῶν Νικομαχείων, ἄλλοις μὲντοι ῥήμασι καὶ παρεπληρωμένους κατὰ γε τὴν λέξιν. || 19. ἡ φιλία om *P*². || 29. ἀλλ' εἰς] nonne ἀλλήλους? || 32. εἶναι om *P*².

γὰρ ἢ μετὰ συγγενῶν ἢ μεθ' ἑταίρων συνδιημερεύομεν, ἢ τέκνων ἢ γονέων ἢ γυναικίος. καὶ τὰ ἴδια δίκαια τὰ πρὸς τὴν φίλους ἐστὶν ἐφ' ἡμῖν μόνον, τὰ δὲ πρὸς τὴν ἄλλους νενομοθέτῃται καὶ ἐκ ἐφ' ἡμῖν. ἀπορεῖται δὲ πολλὰ περὶ τῆς φιλίας, πρῶτον μὲν ὡς οἱ ἔξωθεν περιλαμβάνοντες καὶ ἐπὶ πλέον λέγοντες· δοκεῖ γὰρ τοῖς μὲν τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ εἶναι φίλον, ὅθεν εἴρηται "ὡς αἰεὶ τὸν ὅμοιον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὅμοιον" καὶ γὰρ "κολοῖός παρα κολοῖόν" "ἔγνω δὲ φῶρ τε φῶρα καὶ λύκος λύκον." οἱ δὲ φυσιολόγοι καὶ τὴν ὅλην φύσιν διακοσμήσιν ἀρχὴν λαβόντες τὸ τὸ ὅμοιον ἵέναι πρὸς τὸ ὅμοιον, διὸ Ἐμπεδοκλῆς καὶ τὴν κύν' ἔφη καθῆσθαι ἐπὶ τῆς κεραμίδος διὰ τὸ ἔχειν πλείζον ὅμοιον. οἱ μὲν οὖν ἔτω τὸν φίλον λέγουσιν, οἱ δὲ τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ φασὶν εἶναι φίλον. τὸ μὲν γὰρ ἐρώμενον καὶ ἐπιθυμητὸν πᾶσιν εἶναι φίλον, ἐπιθυμεῖ δὲ οὐ τὸ ξηρὸν τῷ ξηρῷ, ἀλλ' ὑγροῦ, ὅθεν εἴρηται "ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖα." καὶ τὸ "μεταβολὴ πάντων γλυκύ" ἢ δὲ μεταβολὴ εἰς τὸ ἐναντίον. τὸ δ' ὅμοιον ἐχθρὸν τῷ ὁμοίῳ· καὶ γὰρ κεραμεὺς κεραμεὶ κοτέει, καὶ τὰ ἀπὸ τῶν αὐτῶν τρεφόμενα πολέμια ἀλλήλοισι ζῶα. αὐταὶ μὲν ἔν αι ὑπολήψεις τοσοῦτον διεσῆσιν. αἱ μὲν γὰρ τὸ ὅμοιον φίλον, τὸ δ' ἐναντίον πολέμιον.

τῷ πλεόνι δ' αἰεὶ πολέμιον καθίσταται

τοῦλασσον, ἐχθρας θ' ἡμέρα κατάρχεται.

ἔτι δὲ καὶ οἱ τόποι κεχωρισμένοι τῶν ἐναντίων, ἢ δὲ φιλία δοκεῖ συνάγειν. οἱ δὲ τὰ ἐναντία φίλα· καὶ Ἡράκλειτος ἐπιτιμᾷ τῷ ποιήσαντι "ὡς ἔρις ἐκ τε θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἀπόλοιτο" οὐ γὰρ ἂν εἶναι ἀρμονίαν μὴ ὄντος ὀξέος καὶ βαρέος, ἔδὲ τὰ ζῶα ἄνευ θήλεος καὶ ἀρρενος ἐναντίων ὄντων. δύο μὲν αὐταὶ δόξαι περὶ φιλίας εἰσὶ, λίαν τε καθόλου κεχωρισμέναι τοσοῦτον, ἄλλαι δὲ ἡδὴ ἐγγυτέρω καὶ οἰκείαι τῶν φαινομένων. τοῖς μὲν γὰρ οὐκ ἐνδέχεται δοκεῖ τοὺς φαύλους εἶναι φίλους, ἀλλὰ μόνον τὴν ἀγαθός· τοῖς δ' ἀτοπον εἰ μὴ φιλοῦσιν αἱ μητέρες τὰ τέκνα. φαίνεται δὲ καὶ ἐν τοῖς θηρίοις ἐνῆσα φιλία· προαποθνήσκου ἔν αἰρῶνται τῶν τέκνων. τοῖς δὲ τὸ χρησίμον δοκεῖ φίλον εἶναι μόνον. σημεῖον δ' ὅτι καὶ διώκουσι ταῦτα πάντες, τὰ δὲ ἄχρηστα καὶ αἱ τοιαῦτα τῶν ἀποβάλλουσιν, ὡσπερ Σωκράτης ὁ γέρον ἐλεγε τὸν πύτελον καὶ τὰς τρίχας καὶ τοὺς ὄνυχας παραβάλλων, καὶ τὰ μόρια ὅτι ριπτῶμεν τὰ ἄχρηστα, καὶ τέλος

τὸ σῶμα, ὅταν ἀποθάνῃ· ἄχρηστος γὰρ ὁ νεκρός. οἷς δὲ χρησίμον, φυλάττουσιν, ὡσπερ ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα πάντα δοκεῖ μὲν ὑπεναντία ἀλλήλοισι εἶναι. τὸ τε γὰρ ἄχρηστον τῷ ὁμοίῳ, καὶ ἐναντιότης ὁμοιότητος ἀπέχει πλείστον, καὶ τὸ ἐναντίον ἄχρηστότατον τῷ ἐναντίῳ· φθαρτικὸν γὰρ τοῦ ἐναντίου τὸ ἐναντίον. ἔτι δοκεῖ τοῖς μὲν ῥάδιον τὸ κτήσασθαι φίλον, τοῖς δὲ σπανιώτατον γινῶναι, καὶ ἐκ ἐνδέχεται ἄνευ εὐτυχίας· τοῖς γὰρ εὖ πράττουσι βούλονται πάντες δοκεῖν φίλοι εἶναι. οἱ δ' ἔδὲ τοῖς συνδιαμένουσιν ἐν ταῖς ἀτυχίαις ἀξίως πιεσέειν, ὡς ἐξαπατῶντας καὶ προσποιουμένους, ἵνα κτήσωνται διὰ τῆς τῶν ἀτυχόντων ὀμιλίας πάλιν εὐτυχόντων φιλίαν.

Ληπτέος δὲ ὁ τρόπος ὅστις ἡμῖν ἅμα τὰ τε δοκῶντα περὶ τῶν μάλιστα ἀποδώσει, καὶ τὰς ἀπορίας λύσει καὶ τὰς ἐναντιώσεις. τῶτο δ' ἔσαι, ἐάν εὐλόγως φαίνεται τὰ ἐναντία δοκοῦντα· μάλιστα γὰρ ὁμολογοῦμενος ὁ τοῖτος ἔσαι λόγος τοῖς φαινομένοις. συμβαίνει δὲ μένειν τὰς ἐναντιώσεις, ἐάν ἔστι μὲν ὡς ἀληθές ἢ τὸ λεγόμενον, ἔτι δ' ὡς ἔ. ἔχει δ' ἀπορίαν καὶ πότερον τὸ ἡδὺ ἢ τὸ ἀγαθὸν ἐστὶ τὸ φιλούμενον. εἰ μὲν γὰρ φιλούμενον ἐπιθυμῶμεν, καὶ μάλιστα ὁ ἔρωσ τοιοῦτον (οὐδεὶς γὰρ ἐρασης ὅστις ἐκ αἰεὶ φιλεῖ), ἢ δ' ἐπιθυμία τῷ ἡδέος, ταύτη μὲν τὸ φιλούμενον τὸ ἡδύ, εἰ δὲ ὁ βυλόμεθα, τὸ ἀγαθόν· ἔτι δ' ἕτερον τὸ ἡδὺ καὶ τὸ ἀγαθόν. περὶ τῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν συγγενῶν τῶτοις πειρατέον διορίσαι, λαβῆσιν ἀρχὴν τήνδε. τὸ γὰρ ὀρεκτὸν καὶ βυλητὸν ἢ τὸ ἀγαθὸν ἢ τὸ φαινόμενον ἀγαθόν. διὸ καὶ τὸ ἡδὺ ὀρεκτόν· φαινόμενον γὰρ τι ἀγαθόν. τοῖς μὲν γὰρ δοκεῖ τοῖς δὲ φαίνεται καὶ μὴ δοκεῖ· ἔ γὰρ ἐν ταῦτῳ τῆς ψυχῆς ἢ φαντασία καὶ ἢ δόξα. ὅτι μέντοι φίλον καὶ τὸ ἀγαθόν καὶ τὸ ἡδύ, δῆλον. τῶτο δὲ διωρισμένου ληπτέον ὑπόθεσιν ἕτεραν. τῶν γὰρ ἀγαθῶν τὰ μὲν ἀπλῶς ἐστὶν ἀγαθὰ, τὰ δὲ τινί, ἀπλῶς δ' ἔ. καὶ τὰ αὐτὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ καὶ ἀπλῶς ἡδέα. τὰ μὲν γὰρ τῷ ὑγιαίνοντι φαμεν σώματι συμφέροντα ἀπλῶς εἶναι σώματι ἀγαθὰ, τὰ δὲ τῷ κάμνοντι ἔ, εἶον φαρμακείας καὶ τομάς. ὁμοίως δὲ καὶ ἡδέα ἀπλῶς σώματι τὰ τῷ ὑγιαίνοντι καὶ ὀλοκλήρω, οἷον τὸ ἐν τῷ φωτὶ ὄραῖν καὶ ἐ τὸ ἐν τῷ σκοτί· καίτοι τῷ ὀφθαλμιῶντι ἐναντίως. καὶ οἶνος ἡδίων ἐχ' ὁ τῷ διεφθαρμένῳ τὴν γλωτταν ὑπὸ οἶνοφλυγίας, ἐπει ἔτ' ὄξος παρεγγέυσιν, ἀλλὰ τῆ

1. ἐτέρων P². || 10. τὸ alterum om P². || 12. οὖν om P². || 13. τὸν] τὸ P². || 14. ἐρωμένος M². || 15. ἀλλὰ τῷ ὑγρῷ M². || 16. μὲν] μὲν οὖν P². || 17. πάντων γὰρ γλυκύ P². || 18. ἐχθρῶν] ἔχει ἐχθρὸν M². || 23. ἡμέρας P². || 25. τὰ om M²P². || 30. ἐγγυτέραι M². || 37. post τῶν M²P² litteris locum quinque vel sex.

2. πάντα — 3. ἄχρηστον om M². || 9. διαμένουσιν M². || 13. τρόπος] λοιπός M²P². || 18. μὲν codicibus decst. || 32. αὐτῷ P². || 33. μὲν om M². || 34. ἔ om P². || 37. καὶ om P². || σκέ P², ut nescias σκέτιμε velit an σκέτι.

ἀδιαφθέρῳ αἰσθήσει. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ ψυχῆς, καὶ οὐχ
 ἂ τοῖς παιδίοις καὶ τοῖς θηρίοις, ἀλλὰ τοῖς καθεστῶσιν·
 ἀμφοτέρων γῆν μεμνημένοι ταῦθ' αἰρούμεθα. ὡς δ' ἔχει
 παιδίον καὶ θηρίον πρὸς ἄνθρωπον καθεστῶτα, ἕτως ἔχει ὁ
 φαῦλος καὶ ἄφρων πρὸς τὸν ἐπιεικῆ καὶ φρόνιμον. τέτοις
 δὲ ἡδέα τὰ κατὰ τὰς ἔξεις· ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ
 τὰ καλὰ. ἐπεὶ ἔν τὰ ἀγαθὰ πλεοναχῶς (τὸ μὲν γὰρ τῷ
 τοιόνδ' εἶναι λέγομεν ἀγαθόν, τὸ δὲ τῷ ὠφέλιμον καὶ χρή-
 σιμον, ἐπειδὴ τὸ ἡδύ τὸ μὲν ἀπλῶς καὶ ἀγαθὸν ἀπλῶς,
 τὸ δὲ τινί, ἢ φαινόμενον ἀγαθόν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν
 ἀψύχων), δι' ἕκαστον τούτων ἐνδέχεται ἡμᾶς αἰρεῖσθαι τι
 καὶ φιλεῖν, ὥσπερ καὶ ἄνθρωπον· τὸν μὲν γὰρ τοιόνδε καὶ
 δι' ἀρετῆν, τὸν δ' ὅτι ὠφέλιμος καὶ χρήσιμος, τὸν δ' ὅτι
 ἡδύς καὶ δι' ἡδονῆν. φίλος δὲ γίνεται ὅταν φιλούμενος ἀν-
 τιφιλιῆ, καὶ τοῦτο μὴ λαμβάνη πως αὐτός. ἀνάγκη ἄρα
 τρία φιλίας εἶδη εἶναι, καὶ μήτε καθ' ἓν ἀπάσας μήθ' ὡς
 εἶδη ἑνὸς γένους μήτε πάνπαν λέγεσθαι ὁμωνύμως. πρὸς
 μίαν γὰρ τινα λέγονται καὶ πρώτην, ὥσπερ τὸ ἱατρικόν.
 καὶ ψυχὴν ἱατρικὴν καὶ σῶμα λέγομεν καὶ ὄργανον καὶ
 ἔργον, ἀλλὰ κυρίως τὸ πρῶτον. πρῶτον δ' ἔ' ὁ λόγος ἐν ἡμῖν
 ὑπάρχει. οἷον ὄργανον ἱατρικόν, ὧ ἂν ὁ ἱατρὸς χρήσαστο·
 ἐν δὲ τῷ τῷ ἱατρῷ λόγῳ οὐκ ἔστιν ὁ τῷ ὄργανῳ. ζητεῖται
 μὲν οὖν πανταχῶς τὸ πρῶτον. διὰ δὲ τὸ καθόλου εἶναι τὸ
 πρῶτον, λαμβάνουσι καὶ πρῶτον καθόλου· τῆτο δ' ἐστὶ ψευ-
 δος. ὥςτε καὶ περὶ τῆς φιλίας ἔ' δύνανται πάντ' ἀποδιδόν-
 ναι τὰ φαινόμενα· οὐ γὰρ ἐφαρμόττοντος ἑνὸς λόγου οὐκ
 οἴονται ἄλλας φιλίας εἶναι. αἱ δ' εἰσὶ μὲν, ἀλλ' ἔχ' ὁμοίως
 εἰσὴν. οἱ δ' ὅταν ἡ πρώτη μὴ ἐφαρμόττη, ὡς ἔσαν καθό-
 λου ἂν, εἴπερ ἦν πρώτη, ἔδ' εἶναι φιλίας τὰς ἄλλας φασίν.
 ἔστι δὲ πολλὰ εἶδη φιλίας. τῶν γὰρ ῥηθέντων ἦν ἡδὴ,
 ἐπειδὴ διώρισαι τριχῶς λέγεσθαι τὴν φιλίαν. ἡ μὲν γὰρ
 διώριστα δι' ἀρετῆν, ἡ δὲ διὰ τὸ χρήσιμον, ἡ δὲ διὰ τὸ
 ἡδύ. τέτων ἡ μὲν διὰ τὸ χρήσιμόν ἐστιν ἡ τῶν πλείστων
 φιλία· διὰ γὰρ τὸ χρήσιμοι εἶναι φιλοῦσιν ἀλλήλους, καὶ
 μέχρι τότε, ὥσπερ ἡ παροιμία "Γλαῦκ' ἐπίκυρος ἀνὴρ τὸν
 σὸν φίλον ἔσχε μάχεται," καὶ "ἐκέτι γιγνώσκουσιν Ἀθη-
 ναῖοι Μεγαρήνας." ἡ δὲ δι' ἡδονῆν τῶν νέων· τούτου γὰρ
 αἰσθησὶν ἔχουσιν. διὸ εὐμετάβολος φιλία ἡ τῶν νέων·
 μεταβαλλόντων γὰρ τὰ ἦθη κατὰ τὰς ἡλικίας μεταβαλ-

λει καὶ τὸ ἡδύ. ἡ δὲ κατ' ἀρετῆν τῶν βελτίων. φανερὸν
 δ' ἐκ τέτων ὅτι ἡ πρώτη φιλία, ἡ τῶν ἀγαθῶν, ἐστὶν ἀν-
 τιφιλία καὶ ἀντιπροαίρεσις πρὸς ἀλλήλους. φίλον μὲν γὰρ
 τὸ φιλούμενον τῷ φιλοῦντι, φίλος δὲ τῷ φιλούμενῳ καὶ ἀν-
 τιφιλιῶν. αὐτὴ μὲν ἔν ἐν ἀνθρώποις μόνον ὑπάρχει φιλία·
 μόνον γὰρ αἰσθάνεται προαίρεσως. αἱ δ' ἄλλαι καὶ ἐν
 τοῖς θηρίοις, καὶ τὸ χρήσιμον ἐπὶ μικρόν τι φαίνεται ἐν-
 τάρχον, καὶ πρὸς ἄνθρωπον τοῖς ἡμέροις καὶ πρὸς ἀλλήλα
 οἷον τὸν τροχίλον φησὶν Ἡρόδοτος τῷ κροκοδείλῳ, καὶ ὡς
 οἱ μάντις τὰς συνεδρείας καὶ διεδρείας λέγουσιν. καὶ αἱ
 φαῦλοι ἂν εἶεν φίλοι ἀλλήλοις καὶ διὰ τὸ χρήσιμον καὶ
 διὰ τὸ ἡδύ. οἱ δ' ὅτι ἡ πρώτη οὐκ ὑπάρχει αὐτοῖς, οὐ
 φασὶ φίλος εἶναι· ἀδικήσει γὰρ ὁ γε φαῦλος τὸν φαῦ-
 λον, οἱ δ' ἀδικούμενοι ἔ' φιλοῦσι σφᾶς αὐτές. οἱ δὲ φιλοῦσι
 μὲν, ἀλλ' ἔ' τὴν πρώτην φιλίαν, ἐπεὶ τὰς γε ἑτέρας ὑδαίς
 κωλύει· δι' ἡδονῆν γὰρ ὑπονοῦσιν ἀλλήλους βλαπτόμενοι,
 ὡς ἂν ὦσιν ἀκρατεῖς. ἔ' δοκῶσι δ' ἔδ' οἱ δι' ἡδονῆν φιλοῦ-
 ντες ἀλλήλους φίλοι εἶναι, ὅταν κατ' ἀκρίβειαν ζητῶσιν, ὅτι
 ἔχ' ἡ πρώτη· ἐκείνη μὲν γὰρ βέβαιος, αὐτὴ δὲ ἀβέβαιος
 ἡ δ' ἐστὶ μὲν, ὥσπερ εἴρηται, φιλία, οὐκ ἐκείνη δὲ, ἀλλ'
 ἀπ' ἐκείνης. τὸ μὲν οὖν ἐκείνως μόνον λέγειν τὸν φίλον
 βιάζεσθαι τὰ φαινόμενά ἐστι, καὶ παράδοξα λέγειν ἀναγ-
 καῖον· καθ' ἓνα δὲ λόγον πάσας δυνατόν. λέγεται τοῖνυν
 ἕτως, ὅτι ἐστὶ μὲν ὡς μόνῃ ἡ πρώτη φιλία, ἐστὶ δ' ὡς πάσαις
 ἕτε· ὡς ὁμωνύμοι καὶ ὡς ἔτυχεν ἔχουσαι πρὸς αὐτάς, ἕτε
 καθ' ἓν εἶδος, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς ἓν. ἐπεὶ δ' ἀπλῶς ἀγα-
 θὸν καὶ ἀπλῶς ἡδύ τὸ αὐτὸ καὶ ἄμα, ἂν μὴ τις ἔμπο-
 δίχη, ὁ δ' ἀληθινὸς φίλος καὶ ἀπλῶς ὁ πρῶτος ἐστὶν, ἐστὶ
 δὲ τοῖστος ὁ δι' αὐτὸν αὐτὸς αἰρετός. ἀνάγκη δ' εἶναι τοσαύ-
 τον· ὡς γὰρ βύλεται τις δι' αὐτὸν εἶναι τὰγαθὰ, ἀνάγκη
 καὶ αὐτὸν αἰρεῖσθαι εἶναι. ὁ δ' ἀληθινὸς φίλος καὶ ἡδύς
 ἐστὶν ἀπλῶς. διὸ δοκεῖ καὶ ὁ ὅπως φίλος ἡδύς. ἐστὶ δὲ
 διαριστεόν περὶ τούτου μᾶλλον ἔχει ἐπίστασιν. πότερον γὰρ
 τὸ αὐτῷ ἀγαθὸν ἢ τὸ ἀπλῶς ἀγαθὸν φίλον; καὶ πότερον
 τὸ κατ' ἐνέργειαν φιλεῖν μεθ' ἡδονῆς, ὡς καὶ τὰ φιλητὸν
 ἡδύ, ἢ οὐ; ἄμφω γὰρ εἰς ταῦτο συνακτέον· τί τε γὰρ
 μὴ ἀπλῶς ἀγαθὰ ἀλλὰ κακὰ ἀπλῶς τύχη φευκτά, καὶ
 τὸ μὴ αὐτῷ ἀγαθὸν οὐθεν πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ τίτ' ἐστὶν ἢ
 ζητεῖται, τὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ οὕτως εἶναι ἀγαθὰ. ἐστὶ γὰρ

1. διαφέρῳ *M*¹. || 4. ἄνθρωπον καὶ καθεστῶτα *P*¹. || 9. ἐπὶ *M*¹, ἐπειδὴ *P*¹. || 15. λαμβάνειν *M*¹. || 16. εἶδη *om P*¹. || 23. τὸ *post* εἶναι *om P*¹. || 28. αἱ *codices*. || ἔσα *P*¹. || 30. ἡδὴ] εἶδη *P*¹. || 33. τῶν] διὰ τῶν *M*¹*P*¹. || 34. χρήσιμος *M*¹*P*¹. || καὶ *om M*¹. || 36. σὸν] σοφὸν *M*¹*P*¹. || ἀθῆται *M*¹, ἀληθῆται *P*¹.

8. ἀνθρώπων *M*¹. || ἄλλα *codices*. || 12. οἱ] οὐ *M*¹. || 14. οἱ δὲ] οὐδ' ἔ' *M*¹*P*¹. || 17. ἔδ' οἱ] ἔ' *M*¹. || 23. πάσαι *P*¹. || 24. ἡ *om codices*. || 25. ἑαυτὰς *P*¹. || 28. ὁ δ'] οὐδ' *pr M*¹. || 29. δι' αὐτὸν αὐτὸν αἰρετός *P*¹. || 32. ὁ *om M*¹. || 39. οὕτως] *an αὐτῷ?*

αἰρετὸν μὲν τὸ ἀπλῶς ἀγαθόν, αὐτῷ δὲ τὸ αὐτῷ ἀγαθόν·
 ἃ δὲ συμφωνῆσαι. καὶ τῆτο ἡ ἀρετὴ ποιεῖ· καὶ ἡ πολι-
 τικὴ ἐπὶ τούτῳ, ὅπως οἷς μήπω ἐστὶ γένηται. εὐθέτως δὲ
 καὶ πρὸ ὁδοῦ ἀνθρώπος ὢν· φύσει γὰρ αὐτῷ ἀγαθὰ τὰ
 ἀπλῶς ἀγαθὰ. ὁμοίως δὲ καὶ ἀνὴρ ἀντὶ γυναικὸς καὶ
 ἀφῆς εὐφύης. διὰ τῆ ἡδέος δὲ ἡ ὁδός· ἀνάγκη εἶναι τὰ
 καλὰ ἡδέα. ὅταν δὲ τῆτο διαφανῆ, ἔπω σπυδαῖον τελείως·
 ἐνδέχεται γὰρ ἐγγενέσθαι ἀκρασίαν· τὸ γὰρ διαφωνεῖν
 τὰγαθὸν τῷ ἡδέῳ ἐν τοῖς πάθεσιν ἀκρασία ἐστίν. ὡς· ἐπειδὴ
 ἡ πρώτη φιλία κατ' ἀρετὴν, ἔσονται καὶ αὐτοὶ ἀπλῶς
 ἀγαθοί. τοῦτο δ' οὐχ ὅτι χρήσιμοι, ἀλλ' ἄλλον τρόπον·
 διχῶς γὰρ ἔχει τὸ τῶδ' ἀγαθὸν καὶ ἀπλῶς ἀγαθόν. καὶ
 ὁμοίως ὥσπερ ἐπὶ τῷ ὠφελίμῳ, καὶ ἐπὶ τῶν ἔξω. ἄλλο
 γὰρ τὸ ἀπλῶς ὠφέλιμον καὶ τὸ καλόν· τοιοῦτον γυμνά-
 ζεσθαι πρὸς τὸ φαρμακεύεσθαι. ὥστε καὶ ἡ ἔξις ἡ ἀ-
 θρώπῳ ἀρετῇ. ἔξω γὰρ ὁ ἀνθρώπος τῶν φύσει σπυδαίων·
 ἡ γὰρ τῆ φύσει σπυδαίῳ ἀρετῇ ἀπλῶς ἀγαθόν, ἡ δὲ τοῦ
 μὴ ἐκεῖνω. ὁμοίως δὲ ἔχει καὶ τὸ ἡδύ. ἐνταῦθα γὰρ
 ἐπιστατέον, καὶ σκεπτέον πότερον ἐστὶν ἄνευ ἡδονῆς φι-
 λία, καὶ τί διαφέρει, καὶ ἐν ποτέρῳ ποτ' ἐστὶ τὸ φιλεῖν,
 καὶ πότερον ὅτι ἀγαθός, κἂν εἰ μὴ ἡδύς, ἀλλ' ἔτι διὰ τῆτο.
 διχῶς δὲ λεγομένῃ τῆ φιλεῖν, πότερον ὅτι ἀγαθὸν τὸ κατ'
 ἐνέργειαν οὐκ ἄνευ ἡδονῆς φαίνεται. δῆλον δ' ὅτι ὥσπερ
 ἐπὶ τῆς ἐπιστήμης αἱ πρόσφατοι θεωρίαι καὶ μαθήσεις
 αἰσθηταὶ μάλιστα τῷ εἶδει, ἔτω καὶ αἱ τῶν συνηθῶν ἀνα-
 γνωρίσεις, καὶ ὁ λόγος ὁ αὐτὸς ἐπ' ἀμφοῖν. φύσει γὰρ τὸ
 ἀπλῶς ἀγαθὸν ἡδὺ ἀπλῶς, καὶ οἷς ἀγαθόν, τούτοις ἡδύ.
 διὸ εὐθύς τὰ ὅμοια ἀλλήλοισ χαίρει, καὶ ἀνθρώπῳ ἡδισον
 ἀνθρώπος. ὡς· ἐπεὶ καὶ ἀτελεῖ, δῆλον ὅτι καὶ τελειωθέντα·
 ὁ δὲ σπυδαῖος τέλειος. εἰ δὲ τὸ κατ' ἐνέργειαν φιλεῖν μεθ'
 ἡδονῆς ἀντιπροαίρεσις τῆς ἀλλήλων γνωρίσεως, δῆλον ὅτι
 καὶ ὅλως ἡ φιλία ἡ πρώτη ἀντιπροαίρεσις τῶν ἀπλῶς
 ἀγαθῶν καὶ ἡδέων, ὅτι ἀγαθὰ καὶ ἡδέα. ἔστι δ' αὕτη ἡ
 φιλία ἔξις ἀφ' ἧς ἡ τοιαύτη προαίρεσις. τὸ γὰρ ἔργον
 αὐτῆς ἐνέργεια, αὕτη δ' ἐκ ἔξω ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ φιλοῦντι,
 δυνάμει δὲ πάσης ἔξω· ἡ γὰρ ἐν ἐτέρῳ ἢ ἑτερον. διὸ
 τὸ φιλεῖν χαίρειν, ἀλλ' ἔτι τὸ φιλεῖσθαι ἐστίν. τὸ μὲν γὰρ
 φιλεῖσθαι φιλητῆ ἐνέργεια, τὸ δὲ καὶ φιλίας, καὶ τὸ μὲν
 ἐν ἐμφύχῳ, τὸ δὲ καὶ ἐν ἀψύχῳ· φιλεῖται γὰρ καὶ τὰ
 ἀψύχα. ἐπεὶ δὲ τὸ φιλεῖν τὸ κατ' ἐνέργειαν τὸ φιλέμε-

νον, ὃ ἐστὶ χρῆσθαι ἢ φιλούμενον, ὁ δὲ φίλος φιλούμενον,
 καὶ φίλῳ ἢ φίλος, ἀλλὰ μὴ ἢ μισθικός ἢ ἰατρός, ἡδονῆ
 τῶν ἢ ἀπ' αὐτῆ, ἢ αὐτός, αὕτη φιλική· αὐτὸν γὰρ φι-
 λεῖ, οὐχ ὅτι ἄλλῳ. ὥστ' ἂν μὴ χαίρῃ ἢ ἀγαθός, οὐχ ἡ
 πρώτη φιλία. ἐδὲ δὲ ἐμποδίζειν ἐθὲν τῶν συμβεβηκότων
 μᾶλλον ἢ τὸ ἀγαθὸν εὐφραίνειν. τί γὰρ σφόδρα δυσώδης
 λείπεται· ἀγαπᾶται γὰρ τὸ εὐνοεῖν, συζῆ δὲ μὴ. αὕτη
 μὲν ἔν ἡ πρώτη φιλία, ἢ πάντες ὁμολογεῖσιν. αἱ δ' ἄλλαι
 δι' αὕτην καὶ δοκῶσι καὶ ἀμφισβητῶνται. βέβαιοι γὰρ τι
 δοκεῖ ἡ φιλία, μόνῃ δ' αὕτη βέβαιοι. τὸ γὰρ κεκριμένον
 βέβαιοι, τὰ δὲ μὴ ταχὺ γινόμενα μηδὲ ῥαδίως ἔποιεῖ
 τὴν κρίσιν ὀρθήν. οὐκ ἐστὶ δ' ἄνευ πίσεως φιλία βέβαιοι,
 ἡ δὲ πίσις ἐκ ἄνευ χρόνου. δεῖ γὰρ πείραν λαβεῖν, ὥσπερ
 λέγει καὶ Θεόγνις·

οὐ γὰρ ἂν εἰδείης ἀνδρὸς νόον οὐδὲ γυναικὸς,
 πρὶν πειραθείης ὥσπερ ὑποζυγίου.

ἐδ' ἄνευ χρόνου φίλος. ἀλλὰ βέλονται φίλοι, καὶ μάλιστα
 λαμβάνει ἡ τοιαύτη ἔξις ὡς φιλία. ὅταν γὰρ προθύμως
 ἔχῃσιν φίλοι εἶναι, διὰ τὸ πάνθ' ὑπηρετεῖν τὰ φιλικά ἀλ-
 λήλοισ, οἴονται ἔτι βέλεσθαι φίλοι ἀλλ' εἶναι φίλοι. τὸ δ'
 ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῆς φιλίας· ἔ
 γὰρ εἰ βέλονται ὑγιαίνειν, ὑγιαίνουσιν, ὡς· ἐδ' εἰ φίλοι βέ-
 λονται, ἡδὴ καὶ φίλοι εἰσίν. σημεῖον δὲ· εὐδιάβλητοι γὰρ
 οἱ διακεείμενοι ἄνευ πείρας τῆτον τὸν τρόπον. περὶ ὧν μὲν
 γὰρ πείραν δεδώκασιν ἀλλήλοισ, ἐκ εὐδιάβλητοι, περὶ ὧν
 δὲ μὴ, πεισθεῖεν ἂν ὅταν σύμβολα λέγωσιν οἱ διαβάλλ-
 λοντες. ἅμα δὲ φανερόν ὅτι ἐδ' ἐν τοῖς φαύλοισ αὕτη ἡ
 φιλία· ἄπιστος γὰρ ὁ φαῦλος καὶ κακοήθης πρὸς πάντας·
 αὐτῷ γὰρ μετρεῖ τοὺς ἄλλους. διὸ εὐεξαπατητότεροί εἰσιν
 οἱ ἀγαθοί, ἂν μὴ διὰ πείραν ἀπιστώσιν. οἱ δὲ φαῦλοι
 αἰρῶνται τὰ φύσει ἀγαθὰ ἀντὶ τοῦ φίλου, καὶ ἐθαῖς φιλεῖ
 μᾶλλον ἀνθρώπον ἢ πράγματα. ὡς· ἔ φίλοι. ἔ γὰρ γί-
 νεται ἔτω κοινὰ τὰ φίλων· προστέμεται γὰρ ὁ φίλος τοῖς
 πράγμασιν, ἔ τὰ πράγματα τοῖς φίλοισ. οὐ γίνεται ἄρ'
 ἡ φιλία ἡ πρώτη ἐν πολλοῖς, ὅτι χαλεπὸν πολλῶν πείραν
 λαβεῖν· ἐκάστῳ γὰρ ἂν δεῖ συζῆσαι. οὐδὲ δὲ αἰρετὸν
 ὁμοίως περὶ ἱματίου καὶ φίλου. καίτοι ἐν πᾶσι δοκεῖ τοῦ
 νοῦν ἔχοντος δυοῖν τὸ βέλτιον αἰρεῖσθαι· καὶ εἰ μὲν τῷ
 χεῖρονι κάλαι ἐχρήτο, τῷ βελτιόνι δὲ μηδέπω, τῶδ' αἰρε-
 τέον, ἀλλ' ἐκ ἀντὶ τῆ κάλαι φίλου τὸν ἀγνώτα εἰ βελτιών.

2. τῆτο ἢ] τῆτον codices. || 4. καὶ om P¹. || 8. τῶ P¹. || 14. τοῦτο M¹. || 21. καὶ om P¹. || 22. ἀγαθός M¹
 P¹. || 25. γνωρίσεις P¹. || 29. ἀτελεῖ M¹. || τελειωθέντι P¹. || 31. ἀντιπροαίρεσις M¹. || 32. ἡ ante πρώτη om M¹.
 2. ἰατρικός P¹. || 4. ἄλλος P¹. || 5. δὴ] δεῖ? et 6. εἰ γὰρ σφόδρα δυσώδης, || 17. ἐκ P¹. || 20. ἔ om P¹. || 22. εἰ post γὰρ
 om P¹. || 25. εὐδιάλυτοι M¹. || 33. προτίμεται M¹. || 34. ἄρ' om P¹. || 37. τὸν νοῦν ἔχοντα P¹.

ὅ γὰρ ἐστὶν ἀνευ πάρας ὑδὲ μιᾶς ἡμέρας ὁ φίλος, ἀλλὰ χρόνου δεῖ· διὸ εἰς παροιμίαν ἐλήλυθεν ὁ μέδιμνος τῶν ἀλῶν. ἄμα δὲ εἰ μὴ μόνον ἀπλῶς ἀγαθὸν εἶναι ἀλλὰ καὶ σοὶ εἶναι, φίλος ἔσται σοὶ φίλος. ἀγαθὸς μὲν γὰρ ἀπλῶς ἐστὶ τῷ ἀγαθὸς εἶναι, φίλος δὲ τῷ ἄλλῳ ἀγαθός· 5 ἀπλῶς ἀγαθὸς καὶ φίλος, ὅταν συμφωνήσῃ ταῦτα ἄμφω, ὥστε ὁ ἔστιν ἀπλῶς ἀγαθὸν, τῷ τούτῳ ἄλλῳ, ἢ καὶ μὴ ἀπλῶς μὲν σπυδαίῳ, ἄλλῳ δ' ἀγαθός, ὅτι χρήσιμος. τὸ δὲ πολλοῖς ἄμα εἶναι φίλος καὶ τὸ φιλεῖν κωλύειν· οὐ γὰρ οἷον τε ἄμα πρὸς πολλὰς ἐνεργεῖν. ἐκ δὲ τῶν φα- 10 νερὸν ὅτι ὀρθῶς λέγεται ὅτι ἡ φιλία τῶν βεβαίων, ὥσπερ ἡ εὐδαιμονία τῶν αὐτάρκων. καὶ ὀρθῶς εἴρηται· ἡ γὰρ φύσις βεβαίων, οὐ τὰ χρήματα. πολὺ δὲ κάλλιον εἰπεῖν ὅτι ἡ ἀρετὴ τῆς φύσεως, καὶ ὅτι χρόνος λέγεται δεικνύ- ναι τὸν φιλέμενον, καὶ αἱ ἀτυχίαι μᾶλλον τῶν εὐτυχιῶν. 15 τότε γὰρ δῆλον ὅτι κοινὰ τὰ τῶν φίλων· ἔτσι γὰρ μόνον ἀντὶ τῶν φύσει ἀγαθῶν καὶ φύσει κακῶν, περὶ ἃ αἱ εὐτυχίαι καὶ αἱ δυστυχίαι, αἰρῶνται μᾶλλον ἀνθρώπων ἢ τῶν τὰ μὲν εἶναι τὰ δὲ μὴ εἶναι. ἡ δ' ἀτυχία δηλοῖ τοὺς μὴ ἔντως ὄντας φίλους, ἀλλὰ διὰ τὸ χρήσιμον τυχόν. ὁ δὲ χρόνος 20 δηλοῖ ἀμφοτέρους· ὑδὲ γὰρ ὁ χρήσιμος ταχὺ δῆλος, ἀλλ' ὁ ἡδὺς μᾶλλον. πλὴν ὑδ' ὁ ἀπλῶς ἡδὺς ταχύς. ὅμοιοι γὰρ οἱ ἀνθρώποι τοῖς οἴνοις καὶ ἐδέσμασιν· ἐκεῖνων τε γὰρ τὸ μὲν ἡδὺ ταχὺ δηλοῖ, πλείω δὲ χρόνον γινόμενον ἀηδὲς καὶ ὕγλυκύ, καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ὁμοίως. ἔστι γὰρ τὸ 25 ἀπλῶς ἡδὺ τῷ τέλει ὀριζέον καὶ τῷ χρόνῳ. ὁμολογήσασιν δ' ἂν καὶ οἱ πολλοὶ, ἕκ ἐκ τῶν ἀποβαινόντων μόνον, ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ τῷ κόματος καλῶσι γλυκίον· τῆτο γὰρ διὰ τὸ ἀποβαῖνον οὐχ ἡδὺ, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ συνεχές, ἀλλὰ τὸ πρῶτον ἐξαπατᾶν. ἡ μὲν οὖν πρώτη φιλία, καὶ δι' ἣν αἱ 30 ἄλλαι λέγονται, ἡ κατ' ἀρετὴν ἔστι, καὶ δι' ἣν ἡδονὴν τὴν ἀρετῆς, ὥσπερ εἴρηται πρότερον. αἱ δ' ἄλλαι ἐγγίνονται φιλίας καὶ ἐν παισὶ καὶ θηρίοις καὶ τοῖς φαύλοις. ὅθεν λέγεται "ἤλιξ ἤλικα τέρπει" καὶ "κακὸς κακῶ συντέτηκεν ἡδονῆν." ἐνδέχεται δὲ καὶ ἡδεῖς ἀλλήλοις εἶναι τὸς φαύ- 35 λους, καὶ ἢ φαῦλοι ἢ μηδέτεροι, ἀλλ' οἷον ὠδικοὶ ἄμφω, ἢ ὁ μὲν φειδωλὸς ὁ δ' ὠδικός ἐστιν. καὶ ἢ πάντες ἔχουσιν ἀγαθόν, καὶ ταύτη συναρμώττους ἀλλήλοις. ἔτι χρήσιμοι ἂν εἴεν ἀλλήλοις καὶ ὠφέλιμοι, οὐχ ἀπλῶς ἀλλὰ πρὸς

τὴν προαίρεσιν, ἢ οὐδέτεροι. ἐνδέχεται δὲ καὶ τῷ ἐπιεικῶ φαῦλον εἶναι φίλον. καὶ γὰρ χρήσιμος ἂν εἴη πρὸς τὴν προαίρεσιν, ὁ μὲν φαῦλος πρὸς τὴν ὑπάρχουσαν τῷ σπυδαίῳ, ὁ δὲ τῷ μὲν ἀκρατεῖ πρὸς τὴν ὑπάρχουσαν, τῷ δὲ φαύλῳ πρὸς τὴν κατὰ φύσιν· καὶ βυλῆσεται τὰ ἀγαθὰ ἀπλῶς μὲν τὰ ἀπλᾶ, τὰ δ' ἐκείνῳ ἐξ ὑποθέσεως, ἢ κενία συμφέρεει ἢ νόσος. ταῦτα τῶν ἀπλῶν ἀγαθῶν ἔνεκα, ὥσπερ καὶ αὐτὸ τὸ φάρμακον πιεῖν· οὐ γὰρ βούλεται, ἀλλὰ τῷδ' ἔνεκα βύλεται. ἔτι καθ' ἕς τρόπος καὶ ἀλλή- 10 λους οἱ μὴ σπυδαῖοι εἴεν ἂν φίλοι. εἴη γὰρ ἂν ἡδὺς ἔχῃ ἢ φαῦλος, ἀλλ' ἢ τῶν κοινῶν τινὸς μετέχει, οἷον εἰ μυστι- κός. ἔτι ἢ ἐνὶ τι παῶσιν ἐπιεικὲς· διὸ ἔτι οἱ ὀμιλητικοὶ εἴσιν ἂν καὶ σπυδαῖοι. ἢ ἢ προσαρμώττους ἐκάσῳ· ἔχουσι γὰρ τι πάντες τοῦ ἀγαθοῦ.

Τρία μὲν οὖν εἶδη ταῦτα φιλίας, ἐν παῶσι δὲ τέτοις 3 κατ' ἰσότητά πως λέγεται ἡ φιλία· καὶ γὰρ οἱ κατ' ἀρετὴν φίλοι ἐν ἰσότητι πως ἀρετῆς εἰσὶ φίλοι ἀλλήλοις. ἄλλη δὲ διαφορὰ τούτων ἡ κατ' ὑπερβολὴν, ὥσπερ θεοῦ ἀρετὴ πρὸς ἀνθρώπων. τῆτο γὰρ ἕτερον εἶδος φιλίας, καὶ ὅλων ἀρχοντος καὶ ἀρχομένου, καθάπερ καὶ τὸ δίκαιον ἕτερον· κατ' ἀναλογίαν γὰρ ἴσον, κατ' ἀριθμὸν δ' ἕκ ἴσον. ἐν τούτῳ τῷ γένει πατὴρ πρὸς υἱὸν καὶ ὁ εὐεργέτης πρὸς τὸν εὐεργετηθέντα. αὐτῶν δὲ τούτων διαφοραὶ εἴσιν ἄλλη πατὴρ πρὸς υἱὸν καὶ ἀνδρὸς πρὸς γυναῖκα, αὕτη μὲν ὡς ἀρχοντος καὶ ἀρχομένου, ἢ δὲ εὐεργέτη πρὸς εὐεργετηθέντα. ἐν ταύταις δὲ ἢ ἕκ ἑνεσιν ἢ ἔχ ὁμοίως τὸ ἀντιφιλεῖσθαι. γελοῖον γὰρ εἴ τις ἐγκαλοῖ τῷ θεῷ ὅτι οὐχ ὁμοίως τῷ ἀντιφιλεῖσθαι ὡς φιλεῖται, ἢ τῷ ἀρχοντι καὶ ἀρχομένῳ. φιλεῖσθαι γὰρ, οὐ φιλεῖν, τοῦ ἀρχοντος, ἢ φιλεῖν ἄλλον τρόπον. καὶ ἡδονὴ διαφέρει ὑδὲν ἢ τε τῷ αὐτάρκεις ἐπὶ τῷ αὐτοῦ κτήματι ἢ παιδί, καὶ τοῦ ἐνδεῆς ἐπὶ τῷ γινόμενῳ. ὡς δ' αὕτως καὶ ἐπὶ τῶν διὰ τὴν χρῆσιν φίλων καὶ ἐπὶ τῶν δι' ἡδονὴν, οἱ μὲν κατ' ἰσότητα εἴσιν, οἱ δὲ καθ' ὑπερο- 10 χῆν. διὸ καὶ οἱ ἐκείνους οἰόμενοι ἐγκαλοῦσιν, εἰ μὴ ὁμοίως χρήσιμοι καὶ εὐ ποιῶσιν καὶ ἐπὶ τῆς ἡδονῆς. δῆλον δ' ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς· τοῦτο γὰρ αἴτιον τοῦ μάχεσθαι ἀλλήλοις πολλακίς. ἀγνοεῖ γὰρ ὁ ἐρῶν ὅτι ἔχ ὁ αὐτὸς λόγος τῆς ἐπὶ τὴν προθυμίαν. διὸ εὐρηκεῖται νεῖκος ὁ ἐρώμενος· τοιαῦτ' ἂν ἕκ ἐρῶν λέγοι. οἱ δὲ νομίζουσι τὸν αὐτὸν εἶναι λόγον.

1. ὑδεμίαν ἡμέραν *M²P²*. || 4. εἶναι] εἴεν *M²*. || γὰρ om *M²*. || 6. συμφωνίας *P²*. || 7. ἢ] εἰ *P²*. || 10. οἶονται *P²*. || 16. τὰ om *M²P²*. || 18. αἱ om *P²*. || 19. ἔντως *P²*. || 23. ὄνοις *M²*. || 24. ἡδὺ om *P²*. || χρόνῳ *M²*. || 26. ὁμολογήσασιν *P²*. || 28. κόματος *P²*. || 31. τῆς *M²*. || 34. συντέκεν ἡδονὴν *M²*. || 36. ἢ] ἢ *M²*, οἱ *P²*. || 39. ἀλλήλους *P²*.

1. τὸν ἐπιεικῶ *M²P²*. || 2. χρήσιμοι *M²*. || 3. τῷ — 4. ὑπάρχουσαν om *M²*. || 8. ποιεῖν *P²*. || 12. ἔτι] nescio quid corr *P²*. || κατ' ἰσότητά *P²*, εἰ δὲ τῷ *M²*. || 13. σπυδαίῳ *P²*. || ἢ] εἰ *M²*, ambiguo *P²*. || 17. εἴσιν ἀρετῆς *P²*. || 23. ἄλλη *P²*. || 25. ἢ δὲ] ἢ *P²*. || πρὸς] πρὸς τὸν *M²*. || 30. ἐπὶ τῷ] καὶ ἐπὶ τῷ τοῦ *M²*. || 32. δ' om *M²*. || 33. οἱ om *M²*. || ἐκ *M²*.

4 Ὡσπερ οὖν εἶρηται, τριῶν ὄντων εἰδῶν φιλίας, κατ' ἀρετὴν, κατὰ τὸ χρηστὸν καὶ κατὰ τὸ ἡδύ, αὐταὶ πάλιν διίρηται εἰς δύο· αἱ μὲν γὰρ κατὰ τὸ ἴσον αἱ δὲ καθ' ὑπεροχὴν εἰσιν. φίλαι μὲν οὖν ἀμφοτέραι, φίλοι δ' οἱ κατὰ τὴν ἰσότητα· ἄτοπον γὰρ ἂν εἴη εἰ ἀνὴρ παιδίω 5 φίλος, φιλεῖ δέ γε καὶ φιλεῖται. ἐνιαχοῦ δὲ φιλεῖσθαι μὲν δεῖ τὸν ὑπερέχοντα, εἰάν δὲ φιλῆ, ὀνειδίξεται ὡς ἀνάξιον φίλων. τῇ γὰρ ἀξία τῶν φίλων μετρεῖται καὶ τινι ἴσῳ. τὰ μὲν ἔν δι' ἡλικίας ἔλλειψιν ἀνάξια ὁμοίως φιλεῖσθαι, τὰ δὲ κατ' ἀρετὴν ἢ γένος ἢ κατὰ ἄλλην τοιαύτην ὑπεροχὴν. αἰεὶ δὲ τὸν ὑπερέχοντα ἢ ἥττον ἢ μὴ φιλεῖν ἀξίον, καὶ ἐν τῷ χρησίμῳ καὶ ἐν τῷ ἡδέϊ καὶ κατ' ἀρετὴν. ἐν μὲν οὖν ταῖς μικραῖς ὑπεροχαῖς εἰκότως γίνονται ἀμφισβητήσεις. τὸ γὰρ μικρὸν ἐνιαχοῦ οὐδὲν ἰσχύει, ὥσπερ ἐν ξύλῳ σαμβῶ, ἀλλ' ἐν χρυσίῳ. ἀλλὰ τὸ μικρὸν κακῶς 15 κρήνισιν· φαίνεται γὰρ τὸ μὲν οἰκτεῖον ἀγαθὸν διὰ τὸ ἐγγυὲς μέγα, τὸ δ' ἀλλότριον διὰ τὸ πόρρω μικρὸν. ὅταν δὲ ὑπερβολὴ ἦ, ἢ δ' αὐτοὶ ἐπιζητήσιν ὡς δεῖ ἢ ἀντιφιλεῖσθαι ἢ ὁμοίως ἀντιφιλεῖσθαι, οἷον εἴ τις ἀξιοῖ τὸν θεόν. φανερὸν δὲ ὅτι φίλοι μὲν, ὅταν ἐν τῷ ἴσῳ, τὸ ἀντιφιλεῖν δ' ἐστὶν 20 ἄνευ τῆς φίλους εἶναι. δῆλον δὲ καὶ διὰ τί ζητῶσι μᾶλλον οἱ ἄνθρωποι τὴν καθ' ὑπεροχὴν φιλίαν τῆς κατ' ἰσότητα· ἅμα γὰρ ὑπάρχει οὕτως αὐτοῖς τὸ τε φιλεῖσθαι καὶ ἡ ὑπεροχὴ. διὸ ὁ κόλαξ παρ' ἐνόις ἐντιμότερος τοῦ φίλου· ἀμφω γὰρ φάνεσθαι ποιεῖ ὑπάρχειν τῷ κολακευομένῳ. 25 μάλιστα δ' οἱ φιλότιμοι τοῦτο· τὸ γὰρ θαυμάζεσθαι ἐν ὑπεροχῇ. φύσει δὲ γίνονται οἱ μὲν φιλητικοὶ οἱ δὲ φιλέτιμοι. φιλητικὸς δὲ ὁ τῷ φιλεῖν χαίρων μᾶλλον ἢ τῷ φιλεῖσθαι· ἐκείνος δὲ φιλότιμος μᾶλλον. ὁ μὲν ἔν χαίρων τῷ θαυμάζεσθαι καὶ φιλεῖσθαι τῆς ὑπεροχῆς φίλος, ὁ δὲ 30 τῆς ἐν τῷ φιλεῖν ἡδονῆς ὁ φιλητικὸς. ἕνεσι γὰρ ἀνάγκη ἐνεργῶντα· τὸ μὲν γὰρ φιλεῖν συμβεβηκός· ἐσι γὰρ λαμβάνειν φιλούμενον, φιλοῦντα δ' οὐ. ἔστι δὲ καὶ κατὰ τὴν φιλίαν τὸ φιλεῖν μᾶλλον ἢ τὸ φιλεῖσθαι, τὸ δὲ φιλεῖσθαι κατὰ τὸ φιλητόν. σημεῖον δ' ἔλοιτ' ἂν ὁ φίλος μᾶλλον, εἰ μὴ ἐνδέχοιτ' ἀμφω, γινώσκειν ἢ γινώσκεισθαι, οἷον ἐν ταῖς ὑπερβολαῖς αἱ γυναῖκες ποῦσι, καὶ ἡ Ἀνδρομάχη ἢ Ἀντιφῶντος. καὶ γὰρ εἶκει τὸ μὲν ἐθέλειν γινώσκεισθαι αὐτῷ ἕνεκα, καὶ τῷ πάσχειν τι ἀγαθὸν ἀλλὰ μὴ ποιεῖν, τὸ δὲ γινώσκειν τῷ ποιεῖν καὶ τοῦ φιλεῖν ἕνεκα. διὸ καὶ 40

τὸς ἐμμένοντας τῷ φιλεῖν πρὸς τὸς τεθνεῶτας ἐπαίνῳμεν· γινώσκουσι γὰρ, ἀλλ' ἔ γινώσκονται. ὅτι μὲν ἔν πλείονες τρόποι φιλίας, καὶ πόσοι τρόποι, ὅτι τρεῖς, καὶ ὅτι τὸ φιλεῖσθαι καὶ ἀντιφιλεῖσθαι καὶ οἱ φίλοι διαφέρουσιν, οἱ τε κατ' ἰσότητα καὶ οἱ καθ' ὑπεροχὴν, εἶρηται.

Ἐπεὶ δὲ τὸ φίλον λέγεται καὶ καθόλου μᾶλλον, ὥσ-5 περ καὶ κατ' ἀρχαῖς ἐλέχθη ὑπὸ τῶν ἔξωθεν συμπεριλαμβανόντων (οἱ μὲν γὰρ τὸ ὁμοίον φασιν εἶναι φίλον, οἱ δὲ τὸ ἐναντίον), λεκτέον καὶ περὶ τούτων πῶς εἰσὶ πρὸς τὰς εἰρημένας φιλίας. ἀνάγεται δὲ τὸ μὲν ὁμοιον καὶ εἰς τὸ ἡδύ καὶ εἰς τὸ ἀγαθόν· τὸ τε γὰρ ἀγαθὸν ἀπλῆν, τὸ δὲ κακὸν πολύμορφον· καὶ ὁ ἀγαθὸς μὲν ὁμοιος αἰεὶ καὶ οὐ μεταβάλλεται τὸ ἦθος, ὁ δὲ φαῦλος καὶ ὁ ἄφρων οὐθὲν εἶκειν ἔωθεν καὶ ἔσπερας. διὸ εἰάν μὴ συμβάλλωσιν οἱ φαῦλοι, ἔ φίλοι ἑαυτοῖς, ἀλλὰ δίστανται· ἢ δ' ἔ βέβαιος φιλία ἔ φιλία. ὥσε ἔτω μὲν τὸ ὁμοιον φίλον, ὅτι ἀγαθὸν ὁμοιον, ἐσι δὲ ὡς καὶ κατὰ τὸ ἡδύ· τοῖς γὰρ ὁμοίοις ταυθ' ἡδέα, καὶ ἕκαστον δὲ φύσει αὐτὸ αὐτῷ ἡδύ. διὸ καὶ φωναὶ καὶ ἔξεις καὶ συνημαρεύσεις τοῖς ἕμογενέσιν ἡδισται ἀλλήλοισ, καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις· καὶ ταύτη ἐνδέχεται καὶ τὸς φαύλους ἀλλήλους φιλεῖν.

κακὸς κακῷ δὲ συντέτηκεν ἡδονῆ.

τὸ δ' ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ φίλον ὡς τὸ χρησίμον· αὐτὸ γὰρ αὐτῷ τὸ ὁμοιον ἄχρησον. διὸ δεσπότης δῆλον δεῖται καὶ δῦλος δεσπότη, καὶ γυνὴ καὶ ἀνὴρ ἀλλήλων, καὶ ἡδύ καὶ ἐπιθυμητὸν τὸ ἐναντίον ὡς χρησίμον, καὶ οὐχ ὡς ἐν τέλει ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ τέλος· ὅταν γὰρ τύχη ἢ ἐπιθυμεί, ἐν τῷ τέλει μὲν ἐσιν, ἔκ ὀρέγεται δὲ τῷ ἐναντίῳ, οἷον τὸ θερμὸν τῷ ψυχρῷ καὶ τὸ ξηρὸν τῷ ὑγρῷ. ἐσι δὲ πως καὶ ἢ τῷ ἐναντίῳ φιλία τῷ ἀγαθῷ. ὀρέγεται γὰρ ἀλλήλων διὰ τὸ μέσον· ὡς σύμβολα γὰρ ὀρέγεται ἀλλήλων· διὸ ἔ τῷ γίνεσθαι ἐξ ἀμφοῖν ἐν μέσον. ἔτι κατὰ συμβεβηκός ἐσι τῷ ἐναντίῳ, καθ' αὐτὸ δὲ τῆς μεσότητος. ὀρέγονται γὰρ ἔκ ἀλλήλων τάναντία, ἀλλὰ τῷ μέσου. ὑπερψυχθέντες γὰρ, εἰάν θερμανθῶσιν, εἰς τὸ μέσον καθίστανται, καὶ ὑπερθερμανθέντες, εἰάν ψυχθῶσιν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. εἰ δὲ μὴ, αἰεὶ ἐν ἐπιθυμίᾳ, ἔκ ἐν τοῖς μέσοις. ἀλλὰ χαίρει ὁ ἐν τῷ μέσῳ ἄνευ ἐπιθυμίας τοῖς φύσει ἡδέσιν, οἱ δὲ πᾶσι τοῖς ἐξισᾶσι τῆς φύσει ἔξωσι. τῶτο μὲν οὖν τὸ εἶδος καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων ἐστίν· τὸ φιλεῖν δὲ γίνεται,

14. οὐδὲν ἰσχύει Casaubonus: codices οὐδ' ἐν ἰσχύϊ. || 15. ξύλω P^s. || 16. τὸ post διὰ om P^s et pr M^s. || 17. μέγα] μέγα δὲ P^s. || 18. αὐτὸ ὡς ἐπιζητῶσι δεῖ P^s. || 20. δὲ M^s. || 33. τὴν om M^s. || 35. τὸ om M^s.

7. ἀπὸ M^s. || 12. ὁ om M^s. || 15. βεβαία M^s. || 19. καὶ αἱ ἔξεις P^s. || 21. τοῖς φαύλοισ P^s. || 22. δὲ κακῷ σῦντεκεν M^s. || 25. καὶ δῦλος δεσπότη om M^s. || 29. ὑγρὸν τῷ ξηρῷ M^s. || 31. τῷ P^s. || 39. τῶν φύσει ἔξωσι M^s.

ὅταν ἢ ἐπὶ τῶν ἐμφύχων. διὸ ἐνότιε ἀνομοίοις χαίρουσιν, οἷον αὐσηροὶ εὐτραπέλοις καὶ ὄξεις ῥαθύμοις· εἰς τὸ μέσον γὰρ καθίστανται ὑπ' ἀλλήλων. κατὰ συμβεβηκός ἔν, ὥσπερ ἐλέγχθη τὰ ἐναντία φίλα, καὶ διὰ τὸ ἀγαθόν. πόσα μὲν ἔν εἶδη φιλίας, καὶ τίνες διαφοραὶ καθ' ἃς λέγονται οἷ τε φίλοι καὶ οἷ φιλοῦντες καὶ οἷ φιλούμενοι, καὶ ἔτως ὥς τε φίλοι εἶναι καὶ ἄνευ τῆς, εἴρηται.

6 Περὶ δὲ τῶ αὐτὸν αὐτῷ φίλον εἶναι ἢ μὴ, πολλὴν ἔχει ἐπίσκεψιν. δοκεῖ γὰρ ἐνότις μάλιστα ἕκαστος αὐτῷ φίλος εἶναι, καὶ τούτῳ χρώμενοι κανόνι κρίνουσι τὴν πρὸς 10 τὸς ἄλλους φίλος φιλιάν. κατὰ δὲ τὴν λόγους καὶ τὰ δοκοῦνθ' ὑπάρχειν τοῖς φίλοις τὰ μὲν ὑπεναντιῶνται, τὰ δ' ὁμοία φαίνεται ὄντα. ἔστι γὰρ πως κατ' ἀναλογίαν αὕτη ἢ φιλία, ἀπλῶς δ' ἔν. ἐν δυσὶ γὰρ διηρημένοις τὸ φιλεῖσθαι καὶ φιλεῖν. δι' ἃ μᾶλλον ἔτος αὐτὸς αὐτῷ φίλος 15 ἐπὶ τοῦ ἀκρατοῦς καὶ ἐγκρατοῦς εἴρηται πῶς ἐκὼν ἢ ἄκων, τῷ τὰ μέρη ἔχειν πως πρὸς ἀλλήλα τὰ τῆς ψυχῆς· καὶ ὁμοιον τὰ τοιαῦτα πάντα, εἰ φίλος αὐτὸς αὐτῷ καὶ ἐχθρός, καὶ εἰ ἀδικεῖ τις αὐτὸς αὐτόν. πάντα γὰρ ἐν δυσὶ ταῦτα καὶ διηρημένως. εἰ δὲ δύο πως καὶ ἢ ψυχῆ, ὑπάρχει 20 πως ταῦτα· εἰ δ' ἔν διηρημένα, ἔχ ὑπάρχει. ἀπὸ δὲ τῆς πρὸς αὐτὸν ἔξεως [ῶς] οἱ λοιποὶ τρόποι τῷ φιλεῖν διωρισμένοι, καθ' ἕν ἐν τοῖς λόγοις ἐπισκοπεῖν εἰώθαμεν. δοκεῖ γὰρ φίλος εἶναι ὁ βυλούμενός τινι τὰγαθὰ ἢ εἰα οἶεται ἀγαθὰ, μὴ δὲ αὐτὸν ἀλλ' ἐκείνῳ ἕνεκα. ἄλλον δὲ τρόπον 25 ὧ τὸ εἶναι βύλεται δι' ἐκείνον καὶ μὴ δι' αὐτόν, καὶ εἰ μὴ διανεμῶν τὰγαθὰ, μὴ τῷ τὸ εἶναι τούτῳ ἂν δόξαιεν μάλιστα φιλεῖν. ἄλλον δὲ τρόπον ὧ συζῆν αἰρεῖται δι' αὐτὴν τὴν ὁμιλίαν καὶ μὴ δι' ἕτερόν τι, οἷον οἱ πατέρες τὸ μὲν εἶναι τοῖς τέκνοις, συζῶσι δ' ἑτέροις. μάχεται δὲ 30 ταῦτα πάντα πρὸς ἀλλήλα. ὁ μὲν γὰρ ἂν μὴ τὸ εἶναι τοῖς, ὁ δὲ ἂν μὴ τὸ εἶναι, οἱ δὲ τὸ συζῆν ἔκ οἴονται φιλεῖσθαι. ἔτι το ἀλγῶντι συναλγεῖν μὴ δι' ἕτερόν τι ἀγαπᾶν θήσομεν, οἷον οἱ δῦλοι πρὸς τὸς δεσπότας, ὅτι χαλεποὶ ἀλγῶντες, ἀλλ' οὐ δι' αὐτῆς, ὥσπερ αἱ μητέρες τοῖς 35 τέκνοις, καὶ οἱ συνωδίνοντες ὄρνιθες. βύλεται γὰρ μάλιστα τε οὐ μόνον συλλυπεῖσθαι ὁ φίλος τῷ φίλῳ, ἀλλὰ καὶ τὴν αὐτὴν λύπην, οἷον διψῶντι συνδιψῆν, εἰ ἐνεδέχεται, ὅτι μὴ ἐγγύτατα. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῷ χαίρειν μὴ

δι' ἕτερόν τι ἀλλὰ δι' ἐκείνον, ὅτι χαίρει, φιλικόν. ἔτι τὰ τοιαῦτα λέγεται περὶ φιλίας, ὡς ἰσότης φιλοῦντος, καὶ μὴ μίαν φιλίαν εἶναι τὸς ἀληθῶς φίλος. ἅπαντα ταῦτα ἐκναφέρεται πρὸς τὸν ἕνα. καὶ γὰρ βύλεται τὰγαθὰ αὐτῷ τῶτον τὸν τρόπον. ἔθεις γὰρ αὐτὸς αὐτόν εὔποιεῖ διὰ τι ἕτερον, οὐδὲ χάριτος. ἔθεις λέγει ὅτι ἐποίησεν ἢ εἴς· δοκεῖ γὰρ φιλεῖν βύλεσθαι ὁ δῆλον ποιῶν ὅτι φιλεῖ, ἀλλ' εὐφιλεῖν. καὶ τὸ εἶναι μάλιστα καὶ τὸ συζῆν καὶ τὸ συχαίρειν καὶ τὸ συναλγεῖν, καὶ μία δὲ ψυχῆ, καὶ τὸ μὴ δύνασθαι ἄνευ ἀλλήλων μηδὲ ζῆν, ἀλλὰ συναποθνήσκειν. ἔτω γὰρ ἔχει ὁ εἴς, καὶ ἴσως ὁμιλεῖ αὐτὸς αὐτῷ. πάντα δὲ ταῦτα τῷ ἀγαθῷ ὑπάρχει πρὸς αὐτόν. ἐν δὲ τῷ πονηρῷ διαφωνεῖ, οἷον ἐν τῷ ἀκρατεῖ. καὶ διὰ τοῦτο δοκεῖ καὶ ἐχθρὸν ἐνδέχασθαι αὐτόν αὐτῷ εἶναι· ἢ δ' εἰς καὶ ἀδίαρετος, ὀρεκτὸς αὐτὸς αὐτῷ. τοῖστος ὁ ἀγαθὸς καὶ ὁ κατ' ἀρετὴν φίλος, ἐπεὶ ὁ γε μοχθηρὸς ἔχ εἰς ἀλλὰ πολλοί, καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἕτερος καὶ ἐμπληκτος. ὥστε καὶ ἢ αὐτῷ πρὸς αὐτόν φιλία ἀνάγεται πρὸς τὴν τῷ ἀγαθοῦ. ὅτι γὰρ πῆ ὁμοιος καὶ εἰς καὶ αὐτὸς αὐτῷ ἀγαθός, 40 ταῦτη αὐτὸς αὐτῷ φίλος καὶ ὀρεκτός· φύσει δὲ τοιοῦτος, ἀλλ' ὁ πονηρὸς παρὰ φύσιν. ὁ δ' ἀγαθὸς ἔθ' ἅμα λαιδορεῖται ἑαυτῷ, ὥσπερ ὁ ἀκρατής, ἔθ' ὁ ὕσπερος τῷ πρότερον, ὥσπερ ὁ μεταληπτικός, ἔτε ὁ ἐμπροσθεν τῷ ὕσπερον, ὥσπερ ὁ ψεύσης, ὅλως τε εἰ δεῖ ὥσπερ οἱ σοφισταὶ διορίζουσιν, ὥσπερ τὸ Κορίσκος καὶ Κορίσκος σπουδαῖος. δῆλον γὰρ ὡς τὸ αὐτὸ πόσον σπουδαῖον αὐτόν, ἐπεὶ ὅταν ἐγκαλέσωσιν αὐτοῖς, ἀποκτινύουσιν αὐτοῖς. ἀλλὰ δοκεῖ πᾶς αὐτὸς αὐτῷ ἀγαθός. ζητεῖ δὲ ὁ ἀπλῶς ὦν ἀγαθὸς εἶναι καὶ αὐτὸς αὐτῷ φίλος, ὥσπερ εἴρηται, ὅτι δὴ ἔχει ἐν αὐτῷ ἃ φύσει βύλεται εἶναι φίλα καὶ διασπάσαι ἀδύνατον. διὸ ἐπ' ἀνθρώπῳ μὲν δοκεῖ ἕκαστος αὐτὸς αὐτῷ φίλος, ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων ζῶων οἷον ἵππος αὐτὸς αὐτῷ· ἔκ ἄρα φίλος. ἀλλ' οὐδὲ τὰ παιδία, ἀλλ' ὅταν ἤδη ἔχῃ προαίρεσιν· ἤδη γὰρ τότε διαφωνεῖ ὁ παῖς πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν. εἶσα δ' ἢ φιλία ἢ πρὸς αὐτόν τῆ κατὰ συγγένειαν· ἕβτερον γὰρ ἐφ' αὐτοῖς λῦσαι, ἀλλὰ καὶ διαφέρωνται, ὅμως οὔτοι μὲν συγγενεῖς ἔτι, ὁ δὲ ἔτι εἰς, ἔως ἂν ζῆ. ποσαχῶς μὲν ἔν τὸ φιλεῖν λέγεται, καὶ ὅτι πᾶσαι αἱ φιλίαι ἀνάγονται πρὸς τὴν πρώτην, δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων.

3. ἔν] γὰρ P¹. || 6. οἱ ante φιλούμενοι om P¹. || 10. κρίνουσι interpres: codices κινῶσι. || 15. ἔτως P¹. || 20. εἰ] ἢ M¹. || 21. ἢ M¹P¹. || 27. μὴ τὸ δόξαι M¹ et Z: hic post τὸ tertiam versus partem vacuum, tum τὴν ὁμιλίαν καὶ μὴ δι' εἰ, iisque deletis locum vacuum quinque litterarum capacem. || 31. οἱ μὲν γὰρ μὴ P¹. || αὐτοῖς M¹. || 33. τῷ M¹P¹. || 36. οἱ om M¹. || 38. εἰ] ἢ P¹. || ἐνδέχεται M¹.

2. περὶ τῆς φιλίας P¹. || 7. βύλεται M¹P¹. || 12. δὲ τῷ] γὰρ τῷ M¹. || 16. τε M¹. || 19. ὁμοίαι codices. || 21. ὁ δ' οὐδ' M¹P¹. || 26. πόσον πυσουδαῖον M¹. || 27. αὐτοῖς, ἀλλὰ] αὐτ. ἀλλὰ Z. || 28. ζητεῖται P¹. || 35. ἐπ' αὐτοῖς P¹. || 36. ἄλλα M¹. || διαφέρωνται, omisso καὶ, P¹. || 37. ἔτι συγγενεῖς P¹.

7 Οἰκεῖον δὲ τῇ σκέψει θεωρῆσαι καὶ περὶ ὁμοιότητος καὶ εὐνοίας· δοκεῖ γὰρ τοῖς μὲν εἶναι ταῦτά, τοῖς δ' ἐκ ἀνευ ἀλλήλων. ἔστι δ' ἡ εὐνοια τῆς φιλίας ἕτερον ἕτερον ἕτερον· διηρημένης γὰρ τῆς φιλίας κατὰ τρεῖς τρόπους, οὐτ' ἐν τῇ χρησίμῃ οὐτ' ἐν τῇ καθ' ἡδονὴν ἔστιν. εἴτε γὰρ 5 ὅτι χρησίμῳ, βέλεται αὐτῷ τὰγαθά, ἢ δι' ἐκεῖνον ἀλλὰ δι' αὐτὸν βούλοισι' ἄν. δοκεῖ δ' ὡς περὶ καὶ ἡ εὐνοια οὐκ αὐτῷ εὐνοια τῷ εὐνοιοζομένου εἶναι, ἀλλὰ τῷ ᾧ εὐνοεῖ. εἰ δ' ἡ ἐν τῇ τῷ ἡδέος φιλία, καὶ τοῖς ἀψύχοις εὐνοῖον. ὡς περὶ δὴλον ὅτι περὶ τὴν ἡθικὴν φιλίαν ἡ εὐνοια ἔστιν. ἀλλὰ τῷ 10 μὲν εὐνοῦντος βέλεσθαι μόνον ἐς τὸ τῷ δὲ φίλῳ καὶ πράττειν ἂ βέλεται. ἔστι γὰρ ἡ εὐνοια ἀρχὴ φιλίας· ὁ μὲν γὰρ φίλος πᾶς εὐνοῦς, ὁ δ' εὐνοῦς οὐ πᾶς φίλος. ἀρχομένη γὰρ εἰσὶν ὁ εὐνοῶν μόνον, διὸ ἀρχὴ φιλίας, ἀλλ' ἢ φιλία. δοκεῖσι γὰρ οἱ τε φίλοι ὁμοιοῦν καὶ οἱ ὁμοιοῦν- 15 τες φίλοι εἶναι. ἔστι δ' ἢ περὶ πάντα ἡ ὁμοιοῦς ἡ φιλική, ἀλλὰ περὶ τὰ πρακτὰ τοῖς ὁμοιοῦσι, καὶ ὅσα εἰς τὸ συζῆν συντείνει. ἕτερον μόνον κατὰ διάνοιαν ἢ κατὰ ὄρεξιν· ἔστι γὰρ τάναντία τὸ κινῆν ἐπιθυμεῖν, ὡς περὶ ἐν τῷ ἀκρατεῖ διαφωρεῖ τούτο εὐ δεῖ κατὰ τὴν προαίρεσιν ὁμοιοῦν 20 καὶ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν. ἐπὶ δὲ τῶν ἀγαθῶν ἡ ὁμοιοῦς· αἱ γὰρ φαῦλοι ταῦτα προαιρούμενοι καὶ ἐπιθυμῶντες βλάπτουσιν ἀλλήλους. εἰσὶν δὲ καὶ ἡ ὁμοιοῦς ἐκ ἀπλῶς λέγεσθαι, ὡς περὶ ἐδ' ἡ φιλία, ἀλλ' ἡ μὲν πρώτη καὶ φύσει σπουδαία, διὸ ἐκ ἔστι τὴν φαύλους ὁμοιοῦν. ἕτερα δὲ καθ' 25 ἣν καὶ οἱ φαῦλοι ὁμοιοῦσιν, ὅταν τῶν αὐτῶν τὴν προαίρεσιν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ἔχωσιν. οὕτω δὲ δεῖ τῶν αὐτῶν ὀρέγεσθαι ὡς ἐνδέχεσθαι ἀμφοτέροις ὑπάρχειν ἢ ὀρέγονται. ἂν γὰρ τοῖς ὀρέγωνται ὁ μὴ ἐνδέχεται ἀμφοῖν, μαχῶνται· οἱ ὁμοιοῦντες δ' ἢ μαχῶνται. ἔστι δ' ἡ ὁμοιοῦς, ὅταν 30 περὶ τοῦ ἀρχειν καὶ ἀρχεσθαι ἢ αὐτῇ προαίρεσις ἢ, μὴ τῷ ἑκάτερον, ἀλλὰ τῷ τὸν αὐτόν. καὶ ἔστι ἡ ὁμοιοῦς φιλία πολιτικὴ. περὶ μὲν οὖν ὁμοιοῦς καὶ εὐνοίας εἰρησθῶ τὸσαῦτα.

8 Ἀπορεῖται δὲ διὰ τί μᾶλλον φιλοῦσιν οἱ ποιήσαντες 35 εὐ τὴν παθόντας ἢ οἱ παθόντες εὐ τὴν ποιήσαντας. δοκεῖ δὲ δίκαιον εἶναι τὸναντίον. τῆτο δ' ὑπολάβοι μὲν ἄν τις διὰ τὸ χρησίμῳ καὶ τὸ αὐτῷ ὠφέλιμον συμβαίνειν· τὸν μὲν γὰρ ὠφελεῖσθαι τὸν δ' ἀποδοῦναι δεῖ. ἐκ ἔστι δὲ τῆτο μένον, ἀλλὰ καὶ φυσικόν. ἢ γὰρ ἐνέργεια αἰρετώτερον· 40 ὁ αὐτὸς τρόπος.

τὸν αὐτὸν δὲ λόγον ἔχει τὸ ἔργον καὶ ἡ ἐνέργεια, ὁ δ' εὐ παθῶν ὡς περὶ ἔργον τῷ εὐ ποιήσαντος. διὸ καὶ ἐν τοῖς ζώοις ἢ περὶ τὰ τέκνα σπουδὴ ἔστι, καὶ τῷ γεννῆσαι καὶ γεννώμενα σώζειν. καὶ φιλοῦσι δὲ μᾶλλον οἱ πατέρες τὰ τέκνα [καὶ αἱ μητέρες τῶν πατέρων] ἢ φιλοῦνται· καὶ οἱτοί 5 πάλιν τὰ αὐτῶν ἢ τὴν γεννήσαντας, διὰ τὸ τὴν ἐνέργειαν εἶναι τὸ ἀριζον. καὶ αἱ μητέρες τῶν πατέρων, ὅτι μᾶλλον οἴονται αὐτῶν εἶναι ἔργον τὰ τέκνα· τὸ γὰρ ἔργον τῷ χαλεπῷ διορίζουσιν, πλείω δὲ λυπεῖται περὶ τὴν γένεσιν μήτηρ. καὶ περὶ μὲν φιλίας τῆς πρὸς αὐτὸν καὶ τῆς ἐν πλείοσι 10 διορίσθω τὸν τρόπον τῆτον.

Δοκεῖ δὲ τό τε δίκαιον εἶναι ἴσον τι καὶ ἡ φιλία ἐν 9 ἰσότητι, εἰ μὴ μάτην λέγεται ἰσότης ἢ φιλότης. αἱ δὲ πολιτεῖαι πᾶσαι δικαῖαι τι εἶδος· κοινωνία γάρ, τὸ δὲ κοινὸν πᾶν διὰ τῷ δικαίου συνέστηκεν, ὅστις αἰεὶ διὰ φιλίας καὶ δικαίᾳ καὶ κοινωνίας, καὶ πάντα ταῦτα σφόδρα ἀλλήλοις, καὶ ἐγγύς ἔχει τὰς διαφοράς. ἐπεὶ δ' ὁμοίως ἔχει ψυχὴ πρὸς σῶμα καὶ τεχνίτης πρὸς ὄργανον καὶ δεσπότης πρὸς δούλον, τούτων μὲν ἐκ ἔστι κοινωνία. ἢ γὰρ 15 αὐ' ἐστίν, ἀλλὰ τὸ μὲν ἐν, τὸ δὲ τῷ ἐνὸς ὑδέν. ὑδὲ δίκαιον τὸ ἀγαθὸν ἑκατέρω, ἀλλὰ τὸ ἀμφοτέρων τῷ ἐνὸς ἢ ἐνεκά ἔστιν. τό τε γὰρ σῶμά ἐστιν ὄργανον σύμφυτον, καὶ τῷ δεσπότης ὁ δούλος ὡς περὶ μόνον καὶ ὄργανον ἀφαιρετόν, τὸ δ' ὄργανον ὡς περὶ δούλος ἀψύχος. αἱ δ' ἄλλαι κοινῶ 25 εἶναι εἰσὶν ἢ μόνον τῶν τῆς πόλεως κοινωνιών, οἷον ἢ τῶν φρατέρων ἢ τῶν ὀργίων, ἢ αἱ χρηματιστικαὶ ἔτι πολιτεῖαι. αἱ δὲ πολιτεῖαι πᾶσαι ἐν οἰκείοις συνυπάρχουσι καὶ αἱ ὀρθαὶ καὶ αἱ παρεκβάσεις. ἔστι γὰρ τὸ αὐτὸ ὡς περὶ ἐπὶ τῶν ἀρμονιών, καὶ τῶν ἐν ταῖς πολιτείαις. βασιλικὴ μὲν ἢ τῷ γεννήσαντος, ἀριστοκρατικὴ δ' ἢ ἀνδρὸς καὶ γυναικός, πολιτεία δ' ἢ τῶν ἀδελφῶν. παρεκβάσεις δὲ τούτων τυραννίς, ἄλγυαρχία, δῆμος· καὶ τὰ δίκαια δὲ τὸσαῦτα. ἐπεὶ δὲ τὸ ἴσον τὸ μὲν κατ' ἀριθμὸν τὸ δὲ κατ' ἀναλογίαν, καὶ τῷ δικαίᾳ εἶδη ἔσαι καὶ τῆς φιλίας καὶ τῆς κοινωνίας. κατ' 35 ἀριθμὸν μὲν γὰρ ἢ κοινωνία καὶ ἢ ἑταιρικὴ φιλία· τῷ γὰρ αὐτῷ ὄρω μετρεῖται· κατ' ἀναλογίαν δὲ ἢ ἀριστοκρατικὴ ἀρίστη καὶ βασιλικὴ· ἢ γὰρ ταῦτον δίκαιον τῷ ὑπερέχοντι καὶ ὑπερεχομένῳ, ἀλλὰ τὸ ἀνάλογον. καὶ ἡ φιλία δὲ ὁμοίως πατρὸς καὶ παιδός, καὶ ἐν ταῖς κοινωνίαις 40 ὁ αὐτὸς τρόπος.

7. οὐκ αὐτὴ εὐνοια σμ P². || 9. δὲ ἐν τῇ τῷ ἡδέος P². || 17. εὐ τοῖσι P². || 20. οἷ] οὐ vulgo. || 22. καὶ] καὶ αἱ M². || 23. ἀλλήλοισ P². || 32. ἑκατέρω M². || 35. φιλοῦνται M², φιλοῦντες P². || 36. εὐ τὴν — εὐ τὴν] αὐτὴν — αὐτὴν pr P². || 38. τὸ μὲν γὰρ ὠφέλιμα M² P². 15. ἀλλ' ἀλλ' ἀλλ' ἀλλ' P². || 16. συνορέ M². || 19. μὲν ἐν ἐκ M². || 23. ἀφαιρέσειον M². || 24. ὡς περ M². || 26. φρατέρων M². || χρηματικαὶ M². || 28. παρεκβάσεις. ἔστι δὲ τὸ αὐτὸ ὡς περὶ καὶ ἐπὶ P². || 32. τὸ δίκαιον P².

10 Λέγονται δὲ φιλίαί συγγενική, ἑταιρική, κοινωνική, ἢ λεγομένη πολιτική. ἔξι μὲν συγγενική πολλά ἔχουσα εἶδη, ἢ μὲν ὡς ἀδελφῶν, ἢ δ' ὡς πατρὸς καὶ υἱῶν. καὶ γὰρ κατ' ἀναλογίαν, οἷον ἢ πατρική, καὶ κατ' ἀριθμὸν, οἷον ἢ τῶν ἀδελφῶν. ἐγγὺς γὰρ αὕτη τῆς ἑταιρικῆς· ἐπι- 5 λαμβάνουσι γὰρ ἐνταῦθα πρεσβείων. ἢ δὲ πολιτικὴ συνέστηκε μὲν κατὰ τὸ χρήσιμον καὶ μάλιστα· διὰ γὰρ τὸ μὴ αὐτάρκη δοκοῦσι συνελθεῖν, ἐπεὶ συνῆλθόν γ' ἂν καὶ τοῦ συζῆν χάριν. μόνη δ' ἢ πολιτικὴ καὶ ἢ παρ' αὐτὴν παρέκ- βασις οὐ μόνον φιλίαί, ἀλλὰ καὶ ὡς φίλοι κοινωνοῦσιν· 10 αἱ δ' ἄλλαι καθ' ὑπεροχὴν. μάλιστα δὲ δίκαιον τὸ ἐν τῇ τῶν χρησίων φιλία, διὰ τὸ τοῦτ' εἶναι τὸ πολιτικὸν δίκαιον. ἄλλον γὰρ τρόπον συνῆλθον πρίων καὶ τέχνη, ἔχ ἕνεκα κοινῆς τινός (ἄλλον γὰρ ὄργανον καὶ ψυχὴν) ἀλλὰ τῷ χρωμένῃ ἕνεκεν. συμβαίνει δὲ καὶ τῷτο ὄργανον ἐπιμελείας 15 τυγχάνειν, ἧς δίκαιον πρὸς τὸ ἔργον. ἐκείνου γὰρ ἕνεκὲν ἐστὶ καὶ τῷ τρυπάνῳ εἶναι διττόν, ὧν τὸ κυριώτερον ἐνέργεια, ἢ τρύπησις. καὶ ἐν τούτῳ τῷ εἶδει σῶμα καὶ δῦλος, ὥσπερ εἴρηται πρότερον. τὸ δὲ ζητεῖν πῶς δεῖ τῷ φίλῳ ὁμιλεῖν, τὸ ζητεῖν δίκαιον τί ἐστίν. καὶ γὰρ ὅλως τὸ δίκαιον 20 ἅπαν πρὸς φίλον. τό τε γὰρ δίκαιόν τις καὶ κοινωνοῖς, καὶ ὁ φίλος κοινωνός, ὁ μὲν γένος, ὁ δὲ βίης. ὁ γὰρ ἀνθρώπος ἔ μόνον πολιτικὸν ἀλλὰ καὶ οἰκονομικὸν ζῶν, καὶ ἔχ ὥσπερ τὰλλα ποτε συνδυάζεται καὶ τῷ τυχεῖν καὶ θήλει καὶ ἄρρενι ἀλλ' αἱ διάδημον αὐλικόν. ἀλλὰ κοιν- 25 νοκὸν ἀνθρώπος ζῶν πρὸς οὐς φύσει συγγενεία ἐστίν· καὶ κοινωνία τοῖνον καὶ δίκαιόν τι, καὶ εἰ μὴ πόλις εἴη. οἰκία δ' ἐστὶ τις φιλία. δεσπότου μὲν οὖν καὶ δούλου, ἥπερ καὶ τέχνης καὶ ὀργάνων καὶ ψυχῆς καὶ σώματος· αἱ δὲ τοιαῦται οὔτε φιλίαί οὔτε δικαιοσύναι, ἀλλ' ἀνάλογον, 30 ὥσπερ καὶ τὸ ὑγιεινὸν οὐ δίκαιον ἀλλ' ἀνάλογον. γυναικὸς δὲ καὶ ἀνδρὸς φιλία ὡς χρήσιμον καὶ κοινωνία. πατρὸς δὲ καὶ υἱῆς ἢ αὐτῆς ἥπερ θεῶν πρὸς ἀνθρώπον καὶ τοῦ εὖ ποιήσαντος πρὸς τὸν παθόντα καὶ ὅλως τῷ φύσει ἀρχοντος πρὸς τὸν φύσει ἀρχόμενον. ἢ δὲ τῶν ἀδελφῶν 35 πρὸς ἀλλήλους ἑταιρική μάλιστα ἢ κατ' ἰσότητα.

οὐ γὰρ τι νόθος τῷδ' ἀπεδείχθη,
ἀμφοῖν δὲ πατὴρ αὐτὸς ἐκλήθη
Ζεὺς ἐμὸς ἀρχων.

ταῦτα γὰρ ὡς τὸ ἴσον ζητούντων λέγεται. διὸ ἐν οἰκίᾳ 40

πρῶτον ἀρχαὶ καὶ πηγαὶ φιλίας καὶ πολιτείας καὶ δι-
καίης. ἐπεὶ δὲ φιλίαί τρεῖς, κατ' ἀρετὴν, κατὰ τὸ χρήσι-
μον, κατὰ τὸ ἡδύ, τούτων δὲ ἐκάστης δύο διαφοραὶ (ἢ μὲν
γὰρ καθ' ὑπεροχὴν ἢ δὲ κατ' ἰσότητά ἐξιν ἐκάστη αὐτῶν,
τὸ δὲ δίκαιον τὸ περὶ αὐτάς ἐκ τῶν ἀμφισβητησάντων
δήλον), ἐν μὲν τῷ καθ' ὑπεροχὴν ἀζητῆται τὸ ἀνάλογον ἔχ
ὡσαύτως, ἀλλ' ὁ μὲν ὑπερέχων ἀνεσραμμένως τὸ ἀνάλο-
γον, ὡς αὐτὸς πρὸς τὸν ἐλάττω, οὕτω τὸ παρὰ τῷ ἐλάτ-
τονος γινόμενον πρὸς τὸ παρ' αὐτοῦ διακείμενον, ὥσπερ
ἀρχων πρὸς ἀρχόμενον. εἰ δὲ μὴ τοῦτο, ἀλλὰ τὸ ἴσον
κατ' ἀριθμὸν ἀξιοῖ. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κοι-
νωνιῶν ἔτω συμβαίνει. ὅτε μὲν γὰρ ἀριθμῷ τῷ ἴσῳ μο-
τέχουσιν, ὅτε δὲ λόγῳ. εἰ μὲν γὰρ ἴσον ἀριθμῷ εἰστένεγκεν
ἀργύριον, ἴσον καὶ τῷ ἴσῳ ἀριθμῷ διαλαμβάνουσι, εἰ δὲ
μὴ ἴσον, ἀνάλογον. ὁ δ' ὑπερέχόμενος τούναντίον στρέφει
τὸ ἀνάλογον, καὶ κατὰ διάμετρον συζεύγνυσιν. δοῦξαι δ'
ἂν οὕτως ἐλαττώσθαι ὁ ὑπερέχων καὶ λειτουργία ἢ φιλία
καὶ ἢ κοινωνία. δεῖ ἄρα τινὲς ἐτέρῳ ἀνίστασθαι καὶ ποιῆσαι
ἀνάλογον. τοῦτο δ' ἐστὶν ἢ τιμὴ, ὅπερ καὶ τῷ ἀρχοντι
φύσει καὶ θεῷ πρὸς τὸ ἀρχόμενον. δεῖ δὲ ἰσασθῆναι τὸ
κέρδος πρὸς τὴν τιμὴν. ἢ δὲ κατ' ἴσα φιλία ἐστὶ ἢ πολι-
τική. ἢ δὲ πολιτικὴ ἐστὶ μὲν κατὰ τὸ χρήσιμον, καὶ
ὥσπερ αἱ πόλεις ἀλλήλαις φίλαι, οὕτω καὶ οἱ πολῖται
καὶ ὁμοίως.

οὐκέτι γινώσκουσιν Ἀθηναῖοι Μεγαρήνας,
καὶ οἱ πολῖται, ὅταν μὴ χρήσιμοι ἀλλήλοις, ἀλλ' ἐκ
χειρὸς εἰς χεῖρα ἢ φιλία. ἔξι δὲ ἐνταῦθα καὶ ἀρχων καὶ
ἀρχόμενον ἔτε τὸ φυσικὸν ἔτε τὸ βασιλικόν, ἀλλὰ τὸ ἐν
τῷ μέρει. ἐδὲ τότε ἕνεκα ὅπως εὖ ποιῆ ὡς ὁ θεός, τὰλλα
ἵνα ἴσον ἢ τοῦ ἀγαθῆς ἢ τῆς λειτουργίας. κατ' ἰσότητα δὲ
βύλεται εἶναι ἢ πολιτικὴ φιλία. ἔξι δὲ τῆς χρησίμου φι-
λίας εἶδη δύο, ἢ μὲν νομικὴ ἢ δ' ἠθική. βλέπει δ' ἢ μὲν
πολιτικὴ εἰς τὸ ἴσον καὶ εἰς τὸ πρᾶγμα, ὥσπερ οἱ πωλῶν-
τες καὶ οἱ ὠνούμενοι· διὸ εἴρηται "μισθὸς ἀνδρὶ φίλῳ."
ὅταν μὲν ἔν καθ' ὁμολογίαν ἢ πολιτικὴ αὕτη φιλία, καὶ
νομικὴ· ὅταν δ' ἐπιτρέπωσιν αὐτοῖς, ἢ ἠθικὴ βύλεται εἶναι
φιλία καὶ ἑταιρική. διὸ μάλιστα ἐγκλημα ἐν ταύτῃ τῇ
φιλίᾳ. αἴτιον δ' ὅτι παρὰ φύσιν. ἔτεροι γὰρ φίλαιο ἢ
κατὰ τὸ χρήσιμον καὶ ἢ κατὰ τὴν ἀρετὴν· οἱ δ' ἀμφό-
τερα βύλονται ἅμα ἔχειν, καὶ ὁμιλῶσι μὲν τοῦ χρησίμου

6. πρεσβειον P². || 10. φιλία M². || 14. γὰρ] ἂν P². || 17. τῷ] τὸ P². || 18. δῦλος] εἶδος P². || 22. ἀνθρώπου μόνον M²P². || 24. συνδυάζεται P². || 25. διὰ δύμον M². || 31. τὸ om P². || 32. ὡς] ὡς οὐ P². || 38. πατρὸς M²P².

6. ἔχ] ἀλλ' ἔχ P². || 7. ἀνεσραμμένως M². || 8. αὐτὸ M². || 16. ζεύγνυσιν M². || 20. δεῖ] καὶ M². || 27. ἀρχων M². || 36. ἢ om M². || 39. ὁ δ' ἀμφότερα βύλεται M².

ἐνεκα, ἠθικὴν δὲ ποιῶσιν ὡς ἐπιεικῆς. διὸ ὡς πισεύοντες ἔνομικὴν ποιῶσιν. ὅλως μὲν γὰρ ἐν τῇ χρησίμῃ τῶν τριῶν πλείερα ἐγκλήματα. ἢ μὲν γὰρ ἀρετὴ ἀνεγκλητον, οἱ δ' ἠδεῖς ἔχοντες καὶ δόντες ἀπαλλάττονται. οἱ δὲ χρήσιμοι ἐκ εὐθύς διαλύονται, ἂν μὴ νομικῶς καὶ ἑταιρικῶς προσφέρωνται. ὅμως δὲ τῆς χρησίμου ἢ νομικῆ ἀνεγκλητος. ἔστι δ' ἢ μὲν νομικὴ διάλυσις πρὸς νόμισμα (μετρεῖται γὰρ τότε τὸ ἴσον), ἢ δ' ἠθικὴ ἐκούσιος. διὸ ἐνιαχῆ νόμος ἐστὶ τοῖς ἔτως ὁμιλῶσι φιλικῶς μὴ εἶναι δίκας τῶν ἐκουσίων συναλλαγμάτων, ὀρθῶς· τοῖς γὰρ ἀγαθοῖς ἔκφυκε δίκαιον εἶναι, οἱ δ' ὡς ἀγαθοί, καὶ τοῖς συναλλάττουσιν. ἔστι δ' ἐν ταύτῃ τῇ φιλίᾳ τὰ ἐγκλήματα ἀμφιβάλλοντα αὐτοῖς ἀμφότερα, πῶς ἑκάτερος ἐγκαλεῖ, ὅταν ἠθικῶς ἀλλὰ μὴ νομικῶς πισεύωσιν. καὶ ἔχει δὲ ἀπορίαν ποτέρως δεῖ κρίνειν τὸν δίκαιον, ποτέρα πρὸς τὸ πρᾶγμα βλέποντα τὸ ὑπηρετηθῆν, πόσον ἢ ποῖον, ἢ τῷ πεπονθέντι. ἐνδέχεται δ' εἶναι ὅπερ λέγει Θεόγνης·

σοὶ μὲν τοῦτο, θεᾷ, σμικρὸν, ἐμοὶ δὲ μέγα.

ἐνδέχεται γὰρ καὶ τὸναντίον γενέσθαι, ὡς περ ἐν τῷ λόγῳ, σοὶ μὲν παιδιὰν τοῦτ' εἶναι, ἐμοὶ δὲ θάνατον. ἐντεῦθεν δ' εἴρηται τὰ ἐγκλήματα. ὁ μὲν γὰρ ἀξιοῖ ἀντιπαθεῖν ὡς μέγα ὑπηρετήσας, ὅτι δεομένῳ ἐποίησεν, ἢ τι ἄλλο τοῦτο λέγων πρὸς τὴν ἐκείνου ὠφέλειαν πόσον ἠδύνατο, ἀλλ' οὐ τί ἦν αὐτῷ· ὁ δὲ τὸναντίον ὅσον ἐκείνῳ, ἀλλ' οὐχ ὅσον αὐτῷ. ὅτε δὲ καὶ μεταλαμβάνων καὶ ἀμφιβάλλει· ὁ μὲν γὰρ ὅσον αὐτῷ μικρὸν ἀπέβη, ὁ δ' ὅσον αὐτῷ μέγα ἰδύνατο, οἷον εἰ κινδυνεύσας δραχμῆς ἀξίον ὠφέλησεν, ὁ μὲν τὸ τῷ κινδύνῳ μέγεθος ὁ δὲ τὸ τῷ ἀργυρίῳ, ὡς περ ἐν τῇ τῶν νομισμάτων ἀποδόσει. καὶ γὰρ ἐνταῦθα περὶ τέτων ἢ ἀμφισβήτησις· ὁ μὲν γὰρ ἀξιοῖ πῶς τότε ἦν, ὁ δὲ πῶς νῦν, ἂν μὴ διέπονται. ἢ μὲν ἔν πολιτικῇ βλέπει εἰς τὴν ὁμολογίαν καὶ εἰς τὸ πρᾶγμα, ἢ δ' ἠθικὴ εἰς τὴν προαίρεσιν. ὡς καὶ δίκαιον τῆτο μᾶλλον ἔστι, καὶ δικαιοσύνη φιλική. αἴτιον δὲ τῷ μάχεσθαι, διότι καλλίων μὲν ἢ ἠθικὴ φιλία, ἀναγκαιοτέρα δὲ ἢ χρησίμη. οἱ δ' ἔρχονται μὲν ὡς ἠθικοὶ φίλοι καὶ δι' ἀρετὴν ὄντες· ὅταν δ' ἀντικρυς ἢ τι τῶν ἰδίων, δῆλοι γίνονται ὅτι ἕτεροι ἦσαν. ἐκ περιουσίας γὰρ διώκων οἱ πολλοὶ τὸ καλόν. διὸ καὶ

τὴν καλλίῳ φιλίαν. ὡς φανερόν πῶς διαιρετόν περὶ τῶν. εἰ μὲν γὰρ ἠθικοὶ φίλοι, εἰς τὴν προαίρεσιν βλέπτον εἰ ἴση, καὶ οὐθεν ἄλλο ἀξιωτέον θατέρῳ παρὰ θατέρῳ. εἰ δ' ὡς χρήσιμοι καὶ πολιτικοί, ὡς ἂν ἐλυσίτελει ὁμολογῶσιν. ἂν δ' ὁ μὲν φῆ ὡδε ὁ δ' ἐκείνως, οὐ καλὸν μὲν ἀντιποιῆσαι, δεόν τὸς καλὸς λέγειν λόγους. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ θατέρῳ. ἀλλ' ἐπειδὴ ἔ διείποντο ὡς ἠθικῶς, δεῖ κρίνειν τινὰ μῆδ' ὑποκρινόμενον μῆδέτερον αὐτῶν ἐξαπατᾶν. ὡς περ δεῖ στέργειν αὐτὸν τὴν τύχην. ὅτι δ' ἐστὶν ἢ ἠθικὴ κατὰ προαίρεσιν, δῆλον, ἐπεὶ καὶ εἰ μεγάλα παθὼν μὴ ἀποδοῖα δι' ἀδυναμίαν, ἀλλ' ὡς ἐδύνατο, καλῶς· καὶ ὁ θεὸς ἀνέχεται κατὰ δύναμιν λαμβάνων τὰς θυσίας. ἀλλὰ τῷ πωλοῦντι οὐχ ἰκανῶς ἔξει, ἂν μὴ φήσῃ δύνασθαι πλεονεῖν, ἢ δὲ τῷ δανείσαντι. πολλὰ ἐγκλήματα γίνεται ἐν ταῖς φιλίαις, τοῖς μὴ κατ' εὐθυρίαν καὶ τὸ δίκαιον ἰδεῖν. οὐ βῆδιον γὰρ χαλεπὸν μετῆσαι ἐν τῷδε τῷ μὴ κατ' εὐθυρίαν, οἷον συμβαίνει ἐπὶ τῶν ἐρωτικῶν. ὁ μὲν γὰρ διώκει ὡς τὸν ἠδὺν ἐπὶ τὸ συζῆν, ὁ δ' ἐκείνον ἐνίοτε ὡς χρήσιμον. ἴταν δὲ παύσῃται τοῦ ἔραν, ἄλλου γινομένου ἄλλος γίνεται· καὶ τότε λογίζονται παντὶ, καὶ ὡς Πύθων καὶ Παμμένης διεφέροντο, καὶ ὅλως διδάσκαλος καὶ μαθητής. ἐπιστήμη γὰρ καὶ χρήματα ἔχ ἐνὶ μετρεῖται· καὶ ὡς Πρόδικος ὁ ἰατρὸς πρὸς τὸν ἀποδιδόντα μικρὸν τὸν μισθόν, καὶ ὡς ὁ κιθαρωδὸς καὶ ὁ βασιλεύς. ὁ μὲν γὰρ ὡς ἠδεῖ ὁ δ' ὡς χρησίμῳ ὠμίλει· ὁ δ', ἐπεὶ ἔδει ἀποδιδόναι αὐτόν, αὐτόν ὡς ἠδὺν ἐποίησεν, καὶ ἔφη, ὡς περ ἐκείνον ἄσαντα εὐφρᾶναι, ἔτω καὶ αὐτὸς ὑποσχόμενος ἐκείνῳ. ὅμως δὲ φανερόν καὶ ἐνταῦθα πῶς γνωριστέον· ἐνὶ γὰρ μετρητέον καὶ ἐνταῦθ', ἀλλ' οὐχ ὄρω ἀλλὰ λόγῳ· τὸ ἀνάλογον γὰρ μετρητέον, ὡς περ καὶ ἢ πολιτικῇ μετρεῖται κοινωνία. πῶς γὰρ κοινωνήσῃ γεωργῶ σκυτοτόμος, εἰ μὴ τῷ ἀνάλογον ἰσασθῆσεται τὰ ἔργα; τοῖς δὲ μὴ κατ' εὐθυρίαν τὸ ἀνάλογον μέτρον, οἷον εἰ ὁ μὲν σοφίαν δῆναι ἐγκαλεῖ, ὁ δ' ἐκείνῳ ἀργύριον, τῇ σοφίᾳ πρὸς τὸ πλῆσιον· εἴτα τί δοθῆν πρὸς ἑκάτερον. εἰ γὰρ ὁ μὲν τῷ ἐλάττονος ἡμισυ ἔδωκεν, ὁ δὲ τῷ μείζονος μὴ πολλοσὸν μέρος, δῆλον ὅτι ἔτος ἀδικεῖ. ἔστι δὲ κἀνταῦθα ἐν ἀρχῇ ἀμφισβήτησις, ἂν φήσωμεν ὡς χρησίμους συνελεῖν αὐτῆς, ὁ δὲ μὴ, ἀλλ' ὡς κατ' ἄλλην τινὰ φιλίαν.

4. ἡμεῖς M². || 6. τῆς] τῷ M². || 11. καὶ τῆς τοῖς P². || 14. πισεύουσι M². || 18. θεὸς μικρὸν M²P². || 20. παιδιάν M². || 22. τοῦτον P². || 31. νῦν om M². || διαίπονται P². || 32. εἰς τὴν — 35. ἠθικὴ om P². || 35. ἔχονται M². || 36. ὡς] ὡς εἰ P². || 37. γίνονται ἔτι ἑταῖροι M².

1. τῇ καλλίῳ φιλίᾳ M²P². || 4. ἐλυσίτελι P². || 7. ἐπειδὴ] ἐπὶ P². || 8. ὑποκρινόμενος μῆδέτερος M², ὑποκρινόμενος μῆδέτερος P². || 11. ἠδύνατο P², ἰδύνατο M². || 16. ἐπὶ] ἐπὶ δὲ P². || 21. παμμένης M², μαμμένης P². || 27. ἔμω] ὅπως codices. || 29. ἢ χωρὶ P². || 30. ἢ om M². || 31. κοινωνήσῃ P². || ἰσασθῆσεται — 32. ἀνάλογον om P². || 35. ἡμισυ] ἡμῖν P². || 38. ἀλλ' ὡς] ἄλλως codices. || 37. an forte φῆ ὁ μὲν?

11 Περὶ δὲ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κατ' ἀρετὴν φίλου, σκεπτόν
 πότερον δεῖ ἐκείνῳ τὰ χρήσιμα ὑπηρετεῖν καὶ βοηθεῖν ἢ
 τῷ ἀντιποιοῦντι καὶ δυναμένῳ. τῆτο δὲ τὸ αὐτὸ πρόβλημα
 ἐστὶ, πότερον τὸν φίλον ἢ τὸν σπυδαῖον εὖ ποιητέον μάλ-
 λον. ἂν μὲν γὰρ φίλος καὶ σπυδαῖος, ἴσως οὐ λίαν χα-
 λεκόν, ἂν μὴ τις τὸ μὲν αὐξήσῃ τὸ δὲ ταπεινώσῃ, φίλον
 μὲν σφόδρα ποιῶν, ἐπεικῆ δὲ ἡρέμα. εἰ δὲ μὴ, πολλὰ
 προβλήματα γίνεται, οἷον εἰ ὁ μὲν ἦν, ἔκ ἔσαι δέ, ὁ δὲ
 ἔσαι, ἔγω δέ, ἢ ὁ μὲν ἐγένετο, ἔσι δ' ἔ, διὸ ἔσιν, ἔκ ἦν
 δὲ οὐδὲ ἔσαι. ἀλλ' ἐκεῖνο ἐργωδέσμερον. μὴ γὰρ τι λέγει
 Εὐριπίδης, ποιήσας "λόγον δίκαιον μισθὸν ἂν λόγῳ φέροις,
 ἔργον δ' ἐκείνοις ἔργα παρέσχετο." καὶ οὐ πάντα δεῖ τῷ
 πατρὶ, ἀλλ' ἔσιν ἂ καὶ τῇ μητρὶ· καίτοι βελτιῶν ὁ πατήρ.
 ἔδδ γὰρ τῷ Διὶ πάντα θύεται, ἔδ' ἔχει πάσας τὰς τιμὰς
 ἀλλὰ τινὰς. ἴσως οὖν ἔσιν ἂ δεῖ τῷ χρησίμῳ, ἀλλὰ δὲ
 τῷ ἀγαθῷ· οἷον οὐχὶ σίτον δίδωσι καὶ τὰναγκαῖα, καὶ
 συζῆν τύτῳ δεῖ. ἔδ' ὦ τοῖνυν τὸ εὖ ζῆν, τύτῳ ἂ μὴ ἔτος
 δίδωσιν, ἀλλὰ χρησίμος. ἀλλ' οἱ τοῦτο ποιοῦντες τούτῳ
 πάντα τῷ ἐρωμένῳ δίδωσιν, οὐ δέον. ἔδ' εἰσὶν ἄξιοι καὶ
 οἱ ἐν τοῖς λόγοις ὄροι τῆς φιλίας· πάντες μὲν πῶς εἰσι
 φιλίας, ἀλλ' ἔ τῆς αὐτῆς. τῷ μὲν γὰρ χρησίμῳ τὸ βύ-
 λεσθαι τὰκείνῳ ἀγαθὰ, καὶ τῷ εὖ ποιήσαντι, καὶ τῷ
 ὁποῖος δεῖ. ἔ γὰρ ἐπισημαίνει ἔτος ὁ ὀρισμὸς τῆς φιλίας,
 ἀλλῶ δὲ τὸ εἶναι καὶ ἄλλῳ τὸ συζῆν· τῷ δὲ καθ' ἡδονὴν
 τὸ συναλγεῖν καὶ συγχαίρειν. πάντες δ' ἔτοι οἱ ὄροι κατὰ
 φιλίαν μὲν λέγονται τινα, ἔ πρὸς μίαν δ' ἔδεῖς. διὸ πολλοὶ
 εἰσι, καὶ ἕκαστος μῖα εἶναι δοκεῖ φιλίας, ἔκ ὧν, οἷον ἢ τῆ εἶναι
 προαίρεσις. καὶ γὰρ ἂ καθ' ὑπεροχὴν καὶ ποιήσας εὖ βύλε-
 ται τῷ ἔργῳ τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν, καὶ τῷ δίδόντι τὸ εἶναι δεῖ
 καὶ ἀναποδιδόναι, ἀλλὰ συζῆν ἔ τύτῳ ἀλλὰ τῷ ἡδεῖ. ἀδὲ
 κῆσιν οἱ φίλοι εἶνοι ἀλλήλους· τὰ γὰρ πράγματα μᾶλλον,
 ἀλλ' ἔ φιλοῦσι τὰ ἔχοντα· διὸ φίλοι κἀκείνοις, οἷον διότι ἡδὺς
 τὸν οἶνον εἴλετο, καὶ ὅτι χρησίμος τὸν πλῆτον εἴλετο· χρη-
 σμώτερος γάρ. διὸ δεῖ ἀγανακτεῖν, ὥσπερ ἂν εἰ μᾶλλον
 εἴλετο ἀντὶ ἤττονος. οἱ δ' ἐγκαλοῦσιν· ἐκεῖνον γὰρ νῦν ζητῶσι
 τὸν ἀγαθόν, πρῶτερον ζητήσαντες τὸν ἡδὺν ἢ τὸν χρησίμου.

Σκεπτόν δὲ καὶ περὶ αὐταρκείας καὶ φιλίας, πῶς
 ἔχουσι πρὸς τὰς ἀλλήλων δυνάμεις. ἀπορήσειε γὰρ ἂν τις
 πότερον, εἴ τις εἴη κατὰ πάντα αὐτάρκης, ἔσαι τύτῳ φίλος
 εἰ κατ' ἐνδειαν ζητεῖται φίλος ἢ ἔσαι ἀγαθὸς αὐταρκέ-
 τος, εἰ ὁ μετ' ἀρετῆς εὐδαίμων, τί ἂν δέοι φίλος; ἔτε γὰρ
 τῶν χρησίμων δεῖσθαι αὐταρκῶς, οὔτε τῶν εὖ φρονόντων,
 οὔτε τῷ συζῆν· ἔτος γὰρ ἱκανὸς αὐτῷ συνεῖναι. μάλιστα
 δὲ τῆτο φανερόν ἐπὶ θεῷ· δῆλον γὰρ ὡς οὐδενὸς προσδέ-
 μενος οὐδὲ φίλος δεήσεται, οὐδ' ἔσαι αὐτῷ ἔτε μὴθὲν δε-
 σπότη. ὥστε καὶ ἄνθρωπος ὁ εὐδαιμονέστατος ἤκιστα δεή-
 σεται φίλου, ἀλλ' ἢ καθ' ὅσον ἀδύνατον εἶναι αὐτάρκη.
 ἀνάγκη ἄρα ἐλαχίστους εἶναι φίλους τῷ ἄριστῳ ζῶντι, καὶ
 δεῖ ἐλάττωσιν γίνεσθαι, καὶ μὴ σπυδαῖον ὅπως ὥσι φίλοι,
 ἀλλ' ὀλιγωρεῖν μὴ μόνον τῶν χρησίμων ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ
 συζῆν αἰρετῶν. ἀλλὰ μὴν καὶ τότε φανερόν ἂν εἶναι δε-
 ξειν ὡς ἔ χρήσεως ἔνεκα ὁ φίλος ἔδ' ὠφελείας, ἀλλ' ὁ
 δι' ἀρετὴν φίλος μόνος. ὅταν γὰρ μὴθενὸς ἐνδεεῖς ὦμεν,
 τότε τὸς συναπολουσομένους ζητῶσι πάντες, καὶ τὸς εὖ πε-
 σομένους μᾶλλον ἢ τὸς ποιήσαντας. ἀμείνω δ' ἔχομεν κρῖ-
 σιν αὐταρκεῖς ὄντες ἢ μετ' ἐνδείας, μάλιστα τε τῶν συζῆ-
 ἀξίων δεόμεθα φίλων. περὶ δὲ τῆς ἀπορίας ταύτης σκε-
 πτόν, μὴ ποτε τὸ μὲν τι λέγεται καλῶς, τὸ δὲ λαμβάνει
 διὰ τὴν παραβολήν. δῆλον δὲ λαβῶσι τί τὸ ζῆν τὸ κατ'
 ἐνέργειαν καὶ ὡς τέλος. φανερόν οὖν ὅτι τὸ αἰσθάνεσθαι
 καὶ τὸ γνωρίζειν, ὡς καὶ τὸ συζῆν τὸ συναπθάνεσθαι καὶ
 τὸ συγγνωρίζειν ἐσίν. ἐστὶ δὲ τὸ αὐτὸ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ
 αὐτὸ γνωρίζειν αἰρετώτατον ἐκάσῳ, καὶ διὰ τῆτα τῷ ζῆν
 πᾶσιν ἔμφυτος ἢ ὀρεξις· τὸ γὰρ ζῆν διατιθέναι γνώσθ
 τινα. εἰ οὖν τις ἀποτέμῃ καὶ ποιήσειε τὸ γινώσκειν αὐτὸ
 καθ' αὐτὸ καὶ μὴ· ἀλλὰ τῆτο μὲν λαμβάνει, ὥσπερ ἐν τῷ
 λόγῳ γέγραπται, τῷ μέντοι πράγματι ἔσι μὴ λαμβάνει,
 ἔθεν ἂν διαφέροι ἢ τὸ γινώσκειν ἄλλον ἀνθ' αὐτῆ. τὸ δ'
 ὁμοιον τοῦ ζῆν ἀνθ' αὐτοῦ ἄλλον. εὐλόγως δὲ τὸ εἰαυτοῦ
 αἰσθάνεσθαι καὶ γνωρίζειν αἰρετώτερον. δεῖ γὰρ ἄμα συ-
 θεῖναι δύο. ἐν τῷ λόγῳ, ὅτι τε τὸ ζῆν καὶ αἰρετόν, καὶ ὅτι
 τὸ ἀγαθόν, καὶ ἐκ τούτων ὅτι τὸ αὐτὸ τοῖς ὑπάρχειν τῆ

3. τῷ ἐναντίον ποῦντι *M*⁵. || 8. ὁ δὲ ἔσαι ἔγω δέ *om P*⁵. || 10. ἐκείνῳ *M*⁵. || 11. εἰσφέρεις *P*⁵, εἰφέρεις *M*⁵. || 12. ἔργον] ἔργον *P*⁵. || δεῖ] δὴ *P*⁵. || 13. ἂ καὶ] ἀλλὰ δὲ *M*⁵*P*⁵. || 17. ἔτος *P*⁵. || 19. ἐρωμένῳ *P*⁵. || 20. τῇ φιλίᾳ *M*⁵. || 21. γὰρ *om P*⁵. || 22. τῷ εὖ] τὸ εὖ *M*⁵. || 24. ἄλλως — ἄλλως *P*⁵. || 25. τῷ *M*⁵. || συναλγεῖν] συνεῖναι *P*⁵. || 27. εἰσι] δ' εἰσι *M*⁵. || 28. ὁ] οἱ *P*⁵. || καὶ — 29. ὑπάρχειν *om P*⁵. || 29. δόντι *P*⁵. || 30. καὶ — ἡδεῖ *om M*⁵. || 31. ἀλλήλους εἶνοι *M*⁵. || 32. διὸ — 34. γὰρ *om P*⁵. || 32. φίλοι] φιλεῖ *M*⁵. || οἱ] ὁ *M*⁵*P*⁵. || 36. ζήσαντες *M*⁵.

3. τι *M*⁵*P*⁵. || post τῷ spatium vacuum uterque, *M*⁵ duodecim litteris, *P*⁵ undeviginti. || 4. ἦ] ἢ ὁ ἦ *P*⁵. || 6. χρη- μάτων *M*⁵. || αὐταρκῆς *M*⁵. || 7. αὐτῷ ἱκανὸς *P*⁵. || 9. αὐτῷ *om M*⁵. || 16. ἀλλ' ὁ] ἀλλ' οὐ *M*⁵*P*⁵. || 17. ὦμεν] ὦσιν *corr P*⁵. || 18. ποιησομένους *M*⁵. || 19. ποιήσαντας *M*⁵*P*⁵. || 20. τε μάλιστα *M*⁵*P*⁵. || 23. τὸ post ζῆν *om M*⁵. || 25. ὡς — 27. γνωρίζειν *om P*⁵. || 31. μέτι *M*⁵.

τοιαύτην φύσιν. εἰ οὖν ἐστὶν αἰεὶ τῆς τοιαύτης συστοιχίας ἢ ἑτέρα, ἐν τῇ τῷ ἑτέρῳ τάξει, καὶ τὸ γνωσθὸν καὶ τὸ αἰρετόν ἐστὶν ὡς ὄλως εἰπεῖν τὸ κοινωνεῖν τῆς ὀρισμένης φύσεως· ὡς τὸ αὐτῷ βύλεσθαι αἰσθάνεσθαι τὸ αὐτὸν εἶναι τοιονδὶ βύλεσθαι ἐστίν. ἐπεὶ ἔν ἐ κατ' αὐτὸς ἐσμεν ἕκαστον τῶν, 5 ἀλλὰ κατὰ μετάληψιν τῶν δυνάμεων ἐν τῷ αἰσθάνεσθαι ἢ γνωρίζειν· αἰσθανόμενος γὰρ αἰσθητὸς γίνεται ταύτῃ, καὶ κατὰ τῆτο καθὰ πρότερον αἰσθάνεται, καὶ ἦ, καὶ ἔ, γνωστὸς δὲ γινώσκων· ὡς διὰ τῆτο καὶ ζῆν αἰεὶ βύλεται, ὅτι βύλεται αἰεὶ γνωρίζειν. τῆτο δὲ ὅτι αὐτὸς εἶναι τὸ γνωσθόν. 10 τὸ δὲ συζῆν αἰρεῖσθαι δόξει μὲν ἂν εἶναι σκοπευμένοις πως εὐηθες, ἐπὶ τῶν κοινωνῶν πρώτων καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις, οἷον τὸ συνεσθίειν ἢ τὸ συμπίνειν. τί γὰρ διαφέρει τὸ πλησίον οὔσι ταῦτα συμβαίνειν ἢ χωρὶς, ἂν ἀφέλης τὸν λόγον; ἀλλὰ μὴν καὶ τῷ λόγῳ κοινωνεῖν τῷ τυχόντος ἕτερον τοιῷ- 15 τον. ἅμα τ' οὔτε διδάσκειν οὔτε μαθαίνειν τοῖς αὐταρκέσι φίλοις οἷον τε· μαθαίνων μὲν γὰρ αὐτὸς ἔχει ὡς δεῖ, διδάσκοντος δ' ἢ φίλος· ἢ δ' ὁμοιότης φιλία. ἀλλὰ μὴν φαίνεται γε, καὶ πάντες ἡδίων τῶν ἀγαθῶν μετὰ τῶν φίλων κοινωνοῦμεν, καθ' ὅσον ἐπιβάλλει ἕκαστον καὶ οὐ 20 δύναται ἀρίστου. ἀλλὰ τούτων τῷ μὲν ἡδονῆς σωματικῆς, τῷ δὲ θεωρίας μουσικῆς, τῷ δὲ φιλοσοφίας. καὶ τοιμᾶ δὴ εἶναι τῷ φίλῳ. διὸ φησι "μόχθος οἱ τηλῷ φίλοι," ὡς ἢ δεῖ γενέσθαι ἀπ' ἀλλήλων τούτου γινόμενον. ὅθεν καὶ ὁ ἔρωσ δοκεῖ φιλία ὁμοιον εἶναι· τῷ γὰρ συζῆν ὀρέγεται ὁ ἔρωσ, 25 ἀλλ' ἔχῃ ἢ μάλιχα δεῖ, ἀλλὰ κατ' αἰσθῆσιν. ὁ μὲν τοίνυν λόγος ἐκεῖνά φησι διαπορῶν, τὸ δ' ἔργον οὕτω φαίνεται γινόμενον, ὥστε δῆλον ὅτι παρακρίεται πως ἡμᾶς ὁ διαπορῶν. σκεπτέον ἔνθεν τάληθές. ὁ γὰρ φίλος βύλεται εἶναι, ὥσπερ ἢ παροιμία φησὶν, ἄλλος Ἡρακλῆς, ἄλλος οὔτος. 30 διέσπασται δὲ καὶ χαλεπὸν τὰ ἐφ' ἐνὸς γενέσθαι· ἀλλὰ κατὰ μὲν φύσιν ὁ συγγενέστατον, κατὰ δὲ σῶμα ὁμοιος ἕτερος, ἄλλος δὲ κατὰ τὴν ψυχὴν, καὶ τῶν κατὰ μόριον ἕτερος ἕτερον. ἀλλ' οὐθέν τε ἤττον βούλεται ὥσπερ αὐτὸς διαιρητὸς εἶναι ὁ φίλος. τὸ ἔν τῷ φίλῳ αἰσθάνεσθαι 35 τὸ αὐτῷ πως ἀνάγκη αἰσθάνεσθαι εἶναι, καὶ τὸ αὐτὸν πως γνωρίζειν. ὡς καὶ τὰ φορτικά μὲν συνῆδεσθαι καὶ συζῆν τῷ φίλῳ ἢδὸ εὐλόγως (συμβαίνει γὰρ ἐκεῖν ἅμα αἰσθησις αἰεὶ), μᾶλλον δὲ τὰς θειοτέρας ἡδονάς. αἴτιον δ' ὅτι

αἰεὶ ἡδίων ἑαυτὸν θεωρεῖν ἐν τῷ βελτίονι ἀγαθῷ. τοῦτο δ' ἐστὶν ὅτε μὲν πάθος, ὅτε δὲ πρᾶξις, ὅτε δὲ ἕτερον τι, εἰ δυνατόν εὖ ζῆν, καὶ ἔτω καὶ τὸν φίλον. ἐν δὲ τῷ συζῆν συνεργεῖν, ἢ κοινωνίαν τῶν ἐν τέλει μάλιχα γε. διὸ συνεθερεῖν καὶ συνευχεῖσθαι, οὐ τὰ διὰ τροφὴν καὶ τὰ ἀναγκαῖα αἰ τοιαῦται ὁμιλίαι δοκοῦσιν εἶναι, ἀλλ' ἀπολαύσεις. ἀλλ' ἕκαστος οὐ δύναται τυγχάνειν τέλους, ἐν τούτῳ βούλεται συζῆν· εἰ δὲ μή, καὶ ποιεῖν εὖ καὶ πάσχειν ὑπὸ τῶν φίλων αἰρούνται μάλιχα. ὅτι μὲν τοίνυν καὶ δεῖ συζῆν, καὶ ὅτι μάλιχα βύλονται πάντες, καὶ ὅτι ὁ εὐδαιμονέστατος καὶ ἀριστος μάλιχα τοιοῦτος, φανερόν. ὅτι δὲ κατὰ τὸν λόγον ἔκ ἐφαίνετο, καὶ τῆτ' εὐλόγως συνβαίνει λέγοντος ἀληθῆ. κατὰ τὴν σύνθεσιν γὰρ τῆς παραβολῆς ἀληθῆς ἔσης ἢ λύσις ἐστίν. ὅτι γὰρ ὁ θεὸς ἢ τοιῷ- 5 τος οἷον δεῖσθαι φίλου, καὶ τὸν ὁμοιον ἀξίῳ. καίτοι κατὰ τῆτον τὸν λόγον οὐδὲ νοῆσει ὁ σπουδαῖος· οὐ γὰρ οὕτως ὁ θεὸς εὖ ἔχει, ἀλλὰ βέλτιον ἢ ὥστε ἄλλο τι νοεῖν παρ' αὐτὸς αὐτόν. αἴτιον δ' ὅτι ἡμῖν μὲν τὸ εὖ καθ' ἕτερον, ἐκεῖνῳ δὲ αὐτὸς αὐτῷ τὸ εὖ ἐστίν. καὶ τὸ ζητεῖν ἡμῖν καὶ εὐχεσθαι πολλὰς φίλους, ἅμα δὲ λέγειν ὡς ἕβεις φίλος ᾧ 10 πολλοὶ φίλοι; ἅμφω λέγεται ὀρθῶς. ἐνδεχομένου γὰρ πολλοῖς συζῆν ἅμα καὶ συναισθάνεσθαι ὡς πλείους αἰρωτώτατον. ἐπεὶ δὲ χαλεπώτατον, ἐν ἐλάττωσιν ἀνάγκη τὴν ἐνέργειαν τῆς συναισθήσεως εἶναι. ὥστ' οὐ μόνον χαλεπὸν τὸ πολλοὺς κτήσασθαι (πέρας γὰρ δεῖ), ἀλλὰ καὶ οὔσι χρῆσασθαι. καὶ ὅτε μὲν ἀπειναῖ εὖ πράττοντα τὸν φιλό- 15 μενον βυλόμεθα, ὅτε δὲ μετέχειν τῶν αὐτῶν, καὶ τὸ ἅμα βύλεσθαι εἶναι φιλικόν. ἐνδεχομένῳ μὲν γὰρ ἅμα καὶ εὖ, τῆτο πάντες αἰρῶνται· μὴ ἐνδεχομένῳ δὲ, ἀλλ' ὥσπερ τῷ Ἡρακλεῖ ἴσως ἂν ἢ μῆτηρ εἶλετο θεὸν εἶναι μᾶλλον ἢ μετ' αὐτῆς ὄντα τῷ Εὐρυσθεῖ θητεύειν. ὁμοίως γὰρ ἂν εἴπειεν καὶ ὃν ὁ Λάκων ἔσκωπεν, ἐπεὶ τις ἐκέλευσεν αὐτὸν χεῖμαζόμενον ἐπικαλέσασθαι τὸς Διοσκόρους. δοκεῖ δὲ τῷ μὲν φιλοῦντος τὸ ἀκείργειν εἶναι τῆς συμμεθέξεως τῶν 20 χαλεπῶν, τῷ δὲ φιλομένῳ τὸ βύλεσθαι συμμετέχειν, καὶ ταῦτα ἀμφοτέρω συμβαίνει εὐλόγως. δεῖ γὰρ τῷ φίλῳ μῆθεν εἶναι ἔτω λυπηρὸν ὡς ἢδὸ τὸν φίλον. δοκεῖ δὲ δεῖν αἰρεῖσθαι μὴ τὸ αὐτῷ. διὸ κωλύουσι συμμετέχειν ἱκανοὶ γὰρ αὐτοὶ κακοπαθοῦντες, ἵνα μὴ φαίνωνται τὸ αὐτῶν

1. συστοιχίας corr P², εὐστοχίας M². || 2. ἑτέρῳ] αἰρετῷ P². || αἰρετόν] αἰσθητόν corr P². || 7. γὰρ] μὲν γὰρ P². || 12. οἷς P². || 14. μὴ M²P². || ἂν ἀφέλης] ἀναφέρειν M². || 16. ἅμα τῆδε δοκεῖν M². || 17. οἷοται μαθαίνειν codices. || 20. οὐ M². || 21. ἀριστον M². || 22. τοιμᾶ δὴ] τὸ ἅμα δεῖ Camerarius. || 25. εὖ ζῆν codices. || 26. ἐχὼ μάλιχα P². || τοίνυν] ἔν P². || 31. ἀφ' M². || 32. μὴν] μὲν τὴν P². || δε] δὲ τὸ P². || 33. ἄλλος — 34. ἕτερον om M². || 36. καὶ τῷ] καὶ τῷ P². || 37. τὸ P². || 3. δυνατόν] δ' αὐτόν P². || 4. τε M². || 11. ὁ om M². || 17. ἄλλο τι] ἀλλότριον P². || 25. δεῖ] ἀδ codices. || 27. τῷ ἅμα codices. || 32. εἴποις P², εἴποιεν M². || ἐκέλευσεν M². || 33. Διοσκόρους M². || 35. τῷ] τῶν τὸ P². || 39. τὰ P².

σκοπῶντες καὶ αἰρεῖσθαι τὸ χαίρειν λυπημένῃ τῷ φίλῃ, ἔτι δὲ κυφότεροι εἶναι μὴ μόνου φέροντες τὰ κακά. ἐπεὶ δ' αἰρετὸν τό τ' εὖ καὶ τὸ ἅμα, δῆλον ὅτι καὶ τὸ ἅμα εἶναι μετ' ἐλάττωνος ἀγαθῷ αἰρετὸν πως ἢ χωρὶς μετὰ μείζονος. ἐπειδὴ ἀδύνατον τὸ ποσὸν δύναται τὸ ἅμα ἤδη διαφέρονται, 5 καὶ οἷον καὶ τὸ μετέχειν ἅμα πάντων φιλικόν, καὶ ὥσπερ συνδεικνεῖν ἅμα φασὶν ἡδίων ταῦτά ἔχοντας· οἱ δ' ἂν μέντοι οὐ βούλονται. ἐπεὶ δὲ γέ τις ὑπερβολὰς ποιήσει, ὁμολογῶσιν ἅμα κακῶς πράττοντας σφόδρα ἢ εὖ σφόδρα χωρὶς. παραπλήσιον δὲ τέτῳ καὶ περὶ τὰς ἀτυχίας. ὅτε 10 μὲν γὰρ βυλόμεθα τὸς φίλους εἶναι ἔδὲ λυπεῖν, ὅταν μηθὲν μέλλωσι ποιήσῃν πλέον· ὅτε δὲ τὸς ἡδίστον παρεῖναι. τὸ δὲ τῆς ὑπεναντιώσεως ταύτης καὶ μάλ' εὐλογον. διὰ γὰρ τὰ προειρημένα τῆτο συμβαίνει, καὶ ὅτι μὲν τὸ λυπημένον ἢ ἐν φαύλῃ ὄντα ἔξει τὸν φίλον θεωρεῖν φεύγομεν ἀπλῶς, ὥσπερ καὶ ἡμᾶς αὐτὸς, τὸ δ' ὄραν τὸν φίλον ἡδύ, ὥσπερ ἄλλο τι τῶν ἡδίστων, διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν καὶ μὴ κάμνοντα εἰ αὐτός. ὥστε ὁπότερον ἂν τούτων ἦ, μᾶλλον ἡδύ ποιεῖ τὴν ῥοπήν τῷ βάλεσθαι παρεῖναι ἢ μή, καὶ τότε' ἐπὶ τῶν χειρόνων συμβαίνει καὶ διὰ τὴν αὐτὴν 20 αἰτίαν γίνεσθαι· μάλιστα γὰρ φιλοτιμῶνται τὸς φίλους μὴ πράττειν εὖ, μηδ' εἶναι ἀνάγκαι αὐτοῖς κακῶς. διὸ ἐνίοτε τὸς ἐρωμένους συναποκτινύσασιν. μᾶλλον γὰρ τοῦ οἰκείου αἰσθάνεσθαι κακῶς. ὥσπερ ἂν εἰ καὶ μεμνημένος ὅτι ποτὲ εὖ ἔπραττε μᾶλλον, ἢ εἰ ᾤετο αἰεὶ κακῶς πράττειν.

13 Ἀπορήσειε δ' ἂν τις εἰ ἔστιν ἐκάσῳ φίλῳ χρῆσασθαι καὶ ἐφ' ἃ πέφυκε καὶ ἄλλως, καὶ τῆτο ἢ αὐτὸ ἡδύ κατὰ συμβεβηκός, οἷον ἢ ὀφθαλμὸς ἰδεῖν ἢ καὶ ἄλλως παριδεῖν διαστρέψαντα, ὥστε δύο τὸ ἐν φανῆναι. αὐταὶ μὲν δὴ ἄμφω ὅτι μὲν ὀφθαλμὸς, ὅτι ἦν δ' ὀφθαλμῷ· ἄλλη δὲ κατὰ συμβεβηκός, οἷον εἰ ἦν ἀποδόσθαι ἢ φαγεῖν. ὁμοίως δὴ καὶ ἐπιστήμη· καὶ γὰρ ἀληθῶς καὶ ἀμαρτεῖν, οἷον ὅταν ἐκὼν μὴ ὀρθῶς γράψῃ, ὡς ἀγνοῖα δὴ χρῆσθαι, ὥσπερ μεταστρέψας τὴν χεῖρα· καὶ τῷ ποδὶ ποτε ὡς χεῖρι καὶ ταύτῃ ὡς ποδὶ χρώνται ὀρχησριάδες. ἡδὴ πᾶσαι αἱ ἀρι- 35 σαι ἐπιστήμαι εἶπαν, καὶ τῇ δικαιοσύνῃ ὡς ἀδικία χρῆσθαι, εἰ δίκης. εἰ ἄρα ἀπὸ δικαιοσύνης τὰ ἀδίκῃ πράττων, ὥσπερ καὶ τὰ ἀγνοητικὰ ἀπὸ ἐπιστήμης· εἰ δὲ τῆτ' ἀδύνατον, φα-

νερὸν ὅτι οὐκ ἂν εἴεν ἐπιστήμαι αἱ ἀρεταί. ἐδ' εἰ μὴ ἔστιν ἀγνοεῖν ἀπὸ ἐπιστήμης, ἀλλ' ἀμαρτάνειν μόνον, καὶ τὰ αὐτὰ καὶ ἀπὸ ἀγνοίας ποιεῖν, ἔτι ἀπὸ δικαιοσύνης γε ὡς ἀπὸ ἀδικίας πράξει· ἀλλ' ἐπεὶ φρονήσις ἐπιστήμη, καὶ ἀληθές τι τὸ αὐτὸ ποιήσει κακείνη· ἐνδέχοιτο γὰρ ἂν ἀφρόνως ἀπὸ φρονήσεως, καὶ ἀμαρτάνειν ταῦτά ᾧπερ ὁ ἀφρων. εἰ δὲ ἀπλή ἢ ἐκάσῳ χρεῖα ἢ ἕκασον, καὶ φρονίμως ἔπραττον ἕτω πράττοντες. ἐπὶ μὲν ἔν ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις ἄλλη κυρία ποιεῖ τὴν τροφήν· αὐτῆς δὲ τῆς 10 πασῶν κυρία τις; οὐ γὰρ ἔτι ἐπιστήμη γε ἢ νῦς. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἀρετῆ. χρῆται γὰρ αὐτῇ· ἢ γὰρ τοῦ ἀρχοντος ἀρετῆ τῇ τῷ ἀρχομένῳ χρῆται. τίς ἔν ἐστίν; ἢ ὥσπερ λέγεται ἀκρασία κακία τῷ ἀλόγῳ τῆς ψυχῆς, καὶ πῶς ἀλόλαστος ὁ ἀκρατὴς ἔχων νοῦν. ἀλλ' ἡδὴ ἂν ἰσχυρὰ ἢ ἢ 15 ἐπιθυμία, σρέβει καὶ λογιστεῖται τὰναντία. ἢ σφί δηλονότι, καὶ ἐν μὲν τέτῳ ἀρετῆ ἐν δὲ τῷ λόγῳ ἀνοία ἢ ἕτεροι μεταποιεῖνται. ὥστε ἔσται δικαιοσύνη καὶ δικαίως χρῆσθαι καὶ κακῶς, καὶ φρονήσει ἀφρόνως· ὥσε καὶ τὰναντία. ἄτοπον γὰρ εἰ τῆς μὲν ἐν τῷ λογιστικῷ ἀρετῆς 20 μοχθηρία ποτὲ ἐγγενομένη μὲν τῷ λόγῳ-σρέβει καὶ ποιήσει ἀγνοεῖν, ἢ δ' ἀρετῆ ἐν τῷ ἀλόγῳ ἀνοίας ἐνούσης οὐ σρέβει ταύτην, καὶ ποιήσει φρονίμως κρίνειν καὶ τὰ δέοντα καὶ πάλιν ἢ φρονήσις ἢ ἐν τῷ λογιστικῷ τὴν ἐν τῷ ἀλόγῳ κόλασιν ἂν σωφρόνως πράττειν· ὅπερ δοκεῖ ἢ ἐγκράτεια. 25 ὥστ' ἔσται καὶ ἢ ἀπὸ ἀγνοίας φρονίμως, ἐπὶ τε ταῦτα ἄτοπα, ἄλλως τε καὶ ἀπὸ ἀγνοίας χρῆσθαι φρονίμως. τοῦτο γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων οὐδαμῶς ὀρώμεν, ὥσπερ τὴν ἰατρικὴν ἢ γραμματικὴν σρέβει ἀκολασία. ἀλλ' ἔν ὁ τὴν ἀγνοίαν, ἐὰν ἢ ἐναντία, διὰ τὸ μὴ ἐνεῖναι τὴν ὑπεροχὴν 30 ἀλλὰ τὴν ἀρετὴν, ὅλως μᾶλλον εἶναι πρὸς τὴν κακίαν ἕτως ἔχουσαν. καὶ γὰρ ὁ ἀδικὸς πάντα ὁ δίκαιος δύναται, καὶ ὅλως ἐνεστὶν ἐν τῇ δυνάμει ἢ ἀδυναμία. ὥσε δῆλον ὅτι ἅμα φρόνιμοι καὶ ἀγαθοὶ ἐκείναι αἱ ἄλλαι ἔξει, καὶ ὀρθῶς τὸ Σωκρατικόν, ὅτι οὐδὲν ἰσχυρότερον φρονήσεως. ἀλλ' ὅτι ἐπιστήμην ἔφη, ἢ ὀρθόν· ἀρετῆ γὰρ ἔστι καὶ ἢ ἐπιστήμη, ἀλλὰ γένος ἄλλο γινώσκειν

Ἐπεὶ δ' ἢ μόνον ἢ φρονήσις ποιεῖ τὴν εὐπραγίαν καὶ 14 ἀρετὴν, ἀλλὰ φαμέν καὶ τὸς εὐτυχεῖς εὖ πράττειν ὡς καὶ

2. δὲ τὸ *M²P²*. || μόνου *M²*. || 3. δῆλον ὅτι καὶ τὸ ἅμα *om P²*. || 8. μέτι *P²*. || 11. ἀπειναι Casaubonus. || 12. δ' αὐτὸς *idem*. || ἡδίστους *P²*. || 13. μᾶλλον *P²*. || 14. ταῦτα *M²*. || 18. εἰ] εἰ ὁ *P²*. || 20. καὶ ante διὰ *om M²*. || 21. γενέσθαι *P²*. || 22. ἀνάγκη *corr P²*. || 23. οἰκείου *om P²*. || 26. hinc librum θ incipit *P²* cum Palatino 165, ε *Q*: ei enim θ est qui nobis η. *Z* interstitium habet trium versuum vacuorum. || φίλῳ *om P²*. || 27. ε] ᾧ *P²*. || 33. δὴ ἔν χρῆσαι *P²*. || 35. εἶδη *P²*. || αἱ ἀρισται ἐπιστήμαι εἶπαν] lacunam *M²*. || 3. ἔτ' *M²*. || 9. an σροφήν? || 10. ἔτι et ἢ νῦς *om P²*. || 11. χρῆται — 12. ἀρετῆ *om P²*. || 14. ἢ *om P²*. || 15. η *P²*, *om Z*. || 16. μὲν ἐν *M²*. || 17. καὶ] τὸ *codices*. || 22. φρονίμω *M²P²*. || 28. τρέφει *M²*. || 33. φρόνιμαι *P²*. || 34. σῶμα κρατητικόν *M²P²*. || 35. ἐπιστήμη *M²*. || 36. γινώσκειν] lacunam *ZM²*.

τῆς εὐτυχίας εὖ ποιήσης εὐπραγίαν καὶ τὰ αὐτὰ τῆς ἐπι-
 σήμης, σκεπτόεν ἄρ' ἐστὶ φύσει ὁ μὲν εὐτυχὴς ὁ δ' ἀτυ-
 χῆς, ἢ οὐ, καὶ πῶς ἔχει περὶ τούτων. ὅτι μὲν γὰρ εἰσὶ
 τινες εὐτυχεῖς ὁρῶμεν· ἄφρονες γὰρ ὄντες κατορθῶσι πολλά,
 ἐν οἷς ἢ τύχη κυρία. οἱ δὲ καὶ ἐν οἷς τέχνη ἐστὶ, πολὺ
 μέντοι καὶ τύχης ἐνυπάρχει, οἷον ἐν στρατηγίᾳ καὶ κυβερ-
 νητικῇ. πότερον οὖν ἀπὸ τίνος ἕξωτος οὗτοί εἰσιν, ἢ οὐ τῷ
 αὐτοῖ ποιοῖ τινες εἶναι πρακτικοὶ εἰσι τῶν εὐτυχημάτων;
 νῦν μὲν γὰρ οὕτως οἴονται ὡς φύσει τινῶν ὄντων· ἢ δὲ
 φύσις ποιῆς τινὰς ποιεῖ καὶ εὐθὺς ἐκ γενετῆς διαφέρεισιν,
 ὡσπερ οἱ μὲν γλαυκοὶ οἱ δὲ μελανόμομοι τῷ τὸ δεῖν
 τοιοῦδι ἔχειν, οὕτω καὶ οἱ εὐτυχεῖς καὶ ἀτυχεῖς. ὅτι μὲν
 γὰρ ἔ φρονήσει κατορθῶσι, δῆλον· ἔ γὰρ ἄλογος ἢ φρέ-
 νησις, ἀλλ' ἔχει λόγον διὰ τί ἔτω πράττει· οἱ δ' ἔκ ἂν
 ἔχοιεν εἰπεῖν διὰ τί κατορθῶσι· τέχνη γὰρ ἂν ἦν. ἔσι δὲ
 φανερόν ὄντες ἄφρονες, ἔχ ὅτι περὶ ἄλλα (τῆτο μὲν γὰρ
 ἕθεν ἄτοπον· οἷον Ἰπποκράτης γεωμετρικὸς ἦν, ἀλλὰ περὶ
 τὰ ἄλλα δοκεῖ βλαβῆ καὶ ἄφρων εἶναι, καὶ πολὺ χρυ-
 σίον πλέον ἀπώλεσεν ὑπὸ τῶν ἐν Βυζαντίῳ πεντηκροσολό-
 γων δι' εὐθείαν, ὡς λέγουσιν) ἀλλ' ὅτι καὶ ἐν ἐνίοις εὐτυ-
 χουσιν ἄφρονες. περὶ γὰρ ναυκληρίαν οὐχ οἱ δεινότατοι
 εὐτυχεῖς, ἀλλ' ὡσπερ ἐν κύβων πῶσει ὁ μὲν ἕδεν, ἄλλος
 δὲ βάλλει καθ' ἣν φύσει ἐστὶν εὐτυχῆς, ἢ τῷ φιλεῖσθαι,
 ὡσπερ φασίν, ὑπὸ θεῶ, καὶ ἔξωθεν τι εἶναι τὸ κατορθοῦν·
 οἷον πλοῖον κακῶς νεναυπηγημένον ἄμεινον πολλάκις δὲ
 πλεῖ, ἀλλ' ἔ δι' αὐτό, ἀλλ' ὅτι ἔχει κυβερνήτην ἀγαθόν.
 ἀλλ' ἔτος εὐτυχῶν τὸν δαίμον' ἔχει κυβερνήτην ἀγαθόν.
 ἀλλ' ἄτοπον θεὸν ἢ δαίμονα φιλεῖν τὸν τοιοῦτον, ἀλλὰ μὴ
 τὸν βέλτιστον καὶ τὸν φρονιμώτατον. εἰ δὲ ἀνάγκη ἢ
 φύσει ἢ νόῳ ἢ ἐπιτροπία τι κατορθοῦν, τὰ δὲ δύο μὴ
 ἐστὶ, φύσει ἂν εἶεν οἱ εὐτυχεῖς. ἀλλὰ μὴν ἢ γε φύσις
 αἰτία ἢ τῷ ἀεὶ ὡσαύτως ἢ τῷ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἢ δὲ τύχη
 τῆναντίον. εἰ μὲν οὖν τὸ παραλόγως ἐπιτυγχάνειν τύχης
 δοκεῖ εἶναι. ἀλλ' εἴπερ, διὰ τύχην εὐτυχῆς, ἔκ ἂν τοιοῦτον
 εἶναι τὸ αἴτιον, οἷον ἀεὶ τῷ αὐτῷ ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. ἔτι
 εἰ τοιοῦδι ἐπιτυγχάνει ὡσπερ ὅτι ὁ γλαυκὸς ἔκ ὀξὺ ὀράῃ,
 ἔ τύχη αἰτία ἀλλὰ φύσις· ἔκ ἄρα ἐστὶν εὐτυχῆς ἀλλ'
 οἷον εὐφυῆς. ὡστε τοῦτ' ἂν εἴη λακτέον, ὅτι οὐδὲ λέγομεν
 εὐτυχεῖς, ἔ, διὰ τύχην εἰσίν. ἔκ ἄρα εἰσὶν εὐτυχεῖς· τύ-

χης γὰρ, ὅσων αἰτία τύχη ἀγαθῆ ἀγαθῶν. εἰ δ' οὕτω,
 πάτερον ἢ ἔσαι τύχη ὅλως, ἢ ἔσαι μὲν, ἀλλ' ἕκείτι; ἀλλ'
 ἀνάγκη καὶ εἶναι καὶ αἰτίαν εἶναι. ἔσαι ἄρα καὶ ἀγαθῶν
 τισὶν αἰτία ἢ κακῶν. εἰ δ' ὅλως ἐξαιρετέον καὶ ἕδεν ἀπὸ
 τύχης φατέον γίνεσθαι, ἀλλ' ἡμεῖς ἄλλης οὕσης αἰτίας
 διὰ τὸ μὴ ὁρᾶν τύχην εἶναι φαμεν αἰτίαν, διὸ καὶ ὀρι-
 ζόμενοι τὴν τύχην τιθέασιν αἰτίαν ἀνάλογον ἀνθρωπίνῳ λο-
 γισμῷ, ὡς οὕσης τινὸς φύσεως. τῆτο μὲν ἔν ἄλλο πρό-
 βλημ' ἂν εἴη· ἐπειδὴ ὁρῶμεν τινὰς ἄπαξ εὐτυχήσαντες,
 διὰ τί ἔ καὶ πάλιν ἂν, διὰ τὸ ἀποκατορθῶσαι καὶ πάλιν;
 τὸ γὰρ αὐτὸ τῆτ' αἴτιον. ἔκ ἄρα ἔσαι τύχης. ἔ τὸ ἀλλ'
 ὅταν τὸ αὐτὸ ἀποβαίη ἀπειρῶν καὶ ἀορίστων, ἔσται μὲν
 τὸ ἀγαθὸν ἢ κακόν, ἐπισημῆ δ' ἔκ ἔσαι αὐτῷ ἢ δι' ἀπει-
 ρίαν, ἐπεὶ ἐμάνθανον ἂν τινες εὐτυχεῖς, ἢ καὶ πᾶσαι ἂν
 αἰ ἐπισῆμαι, ὡσπερ ἔφη Σωκράτης, εὐτυχίαι ἦσαν. τί ἔν
 κωλύει συμβῆναί τι ἐφεξῆς τὰ τοιαῦτα πολλάκις, οὐχ
 ὅτι τοῖς δεῖ, ἀλλ' οἷον ἂν εἶεν τὸ κύβους ἀεὶ μακρὰν βάλ-
 λειν. τί δὲ δῆ; ἄρ' ἔκ ἔνεισιν ὀρμαὶ ἐν τῇ ψυχῇ αἰ μὲν
 ἀπὸ λογισμοῦ, αἰ δ' ἀπὸ ὀρέξεως ἀλόγου, καὶ πρότεραι
 αὐται; εἰ γὰρ ἐστὶ φύσει ἢ δι' ἐπιθυμίαν ἡδέος καὶ ἢ ὀρε-
 ξις, φύσει γε ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν βαδίζοι ἂν πᾶν. εἰ δὲ τινὲς
 εἰσὶν εὐφυεῖς ὡσπερ οἱ ἄδικοι ἔκ ἐπιστάμενοι ἄδειν, ἔτως
 ἔ κεφύκασι καὶ ἄνευ λόγου ὀρμῶσιν, ἢ φύσις κέφυκε, καὶ
 ἐπιθυμῆσι καὶ τῆτο ποτέ, καὶ ἔτως ὡς δεῖ καὶ ἔ δεῖ καὶ
 ὅτε, ἔτοι κατορθῶσι, καὶν τύχῶσιν ἄφρονες ὄντες καὶ ἄλο-
 γοι, ὡσπερ καὶ εὖ ἔσονται οἱ διδασκαλικοὶ ὄντες. οἱ δὲ γε
 τοιοῦτοι εὐτυχεῖς, ὅσοι ἄνευ λόγου κατορθοῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ
 πολὺ. φύσει ἄρα οἱ εὐτυχεῖς εἶεν ἂν. ἢ πλεοναχῶς λέ-
 γεται ἢ εὐτυχία. τὰ μὲν γὰρ πράττεται ἀπὸ τῆς ὀρμῆς
 καὶ προελομένων πράξαι, τὰ δ' ἔ, ἀλλὰ τῆναντίον. καὶ ἐν
 ἐκείνοις κακῶς λογίσασθαι δοκῶσι κατορθῶντες, καὶ εὐτυ-
 χῆσθαι φαμεν· καὶ πάλιν ἐν τούτοις, εἰ ἐβούλοντο ἂν ἢ
 ἔλαττον ἔλαβον τὰγαθόν. ἐκείνους μὲν τοῖνον εὐτυχεῖν διὰ
 φύσιν ἐνδέχεται. ἢ γὰρ ὀρμῆ καὶ ἢ ὀρεξις οὕσα οὐ δεῖ
 κατῶρθωσεν, ὁ δὲ λογισμὸς ἦν ἡλίθιος. καὶ τοὺς μὲν ἐν-
 ταῦθα, ὅταν μὲν λογισμὸς μὴ δοκῶν ὀρθῶς εἶναι, τύχη δ'
 αὐτῷ αἰτία ἔσα, αὐτῇ δ' ὀρθῆ ἔσα, ἔξωσεν· ἀλλ' ἐνίοτε δι'
 ἐπιθυμίαν ἐλογίσαστο πάλιν ἔτω καὶ ἡτύχησεν. ἐν δὲ δῆ
 τοῖς ἐτέροις πῶς ἔσαι ἢ εὐτυχία κατ' εὐφυίαν ὀρέξεως καὶ

5. οἱ] εἰ codices. || 7. οὐ τῷ] ἔτω M^sP^s. || 12. μὲν] τὸ μὲν M^s. || 13. ἢ om P^s. || 14. πράττει P^s. || 15. ἔτι P^s. || 16. μὲν om M^s. || 17. ἕθεν om P^s. || 20. ἐν om M^sP^s. || 24. τε M^s. || 27. ἀλλ' — ἀγαθόν om P^s. || εὐτυχῆς M^s, εὐτυχ Z. || 35. ἢ] εἰ P^s, om M^s. || 36. ἢ P^s. || ὅτι ὡσπερ P^s. || ὁ om M^s. || γλαυκός P^s. || 37. ἀλλὰ] ἀλλ' ἢ M^s.
 7. ἀνθρώπων M^s. || 10. ἀπ. καὶ πάλιν καὶ πάλιν M^s. || 16. συμβῆναί τι P^s, τὴν συμβῆναί M^s. || 17. τοῖς om Z. || 22. ἀν φθ-
 κά? || ἔδει] ἂν P^s. || 24. ποτέ] καὶ ποτε P^s. || 26. ἔσονται εἰ] ἔσονται εἰ M^s. || 30. ἀλλὰ] ἀλλ' ἢ P^s. || 31. κατορθῶντες M^s, κατορ-
 θῶντες P^s. || 34. ἢ post καὶ om P^s. || 37. ὄ om P^s.

ἐπιθυμίας; ἀλλὰ μὴν ἢ ἐνταῦθα εὐτυχία καὶ τύχη διττή, κάκεινῃ ἢ αὐτῇ, ἢ πλείους αἱ εὐτυχίαι. ἐπεὶ δ' ὀρώμεν παρὰ πάσας τὰς ἐπισήμας καὶ τοὺς λογισμὸς τὸς ὀρθὸς εὐτυχεῖντάς τινας, δῆλον ὅτι ἕτερον ἂν τι εἴη τὸ αἴτιον τῆς εὐτυχίας. ἐκείνη δὲ πότερον ἢ εὐτυχία ἢ ἴα ἐξιν, ἢ ἐπε- 5 θύμησεν ὧν ἔδει καὶ ὅτε ἔδει τὸ λογισμὸς ἀνθρώπινος ἴα ἂν τότε εἴη. οὐ γὰρ δὴ πάμπαν ἀλόγισον τῆτο, ἕτε φυσικὴ ἐξιν ἢ ἐπιθυμία, ἀλλὰ διαφθείρεται ὑπὸ τινος. εὐτυχεῖν μὲν σὺν δοκεῖ, ὅτι ἢ τύχη τῶν παρὰ λόγον αἰτία, τῆτο δὲ παράλογον· παρὰ γὰρ τὴν ἐπισήμην καὶ τὸ κα- 10 θάλου. ἀλλ' ὡς ἔοικεν, οὐκ ἀπὸ τύχης. ἀλλὰ δοκεῖ διὰ τῆτο. ὡσθ' ἕτος μὲν ὁ λόγος ἢ δεῦνυσιν ὅτι φύσει εὐτυχεῖν, ἀλλ' ὅτι ἢ πάντες οἱ δοκῶντες εὐτυχεῖν διὰ τύχην κατορθῶσιν, ἀλλὰ διὰ φύσιν· ἢδ' ὅτι ἢδὲν ἐσι τύχη αἰτία ἢθενὸς δεῦνυσιν, ἀλλ' ἢ τῶν πάντων ὧν δοκεῖ. τῆτο μέντ' 15 ἂν ἀπορήσειε τις, ἂρ' αὐτῆ τῆτο τύχη αἰτία, τῆ ἐπιθυμησαι ἢ δεῖ καὶ ὅτε δεῖ. ἢ ἔτω γε πάντων ἐσαι; καὶ γὰρ τῆ νοῆσαι καὶ βουλευσασθαι· ἢ γὰρ δὴ ἐβουλευσατο βουλευσάμενος, καὶ τοῦτ' ἐβουλευσατο, ἀλλ' ἐξιν ἀρχὴ τις, ἢδ' ἐνόησε νοήσας πρότερον νοῆσαι, καὶ τῆτ' εἰς ἄπειρον. ἢα 20 ἄρα τοῦ νοῆσαι ὁ νοῦς ἀρχὴ, ἢδὲ τῆ βουλευσασθαι βουλή. τί ἔν ἄλλο πλὴν τύχης; ὡς ἀπὸ τύχης ἄπαντα ἐσαι, εἰ ἔστι τις ἀρχὴ ἢς οὐκ ἔστιν ἄλλη ἐξω. αὐτῆ δὲ διὰ τί τοιαυτῆ τὸ εἶναι τὸ τῆτο δύνασθαι ποιεῖν. τὸ δὲ ζητούμενον τῆτ' ἐς τίς ἢ τῆς κινήσεως ἀρχὴ ἐν τῆ ψυχῆ. δῆλον 25 δὴ, ὡσπερ ἐν τῶ ὄλω θεός, καὶ πᾶν ἐκείνω. κινεῖ γὰρ πῶς πάντα τὸ ἐν ἡμῶν θεῖον. λόγου δ' ἀρχὴ οὐ λόγος ἀλλὰ τι κρεῖττον. τί ἔν ἂν κρεῖττον καὶ ἐπισήμης εἴποι πλὴν θεός; ἢ γὰρ ἀρετὴ τῆ νῆ ὄργανον· καὶ διὰ τῆτο οἱ πάλαι ἔλεγον, εὐτυχεῖς καλῶνται οἱ ἂν ὀρμησῶσι κατορ- 30 θῶν ἄλογοι ὄντες, καὶ βουλευσασθαι οὐ συμφέρει αὐτοῖς· ἔχουσι γὰρ ἀρχὴν τοιαύτην ἢ κρεῖττον τῆ νῆ καὶ βουλεύσεως. οἱ δὲ τὸν λόγον· τῆτο δ' ἢκ ἔχουσι καὶ ἐνθυσιασμοί· τῆτο δ' ἢ δύνανται. ἄλογοι γὰρ ὄντες ἀποτυχεῖν καὶ τού- 35 τῶν φρονίμων καὶ σοφῶν ταχέϊαν εἶναι τὴν μαντικὴν καὶ μόνον ἢ τὴν ἀπὸ τῆ λόγος δεῖ ἀπολαβεῖν, ἀλλ' οἱ μὲν δι' ἐμπειρίαν, οἱ δὲ διὰ συνήθειάν τε ἐν τῶ σκοπεῖν χρῆσθαι· τῶ θεῶ δὲ αὐται. τῆτο καὶ εὐ ὀραῖ καὶ τὸ μέλλον καὶ τὸ ὄν, καὶ ὧν ἀπολύεται ὁ λόγος ἕτος. διὸ οἱ μελαγχολ- 40 λικοὶ καὶ εὐθύνειροι. ἔοικε γὰρ ἢ ἀρχὴ ἀπολυομένης τὸς

λόγος ἰσχύειν μᾶλλον· καὶ ὡσπερ οἱ τυφλοὶ μνημονεύουσι μᾶλλον ἀπολυθέντες τῆ πρὸς τοῖς εἰρημένους εἶναι τὸ μνημονεύον. φανερόν δὲ ὅτι δύο εἶδη εὐτυχίας, ἢ μὲν θαία, διὸ καὶ δοκεῖ ὁ εὐτυχῆς διὰ θεὸν κατορθῶν. ἕτος δ' ὅσπιν ὁ κατὰ τὴν ὀρμὴν διορθωτικός, ὁ δ' ἕτερος ὁ παρὰ τὴν ὀρμάν· ἄλογοι δ' ἀμφοτέροι. καὶ ἢ μὲν συνεχῆς εὐτυχία μᾶλλον, αὐτῆ δὲ ἢ συνεχῆς.

Κατὰ μέρος μὲν ἔν περὶ ἐκάστης ἀρετῆς εἴρηται πρότε- 15 ρον· ἐπεὶ δὲ χωρὶς διεῖλομεν τὴν δύναμιν αὐτῶν, καὶ περὶ τῆς ἀρετῆς διαρθρωτέον τῆς ἐκ τῶτων, ἢν ἐκαλύμμεν ἢδη καλοκάγαθίαν. ὅτι μὲν ἔν ἀνάγκη τὸν ταυτῆς ἀληθῶς ταυτῶ- 20 μενον τῆς προσηγορίας ἔχουσι τὰς κατὰ μέρος ἀρετάς, φανερόν. ἢδὲ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἢθενὸς οἶον τ' ἄλλως ἔχου· ἢθεις γὰρ ὄλον μὲν τὸ σῶμα ἡγιαίνει, μέρος δ' ἢθῶν, ἀλλ' 25 ἀναγκαῖον πάντα ἢ τὰ πλείεσα καὶ κυριώτατα τῶν αὐτῶν ἔχουσι τρόπον τῶ ἄλω. ἐσι δὴ τὸ ἀγαθὸν εἶναι καὶ τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἢ μόνον κατὰ τὰ ὀνόματα, ἀλλὰ κατ' αὐτὰ ἔχοντα διαφορᾶν. τῶν γὰρ ἀγαθῶν πάντων τέλη ἐξῶ, ἢ αὐτὰ αὐτῶν ἐνεκά ἐξιν ἀρετά. τῆτων δὲ καλά, ὄσα δι' 30 αὐτὰ ὄντα πάντα ἐπαινετά ἐξιν. ταῦτα γὰρ ἐξιν ἐφ' ἔν αἱ τε πράξεις εἰσιν ἐπαινεταὶ καὶ αὐτὰ ἐπαινετά, δικαιοσύνη καὶ αὐτῆ καὶ αἱ πράξεις. καὶ οἱ εὐφρόνες· ἐπαινετῆ γὰρ καὶ ἢ σωφροσύνη. ἀλλ' οὐχ ἡγιαίνει ἐπαινετόν· οὐδὲ γὰρ τὸ ἔργον. οὐδὲ τὸ ἰσχυρῶς· ἢδὲ γὰρ ἢ ἰσχύς. ἀλλ' 35 ἀγαθὰ μὲν, ἐπαινετά δ' ἢ. ὀμοίως δὲ τῆτο δῆλον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων διὰ τῆς ἐπαγωγῆς. ἀγαθὸν μὲν ἔν ἐξῶ ἢ τὰ φύσει ἀγαθὰ ἐξιν ἀγαθὰ. τὰ γὰρ περιμάχητα καὶ μέγιστα εἶναι δοκῶντα ἀγαθὰ, τιμὴ καὶ πλῆτος καὶ σώματος ἀρεταὶ καὶ εὐτυχία καὶ δυνάμεις, ἀγαθὰ μὲν φύσει 40 ἐξῶ, ἐνδέχεται δ' εἶναι βλαβερά τισι διὰ τὰς ἐξεις. ἕτε γὰρ ἄφρων οὐτ' ἀδικος ἢ ἀκόλαστος ὧν ἢδ' ἐνόησε χρώμενος αὐτοῖς, ὡσπερ ἢδ' ὁ κάμων τῆ τῆ ἡγιασάντος τροφῆ χρώμενος, ἢδ' ὁ ἀσθενῆς καὶ ἀνάπηρος τοῖς τῆ ἡγιας καὶ τοῖς τῆ ἀεκλήρου κόσμοις. καλὸς δὲ καὶ ἀγαθὸς τῶ τῶν 45 ἀγαθῶν τὰ καλά ὑπάρχειν αὐτῶ δι' αὐτὰ, καὶ τῶν πρακτικῶς εἶναι τῶν καλῶν καὶ αὐτῶν ἐνεκα. καλά δ' ὅσπιν αἱ τε ἀρεταὶ καὶ τὰ ἔργα τὰ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς. ἐσι δὲ τις ἐξεις πολιτικῆ, οἶαν οἱ Λάκωνες ἔχουσι ἢ ἄλλοι τοιαῦται ἔχουσι ἂν. αὐτῆ δ' ἐξῶ ἐξεις τοιαύτη. ἐπὶ γὰρ οἱ εἰσιναι 50 τὴν ἀρετὴν δεῖν μὲν ἔχουσι, ἀλλὰ τῶν φύσει ἀγαθῶν ἐτε-

4. ἕτερον] αἴτιον *M*². | 5. ἢ om *P*². | 6. ἢδὲν λογισμὸς *M*². | 7. δεῖ *M*². | 9. σὺν] ἂν *P*². | 14. διὰ om *M*². | ἢδὲ] ἢδ' *M*². | 18. δι om *M*². | 21. ὁ ὡς Casaubonus: codices ἐνώσα. | 27. οὐ om *P*². | 30. ταλαιά *M*². | 31. βούλευται *M*². | 32. τοιαύτην — καὶ om *P*². | 36. μόνον *P*². | 40. ἀπολυμένος *M*².

4. ἕτος *P*². | 10. διορθωτικός *P*². | 13. ἢδὲ] ἢθῶν *M*², ἢθῶν *P*². | 14. ἢδὲ μὲν ὄλον *P*². | 17. κατ' αὐτὰ] κατὰ ταῦτα *P*². | 18. τὰ ἔχοντα *M*²*P*². | 19. αὐτῶ om *M*². | 24. ἢ om *M*². | 31. ἐνόησε *M*². | 35. ἀγαθῶν — 36. τῶν om *P*². | 38. αἶον *M*².

κεν. διὸ ἀγαθοὶ μὲν ἄνδρες εἰσὶν· τὰ γὰρ φύσει μὲν ἀγαθὰ αὐτοῖς ἐσὶν· καλοκάγαθίαν γὰρ ἔχουσιν. ἔ γὰρ ὑπάρχει αὐτοῖς τὰ καλὰ δι' αὐτά, καὶ προαιρῶνται καλοὶ κάγαθοί, καὶ ἔ μόνον ταῦτα, ἀλλὰ καὶ τὰ μὴ καλὰ μὲν φύσει ὄντα, ἀγαθὰ δὲ φύσει ὄντα, τούτοις καλὰ. καλὰ γὰρ ἐσὶν ὅταν ἔ ἔνεκα πράττωσι. καὶ αἰρῶνται καλὰ, ἢ διότι τῷ καλῷ κάγαθῷ καλὰ ἐσὶ τὰ φύσει ἀγαθὰ· καλὸν γὰρ τὸ δίκαιον· τῷτο δὲ τὸ κατ' ἀξίαν· ἀξίος δ' ἔτος τέτων. καὶ τὸ πρέπον καλόν· πρέπει δὲ ταῦτα τέτω, πλῆτος εὐγένεια δύναμις. ὥσε τῷ καλῷ κάγαθῷ καὶ αὐτὰ 10 συμφέροντα καὶ καλὰ ἐστὶν· τοῖς δὲ πολλοῖς διαφωνεῖ τῷτο. ἔ γὰρ τὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ κακείνοις ἀγαθὰ ἐσὶ, τῷ δ' ἀγαθῷ ἀγαθὰ. τῷ δ' ἀγαθῷ καὶ καλὰ· πολλὰς γὰρ καὶ καλὰς πράξεις δι' αὐτὰ ἐπραξεν. ὁ δ' οἰόμενος τὰς ἀρετὰς ἔχειν θεῖν ἔνεκα τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν κατὰ τὸ συμ- 15 βεβηκὸς καλὰ πράττει. ἐσὶν οὖν καλοκάγαθία ἀρετὴ τέλειος. καὶ περὶ ἡδονῆς δ' εἶρηται ποῖόν τι καὶ πῶς ἀγαθόν, καὶ ὅτι τὰ τε ἀπλῶς ἡδέα καὶ καλὰ, καὶ τὰ τε ἀπλῶς ἀγαθὰ ἡδέα. οὐ γίνεται δὲ ἡδονὴ μὴ ἐν πράξει· διὰ τῷτο ὁ ἀληθῶς εὐδαίμων καὶ ἡδίστα ζήσει, καὶ τῷτο 20 ἔ μάτην οἱ ἄνθρωποι ἀξιοῦσιν. ἐπεὶ δ' ἐσὶ τις ὅρος καὶ τῷ ἰατρῷ, πρὸς ὃν ἀναφέρων κρίνει τὸ ὑγιαῖνον σῶμα καὶ μὴ, πρὸς ὃν μέχρι ποσῷ ποιητέον ἕκαστον καὶ εὖ ὑγιαῖνον· εἰ δὲ ἔλαττον ἢ πλεόν, ἔκετι· ἔτω καὶ τῷ σπυδαίῳ περὶ τὰς πράξεις καὶ αἰρέσεις τῶν φύσει μὲν ἀγαθῶν ἕκαστων 25 εἰρημένον.

δὲ δεῖ τινὰ εἶναι ὄρον καὶ ἔξω καὶ τῆς αἰρέσεως, καὶ περὶ φυγῆς χρημάτων πλήθους καὶ ὀλιγότητος καὶ τῶν εὐτυχημάτων. ἐν μὲν οὖν τοῖς πρότερον ἐλέχθη τὸ ὡς ὁ λόγος· τῷτο δ' ἐσὶν ὡσπερ ἂν εἴ τις ἐν τοῖς περὶ τὴν τροφήν εἶπειν ὡς ἡ ἰατρικὴ καὶ ὁ λόγος ταύτης. τῷτο δ' ἀληθὲς μὲν, ἔ σαφὲς δέ. δεῖ δὲ ὡσπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πρὸς τὸ ἄρχον ζῆν, καὶ πρὸς τὴν ἔξιν κατὰ τὴν ἐνέργειαν τὴν τῷ ἄρχοντες, οἷον δῦλον πρὸς δεσπότη καὶ ἕκαστον πρὸς τὴν ἐκάστου καθήκονσαν ἀρχήν. ἐπεὶ δὲ καὶ ἄνθρωπος φύσει συνέζηκεν ἐξ ἄρχοντος καὶ ἀρχομένου, καὶ ἕκαστον δὲ δέοι πρὸς τὴν ἑαυτῶν ἀρχήν ζῆν. αὕτη δὲ διττὴ· ἄλλως γὰρ ἡ ἰατρικὴ ἀρχὴ καὶ ἄλλως ἡ ὑγίεια. ταύτης δὲ ἔνεκα ἐκείνη. ἔτω δ' ἔχει κατὰ τὸ θεωρητικόν. οὐ γὰρ ἐπιτακτικῶς ἄρχων ὁ θεός, ἀλλ' ἔ ἔνεκα ἡ φρόνησις ἐπιτάττει. διττὸν δὲ τὸ οὐ ἔνεκα· διωρίσται δ' ἐν ἄλλοις, ἐπεὶ ἐκεῖνός γε οὐθενὸς δεῖται. ἥτις ἔν αἰρέσις καὶ κτήσις τῶν φύσει ἀγαθῶν ποιήσει τὴν τῷ θεῷ μάλιστα θεωρίαν, ἢ σώματος ἢ χρημάτων ἢ φίλων ἢ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν, αὕτη ἀρίστη, καὶ ἔτος ὁ ὅρος κάλλιστος. εἴ τις δ' ἢ δι' ἔνδειαν 20 ἢ δι' ὑπερβολὴν κωλύει τὸν θεὸν θεραπεύειν καὶ θεωρεῖν, αὕτη δὲ φαύλη. ἔχει δὲ τῷτο τῇ ψυχῇ, καὶ οὗτος τῆς ψυχῆς ὁ ὅρος ἀριστος, τὰ ἦκιστα αἰσθάνεσθαι τοῦ ἄλλου μέρους τῆς ψυχῆς, ἢ τοῦτον. τίς μὲν ἔν ὅρος τῆς καλοκάγαθίας, καὶ τίς ὁ σκοπὸς τῶν ἀπλῶς ἀγαθῶν, ἔστω

ΠΕΡΙ ΑΡΕΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΚΙΩΝ.

Ἐκαινετὰ μὲν ἐσὶ τὰ καλὰ, ψεκτὰ δὲ τὰ αἰσχροά. καὶ τῶν μὲν καλῶν ἡγούνται αἱ ἀρεταί, τῶν δ' αἰσχροῶν αἱ κακίαι. ἐκαινετὰ δ' ἐσὶ καὶ τὰ αἷτια τῶν ἀρετῶν καὶ τὰ παρεπόμενα ταῖς ἀρεταῖς καὶ τὰ γινόμενα ἀπ' αὐτῶν καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν, ψεκτὰ δὲ τὰ ἐναντία. τριμεροῦς δὲ τῆς 30 ψυχῆς λαμβανομένης κατὰ Πλάτωνα, τῷ μὲν λογιστικοῦ

ἀρετὴ ἐσὶν ἡ φρόνησις, τῷ δὲ θυμοειδοῦς ἡ τε κραδότης καὶ ἡ ἀνδρεία, τοῦ δὲ ἐπιθυμητικοῦ ἡ τε σωφροσύνη καὶ ἡ ἐγκράτεια, ὅλης δὲ τῆς ψυχῆς ἡ τε δικαιοσύνη καὶ ἡ ἐλευθεριότης καὶ ἡ μεγαλοψυχία. κακία δ' ἐσὶ τοῦ μὲν λογιστικοῦ ἡ ἀφροσύνη, τῷ δὲ θυμοειδοῦς ἡ τε ὀργιλότης καὶ ἡ δειλία, τοῦ δὲ ἐπιθυμητικοῦ ἡ τε ἀκολασία καὶ ἡ

1. ἀγαθοί] ἀγριοί *M²P²*. || 2. ὑπάρχων *M²P²*. || 6. πράττωσι *P²*. || 7. καλῶ] κακῷ *M²*. || τὰ] τὰ τῆ *P²*. || 9. τῷτο] πλέτω *M²P²*. || 10. αὐτῶ] αὐτὰ τὰ *P²*. || 17. διείρηται *P²*, δ' εἴη τε *M²*. || 18. καὶ καλὰ — 19. ἀπλῶς om *P²*. || 19. ἡδέα om *P²*. || 20. ὁ om *M²P²*. || τῷτο *P²*. || 22. ὁ *M²*. || ὑγεινόν *M²*. || μὴ] μὴ καὶ *M²*, om *P²*.
2. φυγῆς] πληγῆς *M²*. || 5. εἰποιόν *M²P²*. || ἡ om *M²*. || 9. τὴν om *M²*. 11. δι] δὲ *M²*. || 12. ἢ utrumque om *M²*. || 13. θεωρητικόν *P²*. || 16. τε *M²P²*. || κτίσις *P²*. || 17. μάλιστα τὴν τῷ θεῷ *P²*. || 19. εἴ] ἢ *P²*. || 22. ὁ om *P²*. || αἰσθάνεται *P²*. || 23. μὲν om *M²*. || 25. εἰρημένος *M²*.

ἀκράτεια, ὅλης δὲ τῆς ψυχῆς ἢ τε ἀδικία καὶ ἀνελευθεριότης καὶ μικροψυχία.

2 Ἔστι δὲ φρόνησις μὲν ἀρετὴ τοῦ λογιστικοῦ, παρασκευαστικὴ τῶν πρὸς εὐδαιμονίαν συντεινόντων. πραότης δ' ἐστὶν ἀρετὴ τῆ θυμοειδοῦς, καθ' ἣν ὑπὸ ὀργῆς γίνονται δυσκίνητοι. ἀνδρεία δ' ἐστὶν ἀρετὴ τοῦ θυμοειδοῦς, καθ' ἣν δυσέκπληκτοὶ εἰσὶν ὑπὸ φόβων τῶν περὶ θάνατον. σωφροσύνη δ' ἐστὶν ἀρετὴ τῆ ἐπιθυμητικῆ, καθ' ἣν ἀνόρεκτοι γίνονται περὶ τὰς ἀπολαύσεις τῶν φαύλων ἡδονῶν. ἐγκράτεια δ' ἐστὶν ἀρετὴ τοῦ ἐπιθυμητικῆ, καθ' ἣν κατέχρησι τῶν λογισμῶν τὴν ἐπιθυμίαν ὀρμῶσαν ἐπὶ τὰς φαύλας ἡδονάς. δικαιοσύνη δ' ἐστὶν ἀρετὴ ψυχῆς διανεμητικῆ τῆ κατ' ἀξίαν. ἐλευθεριότης δ' ἐστὶν ἀρετὴ ψυχῆς εὐδάπανος εἰς τὰ καλὰ. μεγαλοψυχία δ' ἐστὶν ἀρετὴ ψυχῆς, καθ' ἣν δύναται φέρειν εὐτυχίαν καὶ ἀτυχίαν καὶ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν.

3 Ἀφροσύνη δ' ἐστὶ κακία τοῦ λογιστικῆ, αἰτία τῆ ζῆν κακῶς. ὀργιλότης δ' ἐστὶ κακία τοῦ θυμοειδοῦς, καθ' ἣν εὐκίνητοι γίνονται πρὸς ὀργήν. δειλία δ' ἐστὶ κακία τοῦ θυμοειδοῦς, καθ' ἣν ἐκπλήττονται ὑπὸ φόβων, καὶ μάλιγα τῶν περὶ θάνατον. ἀκολασία δ' ἐστὶ κακία τῆ ἐπιθυμητικῆ, καθ' ἣν αἰρῶνται τὰς φαύλας ἡδονάς. [περὶ μὲν τῆς ἀκρατείας ὕδεν· ἔτω δὲ σὺ δύνασαι ὀρίξειν.] ἀκράτεια δ' ἐστὶ κακία τῆ ἐπιθυμητικῆ, καθ' ἣν παρασύρσει τῆ ἀλογία τὴν ἐπιθυμίαν ὠθοῦσαν ἐπὶ τὰς τῶν φαύλων ἡδονῶν ἀπολαύσεις. ἀδικία δ' ἐστὶ κακία ψυχῆς, καθ' ἣν πλεονεκτικοὶ γίνονται παρὰ τὴν ἀξίαν. ἀνελευθερία δ' ἐστὶ κακία ψυχῆς, καθ' ἣν ὀρέγονται τῆ πανταχόθεν κέρδους. μικροψυχία δ' ἐστὶ κακία ψυχῆς, καθ' ἣν ἀδύνατοί εἰσι φέρειν εὐτυχίαν καὶ ἀτυχίαν καὶ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν.

4 Τῆς δὲ φρονήσεως ἐστὶ τὸ βουλευσασθαι, τὸ κρίναι τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ βίῳ αἰρετὰ καὶ φευκτά, τὸ χρῆσθαι πᾶσι καλῶς τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς, τὸ ὀμιλῆσαι ὀρθῶς, τὸ συριδεῖν τοὺς καιροὺς, τὸ ἀγχίνως χρῆσασθαι καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, τὸ τὴν ἐμπειρίαν ἔχειν τῶν χρησίμων πάντων. ἡ μνήμη δὲ καὶ ἐμπειρία καὶ ἀγχινοια ἥτοι ἀπὸ τῆς φρονήσεως ἐκάστη αὐτῶν ἐστίν, ἣ παρέπεται τῇ φρονήσει· ἢ τὰ μὲν αὐτῶν οἷον συναίτια τῆς φρονήσεως ἐστὶ, καθάπερ ἐμπειρία καὶ ἡ μνήμη, τὰ δὲ οἷον μέρη αὐτῆς, οἷον εὐβουλία καὶ ἀγχινοια. πραότητος δ' ἐστὶ τὸ δύνασθαι φέρειν μετρίως ἐγκλήματα καὶ ὀλιγωρίας, καὶ τὸ μὴ ταχέως ὀρμᾶν ἐπὶ τὰς τιμωρίας, καὶ τὸ μὴ εὐκίνητον εἶναι πρὸς τὰς ὀργάς, ἄπικρον δὲ τῷ ἦθει καὶ ἀφιλόνεικον, ἔχοντα τὸ ἡρεμαῖον ἐν τῇ ψυχῇ καὶ εὐσέμνον. ἀνδρείας δ' ἐστὶ τὸ δυσέκπληκτον ὑπὸ φόβων τῶν περὶ θάνατον, καὶ τὸ εὐθαρσῆ ἐν τοῖς δεινοῖς, καὶ τὸ

εὐτολμον πρὸς τὰς κινδύνους, καὶ τὸ μᾶλλον αἰρεῖσθαι τεθνάναι καλῶς ἢ αἰσχροῦς σωθῆναι, καὶ τὸ νίκης αἴτιον εἶναι. ἐστὶ δὲ ἀνδρείας ἐστὶ καὶ τὸ πονεῖν καὶ καρτερεῖν καὶ αἰρεῖσθαι ἀνδραγαθίζεσθαι. παρέπεται δὲ τῇ ἀνδρείᾳ καὶ ἡ εὐτολμία καὶ ἡ εὐψυχία καὶ τὸ θάρσος καὶ τὸ θράσος, ἐστὶ δὲ καὶ ἡ φιλοπονία καὶ ἡ καρτερία. σωφροσύνης δ' ἐστὶ τὸ μὴ θαυμάζειν τὰς ἀπολαύσεις τῶν σωματικῶν ἡδονῶν, καὶ τὸ εἶναι πάσης ἀπολαύσεως αἰσχροῦς ἡδονῆς ἀνόρεκτον, καὶ τὸ φοβεῖσθαι καὶ τὴν δικαίαν ἄδειαν, καὶ τὸ τετάσθαι περὶ τὸν βίον ὁμοίως ἐν τε μικροῖς καὶ μεγάλοις. παρέπεται δὲ τῇ σωφροσύνῃ εὐταξία, κοσμιότης, αἰδώς, εὐλάβεια. ἐγκρατείας δ' ἐστὶ τὸ δύνασθαι κατασχέειν τῷ λογισμῷ τὴν ἐπιθυμίαν ὀρμῶσαν ἐπὶ φαύλας ἀπολαύσεις καὶ ἡδονάς, καὶ τὸ καρτερεῖν, καὶ τὸ ὑπομονητικὸν εἶναι τῆς κατὰ φύσιν ἐνδείας καὶ λύπης. δικαιοσύνης δ' ἐστὶ τὸ διανεμητικὸν εἶναι τοῦ κατ' ἀξίαν, καὶ σώζειν τὰ πάτρια ἔθη καὶ τὰ νόμιμα, καὶ τὸ σώζειν τὰς γεγραμμένους νόμους, καὶ τὸ ἀληθεύειν ἐν τῷ διαφέροντι, καὶ τὸ διαφυλάττειν τὰς ὁμολογίας. ἐστὶ δὲ πρώτη τῶν δικαιουσιν πρὸς τὰς θεάς, εἶτα πρὸς δαίμονας, εἶτα πρὸς πατρίδα καὶ γονεῖς, εἶτα πρὸς τοὺς κατοικοχόμενους· ἐν οἷς ἐστὶν ἡ εὐσέβεια, ἥτοι μέρος ὕσα δικαιοσύνης ἢ παρακλυθῆσα. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ δικαιοσύνῃ καὶ ὀσιότης καὶ ἀλήθεια καὶ ἡ πίστις καὶ ἡ μισοπονηρία. ἐλευθεριότητος δ' ἐστὶ τὸ προετικὸν εἶναι χρημάτων εἰς τὰ ἐπαιετὰ, καὶ δαψιλῆ ἐπὶ τῷ εἰς τὰ δέοντα ἀναλωθῆναι, καὶ τὸ βοηθητικὸν εἶναι ἐν τῷ διαφόρῳ, καὶ τὸ μὴ λαβεῖν ὅθεν μὴ δεῖ. ἐστὶ δὲ ὁ ἐλευθέριος καὶ περὶ ἐσθῆτα καθαρὸς καὶ περὶ οἰκισιν, καὶ κατασκευαστικὸς τῶν περιττῶν καὶ καλῶν καὶ διαγωγῆν ἐχόντων ἡδέϊαν ἄνευ τῆ λυσιτελήντος, καὶ θρεπτικὸς τῶν ζώων τῶν ἰδίων ἐχόντων τι ἢ θαυμασίν. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἐλευθεριότητι τοῦ ἦθους ὑγρότης καὶ εὐαγωγία καὶ φιλανθρωπία καὶ τὸ εἶναι ἐλεητικὸν καὶ φιλόφιλον καὶ φιλόξενον καὶ φιλόκαλον. μεγαλοψυχίας δ' ἐστὶ τὸ καλῶς ἐνεγκεῖν καὶ εὐτυχίαν καὶ ἀτυχίαν καὶ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν, καὶ τὸ θαυμάζειν μήτε τρυφήν μήτε θεραπείαν μήτε ἐξουσίαν μήτε τὰς νίκας τὰς ἐναγωνίους, ἔχειν δὲ τι βάθος τῆς ψυχῆς καὶ μέγεθος. ἐστὶ δὲ μεγαλόψυχος ὅστις τὸ ζῆν περὶ πολλῶ ποιόμενος οὐθ' ὁ φιλόζωος. ἀπλῶς δὲ τῷ ἦθει καὶ γενναῖος, ἀδικεῖσθαι δυνάμενος, καὶ οὐ τιμωρητικὸς. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ μεγαλοψυχίᾳ ἀπλότης καὶ ἀλήθεια.

Ἀφροσύνης δ' ἐστὶ τὸ κρίνειν κακῶς τὰ πράγματα, τὸ βουλευσασθαι κακῶς, τὸ ὀμιλῆσαι κακῶς, τὸ χρῆσασθαι κακῶς τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς, τὸ ψευδῶς δοξαζέειν

περὶ τῶν εἰς τὸν βίον καλῶν καὶ ἀγαθῶν. παρακολουθεῖ δὲ τῇ ἀφροσύνῃ ἀπειρία, ἀμαθία, ἀκρασία, ἐπαρσιζέτης, ἀμνημοσύνη, ὀργιλότητος δ' ἐστὶ εἶδη τρία, ἀπροχολία πικρία βαρυθυμία. ἔστι δὲ τῷ ὀργίλῳ μὴ δύνασθαι φέρειν μῆτε τὰς μικρὰς ὀλιγωρήσεις μῆτε ἐλαττώσεις, εἶναι δὲ 5 κολαστικὸν καὶ τιμωρητικὸν καὶ εὐκίνητον πρὸς ὀργὴν καὶ ὑπὸ ἔργου καὶ ὑπὸ λόγου τῷ τυχόντος. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ὀργιλότητι τὸ παροξυντικὸν τῷ ἤθους καὶ εὐμετάβολον, καὶ ἡ πικρολογία, καὶ τὸ ἐπὶ μικροῖς λυπεῖσθαι, καὶ τὸ ταῦτα πάσχειν ταχέως καὶ παρὰ βραχὺν καιρὸν. δειλιάς δ' ἐστὶ τὸ ὑπὸ τῶν τυχόντων φόβων εὐκίνητον εἶναι, καὶ μά- 10 λιςα τῶν περὶ θάνατον καὶ τὰς σωματικὰς πηρώσεις, καὶ τὸ ὑπολαμβάνειν κρεῖττον εἶναι ὁπωσὺν σωθῆναι ἢ τελευτῆσαι καλῶς. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ δειλίᾳ μαλακία, ἀνανδρία, ἀπονία, φιλοψυχία. ὕπεσι δὲ τις εὐλάβεια καὶ τὸ ἀφι- 15 λόνεικον τοῦ ἤθους. ἀκολασίας δ' ἐστὶ τὸ αἰρεῖσθαι τὰς ἀπολαύσεις τῶν ἡδονῶν τῶν βλαβερῶν καὶ αἰσχρῶν, καὶ τὸ ὑπολαμβάνειν εὐδαιμονεῖν μάλιςα τὴν ἐν ταῖς τοιαύταις ἡδοναῖς ὄντας, καὶ τὸ φιλογέλοιοι εἶναι καὶ τὸ φιλοσκώπητην καὶ φιλευτράπελον, καὶ τὸ ραδιουργὸν εἶναι ἐν 20 τοῖς λόγοις καὶ ἐν τοῖς ἔργοις. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀκολασίᾳ ἀταξία, ἀναίδεια, ἀκοσμία, τρυφή, ῥαθυμία, ἀμέλεια, ὀλιγωρία, ἔκλυσις. ἀκρασίας δ' ἐστὶ τὸ κωλύοντος τῷ λογισμῷ τὰς ἀπολαύσεις τῶν ἡδονῶν αἰρεῖσθαι, καὶ τὸ ὑπολαμβάνοντα κρεῖττον εἶναι μὴ μετασχεῖν μὲν αὐτῶν, με- 25 τέχειν δὲ μὴδὲν ἦττον, καὶ τὸ οἰεσθαι μὲν δεῖν πράττειν καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ συμφέροντα, ἀφίστασθαι δὲ αὐτῶν διὰ τὰς ἡδονάς. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀκρασίᾳ μαλακία καὶ μεταμέλεια καὶ τὰ κλείσα ταῦτα ἂ καὶ τῇ ἀκολασίᾳ.

7 ἀδικίας δ' ἐστὶν εἶδη τρία, ἀσέβεια πλεονεξία ὕβρις. 30 ἀσέβεια μὲν ἢ περὶ θεῶν πλημμέλεια καὶ περὶ δαίμονας ἢ καὶ περὶ τὰς κατοικομένους, καὶ περὶ γονεῖς καὶ περὶ πατρίδα· πλεονεξία δὲ περὶ τὰ συμβόλαια, παρὰ τὴν ἀξίαν αἰρημένη τὸ διάφορον· ὕβρις δὲ, καθ' ἣν τὰς ἡδονὰς αὐτοῖς παρασκευάζουσιν, εἰς ὄνειδος ἀγαγόντες ἑτέρας, ὅθεν Εὐνήνος 35 περὶ αὐτῆς λέγει "ἦτις κερδαίνεισ' ὅθεν ὅμως ἀδικεῖ." ἔστι δὲ τῆς ἀδικίας τὸ παραβαίνειν τὰ πάτρια ἔθη καὶ τὰ νόμιμα, καὶ τὸ ἀπειθεῖν τοῖς νόμοις καὶ τοῖς ἄρχουσι, τὸ

ψεύδεσθαι, τὸ ἐπιорκεῖν, τὸ παραβαίνειν τὰς ὁμολογίας καὶ τὰς πίσεις. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀδικίᾳ συκοφαντία, ἀλαζονεία, φιλανθρωπία προσπόητος, κακοῦθεια, πανουργία. ἀνελευθερίας δ' ἐστὶν εἶδη τρία, αἰσχροκερδία φειδωλία 5 κίμβεία. αἰσχροκερδία μὲν, καθ' ἣν κερδαίνειν ζητοῦσι πανταχόθεν, καὶ τὸ κέρδος τῆς αἰσχρῆς περὶ πλείονος ποιοῦνται· φειδωλία δ' ἐστὶ καθ' ἣν ἀδάπανοι γίνονται τῶν χρημάτων εἰς τὸ δέον· κίμβεία δ' ἐστὶ καθ' ἣν δαπανῶσι μὲν, κατὰ μικρὸν δὲ καὶ κακῶς, καὶ πλεόν βλάπτονται 10 τῷ μὴ κατὰ καιρὸν ποιεῖσθαι τὸ διάφορον. ἔστι δὲ τῆς ἀνελευθερίας τὸ περὶ πλείστου ποιεῖσθαι χρήματα, καὶ τὸ μὴδὲν ὄνειδος ἡγεῖσθαι τῶν ποιόντων τὸ κέρδος, βίος θητικός καὶ δυλοπρεπῆς καὶ ῥυπαρός, φιλοτιμίας καὶ ἐλευθερίας ἀλλότριος. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀνελευθερίᾳ μικρολογία, βαρυθυμία καὶ μικροψυχία, ταπεινότης, ἀμετρία, ἀγένεια, μισανθρωπία. μικροψυχίας δ' ἐστὶ τὸ μῆτε 15 τιμὴν μῆτε ἀτιμίαν μῆτε εὐτυχίαν μῆτε ἀτυχίαν δύνασθαι φέρειν, ἀλλὰ τιμώμενον μὲν χανουῖσθαι, μικρὰ δὲ εὐτυχῆσαντα ὑπεξαίρεσθαι, ἀτιμίαν δὲ μὴδὲ τὴν ἐλαχίστην ἐνεργεῖν δύνασθαι, ἀπότευγμα δ' ἄτην καὶ ἀτυχίαν κρῖνειν μεγάλην, ὀδύρεσθαι δ' ἐπὶ πᾶσι καὶ δυσφορεῖν. ἔτι δὲ τοιοῦτός ἐστιν ὁ μικροψυχος οἷος πάντα τὰ ὀλιγορῆματα καλεῖν ὕβριν καὶ ἀτιμίαν, καὶ τὰ δι' ἀγνοίαν ἢ 20 λήθην γιγνόμενα. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ μικροψυχίᾳ μικρολογία, μεμψιμοιρία, δυσελπίς, ταπεινότης.

Καθόλου δὲ τῆς μὲν ἀρετῆς ἐστὶ τὸ ποιεῖν σπουδαίαν 8 τὴν διάθεσιν περὶ τὴν ψυχὴν, ἡρεμαίαις καὶ τεταγμέναις κινήσεσι χρωμένην, συμφωνῶσαν κατὰ πάντα τὰ μέρη· διὸ καὶ δοκεῖ παράδειγμα πολιτείας ἀγαθῆς εἶναι ψυχῆς 30 σπουδαία διάθεσις. ἔστι δὲ ἀρετῆς καὶ τὸ εὐεργετεῖν τοὺς ἀξίους, καὶ τὸ φιλεῖν τὴν ἀγαθῆς, καὶ τὸ μῆτε κολαστικὸν εἶναι μῆτε τιμωρητικόν, ἀλλὰ ἴλεων καὶ εὐμενικὸν καὶ συγγνωμονικόν. ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀρετῇ χρηστότης, ἐπιείκεια, εὐγνωμοσύνη, ἐλπίς ἀγαθῆ. ἔτι δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα εἶναι φίλοικον εἶναι καὶ φιλόφιλον, φιλέταιρον, φιλόξενον, φι- 35 λάνθρωπον καὶ φιλόκαλον· ἂ δὲ πάντα τῶν ἐπαινουμένων ἐστίν. τῆς δὲ κακίας ἐστὶ τὰ ἐναντία.

ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ Α.

Ἐπειδὴ πᾶσαν πόλιν ὀρῶμεν κοινωνίαν τινὰ οὔσαν καὶ πᾶσαν κοινωνίαν ἀγαθὴ τινὸς ἕνεκεν συνεσεκίαν (τῷ γὰρ εἶναι δοκῶντος ἀγαθῷ χάριν πάντα πράττεισι πάντες), δὴλον ὡς πᾶσαι μὲν ἀγαθῷ τινὸς σοχάζονται, μάλιστα δὲ καὶ τῷ κυριωτάτῃ πάντων, ἢ πασῶν κυριωτάτῃ καὶ πάσας περιέχουσα τὰς ἄλλας· αὕτη δ' ἐστὶν ἡ καλυμμένη πόλις καὶ ἡ κοινωνία ἢ πολιτικὴ. ὅσοι μὲν ἔν οἴονται πολιτικὸν καὶ βασιλικὸν καὶ οικονομικὸν καὶ δεσποτικὸν εἶναι τὸν αὐτόν, ἢ καλῶς λέγουσιν· πληθεὶ γὰρ καὶ ὀλιγότητι νομίζουσι διαφέρειν, ἀλλ' οὐκ εἶδει τέτων ἕκαστον, οἷον ἂν μὲν ὀλίγων, δεσπότην, ἂν δὲ πλείονων, οἰκονόμον, ἂν δ' ἔτι πλείονων, πολιτικὸν ἢ βασιλικόν, ὡς οὐδὲν διαφέρουσιν μεγάλην οἰκίαν ἢ μικρὰν πόλιν, καὶ πολιτικὸν δὲ καὶ βασιλικόν, ὅταν μὲν αὐτὸς ἐφεστήκῃ, βασιλικόν, ὅταν δὲ κατὰ λόγους τῆς ἐπιστήμης τῆς τοιαύτης, κατὰ μέρος ἄρχων καὶ ἀρχόμενος, πολιτικόν. ταῦτα δ' ἐκ ἐστὶν ἀληθῆ. δῆλον δ' ἔσται τὸ λεγόμενον ἐπισκοποῦσι κατὰ τὴν ὑψηγμένην μέθοδον. ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς ἄλλοις τὸ σύνθετον μέχρι τῶν ἀσυνθέτων ἀνάγκη διαιρεῖν (ταῦτα γὰρ ἐλάχις αὖ μῦθος τῷ παντός), οὕτω καὶ πόλιν ἐξ ὧν σύγκειται σκοπῶντες ὑψόμεθα καὶ περὶ τέτων μᾶλλον, τί τε διαφέρουσιν ἀλλήλων, καὶ εἴ τι τεχνικὸν ἐνδέχεται λαβεῖν περὶ ἕκαστον τῶν ῥηθέντων.

2 Εἰ δὴ τις ἐξ ἀρχῆς τὰ πράγματα φυόμενα βλέψειεν, ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις, καὶ ἐν τούτοις κάλλιστ' ἂν ἔτω θεωρήσειεν. ἀνάγκη δὴ πρῶτον συνδιάζεσθαι τὰς ἀνευ ἀλλήλων μὴ δυναμένους εἶναι, οἷον θῆλυ μὲν καὶ ἄρρεν τῆς γενέσεως ἕνεκεν (καὶ τῶτο ἐκ ἐκ προαιρέσεως, ἀλλ' ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις καὶ φυτοῖς φυσικὸν τὸ ἐφίεσθαι, οἷον αὐτό, τοῦτον καταλιπεῖν ἕτερον), ἄρχον δὲ φύσει καὶ ἀρχόμενον διὰ τὴν σωτηρίαν· τὸ μὲν γὰρ δυνάμενον τῇ διανοίᾳ προορᾶν ἄρχον φύσει καὶ δεσπῶζον φύσει, τὸ δὲ δυνάμενον τῷ σώματι ταῦτα ποιεῖν ἀρχόμενον καὶ φύσει δῆλον. διὸ δεσπότη καὶ δῆλῳ ταυτό συμφέρει. φύσει μὲν

οὖν διώριστα τὸ θῆλυ καὶ τὸ δῆλον. οὐθέν γὰρ ἡ φύσις ποιεῖ τοιοῦτον οἷον χαλκοτύποι τὴν Δελφικὴν μάχαιραν πενιχρῶς, ἀλλ' ἐν πρὸς ἔν· ἔτω γὰρ ἂν ἀποτελοῖτο κάλλιστα τῶν ὀργάνων ἕκαστον, μὴ πολλοῖς ἔργοις ἀλλ' ἐπὶ δουλεύον. ἐν δὲ τοῖς βαρβάροις τὸ θῆλυ καὶ δουῖλον τὴν αὐτὴν ἔχει τάξιν. αἴτιον δ' ὅτι τὸ φύσει ἄρχον ἐκ ἔχουσιν, ἀλλὰ γίνεται ἡ κοινωνία αὐτῶν δύλης καὶ δῆλυ. διό φασιν οἱ ποιηταὶ "βαρβάρων δ' Ἑλλήνας ἄρχων εἰκός," ὡς ταῦτ' ἐκ φύσει βάρβαρον καὶ δουῖλον ἔν. ἐκ μὲν ἔν τῶν τῶν δύο κοινωνιῶν οἰκία πρώτη, καὶ ὀρθῶς Ἡσίοδος εἶπε ποιήσας "οἶκον μὲν πρώτιστα γυναικῆ τε βῆν τ' ἀρετῆρα." ὁ γὰρ βούς ἀντ' οἰκέτε τοῖς πένησίν ἐστιν. ἡ μὲν οὖν εἰς πᾶσαν ἡμέραν συνεστηκυῖα κοινωνία κατὰ φύσιν οἶκός ἐστιν, ἕς Χαρώνδας μὲν καλεῖ ὁμοσιτίους, Ἐπιμενίδης δὲ ὁ Κρής ὁμοκάπους· ἡ δ' ἐκ πλείονων οἰκῶν κοινωνία πρώτη χρήσεως ἕνεκεν μὴ ἐφημέρου κώμης. μάλιστα δὲ κατὰ φύσιν ἔοικεν ἡ κώμη ἀποικία οἰκίας εἶναι· οὗς κολουσί τινες ὁμογάλακτας παιδῆς τε καὶ παιδῶν παιδῆς. διὸ καὶ τὸ πρῶτον ἐβασίλευοντο αἱ πόλεις, καὶ νῦν ἔτι τὰ ἔθνη· ἐκ βασιλευσμένων γὰρ συνῆλθον. πᾶσα γὰρ οἰκία βασιλεύεται ὑπὸ τῷ πρεσβυτάτῃ, ὡς καὶ αἱ ἀποικίαι διὰ τὴν συγγένειαν. καὶ τῶτ' ἐστὶν ὃ λέγει Ὀμηρος, "θεμιστεύει δὲ ἕκαστος παιδῶν ἢ δ' ἀλόχων." σκοράδες γὰρ καὶ ἔτω τὸ ἀρχαῖον ἔκκεν. καὶ τὸς θεὸς δὲ διὰ τῶτο πάντες φασὶ βασιλεύεσθαι, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ μὲν ἔτι καὶ νῦν, οἱ δὲ τὸ ἀρχαῖον ἐβασίλευοντο· ὥσπερ δὲ καὶ τὰ εἶδη ἑαυτοῖς ἀφομοῖσιν οἱ ἄνθρωποι, ἔτω καὶ τὸς βίος τῶν θεῶν. ἡ δ' ἐκ πλείονων κωμῶν κοινωνία τέλειος πόλις, ἡ δὲ πάσης ἔχουσα πέρας τῆς αὐταρκείας ὡς ἔπος εἰπεῖν, γινομένη μὲν ἔν τῷ ζῆν ἕνεκεν, ἔσα δὲ τῷ εὐ ζῆν. διὸ πᾶσα πόλις φύσει ἐστὶν, εἶπερ καὶ αἱ πρῶται κοινωνίαι· τέλος γὰρ αὕτη ἐκείνου· ἡ δὲ φύσις τέλος ἐστὶν· οἷον γὰρ ἕκαστον ἐστὶ τῆς γενέσεως τελεσθείσης, ταύτην φεμὲν τὴν φύσιν εἶναι ἐκάστου, ὥσπερ ἀνθρώπου, ἵππου, οἰκίας. ἔτι τὸ ἔνεκα καὶ τὸ τέλος βέλ-

Codices *QI^aM^aQ^aS^aT^aU^aV^aW^a*.

10. εἶδη *T^a*. || 14. ἐφεστήκει *QT^a*. || 15. κατὰ τοὺς λόγους *I^a*. || 18. γὰρ om *M^a*. || 22. εἴ τι] ἔτι *S^a*. || 26. συνδιάζεσθαι *S^a*. || 30. τοῦτο *M^a*. || ἄρχον *T^a*.
2. μάχαιραν *T^a*. || 14. χερῶδας *Q*. || ὁμοσιτίους corr *M^a*. || 15. ὁμοκάπους Parisiensis 1857. || 19. ἐβασίλευοντο *Q*. || 21. ὑπὲρ *S^a*. || 31. κοινωνίαι om *M^a*. || 32. γὰρ om *S^a*.

τις· ἢ δ' αὐτάρκεια τέλος καὶ βέλτισον. ἐκ τούτων οὖν φανερόν ἐστι τῶν φύσει ἢ πόλις ἐστὶ, καὶ ὅτι ἄνθρωπος φύσει πολιτικὸν ζῶον, καὶ ὁ ἀπολις διὰ φύσιν καὶ ἐπὶ τύχην ἦτοι φαῦλός ἐστιν ἢ κρείττων ἢ ἄνθρωπος, ὥσπερ καὶ ὁ ὑφ' Ὀμήρῳ λοιδορηθεὶς "ἀφρήτωρ, ἀθέμιτος, ἀνέσιος." 5 ἅμα γὰρ φύσει τοῖστος καὶ πολέμῳ ἐπιθυμητής, ἅτε περ ἄζυξ ὡν ὥσπερ ἐν πετιτοῖς. διότι δὲ πολιτικὸν ὁ ἄνθρωπος ζῶον πάσης μελιττης καὶ παντὸς ἀγελαίου ζῶν μᾶλλον, ὄχι μόνον ἄνθρωπος ἔχει τῶν ζῴων. ἢ μὲν οὖν φωνὴ τοῦ 10 λυπηροῦ καὶ ἡδέος ἐστὶ σημεῖον, διὸ καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει ζῴοις· μέχρι γὰρ τότε ἡ φύσις αὐτῶν ἐλήλυθεν, ὥστε αἰσθάνεσθαι τοῦ λυπηροῦ καὶ ἡδέος καὶ ταῦτα σημαίνει ἀλλήλοισι. ὁ δὲ λόγος ἐπὶ τῷ δηλῶν ἐστὶ τὸ συμφέρον καὶ τὸ βλαβερόν, ὥστε καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀδίκον. τῦτο γὰρ 15 πρὸς τὰλλα ζῶα τοῖς ἀνθρώποις ἴδιον, τὸ μόνον ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ καὶ δίκαιου καὶ ἀδίκου καὶ τῶν ἄλλων αἰσθησὶν ἔχειν. ἢ δὲ τούτων κοινωνία ποιεῖ οἰκίαν καὶ πόλιν. καὶ πρότερον δὲ τῇ φύσει πόλις ἢ οἰκία καὶ ἕκαστος ἡμῶν ἐστίν. τὸ γὰρ ὅλον πρότερον ἀναγκαῖον εἶναι τῷ μέρει· ἀναρ- 20 μένη γὰρ τῷ ὅλῳ ἐκ ἑσῆς πρὸς ἑδὲ χεῖρ, εἰ μὴ ὁμωνύμως, ὥσπερ εἰ τις λέγει τὴν λιθίνην· διαφθαρεῖσα γὰρ ἔσται τοιαύτη. πάντα δὲ τῷ ἔργῳ ὄριζαι καὶ τῇ δυνάμει, ὥστε μηκέτι τοιαῦτα ὄντα ἐλεπτεῖον τὰ αὐτὰ εἶναι, ἀλλ' ὁμῶνυμα. ὅτι μὲν ἔν ἢ πόλις καὶ φύσει καὶ πρότερον ἢ ἕκα- 25 στος, ὄχι μὲν αὐτάρκεια ἕκαστος χωρισθείς, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις μέρεσιν ἔχει πρὸς τὸ ὅλον· ὁ δὲ μὴ δυνάμενος κοινωνεῖν, ἢ μὴθὲν δεόμενος δι' αὐτάρκειαν, ἢθὲν μέρος πόλεως, ὥστε ἢ θηρίον ἢ θεός. φύσει μὲν οὖν ἢ ὁρμὴ ἐν πᾶσιν ἐπὶ τὴν τοιαύτην κοινωνίαν· ὁ δὲ πρῶτος συστήσας 30 μεγίστων ἀγαθῶν αἴτιος. ὥσπερ γὰρ καὶ τελεωθὲν βέλτιστον τῶν ζῴων ἄνθρωπος ἐστίν, ἔτω καὶ χωρισθὲν νόμῳ καὶ δίκῃ χειρίζον πάντων. χαλεπωτάτη γὰρ ἀδικία ἔχουσα ὄπλα· ὁ δ' ἄνθρωπος ὄπλα ἔχων φύεται φρονήσει καὶ ἀρετῇ, οἷς ἐπὶ τὰναντία ἐστὶ χρῆσθαι μάλιστα. διὸ ἀνοσιώ- 35 τατον καὶ ἀγριώτατον ἀνευ ἀρετῆς, καὶ πρὸς ἀφροδίσια καὶ ἐδωδὴν χειρίζον. ἢ δὲ δικαιοσύνη πολιτικόν· ἢ γὰρ δίκη πολιτικῆς κοινωνίας τάξις ἐστίν· ἢ δὲ δίκη τῷ δικαίῳ κρίσις.

Ἐπεὶ δὲ φανερόν ἐξ ὧν μορίων ἢ πόλις συνέστηκε, ὁ ἀναγκαῖον περὶ οἰκονομίας εἰπεῖν πρότερον· πᾶσα γὰρ πόλις ἐξ οἰκῶν σύγκειται. οἰκίας δὲ μέρη, ἐξ ὧν αὐθις οἰκία συνίσταται· οἰκία δὲ τέλειος ἐκ δούλων καὶ ἐλευθέρων. ἐπεὶ δ' ἐν τοῖς ἐλαχίστοις πρῶτον ἕκαστον ζητητέον, πρῶτα δὲ καὶ ἐλάχιστα μέρη οἰκίας δεσπότης καὶ δούλος καὶ πόσις καὶ ἄλοχος καὶ πατήρ καὶ τέκνα, περὶ τριῶν ἂν τούτων σκεπτεῖται εἴη τί ἕκαστον καὶ ποῖον δεῖ εἶναι. ταῦτα δ' ἐστὶ δεσποτικὴ καὶ γαμικὴ (ἀνώνυμον γὰρ ἢ γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς σύζευξις) καὶ τρίτον τεκνοποιητικὴ· καὶ γὰρ αὕτη ἐκ ὀνόμασις ἰδίῳ ὀνόματι. ἔωσαν δ' αὐταὶ τρεῖς ἄς εἰπομεν. ἔστι δὲ τι μέρος ὃ δοκεῖ τοῖς μὲν εἶναι οἰκονομία, τοῖς δὲ μέγιστον μέρος αὐτῆς· ὅπως δ' ἔχει, θεωρητέον. λέγω δὲ περὶ τῆς καλουμένης χρηματιστικῆς. πρῶτον δὲ περὶ δεσπότου καὶ δούλου εἰπομεν, ἵνα τὰ τε πρὸς τὴν ἀναγκαῖαν χρεῖαν ἰδωμεν, καὶ εἰ τι πρὸς τὸ εἶδέναι περὶ αὐτῶν δυναίμεθα λαβεῖν βέλτιον τῶν νῦν ὑπολαμβάνομενων. τοῖς μὲν γὰρ δοκεῖ ἐπισήμη τέ τις εἶναι ἢ δεσποτεία, καὶ ἢ αὕτη οἰκονομία καὶ δεσποτεία καὶ πολιτικὴ καὶ βασιλική, καθάπερ εἰπομεν ἀρχόμενοι· τοῖς δὲ παρὰ φύσιν τὸ δεσποτεῖν. νόμῳ γὰρ τὸν μὲν δούλον εἶναι τὸν δ' ἐλεύθερον, φύσει δ' ἔθνη διαφέρειν. διόπερ ὅδὲ δίκαιον· βίαιον γὰρ. ἐπεὶ ἔν ἢ κτήσις μέρος τῆς οἰκίας ἐστὶ καὶ ἢ κτητικὴ 4 μέρος τῆς οἰκονομίας (ἀνευ γὰρ τῶν ἀναγκαίων ἀδύνατον καὶ ζῆν καὶ εὔ ζῆν), ὥσπερ δὲ ἐν ταῖς ὀρισμέναις τέχναις ἀναγκαῖον ἂν εἴη ὑπάρχειν τὰ οἰκεία ὄργανα, εἰ μέλλει ἀποτελεσθῆσθαι τὸ ἔργον, ἔτω καὶ τῶν οἰκονομικῶν. τῶν δ' ὀργάνων τὰ μὲν ἀψυχα τὰ δ' ἐμφυχα, οἷον τῷ κυβερνήτῃ ὁ μὲν οἷαξ ἀψυχον, ὁ δὲ πρῶτος ἐμφυχον· ὁ γὰρ ὑπρέτης ἐν ὀργάνῳ εἶδει ταῖς τέχναις ἐστίν. ἔτω καὶ τὸ κτῆμα ὄργανον πρὸς ζῶν ἐστὶ, καὶ ἢ κτήσις πλήθος ὀργάνων ἐστὶ, καὶ ὁ δούλος κτῆμά τι ἐμφυχον, καὶ ὥσπερ ὄργανον πρὸ ὀργάνων, πᾶς ὁ ὑπρέτης. εἰ γὰρ ἢ δύνατο ἕκαστον τῶν ὀργάνων κελυσθὲν ἢ προαισθανόμενον ἀποτελεῖν τὸ αὐτὸ ἔργον, ὥσπερ τὰ Δαιδάλυ φασὶν ἢ τὸς τοῦ Ἡφαίστου τρίποδας, οὓς φησὶν ὁ ποιητὴς αὐτομάτως θεῖον δύεσθαι ἀγῶνα, ἔτως αἱ κερκίδες ἐκέρκιζον αὐτὰ καὶ τὰ πλῆκτρα ἐκίθιριζεν, οὐδὲν ἂν εἶδει οὔτε τοῖς ἀρχιτέκτονι

1. ἢ — βέλτισον om *QM²T²*. || τέλος] καὶ τέλος *I²*. || 4. ὅσπερ *S²*. || 5. ἀφρήτωρ *Q*, ἀφῆτωρ *S²T²*. || 7. ἄζυξ ὡν] lacunam *Q M²T²*. || πετιτοῖς *M²*. || διὸ *S²T²*. || 11. ἐστὶ — 13. ἡδέος om *QS²T²*. || 12. προήλθεν *M²*. || ὥστε αἰσθάνεσθαι τοῦ] τοῦ ἔχειν αἰσθησὶν *I²*. || 13. σημαίνει *M²*. || 14. τῷ] τὸ *S²*. || 19. ἢ *S²*. || 22. τι *T²*. || λέγοι *I²*. || 25. καὶ ante φύσει om *I²*. || πρότερον *QM²T²*, πρότερον *S²*. || 30. πρῶτον *QM²S²T²*. || 34. φαίνεται *I²*.

2. ἀνάγκη *QM²*. nam *S²T²* om quicquid est inter συνέτηκον et 4. δι. || 2. πρῶτον περὶ οἰκονομίας εἰπεῖν. πᾶσα γὰρ σύγκειται πόλις ἐξ οἰκῶν. οἰκονομίας δὲ *I²*. || 9. καὶ ante γαμικὴ om *M²*. || 16. τις *T²*. || 19. καὶ ἢ δεσποτεία *S²*. || 25. δι om *M²*. || ἐν om *I²*. || 26. ἂν om *M²*. || 32. τις *Q*. || 33. πρὸς *S²*.

ὑπηρετῶν ἕτε τοῖς δεσπότηται δέλων. τὰ μὲν ἔν λεγόμενα
 ὄργανα ποιητικὰ ὄργανά ἐσι, τὸ δὲ κτήμα πρακτικόν· ἀπὸ
 μὲν γὰρ τῆς κερκίδος ἕτερον τι γίνεται παρὰ τὴν χρῆσιν
 αὐτῆς, ἀπὸ δὲ τῆς ἐσθῆτος καὶ τῆς κλίνης ἢ χρῆσις μόνον.
 ἔτι δ' ἐπεὶ διαφέρει ἢ ποιήσις εἶδει καὶ ἢ πρᾶξις, 5
 δέονται δ' ἀμφοτέραι ὀργάνων, ἀνάγκη καὶ ταῦτα τὴν
 αὐτὴν ἔχειν διαφεράν. ὁ δὲ βίος πρᾶξις, ἢ ποιήσις ἐσιν·
 διὸ καὶ ὁ δοῦλος ὑπηρετῆς τῶν πρὸς τὴν πρᾶξιν. τὸ δὲ
 κτήμα λέγεται ὡσπερ καὶ τὸ μῦριον. τό τε γὰρ μῦριον ἢ
 μόνον ἄλλω ἐστὶ μῦριον, ἀλλὰ καὶ ὄλως ἄλλω· ὁμοίως δὲ 10
 καὶ τὸ κτήμα. διὸ ὁ μὲν δεσπότης τῶ δέλω δεσπότης μόνον,
 ἐκεῖνος δ' ἔκ ἐσιν· ὁ δὲ δῦλος ἢ μόνον δεσπότης δῦλος
 ἐσιν, ἀλλὰ καὶ ὄλως ἐκεῖνος. τίς μὲν ἔν ἢ φύσις τῶ δέλω
 καὶ τίς ἢ δύναμις, ἐκ τῶν δῆλον· ὁ γὰρ μὴ αὐτὴ φύ-
 σει ἄλλ' ἄλλω, ἄνθρωπος δέ, ἕτος φύσει δῦλος ἐσιν. 15
 δ' ἐσιν ἄνθρωπος, ὃς ἂν κτήμα ἢ ἄνθρωπος ὦν. κτήμα δὲ
 ὄργανον πρακτικόν καὶ χωριστόν. πότερον δ' ἐστὶ τις φύσει
 τοῦτο ἢ ἔ, καὶ πότερον βέλτιον καὶ δίκαιόν τι διδύειν
 ἢ οὐ, ἀλλὰ πᾶσα δουλεία παρὰ φύσιν ἐστὶ μετὰ ταῦτα
 σκεπτόν. οὐ χαλεπὸν δὲ καὶ τῶ λόγῳ θεωρῆσαι καὶ ἐκ 20
 τῶν γινομένων καταμαθεῖν. τὸ γὰρ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι
 ἢ μόνον τῶν ἀναγκαίων ἀλλὰ καὶ τῶν συμφερόντων ἐστὶ,
 καὶ εὐθύς ἐκ γενετῆς ἐνια διέσκηκε τὰ μὲν ἐπὶ τὸ ἄρχεσθαι
 τὰ δ' ἐπὶ τὸ ἄρχειν. καὶ εἶδη πολλὰ καὶ ἀρχόντων καὶ
 ἀρχομένων ἐσίν, καὶ αἰεὶ βελτίων ἢ ἀρχῆ ἢ τῶν βελτιόνων 25
 ἀρχομένων, οἷον ἀνθρώπου ἢ θηρίου. τὸ γὰρ ἀποτελούμενον
 ἀπὸ τῶν βελτιόνων βέλτιον ἔργον· ὅπου δὲ τὸ μὲν ἄρχει
 τὸ δ' ἄρχεται, ἐστὶ τι τῶν ἔργων. ὅσα γὰρ ἐκ πλειόνων
 συνέσκηκε καὶ γίνεται ἔν τι κοινόν, εἴτε ἐκ συνεχῶν εἴτ' ἐκ
 διηρημένων, ἐν ἅπασιν ἐμφαίνεται τὸ ἄρχον καὶ τὸ ἀρχό- 30
 μενον. καὶ τῶτο ἐκ τῆς ἀπάσης φύσεως ἐνυπάρχει τοῖς
 ἐμφύχοις· καὶ γὰρ ἐν τοῖς μὴ μετέχουσι ζωῆς ἐστὶ τις
 ἀρχῆ, οἷον ἀρμονίας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως ἐξωτερικωτέ-
 ρας ἐστὶ σκέψεως, τὸ δὲ ζῶον πρῶτον συνέσκηκεν ἐκ ψυχῆς
 καὶ σώματος, ὦν τὸ μὲν ἄρχον ἐστὶ φύσει τὸ δ' ἀρχό- 35
 μενον. δεῖ δὲ σκοπεῖν ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ἔχουσι μᾶλλον
 τὸ φύσει, καὶ μὴ ἐν τοῖς διεφθαρμένοις. διὸ καὶ τὸν βέλ-
 τιονα διακείμενον καὶ κατὰ σῶμα καὶ κατὰ ψυχὴν ἄν-
 θρωπον θεωρητέον, ἐν ᾧ τῶτο δῆλον· τῶν γὰρ μοχθηρῶν ἢ

μοχθηρῶς ἐχόντων δόξειεν ἂν ἄρχειν πολλάκις τὸ σῶμα
 τῆς ψυχῆς διὰ τὸ φαύλωσ καὶ παρὰ φύσιν ἔχειν. ἔστι
 δ' ἔν, ὡσπερ λέγομεν, πρῶτον ἐν ζῶῳ θεωρῆσαι, καὶ δε-
 σποτικὴν ἀρχὴν καὶ πολιτικὴν· ἢ μὲν γὰρ ψυχὴ τῷ σώ-
 ματος ἄρχει δεσποτικὴν ἀρχὴν, ὁ δὲ νῦς τῆς ὀρέξεως πο-
 λιτικὴν καὶ βασιλικὴν· ἐν οἷς φανερόν ἐστιν ὅτι κατὰ φύ-
 σιν καὶ συμφέρον τὸ ἄρχεσθαι τῷ σώματι ὑπὸ τῆς ψυ-
 χῆς καὶ τῷ παθητικῷ μορίῳ ὑπὸ τῆ νῦ καὶ τῷ μωρίῳ τῷ
 λόγον ἔχοντος, τὸ δ' ἐξ ἴσου ἢ ἀνάκαλιν βλαβερόν πᾶσιν.
 πάλιν ἐν ἀνθρώπῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις ὡσαύτως· τὰ
 μὲν γὰρ ἡμερὰ τῶν ἀγρίων βελτίῳ τὴν φύσιν, τέτοις δὲ
 πᾶσι βέλτιον ἄρχεσθαι ἢ ἀνθρώπῳ· τυγχάνει γὰρ σω-
 τηρίας ἕτως. ἔτι δὲ τὸ ἄρρεν πρὸς τὸ θῆλυ φύσει τὸ μὲν
 κρείττον τὸ δὲ χεῖρον, τὸ μὲν ἄρχον τὸ δ' ἀρχόμενον. τὸν
 αὐτὸν δὲ τρόπον ἀναγκαῖον εἶναι καὶ ἐπὶ πάντων ἀνθρώ-
 πων. ὅσοι μὲν ἔν τοῦτο διαεᾶσιν ὅσον ψυχῆ σώματος
 καὶ ἄνθρωπος θηρίου (διάκεινται δὲ τῶτον τὸν τρόπον, ὅσων
 ἐσιν ἔργον ἢ τῷ σώματος χρῆσις, καὶ τῶτ' ἐξ' ἀπ' αὐτῶν
 βέλτιον), οὗτοι μὲν εἰσι φύσει δούλοι, οἷς βέλτιον ἐσιν
 ἄρχεσθαι ταύτην τὴν ἀρχὴν, εἴπερ καὶ τοῖς εἰρημένοις. ἐστὶ
 γὰρ φύσει δῦλος ὁ δυνάμενος ἄλλω εἶναι (διὸ καὶ ἄλλω
 ἐσιν) καὶ ὁ κοινωνῶν λόγῳ τοῦτο ὅσον αἰσθάνεσθαι ἀλλὰ
 μὴ ἔχειν· τὰ γὰρ ἄλλα ζῶα ἢ λόγῳ αἰσθανόμενα, ἀλλὰ
 παθήμασιν ὑπηρετεῖ. καὶ ἢ χρεια δὲ παραλλάττει μικρόν·
 ἢ γὰρ πρὸς τὰναγκαῖα τῷ σώματι βοήθεια γίνεται παρ'
 ἀμφοῖν, παρὰ τε τῶν δέλων καὶ παρὰ τῶν ἡμέρων ζῴων.
 βούλεται μὲν οὖν ἢ φύσις καὶ τὰ σώματα διαφέροντα
 ποιεῖν τὰ τῶν ἐλευθέρων καὶ τῶν δέλων, τὰ μὲν ἰσχυρὰ
 πρὸς τὴν ἀναγκαίαν χρῆσιν, τὰ δ' ὀρθὰ καὶ ἄχρηστα πρὸς
 τὰς τοιαύτας ἐργασίας, ἀλλὰ χρῆσιμα πρὸς πολιτικὸν
 βίον (ἕτος δὲ καὶ γίνεται διηρημένος εἰς τε τὴν πολεμικὴν
 χρεια καὶ τὴν εἰρηλικὴν), συμβαίνει δὲ πολλάκις καὶ τῶ
 ναντίον, τῶ μὲν τὰ σώματ' ἔχειν ἐλευθέρων τῶ δὲ τὰς
 ψυχᾶς· ἐπεὶ τῶτό γε φανερόν, ὡς εἰ τοῦτο γένοιτο διά-
 φοροι τὸ σῶμα μόνον ὅσον αἰ τῶν θεῶν εἰκόνες, τῶς ὑπο-
 λειπομένους πάντες φαίεν ἂν ἀξίους εἶναι τέτοις δουλεύειν.
 εἰ δ' ἐπὶ τοῦ σώματος τῶτ' ἀληθές, πολὺ δικαιότερον ἐπὶ
 τῆς ψυχῆς τοῦτο διωρίσθαι· ἀλλ' ἔχ ὁμοίως βῆδιον ἰδεῖν
 τό τε τῆς ψυχῆς κάλλος καὶ τὸ τοῦ σώματος. ὅτι μὲν

6. διο.τι δ'] καὶ δέονται I⁴. || 16. ἢ ἄνθρωπος] ἢ δούλος QI⁴ et pr M⁴. || 32. μήτε M⁴. || 37. βελτίονα M⁴. || 39. ἢ καὶ S⁴.

7. τὸ] τῷ S⁴. || 12. βέλτιον πᾶσι M⁴. || 15. πάντων τῶν ἀνθρώπων M⁴. || 16. διαεᾶσιν — 17. τῶτον om S⁴. || 17. δὲ om QT⁴ et pr I⁴. || 18. ἐξ'] ἐξαι S⁴. || 28. ποιεῖ QM⁴S⁴T⁴ et pr I⁴. || τὰ om S⁴. || τὰ] καὶ τὰ I⁴. || 33. ἐλευθέρων I⁴. || 37. ἐπὶ τῆς δ' ἐπὶ τῆς T⁴.

τοῖν εἰς φύσει τινὲς οἱ μὲν ἐλεύθεροι οἱ δὲ δούλοι, φανερόν, οἷς καὶ συμφέρει τὸ δουλεύειν καὶ δίκαιόν ἐστιν. ὅτι δὲ καὶ οἱ τάναντία φάσκοντες τρόπον τινὰ λέγουσιν ὀρθῶς, ἢ χαλεπὸν ἰδεῖν. διχῶς γὰρ λέγεται τὸ δουλεύειν καὶ ὁ δούλος. ἔστι γὰρ τις καὶ κατὰ νόμον δούλος καὶ δουλεύων· ὁ γὰρ νόμος ὁμολογία τίς ἐστιν, ἐν ᾧ τὰ κατὰ πόλεμον κρατούμενα τῶν κρατόντων εἶναι φασιν. τῶτο δὲ τὸ δίκαιον πολλοὶ τῶν ἐν τοῖς νόμοις ὡσπερ ῥήτορα γράφονται παρανόμων, ὡς δεῖνόν εἰ τῷ βιάσασθαι δυναμένους καὶ κατὰ δύναμιν κρείττονος ἔσαι δούλον καὶ ἀρχόμενον τὸ βιασθῆναι. καὶ τοῖς μὲν ἔτω δοκεῖ τοῖς δ' ἐκείνως, καὶ τῶν σοφῶν. αἴτιον δὲ ταύτης τῆς ἀμφισβητήσεως, καὶ ὁ ποιεῖ τὰς λόγους ἐκαλλάττειν, ὅτι τρόπον τινὰ ἀρετὴ τυγχάνουσα χορηγίας καὶ βιάζεσθαι δύναται μάλιστα, καὶ ἔστιν αἰεὶ τὸ κρατῶν ἐν ὑπεροχῇ ἀγαθῶν τινός, ὥστε δοκεῖν μὴ ἄνευ ἀρετῆς εἶναι τὴν βίαν, ἀλλὰ περὶ τῷ δικαίῳ μόνον εἶναι τὴν ἀμφισβητήσιν. διὰ γὰρ τῶτο τοῖς μὲν εὖνοια δοκεῖ τὸ δίκαιον εἶναι, τοῖς δ' αὐτὸ τῶτο δίκαιον, τὸ τὸν κρείττονα ἀρχειν, ἐπεὶ διασάντων γε χωρὶς τῶν τῶν λόγων ἔτ' ἰσχυρὸν ἔθεν ἔχουσιν ἔτε πιθανὸν ἄτεροι λόγοι, ὡς ἔδει τὸ βέλτιον κατ' ἀρετὴν ἀρχειν καὶ δεσπόζειν. ὅλως δ' ἀντεχόμενοι τινες, ὡς οἴονται, δικαίως τινός (ὁ γὰρ νόμος δίκαιόν τι) τὴν κατὰ πόλεμον δουλείαν τίθεσσι δικαίαν, ἅμα δ' οὐ φασιν. τὴν τε γὰρ ἀρχὴν ἐνδέχεται μὴ δικαίαν εἶναι τῶν πολέμων, καὶ τὸν ἀνάξιον δουλεύειν ἕδαμῶς ἂν φαίη τις δούλον εἶναι· εἰ δὲ μὴ, συμβήσεται τὰς εὐγενεστάτους εἶναι δοκῶντας δούλους εἶναι καὶ ἐκ δούλων, εἰὰν συμβῆ πραθῆναι ληφθέντας. διόπερ αὐτοὺς οὐ βούλονται λέγειν δούλους, ἀλλὰ τὰς βαρβάρους. καίτοι ὅταν τῶτο λέγῃσιν, οὐδὲν ἄλλο ζητοῦσιν ἢ τὸ φύσει δούλον, ὅπερ ἔξ ἀρχῆς εἴπομεν· ἀνάγκη γὰρ εἶναι τινὰς φάναι τοὺς μὲν πανταχῶς δούλους τοὺς δ' ἕδαμῶ. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ περὶ εὐγενείας· αὐτὸς μὲν γὰρ ἢ μόνον παρ' αὐτοῖς εὐγενεῖς ἀλλὰ πανταχῶ νομίζουσιν, τὰς δὲ βαρβάρους οἴοι μόνον, ὡς ὅν τι τὸ μὲν ἀπλῶς εὐγενὲς καὶ ἐλεύθερον τὸ δ' οὐχ ἀπλῶς, ὡσπερ ἢ Θεοδόετις Ἑλένη φησὶ

θεῖον δ' ἀπ' ἀμφοῖν ἔκγονον ριζωμάτων

- τίς ἂν προσειπεῖν ἀξιώσειεν λατρίν;

ὅταν δὲ τῶτο λέγῃσιν, ἔθεν ἄλλ' ἢ ἀρετῇ καὶ κακίᾳ διορίζουσι τὸ δούλον καὶ ἐλεύθερον καὶ τὰς εὐγενεῖς καὶ τὰς

δυσγενεῖς. ἀξίῳσι γὰρ, ὡσπερ ἔξ ἀνθρώπου ἄνθρωπον καὶ ἐκ θηρίων γίνεσθαι θηρίον, ἔτω καὶ ἔξ ἀγαθῶν ἀγαθόν· ἢ δὲ φύσις βούλεται μὲν τοῦτο ποιεῖν πολλάκις, οὐ μέντοι δύναται. ὅτι μὲν οὖν ἔχει τινὰ λόγον ἢ ἀμφισβητήσιν, καὶ ἐκ εἰσὶν οἱ μὲν φύσει δούλοι οἱ δ' ἐλεύθεροι, δηλον· καὶ ὅτι ἐν τισὶ διώρισται τὸ τοῦτον, ὧν συμφέρει τῷ μὲν τὸ δουλεύειν τῷ δὲ τὸ δεσπόζειν, καὶ δίκαιον, καὶ δεῖ τὸ μὲν ἀρχεσθαι τὸ δ' ἀρχειν, ἢν πεφύκασιν ἀρχὴν ἀρχειν, ὡσε καὶ δεσπόζειν. τὸ δὲ κακῶς ἀσυμφόρως ἐστὶν ἀμφοῖν· τὸ γὰρ αὐτὸ συμφέρει τῷ μέρει καὶ τῷ ὅλῳ καὶ σώματι καὶ ψυχῇ, ὁ δὲ δούλος μέρος τι τῷ δεσπότῃ, οἷον ἐμφυχόν τι τοῦ σώματος κεχωρισμένον δὲ μέρος. διὸ καὶ συμφέρον ἐστὶ τι καὶ φιλία δούλῳ καὶ δεσπότῃ πρὸς ἀλλήλους τοῖς φύσει τούτων ἠξιωμένοις· τοῖς δὲ μὴ τοῦτον τὸν τρόπον, ἀλλὰ κατὰ νόμον καὶ βιασθεῖσι, τούναντίον.

Φανερόν δὲ καὶ ἐκ τούτων ὅτι ἢ ταυτόν ἐστι δεσποτεία ἢ καὶ πολιτικὴ, ἢ δὲ πᾶσαι ἀλλήλαις αἱ ἀρχαί, ὡσπερ τινὲς φασιν. ἢ μὲν γὰρ ἐλευθέρων φύσει ἢ δὲ δούλων ἐστὶν, καὶ ἢ μὲν οἰκονομικὴ μοναρχία (μοναρχεῖται γὰρ πᾶς οἶκος), ἢ δὲ πολιτικὴ ἐλευθέρων καὶ ἴσων ἀρχή. ὁ μὲν ἔν δεσποτῆς οὐ λέγεται κατ' ἐπιστήμην, ἀλλὰ τῷ τοιοῦδ' εἶναι· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ δούλος καὶ ὁ ἐλεύθερος. ἐπιστήμη δ' ἂν εἴη καὶ δεσποτικὴ καὶ δουλική, δουλικὴ μὲν οἷαν περ ὁ ἐν Συρακούσαις ἐπαίδευεν· ἐκεῖ γὰρ λαμβάνων τις μισθὸν ἐδίδασκε τὰ ἐγκύκλια διακονήματα τοὺς παῖδας. εἴη δ' ἂν καὶ ἐπὶ πλείον τῶν τοιούτων μάθησις, οἷον ὀψοποιικὴ καὶ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα γένη τῆς διακονίας. ἔστι γὰρ ἕτερα ἕτερον τὰ μὲν ἐντιμότερα ἔργα τὰ δ' ἀναγκαϊότερα, καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν δούλος πρὸ δούλου, δεσπότης πρὸ δεσπότου. αἱ μὲν ἔν τοιαῦται πᾶσαι δουλικαὶ ἐπιστήμαι εἰσι, δεσποτικὴ δ' ἐπιστήμη ἐστὶν ἢ χρησικὴ δούλων· ὁ γὰρ δεσπότης ἐκ ἐν τῷ κτᾶσθαι τὰς δούλους, ἀλλ' ἐν τῷ χρῆσθαι δούλοις. ἔστι δ' αὕτη ἢ ἐπιστήμη οὐδὲν μέγα ἔχουσα οὐδὲ σεμνόν· ἢ γὰρ τὸν δούλον ἐπίσασθαι δεῖ ποιεῖν, ἐκείνον δὲ ταῦτα ἐπίσασθαι ἐπιτάττειν. διὸ ὅσοις ἔχουσι μὴ αὐτοὺς κακοπαθεῖν, ἐπίτροπος λαμβάνει ταύτην τὴν τιμὴν, αὐτοὶ δὲ πολιτεύονται ἢ φιλοσοφῶσιν. ἢ δὲ κτητικὴ ἕτερα ἀμφοτέρων τῶντων, οἷον ἢ δικαία, πολεμικὴ τις ἕσα ἢ θηρευτικὴ. περὶ μὲν οὖν δούλου καὶ δεσπότου τῶτον διωρίσθω τὸν τρόπον.

5. καὶ post τις om *M*². || 7. δὲ *M*². || 8. γράφοντα *S*². || 9. εἰ] οἱ *T*². || 20. ἕτεροι *M*², ἄπροι *S*². || 24. ἅμα] ἕλας *M*² *T*². || τε om *M*². || 33. αὐτοῖς *S*² *T*² et pr *I*². || 36. ἢ] καὶ ἢ *M*². || 37. ἐκγόνοι *S*² *T*², ἐκ γόνου *QI*² *M*².

2. γενέσθαι *QT*². || 7. τὸ post δὲ om *QI*² *S*² *T*². || 17. πολιτικῆ *T*². || 23. καὶ alterum om *QS*² *T*². || δουλικῆ om *Q*. || ὁ om *S*². || 27. ἕτερα] ἕρα; *QS*² *T*². || 33. ἢ om *QS*² *T*². || οἷος] οὐδὲν *S*². || 34. ἐπίσασθαι — 35. ἐπίσασθαι om *Q*. || 39. διωρίσασθω *Q* *T*², διωρίσασθω *S*².

8 Ὅλως δὲ περὶ πάσης κτήσεως καὶ χρηματιστικῆς θεωρήσωμεν κατὰ τὸν ὑψηλῆς τρόπον, ἐπεὶ περ καὶ ὁ δῦλος τῆς κτήσεως μέρος τι ἦν. πρῶτον μὲν οὖν ἀπορήσειεν ἂν τις πότερον ἢ χρηματιστικῆ ἢ αὐτῆ τῆ οικονομικῆ ἐστὶν ἢ μέρος τι ἢ ὑπηρετικῆ, καὶ εἰ ὑπηρετικῆ, πότερον ὡς ἢ κερκιδοποιικῆ τῆ ὑφαντικῆ ἢ ὡς ἢ χαλκουργικῆ τῆ ἀνδριαντοποιικῆ· ἔ γὰρ ὡσαύτως ὑπηρετῶσιν, ἀλλ' ἢ μὲν ὄργανα παρέχει, ἢ δὲ τὴν ὕλην. λέγω δὲ ὕλην τὸ ὑποκείμενον, ἐξ ἧς τι ἀποτελεῖται ἔργον, οἷον ὑφάντη μὲν ἔρια, ἀνδριαντοποιικῶ δὲ χαλκόν. ὅτι μὲν ἔν ἔχ ἢ αὐτῆ ἢ οἰκο- 10 νομικῆ τῆ χρηματιστικῆ, δῆλον. τῆς μὲν γὰρ τὸ πορίσασθαι, τῆς δὲ τὸ χρῆσασθαι· τίς γὰρ ἔσται ἢ χρησιμὴ τοῖς κατὰ τὴν οἰκίαν παρὰ τὴν οικονομικῆν; πότερον δὲ μέρος αὐτῆς ἐστὶ τι ἢ ἕτερον εἶδος, ἔχει διαμφισβήτησιν. εἰ γὰρ ἐστὶ τῆ χρηματιστικῆ θεωρῆσαι πόθεν χρήματα καὶ 15 κτήσις ἔσται, ἢ δὲ κτήσις πολλὰ περιείληφε μέρη καὶ ὁ πλῆτος, ὡς περ πρῶτον ἢ γεωργικῆ πότερον μέρος τι τῆς χρηματιστικῆς ἢ ἕτερον τι γένος, καὶ καθόλου ἢ περὶ τὴν τροφήν ἐπιμέλεια καὶ κτήσις; ἀλλὰ μὴν εἶδη γε πολλὰ τροφῆς, διὸ καὶ βίοι πολλοὶ καὶ τῶν ζώων καὶ τῶν ἀνθρώπων 20 εἰσὶν· οὐ γὰρ οἷον τε ζῆν ἄνευ τροφῆς, ὡς αἰ διαφοραὶ τῆς τροφῆς τὰς βίους πεποιήκασιν διαφέροντας τῶν ζώων. τῶν τε γὰρ θηρίων τὰ μὲν ἀγελαία τὰ δὲ σποραδικὰ ἐστὶν, ὁποτέρως συμφέρει πρὸς τὴν τροφήν αὐτοῖς, διὰ τὸ τὰ μὲν ζωοφάγα τὰ δὲ καρποφάγα τὰ δὲ παμφάγα αὐτῶν εἶναι· 25 ὡς περ πρὸς τὰς ραζώνας καὶ τὴν αἵρεσιν τὴν τῶν ἢ φύσις τὰς βίους αὐτῶν διώρισεν. ἐπεὶ δ' ἔ ταυτὸ ἐκάστω ἢ δὴ κατὰ φύσιν ἀλλ' ἕτερα ἕτεροις, καὶ αὐτῶν τῶν ζωοφάγων καὶ τῶν καρποφάγων οἱ βίοι πρὸς ἀλλήλα διεσῆσιν. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων· πολὺ γὰρ διαφέρουσιν οἱ τούτων βίοι. 30 οἱ μὲν ἔν ἀργότατοι νομάδες εἰσὶν· ἢ γὰρ ἀπὸ τῶν ἡμέρων τροφῆ ζώων ἄνευ πόνου γίνεται σχολάζουσιν· ἀναγκαίως δ' ὄντος μεταβάλλειν τοῖς κτήνεσι διὰ τὰς νομάς καὶ αὐτοὶ ἀναγκάζονται συνακολουθεῖν, ὡς περ γεωργίαν ζῶσαν γεωργῶντες. οἱ δ' ἀπὸ θήρας ζῶσι, καὶ θήρας ἕτεροι ἐτέ- 35 ρας, οἷον οἱ μὲν ἀπὸ λησιείας, οἱ δ' ἀπὸ ἀλιείας, ὅσοι λίμνας καὶ ἔλη καὶ ποταμῶς ἢ θάλατταν τοιαύτην προσοικῶσιν, οἱ δ' ἀπ' ὀρέων ἢ θηρίων ἀγρίων. τὸ δὲ πλείστον γένος τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τῆς γῆς ζῆ καὶ τῶν ἡμέρων καρπῶν. οἱ μὲν ἔν βίοι τοσῶτοι σχεδὸν εἰσὶν, ὅσοι γε αὐτό- 40 φυτον ἔχουσιν τὴν ἐργασίαν καὶ μὴ δι' ἀλλαγῆς καὶ κα-

πηλείας πορίζονται τὴν τροφήν, νομαδικός, γεωργικός, λησιρικός, ἀλιευτικός, θηρευτικός· οἱ δὲ καὶ μιγνύντες ἐκ τῶν ἡδέως ζῶσι, προσαναπληρῶντες τὸν ἐνδεέστατον βίον, ἢ τυγχάνει ἐλλείπων πρὸς τὸ αὐτάρκης εἶναι, οἷον οἱ μὲν νομαδικὸν ἄμα καὶ λησιρικόν, οἱ δὲ γεωργικὸν καὶ θηρευτικόν. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τοὺς ἄλλους, ὡς ἂν ἢ χρεῖα συναναγκάζῃ, τῆτον τὸν τρόπον διάγειν. ἢ μὲν ἔν τοιαύτη κτήσις ὑπ' αὐτῆς φαίνεται τῆς φύσεως διδομένη πᾶσιν, ὡς περ κατὰ τὴν πρώτην γένεσιν εὐθύς, οὕτω καὶ τελευθεῖσιν. καὶ γὰρ κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς γένεσιν τὰ μὲν συνκατατίθει τῶν ζώων τοσαύτην τροφήν ὡς ἰκανὴν εἶναι μέχρις οὗ ἂν δύνηται αὐτὸ αὐτῶ πορίζειν τὸ γεννηθέν, οἷον ὅσα σκωληκοτοκεῖ ἢ ὠτοκεῖ· ὅσα δὲ ζωοτοκεῖ, τοῖς γενομένοις ἔχει τροφήν ἐν αὐτοῖς μέχρι τινός, τὴν τῆ καλυμμένη γάλακτος φύσιν. ὡς περ ὁμοίως δῆλον ὅτι καὶ γενομένοις οὕ- 5 τέον τὰ τε φυτὰ τῶν ζώων ἕνεκεν εἶναι καὶ τᾶλλα ζῶα τῶν ἀνθρώπων χάριν, τὰ μὲν ἡμερα καὶ διὰ τὴν χρῆσιν καὶ διὰ τὴν τροφήν, τῶν δ' ἀγρίων, εἰ μὴ πάντα, ἀλλὰ τὰ γε πλείστα τῆς τροφῆς καὶ ἄλλης βοήθειας ἕνεκεν, ἵνα καὶ ἐσθῆς καὶ ἄλλα ὄργανα γίνηται ἐξ αὐτῶν. εἰ οὖν ἢ φύσις μὴδὲν μῆτε ἀτελὲς ποιεῖ μῆτε μάτην, ἀναγκαῖον τῶν ἀνθρώπων ἕνεκεν αὐτὰ πάντα πεποιήκασιν τὴν φύσιν. διὸ καὶ ἢ πολεμικῆ φύσει κτητικῆ πως ἔσαι. ἢ γὰρ θηρευτικῆ μέρος αὐτῆς, ἢ δὲ χρῆσθαι πρὸς τε τὰ θηρία, καὶ τῶν ἀνθρώπων ὅσοι πεφυκότες ἄρχεσθαι μὴ θέλουσιν, ὡς φύσει δίκαιον τῆτον ὄντα τὸν πόλεμον. ἐν μὲν οὖν εἶδος κτητικῆς κατὰ φύσιν τῆς οικονομικῆς μέρος ἐστὶν· ὁ δὲ ἢτοι ὑπάρχειν ἢ πορίζειν αὐτὴν ὅπως ὑπάρχει, ὡν ἐστὶ θησαυρισμὸς χρημάτων πρὸς ζῶν ἀναγκαῖων καὶ χρησίμων 10 πλοῦτος ἐκ τούτων εἶναι. ἢ γὰρ τῆς τοιαύτης κτήσεως αὐτάρκεια πρὸς ἀγαθὴν ζῶν ἐκ ἀπειρός ἐστὶν, ὡς περ Σόλων φησὶ ποιήσας “πλῆτος δ' ἔθεν τέρμα κεφασμένον ἀνδράσι κεῖται.” κεῖται γὰρ ὡς περ καὶ ταῖς ἄλλαις τέχναις· ὅθεν γὰρ ὄργανον ἀπειρον ἕδεμιᾶς ἐστὶ τέχνης ἔτε πλῆθει οὐτε μεγέθει, ὁ δὲ πλοῦτος ὄργάνων πλῆθος ἐστὶν οικονομικῶν καὶ πολιτικῶν. ὅτι μὲν τοῖνον ἔστι τις κτητικῆ κατὰ φύσιν τοῖς οἰκονόμοις καὶ τοῖς πολιτικοῖς, καὶ δι' ἢν αἰτίαν, δῆλον.

Ἐστὶ δὲ γένος ἄλλο κτητικῆς, ἢν μάλιστα καλοῦσιν, 9 καὶ δίκαιον αὐτὸ καλεῖν, χρηματιστικῆν, δι' ἢν οὐδὲν δεκεῖ

1. χρηματικῆς T². || 3. κτήσεως T². || 10. ἢ post αὐτῆ add rc I². || 13. περὶ S²T². || 16. κτίσις T². || 23. γὰρ om I². || 30. πολλοὶ S²T². || 36. ἀλείας plerique. || 40. αὐτόφυγον Q.

7. ἀναγκάζῃ I². || 14. τὴν] τοῦ T². || 26. πόλεμον] πόλεμον πρῶτον rc I². || 32. ἀγαθῶν QI²S²T².

πέρας εἶναι πλούτου καὶ κτήσεως· ἦν ὡς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τῇ λεχθείσῃ πολλοὶ νομίζουσι διὰ τὴν γειννίασιν. ἔστι δ' ὅτε ἡ αὐτὴ τῇ εἰρημένῃ ἕτε πόρρω ἐκείνης. ἔστι δ' ἡ μὲν φύσει ἡ δ' οὐ φύσει αὐτῶν, ἀλλὰ δι' ἐμπειρίας τινὸς καὶ τέχνης γίνεται μᾶλλον. λαβώμεν δὲ περὶ αὐτῆς 5 τὴν ἀρχὴν ἐντεῦθεν. ἐκάστῃ γὰρ κτήματος διττὴ ἡ χρῆσις ἔστιν, ἀμφοτέραι δὲ καθ' αὐτὸ μὲν ἀλλ' ἔχ' ὁμοίως καθ' αὐτό, ἀλλ' ἡ μὲν οἰκεία ἡ δ' ἕτε οἰκεία τοῦ πράγματος, οἷον ὑποδήματος ἢ τε ὑπόδεσις καὶ ἡ μεταβλητικὴ. ἀμφοτέραι γὰρ ὑποδήματος χρήσεις. καὶ γὰρ ὁ ἀλλαττό- 10 μενος τῷ δεομένῳ ὑποδήματος ἀντὶ νομίσματος ἢ τροφῆς χρῆται τῷ ὑποδήματι ἢ ὑπόδημα, ἀλλ' οὐ τὴν οἰκείαν χρῆσιν· οὐ γὰρ ἀλλαγῆς ἐνεκεν γέγονεν. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἔχει καὶ περὶ τῶν ἄλλων κτημάτων. ἔστι γὰρ ἡ μεταβλητικὴ πάντων, ἀρξαμένη τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τοῦ 15 κατὰ φύσιν, τῷ τὰ μὲν πλείω τὰ δὲ ἐλάττω τῶν ἰκανῶν ἔχειν τὸς ἀνθρώπους. ἢ καὶ δῆλον ὅτι οὐκ ἔστι φύσει τῆς χρηματιστικῆς ἢ καπηλικῆς· ὅσον γὰρ ἰκανὸν αὐτοῖς, ἀναγκῶν ἦν ποιεῖσθαι τὴν ἀλλαγὴν. ἐν μὲν οὖν τῇ πρώτῃ κοινωνίᾳ (τῆτο δ' ἐστὶν οὐκεία) φανερὸν ὅτι ἕδεν ἔστιν ἔργον 20 αὐτῆς, ἀλλ' ἤδη πλείονος τῆς κοινωνίας ὕψους. οἱ μὲν γὰρ τῶν αὐτῶν ἰκανῶν πάντων, οἱ δὲ κεχωρισμένοι πολλῶν πάλιν καὶ ἑτέρων· ὧν κατὰ τὰς δεήσεις ἀναγκαῖον ποιεῖσθαι τὰς μεταδόσεις, καθάπερ ἔτι πολλὰ ποιεῖ καὶ τῶν βαρβαρικῶν ἐθνῶν, κατὰ τὴν ἀλλαγὴν. αὐτὰ γὰρ τὰ 25 χρῆσιμα πρὸς αὐτὰ καταλλάττονται, ἐπὶ πλέον δ' οὐθέν, οἷον οἶνον πρὸς σίτον δίδόντες καὶ λαμβάνοντες, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ἕκαστον. ἡ μὲν ἔν τοιαύτῃ μεταβλητικῇ ἕτε παρὰ φύσιν ἕτε χρηματιστικῆς ἔστιν εἶδος οὐδέν· εἰς ἀναπλήρωσιν γὰρ τῆς κατὰ φύσιν αὐταρκείας ἦν. ἐκ 30 μόντοι ταύτης ἐγένετ' ἐκείνη κατὰ λόγον. ξενικωτέρας γὰρ γινόμενης τῆς βοηθείας τῷ εἰσάγεσθαι ὧν ἐνδεῖς καὶ ἐκπέμπειν ὧν ἐπλεόναζον, ἔξ ἀνάγκης ἢ τῷ νομίσματος ἐπορίσθη χρῆσις. ἢ γὰρ εὐβάστακτον ἕκαστον τῶν κατὰ φύσιν ἀναγκαίων· διὸ πρὸς τὰς ἀλλαγὰς τοιοῦτόν τι συνέθεντο 35 πρὸς σφᾶς αὐτὸς δίδοναι καὶ λαμβάνειν, ὃ τῶν χρησίων αὐτὸ ἂν εἶχε τὴν χρεῖαν εὐμεταχείριστον πρὸς τὸ ζῆν, οἷον σιδήρος καὶ ἀργυρος, κἂν εἴ τι τοιούτον ἕτερον, τὸ μὲν πρῶτον ἀπλῶς ὀρισθὲν μεγέθει καὶ σαθμῶ, τὸ δὲ τελευταῖον καὶ χαρακτηῖρα ἐπιβαλλόντων, ἵνα ἀπολύσῃ τῆς μετρή- 40 σεως αὐτῆς· ὁ γὰρ χαρακτήρ ἐτέθη τῷ κοσῷ σημείον. πο-

ρισθέντος ἔν ἤδη νομίσματος ἐκ τῆς ἀναγκαίας ἀλλαγῆς θάτερον εἶδος τῆς χρηματιστικῆς ἐγένετο, τὸ καπηλικόν, τὸ μὲν πρῶτον ἀπλῶς ἴσως γινόμενον, εἶτα δι' ἐμπειρίας ἤδη τεχνικώτερον, πόθεν καὶ πῶς μεταβαλλόμενον πλείστον ποιήσει κέρδος. διὸ δοκεῖ ἡ χρηματιστικὴ μάλις περὶ τὸ νόμισμα εἶναι, καὶ ἔργον αὐτῆς τὸ δύνασθαι θεωρῆσαι πόθεν ἔσαι πλῆθος χρημάτων· ποιητικὴ γὰρ εἶναι τῷ πλῆθει καὶ χρημάτων. καὶ γὰρ τὸν πλῆτον πολλακίς τίθεασιν νομίσματος πλῆθος, διὰ τὸ περὶ τῶν εἶναι τὴν χρηματιστικὴν καὶ τὴν καπηλικὴν. ὅτε δὲ πάλιν λῆρος εἶναι δοκεῖ τὸ νόμισμα καὶ νόμος παντάπασιν, φύσει δ' ἕθεν, ὅτι μετα- 5 θεμένων τε τῶν χρωμένων ἕθενος ἄξιον ἕδεν χρήσιμον πρὸς ἕδεν τῶν ἀναγκαίων ἐσί, καὶ νομίσματος πλῆθων πολλακίς ἀπορήσει τῆς ἀναγκαίας τροφῆς· καίτοι ἄτοπον τοιούτον εἶναι πλῆτον ἢ εὐπορῶν λιμῶ ἀπολείται, καθάπερ καὶ τὸν Μίδα ἐκεῖνον μυθολογῶσι διὰ τὴν ἀπληστίαν τῆς εὐχῆς πάντων αὐτῷ γιγνομένων τῶν παρατιθεμένων χρυσῶν. διὸ ζητῶσιν ἕτερον τι τὸν πλῆτον καὶ τὴν χρηματιστικὴν, ὀρθῶς ζητῶντες. ἔστι γὰρ ἕτερα ἡ χρηματιστικὴ καὶ ὁ πλῆτος ὁ 10 κατὰ φύσιν, καὶ αὐτὴ μὲν οἰκονομικὴ, ἡ δὲ καπηλικὴ ποιητικὴ χρημάτων, ἢ πάντως ἀλλ' ἢ διὰ χρημάτων μεταβολῆς. καὶ δοκεῖ περὶ τὸ νόμισμα αὕτη εἶναι· τὸ γὰρ νόμισμα φοιχεῖον καὶ πέρας τῆς ἀλλαγῆς ἐστίν. καὶ ἄπειρος δὲ οὗτος ὁ πλῆτος ὁ ἀπὸ ταύτης τῆς χρηματιστικῆς. ὡσπερ γὰρ ἡ ἰατρικὴ τοῦ ὑγιαίνειν εἰς ἄπειρον ἔστι καὶ 15 ἐκάστῃ τῶν τεχνῶν τῷ τέλος εἰς ἄπειρον (ὅτι μάλις γὰρ ἐκεῖνο βύλονται ποιεῖν), τῶν δὲ πρὸς τὸ τέλος ἕκ εἰς ἄπειρον (πέρας γὰρ τὸ τέλος πάσαις), οὕτω καὶ ταύτης τῆς χρηματιστικῆς ἕκ ἐξὶ τῷ τέλος πέρας, τέλος δὲ ὁ τοιούτος πλῆτος καὶ χρημάτων κτήσις. τῆς δ' οἰκονομικῆς, ἢ χρηματιστικῆς ἔστι πέρας· ἢ γὰρ τῆτο τῆς οἰκονομικῆς ἔργον. διὸ τῇ μὲν φαίνεται ἀναγκαῖον εἶναι παντὸς πλῆθους πέρας, ἐπὶ δὲ τῶν γινόμενων ὀρώμεν συμβαῖνον τὸναντίον· πάντες γὰρ εἰς ἄπειρον αὐξοῦσιν οἱ χρηματιζόμενοι τὸ νόμισμα. 20 αἴτιον δὲ τὸ συνέγγυς αὐτῶν. ἐκαλλάττει γὰρ ἡ χρῆσις τῷ αὐτῷ ἕσα ἑκατέρα τῆς χρηματιστικῆς. τῆς γὰρ αὐτῆς ἐστὶ χρήσεως κτήσις, ἀλλ' ἢ κατὰ ταυτόν, ἀλλὰ τῆς μὲν ἕτερον τέλος, τῆς δ' ἢ αὐξήσις· ὡς δοκεῖ τισὶ τῶν εἶναι τῆς οἰκονομικῆς ἔργον, καὶ διατελοῦσιν ἢ σώζειν οἴομενοι δεῖν ἢ αὐξῆσαι τὴν τῷ νομίσματος ὕψιν εἰς ἄπειρον. αἴτιον δὲ ταύτης τῆς διαθέσεως τὸ σπυδαῖζειν περὶ τὸ ζῆν, ἀλλὰ

8. οἰκεία T². || 34. ἕκαστον om T². || 36. αὐτῆ T². || 37. οἶον] οἶον ὁ S⁴T⁶.

10. κλῆρος T². || 11. καὶ ὁ Q. || 12. ἕτε codices. || 16. ἀναπληστίαν T². || 17. αὐτῶν S⁴. || 20. μὲν] μὲν ἢ rc I². || 29. χρηματικῆς I². || 30. χρηματιστικῆς cod I². || 33. ὀρθῶ QI²S⁴T⁶. || 37. κατατὸν S²T⁶. || 39. οἰκονομίας QS²T⁶.

Ἄπολλοδώρῳ τῷ Δημνίῳ περὶ γεωργίας καὶ ψιλῆς καὶ πεφυτευμένης, ὁμοίως δὲ καὶ ἄλλοις περὶ ἄλλων, ταῦτα μὲν ἐκ τούτων θεωρεῖτω ὅτῳ ἐπιμελές· ἐτι δὲ καὶ τὰ λεγόμενα σκοραδῆν, δι' ὧν ἐπιτετυχηκασιν ἐνιοὶ χρηματιζόμενοι, δεῖ συλλέγειν. πάντα γὰρ ὠφέλιμα ταῦτ' ἐστὶ τοῖς 5 τιμῶσι τὴν χρηματιστικὴν. οἷον καὶ τὸ Θάλασσω τῷ Μιλησίῳ· τοῦτο γὰρ ἐστὶ κατανοήματι τι χρηματιστικόν, ἀλλ' ἐκαίνῳ μὲν διὰ τὴν σοφίαν προσάπτουσι, τυγχάνει δὲ καθόλου τι ἄν. ὀνειδιζόντων γὰρ αὐτῷ διὰ τὴν πενίαν ὡς ἀνωφελοῦς τῆς φιλοσοφίας ἕσης, κατανοήσαντά φασιν αὐτὸν ἐλαίων 10 τὸ βῆλυ τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. ἢ δὲ τῶν τέκνων ἀρχῆ βασιλική· τὸ γὰρ γεννησάν καὶ κατὰ φιλίαν ἀρχον καὶ κατὰ πρεσβείαν ἐστίν, ὅπερ ἐστὶ βασιλικῆς εἶδος ἀρχῆς. διὸ καλῶς Ὁμηρὸς τὸν Δία προσηγόρευσεν εἰπὼν "πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε," τὸν βασιλέα τῶν ἀπάντων. φύσει γὰρ τὸν βασιλέα διαφέρειν μὲν δεῖ, τῷ γένει δ' εἶναι τὸν αὐτόν· ὅπερ πέπονθε τὸ πρεσβύτερον πρὸς τὸ νεώτερον καὶ ὁ γεννήσας πρὸς τὸ τέκνον.

Φανερόν τοίνυν ὅτι πλείων ἢ σπουδῆ τῆς οἰκονομίας 13 περὶ τοὺς ἀνθρώπους ἢ περὶ τὴν τῶν ἀψύχων κτῆσιν, καὶ περὶ τὴν ἀρετὴν τῶν ἢ περὶ τὴν τῆς κτήσεως, ὃν καλῶμεν πλῆτον, καὶ τῶν ἐλευθέρων μᾶλλον ἢ δούλων. πρῶτον μὲν οὖν περὶ δούλων ἀπορήσειεν ἂν τις, πότερον ἐστὶν ἀρετῆ τις δὴλυ παρὰ τὰς ὀργανικὰς καὶ διακονικὰς ἄλλη τιμιωτέρα τῶν, οἷον σωφροσύνη καὶ ἀνδρία καὶ δικαιοσύνη καὶ τῶν 25 ἄλλων τῶν τοιούτων ἕξεων, ἢ οὐκ ἐστὶν οὐδεμία παρὰ τὰς σωματικὰς ὑπηρεσίας. ἔχει γὰρ ἀπορίαν ἀμφοτέρως. εἴτε γὰρ ἐστὶ, τί διοίσουσι τῶν ἐλευθέρων; εἴτε μὴ ἐστὶν ὄντων ἀνθρώπων καὶ λόγου κοινωνοῦντων, ἄτοπον. σχεδὸν δὲ ταυτὸν ἐστὶ τὸ ζητούμενον καὶ περὶ γυναικὸς καὶ παιδός, πότερα καὶ τούτων εἰσὶν ἀρεταί, καὶ δεῖ τὴν γυναῖκα εἶναι σώφρονα καὶ ἀνδρείαν καὶ δικαίαν, καὶ παῖς ἐστὶ καὶ ἀκόλαστος καὶ σώφρων, ἢ ἕ; καὶ καθόλου δὴ τῶν ἐστὶν ἐπισκεπτόν περὶ ἀρχομένη φύσει καὶ ἀρχοντος, πότερον ἢ αὐτῆ ἀρετῆ ἢ ἑτέρα. εἰ μὲν γὰρ δεῖ ἀμφοτέρως μετέχειν καλοκάγαθίας, διὰ τί τὸν μὲν ἀρχεῖν δεοὶ ἂν τὸν δὲ ἀρχεσθαι καθάπαξ; οὐδὲ γὰρ τῷ μᾶλλον καὶ ἥττον οἷον τε διαφέρειν· τὸ μὲν γὰρ ἀρχεσθαι καὶ ἀρχεῖν εἶδει διαφέρει, τὸ δὲ μᾶλλον καὶ ἥττον οὐδέν. εἰ δὲ τὸν μὲν δεῖ τὸν δὲ μὴ, θαυμαστόν. εἴτε γὰρ ὁ ἀρχων μὴ ἔσαι σώφρων καὶ δίκαιος, πῶς ἀρξεί καλῶς; εἴθ' ὁ ἀρχόμενος, πῶς ἀρχθή-

12 Ἐπεὶ δὲ τρία μέρη τῆς οἰκονομικῆς ἦν, ἐν μὲν δεσποτική, περὶ ἧς εἴρηται πρότερον, ἐν δὲ πατρική, τρίτον δὲ γαμική· καὶ γὰρ γυναικὸς ἀρχεῖν καὶ τέκνων, ὡς ἐλευθέρων μὲν ἀμφοῖν, ἢ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον τῆς ἀρχῆς, ἀλλὰ 40

4. ἐπιτετυχῆ S², ἐπιτετοχῆ T². || 5. ὠφέλιμος Q. || 7. χρηματικόν Q. || 13. ἐλαιουργῶν plerique. || καίφ Q. || 15. ἐκμισθῆναι T². || 16. συλλέξατες S²T². || 28. τῶτον QI²T². || 37. μέρη om I²T². || 38. περὶ om S².

9. τὸν om S². || 10. τεκτόνων T². || 15. γένει om S². || 16. πέπονθε πρεσβύτερον πρὸς τὸν S². || 26. εἴτι S²T². || 28. δὴ QS² T² et corr I². || 30. πότερον I². || 37. εἶδη T².

σεται καλῶς; ἀκόλαστος γὰρ ὢν καὶ δειλὸς οὐθὲν ποιήσει τῶν προσηκόντων. φανερὸν τοίνυν ὅτι ἀνάγκη μὲν μετέχειν ἀμφοτέρους ἀρετῆς, ταύτης δ' εἶναι διαφορᾶς, ὥσπερ καὶ τῶν φύσει ἀρχομένων. καὶ τῶτο εὐθὺς ὑφήγηται περὶ τὴν ψυχὴν· ἐν ταύτῃ γὰρ ἐστὶ φύσει τὸ μὲν ἄρχον τὸ δὲ ἀρχόμενον, ὡς ἑτέραν φαμὲν εἶναι ἀρετὴν, οἷον τοῦ λόγον ἔχοντος καὶ τοῦ ἀλόγου. δῆλον τοίνυν ὅτι τὸν αὐτὸν τρόπον ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ὥστε φύσει τὰ πλείω ἀρχοντα καὶ ἀρχόμενα. ἄλλον γὰρ τρόπον τὸ ἐλεύθερον τοῦ δούλου ἄρχει καὶ τὸ ἄρρεν τῷ θήλειος καὶ ἀνὴρ παιδός· καὶ πᾶσιν ἐνυπάρχει μὲν τὰ μόρια τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἐνυπάρχει διαφερόντως. ὁ μὲν γὰρ δούλος ὅπως ἐκ ἔχει τὸ βουλευτικόν, τὸ δὲ θῆλυ ἔχει μὲν, ἀλλ' ἄκυρον· ὁ δὲ παῖς ἔχει μὲν, ἀλλ' ἀτελές. ὁμοίως τοίνυν ἀναγκαῖον ἔχειν καὶ περὶ τὰς ἠθικὰς ἀρετάς· ὑποληπτέον δὲ μὲν μετέχειν πάντας, ἀλλ' οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλ' ὅσον ἐκάσῳ πρὸς τὸ αὐτὸ ἔργον. διὸ τὸν μὲν ἀρχοντα τελείαν ἔχειν δεῖ τὴν ἠθικὴν ἀρετὴν (τὸ γὰρ ἔργον ἐστὶν ἀπλῶς τοῦ ἀρχιτέκτονος, ὁ δὲ λόγος ἀρχιτέκτων), τῶν δ' ἄλλων ἕκαστον, ὅσον ἐπιβάλλει αὐτοῖς. ὥστε φανερὸν ὅτι ἐστὶν ἠθικὴ ἀρετὴ τῶν εἰρημένων πάντων, καὶ οὐχ ἡ αὐτὴ σωφροσύνη γυναικὸς καὶ ἀνδρός, ἢ δ' ἀνδρία καὶ δικαιοσύνη, καθάπερ ἔφητο Σωκράτης, ἀλλ' ἢ μὲν ἀρχικὴ ἀνδρία, ἢ δ' ὑπηρετικὴ. ὁμοίως δ' ἔχει καὶ περὶ τὰς ἄλλας. δῆλον δὲ τοῦτο καὶ κατὰ μέρος μᾶλλον ἐπισκοπῶσιν· καθόλου γὰρ οἱ λέγοντες ἐξαπατῶσιν ἑαυτὰς, ὅτι τὸ εὖ ἔχειν τὴν ψυχὴν ἀρετὴ, ἢ τὸ ὀρθοπραγεῖν, ἢ τὴν τοιοῦτων· πολὺ γὰρ ἄμεινον λέγουσιν οἱ ἐξαριθμοῦντες τὰς ἀρετάς, ὥσπερ Γοργίας, τῶν ἕτως ὀριζομένων. διὸ δεῖ, ὥσπερ ὁ ποιητὴς εἶρηκε περὶ γυναικός, ἔτω νομίζειν ἔχειν περὶ πάντων· "γυναικὶ κόσμον ἢ σιγὴ φέρει," ἀλλ' ἀνδρὶ καὶ ἐπέτι τῶτο. ἐπεὶ δ' ὁ παῖς ἀτελής, δῆλον ὅτι τίτῃ μὲν καὶ ἡ ἀρετὴ ἐκ αὐτῆ πρὸς αὐτὸν ἐστίν, ἀλλὰ πρὸς τὸν τέλειον καὶ τὸν ἡγούμενον. ὁμοίως δὲ καὶ ὄλους πρὸς δεσπότην. ἔθεμεν δὲ πρὸς τὰναγκαῖα χρήσιμον εἶναι τὸν δῆλον, ὥς δὲ δῆλον ὅτι καὶ ἀρετῆς δεῖται μικρᾶς, καὶ τοσαύτης ὅπως μῆτε δι' ἀκόλασίαν μῆτε διὰ δειλίαν ἐλλείψῃ τῶν ἔργων. ἀπορήσειε δ' ἂν τις, τὸ νῦν εἰρημένον εἰ ἀληθές, ἄρα καὶ τοὺς τεχνίτας δεήσει ἔχειν ἀρετὴν· πολλάκις γὰρ δι' ἀκόλασίαν ἐλλείπναι τῶν ἔργων. ἢ διαφέρει τῶτο πλείστον. ὁ μὲν γὰρ δούλος κοινωνὸς ζωῆς, ὁ δὲ πορρωτέρον, καὶ τοσοῦτον ἐπιβάλλει ἀρετῆς ὅσον περ καὶ δουλείας· ὁ γὰρ βάνουσος τε-

χνίτης ἀφωρισμένην τινα ἔχει δουλείαν· καὶ ὁ μὲν δούλος τῶν φύσει, σκυτοτόμος δ' ἕβεις, ἢ δὲ τῶν ἄλλων τεχνιτῶν φανερὸν τοίνυν ὅτι τῆς τοιαύτης ἀρετῆς αἴτιον εἶναι δεῖ τῷ δούλῳ τὸν δεσπότην, ἀλλ' ἢ τὴν διδασκαλικὴν ἔχοντα τῶν ἔργων δεσποτικὴν. διὸ λέγουσιν ἢ καλῶς οἱ λόγοι τὸς ὄλους ἀποσερῶντες καὶ φάσκοντες ἐπιτάξει χρῆσθαι μόνον· νοθευτέον γὰρ μᾶλλον τὸς δούλους ἢ τὸς παῖδας.

Ἄλλὰ περὶ μὲν τῶτων διωρίσθω τὸν τρόπον τῶτων· περὶ δὲ ἀνδρός καὶ γυναικὸς καὶ τέκνων καὶ πατρὸς, τῆς τε περὶ ἕκαστον αὐτῶν ἀρετῆς, καὶ τῆς πρὸς σφᾶς αὐτοὺς ὁμιλίας, τί τὸ καλῶς καὶ μὴ καλῶς ἐστί, καὶ πῶς δεῖ τὸ μὲν εὖ διακρίνειν τὸ δὲ κακῶς φεύγειν, ἐν τοῖς περὶ τὰς πολιτείας ἀναγκαῖον ἐπελθεῖν· ἐπεὶ γὰρ οἰκία μὲν πᾶσα μέρος πόλεως, ταῦτα δ' οἰκίας, τὴν δὲ τῷ μέρος πρὸς τὴν τῷ ὄλοι δεῖ βλέπειν ἀρετὴν, ἀναγκαῖον πρὸς τὴν πολιτείαν βλέποντας παιδεύειν καὶ τοὺς παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας, εἴπερ τι διαφέρει πρὸς τὸ τὴν πόλιν εἶναι σπυδαῖον καὶ τὸς παῖδας εἶναι σπυδαῖους καὶ τὰς γυναῖκας σπυδαῖας. ἀναγκαῖον δὲ διαφέρειν· αἱ μὲν γὰρ γυναῖκες ἡμισυ μέρος τῶν ἐλευθέρων, ἐκ δὲ τῶν παίδων οἱ κοινωνοὶ γίνονται τῆς πολιτείας. ὥς· ἐπεὶ περὶ μὲν τῶτων διωρίζεται, περὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἐν ἄλλοις λεκτέον, ἀφάντες ὡς τέλος ἔχοντας τὸς νῦν λόγους, ἄλλην ἀρχὴν ποιησάμενοι λέγωμεν, καὶ πρῶτον ἐπισκεψώμεθα περὶ τῶν ἀποφηναιμένων περὶ τῆς πολιτείας τῆς ἀρίστης.

B.

Ἐπεὶ δὲ προαιρέμεθα θεωρῆσαι περὶ τῆς κοινοῦ τῆς πολιτικῆς, ἢ κρατικῆς πασῶν τοῖς δυναμένοις ζῆν ὅτι μάλιστα κατ' εὐχὴν, δεῖ καὶ τὰς ἄλλας ἐπισκεψασθαι πολιτείας, αἷς τε χρῶνται τινες τῶν πόλεων τῶν εὐνομεῖσθαι λεγομένων, καὶ εἰ τινες ἕτεροι τυγχάνουσιν ὑπὸ τῶν εἰρημένων καὶ δοκῶσαι καλῶς ἔχειν, ἵνα τό τ' ὀρθῶς ἔχον ἐφθῇ καὶ τὸ χρησίμον, ἐτι δὲ τὸ ζητεῖν τι παρ' αὐτάς ἕτερον μὴ δοκῆ πάντως εἶναι σοφίζεσθαι βυλομένων, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ καλῶς ἔχειν ταύτας τὰς νῦν ὑπαρχούσας, διὰ τῶτο ταύτων δοκῶμεν ἐπιβαλέσθαι τὴν μέθοδον. ἀρχὴν δὲ πρῶτον ποιητέον ἢ περὶ ἐφύκεν ἀρχὴ ταύτης τῆς σκέψεως. ἀνάγκη γὰρ ἦτοι πάντας πάντων κοινωνεῖν τὸς πολίτας, ἢ μηδενός, ἢ τινῶν μὲν τινῶν δὲ μὴ. τὸ μὲν ἔν μηδενός κοινωνεῖν φανερόν ὡς ἀδύνατον· ἢ γὰρ πολιτεία κοινωνία τίς ἐστὶ, καὶ πρῶτον ἀνάγκη τῷ τόπῳ κοινωνεῖν· ὁ μὲν γὰρ τόπος εἰς ὃ τῆς

10. ἄρχειν S². || 14. ὁμοῖον S²T². || 26. ἢ] καὶ Q, om I²S²T². || 32. τὸ τέλος QI²S²T². || 36. δουλείαν T². || 39. τίτων T².
2. φύσει T², φύσιν S². || 6. νοθεύον S². || 13. οἰκία S². || 21. λέγωμεν S². || 28. βουλομένοις I². || 36. δοκῶ U². || 38. μηδενῶν U², omissis ἢ τινῶν. || 41. εἰς ὃ τῆς] ἰσότης codices.

μῆς πόλεως, οἱ δὲ πολῖται κοινωνοὶ τῆς μιᾶς πόλεως. ἀλλὰ πότερον ὄσων ἐνδέχεται κοινωνῆσαι, πάντων βέλτιον κοινωνεῖν τὴν μέλλουσαν οἰκῆσθαι πόλιν καλῶς, ἢ τινῶν μὲν τινῶν δ' ἢ βέλτιον; ἐνδέχεται γὰρ καὶ τέκνων καὶ γυναικῶν καὶ κτημάτων κοινωνεῖν τὸς πολίτας ἀλλήλους, ὥσπερ ἐν τῇ πολιτείᾳ τῇ Πλάτωνος· ἐκεῖ γὰρ ὁ Σωκράτης φησὶ δεῖν κοινὰ τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας εἶναι καὶ τὰς κτήσεις. τῆτο δὴ πότερον ὡς νῦν ἔτω βέλτιον ἔχειν, ἢ κατὰ τὸν ἐν τῇ πολιτείᾳ γεγραμμένον νόμον; ἔχει δὲ δυσχερείας ἄλλας τε πολλὰς τὸ πάντων εἶναι τὰς γυναῖκας κοινὰς, 10 καὶ δι' ἣν αἰτίαν φησὶ δεῖν νομοθετηθῆσαι τὸν τρόπον τῆτον ὁ Σωκράτης, ἢ φαίνεται συμβαῖνον ἐκ τῶν λόγων. ἔτι δὲ πρὸς τὸ τέλος ὁ φησὶ τῇ πόλει δεῖν ὑπάρχειν, ὡς μὲν εἴρηται νῦν, ἀδύνατον, πῶς δὲ δεῖ διελθεῖν, ὕδεν διώρισαι. λέγω δὲ τὸ μίαν εἶναι τὴν πόλιν πᾶσαν ὡς ἄριστον ὅτι μάλιστα· 15 λαμβάνει γὰρ ταύτην ὑπόθεσιν ὁ Σωκράτης. καίτοι φανερόν ἐστιν ὡς προοίῳσα καὶ γινομένη μία μᾶλλον ἢ δὲ πόλις ἔσαι· πλήθος γὰρ τι τὴν φύσιν ἐστὶν ἢ πόλις, γινομένη τε μία μᾶλλον οἰκία μὲν ἐκ πόλεως, ἄνθρωπος δ' ἐξ οἰκίας ἔσαι· μᾶλλον γὰρ μίαν τὴν οἰκίαν τῆς πόλεως φαίμεν ἂν, 20 καὶ τὸν ἕνα τῆς οἰκίας· ὥστ' εἰ καὶ θνατός τις εἴη τοῦτο φράν, οὐ ποιητέον· ἀναρῆσει γὰρ τὴν πόλιν. ἢ μόνον δ' ἐκ πλείονων ἀνθρώπων ἐστὶν ἢ πόλις; ἀλλὰ καὶ ἐξ εἰδῶ διαφερόντων· ἢ γὰρ γίνεται πόλις ἐξ ὁμοίων. ἕτερον γὰρ συμμαχία καὶ πόλις· τὸ μὲν γὰρ τῷ ποσῷ χρήσιμον, καὶ ἢ 25 τὸ αὐτὸ τῷ εἶδει· βοήθειας γὰρ χάριν ἢ συμμαχία πέφυκεν, ὥσπερ ἂν εἰ σταθμὸς πλεῖον ἐλκύσῃ. διοίσει δὲ τῷ τοιούτῳ καὶ πόλις ἔθνος, ὅταν μὴ κατὰ κώμας ὥσι κεχωρισμένοι τὸ πλήθος, ἀλλ' οἷον Ἀρκαδες. ἐξ ὧν δὲ δεῖ ἐν γενέσθαι, εἶδει διαφέρει. διόπερ τὸ ἴσον τὸ ἀντιπεπονθὸς 30 σῶζει τὰς πόλεις, ὥσπερ ἐν τοῖς ἠθικοῖς εἴρηται πρότερον· ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς ἐλευθέροις καὶ ἴσοις ἀνάγκη τῶν εἶναι· ἅμα γὰρ οὐχ οἷον τε πάντας ἄρχειν, ἀλλ' ἢ κατ' ἐνιαυτὸν ἢ κατὰ τινα ἄλλην τάξιν ἢ χρόνον. καὶ συμβαίνει δὴ τὸν τρόπον τῆτον ὡς πάντας ἄρχειν, ὥσπερ ἂν εἰ μετέβαλλον 35 οἱ σκυτεῖς καὶ οἱ τέκτονες καὶ μὴ οἱ αὐτοὶ αἰεὶ σκυτοτόμοι καὶ τέκτονες ἦσαν. ἐπεὶ δὲ βέλτιον ἔτως ἔχειν καὶ τὰ περὶ τὴν κοινωνίαν τὴν πολιτικὴν, δῆλον ὡς τὸς αὐτὸς αἰεὶ βέλτιον ἄρχειν, εἰ δυνατόν· ἐν οἷς δὲ μὴ δυνατόν διὰ τὴν

φύσιν ἴσος εἶναι πάντας, ἅμα δὲ καὶ δίκαιον, εἴτ' ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον τὸ ἄρχειν, πάντας αὐτὴ μετέχειν, ἐν τούτοις δὲ μμεισθαι τὸ ἐν μέρει τοὺς ἴσους εἰκεῖν ὁμοίως τοῖς ἐξ ἄρχῃς. οἱ μὲν γὰρ ἄρχουσιν οἱ δ' ἄρχονται παρὰ μέρος, ὥσπερ ἂν ἄλλοι γενόμενοι. τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον ἀρχόντων ἕτεροι ἐτέρας ἄρχουσιν ἀρχάς. φανερόν τοίνυν ἐκ τῶν ὡς ἔτε πέφυκε μίαν ἔτως εἶναι τὴν πόλιν ὥσπερ λέγουσι τινες, καὶ τὸ λεχθὲν ὡς μέγιστον ἀγαθὸν ἐν ταῖς πόλεσιν ὅτι τὰς πόλεις ἀναρῆει· καίτοι τὸ γε ἐκάστῃ ἀγαθὸν σῶζει ἕκαστον. ἐστὶ δὲ καὶ κατ' ἄλλον τρόπον φανερόν ὅτι τὸ λίαν ἐνὶν ζητεῖν τὴν πόλιν ἐκ ἐστὶν ἀμεινον. οἰκία μὲν γὰρ αὐταρκέστερον ἐνός, πόλις δ' οἰκίας· καὶ βύλεται γ' ἤδη τότε εἶναι πόλις, ὅταν αὐτάρκη συμβαῖνῃ τὴν κοινωνίαν εἶναι τῷ πλήθει. εἴπερ ἔν αἰρετώτερον τὸ αὐταρκέστερον, καὶ τὸ ἥττον ἐν τοῦ μᾶλλον αἰρετώτερον.

Ἄλλα μὴν ἢδ' εἰ τῆτο ἄριστόν ἐστι, τὸ μίαν ὅτι μάλιστα 3 εἶναι τὴν κοινωνίαν, οὐδὲ τοῦτ' ἀποδεικνυσθαι φαίνεται κατὰ τὸν λόγον, ἐὰν πάντες ἅμα λέγουσι τὸ ἐμὸν καὶ τὸ μὴ ἐμὸν· τῆτο γὰρ οἶται ὁ Σωκράτης σημειῖον εἶναι τῆ τὴν πόλιν τελῶς εἶναι μίαν. τὸ γὰρ πάντες διττόν. εἰ μὲν οὖν ὡς ἕκαστος, τάχ' ἂν εἴη μᾶλλον ὁ βύλεται ποιεῖν ὁ Σωκράτης· ἕκαστος γὰρ υἱὸν ἑαυτοῦ φήσει τὸν αὐτὸν καὶ γυναῖκα δὴ τὴν αὐτήν, καὶ περὶ τῆς ὑσίας καὶ περὶ ἐκάστου δὴ τῶν συμβαινόντων ὡσαύτως. νῦν δ' ἔχ ἔτω φήσουσιν οἱ 4 κοιναῖς χρώμενοι ταῖς γυναῖξιν καὶ τοῖς τέκνοις, ἀλλὰ πάντες μὲν, ἔχ ὡς ἕκαστος δ' αὐτῶν. ὁμοίως δὲ καὶ τὴν ὑσίαν πάντες μὲν, ἔχ ὡς ἕκαστος δ' αὐτῶν. ὅτι μὲν τοίνυν παραλογισμὸς τίς ἐστι τὸ λέγειν πάντας, φανερόν. τὸ γὰρ πάντες καὶ ἀμφοτέρω καὶ περιττὰ καὶ ἄρτια διὰ τὸ διττόν καὶ ἐν τοῖς λόγοις ἐριστικὸς ποιεῖ συλλογισμὸς· διὸ ἐστὶ τὸ πάντας τὸ αὐτὸ λέγειν ὡδὲ μὲν καλόν, ἀλλ' οὐ δυνατόν, ὡδὲ δ' ὕδεν ὁμοιοητικόν. πρὸς δὲ τούτοις ἐτέραν ἔχει βλάβην τὸ λεγόμενον. ἥκιστα γὰρ ἐπιμελείας τυγχάνει τὸ πλείστων κοινόν· τῶν γὰρ ἰδίων μάλιστα φροντίζουσιν, τῶν δὲ κοινῶν ἥττον, ἢ ὅσον ἐκάσῳ ἐπιβάλλει. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις ὡς ἐτέρω φροντίζοντος ὀλιγωρῶσι μᾶλλον, ὥσπερ ἐν ταῖς οἰκετικαῖς διακονίαις οἱ πολλοὶ θεράποντες ἐνίστε χειρόν ὑπηρετῶσι τῶν ἐλαττόνων. γίνονται δ' ἐκάσῳ χίλιοι τῶν πολιτῶν υἱοί, καὶ οὗτοι ἔχ ὡς ἐκάστῳ, ἀλλὰ τῷ τυχόντος ὁ φυχῶν

2. ὄσων Q⁴T⁴. || 3. κοινωνεῖ Q⁴. || 4. μὲν τινῶν om U⁴. || καὶ τέκνων — 5. κοινωνεῖν in margine Q⁴. || 5. τὸς πολίτας ἀλλήλους om Q⁴. || 6. πολιτεία τῇ] πολιτεία τῷ Q⁴U⁴. || 9. δὴ I⁴Q⁴T⁴U⁴. || 11. νομοθετηθῆσαι U⁴. || 13. δεῖ Q⁴. || 14. διελθεῖν I⁴Q⁴T⁴. || 23. εἶδος Q⁴T⁴, εἰδείως U⁴. || 26. τῷ αὐτῷ Q⁴T⁴U⁴. || 27. διοίσει U⁴. || 35. ὡς πάντας ἄρχειν om U⁴. || 36. οἱ post καὶ om U⁴.
3. οἰκεῖν I⁴T⁴. || ὁμοίως I⁴. || τοῖς om U⁴. || 4. παρὰ] κατὰ Q⁴T⁴. || 5. δὴ] δὲ τὸν Q⁴. || 13. τὴν om U⁴. || 14. τὸ αὐταρκέστερον om U⁴. || 22. φύσει U⁴. || 26. ὁμοίως — 27. αὐτῶν om Q⁴T⁴. || 30. ἐστὶ I⁴T⁴. || 33. πλείστον τε U⁴. || 35. ὄσων T⁴U⁴.

ὁμοίως ἐστὶν υἱός· ὥστε πάντες ὁμοίως ὀλιγωρήσουσιν. ἔτι ἕτως
 ἕκαστος ἐμὸς λέγει τὸν εὖ πράττοντα τῶν πολιτῶν ἢ κακῶς,
 ὁπόσος τυγχάνει τὸν ἀριθμὸν ὧν, οἷον ἐμὸς ἢ τῷ δεινός, τῷ
 τὸν τρόπον λέγων καθ' ἕκαστον τῶν χιλίων, ἢ ὄσων ἢ
 πόλις ἐστί, καὶ τὺτο διαστῶν· ἄθλον γὰρ ὧ συνῆθη γενέ- 5
 σθαι τέκνον καὶ σωθῆναι γενόμενον. καίτοι πότερον οὕτω
 κρεῖττον τὸ ἐμὸν λέγειν ἕκαστον, τὸ αὐτὸ μὲν προσαγορεύον-
 τας δισχιλίων καὶ μυρίων, ἢ μᾶλλον ὡς νῦν ἐν ταῖς πόλεσι
 τὸ ἐμὸν λέγουσιν; ὁ μὲν γὰρ υἱὸν αὐτῷ ὁ δ' ἀδελφὸν αὐτῷ
 προσαγορεύει τὸν αὐτόν, ὁ δ' ἀνεψιόν, ἢ κατ' ἄλλην τινα 10
 συγγένειαν, ἢ πρὸς αἵματος, ἢ κατ' οἰκειότητα καὶ κηδείαν
 αὐτῷ πρῶτον ἢ τῶν αὐτῷ, πρὸς δὲ τούτοις ἕτερον φράτορα ἢ
 φυλέτην· κρεῖττον γὰρ ἴδιον ἀνεψιὸν εἶναι ἢ τὸν τρόπον τῷ
 τὸν υἱόν. οὐ μὴν ἄλλ' ὑδὲ διαφυγεῖν δυνατόν τὸ μή τινας
 ὑπολαμβάνειν ἑαυτῶν ἀδελφὸς τε καὶ παῖδας καὶ πατέρας 15
 καὶ μητέρας· κατὰ γὰρ τὰς ὁμοιότητας αἱ γίνονται τοῖς
 τέκνοις πρὸς τοὺς γεννήσαντας, ἀναγκαῖον λαμβάνειν περὶ
 ἀλλήλων τὰς κρίσεις. ὅπερ φασὶ καὶ συμβαίνειν τινὲς τῶν
 τὰς τῆς γῆς περιόδους πραγματευομένων· εἶναι γὰρ τισι
 τῶν ἄνω Λιβύων κοινὰς τὰς γυναῖκας, τὰ μέντοι γινόμενα 20
 τέκνα διαιρεῖσθαι κατὰ τὰς ὁμοιότητας. εἰσὶ δὲ τινες καὶ
 γυναῖκες καὶ τῶν ἄλλων ζώων, οἷον ἵπποι καὶ βόες, αἱ
 σφόδρα πεφύκασιν ὅμοια ἀποδιδόναι τὰ τέκνα τοῖς γονεῦ-
 4 σιν, ὥσπερ ἢ ἐν Φαρσάλῳ κληθεῖσα Δικαία ἵπκος. ἔτι δὲ
 καὶ τὰς τοιαύτας δυσχερείας οὐ βράδιον εὐλαβηθῆναι τοῖς 25
 ταύτην κατασκευάζουσι τὴν κοινωνίαν, οἷον αἰκίας καὶ φόβος
 ἀκουσίως, τοὺς δὲ ἐκουσίους, καὶ μάχας καὶ λοιδορίας· ὧν
 ὑδὲν ὅσιόν ἐστι γίνεσθαι πρὸς πατέρας καὶ μητέρας καὶ τοὺς
 μὴ κόρρω τῆς συγγενείας ὄντας, ὥσπερ πρὸς τοὺς ἄπωθεν·
 ἀλλὰ καὶ πλείον συμβαίνειν ἀναγκαῖον ἀγνούτων ἢ γνω- 30
 ριζόντων, καὶ γενομένων τῶν μὲν γνωριζόντων ἐνδέχεται τὰς
 νομιζομένας γίνεσθαι λύσεις, τῶν δὲ μηδεμίαν. ἄτοπον δὲ
 καὶ τὸ κοινὸς ποιήσαντα τὸς υἱὸς τὸ συνεῖναι μόνον ἀφε-
 λεῖν τῶν ἐρώντων, τὸ δ' ἐραῖν μὴ κωλύσαι, μηδὲ τὰς χρή-
 σεως τὰς ἄλλας, ἅς πατρὶ πρὸς υἱὸν εἶναι πάντων ἐστίν 35
 ἀκρεπέστατον καὶ ἀδελφῷ πρὸς ἀδελφόν· ἐπεὶ καὶ τὸ ἐραῖν
 μόνον. ἄτοπον δὲ καὶ τὸ τὴν συνουσίαν ἀφελεῖν δι' ἄλλην
 μὲν αἰτίαν μηδεμίαν, ὡς λίαν δ' ἰσχυρὰς τῆς ἡδονῆς γινο-
 μένης· ὅτι δ' ὁ μὲν πατὴρ ἢ υἱός, οἱ δ' ἀδελφοὶ ἀλλήλων,
 μηθὲν οἴεσθαι διαφέρειν. ἔοικε δὲ μᾶλλον τοῖς γεωργοῖς 40
 εἶναι χρήσιμον τὸ κοινὰς εἶναι τὰς γυναῖκας καὶ τὸς παῖ-

δας ἢ τοῖς φύλαξιν· ἥττον γὰρ ἔσται φιλία κοινῶν ὄντων
 τῶν τέκνων καὶ τῶν γυναικῶν, δεῖ δὲ τοιούτους εἶναι τὸς ἀρ-
 χομένους πρὸς τὸ κειραρχεῖν καὶ μὴ νεωτερίζειν. ὅλως δὲ
 συμβαίνειν ἀνάγκη τέναντιον διὰ τὸν τοιούτον νόμον ὧν προ-
 σῆκει τὸς ὀρθῶς κειμένους νόμους αἰτίους γίνεσθαι, καὶ δι' ἑ
 αἰτίαν ὁ Σωκράτης ἕτως οἰεταὶ δεῖν τάττειν τὰ περὶ τὰ τέ-
 κνα καὶ τὰς γυναῖκας. φιλίαν τε γὰρ οἴομεθα μέγιστον
 εἶναι τῶν ἀγαθῶν ταῖς πόλεσι (ἕτω γὰρ ἂν ἤκιστα σασι-
 ζοίεν), καὶ τὸ μίαν εἶναι τὴν πόλιν ἐπαινεῖ μάλισθ' ὁ Σω-
 κράτης· ὁ καὶ δοκεῖ κάκεινος εἶναι φησι τῆς φιλίας ἔργον
 καθάπερ ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς λόγοις ἴσμεν λέγοντα τὸν Ἀρ-
 σοφάνην ὡς τῶν ἐρώντων διὰ τὸ σφόδρα φιλεῖν ἐκιδυμῶ-
 των συμφῦναι καὶ γενέσθαι ἐκ δύο ὄντων ἀμφοτέρους ἑα-
 ἰναυθὰ μὲν ἔν ἀνάγκη ἀμφοτέρους ἐφθάρθαι ἢ τὴν ἑνα· ἔ
 δὲ τῇ πόλει τὴν φιλίαν ἀναγκαῖον ὑδαρῆ γίνεσθαι διὰ τῆ
 κοινωνίαν τὴν τοιαύτην, καὶ ἥκιστα λέγειν τὸν ἐμὸν ἢ υἱὸν
 πατέρα ἢ πατέρα υἱόν. ὥσπερ γὰρ μικρὸν γλυκὺ εἰς πολὺ
 ὕδωρ μίχθην ἀναίσθητον ποιεῖ τὴν κρᾶσιν, οὕτω συμβαίνει
 καὶ τὴν οἰκειότητα τὴν πρὸς ἀλλήλους τὴν ἀπὸ τῶν ὀνομά-
 των τῶτων διαφροντίζειν ἤκιστα ἀναγκαῖον ὄν ἐν τῇ πολιτείᾳ
 τῇ τοιαύτῃ, ἢ πατέρα ὡς υἱὸν ἢ υἱὸν ὡς πατρός, ἢ ὡς
 ἀδελφὸς ἀλλήλων. δύο γὰρ ἐστὶν ἂ μάλιχα ποιεῖ κήδεσθαι
 τὸς ἀνθρώπους καὶ φιλεῖν, τὸ τε ἴδιον καὶ τὸ ἀγαπητόν· ἔν
 οὐδέτερον οἷόν τε ὑπάρχειν τοῖς ἕτω πολιτευομένοις. ἀλλὰ
 μὴν καὶ περὶ τῷ μεταφέρειν τὰ γινόμενα τέκνα, τὰ μὲν ἐκ
 τῶν γεωργῶν καὶ τεχνιτῶν εἰς τὸς φύλακας, τὰ δ' ἐκ τέ-
 των εἰς ἐπεικούς, πολλὴν ἔχει ταραχήν, τίνα ἔσται τρόπον·
 καὶ γινώσκειν ἀναγκαῖον τοὺς διδόντας καὶ μεταφέροντας
 τίσι τίνας διδῶσιν. ἔτι δὲ καὶ τὰ πάλαι λεχθέντα μᾶλλον
 ἐπὶ τῶτων ἀναγκαῖον συμβαίνειν, οἷον αἰκίας ἔρωτας φόβος·
 ἢ γὰρ ἔτι προσαγορεύουσιν ἀδελφὸς καὶ τέκνα καὶ πατέρας
 καὶ μητέρας τὸς φύλακας οἱ τε εἰς τὸς ἄλλους πολίτας δε-
 θέτες καὶ κάλιν οἱ παρὰ τοῖς φύλαξιν εἰς τὸς ἄλλους πο-
 λίτας, ὡς' εὐλαβεῖσθαι τῶν τοιούτων τι πράττειν διὰ τῆ
 συγγένειαν. περὶ μὲν ἔν τῆς περὶ τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας
 κοινωνίας διωρίσθω τὸν τρόπον τούτων.

Ἐχόμενον δὲ τῶτων ἐστὶν ἐπισκέψασθαι περὶ τῆς κτή- 5
 σεως, τίνα τρόπον δεῖ κατασκευάζεσθαι τοῖς μέλλουσι πολε-
 τεύεσθαι τὴν ἀρίστην πολιτείαν, πότερον κοινὴν ἢ μὴ κοινὴν
 εἶναι τὴν κτήσιν. τῦτο δ' ἂν τις καὶ χωρὶς σκέψαιτο ἀπὸ
 τῶν περὶ τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας νενομοθετημένων, λέγω

3. ὁπόσος T². || τῶν ἀριθμῶν pr Q² et rc I², τῶν ἀριθμῶν T². || ἂν om Q²T²U² et corr I². || ἢ om U². || 5. ὡς Q²T². ||
 7. προσαγορευτῶν τὰς δισχιλίων U². || 12. ἢ alterum om I²Q²T²U². || 16. ἢ T². || 27. τοὺς δὲ ἐκουσίους om I².
 4. συμβαίνει T²U². || 10. φασὶ Q². || 13. ἀμφοτέρους U².

δὲ τὰ περὶ τὴν κτήσιν, πότερον καὶ ἢ ἐκεῖνα χωρὶς, καθ' ἂν νῦν τρόπον ἔχει πᾶσι, τὰς τε κτήσεις κοινὰς εἶναι βέλτιον καὶ τὰς χρήσεις, οἷον τὰ μὲν γήπεδα χωρὶς, τοὺς δὲ καρποὺς εἰς τὸ κοινὸν φέροντας ἀναλίσκειν (ὅπερ ἕνια ποιεῖ τῶν ἐθνῶν), ἢ τὸναντίον τὴν μὲν γῆν κοινὴν εἶναι καὶ γεωργεῖν κοινῇ, τὸς δὲ καρπὸς διαιρεῖσθαι πρὸς τὰς ἰδίας χρήσεις (λέγονται δὲ τινες καὶ τοῦτον τὸν τρόπον κοινωνεῖν τῶν βαρβάρων), ἢ καὶ τὰ γήπεδα καὶ τὸς καρπὸς κοινούς. ἐτέρων μὲν ἔν ὄντων τῶν γεωργόντων ἄλλος ἂν εἴη τρόπος καὶ βῶν, αὐτῶν δ' αὐτοῖς διαπονούντων τὰ περὶ τὰς κτήσεις 10 πλείους ἂν παρέχῃ δυσκολίας· καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἀπολαύσεσι καὶ ἐν τοῖς ἔργοις μὴ γινομένων ἴσων ἀναγκαῖον ἐγκλήματα γίνεσθαι πρὸς τὸς ἀπολαύοντας μὲν ἢ λαμβάνοντας πολλά, ὀλίγα δὲ πονῶντας, τοῖς ἐλάττω μὲν λαμβάνουσι πλείω δὲ πονῶσιν. ὅλως δὲ τὸ συζῆν καὶ κοινωνεῖν τῶν ἀν- 15 θρωπικῶν πάντων χαλεπὸν, καὶ μάλιστα τῶν τοιούτων. ἀηλοῦσι δ' αἱ τῶν συναποδήμων κοινωνίαι· σχεδὸν γὰρ οἱ πλείους διαφερόμενοι ἐκ τῶν ἐν ποσὶ καὶ ἐκ μικρῶν προσκρόντες ἀλλήλοις. ἔτι δὲ τῶν θεραπόντων τούτοις μάλιστα προσκρόμεν, οἷς πλείερα προσχρώμεθα πρὸς τὰς διακονίας 20 τὰς ἐγκυκλίους. τὸ μὲν ἔν κοινὰς εἶναι τὰς κτήσεις ταύτας τε καὶ ἄλλας τοιαύτας ἔχει δυσχερείας, ὃν δὲ νῦν τρόπον ἔχει καὶ ἐπικοσμηθὲν ἦθεσι καὶ τάξει νόμων ὀρθῶν, οὐ μικρὸν ἂν διενέγκαι· ἔχει γὰρ τὸ ἐξ ἀμφοτέρων ἀγαθόν. λέγω δὲ τὸ ἐξ ἀμφοτέρων τὸ ἐκ τῆ κοινὰς εἶναι τὰς κτή- 25 σεῖς καὶ τὸ ἐκ τῆ ἰδίας. δεῖ γὰρ πῶς μὲν εἶναι κοινὰς, ὅλως δ' ἰδίας. αἱ μὲν γὰρ ἐπιμέλειαι διηρημέναι τὰ ἐγκλήματα πρὸς ἀλλήλους ἢ ποιήσουσιν, μᾶλλον δ' ἐπιδώσουσιν ὡς πρὸς ἴδιον ἐκάστου προσεδρεύοντος· δι' ἀρετὴν δ' ἔσαι πρὸς τὸ χρῆσθαι κατὰ τὴν παροιμίαν κοινὰ τὰ φίλων. ἔσι δὲ καὶ νῦν 30 τὸν τρόπον τοῦτον ἐν ἐνιαῖς πόλεσιν ἔτις ὑπογεγραμμένον ὡς ἐκ ὃν ἀδύνατον, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς καλῶς οἰκουμενῖαις τὰ μὲν ἔσι τὰ δὲ γένοιτ' ἂν. ἰδίαν γὰρ ἕκαστος τὴν κτήσιν ἔχων τὰ μὲν χρήσιμα ποιεῖ τοῖς φίλοις, τοῖς δὲ χρῆται κοινοῖς, οἷον καὶ ἐν Λακεδαίμονι τοῖς τε θεύλοισι χρωῖνται 35 τοῖς ἀλλήλων ὡς εἰπεῖν ἰδίους, ἔτι δ' ἴπποις καὶ κυσίν, καὶ δεηθῶσιν ἐφοδίων ἐν τοῖς ἀγροῖς κατὰ τὴν χώραν. φανερόν τούτων ὅτι βέλτιον εἶναι μὲν ἰδίας τὰς κτήσεις, τῇ δὲ χρῆσει ποιεῖν κοινὰς. ὅπως δὲ γίνονται τοῖτο, τῷ νομοθέτῳ τῶν ἔργων ἰδίον ἔστιν. ἔτι δὲ καὶ πρὸς ἡδονὴν ἀμύθητον ὅσον 40 διαφέρει τὸ νομίζειν ἰδίον τι· μὴ γὰρ οὐ μάτην τὴν πρὸς

αὐτὸν αὐτὸς ἔχει φιλίαν ἕκαστος, ἀλλ' ἔσι τοῦτο φυσικόν. τὸ δὲ φίλαυτον εἶναι ψέγεται δικαίως· ἐκ ἔσι δὲ τοῦτο τὸ φιλεῖν ἑαυτὸν, ἀλλὰ τὸ μᾶλλον ἢ δεῖ φιλεῖν, καθάπερ καὶ τὸν φιλοχρήματον, ἐπεὶ φιλοῦσι γε πάντες ὡς εἰπεῖν ἕκαστον τῶν τοιούτων. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ χαρίσασθαι καὶ βοηθῆσαι φίλοις ἢ ξένοις ἢ ἐταίροις ἡδιστον· ὃ γίνεται τῆς κτήσεως ἰδίας ὕψους. ταῦτά τε δὴ ἢ συμβαίνει τοῖς λίαν ἐν ποιούσι τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τούτοις ἀναιροῦσιν ἔργα θουῖν ἀρεταῖν φανερώς, σωφροσύνης μὲν τὸ περὶ τὰς γυναῖκας (ἔργον γὰρ καλὸν ἀλλοτριᾶς οὔσης ἀπέχεσθαι διὰ σωφροσύνην), ἐλευθεριότητος δὲ τὸ περὶ τὰς κτήσεις· ἔτε γὰρ ἔσαι φανερόν ἐλευθέριος ὢν, ἔτε πράξει πρᾶξιν ἐλευθέριον οὐδεμίαν· ἐν γὰρ τῇ χρήσει τῶν κτημάτων τὸ τῆς ἐλευθεριότητος ἔργον ἔστιν.

Εὐπρόσωπος μὲν οὖν ἢ τοιαύτη νομοθεσία καὶ φιλάνθρωπος ἂν εἶναι δοξείη· ὃ γὰρ ἀκρωμένως ἄσμενος ἀποδέχεται, νομίζων ἔσεσθαι φιλίαν τινα θαυμασὴν πᾶσι πρὸς ἅπαντας, ἄλλως τε καὶ ὅταν κατηγορῇ τις τῶν νῦν ὑπαρχόντων ἐν ταῖς πολιτείαις κακῶν ὡς γινομένων διὰ τὸ μὴ κοινὴν εἶναι τὴν οὐσίαν, λέγω δὲ δίκας τε πρὸς ἀλλήλους περὶ συμβολαίων καὶ ψευδομαρτυριῶν κρίσεις καὶ πλεσιῶν κολακείας. ὢν οὐδὲν γίνεται διὰ τὴν ἀκοινωνησίαν ἀλλὰ διὰ τὴν μοχθηρίαν, ἐπεὶ καὶ τὸς κοινὰ κεκτημένους καὶ κοινωῶντας πολλῶ διαφερομένους μᾶλλον ὀρώμεν ἢ τὸς χωρὶς τὰς οὐσίας ἔχοντας· ἀλλὰ θεωρῶμεν ὀλίγους τὸς ἐκ τῶν κοινωῶν διαφερομένους πρὸς πολλὰς συμβάλλοντες τὸς κεκτημένους ἰδίᾳ τὰς κτήσεις. ἔτι δὲ δίκαιον μὴ μόνον λέγειν ὅσων στερήσονται κακῶν κοινωῶσαντες, ἀλλὰ καὶ ὅσων ἀγαθῶν. φαίνεται δ' εἶναι πάμπαν ἀδύνατος ὁ βίος. αἴτιον δὲ τῷ Σωκράτει τῆς παρακρύσεως χρῆ νομίζειν τὴν ὑπόθεσιν οὐκ οὔσαν ὀρθήν. δεῖ μὲν γὰρ εἶναι πῶς μίαν καὶ τὴν οἰκίαν καὶ τὴν πόλιν, ἀλλ' ἢ πάντως. ἔσι μὲν γὰρ ὡς ἐκ ἔσαι προιοῦσα πόλις, ἔσι δ' ὡς ἔσαι μὲν, ἐγγὺς δ' ἔσα τῷ μὴ πόλις εἶναι ἔσαι χείρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσειν ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν. ἀλλὰ δεῖ πλῆθος ὄν, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, διὰ τὴν παιδείαν κοινὴν καὶ μίαν ποιεῖν· καὶ τὸν γε μέλλοντα παιδείαν εἰσάγειν, καὶ νομίζοντα διὰ ταύτης ἔσεσθαι τὴν πόλιν σπουδαίαν, ἄτοπον τοῖς τοιούτοις οἰεσθαι διορθῆν, ἀλλὰ μὴ τοῖς ἔθεσι καὶ τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ τοῖς νόμοις, ὥσπερ τὰ περὶ τὰς κτήσεις ἐν Λακεδαίμονι καὶ Κρήτῃ τοῖς συσσιτίοις ὃ

6. διαιρηθῆσαι U². || 13. μὲν ἢ λαμβάνοντας om U². || 22. τοιαύτας om U². || 24. διενέγκας U². || 41. τὴν om I².

3. τὸ om I²U² et pr I². || 5. ἕκαστος I²T²U². || 6. τῆς om U². || 22. κολακείας Q²T². || 25. τῶν Q²U². || 27. λέγειν — 29. φαίνεται om T². || 34. ἔσαι om I²Q²T².

τῶν φυλάκων. τῶν δὲ νόμων τὸ μὲν πλείζον μέρος νόμοι τυγχάνουσιν ὄντες, ὀλίγα δὲ περὶ τῆς πολιτείας εἴρηκεν. καὶ ταύτην βεβλόμενος κοινωτέραν ποιεῖν ταῖς πόλεσι, κατὰ μικρὸν περιάγει κάλιν πρὸς τὴν ἑτέραν πολιτείαν. ἔξω γὰρ τῆς τῶν γυναικῶν κοινωνίας καὶ τῆς κτήσεως, τὰ ἄλλα 5 ταυτὰ ἀποδίδωσιν ἀμφοτέραις ταῖς πολιτείαις· καὶ γὰρ παιδείαν τὴν αὐτὴν, καὶ τὸ τῶν ἔργων τῶν ἀναγκαίων ἀπεχομένους ζῆν, καὶ περὶ συσσιτίων ὡσαύτως· πλὴν ἐν ταύτῃ φησὶ δεῖν εἶναι συσσίτια καὶ γυναικῶν, καὶ τὴν μὲν χιλίων τῶν ὄπλα κεκτημένων, ταύτην δὲ πεντακισχιλίων. τὸ μὲν 10 εὖν περιττὸν ἔχουσι πάντες οἱ τοῦ Σωκράτους λόγοι καὶ τὸ κομψὸν καὶ τὸ καινοτόμον καὶ τὸ ζητητικόν, καλῶς δὲ πάντα ἴσως χαλεπὸν, ἐπεὶ καὶ τὸ νῦν εἰρημένον πλῆθος δεῖ μὴ λανθάνειν ὅτι χώρας δεήσει τοῖς τοσούτοις Βαβυλωνίας ἢ τινος ἄλλης ἀπεράντου τὸ πλῆθος, ἐξ ἧς ἀργοὶ πεντακι- 15 σχίλιοι θρήσκονται, καὶ περὶ τέτους γυναικῶν καὶ θεραπόντων ἕτερος ὄχλος πολλαπλάσιος. δεῖ μὲν οὖν ὑποτιθεσθαι κατ' εὐχρῆν, μηδὲν μόντοι ἀδύνατον· λέγεται δ' ὡς δεῖ τὸν νομοθέτην πρὸς δύο βλέποντα τιθέναι τοὺς νόμους, πρὸς τὴν χώραν καὶ τοὺς ἀνθρώπους. ἔτι δὲ καλῶς ἔχει προσθεῖ- 20 ναι καὶ πρὸς τοὺς γειτινῶντας τόπους, εἰ δεῖ τὴν πόλιν ζῆν βίον πολιτικόν· ἢ γὰρ μόνον ἀναγκαῖόν ἐστιν αὐτὴν τοιούτοις χρῆσθαι πρὸς τὸν πόλεμον ὄπλοις ἢ χρήσιμα κατὰ τὴν οἰκίαν χώραν ἐστίν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἔξω τόπους. εἰ δὲ τις μὴ τοιοῦτον ἀποδέχεται βίον, μήτε τὸν ἴδιον μήτε τὸν 25 κοινὸν τῆς πόλεως, ὁμῶς ἕδεν ἦττον δεῖ φοβερὸς εἶναι τοῖς πολεμίοις, μὴ μόνον ἐλθεῖσιν εἰς τὴν χώραν, ἀλλὰ καὶ ἀπελθεῖσιν. καὶ τὸ πλῆθος δὲ τῆς κτήσεως ὁρᾶν δεῖ, μήποτε βέλτιον ἑτέρως διορίσῃ τῷ σαφῶς μᾶλλον· τοσαύτην γὰρ εἶναι φησὶ δεῖν ὡς ζῆν σωφρόνως, ὡσπερ ἂν εἴ τις εἶπεν 30 ὡς ζῆν εὖ· τῶτο γὰρ ἐστὶ καθόλου μᾶλλον. ἔτι δ' ἐστὶ σωφρόνως μὲν ταλαιπώρως δὲ ζῆν. ἀλλὰ βελτίων ὄρος τὸ σωφρόνως καὶ ἐλευθερίως (χωρὶς γὰρ ἑκάτερον τὸ μὲν τῷ τρυφᾶν ἀκολουθήσει, τὸ δὲ τῷ ἐπιπόνως), ἐπεὶ μόναι γ' εἰσὶν ἔξεις αἰρεταὶ περὶ τὴν τῆς οὐσίας χρῆσιν αὐταί, οἷον 35 οὐσία πρᾶως ἢ ἀνδρείως χρῆσθαι ἕκ ἑσιν, σωφρόνως δὲ καὶ ἐλευθερίως ἔσιν, ὡς καὶ τὰς χρήσεις ἀναγκαῖον περὶ αὐτὴν εἶναι ταύτας. ἄσκοπον δὲ καὶ τὸ τὰς κτήσεις ἰσάζοντα τὸ περὶ τὸ πλῆθος τῶν πολιτῶν μὴ κατασκευάζειν, ἀλλ' ἀφεῖναι τὴν τεκνοποιίαν ἀόριστον ὡς ἰκανῶς ἂν ὁμαλισθησομένην 40 εἰς τὸ αὐτὸ πλῆθος διὰ τὰς ἀτεκνίας ὁσωνοῦν γεννωμένων,

ὅτι δοκεῖ τῦτο καὶ νῦν συμβαίνειν περὶ τὰς πόλεις. δεῖ δὲ τῶν ἔχ' ὁμοίως ἀκριβῶς ἔχειν περὶ τὰς πόλεις τότε καὶ νῦν· νῦν μὲν γὰρ ἕδεις ἀπορεῖ διὰ τὸ μερίζεσθαι τὰς οὐσίας εἰς ὀποσονὲν πλῆθος, τότε δ' ἀδιαίρετων οὐσῶν ἀνάγκη τὴν παραζυγας μηδὲν ἔχειν, εἰάν τ' ἐλάττους ὡς τὸ πλῆθος εἰάν τε πλείους. μᾶλλον δὲ δεῖν ὑπολάβοι τις ἂν ὠρίσθαι τῆς οὐσίας τὴν τεκνοποιίαν, ὡς ἀριθμῶ τινὸς μὴ πλείονα γεννᾶν· τῶτο δὲ τιθέναι τὸ πλῆθος ἀποβλέποντα πρὸς τὰς τύχας, ἂν συμβαίη τελευτᾶν τινὰς τῶν γεννηθέντων, καὶ πρὸς τὴν τῶν ἄλλων ἀτεκνίαν. τὸ δ' ἀφεῖσθαι, καθάπερ ἐν ταῖς πλείσαις πόλεσι, πενίας ἀναγκαῖον αἴτιον γίνεσθαι τοῖς πολιταῖς, ἢ δὲ πενία στάσειν ἐμποιεῖ καὶ κακυργίαν. Φειδῶν μὲν οὖν ὁ Κορίνθιος, ὢν νομοθέτης τῶν ἀρχαιοτάτων, τοὺς οἴκους ἴσους ὠθήθη δεῖν διαμένειν καὶ τὸ πλῆθος τῶν πολιτῶν, καὶ εἰ τὸ πρῶτον τὴν κλήρως ἀνίσους εἶχον πάντες κατὰ μέγεθος· ἐν δὲ τοῖς νόμοις τέτοις τῶναντίον ἐστίν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων πῶς οἰόμεθα βέλτιον ἂν ἔχειν, λεκτέον ὑστερον· ἐλλείπειται δὲ τοῖς νόμοις τούτοις καὶ τὰ περὶ τὴν ἀρχον- 5 τας, ὅπως ἔσονται διαφέροντες τῶν ἀρχομένων· φησὶ γὰρ δεῖν, ὡσπερ ἐξ ἑτέρου τὸ στημόνιον ἐρίῃ γίνεται τῆς κρόκης, ἔτω καὶ τὴν ἀρχοντας ἔχειν δεῖν πρὸς τὴν ἀρχομένους. ἐπεὶ δὲ τὴν πᾶσαν οὐσίαν ἐφίησι γίνεσθαι μείζονα μέχρι πενταπλάσιας, διὰ τί τοῦτ' οὐκ ἂν εἴη ἐπὶ τῆς γῆς μέχρι τινός; καὶ τὴν τῶν οἰκοπέδων δὲ διαίρεσιν δεῖ σκοπεῖν, μή ποτ' ἢ συμφέρη πρὸς οἰκονομίαν· δύο γὰρ οἰκοπέδα ἑκάσῳ ἐνεμε 10 διελθὼν χωρὶς, χαλεπὸν δὲ οἰκίαις δύο οἰκεῖν. ἢ δὲ σύνταξις ὅλη βύλεται μὲν εἶναι μήτε δημοκρατία μήτε ὀλιγαρχία, μέση δὲ τούτων, ἣν καλοῦσι πολιτείαν· ἐκ γὰρ τῶν ὀλιγαρχικῶν ἐστίν. εἰ μὲν ἔν ὡς κοινοτάτην ταύτην κατασκευάζει ταῖς πόλεσι τῶν ἄλλων πολιτείαν, καλῶς εἴρηκεν ἴσως, εἰ δ' ὡς ἀρίστην μετὰ τὴν πρώτην πολιτείαν, ἢ καλῶς· τάχα γὰρ τὴν τῶν Λακωνίων ἂν τις ἐπαινεῖσει μᾶλλον, ἢ καὶ ἄλλην τινὰ ἀριστοκρατικωτέραν. ἔτι μὲν ἔν λέγουσιν ὡς δεῖ τὴν ἀρίστην πολιτείαν ἐξ ἀπασῶν εἶναι τῶν πολιτειῶν μεμι- 15 γμένην, διὸ καὶ τὴν τῶν Λακεδαιμονίων ἐπαινοῦσιν· εἶναι γὰρ αὐτὴν οἱ μὲν ἐξ ὀλιγαρχίας καὶ μοναρχίας καὶ δημοκρατίας φασίν, λέγοντες τὴν μὲν βασιλείαν μοναρχίαν, τὴν δὲ τῶν γερόντων ἀρχὴν ὀλιγαρχίαν, δημοκρατεῖσθαι δὲ κατὰ τὴν τῶν ἐφόρων ἀρχὴν διὰ τὸ ἐκ τῶ δῆμου εἶναι τοὺς ἐφόρους· οἱ δὲ τὴν μὲν ἐφορείαν εἶναι τυραννίδα, δημοκρα- 20 τεῖσθαι δὲ κατὰ τε τὰ συσσίτια καὶ τὸν ἄλλον βίον τὸν

6. δίδωσιν U². || 7. τῶν ἀναγκαίων om I². || 18. μηδὲν om Q². || 34. τῶ] τὸ T²U². || 35. ἀρεταὶ I²Q²T². || 36. ἐκτί U². || σφύρος T². || 41. ὀποσὸν U², ὄσων ἢν T².

21. δεῖ T². || 24. τῶ om U². || 25. συμφέρη pr I². || 34. πολιτῶν T². || 40. ἐφορείαν I²: ceteri ἐφορίαν.

καθ' ἡμέραν. ἐν δὲ τοῖς νόμοις εἶρηται τέτοις ὡς δέον συγ-
κεῖσθαι τὴν ἀρίστην πολιτείαν ἐκ δημοκρατίας καὶ τυραννί-
δος, ἃς ἢ τὸ παράπαν ἐκ ἄν τις θεῖη πολιτείας ἢ χειρίσας
πασῶν. βέλτιον ἔν λέγουσιν οἱ πλείους μιγνύντες· ἢ γὰρ ἐκ
πλειόνων συγκειμένη πολιτεία βελτίων. ἔπειτ' οὐδ' ἔχουσα 5
φαίνεται μοναρχικὸν ἔδεν, ἀλλ' ὀλιγαρχικὰ καὶ δημοκρα-
τοικὰ· μᾶλλον δ' ἐγκλίνει βούλεται πρὸς τὴν ὀλιγαρχίαν.
δῆλον δ' ἐκ τῆς τῶν ἀρχόντων καταστάσεως· τὸ μὲν γὰρ
ἐξ αἰρετῶν κληρωτὸς κοινὸν ἀμφοῖν, τὸ δὲ τοῖς μὲν εὐπορω-
τέροις ἐπάναγκες ἐκκλησιάζειν εἶναι καὶ φέρειν ἄρχοντας 10
ἢ τι ποιεῖν ἄλλο τῶν πολιτικῶν, τὸς δ' ἀφείσθαι, τὸτο δ'
ὀλιγαρχικόν, καὶ τὸ πειρᾶσθαι πλείους ἐκ τῶν εὐπόρων εἶναι
τὸς ἄρχοντας, καὶ τὰς μεγίστας ἐκ τῶν μεγίστων τιμημά-
των. ὀλιγαρχικὴν δὲ ποιεῖ καὶ τὴν τῆς βελῆς αἵρεσιν· αἰρῶν-
ται μὲν γὰρ πάντες ἐπάναγκες, ἀλλ' ἐκ τοῦ πρώτου τιμῆ- 15
ματος, εἶτα πάλιν ἴσους ἐκ τῆς δευτέρας, εἴτ' ἐκ τῶν τρίτων.
πλὴν ἢ πᾶσιν ἐπάναγκες ἦν τοῖς ἐκ τῶν τρίτων ἢ τετάρτων,
ἐκ δὲ τῆς τετάρτης τῶν τετάρτων μόνοις ἐπάναγκες τοῖς πρώ-
τοις καὶ τοῖς δευτέροις. εἴτ' ἐκ τῶν ἴσων ἀφ' ἐκάστω τιμῆ-
ματος ἀποδειχθαί φησι δεῖν ἀριθμὸν. ἔσονται δὲ πλείους οἱ 20
ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων καὶ βελτίους διὰ τὸ ἐνὶ μὴ
αἰρεῖσθαι τῶν δημοτικῶν διὰ τὸ μὴ ἐπάναγκες. ὡς μὲν ἔν
ἐκ ἐκ δημοκρατίας καὶ μοναρχίας δεῖ συνιστάναι τὴν τοιαύ-
την πολιτείαν, ἐκ τῶν φανερόν καὶ τῶν ὑσερον ῥηθησομέ-
νων, ὅταν ἐπιβάλλῃ περὶ τῆς τοιαύτης πολιτείας ἢ σκέψις· 25
ἔχει δὲ καὶ περὶ τὴν αἵρεσιν τῶν ἀρχόντων τὸ ἐξ αἰρετῶν
αἰρετὸς ἐπικίνδυνον· εἰ γὰρ τινες συζητῆσαι θέλωσι καὶ μέτριοι
τὸ πλῆθος, ἀεὶ κατὰ τὴν τῶν αἰρεθῆσονται βούλησιν. τὰ
μὲν οὖν περὶ τὴν πολιτείαν τὴν ἐν τοῖς νόμοις τοῦτον ἔχει
τὸν τρόπον.

7 Εἰσὶ δὲ τινες πολιτεῖαι καὶ ἄλλαι, αἱ μὲν ἰδιωτῶν αἱ
δὲ φιλοσόφων καὶ πολιτικῶν, πᾶσαι δὲ τῶν καθεστηκυῶν,
καὶ καθ' ἃς πολιτεύονται νῦν, ἐγγύτερόν εἰσι τῶν ἀμφο-
τέρων· ἔδεις γὰρ ἔτε τὴν περὶ τὰ τέκνα κοινότητα καὶ τὰς
γυναῖκας ἄλλος κεκαινοτόμηκεν, ἔτε περὶ τὰ συσσίτια τῶν 35
γυναικῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀναγκαίων ἄρχονται μᾶλλον.
δοκεῖ γὰρ τισὶ τὸ περὶ τὰς οὐσίας εἶναι μέγιστον τετάχθαι
καλῶς· περὶ γὰρ τούτων ποιεῖσθαι φασὶ τὰς εἰσόδους πάν-
τας. διὸ Φαλάας ὁ Χαλκηδόνιος τοῦτ' εἰσήνεγκε πρώτος·
φησὶ γὰρ δεῖν ἴσας εἶναι τὰς κτήσεις τῶν πολιτῶν. τοῦτο 40

δὲ κατοικιζομέναις μὲν εὐθύς οὐ χαλεπὸν ζῆτο ποιεῖν, τὰς
δ' ἤδη κατοικουμένας ἐργωδέστερον μὲν, ὅμως δὲ τάχιστα ἂν
ὀμαλισθῆναι τῷ τὰς προῖκας τοὺς μὲν πλοῦστους δίδουσαι μὲν
λαμβάνειν δὲ μή, τὸς δὲ πένητας μὴ δίδουσαι μὲν λαμβά-
νειν δὲ. Πλάτων δὲ τοὺς νόμους γράφων μέχρι μὲν τινος
ζῆτο δεῖν εἶναι, πλεῖον δὲ τοῦ πενταπλασίαν εἶναι τῆς ἐλα-
χίστης μηδενὶ τῶν πολιτῶν ἐξουσίαν εἶναι κτήσασθαι, καθά-
περ εἶρηται καὶ πρότερον. δεῖ δὲ μηδὲ τῶτο λαυθάνειν τοὺς
ἔτω νομοθετῆτας, ὃ λαυθάνει νῦν, ὅτι τὸ τῆς οὐσίας τάττο-
τας πλῆθος προσήκει καὶ τῶν τέκνων τὸ πλῆθος τάττει·
εἰ γὰρ ὑπεράρῃ τῆς οὐσίας τὸ μέγεθος ὁ τῶν τέκνων ἀριθ-
μὸς, ἀνάγκη τὸν γε νόμον λύεσθαι, καὶ χωρὶς τῆς λύσεως
φαῦλον τὸ πολλοὺς ἐκ πλουσίων γίνεσθαι πένητας· ἔργον
γὰρ μὴ νεωτεροποιεῖν εἶναι τοὺς τοιούτους. διότι μὲν οὖν ἔχει
τινὰ δύναμιν εἰς τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν ἢ τῆς οὐσίας ὀμα-
λότης, καὶ τῶν πάλαι τινὲς φαίνονται διεγνωκότες, οἷον καὶ
Σόλων ἐνομοθέτησεν, καὶ παρ' ἄλλοις ἐστὶ νόμος ὃς κωλύει
κτᾶσθαι γῆν ὀπόσην ἂν βούληται τις. ὁμοίως δὲ καὶ τὴν
οὐσίαν πωλεῖν οἱ νόμοι κωλύουσιν, ὥσπερ ἐν Λοκροῖς νόμος
ἐστὶ μὴ πωλεῖν, εἰ μὴ φανεράν ἀτυχίαν δεῖξῃ συμβεβη-
κυῖαν. ἔτι δὲ τὸς παλαιὸς κληρὸς διασωῖζειν. τὸτο δὲ λυθῆν
καὶ περὶ Λευκάδα δημοτικὴν ἐποίησε λίαν τὴν πολιτείαν
αὐτῶν· ἢ γὰρ ἔτι συνέβαιεν ἀπὸ τῶν ὀρισμένων τιμημά-
των εἰς τὰς ἀρχὰς βαδίζειν. ἀλλ' ἔστι τὴν ἰσότητά μὲν
ὑπάρχειν τῆς οὐσίας, ταύτην δ' ἢ λίαν εἶναι πολλήν, ὥστε
τρυφᾶν, ἢ λίαν ὀλίγην, ὥστε ζῆν γλίσχρωσ. δῆλον οὖν ὡς
ἔχ ἱκανὸν τὸ τὰς οὐσίας ἴσας ποιῆσαι τὸν νομοθέτην, ἀλλὰ
τοῦ μέσου σοφιστέον. ἔτι δ' εἴ τις καὶ τὴν μετρίαν τάξειν
οὐσίαν πᾶσιν, οὐδὲν ὄφελος· μᾶλλον γὰρ δεῖ τὰς ἐπιθυμίας
ὀμαλίξειν ἢ τὰς οὐσίας, τὸτο δ' οὐκ ἔστι μὴ παιδευομένους
ἱκανῶς ὑπὸ τῶν νόμων. ἀλλ' ἴσως εἴποι ἂν ὁ Φαλάας ὅτι
ταῦτα τυγχάνει λέγων αὐτός· οἷται γὰρ δυοῖν τούτων ἰσότη-
τητα δεῖν ὑπάρχειν ταῖς πόλεσιν, κτήσεως καὶ παιδείας.
ἀλλὰ τὴν τε παιδείαν ἥτις ἔσται δεῖ λέγειν, καὶ τὸ μίαν
εἶναι καὶ τὴν αὐτὴν οὐδὲν ὄφελος· ἔστι γὰρ τὴν αὐτὴν μὲν
εἶναι καὶ μίαν, ἀλλὰ ταύτην εἶναι τοιαύτην ἐξ ἧς ἔσονται
προαιρετικοὶ τῶ πλεονεκτεῖν ἢ χρημάτων ἢ τιμῆς ἢ συναμ-
φοτέρων. ἔτι εἰσιστάζουσι οὐ μόνον διὰ τὴν ἀνισότητα τῆς
κτήσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν τῶν τιμῶν. τούναντίον δὲ περὶ
ἐκάτερον· οἱ μὲν γὰρ πολλοὶ διὰ τὸ περὶ τὰς κτήσεις ἀνι-

1. ἐν] εἰ U⁶. || 3. χειρίσας I⁶. || 15. μὲν γὰρ] δὲ Q⁶. || 23. συνεστάναι γτ I⁶. || 26. τὸ om U⁶. || 27. αἰρετὰς U⁶. || 39. πρώ-
τοι Q⁶. || 40. γὰρ om U⁶.

2. δ' ἤδη interpretes: codices δη. || 4. τὸς — 5. δε om I⁶. || 12. τὸν γενόμενον U⁶. || 18. ὀπόσην T⁶. || 19. νόμος] νόμοις U⁶. ||
24. ἔστι] εἰς Q⁶ T⁶, εἰς τὸ U⁶ et pr I⁶.

σον, οἱ δὲ χαριέντες περὶ τῶν τιμῶν, εἰς ἴσας· ὅθεν καὶ "ἐν δὲ ἰῆ τιμῇ ἡμὲν κακὸς ἢ δὲ καὶ ἐσθλός." οὐ μόνον δ' οἱ ἄνθρωποι διὰ τὰναγκαῖα ἀδικοῦσιν, ὧν ἄκος εἶναι νομίζει τὴν ἰσότητά τῆς οὐσίας, ὡς μὴ λωποδυτεῖν διὰ τὸ ῥιγῶν ἢ πεινᾶν, ἀλλὰ καὶ ὅπως χαίρωσι καὶ μὴ ἐπιθυμῶσιν· εἰς 5 γὰρ μείζω ἔχουσιν ἐπιθυμίαν τῶν ἀναγκαίων, διὰ τὴν ταύτης ἰατρείαν ἀδικήσουσιν. οὐ τοίνυν διὰ ταύτην μόνον, ἀλλὰ καὶ ἂν ἐπιθυμοῖεν, ἵνα χαίρωσι ταῖς ἀνευ λυπῶν ἡδοναῖς. τί ἔν ἄκος τῶν τριῶν τούτων; τοῖς μὲν ὕψια βρα- χεῖα καὶ ἐργασία, τοῖς δὲ σωφροσύνη· τρίτον δ', εἴ τινες 10 βέλοιντο δι' αὐτῶν χαίρειν, ἔκ ἂν ἐπιζητοῖεν εἰ μὴ παρὰ φιλοσοφίας ἄκος· αἱ γὰρ ἄλλαι ἀνθρώπων δέονται. ἐπεὶ ἀδικοῦσί γε τὰ μέγιστα διὰ τὰς ὑπερβολάς, ἀλλ' οὐ διὰ τὰ ἀναγκαῖα, οἷον τυραννῶσιν ἔχ ἵνα μὴ ῥιγῶσιν. διὸ καὶ αἱ τιμαὶ μεγάλαί, ἂν ἀποκτείνῃ τις οὐ κλέπτῃ ἀλλὰ 15 τύραννον. ὡς πρὸς τὰς μικρὰς ἀδικίας βοθητικὸς μόνον ὁ τρόπος τῆς Φαλέου πολιτείας. ἔτι τὰ πολλὰ βούλεται κατασκευάζειν ἐξ ὧν τὰ πρὸς αὐτὸς πολιτεύονται καλῶς, δεῖ δὲ καὶ πρὸς τοὺς γειτινῶντας καὶ τὸς ἔξωθεν πάντας. ἀναγκαῖον ἄρα τὴν πολιτείαν συντετάχθαι πρὸς τὴν πολε- 20 μικήν ἰσχύν, περὶ ἧς ἐκεῖνος οὐδὲν εἴρηκεν. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῆς κτήσεως· δεῖ γὰρ οὐ μόνον πρὸς τὰς πολιτικὰς χρήσεις ἰκανὴν ὑπάρχειν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸς ἔξωθεν κιν- δύνους. διόπερ οὐτε τοσοῦτον δεῖ πλῆθος ὑπάρχειν ὧν οἱ πλησίον καὶ κρείττους ἐπιθυμῶσιν, οἱ δ' ἔχοντες ἀμύνειν 25 ἢ δυνήσονται τὸς ἐπίοντας, ἢ θ' ἔως ὀλίγην ὡς μὴ δύνα- σθαι πόλεμον ὑπενεγκεῖν μηδὲ τῶν ἴσων καὶ τῶν ὁμοίων. ἐκεῖνος μὲν ἔν ὕδεν διώρικεν, δεῖ δὲ τῆτο μὴ λαυθάνειν, ὅτι συμφέρει πλῆθος ὕψιας. ἴσως ἔν ἄριστος ὄρος τὸ μὴ λυσι- τελεῖν τοῖς κρείττοσι διὰ τὴν ὑπερβολὴν πολεμείν, ἀλλ' 30 ἔως ὡς ἂν καὶ μὴ ἐχόντων τοσαύτην ὕψιαν. οἷον Εὐβου- λος Αὐτοφραδάτῃ μέλλοντος Ἀταρνέα πολιορκεῖν ἐκέλευ- σεν αὐτόν, σκεψάμενον ἐν πόσῳ χρόνῳ λήψεται τὸ χωρίον, λογισάσθαι τῷ χρόνῳ τότε τὴν δαπάνην· ἐθέλειν γὰρ ἔλατ- τον τούτου λαβῶν ἐκλιπεῖν ἢ δὴ τὸν Ἀταρνέα. ταῦτα δ' 35 εἰπὼν ἐποίησε τὸν Αὐτοφραδάτην σύντην γενόμενον παύσα- σθαι τῆς πολιορκίας. ἔτι μὲν οὖν τι τῶν συμφερόντων τὸ τὰς ὕψιας εἶναι ἴσας τοῖς πολιταῖς πρὸς τὸ μὴ φασιάζειν πρὸς ἀλλήλους, ἢ μὴν μέγ' ὕδεν ὡς εἰπεῖν. καὶ γὰρ ἂν οἱ χαριέντες ἀγανακτοῖεν ἂν ὡς ἔκ ἴσων ὄντες ἄξιοι, διὸ καὶ 40 φαίνονται πολλάκις ἐπιτιθέμενοι καὶ φασιάζοντες. ἔτι δ'

ἢ πονηρία τῶν ἀνθρώπων ἀπλησον, καὶ τὸ πρῶτον μὲν ἰκα- νὸν διωβολία μόνον, ὅταν δ' ἤδη τῆτ' ἢ πάτριον, αἰεὶ δέον- ται τῷ πλειονος, ἕως εἰς ἄπειρον ἔλθωσιν· ἄπειρος γὰρ ἢ τῆς ἐπιθυμίας φύσις, ἧς πρὸς τὴν ἀναπλήρωσιν οἱ πολλοὶ ζῶσιν. τῶν ἔν τοιούτων ἀρχή, μᾶλλον τῷ τὰς ὕψιας ὀμα- λίζειν, τὸ τὸς μὲν ἐπιεικέις τῇ φύσει τοιούτους παρασκευά- ζειν ὡς μὴ βύλεσθαι πλεονεκτεῖν, τὸς δὲ φαύλους ὡς μὴ δύνασθαι· τοῦτο δ' ἐστίν, ἂν ἦττες τε ὡσι καὶ μὴ ἀδικῶν- ται. ἢ καλῶς δ' ὕδεν τὴν ἰσότητά τῆς ὕψιας εἴρηκεν· περὶ γὰρ τὴν τῆς γῆς κτήσιν ἰσάζει μόνον, ἔτι δὲ καὶ δούλων καὶ βοσκημάτων πλῆθος καὶ νομίσματος, καὶ κατασκευὴ πολλῇ τῶν καλυμένων ἐπίπλων. ἢ πάντων ἔν τούτων ἰσό- τητα ζητητέον ἢ τάξιν τινὰ μετρίαν, ἢ πάντα ἑατέον. φαί- νεται δ' ἐκ τῆς νομοθεσίας κατασκευάζων τὴν πόλιν μι- 45 κράν, εἴ γ' οἱ τεχνῖται πάντες δημόσιοι ἔσονται καὶ μὴ πλήρωμά τι παρέξονται τῆς πόλεως. ἀλλ' εἴπερ δεῖ δη- μοσίους εἶναι τοὺς τὰ κοινὰ ἐργαζομένους, δεῖ καθάπερ ἐν Ἐπιδάμνῳ τε, καὶ ὡς Διόφαντός ποτε κατασκευάζειν Ἀθή- νησι, τῆτον ἔχειν τὸν τρόπον. περὶ μὲν ἔν τῆς Φαλέου πο- λιτείας σχεδὸν ἐκ τέτων ἂν τις θεωρήσειεν, εἴ τι τυγχά- νει καλῶς εἰρηκῶς ἢ μὴ καλῶς.

Ἰππόδαμος δὲ Εὐρυφῶντος Μιλήσιος, ὃς καὶ τὴν τῶν 8 πόλεων διαίρεσιν εὔρε καὶ τὸν Πειραιᾶ κατέτεμεν, γενόμενος καὶ περὶ τὸν ἄλλον βίον περιττότερος διὰ φιλοτιμίαν ἔτως ὡς δοκεῖν ἐνίοις ζῆν περιεργότερον τριχῶν τε πλήθει καὶ κόσμῳ πολυτελεῖ, ἔτι δὲ ἐσθῆτος εὐτελεῖς μὲν ἀλευνήης δὲ ἔκ ἐν τῷ χειμῶνι μόνον ἀλλὰ καὶ περὶ τὸς θερινὸς χρό- νους, λόγιος δὲ καὶ περὶ τὴν ὅλην φύσιν εἶναι βυλόμενος, πρῶτος τῶν μὴ πολιτευομένων ἐνεχειρήσῃ τι περὶ πολιτείας εἰπεῖν τῆς ἀρίστης. κατασκευάζει δὲ τὴν πόλιν τῷ πλήθει μὲν μυριάνδρον, εἰς τρία δὲ μέρη διηρημένην· ἐποίει γὰρ ἐν μὲν μέρος τεχνίτας, ἐν δὲ γεωργός, τρίτον δὲ τὸ προ- πολεμῶν καὶ τὰ ὄπλα ἔχον. διήρει δ' εἰς τρία μέρη τὴν χώραν, τὴν μὲν ἱεράν, τὴν δὲ δημοσίαν, τὴν δ' ἰδίαν· ὅθεν μὲν τὰ νομιζόμενα ποιήσουσι πρὸς τὸς θεούς, ἱεράν, ἀφ' ὧν δ' οἱ προπολεμῶντες βιώσονται, κοινήν, τὴν δὲ τῶν γεωργῶν ἰδίαν. ὤρετο δ' εἶδη καὶ τῶν νόμων εἶναι τρία μόνον· περὶ ὧν γὰρ αἱ δίκαι γίνονται, τρία ταῦτ' εἶναι τὸν ἀριθμὸν, ὕβριν βλάβην θάνατον. ἐνομοθέτει δὲ καὶ δικαστήριον ἐν τὸ κύριον, εἰς ὃ πάσας ἀνάγεσθαι δεῖν τὰς μὴ καλῶς κερῖ- 45 σθαι δοκῶσας δίκας· τοῦτο δὲ κατασκευάζειν ἐκ τινῶν γε-

2. ἢ μὲν κακὸς ἢ δὲ U². || 13. πολιτεύονται I². || 24. πλῆθος — οἱ om U². || 35. λαβεῖν U². || αὐταρνέα T².

10. καὶ δούλων om U². || 16. δεῖ] δι T²U². || 18. ὡς om I²Q²T²U². || 20. τι] τις I²Q²T²U². || 26. ἔτι δὲ om T². || 28. λόγιος I²T². || 31. διηρημένην T². || 32. μὲν om Q². || 35. ἱερά Q²T² et pr I². || 40. ἀνάγεσθαι Q².

ρόντων αἰρετῶν. τὰς δὲ κρίσεις ἐν τοῖς δικαστηρίοις οὐ διαψηφοφορίας ζῆτο γίνεσθαι δεῖν, ἀλλὰ φέρειν ἕκαστον πινακίον, ἐν ᾧ γράφειν, εἰ καταδικάζοι ἀπλῶς τὴν δίκην, εἰ δ' ἀπολύοι ἀπλῶς, κενόν· εἰ δὲ τὸ μὲν τὸ δὲ μή, τοῦτο διορίζειν. νῦν γὰρ ἐκ ζῆτο νενομοθετῆσθαι καλῶς· ἀναγκάζειν γὰρ ἐπιορκεῖν ἢ ταῦτα ἢ ταῦτα δικάζοντας. εἴθις δὲ νόμον περὶ τῶν εὐρισκόντων τι τῇ πόλει συμφέρον, ὅπως τυγχάνωσι τιμῆς, καὶ τοῖς παισὶ τῶν ἐν τῷ πολέμῳ τελευτώντων ἐκ δημοσίου γίνεσθαι τὴν τροφήν, ὡς ἔγωγε τῶτο παρ' ἄλλοις νενομοθετημένον· ἔστι δὲ καὶ ἐν Ἀθήναις ἕτος 10 ὁ νόμος νῦν καὶ ἐν ἑτέροις τῶν πόλεων. τὸς δ' ἄρχοντας αἰρετὰς ὑπὸ τοῦ δήμου εἶναι πάντας· δῆμον δ' ἐποίει τὰ τρία μέρη τῆς πόλεως· τὸς δ' αἰρεθέντας ἐπιμελεῖσθαι κοινῶν καὶ ξενικῶν καὶ ὄρφανικῶν. τὰ μὲν οὖν πλεῖστα καὶ τὰ μάλιστα ἀξιολόγα τῆς Ἰπποδάμου τάξεως ταῦτ' ἐστίν, 15 ὁ ἀπορήσειε δ' ἂν τις πρῶτον μὲν τὴν διαίρεσιν τῆς κλήρους τῶν πολιτῶν. οἱ τε γὰρ τεχνῖται καὶ οἱ γεωργοὶ καὶ οἱ τὰ ὄπλα ἔχοντες κοινωνοῦσι τῆς πολιτείας πάντες, οἱ μὲν γεωργοὶ ἐκ ἔχοντες ὄπλα, οἱ δὲ τεχνῖται ἔτε γῆν ἔτε ὄπλα, ὡς γίνονται σχεδὸν δοῦλοι τῶν τὰ ὄπλα κεκτημένων. με- 20 τέχειν μὲν ἔν πασῶν τῶν τιμῶν ἀδύνατον· ἀνάγκη γὰρ ἐκ τῶν τὰ ὄπλα ἔχόντων καθίσασθαι καὶ στρατηγὸς καὶ πολιτοφύλακας καὶ τὰς κυριωτάτας ἀρχὰς ὡς εἶπειν· μὴ μετέχοντας δὲ τῆς πολιτείας πῶς οἶόν τε φιλικῶς ἔχειν πρὸς τὴν πολιτείαν; ἀλλὰ δεῖ κρείττους εἶναι τὸς τὰ ὄπλα 25 γε κεκτημένους ἀμφοτέρων τῶν μερῶν· τῶτο δ' ἐν ῥάδιον μὴ πολλὰς ὄντας. εἰ δὲ τῶτ' ἔσαι, τί δεῖ τὸς ἄλλους μετέχειν τῆς πολιτείας καὶ κυρίως εἶναι τῆς τῶν ἀρχόντων καταστάσεως; ἔτι οἱ γεωργοὶ τί χρησιμοὶ τῇ πόλει; τεχνῖτας μὲν γὰρ ἀναγκαῖον εἶναι· πᾶσα γὰρ δεῖται πόλις τεχνιτῶν, 30 καὶ δύνανται διαγίγνεσθαι καθάπερ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἀπὸ τῆς τέχνης· οἱ δὲ γεωργοὶ πορίζοντες μὲν τοῖς τὰ ὄπλα κεκτημένοις τὴν τροφήν εὐλόγως ἂν ἦσαν τι τῆς πόλεως μέρος, νῦν δ' ἰδίαν ἔχουσιν, καὶ ταύτην ἰδίαν γεωργῶσιν. ἔτι δὲ τὴν κοινήν, ἀφ' ἧς οἱ προπολεμῶντες ἔχουσι 35 τὴν τροφήν, εἰ μὲν αὐτοὶ γεωργήσουσιν, ἐκ ἂν εἴη τὸ μάχιμον ἕτερον καὶ τὸ γεωργῶν, βύλεται δ' ὁ νομοθέτης· εἰ δ' ἕτεροὶ τινες ἔσονται τῶν τε τὰ ἰδία γεωργόντων καὶ τῶν μαχιμῶν, τέταρτον αὖ μόνιον ἔσαι τῶτο τῆς πόλεως, ἕδενος μετέχον, ἀλλ' ἀλλότριον τῆς πολιτείας. ἀλλὰ μὴν εἰ 40 τις τοὺς αὐτὰς θήσει τὸς τε τὴν ἰδίαν καὶ τὸς τὴν κοινήν γεωργόντας, τό τε πλῆθος ἄπορον ἔσαι τῶν καρπῶν ἐξ ὧν

ἕκαστος γεωργήσει δύο οἰκίας, καὶ τίνος ἕνεκεν οὐκ εὐθὺς ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τῶν αὐτῶν κλήρων αὐτοῖς τε τὴν τροφήν λήψονται καὶ τοῖς μαχιμοῖς παρέξουσιν; ταῦτα δὲ πάντα πολλὴν ἔχει παραχρῆν. ἐ καλῶς δ' ἕδ' ὁ περὶ τῆς κρίσεως 5 ἔχει νόμος, τὸ κρίνειν ἀξίον διαίρυντα τῆς κρίσεως ἀπλῶς γεγραμμένης, καὶ γίνεσθαι τὸν δικαστὴν διαιτητὴν. τῶτο δ' ἐν μὲν τῇ διαίτῃ καὶ πλείοσιν ἐνδέχεται (κοινολογοῦνται γὰρ ἀλλήλοις περὶ τῆς κρίσεως), ἐν δὲ τοῖς δικαστηρίοις ἕδ' ἔστιν, ἀλλὰ καὶ τούναντίον τῶτο τῶν νομοθετῶν οἱ πολλοὶ παρασκευάζουσιν ὅπως οἱ δικασταὶ μὴ κοινολογῶνται πρὸς ἀλλήλους. ἔπειτα πῶς ἐκ ἕσαι παραχρῆδος ἢ κρίσις, ὅταν ὀφείλων μὲν ὁ δικαστὴς οἴηται, μὴ τοσοῦτον δ' ὅσον ὁ δικαζόμενος; ὁ μὲν γὰρ εἴκοσι μναῖς, ὁ δὲ δικαστὴς κρίνει δέκα μναῖς, ἢ ὁ μὲν πλεόν, ὁ δ' ἔλασσον, ἄλλος δὲ πέντε, ὁ δὲ τέτταρας· καὶ τῶτον δὴ τὸν τρόπον δῆλον ὅτι μερῶν 10 σιν, οἱ δὲ πάντα καταδικάζουσιν, οἱ δ' ἕδεν. τίς ἔν ὁ τρόπος ἔσαι τῆς διαλογῆς τῶν ψήφων; ἔτι δ' ἕδεις ἐπιορκεῖν ἀναγκάζει τὸν ἀπλῶς ἀποδικάσαντα ἢ καταδικάσαντα, εἴπερ ἀπλῶς τὸ ἔγκλημα γέγραπται δικαίως· ἐ γὰρ μηδὲν ὀφείλειεν ὁ ἀποδικάσας κρίνει, ἀλλὰ τὰς εἴκοσι μναῖς· ἀλλ' ἐκεῖνος ἤδη ἐπιορκεῖ ὁ καταδικάσας μὴ νομίζων ὀφείλειν τὰς εἴκοσι μναῖς. περὶ δὲ τῆ τοῖς εὐρισκῶσι τι τῇ πόλει συμφέρον ὡς δεῖ γίνεσθαι τινα τιμῆν, ἐκ ἕσαι ἀσφαλὲς τὸ νομοθετεῖν, ἀλλ' εὐόφθαλμον ἀκῦσαι μόνον· ἔχει 15 γὰρ συκοφαντίας καὶ κινήσεις, ἂν τύχη, πολιτείας. ἐμπίπτει δ' εἰς ἄλλο πρόβλημα καὶ σκέψιν ἕτερον· ἀπορῶσι γὰρ τινες κότερον βλαβερὸν ἢ συμφέρον ταῖς πόλεσι τὸ κινεῖν τὸς πατρίους νόμους, ἂν ἢ τις ἄλλος βελτίων. διόπερ ἐν ῥάδιον τῷ λεχθέντι ταχὺ συγχωρεῖν, εἴπερ μὴ συμφέ- 20 ρει κινεῖν. ἐνδέχεται δ' εἰσηγεῖσθαι τινὰς νόμων λύσιν ἢ πολιτείας ὡς κοινὸν ἀγαθόν. ἐπεὶ δὲ πεποιήμεθα μνεῖαν, ἔτι μικρὰ περὶ αὐτοῦ διαστείλασθαι βέλτιον. ἔχει γὰρ, ὡς περ εἶπομεν, ἀπορίαν, καὶ δόξειεν ἂν βέλτιον εἶναι τὸ κινεῖν· ἐπὶ γοῦν τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν τοῦτο συνενήνοχον, οἷον ἰατρικὴ κινήθεισα παρὰ τὰ πάτρια καὶ γυμναστικὴ καὶ ὄλως αἱ τέχναι πᾶσαι καὶ αἱ δυνάμεις, ὡς ἐπεὶ μίαν 25 τέτων θετέον καὶ τὴν πολιτικὴν, δῆλον ὅτι καὶ περὶ ταύτην ἀναγκαῖον ὁμοίως ἔχειν. σημεῖον δ' ἂν γεγενῆσαι φαῖη τις ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων· τὸς γὰρ ἀρχαῖους νόμους λίαν ἀπλῶς εἶναι καὶ βαρβαρικῶς. ἐσιδηροφορῶντό τε γὰρ οἱ Ἕλλη- 30 νες, καὶ τὰς γυναῖδας ἐωνοῦντο παρ' ἀλλήλων. ὅσα τε λοιπὰ τῶν ἀρχαίων ἐστὶ περ νομίμων, εὐήθη κάμπαν ἐστίν,

3. καταδικάζει pr I². || 4. ἀπολύει Q². || 11. ἑτέροις I²T². || 34. γεωργήσουσιν I²Q²T². || 39. αἰ] οἰ T².
12. μὲν ὁ] codices ὁ μὲν. || 15. δῆ] δὲ Q²T². || 40. τε om Q²T².

εἶον ἐν Κύμῃ περὶ τὰ φονικά νόμος ἐστίν, ἂν κληθῶς τι
 παρὰσχεται μαρτύρων ὁ δῶκων τὸν φόνον τῶν αὐτῶ συγ-
 γενῶν, ἔνοχον εἶναι τῷ φόνῳ τὸν φεύγοντα. ζητοῦσι δ'
 ὅλως οὐ τὸ πάτριον ἀλλὰ τὰ γαθὸν πάντες· εἰκός τε τοὺς
 πρώτους, εἴτε γηγενεῖς ἦσαν εἴτ' ἐκ φθορᾶς τινὸς ἐσώθησαν, 5
 ὁμοίους εἶναι καὶ τὸς τυχόντας καὶ τὸς ἀνοήτους, ὥσπερ καὶ
 λέγεται κατὰ τῶν γηγενῶν, ὡς' ἀποκον τὸ μένειν ἐν τοῖς
 τύτων δόγμασιν. πρὸς δὲ τούτοις ἔδὲ τὸς γεγραμμένους εἶναι
 ἀκινήτους βέλτιον. ὥσπερ γὰρ καὶ περὶ τὰς ἄλλας τέχνας,
 καὶ τὴν πολιτικὴν τάξιν ἀδύνατον ἀκριβῶς πάντα γραφῆ- 10
 ναι· καθόλου γὰρ ἀναγκαῖον γραφῆναι, αἱ δὲ πράξεις περὶ
 τῶν καθ' ἕκαστον εἰσιν. ἐκ μὲν ἔν τῶν φανερόν ὅτι κινή-
 τεοὶ καὶ τινὲς καὶ ποτὲ τῶν νόμων εἰσίν, ἄλλον δὲ τρόπον
 ἐπισκοπῶσιν εὐλαβείας ἂν δόξῃεν εἶναι πολλῆς. ὅταν γὰρ
 ἢ τὸ μὲν βέλτιον μικρόν, τὸ δ' ἐθίζῃεν εὐχερῶς λύειν τὸς 15
 νόμους φαῦλον, φανερόν ὡς ἑατέον ἐνίας ἀμαρτίας καὶ τῶν
 νομοθετῶν καὶ τῶν ἀρχόντων· ἔ γὰρ τοῦτον ὠφελήσεται
 κινήσας, ὅσον βλαβησεται τοῖς ἄρχουσιν ἀπειθεῖν ἐθισθείς.
 ψεῦδος δὲ καὶ τὸ παραδείγμα τὸ περὶ τῶν τεχνῶν· ἔ γὰρ
 ὁμοίον τὸ κινεῖν τέχνην καὶ νόμον. ὁ γὰρ νόμος ἰσχύν 20
 ὑδεμίαν ἔχει πρὸς τὸ πείθεσθαι πλὴν παρὰ τὸ ἔθος, τὸτο
 δ' ἔ γίνεται εἰ μὴ διὰ χρόνου πλῆθος, ὡς τε τὸ ραδίως με-
 ταβάλλειν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων νόμων εἰς ἑτέρους νόμους
 καινὸς ἀσθενῆ ποιεῖν ἐς τὴν τοῦ νόμου δύναμιν. ἔτι δ' εἰ
 καὶ κινήτεο, πότερον καὶ πάντες καὶ ἐν πάσῃ πολιτείᾳ, ἢ 25
 οὐ; καὶ πότερον τῷ τυχόντι ἢ τισίν; ταῦτα γὰρ ἔχει με-
 γάλην διαφορὰν. διὸ νῦν μὲν ἀφώμεν ταύτην τὴν σκέψιν·
 ἄλλον γὰρ ἐς καιρῶν.

9. Περὶ δὲ τῆς Λακεδαιμονίων πολιτείας καὶ τῆς Κρη-
 τικῆς, σχεδὸν δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων πολιτειῶν, δύο εἰσὶν 30
 αἱ σκέψεις, μία μὲν εἴ τι καλῶς ἢ μὴ καλῶς πρὸς τὴν
 ἀρίστην νενομοθέτηται τάξιν, ἑτέρα δ' εἴ τι πρὸς τὴν ὑπό-
 θεσιν καὶ τὸν τρόπον ὑπεναντίως τῆς προκειμένης αὐτοῖς
 πολιτείας. ὅτι μὲν οὖν δεῖ τῇ μελλύσῃ καλῶς πολιτεῦ-
 σθαι τὴν τῶν ἀναγκαίων ὑπάρχειν σχολήν, ὁμολογούμενον 35
 ἐστίν· τίνα δὲ τρόπον ὑπάρχειν, οὐ ραδίον λαβεῖν. ἢ τε
 γὰρ Θετταλῶν πενεσία πολλὰκις ἐπέθετο τοῖς Θετταλοῖς,
 ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς Λάκωσιν οἱ Εἰλωτες· ὥσπερ γὰρ ἐφε-
 θρεύοντες τοῖς ἀτυχήμασι διατελῶσιν. περὶ δὲ τὸς Κρητας
 ἔδὲν πω τοῦτον συμβέβηκεν· αἴτιον δ' ἴσως τὸ τὰς γεινῶ- 40
 σας πόλεις, καίπερ πολεμύσας ἀλλήλαις, μηδεμίαν εἶναι
 σύμμαχον τοῖς ἀφισταμένοις διὰ τὸ μὴ συμφέρειν καὶ
 αὐταῖς κεκτημέναις περιούσις· τοῖς δὲ Λάκωσιν οἱ γεινῶν-
 τες ἐχθροὶ πάντες ἦσαν, Ἀργεῖοι καὶ Μεσσηνῖοι καὶ Ἀρ-
 κάδες, ἐπεὶ καὶ τοῖς Θετταλοῖς κατ' ἀρχαῖς ἀφίσταντο διὰ
 τὸ πολεμεῖν ἐτι τοῖς προσχώροις, Ἀχαιοῖς καὶ Περραιβοῖς
 καὶ Μάγνησιν. ἔοικε δὲ καὶ εἰ μηδὲν ἕτερον, ἀλλὰ τὸ γε
 τῆς ἐπιμελείας ἐργῶδες εἶναι, τίνα δεῖ πρὸς αὐτὸς ὁμιλῆ-
 σαι τρόπον· ἀνιέμενοι τε γὰρ ὑβρίζουσι καὶ τῶν ἴσων ἀξίω-
 σιν ἑαυτὸς τοῖς κυρίοις, καὶ κακοπαθῶς ζῶντες ἐπιβουλεύουσι
 καὶ μισοῦσιν. δῆλον οὖν ὡς οὐκ ἐξευρίσκουσι τὸν βέλτιστον
 τρόπον, οἷς τοῦτο συμβαίνει περὶ τὴν εἰλωτείαν. ἔτι δ' ἢ
 περὶ τὰς γυναῖκας ἀνεσις καὶ πρὸς τὴν προαίρεσιν τῆς πο-
 λιτείας βλαβερὰ καὶ πρὸς εὐδαιμονίαν πόλεως. ὥσπερ γὰρ
 οἰκίας μέρος ἀνὴρ καὶ γυνή, δῆλον ὅτι καὶ πόλιν ἐγγύς
 τῷ δίχα διηρῆσθαι δεῖ νομίζῃεν εἰς τε τὸ τῶν ἀνδρῶν πλῆ-
 θος καὶ τὸ τῶν γυναικῶν, ὡς' ἐν ὅσαις πολιτείαις φαύλως
 ἔχει τὸ περὶ τὰς γυναῖκας, τὸ ἡμισυ τῆς πόλεως εἶναι δεῖ
 νομίζῃεν ἀνομοθέτητον. ὅπερ ἐκεῖ συμβέβηκεν· ὅλην γὰρ
 τὴν πόλιν ὁ νομοθέτης εἶναι βουλόμενος καρτερικὴν, κατὰ
 μὲν τὸς ἀνδρας φανερός ἐς τοῖς τοῖτος, ὡν, ἐπὶ δὲ τῶν γυναι-
 κῶν ἐξημέληκεν· ζῶσι γὰρ ἀκολάως πρὸς ἅπασαν ἀκο-
 λασίαν καὶ τρυφερῶς. ὡς' ἀναγκαῖον ἐν τῇ τοιαύτῃ πολε-
 τείᾳ τιμαῖσθαι τὸν πλῆτον, ἄλλως τε καὶ τὴν τύχῃσι γυναι-
 κοκρατούμενοι, καθάπερ τὰ πολλὰ τῶν στρατιωτικῶν καὶ
 πολεμικῶν γενῶν, ἔξω Κελτῶν ἢ καὶ εἰ τινες ἕτεροι φα-
 νερῶς τιμηθήσασιν τὴν πρὸς τοὺς ἄρρενας συνουσίαν. ἔοικε
 γὰρ ὁ μυθολογήσας πρῶτος ἢ ἀλόγως συζεῖσθαι τὸν Ἄρη
 πρὸς τὴν Ἀφροδίτην· ἢ γὰρ πρὸς τὴν τῶν ἀρρένων ὁμιλίαν
 ἢ πρὸς τὴν τῶν γυναικῶν φαίνονται κατακωχίμοι πάντες
 οἱ τοῖτοι. διὸ παρὰ τοῖς Λάκωσι τῶθ' ὑπῆρχεν, καὶ πολλὰ
 διωκεῖτο ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῶν. καίτοι
 τί διαφέρει γυναῖκας ἄρχειν ἢ τοὺς ἄρχοντας ὑπὸ τῶν
 γυναικῶν ἄρχεσθαι; ταῦτό γὰρ συμβαίνει. χρησίμου δ'
 ἕως τῆς θρασύτητος πρὸς ἔδὲν τῶν ἐγκυκλίων, ἀλλ' εἴπερ
 πρὸς τὸν πόλεμον, βλαβερῶταται καὶ πρὸς ταῦθ' αἱ τῶν
 Λακωνίων ἦσαν. ἐδήλωσαν δ' ἐπὶ τῆς Θηβαίων ἐμβολῆς·
 χρήσιμοι μὲν γὰρ οὐδὲν ἦσαν, ὥσπερ ἐν ἑτέροις πόλεσιν,
 θόρυβον δὲ παρεῖχον πλείω τῶν πολεμίων. ἔξ ἀρχῆς μὲν
 ἔν ἔοικε συμβεβηκέναι τοῖς Λάκωσιν εὐλόγως ἢ τῶν γυ-

4. εἰκότες τοῖς Q^bT². || 7. τὸ om Q^bT². || 14. ἂν om T². || 18. εὐδοσίαις T². || 19. γὰρ — ὁ om Q^bT². || 21. πλὴν παρὰ] πλὴν παρὰ I². || 23. νόμον T². || 25. κινήτεον Q^bT². || καὶ ante πάντες om I². || 33. αὐτοῖς] αὐτῆς Q^bT².

4. μεσηῖοι I^bT². || 14. εὐνομίαν T² et rc I². || 24. τυχεῖσιν rc I². || 25. στρατιωτῶν Q^bT². || 28. ἄρην T².

ναικῶν ἀνεσις. ἔξω γὰρ τῆς οἰκείας διὰ τὰς στρατείας ἀπεξενῶντο πολὺν χρόνον, πολεμῦντες τὸν τε πρὸς Ἀργεῖους πόλεμον καὶ πάλιν τὸν πρὸς Ἀρκάδας καὶ Μεσσηνίους· σχολασάντες δὲ αὐτὸς μὲν παρῆχον τῷ νομοθέτῃ προωδουποιοιμένους διὰ τὸν γρᾶτιωτικὸν βίον (πολλὰ γὰρ ἔχει 5 μέρη τῆς ἀρετῆς), τὰς δὲ γυναῖκας φασὶ μὲν ἄγειν ἐπιχειρῆσαι τὸν Λυκῦργον ἐπὶ τὸς νόμους, ὡς δ' ἀντέκρουον, ἀποσῆναι πάλιν. αἰτίαι μὲν ἔν εἰσὶν αὐταὶ τῶν γενομένων, ὡς δὴλον ὅτι καὶ ταύτης τῆς ἀμαρτίας. ἀλλ' ἡμεῖς οὐ τῶτο σκοπεῖμεν, τίτι δεῖ συγγνώμην ἔχειν ἢ μὴ ἔχειν, 10 ἀλλὰ περὶ τῷ ὀρθῶς καὶ μὴ ὀρθῶς. τὰ δὲ περὶ τὰς γυναῖκας ἔχοντα μὴ καλῶς εἴκειν, ὥσπερ ἐλέχθη καὶ πρότερον, ἢ μόνον ἀπρέπειάν τινα ποιεῖν τῆς πολιτείας αὐτὴν καθ' αὐτήν, ἀλλὰ συμβάλλεσθαι τι πρὸς τὴν φιλοχρηματίαν. μετὰ γὰρ τὰ νῦν ῥηθέντα τοῖς περὶ τὴν ἀνωμα- 15 λίαν τῆς κτήσεως ἐπιτιμήσειεν ἂν τις. τοῖς μὲν γὰρ αὐτῶν συμβέβηκε κεκτῆσθαι πολλὴν λίαν οὐσίαν, τοῖς δὲ πάντων μικράν· διόπερ εἰς ὀλίγους ἦκεν ἡ χώρα. τῶτο δὲ καὶ διὰ τῶν νόμων τέτακται φαύλως· ὠνεῖσθαι μὲν γὰρ ἢ πωλεῖν τὴν ὑπάρχουσαν ἐποίησεν ἢ καλόν, ὀρθῶς ποιήσας, 20 διδόναι δὲ καὶ καταλείπειν ἔξουσίαν ἔδωκε τοῖς βουλομένοις· καίτοι τῶτο συμβαίνειν ἀναγκαῖον ἐκείνως τε καὶ οὕτως. ἔσι δὲ καὶ τῶν γυναικῶν σχεδὸν τῆς πάσης χώρας τῶν πέντε μερῶν τὰ δύο, τῶν τ' ἐπικλήρων πολλῶν γινομένων, καὶ διὰ τὸ προῖκας διδόναι μεγάλας. καίτοι βέλτιον ἦν 25 μηδεμίαν ἢ ὀλίγην ἢ καὶ μετρίαν τετάχθαι. νῦν δ' ἔξεσι δοῦναι τε τὴν ἐπικλήρον ὅτω ἂν βούληται· καὶ ἀποθάνῃ μὴ διαθήμενος, ὃν ἂν καταλίπη κληρονόμον, οὕτω, ᾧ ἂν θέλῃ δίδωσιν. τοιγαρῶν δυναμένης τῆς χώρας χιλίους ἰππεῖς τρέφειν καὶ πεντακοσίους καὶ ὀπίστας τρισμυρίας, ὅδε 30 χίλιοι τὸ πλῆθος ἦσαν. γέγονε δὲ διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν δὴλον ὅτι φαύλως αὐτοῖς εἶχε τὰ περὶ τὴν τάξιν ταύτην· μίαν γὰρ πληγὴν ἔχ ὑπῆνεγκεν ἡ πόλις, ἀλλ' ἀπώλετο διὰ τὴν ὀλιγανθρωπίαν. λέγουσι δ' ὡς ἐπὶ μὲν τῶν προτέρων βασιλείων μετεδίδουσαν τῆς πολιτείας, ὡς ἢ γίνεσθαι 35 ἀποδιδράσκοντας ἀπολαύειν τῶν σωματικῶν ἡδονῶν· ἔχει δὲ καὶ τὰ περὶ τὴν τῶν γερόντων ἀρχὴν ἢ καλῶς αὐτοῖς ἐπεικῶν μὲν γὰρ ὄντων καὶ πεπαιδευμένων ἰκανῶς πρὸς ἀνδραγαθίαν τάχ' ἂν εἴπειε τις συμφέρειν τῇ πόλει. καίτοι τό γε διὰ βίου κυρίας εἶναι κρίσεων μεγάλων ἀμφι- 40 σβητήσιμον· ἔσι γὰρ, ὥσπερ καὶ σώματος, καὶ διανοίας

σιν. βουλόμενος γὰρ ὁ νομοθέτης ὡς κλείρους εἶναι τοὺς Σπαρτιάτας, προάγεται τὸς πολίτας ὅτι κλείρους ποιεῖσθαι καίτας· ἔσι γὰρ αὐτοῖς νόμος τὸν μὲν γεννήσαντα τρεῖς υἱὸς ἄφρονον εἶναι, τὸν δὲ τέτταρας ἀτελεῖ πάντων. καίτοι φανερόν ὅτι πολλῶν γινομένων, τῆς δὲ χώρας ἔτω διηρημένης, ἀναγκαῖον πολλοὺς γίνεσθαι πένητας. ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ περὶ τὴν ἐφορείαν ἔχει φαύλως· ἡ γὰρ ἀρχὴ κυρία μὲν αὐτῇ τῶν μεγίστων αὐτοῖς ἐσίν, γίνονται δ' ἐκ τῆ δῆμος πάντες, ὡςε πολλὰκις ἐμπίπτουσιν ἀνθρώποι σφόδρα πένητες εἰς τὸ ἀρχεῖον, οἱ διὰ τὴν ἀπορίαν ἄνιοι ἦσαν. ἐδήλωσαν δὲ πολλὰκις μὲν καὶ πρότερον, καὶ νῦν δὲ ἐν τοῖς ἀνδρείοις· διαφθαρέντες γὰρ ἀργυρίῳ τινές, ὅσαν ἐφ' ἑαυτοῖς, ὅλην τὴν πόλιν ἀπώλεσαν. καὶ διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν εἶναι λίαν μεγάλην καὶ ἰσοτύραννον δημιουργεῖν αὐτὸς ἠναγκαζόντο καὶ οἱ βασιλεῖς, ὡςε καὶ ταύτη συνεπιβλάπτεσθαι τὴν πολιτείαν· δημοκρατία γὰρ ἐξ ἀριστοκρατίας συνέβαινε. συνέχει μὲν ἔν τὴν πολιτείαν τὸ ἀρχεῖον τῶτο· ἡσυχάζει γὰρ ὁ δῆμος διὰ τὸ μετέχειν τῆς μεγίστης ἀρχῆς, ὡς' εἴτε διὰ τὸν νομοθέτην εἴτε διὰ τὴν 50 χὴν τῶτο συμπέπτωκεν, συμφερόντως ἔχει τοῖς πράγμασιν. δεῖ γὰρ τὴν πολιτείαν τὴν μέλλουσαν σώζεσθαι πάντα βύλεσθαι τὰ μέρη τῆς πόλεως εἶναι καὶ διαμένειν ταυτά· οἱ μὲν ἔν βασιλεῖς διὰ τὴν αὐτῶν τιμὴν ἔως ἔχουσιν, οἱ δὲ καλοὶ κάγαθοὶ διὰ τὴν γεροσίαν (ἄθλον γὰρ ἡ ἀρχὴ αὕτη τῆς ἀρετῆς ἐσίν), ὁ δὲ δῆμος διὰ τὴν ἐφορείαν· καθίσταται γὰρ ἐξ ἀπάντων. ἀλλ' αἰρετὴν ἔδει τὴν ἀρχὴν εἶναι ταύτην ἐξ ἀπάντων μὲν, μὴ τὸν τρόπον δὲ τῶτον ὅν νῦν· παιδαριώδης γὰρ ἔσι λίαν. ἔτι δὲ καὶ κρίσεων εἰσι μεγάλων κύριοι, ὄντες οἱ τυχόντες, διόπερ ἐκ αὐτογνωμόνας βέλτιον κρίνειν ἀλλὰ κατὰ τὰ γράμματα καὶ τοὺς νόμους. ἔσι δὲ καὶ ἡ δίαίτα τῶν ἐφόρων ἔχ ὁμολογημένη τῷ βυλῆματι τῆς πόλεως· αὕτη μὲν γὰρ ἀνεμμένη λίαν ἐσίν, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις μᾶλλον ὑπερβάλλει ἐπὶ τὸ σκληρόν, ὡςε μὴ δύνασθαι καρτερεῖν ἀλλὰ λάθρα τὸν νόμον ἀποδιδράσκοντας ἀπολαύειν τῶν σωματικῶν ἡδονῶν· ἔχει δὲ καὶ τὰ περὶ τὴν τῶν γερόντων ἀρχὴν ἢ καλῶς αὐτοῖς ἐπεικῶν μὲν γὰρ ὄντων καὶ πεπαιδευμένων ἰκανῶς πρὸς ἀνδραγαθίαν τάχ' ἂν εἴπειε τις συμφέρειν τῇ πόλει. καίτοι τό γε διὰ βίου κυρίας εἶναι κρίσεων μεγάλων ἀμφι- 40 σβητήσιμον· ἔσι γὰρ, ὥσπερ καὶ σώματος, καὶ διανοίας

3. μεσσηνίους I². || 11. τῷ] τὰ Q²T². || 21. καὶ om Q². || 22. συμβαίνει T². || 24. πέντε] πάντων T². || 37. κυρίας T². || 38. διὰ τῆς] τῆς διὰ T².

16. ἀριστοκρατίας I²Q²T². || 17. ἀρχεῖον Q²T². || 25. ἐφορείαν T². || 30. τὰ om I². || 31. καὶ om pr I². || 38. εἴπειε Q²T².

γῆρας. τὸν τρόπον δὲ τῆτον πεκαυδευμένων ὥστε καὶ τὸν νομοθέτην αὐτὸν ἀπιστεῖν ὡς οὐκ ἀγαθοῖς ἀνδράσιν, οὐκ ἀσφαλές. φαίνονται δὲ καὶ καταδωροδοκούμενοι καὶ καταχαριζόμενοι πολλὰ τῶν κοινῶν οἱ κεκοινωνηκότες τῆς ἀρχῆς ταύτης. διόπερ βέλτιον αὐτὸς μὴ ἀνευθύνεσθαι εἶναι· 5
 οὐν δ' εἰσίν. δοξοῖε δ' ἂν ἡ τῶν ἐφορῶν ἀρχὴ πάσας εὐθύ-
 νειν τὰς ἀρχάς· τῆτο δὲ τῇ ἐφορείᾳ μέγα λίαν τὸ δῶρον, καὶ τὸν τρόπον ἔ τῆτον λέγομεν διδόναι δεῖν τὰς εὐθύναις.
 ἔτι δὲ καὶ τὴν αἴρεσιν ἣν ποιοῦνται τῶν γερόντων, κατὰ τε τὴν κρίσιν ἐστὶ παιδαριώδης, καὶ τὸ αὐτὸν αἰτεῖσθαι τὸν 10
 ἀξιωθησόμενον τῆς ἀρχῆς ἔκ ὀρθῶς ἔχει· δεῖ γὰρ καὶ βυ-
 λόμενον καὶ μὴ βυλόμενον ἀρχειν τὸν ἀξίον τῆς ἀρχῆς.
 νῦν δ' ὅπερ καὶ περὶ τὴν ἄλλην πολιτείαν ὁ νομοθέτης φαίνεται ποιοῦν· φιλοτίμως γὰρ κατασκευάζων τὰς πολι-
 τας τούτοις κέχρηται πρὸς τὴν αἴρεσιν τῶν γερόντων. ὑδαίς 15
 γὰρ ἂν ἀρχειν αἰτήσαιο μὴ φιλότιμος ὢν. καίτοι τῶν
 γ' ἀδικημάτων ἐκυσίων τὰ πλείστα συμβαίνει σχεδὸν διὰ
 φιλοτιμίαν καὶ διὰ φιλοχρηματίαν τοῖς ἀνθρώποις. περὶ
 δὲ βασιλείας, εἰ μὲν μὴ βέλτιόν ἐστιν ὑπάρχειν ταῖς πό-
 λεσιν ἢ βέλτιον, ἄλλος ἔστω λόγος. ἀλλὰ μὴν βέλτιόν 20
 γε μὴ καθάπερ νῦν, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτῷ βίον ἕκαστον
 κρίνεσθαι τῶν βασιλείων. ὅτι δ' ὁ νομοθέτης ὑδ' αὐτὸς οἰεται
 θύνασθαι ποιεῖν καλὰς καὶ γαθὰς, δῆλον· ἀπιστεῖ γὰρ ὡς ἔκ
 ἑσιν ἰκανῶς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν· διόπερ ἐξέπεμπον συμπρε-
 σβευτὰς τὰς ἐχθρὰς, καὶ σωτηρίαν ἐνόμιζον τῇ πόλει εἶναι 25
 τὸ ζασιάζειν τὰς βασιλείς. ἔ καλῶς δ' ὑδ' περὶ τὰ συσ-
 στίτια τὰ καλόμενα φιδίτια νενομοθέτηται τῷ καταστῆσαντι
 πρῶτον. ἔδει γὰρ ἀπὸ κοινοῦ μᾶλλον εἶναι τὴν σύνοδον,
 καθάπερ ἐν Κρήτῃ· παρὰ δὲ τοῖς Λακωνσιν ἕκαστον δεῖ
 φέρειν, καὶ σφόδρα πενήτων ἐνίων ὄντων καὶ τῆτο τὸ ἀνά- 30
 λωμα ἔ δυναμένων δαπανᾶν, ὥστε συμβαίνειν τούναντιον
 τῷ νομοθέτῃ τῆς προαιρέσεως. βύλεται μὲν γὰρ δημοκρα-
 τικὸν εἶναι τὸ κατασκευάσμα τῶν συσσιτίων, γίνεται δ'
 ἕκιστα δημοκρατικὸν οὕτω νενομοθετημένον· μετέχει μὲν
 γὰρ οὐ ράδιον τοῖς λίαν πένησιν, ὄρος δὲ τῆς πολιτείας 35
 αὐτὸς ἐστὶν αὐτοῖς ὁ πάτριος, τὸν μὴ δυναμένον τῆτο τὸ
 τέλος φέρειν μὴ μετέχειν αὐτῆς. τῷ δὲ περὶ τὰς ναυάρ-
 χους νόμῳ καὶ ἑτεροὶ τινες ἐπιτετιμῆσασιν, ὀρθῶς ἐπιτιμῶν-
 τες· ζάσεως γὰρ γίνεται αἴτιος. ἐπὶ γὰρ τοῖς βασιλεῦσιν
 ἔστι ζατραγηοῖς αἰδῖος ἢ ναυαρχία σχεδὸν ἑτέρα βασιλεία 40
 καθέστηκεν. καὶ ὠδὶ δὲ τῇ ὑποθέσει τῷ νομοθέτῃ ἐπιτιμῆ-

σειεν ἂν τις, ὅπερ καὶ Πλάτων ἐν τοῖς νόμοις ἐπιτετιμῆκεν·
 πρὸς γὰρ μέρος ἀρετῆς ἢ πάσα σύνταξις τῶν νόμων ἐστὶ
 τὴν πολεμικὴν· αὕτη γὰρ χρησίμη πρὸς τὸ κρατεῖν. τοι-
 γάρων ἐσώζοντο μὲν πολεμῶντες, ἀπώλλυντο δὲ ἀρξάντες
 διὰ τὸ μὴ ἐπίστασθαι σχολάζειν μηδὲ ἡσκηκῆναι μηδε-
 μίαν ἀσκησιν ἑτέραν κυριωτέραν τῆς πολεμικῆς. τότε δὲ
 ἀμαρτήματα οὐκ ἔλαττον· νομίζουσι μὲν γὰρ γίνεσθαι τὰ-
 γαθὰ τὰ περιμάχρητα δι' ἀρετῆς μᾶλλον ἢ κακίας· καὶ
 τοῦτο μὲν καλῶς, ὅτι μίντοι ταῦτα κρείττω τῆς ἀρετῆς
 ὑπολαμβάνουσιν, ἔ καλῶς. φαύλως δ' ἔχει καὶ περὶ τὰ
 κοινὰ χρήματα τοῖς Σπαρτιάταις. οὔτε γὰρ ἐν τῷ κοινῷ
 τῆς πολέως ἐστιν ὑδὲν πολέμους μεγάλας ἀναγκαζόμενοις
 πολεμεῖν, εἰσφέρουσί τε κακῶς· διὰ γὰρ τὸ τῶν Σπαρ-
 τιατῶν εἶναι τὴν πλείστην γῆν ἔκ ἐξετάζουσιν ἀλλήλων τὰς
 εἰσφοράς. ἀποβέβηκε τε τούναντιον τῷ νομοθέτῃ τῷ συμ-
 φέροντος· τὴν μὲν γὰρ πόλιν πεποιήκεν ἀχρήματον, τοὺς
 δ' ἰδιώτας φιλοχρημάτους. περὶ μὲν ἔν τῆς Λακεδαιμονίων
 πολιτείας ἐπὶ τούτῳ εἰρήσθω· ταῦτα γὰρ ἐστὶν ἂ μάλις'
 ἂν τις ἐπιτιμῆσειεν.

Ἡ δὲ Κρητικὴ πολιτεία ἀρεγγυος μὲν ἐστὶ ταύτης, 10
 ἔχει δὲ μικρὰ μὲν ἔ χειρόν, τὸ δὲ πλείον ἦττον γλαφυ-
 ρῶς. καὶ γὰρ ἔοικε καὶ λέγεται δὲ τὰ πλείστα μιμιμη-
 σθαι τὴν Κρητικὴν πολιτείαν ἢ τῶν Λακωνίων, τὰ δὲ πλεῖ-
 στα τῶν ἀρχαίων ἦττον διήθρωται τῶν νεωτέρων. φασὶ
 γὰρ τὸν Λυκῦργον, ὅτε τὴν ἐπιτροπιάν τὴν Χαρίλλα τοῦ
 βασιλέως καταλιπὼν ἀπεδήμησεν, τότε τὸν πλείστον δια-
 τρεῖναι χρόνον περὶ τὴν Κρήτην διὰ τὴν συγγενείαν· ἀποι-
 κοι γὰρ οἱ Λύκτιοι τῶν Λακωνίων ἦσαν, κατέλαβον δ' οἱ
 πρὸς τὴν ἀποικίαν ἐλθόντες τὴν τάξιν τῶν νόμων ὑπάρχου-
 σαν ἐν τοῖς τότε κατοικοῦσιν. διὸ καὶ νῦν οἱ περίοικοι τὸν
 αὐτὸν τρόπον χρωῶνται αὐτοῖς, ὡς κατασκευάσαντος Μίνω
 πρῶτον τὴν τάξιν τῶν νόμων. δοκεῖ δ' ἢ ἡ νῆσος καὶ πρὸς
 τὴν ἀρχὴν τὴν Ἑλληνικὴν πεφυκῆναι καὶ κείσθαι καλῶς·
 πάση γὰρ ἐπίκειται τῇ θαλάσσει, σχεδὸν τῶν Ἑλλήνων
 ἰδρυμένων περὶ τὴν θάλασσαν πάντων· ἀπέχει γὰρ τῇ μὲν
 τῆς Πελοποννήσου μικρὸν, τῇ δὲ τῆς Ἀσίας τῷ περὶ Τριόπιον
 τόπῳ καὶ Ῥόδον. διὸ καὶ τὴν τῆς θαλάσσης ἀρχὴν κατέ-
 σχεν ὁ Μίνως, καὶ τὰς νήσους τὰς μὲν ἐχειρώσατο τὰς
 δ' ὤκισεν, τέλος δὲ ἐπιθέμενος τῇ Σικελίᾳ τὸν βίον ἐτελεύ-
 τησεν ἐκεῖ περὶ Κάμικον. ἔχει δ' ἀνάλογον ἢ Κρητικὴ τά-
 ξις πρὸς τὴν Λακωνικὴν. γεωργῶσί τε γὰρ τοῖς μὲν εἰλω-

9. κατὰ] καὶ κατὰ I². || 21. γε om Q². || 26. τὸ om Q². || 31. συμβαίνει I². || 37. αὐτοῖς Q²T², αὐτῶν I².

6. τῆτο Q² et pr I². || 16. γὰρ om Q²T². || 27. τὴν post περὶ om I². || 30. οἱ om Q². || 36. τῆς — δὲ om Q²T². || 39. τὸν βίον om Q². || 40. κάμικον Q²T², κάμικον I².

τες τοῖς δὲ Κρησὶν οἱ περιόικοι, καὶ συσσίτια παρ' ἀμφο-
 τέρους ἐστίν· καὶ τό γε ἀρχαῖον ἐκάλεον οἱ Λάκωνες ἢ φι-
 δίτια ἀλλ' ἄνδρια, καθάπερ οἱ Κρήτες, ἧ καὶ δῆλον ὅτι
 ἐκεῖθεν ἐλήλυθεν. ἔτι δὲ τῆς πολιτείας ἢ τάξις. οἱ μὲν
 γὰρ ἔφοροι τὴν αὐτὴν ἔχουσι δυνάμιν τοῖς ἐν τῇ Κρήτῃ
 καλυμμένοι κόσμοι, πλὴν οἱ μὲν ἔφοροι πέντε τὸν ἀριθ-
 μὸν οἱ δὲ κόσμοι δέκα εἰσίν· οἱ δὲ γέροντες τοῖς γέροντιν,
 ὅς καλῶσιν οἱ Κρήτες βυλῆν, ἴσοι. βασιλεία δὲ πρότερον
 μὲν ἦν, εἴτα κατέλυσαν οἱ Κρήτες, καὶ τὴν ἡγεμονίαν οἱ
 κόσμοι τὴν κατὰ πόλεμον ἔχουσιν. ἐκκλησίας δὲ μετέχουσι
 πάντες· κυρία δ' ἕδνός ἐστιν ἀλλ' ἢ συνεπιψηφίσαι τὰ δό-
 ζαντα τοῖς γέροντι καὶ τοῖς κόσμοις. τὰ μὲν ἔν τῶν συσ-
 σιτίων ἔχει βέλτιον τοῖς Κρησὶν ἢ τοῖς Λάκωσιν. ἐν μὲν
 γὰρ Λακεδαίμονι κατὰ κεφαλὴν ἕκαστος εἰσφέρει τὸ τε-
 ταγμένον· εἰ δὲ μή, μετέχει νόμος κωλύει τῆς πολιτείας,
 καθάπερ εἴρηται καὶ πρότερον. ἐν δὲ Κρήτῃ κοινοτέρως·
 ἀπὸ πάντων γὰρ τῶν γινομένων καρπῶν τε καὶ βοσκημά-
 των καὶ ἐκ τῶν δημοσίων καὶ φόρων ὅς φέρουσιν οἱ περι-
 οικοι, τέτακται μέρος τὸ μὲν πρὸς τὸς θεὸς καὶ τὰς κοι-
 νὰς λειτουργίας, τὸ δὲ τοῖς συσσιτίοις, ὡς' ἐκ κοινῷ τρέ-
 φεσθαι πάντας, καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας καὶ ἄνδρας.
 πρὸς δὲ τὴν ὀλιγοσσίτιαν ὡς ὠφέλιμον πολλὰ πεφιλο-
 σόφηκεν ὁ νομοθέτης, καὶ πρὸς τὴν διάζευξιν τῶν γυναι-
 κῶν, ἵνα μὴ πολυτεχνῶσι, τὴν πρὸς τὸς ἄρνας ποιήσας
 ὀμιλίαν, περὶ ἧς εἰ φαύλως ἢ μὴ φαύλως, ἕτερος ἔσται
 διασκέψασθαι καιρός. ὅτι δὲ τὰ περὶ τὰ συσσίτια βέλ-
 τιον τέτακται τοῖς Κρησὶν ἢ τοῖς Λάκωσι, φανερόν. τὰ
 δὲ περὶ τοὺς κόσμοις ἔτι χεῖρον τῶν ἐφόρων. ὁ μὲν γὰρ
 ἔχει κακὸν τὸ τῶν ἐφόρων ἀρχεῖον, ὑπάρχει καὶ τῶν
 γίνονται γὰρ οἱ τυχεύοντες· ὁ δ' ἐκεῖ συμφέρει πρὸς τὴν
 πολιτείαν, ἐνταῦθ' ἔκ ἐστιν. ἐκεῖ μὲν γὰρ, διὰ τὸ τὴν αἵρε-
 σιν ἐκ πάντων εἶναι, μετέχων ὁ δῆμος τῆς μεγίστης ἀρχῆς
 βύλεται μένειν τὴν πολιτείαν· ἐνταῦθα δ' ἐκ ἐξ ἀπάντων
 αἰρῶνται τὸς κόσμοις ἀλλ' ἐκ τινῶν γενῶν, καὶ τὸς γέρον-
 τας ἐκ τῶν κεκοσμηκότων. περὶ ὧν τὸς αὐτὸς ἂν τις εἴ-
 πειε λόγους καὶ περὶ τῶν ἐν Λακεδαίμονι γινομένων· τὸ
 γὰρ ἀνυπεύθυνον καὶ τὸ διὰ βίου μείζον ἐστὶ γέρας τῆς
 ἀξίας αὐτοῖς, καὶ τὸ μὴ κατὰ γράμματα ἄρχειν ἀλλ'
 αὐτογνώμονας ἐπισφαλές. τὸ δ' ἡσυχάζειν μὴ μετέχοντα
 τὸν δῆμον οὐδὲν σημεῖον τοῦ τετάχθαι καλῶς· οὐδὲ γὰρ
 λήμματός τι τοῖς κόσμοις ὡσπερ τοῖς ἐφόροις, πόρρω γ'

ἀποικῶσιν ἐν νήσῳ τῶν διαφθερόντων. ἦν δὲ ποιῶνται τῆς
 ἀμαρτίας ταύτης ἰατρείαν, ἄτοπος καὶ ἢ πολιτικὴ ἀλλὰ
 δυναστευτικὴ· πολλάκις γὰρ ἐκβάλλουσι συζάντες τινὲς τὸς
 κόσμοις ἢ τῶν συναρχόντων αὐτῶν ἢ τῶν ἰδιωτῶν, ἔξεστι
 δὲ καὶ μεταξὺ τοῖς κόσμοις ἀπειπεῖν τὴν ἀρχήν. ταῦτα
 δὲ πάντα βέλτιον γίνεσθαι κατὰ νόμον ἢ κατ' ἀνθρώπου
 βύλησιν· ἢ γὰρ ἀσφαλῆς ὁ κανὼν. πάντων δὲ φαυλότα-
 τον τὸ τῆς ἀκοσμίας τῶν δυνατῶν, ἦν καθιστᾷσι πολλάκις
 ὅταν μὴ δίκαιος βύλωνται δύναι· ἢ καὶ δῆλον ὡς ἔχει τὴ
 πολιτείας ἢ τάξις, ἀλλ' ἢ πολιτεία ἐστὶν ἀλλὰ δυναστεία
 μᾶλλον. εἰώθασιν δὲ διαλαμβάνοντες τὸν δῆμον καὶ τοὺς
 φίλους μοναρχίαν ποιεῖν καὶ ρασιάζειν καὶ μάχεσθαι πρὸς
 ἀλλήλους. καίτοι τί διαφέρει τὸ τοῦτο ἢ διὰ τινος χρόνῳ
 μηκέτι πόλιν εἶναι τὴν τοιαύτην, ἀλλὰ λύεσθαι τὴν πο-
 λιτικὴν κοινωνίαν; ἐστὶ δ' ἐπικίνδυνος οὕτως ἔχουσα πόλιν
 τῶν βυλομένων ἐπιτίθεσθαι καὶ δυναμένον. ἀλλὰ καθά-
 περ εἴρηται, σώζεται διὰ τὸν τόπον· ζηνλασίας γὰρ τὸ
 πόρρω πεποίηκεν. διὸ καὶ τὸ τῶν περιόικων μένει τοῖς Κρη-
 σὶν, οἱ δ' εἰλωτες ἀφίστανται πολλάκις· ἔτε γὰρ ἔξωτερι-
 κῆς ἀρχῆς κοινωνῶσιν οἱ Κρήτες, νεωστὶ τε πόλεμος ζηνικός
 διαβέβηκεν εἰς τὴν νῆσον, ὅς πεποίηκε φανερόν τὴν ἀσθ-
 νειαν τῶν ἐκεῖ νόμων. περὶ μὲν ἔν ταύτης εἰρήσθω τσοαῦθ'
 ἡμῖν τῆς πολιτείας.

Πολιτεύεσθαι δὲ δοκῶσι καὶ Καρχηδόνιοι καλῶς καὶ
 πολλὰ περιπτῶς πρὸς τὸς ἄλλους, μάλιστα δ' ἔνια παρα-
 πλησίως τοῖς Λάκωσιν. αὐταὶ γὰρ αἱ πολιτεῖαι τρεῖς ἀλ-
 λήλαις τε σύνεγγυς πῶς εἰσι καὶ τῶν ἄλλων πολὺ δια-
 φέρουσιν, ἢ τε Κρητικὴ καὶ ἢ Λακωνικὴ καὶ τρίτη τότε
 ἢ Καρχηδονίαν, καὶ πολλὰ τῶν τεταγμένων ἔχει παρ'
 αὐτοῖς καλῶς. σημεῖον δὲ πολιτείας συντεταγμένης τὸ τὸν
 δῆμον ἔχουσαν διαμένειν ἐν τῇ τάξει τῆς πολιτείας, καὶ
 μήτε ράσιν, ὅ τι καὶ ἄξιον εἰπεῖν, γεγενῆσθαι μήτε τυ-
 ραννον. ἔχει δὲ παραπλήσια τῇ Λακωνικῇ πολιτεία τὰ
 μὲν συσσίτια τῶν ἑταιριῶν τοῖς φιδίτιοις, τὴν δὲ τῶν ἑκα-
 τὸν καὶ τεττάρων ἀρχὴν τοῖς ἐφόροις (πλὴν οὐ χεῖρον οἱ
 μὲν ἐκ τῶν τυχεύοντων εἰσὶ, ταύτην δ' αἰρῶνται τὴν ἀρχὴν
 ἀρισίνδην), τοὺς δὲ βασιλεῖς καὶ τὴν γερονσίαν ἀνάλογον
 τοῖς ἐκεῖ βασιλεῦσι καὶ γέροντιν. καὶ βέλτιον δὲ τὸς βα-
 σιλεῖς μήτε κατὰ τὸ αὐτὸ εἶναι γένος, μηδὲ τὸτο τὸ τυ-
 χόν, εἴτε διαφέρον ἐκ τῶν αἰρετῶν μᾶλλον ἢ καθ' ἡλι-
 κίαν· μεγάλων γὰρ κύριοι καθεσῶτες, ἂν εὐτελεῖς ὦσι,

9. καὶ om T². || 14. ἐκάστον I². || 18. καὶ ante ἐκ om I². || 26. ἐτι I². || 31. τὸ om Q²T². || 35. εἴποιε Q²T². || 36. γε-
 νομένων Q². || 37. ἀνυπεύθυνον Q²T². || 40. οὐδὲ] οὐδὲν I²Q²T².

17. τὸ om Q²T². || 29. ἢ] ἢ τῶν I²T². || 38. τῶς] τὸς ἐκεῖ Q²T².

μεγάλα βλαπτικοί και ἔβλαψαν ἤδη τὴν πόλιν τὴν τῶν Λακεδαιμονίων. τὰ μὲν ἔν πλείω τῶν ἐπιτιμηθέντων ἀνδιὰ τὰς παρεμβάσεις κοινὰ τυγχάνει πάσαις ὄντα ταῖς εἰρημέναις πολιτείαις· τῶν δὲ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἀριστοκρατίας καὶ τῆς πολιτείας τὰ μὲν εἰς δῆμον ἐκκλίνει 5 μᾶλλον, τὰ δ' εἰς ὀλιγαρχίαν. τῷ μὲν γὰρ τὸ μὲν προσάγειν τὸ δὲ μὴ προσάγειν πρὸς τὸν δῆμον οἱ βασιλεῖς κύριοι μετὰ τῶν γερόντων, ἀν ὁμογνωμονῶσι πάντες· εἰ δὲ μὴ, καὶ τῶν ὁ δῆμος. ἀ δ' ἀν εἰσφέρωσιν ἔτοι, οὐ διακῦσαι μόνον ἀποδιδάσκει τῷ δήμῳ τὰ δοξάντα τοῖς ἀρ- 10 χουσι, ἀλλὰ κύριοι κρίνουν εἰσὶ καὶ τῷ βουλομένῳ τοῖς εἰσφερομένοις ἀντειπεῖν ἔξεστιν, ὅπερ ἐν ταῖς ἐτέραις πολιτείαις ἔκ ἔστιν. τὸ δὲ τὰς πενταρχίας κυρίας ὕσας πολλῶν καὶ μεγάλων ὑφ' αὐτῶν αἰρετάς εἶναι, καὶ τὴν τῶν ἑκατὸν ταύτας αἰρεῖσθαι τὴν μεγίστην ἀρχήν, ἔτι δὲ ταύτας 15 πλείονα ἀρχεῖν χρόνον τῶν ἄλλων (καὶ γὰρ ἐξεληλυθότες ἀρχουσι καὶ μέλλοντες) ὀλιγαρχικόν, τὸ δ' ἀμίσθους καὶ μὴ κληρωτάς ἀριστοκρατικὸν θετέον, καὶ εἰ τι τοῖστων ἕτερον· καὶ τὸ τὰς δίκας ὑπὸ τῶν ἀρχείων δικάζεσθαι πάσας, καὶ μὴ ἄλλας ὑπ' ἄλλων, καθάπερ ἐν Λακεδαιμονίῳ. 20 παρεμβαίνει δὲ τῆς ἀριστοκρατίας ἡ τάξις τῶν Καρχηδονίων μάλις πρὸς τὴν ὀλιγαρχίαν κατὰ τινα διάνοιαν ἢ συνδοκῆ τοῖς πολλοῖς· ἢ γὰρ μόνον ἀρισίνδην ἀλλὰ καὶ πλυτίνδην οἴονται δεῖν αἰρεῖσθαι τὸς ἀρχοντας· ἀδύνατον γὰρ τὸν ἀπορῶντα καλῶς ἀρχεῖν καὶ σχολάζειν. εἴπερ ἔν 25 τὸ μὲν αἰρεῖσθαι πλυτίνδην ὀλιγαρχικόν, τὸ δὲ κατ' ἀρετὴν ἀριστοκρατικόν, αὕτη τις ἀν εἴη τάξις τρίτη, καθ' ἣν περ συντέτακται καὶ τοῖς Καρχηδονίοις τὰ περὶ τὴν πολιτείαν· αἰρῶνται γὰρ εἰς δύο ταῦτα βλέποντες, καὶ μάλις τὰς μεγίστας, τὸς τε βασιλεῖς καὶ τὸς στρατηγούς. 30 δεῖ δὲ νομίζειν ἀμάρτημα νομοθέτη τὴν παρέμβασιν εἶναι τῆς ἀριστοκρατίας ταύτην· ἐξ ἀρχῆς γὰρ τοῦθ' ὄραν εἰς τῶν ἀναγκαιοτάτων, ὅπως οἱ βέλτιστοι δύνωνται σχολάζειν καὶ μηδὲν ἀσχημονεῖν, μὴ μόνον ἀρχοντες ἀλλὰ μηδ' ἰδιωτεύοντες. εἰ δὲ δεῖ βλέπειν καὶ πρὸς εὐπορίαν χάριν 35 σχολῆς, φαῦλον τὸ τὰς μεγίστας ὄνητάς εἶναι τῶν ἀρχῶν, τὴν τε βασιλείαν καὶ τὴν στρατηγίαν. ἐντιμον γὰρ ὁ νόμος ἔτος ποιεῖ τὸν πλεόν μᾶλλον τῆς ἀρετῆς, καὶ τὴν πόλιν ὅλην φιλοχρήματον. ὅτι δ' ἀν ὑπολάβῃ τίμιον εἶναι τὸ κύριον, ἀνάγκη καὶ τὴν τῶν ἄλλων πολιτῶν δοξάν ἀκο- 40 λυθεῖν τότοις. ὅπερ δὲ μὴ μάλις ἀρετὴ τιμᾶται, ταύτην

ἔχ οἷον τ' εἶναι βεβαίως ἀριστοκρατικὴν πολιτείαν. ἐθίζεσθαι δ' εὐλογον κερδαίνειν τὸς ὠνημένους, ὅταν δαπανήσαντες ἀρχουσιν· ἀτοπον γὰρ εἰ πένης μὲν ὦν ἐπιεικῆς δὲ βυλῆσεται κερδαίνειν, φαυλότερος δ' ὦν ἢ βυλῆσεται δαπανήσας. διὸ δεῖ τὸς δυναμένους ἀριστάρχου, τέτους ἀρχεῖν. βέλτιον δ', εἰ καὶ προεῖτο τὴν ἀπορίαν τῶν ἐπιεικῶν ὁ νομοθέτης, ἀλλ' ἀρχόντων γε ἐπιμελεῖσθαι τῆς σχολῆς. φαῦλον δ' ἀν δοξεῖεν εἶναι καὶ τὸ πλείους ἀρχὰς τὸν αὐτὸν ἀρχεῖν· ὅπερ εὐδοκιμεῖ παρὰ τοῖς Καρχηδονίοις. ἐν γὰρ ὑφ' ἐνὸς ἔργον ἀριστ' ἀποτελεῖται. δεῖ δ' ὅπως γίνηται τῶθ' ὄραν τὴν νομοθέτην, καὶ μὴ προσάττειν τὸν αὐτὸν αὐλεῖν καὶ σκυτοτομεῖν. ὥσθ' ὅπερ μὴ μικρὰ πόλις, πολιτικώτερον πλείονας μετέχειν τῶν ἀρχῶν, καὶ δημοτικώτερον· κοινότερον τε γὰρ, καθάπερ εἴπομεν, καὶ κάλλιον ἕκαστον ἀποτελεῖται τῶν αὐτῶν καὶ θάττον. δῆλον δὲ τοῦτο ἐπὶ τῶν πολεμικῶν καὶ τῶν ναυτικῶν· ἐν τέτοις γὰρ ἀμφοτέροις διὰ πάντων ὡς εἴπειν διελήλυθε τὸ ἀρχεῖν καὶ τὸ ἀρχεσθαι. ὀλιγαρχικῆς δ' ὕσης τῆς πολιτείας ἀριστα ἐκφεύγουσι τῷ πλετεῖν, αἰεὶ τι τῷ δήμῳ μέρος ἐκτέμποντες ἐπὶ τὰς πόλεις. τῶν γὰρ ἰῶνται καὶ κοῖσι μόνιμον τὴν πολιτείαν. ἀλλὰ τῶν εἰς τύχης ἔργον, δεῖ δὲ ἀσασιάζους εἶναι διὰ τὸν νομοθέτην. νῦν δ', ἀν ἀτυχία γένηται τις καὶ τὸ πλῆθος ἀποσῆ τῶν ἀρχομένων, ὑδὲν εἰς φάρμακον διὰ τῶν νόμων τῆς ἡσυχίας. περὶ μὲν ἔν τῆς Λακεδαιμονίων πολιτείας καὶ Κρητικῆς καὶ τῆς Καρχηδονίων, αἴπερ δικαίως εὐδοκιμῶσι, τῶν ἔχει τὸν τρόπον.

Τῶν δὲ ἀποφνημαμένων τι περὶ πολιτείας ἔνιοι μὲν ἔκ 12 ἐκοινωνήσαν πράξεων πολιτικῶν ὑδ' ὠντινωῦν, ἀλλὰ διετέλεσαν ἰδιωτεύοντες τὸν βίον· περὶ ὧν εἰ τι ἀξιόλογον, εἰρη- 13 ται σχεδὸν περὶ πάντων· ἔνιοι δὲ νομοθεταὶ γέγονασιν οἱ μὲν ταῖς οἰκείαις πόλεσιν, οἱ δὲ καὶ τῶν ὀνητῶν τισὶ πολιτευθέντες αὐτοῖ· καὶ τούτων οἱ μὲν νόμων ἐγένοντο δημοργοὶ μόνον, οἱ δὲ καὶ πολιτείας, οἷον καὶ Λυκῆργος καὶ Σόλων· οὔτοι γὰρ καὶ νόμους καὶ πολιτείας κατέστησαν. 14 περὶ μὲν σὺν τῆς Λακεδαιμονίων εἰρηται, Σόλωνα δ' ἔνιοι μὲν οἴονται νομοθέτην γενέσθαι σπουδαῖον· ὀλιγαρχίαν τε γὰρ καταλύσαι λίαν ἄκρατον οὔσαν, καὶ δουλεύοντα τὸν δῆμον παῦσαι, καὶ δημοκρατίαν καταστῆσαι τὴν πάτριον, μίξαντα καλῶς τὴν πολιτείαν· εἶναι γὰρ τὴν μὲν ἐν Ἀρείῳ 15 πάγῳ βυλῆν ὀλιγαρχικόν, τὸ δὲ τὰς ἀρχὰς αἰρετάς ἀριστοκρατικόν, τὰ δὲ δικαστήρια δημοτικόν. εἶκοι δὲ Σόλων

6. τὰ] τὰ I²Q². || 9. τῶν Q². || εἰσφέρωσιν Q²T² et pr I². || 17. τὸ] τὸς T². || 19. δοξάζεσθαι I². || 22. ἢ Q². || 33. βέλ- 16 τισιν I². || 35. δεῖ] δὴ T², δὴ δεῖ I². || 39. ὑπολάβοι I².

1. ἐκ οἴονται I². || 6. εὐπορίαν I²T². || 18. τῆς] καὶ τῆς Q²T². || 40. τὸ] τὰ δὲ δικαστήρια δημοτικόν, τὸ I².

ἐκεῖνα μὲν ὑπάρχοντα πρότερον ἢ καταλύσαι, τὴν τε βυ-
 λὴν καὶ τὴν τῶν ἀρχῶν αἴρεσιν, τὸν δὲ δῆμον καταστῆσαι,
 τὰ δικαστήρια ποιήσας ἐκ πάντων. διὸ καὶ μέμφονται
 τινες αὐτῷ· λύσαι γὰρ θάτερον, κύριον ποιήσαντα τὸ δικα-
 στήριον πάντων, κληρωτὸν ὄν. ἐπεὶ γὰρ τῷ ἴσχυεν, ὥσπερ
 τυράνῳ τῷ δήμῳ χαριζόμενοι τὴν πολιτείαν εἰς τὴν νῦν
 δημοκρατίαν κατέστησαν, καὶ τὴν μὲν ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βυ-
 λὴν Ἐφιάλτης ἐκόλουσε καὶ Περικλῆς, τὰ δὲ δικαστήρια
 μισθοφόρα κατέστησε Περικλῆς, καὶ τοῦτον δὴ τὸν τρόπον
 ἐκείνου τῶν δημαγωγῶν προήγαγεν αὐξῶν εἰς τὴν νῦν δη-
 μοκρατίαν. φαίνεται δ' ἢ κατὰ τὴν Σόλωνος γενέσθαι τὸτο
 προαίρεσιν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ συμπτώματος· τῆς ναυαρ-
 χίας γὰρ ἐν τοῖς Μηδικαῖς ὁ δῆμος αἴτιος γενόμενος ἐφρο-
 νηματίσθη, καὶ δημαγωγὸς ἔλαβε φαύλους ἀντιπολιτευο-
 μένων τῶν ἐπικαιῶν, ἐπεὶ Σόλων γε ἔοικε τὴν ἀναγκαιο-
 τάτην ἀποδίδουσι τῷ δήμῳ δύναμιν, τὸ τὰς ἀρχὰς αἰρεῖ-
 σθαι καὶ εὐθύνειν· μηδὲ γὰρ τούτου κύριος ὢν ὁ δῆμος
 ὄλλος ἂν εἴη καὶ πολέμιος. τὰς δ' ἀρχὰς ἐκ τῶν γνωρί-
 μων καὶ τῶν εὐπόρων κατέστησε πάσας, ἐκ τῶν πεντακο-
 σιομεδίων καὶ ζευγυτῶν καὶ τρίτη τέλος τῆς καλυμένης
 ἱππικῆς· τὸ δὲ τέτατον θητικόν, οἷς ἰσομετρίᾳ ἀρχῆς μετῆν.
 νομοθετεῖ δ' ἐγένοντο Ζάλευκός τε Λακροῖς τοῖς ἐπιξεφυ-
 ρίοις, καὶ Χαροῦδας ὁ Καταναῖος τοῖς αὐτῷ πολιταῖς καὶ
 ταῖς ἄλλαις ταῖς Χαλκιδικαῖς πέλοσι ταῖς περὶ Ἰταλίαν
 καὶ Σκελίαν. πειρῶνται δὲ τινες καὶ συναγεῖν ὡς Ὀνο-
 μακρίτῳ μὲν γενομένῳ πρώτῳ δευτέρῳ περὶ νομοθεσίαν, γυμνα-
 σθῆναι δ' αὐτὸν ἐν Κρήτῃ Λακρὸν ὄντα καὶ ἐπιδημοῦντα
 κατὰ τέχνην μαντικῶν· τῆν δὲ γενέσθαι Θάλητα ἑταῖρον,
 Θάλητες δ' ἀκρατὴν Λυκίῳ γον καὶ Ζάλευκον, Ζαλευκῶν
 δὲ Χαροῦδας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν λέγουσι ἀσκηπτότερον τῷ
 χρίνῃ λέγοντες, ἐγένετο δὲ καὶ Φιλάλαος ὁ Κορύθιος νο-
 μεθέτης Θηβαίων. ἦν δ' ὁ Φιλάλαος τὸ μὲν γένος τῶν
 Βακχιαδῶν, ἐραστὴς δὲ γενομένος Δικελῆος τοῦ νεώτατος
 Ὀλυμπιάδου, ὡς ἐκεῖνος τὴν πέλοσιν ἔλιπε διαμισθήσας τὸν
 ἔρωτα τὴν τῆς μητρὸς Ἀλικυῆτος, ἀπέβλεπεν εἰς Θήβας, καί κει
 τὸν Σίαν ἐτελεύτησαν ἀμφότεροι. καὶ νῦν ἐπι διακύνει τὸς
 τάφους αὐτῶν ἀλλήλους μὲν εὐνοστάτας ὄντας, πρὸς δὲ τὴν
 τῶν Κρισθίων χίρην τοῦ μὲν συνόπτου τῷ δ' εὐ συνόπτου
 μυθολογῆσι γὰρ αὐτὸς ἦν ταχισθῆναι τὴν ταφῆν, τὸν μὲν
 Δικελῆα διὰ τὴν ἀπέχθειαν τῷ πατρὶ, ὅπως μὴ ἀπειτῆς
 ἔσται ἢ Κρισθία ἀπὸ τῆς χίρματος, τὸν δὲ Φιλάλαον, ὅπως

ἀποκτος. ὤκησαν μὲν οὖν διὰ τὴν τοιαύτην αἰτίαν παρὰ
 τοῖς Θηβαίοις, νομοθέτης δ' αὐτοῖς ἐγένετο Φιλάλαος περὶ
 τ' ἄλλων τιῶν καὶ περὶ τῆς παιδοποιίας, οὗς καλοῦσιν
 ἐκεῖνοι νόμος θετικός· καὶ τὸτ' ἐστὶν ἰδίως ὑπ' ἐκείνου νο-
 μοθετημένον, ὅπως ὁ ἀριθμὸς σωζῆται τῶν κλήρων. Χα-
 ρῶνδος δ' ἰδίον μὲν ἰδὲν ἐστὶ πλὴν αἱ δίκαι τῶν ψευδομαρ-
 τυριῶν (πρῶτος γὰρ ἐποίησε τὴν ἐπίσκοπῆν), τῇ δ' ἀκριβοῦς
 τῶν νόμων ἐστὶ γλαφυρωτέρος καὶ τῶν νῦν νομοθετικῶν.
 Φαλῆς δ' ἰδίον ἢ τῶν ἰσίων ἀνομάλωσις, Πλάτωνος δ' ἢ
 τε τῶν γυναικῶν καὶ παίδων καὶ τῆς ἰσίας κοινότης καὶ
 τὰ συσσίτια τῶν γυναικῶν, ἐστὶ δ' ὁ περὶ τὴν μέθην νόμος,
 τὸ τὸς νήφοντας συμποσιαρχεῖν, καὶ τὴν ἐν τοῖς πολέμοις
 κοῖς ἀσκήσῃ ὅπως ἀμφιδέξιοι γίνονται κατὰ τὴν μελέτην,
 ὡς δῖον μὴ τὴν μὲν χρήσιμον εἶναι τοῦ χεροῦ τὴν δὲ
 ἀχρηστον. Δράκοντος δὲ νόμοι μὲν εἰσι, πολιτεία δ' ὑπαρ-
 χούση τὸς νόμους ἔθηκεν· ἰδίον δ' ἐν τοῖς νόμοις ἰδὲν ἐστὶ
 τι καὶ μετὰς ἄξιον, πλὴν ἢ χαλεπότης διὰ τὸ τῆς ζημίας
 μέγεθος. ἐγένετο δὲ καὶ Πιττακὸς νόμων δημαγωγὸς ἄλλ'
 οὐ πολιτείας· νόμος δ' ἰδίος αὐτοῦ τὸ τὸς μεθύοντας, ἂν
 τυπήσῃσι, πλεῖν ζημίαν ἀποτίθειν τῶν νηφόντων· διὰ γὰρ
 τὸ πλεῖς ὑβρίζειν μεθύοντας ἢ νηφοντας ἢ πρὸς τὴν συγ-
 γνῶμην ἀπέβλεπεν, ὅτι δεῖ μεθύοντι ἔχειν μᾶλλον, ἀλλὰ
 πρὸς τὸ συμφέρον. ἐγένετο δὲ καὶ Ἀνδροθέμιος Ἐργιῶνος
 νομοθέτης Χαλκιδικεῦσι τοῖς ἐπὶ Θρακίᾳς, ἢ περὶ τε τὰ φο-
 νικὰ καὶ τὰς ἐπικλήρας ἐστὶ· οὐ μὲν ἀλλ' ἰδὲν γε οὐδὲν
 αὐτῷ λέγειν ἔχει τις ἂν. τὰ μὲν ἔν περὶ τὰς πολιτείας,
 τὰς τε κυρίας καὶ τὰς ὑπὸ τῶν ἐρημίας, ἐξω τελευτη-
 μένα τὸν τρόπον τοῦτον.

Γ.

Τῷ περὶ πολιτείας ἐπισκεπτοῦντι, καὶ τίς ἐκάστη καὶ
 τίς τις, σχεδὸν πρώτη σκέψις περὶ τέλος ἰδὲν, τί ποτ'
 ἐστὶν ἢ τέλος· νῦν γὰρ ἀμφισβητήσῃσι, εἰ μὲν φάσκοντες
 τὴν πέλοσιν πεπραχέναι τὴν πράξιν, εἰ δ' ἢ τὴν πέλοσιν ἀλλὰ
 τὴν ἀλγαρχίαν ἢ τὸν τύραννον. τοῦ δὲ πολιτείας καὶ τοῦ
 νομοθέτου πᾶσαν ἐρωῶμεν τὴν πραγματείαν ἵναν περὶ πέλοσιν·
 ἢ δὲ πολιτείας τῶν τὴν πέλοσιν ἐκόντων ἐστὶ ταχίς τις ἐπὶ
 δ' ἢ τέλος τῶν συνημμένων, καθάπερ ἄλλο τι τῶν ἔλασ
 αἰ μὲν συνημμένων δ' ἐκ πολλῶν μερῶν, ὅταν ἐπι πρότερον
 ὁ τελείως ζητηθείη· ἢ γὰρ τέλος πολιτείας τι πλεῖός ἐστι,

Σ. βούλετε Q¹. I 19. ἰσίων P¹Q¹T¹. I 25. δὲ] δ. m. I¹Q¹T¹. I 39. πρώτῳ P¹Q¹T¹.

1. τὴν οὐκ I¹. I 6. ψευδομαρτυρίας codices, et 7. ἐπικρίσις I 9. φιλῶν Q¹T¹ et pr I¹. I 11. post γυναικῶν T¹ καὶ ταύτων I 14. τὰ Q¹. I 20. ἀπειτῆς T¹. I 23. ἀπεχθείας T¹.

ὥς τε τίνα χρὴ καλεῖν πολίτην καὶ τίς ὁ πολίτης ἐστὶ σκα-
πτέον. καὶ γὰρ ὁ πολίτης ἀμφισβητεῖται πολλάκις· οὐ
γὰρ τὸν αὐτὸν ὁμολογεῖσι πάντες εἶναι πολίτην· ἐστὶ γὰρ
τις ὃς ἐν δημοκρατίᾳ πολίτης ὢν ἐν ὀλιγαρχίᾳ πολλὰκις
οὐκ ἐστὶ πολίτης. τοὺς μὲν οὖν ἄλλως πως τυγχάνοντας
ταύτης τῆς προσηγορίας, οἷον τὸς ποιητὰς πολίτας, ἀφετέον.
ὁ δὲ πολίτης οὐ τῷ οἰκεῖν περὶ πολίτης ἐστίν· καὶ γὰρ μέ-
τοικοι καὶ δοῦλοι κοινωῦσι τῆς οἰκίσεως. οὐδ' οἱ τῶν δε-
καίων μετέχοντες ἔτι ὥς τε καὶ δίκην ὑπέχουσιν καὶ δικά-
ζεσθαι· τῷτο γὰρ ὑπάρχει καὶ τοῖς ἀπὸ συμβόλων κοι-
νωῦσιν· καὶ γὰρ ταῦτα τῷτοις ὑπάρχει. πολλαχῶς μὲν ἔν
οὐδὲ τούτων τελείως οἱ μέτοικοι μετέχουσιν, ἀλλὰ νέμειν
ἀνάγκη προσάτην. διὸ ἀτελεῶς πως μετέχουσι τῆς τοιαύτης
κοινωνίας· ἀλλὰ καθάπερ καὶ παῖδας τὸς μήπω δι' ἡλι-
κίαν ἐγγεγραμμένους καὶ τοὺς γέροντας τοὺς ἀφειμένους,
φατέον εἶναι μὲν πως πολίτας, ἔχ' ἀπλῶς δὲ λίαν ἀλλὰ
προσιθέντας τὸς μὲν ἀτελεῖς τοὺς δὲ παρημακότας ἢ τι
τοῦτον ἕτερον· ἔδδεν γὰρ διαφέρει· δῆλον γὰρ τὸ λεγόμε-
νον· ζητοῦμεν γὰρ τὸν ἀπλῶς πολίτην καὶ μηδὲν ἔχοντα
τοῦτον ἐγγέλημα διορθώσεως δεόμενον, ἐπεὶ καὶ περὶ τῶν
ἀτίμων καὶ φυγαδίων ἐστὶ τὰ τοιαῦτα καὶ διαπορεῖν καὶ
λύειν. πολίτης δ' ἀπλῶς ἔδδεν τῶν ἄλλων ὀρίζεται μάλ-
λον ἢ τῷ μετέχειν κρίσεως καὶ ἀρχῆς. τῶν δ' ἀρχῶν αἱ
μὲν εἰσι δηρημένοι κατὰ χρόνον, ὥς· ἐνίας μὲν ὄλως δις
τὸν αὐτὸν ἔκ' ἐξεῖν ἀρχεῖν, ἢ διὰ τινων ὠρισμένων χρό-
νων· ὁ δ' ἀόριστος, οἷον ὁ δικαστὴς καὶ ἐκκλησιαστής. τάχα
μὲν οὖν ἂν φαῖη τις ἔδδ' ἀρχοντας εἶναι τὸς τοῖστας, οὐδὲ
μετέχειν διὰ ταῦτ' ἀρχῆς· καίτοι γελοῖον τὸς κυριωτάτας
ἀποσερεῖν ἀρχῆς. ἀλλὰ διαφερέτω μηδὲν· περὶ ὀνόματος
γὰρ ὁ λόγος· ἀνώνημον γὰρ τὸ κοινὸν ἐπὶ δικαστοῦ καὶ
ἐκκλησιαστῆ, τί δὲ ταῦτ' ἀμφω καλεῖν. ἔσω δὲ διορισμῷ
χάριν ἀόριστος ἀρχῆ. τίθεμεν δὲ πολίτας τὸς ἔτω μετέ-
χοντας. ὁ μὲν ἔν μάλισ' ἂν ἐφαρμόσας πολίτης ἐπὶ πάν-
τας τοὺς λεγομένους πολίτας σχεδὸν τοῖστος ἐστίν. δεῖ δὲ
μὴ λαθάνειν ὅτι τῶν πραγμάτων ἐν οἷς τὰ ὑποκαίμενα
διαφέρει τῷ εἶδει, καὶ τὸ μὲν αὐτῶν ἐστὶ πρῶτον τὸ δὲ
δεύτερον τὸ δ' ἐχόμενον, ἢ τὸ παράπαν οὐδὲν ἐστίν, ἢ
τοιαῦτα, τὸ κοινόν, ἢ γλίσχρωσ. τὰς δὲ πολιτείας ὀρώμεν
εἶδει διαφερούσας ἀλλήλων, καὶ τὰς μὲν ὑστέρας τὰς δὲ

πρωτέρας ἔσας· τὰς γὰρ ἡμαρτημένας καὶ παρεμβεθηκίας
ἀναγκαῖον ὑστέρας εἶναι τῶν ἀναμαρτητῶν. τὰς δὲ παρε-
μβεθηκίας πῶς λέγομεν, ὑστέρον ἐστὶ φανερόν. ὥς τε καὶ
τὸν πολίτην ἕτερον ἀναγκαῖον εἶναι τὸν καθ' ἐκάστην πολι-
τείαν. διόπερ ὁ λεχθεὶς ἐν μὲν δημοκρατίᾳ μάλιστ' ἐστὶ
πολίτης, ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις ἐνδέχεται μὲν, οὐ μὴν ἀναγ-
καῖον. ἐνίας γὰρ ἔκ' ἐστὶ δῆμος, ἔδ' ἐκκλησίαν νομίζουσιν
ἀλλὰ συγκλήτους, καὶ τὰς δίκας δικάζουσι κατὰ μέρος,
οἷον ἐν Λακεδαιμόνι τὰς τῶν συμβολαίων δικάζει τῶν
ἐφόρων ἄλλος ἄλλας, οἱ δὲ γέροντες τὰς φονικὰς, ἕτερα
δ' ἴσως ἀρχῆ τις ἕτερας. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ περὶ
Καρρηθόνα· πάσας γὰρ ἀρχαὶ τινες κρίνουσι τὰς δίκας.
ἀλλ' ἔχει γὰρ διορθῶσιν ὁ τοῦ πολίτη διορισμός. ἐν γὰρ
ταῖς ἄλλαις πολιτείαις ἔχ' ὁ ἀόριστος ἔρχων ἐκκλησιαστής
ἐστὶ καὶ δικαστὴς, ἀλλ' ὁ κατὰ τὴν ἀρχὴν ὠρισμένος·
τότων γὰρ ἢ πᾶσιν ἢ τισὶν ἀποδεδόται τὸ βουλευέσθαι καὶ
δικάζειν ἢ περὶ πάντων ἢ περὶ τινῶν. τίς μὲν οὖν ἐστὶν ὁ
πολίτης, ἐκ τότων φανερόν· ὅ γὰρ ἐξουσία κοινωεῖν ἀρχῆς
βουλευτικῆς ἢ κριτικῆς, πολίτην ἢδη λέγομεν εἶναι ταύτης
τῆς πόλεως, πόλιν δὲ τὸ τῶν τοιούτων πλῆθος ἱκανὸν πρὸς
αὐτάρκειαν ζωῆς, ὡς ἀπλῶς εἶπειν. ὀρίζονται δὲ πρὸς 2
τὴν χρῆσιν πολίτην τὸν ἐξ ἀμφοτέρων πολιτῶν καὶ μὴ
βατέρου μόνον, οἷον πατρός ἢ μητρός· οἱ δὲ καὶ τοῦτ' ἐπὶ
πλέον ζητῶσιν, οἷον ἐπὶ πάμπας δύο ἢ τρεῖς ἢ πλείους. ἔτω
δὲ ὀρισμένων πολιτικῶς καὶ ταχέως, ἀποροῦσί τινες τὸν
τρίτον ἐκείνον ἢ τέταρτον, πῶς ἐστὶ πολίτης. Γοργίας μὲν
ἔν ὁ Λεοντίνος, τὰ μὲν ἴσως ἀπορᾶν τὰ δ' εἰρωνευόμενος,
ἔφη, καθάπερ ὄλμος εἶναι τὸς ὑπὸ τῶν ὀλιμοποιῶν πεποι-
μένους, οὕτω καὶ Λαρισσαίους. τοὺς ὑπὸ τῶν δημουργῶν πε-
ποιημένους· εἶναι γὰρ τινας λαρισσοποιούς. ἐστὶ δ' ἀπλοῦν·
εἰ γὰρ μετεῖχον κατὰ τὸν ῥηθέντα διορισμὸν τῆς πολιτείας,
ἦσαν ἂν πολῖται· καὶ γὰρ ἔδδ' δυνατὸν ἐφαρμόττειν τὸ ἐκ
πολίτη ἢ ἐκ πολίτιδος ἐπὶ τῶν πρώτων οἰκησάντων ἢ κτι-
σάντων. ἀλλ' ἴσως ἐκείνοι μάλλον ἔχουσιν ἀπορίαν, ὅσοι
μετέχον μεταβολῆς γενομένης πολιτείας, οἷον Ἀθηνησιν
ἐποίησε Κλεισθένης μετὰ τὴν τῶν τυράννων ἐκβολήν· πολ-
λὰς γὰρ ἐφυλτέυσσε ξένους καὶ δούλους μετόικους. τὸ δ' ἀμ-
φισβήτημα πρὸς τέτους ἐστὶν ἔ τίς πολίτης, ἀλλὰ πότερον
ἀδίκως ἢ δικαίως. καίτοι καὶ τῷτο τις ἐτι πρόσαπορήσειεν,

12. ἀλλὰ — 13. μετέχουσι om Q¹T². || 15. ἀφειμένους T². || 17. ἀτελεῖν I²T². || 23. τῶ] τῶν T². || 27. οὐν ἀπιφαῖη τις I²Q² T². || 31. ἐκκλησιαστικῆς T². || 37. ἦ] ἢ Q²T².

2. ἀναμαρτημάτων Q¹T². || 13. γὰρ post ἔχει om Q². || 16. βουλευσθαι I²Q²T². || 24. ἢ πλείους T². || 25. ταχέως interpretes. || 26. τρίτῳ] τρίτον Q². || 27. τὰ μὲν om T². || 29. οὕτω — πεποημένους om I². || τῶν om T². || 32. ἦσαν] ἢ U². || 34. ἐκείνη μάλ-
λον ἔχει I²M²Q²T²U² et 1857. || 39. τῷτω I²Q²T².

εἴη μία ἀρετὴ πολίτου καὶ ἀνδρὸς ἀγαθῆ. τὴν μὲν γὰρ τῷ σπουδαίου πολίτου δεῖ πᾶσιν ὑπάρχειν (οὕτω γὰρ ἀρίστην ἀναγκαῖον εἶναι τὴν πόλιν), τὴν δὲ τῷ ἀνδρὸς τῷ ἀγαθοῦ ἀδύνατον, εἰ μὴ πάντας ἀναγκαῖον ἀγαθὸς εἶναι τοὺς ἐν τῇ σπουδαίᾳ πόλει πολίτας. ἔτι ἐπεὶ ἐξ ἀνομοίων ἢ πόλις, 5 ὥσπερ ζῶν εὐθύς ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος καὶ ψυχῆ ἐκ λόγου καὶ ὀρέξεως καὶ οἰκία ἐξ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς καὶ κτήσις ἐκ δεσπότης καὶ δούλου, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ πόλις ἐξ ἀπάντων τε τούτων καὶ πρὸς τούτοις ἐξ ἄλλων ἀνομοίων συνέστηκεν εἰδῶν, ἀνάγκη μὴ μίαν εἶναι τὴν τῶν πολιτῶν 10 πάντων ἀρετὴν, ὥσπερ οὐδὲ τῶν χορευτῶν κορυφαίου καὶ παραστάτη. διότι μὲν τοῖσιν ἀπλῶς οὐχ, ἢ αὐτῆ, φανερόν ἐκ τούτων· ἀλλ' ἄρα ἔσαι τινὸς ἢ αὐτῆ ἀρετὴ πολίτου τε σπουδαίου καὶ ἀνδρὸς σπουδαίου; φαινόμεν δὲ τὸν ἄρχοντα τὸν σπουδαῖον ἀγαθὸν εἶναι καὶ φρόνιμον, τὸν δὲ πολιτικὸν 15 ἀναγκαῖον εἶναι φρόνιμον. καὶ τὴν παιδείαν δ' εὐθύς ἐτέραν εἶναι λέγουσιν τινες τῷ ἄρχοντος, ὥσπερ καὶ φαίνονται οἱ τῶν βασιλείων υἱεῖς ἵππικὴν καὶ πολεμικὴν παιδευόμενοι, καὶ Εὐριπίδης φησὶ "μή μοι τὰ κόμψ", ἀλλ' ὧν πόλει δεῖ," ὡς ἔσαν τινὰ ἄρχοντος παιδείαν. εἰ δὲ ἢ αὐτῆ ἀρετῆ 20 ἄρχοντός τε ἀγαθῆ καὶ ἀνδρὸς ἀγαθῆ, πολίτης δ' ἐστὶ καὶ ὁ ἀρχόμενος, ἔχῃ ἢ αὐτῆ ἀπλῶς ἂν εἴη πολίτου καὶ ἀνδρὸς, τινὸς μέντοι πολίτου· ἢ γὰρ ἢ αὐτῆ ἄρχοντος καὶ πολίτου, καὶ διὰ τούτου ἴσως Ἰάσων ἔφη κεινῆν, ὅτε μὴ τυραννῆ, ὡς οἱ ἐπίσταται ἰδιώτης εἶναι. ἀλλὰ μὴν ἐπαινεῖται γε τὸ 25 δύνασθαι ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι, καὶ πολίτου δοκίμῃ ἢ ἀρετῇ εἶναι τὸ δύνασθαι καὶ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι καλῶς. εἰ ἐν τὴν μὲν τῷ ἀγαθῷ ἀνδρὸς τίθεμεν ἀρχικὴν, τὴν δὲ τῷ πολίτου ἄμφω, ἐκ ἂν εἴη ἄμφω ἐπαινετὰ ὁμοίως. ἐπεὶ οὖν ποτὲ δοκεῖ ἄμφότερα καὶ ἢ ταῦτά δεῖν τὸν ἄρχοντα μαν- 30 θάνειν καὶ τὸν ἀρχόμενον, τὸν δὲ πολίτην ἄμφότερ' ἐπίστασθαι καὶ μετέχειν ἄμφω, τούτων εὐθεν ἂν κατίδοι τις. ἐστὶ γὰρ ἀρχὴ δεσποτικὴ· ταύτην δὲ τὴν περὶ τὰναγκαῖα λέγομεν, ἢ ποιεῖν ἐπίστασθαι τὸν ἄρχοντ' οὐκ ἀναγκαῖον, ἀλλὰ χρῆσθαι μᾶλλον· θάτερον δὲ καὶ ἀνδραποδῶδες. 35 λέγω δὲ θάτερον τὸ δύνασθαι καὶ ὑπηρετεῖν τὰς διακονικὰς πράξεις. δόλου δ' εἶδη πλείω λέγομεν· αἱ γὰρ ἐργασίαι πλείους. ὧν ἐν μέρος κατέχουσιν οἱ χερνύητες· ἔτσι δ' εἰσὶν, ὥσπερ σημαίνει καὶ τὸννομ' αὐτούς, οἱ ζῶντες ἀπὸ

τῶν χειρῶν, ἐν οἷς ὁ βάνουσος τεχνίτης ἐστίν. διὸ παρ' ἐνόμοις οὐ μετεῖχον οἱ δημιουργοὶ τὸ παλαιὸν ἀρχῶν, πρὶν δῆμον γενέσθαι τὸν ἔσχατον. τὰ μὲν ἐν ἔργα τῶν ἀρχομένων ἔτι οὐ δεῖ τὸν ἀγαθὸν ὑδὲ τὸν πολιτικὸν ὑδὲ τὸν πολίτην τὸν ἀγαθὸν μαθάνειν, εἰ μὴ ποτε χρειὰς χάριν αὐτῷ πρὸς αὐτόν· ἢ γὰρ ἐτι συμβαίνει γίνεσθαι τὸν μὲν δεσπότην τὸν δὲ δούλον. ἀλλ' ἐστὶ τις ἀρχὴ καθ' ἣν ἄρχει τῶν ὁμοίων τῷ γένει καὶ τῶν ἐλευθέρων. ταύτην γὰρ λέγομεν εἶναι τὴν πολιτικὴν ἀρχὴν, ἣν δεῖ τὸν ἄρχοντα ἀρχόμενον μαθεῖν, οἷον ἵππαρχεῖν ἵππαρχηθέντα, στρατηγεῖν στρατηγηθέντα καὶ ταξιαρχησάντα καὶ λοχαγήσασατα. διὸ καὶ λέγεται καὶ τοῦτο καλῶς, ὡς οὐκ ἔστιν εὖ ἄρχει μὴ ἀρχθέντα. τούτων δὲ ἀρετὴ μὲν ἕτερα, δεῖ δὲ τὸν πολίτην τὸν ἀγαθὸν ἐπίστασθαι καὶ δύνασθαι καὶ ἄρχεσθαι καὶ 15 ἄρχειν, καὶ αὕτη ἀρετὴ πολίτου, τὸ τὴν τῶν ἐλευθέρων ἀρχὴν ἐπίστασθαι ἐπ' ἀμφοτέρα. καὶ ἀνδρὸς δὲ ἀγαθοῦ ἄμφω, καὶ εἰ ἕτερον εἶδος σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης ἀρχικῆς· καὶ γὰρ ἀρχόμενος μὲν ἐλευθέρου δὲ δήλον ὅτι ἢ μία ἂν εἴη τοῦ ἀγαθοῦ ἀρετῆ, οἷον δικαιοσύνη, ἀλλ' εἶδη 20 ἔχουσα καθ' ἃ ἄρχει καὶ ἄρξεται, ὥσπερ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἕτερα σωφροσύνη καὶ ἀνδρία. δοξάζει γὰρ ἂν εἶναι θεῖλος ἀνὴρ, εἰ ἔτι ἀνδρείος εἴη ὥσπερ γυνὴ ἀνδρεία, καὶ γυνὴ λάλος, εἰ ἔτι κοσμία εἴη ὥσπερ ὁ ἀνὴρ ὁ ἀγαθός, ἐπεὶ καὶ οἰκονομία ἕτερα ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς· τοῦ μὲν γὰρ καῖσθαι, τῆς δὲ φυλάττειν ἔργον ἐστίν. ἢ δὲ φρόνησις 25 ἄρχοντος ἴδιος ἀρετὴ μόνη· τὰς γὰρ ἄλλας εἰσὶν ἀναγκαῖον εἶναι κοινὰς καὶ τῶν ἀρχομένων καὶ τῶν ἀρχόντων. ἀρχομένου δὲ γε οὐκ ἔστιν ἀρετὴ φρόνησις, ἀλλὰ δόξα ἀληθῆς· ὥσπερ αὐλοποιὸς γὰρ ὁ ἀρχόμενος, ὁ δ' ἄρχων αὐλητὴς ὁ χρωμένους. πότερον μὲν οὖν ἢ αὐτῆ ἀρετῆ ἀνδρὸς ἀγαθῆ καὶ πολίτου σπουδαίου ἢ ἕτερα, καὶ πῶς ἢ αὐτῆ καὶ πῶς ἕτερα, φανερόν ἐκ τούτων.

Περὶ δὲ τὸν πολίτην ἔτι λείπεται τις τῶν ἀποριῶν. 5 ὡς ἀληθῶς γὰρ πότερον πολίτης ἐστὶν ἢ κοινωνεῖν ἔξουσιον ἀρχῆς, ἢ καὶ τοὺς βαναύσους πολίτας θετέον; εἰ μὲν οὖν καὶ τούτους θετέον οἷς μὴ μέτεστιν ἀρχῶν, ἔχῃ οἷον τε πάντοδες εἶναι πολίτου τὴν τοιαύτην ἀρετὴν· ἔτος γὰρ πολίτης. εἰ δὲ μηδεὶς τῶν τοιούτων πολίτης, ἐν τίνι μέρει θετέος ἕκαστος; ὑδὲ γὰρ μέτοικος ὑδὲ ξένος. ἢ διὰ γε τούτων τὸν λό-

3. τῷ alterum om T². || 18. υἱεῖς] οἱ εἰς T². || 19. τὰ] κατα I². || 20. ἢ om Q². || 23. ἢ — πολίτου om pr I². rc ἢ γὰρ οἱ αὐτοὶ ἄρχοντες καὶ πολῖται. || 24. τυραννῆ pr I². || 26. καὶ πολίτου — 27. ἄρχεσθαι om Q²T². || 30. καυθάνειν Q²T². || 31. τὸ δὲ πολίτην ἄμφότερον Q²T². || 34. λεγόμενα ποιεῖν I²Q²T².

12. καὶ ante λέγεται om I². || 14. τὸν om Q²T². || 17. εἰ] εἰς Q². || 23. ἄλλος I²Q²T². || 26. ἴδιος om I². || 35. καὶ om T². || 38. θετέον T². || 39. τούτων T².

γον ἔδεν φήσομεν συμβαίνειν ἄτοπον; ἔδεν γὰρ οἱ δοῦλοι τῶν εἰρημένων ἔδεν, ἔδ' οἱ ἀπελευθεροί. τῆτο γὰρ ἀληθές, ὡς οὐ πάντας θετέον πολίτας ὧν ἄνευ οὐκ ἂν εἴη πόλις, ἐπεὶ ἔδ' οἱ παῖδες ὡσαύτως πολῖται καὶ οἱ ἄνδρες, ἀλλ' οἱ μὲν ἀπλῶς οἱ δ' ἐξ ὑποθέσεως· πολῖται μὲν γὰρ εἰσιν, ἀλλ' ἀτελεῖς. ἐν μὲν ἔν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις παρ' ἐνίοις ἦν δῦλον τὸ βάνουσον ἢ ξενικόν· διάπερ οἱ πολλοὶ τοῖτο καὶ νῦν. ἢ δὲ βελτίστη πόλις ἔποιήσει βάνουσον πολίτην· εἰ δὲ καὶ ἔτος πολίτης, ἀλλὰ πολίτη ἀρετὴν ἦν εἴπομεν λακτέον ἔπαντός, ἔδ' ἐλευθερὸν μόνον, ἀλλ' ὅσοι τῶν ἔργων εἰσιν ἀφειμένοι τῶν ἀναγκαίων. τῶν δ' ἀναγκαίων οἱ μὲν ἐνὶ λαιτηργῶντες τὰ τοιαῦτα δοῦλοι, οἱ δὲ κοινοὶ βάνουσοι καὶ θῆτες. φανερόν δ' ἐντεῦθεν μικρὸν ἐπισκεψαμένοις πῶς ἔχει περὶ αὐτῶν· αὐτὸ γὰρ φανερὸν τὸ λεχθέν ποιεῖ δῆλον. ἐπεὶ γὰρ πλείους εἰσιν αἱ πολιτεῖαι, καὶ εἶδη πολίτου ἀναγκαῖον εἶναι πλείω, καὶ μάλιστα τῷ ἀρχομένῳ πολίτη, ὡς ἐν μὲν τινὶ πολιτεῖᾳ τὸν βάνουσον ἀναγκαῖον εἶναι καὶ τὸν θῆτα πολίτας, ἐν τισὶ δ' ἀδύνατον, οἷον εἰ τίς ἐσιν ἦν καλῶσιν ἀριστοκρατικὴν καὶ ἐν ἣ κατ' ἀρετὴν αἱ τιμαὶ δίδονται καὶ κατ' ἀξίαν· ἔ γὰρ οἷον τ' ἐπιτηδεῦσαι τὰ τῆς ἀρετῆς ζῶντα βίον βάνουσον ἢ θητικόν. ἐν δὲ ταῖς ὀλιγαρχίαις θῆτα μὲν οὐκ ἐνδέχεται εἶναι πολίτην (ἀπὸ τιμημάτων γὰρ μακρῶν αἱ μεθέξεις τῶν ἀρχῶν), βάνουσον δ' ἐνδέχεται· πλουτῶσι γὰρ καὶ οἱ πολλοὶ τῶν τεχνιτῶν. ἐν Θῆβαις δὲ νόμος ἦν τὸν δέκα ἐτῶν μὴ ἀπεσχημένον τῆς ἀγορᾶς μὴ μετέχειν ἀρχῆς. ἐν πολλαῖς δὲ πολιτεῖαις προσεφέλικται καὶ τῶν ξένων ὁ νόμος· ὁ γὰρ ἐκ πολιτίδος ἐν τισὶ δημοκρατίαις πολίτης ἐστίν. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἔχει καὶ τὰ περὶ τῆς νόθου παρὰ πολλοῖς. αὐ μὴν ἀλλ' ἐπεὶ δι' ἔνδειαν τῶν γνησίων πολιτῶν ποιῶνται πολίτας τὲς τοῖτους (διὰ γὰρ ὀλιγανθρωπίαν ἔτω χρῶνται τοῖς νόμοις), εὐπορῶντες δ' ὄχλος κατὰ μικρὸν παραιρῶνται τὲς ἐκ δύλας πρώτων ἢ δέλης, εἶτα τὲς ἀπὸ γυναικῶν· τέλος δὲ μόνον τὲς ἐξ ἀμφοῖν ἀσῶν πολίτας ποῖσιν. ὅτι μὲν ἔν εἶδη πλείω πολῖται, φανερόν ἐκ τῶτων, καὶ ὅτι γεται μάλιστα πολίτης ὁ μετέχων τῶν τιμῶν, ὥσπερ καὶ Ὁμηρος ἐποίησεν ὡσεὶ τιν' ἀτίμητον μετανάσῃν· ὥσπερ μέτοικος γὰρ ἐστίν ὁ τῶν τιμῶν μὴ μετέχων. ἀλλ' ὅπου τὸ τοῖτο ἐπικυκλυμμένον ἐστίν, ἀπάτης χάριν τῶν συνοικούντων ἐστίν. πότερον μὲν ἔν ἐτέραν ἢ τὴν αὐτὴν θετέον

καθ' ἦν ἀνὴρ ἀγαθός ἐς καὶ πολίτης σπουδαῖος, δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι τινὸς μὲν πόλεως ὁ αὐτὸς τινὸς δ' ἕτερος, κακέινος ἔ πᾶς ἀλλ' ὁ πολιτικός καὶ κύριος ἢ δυναμικὸς εἶναι κύριος, ἢ καθ' αὐτὸν ἢ μετ' ἄλλων, τῆς τῶν κοινῶν ἐπιμελείας.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα διώρισαι, τὸ μετὰ ταῦτα σκεπτέον πότερον μίαν θετέον πολιτείαν ἢ πλείους, καὶ εἰ πλείους, τίνας καὶ πόσαι, καὶ διαφοραὶ τίνες αὐτῶν εἰσίν. ἐστὶ δὲ πολιτεία πόλεως τάξις τῶν τε ἄλλων ἀρχῶν καὶ μάλιστα τῆς κυρίας πάντων. κύριον μὲν γὰρ πανταχοῦ τὸ πολιτευμα τῆς πόλεως, πολιτευμα δ' ἐστίν ἢ πολιτεία. λέγω δ' οἷον ἐν μὲν ταῖς δημοκρατικαῖς κύριος ὁ δῆμος, οἱ δ' ὀλίγοι τῶναντίον ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις· φαιμέν δὲ καὶ πολιτείαν ἕτεραν εἶναι τῶτων. τὸν αὐτὸν δὲ τῶτον ἔρῃμεν λόγον καὶ περὶ τῶν ἄλλων. ὑποθετέον δὲ πρῶτον τίνος χάριν συνέστηκε πόλις, καὶ τῆς ἀρχῆς εἶδη πόσα τῆς περὶ ἀνθρωπῶν καὶ τὴν κοινωνίαν τῆς ζωῆς. εἴρηται δὲ καὶ κατὰ τὲς πρώτους λόγους, ἐν οἷς περὶ οἰκονομίας διωρίσθη καὶ δεσποτείας, ὅτι φύσει μὲν ἐστὶν ἀνθρωπος ζῶν πολιτικῶν, διὸ καὶ μηδὲν δεόμενος τῆς παρ' ἀλλήλων βοηθείας οὐκ ἔλαττον ὀρέγονται τῷ συζῆν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ κοινῇ συμφέρον συνάγει, καθ' ὅσον ἐπιβάλλει μέρος ἐκάσῳ τῷ ζῆν καλῶς. μάλιστα μὲν ἔν τῷ ἐστὶ τέλος, καὶ κοινῇ πᾶσι καὶ χωρὶς· συνέρχονται δὲ καὶ τῷ ζῆν ἔνεκεν αὐτῷ (ἴσως γὰρ ἐνεστὶ τι τῷ καλῷ μῦθῳ), καὶ συνέρχουσι τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν καὶ κατὰ τὸ ζῆν αὐτὸ μόνον, ἂν μὴ τοῖς χαλεποῖς κατὰ τὸν βίον ὑπερβάλλῃ λίαν. δῆλον δ' ὡς καρτερῶσι πολλὴν κακοπάθειαν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων γλυχόμενοι τῷ ζῆν, ὡς ἐνούσης τινὸς εὐημερίας ἐν αὐτῷ καὶ γλυκύτητος φυσικῆς. ἀλλὰ μὴν καὶ τῆς ἀρχῆς τὲς λεγομένους τρόπους ῥάδιον διελεῖν· καὶ γὰρ ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις διορίζομεθα περὶ αὐτῶν πολλάκις. ἢ μὲν γὰρ δεσποτεία, καίπερ ὄντος κατ' ἀλήθειαν τῷ τε φύσει δούλῳ καὶ τῷ φύσει δεσπότῃ ταυτοῦ συμφέροντος, ὅμως ἀρχεὶ πρὸς τὸ τῷ δεσπότῃ συμφέρον ἔδεν ἦττον, πρὸς δὲ τὸ τῷ δέλῳ κατὰ συμβεβηκός· ἔ γὰρ ἐνδέχεται φθειρομένῳ τοῦ δούλου σώζεσθαι τὴν δεσποτείαν. ἢ δὲ τέκνων ἀρχὴ καὶ γυναικῶν καὶ τῆς οἰκίας πάσης, ἦν δὲ καλῶμεν οἰκονομικήν, ἦτοι τῶν ἀρχομένων χάριν ἐστίν ἢ κοινῇ τινὸς ἀμφοῖν, καθ' αὐτὸ μὲν τῶν ἀρχομένων, ὥσπερ ὀρῶμεν καὶ τὰς ἄλλας

13. ἐπισκεψάμενος T^b. || 18. τινὶ I^b. || 20. γίνονται I^b. || 25. τὸν] τῶν Q^bT^b et pr I^a. || 34. αὐτῶν codices. || 37. ὡσεὶ —38.

μετέχων post 40. ἐστὶν I^bQ^bT^b. || 40. θετέον om I^b.

3. ἢ δυναμικός εἶναι κύριος om Q^bT^b. || 15. δὴ I^bT^b. || 17. καὶ post δὴ om I^b. || 19. ἐστὶ] καὶ ὅτι I^bT^b. || 20. περὶ I^bT^b. || 27. ὑπερβάλλῃ I^aQ^bT^b. || 30. τῆς] γε τῆς I^a. || 32. διορίζομεθα Q^b.

τέχνας, οἷον ἰατρικὴν καὶ γυμνασικὴν, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ καὶ αὐτῶν εἶεν· ἐδὲν γὰρ κωλύει τὸν παιδοτρίβην ἕνα τῶν γυμναζομένων ἐνίοτ' εἶναι καὶ αὐτόν, ὥσπερ ὁ κυβερνήτης εἰς ἐστὶν ἀεὶ τῶν πλωτῆρων. ὁ μὲν ἔν παιδοτρίβης ἢ κυβερνήτης σκοπεῖ τὸ τῶν ἀρχομένων ἀγαθόν· ὅταν δὲ 5 τῶν εἰς γένηται καὶ αὐτός, κατὰ συμβεβηκὸς μετέχει τῆς ὠφελείας· ὁ μὲν γὰρ πλωτῆρ, ὁ δὲ τῶν γυμναζομένων εἰς γίνεται παιδοτρίβης ὢν. διὸ καὶ τὰς πολιτικὰς ἀρχάς, ὅταν ἢ κατ' ἰσότητα τῶν πολιτῶν συνεσηκῆται καὶ καθ' ὁμοιότητα, κατὰ μέρος ἀξιοῦσιν ἄρχειν, πρότερον μὲν, 10 ἢ πέφυκεν, ἀξιοῦντες ἐν μέρει λειτεργεῖν, καὶ σκοπεῖν τινα πάλιν τὸ αὐτῷ ἀγαθόν, ὥσπερ πρότερον αὐτὸς ἄρχων ἐσκόχει τὸ ἐκείνου συμφέρον. νῦν δὲ διὰ τὰς ὠφελείας τὰς ἀπὸ τῶν κοινῶν καὶ τὰς ἐκ τῆς ἀρχῆς βέβηκται συνεχῶς ἄρχειν, οἷον εἰ συνέβαινεν ὑγιαίνειν ἀεὶ τοῖς ἄρχουσι νοσα- 15 κερῶς ἔσιν· καὶ γὰρ ἂν οὕτως ἴσως ἐδίωκον τὰς ἀρχάς. φανερόν τοίνυν ὡς ἔσται μὲν πολιτεία τὸ κοινῆ, συμφέρον σκοποῦσιν, αὐταὶ μὲν ὄρθαι τυγχάνουσιν οὕσαι κατὰ τὸ ἀπλῶς δίκαιον, ἔσται δὲ τὸ σφέτερον μόνον τῶν ἀρχόντων, ἡμαρτημέναί πᾶσαι καὶ παρεκβάσεις τῶν ὀρθῶν πολιτειῶν· 20 δεσποτικαὶ γὰρ, ἢ δὲ πόλις κοινωνία τῶν ἐλευθέρων ἐστίν.

7 Διωρισμένων δὲ τούτων ἐχόμενόν ἐστι τὰς πολιτείας ἐπισκέψασθαι, πόσαι τὸν ἀριθμὸν καὶ τίνες εἰσὶ, καὶ πρῶτον τὰς ὀρθὰς αὐτῶν· καὶ γὰρ αἱ παρεκβάσεις ἔσονται φανεραὶ τῶν διορισθειῶν. ἐπεὶ δὲ πολιτεία μὲν καὶ πο- 25 λίτευμα σημαίνει ταυτόν, πολιτεύμα δ' ἐστὶ τὸ κύριον τῶν πόλεων, ἀνάγκη δ' εἶναι κύριον ἢ ἕνα ἢ ὀλίγους ἢ τὸς πολλούς, (ὅταν μὲν ὁ εἰς ἢ οἱ ὀλίγοι ἢ οἱ πολλοὶ πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον ἄρχουσι, ταύτας μὲν ὀρθὰς ἀναγκαῖον εἶναι τὰς πολιτείας, τὰς δὲ πρὸς τὸ ἴδιον ἢ τῷ ἐνὸς ἢ τῶν ὀλίγων ἢ τῷ πλήθει παρεκβάσεις·) ἢ γὰρ ἢ πολιτείας φατέον εἶναι τὸς μετέχοντας, ἢ δεῖ κοινωνεῖν τῷ συμφέροντος. καλεῖν δ' εἰώθημεν τῶν μὲν μοναρχιῶν τὴν πρὸς τὸ κοινὸν ἀποβλέψασαν συμφέρον βασιλείαν, τὴν δὲ τῶν ὀλίγων μὲν 30 πλειόνων δ' ἐνὸς ἀριστοκρατίαν, ἢ διὰ τὸ τὸς ἀρίστους ἄρχειν, ἢ διὰ τὸ πρὸς τὸ ἀριστον τῆ πόλει καὶ τοῖς κοινωνοῦσιν αὐτῆς. ὅταν δὲ τὸ πλήθος πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύηται συμφέρον, καλεῖται τὸ κοινὸν ἔνομα πασῶν τῶν πολιτειῶν, πολιτεία. συμβαίνει δ' εὐλόγως· ἕνα μὲν γὰρ διαφέρειν κατ' ἀρετὴν ἢ ὀλίγους ἐνδέχεται, πλείους δ' ἤδη χαλεπὸν 40

ἠκριβῶσθαι πρὸς πᾶσαν ἀρετὴν, ἀλλὰ μάλιστα τὴν πολεμικὴν· αὕτη γὰρ ἐν πλήθει γίγνεται. διόπερ κατὰ ταύτην τὴν πολιτείαν κυριώτατον τὸ προπολεμῶν, καὶ μετέχουσιν αὐτῆς οἱ κεκτημένοι τὰ ὄπλα. παρεκβάσεις δὲ τῶν εἰρημίων τυραννίς μὲν βασιλείας, ὀλιγαρχία δὲ ἀριστοκρατίας, δημοκρατία δὲ πολιτείας. ἢ μὲν γὰρ τυραννίς ἐστὶ μοναρχία πρὸς τὸ συμφέρον τὸ τῷ μοναρχῶντος, ἢ δ' ὀλιγαρχία πρὸς τὸ τῶν εὐπόρων, ἢ δὲ δημοκρατία πρὸς τὸ συμφέρον τὸ τῶν ἀπόρων· πρὸς δὲ τὸ τῷ κοινῷ λυσιτελοῦν οὐδεμία αὐτῶν.

Δεῖ δὲ μικρῶν διὰ μακροτέρων εἰπεῖν τίς ἐκάστη τῶν πολιτειῶν ἐστίν· καὶ γὰρ ἔχει τινὰς ἀπορίας, τῷ δὲ περὶ ἐκάστην μέθοδον φιλοσοφῶντι καὶ μὴ μόνον ἀποβλέποντι πρὸς τὸ πράττειν οἰκείον ἐστὶ τὸ μὴ παρορᾶν μηδέ τι καταλείπειν, ἀλλὰ δηλῶν τὴν περὶ ἕκαστον ἀλήθειαν. ἐστὶ δὲ τυραννίς μὲν μοναρχία, καθάπερ εἴρηται, δεσποτική τῆς πολιτικῆς κοινωνίας, ὀλιγαρχία δ' ὅταν ὡς κύριοι τῆς πολιτείας οἱ τὰς οὐσίας ἔχοντες, δημοκρατία δὲ τὴνναντίον ὅταν οἱ μὴ κεκτημένοι πλήθος οὐσίας ἀλλ' ἀποροὶ 5 πρῶτη δ' ἀπορία πρὸς τὸν διορισμὸν ἐστίν. εἰ γὰρ εἶεν οἱ πλείους ὄντες εὐποροὶ κύριοι τῆς πόλεως, δημοκρατία δ' ἐστίν ὅταν ἢ κύριον τὸ πλήθος, ὁμοίως δὲ πάλιν καὶ εἰ περὶ συμβαίνει τὸς ἀπόρους ἐλάττους μὲν εἶναι τῶν εὐπόρων, κρείττους δ' ὄντας κυρίως εἶναι τῆς πολιτείας, ὅπερ δ' ὀλίγον κύριον 10 κλήθος, ὀλιγαρχίαν εἶναι φασι, οὐκ ἂν καλῶς δοξοῖεν διαρῖσθαι περὶ τῶν πολιτειῶν. ἀλλὰ μὴν καὶ τις συνθεῖς τῇ μὲν εὐπορίᾳ τὴν ὀλιγότητα τῇ δ' ἀπορίᾳ τὸ κλήθος ἔτω προσαγορεύῃ τὰς πολιτείας, ὀλιγαρχίαν μὲν ἐν τῇ τὰς ἀρχάς ἔχουσιν οἱ εὐποροὶ ὀλίγοι τὸ κλήθος ὄντες, δημο- 15 κρατίαν δὲ ἐν τῇ οἱ ἀποροὶ πολλοὶ τὸ κλήθος ὄντες, ἀλλήν ἀπορίαν ἔχει. τίνας γὰρ ἐρῶμεν τὰς ἀρετὴς λεχθείσας πολιτείας, τὴν ἐν τῇ πλείους οἱ εὐποροὶ καὶ ἐν τῇ ἐλάττους οἱ ἀποροὶ, κύριοι δ' ἐκάτεροι τῶν πολιτειῶν, εἴπερ μηδεμία ἄλλη πολιτεία παρὰ τὰς εἰρημένας ἐστίν; ἔοικε τοίνυν ὁ λόγος ποιεῖν δῆλον ὅτι τὸ μὲν ὀλίγους ἢ πολλὰς εἶναι κυρίως συμβεβηκὸς ἐστίν, τὸ μὲν ταῖς ὀλιγαρχίαις τὸ δὲ ταῖς δημοκρατίαις, διὰ τὸ τὸς μὲν εὐπόρους ὀλίγους, πολλὰς δ' εἶναι τὸς ἀπόρους πανταχῶ· διὸ καὶ ἢ συμβαίνει τὰς ῥηθείσας αἰτίας γίνεσθαι διαφορᾶς. ᾧ δὲ διαφέρουσιν ἢ τε 20 δημοκρατία καὶ ἢ ὀλιγαρχία ἀλλήλων, πενία καὶ πλῆτος

1. κατὰ] καὶ κατὰ T². || 6. κατὰ] κατὰ τὸ Q²T². || 7. ἀσφαλείας Q²T². || 12. τὲ] τοῦ Q²T². || 13. σκοποῦσαι Q². || 19. σφέτερον σκοποῦσιν μόνον T². || 20. ἡμαρτημέναί T². || καὶ πᾶσαι I². || 35. τὸ om Q². || 38. τῶν om I².

7. τὲ ante τῷ om T². || 17. τῆς om Q². || 20. εἰ γὰρ om Q². || 22. εἰ περ] ἴπην Q²T². || 24. ἔπος T². || 26. διαρῖσασθαι Q²T². || 28. προσαγορεύει Q²T², προσαγορεύοι I². || 34. περὶ Q²T². || 39. διαφορᾶς T².

ἔσιν. καὶ ἀναγκαῖον μὲν, ὅπως ἂν ἀρχῶσι διὰ πᾶντον ἂν τ' ἐλάττωσιν ἂν τε πλείους, εἶναι ταύτην ὀλιγαρχίαν, ὅπως δ' οἱ ἄποροι, δημοκρατίαν. ἀλλὰ συμβαίνει, καθάπερ εἶπομεν, τὸς μὲν ὀλίγους εἶναι τὸς δὲ πολλούς· εὐποροῦσι μὲν γὰρ ὀλίγοι, τῆς δ' ἐλευθερίας μετέχουσι πάντες· δι' ἧς αἰτίας ἀμφισβητῶσιν ἀμφοτέροι τῆς πολιτείας.

9 Ληπτέον δὲ πρῶτον τίνας ὄρους λέγουσι τῆς ὀλιγαρχίας καὶ δημοκρατίας, καὶ τί τὸ δίκαιον τὸ τε ὀλιγαρχικὸν καὶ δημοκρατικόν. πάντες γὰρ ἄπτονται δικαίῃ τινός, ἀλλὰ μέχρι τινὸς προέρχονται, καὶ λέγουσιν οὐ πᾶν τὸ κυρίως δίκαιον. οἷον δοκεῖ ἴσον τὸ δίκαιον εἶναι, καὶ ἔσιν, ἀλλ' οὐ πᾶσιν ἀλλὰ τοῖς ἴσοις. καὶ τὸ ἀνισον δοκεῖ δίκαιον εἶναι· καὶ γὰρ ἔσιν, ἀλλ' ἔτι πᾶσιν ἀλλὰ τοῖς ἀνίστοις. οἱ δὲ τῶν ἀφαιρῶσι, τὸ οἷς, καὶ κρίνουσι κακῶς. τὸ δ' αἴτιον ὅτι περὶ αὐτῶν ἡ κρίσις· σχεδὸν δ' οἱ πλείους φαῦλοι κρι- 15 ται περὶ τῶν οἰκειῶν. ὡς' ἐπεὶ τὸ δίκαιον τισίν, καὶ διήρηται τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ τε τῶν πραγμάτων καὶ οἷς, καθάπερ εἴρηται πρότερον ἐν τοῖς ἠθικοῖς, τὴν μὲν τοῦ πράγματος ἰσότητα ὁμολογοῦσι, τὴν δὲ οἷς ἀμφισβητῶσι, μάλιστα μὲν διὰ τὸ λεχθῆν ἄρτι, διότι κρίνουσι τὰ περὶ αὐτὸς 20 κακῶς, ἔπειτα δὲ καὶ διὰ τὸ λέγειν μέχρι τινὸς ἑκατέρως δίκαιόν τι νομίζουσι δίκαιον λέγειν ἀπλῶς. οἱ μὲν γὰρ ἂν κατὰ τι ἀνισοὶ ὦσιν, οἷον χρήμασιν, ὅπως οἰόνται ἀνισοὶ εἶναι, οἱ δ' ἂν κατὰ τι ἴσοι, οἷον ἐλευθερία, ὅπως ἴσοι. τὸ δὲ κυριώτατον ἔλεγουσιν. εἰ μὲν γὰρ τῶν κτη- 25 μάτων χάριν ἐκοινωνήσαν καὶ συνῆλθον, τοσῶτον μετέχουσι τῆς πόλεως ὅσον περὶ καὶ τῆς κτήσεως, ὥσθ' ὁ τῶν ὀλιγαρχικῶν λόγος δοξάζειν ἂν ἰσχύειν· ἔτι γὰρ εἶναι δίκαιον ἴσον μετέχειν τῶν ἑκατὸν μνῶν τὸν εἰσενέγκαντα μίαν μνᾶν τῶν δόντι τὸ λοιπὸν πᾶν, ἔτε τῶν ἐξ ἀρχῆς ἔτε τῶν ἐπιγενο- 30 μένων. εἰ δὲ μήτε τῷ ζῆν μόνον ἔνεκεν ἀλλὰ μᾶλλον τῷ εὖ ζῆν (καὶ γὰρ ἂν δέλων καὶ τῶν ἄλλων ζῶων ἦν πόλις· νῦν δ' ἔτι ἐξὶ διὰ τὸ μὴ μετέχειν εὐδαιμονίας μηδὲ τῷ ζῆν κατὰ προαίρεσιν), μήτε συμμαχίας ἔνεκεν, ὅπως ὑπὸ μηδενὸς ἀδικῶνται, μήτε διὰ τὰς ἀλλαγὰς καὶ τὴν 35 χρῆσιν τὴν πρὸς ἀλλήλους· καὶ γὰρ ἂν Τυρρηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι, καὶ πάντες οἷς ἐστὶ σύμβολα πρὸς ἀλλήλους, ὡς μίας ἂν πολῖται πόλεως ἦσαν. εἰσὶ γὰρ αὐτοῖς συνθήκαι περὶ τῶν εἰσαγωγίμων καὶ σύμβολα περὶ τῷ μὴ ἀδικεῖν καὶ γραφαὶ περὶ συμμαχίας. ἀλλ' ἔτι ἀρχαὶ πᾶσιν ἐπὶ 40

τότοις κοιναὶ καθεσῶσιν, ἀλλ' ἕτεραι παρ' ἑκατέροις, ἔτε τῷ πόλις τινὰς εἶναι δεῖ φροντίζουσιν ἄτεροι τὸς ἑτέρους, οὐδ' ὅπως μηδεὶς ἀδικὸς ἔσται τῶν ὑπὸ τὰς συνθήκας μηδὲ μηχανήριαν ἔξει μηδεμίαν, ἀλλὰ μόνον ὅπως μηδὲν ἀδικήσουσιν ἀλλήλους. περὶ δ' ἀρετῆς καὶ κακίας πολιτικῆς διασκοπῶσιν ὅσοι φροντίζουσιν εὐνομίας. ἦ καὶ φανερόν ἐστι δεῖ περὶ ἀρετῆς ἐπιμελῆς εἶναι τῇ γ' ὡς ἀληθῶς ὀνομαζομένη πόλει, μὴ λόγῳ χάριν. γίνεται γὰρ ἡ κοινωνία συμμαχία τῶν ἄλλων τότῳ διαφέρουσα μόνον τῶν ἰσοθενοῦσιν· καὶ ὁ νόμος συνθήκη, καὶ καθάπερ ἔφη Λυκόφρων ὁ σοφιστής, ἐγγυητὴς ἀλλήλοις τῶν δικαίων, ἀλλ' ἔτι οἷος ποιεῖν ἀγαθὸς καὶ δικαίους τοὺς πολῖτας. ὅτι δὲ τῶτον ἔχει τὸν τρόπον, φανερόν. εἰ γὰρ τις καὶ συνάγοι τὸς τόπους εἰς ἓν, ὥστε ἄπτεσθαι τὴν Μεγαρέων πόλιν καὶ Κορινθίων τοῖς τεύχεσιν, ὅμως ἔτι μία πόλις. ἔδ' εἰ πρὸς ἀλλήλους ἐπιγαμίας ποιήσαιντο· καίτοι τῶτον τῶν ἰδίων ταῖς πόλεσι κοινωνημάτων ἔσιν. ὁμοίως δ' ἔδ' εἰ τινες οἰκοῦν χωρὶς μὲν, μὴ μέντοι τοσῶτον ἄποθεν ὥστε μὴ κοινωνεῖν, ἀλλ' εἴησαν αὐτοῖς νόμοι τῷ μὴ σφᾶς αὐτὸς ἀδικεῖν περὶ τὰς μεταδόσεις, οἷον εἰ ὁ μὲν εἴη τέκτων ὁ δὲ γεωργὸς ὁ δὲ σκυτοτόμος ὁ δ' ἄλλο τι τοῖσιν, καὶ τὸ πλῆθος εἰς μυρία, μὴ μέντοι κοινωνοῦν ἄλλῃ μηδενὸς ἢ τῶν τοιούτων, οἷον ἀλλαγῆς καὶ συμμαχίας, οὐδ' ἔτι πῶς πόλις. διὰ τίνα δὲ ποι' αἰτίαν; ἔτι γὰρ δὴ διὰ τὸ μὴ σύνεγγυς τῆς κοινωνίας. εἰ γὰρ καὶ συνελθοῖεν ἔτι κοινωνῶντες, ἑκάστος μέντοι χωρῶν τῇ ἰδίᾳ οὐκία ὥσπερ πόλις καὶ σφῆσιν αὐτοῖς ὡς ἐπιμαχίας οὕσης βοηθῶντες ἐπὶ τὴν ἀδικίαν μόνον, ἔδ' ἔτιως ἂν εἶναι δοξάζει πόλις τοῖς ἀκριβῶς θεωροῦσιν, εἴπερ ὁμοίως ὁμιλοῦν συνελθόντες καὶ χωρὶς. φανερόν τοῦτον ὅτι ἡ πόλις ἔτι ἐξὶ κοινωνία τότῳ καὶ τῷ μὴ ἀδικεῖν σφᾶς αὐτὸς καὶ τῆς μεταδόσεως χάριν· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀναγκαῖον ὑπάρχειν, εἴπερ ἔσται πόλις, ἔτι μὴ ἔδ' ὑπαρχόντων τέτων ἀπάντων ἤδη πόλις, ἀλλ' ἡ τῷ εὖ ζῆν κοινωνία καὶ ταῖς οἰκίαις καὶ τοῖς γένεσι, ζωῆς τελείας χάριν καὶ αὐτάρκους. ἔτι γὰρ μέντοι τῶτον μὴ τὸν αὐτὸν καὶ ἓνα κατοικῶντων τόπον καὶ χρωμένον ἐπιγαμίαις. διὸ κηδεῖαί τ' ἐγγίνοντο κατὰ τὰς πόλεις καὶ φρατρίαι καὶ θυσῖαι καὶ διαγωγαὶ τῷ συζῆν. τὸ δὲ τοῖσιν φιλίας ἔργον· ἡ γὰρ τῷ συζῆν προαίρεσις φιλία. τέλος μὲν ἔν πόλεως τὸ εὖ ζῆν, ταῦτα δὲ τῷ τέλει χάριν. πόλις δὲ ἡ γενῶν καὶ κωμῶν

2. ταύτην] τούτων τὴν T¹. || 24. ἐλευθέρου I¹Q¹. || 27. ὀλιγαρχικῶν T¹. || 30. δ' ὅτι T¹. || 36. τύραποι I¹T¹. || 38. συνθήκαι I¹T¹. || 39. καὶ om T¹.

1. ἑτέραν T¹. || 4. ἔσιν T¹. || ἀδικήσουσιν I¹Q¹T¹. || 9. τότῳ] τῷ Q¹T¹. || ἄποθεν I¹. || 20. εἰ om T¹. || 23. τῶν codices. || 27. ἐπιμαχία Q¹T¹. || ἔση Q¹. || 37. φρατρίαι I¹.

κοινωνία ζωῆς τελείας καὶ αὐτάρκους. τοῦτο δ' ἐστίν, ὡς φασί, τὸ ζῆν εὐδαιμόνως καὶ καλῶς. τῶν καλῶν ἄρα πράξεων χάριν θετέον εἶναι τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν, ἀλλ' ἐν τῇ συζῆτι. διόπερ ὅσοι συμβάλλονται πλείστον εἰς τὴν τοιαύτην κοινωνίαν, τούτοις τῆς πόλεως μέτεστι πλείον ἢ τοῖς κατὰ μὲν ἐλευθερίαν καὶ γένος ἴσοις ἢ μείζονσι κατὰ δὲ τὴν πολιτικὴν ἀρετὴν ἀνίστοις, ἢ τοῖς κατὰ πλῆτον ὑπερέχουσι κατ' ἀρετὴν δ' ὑπερεχομένοις. ὅτι μὲν ἔν πάντες οἱ περὶ τῶν πολιτειῶν ἀμφισβητῶντες μέρος τι τῆ δικαίης λέγουσι, φανερόν ἐκ τῶν εἰρημένων.

10 Ἐχει δ' ἀπορίαν, τί δεῖ τὸ κύριον εἶναι τῆς πόλεως. ἢ γὰρ τοι τὸ πλῆθος, ἢ τὸς πλουσίους, ἢ τὸς ἐπιεικεῖς, ἢ τὸν βέλτιστον ἕνα πάντων, ἢ τύραννον. ἀλλὰ ταῦτα πάντα ἔχειν φαίνεται δυσκολίαν. τί γάρ; ἂν οἱ πένητες διὰ τὸ πλείους εἶναι διανεμῶνται τὰ τῶν πλουσίων, τῷ ἕκ ἀδικίων ἐσιν; ἔδοξε γὰρ νῆ Δία τῷ κυρίῳ δικαίως. τὴν ἔν ἀδικίαν τί χρὴ λέγειν τὴν ἐσχάτην; πάλιν τε πάντων ληφθέντων, οἱ πλείους τὰ τῶν ἐλαττόνων ἂν διανεμῶνται, φανερόν ὅτι φθείρουσι τὴν πόλιν. ἀλλὰ μὴν ἔχῃ ἢ γ' ἀρετὴ φθαίρει τὸ ἔχον αὐτήν, ἢ δὲ τὸ δίκαιον πόλεως φθαρτικόν· ὥς δὴλον ὅτι καὶ τὸν νόμον τῆτον ἔχῃ οἷον τ' εἶναι δίκαιον. ἔτι καὶ τὰς πράξεις ὅσας ὁ τύραννος ἔπραξεν, ἀναγκαῖον εἶναι πάσας δικαίας· βιάζεται γὰρ ὡν κρείττων, ὥσπερ καὶ τὸ πλῆθος τὸς πλουσίους. ἀλλ' ἄρα τὸς ἐλάττους δίκαιον ἄρχειν καὶ τὸς πλουσίους; ἂν ἔν κἀκείνοι ταῦτα ποιῶσι καὶ διαρ- 25 πάζωσι καὶ τὰ κτήματα ἀφαιρῶνται τῷ πλῆθος, τῷ ἔσι δίκαιον; καὶ βῆτερον ἄρα. ταῦτα μὲν τοῖνον ὅτι πάντα φαῦλα καὶ ἐ δίκαια, φανερόν. ἀλλὰ τὸς ἐπιεικεῖς ἄρχειν δεῖ καὶ κυρίως εἶναι πάντων; ἔκῃν ἀνάγκη τὸς ἄλλους ἀτίμως εἶναι πάντας, μὴ τιμωμένους ταῖς πολιτικαῖς ἀρχαῖς· τιμᾶς γὰρ λέγομεν εἶναι τὰς ἀρχάς, ἀρχόντων δ' αἰεὶ τῶν αὐτῶν ἀναγκαῖον εἶναι τὸς ἄλλους ἀτίμως. ἀλλ' ἕνα τὸν σπουδαιότατον ἄρχειν βέλτιον; ἀλλ' ἔτι τῆτο ὀλιγαρχικώτερον· οἱ γὰρ ἄτιμοι πλείους. ἀλλ' ἴσως φαίη τις ἂν τὸ κύριον ὅλως ἀνθρώπων εἶναι ἀλλὰ μὴ νόμον φαῦλον, 35 ἔχοντά γε τὰ συμβαίνοντα πάθη περὶ τὴν ψυχὴν. ἂν ἔν ἢ νόμος μὲν ὀλιγαρχικὸς δὲ ἢ δημοκρατικὸς, τί διοίσει περὶ τῶν ἡγορημένων; συμβήσεται γὰρ ὁμοίως τὰ λεχθέντα 11 πρότερον. περὶ μὲν ἔν τῶν ἄλλων ἔσω τις ἕτερος λόγος· ἔτι δὲ δεῖ κύριον εἶναι μᾶλλον τὸ πλῆθος ἢ τὸς ἀρίστους, μὲν ὀλίγους δὲ, δόξειεν ἂν λύεσθαι καὶ τιν' ἔχειν ἀπορίαν, τάχα δὲ κἂν ἀλήθειαν. τὸς γὰρ πολλὰς, ὡν ἕκαστός ἐστιν

ἢ σπουδαῖος ἀνὴρ, ὅμως ἐνδέχεται συνελθόντας εἶναι βελτίους ἐκείνων, ἔχῃ ὡς ἕκαστον ἀλλ' ὡς σύμπαντας, οἷον τὰ συμφορητὰ δεῖπνα τῶν ἐκ μιᾶς δαπάνης χορηγηθέντων· πολλῶν γὰρ ὄντων ἕκαστον μύριον ἔχειν ἀρετῆς καὶ φρονήσεως, καὶ γίνεσθαι συνελθόντας ὥσπερ ἕνα ἀνθρώπων τὸ πλῆθος πολυποδα καὶ πολύχειρα καὶ πολλὰς ἔχοντ' αἰσθήσεις. ἔτω καὶ περὶ τὰ ἦθη καὶ τὴν διάνοιαν. διὸ καὶ κρίνουσιν ἄμεινον οἱ πολλοὶ καὶ τὰ τῆς μουσικῆς ἔργα καὶ τὰ τῶν ποιητῶν· ἄλλοι γὰρ ἄλλο τι μύριον, πάντα δὲ 10 πάντες. ἀλλὰ τούτῳ διαφέρουσιν οἱ σπουδαῖοι τῶν ἀνθρώπων ἕκαστος τῶν πολλῶν, ὥσπερ καὶ τῶν μὴ καλῶν τὸς καλῆς φασὶ καὶ τὰ γεγραμμένα διὰ τέχνης τῶν ἀληθινῶν, τῷ συνηχθῆαι τὰ δισπαρμένα χωρὶς εἰς ἕν, ἐπεὶ κεχωρισμένων γε κάλλιον ἔχειν τῷ γεγραμμένῳ τεθλ μὲν τὸν ὀφθαλμόν, ἕτερον δὲ τινος ἕτερον μύριον. εἰ μὲν ἔν περὶ πάντα δῆμον καὶ περὶ πᾶν πλῆθος ἐνδέχεται ταύτην εἶναι τὴν διαφορὰν τῶν πολλῶν πρὸς τὸς ὀλίγους σπουδαίους, ἀθλον· ἴσως δὲ νῆ Δία δῆλον ὅτι περὶ ἐνίων ἀδύνατον. ὁ γὰρ αὐτὸς κἂν ἐπὶ τῶν θηρίων ἀρμόσειε λόγος. καίτοι τί διαφέρουσιν ἔνιοι τῶν θηρίων ὡς ἔπος εἰπεῖν; ἀλλὰ περὶ τι πλῆθος ἔδεν εἶναι κωλύει τὸ λεχθέν ἀληθές. διὸ καὶ τὴν πρότερον εἰρημένην ἀπορίαν λύσειεν ἂν τις διὰ τῶτων καὶ τὴν ἐχομένην αὐτῆς, τίνων δεῖ κυρίως εἶναι τὸς ἐλευθέρους καὶ τὸ πλῆθος τῶν πολιτῶν. τοιοῦτοι δ' εἰσὶν ὅσοι μῆτε πλούσιοι μῆτε ἀξίωμα ἔχουσιν ἀρετῆς μηδέν. τὸ μὲν γὰρ μετέχειν αὐτὸς τῶν ἀρχῶν τῶν μεγίστων ἔκ ἀσφαλές (διὰ τε γὰρ ἀδικίαν καὶ δι' ἀφροσύνην τὰ μὲν ἀδικεῖν ἂν τὰ δ' ἀμαρτάνειν αὐτός), τὸ δὲ μὴ μεταδιδόκει μηδὲ μετέχειν φοβερὸν· ὅταν γὰρ ἄτιμοι πολλοὶ καὶ πένητες ὑπάρχωσι, πολεμίων ἀναγκαῖον εἶναι πλήρη τὴν πόλιν ταύτην. λείπεται δὲ τῷ βουλευέσθαι καὶ κρίνειν μετέχειν αὐτούς. διόπερ καὶ Σόλων καὶ τῶν ἄλλων τινὲς νομοθετῶν τάττουσιν ἐπὶ τε τὰς ἀρχαιρεσίας καὶ τὰς εὐθύνας τῶν ἀρχόντων, ἄρχειν δὲ κατὰ μόνους οὐκ εἴωσιν. πάντες μὲν γὰρ ἔχουσι συνελθόντες ἱκανὴν αἰσθήσιν, καὶ μιγνύμενοι τοῖς βελτίοσι τὰς πόλεις ὠφελῶσιν, καθάπερ ἢ μὴ καθαρὰ τροφή μετὰ τῆς καθαρᾶς τὴν πᾶσαν ποιεῖ χρησιμωτέραν τῆς ὀλίγης· χωρὶς δ' ἕκαστος ἀτελής περὶ τὸ κρίνειν ἐστίν. ἔχει δ' ἢ τάξις αὐτῆς τῆς πολιτείας ἀπορίαν πρώτην μὲν ὅτι δόξειεν ἂν τοῦ αὐτοῦ εἶναι τὸ κρίναι τίς ὁρθῶς ἰατρευκεν, ἔπερ καὶ τὸ ἰατρευῆσαι καὶ ποιῆσαι ὑγιᾶ τὸν κάμνοντα τῆς νόσῃ τῆς παρούσης· ἔτος δ' ἐστὶν ἰατρός. ὁμοίως δὲ τῆτο καὶ

5. τούτοις om Q²T². || 25. ἔν; ἢ T². || 35. μύριον T². || 37. διοίση T².

1. ἢ; ἢ I²Q²T². || 5. συνελθόντων pr I². || 25. μηδὲ ἐν I². || 35. συνελθόντος T².

περὶ τὰς ἄλλας ἐμπειρίας καὶ τέχνας. ὥσπερ ἔν ἱατρὸν δεῖ διδόναι τὰς εὐθύναις ἐν ἱατροῖς, ἔτω καὶ τὸς ἄλλους ἐν τοῖς ὁμοίοις. ἱατρὸς δ' ὁ τε δημιουργὸς καὶ ὁ ἀρχιτεκτονικὸς καὶ τρίτος ὁ πεπαιδευμένος περὶ τὴν τέχνην· εἰσὶ γὰρ τινες τοῖτοιοι καὶ περὶ πάσας ὡς εἰπεῖν τὰς τέχνας, ἀπο- 5 δίδομεν δὲ τὸ κρίνειν οὐδὲν ἥττον τοῖς πεπαιδευμένοις ἢ τοῖς εἰδόσι. ἔπειτα καὶ περὶ τὴν αἴρεσιν τὸν αὐτὸν ἂν δοξείεν ἔχειν τρόπον· καὶ γὰρ τὸ εἰλέσθαι ὀρθῶς τῶν εἰδῶτων ἔργων ἐστίν, οἷον γεωμέτρην τε τῶν γεωμετρικῶν καὶ κυβερνητὴν τῶν κυβερνητικῶν. εἰ γὰρ καὶ περὶ ἐνίων ἔργων 10 καὶ τεχνῶν μετέχουσι καὶ τῶν ἰδιωτῶν τινές, ἀλλ' ἔτι τῶν εἰδῶτων γε μᾶλλον. ὥστε κατὰ μὲν τῦτον τὸν λόγον οὐκ ἂν εἴη τὸ πλῆθος ποιητέον κύριον ἔτε τῶν ἀρχαιρεσιῶν ἔτε τῶν εὐθύνων. ἀλλ' ἴσως ἔτι πάντα ταῦτα λέγεται καλῶς διὰ τε τὸν κάλαι λόγον, ἂν ἢ τὸ πλῆθος μὴ λίαν ἀνδρα- 15 ποδῶδες (ἔξαι γὰρ ἕκαστος μὲν χείρων κριτῆς τῶν εἰδῶτων, ἅπαντες δὲ συνελθόντες ἢ βελτίους ἢ ἢ χείρους), καὶ ὅτι περὶ ἐνίων ἔτε μόνον ὁ ποιήσας ἔτι ἀριστ' ἂν κρίνειν, ὅσων τὰργα γιγνώσκουσι καὶ οἱ μὴ ἔχοντες τὴν τέχνην, οἷον οὐκίαν ἢ μόνον ἐστὶ γνῶναι τῷ ποιήσαντος, ἀλλὰ καὶ βέλ- 20 τιον ὁ χρωόμενος αὐτῇ κρίνει (χρηταὶ δ' ὁ οἰονόμος), καὶ πηδάλιον κυβερνήτης τέκτονος, καὶ θοόνη ὁ δαιτυμῶν ἀλλ' ἔχ ὁ μάγειρος. ταύτην μὲν ἔν τὴν ἀπορίαν τάχα δοξεί τις ἂν ἔτω λυεῖν ἰκανῶς· ἀλλῃ δ' ἐστὶν ἐχομένη ταύτης. δοκεῖ γὰρ ἄτοπον εἶναι τὸ μειζόνων εἶναι κυρίως τὸς φαύ- 25 λους τῶν ἐπιεικῶν, αἱ δ' εὐθύναι καὶ αἱ τῶν ἀρχῶν αἰρέσεις εἰσὶ μέγιστον· ἄς ἐν ἐνιαῖς πολιτείαις, ὥσπερ εἴρηται, τοῖς δήμοις ἀποδιδόασιν· ἢ γὰρ ἐκκλησία κυρία πάντων τῶν τοῖστων ἐστίν. καίτοι τῆς μὲν ἐκκλησίας μετέχουσι καὶ βουλευσὶ καὶ δικάζουσιν ἀπὸ μικρῶν τιμημάτων καὶ τῆς 30 τυχεύουσι ἡλιείας, ταμειῦσι δὲ καὶ στρατηγοῦσι καὶ τὰς μεγίστας ἀρχὰς ἀρχουσιν ἀπὸ μεγάλων. ὁμοίως δὲ τις ἂν λύσειε καὶ ταύτην τὴν ἀπορίαν· ἴσως γὰρ ἔχει καὶ ταῦτ' ὀρθῶς. ἢ γὰρ ὁ δικαστὴς ἢ δ' ὁ βουλευτὴς ἢ δ' ὁ ἐκκλησιαστής ἀρχων ἐστίν, ἀλλὰ τὸ δικαστήριον καὶ ἢ βουλὴ καὶ ὁ δῆ- 35 μος· τῶν δὲ βηθέντων ἕκαστος μόνιον ἐστὶ τῶν. λέγω δὲ μόνιον τὸν βουλευτὴν καὶ τὸν ἐκκλησιαστὴν καὶ τὸν δικαστὴν. ὥστε δικαίως κύριον μειζόνων τὸ πλῆθος· ἐκ γὰρ πολλῶν ὁ δῆμος καὶ ἢ βουλὴ καὶ τὸ δικαστήριον. καὶ τὸ τίμημα δὲ πλεῖον τὸ πάντων τῶν ἢ τὸ τῶν καθ' ἕνα καὶ κατ' 40 ἀλγυς μεγάλας ἀρχὰς ἀρχόντων. ταῦτα μὲν ἔν διωρίσθω

τῦτον τὸν τρόπον· ἢ δὲ πρώτη λαχθεῖσα ἀπορία ποιῶ φα- νερὸν ἢδὲν ἔτω ἕτερον ὡς ὅτι δεῖ τὸς νόμους εἶναι κυρίως κειμένους ὀρθῶς, τὸν ἀρχόντα δὲ, ἂν τε εἰς ἂν τε πλείους ὡσι, περὶ τῶτων εἶναι κυρίως περὶ ὅσων ἐξαδυνατῶσων οἱ νό- μοι λέγειν ἀκριβῶς διὰ τὸ μὴ ῥάδιον εἶναι καθάλα δηλω- σαι περὶ πάντων. ὁποῖος μέντοι τινὰς εἶναι δεῖ τὸς ὀρθῶς κειμένους νόμους, ἢδὲν πω δῆλον, ἀλλ' ἔτι μένει τὸ κάλαι διαπορηθέν. ἀλλὰ γὰρ καὶ ὁμοίως ταῖς πολιτείαις ἀνάγκη καὶ τὸς νόμους φαύλους ἢ στυδαῖος εἶναι καὶ δικαίους ἢ ἀδί- 10 κους. πλὴν τῶτό γε φανερόν, ὅτι δεῖ πρὸς τὴν πολιτείαν κείσθαι τὸς νόμους. ἀλλὰ μὴν εἰ τῶτο, δῆλον ὅτι τὸς μὲν κατὰ τὰς ὀρθὰς πολιτείας ἀναγκαῖον εἶναι δικαίους, τὸς δὲ κατὰ τὰς παρεμβεθηκυίας οὐ δικαίους.

Ἐπεὶ δ' ἐν πάσαις μὲν ταῖς ἐπιστήμαις καὶ τέχνας 12 ἀγαθὸν τὸ τέλος, μέγιστον δὲ καὶ μάλιχα ἐν τῇ κυρια- τάτῃ πασῶν, αὕτη δ' ἐστὶν ἢ πολιτικὴ δύναμις, ἔστι δὲ πολιτικὸν ἀγαθὸν τὸ δίκαιον, τῦτο δ' ἐστὶ τὸ κοινῇ συμ- φέρον, δοκεῖ δὲ πᾶσιν ἴσον τι τὸ δίκαιον εἶναι, καὶ μέχρι γέ τινος ὁμολογεῖσι τοῖς κατὰ φιλοσοφίαν λόγοις, ἐν οἷς διωρίζαι περὶ τῶν ἠθικῶν· τί γὰρ καὶ τισὶ τὸ δίκαιον, καὶ δεῖν τοῖς ἴσοις ἴσον εἶναι φασιν. ποῖον δ' ἰσότης ἐστὶ καὶ ποῖον ἀνίσότης, δεῖ μὴ λαθάνειν· ἔχει γὰρ τῦτ' ἀπορίαν καὶ φιλοσοφίαν πολιτικὴν. ἴσως γὰρ ἂν φαίη τις κατὰ παντὸς ὑπεροχὴν ἀγαθοῦ δεῖν ἀνώως νενομῆσθαι τὰς ἀρ- 15 χὰς, εἰ πάντα τὰ λογικὰ μηδὲν διαφέρουσιν ἀλλ' ὅμοιοι τυγχάνουσιν ὄντες· τοῖς γὰρ διαφέρουσιν ἕτερον εἶναι τὸ δί- καιον καὶ τὸ κατ' ἀξίαν. ἀλλὰ μὴν εἰ τῦτ' ἀληθές, ἔξαι καὶ κατὰ χρῶμα καὶ κατὰ μέγεθος καὶ καθ' ὅτιων τῶν ἀγαθῶν πλεονεξία τις τῶν πολιτικῶν δικαίων τοῖς ὑπερέ- 20 χουσιν. ἢ τῦτο ἐπιτάλαιον τὸ ψευδὸς; φανερόν δ' ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν καὶ δυνάμειον· τῶν γὰρ ὁμοίων αὐλητῶν τὴν τέχνην ἢ δοτέον πλεονεξίαν τῶν αὐλῶν τοῖς εὐγενεστέ- ροις· ἢδὲν γὰρ αὐλήσουσι βέλτιον, δεῖ δὲ τῶ κατὰ τὸ ἔρ- γον ὑπερέχοντι διδόναι καὶ τῶν ὀργάνων τὴν ὑπεροχὴν. εἰ δὲ μήπω δῆλον τὸ λεγόμενον, ἔτι μᾶλλον αὐτὰ προαγα- 25 γῶσιν ἔξαι φανερόν. εἰ γὰρ εἴη τις ὑπερέχων μὲν κατὰ τὴν αὐλητικὴν, παλὺ δ' ἐλλείπων κατ' εὐγένειαν ἢ κάλ- λος, εἰ καὶ μεῖζον ἕκαστον ἐκείνων ἀγαθὸν ἐστὶ τῆς αὐλη- τικῆς (λέγω δὲ τὴν τ' εὐγένειαν καὶ τὸ κάλλος) καὶ κατὰ τὴν ἀναλογίαν ὑπερέχουσι πλεόν τῆς αὐλητικῆς ἢ ἐκείνος κατὰ τὴν αὐλητικὴν, ὅμως τῦτω δοτέον τὸς διαφέροντας

9. ἔργων T². || 11. καὶ ante τῶν om Q²T². || 17. ἰ om I². || 21. αὐτῶ I². || 32. ἔχουσιν I²Q²T². || 36. ἐστὶ om Q². || 38. μεζόνων — 39. δικαστήριον om T². || 40. καὶ] καὶ τὸ T². || 41. ἐχόντων I²T².

4. κυρίως Q²T². || 11. εἰ] εἰς T². || 39. καὶ ante κατὰ om Q²T². || 41. τῦτο Q²T².

τῶν αὐλῶν· δεῖ γὰρ εἰς τὸ ἔργον συμβάλλεσθαι τὴν ὑπεροχὴν καὶ τῷ πλάτει καὶ τῆς εὐγενείας, συμβάλλονται δ' ἕδεν. ἔτι κατὰ γε τῦτον τὸν λόγον πᾶν ἀγαθὸν πρὸς πᾶν ἄν εἴη συμβλητόν. εἰ γὰρ μᾶλλον τὸ τί μέγεθος, καὶ ὅλως ἂν τὸ μέγεθος ἐνάμιλλον εἴη καὶ πρὸς πλῆτον καὶ 5 πρὸς ἐλευθερίαν. ὥς' εἰ πλείον ὁδὶ διαφέρει κατὰ μέγεθος ἢ ὁδὶ κατ' ἀρετὴν, καὶ πλείον ὑπερέχει ὅλως ἀρετῆς μέγεθος, εἴη ἂν συμβλητὰ πάντα· τοσόνδε γὰρ μέγεθος εἰ κρείττον τοσόνδε, τοσόνδε δῆλον ὡς ἴσον. ἐπεὶ δὲ τῦτ' ἀδύνατον, δῆλον ὡς καὶ ἐπὶ τῶν πολιτικῶν εὐλόγως ἔ κατα 10 πᾶσαν ἀνισότητ' ἀμφισβητῆσι τῶν ἀρχῶν. εἰ γὰρ οἱ μὲν βραδεῖς οἱ δὲ ταχεῖς, ἕδεν διὰ τῦτο δεῖ τοὺς μὲν πλείον τὴς δ' ἔλαττον ἔχειν, ἀλλ' ἐν τοῖς γυμνακοῖς ἀγῶσιν ἢ τῶν διαφορὰ λαμβάνει τὴν τιμὴν. ἀλλ' ἔξ ὧν πόλις συνέστηκεν, ἐν τῶτοις ἀναγκαῖον ποιεῖσθαι τὴν ἀμφισβήτησιν. 15 διόπερ εὐλόγως ἀντιποιῶνται τῆς τιμῆς οἱ εὐγενεῖς καὶ ἐλευθεροὶ καὶ πλῆσιοι. δεῖ γὰρ ἐλευθέρους τ' εἶναι καὶ τίμημα φέροντας· ἔ γὰρ ἂν εἴη πόλις ἔξ ἀπόρων πάντων, ὥσπερ οὐδ' ἐκ θυλῶν. ἀλλὰ μὴν εἰ δεῖ τούτων, δῆλον ὅτι καὶ δικαιοσύνης καὶ τῆς πολεμικῆς ἀρετῆς· οὐδὲ γὰρ ἄνευ 20 τούτων οἰκεῖσθαι πόλιν δυνατόν, πλὴν ἄνευ μὲν τῶν προτέρων ἀδύνατον εἶναι πόλιν, ἄνευ δὲ τούτων οἰκεῖσθαι κατὰ 13 ὡς. πρὸς μὲν οὖν τὸ πόλιν εἶναι δοξοῖεν ἂν ἢ πάντα ἢ ἐνὶ ἑαυτῶν ὁρθῶς ἀμφισβητεῖν, πρὸς μόντοι ζῶν ἀγαθὴν ἢ κακοῦν καὶ ἢ ἀρετὴν μάλιστα δικαίως ἂν ἀμφισβητοῖσαν, καθάπερ εἴρηται καὶ πρότερον. ἐπεὶ δ' οὐτε πάντων ἴσον ἔχειν δεῖ τοὺς ἴσους ἂν τι μόνον ὄντας οὐτε ἄνισον τοὺς ἀνίσους καθ' ἑν, ἀνάγκη πάσας εἶναι τὰς τοιαύτας πολιτείας παρεκβάσει. εἴρηται μὲν ἔν καὶ πρότερον ὅτι διαμφισβητοῦσι τρόπον τινα δικαίως πάντες, 30 ἀπλῶς δ' οὐ πάντες δικαίως, οἱ πλούσιοι μὲν ὅτι πλείον μέτεσι τῆς χώρας αὐτοῖς, ἢ δὲ χώρα κοινόν· ἔτι πρὸς τὰ συμβόλαια πιστοὶ μᾶλλον ὡς ἐπὶ τὸ πλεόν· οἱ δ' ἐλευθεροὶ καὶ εὐγενεῖς ὡς ἐγγυὲς ἀλλήλων· πολῖται γὰρ μᾶλλον οἱ γενναϊότεροι τῶν ἀγεννῶν, ἢ δ' εὐγένεια παρ' ἐκάστω 35 οἴκοι τίμιος. ἔτι δὲ βελτίως εἰκὸς τὴς ἐκ βελτιῶν· εὐγένεια γὰρ ἐστὶν ἀρετὴ γένους. ὁμοίως δὲ φήσομεν δικαίως καὶ τὴν ἀρετὴν ἀμφισβητεῖν· κοινῶν γὰρ ἀρετὴν εἶναι φάμεν τὴν δικαιοσύνην, ἢ πάσας ἀναγκαῖον ἀκολουθεῖν τὰς ἄλλας. ἀλλὰ μὴν καὶ οἱ πλείους πρὸς τὴς ἐλάττους· καὶ γὰρ κρείττους καὶ πλουσιώτεροι καὶ βελτίως εἰσὶν, ὡς λαμβανομένων τῶν πλειόνων πρὸς τὴς ἐλάττους. ἀρ' ἔν

εἰ πάντες εἶεν ἐν μιᾷ πόλει, λέγω δ' οἶον οἱ τ' ἀγαθοὶ καὶ οἱ πλῆσιοι καὶ εὐγενεῖς, ἔτι δὲ πλῆθος ἄλλο τι πολιτικόν, πότερον ἀμφισβήτησις ἔσται τίνας ἀρχεῖν δεῖ, ἢ ἐκ ἔσται; καθ' ἐκάστη μὲν ἔν πολιτείαν τῶν εἰρημένων ἀναμφισβήτητος ἢ κρίσις τίνας ἀρχεῖν δεῖ· τοῖς γὰρ κυρίοις διαφέρουσιν ἀλλήλων, οἶον ἢ μὲν τῷ διὰ πλουσιῶν ἢ δὲ τῷ διὰ τῶν σπουδαίων ἀνδρῶν εἶναι, καὶ τῶν ἄλλων ἐκάστη τὸν αὐτὸν τρόπον. ἀλλ' ὅμως σκοποῦμεν, ὅταν περὶ τὸν αὐτὸν ταυθ' ὑπάρχη χρόνον, πῶς διοριστέον. εἰ δὲ τὸν ἀριθμὸν εἶεν ὀλίγοι ἀμπεκον οἱ τὴν ἀρετὴν ἔχοντες, τίνα δεῖ διελεῖν τὸν τρόπον; ἢ τὸ ὀλίγοι πρὸς τὸ ἔργον δεῖ σκοπεῖν, εἰ δυνατόι διοικεῖν τὴν πόλιν ἢ τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ὡς εἶναι πόλιν ἔξ αὐτῶν; ἔςι δὲ ἀπορία τις πρὸς ἅπαντας τὴς διαμφισβητήντας περὶ τῶν πολιτικῶν τιμῶν. δοξοῖεν γὰρ ἕδεν λέγειν δίκαιον οἱ διὰ τὸν πλῆτον ἀξῶντες ἀρχεῖν, ὁμοίως δὲ καὶ οἱ κατὰ γένος· δῆλον γὰρ ὡς εἰ τις κάλιν εἰς πλουσιώτερος ἀπάντων ἔσσι, δῆλον ὅτι κατὰ τὸ αὐτὸ δίκαιον τοῦτον ἀρχεῖν τὸν ἑνα ἀπάντων δεήσει, ὁμοίως δὲ καὶ τὸν εὐγενεῖα διαφέροντα τῶν ἀμφισβητήτων δι' ἐλευθερίαν. ταυτὸ δὲ τοῦτ' ἴσως συμβήσεται καὶ περὶ τὰς ἀριστοκρατίας ἐπὶ τῆς ἀρετῆς· εἰ γὰρ τις εἰς ἀμείνων ἀνὴρ εἴη τῶν ἄλλων τῶν ἐν τῷ πολιτεύματι σπουδαίων ὄντων, τῦτον εἶναι δεῖ κύριον κατὰ ταυτὸ δίκαιον. ἔκων εἰ καὶ τὸ πλῆθος εἶναι γε δεῖ κύριον διότι κρείττους εἰσὶ τῶν ὀλίγων, κἂν εἰς ἢ πλείους μὲν τοῦ ἐνὸς ἐλάττους δὲ τῶν πολλῶν κρείττους ὥστι τῶν ἄλλων, τούτους ἂν δεοὶ κυρίου εἶναι μᾶλλον ἢ τὸ πλῆθος. πάντα δὲ ταυτ' ἔοικε φανερόν ποιεῖν ὅτι τούτων τῶν ὄρων οὐδεὶς ὁρθός ἐστι, καθ' ἑν ἀξῶσιν αὐτοὶ μὲν ἀρχεῖν τὴς δ' ἄλλης ὑπὸ σφῶν ἀρχεσθαι πάντας. καὶ γὰρ δὴ καὶ πρὸς τοὺς κατ' ἀρετὴν ἀξῶντας κυρίως εἶναι τῷ πολιτεύματος, ὁμοίως δὲ καὶ τὴς κατὰ πλῆτον, ἔχοιεν ἂν λέγειν τὰ πλῆθη λόγον τινα δίκαιον· ἕδεν γὰρ κωλύει ποτὲ τὸ πλῆθος εἶναι βέλτιον τῶν ὀλίγων καὶ πλουσιώτερον, οὐχ ὡς καθ' ἑκαστον ἀλλ' ὡς ἀθρόους. διὸ καὶ πρὸς τὴν ἀπορίαν, ἢν ζητῶσι καὶ προβάλλουσὶ τινες, ἐνδέχεται τῦτον τὸν τρόπον ἀπαντᾶν. ἀπορῶσι γὰρ τινες πότερον τῷ νομοθέτῃ νομοθετητέον, βουλομένῳ τίθεσθαι τὴς ὁρθοτάτης νόμους, πρὸς τὸ τῶν βελτιῶν συμβέρον ἢ πρὸς τὸ τῶν πλειόνων, ὅταν συμβαίη τὸ λεχθέν. τὸ δ' ὁρθὸν ληπτέον ἴσως· τὸ δ' ἴσως ὁρθὸν πρὸς τὸ τῆς πόλεως ὅλης συμφέρον καὶ πρὸς τὸ κοινόν τὸ τῶν πολιτῶν. πολίτης δὲ κοινῆ μὲν ὁ μετέχων τῷ ἀρχεῖν καὶ ἀρ-

7. ἢ — μέγεθος om Q¹. || ὑπερέχειν I¹T¹. || 16. περὶ τιμῆς οἱ συνηγεῖς Q¹T¹. || 25. ἀναγκαίως Q¹T¹. || 27. ἴσον I¹. || 6. τῶν Q¹T¹. || τῶν Q¹. || 11. δι' ἐλεῖν] διὰ διελεῖν Q¹. || 26. διη I¹. || 27. διη I¹. || 28. ὁρθῶς Q¹.

ἔχει διαφοράς. βράδιον δὴ τὸτό γε καταμαθεῖν, ὅτι πλείω
 τε γένη περιέχει καὶ τῆς ἀρχῆς ὁ τρόπος ἐστὶν οὐχ εἰς
 πασῶν. ἡ γὰρ ἐν τῇ Λακωνικῇ πολιτείᾳ δοκεῖ μὲν εἶναι
 βασιλεία μάλιστα τῶν κατὰ νόμον, ἐκ ἑξὶ δὲ κυρία πάν-
 των, ἀλλ' ὅταν ἐξέλθῃ τὴν χώραν, ἡγεμῶν ἐξὶ τῶν πρὸς 5
 τὸν πόλεμον· ἐτι δὲ τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ἀποδοῖται τοῖς
 βασιλεῦσιν. αὕτη μὲν οὖν ἡ βασιλεία οἷον στρατηγία τις
 αὐτοκρατόρων καὶ αἰδῖός ἐστιν· κτεῖναι γὰρ οὐ κύριος, εἴ
 μὴ ἐν τινι βασιλείᾳ, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἀρχαίων ἐν ταῖς
 πολεμικαῖς ἐξόδοις ἐν χειρὸς νόμῳ. ἄλλοι δ' Ὁμηρος· ὁ 10
 γὰρ Ἀγαμέμνων κακῶς μὲν ἀκῶν ἠείχετο ἐν ταῖς ἐκ-
 κλησίαις, ἐξεληθόντων δὲ καὶ κτεῖναι κύριος ἦν. λέγει γέν
 "ὄν δὲ κ' ἐγὼν ἀπάνυθε μάχης, οὐ οἱ ἄρκιον ἐσσεῖται
 φυγῆναι κύνας ἢ δ' οἰωνός· παρὶ γὰρ ἐμοὶ θάνατος." ἐν μὲν
 οὖν τῷ εἶδος βασιλείας, στρατηγία διὰ βίᾳ· τέτων δ' αἰ 15
 μὲν κατὰ γένος εἰσὶν, αἱ δ' αἰρεταί. παρὰ ταύτην δ' ἄλλο
 μοναρχίας εἶδος, οἷαι παρ' ἐνόις εἰσὶ βασιλείαι τῶν βαρ-
 βάρων. ἔχουσι δ' αὐταὶ τὴν δύναμιν πᾶσαι παραπλησίαν
 τυραννικῇ, εἰσὶ δ' ὅμως κατὰ νόμον καὶ πατρικαί· διὰ
 γὰρ τὸ δουλικώτεροι εἶναι τὰ ἢ φύσει οἱ μὲν βάρβαροι 20
 τῶν Ἑλλήνων, οἱ δὲ περὶ τὴν Ἀσίαν τῶν περὶ τὴν Εὐρώ-
 πην, ὑπομένουσι τὴν δεσποτικὴν ἀρχὴν ὑδὲν δυσχεραίνοντες.
 τυραννικαὶ μὲν οὖν διὰ τὸ τοῖστέον εἶναι, ἀσφαλεῖς δὲ διὰ
 τὸ πάτριαι καὶ κατὰ νόμον εἶναι. καὶ ἡ φυλακὴ δὲ βα-
 σιλικὴ καὶ ἔ τυραννικὴ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· οἱ γὰρ πο- 25
 λῖται φυλάττευσιν ὅπλοισι τὸς βασιλεῖς, τὸς δὲ τυράννους
 ξενικόν. οἱ μὲν γὰρ κατὰ νόμον καὶ ἐκόντων, οἱ δ' ἀκόν-
 των ἄρχουσιν, ὥσθ' οἱ μὲν παρὰ τῶν πολιτῶν οἱ δ' ἐπὶ
 τὸς πολίτας ἔχουσι τὴν φυλακὴν. δύο μὲν ἔν εἶδη ταῦτα
 μοναρχίας, ἕτερον δ' ὅπερ ἦν ἐν τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλησιν, 30
 ἕς καλῶσιν αἰσυμνητάς. ἑξὶ δὲ τῶν ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν αἰρετὴ
 τυραννίς, διαφέρουσα δὲ τῆς βαρβαρικῆς οὐ τῷ μὴ κατὰ
 νόμον ἀλλὰ τῷ μὴ πάτριος εἶναι μόνον. ἤρχον δ' οἱ μὲν
 διὰ βίᾳ τὴν ἀρχὴν ταύτην, οἱ δὲ μέχρι τινῶν ὠρισμένων
 χρόνων ἢ πράξεων, οἷον εἰλοντό ποτε Μιτυληναῖοι Πιττα- 35
 κῶν πρὸς τὸς φυγάδας ὧν προεισηγήσαν Ἀντιμενίδης καὶ
 Ἀλκαῖος ὁ ποιητής. ἄλλοι δ' Ἀλκαῖος ὅτι τύραννον εἰλοντο
 τὸν Πιττακὸν ἐν τινι τῶν σκολιῶν μελῶν· ἐπιτιμᾶ γὰρ
 ὅτι τὸν κακοπάτριδα Πιττακὸν πόλεως τᾶς ἀχόλω καὶ

βαρυθαίματος ἐξάσαντο τύραννον μέγ' ἐκαινόντες ἀολλέες.
 αὐταὶ μὲν ἔν εἰσὶ τε καὶ ἦσαν διὰ μὲν τὸ τυραννικαὶ εἶναι
 δεσποτικαί, διὰ δὲ τὸ αἰρεταὶ καὶ ἐκόντων βασιλικαί. τέ-
 τартон δ' εἶδος μοναρχίας βασιλικῆς αἱ κατὰ τοὺς ἡρωϊ-
 κῶς χρόνους ἐκύσιαί τε καὶ πάτριαι γιγνόμεναι κατὰ νόμον.
 διὰ γὰρ τὸ τοὺς πρώτους γενέσθαι τοῦ πλήθους εὐεργέτας
 κατὰ τέχνας ἢ πόλεμον, ἢ διὰ τὸ συναγαγεῖν ἢ πορίσαι
 χώραν, ἐγίνοντο βασιλεῖς ἐκόντων καὶ τοῖς παραλαμβά-
 νουσι πάτριοι. κύριοι δ' ἦσαν τῆς τε κατὰ πόλεμον ἡγε-
 μονίας καὶ τῶν θυσιῶν, ὅσαι μὴ ἱερατικαί, καὶ πρὸς τού-
 τοις τὰς δίκας ἔκρινον. τῶτο δ' ἐποικῶν οἱ μὲν οὐκ ὀμνύον-
 τες, οἱ δ' ὀμνύοντες· ὁ δ' ἄρκος ἦν τῆ σκήπτρου ἐπανάτασις.
 οἱ μὲν οὖν ἐπὶ τῶν ἀρχαίων χρόνων καὶ τὰ κατὰ πόλιν
 καὶ τὰ ἐνδομῆμα καὶ τὰ ὑπερορία συνεχῶς ἤρχον· ὕστερον
 δὲ τὰ μὲν αὐτῶν παριόντων τῶν βασιλέων, τὰ δὲ τῶν
 ὄχλων παραιρυμένων, ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις πόλεσι θυσίαι
 καταλείφθησαν τοῖς βασιλεῦσι μόνον, ὅπε δ' ἄξιον εἰπεῖν
 εἶναι βασιλείαν, ἐν τοῖς ὑπερορίοις τῶν πολέμικῶν τὴν ἡγε-
 μονίαν μόνον εἶχον.

Βασιλείας μὲν ἔν εἶδη ταῦτα, τέτταρα τὸν ἀριθμόν,
 μία μὲν ἡ περὶ τοὺς ἡρωϊκῶς χρόνους (αὕτη δ' ἦν ἐκόντων
 μὲν, ἐπὶ τισὶ δ' ὠρισμένοις· στρατηγὸς γὰρ ἦν καὶ δικα-
 σῆς ὁ βασιλεύς, καὶ τῶν πρὸς τοὺς θεοὺς κύριος), δευτέρα
 δ' ἡ βαρβαρικὴ (αὕτη δ' ἐξὶν ἐκ γένους ἀρχὴ δεσποτικὴ
 κατὰ νόμον), τρίτη δ' ἦν αἰσυμνητεία προσαγορεύουσι 5
 (αὕτη δ' ἐστὶν αἰρετὴ τυραννίς), τετάρτη δ' ἡ Λακωνικὴ
 τούτων· αὕτη δ' ἐστὶν ὡς εἰπεῖν ἀπλῶς στρατηγία κατὰ
 γένος αἰδῖος. αὐταὶ μὲν οὖν τῶτον τὸν τρόπον διαφέρουσιν
 ἀλλήλων, πέμπτον δ' εἶδος βασιλείας, ὅταν ἢ πάντων
 κύριος εἰς ὧν, ὥσπερ ἕκαστον ἔθνος καὶ πόλις ἐκάσῃ τῶν
 κοινῶν, τεταγμένη κατὰ τὴν οἰκονομικὴν· ὥσπερ γὰρ ἡ
 οἰκονομικὴ βασιλεία τις οἰκίας ἐξὶν, ἕτως ἡ βασιλεία πό-
 λεως καὶ ἔθνος ἐνός ἢ πλείονων οἰκονομία. σχεδὸν δὴ δύο 15
 ἐξὶν ὡς εἰπεῖν εἶδη βασιλείας περὶ ὧν σκεπτέον, αὕτη τε
 καὶ ἡ Λακωνικὴ. τῶν γὰρ ἄλλων αἱ πολλαὶ μεταξὺ τέ-
 των εἰσὶν· ἐλαττόνων μὲν γὰρ κύριοι τῆς καμβασιλείας,
 πλείονων δ' εἰσὶ τῆς Λακωνικῆς. ὥς το σέμμα σχεδὸν
 περὶ δυοῖν ἐξὶν, ἐν μὲν πότερον συμφέρει ταῖς πόλεσι στρα-
 τηγὸν αἰδῖον εἶναι, καὶ τῶτον ἢ κατὰ γένος ἢ κατὰ μέρος,

1. ἔχειν T². || 2. τε] τὰ I². || 4. δι] δ' ἢ Q²T²U². || 13. ἐσέται I². || 16. ταύτης U². || 18. παραπλησίως Q²U² et pr I². ||
 19. τυραννικὴν U², τυραννικαί Q², τυραννίσι rc I²: pr enim post τυραν spatium vacuum. || εἰσὶ δ' ὅμως om I²Q²T². || 20. δουλικώτερα
 U². || ἔθη I²Q²T²U². || 26. φυλάσσοισιν Q²T²U².
 1. ἐσέταισσι τὸ τυράντιον T². || 12. ἀνάστασις Q²T² et γς I². || 22. ὠρισμένοις I²Q²T². || 25. αἰσυμνητείας I². || 30. εἰς om Q²
 T². || 32. οἰκίας T². || 33. πλείονος Q²T² et pr I². || οἰκονομίας Q²T².

ἢ οὐ συμφέρεται· ἐν δὲ πότερον ἓνα συμφέρεται κύριον εἶναι πάντων, ἢ ἕ συμφέρεται τὸ μὲν ἔν περὶ τῆς τοιαύτης κρατηγίας ἐπισκοπεῖν νόμων ἔχει μᾶλλον εἶδος ἢ πολιτείας· ἐν ἀπάσαις γὰρ ἐνδέχεται γίνεσθαι τῆτο ταῖς πολιτείας· ὡς· ἀφείσθω τὴν πρώτην. ὁ δὲ λοιπὸς τρόπος τῆς βασιλείας πολιτείας εἶδος ἔστιν, ὡς περὶ τούτου δεῖ θεωρῆσαι καὶ τὰς ἀπορίας ἐπιδραμεῖν τὰς ἐνύσας. ἀρχὴ δ' ἐστὶ τῆς ζητήσεως αὕτη, πότερον συμφέρεται μᾶλλον ὑπὸ ἀρίστου ἀνδρὸς ἀρχεσθαι ἢ ὑπὸ τῶν ἀρίστων νόμων. δοκῶσι δὲ τοῖς νομίζουσι συμφέρεται βασιλεύεσθαι τὸ καθόλου μόνον οἱ νόμοι 10 λέγειν, ἀλλ' οὐ πρὸς τὰ προστίκτοντα ἐπιπέττειν, ὡς· ἐν ὁποιαῦν τέχνῃ τὸ κατὰ γράμματ' ἀρχεῖν ἡλιθίον· καὶ ἐν Αἰγύπτῳ μετὰ τὴν τετρήμερον κινεῖν ἔξεστι τοῖς ἰατροῖς, εἰάν δὲ πρότερον, ἐπὶ τῷ αὐτῷ κινδύνῳ. φανερὸν τοίνυν ὡς οὐκ ἔστιν ἢ κατὰ γράμματα καὶ νόμους ἀρίστη πολιτεία 15 διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. ἀλλὰ μὴν κακείνον δεῖ ὑπάρχειν τὸν λόγον τὸν καθόλου τοῖς ἀρχουσιν· κρεῖττον δ' ὧ μὴ πράσσει τὸ παθητικὸν ὄλως ἢ ὧ συμφυές. τῷ μὲν οὖν νόμῳ τῆτο ἔχ ὑπάρχει, ψυχὴν δ' ἀνθρωπίνην ἀνάγκη τῆτο ἔχειν πᾶσαν. ἀλλ' ἴσως ἀν φαίη τις ὡς ἀντὶ τούτου βου- 20 λεύσεται περὶ τῶν καθ' ἕκαστα κάλλιον. ὅτι μὲν τοίνυν ἀνάγκη νομοθέτην αὐτὸν εἶναι, δῆλον, καὶ κεῖσθαι νόμους, ἀλλὰ μὴ κυρίως ἢ παρεμβαίνουσιν, ἐπεὶ περὶ τῶν γ' ἄλλων εἶναι δεῖ κυρίου. ὅσα δὲ μὴ δυνατὸν τὸν νόμον κρίνειν ἢ ὄλως ἢ εὖ, πότερον ἓνα τὸν ἀρίστον δεῖ ἀρχεῖν ἢ πάντας; 25 καὶ γὰρ νῦν συνιόντες δικαίους καὶ βυλιύονται καὶ κρίνεσιν, αὐταὶ δ' αἱ κρίσεις εἰσι πᾶσαι περὶ τῶν καθ' ἕκαστον. καθ' ἓνα μὲν ἔν συμβαλλόμενος ὁμοίῳ ἴσως χείρων· ἀλλ' ἐστὶν ἢ πόλις ἐκ πολλῶν, ὡς περὶ ἐξίστις συμφορητὸς καλλίων μιᾶς καὶ ἀπλῆς. διὰ τούτου καὶ κρίνει ἄμεινον 30 ὄχλος πολλὰ ἢ εἰς ὁμοίῳ. ἐστὶ μᾶλλον ἀδιάφορον τὸ πολὺ· καθάπερ ὕδωρ τὸ πλεῖον, ἔτω καὶ τὸ πλεῖθος τῶν ἐλάτων ἀδιαφορώτερον· τῷ δ' ἐνὸς ὑπ' ὀργῆς κρατηθέντος ἢ τινος ἑτέρου πάθος τοιαύτου ἀναγκαῖον διεφθάρθαι τὴν κρίσιν· ἐκεῖ δ' ἔργον ἅμα πάντας ὀργισθῆναι καὶ ἀμαρτεῖν. 35 ἔστω δὲ τὸ πλεῖθος οἱ ἐλεύθεροι, μηδὲν παρὰ τὸν νόμον πράττοντες, ἀλλ' ἢ περὶ ὧν ἐλείπειν ἀναγκαῖον αὐτόν. εἰ δὲ δὴ τούτου μὴ ῥάδιον ἐν πολλοῖς, ἀλλ' εἰ πλείους εἶεν ἀγαθοὶ καὶ ἄνδρες καὶ πολλοὶ, πότερον ὁ εἰς ἀδιαφορώτερος ἀρχων, ἢ μᾶλλον οἱ πλείους μὲν τὸν ἀριθμὸν ἀγαθοὶ 40

δὲ πάντες; ἢ δῆλον ὡς οἱ πλείους; ἀλλ' εἰ μὲν κρατίζουσι ὁ δ' εἰς ἀσασίας. ἀλλὰ πρὸς τούτ' ἀντιθέτον ἴσως ἐσπυδαῖοι τὴν ψυχὴν, ὡς περὶ κακείνος ὁ εἰς. εἰ δὲ τῶν τῶν πλείων ἀρχὴν ἀγαθῶν δ' ἀνδρῶν πάντων ἀριστη- 5 τίαν θέτον, τὴν δὲ τῷ ἐνὸς βασιλείαν, αἰρετώτερον ἀν εἰ πλεῖστον ἀριστοκρατία βασιλείας, καὶ μετὰ δυνάμεις πλεῖστον χωρὶς δυνάμειος ἕως τῆς ἀρχῆς, ἀν ἢ λαβεῖν πλείους ἰσχύς καὶ διὰ τῆτο ἴσως ἐβασιλεύοντο πρότερον, ὅτι σπάνιον ἦν εἶναι ἀνδρας πολὺ διαφέροντας κατ' ἀρετὴν, ἄλλως τε καὶ τῶν μικρὰς οἰκίας πόλεις. ἐστὶ δ' ἀπ' εὐεργεσίας καθύπερθε τὴς βασιλείας, ὅπερ ἔστιν ἔργον τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν. ἐπὶ δὲ συνέβαινε γίνεσθαι πολλὰς ὁμοίους πρὸς ἀρετὴν, ἐπὶ ὑπέμενον ἀλλ' εἰζήτων κοινόν τι καὶ πολιτείαν καθύπερθε. ἐπεὶ δὲ χείρους γιγνόμενοι ἐχρηματίζοντο ἀπὸ τῶν κοινῶν ἐντεῦθεν ποθεν εὐλογον γενέσθαι τὰς ὀλιγαρχίας· ἔτι περὶ γὰρ ἐποίησαν τὸν πλεῖστον. ἐκ δὲ τῶν πρώτων εἰς τυραννίδας μετέβαλλον, ἐκ δὲ τῶν τυραννίδων εἰς δημοκρατίας· αἱ γὰρ εἰς ἐλάττους ἀγοντες δι' αἰσχροκέρδειαν ἰσχυρίαν 10 τὸν πλεῖθος κατέστησαν, ὡς· ἐπιθέσθαι καὶ γενέσθαι δι' ἀριστοκρατίας. ἐπεὶ δὲ καὶ μείζους εἶναι συμβέβηκε τὰς πόλεις, ἴσως ὑδὲ ῥάδιον ἐστὶ γίνεσθαι πολιτείαν ἑτέραν περὶ δημοκρατίαν. εἰ δὲ δὴ τις ἀριστον θεῖ τὸ βασιλεύεσθαι ταῖς πόλεσιν, πῶς ἔχει τὰ περὶ τῶν τέκνων; πότερον καὶ τὸ γένος δεῖ βασιλεύειν; ἀλλὰ γιγνομένων ὁποῖοι τὸς 15 ἔτυχον, βλαβερόν. ἀλλ' οὐ παραδώσει ἕ. ῥιος ὦν τῆς τέκνοις. ἀλλ' ὑπέτι τῆτο ῥάδιον πιστεῦσαι· χαλεπὸν γὰρ καὶ μείζονος ἀρετῆς ἢ κατ' ἀνθρωπίνην φύσιν. ἔχει δ' ἀπορίαν καὶ περὶ τῆς δυνάμειος, πότερον ἔχειν δεῖ τὸν μέλλοντα βασιλεύειν ἰσχύν τινα περὶ αὐτόν, ἢ διηθήσεται βιάζεσθαι τὴς μὴ βυλομένους πειθαρχεῖν, ἢ πῶς ἐνδέχεται τὴν ἀρχὴν διοικεῖν; εἰ γὰρ καὶ κατὰ νόμον εἴη κύριος, μηδὲν πράττων κατὰ τὴν αὐτῆ βύλησιν παρὰ τὸν νόμον, ὁμοίως ἀναγκαῖον ὑπάρχειν αὐτῷ δυνάμει, ἢ φυλάξει τὴς νόμους. τάχα μὲν ἔν τὰ περὶ τὸν βασιλέα τὸν τοῖστον οὐ χαλεπὸν 20 διορίσαι· δεῖ γὰρ αὐτόν μὲν ἔχειν ἰσχύν, εἶναι δὲ τοσαύτην τὴν ἰσχύν ὡς ἐκάστῳ μὲν καὶ ἐνὸς καὶ συμπλειόνων κρεῖττου, τοῦ δὲ πλεῖθος ἦττω, καθάπερ οἱ τ' ἀρχαῖοι τὰς φυλάκας ἐδίδουσαν, ὅτε καθισαῖεν τινα τῆς πόλεως ὄν ἐλάτων αἰσχυμῆ- 25 τὴν ἢ τυράννον, καὶ Διονυσίῳ τις, ὅτ' ἦτι τὴς φύλακας, συ- νεβύλευε τοῖς Συρακουσίοις δίδουσαι τοσούτους τὴς φύλακας.

2. ἔν om Q². || 9. δοκεῖ I²Q²T². || 21. περὶ] τὸν περὶ Q². || 25. πάτας] πάντ I²Q²T². || 30. κρίνειν Q²T². || 33. ὑπὲρ γὰρ T². || 37. ἐν I², ἐν Q²T².

7. ὁμοίους Q²T². || 24. ὁποῖον Q²T². || 25. ἀλλ' — 26. τέκταις om Q²T². || 29. ἢ I²Q²T². || 33. ἢ Q². || φυλάξαι I²T². || 38. καθισαῖον Q². || 39. συνεβύλευε — 40. φύλακας om pr I².

Περὶ δὲ τῆ βασιλείως τῆ κατὰ τὴν αὐτῆ βύλησιν πάντα πρᾶττοντος ὃ τε λόγος ἐφέθηκε νῦν καὶ ποιητέον τὴν σκέψιν. ὃ μὲν γὰρ κατὰ νόμον λεγόμενος βασιλεὺς ἔκ ἐστιν ἄριστος, καθάπερ εἶπομεν, πολιτείας· ἐν πάσαις γὰρ ὑπάρχειν ἐνδέχεται κρατηγίαν αἰδίων, οἷον ἐν δημοκρατίᾳ καὶ ἀριστοκρατίᾳ, καὶ πολλοὶ ποιῶσιν ἓνα κύριον τῆς διοικήσεως· τοιαύτη γὰρ ἀρχὴ τίς ἐστὶ καὶ περὶ Ἐπίδαμνον, καὶ περὶ Ὀπῦντα δὲ κατὰ τι μέρος ἔλαττον. περὶ δὲ τῆς παμβασιλείας καλυμμένης, αὕτη δ' ἐστὶ καθ' ἣν ἀρχει πάντων κατὰ τὴν αὐτοῦ βύλησιν ὁ βασιλεὺς, δοκεῖ δὲ τισιν οὐδὲ κατὰ φύσιν εἶναι τὸ κύριον ἓνα πάντων εἶναι τῶν πολιτῶν, ὅπου συνέστηκεν ἐξ ὁμοίων ἢ πόλις· τοῖς γὰρ ὁμοίοις φύσει τὸ κατὰ δίκαιον ἀναγκαῖον καὶ τὴν αὐτὴν ἀξίαν κατὰ φύσιν εἶναι, ὥστ' εἶπερ καὶ τὸ ἴσην ἔχειν τοὺς ἀνίσους τροφήν ἢ ἐσθῆτα βλαβερὸν τοῖς σώμασιν, ἔτως ἔχει καὶ τὸ περὶ τὰς τιμᾶς. ὁμοίως τοῦν καὶ τὸ ἀνίσον τὴν ἴσιν· διόπερ οὐδὲν μᾶλλον ἀρχειν ἢ ἀρχεσθαι δίκαιον. καὶ τὸ ἀνα μέρος τοῖν ὡσαύτως. τῆτο δ' ἤδη νόμος· ἢ γὰρ τάξις νόμος. τὸν ἄρα νόμον ἀρχειν αἰρετώτερον μᾶλλον ἢ τῶν πολιτῶν ἓνα τιναί. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον τῆτον, καὶ εἰ τινὰς ἀρχειν βέλτιον, τῆτες καταστατέον νομοφύλακας καὶ ὑπηρεταῖς τοῖς νόμοις· ἀναγκαῖον γὰρ εἶναι τινὰς ἀρχάς, ἀλλ' ἔχ ἓνα τῆτον εἶναι φασὶ δίκαιον ὁμοίων γε ὄντων πάντων. ἀλλὰ μὴν ὅσα γε μὴ δοκεῖ ἀνάσθαι διορίζειν ὁ νόμος, ὑδ' ἀνθρώπος ἀν δύναται γνωρίζειν. ἀλλ' ἐπίτηδες παιδεύσας ὁ νόμος ἐπίτῃσι τὰ λοιπὰ τῆ δικαιοσύτῃ γνώμη κρίνειν καὶ διοικεῖν τὴς ἀρχοντας. ἐτι δ' ἐπανορθοῦσθαι δίδωσιν, ὃ τι ἀν δόξῃ πειρωμένοις ἀμεινον εἶναι τῶν κειμένων. ὃ μὲν ἔν τὸν νοῦν κελεύων ἀρχειν δοκεῖ κελεύειν ἀρχειν τὸν θεόν καὶ τὴς νόμους, ὃ δ' ἀνθρώπον κελεύων προστίθῃσι καὶ θηρίον· ἢ τε γὰρ ἐπιθυμία τοῖττον, καὶ ὃ θυμὸς ἀρχοντας διασρέφει καὶ τὴς ἀρίστους ἀνδρας. διόπερ ἀνευ ὀρέξεως νῆς ὁ νόμος ἐστίν. τὸ δὲ τῶν τεχνῶν εἶναι δοκεῖ παραδείγμα ψεῦδος, ὅτι τὸ κατὰ γράμματα ἰατροῦεσθαι φαῦλον, ἀλλὰ καὶ αἰρετώτερον χρῆσθαι τοῖς ἔχουσι τὰς τέχνας. οἱ μὲν γὰρ ὑδὲν διὰ φιλιαν παρὰ τὸν λόγον ποιῶσιν, ἀλλ' ἀρνυνται τὸν μισθὸν τὴς κάμνοντας ὑγιάσαντες· οἱ δ' ἐν ταῖς πολιτικαῖς ἀρχαῖς πολλὰ πρὸς ἐπήρειαν καὶ χάριν εἰώθασι πράττειν, ἐπει καὶ τὴς ἰατρὸς ἔταν ὑποπτεύουσι πισειυθέντας τοῖς ἐχθροῖς διαφθεῖρειν διὰ κέρδος, τότε τὴν ἐκ τῶν γραμματίων θεραπείαν ζητήσαιεν ἀν μᾶλλον. ἀλλὰ μὴν εἰσάγονται γ' ἐφ' ἑαυτὴς

οἱ ἰατροὶ κάμνοντες ἄλλους ἰατρὸς καὶ οἱ παιδοτρίβῃσι γυμναζόμενοι παιδοτρίβῃς, ὡς ἔ δυνάμενοι κρίνειν τὸ ἀληθὲς διὰ τὸ κρίνειν περὶ τε οἰκείων καὶ ἐν πάθει ὄντες. ὡς δὴλον ὅτι τὸ δίκαιον ζητῶντες τὸ μέσον ζητῶσιν· ὃ γὰρ νόμος τὸ μέσον. ἐτι κυριώτεροι καὶ περὶ κυριωτέρων τῶν κατὰ γράμματα νόμων οἱ κατὰ τὰ ἔθη εἰσίν, ὡς τῶν κατὰ γράμματα ἀνθρώπος ἀρχων ἀσφαλέςτερος, ἀλλ' ἔ τῶν κατὰ τὸ ἔθος. ἀλλὰ μὴν ὑδὲ βᾶδιον ἐφορᾶν πολλὰ τὸν ἓνα· δεῖσει ἄρα πλείονας εἶναι τοὺς ὑπ' αὐτῆ καθισταμένους ἀρχοντας, ὡς τί διαφέρει τῆτο ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ὑπάρχειν ἢ τὸν ἓνα κατασῆσαι τῆτον τὸν τρόπον; ἐτι, ὃ καὶ πρότερον εἰρημένον ἐστίν, εἶπερ ὃ ἀνὴρ ὃ σπυδαῖος, διὰτι βελτίων, ἀρχειν δίκαιος, τῆ δὲ ἐνὸς οἱ δύο ἀγαθοὶ βελτίως· τῆτο γὰρ ἐστὶ τὸ "σύν τε δὴ ἐρχομένω" καὶ ἢ εὐχῆ τῆ Ἀγαμέμνονος, "τοῖσ τοι δέκα μοι συμφράδμονες." εἰσὶ δὲ καὶ νῦν περὶ ἐνίων αἱ ἀρχαὶ κύριαι κρίνειν, ὡς περ ὃ δικασῆς, περὶ ὧν ὃ νόμος ἀδυνατεῖ διορίζειν, ἐπει περὶ ὧν δυνατός, ὑδεις ἀμφισβητεῖ περὶ τῆτων ὡς ἐκ ἀν ἀρις ὃ νόμος ἀρχει καὶ κρίνειν. ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ μὲν ἐνδέχεται περιληφθῆναι τοῖς νόμοις τὰ δ' ἀδύνατα, ταῦτ' ἐστὶν ἂ ποιεῖ διαπορεῖν καὶ ζητεῖν πότερον τὸν ἀριστον νόμον ἀρχειν αἰρετώτερον ἢ τὸν ἀνδρα τὸν ἀριστον. περὶ ὧν γὰρ βυλεύονται νομοθετῆσαι τῶν ἀδυνατῶν ἐστίν. ἔ τοῖνυν τῆτό γ' ἀντιλέγουσιν, ὡς ἐκ ἀναγκαῖον ἀνθρώπον εἶναι τὸν κρινόντα περὶ τῶν τοιούτων, ἀλλ' ὅτι οὐχ ἓνα μόνον ἀλλὰ πολλὰς. κρίνει γὰρ ἕκαστος ἀρχων πεπαυδευμένος ὑπὸ τῆ νόμου καλῶς, ἄτοπον δ' ἴσως ἀν εἶναι δόξαιεν εἰ βέλτιον ἴδοι τις θυοῖν ἕμμασι καὶ θυοῖν ἀκοαῖς κρίνων, καὶ πράττων θυοῖ ποσὶ καὶ χερσίν, ἢ πολλοὶ πολλοῖς, ἐπει καὶ νῦν ὀφθαλμοῖς πολλὰς οἱ μονάρχῃοι ποιῶσιν αὐτῶν καὶ ὤτα καὶ χεῖρας καὶ πόδας. τὴς γὰρ τῆ ἀρχῆ καὶ αὐτῆ φίλους ποιῶνται συνάρχῃς. μὴ φίλοι μὲν ἔν ὄντες ἔ ποιήσουσι κατὰ τὴν τοῦ μονάρχει προαίρεσιν· εἰ δὲ φίλοι κἀκεῖνοι καὶ τῆς ἀρχῆς, ὃ γε φίλος ἴσος καὶ ὁμοῖος. ὡς' εἰ τῆτες οἶσται δεῖν ἀρχειν, τὴς ἴσους καὶ ὁμοῖους ἀρχειν οἶσται δεῖν ὁμοῖως. ἂ μὲν ἔν οἱ διαμφισβητῆντες πρὸς τὴν βασιλείαν λέγουσι, σχεδὸν ταῦτ' ἐστίν. ἀλλ' ἴσως ταῦτ' ἐπὶ μὲν τῆτων ἔχει τὸν τρόπον τῆτον, ἐπὶ δὲ τῆτων ἔχ ἔτως. ἐστὶ γὰρ τι φύσει δεσποσὸν καὶ ἄλλο βασιλευτὸν καὶ ἄλλο πολιτικὸν καὶ δίκαιον καὶ συμφέρον· τυραννικὸν δ' ἔκ ἐστὶ κατὰ φύσιν, ὑδὲ τῶν ἄλλων πολιτειῶν ὅσαι παραβᾶσεις εἰσίν· ταῦτα γὰρ γίγνεται παρὰ φύσιν. ἀλλ' ἐκ τῶν εἰρημένων

4. βασιλείας I²Q²T². || 9. πάντα Q²T². || 28. νοῦν γρ I², νόμον I²Q²T². || 36. τὴς] καὶ τὴς Q²T².

1. ἰατροὶ καὶ κάμνοντες Q²T². || 2. τὸ — 3. κρίνειν om Q²T². || 8. πολλὰ om T². || 12. ὃ post ἀνὴρ om I². || 14. τι T². || ἢ om Q²T². || 17. ἀδυνατοὶ T². || 18. ὡς — κρίνειν post 17. διορίζειν codices. || 33. ἐτε T², ἄτε Q². || 38. δεσποτὸν I²Q²T².

γε φανερόν ὡς ἐν μὲν τοῖς ὁμοίοις καὶ ἴσοις ἔτε συμφέρον
 ἐστὶν ἔτε δίκαιον εἶνα κύριον εἶναι πάντων, ἔτε μὴ νόμων ὄν-
 των, ἀλλ' αὐτὸν ὡς ἔντα νόμον, ἔτε νόμων ὄντων, ἔτε ἀγαθὸν
 ἀγαθῶν ἔτε μὴ ἀγαθῶν μὴ ἀγαθόν, οὐδ' ἂν κατ' ἀρετὴν
 ἀμαίων ἤ, εἰ μὴ τρόπον τινά. τίς δ' ὁ τρόπος, λεκτέον·⁵
 εἴρηται δὲ πως ἤδη καὶ πρότερον. πρῶτον δὲ διορίζον τί τὸ
 βασιλευτὸν καὶ τί τὸ ἀριστοκρατικὸν καὶ τί τὸ πολιτικόν.
 βασιλευτὸν μὲν ἔν τὸ τοιούτῳ ἐστὶ κληθῆς ὃ πέφυκε φέρειν
 γένος ὑπερέχον κατ' ἀρετὴν πρὸς ἡγεμονίαν πολιτικὴν, ἀρι-
 στοκρατικὸν δὲ κληθῆς ὃ πέφυκε φέρειν κληθῆς ἀρχεσθαι¹⁰
 δυνάμενον τὴν τῶν ἐλευθέρων ἀρχὴν ὑπὸ τῶν κατ' ἀρετὴν
 ἡγεμονικῶν πρὸς πολιτικὴν ἀρχὴν, πολιτικὸν δὲ κληθῆς ἐν
 ᾧ πέφυκε [καὶ ἐν] ἐγγίεσθαι κληθῆς πολεμικόν, δυνάμενον
 ἀρχεσθαι καὶ ἀρχεῖν κατὰ νόμον τὸν κατ' ἀξίαν διανεμόντα
 τοῖς εὐπόροις τὰς ἀρχάς. ὅταν ἔν ἡ γένος ὅλον ἢ καὶ τῶν¹⁵
 ἄλλων εἶνα τινὰ συμβῆ διαφέροντα γινέσθαι κατ' ἀρετὴν
 τοσοῦτον ὥστ' ὑπερέχῃ τὴν ἑαυτοῦ τῆς τῶν ἄλλων πάντων,
 τότε δίκαιον τὸ γένος εἶναι τῶτο βασιλικόν καὶ κύριον πάν-
 των καὶ βασιλεύα τὸν εἶνα τῶτον. καθάπερ γὰρ εἴρηται πρό-
 τερον, ἢ μόνον ἔτιωσ ἔχει κατὰ τὸ δίκαιον, ὃ προφέρειν εἰώ-
 θασιν οἱ τὰς πολιτείας καθιστάντες, οἱ τε τὰς ἀριστοκρατικὰς
 καὶ οἱ τὰς ὀλιγαρχικὰς καὶ πάλιν οἱ τὰς δημοκρατικὰς·
 πάντες γὰρ καθ' ὑπεροχὴν ἀξιοῦσιν, ἀλλ' ὑπεροχὴν οὐ τὴν
 αὐτὴν ἀλλὰ κατὰ τὸ πρότερον λεχθέν. ἔτε γὰρ κτείνειν ἢ
 φυγαδεύειν ἢ ὀσρακίζειν δὴ πε τὸν τοιούτον πρέπον ἐστίν,²⁵
 οὐτ' ἀξίον ἀρχεσθαι κατὰ μέρος· ἢ γὰρ πέφυκε τὸ μέρος
 ὑπερέχειν τὸ παντός, τῷ δὲ τηλικαύτην ὑπερβολὴν ἔχοντι
 τοῦτο συμβέβηκεν. ὥστε λείπεται μόνον τὸ πείθεσθαι τῷ
 τοιούτῳ, καὶ κύριον εἶναι μὴ κατὰ μέρος τῶτον ἀλλ' ἀπλῶς.
 περὶ μὲν ἔν βασιλείας, τίνας ἔχει διαφοράς, καὶ πότερον³⁰
 οὐ συμφέρει ταῖς πόλεσιν ἢ συμφέρει, καὶ τίσι, καὶ πῶς,
¹⁸ διορίσθω τὸν τρόπον τῶτον. ἐπεὶ δὲ τρεῖς φασὲν εἶναι τὰς
 ὀρθὰς πολιτείας, τῶν δ' ἀναγκαῖον ἀρίστην εἶναι τὴν ὑπὸ
 τῶν ἀρίστων οἰκονομημένην, τοιαύτη δ' ἐστὶν ἐν ἡ συμβέβη-
 κεν ἢ εἶνα τινὰ συμπάντων ἢ γένος ὅλον ἢ κληθῆς ὑπερέχον³⁵
 εἶναι κατ' ἀρετὴν, τῶν μὲν ἀρχεσθαι δυναμένων τῶν δ'
 ἀρχεῖν πρὸς τὴν αἰρετωτάτην ζωὴν, ἐν δὲ τοῖς πρώτοις ἐδεί-
 χθη λόγους ὅτι τὴν αὐτὴν ἀναγκαῖον ἀνδρὸς ἀρετὴν εἶναι καὶ
 πολιτῆ τῆς πόλεως τῆς ἀρίστης, φανερόν ὅτι τὸν αὐτὸν τρόπον
 καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ἀνὴρ τε γίνεται σπουδαῖος καὶ πόλιν συ-⁴⁰
 γήσειεν ἂν τις ἀριστοκρατημένη ἢ βασιλευμένη, ὡς' ἔσαι

καὶ παιδεία καὶ ἔθνη ταῦτά σχεδὸν τὰ ποιούντα σπουδαῖον
 ἄνδρα καὶ τὰ ποιούντα πολιτικὸν καὶ βασιλικόν. διορισμέ-
 νων δὲ τῶν περὶ τῆς πολιτείας ἤδη πειρατόν λέγειν τῆς
 ἀρίστης, τίνα πέφυκε γίνεσθαι τρόπον καὶ καθίστασθαι πῶς
 ἀνάγκη δὴ τὸν μέλλοντα περὶ αὐτῆς ποιήσασθαι τὴν προ-
 σήκωσαν σκέψιν

Ἐν ἀπάσαις ταῖς τέχναις καὶ ταῖς ἐπιστήμαις ταῖς
 μὴ κατὰ μέρος γινόμεναις, ἀλλὰ περὶ γένος ἐν τι τελείαις
 οὖσαι, μίας ἐστὶ θεωρῆσαι τὰ περὶ ἑκάστην γένος ἀριέτατον,
 εἶναι ἀσκησις σώματι ποῖα τε κοίω συμφέρει καὶ τί ἀρίστη
 (τῷ γὰρ κάλλιστα πεφυκότεν καὶ κεκορηγημένον τῆς ἀρίστης
 ἀναγκαῖον ἀριέτατον), καὶ τίς τοῖς πλείστοις μία πᾶσιν· καὶ
 γὰρ τῶτο τῆς γυμναστικῆς ἐστίν. ἐτι δ' ἂν τις μὴ τῆς ὀνο-
 μέτης ἐπιθυμῆ μὴδ' ἔχειωσ μὴτ' ἐπιστήμης τῶν περὶ τὴν ἀγνο-
 νίαν, μὴδὲν ἤτιον τῷ παιδοτρέβῃ καὶ τῷ γυμναστικῷ παρα-
 σκευάσαι τε καὶ ταύτην ἐστὶ τὴν δύνανται. ὁμοίως δὲ τῶτο
 καὶ περὶ ἰατρικὴν καὶ περὶ ναυπηγίαν καὶ ἐσθῆτα καὶ περὶ
 πᾶσαν ἄλλην τέχνην ὁρώμεν συμβαῖνον. ὥστε δήλας ἐτι
 καὶ πολιτείαν τῆς αὐτῆς ἐστὶν ἐπιστήμης τὴν ἀρίστην θεωρῆσαι
 τὴς ἐστὶ, καὶ ποῖα τις ἂν ἔσα μάλιστα' εἴη κατ' εὐχρῆν, μὴδὲν
 νὸς ἐμποδίζαντος τῶν ἐκτός, καὶ τίς τίσι ἀριέτατος· πολ-
 λοὶς γὰρ τῆς ἀρίστης τυχεῖν ἴσως ἀδύνατον, ὥστε τὴν κρατέ-
 σην τε ἀπλῶς καὶ τὴν ἐκ τῶν ὑποκειμένων ἀρίστην οἱ δὲ
 λεληθέναι τὸν νομοθέτην καὶ τὸν ὡς ἀληθῶς πολιτευόμενον. ἐτι
 δὲ τρίτην τὴν ἐξ ὑποθέσεως· δὲ γὰρ καὶ τὴν δουλείαν ἀν-
 νασθαι θεωρεῖν, ἐξ ἀρχῆς τε πῶς ἂν γίνετο, καὶ γινόμενη
 τίνα τρόπον ἂν σώζοιτο πλείστον χρόνον· λέγει δ'· εἶναι εἰ ται
 πόλει συμβέβηκε μὴτε τὴν ἀρίστην πολιτείας εἶναι πολιτείας
 ἀχρηστήτην τε εἶναι καὶ τῶν ἀναγκαῖων, μὴτε τὴν ἐνδο-
 χομημένην ἐκ τῶν ὑπαρχόντων, ἀλλὰ τίνα φευλοτέρην. περὶ
 πάντα δὲ ταῦτα τὴν μάλιστα πάσαις ταῖς πόλεσιν ἀριέτα-
 τισαν δεῖ γνωρίζειν, ὡς οἱ πλείστοι τῶν ἀποφαινομένων περὶ
 πολιτείας, καὶ εἰ τᾶλλα λέγουσι καλῶς, τῶν γε χρησίμων
 διαμαρτάνουσιν. ἢ γὰρ μόνον τὴν ἀρίστην δεῖ θεωρεῖν, ἀλλὰ
 καὶ τὴν δυνατήν, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν βίω καὶ κοινοτέρην
 ἀπάσαις. νῦν δ' οἱ μὲν τὴν ἀεροτάτην καὶ δεομένην πολ-
 λῆς χερηγίας ζητῶσι μόνον· οἱ δὲ μᾶλλον κοινὴν τίνα λέ-
 γοντες, τὰς ὑπαρχούσας ἀναίρωντες πολιτείας, τὴν Λακωνοσῶν

3. ἀλλ' — ὅτων om Q¹T¹. || 5. εἰ om Q¹T¹. || 15. ἀπόροις pr I¹ et γρ I¹. || 18. τότε — πάντων om I¹. || 21. τὰς post οἱ om pr I¹. || 23. ἀξίους ἀλλ' ὑπεροχὴν om T¹. || 27. δι] δὲ τὴν I¹.

1. ταῦτα T¹. || σπουδαῖον — 2. ποιῶντα om I¹. || 10. ταῖς ante τέχναις om Q¹F¹. || 17. ἀγνοίας F¹. || 36. εἰ om Q¹F¹.

κατ' ἀρετήν, καὶ εἴ τι δι' τοῦτον ἕτερον εἶρηται πόλεως εἶναι μέρος ἐν τοῖς περὶ τὴν ἀριστοκρατίαν· ἐκαὶ γὰρ διειλόμεθα ἐκ πόσων μερῶν ἀναγκαίων ἐστὶ πᾶσα πόλις· τούτων γὰρ τῶν μερῶν ὅτε μὲν πάντα μετέχει τῆς πολιτείας, ὅτε δ' ἐλάττω, ὅτε δὲ πλεόν. φανερόν τοίνυν ὅτι πλείους ἀναγκαῖον 5 εἶναι πολιτείας, εἶδει διαφερούσας ἀλλήλων· καὶ γὰρ ταῦτ' εἶδει διαφέρει τὰ μέρη σφῶν αὐτῶν. πολιτεία μὲν γὰρ ἢ τῶν ἀρχῶν τάξις ἐστὶ ταύτην δὲ διανεμόνται πάντες ἢ κατὰ τὴν δύναμιν τῶν μετεχόντων ἢ κατὰ τιν' αὐτῶν ἰσότητα κοινήν, λέγω δ' οἷον τῶν ἀπόρων ἢ τῶν εὐπόρων, ἢ κοινήν 10 τιν' ἀμφοῖν. ἀναγκαῖον ἄρα πολιτείας εἶναι τοσαύτας ὅσαι περ τάξεις κατὰ τὰς ὑπεροχὰς εἰσὶ καὶ κατὰ τὰς διαφορὰς τῶν μορίων. μάλιστα δὲ δοκοῦσιν εἶναι δύο, καθάπερ ἐπὶ τῶν πνευμάτων λέγεται τὰ μὲν βόρεια τὰ δὲ νότια, τὰ δ' ἄλλα τέτων παρεμβάσεις· οὕτω καὶ τῶν πολιτειῶν δύο, 15 κατὰ πλῆθος ὑπερέχειν, δῆμος, οἷον ἐν Κολοφῶνι τὸ παλαιόν· ἐκεῖ γὰρ ἐκέκμητο μακρὰν οὐσίαν οἱ πλείους πρὸ γενέσθαι τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Διόδωρον. ἀλλ' ἐστὶ δημοκρατία μὲν ὅταν οἱ ἐλεύθεροι καὶ ἄποροι πλείους ὄντες κύριοι τῆς ἀρχῆς ὣσιν, ὀλιγαρχία δ' ὅταν οἱ πλείοι καὶ εὐγενέ- 20 στροι ὀλίγοι ὄντες.

Ὅτι μὲν οὖν πολιτείαί πλείους καὶ δι' ἢ αἰτίας εἶρηται· διότι δὲ πλείους τῶν εἰρημένων, καὶ τίνας καὶ διὰ τί λέγωμεν ἀρχὴν λαβόντες τὴν εἰρημένην πρότερον. ὁμοιογῆμεν γὰρ οὐχ ἓν μέρος ἀλλὰ πλεόν πᾶσαν ἔχον πλεόν ὡςπερ ἓν εἰ ζῶν προηρόμεθα λαβεῖν εἶδη, πρῶτον ἂν ἀποδιωρίζομεν ὅπερ ἀναγκαῖον πᾶν ἔχον ζῶν, οἷον ἐπὶ τε τῶν αἰσθητῶν καὶ τὸ τῆς τροφῆς ἐργασίαν καὶ δικαιοσύνην, οἷον σῶμα καὶ κοιλίαν, πρὸς δὲ τούτοις, εἰς κενεῖται μέρος ἕκαστον αὐτῶν· εἰ δὲ τοσαῦτα εἶδη μόνον, τούτων δ' εἶναι 30 διαφοραί, λέγω δ' οἷον στόματός τινα πλεόν γένη καὶ κοιλίας καὶ τῶν αἰσθητῶν, ἐπὶ δὲ καὶ τῶν κοινῶν μορίων, ὅ τῆς συζεύξεως τῆς τούτων ἀριθμὸς ἐξ ἀνάγκης ποσῶσι πλεόν γένη ζῶν (ὃ γὰρ οἷον τε ταῦτον ζῶν ἔχον πλεόν στόματος διαφορὰς, ὁμοίως δὲ οὐδ' ἄλλω), ὡς ὅταν λαβῶσι τίτων πάντες εἰ ἐνδεχάμενοι συνδυασμαί, ποσῶσιν εἶδη ζῶν, καὶ τοσαῦτ' εἶδη τοῦ ζῶν ὅσαιπερ αἱ συζεύξεις τῶν ἀναγκαίων μορίων εἰσὶν. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τῶν εἰρημένων πολιτειῶν· καὶ γὰρ αἱ πόλεις οὐκ ἐξ ἑνὸς ἀλλ' ἐκ πολλῶν σύγκειται μερῶν, ὡςπερ εἶρηται παλαιότερ. ἓν 40 μὲν ἓν ἐστὶ τὸ περὶ τὴν τροφὴν πλῆθος, οἱ καλόμενοι γαστρ-

δῆμος μὲν ἐστὶν ὅταν οἱ ἐλεύθεροι κύριοι ὣσιν, ὀλιγαρχία δ' ὅταν οἱ πλείοι. ἀλλὰ συμβαίνει τὸς μὲν πολλὰς εἶναι τὸς δ' ὀλίγους· ἐλεύθεροι μὲν γὰρ πολλοί, πλείοι δ' ὀλίγοι καὶ γὰρ ἂν εἰ κατὰ μέγεθος διενέμοντο τὰς ἀρχάς, ὡςπερ ἐν Αἰθιοπία φασὶ τινες, ἢ κατὰ κάλλος, ὀλιγαρχία ἦν ἂν ὀλίγον γὰρ τὸ πλῆθος καὶ τὸ τῶν καλῶν καὶ τὸ τῶν μαγάλων. ἢ μὴν ἀλλ' ὑδὲ τίτοις μόνον ἰκανῶς ἔχει διαρῆσθαι τὰς πολιτείας ταύτας· ἀλλ' ἐπεὶ πλείονα μέρη καὶ τοῦ δήμου καὶ τῆς ὀλιγαρχίας εἰσὶν, ἐπὶ διαλεπτόν ὡς ἔτ' ἂν εἰ ἐλεύθεροι ὀλίγοι ὄντες πλείονων καὶ μὴ ἐλευθέρων ἀρχῆσι δῆμος, οἷον ἐν Ἀπολλωνίᾳ τῇ ἐν τῷ Ἰονίῳ καὶ ἐν Θήρᾳ (ὃ τούτων γὰρ ἑκατέρω τῶν πόλεων ἐν ταῖς τιμαῖς ἦσαν εἰ διαφερόντες κατ' εὐγένειαν καὶ πρῶτοι κατασχόντες τὰς ἀποικίας, ὀλίγοι ὄντες πολλῶν), οὗτ' ἂν οἱ πλείοι διὰ τὸ κατὰ πλῆθος ὑπερέχειν, δῆμος, οἷον ἐν Κολοφῶνι τὸ παλαιόν· ἐκεῖ γὰρ ἐκέκμητο μακρὰν οὐσίαν οἱ πλείους πρὸ γενέσθαι τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Διόδωρον. ἀλλ' ἐστὶ δημοκρατία μὲν ὅταν οἱ ἐλεύθεροι καὶ ἄποροι πλείους ὄντες κύριοι τῆς ἀρχῆς ὣσιν, ὀλιγαρχία δ' ὅταν οἱ πλείοι καὶ εὐγενέ- 20 στροι ὀλίγοι ὄντες.

Ὅτι μὲν οὖν πολιτείαί πλείους καὶ δι' ἢ αἰτίας εἶρηται· διότι δὲ πλείους τῶν εἰρημένων, καὶ τίνας καὶ διὰ τί λέγωμεν ἀρχὴν λαβόντες τὴν εἰρημένην πρότερον. ὁμοιογῆμεν γὰρ οὐχ ἓν μέρος ἀλλὰ πλεόν πᾶσαν ἔχον πλεόν ὡςπερ ἓν εἰ ζῶν προηρόμεθα λαβεῖν εἶδη, πρῶτον ἂν ἀποδιωρίζομεν ὅπερ ἀναγκαῖον πᾶν ἔχον ζῶν, οἷον ἐπὶ τε τῶν αἰσθητῶν καὶ τὸ τῆς τροφῆς ἐργασίαν καὶ δικαιοσύνην, οἷον σῶμα καὶ κοιλίαν, πρὸς δὲ τούτοις, εἰς κενεῖται μέρος ἕκαστον αὐτῶν· εἰ δὲ τοσαῦτα εἶδη μόνον, τούτων δ' εἶναι 30 διαφοραί, λέγω δ' οἷον στόματός τινα πλεόν γένη καὶ κοιλίας καὶ τῶν αἰσθητῶν, ἐπὶ δὲ καὶ τῶν κοινῶν μορίων, ὅ τῆς συζεύξεως τῆς τούτων ἀριθμὸς ἐξ ἀνάγκης ποσῶσι πλεόν γένη ζῶν (ὃ γὰρ οἷον τε ταῦτον ζῶν ἔχον πλεόν στόματος διαφορὰς, ὁμοίως δὲ οὐδ' ἄλλω), ὡς ὅταν λαβῶσι τίτων πάντες εἰ ἐνδεχάμενοι συνδυασμαί, ποσῶσιν εἶδη ζῶν, καὶ τοσαῦτ' εἶδη τοῦ ζῶν ὅσαιπερ αἱ συζεύξεις τῶν ἀναγκαίων μορίων εἰσὶν. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τῶν εἰρημένων πολιτειῶν· καὶ γὰρ αἱ πόλεις οὐκ ἐξ ἑνὸς ἀλλ' ἐκ πολλῶν σύγκειται μερῶν, ὡςπερ εἶρηται παλαιότερ. ἓν 40 μὲν ἓν ἐστὶ τὸ περὶ τὴν τροφὴν πλῆθος, οἱ καλόμενοι γαστρ-

1. δι' Q¹V² et pr I². | 2. ἀναλόγη I²V². | 9. τὴν et αὐτῶν om Q¹. | 24. διὰ U²V². | 30. δὲ om Q¹U²V². | 32. ἔτ' — 33. ὀλίγη post 37. τούτων I²Q¹U²V². | 33. τῆς πολιτείας ὀλίγοι Q¹. | 36. ὁμοίως U². | 37. εἰ] εἰ U². | 39. ἰδὲ] εἰ δὲ Q¹U²V².

1. ὀλιγαρχίᾳ U². | 15. b] ὡ ἔ I²Q¹V². | 40. εἰ om I².

γοί, δεύτερον δὲ τὸ καλύμενον βάναισον· ἐξὶ δὲ τῆτο περι
 τὰς τέχνας ὧν ἄνευ πόλιν ἀδύνατον οἰκεῖσθαι· τούτων δὲ
 τῶν τεχνῶν τὰς μὲν ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν δεῖ, τὰς δὲ εἰς
 τρυφήν ἢ τὸ καλῶς ζῆν. τρίτον δ' ἀγοραῖον· λέγω δ' ἀγο-
 ραῖον τὸ περι τὰς πράξεις καὶ τὰς ὠνάς καὶ τὰς ἐμπορίας καὶ 5
 καπηλείας διατρίβον. τέταρτον δὲ τὸ θητικόν. πέμπτον δὲ
 γένος τὸ προπολεμῆσον· ὃ τῶν ὕβεν ἥτιόν ἐξιν ἀναγκαῖον
 ὑπάρχειν, εἰ μέλλουσι μὴ δελευσειν τοῖς ἐπιῦσιν. μὴ γὰρ ἐν
 τῶν ἀδυνάτων ἢ πόλιν ἄξιον εἶναι καλεῖν τὴν φύσει δύλην·
 αὐτάρκης γὰρ ἢ πόλις, τὸ δὲ δοῦλον ἐκ αὐτάρκης. διόπερ 10
 ἐν τῇ πολιτείᾳ κομφῶς τῆτο, εὐχ ἰκανῶς δὲ εἴρηται. φησὶ
 γὰρ ὁ Σωκράτης ἐκ τετάρων τῶν ἀναγκαιοτάτων πόλιν
 συγκρίσθαι, λέγει δὲ τέτες ὑφάντην καὶ γεωργὸν καὶ σκυ-
 τοτόμον καὶ οἰκοδόμον· πάλιν δὲ προστίθεισιν, ὡς ἔχ αὐτάρ-
 κων τῶν, χαλκία καὶ τὴς ἐπὶ τοῖς ἀναγκαίοις βοσκήμα- 15
 σω, ἐτι δ' ἐμπορὸν τε καὶ κάπηλον, καὶ ταῦτα πάντα γί-
 νεται πλήρωμα τῆς πρώτης πόλεως, ὡς τῶν ἀναγκαίων γε
 χάριν πᾶσαν πόλιν συνεσηκῆσαι, ἀλλ' ἔ τῆ καλῶ μάλλον,
 ἴσον τε δεομένην σκυτέων τε καὶ γεωργῶν. τὸ δὲ προπολε-
 μῶν οὐ πρότερον ἀποδίδωσι μέρος πρὶν ἢ τῆς χώρας αἰξο- 20
 μένης καὶ τῆς τῶν πλησίον ἀπτομένης εἰς πόλεμον κατα-
 ζῶσιν. ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τοῖς τέτταρσι καὶ τοῖς ὀποιοῦσιν
 κοινωνοῖς ἀναγκαῖον εἶναι τινὰ τὸν ἀποδώσοντα καὶ κρινῶντα
 τὸ δίκαιον. εἴπερ οὖν καὶ ψυχὴν ἂν τις θεῖη ζῶου μῶριον
 μάλλον ἢ σῶμα, καὶ πόλεων τὰ τοιαῦτα μάλλον θετόν 25
 τῶν εἰς τὴν ἀναγκαίαν χρῆσιν συντινόντων, τὸ πολεμικόν
 καὶ τὸ μετέχον δικαιοσύνης δικαστικῆς, πρὸς δὲ τούτοις τὸ
 βουλευόμενον, ὅπερ ἐστὶ συνέσεως πολιτικῆς ἔργον. καὶ ταῦτ'
 εἴτε καχωρισμένως ὑπάρχει τισὶν εἴτε τοῖς αὐτοῖς, ὕβεν δια-
 φέρι πρὸς τὸν λόγον· καὶ γὰρ ὀπλιτεύειν καὶ γεωργεῖν 30
 συμβαίνει τοῖς αὐτοῖς πολλάκις. ὡς εἴπερ καὶ ταῦτα καὶ
 ἐκεῖνα θετέα μῶρια τῆς πόλεως, φανερόν ἐστι τὸ γε ὀπλιτι-
 κῶν ἀναγκαῖον ἐστὶ μῶριον τῆς πόλεως. ἔβδομον δὲ τὸ ταῖς
 ὠσίας λειτουργῶν, ὃ καλῶμεν εὐπόρος. ὄγδοον δὲ τὸ δημι-
 γικὸν καὶ τὸ περι τὰς ἀρχὰς λειτουργῶν, εἴπερ ἄνευ ἀρχόν- 35
 των ἀδύνατον εἶναι πόλιν. ἀναγκαῖον οὖν εἶναι τινὰς τοὺς
 δυναμένους ἀρχεῖν καὶ λειτουργοῦντας ἢ συνεχῶς ἢ κατὰ
 μέρος τῇ πόλει ταύτην τὴν λειτουργίαν. λοιπὰ δὲ περι ὧν
 τυγχάνομεν διωρικότες ἀρτίως, τὸ βουλευόμενον καὶ κρῖνον
 περι τῶν δικαίων τοῖς ἀμφισβητούσιν. εἴπερ οὖν ταῦτα δεῖ 40
 γενέσθαι ταῖς πόλεσι καὶ καλῶς γίνεσθαι καὶ δικαίως,

ἀναγκαῖον καὶ μετέχοντας εἶναι. τινὰς ἀρετῆς τῶν πολιτι-
 κῶν. τὰς μὲν οὖν ἄλλας δυνάμεις τοῖς αὐτοῖς ὑπάρχειν
 ἐνδέχεσθαι δοκεῖ πολλοῖς, οἷον τὴς αὐτῆς εἶναι τὴς προπολε-
 μούντας καὶ γεωργῶντας καὶ τεχνίτας, ἐτι δὲ τὴς βουλευο-
 μένους τε καὶ κρῖνοντας· ἀντιποιοῦνται δὲ καὶ τῆς ἀρετῆς
 πάντες, καὶ τὰς πλείστας ἀρχὰς ἀρχεῖν οἰονται δύνασθαι.
 ἀλλὰ πένεσθαι καὶ πλετεῖν τὴς αὐτῆς ἀδύνατον. διὸ ταῦτα
 μέρη μάλισα εἶναι δοκεῖ πόλεως, οἱ εὐποροὶ καὶ οἱ ἄποροι.
 ἐτι δὲ διὰ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὴς μὲν ὀλίγης εἶναι τοὺς δὲ
 πολλοὺς, ταῦτα ἐναντία μέρη φαίνεται τῶν τῆς πόλεως
 μορίων. ὡς καὶ τὰς πολιτείας κατὰ τὰς ὑπεροχὰς τῶν
 καθιστάσιν, καὶ δύο πολιτείας δοκῶσιν εἶναι, δημοκρατία καὶ
 ὀλιγαρχία.

Ἐπι μὲν οὖν εἰς πολιτείας πλείους, καὶ διὰ τινὰς
 αἰτίας, εἴρηται πρότερον· ὅτι δ' ἐστὶ καὶ δημοκρατίας εἶδη
 πλείω καὶ ὀλιγαρχίας, λέγωμεν. φανερόν δὲ τοῦτο καὶ ἐκ
 τῶν εἰρημένων. εἶδη γὰρ πλείω τῆ τε δήμῳ καὶ τῶν λεγο-
 μένων γνωρίμων ἐστὶν, οἷον δήμῳ μὲν εἶδη ἐν μὲν οἱ γεωργοί,
 ἕτερον δὲ τὸ περι τὰς τέχνας, ἄλλο δὲ τὸ ἀγοραῖον τὸ περι
 ὠνῆν καὶ πράσιν διατρίβον, ἄλλο δὲ τὸ περι θάλατταν, καὶ
 τούτου τὸ μὲν πολεμικόν, τὸ δὲ χρηματικόν, τὸ δὲ πορ-
 θευτικόν, τὸ δ' ἀλιευτικόν (πολλαχῶ γὰρ ἕκαστα τούτων
 πολύοχλα, οἷον ἀλιεῖς μὲν ἐν Τάραντι καὶ Βυζαντίῳ, τριη-
 ρικὸν δὲ Ἀθήνησιν, ἐμπορικὸν δὲ ἐν Αἰγίνῃ καὶ Χίῳ, πορ-
 θευτικὸν ἐν Τενέδῳ), πρὸς δὲ τέτοις τὸ χερσητικόν καὶ τὸ
 μικρὰν ἔχον οὐσίαν ὥστε μὴ δύνασθαι σχολάζειν, ἐτι τὸ
 μὴ ἐξ ἀμφοτέρων πολιτῶν ἐλευθερον, καὶ εἴ τι τοιοῦτον
 ἕτερου πλήθους εἶδος. τῶν δὲ γνωρίμων πλοῦτος, εὐγένεια,
 ἀρετή, παιδεία, καὶ τὰ τούτοις λεγόμενα κατὰ τὴν αὐτὴν
 διαφορὰν. δημοκρατία μὲν οὖν ἐστὶ πρώτη μὲν ἢ λεγομένη
 μάλισα κατὰ τὸ ἴσον. ἴσον γὰρ φησὶν ὁ νόμος ὁ τῆς
 τοιαύτης δημοκρατίας τὸ μῶδον μάλλον ὑπάρχειν τοὺς
 ἀπόρους ἢ τοὺς εὐπόρους, μηδὲ κυρίως εἶναι ὀποτεροῦσιν, ἀλλ'
 ὁμοίως ἀμφοτέρως. εἴπερ γὰρ ἐλευθερία μάλισ' ἐστὶν ἐν δη-
 μοκρατίᾳ, καθάπερ ὑπολαμβάνουσὶ τινες, καὶ ἰσότης, οὕτως
 ἂν εἴη μάλισα, κοινωνούντων ἀπάντων μάλισα τῆς πολι-
 τείας ὁμοίως. ἐπεὶ δὲ πλείων ὁ δῆμος, κύριον δὲ τὸ δόξαν
 τοῖς πλείοσιν, ἀνάγκη δημοκρατίαν εἶναι ταύτην. ἐν μὲν ἔν
 εἶδος δημοκρατίας τῆτο, ἄλλο δὲ τὸ τὰς ἀρχὰς ἀπὸ τιμη-
 μάτων εἶναι, βραχέων δὲ τῶν ὄντων· δεῖ δὲ τῷ κτωμένῳ
 ἔξουσίαν εἶναι μετέχειν, καὶ τὸν ἀποβάλλοντα μὴ μετέχειν.

21. ἀπτομένων I². || 22. τέσσαρσι I². || 23. τινὰ om Q²F². || 34. λειτουργῶν Q²F².

3. τοὺς ἀπτε προπολεμῆτας om Q²F². || 6. πάντες om I². || ἀρχὰς om Q²F². || 20. διατρίβον] ἀγοραῖον Q². || περι τὴν θάλατταν I². || 24. πορθευτικὸν I²Q²F². || 38. δημοκρατίαν — 39. εἶδος om I². || 40. κτωμένῳ F².

ἔπειτα εἶδος δημοκρατίας τὸ μετέχον ἅπασας τὰς τιλάτας
 οὗτοι ἀντιτίθενται, ἀρχὴν δὲ τὸν νόμον. ἔπειτα δὲ εἶδος δη-
 μοκρατίας τὸ πᾶσι μετέχειν τῶν ἀρχῶν, ἴσων μόνον ἢ τιλά-
 τας, ἀρχὴν δὲ τὸν νόμον. ἔπειτα εἶδος δημοκρατίας τῶν τιλά-
 τας μὲν εἶναι ταῦτά, κύριον δ' εἶναι τὸ πλῆθος καὶ μὴ τὸν νό-
 μόν· τῆτι δὲ γίνεσθαι, ὅταν τὰ ψήφισματα κύρια ἢ ἀλλὰ
 καὶ ὁ νόμος. συμβαίνει δὲ τοῦτοι δύο τὰς δημοκρατίας. ἐν
 μὲν γὰρ ταῖς κατὰ νόμον δημοκρατίαις οὗ γίνεσθαι δη-
 μοκρατίας, ἀλλ' εἰ βέλτερος τῶν τιλατῶν εἴη ἐν προεδρίᾳ·
 οὗτι δ' εἰ νόμοι μὴ εἴη κύρια, ἀπεῖθε γίνεσθαι δημοκρα-
 τία. μόνον γὰρ ὁ δῆμος γίνεσθαι, σύνθετος ὡς ἐν τιλά-
 τῶν· εἰ γὰρ τιλατὶ κύριον εἴη ὡς ἐκαστος ἀλλὰ πάν-
 τες. Ὅμοιος δὲ κρίνει λέγει ἐκ ἀγαθῶν εἶναι τιλατῶν ἀρχήν,
 πῆτιον ταύτην ἢ ὅταν πλῆθος ὦν εἰ ἀρχόντες ὡς ἐκαστος,
 ἀδύλον. ὁ δ' ὡς ταῦτος δῆμος, ἄτε μόνον ἀρχὴν ὦν, ζῆτι μὴ
 ἀρχὴν διὰ τὸ μὴ ἀρχεῖναι ὑπὸ νόμοι, καὶ γίνεσθαι δευτε-
 ρίας, ὅποτε εἰ κἀλακας ἔπιμα· καὶ ὅποτε ὁ ταῦτες δῆμος
 ἀνάλογον τῶν μοναρχῶν τῇ τυραννίδι. διὰ καὶ τὸ ἦθος τὸ
 αὐτό, καὶ ἀμφὺ δευτεροκῶ τῶν βελτίων, καὶ τὰ ψη-
 φίσματα ὅποτε ἐκὶ τὰ ἐπιτάγματα, καὶ ὁ δημοκρατίας
 καὶ ὁ κόλαξ οἱ αὐτοὶ καὶ ἀνάλογον· καὶ μάλα δ' ἐκά-
 ται κατ' ἐκαστὸν ἰσχύοντο, εἰ μὲν κἀλακας κατὰ τυραν-
 νίας, εἰ δὲ δημοκρατία κατὰ τῶν δῆμον τῶν ταῦτες. αἱται
 δ' εἴη τῶ εἶναι τὰ ψηφίσματα κύρια ἀλλὰ μὴ τὸς νόμοι
 ἔπειτα πάντα ἀνάγοντες εἰς τὸν δῆμον· συμβαίνει γὰρ αὐτοῖς
 γίνεσθαι μεγάλας διὰ τὸ τὸν μὲν δῆμον πάντων εἶναι κύ-
 ριον, τῆς δὲ τοῦ δῆμον δόξης τίνας· πῆτιον γὰρ τὸ πλῆθος
 τῶνται. ἐπὶ δ' οἱ ταῖς ἀρχαῖς ἐγκαλοῦντες τὸν δῆμον φασὶ
 διὰ κρίνον· ὁ δὲ ἀσμένιος ἀρχὴν τὴν πῆτιον, ὡς κα-
 ταλύονται πᾶσαι εἰ ἀρχαὶ εὐλόγως δὲ ἂν δόξω ἐπι-
 μῶν ὁ φάσκω τὴν ταῦτην εἶναι δημοκρατίαν ἢ τιλατῶν·
 ἔπειτα γὰρ μὴ νόμοι ἀρχόντων, οὐκ ἔστι τιλατῶν. δεῖ γὰρ τὸν
 μὲν νόμον ἀρχὴν πάντων, τῶν δὲ κατ' ἐκαστὸν τὰς ἀρχαῖς
 καὶ τὴν τιλατῶν κρίνον. ὅστις εἴη ἐπὶ δημοκρατία μὴ
 τῶν τιλατῶν, φανερόν ὡς ἢ ταῦτα κατὰ τῶν, ἐν ἢ ψη-
 φίσμασι πάντα διακρίνεται, οὐδὲ δημοκρατία κυρίας· οὐδὲ
 γὰρ ἐνδέχεται ψήφισμα εἶναι καθόλου. τὰ μὲν ὡς τῆς δη-
 μοκρατίας εἶδη διακρίνεται τὸν τρόπον τοῦτον.

5 Ὀλιγαρχίας δὲ εἶδη, ἐν μὲν τὸ ἀπὸ τιμαμάτων εἶναι
 τὰς ἀρχαῖς τιλατῶν ὅποτε τῶ ἀπείρως μὴ μετέχον πλῆθος
 ὄντως, ἔξεναι δὲ τῶ κυριῶν μετέχον τῆς τιλατῶν. ἀλλὰ

δὲ, ὅταν ἀπὸ τιμαμάτων μακρῶν ὦν αἱ ἀρχαὶ καὶ αἰσ-
 ται αὐτοὶ τῶς ἐλλείποντας. ἀν μὲν οὖν ἐκ πάντων τῶν
 τῶν ταῦτα, δεκαὶ τῶν εἶναι μᾶλλον ἀστυκρατίαν, ὡς δὲ
 ἐκ τῶν ἀφωρισμένων, ὀλιγαρχίαν. ἔπειτα εἶδος ὀλιγαρ-
 χίας, ἔστω καὶ ἀπὸ κατὰς αἰσῶν. πῆτιον δ', ὅταν
 ὑπάρχη τὸ τε τῶν λεχθέν καὶ ἀρχὴ μὴ ὁ νόμος ἀλλ' οἱ
 ἀρχόντες. καὶ ὅποτε ἀντιθέτως αὐτῆ ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις
 ὅποτε ἢ τυραννίς ἐν ταῖς μοναρχίαις καὶ κατὰ τῆς τιλα-
 τῶν ἔστω δημοκρατία ἐν ταῖς δημοκρατίαις· καὶ κα-
 ταλύει δὲ τὴν ταῦτην ὀλιγαρχίαν δυναστεία.

Ὀλιγαρχίας μὲν ὡς εἶδη ταῦτα καὶ δημοκρατίας ἢ
 δεῖ δὲ λαμβάνει ἐπὶ τιλατῶν συμβαίνει ὅποτε τὸν μὲν
 τιλατῶν τὸν κατὰ τῶς νόμοι μὴ δευτεροκῶ εἶναι, δεῖ δὲ
 τὸ ἦθος καὶ τὴν ἀγωγὴν τιλατῶν ἀστυκρατίας, ἰσότης
 δὲ καὶ κατὰ ἄλλας τὸν μὲν κατὰ τῶς νόμοι εἶναι κατὰ
 τῶν ἀστυκρατίας, τῆ δ' ἀγωγὴ καὶ τὰς ὅποτε ὀλιγαρ-
 χίαν μᾶλλον. συμβαίνει δὲ τοῦτοι μάλιστα πῆτιον τῶ
 μεταβολῶν τῶν τιλατῶν· οὗ γὰρ εἶδος μεταβαίνει, ὡς
 ἀλλ' ἀγαθῶν τὰ κῆρτα μακρὰ πλεονεκτητικῶν κατὰ ἀλλὰ
 λων, ὅστις οἱ μὲν νόμοι διακρίνεται εἰς πῆτιον ἀρχόντων,
 πῆτιον δ' οἱ μεταβάλλονται τὴν τιλατῶν.

Ὅτι δ' ὅποτε ταῦτα εἶδη δημοκρατίας καὶ ὀλιγαρχίας
 ἔξ αὐτῶν τῶν ἀσμένιος φανεροῖ ὅποτε. ἀσμένιος γὰρ
 ἢ πάντα τὰ εἶδη μὲν τῶ δῶν κῆρτων τῆς τιλατῶν,
 ἢ τὰ μὲν τὰ δὲ μὴ. ἔστω μὲν ὡς τὸ γινόμενον καὶ τὸ κῆ-
 ρτικῶν μετῶν ὅποτε κύριον ἢ τῶς τιλατῶν, τιλατῶν
 κατὰ νόμοι· ἔχουσι γὰρ ἐργαζέμεσθαι τῶ, ὅς θῆσκω
 δὲ σχολάζω, ὡς τὸν νόμοι ἐπιτάγματα ἀκατακρίτως τῶς
 ἀστυκρατίας ἀκατακρίτως· τῆ δὲ ἄλλας μετέχον ἔξεναι, ὅποτε
 κῆρτων τὸ τίμημα τὸ δυναστεία ὑπὸ τῶν νόμων. [ὅτι
 πᾶσι τῶς κῆρτικῶν ἔξεναι μετέχον.] ὅποτε μὲν γὰρ τὸ μὲν
 μὴ ἔξεναι πᾶσι ὀλιγαρχίαν, τὸ δὲ δὲ ἔξεναι σχολάζω
 ἀστυκρατία μὴ πῆτιον ὅποτε. τῆτιον μὲν ὅποτε εἶδος ἐν δημο-
 κρατίας, διὰ ταῦτας τῶς αἰτίας, ἔπειτα δὲ εἶδος διὰ τῆς
 ἐργαζέμεσθαι ἔστω γὰρ καὶ πᾶσι ἔξεναι τῶς ἀστυκρα-
 τίας κατὰ τὸ γένος, μετέχον μὲν δυναστείας σχολάζω.
 ὅποτε ἐν τῇ ταῦτην δημοκρατία οἱ νόμοι ἀρχόντων,
 διὰ τὸ μὴ εἶναι πῆτιον. τῆτιον δ' εἶδος τὸ πᾶσι ἔξεναι,
 ὅποτε ἐν εὐδῆριον ὅποτε, μετέχον τῶς τιλατῶν, μὴ μὲν
 μετέχον διὰ τὴν προσημασμένην αἰτίαν, ὅποτε ἀστυκρατία καὶ
 ἐν ταῦτην ἀρχὴν τὸν νόμοι. τῆτιον δὲ εἶδος δημοκρατίας

1. ἔπειτα — μετέχον om P. | 9. τιλατῶν P. | 21. καὶ ante μάλα om Q¹F¹. | 22. τα' om I¹F¹. τα' ἐκαστῶν om Q¹. | 26. πάντων om Q¹F¹.
 1. μακρῶν codices. | 9. εἴρημα Q¹. | 15. τῶς om Q¹F¹. | 30. διὰ — 31. μετέχον om I¹Q¹F¹. | 36. δυναστείας P.

ἡ τελευταία τοῖς χρόνοις ἐν ταῖς πόλεσι γεγενημένη. διὰ γὰρ τὰ μείζουε γεγονῆναι πολὺ τὰς πάσεις τῶν ἐξ ὑπαρχῆς καὶ προσόδων ὑπάρχων εὐπορίας, μετέχουσι μὲν πάντες τῆς πολιτείας διὰ τὴν ὑπεροχὴν ταῦ πλεῖστας, κοινοῦσσι δὲ καὶ πολιτεύονται διὰ τὸ ἀνασθαι σχολάζειν καὶ τοὺς ἀπάρους λαμβάνοντας μισθόν. καὶ μάλιστα δὲ σχολάζει τὸ τοῖσκειν πλεῖστος· οὐ γὰρ ἐμποδίζει αὐτὸς οὐθεν ἢ τῶν ἰδίων ἐπιμέλεια, τὸς δὲ πλεῖστος ἐμποδίζει, ὡς πολλὰκις ἢ κοινοῦσσι τῆς ἐκκλησίας ἢ δὲ τῷ δικάζειν. διὰ γίνεται τὰ τῶν ἀπάρων πλεῖστος κέρριον τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἔχ' αἱ νόμοι. τὰ μὲν ἔν 10 τῆς δημοκρατίας εἶδη τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα διὰ ταύτας τὰς ἀνάγκας ἐστίν· τὰ δὲ τῆς ὀλιγαρχίας, ὅταν μὲν πλείους ἔχουσι οὐσίαν, ἐλάττω δὲ καὶ μὴ πολλὴν λίαν, τὸ τῆς πρώτης ὀλιγαρχίας εἶδος ἐστίν· κοῦσι γὰρ ἕξουσίαν μετέχουσι τῷ κτωμένῳ. καὶ διὰ τὸ πλεῖστος εἶναι τῶν μετεχόντων τῷ 15 πολιτεύματος ἀνάγκη μὴ τοὺς ἀνθρώπους ἀλλὰ τὸν νόμον εἶναι κύριον· ὅσω γὰρ ἂν πλεῖον ἀπέχουσι τῆς μοναρχίας, καὶ μίτη τοσαύτην ἔχουσι ἰστίαν ὡς σχολάζειν ἀμελεῦντας, μὴθ' οὕτως ὀλίγην ὡστε τρέφασθαι ἀπὸ τῆς πόλεως, ἀνάγκη τὸν νόμον ἀξιοῦν αὐτοῖς ἀρχεῖν, ἀλλὰ μὴ αὐτοῖς. 20 εἰς δὲ δὴ ἐλάττω ὡσιν οἱ τὰς οὐσίας ἔχοντες ἢ οἱ τὸ πρότερον, πλείω δὲ τὸ τῆς δευτέρας ὀλιγαρχίας γίνεται εἶδος· μᾶλλον γὰρ ἰσχυρόντες πλεονεκτηῖν ἀξιοῦσιν. διὸ αὐτοὶ μὲν αἰρῶνται ἐκ τῶν ἄλλων ταῖς εἰς τὸ πολιτεύμα βαδίζοντας, διὰ δὲ τὰ μήπω ὕτως ἰσχυροὶ εἶναι ὡς ἀνεκ νόμου ἀρχεῖν, 25 τὸν νόμον τίθενται τοιαῦτον. εἰς δ' ἐπιτείνουσι τῷ ἐλάττω ὄντες μείζονας οὐσίας ἔχειν, ἢ τρίτη ἐκείδουσι γίνεται τῆς ὀλιγαρχίας, τὸ δὲ αὐτῶν μὲν τὰς ἀρχὰς ἔχειν, κατὰ νόμον δὲ τὸν κελύοντα τῶν τελευταίων διαδέχασθαι τοὺς κείους. ὅταν δὲ ἤδη πολὺ ὑπερτείνουσι ταῖς οὐσίαις καὶ ταῖς 30 κλυφιλίαις, ἐγγυὲς ἢ τοιαύτη δυναστεία μοναρχίας ἐστίν, καὶ κέρριον γίνονται οἱ ἀνθρώποι, ἀλλ' οὐχ ἢ νόμος· καὶ τὸ τέταρτον εἶδος τῆς ὀλιγαρχίας τοῦτ' ἐστίν, ἀντίστροφον τῷ τελευταίῳ τῆς δημοκρατίας.

7 Ἐτι δ' εἰσὶ δύο πολιτεῖαι παρὰ δημοκρατίαν τε καὶ 35 ὀλιγαρχίαν, ὧν τὴν μὲν ἑτέραν λέγουσι τε πάντες καὶ εἰρηται τῶν τετάρων πολιτειῶν εἶδος ἐν· λέγουσι δὲ τέτταρας μοναρχίαν, ὀλιγαρχίαν, δημοκρατίαν, τέταρτον δὲ τὴν κελουμένην ἀριστοκρατίαν· πέμπτη δ' ἐστὶν ἢ προσαγορεύεται τὸ κοινὸν ἔνομα πασῶν (πολιτεῖαν γὰρ καλεῖσιν), ἀλλὰ διὰ 40 τὸ μὴ πολλὰκις γίνεσθαι λανθάνει τὸς πειρωμένους ἀριθμῶν τὰ τῶν πολιτειῶν εἶδη, καὶ χρώνται ταῖς τέτταρσι μόνον,

ὡς περ Πλάτων ἐν ταῖς πολιτεῖαις. ἀριστοκρατίαν μὲν οὖν καλῶς ἔχει καλεῖν περὶ ἧς διήλθομεν ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις· τὴν γὰρ ἐκ τῶν ἀρίστων ἀπλῶς κατ' ἀρετὴν πολιτεῖαν, καὶ μὴ πρὸς ὑπόθεσιν τινα ἀγαθῶν ἀνδρῶν, μόνην δίκαιον προσαγορεύειν ἀριστοκρατίαν. ἐν μόνῃ γὰρ ἀπλῶς ὁ αὐτὸς ἀνὴρ καὶ πολίτης ἀγαθὸς ἐστίν· οἱ δ' ἐν ταῖς ἄλλαις ἀγαθοὶ πρὸς τὴν πολιτεῖαν εἰσὶ τὴν αὐτῶν, οὐ μὲν ἀλλ' εἰσὶ τινες αἱ πρὸς τε τὰς ὀλιγαρχιμένας ἔχουσι διαφορὰς, καὶ καλῶνται ἀριστοκρατίαι, καὶ πρὸς τὴν καλεσμένην πολιτεῖαν, ὅπου γε μὴ μόνον κλυτίνδην ἀλλὰ καὶ ἀριστίνδην αἰρῶνται τὰς ἀρχὰς. αὕτη ἢ πολιτεία διαφέρει τε ἀμφαῖν καὶ ἀριστοκρατικῇ καλεῖται. καὶ γὰρ ἐν ταῖς μὴ κοινόμεναις κοινὴν ἐπιμέλειαν ἀρετῆς εἰσὶν ὅμοις τιμῆς οἱ εὐδοκίμουσιντες καὶ δοκίμουσιντες εἶναι ἐπικαιεῖς. ὅπου οὖν ἢ πολιτεία βλέπει εἰς τε κλυτὸν καὶ ἀρετὴν καὶ δῆμον, οἷον ἐν Καρχηδόνι, αὕτη ἀριστοκρατικὴ ἐστίν· καὶ ἐν αἷς εἰς τὰ δύο μόνον, οἷον ἢ Λακεδαιμονίαν εἰς ἀρετὴν τε καὶ δῆμον, καὶ ἐξὶ μίξιος τῶν δύο τούτων, δημοκρατίας τε καὶ ἀρετῆς. ἀριστοκρατίας μὲν οὖν παρὰ τὴν πρώτην τὴν ἀρίστην πολιτεῖαν ταῦτα δύο εἶδη· καὶ τρίτον ὅσαι τῆς καλεσμένης πολιτείας ῥέπουσι πρὸς τὴν ὀλιγαρχίαν μᾶλλον.

Δοικὸν δ' ἐστὶν ἡμῖν περὶ τε τῆς νομιζομένης πολιτείας 8 εἰπεῖν καὶ περὶ τυραννίδος· ἐτάξαμεν δ' ὕτως ἵνα ἴσων ἔτε ταύτην παρὰ τῆσιν ἔτε τὰς ἀρετὴς ἀριστοκρατίας, ὅτι τὸ μὲν ἀληθὲς πᾶσαι διημαρτήκασι τῆς ἐρροτάτης πολιτείας, ἔπειτα καταριθμῶνται μετὰ τούτων, εἰσὶ τ' αὐτῶν αὐταὶ παρεκβάσεις, ὡς περ ἐν τοῖς κατ' ἀρχὴν εἰκομεν. τελευταῖον δὲ περὶ τυραννίδος εὐλόγον ἐσι ποιήσασθαι μείλαν διὰ τὸ πασῶν ἥμιστα ταύτην εἶναι πολιτεῖαν, ἡμῖν δὲ τὴν μέθοδον εἶναι περὶ πολιτείας. δι' ἣν μὲν ἔν αἰτίαν τέτακται τὸν τρόπον τούτον, εἰρηται· νῦν δὲ δικαίον ἡμῖν περὶ πολιτείας. φανερωτέρα γὰρ ὁ δύναμις αὐτῆς διορισμένων τῶν περὶ ὀλιγαρχίας καὶ δημοκρατίας. ἐξὶ γὰρ ἢ πολιτεία ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν μίξιος ὀλιγαρχίας καὶ δημοκρατίας, εἰθέασι 30 δὲ καλεῖν τὰς μὲν ἀποκλυσάσας ὡς πρὸς τὴν δημοκρατίαν πολιτείας, τὰς δὲ πρὸς τὴν ὀλιγαρχίαν μᾶλλον ἀριστοκρατίας διὰ τὸ μᾶλλον ἀποκλυθεῖν παιδείαν καὶ εὐγένειαν τοῖς εὐπορωτέροις. ἐτι δὲ δοκῶσιν ἔχειν οἱ εὐποροὶ ὧν ἔσκεν οἱ ἀδικῶντες ἀδικῶσιν· ὅθεν καὶ καλὸς καὶ ἀγαθὸς καὶ γνωρίμους τύπος προσαγορεύουσιν. ἐπει ἔν ἢ ἀριστοκρατία βέλεται τὴν ὑπεροχὴν ἀποτέμειν τοῖς ἀρίστοις τῶν πολιτῶν, καὶ τὰς ὀλιγαρχίας εἶναι φασὶν ἐκ τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν μᾶλλον. δο-

3. ὑπάρχειν om I². || 9. ὡς codices. || 21. ἢ οἱ γ 3 Q², εἰ μὲν I²Q²V². || 25. δὲ om I²V². || 39 et b 5. ἀριστοκρατίαν V².
2. ἔχει καλεῖν] ἔχειν Q²V². || 7. τὴν post πρὸς om Q²U²V². || 15. καρχηδόνι U². || 19. τὴν post πρώτη om U².

κεῖ δ' εἶναι τῶν ἀδυνάτων τὸ μὴ εὐνομεῖσθαι τὴν ἀριστοκρα-
 τυμένην πόλιν, ἀλλὰ πονηροκρατυμένην, ὁμοίως δὲ καὶ ἀρι-
 στοκρατεῖσθαι τὴν μὴ εὐνομημένην. ἕκ ἑξὶ δὲ εὐνομία τὸ εὖ
 κείσθαι τὰς νόμους, μὴ πείθεσθαι δέ. διὸ μίαν μὲν εὐνομίαν
 ὑποληπτέον εἶναι τὸ πείθεσθαι τοῖς κειμένοις νόμοις, ἕτεραν
 δὲ τὸ καλῶς κείσθαι τὰς νόμους οἷς ἔμμένουσιν· ἑξὶ γὰρ πεί-
 θεσθαι καὶ κακῶς κειμένοις. τοῦτο δ' ἐνδέχεται διχῶς· ἢ
 γὰρ τοῖς ἀρίστοις τῶν ἐνδεχομένων αὐτοῖς, ἢ τοῖς ἀπλῶς
 ἀρίστοις. δοκεῖ δὲ ἀριστοκρατία μὲν εἶναι μάλιστα τὸ τὰς
 τιμὰς νεμεῖσθαι κατ' ἀρετὴν· ἀριστοκρατίας μὲν γὰρ ὄρος
 ἀρετῆς, ὀλιγαρχίας δὲ πλῆτος, δῆμος δ' ἐλευθερία· τὸ δ' ὅτι
 αὐτὴ δόξη τοῖς πλείοσι, ἐν πάσαις ὑπάρχει· καὶ γὰρ ἐν ὀλι-
 γαρχίᾳ καὶ ἐν ἀριστοκρατίᾳ καὶ ἐν δήμοις, ὅτι αὐτὴ δόξη τῷ
 πλείονι μέρει τῶν μετεχόντων τῆς πολιτείας, τῶν ἐξὶ κύριον.
 ἐν μὲν ἔν ταῖς πλείσταις πόλεσι τὸ τῆς πολιτείας εἶδος κα-
 λεῖται· μόνον γὰρ ἢ μίξις στοχάζεται τῶν εὐπόρων καὶ
 τῶν ἀπόρων πλῆτος καὶ ἐλευθερίας· σχεδὸν γὰρ παρὰ τοῖς
 πλείστοις οἱ εὐποροὶ τῶν καλῶν ἀγαθῶν δοκοῦσι κατέχειν
 χώραν. ἐπεὶ δὲ τρία ἐστὶ τὰ ἀμφισβητούμενα τῆς ἰσότητος
 τῆς πολιτείας, ἐλευθερία πλῆτος ἀρετῆς (τὸ γὰρ τέταρτον, ὃ
 καλῶσιν εὐγένειαν, ἀκολουθεῖ τοῖς δυσὶν· ἢ γὰρ εὐγένειά ἐστιν
 ἀρχαῖος πλῆτος καὶ ἀρετῆς), φανερόν ἐστι τὴν μὲν τοῖν δυοῖν
 μίξιν, τῶν εὐπόρων καὶ τῶν ἀπόρων, πολιτείαν λεκτέον, τὴν
 δὲ τῶν τριῶν ἀριστοκρατίαν μάλιστα τῶν ἄλλων παρὰ τὴν
 ἀληθινήν καὶ πρώτην. ὅτι μὲν οὖν ἐξὶ καὶ ἕτερα πολιτείας
 εἶδη παρὰ μοναρχίαν τε καὶ δημοκρατίαν καὶ ὀλιγαρχίαν,
 εἴρηται, καὶ ποῖα ταῦτα, καὶ τί διαφέρουσιν ἀλλήλων αἱ τ'
 ἀριστοκρατίαι καὶ αἱ πολιτεῖαι τῆς ἀριστοκρατίας, καὶ ὅτι ἔ-
 πόρῳ αὐταὶ ἀλλήλων, φανερόν.

9 Τίνα δὲ τρόπον γίνεται παρὰ δημοκρατίαν καὶ ὀλι-
 γαρχίαν ἢ καλυμένη πολιτεία, καὶ πῶς αὐτὴν δεῖ καθιστά-
 ναι, λέγωμεν ἐφεξῆς τοῖς εἰρημένοις. ἅμα δὲ δῆλον ἔσται
 καὶ οἷς ὀρίζονται τὴν δημοκρατίαν καὶ τὴν ὀλιγαρχίαν· λη-
 πτέον γὰρ τὴν τῶν διαίρεσιν, εἴτα ἐκ τῶν ἀφ' ἑκατέρας
 ὡς περὶ σύμβολον λαμβάνοντας συνθετέον. εἰσὶ δὲ ὅροι τρεῖς
 τῆς συνθέσεως καὶ μίξεως. ἢ γὰρ ἀμφότερα ληπτέον ὡν
 ἑκάτεραι νομοθετοῦσιν, οἷον περὶ τοῦ δικαίειν. ἐν μὲν γὰρ
 ταῖς ὀλιγαρχίαις τοῖς εὐπόροις ζημίαν τάττουσιν, ἀν μὴ δι-
 κάλωσι, τοῖς δ' ἀπόροις ὑδὲνα μισθόν, ἐν δὲ ταῖς δημοκρα-
 τίαις τοῖς μὲν ἀπόροις μισθόν, τοῖς δ' εὐπόροις ὑδεμίαν ζη-
 μίαν. κοινὸν δὲ καὶ μέσον τῶν ἀμφότερα ταῦτα· διὸ καὶ

πολιτικόν· μέμικται γὰρ ἐξ ἀμφοῖν. εἰς μὲν ἔν ἔτος τοῦ
 συνδυασμῶ τρόπος, ἕτερος δὲ τὸ μέσον λαμβάνειν ὡν ἑκά-
 τεροι τάττουσιν, οἷον ἐκκλησιάζειν οἱ μὲν ἀπὸ τιμῆματος
 ὑψηλῶς ἢ μικρῶ πάμπαν, οἱ δ' ἀπὸ μακρῶ τιμῆματος· κοι-
 νὸν δὲ γε ὑδέτερον, ἀλλὰ τὸ μέσον ἑκατέρω τιμῆματος τῶ-
 νων. τρίτον δ' ἐκ δυοῖν ταγματόν, τὰ μὲν ἐκ τῶ ὀλιγαρχ-
 κικῶ νόμου, τὰ δ' ἐκ τοῦ δημοκρατικῶ. λέγω δ' οἷον δικαί
 δημοκρατικὸν μὲν εἶναι τὸ κληρωτὰς εἶναι τὰς ἀρχάς, τὸ
 δ' αἰρετὰς ὀλιγαρχικόν, καὶ δημοκρατικὸν μὲν τὸ μὴ ἀπὸ
 τιμῆματος, ὀλιγαρχικόν δὲ τὸ ἀπὸ τιμῆματος. ἀριστοκρα-
 τικὸν τοῖνυν καὶ πολιτικὸν τὸ ἐξ ἑκατέρας ἑκάτερον λαβεῖν,
 ἐκ μὲν τῆς ὀλιγαρχίας τὸ αἰρετὰς ποιεῖν τὰς ἀρχάς, ἐκ δὲ
 τῆς δημοκρατίας τὸ μὴ ἀπὸ τιμῆματος. ὃ μὲν ἔν τῷ τρόπῳ τῆς
 μίξεως ἔτος, τῶ δ' εὖ μεμιχθῆαι δημοκρατίαν καὶ ὀλιγαρχίαν
 ὄρος, ὅταν ἐνδέχεται λέγειν τὴν αὐτὴν πολιτείαν δημοκρα-
 τίαν καὶ ὀλιγαρχίαν· δῆλον γὰρ ὅτι τῶ πάσχωσιν εἰ λέ-
 γοντες διὰ τὸ μεμιχθῆαι καλῶς. πέπονθε δὲ τοῦτο καὶ τὸ
 μέσον· ἐμφαίνεται γὰρ ἑκάτερον ἐν αὐτῷ τῶν ἄκρων. ὅπερ
 συμβαίνει περὶ τὴν Λακεδαιμονίων πολιτείαν. πολλοὶ γὰρ
 ἐγχειροῦσι λέγειν ὡς δημοκρατίας ἕσης διὰ τὸ δημοκρατικῶ
 πολλὰ τὴν τάξιν ἔχειν, οἷον πρῶτον τὸ περὶ τὴν τροφήν τῶν
 παιδῶν· ὁμοίως γὰρ οἱ τῶν πλουσίων τρέφονται τοῖς τῶν
 πενήτων, καὶ παιδεύονται τὸν τρόπον τῶτον ἐν ἂν δύναιτο
 καὶ τῶν πενήτων οἱ παῖδες. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐχρημέ-
 νης ἡλικίας, καὶ ὅταν ἄνδρες γένωνται, τὸν αὐτὸν τρόπον·
 ἔθεν γὰρ διάδηλος ὁ πλῆσιος καὶ ὁ πένης. ἔτω τὰ περὶ τὴν
 τροφήν ταῦτα πᾶσιν ἐν τοῖς συσσιτίοις, καὶ τὴν ἐσθῆτα οἱ
 πλούσιοι τοιαύτην οἷαν ἂν τις παρασκευάσαι δύνατο καὶ
 τῶν πενήτων ὀσισοῦν. ἐπὶ τῷ δὲ τὰς μεγίστας ἀρχάς τῶν
 μὲν αἰρεῖσθαι τὸν δῆμον, τῆς δὲ μετέχειν· τοὺς μὲν γὰρ
 γέροντας αἰρεῖνται, τῆς δ' ἐφορείας μετέχειν. οἱ δ' ὀλιγαρχ-
 κίαν διὰ τὸ πολλὰ ἔχειν ὀλιγαρχικά, οἷον τὸ πάσας αἰρε-
 τὰς εἶναι καὶ μηδεμίαν κληρωτὴν, καὶ ὀλίγους εἶναι κυρίους
 θανάτου καὶ φυγῆς, καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλά. δεῖ δ' ἐν
 τῇ πολιτείᾳ τῇ μεμιχθῆναι καλῶς ἀμφότερα δοκεῖν εἶναι
 καὶ μηδέτερον, καὶ σώζεσθαι δι' αὐτῆς καὶ μὴ ἔξωθεν, καὶ
 δι' αὐτῆς μὴ τῷ πλείους ἔξωθεν εἶναι τὰς βυλομένους (εἴη γὰρ
 ἂν καὶ πονηρῶ πολιτείᾳ τοῦθ' ὑπάρχον) ἀλλὰ τῷ μὴδ' ἂν
 βούλεσθαι πολιτείαν ἕτεραν μὴθεν τῶν τῆς πόλεως μορίων
 ὄλων. τίνα μὲν ἔν τῷ τρόπῳ δεῖ καθιστάναι πολιτείαν, ὁμοίως
 δὲ καὶ τὰς ὀνομαζομένας ἀριστοκρατίας, νῦν εἴρηται.

19. χάριν pr I². || 20. τῆς om Q²V². || 22. καὶ ἢ ἀρετῆ Q²V². || 39. ἐν — 40. μισθόν om V².

5. τίμημα Q². || 20. τὸ] τὸ μὴ V². || 26. διάδηλος margo: vulgo ἄδηλος. || 29. τῶ] τῶν I²V². || 31. μετέχειν om Q²V². || 38. ποτηρὰ Q²V². || τῶ] τὸ I²Q²V².

10 Περὶ δὲ τυραννίδος ἢν ἡμῖν λοιπὸν εἰπεῖν, ἔχ' ὡς ἐνό-
σης πολυλογίας περὶ αὐτήν, ἀλλ' ὅπως λάβῃ τῆς μεθόδου
τὸ μέρος, ἐπειδὴ καὶ ταύτην τίθεμεν τῶν πολιτειῶν τι μέ-
ρος. περὶ μὲν ἔν βασιλείᾳ διωρίσαμεν ἐν τοῖς πρώτοις λό-
γοις, ἐν οἷς περὶ τῆς μάλισα λεγομένης βασιλείας ἐποιού-
μεθα τὴν σκέψιν, πότερον ἀσύμφορον ἢ συμφέροι ταῖς πό-
λεσιν, καὶ τίνα καὶ πόθεν δεῖ καθιστάναι, καὶ πῶς. τυραν-
νίδος δ' εἶδη δύο μὲν διείλομεν ἐν οἷς περὶ βασιλείας ἐπε-
σκοπῆμεν, διὰ τὸ τὴν δύναμιν ἐπαλλάττειν πῶς αὐτῶν καὶ
πρὸς τὴν βασιλείαν, διὰ τὸ κατὰ νόμον εἶναι ἀμφοτέρως 10
ταύτας τὰς ἀρχάς· ἐν τε γὰρ τῶν βαρβάρων τισὶν αἰρῶν-
ται αὐτοκράτορας μονάρχης, καὶ τὸ παλαιὸν ἐν τοῖς ἀρ-
χαίοις Ἑλληνισιν ἐγένοντό τινες μοναρχοὶ τὸν τρόπον τούτον,
ὅς ἐκάλων αἰσυμνήτας. ἔχουσι δὲ τινὰς πρὸς ἀλλήλας αὐταὶ
διαφοράς. ἦσαν δὲ διὰ μὲν τὸ κατὰ νόμον βασιλικαὶ καὶ 15
διὰ τὸ μοναρχεῖν ἐκόντων, τυραννικαὶ δὲ διὰ τὸ δεσποτικῶς
ἄρχειν κατὰ τὴν αὐτῶν γυμνῆν. τρίτον δὲ εἶδος τυραννίδος,
ἢ περ μάλισ' εἶναι δοκαῖ τυραννίς, ἀντίστροφος ἔσα τῇ παμ-
βασιλείᾳ. τοιαύτην δ' ἀναγκαῖον εἶναι τυραννίδα τὴν μο-
ναρχίαν, ἥτις ἀνυπεύθυνος ἄρχει τῶν ὁμοίων καὶ βελτιόνων 20
πάντων πρὸς τὸ σφέτερον αὐτῆς συμφέρον, ἀλλὰ μὴ πρὸς
τὸ τῶν ἀρχομένων. διόπερ ἀκύνσιος· ἔθεις γὰρ ἐκὼν ὑπομέ-
νει τῶν ἐλευθέρων τὴν τοιαύτην ἀρχήν. τυραννίδος μὲν οὖν
εἶδη ταῦτα καὶ τοσαῦτα διὰ τὰς εἰρημνάς αἰτίας.

11 Τίς δ' ἀρίστη πολιτεία καὶ τίς ἀριστος βίος ταῖς πλεί- 25
σταῖς πόλεσι καὶ τοῖς πλείστοις τῶν ἀνθρώπων, μήτε πρὸς
ἀρετὴν συγκρίνουσι τὴν ὑπὲρ τῆς ιδιότητος, μήτε πρὸς παιδείαν
ἢ φύσεως δεῖται καὶ χορηγίας τυχερᾶς, μήτε πρὸς πολι-
τείαν τὴν κατ' εὐχὴν γινομένην, ἀλλὰ βίον τε τὸν τοῖς
πλείστοις κοινωῆσαι δυνατόν καὶ πολιτείαν ἧς τὰς πλείστας 30
πόλεις ἐνδέχεται μετασχεῖν. καὶ γὰρ ἂς καλῶσιν ἀριστο-
κρατίας, περὶ ὧν νῦν εἴπομεν, τὰ μὲν ἐξωτέρω πίπτουσι ταῖς
πλείσταις τῶν πόλεων, τὰ δὲ γειννωῖσι τῇ καλυμμένη πολι-
τείᾳ· διὸ περὶ ἀμφοῖν ὡς μιᾶς λεκτέον. ἢ δὲ δὴ κρίσις περὶ
ἀπάντων τούτων ἐκ τῶν αὐτῶν σοιχείων ἐστίν. εἰ γὰρ καλῶς 35
ἐν τοῖς ἠθικοῖς εἴρηται τὸ τὸν εὐδαίμονα βίον εἶναι τὸν κατ'
ἀρετὴν ἀνεμπόδιον, μεσότητά δὲ τὴν ἀρετὴν, τὸν μέσον
ἀναγκαῖον βίον εἶναι βέλτιστον, τῆς ἐκάστου ἐνδεχομένης
τυχεῖν μεσότητος. τὰς δὲ αὐτὰς τούτους ὅρους ἀναγκαῖον εἶναι
καὶ πόλεως ἀρετῆς καὶ κακίας καὶ πολιτείας· ἢ γὰρ πολυ- 40

τεία βίος τίς ἐστὶ πόλεως. ἐν ἀπάσαις δὲ ταῖς πόλεσιν ἐστὶ
τρία μέρη τῆς πόλεως, οἱ μὲν εὐποροὶ σφόδρα, οἱ δὲ ἀπο-
ροὶ σφόδρα, οἱ δὲ τρίτοι οἱ μέσοι τούτων. ἐπεὶ τοίνυν ὁμολο-
γεῖται τὸ μέτριον ἀριστον καὶ τὸ μέσον, φανερόν ὅτι καὶ τῶν
εὐτυχημάτων ἢ κτήσις ἢ μέση βελτίστη πάντων· ῥάσις γὰρ
τῷ λόγῳ πειθαρχεῖν. ὑπέρχαλον δὲ ἢ ὑπερίσχυρον ἢ ὑπερ-
ευγενῆ ἢ ὑπερπλούσιον, ἢ τάναντία τούτοις, ὑπέρχαλον ἢ
ὑπερασθενῆ καὶ σφόδρα ἀτιμον, χαλεπὸν τῷ λόγῳ ἀκολυ-
θεῖν. γίνονται γὰρ οἱ μὲν ὑβρισταὶ καὶ μεγαλοπρόηθοι
μᾶλλον, οἱ δὲ κακῦργοι καὶ μικροπρόηθοι λίαν· τῶν δ' ἀδι-
κημάτων τὰ μὲν γίνονται δι' ὕβριν, τὰ δὲ διὰ κακουργίαν.
ἔτι δ' ἤκισθ' οὗτοι φυλαρχεῖσι καὶ βυλαρχεῖσιν· ταῦτα δ'
ἀμφοτέρω βλαβερά ταῖς πόλεσιν. πρὸς δὲ τούτοις οἱ μὲν ἐν
ὑπεροχαῖς εὐτυχημάτων ὄντες, ἰσχύος καὶ πλῆτε καὶ φί-
λων καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, ἄρχεσθαι ἔτε βέλονται
ἔτε ἐπίστανται (καὶ τῦτ' εὐθὺς οἴκοθεν ὑπάρχει πασι δὲ ὕσιν·
διὰ γὰρ τὴν τρυφὴν ἐδ' ἐν τοῖς διδασκαλείοις ἄρχεσθαι σύ-
νηθες αὐτοῖς), οἱ δὲ καθ' ὑπερβολὴν ἐν ἐνδείᾳ τέτων ταπει-
νοὶ λίαν. ὥσθ' οἱ μὲν ἄρχουσι ἐκ ἐπίστανται ἀλλ' ἄρχεσθαι
δουλικὴν ἀρχήν, οἱ δ' ἄρχεσθαι μὲν ἐδεμῖα ἀρχῆ, ἀρχεῖν
δὲ δεσποτικὴν ἀρχήν. γίνεται ἔν καὶ δέλων καὶ δεσποτῶν
πόλις, ἀλλ' ἐκ ἐλευθέρων, καὶ τῶν μὲν φθονόντων τῶν δὲ
καταφρονόντων. ἂ πλείστον ἀπέχει φιλίας καὶ κοινωνίας
πολιτικῆς· ἢ γὰρ κοινωνία φιλικόν· ἐδὲ γὰρ ὁδοῦ βέλονται
κοινωνεῖν τοῖς ἐχθροῖς. βέλεται δὲ γε ἢ πόλις ἐξ ἴσων εἶναι
καὶ ὁμοίων ὅτι μάλισα, τῦτο δ' ὑπάρχει μάλισα τοῖς μέ-
σοις· ὡς ἀναγκαῖον ἀριστα πολιτεῦσθαι ταύτην τὴν πόλιν
ἐστὶν ἐξ ὧν φαμὲν φύσει τὴν σύσασιν εἶναι τῆς πόλεως. καὶ
σῶζονται δ' ἐν ταῖς πόλεσιν οὗτοι μάλισα τῶν πολιτῶν. ἔτε
γὰρ αὐτοὶ τῶν ἀλλοτρίων ὥσπερ οἱ πένητες ἐπιθυμοῦσιν, ἔτε
τῆς τέτων ἔτεροι, καθάπερ τῆς τῶν πλουσίων οἱ πένητες ἐπι-
θυμοῦσιν· καὶ διὰ τὸ μήτ' ἐπιβουλεύεσθαι μήτ' ἐπιβουλεύειν
ἀκινδύνως διάγυσιν. διὰ τοῦτο καλῶς ἠξήσατο Φωκυλίδης
"πολλὰ μέσοισιν ἀριστα· μέσος θέλω ἐν πόλει εἶναι." δῆλον
ἄρα ὅτι καὶ ἢ κοινωνία ἢ πολιτικὴ ἀρίστη ἢ διὰ τῶν μέσων,
καὶ τὰς τοιαύτας ἐνδέχεται εὖ πολιτεῦσθαι πόλις ἐν αἷς
δὴ πολὺ τὸ μέσον, καὶ κρεῖττον μάλιστα μὲν ἀμφοῖν, εἰ
δὲ μή, βατέρου μέρους· προστιθέμενον γὰρ ποιεῖ βροπὴν καὶ
κωλύει γίνεσθαι τὰς ἐναντίας ὑπερβολάς. διόπερ εὐτυχεῖ
40 μεγίστη τὴς πολιτευομένων οὐσίαν ἔχουσαν μέσην καὶ ἰσάνην,

1. δὲ τῆς τυραννίδος ἢν ἡμῖν. Q¹. || 6. ἀσύμφορος I¹. || 11. τὰς om Q¹V¹. || 13. μοναρχοὶ I¹, μοναρχοῖν Q¹V¹. || 18. βασιλεία Q¹V¹. || 20. ἀρχῆ V¹. || 22. ἐθὺς] εὐθὺς V¹. || 28. ἢ] codices Δ. || 38. εἶναι βίον Q¹V¹. || 39. γὰ καὶ χωρὶς τῶ δὲ margo I¹.
14. ἐτυχημάτων V¹. || 17. ἐδὲν τοῖς Q¹V¹. || διδασκαλείοις I¹, διδασκαλοῖς Q¹V¹. || 22. μέσος Q¹V¹. || 26. δ' om Q¹V¹. ||
μάλισα om Q¹. || 31. τῆς ante τῶν. om Q¹. || 34. θέλων I¹V¹.

ποτε συμφωνήσωσιν οἱ πλούσιοι τοῖς πένησιν ἐπὶ τούτους· ὑδέποτε γὰρ ἄτεροι βυλήσονται δουλεύειν τοῖς ἐτέροις, κοινοτέραν δ' ἂν ζητῶσιν, ὑδεμίαν εὐρήσουσιν ἄλλην ταύτης. ἐν μέρει γὰρ ἄρχειν ἐκ ἂν ὑπομείνειαν διὰ τὴν ἀπιστίαν τὴν πρὸς ἀλλήλους. πανταχῷ δὲ πιστότατος ὁ δαιτητής, 5 δαιτητής δ' ὁ μέσος. ὅσῳ δ' ἂν ἄμεινον ἢ πολιτεία μικρῆ, τοσοῦτῳ μονιμωτέρα. διαμαρτάνουσι δὲ πολλοὶ καὶ τῶν τὰς ἀριστοκρατικὰς βουλομένων ποιεῖν πολιτείας, οὐ μόνον ἐν τῷ πλείον νέμειν τοῖς εὐπόροις, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ παρακρέεσθαι τὸν δῆμον. ἀνάγκη γὰρ χρόνῳ ποτὲ ἐκ τῶν 10 ψευδῶν ἀγαθῶν ἀληθὲς συμβῆναι κακόν· αἱ γὰρ πλεονεξίαι τῶν πλοσίων ἀπολλύουσι μᾶλλον τὴν πολιτείαν ἢ αἱ τῷ δήμῳ.

13 Ἐσι δ' ὅσα προφάσεως χάραν ἐν ταῖς πολιτείαις σφίζονται πρὸς τὸν δῆμον πέντε τὸν ἀριθμόν, περὶ ἐκκλησίων, περὶ τὰς ἀρχάς, περὶ δικαστήρια, περὶ ὄπισιν, περὶ 15 γυμνασίων. περὶ ἐκκλησίαν μὲν τὸ ἐξεῖναι ἐκκλησιαζέειν πᾶσι, ζημίαν δὲ ἐπιειθεῖναι τοῖς εὐπόροις εἰὰν μὴ ἐκκλησιαζώσιν, ἢ μόνοις ἢ μετὶ πολλῶν. περὶ δὲ τὰς ἀρχάς τὸ τοῖς μὲν ἔχουσι τίμημα μὴ ἐξεῖναι ἐξομνυθῆναι, τοῖς δ' 20 ἀπόροις ἐξεῖναι. καὶ περὶ τὰ δικαστήρια τοῖς μὲν εὐπόροις εἶναι ζημίαν ἂν μὴ δικάζουσι, τοῖς δ' ἀπόροις ἄδειαν, ἢ τὰς μὲν μεγάλην τοῖς δὲ μικράν, ὡσπερ ἐν τοῖς Χαριῶνδου νόμοις. ἐνιαχῶ δ' ἔξουσι μὲν πᾶσιν ἀπογραφασμένοις ἐκκλησιαζέειν καὶ δικάζειν, εἰὰν δὲ ἀπογραφασμένοι μὴτ' 25 ἐκκλησιαζώσιν μῆτε δικάζουσιν, ἐπίκεινται μεγάλαι ζημίαι τούτοις, ἵνα διὰ μὲν τὴν ζημίαν φύγῃσι τὸ ἀπογράφεσθαι, διὰ δὲ τὸ μὴ ἀπογράφεσθαι μὴ δικάζουσι μὴδ' ἐκκλησιαζώσιν. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ περὶ τὰ ὄπλα κεκτῆσθαι καὶ τοῦ γυμναζεσθαι νομοθετῶσιν· τοῖς μὲν γὰρ ἀπόροις 30 ἔξουσι μὴ κεκτῆσθαι, τοῖς δ' εὐπόροις ἐπιζήμιον μὴ κεκτῆμένους· καὶ μὴ γυμναζέωνται, τοῖς μὲν ὑδεμίαν ζημίαν, τοῖς δ' εὐπόροις ἐπιζήμιον, ἅπως οἱ μὲν διὰ τὴν ζημίαν μετέχωσιν, οἱ δὲ διὰ τὸ μὴ φοβεῖσθαι μὴ μετέχωσιν. ταῦτα μὲν ἔν ἀλγαρχικὰ σοφίσματα τῆς νομοθεσίας, ἐν δὲ ταῖς 35 δημοκρατίαις πρὸς ταῦτ' ἀντισφίζονται· τοῖς μὲν γὰρ ἀπόροις μισθὸν πορίζουσιν ἐκκλησιαζέειν καὶ δικάζουσιν, τοῖς δ' εὐπόροις ὑδεμίαν τάττουσι ζημίαν. ὥστε φανερόν ὅτι εἴ τις βέλτεται μιγνύουαι δικαίως, δεῖ τὰ παρ' ἑκατέρους συνάγειν καὶ τοῖς μὲν μισθὸν πορίζειν τοῖς δὲ ζημίαν· ἔτω 40 γὰρ ἂν κοινωνοῦσιν ἅπαντες, ἐκείνως δ' ἢ πολιτεία γίγνεται

τῶν ἐτέρων μόνον. δεῖ δὲ τὴν πολιτείαν εἶναι μὲν ἐκ τῶν τὰ ὄπλα ἐχόντων μόνον· τοῦ δὲ τιμήματος τὸ πλῆθος ἀπλῶς μὲν ὀρισσαμένους οὐκ ἔστιν εἰπεῖν τοσοῦτον ὑπάρχειν, ἀλλὰ σκεψασμένους τὸ ποῖον ἐπιβάλλει μακρότατον ὥστε τὸς μετέχοντας τῆς πολιτείας εἶναι πλείους τῶν μὴ μετέχόντων, τῶτο τάττειν. ἐθέλουσι γὰρ οἱ πένητες καὶ μὴ μετέχοντες τῶν τιμῶν ἡσυχίαν ἔχειν, εἰὰν μὴ ὑβρίζῃ τις αὐτὸς μῆτε ἀφαιρῆται μὴθὲν τῆς οὐσίας. ἀλλὰ τῶτο οὐ βῆδιον· ἢ γὰρ αἰεὶ συμβαίνει χαριέντας εἶναι τὸς μετέχοντας τῷ πολιτεύματι. καὶ εἰώθασιν δὲ, ὅταν πόλεμος ᾖ, 5 ὀκνεῖν, ἂν μὴ λαμβάνουσι τροφήν, ἄποροι δὲ ὧσιν· εἰὰν δὲ πορίζῃ τις τροφήν, βούλονται πολεμεῖν. ἔστι δ' ἢ πολιτεία παρ' ἐνόιους ἢ μόνον ἐκ τῶν ὀπλιτευόντων ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ὠπλιτευόντων· ἐν Μαλιεῦσι δὲ ἢ μὲν πολιτεία ἦν ἐκ τούτων, τὰς δὲ ἀρχὰς ἤρνοντο ἐκ τῶν στρατευομένων. καὶ ἢ πρώτη δὲ πολιτεία ἐν τοῖς Ἑλλησιν ἐγένετο 10 μετὰ τὰς βασιλείας ἐκ τῶν πολεμόντων, ἢ μὲν ἐξ ἀρχῆς ἐκ τῶν ἰππέων (τὴν γὰρ ἰσχύην καὶ τὴν ὑπεροχὴν ἐν τοῖς ἰππεῦσιν ὁ πόλεμος εἶχεν· ἄνευ μὲν γὰρ συντάξεως ἀχρηστον τὸ ὀπλιτικόν, αἱ δὲ περὶ τῶν τοιούτων ἐμπειρίαι καὶ τάξεις ἐν τοῖς ἀρχαίοις ἔχον ὑπῆρχον, ὥς ἐν τοῖς ἰππεῦσιν εἶναι τὴν ἰσχύην), ἀξιοματόντων δὲ τῶν πόλεων καὶ τῶν ἐν τοῖς ὄπλοις ἰσχυροτέρων μᾶλλον πλείους μετέχον τῆς πολιτείας. διόπερ ἂς νῦν καλῶμεν πολιτείας, οἱ πρότερον ἐκάλεον δημοκρατίας. ἦσαν δὲ αἱ ἀρχαῖαι πολιτείας εὐλόγως 15 ἀλγαρχικαὶ καὶ βασιλικαὶ· δι' ἐλιγνοθυμίας γὰρ οὐκ εἶχον πολὺ τὸ μέσον, ὥς ἀλίγοι τε ὄντες τὸ πλῆθος καὶ κατὰ τὴν σύνταξιν μᾶλλον ὑπέμενον τὸ ἀρχεσθαι. διὰ τῶνα μὲν ἔν εἰσὶν αἰτίαν αἱ πολιτείας πλείους, καὶ διὰ τί 20 παρὰ τὰς λεγομένας ἕτερας (δημοκρατία τε γὰρ οὐ μίαν τὸν ἀριθμόν ἔστι, καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως), ἔτι δὲ τίνες αἱ διαφοραὶ καὶ διὰ τίνα αἰτίαν συμβαίνει, πρὸς δὲ τούτοις τίς ἀρίστη τῶν πολιτειῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰπεῖν, καὶ τῶν ἄλλων ποία ποίους ἀρμόττει τῶν πολιτειῶν, εἴρηται.

Πάλιν δὲ καὶ κοινῇ καὶ χωρὶς περὶ ἐκάστης λέγωμεν 14 περὶ τῶν ἐφεξῆς, λαβόντες ἀρχὴν τὴν προσήκουσαν αὐτῶν. ἔστι δὲ τρία μέρη τῶν πολιτειῶν πασῶν, περὶ ὧν δεῖ θεωρεῖν τὸν σπουδαῖον νομοθέτην ἐκάστη τὸ συμφέρον· ὧν ἐχόντων καλῶς ἀνάγκη τὴν πολιτείαν ἔχειν καλῶς, καὶ τὰς 40 πολιτείας ἀλλήλων διαφέρειν ἐν τῷ διαφέρειν ἕκαστον τούτων. ἔστι δὲ τῶν τριῶν τούτων ἐν μὲν τι τὸ βυλευόμενον

11. ψευδῶς I²V². || 35. ἀλγαρχικὰ τὰ σοφίσματα I².

7. τι V². || 9. τῆς] τίς μὴ Q²V². || 17. τὰς om Q². || 25. ἀρχαὶ Q²V². || 30. ἑτέρα V², ἑτέρας I². || τῆ] τὸ V². || 34. ποίους post ἀρμόττει Q², om V². || 35. λέγομεν Q²V². || 41. τῆ] τοι Q²V².

περὶ τῶν κοινῶν, δεύτερον δὲ τὸ περὶ τὰς ἀρχάς (τῶτο δ' ἐστὶν ἄς δεῖ καὶ τίνων εἶναι κυρίας, καὶ ποίαν τινα δεῖ γίγνεσθαι τὴν αἵρεσιν αὐτῶν), τρίτον δὲ τί τὸ δικάζον. κύριον δ' ἐστὶ τὸ βυλευόμενον περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης καὶ συμμαχίας καὶ διαλύσεως, καὶ περὶ νόμων, καὶ περὶ θανάτου καὶ φυγῆς καὶ θεμελίσεως, καὶ τῶν εὐθυνῶν. ἀναγκαῖον δ' ἦτοί πᾶσι τοῖς πολιταῖς ἀποδεδόσθαι πάσας ταύτας τὰς κρίσεις ἢ τισὶ πάσας, οἷον ἀρχῇ τινὶ μιᾷ ἢ πλείοσιν, ἢ ἐτέραις ἐτέρας, ἢ τινὰς μὲν αὐτῶν πᾶσι τινὰς δὲ τισίν. τὸ μὲν ἔν πάντας καὶ περὶ ἀπάντων δημοτικόν· τὴν τοιαύτην γὰρ ἰσότητά ζητεῖ ὁ δῆμος· εἰσὶ δὲ οἱ τρόποι τῶ πάντας πλείους, εἰς μὲν τὸ κατὰ μέρος ἀλλὰ μὴ πάντας ἀθρόους, ὥσπερ ἐν τῇ πολιτείᾳ τῇ Τηλεκλέους ἐστὶ τῷ Μιλησίῳ (καὶ ἐν ἄλλαις δὲ πολιτείαις βυλευντοὶ αἱ συναρχαίαι συνῆσαι, εἰς δὲ τὰς ἀρχάς βαδίζουσι πάντες κατὰ μέρος ἐκ τῶν φυλῶν καὶ τῶν μορίων τῶν ἐλαχίστων παντελῶς, ἕως ἂν διέλθῃ διὰ πάντων), συνιέναι δὲ μόνον περὶ τε νόμων θέσεως καὶ τῶν περὶ τῆς πολιτείας, καὶ τὰ παραγγελόμενα ἀκυσσομένους ὑπὸ τῶν ἀρχόντων. ἄλλος δὲ τρόπος τὸ πάντας ἀθρόους, συνιέναι δὲ μόνον πρὸς τε τὰς ἀρχαιρεσίας αἰρησομένους καὶ πρὸς τὰς νομοθεσίας καὶ περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης καὶ πρὸς εὐθύναις, τὰ δ' ἄλλα τὰς ἀρχάς βυλευέσθαι τὰς ἐφ' ἐκάστοις τεταγμένας, αἰρετὰς ἕσας ἐξ ἀπάντων ἢ κληρωτάς. ἄλλος δὲ τρόπος τὸ περὶ τὰς ἀρχάς καὶ τὰς εὐθύναις ἀπαντᾶν τοὺς πολίτας, καὶ περὶ πολέμου βυλευσομένους καὶ συμμαχίας, τὰ δ' ἄλλα τὰς ἀρχάς διοικεῖν αἰρετὰς ἕσας, ἕσας ἐνδέχεται· τοιαῦται δ' εἰσὶν ἕσας ἄρχαιον ἀναγκαῖον τὸς ἐπισημένους. τέταρτος δὲ τρόπος τὸ πάντας περὶ πάντων βυλευέσθαι συνιόντας, τὰς δ' ἀρχάς περὶ μὴθενὸς κρίνειν ἀλλὰ μόνον προανακρίνειν· ὅνπερ ἡ τελευταία δημοκρατία νῦν διοικεῖται τρόπον, ἣν ἀνάλογόν φαμεν εἶναι ὀλιγαρχία τε δυναστευτικῇ καὶ μοναρχία τυραννικῇ. ἔτσι μὲν ἔν οἱ τρόποι δημοκρατικοὶ πάντες, τὸ δὲ τινὰς περὶ πάντων ὀλιγαρχικόν. ἔχει δὲ καὶ τῶτο διαφορὰς πλείους. ὅταν μὲν γὰρ ἀπὸ τιμημάτων μετριωτέρων αἰρετοὶ τε ὥσι καὶ πλείους διὰ τὴν μετριότητα τοῦ τιμήματος, καὶ περὶ ὧν ὁ νόμος ἀπαγορεύει μὴ κινῶσιν ἀλλ' ἀκολουθῶσι, καὶ ἐξῆ κτωμένῳ τὸ τίμημα μετέχειν, ὀλιγαρχία μὲν πολιτικῇ δ' ἐστὶν ἢ τοιαύτη διὰ τὸ μετριάζειν· ὅταν δὲ μὴ πάντες τῷ βυλευέ-

σθαι μετέχουσιν ἀλλ' αἰρετοὶ κατὰ νόμον δ' ἀρχαῖσι ὑπερ καὶ πρότερον, ὀλιγαρχικόν. ὅταν δὲ καὶ αἰρῶνται αὐτοὶ αὐτὸς οἱ κύριοι τῷ βυλευέσθαι, καὶ ὅταν παῖς ἀπὸ πατρὸς εἰσῆ καὶ κύριοι τῶν νόμων ὥσιν, ὀλιγαρχικὴ ἀναγκαῖον εἶναι τὴν τάξιν ταύτην. ὅταν δὲ τινῶν τινές, οἷον πολέμου μὲν καὶ εἰρήνης καὶ εὐθυνῶν πάντες, τῶν δὲ ἄλλων ἀρχόντες, καὶ ἔτσι αἰρετοὶ ἢ κληρωτοὶ, ἀριστοκρατία μὲν ἢ πολιτεία· ἐὰν δ' ἐνίων μὲν αἰρετοὶ ἐνίων δὲ κληρωτοὶ καὶ κληρωτοὶ ἢ ἀπλῶς ἢ ἐκ προκρίτων, ἢ κοινῇ αἰρετοὶ καὶ κληρωτοὶ, τὰ μὲν πολιτείας ἀριστοκρατικῆς ἐστὶ τῆται, τὰ δὲ πολιτείας αὐτῆς. διήρηται μὲν οὖν τὸ βυλευόμενον πρὸς τὰς πολιτείας τῶτον τὸν τρόπον, καὶ διοικεῖ ἐκάστη πολιτεία κατὰ τὸν εἰρημένον διορισμόν. συμφέρεται δὲ δημοκρατία τε τῇ μάλιστα· εἶναι δοκίμη δημοκρατία νῦν (λέγω δὲ τοιαύτην ἐν ἣ κύριος ὁ δῆμος καὶ τῶν νόμων ἐστὶν) πρὸς τὸ βυλευέσθαι βέλτιον τὸ αὐτὸ ποιεῖν ὅπερ ἐπὶ τῶν δικαστηρίων ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις (τάττεισι γὰρ ζημίαν τοῦτο ἕς βύλονται δικάζειν, ἵνα δικάζουσιν, οἱ δὲ δημοτικοὶ μισθὸν τοῖς ἀπόροις), τῶτο δὲ καὶ περὶ τὰς ἐκκλησίας ποιεῖν· βυλευέσονται γὰρ βέλτιον κοινῇ βυλευόμενοι πάντες, ὁ μὲν δῆμος μετὰ τῶν γνωρίμων, ἔτσι δὲ μετὰ τῷ πλήθους. συμφέρεται δὲ καὶ τὸ αἰρετὸς εἶναι τὸς βυλευομένους ἢ κληρωτὸς ἴσως ἐκ τῶν μορίων. συμφέρεται δὲ καὶ ἂν ὑπερβάλλωσι πάλιν κατὰ τὸ πλήθος οἱ δημοτικοὶ τῶν πολιτικῶν, ἢ μὴ πᾶσι δίδόναι μισθόν, ἀλλ' ὅσοι σύμμετροι πρὸς τὸ τῶν γνωρίμων πλήθος, ἢ ἀποκληρῶν τὸς πλείους. ἐν δὲ ταῖς ὀλιγαρχίαις ἢ προαιρεῖσθαι τινὰς ἐκ τῷ πλήθους, ἢ κατασκευάσαντας ἀρχαῖον οἷον ἐν ἐνιαῖς πολιτείαις ἐστὶν ἕς καλῶσι προβύλους καὶ νομοφύλακας, καὶ περὶ τῶν χρηματίζων περὶ ὧν ἂν ἔτσι προβυλεύουσιν· ἔτσι γὰρ μεθῆξει ὁ δῆμος τῷ βυλευέσθαι, καὶ λύειν ἕθεν δυνήσεται τῶν περὶ τὴν πολιτείαν. ἔτσι ἢ ταῦτα ψηφίζεσθαι τὸν δῆμον ἢ μὴθεν ἐναντίον τοῖς εἰσφερομένοις, ἢ τῆς συμβουλῆς μὲν μεταδιδόναι πᾶσι, βυλευέσθαι δὲ τὸς ἀρχοντας. καὶ τὸ ἀντικειμένον δὲ τῷ ἐν ταῖς πολιτείαις γιγνομένῳ δεῖ ποιεῖν· ἀποψηφίζόμενον μὲν γὰρ κύριον δεῖ ποιεῖν τὸ πλήθος, καταψηφίζόμενον δὲ μὴ κύριον, ἀλλ' ἐπαναγέσθω πάλιν ἐπὶ τοῖς ἀρχοντας. ἐν γὰρ ταῖς πολιτείαις ἀντεστραμμένους ποιῶσιν· οἱ γὰρ ὀλίγοι ἀποψηφισάμενοι μὲν κύριοι, καταψηφισάμενοι δὲ ἔ κύριοι, ἀλλ' ἐπανάγεται εἰς τὸς πλεί-

3. δὲ om I². || 8. οἷον] ἢ Q²V². || 24. ἢ] καὶ V². || 27. τοιαῦτα V².

6. μὲν καὶ] μὲν ὑπὲρ I², μὲν καὶ ὑπὲρ Q²V². || 8. μὲν om I². || ἢ·I²Q²V². || 16. τὸ αὐτὸ] τε αὐτὸ codices. || 18. βυλευέσονται Q²V². || 25. διοκίμη V². || 28. ἐν om Q²V². || ἐνιαῖ V². || 35. ποιεῖν] ποιεῖν τὸ πλήθος I². || ἀποψηφίζόμενον — 36. ποιεῖν om V². || 36. μὲν om I²Q². || δεῖ κύριον εἶναι ποιεῖν I². || 38. ἀντεστραμμένους I².

ς αἰεί. περὶ μὲν ἔν τῷ βουλευομένῳ καὶ τῷ κυρίῳ δὴ τῆς πολιτείας τῶτον διωρίσθω τῶν τρόπων.

15 Ἐχωμένη δὲ τέτων ἐστὶν ἡ περὶ τὰς ἀρχὰς διαίρεσις· ἔχει γὰρ καὶ τοῦτο τὸ μῦθον τῆς πολιτείας πολλὰς διαφοράς, πόσαι τε ἀρχαί, καὶ κύριαι τίνων, καὶ περὶ χρόνου, 5 πόσος ἐκάστης ἀρχῆς (οἱ μὲν γὰρ ἑξαμήνους, οἱ δὲ δι' ἐλάττωτος, οἱ δ' ἐνιαυσίας, οἱ δὲ πολυχρονιώτερας ποιοῦσι τὰς ἀρχάς), καὶ πότερον εἶναι δεῖ τὰς ἀρχὰς αἰδιούς ἢ πολυχρονίους ἢ μηδότερον ἀλλὰ πλεονάμεις τοὺς αὐτούς, ἢ μὴ τὸν αὐτὸν δις ἀλλ' ἅπαξ μόνον· ἔτι δὲ περὶ τὴν κατὰ 10 τὰς αἰῶνας τῶν ἀρχῶν, ἐκ τίνων δεῖ γίνεσθαι καὶ ὑπὸ τίνων καὶ πῶς. περὶ πάντων γὰρ τούτων δεῖ δύνασθαι διελεῖν κατὰ πόσους ἐνδέχεται γενέσθαι τρόπους, καὶ πῶς προσαρμόσαι, ποίαις ποῖαι πολιτεῖαι συμφέρουσιν. ἐστὶ δὲ ὑδὲ τὸτο διορίσαι ῥάδιον, ποίας δεῖ καλεῖν ἀρχάς· πολλῶν γὰρ ἐπι- 15 στατῶν ἢ πολιτικῆ κοινωνία δεῖται, διόπερ πάντας ἔτε τὸς αἰρετὸς ἔτε τὸς κληρωτοὺς ἀρχοντας θετέον, οἷον τὸς ἱερεῖς πρῶτον· τοῦτο γὰρ ἕτερον τι παρὰ τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς θετέον. ἔτι δὲ χορηγοὶ καὶ κήρυκες· αἰρῶνται δὲ καὶ πρεσβευταί. εἰσὶ δὲ αἱ μὲν πολιτικαὶ τῶν ἐπιμελειῶν, ἢ πάντων 20 τῶν πολιτῶν πρὸς τινα πράξιν, οἷον στρατηγὸς στρατευομένων, ἢ κατὰ μέρος, οἷον ὁ γυναικονόμος ἢ παιδονόμος· αἱ δ' οἰκονομικαὶ (πολλάκις γὰρ αἰρῶνται σιτομέτρας), αἱ δ' ὑπηρετικαί, πρὸς ἄς, ἂν εὐπωῶσι, τάττεισι δούλους. μάλιστα δ' ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν ἀρχὰς λεκτέον ταύτας, ὅσαις 25 ἀποδέδεται βουλευσασθαι τε περὶ τινῶν καὶ κρῖναι καὶ ἐπιτάξαι, καὶ μάλιστα τὸτο· τὸ γὰρ ἐπιτάττειν ἀρχικώτερον ἐστίν. ἀλλὰ ταῦτα διαφέρει πρὸς μὲν τὰς χρήσεις οὐθὲν ὡς εἰπεῖν· ἔ γὰρ πω κρίσις γεγονεν ἀμφισβητήτων περὶ τῷ ὀνόματος· ἔχει δὲ τιν' ἄλλην διανοητικὴν πραγματείαν. 30 ποῖαι δ' ἀρχαὶ καὶ πόσαι ἀναγκαῖαι εἰ ἔσαι πόλις, καὶ ποῖαι ἀναγκαῖαι μὲν ἔ χρήσιμοι δὲ πρὸς σκεδαίαν πολιτείαν, μᾶλλον ἂν τις ἀπορήσειε πρὸς ἅπασάν τε δὴ πολιτείαν καὶ δὴ καὶ τὰς μικρὰς πόλεις. ἐν μὲν γὰρ δὴ ταῖς μεγάλας ἐνδέχεται τε καὶ δεῖ μίαν τετάχθαι πρὸς 35 ἐν ἔργον· πολλὰς τε γὰρ εἰς τὰ ἀρχεῖα ἐνδέχεται βαδίζειν διὰ τὸ πολλὰς εἶναι τὸς πολίτας, ὥστε τὰς μὲν διαλείπειν πολὺν χρόνον τὰς δ' ἅπαξ ἀρχεῖν, καὶ βέλτιον ἕκαστον ἔργον τυγχάνει τῆς ἐπιμελείας μονοπραγματώσης

ἢ πολυπραγματώσης. ἐν δὲ ταῖς μικραῖς ἀνάγκη συνάγειν εἰς ὀλίγους πολλὰς ἀρχάς· διὰ γὰρ ὀλιγαθροπῖαν οὐ ῥάδιον ἐστὶ πολλοὺς ἐν ταῖς ἀρχαῖς εἶναι· τίνες γὰρ οἱ τούτους ἐσονται διαδεξάμενοι πάλιν; δέονται δ' ἐνίοτε τῶν αὐτῶν ἀρχῶν καὶ νόμων αἱ μικραὶ ταῖς μεγάλας· πλὴν αἱ μὲν δέονται πολλάκις τῶν αὐτῶν, ταῖς δ' ἐν πολλῷ χρόνῳ τὸτο συμβαίνει. διόπερ οὐθὲν κωλύει πολλὰς ἐπιμελείας ἅμα προστάττειν· οὐ γὰρ ἐμποδῖσιν ἀλλήλαις, καὶ πρὸς τὴν ὀλιγαθροπῖαν ἀναγκαῖον τὰ ἀρχεῖα οἷον 10 ὀβελισκολύχρια ποιεῖν. εἰάν οὖν ἔχωμεν λέγειν πόσας ἀναγκαῖον ὑπάρχειν πόση πόλις, καὶ πόσας οὐκ ἀναγκαῖον μὲν δεῖ δ' ὑπάρχειν, ῥᾶθον ἂν τις εἰδῶς ταῦτα συνάγοι ποίας ἀρμόττει συνάγειν ἀρχὰς εἰς μίαν ἀρχήν. ἀρμόττει δὲ καὶ τὸτο μὴ ληθῆναι, ποῖα δεῖ κατὰ τόπον ἀρχεῖα πολλῶν ἐπιμελεῖσθαι καὶ ποῖων πανταχοῦ μίαν ἀρχήν εἶναι κυρίαν, οἷον εὐκοσμίας πότερον ἐν ἀγορᾷ μὲν ἀγορανόμον, ἄλλον δὲ κατ' ἄλλον τόπον, ἢ πανταχοῦ τὸν αὐτόν. καὶ πότερον κατὰ τὸ πρᾶγμα δεῖ διαίρειν ἢ κατὰ τὸς ἀνθρώπους, λέγω δ' οἷον ἕνα τῆς εὐκοσμίας, ἢ παίδων 20 ἄλλον καὶ γυναικῶν. καὶ κατὰ τὰς πολιτείας δὲ, πότερον διαφέρει καθ' ἐκάστην καὶ τὸ τῶν ἀρχῶν γένος ἢ ἕθνη, οἷον ἐν δημοκρατίᾳ καὶ ὀλιγαρχίᾳ καὶ ἀριστοκρατίᾳ καὶ μοναρχίᾳ πότερον αἱ αὐταὶ μὲν εἰσιν ἀρχαὶ κύριαι, οὐκ ἔξ ἴσων δ' ὑδ' ἔξ ὁμοίων, ἀλλ' ἕτεραι ἐν ἑτέροις, οἷον ἐν μὲν ταῖς ἀριστοκρατίαις ἐκ πεπαιδευμένων, ἐν δὲ ταῖς ὀλιγαρχίαις ἐκ τῶν πλουσίων, ἐν δὲ ταῖς δημοκρατίαις ἐκ τῶν ἐλευθέρων, ἢ τυγχάνουσι μὲν τινες οὖσαι καὶ κατ' αὐτὰς τὰς διαφορὰς τῶν ἀρχῶν, ἔστι δ' ὅπου συμφέρουσιν αἱ αὐταὶ καὶ ὅπου διαφέρουσιν· ἐνθα μὲν γὰρ ἀρμόττει μεγάλας, 30 ἐνθα δ' εἶναι μικρὰς τὰς αὐτάς. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἰδιαί τινες εἰσιν, οἷον ἡ τῶν προβύλων· αὕτη γὰρ οὐ δημοκρατικὴ, βελή δὲ δημοτικόν. δεῖ μὲν γὰρ εἶναι τι τοῖτον ὧ ἐπιμελὲς ἔσαι τῷ δήμῳ προβουλεύειν, ὅπως ἀσυχολῶν ἔσαι· τὸτο δ', εἰάν ὀλίγοι τὸν ἀριθμὸν ὦσιν, ὀλιγαρχικόν· τοὺς δὲ προβούλους ὀλίγους ἀναγκαῖον εἶναι τὸ πλῆθος, ὥς ὀλιγαρχικόν. ἀλλ' ὅπου ἀμφω αὐταὶ αἱ ἀρχαί, οἱ πρόβουλοι καθεστῶσιν ἐπὶ τοῖς βουλευταῖς· ὁ μὲν γὰρ βουλευτῆς δημοτικόν, ὁ δὲ πρόβουλος ὀλιγαρχικόν. καταλύεται δὲ καὶ τῆς βουλῆς ἡ δύναμις ἐν ταῖς τοιαύταις δημοκρατίαις ἐν

1. δὴ] δι' I¹Q¹V². || 2. διωρίσθαι I¹V². || 14. ποίαις om V². || 16. δύναται Q¹V². || 17. ἀρχοντας — 18. πολιτικὰς om pr I². || 21. στρατηγούς I². || στρατευομένων V². || 24. πρὸς] καὶ πρὸς I²Q¹V². || 30. δ' ἐτι γ' ἄλλην Q². || 35. μίαν] καὶ μίαν V². || 37. τὰς] τοὺς fortasse I².

7.post συμβαίνει I² διὰ τὸ διὰ πολλῶν συμβαίνει τὴν τούτων χρῆσιν. || 12. συνάγει Q¹V². || 24. ἢ I²Q¹V². || 27. ταύτας γρ I². || 36. αὐταὶ I²Q¹V².

αἷς αὐτὸς συνιῶν ὁ δῆμος χρηματίζει περὶ πάντων. τῷτο
 δὲ συμβαίνειν εἴθην, ὅταν εὐπορία τις ἢ ἢ μισθὸς τοῖς
 ἐκκλησιαζουσιν· σχολάζοντες γὰρ συλλέγονται τε πολλάκις
 καὶ ἅπαντα αὐτοὶ κρίνουσιν. παιδονόμος δὲ καὶ γυναικονό- 5
 μος, καὶ εἰ τις ἄλλος ἀρχῶν κύριός ἐστι τοιαύτης ἐπιμη-
 λείας, ἀριστοκρατικόν, δημοκρατικόν δ' ἔστι πῶς γὰρ οἷόν τε
 κωλύειν ἐξίναί τας τῶν ἀπέρων; οὐδ' ἔλιγαρχικόν· τρυ-
 φῶσι γὰρ αἱ τῶν ἔλιγαρχόντων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων
 ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω νῦν, περὶ δὲ τὰς τῶν ἀρχῶν κατα- 10
 στάσεις πειρατέον ἐξ ἀρχῆς διελεῖν. εἰς δ' αἱ διαφοραὶ
 ἐν τρισὶν ὄρεσι, ὧν συντιθεμένων ἀναγκαῖον πάντας εἰλη-
 φθεῖν τὸς τρόπους. ἐστὶ δὲ τῶν τριῶν τῶν ἐν μὲν τὸς οἱ
 καθιστώμενοι τὰς ἀρχάς, δεύτερον δ' ἐκ τῶν, λοιπὸν δὲ
 τὸν τρόπον. ἐκάστου δὲ τῶν τριῶν τούτων διαφορὰ τρεῖς
 εἰσὶν· ἢ γὰρ πάντες οἱ πολῖται καθιστῶσιν ἢ τινὲς, καὶ ἢ 15
 ἐκ πάντων ἢ ἐκ τινῶν ἀφορισμένων, οἷον ἢ τιμῆματι ἢ
 γένει ἢ ἀρετῇ ἢ τοιούτῃ ἄλλῃ, ὥσπερ ἐν Μεγάροις ἐκ
 τῶν συγκρατελευθέντων καὶ συμμαχευσαμένων πρὸς τὸν δῆ-
 μόν, καὶ ταῦτα ἢ αἰρέσει ἢ κλήρῳ. πάλιν ταῦτα
 διαζόμενα, λέγω δὲ τὰς μὲν τινὲς τὰς δὲ πάντες, καὶ
 τὰς μὲν ἐκ πάντων τὰς δ' ἐκ τινῶν, καὶ τὰς μὲν
 τὰς δὲ κλήρῳ. τούτων δ' ἐκάστος ἔσονται τὰς
 τρόποι τῶν τριῶν. ἢ γὰρ πάντες ἐκ πάντων α
 ἢ 1
 τες ἐκ πάντων κλήρῳ, καὶ ἢ ἐξ ἀπάντων ἢ ἐ μέρ
 ρος, εἴτε κατὰ φυλάς καὶ δήμους καὶ φρι κς, εἴτε ἀν 25
 διέληθ' διὰ πάντων τῶν πολιτῶν, ἢ αἱ εἰς ἀπι καὶ
 τὰ μὲν ἔστω τὰ δὲ αἰρέσει. πάλιν εἰ τινὲς οἱ καὶ
 ἢ ἐκ πάντων αἰρέσει ἢ ἐκ πάντων κλήρῳ, ἢ ἐκ
 σι ἢ ἐκ τινῶν κλήρῳ, ἢ τὰ μὲν ἔστω τὰ δ'
 δὲ τὰ μὲν ἐκ πάντων α τὰ δὲ κλήρῳ. δὲ
 εἰ τρεῖσι γίνονται χωρὶς σιδηασμαίν. δ'
 αἱ μὲν δύο καταστάσεις αἱ τὸ πι 5 1
 αἰρέσει ἢ κλήρῳ γίνονται ἢ ἀρ
 δ' αἰρέσει τῶν ἀρχῶν· τὸ δὲ τας ἅμα
 σταναι, ἐξ ἀπάντων δ' ἢ ἢ κλήρῳ ἢ ἢ
 ἀμφότε, ἢ τὰς μὲν ἐκ 1 δ' ἐκ τινῶν α
 (τὸ δὲ ἀμφότε λόγῳ 1 μὲν κα 1 δ' αἱ
 λτικόν. καὶ τὸ τινὰς ἐκ π 1 αἱ 1
 καὶ τὰς δὲ κλήρῳ ἢ 5 1 κί 1 δ' α
 τε ἔλιγαρχικόν· ἐλεγ 2 καὶ τὸ ἀρ ὁ. 1 κ
 τὸ δὲ τὰς μὲν ἐκ 1 1 α

σοκρατικῶς, ἢ τὰς μὲν αἰρέσει τὰς δὲ κλήρῳ. τὸ δὲ τι-
 νὰς ἐκ τινῶν ἔλιγαρχικόν, καὶ τὸ τινὰς ἐκ τινῶν κλήρῳ
 [μὴ γινόμενον δ' ὁμοίως], καὶ τὸ τινὰς ἐκ τινῶν ἀμφότε,
 τὸ δὲ τινὰς ἐξ ἀπάντων. τὸ δὲ ἐκ τινῶν αἰρέσει πάντας
 ἀριστοκρατικόν. οἱ μὲν ἔν τῷ τρίτῳ τῶν περὶ τὰς ἀρχάς το-
 σῆτοι τὸν ἀριθμὸν εἰσι, καὶ διήρηται κατὰ τὰς πολιτίας
 ἄνω· τίνες δὲ τίσι συμφέροι καὶ πῶς δεῖ γίνεσθαι τὰς κα-
 ταστάσεις, ἅμα ταῖς δυνάμεισι τῶν ἀρχῶν, καὶ τίνος εἴδη,
 ἔσται φανερόν. λέγω δὲ δυνάμει ἀρχῆς, οἷον τὴν κυρίαν
 τῶν προσόδων καὶ τὴν κυρίαν τῆς φυλακῆς· ἄλλα γὰρ
 εἶδος δυνάμει οἷον στρατηγίας καὶ τῆς τῶν περὶ τὴν ἀγο-
 ρὰν συμβουλιῶν κυρίας.

Λοιπὸν δὲ τῶν τριῶν τὸ δικαστικὸν εἰπεῖν. λεγόμενον 16
 καὶ τούτων τὸς τρόπους κατὰ τὴν αὐτὴν ὑπέθετον. ἔστι
 διὰ τὰς τῶν δικαστικῶν ἐν τρεῶν ὄρεσι, ἐξ ὧν τε καὶ
 καὶ πῶς. λέγω δὲ ἐξ ὧν μὲν, πότερον ἐκ πάν-
 ἢ ἐκ τινῶν· περὶ ὧν δὲ πόση εἴδη δικαστικῶν· τὸ δὲ
 πότερον κλήρῳ ἢ αἰρέσει. πρῶτον ἔν διαίρεισθαι πόση
 κληρίων. ἐστὶ δὲ τὸν ἀριθμὸν ἑκάστῳ, ἐν μὲν αἰρε-
 ἢ ἄλλο δὲ εἰ τίς τι τῶν κερῶν ἀδοσεῖ, ἔτερον ἔσται ἐκ
 λτικῶν φέρει, τίταρτον καὶ ἀρχῆσι καὶ ἰδιόκτησις ὅσα
 ζημιώστων ἀμφισβητήστων, κέρματιν τὰ περὶ τῶν ἰδίων
 λαγμάτων καὶ ἐχόντων μέγεθος, καὶ παρα τούτοις
 τὸ τε βασιλικὸν καὶ τὸ ξησιακόν. φησὶ μὲν ἔν αἰρε, ἄν τ'
 αὐτοῖς δικαστικῶν ἐν τ' ἐν ἄλλοις, κατὰ τε τῶν ἐκ
 σι; καὶ περὶ τῶν ἀποσῶν, καὶ ὅσα ἀμελεῖσθαι μὲν
 ἀρ
 κητῆται δὲ περὶ τοῦ δικαίου, τίταρτον δὲ ὅσα κατὰ
) φῶν ἐπὶ καθύπευ ἐπιφύεται, εἰς Ἀδύνησι λέγω
 κ τὸ ἐ φησὶ δικαστικῶν· συμμαχίαι δὲ τὰ τινῶν
 ἐ
 κατὰ χρέος ἄλλα καὶ ἐν τὰς μεγάλας πάλαι.
 ἐ δὲ ξησιακὸν ἐν μὲν ξησιακὸν πρὸς ξησιακόν, ἀλλὰ ξησιακὸν πρὸς
 α ἰς
 ἐπὶ δὲ παρα ταῦτα ταῦτα περὶ τῶν μερῶν συμα-
 λα
 τικῶν, ὅσα ἀρχαῖα καὶ τετατοῦσθαι καὶ μερῶν
 δὲ μὲν γὰρ καὶ περὶ τῶν γινόμεναι κρήνη, ἐκ
 α δὲ ἐκ δικαστικῶν κληρίων. ἀλλὰ τῶν μὲν τούτων
 καὶ τῶν φησὶ καὶ τῶν ξησιακῶν, κατὰ δὲ τῶν
 ἔν λέγωμαι, κατὰ ὧν μὲν γινόμεναι καλῶς δικασ-
 γήσεται καὶ τῶν πολιτικῶν εἰ κληρίων αἰρέσει δ'
 ἴσως κατὰ πάντων κρήνη τῶν ἀποσῶν αἰρέσει
 κ μ, ἢ τούτων καὶ τούτων τὰ μὲν κλήρῳ τὰ δ'
 ἢ περὶ ὅσα τῶν αἰρέσει τὰς μὲν κλήρῳ τῶς δ'

25. δικαστικῶν *Q²V²*. | 26. τελικῶν *codices*. | 27. α] εἰ *Q²V²*. | 35. ἢ ἀποσῶν - 37. αἰρέσει *om Q²V²*.
 2. κληρίων - 3. τινῶν *om Q²V²*. | 4. τὸ δὲ ἐκ] τίτε δὲ ἐκ *Q²V²*. | 20. π *om V²*. | 24. ἔν *om Q²V²*. | 26. αβ *in* *marginibus*
Q²V². | 33. ἀρχαῖα *V²*. | 37. λέγωμαι *Q²*. | 39. κληρίων - 40. κλήρῳ *om V²*.

αίρετός. ἔτσι μὲν ἔν οι τρόποι τέτταρες τὸν ἀριθμὸν, το-
σοῦτοι δ' ἕτεροι καὶ οι κατὰ μέρος· πάλιν γὰρ ἐκ τινῶν
καὶ οι δικάζοντες περὶ πάντων αἰρέσει, ἢ ἐκ τινῶν περὶ
πάντων κλήρω, ἢ τὰ μὲν κλήρω τὰ δὲ αἰρέσει, ἢ ἔνια δι-
καστήρια περὶ τῶν αὐτῶν ἐκ κληρωτῶν καὶ αἰρετῶν. οὔτοι 5
μὲν οὖν, ὡσπερ ἐλέχθησαν, οι τρόποι τοῖς εἰρημένοις. ἔτι
δὲ τὰ αὐτὰ συνδυαζόμενα, λέγω δ' οἶον τὰ μὲν ἐκ πάν-
των τὰ δ' ἐκ τινῶν τὰ δ' ἐξ ἀμφοῖν, οἶον εἰ τοῦ αὐτοῦ
δικαστηρίου εἶεν οι μὲν ἐκ πάντων οι δ' ἐκ τινῶν, καὶ ἢ
κλήρω ἢ αἰρέσει ἢ ἀμφοῖν. ὅσους μὲν ἔν ἐνδέχεται τρόπος 10
εἶναι τὰ δικαστήρια, εἴρηται· τέτων δὲ τὰ μὲν πρῶτα δη-
μοτικά, ὅσα ἐκ πάντων ἢ περὶ πάντων, τὰ δὲ δευτέρα
ὀλιγαρχικά, ὅσα ἐκ τινῶν περὶ πάντων, τὰ δὲ τρίτα ἀρι-
στοκρατικά καὶ πολιτικά, ὅσα τὰ μὲν ἐκ πάντων τὰ δ'
ἐκ τινῶν.

Ε.

Περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ὧν προειρόμεθα σχεδὸν
εἴρηται περὶ πάντων· ἐκ τίνων δὲ μεταβάλλωσιν αἱ πολι- 20
τεῖαι καὶ πόσων καὶ ποίων, καὶ τίνες ἐκάστης πολιτείας
φθοραὴ καὶ ἐκ ποίων εἰς ποίας μάλιστα μεθίστανται, ἔτι
δὲ σωτηρίαί τίνες καὶ κοινῇ καὶ χωρὶς ἐκάστης εἰσίν, ἔτι δὲ
διὰ τίνων ἂν μάλιστα σώζοιτο τῶν πολιτειῶν ἐκάστη, σκε-
πτέον ἐφεξῆς τοῖς εἰρημένοις. δεῖ δὲ πρῶτον ὑπολαβεῖν 25
τὴν ἀρχήν, ὅτι πολλαὶ γεγέννηται πολιτεῖαι πάντων μὲν
ἐμολογόντων τὸ δίκαιον καὶ τὸ κατ' ἀναλογίαν ἴσον, τέτε
δ' ἀμαρτανόντων, ὡσπερ εἴρηται καὶ πρότερον. δῆμος μὲν
γὰρ ἐγένετο ἐκ τοῦ ἴσου ὅτι ὄντας οἰσθαι ἀπλῶς ἴσους
εἶναι (ὅτι γὰρ ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως, ἀπλῶς ἴσοι εἶναι 30
νομίζωσιν), ὀλιγαρχία δὲ ἐκ τῆ ἀνίσου ἔν τι ὄντας ὅλως
εἶναι ἀνίσους ὑπολαμβάνειν (κατ' οὐσίαν γὰρ ἀνισοὶ ὄντες
ἀπλῶς ανισοὶ ὑπολαμβάνωσιν εἶναι). εἶτα οι μὲν ὡς ἴσοι
ὄντες πάντων τῶν ἴσων ἀξιοῦσι μετέχειν, οι δ' ὡς ἀνισοὶ
ὄντες πλεονεκτεῖν ζητῶσιν· τὸ γὰρ πλεῖον ἀνισον. ἔχουσι 35
μὲν οὖν τι πᾶσαι δίκαιον, ἡμαρτημέναι δ' ἀπλῶς εἰσίν·
καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, ὅταν μὴ κατὰ τὴν ὑπόληψιν
ἢ ἐπ' αἰτίαν τυγχάνωσιν ἔχοντες μετέχουσι τῆς πολιτείας,
στασιαζῶσιν. πάντων δὲ δικαιοτάτα μὲν ἂν στασιαζοιεν,
ἤκιστα δὲ τῶτο πρᾶττωσιν οι κατ' ἀρετὴν διαφέροντες· μά- 40
καὶ ὀλιγαρχία· εὐγένεια γὰρ καὶ ἀρετὴ

λιστα γὰρ εὐλογον ἀνίσους ἀπλῶς εἶναι τέτες μόνον. εἰσὶ
δὲ τινες οι κατὰ γένος ὑπερέχοντες οὐκ ἀξιοῦσι τῶν ἴσων
αὐτοὺς διὰ τὴν ἀνισότητα ταύτην· εὐγενεῖς γὰρ εἶναι δυ-
κοῦσιν οἷς ὑπάρχει προγόνων ἀρετὴ καὶ πλοῦτος. ἀρχαὶ
μὲν ἔν ὡς εἰπαῖν αὐταὶ καὶ πηγαὶ τῶν γένεσῶν εἰσιν, ὅθεν
στασιαζῶσιν. διὸ καὶ αἱ μεταβολαὶ γίνονται διχῶς· ὅτε
μὲν γὰρ πρὸς τὴν πολιτείαν, ὅπως ἐκ τῆς καθεστηκυίας
ἄλλην μεταστήσωσιν, οἶον ἐκ δημοκρατίας ὀλιγαρχίαν ἢ
δημοκρατίαν ἐξ ὀλιγαρχίας, ἢ πολιτείαν καὶ ἀριστοκρατίαν
ἐκ τέτων, ἢ ταύτας ἐξ ἐκείνων· ὅτε δ' οὐ πρὸς τὴν καθε-
στηκυίαν πολιτείαν, ἀλλὰ τὴν μὲν κατάστασιν προαιρῶνται
τὴν αὐτήν, δι' αὐτῶν δ' εἶναι βούλονται ταύτην, οἶον τὴν
ὀλιγαρχίαν ἢ τὴν μοναρχίαν. ἔτι περὶ τοῦ μᾶλλον καὶ
ἥττον, οἶον ἢ ὀλιγαρχίαν ἔσαν εἰς τὸ μᾶλλον ὀλιγαρχεῖ-
15 σθαι ἢ εἰς τὸ ἥττον, ἢ δημοκρατίαν οὔσαν εἰς τὸ μᾶλλον
δημοκρατεῖσθαι ἢ εἰς τὸ ἥττον· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν
λοιπῶν πολιτειῶν, ἢ ἵνα ἐπιταβῶσιν ἢ ἀνεθῶσιν. ἔτι πρὸς
τὸ μέρος τι κινήσαι τῆς πολιτείας, οἶον ἀρχὴν τινα κατα-
στήσαι ἢ ἀνελεῖν, ὡσπερ ἐν Λακεδαιμονίᾳ φασὶ Λύσανδρον
τίνες ἐπιχειρήσαι καταλύσαι τὴν βασιλείαν καὶ Πανσα-
νίαν τὸν βασιλέα τὴν ἐφορείαν. καὶ ἐν Ἐπιδάμνῳ δὲ με-
τέβαλεν ἢ πολιτεία κατὰ μόριον· ἀντὶ γὰρ τῶν φυλάρ-
χων βυλὴν ἐποίησαν. εἰς δὲ τὴν Ἡλιαίαν ἐπάναγκές ἐστιν
ἔτι τῶν ἐν τῷ πολιτεύματι βαθίζεῖν τὰς ἀρχάς, ὅταν
ἐπιληφθῆσιν ἀρχή τις. ὀλιγαρχικὸν δὲ καὶ ὁ ἀρχων ὁ
εἰς ἦν ἐν τῇ πολιτείᾳ ταύτῃ· πανταχῶ γὰρ διὰ τὸ ἀνισον
ἢ στάσις· ἢ μὴν τοῖς ἀνίσοις ὑπάρχει ἀνάλογον· αἰδῖος
γὰρ βασιλεία ἀνισος, εἰὰν ἦ ἐν ἴσοις· ὅλως γὰρ τὸ ἴσον
ζητοῦντες στασιαζῶσιν. ἔτι δὲ διττὸν τὸ ἴσον· τὸ μὲν γὰρ
ἀριθμῶ τὸ δὲ κατ' ἀξίαν ἐστίν. λέγω δὲ ἀριθμῶ μὲν τὸ
πλήθει ἢ μεγέθει παῦτό καὶ ἴσον, κατ' ἀξίαν δὲ τὸ τῷ
λόγῳ, οἶον ὑπερέχει κατ' ἀριθμὸν μὲν ἴσον τὰ τρία τοῖν
δυοῖν καὶ ταῦτα τῷ ἐνός, λόγῳ δὲ τέτταρα τοῖν δυοῖν καὶ
ταῦτα τῷ ἐνός· ἴσον γὰρ μέρος τὰ δυὸ τῶν τεττάρων καὶ
τὸ ἐν τῶν δυοῖν· ἀμφῶ γὰρ ἡμίση. ὁμολογοῦντες δὲ τὸ
ἀπλῶς εἶναι δίκαιον, τὸ κατ' ἀξίαν διαφέρονται, καθάπερ
ἐλέχθη πρότερον, οι μὲν ὅτι, εἰὰν κατὰ τι ἴσοι ὦσιν, ὅλως
ἴσοι νομίζωσιν εἶναι, οι δ' ὅτι, εἰὰν κατὰ τι ἀνισοὶ, πάν-
των ἀνίσων ἀξιοῦσιν ἑαυτούς. διὸ καὶ μάλιστα δυὸ γίνονται
πολιτεῖαι, δῆμος καὶ ὀλιγαρχία· εὐγένεια γὰρ καὶ ἀρετὴ

28. μὲν om V². || 29. ἀπλῶς V². || 30. εἶναι — εἶναι om I²V². || 38. ἢ om R²V² et pr I². iidem τυγχάνωσιν.

6. δικαίως I². || 8. καταστήσωσιν R²V². || 14. οἶον et εἰς τὸ μᾶλλον ὀλιγαρχεῖσθαι om R². || 17. ἢ ἵνα ἀναθῶσιν R². || 18. πρᾶττωσιν I². || 21. μετέβαλλον V². || 26. πάντων V². || 30. μὲν τὸ] μὲν τῷ R²V². || 33. λέγω R². λέγω — 34. ἐνός om V². || 35. δυοῖν I².

ἐν ὀλίγοις, ταῦτα δ' ἐν πλείοσιν· εὐγενεῖς γὰρ καὶ ἀγα-
θοὶ οὐδαμῶ ἑκατόν, ἄπειροι δὲ πολλοὶ πολλαχοῦ. τὸ δὲ
ἀπλῶς πάντῃ καθ' ἑκατέραν τετάχθαι τὴν ἰσότητά φαῦ-
λον. φανερόν δ' ἐκ τῆ συμβαίνοντος· ἰδεμία γὰρ μόνιμος
ἐκ τῶν τοιούτων πολιτειῶν. τότε δ' αἴτιον ὅτι ἀδύνατον ἀπὸ
τῆ πρώτῃ καὶ τῆ ἐν ἀρχῇ ἡμαρτημένη μὴ ἀπαντᾶν εἰς τὸ
τέλος κακόν τι. διὸ δεῖ τὰ μὲν ἀριθμητικῆ ἰσότητι χρῆ-
σθαι, τὰ δὲ τῆ κατ' ἀξίαν. ὅμως δὲ ἀσφαλεστέρα καὶ
ἀσασίαςος μᾶλλον ἢ δημοκρατία τῆς ὀλιγαρχίας. ἐν μὲν
γὰρ ταῖς ὀλιγαρχίαις ἐγγίνονται δύο, ἢ τε πρὸς ἀλλήλους
ζῆσεις καὶ ἐτι ἢ πρὸς τὸν δῆμον, ἐν δὲ ταῖς δημοκρατίαις
ἢ πρὸς τὴν ὀλιγαρχίαν μόνον· αὐτῷ δὲ πρὸς αὐτόν, ὅ τι
καὶ ἀξίον εἶπεν, ἐκ ἐγγίγνεται τῷ δήμῳ ζῆσις. ἐτι δὲ
ἢ ἐκ τῶν μέσων πολιτεία ἐγγυτέρω τῷ δήμῳ ἢ ἢ τῶν ὀλι-
γων, ἢ περ ἐς τὴν ἀσφαλεστέτη τῶν τοιούτων πολιτειῶν.

2 Ἐπεὶ δὲ σκοποῦμεν ἐκ τῶν αἰ τε ζῆσεις γίνονται
καὶ αἰ μεταβολαὶ περὶ τὰς πολιτείας, ληπτέον καθόλου
πρῶτον τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς αἰτίας αὐτῶν. εἰσι δὲ σχεδὸν
ὡς εἶπεν τρεῖς τὸν ἀριθμὸν, ἃς διοριζέει καθ' αὐτὰς τύπων
πρῶτον. δεῖ γὰρ λαβεῖν πῶς τε ἔχοντες ζασιαζουσι καὶ
τῶν ἕνεκεν, καὶ τρίτον τίνες ἀρχαὶ γίνονται τῶν πολιτι-
κῶν ταραχῶν καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους ζῆσεων. τῷ μὲν ἔν
αὐτῆς ἔχειν πῶς πρὸς τῆς μεταβολῆν αἰτίαν καθόλου μᾶ-
λιστα θετέον περὶ ἧς ἦδη τυγχάνομεν εἰρηκότες. οἱ μὲν
γὰρ ἰσότητος ἐπιμέμενοι ζασιαζουσι, ἂν νομίζουσι ἑλαττον
ἔχειν ὄντες ἴσοι τοῖς πλεονεκτοῦσιν, οἱ δὲ τῆς ἀνισότητος
καὶ τῆς ὑπεροχῆς, ἂν ὑπολαμβάνουσι ὄντες ἀνισοὶ μὴ
πλέον ἔχειν ἀλλ' ἴσον ἢ ἑλαττον. τῶν δ' ἐσι μὲν ὀρέ-
γεσθαι δικαίως, ἐσι δὲ καὶ ἀδίκως· ἐλάττους τε γὰρ ὄν-
τες ὅπως ἴσοι ὄσι ζασιαζουσι, καὶ ἴσοι ὄντες ὅπως μεί-
ζος. πῶς μὲν ἔν ἔχοντες ζασιαζουσι, εἴρηται. περὶ ὧν δὲ
ζασιαζουσι, ἐςὶ κέρδος καὶ τιμὴ καὶ τάναντία τούτοις· καὶ
γὰρ αἰτιμίαν φεύγοντες καὶ ζημίαν, ἢ ὑπὲρ αὐτῶν ἢ τῶν
φίλων, ζασιαζουσι ἐν ταῖς πόλεσι. αἰ δ' αἰτίαι καὶ ἀρ-
χαὶ τῶν κοήσεων, ὅθεν αὐτοὶ τε διατιθενται τὸν εἰρημένον
τρόπον καὶ περὶ τῶν λεχθέντων, ἐσι μὲν ὡς τὸν ἀριθμὸν
ἐκτὰ τυγχάνουσι ὄσαι, ἐσι δ' ὡς πλείους. ὦν δύο μὲν ἐσι
ταῦτὰ τοῖς εἰρημένοις, ἀλλ' ἔχ ὡσαύτως· διὰ κέρδος γὰρ
καὶ διὰ τιμὴν παροφύονται πρὸς ἀλλήλους οὐχ ἵνα κτή-
σονται σφίσιν αὐτοῖς, ὡσπερ εἴρηται πρότερον, ἀλλ' ἐπέ-

ρως ὀρώντες τὸς μὲν δικαίως τὸς δ' ἀδίκως πλεονεκτοῦσι
τύτων. ἐτι διὰ ὑβριν, διὰ φόβον, διὰ ὑπεροχῆν, διὰ κα-
ταφρόνησιν, διὰ αὔξησιν τὴν παρὰ τὸ ἀνάλογον. ἐτι δὲ
ἄλλον τρόπον δι' ἐριθείαν, δι' ὀλιγαρχίαν, διὰ μειρότητα
δι' ἀνομοιότητα. τῶν δὲ ὑβρις μὲν καὶ κέρδος τῶν ἔχουσι
δύναμιν καὶ πῶς αἰτία, σχεδὸν ἐσι φανερόν· ὑβρίζουσι
τε γὰρ τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς καὶ πλεονεκτοῦσιν ζασιαζουσι
καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὰς πολιτείας τὰς διδούσας
τὴν ἐξουσίαν· ἢ δὲ πλεονεξία γίνεται ὅτε μὲν ἀπὸ τῶν
ἰδίων, ὅτε δὲ ἀπὸ τῶν κοινῶν. δῆλον δὲ καὶ ἢ τιμὴ καὶ
τί δύναται καὶ πῶς αἰτία ζῆσεως· καὶ γὰρ αὐτεῖ ἀτιμα-
ζόμενοι καὶ ἄλλως ὀρώντες τιμωμένους ζασιαζουσι· ταῦτα
δὲ ἀδίκως μὲν γίνονται, ὅταν παρὰ τὴν ἀξίαν ἢ τιμῶνται
τινες ἢ ἀτιμάζονται, δικαίως δὲ, ὅταν κατὰ τὴν ἀξίαν.
15 δι' ὑπεροχῆν δὲ, ὅταν τις ἢ τῆ δυνάμει μείζων, ἢ ὡς ἢ
πλείους, ἢ κατὰ τὴν πόλιν καὶ τὴν δύναμιν τῷ πλεονέ-
ματος· γίνεσθαι γὰρ εἴωθεν ἐκ τῶν τοιούτων μοναρχία ἢ
δυναστεία. διὸ ἐνιαχὺ εἰώθασιν ἰσραηλῖται, οἷον ἐν Ἄργει
καὶ Ἀθήνησι· καίτοι βέλτιον ἐξ ἀρχῆς ἱεραὶ ὄσως μὴ ὄσι
20 σονται τοσῶτον ὑπερέχοντες, ἢ εἰσάστας γινέσθαι ἴσους
ὑσερον. διὰ δὲ φόβον ζασιαζουσι εἰ τε ἡδικοκότες, διδού-
τες μὴ δῶσι δίκην, καὶ εἰ μέλλουσι ἀδικεῖσθαι, φυλάσσο-
νται φθάσαι πρὶν ἀδικηθῆναι, ὡσπερ ἐν Ῥόδῳ συστήσασιν
οἱ γνώριμοι ἐπὶ τὸν δῆμον διὰ τὰς ἐπιφερομένας δίκας.
25 διὰ καταφρόνησιν δὲ καὶ ζασιαζουσι καὶ ἐπιτιθενται, οἷον
ἐν τε ταῖς ὀλιγαρχίαις, ὅταν πλείους ὄσιν αἰ μὴ μετέχου-
τες τῆς πολιτείας (κρείττους γὰρ οἶνται εἶναι), καὶ ἐν ταῖς
δημοκρατίαις οἱ εὐποροὶ καταφρονησάστας τῆς ἀταξίας καὶ
ἀναρχίας, οἷον καὶ ἐν Θήβαις μετὰ τὴν ἐν Οἴνοφύτου
μάχῃν κακῶς πολιτευομένων ἢ δημοκρατία διεφθάρη, καὶ ἐν
Μεγαρέσι δι' ἀταξίαν καὶ ἀναρχίαν ἠττηθέντων, καὶ ἐν
Συρακούσαις πρὸ τῆς Γέλονος τυραννίδος, καὶ ἐν Ῥόδῳ ὁ
δῆμος πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως. γίνονται δὲ καὶ δι' αὔξησιν
τὴν παρὰ τὸ ἀνάλογον μεταβολαὶ τῶν πολιτειῶν. ὡσπερ
γὰρ σῶμα ἐκ μερῶν σύγκεται καὶ δεῖ αὔξασθαι ἀνά-
λογον, ἵνα μέτῃ συμμετρία, εἰ δὲ μὴ, φθείρεται, ὅταν ὁ
μὲν πρὸς τεττάρων πηχῶν ἢ τὸ δ' ἄλλο σῶμα διπλῶ στι-
βαμαδῶ, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς ἄλλο ζῶν μεταβάλλει μορφήν,
εἰ μὴ μόνον κατὰ τὸ πρῶτον ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ πικρὸν
αὔξασθαι παρὰ τὸ ἀνάλογον, οὕτω καὶ τέλος σύγκεται

1. λόγος I²V². | 2. εἴποις I²V². | 22. πολλὰ om I²R⁴V². | 14. ἢ post ἢ om V². | 16. αἰ τι] ἐν R². | 17. αἰ om R². | 18. δὲ R². | 28. post ἑλαττον V²U² et margo I² τῆς ἰσότητος δηλοῖται καὶ τῆς ὑπεροχῆς. | 30. οἷον καὶ ζασιαζουσι R².

6. τίς I²U²V², τίς R². | 11. αἰτή ἀτιμαζομένη U². | 14. δικαίως δὲ] διὰ δικαίως U². | 19. αἰσάστας γ I². | 34. περὶ I²V². | 37. δ' om V². | 38. ἄλλο om R². | 39. ἐπιτιθενται U², ἐπιτιθεῖν R². | 38. μεταβολαὶ I². | 39. τὸ πρῶτον om I²U²V². | 40. τέλος V². | 40. σύγκεται om R².

ἐκ μερῶν, ὧν πολλάκις λαμβάνει τι αὐξάνομενον, οἷον τὸ τῶν ἀπόρων πλῆθος ἐν ταῖς δημοκρατίαις καὶ πολιτείαις. συμβαίνει δ' ἐνίοτε τῆτο καὶ διὰ τύχας, οἷον ἐν Τάραντι ἠττηθέντων καὶ ἀπολομένων πολλῶν γνωρίμων ὑπὸ τῶν Ἰαπύγων μικρὸν ὕσπερον τῶν Μηδικῶν δημοκρατία ἐγένετο ἐκ πολιτείας, καὶ ἐν Ἀργεῖ τῶν ἐν τῇ ἐβδόμῃ ἀπολομένων ὑπὸ Κλεομένους τοῦ Λάκωνος ἠναγκάσθησαν παραδέξασθαι τῶν περιοίκων τινάς, καὶ ἐν Ἀθήναις ἀτυχοῦντων περὶ οἱ γνώριμοι ἐλάττους ἐγένοντο διὰ τὸ ἐκ καταλόγου στρατεύεσθαι ὑπὸ τὸν Λακωνικὸν πόλεμον. συμβαίνει δὲ 10 τοῦτο καὶ ἐν ταῖς δημοκρατίαις, ἦττον δὲ πλειόνων γὰρ τῶν ἀπόρων γινομένων ἢ τῶν ὑσίων αὐξανόμενων μεταβάλλουσιν εἰς ὀλιγαρχίας καὶ δυναστείας. μεταβάλλουσιν δ' αἱ πολιτεῖαι καὶ ἄνευ ζάσεως διὰ τε τὰς ἐριθείας, ὥσπερ ἐν Ἡραίᾳ (ἐξ αἰρετῶν γὰρ διὰ τῆτο ἐποίησαν κληρωτάς, ὅτι ἤρῃτο τὸς ἐριθευομένους), καὶ δι' ὀλιγωρίαν, ὅταν ἐάσωσιν εἰς τὰς ἀρχὰς τὰς κυρίας παρίναί τὸς μὴ τῆς πολιτείας φίλους, ὥσπερ ἐν Ὀρεῶν κατελύθη ἡ ὀλιγαρχία τῶν ἀρχόντων γενομένη Ἡρακλεοδώρην, ὃς ἐξ ὀλιγαρχίας πολιτείαν καὶ δημοκρατίαν κατεσκευάσεν. ἔτι διὰ τὸ παρὰ 20 μικρὸν· λέγω δὲ παρὰ μικρὸν, ὅτι πολλάκις λαμβάνει μεγάλη γινομένη μετάβασις τῶν νομίμων, ὅταν παροῶσι τὸ μικρὸν, ὥσπερ ἐν Ἀμβρακίᾳ μικρὸν ἦν τὸ τίμημα, τέλος δ' ἕθενὸς ἤρχον, ὡς ἔγγιον ἢ μῆθεν διαφέρων τῷ μῆθεν τὸ μικρὸν. ζασιωτικὸν δὲ καὶ τὸ μὴ ὁμόφυλον, ἕως ἂν 25 συμπνεύσῃ· ὥσπερ γὰρ ἕδ' ἐκ τῷ τυχεύοντος πλῆθος πόλις γίγνεται, οὕτως οὐδ' ἐν τῷ τυχεύοντι χρόνῳ. διὸ ὅσοι ἤδη συνοίκους ἐδέξαντο ἢ ἐπόικους, οἱ πλείους ἐζασίασαν, οἷον Τροϊζηνίους Ἀχαιοὶ συνώκησαν Σύβαριν, εἶτα πλείους οἱ Ἀχαιοὶ γεόμενοι ἐξέβαλον τοὺς Τροϊζηνίους· ὅθεν τὸ ἄγος 30 συνέβη τοῖς Συβαριταῖς. καὶ ἐν Θυρίοις Συβαριταῖς τοῖς συνοικήσασιν· πλεονεκτεῖν γὰρ ἀξιοῦντες ὡς σφετέρας τῆς χώρας ἐξέπεσον. καὶ Βυζαντίοις οἱ ἔποικοι ἐπιβυλευόντες φωραθέντες ἐξέπεσον διὰ μάχης, καὶ Ἀντισσαῖοι τὸς Χίων φυγάδας εἰσδεξάμενοι διὰ μάχης ἐξέβαλον, Ζαγκλαῖοι 35 δὲ Σαμίους ὑποδεξάμενοι ἐξέπεσον καὶ αὐτοὶ. καὶ Ἀπαλωνιαῖται οἱ ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ ἐπόικους ἐπαγαγόμενοι ἐζασίασαν, καὶ Συρακούσιοι μετὰ τὰ τυραννικὰ τὸς ξένους

καὶ τὸς μισθοφόρους πολίτας ποιησάμενοι ἐζασίασαν καὶ εἰς μάχην ἤλθον, καὶ Ἀμφιπολίται δεξάμενοι Χαλκιδέων ἀπόικους ἐξέπεσον ὑπὸ τέτων οἱ πλείους αὐτῶν. ζασιάζουσι δ' ἐν μὲν ταῖς ὀλιγαρχίαις οἱ πολλοὶ ὡς ἀδικέμενοι, ὅτι ἔμετέχουσι τῶν ἴσων, καθάπερ εἴρηται πρότερον, ἴσοι ὄντες, ἐν δὲ ταῖς δημοκρατίαις οἱ γνώριμοι, ὅτι μετέχουσι τῶν ἴσων ἐκ ἴσοι ὄντες. ζασιάζουσι δὲ ἐνίοτε αἱ πόλεις καὶ διὰ τὸς τόπους, ὅταν μὴ εὐφυῶς ἔχῃ ἡ χώρα πρὸς τὸ μίαν εἶναι πόλιν, οἷον ἐν Κλαζομεναῖς οἱ ἐπὶ Χύτρῳ πρὸς τὸς ἐν νήσῳ, καὶ Κολοφώνιοι καὶ Νοτιεῖς· καὶ Ἀθήνησιν οὐχ ὁμοίως εἰσίν, ἀλλὰ μᾶλλον δημοτικοὶ οἱ τὸν Πειραιᾶ οἰκῶντες τῶν τὸ ἄστυ. ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς πολέμοις αἱ διαβάσεις τῶν ὀχετῶν, καὶ τῶν πάντων σμικρῶν, διασπῶσι τὰς φάλαγγας, ὅπως ἔοικε πᾶσα διαφορὰ ποιεῖν διάστασιν. 15 μεγίστη μὲν οὖν ἴσως διάστασις ἀρετῆ καὶ μοχθηρίας, εἶτα πλῆθος καὶ πενία, καὶ ἕτω δὴ ἕτερα ἕτερας μᾶλλον· ὧν μία καὶ ἡ εἰρημένη ἐστίν. γίγνονται μὲν ἔναι αἱ ζάσεις οὐδ' ἄλλ' ἐκ μικρῶν, ζασιάζουσι δὲ περὶ μεγάλων. μάλιστα δὲ καὶ αἱ μικραὶ ἰσχύουσιν, ὅταν ἐν τοῖς κυρίοις γένωνται, οἷον συνέβη καὶ ἐν Συρακούσαις ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις· μετέβαλε γὰρ ἡ πολιτεία ἐκ δύο νεανίσκων ζασιασάντων, ἐν ταῖς ἀρχαῖς ὄντων, περὶ ἐρωτικὴν αἰτίαν. θατέρη γὰρ ἀποδημῶντος ἐταῖρος ὧν τις τὸν ἐρώμενον αὐτῷ ὑπεκοίησατο, πάλιν δ' ἐκεῖνος τότε χαλεπήνας τὴν γυναῖκα αὐτῷ ἀνέπεισεν ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν· ὅθεν προσλαμβάνοντες τὸς ἐν τῷ πολιτεύματι διεζασίασαν πάντας. διόπερ ἀρχομένων εὐλαβεῖσθαι δεῖ τῶν τοιούτων, καὶ διαλύειν τὰς τῶν ἡγεμόνων καὶ δυναμένων ζάσεις· ἐν ἀρχῇ γὰρ γίγνεται τὸ ἀμάρτημα, ἢ δ' ἀρχὴ λέγεται ἡμισυ εἶναι παντός, ὡς καὶ τὸ ἐν αὐτῇ μικρὸν ἀμάρτημα ἀνάλογόν ἐστι πρὸς τὰ ἐν τοῖς ἄλλοις μέρεσιν. ὅλως δὲ αἱ τῶν γνωρίμων ζάσεις συναπολαύειν ποιοῦσι καὶ τὴν ὅλην πόλιν, οἷον ἐν Ἐρσιαῖᾳ συνέβη μετὰ τὰ Μηδικά, δύο ἀδελφῶν περὶ τῆς τῶν πατρῶν νομῆς διενεχθέντων· ὁ μὲν γὰρ ἀπορώτερος, ὡς ἐκ ἀποφαίνοντος θατέρη τὴν ἑσῖαν ἔδδ' τὸν θησαυρὸν ὃν εὔρεν ὁ πατήρ, προσήγετο τὸς δημοτικούς, ὁ δ' ἕτερος ἔχων ἑσῖαν πολλὴν τὸς εὐπόρους. καὶ ἐν Δελφοῖς ἐκ κηδείας γενομένης διαφορᾶς ἀρχὴ πασῶν ἐγένετο τῶν στάσεων τῶν

1. λαθαίοι U². || 12. εὐπίρητι I²R²U²V². || 14. καὶ ἀναστάσεις U². || 17. τὰς post ἀρχὰς om U². || 24. δ' ἀπ' ἕθενὸς ἤρχον ὡς ἐγγὺς ἐν ἢ interpres. || 28. ἀπόικους R². || δ' ἐζασίασαν V², διεζασίασαν R²I². || 31. καὶ om U². || 33. ἐξέπεσον om U². || σαμίους etiam post ὑποδεξάμενοι V². || καὶ ante αὐτοὶ om R². || 38. καὶ — b 1. ἐζασίασαν om R².

2. post ἤλθον R² τῶν τυραννικὰ τὸς (a 38) — ἤλθον. || χαλκιδέων U²V². || 3. ὡς πλείους V². || 10. νοτιεῖς V². || 16. ἕτερα om I². || ἕτερας om U². || 20. καὶ om I². || 23. ἐν R². || 26. πάντας V². || 27. δὲ R². || 31. τὰ] τὰς I²V². || 32. ἐν om V². || 33. δημοτικὰ I²R²V². || 34. τῶν om I²R²U²V². || 35. θατέρη om I²R²V². || 37. ἐν Δελφοῖς] ἀδελφοῖς R².

Κύμην ἐπὶ τῆς δημοκρατίας ἦν κατέλυσε Θρασύμαχος. σχεδὸν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἂν τις ἴδοι θεωρῶν τὰς μεταβολὰς τοῦτον ἐχούσας τὸν τρόπον. ὅτε μὲν γὰρ, ἵνα χαρίζονται, ἀδικῶντες τὸς γνωρίμους συνισῶσιν, ἢ τὰς ὕβρις ἀναδάσκει ποίνοντες ἢ τὰς προσόδους ταῖς λειτουργίαις· ὅτε δὲ 5 διαβάλλοντες, ἢ ἔχουσι δημοσιεῖν τὰ κτήματα τῶν πλοσίων. ἐπὶ δὲ τῶν ἀρχαίων, ὅτε γένοιτο ὁ αὐτὸς δημαγωγὸς καὶ στρατηγός, εἰς τυραννίδα μετέβαλλον· σχεδὸν γὰρ οἱ πλείους τῶν ἀρχαίων τυράννων ἐκ δημαγωγῶν γεγόνασιν. αἴτιον δὲ τὸ τότε μὲν γίνεσθαι νῦν δὲ μή, ὅτι τότε 10 μὲν οἱ δημαγωγοὶ ἦσαν ἐκ τῶν στρατηγεύοντων (οὐ γὰρ πω δεινοὶ ἦσαν λέγειν), νῦν δὲ τῆς ῥητορικῆς ἠϋξημένης οἱ θυνάμενοι λέγειν δημαγωγούσι μὲν, δι' ἀπειρίαν δὲ τῶν πολεμικῶν οὐκ ἐπιτίθενται, πλὴν εἴ πεν βραχῦ τι γέγονε τοιοῦτον. ἐγένοντο δὲ τυραννίδες πρότερον μᾶλλον ἢ νῦν 15 καὶ διὰ τὸ μεγάλας ἀρχὰς ἐγχειρίζεσθαι τισιν, ὥσπερ ἐν Μιλήτῳ ἐκ τῆς πρυτανείας· πολλῶν γὰρ ἦν καὶ μεγάλων κύριος ὁ πρύτανις. ἔτι δὲ διὰ τὸ μὴ μεγάλας εἶναι τότε τὰς πόλεις, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἀγρῶν οἰκεῖν τὸν δῆμον ἀσχολοῦν ὄντα πρὸς τοῖς ἔργοις, οἱ προστάται τοῦ 20 δῆμου, ὅτε πολεμικοὶ γένοιτο, τυραννίδι ἐπιτίθεντο· πάντες δὲ τῆτο ἔδρων ὑπὸ τῷ δῆμῳ πισευθέντες, ἢ δὲ πίστις ἦν ἢ ἀπέχθεια ἢ πρὸς τὸς πλοσίους, οἷον Ἀθήνησι τε Πεισιζήτητος φασιάσας πρὸς τὸς πεδιακούς, καὶ Θεαγένης ἐν Μεγάρους τῶν εὐπόρων τὰ κτήνη ἀποσφάξας, λαβῶν παρὰ τὸν 25 ποταμὸν ἐπιπέμοντας. καὶ Διονύσιος κατηγορῶν Δαφναίου καὶ τῶν πλοσίων ἠξιώθη τῆς τυραννίδος, διὰ τὴν ἔχθραν πισευθεὶς ὡς δημοτικοῦ ὄντος. μεταβάλλουσι δὲ καὶ ἐκ τῆς πατρίδος δημοκρατίας εἰς τὴν νεωτάτην· ὅπου γὰρ αἰρεται μὲν αἱ ἀρχαί, μὴ ἀπὸ τιμημάτων δέ, αἰρεῖται δὲ ὁ δῆ- 30 μος, δημαγωγῶντες οἱ σπουδαρχιώντες εἰς τῆτο καθισῶσιν ὡς κύριον εἶναι τὸν δῆμον καὶ τῶν νόμων. ἄκος δὲ τῷ ἢ μὴ γίνεσθαι ἢ τῷ γίνεσθαι ἤτιον τὸ τὰς φυλάς φέρειν τὸς ἀρχοντας, ἀλλὰ μὴ πάντα τὸν δῆμον. τῶν μὲν οὖν δημοκρατικῶν αἱ μεταβολαὶ γίνονται πᾶσαι σχεδὸν διὰ ταύ- 35 τας τὰς αἰτίας.

6 Αἱ δ' ὀλιγαρχαί μεταβάλλουσι διὰ δύο μάλιστα τρόπους τὸς φανερωτάτους, ἕνα μὲν ἐὰν ἀδικῶσι τὸ πλῆθος· πᾶς γὰρ ἄκανὸς γίνεται προσάτης, μάλιστα δ' ὅταν ἐξ αὐτῆς συμβῇ τῆς ὀλιγαρχίας γίνεσθαι τὸν ἡγεμόνα, κα- 40 θῶπερ ἐν Ναξῷ Λύγαδαις, δε καὶ ἐτυράνησεν ὕστερον τῶν

Ναξίων. ἔχει δὲ καὶ ἡ ἐξ ἄλλων ἀρχῆς φάσεως διαφοράς. ὅτε μὲν γὰρ ἐξ αὐτῶν τῶν εὐπόρων, οὐ τῶν ὄντων δ' ἐν ταῖς ἀρχαῖς, γίγνεται κατάλυσις, ὅταν ὀλίγοι σφόδρα ὦσιν οἱ ἐν ταῖς τιμαῖς, οἷον ἐν Μασσαλίᾳ καὶ ἐν Ἴσρω καὶ ἐν Ἡρακλείᾳ καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσι συμβέβηκεν. οἱ γὰρ μὴ μετέχοντες τῶν ἀρχῶν ἐκίον, ἕως μετέλαβον οἱ πρεσβύτεροι πρότερον τῶν ἀδελφῶν, ὕστερον δ' οἱ νεώτεροι· πάλιν· ἢ γὰρ ἀρχῶν ἐνιαχῶ μὲν ἅμα πατήρ τε καὶ υἱός, ἐνιαχῶ δὲ ὁ πρεσβύτερος καὶ ὁ νεώτερος ἀδελφός. καὶ ἔνθα μὲν πολιτικώτερα ἐγένετο ἡ ὀλιγαρχία, ἐν Ἴσρω δ' εἰς δῆμον ἀπετελεύτησεν, ἐν Ἡρακλείᾳ δ' ἐξ ἐλαττόνων εἰς ἔξακσίους ἦλθεν. μετέβαλε δὲ καὶ ἐν Κνίδῳ ἡ ὀλιγαρχία φασιασάντων τῶν γνωρίμων αὐτῶν πρὸς αὐτὸς διὰ τὸ ὀλίγους μετέχειν καὶ καθάπερ εἴρηται, εἰ πατήρ υἱὸν μὴ μετέχειν, μηδ' εἰ πλείους ἀδελφοί, ἀλλ' ἢ τὸν πρεσβύτατον· ἐπιλαβόμενος γὰρ φασιαζόντων ὁ δῆμος, καὶ λαβῶν προσάτην ἐκ τῶν γνωρίμων, ἐπιθέμενος ἐκράτησεν· ἀσθενὲς γὰρ τὸ στασιαζόν. καὶ ἐν Ἐρυθραῖς δὲ ἐπὶ τῆς τῶν Βασιλειῶν ὀλιγαρχίας ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις, καίπερ καλῶς ἐπιμελομένων τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ, ὅμως διὰ τὸ ὑπ' ὀλίγων ἀρχεσθαι ἀγανακτῶν ὁ δῆμος μετέβαλε τὴν πολιτείαν. κινουῦνται δ' αἱ ὀλιγαρχαί ἐξ αὐτῶν καὶ διὰ φιλονεικίαν δημαγωγόντων. ἡ δημαγωγία δὲ διττή, ἢ μὲν ἐν αὐταῖς τοῖς ὀλίγοις (ἐγγίνεται γὰρ δημαγωγός καὶ πᾶν ὀλίγοι ὦσιν, οἷον ἐν τοῖς τριάκοντα Ἀθήνησιν οἱ περὶ Χαρικλέα ἴσχυσαν τὸς τριάκοντα δημαγωγῶντες, καὶ ἐν τοῖς τετρακοσίοις οἱ περὶ Φρυνίχον τὸν αὐτὸν τρόπον), ἢ ὅταν τὸν ὄχλον δημαγωγῶσιν οἱ ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ ὄντες, οἷον ἐν Λαρίσση οἱ πολιτοφύλακες διὰ τὸ αἰρεῖσθαι αὐτὸς τὸν ὄχλον ἐδημαγωγῶν· καὶ ἐν ὅσαις ὀλιγαρχαίαις ἔχ' ἔτοι αἰρῶνται τὰς ἀρχὰς ἐξ ὧν οἱ ἀρχοντές εἰσιν, ἀλλ' αἱ μὲν ἀρχαὶ ἐκ τιμημάτων μεγάλων εἰσιν ἢ ἐταιριῶν, αἰρῶνται δ' οἱ ἐπλεῖται ἢ ὁ δῆμος, ὅπερ ἐν Ἀβύδῳ συνέβαιεν. καὶ ὅπου τὰ δικαστήρια μὴ ἐκ τῷ πολιτεύματός εἰσιν· δημαγωγῶντες γὰρ πρὸς τὰς κρίσεις μεταβάλλουσι τὴν πολιτείαν, ὅπερ καὶ ἐν Ἡρακλείᾳ ἐγένετο τῇ ἐν τῷ Πόντῳ. ἔτι δ' ὅταν ἐνιοὶ εἰς ἐλάττους ἔλκωσι τὴν ὀλιγαρχίαν· οἱ γὰρ τὸ ἴσον ζητῶντες ἀναγκάζονται βοηθῶν ἐπαγαγεσθαι τὸν δῆμον. γίνονται δὲ μεταβολαὶ τῆς ὀλιγαρχίας καὶ ὅταν ἀναλώσωσι τὰ ἴδια ζῶντες ἀσελγῶς· καὶ γὰρ οἱ τοιοῦτοι καινοτομεῖν ζητοῦσι, καὶ ἡ τυραννίδι ἐπιτίθενται αὐτοὶ ἢ

1. θρασύμαχος V^b. || 5. ἀναδάσκει V^b. || 8. μετέβαλον V^b. || 23. πλοσίους V^b. || 26. κατηγορῶν] ἐν μεγάροις R^b.

1. ἄλλων] αὐτῶν ahj. || 6. μετέβαλλον V^b. || 10. ἢ om V^b. || 11. ἐν Ἴσρω — 13. ὀλιγαρχία om R^b. || 19. βασιλειῶν codices. || 22. αἱ om R^b. || 24. ἢ om I^bR^bV^b. || λόγους R^b. || 33. πολῖται R^b. || 36. τῶ om V^b. || 41. καινοτομεῖν R^b. || ἢ prius om R^b.

κατασκευάζουσιν ἕτερον, ὥσπερ Ἰπαρίνος Διονύσιον ἐν Συρακούσαις. καὶ ἐν Ἀμφιπόλει, ᾧ ὄνομα ἦν Κλεότιμος, τὸς ἐπόικους τὸς Χαλκιδῶν ἤγαγε, καὶ ἐλθόντων διεσασίασεν αὐτὸς πρὸς τὸς εὐπόικους. καὶ ἐν Αἰγίνῃ ὁ τὴν πράξιν τὴν πρὸς Χάρητα πράξας ἐνεχείρισε μεταβαλεῖν τὴν πολι- 5 τείαν διὰ τοιαύτην αἰτίαν. ὅτε μὲν ἔν ἐπιχειρῶσι τι κινεῖν, ὅτε δὲ κλέπτουσι τὰ κοινά· ὅθεν πρὸς αὐτὸς σασιάζουσιν ἢ οὗτοι ἢ οἱ πρὸς τούτους μαχόμενοι κλέπτοντας, ὅπερ ἐν Ἀπολλωνία συνέβη τῇ ἐν τῷ Πόντῳ. ὁμοιοῦσα δὲ ὀλιγαρχία ἐκ εὐδιάφορος ἐξ αὐτῆς. σημεῖον δὲ ἢ ἐν Φαρ- 10 σάλῳ πολιτεία· ἐκείνοι γὰρ ὀλίγοι ὄντες πολλῶν κύριοί εἰσι διὰ τὸ χρῆσθαι σφίσι αὐτοῖς καλῶς. καταλύονται δὲ καὶ ὅταν ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ ἕτεραν ὀλιγαρχίαν ἐμποιώσιν. τῦτο δ' ἐστὶν ὅταν τῷ παντὸς πολιτεύματος ὀλίγος ὄντος τῶν μεγίστων ἀρχῶν μὴ μετέχουσιν οἱ ὀλίγοι πάντες, ὅπερ ἐν 15 Ἠλιδι συνέβη ποτὲ· τῆς πολιτείας γὰρ δι' ὀλίγων οὕσης τῶν γερόντων ὀλίγοι κάμπαν ἐγένοντο διὰ τὸ αἰδῆς εἶναι ἐνεθήκοντα ὄντας, τὴν δ' αἴρεσιν δυναστευτικὴν εἶναι καὶ ὁμοίαν τῇ τῶν ἐν Λακεδαίμονι γερόντων. γίνεταί δὲ μεταβολὴ τῶν ὀλιγαρχικῶν καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν εἰρήνῃ, 20 ἐν μὲν πολέμῳ διὰ τὴν πρὸς τὸν δῆμον ἀπιστίαν στρατιώταις ἀναγκαζομένων χρῆσθαι (ᾧ γὰρ ἂν ἐγχειρίσωσιν, ἔτος πολλάκις γίνεταί τυραννος, ὥσπερ ἐν Κορίνθῳ Τιμοφάνης· ἂν δὲ πλείους, ἔτσι αὐτοῖς περιποιῶνται δυνα- 25 ζείαν)· ὅτε δὲ ταῦτα δεδιότες μεταδιδάσκει τῷ πλήθει τῆς πολιτείας διὰ τὸ ἀναγκαζέσθαι τῷ δήμῳ χρῆσθαι. ἐν δὲ τῇ εἰρήνῃ διὰ τὴν ἀπιστίαν τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐγχειρίζουσι τὴν φυλακὴν στρατιώταις καὶ ἀρχοντι μεσιδίῳ, ὃς ἐνίοτε γίνεταί κύριος ἀμφοτέρων, ὅπερ συνέβη ἐν Δαρίσῃ ἐπὶ τῆς τῶν Ἀλευαδῶν ἀρχῆς τῶν περὶ Σίμων καὶ ἐν 30 Ἀβυδῷ ἐπὶ τῶν ἐταιριῶν ὧν ἦν μία ἢ Ἰφιάδου. γίνονται δὲ στάσεις καὶ ἐκ τῶ περιωθεισῶν ἐτέρους ὑφ' ἐτέρων τῶν ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ αὐτῶν καὶ κατασασιάζεσθαι κατὰ γάμους ἢ θείας, οἷον ἐκ γαμικῆς μὲν αἰτίας αἱ εἰρημέναι πρότερον, καὶ τὴν ἐν Ἐρετρίᾳ δ' ὀλιγαρχίαν τὴν τῶν ἐκ- 35 πέν Διαγόρας [δὲ] κατέλυσεν ἀδικηθεῖς περὶ γάμον. ἐκ δὲ δικαστηρίῳ κρίσεως ἢ ἐν Ἡρακλείᾳ στάσις ἐγένετο καὶ ἐν Θήβαις, ἐκ' αἰτίας μοιχείας δικαίως μὲν στασιωτικῶς δὲ ποησαμένων τὴν κόλασιν τῶν μὲν ἐν Ἡρακλείᾳ κατ' Εὐρυ-

τίανος, τῶν δ' ἐν Θήβαις κατ' Ἀρχίῳ· ἐφιλονεήσασαν γὰρ αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ ὥστε δεθῆναι ἐν ἀγορᾷ ἐν τῷ κύφῳ. πολλοὶ δὲ καὶ διὰ τὸ ἄγαν δεσποτικὰς εἶναι τὰς ὀλιγαρχίας ὑπὸ τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ τινῶν δυσχεραναύτων καταλύθησαν, ὥσπερ ἢ ἐν Κνίδῳ καὶ ἢ ἐν Χίῳ ὀλιγαρχία γίνονται δὲ καὶ ἀπὸ συμπτώματος μεταβολαὶ καὶ τῆς καλουμένης πολιτείας καὶ τῶν ὀλιγαρχίων ἐν ἔσοις ἐπὶ τιμήματος βυλεύουσι καὶ δικάζουσι καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς ἀρχουσιν. πολλάκις γὰρ τὸ ταχθεὶν πρῶτον τμήμα πρὸς τὸς παρόντας καιρὸς, ὡς μετέχειν ἐν μὲν τῇ ὀλιγαρχίᾳ ὀλίγος ἐν δὲ τῇ πολιτείᾳ τὸς μέσους, εὐετηρίας γυγνομένης δι' εἰρήνην ἢ δι' ἄλλην τιν' εὐτυχίαν συμβαίνει πολλαπλασθεῖ γίνεσθαι τιμήματος ἀξίας τὰς αὐτὰς κτήσεις, ὥστε πάντας πάντων μετέχειν, ὅτε μὲν ἐκ προσαγωγῆς καὶ κατὰ μικρὸν γυνομένης τῆς μεταβολῆς καὶ λανθανούσης ὅτε δὲ καὶ θάπτον. αἱ μὲν ἔν ὀλιγαρχίᾳ μεταβάλλουσι καὶ σασιάζουσι διὰ τοιαύτας αἰτίας. ὅπως δὲ καὶ αἱ δημοκρατίαι καὶ ὀλιγαρχίαι ἐξίστανται ἐνίοτε οὐκ εἰς τὰς ἐναντίας πολιτείας ἀλλ' εἰς τὰς ἐν τῷ αὐτῷ γένει, οἷον ἐκ τῶν ἐνόμων δημοκρατιῶν καὶ ὀλιγαρχιῶν εἰς τὰς πυρὶς καὶ ἐκ τούτων εἰς ἐκείνας.

Ἐν δὲ ταῖς ἀριστοκρατίαις γίνονται αἱ στάσεις αἱ μὲν 1 διὰ τὸ ὀλίγος τῶν τιμῶν μετέχειν, ὅπερ εἴρηται κοινῶ καὶ τὰς ὀλιγαρχίας διὰ τὸ καὶ τὴν ἀριστοκρατίαν ὀλιγαρχίαν εἶναι πως· ἐν ἀμφοτέροις γὰρ ὀλίγοι οἱ ἀρχόντες, ἢ μὲν 2 τοι διὰ ταῦτον ὀλίγοι, ἐπεὶ δοκεῖ γε διὰ ταῦτα καὶ ἡ ἀριστοκρατία ὀλιγαρχία εἶναι. μάλιστα δὲ τῦτο συμβαίνει ἀναγκαῖον, ὅταν ἢ τὸ πλῆθος τῶν κεφρονηματιωμένων ὡς ὁμοιον κατ' ἀρετῇ, οἷον ἐν Λακεδαίμονι οἱ λεγόμενοι Παρ- 3 θενίαι (ἐκ τῶν ὁμοίων γὰρ ἦσαν), ἢς φηράσαντος ἐπιθελύσαντας ἀπέσειλαν Τάραντος οὐκείας. ἢ ὅταν τινὲς ἀτιμάζονται μεγάλοι ὄντες καὶ μηθενὸς ἤτιτους κατ' ἀρετῇ ὑπὸ τινῶν ἐντιμοτέρων, οἷον Λύσανδρος ὑπὸ τῶν βασιλέων. ἢ ὅταν ἀνδρώδης τις ὦν μὴ μετέχη τῶν τιμῶν, οἷον Κι- 4 ναδῶν ὁ τὴν ἐκ' Ἀγησιλάῳ συστάσας ἐπίθεσιν ἐπὶ τοὺς Σπαρτιάτας. ἔτι ὅταν οἱ μὲν ἀπορώσι λίαν, οἱ δ' αὐτε- 5 ρῶσιν· καὶ μάλιστα ἐν τοῖς πολέμοις τῦτο γίνεταί. συνέβη δὲ καὶ τῦτο ἐν Λακεδαίμονι ὑπὸ τὸν Μεσσηνιακὸν πόλε- 6 μον. δῆλον δὲ καὶ τῦτο ἐκ τῆς Τυρταίῳ ποιήσεως τῆς κα-

1. ὥσπερ ὁ Ἰπαρίνος R¹. || 4. τὴν πρὸς] πρὸς τὸν R¹. || 8. οἱ om V¹. || τοῖτοις R¹V¹. || κλέπτοντες R¹V¹. || 10. εὐδιάφορος Parisiensis 1858. || 22. γὰρ ἐγχειρήσευσιν 1858. || 29. συνέβη λαρίσι R¹. || 30. σάμον codices. || 31. ἱπαραῶν I¹V¹. || 37. δικαστηρίῳ 1858. || ἐγένετο 1858. || 39. εὐετηρίας I¹V¹.

3. καὶ om R¹. || 4. δυσχεραναύτων R¹. || 6. καὶ post δὲ om R¹. || 13. αὐτὰς om 1858. || 16. ἔν om R¹. || 17. καὶ post δὲ om 1858. || 20. τὰς] τὸς V¹. || 30. φηράσαντα R¹. || 31. τοὺς ἀτιμάζοντα R¹. || 34. μετέχει V¹. || 38. μεσσηνιακὸν V¹.

λαμής Εὐνομίας· θλιβόμενοι γάρ τινες διὰ τὸν πόλεμον ἤξιον ἀνάδαςον ποιῆν τὴν χώραν. ἔτι εἰάν τις μέγας ἦ καὶ δυνάμενος ἔτι μείζων εἶναι, ἵνα μοναρχῆ, ὥσπερ ἐν Λακεδαιμόνι δοκεῖ Πανσανίας ὁ στρατηγῆσας κατὰ τὸν Μηδικὸν πόλεμον καὶ ἐν Καρχηδονί Ἄνων. λύνονται δὲ μά- 5 λιστα αἱ τε πολιτεῖαι καὶ αἱ ἀριστοκρατίαι διὰ τὴν ἐν αὐτῇ τῇ πολιτείᾳ τῷ δικαίῳ παρέβασιν. ἀρχὴ γὰρ τὸ μὴ μεμῖχθαι καλῶς ἐν μὲν τῇ πολιτείᾳ δημοκρατίαν καὶ ὀλιγαρχίαν, ἐν δὲ τῇ ἀριστοκρατίᾳ ταῦτά τε καὶ τὴν ἀρετὴν, μάλιστα δὲ τὰ δύο· λέγω δὲ τὰ δύο δῆμον καὶ ὀλιγαρχίαν· ταῦτα γὰρ αἱ πολιτεῖαι τε πειρῶνται μιγύναι καὶ αἱ πολλαὶ τῶν καλυμένων ἀριστοκρατιῶν. διαφέρουσι γὰρ τῶν ὀνομαζομένων πολιτειῶν αἱ ἀριστοκρατίαι τῷ τῷ, καὶ διὰ τῷ εἶσιν αἱ μὲν ἥττον αἱ δὲ μᾶλλον μόνιμοι αὐτῶν. τὰς γὰρ ἀποκλινύσας μᾶλλον πρὸς τὴν ὀλιγαρχίαν ἀρι- 15 στοκρατίας καλῶσιν, τὰς δὲ πρὸς τὸ πλῆθος πολιτείας. διόπερ ἀσφαλές εἰσι αἱ τοιαῦται τῶν ἑτέρων εἰσίν· κρεῖττόν τε γὰρ τὸ πλεῖον, καὶ μᾶλλον ἀγαπῶσιν ἴσον ἔχοντες. οἱ δ' ἐν ταῖς εὐπορίαις, ἂν ἡ πολιτεία διδῶ τὴν ὑπεροχὴν, ὑβρίζειν ζητῶσι καὶ πλεονεκτεῖν. ὅπως δ' ἐφ' ὁποτέρῳ ἂν 20 ἐγκλίνη ἡ πολιτεία, ἐπὶ ταῦτα μεθίσταται ἑκατέρων τὸ σφέτερον αὐξανόντων, οἷον ἡ μὲν πολιτεία εἰς δῆμον, ἀριστοκρατία δ' εἰς ὀλιγαρχίαν. ἢ εἰς τάναντία, οἷον ἡ μὲν ἀριστοκρατία εἰς δῆμον (ὡς ἀδικούμενοι γὰρ περισπῶσιν εἰς τάναντίον οἱ ἀπορώτεροι), αἱ δὲ πολιτεῖαι εἰς ὀλιγαρχίαν· 25 μόνον γὰρ μόνιμον τὸ κατ' ἀξίαν ἴσον καὶ τὸ ἔχειν τὰ αὐτῶν. συνέβη δὲ τὸ εἰρημένον ἐν Θυρίοις· διὰ μὲν γὰρ τὸ ἀπὸ πλείονος τιμήματος εἶναι τὰς ἀρχὰς εἰς ἕλαττον μετέβη καὶ εἰς ἀρχεῖα πλείω, διὰ δὲ τὸ τὴν χώραν ἔλην τὰς γνωρίμους συγκητῆσθαι παρὰ τὸν νόμον· ἢ γὰρ πο- 30 λιτεία ὀλιγαρχικωτέρα ἦν, ὥστε ἐδύνατο πλεονεκτεῖν· ὁ δὲ δῆμος γυμνασθεὶς ἐν τῷ πολέμῳ τῶν φρυγῶν ἐγένετο κρεῖττων, ἕως ἀφείδαν τῆς χώρας ὅσοι πλείω ἦσαν ἔχοντες. ἔτι διὰ τὸ πάσας τὰς ἀριστοκρατικὰς πολιτείας ὀλιγαρχικὰς εἶναι μᾶλλον πλεονεκτεῖσιν οἱ γνωρίμοι, οἷον καὶ ἐν 35 Λακεδαιμόνι εἰς ὀλίγους αἱ ὑσῖαι ἔρχονται· καὶ ἔξεςι ποιῆν ὅ τι ἂν θέλωσι τοῖς γνωρίμοις μᾶλλον, καὶ κηδεύειν ὅτω θέλωσιν. διὸ καὶ ἡ Δοκρῶν πόλις ἀπώλετο ἐκ τῆς πρὸς Διονύσιον κηδεῖας· ὃ ἐν δημοκρατίᾳ ἔκ ἂν ἐγένετο, ἔδ' ἂν ἐν ἀριστοκρατίᾳ εὖ μεμιγμένη· μάλιστα δὲ λανθάνουσιν αἱ 40 δεῖ ποιῆσθαι,

ἀριστοκρατίαι μεταβάλλουσαι τῷ λύεσθαι κατὰ μικρὸν, ὅπερ εἴρηται ἐν τοῖς πρότερον καθόλου κατὰ πασῶν τῶν πολιτειῶν, ὅτι αἴτιον τῶν μεταβολῶν καὶ τὸ μικρὸν ἐστίν· ὅταν γὰρ τι προῶνται τῶν πρὸς τὴν πολιτείαν, μετὰ τῷ 5 καὶ ἄλλο μικρῷ μείζων εὐχερέστερον κινῶσιν, ἕως ἂν πάντα κινήσωσι τὸν κόσμον. συνέβη δὲ τῷ τῷ καὶ ἐπὶ τῆς Θυρίων πολιτείας. νόμος γὰρ ὄντος διὰ πέντε ἐτῶν στρατηγεῖν, γενομένοι τινες πολεμικοὶ τῶν νεωτέρων καὶ παρὰ τῷ πλῆθει τῶν φρουρῶν εὐδοκιμῶντες, καταφρονήσαντες τῶν ἐν τοῖς πράγμασι καὶ νομίζοντες βραδίως κατασχῆσιν, τῷ τῷ τὸν νόμον λύειν ἐπεχείρησαν πρῶτον, ὡς' ἐξεῖναι τὸς αὐτοὺς συνεχῶς στρατηγεῖν, ὀρῶντες τὸν δῆμον αὐτοὺς χειροτονή- 10 σοντα προθύμως. οἱ δ' ἐπὶ τῷ τῷ τεταγμένοι τῶν ἀρχόντων, οἱ καλέμενοι σύμβουλοι, ὀρμήσαντες τὸ πρῶτον ἐναντιῶσθαι συνεπίσθησαν, ὑπολαμβάνοντες τῷ τῷ κινήσαντας τὸν νόμον εἰσεῖν τὴν ἄλλην πολιτείαν, ὕσπερ δὲ βυλόμενοι κωλύειν ἄλλων κινουμένων ἐκείνι πλέον ἐπόιουν οὐθέν, ἀλλὰ μετέβαλεν ἡ τάξις πᾶσα τῆς πολιτείας εἰς δυνα- 15 ρεῖαν τῶν ἐπιχειρησάντων νεωτερίζειν. πᾶσαι δ' αἱ πολιτεῖαι λύνονται ὅτε μὲν ἐξ αὐτῶν ὅτε δ' ἐξωθεν, ὅταν ἐναντία πολιτεία ἢ ἢ πλεσιόν ἢ πόρρω μὲν ἔχουσα δὲ δύναμιν. ὅπερ συνέβαιεν ἐπ' Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων· οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι πανταχοῦ τὰς ὀλιγαρχίας, οἱ δὲ Λάκωνες τὸς δῆμους κατέλυον. ὅθεν μὲν ἔκ αἱ μεταβολαὶ γίνονται 20 τῶν πολιτειῶν καὶ αἱ εἰσεῖς, εἴρηται σχεδόν.

Περὶ δὲ σωτηρίας καὶ κοινῆ καὶ χωρὶς ἐκάστης πολι- 8 τείας ἐχόμενον ἐστὶν εἰπεῖν. πρῶτον μὲν ἔν δῆλον ὅτι, εἴπερ ἔχομεν δι' ὧν φθείρονται αἱ πολιτεῖαι, ἔχομεν καὶ δι' ὧν σωίζονται· τῶν γὰρ ἐναντίων τάναντία ποιητικὰ, φθορὰ δὲ 10 σωτηρία ἐναντίον. ἐν μὲν οὖν ταῖς εὖ κεκραμέναις πολιτεῖαις, ὥσπερ ἄλλο τι δεῖ τηρεῖν ὅπως μὴθεν παρανομῶσι, καὶ μάλιστα τὸ μικρὸν φυλάττειν· λανθάνει γὰρ ἐπισ- 15 δύνα ἢ παράβασις, ὥσπερ τὰς ὑσῖας αἱ μικραὶ δαπάναι δαπανῶσι πολλακίς γινόμεναι. λανθάνει δὲ ἢ μετάβασις διὰ τὸ μὴ ἀθρόα γίνεσθαι· παραλογίζεται γὰρ ἢ διά- 20 νοια ὑπ' αὐτῶν, ὥσπερ ὁ σοφιστικὸς λόγος· εἰ ἕκαστον μικρὸν, καὶ πάντα. τοῦτο δ' ἐστὶ μὲν ὡς, ἐστὶ δ' ὡς οὐ· τὸ γὰρ ὅλον καὶ τὰ πάντα οὐ μικρὸν, ἀλλὰ σύγκειται ἐκ μικρῶν. μίαν μὲν οὖν φυλακὴν πρὸς ταύτην τὴν ἀρχὴν 25 δεῖ ποιῆσθαι, ἔπειτα μὴ πεισεῖν τοῖς σοφίσματος χάριν

2. ἀπείδατον *V*². || ἔτι et 6. αἱ et 7. τῇ om *R*². || 10. μάλιστα δὲ] μάλιστα δὲ καὶ *I*². || 12. ἀριστοκρατιῶν *V*². || 18. κα] καὶ γὰρ *V*². || [σο] ἥττον *R*², om *I*². || 26. μόνισι] μόνιμοι *V*². || 33. τὴν χώραν *I*²*V*². || 37. τοῖς — 38. θέλωσιν om *R*². || 40. εἴ] ἢ *V*².

5. μικρῶν *R*². || 6. δὲ] καὶ *R*². || θυρίων *R*². || 8. τινες] δι' τινες *R*². || παρὰ om *R*². || 15. κινήσαντες *V*². || 18. μετέβαλλον *I*²*V*². || 32. ἐπισδύνα — 34. μετάβασις] ἢ δαπάνη *I*²*R*²*V*².

πρὸς τὸ πλῆθος συγκειμένους· ἐξελέγχεται γὰρ ὑπὸ τῶν ἔργων. ποῖα δὲ λέγομεν τῶν πολιτειῶν σοφίσματα, πρότερον εἴρηται. ἔτι δ' ὁρᾷν ὅτι ἐνιαί μόνον οὐ μόνον ἀριστοκραταί ἀλλὰ καὶ ὀλιγαρχαίαι ἢ διὰ τὸ ἀσφαλεῖς εἶναι τὰς πολιτείας, ἀλλὰ διὰ τὸ εὖ χρῆσθαι τὸς ἐν ταῖς ἀρχαῖς γινομένους καὶ τοῖς ἔξω τῆς πολιτείας καὶ τοῖς ἐν τῷ πολιτεύματι, τὸς μὲν μὴ μετέχοντας τῷ μὴ ἀδικεῖν καὶ τῷ τὸς ἡγεμονικῶς αὐτῶν εἰσάγειν εἰς τὴν πολιτείαν, καὶ τὸς μὲν φιλοτίμως μὴ ἀδικεῖν εἰς ἀτιμίαν τὸς δὲ πολλὰς εἰς κέρδος, πρὸς αὐτὸς δὲ καὶ τὸς μετέχοντας τῷ χρῆσθαι ἀλλήλοις δημοτικῶς. ὁ γὰρ ἐπὶ τῷ πλῆθει ζητῶσιν οἱ δημοτικοὶ τὸ ἴσον, τοῦτ' ἐπὶ τῶν ὁμοίων οὐ μόνον δίκαιον ἀλλὰ καὶ συμφέρον ἐστίν. διὸ ἐὰν πλείους ὦσιν ἐν τῷ πολιτεύματι, πολλὰ συμφέρει τῶν δημοτικῶν νομοθετημάτων, οἷον τὸ ἐξαμῆνους τὰς ἀρχαίς εἶναι, ἵνα πάντες οἱ ὅμοιοι μετέχουσιν· ἔστι γὰρ ὡσπερ δῆμος ἦδη οἱ ὅμοιοι, διὸ καὶ ἐν τοῖσι ἐγγίγονται δημογωγῶσι πολλὰς, ὡσπερ εἴρηται πρότερον. ἐπειθ' ἦττον εἰς δυναστείας ἐμπίπτουσιν οἱ ὀλιγαρχαίαι καὶ ἀριστοκραταί. οὐ γὰρ ἁμαρτῶς ῥάδιον κακοεργῆσαι ὀλίγον χρόνον ἀρχοντας καὶ πολὺν, ἐπεὶ διὰ τὸτο ἐν ταῖς ὀλιγαρχαίαις καὶ δημοκραταίαις γίνονται τυραννίδες· ἢ γὰρ οἱ μέγιστοι ἐν ἐκαστέρῃ ἐπιτίθενται τυραννίδι, ἐνθα μὲν οἱ δημογωγῶσι ἐνθα δ' οἱ δυνάσται, ἢ οἱ τὰς μεγίστας ἔχοντες ἀρχαίς, ὅταν πολὺν χρόνον ἀρχαῶσιν. σώζονται δ' αἱ πολιτεαὶ οὐ μόνον διὰ τὸ πόρρω εἶναι τῶν διαφθερόντων, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ διὰ τὸ ἐγγύς· φοβούμενοι γὰρ διὰ χειρῶν ἔχουσι μᾶλλον τὴν πολιτείαν, ὥστε δεῖ τὸς τῆς πολιτείας φροντίζοντας φόβος παρασκευάζειν, ἵνα φυλάττωσι καὶ μὴ καταλύσωσιν ὡσπερ πυκτερινὴν φυλακὴν τὴν τῆς πολιτείας τήρησιν, καὶ τὸ πόρρω ἐγγύς ποιῶσιν ἐτι τὰς τῶν γνωρίμων φιλονεικίας καὶ χάσεις καὶ διὰ τῶν νόμων πειρᾶσθαι δεῖ φυλάττεν, καὶ τοὺς ἔξω τῆς φιλονεικίας ὄντας, πρὶν παρεληφθῆναι καὶ αὐτούς, ὡς τὸ ἐν ἀρχῇ γινόμενον κακὸν γρῶναι ἢ τὸ τυχόντος ἀλλὰ πολιτικοῦ ἀνδρός. πρὸς δὲ τὴν διὰ τὰ τιμήματα γινομένην μεταβολὴν ἐξ ὀλιγαρχίας καὶ πολιτείας, ὅταν συμβαίῃ τοῦτο μερόντων μὲν τῶν αὐτῶν τιμημάτων εὐπορίας δὲ νομίσματος γινομένης, συμφέρει τοῦ τιμηματος ἐπιστοπεῖν τῷ κοινῷ τὸ πλῆθος πρὸς τὸ παρελθόν [κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον], ἐν ὅσαις μὲν πόλεσι τιμῶνται κατ' ἐπισημότην

ἐν δὲ ταῖς μέγιστοι διὰ τριτηθρόδος ἢ πενταετηθρόδος· καὶ ἢ πολλαπλάσιον ἢ πολλοσημέριον τῷ πρότερον, ἐν ᾧ αἱ τιμήσεις κατέστησαν τῆς πολιτείας, νόμον εἶναι καὶ τὰ τιμήματα ἐπιτείνειν ἢ ἀνίεναι, ἐὰν μὲν ὑπερβάλλῃ, ἐπιτείνουται κατὰ τὴν πολλαπλασίωσιν, ἐὰν δ' ἑλλείπῃ, ἀνιένται καὶ ἐλάττω ποιῶντας τὴν τιμῆσιν. ἐν μὲν γὰρ ταῖς ὀλιγαρχαίαις καὶ ταῖς πολιτεαῖς μὴ ποιόντων μὲν ὅπως ἐνθα μὲν ὀλιγαρχίαν ἐνθα δὲ δυναστείαν γίνεσθαι συμβαίνει, ἐκείνως δὲ ἐκ μὲν πολιτείας δημοκρατίαν, ἐκ δ' ὀλιγαρχίας πολιτείαν ἢ δῆμον. κοινὸν δὲ καὶ ἐν δῆμῳ καὶ ὀλιγαρχίᾳ [καὶ μοναρχίᾳ] καὶ πάσῃ πολιτείᾳ μήτ' αὐξάνεσθαι μὴ μὲν παρα τὴν συμμετρίαν, ἀλλὰ μᾶλλον παρα τὴν μικράς καὶ πολυχρονίου δίδουσι τιμᾶς ἢ ταχὺ μεγάλας (διαφθερίζονται γὰρ, καὶ φέρειν ἢ παντὸς ἀνδρὸς εὐτυχίαν), εἰ δὲ μή, μὴ τοῖ γ' ἀθρόας δόντας ἀφαιρεῖσθαι πάλιν ἀθρόας, ἀλλ' ἐκ προσαγωγῆς καὶ μάλιστα μὲν πειρᾶσθαι τοῖς νόμοις ὅπως ἀγείν ὡς μὴ ἐνθα ἐγγίγονται πολὺ ὑπερέχοντα δυνάμει μήτε φίλων μήτε χρημάτων, εἰ δὲ μή, ἀποδημητικῶς ποιῶσθαι τὰς παραστάσεις αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ καὶ διὰ τοὺς ἰδίους βίους νεωτερίζουσιν, δεῖ ἐμποιεῖν ἀρχὴν τινα τὴν ἐπιφομένην τὸς ζῶντας ἀσυμφέρους πρὸς τὴν πολιτείαν, ἐν μὲν δημοκρατίᾳ πρὸς τὴν δημοκρατίαν, ἐν δὲ ὀλιγαρχίᾳ πρὸς τὴν ὀλιγαρχίαν· ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων πολιτειῶν ἐκάστη. καὶ τὸ εὐμερῶν δὲ τῆς πόλεως ἀνά μέρος φυλάττεσθαι διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας. τοῦτο δ' ἄσος τὸ αἰεὶ τοῖς ἀντικειμένους μορίοις ἐγχειρίζειν τὰς πράξεις καὶ τὰς ἀρχαίς· λέγω δ' ἀντικεῖσθαι τοὺς ἐπισημῶς τῷ πλῆθει καὶ τὸς ἀπόρους τοῖς εὐπόροις. καὶ τὸ παρελθόν ἢ συμμιγνύναι τὸ τῶν ἀπόρων πλῆθος καὶ τὸ τῶν εὐπόρων, ἢ τὸ μέτρον αὐξάνει· τοῦτο γὰρ διαλύει τὰς διὰ τὴν ἀνισότητάς στάσεις. μέγιστον δὲ ἐν πάσῃ πολιτείᾳ τὸ καὶ τοῖς νόμοις καὶ τῇ ἄλλῃ οἰκονομίᾳ ὅτω τετάχθαι ὡς μὴ εἶναι τὰς ἀρχαίς κερδαίνεσθαι. τὸτο δὲ μάλας ἐν ταῖς ὀλιγαρχικαῖς δεῖ τηρεῖν. οὐ γὰρ ὅπως ἀγαπητικῶσιν ἐργάζεσθαι τοῦ ἀρχεῖν οἱ πολλοί, ἀλλὰ καὶ χαίρουσιν ἐὰν τὸς ἐξ πρὸς τοῖς ἰδίοις σχολάζειν, ὡς ἐὰν οἰσται τὰ ποικίλα κλέπτειν τοὺς ἀρχοντας· τότε δ' ἀμφότερα λυκεῖ τὸ τῶν τιμῶν μὴ μετέχειν καὶ τὸ τῶν κερδῶν. μοναρχίᾳ δὲ καὶ ἐνδέχεται ἅμα εἶναι δημοκρατίαν καὶ ἀριστοκρατίαν, ἐπὶ τοῦτο κατασκευάσει τις· ἐνδέχεται γὰρ εἶναι καὶ τοὺς

3. ἐσι I². || 5. τὰς τῆς V². || 7. μὲν om R². || 26. φερόμενον R². || 33. παρεληφθῆναι V². || 35. διὰ τιμηματος V². || 37. τῶν om V². || 39. κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον post 40. ἐπιστοπὸν vetus interpres.

10. ὀλιγαρχίαν R². || 11. καὶ μοναρχίᾳ om I²R²V². || 15. τι I²R²V². || 16. καὶ om I²R²V². || 19. ἀποδημητικῶς V². || 26. εἶκος V². || 31. τὸ καὶ] καὶ τὸ I².

γνωρίμους καὶ τὸ πλῆθος ἔχειν ἃ βούλονται ἀμφοτέρους. τὸ μὲν γὰρ ἐξεῖναι πᾶσιν ἀρχεῖν δημοκρατικόν, τὸ δὲ τὲς γνωρίμους εἶναι ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἀριστοκρατικόν. τοῦτο δ' ἔσαι, ὅταν μὴ ἢ κερδαίνειν ἀπὸ τῶν ἀρχῶν. οἱ γὰρ ἀπο-
ροι ἢ βελήσονται ἀρχεῖν τῷ μηδὲν κερδαίνειν, ἀλλὰ πρὸς 5 τοῖς ἰδίοις εἶναι μᾶλλον· οἱ δ' εὐποροὶ δυνήσονται διὰ τὸ μηδὲν προσδεῖσθαι τῶν κοινῶν, ὥστε συμβήσεται τοῖς μὲν ἀπόροις γίνεσθαι εὐπόροις διὰ τὸ διατρέβειν πρὸς τοῖς ἔργοις, τοῖς δὲ γνωρίμοις μὴ ἀρχεσθαι ὑπὸ τῶν τυχεύων. τῷ μὲν ἔν μὴ κλέπτεσθαι τὰ κοινὰ ἢ παραδόσις γιγνέσθαι 10 τῶν χρημάτων παρόντων πάντων τῶν πολιτῶν, καὶ ἀντιγραφεα κατὰ φρατρίας καὶ λόχους καὶ φυλαῖς τιθέσθωσαν· τοῦ δὲ ἀκερδῶς ἀρχεῖν τιμᾶς εἶναι δεῖ νενομοθετημένας τοῖς εὐδοκμοῦσιν. δεῖ δ' ἐν μὲν ταῖς δημοκρατίαις τῶν εὐπόρων φείδεσθαι, μὴ μόνον τὰς κτήσεις μὴ ποιεῖν ἀνα- 15 θάξους, ἀλλὰ μὴδὲ τὲς καρπύς, ὃ ἐν ἐνάις τῶν πολιτειῶν λαμβάνει γιγνόμενον· βέλτιον δὲ καὶ βουλομένους κωλύειν λειτεργεῖν τὰς δαπανηράς μὲν μὴ χρησίμους δὲ λειτεργίας, οἷον χορηγίας καὶ λαμπαδαρχίας καὶ ὅσαι ἄλλαι τοιαῦται· ἐν δ' ὀλιγαρχίᾳ τῶν ἀπόρων ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι 20 πολλήν, καὶ τὰς ἀρχὰς ἀφ' ἧν λήμματα τέτοις ἀπονέμειν, κἂν τις ὑβρίσῃ τῶν εὐπόρων εἰς τούτους, μείζω τὰ ἐπιτιμία εἶναι ἢ ἀν σφῶν αὐτῶν, καὶ τὰς κληρονομίας μὴ κατὰ ὅσων εἶναι ἀλλὰ κατὰ γένους, μὴδὲ πλείονων ἢ μιᾶς τὸν αὐτὸν κληρονομεῖν· ἔτω γὰρ ἂν ὀμαλωτέραι αἰ ἔσται 25 εἶεν καὶ τῶν ἀπόρων εἰς εὐπορίαν ἂν καθίσταντο πλείους. συμφέρει δὲ καὶ ἐν δημοκρατίᾳ καὶ ἐν ὀλιγαρχίᾳ τῶν ἄλλων ἢ ἰσότητα ἢ προεδρίαν νέμειν τοῖς ἥττον κοινωνῆσι τῆς πολιτείας, ἐν μὲν δῆμῳ τοῖς εὐπόροις, ἐν δ' ὀλιγαρχίᾳ τοῖς ἀπόροις, πλὴν ὅσαι ἀρχαὶ κύριαί τῆς πολιτείας· 30 ταύτας δὲ τοῖς ἐκ τῆς πολιτείας ἐγχειρίζειν μόνοις ἢ πλείοσι.

9 Τρία δὲ τινα χρὴ ἔχειν τοὺς μέλλοντας ἀρχειν τὰς κυρίας ἀρχὰς, πρῶτον μὲν φιλίαν πρὸς τὴν καθεστῶσαν πολιτείαν, ἔπειτα δύναμιν μεγίστην τῶν ἔργων τῆς ἀρχῆς, 35 τρίτον δ' ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην ἐν ἐκάστη πολιτείᾳ τὴν πρὸς τὴν πολιτείαν· εἰ γὰρ μὴ ταῦτον τὸ δίκαιον κατὰ πάσας τὰς πολιτείας, ἀνάγκη καὶ τῆς δικαιοσύνης εἶναι διαφορὰς. ἔχει δ' ἀπορίαν, ὅταν μὴ συμβαίῃ ταῦτα πάντα περὶ τὸν αὐτὸν, πῶς χρὴ ποιεῖσθαι τὴν διαίρεσιν· 40 γένηται τῆς ἕστας, ἄλλην ἀνάγκη εἶναι ταύτην τὴν πολι-

οῖον εἰ στρατηγικὸς μὲν τις αἴη, πονηρὸς δὲ καὶ μὴ τῇ πολιτείᾳ φίλος, ὁ δὲ δίκαιος καὶ φίλος, πῶς δεῖ ποιεῖσθαι τὴν αἵρεσιν; εἴκοι δὲ δεῖν βλέπειν εἰς δύο, τίνος πλεῖον μετέχουσι πάντες καὶ τίνος ἔλαττον. διὸ ἐν στρατηγίᾳ μὲν εἰς τὴν ἐμπειρίαν μᾶλλον τῆς ἀρετῆς· ἔλαττον γὰρ στρατηγίας μετέχουσι, τῆς δ' ἐπιεικείας πλεῖον· ἐν δὲ φυλακῇ καὶ ταμειᾷ τάναντία· πλείονος γὰρ ἀρετῆς δεῖται ἢ ὅσων οἱ πολλοὶ ἔχουσιν, ἢ δὲ ἐπισημὴ κοινῇ πᾶσιν. ἀπορήσειε δ' ἂν τις κἂν δύναμις ὑπάρχῃ τῆς πολιτείας καὶ φιλία, τί δεῖ τῆς ἀρετῆς; ποιήσει γὰρ τὰ συμφέροντα καὶ τὰ δύο. ἢ ὅτι ἐνδέχεται τὲς τὰ δύο ταῦτα ἔχοντας ἀκρατεῖς εἶναι, ὥστε καθάπερ καὶ αὐτοῖς οὐχ ὑπηρετήσιν εἰδότες καὶ φιλῶντες αὐτούς, ἔτω καὶ πρὸς τὸ κοινὸν οὐθεν κωλύει ἔχειν ἐπίους. ἀπλῶς δὲ ὅσα ἐν τοῖς νόμοις ὡς συμφέροντα λέ- 5 γομεν ταῖς πολιτείαις, ἅπαντα ταῦτα σώζει τὰς πολιτείας. καὶ τὸ πολλάκις εἰρημένον μέγιστον στοιχείον, τὸ τηρεῖν ὅπως κρεῖττον ἔσαι τὸ βυλόμενον τὴν πολιτείαν πλῆθος τῷ μὴ βουλομένῳ. παρὰ πάντα δὲ ταῦτα δεῖ μὴ λαμβάνειν, ὃ νῦν λαμβάνει τὰς παρεκβεβηκυίας πολιτείας, τὸ μέσον· 10 πολλὰ γὰρ τῶν δοκούντων δημοτικῶν λύει τὰς δημοκρατίας καὶ τῶν ὀλιγαρχικῶν τὰς ὀλιγαρχίας. οἱ δ' οἴομενοι ταύτην εἶναι μίαν ἀρετὴν ἔλκουσιν εἰς τὴν ὑπερβολήν, ἀγνοοῦντες ὅτι καθάπερ ῥίς ἐστὶ παρεκβεβηκυῖα μὲν τὴν εὐθύτητα τὴν καλλίστην πρὸς τὸ γρυπὸν ἢ τὸ σιμόν, ἀλλ' ὅμως ἔτι καλὴ καὶ χάριν ἔχουσα πρὸς τὴν ὄψιν, οὐ μὴν ἀλλ' ἐὰν ἐπιτείνῃ τις ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν ὑπερβολήν, πρῶτον μὲν ἀποβαλεῖ τὴν μετριότητα τῷ μορίῳ, τέλος δ' ἔτι ὥστε ὥστε μὴδὲ ῥίνα ποιήσει φαίνεσθαι διὰ τὴν ὑπεροχὴν καὶ τὴν ἔλλειψιν τῶν ἐναντίων· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἔχει καὶ 15 περὶ τῶν ἄλλων μορίων. συμβαίνει δὲ τῷτο καὶ περὶ τὰς ἄλλας πολιτείας. καὶ γὰρ ὀλιγαρχίαν καὶ δημοκρατίαν ἔστιν ὥστ' ἔχειν ἰκανῶς, καίπερ ἐξεστηκυίας τῆς βελτίστης τάξεως· ἐὰν δὲ τις ἐπιτείνῃ μᾶλλον ἐκατέραν αὐτῶν, πρῶτον μὲν χεῖρω ποιήσει τὴν πολιτείαν, τέλος δ' οὐδὲ πολι- 20 τεῖαν. διὸ δεῖ τῷτο μὴ ἀγνοεῖν τὸν νομοθέτην καὶ τὸν πολιτικόν, ποῖα σώζει τῶν δημοτικῶν καὶ ποῖα φθείρει τὴν δημοκρατίαν, καὶ ποῖα τῶν ὀλιγαρχικῶν τὴν ὀλιγαρχίαν. οὐδετέραν μὲν γὰρ ἐνδέχεται αὐτῶν εἶναι καὶ διαμένειν ἄνευ τῶν εὐπόρων καὶ τοῦ πλῆθους, ἀλλ' ὅταν ὀμαλώτης 25 γένηται τῆς ἕστας, ἄλλην ἀνάγκη εἶναι ταύτην τὴν πολι-

4. ἦ] οὐ R². || 7. μηδὲν R²V². || 8. τὸ] τὸ μὴ R². || τρίβειν V². || 11. πάντων παρόντων R². || 12. φρατρίας καὶ λόγους I²V². || 19. λαμπαρχίας R². || 31. ταύτας — πολιτείας om I².

1. τῇ om R². || 4. στρατηγία μᾶλλον εἰς τὴν ἐμπειρίαν I². || 10. καὶ τὰ] κατὰ codices. || 13. κωλύειν V². || 14. ἐπίους codices. || 27. ἀποβάλλει I², ἀποβάλλει V², ὑπερβαλεῖ R². || 30. δεῖ R². || 33. ἐπιτείνῃ om R². || 36. τὸν δημοτικόν V². || 37. ποῖα I². || ὀλιγαρχικῶν R² et pr V².

τείαν, ὥστε φθείροντες τοῖς καθ' ὑπεροχὴν νόμοις φθείρουσι
 τὰς πολιτείας. ἀμαρτάνουσι δὲ καὶ ἐν ταῖς δημοκρατίαις
 καὶ ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις, ἐν μὲν ταῖς δημοκρατίαις οἱ δη-
 μαγωγοί, ὅπου τὸ πλῆθος κύριον τῶν νόμων· δύο γὰρ
 ποιούσιν αἰὲν τὴν πόλιν, μαχόμενοι τοῖς εὐπόροις, δεῖ δὲ
 τὴν ἀντίον αἰεὶ δοκεῖν λέγειν ὑπὲρ εὐπόρων, ἐν δὲ ταῖς ὀλι-
 γαρχίαις ὑπὲρ τῆς δῆμῳ τὸς ὀλιγαρχικῆς, καὶ τὸς ὄρκους
 ἐναντίως ἢ νῦν ὀμνύσαι τὸς ὀλιγαρχικῆς. νῦν μὲν γὰρ ἐν
 ἐπίαις ὀμνύουσι "καὶ τῷ δήμῳ κακόνος ἔσομαι καὶ βυλευσώ
 ὃ τι ἂν ἔχω κακόν"· χρηὶ δὲ καὶ ὑπολαμβάνειν καὶ ὑπο-
 κρίνεσθαι τὴν ἀντίον, ἐπισημαινομένους ἐν τοῖς ὄρκοις ὅτι "ἐκ
 ἀδικήσω τὸν δῆμον." μέγιστον δὲ πάντων τῶν εἰρημῶν
 πρὸς τὸ διαμένειν τὰς πολιτείας, ἔστι νῦν ὀλιγαρχίαις πάντες,
 τὸ παιδεύεσθαι πρὸς τὰς πολιτείας. ὄφελος γὰρ ἔστι τῶν
 ἀφελιμωτάτων νόμων καὶ συνδεδοξασμένων ὑπὸ πάντων
 τῶν πολιτευομένων, εἰ μὴ ἔσονται εἰθισμένοι καὶ πεκα-
 δευμένοι ἐν τῇ πολιτείᾳ, εἰ μὲν οἱ νόμοι δημοτικοί, δημο-
 τοικῶς, εἰ δ' ὀλιγαρχικοί, ὀλιγαρχικῶς. εἴπερ γὰρ ἐστὶν ἐφ'
 ἐπὸς ἀκρασίᾳ, ἔστι καὶ ἐπὶ πόλεως. ἐστὶ δὲ τὸ πεκαυδεύ-
 σθαι πρὸς τὴν πολιτείαν ἢ τῦτο, τὸ ποιεῖν οἷς χαίρουσι οἱ
 ὀλιγαρχῶντες ἢ οἱ δημοκρατίαν βυλούμενοι, ἀλλ' οἷς δυνή-
 σονται οἱ μὲν ὀλιγαρχεῖν οἱ δὲ δημοκρατεῖσθαι. νῦν δ' ἐν
 μὲν ταῖς ὀλιγαρχίαις οἱ τῶν ἀρχόντων υἱοὶ τρυφῶσιν, οἱ
 δὲ τῶν ἀπόρων γίνονται γεγευμασμένοι καὶ πεπονηκότες,
 ὥστε καὶ βύλονται μᾶλλον καὶ δύνανται νεωτερίζειν. ἐν δὲ
 ταῖς δημοκρατίαις ταῖς μάλιστα εἶναι δοκῶσαι δημοκρα-
 τοικαῖς τὴν ἀντίον τῷ συμφέροντος καθέστηκεν. αἴτιον δὲ τῦτο
 ὅτι κακῶς ὀρίζονται τὸ ἐλευθέρων. δύο γὰρ ἐστὶν οἷς ἡ δη-
 μοκρατία δοκεῖ ὀρίζεσθαι, τῷ τὸ πλεῖον εἶναι κύριον καὶ τῇ
 ἐλευθερίᾳ. τὸ μὲν γὰρ δίκαιον ἴσον δοκεῖ εἶναι, ἴσον δ' ὃ
 ἂν ὀζῆ τῷ πλῆθει, τοῦτ' εἶναι κύριον, ἐλευθέρων δὲ καὶ
 ἴσον τὸ ὃ τι ἂν βύληται τις ποιεῖν. ὥστε ζῆ ἐν ταῖς τοιαύ-
 ταις δημοκρατίαις ἕκαστος ὡς βύλεται, καὶ εἰς ὃ χρῆζον,
 ὡς φησὶν Εὐριπίδης. τοῦτο δ' ἐστὶ φαῦλον· οὐ γὰρ δεῖ
 οἰεσθαι δουλείαν εἶναι τὸ ζῆ πρὸς τὴν πολιτείαν, ἀλλὰ
 σωτηρίαν. ἐξ ὧν μὲν ἔστι αἱ πολιτείας μεταβάλλουσι καὶ
 φθείρονται, καὶ διὰ τῶν σαζονται καὶ διαμένουσιν, ὡς
 ἀκλῶς εἰπεῖν τοσαῦτά ἐστὶν.

10 Δέπεται δ' ἐπιθεῖν καὶ περὶ μοναρχίας, ἐξ ὧν τε
 φθείρεται καὶ δι' ὧν σαζοῦνται πέφυκεν. σχεδὸν δὲ παρα-
 40

6. δευὶ R⁴ F⁴. | 10. καὶ post ἢ om R⁴. | 13. ὀλιγαρχῶν R⁴. | 28. καλῶς R⁴. | 29. ἀδικήσω F². | 32. ὡς F². | 33. ἔστιν R⁴. | 34. δε:] δι R⁴.

1. τὰς] τῆς R⁴. | 5. δευὶ F². | 15. δημοκρατίαν F². | 17. τοιαύτη R⁴. | 19. ἰσότης F². | 27. ἰσότης R⁴. | 29. ἐν Κερσίῳ] ἐν Κερσίῳ R⁴. | 37. κείνος I² F².

μὲν κεκτημένοι τὰς οὐσίας μὴδὲν ἄδικον πάσχωσιν, ὁ δὲ δῆμος μὴ ὑβρίζηται μὴδὲν. ἡ δὲ τυραννίς, ὥσπερ εἴρηται πολλάκις, πρὸς οὐδὲν ἀποβλέπει κοινόν, εἰ μὴ τῆς ἰδίας ὠφελείας χάριν. ἔστι δὲ σκοπὸς τυραννικὸς μὲν τὸ ἡδύ, βασιλικὸς δὲ τὸ καλόν. διὸ καὶ τῶν πλεονεκτημάτων τὰ μὲν χρήματα τυραννικά, τὰ δ' εἰς τιμὴν βασιλικὰ μάλ- 5 λον. καὶ φυλακὴ βασιλικὴ μὲν πολιτικὴ, τυραννικὴ δὲ διὰ ζήνων. ὅτι δ' ἡ τυραννίς ἔχει κακὰ καὶ τὰ τῆς δημοκρατίας καὶ τὰ τῆς ὀλιγαρχίας, φανερόν, ἐκ μὲν ὀλιγαρχίας τὸ τὸ τέλος εἶναι κλέτον (οὕτω γὰρ καὶ διαμέ- 10 νειν ἀναγκαῖον μόνως τὴν τε φυλακὴν καὶ τὴν τρυφήν) καὶ τὸ τῷ πλήθει μὴδὲν πιστεύειν, διὸ καὶ τὴν παραίρεσιν ποιοῦνται τῶν ὄπλων· καὶ τὸ κακοῦν τὸν ὄχλον καὶ τὸ ἐκ τῷ ἄσθεος ἀπελαύνειν καὶ διοικίζειν ἀμφοτέρων κοινόν, καὶ τῆς ὀλιγαρχίας καὶ τῆς τυραννίδος. ἐκ δημοκρατίας δὲ τὸ 15 πολεμεῖν τοῖς γνωρίμοις καὶ διαφθεβεῖν λάβρα καὶ φανερώς καὶ φυγαδεύειν ὡς ἀντιτέχνος καὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν ἐμποδίου· ἐκ γὰρ τούτων συμβαίνει γίνεσθαι καὶ τὰς ἐπιβουλὰς, τῶν μὲν ἀρχῶν αὐτῶν βυλομένων, τῶν δὲ μὴ δουλεύειν. ὅθεν καὶ τὸ Περιάνδρου πρὸς Θρασύβυλον συμ- 20 βύλευμά ἐστιν, ἡ τῶν ὑπερέχοντων σταχύων κόλουσις, ὡς δέον αἰεὶ τὸς ὑπερέχοντας τῶν πολιτῶν ἀναιρεῖν. καθάπερ ἔν σκεδὸν ἐλέχθη, τὰς αὐτὰς ἀρχὰς δεῖ νομίζειν περὶ τὰς πολιτείας εἶναι τῶν μεταβολῶν καὶ περὶ τὰς μοναρχίας· διὰ τε γὰρ ἀδικίαν καὶ διὰ φόβον καὶ διὰ κατα- 25 φρόνησιν ἐπιτίθενται πολλοὶ τῶν ἀρχομένων ταῖς μοναρχίαις, τῆς δὲ ἀδικίας μάλιστα δι' ὕβριν, ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ τὴν τῶν ἰδίων ζήτησιν. ἔστι δὲ καὶ τὰ τέλη ταῦτά, καθάπερ κἀκεῖ, καὶ περὶ τὰς τυραννίδας καὶ τὰς βασιλείας· μέγεθος γὰρ ὑπάρχει πλείου καὶ τιμῆς τοῖς μονάρχοις, 30 ὧν ἐφίενται πάντες. τῶν δ' ἐπιθέσεων αἰ μὲν ἐπὶ τὸ σῶμα γίνονται τῶν ἀρχόντων, αἱ δ' ἐπὶ τὴν ἀρχήν. αἱ μὲν ἔν δι' ὕβριν ἐπὶ τὸ σῶμα. τῆς δ' ὕβρεως οὗσης πολυμεροῦς, ἕκαστον αὐτῶν αἴτιον γίνεσθαι τῆς ὀργῆς· τῶν δ' ὀργιζομένων σχεδὸν οἱ πλείους τιμωρίας χάριν ἐπιτίθενται, ἀλλ' 35 ἔχ ὑπεροχῆς, οἷον ἡ μὲν τῶν Πεισιπρατιδῶν διὰ τὸ προπυλακίσαι μὲν τὴν Ἀρμόδιον ἀδελφὴν, ἐπηρεάσαι δ' Ἀρμόδιον· ὁ μὲν γὰρ Ἀρμόδιος διὰ τὴν ἀδελφὴν, ὁ δ' Ἀριστογείτων διὰ τὸν Ἀρμόδιον. ἐπεβύλευσαν δὲ καὶ Περιάνδρου τῷ ἐν Ἀμβρακίᾳ τυράννῳ διὰ τὸ συμπίοντα μετὰ 40

τῶν παιδικῶν ἐρωτῆσαι αὐτὸν εἰ ἤδη ἐξ αὐτῷ κύει. ἡ δὲ Φιλίππου ὑπὸ Παυσανίου διὰ τὸ εἶσαι ὑβρισθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν περὶ Ἀτταλον, καὶ ἡ Ἀμύντου τοῦ μικροῦ ὑπὸ Δέρδα διὰ τὸ καυχῆσθαι εἰς τὴν ἡλικίαν αὐτῷ, καὶ ἡ τῷ εὐνύχῳ Εὐαγόρᾳ τῷ Κυπρίῳ· διὰ γὰρ τὸ τὴν γυναῖκα παρελθεῖν τὸν υἱὸν αὐτῷ ἀπέκτεινεν ὡς ὑβρισμένος. πολλοὶ δ' ἐπιθέσεις γεγένηται καὶ διὰ τὸ εἰς τὸ σῶμα αἰσχύ- 5 νεσθαι τῶν μονάρχων τινὰς, οἷον καὶ ἡ Κραταῖς εἰς Ἀρχέλαον· αἰεὶ γὰρ βαρέως εἶχε πρὸς τὴν ὀμιλίαν, ὥσε ἰκανὴ καὶ ἐλάττων ἐγένετο πρόφασις, διότι τῶν θυγατέρων ὑδε- 10 μίαν ἔδωκεν ὁμολογήσας αὐτῷ, ἀλλὰ τὴν μὲν προτέραν, κατεχόμενος ὑπὸ πολέμου πρὸς Σίρραν καὶ Ἀρράβαιον, ἔδωκε τῷ βασιλεῖ τῷ τῆς Ἑλιμείας, τὴν δὲ νεωτέραν τῷ υἱεῖ Ἀμύντῳ, οἰόμενος ἔτις ἂν ἐκείνον ἦκιστα διαφθερεσθαι 15 καὶ τὸν ἐκ τῆς Κλεοπάτρας· ἀλλὰ τῆς γε ἀλλοτριότητος ὑπῆρχεν ἀρχὴ τὸ βαρέως φέρειν πρὸς τὴν ἀφροδισιασικὴν χάριν. συνεπέθετο δὲ καὶ Ἑλλανοκράτης ὁ Λαρισσαῖος διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· ὡς γὰρ χρώμενος αὐτῷ τῇ ἡλικίᾳ οὐ κατῆγεν ὑποσχόμενος, δι' ὕβριν καὶ οὐ δι' ἐρωτικὴν ἐπι- 20 θυμίαν ὥστ' εἶναι τὴν γεγενημένην ὀμιλίαν. Πάρρων δὲ καὶ Ἡρακλείδης οἱ Αἰνιοὶ Κότυν διέφθειραν τῷ πατρὶ τιμωρῶντες, Ἀδάμας δ' ἀπέξη Κότυος διὰ τὸ ἐκτμηθῆναι παῖς ἂν ὑπ' αὐτοῦ ὡς ὑβρισμένος. πολλοὶ δὲ καὶ διὰ τὸ εἰς τὸ σῶμα αἰκισθῆναι πληγαῖς ὀργισθέντες οἱ μὲν διέ- 25 φθειραν οἱ δ' ἐνεχείρησαν ὡς ὑβρισθέντες, καὶ τῶν περὶ τὰς ἀρχὰς καὶ βασιλικὰς δυναστείας, οἷον ἐν Μιτυληνῇ τὸς Πενθαλίδας Μεγακλῆς περιόντας καὶ τύποντας ταῖς κορύναις ἐπιθέμενος μετὰ τῶν φίλων ἀνείλεν, καὶ ὕστερον Σμέρδης Πένθιλον πληγὰς λαβὼν καὶ παρὰ τῆς γυναικὸς 30 ἔξελκυσθεὶς διέφθειρεν. καὶ τῆς Ἀρχελαῖς δ' ἐπιθέσεως Δεκάμνηχος ἡγεμῶν ἐγένετο, παροξύνων τὸς ἐπιθεμένους πρώτος· αἴτιον δὲ τῆς ὀργῆς ὅτι αὐτὸν ἐξέδωκε μαστιγῶσαι Εὐριπίδῃ τῷ ποιητῇ· ὁ δ' Εὐριπίδης ἐχαλέπαιεν εἰπόντος 35 τι αὐτῷ εἰς δυσωδίαν τῷ ζώματος. καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ διὰ τοιαύτας αἰτίας οἱ μὲν ἀνηρέθησαν οἱ δ' ἐπεβυλεύθησαν. ὁμοίως δὲ καὶ διὰ φόβον· ἐν γὰρ τι τῶν αἰτιῶν ἦν, ὥσπερ καὶ περὶ τὰς πολιτείας καὶ τὰς μοναρχίας· οἷον Ἐρέξην Ἀρτακάνης φοβούμενος τὴν διαβολὴν τὴν περὶ Δαρ- 40 ρεῖον, ὅτι ἐκρέμασεν ἢ κελεύσαντος Ἐρέξου, ἀλλ' οἰόμενος

1. διὸ om I². || 8. τῶν] ὑπὸ τῶν Victorius. || 9. τὰ om V². || 10. τὸ τὸ] τῷ τὸ I²R²V². || 12. τὸ] τῷ R². || μὴδὲν] μὲν V². || 28. ταῦτα I²R²V². || 32. ἀρχῶν V². || 33. ἐπέ R². || πολυμερῶς V². || 39. περὶ ἄνθρω V².

3 ἀμαύτου R². || 4. πέρδα R². || 7. καὶ om R². || 10. διότι] ἢ I²R²V². || 13. ἐλιβείας I²R²V². || 17. συνεπέθετο δὲ ἑλλ. R². || 25. ἐνεχείρησαν R². || 27. πενθαλίδας R². || περιόντας I²V². || 28. τῶν om V². || 29. σμέρδης I²R²V². || πέριμον R². || 30. ἀρχελαῖς V². || 35. τοιαύτης I². || 36. αἰτιῶν R²V².

καταφρόνησιν, ὡς περ Σαρδανάπαλον ἰδὼν τις ζαίνοντα μετὰ τῶν γυναικῶν, εἰ ἀληθῆ ταῦτα οἱ μυθολογοῦντες λέγουσιν· εἰ δὲ μὴ ἐπ' ἐκείνῃ, ἀλλ' ἐπ' ἄλλῃ γε ἂν γένοιτο ἀληθές. καὶ Διονυσίῳ τῷ ὑπέρῳ Δίων ἐπέθετο διὰ τὸ καταφρονεῖν, ὁρῶν τούς τε πολίτας οὕτως ἔχοντας καὶ 5 αὐτὸν αἰεὶ μεθύοντα. καὶ τῶν φίλων δὲ τινες ἐπιτίθενται διὰ καταφρόνησιν· διὰ γὰρ τὸ πιστεύεσθαι καταφρονοῦσιν ὡς λήσοντας. καὶ οἱ οἰόμενοι δύνασθαι κατασχεῖν τὴν ἀρχὴν τρόπον τινὰ διὰ τὸ καταφρονεῖν ἐπιτίθενται· ὡς 10 δυνάμενοι γὰρ καὶ καταφρονῶντες τῷ κινδύνῳ διὰ τὴν δύναμιν ἐπιχειροῦσι ῥαδίως, ὡς περ οἱ στρατηγῶντες τοῖς μονάρχοις, οἷον Κύρος Ἀστυάγῃ καὶ τῷ βίῳ καταφρονῶν καὶ τῆς δυνάμεως διὰ τὸ τὴν μὲν δύναμιν ἐξηρηκέναι, αὐτὸν δὲ τρυφᾶν, καὶ Σεύθης ὁ Θραξ Ἀμαδόκῳ στρατηγὸς ὤν. οἱ δὲ καὶ διὰ πλείω τέτων ἐπιτίθενται, οἷον καὶ καταφρο- 15 νοῦντες καὶ διὰ κέρδος, ὡς περ Ἀριοβαρζάνῃ Μιθριδάτης. μάλιστα δὲ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἐγχειροῦσιν οἱ τὴν φύσιν μὲν θρασεῖς, τιμὴν δ' ἔχοντες πολεμικὴν παρὰ τοῖς μονάρχοις· ἀνδρία γὰρ δύναμιν ἔχουσα θράσος ἐστίν· δι' ἧς ἀμφοτέρως, ὡς ῥαδίως κρατήσοντας, ποῖνται τὰς ἐπιθέσεις. 20 τῶν δὲ διὰ φιλοτιμίαν ἐπιτιθεμένων ἕτερος τρόπος ἐστὶ τῆς αἰτίας παρὰ τοὺς εἰρημένους πρότερον. ἢ γὰρ ὡς περ ἔνιοι τοῖς τυράννοις ἐπιχειροῦσιν ὁρῶντες κέρδη τε μεγάλα καὶ τιμὰς μεγάλας οὖσας αὐτοῖς, οὕτω καὶ τῶν διὰ φιλοτιμίαν ἐπιτιθεμένων ἕκαστος προαιρεῖται κινδυνεύειν· ἀλλ' 25 ἐκείνοι μὲν διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν, οὗτοι δ' ὡς περ κἂν ἄλλης τινὸς γενομένης πράξεως περιττῆς, καὶ δι' ἣν ὀνομαστοὶ γίνονται καὶ γνώριμοι τοῖς ἄλλοις, οὕτω καὶ τοῖς μονάρχοις ἐγχειροῦσιν, οὐ κτήσασθαι βουλόμενοι μοναρχίαν ἀλλὰ δοῦσαν. οὐ μὴν ἀλλ' ἐλάχιστοί γε τὸν 30 ἀριθμὸν εἰσιν οἱ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ὁρμῶντες· ὑποκεισθαι γὰρ δεῖ τὸ τοῦ σωθῆναι μηδὲν φροντίζειν, ἂν μὴ μέλλῃ κατασχῆσιν τὴν πράξιν. οἷς ἀκολουθεῖν μὲν δεῖ τὴν Δίωνος ὑπόληψιν, ἢ ῥαδίον δ' αὐτὴν ἐγγενέσθαι πολλοῖς· ἐκείνος γὰρ μετ' ὀλίγων ἐστράτευσεν ἐπὶ Διονύσιον 35 οὕτως ἔχειν φάσκων ὡς ὅπου περ ἂν δύνηται προελθεῖν, ἱκανὸν αὐτῷ τοσούτον μετασχεῖν τῆς πράξεως, οἷον εἰ μικρὸν ἐπιβάνα τῆς γῆς εὐθὺς συμβαίῃ τελευτῆσαι, τῆτον καλῶς ἔχειν αὐτῷ τὸν θάνατον. φθίρεται δὲ τυραννὶς ἓνα μὲν τρόπον, ὡς περ καὶ τῶν ἄλλων ἐκάστη πολιτείῳ, ἔξω- 40 συμβαδούσιν. φθίρεται δὲ κατὰ δύο τρόπους, ἓνα μὲν

θεν, ἐὰν ἐναντία τις ἢ πολιτεία κρείττων. τὸ μὲν γὰρ βούλεσθαι δῆλον ὡς ὑπάρξει διὰ τὴν ἐναντιότητα τῆς προαιρέσεως· ἀ δὲ βούλονται, δυνάμενοι πράττειν πάντες ἐναντία δ' αἱ πολιτεῖαι, δῆμος μὲν τυραννίδι καθ' Ἡρόδον ὡς κεραμεῖ κεραμεύς (καὶ γὰρ ἡ δημοκρατία ἡ τελευταία τυραννὶς ἐστίν), βασιλεία δὲ καὶ ἀριστοκρατία διὰ τὴν ἐναντιότητα τῆς πολιτείας. διὸ Λακεδαιμόνιοι πλείους κατέλυσαν τυραννίδας καὶ Συρακόσιοι κατὰ τὸν χρόνον ἐπολιτεύοντο καλῶς. ἓνα δ' ἐξ αὐτῆς, ὅταν οἱ μετέχοντες 10 στασιάζωσιν, ὡς περ ἡ τῶν περὶ Γέλωνα καὶ νῦν ἡ τῶν περὶ Διονύσιον, ἡ μὲν Γέλωνος Θρασυβούλου τοῦ Ἰέρωνος ἀδελφεῖ τὸν υἱὸν τῷ Γέλωνος δευτέρου καὶ πρὸς ἡδονὰς ὁρμῶντος, ἢν αὐτὸς ἀρχῇ, τῶν δ' οἰκείων συστάτων, ἵνα μὴ τυραννὶς ὅλως καταλυθῇ ἀλλὰ Θρασύβουλος· εἰ δὲ συζάντες αὐτῶν, ὡς καιρὸν ἔχοντες, ἐξέβαλον ἅπαντας αὐτούς. Διονύσιον δὲ Δίων στρατεύσας, κηδεστῆς ὢν καὶ προσλαβὼν τὸν δῆμον, ἐκείνον ἐκβαλὼν διεφθάρη. δύο δὲ οὐσῶν αἰτιῶν δι' ἧς μάλιστα ἐπιτίθενται ταῖς τυραννῶσι, μῖσος καὶ καταφρονήσεως, θάτερον μὲν δεῖ τέτων ὑπάρχειν τοῖς τυράννοις, τὸ μῖσος, ἐκ δὲ τῷ καταφρονεῖσθαι πολλὰ γίνονται τῶν καταλύσεων. σημεῖον δὲ τῶν μὲν γὰρ κτισαμένων οἱ πλείστοι καὶ διεφύλαξαν τὰς ἀρχάς, οἱ δὲ παραλαβόντες εὐθὺς ὡς εἰπεῖν ἀπολλύουσι πάντες· ἀπολλυστικῶς γὰρ ζῶντες εὐκαταφρόνητοί τε γίνονται καὶ 25 πολλὰς καιρὸς παραδιδόουσι τοῖς ἐπιτιθεμένοις. μόριον δὲ τι τοῦ μίσους καὶ τὴν ὀργὴν δεῖ τίθεναι· τρόπον γὰρ τῶν αὐτῶν αἰτία γίνεται πράξεως. πολλὰς δὲ καὶ πρακτικώτερον τῷ μίσους· συντονώτερον γὰρ ἐπιτίθενται διὰ τὸ μὴ χῆσθαι λογισμῷ τὸ πάθος. μάλιστα δὲ συμβαδού τοῖς θυμοῖς ἀκολουθεῖν διὰ τὴν ὕβριν, δι' ἣν αἰτίαν ἢ τε τῶν Πεισιστρατιδῶν κατελύθη τυραννὶς καὶ πολλὰ τῶν ἄλλων. ἀλλὰ μᾶλλον τὸ μῖσος· ἡ μὲν γὰρ ὀργὴ μετὰ λύπης πάρεστι, ὡς ἢ ῥαδίον λογίζεσθαι, ἢ δ' ἔχθρα ἀνευ λύπης. ὡς δ' ἐν κεφαλαίοις εἰπεῖν, ὅσας αἰτίας εἰρήκαμεν τῆς τε ὀλιγαρχίας τῆς ἀκράτου καὶ τελευταίας καὶ τῆς δημοκρατίας τῆς ἐσχάτης, τοσαύτας καὶ τῆς τυραννίδος θετέον· καὶ γὰρ αὐταὶ τυγχάνουσιν ἕσαι διαιρεταὶ τυραννίδες. βασιλεία δ' ὑπὸ μὲν τῶν ἔξωθεν ἦκιστα φθίρεται, διὸ καὶ πολυχρόνιος ἐστίν· ἐξ αὐτῆς δ' αἱ πλείους φθιραὶ 40 συμβαδούσιν. φθίρεται δὲ κατὰ δύο τρόπους, ἓνα μὲν

3. γένοιτο τὸ ἀληθές $I^2 R^2 V^2$. || 4. ὑπέθετο R^2 . || τὸ om V^2 . || 8. οἱ om R^2 . || 9. διὰ] μετὰ R^2 . || 12. ἀστυάγῃ $I^2 V^2$. || 13. ἐξηρηκέναι V^2 . || 14. ἀμαδόκῳ V^2 . || 21. δι] τε $I^2 R^2 V^2$. || 33. ἀκολουθεῖ V^2 . || δι' et 39. ἔχειν om R^2 .

1. ἢ V^2 . || 2. βουλεύεσθαι V^2 . || 4. μὲν om V^2 . || 7. διὸ καὶ λακ. R^2 . || 9. αὐτῷ V^2 , αὐτῶν R^2 . || 10. ἢ] οἱ R^2 . || ἢ περὶ τὸν δ. R^2 . || 13. συστήσαντων $R^2 V^2$. || 29. λογισμῶν R^2 . || 37. αἰρεταὶ R^2 .

στασιασάντων τῶν μετεχόντων τῆς βασιλείας, ἄλλον δὲ τρόπον τυραννικώτερον πειρωμένων διοικεῖν, ὅταν εἶναι κύριοι πλειόνων ἀξιώσει καὶ παρὰ τὸν νόμον. ἢ γίνονται δ' ἔτι βασιλείαι νῦν, ἀλλ' ἂν περ γίνωνται, μοναρχίαι καὶ τυραννίδες μᾶλλον, διὰ τὸ τὴν βασιλείαν ἐκύσιν μὲν ἀρχὴν 5 εἶναι, μειζόνων δὲ κυρίαν, πολλὰς δ' εἶναι τὰς ὁμοίους, καὶ μηδένα διαφέροντα τοσούτον ὥστε ἀπαρτίξειν πρὸς τὸ μέγεθος καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς ἀρχῆς. ὥστε διὰ μὲν τῆτο ἐκόντες οὐχ ὑπομένουσιν· ἂν δὲ δι' ἀπάτης ἀρχῆ τις ἢ βίας, ἤδη δοκεῖ τῆτο εἶναι τυραννίς. ἐν δὲ ταῖς κατὰ γένος βασιλείαις τίθεναι δεῖ τῆς φθορᾶς αἰτίαν πρὸς ταῖς εἰρημέναις καὶ τὸ γίνεσθαι πολλὰς εὐκαταφρονήτους, καὶ τὸ δύναμιν μὴ κεκτημένους τυραννικὴν ἀλλὰ βασιλικὴν τιμὴν ὑβρίζειν· ῥαδίᾳ γὰρ ἐγένετο ἢ κατάλυσις· μὴ βυλομένων γὰρ εὐθύς οὐκ ἔσται βασιλεύς, ἀλλ' ὁ τύραννος καὶ μὴ 15 βυλομένων. φθείρονται μὲν οὖν αἱ μοναρχίαι διὰ ταύτας καὶ τοιαύτας ἑτέρας αἰτίας.

11 Σώζονται δὲ δῆλον ὡς ἀπλῶς μὲν εἰπεῖν ἐκ τῶν ἐναντιῶν, ὡς δὲ καθ' ἕκαστον τῶ τὰς μὲν βασιλείας ἄγειν ἐπὶ τὸ μετριώτερον. ὅσῳ γὰρ ἂν ἐλαττόνων ὡσι κύριοι, 20 πλείω χρόνον ἀναγκαῖον μένειν πᾶσαν τὴν ἀρχὴν· αὐτοὶ τε γὰρ ἦττον γίνονται δεσποτικοὶ καὶ τοῖς ἡθεσιν ἴσοι μᾶλλον, καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχομένων φθονοῦνται ἦττον. διὰ γὰρ τῆτο καὶ ἢ περὶ Μολοττῆς πολὺν χρόνον βασιλεία διέμεινε, καὶ ἢ Λακεδαιμονίων διὰ τὸ ἐξ ἀρχῆς τε εἰς δύο μέρη 25 διαιρεθῆναι τὴν ἀρχὴν, καὶ πάλιν Θεοπόμπῃ μετριάσαντος τοῖς τε ἄλλοις καὶ τὴν τῶν ἐφόρων ἀρχὴν ἐπικαταστήσαντος· τῆς γὰρ δυνάμεως ἀφελὼν πῆξῃσε τῶ χρόνῳ τὴν βασιλείαν, ὥστε τρόπον τινα ἐποίησεν οὐκ ἐλάττονα ἀλλὰ μείζονα αὐτήν. ὅπερ καὶ πρὸς τὴν γυναῖκα ἀποκρίσασθαι 30 φασιν αὐτόν, εἰπῶσαν εἰ μηδὲν αἰσχύνεται τὴν βασιλείαν ἐλάττω παραδίδῃς τοῖς υἱέσιν ἢ παρὰ τῆ πατρός παρέλαβεν· “ἢ δῆτα” φάσαι· “παραδίδωμι γὰρ πολυχρονιωτέραν.” αἱ δὲ τυραννίδες σώζονται κατὰ δύο τρόπους τοὺς ἐναντιωτάτους, ὧν ἄτερός ἐστιν ὁ παραδεδωμένος καὶ καθ' ἕν 35 κῶσιν οἱ πλείστοι τῶν τυράνων τὴν ἀρχὴν. τύτων δὲ τὰ πολλὰ φασὶ καταστήσαι Περσὶν τὸν Κορίνθιον· πολλὰ δὲ καὶ παρὰ τῆς τῶν Περσῶν ἀρχῆς ἐστὶ τοιαῦτα λαβεῖν. ἐστὶ δὲ τὰ τε πάλαι λεχθέντα πρὸς σωτηρίαν, ὡς οἷόν τε, τῆς τυραννίδος, τὸ τὺς ὑπερέχοντας κολύειν καὶ τὺς φρονη- 40 ματίας ἀναίρειν, καὶ μῆτε συσσίτια εἶαν μῆτε ἐταιρίαν

μῆτε παιδείαν μῆτε ἄλλο μηδὲν τοιοῦτον, ἀλλὰ πάντα φυλάττειν ὅθεν εἴθε γίνεσθαι δύο, φρόνημά τε καὶ πίστις, καὶ μῆτε σχολὰς μῆτε ἄλλυς συλλόγους ἐπιτρέπειν γίνεσθαι σχολαστικούς, καὶ πάντα ποιεῖν ἐξ ὧν ὅτι μάλιστα ἀγνώωντες ἀλλήλοις ἔσονται πάντες· ἢ γὰρ γνώσις πίστιν ποιεῖ μᾶλλον πρὸς ἀλλήλους. καὶ τὸ τὺς ἐπιδημῶντας αἰεὶ φανεροὺς εἶναι καὶ διατρίβειν περὶ θύρας· οὕτω γὰρ ἂν ἥκιστα λανθάνοιεν τί πράττουσι, καὶ φρονεῖν ἂν ἐθίζοιτο μικρὸν αἰεὶ θυλεύοντες. καὶ τᾶλλα ὅσα τοιαῦτα Περσικὰ καὶ βάρβαρα τυραννικὰ ἐστὶν· πάντα γὰρ ταυτὸν δύναται. καὶ τὸ μὴ λανθάνειν πειρᾶσθαι ὅσα τυγχάνει τις λέγων ἢ πράττων τῶν ἀρχομένων, ἀλλ' εἶναι κατασκόπους, οἷον περὶ Συρακούσας αἱ ποταγωγίδες καλούμεναι, καὶ τοὺς ὠτακαστὰς ἐξέπεμπεν Ἰέρων, ὅπῃ τις εἶη συνυσία καὶ σύ- 15 λογος· παρρησιάζονται τε γὰρ ἦττον, φοβόμενοι τὺς τοῖς- τας, καὶ παρρησιάζονται, λανθάνουσιν ἦττον. καὶ τὸ διαβάλλειν ἀλλήλοις καὶ συγκρούειν καὶ φίλους φίλοις καὶ τὸν δῆμον τοῖς γνωρίμοις καὶ τὺς πλοσίους ἑαυτοῖς, καὶ τὸ κέντητας ποιεῖν τὺς ἀρχομένους, τυραννικόν, ὅπως μῆτε φυλακὴ τρέφεται καὶ πρὸς τῶ καθ' ἡμέραν ὄντες ἀσχολοῖ ὡσιν ἐπιβυλεύειν. παραδειγμα δὲ τούτου αἱ τε πυραμίδες αἱ περὶ Αἴγυπτον καὶ τὰ ἀναθήματα τῶν Κυβελιδῶν καὶ τοῦ Ὀλυμπίου ἢ οἰκοδόμησις ὑπὸ τῶν Πεισιζωρατιδῶν, καὶ τῶν περὶ Σάμον ἔργα Πολυκράτεια· πάντα γὰρ ταῦτα 20 δύναται ταυτὸν, ἀσχολίαν καὶ κενίαν τῶν ἀρχομένων. καὶ ἢ εἰσφορὰ τῶν τελῶν, οἷον ἐν Συρακούσαις· ἐν πέντε γὰρ ἔτεσιν ἐπὶ Διονυσίῃ τὴν ὕσιν ἅπασαν εἰσηνοχῆσαι συνέβαινε. ἐστὶ δὲ καὶ πολεμοποιὸς ὁ τύραννος, ὅπως ἀσχολοῖ τε ὡσιν καὶ ἡγεμόνος ἐν χρεῖα διατελῶσιν ὄντες. καὶ ἢ μὲν βασιλεία σώζεται διὰ τῶν φίλων, τυραννικὸν δὲ τὸ μάλιστα ἀπίσειν τοῖς φίλοις, ὡς βυλομένων μὲν πάντων, δυναμένων δὲ μάλιστα τύτων. καὶ τὰ περὶ τὴν δημοκρατίαν δὲ γιγνόμενα τὴν τελευταίαν τυραννικὰ πάντα, γυναικοκρατία τε περὶ τὰς οἰκίας, ἢ ἐξαγγέλλωσι κατὰ τῶν 25 ἀνδρῶν, καὶ δύλων ἀνεσις διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· ἔτε γὰρ ἐπιβυλεύουσιν οἱ δοῦλοι καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς τυράνοις, εὐμερεῖντάς τε ἀναγκαῖον εὐνοῦς εἶναι καὶ ταῖς τυραννίσιν καὶ τοῖς δημοκρατίαις· καὶ γὰρ ὁ δῆμος εἶναι βούλεται μόναρχος. διὸ καὶ ὁ κόλαξ παρ' ἀμφοτέροις ἐντιμος, παρὰ 30 μὲν τοῖς δῆμοις ὁ δημαγωγός (ἐστὶ γὰρ ὁ δημαγωγός τῶ δῆμου κόλαξ), παρὰ δὲ τοῖς τυράνοις οἱ ταπεινῶς ὀμιλῶντες,

15. βασιλεία *V*². || μὴ om *I*². || 31. εἰπᾶσαι *V*². || 35. καὶ om *I*². || 38. τῶν om *I*²*R*². || 39. οἷόν τε] nonne οἷοται? || 40. φρονημάτων *R*².

2. φρονημάτων *I*²*V*². || 6. ποιεῖ om *V*². || 14. ἰέρων *V*². || 15. παρρησιάζοιτάς *R*². || 21. πυραμίδες *R*². || 29. διατελῶσιν] ὡσιν τελῶσι *R*². || 34. ἐξαγγέλλωσι *R*²*V*².

ὅπερ ἐστὶν ἔργον κολακείας. καὶ γὰρ διὰ τὸτο πονηρόφιλον ἢ τυραννίς· κολακευόμενοι γὰρ χαίρουσιν, τὸτο δ' ἔδ' ἂν εἰς ποιήσῃ φρόνημα ἔχων ἐλεύθερον, ἀλλὰ φιλοῦσιν οἱ ἐπιεικεῖς ἢ ἔ κολακεύουσιν. καὶ χρήσιμοι οἱ πονηροὶ εἰς τὰ πονηρά· ἤλω γὰρ ὁ ἤλος, ὡσπερ ἡ παροιμία. καὶ τὸ μηδενὶ χαίρειν σεμνῶ μηδ' ἐλευθέρω τυραννικόν· αὐτὸν γὰρ εἶναι μόνον ἀξιοὶ τοῦτον ὁ τύραννος, ὁ δ' ἀντισεμνυόμενος καὶ ἐλευθεριάζων ἀφαιρεῖται τὴν ὑπεροχὴν καὶ τὸ δεσποτικὸν τῆς τυραννίδος· μισῶσιν ἔν ὡσπερ καταλύοντας τὴν ἀρχήν. καὶ τὸ χρῆσθαι συσσιτοῖς καὶ συνημερευταῖς ξενικοῖς μᾶλλον ἢ πολιτικοῖς τυραννικόν, ὡς τοὺς μὲν πολεμίας τὺς δ' ἐκ ἀντικοιμμένους. ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τυραννικὰ μὲν καὶ σωτήρια τῆς ἀρχῆς, οὐθεν δ' ἐλλείπει μοχθηρίας. ἔστι δ' ὡς εἰπεῖν πάντα ταῦτα περιειλημμένα τρισὶν εἰδεσιν. στοχαζέται γὰρ ἡ τυραννὶς τριῶν, ἐνὸς μὲν τῷ μικρᾷ φρονεῖν τὺς ἀρχομένους (ἕθεν γὰρ ἂν μικρόψυχος ἐπιβουλεύσειεν), δευτέρου δὲ τῷ διαπισεῖν ἀλλήλοις· οὐ καταλύεται γὰρ πρότερον τυραννὶς πρὶν ἢ πισεύσῃσιν τινες αὐτοῖς· διὸ καὶ τοῖς ἐπιεικῆσι πολεμοῦσιν ὡς βλαβεροῖς πρὸς τὴν ἀρχὴν οὐ μόνον διὰ τὸ μὴ ἀξίον ἀρχεσθαι δεσποτικῶς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ πισοὺς καὶ ἑαυτοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις εἶναι καὶ μὴ καταγορεύειν μήτε ἑαυτῶν μήτε τῶν ἄλλων. τρίτον δ' ἀδυναμία τῶν πραγμάτων· οὐθεὶς γὰρ ἐπιχειρεῖ τοῖς ἀδυνάτοις, ὡς ἐδὲ τυραννίδα καταλύειν μὴ δυνάμειος ὑπαρχύσης. εἰς οὓς μὲν οὖν ὄρεος ἀνάγεται τὰ βουλήματα τῶν τυράνων, οὗτοι τρεῖς τυγχάνουσιν ὄντες· πάντα γὰρ ἀναγάγοι τις ἂν τὰ τυραννικὰ πρὸς ταύτας τὰς ὑποθέσεις, τὰ μὲν ὅπως μὴ πισεύωσιν ἀλλήλοις, τὰ δ' ὅπως μὴ δύνωται, τὰ δ' ὅπως μικρὸν φρονῶσιν. ὁ μὲν ἔν εἰς τρόπος δι' ἣ γίνεται σωτηρία ταῖς τυραννίσι τοιούτος ἐστίν, ὁ δ' ἕτερος σχεδὸν ἐξ ἐναντίας ἔχει τοῖς εἰρημένοισι τὴν ἐπιμέλειαν. ἔστι δὲ λαβεῖν αὐτὸν ἐκ τῆς φθορᾶς τῆς τῶν βασιλειῶν· ὡσπερ γὰρ τῆς βασιλείας εἰς τρόπος τῆς φθορᾶς τὸ ποιεῖν τὴν ἀρχὴν τυραννικωτέραν, ἔτω τῆς τυραννίδος σωτηρία ποιεῖν αὐτὴν βασιλικωτέραν, ἐν φυλάττοντα μόνον, τὴν δυνάμειν, ὅπως ἀρχὴ μὴ μόνον βυλομένων ἀλλὰ καὶ μὴ βυλομένων· προῖεμένος γὰρ καὶ τοῦτο προῖεται καὶ τὸ τυραννεῖν. ἀλλὰ τὸτο μὲν ὡσπερ ὑπόθεσιν δεῖ μένειν, τὰ δ' ἄλλα τὰ μὲν ποιεῖν τὰ δὲ δοκεῖν ὑποκρινόμενον τὸ βασιλικὸν καλῶς, πρῶτον μὲν δοκεῖν

φροντίζειν τῶν κοινῶν, μήτε δαπανῶντα δωρεὰς τοιαύτας ἐφ' αἷς τὰ πλήθη χαλεπαίνουσιν, ὅταν ἀπ' αὐτῶν μὲν λαμβάνουσιν ἐργαζομένων καὶ κοπόντων γλίσχωρος, διδώσι δ' ἐταίραις καὶ ξένοις καὶ τεχνίταις ἀφθόνως, λόγον τε ἀποδιδόντα τῶν λαμβανομένων καὶ δαπανωμένων, ὅτι ἤδη πεποιήκασι τινες τῶν τυράνων· ἔτω γὰρ ἂν τις δικῶν οἰκονόμος ἀλλ' ἔ τυράνος εἶναι δοξεῖ. ἔ δεῖ δὲ φοβεῖσθαι μὴ ποτε ἀπορήσῃ χρημάτων κύριος ὢν τῆς πλεως. ἀλλὰ τοῖς γ' ἐκτοπίζουσι τυράνοις ἀπὸ τῆς οἰκείας καὶ συμφέρεσι τοῦτο μᾶλλον ἢ καταλιπεῖν ἀθροίσαντας· ἦττον γὰρ ἂν οἱ φυλάττοντες ἐπιτιθεῖντο τοῖς πράγμασι. εἰσὶ δὲ φοβερώτεροι τῶν τυράνων τοῖς ἀποδημοῦσιν εἰ φυλάττοντες τῶν πολιτῶν· οἱ μὲν γὰρ συναποδημῶσι, εἰ δὲ ὑπομένουσιν. ἔπειτα τὰς εἰσφορὰς καὶ τὰς λειτουργίας δεῖ φαίνεσθαι τῆς τε οἰκονομίας ἐνεκα συνάγοντα, καὶ ποτε δεηθῆ χρῆσθαι πρὸς τὺς πολεμικὰς καιροὺς, ὅπως τε αὐτὸν παρασκευάζειν φύλακα καὶ ταμίαν ὡς κοινῶν ἐλλὰ μὴ ὡς ἰδίων. καὶ φαίνεσθαι μὴ χαλεπὸν ἀλλὰ σεμνόν, ἔτι δὲ τοιούτων ὡστε μὴ φοβεῖσθαι τοὺς ἐντυγχάνοντας ἀλλὰ μᾶλλον αἰδεῖσθαι. τότε μέντοι τυγχάνειν ἔ ράδιον ὄντα εὐκαταφρόνητον· διὸ δεῖ καὶ μὴ τῶν ἄλλων ἀρετῶν ἐπιμέλειαν ποιῆται, ἀλλὰ τῆς πολιτικῆς, καὶ δοξᾶν ἐμποιεῖν περὶ αὐτοῦ τοιαύτην. ἔτι δὲ μὴ μόνον αὐτὸν φαίνεσθαι μηθένα τῶν ἀρχομένων ὑβρίζοντα, μήτε νέον μήτε νέαν, ἀλλὰ μηδ' ἄλλον μηθένα τῶν περὶ αὐτόν. ὁμοίως δὲ καὶ τὰς οἰκείας ἔχειν γυναικίας πρὸς τὰς ἄλλας, ὡς καὶ διὰ γυναικῶν ὕβρεις πολλαὶ τυραννίδες ἀπολώλασι. περὶ τε τὰς ἀπολαύσεις τὰς σωματικὰς τούναντίον ποιεῖν ἢ τῶν τινῶν τῶν τυράνων ποιούσιν· οὐ γὰρ μόνον εὐθύς ἔωθεν τοῦτο δρῶσιν, καὶ συνεχῶς πολλαὶ ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ φαίνεσθαι τοῖς ἄλλοις βύλονται τὸτο πράττοντες, ἔν ὡς εὐδαίμονας καὶ μακαρίας θαυμάσωσιν. ἀλλὰ μάλιστα μὲν μετριάξειν τοῖς ταμοῦτοις, εἰ δὲ μὴ, τό γε φαίνεσθαι τοῖς ἄλλοις διαφεύγειν· οὔτε γὰρ εὐεπίβητος ἔτ' εὐκαταφρόνητος ὁ νήφων, ἀλλ' ὁ μεθύων, ἔδ' ὁ ἀγρυπνος, ἀλλ' ὁ καθεύδων. τούναντίον τε ποιητέον τῶν κάλαι λεχθέντων σχεδὸν πάντων· κατασκευάζειν γὰρ δεῖ καὶ κοσμεῖν τὴν πόλιν ὡς ἐπίτροπον ὄντα καὶ μὴ τύραννον. ἔτι δὲ τὰ πρὸς τὺς θεὺς φαίνεσθαι αἰεὶ σπουδάζοντα διαφερόντως· ἦττον τε γὰρ φοβῶνται τὸ παθεῖν τι παράνομον ὑπὸ τῶν τοιούτων,

5. μηδὲν R¹V². || 8. καὶ ante ἐλευθεριάζων om R¹V². || 10. συσσιτοῖς R¹. || 13. ταῖς ἀρχαῖς pr V². || 16. τῷ] τὰ R¹. || 19. ἑαυτοῖς I¹. || 25. οὖν om I¹R¹. || 36. μὴ] μοι R¹. || 40. τὸν I¹R¹.

4. ἐταίραις V². || 8. ἀπορώσει R¹. || 9. οἰκείας I¹V². || 13. εἰ δὲ ὑπομένουσιν om R¹. || 14. ὑπολαμβάνουσι V². || 17. κοινῶν R¹V².

εάν δευσιδαίμονα νομίζωσιν εἶναι τὸν ἄρχοντα καὶ φρον-
 τίζειν τῶν θεῶν, καὶ ἐπιβουλεύουσιν ἥττον ὡς συμμάχους
 ἔχοντι καὶ τοὺς θεούς. δεῖ δ' ἄνευ ἀβελτηρίας φαίνεσθαι
 τοιοῦτον. τοὺς τε ἀγαθοὺς περὶ τι γιγνομένους τιμᾶν ἕτως
 ὥστε μὴ νομίζειν ἄν ποτε τιμηθῆναι μᾶλλον ὑπὸ τῶν πο- 5
 λιτῶν αὐτονόμων ὄντων. καὶ τὰς μὲν τοιαύτας τιμὰς ἀπο-
 νέμειν αὐτόν, τὰς δὲ κολάσεις δι' ἐτέρων ἀρχόντων καὶ δι-
 καστηρίων. κοινὴ δὲ φυλακὴ πάσης μοναρχίας τὸ μὴθῆνα
 ποιεῖν ἕνα μέγαν, ἀλλ' εἴπερ, πλείους· τηρήσουσι γὰρ ἀλλή-
 λους. εἰ δ' ἄρα τινὰ δέη ποιῆσαι μέγαν, μὴ τοι τό γε 10
 ἦθος θρασύν· ἐπιθετικώτατον γὰρ τὸ τοῦτον ἦθος περὶ πά-
 σας τὰς πράξεις. κἂν τῆς δυνάμεώς τινα δοκῆ παρα-
 λύειν, ἐκ προσαγωγῆς τοῦτο δρᾶν καὶ μὴ πᾶσαν ἀθρόον
 ἀφαιρεῖσθαι τὴν ἔξουσίαν. ἔτι δὲ πάσης μὲν ὕβρεως εἰργε-
 σθαι, παρὰ πάσας δὲ θυοῖν, τῆς τε εἰς τὰ σώματα κο- 15
 λάσεως καὶ τῆς εἰς τὴν ἡλικίαν. μάλιστα δὲ ταύτην ποιη-
 τέον τὴν εὐλάβειαν περὶ τὴν φιλοτιμίαν· τὴν μὲν γὰρ εἰς
 τὰ χρήματα ἄλγωριαν οἱ φιλοχρήματοι φέρουσι βαρέως,
 τὴν δ' εἰς ἀτιμίαν οἱ τε φιλότιμοι καὶ οἱ ἐπικεικῆς τῶν
 ἀνθρώπων. διόπερ ἢ μὴ χῆσθαι δεῖ τοῖς τοῖσιν, ἢ τὰς 20
 μὲν κολάσεις πατρικῶς φαίνεσθαι ποιούμενον καὶ μὴ δι'
 ὄλγωριαν, τὰς δὲ πρὸς τὴν ἡλικίαν ὀμιλίαις δι' ἐρωτικὰς
 αἰτίας ἀλλὰ μὴ δι' ἔξουσίαν, ὅπως δὲ τὰς δοκῆσας ἀτι-
 μίας ἔξωθεῖσθαι μεῖζοσι τιμαῖς. τῶν δ' ἐπιχειρούντων ἐπὶ
 τὴν τῆ σώματος διαφθορὰν ἔτοι φοβερώτατοι καὶ δέονται 25
 πλείους φυλακῆς, ὅσοι μὴ προαιροῦνται περιποιεῖσθαι τὸ
 ζῆν διαφθείραντες. διὸ μάλιστα εὐλαβεῖσθαι δεῖ τὴν ὕβρι-
 ζεσθαι νομίζοντας ἢ αὐτὸς ἢ ὧν κηδόμενοι τυγχάνουσιν·
 ἀφειδῶς γὰρ ἑαυτῶν ἔχουσιν οἱ διὰ θυμὸν ἐπιχειροῦντες,
 καθάπερ καὶ Ἡράκλειτος εἶπε, χαλεπὸν φάσκων εἶναι 30
 θυμῷ μάχεσθαι· ψυχῆς γὰρ ἰσθῆναι. ἐπεὶ δ' αἱ πόλεις
 ἐκ δύο συνεστήκασιν μορίων, ἐκ τε τῶν ἀπόρων ἀνθρώπων
 καὶ τῶν εὐπόρων, μάλιστα μὲν ἀμφοτέρους ὑπολαμβάνειν
 δεῖ σῶζεσθαι διὰ τὴν ἀρχὴν, καὶ τὴν ἐτέρους ὑπὸ τῶν ἐτέ- 35
 ρων ἀδικεῖσθαι μηδέν, ὁπότεροι δ' ἂν ὡς κρείττους, τέτους
 ἰδίως μάλιστα ποιεῖσθαι τῆς ἀρχῆς, ὡς, ἂν ὑπάρξη τοῦτο
 τοῖς πράγμασιν, ἕτε δ' ἄλλων ἐλευθέρωσιν ἀνάγκη ποιεῖσθαι
 τὸν τύραννον οὔτε ὄπλων παραίρειν· ἱκανὸν γὰρ θάτερον
 μέρος πρὸς τῆ δυνάμει προσθίμενον, ὥστε κρείττους εἶναι
 τῶν ἐπιτιμημένων. περιεργον δὲ τὸ λέγειν καθ' ἕκαστον τῶν 40
 τοιοῦτων· ὁ γὰρ σκοπὸς φανερός, ὅτι δεῖ μὴ τυραννικὸν

ἀλλ' οἰκονόμον καὶ βασιλικὸν εἶναι φαίνεσθαι τοῖς ἀρχο-
 μένοις καὶ μὴ σφετεριστὴν ἀλλ' ἐπίτροπον, καὶ τὰς μετριό-
 τητας τῷ βίῳ διώκειν, μὴ τὰς ὑπερβολάς, ἔτι δὲ τὴν μὲν
 γνωρίμους καθομιλεῖν, τὴν δὲ πολλὰς δημαγωγεῖν. ἐκ γὰρ
 τούτων ἀναγκαῖον οὐ μόνον τὴν ἀρχὴν εἶναι καλλίω καὶ
 ζηλωτοτέραν τῷ βελτιῶν ἀρχεῖν καὶ μὴ τεταπεινωμένων
 μηδὲ μισούμενον καὶ φοβούμενον διατελεῖν, ἀλλὰ καὶ τὴν
 ἀρχὴν εἶναι πολυχρονιωτέραν. ἔτι δ' αὐτὸν διακεῖσθαι
 κατὰ τὸ ἦθος ἥτοι καλῶς πρὸς ἀρετὴν ἢ ἡμίχρησον ὄντα,
 καὶ μὴ πονηρὸν ἀλλ' ἡμιπόνηρον.

Καίτοι πασῶν ὀλιγοχρονιώτεροι τῶν πολιτειῶν εἰσὶν 12
 ὀλιγαρχία καὶ τυραννίς. πλείστον γὰρ ἐγένετο χρόνον ἢ
 περὶ Σικυῶνα τυραννίς, ἢ τῶν Ὀρθαγόρου παίδων καὶ αὐτῶ
 Ὀρθαγόρου· ἔτη δ' αὐτῆ διέμεινεν ἑκατόν. τούτε δ' αἴτιον
 ὅτι τοῖς ἀρχομένοις ἐχρῶντο μετρίως καὶ πολλὰ τοῖς νό-
 μοις ἐδάλευον, καὶ διὰ τὸ πολεμικὸς γενέσθαι Κλεισθένης
 οὐκ ἦν εὐκαταφρόνητος, καὶ τὰ πολλὰ ταῖς ἐπιμελείαις
 ἐδημαγωγῶν. λέγεται γοῦν Κλεισθένης τὸν ἀποκρίναντα
 τῆς νίκης αὐτὸν ὡς ἐστεφάνωσεν· ἐνιοὶ δ' εἰκόνα φασὶν
 εἶναι τοῦ κρίναντος οὕτω τὸν ἀνδριάντα τὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ
 καθήμενον. φασὶ δὲ καὶ Πεισίσρατον ὑπομείναι ποτε προσ-
 κληθέντα δίκην εἰς Ἄρειον πάγον. δευτέρα δὲ περὶ Κόριν-
 θον ἢ τῶν Κυψελιδῶν· καὶ γὰρ αὐτῆ διετέλεσεν ἔτη τρία
 καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ἕξ μῆνας· Κύψελος μὲν γὰρ ἐτυ-
 ράννησεν ἔτη τριάκοντα, Περίανδρος δὲ τετταράκοντα καὶ
 τέτταρα, Ψαμμήτιχος δ' ὁ Γορδῆς τρία ἔτη. τὰ δ' αἰτία
 ταῦτα καὶ ταύτης· ὁ μὲν γὰρ Κύψελος δημαγωγὸς ἦν
 καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν διετέλεσεν ἀδορυφόρητος, Περίανδρος
 δ' ἐγένετο μὲν τυραννικός, ἀλλὰ πολεμικός. τρίτη δ' ἢ
 τῶν Πεισιπρατιδῶν Ἀθηνησιν, ἐκ ἐγένετο δὲ συνεχῆς· δις
 γὰρ ἔφυγε Πεισίσρατος τυραννῶν, ὥς ἐν ἔτεσι τριάκοντα
 καὶ τρισὶν ἑπτακαίδεκα ἔτη τέτων ἐτυράννευσεν, ὀκτωκαί-
 δεκα δὲ οἱ παῖδες, ὥς τε τὰ πάντα ἐγένετο ἔτη τριάκοντα
 καὶ πέντε. τῶν δὲ λοιπῶν ἢ περὶ Ἰέρωνα καὶ Γέλωνα περὶ
 Συρακούσας. ἔτη δ' ἕδ' αὐτῆ πολλὰ διέμεινεν, ἀλλὰ τὰ
 σύμπαντα θυοῖν δέοντα εἰκοσι· Γέλων μὲν γὰρ ἑπτὰ τυ-
 ραννεύσας τῷ ὀγδόῳ τὸν βίον ἐτελεύτησεν, δέκα δ' Ἰέρων,
 Θρασύβουλος δὲ τῷ ἑνδεκάτῳ μῆνι ἐξέπεσεν. αἱ δὲ πολλὰ
 τῶν τυραννίδων ὀλιγοχρονίαι πᾶσαι γεγόνασι παντελῶς.
 Τὰ μὲν ἔν περὶ τὰς πολιτείας καὶ τὰ περὶ τὰς μο-
 ναρχίας, ἐξ ὧν τε φθείρονται καὶ πάλιν σῶζονται, σχεδὸν

14. μὴ om R¹. || 15. θυεῖν I¹. || 25. διαφορὰν V¹.

6. μήτε R¹. || 7. καὶ post ἀλλὰ om R¹. || 20. ταῖς ἀγοραῖς R¹. || 25. Περίανδρος — 26. τέτταρα om R¹. || 27. κύψελλος V¹. || 32. ἐτυράννησεν I¹. || 35. συρακούσας R¹. || 36. θυεῖν I¹. || 40. τὰ περὶ om R¹. || 41. γε R¹.

εἶρηται περὶ πάντων. ἐν δὲ τῇ πολιτείᾳ λέγεται μὲν περὶ τῶν μεταβολῶν ὑπὸ τοῦ Σωκράτους, ἢ μῆντοι λέγεται καλῶς· τῆς τε γὰρ ἀρίστης πολιτείας καὶ πρώτης οὐσης οὐ λέγει τὴν μεταβολὴν ἰδίως. φησὶ γὰρ αἴτιον εἶναι τὸ μὴ μένειν μηθὲν ἀλλ' ἐν τινι περιόδῳ μεταβάλλειν, ἀρχὴν δ' εἶναι τούτων ὧν ἐπίτριτος πυθμὴν πεμπάδι συζυγεῖς δύο ἀρμονίας παρέχεται, λέγων ὅταν ὁ τοῦ διαγράμματος ἀριθμὸς τέττε γένηται ζερεός, ὡς τῆς φύσεώς ποτε φύσεως φαύλους καὶ κρείττους τῆς παιδείας, τοῦτο μὲν οὖν αὐτὸ λέγων ἴσως ἢ κακῶς· ἐνδέχεται γὰρ εἶναί τινας οὐς παι- 10 δευθῆναι καὶ γενέσθαι σπουδαίους ἀνδρας ἀδύνατον. ἀλλ' αὕτη τί ἂν ἴδιος εἴη μεταβολὴ τῆς ὑπ' ἐκείνου λεγομένης ἀρίστης πολιτείας μᾶλλον ἢ τῶν ἄλλων πασῶν καὶ τῶν γιγνομένων πάντων; καὶ διὰ τε τοῦ χρόνου, δι' ὃν λέγει πάντα μεταβάλλειν, καὶ τὰ μὴ ἅμα ἀρξάμενα γίγνεσθαι 15 ἅμα μεταβάλλει, οἷον εἰ τῇ προτέρᾳ ἡμέρᾳ ἐγένετο τῆς τροπῆς, ἅμα ἄρα μεταβάλλει. πρὸς δὲ τούτοις διὰ τίν' αἰτίαν ἐκ ταύτης εἰς τὴν Λακωνικὴν μεταβάλλει; πλεονάκις γὰρ εἰς τὴν ἐναντίαν μεταβάλλουσι πᾶσαι αἱ πολιτεῖαι ἢ τὴν σύνεγγυς. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν ἄλλων μετα- 20βολῶν· ἐκ γὰρ τῆς Λακωνικῆς, φησὶ μεταβάλλει εἰς τὴν ὀλιγαρχίαν, ἐκ δὲ ταύτης εἰς δημοκρατίαν, εἰς τυραννίδα δὲ ἐκ δημοκρατίας. καίτοι καὶ ἀνάπαλιν μεταβάλλουσιν, οἷον ἐκ δήμου εἰς ὀλιγαρχίαν, καὶ μᾶλλον ἢ εἰς μοναρχίαν. ἔτι δὲ τυραννίδος ἢ λέγει ἕτ' εἰ ἔξαι μεταβολὴ ἕτ' 25 εἰ μὴ ἔξαι, διὰ τίν' αἰτίαν καὶ εἰς ποίαν πολιτείαν. τέττε δ' αἴτιον ὅτι ἢ βραδίως ἂν εἶχε λέγειν· ἀόριστον γὰρ, ἐπεὶ κατ' ἐκείνον δεῖ εἰς τὴν πρώτην καὶ τὴν ἀρίστην· ἔτω γὰρ ἂν ἐγγίγνετο συνεχῆς καὶ κύκλος. ἀλλὰ μεταβάλλει καὶ εἰς τυραννίδα τυραννίς, ὡσπερ ἢ Σικυῶνος ἐκ τῆς Μύρωνος 30 εἰς τὴν Κλεισθένης, καὶ εἰς ὀλιγαρχίαν, ὡσπερ ἢ ἐν Χαλκιδίῳ ἢ Ἀντιλέοντος, καὶ εἰς δημοκρατίαν, ὡσπερ ἢ τῶν Γέλωνος ἐν Συρακούσαις, καὶ εἰς ἀριστοκρατίαν, ὡσπερ ἢ Χαριλάου ἐν Λακεδαίμονι καὶ ἐν Καρχηδόνι. καὶ εἰς τυραννίδα μεταβάλλει ἐξ ὀλιγαρχίας, ὡσπερ ἐν Σικελίᾳ 35 σχεδὸν αἱ πλείους τῶν ἀρχαίων, ἐν Λεοντίνοις εἰς τὴν Παναθηναίαν τυραννίδα καὶ ἐν Γέλας εἰς τὴν Κλεάνδρου καὶ ἐν Ῥηγίῳ εἰς τὴν Ἀναξιλάν καὶ ἐν ἄλλαις πολλαῖς πόλεσιν ὡσαύτως. ἄτοπον δὲ καὶ τὸ οἶσθαι εἰς ὀλιγαρχίαν διὰ τούτου μεταβάλλειν ὅτι φιλοχρήματοι καὶ χρηματισαὶ 40

ἐν ταῖς ἀρχαῖς, ἀλλ' ἔχ' ὅτι οἱ πολλοὶ ὑπερέχοντες ταῖς οὐσίαις οὐ δίκαιον οἶονται εἶναι ἴσον μετέχειν τῆς πόλεως τοὺς κεκτημένους μηθὲν τοῖς κεκτημένοις· ἐν πολλαῖς τε ὀλιγαρχίαις ἔκ ἕξαι χρηματίζεσθαι, ἀλλὰ νόμοι εἶναι αἱ κωλύοντες· ἐν Καρχηδόνι δὲ δημοκρατικὴν χρηματίζονται καὶ ἔγω μεταβεβλήκασι. ἄτοπον δὲ καὶ τὸ φάναι δύο πόλεις εἶναι τὴν ὀλιγαρχικὴν, πλουσιῶν καὶ πενήτων. τί γὰρ αὕτη μᾶλλον τῆς Λακωνικῆς κέπονθεν ἢ ὅποιασιν ἄλλης, οὐ μὴ πάντες κέκτηνται ἴσα ἢ μὴ πάντες ὁμοίως εἶναι ἀγαθοὶ ἄνδρες; ὑδενὸς δὲ πενεσέρευ γενομένης ἢ πρότερον ἔθεν ἤττον μεταβάλλουσιν εἰς δῆμον ἐξ ὀλιγαρχίας, ἐν γένωνται πλείους οἱ ἄποροι, καὶ ἐκ δήμου εἰς ὀλιγαρχίαν, εἰάν κρείττον ἢ τῷ πλήθει τὸ εὐπορον καὶ οἱ μὲν ἀμελιῶσιν οἱ δὲ προσέχουσιν τὸν νῦν. πολλῶν τε ὑσῶν αἰτιῶν δι' ὧν γίγνεται αἱ μεταβολαί, ἢ λέγει ἀλλὰ μίαν, ὅτι ἀσωτευόμενοι κατατοκίζόμενοι γίγνεται πένητες, ὡς ἐξ ἀρχῆς πλουσιῶν ὄντων πάντων ἢ τῶν πλείων. τῆτο δ' ἐστὶ ψῦδος, ἀλλ' ὅταν μὲν τῶν ἡγεμόνων τινὲς ἀπολέσωνται τὰς οὐσίας, καινοτομήσων, ὅταν δὲ τῶν ἄλλων, οὐθεν γίγνεται δεινόν. καὶ μεταβάλλουσιν ἔθεν μᾶλλον ὑδέποτε εἰς δῆμον ἢ εἰς ἄλλην πολιτείαν. ἔτι δὲ καὶ τιμῶν μὴ μετέχουσιν, καὶ ἀδικῶνται ἢ ὑβρίζωνται, ζασιάζουσιν καὶ μεταβάλλουσιν τὰς πολιτείας, καὶ μὴ καταδαπανήσων τὴν οὐσίαν διὰ τὸ ἐξεῖναι ὅτι ἂν βύλωνται ποιεῖν· ἢ αἰτίαν τὴν ἄγαν ἐλευθερίαν εἶναι φησιν. πλείωνων δ' ὑσῶν ὀλιγαρχιῶν καὶ δημοκρατιῶν, ὡς μιᾶς ὕσης ἐκατέρας λέγει τὰς μεταβολὰς ὁ Σωκράτης.

Z.

Πόσαι μὲν οὖν διαφοραὶ καὶ τίνες τοῦ τε βουλευτοῦ καὶ κυρίας τῆς πολιτείας καὶ τῆς περὶ τὰς ἀρχαῖς τάξεως, καὶ περὶ δικαστηρίων, καὶ ποῖα πρὸς ποίαν συντάσσεται πολιτεία, ἔτι δὲ περὶ φθορᾶς τε καὶ σωτηρίας τῶν πολιτειῶν, ἐκ ποίων τε γίνονται καὶ διὰ τίνων αἰτίας, εἶρηται πρότερον. ἐπεὶ δὲ τετύχηκεν εἶδη πλείων δημοκρατίας ὄντα καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως πολιτειῶν, ἅμα τε περὶ ἐκείνων εἴ τι λοιπόν, ἢ χεῖρον ἐπισκέψασθαι, καὶ τὸν οἰκείον καὶ τὸν συμφέροντα τρόπον ἀποδοῦναι πρὸς ἐκάστην. ἔτι δὲ καὶ τὰς συναγωγὰς αὐτῶν τῶν εἰρημένων ἐπισκεπτέον πάντων

4. τοῦ R¹. || 7. διαγράμματος V¹. || 8. φύσεως καὶ κρείττους καὶ φαύλους τῆς V¹. || 13. ἢ καὶ V¹. || 14. γενομένην R¹. || 21. τὴν ὀλιγαρχίαν μεταβάλλει R¹. || 26. εἰς ποίαν πολιτείαν post 25. μεταβολή Schneiderus. || 27. βραδίον I¹. || 29. αἱ om R¹. || συνεχῶς R¹V¹. || 30. ἢ — b 23. τῆ] haec R¹ post 1317 a 14. πόλεσιν. || 38. σημειώσαι ἕτερον ῥήγιον margo V¹. || ἀναξιλάν I¹V¹.

10. δὲ] γὰρ R¹. || 14. τε] δὲ R¹. || 16. κατοκίζουσι V¹, καταταβίζουσι R¹. || 25. φασιν I¹R¹V¹. || 38. τὸν alterum om R¹.

γραμμένους οἱ περιλάφονται μάλιστα τὰ σύζοτα τὰς πολιτείας, καὶ μὴ νομίζουσιν ὅτι εἶται δημοτικὸν μηδ' ἰσχυρὸν ὁ ποιῆσαι τὴν πόλιν ὅτι μάλιστα διαπρατεῖσθαι ἢ ἰσχυραρχεῖσθαι, ἀλλ' ὁ πλείστον χρόνον. εἰ δὲ τῶν δημομαχοῦντων χαρίζομενοι τοῖς δήμοις πολλὰ δαμιόουσι διὰ τῶν διασπῆρων. διὸ δὲ πρὸς ταῦτα ἀντιπράττειν τὸς πεδομένους τῆς πολιτείας, νομοθετῶντας μὴδὲν εἶναι δημοσίων τῶν καταδικαζομένων καὶ φερόντων πρὸς τὸ κοινόν, ἀλλ' ἰερὸν· οἱ μὲν γὰρ ἀδικῶντες ἴδεν ἦσαν εὐλαβεῖς ἔσονται (ζημιώσονται γὰρ ἐμάς), ὁ δ' ἔχλος ἦσαν καταψηφίεται τῶν κρινόμενων, λήψεσθαι μὴδὲν μέλλουσιν. ἔτι δὲ τὰς γνωστέας δημοσίας δίκας ὡς ἰσχυρίας αἰεὶ ποιῶν, μεγάλαις ἐπιτιμίαις τοὺς εἰσὶν γραφομένους κωλύοντας· οὐ γὰρ τὸς δημοτικούς ἀλλὰ τὸς γνωσίμους εἰκόσασιν εἰσάγειν, δεῖ δὲ καὶ τῆ πολιτείας πάντας μάλιστα μὲν εὖναι τοὺς 15 πολίτας, εἰ δὲ μὴ, μὴ τοῖ γε ὡς πολέμους νομίζουσιν τὸς κυρίως. ἐπεὶ δ' αἱ τελευταῖαι δημοκρατίαι πολυάνθρωποι τε εἰσι καὶ χαλεπὴν ἐκκλησιάζουσιν ἀμύθητος, τῶτο δ' ὅπου πρόσθοι μὴ τυγχάνουσιν οὖσαι πολέμους τοῖς γνωσίμοις (ἀπὸ τε γὰρ εἰσφορᾶς καὶ δαμιόουσιν ἀναγκαῖον γίνεσθαι 20 καὶ διασπῆρων φαύλων, ἃ πολλὰς ἤδη δημοκρατίας ἀνέτρεψεν), ὅπου μὲν ἔν πρόσθοι μὴ τυγχάνουσιν οὖσαι, δεῖ ποιῆσαι ἰσχυρίας ἐκκλησίας, καὶ διασπῆρια πολλῶν μὲν ἰσχυρίας δ' ἡμέρας. τῶτο γὰρ φέρει μὲν καὶ πρὸς τὸ μὴ φεβεῖσθαι τὸς πλουσίους τὰς δαπάναις, εἰδὲν οἱ μὲν εὐποροὶ μὴ λαμβάνουσιν διασπῆρων, οἱ δ' ἀποροὶ, φέρει δὲ καὶ πρὸς τὸ κρῖνεσθαι τὰς δίκας πολὺ βέλτιον· οἱ γὰρ εὐποροὶ πολλὰς μὲν ἡμέρας ἔν ἰσχυρίαι ἀπὸ τῶν ἰδίων ἀπέβαιναι, βραχύνει δὲ χρόνον ἰσχυρίαι. ὅπου δ' εἰσὶ πρόσθοι, μὴ ποιῶν ὁ νῦν οἱ δημομαχοῦντων ποιῶσιν· τὰ γὰρ περιόντα νέμουσιν. λαμβάνουσιν δὲ ἅμα, καὶ πάλιν δέονται τῶν αὐτῶν· ὁ τετραμμένος γὰρ ἔστι κίθος ἢ τοιαύτη βοήθεια τοῖς ἀπύροις. ἀλλὰ δεῖ τὸν ἀληθινῶς δημοτικὸν ὄραν ὅπως τὸ πλῆθος μὴ λίαν ἀποροῦν ἢ· τῶτο γὰρ αἴτιον τῆ μοχθηρᾶν εἶναι τὴν δημοκρατίαν. τετραμμένον ἔν ὅπως ἂν εὐπορία γένοιτο χρόνιος. ἐπεὶ 35 δὲ συμφέρει τῶτο καὶ τοῖς εὐποροῖς, τὰ μὲν ἀπὸ τῶν προσόδων γνωστέα συναθροίζοντας ἀδρόα χρῆ διανέμειν τοῖς ἀπύροις, μάλιστα μὲν εἰ τις δύναται τοσούτον ἀθροίζων ὅσον εἰς γῆδου κτήσιν, εἰ δὲ μὴ, πρὸς ἀφορμῆν ἐμπορίας καὶ

γαιοργίας. καὶ εἰ μὴ πᾶσι δυνατὸν, ἀλλὰ κατὰ φύλας ἢ τι μέρος ἕτερον ἐν μέρει διατέμειν· ἐν δὲ τῶτω πρὸς τὰς ἀναγκαῖας συνόδους τὸς εὐποροὺς εἰσφέρειν τὸν μισθόν, ἀφορμῆν τῶν ματαίων λειτουργῶν. τοσούτον δὲ τῶν τρόπων Καρχηδόνιοι πολυτεμένιοι φύλον κέρηται τὸν δήμον· αἰεὶ γὰρ τῶνας ἐκτέμνοντες τῶ δήμῳ πρὸς τὰς περιουσίας τοιοῦτον εὐποροῦς. χαριέντων δ' ἐστὶ καὶ τῶν ἐχόντων γνωσίμους καὶ διαλαμβάνοντας τὸς ἀπύρους ἀφορμᾶς [μὲν] διδόντας τρέψων ἐπ' ἐργασίας. καλῶς δ' ἔχει μιμῆσθαι καὶ τὰ Ταραντῶν· ἐκείνοι γὰρ κοινὰ ποιῶντες τὰ κτήματα τοῖς ἀπύροις ἐπὶ τῶν χρῆσιν εὖναι παρασκευάζουσι τὸ πλῆθος. ἔτι δὲ τὰς ἀρχὰς πάσας ἐποίησαν διττάς, τὰς μὲν αἰρετάς τὰς δὲ κληρωτάς, τὰς μὲν κληρωτάς ὅπως ὁ δήμος αὐτῶν μετέχει, τὰς δ' αἰρετάς ἵνα πολυτεμένιοι βέλτιον. ἔστι δὲ τῶτο ποιῆσαι καὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς μερίζοντας, τὸς μὲν κληρωτῶν τοὺς δ' αἰρετῶν. πῶς μὲν οὖν δεῖ τὰς δημοκρατίας κατασκευάζειν, εἴρηται.

Σχεδὸν δὲ καὶ περὶ τὰς ἰσχυρίας πῶς δεῖ φανερὸν ὅτι ἐκ τούτων. ἐκ τῶν ἐναντίων γὰρ δεῖ συναγαγεῖν ἰσχυρίαν πρὸς τὴν ἐναντίαν δημοκρατίαν ἀναλογίζομενοι, τὴν μὲν εὐκρατοῦ μάλιστα τῶν ἰσχυρίων καὶ πρώτων — αὐτὴ δ' ἐστὶν ἢ σύνεγγυς τῆ καλυμμένη πολιτεία, ἢ δὲ τὰ τιμήματα διαμερῆν, τὰ μὲν ἐλάττω τὰ δὲ μετῶν τοσούτων, ἐλάττω μὲν ἀπὸ ὧν τῶν ἀναγκαῖων μερίζουσιν ἀρχῶν, μετῶν δ' ἀπὸ ὧν τῶν κυριωτέρων· τῶ τε κτωμένῳ τὸ τίμημα μετέχειν ἔξειναι τῆς πολιτείας, τοσούτων εἰσαγαγόμενον τῶ δήμῳ πλῆθος διὰ τῶ τιμήματος, μετ' ἢ κρείττενος ἔσονται τῶν μὴ μετεχόντων. αἰεὶ δὲ δεῖ παραλαμβάνειν ἐκ τῶ βελτίονος δήμου τὸς κοινῶν. ἰσχυρίας δὲ καὶ τῶν ἐχόντων ἰσχυρίαν ἐκτείνοντας δεῖ μισθὸν κατασκευάζειν. τῆ δ' ἀντικειμένη τῆ τελευταία δημοκρατία, τῆ δυναστειωτάτη καὶ τυραννικωτάτη τῶν ἰσχυρίων, ὅπου περ χερσῆς, τοσούτω δεῖ πλείονος φυλακῆς. ὡς περ γὰρ τὰ μὲν σῶματα εὖ διακείμενα πρὸς ὑγίαιαν καὶ πλοῖα τὰ πρὸς σωτηρίαν ὡς τε μὴ φθείρεσθαι δι' αὐτάς, τὰ δὲ νοσῶντες ἔχοντες τῶν σωμάτων καὶ τὰ τῶν πλοίων ἐκτελειωμένα καὶ πλατύνειν τετυχευότα φαύλων οὐδὲ τὰς μικρὰς δύναται φέρειν ἀσφαλείας, οὕτω καὶ τῶν πολιτεῶν αἱ χερσῆς πλείονος δέονται

10. καταψηφίζεται pr I². || 13. εἰς — 14. ἀλλὰ τὸς in margine P². || 16. τί I²R². || 23. ἰσχυρίας δ' ἡμέρας pr I². || 26. διασπῆρων R². || 31. γὰρ τετραμμένος, omisso ἔστι, R². || 37. διαμερῆν, omissis τοῖς ἀπύροις, R². || 39. εὐπορίας I²R²P², quorum I² γη ἰσχυρίας, δ καὶ δοκεῖ κάλλιον.

3. ἰσχυρίας I². || 8. μὴ οὐκ I². || 11. ἐπὶ ἐπὶ P². || 13. ὅπως ὁ ἕτερος αὐ οὐκ R². || 25. τῶν τε κτωμένων I²R². || 33. οἱ σῶματα I²R². || 38. δύναται I². || 39. πλείονος R².

φυλακῆς. τὰς μὲν ἔν δημοκρατίας ἄλως ἢ πολυανθρώπια σῶζει· τοῦτο γὰρ ἀντίκειται πρὸς τὸ δίκαιον τὸ κατὰ τὴν ἀξίαν· τὴν δ' ὀλιγαρχίαν δὴλον ὅτι τούναντίον ὑπὸ τῆς εὐταξίας δεῖ τυγχάνειν τῆς σωτηρίας.

7 Ἐπεὶ δὲ τέτταρα μὲν ἐστὶ μέρη μάλιστα τῷ πλήθει, 5 γεωργικὸν βάνανσον ἀγοραῖον θητικόν, τέτταρα δὲ τὰ χρήσιμα πρὸς πόλεμον, ἰππικὸν ὀπλιτικὸν ψιλὸν ναυτικόν, ὅπου μὲν συμβέβηκε τὴν χώραν εἶναι ἰπκασίμον, ἐνταῦθα μὲν εὐφυῶς ἔχει κατασκευάζειν τὴν ὀλιγαρχίαν ἰσχυράν (ἢ γὰρ σωτηρία τοῖς οἰκῆσι διὰ ταύτης ἐστὶ τῆς δυνάμεως, 10 αἱ δ' ἰπποτροφαῖαι τῶν μακρὰς οὐσίας κεκτημένων εἰσὶν), ὅπου δ' ὀπλιτὴν, τὴν ἐχομένην ὀλιγαρχίαν· τὸ γὰρ ὀπλιτικὸν τῶν εὐπόρων ἐστὶ μᾶλλον ἢ τῶν ἀπόρων. ἢ δὲ ψιλὴ δύναμις καὶ ναυτικὴ δημοκρατικὴ πάμπαν. νῦν μὲν οὖν ὅπου τοιοῦτον πολὺ πλῆθος ἐστίν, ὅταν διασῶσι, πολλακίς 15 ἀγωνίζονται χεῖρ· δεῖ δὲ πρὸς τῷ φάρμακον παρὰ τῶν πολεμικῶν λαμβάνειν στρατηγῶν, οἱ συνδυάζουσιν πρὸς τὴν ἰππικὴν δύναμιν καὶ τὴν ὀπλιτικὴν τὴν ἀρμόττουσαν τῶν ψιλῶν. ταύτη δ' ἐπικρατῶσιν ἐν ταῖς διασάσεσιν οἱ δῆμοι τῶν εὐπόρων· ψιλοὶ γὰρ ὄντες πρὸς ἰππικὴν καὶ ὀπλιτικὴν 20 ἀγωνίζονται βραδύως. τὸ μὲν ἔν ἐκ τέτων καθιστάται ταύτην τὴν δύναμιν ἐφ' ἑαυτῆς ἐστὶ καθιστάται, δεῖ δὲ διηρημένης τῆς ἡλικίας, καὶ τῶν μὲν ἕντων πρεσβυτέρων τῶν δὲ νέων, ἔτι μὲν ὄντας νέους τὸς αὐτῶν υἱεῖς διδάσκεισθαι τὰς κίφας καὶ τὰς ψιλὰς ἐργασίας, ἐκεκεκριμένους δὲ ἐκ 25 παιδῶν ἀθλητὰς εἶναι αὐτῶν ἔργων. τὴν δὲ μετάδοσιν γίνεσθαι τῷ πλῆθει τῷ πολιτεύματος ἥτοι καθάπερ εἴρηται πρότερον, τοῖς τὸ τίμημα πτωμένοις, ἢ καθάπερ Θηβαίοις, ἀποσχόμενοι χρόνον τινὰ τῶν βαναύσων ἔργων, ἢ καθάπερ ἐν Μασσαλίᾳ, κρίσιν ποιημένους τῶν ἀξίων τῶν ἐν τῷ 30 οἰκιστῆσι καὶ τῶν ἔξωθεν. ἔτι δὲ καὶ ταῖς ἀρχαῖς ταῖς κυριωτάταις, ἃς δεῖ τοὺς ἐν τῇ πολιτείᾳ κατέχειν, δεῖ προσκείσθαι λιπεργίας, ἵν' ἐκὼν ὁ δῆμος μὴ μετέχη καὶ συγγνώμην ἔχη τοῖς ἀρχεῖσιν ὡς μισθὸν πολὺν διδοῦσι τῆς ἀρχῆς. ἀρμόττει δὲ θυσιὰς τε εἰσιόντας ποιεῖσθαι μεγά- 35 λοπρεπεῖς καὶ κατασκευάζειν τι τῶν κοινῶν, ἵνα τῶν περὶ τὰς ἐσιάσεις μετέχων ὁ δῆμος καὶ τὴν πόλιν ὀρῶν κοσμημένην τὰ μὲν ἀνάθημασι· τὰ δὲ οἰκοδομήμασιν ἄσμενος ἔρῃ μένυσαν τὴν πολιτείαν· συμβῆσεται δὲ καὶ τοῖς γνωρίμοις εἶναι μνημεῖα τῆς δαπάνης. ἀλλὰ τῷτο νῦν οἱ περὶ 40 τὰς ὀλιγαρχίας ἔ ποῦσιν, ἀλλὰ τούναντίον· τὰ λήμματα γὰρ ζητῶσιν ἔχ ἥττον ἢ τὴν τιμὴν, διόπερ εὖ ἔχει λέγειν

ταύτας εἶναι δημοκρατίας μικράς. πῶς μὲν ἔν χρη καθιστάται τὰς δημοκρατίας καὶ τὰς ὀλιγαρχίας, διωρίσθω τὸν τρόπον τῷτον.

Ἀκόλουθον δὲ τοῖς εἰρημένοις ἐστὶ τὸ διηρῆσθαι καλῶς 8 τὰ περὶ τὰς ἀρχάς, πόσαι καὶ τίνες καὶ τίων, καθάπερ εἴρηται καὶ πρότερον· τῶν μὲν γὰρ ἀναγκαίων ἀρχῶν χωρὶς ἀδύνατον εἶναι πόλιν, τῶν δὲ πρὸς εὐταξίαν καὶ κόσμον ἀδύνατον οἰκεῖσθαι καλῶς. ἔτι δ' ἀναγκαῖον ἐν μὲν ταῖς μικραῖς ἐλάττους εἶναι τὰς ἀρχάς, ἐν δὲ ταῖς μεγά- 10 λαις πλείους, ὥσπερ τυγχάνει πρότερον εἰρημένον· ποίας ἔν ἀρμόττει συνάγειν καὶ ποίας χωρίζειν, δεῖ μὴ λαυθάνειν. πρῶτον μὲν ἔν ἐπιμέλεια τῶν ἀναγκαίων ἢ περὶ τὴν ἀγοράν, ἐφ' ἣ δεῖ τινα ἀρχὴν εἶναι τὴν ἐφορῶσαν περὶ τε τὰ συμβόλαια καὶ τὴν εὐκοσμίαν· σχεδὸν γὰρ ἀναγκαῖον 15 πάσαις ταῖς πόλεσι τὰ μὲν ὠνεῖσθαι τὰ δὲ πωλεῖν πρὸς τὴν ἀλλήλων ἀναγκαίαν χρείαν, καὶ τῷτ' ἐστὶν ὑπογυιότατον πρὸς αὐτάρκειαν, δι' ἣν δοκοῦσιν εἰς μίαν πολιτείαν συναλθεῖν. ἕτερα δὲ ἐπιμέλεια ταύτης ἐχομένη καὶ σύνεγγυς ἢ τῶν περὶ τὸ ἄστυ δημοσίων καὶ ἰδίων, ὅπως εὐκοσμία ἦ, καὶ τῶν πιπτόντων οἰκοδομημάτων καὶ ὀδῶν σωτηρία καὶ διόρθωσις, καὶ τῶν ὀρίων τῶν πρὸς ἀλλήλους, ὅπως ἀνεγκλήτως ἔχωσιν, καὶ ὅσα τύτοις ἄλλα τῆς ἐπι- 20 μελείας ὁμοίτροπα. καλῶσι δ' ἀσυνομίαν οἱ κλείουσι τὴν τοιαύτην ἀρχὴν, ἔχει δὲ μόρια πλείω τὸν ἀριθμὸν, ὡς ἕτερος ἐφ' ἕτερα καθιστᾶσιν ἐν ταῖς πολυανθρωποτέραις πόλεσιν, οἷον τειχοποιεῖς καὶ κρηνῶν ἐπιμελητὰς καὶ λιμένων φύλακας. ἄλλη δ' ἀναγκαία τε καὶ παραπλησία ταύτη· περὶ τῶν αὐτῶν μὲν γὰρ, ἀλλὰ περὶ τὴν χώραν ἐστὶ καὶ τὰ περὶ τὰ ἔξω τῷ ἄσπεος· καλῶσι δὲ τὸς ἀρχοντας τύτους 25 οἱ μὲν ἀγρονόμους οἱ δ' ὑλωρούς. αὐταὶ μὲν ἔν ἐπιμέλεια εἰσι τέτων τρεῖς, ἄλλη δ' ἀρχὴ πρὸς ἣν αἱ πρόσοδοι τῶν κοινῶν ἀναφέρονται, παρ' ὧν φυλαττόντων μερίζονται πρὸς ἐκάστην διοίκησιν· καλῶσι δ' ἀποδέκτας τύτους καὶ ταμίας. ἕτερα δ' ἀρχὴ πρὸς ἣν ἀναγράφεσθαι δεῖ τὰ τε ἴδια συμ- 30 βόλαια καὶ τὰς κρίσεις ἐκ τῶν δικαστηρίων· παρὰ δὲ τοῖς αὐτοῖς τύτοις καὶ τὰς γραφὰς τῶν δικῶν γίνεσθαι δεῖ καὶ τὰς εἰσαγωγὰς. ἐνιαχῶ μὲν οὖν μερίζουσι καὶ ταύτην εἰς πλείους, ἐστὶ δὲ μία κυρία τίτων πάντων· καλῶνται δὲ ἱερομνήμονες καὶ ἐπιστάται καὶ μνήμονες καὶ τύτοις ἄλλα ὀνό- 35 ματα σύνεγγυς. μετὰ δὲ ταύτην ἐχομένη μὲν ἀναγκαιοτάτη δὲ σχεδὸν καὶ χαλεπωτάτη τῶν ἀρχῶν ἐστὶν ἢ περὶ τὰς πράξεις τῶν καταδικασθέντων καὶ τῶν προτιθεμένων

5. κάλλιφα I²R²VV². || 6. βαταναικὸν I²VV². || 14. δημοτικὴ I². || 33. εἰκὼν R².

5. τίων] τίμων VV². || 19. οἰδίων R². || 25. καθιστῶσιν VV². || 27. τε om VV². || 42. καὶ om VV².

κατὰ τὰς ἐγγραφὰς καὶ περὶ τὰς φυλακὰς τῶν σωμάτων. χαλεπὴ μὲν ἔν ἐστὶ διὰ τὸ πολλὴν ἔχειν ἀπέχθειαν, ὥστε ὅπου μὴ μεγάλα ἐστὶ κερδαίνειν, οὐτ' ἄρχειν ὑπομένουσιν αὐτὴν ἕθ' ὑπομένσαντες ἐθέλουσι πράττειν κατὰ τὸς νόμους· ἀναγκαῖα δ' ἐστὶν, ὅτι ὕδεν ὄφελος γίνεσθαι μὲν δίκας περὶ τῶν δικαίων, ταύτας δὲ μὴ λαμβάνειν τέλος, ὥστ' εἰ μὴ γυγνομένων κοινοῦσθαι ἀδύνατον ἀλλήλοις, καὶ πράξεων μὴ γυγνομένων. διὸ βέλτιον μὴ μίαν εἶναι ταύτην τὴν ἀρχήν, ἀλλ' ἄλλης ἐξ ἄλλων δικαστηρίων. καὶ περὶ τὰς προθέσεις τῶν ἀναγεγραμμένων ὡσαύτως πειρᾶσθαι διαίρειν. ἐτι δ' ἔνια πράττεισθαι καὶ τὰς ἀρχὰς τὰς τε ἄλλας καὶ τὰς τῶν νέων μᾶλλον τὰς νέας, καὶ τὰς τῶν ἐνεσώτων ἑτέρας καταδικασάσης ἑτέραν εἶναι τὴν πραττομένην, οἷον ἀσυνόμους τὰς παρὰ τῶν ἀγορανόμων, τὰς δὲ παρὰ τῶν ἑτέρων. ὅσω γὰρ ἂν ἐλάττων ἀπέχθεια ἐῆ τοῖς πραττομένοις, τοσούτω μᾶλλον λήφονται τέλος αἱ πράξεις· τὸ μὲν ἔν τὸς αὐτοῖς εἶναι τὸς καταδικασάσας καὶ πραττομένους ἀπέχθειαν ἔχει διπλῆν, τὸ δὲ περὶ πάντων τὸς αὐτοῖς πολεμίας πᾶσιν. πολλαχῶ δὲ διήρηται καὶ ἡ φυλάττουσα πρὸς τὴν πραττομένην, οἷον Ἀθήνησι τῶν ἑνδεκα καλουμένων. διὸ βέλτιον καὶ ταύτην χωρίζειν, καὶ τὸ σόφισμα ζητεῖν καὶ περὶ ταύτην. ἀναγκαῖα μὲν γὰρ ἐστὶν ἕχ ἥττον τῆς εἰρημένης, συμβαίνει δὲ τοὺς μὲν ἐπιεικέως φεύγειν μάλιστα ταύτην τὴν ἀρχήν, τὸς δὲ μοχθηροῦς ἢ ἀσφαλῆς ποιῆν κυρίως· αὐτοὶ γὰρ δέονται φυλακῆς μᾶλλον ἢ φυλάττειν ἄλλης δύναται. διὸ δεῖ μὴ μίαν ἀποτεταγμένην ἀρχήν εἶναι πρὸς αὐτοῖς, μηδὲ συνεχῶς τὴν αὐτήν, ἀλλὰ τῶν τε νέων, ὅπου τις ἐφήβων ἢ φρεσῶν ἐστὶ τάξις, καὶ τῶν ἀρχῶν δεῖ κατὰ μέρη ποιῆσθαι τὴν ἐπιμέλειαν ἑτέρας. ταύτας μὲν ἔν τὰς ἀρχὰς ὡς ἀναγκαιοτάτας θετέον εἶναι πρώτας, μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἀναγκαίας μὲν ὕδεν ἥττον, ἐν σχήματι δὲ μείζονι τεταγμένας· καὶ γὰρ ἐμπειρίας καὶ πίστεως δέονται πολλῆς. τοιαῦται δ' εἶεν αἱ τε περὶ τὴν φυλακὴν τῆς πόλεως, καὶ ὅσαι τάττονται πρὸς τὰς πολεμικὰς χρείας. δεῖ δὲ καὶ ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν πολέμῳ πυλῶν τε καὶ τειχῶν φυλακῆς ὁμοίως ἐπιμελητάς εἶναι, καὶ ἐξετάσεως καὶ συντάξεως τῶν πολιτῶν. ἔνθα μὲν οὖν ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἀρχαὶ πλείους εἰσὶν, ἔνθα δ' ἐλάττω, οἷον ἐν ταῖς μικραῖς πόλεσι μία περὶ πάντων. καλῶσι δὲ στρατηγὸς καὶ πολεμάρχους

τοὺς τοιούτους. ἐτι δὲ καὶ ὡς ἰπτεῖς ἢ ψιλῆι ἢ τοξόται ἢ ναυτικοῖς, καὶ ἐπὶ τούτων ἐκάστων ἐπίστε καβίζονται ἀρχαί, αἱ καλῶνται ναυαρχαί καὶ ἰπταρχαί καὶ ταξιαρχαί, καὶ κατὰ μέρος δὲ αἱ ὑπὸ ταύτας τριπαραρχαί καὶ λοχαγαί καὶ φυλαρχαί καὶ ὅσα τούτων μέρη· τὸ δὲ πᾶν ἐν τι τούτων ἐστὶν εἶδος ἐπιμελείας πολεμικῶν. περὶ μὲν ἔν ταύτην τὴν ἀρχήν ἔχει τὸν τρόπον τούτον. ἐπεὶ δὲ εἶναι τῶν ἀρχῶν, εἰ καὶ μὴ πᾶσαι, διαχειρίζουσι πολλὰ τῶν κοινῶν, ἀναγκαῖον ἑτέραν εἶναι τὴν ληφιομένην λογισμῶν καὶ προσεβούτων, αὐτὴν μὴθὲν διαχειρίζουσαν ἑτέραν· καλῶσι δὲ τούτοις οἱ μὲν εὐθύνας, οἱ δὲ λογιστάς, οἱ δὲ ἐξετασάς, οἱ δὲ συνηγόρους. παρὰ πάσας δὲ ταύτας τὰς ἀρχὰς ἡ μάλιστα κυρία πάντων ἐστὶν· ἡ γὰρ αὐτὴ πολλὰς ἔχει τὸ τέλος καὶ τὴν εἰσφορὰν, ἢ προκαθῆται τῷ πλήθει, ὅπου κύριός ἐστι ὁ δῆμος· δεῖ γὰρ εἶναι τὸ συνάγειν τὸ κύριον τῆς πολιτείας. καλεῖται δὲ ἔνθα μὲν πρόβουλοι διὰ τὸ προβουλεύειν, ὅπου δὲ πλῆθος ἐστὶ, βουλή μᾶλλον. αἱ μὲν οὖν πολιτεαὶ τῶν ἀρχῶν σχεδὸν τοσαῦταί τινές εἰσι, ἄλλο δ' εἶδος ἐπιμελείας ἢ περὶ τοὺς θεοὺς, οἷον ἱερεῖς τε καὶ ἐπιμεληταὶ τῶν περὶ τὰ ἱερά τῶ σωζοσθῆναι τε τὰ ὑπάρχοντα καὶ ἀνορθοῦσθαι τὰ πίπτοντα τῶν οἰκοδομημάτων καὶ τῶν ἄλλων ὅσα τέτακται πρὸς τὸς θεοὺς. συμβαίνει δὲ τὴν ἐπιμέλειαν ταύτην ἐνιαχῶ μὲν εἶναι μίαν, οἷον ἐν ταῖς μικραῖς πόλεσιν, ἐνιαχῶ δὲ πολλὰς καὶ κεχωρισμένας τῆς ἱερουσύνης, οἷον ἱεροποιὸς καὶ ναοφύλακας καὶ ταμίαι τῶν ἱερῶν χρημάτων. ἐχομένη δὲ ταύτης ἢ πρὸς τὰς θυσίας ἀφωρισμένη τὰς κοινὰς πάσας, ὅσας μὴ τοῖς ἱερεῦσιν ἀποδίδουσι ὁ νόμος, ἀλλ' ἀπὸ τῆς κοινῆς ἐξίας ἔχουσι τὴν τιμὴν· καλῶσι δ' οἱ μὲν ἀρχοντας τούτους, οἱ δὲ βασιλεῖς, οἱ δὲ πρυτάνεις. αἱ μὲν ἔν ἀναγκαῖαι ἐπιμελείαι εἰσι περὶ τούτων, ὡς εἰπεῖν συνηφαλαισσαμένους, περὶ τε τὰ δαμιόνια καὶ τὰ πολεμικὰ καὶ περὶ τὰς προσόδους καὶ περὶ τὰ ἀναλοκόμενα, καὶ περὶ ἀγορὰν καὶ περὶ τὸ ἄζυ καὶ λιμένας καὶ τὴν χώραν, ἐτι τὰ περὶ τὰ δικαστήρια καὶ συναλλαγμάτων ἀναγραφὰς καὶ πράξεις καὶ φυλακὰς καὶ ἐπιλογισμῶς τε καὶ ἐξετάσεις, καὶ πρὸς εὐθύνας τῶν ἀρχόντων, καὶ τέλος αἱ περὶ τὸ βυλευόμενόν εἰσι τῶν κοινῶν. ἰδίᾳ δὲ ταῖς σχολαστικωτέραις καὶ μᾶλλον εὐημερούσαις πόλεσιν, ἐτι δὲ φροντισύσαις εὐκοσμίας, γυναικονομία, νομοφυλακία, παιδονομία,

4. τίς om *W*². || 9. ἄλλης] ἄλλας *I*². || 13. καταδικασάσας *R*². || 15. αἱ om *R*². || *b* ἢ *W*², *b* ὡ *R*². || 26. δ] *R*². || 27. τε om *R*².

2. καβίζονται ἀρχή *I*²*W*². || 7. τὴν om *W*². || εἶναι *R*². || 8. διωχειρίζουσι *R*². || 12. δὲ ταύτας om *W*². || 14. ἢ *W*². || 16. πρόβουλον *R*². || 17. δὲ] δὲ τὸ *W*². || 20. τε om *W*². || 26. ἢ om *W*². || 34. συναλλάγματα *R*²*I*². || 37. βυλούμενόν *I*². || τὰς σχολαστικωτέρας καὶ μᾶλλον εὐημερούσαις *R*².

γυμνασιαρχία, πρὸς δὲ τέτοις περὶ ἀγῶνας ἐπιμέλεια γυμναστικούς καὶ Διονυσιακοὺς, καὶ εἴ τινας ἑτέρας συμβαίνει τοιαύτας γίνεσθαι θεωρίας. τέτων δ' ἐναι φανερώς εἰσὶν οὐ δημοτικαὶ τῶν ἀρχῶν, οἷον γυναικονομία καὶ παιδονομία· τοῖς γὰρ ἀπόροις ἀνάγκη χρῆσθαι καὶ γυναίξει καὶ παισὶν ὡς περ ἀκολούθους διὰ τὴν ἀδουλίαν. τριῶν δ' οὐσῶν ἀρχῶν καθ' ἃς αἰρῶνται τινες ἀρχαὶ τὰς κυρίας, νομοφυλάκων προβύλων βελῆς, οἱ μὲν νομοφύλακες ἀριστοκρατικόν, ὀλιγαρχικὸν δ' οἱ πρόβουλοι, βελὴ δὲ δημοτικόν. περὶ μὲν ἢ τῶν ἀρχῶν, ὡς ἐν τύπῳ, σχεδὸν εἶρηται περὶ πασῶν.

Η.

Περὶ πολιτείας ἀρίστης τὸν μέλλοντα ποιήσασθαι τὴν προσήκουσαν ζήτησιν ἀνάγκη διορίσασθαι πρῶτον τίς αἰρετώτατος βίος. ἀδήλου γὰρ ὄντος τούτου καὶ τὴν ἀρίστην ἀναγκαῖον ἀδελόν εἶναι πολιτείαν· ἀριστα γὰρ πράττειν προσήκει τοὺς ἀριστα πολιτευομένους ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς, ἐὰν μὴ τι γήγηται παράλογον. διὸ δεῖ πρῶτον ὁμολογεῖσθαι τίς ὁ πᾶσιν ὡς εἰπεῖν αἰρετώτατος βίος, μετὰ δὲ τοῦτο πότερον κοινῇ καὶ χωρὶς ὁ αὐτὸς ἢ ἕτερος. νομίσαντας ἢ ἰκανῶς πολλὰ λεγέσθαι καὶ τῶν ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς λόγοις περὶ τῆς ἀρίστης ζωῆς, καὶ νῦν χρῆσθαι αὐτοῖς. ὡς ἀληθῶς γὰρ πρὸς γε μίαν διαίρεσιν οὐδεὶς ἀμφισβητήσειν ἢ ὡς ἐ τριῶν ὕσῶν μερίδων, τῶν τε ἐκτὸς καὶ τῶν ἐν τῷ σώματι καὶ τῶν ἐν τῇ ψυχῇ, πάντα ταῦτα ὑπάρχειν τοῖς μακαρίοις δεῖ. ὑδεὶς γὰρ ἢ φαίη μακάριον τὸν μηθὲν μόριον ἔχοντα ἀνδρίας μηδὲ σωφροσύνης μηδὲ δικαιοσύνης μηδὲ φρονήσεως, ἀλλὰ δεδιότα μὲν τὰς παραπετομένας μυίας, ἀπεχόμενον δὲ μηθενός, ἢ ἐπιθυμήσῃ τῷ φαγεῖν ἢ πικεῖν, τῶν ἐσχάτων, ἕνεκα δὲ τεταρτημορίου διαφθείροντα τοὺς φιλάτους φίλους, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ περὶ τὴν διάνοιαν ἕτως ἀφρονα καὶ διεφυσμένον ὡς περ τι παιδίον ἢ μαινόμενον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν λεγόμενα ὡς περ πάντες ἢ συγκωρήσειαν, διαφέρονται δ' ἐν τῷ ποσῷ καὶ ταῖς ὑπεροχαῖς. τῆς μὲν γὰρ ἀρετῆς ἔχειν ἰκανὸν εἶναι νομίζουσιν ὅσοον ἢν, πλῆτες δὲ καὶ χρημάτων καὶ δυνάμεως καὶ δόξης καὶ πάντων τῶν τοιούτων εἰς ἀπειρον ζητοῦσι τὴν ὑπερβολήν. ἡμεῖς δὲ αὐτοῖς ἐροῦμεν ὅτι ῥάδιον μὲν περὶ τούτων καὶ διὰ τῶν ἔργων διαλαμβάνειν τὴν πίστιν, ὁρῶντας ὅτι κτῶνται καὶ φυλάττουσιν οὐ τὰς ἀρετὰς τοῖς ἐκτὸς ἀλλ' ἐκεῖνα ταύταις,

καὶ τὸ ζῆν εὐδαιμόνως, εἴτ' ἐν τῷ χαίρειν ἐστὶν εἴτ' ἐν ἀρετῇ τοῖς ἀνθρώποις εἴτ' ἐν ἀμφοῖν, ὅτι μᾶλλον ὑπάρχει τοῖς τὸ ἦθος μὲν καὶ τὴν διάνοιαν κεκοσμημένοις εἰς ὑπερβολήν, περὶ δὲ τὴν ἕξω κτῆσιν τῶν ἀγαθῶν μετριάζουσιν, ἢ τοῖς ἐκεῖνα μὲν κεκτημένοις πλείω τῶν χρησίμων, ἐν δὲ τούτοις ἐλλείπουσιν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν λόγον σκοπεύμενοις εὐσύνοπτόν ἐστιν. τὰ μὲν γὰρ ἐκτὸς ἔχει πέρασ, ὡς περ ὄργανόν τι· πᾶν δὲ τὸ χρήσιμόν ἐστιν, ὧν τὴν ὑπερβολὴν ἢ βλάβειν ἀναγκαῖον ἢ μηθὲν ὕφελος εἶναι αὐτῶν τοῖς ἔχουσιν. τῶν δὲ περὶ ψυχὴν ἕκαστον ἀγαθῶν, ὅσῳ περ ἢ ὑπερβάλλῃ, τοσούτῳ μᾶλλον χρήσιμον εἶναι, εἰ δεῖ καὶ τέτοις ἐπιλέγειν μὴ μόνον τὸ καλὸν ἀλλὰ καὶ τὸ χρήσιμον. ὅλως τε δῆλον ὡς ἀκολουθεῖν φήσομεν τὴν διάθεσιν τὴν ἀρίστην ἐκάστου πράγματος πρὸς ἄλληλα κατὰ τὴν ὑπεροχήν, ἢν περ εἴληφε διάστασιν ὧν φαμέν αὐτὰς εἶναι διαθέσεις ταύτας. ὡστ' εἶπερ ἐστὶν ἡ ψυχὴ καὶ τῆς κτήσεως καὶ τοῦ σώματος τιμιώτερον καὶ ἀπλῶς καὶ ἡμῖν, ἀνάγκη καὶ τὴν διάθεσιν τὴν ἀρίστην ἐκάστου ἀνάλογον τέτων ἔχειν. ἔτι δὲ τῆς ψυχῆς ἕνεκεν ταῦτα πέφυκεν αἰρετὰ καὶ δεῖ πάντας αἰρεῖσθαι τὸς εὖ φρονῶντας, ἀλλ' ἢ ἐκεῖνων ἕνεκεν τὴν ψυχὴν. ὅτι μὲν ἢν ἐκάσῳ τῆς εὐδαιμονίας ἐπιβάλλει τοσούτον ὅσον περ ἀρετῆς καὶ φρονήσεως καὶ τῷ πράττειν κατὰ ταύτας, ἕξω συνωμολογημένον ἡμῖν, μάρτυρι τῷ θεῷ χρωμένοις, ὃς εὐδαίμων μὲν ἐστὶ καὶ μακάριος, δι' οὐθεν δὲ τῶν ἐξωτερικῶν ἀγαθῶν ἀλλὰ δι' αὐτὸν αὐτὸς καὶ τῷ ποιός τις εἶναι τὴν φύσιν, ἐπεὶ καὶ τὴν εὐτυχίαν τῆς εὐδαιμονίας διὰ ταῦτ' ἀναγκαῖον ἑτέραν εἶναι· τῶν μὲν γὰρ ἐκτὸς ἀγαθῶν τῆς ψυχῆς αἴτιον ταυτόματον καὶ ἡ τύχη, δίκαιος δ' ὑδεὶς ὑδὲ σώφρων ἀπὸ τύχης ὑδὲ διὰ τὴν τύχην ἐστὶν. ἐχόμενον δ' ἐστὶ καὶ τῶν αὐτῶν λόγων θεόμενον καὶ πόλιν εὐδαίμονα τὴν ἀρίστην εἶναι καὶ πράττουσαν καλῶς. ἀδύνατον δὲ καλῶς πράττειν τοῖς μὴ τὰ καλὰ πράττουσιν· ὑδὲν δὲ καλὸν ἔργον ἔτ' ἀνδρός ἕτε πόλεως χωρὶς ἀρετῆς καὶ φρονήσεως. ἀνδρία δὲ πόλεως καὶ δικαιοσύνη καὶ φρόνησις τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν καὶ μορφήν, ὧν μετασχωῶν ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων λέγεται δίκαιος καὶ φρόνιμος καὶ σώφρων. ἀλλὰ γὰρ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσούτον ἕξω πεφρομισμασμένα τῷ λόγῳ (ἕτε γὰρ μὴ θιγγάνειν αὐτῶν δυνατὸν, οὔτε πάντας τὸς οἰκείους ἐπὶ ἐλθεῖν ἐνδέχεται λόγῳ· ἑτέρας γὰρ ἐστὶν ἔργον σχολῆς ταῦτα)· νῦν δ' ὑποκείσθω τοσούτον, ὅτι βίος μὲν ἀρίστος, καὶ χωρὶς ἐκάσῳ καὶ κοινῇ ταῖς πόλεσιν, ὁ μετὰ ἀρετῆς κορο-

3. γρησθαι R¹V¹. || 7. κυρίας R¹. || 14. περ] περὶ δὲ I¹. || 26. τῷ om S¹V¹. || 27. δεῖ om E¹V¹. || 31. δε om I¹. || 36. εἶναι om S¹V¹.

2. τοῖς ante τὸ om S¹. || 11. χρήσιμον μᾶλλον S¹. || 13. τε] δὲ S¹. || 40. καὶ χωρὶς ἐκάσῳ om V¹. || 41. ἐκάστου S¹.

ρηγημένης ἐπὶ τοσούτον ὥστε μετέχειν τῶν κατ' ἀρετὴν πράξεων. πρὸς δὲ τοὺς ἀμφισβητῶντας, εἰσαυτὰς ἐπὶ τῆς νῦν μεθόδου, διασκεπτέον ὑπερῶν, εἴ τις τοῖς εἰρημένοις τυγχάνει μὴ πειθόμενος.

2 Πότερον δὲ τὴν εὐδαιμονίαν τὴν αὐτὴν εἶναι φατέον ἐνός τε ἐκάστου τῶν ἀνθρώπων καὶ πόλεως ἢ μὴ τὴν αὐτὴν, λαικόν ἐστιν εἰπεῖν. φανερόν δὲ καὶ τοῦτο· πάντες γὰρ ἂν ὁμολογήσειαν εἶναι τὴν αὐτὴν. ὅσοι γὰρ ἐν πλίτῳ τὸ ζῆν εὖ τίθενται ἐφ' ἐνός, οὗτοι καὶ τὴν πόλιν ὅλην, εἴαν ἢ πλοσία, μακαρίζουσιν· ὅσοι τε τὸν τυραννικὸν βίον μάλιγα τι- 10 μῶσιν, ὅσοι καὶ πόλιν τὴν πλείστων ἄρχυσαν εὐδαιμονεσάτην ἂν εἶναι φαίεν· εἴ τί τις τὸν ἕνα δι' ἀρετὴν ἀποδέχεται, καὶ πόλιν εὐδαιμονεσέραν φήσει τὴν σπουδαιότεραν. ἀλλὰ ταῦτ' ἤδη δύο ἐστὶν ἃ δεῖται σκέψεως, ἐν μὲν πότερος αἰρετώτερος βίος, ὃ διὰ τοῦ συμπολιτεύεσθαι καὶ κοινωνεῖν πό- 15 λεως ἢ μᾶλλον ὃ ξενικὸς καὶ τῆς πολιτικῆς κοινωνίας ἀπολειμμένος, ἐτι δὲ τίνα πολιτείαν θετέον καὶ ποίαν διαθέσειν πόλεως ἀρίστην, εἴτε πᾶσιν ὄντος αἰρετοῦ κοινωνεῖν πόλεως εἴτε καὶ τισὶ μὲν μὴ τοῖς δὲ πλείστοις. ἐπι δὲ τῆς πολιτικῆς διανοίας καὶ θεωρίας τοῦτ' ἐστὶν ἔργον, ἀλλ' οὐ τὸ περὶ 20 ἕκαστον αἰρετόν, ἡμεῖς δὲ ταύτην προηγήμεθα νῦν τὴν σκέψιν, ἐκεῖν· μὲν ἀπεργεῖν ἂν εἴη τῶτο δ' ἔργον τῆς μεθόδου ταύτης. ὅτι μὲν ἐν ἀναγκαίῳ εἶναι πολιτείαν ἀρίστην ταύτην καθ' ἣν τάξιν κἂν ἐσιῶν ἄριστα πράττει καὶ ζῆν μακαρίως, φανερόν ἐστιν· ἀμφισβητεῖται δὲ παρ' αὐτῶν τῶν 25 ὁμολογησάντων τὸν μετ' ἀρετῆς εἶναι βίον αἰρετώτατον, πότερον ὃ πολιτικὸς καὶ πρακτικὸς βίος αἰρετός ἢ μᾶλλον ὃ πάντων τῶν ἐκτὸς ἀπολειμμένος, οἷον θεωρητικὸς τις, ἐν μόνον τινὲς φασιν εἶναι φιλόσοφον. σχεδὸν γὰρ τίς τις τὸς δύο βίους τῶν ἀνθρώπων οἱ φιλοτιμώτατοι πρὸς ἀρετὴν φαί- 30 νονται προαιρέμενοι, καὶ τῶν προτέρων καὶ τῶν νῦν· λέγω δὲ δύο τὸν τε πολιτικὸν καὶ τὸν φιλόσοφον. διαφέρει δὲ ἢ μικρὸν ποτέρως ἔχει τὸ ἀληθές· ἀνάγκη γὰρ τὸν τε εὖ φρονοῦντα πρὸς τὸν βελτίω σκοπὸν συντάττεσθαι καὶ τῶν ἀνθρώπων ἕκαστον καὶ κοινῇ τὴν πολιτείαν. νομίζουσι δ' οἱ 35 μὲν τὸ τῶν πέλας ἄρχειν δεσποτικῶς μὲν γιγνόμενον μετ' ἀδικίας τινὸς εἶναι τῆς μεγίστης, πολιτικῶς δὲ τὸ μὲν ἀδικον ἢ ἔχειν, ἐμπόδιον δὲ ἔχειν τῇ περὶ αὐτὸν εὐημερία. τέτων δ' ὥσπερ ἐξ ἐναντίας ἕτεροι τυγχάνουσι δοξαζόντες· μόνον γὰρ ἀνδρὸς τὸν πρακτικὸν εἶναι βίον καὶ πολιτικόν· ἐφ' 40 ἐκάστης γὰρ ἀρετῆς ἢ εἶναι πράξεις μᾶλλον τοῖς ἰδιώταις

ἢ τοῖς τὰ κοινὰ πράττουσι καὶ πολιτευαμένοις. οἱ μὲν οὖν οὕτως ὑπολαμβάνουσιν, οἱ δὲ τὸν δεσποτικὸν καὶ τυραννικὸν τρόπον τῆς πολιτείας εἶναι μόνον εὐδαιμονία φασιν. παρ' ἐνίοις δὲ καὶ τῆς πολιτείας οὗτος ἕρος τῶν νόμων, ὅπως δε- 5 σποζῶσι τῶν πέλας. διὸ καὶ τῶν πλείστων νομίμων χυθῆναι ὡς εἰπεῖν κειμένων παρὰ τοῖς πλείστοις, ὅμως εἴ τί τις πρὸς ἐν οἱ νόμοι βλέπουσι, τῷ κρατεῖν σοχαζονται πάντες, ὥσπερ ἐν Λακεδαιμόνι καὶ Κρήτῃ πρὸς τοὺς πολέμους συντάτταται σχεδὸν ἢ τε παιδεία καὶ τὸ τῶν νόμων πλήθος. ἐτι δ' ἐν τοῖς ἔθνεσι πᾶσι τοῖς δυναμένοις πλοουκεῖν ἢ τοιαυτὴ τε- 10 τίμηται δύναμις, οἷον ἐν Σκύθαις καὶ Πέρσαις καὶ Θραζῆ καὶ Κελτοῖς. ἐν ἐνίοις γὰρ καὶ νόμοι τινὲς εἰσι παροξύνοντες πρὸς τὴν ἀρετὴν ταύτην, καθάπερ ἐν Καρχηδόνι φασὶ τὸν ἐκ τῶν κρίων κόσμον λαμβάνειν ὅσας ἂν στρατεύσων- 15 ται στρατείας. ἦν δὲ ποτε καὶ περὶ Μακεδονίας νόμος τὸν μηθένα ἀπενταγνῶτα πολέμιον ἀνδρα περιεζῶσθαι τὴν φορβειάν· ἐν δὲ Σκύθαις οὐκ ἐξῆν πίνειν ἐν ἑορτῇ τιλ σκυφὸν περιφερόμενον τῷ μηθένα ἀπενταγνῆτι πολέμιον. ἐν δὲ τοῖς Ἰβηρσιν, ἔθνη πολεμικῶ, τοσούτους τὸν ἀριθμὸν ἰβαλί- 20 σκας κατακηγνύουσι περὶ τὸν τάφον ὅσας ἂν διαφθαῖν τῶν πολεμίων. καὶ ἕτερα δὴ παρ' ἑτέροις ἐστὶ τοιαῦτα παλλά, τὰ μὲν νόμοις κατευλημμένα τὰ δὲ ἔθεσι. καίτοι δοξοῦν ἂν ἄγαν ἄτοπον ἴσως εἶναι τοῖς βουλομένοις ἐπισκοπεῖν, εἴ τῶτ' ἐστὶν ἔργον τῷ πολιτικῷ, τὸ δύνασθαι θεωρεῖν ὅπως ἀρχῆ 25 καὶ δεσποζῆ τῶν πλείστων καὶ βουλομένων καὶ μὴ βουλομένων. πῶς γὰρ ἂν εἴη ταῦτο πολιτικὸν ἢ νομοθετικόν, ὃ γε μηδὲ νόμιμον ἐστίν; οὐ νόμιμον δὲ τὸ μὴ μόνον δικαίως ἀλλὰ καὶ ἀδίκως ἄρχειν, κρατεῖν δ' ἐστὶ καὶ μὴ δικαίως. ἀλλὰ μὴν ἔδ' ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπισήμαις τῶτο ὀρωμεν· ἔπε 30 γὰρ τοῦ ἱατροῦ οὔτε τῷ κυβερνήτῃ ἔργον ἐστὶ τὸ ἢ πεθεῖν ἢ βιάσασθαι τῷ μὲν τὸς θεραπευομένους τῷ δὲ τὸς πλεονῆρας. ἀλλ' εὐκαίσιον οἱ πολλοὶ τὴν δεσποτικὴν πολιτικὴν αἰεσθαι εἶναι, καὶ ὅπερ αὐτοῖς ἕκαστοι οὐ φασιν εἶναι δίκαιον οὐδὲ συμφέρον, τῶτ' ἢ αἰσχύνονται πρὸς τὸς ἄλλους ἀσκοῦντες· 35 αὐτοὶ μὲν γὰρ παρ' αὐτοῖς τὸ δικαίως ἄρχειν ζητῶσι, πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους οὐδὲν μέλει τῶν δικαίων. ἄτοπον δὲ αἰ μὴ φύσει τὸ μὲν δεσπόζον ἐστὶ τὸ δὲ οὐ δεσπόζον, ὥστε εἴπερ ἔχει τὸν τρόπον τῶτον, οὐ δεῖ πάντων πειράσθαι δεσποζῶν, ἀλλὰ τῶν δεσποσῶν, ὥσπερ οὐδὲ θηρεῖν ἐπὶ θοήν ἢ θυ- 40 σίαν ἀνθρώπους, ἀλλὰ τὸ πρὸς τῶτο θηρευτόν· ἐτι δὲ θηρευ- τὸν δ' ἂν ἄγριον ἢ εἰδεστὸν ζῶον. ἀλλὰ μὴν εἴη γ' ἂν καὶ

6. τε om I². || 8. ὁμολογήσειεν S². || 13. σπουδαίαν S². || 14. πότερον S². || 22. με] μὲν γὰρ I²S²V². || 27. κα] βίος καὶ S².
17. σύκ] μὴ S², om V². || 25. πλεσιῶν S². || 28. ἀλλὰ — ἀδίκως om S²V². || 30. ποιήσαι S². || 31. τὸς post δὲ om S². ||
39. δεσποτῶν codices. || 40. ἐτι δὲ θηρευτόν om S².

καθ' ἑαυτὴν μία πόλις εὐδαίμων, ἢ πολιτεύεται δηλονότι καλῶς, εἴπερ ἐνδέχεται πόλιν οἰκίσθαι πν καθ' ἑαυτὴν νόμοις χρωμένῃ σπουδαίως, ἧς τῆς πολιτείας ἢ συντάξεως οὐ πρὸς πόλεμον οὐδὲ πρὸς τὸ κρατεῖν ἔσται τῶν πολεμίων· μηθὲν γὰρ ὑπάρχῃ τούτου. δῆλον ἄρα ὅτι πάσας τὰς 5 πρὸς τὸν πόλεμον ἐπιμελείας καλὰς μὲν θετέον, οὐχ ὡς τέλος δὲ πάντων ἀκρόταταν, ἀλλ' ἐκείνῃ χάριν ταύτας. τῷ δὲ νομοθέτῃ τοῦ σπουδαίως ἐπὶ τὸ θεάσασθαι πόλιν καὶ γένος ἀνθρώπων καὶ πᾶσαν ἄλλην κοινωνίαν, ζωῆς ἀγαθῆς πῶς μεθέξουσιν καὶ τῆς ἐνδεχομένης αὐταῖς εὐδαιμονίας. διόσει 10 μέντοι τῶν ταυτομένων ἔνια νομίμων· καὶ τοῦτο τῆς νομοθετικῆς ἐστὶν ἰδεῖν, εἴαν τινες ὑπάρχωσι γεινιῶντες, ποῖα πρὸς ποῖως ἀσκητέον ἢ πῶς τοῖς καθήκονσι πρὸς ἑκάστην χρῆσθαι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν κἂν ὕψιστον τύχῃ τῆς προσηκούσης σκεψέως, πρὸς τί τέλος δεῖ τὴν ἀρίστην πολιτείαν συντείνειν· 15 πρὸς δὲ τοὺς ὁμοιογενῆς μὲν τὸν μετ' ἀρετῆς εἶναι βίον ἀριετώτατον, διαφορομένους δὲ περὶ τῆς χρήσεως αὐτοῦ, λεκτέον ἡμῖν πρὸς ἀμφοτέρους αὐτούς (οἱ μὲν γὰρ ἀποδοκιμάζουσι τὰς πολιτικὰς ἀρχάς, νομίζοντες τὸν τε τῷ ἐλευθέρου βίον ἕτερον τινα εἶναι τῷ πολιτικῷ καὶ πάντων ἀριετώτατον, 20 οἱ δὲ τοῦτον ἀριστον· ἀδύνατον γὰρ τὸν μηθὲν πράττοντα πράττειν εὖ, τὴν δ' εὐπραγίαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν εἶναι ταυτόν) ὅτι τὰ μὲν ἀμφοτέροι λέγουσιν ὀρθῶς τὰ δ' οὐκ ὀρθῶς, οἱ μὲν ὅτι ὁ τῷ ἐλευθέρου βίος τῷ δεσποτικῷ ἀμείνων. τῷτο γὰρ ἀληθές· ἔθεν γὰρ τό γε δῶλω, ἢ δῶλος, χρῆσθαι 25 σεμανόν· ἢ γὰρ ἐπίταξις ἢ περὶ τῶν ἀναγκαίων ἕθενός μετέχει τῶν καλῶν. τὸ μόντοι νομίζουσι πᾶσαν ἀρχὴν εἶναι δεσποτείαν ἐκ ὀρθόν· οὐ γὰρ ἔλαττον διέσκειν ἢ τῶν ἐλευθέρων ἀρχὴ τῆς τῶν δούλων ἢ αὐτὸ τὸ φύσει ἐλευθέρου τοῦ φύσει δούλου. διώρισαι δὲ περὶ αὐτῶν ἰκανῶς ἐν τοῖς πρώτοις 30 λόγοις. τὸ δὲ μᾶλλον ἐκαιεῖν τὸ ἀπρακτεῖν τῷ πράττειν ἐκ ἀληθές· ἢ γὰρ εὐδαιμονία πρᾶξις ἐστίν. ἐτι δὲ πολλῶν καὶ καλῶν τέλος ἔχουσιν αἱ τῶν δικαίων καὶ σωφρόνων πράξεις. καίτοι τάχ' ἂν ὑπολάβοι τις τῶν οὕτω διωρισμένων ὅτι τὸ κύριον εἶναι πάντων ἀριστον· οὕτω γὰρ ἂν 35 πλάσων καὶ καλλίσων κύριος εἶη πράξεων. ὥστε οὐ δεῖ τὸν δυναμένον ἀρχεῖν παριέναι τῷ πλησίον, ἀλλὰ μᾶλλον ἀφαιρεῖσθαι, καὶ μήτε πατέρα παιδῶν μήτε παιδὰς πατρὸς μήτ' ἕλως φίλων φίλου μηθὲνα ὑπολογεῖν μηδὲ πρὸς τῷτο φροντίζεῖν· τὸ γὰρ ἀριστον ἀριετώτατον, τὸ δ' εὖ πρᾶττον 40 ἀριστον. τῷτο μὲν ἔν ἀληθῶς ἴσως λέγουσιν, εἴπερ ὑπάρ-

χει τοῖς ἀποστεροῦσι καὶ βιαζομένοις τὸ τῶν ὄντων ἀριετώτατον. ἀλλ' ἴσως οὐχ οἷον τε ὑπάρχειν, ἀλλ' ὑποτίθενται τῷτο ψεῦδος· ἢ γὰρ ἐτι καλὰς τὰς πράξεις ἐνδέχεται εἶναι τῷ μὴ διαφέροντι τοσοῦτον ὅσον ἀνὴρ γυναϊκὸς ἢ πατὴρ τέκνων ἢ δεσπότης δούλων. ὥστε ὁ παραβαίων οὐθέν ἂν τηλικούτον καταρῶσειεν ὕστερον ὅσον ἤδη παρεκβέβηκε τῆς ἀρετῆς. τοῖς γὰρ ὁμοίοις τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον ἐν τῷ μέρει· τῷτο γὰρ ἴσον καὶ ὅμοιον. τὸ δὲ μὴ ἴσον τοῖς ἴσοις καὶ τὸ μὴ ὅμοιον τοῖς ὁμοίοις παρὰ φύσιν· οὐδὲν δὲ τῶν παρὰ φύσιν καλόν. διὸ κἂν ἄλλος τις ἢ κρείττων κατ' ἀρετὴν καὶ κατὰ δύναμιν τὴν πρακτικὴν τῶν ἀρίστων, τῷτο καλὸν ἀκολουθεῖν καὶ τῷτο πείθεσθαι δίκαιον. δεῖ δ' ἢ μόνον ἀρετὴν ἀλλὰ καὶ δύναμιν ὑπάρχειν, καθ' ἣν ἔσται πρακτικός. ἀλλ' εἰ ταῦτα λέγεται καλῶς καὶ τὴν εὐδαιμονίαν εὐπραγίαν θετέον, καὶ κοινῇ πάσης πόλεως ἂν εἶη καὶ καθ' ἑκάστην ἀριστος βίος ὁ πρακτικός. ἀλλὰ τὸν πρακτικὸν οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι πρὸς ἕτερος, καθάπερ οἰονταί τινες, ἔθεν τὰς διανοίας εἶναι μόνας ταύτας πρακτικὰς τὰς τῶν ἀποβαίνοντων χάριν γιγνομένης ἐκ τῷ πράττειν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τὰς αὐτοτελεῖς καὶ τὰς αὐτῶν ἕνεκεν θεωρίας καὶ διανοήσεως· ἢ γὰρ εὐπραγία τέλος, ὥστε καὶ πρᾶξις τις· μάλιστα δὲ καὶ πράττειν λέγομεν κυρίως καὶ τῶν ἔξωτερικῶν πράξεων τὴς ταῖς διανοίας ἀρχιτέκτονας. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἀπρακτεῖν ἀναγκαῖον τὰς καθ' αὐτὰς πόλεις ἰδρυμένας καὶ 25 ζῆν ἔτω προσηκουμένας· ἐνδέχεται γὰρ κατὰ μέρη καὶ τῷτο συμβαίνειν· πολλὰ γὰρ κοινωνίαι πρὸς ἀλλήλα τοῖς μέρει τῆς πόλεως εἰσιν. ὁμοίως δὲ τῷτο ὑπάρχει καὶ καθ' ἑνὸς ὅτουσιν τῶν ἀνθρώπων· σχολῇ γὰρ ἂν ὁ θεὸς ἔχοι καλῶς καὶ πᾶς ὁ κόσμος, οἷς οὐκ εἰσὶν ἔξωτερικαὶ πράξεις παρὰ τὰς οἰκείας τὰς αὐτῶν. ὅτι μὲν οὖν τὸν αὐτὸν βίον ἀναγκαῖον εἶναι τὸν ἀριστον ἑκάστῳ τε τῶν ἀνθρώπων καὶ κοινῇ ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς ἀνθρώποις, φανερόν ἐστιν.

Ἐπει δὲ πεφροίμιασται τὰ νῦν εἰρημένα περὶ αὐτῶν, 4 καὶ περὶ τὰς ἄλλας πολιτείας ἡμῖν τεθεώρηται πρότερον, ἀρχὴ τῶν λοιπῶν εἰπεῖν πρῶτον ποῖας τινὰς δεῖ τὰς ὑποθέσεις εἶναι περὶ τῆς μελλύσης κατ' εὐχρῆν συνεχᾶναι πόλεως. οὐ γὰρ οἷον τε πολιτείαν γενέσθαι τὴν ἀρίστην ἄνευ συμμέτρου χρηρηγίας. διὸ δεῖ πολλὰ προὔποτεθεῖσθαι καθάπερ εὐχομένους, εἶναι μέντοι μηθὲν τούτων ἀδύνατον. λέγω δὲ οἷον περὶ τε πλήθους πολιτῶν καὶ χώρας. ὥσπερ γὰρ καὶ τοῖς ἄλλοις θεμηγοῖς, οἷον ὑφάντῃ καὶ ναυπηγῷ, δεῖ τὴν

1. ἢ S². || 5. ὅτι ἄρα I²S²V². || 10. αὐτῆς S². || 20. βίου I². || 25. τὸ] τῷ I². || 26. τῶν om V². || 29. αὐτὸ τὸ εοῖτ I², αὐτῷ S²V² et pr I². || 37. περιέναι S². || 39. ὑπολογεῖν I²V². || 40. τὸ δ' τῷ δ' S²V².

39. τούτων ἀδύνατον] τὰ τῶν ἀδυνάτων S². || 40. γὰρ om V².

ἔτι δ' ὥσπερ τὸ πλῆθος τὸ τῶν ἀνθρώπων εὐσύνοπτον ἔφα-
 μεν εἶναι δεῖν, ἔτω καὶ τὴν χώραν· τὸ δ' εὐσύνοπτον τὸ
 εὐβοήθητον εἶναι τὴν χώραν ἐστίν. τῆς δὲ πόλεως τὴν θέσιν
 εἰ χρῆ ποιεῖν κατ' εὐχὴν, πρὸς τε τὴν θάλατταν προσήκει
 κείσθαι καλῶς πρὸς τε τὴν χώραν. εἰς μὲν ὁ λεχθεὶς
 ὄρος· δεῖ γὰρ πρὸς τὰς ἐκβοηθείας κοινὴν εἶναι τῶν τόπων
 ἀπάντων· ὁ δὲ λοιπὸς πρὸς τὰς τῶν γιγνομένων καρπῶν
 παρακομπάς. ἔτι δὲ τῆς περὶ ξύλα ὕλης, καὶ εἴ τινα
 ἄλλην ἐργασίαν ἢ χώρα τυγχάνοι κεκτημένη τοιαύτην,
 εὐπαρακόμιστον.

6 Περὶ δὲ τῆς πρὸς τὴν θάλατταν κοινωρίας, πότερον
 ὠφέλιμος ταῖς εὐνομημέναις πόλεσιν ἢ βλαβερά, πολλὰ
 τυγχάνουσιν ἀμφισβητῶντες· τό τε γὰρ ἐπιξενῶσθαι τινὰς
 ἐν ἄλλοις τεθραμμένους νόμοις ἀσύμφορον εἶναι φασὶ πρὸς
 τὴν εὐνομίαν, καὶ τὴν πολυανθρωπίαν· γίνεσθαι μὲν γὰρ
 ἐκ τῆς χρῆσθαι τῇ θαλάσῃ διαπέμποντας καὶ δεχομένους
 ἐμπορίων πλῆθος, ὑπεναντίαν δ' εἶναι πρὸς τὸ πολιτεῦσθαι
 καλῶς. ὅτι μὲν ἔν, εἰ ταῦτα μὴ συμβαίνει, βέλτιον καὶ
 πρὸς ἀσφάλειαν καὶ πρὸς εὐπορίαν τῶν ἀναγκαίων μετέ-
 χειν τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν τῆς θαλάττης, ἐκ ἄδηλον.
 καὶ γὰρ πρὸς τὸ ῥᾶπον φέρειν τοὺς πολέμους εὐβοηθήτους
 εἶναι δεῖ κατ' ἀμφοτέρω τὴν σωθησομένους, καὶ κατὰ γῆν
 καὶ κατὰ θάλατταν· καὶ πρὸς τὸ βλάψαι τὴν ἐπιτιθεμέ-
 νους, εἰ μὴ κατ' ἀμφοῦν δυνατόν, ἀλλὰ κατὰ θάτερον ὑπάρ-
 ζει μᾶλλον ἀμφοτέρων μετέχουσιν. ὅσα τ' ἂν μὴ τυγχάνῃ
 παρ' αὐτοῖς ὄντα, δέξασθαι ταῦτα καὶ τὰ πλεονάζοντα
 τῶν γιγνομένων ἐκπέμψασθαι τῶν ἀναγκαίων ἐστίν· αὐτῇ
 γὰρ ἐμπορικῆν, ἀλλ' οὐ τοῖς ἄλλοις δεῖ εἶναι τὴν πόλιν.
 οἱ δὲ παρέχοντες σφᾶς αὐτοὺς πᾶσιν ἀγορὰν προσόδου
 χάριν ταῦτα πράττουσιν· ἦν δὲ μὴ δεῖ πόλιν τοιαύτης
 μετέχειν πλεονεξίας, οὐδ' ἐμπορίον δεῖ κεκτήσθαι τοῖσιν.
 ἐπεὶ δὲ καὶ νῦν ὀρώμεν πολλαῖς ὑπάρχον καὶ χώραις
 καὶ πόλεσιν ἐπίνεια καὶ λιμένας εὐφυῶς κείμενα πρὸς τὴν
 πόλιν, ὥστε μήτε τὸ αὐτὸ νέμειν ἄστει μήτε πόρρω λίαν,
 ἀλλὰ κρατεῖσθαι τείχεσι καὶ τοιοῦτοις ἄλλοις ἐρύμασι,
 φανερόν ὡς εἰ μὲν ἀγαθόν τι συμβαίνει γίνεσθαι διὰ τῆς
 κοινωρίας αὐτῶν, ὑπάρξει τῇ πόλει τὸ ἀγαθόν, εἰ δὲ
 τι βλαβερόν, φυλαξασθαι ῥᾶδιον τοῖς νόμοις φράζοντας
 καὶ διορίζοντας τινὰς οὐ δεῖ καὶ τινὰς ἐπιμίσγεσθαι δεῖ
 πρὸς ἀλλήλους. περὶ δὲ τῆς ναυτικῆς δυνάμεως, ὅτι μὲν
 40 εἶναι τῶν γνωρίμων, πρὸς δὲ τὴν ἀγνώτως ἀγρίους, ὁ θυμὸς
 βέλτιστον ὑπάρχειν μέχρι τινὸς πλῆθους, ἐκ ἄδηλον· ἔ γὰρ

μόνον αὐτοῖς ἀλλὰ καὶ τῶν πλησίων τισὶ δεῖ καὶ φοβερὸς
 εἶναι καὶ δύνασθαι βοηθεῖν, ὥσπερ κατὰ γῆν, καὶ κατὰ
 θάλατταν. περὶ δὲ πλῆθους ἤδη καὶ μεγέθους τῆς δυνάμεως
 ταύτης πρὸς τὸν βίον ἀποσκευαστέον τῆς πόλεως· εἰ μὲν γὰρ
 ἡγεμονικὸν καὶ πολιτικὸν ζήσεται βίον, ἀναγκαῖον καὶ ταύ-
 την τὴν δύναμιν ὑπάρχειν πρὸς τὰς πράξεις σύμμετρον.
 τὴν δὲ πολυανθρωπίαν τὴν γιγνομένην περὶ τὸν ναυτικὸν
 ὄχλον οὐκ ἀναγκαῖον ὑπάρχειν ταῖς πόλεσιν· οὐθέν γὰρ
 αὐτὸς μέρος εἶναι δεῖ τῆς πόλεως. τὸ μὲν γὰρ ἐπιβατι-
 10 κὸν ἐλεύθερον καὶ τῶν πεζούτων ἐστίν, ὃ κύριον ἐστὶ καὶ
 κρατεῖ τῆς ναυτιλίας· πλῆθους δὲ ὑπάρχοντος περιοίκων
 καὶ τῶν τὴν χώραν γεωργῶντων, ἀφθονίαν ἀναγκαῖον εἶναι
 καὶ ναυτῶν. ὀρώμεν δὲ καὶ τῆτο καὶ νῦν ὑπάρχον τισίν,
 οἷον τῇ πόλει τῶν Ἡρακλειωτῶν· πολλὰς γὰρ ἐκπληροῦσι
 τριήρεις κεκτημένοι τῷ μεγέθει πόλιν ἐτέρων ἐμμελεστέρων.

Περὶ μὲν οὖν χώρας καὶ λιμένων καὶ πόλεων καὶ
 θαλάττης καὶ περὶ τῆς ναυτικῆς δυνάμεως ἔσω διωρισμένα
 τὸν τρόπον τῆτον· περὶ δὲ τοῦ πολιτικῆς πλῆθους, τίνα μὲν
 ὄρον ὑπάρχειν χρῆ, πρότερον εἵκομεν, ποίους δὲ τινὰς τὴν
 7 φύσιν εἶναι δεῖ νῦν λέγωμεν. σχεδὸν δὲ κατανοήσειεν ἂν
 τις τὸτό γε, βλέψας ἐπὶ τε τὰς πόλεις τὰς εὐδοκίμους
 τῶν Ἑλλήνων καὶ πρὸς πᾶσαν τὴν οἰκισμένην, ὡς διεϊλη-
 πται τοῖς ἔθνεσιν. τὰ μὲν γὰρ ἐν τοῖς ψυχροῖς τόποις ἔθνη
 καὶ τὰ περὶ τὴν Εὐρώπην θυμοῦ μὲν ἐστὶ πλήρη, διανοίας
 δὲ ἐνδεδέστερα καὶ τέχνης· διόπερ ἐλεύθερα μὲν διατελεῖ
 μᾶλλον, ἀπολίτευτα δὲ καὶ τῶν πλησίων ἄρχειν ἔ δυνά-
 μενα. τὰ δὲ περὶ τὴν Ἀσίαν διανοητικὰ μὲν καὶ τεχνικὰ
 τὴν ψυχὴν, ἄθυμα δὲ· διόπερ ἀρχόμενα καὶ δουλεύοντα
 διατελεῖ. τὸ δὲ τῶν Ἑλλήνων γένος ὥσπερ μεσεύει κατὰ
 τὴν φύσιν, οὕτως ἀμφοῖν μετέχει· καὶ γὰρ ἔνθυμον καὶ
 διανοητικὸν ἐστίν· διόπερ ἐλεύθερόν τε διατελεῖ καὶ βέλ-
 15 τιστα πολιτευόμενον καὶ δυνάμενον ἄρχειν πάντων, μιᾶς
 τυγχάνον πολιτείας. τὴν αὐτὴν δ' ἔχει διαφορὰν καὶ τὰ
 τῶν Ἑλλήνων ἔθνη καὶ πρὸς ἀλλήλα· τὰ μὲν γὰρ ἔχει
 τὴν φύσιν μονόκωλον, τὰ δὲ εὐ τε κέρραται πρὸς ἀμφο-
 20 τέρως τὰς δυνάμεις ταύτας. φανερόν τοίνυν ὅτι δεῖ δια-
 νοητικὸς τε εἶναι καὶ θυμοειδῆς τὴν φύσιν τὴν μέλλοντας
 εὐαγωγῆς ἔσσεσθαι τῷ νομοθέτῃ πρὸς τὴν ἀρετήν. ὅπερ γὰρ
 φασὶ τινες δεῖν ὑπάρχειν τοῖς φύλαξι τὸ φιλητικὸς μὲν
 εἶναι τῶν γνωρίμων, πρὸς δὲ τὴν ἀγνώτως ἀγρίους, ὁ θυμὸς
 εἶναι ὁ ποιῶν τὸ φιλητικόν· αὐτὴ γὰρ ἐστὶν ἢ τῆς ψυχῆς

9. τυγχάνει S⁴. || 12. εὐνομίαις S⁴V². || 21. πολέμους codices. || 24. ἀλλὰ] ἀλλ' εἰ S⁴V². || 30. ἦν I²V². || τοιαύτην I². || 32. ἐπειδὴ καὶ I²S⁴V².

1. τὸν S⁴. || πλησίων I². || 14. Ἡρακλειωτῶν S⁴V². || 17. διωρισμένους S⁴V².

δύναμις ἢ φιλιῶμεν. σπαιῖν δέ· πρὸς γὰρ τοὺς συνήθεις καὶ φίλους ὁ θυμὸς αἰρεται μᾶλλον ἢ πρὸς τὸς ἀγνώστους, ἐλθωρεῖσθαι νομίσας. διὸ καὶ Ἀρχιλοχος προσσηκίως τοῖς φίλοις ἐγκαλῶν διαλέγεται πρὸς τὸν θυμὸν·

οὐ γὰρ δὴ περὶ φίλων ἀπάγγχεο.

καὶ τὸ ἄρχον δὲ καὶ τὸ ἐλεύθερον ἀπὸ τῆς δυνάμεως ταύτης ὑπάρχει πᾶσιν· ἀρχικὸν γὰρ καὶ ἀήτητον ὁ θυμὸς. ἢ καλῶς δ' ἔχει λέγειν χαλεπὸς εἶναι πρὸς τὸς ἀγνώστους· πρὸς ὑθένα γὰρ εἶναι χρὴ τοῦτον, ἕδ' εἰσὶν οἱ μεγαλόφυχοι τὴν φύσιν ἄγριοι, πλὴν πρὸς τὸς ἀδοῦντας. τὸτο δὲ μᾶλλον ἔτι πρὸς τοὺς συνήθεις πάσχουσιν, ὅπερ εἴρηται πρότερον, ἂν ἀδοκῆσθαι νομίσωσιν. καὶ τοῦτο συμβαίνει κατὰ λόγον· παρ' οἷς γὰρ ὀφείλεσθαι δεῖν τὴν εὐεργεσίαν ὑπολαμβάνουσι, πρὸς τῷ βλάβει καὶ ταύτης ἀποσερεῖσθαι νομίζουσιν. ὅθεν εἴρηται "χαλεποὶ γὰρ πόλεμοι ἀδελφῶν" 15 καὶ "οἷ τοι πέρα εἰζήσαντες, οἱ δὲ καὶ πέρα μισῶσιν."

Περὶ μὲν ἔν τῶν πολιτευομένων, πόσους τε ὑπάρχειν δεῖ καὶ ποίους τινὰς τὴν φύσιν, ἔτι δὲ τὴν χώραν πόσην τέ τινα καὶ ποίαν τινά, διωρίσται σχεδόν· οὐ γὰρ τὴν αὐτὴν ἀκρίβειαν δεῖ ζητεῖν διὰ τε τῶν λόγων καὶ τῶν 20 βιγνυομένων διὰ τῆς αἰσθήσεως. ἐπεὶ δ' ὡσπερ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ φύσιν συνεζώτων ἢ ταυτὰ ἐς μέρια τῆς ὅλης συστάσεως, ὡν ἄνευ τὸ ὅλον ἢ ἀν εἶη, ὅθλον ὡς ἕδὲ πόλεως μέρη θετέον ὅσα ταῖς πόλεσιν ἀναγκαῖον ὑπάρχειν, ἕδ' ἄλλης κοινωνίας ἕδεμιαῖς, ἐξ ἧς ἔν τι τὸ γένος. ἔν γὰρ 25 τι καὶ κοινὸν εἶναι δεῖ καὶ ταυτὸ τοῖς κοινωνοῖς, ἂν τε ἴσον ἂν τε ἄνισον μεταλαμβάνωσιν, οἷον εἴτε τροφή τῷτο ἐσὶν εἴτε χώρας πλῆθος εἴτ' ἄλλο τι τῶν τοιούτων ἐσὶν. ὅταν δ' ἦ τὸ μὲν τῷτο ἕνεκεν τὸ δ' ἕ ἕνεκεν, ἕθεν ἔν γε τούτοις κοινὸν ἀλλ' ἢ τῷ μὲν ποιῆσαι τῷ δὲ λαβεῖν· λέγω δ' οἷον 30 ὄργανόν τε παντὶ πρὸς τὸ γινόμενον ἔργον καὶ τοῖς δημιουργοῖς· οἰκία γὰρ πρὸς οἰκοδόμον ὑθέν ἐσὶν ὁ γίνεται κοινόν, ἀλλ' ἐς τῆς οἰκίας χάριν ἢ τῶν οἰκοδόμων τέχνη. διὸ κτήσεως μὲν δεῖ ταῖς πόλεσιν, ἕθεν δ' ἐσὶν ἢ κτήσις μέρος τῆς πόλεως. πολλὰ δ' ἔμφυχα μέρη τῆς κτήσεως ἐσὶν. ἢ δὲ 35 πόλις κοινωνία τίς ἐς τῶν ὁμοίων, ἕνεκεν δὲ ζωῆς τῆς ἐνδεχομένης ἀρίστης. ἐπεὶ δ' ἐσὶν εὐδαιμονία τὸ ἀριζον, αὐτὴ δὲ ἀρετῆς ἐνέργεια καὶ χρῆσις τις τέλειος, συμβέβηκε δὲ ὅπως ὡς τε μὲν ἐνδέχασθαι μετέχειν αὐτῆς, τὸς δὲ μικρὸν ἢ μηδέν, ὅθλον ὡς τῷτ' αἴτιον τῷ γίνεσθαι πόλεως εἶδη καὶ 40 διαφορὰς καὶ πολιτείας πλείους· ἄλλον γὰρ τρόπον καὶ δι'

ἄλλον ἕκαστοι τῷτο θρεψόντες τίς τε εἶς ἐπέως πεῖσθαι καὶ τὰς πολιτείας. ἐπισκεπτεῖν δὲ καὶ τίτα ταυτὶ ἐσο ἔν ἄνευ πόλις ἢ ἀν εἶη· καὶ γὰρ ἢ λέγομεν εἶναι μέν τε πόλεως, ἔν τούτοις ἂν εἶη ἀναγκαῖον ὑπάρχειν. λαττεῖν τῶν 5 τῶν ἔργων τὸν ἀριθμὸν· ἐκ τούτων γὰρ ἕσαι ὅθλον. πρῶτον μὲν ἔν ὑπάρχειν δεῖ τροφήν, ἕπειτα τέχνας (πυλλῶν γὰρ ὀργάνων δεῖται τὸ ζῆν), τρίτον δὲ ἔπλα (τὸς γὰρ κεραιώστας ἀναγκαῖον καὶ ἐν αὐτοῖς ἔχειν ἔπλα πρὸς τε τὴν ἀρχὴν, τῶν ἀπειθούτων χάριν, καὶ πρὸς τὸς ἐξωθεν ἀδοκῆν ἐπιχειροῦντας), ἔτι χρημάτων τινὰ εὐκρίαν, ὅπως ἔχρησι καὶ πρὸς τὰς καθ' αὐτοὺς χρεῖας καὶ πρὸς τιλεμιαῖς, πέμπτον δὲ καὶ πρῶτον τὴν περὶ τὸ θεῖον ἐκίμελιν, ἢ καλῶσιν ἱερατεῖαν, ἕκτον δὲ τὸν ἀριθμὸν καὶ πάντων ἀναγκαῖότατον κρίσιν περὶ τῶν συμφερόντων καὶ τῶν δικαίων τῶν πρὸς ἀλλήλους. τὰ μὲν ἔν ἔργα ταυτ' ἐσὶν ἔν δεῖται πᾶσα πόλις ὡς εἰπεῖν. ἢ γὰρ πόλις πλῆθος ἐσο οὐ τὸ τυχεῖν, ἀλλὰ πρὸς ζωὴν αὐτάρκεις, ὡς φαμέν· ἐὰν δὲ τι τυγχάνη τούτων ἐκλείπον, ἀδύνατον ἀπλῶς αὐτάρκη τὴν κοινωσίαν εἶναι ταύτην. ἀνάγκη τούτων κατὰ τὰς ἐργασίας ταύτας συνεζῆσαι πόλιν. δεῖ ἄρα γεωργῶν τ' εἶναι πλῆθος, οἱ παρασκευάσουσι τὴν τροφήν, καὶ τεχνίτας, καὶ τὸ μάχμον, καὶ τὸ εὐπορον, καὶ ἱερεῖς, καὶ κριτὰς τῶν ἀναγκαῖων καὶ συμφερόντων.

Διωρισμένων δὲ τούτων λογικὸν σκέψασθαι πρότερον πᾶσι 9 κοινωνητέον πάντων τούτων (ἐνδέχεται γὰρ τὸς αὐτοὺς ἅπαντας εἶναι καὶ γεωργὸς καὶ τεχνίτας καὶ τὸς βουλευομένους καὶ δικάζοντας) ἢ καθ' ἕκαστον ἔργον τῶν εἰρημένων ἄλλως ὑποθετέον, ἢ τὰ μὲν ἴδια τὰ δὲ κοινὰ τούτων ἐξ ἀνάγκης ἐσὶν. ἢ ἐν πόσῃ δὲ τῷτο πολιτεία. καθάπερ γὰρ εἶπομεν, ἐνδέχεται καὶ πάντας κοινωνεῖν πάντων, καὶ μὴ πάντας πάντων ἀλλὰ τινὰς τινῶν. ταυτὰ γὰρ καὶ ποιεῖ τὰς πολιτείας ἐτέρας· ἐν μὲν γὰρ ταῖς δημοκρατίαις μετέχουσι πάντες πάντων, ἐν δὲ ταῖς ὀλιγαρχίαις τούναντίον. ἐπεὶ δὲ τυγχάνομεν σκοπῶντες περὶ τῆς ἀρίστης πολιτείας, αὐτὴ δ' ἐστὶ καθ' ἣν ἢ πόλις ἂν εἶη μάλις· εὐδαιμών, τὴν δ' εὐδαιμονίαν ὅτι χωρὶς ἀρετῆς ἀδύνατον ὑπάρχειν εἴρηται πρότερον, φανερόν ἐκ τούτων ὡς ἐν τῇ κάλλιστα πολιτευομένη πόλει καὶ τῇ κεκτημένη δικαίως ἄνδρας ἀπλῶς, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, ἕτε βάνανσον βίον ἕτ' ἀγοραῖον δεῖ ζῆν τοὺς πολίτας· ἀγενῆς γὰρ ὁ τοῦτοσ βίος καὶ πρὸς ἀρετὴν ὑπεναντίος. ἕδὲ δὴ γεωργὸς εἶναι τοὺς μέλλοντας

3. ἀρχιλοχος S^bV². || 5. ἀπέγγχεο S^bV². || 14. ταύτας S^bV². || 18. δε] τε I². || 22. ταυτα V². || 25. ἐξῆς I^bV². || 26. τοι I². || δε] I^aS^bV². || 35. κτίσεως V².

20. γεωργῶν S^b. || 21. παρασκευάζουσι S^bV². || 26. καὶ δὲ τεχνίτας S^bV². || 35. ἂν εἶη] ἀὰ S^b, ἀὰ εἶη V².

ἔσεσθαι· δεῖ γὰρ σχολῆς καὶ πρὸς τὴν γένεσιν τῆς ἀρετῆς καὶ πρὸς τὰς πράξεις τὰς πολιτικάς. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ πολεμικὸν καὶ τὸ βουλευόμενον περὶ τῶν συμφερόντων καὶ κρῖνον περὶ τῶν δικαίων ἐνυπάρχει καὶ μέρη φαίνεται τῆς πόλεως μάλιστ' ὄντα, πότερον ἕτερα καὶ ταῦτα θετόν ἢ τοῖς αὐτοῖς ἀποδοτέον ἀμφω; φανερόν δὲ καὶ τῆτο, διότι τὸν τρόπον μὲν τινα τοῖς αὐτοῖς, τρόπον δὲ τινα καὶ ἑτέροις. ἢ μὲν γὰρ ἑτέρας ἀκμῆς ἑκάτερον τῶν ἔργων, καὶ τὸ μὲν δεῖται φρονήσεως τὸ δὲ δυνάμεως, ἑτέροις ἢ δὲ τῶν ἀδυνατίων ἐστὶ τὸς δυναμένους βιάζεσθαι καὶ κωλύειν, τούτους ὑπομένειν ἀρχομένους ἀεὶ ταύτη δὲ τοῖς αὐτοῖς· οἱ γὰρ τῶν ὅπλων κύριοι καὶ μένειν ἢ μὴ μένειν κύριοι τὴν πολιτείαν. λείπεται τοίνυν τοῖς αὐτοῖς μὲν ἀμφοτέροις ἀποδιδόναι τὴν πολιτείαν ταύτην, μὴ ἅμα δέ, ἀλλ' ὥσπερ κέφυκεν ἢ μὲν δύναμις ἐν νεωτέροις, ἢ δὲ φρόνησις ἐν πρεσβυτέροις ἐστίν. ἔκον ὅπως ἀμφοῖν νενεμηῆσθαι συμφέρει καὶ δίκαιον εἶναι· ἔχει γὰρ αὕτη ἡ διαίρεσις τὸ κατ' ἀξίαν. ἀλλὰ μὴν καὶ τὰς κτήσεις δεῖ εἶναι περὶ τέττας· ἀναγκαῖον γὰρ εὐπορίαν ὑπάρχειν τοῖς πολίταις, πολῖται δὲ ἔτοι. τὸ γὰρ βάνουσον ἢ μετέχει τῆς πόλεως, ἢ ἄλλο ἕθεν γένος ἢ μὴ τῆς ἀρετῆς δημιουργόν ἐστιν. τῆτο δὲ δῆλον ἐκ τῆς ὑποθέσεως· τὸ μὲν γὰρ εὐδαιμονεῖν ἀναγκαῖον ὑπάρχειν μετὰ τῆς ἀρετῆς, εὐδαιμονα δὲ πόλιν ἐκ εἰς μέρος τι βλέψαντας δεῖ λέγειν αὐτῆς, ἀλλ' εἰς πάντας τὰς πολίτας. φανερόν δὲ καὶ ὅτι δεῖ τὰς κτήσεις εἶναι τέτων, εἴπερ ἀναγκαῖον εἶναι τὰς γεωργίας δούλους ἢ βαρβάρους ἢ περιόικους. λοιπὸν δ' ἐκ τῶν καταριθμηθέντων τὸ τῶν ἱερέων γένος. φανερά δὲ καὶ ἡ τέτων τάξις. ἔτε γὰρ γεωργὸν ἔτε βάνουσον ἱερέα κατασατέον· ὑπὸ γὰρ τῶν πολιτῶν πρέπει τιμᾶσθαι τὰς θεάς· ἐπεὶ δὲ διηρηται τὸ πολιτικὸν εἰς δύο μέρη, τῆτ' ἐστὶ τὸ τε ὀπλιτικὸν καὶ τὸ βουλευτικόν, πρέπει δὲ τὴν τε θεραπείαν ἀποδιδόναι τοῖς θεοῖς καὶ τὴν ἀνάγκασιν ἔχειν περὶ αὐτὰς τὰς διὰ τὸν χρόνον ἀπειρηκότας, τέττας ἂν εἴη ταῖς ἱερωσύναις ἀποδοτέον. ὦν μὲν τοίνυν ἄνευ πόλις ἢ συνίσταται, καὶ ὅσα μέρη πόλεως, εἴρηται. γεωργολοί μὲν γὰρ καὶ τεχνῖται καὶ πᾶν τὸ θητικὸν ἀναγκαῖον ὑπάρχειν ταῖς πόλεσιν, μέρη δὲ τῆς πόλεως τὸ τε ὀπλιτικὸν καὶ βουλευτικόν. καὶ κενώρισαι δὴ τέτων ἕκαστον, τὸ μὲν αἰεὶ, τὸ δὲ κατὰ μέρος.

10 Ἔοικε δ' ἢ νῦν ἰδὲ νεωστὶ τῆτ' εἶναι γνώριμον τοῖς περὶ πολιτείας φιλοσοφῆσιν, ὅτι δεῖ διηρηῆσθαι χωρὶς κατὰ γένη

τὴν πόλιν καὶ τὸ τε μάχιμον ἕτερον εἶναι καὶ τὸ γεωργῶν· ἐν Αἰγύπτῳ τε γὰρ ἔχει τὸν τρόπον τοῦτον ἔτι καὶ νῦν, τὰ τε περὶ τὴν Κρήτην, τὰ μὲν οὖν περὶ Αἴγυπτον Σεσωστριος, ὡς φασίν, ἔτω νομοθετήσαντος, Μίνω δὲ τὰ περὶ Κρήτην. ἀρχαία δ' εἴοικεν εἶναι καὶ τῶν συσσιτίων ἢ τάξις, τὰ μὲν περὶ Κρήτην γενόμενα περὶ τὴν Μίνω βασιλείαν, τὰ δὲ περὶ τὴν Ἰταλίαν πολλῶν παλαιότερα τέτων. φασὶ γὰρ οἱ λόγιοι τῶν ἐκεῖ κατοικούντων Ἰταλόν τινα γενέσθαι βασιλέα τῆς Οἰνωτριάς, ἀφ' ἧ το τε ὄνομα μεταβαλόντας Ἰταλοὺς ἀντ' Οἰνωτρίων κληθῆναι καὶ τὴν ἀκτὴν ταύτην τῆς Εὐρώπης Ἰταλίαν ἔνομα λαβεῖν, ὅση τετύχηκεν ἐντὸς ἕσα τῷ κόλπου τῷ Σκυλλητικῷ καὶ τοῦ Λαμνητικῷ· ἀπέχει γὰρ ταῦτα ἀπ' ἀλλήλων ὁδὸν ἡμισείας ἡμέρας. τῆτον δὲ λέγουσι τὸν Ἰταλὸν νομάδας τοὺς Οἰνωτρίους ὄντας ποιῆσαι γεωργούς, καὶ νόμους ἄλλους τε αὐτοῖς θέσθαι καὶ τὰ συσσιτία καταστήσαι πρῶτον. διὸ καὶ νῦν ἔτι τῶν ἀπ' ἐκεῖνους τινὲς χρώνται τοῖς συσσιτίοις καὶ τῶν νόμων ἐπίοις. ὥκου δὲ τὸ μὲν πρὸς τὴν Τυρρηνίαν Ὀπικὸν καὶ πρότερον καὶ νῦν καλούμενοι τὴν ἐπωνυμίαν Αὔσονες, τὸ δὲ πρὸς τὴν Ἰαπυγίαν καὶ τὸν Ἰόνιον Χῶνες, τὴν καλουμένην Σύρτιν· ἦσαν δὲ καὶ οἱ Χῶνες Οἰνωτρίοι τὸ γένος. ἢ μὲν ἔν τῶν συσσιτίων τάξις ἐνετύθεν γέγονε πρῶτον, ὁ δὲ χωρισμὸς ὁ κατὰ γένος τῷ πολιτικῷ πλήθους ἐξ Αἰγύπτου· πολλὸν γὰρ ὑπερτείνει τοῖς χρόνοις τὴν Μίνω βασιλείαν ἢ Σεσωστριος. σχεδὸν μὲν οὖν καὶ τὰ ἄλλα δεῖ νομίζεσθαι εὐρηῆσθαι πολλάκις ἐν τῷ πολλῷ χρόνῳ, μᾶλλον δ' ἀπειράκις· τὰ μὲν γὰρ ἀναγκαῖα τὴν χρεῖαν διδάσκειν εἰκὸς αὐτῆν, τὰ δ' εἰς εὐσχημοσύνην καὶ περιουσίαν ὑπαρχόντων ἤδη τέτων εὐλογον λαμβάνειν τὴν αὔξησιν. ὥσε καὶ τὰ περὶ τὰς πολιτείας οἰεσθαι δεῖ τὸν αὐτὸν ἔχειν τρόπον. ὅτι δὲ πάντα ἀρχαία, σημεῖον τὰ περὶ Αἰγυπτὸν ἐστίν· ἔτοι γὰρ ἀρχαιότατοι μὲν δοκοῦσιν εἶναι, νόμων δὲ τετυχήκασιν καὶ τάξεως πολιτικῆς. διὸ δεῖ τοῖς μὲν εἰρημένοις ἰκανῶς χρῆσθαι, τὰ δὲ παραλελειμμένα πειρᾶσθαι ζητεῖν.

Ἔστι μὲν οὖν δεῖ τὴν χώραν εἶναι τῶν ὅπλα κεντημένων καὶ τῶν τῆς πολιτείας μετεχόντων, εἴρηται πρότερον, καὶ διότι τὰς γεωργῶντας αὐτῶν ἑτέρας εἶναι δεῖ καὶ πόσην τινα χρῆ καὶ ποῖαν εἶναι τὴν χώραν· περὶ δὲ τῆς διανομῆς καὶ τῶν γεωργόντων, τίνας καὶ ποῖους εἶναι χρῆ, λεκτέον πρῶτον, ἐπειδὴ οὔτε κοινὴν φαμεν εἶναι δεῖν τὴν

11. τὰς αὐτὰς codices. || 16. ἐστίν — 17. εἶναι] malim εἶναι — ἐστίν. || 18. εἶναι om I^oV^o. || 27. ἱερέων I^oV^o. || 33. τίτους] τυτοῖς I^o.

2. τε om S^oV^o. || 8. λόγοι S^o. || 10. μεταβαλλόντας S^o. || 20. αὔσονες V^o. || 21. χῶνες I^o, χῶνες S^oV^o. || Σίριον Heyniius. || χῶνες I^oS^oV^o. || 25. μήνου S^o. || 31. ἔτε V^o. || 39. καὶ om S^oV^o.

κτῆσιν, ὥσπερ τινὲς εἰρήκασιν, ἀλλὰ τῇ χρήσει φιλικῶς
 γινομένην κοινήν, ἕτ' ἀπορεῖν ἕνεκα τῶν πολιτῶν τροφῆς.
 περὶ συσσιτίων τε συνδοκεῖ πᾶσι χρησίμων εἶναι ταῖς εὖ
 κατεσκευασμέναις πόλεσιν ὑπάρχειν· δι' ἣν δ' αἰτίαν συν-
 δοκεῖ καὶ ἡμῖν, ὕψερν ἐροῦμεν. δεῖ δὲ τούτων κοινωνεῖν 5
 πάντας τὺς πολίτας, οὐ βῆδιον δὲ τὺς ἀπόρους ἀπὸ τῶν
 ἰδίων τε εἰσφέρειν τὸ συντεταγμένον καὶ διοικεῖν τὴν ἄλ-
 λην οἰκίαν. ἔτι δὲ τὰ πρὸς τὺς θεοὺς δαπανήματα κοινὰ
 πάσης τῆς πόλεως ἔστιν. ἀναγκαῖον τοίνυν εἰς δύο μέρη
 διηρῆσθαι τὴν χώραν, καὶ τὴν μὲν εἶναι κοινήν τὴν δὲ τῶν 10
 ἰδιωτῶν, καὶ τῶν ἐκατέρων διηρῆσθαι δίχρα πάλιν, τῆς
 μὲν κοινῆς τὸ μὲν ἕτερον μέρος εἰς τὰς πρὸς τοὺς θεοὺς
 λειτουργίας, τὸ δὲ ἕτερον εἰς τὴν τῶν συσσιτίων δαπάνην,
 τῆς δὲ τῶν ἰδιωτῶν τὸ ἕτερον μέρος τὸ πρὸς τὰς ἐσχά-
 τιάς, ἕτερον δὲ τὸ πρὸς τὴν πόλιν, ἵνα δύο κλήρων ἐκάσῃ 15
 νερμηθέντων ἀμφοτέρων τῶν τόπων πάντες μετέχωσιν· τό-
 τε γὰρ ἴσον ἔτος ἔχει καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ πρὸς τοὺς
 ἀσυγγεῖτονας πολέμους ὁμονοητικώτερον. ὅπως γὰρ μὴ τῆτον
 ἔχει τὸν τρόπον, οἱ μὲν ὀλιγωροῦσι τῆς πρὸς τὺς ὁμόρους
 ἔχθρας, οἱ δὲ λίαν φροντίζουσι καὶ παρὰ τὸ καλόν. διὸ 20
 παρ' ἐνόμοις νόμος ἐστὶ τὺς γεινιῶντας τοῖς ὁμόροις μὴ συμ-
 μετέχειν βουλῆς τῶν πρὸς αὐτοὺς πολέμων, ὡς διὰ τὸ ἴδιον
 ἕκ ἂν δυναμένους βελεῦσασθαι καλῶς. τὴν μὲν ἔν χώραν
 ἀνάγκη διηρῆσθαι τὸν τρόπον τῆτον διὰ τὰς προειρημένας
 αἰτίας· τοὺς δὲ γεωργήσοντας μάλιστα μὲν, εἰ δεῖ κατ' 25
 εὐχὴν, δούλους εἶναι, μήτε ὁμοφύλων πάντων μήτε θυ-
 μοειδῶν (ἔτω γὰρ ἂν πρὸς τε τὴν ἐργασίαν εἶεν χρησιμοὶ
 καὶ πρὸς τὸ μηδὲν νεωτερίζειν ἀσφαλεῖς), δεῦτερον δὲ
 βαρβάρους περιόικους παραπλησίως τοῖς εἰρημένοισι τὴν φύ-
 σιν. τῶν δὲ τὺς μὲν ἰδίους ἐν τοῖς ἰδίοις εἶναι τῶν κε- 30
 κτημένων τὰς ἑστίας, τὺς δ' ἐπὶ τῇ κοινῇ γῆ κοινές. τίνα
 δὲ δεῖ τρόπον χρῆσθαι θέλοισ, καὶ διότι βέλτιον πᾶσι τοῖς
 δούλοις ἄθλον προκείσθαι τὴν ἐλευθερίαν, ὕψερν ἐροῦμεν.

11 Τὴν δὲ πόλιν ὅτι μὲν δεῖ κοινήν εἶναι τῆς ἡπείρου τε
 καὶ τῆς θαλάσσης καὶ τῆς χώρας ἀπάσης ὁμοίως ἐκ τῶν 35
 ἐνδεχομένων, εἴρηται πρότερον· αὐτῆς δὲ πρὸς αὐτὴν εἶναι
 τὴν θέσιν εὐχεσθαι δεῖ κατατυγχάνειν πρὸς τέτταρα βιβ-
 ποντας, πρῶτον μὲν, ὡς ἀναγκαῖον, πρὸς ὑγίειαν. αἶ τε
 γὰρ πρὸς ἔω τὴν ἐγκλισιν ἔχουσαι καὶ πρὸς τὰ πνεύματα
 τὰ πνέοντα ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ὑγιεινότεραι, δεῦτερον δὲ 40
 κατὰ βορέαν· εὐχειμέροισι γὰρ αὐταὶ μᾶλλον. τῶν δὲ λοι-

πῶν πρὸς τε τὰς πολιτικὰς πράξεις καὶ πολεμικὰς καλῶς
 ἔχειν. πρὸς μὲν οὖν τὰς πολεμικὰς αὐτοῖς μὲν εὐέξοδον
 εἶναι χρῆ, τοῖς δ' ἐναντίοις δυσπρόσοδον καὶ δυσπερίληπτον,
 ὑδάτων τε καὶ ναμάτων μάλιστα μὲν ὑπάρχειν πλήθος
 οἰκίον· εἰ δὲ μὴ, τῆτο γ' εὐρηται διὰ τῆ κατασκευάζειν
 ὑποδοχὰς ὁμβρίοις ὕδασι ἀφθόνοισι καὶ μεγάλας, ὥστε
 μηδέποτε ὑπολείπειν εἰργομένους τῆς χώρας διὰ πόλεμον.
 ἐπεὶ δὲ δεῖ περὶ ὑγείας φροντίζειν τῶν ἐνοικόντων, ταῦτο
 δ' ἔστιν ἐν τῷ κείσθαι τὸν τόπον ἐν τε τοιοῦτῳ καὶ πρὸς
 τοῖστων καλῶς, δεῦτερον δὲ ὕδασι ὑγιεινοῖς χρῆσθαι, καὶ
 τότε τὴν ἐπιμέλειαν ἔχειν μὴ παρέργως. οἷς γὰρ πλείστοις
 χρώμεθα πρὸς τὸ σῶμα καὶ πλείσταις, ταῦτα πλεῖστον
 συμβάλλεται πρὸς τὴν ὑγίειαν· ἡ δὲ τῶν ὑδάτων καὶ τῆ
 πνεύματος δύναμις τοιαύτην ἔχει τὴν φύσιν. διόπερ ἐν
 ταῖς εὖ φρονέσαις δεῖ διορίσθαι πόλεσιν, ἐὰν μὴ πάνθ'
 ὅμοια μὴτ' ἀφθονία τῶν ἢ ναμάτων, χωρὶς τὰ τε εἰς
 τροφήν ὕδατα καὶ τὰ πρὸς τὴν ἄλλην χρείαν. περὶ δὲ
 τόπων τῶν ἐρυμνῶν, ἢ πάσαις ὁμοίως ἔχει τὸ συμφέρον
 ταῖς πολιτείαις· οἷον ἀκρόπολις ὀλιγαρχικὸν καὶ μοναρχι-
 κόν, δημοκρατικὸν δ' ὁμαλότης, ἀριστοκρατικὸν δ' ὑδέτερον,
 ἀλλὰ μᾶλλον ἰσχυροὶ τόποι πλείους. ἡ δὲ τῶν ἰδίων οἰκί-
 σεων διάθεσις ἡδίων μὲν νομίζεται καὶ χρησιμωτέρα πρὸς
 τὰς ἄλλας πράξεις, ἂν εὐτομος ἢ καὶ κατὰ τὸν νεώτερον
 καὶ τὸν Ἰκποδάμειον τρόπον, πρὸς δὲ τὰς πολεμικὰς
 ἀσφαλείας τῶναντίον, ὡς εἶχον κατὰ τὸν ἀρχαῖον χρόνον·
 δυσέξοδος γὰρ ἐκείνη τοῖς ξενικοῖς καὶ δυσεξερευνητος τοῖς
 ἐπιτιθεμένοισι. διὸ δεῖ τῶν ἀμφοτέρων μετέχειν (ἐνδέχθη-
 ται γὰρ, ἂν τις ἔτω κατασκευάζῃ καθάπερ ἐν τοῖς γεωρ-
 γοῖς ἅς καλῶσι τινες τῶν ἀμπέλων συσάδας) καὶ τὴν μὲν
 ὅλην μὴ ποιεῖν πόλιν εὐτομον, κατὰ μέρη δὲ καὶ τόπους·
 οὕτω γὰρ καὶ πρὸς ἀσφάλειαν καὶ κόσμον ἔξει καλῶς.
 περὶ δὲ τειχῶν, οἱ μὴ φάσκοντες δεῖν ἔχειν τὰς τῆς ἀρε-
 τῆς ἀντιποικιμένας πόλεις λίαν ἀρχαίως ὑπολαμβάνουσι,
 καὶ ταῦθ' ὀρώντες ἐλεγχόμενας ἐργῶ τὰς ἐκείνας καλλω-
 πισταμένας. ἔστι δὲ πρὸς μὲν τοὺς ὁμοίους καὶ μὴ πολὺ τῷ
 πλήθει διαφέροντας ἢ καλὸν τὸ πειραῖσθαι σῶζεσθαι διὰ
 τῆς τῶν τειχῶν ἐρυμνότητος· ἐπεὶ δὲ καὶ συμβαίνει καὶ
 ἐνδέχεται πλείω τὴν ὑπεροχὴν γίνεσθαι τῶν ἐπιόντων καὶ
 τῆς ἀνθρωπίνης καὶ τῆς ἐν τοῖς ὀλίγοις ἀρετῆς, εἰ δεῖ σῶ-
 ζεσθαι καὶ μὴ πάσχειν κακῶς μηδὲ ὑβρίζεσθαι, τὴν
 ἀσφαλεσάτην ἐρυμνότητα τῶν τειχῶν οἰκτέον εἶναι πολε-

19. τὴν et 20. ἔχθραν S⁴V². || 30. τῶν] ἰδίους τῶν I²V². || 34. τε] τὰς S⁴V². || 38. αἶ τε] αἶτε I²S². || 39. ἔσω τὴν ἐγκλισιν S⁴V².

6. ὁμβρίοις I²V². || ὕδατος I². || 13. τὴν om I². || 17. δὲ] δὲ τῶν V². || 18. ὁμοίως S². || 24. ἰκποδάμειοι I²V².

μικωτάτην, ἄλλως τε καὶ νῦν εὐρημένων τῶν περὶ τὰ βέλη καὶ τὰς μηχανὰς εἰς ἀκρίβειαν πρὸς τὰς πολιορκίας. ὅμοιον γὰρ τὸ τείχη μὴ περιβάλλειν ταῖς πόλεσιν ἀξίων καὶ τὸ τὴν χώραν εὐέμβολον ζητεῖν καὶ περιαιρεῖν τοὺς ὀρεῖνους τόπους· ὁμοίως δὲ καὶ ταῖς οἰκήσεσι ταῖς ἰδίαις μὴ περιβάλλειν τοίχους ὡς ἀνάνδρων ἐσομένων τῶν κατοικόντων. ἀλλὰ μὴν ὅδ' ἔτι δεῖ λαμβάνειν, ὅτι τοῖς μὲν περιβεβλημένοις τείχη περὶ τὴν πόλιν ἔξεστιν ἀμφοτέρως χρῆσθαι ταῖς πόλεσιν, καὶ ὡς ἔχουσαι τείχη καὶ ὡς μὴ ἔχουσαι, ταῖς δὲ μὴ κεκτημέναις ἔκ ἔξεστιν. εἰ δὴ τῶτον ἔχει τὸν τρόπον, ἔκ ὅτι τείχη μόνον περιβλητέον, ἀλλὰ καὶ τούτων ἐπιμελητέον, ὅπως καὶ πρὸς κόσμον ἔχη τῆ πόλει πρεπόντως καὶ πρὸς τὰς πολεμικὰς χρεῖας, τὰς τε ἄλλας καὶ τὰς νῦν ἐπεξευρημένας. ὥσπερ γὰρ τοῖς ἐπιτιθεμένοις ἐπιμελές ἐστὶ δι' ὧν τρόπων πλεονεκτήσασιν, ἔτω τὰ μὲν εὐρηται τὰ δὲ δεῖ ζητεῖν καὶ φιλοσοφεῖν καὶ τὸς φυλαττομένους· ἀρχὴν γὰρ ἔδ' ἐπιχειρῶσιν ἐπιτίθεισθαι τοῖς εὖ παρεσκευασμένοις.

12 Ἐπεὶ δὲ δεῖ τὸ μὲν πλῆθος τῶν πολιτῶν ἐν συσσιτίοις κατανεμηθῆσθαι, τὰ δὲ τείχη διειληφθῆναι φυλακῆ-
 20 ρίοις καὶ πύργοις κατὰ τόπους ἐπικαιρούς, ὃν ὡς αὐτὰ προκαλεῖται παρασκευάζειν ἕνα τῶν συσσιτίων ἐν τούτοις τοῖς φυλακῆριοις. καὶ ταῦτα μὲν δὴ τῶτον ἂν τις διακοσμήσειε τὸν τρόπον, τὰς δὲ τοῖς θεοῖς ἀποδοδομένας οἰκήσεις καὶ τὰ κυριώτατα τῶν ἀρχείων συσσίτια ἀρμόττει
 25 τόπον ἐπιτιθεῖν τε ἔχειν καὶ τὸν αὐτάν, ὅσα μὴ τῶν ἱερῶν ὁ νόμος ἀφορίζει χωρὶς ἢ τι μαντεῖον ἄλλο πυθόχρησον. εἴη δ' ἂν τοῖστος ὁ τόπος ὅστις ἐπιφάνειάν τε ἔχει πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς θέσιν ἰκανῶς καὶ πρὸς τὰ γειννιῶντα μέρη τῆς πόλεως ἐρυμνοτέρως. πρέπει δ' ὑπὸ μὲν τούτων τὸν τόπον τοιαύτης ἀγορᾶς εἶναι κατασκευὴν οἶαν καὶ περὶ
 30 Θετταλίαν ὀνομάζουσιν, ἣν ἐλευθέραν καλοῦσιν. αὕτη δ' ἐστὶν ἣν δεῖ καθαρὰν εἶναι τῶν ὠνίων πάντων, καὶ μήτε βάνουσον μήτε γεωργὸν μήτ' ἄλλον μηδένα τοῖστος παραβάλλειν μὴ καλούμενον ὑπὸ τῶν ἀρχόντων. εἴη δ' ἂν
 35 εὐχαρὶς ὁ τόπος, εἰ καὶ τὰ γυμνάσια τῶν πρεσβυτέρων ἔχοι τὴν τάξιν ἐνταῦθα. πρέπει γὰρ διηρῆσθαι κατὰ τὰς ἡλικίας καὶ τῶτον τὸν κόσμον, καὶ παρὰ μὲν τοῖς νεωτέροις ἀρχοντάς τινας διατρίβειν, τὸς δὲ πρεσβυτέρους παρὰ τοῖς ἀρχουσιν· ἢ γὰρ ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν ἀρχόντων παρ-
 40 σία μάλιστα ἐμποιεῖ τὴν ἀληθινὴν αἰδῶ καὶ τὸν τῶν ἐλευ-

θέρων φόβον. τὴν δὲ τῶν ὠνίων ἀγορὰν ἑτέραν τε δεῖ ταύτης εἶναι καὶ χωρὶς, ἔχουσαν τόπον εὐσυνάγωγον τοῖς τε ἀπὸ τῆς θαλάττης πεμπομένοις καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς χώρας πᾶσιν. ἐπεὶ δὲ τὸ πλῆθος διαιρεῖται τῆς πόλεως εἰς ἱερεῖς, εἰς ἀρχοντας, πρέπει καὶ τῶν ἱερῶν συσσίτια περὶ τὴν τῶν ἱερῶν οἰκοδομημάτων ἔχειν τὴν τάξιν. τῶν δ' ἀρχείων ὅσα περὶ τὰ συμβόλαια ποιεῖται τὴν ἐπιμέλειαν, περὶ τε γραφὰς δικῶν καὶ τὰς κλήσεις καὶ τὴν ἄλλην τὴν τοιαύτην διοίκησιν, ἔτι δὲ περὶ τὴν ἀγορανομίαν καὶ τὴν καλυμένην ἀσυνομίαν, πρὸς ἀγορᾶ μὲν δεῖ καὶ συνόδῳ τιμὴ κοινῆ κατεσκευάσθαι, τοῖστος δ' ὁ περὶ τὴν ἀναγκαίαν ἀγορὰν ἐστὶ τόπος· ἐνσχολάζειν μὲν γὰρ τὴν ἄνω τίθεμεν, ταύτην δὲ πρὸς τὰς ἀναγκαίας πράξεις. νεμεῆσθαι δὲ χρὴ τὴν εἰρημένην τάξιν καὶ τὰ περὶ τὴν χώραν· καὶ γὰρ ἐκεί τοῖς ἀρχουσιν, ἔς καλῶσιν οἱ μὲν ὑλῶρὸς οἱ δὲ ἀγορόμενος, καὶ φυλακῆρια καὶ συσσίτια πρὸς φυλακὴν ἀναγκαίου ὑπάρχειν, ἔτι δὲ ἱερά κατὰ τὴν χώραν εἶναι νεμεμημένα, τὰ μὲν θεοῖς τὰ δὲ ἥρωσιν. ἀλλὰ τὸ διατρίβειν νῦν ἀκριβολογημένους καὶ λέγοντας περὶ τῶν τοιούτων ἀργόν ἐστιν. οὐ γὰρ χαλεπὸν ἐστὶ τὰ τοιαῦτα νοῆσαι, ἀλλὰ ποιῆσαι μᾶλλον· τὸ μὲν γὰρ λέγειν εὐχῆς ἔργον ἐστὶ, τὸ δὲ συμβῆναι τύχης. διὸ περὶ μὲν τῶν τοιούτων τό γε ἐπὶ πλείον ἀφείσθω τὰ νῦν.

Περὶ δὲ τῆς πολιτείας αὐτῆς, ἐκ τίνων καὶ ἐκ ποίων
 13 δεῖ συνεξάναι τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι πόλιν μακαρίαν καὶ πολιτεύεσθαι καλῶς, λεκτέον. ἐπεὶ δὲ δὴ ἐστὶν ἐν οἷς γίγνεται τὸ εὖ πᾶσι, τούτοις δ' ἐστὶν ἐν μὲν ἐν τῷ τὸν σκοπὸν κείσθαι καὶ τὸ τέλος τῶν πράξεων ὀρθῶς, ἐν δὲ τὰς πρὸς τὸ τέλος φερούσας πράξεις εὐρίσκειν· ἐνδέχεται γὰρ ταῦτα καὶ διαφωρῶν ἀλλήλοισι καὶ συμφωνεῖν· ἐνίοτε γὰρ ὁ μὲν σκοπὸς ἐκκείται καλῶς, ἐν δὲ τῷ πράττειν τῷ τυχεῖν αὐτῷ διαμαρτάνουσιν· ἐνίοτε δὲ τῶν μὲν πρὸς τὸ τέλος πάντων ἐπιτυγχάνουσιν, ἀλλὰ τὸ τέλος ἔθεντο φαῦλον· ὅτε δὲ ἑκατέρη διαμαρτάνουσιν, οἷον περὶ ἱατρικῆν· ἔτε γὰρ ποῖον τι δεῖ τὸ ὑγιαῖνον εἶναι σῶμα κρῖνουσιν ἐνίοτε καλῶς, ἔτε πρὸς τὸν ὑποκείμενον αὐτοῖς ὄρον τυγχάνουσιν τῶν ποιητικῶν· δεῖ δ' ἐν ταῖς τέχναις καὶ ἐπιστήμασι ταῦτα ἀμφοτέρωτερα κρατεῖσθαι, τὸ τέλος καὶ τὰς εἰς τὸ τέλος πράξεις. ὅτι μὲν οὖν τοῦ τ' εὖ ζῆν καὶ τῆς εὐδαιμονίας ἐφίενται πάντες, φανερόν. ἀλλὰ τῶν τοῖς μὲν ἔχουσα τυγχάνουσιν τοῖς δὲ ἔ, διὰ τινὰ τύχην ἢ φύσιν· δεῖται γὰρ καὶ χο-

3. τῷ S⁴V². || 5. ὀρεῖνους I²V². || 14. περ om I². || 25. ἀρχείων I²S⁴V².

10. κατασκευάσθαι S⁴V². || 13. μεμηθησθαι S⁴V². || 15. ἀγορανόμους V². || 28. τῶν] τῶν ὀρθῶν S⁴V². || 32. ἐνίοτε] ὅτε S⁴V². || 35. σῶμα καὶ κρῖνουσιν S⁴V².

παιδείαν ἔστιν ὡς τὴν αὐτὴν ἀναγκαῖον, ἔστι δ' ὡς ἑτέραν εἶναι. τὸν τε γὰρ μέλλοντα καλῶς ἄρχῃναι φασὶ δεῖν πρῶτον. ἔστι δ' ἀρχή, καθάπερ ἐν τοῖς πρώτοις εἰρηται λόγοις, ἢ μὲν τῷ ἄρχοντος χάριν, ἢ δὲ τῷ ἀρχομένῳ. τούτων δὲ τὴν μὲν δεσποτικὴν εἶναι φάμεν, τὴν δὲ τῶν 5 ἐλευθέρων. διαφέρει δ' ἕνα τῶν ἐπιταττομένων ἐ τοῖς ἔργοις ἀλλὰ τῷ τίνος ἕνεκα. διὸ πολλὰ τῶν εἶναι δοκούντων διακονικῶν ἔργων καὶ τῶν νέων τοῖς ἐλευθέροις καλὸν διακονεῖν· πρὸς γὰρ τὸ καλὸν καὶ τὸ μὴ καλὸν ἔχ' ἔτω διαφέρουσιν αἱ πράξεις καθ' αὐτὰς ὡς ἐν τῷ τέλει καὶ τῷ 10 τίνος ἕνεκεν. ἐπεὶ δὲ πολίτου καὶ ἄρχοντος τὴν αὐτὴν ἀρετὴν εἶναι φάμεν καὶ τοῦ ἀρίστου ἀνδρός, τὸν δ' αὐτὸν ἀρχόμενον τε δεῖν γίνεσθαι πρότερον καὶ ἄρχοντα ὕστερον, τῷ ἂν εἴη τῷ νομοθέτῃ πραγματευτέον, ὅπως ἀνδρες ἀγαθοὶ γίνωνται, καὶ διὰ τίνων ἐπιτηδευμάτων, καὶ τί τὸ 15 τέλος τῆς ἀρίστης ζωῆς. διήρηται δὲ δύο μέρη τῆς ψυχῆς, ὧν τὸ μὲν ἔχει λόγον καθ' αὐτό, τὸ δ' ἔκ' ἔχει μὲν καθ' αὐτό, λόγῳ δ' ὑπακούει δυναμένον. ὧν φάμεν τὰς ἀρετὰς εἶναι καθ' ἃς ἀνὴρ ἀγαθὸς λέγεται πως. τῶν δ' ἐν ποτέρῳ μᾶλλον τὸ τέλος, τοῖς μὲν ἔτω διαιρῶσιν ὡς ἡμεῖς 20 φάμεν ἐκ ἀδύλων πῶς λεκτέον. αἰεὶ γὰρ τὸ χειρὸν τοῦ βελτιονόου ἐστὶν ἕνεκεν, καὶ τῆτο φανερόν ὁμοίως ἐν τε τοῖς κατὰ τέχνην καὶ τοῖς κατὰ φύσιν, βέλτιον δὲ τὸ λόγον ἔχον· διήρηται τε διχῆ, καθ' ὅνπερ εἰώθαμεν τρόπον διαιρεῖν· ὁ μὲν γὰρ πρακτικὸς ἐστὶ λόγος ὁ δὲ θεωρητικὸς. 25 ὡσαύτως οὖν ἀνάγκη διηρῆσθαι καὶ τῆτο τὸ μέρος δῆλον ὅτι, καὶ τὰς πράξεις δ' ἀνάλογον ἐρῶμεν ἔχειν, καὶ δεῖ τὰς τῷ φύσει βελτιονόου ἀρετωτέρας εἶναι τοῖς δυναμένοις τυγχάνειν ἢ πασῶν ἢ τοῖν δυοῖν· αἰεὶ γὰρ ἐκάσῳ τῶν ἀρετώτατον, ἢ τυχεῖν ἐστὶν ἀμροτάτη. διήρηται δὲ καὶ πᾶς ὁ 30 βίος εἰς ἀσχολίαν καὶ εἰς σχολὴν καὶ πόλεμον καὶ εἰρήνην, καὶ τῶν πρακτῶν τὰ μὲν εἰς τὰ ἀναγκαῖα καὶ χρῆσιμα τὰ δὲ εἰς τὰ καλὰ. περὶ ὧν ἀνάγκη τὴν αὐτὴν αἴρεσιν εἶναι καὶ τοῖς τῆς ψυχῆς μέρεσι καὶ ταῖς πράξεσιν αὐτῶν, πόλεμον μὲν εἰρήνης χάριν, ἀσχολίαν δὲ 35 σχολῆς, τὰ δ' ἀναγκαῖα καὶ χρῆσιμα τῶν καλῶν ἕνεκεν. πρὸς πάντα μὲν τοῖνυν τῷ πολιτικῷ βλέποντι νομοθετητέον, καὶ κατὰ τὰ μέρη τῆς ψυχῆς καὶ κατὰ τὰς πράξεις αὐτῶν, μᾶλλον δὲ πρὸς τὰ βελτίω καὶ τὰ τέλη. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ περὶ τὴς βίης καὶ τὰς τῶν πραγμά- 40 των διαιρέσεις· δεῖ μὲν γὰρ ἀσχολεῖν δύνασθαι καὶ πο-

λεμεῖν, μᾶλλον δ' εἰρήνην ἄγειν καὶ σχολάζειν· καὶ τὰ ἀναγκαῖα καὶ τὰ χρῆσιμα δὲ πράττειν, τὰ δὲ καλὰ δεῖ μᾶλλον. ὥστε πρὸς τῆτους τοὺς σκοποὺς καὶ παιδας ἐτι ὄντας παιδευτέον καὶ τὰς ἄλλας ἡλικίας, ὅσαι δεόνται 5 παιδείας. οἱ δὲ νῦν ἄριστα δοκῶντες πολιτεύεσθαι τῶν Ἑλλήνων, καὶ τῶν νομοθετῶν οἱ ταύτας καταστήσαντες τὰς πολιτείας, ἔτε πρὸς τὸ βέλτιον τέλος φαίνονται συντάξαντες τὰ περὶ τὰς πολιτείας οὔτε πρὸς πάσας τὰς ἀρετὰς τὴς νόμους καὶ τὴν παιδείαν, ἀλλὰ φορτικῶς ἀπέκλιναν 10 πρὸς τὰς χρῆσιμους εἶναι δοκῶσας καὶ πλεονεκτικωτέρας. παραπλησίως δὲ τῆτοις καὶ τῶν ὕστερόν τινες γραψάντων ἀπεφῆναντο τὴν αὐτὴν δόξαν· ἐπαίνυντες γὰρ τὴν Λακεδαιμονίων πολιτείαν ἄγανται τῷ νομοθέτῃ τὸν σκοπὸν, ὅτι πάντα πρὸς τὸ κρατεῖν καὶ πρὸς πόλεμον ἐνομοθέτησεν· ἂ 15 καὶ κατὰ τὸν λόγον ἐστὶν εὐέλεγκτα καὶ τοῖς ἔργοις ἐξελέλεγκται νῦν. ὡσπερ γὰρ οἱ πλείους τῶν ἀνθρώπων ζητῶσι τῶν πολλῶν δεσπόζειν, ὅτι πολλὴ χορηγία γίγνεται τῶν εὐτυχημάτων, οὕτω καὶ Θίβρων ἀγάμενος φαίνεται τὸν τῶν Λακωνίων νομοθέτην, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστος τῶν 20 γραφόντων περὶ πολιτείας αὐτῶν, ὅτι διὰ τὸ γεφυρῆσθαι πρὸς τὴς κινδύνους πολλῶν ἤρχον. καίτοι δῆλον ὡς ἐπειδὴ νῦν γε ἔκτε ὑπάρχει τοῖς Λάκωνσι τὸ ἄρχεῖν, ἐκ εὐδαίμονες, οὐδ' ὁ νομοθέτης ἀγαθός. ἐτι δὲ τοῦτο γελοῖον, εἰ μένοντες ἐν τοῖς νόμοις αὐτοῦ, καὶ μηδενὸς ἐμποδίζοντος 25 πρὸς τὸ χρῆσθαι τοῖς νόμοις, ἀποβεβλήκασι τὸ ζῆν καλῶς. ἐκ ὁρθῶς δ' ὑπολαμβάνουσιν ἰδὲ περὶ τῆς ἀρχῆς ἢν δεῖ τιμῶντα φαίνεσθαι τὸν νομοθέτην· τῷ γὰρ δεσποτικῶς ἄρχεῖν ἢ τῶν ἐλευθέρων ἀρχὴ καλλίων καὶ μᾶλλον μετ' ἀρετῆς. ἐτι δ' ἐ διὰ τῆτο δεῖ τὴν πόλιν εὐδαίμονα νομί- 30 ζεῖν καὶ τὸν νομοθέτην ἐπαινεῖν, ὅτι κρατεῖν ἤσκησεν ἐπὶ τὸ τῶν πέλας ἄρχεῖν· ταῦτα γὰρ μεγάλην ἔχει βλάβην. δῆλον γὰρ ὅτι καὶ τῶν πολιτῶν τῷ δυναμένῳ τῆτο πειρατέον διώκειν, ὅπως δύνηται τῆς οἰκείας πόλεως ἄρχεῖν· ὅπερ ἐγκαλῶσιν οἱ Λάκωνες Παισαυαίᾳ τῷ βασιλεῖ, καί- 35 περ ἔχοντι τηλικαύτην τιμὴν. ἔτε δὲ πολιτικὸς τῶν τοιούτων λόγων καὶ νόμων ἕθει ἔτε ὠφέλιμος ἔτε ἀληθής ἐστιν. ταῦτα γὰρ ἄριστα καὶ ἰδία καὶ κοινῆ τὸν νομοθέτην ἐμποιοῖν δεῖ ταῦτα ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων. τὴν τε τῶν πολεμικῶν ἀσκησιν ἢ τότε χάριν δεῖ μελετᾶν, ἵνα κατα- 40 διδύσωσιν τὴς ἀναξίας, ἀλλ' ἵνα πρῶτον μὲν αὐτοὶ μὴ διδύσωσιν ἑτέροις, ἔπειτα ὅπως ζητῶσι τὴν ἡγεμονίαν τῆς

13. δεῖ S²V². || 15. γίνονται I². || 18. ὑπακούει S². || 19. ἄς] ἡμᾶς S²V².16. ζῆλοισι I²S²V². || 17. τῶν] τὸ I². || 21. τοι om I². || 26. δ' om S²V². || 30. ἴσχυον I². || 34. ἴπερ om S². || 35. ἔχοντες S². || 37. ταῦτα S². || 41. διδύσωσιν S²V².

ώφελείας ἕνεκα τῶν ἀρχομένων, ἀλλὰ μὴ πάντων δεσπο-
 τεΐας· τρίτον δὲ τὸ δεσπόζειν τῶν ἀξίων δελεΐειν. ὅτι δὲ
 δεῖ τὸν νομοθέτην μᾶλλον σπουδάζειν ὅπως καὶ τὴν περὶ
 τὰ πολεμικὰ καὶ τὴν ἄλλην νομοθεσίαν τοῦ σχολάζειν
 ἕνεκεν τάξει καὶ τῆς εἰρήνης, μαρτυρεῖ τὰ γιγνόμενα τοῖς
 λόγοις· αἱ γὰρ πλείους τῶν τοιούτων πόλεων πολεμοῦσαι
 μὲν σώζονται, κατακτησάμεναι δὲ τὴν ἀρχὴν ἀπόλλυνται.
 τὴν γὰρ βαφὴν ἀφιαῖσιν, ὥσπερ ὁ σίδηρος, εἰρήνην ἄγον-
 τεσ. αἴτιος δ' ὁ νομοθέτης οὐ παιδεύσας δύνασθαι scho-
 λαζέειν.

15 Ἐπεὶ δὲ τὸ αὐτὸ τέλος εἶναι φαίνεται καὶ κοινῇ καὶ
 ἰδίᾳ τοῖς ἀνθρώποις, καὶ τὸν αὐτὸν ὅρον ἀναγκαῖον εἶναι
 τῷ τε ἀρίστῳ ἀνδρὶ καὶ τῇ ἀρίστῃ πολιτείᾳ, φανερόν ὅτι
 δεῖ τὰς εἰς τὴν σχολὴν ἀρετὰς ὑπάρχειν· τέλος γὰρ,
 ὥσπερ εἴρηται πολλάκις, εἰρήνη μὲν πολέμου, σχολὴ δ'
 ἀσχολίας. χρήσιμοι δὲ τῶν ἀρετῶν εἰσὶ πρὸς τὴν σχολὴν
 καὶ διαγωγὴν, ὧν τε ἐν τῇ σχολῇ τὸ ἔργον καὶ ὧν ἐν τῇ
 ἀσχολίᾳ. δεῖ γὰρ πολλὰ τῶν ἀναγκαίων ὑπάρχειν, ὅπως
 εἴξῃ σχολάζειν. διὸ σώφρονα τὴν πόλιν εἶναι προσήκει
 καὶ ἀνδρείαν καὶ καρτερικὴν· κατὰ γὰρ τὴν παροιμίαν, ὅ
 σχολὴ δούλοις, οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι κινδυνεύειν ἀνδρείως
 δοῦλοι τῶν ἐπιόντων εἰσίν. ἀνδρίας μὲν οὖν καὶ καρτερίας
 δεῖ πρὸς τὴν ἀσχολίαν, φιλοσοφίας δὲ πρὸς τὴν σχολὴν,
 σωφροσύνης δὲ καὶ δικαιοσύνης ἐν ἀμφοτέροις τοῖς χρό-
 νοῖς, καὶ μᾶλλον εἰρήνην ἄγουσι καὶ σχολάζουσιν· ὁ μὲν
 γὰρ πόλεμος ἀναγκάζει δικαίους εἶναι καὶ σωφρονεῖν, ἡ δὲ
 τῆς εὐτυχίας ἀπόλαυσις καὶ τὸ σχολάζειν μετ' εἰρήνης
 ὑβριστὰς ποιεῖ μᾶλλον. πολλῆς οὖν δεῖ δικαιοσύνης καὶ
 πολλῆς σωφροσύνης τοὺς ἀρίστα δοκοῦντας πράττειν καὶ
 πάντων τῶν μακαριζομένων ἀπολαύοντας, οἷον εἴ τις
 εἰσιν, ὥσπερ οἱ ποιηταὶ φασιν, ἐν μακάρων νήσοις· μάλιστα
 γὰρ οὗτοι δεήσονται φιλοσοφίας καὶ σωφροσύνης καὶ δι-
 καιοσύνης, ὅσῃ μᾶλλον σχολάζουσιν ἐν ἀφθονίᾳ τῶν τοιού-
 των ἀγαθῶν. διότι μὲν οὖν τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονήσειν
 καὶ σπουδαίαν ἔσεσθαι πόλιν τῶν δεῖ τῶν ἀρετῶν μετέ-
 χεῖν, φανερόν. αἰσχροῦ γὰρ ὄντος μὴ δύνασθαι χρῆσθαι
 τοῖς ἀγαθοῖς, ἔτι μᾶλλον μὴ δύνασθαι ἐν τῷ σχολάζειν
 χρῆσθαι, ἀλλ' ἀσχολῶντας μὲν καὶ πολεμῶντας φαίνεσθαι
 ἀγαθῶς, εἰρήνην δ' ἄγοντας καὶ σχολάζοντας ἀνδραποδώ-
 δεις. διὸ δεῖ μὴ καθάπερ ἡ Λακεδαιμονίων πόλις τὴν ἀρε-
 τὴν ἀσκεῖν. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἔταύτη διαφέρουσι τῶν ἄλ-

λων, τῷ μὴ νομίζειν ταῦτα τοῖς ἄλλοις μέγιστα τῶν
 ἀγαθῶν, ἀλλὰ τῷ γενέσθαι ταῦτα μᾶλλον διὰ τινος ἀρε-
 τῆς. ἐπεὶ δὲ μείζω τε ἀγαθὰ ταῦτα, καὶ τὴν ἀπόλαυσιν
 τὴν τούτων ἢ τὴν τῶν ἀρετῶν, καὶ ὅτι δι' αὐτὴν, φανερόν
 ἐκ τούτων, πῶς δὲ καὶ διὰ τίνων ἔσαι, τῆτο δὴ θεωρητέον.
 τυγχάνομεν δὴ διηρημένοι πρότερον ὅτι φύσεως καὶ ἔθους
 καὶ λόγου δεῖ. τούτων δὲ ποῖος μὲν τινὰς εἶναι χρὴ τὴν
 φύσιν, διώριζαι πρότερον, λοιπὸν δὲ θεωρῆσαι πότερον και-
 δευτέοι τῷ λόγῳ πρότερον ἢ τοῖς ἔθεσιν. ταῦτα γὰρ δεῖ
 10 πρὸς ἀλληλα συμφωνεῖν συμφωνίαν τὴν ἀρίστην· ἐνδέχα-
 ται γὰρ διημαρτηκέναι καὶ τὸν λόγον τῆς βελτίστης ὑπο-
 θέσεως, καὶ διὰ τῶν ἐθῶν ὁμοίως ἤχθαι. φανερόν δὴ τῆτο
 γε πρῶτον μὲν, καθάπερ ἐν τοῖς ἄλλοις, ὡς ἡ γένεσις ἀπ'
 ἀρχῆς ἐστὶ καὶ τὸ τέλος ἀπὸ τινος ἀρχῆς ἄλλῃ τέλει. ὁ
 δὲ λόγος ἡμῖν καὶ ὁ νοῦς τῆς φύσεως τέλος. ὥστε πρὸς
 τούτους τὴν γένεσιν καὶ τὴν τῶν ἐθῶν δεῖ παρασκευάζειν
 μελέτην. ἔπειτα ὥσπερ ψυχὴ καὶ σῶμα δύο ἔσθαι, οὕτω
 καὶ τῆς ψυχῆς ὁρώμεν δύο μέρη, τό τε ἄλογον καὶ τὸ
 λόγον ἔχον, καὶ τὰς ἔξεις τὰς τούτων δύο τὸν ἀριθμὸν,
 ὧν τὸ μὲν ἔστιν ὄρεξις τὸ δὲ νοῦς. ὥσπερ δὲ τὸ σῶμα
 πρότερον τῇ γενέσει τῆς ψυχῆς, οὕτω καὶ τὸ ἄλογον τοῦ
 λόγον ἔχοντος. φανερόν δὲ καὶ τῆτο· θυμὸς γὰρ καὶ βύ-
 λησις, ἔτι δὲ ἐπιθυμία καὶ γενομένοις εὐθὺς ὑπάρχει τοῖς
 παιδίοις, ὁ δὲ λογισμὸς καὶ ὁ νοῦς προιοῦσιν ἐγγίνεσθαι
 20 κέφυκεν. διὸ πρῶτον μὲν τοῦ σώματος τὴν ἐπιμέλειαν
 ἀναγκαῖον εἶναι πρότερον ἢ τὴν τῆς ψυχῆς, ἔπειτα τὴν
 τῆς ὀρέξεως, ἕνεκα μέντοι τοῦ νῦ τὴν τῆς ὀρέξεως, τὴν δὲ
 τοῦ σώματος τῆς ψυχῆς.

Εἴπερ οὖν ἀπ' ἀρχῆς τὸν νομοθέτην ὁρᾶν δεῖ ὅπως 16
 βέλτιστα τὰ σώματα γένηται τῶν τρεφομένων, πρῶτον μὲν
 ἐπιμελητέον περὶ τὴν σύζευξιν, πότε καὶ ποῖος τινὰς ὄντας
 χρὴ ποιῆσθαι πρὸς ἀλλήλους τὴν γαμικὴν ὁμιλίαν. δεῖ δ'
 ἀποβλέποντα νομοθετεῖν ταύτην τὴν κοινωνίαν πρὸς αὐτὸς
 τε καὶ τὸν τῷ ζῆν χρόνον, ἵνα συγκαταβαίνωσι ταῖς ἡλι-
 κίαις ἐπὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ μὴ διαφωνῶσιν αἱ δυνά-
 μεις τοῦ μὲν ἔτι δυναμένῃ γεννᾶν τῆς δὲ μὴ δυναμένης,
 ἢ ταύτης μὲν τῷ δ' ἀνδρὸς μή· ταῦτα γὰρ ποιεῖ καὶ γά-
 σεις πρὸς ἀλλήλους καὶ διαφοράς. ἔπειτα καὶ πρὸς τὴν
 τῶν τέκνων διαδοχὴν. δεῖ γὰρ ἔτε λίαν ὑπολείπεσθαι ταῖς
 ἡλικίαις τὰ τέκνα τῶν πατέρων (ἀνόνητος γὰρ τοῖς μὲν
 40 πρεσβυτέροις ἢ χάρις παρὰ τῶν τέκνων, ἢ δὲ παρὰ τῶν

37. ἔτι — 38. χρῆσθαι om I¹S⁴F¹.8. παιδευτέον I¹. || 9. πρότερον om S⁴F². || 11. καὶ om I¹. || 12. ὁμοίαν I¹. || 14. τέλει] τέλος S⁴. || 16. ἐθῶν F¹. || 26. τὴν post ἢ om S⁴F². || 37. γὰρ om S⁴F². || 39. τῶν om I¹.

κατέρων βοήθεια τοῖς τέκνοις), οὔτε λίαν πάρεγγυς εἶναι. πολλήν γὰρ ἔχει δυσχέρειαν· ἢ τε γὰρ αἰδῶς ἦπτον ὑπάρχει τοῖς τοιούτοις ὡσπερ ἡλικιώταις, καὶ περὶ τὴν οἰκονομίαν ἐγκληματικὸν τὸ πάρεγγυς. ἔτι δ', ὅθεν ἀρχόμενοι δεῦρο μετέβημεν, ὅπως τὰ σώματα τῶν γεννωμένων ὑπάρχει 5 πρὸς τὴν τῆ νομοθέτη βέλῃσιν. σχεδὸν δὲ πάντα ταῦτα συμβαίνει κατὰ μίαν ἐπιμέλειαν. ἐπεὶ γὰρ ὄρισται τέλος τῆς γεννήσεως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰπεῖν ἀνδράσι μὲν ὁ τῶν ἐβδομήκοντα ἐτῶν ἀριθμὸς ἔσχατος, πενήκοντα δὲ γυναιξίν, δεῖ τὴν ἀρχὴν τῆς συζεύξεως κατὰ τὴν ἡλικίαν 10 εἰς τὸς χρόνους καταβαίνειν τέτυς. ἔστι δ' ὁ τῶν νέων συνδυασμὸς φαῦλος πρὸς τεκνοποιίαν· ἐν γὰρ πᾶσι ζῷοις ἀτελῆ τὰ τῶν νέων ἔγγονα καὶ θηλυτόκα μᾶλλον καὶ μικρὰ τὴν μορφήν, ὡς ἀναγκαῖον ταῦτο τῆτο συμβαίνειν καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων. τεκμήριον δὲ· ἐν ὅσαις γὰρ τῶν 15 πόλεων ἐπιχωριάζεται τὸ νέος συζευγῆναι καὶ νέας, ἀτελεῖς καὶ μικροὶ τὰ σώματά εἰσιν. ἔτι δὲ ἐν τοῖς τόκοις αἱ νέαι ποῦσὶ τε μᾶλλον καὶ διαφθείρονται πλείους· διὸ καὶ τὸν χρησμὸν γενέσθαι τινὲς φασὶ διὰ τοιαύτην αἰτίαν τοῖς Τροϊζήνιοις, ὡς πολλῶν διαφθειρομένων διὰ τὸ γαμί- 20 σκεσθαι τὰς νεωτέρας, ἀλλ' ἔτι πρὸς τὴν τῶν καρπῶν κομιδὴν. ἔτι δὲ καὶ πρὸς σωφροσύνην συμφέρει τὰς ἐκδόσεις ποιεῖσθαι πρεσβυτέραις· ἀκολαστότεραι γὰρ εἶναι δοκῶσι νέαι χρῆσάμεναι ταῖς συνουσίαις. καὶ τὰ τῶν ἀρρένων δὲ σώματα βλάπτεσθαι δοκεῖ πρὸς τὴν αὐξήσιν, ἐὰν 25 τῆ σώματος αὐξανόμενοι ποιῶνται τὴν συνουσίαν· καὶ γὰρ τέτυ τις ὄρισμένος χρόνος, ὃν ἔχ ὑπερβαίνει πληθύον ἔτι. διὸ τὰς μὲν ἀρμόττει περὶ τὴν τῶν ὀκτωκαίδεκα ἐτῶν ἡλικίαν συζευγῆναι, τὸς δ' ἑπτὰ καὶ τριάκοντα, ἢ μικρόν· ἐν τοσούτῳ γὰρ ἀκμαΐεσσι τε τοῖς σώμασι σύζευξις ἔσται, 30 καὶ πρὸς τὴν καύλιαν τῆς τεκνοποιίας συγκαταβήσεται τοῖς χρόνοις εὐκαίρως. ἔτι δὲ ἡ διαδοχὴ τῶν τέκνων τοῖς μὲν ἀρχομένης ἔσται τῆς ἀκμῆς, ἐὰν γίγηται κατὰ λόγον εὐθύς ἢ γένεσις, τοῖς δὲ ἤδη καταλελυμένης τῆς ἡλικίας πρὸς τὸν τῶν ἐβδομήκοντα ἐτῶν ἀριθμὸν. περὶ μὲν 35 οὖν τοῦ πότε δεῖ ποιεῖσθαι τὴν σύζευξιν, εἴρηται, τοῖς δὲ περὶ τὴν ὥραν χρόνοις ὡς οἱ πολλοὶ χρῶνται καλῶς καὶ νῦν, ὀρίσαντες χρεμῶνος τὴν συναυλίαν ποιεῖσθαι ταύτην. δεῖ δὲ καὶ αὐτὸς ἤδη θεωρεῖν πρὸς τὴν τεκνοποιίαν τὰ τε παρὰ τῶν ἰατρῶν λεγόμενα καὶ τὰ παρὰ τῶν φυσικῶν· 40 οἱ τε γὰρ ἰατροὶ τὸς καιρὸς τῶν σωμάτων ἰκανῶς λέγουσι,

καὶ περὶ τῶν πνευμάτων οἱ φυσικοὶ, τὰ βόρεια τῶν νοτίων ἐπαινοῦντες μᾶλλον. ποίων δὲ τινῶν τῶν σωμάτων ὑπαρχόντων μάλιστα ὄφελος εἶη τοῖς γεννωμένοις, ἐπισήσασσι μὲν μᾶλλον λεκτέον ἐν τοῖς περὶ τῆς παιδονομίας, τύπῳ δὲ ἰκανὸν εἰπεῖν καὶ νῦν. ἔτε γὰρ ἡ τῶν ἀθλητῶν 5 χρησιμὸς ἔστι πρὸς πολιτικὴν εὐεξίαν οὐδὲ πρὸς ὑγίειαν καὶ τεκνοποιίαν, ἔτε ἡ θεραπευτικὴ καὶ κακοπονητικὴ λίαν, ἀλλ' ἡ μέση τούτων. πεπονημένη μὲν οὖν ἔχει δεῖ τὴν ἔξιν, πεπονημένη δὲ πόνους μὴ βιαίους, μηδὲ πρὸς ἓνα μόνον, ὡσπερ ἡ τῶν ἀθλητῶν ἔξιν, ἀλλὰ πρὸς τὰς τῶν ἐλευθερίων πράξεις. ὁμοίως δὲ δεῖ ταῦτα ὑπάρχειν ἀνδράσι καὶ γυναιξίν. χρὴ δὲ καὶ τὰς ἐγκύους ἐπιμελεῖσθαι τῶν σωμάτων, μὴ ῥαθυμύσας μηδ' ἀραιᾶ τροφῆ χρωμένας. τῆτο δὲ ῥάδιον τῷ νομοθέτῃ ποιῆσαι προσάξαντι καθ' 10 ἡμέραν τινὰ ποιεῖσθαι πορείαν πρὸς θεῶν ἀποθεραπείαν τῶν εἰληχάτων τὴν περὶ τῆς γενέσεως τιμῆν. τὴν μέντοι διανοίαν τῶν ἀντιῶν τῶν σωμάτων ῥαθυμότερως ἀρμόττει διάγειν· ἀπολαύοντα γὰρ φαίνεται τὰ γενόμενα τῆς ἐχύσης ὡσπερ καὶ τὰ φυόμενα τῆς γῆς. περὶ δὲ ἀποθέσεως καὶ 15 τροφῆς τῶν γιγνομένων, ἔστω νόμος μηδὲν πεπρωμένον τρέφειν, διὰ δὲ πλῆθος τέκνων, ἐὰν ἡ τάξις τῶν ἐβῶν κωλύη, μηδὲν ἀποτίθεσθαι τῶν γιγνομένων· ὄρισται γὰρ δὲ τῆς τεκνοποιίας τὸ πλῆθος. ἐὰν δὲ τισὶ γίγηται παρὰ ταῦτα συνδυασθέντων, πρὶν αἰσθήσιν ἐγγενέσθαι καὶ ζῆν, 20 ἐμποιεῖσθαι δεῖ τὴν ἀμβλωσιν· τὸ γὰρ ὄσιον καὶ τὸ μὴ διωρισμένον τῆ αἰσθήσει καὶ τῷ ζῆν ἔσαι. ἐπεὶ δ' ἡ μὲν ἀρχὴ τῆς ἡλικίας ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ διώριζαι, τότε ἀρχεσθαι χρὴ τῆς συζεύξεως, καὶ πόσον χρόνον λειτουργεῖν ἀρμόττει πρὸς τεκνοποιίαν ὀρίσθαι· τὰ γὰρ τῶν πρεσβυτέρων ἔγγονα, καθάπερ τὰ τῶν νεωτέρων, ἀτελῆ γίνεται καὶ τοῖς 25 σώμασι καὶ ταῖς διανοίαις, τὰ δὲ τῶν γεγηρακότων ἀσθενῆ. διὸ κατὰ τὴν τῆς διανοίας ἀκμῆν· αὕτη δ' ἐστὶν ἐν τοῖς πλείστοις ἦνπερ τῶν ποιητῶν τινὲς εἰρήκασιν οἱ μετροῦντες ταῖς ἐβδομάσιν τὴν ἡλικίαν, περὶ τὸν χρόνον τὸν τῶν πενήκοντα ἐτῶν. ὡς τετταρσιν ἢ πέντε ἔτεσιν ὑπερβάλλοντα τὴν ἡλικίαν ταύτην ἀφείσθαι δεῖ τῆς εἰς τὸ φανερόν γεννήσεως· τὸ δὲ λοιπὸν ὑγείας χάριν ἢ τινος ἄλλης τοιαύτης αἰτίας φαίνεσθαι δεῖ ποιημένους τὴν ὀμιλίαν. περὶ δὲ τῆς πρὸς ἄλλην ἢ πρὸς ἄλλον, ἔσω μὲν ἀπλῶς μὴ καλὸν 30 ἀπτόμενον φαίνεσθαι μηδαμῆ μηδαμῶς, ὅταν ἢ καὶ προσαγορευθῆ πόσις, περὶ δὲ τὸν χρόνον τὸν τῆς τεκνοποιίας

2. αἰδῶς] αἱ δύο S⁴V². || 12. πρὸς] πρὸς τὴν I². || 26. σπέρματος S⁴V². || 30. τίτω γὰρ ἀκμαΐεσσι S⁴V². || 33. ἀρχομένης I²S⁴V².

1. περὶ om S⁶. || 3. ἐπισήμασι V². || 6. οὔτε codices. || 19. καὶ ante τὰ om I². || 21. ἐβῶν S². || 25. μὴ om I²S⁴V².

ἐὰν τις φάσκειται τοῦτον τι δοῦναι, ἀτιμία ζυμώσθαι προ-
πίση τις τῆν ἀμαστίαν.

17 Γενιμότης δὲ τῶν τέκνων ἕσθαι μεγάλην εἶναι δια-
φιλίαν πρὸς τὴν τῶν σωματικῶν δύναμιν τὴν τριφῆν, ἡκία
τις ἂν ἢ φάσκειται δὲ διὰ τε τῶν ἄλλων ζῆλον ἐπινο- 5
πῶντι, καὶ διὰ τῶν ἐόντων οὐς ἐπιμελῆς ἔστω εἰσάγει τὴν
πυλμακίαν ἔξω, ἢ τὴν γάλακτος πληθύνουσα τριφῆ μάλας
εἰκεία τοῖς σώμασι· ἀσσοτέρα δὲ διὰ τὰ νοσήματα. ἐπι
δὲ καὶ κινήσεις ἔσται ἐνδέχεται πικρῶν τιμωτικῶν συμ-
φέρει πρὸς δὲ τὸ μὴ διασρέφεται τὰ μέλη δι' ἀπλό- 10
τητα χροῖται καὶ τῆν εἶα τῶν ἐόντων ὀργανοῖς τισὶ μη-
χαναῖς, ἃ τὸ σῶμα πικρῶν τῶν τιμωτικῶν ἀσραξίς. συμ-
φέρει δ' εὐθὺς καὶ πρὸς τὰ ψυχῆ συνεξίσει ἐκ μακρῶν
παιδῶν· τῶν γὰρ καὶ πρὸς ὑγίαιαν καὶ πρὸς πολεμικὰς
πράξεις εὐχρηστότατον. διὸ παρὰ πολλοῖς ἐστὶ τῶν βαρ- 15
βάρων ἕως τοῖς μὲν εἰς ποταμὸν ἀπεβάπτειν τὰ γιγνό-
μενα ψυχρῶν, τοῖς δὲ σέκασμα μακρῶν ἀμπίσχειν, ὡς
Κελ. τοῖς. πάντα γὰρ ἔσα θυσιῶν ἐξίσει, εὐθὺς ἀρχο-
μένῳ βέλτων μὲν ἐξίσει, ἐκ προσαγωγῆς δ' ἐξίσει.
εὐθὺς δ' ἢ τῶν παιδῶν ἔξω διὰ θερμότητα πρὸς τὴν τῶν 20
ψυχρῶν ἀτκήσιν. περὶ μὲν ὅν τὴν πρώτην συμφέρει πικρῶν
σθαι τὴν ἐπιμέλειαν τοιαύτην τε καὶ τὴν ταύτην παραπλη-
σίαν· τὴν δ' ἐχομένην ταύτης ἡλικίας μέχρι πέντε ἐτῶν,
ἢν οὔτε πω πρὸς μάθησιν καλῶς ἔχει προσάγειν ἕδεμίαν
ἔτε πρὸς ἀναγκαίους πότους, ὅπως μὴ τὴν αὔξησιν ἐμποδι- 25
ζῶσιν, δεῖ τοσαύτης τυχερῶν κινήσεως ὥστε διαφεύγειν
τὴν ἀργίαν τῶν σωματικῶν· ἢν χρῆ παρασκευάζειν καὶ δι'
ἄλλων πράξεων καὶ διὰ τῆς παιδείας. δεῖ δὲ καὶ τὰς
παιδείας εἶναι μῆτε ἀνελευθέρους μῆτε ἐπιπόνους μῆτε ἀνε-
μένους. καὶ περὶ λόγων δὲ καὶ μύθων, ποῖος τινὰς ἀκείων 30
δεῖ τὸς τηλικούτους, ἐπιμελῆς ἔξω τοῖς ἀρχαῖς οὐς καλῶσι
παιδονόμους. πάντα γὰρ δεῖ τὰ τοιαῦτα προοδοποιεῖν πρὸς
τὰς ὕστερον διατριβάς. διὸ τὰς παιδείας εἶναι δεῖ τὰς πολ-
λὰς μιμήσεις τῶν ὕστερον σπουδαζομένων. τὰς δὲ διατά-
σεις τῶν παιδῶν καὶ κλαυθμῶς ἐκ ὀρθῶς ἀπαγορεύουσιν οἱ 35
κωλύοντες ἐν τοῖς νόμοις· συμφέρουσι γὰρ πρὸς αὔξησιν.
γίνεται γὰρ τρόπον τινὰ γυμνασία τοῖς σώμασι· ἢ γὰρ
τοῦ πνεύματος κάθεξις ποιεῖ τὴν ἰσχὺν τοῖς ποιοῦσιν, ὃ
συμβαίνει καὶ τοῖς παιδίοις διατεινομένοις. ἐπισκεπτέον δὲ
τοῖς παιδονόμοις τὴν τούτων διαγωγὴν τὴν τ' ἄλλην, καὶ 40
ὅπως οὔτε ἥκιστα μετὰ δόλων ἔσαι. ταύτην γὰρ τὴν ἡλ-

κίας, καὶ μέχρι τῶν ἐπτά ἐτῶν, ἀναγκαῖον οὐκ εἶναι τὴν
φῆν ἔχει. εὐθὺς ὅτι ἀνελευθέρους ἀπὸ τῶν ἀσσοτικῶν
καὶ τῶν ὀργανοῦν ἀνελευθέρους καὶ τηλικούτους ὡς εἶναι
μὲν ὅν ἀσσοτικῶν ἐκ τῆς τύλειας, ὡς εἶναι ἄλλοι τι, δεῖ
τὴν τηλικούτην ἐξίσει· ἐκ τῆ γὰρ εὐχρηστῶς λέγειν ἔξω
τῶν ἀσσοτικῶν γόσται καὶ τὸ πικρῶν εὐχρηστῶν. μάλας
μὲν ὅν ἐκ τῶν νέων, ὅπως μῆτε λέγειν μῆτε ἀκείων. πο-
δὲν τῶντων. ἐὰν δὲ τις φάσκειται τι λέγειν ἢ πρῶτος τῶν
ἀπηναραιμῶν, τῶν μὲν ἐλευθέρους μῆτε δὲ κατακλιπῶν
ἐχομένην ἐν τοῖς στυπτικῶν ἀτιμίας κολάζειν καὶ κλη-
γαῖς, τὸν δὲ πρῶτον τῆς ἡλικίας ταύτης ἀσσοτικῶν
ἀνελευθέρους ἀσσοτικῶν χάρις. ἐκὶ δὲ τὸ λέγειν π
τῶν τιμωτικῶν ἐξίσει, φανερόν ὅτι καὶ τὸ βελτιῶν ἢ
γραφῆς ἢ λόγος ἀσσοτικῶν. ἐπιμελῆς μὲν εἶναι ἔξω τῶν
ἀρχαῖς μῆτε μῆτε ἀγαλμα μῆτε γραφῶν εἶναι ταύτων
πράξεων μίμησιν, εἰ μὴ παρὰ τῶν βελτιῶν τῶντων
τὸν τυχερῶν ἀπεδοκῶσιν ὁ νόμος· πρὸς δὲ τῶντων ἀφῆ-
σιν ὁ νόμος τοῖς ἔχοντας ἡλικίας πλεον προδοκῶσιν καὶ
ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τέκνων καὶ γυναικῶν τιμαλφῶν τὸς δὲ
τὸς δὲ νεωτέρους ἢ ἰάμβων ἔτε κωμωδίας βελτιῶν τυχερῶν
τητέων, πρὶν ἢ τὴν ἡλικίαν λάβωσιν ἐν ἢ καὶ κατακλιπῶν
ὑπάρξει κωμωδῶν ἢ καὶ μῆθης καὶ τῆς ἀπὸ τῶν τυχερῶν
γιγνομένης ἐλάβης ἀκαθῆς ἢ παιδείας τῶντων τῶντων
τῶν μὲν οὐν τῶντων ἐν παραδοκῶν τετακίμεθα τὸν λόγον·
ὕστερον δ' ἐπιστήσαντας δεῖ διορῶσαι μάλλον, ὅτι μὴ δεῖ
πρῶτον εἶτε δεῖ διαπορήσαντας, καὶ τῶντων δεῖ· κατὰ δὲ τὸν
παρόντα καιρὸν ἐπιπρόσθημεν ὡς ἀναγκαῖον. ὅπως γὰρ οὐ
κακῶς ἔλεγε τὸ τοῦτον Θεόδωρος ὁ τῆς τραγηδίας ὑπο-
κριτῆς· ἰστέν γὰρ πῶποτε παρῆεν ἐαυτῷ προσαίγειν, ἰστέν
τῶντων εὐτελῶν ὑποκριτῶν, ὡς οὐκ εὐνομένων τῶν βελτιῶν τῶντων
πρῶταις ἀκείων. συμβαίνει δὲ ταῦτο τοῦτο καὶ πρὸς τὰς
τῶντων ἀνθρώπων ὁμιλίαν καὶ πρὸς τὰς τῶντων πραγμάτων·
πάντα γὰρ στέρνομεν τὰ πρῶτα μάλλον. δεῖ δὲ τῶντων
νέοις πάντα ποιεῖν ζῆνα τὰ φαῦλα, μάλας δ' αὐτῶν ὅσα
ἔχει ἢ μοχθηρίαν ἢ δυσμῆταιαν. διελθόντων δὲ τῶντων πῶτε
ἐτῶν τὰ δύο μέχρι τῶντων ἐπτά δεῖ θεωροῦς ἢ καὶ γιγνοσθαι
τῶντων μαθησῶν, ἃς δεῖσει μαθῆσαι αὐτούς. δεῖ δ' αὐτῶντων
ἡλικίας πρὸς ἃς ἀναγκαῖον δευροσθαι τὴν παιδείαν, μετὰ
τὴν ἀπὸ τῶντων ἐπτά μέχρι ἡβῆς καὶ πάλιν μετὰ τὴν ἀφ'
ἡβῆς μέχρι τῶντων ἐνὸς καὶ εὐνοσιν ἐτῶν. οἱ γὰρ τῶντων ἐβδ-
μάσι διαρῶντες τὰς ἡλικίας ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λέγουσιν οὐ

5. δε] τε I⁴S⁴V⁴. || 6. εἰσάγειν] ἀδ I⁴S⁴V⁴. || 7. πληθύνουσα I². || 10. ἀπλότητα V². || 18. εὐθὺς — 19. ἐξίσει om S⁴V⁴. || 22. καὶ τῆν] καὶ τῶν V². || 23. ἐχομένην S⁴V⁴. || 26. δεῖ] δεῖ δὲ I⁴S⁴V⁴. || τσαύτη S⁴V⁴. || 31. τὸς om V².

8. ταύτων I⁴V⁴. || 14. ἐστὶ I⁴S⁴V⁴. || 17. πρὸς — 18. νόμος om S⁴V⁴. || 18. τῶντων — προδοκῶσιν om I⁴S⁴V⁴. || 20. ὅτι ἀμ-
βρον S⁴. || 26. τῶντων] τὰ V². || 29. ἰστέν S⁴. || 40. ἐν S⁴V⁴.

καλῶς, δεῖ δὲ τῇ διαιρέσει τῆς φύσεως ἐπακολουθεῖν· πᾶσα γὰρ τέχνη καὶ παιδεία τὸ προσλείπον βούλεται τῆς φύσεως ἀναπληροῦν. πρῶτον μὲν οὖν σκεπτόν εἰ ποιητέον τάξιν τινὰ περὶ τὸς παῖδας, ἔπειτα κότερον συμφέροι κοινῇ ποιεῖσθαι τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν ἢ κατ' ἴδιον τρόπον (ὃ 5 γίνεται καὶ νῦν ἐν ταῖς πλείσταις τῶν πόλεω), τρίτον δὲ ποίαν τινὰ δεῖ ταύτην.

(H).

Ἵτι μὲν οὖν τῷ νομοθέτῃ μάλιστα πραγματευτέον περὶ τὴν τῶν νέων παιδείαν, ἕδεις ἂν ἀμφισβητήσῃεν· καὶ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσιν ἢ γιγνόμενον τῷτο βλάπτει τὰς πολιτείας. δεῖ γὰρ πρὸς ἐκάστην πολιτεύεσθαι. τὸ γὰρ ἦθος τῆς πολιτείας ἐκάστης τὸ οἰκεῖον καὶ φυλάττειν εἴθε τὴν 15 πολιτείαν καὶ καθίστησιν ἐξ ἀρχῆς, οἷον τὸ μὲν δημοκρατικὸν δημοκρατίαν, τὸ δ' ὀλιγαρχικὸν ὀλιγαρχίαν· αἰεὶ δὲ τὸ βέλτιστον ἦθος βελτίονος αἴτιον πολιτείας. ἔτι δὲ πρὸς πάσας δυνάμεις καὶ τέχνας ἔστιν ἂν δεῖ προπαιδεύεσθαι καὶ προθίξεσθαι πρὸς τὰς ἐκάστων ἐργασίας, ὡς ἐ δῆλον 20 ὅτι καὶ πρὸς τὰς τῆς ἀρετῆς πράξεις. ἐπεὶ δ' ἐν τὸ τέλος τῇ πόλει πάση, φανερόν ὅτι καὶ τὴν παιδείαν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀναγκαῖον εἶναι πάντων καὶ ταύτης τὴν ἐπιμέλειαν εἶναι κοινὴν καὶ μὴ κατ' ἴδιον, ὃν τρόπον νῦν ἕκαστος ἐπιμελεῖται τῶν αὐτοῦ τέκνων ἰδίᾳ τε καὶ μάθησιν 25 ἰδίαν, ἢν ἂν δόξῃ, διδάσκων. δεῖ δὲ τῶν κοινῶν κοινὴν ποιεῖσθαι καὶ τὴν ἀσκήσιν. ἄμα δὲ οὐδὲ χρῆ νομίζειν αὐτὸν αὐτοῦ τινὰ εἶναι τῶν πολιτῶν, ἀλλὰ πάντας τῆς πόλεως· μόριον γὰρ ἕκαστος τῆς πόλεως. ἢ δ' ἐπιμέλεια πέφυκεν ἐκάστῃ μορῇ βλέπειν πρὸς τὴν τῷ ὅλῳ ἐπιμέλειαν. 30 ἐπαινεῖσθαι δ' ἂν τις καὶ τοῦτο Λακεδαιμονίου· καὶ γὰρ πλείστην ποιῶνται σπουδὴν περὶ τὸς παῖδας καὶ κοινῇ ταύτην. ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην 2 κοινὴν ποιητέον, φανερόν· τίς δ' ἐστὶν ἢ παιδεία, καὶ πῶς χρῆ παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν. νῦν γὰρ ἀμφισβη- 35 τεῖται περὶ τῶν ἔργων· ἢ γὰρ ταῦτά πάντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μαθάνειν τὸς νέους ἕτε πρὸς ἀρετὴν ἕτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον· οὐδὲ φανερόν κότερον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος. ἐκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχώδης ἢ σκέψις, καὶ δῆλον ἕθεν πό- 40 τερον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρησιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττά· πάντα γὰρ εἰληφε ταῦτα κρι-

τάς τινας. περὶ τε τῶν πρὸς ἀρετὴν ἕθεν ἐστὶν ὁμολογόμενον· καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν ἢ τὴν αὐτὴν εὐθύς πάντες τιμῶσιν, ὡς' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἀσκήσιν αὐτῆς. ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, ἢκ ἀθλοῦ· ὅτι δὲ ἢ πάντα, διηρημένων τῶν τε ἐλευθέρων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθέρων, φανερόν ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάνουσον. βάνουσον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τῷτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ 10 τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἀχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων ἢ τὴν ψυχὴν ἢ τὴν διάνοιαν. διὸ τὰς τε τοιαύτας τέχνας ὅσαι τὸ σῶμα παρασκευάζουσι χειρὸν διακείσθαι βαναύσους καλῶμεν, καὶ τὰς μισθαρνικὰς ἐργασίας· ἀσχολον γὰρ ποιῶσι τὴν διάνοιαν καὶ ταπεινὴν. ἔστι δὲ καὶ τῶν ἐλευθερίων ἐπιστημῶν μέχρι μὲν τίνος ἐνίων μετέχειν ἢκ ἀνελευθέρων, προσεδρεύειν δὲ λίαν πρὸς τὸ ἐντελὲς ἔνοχον ταῖς εἰρημέναις βλάβαις. ἔχει δὲ πολλὴν διαφορὰν καὶ τὸ τίνος χάριν πράττει τις ἢ μανθάνει· αὐτῷ μὲν γὰρ χάριν ἢ φίλων ἢ δι' ἀρετὴν ἢκ ἀνελευθέρων, ὁ δὲ αὐτὸ τοῦτο πράττων δι' ἄλλους πολλὰς κηθικὸν καὶ δουλικὸν δόξειεν ἂν πράττειν. αἱ μὲν ἔν καταβεβλημένοι νῦν μαθήσεις, καθάπερ ἐλέχθη πρότερον, ἐκαμφοτερίζουσιν. ἔστι δὲ τέτταρα σχεδὸν ἂν παιδεύειν εἰώ- 3 θασι, γράμματα καὶ γυμνασικὴν καὶ μουσικὴν καὶ τέταρτον ἔνιοι γραφικὴν, τὴν μὲν γραμματικὴν καὶ γραφικὴν ὡς χρησίμως πρὸς τὸν βίον ἔσας καὶ πολυχρήστες, τὴν δὲ γυμνασικὴν ὡς συντείνουσιν πρὸς ἀνδρίαν· τὴν δὲ μουσικὴν ἢ δὴ διαπορήσειεν ἂν τις. νῦν μὲν γὰρ ὡς ἠδοῦν χάριν οἱ πλείστοι μετέχουσιν αὐτῆς· οἱ δ' ἐξ ἀρχῆς ἔταξαν ἐν παιδείᾳ διὰ τὸ τὴν φύσιν αὐτὴν ζητεῖν, ὅπερ πολλὰς εἰρηται, μὴ μόνον ἀσχολεῖν ὀρθῶς ἀλλὰ καὶ σχολάζειν δύνασθαι καλῶς· αὕτη γὰρ ἀρχὴ πάντων, ἵνα καὶ πάλιν εἴπωμεν περὶ αὐτῆς. εἰ γὰρ ἄμφω μὲν δεῖ, μᾶλλον δὲ αἰρετόν τὸ σχολάζειν τῆς ἀσχολίας, καὶ ὅπως ζητητέον τί ποιῶντας δεῖ σχολάζειν. οὐ γὰρ δὴ καίζοντας· τέλος γὰρ ἀναγκαῖον εἶναι τῷ βίῳ τὴν παιδίαν ἡμῶν. εἰ δὲ τῷτο ἀδύνατον, καὶ μᾶλλον ἐν ταῖς ἀσχολίαις χρηστὸν ταῖς παιδῶν (ὁ γὰρ πονῶν δεῖται τῆς ἀναπαύσεως, ἢ δὲ παιδιὰ χάριν ἀναπαύσεώς ἐστιν· τὸ δ' ἀσχολεῖν συμβαίνει μετὰ κόπον καὶ συντονίας), διὰ τῷτο δεῖ παιδῶν εἰσάγεσθαι καιροφυλακτῶντας τὴν χρῆσιν, ὡς προσάγοντας φαρμακειᾶς χάριν· ἀνεσις γὰρ ἢ τοιαύτη κίνησις τῆς ψυχῆς,

b. 16. προσεδρεύειν — 19. ἀνελεύθερον om I²S²T². || 20. πράσων T². || 23. ἐς T². || 34. τῆς — 35. σχολάζειν om I²S²T².

καὶ διὰ τὴν ἡδονὴν ἀνάπαυσις· τὸ δὲ σχολάζειν ἔχειν αὐτὸ δοκεῖ τὴν ἡδονὴν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὸ ζῆν μακαρίως. τὸτο δ' ἔ τοῖς ἀσχολοῦσιν ὑπάρχει ἀλλὰ τοῖς σχολάζουσιν. ὁ μὲν γὰρ ἀσχολῶν ἐνεκά τινος ἀσχολεῖ τέλος ὡς ἔχ ὑπάρχοντος, ἢ δ' εὐδαιμονία τέλος ἐστίν, ἢ οὐ μετὰ λύπης ἀλλὰ μεθ' ἡδονῆς οἴονται πάντες εἶναι. ταύτην μέντοι τὴν ἡδονὴν ἐκείτην αὐτὴν τιθέασιν, ἀλλὰ καθ' ἑαυτὸς ἕκαστος καὶ τὴν ἔξιν τὴν αὐτῶν, ὁ δὲ ἀρις τὴν ἀρίστην καὶ τὴν ἀπὸ τῶν καλλίστων. ὡς φανερόν ἐστι δεῖ καὶ πρὸς τὴν ἐν τῇ διαγωγῇ σχολὴν μανθάνειν ἄττα καὶ παιδεύεσθαι, καὶ ταῦτα μὲν τὰ παιδευμάτα καὶ ταύτας τὰς μαθήσεις ἑαυτῶν εἶναι χάριν, τὰς δὲ πρὸς τὴν ἀσχολίαν ὡς ἀναγκαίας καὶ χάριν ἄλλων. διὸ καὶ τὴν μουσικὴν οἱ πρότερον εἰς παιδείαν ἔταξαν ἔχ ὡς ἀναγκαῖον (ἕδεν γὰρ ἔχει τοῦτο) ἕδ' ὡς χρησίμον, ὡς περ τὰ γράμματα πρὸς χρηματισμὸν καὶ πρὸς οἰκονομίαν καὶ πρὸς μάθησιν καὶ πρὸς πολιτικὰς πράξεις πολλὰς· δοκεῖ δὲ καὶ γραφικὴν χρησίμος εἶναι πρὸς τὸ κρίνειν τὰ τῶν τεχνιτῶν ἔργα κάλλιον· ἕδ' αὖ καθάπερ ἢ γυμνασικὴ πρὸς ὑγίειαν καὶ ἀλκήν· ἕδ' ἄλλοτερον γὰρ τῶν ὀρώμεν γιγνόμενον ἐκ τῆς μουσικῆς. λείπεται τοίνυν πρὸς τὴν ἐν τῇ σχολῇ διαγωγὴν, εἰς ὅπερ καὶ φαίνονται παράγοντες αὐτήν· ἢ γὰρ οἴονται διαγωγὴν εἶναι τῶν ἐλευθέρων, ἐν ταύτῃ τάττεισιν. διόπερ Ὁμηρὸς ἔτως ἐποίησεν

ἀλλ' οἶον μὲν ἐστὶ καλεῖν ἐπὶ δαῖτα θαλεῖην.

καὶ ἔτω προειπὼν ἑτέρως τινὰς "οἱ καλέσιν αἰοδόν" φησιν, "ὁ κεν τέρπησιν ἄπαντας." καὶ ἐν ἄλλοις δὲ φησιν Ὀδυσσεὺς ταύτην ἀρίστην εἶναι διαγωγὴν, ὅταν εὐφραϊνομένων τῶν ἀνθρώπων "δαίτυμὸνες δ' ἀνά δώματ' ἀκναῖζωνται αἰοδοῦ ἡμενοὶ ἐξείης." ὅτι μὲν τοίνυν ἐστὶ παιδεία τις ἢ ἔχ ὡς χρησίμη παιδευτέον τὸς υἱεῖς ἕδ' ὡς ἀναγκαῖαν ἀλλ' ὡς ἐλευθέρου καὶ καλῆν, φανερόν ἐστι· πρότερον δὲ μία τὸν ἀριθμὸν ἢ πλείους, καὶ τίνες αὐταὶ καὶ πῶς, ἕξερρον λεκτέον περὶ αὐτῶν. νῦν δὲ τοσοῦτον ἡμῖν εἶναι πρὸ ὀδοῦ γέγονεν, ὅτι καὶ παρὰ τῶν ἀρχαίων ἔχομεν τινὰ μαρτυρίαν ἐκ τῶν καταβεβλημένων παιδευμάτων· ἢ γὰρ μουσικὴ τοῦτο ποιεῖ δῆλον. ἔτι δὲ καὶ τῶν χρησίμων ὅτι δεῖ τινὰ παιδεύεσθαι τὸς παῖδας ἢ μόνον διὰ τὸ χρησίμον, οἶον τὴν τῶν γραμμάτων μάθησιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ πολλὰς ἐνδέχεσθαι γίνεσθαι δι' αὐτῶν μαθήσεις ἑτέρας. ὁμοίως δὲ καὶ τὴν γραφικὴν ἔχ ἵνα ἐν τοῖς ἰδίοις ὠνίοις μὴ διαμαρτανῶσιν, ἀλλ' ὡσιν ἀνεξαπάτητοι πρὸς τὴν τῶν σκευῶν

ῶν τε καὶ πρᾶσιν, ἢ μᾶλλον ὅτι ποιεῖ θεωρητικὸν τοῦ περὶ τὰ σώματα κάλλος. τὸ δὲ ζητεῖν πανταχῶς τὸ χρησίμον ἤκιστα ἀρμόττει τοῖς μεγαλοψύχοις καὶ τοῖς ἐλευθέροις. ἐπεὶ δὲ φανερόν πρότερον τοῖς ἔθεσιν ἢ τῷ λόγῳ παιδευτέον εἶναι, καὶ περὶ τὸ σῶμα πρότερον ἢ τὴν διανοίαν, δῆλον ἐκ τούτων ὅτι παραδοτέον τὸς παῖδας γυμνασικὴν καὶ παιδοτριβικὴν· τούτων γὰρ ἢ μὲν ποιάν τινα ποιεῖ τὴν ἔξιν τῷ σώματι, ἢ δὲ τὰ ἔργα.

Νῦν μὲν ἔν αἱ μάλισα δοκῶσαι τῶν πόλεων ἐπιμελεῖσθαι τῶν παίδων αἱ μὲν ἀθλητικὴν ἔξιν ἐμποῖσσι, λωβώμεναι τὰ τε εἶδη καὶ τὴν αὐξῆσιν τῶν σωματίων, αἱ δὲ Λάκωνες ταύτην μὲν ἔχ ἡμαρτον τὴν ἀμαρτίαν, θηριώδεις δ' ἀπεργάζονται τοῖς πόνοις, ὡς τὸτο πρὸς ἀνδρίαν μάλισα συμφέρον. καίτοι, καθάπερ εἴρηται πολλάκις, ἔτι πρὸς μίαν οὔτε πρὸς μάλισα ταύτην βλέποντα ποιετέον τὴν ἐπιμέλειαν. εἴ τε καὶ πρὸς ταύτην, ἕδ' ἔτι τὸτο ἔξευθέσκουσιν· οὔτε γὰρ ἐν τοῖς ἄλλοις ζῴοις ἔτ' ἐπὶ τῶν ἐθνῶν ὀρώμεν τὴν ἀνδρίαν ἀκολυβῆσαν τοῖς ἀγριωτάτοις, ἀλλὰ μᾶλλον τοῖς ἡμερωτέροις καὶ λεοντώδεσιν ἤθεσιν. πολλὰ δ' ἐστὶ τῶν ἐθνῶν ἃ πρὸς τὸ κτείνειν καὶ πρὸς τὴν ἀνθρωποφαγίαν εὐχερῶς ἔχει, καθάπερ τῶν περὶ τὸν Πόντον Ἀχαιοὶ τε καὶ Ἠνίοχοι καὶ τῶν ἡπειρωτικῶν ἐθνῶν ἕτερα, τὰ μὲν ὁμοίως τούτοις τὰ δὲ μᾶλλον, ἃ λησικὰ μὲν ἐστίν, ἀνδρίας δ' οὐ μετελήφασιν. ἔτι δ' αὐτοὺς τοὺς Λάκωνας ἴσμεν, ἕως μὲν αὐτοὶ προσήδρευον ταῖς φιλοπονίαις, ἕπερέχοντας τῶν ἄλλων, νῦν δὲ καὶ τοῖς γυμνασίοις καὶ τοῖς πολεμικοῖς ἀγῶσι λειπομένους ἑτέρων· ἢ γὰρ τῷ τὸς νέους γυμνάζειν τὸν τρόπον τούτον διέφερον, ἀλλὰ τῷ μόνον μὴ πρὸς ἀσκῆντας ἀσκεῖν. ὡς τὸ καλὸν ἀλλ' ἢ τὸ θηριώδες δεῖ πρωταγωνισεῖν· οὐ γὰρ λύκος ἕδ' ἔτι τῶν ἄλλων θηρίων τι ἀγωνίσαιτο ἂν οὐθένα καλὸν κίνδυνον, ἀλλὰ μᾶλλον ἀνὴρ ἀγαθός. οἱ δὲ λίαν εἰς ταῦτα ἀνέντες τοὺς παῖδας, καὶ τῶν ἀναγκαίων ἀπαιδαγωγῆτες ποιήσαντες, βαρυσυς κατεργάζονται κατὰ γε τὸ ἀληθές, πρὸς ἐν τε μόνον ἔργον τῇ πολιτικῇ χρησίμως ποιήσαντες, καὶ πρὸς τὸτο χεῖρον, ὡς φησὶν ὁ λόγος, ἑτέρων. δεῖ δὲ ἐκ ἐκ τῶν προτέρων ἔργων κρίνειν, ἀλλ' ἐκ τῶν νῦν· ἀνταγωνιστὰς γὰρ τῆς παιδείας νῦν ἔχουσι, πρότερον δ' ἐκ εἶχον. ὅτι μὲν ἔν χρησέον τῇ γυμνασικῇ, καὶ πῶς χρῆσέον, ὁμολογούμενόν ἐστιν. 40 μέχρι μὲν γὰρ ἤβης κειφότερα γυμνάσια προσοίσειον, τὴν βίαιον τροφήν καὶ τοὺς πρὸς ἀνάγκην πόρους ἀπέφροντας, ἵνα μηθεν ἐμπόδιον ἢ πρὸς τὴν αὐξῆσιν. σημειῖον γὰρ οὐ

18. χρησίμη T². || 19. αὐ] ἂν S². || 31. ἀναγκαῖον S²T².

1. θεωρητικὴν I². || 19. ἡμερωτάτους I². || 31. τι om I²S²T². || 33. ἀπαιδαγωγῆτες S²T².

μικρὸν ὅτι δύναται τῆτο παρασκευάζειν· ἐν γὰρ τοῖς ὀλυμπιονίκαις δύο τις ἂν ἢ τρεῖς εὐροὶ τοὺς αὐτοὺς νενικηκότας ἄνδρας τε καὶ παῖδας, διὰ τὸ νέως ἀσκῆντας ἀφαιρεῖσθαι τὴν δύναμιν ὑπὸ τῶν ἀναγκαίων γυμνασίων. ὅταν δ' ἀφ' ἤβης ἔτη τρία πρὸς τοῖς ἄλλοις μαθήμασι γίνωνται, τότε ἀρμόττει καὶ τοῖς πόνοις καὶ ταῖς ἀναγκοφαγίαις καταλαμβάνειν τὴν ἔχομένην ἡλικίαν. ἅμα γὰρ τῇ τε διανοίᾳ καὶ τῷ σώματι διαπονεῖν οὐ δεῖ· τὸναντίον γὰρ ἐκάτερος ἀπεργάζεσθαι πέφυκε τῶν πόνων, ἐμποδίζων ὁ μὲν τοῦ σώματος πόνος τὴν διάνοιαν, ὁ δὲ ταύτης τὸ σῶμα.

5 Περὶ δὲ μουσικῆς ἕνια μὲν διηπορήσαμεν τῷ λόγῳ καὶ πρότερον, καλῶς δ' ἔχει καὶ νῦν ἀναλαβόντας αὐτὰ προαγαγεῖν, ἵνα ὥσπερ ἐνδόσιμον γένηται τοῖς λόγοις οὐδ' ἂν τις εἴπειεν ἀποφαινόμενος περὶ αὐτῆς. οὔτε γὰρ τίνα ἔχει δύναμιν ῥάδιον περὶ αὐτῆς διελεῖν, ὅτε τίνος δεῖ χάριν μετέχειν αὐτῆς, πότερον παιδιᾶς ἔνεκα καὶ ἀναπαύσεως, καθάπερ ὕπνου καὶ μέθης· ταῦτα γὰρ καθ' αὐτὰ μὲν οὔτε τῶν σπουδαίων, ἀλλ' ἡδέα, καὶ ἅμα παύει μέριμναν, ὡς φησὶν Εὐριπίδης. διὸ καὶ τάττεσιν αὐτὴν καὶ χρῶνται πᾶσι τέτοις ὁμοίως, οἴνω καὶ μέθῃ καὶ μουσικῇ. 20 τιθέασι δὲ καὶ τὴν ὄρχησιν ἐν τούτοις. ἢ μᾶλλον οἰητέον πρὸς ἀρετὴν τι τείνειν τὴν μουσικὴν, ὡς δυναμένην, καθάπερ ἢ γυμναστικὴ τὸ σῶμα ποιόν τι παρασκευάζει, καὶ τὴν μουσικὴν τὸ ἦθος ποιόν τι ποιεῖν, ἐθίζουσιν ἀνασθαι χαίρειν ὀρθῶς. ἢ πρὸς διαγωγὴν τι συμβάλλεται καὶ πρὸς 25 φρόνησιν· καὶ γὰρ τοῦτο τρίτον θετέον τῶν εἰρημένων. ὅτι μὲν ἔν δεῖ τὸς νέως μὴ παιδιᾶς ἔνεκα παιδεύειν, ἐκ ἀθλοῦ· οὐ γὰρ παιζέουσι μανθάνοντες· μετὰ λύπης γὰρ ἢ μάθησις. ἀλλὰ μὴ οὐδὲ διαγωγὴν τε καισὶν ἀρμόττει καὶ ταῖς ἡλικίαις ἀποδιδόναι ταῖς τοιαύταις· οὐθενὶ γὰρ 30 ἀτελεῖ προσήκει τέλος. ἀλλ' ἴσως ἂν δόξειεν ἢ τῶν παιδῶν σπουδὴ παιδιᾶς εἶναι χάριν ἀνδράσι γενομένοις καὶ τελειωθείσιν. ἀλλ' εἰ τῆτ' ἐστὶ τοῖσιν, τίνος ἂν ἔνεκα δεοὶ μανθάνειν αὐτούς, ἀλλὰ μὴ καθάπερ οἱ τῶν Περσῶν καὶ Μήδων βασιλεῖς, ἄλλων αὐτὸ ποιούντων μεταλαμβάνειν 35 τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς μάθησεως; καὶ γὰρ ἀναγκαῖον βέλτιον ἀπεργάζεσθαι τὸς αὐτὸ τῆτο πεποιμημένους ἔργον καὶ τέχνην τῶν τοσούτων χρόνον ἐπιμελεμένων ὅσον πρὸς μάθησιν μόνον. εἰ δὲ δεῖ τὰ τοιαῦτα διαπονεῖν αὐτούς, καὶ περὶ τῆν τῶν ὄψων πραγματείαν αὐτοὺς ἂν δεοὶ παρασκευάζειν· ἀλλ' 40 ἄτοπον. τὴν δ' αὐτὴν ἀπορίαν ἔχει καὶ εἰ δύναται τὰ ἦθη βελτίω ποιεῖν· ταῦτα γὰρ τί δεῖ μανθάνειν αὐτούς, ἀλλ'

ἔχ' ἑτέρων ἀκόνοντας ὀρθῶς τε χαίρειν καὶ ἀνασθαι κρίνειν; ὥσπερ οἱ Λάκωνες· ἐκεῖνοι γὰρ οὐ μανθάνοντες ὅμως δύνανται κρίνειν ὀρθῶς, ὡς φασί, τὰ χρηστὰ καὶ τὰ μὴ χρηστὰ τῶν μελῶν. ὁ δ' αὐτὸς λόγος κἂν εἰ πρὸς εὐμερίαν καὶ διαγωγὴν ἐλευθέριον χρῆσθαι αὐτῇ· τί δεῖ μανθάνειν αὐτούς, ἀλλ' ἔχ' ἑτέρων χρωμένων ἀπολαύειν; σκοπεῖν δ' ἔξεσι τὴν ὑπόληψιν ἢν ἔχομεν περὶ τῶν θεῶν· οὐ γὰρ ὁ Ζεὺς αὐτὸς ἄδει καὶ καθαρίζει τοῖς ποιηταῖς, ἀλλὰ καὶ θανατούσας καλῶμεν τοὺς τοιούτους καὶ τὸ πράττειν οὐκ 10 ἀνδρὸς μὴ μεθύοντος ἢ καίζοντος. ἀλλ' ἴσως περὶ μὲν τέτων ὕψερον ἐπισκεπτέον, ἢ δὲ πρώτη ζήτησίς ἐστι πότερον οὐ θετέον εἰς παιδείαν τὴν μουσικὴν ἢ θετέον, καὶ τί δύναται τῶν διαπορηθέντων τριῶν, πότερον παιδείαν ἢ παιδιᾶν ἢ διαγωγὴν. εὐλόγως δ' εἰς πάντα τάττεται καὶ 15 φαίνεται μετέχειν. ἢ τε γὰρ παιδιὰ χάριν ἀναπαύσεως ἐστὶ, τὴν δ' ἀνάπαυσιν ἀναγκαῖον ἡδέϊαν εἶναι (τῆς γὰρ διὰ τῶν πόνων λύπης ἰατρεία τίς ἐστιν)· καὶ τὴν διαγωγὴν ὁμολογουμένως δεῖ μὴ μόνον ἔχειν τὸ καλὸν ἀλλὰ καὶ τὴν ἡδονήν· τὸ γὰρ εὐδαιμονεῖν ἐξ ἀμφοτέρων τέτων ἐστίν. 20 τὴν δὲ μουσικὴν πάντες εἶναι φαρμὴν τῶν ἡδίστων, καὶ ψιλὴν οὖσαν καὶ μετὰ μελωδίας· φησὶ γοῦν καὶ Μυσαῖος εἶναι βροτοῖς ἡδίστον αἰεῖειν. διὸ καὶ εἰς τὰς συνουσίας καὶ διαγωγὰς εὐλόγως παραλαμβάνουσιν αὐτὴν ὡς δυναμένην εὐφραίνειν· ὥστε καὶ ἐντεῦθεν ἂν τις ὑπολάβῃ παιδεύεσθαι δεῖν αὐτὴν τοὺς νεωτέρους. ὅσα γὰρ ἀβλαβῆ τῶν ἡδέων, οὐ μόνον ἀρμόττει πρὸς τὸ τέλος ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ἀνάπαυσιν. ἐπεὶ δ' ἐν μὲν τῷ τέλει συμβαίνει τοῖς ἀνθρώποις ὀλγᾶκις γίγνεσθαι, πολλάκις δὲ ἀναπαύονται καὶ χρῶνται ταῖς παιδιαῖς ἔχ' ὅσον ἐπὶ πλεόν ἀλλὰ καὶ 25 διὰ τὴν ἡδονήν, χρήσιμον ἂν εἴη διαναπαύειν ἐν ταῖς ἀπὸ ταύτης ἡδοναῖς. συμβέβηκε δὲ τοῖς ἀνθρώποις ποιεῖσθαι τὰς παιδιὰς τέλος· ἔχει γὰρ ἴσως ἡδονὴν τίνα καὶ τὸ τέλος, ἀλλ' ἐ τὴν τυχεύσαν· ζητῶντες δὲ ταύτην, λαμβάνουσιν ὡς ταύτην ἐκείνην, διὰ τὸ τῷ τέλει τῶν πράξεων 30 ἔχειν ὁμοίωμά τι· τό τε γὰρ τέλος ἕθενὸς τῶν ἐσομένων χάριν αἰρετόν, καὶ αἰ τοιαῦται τῶν ἡδονῶν ἕθενὸς εἰσι τῶν ἐσομένων ἔνεκεν, ἀλλὰ τῶν γεγονότων, οἷον πόνων καὶ λύπης. δι' ἣν μὲν οὖν αἰτίαν ζητῶσι τὴν εὐδαιμονίαν γίγνεσθαι διὰ τούτων τῶν ἡδονῶν, ταύτην ἂν τις εἰκότως ὑπολάβῃ τὴν αἰτίαν· περὶ δὲ τοῦ κοινωνεῖν τῆς μουσικῆς, οὐ διὰ ταύτην μόνην, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ χρήσιμον εἶναι πρὸς 40 τὰς ἀναπαύσεις, ὡς ἔοικεν. ἢ μὴν ἀλλὰ ζητητέον μὴ ποτε

1. ὀλυμπιονικαῖς I². || 14. εἴποιεν S²T². || 25. ἢ I². || 35. ἄλλω] δι' ἄλλον S²T².

1. ἕτερον S²T². || 3. φησὶ T². || 4. εἴη I²S²T². || 12. τὴν — 13. παιδείαν om I². || 34. τῷ om S². || 35. ὁμοιώματα· τό S²T².

τῆτο μὲν συμβέβηκε, τιμιωτέρα δ' αὐτῆς ἡ φύσις ἐστὶν ἢ
 κατὰ τὴν εἰρημνὴν χρεῖαν, καὶ δεῖ μὴ μόνον τῆς κοινῆς
 ἡδονῆς μετέχειν ἀπ' αὐτῆς, ἧς ἔχουσι πάντες αἰσθησὶν (ἔχει
 γὰρ ἡ μουσικὴ τὴν ἡδονὴν φυσικὴν, διὸ, πάσαις ἡλικίαις
 καὶ πᾶσιν ἡθεσιν ἢ χρεῖσις αὐτῆς ἐστὶ προσφιλέης), ἀλλ' 5
 ὁρᾶν εἴ πῃ καὶ πρὸς τὸ ἦθος συντένει καὶ πρὸς τὴν ψυχὴν.
 τῆτο δ' ἂν εἴη δῆλον, εἰ ποιοὶ τινες τὰ ἦθη γιγνόμεθα δι'
 αὐτῆς. ἀλλὰ μὴν ὅτι γιγνόμεθα ποιοὶ τινες, φανερὸν διὰ
 πολλῶν μὲν καὶ ἐτέρων, ἔχ ἦκιστα δὲ καὶ διὰ τῶν Ὀλύμ-
 που μελῶν· ταῦτα γὰρ ὁμολογημένως ποιεῖ τὰς ψυχὰς 10
 ἐνθουσιαστικὰς, ὁ δ' ἐνθουσιασμὸς τῷ περὶ τὴν ψυχὴν ἦθους
 πάθος ἐστίν. ἐτι δὲ ἀκρωόμενοι τῶν μιμήσεων γίνονται
 πάντες συμπαθεῖς, καὶ χωρὶς τῶν ῥυθμῶν καὶ τῶν μελῶν
 αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ συμβέβηκεν εἶναι τὴν μουσικὴν τῶν ἡδῶν,
 τὴν δ' ἀρετὴν περὶ τὸ χαίρειν ὀρθῶς καὶ φιλεῖν καὶ μισεῖν, 15
 διὸ δῆλον ὅτι μανθάνειν καὶ συνεθίζεσθαι μὴθὲν ἔτως ὡς
 τὸ κρῖνειν ὀρθῶς καὶ τὸ χαίρειν τοῖς ἐπιεικῶσιν ἡθεσιν καὶ
 ταῖς καλαῖς πράξεσιν. ἐστὶ δ' ὁμοιώματα μάλιστα παρὰ
 τὰς ἀληθινὰς φύσεις ἐν τοῖς ῥυθμοῖς καὶ τοῖς μέλεσιν ὀργῆς
 καὶ πραύτητος, ἐτι δ' ἀνδρίας καὶ σωφροσύνης καὶ πάντων 20
 τῶν ἐναντιῶν τότοις καὶ τῶν ἄλλων ἠθικῶν. δῆλον δὲ ἐκ
 τῶν ἔργων· μεταβάλλομεν γὰρ τὴν ψυχὴν ἀκρωόμενοι
 τοιούτων. ὁ δ' ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐθισμὸς τοῦ λυπεῖσθαι καὶ
 χαίρειν ἐγγύς ἐστι τῷ πρὸς τὴν ἀλήθειαν τὸν αὐτὸν ἔχειν
 τρόπον· οἷον εἴ τις χαίρει τὴν εἰκόνα τινὸς θεώμενος μὴ 25
 δι' ἄλλην αἰτίαν ἀλλὰ διὰ τὴν μορφὴν αὐτῆν, ἀναγκαῖον
 τῷ καὶ αὐτὴν ἐκείνην τὴν θεωρίαν, οὗ τὴν εἰκόνα θεωρεῖ,
 ἡδεῖαν εἶναι. συμβέβηκε δὲ τῶν αἰσθητῶν ἐν μὲν τοῖς
 ἄλλοις μὴθὲν ὑπάρχειν ὁμοίωμα τοῖς ἡθεσιν, οἷον ἐν τοῖς
 ἀπτοῖς καὶ τοῖς γευστοῖς, ἀλλ' ἐν τοῖς ὄρατοῖς ἡρέμα· 30
 σχήματα γὰρ ἐστὶ τοιαῦτα, ἀλλ' ἐπὶ μικρὸν, καὶ πάντες
 τῆς τοιαύτης αἰσθήσεως κοινωνῶσιν. ἐτι δὲ οὐκ ἐστὶ ταῦτα
 ὁμοιώματα τῶν ἡθῶν, ἀλλὰ σημεῖα μᾶλλον τὰ γιγνόμενα
 σχήματα καὶ χρώματα τῶν ἡθῶν. καὶ ταῦτ' ἐστὶ ἐπὶ τῷ
 σώματος ἐν τοῖς πάθεσιν. ἔ μὴν ἀλλ' ὅσον διαφέρει καὶ 35
 περὶ τὴν τῶν θεωρίαν, δεῖ μὴ τὰ Παύσωνος θεωρεῖν τὴς
 νέους, ἀλλὰ τὰ Πολυγυῶτε καὶ εἴ τις ἄλλος τῶν γρα-
 φῶν ἢ τῶν ἀγαματοποιῶν ἐστὶν ἠθικός. ἐν δὲ τοῖς μέ-
 λεσιν αὐτοῖς ἐστὶ μιμήματα τῶν ἡθῶν. καὶ τῶτ' ἐστὶ φανε-
 ρόν· εὐθὺς γὰρ ἡ τῶν ἀρμονιῶν διέσχκε φύσις ὡς ἀκρόν- 40
 τας ἄλλως διατίθεσθαι καὶ μὴ τὸν αὐτὸν ἔχειν τρόπον
 πρὸς ἐκάστην αὐτῶν, ἀλλὰ πρὸς μὲν ἐνίας ὀδυστικωτέρως

καὶ συνεσκητόως μᾶλλον, οἷον πρὸς τὴν μιζολυδίσι καλυ-
 μένην, πρὸς δὲ τὰς μαλακωτέρως τὴν διάνοιαν, οἷον πρὸς
 τὰς ἀνειμένας· μέσως δὲ καὶ καθεσκητόως μάλιστα πρὸς
 ἐτέραν, οἷον δοκεῖ ποιεῖν ἢ δωρισὶ μόνη τῶν ἀρμονιῶν, ἐνθου-
 σιαστικῶς δ' ἢ φρυγισί. ταῦτα γὰρ καλῶς λέγουσιν οἱ περὶ
 τὴν παιδείαν ταύτην πεφιλοσοφηκότες· λαμβάνουσι γὰρ τὰ
 μαρτύρια τῶν λόγων ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων. τὸν αὐτὸν γὰρ
 τρόπον ἔχει καὶ τὰ περὶ τοὺς ῥυθμούς· οἱ μὲν γὰρ ἦθος
 ἔχουσι στασιμώτερον οἱ δὲ κινητικόν, καὶ τούτων οἱ μὲν
 φορτικωτέρας ἔχουσι τὰς κινήσεις οἱ δὲ ἐλευθεριωτέρας. ἐκ
 μὲν ἔν τούτων φανερὸν ὅτι δύναται ποιοῖν τι τὸ τῆς ψυχῆς
 ἦθος ἢ μουσικὴ παρασκευάζειν. εἰ δὲ τῆτο δύναται ποιεῖν,
 δῆλον ὅτι προσακτέον καὶ παιδευτέον ἐν αὐτῇ τοὺς νέους.
 ἐστὶ δὲ ἀρμόττοσα πρὸς τὴν φύσιν τὴν τηλικαύτην ἢ δε-
 δασκαλία τῆς μουσικῆς· οἱ μὲν γὰρ νέοι διὰ τὴν ἡλικίαν
 ἀνῆδυντον ἰδὲν ὑπομένουσιν ἐκόντες, ἢ δὲ μουσικὴ φύσει τῶν
 ἡδυσμένων ἐστίν. καὶ τις ἔοικε συγγένεια ταῖς ἀρμονίαις
 καὶ τοῖς ῥυθμοῖς εἶναι· διὸ πολλοὶ φασὶ τῶν σοφῶν οἱ
 μὲν ἀρμονίαν εἶναι τὴν ψυχὴν, οἱ δ' ἔχειν ἀρμονίαν.

Πότερον δὲ δεῖ μανθάνειν αὐτὰς ἀδοντάς τε καὶ χει- 6
 ρυργουῦντας ἢ μή, καθάπερ ἠπορήθη πρότερον, νῦν λακτέον.
 οὐκ ἀδελον δὲ ὅτι πολλὴν ἔχει διαφορὰν πρὸς τὸ γίνε-
 σθαι ποιούς τινας, εἰάν τις αὐτὸς κοινωῇ τῶν ἔργων· ἐν
 γὰρ τι τῶν ἀδυνάτων ἢ χαλεπῶν ἐστὶ μὴ κοινωῆσαντας
 τῶν ἔργων κριτὰς γενέσθαι σκεδαίους. ἄμα δὲ καὶ δεῖ τὴς
 παιδας ἔχειν τινὰ διατριβὴν, καὶ τὴν Ἀρχύτου πλαταγὴν
 οἰεσθαι γενέσθαι καλῶς, ἢν διδάσῃ τοῖς παιδίοις ὅπως
 χρώμενοι ταύτῃ μὴθὲν καταγνώσῃ τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν·
 ἔ γὰρ δύναται τὸ νέον ἡσυχάζειν. αὕτη μὲν ἔν ἐστὶ τοῖς
 νηπίοις ἀρμόττοσα τῶν παιδιῶν, ἢ δὲ παιδεία πλαταγὴ
 τοῖς μείζουσι τῶν νέων. ὅτι μὲν ἔν παιδευτέον τὴν μουσικὴν
 ἔτως ὡς καὶ κοινωνεῖν τῶν ἔργων, φανερὸν ἐκ τῶν τοσά-
 των· τὸ δὲ πρέπον καὶ τὸ μὴ πρέπον ταῖς ἡλικίαις ου
 χαλεπὸν διορίσαι, καὶ λῦσαι πρὸς τὴς φάσκοντας βάνει-
 σον εἶναι τὴν ἐπιμέλειαν. πρῶτον μὲν γὰρ, ἐπεὶ τῷ κρῖνειν
 χάριν μετέχειν δεῖ τῶν ἔργων, διὰ τοῦτο χρὴ νέους μὲν
 ὄντας χρῆσθαι τοῖς ἔργοις, πρεσβυτέρους δὲ γινομένους τῶν
 μὲν ἔργων ἀφεῖσθαι, δύνασθαι δὲ τὰ καλὰ κρῖνειν καὶ
 χαίρειν ὀρθῶς διὰ τὴν μάθησιν τὴν γενομένην ἐν τῇ νεότητι.
 περὶ δὲ τῆς ἐπιτιμῆσεως ἦν τινες ἐπιτιμῶσιν ὡς ποιούσης
 τῆς μουσικῆς βαναύσης, οὗ χαλεπὸν λῦσαι σκεψαμένους
 μέχρι τε κόσου τῶν ἔργων κοινωνητέον τοῖς πρὸς ἀρετὴν

8. ποιοὶ — 9. δὲ καὶ om S¹T¹. || 34. σχήματα om S¹T¹. || 36. πάσωνος I¹.

4. δωρισὶ et 5. φρυγισί S¹T¹. || 8. τὰ om S¹T¹. || 14. ἐστὶ] ἔχει I¹S¹T¹. || 20. χειραγωγούντας S¹T¹. || 22. δι I¹.

παιδευομένοις πολιτικὴν, καὶ ποίων μελῶν καὶ ποίων ῥυθμῶν κοινωητέον, ἔτι δὲ ἐν ποίοις ὀργάνοις τὴν μάθησιν ποιητέον· καὶ γὰρ τῆτο διαφέρειν εἰκός. ἐν τέτοις γὰρ ἢ λύσις ἐστὶ τῆς ἐπιτιμήσεως· ἔθεν γὰρ κωλύει τρόπος τινὰς τῆς μουσικῆς ἀπεργάζεσθαι τὸ λεχθέν. φανερόν τοίνυν ὅτι 5 δεῖ τὴν μάθησιν αὐτῆς μῆτε ἐμποδίζειν πρὸς τὰς ὕστερον πράξεις, μῆτε τὸ σῶμα ποιεῖν βάνουσον καὶ ἀχρησον πρὸς τὰς πολεμικὰς καὶ πολιτικὰς ἀσκήσεις, πρὸς μὲν τὰς χρήσεις ἤδη, πρὸς δὲ τὰς μαθήσεις ὕστερον. συμβαίνοι δ' ἂν περὶ τὴν μάθησιν, εἰ μῆτε τὰ πρὸς τὸς ἀγῶνας τὸς τεχνι- 10 κὺς συντείνοντα διαπονοῖεν, μῆτε τὰ θαυμάσια καὶ περιττὰ τῶν ἔργων, ἃ νῦν ἐλήλυθεν εἰς τοὺς ἀγῶνας, ἐκ δὲ τῶν ἀγῶνων εἰς τὴν παιδείαν. ἀλλὰ καὶ τὰ τοιαῦτα μέχρι περ ἂν δύνωνται χαίρειν τοῖς καλοῖς μέλεσι καὶ ῥυθμοῖς, καὶ μὴ μόνον τῷ κοινῷ τῆς μουσικῆς, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλ- 15 λων ἕνια ζῶων, ἔτι δὲ καὶ πλῆθος ἀνδραπόδων καὶ παιδίων. δῆλον δὲ ἐκ τούτων καὶ ποίοις ὀργάνοις χρηστέον. οὔτε γὰρ αὐλοὺς εἰς παιδείαν ἀκτέον οὔτ' ἄλλο τεχνικὸν ὄργανον, οἷον κιθάραν καὶ εἴ τι τοῖυτον ἕτερόν ἐστιν, ἀλλ' ὅσα ποιήσει αὐτῶν ἀκρατὰς ἀγαθὸς ἢ τῆς μουσικῆς παι- 20 δείας ἢ τῆς ἄλλης. ἔτι δ' ἐκ ἔξιν ὁ αὐλὸς ἠθικὸν ἀλλὰ μᾶλλον ὀργιαστικόν, ὥς πρὸς τοὺς τοῖυτους αὐτῷ καιροὺς χρηστέον ἐν οἷς ἢ θεωρία κάθαρσιν μᾶλλον δύναται ἢ μάθησιν. προσθῶμεν δὲ ὅτι συμβέβηκεν ἐναντίον αὐτῷ πρὸς παιδείαν καὶ τὸ κωλύειν τῷ λόγῳ χρῆσθαι τὴν αὐλησιν. 25 διὸ καλῶς ἀπεδοκίμασαν αὐτῷ οἱ πρότερον τὴν χρῆσιν ἐκ τῶν νέων καὶ τῶν ἐλευθέρων, καίπερ χρῆσάμενοι τὸ πρῶτον αὐτῷ. σχολαστικώτεροι γὰρ γιγνόμενοι διὰ τὰς εὐπορίας καὶ μεγαλοψυχότεροι πρὸς ἀρετὴν, ἔτι τε πρότερον καὶ μετὰ τὰ Μηδικὰ φρονηματισθέντες ἐκ τῶν ἔργων, 30 πάσης ἤπτοντο μαθήσεως, οὐδὲν διακρίνοντες ἀλλ' ἐπίζητῶντες. διὸ καὶ τὴν αὐλητικὴν ἤγαγον πρὸς τὰς μαθήσεις. καὶ γὰρ ἐν Λακεδαίμονί τις χορηγὸς αὐτὸς ἠύλησε τῷ χορῷ, καὶ περὶ Ἀθήνας ἔως ἐπεχωρίασεν ὥς σχεδὸν οἱ πολλοὶ τῶν ἐλευθέρων μετείχον αὐτῆς· δῆλον δὲ ἐκ τοῦ 35 πίνακος ὃν ἀνέθηκε Θρασίππος Ἐκφαντίδῃ χορηγήσας. ὕστερον δ' ἀπεδοκίμασθη διὰ τῆς πείρας αὐτῆς, βέλτιον δυναμένων κρίνειν τὸ πρὸς ἀρετὴν καὶ τὸ μὴ πρὸς ἀρετὴν συντεῖνον. ὁμοίως δὲ καὶ πολλὰ τῶν ὀργάνων τῶν ἀρχαίων, οἷον πικτίδες καὶ βάρβιτοι καὶ τὰ πρὸς ἠδονὴν συντείνοντα 40 τοῖς ἀκούουσι τῶν χρωμάτων, ἐπτάγωνα καὶ τρίγωνα καὶ

σαμβῦκαι, καὶ πάντα τὰ δεόμενα χειρουργικῆς ἐπιστήμης. εὐλόγως δ' ἔχει καὶ τὸ περὶ τῶν αὐλῶν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων μεμυθολογημένον· φασὶ γὰρ δὴ τὴν Ἀθηναίων εὐρύσαν ἀποβαλεῖν τὸς αὐλὸς. οὐ κακῶς μὲν ἔν ἔχει φάναι καὶ διὰ τὴν ἀσχημοσύνην τῷ προσώπῳ τῆτο ποιῆσαι δυσχεράνασαν τὴν θεόν· ἢ μὴν ἀλλὰ μᾶλλον εἰκός ὅτι πρὸς τὴν διάνοιαν ἔθεν ἐστὶ ἢ παιδεία τῆς αὐλήσεως· τῇ δὲ Ἀθηναίων τὴν ἐπιστήμην περιτίθεμεν καὶ τὴν τέχνην. ἐπεὶ δὲ τῶν τε ὀργάνων καὶ τῆς ἐργασίας ἀποδοκιμάζομεν τὴν τεχνικὴν παι- 45 δείαν, τεχνικὴν δὲ τίθεμεν τὴν πρὸς τὸς ἀγῶνας· ἐν ταύτῃ γὰρ ὁ πράττων ἢ τῆς αὐτῆ μεταχειρίζεται χάριν ἀρετῆς, ἀλλὰ τῆς τῶν ἀκούοντων ἠδονῆς, καὶ ταύτης φορτικῆς. διόπερ ἢ τῶν ἐλευθέρων κρίνομεν εἶναι τὴν ἐργασίαν, ἀλλὰ θητικωτέραν. καὶ βαναύσους δὴ συμβαίνει γίγνεσθαι· πο- 50 νηρὸς γὰρ ὁ σκοπὸς πρὸς ὃν ποιοῦνται τὸ τέλος. ὁ γὰρ θεατῆς φορτικὸς ὢν μεταβάλλειν εἴωθε τὴν μουσικὴν, ὥστε καὶ τοὺς τεχνίτας τοὺς πρὸς αὐτὸν μελετῶντας αὐτὸς τε ποιῆς τινὰς ποιεῖ καὶ τὰ σώματα διὰ τὰς κινήσεις.

Σκεπτέον δ' ἔτι περὶ τε τὰς ἀρμονίας καὶ τὸς ῥυθμούς, 7 καὶ πρὸς παιδείαν πότερον πάσαις χρηστέον ταῖς ἀρμονίαις καὶ πᾶσι τοῖς ῥυθμοῖς ἢ διαιρέτεον, ἔπειτα τοῖς πρὸς παιδείαν διαπονοῦσι πότερον τὸν αὐτὸν διορισμὸν θέσομεν ἢ τρίτον δεῖ τινὰ ἕτερον, ἐπειδὴ τὴν μὲν μουσικὴν ὀρῶμεν διὰ μελοποιίας καὶ ῥυθμῶν ἔσαν, τῶν δ' ἐκάτερον ἢ δεῖ λη- 8 θῆναι τινὰ ἔχει δύναμιν πρὸς παιδείαν, καὶ πότερον προαιρέτεον μᾶλλον τὴν εὐμελῆ μουσικὴν ἢ τὴν εὐρυθμον. νομίσαντες ἔν πολλὰ καλῶς λέγειν περὶ τούτων τῶν τε νῦν μουσικῶν ἐνῆς καὶ τῶν ἐκ φιλοσοφίας ὅσοι τυγχάνουσι ἐμπείρως ἔχοντες τῆς περὶ τὴν μουσικὴν παιδείας, τὴν μὲν 9 καθ' ἑκάστον ἀκριβολογίαν ἀποδώσομεν ζητεῖν τοῖς βελομένοις παρ' ἐκείνων, νῦν δὲ νομικῶς διέλωμεν, τὸς τύπους μόνον εἰπόντες περὶ αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ τὴν διάρσειν ἀποδεχόμεθα τῶν μελῶν ὡς διαιρῶσί τινες τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ, τὰ μὲν ἠθικὰ τὰ δὲ πρακτικὰ τὰ δ' ἐνθεσιαστικὰ τίθέντες, 10 καὶ τῶν ἀρμονιῶν τὴν φύσιν πρὸς ἑκάστα τούτων οἰκείαν ἄλλην πρὸς ἄλλο μέρος τιθέασι, φαμὲν δ' ἢ μιᾶς ἔνεκεν ὠφελείας τῇ μουσικῇ χρῆσθαι δεῖν ἀλλὰ καὶ πλειόνων χάριν (καὶ γὰρ παιδείας ἔνεκεν καὶ καθάρσεως — τί δὲ λέγομεν τὴν κάθαρσιν, νῦν μὲν ἀπλῶς, πάλιν δ' ἐν τοῖς περὶ 11 ποιητικῆς ἔρῳμεν σαφέστερον —, τρίτον δὲ πρὸς διαγωγὴν, πρὸς ἀνεσίαν τε καὶ πρὸς τὴν τῆς συντονίας ἀνάπαυσιν),

15. κοινῶ $I^b S^4 T^6$. || 29. πρὸς] πρὸς τὴν I^4 . || 31. ἤπτοντο S^4 . || 40. πικτίδες I^4 .

6. θεῶν $S^4 T^6$. || 21. καὶ πᾶσι τοῖς ῥυθμοῖς om $S^4 T^6$. || 25. δύναμιν ἔχει I^4 . || 26. προαιρέτεον T^4 . || 31. διέλωμεν $S^4 T^6$. || 38. καὶ γὰρ καὶ παιδείας I^4 .

φανερὸν ὅτι χρηστὸν μὲν πάσαις ταῖς ἀρμονίαις, οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον πάσαις χρηστὸν, ἀλλὰ πρὸς μὲν τὴν παιδείαν ταῖς ἠθικωτάταις, πρὸς δὲ ἀκράσιν ἐτέρων χειρουργῶντων καὶ ταῖς πρακτικαῖς καὶ ταῖς ἐνθουσιαστικαῖς. ὁ γὰρ περὶ ἐνίας συμβαίνει πάθος ψυχᾶς ἰσχυρῶς, τὸτο ἐν 5 πάσαις ὑπάρχει, τῷ δὲ ἥττον διαφέρει καὶ τῷ μᾶλλον, οἷον ἔλεος καὶ φόβος, ἔτι δ' ἐνθουσιασμός. καὶ γὰρ ὑπὸ ταύτης τῆς κινήσεως κατακωχίμοι τινές εἰσιν· ἐκ δὲ τῶν ἱερῶν μελῶν ὀρώμεν τέτυς, ὅταν χρῆσονται τοῖς ἐξοργιάζουσι τὴν ψυχὴν μέλεσι, καθισταμένους ὥσπερ ἰατρείας τυ- 10 χόντας καὶ καθάρσεως. ταῦτο δὴ τὸτο ἀναγκαῖον πάσχειν καὶ τὸς ἐλεήμονας καὶ τὸς φοβητικὸς καὶ τὸς ὄλως παθητικὸς, τὸς δ' ἄλλους καθ' ὅσον ἐπιβάλλει τῶν τοιούτων ἐκάσῳ, καὶ πᾶσι γίνεσθαι τινα καθαρσιν καὶ κυφίζεσθαι μὲθ' ἠδοῆς. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ μέλη τὰ καθαρτικὰ παρέ- 15 χει χαρὰν ἀβλαβῆ τοῖς ἀνθρώποις. διὸ ταῖς μὲν τοιαύταις ἀρμονίαις καὶ τοῖς τοιούτοις μέλεσι θετέον τοὺς τὴν θεατρικὴν μουσικὴν μεταχειριζομένους ἀγωνιστάς. ἐπεὶ δ' ὁ θεατῆς διττός, ὁ μὲν ἐλεύθερος καὶ πεκαυδευμένος, ὁ δὲ φορτικὸς ἐκ βαναύσων καὶ θητῶν καὶ ἄλλων τοιούτων συγ- 20 κείμενος, ἀποδοτέον ἀγῶνας καὶ θεωρίας καὶ τοῖς τοιούτοις πρὸς ἀνάπαυσιν. εἰσὶ δ' ὥσπερ αὐτῶν αἱ ψυχὰς παρεστραμμέναι τῆς κατὰ φύσιν ἔξεως, ἔτω καὶ τῶν ἀρμονιῶν παρεκβάσεις εἰσὶ καὶ τῶν μελῶν τὰ σύντονα καὶ παρακε- 25 χρωσμένα. ποιεῖ δὲ τὴν ἠδονὴν ἐκάστοις τὸ κατὰ φύσιν οἰεῖον. διόπερ ἀποδοτέον ἐξυσίαν τοῖς ἀγωνιζομένοις πρὸς τὸν θεατῆν τὸν τοιούτον τοιούτῳ τινὶ χρῆσθαι τῷ γένει τῆς μουσικῆς. πρὸς δὲ παιδείαν, ὥσπερ εἴρηται, τοῖς ἠθικοῖς τῶν μελῶν χρῆστέον καὶ ταῖς ἀρμονίαις ταῖς τοιαύταις. τοιαύτη δ' ἡ δωριστί, καθάπερ εἶπομεν πρότερον· δεχέσθαι δὲ δεῖ 30 καὶν τινα ἄλλην ἡμῖν δοκιμάζωσιν οἱ κοινῶν τῆς ἐν φιλοσοφίᾳ διατριβῆς καὶ τῆς περὶ τὴν μουσικὴν παιδείας. ὁ δ' ἐν τῇ πολιτείᾳ Σωκράτης ἔ καλῶς τὴν φρυγιστὴ μόνην καταλείπει μετὰ τῆς δωριστί, καὶ ταῦτα ἀποδοκιμάσας

τῶν ὀργάνων τὸν αὐλόν. ἔχει γὰρ τὴν αὐτὴν δυνάμειν ἢ φρυγιστὴ τῶν ἀρμονιῶν ἤνπερ αὐλὸς ἐν τοῖς ὀργάνοις· ἄμφω γὰρ ὀργιαστικά καὶ παθητικά. δηλοῖ δ' ἡ ποιή- 5 σις· πάσα γὰρ βακχεῖα καὶ πᾶσα ἡ τοιαύτη κίνησις μάλιστα τῶν ὀργάνων ἐστὶν ἐν τοῖς αὐλοῖς, τῶν δ' ἀρμονιῶν ἐν τοῖς φρυγιστὴ μέλεσι λαμβάνει ταῦτα τὸ πρέπον, οἷον ὁ διθύραμβος ὁμολογουμένως εἶναι δοκεῖ Φρύγιον. καὶ τέτυς πολλὰ παραδείγματα λέγουσιν οἱ περὶ τὴν σύνε- 10 σιν ταύτην ἄλλα τε, καὶ διότι Φιλόξενος ἐγγχειρήσας ἐν τῇ δωριστὴ ποιῆσαι διθύραμβον τὸς μύθους οὐχ οἷός τ' ἦν, ἀλλ' ὑπὸ τῆς φύσεως αὐτῆς ἔξεπεσεν εἰς τὴν φρυγιστὴ τὴν προσήκουσαν ἀρμονίαν πάλιν. περὶ δὲ τῆς δωριστὴ πάντες ὁμολογοῦσιν ὡς εἰσαμιωτάτης ἕσης καὶ μάλις ἤθος ἐχούσης ἀνδρείον. ἔτι δὲ ἐπεὶ τὸ μέσον μὲν τῶν ὑπερβολῶν ἐπα- 15 νύμεν καὶ χρῆναι διώκειν φαμέν, ἢ δὲ δωριστὴ ταύτην ἔχει τὴν φύσιν πρὸς τὰς ἄλλας ἀρμονίας, φανερὸν ὅτι τὰ Δω- 20 ρια μέλη πρέπει παιδεύεσθαι μᾶλλον τοῖς νεωτέροις. εἰσὶ δὲ δύο σκοποί, τό τε δυνατόν καὶ τὸ πρέπον· καὶ γὰρ τὰ δυνατὰ δεῖ μεταχειρίζεσθαι μᾶλλον καὶ τὰ πρέποντα ἐκά- 25 σοις· ἔτι δὲ καὶ ταῦτα ὠρισμένα ταῖς ἡλικίαις, οἷον τοῖς ἀπειρηκόσι διὰ χρόνον ἢ βῆδιον ἄδειν τὰς συντόνας ἀρμονίας, ἀλλὰ τὰς ἀνειμένας ἢ φύσις ὑποβάλλει τοῖς τηλικούτοις. διὸ καλῶς ἐπιτιμῶσι καὶ τῆτο Σωκράτης τῶν περὶ τὴν μουσικὴν τινες, ὅτι τὰς ἀνειμένας ἀρμονίας ἀποδοκι- 30 μάσειεν εἰς τὴν παιδείαν, ὡς μεθυσιακὰς λαμβάνων αὐτάς, οὐ κατὰ τὴν τῆς μέθης δυνάμειν (βακχευτικὸν γὰρ ἢ γε μέθη ποιεῖ μᾶλλον) ἀλλ' ἀπειρηκυίας. ὥστε καὶ πρὸς τὴν ἐσομένην ἡλικίαν, τὴν τῶν πρεσβυτέρων, δεῖ καὶ τῶν τοιούτων ἀρμονιῶν ἄπτεσθαι καὶ τῶν μελῶν τῶν τοιούτων. ἔτι δ' εἴ τίς ἐστὶ τοιαύτη τῶν ἀρμονιῶν ἢ πρέπει τῇ τῶν κα- 35 δῶν ἡλικίᾳ διὰ τὸ δύνασθαι κόσμον τ' ἔχειν ἄμα καὶ παιδείαν, οἷον ἡ λυδιστὴ φαίνεται πεπονθέναι μάλιστα τῶν ἀρμονιῶν, δηλόν ὅτι τέτυς ὄρος τρεῖς ποιητέον εἰς τὴν παι- 40 δείαν, τό τε μέσον καὶ τὸ δυνατόν καὶ τὸ πρέπον.

8. τῶν δὲ I²S²T². || 10. καθισταμένους I². || 16. χώραν corr I². || 17. θεατῆς πρὸς τὴν S²T². || 18 θεατρικὴν om I². || 24. παρακεχωρημένα I². || 28. παιδῶν I².

4. βακχεῖα T². || 11. τὴν προσήκουσαν — τῆς δωριστὴ om I². || 19. ἐκάσῳ I². || 20. ἔτι T². || 21. χρόνου I². || 32. παιδείαν] διάνοιαν corr ab eadem manu I². || 33. ὅτι τρεῖς τέτυς ποιητέον εἰς τὴν παιδείαν I². || 34. τε om S².

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ Α.

Ἡ οικονομικὴ καὶ πολιτικὴ διαφέρει οὐ μόνον τοσοῦτον ὅσον οἰκία καὶ πόλις (ταῦτα μὲν γὰρ αὐταῖς ἐστὶ τὰ ὑποκείμενα) ἀλλ' ὅτι καὶ ἡ μὲν πολιτικὴ ἐκ πολλῶν ἀρχόντων ἐστίν, ἡ οικονομικὴ δὲ μοναρχία. ἔναι μὲν οὖν τῶν τεχνῶν διήρηται, καὶ ἐκ τῆς αὐτῆς ἐστὶ ποιῆσαι καὶ χρῆσασθαι τῷ ποιηθέντι, ὡσπερ λύρα καὶ αὐλοῖς· τῆς δὲ πολιτικῆς ἐστὶ καὶ πόλιν ἐξ ἀρχῆς συστήσασθαι καὶ ὑπαρξήσασθαι καλῶς, ὡς ἐδήλον ὅτι καὶ τῆς οικονομικῆς ἀν εἶη καὶ κτήσασθαι οἶκον καὶ χρῆσασθαι αὐτῷ. πόλις μὲν ἔν οἰκίῳ πληθός ἐστι καὶ χώρας καὶ χρημάτων αὐταρκες πρὸς τὸ εὖ ζῆν. φανερόν δὲ ὅταν γὰρ μὴ δυνατοὶ ὡς τότε τυγχάνειν, διαλύεται καὶ ἡ κοινωνία. ἔτι δ' ἕνεκα τότε συνέρχονται· ἔτι δὲ ἕνεκα ἕκαστον ἐστὶ καὶ γέγονε, καὶ ἡ ἕστια αὐτῷ τυγχάνει αὕτη ἕστα. ὡς ἐδήλον ὅτι πρότερον γενέσκει ἡ οικονομικὴ πολιτικῆς ἐστίν. καὶ γὰρ τὸ ἔργον· μόριον γὰρ οἰκία πόλις ἐστίν. σκεπτόν ἔστι περὶ τῆς οικονομικῆς, καὶ τί τὸ ἔργον αὐτῆς.

2 Μέρη δὲ οἰκίας ἀνθρωπός τε καὶ κτήσις ἐστίν. ἐπεὶ δὲ πρῶτον ἐν τοῖς ἐλαχίστοις ἡ φύσις ἐκάσῃ θεωρεῖται, καὶ περὶ οἰκίας ἀν ὁμοίως ἔχει, ὡς τε καθ' Ἡσιόδον δέοι ἀν ὑπάρχειν "οἶκον μὲν πρῶτις γυναικεία τε βῆν τ' ἀροτῆρα" τὸ μὲν γὰρ τῆς τροφῆς πρῶτον, τὸ δὲ τῶν ἐλευθέρων. ὡς δὲ δέοι ἀν τὰ περὶ τὴν τῆς γυναικὸς ὁμιλίαν οἰκονομησασθαι καλῶς· τὸτο δ' ἐστὶ τὸ ποίαν τινα διττὴν αὐτῆν εἶναι παρασκευάσαι. κτήσεως δὲ πρῶτη ἐπιμέλεια ἡ κατὰ φύσιν· κατὰ φύσιν δὲ γεωργικὴ πρότερα, καὶ δευτέραι ὅσαι ἀπὸ τῆς γῆς, οἷον μεταλλευτικὴ καὶ εἰ τις ἄλλη τοιαύτη. ἡ δὲ γεωργικὴ μάλιςα ὅτι δικαία· ἡ γὰρ ἀπ' ἀνθρώπων, ἔθ' ἐκόντων, ὡσπερ καπηλεία καὶ αἱ μισθαρνικαί, ἔτ' ἀκόντων, ὡσπερ αἱ πολεμικαί. ἔτι δὲ καὶ τῶν κατὰ φύσιν· φύσει τὸ μὲν γὰρ ἰσχυρότερον τὸ δ' ἀσθενέστερον ἐποίησεν, ἵνα

γὰρ ἀπὸ τῆς μητρὸς ἢ τροφῆς πᾶσιν ἐστίν, ὡς καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀπὸ τῆς γῆς. πρὸς δὲ τέτοις καὶ πρὸς ἀνδρῖαν συμβάλλεται μεγάλα· οὐ γὰρ ὡσπερ αἱ βάνουσοι τὰ σώματα ἀχρεῖα ποιῶσιν, ἀλλὰ δυνάμενα θυραυλεῖν καὶ κτείνειν, ἔτι δὲ δυνάμενα κινδυνεύειν πρὸς τὰς πολεμίας μόνων γὰρ τέτων τὰ κτήματα ἐξω τῶν ἐρυμάτων ἐστίν.

Τῶν δὲ περὶ τὰς ἀνθρώπους ἡ κατὰ γυναικεία πρῶτη ἐπιμέλεια. κοινωνία γὰρ φύσει τῷ θήλει καὶ τῷ ἀρρενι μάλιστ' ἐστίν. ὑπόκειται γὰρ ἡμῖν ἐν ἄλλοις ὅτι πολλὰ τοιαῦτα ἡ φύσις ἐφίεται ἀπεργάζεσθαι ὡσπερ καὶ τῶν ζώων ἕκαστον· ἀδύνατον δὲ τὸ θῆλυ ἀνευ τῷ ἀρρενός ἢ τὸ ἀρρεν ἀνευ τῷ θήλειος ἀποτελεῖν τὸτο, ὡς ἐξ ἀνάγκης αὐτῶν ἡ κοινωνία συνέστηκεν. ἐν μὲν ἔν τοῖς ἄλλοις ζώοις ἀλόγως τοῦτο ὑπάρχει, καὶ ἐφ' ὅσον μετέχουσι τῆς φύσεως, ἐπὶ τοσοῦτον, καὶ τεκνοποιίας μόνον χάριν· ἐν δὲ τοῖς ἡμέροις καὶ φρονιμωτέροις διήρθρωται μᾶλλον· φαίνονται γὰρ μᾶλλον βοήθειαι γινόμεναι καὶ εὐνοιαὶ καὶ συνεργαίαι ἀλλήλοις. ἐν ἀνθρώπῳ δὲ μάλιστα, ὅτι οὐ μόνον τοῦ εἶναι ἀλλὰ καὶ τῷ εἶναι συνεργὰ ἀλλήλοις τὸ θῆλυ καὶ τὸ ἀρρεν ἐστίν. καὶ ἡ τῶν τέκνων κτήσις ἢ λειτουργίας ἕνεκεν τῆς φύσεως μόνον οὕσα τυγχάνει ἀλλὰ καὶ ὠφελείας· ἂν γὰρ ἀν δυνάμενοι εἰς ἀδυνατὸς κτησώσιν, πάλιν κομίζονται παρὰ δυνάμενων ἀδυνατῶντες ἐν τῷ γήρα. ἅμα δὲ καὶ ἡ φύσις ἀναπληροῖ ταύτη τῆς περιόδῳ τὸ αἰεὶ εἶναι· ἐπεὶ κατ' ἀριθμὸν οὐ δύναται, ἀλλὰ γε κατὰ τὸ εἶδος· ἕτω προικονόμηται ὑπὸ τῷ θεῷ ἑκατέρη ἡ φύσις, τοῦ τε ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικός, πρὸς τὴν κοινωνίαν. διελήπται γὰρ τῷ μὴ ἐπὶ ταῦτα πάντα χρῆσιμον ἔχειν τὴν δύναμιν, ἀλλ' ἔνια μὲν ἐπὶ τὰναντία, εἰς ταῦτο δὲ συντείνοντα· τὸ μὲν γὰρ ἰσχυρότερον τὸ δ' ἀσθενέστερον ἐποίησεν, ἵνα

Codices *QI²M²Q²S²T²U²V²W²X²*. Tit. οικονομικὸς α *I²T²*.

4. οικονομία *Q²S²T²*. || 1. ἐστία *Q²S²T²V²*. || 5. διήρηται *Q²S²*. || 6. αὐλοῖς *QQ²S²T²X²*. || 10. κτημάτων *I²V²*. || 14. αὕτη τυγχάνει *V²*. || 15. γενέσκει om *QM²Q²S²T²X²*. || 18. κτήσις *QT²X²*. || 20. ἔχει *QQ²S²T²X²*. || 21. τ' om *QQ²S²T²X²*. || 24. ταύτας *T²*, ταῦτα *Q²*. || 25. κατὰ φύσιν om *Q²S²*. || 26. δευτέρα *M²Q²S²T²*. || 27. ὅσαι *QQ²T²X²*, δὲ ἴσα *M²*. || 27. εἰ] ἢ *Q²T²X²*. || 28. ἀπανθρώπως *QQ²S²T²X²*. || 29. μισθαρνικαί om *QM²Q²S²T²X²*. || 30. δι] τε *I²M²Q²S²T²V²W²X²*.

4. δυνάμενα *Q²S²*. || 6. μόνον *M²V²*. || 7. κατὰ] πρὸς pr *I²*. || 12. τῷ θήλειος ἀνευ *M²*. || 13. ἀλόγως *Q²S²T²X²*. || 17. συνεργαίαι *M²Q²S²T²*. || 19. ἀλλὰ καὶ τῷ εἶναι om *Q²*. || 20. καὶ om *Q²S²*. || 21. τῆς φύσεως *Q²S²T²X²*. || 22. ἀν om *Q²S²*. || δυνάμενοι *M²Q²S²T²*. || ἀδυνατῶς *T²*. || 23. περὶ *X²*. || 25. κατ'] κατὰ τὸν *M²*. || γ] καὶ *Q²S²T²V²*, om *I²M²X²*. || 26. προικονόμηται *T²X²*. || 28. τὸ *M²Q²S²T²X²*. || ἔχειν 2025. || 29. συντείνονται *Q²S²T²*.

τὸ μὲν φυλακτικώτερον ἢ διὰ τὸν φόβον, τὸ δ' ἀμνησι-
κώτερον διὰ τὸν ἀδελφόν, καὶ τὸ μὲν τριζῆν τὰ ἔξωθεν,
τὸ δὲ τῶν τὰ ἐσθλῶν καὶ πρὸς τὴν ἐργασίαν τὸ μὲν δι-
νάμειον ἰσοκύβητον εἶναι πρὸς δὲ τὰς ἔξωθεν βραχυλίας ἀσθε-
νείας, τὸ δὲ πρὸς μὲν τὰς ἰσχυρίας χεῖρον πρὸς δὲ τὰς κ-
νήσεις ὑγυρότερον καὶ περὶ τέκνον τὴν μὲν γένεσιν ἴδιον, τὴν
δὲ ὑφέλειαν κοινήν· τῶν μὲν γὰρ τὸ βρέψαι, τῶν δὲ τὸ
ἠ παιδεύεται ἐσθλῶν. πρῶτον μὲν ἔν τε μὲν πρὸς γυναικας, καὶ
τὸ μὴ ἀδικεῖν· ὅπως γὰρ ἂν εὐδ' αὐτὴ ἀδικεῖτο. τοῦθ'
ὑφ' ἡγεῖται δὲ καὶ ἡ κοινὴ νόμος, καθάπερ εἰ Περσὶ γίγνεται
λέγεται, ὥστε αἰετὸν καὶ ἀφ' ἐξίας ἠγμένον, ὡς πρὶν
δεῖν [δικεῖν] ἀδικεῖν· ἀδικία δὲ ἀνδρῶν αἰ βύραζε συνιστῶσι
γινόμενα. περὶ δὲ ἐμωλίας, μήθ' ὄντε δεῖσθαι μήθ' ὡς
ἀπόντων ἀδπατεῶν ἠγυγάζεσθαι, ἀλλ' ὅπως ἐβίβω ὡς ἰα-
νῶς ἔχει παρόντος καὶ μὴ παρόντος. εὐ δ' ἔχει καὶ τὸ
τῷ Ἡσιόδῳ,

καρθεσιὸν δὲ γαμεῖν, ἵνα ἤθεα κερθὰ διδάξῃ·

αἱ γὰρ ἀνομιεότητες τῶν ἤθεων ἥμισυτα φιλοκίον· περὶ δὲ
κοιμήσεως, ὥστερ ἕδδ τὰ ἤθεα δεῖ ἀλαξτερομένους ἀλλή-
λους πλυσιαζεῖν, ἕτως ἕδδ τὰ σώματα· ἢ δὲ διὰ τῆς κο-
σμήσεως οὐδὲν διαφερόσα ἔστι τῆς τῶν τραγωδιῶν ἐν τῇ
σκειῇ πρὸς ἀλλήλους ἐμωλία.

5 Τῶν δὲ κτημάτων πρῶτον μὲν καὶ ἀναγκασιότατον τὸ
βέλτερον καὶ ἠγεμονικώτατον· τῆτο δ' ἔν ἀνθρώποις διὰ
δεῖ πρῶτον δεύλους παρασκευάζεσθαι σπουδαίους. δεύλους
δε εἶδη δύο, ἐπίτροκος καὶ ἐργάτης. ἐπεὶ δὲ ἐρωμεῖται ὅτι
αἱ παιδεῖαι τοῖς τῶν κοινῶν τοῖς νόμοις, ἀναγκαῖον καὶ
παρασκευασάμενον τρέφειν οἷς τὰ ἐλευθέρια τῶν ἔργων
προσακτεῖν. ἐμωλία δὲ πρὸς δεύλους ὡς μήτε ὑβρίζω εἶν
μήτε ἀνέναι, καὶ τοῖς μὲν ἐλευθεριώτεροις τιμῆς μεταδι-
δοῖναι, τοῖς δ' ἐργάταις τροφῆς πλεῖθος. καὶ ἐπειδὴ ἢ τῷ
ἄνω πόντος καὶ τῶν ἐλευθέρων ὑβρισιὰς ποιεῖ, καὶ πολλὰ
ἔσθι ἀπέχεται καὶ τῶν ἐλευθέρων, οἷον Καρχηδόνιοι ἐπὶ
στρατιᾶς, φατερίον ὅτι τότε ἢ μηδὲν ἢ ὀλγύαις μεταδοτέον.
ὄντων δὲ τριῶν, ἔργη καὶ κολάσεως καὶ τροφῆς, τὸ μὲν
μήτε κολάζεσθαι μήτ' ἐργάζεσθαι, τροφήν δ' ἔχειν, ὕβρι

ἐμικεῖ, τὸ δὲ ἔργη μὲν ἔχει καὶ κολάσεις, τρέφει τὴ
μῆ, βίαιον, καὶ ἀδπαμίον τιεῖ. λέγεται δὲ ἔργη τα-
ρέχιο καὶ τρέφον ἀσπῆ· ἀμύβιον γὰρ ἔχ ὡς τε ἀ-
χει, δεύλους δὲ μιστὸς τρέφῃ. ὥστερ δὲ καὶ τῶν ἀλλῶν
ἔσθαι μὴ γίγνεται τοῖς βέλτεροι βέλτερον μὲθ' αἰετῶν ἢ
ἀρετῆς καὶ κακίας, γίνονται χρέος, ἕτω καὶ πρὸς αἰετῶν
δοῖτερ δεῖ κτεῖσθαι σκέψον, καὶ διατέμεσ τε καὶ ἐπιεῖσαι
κατ' ἀξίον ἕκαστα, καὶ τρέφον καὶ ἐσθλῶν καὶ ἀσπῆ
καὶ κολάσεις, λόγῳ καὶ ἔργῳ μιμημένους τῶν τῶν ἰσοκίον
δύταμο, ἐν φαρμάκοις λόγῳ, προσκεκωστας ἔτι ἢ τρέφῃ
ἢ φάρμακοις διὰ τὸ συνεχεῖ. γῆν δ' ἂν εἰς δεύλους πρὸς
τὰ ἔργη βέλτερον μῆτε δεύλους μῆτ' ἀδικεῖται ἔργη. ἀ-
φότερα γὰρ ἀδικεῖται· καὶ γὰρ εἰ ἄγνω δεύλους ἔχ ἰσο-
μένους καὶ εἰ θυμειοδῆς οἷα ἐλαγχμ. χρεῖ δὲ καὶ τῶν
ὑβρίζω τῶν δέουσι δίκαιον γὰρ καὶ συμφέρον τὴν ἐλευθερίαν
κεῖσθαι ἀδελφῶν· βούλομαι γὰρ ποτεῖ, ὅταν ἢ ἀδελφῶν καὶ
ὁ χρεῖται ὑβριμένους. δεῖ δὲ καὶ ἔξιμοκίον τὰς ποτε-
ποιίας, καὶ μὴ κτεῖσθαι ὁμοεπέως πολλῶν, ὥστε καὶ ἐν
ταῖς πόλεσι, καὶ τὰς βυτίας καὶ τὰς ἀτιλοκίους, μάλ-
λοισ τῶν δεύλων ἔσθαι κτεῖσθαι ἢ τῶν ἐλευθέρων· κτεῖσθαι
γὰρ ἔχουσιν ἕτω ἕπερ ἔσθαι τὰ τιεῖται ἐπιεῖσαι.

Εἶδη δὲ τῶν αἰετόμοις τέταρα, ἃ δεῖ ἔχον καὶ πρὸς
χρήματα. καὶ γὰρ τὸ κτεῖσθαι δεύλων χρηρ ἔσθαι καὶ
φυλάττειν· εἰ δὲ μῆ, ὕδον ἔφελος τῶ κτεῖσθαι· τῷ γὰρ
ἢ μῆμῶ ἀντιλεῖν τῷ ἐσθλῶ, καὶ ὁ λογόμενος περριμένους πῆθος
ἔτι δὲ καὶ εἶναι κοσμητικῶν τῶν ὑπαρχόντων καὶ χρεῖται
κόν· τίτῳ γὰρ ἔσθαι κάκεῖσθαι δεύλους. δεῖ δὲ καὶ
τῶν κτημάτων ἕκαστον, καὶ πλεῖς τὰ κάρτερια εἶναι τῶν
ἀκάρτερων, καὶ τὰς ἐργασίας ἕτω ποτεῖσθαι ὅπως μῆ ἄσθαι
κοσμητικῶν ἀσπῆ. πρὸς δὲ φυλακῆν τοῖς τε Περσικῶν
συμφέροι χρηρῆσαι καὶ τοῖς Λακωνικῶν. καὶ ἢ Ἀστικῶν δὲ
οἰκονομία χρηρῆσιμος· ἀπιδιδόμενοι γὰρ ὄνται καὶ ἢ τῶν
ταμειῶν θέσις οἷον ἔσθαι ἐν ταῖς μικροτέραις οἰκονομίαις.
Περσικῶν δὲ ἔν τὸ πάντα ἐπιτάττειν καὶ πάντ' ἐφορεῖν
αὐτόν, καὶ ὁ ἔλεγε Δίων περὶ Διοσυσίου· ὕδον γὰρ ἐκπε-
λεῖται ὁμοῶς τῶν ἀλλοτρίων καὶ τῶν οἰκείων, ὥστε ἕσθαι

2. τριζῆται ἔξωθεν, τὸ δὲ σῶζῃ τὰ I², τριζῆται ἔξωθεν, τὸ δὲ σῶζῃται WW²: plerique τριζῆται et σῶζῃται. | 5. τὴν ἰσχυρίαν M². | 6. χῆρον S². | 6. κοινή — 7. ἴδιον I²WW². | 10. δε] δὲ ἢ M²S²T². | 11. αἰετῶν M²S²T². | 12. ἀδικεῖ S²T². | ἀδικεῖν om Parisiensis 2551. | ἀδικεῖται 2551. | ἐπιεῖσαι γινόμενα I², ἐπιεῖσαι γυναικῶν M²S²T² 2551. | 13. post δεῖσθαι S²T² 2551 ὡς παρόντος. | 14. ἀπόντος S²T² 2551. | 15. τὸ om 2551. | 17. διδάξῃ M². | 19. ἀλαξτερομένους S²T². | 23. μὲν om M². | 26. ἐργασίας S²T². | 29. προσάκτων M²T², προσάκτων S². | ἐμωλία T². | 30. nonne μῆτε? | 33. ἀπέχεται S²T². | οἷον αἰ καρχηδόνιοι M². | 3. οἷον S²T². | 5. ἢ om M²S²T². | 6. παρὰ S²T². | 8. ἄσθαι S²T². | 9. μιμημένον S²T². | 10. προσκεκωστας S²T². | 11. δεύλους om I²M². | 14. θυμειοδῆς S²T². | 20. ἢ μῆ M²S²T². | 22. τιεῖ S²T². | 26. τῶν ὑπαρχόντων om M²S²T². | 28. τῶν κτημάτων] τούτων M²S²T². | 29. ποτεῖσθαι S²T². | 30. τε om S²T². | 33. μικροτέραις I². | 34. ἐπιτάττειν] τιεῖσαι I². | 35. παρὰ S²T².

ἐνδέχεται, δι' αὐτῆ ποιείσθαι χρῆ τὴν ἐπιμέλειαν. καὶ τὸ
 τῷ Πέρσῃ καὶ τὸ τοῦ Λίβυος ἀπόφθεγμα εὖ ἂν ἔχοι· ὁ
 μὲν γὰρ ἐρωτηθεὶς τί μάλιστα ἴππον πιαίνει, "ὁ τοῦ δε-
 σπότε ὀφθαλμὸς" ἔφη· ὁ δὲ Λίβυς ἐρωτηθεὶς ποία κόπρος
 ἀρίστη, "τὰ τοῦ δεσπότε ἴχνη" ἔφη. ἐπισκεπτέον οὖν τὰ 5
 μὲν αὐτὸν τὰ δὲ τὴν γυναῖκα, ὡς ἑκατέροις διαιρεῖται τὰ
 ἔργα τῆς οἰκονομίας. καὶ τῆτο ποιητέον ἐν μικραῖς οἰκονο-
 μίαις ὀλιγάκις, ἐν δ' ἐπιτροπευομέναις πολλάκις. ἢ γὰρ
 οἶόν τε μὴ καλῶς ὑποδεικνύοντος καλῶς μιμνεῖσθαι, ἔτ' ἐν
 τοῖς ἄλλοις ἔτ' ἐν ἐπιτροπείᾳ· ὡς ἀδύνατον μὴ ἐπιμελῶν 10
 δεσποτῶν ἐπιμελεῖς εἶναι τοὺς ἐφεσῶτας. ἐπεὶ δὲ ταῦτα
 καὶ καλὰ πρὸς ἀρετὴν καὶ ὠφέλιμα πρὸς οἰκονομίαν,
 ἐγείρεσθαι χρῆ πρότερον δεσπότης οἰκετῶν καὶ καθεῦθεν
 ὕπερον, καὶ μηδέποτε ἀφύλακτον οἰκίαν εἶναι ὥσπερ πό-
 λιν, ὅσα τε δεῖ ποιεῖν, μήτε νυκτὸς μήτε ἡμέρας παριέ- 15
 ναι. τό τε διανίστασθαι νύκτωρ· τῆτο γὰρ καὶ πρὸς ὑγίειαν
 καὶ οἰκονομίαν καὶ φιλοσοφίαν χρήσιμον. ἐν μὲν ἔν ταῖς
 μικραῖς κτήσεσιν ὁ Ἀττικὸς τρόπος τῆς διαθέσεως τῶν ἐπι-
 καρπιῶν χρήσιμος· ἐν δὲ ταῖς μεγάλαις διαμερισθέντων
 καὶ τῶν πρὸς ἑναυτὸν καὶ τῶν κατὰ μῆνα δαπανωμένων, 20
 ὁμοίως δὲ καὶ περὶ σκευῶν χρήσεως τῶν καθ' ἡμέραν καὶ
 τῶν ὀλιγάκις, ταῦτα παραδοτέον τοῖς ἐφεσῶσιν. ἐπὶ τό-
 τοις καὶ τὴν ἐπίσκεψιν αὐτῶν διὰ τινος χρόνου ποιητέον,
 ἵνα μὴ λανθάνῃ τὸ σωζόμενον καὶ τὸ ἐλλείπον. οἰκίαν δὲ
 πρὸς τε τὰ κτήματα ἀποβλέποντα κατασκευαστέον καὶ 25
 πρὸς ὑγίειαν καὶ πρὸς εὐημερίαν αὐτῶν· λέγω δὲ κτήματα
 μὲν, εἶον καρποῖς καὶ ἐσθῆτι ποία συμφέρει, καὶ τῶν καρ-
 πῶν ποία ξηροῖς καὶ ποία ὑγροῖς, καὶ τῶν ἄλλων κτημά-
 των ποία ἐμφύχοις καὶ ποία ἀψύχοις καὶ δούλοις καὶ
 ἐλευθέροις καὶ γυναίξιν καὶ ἀνδράσι καὶ ξένοις καὶ ἀσείοις. 30
 καὶ πρὸς εὐημερίαν δὲ καὶ πρὸς ὑγίειαν δεῖ εἶναι, εὐπνῆν
 μὲν τῷ βέρει, εὐήλιον δὲ τῷ χειμῶνος. εἴη δ' ἂν ἡ τοιαύτη
 κατάβρορος ἕσα καὶ μὴ ἰσοπλατῆς. δοκεῖ δὲ καὶ ἐν ταῖς
 μεγάλαις οἰκονομίαις χρήσιμος εἶναι θυρωρός, ὅς ἂν ἢ
 ἀχρηστος τῶν ἄλλων ἔργων, πρὸς τὴν σωτηρίαν τῶν εἰσφε- 35

ρομένων καὶ ἐκφερομένων. πρὸς εὐχρησίαν δὲ σκευῶν τὸ
 Λακωνικόν· χρῆ γὰρ ἐν ἑκαστον ἐν τῇ αὐτῇ χώρᾳ κείσθαι·
 ἔτω γὰρ ἂν ἑτοιμον ὂν ἐ ζητοῖτο.

B.

Τὸν οἰκονομεῖν μέλλοντά τι κατὰ τρόπον δεῖ τῶν τε
 τύπων, περὶ ὧν πραγματεύεται, μὴ ἀπέριως ἔχειν καὶ τῇ
 φύσει εὐφυῆ εἶναι καὶ τῇ προαιρέσει φιλόπονόν τε καὶ
 δίκαιον· ὅ τι γὰρ ἂν ἀπῆ τῶν τῶν μερῶν, πολλὰ δια-
 μαρτήσεται περὶ τὴν πραγματείαν ἢ μεταχειρίζεται. οἰκο-
 νομίαι δὲ εἰσι τέσσαρες, ὡς ἐν τύπῳ διελῆσθαι (τὰς γὰρ
 ἄλλας εἰς τῆτο ἐμπικτίσας εὐρήσομεν), βασιλικὴ σατρα-
 πικὴ πολιτικὴ ἰδιωτικὴ. τῶν δὲ μεγίστη μὲν καὶ ἀπλη-
 γῆστῃ ἢ βασιλικῇ, ποικιλωτάτῃ δὲ καὶ ῥάξῃ ἢ πολιτικῇ,
 ἐλαχίστῃ δὲ καὶ ποικιλωτάτῃ ἢ ἰδιωτικῇ. ἐπικοινωνεῖν μὲν
 τὰ πολλὰ ἀλλήλαις ἀναγκαῖόν ἐστιν· ὅσα δὲ μάλιστα δι'
 αὐτῶν ἐκάστη συμβαίνει, ταῦτα ἐπισκεπτέον ἡμῖν ἐστίν.
 πρῶτον μὲν τοῖνον τὴν βασιλικὴν ἰδωμεν. ἐστὶ δὲ αὕτη
 δυναμένη μὲν τὸ καθόλου, εἶδη δὲ ἔχουσα τέτταρα, περὶ
 νόμισμα, περὶ τὰ ἐξαγώγιμα, περὶ τὰ εἰσαγώγιμα, περὶ
 τὰ ἀναλώματα. τῶν δὲ ἑκαστον μὲν περὶ τὸ νόμισμα
 λέγω ποῖον καὶ πότε τίμιον ἢ εὐνον ποιητέον, περὶ δὲ
 τὰ ἐξαγώγιμα καὶ εἰσαγώγιμα, πότε καὶ τίνα παρὰ τῶν
 σατραπῶν ἐν τῇ ταγῇ ἐκλαβόντι αὐτῷ λυσιτελήσει δια-
 τίθεσθαι, περὶ δὲ τὰ ἀναλώματα, τίνα περιαιρετέον καὶ
 πότε, καὶ πότερον δοτέον νόμισμα εἰς τὰς δαπάνας ἢ ἂ
 τῷ νομίματι ὄνια. δεύτερον δὲ τὴν σατραπικὴν. ἐξὶ δὲ
 ταύτης εἶδη ἐξ τῶν προσόδων, ἀπὸ γῆς, ἀπὸ τῶν ἐν τῇ
 χώρᾳ ἰδίων γνωμένων, ἀπὸ ἐμπόρων, ἀπὸ τελῶν, ἀπὸ
 βοσκημάτων, ἀπὸ τῶν ἄλλων. αὐτῶν δὲ τούτων πρώτη
 μὲν καὶ κρατίστη ἢ ἀπὸ τῆς γῆς (αὕτη δ' ἐστὶν ἢν οἱ μὲν
 ἐκφόριον οἱ δὲ δεκάτην προσαγορεύουσιν), δευτέρα ἢ ἀπὸ
 τῶν ἰδίων γνωμένη, ἢ μὲν χρυσίον, ἢ δὲ ἀργύριον, οὗ δὲ
 χαλκός, οὗ δὲ ὅποσα δύναται γίνεσθαι, τρίτη δὲ ἢ ἀπὸ

1. αὐτῆ I^b . || 2. τοῦ alterum om I^b . || ἂν ἔχοι] ἔχει $M^b S^b T^b$. || 3. τί] τὰ $S^b T^b$. || 8. ἐ] οὐ T^b . || ἐπιτροπευομένης $S^b T^b$. ||
 9. οἶονται $M^b S^b T^b$. || 10. post ἄλλοις $S^b T^b$ οἰκονομίας. || 14. ἀφικτον $S^b T^b$. || 15. ὅσα τε] ὅτε $M^b S^b T^b$. || περιέται M^b , περιέτας

T^b . || 17. φιλόσοφον $I^b M^b$. || 25. ἀποβλέπονται S^b , ἀποβλέποντε T^b . || 26. κτήμασι $M^b S^b T^b$. || 27 et 28 et 29. ποία I^b , ποίαι
 $M^b S^b T^b$. || 33. κατάβρορος M^b .

3. ζητοῖται S^b . || 7. οἰκονομῆν U^b . || 8. τρόπων Q . || περὶ ὧν] ἢ W^b . || πραγματεύεται U^b , ἀν πραγματεύεται W^b . || 10. δια-
 μαρτήσεως $S^b T^b X^b$. || 11. παρὰ $Q^b S^b T^b$. || 12. τέτταρες I^b , τέσσαραι $Q^b S^b T^b$. || 15. δὲ οἷα $QI^b M^b Q^b S^b T^b X^b$. || 16. ἐπὶ καινω-
 τεῖν $QQ^b S^b T^b X^b$. || 17. ἀλλήλαις $QQ^b T^b X^b$. || 18. ταύταις U^b . || 20. μὲν om U^b . || ἔχουσι $Q^b S^b T^b$. || τέσσαρα $I^b U^b X^b$. || 20 et
 21. παρὰ $Q^b S^b T^b X^b$. || 22. immo περὶ μὲν. || 24. εἰσαγώγιμα καὶ ἐξαγώγιμα QQ^b . || περὶ $S^b T^b U^b$. || 25. ἐκλαμβάνοντα $S^b T^b$. ||
 26. παριετέον $S^b T^b$. || 27. πότερον] ποτὸν $S^b T^b$. || ἢ ὅταν νομίματος $S^b T^b U^b$. || 28. ἕνα $S^b T^b$. || 29. εἶδη] εἰς U^b . || 32. τῆς om
 U^b . || 34. χρυσία et U^b . || 35. ἢ] καὶ ἢ $I^b S^b T^b$.

τῶν ἐμποριῶν, τετάρτη δὲ ἡ ἀπὸ τῶν κατὰ γῆν τε καὶ ἀγοραίων τελῶν γινομένη, πέμπτη δὲ ἡ ἀπὸ τῶν βοσκημάτων, ἐπικαρπία τε καὶ δεκάτη καλουμένη, ἕκτη δὲ ἡ ἀπὸ τῶν ἄλλων, ἐπικεφάλαιόν τε καὶ χειρωναξίον προσαγορευομένη. τρίτον δὲ τὴν πολιτικὴν· ταύτης δὲ κρατίστη μὲν πρόσδοδος ἡ ἀπὸ τῶν ἰδίων ἐν τῇ χώρᾳ γινομένων, εἶτα ἡ ἀπὸ ἐμποριῶν καὶ διαγωγῶν, εἶτα ἡ ἀπὸ τῶν ἐγκυκλιῶν. τέταρτον δὲ καὶ τελευταῖον τὴν ἰδιωτικὴν· αὕτη δ' ἐστὶν ἀνώμαλος μὲν διὰ τὸ δεῖν μὴ πρὸς ἕνα σκοπὸν οἰκονομεῖν, ἐλαχίστη δὲ διὰ τὸ καὶ τὰς προσόδους καὶ τὰ ἀναλώματα βραχέα γίνεσθαι. αὐτῆς δὲ ταύτης κρατίστη μὲν πρόσδοδος ἡ ἀπὸ γῆς γινομένη, δευτέρα δὲ ἡ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐγκυκλημάτων, τρίτη δὲ ἡ ἀπὸ ἀργυρίου. χωρὶς δὲ τῶν ὁ πάσαις μὲν ἐποικονομεῖται ταῖς οἰκονομίαις, καὶ προσήκει σκοπεῖν αὐτὸ μὴ παρέργως, μάλιστα δὲ τὰ ἀναλώματα μὴ μίξω τῶν προσόδων γίνεσθαι.

Ἐπεὶ τοίνυν τὰς διαιρέσεις εἰρήκαμεν, μετὰ τῆτο πάλιν νοητέον ἡμῖν, ἡ σατραπεία περὶ ἣν ἂν πραγματευώμεθα, ἡ πόλις, κότερον ἅπαντα ἃ ἄρτι διειλόμεθα ἢ τὰ μέγιστα τῶν δυνατῶν φέρειν ἐξί [τότοις χρῆσέον]. μετὰ δὲ τῆτο ποῖαι τῶν προσόδων ἢ τὸ παράπαν οὐκ εἰσὶ, δυνατὰ δ' εἰσὶ γενέσθαι, ἢ μικρὰ νῦν ὕσαι μίξωσιν οἷαι τινες κατασκευασθῆναι, ἢ τῶν ἀναλωμάτων τῶν νῦν ἀναλημένων τίνα τε καὶ πόσα περὶ αἰρηθέντα ὅλα μὴθεν βλάψει.

Τὰ μὲν ἔν περὶ τὰς οἰκονομίας τε καὶ τὰ μέρη τὰ τῶν εἰρήκαμεν· ὅσα δὲ τινες τῶν πρότερον πεπραγασιν εἰς πόρον χρημάτων ἢ τεχνικῶς τι διώκησαν, ἃ ὑπολαμβάνομεν ἀξιόλογα αὐτῶν εἶναι, συναγαγόμεν. ὁδὲ γὰρ ταύτην τὴν ἱστορίαν ἀχρεῖον ὑπολαμβάνομεν εἶναι· ἔστι γὰρ τῶν ἃ τις ἐφαρμόσει τοῖς οἷα ἂν αὐτὸς πραγματεύηται.

Κύψελος ὁ Κορινθίος εὐξάμενος τῷ Δίῳ, εἰάν κύριος γένηται τῆς πόλεως, τὰ ὄντα Κορινθίους πάντα ἀναθήσειν,

ἐκέλευσεν αὐτὸς ἀπογράψασθαι, ἀπογραφασμένων δὲ τῶν τὸ δέκατον μέρος παρ' ἐκάστου ἔλαβε, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐκέλευσεν ἐργάζεσθαι. περιελθόντος δὲ τῷ ἐνιαυτῷ τὸ αὐτὸ τῆτο ἐποίησεν, ὥστε συνέβαινε ἐν δέκα ἔτεσιν ἐκείνῳ περὶ ἅπαντα ἔχειν ἄπερ ἀνιέρωσε, τοὺς τε Κορινθίους ἕτερα κτηῆσθαι.

Λύγδαμις Νάξιος ἐκβαλὼν φυγάδας, ἐπειδὴ τὰ πέντα αὐτῶν οὐθεὶς ἠθέλησεν ἀλλ' ἢ βραχέος ἀγοράζειν, αὐτοῖς τοῖς φυγάσιν ἀπέδοτο. τὰ τε ἀναθήματα, ὅσα ἔν αὐτῶν ἐν τισιν ἐργαστηρίοις ἡμέτερα ἀνακείμενα, ἐπέλασε τοῖς τε φυγάσι καὶ τῶν ἄλλων τῷ βουλομένῳ ὥστ' ἐπιγραφῆναι τὸ τῷ πριαμένῳ ὄνομα.

Βυζάντιοι δὲ δεηθέντες χρημάτων τὰ τεμῆνη τὰ δημόσια ἀπέδοντο, τὰ μὲν κάρκιμα χρόνον τινά, τὰ δ' ἄκαρπα ἀενάως, τὰ τε θιασωτικά καὶ τὰ πατριωτικά ὡσαύτως καὶ ὅσα ἐν χωρίοις ἰδιωτικοῖς ἦν· ὠνοῦντο γὰρ πολλοῦ ὧν ἦν καὶ τὸ ἄλλο κτήμα. τοῖς δὲ θιασῦταις ἕτερα χωρία τὰ δημόσια, ὅσα ἦν περὶ τὸ γυμνάσιον ἢ τὴν ἀγορὰν ἢ τὸν λιμένα. τοὺς τε τόκους τῶν ἀγορῶν ἐπέλασε τῶν ἀλῶν ἀλατοπωλῶν, τῶν τ' ἐργαζομένων θαυμασιωτικῶν καὶ μάντεων καὶ φαρμακοπωλῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν πεπονημένων· τὸ τρίτον δὲ μέρος τοῦ ἐργαζομένου ἀποτελεῖ ἔταξαν. τῶν τε νομισμάτων τὴν καταλλαγὴν ἀπέδοντο μὴ τραπεζῆ· ἐτέρῳ δὲ οὐκ ἦν οὐθενὶ ἔτ' ἀποδοῦσθαι ἐτέρῳ ἢ πρίασθαι παρ' ἐτέρῳ· εἰ δὲ μὴ, ζήτησις ἦν. ὅστος δὲ ἦεν αὐτοῖς μὴ εἶναι πολίτην ὅς ἂν μὴ ἐξ ἀστῶν ἀμφοτέρῳ ἢ, χρημάτων δεηθέντες ἐψηφίσαντο τὸν ἐξ ἐνὸς ὄντα αὐτῶν καταβαλλόντα μῶς τριάκοντα εἶναι πολίτην. ἐν σιτοδοσίᾳ δὲ γενόμενοι καὶ ἀπορῶντες χρημάτων κατήγαγον τὰ πλεῖστα τὰ ἐκ τοῦ Πόντου· χρόνος δὲ γενομένης, τῶν ἐμπορῶν ἀνανακτούντων ἐτέλουν αὐτοῖς τόκους ἐπιδεκάτους, τοῖς δὲ ὠνομοῖς τι ἔταξαν χωρὶς τῆς τιμῆς διδόναι τὸ ἐπιδέκατον.

1. ἐμποριῶν U^b . || ἡ] καὶ ἡ $I^a S^b T^c U^d$. || 2. τῶν om $S^b T^c U^d$. || 3. ἐπικαρπίας $T^b U^c$. || τε om $S^b T^c U^d$. || 4. ἐπὶ $S^b T^c U^d$. || ἐπικεφαλαίον τε καὶ χειρῶν ἄξιον $S^b T^c U^d$. || 7. ἡ add U^b . || διαγωγῶν Boeckhiius: codices δι' ἀγάτων || 13. ἐγκυκλιῶν $I^b U^c$, ἐγκυκλιῶν $S^b T^c$. || 14. ἐποικονομεῖται $S^b T^c U^d$ et γη I^b . || 15. παρέργως $S^b T^c$. || 16. τῶ] τὰ $S^b T^c$. || 17. τῆτο] τῷ $S^b T^c$. || 19. ἡ $I^b U^c$. || ἃ codicibus deest. || 20. δυνατῆ] εἰ δυνατῆ I^b , διὰ U^b . || τῶτοις χρῆσέον om U^b . || 22. νῦν] μὲν $I^b S^b T^c U^d$. || οἷαν U^b . || τρεῖ] an πει? || 23. τῶν νῦν ἀναλημένων om $S^b T^c U^d$. || 24. βλάψει U^b . || 25. παρὰ $S^b T^c$. || τὰ post μέρη om I^b . || 26. πρότερον corr T^b . || 27 et 29. ὑπελαμβάνομεν I^b . || 28. συναγαγόμεν $S^b T^c$, συναγαγόμεν U^b . || 30. τῶν ἃ τις] ὅτε τῶν $I^b S^b T^c U^d$. || οἷα om $S^b T^c$. || πραγματεύηται $I^b T^c U^d$. || 32. κύψελος I^b .

1. ἀπογράψασθαι om $S^b T^c U^d$. || 2. ἐκατέρω $S^b T^c$. || 3. ἐκέλευεν $S^b T^c U^d$. || 4. καὶνόν $I^b T^c U^d$. || 5. ἀνιέρωσε U^b . || ἐκτελεῖται U^b , κτηῆσαι T^b , κτισαὶ S^b . || 8. βραχέος U^b . || 12. πριαμένῳ $S^b T^c U^d$. || 14. χρόνον] χρόνους χρόνον $S^b T^c U^d$. || 16. ὠνοῦνται $S^b T^c$. || 20. ἀλείαν I^b . || 21. ἄλλων S^b . || ἀλατοπωλῶν U^b , ἀλατοπωλείαν $S^b T^c$. || 22. τῶν τῶν τρόπων $S^b T^c U^d$. || 27. ἀστῶν] αὐτῶν codices. || 28. ἢ om U^b . || αὐτῶν $S^b T^c$. || 29. καταβαλλόντα U^b . || σιτοδοσία $T^b U^c$. || 30. δὲ] τε U^b . || 32. ἐπιδεκάτους — 33. τὸ om U^b . || 33. τε T^b . || τῆς om $S^b T^c$.

μετοίκων δὲ τινων ἐπιδεσμευμένων ἐπὶ κτήμασιν, ἕκ ἑσθης αὐτοῖς ἐκτίσεως ἐψηφίσαντο τὸ τρίτον μέρος εἰσφέροντα τῷ δανείῳ τὸν βεβλόμενον κυρίως ἔχειν τὸ κτήμα.

Ἰππίας ὁ Ἀθηναῖος τὰ ὑπερέχοντα τῶν ὑπερώων εἰς τὰς δημοσίας ὁδὸς καὶ τὰς ἀναβαθμὰς καὶ τὰ προφράγμα- 5 ματα καὶ τὰς θύρας τὰς ἀνοιγομένας ἔξω ἐπώλησεν· ὠνοῦντο ἔν ὧν τὰ κτήματα, καὶ συνελήγη χρήματα ἕτως συχναῖα. τὸ τε νόμισμα τὸ ὄν Ἀθηναίοις ἀδόκιμον ἐποίησε, τάξας δὲ τιμὴν ἐκέλευσε πρὸς αὐτὸν ἀνακομίζειν· συνελθόντων δὲ ἐπὶ τῷ κόφῳ ἕτερον χαρακτῆρα, ἐξέδωκε τὸ 10 αὐτὸ ἀργύριον. ὅσοι τε τριηραρχεῖν ἢ φυλαρχεῖν ἢ χορηγεῖν ἢ τινα εἰς ἕτεραν τοιαύτην λειτουργίαν ἤμελλον δαπανᾶν, τίμημα τάξας μέτριον ἐκέλευσε τὸν βεβλόμενον ἀποτίσαντα τῷτο ἐγγράφεισθαι εἰς τοὺς λειτουργηκότας. τῇ τε ἱερείᾳ τῇ τῆς Ἀθηναίων τῆς ἐν ἀκροπόλει ὑπὲρ τῷ ἀποθανόν- 15 τος φέρειν χοίρικα κριθῶν καὶ πυρῶν ἕτεραν καὶ ὀβολόν, καὶ ὅτω ἂν παιδάριον γένηται, τὸ αὐτὸ τῷτο.

Ἀθηναῖοι δὲ οἱ ἐν Ποτιδαίᾳ οἰκοῦντες δειόμενοι χρημάτων εἰς τὸν πόλεμον ἀπογράφασθαι ἅπασιν συντάξαν τὰς ὑσίας, μὴ ἀθρόας εἰς τὸν αὐτῷ δῆμον ἕκαστον, ἀλλὰ 20 κατὰ κτήμα ἐν ᾧ τόπω ἕκαστος εἴη, ἵνα οἱ πένητες δύνωνται ὑποτιμᾶσθαι· ὅτω δὲ μὴ ἦν κτήμα μὴθέν, τὸ σῶμα διμναῖον τιμῆσασθαι. ἀπὸ τῶτων ἔν εἰσέφερον τὸ ἐπιγραφὴν ἕκαστος οἶων τῇ πόλει.

Ἀντισσαῖος δὲ, δεσποίνης τῆς πόλεως χρημάτων, εἰθι- 25 σμένων αὐτῶν λαμπρῶς ἄγειν Διονύσια, ἐν οἷς ἄλλα τε πολλὰ ἀνήλσκον ἔξ ἐνιαυτῷ παρασκευάζοντες καὶ ἱερεία πολυτελεῖ· ὑπογύου δὲ οὕσης ταύτης τῆς εορτῆς ἔπεισεν αὐτὸς τῷ μὲν Διονύσῳ εὐχᾶσθαι ἐς νέωτα ἀποδώσειν διπλάσια, ταῦτα δὲ συναγαγόντας ἀποδοῦσθαι. συνελήγη ἔν 30 αὐτοῖς χρήματα ἕκ ὀλίγα πρὸς τὴν χρεῖαν.

Λαμψακηνοὶ δὲ προσδοκίμων οὐσῶν τριήρων πολλῶν πρὸς αὐτούς, ὄντος μεδίμνου τῶν ἀλφίτων τετραδράχμου, προστάξαν τοῖς ἀγοραίοις πωλεῖν ἑξαδράχμου, καὶ τοῦ 35 ἐλαίου τὸν χρῶ ὄντα δραχμῶν τεττάρων καὶ τριωβόλου, τῷ τε οἴνου καὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. τὴν μὲν οὖν ἀρχαίαν

τιμὴν ἐλάμβανεν ὁ ἰδιώτης, τὸ δὲ πλεόν ἢ πόλις, καὶ εὐπόρησε χρημάτων.

Ἡρακλεῦται πέμποντες ναῦς τεσσαράκοντα ἐπὶ τοὺς ἐν Βοσπόρῳ τυράννους, οὐκ εὐπορούμενοι χρημάτων παρὰ τῶν ἐμπόρων συνηγόρασαν τὸν τε σῖτον πάντα καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον καὶ τὴν ἄλλην ἀγοράν. χρόνου δὲ ἰσταμένου ἐν ᾧ ἤμελλον ἀποδώσειν τὴν τιμὴν, τοῖς τε δὴ ἐμπόροις καλῶς εἶχε μὴ κοτυλίζειν ἀλλ' ἀθρόα τὰ φορτία πεπραῖσθαι, ἐκείνοι τε διδόντες δι' ἄλλην οὐ μισθὸν παρῆ- 5 γον ἀλλὰ τὴν ἀγοράν ἐν ὀλκασί, καὶ ἄνδρα ταμίαν ἐπέ- σκησαν ἐφ' ἐκάσῃ τῶν νεῶν. ἀφικομένων δ' εἰς τὴν πολεμίαν αὐτῶν ἠγόραζον οἱ στρατιῶται παρὰ τούτων ἅπαντα. πρότερον συνελήγη ἢ ἀργύριον ἐδίδουσαν οἱ στρατηγὸι πάλιν τὸν μισθόν, ὥστε συνέβαινε ταῦτὸ τὸ ἀργύριον δίδουσαι 10 ἕως εἰς ὄκειον ἀπῆλθον.

Λακεδαιμόνιοι Σαμίων δεσπέντων χρημάτων αὐτοῖς εἰς τὴν κάθοδον δοῦναι, ἐψηφίσαντο μίαν ἡμέραν καὶ αὐτοὺς καὶ τὰς οἰκίας καὶ τὰ ὑποζύγια νηστεῦσαι, ὅσον δὲ ἑδα- 15 πάντα ἕκαστος, τοσῶτον δοῦναι τοῖς Σαμίοις.

Χαλκηδόνιοι δὲ ξένων ἐν τῇ πόλει συχρῶν παρ' αὐτοῖς γινομένων, ὀφείλοντες αὐτοῖς μισθὸν οὐκ ἠδύναντο διαλύσαι. ἀνήγγειλαν ἔν, εἴ τις τῶν πολιτῶν ἢ μετοίκων σῦλον ἔχει κατὰ πόλεως ἢ ἰδιώτου ἢ βούλεται λαβεῖν, ἀπογράφασθαι. ἀπογραψαμένων δὲ συχρῶν, τὰ πλοῖα τὰ 20 πλέοντα εἰς τὸν Πόντον ἐσύλων μετὰ προφάσεως εὐλόγου. ἔταξαν δὲ χρόνον ἐν ᾧ λόγον ὑπὲρ αὐτῶν ἔφασαν ποιῆσασθαι. συλλεγέντων δὲ χρημάτων συχρῶν τοὺς μὲν στρατιώτας ἀπήλλαξαν, ὑπὲρ δὲ τῶν σύλων διεδικάσαντο. τοῖς δὲ μὴ δικαίως συληθεῖσιν ἢ πόλις ἀπὸ τῶν προσόδων 25 ἀπέδιδου.

Κυζικηνοὶ δὲ γασιάσαντες πρὸς ἀλλήλους, ἐπικρατήσαντος τῷ δήμῳ, τῶν δὲ πλοσιῶν συνειλημμένων, ὀφείλοντες χρήματα στρατιώταις ἐψηφίσαντο μὴ θανατῶσαι τοὺς 30 συνειλημμένους, ἀλλὰ χρήματα πραξαμένους φυγαδεῦσαι.

Χῖοι δὲ, νόμου ὄντος αὐτοῖς ἀπογράφασθαι τὰ χρεᾶ εἰς τὸ δημόσιον, δεσπέντες χρημάτων ἐψηφίσαντο τὰς μὲν

2. ἐκτίσεως U^2 . || εἰσφέρειν τὰ τῷ U^2 . || 3. τὸν om $S^b T^b$. || 7. ἔν om S^b . || 9. τάξαι U^2 . || 10. τὸ $S^b T^b U^2$. || σκόφῳ T^b . || 11. αὐτὸ om U^2 . || 12. εἴ $I^b U^2$. || τινες, ommissa εἰς, U^2 . || λειτουργίας τοιαύτης I^b . || 14. τοὺς λειτουργικῶς U^2 , τὸ λειτουργικῶς $S^b T^b$. || 18. δὲ] καὶ U^2 . || 20. εἰς — ἀλλὰ om $S^b T^b U^2$. || 21. κατὰ om U^2 . || ᾧ τόπῳ] τόπῳ οὐ $S^b T^b$, τόπῳ U^2 . || εἴη] γῆ $S^b T^b$. || 23. συνέφερον U^2 . || 24. ἐκάστῳ $T^b U^2$. || σῶμα ἢ πόλις $S^b T^b U^2$. || δὲ om $S^b T^b U^2$. || 25. ἠβισμένον δὲ αὐτῶν $S^b T^b U^2$. || 28. ὑπὸ ἐγγύῳ $T^b U^2$. || εἶπεν U^2 . || 30. ἀποδοῦσθαι $S^b T^b U^2$. || συνάγη $S^b T^b$, συνάγει U^2 . || 34. ἐξάδραγμα $T^b U^2$. || 35. χρῶν et τριωβόλου I^b . || 3. τεσσαράκοντα I^b . || 6. χρόνου δισταμένου et 7. τε] δὲ $I^b S^b T^b U^2$. || 9. ἄλλων I^b . || παρῆσον U^2 . || 10. ἐν ὀλκασί U^2 , ἐν ὀλκασί $I^b S^b T^b$, omisso omnes καὶ || 11. ἐκάσῃ U^2 , ἐκάστῳ $S^b T^b$. || 13. συλλέγει $S^b T^b U^2$, συλλέγο I^b . || 14. ὡς U^2 . || 16. τελμῶν $I^b S^b T^b U^2$. || χρημάτων τ' $S^b T^b$. || 17. καὶ αὐτοῖς] ἑαυτοῖς U^2 . || 19. εἰς τῷτον $S^b T^b U^2$. || λακεδαιμοσίοις U^2 . || 20. χαλκηδόνιοι U^2 , χαρρηδόνιοι I^b . || 26. ἔταξε $S^b T^b U^2$. || 27. συλλεγέντων T^b . || 29. συλλεφθεῖσιν U^2 . || 35. χρεῖα εἰς τὸν U^2 . || 36. ἐψηφίσαντο U^2 . || ὀφείλοντας μὲν I^b .

φύλακτας ἀποδοῦναι τῇ πόλει τὰ δάνεια. τῷ δὲ τίτῳ ἐκ τῆς τυττῶναι τοῦ τίτος τῆς ὀδοντοκασίας καταφέρειν, ἕως ἂν κατα τὴν ἀρχαίῃ εὐεργεσίῃ.

Μακρίωνος ἢ Κασίας τίτῳ, τέμπεστις βασιλέως πρὸς αἰσὴν ἐπὶ τῇ τοῖς φίλοις δοῦναι, ἐπισημασθὲν τοῖς αὐτοκρατοράτεσι ἐν τῇ χύρῃ ἔρχεται ὅτι βασιλεὺς αἰεὶ τοῖς φίλοις, αἷτις δὲ οἷα εἰσπράττειν κατασκευαστὶ δ' ἀσδρες αἰσὴν εἰδέας ἐπικρῦνδοντι ἴσην αἰσὴν ἕιας. τίτῳ δὲ τῷτῃ πρῶστῳ, ἢ ἐπικρῦνδοντι τὰ μὲν αἰσὴν ἔρχεται τὰ δὲ φιλοῦμενοι πρὸς τῷ τίτῳ ἐπικρῦνδοντι καὶ ἐσ-
19 ἔφρασι. πάλιν δευτέρως χρημάτων, ἔρχεται τῆς Με-
λαστοῦ ἔρχεται ὅτι μακρῶνδοντι ἴση ἢ πάλιν αἰσὴν αἰσὴν ἀπέχοντες ἴση, ἢ δε βασιλεὺς ἐπ' αἰσὴν κρατεῖν. ἐπὶ-
λεσται ὅτι Μελαστοὺς φέρει ἕιας ὅτι πάλιν χύ-
ματα, φάσκῳ αἰσὴν τοῖς τῶν εἰσπράττειν καὶ τὰ λειπῶν
τις. εἰσπράττειν δὲ πρὸς τὰ μὲν χύματα εἶχε,
τι δὲ τῷτῃ ἢ ἔφη τῶν βῶν ἐν τῇ παρότι εὐεργεσίῃ.

Κόνδαιος Μακρίωνος ὑπαρχος, ὅποτε διαπορευομένη αἰσὴν διὰ τῆς χύρας προτενέροις τις πρόβατοι ἢ ἴν ἢ μίσχῳ, ἀπογραφάμενος τὸν δόντα καὶ τὸν χρόνον, ἀκα-
20 γαγόντα εἰς εἰκὴν ἐπέλεσε τρέφειν ἕως ἂν ἐπαυθῶν
ἴποτε δὲ δικαίῃ χρόνος ἰκανὸς εἶναι, αὐτὸ τε τὸ τραφῆν
καὶ τὴν ἐπιμαρτίαν λογισάμενος ἀπῆται τῶν τε δένδρων
τὰ ὑπερέχοντα ἢ πικτόντα εἰς τὰς ὁδοὺς τὰς βασιλικὰς
ἐπώλει τὰς ἐπιμαρτίας. τῶν δὲ στρατιωτῶν εἴ τις τελευ-
25 τήσῃ, διαπύλον ἐπώλει δραχμῶν τῷ σώματι. ἅμα τε
ἴν ἐπὶ τῆν καὶ ἀργύριον ἐλάμβανον, ἅμα τε οἱ ἡγεμόνες
ἢ παρεκρίνοντο αὐτῶν, ὅποτε τετελεύτηκεν ὁ στρατιώτης. τίς τε
Λυκίας ὁρῶν ἀγαπῶντας τὸ τρίχρωμα φορεῖν ἔφη γράμματα
ἔκειν παρὰ βασιλέως κόμας ἀπιστεῖλαι εἰς προκόμια, προ-
30 στετάχθαι ἴν αἰσὴν ὑπὸ Μαυσώλῳ ἀποκεῖραι αὐτῆς. ἔφη-
σεν ἴν, εἰ βούλωνται ἐπικεφάλαιον τακτὸν αἰσὴν δοῦναι, μετα-
πέμψεσθαι ἐκ τῆς Ἑλλάδος κόμην. οἱ δὲ ἀσμένως ἔδοσαν
ὅ ἴηται, καὶ συνελέχθη χύματα πολλὰ ἀπὸ ὄχλου πολλῶ.

Ἀριστέλης Ῥόδιος ἀρχων Φωκαίας, ἀπορῶν χρημά-
35 τῶν, ὁρῶν ζῆσεις ἕσας δύο τῶν Φωκαίων λόγους ἐποίησατο

τοῖς τῷ τίτῳ ζῆσει ἐ ἀπιστεῖλαι φάσκῳ πρὸς αἰσὴν
καὶ χύματα τῆς ἐπέως ἐφ' ἢ αἰσὴν τὰ τετραχρῶν
ἐρῶνδον. αἰσὴν δὲ μάλιστα εὐεργεσίῃ τῶν τῶν λειπῶν
καὶ τὰ πρὸς τῷ τίτῳ τίτῳ ἀσπῶν τελεῶνδον. αἰσὴν
ταυτῆς δὲ τῶν εἰδέας τὰ χύματα ἢ ἀπιστεῖλαι τῶν
ταυτῆς ἴση ἐπέλεσε ἔδοσαν. ἢ δε τῆς ἐπέως τῶν
εἰδέας ἢ εὐεργεσίῃ ἐκ παρὰ τῷ τίτῳ ἢ δε καὶ αἰσὴν
ἔφρασι τῶν ὑπῆστῳ δόντες. λειπῶν δὲ τὰς ἀπιστεῖλαι
κατῶνδον αἰσὴν πρὸς ἀλλήλους τῆς τε τίτῳ ἀσπῶν
δὸν ἴσην δῶκεν πρὸς τῶν καὶ μεγάλῳ ἐκ τῶν χύρων
ἀσπῶν, τῶν δὲ διὰ τίτῳ ἀσπῶν κατῶνδον τῶν
ἴση ἢ μὴ ἀσπῶν, τίτῳ δ' ἔφη μακρῶνδον ἴση ἴση
τῶν πρὸς τῶν ἐρῶνδον κατῶνδον τῶν δὲ τελεῶνδον
πρὸς τῶν δῶκεν, καὶ τὰς ἐρῶνδον μετ' ἐκτελέσειν ἐφ' αἰσὴν
πρὸς τῶν, καὶ παρ' ἐκατέρῳ δὲ ἐπέως ἀσπῶν λαμβά-
νον, ἐπισημασθὲν οἷα ἔφη χύματα.

Κλαζμῆνι δ' ἐν σπειδίῃ ἴητες χρημάτων τε ἀπ-
ροῖτες ἐψηφίσαντες, παρ' οἷς ἔλαϊν ἐπὶ τῶν ἰδῶνδον, δε-
νῶσαι τῇ πόλει ἐπὶ τῶν. ἴηται δὲ τῶν ἴση ἢ κατῶν
ἐν τῇ χύρῃ αἰσὴν. δευτέρῳ δὲ μακρῶνδον πρὸς
ἀπιστεῖλαι εἰς τὰ ἐμπειρία, ὅση αἰσὴν τῶν ἴση ἴση
κῆς γενομένης τῆς τῶν ἐλαϊν τιμῆς. ἐφείδοντες στρατιώτας
μισθῶν εἰσὶ τάλαντα, καὶ ἢ δυνάμειν, τίτῳ ἔφρασι τῆς
ἡγεμόσι τέτταρα τάλαντα τῶν ἐπαισῶν. ἐπὶ δὲ τῶν μὲν
ἀρχαίς ἀπιστεῖλαι ἴση, αἰεὶ δὲ μάτην ἔδοσαν, ἡγεμόνα
ἔοσαν σπειδίῃ εἰς ἀργύριον λόγῳ εἰσὶ τάλαντων, εἰ
διδόντες τοῖς εὐπορωτάτοις ἐν τῇ πόλει κατὰ λόγῳ ἐπέως
ἀργύριον παρ' ἐκείων ἔλαβον ἴση. οἱ τε ἴν ἰδῶνδον ἔχον
εἰς τὰς καθ' ἡμέραν χρείας ἀναλύσκον, καὶ ἢ πάλιν τῶ
χρέους ἀπῆλλάγη. δευτέρῳ δ' ἐκ τῶν πρῶτων ἐκείων
τῶν τε τῶν κατέφερον, αἰεὶ τε διαροῦντες ἐκάστῳ πρὸς
μέρος διεδίδονσαν, τοῖς δὲ σπειδίῃ ἐκμίζοντο.

Σηλυβριανοὶ δὲ δευτέρως χρημάτων, νόμῳ ὄντος αἰσὴν
σῖτον μὴ ἐξάγειν ἐν λιμῶν γενομένοις, ἐκείων δὲ ὑπάρχοντες
σῖτον καλαῖν, ἐψηφίσαντο τῇ πόλει παραδοῦναι τῶν ἰδῶνδον
τὸν σῖτον τῆς τεταγμένης τιμῆς, ὑπολειπόμενον ἐκάστῳ

5. φόρους om S⁶T². || 6. ἴη] ἴη ὁ I¹S⁶U². || 10. πάλιν om I¹S⁶T²U². || 12. ἴση om U². || 14. μολασίς U². || 19. αἰσὴν
et 20. ἀσπῶν S⁶T²U². || 21. ἐπαυθῶν S⁶T². || 22. δὲ om U². || γραφῶν T². || 23. τε om I¹. || 26. δραχμῶν S⁶T². || ἄλλα S⁶
T²U². || 28. ἢ om T²U². || 29. τρίχρωμα φέρει S⁶T². || ἔφητε I¹S⁶T². || 30. παρὰ S⁶T². || προκόμια I¹, προκόμια U². || προ-
τέχθαι U². || 31. αἰσὴν S⁶T². || 32. μεταπέμψασθαι codices. || 36. φωκαίων S⁶T², φωκίῳ I¹U².

3. αἰσὴν U². || βυλλείσθαι T²U². || 4. παρὰ S⁶T². || 5. πορῶντες om U². || 6. ἐταίροις U². || 7. ἀ] αἰ T². || παρὰ T². ||
9. οἱ ἴδῶν S⁶T²U². || 11. ἀδικίῳ S⁶T². || 12. δικασοῦναι καὶ χρόνον προέθηκε μακρῶνδον ἴση S⁶T²U². || 13. δὲ I¹. || παραβόλῳ I¹,
παραβόλῳ S⁶T². || 16. συήγαγον S⁶T²U². || 21. ἐμπειρία I¹. || 22. στρατιώται I¹. || 31. τε alterum om I¹S⁶T²U². || 33. σηλυ-
βριανῶν T². || δὲ om U². || 34. σῖτον μὴ ἐξαγαγεῖν S⁶, σῖτον μὴ ἐξαγαγεῖν T², σῖτοι μὴ ἐξαγαγεῖν U². || γενομένης S⁶T²U².

ἐνιαυτοῦ τροφήν· εἴτα ἐξαγωγὴν ἔδωκαν τῷ βουλομένῳ, τάζαντες τιμὴν ἣν ἔδοκει καλῶς ἔχειν αὐτοῖς.

Ἀβυθῆνοι δέ, διὰ ζασιασμόν τῆς χώρας ἀργῆ γενόμενης, καὶ τῶν μετοίκων οὐ προϊέμενων αὐτοῖς οὐδὲν διὰ τὸ καὶ ἐτι ὀφείλειν, ἐψηφίσαντο τὸν βεβλόμενον τοῖς γεωργοῖς δανείζειν, ὡς ἐργάσωνται, ὡς πρώτοις αὐτοῖς ἐσομένης τῆς κομιδῆς ἐκ τοῦ καρποῦ, τοῖς δὲ ἄλλοις ἐκ τῶν λειπομένων.

Ἐφέσιοι δεηθέντες χρημάτων νόμον ἔθεντο μὴ φορεῖν χρυσὸν τὰς γυναῖκας, ὅσον δὲ νῦν ἔχουσι, δανεῖσαι τῇ πόλει· τῶν τε κίωνων τῶν ἐν τῷ νεῷ τάζαντες ἀργύριον ὃ δεῖ καταβαλεῖν, εἶον ἐπιγράφεσθαι τὸ ὄνομα τῷ δόντος τὸ ἀργύριον ὡς ἀνατεθεικότος.

Διονύσιος Συρακοῦσιος βεβλόμενος χρήματα συναγαγεῖν, ἐκκλησίαν ποιήσας ἔφησεν ἑωρακέναι τὴν Δήμητραν, καὶ κελεύειν τὸν τῶν γυναικῶν κόσμον εἰς τὸ ἱερὸν ἀποκομίζειν. αὐτὸς μὲν ἔν τῶν παρ' αὐτῷ γυναικῶν τὸν κόσμον τῷτο πεποικέναι, ἥξις δὲ καὶ τοὺς ἄλλους, μὴ τι μῆνιμα παρὰ τῆς θεῆς γένηται. τὸν δὲ μὴ τοῦτο ποιήσαντα ἔνοχον ἔφησεν ἱεροσυλίας ἔσσεσθαι. ἀνενεγκάντων δὲ πάντων ἃ ἔχον διὰ τε τὴν θεὸν καὶ δι' ἐκεῖνον, θύσας τῇ θεῷ τὸν κόσμον ἀπηνέγκατο ὡς παρὰ τῆς θεῆς δεδανεισμένους. προελθόντος δὲ χρόνου καὶ τῶν γυναικῶν πάλιν φορουσῶν, ἐκέλευσε τὴν βουλομένην χρυσοφορεῖν τάγμα τι ἀνατιθέναι εἰς τὸ ἱερὸν. τριῆρεις τε ναυπηγεῖσθαι μέλλων ἦδει ὅτι δεήσοιτο χρημάτων. ἐκκλησίαν ἔν συναγωγῶν ἔφη πάλιν αὐτῷ τινα προδίδουσαι, εἰς ἣν δεῖσθαι χρημάτων, ἥξις τε αὐτῷ τὰς πολίτας εἰσενέγκαι δύο ζατῆρας ἕκαστον· οἱ δ' εἰσήνεγκαν. διαλιπὼν δὲ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας, ὡς διημαρτηκῶς τῆς πράξεως, ἐπαινέσας αὐτοὺς ἀπέδωκεν ἐκάσῳ ὃ εἰσήνεγκαν. ποιήσας δὲ τοῦτο ἀνεκτέστατο τὰς πολίτας. εἴτα πάλιν οἰόμενοι ἀποληφθεσθαι εἰσήνεγκαν· ὁ δὲ λαβὼν εἶχεν εἰς τὴν ναυπηγίαν. οὐκ εὐπορῶν δὲ ἀργυρίας νόμισμα ἔιοψε καττιτέρυ, καὶ συναγωγῶν ἐκκλησίαν πολλὰ τοῦ κεκομμένον νομίσματος ὑπερεῖπεν· οἱ δὲ ἐψηφίσαντο καὶ μὴ βουλόμενοι ἕκαστος ὃ ἂν πολὺ καὶ τὸν ἄλλον κόσμον ἔκ ὀλίγον. εἰδὼς δὲ ὅτι καὶ οἱ ναῦται πολλὰ ἔχουσι, κήρυγμα ἐποίησατο τὰ ἡμίστε

δεηθεὶς χρημάτων ἥξιον τὰς πολίτας εἰσενεγκεῖν αὐτῷ· οἱ δ' οὐκ ἔφασαν ἔχειν. ἐξενέγκας οὖν τὰ σκευὴ τὰ παρ' αὐτῷ ἐπώλει ὡς δὴ δι' ἀπορίαν τῷτο ποιῶν, ἀγοραζόντων δὲ Συρακοῦσιον ἀπεγράφετο τί ἕκαστος ἀγοράσειεν· ἐπεὶ δὲ τὴν τιμὴν κατέβαλον, ἐκέλευσε τὸ σκεῦος ἀναφέρειν ἕκαστον ὃ ἠγόρασεν. τῶν τε πολιτῶν διὰ τὰς εἰσφοράς οὐ τρεφόντων βοσκήματα εἶπεν ὅτι ἱκανὰ ἦν αὐτῷ πρὸς τοσῶτον· τὰς ἔν νῦν τι κτησαμένους ἀτελεῖς ἔσσεσθαι. πολλῶν δὲ ταχὺ κτησαμένων πολλὰ βοσκήματα ὡς ἀτελεῖ ἐξόντων, ἐπεὶ καιρὸν ᾤετο εἶναι, τιμήσασθαι κελεύσας ἐπέβαλε τέλος. οἱ οὖν πολῖται ἀγανακτήσαντες ἐπὶ τῷ ἐξηκατηθεῖσθαι σφάζοντες ἐπώλων. ὡς δὲ πρὸς τῷτο ἔταξε σφάζεσθαι ὅσα δεῖ τῆς ἡμέρας, οἱ δὲ πάλιν ἱερόβυτα ἐποίησαν· ὁ δὲ ἀπέειπε θῆλυ μὴ θύειν. πάλιν τε δεηθεὶς χρημάτων ἐκέλευσε ἀπογράψασθαι χρήματα πρὸς αὐτὸν ὅσοι οἰκοὶ εἰσιν ὀρφανικοί· ἀπογραψαμένων δὲ ἄλλων, τὰ τούτων χρήματα ἀπεχρᾶτο, ἕως ἕκαστος εἰς ἡλικίαν ἔλθοι. Ῥηγίον τε καταλαβὼν, ἐκκλησίαν συναγαγὼν εἶπε διότι δικαίως μὲν ἂν ἐξανδραποδοισθεῖεν ὑπ' αὐτῷ, νῦν μέντοι τὰ εἰς τὸν πόλεμον ἀνηλωμένα χρήματα κομισάμενος καὶ ὑπὲρ ἑκάστου σώματος τρεῖς μνᾶς ἀφήσειν αὐτὸς. οἱ δὲ Ῥηγῖοι, ὅσα ποτ' ἦν αὐτοῖς ἀποκεκρυμμένα, ἐμφανῆ ἐποίησαν, καὶ οἱ ἄποροι παρὰ τῶν εὐπορωτέρων καὶ παρὰ τῶν ξένων δανειζόμενοι ἐπόρισαν ἃ ἐκέλευε χρήματα. λαβὼν δὲ τὰτα παρ' αὐτῶν τὰ τε σώματα πάντα ἔδεν ἤττον ἀπέδοτο, τὰ τε σκευὴ ἃ τότε ἦν ἀποκεκρυμμένα ἐμφανῆ ἅπαντα ἔλαβεν. δανεισάμενός τε παρὰ τῶν πολιτῶν χρήματα ἐκ' ἀποδόσει, ὡς ἀπήτουν αὐτόν, ἐκέλευσε ἀναφέρειν ὅσον ἔχει τις ἀργύριον πρὸς αὐτόν· εἰ δὲ μὴ θάνατον ἔταξε τὸ ἐπιτίμιον. ἀνενεχθέντος δὲ τῷ ἀργυρίου, ἐπικόψας χαρακτῆρα ἐξέδωκε τὴν δραχμὴν δύο δυναμένην δραχμάς, καὶ τό τε ὀφειλόμενον πρότερον ἀνήνεγκαν πρὸς αὐτόν. εἰς Τυρρηνίαν τε πλεύσας ναυσὶν ἑκατὸν ἔλαβεν ἐκ τοῦ τῆς Λευκοθέας ἱεροῦ χρυσίον τε καὶ ἀργύριον πολὺ καὶ τὸν ἄλλον κόσμον ἔκ ὀλίγον. εἰδὼς δὲ ὅτι καὶ οἱ ναῦται πολλὰ ἔχουσι, κήρυγμα ἐποίησατο τὰ ἡμίστε

1. ἐξαγωγῆν U^b . || 2. τιμὴν — αὐτοῖς $om U^b$. || ἦν $om S^b T^b$. || 6. ὡς ἔργα ὡς τοῖς πρώτοις $S^b T^b U^b$. || 8. βλιβομένων $T^b U^b$. || 14. συρακοῦσιος $I^b T^b$. || 15. δήμητρα $S^b T^b$. || 16. καὶ ante 15. τὴν $S^b T^b U^b$. || 18. τῷτο et τοῖς ἄλλοις $S^b T^b U^b$. || 19. ποιήσοιτα I^b . || 20. ἀνεγκάντων $S^b T^b$, ἐνεγκάτωι U^b . || 21. θεᾶ $S^b T^b$. || 22. ἀπηνέγκατο $S^b T^b U^b$. || περὶ $S^b T^b$. || δεδανεισμένοι U^b . || δε] δὲ τοῦ S^b . || 24. χρυσὸν φορεῖν τάγματα $S^b T^b$. || ἐν τῷ ἱερῷ I^b . || 25. τε $om S^b T^b U^b$. || ναυπηγήσειν S^b . || 26. συναγωγῆν ἔφη πόλει U^b . || 29. ἦ $om S^b T^b$. || 30. αὐτοῖς $S^b T^b U^b$. || εἰσήνεγκαν U^b . || 33. δὲ $om U^b$. || καττιτέρυ T^b . || 35. βουλόμενος T^b . || ὃ ἀείλετο $S^b T^b$, ὃ ἀείλατο U^b , ἔν εἰλετο I^b .

4. ἀπογράφωτες $QS^b T^b U^b$. || ἀγόρασεν S^b . || 5. δε] δὴ $Q^b S^b T^b U^b$. || 6. τε] δὲ I^b . || 7. τοσῶτος οὖν τοῖων κτησαμένους $QS^b T^b U^b$. || 9. ἐξόντων ἐπικαίρωις τὸ εἶναι I^b , ἐξὸν τῷ ἐπὶ καιρὸν ὡς (εἰς Q) τὸ εἶναι $QS^b T^b U^b$. || 14. τε $om U^b$. || 15. χρημάτων $QS^b T^b$. || οἰκεῖοι $Q^b T^b$, οἰκεῖον S^b . || 17. ἔλθοιεν $QS^b T^b$. || ῥῆ υἰόν S^b . || 18. καταλιπὼν codices. || 19. μέτω] μὲν $S^b T^b$. || 22. ῥηγηθὼ I^b . || 24. ἐκέλευσε QI^b . || 26. ἀπέδοκε S^b . || 32. τε $om S^b$. || 35. πολὺν S^b . || 36. κήρυγμα — 1350 a 1. ἔχει $om QS^b T^b$.

οἱ ἱερεῖς, καὶ τὸ ἱερόν παρ' αὐτοῖς ἕκαστοι βυλόμενοι εἶναι, καὶ ἴδια αὐτοῖς οἱ ἱερεῖς εἰδίδοσαν χρήματα. ἐπεὶ δὲ παρὰ πάντων εὐλήφει, προστάζει αὐτοῖς ἐκέλευσεν εἰς μὲν τὸ ἱερόν καὶ εἰς αὐτὸν τῆς δαπάνης ἧς πρότερον ἐποιούντο τὸ δέκατον μέρος ποιεῖσθαι, τὰ δὲ λοιπὰ αὐτῶν δανείσαι, ἕως 5 ὁ πόλεμος ὁ πρὸς βασιλέα διαλυθῆ. ἀπ' οἰκίας δὲ ἐκάστης ἐκέλευσεν ἅπαντας εἰσενέγκαι τάξαντα ὁ δεῖ, καὶ ἀπὸ τοῦ σώματος ὡσαύτως· τοῦ σίτου τε πωλυμένης χωρὶς τῆς τιμῆς διδόναι τὸν πωλύοντα καὶ ἰνούμενον ἀπὸ τῆς ἀρτάβης τὸν ὀβολόν, ἀπὸ τῶν πλοίων τε καὶ ἐργαστηρίων καὶ 10 τῶν ἄλλων τινὰ ἐργασίαν ἔχόντων τῆς ἐργασίας μέρος τὸ δέκατον κελεύσασθαι ἀποτελεῖν. ἐκστρατεύειν δ' αὐτῶν μέλλοντι ἐκ τῆς χώρας, εἴ τις τι ἔχει ἄσημον ἀργύριον ἢ χρυσίον, κελεύσασθαι ἐνέγκαι πρὸς αὐτόν· ἐνεγκάντων δὲ τῶν πλείων ἐκέλευσε τότε μὲν ἐκείνον χρῆσθαι, τοὺς δὲ δανείσαντας συστήσαι τοῖς ναυάρχοις ὥστ' ἐκ τῶν φόρων αὐτοῖς ἀποδοῦναι.

Ἰφικράτης Ἀθηναῖος, Κότυς συναγαγόντος στρατιώτας, ἐπόρυσεν αὐτῶν χρήματα τρόπον τοιοῦτον. ἐκέλευσε τῶν ἀνθρώπων ὧν ἦρχε προσάξει κατασπεῖραι αὐτῶν γῆν 20 τριῶν μεδίωνων· τότε δὲ πραχθέντος συνελθὼν σίτου πολὺ πλῆθος. καταγαγὼν ἔν τὰ ἐμπορία ἀπέδοτο, καὶ εὐπόρησε χρημάτων.

Κότυς Θραξὶ παρὰ Πειρινθίων ἰδανείζετο χρήματα εἰς τὸ τὰς στρατιώτας συναγαγεῖν· οἱ δὲ Πειρινθιοὶ ἐκ ἰδί- 25 ὄσαν αὐτῶν. ἤξιωσεν οὖν αὐτὸς ἄνδρας γε τῶν πολιτῶν φρουροὺς δοῦναι εἰς χωρία τινὰ, ἵνα τοῖς ἐκεῖ στρατιώταις νῦν φρουροῦσι σχῆ ἀποκρῆσασθαι. οἱ δὲ τοῦτο ταχέως ἐποίησαν, οἰόμενοι τῶν χωρίων κύριοι εἶσθαι. ὁ δὲ Κότυς τοὺς ἀποσταλέντας εἰς φυλακὴν ποιήσας, τὰ χρήματα 30 αὐτὸς ἐκέλευσεν ἀποστείλαντας, ἃ ἰδανείζετο παρ' αὐτῶν, κομίσασθαι.

Μέντωρ υἱὸς Ἑρμείαν συλλαβὸν καὶ τὰ χωρία αὐτῆ κατασχὼν τοὺς ἐπιμελητὰς εἶασε κατὰ χώραν τοὺς ὑπὸ τῷ Ἑρμείᾳ καθεσκηκότας. ἐπεὶ δὲ ἐθάρρησάν τε ἅπαντες, καὶ 35 εἴ τί ποτ' ἦν αὐτοῖς ἀποκεκρυμμένον ἢ ὑπεκκαίμενον, μεθ' ἑαυτῶν εἶχον, συλλαβὸν αὐτὸς πάντα παρεῖλετο ἃ εἶχον.

Μένων Ῥόδιος κυριεύσας Λαμψάκου, δεσθεὶς χρημάτων ἐπέγραψε τοῖς πλοσιωτάτοις αὐτῶν πλῆθος τι ἀργυρίου, τούτοις δὲ τὴν κομιδὴν εἶσθαι παρὰ τῶν ἄλλων πολιτῶν ἐφησεν· ἐπεὶ δὲ οἱ ἄλλοι πολῖται εἰσήνεγκαν, ἐκέλευσε καὶ ταῦτα αὐτῶν δανείσαι ἐν χρόνῳ διειπάμενος ἐν ᾧ πάλιν αὐτοῖς ἀποδώσει. πάλιν τε δεσθεὶς χρημάτων ἤξιωσεν αὐτὸς εἰσενέγκαι, κομίσασθαι δ' ἐκ τῶν προσόδων· οἱ δ' εἰσήνεγκαν ὡς διὰ ταχέων αὐτοῖς ἐσομένης τῆς κομιδῆς· ἐπεὶ δὲ καὶ αἱ καταβολαὶ τῶν προσόδων παρήσαν, ἐφησεν ἐπ' αὐτῶν χρεῖαν εἶναι καὶ τότε, ἐκείνοις δὲ ὑσπερον ἀποδώσειν σὺν τόκῳ. τῶν τε στρατευομένων παρ' αὐτῶν παρηρείτο τὰς σιταρχίας καὶ τοὺς μισθοὺς ἐξ ἡμερῶν τὸν ἐνιαυτόν, φάσκων ταύταις ταῖς ἡμέραις οὔτε φυλακὴν αὐτοῦς οὐδεμίαν ἔτε πορείαν οὔτε δαπάνην ποιεῖσθαι, τὰς 15 ἔξαιρεσίμους λέγων. τὸν τε πρὸ τῷ χρόνον διδὸς τοῖς στρατιώταις τῆ δευτέρᾳ τῆς νυμηνίας τὴν σιταρχίαν, τῷ μὲν πρώτῳ μηνὶ παρέβη τρεῖς ἡμέρας, τῷ δ' ἔχομένῳ πέντε· τῶν δὲ τὸν τρόπον προήγεν ἕως εἰς τὴν τριακάδα ἤλθον.

Χαριδῆμος Ὀρειτῆς ἔχων τῆς Αἰολίδος τινὰ χωρία, ἐπιστρατεύοντος ἐπ' αὐτὸν Ἀρταβαζῆς χρημάτων ἰδέτο εἰς τοὺς στρατιώτας. τὸ μὲν ἔν πρώτον εἰσέφερον αὐτῶν, εἶτα ἕκτι ἐφασαν ἔχειν. ὁ δὲ Χαριδῆμος, ὃ ὥπτο χωρίον εὐπορώτατον εἶναι, ἐκέλευσε, καὶ εἴ τι νόμισμα ἔχουσιν ἢ τι ἄλλο σκεῦος ἀξιόλογον, εἰς ἕτερον χωρίον ἀποσέλλειν, πα- 20 ρακομπῆν δὲ δώσειν· ἅμα δὲ καὶ αὐτὸς τῶν ποικίλων φανερὸς ἦν. πεισθέντων δὲ τῶν ἀνθρώπων, προαγαγὼν αὐτὸς τῆς πόλεως μικρὸν καὶ ἐρευνήσας ἃ εἶχον, ἔλαβεν ὅσων ἰδέτο, ἐκείνους δὲ πάλιν εἰς τὸ χωρίον ἀπέγηεν. κήρυγμα τε ποιησάμενος ἐν ταῖς πόλεσιν ὧν ἦρχε μηδὲνα μηδὲν ὄπλον κεκτῆσθαι ἐν τῇ οἰκίᾳ, εἰ δὲ μή, ἀποτίσειν ἀργύριον ὃ ἐπεκέρυξεν, ἡμέλει καὶ ὑδεμίαν ἐπιστροφὴν ἐποιεῖτο. τῶν δὲ ἀνθρώπων οἰομένων τὸ κήρυγμα μάτην αὐτὸν πεποιθ- 30 εῖσθαι, εἶχον ἃ ἔτυχον ἕκαστοι κεκτημένοι κατὰ χώραν. ὁ δ' ἔρευναν ἐξαίφνης ποιησάμενος τῶν οἰκιῶν, παρ' οἷς εὔρεν ὄπλον τι, ἐπράττετο τὸ ἐπιτίμιον.

Φιλόξενός τις Μακεδὼν Καρίας σατραπεύων, δεσθεὶς χρημάτων Διονύσια ἐφασκε μέλλειν ἄγειν, καὶ χορηγὸς

1. εἶναι καὶ ἴδια ἴδει καὶ ἰδία Q^ST². || 2. οἱ ἱερεῖς ἱερεῖς Q^ST². || 5. δὲ om Q^ST². || αὐτῶν S²T². || 6. ὁ prius om QI²S²T². || ἐκάστος Q. || 9. ἀρτάβης T². || 14. ἐνεγκάντων Q^ST². || 15. τότε] τὸς τῷ Q^ST². || χρῆσθαι QI²T². || 16. ναυάρχους T². || 20. ἦρχε I². || σπεῖραι S²T². || 22. ἐμπορεία Q. || 24. παρ Q. || περινθίων Q, περινθί S²T². || 25. τὸ om QI²S²T². || περὶ οἱ Q^ST². || 28. νῦν om S²T². || 31. αὐτῶν S²T². || ἰδανείζο et 32. κομίζεσθαι Q^ST². || 34. εἶασε om QT². || 35. τῷ om S². || 36. ὑπεκαίμενον S²T². || 37. αὐτῶν I², αὐτὸν S². || συλλαβὸν — εἶχον om Q^ST².

1. κελεύσας Q^ST². || 3. παρ S²T². || 10. κείνους Q. || 12. παρηρείτο I²S². || σιταρχίας S²T². || 14. αὐτοῖς codices. || 15. ἔξαιρεσίμους S²T². || χρόνον Q^ST². || τῆς στρατιώτης S²T². || 18. ὡς εἰς τὴν τριάδα Q^ST². || 19. ὠρείτης Q. || 26. προαγαγὼν et 27. ὅσον Q^ST². || 28. κείνους Q. || 29. μηδὲ et 30. ἐκτεῖσθαι Q^ST². || 34. οἷς] οἷον S²T². || 35. ἐπράττε QI²S²T². || 37. χορηγὸς I²S²T².

προέγραψε τῶν Καρῶν τὸς εὐπωρωτάτους, καὶ προσέταπεν αὐτοῖς ἃ δεῖ παρασκευάζειν. ὁρῶν δ' αὐτὸς δυσχεραίνον-
τας, ὑποπέμπων τινὰς ἠρώτα τί βύλονται δόντες ἀπαλ-
λαγήναι τῆς λειτουργίας. οἱ δὲ πολλῶν πλέον ἢ ὅσον ῥοντο
ἀναλώσειν ἔφασαν δῶσειν τῷ μὴ ὀχλείσθαι καὶ ἀπὸ τῶν
ιδίων ἀπειναι. ὁ δὲ παρὰ τῶν λαβῶν ἃ ἐδίδοσαν, ἐτέ-
ρως κατέγραφεν, ἕως ἔλαβε παρὰ τῶν ἃ ἐβύλετο· καὶ
προσῆν παρ' ἐκάσους.

Εὐαίσιος Σύρος Αἰγύπτου σατραπεύων, ἀφίστασθαι
μελλόντων τῶν νομαρχῶν ἀπ' αὐτῷ αἰσθόμενος, καλέσας
αὐτὸς εἰς τὰ βασίλεια ἐκρέμασεν ἅπαντας, πρὸς δὲ τοὺς
οἰκείους ἐκέλευσε λέγειν ὅτι ἐν φυλακῇ εἰσίν. ἕκαστος οὖν
τῶν οἰκείων ἔπραττον ὑπὲρ ἐκάστω, καὶ χρημάτων ἐξευῆντο
τὸς συνειλημμένους. ὁ δὲ διομολογησάμενος ὑπὲρ ἐκάστου
καὶ λαβῶν τὰ ὁμολογηθέντα ἀπέδωκεν ἐκάσους τὸν νεκρόν.

Κλεομένης Ἀλεξανδρεὺς Αἰγύπτου σατραπεύων, λιμῷ
γενομένη ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις τόποις σφόδρα ἐν Αἰγύπτῳ
δὲ μετρίως, ἀπέκλεισε τὴν ἐξαγωγήν τῷ σίτῳ. τῶν δὲ νο-
μαρχῶν φασκόντων ἔδυνεσθαι τὸς φόρους ἀποδῆναι τῷ
μὴ ἐξάγεσθαι τὸν σίτον, ἐξαγωγήν μὲν ἐποίησε, τέλος δὲ
πολὺ τῷ σίτῳ ἐπέβαλεν, ὥστε συνέβαινεν αὐτῷ ἐξαγομένη
ὀλίγη πολὺ τέλος λαμβάνειν, αὐτὸς τε τὸς νομαρχὰς πε-
παῦσθαι τῆς προφάσεως. διαπλέοντος δ' αὐτῷ τὸν νομὸν
ἔβη θεὸς ὁ κροκοδείλος, ἠρπάσθη τις τῶν παιδῶν αὐτῷ·
καλέσας οὖν τὸς ἱερεῖς ἔφη πρότερος ἀδικηθεὶς ἀμύνεσθαι
τὸς κροκοδείλους, καὶ προσέταξε θηρεύειν αὐτούς. οἱ δὲ ἱερεῖς,
ἵνα μὴ ὁ θεὸς αὐτῶν καταφρονηθῇ, συναγαγόντες ὅσον
ἠδύναντο χρυσίον ἔδωκαν αὐτῷ, καὶ ἔως ἐπαύσατο. Ἀλε-
ξάνδρῳ τῷ βασιλέως ἐντειλαμένῳ αὐτῷ οἰκίσαι πόλιν πρὸς
τῷ Φάρῳ καὶ τὸ ἐμπόριον τὸ πρότερον ὄν ἐπὶ τῷ Κάνωβῳ
ἐνταῦθα ποιῆσαι, καταπλεύσας εἰς τὸν Κάνωβον πρὸς τὸς
ἱερεῖς καὶ τὸς κτήματα ἔχοντας ἐκεῖ ἐπὶ τῷ ἡμῖν ἔφη
ᾧστε μετοικίσαι αὐτούς. οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ οἱ κάτοικοι εἰσε-
νέγκαντες χρήματα ἔδωκαν, ἵν' ἐᾷ κατὰ χώραν αὐτοῖς
τὸ ἐμπόριον. ὁ δὲ λαβῶν τότε μὲν ἀπηλλάγη, εἶτα δὲ
καταπλεύσας, ἐπει ἦν εὐτρεπῆ αὐτῷ τὰ πρὸς τὴν οἰκοδο-

μίαν, ἤτει αὐτὸς χρήματα ὑπερβαλὼν τῷ πλήθει· τοῦτο
γὰρ αὐτῷ τὸ διάφορον εἶναι, τὸ αὐτοῦ εἶναι τὸ ἐμπόριον
καὶ μὴ ἐκεῖ. ἐπεὶ δ' ἐκ ἂν ἔφασαν δύνασθαι δοῦναι, με-
τώκισεν αὐτούς. ἀποσείλας τέ τινα ἐπ' ἀγόρασμά τι, αἰσθό-
μενος ὅτι εὐώνων ἐπιτετύχηκεν, αὐτῷ δὲ μέλλει ἐκτετιμη-
μένα λογιζέσθαι, πρὸς τὸς συνήθεις τῷ ἀγοραστῷ ἔλεγεν ὅτι
ἀκκηκῶς εἴη τὰ ἀγοράσματα αὐτὸν ὑπερτίμια ἠγορακέναι·
αὐτὸς ἦν ἔ προσέξειν. καὶ ἅμα τὴν ἀβελτηρίαν αὐτῷ ἐλο-
δῆρει μετ' ὀργῆς προσκοιήτη. οἱ δὲ ταῦτ' ἀκόντες ἐκ ἔφα-
σαν δεῖν πιστεύειν αὐτὸν τοῖς λέγουσιν τι κατ' ἐκείνου, ἕως
αὐτὸς παραγενόμενος τὸν λόγον αὐτῷ δῶ. ἀφικομένου δὲ
τῷ ἀγοραστῷ ἀπήγγειλαν αὐτῷ τὰ παρὰ τῷ Κλεομένῳ· ὁ
δ' ἐκείνους τε βυλόμενος ἐνδείξασθαι καὶ τῷ Κλεομένῳ ἀνή-
νεγκε τὰς τιμὰς ᾧπερ ἦν ἠγορακῶς. τῷ τε σίτε πωλημένῳ
ἐν τῇ χώρᾳ δεκαδράχμης, καλέσας τὸς ἐργαζομένους ἠρώτα
πῶς βύλονται αὐτῷ ἐργάζεσθαι· οἱ δ' ἔφασαν ἐλάχιστους
ἢ ὅσου τοῖς ἐμπόροις ἐπώλουν. ὁ δ' ἐκείνους μὲν ἐκέλευσε
αὐτῷ παραδιδόναι ὅσουπερ ἐπώλουν τοῖς ἄλλοις, αὐτὸς δὲ
τάξας τριάκοντα καὶ δύο δραχμὰς τῷ σίτῳ τὴν τιμὴν ἔως
ἐπώλει. τὸς τε ἱερεῖς καλέσας ἔφησε πολὺ τὸ ἀνάλωμα ἐν
τῇ χώρᾳ γίνεσθαι εἰς τὰ ἱερά· δεῖν ἦν καὶ τῶν ἱερῶν τιὰ
καὶ τῶν ἱερῶν τὸ πλήθος καταλυθῆναι. οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ
ιδίᾳ ἕκαστος καὶ κοινῇ τὰ ἱερά χρήματα ἐδίδοσαν, οἰόμενοι
τε αὐτὸν τῇ ἀληθείᾳ μέλλειν ἔτο ποιεῖν, καὶ ἕκαστος βυλό-
μενος τὸ τε ἱερὸν τὸ αὐτῷ εἶναι κατὰ χώραν καὶ τὸς ἱερεῖς.

Ἀντιμῆνης Ῥόδιος ἡμιόδιος γενόμενος Ἀλεξάνδρῳ περὶ
Βαβυλῶνα ἐπόρισε χρήματα ὤδα. νόμος ὄντος ἐν Βαβυλωνίᾳ
καλαίου δεκάτην εἶναι τῶν εἰσαγομένων, χρωμένου δὲ
αὐτῷ ἕθενός, τηρήσας τὸς σατραπῆας ἅπαντας προσδοπί-
μης ὄντας καὶ στρατιώτας, ἐκ ὀλίγης τε πρέσβεις καὶ τεχνί-
τας κλητῆς τὸς ἄλλους ἄγοντας καὶ ἰδίᾳ ἀποθημῶντας, καὶ
δῶρα πολλὰ ἀναγόμενα, τὴν δεκάτην ἔπραττε κατὰ τὸν
νόμον τὸν κείμενον. πάλιν τε πορίζων τὰνδράποδα τὰ ἐπὶ
στρατοπέδῳ ὄντα ἐκέλευσε τὸν βυλόμενον ἀπογράφεσθαι
ὅποσος θέλοι, μέλλειν δὲ τῷ ἐνιαυτῷ ὀκτὼ δραχμὰς ἀποτί-
σαι, ἂν δὲ ἀποδῶ τὸ ἀνδράποδον, κομίζεσθαι τὴν τιμὴν

5. καὶ] δὲ καὶ QS⁴T⁵. || 7. περὶ Q. || τῷτο S⁴T⁵. || 8. προσὲν Q⁴S⁴T⁵. || ἐκάσους QT⁵. || 11. τὸν βασιλέα Q. || ἐκρέμα I⁵. ||
18. δὲ μετρίως] καὶ μετρίως S⁴T⁵. || 20. ἐξαγαγέσθαι QS⁴T⁵. || ἐξαγαγῶν Q, ἐξαγαγῶν T⁵. || 21. αὐτῷ] αὐτῷ εἰ μὴ QS⁴T⁵. || 22.
τὸς om QT⁵. || 25. πρότερος Q, πρότερον S⁴. || 28. ἔως Q. || 29. αὐτῷ QI⁵S⁴T⁵. || 31. εἰς τὸν Κάνωβον] δὲ τὸν τόπον πρὸς Q, δὲ
τὸν πον πρὸς S⁴T⁵. || 32. τῷτο Q, τῷ S⁴T⁵. || 33. δὲ om QS⁴T⁵. || 35. εἶτα] τότε QS⁴T⁵.
3. δ' om QS⁴T⁵. || μετώκισαν et 4. τινὰς et 5. ἐπιτετύχησαν QS⁴T⁵. || 5. μέλλειν S⁴T⁵. || 8. ἔ om Parisiensis 2025. || προσέξειν
S⁴T⁵. || 12. περὶ S⁴T⁵. || 14. ᾧστε Q. || τῷ τε σίτε πωλημένῳ] τῷ τε σίτε πώλου QS⁴T⁵. || 15. ἐρώτησε QS⁴T⁵. || 17. ἐκείνους I⁵,
ἐκείνους τε QS⁴T⁵. || ἐκέλευσε Q. || 19. σίτῳ] τῷτῳ QT⁵. || τὴν add I⁵. || 20. τὸ ἀνάλωμα ἀνάλωμα I⁵. || 23. κοινῇ T⁵. || 25. αὐτῶν
QS⁴T⁵. || 26. ἡμιόδιος] γνῶριμος margo Parisiensis 2023. || 28. παύλου QS⁴T⁵. || 30. τε] τε καὶ QS⁴T⁵. || 32. ἔπραττε QS⁴T⁵. ||
τὸν om S⁴. || 33. πάλιν] ᾧ πάλιν QS⁴T⁵. || πορίζειν QS⁴T⁵. || 34. ἐκέλευε 2023. || 35. θέλει QI⁵T⁵. || μέλλειν] τελῶν QS⁴T⁵.

ἦν ἀνεγράψατο. ἀπογραφέντων ἕν πολλῶν ἀνδραπόδων ἐκ ὀλίγον συντελεῖ ἀργύριον. εἰ δέ τι ἀποδρῶν ἀνδράποδον, ἐκέλευε τὸν σατράπην τῆς ἐν ἧ ἐστὶ τὸν κρατόπεδον ἀνασῶζειν ἢ τὴν τιμὴν τῷ κυρίῳ ἀποδοῦναι.

Ὁφέλας Ὀλύμπιος κατασχίσας ἐπιμελητὴν εἰς τὸν νο- 5 μὸν τὸν Ἀρθριδίτην, ἐπεὶ προσελθόντες αὐτῷ οἱ νόμαρχοι οἱ ἐκ τῆς τότε τούτου ἔφασαν βέλεσθαι πλείω αὐτοὶ πολὺ φέρειν, τὸν δ' ἐπιμελητὴν τὸν νῦν καθεστηκότα ἀπαλλάξαι αὐτὸν ἤξισον, ἐπερωτήσας αὐτὸς εἰ δυνατὸν αὐτὸν συντελεῖν ἄπερ ἐπαγγέλλονται, φησάντων αὐτῶν τὸν μὲν ἐπιμελητὴν κατὰ 10 χώραν εἶα, τὰς δὲ φόρους πράσσεισθαι ἐκέλευεν ὅσας αὐτοὶ ὑπετιμήσαντο. ἔτε ἕν ὃν κατέσχισεν ἀτιμάσαι ἰδοῦμαι, οὐτ' ἐκείνους πλείω φόρους ἐπιβαλεῖν ἢ αὐτοὶ ἔταξαν, χρήματα δὲ πολλαπλάσια αὐτὸς ἐλάμβανεν.

Πυθοκλῆς Ἀθηναῖος Ἀθηναίους συνεβέβησε τὸν μὲ- 15 λυβδὸν τὸν ἐκ τῶν Τυρίων παραλαμβάνειν παρὰ τῶν ἰδιωτῶν τὴν πόλιν, ὥσπερ ἐπώλην, διδραχμῶν, εἶτα τάξαντας αὐτὸς τιμὴν ἑξαδράχμων ἕτω πωλεῖν.

Χαβρίας πληρωμάτων τε κατειδεγμένων εἰς ἑκατὸν καὶ εἰκοσι ναῦς, τῷ δὲ Ταῶ ἑξήκοντα μόνον ἕσσης χρείας, 20 προσέταξε τοῖς ἐκ τῶν ἑξήκοντα νεῶν αὐτοῦ τῶν ὑπομενεσῶν τὰς πλείοντας εἰς δέμηνον σιτηρεσιάζειν ἢ αὐτὸς πλείν. οἱ δὲ βυλόμενοι ἐπὶ τῶν ἰδίων εἶναι ἔδωκαν ἂ προσέταξεν.

Ἀντιμήνης τὰς τε θησαυρὰς τοὺς παρὰ τὰς ὁδοὺς τὰς βασιλικὰς ἀναπληρῶν ἐκέλευε τὰς σατράπας κατὰ τὸν νό- 25 μὸν τὸν τῆς χώρας· ὅποτε δὲ διαποροῖ τὸν κρατόπεδον ἢ ἕτερος ὄχλος ἀνευ τῆ βασιλείας, πέμψας τινα παρ' αὐτὸν ἐπώλει τὰ ἐκ τῶν θησαυρῶν.

Κλεομένης προσπορευομένης τε τῆς νυμηνίας καὶ δέον τοῖς στρατιώταις σιταρχίαν δοῦναι κατέπλευσεν ἐξεπίτηδες, προσπορευομένη δὲ τῷ μηνὸς ἀναπλεύσας διέδωκε τὴν σιταρχίαν, εἶτα τῷ εἰσιόντος μηνὸς διέλιπεν ἕως τῆς νυμηνίας. οἱ μὲν οὖν στρατιῶται διὰ τὸ νεωστὶ εἰληφέναι τὴν σιταρχίαν ἡσυχίαν εἶχον, ἐκεῖνος δὲ παραλλάξας ἕνα μῆνα παρὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἀφήρει μισθὸν αἰεὶ μηνὸς.

Σταβέλβιος ὁ Μυσῶν στρατιώταις μισθὸν συγκαλέσας ἔφησεν αὐτῷ τῶν μὲν ἰδιωτῶν ὑδεμίαν χρείαν εἶναι, τῶν δὲ ἡγεμόνων, ὅταν δέηται στρατιωτῶν, ἐκείνων ἑκάστῳ δὲ ἀργύριον ἀποστέλλειν ἐπὶ ξηρολογίαν, τὰς τε μισθοὺς ἕς δὲ ἐκείνοισι δοῦναι, τοῖς ἡγεμόσιν ἂν ἡδίων δίδοναι· ἐκέλευεν οὖν αὐτοὺς ἀποστέλλειν ἑκάστον τοὺς αὐτῶν καταλόγους ἐκ τῆς χώρας. τῶν δὲ ἡγεμόνων ὑπολαβόντων χρηματισμὸν αὐτοῖς ἔσσεσθαι, ἀπέσειλαν τὰς στρατιώτας, καθάπερ ἐκεῖνος προσέταξεν. διαλιπὼν δὲ ὀλίγον χρόνον καὶ συναγαγὼν αὐτοὺς ἔτε αὐλητὴν ἀνευ χορῆ ἔτε ἡγεμόνας ἀνευ ἰδιωτῶν ὑδὲν ἔφη χρησίμους εἶναι· ἐκέλευεν οὖν αὐτὸς ἀπαλλάττεσθαι ἐκ τῆς χώρας.

Διονύσιος τὰ ἱερὰ περιπορευόμενος, εἰ μὲν τράπεζαν ἴδιοι παρακειμένην χρυσῆν ἢ ἀργυρᾶν, ἀγαθὸν δαίμονος κελεύσας ἐγγχεῖ ἐκέλευεν ἀφαιρεῖν, ὅσα δὲ τῶν ἀγαλμάτων φιάλην εἶχε προτετακότα, εἴπας ἂν ὅτι δέχομαι ἐξαίρετῶν ἐκέλευεν. τὰ θ' ἱμάτια τὰ τε χρυσᾶ καὶ τὰς σφαιρὰς περιφέρει τῶν ἀγαλμάτων, φάσκων αὐτὸς καὶ κρυφότερα καὶ πύθνερα δοῦναι· εἶτα ἱμάτια μὲν λευκά, στεφάνους δὲ λευκίνας περιετίθει.

1. ἦς QS²T². || 2. συντελεῖ S², συμπλήρη margo 2023. || ἀποδρῶν Q, ἀποδῶν S²T². || 3. ἐκέλευε Q. || ἐστὶ ἐστὴ QS²T². || 4. ἦ om QI²S²T². || 6. Ἀρθριδίτη Sylburgius. || προσελθόντα S²T². || 8. τῶν S²T². || 11. χώρας I². || ὅτε αὐτὸς QS²T². || 12. δὲ] τὸν et mox δοκεῖ Q²S²T². || 13. ἐκεῖνος QI²S²T². || αὐτοῖς τάξαντα QS²T². || 15. μόλιβδον I². || 16. τρίτην margo 2023. || 17. ὥστε Q. || τάξαντος QI²S²T². || 18. αὐτοῖς I². || πολὺν Q. || 19. χαβρία I²T², χαυρία Q. || 20. τῶν QS²T². || τ ὦ S²T². || μόνον I². || ἰσῶν QS²T². || 21. προσέταξε QI²S²T². || αὐτοῖς I². || αὐταῖς QS²T². || 22. πλείν] πλείω QS²T². || 23. ἔδωκε προσέταξε Q S²T². || 24. τὰς] τὰς Q. || τὰς om QT². || 26. τὸν om S²T². || διαποροῦν et 27. αὐτῷ QI²S²T².

1. κλεομένης QI²S²T². || 2. σιταρχίας Q. || 3. δίδωκε S²T², ἐξίδωκε Q. || 4. διέλιπεν QT². || ἕως ἕν τῆς QS²T². || 6. κῆνος QS²T². || περὶ S²T². || 8. μῆς QS²T². || 9. αὐτῷ QT², αὐτοῖς I². || ὑδεμίαν — 10. στρατιωτῶν om Q. || 9. εἶχε T². || 10. κείνων QT². || 11. κηρολογίαν Parisiensis 1857, νολογίαν QS²T². || κείνοισι QI²T². || 12. ἴδιον QS²T² et pr I². || 13. τοῖς om 1857. || αὐτοῖς QS². || 14. δὲ om QS²T². || 15. ἔσσεσθαι καὶ ἀπέσειλαν QS²T². || 16. δὲ om QS²T². || 17. χορῆ — 18. εἴπαι om Q. || 20. εἰ om QT², εἰ μὲν om S². || 21. παρακειμένη 1857. || ἀργυρᾶν Q. || ἐκέλευεν QT². || 23. ἂν om I². || δαίμονι T², δαίμονισι Q. || 24. ἐκέλευε QS²T². || θ' om QS²T².

Ἡ ῥητορικὴ ἐστὶν ἀντίστροφος τῇ διαλεκτικῇ· ἀμφότεραι γὰρ περὶ τοιούτων τινῶν εἰσὶν ἂ κοινὰ τρόπον τινὰ ἀπάντων ἐστὶ γνωρίζειν καὶ ὑδεμιάς ἐπισήμης ἀφωρισμένης. διὸ καὶ πάντες τρόπον τινὰ μετέχουσιν ἀμφοῖν· πάντες γὰρ μέχρι τινὸς καὶ ἐξετάζουσιν καὶ ὑπέχουσιν λόγον καὶ ἀπολογεῖσθαι καὶ κατηγορεῖν ἐγχειροῦσιν. τῶν μὲν ἔν πολλῶν οἱ μὲν εἰκῆ ταῦτα δρῶσιν, οἱ δὲ διὰ συνήθειαν ἀπὸ ἐξέως. ἐπεὶ δ' ἀμφοτέρως ἐνδέχεται, ὁῦλον ὅτι εἴη ἂν αὐτὰ καὶ ὁδοποιεῖν· δι' ὃ γὰρ ἐπιτυχάουσιν οἱ τε διὰ συνήθειαν καὶ οἱ ἀπὸ ταυτομάτου, τὴν αἰτίαν θεωρεῖν ἐνδέχεται, τὸ δὲ τοιοῦτον ἤδη πάντες ἂν ὁμολογήσαιεν τέχνης ἔργον εἶναι. νῦν μὲν ἔν οἱ τὰς τέχνας τῶν λόγων συντιθέντες ὀλίγον πεπορικασιν αὐτῆς μόριον· αἱ γὰρ πίστεις ἐντεχνόν ἐστὶ μόνον, τὰ δ' ἄλλα προσθήκαι, οἱ δὲ περὶ μὲν ἐνθυμημάτων ὑδὲν λέγουσιν, ὅπερ ἐστὶ σῶμα τῆς πίσεως, περὶ δὲ τῶν ἐξω τοῦ πράγματος τὰ πλείστα πραγματεύονται· διαβολὴ γὰρ καὶ ἔλεος καὶ ὀργὴ καὶ τὰ τοιαῦτα πάθη τῆς ψυχῆς ἔπερὶ τῆς πράγματός ἐστιν ἀλλὰ πρὸς τὸν δικαστήν. ὥς· εἰ περὶ πάσας ἦν τὰς κρίσεις καθάπερ ἐν ἐνίαις τε νῦν ἐστὶ τῶν πόλεων καὶ μάλιστα ταῖς εὐνομημέναις, οὐδὲν ἂν εἶχον ὅ τι λέγουσιν· ἅπαντες γὰρ οἱ μὲν οἴονται δεῖν οὕτω τοὺς νόμους ἀγορεύειν, οἱ δὲ καὶ χρώνται καὶ κωλύουσιν ἐξω τοῦ πράγματος λέγειν, καθάπερ καὶ ἐν Ἀρείῳ πάγω, ὀρθῶς τοῦτο νομίζοντες· οὐ γὰρ δεῖ τὸν δικαστὴν διαστρέφειν εἰς ὀργὴν προάγοντας ἢ φθόνον ἢ ἔλεον· ὁμοίον γὰρ καὶ εἰ τις, ὅτι μὲν χρῆσθαι κανόνι, τοῦτον ποιήσῃ στροβιλόν. ἔτι δὲ φανερόν ἐστι τῆ μὲν ἀμφισβητήσεως ὑδὲν ἐστὶν ἐξω τῆ δεῖξαι τὸ πρᾶγμα ὅτι ἐστὶν ἢ ἕκ ἐστὶν ἢ γέγονεν ἢ ἔγέγονεν· εἰ δὲ μέγα ἢ μικρόν ἢ δίκαιον ἢ ἀδίκον, ὅσα μὴ ὁ νομοθέτης διώριεν, αὐτὸν δὴ που τὸν δικαστὴν δεῖ γινώσκειν καὶ οὐ μανθάνειν παρὰ τῶν ἀμφισβητούντων. μάλιστα μὲν οὖν προσήκει τοὺς ὀρθῶς κειμένους νόμους, ὅσα ἐνδέχεται, πάντα διορίζειν αὐτός, καὶ ὅτι ἐλάχισα καταλείπει ἐπὶ τοῖς κρίνῃσι, πρῶτον μὲν ὅτι ἕνα λαβεῖν καὶ ὀλίγους ῥᾶον ἢ πολλὰς

εὔφρονῦντας καὶ δυναμένους νομοθετεῖν καὶ δικάζειν· ἐπειθ' αἱ μὲν νομοθεσίαι ἐκ πολλοῦ χρόνου σκεφαμένους γίνονται, αἱ δὲ κρίσεις ἐξ ὑπογυίου, ὥς χαλεπὸν ἀποδιδόναι τὸ δίκαιον καὶ τὸ συμφέρον καλῶς τὰς κρίνοντας. τὸ δὲ πάντων μέγιστον, ὅτι ἢ μὲν τῷ νομοθέτῃ κρίσις οὐ κατὰ μέρος [ἔπερὶ τῶν παρόντων] ἀλλὰ περὶ μελλόντων τε καὶ καθόλου ἐστίν, ὁ δ' ἐκκλησιαστής καὶ δικαστὴς ἤδη περὶ παρόντων καὶ ἀφωρισμένων κρίνουσιν· πρὸς οὓς καὶ τὸ φιλεῖν ἤδη καὶ τὸ μισεῖν καὶ τὸ ἴδιον συμφέρον συνήρηται πολλάκις, ὥστε μηκέτι δύνασθαι θεωρεῖν ἱκανῶς τὸ ἀληθές, ἀλλ' ἐπισκοπεῖν τῇ κρίσει τὸ ἴδιον ἢδὲ ἢ λυπηρόν. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων, ὥσπερ λέγομεν, δεῖ ὡς ἐλάχιστων ποιεῖν κύριον τὸν κριτὴν· περὶ δὲ τοῦ γεγονέναι ἢ μὴ γεγονέναι, ἢ ἔσεσθαι ἢ μὴ ἔσεσθαι, ἢ εἶναι ἢ μὴ εἶναι, ἀνάγκη ἐπὶ τοῖς κριταῖς καταλείπειν· οὐ γὰρ δυνατόν ταῦτα τὸν νομοθέτην προῖδειν. εἰ δὲ ταῦθ' οὕτως ἔχει, φανερόν ἐστι τὰ ἐξω τοῦ πράγματος τεχνολογοῦσιν ὅσοι τὰλλα διορίζουσιν, οἷον τί δεῖ τὸ προῖμον ἢ τὴν διήγησιν ἔχειν, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον μόριον· οὐδὲν γὰρ ἐν αὐτοῖς ἄλλο πραγματεύονται πλὴν ὅπως τὸν κριτὴν ποιῶν τινα ποιήσῃσι. περὶ δὲ τῶν ἐντέχνων πίσεων ὑδὲν δεκνύουσιν· τῆτο δ' ἐστὶν, ὅθεν ἂν τις γένοιτο ἐνθυμηματικός. διὰ γὰρ τῆτο τῆς αὐτῆς οὐσης μεθόδῃ περὶ τὰ δημηγορικά καὶ δικανικά, καὶ καλλίονος καὶ πολιτικωτέρας τῆς δημηγορικῆς πραγματείας οὐσης ἢ τῆς περὶ τὰ συναλλάγματα, περὶ μὲν ἐκείνης ὑδὲν λέγουσι, περὶ δὲ τοῦ δικάζεσθαι πάντες πειρῶνται τεχνολογεῖν, ὅτι ἥττον ἐστὶ πρὸ ἔργου τὰ ἐξω τῆς πράγματος λέγειν ἐν τοῖς δημηγορικοῖς καὶ ἥττον ἐστὶ κακοῦργον ἢ δημηγορία δικολογίας, ἀλλὰ κοινότερον. ἐνταῦθα μὲν γὰρ ὁ κριτὴς περὶ οἰκείων κρίνει, ὥς· οὐδὲν ἄλλο δεῖ πλὴν ἀποδειξαι ὅτι οὕτως ἔχει ὡς φησὶν ὁ συμβουλευόν· ἐν δὲ τοῖς δικανικοῖς ἔχ ἱκανὸν τῆτο, ἀλλὰ πρὸ ἔργου ἐστὶν ἀναλαβεῖν τὸν ἀκροατὴν· περὶ ἄλλοτριῶν γὰρ ἢ κρίσις, ὥς πρὸς τὸ αὐτῶν σκεπόμενοι καὶ πρὸς χάριν ἀκροώμενοι διδάσσει τοῖς ἀμφισβη-

Codices QY²Z¹A^c.

1. ἀπὸστροφός ἐστὶ Q. || 2. πάντων Q. || 7. ἀμφότερα F²Z¹. || 8. ὁδοποιῆσαι Q. || 10. τὴν] τούτου τὴν Q. || 12. πεπορικασιν F²Z¹ A^c. || 13. αὐτῆ F²Z¹. || 14. προσθήκαι Q, προσθήκη F²Z¹. || 21. λέγουσιν F²Z¹, λέξουσιν Q. || 25. προάγοντας Q. || 26. ποιῆσαι A^c, ποιήση QZ¹. || 31. περὶ Z¹.

3. ἀποδοῦσαι Q. || 4. τὸς om F²Z¹. || 5. ἔπερὶ τῶν παρόντων solus Q. || 11. ἐπισκοπεῖν A^c. || 12. ἐλάχισον pr F². || 23. κάλλιον καὶ πολιτικώτερον Z¹. || 29. ἀλλὰ κοινότερον F², κοινότερον ἀλλὰ καινότερον, addito super κοινότερον γε ἔτι, A^c. || 30. ἔτα A^c.

ῥῆσιν, ἀλλ' ἔκρινον. διὸ καὶ πολλαχῆ, ὥσπερ καὶ πρότερον εἶπον, ὁ νόμος κωλύει λέγειν ἔξω τοῦ πράγματος· ἐκεῖ δ' αὐτοὶ οἱ κριταὶ τοῦτο τηροῦσιν ἰκανῶς. ἐπεὶ δὲ φανερόν ἐστιν ὅτι ἢ μὲν ἔντεχνος μέθοδος περὶ τὰς κρίσεις ἐστίν, ἢ δὲ πίστις ἀποδείξις τις (τότε γὰρ πιστεύομεν μάλιστα ὅταν ἀποδοθεῖσθαι ὑπολάβωμεν), ἐστὶ δ' ἀποδείξις ῥητορικὴ ἐνθύμημα, καὶ ἐστὶ τοῦτο ὡς εἰπεῖν ἀπλῶς κυριώτατον τῶν κρίσεων, τὸ δ' ἐνθύμημα συλλογισμὸς τις, περὶ δὲ συλλογισμῶ ὁμοίως ἅπαντος τῆς διαλεκτικῆς ἐστὶν ἰδεῖν, ἢ αὐτῆς ὅλης ἢ μέρους τινός, ὅηλον [δ'] ὅτι ὁ μάλιστα τῶτο δυνάμενος θεωρεῖν, ἐκ τίνων καὶ πῶς γίνεται συλλογισμὸς, ἔτος καὶ ἐνθυμηματικὸς ἂν εἴη μάλιστα, προσλαβὼν περὶ ποῖά τ' ἐστὶ τὰ ἐνθυμήματα καὶ τίνας ἔχει διαφορὰς πρὸς τὰς λογικὰς συλλογισμούς· τό τε γὰρ ἀληθές καὶ τὸ ὅμοιον τῷ ἀληθεῖ τῆς αὐτῆς ἐστὶ δυνάμεως ἰδεῖν, ἅμα δὲ καὶ οἱ ἄνθρωποι πρὸς τὸ ἀληθές πεφύκασιν ἰκανῶς καὶ τὰ πλείω τυγχάνουσι τῆς ἀληθείας· διὸ πρὸς τὰ ἐνδοξα σοφιστικῶς ἔχειν τῶ ὁμοίως ἔχοντος καὶ πρὸς τὴν ἀληθειάν ἐστιν. ὅτι μὲν ἔν τὰ ἔξω τῷ πράγματι οἱ ἄλλοι τεχνολογεῖσι, καὶ διότι μᾶλλον ἀπονευέουσι πρὸς τὸ δικολογεῖν, φανερόν· χρήσιμος δ' ἐστὶν ἢ ῥητορικὴ διὰ τε τὸ φύσει εἶναι κρείττω τάληθῆ καὶ τὰ δίκαια τῶν ἐναντίων, ὥςτε εἰ μὴ κατὰ τὸ προσῆκον αἰ κρίσεις γίνωνται, ἀνάγκη δι' αὐτῶν ἠττάσθαι· τῶτο δ' ἐστὶν ἄξιον ἐπιτιμήσεως. ἔτι δὲ πρὸς ἑνὸς ἕδ' εἰ τὴν ἀκριβεστάτην ἔχομεν ἐπισήμη, ῥάδιον ἀπ' ἐκείνης πείσαι λέγοντας· δι-
 25 τὰ λοιπὰ.

1. καὶ alterum om A. || 3. αὐτὸ A. || 10. ὄ om Q. || 16. πλείω Y. || 19. εἰ καὶ οἱ QY²Z. || 21. τὸ om Z. || τάληθες Y. || 22. μὴ om A. || 24. ἐστὶ Z. || 30 et 31. πείθειν A. || 33. μὴ δικαίως ante 32. τοῖς A. || 33. αὐτοῖς Y²Z²A. || 35. μόνα Z.

4. τε Y²Z²A. || 13. μέχρις Q. || 15. γε QY²Z. || 17. τε — συλλογισμὸν om pg A. || ἢ γὰρ σοφιστικὴ A. || 21. οὐ κατὰ τῆ] κατὰ Z. || 24. λέγομεν QY²Z. || 26. δὲ Q. || 29. πιστικὴ A. || 30. ὑγιεινὸν καὶ νοσερὸν A. || 31. ἀριθμῶν A. || 38. καὶ ἴσα τοιαῦτα οὐκ QY²Z.

βοηθεῖν ἑαυτῷ, λόγῳ δ' οὐκ αἰσχροῦ· ὁ μᾶλλον ἰδίον ἐστὶν ἀνθρώπῳ τῆς τῶ σώματος χρείας. εἰ δ' ὅτι μεγάλη βλάβειεν ἂν ὁ χρώμενος ἀδίκως τῇ τοιαύτῃ δυνάμει τῶν λόγων, τοῦτο γε κοινόν ἐστι κατὰ πάντων τῶν ἀγαθῶν πλὴν ἀρετῆς, καὶ μάλιστα κατὰ τῶν χρησιμωτάτων, οἷον ἰσχύος ὑγείας πλῆτε σφρατηγίας· τῶτοις γὰρ ἂν τις ὠφελήσῃε τὰ μέγιστα χρώμενος δικαίως καὶ βλάβειεν ἀδίκως. ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἐστὶν οὔτε ἐνός τινος γένους ἀφωρισμένη ἢ ῥητορικὴ, ἀλλὰ καθάπερ ἢ διαλεκτικὴ, καὶ ὅτι χρήσιμος, φανερόν, καὶ ὅτι οὐ τὸ πείσαι ἔργον αὐτῆς, ἀλλὰ τὸ ἰδεῖν τὰ ὑπάρχοντα πιθανὰ περὶ ἕκαστον, καθάπερ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις τέχναις πάσαις· ἕδὲ γὰρ ἰατρικῆς τὸ ὑγιᾶ ποιῆσαι, ἀλλὰ μέχρι οὗ ἐνδέχεται, μέχρι τῶτο προαγαγεῖν· ἐστὶ γὰρ καὶ τὸς ἀδυνατὸς μεταλαβεῖν ὑγείας ὅμως θεραπεῦσαι καλῶς. πρὸς δὲ τούτοις ὅτι τῆς αὐτῆς τό τε πιθανόν καὶ τὸ φαινόμενον ἰδεῖν πιθανόν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῆς διαλεκτικῆς συλλογισμὸν τε καὶ φαινόμενον συλλογισμὸν. ὁ γὰρ σοφιστικὸς ἔκ ἐν τῇ δυνάμει ἀλλ' ἐν τῇ προαίρεσει· πλὴν ἐνταῦθα μὲν ἐστὶν ὁ μὲν κατὰ τὴν ἐπισήμη ὁ δὲ κατὰ τὴν προαίρεσιν ῥήτωρ, ἐκεῖ δὲ σοφιστῆς μὲν κατὰ τὴν προαίρεσιν, διαλεκτικὸς δὲ οὐ κατὰ τὴν προαίρεσιν ἀλλὰ κατὰ τὴν δύναμιν. περὶ δὲ αὐτῆς ἤδη τῆς μεθόδου πειρώμεθα λέγειν, πῶς τε καὶ ἐκ τίνων δυνασόμεθα τυγχάνειν τῶν προκειμένων. πάλιν ἔν οἷον ἐξ ὑπαρχῆς ὀρισάμενοι αὐτὴν τίς ἐστὶ, λέγωμεν
 25 τὰ λοιπὰ.

Ἐξω δὲ ῥητορικὴ δύναμις περὶ ἕκαστον τοῦ θεωρησῆσαι τὸ ἐνδεχόμενον πιθανόν. τοῦτο γὰρ οὐδεμιᾶς ἑτέρας ἐστὶ τέχνης ἔργον· τῶν γὰρ ἄλλων ἐκάστη περὶ τὸ αὐτῆ ὑποκειμένον ἐστὶ διδασκαλικὴ καὶ πειστικὴ, οἷον ἰατρικὴ περὶ ὑγιεινὸν καὶ νοσερὸν καὶ γεωμετρία περὶ τὰ συμβεβηκότα πάθῃ τοῖς μεγέθεσι καὶ ἀριθμητικὴ περὶ ἀριθμὸν, ὁμοίως δὲ καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν· ἢ δὲ ῥητορικὴ περὶ τῶ δυθέντος ὡς εἰπεῖν δοκεῖ δύνασθαι θεωρεῖν τὸ πιθανόν. διὸ καὶ φάμεν αὐτὴν ἢ περὶ τι γένος ἰδίον ἀφωρισμένον ἔχειν τὸ τεχνικόν. τῶν δὲ κρίσεων αἰ μὲν ἀτεχνοὶ εἰσιν αἰ δ' ἔντεχνοι· ἀτεχνα δὲ λέγω ὅσα μὴ δι' ἡμῶν πεπορίζονται ἀλλὰ προὔπηρχον, οἷον μάρτυρες βάσανοι συγγραφαὶ καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἔντεχνα δὲ ὅσα διὰ τῆς μεθόδου καὶ δι' ἡμῶν κατασκευασθῆναι δυνατόν. ὥστε δὲ τούτων τοῖς μὲν

τῶν ἤδη βυλευέσθαι εἰωθῶτων. ἔστι δὲ τὸ ἔργον αὐτῆς περὶ
 τε τοιούτων περὶ ὧν βουλευόμεθα καὶ τέχνας μὴ ἔχομεν,
 καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις ἀκροαταῖς οἱ οὐ δύναται διὰ πολλῶν
 συνοραῖν ὑδὲ λογίζεσθαι πόρρωθεν. βουλευόμεθα δὲ περὶ τῶν
 φαινομένων ἐνδέχεσθαι ἀμφοτέρως ἔχειν· περὶ γὰρ τῶν 5
 ἀδυνάτων ἄλλως ἢ γενέσθαι ἢ ἔσεσθαι ἢ ἔχειν οὐδεὶς βου-
 λυέται οὕτως ὑπολαμβάνων· οὐδὲν γὰρ πλεόν. ἐνδέχεται
 δὲ συλλογίζεσθαι καὶ συναγαγεῖν τὰ μὲν ἐκ συλλελογισμέ-
 νων πρότερον, τὰ δ' ἐξ ἀσυλλογίστων μὲν δεομένων δὲ συλ-
 λογισμῷ διὰ τὸ μὴ εἶναι ἐνδοξα. ἀνάγκη δὲ τῶν τὸ μὲν 10
 μὴ εἶναι εὐσπακολόγητον διὰ τὸ μῆκος (ὁ γὰρ κριτῆς ὑπό-
 κεται εἶναι ἀπλοῦς), τὰ δὲ μὴ πιθανά διὰ τὸ μὴ ἐξ ὁμο-
 λογουμένων εἶναι μηδ' ἐνδοξῶν, ὡς ἀναγκαῖον τό τε ἐνθύ-
 μημα εἶναι καὶ τὸ παράδειγμα περὶ τῶν ἐνδεχομένων ὡς
 τὰ πολλὰ ἔχειν καὶ ἄλλως, τὸ μὲν παράδειγμα ἐπαγω- 15
 γῆν τὸ δ' ἐνθύμημα συλλογισμὸν, καὶ ἐξ ὀλίγων τε καὶ
 πολλῶν ἐλαττόνων ἢ ἐξ ὧν ὁ πρῶτος συλλογισμὸς· εἴαν
 γὰρ ἢ τι τῶν γνωρίμων, οὐδὲ δεῖ λέγειν· αὐτὸς γὰρ τῶτο
 προσέθησιν ὁ ἀκροατής. οἷον ὅτι Δωριεὺς γεφανίτην ἀγῶνα
 νενίκηκεν, ἱκανὸν εἰπεῖν ὅτι Ὀλύμπια νενίκηκεν· τὸ δ' ὅτι 20
 στεφανίτης τὰ Ὀλύμπια, οὐδὲ δεῖ προσθεῖναι· γινώσκουσι
 γὰρ πάντες. ἐπεὶ δ' ἐστὶν ὀλίγα μὲν τῶν ἀναγκαῶν ἐξ
 ὧν οἱ ῥητορικοὶ συλλογισμοὶ εἰσι (τὰ γὰρ πολλὰ περὶ ὧν
 αἱ κρίσεις καὶ αἱ σκέψεις, ἐνδέχεται καὶ ἄλλως ἔχειν·
 περὶ ὧν μὲν γὰρ πράττει, βυλεύονται καὶ σκοπῶσι, τὰ 25
 δὲ πραττόμενα πάντα τοῖσιν γένος ἐσὶ, καὶ ὑδὲν ὡς ἔπος
 εἰπεῖν ἐξ ἀνάγκης τῶν), τὰ δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συμβαί-
 νοντα καὶ ἐνδεχόμενα ἐκ τοιούτων ἀνάγκη ἐτέρων συλλο-
 γίζεσθαι, τὰ δ' ἀναγκαῖα ἐξ ἀναγκαῶν (ἴηλον δ' ἡμῖν
 καὶ τῶτο ἐκ τῶν ἀναλυτικῶν), φανερόν ἐστι ἐξ ὧν τὰ ἐν- 30
 θυμήματα λέγεται, τὰ μὲν ἀναγκαῖα ἔσαι, τὰ δὲ πλείεσα
 ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. λέγεται γὰρ ἐνθυμήματα ἐξ εἰκότων καὶ
 σημείων, ὥστε ἀνάγκη τῶν ἐκείνων ἐκατέρω ταῦτό εἶναι.
 τὸ μὲν γὰρ εἰκὸς ἐστὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γινόμενον, οὐχ
 ἀπλῶς δὲ καθάπερ ὀρίζονται τινες, ἀλλὰ τὸ περὶ τὰ ἐν- 35
 δεχόμενα ἄλλως ἔχειν, οὕτως ἔχον πρὸς ἐκεῖνο πρὸς ὃ

εἰκὸς, ὡς τὸ καθόλου πρὸς τὸ κατὰ μέρος· τῶν δὲ σημείων
 τὸ μὲν ὕτως ἔχει ὡς τῶν καθ' ἕκαστόν τι πρὸς τὸ καθόλου,
 τὸ δὲ ὡς τῶν καθόλου τι πρὸς τὸ κατὰ μέρος. τῶν δὲ
 τὸ μὲν ἀναγκαῖον τεκμήριον, τὸ δὲ μὴ ἀναγκαῖον ἀνώου-
 μόν ἐστὶ κατὰ τὴν διαφορὰν. ἀναγκαῖα μὲν ἔν λέγω ἐξ
 ὧν γίνεται συλλογισμὸς· διὸ καὶ τεκμήριον τὸ τοῖσιν τῶν
 σημείων ἐστίν· ὅταν γὰρ μὴ ἐνδέχεσθαι οἴωνται λῦσαι τὸ
 λεχθέν, τότε φέρειν οἴονται τεκμήριον ὡς δεδειγμένον καὶ
 πεπερασμένον· τὸ γὰρ τέκμαρ καὶ πέρασ ταῦτόν ἐστι κατὰ
 τὴν ἀρχαίαν γλῶτταν. ἔστι δὲ τῶν σημείων τὸ μὲν ὡς
 τὸ καθ' ἕκαστον πρὸς τὸ καθόλου ὧδε, οἷον εἰ τις εἴπειεν
 σημεῖον εἶναι ὅτι οἱ σοφοὶ δίκαιοι, Σωκράτης γὰρ σοφὸς
 ἦν καὶ δίκαιος. τῶτο μὲν οὖν σημεῖόν ἐστι, λυτὸν δὲ καὶ
 ἀληθὲς ἢ τὸ εἰρημένον· ἀσυλλόγιστον γάρ. τὸ δὲ, οἷον εἰ
 τις εἴπειεν σημεῖον ὅτι νοσεῖ, πυρέττει γάρ, ἢ τέτοκεν ὅτι
 γάλα ἔχει, ἀναγκαῖον. ὅπερ τῶν σημείων τεκμήριον μόνον
 ἐστίν· μόνον γάρ, ἀν ἀληθὲς ἢ, ἄλυτόν ἐστιν. τὸ δὲ ὡς τὸ
 καθόλου πρὸς τὸ κατὰ μέρος ἔχον, οἷον εἰ τις εἴπειεν, ὅτι
 πυρέττει, σημεῖον εἶναι, πυκνὸν γὰρ ἀναπνεῖ. λυτὸν δὲ
 καὶ τοῦτο, καὶ ἀληθὲς ἢ· ἐνδέχεται γὰρ καὶ μὴ πυρέτ-
 τονται πνευσιᾶν. τί μὲν οὖν εἰκὸς ἐστὶ καὶ τί σημεῖον καὶ
 τεκμήριον, καὶ τί διαφέρουσιν, εἴρηται μὲν καὶ νῦν· μάλ-
 λον δὲ φανερώς καὶ περὶ τούτων, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν τὰ
 μὲν ἀσυλλόγιστα ἐστὶ τὰ δὲ συλλελογισμένα, ἐν τοῖς
 ἀναλυτικῶν διώρισται περὶ αὐτῶν. παράδειγμα δὲ ὅτι μὲν
 ἐστὶν ἐπαγωγὴ καὶ περὶ ποῖα ἐπαγωγὴ, εἴρηται. ἔστι δὲ
 οὔτε ὡς μέρος πρὸς ὅλον οὐθ' ὡς ὅλον πρὸς μέρος οὐθ' ὡς
 ὅλον πρὸς ὅλον, ἀλλ' ὡς μέρος πρὸς μέρος, ὅμοιον πρὸς
 ὅμοιον, ὅταν ἀμφω μὲν ἢ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος, γνωριμώ-
 τερον δὲ θάτερον ἢ θατέρου, παράδειγμα ἐστίν. οἷον ὅτι
 ἐπεβούλευε τυραννίδι Διονύσιος αἰτῶν τὴν φυλακὴν· καὶ
 γὰρ Πεισίστρατος πρότερον ἐπιβυλεύων ἤτει φυλακὴν καὶ
 λαβὼν ἐτυράνευσε, καὶ Θεαγένης ἐν Μεγάροις· καὶ ἄλλοι
 ὅσοι ἴσασι, παράδειγμα πάντες γίνονται τοῦ Διονυσίου, ὃν
 ἐκ ἴσασί πω εἰ διὰ τῶτο αἰτεῖ. πάντα δὲ ταῦτα ὑπὸ τὸ
 αὐτὸ καθόλου, ὅτι ὁ ἐπιβυλεύων τυραννίδι φυλακὴν αἰτεῖ.

4. βυλεύόμεθα δὲ om Z¹. || 7. ὕτως] ὀρθῶς F¹. || πλείον] πλεόν ἢ οὕτως ἐνδέχεται συμβυλεύειν QF¹Z¹. || 10. ἐδοξα — 11. εἶναι om pr Z¹. || 10. ἀναγκαῖον F¹. || 11. μὴ om F¹. || 14. εἶναι ante 13. τό F¹. || 14. περὶ τε τῶν A^c. || 15. καὶ ἄλλως] καλῶς pr F¹, ἄλλως A^c. || ἐπαγωγὴν ἔχειν τὸ F¹. || 17. εἴαν — b 6. συλλογισμὸς in margine A^c paulo rc. || 20. ὅτι ὀλύμπια γὰρ νενίκηκεν margo A^c. || 21. τὰ] ἐπὶ τὰ rc Z¹. || 24. καὶ αἱ σκέψεις om Z¹. || 26. ἔπος om Q. || 32. λέγεται γὰρ] τὰ δ' margo A^c. || καὶ] καὶ ἐκ margo A^c.

7. οἷον τε F¹. || 11. τὸ prius om Q. || εἴπειεν A^c, εἴποι QF¹Z¹. || 12. γὰρ ὁ σοφὸς Q. || 13. ἐστὶ om A^c. || λυτὸν QF¹Z¹, αὐτὸν A^c. || 15 et 18. εἴποιε F¹Z¹, εἴποι Q¹. || 25. παράδειγμα δὲ om Q. || 26. μεταγωγὴ pr Z¹. || καὶ περὶ ποῖα ἢ ἐπαγωγὴ Q, om Z¹. || 27. αὐθ' — 28. πρὸς μέρος om A^c. || 30. ἢ] ἢ τῶτο ἢ A^c. || 31. δῖονος Z¹. || 33. ἐτυράνευσε QF¹Z¹. || 34. ἴσασι Z¹. || 35. ἴσασί Z¹. || 36. αὐτῶ F¹Z¹. || ὁ om QF¹Z¹.

ἔξ ὧν μὲν ἔν λέγονται αἱ δοκῆσαι εἶναι πίσεις ἀποδεικτι-
καί, εἴρηται. τῶν δὲ ἐνθύμημάτων μεγίστη διαφορά καὶ
μάλις α λεληθυῖα σχεδὸν πάντας ἐξίν ἤπερ καὶ περὶ τὴν
διαλεκτικὴν μέθοδον τῶν συλλογισμῶν· τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν
ἐστὶ κατὰ τὴν ῥητορικὴν ὥσπερ καὶ κατὰ τὴν διαλεκτικὴν 5
μέθοδον τῶν συλλογισμῶν, τὰ δὲ κατ' ἄλλας τέχνας καὶ
δυνάμεις, τὰς μὲν οὐσας τὰς δ' ἔγω κατελημμένας· διὸ
καὶ λαυθάνουσι τε τοὺς ἀκροατάς, καὶ μᾶλλον ἀπτόμενοι
κατὰ τρόπον μεταβαίνουσιν ἐξ αὐτῶν. μᾶλλον δὲ σαφὲς
ἔσαι τὸ λεγόμενον διὰ πλειονῶν ῥηθέν. λέγω γὰρ διαλε- 10
κτικὸς τε καὶ ῥητορικὸς συλλογισμὸς εἶναι περὶ ὧν τοὺς
τόπους λέγομεν· οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ κοινῆ περὶ δικαίων καὶ
φυσικῶν καὶ περὶ πολιτικῶν καὶ περὶ πολλῶν διαφερόν-
των εἶδει, οἷον ὁ τῷ μᾶλλον καὶ ἥττον τόπος· οὐδὲν γὰρ
μᾶλλον ἔσαι ἐκ τούτου συλλογίσασθαι ἢ ἐνθύμημα εἰπεῖν 15
περὶ δικαίων ἢ φυσικῶν ἢ περὶ ὄψεων· καίτοι ταῦτα εἶδει
διαφέρει. ἴδια δὲ ὅσα ἐκ τῶν περὶ ἑκάστων εἶδος καὶ γέ-
νος προτάσεων εἰσιν, οἷον περὶ φυσικῶν εἰσὶ προτάσεις ἐξ
ὧν ἔτε ἐνθύμημα ἔτε συλλογισμὸς ἐστὶ περὶ τῶν ἠθικῶν,
καὶ περὶ τούτων ἄλλαι ἐξ ὧν ἔσαι περὶ τῶν φυσικῶν· 20
ὁμοίως δὲ τῷ ἔχει ἐπὶ πάντων. κάκεινα μὲν οὐ ποιήσει
περὶ ὄψιν γένος ἔμφρονα· περὶ ὄψιν γὰρ ὑποκειμένον ἐστὶν·
ταῦτα δὲ, ὅσῳ τις ἂν βέλτιον ἐκλέγεται τὰς προτάσεις,
λήσει ποιήσας ἄλλην ἐπισημῆν τῆς διαλεκτικῆς καὶ ῥητο-
ρικῆς· ἂν γὰρ ἐντύχη ἀρχαῖς, ἐκέτι διαλεκτικὴ ὑδὲ ῥη- 25
τορικὴ ἀλλ' ἐκείνη ἔσαι ἢς ἔχει τὰς ἀρχάς. ἔστι δὲ τὰ
πλείστα τῶν ἐνθύμημάτων ἐκ τούτων τῶν εἰδῶν λεγόμενα
τῶν κατὰ μέρος καὶ ἰδίων, ἐκ δὲ τῶν κοινῶν ἐλάττω.
καθάπερ ἔν καὶ ἐν τοῖς τοπικοῖς, καὶ ἐνταῦθα διαιρετέον
τῶν ἐνθύμημάτων τὰ τε εἶδη καὶ τὸς τόπους ἐξ ὧν ληπτέον. 30
λέγω δ' εἶδη μὲν τὰς καθ' ἑκάστων γένος ἰδίας προτάσεις,
τόπους δὲ τὸς κοινὸς ὁμοίως πάντων. πρότερον ἔν εἰπωμεν
περὶ τῶν εἰδῶν· πρῶτον δὲ λάβωμεν τὰ γένη τῆς ῥητορι-
κῆς, ὅπως διελομένοι πῶσα ἐστὶ, περὶ τούτων χωρὶς λαμ-
βάνωμεν τὰ σοικεῖα καὶ τὰς προτάσεις.

3 Ἐστὶ δὲ τῆς ῥητορικῆς εἶδη τρία τὸν ἀριθμὸν· τοσῦτοι
γὰρ καὶ οἱ ἀκροαταὶ τῶν λόγων ὑπάρχουσιν ὄντες. σύγ-
κεται μὲν γὰρ ἐκ τριῶν ὁ λόγος, ἐκ τε τῷ λέγοντος καὶ

περὶ ἃ λέγει καὶ πρὸς ὃν, καὶ τὸ τέλος πρὸς τῷτόν ἐστι,
λέγω δὲ τὸν ἀκροατὴν. ἀνάγκη δὲ τὸν ἀκροατὴν ἢ θεωρὸν
εἶναι ἢ κριτὴν, κριτὴν δὲ ἢ τῶν γεγενημένων ἢ τῶν μελ-
λόντων. ἐστὶ δ' ὁ μὲν περὶ τῶν μελλόντων κριτὴς οἷον ἐκ-
κλησιαστής, ὁ δὲ περὶ τῶν γεγενημένων οἷον ὁ δικαστής, ὁ
δὲ περὶ τῆς δυνάμειος ὁ θεωρός· ὥστ' ἐξ ἀνάγκης ἂν εἴη
τρία γένη τῶν λόγων τῶν ῥητορικῶν, συμβουλευτικόν, δι-
κανικόν, ἐπιδεικτικόν. συμβουλής δὲ τὸ μὲν προτροπὴ τὸ
δὲ ἀποτροπὴ· αἰεὶ γὰρ καὶ οἱ ἴδια συμβουλευόντες καὶ οἱ
κοινῆ δημηγοροῦντες τούτων θάτερον ποῦσιν. δίκης δὲ τὸ μὲν
κατηγορία τὸ δ' ἀπολογία· τούτων γὰρ ὀποτερονῶν ποιῶ
ἀνάγκη τὸς ἀμφισβητῆντας. ἐπιδεικτικῷ δὲ τὸ μὲν ἔκα-
νος τὸ δὲ ψόγος. χρόνοι δὲ ἑκάστου τούτων εἰσὶ τῷ μὲν
συμβουλευόντι ὁ μέλλων (περὶ γὰρ τῶν ἐσομένων συμβου-
λεύει ἢ προτρέπων ἢ ἀποτρέπων), τῷ δὲ δικαζομένῳ ὁ γε-
νόμενος (περὶ γὰρ τῶν πεπραγμένων αἰεὶ ὁ μὲν κατηγορεῖ
ὁ δὲ ἀπολογεῖται), τῷ δ' ἐπιδεικτικῷ κυριώτατος μὲν ὁ
παρών· κατὰ γὰρ τὰ ὑπάρχοντα ἐκαινοῦσιν ἢ ψέγουσι
πάντες, προσχρῶνται δὲ πολλάκις καὶ τὰ γενόμενα ἀνα-
μιμνήσκοντες καὶ τὰ μέλλοντα προεικάζοντες. τέλος δὲ
ἑκάστου τούτων ἕτερον ἐστὶ, καὶ τρισὶν οὖσι τρία, τῷ μὲν
συμβουλευόντι τὸ συμφέρον καὶ βλαβερὸν· ὁ μὲν γὰρ
προτρέπων ὡς βέλτιον συμβουλεύει, ὁ δὲ ἀποτρέπων ὡς
χειρὸν ἀποτρέπει, τὰ δ' ἄλλα πρὸς τῷτο συμπαρалаμ-
βάνει, ἢ δίκαιον ἢ ἀδικον, ἢ καλὸν ἢ αἰσχρόν· τοῖς δὲ
δικαζομένοις τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀδικον, τὰ δ' ἄλλα καὶ
ἔτοι συμπαρалаμβάνουσι πρὸς ταῦτα· τοῖς δ' ἐκαινοῦσι καὶ
ψέγουσι τὸ καλὸν καὶ τὸ αἰσχρόν, τὰ δ' ἄλλα καὶ οὗτοι
πρὸς ταῦτα ἐπαναφέρουσιν. σημεῖον δ' ὅτι τὸ εἰρημένον
ἑκάστοις τέλος· περὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων ἐνίστε οὐκ ἂν
ἀμφισβητήσαιεν, οἷον ὁ δικαζόμενος ὡς οὐ γέγονεν ἢ ὡς
οὐκ ἔβλαψεν· ὅτι δ' ἀδικεῖ, οὐδέ ποτ' ἂν ὁμολογήσαιεν·
ὄψιν γὰρ ἂν ἔδει δίκης. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ συμβουλεύοντες
τὰ μὲν ἄλλα πολλάκις προίενται, ὡς δὲ ἀσύμφορα συμ- 35
βουλεύουσιν ἢ ἀπ' ὠφελίμων ἀποτρέψουσιν ἢ ἂν ὁμολογή-
σαιεν· ὡς δ' ἢ ἀδικον τὸς ἀσυγγέτονας καταδουλοῦσθαι
καὶ τοὺς μηδὲν ἀδικούντας, πολλάκις οὐδὲν φροντίζουσιν.
ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἐκαινοῦντες καὶ οἱ ψέγοντες ἢ σκοποῦσιν

1. ἔν] ἔ Ζ¹. || ἀποδεικτικαὶ Ζ¹. || 2. μεγάλη QY²Z¹. || 3. πάντας] παρὰ πᾶσιν Α'. || 6. μέθοδον τῶν συλλογισμῶν ante 5. ὅσων
F¹, om Ζ¹. || 9. post τρόπον QY²Z¹ δεύτερας. || 12. τόπους] λόγους Α'. || κοινῆ Α'. || 13. περὶ priorem om F¹. || πολλῶ Ζ¹. ||
15. ἐκ τούτου om pr Α'. || συλλογίσασθαι Ζ¹. || 16. φυσικῶν] περὶ φυσικῶν Α'. || αὐτὰ Α'. || 17. διαφέρουσιν F¹. || 23. βελτίω F²Z¹
Α'. || 25. ἐκ ἐστὶ Ζ¹. || 32. κοινῶς QY²Z¹.

5. ὁ post οἷον om F¹. || 6. περὶ om Α'. || 10. δημηγοροῦντες Ζ¹. || 15. ἢ ἀποτρέπων om Ζ¹. || 16. αἰεὶ om F¹. || ὁ μὲν om
Ζ¹. || 21. ἑκάστου Q. || 31. ὡς post ἢ om F¹Α'. || 32. ὁμολογήσαιεν — 35. ἂν om F¹. || 33. ἰδὲ QZ¹. || 37. ἰδὲ QY² et pr Α'.

εἰ συμφέροντα ἔπραξεν ἢ βλαβερά, ἀλλὰ καὶ ἐν ἐπαίνῳ
πολλάκις τιθέασιν ὅτι ὀλιγωρήσας τῷ αὐτῷ λυσιτελεῖντος
ἔπραξέ τι καλόν, οἷον Ἀχιλλεὺς ἐπαινοῦσιν ὅτι ἐβοήθησε
τῷ ἐταίρῳ Πατρόκλῳ εἰδὼς ὅτι δεῖ αὐτὸν ἀποθανεῖν, ἔξῃ
ζῆν. τότε δὲ ὁ μὲν τοῦτος θάνατος κάλλιον, τὸ δὲ ζῆν
5 συμφέρον. φανερόν δὲ ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι ἀνάγκη περι-
τάτων ἔχειν πρῶτον τὰς προτάσεις· τὰ γὰρ τεκμήρια καὶ
τὰ εἰκότα καὶ τὰ σημεῖα προτάσεις εἰσὶ ῥητορικαί· ὅλος
μὲν γὰρ συλλογισμὸς ἐκ προτάσεων ἐστίν, τὸ δ' ἐνθύμημα
συλλογισμὸς ἐστὶ συναρτητικῶς ἐκ τῶν εἰρημένων προτάσεων.¹⁰
ἔπει δὲ ἔτε πραχθῆναι οἷον τε ἔτε πραχθήσεσθαι τὰ ἀδύ-
νατα ἀλλὰ τὰ δυνατὰ, ἢ δὲ τὰ μὴ γινόμενα ἢ μὴ ἐσό-
μενα ἔχῃ οἷον τε τὰ μὲν πεπράχθαι τὰ δὲ πραχθήσεσθαι,
ἀναγκαῖον καὶ τῷ συμβουλευόντι καὶ τῷ δικαζομένῳ καὶ
τῷ ἐπιδεικτικῷ ἔχειν προτάσεις περι δυνατῶ καὶ ἀδύνατα,¹⁵
καὶ εἰ γέγονεν ἢ μή, καὶ εἰ ἔσαι ἢ μή. ἔτι δ' ἔπει ἅπαν-
τες καὶ ἐπαινοῦντες καὶ ψέγοντες καὶ προτρέποντες καὶ
ἀποτρέποντες καὶ κατηγοροῦντες καὶ ἀπολογούμενοι ἢ μόνον
τὰ εἰρημένα δεικνύναι περιῶνται ἀλλὰ καὶ ὅτι μέγα ἢ
μικρὸν τὸ ἀγαθὸν ἢ τὸ κακὸν ἢ τὸ καλὸν ἢ τὸ αἰσχρὸν²⁰
ἢ τὸ δίκαιον ἢ τὸ ἀδίκον, ἢ καθ' αὐτὰ λέγοντες ἢ πρὸς
ἄλληλα ἀντιπαραβάλλοντες, δῆλον ὅτι δεῖ αὖ καὶ περι
μεγέθους καὶ μικρότητος καὶ τῷ μείζονος καὶ τῷ ἐλάττονος
προτάσεις ἔχειν, καὶ καθόλου καὶ περι ἐκάστου, οἷον τί μεί-
ζον ἀγαθὸν ἢ ἐλάττον ἢ ἀδίκημα ἢ δικαίωμα· ὁμοίως δὲ²⁵
καὶ περι τῶν ἄλλων. περι ὧν μὲν ἔν ἐξ ἀνάγκης δεῖ λα-
βεῖν τὰς προτάσεις, εἴρηται· μετὰ δὲ ταῦτα διαιρετέον
ἰδίᾳ περι ἐκάστου τῶν, οἷον περι ὧν συμβουλή καὶ περι
ὧν οἱ ἐπιδεικτικοὶ λόγοι, τρίτον δὲ περι ὧν αἱ δίκαι.

4 Πρῶτον μὲν οὖν ληπτέον περι ποῖα ἀγαθὰ ἢ κακὰ³⁰
ὁ συμβουλευὼν συμβουλεύει, ἐπειδὴ ἢ περι ἅπαντα ἀλλ'
ὅσα ἐνδέχεται καὶ γενέσθαι καὶ μή. ὅσα δὲ ἐξ ἀνάγκης
ἢ ἐστὶν ἢ ἔσαι ἢ ἀδύνατον εἶναι ἢ γενέσθαι, περι δὲ τῶν
ἐκ ἐστὶ συμβουλή. ἢ δὲ δὴ περι τῶν ἐνδεχομένων ἀπάντων·
ἔστι γὰρ καὶ φύσει εἶναι καὶ ἀπὸ τύχης γινόμενα ἀγαθὰ³⁵
τῶν ἐνδεχομένων καὶ γίνεσθαι καὶ μή, περι ὧν ἢ δὲν πρὸ
ἔργου τὸ συμβουλεύειν· ἀλλὰ δῆλον ὅτι περι ὅσων ἐστὶ τὸ
βουλεύεσθαι. τοιαῦτα δ' ἐστὶν ὅσα πέφυκεν ἀνάγεσθαι εἰς
ἡμᾶς, καὶ ὧν ἡ ἀρχὴ τῆς γενέσεως ἐφ' ἡμῶν ἐστίν· μέχρι

γὰρ τούτου σκοποῦμεν, ἕως ἂν εὖρωμεν εἰ ἡμῶν δυνατὰ ἢ
ἀδύνατα πράξαι. καθ' ἕκαστον μὲν ἔν ἀκριβῶς διαριθμή-
σασθαι καὶ διαλαβεῖν εἰς εἶδη περι ὧν εἰδῶσι χρηματί-
ζειν, ἔτι δ' ὅσον ἐνδέχεται περι αὐτῶν διορίσαι κατὰ τὴν
ἀλήθειαν, οὐ δεῖ κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν ζητεῖν διὰ τὸ
μήτε τῆς ῥητορικῆς εἶναι τέχνης ἀλλ' ἐμφρονεσέρας καὶ
μᾶλλον ἀληθινῆς, πολλῶ δὲ πλείω δεδῶσθαι καὶ νῦν αὐτῇ
τῶν οἰκειῶν θεωρημάτων· ὅπερ γὰρ καὶ πρότερον εἰρηκότες
τυγχάνομεν, ἀληθές ἐστίν, ὅτι ἡ ῥητορικὴ σύγκειται μὲν
ἐκ τε τῆς ἀναλυτικῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς περι τὰ ἦθη πο-
λιτικῆς, ὁμοία δ' ἐστὶ τὰ μὲν τῇ διαλεκτικῇ τὰ δὲ τοῖς
σοφιστικῶς λόγοις. ὅτῳ δ' ἂν τις ἢ τὴν διαλεκτικὴν ἢ
ταύτην μὴ καθάπερ ἂν δυνάμεις ἀλλ' ἐπιστήμης περιῶται
κατασκευάζειν, λήσεται τὴν φύσιν αὐτῶν ἀφανίσας τῷ
μεταβαίνειν ἐπισκευάζων εἰς ἐπιστήμης ὑποκειμένων τινῶν
πραγμάτων, ἀλλὰ μὴ μόνον λόγων. ὅμως δ' ὅσα πρὸ
ἔργου μὲν ἐστὶ διελεῖν, ἔτι δ' ὑπολείπει σκέψιν τῇ πολιτικῇ
ἐπιστήμῃ, εἴπωμεν καὶ νῦν. σχεδὸν γάρ, περι ὧν βουλεύον-
ται πάντες καὶ περι ἃ ἀγορεύουσιν οἱ συμβουλευόντες, τὰ
μέγιστα τυγχάνει πέντε τὸν ἀριθμὸν ὄντα· ταῦτα δ' ἐστὶ
περι τε πόρων, καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης, ἔτι δὲ περι φυ-
λακῆς τῆς χώρας, καὶ τῶν εἰσαγομένων καὶ ἐξαγομένων,
καὶ περι νομοθεσίας. ὥστε περι μὲν πόρων τὸν μέλλοντα
συμβουλεύσειν δεῖ αὖ τὰς προσόδους τῆς πόλεως εἰδέναι
τίνες καὶ πόσαι, ὅπως εἴτε τις παραλείπεται προσεῖθ' καὶ
εἰ τις ἐλάττων αὐξήθῃ, ἔτι δὲ τὰς δαπάνας τῆς πόλεως
ἀπάσας, ὅπως εἰ τις περιέργος ἀφαιρεθῇ καὶ εἰ τις μείζων
ἐλάττων γένηται· ἢ γὰρ μόνον πρὸς τὰ ὑπάρχοντα προ-
σιθύντες πλοσιώτεροι γίνονται, ἀλλὰ καὶ ἀφαιρύντες τῶν
δαπανημάτων. ταῦτα δ' ἢ μόνον ἐκ τῆς περι τὰ ἴδια ἐμ-
πειρίας ἐνδέχεται συνορᾶν, ἀλλ' ἀναγκαῖον καὶ τῶν παρὰ
τοῖς ἄλλοις εὖρημένων ἰσορικῶν εἶναι πρὸς τὴν περι τῶν
συμβουλήν. περι δὲ πολέμου καὶ εἰρήνης τὴν δύναμιν εἰδέ-
ναι τῆς πόλεως, ὁπόση τε ὑπάρχει ἤδη καὶ πόσην ἐνδέ-
χεται ὑπάρξει, καὶ ποῖα τις ἢ τε ὑπάρχουσα ἐστὶ καὶ
ἣτις ἐνδέχεται προσγενέσθαι, ἔτι δὲ πολέμους τίνους καὶ
πῶς πεπολέμηκεν· ἢ μόνον δὲ τῆς οἰκειᾶς πόλεως ἀλλὰ
καὶ τῶν ὁμῶρων ταῦτα ἀναγκαῖον εἰδέναι· ἢ καὶ πρὸς ἕς
ἐπίδοξον πολεμεῖν, ὅπως πρὸς μὲν τὸς κρείττους εἰρηνεύεται,

3. τ.] ὅτι A. || 7. τὰς om QF²Z². || 11. πραχθήσεσθαι] πεπράχθαι Z²A^c. || 12. μὴ post ἢ om Z². || 17. καὶ οἱ ἐπαινοῦντες καὶ οἱ ψέγοντες F². || 20. μικρὸν] μικρὸν ἢ QF²Z². || 22. ἀλλὰ ἀντιπαραβαλλόμενοι Z². || 24. μείζον] μείζον ἢ Q. || 28. καὶ om Z². || 31. δὴ et ἀλλ' ὅσα om pr A^c. || 32. καὶ μή — 33. γένεσθαι om Q. || 33. δὴ om Q. || 34. ἔσαι A^c. || 36. γίνεσθαι Q. || 37. ὅσον Z². || 38. συμβουλεύεσθαι Q. || 39. ἢ om Q.

7. πολλῶν Q. || τε A^c. || 9. μὲν om pr A^c. || 13. περιέσθαι F². || 17. ἐπὶ] εἰ τι F². || 19. εἰ ὧν A^c. || 20. τυγχάνειν F². || 22. καὶ ἐξαγομένων om pr A^c. || 24. συμβουλεύειν A^c. || 36. ἣτις et 38. ἢ om pr A^c. || 39. κρείττους QF²Z².

πρὸς δὲ τὸς ἥττους ἐπ' αὐτοῖς ἢ τὸ πολεμεῖν. καὶ τὰς θυνάμεις, πότερον ὁμοίαι ἢ ἀνόμοιαι· ἐστὶ γὰρ καὶ ταύτη πλεονεκτεῖν ἢ ἐλαττωθῆναι. ἀναγκαῖον δὲ καὶ πρὸς ταῦτα μὴ μόνον τὸς οἰκείους πολέμους τε θεωρηκέναι ἀλλὰ καὶ τὸς τῶν ἄλλων, πῶς ἀποβαίνουσιν· ἀπὸ γὰρ τῶν ὁμοίων τὰς ὁμοία γίνεσθαι πέφυκεν. ἐτι δὲ περὶ φυλακῆς τῆς χώρας μὴ λαμβάνειν πῶς φυλάττεται, ἀλλὰ καὶ τὸ πλῆθος εἰδέναι τῆς φυλακῆς καὶ τὸ εἶδος καὶ τοὺς τόπους τῶν φυλακτηρίων (τῆτο δ' ἀδύνατον μὴ ἔμπειρον ὄντα τῆς χώρας), ἢν εἴτ' ἐλάττων ἢ φυλακὴ προσεθῆ καὶ εἴ τις περιέργος ἀφαιρεθῆ καὶ τοὺς ἐπιτηδείους τόπους τηρῶσι μᾶλλον. ἐτι δὲ περὶ τροφῆς, πόση δαπάνη ἰκανὴ τῇ πόλει καὶ ποῖα ἢ αὐτῷ τε γιγνομένη καὶ εἰσαγωγίμος, καὶ τίνων τ' ἐξαγωγῆς δέονται καὶ τίνων εἰσαγωγῆς, ἵνα πρὸς τούτους καὶ συνθῆκαι καὶ συμβολαὶ γίνωνται· πρὸς δὲ δύο διαφυλάττειν ἀναγκαῖον ἀνεγκλήτους τὸς πολίτας, πρὸς τε τοὺς κρείττους καὶ πρὸς τὸς εἰς ταῦτα χρησίμους. εἰς δ' ἀσφάλειαν ἅπαντα μὲν ταῦτα ἀναγκαῖον δύνασθαι θεωρεῖν, ὡς ἐλάχιστον δὲ περὶ νομοθεσίας ἐπαίειν· ἐν γὰρ τοῖς νόμοις ἐστὶν ἡ σωτηρία τῆς πόλεως, ὡς ἀναγκαῖον εἰδέναι πόσα τ' ἐστὶ πολιτειῶν εἶδη, καὶ ποῖα συμφέρεται ἐκάσῃ, καὶ ὑπὸ τίνων φθειροσθαι πέφυκε καὶ οἰκείων τῆς πολιτείας καὶ ἐναντίων. λέγω δὲ τὸ ὑπὸ οἰκείων φθειροσθαι, ὅτι ἔξω τῆς βελτίστης πολιτείας αἱ ἄλλαι πᾶσαι καὶ ἀνιέμεναι καὶ ἐπιτεινόμεναι φθείρονται, οἷον δημοκρατία ἢ μόνον ἀνιεμένη ἀσθενεστέρα γίνεται ὡς τέλος ἤξει εἰς ὀλιγαρχίαν, ἀλλὰ καὶ ἐπιτεινόμενη σφόδρα, ὡς περ καὶ ἡ γρυπότης καὶ ἡ σιμότης ἢ μόνον ἀνιέμενα ἔρχεται εἰς τὸ μέσον, ἀλλὰ καὶ σφόδρα γρυπὰ γινόμενα ἢ σιμὰ ἔτω διατίθεται ὡς μηδὲ μυκτῆρα δοκεῖν εἶναι. χρήσιμον δὲ πρὸς τὰς νομοθεσίας τὸ μὴ μόνον ἐπαίειν τίς πολιτεία συμφέρεται ἐκ τῶν παρεληλυθότων θεωροῦντι, ἀλλὰ καὶ τὰς παρὰ τοῖς ἄλλοις εἰδέναι, αἱ ποῖαι τοῖς ποίοις ἀρμόττωσιν. ὥστε δῆλον ὅτι πρὸς μὲν τὴν νομοθεσίαν αἱ τῆς γῆς περίοδοι χρήσιμοι (ἐντεῦθεν γὰρ λαβεῖν ἔστι τὸς τῶν ἐθνῶν νόμους), πρὸς δὲ τὰς πολιτικὰς συμβουλάς αἱ τῶν περὶ τὰς πράξεις γραφόντων ἰσορῖαι· ἅπαντα δὲ ταῦτα πολιτικῆς ἀλλ' ἢ ῥητορικῆς ἔργον ἐστίν. περὶ ὧν μὲν ἔν ἔχρει δειτὸν μέλλοντα συμβου-

λεύειν, τὰ μέγιστα τὸσαῦτά ἐστιν· ἔξ ὧν δὲ δεῖ καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ τῶν ἄλλων προτρέπειν ἢ ἀποτρέπειν, λέγωμεν πάλιν.

Σχεδὸν δὲ καὶ ἰδίᾳ ἐκάστῳ καὶ κειῆ πᾶσι σκοπός τις ἐστίν, ἢ σοχαζόμενοι καὶ αἰρῶνται καὶ φεύγουσιν· καὶ τῷτ' ἐστὶν ἐν κεφαλαιῷ εἰπεῖν ἢ τ' εὐδαιμονία καὶ τὰ μόρια αὐτῆς. ὥστε παραδείγματος χάριν λάβωμεν τί ἐστὶν ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν ἢ εὐδαιμονία, καὶ ἐκ τίνων τὰ μόρια ταύτης· περὶ γὰρ ταύτης καὶ τῶν εἰς ταύτην συντετιόντων καὶ τῶν ἐναντίων ταύτη αἰ τε προτροπαὶ καὶ αἰ ἀποτροπαὶ πᾶσαι εἰσιν· τὰ μὲν γὰρ παρασκευάζοντα ταύτην ἢ τῶν μορίων τι ἢ μείζον ἀντ' ἐλάττονος ποῖοντα, δεῖ πράττειν, τὰ δὲ φθειρόντα ἢ ἐμποδιζόντα ἢ τὰ ἐναντία ποῖοντα μὴ πράττειν. ἔστω δὲ εὐδαιμονία εὐκραξία μετ' ἀρετῆς, ἢ αὐτάρκεια ζωῆς, ἢ ὁ βίος ὁ μετ' ἀσφαλείας ἡδιστος, ἢ εὐθηνία κτημάτων καὶ σωμάτων μετὰ δυνάμειος φυλακτικῆς τε καὶ πρακτικῆς τούτων· σχεδὸν γὰρ τούτων ἐν ἡ πλείω τὴν εὐδαιμονίαν ὁμολογοῦσιν εἶναι ἅπαντες. εἰ δὲ ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία τοῦτο, ἀνάγκη αὐτῆς εἶναι μέρη εὐγένειαν, πολυφιλίαν, χρησοφιλίαν, πλῆτον, εὐτεκνίαν, πολυτεκνίαν, εὐγηρίαν, ἐτι τὰς τῷ σώματος ἀρετάς, οἷον ὑγίαιαν κάλλος ἰσχυρὸν μέγεθος δύναμιν ἀγωνιστικῆν, δόξαν, τιμῆν, εὐτυχίαν, ἀρετήν [ἢ καὶ τὰ μέρη αὐτῆς, φρόνησιν ἀνδρείαν δικαιοσύνην σωφροσύνην]. ἔτω γὰρ ἂν αὐταρκέστατος εἴη εἰ ὑπάρχοι αὐτῷ τὰ τ' ἐν αὐτῷ καὶ τὰ ἐκτὸς ἀγαθὰ· οὐ γὰρ ἐστὶν ἄλλα παρὰ ταῦτα. ἔστι δ' ἐν αὐτῷ μὲν τὰ περὶ ψυχῆν καὶ τὰ ἐν σώματι, ἔξω δὲ εὐγένεια καὶ φίλοι καὶ χρήματα καὶ τιμῆ. ἐτι δὲ προσήκειν εἰόμεθα δυνάμεις ὑπάρχειν καὶ τύχην· οὕτω γὰρ ἂν ἀσφαλέστατος ὁ βίος εἴη. λάβωμεν τοῦτον ὁμοίως καὶ τούτων ἕκαστον τί ἐστὶν. εὐγένεια μὲν ἔν ἐστιν ἔθνη μὲν καὶ πόλεις τὸ αὐτόχθονας ἢ ἀρχαίους εἶναι, καὶ ἡγεμόνας τοὺς πρώτους ἐπιφανεῖς, καὶ πολλοὺς ἐπιφανεῖς γεγονέναι ἔξ αὐτῶν ἐπὶ τοῖς ζηλευμένοις· ἰδίᾳ δὲ εὐγένεια ἢ ἀπ' ἀνδρῶν ἢ ἀπὸ γυναικῶν, καὶ γησιότης ἀπ' ἀμφοῶν, καὶ ὡς περ ἐπὶ πόλεως τοὺς τε πρώτους γνωρίμους ἢ ἐπ' ἀρετῆ ἢ πλῆτη ἢ ἄλλῳ τῷ τῶν τιμωμένων, καὶ πολλοὺς ἐπιφανεῖς ἐκ τοῦ γένους καὶ ἀνδρας καὶ γυναῖκας καὶ νέους καὶ πρεσβυτέρους.

1. ἐπ' αὐτῆς Z², ἐφ' αὐτοῖς A^c. || 11. τηρῶν Z², τηρεῖν Q. || 12. ἐτι δὲ παρὰ Z². || 13. αὐτόθι QY²Z². γρ καὶ πόση τε αὐτόθι γησιότης καὶ πόση εἰσαγωγίμος A^c. || 14. τούτοις Z²A^c, ταῦτα P². || 15. φυλάττειν QY²Z². || 18. ἅπαντα] μὲν πάντα Z². || ἀνομοίαι QY²Z². || 26. ἤξειν Q. || 29. ὡς] τὴν ἴσην ὡς QY². || 36. γραφότες Z². || 37. ἰσορίας A^c, ἰσορίων Z².

2. ἢ ἀποτρέπειν om pr A^c. || λέγομεν Z²A^c. || 9. ταύτης καὶ om pr A^c. || ταῦτα Q. || 10. καὶ ἀποτροπαὶ πᾶσιν QY²Z². || 13. τὰ post ἢ om P². || 15. ὁ post βίος om P². || 16. εὐθηνία QY²Z². || κτημάτων et φυλακῆς et 17. πρακτικῆς Z². || 18. εἶναι om pr A^c. || 23. ἢ — 24. σωφροσύνη om Z²A^c. || 25. ὑπάρχει QY²Z². || 29. ἂν om A^c. || 30. εἴη corr A^c. || 32. ἐπιφανεῖς — 36. πρώτους om Z².

εὐτεκνία δὲ καὶ πολυτεκνία οὐκ ἀθλα· ἔσι δὲ τῷ κοινῷ
 μὲν εὐτεκνία, νεότης ἂν ἢ πολλή καὶ ἀγαθή, ἀγαθὴ δὲ
 κατ' ἀρετὴν σώματος, οἶον μέγεθος κάλλος ἰσχύον δύνα-
 μιν ἀγωνιστικῆν· ψυχῆς δὲ σωφροσύνη καὶ ἀνδρία νέου
 ἀρεταί. ἰδίᾳ δὲ εὐτεκνία καὶ πολυτεκνία τὸ τὰ ἴδια τέκνα
 5 πολλὰ καὶ τοιαῦτα εἶναι, καὶ θήλα καὶ ἄρρενα· θηλειῶν
 δὲ ἀρετὴ σώματος μὲν κάλλος καὶ μέγεθος, ψυχῆς δὲ
 σωφροσύνη καὶ φιλεργία ἄνευ ἀνελευθερίας. ὁμοίως δὲ
 καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἄνδρας καὶ κατὰ γυναῖκας
 δεῖ ζητεῖν ἕκαστον ὑπάρχειν τῶν τοιούτων· ὅσοις γὰρ τὰ
 10 κατὰ γυναῖκας φαῦλα ὡσπερ Λακεδαιμονίους, σχεδὸν
 κατὰ τὸ ἤμισυ ἔτι εὐδαιμονοῦσιν. πλῆτος δὲ μέρη νομίσμα-
 τος πλῆθος, γῆς, χωρίων κτήσις, ἔτι δὲ ἐπίπλων κτήσις
 καὶ βοσκημάτων καὶ ἀνδραπέδων πλήθει καὶ μεγέθει καὶ
 κάλλει διαφερόντων, ταῦτα δὲ πάντα καὶ ἀσφαλῆ καὶ
 15 ἐλευθέρια καὶ χρήσιμα. ἔσι δὲ χρήσιμα μὲν μᾶλλον τὰ
 κάρπιμα, ἐλευθέρια δὲ τὰ πρὸς ἀπόλαυσιν· κάρπιμα δὲ
 λέγω ἀφ' ὧν αἱ πρόσοδοι, ἀπολαυστικά δὲ ἀφ' ὧν μηδὲν
 παρὰ τὴν χρῆσιν γίγνεται, ὅτι καὶ ἄξιον. ὄρος δὲ ἀσφα-
 λείας μὲν τὸ ἐνταῦθα καὶ οὕτω κεκτῆσθαι ὡς ἐφ' αὐτῷ
 20 εἶναι τὴν χρῆσιν αὐτῶν· τῷ τε οἰκείᾳ εἶναι ἢ μή, ὅταν ἐφ'
 αὐτῷ ἢ ἀπαλλοτριῶσαι· λέγω δὲ ἀπαλλοτριῶσιν δόσιν καὶ
 πρᾶσιν. ὅλως δὲ τὸ πλεῖτεν ἔστιν ἐν τῷ χρῆσθαι μᾶλλον ἢ
 ἐν τῷ κεκτῆσθαι· καὶ γὰρ ἡ ἐνέργειά ἐστι τῶν τοιούτων καὶ
 ἡ χρῆσις πλῆτος. εὐδοξία δ' ἐστὶ τὸ ὑπὸ πάντων σπουδαῖον
 25 ὑπολαμβάνεσθαι, ἢ τοῦτόν τι ἔχειν ἢ πάντες ἐφίενται ἢ
 οἱ πολλοὶ ἢ οἱ ἀγαθοὶ ἢ οἱ φρόνιμοι. τιμὴ δ' ἐστὶ μὲν
 σημεῖον εὐεργετικῆς δοξῆς, τιμῶνται δὲ δικαίως μὲν καὶ
 μάλιστα οἱ εὐεργετηκότες, οὐ μὴν ἀλλὰ τιμᾶται καὶ ὁ
 δυνάμενος εὐεργετεῖν· εὐεργεσία δὲ ἢ εἰς σωτηρίαν καὶ ὅσα
 30 αἰτία τῷ εἶναι, ἢ εἰς πλῆτος, ἢ εἰς τι τῶν ἄλλων ἀγαθῶν,
 ὧν μὴ ῥαδίᾳ ἢ κτήσις ἢ ὅλως ἢ ἐνταῦθα ἢ ποτέ· πολλοὶ
 γὰρ διὰ μικρὰ δοκῶντα τιμῆς τυγχάνουσιν, ἀλλ' οἱ τόποι
 καὶ οἱ καιροὶ αἰτίοι. μέρη δὲ τιμῆς θυσίαι, μνήμαι ἐν
 μέτροις καὶ ἄνευ μέτρων, γέγρα, τεμέτη, προεδρία, τάφοι,
 35 εἰκόνες, τροφαὶ δημόσιαι, τὰ βαρβαρικά, οἶον προσκυνήσεις
 καὶ ἐιστάσεις, δῶρα τὰ παρ' ἑκάστοις τίμια. καὶ γὰρ τὸ
 δῶρόν ἐστι κτέματες δόσις καὶ τιμῆς σημεῖον, διὸ καὶ οἱ
 φιλοχρήματοι καὶ οἱ φιλότιμοι ἐφίενται αὐτῶν· ἀμφο-

τέροις γὰρ ἔχει ὧν θύονται· καὶ γὰρ κτῆμά ἐστιν, ἢ ἐφίεν-
 ται οἱ φιλοχρήματοι, καὶ τιμὴν ἔχει, οὗ οἱ φιλότιμοι
 σώματος δὲ ἀρετὴ ὑγίεια, αὕτη δὲ ὅπως ὡς ἀνόσους εἶναι
 χρωμένους τοῖς σώμασιν· πολλοὶ γὰρ ὑγιαίνουσιν ὡσπερ
 Ἡρόδοκος λέγεται, οὓς οὐδεὶς ἂν εὐδαιμονοῖσιν τῆς ὑγείας
 διὰ τὸ πάντων ἀπέχεσθαι τῶν ἀνθρωπίνων ἢ τῶν πλείστων.
 κάλλος δὲ ἕτερον καθ' ἑκάστην ἡλικίαν ἐστίν. νέμ μὲν οὖν
 κάλλος τὸ πρὸς τὸς πόρους χρήσιμον ἔχειν τὸ σῶμα τοῦς
 τε πρὸς δρόμον καὶ πρὸς βίαν, ἡδὺν ὄντα ἰδεῖν πρὸς ἀπό-
 5 λαυσιν, διὸ οἱ πένταθλοι κάλλιστοι, ὅτι πρὸς βίαν καὶ
 πρὸς τάχος ἅμα πεφύκασιν· ἀκμάζοντος δὲ πρὸς μὲν
 πόρους τοῦς πολεμικῆς, ἡδὺν δὲ εἶναι δοκεῖν μετὰ φοβερό-
 τητος· γέροντος δὲ πρὸς μὲν πόρους τοῦς ἀναγκαίους ἰκανόν,
 ἄλυκον δὲ διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν ὧν τὸ γῆρας λωβᾶται.
 ἰσχύς δ' ἐστὶ μὲν δύναμις τοῦ κινεῖν ἕτερον ὡς βούλεται,
 ἀνάγκη δὲ κινεῖν ἕτερον ἢ ἔλκοντα ἢ ὠθοῦντα ἢ αἶροντα
 ἢ πιέζοντα ἢ συνθλίβοντα, ὡς ὁ ἰσχυρὸς ἢ πᾶσιν ἢ τέ-
 10 των τισὶν ἐστὶν ἰσχυρός. μεγέθους δὲ ἀρετὴ τὸ ὑπερέχειν
 κατὰ μῆκος καὶ βάθος καὶ πλάτος τῶν πολλῶν τοσούτω
 μέζονι ὡστε μὴ βραδυτέρας ποιεῖν τὰς κινήσεις διὰ τὴν
 ὑπερβολήν. ἀγωνιστικὴ δὲ σώματος ἀρετὴ σύγκειται ἐκ
 μεγέθους καὶ ἰσχύος καὶ τάχους· καὶ γὰρ ὁ ταχὺς ἰσχυρὸς
 ἐστίν· ὁ γὰρ δυνάμενος τὰ σιέλη ῥιπτεῖν πως καὶ κινεῖν
 ταχὺ καὶ ἄρρωδρομικός, ὁ δὲ θλίβειν καὶ κατέχειν πα-
 15 λαισικός, ὁ δὲ ὄσσει τῇ πληγῇ πυκτικός, ὁ δ' ἀμφοτέροις
 τύτοις παγκρατικός, ὁ δὲ πᾶσι πένταθλος. εὐγῆρία δ'
 ἐστὶ βραδυτῆς γήρωσ μετ' ἀλυκίας· ἔτι γὰρ εἰ ταχὺ γη-
 ράσκει, εὐγῆρωσ, ἔτι εἰ μόγις μὲν λυπηρῶς δέ. ἔσι δὲ καὶ
 ἐκ τῶν τοῦ σώματος ἀρετῶν καὶ τύχης· μὴ ἄνοσος γὰρ
 20 ἂν μηδὲ ἰσχυρὸς ἔσται ἀπαθῆς ὑδ' ἄλυκος καὶ πολυ-
 χρόνιος, οὗτ' ἄνευ τύχης διαμείνειν ἂν. ἔστι δὲ τις καὶ
 χωρὶς ἰσχύος καὶ ὑγείας ἄλλη δύναμις μακροβιότητος·
 πολλοὶ γὰρ ἄνευ τῶν τῷ σώματος ἀρετῶν μακρόβιοι εἰσιν·
 ἀλλ' οὐδὲν ἢ ἀκριβολογία χρήσιμος ἢ περὶ τούτων εἰς τὰ
 25 νῦν. πολυφιλία δὲ καὶ χρησοφιλία οὐκ ἀθλα τῷ φίλῳ
 ὠρισμένῳ, ἔτι ἐστὶν ὁ τοιοῦτος φίλος ὅστις ἀ οἰεται ἀγαθὰ
 εἶναι ἐκεῖνῳ, πρακτικός ἐστὶν αὐτῶν δι' ἐκεῖνον. ὧ δὲ πολ-
 30 λοι τοιοῦτοι, πολύφιλος, ὧ δὲ καὶ ἐπιεικὲς ἄνδρες, χρηστέ-
 φίλος. εὐτυχία δ' ἐστὶν, ὧν ἡ τύχη ἀγαθῶν αἰτία, ταῦτα

12. νομίσματα et 13. κτήσις QY²Z². || 13. ἔτι — 14. ἀνδραπέδων om Z²A². || 14. καὶ ἀνδραπέδων καὶ βοσκημάτων παρὰ A². ||
 15. καὶ πρίους om A². || 16. post κάρπιμα Q χρὴ εἶναι δηλοῦντι || 18. ἀπολαυστικά A². || 20. μὲν om F². || 21. οἰκείῳ QY²Z². ||
 ἐαυτῷ Q. || 22. ἢ ἀπαλλοτριῶσαι] τὸ ἀλλοτριῶσαι pr A². || 23. τὸ om Q. || 24. ἢ om A². || 25. κτήσις QY²Z². || 28. εὐδοξίας
 A². || 31. ἄλλον om F². || 33. διὰ τὸ μικρὰ δέσσει τιμῆς Q. || τρώτοι QY²Z². || 39. ἀμφοτέρον Z².

5. ἐν QY²Z². || ἄφκ φαυρότητας Q. || 13. ἰκανόν om pr A². || 17. πιέζοντα A². || ἢ πᾶσιν — 18. ἰσχυρός om Z². || 19. καὶ
 — κα] ἢ — ἢ QY²Z². || 20. μέζονα Y²Z². || 25. πυκτικός] πληκτικός QY²Z².

γίνεσθαι καὶ ὑπάρχειν ἢ πάντα ἢ τὰ πλεῖστα ἢ τὰ μέγιστα. αἰτία δ' ἐστὶν ἡ τύχη ἐνίων μὲν ὧν καὶ αἱ τέχναι, πολλῶν δὲ καὶ ἀτέχνων, οἷον ὄσων ἢ φύσις· ἐνδέχεται δὲ καὶ παρὰ φύσιν εἶναι· ὑγείας μὲν γὰρ τέχνη αἰτία, κάλ- 5 λυς δὲ καὶ μεγέθους φύσις. ὅλως δὲ τὰ τοιαῦτα τῶν ἀγα- θῶν ἐστὶν ἀπὸ τύχης, ἐφ' οἷς ἐστὶν ὁ φθόνος. ἔστι δὲ καὶ τῶν παρὰ λόγον ἀγαθῶν αἰτία τύχη, οἷον εἰ οἱ ἄλλοι κίσχροι ἀδελφοί, ὁ δὲ καλός, ἢ οἱ ἄλλοι μὴ εἶδον τὸν θησαυρόν, ὁ δ' εὔρεν, ἢ εἰ τοῦ πλοσίου ἔτυχε τὸ βέλος, τότε δὲ μὴ, ἢ εἰ μὴ ἤλθε μόνος αἰε φοιτῶν, οἱ δὲ ἅπαξ 10 ἔλθοντες διεφθάρησαν· πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα εὐτυχή- ματα δοκεῖ εἶναι. περὶ δὲ ἀρετῆς, ἐπεὶ κερ οὐκ ἐστὶν ὁ περὶ τοὺς ἐπαίους τόπος, ὅταν περὶ ἐπαίνου ποιούμεθα τὸν λόγον, τότε διορίζον.

6 Ὡν μὲν οὖν δεῖ σοχαῖζεσθαι προτρέποντα ὡς ἐσομέ- 15 νων ἢ ὑπαρχόντων, καὶ ὧν ἀποτρέποντα, φανερόν· τὰ γὰρ ἐναντία τούτων ἐστίν. ἐπεὶ δὲ πρόκειται τῷ συμβουλευόντι σκοπὸς τὸ συμφέρον, βεβλῆνται δὲ ἔπερὶ τῷ τέλος ἀλλὰ περὶ τῶν πρὸς τὸ τέλος, ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ συμφέροντα κατὰ τὰς πράξεις, τὸ δὲ συμφέρον ἀγαθόν, ληπτέον ἂν εἴη σοι- 20 χεῖα περὶ ἀγαθῶν καὶ συμφέροντος ἀπλῶς. ἔσω δὲ ἀγα- θὸν ὃ ἂν αὐτὸ ἑαυτοῦ ἕνεκα ἢ αἰρετόν, καὶ ἔνεκα ἄλλο αἰρούμεθα, καὶ οὐ ἐφίεται πάντα ἢ πάντα τὰ αἰσθησιν ἔχοντα ἢ νῦν, ἢ εἰ λάβοι νῦν· καὶ ὅσα ὁ νῦν ἂν ἐκάσῳ ἀποδοίη, καὶ ὅσα ὁ περὶ ἑκαστον νοῦς ἀποδίδωσιν ἐκάσῳ, 25 τυτὸ ἐστὶν ἐκάσῳ ἀγαθόν, καὶ οὐ παρόντος εὖ διακείται καὶ αὐτάρκως ἔχει, καὶ τὸ αὐτάρκως, καὶ τὸ ποιητικὸν ἢ φυλακτικὸν τῶν τοιούτων, καὶ ὧ ἀκολουθεῖ τὰ τοιαῦτα, καὶ τὰ κωλυτικὰ τῶν ἐναντίων καὶ τὰ φθαρτικά. ἀκολουθεῖ δὲ διχῶς· ἢ γὰρ ἅμα ἢ ὕστερον, οἷον τῷ μὲν μανθάνειν τὸ 30 ἐπίστασθαι ὕστερον, τῷ δὲ ὑγιαίνειν τὸ ζῆν ἅμα. καὶ τὰ ποιητικὰ τριχῶς, τὰ μὲν ὡς τὸ ὑγιαίνειν ὑγείας, τὰ δὲ ὡς σιτία ὑγείας, τὰ δὲ ὡς τὸ γυμνάζεσθαι, ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ποιεῖ ὑγίαιαν. τῶν δὲ κειμένων ἀνάγκη τὰς τε λήψεις τῶν ἀγαθῶν ἀγαθὰς εἶναι καὶ τὰς τῶν κακῶν 35 ἀποβολὰς· ἀκολουθεῖ γὰρ τῷ μὲν τὸ μὴ ἔχειν τὸ κακὸν ἅμα, τῷ δὲ τὸ ἔχειν τὸ ἀγαθὸν ὕστερον. καὶ ἢ ἀντ' ἐλάτ- τονος ἀγαθῶν μεῖζονος λήψις καὶ ἀντὶ μεῖζονος κακῶ ἐλάτ-

τονος· ὧ γὰρ ὑπέρχει τὸ μεῖζον τῷ ἐλάττονος, τῶτο γίνε- 40 ται τοῦ μὲν λήψις τοῦ δ' ἀποβολή. καὶ τὰς ἀρετὰς δὲ ἀνάγκη ἀγαθὸν εἶναι· κατὰ γὰρ ταύτας εὖ τε διακείται οἱ ἔχοντες, καὶ ποιητικὰ τῶν ἀγαθῶν εἰσὶ καὶ πρακτικά. περὶ ἐκάσῳ δὲ, καὶ τίς καὶ ποῖα, χωρὶς ῥητέον. καὶ τῆν ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι· πάντα γὰρ ἐφίεται τὰ ζῶα αὐτῆς τῇ φύσει. ὥστε καὶ τὰ ἡδέα καὶ τὰ καλὰ ἀνάγκη ἀγαθὰ εἶναι· τὰ μὲν γὰρ ἡδονῆς ποιητικά, τῶν δὲ καλῶν τὰ μὲν ἡδέα τὰ δὲ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ αἰρετὰ ἐστίν. ὡς δὲ καθ' ἐν εἰπεῖν, ἀνάγκη ἀγαθὰ εἶναι τάδε. εὐδαιμονία· καὶ γὰρ καθ' αὐτὸ αἰρετόν καὶ αὐτάρκως, καὶ ἕνεκα αὐτοῦ πολλὰ αἰρούμεθα. δικαιοσύνη, ἀνδρία, σωφροσύνη, μεγαλοψυχία, μεγαλοπρέπεια καὶ αἱ ἄλλαι αἱ τοιαῦται ἔξεις· ἀρεταὶ γὰρ ψυχῆς. καὶ ὑγεία καὶ κάλλος καὶ τὰ τοιαῦτα· 45 ἀρεταὶ γὰρ σώματος καὶ ποιητικὰ πολλῶν, οἷον ἡ ὑγεία καὶ ἡδονῆς καὶ τοῦ ζῆν, διὸ καὶ ἀριστον δοκεῖ εἶναι, ὅτι δύο τῶν τοῖς πολλοῖς τιμιωτάτων αἰτίων ἐστίν, ἡδονῆς καὶ τοῦ ζῆν. πῶτος· ἀρετὴ γὰρ κτήσεως καὶ ποιητικὸν πολ- λῶν. φίλος καὶ φιλία· καὶ γὰρ καθ' αὐτὸν αἰρετὸς ὁ φίλος καὶ ποιητικὸς πολλῶν. τιμὴ, δόξα· καὶ γὰρ ἡδέα καὶ ποιητικὰ πολλῶν, καὶ ἀκολουθεῖ αὐτοῖς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ ὑπάρχειν ἐφ' οἷς τιμῶνται. δύναμις τοῦ λέγειν, τῷ πράττειν· ποιητικὰ γὰρ πάντα τὰ τοιαῦτα ἀγαθῶν. ἐτι εὐφυΐα, μνήμη, εὐμάθεια, ἀγχίνοια, πάντα τὰ τοιαῦτα· 50 ποιητικὰ γὰρ αὐταὶ ἀγαθῶν αἱ δυνάμεις εἰσίν. ὁμοίως δὲ καὶ αἱ ἐπιστῆμαι πᾶσαι καὶ αἱ τέχναι καὶ τὸ ζῆν· εἰ γὰρ μηδὲν ἄλλο ἔποιτο ἀγαθόν, καθ' αὐτὸ αἰρετόν ἐστίν. καὶ τὸ δίκαιον· συμφέρον γὰρ τι κοινῇ ἐστίν. ταῦτα μὲν οὖν σχεδὸν τὰ ὁμολογούμενα ἀγαθὰ ἐστίν· ἐν δὲ τοῖς ἀμφι- σβητησίμοις ἐκ τῶνδε οἱ συλλογισμοί. ὧ τὸ ἐναντίον κα- κόν, τυτ' ἀγαθόν. καὶ ἔπερὶ τὸ ἐναντίον τοῖς ἐχθροῖς συμφέ- ρει· οἷον εἰ τὸ δειλὸς εἶναι μάλιστα συμφέρεται τοῖς ἐχθροῖς, 55 δῆλον ὅτι ἀνδρία μάλιστα ὠφέλιμον τοῖς πολίταις. καὶ ὅλως ὃ οἱ ἐχθροὶ βύλονται ἢ ἐφ' ὧ χαίρουσι, τούναντίον τυτῶ ὠφέλιμον φαίνεται· διὸ εὖ εἴρηται “ἢ κεν γηθῆσαι Πρίαμος.” ἔστι δ' ἔκ αἰε τῶτο, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ· ὕδεν γὰρ κωλύει ἐνίοτε ταῦτὸ συμφέρεται τοῖς ἐναντίοις· ἴδεν λέγεται ὡς τὰ κακὰ συναγει τὸς ἀνθρώπους, ὅταν ἢ ταῦτὸ

4. τέχνη ἢ αἰτία QY²Z². || 7. εἰ om F²Z². || 9. εἰ om A^c. || 10. μὴ om Q. || 15. προτρέποντας et 16. ἀποτρέποντας QY²Z². || 18. δι] γὰρ A^c. || 20. εἴη τ. σοχεῖα A^c. || 22. αἰρετόν Q. || 24. ἢ ante εἰ om F². || ἂν om QY²Z². || 25. ἑκασα Q, ἐκάσῳ Z². || 26. ἐστὶν ἐκάσῳ om pr A^c. || 31. τὰ om pr A^c. || 33. ἐπὶ τὸ] τὸ ἐπὶ F². || 37. ἅμα om A^c. || τὸ alterum om QY²A^c.

1. τίτωι A^c. || 2. δὲ om F². || 6. ἀγαθὴν QZ². || 13. αἰ alterum om F²Z². || 14. καὶ κάλλος — 15. ὑγεία om Q. || 15. ἢ om F²Z². || 17. τοῖς om QY²Z². || 18. ποιητικῇ F²Z². || 19. αἰρετόν et 20. ποιητικὸν QY²Z². || 20. δόξα τιμῇ F². || 24. εὐμα- θία Z². || 25. ποιητικὰ Q. || 27. αἰρετόν Q. || 34. αἰ om Q. || 35. εὖ om A^c. || γηθῆσαι F². || 36. ταῦτα Q. || 38. σύνεισι τοῖς ἀνθρώποις Q.

βλαβερὸν ἀμφοῖν. καὶ ἔ μὴ ἐσὶν ὑπερβολή, τῆτο ἀγαθόν, ὃ δ' ἂν ἦ μείζον ἢ δεῖ, κακόν. καὶ ἔ ἕνεκα πολλὰ πεπώνηται ἢ δεδαπάνηται· φαινόμενον γὰρ ἀγαθὸν ἦδη, καὶ ὡς τέλος τὸ τοῦτον ὑπολαμβάνεται, καὶ τέλος πολλῶν· τὸ δὲ τέλος ἀγαθόν. ὅθεν ταῦτ' εἴρηται, "καθδὲ κεν εὐχολήν 5 Πριάμω" καὶ "αἰσχρὸν τοι δῆρον τε μένειν·" καὶ ἡ παροιμία δέ, τὸ ἐπὶ θύραις τὴν ὑδρίαν. καὶ ἔ πολλοὶ ἐφίενται, καὶ τὸ περιμάχῃον φαινόμενον· ἔ γὰρ πάντες ἐφίενται, τῶτ' ἀγαθὸν ἦν, οἱ δὲ πολλοὶ ὥσπερ πάντες φαίνονται. καὶ τὸ ἐπαινετὸν· ὑδεὶς γὰρ τὸ μὴ ἀγαθὸν ἐπαινεῖ. 10 καὶ ὃ οἱ ἐχθροὶ καὶ οἱ φαῦλοι ἐπαινῶσιν· ὥσπερ γὰρ πάντες ἦδη ὁμολογῶσιν, εἰ καὶ οἱ κακῶς πεπονθότες· διὰ γὰρ τὸ φανερὸν ὁμολογοῦν ἂν, ὥσπερ καὶ φαῦλοι ἕς οἱ φίλοι ψέγουσι καὶ ἀγαθοὶ ἕς οἱ ἐχθροὶ ἐπαινῶσιν. διὸ λελοιδωρῆσθαι ὑπέλαβον Κορινθιοὶ ὑπὸ Σιμωνίδου ποιήσαντος 15 "Κορινθίοις δ' ἔ μέμφεται τὸ Ἴλιον." καὶ ὃ τῶν φρονιμῶν τις ἢ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν προέκρινεν, οἶον Ὀδυσσεῖα Ἀθηναῖα καὶ Ἑλένην Ἐθιοῦς καὶ Ἀλέξανδρον αἰ θεαὶ καὶ Ἀχιλλεῖα Ὀμηρος. καὶ ὅλως τὰ προαιρετά· προαιρουῖνται δὲ πράττειν τὰ τε εἰρημένα καὶ τὰ τοῖς ἐχθροῖς 20 κακὰ καὶ τὰ τοῖς φίλοις ἀγαθὰ καὶ τὰ δυνατά. ταῦτα δὲ διχῶς ἐσὶ, τὰ τε γενόμενα ἂν καὶ τὰ ῥαδίως γιγνόμενα. ῥάδια δὲ ὅσα ἢ ἀνευ λύπης ἢ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ· τὸ γὰρ χαλεπὸν ὀρίζεται ἢ λύπη ἢ πλήθει χρόνου. καὶ εἰάν ὡς βέλονται· βέλονται δὲ ἢ μηδὲν κακὸν ἢ ἐλαττον 25 τῷ ἀγαθῷ· τῆτο δ' ἔσαι, εἰάν ἢ λανθάνῃ ἢ τιμωρία ἢ μικρὰ ἢ. καὶ τὰ ἴδια, καὶ ἂ μηδεῖς, καὶ τὰ περιττά· τιμὴ γὰρ ἔτω μᾶλλον. καὶ τὰ ἀρμόττοντα αὐτοῖς· τοιαῦτα δὲ τὰ τε προσήκοντα κατὰ γένος καὶ δύναμιν, καὶ ὧν ἐλλείπειν οἴονται, κἂν μικρὰ ἢ· ὑδὲν γὰρ ἦττον προαιροῦνται 30 ταῦτα πράττειν. καὶ τὰ εὐκατέρωστα· δυνατὰ γὰρ ὡς ῥάδια· εὐκατέρωστα δέ, ἂ πάντες ἢ οἱ πολλοὶ ἢ οἱ ὅμοιοι ἢ οἱ ἦττες κατῶρθωσαν. καὶ ἂ χαριῶνται τοῖς φίλοις, ἢ ἂ ἀπεχθῆσονται τοῖς ἐχθροῖς. καὶ ὅσα οὖς θαυμάζουσι προαιροῦνται πράττειν. καὶ πρὸς ἂ εὐφυεῖς εἰσὶ καὶ ἔμπει- 35 ροὶ· ῥᾶον γὰρ κατορθώσων οἴονται. καὶ ἂ μηδεῖς φαῦλος· ἐπαινετὰ γὰρ μᾶλλον. καὶ ὧν ἐπιθυμῶντες τυχεράουσιν· ἔ γὰρ μόνον ἠδὲ ἀλλὰ καὶ βέλτιον φαίνεται. καὶ μά-

λισα ἕκαστοι πρὸς ἂ τοῦτοι, οἶον οἱ φιλότικοι εἰ νόκη ἔσαι, οἱ φιλότιμοι εἰ τιμή, οἱ φιλοχρήματοι εἰ χρήματα, καὶ οἱ ἄλλοι ὡσαύτως. περὶ μὲν ἔν ἀγαθῷ καὶ τῷ συμφέροντος ἐκ τῶν ληπτέων τὰς πίσεις.

Ἐπεὶ δὲ πολλάκις ὁμολογοῦντες ἀμφοῦ συμφέρειν 7 περὶ τοῦ μᾶλλον ἀμφισβητοῦσιν, ἐφεξῆς ἂν εἴη λεκτέον περὶ τῷ μείζονος ἀγαθῷ καὶ τῷ μᾶλλον συμφέροντος. ἔσω δὴ ὑπερέχον μὲν τοσοῦτον καὶ ἔτι, ὑπερεχόμενον δὲ τὸ ἐνυπάρχον. καὶ μείζον μὲν αἰεὶ καὶ πλείον πρὸς ἔλαττον, μέγα δὲ καὶ μικρὸν καὶ πολὺ καὶ ὀλίγον πρὸς τὸ τῶν πολλῶν μέγεθος, καὶ ὑπερέχον μὲν τὸ μέγα, τὸ δὲ ἐλλείπον μικρὸν, καὶ πολὺ καὶ ὀλίγον ὡσαύτως. ἐπεὶ οὖν ἀγαθὸν λέγομεν τό τε αὐτὸ αὐτοῦ ἕνεκα καὶ μὴ ἄλλου αἰρετόν, καὶ ἔ πάντ' ἐφίεται, καὶ ὃ νῦν ἂν καὶ φρόνησιν λαβόντα ἔλοιτο, καὶ τὸ ποιητικὸν καὶ τὸ φυλακτικόν, ἢ ὧ ἔπεται τὰ τοιαῦτα, τὸ δ' ἔ ἕνεκα τὸ τέλος ἐσὶ, τέλος δ' ἐσὶν ἔ ἕνεκα τὰ ἄλλα, αὐτῷ δὲ ἀγαθὸν τὸ πρὸς αὐτὸ ταῦτα πεπονθός, ἀνάγκη τὰ τε πλείω τοῦ ἐνός καὶ τῶν ἐλαττόνων, συναριθμημένε τῷ ἐνός ἢ τῶν ἐλαττόνων, μείζον ἀγαθὸν εἶναι· ὑπερέχει γὰρ, τὸ δὲ ἐνυπάρχον ὑπερέχεται. καὶ εἰάν τὸ μέγισον τῷ μεγίστῳ ὑπερέχη, καὶ αὐτὰ αὐτῶν· καὶ ὅσα αὐτὰ αὐτῶν, καὶ τὸ μέγισον τῷ μεγίστῳ· οἶον εἰ ὁ μέγιστος ἀνὴρ γυναικὸς τῆς μεγίστης μείζων, καὶ ὅλως οἱ ἄνδρες τῶν γυναικῶν μείζους· καὶ εἰ οἱ ἄνδρες ὅλως τῶν γυναικῶν μείζους, καὶ ἀνὴρ ὁ μέγιστος τῆς μεγίστης γυναικὸς μείζων· ἀνάλογον γὰρ ἔχουσιν αἱ ὑπεροχαὶ τῶν γενῶν καὶ τῶν μεγίστων ἐν αὐτοῖς. καὶ ὅταν τότε μὲν τῷδε ἔπεται, ἐκεῖνο δὲ τούτῳ μὴ· ἔπεται δὲ ἢ τῷ ἄμα ἢ τῷ ἐφεξῆς ἢ τῷ δυνάμει· ἐνυπάρχει γὰρ ἢ χρῆσις ἢ τῷ ἐπομένῳ ἐν τῇ θατέρῳ. ἔπεται δὲ ἄμα μὲν τῷ ὑγιαίνειν τὸ ζῆν, τῆτω δὲ ἐκεῖνο ἔ, ὕστερον δὲ τῷ μανθάνειν τὸ ἐπίσασθαι, δυνάμει δὲ τῷ ἱεροσυλεῖν τὸ ἀποσερεῖν· ὁ γὰρ ἱεροσυλήσας κἂν ἀποσερήσειεν. καὶ τὰ ὑπερέχοντα τῷ αὐτῷ μείζονι μείζω· ἀνάγκη γὰρ ὑπερέχειν καὶ τοῦ μείζονος. καὶ τὰ μείζονος ἀγαθῷ ποιητικὰ μείζω· τοῦτο γὰρ ἦν τὸ μείζονος ποιητικῶ εἶναι. καὶ οὗ τὸ ποιητικὸν μείζον, ὡσαύτως· εἰ γὰρ τὸ ὑγιεινὸν αἰρετώτερον τῷ ἠδῆος καὶ μείζον ἀγαθόν, καὶ ἡ ὑγεία τῆς ἠδονῆς μείζων. καὶ

4. τὸ] ἦδη τὸ QF²Z². || 9. τῶτ'] τὸ A^c. || 11. οἱ post καὶ om QF²Z². || ἐπαιρῶσιν om pr A^c. || 13. ὁμολογήσειεν QF²Z². || εὖς — 14. ἀγαθὸν om A^c. || 14. ἐπαινῶσιν] μὴ ψέγουσιν A^c. || 21. φαῦλοις F². || 28. ἔτω γὰρ QF²Z². || 29. καὶ κατὰ δύναμιν Q. || 30. γὰρ om pr A^c. || 31. ὡς] καὶ pr A^c. || 32. εἰ] καὶ ἂ QF²Z². || οἱ alterum om F²Z². || 35. ἀφυεῖς Z². || 38. καὶ ἂ μέλις QF²Z².

1. φιλότικοι F²A^c. || 3. ἔν solus A^c. || τῷ om F². || 7. περὶ] καὶ περὶ Z². || 9. μὲν ἂν ἀλλ QZ². || 13. ἀγαθὸν A^c. || αὐτὸ om pr A^c. || 15. τὸ alterum om QF²Z². || 20. δὲ om Q. || 23. εἰ om QF²Z². || 25. τῶν γυναικῶν ὅλως QF²Z². || 27. μὲν τότε Z². || 36. γὰρ ἂν ἦ QF²Z².

τὸ αἰρετώτερον καθ' αὐτὸ τοῦ μὴ καθ' αὐτό, οἷον ἰσχύος ὑγιεινῆ· τὸ μὲν γὰρ ἔχ' αὐτῷ ἕνεκα, τὸ δὲ αὐτῷ, ὅπερ ἦν τὸ ἀγαθόν. κἂν ἢ τὸ μὲν τέλος, τὸ δὲ μὴ τέλος· τὸ μὲν γὰρ ἄλλῃ ἕνεκα, τὸ δὲ αὐτῷ, οἷον τὸ γυμνάζεσθαι τῷ εὖ ἔχειν τὸ σῶμα. καὶ τὸ ἥττον προσδεόμενον θατέρῃ ἢ ἐτέ- 5 ρων· αὐταρκέστερον γάρ· ἥττον δὲ προσδεῖται τὸ ἐλαττώων ἢ ῥαόνων προσδεόμενον. καὶ ὅταν τότε μὲν ἄνευ τῆδε μὴ ἢ ἢ μὴ δυνατὸν ἢ γενέσθαι, θατέρῃ δὲ ἄνευ τῆδε· αὐταρκέστερον δὲ τὸ μὴ δεόμενον, ὥστε φαίνεται μείζον ἀγαθόν. κἂν ἢ ἀρχή, τὸ δὲ μὴ ἀρχή. κἂν ἢ αἴτιον, τὸ δ' οὐκ 10 αἴτιον, διὰ τὸ αὐτό· ἄνευ γὰρ αἰτίας καὶ ἀρχῆς ἀδύνατον εἶναι ἢ γενέσθαι. καὶ δυοῖν ἀρχαῖν τὸ ἀπὸ τῆς μείζονος μείζον, καὶ δυοῖν αἰτίων τὸ ἀπὸ τῆς μείζονος αἰτίας μείζον. καὶ ἀνάπαλιν δὴ δυοῖν ἀρχαῖν ἢ τῆς μείζονος ἀρχῆ μείζον καὶ δυοῖν αἰτίων τὸ τῆς μείζονος αἰτίων μείζον. δὴ- 15 λον ἦν ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι ἀμφοτέρως μείζον ἐσίν· καὶ γὰρ εἰ ἀρχή, τὸ δὲ μὴ ἀρχή, διῆξει μείζον εἶναι, καὶ εἰ μὴ ἀρχή, τὸ δὲ ἀρχή· τὸ γὰρ τέλος μείζον καὶ ἔκ ἀρχῆ, ὥσπερ ὁ Λευδάμνας κατηγορῶν ἔφη Καλλισράτῃ τὸν βυλεύσαντα τῷ πράξαντος μᾶλλον ἀδικεῖν· ἔ γὰρ ἂν πρᾶ- 20 χθῆναι μὴ βυλευσαμένῃ· κάλιν δὲ καὶ Χαβρίν, τὸν πράξαντα τῷ βυλεύσαντος· οὐ γὰρ ἂν γενέσθαι, εἰ μὴ ἦν ὁ πράξων· τότε γὰρ ἕνεκα ἐπιβυλεύειν, ὅπως πράξωσιν. καὶ τὸ σπανιώτερον τοῦ ἀφθόνου, οἷον χρυσὸς σιδήρου ἀχρηστότερος ὢν· μείζον γὰρ ἢ κτῆσις διὰ τὸ χαλεπωτέρων 25 εἶναι. ἄλλον δὲ τρόπον τὸ ἀφθονον τῷ σπανίῳ, ὅτι ἡ χρῆσις ὑπερέχει· τὸ γὰρ πολλακίς τῷ ὀλιγακίς ὑπερέχει· ὅθεν λέγεται "ἄρισον μὲν ὕδωρ." καὶ ὅλως τὸ χαλεπωτέρων τῷ ῥάονος· σπανιώτερον γάρ. ἄλλον δὲ τρόπον τὸ ῥάον τοῦ χαλεπωτέρου· ἔχει γὰρ ὡς βυλόμεθα. καὶ ᾧ τὸ ἐναντίον 30 μείζον, καὶ οὗ ἢ ἐρήσις μείζον. καὶ ἀρετὴ μὴ ἀρετῆς καὶ κακία μὴ κακίας μείζον· τὰ μὲν γὰρ τέλη, τὰ δ' ἔ τέλη. καὶ ὢν τὰ ἔργα καλλίω ἢ αἰσχίω, μείζω αὐτά. καὶ ὢν αἱ κακίαι καὶ αἱ ἀρεταὶ μείζους, καὶ τὰ ἔργα μείζω, ἐπεὶ περ ὡς τὰ αἴτια καὶ αἱ ἀρχαί, καὶ τὰ ἀπο- 35 βαίνοντα, καὶ ὡς τὰ ἀποβαίνοντα, καὶ τὰ αἴτια καὶ αἱ ἀρχαί. καὶ ὢν ἢ ὑπεροχὴ αἰρετωτέρα ἢ καλλίων, οἷον τὸ ἀκριβῶς ὁρᾶν αἰρετώτερον τῷ ὀσφραίνεσθαι· καὶ γὰρ ὄψις

ὀσφρήσεως· καὶ τὸ φιλεταῖρον εἶναι τοῦ φιλοχρήματος μᾶλλον κάλλιον, ὥστε καὶ φιλεταιρία φιλοχρηματίας. καὶ ἀντικειμένως δὲ τῶν βελτιόνων αἱ ὑπερβολαὶ βελτίως καὶ καλλίωνων καλλίως. καὶ ὢν αἱ ἐπιθυμίαι καλλίως ἢ βελτίως· αἱ γὰρ μείζους ὀρέξεις μείζονων εἰσίν. καὶ τῶν καλλίωνων δὲ ἢ καὶ βελτιόνων αἱ ἐπιθυμίαι βελτίως καὶ καλλίως διὰ τὸ αὐτό. καὶ ὢν αἱ ἐπισήμαι καλλίως ἢ σπουδαιότεραι, καὶ τὰ πράγματα καλλίω καὶ σπουδαιότερα· ὡς γὰρ ἔχει ἢ ἐπιστήμη, καὶ τὸ ἀληθές· κελεύει δὲ τὸ αὐτῆς ἐκάσῃ. καὶ τῶν σπουδαιωτέρων δὲ καὶ καλλίωνων αἱ ἐπισήμαι ἀνάλογον διὰ ταῦτα. καὶ ὁ κρίνειαν ἂν ἢ κερκίμασιν οἱ φρόνιμοι ἢ πάντες ἢ οἱ πολλοὶ ἢ οἱ πλείους ἢ οἱ κράτιστοι ἀγαθὸν ἢ μείζον, ἀνάγκη ὅπως ἔχειν, ἢ ἀπλῶς ἢ ἢ κατὰ τὴν φρόνησιν ἐκριναν. ἔσι δὲ τοῦτο κοινὸν καὶ 20 κατὰ τῶν ἄλλων· καὶ γὰρ τί καὶ ποσὸν καὶ ποιὸν ὅπως ἔχει ὡς ἂν ἢ ἐπιστήμη καὶ ἢ φρόνησις εἴποι. ἀλλ' ἐπ' ἀγαθὸν εἰρηκαμεν· ὠρῖσαι γὰρ ἀγαθὸν εἶναι, ὁ λαβόντα τὰ πράγματα φρόνησιν ἔλοιτ' ἂν ἔκασον· δῆλον οὖν ὅτι καὶ μείζον, ὁ μᾶλλον ἢ φρόνησις λέγει. καὶ τὸ τοῖς βελ- 25 τίσιον ὑπάρχον, ἢ ἀπλῶς ἢ ἢ βελτίως, οἷον ἀνδρία ἰσχύος. καὶ ὁ ἔλοιτ' ἂν ὁ βελτίων, ἢ ἀπλῶς ἢ ἢ βελτίων, οἷον τὸ ἀδικεῖσθαι μᾶλλον ἢ ἀδικεῖν· τὸτο γὰρ ὁ δικαιοτέρος ἂν ἔλοιτο. καὶ τὸ ἥδιον τοῦ ἥττον ἡδέος· τὴν γὰρ ἡδονὴν πάντα διώκει, καὶ αὐτῷ ἕνεκα τῷ ἡδεσθαι ὀρέγονται, ὠρι- 30 σταὶ δὲ τούτοις τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ τέλος. ἥδιον δὲ τὸ τε ἀλυπότερον καὶ τὸ πολυχρονιώτερον ἡδύ. καὶ τὸ κάλλιον τοῦ ἥττον καλοῦ· τὸ γὰρ καλὸν ἐσίν ἢτοι τὸ ἡδύ ἢ τὸ καθ' αὐτὸ αἰρετόν. καὶ ὅσων αὐτοὶ αὐτοῖς ἢ φίλοις βού- λονται αἴτιοι εἶναι μᾶλλον, ταῦτα μείζω ἀγαθά, ὅσων 35 δὲ ἦκισα, μείζω κακά. καὶ τὰ πολυχρονιώτερα τῶν ὀλιγοχρονιωτέρων καὶ τὰ βεβαιότερα τῶν μὴ βεβαιωτέρων· ὑπερέχει γὰρ ἢ χρῆσις τῶν μὲν τῷ χρόνῳ τῶν δὲ τῇ βυλήσει· ὅταν γὰρ βύλωνται, ὑπάρχει μᾶλλον ἢ τῷ βεβαίῳ. καὶ ὡς ἂν ἐκ τῶν συσείχων καὶ τῶν ἰμοίων πτώσεων, καὶ τᾶλλ' ἀκολουθεῖ· οἷον εἰ τὸ ἀνδρείως κάλλιον καὶ αἰρετώτερον τῷ σωφρόνως, καὶ ἀνδρία σωφροσύνης αἰρετω- 40 τέρα καὶ τὸ ἀνδρεῖον εἶναι τοῦ σωφρονεῖν. καὶ ὁ πάντες αἰρῶνται τῷ μὴ ὁ πάντες. καὶ ὁ οἱ πλείους ἢ οἱ ἐλάττους·

1. τοῦ] τὸ Q. || 11. δ' αὐτό pr F¹. || 12. δυοῖν F². || ἀρχῶν QY²Z¹. || τὸ om pr A¹. || post μείζονος QY²Z¹ ἀρχῆς. || 13. καὶ — μείζον om pr A¹. || 14. δυοῖν ἀρχῶν F². || 16. καὶ εἰ ἀρχή τότε, τὸ δὲ QY²Z¹. || 19. καλλισράτῃ ἔφη Q, ἔφη καλλισράτῃ F² Z¹. || βυλεύσαντα Q. || 22. συμβυλεύσαντος F². || 24. χρυσὸ σιδήρος Q. || 25. μείζον et χαλεπωτέρων QY². || 34. αἱ alterum om QY²Z¹.

5. ἐξ Q. || 6. καὶ post ἢ om QY²Z¹. || 9. ἔχει et 10. δὲ om QY²Z¹. || 10. αἱ om Z¹. || 14. ἢ] εἰ QY²Z¹A¹. || ἐκριναν F². || 20. οἷον ἢ ἀνδρεία A¹. || 22. ἔλοιτ' ἂν QY²Z¹. || 27. τὸ post ἢ om QY²Z¹. || 29. αἴτιον QY²Z¹. || 31. μὴ om A¹: unde rc ἀβεβαιωτέρων. || 35. εἰ om QY². || 36. αἰρετώτερον Z¹. || 38. ἐλάττους QY²Z¹.

ἀγαθὸν γὰρ ἦν οὐ πάντες ἐφίενται, ὥστε καὶ μείζον οὐ μᾶλλον. καὶ δ' οἱ ἀμφισβητῆτες ἢ οἱ ἐχθροὶ ἢ οἱ κρίνοντες ἢ ἕς ἑτοὶ κρίνουσιν· τὸ μὲν γὰρ ὡς ἂν εἰ πάντες φαίεν ἐσί, τὸ δὲ οἱ κύριοι καὶ οἱ εἰδότες. καὶ ὅτε μὲν ἔ 5
 μετέχουσι μείζον· ἀπῆρα γὰρ τὸ μὴ μετέχειν· ὅτι δὲ ἔ 5
 μηδεὶς ἢ ἔ ὀλίγοι· σπανιώτερον γάρ. καὶ τὰ ἐπαινετώτερα· καλλῶ γάρ. καὶ ὧν αἱ τιμαὶ μείζους, ὡσαύτως· ἢ γὰρ τιμὴ ὥσπερ ἀξία τις ἐστίν. καὶ ὧν αἱ ζημίαι μείζους. καὶ τὰ τῶν ὁμολογουμένων ἢ φαινομένων μεγάλων μείζω. καὶ διαιρέσιμα δὲ εἰς τὰ μέρη τὰ αὐτὰ μείζω φαίνεται· 10
 πλείονων γὰρ ὑπερέχων φαίνεται. ὅθεν καὶ ὁ ποιητὴς φησι
 πείσαι λέγουσαν τὸν Μελέαγρον ἀνασῆναι

ὄσσα κάκ' ἀνθρώποισι πέλει τῶν ἄστ' ἀλόη·

λαοὶ μὲν φθινύθουσι, πόλιν δὲ τε πῦρ ἀμαθύνει,
 τέκνα δὲ τ' ἄλλοι ἄγουσιν.

καὶ τὸ συντιθέναι καὶ ἐποικισδομαῖν, ὥσπερ Ἐπίχαρμος, διὰ τε τὸ αὐτὸ τῆ διαιρέσει (ἢ γὰρ σύνθεσις ὑπεροχὴν δίδενουσι πολλήν) καὶ ὅτι ἀρχὴ φαίνεται μεγάλων καὶ αἴτιον. ἐπεὶ δὲ τὸ χαλεπώτερον καὶ σπανιώτερον μείζον, καὶ οἱ καιροὶ καὶ αἱ ἡλικίαι καὶ οἱ τόποι καὶ οἱ χρόνοι· 20
 καὶ αἱ δυνάμεις ποιοῦσι μέγала· εἰ γὰρ παρὰ δύναμιν καὶ παρ' ἡλικίαν καὶ παρὰ τὴν ὁμοίαν, καὶ εἰ ἕως ἢ ἐνταῦθα ἢ τόθ', ἔχει μέγεθος καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ δικαίων καὶ τῶν ἐναντίων. ὅθεν καὶ τὸ ἐπίγραμμα τῷ Ὀλυμπιονίκῃ·

πρόσθε μὲν ἀμφ' ὁμοίαισιν ἔχων τραχεῖαν ἄστυλλαν
 ἰχθύς ἐξ Ἄργους εἰς Τέγειαν ἔφερον.

καὶ ὁ Ἰφικράτης αὐτὸν ἐνεκωμιάζει λέγων ἐξ ὧν ὑπῆρξε ταῦτα. καὶ τὸ αὐτοφυῆς τῷ ἐπικτήτῃ χαλεπώτερον γάρ. ὅθεν καὶ ὁ ποιητὴς φησιν "αὐτοδίδακτος δ' εἰμί." καὶ τὸ 30
 μέγала μέγιστον μέρος· οἷον Περικλῆς τὸν ἐπιτάφιον λέγων, τὴν νεότητά ἐκ τῆς πόλεως ἀνηρῆσθαι ὥσπερ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰ ἐξαιρεθεῖ. καὶ τὰ ἐν χρείᾳ μείζονι χρῆσιμα, οἷον τὰ ἐν γῆρα καὶ νόσοις. καὶ θυοῖν τὸ ἐγγι-
 τερον τῷ τέλει. καὶ τὸ αὐτῷ καὶ ἀπλῶς. καὶ τὸ δυνα- 35
 τὸν τῷ ἀδυνατῷ· τὸ μὲν γὰρ αὐτῷ, τὸ δ' οὐ. καὶ τὰ ἐν τέλει τοῦ βίου· τέλη γὰρ μᾶλλον τὰ πρὸς τῷ τέλει. καὶ

τὰ πρὸς ἀλήθειαν τῶν πρὸς δόξαν. ὄρος δὲ τῷ πρὸς δόξαν, δ' λαυθάνειν μέλλων ἐκ ἂν ἐλοιτο. διὸ καὶ τὸ εὐ πάσχειν τῷ εὐ ποιεῖν δόξειεν ἂν αἰρετώτερον εἶναι· τὸ μὲν γὰρ καὶ λαυθάνη αἰρήσεται, ποιεῖν δ' εὐ λαυθάνων ἔ δοκεῖ ἂν εἰσθαι. καὶ ὅσα εἶναι μᾶλλον ἢ δοκεῖν βούλονται· πρὸς ἀλήθειαν γὰρ μᾶλλον. διὸ καὶ τὴν δικαιοσύνην φασὶ μικρὸν εἶναι, ὅτι δοκεῖν ἢ εἶναι αἰρετώτερον· τὸ δὲ ὑγιαίνειν οὐ. καὶ τὸ πρὸς πολλὰ χρησιμώτερον, οἷον τὸ πρὸς τὸ ζῆν καὶ εὐ ζῆν καὶ τὴν ἡδονὴν καὶ τὸ πράττειν τὰ καλὰ. διὸ καὶ ὁ πλοῦτος καὶ ἡ ὑγεία μέγιστα δοκεῖ εἶναι· ἅπαντα γὰρ ἔχει ταῦτα. καὶ τὸ ἀλυπότερον καὶ τὸ μεθ' ἡδονῆς· κλείω γὰρ ἐνός, ὥς ἐπάρχει καὶ ἡ ἡδονὴ ἀγαθὸν καὶ ἡ ἀλυπία. καὶ θυοῖν δ' τῷ αὐτῷ προστιθέμενον μείζον τὸ ὅλον ποιεῖ. καὶ ἂ μὴ λαυθάνει παρόντα ἢ λαυ- 15
 θάνει· πρὸς ἀλήθειαν γὰρ τείνει ταῦτα. διὸ τὸ πλουτεῖν φανεῖν ἂν μείζον ἀγαθὸν τοῦ δοκεῖν. καὶ τὸ ἀγαπητόν, καὶ τοῖς μὲν μόνον τοῖς δὲ μετ' ἄλλων. διὸ καὶ οὐκ ἴση ζημία, ἂν τις τὸν ἑτερόφθαλμον τυφλώσῃ καὶ τὸν δῦ' ἔχοντα· ἀγαπητόν γὰρ ἀφήρηται. ἐκ τίνων μὲν οὖν δεῖ τὰς πίσεις φέρειν ἐν τῷ προτρέπειν καὶ ἀποτρέπειν, σχεδὸν εἴρηται.

Μέγιστον δὲ καὶ κυριώτατον ἀπάντων πρὸς τὸ δύνα- 8
 σθαι πείθειν καὶ καλῶς συμβουλεύειν, τὰς πολιτείας ἀπάσας λαβεῖν καὶ τὰ ἐκάστης ἔθη καὶ νόμιμα καὶ συμ- 25
 φέροντα διελεῖν. πείθονται γὰρ ἅπαντες τῷ συμφέροντι, συμφέρει δὲ τὸ σῶζον τὴν πολιτείαν. ἔτι δὲ κυρία μὲν ἐστὶν ἢ τοῦ κυρίου ἀπόφασις, τὰ δὲ κύρια διήρηται κατὰ τὰς πολιτείας· ὅσαι γὰρ αἱ πολιτεῖαι, τοσαῦτα καὶ τὰ κύρια ἐστὶν. εἰσὶ δὲ πολιτεῖαι τέτταρες, δημοκρατία ὀλι-
 γαρρχία ἀριστοκρατία μοναρχία· ὥς τὸ μὲν κύριον καὶ τὸ κρῖνον τῶν τί ἐστὶν αἰεὶ μόριον, ἢ ὅλον τῶν. ἐστὶ δὲ δημοκρατία μὲν πολιτεία ἐν ἣ κλήρω διανεμόνται τὰς ἀρχάς, ὀλιγαρχία δὲ ἐν ἣ οἱ ἀπὸ τιμημάτων, ἀριστοκρατία δὲ ἐν ἣ οἱ κατὰ παιδείαν. παιδείαν δὲ λέγω τὴν ὑπὸ τῷ νόμῳ 35
 καιμένην· οἱ γὰρ ἐμμεμενηκότες ἐν τοῖς νομίμοις ἐν τῇ ἀριστοκρατίᾳ ἀρχουσιν. ἀνάγκη δὲ τῶν φαίνεσθαι ἀρίστους· ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα εἴληφε τοῦτο. μοναρχία δ' ἐστὶ κατὰ

2. οἱ om QY²Z². || ἀμφισβητήσιν F²Z². || οἱ ante κρίνοντες om QY²Z². || 3. ἂν εἰ] οἱ QY²Z². || 5. κατέχων Q. || 11. κλειό-
 των ante 10. μείζω Z². || 11. ἢ ὑπεροχὴ QY²Z². || 12. λέγουσαν om A^c. || 13. ὅσα QY²Z². || πείλει om QY²Z². || 18. δ' A^c. ||
 22. ὁμοίαι] ἄλλης QY²Z². || 23. καὶ ἀγαθῶν καὶ] ἢ ἀγαθῶν ἢ Q. || 26. ἀσηλλαν Z². || 27. τέγαιαν Q. || 30. δ' om QY²Z². || 32.
 τὰ] καὶ τὸ QY²Z². || 35. αὐτὸ QY²Z².

10. καὶ ante ὁ om A^c. || 11. τὸ alterum om pr A^c. || 13. δ' τῷ] αὐτὸ Z², αὐτὸ δ' Q, ἂν τὸ F². || 14. λαυθάνων F²Z²A^c. ||
 15. τῆ F²Z²A^c, τῆ Q. || 24. ἐκάστῃ Q. || ἢ ὅθ' A^c. || 26. πόλιν QZ² et pr F². || 27. ἀπόφανσις F²Z². || κατὰ] καὶ κατὰ et 29.
 τίτταρες QY²Z². || 30. τὸ μὲν] τὸν μὲν Z². || 31. τί ἐστιν αἰεὶ] ἂν εἴη QY²Z². || ὅλον Q. || τῶν corr A^c. || 34. οἱ κατὰ] κατὰ τὴν
 A^c. || 35. ἐν om Q. || ὁμοίαι QY²Z². || 37. κατὰ] καὶ τὰ Z².

τοῦνομα ἐν ᾗ εἰς ἀπάντων κύριός ἐστιν· τούτων δὲ ἢ μὲν κατὰ τάξιν τινα βασιλεία, ἢ δ' ἀόριστος τυραννίς. τὸ δὲ τέλος ἐκάστης πολιτείας ἔδει λαμβάνειν· αἰρῶνται γὰρ τὰ πρὸς τὸ τέλος. ἔστι δὲ δημοκρατίας μὲν τέλος ἐλευθερία, ὀλιγαρχίας δὲ πλῆτος, ἀριστοκρατίας δὲ τὰ πρὸς παιδείαν καὶ τὰ νόμιμα, τυραννίδος δὲ φυλακή. ὁῦλον οὖν ὅτι τὰ πρὸς τὸ τέλος ἐκάστης ἔθη καὶ νόμιμα καὶ συμφέροντα διαιρετέον, εἴπερ αἰρῶνται πρὸς τῆτο ἐπαναφέροντες. ἐπεὶ δὲ ἔμνον αἱ πίσεις γίνονται δι' ἀποδεικτικῶ λόγῳ ἀλλὰ καὶ δι' ἠθικοῦ (τῶ γὰρ ποιόν τινα φαίνεσθαι τὸν λέγοντα πειθεύομεν, τοῦτο δ' ἐστὶν ἀν ἀγαθὸς φαίνεται ἢ εὖνους ἢ ἀμφο), ὁδοὶ ἀν τὰ ἦθη τῶν πολιτειῶν ἐκάστης ἔχειν ἡμᾶς· τὸ μὲν γὰρ ἐκάστης ἦθος πιθανώτατον ἀνάγκη πρὸς ἐκάστην εἶναι. ταῦτα δὲ ληφθήσεται διὰ τῶν αὐτῶν· τὰ μὲν γὰρ ἦθη φανερά κατὰ τὴν προαίρεσιν, ἢ δὲ προαίρεσις ἀναφέρεται πρὸς τὸ τέλος.

Ὡν μὲν ἔν δεῖ ὀρέγεσθαι προτρέποντας ὡς ἐσομένων ἢ ὄντων, καὶ ἐκ τίνων δεῖ τὰς περὶ τῶ συμφέροντος πίσεις λαμβάνειν, ἔτι δὲ περὶ τῶν περὶ τὰς πολιτείας ἠθῶν καὶ νομίμων διὰ τίνων τε καὶ πῶς εὐπορήσομεν, ἐφ' ὅσον ἦν τῶ παρόντι καιρῶ σύμμετρον, εἴρηται· δικηκρίβωται γὰρ ἐν τοῖς πολιτικοῖς περὶ τέτων.

9 Μετὰ δὲ ταῦτα λέγωμεν περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας καὶ καλῆ καὶ αἰσχρῆ· ἔτοι γὰρ σκοποὶ τῶ ἐπαινῶντι καὶ ψέγοντι· συμβήσεται γὰρ ἅμα περὶ τέτων λέγοντας κάκεινα δηλοῦν ἐξ ὧν κοιὶ τινες ὑποληφθησόμεθα κατὰ τὸ ἦθος, ἢπερ ἦν δευτέρα πίσις· ἐκ τῶν αὐτῶν γὰρ ἡμᾶς τε καὶ ἄλλον ἀξιόπιστον δυνησόμεθα ποιεῖν πρὸς ἀρετὴν. ἐπεὶ δὲ συμβαίνει καὶ χωρὶς σπουδῆς καὶ μετὰ σπουδῆς ἐπαινῶντι πολλάκις ἔμνον ἀνθρωπον ἢ θεὸν ἀλλὰ καὶ ἀψυχα καὶ τῶν ἄλλων ζῶων τὸ τυχόν, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ περὶ τούτων ληπτέον τὰς προτάσεις, ὡς ὅσον παραδείγματος χάριν εἴπωμεν καὶ περὶ τέτων. καλὸν μὲν ἔν ἐστίν, ὃ ἀν δι' αὐτὸ αἰρετέον ὄν ἐπαινετέον ἦ, ἢ ὃ ἀν ἀγαθὸν ὄν ἠδὲ ἦ, ὅτι ἀγαθόν. εἰ δὲ τῆτο ἐστὶ τὸ καλόν, ἀνάγκη τὴν ἀρετὴν καλὸν εἶναι· ἀγαθὸν γὰρ ὄν ἐπαινετέον ἐστίν. ἀρετὴ δ' ἐστὶ μὲν δύναμις, ὡς δοκεῖ ποριστικὴ ἀγαθῶν καὶ φυλακτικὴ, καὶ δύναμις εὐεργετικὴ πολλῶν καὶ μεγάλων, καὶ πάντων

περὶ πάντα. μέρη δὲ ἀρετῆς δικαιοσύνη, ἀνδρία, σωφροσύνη, μεγαλοπρέπεια, μεγαλοψυχία, ἐλευθεριότης, πραότης, φρόνησις, σοφία. ἀνάγκη δὲ μεγίστας εἶναι ἀρετὰς τὰς τοῖς ἄλλοις χρησιμωτάτας, εἴπερ ἐστὶν ἢ ἀρετὴ δύναμις εὐεργετικὴ. διὰ τῆτο τὸς δικαιοσύναι ἀνδρείους μάλιστα τιμῶσιν· ἢ μὲν γὰρ ἐν πολέμῳ ἢ δὲ καὶ ἐν εἰρήνῃ χρησιμὸς ἄλλοις. εἴτα ἢ ἐλευθεριότης· προίεται γὰρ καὶ ἐκ ἀνταγωνίζονται περὶ τῶν χρημάτων, ὧν μάλιστα ἐφίεται ἄλλοι. ἐστὶ δὲ δικαιοσύνη μὲν ἀρετὴ δι' ἣν τὰ αὐτῶν ἐκαστοὶ ἔχουσιν, καὶ ὡς ὁ νόμος, ἀδικία δὲ δι' ἣν τὰ ἀλλότρια, ἔχ' ὡς ὁ νόμος. ἀνδρία δὲ δι' ἣν πρακτικοὶ εἰσι τῶν καλῶν ἔργων ἐν τοῖς κινδύνοις, καὶ ὡς ὁ νόμος κελεύει, καὶ ὑπηρετικοὶ τῶ νόμῳ· δειλία δὲ τούναντιον. σωφροσύνη δὲ ἀρετὴ δι' ἣν πρὸς τὰς ἡδονὰς τὰς τῆ σώματος ἔτως ἔχουσιν ὡς ὁ νόμος κελεύει· ἀκολασία δὲ τούναντιον. ἐλευθεριότης δὲ περὶ χρήματα εὐ ποιητικὴ, ἀνελευθερία δὲ τούναντιον. μεγαλοψυχία δὲ ἀρετὴ μεγάλων ποιητικῆ εὐεργετημάτων, μικροψυχία δὲ τούναντιον. μεγαλοπρέπεια δὲ ἀρετὴ ἐν δαπανήμασι μεγέθους ποιητικὴ· μικροψυχία δὲ καὶ μικροπρέπεια τούναντιά. φρόνησις δ' ἐστὶν ἀρετὴ διανοίας, καθ' ἣν εὐ βουλευέσθαι δύνανται περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν τῶν εἰρημένων εἰς εὐδαιμονίαν. περὶ μὲν ἔν ἀρετῆς καὶ κακίας καθόλου καὶ περὶ τῶν μορίων εἴρηται κατὰ τὸν ἐνεστώτα καιρὸν ἰκανῶς, περὶ δὲ τῶν ἄλλων ἔ χαλεπὸν ἰδεῖν· φανερόν γὰρ ὅτι ἀνάγκη τὰ τε ποιητικὰ τῆς ἀρετῆς εἶναι καλὰ (πρὸς ἀρετὴν γὰρ) καὶ τὰ ἀπ' ἀρετῆς γινόμενα, τοιαῦτα δὲ τὰ τε σημεῖα τῆς ἀρετῆς καὶ τὰ ἔργα. ἐπεὶ δὲ τὰ σημεῖα καὶ τὰ τοιαῦτα ἄ ἐστὶν ἀγαθοῦ ἔργα ἢ πάθη, καλὰ, ἀνάγκη ὅσα τε ἀνδρίας ἔργα ἢ σημεῖα ἀνδρίας ἢ ἀνδρείως πέπρακται καλὰ εἶναι, καὶ τὰ δίκαια καὶ τὰ δικαίως ἔργα (πάθη δὲ οὐ· ἐν μόνῃ γὰρ ταύτῃ τῶν ἀρετῶν ἐκ αἰεὶ τὸ δικαίως καλόν, ἀλλ' ἐπὶ τῆ ζῆμιῶσθαι αἰσχρὸν τὸ δικαίως μᾶλλον ἢ τὸ ἀδίως), καὶ κατὰ τὰς ἄλλας δὲ ἀρετὰς ὡσαύτως. καὶ ἐφ' ὅσοις τὰ ἄλλα τιμῆ, καλὰ. καὶ ἐφ' ὅσοις τιμῆ μᾶλλον ἢ χρήματα. καὶ ὅσα μὴ αὐτῆ ἕνεκα πράττει τις τῶν αἰρετῶν. καὶ τὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ, ὅσα ὑπὲρ τε πατρίδος τις ἐποίησε, παριδὼν τὸ αὐτῆ. καὶ τὰ τῆ φύσει ἀγαθὰ, καὶ ἂ μὴ αὐτῶ

2. δὴ] δὲ $F^2 Z^2$. || 5. πρὸς] περὶ A^c . || 7. ἐκάστῃ Q . || 8. ἀναφέροντες $QY^2 Z^2$. || 13. γὰρ ἐκάστῃ $QY^2 Z^2$. || 19. περὶ post ἂ om $QY^2 Z^2$. || 23. λέγομεν Z^2 . || 27. ὅπερ $QY^2 Z^2$. || 33. ὃ — 34. ἢ om $F^2 Z^2$. || 37. καὶ om QZ^2 .

3. εἶναι] εἶναι τὰς Z^2 . || 6. ἢ — ἢ] οἱ — οἱ Q . || ἐν post γὰρ om QZ^2 . || χρησιμὸς ἐστὶν $F^2 Z^2$, χρησιμὸι εἰσιν Q . || 7. ἄλλοις] αὐτοῖς $QY^2 Z^2$. || ἢ om $QY^2 Z^2$, quorum F^2 ἐλευθερίου. || 10 et 11 et 12. ὃ om pr F^2 . || 13. σωφροσύνη — 15. τούναντιον om $F^2 Z^2$. || 15. ἀκολασία χ rc A^c . || 18. μικροψυχία — 19. ποιητικὴ om Q . || 19. μικροψυχίας δὲ καὶ μικροπρέπειαν Q . || 28. ἴσα εἰσὶν $QY^2 Z^2$. || 29. πάθη cogr A^c . || τε ἴσα $QY^2 Z^2$. || 36. ἀρετῶν Z^2 . || 37. πατρίδος ἐποίησε F^2 , πατρίδος ἐποίησε τις Q . || 38. μὴ] μὴ τῶ Q .

ἀγαθά· αὐτοῦ γὰρ ἕνεκα τὰ τοιαῦτα. καὶ ὅσα θευνῶτι ἐνδέχεται ὑπάρχειν μᾶλλον ἢ ζῶντι· τὸ γὰρ αὐτῷ ἕνεκα μᾶλλον ἔχει τὰ ζῶντι. καὶ ὅσα ἔργα τῶν ἄλλων ἕνεκα ἤττον γὰρ αὐτῷ. καὶ ὅσαι εὐπραγίαι περὶ ἄλλους, ἀλλὰ μὴ περὶ αὐτόν. καὶ περὶ τὸς εὖ ποιήσαντας· δίκαιον γάρ. 5 καὶ τὰ εὐεργετήματα· ἢ γὰρ εἰς αὐτόν. καὶ τὰ ἐναντία ἢ ἐφ' οἷς αἰσχύνονται· τὰ γὰρ αἰσχρὰ αἰσχύνονται καὶ λέγοντες καὶ ποιῶντες καὶ μέλλοντες, ὥσπερ καὶ Σαπφῶ πεποήκειν, εἰπόντος τοῦ Ἀλκαίου "θέλω τι φειπῆν, ἀλλὰ με κωλύει αἰδώς,"

αἱ δ' εἶχες ἐσθλῶν ἴμερον ἢ καλῶν
καὶ μὴ τι φειπῆν γλώσσῃ ἐκούκα κακόν,
αἰδώς κέν σε οὐκ εἶχεν ὄμματι,
ἀλλ' ἔλεγες περὶ τῷ δίκαιῷ.

καὶ περὶ ὧν ἀγωνιῶσι μὴ φοβόμενοι· περὶ γὰρ τῶν πρὸς 15 δόξαν φερόντων ἀγαθῶν τῷτο πάσχεσιν. καὶ αἱ τῶν φύσει σπουδαιότερων ἀρεταὶ καλλίως καὶ τὰ ἔργα, οἷον ἀνδρὸς ἢ γυναικός. καὶ αἱ ἀπολαυστικαὶ ἄλλοις μᾶλλον ἢ αὐτοῖς· διὸ τὸ δίκαιον καὶ ἡ δικαιοσύνη καλόν. καὶ τὸ τὸς ἐχθρὸς τιμωρεῖσθαι μᾶλλον καὶ μὴ καταλλάττεσθαι· τό τε γὰρ 20 ἀνταποδιδόναι δίκαιον, τὸ δὲ δίκαιον καλόν, καὶ ἀνδρείν τὸ μὴ ἠτᾶσθαι. καὶ νίκη καὶ τιμὴ τῶν καλῶν· αἰρετά τε γὰρ ἀκαρπα ὄντα, καὶ ὑπεροχὴν ἀρετῆς δηλοῦ. καὶ τὰ μνημονευτά, καὶ τὰ μᾶλλον μᾶλλον. καὶ ἂ μὴ ζῶντι ἔπεται. καὶ οἷς τιμὴ ἀκολουθεῖ. καὶ τὰ περιττά. καὶ τὰ 25 μόνῳ ὑπάρχοντα καλλίω· εὐμνημονευτότερα γάρ. καὶ κτήματα ἀκαρπα· ἐλευθεριώτερα γάρ. καὶ τὰ παρ' ἐκάστοις δὲ ἴδια καλά. καὶ ὅσα σημεῖα ἐστὶ τῶν παρ' ἐκάστοις ἐπαινεμένων, οἷον ἐν Λακεδαιμόνι κομᾶν καλόν· ἐλευθέρου γὰρ σημεῖον· ἢ γὰρ ἐστὶ κομῶντα ράδιον ἰδὲν ποιεῖν ἔργον 30 θητικόν. καὶ τὸ μηδεμίαν ἐργάζεσθαι βάνουσον τέχνην· ἐλευθέρου γὰρ τὸ μὴ πρὸς ἄλλον ζῆν. ληπτέον δὲ καὶ τὰ σύνεγγυς τοῖς ὑπάρχουσιν ὡς ταῦτα ὄντα καὶ πρὸς ἔπαινον καὶ πρὸς ψόγον, οἷον τὸν εὐλαβῆ ψυχρὸν καὶ ἐπιβουλον καὶ τὸν ἡλίθιον χρηστὸν καὶ τὸν ἀνάληγον πρᾶον. καὶ 35 ἕκαστον δ' ἐκ τῶν παρακολυθόντων αἰεὶ κατὰ τὸ βέλτιστον, οἷον τὸν ὀργίλον καὶ τὸν μανικὸν ἀπλῶν καὶ τὸν αὐθάδη

μεγαλοπρεπῆ καὶ σεμνόν. καὶ τὸς ἐν ταῖς ὑπερβολαῖς ὡς ἐν ταῖς ἀρεταῖς ὄντας, οἷον τὸν θρασὺν ἀνδρείον καὶ τὸν ἄστυτον ἐλευθέριον· δόξει τε γὰρ τοῖς πολλοῖς, καὶ ἅμα παραλογιστικὸν ἐκ τῆς αἰτίας· εἰ γὰρ ἢ μὴ ἀνάγκη κινδυνευτικός, πολλῷ μᾶλλον ἂν δόξειεν ὅτι καλόν, καὶ εἰ προσηκόν τοῖς τυχοῦσι, καὶ τοῖς φίλοις· ὑπερβολὴ γὰρ ἀρετῆς τὸ πάντας εὖ ποιεῖν. σκοπεῖν δὲ καὶ παρ' οἷς ὁ ἔπαινος· ὥσπερ γὰρ ὁ Σωκράτης ἔλεγεν, ἢ χαλεπὸν Ἀθηναίος ἐν Ἀθηναίοις ἐπαινεῖν. δεῖ δὲ τὸ παρ' ἐκάστοις τίμιον 10 λέγειν ὡς ὑπάρχει, οἷον ἐν Σκυθαῖς ἢ Λάκωσιν ἢ φιλοσόφοις. καὶ ὅπως δὲ τὸ τίμιον ἄγειν εἰς τὸ καλόν, ἐπέειπερ δοκεῖ γειννῆν. καὶ ὅσα κατὰ τὸ προσῆκον, οἷον εἰ ἀξία τῶν προγόνων καὶ τῶν προϋπηρημένων· εὐδαιμονικὸν γὰρ καὶ καλόν τὸ προσπεκτικᾶσθαι τιμῆν. καὶ εἰ παρὰ τὸ προσῆκον δὲ ἐπὶ τὸ βέλτιον καὶ τὸ κάλλιον, οἷον εἰ εὐτυχῶν μὲν μέτριος ἀτυχῶν δὲ μεγάλῳψυχος, ἢ μέλιζων γιγνώμενος βελτίων καὶ καταλλακτικώτερος. τοῖτον δὲ τὸ τῷ Ἴφικράτης, ἐξ οἷον εἰς οἷα, καὶ τὸ τῷ Ὀλυμπιονίκῃ "πρόσθε μὲν ἀμφ' ὁμοῖσιν ἔχων τραχεῖαν," καὶ τὸ τῷ Σιμωνίδῃ "ἢ πατρός τε καὶ ἀνδρὸς ἀδελφῶν τ' ἔσα τυράννων." ἐπεὶ δ' ἐκ τῶν πράξεων ὁ ἔπαινος, ἴδιον δὲ τῷ σπουδαίῳ τὸ κατὰ προαίρεσιν, πειρατέον δεικνύναι πράττοντα κατὰ προαίρεσιν. χρήσιμον δὲ τὸ πολλάκις φαίνεσθαι πεπραχότα. διὸ καὶ τὰ συμπτώματα καὶ τὰ ἀπὸ τύχης ὡς ἐν προαίρεσει ληπτέον· ἂν γὰρ πολλὰ καὶ ὅμοια προφέρεται, σημεῖον ἀρετῆς εἶναι δόξει καὶ προαίρεσεως. ἐστὶ δ' ἔπαινος λόγος ἐμφανίζων μέγεθος ἀρετῆς. δεῖ οὖν τὰς πράξεις ἐπιδεικνύναι ὡς τοιαῦται. τὸ δ' ἐγκώμιον τῶν ἔργων ἐστίν, τὰ δὲ κύκλω εἰς πίσιν, οἷον εὐγένεια καὶ παιδεία· εἰκὸς γὰρ ἐξ ἀγαθῶν ἀγαθὸς καὶ τὸν ἔτω τραφέντα τοιοῦτον εἶναι. διὸ καὶ ἐγκωμιάζομεν πράξαντας. τὰ δ' ἔργα σημεῖα τῆς ἕξεως ἐστίν, ἐπεὶ ἐπαινοῦμεν ἂν καὶ μὴ πεπραγότα, εἰ πιστεύομεν εἶναι τοιοῦτον. μακαρισμὸς δὲ καὶ εὐδαιμονισμὸς αὐτοῖς μὲν ταῦτά, τέτοις δ' ἢ ταῦτά, ἀλλ' ὥσπερ ἡ εὐδαιμονία τὴν ἀρετὴν, καὶ ὁ εὐδαιμονισμὸς περιέχει ταῦτα. ἔχει δὲ κοινὸν εἶδος ὁ ἔπαινος καὶ αἱ συμβεβαί· ἂ γὰρ ἐν τῷ συμβεβαίσει ὑπόβοιο ἂν, ταῦτα με-

3. ζῶτα QY²Z²A'. || ἄλλω] καλῶν QY²Z². || 7. τὰ — αἰσχύονται om Q. || 9. φειπῆ] τ' εἶπῆ A', τ' εἶπῆ QY²Z². || ἀλλὰ — 12. φειπῆ om Z². || 11. ἔχες A', ἔκας Y². || 12. μηττιπῆ A', μῆτ' εἶπῆ QY². || γλώσσαι κυκαῖ A'. || 14. ὦ QZ². || 17. σπουδαιότεραι Q. || 21. ἀνδρείον Z². || 23. ἀκαρπον Q. || 24. μνημονεύματα QY²Z²A'. || καὶ ἀ] μᾶλλον δὲ καὶ ἀ QY²Z². || 25. οἷς] ἢ A', ὦ re Y², om Z² et pr Y². || 26. εὐμνημόνευτα QZ² et pr Y². || 27. ἐλευθεριώτερον Q. || 29. ἐλευθερίας QY²Z². || 32. ἐλευθέριον QY²Z². || τὰ om A'. || 33. ὡς] ὡς καὶ QY²Z². || 34. ψυχρὸν] καὶ εὐψυχρον δειλὸν pr Y², καὶ εὐψυχρον δειλὸν QZ². || 36. βέλτισον Q. 4. κινδυνευτικὸν QZ². || 9. ἀθίνας Y². || τίμιον] τίμιον ἐν A'. || 11. ἐπέειπε γε δοκαῖ A'. || 14. τῷ] καὶ τὸ A'. || καὶ] ἢ QY²Z². || 15. δὲ add A'. || ἐπεὶ A'. || εἰ ὁ ἀτυχῶν μὲν μέτριος, ὁ δὲ ἀτυχῶν μεγάλῳψυχος QY²Z². || 16. γινώμενος QY²Z². || 18. τὸ et 20. τ' om QY²Z². || 32. εἰσιν QY²Z². || ἂν om QZ²A' et pr Y². || 37. ὑπόβοιο Z². || ἂν post γὰρ QY²Z².

τατεθέντα τῇ λέξει ἐγκώμια γίνονται. ἐπὶ ἔν ἔχομεν α
 δεῖ πράττειν καὶ ποῖον τινα εἶναι, δεῖ ταῦτα ὡς ὑπόθεκας
 λέγοντας τῇ λέξει μετατιθέναι καὶ σρέφειν, οἷον ὅτι ἔδει
 μέγα φρονεῖν ἐπὶ τοῖς διὰ τύχην ἀλλὰ τοῖς δι' αὐτόν.
 ἔτω μὲν ἔν λεχθέν ὑπόθεκην δύναται, ὡδὲ δ' ἔπαινον "μέγα 5
 φρονῶν ἔ τοῖς διὰ τύχην ὑπάρχουσιν ἀλλὰ τοῖς δι' αὐτόν."
 ὥστε ὅταν ἐπαινεῖν βούλη, ὄρα τί ἂν ὑπόθεοιο, καὶ ὅταν
 ὑποθέσθαι, ὄρα τί ἂν ἐπαινεσίαις. ἡ δὲ λέξις ἔσαι ἀντι-
 κειμένη ἐξ ἀνάγκης, ὅταν τὸ μὲν κωλύον τὸ δὲ μὴ κω-
 λύον μετατεθῇ. χρῆστέον δὲ καὶ τῶν αὐξητικῶν πολλοῖς, 10
 οἷον εἰ μόνος ἢ πρῶτος ἢ μετ' ὀλίγων ἢ καὶ ὁ μάλιστα
 πεποιήκεν· ἅπαντα γὰρ ταῦτα καλά. καὶ τὰ ἐκ τῶν
 χρόνων καὶ τῶν καιρῶν· ταῦτα δὲ παρὰ τὸ προσῆκον. καὶ
 εἰ πολλάκις τὸ αὐτὸ κατῴρθωκεν· μέγα γάρ, καὶ ἐκ ἀπὸ
 τύχης ἀλλὰ δι' αὐτόν ἂν δόξειεν. καὶ εἰ τὰ προτρέποντα 15
 καὶ τιμῶντα διὰ τῶν εὐρηται καὶ κατεσκευάσθη. καὶ εἰς
 ὃν πρῶτον ἐγκώμιον ἐποιήθη, οἷον εἰς Ἰππόλοχον καὶ Ἀρ-
 μόδιον καὶ Ἀριστογείτονα τὸ ἐν ἀγορᾷ σαθῆναι. ὁμοίως δὲ
 καὶ ἐπὶ τῶν ἐναντιῶν. κἂν μὴ καθ' αὐτόν εὐπορῆς, πρὸς
 ἄλλους ἀντιπαραβάλλειν· ὅπερ Ἰσοκράτης ἐποίει διὰ τὴν 20
 ἀσυνήθειαν τῆ δικολογεῖν. δεῖ δὲ πρὸς ἐνδόξους συγκρίνειν·
 αὐξητικὸν γὰρ καὶ καλόν, εἰ σπυδαίων βελτίων· πίπτει δ'
 εὐλόγως ἢ αὐξήσις εἰς τὴν ἐπαίνους· ἐν ὑπεροχῇ γὰρ ἔστιν,
 ἢ δ' ὑπεροχῇ τῶν καλῶν. διὸ κἂν μὴ πρὸς τὴν ἐνδόξους,
 ἀλλὰ πρὸς τὴν ἄλλους δεῖ παραβάλλειν, ἐπεὶ περὶ ἢ ὑπεροχῇ 25
 δοκεῖ μνησεῖν ἀρετήν. ὅλως δὲ τῶν κοινῶν εἰδῶν ἅπασιν τοῖς
 λόγοις ἢ μὲν αὐξήσις ἐπιτηδειοτάτη τοῖς ἐπιδεικτικοῖς· τὰς
 γὰρ πράξεις ὁμολογημένας λαμβάνουσιν, ὥσε λοιπὸν μέ-
 γεθος περιθεῖναι καὶ κάλλος· τὰ δὲ παραδείγματα τοῖς
 συμβουλευτικοῖς· ἐκ γὰρ τῶν προγεγονότων τὰ μέλλοντα 30
 καταμαντευόμενοι κρῖνομεν· τὰ δ' ἐνθυμήματα τοῖς δικα-
 νικοῖς· αἰτίαν γὰρ καὶ ἀπόδειξιν μάλιστα δέχεται τὸ γε-
 γονὸς διὰ τὸ ἀσαφές. ἐκ τῶν μὲν οὖν οἱ ἔπαινοι καὶ οἱ
 ψόγοι λέγονται σχεδὸν πάντες, καὶ πρὸς ποῖα δεῖ βλέ-
 ποντας ἐπαινεῖν καὶ ψέγειν, καὶ ἐκ τῶν τὰ ἐγκώμια γί- 35
 γνεται καὶ τὰ ὀνειδῆ, ταῦτ' ἔστιν· ἐχομένων γὰρ τῶν τὰ
 ἐναντία τῶν φανερά· ὁ γὰρ ψόγος ἐκ τῶν ἐναντιῶν ἔστιν.

Περὶ δὲ κατηγορίας καὶ ἀπολογίας, ἐκ πόσων καὶ 10
 ποῖων ποιεῖσθαι δεῖ τὴν συλλογισμῶν, ἐχομένων ἂν εἴη λέ-
 γειν. δεῖ δὲ λαβεῖν τρία, ἐν μὲν τῶν καὶ πόσων ἕνεκα
 ἀδικούσι, δεύτερον δὲ πῶς αὐτοὶ διακειμένοι, τρίτον δὲ τὴν
 ποῖους καὶ πῶς ἔχοντας. διορισάμενοι ἔν τὸ ἀδικεῖν λέγω-
 μεν ἐξῆς. ἔσω δὲ τὸ ἀδικεῖν τὸ βλάπτειν ἐκόντα παρὰ
 τὸν νόμον. νόμος δ' ἔστιν ὁ μὲν ἴδιος ὁ δὲ κοινός. λέγω
 δὲ ἴδιον μὲν καθ' ὃν γεγραμμένον πολιτεύονται, κοινὸν δὲ
 ὅσα ἄγραφα παρὰ πᾶσιν ὁμολογεῖσθαι δοκεῖ. ἐκόντες δὲ
 ποῖους ὅσα εἰδότες καὶ μὴ ἀναγκαζόμενοι. ὅσα μὲν οὖν
 ἐκόντες, ἔ πάντα προαιρέμενοι, ὅσα δὲ προαιρέμενοι, εἰδό-
 τες ἅπαντα· οὐδεὶς γὰρ ὁ προαιρεῖται ἀγνοεῖ. δι' ἃ δὲ
 προαιρῶνται βλάπτειν καὶ φαῦλα ποιεῖν παρὰ τὸν νόμον,
 κακία ἐστὶ καὶ ἀκρασία· ἐὰν γὰρ τινες ἔχουσι μοχθηρίαν
 ἢ μίαν ἢ κλειύς, περὶ δὲ τῆτο ὁ μοχθηροὶ τυγχάνουσιν
 ὄντες, καὶ ἀδικοὶ εἰσιν, οἷον ὁ μὲν ἀνελεύθερος περὶ χρή-
 ματα, ὁ δ' ἀκόλαστος περὶ τὰς τῆ σώματος ἡδονάς, ὁ δὲ
 μαλακὸς περὶ τὰ βάθυμα, ὁ δὲ δειλὸς περὶ τὴν κινδύνους
 (τὴς γὰρ συγκινδυνεύοντας ἐγκαταλιμπάνουσι διὰ τὸν φό-
 βον), ὁ δὲ φιλότιμος διὰ τιμῆν, ὁ δ' ὀξύθυμος δι' ὀργῆν,
 ὁ δὲ φιλόνομος διὰ νίκην, ὁ δὲ πικρὸς διὰ τιμωρίαν, ὁ δ'
 ἄφρων διὰ τὸ ἀπαταῖσθαι περὶ τὸ δίκαιον καὶ ἀδικον, ὁ δ'
 ἀναίσχυτος δι' ὀλιγωρίαν δόξης. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν
 ἄλλων ἕκαστος περὶ ἕκαστον τῶν ὑποκειμένων. ἀλλὰ περὶ
 μὲν τῶν δῆλον, τὰ μὲν ἐκ τῶν περὶ τὰς ἀρετὰς εἰρημέ-
 νων, τὰ δ' ἐκ τῶν περὶ τὰ πάθη ῥηθησομένων· λοιπὸν δ'
 εἰπεῖν τίνος ἕνεκα καὶ πῶς ἔχοντες ἀδικούσι, καὶ τίνος
 πρῶτον μὲν ἔν διελέμεθα τῶν ὀρεγόμενοι καὶ ποῖα φεύ-
 γοντες ἐγχεῖρῶσιν ἀδικεῖν· δῆλον γὰρ ὡς τῶ μὲν κατηγο-
 ρῶντι πόσα καὶ ποῖα τῶν ὑπάρχει τῶ ἀντιδῶν σκεπτέον,
 ἂν ἐπιέμενοι πάντες τὴν πλησίον ἀδικούσι, τῶ δ' ἀπολογυ-
 μένω ποῖα καὶ πόσα τούτων οὐχ ὑπάρχει. πάντες δὲ
 πράττουσι πάντα τὰ μὲν ἔ δι' αὐτὴς τὰ δὲ δι' αὐτὴς. τῶν
 μὲν ἔν μὴ δι' αὐτὴς τὰ μὲν διὰ τύχην πράττουσι τὰ δ'
 ἐξ ἀνάγκης, τῶν δ' ἐξ ἀνάγκης τὰ μὲν βία τὰ δὲ φύ-
 σει. ὥσε πάντα ὅσα μὴ δι' αὐτὴς πράττουσι, τὰ μὲν ἀπὸ
 τύχης τὰ δὲ φύσει τὰ δὲ βία. ὅσα δὲ δι' αὐτὴς, καὶ ὡν

3. καὶ] διτ' καὶ Α'. || 8. ἀντικειμένης Q. || 11. οἷον] hinc altera manus F², folio 15. || καὶ om QF²Z². || 12. τὰ] τὸ QZ² A'. || 17. ὁ QF²Z². || 20. ὅπερ ὁ Ἰσοκράτης A'. || 21. συνήθειαν τῆ δικολογεῖν QF²Z². || 25. ἄλλους] πολλὸς corr F². || 27. ἐπιτηδειοτέρα QF²Z². || 32. γένος A'. || 33. σαφές Z². || 36. ἐχομένων F²Z²A'.

1. περὶ] hinc librum secundum incipiunt N^oF²Z² quorum N^o cum Q in margine κατὰ Λατίνους ἔτι καὶ ταῦτα τῶ α βιβλίω εἰσίν. || δι] δὲ τῆς QF²Z². || 2. δεῖ ποιεῖν Z². || 9. ἔγραφα Z². || 15. δὲ om Q. || οἱ A'. || 16. χρημάτων Z². || 19. διὰ] γὰρ διὰ A'. || 21. φιλόνομος A'. || 22. ὁ — 23. δόξης om QZ² et pr F². || 27. ἔχουσιν F². || 28. ὀρεγόμεθα QZ². || 29. ἐγχεῖρῶμεν QF²Z². || 32. οὐχ om QF²Z². || δὲ QF²Z². || 34. τὰ δ' ἐξ ἀνάγκης om pr Z². || 35. τῶν δ' ἐξ ἀνάγκης om Q. || 37. καὶ om QF²Z².

αὐτοὶ αἴτιοι, τὰ μὲν δι' ἔθος τὰ δὲ δι' ὄρεξιν, καὶ τὰ μὲν
 διὰ λογιστικὴν ὄρεξιν τὰ δὲ δι' ἀλόγιστον· ἔστι δ' ἡ μὲν
 βούλησις ἀγαθῶν ὄρεξις (οὐδεὶς γὰρ βύλεται ἀλλ' ἢ ὅταν
 οἰσθῆ εἶναι ἀγαθόν), ἀλογοὶ δ' ὄρεξεις ὀργὴ καὶ ἐπιθυμία,
 ὥστε πάντα ὅσα πράττουσιν ἀνάγκη πράττειν δι' αἰτίας 5
 ἑπτά, διὰ τύχην, διὰ φύσιν, διὰ βίαν, δι' ἔθος, διὰ λο-
 γισμὸν, διὰ θυμὸν, δι' ἐπιθυμίαν. τὸ δὲ προσδιαιρεῖσθαι
 καθ' ἡλικίας ἢ ἔξεις ἢ ἄλλ' ἄττα τὰ πραττόμενα περιέρ-
 γον· εἰ γὰρ συμβέβηκε τοῖς νέοις ὀργίλοις εἶναι ἢ ἐπιθυ-
 μητικοῖς, οὐ διὰ τὴν νεότητά πράττουσι τὰ τοιαῦτα ἀλλὰ 10
 δι' ὀργὴν καὶ ἐπιθυμίαν. ἰδὲ διὰ πλῆτον καὶ πενίαν, ἀλλὰ
 συμβέβηκε τοῖς μὲν πένησι διὰ τὴν ἔνδειαν ἐπιθυμεῖν χρη-
 μάτων, τοῖς δὲ πλουσίοις διὰ τὴν ἐξουσίαν ἐπιθυμεῖν τῶν
 μὴ ἀναγκαίων ἡδονῶν. ἀλλὰ πράττουσι καὶ ἔτσι οὐ διὰ
 πλοῦτον καὶ πενίαν ἀλλὰ διὰ τὴν ἐπιθυμίαν. ὁμοίως δὲ 15
 καὶ οἱ δίκαιοι καὶ οἱ ἄδικοι, καὶ οἱ ἄλλοι οἱ λεγόμενοι
 κατὰ τὰς ἔξεις πράττειν, διὰ ταῦτα πράττουσιν· ἢ γὰρ διὰ
 λογισμὸν ἢ διὰ πάθος· ἀλλ' οἱ μὲν δι' ἡθὴ καὶ πάθη
 χρηστά, οἱ δὲ διὰ τὰναντία. συμβαίνει μέντοι ταῖς μὲν
 τοιαύταις ἔξεσι τὰ τοιαῦτα ἀκολουθεῖν, ταῖς δὲ τοιαῖσδε 20
 τὰ τοιαῦτα· εὐθύς γὰρ ἴσως τῷ μὲν σώφρονι διὰ τὸ σώ-
 φρονα εἶναι δόξαι τε καὶ ἐπιθυμίαι χρησαὶ ἐπακολουθεῖσι
 περὶ τῶν ἡδέων, τῷ δ' ἀκολάστῳ αἰ ἐναντίας περὶ τῶν
 αὐτῶν τέτων. διὸ τὰς μὲν τοιαύτας διαιρέσεις ἐατίον, σκε-
 πτέον δὲ ποῖα ποίοις εἴωθεν ἔπεσθαι· εἰ μὲν γὰρ λευκὸς 25
 ἢ μέλας ἢ μέγας ἢ μικρὸς, ἰδὲν τέτακται τῶν τοιούτων
 ἀκολουθεῖν, εἰ δὲ νέος ἢ πρεσβύτερος ἢ δίκαιος ἢ ἄδικος, ἡθὴ
 διαφέρει. καὶ ὅλος ὅσα τῶν συμβαινόντων ποιεῖ διαφέρειν
 τὰ ἡθὴ τῶν ἀνθρώπων, οἷον κλυτεῖν δοκῶν ἑαυτῷ ἢ κένε-
 σθαι διοίσει τι, καὶ εὐτυχεῖν ἢ ἀτυχεῖν. ταῦτα μὲν ἔν 30
 ὕστερον ἐροῦμεν, νῦν δὲ περὶ τῶν λοιπῶν εἴπωμεν πρῶτον.
 ἔστι δ' ἀπὸ τύχης μὲν τὰ τοιαῦτα γιγνόμενα, ὅσων ἢ τε
 αἰτία ἀόριστος καὶ μὴ ἐνεκά του γίγνεται καὶ μήτε αἰεὶ
 ὅρισμα τῆς τύχης περὶ τέτων. φύσει δὲ, ὅσων ἢ τ' αἰτία 35

ἐν αὐτοῖς καὶ τεταγμένη· ἢ γὰρ αἰεὶ ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ
 ὡσαύτως ἀποβαίνει. τὰ γὰρ παρὰ φύσιν ἰδὲν δεῖ ἀκρι-
 βολογεῖσθαι, πότερα κατὰ φύσιν τιὰ ἢ ἄλλην αἰτίαν
 γίγνεται· δόξαι δ' ἂν καὶ ἡ τύχη αἰτία εἶναι τῶν τοιού-
 των. βία δὲ, ὅσα παρ' ἐπιθυμίαν ἢ τὲς λογισμὸς γίγνε-
 ται δι' αὐτῶν τῶν πραττόντων. ἔθει δὲ, ὅσα διὰ τὸ πολ-
 λάκις πεποικημένοι ποῖσιν. διὰ λογισμὸν δὲ τὰ δοκῶντα
 συμφέρον ἐκ τῶν εἰρημένων ἀγαθῶν ἢ ὡς τέλος ἢ ὡς
 πρὸς τὸ τέλος, ὅταν διὰ τὸ συμφέρον πράττηται· ἔνια
 γὰρ καὶ οἱ ἀκόλαστοι συμφέροντα πράττουσιν, ἀλλ' ἔτι διὰ
 τὸ συμφέρον ἀλλὰ δι' ἡδονήν. διὰ θυμὸν δὲ καὶ ὀργὴν
 τὰ τιμωρητικά. διαφέρει δὲ τιμωρία καὶ κόλασις· ἢ μὲν
 γὰρ κόλασις τῷ πάσχοντος ἐνεκά ἐστίν, ἢ δὲ τιμωρία τῷ
 ποῖοντος, ἵνα ἀποκληρωθῆ. τί μὲν ἔν ἐστίν ἢ ὀργή, δῆλον
 ἔσαι ἐν τοῖς περὶ παθῶν, δι' ἐπιθυμίαν δὲ πράττεται ὅσα
 φαίνεται ἡδέα. ἔστι δὲ καὶ τὸ σύνθησι καὶ τὸ ἐπιστόν ἐν
 τοῖς ἡδέσι· πολλὰ γὰρ καὶ τῶν φύσει μὴ ἡδέων, ὅταν
 ἐπισθῶσιν, ἡδέως ποῖσιν. ὥστε συλλαβόντι εἰπεῖν, ὅσα δι'
 αὐτοὺς πράττουσιν, ἅπαντ' ἐστὶν ἢ ἀγαθὰ ἢ φαινόμενα
 ἀγαθὰ ἢ ἡδέα ἢ φαινόμενα ἡδέα. ἐπεὶ δ' ὅσα δι' αὐτοὺς,
 ἐκόντες πράττουσιν, ἔχ' ἐκόντες δὲ ὅσα μὴ δι' αὐτοὺς, πάντ'
 ἂν εἴη, ὅσα ἐκόντες πράττουσιν, ἢ ἀγαθὰ ἢ φαινόμενα
 ἀγαθὰ ἢ ἡδέα ἢ φαινόμενα ἡδέα· τίθημι γὰρ καὶ τὴν
 τῶν κακῶν ἢ φαινόμενων κακῶν ἢ ἀπαλλαγὴν ἢ ἀντὶ
 μείζονος ἐλάττονος μετάληψιν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς (αἰρετὰ
 γὰρ πως), καὶ τὴν τῶν λυπηρῶν ἢ φαινόμενων ἢ ἀπαλ-
 λαγὴν ἢ μετάληψιν ἀντὶ μείζονος ἐλαττόνων ἐν τοῖς ἡδέ-
 σιν ὡσαύτως. λεπτεῖον ἄρα τὰ συμφέροντα καὶ τὰ ἡδέα,
 πόσα καὶ ποῖα. περὶ μὲν ἔν τῷ συμφέροντος ἐν τοῖς συμ-
 βουλευτικοῖς εἴρηται πρῶτον, περὶ δὲ τοῦ ἡδέος εἴπωμεν
 νῦν. δεῖ δὲ νομίζεσθαι ἵκανὸς εἶναι τοὺς ὄρους, ἐὰν ὡς περὶ
 ἐκάστου μήτε ἀσαφεῖς μήτε ἀκριβεῖς.

Ἐποκείσθω δ' ἡμῖν εἶναι τὴν ἡδονὴν κίνησιν τινα τῆς 11
 ψυχῆς καὶ κατάστασιν ἀθροῦν καὶ αἰσθητὴν εἰς τὴν ὑπάρ-
 χουσαν φύσιν, λύπην δὲ τοῖναντίον. εἰ δ' ἐστὶν ἡδονὴ τὸ

1. καὶ om A. || 2. ἔστι: ὄρος βολήστωκε ἔστι A. || ἢ βούλησις μετὰ λόγον ὄρεξις ἀγαθῶ QY²Z². || 4. οἰσθήη QY²Z². || 5. ἀνάγκη ante πάντα QY²Z², omisso πράττειν. || 6. διὰ βίαν διὰ φύσιν QY²Z². || 8. ἡλικίας A. || 11. ἰδὲ] ἰδὲ οἱ πλούσιοι καὶ πένητες Q. || 14. πράττουσι A. || 17. ὀρέξεις Q. || ταῦτα] ταῦτα πάντα QY²Z². || 19. χρηστά] καὶ χρηστά QY²Z². || 20. τοιαύταις] τοιαυτῶ QY²Z². || 21. τοιαῦτ' ἔ] Q. || σώφρονα εἶναι] σώφρον A. || 23. ἡδονῶν QY²Z². || 27. ἀκόλαστοι QZ² et pr Y². || 29. δοκεῖ τῷ ἢ Q, δοκεῖται ἢ F²Z². || 30. δι' οἰσθήη pr Y². || ἀτυχεῖν ἢ εὐτυχεῖν QY²Z². || 33. τέτων Q.

1. ἢ ante γὰρ om pr A. || 3. πότερον QY²Z². || 5. περὶ Y². || 6. πραγμάτων Q. || 9. τὸ ante τέλος om QY²Z². || 9 et 11. συμφέρον QY²Z². || 14. ἀποκληρωθῆ] A, πληρωθῆ QY²Z². || τί μὲν ἔν] περὶ μὲν ἔν τινα QY²Z². || 18. συνεπίστωσι A. || 21. ἐκ ἔχοντες A. || 22. ἢ ante ἀγαθὰ om QY²Z². || 24. ἢ] ἢ καὶ Z². || ἢ om QY²Z². || ἢ ἀντὶ — 26. ἀπαλλαγὴν ante 28. λεπτεῖον Z². || 26. πως] πως ἐστὶ QY²Z². || ἢ alterum om QY²Z². || 27. ὡσαύτως ἐν τοῖς ἡδέσι QY²Z². || 28. τὰ post καὶ om A. || 30. εἴπωμεν A. || 33. τῆς om QY²Z². || 35. δὴ ἐστὶν ἢ ἡδονὴ QY²Z².

τοιῦτον, ὄηλον ὅτι καὶ ἡδὺ ἐστὶ τὸ ποιητικὸν τῆς εἰρημένης διαθέσεως, τὸ δὲ φθαρτικὸν ἢ τῆς ἐναντίας καταστάσεως ποιητικὸν λυπηρόν. ἀνάγκη ἔν ἡδὺ εἶναι τὸ τε εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἰέναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ μάλιστα ὅταν ἀπειληφότα ἢ τὴν ἑαυτῶν φύσιν τὰ κατ' αὐτὴν γιγνόμενα, καὶ 5 τὰ ἔθῃ· καὶ γὰρ τὸ εἰθισμένον ὥσπερ πεφυκὸς ἤδη γίγνεται· ὅμοιον γὰρ τι τὸ ἔθος τῆ φύσει· ἐγγὺς γὰρ καὶ τὸ πολλάκις τῷ αἰεὶ, ἔστι δ' ἢ μὲν φύσις τῷ αἰεὶ, τὸ δὲ ἔθος τῷ πολλάκις. καὶ τὸ μὴ βίαιον· παρὰ φύσιν γὰρ ἢ βία. διὸ τὸ ἀναγκαῖον λυπηρόν, καὶ ὀρθῶς εἴρηται "πᾶν γὰρ 10 ἀναγκαῖον πρᾶγμ' ἀνιαρὸν ἔφυ." τὰς δ' ἐπιμελείας καὶ τὰς σπουδὰς καὶ τὰς συντονίας λυπηράς· ἀναγκαῖα γὰρ καὶ βίαια ταῦτα, εἰὰν μὴ ἐθισθῶσιν· ἔτω δὲ τὸ ἔθος ποιεῖ ἡδύ. τὰ δ' ἐναντία ἡδέα· διὸ αἱ ῥαθυμίας καὶ αἱ ἀπονίαι καὶ αἱ ἀμέλειαι καὶ αἱ παιδιαὶ καὶ αἱ ἀναπαύσεις καὶ 15 ὁ ὕπνος τῶν ἡδέων· ἰδὲν γὰρ πρὸς ἀνάγκην τῶν. καὶ ἔν ἂν ἢ ἐπιθυμία ἐνῆ, ἅπαν ἡδύ· ἢ γὰρ ἐπιθυμία τῷ ἡδέος ἐστὶν ὄρεξις. τῶν δὲ ἐπιθυμιῶν αἱ μὲν ἄλογοί εἰσιν αἱ δὲ μετὰ λόγου. λέγω δὲ ἀλόγου μὲν, ὅσας μὴ ἐκ τῷ ὑπολαμβάνειν τι ἐπιθυμῶσιν· εἰσὶ δὲ τοιαῦται ὅσαι εἶναι λέ- 20 γονται φύσει, ὥσπερ αἱ διὰ τῷ σώματος ὑπάρχουσαι, οἷον ἢ τροφῆς, δόξα καὶ πείνα καὶ καθ' ἑκάστον τροφῆς εἶδος ἐπιθυμία, καὶ αἱ περὶ τὰ γευστὰ καὶ περὶ τὰ ἀφροδίσια καὶ ὅλως τὰ ἀπτά, καὶ περὶ ὄσμην εὐωδίας καὶ ἀκοῆν καὶ ἴψιν. μετὰ λόγου δὲ ὅσα ἐκ τῷ κεισθῆναι ἐπιθυμῶσιν· 25 πολλὰ γὰρ καὶ θεάσασθαι καὶ κτήσασθαι ἐπιθυμοῦσιν ἀκούσασθαι καὶ πεισθέντες. ἐπεὶ δ' ἐστὶ τὸ ἡδεσθαι ἐν τῷ αἰσθάνεσθαι τινος πάθος, ἢ δὲ φαντασία ἐστὶν αἰσθησίς τις ἀσθητής, κἂν τῷ μεμνημένῳ καὶ τῷ ἐλπίζοντι ἀκολουθοῖ ἂν φαντασία τις ἔμνηται ἢ ἐλπίζει. εἰ δὲ τῆτο, ὄηλον 30 ὅτι καὶ ἡδοναὶ ἅμα μεμνημένοις καὶ ἐλπίζουσιν, ἐπέπερ καὶ αἰσθησίς. ὡς· ἀνάγκη πάντα τὰ ἡδέα ἢ ἐν τῷ αἰσθάνεσθαι εἶναι παρόντα ἢ ἐν τῷ μεμνηθῆσθαι γεγενημένα ἢ ἐν τῷ ἐλπίζειν μέλλοντα· αἰσθάνονται μὲν γὰρ τὰ παρόντα, μέμνηται δὲ τὰ γεγενημένα, ἐλπίζει δὲ τὰ μέλλοντα. 35

τὰ μὲν ἔν μνημονευτὰ ἡδέα ἐστὶν, ἢ μόνον ὅσα ἐν τῷ παρόντι, ὅτε παρῆν, ἡδέα ἦν, ἀλλ' ἔνια καὶ ἔχ ἡδέα, ἂν ἢ ὕστερον καλὸν καὶ ἀγαθὸν τὸ μετὰ τῆτο· ὅθεν καὶ τοῦτ' εἴρηται, "ἀλλ' ἡδὺ τοι σωθέντα μεμνησθαι πόνων," καὶ 5 "μετὰ γὰρ τε καὶ ἄλλοις τέρπεται ἀνὴρ μνήμενος, ὅστις πολλὰ πάθη καὶ πολλὰ ἔργη." τῆτο δ' αἴτιον ὅτι ἡδύ καὶ τὸ μὴ ἔχειν κακόν. τὰ δ' ἐν ἐλπίδι, ὅσα παρόντα ἢ εὐφραίνειν ἢ ὠφελεῖν φαίνεται μεγάλα, καὶ ἄνευ λύπης ὠφελεῖν. ὅλως δ' ὅσα παρόντα εὐφραίνει, καὶ ἐλπίζοντας καὶ μεμνημένους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. διὸ καὶ τὸ ὀργίζεσθαι ἡδύ, ὥσπερ καὶ Ὀμηρος ἐποίησε περὶ τῷ θυμῷ "ὅσες πολὺ γλυκίων μέλιτος καταλειβομένοιο" οὐθεὶς γὰρ ὀργίζεται τῷ ἀδυνάτῳ φηρομένῳ τιμωρίας τυχεῖν, οὐδὲ τοῖς πολὺ ὑπὲρ αὐτὸς τῆ δυνάμει· ἢ ἐκ ὀργίζονται ἢ ἤττον. καὶ ἐν ταῖς πλείσταις ἐπιθυμίαις ἀκολουθεῖ τις ἡδονή· ἢ γὰρ μεμνημένοι ὡς ἔτυχον ἢ ἐλπίζοντας ὡς τεύξονται χαίρουσίν τινα ἡδονήν, οἷον οἱ τ' ἐν τοῖς πυρετοῖς ἐχόμενοι ταῖς δόψαις κατ' ἐμνημένοι ὡς ἔπιον καὶ ἐλπίζοντας πεισθῆαι χαίρουσιν, καὶ οἱ ἐρώντες καὶ διαλεγόμενοι καὶ γράφοντες καὶ ποιῶντες τι αἰεὶ περὶ τοῦ ἐρωμένου χαίρουσιν· ἐν ἅπασιν γὰρ τοῖς τοιαῖσι μεμνημένοι οἷον αἰσθάνεσθαι οἰονται τοῦ ἐρωμένου. καὶ ἀρχὴ δὲ τοῦ ἐρωτος αὕτη γίγνεται πᾶσιν, ὅταν μὴ μόνον παρόντος χαίρουσιν ἀλλὰ καὶ ἀπόντος μεμνημένοι ἐρώσιν. διὸ καὶ ὅταν λυπηρὸς γένηται τῷ μὴ 20 παρῆναι, καὶ ἐν τοῖς πένθεσι καὶ θρήνοις ἐγγίνεται τις ἡδονή· ἢ μὲν γὰρ λύπη ἐπὶ τῷ μὴ ὑπάρχειν, ἡδονή δ' ἐν τῷ μεμνηθῆσθαι καὶ ὁρᾶν πως ἐκείνον, καὶ ἂ ἐπραττε, καὶ οἶος ἦν. διὸ καὶ τῆτο εἰκότως εἴρηται, "ὡς φάτο, τοῖσι δὲ πᾶσιν ὑφ' ἡμερον ὄρσε γόοιο." καὶ τὸ τιμωρεῖσθαι ἡδύ· ἢ γὰρ τὸ μὴ τυγχάνειν λυπηρόν, τὸ τυγχάνειν ἡδύ· οἱ δ' ὀργίζόμενοι λυποῦνται ἀνυπερβλήτως μὴ τιμωρούμενοι, ἐλπίζοντας δὲ χαίρουσιν. καὶ τὸ νικᾶν ἡδύ, οὐ μόνον τοῖς φιλονίκους ἀλλὰ πᾶσιν· φαντασία γὰρ ὑπεροχῆς γίγνεται, ἢ πάντες ἔχουσιν ἐπιθυμίαν ἢ ἥρέμα ἢ μᾶλλον. ἐπεὶ δὲ τὸ νικᾶν ἡδύ, ἀνάγκη καὶ τὰς παιδιαὶς ἡδέας εἶναι

7. τι om QY²Z². || καὶ om QY², γὰρ καὶ om Z². || 8. τῷ αἰεὶ ἐστὶν. ἔστι et 9. βίαιον δέ· παρὰ et 10. αἱ ἀνάγκαι QY²Z². || 14. ἀπόνοια Y². || 15. αἱ primum om A^c. || παιδιαὶ Y²A^c. || ἀναπαύσεις Q. || 16. ὁ om QY²Z². || 19. ἀλόγου] ἄλογα Q. || μὲν om A^c. || λαμβάνειν ἐπιθυμῶσιν A^c. || 20. λέγονται εἶναι et 22. εἶδος τροφῆς QY²Z². || 23. ἐπιθυμίας A^c. || περὶ τὰ post καὶ om A^c. || 29. κἂν] αἰεὶ ἐν A^c. || ἀκολουθεῖ φαντασία QY²Z². || 30. δὴ Q. || 31. ἅμα] μάλα QY²Z². || 33. μεμνηθῆσθαι καὶ γεγενημένα Y²Z². || 35. γεγόμενα A^c.

4. τι QY²Z². || 5. μνησόμενος ὅτε A^c. || 6. πάθος Q. || ἔργη Y², ἔργη QZ². || 7. κακόν] τὸ κακόν QY²Z². || 8. καὶ] ἢ QY²Z². || 10. ὡς om Q. || 11. καὶ om QY²Z². || ὡς Y². || 19. χαίρουσι γὰρ καὶ ἐρώντες A^c. || 20. αἰεὶ τι QY²Z². || 22. καὶ ἀρχὴ ἐρωτος γίγεται αὕτη QY²Z². || 23. μὴ — 24. ὅταν om Q. || 24. διὸ et ὅταν καὶ corr A^c. || λύπη προσθήεται A^c. || 25. τοῖς om A^c. || ἐγγίνεται] ἀσάτως ἐπιγγίνεται A^c. || 26. τὸ Z². || 27. τῷ μὴ μεμνηθῆσθαι Q. || 28. εἰκότως om QY²Z². || 29. ὑφ' QZ². || 30. λυπηρόν ἐστὶ τὸ Z². || 33. ἀλλὰ καὶ πᾶσι QY²Z².

τάς μαχητικὰς καὶ τὰς ἐριστικὰς (πολλάκις γὰρ ἐν ταύταις γίνονται τὸ νικᾶν) καὶ ἀσπραγαλίσεις καὶ σφαιρίσεις καὶ κυβείας καὶ πεττείας. καὶ περὶ τὰς ἐσπιδασμένους δὲ παιδείας ὁμοίως· αἱ μὲν γὰρ ἡδέϊαι γίνονται, ἂν τις ἢ συνήθης, αἱ δ' εὐθύς ἡδέϊαι, οἷον κωνηγία καὶ πᾶσα θη-
 5 ρευτική· ὅπου γὰρ ἄμιλλα, ἐνταῦθα καὶ νίκη ἐστίν. διὸ καὶ ἡ δικανική καὶ ἡ ἐριστική ἡδέϊα τοῖς εἰθισμένοις καὶ δυναμένοις. καὶ τιμὴ καὶ εὐδοξία τῶν ἡδέϊων διὰ τὸ γίνεσθαι φαντασίαν ἐκάσῳ ὅτι τοιοῦτος οἶος ὁ σπουδαῖος, καὶ μᾶλλον ὅταν φῶσιν οὐδ οἶεται ἀληθεύειν. τοῖτοι δ'
 10 οἱ ἐγγύς μᾶλλον τῶν πόρρω, καὶ οἱ συνήθεις καὶ οἱ πολιτῶν τῶν ἄποθεν, καὶ οἱ ὄντες τῶν μαλλόντων, καὶ οἱ φρόνιμοι ἀφρόνων, καὶ πολλοὶ ὀλίγων· μᾶλλον γὰρ εἰκὸς ἀληθεύειν τὸς εἰρημένους τῶν ἐναντίων· ἐπεὶ ὧν τις πολὺ καταφρονεῖ, ὥσπερ παιδίων ἢ θηρίων, ἔθεν μέλει τῆς τῶν
 15 τῶν τιμῆς ἢ τῆς δόξης αὐτῆς γε τῆς δόξης χάριν, ἀλλ' εἴπερ, δι' ἄλλο τι. καὶ ὁ φίλος τῶν ἡδέων· τὸ τε γὰρ φιλεῖν ἡδύ (ἔδει γὰρ φίλοις μὴ χαίρων οἴνω) καὶ τὸ φιλεῖσθαι ἡδύ· φαντασία γὰρ καὶ ἐνταῦθα τῷ ὑπάρχειν αὐτῷ ἀγαθὸν εἶναι, ἢ πάντες ἐπιθυμοῦσιν οἱ αἰσθανόμενοι·
 20 τὸ δὲ φιλεῖσθαι ἀγαπᾶσθαι ἐστὶν αὐτὸν δι' αὐτόν. καὶ τὸ θαυμάζεσθαι ἡδύ δι' αὐτὸ τὸ τιμᾶσθαι. καὶ τὸ κολακεύεσθαι καὶ ὁ κόλαξ ἡδύ· φαινόμενος γὰρ θαυμαστῆς καὶ φαινόμενος φίλος ὁ κόλαξ ἐστίν. καὶ τὸ ταῦτα πράττειν· πολλάκις ἡδύ· τὸ γὰρ συνήθης ἡδύ ἦν. καὶ τὸ μεταβάλλειν ἡδύ· εἰς φύσιν γὰρ γίνονται μεταβάλλειν· τὸ γὰρ αὐτὸ ἀεὶ ὑπερβολὴν ποιεῖ τῆς καθεστῶσης ἔξεως· ὅθεν εἴρηται “μεταβολὴ πάντων γλυκύ.” διὰ τοῦτο καὶ τὰ διὰ χρόνου ἡδέα ἐστὶ, καὶ ἄνθρωποι καὶ πράγματα· μεταβολὴ γὰρ ἐκ τοῦ παρόντος ἐστίν, ἅμα δὲ καὶ σπάνιον τὸ διὰ
 30 χρόνου. καὶ τὸ μανθάνειν καὶ τὸ θαυμάζειν ἡδύ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ· ἐν μὲν γὰρ τῷ θαυμάζειν τὸ ἐπιθυμεῖν μαθεῖν ἐστίν, ὥστε τὸ θαυμαστὸν ἐπιθυμητόν, ἐν δὲ τῷ μανθάνειν εἰς τὸ κατὰ φύσιν καθίστασθαι. καὶ τὸ εὖ ποιεῖν καὶ τὸ εὖ πάσχειν τῶν ἡδέων· τὸ μὲν γὰρ εὖ πάσχειν τυγχά-

νεῖν ἐστὶν ὧν ἐπιθυμοῦσι, τὸ δὲ εὖ ποιεῖν ἔχειν καὶ ὑπερέχειν, ὧν ἀμφοτέρων ἐφίενται. διὰ δὲ τὸ ἡδύ εἶναι τὸ εὖποιητικόν, καὶ τὸ ἐπανορθῶν ἡδύ τοῖς ἀνθρώποις ἐστὶ τὸς πλησίον, καὶ τὸ τὰ ἑλλικτῆ ἐπιτελεῖν. ἐπεὶ δὲ τὸ μανθάνειν τε ἡδύ καὶ τὸ θαυμάζειν, καὶ τὰ τοιαῦτα ἀνάγκη ἡδέα εἶναι οἷον τὸ τε μεμιμημένον, ὥσπερ γραφικὴ καὶ ἀνδριαντοποιία καὶ ποιητική, καὶ πᾶν ὃ ἂν εὖ μεμιμημένον ἢ, κἂν ἢ μὴ ἡδύ αὐτὸ τὸ μεμιμημένον· ἢ γὰρ ἐπὶ τῷ χαίρει, ἀλλὰ συλλογισμὸς ἐστὶν ὅτι τῷτο ἐκεῖνο, ὡς
 5 μανθάνειν τι συμβαίνει. καὶ αἱ περιπέτεια καὶ τὸ παρὰ μικρὸν σώζεσθαι ἐκ τῶν κινδύνων· πάντα γὰρ θαυμαστὰ ταῦτα. καὶ ἐπεὶ τὸ κατὰ φύσιν ἡδύ, τὰ συγγενῆ δὲ κατὰ φύσιν ἀλλήλοις ἐστίν, πάντα τὰ συγγενῆ καὶ ὁμοία ἡδέα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, οἷον ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ καὶ ἵππος ἵππῳ καὶ νέος νέῳ. ὅθεν καὶ αἱ παροιμίαι εἴρηται, ὡς ἤλιξ ἤλικα τέρει, καὶ ὡς αἰεὶ τὸν ὁμοῖον, καὶ ἔγωγε δὲ θῆρ θῆρα, καὶ αἰεὶ κολοῖος παρὰ κολοῖόν, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. ἐπεὶ δὲ τὸ ὁμοῖον καὶ τὸ συγγενὲς ἡδύ ἑαυτῷ ἄπαν, μάλιστα δ' αὐτὸς πρὸς ἑαυτὸν ἕκαστος τῷτο πέπονθεν, ἀνάγκη πάντας φιλαύτους εἶναι ἢ μᾶλλον ἢ ἥττον· πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα ὑπάρχει πρὸς αὐτὸν μάλιστα. ἐπεὶ δὲ φίλων
 10 πάντες, καὶ τὰ αὐτῶν ἀνάγκη ἡδέα εἶναι πᾶσιν, οἷον ἔργα καὶ λόγους. διὸ καὶ φιλοκόλακες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ φιλερασαὶ καὶ φιλότιμοι καὶ φιλότκνοι· αὐτῶν γὰρ ἔργα τὰ τέκνα. καὶ τὰ ἑλλικτῆ ἐπιτελεῖν ἡδύ· αὐτῶν γὰρ ἔργον ἦδη γίνονται. καὶ ἐπεὶ τὸ ἄρχειν ἡδιστόν, καὶ τὸ σοφὸν δοκεῖν εἶναι ἡδύ· ἀρχικὸν γὰρ τὸ φρονεῖν, ἐστὶ δ' ἢ σοφία πολλῶν καὶ θαυμαστῶν ἐπιστήμη. ἐτι ἐπεὶ φιλότιμοι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἀνάγκη καὶ τὸ ἐπιτιμᾶν τοῖς πέλας ἡδύ εἶναι. καὶ τὸ ἐν ᾧ βέλτιστος δοκεῖ εἶναι αὐτὸς αὐτῷ, ἐνταῦθα διατρέβειν, ὥσπερ καὶ Εὐριπίδης φησὶ “κάπλι τούτ' ἐπέιγεται, νέμων ἐκάστης ἡμέρας πλείστον μέρος, ἴν' αὐτὸς αὐτῷ τυγχάνει βέλτιστος ὧν.” ὁμοίως δὲ καὶ ἐπεὶ ἢ παιδεία τῶν ἡδέων καὶ πᾶσα ἀνεσις, καὶ ὁ γέλως τῶν ἡδέων, ἀνάγκη καὶ τὰ γελοῖα ἡδέα εἶναι, καὶ ἀνθρώπους

1. ἐριστικᾶς] αὐλητικᾶς καὶ ἐριστικᾶς QY²Z². || αὐταῖς QY²Z². || 7. ἢ alterum om A^c. || 9. οἶος εἰ] καὶ QY²Z². || 11. συνήθεις καὶ οἱ γνῶριμοι καὶ QY²Z². || 12. ἄποθεν QY²Z². || 16. ἢ] καὶ A^c. || 18. μὴ] ὁ μὴ QY²Z². || 20. αὐτῷ Q, αὐτῷ τὸ Y²Z². || 22. αὐτὸ τὸ] αὐτὸ τῷ A^c. || 23. ἡδύς A^c. || θαυμαστὸς Y². || 28. κα] γὰρ καὶ QY². || 30. διὰ τοῦ χρόνου QY²Z². || 35. τῶν — b 1. ποιεῖν om Q.

1. ἐστὶν om A^c. || 2. ἀμφοτέροι Q, ἀμφοτέρα Y². || δὲ om Q. || 3. καὶ om QY²Z². || 5. τοιαῦτα QY²Z². || 6. οἶον om QY²Z². || ὥσπερ — 7. μεμιμημένον om Z². || 7. ὁ — ἢ] ἀτ ἢ μεμιμημένον QY². || 8. καὶ κἂν μὴ ἢ ἡδύ ἢ τὸ μέμημα QY²Z². || 13. ἀπαντα QY²Z². || 14. καὶ om A^c. || 16. τὸν] τὸ Y²Z², τῷ ὁμοίῳ φίλον τὸ Q. || ἐγνώκει QY²Z². || 17. αἰ] γὰρ A^c. || 18. τὸ post καὶ om QY²Z². || 19. τύτων Y²Z². || 23. καὶ utrumque om QY²Z². || 24. καὶ φιλερασαὶ om A^c. || 25. ἔργων pr A^c, ἔργον corr. || 27. δοκεῖ Q, δίκαιον pr A^c. || 30. εἶναι] εἶναι καὶ τὸ ἄρχειν A^c. || τὸ om QY²Z². || δοκεῖ βέλτιστος αὐτὸς αὐτῷ εἶναι A^c. || 31. καὶ om QY²Z². || Εὐριπίδης] ὁ ποιητῆς A^c. || 33. τυγχάνει QY²Z². || 34. παιδεία τῶν] παιδεία διὰ τῶν A^c. || 35. καὶ τὰ] δὲ καὶ τὰ QY²Z².

καὶ λόγους καὶ ἔργα· διώριζαι δὲ περὶ γελοίων χωρὶς ἐν τοῖς περὶ ποιητικῆς. περὶ μὲν ἔνδεον εἰρήσθω ταῦτα, τὰ δὲ λυπηρὰ ἐκ τῶν ἐναντιῶν τέτοις φανερά.

12 Ὦν μὲν ἔνδεκα ἀδικῶσι, ταῦτ' ἐστίν· πῶς δ' ἔχοντες καὶ τίνας, λέγωμεν νῦν. αὐτοὶ μὲν οὖν ὅταν οὐκ ἔσονται 5 δυνατὸν εἶναι τὸ πρᾶγμα πραχθῆναι καὶ ἑαυτοῖς δυνατὸν, εἴτε ἂν λαθεῖν πράξαντες, ἢ μὴ λαθόντες μὴ δοῦναι δίκην, ἢ δοῦναι μὲν ἀλλ' ἐλάττω τὴν ζημίαν εἶναι τοῦ κέρδους ἑαυτοῖς ἢ ὧν κήδονται. ποῖα μὲν οὖν δυνατὰ φαίνεται καὶ ποῖα ἀδύνατα, ἐν τοῖς ὕστερον ῥηθήσεται (κοινὰ γὰρ ταῦτα 10 πάντων τῶν λόγων), αὐτοὶ δ' οἴονται δυνατοὶ εἶναι μάλιστα ἀζήμιοι ἀδικεῖν οἱ εἰπεὶν δυνάμενοι καὶ οἱ πρακτικοὶ καὶ οἱ ἔμπειροὶ πολλῶν ἀγῶνων, κἂν πολυφίλοι ὦσιν, κἂν πλῆσιοι. καὶ μάλιστα μὲν, ἂν αὐτοὶ ὦσιν ἐν τοῖς εἰρημένοις, οἴονται δύνασθαι, εἰ δὲ μὴ, κἂν ὑπάρχωσιν αὐτοῖς τοῖς 15 φίλοις ἢ ὑπηρεταῖς ἢ κοινωνοῖς· διὰ γὰρ ταῦτα δύνανται καὶ πράττειν καὶ λαμβάνειν καὶ μὴ δοῦναι δίκην. καὶ εἰς φίλοι ὡς τοῖς ἀδικημένοις ἢ τοῖς κριταῖς· οἱ μὲν γὰρ φίλοι ἀφύλακτοὶ τε πρὸς τὸ ἀδικεῖσθαι καὶ προσκαταλλάττονται πρὶν ἐπεξελεθεῖν, οἱ δὲ κριταὶ χαρίζονται οἷς ἂν φίλοι ὦσι, 20 καὶ ἢ ὅλως ἀφιστῶσιν ἢ μικροῖς ζημιῶσιν. λαθητικοὶ δ' εἰσὶν οἱ τ' ἐναντίοι τοῖς ἐγκλημάσιν, οἷον ἀσθενῆς περὶ αἰκίας καὶ ὁ πένης καὶ ὁ αἰσχρὸς περὶ μοιχείας. καὶ τὰ λίαν ἐν φανερωῖ καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς· ἀφύλακτα γὰρ διὰ τὸ μηδένα ἂν οἴεσθαι. καὶ τὰ τηλεκαῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα εἰα μὴδ' ἂν 25 εἰς ἀφύλακτα γὰρ καὶ ταῦτα· πάντες γὰρ τὰ εἰσθότα ὥσπερ ἀρρωστήματα φυλάττονται καὶ τὰ δεικνύματα, ὃ δὲ μηθεὶς πω ἠρρώσθηκεν, οὐδεὶς εὐλαβεῖται. καὶ οἷς μηθεὶς ἐχθρὸς ἢ πολλοί· οἱ μὲν γὰρ οἴονται λήσειν διὰ τὸ μὴ φυλάττεσθαι, οἱ δὲ λαθάνουσι διὰ τὸ μὴ δοκεῖν ἂν ἐπιχειρή- 30 σαι φυλαττομένοις, καὶ διὰ τὸ ἀπολογία ἔχειν ὅτι ἐκ ἂν ἐνεχείρισαν. καὶ οἷς ὑπάρχει κρύψις ἢ τρόπος ἢ τόπος ἢ διάθεσις εὐπορος. καὶ ὅσοις μὴ λαθῶσιν ἐστὶ δῖωσις δίκης ἢ ἀναβολὴ χρόνος ἢ διαφθορὰ κριτῶν. καὶ οἷς, εἰς γένηται ζημία, ἐστὶ δῖωσις τῆς ἐκτίσεως ἢ ἀναβολὴ χρόνιος, ἢ δι' 35 ἀπορίαν μηδὲν ἔχει ὃ τι ἀπολέσει. καὶ οἷς τὰ μὲν κέρδη φανερά ἢ μεγάλα ἢ ἐγγύς, αἱ δὲ ζημίαι μικραὶ ἢ ἀφα-

νεῖς ἢ πόρρω. καὶ ὧν μὴ ἐστὶ τιμωρία ἴση τῇ ὠφελείᾳ, οἷον δοκεῖ ἢ τυραννίς. καὶ ὅσοις τὰ μὲν ἀδικήματα λήμματα, αἱ δὲ ζημίαι ὀνειδή μόνον. καὶ οἷς τὸναντίον τὰ μὲν ἀδικήματα εἰς ἔπαινον τινα, οἷον εἰ συνθήβη ἅμα τιμωρησασθαι 5 ὑπὲρ πατρὸς ἢ μητρὸς, ὥσπερ Ζήνωνι, αἱ δὲ ζημίαι εἰς χρήματα ἢ φυγὴν ἢ τοιοῦτόν τι· δι' ἀμφοτέρω γὰρ ἀδικῶσι καὶ ἀμφοτέρως ἔχοντες, πλὴν οὐχ οἱ αὐτοὶ ἀλλ' εἰ ἐναντίοι τοῖς ἕθεσιν. καὶ οἱ πολλάκις ἢ λεληθότες ἢ μὴ ἔημικωμένοι. καὶ οἱ πολλάκις ἀποτετυχηκότες· εἰσὶ γὰρ τινες 10 καὶ ἐν τοῖς τοῖοις, ὥσπερ ἐν τοῖς πολεμικοῖς, οἱ ἀναμάχουσθαι. καὶ οἷς ἂν παραχρήμα ἢ τὸ ἡδύ, τὸ δὲ λυπηρὸν ὕστερον, ἢ τὸ κέρδος, ἢ δὲ ζημία ὕστερον· οἱ γὰρ ἀκρατεῖς τοῖς τοῖοις, ἐστὶ δ' ἀκραιψία περὶ πάντα ὅσων ὀρέγονται. καὶ οἷς ἂν τὸναντίον τὸ μὲν λυπηρὸν ἤδη ἢ ἢ ἢ ζημία, τὸ δὲ ἡδύ καὶ ὠφέλιμον ὕστερα καὶ χρονιώτερα· οἱ γὰρ ἐγκρατεῖς καὶ φρονιμώτεροι τὰ τοιαῦτα διώκουσιν. καὶ οἷς ἂν ἐνδέχεται 15 διὰ τύχην δοῦναι πράξαι ἢ δι' ἀνάγκην ἢ διὰ φύσιν ἢ δι' ἔθος, καὶ ὅλως ἀμαρτεῖν ἀλλὰ μὴ ἀδικεῖν. καὶ οἷς ἂν ἢ τῷ ἐπιεικῶς τυχεῖν. καὶ ὅσοι ἂν ἐνδεεῖς ὦσιν. διχῶς δ' εἰσὶν ἐνδεεῖς· ἢ γὰρ ὡς ἀναγκαῖον, ὥσπερ οἱ πένητες, ἢ ὡς ὑπερβολῆς, ὥσπερ οἱ πλῆσιοι. καὶ οἱ σφόδρα εὐδοκίμουντες καὶ οἱ σφόδρα ἀδοξύντες, οἱ μὲν ὡς ἔδωκοντες, οἱ δ' ὡς οὐδὲν μᾶλλον δόξοντες. αὐτοὶ μὲν ἔντως ἔχοντες ἐπιχειροῦσιν, ἀδικῶσι δὲ τοὺς τοιοῦτους καὶ τὰ τοιαῦτα τὸς ἔχοντας ὧν 20 αὐτοὶ ἐνδεεῖς ἢ εἰς τἀναγκαῖα ἢ εἰς ὑπεροχὴν ἢ εἰς ἀπόλαυσιν, καὶ τοὺς πόρρω καὶ τοὺς ἐγγύς· τῶν μὲν γὰρ ἢ λήψις ταχεῖα, τῶν δ' ἢ τιμωρία βραδεῖα, οἷον οἱ συλῶντες τὸς Καρχηδονίους. καὶ τὸς μὴ εὐλαβεῖς μηδὲ φυλακτικοὺς ἀλλὰ πιευστακούς· ῥάδιον γὰρ πάντας λαθεῖν. καὶ τὸς ῥαθυμῶς ἐπιμαλῶς γὰρ τὸ ἐπεξελεθεῖν. καὶ τὸς αἰσχυρητῆς· 25 ἔ γὰρ μαχητικοὶ περὶ κέρδους. καὶ τὸς ὑπὸ πολλῶν ἀδικηθέντας καὶ μὴ ἐπεξελεθέντας ὡς ὄντας κατὰ τὴν παροικίαν τῶν Μισθῶν λείαν. καὶ ἔς μηδεπώποτε καὶ ἔς πολλάκις ἀμφοτέροι γὰρ ἀφύλακτοὶ, οἱ μὲν ὡς ἔδέκοντες, οἱ δ' ὡς ἐκ 30 ἂν ἔτι. καὶ τὸς διαβεβλημένους ἢ εὐδιὰβόλους· οἱ τοῖοι γὰρ ἔτε προαιρῶνται, φοβόμενοι τοὺς κριτάς, ἔτε δύνανται πεθεῖν· ὧν οἱ μισούμενοι καὶ φθονούμενοὶ εἰσιν. καὶ πρὸς οὓς

5. δῶσται pg A. || 6 et 9. αὐτοῖς A. || 10. γὰρ τῶν μερῶν τῆς ῥητορικῆς ταῦτα πάντα αὐτὰ QY²Z². || 13. οἱ om A. || κἂν — κἂν] καὶ ἐάν — καὶ ἐάν QY²Z². || πολλοὶ φίλοι Y²Z². || 15. τοῖοις αὐτοῖς QY²Z². || 18. ἢ] μὴ Y²Z². || 20. ἐξελθεῖν QZ². || 21. ἢ post καὶ om QZ². || 22. ἀσθενῆς A. || 23. μοιχείας Q. || τὸ λίαν φανερωῖ A. || 24. ἐν om QY²Z². || 25. ἀ μηδὲ εἰς QY²Z². || 28. ἠρρώσθησεν et 30. λαθάνουσι τε διὰ, et 32. ἐνεχείρισαν QY²Z². || 32. τρόποις ἢ τόποις ἢ διαθέσει εὐποροῖ A. || 33. λαθάνουσι A. || 34. χρόνιος QY²Z². || 35. κτήσεως QA. || 36. ἀπολέσει QY²Z². || 37. μικραῖ] ἢ μικραὶ QY²Z².

1. ὦ QY²Z². || 2. ἢ] ἔχον ἢ A. || 5. εἰς] ὡς Y²Z². || 6. δι' ἀμφοτέρω] ἀμφοτέροι QY²Z². || 8. εἰ om A. || 10. ἐ] καὶ ἐ QY²Z². || οἷον QY²Z²A. || 12. γὰρ] δὲ QY²Z². || 14. ἢ om QY²Z². || ἢ om A. || 15. ἀκρατεῖς Q. || 16. τὰ om QY²Z². || 23. ἀδοξύντες A. || 29. λαθεῖν Q. || ῥαθυμῶν QY²Z². || 31. μαχητῶν Q. || 33. ἐ] τὸς A. || μηδεπώποτε Y².

ἔχουσι πρόφασιν ἢ προγόνων ἢ αὐτῶν ἢ φίλων ἢ ποιησάντων κακῶς ἢ μαλλιστάντων ἢ αὐτὸς ἢ προγόνους ἢ ὧν κήδονται· ὥσπερ γὰρ ἡ παροιμία, προφάσεως δεῖται μόνον ἢ πονηρία. καὶ τὸς ἐχθροὺς καὶ τὸς φίλους· τὸς μὲν γὰρ ῥαδίον, τὸς δ' ἡδύ. καὶ τὸς ἀφίλους. καὶ τὸς μὴ θεινὸς εἰπεῖν 5 ἢ πρᾶξαι· ἢ γὰρ ἐκ ἐγχειρῶσιν ἐπεξίεναι, ἢ καταλλάττονται, ἢ οὐδὲν περαίνουσιν. καὶ οἷς μὴ λυσιτελεῖ διατρίβειν ἐπιτηρῶσιν ἢ δίκην ἢ ἐκτισιν, οἷον οἱ ξένοι καὶ αὐτουργοί· ἐπὶ μικρῷ τε γὰρ διαλύονται καὶ ῥαδίως καταπαύονται. καὶ τὸς πολλὰ ἡδικοκῆτας, ἢ τοιαῦτα οἷα ἀδικούντα· ἐγγύς γὰρ τι δοκεῖ τοῦ μὴ ἀδικεῖν εἶναι, ὅταν τι τοιοῦτον ἀδικηθῇ τις οἷον εἰῶθαι καὶ αὐτὸς ἀδικεῖν· λέγω δ' οἷον εἴ 10 τις τὸν εἰῶθότα ὑβρίζειν αἰκίσαιτο. καὶ τὸς ἢ πεποιθηκῆτας κακῶς ἢ βυληθέντας ἢ βυλομένους ἢ ποιήσοντας· ἔχει γὰρ καὶ τὸ ἡδύ καὶ τὸ καλόν, καὶ ἐγγύς τῷ μὴ ἀδικεῖν φαίνεται. καὶ οἷς χαριούνται ἢ φίλοις ἢ βαυμαζομένοις ἢ ἐρωμένοις ἢ κυρίοις ἢ ὅλως πρὸς ἕς ζῶσιν αὐτοί. καὶ πρὸς οὓς ἔσιν ἐπιεικέας τυχεῖν. καὶ οἷς ἂν ἐγκληκῆτες ὡσι καὶ προδιακεχωρηκῆτες, οἷον Κάλλιππος ἐποίησε τὰ περὶ Δίωνα· καὶ γὰρ τὰ τοιαῦτα ἐγγύς τῷ μὴ ἀδικεῖν φαίνονται. καὶ τὸς ὑπ' ἄλλων μέλλοντας, ἂν μὴ αὐτοί, ὡς ἐκέτι 20 ἐνδεχόμενον βυλεύσασθαι, ὥσπερ λέγεται Αἰνεσιδήμος Γέλωνι πέμψαι κοττάβια ἀνδραποδισαμένῳ, ὅτι ἔφθασεν, ὡς καὶ αὐτὸς μέλλον. καὶ οὓς ἀδικήσαντες δυνήσονται πολλὰ δίκαια πράττειν, ὡς ῥαδίως ἰασόμενοι, ὥσπερ ἔφη 25 Ἰάσων ὁ Θετταλὸς δεῖν ἀδικεῖν εἶναι, ὅπως δύνηται καὶ δίκαια πολλὰ ποιεῖν. καὶ ἂ πάντες ἢ πολλοὶ ἀδικεῖν εἰῶθασιν· συγγνώμης γὰρ οἶονται τεύξεσθαι. καὶ τὰ ῥαδία κρύψαι· τοιαῦτα δ' ὅσα ταχὺ ἀναλίσκονται, οἷον τὰ ἐδώδιμα, ἢ τὰ εὐμετάβλητα σχήμασιν ἢ χρώμασιν ἢ 30 κράσεσιν. ἢ ἂ πολλοῦ ἀφανίσαι εὐπορον· τοιαῦτα δὲ τὰ εὐβάστακτα καὶ ἐν μικροῖς τόποις ἀφανιζόμενα. καὶ οἷς ἀδιάφορα καὶ ὅμοια πολλὰ προὔπῃρχε τῷ ἀδικούντι. καὶ ὅσα αἰσχύνονται οἱ ἀδικηθέντες λέγειν, οἷον γυναικῶν οὐκείων ὑβρεῖς ἢ εἰς αὐτὸς ἢ εἰς υἱεῖς. καὶ ὅσα φιλοδικεῖν 35 δόξειεν ἂν ὁ ἐπεξίαν· τοιαῦτα δὲ τὰ τε μικρὰ καὶ ἐφ' οἷς συγγνώμη. ὡς μὲν ἔχοντες ἀδικῶσι, καὶ ποῖα καὶ ποῖους καὶ διὰ τί, σχεδὸν ταυτ' ἐσίν.

Τὰ δ' ἀδικήματα πάντα καὶ τὰ δικαιώματα διέλω- 13
μεν, ἀρχάμενοι πρῶτον ἐντεῦθεν. ὄρισαι δὴ τὰ δίκαια καὶ τὰ ἄδικα πρὸς τε νόμους δύο, καὶ πρὸς οὓς ἐσι, διχῶς. λέγω δὲ νόμον τὸν μὲν ἴδιον τὸν δὲ κοινόν, ἴδιον μὲν τὸν ἐκάσταις ὄρισμένον πρὸς αὐτὰς, καὶ τοῦτον τὸν μὲν ἄγραφον τὸν δὲ γεγραμμένον, κοινόν δὲ τὸν κατὰ φύσιν. ἐστὶ γὰρ, ὃ μαντεύονται τι πάντες, φύσει κοινόν δίκαιον καὶ ἄδικον, καὶ μὴδεμία κοινωνία πρὸς ἀλλήλους ἢ μὴδὲ συνθήκη, οἷον καὶ ἡ Σοφοκλέους Ἀντιγόνη φαίνεται λέγουσα, ὅτι δίκαιον ἀπειρημένον θάψαι τὸν Πολυνεῖα, ὡς φύσει ὃν τὸτο δίκαιον·

ἢ γὰρ τι νῦν γε κάχθεις, ἀλλ' αἰεὶ ποτε
ἔῃ τὸτο, κῦδαίς οἶδεν εἶξ' ὅτε φάνη.

καὶ ὡς Ἐμπεδοκλῆς λέγει περὶ τῷ μὴ κτείνειν τὸ ἐμψυ-
χον· τὸτο γὰρ ἢ τιτὶ μὲν δίκαιον τιτὶ δ' ἢ δίκαιον,
ἀλλὰ τὸ μὲν πάντων νόμιμον διὰ τ' εὐρυμέδοντος
αἰθέρος ἠνεκέως τέταται διὰ τ' ἀπλέτε αὐ γῆς.
καὶ ὡς ἐν τῷ Μεσσηνιακῷ λέγει Ἀλκιδάμας. πρὸς οὓς
δὲ διώρισαι, διχῶς διώρισαι· ἢ γὰρ πρὸς τὸ κοινόν ἢ πρὸς
ἕνα τῶν κοινωνόντων, ἂ δεῖ πράττειν καὶ μὴ πράττειν. διὸ
καὶ τὰδικήματα καὶ τὰ δικαιώματα διχῶς ἔσιν ἀδικεῖν
καὶ δικαιοπραγεῖν· ἢ γὰρ πρὸς ἕνα καὶ ὄρισμένον ἢ πρὸς
τὸ κοινόν· ὃ γὰρ μοιχεύων καὶ τύπτων ἀδικεῖ τινὰ τῶν
ὄρισμένων, ὃ δὲ μὴ κρατευόμενος τὸ κοινόν. ἀπάντων δὴ
τῶν ἀδικημάτων διηρημένων, καὶ τῶν μὲν ὄντων πρὸς τὸ
κοινόν τῶν δὲ πρὸς ἄλλον καὶ πρὸς ἄλλους, ἀναλαβόντες
τί ἐσι τὸ ἀδικεῖσθαι, λέγωμεν τὰ λοιπά. ἐστὶ δὴ τὸ ἀδι-
κεῖσθαι τὸ ὑπὸ ἐκόντος τὰ ἄδικα πάσχειν· τὸ γὰρ ἀδι-
κεῖν ὄρισται πρότερον ἐκούσιον εἶναι. ἐπεὶ δ' ἀνάγκη τὸν
ἀδικούμενον βλάπτεσθαι καὶ ἀκονσίως βλάπτεσθαι, αἱ μὲν
βλάβαι ἐκ τῶν πρότερον φανεραὶ εἰσιν· τὰ γὰρ ἀγαθὰ
καὶ τὰ κακὰ διήρηται καθ' αὐτὰ πρότερον, καὶ τὰ ἐκού-
σια, ὅτι ἐστὶν ὅσα εἰδότες. ὡς ἀνάγκη πάντα τὰ ἐγκλή-
ματα ἢ πρὸς τὸ κοινόν ἢ πρὸς τὸ ἴδιον εἶναι, ἢ καὶ ἀγνοῦν-
τος ἢ ἄκοντος, ἢ ἐκόντος καὶ εἰδότες, καὶ τούτων τὰ μὲν
προελομένῃ τὰ δὲ διὰ πάθος. περὶ μὲν ἔν θυμῷ ῥηθήσεται
ἐν τοῖς περὶ τὰ πάθη, ποῖα δὲ προαιρῶνται καὶ πῶς ἔχον-
τες, εἴρηται πρότερον. ἐπεὶ δ' ὁμολογῶντες πολλάκις πε-

3. δέεται QY²Z². || 9. γὰρ] γὰρ καὶ QZ². || ῥαδίως] ῥαδίως οἱ τοῖσται QY²Z². || 12. δ' οἷον] δ' ὅτι A^c. || 14. ποιήσαντας A^c. || 15. τῷ] τῷτο τῷ QY²Z². || 19. ἐποίησε QY²Z². || τὰ] τὰ δὲ Z². || 27. ἢ] οἱ Y². || 28. τεύξεσθαι A^c. || 29. ὅσα ἢ ταχὺ QY²Z². || 31. πολλαχῶς Y². || 34. λέγειν οἱ ἀδικηθέντες QY²Z². || 35. ἢ εἰς ἐαυτὸς F²Z², om Q. || εἰς om A^c. || 36. τε om A^c.

1. δ' om A^c. || τὰ om F²Z². || 5. ἐαυτὸς QY²Z². || 7. φύσει κοινόν] γρ φυσικόν ὃν margo F². || 10. πολυήκη A^c, πολυήκη, QY²Z². || 12. γε] τε QY², σε Z². || καὶ χθεις Q. || 17. τίταται QY²Z². || αὐγῆς F²Z²A^c. || 18. λέγει ἐν τῷ μεσσηνιακῷ ἀλκιδάμος QY²Z². || 19. διχα ὄρισαι A^c. || 20. εἰ] ἢ Z². || 22. καὶ post ἕνα om QY²Z². || 27. τὰ λοιπά om A^c. || δὲ et 29. ἐκόντων QY²Z². || 31. πρότερον εἰρημένον φανεραὶ Q. || 32. εἴρηται A^c. || 34. τὸ alterum et καὶ om QY²Z².

πραχέναι ἢ τὸ ἐπίγραμμα οὐχ ὁμολογῆσιν ἢ περὶ ὃ τὸ ἐπίγραμμα, οἷον λαβεῖν μὲν ἀλλ' ἔκλεψαι, καὶ πατάξαι πρότερον ἀλλ' ἔχ ὑβρίσαι, καὶ συγγενέσθαι ἀλλ' οὐ μοιχεύσαι, ἢ κλέψαι ἀλλ' ἔχ ἱεροσυλῆσαι (ὃ γὰρ θεοῦ τι), ἢ ἐπεργάσασθαι μὲν ἀλλ' οὐ δημόσια, ἢ διειλέχθαι μὲν τοῖς πολεμίοις ἀλλ' ἔ προδύναι, διὰ ταῦτα θεοὶ ἀν καὶ περὶ τούτων διωρίσθαι, τί κλοπή, τί ὕβρις, τί μοιχεία, ὅπως εἴαν τε ὑπάρχειν εἴαν τε μὴ ὑπάρχειν βουλώμεθα δεικνύναι, ἔχωμεν ἐμφανίζεω τὸ δίκαιον. ἔστι δὲ πάντα τὰ τοιαῦτα περὶ τῷ ἀδικῶν εἶναι καὶ φαῦλον ἢ μὴ ἀδικῶν [περὶ οὗ] ἢ ἀμφισβήτησις· ἐν γὰρ τῇ προαίρεσει ἢ μοχθηρία καὶ τὸ ἀδικεῖν, τὰ δὲ τοιαῦτα τῶν ὀνομάτων προσσημαίνει τὴν προαίρεσιν, οἷον ὕβρις καὶ κλοπή· ἔ γὰρ εἰ ἐπάταξε, πάντως ὕβριση, ἀλλ' εἰ ἐνεκά του, οἷον τοῦ ἀτιμάσαι ἐκεῖνον ἢ αὐτὸς ἡσθῆναι. ὁδὲ πάντως, εἰ λάβρα ἔλαβεν, ἔκλεψεν, ἀλλ' εἰ ἐπὶ βλάβῃ ἔκλεψε καὶ σφετερισμῷ ἑαυτοῦ. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἔχει, ὡς περὶ καὶ περὶ τούτων. ἐπεὶ δὲ τῶν δικαίων καὶ τῶν ἀδικῶν ἦν δύο εἶδη (τὰ μὲν γὰρ γεγραμμένα τὰ δ' ἀγραφα), περὶ ὧν μὲν οἱ νόμοι ἀγορεύουσιν εἰρηται, τῶν δ' ἀγράφων δύο εἶδη εἶδη· ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ μὲν καθ' ὑπερβολὴν ἀρετῆς καὶ κακίας, ἐφ' οἷς ὀνειδῆ καὶ ἔπαινοι καὶ ἀτιμῆαι καὶ τιμαὶ καὶ δωρεαί, οἷον τὸ χάριν ἔχειν τῷ ποιήσαντι εὖ καὶ ἀντευποιεῖν τὸν εὖ ποιήσαντα καὶ βοηθητικὸν εἶναι τοῖς φίλοις καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, τὰ δὲ τῷ ἰδίου νόμου καὶ γεγραμμένου ἔλλειμμα. τὸ γὰρ ἐπιεικὲς δοκεῖ δίκαιον εἶναι, ἔστι δὲ ἐπιεικὲς τὸ παρὰ τὸν γεγραμμένον νόμον δίκαιον. συμβαίνει δὲ τοῦτο τὰ μὲν ἀκόντων τὰ δὲ ἐκόντων τῶν νομοθετῶν, ἀκόντων μὲν ὅταν λάβῃ, ἐκόντων δ' ὅταν μὴ θύνωνται διορίσαι, ἀλλ' ἀναγκαῖον μὲν ἢ κατὰ βόλη εἰπεῖν, μὴ ἢ θεῖ, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. καὶ ὅσα μὴ βῆδιον διορίσαι δι' ἀπειρίαν, οἷον τὸ τρώσαι σιδήρῳ πηλίκῳ καὶ ποίῳ τινί· ὑπολείπει γὰρ ἀνὸς αἰὼν διαριθμῶντα. ἀν ἔσ ἢ ἀδιόριστον, δὲν δὲ νομοθετῆσαι, ἀνάγκη ἀπλῶς εἰπεῖν, ὡς κὰν δακτύλιον ἔχων ἐκάρηται τὴν χεῖρα ἢ πατάξῃ, κατὰ μὲν τὸν γεγραμμένον νόμον ἔνοχος ἔστι καὶ ἀδικεῖ,

κατὰ δὲ τὸ ἀληθὲς ἐκ ἀδικεῖ, καὶ τὸ ἐπιεικὲς τῆτό ἐστιν. εἰ δ' ἐστὶ τὸ εἰρημένον τὸ ἐπιεικὲς, φανερόν ποῖά ἐστὶ τὰ ἐπιεικῆ καὶ ἐκ ἐπιεικῆ, καὶ ποῖοι οὐκ ἐπιεικεῖς ἀνθρώποι· ἐφ' οἷς τε γὰρ δεῖ συγγνώμην ἔχειν, ἐπιεικῆ ταῦτα, καὶ τὸ τὰ ἀμαρτήματα καὶ τὰ ἀδικήματα μὴ τῷ ἴσῳ ἀξιῶν μὴδὲ τὰ ἀμαρτήματα καὶ τὰ ἀτυχήματα· ἔστι δ' ἀτυχήματα μὲν ὅσα παράλογα καὶ μὴ ἀπὸ μοχθηρίας, ἀμαρτήματα δὲ ὅσα μὴ παράλογα καὶ μὴ ἀπὸ πονηρίας, ἀδικήματα δὲ ὅσα μήτε παράλογα ἀπὸ πονηρίας τ' ἐστὶν· τὰ γὰρ δι' ἐπιθυμίαν ἀπὸ πονηρίας. καὶ τὸ τοῖς ἀνθρωπίνους συγγινώσκω ἐπιεικὲς. καὶ τὸ μὴ πρὸς τὸν νόμον ἀλλὰ πρὸς τὸν νομοθέτη σκοπεῖν, καὶ μὴ πρὸς τὸν λόγον ἀλλὰ πρὸς τὴν διάνοιαν τοῦ νομοθέτου [σκοπεῖν], καὶ μὴ πρὸς τὴν πρᾶξιν ἀλλὰ πρὸς τὴν προαίρεσιν, καὶ μὴ πρὸς τὸ μέρος ἀλλὰ πρὸς τὸ ὅλον, μὴδὲ ποῖός τις νῦν, ἀλλὰ ποῖός τις ἦν αἰεὶ ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. καὶ τὸ μνημονεύειν μᾶλλον ὧν ἔπαθεν ἀγαθῶν ἢ κακῶν, καὶ ἀγαθῶν ὧν ἔπαθε μᾶλλον ἢ ἐποίησεν. καὶ τὸ ἀνέχεσθαι ἀδικουμένων. καὶ τὸ μᾶλλον λόγῳ ἐθέλειν κρίνεσθαι ἢ ἔργῳ. καὶ τὸ εἰς δίκαιον μᾶλλον ἢ εἰς δίκην βούλεσθαι ἵέναι· ὁ γὰρ δίκαιος τὸ ἐπιεικὲς ὁρᾷ, ὁ δὲ δικαστὴς τὸν νόμον· καὶ τότε ἐνεκα δίκαιου εὐρέθη, ὅπως τὸ ἐπιεικὲς ἰσχύη. περὶ μὲν ἔν τῶν ἐπιεικῶν διωρίσθω τὸν τρόπον τῶτον.

Ἀδίκημα δὲ μείζον, ὅσῳ ἀνὸς ἀπὸ μείζονος ἢ ἀδικίας· διὸ καὶ τὰ ἐλαχίστα μέγιστα, οἷον ὁ Μελανώπου Καλλίστρατος κατηγορεῖ, ὅτι παρελογίστα τρία ἡμιωβέλια ἱερὰ τὸς ναοποιῖς· ἐπὶ δικαιοσύνης δὲ τῶναντίον. ἔστι δὲ ταῦτα ἐκ τῷ ἐνυκάρχειν τῇ δυνάμει· ὁ γὰρ τρία ἡμιωβέλια ἱερὰ κλέψας κὰν ὅτιν ἀδικήσειεν. ὅτε μὲν δὴ ἔτι τὸ μείζον, ὅτε δ' ἐκ τῷ βλάβος κρίνεται. καὶ ἔ μὴ ἐστὶ ἴση τιμωρία, ἀλλὰ πᾶσα ἐλάττων. καὶ ἔ μὴ ἐστὶ ἴσῳ χαλεπὸν γὰρ καὶ ἀδύνατον. καὶ εὖ μὴ ἔστι δίκην λαβεῖν τὸν παθόντα· ἀνάταιν γὰρ ἢ γὰρ δίκη καὶ κόλασις ἴσῳ. καὶ εἰ ὁ παθὼν καὶ ἀδικηθεὶς αὐτὸς αὐτὸν μεγάλως ἐκόλασεν· ἔτι γὰρ μείζον ὁ ποιήσας δίκαιος κολασθῆναι, οἷον Σοφοκλῆς ὑπὲρ Εὐκλήμονος συνηγορῶν, ἐπεὶ ἀπέσφα-

5. ἢ post τι om A^c. || 7. διορίσασθαι QF²Z². || 11. περὶ ἔ om QF²Z²A^c. || προαίρεσει ἐστὶν ἢ QF²Z². || 12. μοχθηρία] ἀδικία καὶ μοχθηρία F². || 13. προσσημαίνει Q. || 18. δὲ καὶ τῶν δικαίων ἦν Q. || 22. καὶ tertium om QF²Z². || 24. εἶναι om A^c. || 26. ἐγγεγραμμένον QF²Z². || δίκαιον δοκεῖ Q. || 27. τὸ om A^c. || 28. ἐκόντων τὰ δὲ ἀκόντων A^c. || 30. ἢ om Q. || 31. ἀλλ' ὡς] ἄλλως Z². || 32. πηλίκῳ] καὶ πηλίκῳ QF²Z². || 33. ὑπολείπει Q. || ἀν ὁ] δὴ ὁ QF²Z². || 34. ἢ om Q. || ἀέρισον A^c. || δὲν δὲ] δὲ ἦ A^c. || 36. ἔστι A^c. || 1. τὸ post καὶ om QF²Z². || 2. ὀρισμέτος, ut videtur, A^c. || τὸ om QF²Z². || ὅποια QF²Z². || 3. καὶ ἐκ — 4. ἐπιεικῆ om QZ² et pr F². || 6. τὰ ἀμαρτήματα καὶ et ἔστι δ' ἀτυχήματα om A^c. || 10. τὰ — πονηρίας et 12. σκοπεῖν om A^c. || 12. καὶ τὸ μὴ QF²Z². || 22. ἠρέθη Q. || 24. ἀδικήματα δὲ μείζονα ὅσα QF²Z². || 25. καὶ om A^c. || 26. ἡμιωβέλια Q. || 28. ὑπερέχον QF²Z². || ἱερὰ ἡμιωβέλια F²Z², ἱερὰ ἡμιωβέλια Q. || 31. ἴση — ἐστὶν om A^c. || 33. κόλασις καὶ A^c. || 34. ἀδικηθεὶς] εἰ ὁ ἀδικηθεὶς QF²Z². || 35. μείζον ἢ ὁ A^c.

ξεν ἑαυτὸν ὑβρισθεῖς, ἔ τιμήσειν ἔφη ἐλάττονος ἢ ἔ ὁ πα-
θὼν ἑαυτῷ ἐτίμησεν. καὶ ὁ μόνος ἢ πρῶτος ἢ μετ' ὀλίγων
πεποίηκεν. καὶ τὸ πολλάκις τὸ αὐτὸ ἀμαρτάνειν μέγα.
καὶ δι' ὃ ἀν ζητηθῆ καὶ εὐρεθῆ τὰ κωλύοντα καὶ ζημιῶντα,
οἷον ἐν Ἄργει ζημιῶται δι' ὃν ἀν νόμος τεθῆ καὶ δι' ἔς τὸ
δυσμωτήριον ἰσοδομήθη. καὶ τὸ θηριωδέστερον ἀδίκημα
μειζον. καὶ ὁ ἐκ προνοίας μᾶλλον. καὶ ὁ οἱ ἀκούοντες
φοβοῦνται μᾶλλον ἢ ἐλεῦσιν. καὶ τὰ μὲν ῥητορικά ἐστι
τοιαῦτα, ὅτι πολλὰ ἀνήρηκε δίκαια ἢ ὑπερβέβηκεν, οἷον
ὄρκος δεξιάς πίσεις ἐπιγαμίας· πολλῶν γὰρ ἀδικημάτων
ὑπεροχή. καὶ τὸ ἐνταῦθα ἔ κολάζονται οἱ ἀδικῶντες, ὅπερ
ποιῶσιν οἱ ψευδομαρτυροῦντες· πῦ γὰρ οὐκ ἀν ἀδικήσειεν,
εἴ γε καὶ ἐν τῷ δικαστηρίῳ; καὶ ἐφ' οἷς αἰσχρὴ μάστιξ.
καὶ εἰ τῦτον ὑφ' ἔ εὐ πέπονθεν· κλείω γὰρ ἀδικεῖ, ὅτι τε
κακῶς ποιεῖ καὶ ὅτι ἐκ εὐ. καὶ ὁ παρὰ τὰ ἀγραφα δι-
καία· ἀμείνονος γὰρ μὴ δι' ἀνάγκην δίκαιον εἶναι· τὰ μὲν
οὖν γεγραμμένα ἐξ ἀνάγκης, τὰ δ' ἀγραφα οὐ. ἄλλον
δὲ τρόπον, εἰ παρὰ τὰ γεγραμμένα· ὁ γὰρ τὰ φο-
βερά ἀδικῶν καὶ τὰ ἐπιζήμια καὶ τὰ μὴ ἐπιζήμια ἀδι-
κήσειεν ἀν. περὶ μὲν ἔν ἀδικήματος μείζονος καὶ ἐλάτ-
τονος εἴρηται.

15 Περὶ δὲ τῶν ἀτέχνων καλουμένων πίσεων ἐχόμενόν
ἐστὶ τῶν εἰρημένων ἐπιδραμεῖν· ἴδιαι γὰρ αὐταὶ τῶν δικα-
νοικῶν. εἰσὶ δὲ πέντε τὸν ἀριθμόν, νόμοι μάρτυρες συνθήκαι
βάσανοι ὄρκος. πρῶτον μὲν ἔν περὶ νόμων εἴπωμεν, πῶς
χρηστέον καὶ προτρέποντα καὶ ἀποτρέποντα καὶ κατηγο-
ροῦντα καὶ ἀπολογούμενον. φανερόν γὰρ ὅτι, εἰάν μὲν ἐναν-
τίος ἢ ὁ γεγραμμένος τῷ πράγματι, τῷ κοινῷ νόμῳ χρη-
στέον καὶ τοῖς ἐπεικῆσιν ὡς δικαιοτέροις. καὶ ὅτι τὸ γνῶμη
τῆ ἀρίστη τῦτ' ἐστὶ, τὸ μὴ παντελῶς χρῆσθαι τοῖς γεγραμ-
μένοις. καὶ ὅτι τὸ μὲν ἐπεικῆς αἰεὶ μένει καὶ ὑδέποτε με-
ταβάλλει, ὑδ' ὁ κοινός (κατὰ φύσιν γὰρ ἐστὶν), οἱ δὲ γε-
γραμμένοι πολλάκις· ὅθεν εἴρηται τὰ ἐν τῇ Σοφοκλέους
'Ἀντιγόῃ' ἀπολογεῖται γὰρ ὅτι ἔθαψε παρὰ τὸν τῷ Κρέον-
τος νόμον, ἀλλ' ἔ παρὰ τὸν ἀγραφον·

οὐ γὰρ τι νῦν γε κακῆς, ἀλλ' αἰεὶ ποτε.

ταῦτ' ἔν ἐγὼ ἐκ ἔμελλον ἀνδρὸς ὑδενός.

καὶ ὅτι τὸ δίκαιόν ἐστιν ἀληθές τι καὶ συμφέρον, ἀλλ' ἔ
τὸ δοκῶν· ὡς ὁ νόμος ὁ γεγραμμένος· οὐ γὰρ ποιεῖ τὸ
ἔργον τὸ τῷ νόμῳ. καὶ ὅτι ὡς περ ἀργυρογνώμων ὁ κριτής
ἐστὶν, ὅπως διακρίνη τὸ κίβδηλον δίκαιον καὶ τὸ ἀληθές.
καὶ ὅτι βελτίονος ἀνδρὸς τὸ τοῖς ἀγράφοις ἢ τοῖς γεγραμ-
μένοις χρῆσθαι καὶ ἐμμένειν. καὶ εἴ που ἐναντίος νόμῳ
εὐδοκίμῶντι ἢ καὶ αὐτὸς αὐτῷ· οἷον ἐνίοτε ὁ μὲν κελεύει
κύρια εἶναι ἄτι' ἀν συνθῶνται, ὁ δ' ἀπαγορεύει μὴ συν-
τίθεσθαι παρὰ τὸν νόμον. καὶ εἰ ἀμφίβολος, ὡς εἴρηται
καὶ ὄραν ἐφ' ὁποτέραν τὴν ἀγωγὴν ἢ τὸ δίκαιον ἐφαρμό-
σει ἢ τὸ συμφέρον, εἶτα τῷ χρῆσθαι. καὶ εἰ τὰ μὲν
πράγματα ἐφ' οἷς ἐτέθη ὁ νόμος μηκέτι μένει, ὁ δὲ νόμος,
κερατέον τῦτο δηλῶν καὶ μάχασθαι ταῦτη πρὸς τὸν νόμον.
εἰάν δὲ ὁ γεγραμμένος ἢ πρὸς τὸ πρῶγμα, τό τε γνῶμη
τῆ ἀρίστη λακτέον ὅτι ἔ τῷ παρὰ τὸν νόμον ἐνεκα δικάζειν
ἐστὶν, ἀλλ' ἔ ἵνα, εἰάν ἀγνοήσῃ τί λέγει ὁ νόμος, μὴ ἐπιουκῆ.
καὶ ὅτι ἔ τὸ ἀπλῶς ἀγαθὸν αἰρεῖται ὑδείς, ἀλλὰ τὸ αὐτῷ.
καὶ ὅτι ἔ ὑδὲν διαφέρει ἢ μὴ κεῖσθαι ἢ μὴ χρῆσθαι. καὶ
ὅτι ἐν ταῖς ἄλλαις τέχναις ἔ λυσιτελεῖ παρασοφίζεσθαι
τὸν ἱατρόν· ἔ γὰρ τοῦτο βλάπτει ἢ ἀμαρτία τῷ ἱατροῦ
ἔσον τὸ ἐθίζεσθαι ἀπειθεῖν τῷ ἄρχοντι. καὶ ὅτι τὸ τῶν
νόμων σοφώτερον ζητεῖν εἶναι, τῦτ' ἐστὶν ὁ ἐν τοῖς ἐπεικῆ-
μένοις νόμοις ἀπαγορεύεται. καὶ περὶ μὲν τῶν νόμων ἔτω
διωρίσθω· περὶ δὲ μαρτύρων, μάρτυρές εἰσι διττοί, οἱ μὲν
παλαιοὶ οἱ δὲ πρόσφατοι, καὶ τούτων οἱ μὲν μετέχοντες
τῷ κινδύνῳ οἱ δ' ἐκτός. λέγω δὲ παλαιὸς μὲν τῶς τε ποιη-
ταῖς καὶ ἔσων ἄλλων γνωρίμων εἰσὶ κρίσεις φανεραῖ, οἷον
'Ἀθηναῖοι Ὀμήρω μάρτυρι ἐχρήσαντο περὶ Σαλαμῖνος καὶ
Τενεῖδιοι ἔναγχος Περιάνδρω τῷ Κορινθίῳ πρὸς Σιγυεῖς.
καὶ Κλεοφῶν κατὰ Κριτίῳ τοῖς Σόλωνος ἐλεγείοις ἐχρή-
σατο, λέγων ὅτι πάλαι ἀσελγῆς ἢ οἰκία· ἔ γὰρ ἀν ποτε
ἐποίησε Σόλων "εἰπεῖν μοι Κριτία πυρρότριχι πατρός
35 ἀκούειν." περὶ μὲν ἔν τῶν γενομένων οἱ τοῖτοι μάρτυρες,

1. ἔ om A. || 2. ἐτίμησεν ἑαυτόν QY²Z². || 4. ὃν QZ². || [ζητηθῆ καὶ αὐξηθῆ margo Y², ζητηθείη καὶ εὐρεθείη A. || 7. δ ἐκ] τὸ
ἐκ QY²Z². || 9. ἀν εἴρηκεν, omisso δίκαια, A. || 11. ὑπερέχει A. || 12. ψευδομάρτυρες QY²Z². || ἀδικήσειεν Q, ἀδικήσαιεν Y²Z². || 13.
οἱ γε Q. || ἐν om Z². || τῷ om Y². || 14. ἐφ' A. || 15. καὶ ἐτι] ὅτι τε QY²Z². || περὶ QA. || γραφόμενα QZ² et pr Y². || δι-
καίος QY²Z². || 24. δι om QY² et pr Z². || 25. εἴπωμεν περὶ νόμον πῶς Y²Z², εἴπωμεν πῶς τοῖς νόμοις Q. || 27. μὲν post γὰρ Z². ||
28. κοινῷ χρηστέον καὶ τοῖς ἐπεικῆσιν καὶ δικαιοτέροις A. || 29. τῆ γνῶμη τῆ ἀρίστη χρωμένους τῦτ' ἐστὶ τὸ μὴ πάντως QY²Z². || 33.
τὰ om QY²Z². || 34. ἀπολογεῖσθαι γὰρ ὅτι ἐπραξε QY²Z². || τὸν om Y². || τῷ Κρέοντος om A.

1. τι] τὸν A. || 2. ἔμελλον et 3. τε A. || 9. ἦ A. || καὶ om QY²Z². || ἑαυτῷ Q. || ὁ μὲν ἐνίοτε QY²Z². || 12. ἐπὶ ποτέραν
A. || 15. τὸν νόμον] αὐτόν QY²Z². || 17. ἐτι] ἐστὶν QY²Z². || 18. εἰάν om A. || τί] ὅτι QY²Z². || ἐπιουκῆν QY²Z². || 22. τὸν]
παρὰ τὸν QY²Z², οἷον τὸν γε Y². || τούτῳ Q, τούτων Y²Z². || 23. ἔσω Q. || 26. διπλοῖ QY²Z². || 28. μὲν om QY²Z². || 31. σι-
γυεῖς QY²Z²A. || 32. λείφρων et 34. πυρρότριχι QY²Z².

E e e e

περὶ δὲ τῶν ἐσομένων καὶ οἱ χρησμολόγοι, οἷον Θεμισ-
κλῆς, ὅτι ναυμαχητέον, τὸ ξύλινον λέγει τεῖχος. ἔτι καὶ
αἱ παροιμίαι, ὥσπερ εἰρήται, μαρτυρία ἐστίν· οἷον εἴ τις
συμβουλευεὶ μὴ ποιῆσθαι φίλον γέροντα, τούτῳ μαρτυρεῖ
ἢ παροιμία, "μήποτ' εὖ ἔρδειν γέροντα." καὶ τὸ τὸς υἱὸς
ἀναιρεῖν ὧν καὶ τὸς πατέρας, "νήπιος ὃς πατέρα κτεῖνας
παῖδας καταλείπει." πρόσφατοι δ' ὅσοι γνώριμοί τι κε-
κρίασιν· χρήσιμοι γὰρ αἱ τούτων κρίσεις τοῖς περὶ τῶν
αὐτῶν ἀμφισβητούσιν· οἷον Εὐβουλος ἐν τοῖς δικασηρίοις
ἐχρήσατο κατὰ Χάρητος ὧ Πλάτων εἶπε πρὸς Ἀρχίβιον, 10
ὅτι ἐπιδέδωκεν ἐν τῇ πόλει τὸ ὁμολογεῖν πονηροῦς εἶναι.
καὶ οἱ μετέχοντες τοῦ κινδύνου, ἂν δόξωσι ψεύδεσθαι. οἱ
μὲν ἔν τοῖσδε τῶν τοιούτων μόνον μάρτυρές εἰσιν, εἰ γέγονεν
ἢ μή, εἰ ἔστιν ἢ μή, περὶ δὲ τῶ ποιῶν ἢ μάρτυρες, οἷον
εἰ δίκαιον ἢ ἀδικον, εἰ συμφέρον ἢ ἀσύμφερον· οἱ δ' 15
ἄκωθεν καὶ περὶ τούτων πιστότατοι. πιστότατοι δ' οἱ πα-
λαιοί· ἀδιάφθοροι γάρ. πιστώματα δὲ περὶ μαρτυριῶν
μάρτυρας μὲν μὴ ἔχοντι, ὅτι ἐκ τῶν εἰκότων δεῖ κρίνειν
καὶ τῶτ' ἐστὶ τὸ γνώμη τῇ ἀρίστῃ, καὶ ὅτι ἐκ ἑξιν ἑξαπα-
τῆσαι τὰ εἰκότα ἐπὶ ἀργυρίῳ, καὶ ὅτι ἔχ ἀλίσκεται τὰ 20
εἰκότα ψευδομαρτυριῶν. ἔχοντι δὲ πρὸς μὴ ἔχοντα, ὅτι
ἔχ ὑπόδικα τὰ εἰκότα, καὶ ὅτι ὕδεν ἂν ἔδει μαρτυριῶν,
εἰ ἐκ τῶν λόγων ἱκανὸν ἦν θεωρῆσαι. εἰσὶ δὲ αἱ μαρτυρίαί
αἱ μὲν περὶ αὐτῶ αἱ δὲ περὶ τῶ ἀμφισβητῆντος, καὶ αἱ
μὲν περὶ τῶ πράγματος αἱ δὲ περὶ τῶ ἥθους, ὥστε φανερόν 25
ὅτι ὕδεποτ' ἔστιν ἀπορῆσαι μαρτυρίας χρησίμης· εἰ μὴ γὰρ
κατὰ τῶ πράγματος ἢ αὐτῶ ὁμολογημένης ἢ τῶ ἀμφι-
σβητῆντι ἐναντίας, ἀλλὰ περὶ τῶ ἥθους ἢ αὐτοῦ εἰς ἐπιεί-
κειαν ἢ τοῦ ἀμφισβητῆντος εἰς φαυλότητα. τὰ δ' ἄλλα
περὶ μάρτυρος ἢ φίλου ἢ ἐχθροῦ ἢ μεταξὺ, ἢ εὐδοκίμυντος 30
ἢ ἀδοξύντος ἢ μεταξὺ, καὶ ὅσαι ἄλλαι τοιαῦται διαφο-
ραί, ἐκ τῶν αὐτῶν τόπων λεκτέον ἐξ οἷων περ καὶ τὰ ἐν-
θυμήματα λέγομεν. περὶ δὲ τῶν συνθηκῶν τοσαύτη τοῦ
λόγου χρῆσις ἐστίν ὅσον αὖξεν ἢ καθαιρεῖν ἢ πιστὰς ποιεῖν

ἢ ἀπίστους, ἐὰν μὲν αὐτῶ ὑπάρχωσι, πιστὰς καὶ κυρίας,
ἐπὶ δὲ τῶ ἀμφισβητῆντος τῶναντίον. πρὸς μὲν ἔν τὸ πιστὰς
ἢ ἀπίστους κατασκευάζειν ὕδεν διαφέρει τῆς περὶ τὸς μάρ-
τυρας πραγματείας· ὅποιοι γὰρ ἂν τινες ὧσιν οἱ ἐπιγε-
γραμμένοι ἢ φυλάττοντες, τότεῖς αἱ συνθήκαι πισταί εἰσιν.
ὁμολογουμένης δ' εἶναι τῆς συνθήκης, οἰκείας μὲν οὐσης
αὖξήτεον· ἢ γὰρ συνθήκη νόμος ἐστίν ἴδιος καὶ κατὰ μέ-
ρος, καὶ αἱ μὲν συνθήκαι ἢ ποιῶσι τὸν νόμον κύριον, οἱ δὲ
νόμοι τὰς κατὰ τὸν νόμον συνθήκας. καὶ ὅλως αὐτὸς ὁ
νόμος συνθήκη τις ἐστίν, ὥστε ὅστις ἀπίσει ἢ ἀναιρεῖ συνθή-
κην, τὸς νόμους ἀναιρεῖ. ἔτι δὲ πράττεται τὰ πολλὰ τῶν
συναλλαγμάτων καὶ τὰ ἐκείσια κατὰ συνθήκας, ὥστε ἀκύ-
ρων γιγνομένων ἀναιρεῖται ἢ πρὸς ἀλλήλους χρεῖα τῶν ἀν-
θρώπων. καὶ τὰλλα δὲ ὅσα ἀρμόττει ἐπιπολῆς ἰδεῖν ἔστιν.
ἂν δ' ἐναντία ἢ καὶ μετὰ τῶν ἀμφισβητούντων, πρῶτον
μὲν, ἄπερ ἂν τις πρὸς νόμον ἐναντίον μαχέσαστο, ταῦθ'
ἀρμόττει· ἄτοπον γὰρ εἰ τοῖς μὲν νόμοις, ἂν μὴ ὀρθῶς
κειμένοι ὧσιν ἀλλ' ἑξαμάρτωσιν οἱ τιθέμενοι, ἐκ οἰόμεθα
θεῖν κείθεσθαι, ταῖς δὲ συνθήκαις ἀναγκαῖον. εἴθ' ὅτι τοῦ
δικαίου ἐστὶ βραβευτῆς ὁ δικαστής· ἔκων τῶτο σκοπεῖν, ἀλλ'
ὡς δικαιότερον. καὶ τὸ μὲν δίκαιον οὐκ ἔστι μεταστρέψαι
οὐτ' ἀπάτη οὐτ' ἀνάγκη (πεφυκὸς γὰρ ἐστίν), συνθήκαι δὲ
γίγονται καὶ ἑξαπατηθέντων καὶ ἀναγκασθέντων. πρὸς δὲ
τέτοις σκοπεῖν εἰ ἐναντία ἐστὶ τινὶ ἢ τῶν γεγραμμένων νό-
μων ἢ τῶν κοινῶν, καὶ τῶν γεγραμμένων ἢ τοῖς οἰκείοις ἢ
τοῖς ἀλλοτρίοις, ἔπειτα εἰ ἄλλαις συνθήκαις ὑστέραις ἢ
προτέραις· ἢ γὰρ αἱ ὕστεραι κύριαι, ἄκυροι δ' αἱ πρότεραι,
ἢ αἱ πρότεραι ὀρθαί, αἱ δ' ὕστεραι ἠπατήσασιν, ὀποτέρως
ἂν ἢ χρήσιμοι. ἔτι δὲ τὸ συμφέρον ὀρᾶν, εἴ πῃ ἐναντιῶ-
ται τοῖς κριταῖς, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα· καὶ γὰρ ταῦτα
εὐθεώρητα ὁμοίως. αἱ δὲ βάσανοι μαρτυρίαί τινές εἰσιν,
ἔχων δὲ δοκῶσι τὸ πιστόν, ὅτι ἀνάγκη τις πρόσσεσιν. ἔκων
χαλεπὸν ὕδεν περὶ τέτων εἰπεῖν τὰ ἐνδεχόμενα, ἐξ ὧν ἐάν
τε ὑπάρχωσιν οἰκείαι αὖξεν ἔστιν, ὅτι ἀληθεῖς μόναι τῶν

2. τεῖχος λέγων A^c. || 4. συμβουλεύει QY^bZ^b. || 6. πατέρας κτεῖνας υἱὸς A^c. || 7. καταλείπει QY^bZ^b. || γνώριμοι καὶ κερκίασί τι QY^bZ^b. || 8. αἱ] καὶ αἱ QY^bZ^b. || τῶν αὐτῶν] τῶν A^c. || 10. ὁ Q, incerto A^c. || ἀρτίβιον A^c. || 13. τῶν om A^c. || μόνων Q. || εἰ om QY^bZ^b. || 14. ἢ μή om A^c. || εἰ om QY^bZ^b. || εἰ] οἱ Y^b. || 15. εἰ] ἢ A^c. || ἢ] εἰ QY^bZ^b. || εἰ] ἢ Y^bZ^bA^c. || 16. ἄκωθεν QY^bZ^b. || τοιούτων ἂν ἀπιστότατοι A^c. || δ'] γὰρ QY^bZ^b. || 17. δδ] γὰρ Y^bZ^b, om Q. || παρὰ Y^bZ^b. || 19. τὸ] τῇ Q. || ἐκ ἑξιν om QY^bZ^b. || 20. καλ] καὶ ἔχ A^c. || ψευδομαρτυριῶν τὰ εἰκότα QY^bZ^b. || 22. μαρτύρων QY^bZ^b. || 23. ἦν ἱκανὸν Q. || 25. ὥστε] ὅτι A^c. || 26. μὴ] μὲν Q. || 27. ὁμολογημένως Y^bZ^b. || 28. ἀλλὰ] εἰ δὲ Q. || 29. ἢ om QY^bZ^b. || 33. τῶν om QY^bZ^b. || τῶν λέγων A^c. || 34. πιστοὺς Z^b, πιστὰ A^c.

1. ἂν QY^bZ^b. || ὑπάρχει A^c. || 9. τὸν νόμον] νόμους A^c. || 10. ἢ] καὶ QY^bZ^b. || 12. κατὰ] κατὰ τὰς QY^bZ^b. || 13. ἀτήρηται Q Y^bZ^b. || 14. ἐπιπολῆς Q, ἐπὶ πολλῆς Z^b, ἐπὶ πολλοῖς Y^b. || 16. ἐναντιώμενοι et 18. ἑξαπατῶσιν QY^bZ^b. || 20. βραβευτῆς ἐστὶ QY^bZ^b. || 23. ἐξ ἀπατηθέντων Z^b. || 24. τινὶ ἐστίν QY^bZ^b. || ἢ om X^b. || 25. τῶν γεγραμμένων — 26. ἄλλαις] τοῖς καλοῖς ἢ δικαίοις. ἔτι τε εἰ ἄλλαις QY^bZ^b. || 27. ἢ γὰρ αἱ] αἱ γὰρ A^c. || ἄκυροι δ' αἱ πρότεραι om A^c. || 29. δὲ τὸ] τε Q. || τε A^c. || ἐναντιώται QY^b. || 32. τὸ πιστόν] πίσιν QY^bZ^b. || 33. ὕδεν περὶ τέτων ἰδεῖν καὶ τὰ ἐνδεχόμενα εἰπεῖν QY^bZ^b.

μαρτυριῶν εἰσὶν αὐταί· ἐάν τε ὑπεναντία ὡς καὶ μετὰ τῷ ἀμφισβητήντος, διαλύει ἂν τις τάληθῃ λέγων καθ' ὅλην τῷ γένος τῶν βασάνων· ἔδεν γὰρ ἤττον ἀναγκαζόμενοι τὰ ψευδῆ λέγουσιν ἢ τάληθῃ, καὶ διακαρτεροῦντες μὴ λέγειν τάληθῃ, καὶ ῥαδίως καταψευδόμενοι ὡς παυσόμενοι θάτ- 5 τον. δεῖ δ' ἔχειν ἐπαναφέρειν ἐπὶ τοιαῦτα γεγενημένα παραδείγματα ἃ ἴσασι οἱ κρίνοντες. περὶ δ' ὄρκων τετραχῶς ἐστὶ διελεῖν· ἢ γὰρ δίδωσι καὶ λαμβάνει, ἢ ἑδέρων, ἢ τὸ μὲν τὸ δ' ἔ, καὶ τότεν ἢ δίδωσι μὲν ἔ λαμβάνει δέ, ἢ λαμβάνει μὲν δίδωσι δ' ἔ. ἔτι ἄλλως παρὰ ταῦτα, 10 εἰ ὁμώμοσαι ἔτος ἢ ὑπ' αὐτῆ ἢ ὑπ' ἐκείνου. ἔ δίδωσι μὲν ἔν, ὅτι ῥαδίως ἐπιορκῶσιν, καὶ διότι ὁ μὲν ὁμόσας ἐκ ἀποδίδωσι, τὸς δὲ μὴ ὁμόσαντος οἴεται καταδικάσειν. καὶ ὡς ἔτος ὁ κίνδυνος κρείττων ὁ ἐν τοῖς δικασταῖς· τοῖς μὲν γὰρ πιστεύει τῷ δ' ἔ. ἔ λαμβάνει δ', ὅτι ἀντὶ χρημάτων ὄρ- 15 κος. καὶ ὅτι εἰ ἦν φαῦλος, καταμύσατο ἂν· κρείττον γὰρ ἔνεκα το φαῦλον εἶναι ἢ μηδενός· ὁμόσας μὲν οὖν ἔξει, μὴ ὁμόσας δ' ἔ. οὕτω δὲ δι' ἀρετῆν ἂν εἴη, ἀλλ' οὐ δι' ἐπιορκίαν τὸ μὴ· καὶ τὸ τῷ Ξενοφάνους ἀρμόττει, ὅτι οὐκ ἴση πρόκλησις αὐτῆ ἀσεβείᾳ πρὸς εὐσεβῆ, ἀλλ' ὁμοία καὶ 20 εἰ ἰσχυρὸς ἀσθενῆ πατάζει ἢ πληγῆναι προκαλέσαστο. εἰ δὲ λαμβάνει, ὅτι πιστεύει αὐτῷ, ἐκείνῳ δ' ἔ. καὶ τὸ τῷ Ξενοφάνους μετασρέψαντα φατέον ἔτως ἴσον εἶναι ἂν ὁ μὲν ἀσεβῆς διδῶ, ὁ δ' εὐσεβῆς ὁμνύη· δεινόν τε τὸ μὴ θέλει αὐτόν, ὑπὲρ ὧν ἐκείνους ἀξιοὶ ὁμόσαντας δικάζειν. εἰ δὲ 25 διδῶσιν, ὅτι εὐσεβῆς τὸ θέλει τοῖς θεοῖς ἐπιτρέπειν, καὶ ὅτι ἔδεν δεῖ αὐτὸν ἄλλων κριτῶν δεῖσθαι· αὐτῷ γὰρ δίδωσι κρίνειν. καὶ ὅτι ἄτοπον τὸ μὴ θέλει ὁμνύναι περὶ ὧν ἄλλος ἀξιοὶ ὁμνύναι. ἐπεὶ δὲ καθ' ἕκαστον δῆλον πῶς λεκτέον, καὶ συνδυαζόμενον πῶς λεκτέον δῆλον· οἶον εἰ 30 αὐτὸς μὲν θέλει λαμβάνειν διδόναι δὲ μὴ, καὶ εἰ δίδωσι μὲν λαμβάνειν δὲ μὴ θέλει, καὶ εἰ λαμβάνειν καὶ διδ-

ναι θέλει εἴτε μηδέτερον· ἐκ γὰρ τῶν εἰρημένων ἀνάγκη συγκεῖσθαι, ὡς καὶ τὸς λόγους ἀνάγκη συγκεῖσθαι ἐκ τῶν εἰρημένων. ἐὰν δὲ ἢ γεγενημένος ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐναντίος, ὅτι οὐκ ἐπιορκία· ἐκείσιον γὰρ τὸ ἀδικεῖν, τὸ δ' ἐπιορκεῖν ἀδικεῖν ἐστὶ, τὰ δὲ βία καὶ ἀπάτη ἀκύνια. ἐνταῦθα οὖν συνακτέον καὶ τὸ ἐπιορκεῖν, ὅτι ἐστὶ τὸ τῆ διανοίᾳ ἀλλ' ἔ τῷ στόματι. ἐὰν δὲ τῷ ἀντιδικῷ ἢ ὁμωμοσμένος, ὅτι πάντα ἀναίρηι ὁ μὴ ἐμμένων οἷς ὤμοσεν· διὰ γὰρ τῆτο καὶ τοῖς νόμοις χρώνται ὁμόσαντες. καὶ "ὕμᾶς μὲν ἀξύν- 10 μιν ἐμμένειν οἷς ὁμόσαντες δικάζετε, αὐτοὶ δ' ἐκ ἐμμενῶμεν." καὶ ὅσα ἂν ἄλλα αὐξῶν τις εἴπειεν. περὶ μὲν ἔν τῶν ἀτέχων πίσειον εἰρήσθω τοσαῦτα.

B.

Ἐκ τίνων μὲν ἔν δεῖ καὶ προτρέπειν καὶ ἀποτρέπειν καὶ ἐπαινεῖν καὶ ψέγειν καὶ κατηγορεῖν καὶ ἀπολογεῖσθαι, καὶ ποῖαι δοξαί καὶ προτάσεις χρήσιμοι πρὸς τὰς τούτων 5 κρίσεις, ταῦτ' ἐστὶν· περὶ γὰρ τότεν καὶ ἐκ τότεν τὰ ἐνθυμήματα, ὡς περὶ ἕκαστον εἴπειν ἰδίᾳ τὸ γένος τῶν λόγων. ἐπεὶ δ' ἔνεκα κρίσεως ἐστὶν ἡ ῥητορικὴ (καὶ γὰρ τὰς συμβουλάς κρίνουν καὶ ἡ δόξα κρίσις ἐστὶν), ἀνάγκη μὴ μόνον πρὸς τὸν λόγον ὁρᾶν, ὅπως ἀποδεικτικὸς ἔσται καὶ πιστός, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ποιόν τινα καὶ τὸν κριτῆν κατασκευάζειν· 10 πολὺ γὰρ διαφέρει πρὸς κρίσιν, μάλιστα μὲν ἐν ταῖς συμβουλαῖς, εἴτα καὶ ἐν ταῖς δίκαις, τὸ ποιόν τινα φαίνεσθαι τὸν λέγοντα καὶ τὸ πρὸς αὐτὸς ὑπολαμβάνειν ἔχειν πῶς αὐτόν, πρὸς δὲ τέτοις ἐὰν καὶ αὐτοὶ διακείμενοί πῶς τυγχάνωσιν. τὸ μὲν οὖν ποιόν τινα φαίνεσθαι τὸν λέγοντα 15 χρησιμώτερον εἰς τὰς συμβουλάς ἐστὶν, τὸ δὲ διακείσθαι πῶς τὸν ἀκροατῆν εἰς τὰς δίκας· ἔ γὰρ ταῦτα φαίνεται φιλοῦσι καὶ μισῶσιν, ἐδ' ὀργιζόμενοι καὶ πρᾶως ἔχουσιν,

1. αὐταὶ om QY²Z¹. || 4. καὶ — 5. τάληθῃ om Z¹. || 6. ἐπὶ] ἐπὶ τὰ Q. || 7. post κρίνοντες A^c et margo Y¹: δεῖ δὲ λέγειν ὡς ἐκ εἰσὶν (εἰσὶν om Y¹) ἀληθεῖς αἱ βάσανοι· πολλοὶ μὲν (μὲν om Y¹) γὰρ παχύφρονες (σερεῖ Y¹) καὶ (οἱ καὶ A^c) λιθόδομοι καὶ ταῖς ψυχαῖς ὄντες δυνατοὶ γενναίως ἐγκαρτεροῦσι ταῖς ἀνάγκαις, οἱ δὲ δειλοὶ καὶ εὐλαβεῖς πρὸς τῷ τὰς ἀνάγκας ἰδεῖν αὐτῶν καταθαρρῶσι, ὡς ἔδεν ἐστὶ πιστὸν ἐν βασάσι. || 9. μὲν ante ἔ om QZ¹A^c. || 10. ἔ δίδωσι δὲ QY¹, ἔ δίδωσι δ' ἔ Z¹. || περὶ QY¹Z¹. || 11. ἔτος] καὶ ἔτος QY¹Z¹. || εἰ Q. || ὑπ' αὐτῆ QY¹Z¹. || μὴ] χρεῖματα μὲν QY¹Z¹. || 12. διότι] ὅτι QY¹Z¹. || 13. ὁμόσαντας QY¹Z¹A^c. || καταδικάζειν et 15. πιστεύειν A^c. || 16. γὰρ] γὰρ ἂν A^c. || 17. οὖν] γὰρ QY¹Z¹. || 18. οὕτω] ὡς QY¹Z¹. || δὲ] δ' οὐ A^c. || 19. ἀρμόττει et 20. πρόκλησις et 21. προκαλέσαστο QY¹Z¹. || 23. ἐὰν μὲν ὁ ἀσεβῆς διδῶ, ὁ εὐσεβῆς δ' QY¹Z¹. || 24. ἐλέειν QY¹Z¹. || 27. κριτῶν] δικαστῶν A^c. || τούτω γὰρ δίδωσι κρίσιν A^c. || 28. περὶ — 29. ὁμνύειν om Z¹. || 29. ἀξιοῦσιν A^c. || πῶς] ὅπως A^c.

1. ἐθελει A^c. || 2. ἀπόρησιν om A^c. || 3. ἐὰν — ἐναντίας] δῆλον δὲ ἂν ἢ ἐναντίας ὑπ' αὐτῆ ὁ ἐναντίος QY¹Z¹. || 4. ἐπιορκίαι A^c. || ἐκείσιν Q. || τὸ δ'] ἐστὶ, τὸ δ' QY¹Z¹. || 7. ἢ] ἢ ὑπεναντίας καὶ A^c. || 8. ὁ om A^c. || 10. οἷς ἂν ὁμόσαντες δικάζετε QY¹Z¹. || ἐμμένουν A^c. || 11. ἄλλα ἂν QY¹Z¹. || περὶ — 12. τοσαῦτα om A^c. || 15. B] τρίτον N^oV¹ et Vaticanus 265, quorum N^o in margine κατὰ λατίνους ἐνθεῖται ἄρχεται τὸ β βιβλίον. addit Q κατὰ δὲ ἑλληνικὰ ἄρχεται τὸ γ βιβλίον. || 17. ψέγειν καὶ ἐπαινεῖν QY¹Z¹. || 18. δοξαί pr Z¹. || 20. ὡς] λέγεται ὡς QY¹Z¹. || 26. καὶ] δὲ καὶ QY¹Z¹. || 27. ἔχειν πῶς] πῶς διακείσθαι A^c. || 30. ἀδικεῖσθαι Z¹ et pr Y¹.

ἀλλ' ἢ τὸ παράπαν ἕτερα ἢ κατὰ τὸ μέγεθος ἕτερα· τῷ μὲν γὰρ φιλοῦντι, περὶ ὃ ποιεῖται τὴν κρίσιν, ἢ ἐκ ἀδικεῖν ἢ μικρὰ δοκεῖ ἀδικεῖν, τῷ δὲ μισῶντι τὴν ἀντίον· καὶ τῷ μὲν ἐπιθυμῶντι καὶ εὐέλπιδι ὄντι, εἴαν ἢ τὸ ἐσόμενον ἡδύ, καὶ ἔσθαι καὶ ἀγαθὸν ἔσθαι φαίνεται, τῷ δ' ἀπαθεῖ 5 καὶ δυσχεραίνοντι τὴν ἀντίον. τῷ μὲν ἔν αὐτὸς εἶναι πιστὸς τὸς λέγοντας τρία ἐστὶ τὰ αἴτια· τοσαῦτα γὰρ ἐστὶ δι' αὐτὸς πιστεύομεν ἔξω τῶν ἀποδείξεων. ἔστι δὲ ταῦτα φρόνησις καὶ ἀρετὴ καὶ εὐνοία· διαψεύδονται γὰρ περὶ ὧν λέγουσιν ἢ συμβουλευσιν ἢ διὰ πάντα ταῦτα ἢ διὰ τῶν τι· ἢ 10 γὰρ δι' ἀφροσύνην ἐκ ὀρθῶς δοξάζουσιν, ἢ δοξάζοντες ὀρθῶς διὰ μοχθηρίαν ἐκ τὰ δοκῦντα λέγουσιν, ἢ φρόνιμοι μὲν καὶ ἐπιεικεῖς εἰσὶν ἀλλ' ἐκ εὐνοί· διόπερ ἐνδέχεται μὴ τὰ βέλτιστα συμβουλευεῖν γιγνώσκοντας. καὶ παρὰ ταῦτα ἕδεν. ἀνάγκη ἄρα τὸν ἅπαντα δοκῦντα ταῦτ' ἔχειν εἶναι 15 τοῖς ἀκρωμένοις πιστόν. ὅθεν μὲν τοῖν φρόνιμοι καὶ σπουδαῖοι φανεῖν ἂν, ἐκ τῶν περὶ τὰς ἀρετὰς διηρημένων ληπτέον· ἐκ τῶν αὐτῶν γὰρ καὶ ἕτερον τις καὶ ἑαυτὸν κατασκευάσει τοιοῦτον· περὶ δ' εὐνοίας καὶ φιλίας ἐν τοῖς περὶ τὰ πάθη λεκτέον νῦν. ἐστὶ δὲ τὰ πάθη, δι' ὅσα με- 20 ταβάλλοντες διαφέρουσι πρὸς τὰς κρίσεις, οἷς ἔπεται λύπη καὶ ἡδονή, οἷον ὀργὴ ἔλεος φόβος καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, καὶ τὰ τούτοις ἐναντία. δι' ὅσα δὲ διαιρεῖν τὰ περὶ ἕκαστον εἰς τρία· λέγω δ' οἷον περὶ ὀργῆς, πῶς τε διακειμένοι ὀργίλοι εἰσὶ, καὶ τίσιν εἰώθασιν ὀργίζεσθαι, καὶ ἐπὶ ποίοις· εἰ γὰρ 25 τὸ μὲν ἐν ἢ τὰ δύο ἔχομεν τῶν, ἅπαντα δὲ μὴ, ἀδύνατον ἂν εἴη τὴν ὀργὴν ἐμποιεῖν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ὥσπερ ἔν καὶ ἐπὶ τῶν προειρημένων διεγράψαμεν τὰς προτάσεις, ἔτω καὶ ἐπὶ τῶν ποιήσωμεν καὶ διέλω- 30 μεν τὸν εἰρημένον τρόπον.

2 Ἐξω δὲ ὀργὴ ὀρεξίς μετὰ λύπης τιμωρίας φαινομένης διὰ φαινομένην ὀλιγωρίαν τῶν εἰς αὐτὸν ἢ τῶν αὐτῶ, τοῦ ὀλιγωρεῖν μὴ προσήκοντος. εἰ δὲ τοῦτ' ἐστὶν ἢ ὀργή, ἀνάγκη τὸν ὀργιζόμενον ὀργίζεσθαι ἀεὶ τῶν καθ' ἕκαστόν τινι, οἷον Κλέωνι ἀλλ' ἢ ἀνθρώπῳ, καὶ ὅτι αὐτὸν ἢ τῶν 35 ἡττόνων κατὰ γένος, κατὰ δύναμιν, κατ' ἀρετὴν, καὶ ὅλων

αὐτῶ τι πεποιήκειν ἢ ἡμελλεν, καὶ πάσῃ ὀργῇ ἔπεσθαι τινα ἡδονὴν τὴν ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ τιμωρησασθαι· ἡδὴ μὲν γὰρ τὸ οἶσθαι τεύξεσθαι ὧν ἐφίεται, ἕδεις δὲ τῶν φαινομένων ἀδυνάτων ἐφίεται αὐτῷ, ὁ δ' ὀργιζόμενος ἐφίεται 5 δυνατῶν αὐτῷ. διὸ καλῶς εἴρηται περὶ θυμῷ "ὅσπερ πολὺ γλυκίων μέλιτος καταλειβομένοιο ἀνδρῶν ἐν σήθεσσι ἀίξε-ται." ἀκολουθεῖ γὰρ καὶ ἡδονὴ τις διὰ τε τῆτο καὶ διότι διατρίβουσιν ἐν τῷ τιμωρεῖσθαι τῇ διανοίᾳ· ἢ ἔν τότε γινομένη φαντασία ἡδονὴν ἐμποιεῖ, ὥσπερ ἢ τῶν ἐνυπνίων. 10 ἐπεὶ δ' ἢ ὀλιγωρία ἐστὶν ἐνέργεια δόξης περὶ τὸ μηδενὸς ἀξίον φαινομένου· καὶ γὰρ τὰ κακὰ καὶ τὰγαθὰ ἀξία οἰόμεθα σκεδῆς εἶναι, καὶ τὰ συνταίνοντα πρὸς αὐτά· ὅσα δὲ μηδὲν τι ἢ μικρόν, οὐδενὸς ἀξία ὑπολαμβάνομεν. τρία δ' ἐστὶν εἶδη ὀλιγωρίας, καταφρόνησις τε καὶ ἐπηρεασμὸς καὶ ὕβρις· ὁ τε γὰρ καταφρονῶν ὀλιγωρεῖ· ὅσα γὰρ οἰοῦται 15 μηδενὸς ἀξία, τῶν καταφρονῶσιν, τῶν δὲ μηδενὸς ἀξίων ὀλιγωρεῖσιν· καὶ ὁ ἐπηρεάζων φαίνεται καταφρονεῖν. ἔστι γὰρ ὁ ἐπηρεασμὸς ἐμποδισμὸς ταῖς βελήσεσιν ἐκ ἢ αὐτῷ ἀλλ' ἢ αὐτῷ ἐκείνῳ. ἐπεὶ ἔν ἐκ ἢ αὐτῷ τι, ὀλιγωρεῖ· δὴλον γὰρ ὅτι οὔτε βλάψει ὑπολαμβάνει· ἐφο- 20 βεῖτο γὰρ ἂν καὶ ἐκ ὀλιγωρεῖ· οὐτ' ὠφελῆσαι ἂν οὐδὲν ἀξίον λόγου· ἐφρόντιζε γὰρ ἂν ὥστε φίλος εἶναι. καὶ ὁ ὕβριζων δ' ὀλιγωρεῖ· ἐστὶ γὰρ ὕβρις τὸ βλάπτειν καὶ λυπεῖν ἐφ' οἷς αἰσχύνῃ ἐστὶ τῷ πάσχοντι, μὴ ἢ αὐτῷ γένηται 25 αὐτῷ ἄλλο ἢ ὅτι ἐγένετο, ἀλλ' ὅπως ἡσθῆ· οἱ γὰρ ἀντιποιεῖντες οὐχ ὕβριζουσιν ἀλλὰ τιμωροῦνται. αἴτιον δὲ τῆς ἡδονῆς τοῖς ὕβριζουσιν, ὅτι οἰοῦνται κακῶς ὀρῶντες αὐτοὺς ὑπερέχειν μάλλον. διὸ οἱ νέοι καὶ οἱ πλούσιοι ὕβρισται· ὑπερέχειν γὰρ οἰοῦνται ὕβριζοντες. ὕβρις δὲ ἀτιμία, ὁ 30 δ' ἀτιμάζων ὀλιγωρεῖ· τὸ γὰρ μηδενὸς ἀξίον ὑδεμίαν ἔχει τιμὴν, οὐτ' ἀγαθοῦ οὔτε κακοῦ. διὸ λέγει ὀργιζόμενος ὁ Ἀχιλλεὺς "ἠτίμησεν· ἐλὼν γὰρ ἔχει γέρας αὐτὸς ἀπειράς" καὶ "ὥσεί τιν' ἀτίμητον μετανάσῃν," ὡς διὰ ταῦτα ὀργιζόμενος, προσήκειν δ' οἰοῦνται πολυωρεῖσθαι ὑπὸ τῶν 35 ἡττόνων κατὰ γένος, κατὰ δύναμιν, κατ' ἀρετὴν, καὶ ὅλων

1. τὸ post κατὰ om A^c. || 3. δοκεῖν A^c. || 4. μὲν — 6. τῷ om Q. || 4. ὄντι om F²Z². || 5. ἀπειθεῖ Z². || 7. ἐστὶ τὰ] εἰσὶ τὰ QY²Z². || 10. δι' ἅπαντα A^c. || 11. δοξάζουσιν] τῷτο δοξάζουσιν QY²Z². || 16. τοῖν] ἔν A^c. || 18. γὰρ τῶν αὐτῶν A^c. || 20. τῶν om A^c. || 23. τὰ ante περὶ om A^c. || 24. ὀργίλος Z² et pr F². || 29. ἐπὶ] περὶ A^c. || 31. δ' ἢ QZ². || 32. αὐτῶν pr F². || ἢ εἰς αὐτῶ τινὰ μὴ προσήκοντως QY²Z². || 33. εἰ δὲ] ἐπεὶ δὲ QY²Z². || ἢ om QY²Z².

1. ἡμελλεν QY²Z². || 2. τῇ] τῆς A^c. || 3. ἕδεις — 4. ὀργιζόμενος ἐφίεται om Z². || 4. αὐτῷ om QY²Z². || 5. αὐτῷ δυνατῶν QY²Z². || ὅσπερ Z². || 6. σήθεσιν A^c. || 8. ἐγγυνομένη et 9. ποιεῖ QY²Z². || 10. ἢ om Q. || 12. ταῦτα QY²Z². || μηδὲν ἢ πάντῳ μικρὰ QY²Z². || 13. δ' om QY²Z². || 15. ὅσα] αὐτῶ QY²Z². || 16. ἀξία] ἀξία εἶναι QY²Z². || 19. ἐκ] μὴ A^c. || 21. ἂν om QY²Z². || οὐτ' ἔν τινι λόγου ἀξίον ὠφελῆσειν. ἐσπούδασε γὰρ ἂν ὑπ' αὐτῶ φιλεῖσθαι Q. || 23. δ' ὀλιγωρεῖ] ὡσαύτως καταφρονεῖ Q. || πράττειν καὶ λέγειν A^c. || 24. γίγνηται A^c. || 25. ἢ ἔτι ἐγένετο om corr F². || 31. οὔτε κακοῦ οὐτ' ἀγαθοῦ QY²Z². || 32. ἀπειράς om A^c. || 34. πολυωρεῖσθαι A^c.

ἐν ᾧ ἂν ταυτῷ ὑπερέχει πολύ, οἷον ἐν χρήμασιν ὁ πλάσιος πένθος καὶ ἐν τῷ λέγειν ῥητορικὸς ἀδυνάτου εἰπεῖν καὶ ἀρχῶν ἀρχομένους καὶ ἀρχῶν ἀξίους οἰόμενος τῷ ἀρχεσθαι ἀξίον. διὸ εἴρηται "θυμὸς δὲ μέγας ἐστὶ διοτρεφέων βασιλέων" καὶ "ἀλλὰ γε καὶ μετοπίσθεν ἔχει κότον." 5
 ἀγανακτῶσι γὰρ διὰ τὴν ὑπεροχὴν. ἔτι ὑφ' ὧν τις οἴεται εὖ πάσχειν δεῖν· ἔτσι δ' εἰσὶν ἕς εὖ πεποιήκεν ἢ ποιεῖ, ἢ αὐτὸς ἢ δι' αὐτόν τις ἢ τῶν αὐτῶν τις, ἢ βύλεται ἢ ἐβυλήθη. φανερόν ἔν ἐκ τούτων ἤδη πῶς τ' ἔχοντες ὀργίζονται αὐτοὶ καὶ τίσι καὶ διὰ ποῖα. αὐτοὶ μὲν γὰρ, ὅταν λυπῶνται, 10
 ἐφίεται γὰρ τινος ὁ λυπόμενος· ἐάν τε ἔν κατ' εὐθυρίαν ὅτις ἀντικρήνη τις, οἷον τῷ διψῶντι πρὸς τὸ πιεῖν, ἐάν τε μή, ὁμοίως ταῦτο φαίνεται ποιεῖν· καὶ ἐάν τε ἀντιπράττη τις ἐάν τε μὴ συμπράττη ἐάν τε ἄλλο τι ἐνοχλῇ οὕτως ἔχοντα, τοῖς πᾶσιν ὀργίζεται. διὸ κάμνοντες, πενόμενοι, 15
 ἐρῶντες, διψῶντες, ὅλως ἐπιθυμῶντες καὶ μὴ κατορθύντες ὀργίλοι εἰσὶ καὶ εὐπαρόρητοι, μάλιστα μὲν πρὸς τὸς τοῦ παρόντος ὀλιγοῦντας, οἷον κάμνων μὲν τοῖς πρὸς τὴν νόσον, πενόμενος δὲ τοῖς πρὸς τὴν πενίαν, πολεμῶν δὲ τοῖς πρὸς τὸν πόλεμον, ἐρῶν δὲ τοῖς πρὸς τὸν ἔρωτα· ὁμοίως 20
 δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις· προωδοποιῆται γὰρ ἕκαστος πρὸς τὴν ἑκάστου ὀργὴν ὑπὸ τῷ ὑπάρχοντος πάθους. ἔτι δ' ἐάν τάναντία τύχη προσδεχόμενος· λυπεῖ γὰρ μᾶλλον τὸ πολὺ παρὰ δόξαν, ὥσπερ καὶ τέρπει τὸ πολὺ παρὰ δόξαν, ἐάν γένηται ὁ βύλεται. διὸ καὶ ὥραι καὶ χρόνοι καὶ διαθέσεις καὶ 25
 ἡλικίαι ἐκ τούτων φανεραὶ, ποῖαι εὐκίνητοι πρὸς ὀργὴν καὶ πῦ καὶ πότε, καὶ ὅτι ὅτε μᾶλλον ἐν τούτοις εἰσὶ, μᾶλλον καὶ εὐκίνητοι. αὐτοὶ μὲν ἔν ἕτως ἔχοντες εὐκίνητοι πρὸς ὀργὴν, ὀργίζονται δὲ τοῖς τε καταγελωστοῖς καὶ χλευάζουσι καὶ σκώπτουσι· ὑβρίζουσι γὰρ. καὶ τοῖς τὰ τοιαῦτα βλάπτουσι ὅσα ὕβ- 30
 ρεως σημεία. ἀνάγκη δὲ τοιαῦτα εἶναι ἢ μήτε ἀπὸ τινὸς μήτ' ὠφέλιμα τοῖς ποιῶσιν· ἤδη γὰρ δοκεῖ δι' ὕβριν. καὶ τοῖς κακῶς λέγουσι καὶ καταφρονῶσι περὶ ἃ αὐτοὶ μάλιστα σκευάζουσιν, οἷον οἱ ἐπὶ φιλοσοφίᾳ φιλοτιμύμενοι ἐάν τις εἰς τὴν φιλοσοφίαν, οἱ δ' ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ἐάν τις εἰς τὴν ἰδέαν, ὁμοίως 35
 δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ταῦτα δὲ πολλῶν μᾶλλον, ἐάν ὑποπτεύσωσι μὴ ὑπάρχειν αὐτοῖς, ἢ ὅλως ἢ μὴ ἰσχυρῶς, ἢ

μὴ δοκεῖν· ἐπειδὴν γὰρ σφόδρα οἴωνται ὑπάρχειν ἐν τούτοις ἐν οἷς σκώπτονται, οὐ φροντίζουσιν. καὶ τοῖς φίλοις μᾶλλον ἢ τοῖς μὴ φίλοις· οἴονται γὰρ προσήκειν μᾶλλον πάσχειν εὖ ὑπ' αὐτῶν ἢ μή. καὶ τοῖς εἰθισμένοις τιμᾶν ἢ φροντίζουσιν, ἐάν πάλιν μὴ ἕτως ὁμιλώσιν· καὶ γὰρ ὑπὸ τέτων οἴονται καταφρονεῖσθαι· ταῦτα γὰρ ἂν ποιεῖν. καὶ τοῖς μὴ ἀντιποιῶσιν εὖ, μηδὲ τὴν ἴσην ἀναποδιδῶσιν. καὶ τοῖς τάναντία ποιῶσιν αὐτοῖς, ἐάν ἤττους ὦσιν· καταφρονεῖν γὰρ πάντες οἱ τοῖστοι φαίνονται, καὶ οἱ μὲν ὡς ἠπτόνων οἱ δ' ὡς παρ' ἠπτόνων. καὶ τοῖς ἐν μηδενὶ λόγῳ ὦσιν, ἂν τι ὀλιγοῦσιν μᾶλλον· ὑπόκειται γὰρ ἡ ὀργὴ τῆς ὀλιγοῦσας πρὸς τὸς μὴ προσήκοντας, προσήκει δὲ τοῖς ἤττοσι μὴ ὀλιγοῦσιν. τοῖς δὲ φίλοις, ἐάν τε μὴ εὖ λέγωσιν ἢ ποιῶσιν, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐάν τάναντία, καὶ ἐάν μὴ αἰσθάνωνται 40
 δεομένων, ὥσπερ ὁ Ἀντιφῶντος Πλάζιππος τῷ Μελεάργῳ· ὀλιγοῦσας γὰρ τὸ μὴ αἰσθάνεσθαι σημείον· ὦν γὰρ φροντίζομεν, οὐ λανθάνει. καὶ τοῖς ἐπιχαίρουσι ταῖς ἀτυχίαις καὶ ὅλως εὐθυμυμένοις ἐν ταῖς αὐτῶν ἀτυχίαις· ἢ γὰρ ἐχθροῦ ἢ ὀλιγοῦσιν σημείον. καὶ τοῖς μὴ φροντίζουσιν, ἐάν λυπηθῶσιν· διὸ καὶ τοῖς κακὰ ἀγγέλλουσιν ὀργίζονται. καὶ τοῖς ἢ ἀκούουσι περὶ αὐτῶν ἢ θεωμένοις τὰ αὐτῶν φαῦλα· ὁμοιοὶ γὰρ εἰσὶν ἢ ὀλιγοῦσιν ἢ ἐχθροῖς· οἱ γὰρ φίλοι συναλγῶσιν, θεωμένοι δὲ τὰ εἰκεῖα φαῦλα πάντες ἀλγῶσιν. ἔτι τοῖς ὀλιγοῦσιν πρὸς πέντε, πρὸς οὓς φιλοτιμῶνται, πρὸς οὓς θαυμάζουσιν, ὑφ' ὧν βύλονται θαυμάζεσθαι, ἢ οὓς αἰσχύνονται, ἢ ἐν τοῖς αἰσχυνομένοις αὐτούς· ἐν τούτοις ἐάν τις ὀλιγοῦσιν, ὀργίζονται μᾶλλον. καὶ τοῖς εἰς τὰ τοιαῦτα ὀλιγοῦσιν ὑπὲρ ὧν αὐτοῖς αἰσχρὸν μὴ βοηθεῖν, οἷον γονεῖς, τέκνα, γυναῖκας, ἀρχομένους. καὶ τοῖς χάριν μὴ ἀποδιδῶσιν· παρὰ τὸ προσήκον γὰρ ἡ ὀλιγοῦσας καὶ τοῖς εἰρωνευομένοις πρὸς σκευάζοντας· καταφρονητικὸν γὰρ ἡ εἰρωνεία. καὶ τοῖς τῶν ἄλλων εὐποικητικοῖς, ἐάν μὴ καὶ αὐτῶν· καὶ γὰρ τῆτο καταφρονητικόν, τὸ μὴ ἀξιοῦν ὦν πάντας καὶ αὐτόν. ποιητικὸν δ' ὀργῆς καὶ ἡ λήθη, οἷον 45
 καὶ ἡ τῶν ὀνομάτων ἕτως ὅσα περὶ μικρόν· ὀλιγοῦσας γὰρ δοκεῖ καὶ ἡ λήθη σημείον εἶναι· δι' ἀμέλειαν μὲν γὰρ ἡ λήθη γίνεταί, ἢ δ' ἀμέλεια ὀλιγοῦσας ἐστίν. οἷς μὲν οὖν

1. ταυτὸ F², ταῦτα A^c. || ὑπερέχει A^c, ambiguo Z². || 5. τε F²Z²A^c. || post κότον Q ἔφρα τελείση. || 6. ἐφ' Z². || 8. αὐτὸς ἢ τῶν αὐτῶν τις ἢ δι' αὐτῶν ἢ β. QF²Z². || 11. ἐάν τε κατ' εὐθυρίαν ἔν ἀντικρήνῃ QF²Z². || 15. ἔχον Q, ἔχον F²Z². || τοῖς om A^c. || 16. καὶ | τι καὶ A^c. || 17. μὲν om A^c. || 21. προσδοποιεῖται et 23. πολὺ καὶ παρὰ QF²Z². || 24. ἐάν | ἐάν γὰρ QF²Z². || 26. καὶ πότε καὶ πῦ F²Z². καὶ πᾶ — 28. ὀργὴν om Q. || 27. ὅτι om A^c. || 32. ὠφελίμως Z². || 33. ἀ] ἂν A^c.

1. γὰρ] δὲ QF²Z². || 4. ὑπ' αὐτῶν εὖ πάσχειν A^c. || 6. ταυτῶν Q, τούτου F²Z². || 7. ἀποδιδῶσι QF²Z². || 12. μὴ post τὸς om F²Z². || 18. εἰρωνευομένοις A^c. || ἐαυτῶν QF²Z². || 21. ἢ θεωμένοις τὰ αὐτῶν om Z². || 26. ἢ οὓς] πρὸς οὓς QF²Z². || 27. ἂν τις ἐν τούτοις A^c. || 28. τὰ om F²Z². || 29. βοηθοῦσιν QF²Z². || 31. εἰρωνευομένοις A^c. || πρὸς] πρὸς τὸς QF²Z². || 35. ἢ et ἕτως om QF²Z². || παρὰ Q. || 36. διὰ μὲν γὰρ ἀμέλειαν A^c.

ὀργίζονται καὶ ὡς ἔχοντες καὶ διὰ ποῖα, ἅμα εἴρηται·
δῆλον δ' ὅτι δέοι ἀν' αὐτὸν κατασκευάζειν τῷ λόγῳ τοιούτους
οἷοι ὄντες ὀργίλως ἔχουσιν, καὶ τὸς ἐναντίους τέτοις ἐνόχως
ὄντας ἐφ' οἷς ὀργίζονται, καὶ τοιούτους οἷοις ὀργίζονται.

3 Ἐπεὶ δὲ τὸ ὀργίζεσθαι ἐναντίον τῷ πραῦνεσθαι καὶ
ὀργῇ πραύτητι, ληπτέον πῶς ἔχοντες πρῶοί εἰσι καὶ πρὸς
τίνας πρῶως ἔχουσι καὶ διὰ τίνων πραύνονται. ἔστω δὴ
πραΰνσις κατάστασις καὶ ἡρέμησις ὀργῆς. εἰ ἔν ὀργίζονται
τοῖς ὀλιγωρῶσιν, ὀλιγωρία δ' ἐστὶν ἐκείσιον, φανερόν ὅτι καὶ
τοῖς μηδὲν τῶν ποῖσιν ἢ ἀκυσίως ποῖσιν ἢ φαινόμενοις 10
τοιούτοις πρῶοί εἰσιν. καὶ τοῖς τὰναντία ὧν ἐποίησαν βυλο-
μένοις. καὶ ὅσοι καὶ αὐτοὶ εἰς αὐτὰς τοιῖτοι· οὐδεὶς γὰρ
αὐτὸς αὐτῷ δοκεῖ ὀλιγωρεῖν. καὶ τοῖς ὀμολογῶσι καὶ με-
ταμελομένοις· ὡς γὰρ ἔχοντες δόξαν τὸ λυπεῖσθαι ἐπὶ
τοῖς πεποιημένοις παύονται τῆς ὀργῆς. σημεῖον δὲ ἐπὶ τῆς
τῶν οἰκετῶν κολάσεως· τοὺς μὲν γὰρ ἀντιλέγοντας καὶ
ἀρνούμενους μᾶλλον κολάζομεν, πρὸς δὲ τὸς ὀμολογῶντας
δικαίως κολάζεσθαι παύομεθα θυμούμενοι. αἴτιον δ' ὅτι
ἀναισχυντία τὸ τὰ φανερά ἀρνεῖσθαι, ἢ δ' ἀναισχυντία
ὀλιγωρία καὶ καταφρόνησις· ὧν γὰρ πολὺ καταφρονῶμεν, 20
οὐκ αἰσχυνόμεθα. καὶ τοῖς ταπεινυμένοις πρὸς αὐτὰς καὶ
μὴ ἀντιλέγασιν· φαίνονται γὰρ ὀμολογεῖν ἥττους εἶναι, οἱ
δ' ἥττους φοβῶνται, φοβούμενος δὲ οὐδεὶς ὀλιγωρεῖ. ὅτι δὲ
πρὸς τὸς ταπεινυμένους παύεται ἡ ὀργή, καὶ οἱ κύνες δη-
λοῦσιν οὐ δάκνοντες τὸς καθίζοντας. καὶ τοῖς σπυδαῖζουσιν 25
πρὸς τοὺς σπυδαῖζοντας· δοκεῖ γὰρ σπυδαῖζεσθαι ἀλλ' οὐ
καταφρονεῖσθαι. καὶ τοῖς μείζω κευχαρισμένοις. καὶ τοῖς
θεομένοις καὶ παραιτουμένοις· ταπεινότεροι γὰρ. καὶ τοῖς
μὴ ὑβρισταῖς μηδὲ χλευασταῖς μηδ' ὀλιγῶροις, ἢ εἰς μη-
δένα ἢ μὴ εἰς χρηστὸν μηδ' εἰς τοιούτους οἷοις περ αὐτοί. ὅλως 30
δ' ἐκ τῶν ἐναντίων δεῖ σκοπεῖν τὰ πραῦντικά. καὶ οὐδ'
φοβοῦνται ἢ αἰσχύνονται· ἕως γὰρ ἀν' ἕτως ἔχουσιν, οὐκ
ὀργίζονται· ἀδύνατον γὰρ ἅμα φοβεῖσθαι καὶ ὀργίζεσθαι.
καὶ τοῖς δι' ὀργὴν ποιήσασιν ἢ ἐκ ὀργίζονται ἢ ἥττον ὀρ-
γίζονται· οὐ γὰρ δι' ὀλιγωρίαν φαίνονται πρᾶξαι· οὐδεὶς 35
γὰρ ὀργιζόμενος ὀλιγωρεῖ· ἢ μὲν γὰρ ὀλιγωρία ἄλυπος,

ἢ δ' ὀργῇ μετὰ λύπης. καὶ τοῖς αἰσχυνόμενοις αὐτούς.
καὶ ἔχοντες δὲ ἐναντίως τῷ ὀργίζεσθαι δῆλον ὅτι πρῶοί
εἰσιν, οἷον ἐν παιδιᾷ, ἐν γέλωτι, ἐν ἐορτῇ, ἐν εὐημερίᾳ, ἐν
κατορθώσει, ἐν πληρώσει, ὅλως ἐν ἀλυπία καὶ ἡδονῇ μὴ
ὑβριστικῇ καὶ ἐν ἐλπίδι ἐπικεικῇ. ἐτι κευχρονικότες καὶ μὴ
ὑπόγυιοι τῇ ὀργῇ ὄντες· παύει γὰρ ὀργὴν ὁ χρόνος. παύει
δὲ καὶ ἕτερον ὀργὴν μείζω ἢ παρ' ἄλλῃ ληφθεῖσα τιμωρία
πρότερον· διὸ εὖ Φιλοκράτης, εἰπόντος τινὸς ὀργιζομένου τῷ
δήμῳ "τί οὐκ ἀπολογεῖ;" "ἔγω γε" ἔφη. "ἀλλὰ πότε;"
"ὅταν ἄλλον ἰδῷ διαβεβλημένον" πρῶοι γὰρ γίνονται,
ὅταν εἰς ἄλλον τὴν ὀργὴν ἀναλώσωσιν, οἷον συνέβη ἐπὶ
Ἐργοφίλου· μᾶλλον γὰρ χαλεπαίνοντες ἢ Καλλισθένει
ἀφείσαν διὰ τὸ Καλλισθένους τῇ προτεραιᾷ καταγινῶται
θάνατον. καὶ εἰ ἐλεῶσιν, καὶ εἰ μείζον κακὸν πεπονθῶ-
15 τες ὦσιν ἢ οἱ ὀργιζόμενοι ἀν' ἔδρασαν· ὥσπερ εἰληφέναι γὰρ
οἴονται τιμωρίαν. καὶ εἰ ἀδικεῖν οἴονται αὐτοὶ καὶ δικαίως
πάσχειν· ἢ γίνυται γὰρ ἡ ὀργὴ πρὸς τὸ δίκαιον· ἢ γὰρ
ἐτι παρὰ τὸ προσῆκον οἴονται πάσχειν, ἢ δ' ὀργὴ τῦτο ἦ.
διὸ δεῖ τῷ λόγῳ προκολλάζειν· ἀγανακτῶσι γὰρ ἥττον κευ-
20 λαζόμενοι καὶ οἱ δῆλοι. καὶ εἰ μὴ αἰσθήσεσθαι οἴονται
ὅτι δι' αὐτούς καὶ ἀνθ' ὧν ἔπαθον· ἢ γὰρ ὀργὴ τῶν καθ'
ἑαυτῶν ἐστὶν· δῆλον δ' ἐκ τῆ ὀρισμῶ. διὸ ὀρθῶς πεποιήται
"φάσθαι Ὀδυσσοῦ πτολιπόρθιον," ὡς ἢ τιτιμωρημένος, εἰ
μὴ ἥσθετο καὶ ὑφ' ἑ καὶ ἀνθ' ὅτου. ὥστε ἔτε τοῖς ἄλλοις
25 ὅσοι μὴ αἰσθάνονται ὀργίζονται, ἔτε τοῖς τεθνεῶσιν ἔτι, ὡς
πεπονθῶσι τε τὸ ἔσχατον καὶ ἐκ ἀλγήσεσιν ἢ δ' αἰσθησο-
μένοις ἢ οἱ ὀργιζόμενοι ἐφίενται. διὸ εὖ περὶ τῷ Ἐκτορος
ὁ ποιητής, παύσαι βουλόμενος τὸν Ἀχιλλεῖα τῆς ὀργῆς
τεθνεῶτος, "κωφὴν γὰρ δὴ γαῖαν ἀεικίλει μενεαίνων." δῆ-
30 λον οὖν ὅτι τοῖς καταπραῦνειν βουλομένοις ἐκ τῶν τῶν
τόπων λεκτέον, αὐτὸς μὲν παρασκευάζουσι τοιούτους, οἷς δ'
ὀργίζονται, ἢ φοβερὸς ἢ αἰσχύνης ἀξίως ἢ κευχαρισμένους
ἢ ἀκοντας ἢ ὑπεραληθῶντας τοῖς πεποιημένοις.

Τίνας δὲ φιλεῖσι καὶ μισῶσι, καὶ διὰ τῆ τὴν φιλίαν
καὶ τὸ φιλεῖν ὀρισάμενοι λέγωμεν. ἔσω δὴ τὸ φιλεῖν τὸ
βύλεσθαι τινὶ ἀ οἶεται ἀγαθὰ, ἐκείνους ἔνεκα ἀλλὰ μὴ αὐτῷ,

1. ἅμα om QY²Z². || 2. ἐτι] ὡς QY²Z². || αὐτὸν om A^c. || 3. ὀλίγως Q, ὀλιγῶρος A^c. || 5. τῷ A^c. || τὸ Z²A^c. || 6. πρῶοι-
τητος Q. || 9. ἐστὶν om A^c. || 10. ἀκυσίως] ἐκυσίως ἢ ἀκυσίως Z². || 12. αὐτοὶ om QY²Z². || 16. ἀρνούμενους καὶ ἀντιλέγοντας QY²Z². ||
29. ἢ om A^c. || 30. ἢ] καὶ Q. || εἰς μὴ A^c. || μὴδ' εἰς] ἢ μὴ QY²Z². || 31. πρᾶντονα A^c. || 32. ἢ] καὶ ἐς QY²Z². || γὰρ om
A^c. || 36. ἄλυπος QY²Z².

2. τὸ Q. || 5. ἐτι] ἐτι δὲ QY²Z². || κευχρονικότες Q. || 8. εὖ] εὖ καὶ Q. || 9. ἀπολογῆ et 13. ἀφῆσαν et 14. ἐλωςι QY²Z². ||
15. οἱ om Y²Z². || ἔδρασαν ἀν' ὥσπερ γὰρ εἰληφέναι τιμωρίαν οἴονται QY²Z². || 17. γὰρ ante ἢ om A^c. || 18. οἴονται] νομίζουσιν A^c. ||
19. τῷ λόγῳ δεῖ QY²Z². || 21. τῶν] πρὸς τὸν A^c. || 23. πτολιπόρθιον QY²Z². || 24. ἢ] ὅτου A^c. || 29. ἀεικίλει Q, ambiguo A^c. ||

μενεαίνων Q. || 30. πρᾶννειν QY²Z². || 35. λέγωμεν A^c.

καὶ τὸ κατὰ δύνάμιν πρακτικὸν εἶναι τούτων. φίλος δ' ἔστιν ὁ φιλῶν καὶ ἀντιφιλιόμενος. οἴονται δὲ φίλοι εἶναι οἱ ὅπως ἔχειν οἰόμενοι πρὸς ἀλλήλους. τύτων δὲ ὑποκειμένων ἀνάγκη φίλον εἶναι τὸν συνηθόμενον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ συναλγούντα τοῖς λυπηροῖς μὴ διὰ τι ἕτερον ἀλλὰ δι' ἐκεῖνον. γιγνομένων γὰρ ὧν βούλονται χαίρουσι πάντες, τῶν ἐναντίων δὲ λυπῶνται, ὥστε τῆς βελήσεως σημεῖον αἱ λῦπαι καὶ αἱ ἡδοναί. καὶ οἷς δὴ ταῦτά ἀγαθὰ καὶ κακά, καὶ οἱ τοῖς αὐτοῖς φίλοι, καὶ οἱ τοῖς αὐτοῖς ἐχθροί· ταῦτά γὰρ τέτοις βέλεσθαι ἀνάγκη, ὥστε ἄπερ αὐτῶ καὶ ἄλλω 10 βυλόμενος, τὴν φαίνεται φίλος εἶναι. καὶ τὸς πεποιηκότες εὖ φιλοῦσιν, ἢ αὐτὸς ἢ ὧν κήδονται· ἢ εἰ μεγάλα, ἢ εἰ προθύμως, ἢ εἰ ἐν τοιούτοις καιροῖς, καὶ αὐτῶν ἕνεκα· ἢ οὐδ' ἂν οἴωνται βούλεσθαι ποιεῖν εὖ. καὶ τὸς τῶν φίλων φίλος καὶ φιλοῦντας ἕς αὐτοὶ φιλοῦσιν. καὶ τὸς φιλιόμενες 15 ὑπὸ τῶν φιλιμένων ἑαυτοῖς. καὶ τοὺς τοῖς αὐτοῖς ἐχθρὸς καὶ μισῶντας ἕς αὐτοὶ μισῶσιν, καὶ τοὺς μισουμένους ὑπὸ τῶν αὐτοῖς μισουμένων· πᾶσι γὰρ τούτοις ταῦτά ἀγαθὰ φαίνεται εἶναι καὶ ἑαυτοῖς, ὥστε βέλεσθαι τὰ αὐτοῖς ἀγαθὰ, ὅπερ ἦν τῷ φίλῳ. ἔτι τὸς εὐποικτικὸς εἰς χρήματα καὶ εἰς 20 σωτηρίαν· διὸ τὸς ἐλευθερίους καὶ τὸς ἀνδρείους τιμῶσι καὶ τὸς δικαίους. τοῖσιν δ' ὑπολαμβάνουσι τὸς μὴ ἀφ' ἑτέρων ζῶντας· τοιοῦτοι δ' οἱ ἀπὸ τοῦ ἐργάζεσθαι, καὶ τῶν οἱ ἀπὸ γεωργίας καὶ τῶν ἄλλων οἱ ἀντεργοὶ μάλιστα. καὶ τὸς σῶφρονας, ὅτι ἕκ ἀδικοῖ. καὶ τὸς ἀπράγμονας διὰ τὸ 25 αὐτό. καὶ οἷς βυλόμεθα φίλοι εἶναι, ἐὰν φαίνωνται βυλόμενοι· εἰσὶ δὲ τοιοῦτοι οἱ τ' ἀγαθοὶ κατ' ἀρετὴν καὶ οἱ εὐδόκιμοι ἢ ἐν ἄπασιν ἢ ἐν τοῖς βελτίστοις ἢ ἐν τοῖς θαυμαζομένοις ὑφ' αὐτῶν ἢ ἐν τοῖς θαυμάζουσιν αὐτούς. ἔτι τοὺς ἡδέεις συνδιαγαγεῖν καὶ συνδιημερεῦσαι· τοῖσιν δ' οἱ 30 εὐκόλοι καὶ μὴ ἐλεγκτικοὶ τῶν ἀμαρτανομένων καὶ μὴ φιλόνοικοι μὴδὲ δυσέριδες· πάντες γὰρ οἱ τοῖσιν μαχητικοί, οἱ δὲ μαχόμενοι τάναντία φαίνονται βέλεσθαι. καὶ οἱ ἐπιδέξιοι καὶ τωβάσαι καὶ ὑπομείναι· ἐπὶ ταῦτό γὰρ ἀμφοτέροι σπεύδουσι τῷ πλησίον, δυνάμενοι τε σκώπτεσθαι 35 καὶ ἐμμελῶς σκώπτοντες. καὶ τοὺς ἐπαινῶντας τὰ ὑπάρχοντα ἀγαθὰ, καὶ τῶν μάλιστα ἀ φοβῶνται μὴ ὑπάρ-

χειν αὐτοῖς. καὶ τὸς καθαρίους περὶ ὄψιν, περὶ ἀμπεχρόνην, περὶ ὄλον τὸν βίον. καὶ τὸς μὴ ονειδίζας μήτε τῶν ἀμαρτημάτων μήτε τῶν εὐεργετημάτων· ἀμφοτέροι γὰρ ἐλεγκτικοί. καὶ τοὺς μὴ μνησικακοῦς, μὴδὲ φυλακτικούς τῶν 5 ἐγκλημάτων, ἀλλ' εὐκαταλλάκτους· οἷς γὰρ ἂν ὑπολαμβάνουσι εἶναι πρὸς τοὺς ἄλλους, καὶ πρὸς αὐτὸς οἴονται καὶ τὸς μὴ κακολόγους μὴδὲ εἰδόμενος μήτε τὰ τῶν πλησίον κακὰ μήτε τὰ αὐτῶν, ἀλλὰ τάγαθὰ· ὁ γὰρ ἀγαθὸς τῷτο δρᾶ. καὶ τὸς μὴ ἀντιτείνοντας τοῖς ὀργιζομένοις ἢ σπουδαζουσιν· μαχητικοὶ γὰρ οἱ τοιοῦτοι. καὶ τοὺς πρὸς αὐτοὺς σπουδαίως πως ἔχοντας, οἷον θαυμάζοντας αὐτὸς καὶ σπουδαίως ὑπολαμβάνοντας καὶ χαίροντας αὐτοῖς, καὶ ταῦτα 10 μάλιστα πεπονθότας περὶ ἀ μάλιστα βούλονται αὐτοὶ ἢ θαυμάζεσθαι ἢ σπουδαίως δοκεῖν εἶναι ἢ ἡδέεις. καὶ τοὺς ὁμοίους καὶ ταῦτά ἐπιτηδεύοντας, ἐὰν μὴ παρενοχλῶσι μὴδ' ἀπὸ ταῦτ' ἢ ὁ βίος· γίγνεται γὰρ ἔτω τὸ κεραμεὺς κεραμεῖ. καὶ τοὺς τῶν αὐτῶν ἐπιθυμοῦντας, ὧν ἐνδέχεται ἅμα μετέχειν αὐτὸς· εἰ δὲ μὴ, ταῦτό καὶ ἔτω συμβαίνει. καὶ πρὸς οὐς οὕτως ἔχουσιν ὥστε μὴ αἰσχύνησθαι τὰ 15 πρὸς δόξαν, μὴ καταφρονῶντες. καὶ πρὸς ἕς αἰσχύνηνται τὰ πρὸς ἀλήθειαν. καὶ πρὸς ἕς φιλοτιμῶνται, ἢ ὑφ' ὧν ζηλοῦσθαι βέλονται καὶ μὴ φθονεῖσθαι, τῶν ἢ φιλοῦσιν ἢ βέλονται φίλοι εἶναι. καὶ οἷς ἂν τάγαθὰ συμπράττωσιν, ἐὰν μὴ μέλλῃ αὐτοῖς ἔσεσθαι μεῖζον κακὰ. καὶ τοῖς ὁμοίως 20 καὶ τὸς ἀπόντας καὶ τὸς παρόντας φιλοῦσιν· διὸ καὶ τοὺς περὶ τὸς τεθνεῶτας τοιοῦτος πάντες φιλοῦσιν. καὶ ὅλως τὸς σφόδρα φιλοφίλους καὶ μὴ ἐγκαταλείποντας· μάλιστα γὰρ φιλοῦσι τῶν ἀγαθῶν τὸς φιλεῖν ἀγαθός. καὶ τὸς μὴ πλαττομένους πρὸς ἑαυτὸς· τοῖσιν δὲ καὶ οἱ τὰ φαῦλα τὰ ἑαυτῶν λέγοντες. εἴρηται γὰρ ὅτι πρὸς τοὺς φίλους τὰ πρὸς 25 δόξαν ἕκ αἰσχύνησθαι· εἰ ἔν ὁ αἰσχύνησθαι μὴ φιλεῖ ὁ μὴ αἰσχύνησθαι φιλοῦντι ἔοικεν. καὶ τὸς μὴ φαβερὸς, καὶ οἷς θαρρῶμεν· οὐδεὶς γὰρ ὃν φοβεῖται φιλεῖ. εἶδη δὲ φιλίας ἑταιρεία οἰκειότης συγγένεια καὶ ὅσα τοιαῦτα. ποικτικὰ δὲ φιλίας χάρις, καὶ τὸ μὴ δεηθέντος ποιῆσαι, καὶ τὸ ποιήσαντα μὴ δηλώσαι· αὐτοῦ γὰρ οὕτως ἕνεκα φαίνεται καὶ ἔ διὰ τι ἕτερον. περὶ δ' ἐχθρας καὶ τῷ μι-

1. δύνατον Q. || 4. τὸ Z¹. || 8. ἦδη QY²Z¹. || 11. τῷτο Y¹. || 15. φιλοῦσιν] τὸς φιλοῦσιν QY²Z¹. || 18. ἑαυτοῖς QY²Z¹. || μισουμένοις A^c. || 20. εἰς post καὶ om QY²Z¹. || 21. τὸς alterum om A^c. || 22. ἐτέρου QZ¹. || 25. τὸ αὐτό] ταῦτα A^c. || 28. πᾶσιν et 29. ὑπ' αὐτῶν QY²Z¹. || 29. ἢ om QY²Z¹. || οἷς QY²Z¹A^c. || αὐτοὶ A^c. || 30. συνδιήγειν QY²Z¹. || 32. φιλόνοικοι Y¹. || 34. τῷ βάσαι Z¹, τῷ παῖσαι A^c et γρ Y¹. || καὶ] καὶ τῷ Z¹A^c, καὶ τὸ Y¹. || ταῦτα QY²Z¹. || 37. ἀ μάλιστα A^c.

1. καθαρίους QY²Z¹. || 4. μνησικακότης A^c. || 5. ὑπολάβουσι QY²Z¹. || 6. αὐτὸς] τὸς αὐτὸς Q. || 8. τῷτο] ταῦτα A^c. || 9. ἢ] ἢ τοῖς QY²Z¹. || 10 et 11. ἑαυτοῖς A^c. || 11. σπουδαίως πως] ὡσαύτως QY²Z¹. || 20. μὴ om Q. || καταφρονῶντας A^c. || 23. συμπρατῶσιν A^c. || 27. ἐγκαταλιπότας A^c. || γὰρ] δὲ A^c. || 28. φίλους ἀγαθός Q, φιλαγάθους A^c. || 29. ἑαυτῶν] αὐτῶν A^c. || 33. οἷς] οὐς A^c. || 34. ἑταιρεία Y²Z¹. || καὶ οἰκειότης καὶ συγγένεια QY²Z¹. || 37. τι om QY²Z¹.

σεῖν φανερόν ὡς ἐκ τῶν ἐναντιῶν δεῖ θεωρεῖν. ποιητικά δ' ἔχθρας ὀργή, ἐπηρεασμός, διαβολή. ὀργή μὲν ἔν ἐσίν ἐκ τῶν πρὸς ἑαυτόν, ἔχθρα δὲ καὶ ἄνευ τῶν πρὸς ἑαυτόν· εἰάν γὰρ ὑπολαμβάνωμεν εἶναι τοῖόνδε, μισῶμεν. καὶ ἡ μὲν ὀργή αἰεὶ περὶ τὰ καθ' ἑκάστα, οἷον Καλλιὰ ἢ Σωκράτει, τὸ δὲ 5 μῖσος καὶ πρὸς τὰ γένη· τὸν γὰρ κλέπτην μισεῖ καὶ τὸν συκοφάντην ἅπας. καὶ τὸ μὲν ἰατρὸν χρόνῳ, τὸ δ' ἀνίατον. καὶ τὸ μὲν λύπης ἔφεσις, τὸ δὲ κακῷ· αἰσθησθαι γὰρ βύλεται ὁ ὀργιζόμενος, τῷ δ' ἕδεν διαφέρει. ἔστι δὲ τὰ μὲν λυπηρὰ αἰσθητὰ πάντα, τὰ δὲ μάλιστα κακὰ ἦκιστα 10 αἰσθητὰ, ἀδικία καὶ ἀφροσύνη· ἕδεν γὰρ λυπεῖ ἢ παρυσία τῆς κακίας. καὶ τὸ μὲν μετὰ λύπης, τὸ δ' ἔ μετὰ λύπης· ὁ μὲν γὰρ ὀργιζόμενος λυπεῖται, ὁ δὲ μισῶν οὐ· καὶ ὁ μὲν πολλῶν ἂν γενομένων ἐλεήσειεν, ὁ δ' ἕδενός· ὁ μὲν γὰρ ἀντιπαθεῖν βύλεται ὧ ὀργίζεται, ὁ δὲ μὴ εἶναι. 15 φανερόν ἔν ἐκ τούτων ὅτι ἐνδέχεται ἔχθρὸς καὶ φίλος καὶ ὄντας ἀποδεικνύναι καὶ μὴ ὄντας ποιεῖν καὶ φάσκοντας διαλύειν, καὶ δι' ὀργὴν ἢ δι' ἔχθραν ἀμφισβητῶντας ἐφ' ὅποιον ἂν προαιρῆται τις ἄγειν. ποῖα δὲ φοβοῦνται καὶ τίνας καὶ πῶς ἔχοντες, ὧδ' ἔσαι φανερόν.

5 Ἔσω δὴ φόβος λύπη τις ἢ παραχῆ ἐκ φαντασίας μέλλοντος κακοῦ φθαρτικῷ ἢ λυπηρῷ· οὐ γὰρ πάντα τὰ κακὰ φοβῶνται, οἷον εἰ ἔσαι ἄδικος ἢ βραδύς, ἀλλ' ὅσα λύπας μεγάλας ἢ φθορὰς δύναται, καὶ ταῦτ' εἰάν μὴ πόρρω ἀλλὰ σὺνεγγυς φαίνεται ὥστε μέλλειν. τὰ γὰρ 25 πόρρω σφίδρα ἔ φοβῶνται· ἴσασι γὰρ πάντες ὅτι ἀποθανῶνται, ἀλλ' ὅτι ἐκ ἐγγύς, οὐδὲν φροντίζουσιν. εἰ δὴ ὁ φόβος τοῦτ' ἐσίν, ἀνάγκη τὰ τοιαῦτα φοβερὰ εἶναι ὅσα φαίνεται δύναμιν ἔχειν μεγάλην τῷ φθεῖρην ἢ βλάπτειν βλάβας εἰς λύπην μεγάλην συντεινύσας. διὸ καὶ τὰ ση- 30 μεῖα τῶν τοιούτων φοβερὰ· ἐγγύς γὰρ φαίνεται τὸ φοβερόν· τῷτο γὰρ ἐσὶ κίνδυνος, φοβερῷ πλησιασμός. τοιαῦτα δὲ ἔχθρα τε καὶ ὀργὴ δύναμένων ποιεῖν τι· δῆλον γὰρ ὅτι βύλονται, ὥστε ἐγγύς εἰσὶ τῷ ποιεῖν. καὶ ἀδικία δύναμιν ἔχουσα· τῷ προαιρεῖσθαι γὰρ ὁ ἄδικος ἄδικος. καὶ ἀρετὴ 35

ὑβριζομένη δύναμιν ἔχουσα· δῆλον γὰρ ὅτι προαιρεῖται μὲν, ὅταν ὑβρίζεται, αἰεὶ, δύναται δὲ νῦν. καὶ φόβος τῶν δυναμένων τι ποιῆσαι· ἐν παρασκευῇ γὰρ ἀνάγκη εἶναι καὶ τὸν τοῦτον. ἐπεὶ δ' οἱ πολλοὶ χεῖρους καὶ ἥτις τῷ κερδαίνειν καὶ δειλοὶ ἐν τοῖς κινδύνοις, φοβερόν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ ἐπ' ἄλλῳ αὐτὸν εἶναι, ὥστε οἱ συνειδότες πε- ποιηκότει τι δεινὸν φοβεροὶ ἢ κατειπεῖν ἢ ἐγκαταλιπεῖν. καὶ οἱ δυνάμενοι ἀδικεῖν τοῖς δυναμένοις ἀδικεῖσθαι· ὡς γὰρ ἐπὶ τὸ πολὺ ἀδικοῦσιν οἱ ἄνθρωποι, ὅταν δύνωνται καὶ οἱ ἠδικημένοι ἢ νομιζόντες ἀδικεῖσθαι· αἰεὶ γὰρ τῆρῶσι 5 καιρόν. καὶ οἱ ἠδικηκότες, εἰάν δύναμιν ἔχουσι, φοβεροὶ δεδιότες τὸ ἀντιπαθεῖν· ὑπέκειτο γὰρ τὸ τοιοῦτο φοβερόν. καὶ οἱ τῶν αὐτῶν ἀνταγωνισταί, ὅσα μὴ ἐνδέχεται ἅμα ὑπάρχειν ἀμφοῖν· αἰεὶ γὰρ πολέμοισι πρὸς τὸς τοιοῦτους. καὶ οἱ τοῖς κρείττοσιν αὐτῶν φοβεροὶ· μᾶλλον γὰρ ἂν δι- 10 ναιντο βλάπτειν αὐτούς, εἰ καὶ τὸς κρείττους. καὶ ἔς φοβῶνται οἱ κρείττους αὐτῶν διὰ ταῦτό. καὶ οἱ τὸς κρείττους αὐτῶν ἀνηρηκότες. καὶ οἱ τοῖς ἥττοσιν αὐτῶν ἐπιτιθέμενοι· ἢ γὰρ ἤδη φοβεροὶ ἢ αὐξηθέντες. καὶ τῶν ἠδικημένων καὶ 20 ἔχθρῶν ἢ ἀντιπάλων οὐχ οἱ ὀξύθυμοι καὶ παρρησιαστικαί, ἀλλ' οἱ πρᾶοι καὶ εἰρῶνες καὶ πανῦργοι· ἄδηλοι γὰρ εἰ ἐγγύς, ὡς ἕδεποτε φανεροὶ ὅτι πόρρω. πάντα δὲ τὰ φοβερὰ φοβερώτερα, ὅσα, ἂν ἀμάρτωσιν, ἐπανορθώσασθαι μὴ ἐνδέχεται, ἀλλ' ἢ ὅλως ἀδύνατα, ἢ μὴ ἐφ' ἑαυτοῖς ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις. καὶ ὧν βοήθειαι μὴ εἰσιν ἢ μὴ 25 ῥάδια. ὡς δ' ἀπλῶς εἰπεῖν, φοβερὰ ἐσιν ὅσα ἐφ' ἐτέρων γιγνόμενα ἢ μέλλοντα ἐλεεινά ἐσιν. τὰ μὲν ἔν φοβερὰ καὶ ἂ φοβῶνται, σχεδὸν ὡς εἰπεῖν τὰ μέγιστα ταῦτ' ἐσὶ· ὡς δὲ διακαίμενοι αὐτοὶ φοβοῦνται, νῦν λέγωμεν. εἰ δὴ 30 ἐσιν ὁ φόβος μετὰ προσδοκίας τῷ κείσεσθαι τι φθαρτικὸν κάθος, φανερόν ὅτι ὑδεῖς φοβεῖται τῶν οἰομένων μηδὲν ἂν παθεῖν, οὐδὲ ταῦτα ἂ μὴ οἰονται παθεῖν, ἕδὲ τίς τις ὑφ' ὧν μὴ οἰονται, οὐδὲ τότε ὅτε μὴ οἰονται. ἀνάγκη τοῖσιν φοβεῖσθαι τὸς οἰομένους τι παθεῖν ἂν, καὶ τὸς ὑπὸ τούτων 35 καὶ ταῦτα καὶ τότε. ἐκ οἰονται δὲ παθεῖν ἂν οὔτε οἱ ἐν

1. δεῖ] ἐστὶ Ἀ. || 3. αὐτόν utrobique Ἀ. || τῶν] τοῦ Ἀ. || 4. ὑπολαμβάνωμεν QY²Z². || post εἶναι litteras duas vel tres deletas Ἀ. || 5. καλλιαν Y². || ἢ om QY²Z². || σωκράτει Ἀ. || 7. ἅπας] ἑκάστος QY²Z². || τὸν μὲν ἰατρὸν pr Ἀ. || 8. καὶ ἡ μὲν τοῦ λυπησῆαι ἐφέεται, ἢ δὲ τοῦ κακῶσαι μᾶλλον αἰσθησέσθαι QY²Z². || 18. καὶ] καὶ ἢ QY²Z². || ἀμφισβητῶντος Ἀ. || 20. τίνα ei ἔχοντος QY²Z². || ἐστὶ Y²Z². || 21. ἴσῃ Q. || δι] ὁ Ἀ. || 22. κακοῦ] κακοῦ ἢ QY²Z². || 23. φοβεῖται QY²Z². || ὅσα] ἴσα ἢ QY²Z². || 24. δύναται QY²Z². || εἰάν] ἂ QY²Z², et 25. φαίνεται. || 27. οὐδὲ Z². || 33. τε om QY²Z². || 34. βύλονται] βούλονται τε καὶ δύνανται QY²Z². || καὶ om Q.

7. τι om Ἀ. || 8. τοῖς] αἰεὶ τοῖς QY²Z². || 10. ἀδικημένοι Y²Z². || 11. ἂν Ἀ. || 12. τοῦτον Q. || 13. ἴσα] καὶ ὅσα pr Ἀ. || 14. τίς om QY²Z². || 15. αὐτῶν om QY²Z², additis καὶ αὐτοῖς φοβεροὶ post φοβεροὶ || 16. εἰ καὶ] ἢ QY²Z². || 20. ἀντιπολέμων Ἀ. || 21. εἰ] ἢ Ἀ, οἱ QY²Z². || 22. φανεροὶ] φοβερόν QY²Z². || 23. ὅσα ἀμαρτάνουσιν Ἀ. || 24. ἐπ' αὐτοῖς Ἀ. || 30. τῷ] τινός τῷ Ἀ. || 31. μηδὲν ἀντιπαθεῖν Q. || 32. μηδὲ Ἀ. οὐδὲ — παθεῖν om Q. || 35. ἐν om Y² et pr Z².

εὐτυχίαις μεγάλαις ὄντες καὶ δοκῶντες, διὸ ὑβρίζαι καὶ ὀλίγωροι καὶ θρασεῖς (ποιεῖ δὲ τοιοῦτους πλοῦτος ἰσχύς πολυφιλία δύναμις), οὔτε οἱ ἤδη πεπονθέναι πάντα νομίζοντες τὰ θειὰ καὶ ἀπεφυγμένοι πρὸς τὸ μέλλον, ὥσπερ οἱ ἀποτυμπανιζόμενοι ἤδη· ἀλλὰ δεῖ τινὰ ἐλπίδα ὑπεῖναι σωτηρίας, περὶ ᾧ ἀγωνιῶσιν. σημεῖον δέ· ὁ γὰρ φόβος βουλευτικὸς ποιεῖ, καίτοι ἔδειξεν βουλευταὶ περὶ τῶν ἀνελπίζων. ὥστε δεῖ τοιοῦτος παρασκευάζειν, ὅταν ἢ βέλτιον τὸ φοβεῖσθαι αὐτός, ὅτι τοιοῦτοῖς εἰσιν οἰοῖ παθεῖν· καὶ γὰρ ἄλλοι μείζους ἔπαθον· καὶ τὸς ὁμοίους δεικνύουσι πᾶσιν ὅτι πεπονθότας, καὶ ὑπὸ τοιούτων ὑφ' ὧν ἔκ ζῶντο, καὶ ταῦτα καὶ τότε ὅτε οὐκ ἔζοντο. ἐπεὶ δὲ περὶ φόβου φανερόν τί ἐστὶ καὶ τῶν φοβερῶν, καὶ ὡς ἕκαστος ἔχωντες δεδίασι, φανερόν ἐκ τούτων καὶ τὸ θαρρεῖν τί ἐστὶ, καὶ περὶ ποῖα θαρραλέοι καὶ πῶς διακαίμενοι θαρραλέοι εἰσιν· τὸ τε γὰρ θάρσος ἐναντίον τῷ φόβῳ καὶ τὸ θαρραλέον τῷ φοβερῷ· ὥστε μετὰ φαντασίας ἢ ἐλπίς τῶν σωτηρίων ὡς ἐγγύς ὄντων, τῶν δὲ φοβερῶν ἢ μὴ ὄντων ἢ πόρρω ὄντων. ἐστὶ δὲ θαρραλέα τὰ τε θειὰ πόρρω ὄντα καὶ τὰ θαρραλέα ἐγγύς. καὶ ἐπανορθώσεις εἰάν ὦσι καὶ βοηθίαι, ἢ πολλὰ ἢ μεγάλα ἢ ἄμφω, καὶ μήτε ἠδικημένοι μήτε ἠδικηκότες ὦσιν, ἀνταγωνισαί τε ἢ μὴ ὦσιν ὅλως, ἢ μὴ ἔχωσι δύναμιν, ἢ δύναμιν ἔχοντες ὡς φίλοι ἢ πεποιθότες εὖ ἢ πεπονθότες. ἢ εἰάν πλείους ὦσιν οἷς ταῦτα συμφέρει, ἢ κρείττους, ἢ ἄμφω. αὐτοὶ δὲ ὅπως ἔχοντες θαρραλέοι εἰσιν, εἰάν πολλὰ κατωρθωκέναι οἴωνται καὶ μὴ πεπονθέναι, ἢ εἰάν πολλὰς ἐληλυθότες ὦσιν εἰς τὰ θειὰ καὶ διαπεφευγότες· διχῶς γὰρ ἀπαθείς γίγνονται οἱ ἄνθρωποι, ἢ τῷ μὴ πεπεισθῆναι ἢ τῷ βοηθείας ἔχειν, ὥσπερ ἐν τοῖς κατὰ θάλατταν κινδύνοις οἱ τε ἄπειροι χειμᾶνος θαρρῶσι τὰ μέλλοντα καὶ οἱ βοηθείας ἔχοντες διὰ τὴν ἐμπειρίαν. καὶ ὅταν τοῖς ὁμοίοις ἢ μὴ φοβερῶν, μηδὲ τοῖς ἥττοσι καὶ ὧν κρείττους οἴονται εἶναι· οἴονται δέ, ὧν κερρατήκασιν ἢ αὐτῶν ἢ τῶν κρειττόνων ἢ τῶν ὁμοίων. καὶ εἰάν ὑπάρχειν αὐτοῖς οἴωνται πλείω καὶ μείζω, οἷς ὑπε-

ρέχοντες φοβεροὶ εἰσιν· ταῦτα δ' ἐστὶ πλῆθος χρημάτων καὶ ἰσχύς σωμαίων καὶ φίλων καὶ χώρας καὶ τῶν πρὸς πόλεμον παρασκευῶν, ἢ πασῶν ἢ τῶν μεγίστων. καὶ εἰάν μὴ ἠδικηκότες ὦσιν ἢ μηδὲνα ἢ μὴ πολλὰς ἢ μὴ τοιούτους περὶ ὧν φοβῶνται. καὶ ὅλως ἂν τὰ πρὸς θεὸς αὐτοῖς καλῶς ἔχη, τὰ τε ἄλλα καὶ τὰ ἀπὸ σημείων καὶ λογίων· θαρραλέον γὰρ ἢ ὀργή, τὸ δὲ μὴ ἀδικεῖν ἀλλ' ἀδικεῖσθαι ὀργῆς ποιητικόν, τὸ δὲ θεῖον ὑπολαμβάνεται βοηθεῖν τοῖς ἀδικουμένοις. καὶ ὅταν ἐπιχειροῦντες ἢ μηδὲν ἂν παθεῖν μηδὲ πείσσεσθαι ἢ κατορθώσιν οἴωνται. καὶ περὶ μὲν τῶν φοβερῶν καὶ θαρραλέων εἴρηται.

Ποῖα δ' αἰσχύνονται καὶ ἀναισχύνουσιν, καὶ πρὸς ἑτέρας καὶ πῶς ἔχοντες, ἐκ τῶνδε δῆλον. ἔσω δὲ αἰσχύνη λύπη τις ἢ ταραχὴ περὶ τὰ εἰς ἀδοξίαν φαινόμενα φέρειν τῶν κακῶν, ἢ παρόντων ἢ γεγοτότων ἢ μελλόντων, ἢ δ' ἀναισχυντία ὀλιγωρία τις καὶ ἀπάθεια περὶ τὰ αὐτὰ ταῦτα. εἰ δὲ ἐστὶν αἰσχύνη ἢ ὀρισθείσα, ἀνάγκη αἰσχύνεσθαι ἐπὶ τοῖς τοιούτοις τῶν κακῶν ὅσα αἰσχυρὰ δοκεῖ εἶναι ἢ αὐτῷ ἢ ὧν φροντίζει· τοιαῦτα δ' ἐστὶν ὅσα ἀπὸ κακίας ἔργα ἐστὶν, οἷον τὸ ἀποβαλεῖν ἀσπίδα ἢ φυγεῖν· ἀπὸ δειλίας γὰρ. καὶ τὸ ἀποστερηθῆναι παρακαταθήκην· ἀπ' ἀδικίας γὰρ. καὶ τὸ συγγενέσθαι οἷς οὐ δεῖ ἢ ὅπως οὐ δεῖ ἢ ὅτε μὴ δεῖ· ἀπ' ἀκολασίας γὰρ. καὶ τὸ κερδαίνειν ἀπὸ μικρῶν ἢ ἀπ' αἰσχυρῶν ἢ ἀπ' ἀδυνάτων, οἷον πενήτων ἢ θευνεῶτων· ὅθεν καὶ ἡ παροιμία, τὸ κἂν ἀπὸ νεκρῶ φέρειν· ἀπὸ αἰσχροκερδείας γὰρ καὶ ἀνελευθερίας. καὶ τὸ μὴ βοηθεῖν δυνάμενον εἰς χρήματα, ἢ ἥττον βοηθεῖν. καὶ τὸ βοηθεῖσθαι παρὰ τῶν ἥττον εὐπόρων. καὶ δανείζεσθαι ὅτε δόξει αἰτεῖν, καὶ αἰτεῖν ὅτε ἀπαιτεῖν, καὶ ἀπαιτεῖν ὅτε αἰτεῖν, καὶ ἐπαινεῖν ἵνα δόξῃ αἰτεῖν, καὶ τὸ ἀποτετυχηκότα μηδὲν ἥττον· πάντα γὰρ ἀνελευθερίας ταῦτα σημεῖα. τὸ δ' ἐπαινεῖν παρόντα κολακείας, καὶ τὸ τάγαθὰ μὲν ὑπερεπαινεῖν τὰ δὲ φαῦλα συναλείφειν, καὶ τὸ ὑπεραλογεῖν ἀλογοῦντι παρόντα, καὶ τὰλλα πάντα ὅσα τοιαῦτα· κολακείας γὰρ σημεῖα. καὶ τὸ μὴ ὑπομένειν πόνους ἕς οἱ

1. καὶ δοκῶντες om QZ^b. || 2. θρασεῖς Y^b. || 5. ἀποτυμπανιζόμενοι A^c. || 10. τῶ] hinc tertia manus Y^b. || ὁμοίους] τοιούτους A^c. || 15. κα] εἰσι καὶ A^c. || 16. ἐναντίον Z^b, τὸ ἐναντίον A^c. || τῷ φόβῳ καὶ τὸ θαρραλέον om QY^bZ^bA^c. || 17. ὥστε] ὡς A^c. || ὡς] ἐστὶν ὡς QY^bZ^b. || 19. ὅντα θειὰ πόρρω Z^b. || 21. ἄμφω] καὶ ἄμφω Y^b. || 24. εὖ] ὦσιν εὖ QY^bZ^b. || οἷς] εἰς QZ^b. || 26 et 35. ἂν A^c. || 27. ὦσιν post 28. διαπεφευγότες A^c. || 31. καὶ οἱ] οἱ τε QY^bZ^b. || 32. μὴ ἢ QY^bZ^b.

2. χώρας καὶ φίλων QY^bZ^b. || 3. κα] ἢ Z^b. || 4. ἢ post ὦσιν om A^c. || τούτους] τύτους ἢ A^c. || 5. ἂν πρὸς τοὺς θεοὺς A^c. || 6. ἀπὸ τῶν σημείων καὶ τῶν λογίων Y^b. || 8. τοῖς ἀδικουμένοις βοηθεῖν Y^b. || 9. προεπιχειροῦντες QY^bZ^b. || 13 et 17. δι] δ' QY^bZ^b. || 14. ἢ] καὶ QY^bZ^b. || 16. τὰ om QY^bZ^b. || 18. ἐπὶ] μὲν ἐπὶ QY^bZ^b. || εἰ δοκεῖ αἰσχυρὰ εἶναι αὐτῷ QY^bZ^b. || 19. ὧ] ὡ A^c. || 20. τὸ ἀποβαλεῖν] ἀποβάλλων QY^bZ^b. || 21. ἀπ'] ἢ ἀδικήσαι. ἀπ' A^c. || 22. δαν] δ' A^c. || ἢ ὅτε μὴ δεῖ om A^c. || 24. ἀπ' priorem om A^c. || 25. κἂν om A^c. || 26. αἰσχροκερδείας Z^bA^c. || 28. ἀπείρων Z^b. || 32. παρόντας A^c. || 34. ἀλογοῦντι παρόντα] ἐπ' ἀλογοῦντι QY^bZ^b.

πρεσβύτεροι ἢ οἱ τρυφῶντες ἢ οἱ ἐν ἐξουσίᾳ μᾶλλον ὄντες ἢ ὄλως οἱ ἀδυνατώτεροι· πάντα γὰρ μαλακίας σημεῖα. καὶ τὸ ὑφ' ἑτέρου εὖ πάσχειν, καὶ τὸ πολλάκις, καὶ ἂ εὖ ἐποίησεν ὀνειδίξει· μικροψυχίας γὰρ πάντα καὶ ταπεινότητος σημεῖα. καὶ τὸ περὶ αὐτῷ πάντα λέγειν καὶ ἐπαγ- 5 γέλλεσθαι, καὶ τὸ τᾶλλότρια αὐτῷ φάσκειν· ἀλαζονείας γάρ. ὁμοίως δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐκείνης τῶν τῷ ἥθους κακιῶν τὰ ἔργα καὶ τὰ σημεῖα καὶ τὰ ὅμοια· αἰσχρὰ γὰρ καὶ αἰσχρυντικά. καὶ ἐπὶ τούτοις τὸ τῶν καλῶν ὧν πάντες μετέχουσιν ἢ οἱ ὅμοιοι πάντες ἢ οἱ κλειστοί, μὴ 10 μετέχειν. ὁμοίους δὲ λέγω ὁμοιοθεῖς, πολίτας, ἡλικίας, συγγενεῖς, ὅλως τὸς ἐξ ἴσου· αἰσχρὸν γὰρ ἦδη τὸ μὴ μετέχειν, οἷον παιδεύσεως ἐπὶ τοσῶτον καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. πάντα δὲ ταῦτα μᾶλλον, ἂν δι' ἑαυτὸν φαίνεται· ἔτω γὰρ ἦδη ἀπὸ κακίας μᾶλλον, ἂν αὐτὸς ἢ αἴτιος τῶν ὑκαρ- 15 ζάντων ἢ ὑπαρχόντων ἢ μελλόντων. πάσχοντες δὲ ἢ κενονθότες ἢ κεισόμενοι τὰ τοιαῦτα αἰσχρύνονται ὅσα εἰς ἀτιμίαν φέρει καὶ ὀνειδῆ· ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ εἰς ὑπερηθίσεις ἢ σώματος ἢ ἔργων αἰσχρῶν, ὧν ἐστὶ τὸ ὑβρίζεσθαι. καὶ τὰ μὲν εἰς ἀκολασίαν καὶ ἐκόντα καὶ ἄκοντα, τὰ δ' εἰς 20 βίαν ἄκοντα· ἀπὸ ἀνανδρίας γὰρ ἢ δειλίας ἢ ὑπομονῆ καὶ τὸ μὴ ἀμύνεσθαι. ἂ μὲν οὖν αἰσχρύνονται, ταῦτ' ἐστὶ καὶ τὰ τοιαῦτα· ἐπεὶ δὲ περὶ ἀδοξίας φαντασία ἐστὶν ἢ αἰσχρῆ, καὶ ταύτης αὐτῆς χάριν ἀλλὰ μὴ τῶν ἀποβαινόντων, ἰδεῖς δὲ τῆς δόξης φροντίζει ἀλλ' ἢ διὰ τὸς δόξα- 25 ζοντας, ἀνάγκη τέτους αἰσχρύνεσθαι ὧν λόγον ἔχει. λόγον δ' ἔχει τῶν θαυμάζοντων, καὶ οὗς θαυμάζει, καὶ ὑφ' ὧν βύλεται θαυμάζεσθαι, καὶ πρὸς ἕς φιλοτιμεῖται, καὶ ὧν μὴ καταφρονεῖ τῆς δόξης. θαυμάζεσθαι μὲν ἔν βέλονται ὑπὸ τούτων καὶ θαυμάζουσι τέτους ὅσοι τι ἔχουσιν ἀγαθὸν 30 τῶν τιμίων, ἢ παρ' ὧν τυγχάνουσι δεόμενοι σφόδρα τινὸς ὧν ἐκεῖνοι κύριοι, οἷον οἱ ἐρῶντες· φιλοτιμοῦνται δὲ πρὸς τοὺς ὁμοίους, φροντίζουσι δ' ὡς ἀληθευόντων τῶν φρονιμῶν, τοῖστοι δ' οἱ τε πρεσβύτεροι καὶ οἱ πεκαυδευμένοι. καὶ τὰ ἐν ὀφθαλμοῖς καὶ τὰ ἐν φανερωῖ μᾶλλον· ὅθεν καὶ ἢ πα- 35 ροιμία, τὸ ἐν ὀφθαλμοῖς εἶναι αἰδῶ. διὰ τοῦτο τοὺς αἰε παρεσομένους μᾶλλον αἰσχρύνονται καὶ τοὺς προσέχοντας

αὐτοῖς, διὰ τὸ ἐν ὀφθαλμοῖς ἀμψότερα. καὶ τὸς μὴ περὶ ταῦτα ἐνόχως· δῆλον γὰρ ὅτι τὰναντία δοκεῖ τούτοις. καὶ τοὺς μὴ συγγνωμονικοὺς τοῖς φαινομένοις ἀμαρτάνειν· ἂ γὰρ τις αὐτὸς ποιῆ, ταῦτα λέγεται τοῖς πέλας ἢ νεμεσᾶν, ὥς εἰ ἂ μὴ ποιῆ, δῆλον ὅτι νεμεσᾶ. καὶ τὸς ἐξαγγελταῖς πολλοῖς· ὕδεν γὰρ διαφέρει μὴ δοκεῖν ἢ μὴ ἐξαγγέλλειν. ἐξαγγελτικοὶ δὲ οἱ τε ἡδικημένοι διὰ τὸ παρατηρεῖν καὶ οἱ κακολόγοι· εἴπερ γὰρ καὶ τοὺς μὴ ἀμαρτάνοντας, ἐπι μᾶλλον τοὺς ἀμαρτάνοντας. καὶ οἷς ἢ διατριβῆ ἐπὶ ταῖς τῶν πέλας ἀμαρτίαις, οἷον χλευασαῖς καὶ κωμωδοποιῖς· κακολόγοι γὰρ πῶς οὗτοι καὶ ἐξαγγελτικοί. καὶ ἐν οἷς μὴδὲν ἀποτετυχῆκασιν· ὥσπερ γὰρ θαυμαζόμενοι διάκεινται· διὸ καὶ τὸς πρῶτον δεθέντας τι αἰσχρύνονται ὡς ἰδῶ πῶ ἡδοξήκοτες ἐν αὐτοῖς. τοῖστοι δ' οἱ τε ἄρτι βυλόμενοι φίλοι εἶναι (τὰ γὰρ βέλτισα τεθάνται, διὸ εὖ ἔχει ἢ τῷ Εὐρύκιδι ἀπόκρισις πρὸς τὸς Συρακοσίους) καὶ τῶν πάλαι γνωρίμων οἱ μὴδὲν συνειδίτες. αἰσχρύνονται δ' οὐ μόνον αὐτὰ τὰ βῆθέντα αἰσχρυντικά ἀλλὰ καὶ τὰ σημεῖα, οἷον ἢ μόνον ἀφροδισιάζοντες ἀλλὰ καὶ τὰ σημεῖα αὐτῶ. καὶ ἢ μόνον ποιῶντες τὰ αἰσχρὰ, ἀλλὰ καὶ λέγοντες. ὁμοίως δὲ οὐ τοὺς εἰρημένους μόνον αἰσχρύνονται, ἀλλὰ καὶ τοὺς δηλώσαντας αὐτοῖς, οἷον θεράποντας καὶ φίλους τέτων. ἕως δ' ἐκ αἰσχρύνονται ἔθ' ὧν πολὺ καταφρονεῖ τῆς δόξης τῷ ἀληθεύειν (οὐδεὶς γὰρ παιδία καὶ θηρία αἰσχρύνεται) οὔτε ταῦτα τοὺς γνωρίμους καὶ τοὺς ἀγγῶτας, ἀλλὰ τὸς μὲν γνωρίμους τὰ πρὸς ἀλήθειαν δοκοῦντα τοὺς δὲ ἄκωθεν τὰ πρὸς τὸν νόμον. αὐτοὶ δὲ ὡδε διακειμένοι αἰσχρυνθεῖν ἂν, πρῶτον μὲν εἰ ὑπάρχουσι πρὸς αὐτοὺς ἔχοντας οὕτω τῶς οἷους ἔφραμεν εἶναι ἕς αἰσχρύνονται. ἦσαν δ' ἔτοι ἢ θαυμαζόμενοι ἢ θαυμάζοντες· ἢ ὑφ' ὧν βέλονται θαυμάζεσθαι, ἢ ὧν δέονται τινὰ χρεῖαν ὧν μὴ τεύχονται ἀδοξοῖ ὄντες, καὶ ἔτοι ἢ ἐρῶντες, ὥσπερ Κυδίας περὶ τῆς Σάμου κληροχίας ἐδημηγόρησεν (ἠξίου γὰρ ὑπολαβεῖν τοὺς Ἀθηναίους περιεσάσαι κύκλῳ τὸς Ἕλληνας, ὡς ἐρῶντας καὶ μὴ μόνον ἀκυσσομένους ἂ ἀν ψηφίσωνται), ἢ ἂν πλησίον ὡσιν οἱ τοιοῦτοι, ἢ μέλλωσιν αἰσθήσασθαι. διὸ καὶ ὀραῖσθαι ἀτυχοῦντες ὑπὸ τῶν ζηλούντων ποτὲ οὐ βέλονται· θαυμασὰ

1. οἱ om A. || οἱ om QZ²A. || ὅσσες om QY²Z². || 3. εἰ δ' A. || 5. πάντα om QY²Z². || 6. ἀλαζονία QY²Z². || 7. ἐπὶ QY²Z². || 9. ἀναίσχυντα A. || τὸ om Q. || 11. ὁμοίους — 12. μετέχειν om Z². || 14. ἂν — 15. μᾶλλον om QY²Z². || 15. ἔτος A. || 18. τὰ] ἴσα QY²Z². || 21. ἦ] εἰ Q. || 25. ἀλλὰ διὰ τὸς δόξοντας A. || 30. οἱ ἔχουσι τι QY²Z². || 32. δὴ] μὲν Q. || 35. ὀφθαλμοῖ Q. || μᾶλλον om QY²Z². || 36. διὰ] καὶ διὰ QY²Z².

2. ταῦτα Q. || 3. τοῖς φαινομένοις ἀμαρτάνειν post 2. γὰρ QY²Z². || 5. ἂν μὴ ποιῆ QY²Z². || 13. τι δεθέντας QY²Z². || 14. ἐ om pr Y². || τε om A. || 16. συρακοσίους Y²Z², συρρακοσίους Q. || 19. αὐτῶν et 21. οὐδὲ τοὺς εἰρημένους αἰσχρύνονται μόνον QY²Z². || 22. δηλώσαντας αὐτοῖς Q. || 23. πολλοὶ et 24. θηρία καὶ τὰ παιδία QY²Z². || 26. ἄκωθεν QZ². || 35. ἂν post ἦ et 37. ποτὲ ἢ om A. || 37. θαυμασὰ QZ².

γὰρ οἱ ζηλωταί. καὶ ὅταν ἔχωσιν αἰ καταισχυνοῦσιν ἔργα καὶ πράγματα ἢ αὐτῶν ἢ προγόνων ἢ ἄλλων τινῶν πρὸς οὓς ὑπάρχει αὐτοῖς ἀγχιστεία τις. καὶ ὅλως ὑπὲρ ὧν αἰσχυνοῦνται αὐτοί· εἰσὶ δ' οὗτοι οἱ εἰρημένοι καὶ οἱ εἰς αὐτὸς ἀναφερόμενοι, ὧν διδάσκαλοι ἢ σύμβουλοι γεγονάσι, 5 ἢ εἰάν ὧσιν ἕτεροι ὁμοιοί, πρὸς οὓς φιλοτιμοῦνται· πολλὰ γὰρ αἰσχυνομένοι δια τὰς τοιούτους καὶ ποιῶσι καὶ ἔ ποιῶσιν. καὶ μέλλοντες ὁρᾶσθαι καὶ ἐν φανερωῖ ἀνασρέφασθαι τοῖς συνειδοῦσιν αἰσχυνητοῖ μᾶλλον εἰσιν. ὅθεν καὶ Ἀντιφῶν ὁ ποιητὴς μέλλων ἀποτυμπανίζεσθαι ὑπὸ Διονυσίου εἶπεν, 10 ἰδὼν τοὺς συναποθνήσκειν μέλλοντας ἐγκαλυπτομένους ὡς ἤεσαν διὰ τῶν πυλῶν, "τί ἐγκαλύπτεσθε" ἔφη· "ἢ μὴ αὐριόν τις ὑμᾶς ἰδῆ τέτων;" περὶ μὲν ἔν αἰσχυρῆς ταῦτα· περὶ δὲ ἀναισχυρητίας δῆλον ὡς ἐκ τῶν ἐναντίων εὐπορήσομεν.

7 Τίσι δὲ χάριν ἔχουσι καὶ ἐπὶ τίσιν ἢ πῶς αὐτοὶ ἔχοντες, ὁρισσαμένοις τὴν χάριν δῆλον ἔσαι. ἔσω δὲ χάρις, καθ' ἣν ὁ ἔχων λέγεται χάριν ὑπεργεῖν δεομένῳ μὴ ἀντι τινός, μηδ' ἵνα τι αὐτῷ τῷ ὑπεργεῖντι, ἀλλ' ἵνα ἐκεῖνῳ τι· μεγάλη δ' ἂν ἢ σφόδρα δεομένῳ, ἢ μεγάλων καὶ χαλε- 20 πῶν, ἢ ἐν καιροῖς τοιούτοις, ἢ μόνος, ἢ πρῶτος, ἢ μάλιχα. δεήσεις δ' εἰσὶν αἱ ὀρέξεις, καὶ τούτων μάλιστα αἱ μετὰ λύπης τῷ μὴ γιγνομένῳ· τοιαῦται δὲ αἱ ἐπιθυμῖαι, οἷον ὁ ἔρωσ. καὶ αἱ ἐν ταῖς τοῦ σώματος κακώσεσι καὶ ἐν κινδύνοισ· καὶ γὰρ ὁ κινδυνεύων ἐπιθυμεῖ καὶ ὁ λυπούμενος. 25 διὸ οἱ ἐν πενίᾳ παριστάμενοι καὶ φυγαῖς, καὶ μικρὰ ὑπερητήσωσιν, διὰ τὸ μέγεθος τῆς δεήσεως καὶ τὸν καιρὸν κεχαρισμένοι, οἷον ὁ ἐν Λυκείῳ τὸν φορμὸν δούς. ἀνάγκη ἔν μάλιχα μὲν εἰς ταῦτα ἔχῃ τὴν ὑπεργίαν, εἰ δὲ μή, εἰς ἴσα ἢ μείζω. ὥστ' ἐπεὶ φανερόν καὶ ὅτε καὶ ἐφ' οἷς 30 γίγνεται χάρις καὶ πῶς ἔχουσι, δῆλον ὅτι ἐκ τούτων παρασκευαστέον, τοὺς μὲν δεικνύοντας ἢ ὄντας ἢ γεγενημένους ἐν τοιαύτῃ δεήσει καὶ λύπῃ, τὺς δὲ ὑπερητήκοντας ἐν τοιαύτῃ χρειᾷ τοιοῦτόν τι ἢ ὑπερητήκοντας. φανερόν δὲ καὶ ὅθεν ἀφαιρεῖσθαι ἐνδέχεται τὴν χάριν καὶ ποιεῖν ἀχαρῆ- 35 εἶναι ἐπιεικεῖς· ὁ γὰρ μὴδὲνα οἰόμενος πάντας οἴσεται

στούς· ἢ γὰρ ὅτι αὐτῶν ἕνεκα ὑπερητήκονται ἢ ὑπερητήσαν (τῆτο δ' ἔτι ἦν χάρις), ἢ ὅτι ἀπὸ τύχης συνέπεσον ἢ συνηναγκασθήσαν, ἢ ὅτι ἀπέδωκαν ἀλλ' ἐκ ἔδωκαν, εἴτ' εἰδότες εἴτε μὴ· ἀμφοτέρως γὰρ τί ἀντι τινός, ὡς' οὐδ' οὕτως ἂν εἴη χάρις. καὶ περὶ ἀπάσας τὰς κατηγορίας σκεπτέον· ἢ γὰρ χάρις ἐστὶν ἢ ὅτι τοδὶ ἢ τοσονδὶ ἢ τοιονδὶ ἢ ποτὲ ἢ ποῦ. σημειῖον δὲ, εἰ ἔλαττον μὴ ὑπερητήσαν, καὶ εἰ τοῖς ἐχθροῖς ἢ ταῦτα ἢ ἴσα ἢ μείζω· δῆλον γὰρ ὅτι οὐδὲ ταῦτα ἡμῶν ἕνεκα. ἢ εἰ φαῦλα εἰδώς· οὐδεὶς γὰρ ὁμο- 5 λογεῖ δεῖσθαι φαύλων. καὶ περὶ μὲν τῷ χαρίζεσθαι καὶ ἀχαρισεῖν εἴρηται· ποῖα δ' ἔλεεινὰ καὶ τίνας ἔλεούσι, καὶ πῶς αὐτοὶ ἔχοντες, λέγωμεν.

Ἔσω δὲ ἔλεος λύπη τις ἐπὶ φαινομένῳ κακῷ φθαρ- 8 τοκῷ καὶ λυπηρῷ τοῦ ἀναξίου τυγχάνειν, ὃ καὶ αὐτὸς 15 προσδοκῆσειεν ἂν παθεῖν ἢ τῶν αὐτῷ τινά, καὶ τῆτο, ὅταν πλησίον φαίνηται· δῆλον γὰρ ὅτι ἀνάγκη τὸν μέλλοντα ἐλεήσειν ὑπάρχειν τοῦτον οἷον οἶσθαι παθεῖν ἂν τι κακὸν ἢ αὐτὸν ἢ τῶν αὐτοῦ τινά, καὶ τοῖτο κακὸν οἷον εἴρηται ἐν τῷ ὄρω ἢ ὁμοιον ἢ παραπλήσιον. διὸ ἔτε οἱ παντελῶς ἀπολωλότες ἐλεῶσιν (ὕδεν γὰρ ἂν ἔτι παθεῖν οἰόνται· πε- 20 πόνθασι γὰρ) ἔτε οἱ ὑπερσυνδαιμονεῖν οἰόμενοι, ἀλλ' ὑβρίζουσιν· εἰ γὰρ ἅπαντα οἰόνται ὑπάρχειν τάγαθά, δῆλον ὅτι καὶ τὸ μὴ ἐνδέχεσθαι παθεῖν μηδὲν κακόν· καὶ γὰρ τῆτο τῶν ἀγαθῶν. εἰσὶ δὲ τοῖτοι οἱ νομίζοντες παθεῖν ἂν οἷ τε πεπονθότες ἤδη καὶ διαπεφευγότες, καὶ οἱ πρῶβυ- 25 τεροι καὶ διὰ τὸ φρονεῖν καὶ δι' ἐμπειρίαν, καὶ οἱ ἀσθενεῖς, καὶ οἱ δειλότεροι μᾶλλον, καὶ οἱ πεπαιδευμένοι· εὐλόγοισι γὰρ. καὶ οἷς ὑπάρχουσι γονεῖς ἢ τέκνα ἢ γυναῖκες· αὐτῷ τε γὰρ ταῦτα, καὶ οἷα παθεῖν τὰ εἰρημένα. καὶ οἱ μήτε ἐν ἀνδρίας πάθει ὄντες, οἷον ἐν ὀργῇ ἢ θάρρει (ἀλόγιστα γὰρ τοῦ ἐσομένου ταῦτα) μήτ' ἐν ὑβριτικῇ διαθέσει (καὶ γὰρ ἔτοι ἀλόγοισι τῷ πείσεσθαι τι), ἀλλ' οἱ μεταξὺ τῶν μήτ' αὐφ' οὖβόμενοι σφόδρα· ἔ γὰρ ἐλεῶσιν οἱ ἐκπεπληγ- 30 μένοι διὰ τὸ εἶναι πρὸς τῷ οἰκείῳ πάθει. καὶ οἷονταί τινας εἶναι ἐπιεικεῖς· ὁ γὰρ μὴδὲνα οἰόμενος πάντας οἴσεται

1. καταισχυνοῦσιν A. || 3. τις αὐτοῖς ἀγχιστεία A. || 4. αἰσχυνοῦσιν A. || 5. ὧν] ἢ ὧν A. || 6. ἢ] καὶ QY²Z². || 7. οὐ om Z². || 9. αἰσχυνητοῖ A. || 10. ἀποτυμπανίζεσθαι A. || 13. ἡμᾶς QY². || 14. εὐρήσομεν A. || 18. ὑπεργεῖν δεομένῳ] ἔχῃ ὑπεργία δεομένῳ A. || 19. τι ἐκεῖνῳ A. || 20. δεομένῳ QY²Z². || 22. εἰσὶ διορίζεις A. || 23. τοῦ μεταγεγομένου QZ². || ὁ om A. || 24. αἱ om QY²Z². || 27. τῆς om Y². || αἰτήσεως QY²Z². || κεχαρισμένοι A. || 29. ταῦτα A, τοιαῦτα QY²Z². || 30. ὅτε] οἷς A. || 32. δεικνύοντας QY²Z². || 33. τῷ αὐτῷ A. || λύπη καὶ δεήσει τὺς δὲ ὑπερητήσασιν QY²Z². || ἐν] ἐν τῇ A. || 34. ἢ om QY²Z².

2. συνέπεισι Q. || ἡναγκασθήσαν QY²Z². || 3. ἀλλ' om QY²Z². || εἰδώς εἴτε μὴ εἰδώς A. || 4. τι] τὸ A. || 6. τοσονδὲ ἢ τοιονδὲ A. || 7. ὑπερητήσασιν QY²Z². || 8. ταῦτα Q. || 15. ἂν om QY²Z². || τίτων A. || 17. οἴσεται QY²Z². || 20. ἔτι] ἔτω pr Y². || οἷονταί QY²Z². || 23. μηδὲν] τι QY²Z². || 25. τε om QY²Z². || 27. οἱ prius om QZ² et pr Y². || 28. ἢ τέκνα Q Y²Z². || 29. τε om QY²Z². || τὰ] διὰ τὰ QY²Z². || οἱ om A. || 32. οἷ] ἀὰ Q et pr Z². || 35. εἶναι τῶν ἐπιεικῶν A.

ἀξίως εἶναι κακῶ. καὶ ὅλως δὴ ὅταν ἔχη ὅτως ὡς ἀνα-
 μνησθῆναι τοιαῦτα συμβεβηκότα ἢ αὐτῷ ἢ τῶν αὐτῶ, ἢ
 ἐλπίζει γενέσθαι ἢ αὐτῷ ἢ τῶν αὐτῶ. ὡς μὲν ἔν ἔχοντες
 ἐλευσιν, εἴρηται, ἀ δ' ἐλευσιν, ἐκ τῆ ὀρισμῶ δὴλον· ὅσα τε
 γὰρ τῶν λυπηρῶν καὶ ὀδυνηρῶν φθαρτικά, πάντα ἐλευσινά,⁵
 καὶ ὅσα ἀναιρετικά, καὶ ὅσων ἡ τύχη αἰτία κακῶν μέγε-
 θος ἐχόντων. ἔστι δ' ὀδυνηρὰ μὲν καὶ φθαρτικά θάνατοι
 καὶ αἰκίαι σωματῶν καὶ κακώσεις καὶ γῆρας καὶ νόσοι
 καὶ τροφῆς ἔνδεια, ὧν δ' ἡ τύχη αἰτία κακῶν, ἀφιλία,
 ὀλιγοφιλία (διὸ καὶ τὸ διεσπασθαι ἀπὸ τῶν φίλων καὶ¹⁰
 συνήθων ἐλευσιν), αἰσχρος, ἀσθένεια, ἀναπηρία. καὶ τὸ ἔθνη
 προσῆκεν ἀγαθὸν τι πράξει, κακὸν τι συμβῆναι. καὶ τὸ
 πολλάκις τοιούτων. καὶ τὸ πεπονθότος γενέσθαι τι ἀγαθόν,
 οἷον Διοκίβητι τὰ παρὰ βασιλέως τεθνεῶτι κατεπέμφθη.
 καὶ τὸ ἢ μηδὲν γεγενῆσθαι ἀγαθόν, ἢ γενομένων μὴ εἶναι¹⁵
 ἀπόλαυσιν. ἐφ' οἷς μὲν ἔν ἐλευσι, ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτά
 ἐσιν· ἐλευσι δὲ τοὺς τε γνωρίμους, εἰὰ μὴ σφίδρα ἐγγύς
 ὦσιν οἰκειότητι· περὶ δὲ τέτυς ὥσπερ περὶ αὐτὸς μέλλον-
 τας ἔχουσιν. διὸ καὶ Ἀμασις ἐπὶ μὲν τῷ υἱεὶ ἀγομένῳ
 ἐπὶ τὸ ἀποθανεῖν ἔκ ἐδάκρυσεν, ὡς φασίν, ἐπὶ δὲ τῷ φίλῳ²⁰
 προσαιτούντι· τοῦτο μὲν γὰρ ἐλευσιν, ἐκεῖνο δὲ θείον· τὸ
 γὰρ θείον ἕτερον τοῦ ἐλευσιν καὶ ἐκρυςικὸν τῷ ἐλευσιν καὶ
 πολλάκις τῷ ἐναντίῳ χρήσιμον. ἔτι ἐλευσιν ἐγγύς αὐτοῖς
 τῷ θείῳ ὄντος. καὶ τὸς ὁμοίους ἐλευσιν κατὰ ἡλικίας, κατὰ
 ἡθῆ, κατὰ ἔξεις, κατὰ ἀξιώματα, κατὰ γένη· ἐν πᾶσι²⁵
 γὰρ τέτοις μᾶλλον φαίνεται καὶ αὐτῷ ἂν ὑπάρξει· ὅλως
 γὰρ καὶ ἐνταῦθα δεῖ λαβεῖν, ὅτι ὅσα ἐφ' αὐτῶν φοβῶν-
 ται, ταῦτα ἐπ' ἄλλων γιγνόμενα ἐλευσιν. ἐπὶ δ' ἐγγύς
 φαινόμενα τὰ πάθη ἐλευσινά ἐσι, τὰ δὲ μυρισὸν ἔτος γε-
 νόμενα ἢ ἐσόμενα οὐτ' ἐλπίζοντες ἕτε μεμνημένοι ἢ ὅλως³⁰
 οὐκ ἐλευσιν ἢ οὐκ ὁμοίως, ἀνάγκη τὸς συναπεργαζομένους
 σχήμασι καὶ φωναῖς καὶ ἐσθῆτι καὶ ὅλως τῇ ὑποκρίσει
 ἐλευσινοτέρους εἶναι· ἐγγύς γὰρ ποιοῦσι φαίνεσθαι τὸ κακὸν
 πρὸ ὁμμάτων ποιοῦντες, ἢ ὡς μέλλον ἢ ὡς γεγονός. καὶ

τὰ γεγονότα ἄρτι ἢ μέλλοντα διὰ ταχέων ἐλευσινοτέρα
 τὸ αὐτό. καὶ τὰ σημεῖα καὶ τὰς πράξεις, οἷον ἐσθῆτι
 τῶν πεπονθότων καὶ ὅσα τοιαῦτα, καὶ λόγους καὶ
 ἄλλα τῶν ἐν τῷ πάθει ὄντων, οἷον ἡθῆ τελευτώντων.
 μάλιστα τὸ σπουδαῖος εἶναι ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς ἰ
 ἐλευσιν· ἅπαντα γὰρ ταῦτα διὰ τὸ ἐγγύς φαίνεσθαι μ
 λον ποιεῖ τὸν ἔλεον, καὶ ὡς ἀναξίως ὄντος καὶ ἐν ὄφ
 μοῖς φαινόμενος τῷ πάθει.

Ἀντίκειται δὲ τῷ ἐλευσιν μάλιστα μὲν ὁ καλῶσι ν
 σᾶν· τῷ γὰρ λυπεῖσθαι ἐπὶ ταῖς ἀναξίαις κακοπρα
 ἀντικείμενόν ἐστι τρόπον τινα καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἡθ
 λυπεῖσθαι ἐπὶ ταῖς ἀναξίαις εὐπραγίαις. καὶ ἄμφω
 πάθη ἡθῆς χρῆσθ· δεῖ γὰρ ἐπὶ μὲν τοῖς ἀναξίαις πρά
 κακῶς συνάχθεσθαι καὶ ἐλευσιν, τοῖς δὲ εὐ νεμεσᾶν·
 κον γὰρ τὸ παρὰ τὴν ἀξίαν γιγνόμενον, διὸ καὶ τοῖς
 ἀποδίδωμεν τὸ νεμεσᾶν, δόξειε δ' ἂν καὶ ὁ φθόνος
 ἐλευσιν τὸν αὐτὸν ἀντικεῖσθαι τρόπον ὡς σύνεγγυς ὦν
 ταυτὸν τῷ νεμεσᾶν, ἐσι δ' ἕτερον· λύπη μὲν γὰρ τι
 χρώδης καὶ ὁ φθόνος ἐστὶ καὶ εἰς εὐπραγίαν, ἀλλ' οὐ
 ἀναξίου ἀλλὰ τοῦ ἴσου καὶ ὁμοίου. τὸ δὲ μὴ ὅτι αὐτι
 συμβῆσται ἕτερον, ἀλλὰ δι' αὐτὸν τὸν πλησίον, ἅπ
 ὁμοίως δεῖ ὑπάρχειν· οὐ γὰρ ἐτι ἔσαι τὸ μὲν νεμεσι
 δὲ φθόνος, ἀλλὰ φόβος, εἰὰ διὰ τοῦτο ἡ λύπη ὑπά
 καὶ ἡ παραχρή, ὅτι αὐτῷ τι ἔσαι φαῦλον ἀπὸ τῆς ἐ
 εὐπραγίας. φανερόν δ' ὅτι ἀκολουθήσει καὶ τὰ ἐνα
 πάθη τέτοις· ὁ μὲν γὰρ λυπόμενος ἐπὶ τοῖς ἀναξίαις
 κοπραγοῦσιν ἡσθήσεται ἢ ἄλυκος ἔσται ἐπὶ τοῖς ἐναν
 κακοπραγοῦσιν· οἷον τὸς πατραλοίας καὶ μισαιφόνους, ἰ
 τύχῳ τιμωρίας, οὐδεὶς ἂν λυπηθεῖ χρηστός· δεῖ
 χαίρειν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, ὡς δ' αὐτως καὶ ἐπὶ τοῖ
 πράττει κατ' ἀξίαν· ἄμφω γὰρ δίκαια, καὶ ποιεῖ ;
 ρει τὸν ἐπιεικῆ· ἀνάγκη γὰρ ἐλπίζειν ὑπάρχειν ἂν, ἰ
 τῷ ὁμοίῳ, καὶ αὐτῷ. καὶ ἔστι τοῦ αὐτοῦ ἡθους ἅπα
 ταῦτα, τὰ δ' ἐναντία τοῦ ἐναντίου· ὁ γὰρ αὐτός ἐστιν

1. εἶναι τῷ κακῶ Q. | 2. ἔχη om QY²Z². | 3. ἢ ἐλπίζει — 3. αὐτῷ om Z². | 3. ἢ ante αὐτῷ om A^c. | 5. γὰρ ἐκ τῶν QY²Z²
 8. σωματῶν καὶ] καὶ σωματῶν QY²Z². | 10. διὸ om A^c. | 11. ἀναπηρία A^c. | 13. πεπονθός γενέσθαι τὸ A
 14. τεθνεῶτι] ἐτι τεθνεῶτι QY²Z². | 15. ἢ post τὸ om QY²Z². | 17. ἂν A^c. | 18. οἰκειότητος QY²Z². | 19. καὶ] καὶ ὁ A^c. |
 20. θειῶν Y². | 23. ἐγγύς post 24. δευῶ Y². | 23. αὐτῷ QY²Z². | 24. ἡλικίας A^c. | καὶ τὰ QY²Z², qui etiam 25. κατὰ γένη] κα
 γένη. | 27. καὶ ἐνταῦθα om QY²Z². | ἐπ' αὐτῶν QY²Z². | 29. εἰσι Y²Z²A^c. | 32. αἰσθήσει A^c. | 33. ἐλευσινοτέρους Q. | 34. μέλι
 ἢ ὡς γεγονός A^c.

1. τὰ om A^c. | 2. ἄρτι] ἄρχει Q. | 2. τὸ αὐτό] τῷ A^c. | τε om QY²Z². | 3. καὶ λόγους] ἢ λόγους Q. | καὶ ὅσα ἄλλα om (
 Z². | 6. ἐλευσιν om A^c. | 7. ἀναξίαις τε ὅσας Y²Z² et pr Q. | 10. τὸ Z². | 13. μὲν om QY²Z². | 14. συνέχεσθαι Z². | καὶ ἐ
 om Q. | εὐ om QY²Z² et pr A^c. | 16. τῷ ἐλευσιν om Z². | 17. σύνεγγυς τε καὶ ταυτὸν ἐν QY²Z². | 18. γὰρ om QZ² et pr I
 20. ἴσῳ] ἀξίῳ corr A^c. | 21. δι' αὐτῷ τῷ margo Q. | πᾶσιν et 22. φθόνος τὸ δὲ ἡμεσις et 23. ἂν δ' αὐτὸ τῷτο ὑπάρχει ἢ λύπη (
 Z². | 24. ἀπὸ] ἐτι ἀπὸ Z². | 25. εὐπραγίας QY²Z². | 26. ἀναξίαις et 27. κατῆρας QY²Z². | 30. ὅτως Y². | 33. ἐαυτῷ QY².

χαίρεται καὶ φθονερός· ἐφ' ᾧ γὰρ τις λυπεῖται γιγνο-
 μένω καὶ ὑπάρχοντι ἀναγκαῖον τῶτον ἐπὶ τῇ σερήσει καὶ
 τῇ φθορᾷ τῇ τότε χαίρειν. διὸ κωλυτικά μὲν ἔλεν πάντα
 ταῦτα ἐστί, διαφέρει δὲ διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας· ὥστε
 πρὸς τὸ μὴ ἔλθειν ποιεῖν ἅπαντα ὁμοίως χρῆσιμα. πρῶ- 5
 τον μὲν οὖν περὶ τοῦ νεμεσᾶν λέγωμεν, τίσι τε νεμεσῶσι
 καὶ ἐπὶ τίσι καὶ πῶς ἔχοντες αὐτοί, εἶτα μετὰ ταῦτα
 περὶ τῶν ἄλλων. φανερόν δ' ἐκ τῶν εἰρημένων· εἰ γὰρ
 ἐστί τὸ νεμεσᾶν λυπεῖσθαι ἐπὶ τῷ φαινομένῳ ἀναξίως
 εὐπραγεῖν, πρῶτον μὲν δῆλον ὅτι ἔχ οἶον τ' ἐπὶ πᾶσι τοῖς 10
 ἀγαθοῖς νεμεσᾶν· ἢ γὰρ εἰ δίκαιος ἢ ἀνδρείος, ἢ εἰ ἀρε-
 τὴν λήψεται, νεμεσῆσει τούτῳ (οὐδὲ γὰρ οἱ ἔλειο ἐπὶ τοῖς
 ἐναντίοις τούτων εἰσίν), ἀλλ' ἐπὶ πλούτῳ καὶ δυνάμει καὶ
 τοῖς τοιοῦτοις, ὅσων ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν ἀξιοὶ εἰσιν οἱ ἀγαθοὶ
 καὶ οἱ τὰ φύσει ἔχοντες ἀγαθὰ, οἷον εὐγένειαν καὶ κάλλος 15
 καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἐπειδὴ δὲ τὸ ἀρχαῖον ἐγγύς τι φαίνεται
 τοῦ φύσει, ἀνάγκη τοῖς ταῦτ' ἔχουσιν ἀγαθόν, εἰάν νεωστὶ
 ἔχοντες τυγχάνωσι καὶ διὰ τοῦτο εὐπραγῶσι, μᾶλλον νε-
 μεσᾶν· μᾶλλον γὰρ λυποῦσιν οἱ νεωστὶ πλουτοῦντες τῶν
 πάλαι καὶ διὰ γένος· ὁμοίως δὲ καὶ ἀρχοντες καὶ δυνά- 20
 μενοι καὶ πολύφιλοι καὶ εὐτεκνοὶ καὶ ὀτιοῦν τῶν τοιούτων.
 καὶ διὰ ταῦτ' ἄλλο τι ἀγαθὸν γίγνηται αὐτοῖς, ὡσαύτως·
 καὶ γὰρ ἐνταῦθα μᾶλλον λυποῦσιν οἱ νεόπλῆτοι ἀρχοντες
 διὰ τὸν πλῆτον ἢ οἱ ἀρχαιοπλῆτοι. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν
 ἄλλων. αἴτιον δ' ὅτι οἱ μὲν δοκῶσι τὰ αὐτῶν ἔχειν οἱ δ' ἕ- 25
 τὸ γὰρ αἰεὶ ἕτω φαινόμενον ἔχειν ἀληθῆς δοκεῖ, ὥς οἱ ἕτε-
 ροὶ οὐ τὰ αὐτῶν ἔχειν. καὶ ἐπεὶ ἕκαστον τῶν ἀγαθῶν ἢ τῷ
 τυχόντος ἀξίον, ἀλλὰ τις ἐστὶν ἀναλογία καὶ τὸ ἀρμόττον,
 οἷον ὄπλων κάλλος οὐ τῷ δικαίῳ ἀρμόττει ἀλλὰ τῷ ἀν-
 δρείῳ, καὶ γάμοι διαφέροντες ἢ τοῖς νεωστὶ πλουτήσιν ἀλλὰ 30
 τοῖς εὐγενέσιν. εἰάν ἢ ἀγαθὸς ὢν μὴ τῷ ἀρμόττοντος τυγ-
 χάνῃ, νεμεσητόν. καὶ τὸν ἥττω τῷ κρείττονι ἀμφισβητεῖν,
 μάλιστα μὲν οὖν τοὺς ἐν τῷ αὐτῷ· ὅθεν καὶ τοῦτ' εἴρηται,

Δίαντος δ' ἀλέεινε μάχην Τελαμωνιάδαο·

Ζεὺς γὰρ οἱ νεμέσασχ', ὅτ' ἀμείνονι φωτὶ μάχοιτο.

εἰ δὲ μή, καὶ ὀπωσῶν ὁ ἥττων τῷ κρείττονι, οἷον εἰ ὁ μουσι-
 κὸς τῷ δικαίῳ· βέλτιον γὰρ ἢ δικαιοσύνη τῆς μουσικῆς. οἷς
 μὲν οὖν νεμεσῶσι καὶ δι' αἶ, ἐκ τούτων δῆλον· ταῦτα γὰρ
 καὶ τὰ τοιαῦτα ἐστίν. αὐτοὶ δὲ νεμεσητικοὶ εἰσιν, εἰάν ἀξιοὶ
 τυγχάνωσιν ὄντες τῶν μεγίστων ἀγαθῶν καὶ ταῦτα κερτη-
 μένοι· τὸ γὰρ τῶν ὁμοίων ἠξιώσθαι τοὺς μὴ ὁμοίους οὐ δέ-
 καιον. δεύτερον δ', ἂν ὄντες ἀγαθοὶ καὶ σπουδαῖοι τυγχά-
 νωσιν· κρίνεται γὰρ εὖ, καὶ τὰ ἀδίκῃ μισῶσιν. καὶ εἰάν
 φιλότιμοι, καὶ ὀρεγόμενοι τινῶν πράξεων, καὶ μάλιστα περὶ
 ταῦτα φιλότιμοι ὦσιν ἢ ἕτεροι ἀνάξιοι ὄντες τυγχάνουσιν.
 καὶ ὅλως οἱ ἀξιοῦντες αὐτοὶ αὐτῶν ἢ ἕτερος μὴ ἀξίωσι, νε-
 μεσητικοὶ τότε καὶ τότε. διὸ καὶ οἱ ἀνδραποδώδεις καὶ
 φαῦλοι καὶ ἀφιλότιμοι οὐ νεμεσητικοί· οὐδὲν γὰρ ἐστὶν οὐ
 ἑαυτοῦ οἰοῦνται ἀξίως εἶναι. φανερόν δ' ἐκ τούτων ἐπὶ ποίοις
 ἀτυχεῦσι καὶ κακοπραγοῦσιν ἢ μὴ τυγχάνουσι χαίρειν ἢ
 ἀλύπως ἔχειν δεῖ· ἐκ γὰρ τῶν εἰρημένων τὰ ἀντικείμενά
 ἐστὶ δῆλα, ὡς· εἰάν τοὺς τε κριτὰς τοιοῦτους παρασκευάσῃ ὁ
 λόγος, καὶ τοὺς ἀξιοῦντας ἐλεῖσθαι, καὶ ἐφ' οἷς ἐλεῖσθαι,
 δείξῃ ἀναξίως μὲν ὄντας τυγχάνειν ἀξίως δὲ μὴ τυγχάνειν,
 ἀδύνατον ἐλεῖν.

Δῆλον δὲ καὶ ἐπὶ τίσι φθονοῦσι καὶ τίσι καὶ πῶς 10
 ἔχοντες, εἴπερ ἐστὶν ὁ φθόνος λύπη τις ἐπὶ εὐπραγίᾳ φαι-
 νομένη τῶν εἰρημένων ἀγαθῶν περὶ τοὺς ὁμοίους, μὴ ἵνα τι
 αὐτῷ, ἀλλὰ δι' ἐκείνους· φθονήσεται μὲν γὰρ οἱ τοιοῦτοι οἷς
 εἰσὶ τινες ὅμοιοι ἢ φαίνονται. ὁμοίως δὲ λέγω κατὰ γένος,
 κατὰ συγγένειαν, καθ' ἡλικίαν, καθ' ἔξιν, κατὰ δόξαν,
 κατὰ τὰ ὑπάρχοντα. καὶ οἷς μικρῷ ἐλλείπει τὸ μὴ πάντα
 ὑπάρχειν. διὸ οἱ μεγάλα πράττοντες καὶ οἱ εὐτυχεύοντες
 φθονεροὶ εἰσιν· πάντας γὰρ οἰοῦνται τὰ αὐτῶν φέρειν. καὶ
 οἱ τιμώμενοι ἐπὶ τινι διαφερόντως, καὶ μάλιστα ἐπὶ σοφίᾳ
 ἢ εὐδαιμονίᾳ. καὶ οἱ φιλότιμοι φθονερώτεροι τῶν ἀφιλοτί-
 μων. καὶ οἱ δοξόσοφοι· φιλότιμοι γὰρ ἐπὶ σοφίᾳ. καὶ
 ὅλως οἱ φιλόδοξοι περὶ τι φθονεροὶ περὶ τοῦτο. καὶ οἱ μι-
 κρόψυχοι· πάντα γὰρ μεγάλα δοκεῖ αὐτοῖς εἶναι. ἐφ' οἷς
 φθονοῦσιν, τὰ μὲν ἀγαθὰ εἴρηται· ἐφ' ὅσοις γὰρ φιλοδο-

3. τῇ ante φθορᾷ om A'. || ἔλεν QY²Z². || 4. vocis ὥστε syllabam τε corr A' loco plurium capace. || 6. τι om QY²Z². || 7. ὅπως QY²Z². || 11. ἢ] ἠδὲ QY²Z². || 11. ἢ ἀνδρείος] καὶ ἀνδρείος A'. || εἰ om pr A'. || 12. νεμεσᾶ QY²Z². || οἱ om A'. || 14. ὅσων] οἷς QZ². || ὡς] ἔχ Z². || ἀνάξιοι Q. || οἱ om QY²Z². || ἀγαθοῖς Q. || 15. οἱ] εἰ Q. || 18. καὶ] ἢ A'. || 20. γένους Y²Z²A'. || 23. πλουτοῦσιν Q. || 24. διὰ] καὶ διὰ QY²Z². || 29. ἔπλων] ἔπλα ἢ A'. || 30. ἀρμόττοντες A'. || πλουσίους A'. || 31. ἐάν] ἢ A'. || 32. καὶ om QZ² et pr Y². || τῷ et 33. ὅν om QY²Z². || 35. νεμέσασκε A', νεμέσασ' QY²Z².

1. καὶ εἰάν Y². || ὁ κρείττων τῷ ἥττω pr A'. || 2. βελτίων QY²Z². || οἷς] τοῖς pr A'. || 3. διὰτι A'. || ταῦτα τε γὰρ QY²A'. || 5. ὅπως om QY²Z². || ταυτὰ Y². || 6. ἀξιώσθαι QY²Z². || 8. τι om QZ² et pr Y². || 9. πραγμάτων A'. || 10. τυγχάνωσι Y²Z². || 12. καὶ ante οἱ om QY²Z². || 13. ἐπὶ τοῖσιν ἢ αὐτῶν QY²Z². || 17. δῆλ' ἐστὶν QY²Z². || 19. δείξει Q. || μὲν om A'. || 26. ἡλικίας et ἔξεις A'. || 28. οἱ post καὶ om QY²Z². || 33. οἱ ὅλως QY²Z². || οἱ post καὶ om A'. || 34. αὐτοῖς δοκεῖ μεγάλα QY²Z². || 35. οἷς A'.

ξοῦσι καὶ φιλοτιμοῦνται ἔργοις ἢ κτήμασι καὶ ὀρέγονται
 δόξης, καὶ ὅσα εὐτυχήματα ἐσι, σχεδὸν περὶ πάντα φθό-
 νος ἐστί, καὶ μάλιστα ὡς αὐτοὶ ἢ ὀρέγονται ἢ οἴονται δεῖν
 αὐτοὺς ἔχειν, ἢ ὡς τῆ κτήσει μικρῶ ὑπερέχουσιν ἢ μικρῶ
 ἐλλείπουσιν. φανερόν δὲ καὶ οἷς φθονῶσιν· ἅμα γὰρ εἴρηται·
 τοῖς γὰρ ἐγγύς καὶ χρόνῳ καὶ τόπῳ καὶ ἡλικίᾳ καὶ δόξῃ
 φθονοῦσιν. ὅθεν εἴρηται "τὸ συγγενὲς γὰρ καὶ φθονεῖν ἐπί-
 ςαται." καὶ πρὸς ἕς φιλοτιμῶνται· φιλοτιμῶνται μὲν γὰρ
 πρὸς τὸς εἰρημένους, πρὸς δὲ τὸς μυριοσὺν ἔτος ὄντας ἢ πρὸς
 τοὺς ἰσομένους ἢ τεθνεώτας οὐδαίς, οὐδὲ πρὸς τὸς ἐφ' Ἡρα-
 κλείαις ζήλαις. οὐδ' ὡς πολὺ οἴονται παρ' αὐτοῖς ἢ παρὰ
 τοῖς ἄλλοις λείπεσθαι, οὐδ' ὡς πολὺ ὑπερέχειν, ὡσαύτως
 καὶ πρὸς τύτους καὶ περὶ τὰ τοιαῦτα. ἐπεὶ δὲ πρὸς τὸς ἀν-
 ταγωνιστὰς καὶ ἀντεραστὰς καὶ ὅλως τοὺς τῶν αὐτῶν ἐπιε-
 μένους φιλοτιμῶνται, ἀνάγκη μάλιστα τούτοις φθονεῖν· ὅθεν
 εἴρηται "καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ." καὶ τοῖς ταχῦ οἱ ἢ μόλις
 τυχεύοντες ἢ μὴ τυχεύοντες φθονῶσιν. καὶ ὡς ἢ κεκτημένων ἢ
 κατορθόντων ὄνειδος αὐτοῖς· εἰσὶ δὲ καὶ οὗτοι ἐγγύς καὶ
 ὅμοιοι· δῆλον γὰρ ὅτι παρ' αὐτοὺς ἢ τυγχάνουσι τὰ ἀγαθὰ,
 ὡς εἴτε λυπῶν ποιεῖ τὸν φθόνον. καὶ τοῖς ἢ ἔχουσι ταῦτα
 ἢ κεκτημένοις ὅσα αὐτοῖς προσήκειν ἢ κέρητό ποτε· διὸ
 πρεσβύτεροι νεωτέροις. καὶ οἱ πολλὰ δαπανήσαντες εἰς
 ταῦτ' οἱ ὄλγα φθονῶσιν. δῆλον δὲ καὶ [ἐφ'] οἷς χαίρουσιν
 οἱ τοῖστοι καὶ ἐπὶ τίσι καὶ πῶς ἔχοντες· ὡς γὰρ ἔχοντες
 λυπῶνται, ἔτι ἔχοντες ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις ἠσθῆσονται. ὡς
 ἂν αὐτοὶ μὲν παρασκευασθῶσιν ἔτι ἔχειν, οἱ δ' ἐλεεῖσθαι
 ἢ τυγχάνειν τινὸς ἀγαθοῦ ἀξιοῦμενοι ὥσιν οἰοῖ οἱ εἰρημένοι,
 δῆλον ὡς ἢ τεύξονται ἐλεῖ παρὰ τῶν κυρίων.

11 Πῶς δ' ἔχοντες ζηλοῦσι καὶ τὰ ποῖα καὶ ἐπὶ τίσιν,
 ἐνθένδ' ἐστὶ δῆλον. εἰ γὰρ ἐστὶ ζῆλος λύπη τις ἐπὶ φαινο-
 μένῃ παρουσίᾳ ἀγαθῶν ἐντίμων καὶ ἐνδεχομένων αὐτῶ λα-
 βεῖν περὶ τὸς ὁμοίους τῆ φύσει, ἔχ' ὅτι ἄλλῳ ἄλλ' ὅτι ἔχ'
 καὶ αὐτῶ ἐξίν· διὸ καὶ ἐπεικὲς ἐξίν ὁ ζῆλος καὶ ἐπεικῶν,
 τὸ δὲ φθονεῖν φαῦλον καὶ φαύλων· ὁ μὲν γὰρ αὐτὸν πα-
 ρασκευάζει διὰ τὸν ζῆλον τυγχάνειν τῶν ἀγαθῶν, ὁ δὲ τὸν
 πλησίον μὴ ἔχειν διὰ τὸν φθόνον· ἀνάγκη δὲ ζηλωτικούς

μὲν εἶναι τὸς ἀξιοῦντας αὐτὸς ἀγαθῶν ὧν μὴ ἔχουσιν· ὁδαίς
 γὰρ ἀξιοῖ τὰ φαινόμενα ἀδύνατα. διὸ οἱ νέοι καὶ οἱ με-
 γαλόψυχοι τοιοῦτοι. καὶ οἷς ὑπάρχει τοιαῦτα ἀγαθὰ ἢ
 τῶν ἐντίμων ἀξιά ἐξίν ἀνδρῶν· ἐξίν γὰρ ταῦτα πλῆτος καὶ
 5 πολυφιλία καὶ ἀρχαὶ καὶ ὅσα τοιαῦτα· ὡς γὰρ προσήκει
 αὐτοῖς ἀγαθοῖς εἶναι, ὅτι προσήκει τοῖς ἀγαθῶς ἔχουσι, ζη-
 λοῦσι τὰ τοιαῦτα τῶν ἀγαθῶν. καὶ οὗς οἱ ἄλλοι ἀξιοῦσιν
 καὶ ὡς πρόγονοι ἢ συγγενεῖς ἢ οἰκίῳ ἢ τὸ ἔθνος ἢ ἢ πόλις
 ἐντιμοὶ, ζηλωτικοὶ περὶ ταῦτα· οἰκίᾳ γὰρ οἴονται αὐτοῖς
 εἶναι, καὶ ἀξιοὶ τούτων. εἰ δ' ἐξίν ζηλωτὰ τὰ ἐντιμα ἀγαθὰ,
 ἀνάγκη τὰς τε ἀρετὰς εἶναι τοιαύτας, καὶ ὅσα τοῖς ἄλλοις
 ὠφέλιμα καὶ εὐεργετικά· τιμῶσι γὰρ τοὺς εὐεργετοῦντας
 καὶ τὸς ἀγαθῶς. καὶ ὅσων ἀγαθῶν ἀπόλαυσις τοῖς πλησίον
 ἐξίν, οἷον πλῆτος καὶ κάλλος μᾶλλον ὑγείας. φανερόν δὲ
 15 καὶ οἱ ζηλωτοὶ τίνας· οἱ γὰρ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα κεκτη-
 μένοι ζηλωτοί. ἐξίν δὲ ταῦτα τὰ εἰρημένα, οἷον ἀνδρεία σο-
 φία ἀρχή· οἱ γὰρ ἀρχόντες πολλοὺς δύνανται εὖ ποιῆν,
 στρατηγὸς ῥήτορας, πάντες οἱ τὰ τοιαῦτα δυνάμενοι. καὶ
 οἷς πολλοὶ ὅμοιοι βούλονται εἶναι, ἢ πολλοὶ γνώριμοι, ἢ
 φίλοι πολλοί. ἢ οὗς πολλοὶ θαυμάζουσιν, ἢ ἕς αὐτοὶ θαυ-
 μάζουσιν. καὶ ὡς ἔπαινοι καὶ ἐγκώμια λέγονται ἢ ὑπὸ
 ποιητῶν ἢ λογογράφων. καταφρονοῦσι δὲ τῶν ἐναντίων·
 ἐναντίον γὰρ ζῆλῳ καταφρόνησις ἐστὶ, καὶ τὸ ζηλοῦν τῆ
 καταφρονεῖν. ἀνάγκη δὲ τοὺς ἔτι ἔχοντας ὡς ζηλωτὰς
 20 τινὰς ἢ ζηλοῦσθαι, καταφρονητικὸς εἶναι τούτων τε καὶ ἐπὶ
 τούτοις ὅσοι τὰ ἐναντία κακὰ ἔχουσι τῶν ἀγαθῶν τῶν ζη-
 λωτῶν. διὸ πολλὰκις καταφρονοῦσι τῶν εὐτυχόντων, ὅταν
 ἀνευ τῶν ἐντίμων ἀγαθῶν ὑπάρχη αὐτοῖς ἢ τύχη. δι' ὅν
 μὲν ἔν τα πάθη ἐγγίγνεται καὶ διαλύεται, ἐξ ὧν αἱ πίσεις
 γίνονται, περὶ αὐτῶν εἴρηται.

Τὰ δὲ ἦθη ποῖοί τινες κατὰ τὰ πάθη καὶ τὰς ἔξεις 12
 καὶ τὰς ἡλικίας καὶ τὰς τύχας, διέλθωμεν μετὰ ταῦτα.
 λέγω δὲ πάθη μὲν ὀργὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὰ τοιαῦτα, περὶ
 ὧν εἰρήκαμεν πρότερον, ἔξεις δὲ ἀρετὰς καὶ κακίας· εἴρη-
 15 ται δὲ περὶ τούτων πρότερον, καὶ ποῖα προαιρῶνται ἑκάστοι,
 καὶ ποῖων πρακτικοί. ἡλικίας δ' εἰσὶ νεότης καὶ ἀκμὴ καὶ

1. ἢ κτήμασι om QY²Z². || 4. τῆ] αὐτοὶ τῆ QY²Z². || 7. καὶ γὰρ A^c. || 8. φιλοτιμῶνται QY², φιλοτιμῶνται Z². || μὲν om A^c. || 11. ἢ] καὶ A^c. || 13. τύτους καὶ] τὸς A^c. || ἐπειδὴ δὲ Z². || 14. τῶν om Q. || 15. τούτοις μάλιστα QY²Z². || διόπερ A^c. || 16. καὶ τοῖς — 17. φθονοῦσιν post 23. φθονῶσιν A^c. || 16. ἢ μόλις] μήπω A^c. || 17. μὴ] οἱ μὴ F², μὴ quidem corr. || ἢ post ὡν et 18. καὶ alterum om QY²Z². || 21. ὅσα] ἐ QY²Z². || ἐκέρητο QY²Z². || 22. πρεσβύτεροι γε νεωτέροις QY²Z². || 24. ἐν] μὴ QY²Z². || 25. ἐναντίως A^c. || 26. μὲν om Q. || 27. οἷοι om A^c. || οἱ] καὶ οἱ Q. || 29. ἔχουσιν οἱ ζηλωτῶντες QY²Z². || τὰ] περὶ corr F². || 30. ἔθεν Q. || 32. τὸς ὁμοίους τῆ φύσει] τις ἐπιφαινομένη pr Q. || 34. γὰρ om Z². || ἑαυτὸν F²Z², ἑαυτῶ Q. || 36. μὴ ἔχει] καλύει Q, om F²Z². || δὲ QZ².

2. οἱ post καὶ om Q. || 8. ἔθος Q. || 11. τε om Z². || 20. ἢ οὗς αὐτοὶ θαυμάζουσιν om Q. || 29. ἐξ] καὶ ἐξ F². || 31. κατὰ] κατὰ τε corr F², καὶ QZ². || 34. ἔξεις — 35. πρότερον om Q. || 35. δὲ] καὶ QY²Z².

γῆρας. τύχην δὲ λέγω εὐγένειαν καὶ πλῆτον καὶ δυνάμεις καὶ τάναντία τότεῖς καὶ ὅλως εὐτυχίαν καὶ δυστυχίαν. οἱ μὲν ἔν νεοὶ τὰ ἤθη εἰσὶν ἐπιθυμητικοί, καὶ οἷοι ποιεῖν ἔν ἂν ἐπιθυμήσωσιν. καὶ τῶν περὶ τὸ σῶμα ἐπιθυμιῶν μάλιστα ἀκολουθητικοὶ εἰσὶ ταῖς περὶ τὰ ἀφροδίσια, καὶ ἀκρατεῖς 5 ταύτης. εὐμετάβολοι δὲ καὶ ἀψύχοροι πρὸς τὰς ἐπιθυμίας, καὶ σφόδρα μὲν ἐπιθυμοῦσι, ταχέως δὲ παύονται· ὀξείαι γὰρ αἱ βυλήσεις καὶ ἡ μεγάλαι, ὥσπερ αἱ τῶν καμνόντων δόλαι καὶ πείναι. καὶ θυμικοὶ καὶ ὀξύθυμοι καὶ οἷοι ἀκολουθεῖν τῇ ὀρμῇ. καὶ ἤττις εἰσὶ τῷ θυμῷ· διὰ γὰρ φιλοτι- 10 μίαν οὐκ ἀνέχονται ὀλιγωρούμενοι, ἀλλ' ἀγανακτῶσιν, ἂν οἴωνται ἀδικεῖσθαι. καὶ φιλότιμοι μὲν εἰσὶ, μᾶλλον δὲ φιλόνοικοι· ὑπεροχῆς γὰρ ἐπιθυμεῖ ἡ νεότης, ἡ δὲ νίκη ὑπεροχῆ τις. καὶ ἀμφω ταῦτα μᾶλλον ἢ φιλοχρήματοι· φιλοχρήματοι δὲ ἤκιστα διὰ τὸ μήπω ἐνδείας πεπειραῖσθαι, 15 ὥσπερ τὸ Πιττακῆ ἔχει ἀπόφθγμα εἰς Ἀμφιάραιον. καὶ οὐ κακοῦθεις ἀλλ' εὐήθεις διὰ τὸ μήπω τεθεωρημένοι πολλὰς πονηρίας. καὶ εὐπιστοὶ διὰ τὸ μήπω πολλὰ ἐξηπατῆσθαι. καὶ εὐέλπιδες· ὥσπερ γὰρ οἱ οἰνωμένοι, ἔτω διάθερμοὶ εἰσὶν οἱ νέοι ὑπὸ τῆς φύσεως· ἄμα δὲ καὶ διὰ τὸ μήπω 20 πολλὰ ἀποτετυχημένοι. καὶ ζῶσι τὰ πλεῖστα ἐλπίδι· ἡ μὲν γὰρ ἐλπίς τῷ μέλλοντός ἐστιν ἡ δὲ μνήμη τοῦ παροισχομένου, τοῖς δὲ νέοις τὸ μὲν μέλλον πολὺ τὸ δὲ παρεληλυθὸς βραχύ· τῇ γὰρ πρώτη ἡμέρᾳ μεμνηῖσθαι μὲν οὐδὲν οἴονται, ἐλπίζειν δὲ πάντα. καὶ εὐξαπάτητοὶ εἰσὶ διὰ τὸ 25 εἰρημένον· ἐλπίζουσιν γὰρ βράδιως. καὶ ἀνδρείοτεροι· θυμώδεις γὰρ καὶ εὐέλπιδες, ὧν τὸ μὲν μὴ φοβεῖσθαι τὸ δὲ θαρραεῖν ποιεῖ· ἔτε γὰρ ὀργιζόμενος οὐδεὶς φοβεῖται, τό τε ἐλπίζειν ἀγαθὸν τι θαρραλέον ἐστίν. καὶ αἰσχυντηλοὶ· οὐ γὰρ πω καλὰ ἔτερα ὑπολαμβάνουσιν, ἀλλὰ πεκαίδουσιν ὑπὸ τοῦ 30 νόμου μόνον. καὶ μεγαλόψυχοι· ἔτε γὰρ ὑπὸ τῷ βίῳ πω τεταπεινῶνται, ἀλλὰ τῶν ἀναγκαίων ἀπειροὶ εἰσιν, καὶ τὸ ἀξιοῦν αὐτὸν μεγάλων μεγαλοψυχία· τοῦτο δ' εὐέλπιδος. καὶ μᾶλλον αἰρῶνται πράττειν τὰ καλὰ τῶν συμφερόντων· τῷ γὰρ ἤθει ζῶσι μᾶλλον ἢ τῷ λογισμῷ, ἔστι δ' ὁ μὲν 35 λογισμὸς τῷ συμφέροντος ἡ δὲ ἀρετὴ τοῦ καλοῦ. καὶ φιλόφιλοι καὶ φιλέταιροι μᾶλλον τῶν ἄλλων ἡλικιῶν διὰ

τὸ χαίρειν τῷ συζῆν καὶ μήπω πρὸς τὸ συμφέρον κρίνειν μηδὲν, ὥτε μηδὲ τὸς φίλους. καὶ ἅπαντα ἐπὶ τὸ μᾶλλον καὶ σφοδρότερον ἀμαρτάνουσι παρὰ τὸ Χιλιώνιον· πάντα γὰρ ἄγαν πράττουσιν· φιλοῦσί τε γὰρ ἄγαν καὶ μισοῦσιν ἄγαν καὶ τᾶλλα πάντα ὁμοίως. καὶ εἰδέναι πάντα οἴονται καὶ δισχυρίζονται· τοῦτο γὰρ αἰτίον ἐστὶ καὶ τοῦ πάντα ἄγαν. καὶ τὰ ἀδικήματα ἀδικῶσιν εἰς ὕβριν καὶ ἡ κακουργίαν. καὶ ἐλεητικοὶ διὰ τὸ πάντας χρηστοὺς καὶ βελτίους ὑπολαμβάνουσιν· τῇ γὰρ αὐτῶν ἀκακία τὸς πέλας μετρήσιν, ὥστ' ἀνάξια πάσχειν ὑπολαμβάνουσιν αὐτές. καὶ φιλογέλωτες, διὸ καὶ εὐτραπέλοι· ἡ γὰρ εὐτραπελία πεκαίδουμένη ὕβρις ἐστίν. τὸ μὲν ἔν τῶν νέων τοῦτόν ἐστιν ἦθος.

Οἱ δὲ πρῶστοι καὶ παρηκμακότες σχεδὸν ἐκ τῶν 13 ἐναντιῶν τότεῖς τὰ πλεῖστα ἔχουσιν ἤθη· διὰ γὰρ τὸ πολλὰ ἔτη βεβιωμένοι καὶ πλεῖω ἐξηπατῆσθαι καὶ ἡμαρτημένοι, καὶ τὰ πλεῖω φαῦλα εἶναι τῶν πραγμάτων, οὔτε διαβεβαῖωνται οὐδὲν, ἤττον τε ἄγαν ἅπαντα ἢ δεῖ. καὶ οἴονται ἴσασιν δ' ὕδεν. καὶ ἀμφισβητῶντες προσθέουσιν ἀεὶ τὸ ἴσως καὶ τάχα, καὶ πάντα λέγουσιν ἔτω, παγίως δ' οὐδὲν. καὶ κακοῦθεις εἰσὶν· ἔστι γὰρ κακοῦθεια τὸ ἐπὶ τὸ χεῖρον ὑπολαμβάνειν πάντα. ἔτι δὲ καχύποπτοὶ εἰσὶ διὰ τὴν ἀπιστίαν, ἀπιστοὶ δὲ δι' ἐμπειρίαν. καὶ ἔτε φιλοῖσι σφόδρα οὔτε μισοῦσι διὰ ταῦτα, ἀλλὰ κατὰ τὴν Βίαντος ὑποθήκην καὶ φιλοῦσιν ὡς μισήσαντες καὶ μισῶσιν ὡς φιλήσαντες. καὶ μικρόψυχοι διὰ τὸ τεταπεινῶσθαι ὑπὸ τοῦ βίου· οὐδενὸς γὰρ μεγάλης ὕδὲ περιττῆ, ἀλλὰ τῶν πρὸς τὸν βίον ἐπιθυμοῦσιν. καὶ ἀνελεύθεροι· ἐν γὰρ τι τῶν ἀναγκαίων ἡ οὐσία, ἄμα δὲ καὶ διὰ τὴν ἐμπειρίαν ἴσασιν ὡς χαλεπὸν τὸ κτήσασθαι καὶ βράδιον τὸ ἀποβαλεῖν. καὶ δειλοὶ καὶ πάντα προφοβητικοὶ· ἐναντίως γὰρ διακίονται τοῖς νέοις· κατεφυγμένοι γὰρ εἰσιν, οἱ δὲ θερμοί. ὥστε προωδοποίηκε τὸ γῆρας τῇ δειλίᾳ· καὶ γὰρ ὁ φόβος καταψύξις τις ἐστίν. καὶ φιλόζωοι καὶ μάλιστα ἐπὶ τῇ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ διὰ τὸ τῷ ἀπόντος εἶναι τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ οὐ δὲ ἐνδεῖς, τούτου μάλιστα ἐπιθυμεῖν. καὶ φίλαυτοὶ μᾶλλον ἢ δεῖ· μικροψυχία γὰρ 15 τις καὶ αὐτῆ. καὶ πρὸς τὸ συμφέρον ζῶσιν, ἀλλ' οὐ πρὸς τὸ καλόν, μᾶλλον ἢ δεῖ, διὰ τὸ φίλαυτοὶ εἶναι· τὸ μὲν

1. καὶ utrumque om QF²Z². || 3. ὧν] ἂ A^c. || 5. ταῖς] τῆς F²Z². || 7. μὲν] μὲν αὐτοὶ pr F². || ταχῶ QF²Z². || 10. ὀργῆ A^c. || 12. φιλόνοικοι F²Z². || 20. μὴ A^c. || 25. an οἷόν τε? || 31. ἔτω τεταπεινῶνται A^c et rc F², ποτε ταπεινῶνται QZ², ποτε ταπεινῶνται pr F². || 33. μεγάλων αὐτὸν F²Z², μεγάλων ἑαυτὸν Q. || 35. ἔτι QZ²A^c. || 36. post φιλόφιλοι A^c καὶ φίλοι || 37. φιλέταιροι Q.

1. τὸ χαίρειν] τῷ χαίρειν Z². || 3. χαλιώπειον A^c. || 4. τε om A^c. || 5. καὶ εἰδέναι] ὃ καὶ εἰδέναι QF²Z². || ἅπαντα A^c. || 7. καὶ ante ἡ om A^c. || 8. ἐλεητικοὶ Z² et pr F², ἐλεγκτικοὶ Q et corr F². || 11. φιλευτραπέλοι A^c. || 12. ἦθός ἐστιν QF²Z². || 15. βεβιωμένοι — 16. οὔτε δια om Q. || 15. ἐξημαρτημένοι A^c. || 17. ἅπαντα ἄγαν F². || 18. ἀμφιδεξῶτες A^c. || ἀεὶ om F². || 21. ἅπαντα QF²Z². || ταχύποπτοι Q. || 26. τῶν om Q. || περὶ QZ². || 29. προβητικοὶ Q. || 31. οἱ] οὐ F². || 32. τίς om A^c. || 33. μάλιστα] μᾶλλον A^c. || 34. δὲ om QF²Z². || 35. ἐπιθυμοῖσι καὶ φιλαίτιοι QF²Z²

γάρ συμφέρον αὐτῷ ἀγαθόν ἐστὶ, τὸ δὲ καλὸν ἀπλῶς. καὶ ἀνάσχυνται μᾶλλον ἢ ἀίσχυνητοί· διὰ γὰρ τὸ μὴ φροντίζειν ὁμοίως τῷ καλῷ καὶ τῷ συμφέροντος ὀλιγωρῶσι τοῦ δοκεῖν. καὶ δυσέλπιδες διὰ τὴν ἐμπειρίαν· τὰ γὰρ πλείω τῶν γιγνομένων φαῦλά ἐστιν· ἀποβαίνει γοῦν τὰ πολλὰ ἐπὶ τὸ χεῖρον· καὶ ἐτι διὰ τὴν δειλίαν. καὶ ζῶσι τῇ μνήμῃ μᾶλλον ἢ τῇ ἐλπίδι· τῷ γὰρ βίβν τὸ μὲν λοιπὸν ὀλίγον τὸ δὲ παρεληλυθὸς πολύ, ἐστὶ δὲ ἢ μὲν ἐλπίς τῷ μέλλοντος ἢ δὲ μνήμη τῶν παροισχομένων. ὅπερ αἴτιον καὶ τῆς ἀδόλεσχίας αὐτοῖς· διατελῶσι γὰρ τὰ γενόμενα λέγοντες· ἀναμιμνησκομένοι γὰρ ἦδονται. καὶ οἱ θυμοὶ ὀξεῖς μὲν εἰσιν ἀσθενεῖς δὲ, καὶ αἱ ἐπιθυμίαι αἱ μὲν ἐκλελοιπασιν αἱ δὲ ἀσθενεῖς εἰσιν, ὥστε οὐτ' ἐπιθυμητικοὶ οὔτε πρακτικοὶ κατὰ τὰς ἐπιθυμίας, ἀλλὰ κατὰ τὸ κέρδος. διὸ καὶ σωφρονικοὶ φαίνονται οἱ τηλικῶτοι· αἱ τε γὰρ ἐπιθυμίαι ἀνεύκασιν, καὶ δουλεύουσι τῷ κέρδει. καὶ μᾶλλον ζῶσι κατὰ λογισμὸν ἢ κατὰ τὸ ἦθος· ὁ μὲν γὰρ λογισμὸς τῷ συμφέροντος τὸ δ' ἦθος τῆς ἀρετῆς ἐστίν. καὶ τὰ δεικνύματα ἀδικῶσιν εἰς κακυργίαν, ἕκ εἰς ὕβριν. ἐλεητικοὶ δὲ καὶ οἱ γέροντές εἰσιν, ἀλλ' οὐ διὰ ταῦτά τοῖς νέοις· οἱ μὲν γὰρ διὰ φιλανθρωπίαν, οἱ δὲ δι' ἀσθένειαν· πάντα γὰρ οἴονται ἐγγὺς εἶναι αὐτοῖς παθεῖν, τοῦτο δ' ἦν ἐλεητικόν. ὅθεν ὀδυρτικοὶ εἰσι, καὶ οὐκ εὐτράπελοι ἕδὲ φιλογέλοιοι· ἐναντίον γὰρ τὸ ὀδυρτικὸν τῷ φιλογέλῳτι. τῶν μὲν ἔν νεῶν καὶ τῶν πρεσβυτέρων τὰ ἦθη τοιαῦτα· ὥστ' ἐπεὶ ἀποδέχονται πάντες τοὺς τῷ σφετέρῳ ἦθει λεγομένους λόγους καὶ τοὺς ὁμοίους, οὐκ ἄδηλον πῶς χρώμενοι τοῖς λόγοις τοιοῦτοι φανοῦνται καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ λόγοι.

14 Οἱ δὲ ἀκμάζοντες φανερόν ὅτι μεταξὺ τῶν τῷ ἦθος ἔσονται, ἐκατέρων ἀφαιροῦντες τὴν ὑπερβολήν, καὶ οὔτε σφόδρα θαρρῶντες (θρασύτης γὰρ τὸ τοῖστον) ἔτε λίαν φοβύμενοι, καλῶς δὲ πρὸς ἄμφω ἔχοντες, ἔτε πᾶσι πισεύοντες οὔτε πᾶσιν ἀπιστῶντες, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀληθὲς κρίνοντες μᾶλλον. καὶ ἔτε πρὸς τὸ καλὸν ζῶντες μόνον ἔτε πρὸς τὸ

συμφέρον, ἀλλὰ πρὸς ἄμφω. καὶ οὔτε πρὸς φειδῶ οὔτε πρὸς ἀσωτίαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἀρμόττον. ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς θυμὸν καὶ πρὸς ἐπιθυμίαν. καὶ σώφρονες μετ' ἀνδρίας καὶ ἀνδρεῖοι μετὰ σωφροσύνης. ἐν γὰρ τοῖς νέοις καὶ τοῖς γέροισι διήρηται ταῦτα· εἰσὶ γὰρ οἱ μὲν νέοι ἀνδρεῖοι καὶ ἀκόλαστοι, οἱ δὲ πρεσβύτεροι σώφρονες καὶ δειλοί. ὡς δὲ καθόλου εἰπεῖν, ὅσα μὲν διήρηται ἢ νεότης καὶ τὸ γῆρας τῶν ὑφελίμων, ταῦτα ἄμφω ἔχουσιν, ὅσα δ' ὑπερβάλλουσιν ἢ ἐλλείπουσιν, τούτων τὸ μέτριον καὶ τὸ ἀρμόττον. ἀκμάζει δὲ τὸ μὲν σῶμα ἀπὸ τῶν τριάκοντα ἐτῶν μέχρι τῶν πέπτε καὶ τριάκοντα, ἢ δὲ ψυχὴ περὶ τὰ ἐνὸς δεῖν πενήκοντα περὶ μὲν οὖν νεότητος καὶ γῆρας καὶ ἀκμῆς, ποίων ἦδὲν ἕκασόν ἐστιν, εἰρήσθω τοσαῦτα.

Περὶ δὲ τῶν ἀπὸ τύχης γιγνομένων ἀγαθῶν, δι' ὅσα αὐτῶν καὶ τὰ ἦθη ποιά ἄττα συμβαίνει τοῖς ἀνθρώποις, λέγωμεν ἐφεξῆς. εὐγενείας μὲν οὖν ἦθός ἐστι τὸ φιλοτιμώτερον εἶναι τὸν κεκτημένον αὐτήν· ἅπαντες γὰρ, ὅταν ὑπάρχη τι, πρὸς τῷτο σωρεύειν εἰώθασιν, ἢ δ' εὐγένεια ἐντιμότης τις προγόνων ἐστίν. καὶ καταφρονητικὸν καὶ τῶν ὁμοίων ἐστὶ τοῖς προγόνοις τοῖς αὐτῶν, διότι πόρρω ταῦτα μᾶλλον ἢ ἐγγὺς γιγνομένα ἐντιμώτερα καὶ εὐαλαζέοντα. ἐστὶ δὲ εὐγενὲς μὲν κατὰ τὴν τοῦ γένους ἀρετήν, γενναῖον δὲ κατὰ τὸ μὴ ἐξίστασθαι τῆς φύσεως· ὅπερ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οὐ συμβαίνει τοῖς εὐγενέσιν, ἀλλ' εἰσιν οἱ πολλοὶ εὐτελεῖς· φορὰ γὰρ τίς ἐστὶν ἐν τοῖς γένεσιν ἀνδρῶν ὥσπερ ἐν τοῖς κατὰ τὰς χώρας γιγνομένοις, καὶ ἐνίοτε ἀν' ἢ ἀγαθὸν τὸ γένος, ἐγγίνονται διὰ τινος χρόνου ἄνδρες περιττοί, κάπειτα πάλιν ἀναδίδωσιν. ἐξίσταται δὲ τὰ μὲν εὐφυᾶ γένη εἰς μανικώτερα ἦθη, οἷον οἱ ἀπ' Ἀλκιβιάδου καὶ οἱ ἀπὸ Διονυσίου τῷ προτέρου, τὰ δὲ ζαῖσιμα εἰς ἀβελτερίαν καὶ νωθρότητα, οἷον οἱ ἀπὸ Κίμωνος καὶ Περικλέους καὶ Σωκράτους.

Τῷ δὲ πλούτῳ ἂ ἐπεται ἦθη, ἐπιπολῆς ἐστὶν ἰδεῖν 16 ἄπασιν· ὕβρισται γὰρ καὶ ὑπερήφανοι, πάσχοντες τι ὑπὸ τῆς κτήσεως τοῦ πλούτου· ὥσπερ γὰρ ἔχοντες ἅπαντα

1. αὐτῶν A. || 3. τῷ post καὶ om A. || τὸ A. || 4. διὰ τε τὴν QY²Z². || πλείω τῶν πραγμάτων QY²Z². || 5. γῆν] γὰρ A. || 7. λοιπὸν] μέλλον QY²Z². || 11. εἰσιν post 12. δι' A. || 12. αἱ post καὶ om A. || 13. εἰσιν om QY²Z². || πρακτικοὶ ἔτ' ἐπιθυμητικοὶ A. || 14. καὶ om A. || 15. ἀνεύκασιν Q. || 18. κακυργίαν] ἀδικίαν QY²Z². || 19. ἐλεητικοὶ Q. || 20. ταῦτα A. || 22. ἐλεητικοὶ Y², ἐλεγκτικοὶ Q. || 23. φιλογέλοιοι A. || 27. φάνοται QY²Z². || 32. ἄλλως A. || δὲ om QY²Z². || πισεύοντες οὔτε πᾶσιν om Z². || 34. μόνον QY²Z². || καὶ — b 1. ἄμφω om QZ² et pr Y².

2. τὸ om Z² et pr Y². || 8. ἄμφω om QZ² et pr Y². || 10. πέπτε] καὶ πέπτε QY²Z². || 11. περὶ τὰ ἐνὸς δεῖν] ἐνὸς δεῖν A. || 12. καὶ ἀκμῆς] τῶν ἀκμῆς Q. || 13. ἐστὶν ἕκασον QY²Z². || 14. δι'] καὶ A. || 17. πάντες QY²Z². || 18. ἐντιμώτερα Z². || 19. τις om A. || καταφρονητικοὶ Q et corr Y², καταφρονητικὴ Z². || 20. ἐστὶ om QY²Z². || τοῖς alterum om A. || διὰ τὸ ταῦτα πόρρω QY²Z². || 21. καὶ] εἶναι καὶ QY²Z². || 23. τῆς] ἐκ τῆς QY²Z². || ὡς om QY²Z². || 25. τίς om QZ² et pr Y². || ἐστὶν] ἐστὶ καὶ QY²Z². || 26. καὶ om QY²Z². || τὸ ἀγαθόν Q. || 28. ἐξίσταται QZ². || εὐφυᾶ QY²Z². || 30. ἀβελτερίαν καὶ om QY²Z². || 31. οἱ om A. || 33. τι om QY²Z².

τάγαθὰ οὕτως διάκεινται· ὁ γὰρ πλοῦτος οἷον τιμὴ τις τῆς ἀξίας τῶν ἄλλων, διὸ φαίνεται ὅτι πάντα εἶναι αὐτοῦ. καὶ τρυφεροὶ καὶ σαλακῶνες, τρυφεροὶ μὲν διὰ τὴν τρυφήν καὶ τὴν ἐνδειξιν τῆς εὐδαιμονίας, σαλακῶνες δὲ καὶ σόλοικοι διὰ τὸ πάντας εἰσθῆναι διατριβεῖν περὶ τὸ ἐρώμενον καὶ 5 θαυμαζόμενον ὑπ' αὐτῶν, καὶ τῷ οἰεσθαι ζηλοῦν τὸς ἄλλους ἅ καὶ αὐτοί. ἅμα δὲ καὶ εἰκότως τῆτο πάσχουσιν· πολλοὶ γὰρ εἰσιν οἱ θεόμενοι τῶν ἐχόντων. ὅθεν καὶ τὸ Σιμωνίδου εἶρηται περὶ τῶν σοφῶν καὶ πλουσίων πρὸς τὴν γυναῖκα τὴν 'Ιέρωνος ἐρομένην πότερον γενέσθαι κρεῖττον πλούσιον ἢ σο-

17 ὅμοιος δὲ καὶ περὶ δυνάμειος σχεδὸν τὰ πλείεστα 20 φανερά ἐστιν ἦθη· τὰ μὲν γὰρ τὰ αὐτὰ ἔχει ἡ δύναμις τῷ πλῆτῳ τὰ δὲ βελτίῳ· φιλοτιμότεροι γὰρ καὶ ἀνδρωδέστεροί εἰσι τὰ ἦθη οἱ δυνάμενοι τῶν πλουσίων διὰ τὸ ἐφίεσθαι ἔργων ὅσα ἔξουσ' αὐτοῖς πράττειν διὰ τὴν δύναμιν. καὶ σπευδαστικώτεροι διὰ τὸ ἐν ἐπιμελείᾳ εἶναι, ἀναγκαζό- 25 μνοι σκοπεῖν τὰ περὶ τὴν δύναμιν. καὶ σεμνότεροι ἢ βαρύτεροι· ποιεῖ γὰρ ἐμφανεστέρους τὸ ἀξίωμα, διὸ μετριάχουσιν· ἐξί δὲ ἡ σεμνότης μαλακῆ καὶ εὐσχήμων βαρύτης. κἂν ἀδικῶσιν, ἢ μικραδικηταί εἰσιν ἀλλὰ μεγαλάδικοι. ἢ δ' εὐτυχία κατὰ τε μόρια τῶν εἰρημένων ἔχει τὰ 30 ἦθη· εἰς γὰρ ταῦτα συντείνουσιν αἱ μέγιστα δοκοῦσαι εἶναι εὐτυχίαι, καὶ ἔτι εἰς εὐτεκνίαν καὶ τὰ κατὰ τὸ σῶμα ἀγαθὰ παρασκευάζει ἡ εὐτυχία πλεονεκτεῖν. ὑπερηφανώ-

τεροι μὲν οὖν καὶ ἀλογιστότεροι διὰ τὴν εὐτυχίαν εἰσίν, ἐν δ' ἀκολουθεῖ βέλτιστον ἦθος τῇ εὐτυχίᾳ, ὅτι φιλόθεοί εἰσι καὶ ἔχουσι πρὸς τὸ θεῖον πῶς, πιστεύοντες διὰ τὰ γιγνόμενα ἀγαθὰ ἀπὸ τῆς τύχης. περὶ μὲν ἔν τῶν καθ' ἡλικίαν καὶ 5 τύχην ἠθῶν εἶρηται· τὰ γὰρ ἐναντία τῶν εἰρημένων ἐκ τῶν ἐναντίων φανερά ἐστιν, οἷον πένητος καὶ ἀτυχούς ἦθος καὶ ἀδυνατού.

Ἐπεὶ δ' ἡ τῶν πιθανῶν λόγων χρῆσις πρὸς κρίσιν ἐξί 18 (περὶ ὧν γὰρ ἴσμεν καὶ κερρίκαμεν, ἕδεν ἔτι δεῖ λόγῳ), ἐξί δέ, ἂν τε πρὸς ἓνα τις τῷ λόγῳ χρώμενος προτρέπη ἢ ἀποτρέπη, οἷον οἱ νυθετῶντες ποῖουσιν ἢ πείθοντες (οὐδὲν γὰρ ἦττον κριτῆς ὁ εἰς· ὃν γὰρ δεῖ πείσαι, ἕτός ἐστιν ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν κριτῆς), εἴαν τε πρὸς ἀμφισβητῶντα εἴαν τε πρὸς ὑπέθεσιν λέγη τις, ὁμοίως· τῷ γὰρ λόγῳ ἀνάγκη χρῆσθαι καὶ ἀναιρεῖν τἀναντία, πρὸς ἃ ὡσπερ ἀμφισβητῶντα τὸν λόγον ποιεῖται. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν τοῖς ἐπιδεικτικοῖς· ὡσπερ γὰρ πρὸς κριτὴν τὸν θεωρὸν ὁ λόγος συνέστηκεν. ὅπως δὲ μόνος ἐστὶν ἀπλῶς κριτῆς ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἀγῶσι οἱ τὰ ζητούμενα κρίνων· τὰ τε γὰρ ἀμφισβητούμενα ζητεῖται πῶς 25 ἔχει, καὶ περὶ ὧν βουλευόνται. περὶ δὲ τῶν κατὰ τὰς πολιτείας ἠθῶν ἐν τοῖς συμβουλευτικοῖς εἶρηται πρότερον. ὡς ἐπιδιωρισμένον ἂν εἴη πῶς τε καὶ διὰ τίνων τὸς λόγους ἠθικὸς ποιητέον. ἐπεὶ δὲ περὶ ἕκαστον μὲν γένος τῶν λόγων ἕτερον ἦν τὸ τέλος, περὶ ἀπάντων δ' αὐτῶν εἰλημμένα δοῖται καὶ 30 προτάσεις εἰσίν, ἐξ ὧν τὰς κρίσεις φέρουσι καὶ συμβουλευόντες καὶ ἐπιδεικνύμενοι καὶ ἀμφισβητοῦντες, ἔτι δ' ἐξ ὧν ἠθικὸς τὸς λόγους ἐνδέχεται ποιεῖν, καὶ περὶ τῶν διώρισι, λοιπὸν ἡμῖν διελθεῖν περὶ τῶν κοινῶν· πᾶσι γὰρ ἀναγκαῖον τὰ περὶ τοῦ δυνατοῦ καὶ ἀδυνατοῦ προσχρῆσθαι ἐν τοῖς λόγοις, καὶ τὸς μὲν ὡς ἔσαι τὸς δὲ ὡς γέγονε πειραῖσθαι δεικνύναι. ἔτι δὲ περὶ μεγέθους κοινὸν ἀπάντων ἐστὶ τῶν λόγων· χρωῶνται γὰρ πάντες τῷ μειῖν καὶ αὖξεν καὶ συμβουλευόντες ἢ ἀποτρέποντες καὶ ἐκαινόντες ἢ ψέγοντες καὶ κατη-

1. γὰρ] δὲ F²Z². || τῆς] ἐστὶ τῆς QF²Z². || 2. ἄλλων διαφαίνεται A^c. || πάντα ὅτια QF²Z². || 3. διὰ τε τὴν F²Z². || 6. τῷ] τὸ F²A^c. || 7. ταῦτα QF²Z². || 8. εἰσιν om QF²Z². || 9. γυναῖκα τὴν] γυναῖκα τῷ QF²Z². || 11. πλούσιον εἰπεῖν om QZ² et pr F². || γὰρ σοφούς QF²Z². || ἔφη post 12. θύραις QF²Z², omisso διατριβοντας. || 13. ἕτα ἀξίον ἄρχην QF²Z². || 14. ἦθος πλούσιος A^c. || 15. τοῖς τε νεωστὶ F²Z². || τῷ] τὸ QZ². || 16. φαυλότερον A^c. || 19. ἀκρατεύματα QZ². || 20. καὶ om QF²Z². || 21. τὰς αὐτὰς ἔχει δυνάμεις A^c. || 22. δὲ] δὲ καὶ QF². || φιλότιμοι QF²Z². || φιλανδρωδέστεροί A^c. || 23. εἰσι om QF²Z². || 26. ἢ] ἢ βραδύτεροι ἢ A^c. || 27. σεμνότερους A^c. || 29. μικραδικητικοί QF²Z². || 30. εὐτυχία τὰ μόρια ἔχει τῶν εἰρημένων τὰ QF²Z². || 31. μέγιστα om QF²Z². || 32. τὰ om QZ²A^c et pr F².

2. βέλτιστον QF²Z². || 4. ἀγαθὰ om A^c. || ὑπὸ QF²Z²A^c. || 5. τὰ] τὰ μὲν F². || 7. ἀδυναμία Z² et pr F². || 9. δεῖται Q, δεῖται τῷ F²Z². || 10. χρώμενος τῷ λόγῳ QF²Z². || ἢ ἀποτρέπη om QZ² et pr F². || 12. ὅ] ἐστὶν QF²Z². || γὰρ om A^c. || εἰπεῖν ἀπλῶς A^c. || 13. πρὸς ἀμφ.] εἰς ἀμφ. A^c. || 17. δὴ Q. || μόνος ὡς ἀπλῶς ἐστὶ κριτῆς ὁ ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἀγῶσι τὰ QF²Z². || 22. διωρισμένον Q. || τε om A^c. || τὸς λόγους τὸς ἠθικὸς ποιήσομεν QF²Z². || 23. ἕτερον τι τὸ τέλος ἦν QF²Z². || 24. καὶ om A^c. || 26. ἐπιδεικνύοντες QF²Z². || 27. τὸς λόγους om Q. || 29. τὰ] τὸ A^c. || 31. πάντων QF²Z². || 33. ἢ ἀπ.] καὶ προτρέποντες καὶ ἀπ. QF²Z².

γορούντες ἢ ἀπολογώμενοι. τούτων δὲ διορισθέντων περὶ τε ἐνθυμημάτων κοινῇ πειραθῶμεν εἰπεῖν, εἴ τι ἔχομεν, καὶ περὶ παραδειγμάτων, ὅπως τὰ λοιπὰ προσθέντες ἀποδῶμεν τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν. ἔστι δὲ τῶν κοινῶν τὸ μὲν αὖξιν οἰκειότατον τοῖς ἐπιδεικτικοῖς, ὡς περ εἶρηται, τὸ δὲ γεγονὸς 5 τοῖς δικανικοῖς (περὶ τούτων γὰρ ἡ κρίσις), τὸ δὲ δυνατόν καὶ ἐσόμενον τοῖς συμβουλευτικοῖς.

19 Πρῶτον μὲν οὖν περὶ δυνατῶ καὶ ἀδυνατῶ λέγωμεν. ἂν δὲ τούναντίον ἢ δυνατόν ἢ εἶναι ἢ γενέσθαι, καὶ τὸ ἐναντίον δόξειεν ἂν εἶναι δυνατόν, οἷον εἰ δυνατόν ἄνθρω- 10 πον ὑγιασθῆναι, καὶ νοσήσαι· ἡ γὰρ αὕτη δύναμις τῶν ἐναντιῶν, ἢ ἐναντία. καὶ εἰ τὸ ὅμοιον δυνατόν, καὶ τὸ ὅμοιον. καὶ εἰ τὸ χαλεπώτερον δυνατόν, καὶ τὸ ῥᾶον. καὶ εἰ τὸ σπουδαῖον καὶ καλὸν γενέσθαι δυνατόν, καὶ ὅλως δυνατόν γενέσθαι· χαλεπώτερον γὰρ καλὴν οἰκίαν ἢ οἰκίαν 15 εἶναι. καὶ ἢ ἡ ἀρχὴ δύναται γενέσθαι, καὶ τὸ τέλος· ὅθεν γὰρ γίνεται οὐδ' ἀρχεται γίνεσθαι τῶν ἀδυνατῶν, οἷον τὸ σύμμετρον τὴν διάμετρον εἶναι οὐτ' ἂν ἀρχαίτω γίνεσθαι ἔτε γίνεται. καὶ οὐ τὸ τέλος, καὶ ἡ ἀρχὴ δυνατὴ· ἅπαντα γὰρ ἐξ ἀρχῆς γίνεται. καὶ εἰ τὸ ὕψιον τῇ ὕψει 20 ἢ τῇ γενέσει δυνατόν γενέσθαι, καὶ τὸ πρότερον, οἷον εἰ ἄνδρα γενέσθαι δυνατόν, καὶ παῖδα· πρότερον γὰρ ἐκεῖνο γίνεται· καὶ εἰ παῖδα, καὶ ἄνδρα· ἀρχὴ γὰρ ἐκεῖνη. καὶ ὧν ἔρωσ ἢ ἐπιθυμία φύσει ἐστίν· ὕδεις γὰρ τῶν ἀδυνατῶν ἐρᾷ ὅδ' ἐπιθυμῶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. καὶ ὧν ἐπιστῆμαί εἰσι 25 καὶ τέχναι, δυνατόν ταῦτα καὶ εἶναι καὶ γενέσθαι. καὶ ὄσων ἡ ἀρχὴ τῆς γενέσεως ἐν τέτοις ἐστίν ἃ ἡμεῖς ἀναγκάσαιμεν ἂν ἢ πείσαιμεν· ταῦτα δ' ἐστὶν ὧν κρείττους ἢ κύριοι ἢ φίλοι. καὶ ὧν τὰ μέρη δυνατά, καὶ τὸ ὅλον. καὶ ὧν τὸ ὅλον δυνατόν, καὶ τὰ μέρη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ· 30 εἰ γὰρ πρόσχισμα καὶ κεφαλὴ καὶ χιτῶν δύναται γενέσθαι, καὶ ὑποδήματα δυνατόν γενέσθαι, καὶ εἰ ὑποδήματα, καὶ πρόσχισμα καὶ κεφαλὴ καὶ χιτῶν. καὶ εἰ τὸ γένος

ὅλον τῶν δυνατῶν γενέσθαι, καὶ τὸ εἶδος, καὶ εἰ τὸ εἶδος, καὶ τὸ γένος, οἷον εἰ πλοῖον γενέσθαι δυνατόν, καὶ τριήρη, καὶ εἰ τριήρη, καὶ πλοῖον. καὶ εἰ θάτερον τῶν πρὸς ἀλλήλα πεφυκότων, καὶ θάτερον, οἷον εἰ διπλάσιον, καὶ ἡμισυ, καὶ εἰ ἡμισυ, καὶ διπλάσιον. καὶ εἰ ἄνευ τέχνης καὶ παρασκευῆς δυνατόν γενέσθαι, μᾶλλον διὰ τέχνης καὶ ἐπιμελείας δυνατόν· ὅθεν καὶ Ἀγαθῶνι εἶρηται καὶ μὴν τὰ μὲν γε τῇ τύχῃ πράσσειν, τὰ δὲ ἡμῖν ἀνάγκη καὶ τέχνη προσγίγνεται.

καὶ εἰ τοῖς χείροσι καὶ ἥττοσι καὶ ἀφρονεστέροις δυνατόν, καὶ τοῖς ἐναντίοις μᾶλλον, ὡς περ καὶ Ἰσοκράτης ἔφη δυνόν εἶναι εἰ ὁ μὲν Εὐθύνοσ ἐμαθεν, αὐτὸσ δὲ μὴ δυνήσεται εὐρεῖν. περὶ δὲ ἀδυνατῶ δῆλον ὅτι ἐκ τῶν ἐναντιῶν τῶν εἰρημένοισ ὑπάρχει. εἰ δὲ γέγονεν ἢ μὴ γέγονεν, ἐκ τῶνδε 15 σκεπτέον. πρῶτον μὲν γὰρ, εἰ τὸ ἥττον γίνεσθαι πεφυκὸσ γέγονεν, γεγονὸσ ἂν εἴη καὶ τὸ μᾶλλον. καὶ εἰ τὸ ὕψιον εἰωθὸσ γίνεσθαι γέγονεν, καὶ τὸ πρότερον γέγονεν, οἷον εἰ ἐπιλέλῃσαι, καὶ ἐμαθέ ποτε τῦτο. καὶ εἰ ἐδύνατο καὶ ἐβύλετο, πέπραχεν· πάντες γὰρ, ὅταν δυνάμενοι βυληθῶσι, πράττουσιν· ἐμποδῶν γὰρ ὕδεν. ἔτι εἰ ἐβύλετο καὶ μηδὲν τῶν ἐξῶ ἐκώλυεν, καὶ εἰ ἐδύνατο καὶ ὠργίζετο, καὶ εἰ ἐδύνατο καὶ ἐπεθύμει· ὡσ γὰρ ἐπὶ τὸ πολὺ, ὧν ὀρέγονται, ἂν δύνωνται, καὶ ποῦσιν, οἱ μὲν φαῦλοσ δι' ἀκρασίαν, οἱ δ' ἐπεικείσ ὅτι τῶν ἐπεικίῶν ἐπιθυμοῦσιν· καὶ εἰ 25 ἐμελλε γίνεσθαι, καὶ ποιεῖν· εἰκὸσ γὰρ τὸν μέλλοντα καὶ ποιῆσαι. καὶ εἰ γέγονεν ὅσα πεφύκει πρὸ ἐκεῖνου ἢ ἔνεκα ἐκεῖνου, οἷον εἰ ἥστραψε, καὶ ἐβρόντησεν, καὶ εἰ ἐπέειρασε, καὶ ἔπραξεν. καὶ εἰ ὅσα ὕστερον πεφύκει γίνεσθαι ἢ οὐ ἔνεκα γίνεται γέγονεν, καὶ τὸ πρότερον καὶ τὸ τότε ἔνεκα γέγονεν, οἷον εἰ ἐβρόντησε, καὶ ἥστραψεν, καὶ εἰ ἔπραξε, καὶ εἰ ἐπέειρασεν. ἐστὶ δὲ τῶν ἀπάντων τὰ μὲν ἐξ ἀνάγκης τὰ δ' ὡσ ἐπὶ τὸ πολὺ ἔτωσ ἔχοντα. περὶ δὲ τῶ μὴ γεγενῆσαι φανερόν ὅτι ἐκ τῶν ἐναντιῶν τοῖσ εἰρημένοισ. καὶ περὶ τῦ

1. τε] τῶν A^c. || 2. εἰ τι ἔχομεν om QY^zZ^z. || 3. ἀποτελέσμεν QY^zZ^z. || 5. γένος A^c. || 8. δυνατῶν καὶ ἀδυνατῶν QY^zZ^z. || 9. τούναντίον ἢ εἶναι δυνατόν ἢ Q. || 10. ἂν δόξειεν QY^zZ^z. || ὑγιασθῆναι ἄνθρωπον QY^zZ^z. || 13. ἀνόμοιον Q. || 14. εἰ σπουδαῖον ἢ καλὸν QY^zZ^z. || 15. γενέσθαι δυνατόν QY^zZ^z. || 16. εἶναι] γενέσθαι QY^zZ^z. || δυνατὴ QY^zZ^z. || 19. γίνεσθαι Q. || 20. δεύτερον Q, ἕτερον Y^zZ^z. || 22. κακέϊνο A^c. || 23. ἀρχῆ] καὶ ἀρχῆ A^c. || 24. ὧ] ὧν ἢ A^c. || 26. δυνατὰ ταῦτα καὶ ἐξιν καὶ γίνεται A^c. || 27. ἀ] ε̄ καὶ QY^zZ^z. || 28. ἂν ἢ] ἂν καὶ QY^zZ^z. || 29. ὅλον] ὅλον δυνατόν QY^zZ^z. || 30. καὶ ὧν τὸ ὅλον δυνατόν om Z^z. || 31. εἴτε QY^zZ^z. || 31 et 33. πρόσχισμα Q. || 33. πρόσχισματα A^c. || καὶ χιτῶν om Y^zA^c.

1. ἔλων Q. || καὶ εἰ τὸ εἶδος om A^c. || 3. καὶ εἰ τριήρη om Y^z. || 5. καὶ ante διπλάσιον om A^c. || 6. κα] ἢ QY^zZ^z. || γίνεσθαι A^c, γενέσθαι τι QY^zZ^z. || 8. πράσσει A^c. || 9. τύχη Y^zZ^zA^c. || 10. εἰ] τὸ QY^zZ^z. || χείροσιν ἢ ἥττοσιν ἢ QY^zZ^z. || 12. εὐθύνοσ Q Y^zZ^z. || 13. ἀδυνατῶν QY^zZ^z. || 14. ἢ μὴ γέγονεν om A^c. || 15. γὰρ om QY^zZ^z. || πεφυκὸσ γίνεσθαι Y^z. || 16. καὶ τὸ μᾶλλον πεφυκὸσ γεγονὸσ ἂν εἴη, καὶ QY^zZ^z. || 19. καὶ εἰ ἐβύλετο A^c. || πέπραγε QY^zZ^z. || 20. ἔτι] καὶ QY^zZ^z. || 21. δυνατόν A^c. || καὶ — 22. ἐδύνατο om Z^z. || 21. ὠργίζετο] ἐπεθύμει Q. || 22. ἐπεθύμει] ὠργίζετο Q. || 23. καὶ om A^c. || 24. οἱ] εἰ Q. || 26. προγγέσσε Q Y^zZ^z. || ὅσα] ὅσα ἢ A^c. || 28. ἔπρασε rc Y^z. || πέφουκε QY^zZ^z. || 29. καὶ εἰ τὸ QY^zZ^z. || τὸ om QY^zZ^z. || 30. γέγονεν] πρότερον τούτου γέγονεν QY^zZ^z. || εἰ post οἷον om Q. || καὶ post ἔπραξε om A^c. || 33. ὅτι om QY^zZ^z.

ἐσομένης ἐκ τῶν αὐτῶν δῆλον· τό τε γὰρ ἐν δυνάμει καὶ βουλήσει ὃν ἔσαι, καὶ τὰ ἐν ἐπιθυμίᾳ καὶ ὀργῇ καὶ λογισμῷ μετὰ δυνάμεως ὄντα. διὰ ταῦτα καὶ εἰ ἐν ὀρμῇ τῷ ποιεῖν ἢ μελλήσει, ἔσαι· ὡς γὰρ ἐπὶ τὸ πολὺ γίγνεται μᾶλλον τὰ μέλλοντα ἢ τὰ μὴ μέλλοντα. καὶ εἰ προγέ- 5 γονεν ὅσα πρότερον πεφύκει γίγνεσθαι, οἷον εἰ συννεφεῖ, εἰκὸς ὕσαι. καὶ εἰ τὸ ἔνεκα τότε γέγονεν, καὶ τῆτο εἰκὸς γενέσθαι, οἷον εἰ θεμέλιος, καὶ οἰκία. περὶ δὲ μεγέθους καὶ μικρότητος τῶν πραγμάτων καὶ μείζονός τε καὶ ἐλάττωνος καὶ ὅλως μεγάλων καὶ μικρῶν ἐκ τῶν προειρημένων ἡμῖν 10 ἐστὶ φανερόν· εἴρηται γὰρ ἐν τοῖς συμβουλευτικοῖς περὶ τε μεγέθους ἀγαθῶν καὶ περὶ τοῦ μείζονος ἀπλῶς καὶ ἐλάττωνος. ὥστ' ἐπεὶ καθ' ἕκαστον τῶν λόγων τὸ προκείμενον τέλος ἀγαθόν ἐστιν, οἷον τὸ συμφέρον καὶ τὸ καλόν καὶ τὸ δίκαιον, φανερόν ἐστι δι' ἐκείνων ληπτέον τὰς αὐξήσεις 15 πᾶσιν. τὸ δὲ παρὰ ταῦτά τι ζητεῖν περὶ μεγέθους ἀπλῶς καὶ ὑπεροχῆς κενολογεῖν ἐστίν· κυριώτερα γὰρ ἐστὶ πρὸς τὴν χρείαν τῶν καθόλου τὰ καθ' ἕκαστα τῶν πραγμάτων. περὶ μὲν οὖν δυνατῷ καὶ ἀδυνάτῳ, καὶ πότερον γέγονεν ἢ οὐ γέγονεν καὶ ἔσαι ἢ ἔκ ἔσαι, ἔτι δὲ περὶ μεγέθους καὶ 20 μικρότητος τῶν πραγμάτων εἰρήσθω ταῦτα.

20 Λοικὸν δὲ περὶ τῶν κοινῶν πίστειν ἅπασιν εἰπεῖν, ἐπειπερ εἴρηται περὶ τῶν ἰδίων. εἰσὶ δ' αἱ κοιναὶ πίστεις δύο τῷ γένει, παράδειγμα καὶ ἐνθύμημα· ἢ γὰρ γνώμη μέρος ἐνθυμήματός ἐστιν. πρῶτον μὲν ἔν περὶ παραδείγμα- 25 τος λέγωμεν· ὅμοιον γὰρ ἐπαγωγῇ τὸ παράδειγμα, ἢ δ' ἐπαγωγή ἀρχή. παραδειγμάτων δ' εἶδη δύο· ἐν μὲν γὰρ ἐστὶ παραδείγματος εἶδος τὸ λέγειν πράγματα προγεγενημένα, ἐν δὲ τὸ αὐτὸν ποιεῖν. τοῦτε δ' ἐν μὲν παραβολῇ ἐν δὲ λόγοι, οἷον οἱ Αἰσώπειοι καὶ Λιβυκοί. ἐστὶ δὲ τὸ μὲν 30 παράδειγμα τοιούτου τι, ὥσπερ εἰ τις λέγοι ὅτι δεῖ πρὸς βασιλέα παρασκευάζεσθαι καὶ μὴ εἶν Αἴγυπτον χειρῶσθαι· καὶ γὰρ Δαρειῶς ἔ πρότερον διέβη πρὶν Αἴγυπτον

λαβεῖν, λαβῶν δὲ διέβη, καὶ πάλιν Ξέρξης οὐ πρότερον ἐπεχείρησε πρὶν ἔλαβεν, λαβῶν δὲ διέβη· ὥστε καὶ οὗτος εἰάν λαβῆ, διαβήσεται· διὸ ἔκ ἐπιτρεπτέον. παραβολῇ δὲ τὰ Σωκρατικά, οἷον εἰ τις λέγοι ὅτι οὐ δεῖ κληρωτοὺς ἄρχειν· ὅμοιον γὰρ ὥσπερ ἂν εἴ τις τὴν ἀθλητὰς κληροῖ μὴ οἱ ἂν δύνωνται ἀγωνίζεσθαι ἀλλ' οἱ ἂν λάχωσιν, ἢ τῶν πλωτῆρων ὃν τινα δεῖ κυβερναῖν κληρώσειεν, ὡς δεῖον τὸν λαχόντα ἀλλὰ μὴ τὸν ἐπιστάμενον. λόγος δέ, οἷος ὁ Στησίχορος περὶ Φαλαρίδος καὶ Αἰσώπου ὑπὲρ τοῦ δημα- 35 γωγῆ. Στησίχορος μὲν γὰρ, ἐλομένων στρατηγῶν αὐτοκράτορα τῶν Ἱμεραίων Φάλαριν καὶ μελλόντων φυλακὴν διδόναι τῷ σώματος, τᾶλλα διαλεχθεὶς εἶπεν αὐτοῖς λόγον ὡς ἵππος κατεῖχε λειμῶνα μόνος, ἐλθόντος δ' ἐλάφου καὶ διαφθείροντος τὴν νομὴν βυλόμενος τιμωρήσασθαι τὸν ἔλα- 40 φον ἠρώτα τὸν ἄνθρωπον εἰ δύναται ἂν μετ' αὐτῷ κολάσαι τὸν ἔλαφον, ὁ δ' ἔφησεν, εἰάν λαβῆ χαλινὸν καὶ αὐτὸς ἀναβῆ ἐπ' αὐτὸν ἔχων ἀκόντια· συνομολογήσαντος δὲ καὶ ἀναβάντος, ἀντὶ τῷ τιμωρήσασθαι αὐτὸς ἐδέλευσεν ἤδη τῷ ἀνθρώπῳ. "Ἔτω δὲ καὶ ὑμεῖς" ἔφη "ὄρατε μὴ βυλόμενοι τῶν πολεμίων τιμωρήσασθαι ταῦτ' ἀθήτε τῷ ἵπκῳ· τὸν μὲν γὰρ χαλινὸν ἔχετε ἤδη, ἐλόμενοι στρατηγῶν αὐτοκρά- 45 τορα· εἰάν δὲ φυλακὴν δῶτε καὶ ἀναβῆναι εἰσῆτε, δουλεύσετε ἤδη Φαλαρίδι." Αἰσώπος δὲ ἐν Σάμῳ συνηγορῶν δημαγωγῷ κρινομένῳ περὶ θανάτου ἔφη ἀλώπεκα διαβαίνοντα ποταμὸν ἀπωσθῆναι εἰς φάραγγα, ἢ δυναμένην δ' ἐκβῆναι πολὺν χρόνον κακοπαθεῖν, καὶ κυνοραϊσᾶς πολλὰς ἔχουσαι αὐτῆς· ἐχθῖνον δὲ πλανώμενον, ὡς εἶδεν αὐτὴν, κατοικτεῖραντα ἐρωτᾶν εἰ ἀφέλοι αὐτῆς τοὺς κυνοραϊσᾶς· τὴν δὲ οὐκ εἶν· ἐρομένη δὲ διὰ τί, ὅτι οὗτοι μὲν φάναι 50 ἤδη μου πλήρεις εἰσὶ καὶ ὀλέγον ἐλκουσιν αἷμα· εἰάν δὲ τοῦτους ἀφέλῃ, ἕτεροι ἐλθόντες πεινῶντες ἐκπύονται μου τὸ λοιπὸν αἷμα. "ἀτὰρ καὶ ὑμᾶς" ἔφη, "ὧ ἄνδρες Σάμιοι, ἕτος μὲν ἕδεν ἔτι βλάψει (πλύσιος γὰρ ἐστίν)· εἰάν δὲ τῶτον

1. καὶ ἐν βουλήσει Α'. || 2. τὰ] τὸ QY²Z², et 3. ὄν. || 3. διὰ et εἰ om Α'. || 5. μέλλοντα ante ἢ om Α'. || εἰ om Q. || 6. πέφυκε QY²Z². || 7. γενοσὲς QY²Z². || 8. καὶ ante οἰκία et 9. ante μείζονός om QY²Z². || 13. ἐπὶ τὸ καθ' ἕκαστον τῶν λόγων τῶν προκειμένων Α'. || 14. οἷον εἰ τὸ QY²Z². || 15. τὸ om QY²Z². || 16. ἔτι Α'. || 18. ἕκαστον QY²Z². || 19. ἢ] καὶ Q. || 25. μὲν om QY²Z². || 27. δύο] δύο ἐστὶν QY²Z². || 30. λιβύης Q, λιβύης Y²Z². || 31. παράδειγμα] παραδείγματα λέγειν Α'. || 33. γὰρ] γὰρ πρότερον Α'.

1. λαβεῖν] ἔλαβεν Α'. || καὶ — 2. διέβη om QY²Z². || 2. καὶ om Q. || οὗτος ἐάν] τῶν ἂν QY²Z². || 3. λάβοι Y²Z², omisso διαβήσεται. || δι] δὲ καὶ QY²Z². || 4. δεῖ τοὺς κληρωτοὺς QY²Z². || 5. ἂν om QY²Z². || 6. εἰ μὴ δύναται Α'. || 7. ὅτινα Α'. || 8. δεῖον] οὐ δεῖον Α', δεῖ QZ². || 8. μὴ om Α'. || δε om QY²Z². || 9. πρὸς φάλαριν QY²Z². || δημηγόρου QZ² et pr Y². || 14. διαφθεί- ρατος QZ². || 15. τινα Α'. || ἂν om QY²Z². || αὐτὸν τιμωρήσασθαι Α'. || 16. δε φησιν QY²Z². || λάβης Y²Z². || 17. συνομολογή- σατο Q. || 18. ἤδη om Α'. || 19. ὄρατε φησὶ μὴ τῶν πολεμίων βυλόμενοι τιμωρήσασθαι ταυτὰ QY²Z². || 20. τῶν] τὸ Α'. || 21. ἤδη ἔχετε QY²Z². || 22. δε] δὲ καὶ QY²Z². || δουλεύετε QZ². || 23. Σάμῳ] μέσῳ Q. || δημηγορῶν κρινομένου δημαγωγῷ Α'. || 25. δ' om Z². || 26 et 28. κυνοραϊσᾶς corr Y². || 29. φάναι (φάναι μὲν Z²) ἔτι οὗτοι μὲν πλήρεις μου ἤδη QY²Z². || 31. τοῦτο pr Y². || ἀφέ- ληται Α'. || 32. καὶ] οὖν καὶ QY²Z². || ἔφη ὧ om Α'. || 33. βλάπτει QY²Z².

ἀποκτείνητε, ἕτεροι ἤξουσι πένητες, οἱ ὑμῖν ἀναλώσουσι τὰ κοινὰ κλέπτοντες." εἰσὶ δ' οἱ λόγοι δημηγορικοί καὶ ἔχουσιν ἀγαθὸν τῆτο, ὅτι πράγματα μὲν εὐρεῖν ὅμοια γεγενημένα χαλεπὸν, λόγους δὲ ῥᾶον· ποιῆσαι γὰρ δεῖ ὥσπερ καὶ παραβολάς, ἂν τις δύνηται τὸ ὅμοιον ὁρᾶν, ὅπερ ῥᾶόν ἐστιν ἐκ φιλοσοφίας. ῥᾶω μὲν ἔν πορίσασθαι τὰ διὰ τῶν λόγων, χρησιμώτερα δὲ πρὸς τὸ βουλευσασθαι τὰ διὰ τῶν πραγμάτων· ὅμοια γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰ μέλλοντα τοῖς γεγυόσιν. δεῖ δὲ χρῆσθαι τοῖς παραδείγμασι μὴ ἔχοντα μὲν ἐνθυμήματα ὡς ἀποδείξεσιν (ἢ γὰρ πῆσις διὰ τῶν), ἔχοντα δὲ ὡς μαρτυροῖς, ἐπιλόγω χρώμενον τοῖς ἐνθυμήμασιν· προτιθέμενα μὲν γὰρ ἔοικεν ἐπαγωγῇ, τοῖς δὲ ῥητορικοῖς ἐκ οἰκείον ἐπαγωγῇ πλὴν ἐν ὀλέγοις, ἐπιλεγόμενα δὲ μαρτυροῖς, ὁ δὲ μάρτυς πανταχῶ πιδανός. διὸ καὶ προτιθέντι μὲν ἀνάγκη πολλὰ λέγειν, ἐπιλέγοντι δὲ καὶ ἐν ἱκανόν· μάρτυς γὰρ πιδός καὶ εἰς χρήσιμος. πόσα μὲν οὖν εἶδη παραδειγμάτων, καὶ πῶς αὐτοῖς καὶ πότε χρῆσθόν, εἴρηται.

21 Περὶ δὲ γνωμολογίας, ῥηθέντος τί ἐστὶ γνώμη, μάλισ' ἂν γένετο φανερόν περὶ ποίων τε καὶ πότε καὶ τίσιν ἀρμόττει χρῆσθαι τῷ γνωμολογεῖν ἐν τοῖς λόγοις. ἔστι δὲ γνώμη ἀπόφανσις, οὐ μόντοι περὶ τῶν καθ' ἕκαστον, οἷον ποῖός τις Ἴφικράτης, ἀλλὰ καθόλου· καὶ ἐπερὶ πάντων καθόλου, οἷον ὅτι τὸ εὐθὺ τῷ καμπύλω ἐναντίον, ἀλλὰ περὶ ὅσων αἰ πράξεισι εἰσὶ, καὶ αἰρετὰ ἢ φευκτὰ ἐστὶ πρὸς τὸ πρᾶτ-
25 τειν. ὡς' ἐπεὶ τὰ ἐνθυμήματα ὁ περὶ τῶν συλλογισμῶν ἐστὶ σχεδόν, τὰ τε συμπεράσματα τῶν ἐνθυμημάτων καὶ αἰ ἀρχαὶ ἀφαιρεθέντος τῷ συλλογισμῷ γνώμαί εἰσιν, οἷον χρῆ δ' οὐ ποβ', ὅστις ἀρτίφρων πέφυκ' ἀνὴρ, καὶ αἰδᾶς περιστῶς ἐκιδιδάσκεισθαι σοφούς.
τῆτο μὲν ἔν γνώμη· προσθεῖσθαι δὲ τῆς αἰτίας καὶ τῆ διὰ τῆ ἐνθυμημά ἐστὶ τὸ ἅπαν, οἷον
χωρὶς γὰρ ἄλλης ἢς ἔχουσιν ἀργίας,
φθόνον παρ' ἀστῶν ἀλφάνουσι δυσμενῆ.

οὐκ ἔστιν ἕστις παντ' ἀνὴρ εὐδαιμονεῖ
καὶ τὸ
οὐκ ἔστιν ἀνδρῶν ὅστις ἔστ' ἐλεύθερος
γνώμη, πρὸς δὲ τῷ ἐχομένῳ ἐνθυμήμα·
ἢ χρημάτων γὰρ δοῦλος ἐστὶν ἢ τύχης.
εἰ δὲ ἐστὶ γνώμη τὸ εἰρημένον, ἀνάγκη τέτταρα εἶδη εἶναι γνώμας· ἢ γὰρ μετ' ἐπιλόγου ἔσαι ἢ ἄνευ ἐπιλόγου. ἀποδείξεως μὲν ἔν δεόμεναί εἰσιν ὅσαι παράδοξόν τι λέγουσιν ἢ ἀμφισβητούμενον· ὅσαι δὲ μηδὲν παράδοξον, ἄνευ ἐπιλόγου. τῶν δ' ἀνάγκη τὰς μὲν διὰ τὸ προεργῶσθαι μηδὲν δεῖσθαι ἐπιλόγου, οἷον
ἀνδρὶ δ' ὑγιαίνειν ἀριστόν ἐστιν, ὡς γ' ἡμῖν δοκεῖ·
φαίνεται γὰρ τοῖς πολλοῖς οὕτω· τὰς δ' ἅμα λεγομένας
δήλας εἶναι ἐπιβλεψασιν, οἷον
οὐδεὶς ἐραστῆς ὅστις οὐκ αἰεὶ φιλεῖ.
τῶν δὲ μετ' ἐπιλόγου αἰ μὲν ἐνθυμηματος μέρος εἰσὶν, ὡσπερ "χρῆ δ' ἔ ποβ' ὅστις ἀρτίφρων," αἰ δ' ἐνθυμηματι-
καὶ μὲν, οὐκ ἐνθυμηματος δὲ μέρος· αἴπερ καὶ μάλιστ' εὐδοκιμῶσιν. εἰσὶ δ' αὐταὶ ἐν ὅσαις ἐμφαίνεται τῷ λεγο-
μένῳ τὸ αἷτιον, οἷον ἐν τῷ "ἀθάνατον ὀργὴν μὴ φύλασσε
θητὸς ὢν" τὸ μὲν γὰρ φάναι μὴ δεῖν αἰεὶ φυλάττειν τὴν ὀργὴν γνώμη, τὸ δὲ προσκειμένον "θητὸν ὄντα" τὸ διὰ τί λέγει. ὅμοιον δὲ καὶ τὸ "θνατὰ χρῆ τὸν θνατόν, ἐκ ἀθά-
25 νατα τὸν θνατόν φρονεῖν." φανερόν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων πόσα τε εἶδη γνώμας, καὶ περὶ ποῖον ἕκαστον ἀρμόττει· περὶ μὲν γὰρ τῶν ἀμφισβητούμενων ἢ παραδόξων μὴ ἄνευ ἐπιλόγου, ἀλλ' ἢ προθέντα τὸν ἐπιλόγον γνώμη χρῆσθαι τῷ συμπεράσματι, οἷον εἰ τις εἴποι "ἐγὼ μὲν ἔν, ἐπειδὴ
30 ἔτε φθονεῖσθαι δεῖ ἔτ' ἀργὸν εἶναι, οὐ φημι χρῆναι παι-
δεῖσθαι," ἢ τῆτο προειπόντα ἐπειπαῖν τὰ ἐμπροσθεν. περὶ δὲ τῶν μὴ παραδόξων ἀδήλων δὲ, προστιθέντα τὸ διότι ερογγυλώτατα. ἀρμόττει δ' ἐν τοῖς τοιούτοις καὶ τὰ Λακωνικὰ ἀποφθέγματα καὶ τὰ αἰνιγματώδη, οἷον εἰ τις

5. ὅπως Q. || 6. ῥαῖον A^c. || 9. μὴ] ἐκ A^c. || 10. ἀποδείξει Q. || ἢ — 11. τῶν om QZ^t et pr Y^t. || 11. ἐπιλόγου χρώμενον ἐπὶ τοῖς QY^tZ^t. || 12. ἐπαγωγῆς QY^tZ^t. || 13. ἐπαγωγῆς Z^t. || ἐν om Q. || ἐπιλεγόμενον Z^t. || 14. διότι plerique. || 16. πιδός] χρῆσθός A^c. || 20. γένεται Z^t. || 21. δε] δ' ἢ A^c. || 22. ἀπόφανσις Y^tZ^t. || περὶ] ἔτε περὶ A^c. || 23. καὶ οὐ] ἔτε QY^tZ^t. || καθόλου Q, om A^c. || 25. ἐστὶ] εἰσι Q. || πρᾶσσει QY^tZ^t. || 27. τε om A^c. || 32. ἔσαι QY^tZ^t. || 34. πρὸς ἀνδρῶν ἀμφισβητοῖσι QY^tZ^t.

1. τὸ om QY^tZ^t. || 5. γνώμη — ἐνθυμήμα om QY^tZ^t. || 7. εἶναι γνώμας εἶδη QY^tZ^t. || 8. δῆλα Y^t. || 9. εἰσιν] εἰσιν αἰ μετὰ ἐπιλόγου QY^tZ^t. || ὅσαι — 10. ἀμφισβητούμενον om QZ^t. || 11. τὰς Y^t. || 14. γὰρ] μὲν γὰρ A^c. || 16. ἐραστῆς ὅστις ἐχλ καὶ φ. A^c. || 18. post ἀρτίφρων QY^tZ^t πεφυκ' ἀπρ. || 19. μὲν om Y^t. || 21. τῶν et φύλασσε et 22. μὴ φάναι QY^tZ^t. || 22. ἀθ om A^c. || 23. προκειμένον Q. || θητόν] τὸ θητόν QY^tZ^t. || 24. λέγει om A^c. || ὁμοίως A^c. || τὸ om A^c. || θητὰ χρῆ τὸν θητόν A^c. || 25. τὸν om QY^tZ^t. || θητόν A^c, om Q. || 27. μὲν om QY^tZ^t. || 28. προσθέντα QZ^tA^c. || 30. χρῆται] χρῆ QY^tZ^t. || 31. ἐπὶ εἰπεῖν A^c. || 32. ἀδήλου Z^t. || προτιθέντα corr Y^t. || 33. ερογγυλώτατον Y^tZ^t. || 34. τὰ om QY^tZ^t.

λέγει ὅπερ Σησίχορος ἐν Λοκοῖς εἶπεν, ὅτι ἔδει ὑβριστὰς εἶναι, ὅπως μὴ οἱ τέττιγες χαμόθεν ἄδωσιν. ἀρμόττει δὲ γνωμολογεῖν ἡλικία μὲν πρεσβυτέροις, περὶ δὲ τούτων ὧν ἐμπειρὸς τις ἐστίν, ὡς τὸ μὲν μὴ τηλικῶτον ὄντα γνωμολογεῖν ἀπρεπὲς ὥσπερ καὶ τὸ μυθολογεῖν, περὶ δ' ὧν 5 ἀπειρος, ἡλίθιον καὶ ἀπαιδευτον. σημεῖον δ' ἰκανόν· οἱ γὰρ ἀγροῖκοι μάλιστα γνωμοτύποι εἰσὶ καὶ ῥαδίως ἀποφαίνονται. καθόλου δὲ μὴ ὄντος καθόλου εἰπεῖν μάλιστα ἀρμόττει ἐν σχετλιασμῶ καὶ δεινώσει, καὶ ἐν τούτοις ἢ ἀρχόμενον ἢ ἀποδείξαντα. χρῆσθαι δὲ δεῖ καὶ ταῖς τεθρυλημέναις καὶ 10 κοιναῖς γνώμαις, εἴαν ὡς ἰσὶ χρήσιμοι· διὰ γὰρ τὸ εἶναι κοιναί, ὡς ὁμολογητῶν ἀπάντων, ὀρθῶς ἔχουν δοκῶσιν, οἷον παρακαλῶντι ἐπὶ τὸ κινδυνεύειν μὴ θυσασμένους "εἰς οἰωνὸς ἀριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης," καὶ ἐπὶ τὸ ἦττος ὄντας "ξυγὸς Ἐνυάλιος," καὶ ἐπὶ τὸ ἀναίρειν τῶν ἐχθρῶν τὰ 15 τέκνα καὶ μηδὲν ἀδικούντα "νήπιος δὲ πατέρα κτείνας παῖδας καταλείπει." ἐτι ἐνιαὶ τῶν παροιμιῶν καὶ γνώμαι εἰσιν, οἷον παροιμία "Ἀττικὸς ἀρόικος." δεῖ δὲ τὰς γνώμας λέγειν καὶ παρὰ τὰ δεδημοσιευμένα (λέγω δὲ δεδημοσιευμένα οἷον τὸ γινῶθι σαυτόν καὶ τὸ μηδὲν ἄγαν), 20 ὅταν ἢ τὸ ἦθος φαίνεσθαι μέλλῃ βέλτιον, ἢ καθητικῶς εἰρημένη ἢ. ἔστι δὲ καθητικὴ μὲν, οἷον εἰ τις ὀργιζόμενος φαίη ψεύδος εἶναι ὡς δεῖ γιγνώσκειν αὐτόν· ἕτος γὰρ εἰ ἐγίγνωσκεν ἑαυτόν, ἕκ ἂν ποτε στρατηγεῖν ἤξιώσεν. τὸ δὲ ἦθος βέλτιον, ὅτι ἔδει ὥσπερ φασί, φιλεῖν ὡς μισήσον- 25 τας ἀλλὰ μᾶλλον μισεῖν ὡς φιλήσοντας. δεῖ δὲ τῆ λῆξει τὴν προαίρεσιν συνδηλῶν, εἰ δὲ μή, τὴν αἰτίαν ἐπιλέγειν, οἷον ἢ οὕτως εἰπόντα, ὅτι "δεῖ φιλεῖν οὐχ ὥσπερ φασίν, ἀλλ' ὡς αἰεὶ φιλήσοντα· ἐπιβούλου γὰρ βῆτερον," ἢ ὡς "ἕκ ἀρῶσκει δὲ μοι τὸ λεγόμενον· δεῖ γὰρ τὸν γ' ἀληθι- 30 νὸν φίλον ὡς φιλήσοντα αἰεὶ φιλεῖν." καὶ "οὐδὲ τὸ μηδὲν ἄγαν· δεῖ γὰρ τὸς γε κακὸς ἄγαν μισεῖν." ἔχουσι δ' εἰς

τὸς λόγους βοήθειαν μεγάλην μίαν μὲν δὴ διὰ τὴν φορτικότητα τῶν ἀκροατῶν· χαίρουσι γὰρ, εἴαν τις καθόλου λέγων ἐπιτύχῃ τῶν δοξῶν ἅς ἐκεῖνοι κατὰ μέρος ἔχουσιν. ὁ δὲ λέγω, δῆλον ἔσθαι ὡςδε, ἅμα δὲ καὶ πῶς δεῖ αὐτὰς τηρεῖν. ἢ μὲν γὰρ γνώμη, ὥσπερ εἴρηται, ἀπόφανσις καθόλου ἐστίν, χαίρουσι δὲ καθόλου λεγομένους ὁ κατὰ μέρος προὐπολαμβάνοντες τυγχάνουσιν· οἷον εἰ τις γείτοσι τύχοι κε- 5 χρημένος ἢ τέκνοις φαύλοις, ἀποδέξαιτ' ἂν τοῦ εἰπόντος ὅτι ἕδεν γειτονίας χαλεπώτερον, ἢ ὅτι οὐδὲν ἡλιθιώτερον τεκνοποιίας. ὡς δεῖ στοχαζέσθαι πῶς τυγχάνουσι ποῖα προὐπολαμβάνοντες, εἴθ' οὕτω περὶ τούτων καθόλου λέγειν. ταύτην τε δὴ ἔχει μίαν χρῆσιν τὸ γνωμολογεῖν, καὶ ἐτέραν κρείττω· ἠθικὸς γὰρ ποιεῖ τὸς λόγους. ἦθος δ' ἔχουσιν οἱ λόγοι, ἐν ὅσοις δῆλη ἢ προαίρεσις. αἱ δὲ γνώμαι πᾶσαι 15 τῆτο ποιῶσι διὰ τὸ ἀποφαίνεσθαι τὸν τὴν γνώμην λέγοντα καθόλου περὶ τῶν προαιρετῶν, ὡς ἂν χρῆσαι ὧσιν αἱ γνώμαι, καὶ χρησθήη φαίνεσθαι ποιούσι τὸν λέγοντα. περὶ μὲν ἔν γνώμης, καὶ τί ἐστὶ καὶ πόσα εἶδη αὐτῆς καὶ πῶς χρῆστέον αὐτῇ καὶ τίνα ὠφέλειαν ἔχει, εἰρήσθω τοσαῦτα.

Περὶ δ' ἐνθυμημάτων καθόλου τε εἴπωμεν, τίνα τρόπον 22 δεῖ ζητεῖν, καὶ μετὰ ταῦτα τὸς τόπους· ἄλλο γὰρ εἶδος ἐκάτερος τούτων ἐστίν. ὅτι μὲν ἔν τὸ ἐνθύμημα συλλογισμὸς τις ἐστίν, εἴρηται πρότερον, καὶ πῶς συλλογισμὸς, καὶ τί διαφέρει τῶν διαλεκτικῶν· ἔτε γὰρ πόρρωθεν οὔτε πάντα δεῖ λαμβάνοντας συνάγειν· τὸ μὲν γὰρ ἀσαφὲς διὰ τὸ μῆκος, τὸ δὲ ἀδολοσχία διὰ τὸ φανερά λέγειν. τῆτο γὰρ αἰτίον καὶ τῶ πιθανωτέρους εἶναι τὸς ἀπαιδεύτους τῶν πεπαι- 25 δευμένων ἐν τοῖς ὄχλοις, ὥσπερ φασίν οἱ ποιηταὶ τοὺς ἀπαιδεύτους παρ' ὄχλω μυσικωτέρους λέγειν· οἱ μὲν γὰρ τὰ κοιναὶ καὶ καθόλου λέγουσιν, οἱ δ' ἐξ ὧν ἴσασι, καὶ τὰ ἐγγύς. ὡς· οὐκ ἐξ ἀπάντων τῶν δοκούντων ἀλλ' ἐκ τῶν ὠρισμένων λεκτέον, οἷον ἢ τοῖς κρίνουσιν ἢ ἕς ἀποδέχονται.

3. πρεσβυτέρω Q, πρεσβυτέρον A. || 4. ἐστίν om QY²Z². || 5. περὶ δ'] τὸ δε περὶ QY²Z². || 8. μάλιστα om QZ². || ἀρμόττειν Q. || 10. τεθρυλλημέναις QY²Z². || 11. τὸ γὰρ et 12. πάντων A. || 13. ἐπὶ] εἰς QY²Z². || 16. καὶ om QY²Z². || κτείνων A. || 17. καταλείπει QZ². || 18. παροιμία γη Y², μαρτυρία QY²Z². || δὲ] δὲ καὶ Y². || 19. παρὰ τὰ] πάντα A. || 21. φαίνεσθαι μέλλοι Z², μέλλῃ φαίνεσθαι Y². || 22. εἰρημένον ἐστίν QY²Z², εἰρημένη A. || καθητικῶς QY²Z². || οἷον om QY²Z². || 23. φαίη] καὶ φαίη YZ² et pr Y². || γῆ] ἔν QY²Z². || 25. μισήσοντα QY²Z². || 26. φιλήσαντας A, φιλήσοντα QY², φιλήσαντα Z². || ἔξει QZ². || 27. δηλὸν Q Y²Z². || 28. ἢ om A. || δεῖ] δεῖ δὲ A. || 29. ἐπιβουλεύει Q. || 30. ἀρῶσκει Z² et pr Y². || γ' om A. || 32. τε A.

1. μὲν corr Y². || δὴ om A. || φορτικωτάτη QZ². || 3. τῶν — 4. δὲ om Q. || 3. δὴ QY²Z². || 4. αὐτὸς QZ². || 5. καθόλου ἀπόφανσις QY²Z². || 6. λεγομένων Q. || ἢ A. || ὑπολαμβάνοντες QY²Z². || 7. τύχη QY²Z². || 9. ὅτι om A. || γειτονίας QA. || 10. ποῖα τυγχάνουσι, omisso πῶς, QY²Z². || 11. οὕτως εἶτα QZ². || 12. τε δεῖ QY²Z², δὲ δὴ A. || ἔχουν μίαν χρῆσιν A, μίαν χρῆσιν ἔχουν QY²Z². || τῶ QZ² et pr Y². || 14. οἱ om QY²Z². || ὅσοις] οἷς QZ² et pr Y². || δὲ] γὰρ QZ² et pr Y². || 16. προαιρέσεων A et corr Y². || 18. ταύτης A. || τότε QY²Z². || 19. αὐταῖς QY²Z². || ταῦτα A. || 22. ἐκάτερον A. || 23. τις om A. || εἴρηται — συλλογισμὸς om Z². || 25. λαμβάνοντα QY²Z². || ἀσαφῆς Q. || 27. τῷ] τὸ Z². || 28. οἱ ποιηταὶ φασιν QY²Z². || 29. μυσικωτέρους A et corr Y². || 30. καὶ τὰ καθόλου QY²Z². || 32. κρινῶσιν A.

καὶ τὸτο δ', ὅτι ἔτω φαίνεται, ἄλλον εἶναι ἢ πᾶσιν ἢ τοῖς πλείστοις. καὶ μὴ μόνον συναγεῖν ἐκ τῶν ἀναγκαίων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. πρῶτον μὲν οὖν δεῖ λαβεῖν ὅτι περὶ οὗ δεῖ λέγειν καὶ συλλογίζεσθαι εἴτε πολιτικῶ συλλογισμῶ εἶθ' ὁποιοῦν, ἀναγκαῖον καὶ τὰ τούτῳ ἔχειν ὑπάρχοντα, ἢ πάντα ἢ ἕνια· μηδὲν γὰρ ἔχων ἐξ ἕδενός ἂν ἔχοις συναγεῖν. λέγω δ' οἷον πῶς ἂν δυνάμεθα συμβουλεύειν Ἀθηναίους εἰ πολεμητέον ἢ μὴ πολεμητέον, μὴ ἔχοντες τίς ἢ δύναμις αὐτῶν, πότερον ναυτικὴ ἢ πεζικὴ ἢ ἄμφω, καὶ αὕτη πόση, καὶ πρόσδοσι τίνες ἢ φίλοι καὶ ἔχ- 10 θροί, ἔτι δὲ τίνας πολέμους πεπολεμήκασιν καὶ πῶς, καὶ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα; ἢ ἐπαινεῖν, εἰ μὴ ἔχοιμεν τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν ἢ τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην ἢ τὰ ὑπὲρ Ἑρακλειδῶν πραχθέντα ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων; ἐκ γὰρ τῶν ὑπαρχόντων ἢ δοκούντων ὑπάρχειν καλῶν ἐπαινοῖσι 15 πάντες. ὁμοίως δὲ καὶ ψέγουσιν ἐκ τῶν ἐναντίων, σκοπῶντες τί ὑπάρχει τοῦτον αὐτοῖς ἢ δοκεῖ ὑπάρχειν, οἷον ὅτι τὸς Ἕλληνας κατεδωλῶσαντο, καὶ τὸς πρὸς τὸν Βάρβαρον συμμαχεσαμένους καὶ ἀριεῦσαντας ἠνδραποδίσαντο Αἰγιήτας καὶ Ποτιδαιάτας, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, καὶ εἰ τι ἄλλο 20 τοιοῦτον ἀμάρτημα ὑπάρχει αὐτοῖς. ὡς δ' αὕτως καὶ οἱ κατηγοροῦντες καὶ οἱ ἀπολογούμενοι ἐκ τῶν ὑπαρχόντων σκοπέμενοι κατηγοροῦσι καὶ ἀπολογῶνται. ἕδεν δὲ διαφέρει περὶ Ἀθηναίων ἢ Λακεδαιμονίων ἢ ἀνθρώπου ἢ θεῶ ταῦτα τῶτο δρᾶν· καὶ γὰρ συμβουλεύοντα τῷ Ἀχιλλεῖ καὶ ἐπαι- 25 νῶντα καὶ ψέγοντα καὶ κατηγοροῦντα καὶ ἀπολογούμενον ὑπὲρ αὐτοῦ τὰ ὑπάρχοντα ἢ δοκῶντα ὑπάρχειν ληπτέον, ἴν' ἐκ τούτων λέγωμεν ἐπαινοῦντες ἢ ψέγοντες εἴ τι καλὸν ἢ αἰσχρὸν ὑπάρχει, κατηγοροῦντες δ' ἢ ἀπολογούμενοι εἴ τι δίκαιον ἢ ἀδίκον, συμβουλεύοντες δ' εἴ τι συμφέρον ἢ βλα- 30 βερὸν. ὁμοίως δὲ τούτοις καὶ περὶ πράγματος ὄνοῦν, οἷον περὶ δικαιοσύνης, εἰ ἀγαθὸν ἢ μὴ ἀγαθόν, ἐκ τῶν ὑπαρχόντων τῇ δικαιοσύνῃ καὶ τῷ ἀγαθῷ. ὡς' ἐπειδὴ καὶ πάντες ἔτω φαίνονται ἀποδεικνύντες, εἴαν τε ἀκριβέστερον εἴαν

τε μαλακώτερον συλλογίζονται (ὃ γὰρ ἐξ ἀπάντων λαμβάνουσιν ἀλλ' ἐκ τῶν περὶ ἕκαστον ὑπαρχόντων, καὶ διὰ τῷ λόγου ἄλλον ὅτι ἀδύνατον ἄλλως δεικνύναι), φανερόν ὅτι ἀναγκαῖον, ὥσπερ ἐν τοῖς τοπικοῖς, πρῶτον περὶ ἕκαστον ἔχειν ἐξαιρεγμένα περὶ τῶν ἐνδεχομένων καὶ τῶν ἐπικαιροτάτων, περὶ δὲ τῶν ἐξ ὑπογίου γιγνομένων ζητῶ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀποβλέποντα μὴ εἰς ἀόριστα ἀλλ' εἰς τὰ ὑπάρχοντα, περὶ ὧν ὁ λόγος, καὶ περιγράφοντας ὅτι πλείω καὶ ἐγγύτατα τοῦ πράγματος· ὅσω μὲν γὰρ ἂν πλείω ἔχηται τῶν ὑπαρχόντων, τοσοῦτῳ ῥᾶον δεικνύναι, ὅσω δ' ἐγγύτερον, τοσοῦτῳ οικειότερα καὶ ἥττον κοινὰ λέγω δὲ κοινὰ μὲν τὸ ἐπαινεῖν τὸν Ἀχιλλεῖα ὅτι ἀνθρωπος καὶ ὅτι τῶν ἡμιθέων καὶ ὅτι ἐπὶ τὸ Ἴλιον ἐστρατεύ- 30 σατο· ταῦτα γὰρ καὶ ἄλλοις ὑπάρχει πολλοῖς, ὡς' ἕδεν μᾶλλον ὁ τοῦτος Ἀχιλλεῖα ἐπαινεῖ ἢ Διομήδην. ἴδια δὲ ἂ μὴδεν ἄλλω συμβέβηκεν ἢ τῷ Ἀχιλλεῖ, οἷον τὸ ἀποκτεῖναι τὸν Ἐκτορα τὸν ἄριστον τῶν Τρώων καὶ τὸν Κύκνον, ὃς ἐκώλυσε ἀπαντας ἀποβαίνειν ἄτρωτος ὦν, καὶ ὅτι νεώτατος καὶ ἐκ ἑνορκος ὦν ἐστρατεύσειν, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. εἰς μὲν ἔν τῷ τρόπος τῆς ἐκλογῆς καὶ πρῶτος ἔτος ὁ τοπικός, τὰ δὲ στοιχεῖα τῶν ἐνθυμημάτων λέγωμεν· σοικεῖον δὲ λέγω καὶ τόπον ἐνθυμηματος τὸ αὐτό. πρῶτον δ' εἴπωμεν περὶ ὧν ἀναγκαῖον εἰπεῖν πρῶτον. ἔτι γὰρ τῶν ἐνθυμημάτων εἶδη δύο· τὰ μὲν γὰρ δεικτικά ἐστιν ὅτι ἐστὶν ἢ οὐκ ἐστὶν, τὰ δ' ἐλεγκτικά· καὶ διαφέρει ὥσπερ ἐν τοῖς διαλεκτικοῖς ἐλεγχος καὶ συλλογισμός. ἔστι δὲ τὸ μὲν δεικτικὸν ἐνθύμημα τὸ ἐξ ὁμολογημένων συναγεῖν, τὸ δὲ ἐλεγκτικὸν τὸ τὰ ἀνομολογούμενα συναγεῖν. σχεδὸν μὲν οὖν ἡμῖν περὶ ἐκαστῶν τῶν εἰδῶν τῶν χρησίμων καὶ ἀναγκαῖων ἔχονται οἱ τόποι· ἐξαιρεγμένοι γὰρ αἱ προτάσεις περὶ ἕκαστόν εἰσιν, ὡς' ἐξ ὧν δεῖ φέρειν τὰ ἐνθυμηματα τόπων περὶ ἀγαθοῦ ἢ κακοῦ ἢ καλοῦ ἢ αἰσχροῦ ἢ δικαίου ἢ ἀδίκου, καὶ περὶ τῶν ἡθῶν καὶ παθημάτων καὶ ἔξεων ὡσαύτως εἰλημμένοι ἡμῖν ὑπάρχουσι πρότερον οἱ τό-

1. δ'] δὴ Α'. || ἢ πᾶσιν] ἀπασιν Α'. || 5. συλλέγω Ζ'. || κατὰ τούτῳ ἔχειν τὰ ὑπάρχοντα QY²Z'. || 7. συμβουλεύειν Α'. || 8. ἢ μὴ πολεμητέον om Α'. || 9. ἢ om QY²Z'. || 11. ἔτι δὲ] εἴτε Α'. || 12. ἢ] καὶ QY²Z'. || 13. ὑπὲρ τῶν Ἑρακλειδῶν λαχθέντα Α'. || 14. ἢ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων QY²Z'. || 17. ὑπάρχειν om QY²Z'. || 18. ἀριεῦσαντας καὶ συμμαχεσαμένους Α'. || 21. ἀμάρτημα τοῦτον QY²Z'. || 24. ἢ Λακ.] καὶ λακ. QΑ'. || ἀνθρώπος ἢ θεός Α'. || 26. καὶ κατηγοροῦντα om QΑ'. || 29. ὑπάρχει ἢ αἰσχρὸν QY²Z'. || 30. ἢ] ὑπάρχει ἢ QY²Z'. || τι om Α'. || ἢ] εἰ Α'; ὑπάρχει ἢ Y'. || 32. ἢ μὴ ἀγαθόν om Α'. || 33. κα] ἢ QY²Z'. || ὡς' ἐπειδὴ] ἐπὶ δὲ Q, ἐπειδὴ Y²Z'. || πάντες] οἱ πάντες Α'.

3. ὅτι] γὰρ ὅτι QY²Z'. || 7. ἀλλ' εἰς] ἀλλὰ QY²Z'. || 8. ὅτι] τὰ QY²Z'. || 9. ἐγγύτατα QY²Z'. || 10. ἔχει Α'. || τοσοῦτο Q, τοσοῦτον Ζ'. || ῥᾶον QY²Z'. || 11. ἐγγύτερον Y'. || τοσοῦτο Q. || 12. λέγωμεν δὲ κοινὰ τὸ Α'. || 13. ἐπὶ] εἰς QY²Z'. || 15. τὸν ἀχιλλεῖα Α'. || διομήδην Α'. || 18. ἐκώλυσε QY²Z'. || 20. τόπος Α'. || καὶ om Α'. || 21. τόπος Q. || 22. τὸν αὐτόν Α'. || 24. τῶν om Q. || δύο εἶδη QY²Z'. || δεικτικά Ζ'. || 27. ante ἐξ litteras duas deletas Α'. || 28. τὸ om Α'. || 29. ἕκαστα QY²Z'. || 30. περὶ ἕκαστοι αἱ προτάσεις QY²Z'. || 32. ἀγαθῷ ἢ αἰσχροῦ ἢ κακοῦ ἢ δικαίου Α'. || 33. ἡθῶν κα] ἰθιῶν QY²Z'. || 34. ἔξεων] ἐξ ὧν QY²Z'. || εἰλημμένων Α'.

ποι. ἔτι δ' ἄλλον τρόπον καθόλου περι ἀπάντων λάβωμεν, καὶ λέγωμεν παρασημαινόμενοι τοὺς ἐλεγκτικὰς καὶ τοὺς ἀποδεικτικὰς καὶ τὰς τῶν φαινομένων ἐνθυμημάτων, οὐκ ὄντων δὲ ἐνθυμημάτων, ἐπίπερ ἔδὲ συλλογισμῶν. δηλωθέντων δὲ τούτων, περι τῶν λύσεων καὶ ἐνστάσεων διορίσωμεν, πόθεν δεῖ πρὸς τὰ ἐνθυμήματα φέρειν.

23 Ἐς δ' εἰς μὲν τόπος τῶν δεικτικῶν ἐκ τῶν ἐναντιῶν· δεῖ γὰρ σκοπεῖν εἰ τῷ ἐναντίῳ τὸ ἐναντίον ὑπάρχει, ἀναίρωντα μὲν εἰ μὴ ὑπάρχει, κατασκευάζοντα δὲ εἰ ὑπάρχει, οἷον ὅτι τὸ σωφρονεῖν ἀγαθόν· τὸ γὰρ ἀκολασαίνειν βλαβερόν. ἢ ὡς ἐν τῷ Μεσσηνιακῷ· εἰ γὰρ ὁ πόλεμος αἴτιος τῶν παρόντων κακῶν, μετὰ τῆς εἰρήνης δεῖ ἐπανορθώσασθαι.

εἴπερ γὰρ οὐδὲ τοῖς κακῶς δεδρακόσιν ἀκουσίως δίκαιον εἰς ὀργὴν πεσεῖν, οὐδ' ἂν ἀναγκασθεῖς τις εὖ δράσῃ τινα, προσήκόν ἐστι τῷδ' ὀφείλσθαι χάριν.

ἀλλ' εἴπερ ἐστὶν ἐν βροτοῖς ψευδηγορεῖν πιθανά, νομίζειν χρῆσθαι σε καὶ τούναντιον, ἅπεις' ἀληθῆ πολλὰ συμβαίνειν βροτοῖς.

ἄλλος ἐκ τῶν ὁμοίων πτώσεων· ὁμοίως γὰρ δεῖ ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν, οἷον ὅτι τὸ δίκαιον οὐ πᾶν ἀγαθόν· καὶ γὰρ ἂν τὸ δικάως· νῦν δ' ἔχαιρετὸν τὸ δικάως ἀποθανεῖν. ἄλλος ἐκ τῶν πρὸς ἄλληλα· εἰ γὰρ θατέρῳ ὑπάρχει τὸ καλῶς ἢ δικάως ποιῆσαι, θατέρῳ τὸ πεπονθεῖναι, καὶ εἰ κελεῦσαι, καὶ τὸ πεποιθέναι, οἷον ὡς ὁ τελωνῆς Διομέδων περι τῶν τελῶν “εἰ γὰρ μὴδ' ὑμῖν αἰσχρὸν τὸ πωλεῖν, οὐδ' ἡμῖν τὸ ὠνεῖσθαι.” καὶ εἰ τῷ πεπονθῶτι τὸ καλῶς ἢ δικάως ὑπάρχει, καὶ τῷ ποιήσαντι, καὶ εἰ τῷ ποιήσαντι, καὶ τῷ πεπονθῶτι. ἔτι δ' ἐν τούτῳ παραλογίσασθαι· εἰ γὰρ δικάως ἔπαθεν τι, δικάως πέπονθεν, ἀλλ' ἴσως ἔχῃ ὑπὸ σῶ. διὰ δεῖ σκοπεῖν χωρὶς εἰ ἄξιος ὁ παθὼν

παθεῖν καὶ ὁ ποιήσας ποιῆσαι, εἴτα χρῆσθαι ὁποτέρως ἀρμόττει· ἐνόησε γὰρ διαφωνεῖ τὸ τοῦτο καὶ οὐδὲν κωλύει, ὥσπερ ἐν τῷ Ἀλκμαίωνι τῷ Θεοδέκτου “μητέρα δὲ τὴν σὴν οὕτως ἐσύγει βροτῶν;” φησὶ δ' ἀποκρινόμενος “ἀλλὰ διαλαβόντα χρῆ σκοπεῖν.” ἐρομένης δὲ τῆς Ἀλφειβοίας πῶς, ὑπολαβὼν φησὶ “τὴν μὲν θανεῖν ἔκριναν, ἐμὲ δὲ μὴ κτανεῖν.” καὶ οἷον ἢ περι Δημοσθένος δίκη καὶ τῶν ἀποκτεινάντων Νικάνορα· ἐπεὶ γὰρ δικάως ἐκρίθησαν ἀποκτείναναι, δικάως ἔδοξε ἀποθανεῖν. καὶ περι τῷ Θήβησιν ἀποθανόντος, περι οὗ ἐκέλευσε κρῖναι εἰ δίκαιος ἦν ἀποθανεῖν, ὡς οὐκ ἄδικον ὄν τὸ ἀποκτεῖναι τὸν δικάως ἀποθανόντα. ἄλλος ἐκ τοῦ μᾶλλον καὶ ἥττον, οἷον “εἰ μὴδ' οἱ θεοὶ πάντα ἴσασι, σχολῆ οἱ γε ἄνθρωποι.” τῆτο γὰρ ἐστίν, εἰ ᾧ μᾶλλον ἂν ὑπάρχοι μὴ ὑπάρχει, δῆλον ὅτι οὐδ' ᾧ ἥττον. τὸ δ' ὅτι τὰς πλησίον τύπτει ὅς γε καὶ τὸν πατέρα, ἐκ τῆ, εἰ τὸ ἥττον ὑπάρχει, καὶ τὸ μᾶλλον ὑπάρχει, καθ' ὁποτέρον ἂν δέη δεῖξαι, εἴθ' ὅτι ὑπάρχει εἴθ' ὅτι οὐ. ἔτι εἰ μήτε μᾶλλον μήτε ἥττον· ὅθεν εἰρηται “καὶ σὸς μὲν οἰκτρὸς παῖδας ἀπολέσας πατήρ· Οἶνεὺς δ' ἄρ' οὐχί [τὸν Ἑλλάδος] κλεινὸν ἀπολέσας γόνον;” καὶ ὅτι, εἰ μὴδὲ Θεσεὺς ἠδίκησεν, ἔδ' Ἀλέξανδρος, καὶ εἰ μὴδ' οἱ Τυνδαρίδα, ἔδ' Ἀλέξανδρος, καὶ εἰ Πάτροκλον Ἐκτωρ, καὶ Ἀχιλλεῖα Ἀλέξανδρος. καὶ εἰ μὴδ' οἱ ἄλλοι τεχνίται φαῦλοι, ἔδ' οἱ φιλόσοφοι. καὶ εἰ μὴδ' οἱ γραπευτοὶ φαῦλοι, ὅτι ἠτῶνται πολλάκις, ἔδ' οἱ σοφισταί. καὶ ὅτι “εἰ δεῖ τὸν ἰδιώτην τῆς ὑμετέρας δόξης ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ὑμᾶς τῆς τῶν Ἑλλήνων.” ἄλλος ἐκ τῶν χρόνον σκοπεῖν, οἷον ὡς Ἴφικράτης ἐν τῇ πρὸς Ἀρμόδιον, ὅτι “εἰ πρὶν ποιῆσαι ἤξιον τῆς εἰκότος τυχεῖν ἐὰν ποιήσω, ἔδοτε ἂν· ποιήσαντι δ' ἄρ' οὐ δώσετε; μὴ τοῖνον μέλλοντες μὲν ὑπισχνεῖσθε, παθόντες δ' ἀφαιρεῖσθε.” καὶ πάλιν πρὸς τὸ Θηβαίους δεῖναι Φίλιπ-

1. πάντων et 2. τοὺς τε ἐλεγκτικὰς et 3. ὄντων δ' οὐκ QF²Z². || 6. πρὸς et 8. ὑπάρχει om QF²Z². || 8. ἀναρῶντες et 9. κατασκευάζοντες Q. || 11. ἢ om Q. || ὡς om F²Z². || μεσσηνιακῷ QF²Z². || εἰ] ἃ A^c. || 13. πεπραχόσιν A^c. || 14. πίπτει QF²Z². || 15. ἂν] εἴγ' QF²Z². || δράσει QF²Z². || 16. ἐστι] εἶναι A^c. || 17. ψευδηγορον A^c, ψευδολογεῖν QF²Z². || 18. πιθανόν et γε QF²Z². || 19. συμβαίνει A^c. || 20. ἄλλως pr F². || 22. τὸ alterum om QF²Z². || 24. ἢ] καὶ τὸ QF²Z². || ποιεῖν Q. || 25. οἷον om Q. || 26. δομήδων περι τῶν τελῶν Q. || 27. μὴδ' A^c. || 28. ἢ] καὶ QF²Z². || ὑπάρχει F². || ποιήσαντι — 29. πεπονθῶτι] πείσαντι ἢ ποιήσαντι A^c. || 29. δὲ τοῦτο A^c. || 30. ἔπαθεν τι] ἀπέπαθε QF²Z². || 31. χωρὶς om F².

1. χρῆσασθαι ὁποτέρως ἂν ἀρμόττει QF²Z². || 2. τοῦτο F²Z². || 3. ἐν] ὁ re F², om QZ² et pr F². || ἀλκμείον A^c. || 4. οὕτως A^c. || δ'] δεῖ A^c. || 5. διαλαβόντας σκοπεῖν QF²Z². || 6. πῶς ὑπολαβὼν] πρὸς οὐς QZ² et pr F². || 7. οἷον om A^c. || 8. ἐπειδὴ Q F²Z². || 10. κελεύει κρῖνεσθαι A^c. || 11. ὄν τὸ om QF²Z². || 13. πάντες QF²Z². || 14. ὑπάρχοι] ὑπάρχει Q. || 16. ἐκ τῆ εἰ] τύπτει ἐκ τῆ κατὰ A^c. || τὸ post καὶ om A^c. || 17. post δεῖξαι pr A^c τύπτει ὅτι εἰ τὸ ἥττον ὑπάρχει καὶ τὸ μᾶλλον ὑπάρχει. τὰς γὰρ πατέρας ἥττον τύπτουσι ἢ τὰς πλησίον. ἢ δὴ ἴσως, ἢ εἰ ᾧ μᾶλλον ὑπάρχει μὴ ὑπάρχει, ἢ ᾧ ἥττον εἰ ὑπάρχει ὁ δεῖ δεῖξαι, deletis post ὁ litteris octo vel novem. || 20. ἀπολέσας κλεινότερον QF²Z². || λέγον Q. || μὴ QF²Z². || 21. καὶ — 22. Ἀλέξανδρος om QZ² et pr F². || 21. μὴ A^c. || 22. καὶ εἰ ἀχιλλεῖα A^c. || 23. οἱ om A^c. || 24. θαπῆνται F²Z², ἀποθαπῆνται Q, θανατοῦνται A^c. || 27. ἐκ τῆ] εἰς QF²Z². || οἷον om QF²Z². || 28. ἤξιον et 29. ποιήσῃ QF²Z². || 30. ὑπισχνεῖσθαι et 31. ἀφαιρεῖσθαι A^c. || 31. τὰς Q. || δεῖ εἶναι φίλιππον εἰς A^c, φίλιππον δύναι πρὸς QF²Z².

πον εἰς τὴν Ἀττικὴν, ὅτι "εἰ πρὶν βοηθῆσαι εἰς Φωκεῖς ἠξίε, ὑπέσχετο ἄν· ἄτοπον οὖν εἰ διότι προεῖτο καὶ ἐπίστευσε μὴ διήσουσιν." ἄλλος ἐκ τῶν εἰρημένων καθ' αὐτοὺς πρὸς τὸν εἰπόντα· διαφέρει δὲ ὁ τρόπος, οἷον ἐν τῷ Τεύκρῳ· ᾧ ἐχρήσατο Ἴφικράτης πρὸς Ἀριστοφῶντα, ἐπερόμενος εἰ 5 προδοῖ ἂν τὰς ναῦς ἐπὶ χρήμασιν· οὐ φάσκοντος δὲ "εἴτα" εἶπεν "σὺ μὲν ὦν Ἀριστοφῶν ἕκ ἂν προδοῖς, ἐγὼ δ' ὦν Ἴφικράτης;" δεῖ δ' ὑπάρχειν μᾶλλον ἂν δοκοῦντα ἀδικῆσαι ἐκεῖνον· εἰ δὲ μή, γελοῖον ἂν φανεῖν, εἰ πρὸς Ἀρισείδην κατηγοροῦντα τὸτό τις εἶπεν, ἀλλὰ πρὸς ἀπι- 10 ρισίαν τῆ κατηγορίας· ὅπως γὰρ βέλτεται ὁ κατηγορῶν βελτίων εἶναι τῷ φεύγοντος· τὸτ' οὖν ἐξελέγχειν αἰε. καθόλου δ' ἄτοπος ἐστίν, ὅταν τις ἐπιτιμᾷ ἄλλοις ἢ αὐτὸς ποιεῖ ἢ ποιήσκειν ἂν, ἢ προτρέπη ποιεῖν ἢ αὐτὸς μὴ ποιεῖ μηδὲ ποιήσκειν ἂν. ἄλλος ἐξ ὀρισμῶ, οἷον ὅτι τὸ δαιμόνιον ὑδὲν 15 ἐστίν ἄλλ' ἢ θεὸς ἢ θεὸς ἔργον· καίτοι ὅστις οἴεται θεὸς ἔργον εἶναι, τῶτον ἀνάγκη οἶσθαι καὶ θεὸς εἶναι. καὶ ὡς Ἴφικράτης, ὅτι γενναϊότατος ὁ βέλτιστος· καὶ γὰρ Ἀρμόδιῳ καὶ Ἀριστογείτονι ὑδὲν πρότερον ὑπῆρχε γενναῖον πρὶν γενναῖόν τι πράξαι. καὶ ὅτι συγγενέστερος αὐτός· "τὰ γοῦν 20 ἔργα συγγενεστέρα ἐστὶ τὰ ἐμὰ τοῖς Ἀρμόδιῳ καὶ Ἀριστογείτονος ἢ τὰ σά." καὶ ὡς ἐν τῷ Ἀλεξάνδρῳ, ὅτι πάντες ἂν ὁμολογήσειαν τὸς μὴ κοσμίως ἔχενὸς σώματος ἀγαπᾶν ἀπόλαυσιν. καὶ δι' ὃ Σωκράτης ἕκ ἔφη βαδίζειν ὡς Ἀρχέλαον· ὕβριν γὰρ ἔφη εἶναι τὸ μὴ δύνασθαι ἀμύνασθαι ὁμοίως εὐ παθόντα, ὥσπερ καὶ κακῶς. πάντες γὰρ οὗτοι ὀριστάμενοι καὶ λαβόντες τὸ τί ἐστίν, συλλογίζονται περὶ ὧν λέγουσιν. ἄλλος ἐκ τῶ ποσαχῶς, οἷον ἐν τοῖς τοπικοῖς περὶ τῶ ὀρθῶς. ἄλλος ἐκ διαίρεσεως, οἷον εἰ πάντες τριῶν ἕνεκεν ἀδικῆσιν· ἢ τοῦδε γὰρ ἕνεκα ἢ τῦδε ἢ τῦδε· 30 καὶ διὰ μὲν τὰ δύο ἀδύνατον, διὰ δὲ τὸ τρίτον ὑδ' αὐτοῖ φασιν. ἄλλος ἐξ ἐπαγωγῆς, οἷον ἐκ τῆς Πεπαρηθίας, ὅτι περὶ τῶν τέκνων αἰ γυναῖκες πανταχῶ διορίζουσι τὰ ληθῆς·

τοῦτο μὲν γὰρ Ἀθήνησι Μαντία τῷ ῥήτορι ἀμφισβητοῦσι πρὸς τὸν υἱὸν ἢ μήτηρ ἀπέφηνεν, τῦτο δὲ Θήβησιν Ἴσμηνίου καὶ Στίλβωνος ἀμφισβητούντων ἢ Δωδωνίς ἀπέδειξε Ἴσμηνίς τὸν υἱόν, καὶ διὰ τῦτο Θεταλίσκον Ἴσμηνίς ἐν- 5 μίζον. καὶ πάλιν ἐκ τῦ νόμου τῷ Θεοδόκῳ, εἰ τοῖς κακῶς ἐπιμεληθεῖσι τῶν ἀλλοτρίων ἴππων οὐ παραδιδόασιν τοῖς οἰκείας, ὑδὲ τοῖς ἀνατρέψασιν τὰς ἀλλοτρίας ναῦς· ἰσὺν εἰ ὁμοίως ἐφ' ἀπάντων, καὶ τοῖς κακῶς φυλάξασιν τὴν ἀλλοτρίαν οὐ χρηστέον ἐστὶν εἰς τὴν οἰκείαν σωτηρίαν. καὶ ὡς Ἀλκιδάμας, ὅτι πάντες τὸς σοφῶς τιμῶσιν· Πάριοι γοῦν Ἀρχλόχον καίπερ βλάσφημον ὄντα τιμηθήσασιν, καὶ Χίαι Ὅμηρον ἕκ ὄντα πολίτην, καὶ Μυτιληναῖοι Σαπφῶ καίπερ 10 γυναικᾶ ὕσαν, καὶ Λακεδαιμόνιοι Χίλωνα τῶν γερότων ἐποίησαν ἠκιστα φιλολόγοι ὄντες, καὶ Ἱταλιῶται Πυθαγόραν, καὶ Λαμψακηνοὶ Ἀναξαγόραν ξένον ὄντα ἔθαψαν καὶ τιμῶσιν ἐτι καὶ νῦν· καὶ Ἀθηναῖοι τοῖς Σόλωνος νόμοις χρυσάμενοι εὐδαιμόνησαν καὶ Λακεδαιμόνιοι τοῖς Δυκέργῳ, καὶ Θήβησιν ἅμα οἱ προσάται φιλόσοφοι ἐγένοντο καὶ εὐδαιμόνησεν ἢ πόλις. ἄλλος ἐκ κρίσεως περὶ τοῦ 20 αὐτῦ ἢ ὁμοῦ ἢ ἐναντίῳ, μάλιστα μὲν εἰ πάντες καὶ αἰε, εἰ δὲ μή, ἀλλ' οἱ γε πλείστοι, ἢ σοφοί, ἢ πάντες ἢ εἰ πλείστοι, ἢ ἀγαθοί, ἢ εἰ αὐτοὶ οἱ κρίνοντες, ἢ οὖς ἀποδέχονται οἱ κρίνοντες, ἢ οἷς μὴ οἷον τε ἐναντίον κρίνειν, οἷον θεοῖς ἢ πατρὶ ἢ διδασκάλοις, ὥσπερ τὸ εἰς Μιξιδημίδην εἶπεν Αὐτοκλῆς, εἰ ταῖς μὲν σεμναῖς θεαῖς ἰκανῶς εἶχεν ἐν Ἀρείῳ πάγῳ δοῦναι δίκην, Μιξιδημίδῃ δ' οὐ. ἢ ὥσπερ Σαπφῶ, ὅτι τὸ ἀποθνήσκειν κακόν· οἱ θεοὶ γὰρ οὕτω κεκρίσασιν· ἀπέθνησκον γὰρ ἂν. ἢ ὡς Ἀριστιππος πρὸς Πλάτωνα 30 ἐπαγγελτικώτερον τι εἰπόντα, ὡς ᾤετο· "ἀλλὰ μὴν ὃ γ' εἰταῖρος ἡμῶν" ἔφη "οὐθὲν τοῦτων," λέγων τὸν Σωκράτην. καὶ Ἡγήσιππος ἐν Δελφοῖς ἐκπρώτα τὸν θεόν, πρότερον κεχηρμένος Ὀλυμπίασιν, εἰ αὐτῷ ταῦτα δοκεῖ ἄπερ τῶ

3. μὴ διοῖσιν QY², οὐ διδῶσιν ἰc Y². || 4. ᾧ om QY²Z². || 5. πρὸς] πρὸς τὸν QY²Z². || 7. εἶπεν om QY²Z². || ἀριστοφῶν ἂν QY²Z². || ἂν om A^c. || 9. ἀδικῆσιν QY²Z². || δὲ μή] δ' ἢ QY²Z². || 10. εἰποιεν QY²Z², ἂν εἶπεν A^c. || 12. αἰε om QY²Z². || 13. δ' ἄτοπος] ὕτος ὁ τόπος Q, ὁ τόπος ὕτος Y²Z². || αὐτὸς μὴ ποιεῖ ἢ μὴ ποιήσκειν QY²Z². || 14. προτρέπει A^c, προτρέπτει Y²Z². || μηδὲ] ἢ μὴ QY²Z². || 15. οἷον τί τὸ δαιμόνιον ἐστίν ἄρα θεὸς A^c. || 17. ὡς] ὡς ὁ A^c. || 21. τοῖς] τῶν QY²Z². || 23. ὁμολογήσασιν Q Y²Z². || 26. ὁμοίως καὶ εὐ παθόντας A^c. || καὶ et 27. τὸ om QY²Z². || 28. ἄλλος — 29. ὀρθῶς om Q. || 32. ἐξ] ἐκ τῆς QY²Z².

1. ἀμφισβητοῦντα Z². || 2. ἀπέφηνεν ἢ μήτηρ et 3. δαίμονις A^c. || 5. εἰ] ὅτι QY²Z². || 7. ἀνατρέψασιν Y²Z². || 8. ἰφ' om A^c. || 9. ἰσὺν om QY²Z². || 10. ἀλκιδάμος A^c, ἀλκιδάμας Q. || post τιμῶσιν QY²Z² περὶ ὄντων. || 11. βλασφημήσασιν τ. QY²Z². || 12. πε- λιτικῶν A^c. || μυτιληναῖοι et 13. ὕσαν γυναῖκα QY²Z². || 13. χίλωνα καὶ τῶν A^c. || 16. χρυσάμενοι νόμοις et 18. ἐλέγητε QY²Z². || 21. οἱ γε] ἢ οἱ QY²Z². || ἢ σοφοί — 22. πλείστοι om A^c. || 22. ἢ εἰ] καὶ A^c, ἢ εἰ οἱ QZ². || 23. οἱ κρίνοντες om A^c. || οἷον τὸ QY² Z², οἴεται A^c. || 24. ἢ om A^c. || τὸ ἐναντίον QY²Z². || 25 et 27. μιξιδημίδα Q. || 26. εἰ] ἐν QY². || καλῶς A^c. || 27. τὰ δίκαια A^c. || οὐ] ὅπως QY²Z². || 29. ὥσπερ A^c. || 30. τι εἰπόντα om QZ² et pr Y². || 31. λέγων Q. || σωκράτη et 32. ἠρώτα A^c. || 32. κεχηρμένος πρότερον QY²Z².

πατρί, ὡς αἰσχρὸν ὄν τάναντία εἰπεῖν. καὶ περὶ τῆς Ἑλένης ὡς Ἰσοκράτης ἔγραψεν ὅτι σπουδαία, εἶπερ Ὀησεὺς ἔκρινεν· καὶ περὶ Ἀλεξάνδρου, ὃν αἱ θεαὶ προέκριναν, καὶ περὶ Εὐαγόρου, ὅτι σπουδαῖος, ὥσπερ Ἰσοκράτης φησὶν· Κόρων γοῦν δυστυχήσας, πάντας τὰς ἄλλας παραλιπῶν, ὡς Εὐαγόραν ἤλθεν. ἄλλος ἐκ τῶν μερῶν, ὥσπερ ἐν τοῖς τοπικοῖς, ποία κίνησις ἢ ψυχὴ· ἦδε γὰρ ἢ ἡδε. παράδεγμα ἐκ τῆ Σωκράτους τῆ Θεοδέκτου· "εἰς ποῖον ἱερὸν ἠτέβηκεν; τίνας θεῶν ἔτετιμήκεν ὧν ἢ πόλις νομίζει;" ἄλλος, ἐπειδὴ ἐπὶ τῶν πλείων συμβαίνει ὥσθ' ἔπεσθαι τι τῷ αὐτῷ ἀγαθὸν καὶ κακόν, ἐκ τῆ ἀκολουθούσης προτρέπειν ἢ ἀποτρέπειν καὶ κατηγορεῖν ἢ ἀπολογεῖσθαι καὶ ἐπαινεῖν ἢ ψέγειν. οἷον τῇ παιδεύσει τὸ φθονεῖσθαι ἀκολουθεῖ κακόν, τὰ δὲ σοφὸν εἶναι ἀγαθόν· ἔ τούτων δεῖ παιδεύεσθαι, φθονεῖσθαι γὰρ ἔ δεῖ· δεῖ μὲν ἔν παιδεύεσθαι, σοφὸν γὰρ εἶναι δεῖ. ὁ τόπος ἔτος ἐστὶν ἢ Καλλιππυ τέχνη προσλαβῆσα καὶ τὸ δυνατὸν καὶ τᾶλλα, ὡς εἴρηται. ἄλλος, ὅταν περὶ δυοῖν καὶ ἀντικειμένων ἢ προτρέπειν ἢ ἀποτρέπειν δέη, καὶ τῷ πρότερον εἰρημένῳ τρόπῳ ἐπὶ ἀμφοῖν χρῆσθαι. διαφέρει δὲ, ὅτι ἐκεῖ μὲν τὰ τυχεύοντα ἀντιτίθεται, ἐνταῦθα δὲ τάναντία. οἷον ἰέρεια ἐκ εἰς τὸν υἱὸν δημηγορεῖν· εἰ μὲν γὰρ, εἶφη, τὰ δίκαια λέγῃς, οἱ ἄνθρωποι σε μισήσουσιν, εἰ δὲ τὰ ἄδικα, οἱ θεοί. δεῖ μὲν οὖν δημηγορεῖν· εἰ μὲν γὰρ τὰ δίκαια λέγῃς, οἱ θεοί σε φιλήσουσιν, εἰ δὲ τὰ ἄδικα, οἱ ἄνθρωποι. τοῦτ' ἔστι ταῦτο τῷ λεγομένῳ τὸ ἔλος πρίασθαι καὶ τοὺς ἄλλας· καὶ ἡ βλαίσωσις τοῦτ' ἐστίν, ὅταν δυοῖν ἐναντίον ἑκατέρῳ ἀγαθὸν καὶ κακὸν ἔπηται, ἐναντία ἑκάτερα ἑκατέροις. ἄλλος, ἐπειδὴ ἔ ταυτὰ φανερώς ἐπαινῶσι καὶ ἀφανῶς, ἀλλὰ φανερώς μὲν τὰ δίκαια καὶ τὰ καλὰ ἐπαινῶσι μάλιστα, ἰδίᾳ δὲ τὰ συμφέροντα μᾶλλον βέλονται, ἐκ τῶν πειρᾶσθαι συνάγειν θάτερον· τῶν γὰρ παραδόξων οὗτος ὁ τόπος κυριώτατός ἐστιν. ἄλλος ἐκ τοῦ ἀνάλογον ταῦτα συμβαίνειν· οἷον ὁ Ἰσοκράτης τὸν υἱὸν αὐτῆ νεώτερον ὄντα τῆς ἡλικίας, ὅτι μέγας ἦν, λειπτουργεῖν ἀναγκαζόντων, εἶπεν ὅτι εἰ τὸς μεγάλους τῶν παιδῶν ἀνδρας νομίζουσι, τοὺς μικροὺς τῶν ἀνδρῶν παιδας εἶναι ψη-

φιοῦνται. καὶ Θεοδέκτου ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι πολίτας μὲν ποιῆσθε τοὺς μισθοφόρους, οἷον Στράβακα καὶ Χαριδήμον διὰ τὴν ἐπιείκειαν· φυγάδας δ' οὐ ποιήσετε τοὺς ἐν τοῖς μισθοφόροις ἀνήκεστα διαπεπραγμένους; ἄλλος ἐκ τοῦ, τὸ συμβαῖνον εἰ μὴ ταῦτόν, ὅτι καὶ ἐξ ὧν συμβαίνει ταῦτα· οἷον Ξενοφάνης ἔλεγεν ὅτι ὁμοίως ἀσβεβοῦσιν οἱ γενέσθαι φάσκοντες τοὺς θεοὺς τοῖς ἀποθανεῖν λέγουσιν· ἀμφοτέρως γὰρ συμβαίνει μὴ εἶναι τοὺς θεοὺς ποτε. καὶ ὅπως δὲ τὸ συμβαῖνον ἐξ ἑκατέρου λαμβάνειν ὡς ταῦτο αἰεὶ· "μέλλετε δὲ κρίνειν οὐ περὶ Σωκράτους ἀλλὰ περὶ ἐπιτηδεύματος, εἰ χρὴ φιλοσοφεῖν." καὶ ὅτι τὸ διδόναι γῆν καὶ ὕδωρ δουλεύειν ἐστίν, καὶ τὸ μετέχειν τῆς κοινῆς εἰρήνης ποιεῖν τὸ προσαττόμενον. ληπτέον δ' ὀπότερον ἂν ἢ χρήσιμον. ἄλλος ἐκ τῆ μὴ ταῦτο τὸς αὐτὸς αἰεὶ αἰρεῖσθαι ὕστερον ἢ πρότερον, ἀλλ' ἀνάκαλιν, οἷον τόδε τὸ ἐνθύμημα, "εἰ φεύγοντες μὲν ἐμαχώμεθα ὅπως κατέλωμεν, κατελθόντες δὲ φευξόμεθα ὅπως μὴ μαχώμεθα." ὅτε μὲν γὰρ τὸ μένειν ἀντὶ τῆ μάχεσθαι ἤρῃτο, ὅτε δὲ τὸ μὴ μάχεσθαι ἀντὶ τῆ μὴ μένειν. ἄλλος τὸ ἔνεκ' ἂν εἴη, εἰ μὴ γένοιτο, τότε ἔνεκα φάναι εἶναι ἢ γεγενῆσθαι, οἷον εἰ δοῖη ἂν τις τινὶ ἴν' ἀφελόμενος λυπήσῃ. ὅθεν καὶ τῶτ' εἴρηται,

πολλοῖς ὁ δαίμων οὐ κατ' εὐνοίαν φέρων
μεγάλα δίδωσιν εὐτυχήματα, ἀλλ' ἵνα
τὰς συμφορὰς λάβωσιν ἐπιφανεστέρας.

καὶ τὸ ἐκ τοῦ Μελεάγρου τοῦ Ἀντιφώντος,
οὐχ ἵνα κτάνωσι θῆρ', ὅπως δὲ μάρτυρες
ἀρετῆς γένωνται Μελεάγρω πρὸς Ἑλλάδα.
καὶ τὸ ἐκ τῆ Αἴαντος τῆ Θεοδέκτου, ὅτι ὁ Διομήδης προέ-
λετο Ὀδυσσεά οὐ τιμῶν, ἀλλ' ἵνα ἦττων ἢ ὁ ἀκολουθῶν·
ἐνδέχεται γὰρ τότε ἔνεκα ποιῆσαι. ἄλλος κοινὸς καὶ τοῖς
ἀμφισβητοῦσι καὶ τοῖς συμβουλευσί, σκοπεῖν τὰ προτρέ-
ποντα καὶ ἀποτρέποντα, καὶ ὧν ἔνεκα καὶ πράττουσι καὶ
φεύγουσιν· ταῦτα γὰρ ἐστὶν ἄ, εἰ μὲν ὑπάρχη, δεῖ πράτ-
τειν, οἷον εἰ δυνατόν καὶ ῥάδιον καὶ ὠφέλιμον ἢ αὐτῷ ἢ
φίλοις, ἢ βλαβερὸν ἐχθροῖς καὶ ἐπιζήμιον, ἢ ἐλάττων ἢ
ζημία τῆ πράγματος. καὶ προτρέπονται δ' ἐκ τῶν καὶ

2. σωκράτης A^c. || εἶπερ] εἰ ὁ Q, εἰ F²Z². || 3. οἱ θεοὶ QF²Z². || 7. ἢ οἷα A^c. || καίη Q. || 10. τῷ om QF²Z². || 15. εἶναι δεῖ] εἶναι εἰ A^c. || ἔτος ὁ λόγος QF²Z². || 16. καὶ om A^c. || 18. ἢ prius om QF²Z². || 21. ἔφησε QF²Z². || 23. δεῖ — 24.

ἀνθρωποι om Z². || 23. τὰ ἄδικα λέγῃς οἱ ἄνθρωποι QF². iidem mox τὰ δίκαια οἱ θεοί. || 25. ἔλ Z², δαιον QF². || 26. τὰς A^c. || 27. ἑκάτερα om Q. || 28. ἐπαινῶσι φανερώς F²Z². φανερώς — 29. καλὰ om Q. || 32. τρόπος A^c. || 36. νομιούσι QF²Z².

1. καὶ] καὶ ὁ QF²Z². || 2. καὶ om Z². || 4. πεπραγμένους QF²Z². || 5. ταῦτο Q. || 7. τοῖς — 8. ποτε om Q. || 8. ποτε τοῖς θεοῖς F²Z². || 9. ἑκάστου A^c. || 11. τὸ om Q. || 12. ἐστὶν om A^c. || 13. ἂν ὀπότερον A^c. || 14. τὸς αὐτὸς om A^c. || 17. ἀντὶ] ἐπαιτίου A^c. || 23. ἀλλ' om QF²Z². || 30. ποιεῖν Q. || 31. τρέποντα QZ². || 33. post πράττειν margo F² εἰ μὴ ὑπάρχη μὴ πράττειν. || 36. ἐπιτρέπονται Q.

ἀποτρέπονται ἐκ τῶν ἐναντίων. ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ κατηγοροῦσι καὶ ἀπολογῶνται· ἐκ μὲν τῶν ἀποτρεπόντων ἀπολογοῦνται, ἐκ δὲ τῶν προτρεπόντων κατηγοροῦσιν. ἐξὶ δ' ὁ τόπος ἔτος ὅλη τέχνη ἢ τε Παμφίλῳ καὶ ἡ Καλλιπῶ. ἄλλος ἐκ τῶν δοκόντων μὲν γίνεσθαι ἀπίστων δέ, 5 ὅτι ἐκ ἀν' ἔδοξαν, εἰ μὴ ἦν ἡ ἔγγυς ἦν. καὶ ὅτι μᾶλλον ἢ γὰρ τὰ ὄντα ἢ τὰ εἰκότα ὑπολαμβάνουσιν· εἰ ἔν' ἀπίστων καὶ μὴ εἰκός, ἀληθὲς ἀν' εἴη· ἢ γὰρ διὰ γε τὸ εἰκός καὶ πιθανὸν δοκεῖ ἔτος. οἷον Ἀνδροκλῆς ἔλεγεν ὁ Πιπθεὺς κατηγορῶν τῷ νόμῳ, ἐπεὶ ἠθροῦσθαι αὐτῷ εἰπόντι "δένονται 10 οἱ νόμοι νόμος τοῦ διορθώσαντος· καὶ γὰρ οἱ ἰχθύες αἰός, καίτοι ἐκ εἰκός ἐδὲ πιθανὸν ἐν ἀλλῇ τρεφομένους δεῖσθαι αἰός, καὶ τὰ στέμφυλα ἐλαίου· καίτοι ἀπίστον, ἐξ ὧν ἐλαίον γίνεται, ταῦτα δεῖσθαι ἐλαίου." ἄλλος ἐλεγκτικός, τὸ τὰ ἀνομολογούμενα σκοπεῖν, εἴ τι ἀνομολογούμενον ἐκ 15 πάντων καὶ χρόνων καὶ πράξεων καὶ λόγων, χωρὶς μὲν ἐπὶ τῷ ἀμφισβητῆτος, οἷον "καὶ φησὶ μὲν φιλεῖν ὑμᾶς, συνώμοσε δὲ τοῖς τριάκοντα," χωρὶς δ' ἐπ' αὐτῷ, "καὶ φησὶ μὲν εἶναι με φιλόδικον, ἐκ ἔχει δὲ ἀποδείξαι δεδικασμένον ὑδαμίαν δίκην," χωρὶς δ' ἐπ' αὐτῷ καὶ τῷ ἀμφισβη- 20 τῆτος, "καὶ ἔτος μὲν ἢ δεδάνεικε πώποτ' ἔδεν, ἐγὼ δὲ καὶ πολλοὺς λέλυμαι ὑμῶν." ἄλλος τοῖς προδιαβεβλημένοις καὶ ἀνθρώποις καὶ πράγμασιν, ἢ δοκοῦσι, τὸ λέγειν τὴν αἰτίαν τῷ παραδόξῳ· ἐξὶ γὰρ τι δι' ὃ φαίνεται. οἷον ὑποβεβλημένης τινὸς τὸν αὐτῆς υἱὸν διὰ τὸ ἀσπάζεσθαι ἐδό- 25 και συνεῖναι τῷ μειρακίῳ, λεχθέντος δὲ τῷ αἰτίῳ ἐλύθη ἢ διαβολή· καὶ οἷον ἐν τῷ Αἰάντι τῷ Θεοδῶκετι Ὀδυσσεὺς λέγει πρὸς τὸν Αἰάντα, διότι ἀνδρειότερος ὢν τῷ Αἰάντος ἢ δοκεῖ. ἄλλος ἀπὸ τῷ αἰτίου, ἀν' τε ὑπάρχει, ὅτι ἔστι, καὶ μὴ ὑπάρχει, ὅτι ἐκ ἔστιν· ἅμα γὰρ τὸ αἴτιον καὶ ἢ 30 αἴτιον, καὶ ἀνευ αἰτίῳ ἔθεν ἐξιν. οἷον Λεωδάμας ἀπολογούμενος ἔλεγε, κατηγορήσαντος Θρασύβουλου ὅτι ἦν ζηλιτὴς γεγονώς ἐν τῇ ἀκροπόλει, ἀλλ' ἐκκόψαι ἐπὶ τῶν τριάκοντα, ἐκ ἐνδέχεσθαι ἔφη· μᾶλλον γὰρ ἀν' πιστεύειν αὐτῷ τοὺς τριάκοντα ἐγγεγραμμένης τῆς ἔχθρας πρὸς τὸν δῆμον. ἄλ- 35 λος, εἰ ἐνδέχεται βέλτιον ἄλλως ἢ ἐνδέχεται ὧν ἡ συμβαλεῖται ἢ πράττει ἢ πέπραχε σκοπεῖν· φανερόν γὰρ ὅτι

εἰ μὴ ἔτος ἔχει, ἢ πέπραχεν· ὑδεῖς γὰρ ἐκὼν τὰ φαῦλα καὶ γιγνώσκων προαιρεῖται. ἐξὶ δὲ τῷτο ψεῦδος· πολλὰ γὰρ ὑστερον γίνονται δῆλον πῶς ἦν πράξαι βέλτιον, πρότερον δὲ ἀδύλον. ἄλλος, ὅταν τι ἐναντίον μᾶλλον πράττεσθαι τοῖς πεπραγμένοις, ἅμα σκοπεῖν· οἷον Ξενοφάνης Ἐλεάταις ἐρωτῶσιν εἰ θύσει τῇ Λευκοθέᾳ καὶ θρηνώσῃ, ἢ μὴ, συνεβούλευεν, εἰ μὲν θεὸν ὑπολαμβάνουσι, μὴ θρηνεῖν, εἰ δ' ἀνθρώπον, μὴ θύειν. ἄλλος τόπος τὸ ἐκ τῶν ἀμαρτηθέντων κατηγορεῖν ἢ ἀπολογεῖσθαι, οἷον ἐν τῇ Καρκίνῳ Μηδείᾳ οἱ μὲν κατηγοροῦσιν ὅτι τὸς παῖδας ἀπέκτανεν, ἢ φαίνεσθαι γῆν αὐτῶν· ἡμαρτε γὰρ ἡ Μηδεία πηλὴν τὴν ἀποσολὴν τῶν παιδῶν· ἢ δ' ἀπολογεῖται ὅτι οὐκ ἀν- 40 τοὺς παῖδας ἀλλὰ τὸν Ἰάσονα ἀν' ἀπέκτανεν· τῷτο γὰρ ἡμαρτεν ἀν' μὴ ποιήσασα, εἴπερ καὶ θάτερον ἐποίησεν. ἐξὶ δ' ὁ τόπος ἔτος τῷ ἐνθυμήματος καὶ τῷ εἶδος ὅλη ἢ πρότερον Θεοδώρῳ τέχνη. ἄλλος ἀπὸ τοῦ ὀνόματος, οἷον ὡς ὁ Σοφοκλῆς "σαφῶς Σιδηρῶ καὶ φεροῦσα τῆνομα," καὶ ὡς ἐν τοῖς τῶν θεῶν ἐκαίνοις εἰώθασι λέγειν, καὶ ὡς Κένων Θρασύβουλον θρασύβουλον ἐκάλει, καὶ Ἡρόδικος Θρα- 45 σύμαχον "αἰεὶ θρασύμαχος εἶ," καὶ Πύλων "αἰεὶ σὺ πύλος εἶ," καὶ Δράκοντα τὸν νομοθέτην, ὅτι οὐκ ἀνθρώπῳ εἰ νόμοι ἀλλὰ δράκοντος· χαλκοὶ γὰρ. καὶ ὡς ἡ Εὐριπίδῃ Ἐκάθῃ εἰς τὴν Ἀφροδίτῃ "καὶ τῆνομ' ὀρθῶς ἀφροσύνης ἀρχεῖ θεᾶς." καὶ ὡς Χαιρήμων "Πενθεὺς ἐσομένης συμφο- 50 ρᾶς ἐπώνυμος." εὐδοκίμῃ δὲ μᾶλλον τῶν ἐνθυμημάτων τὰ ἐλεγκτικὰ τῶν ἀποδικτικῶν διὰ τὸ συναγωγὴν μὲν ἐναντίων εἶναι ἐν μικρῷ τὸ ἐλεγκτικὸν ἐνθύμημα, παρ- ἀλλήλα δὲ φανερά εἶναι τῷ ἀκροατῇ μᾶλλον. πάντων δὲ καὶ τῶν ἐλεγκτικῶν καὶ τῶν δικτικῶν συλλογισμῶν θεω- 55 ρεῖται μάλιστα τὰ τοιαῦτα ὅσα ἀρχόμενα προσῶσι μὴ τῷ ἐπιπολῆς εἶναι (ἅμα γὰρ καὶ αὐτοὶ ἐφ' αὐτοὺς χαί- ρουσι προαισθανόμενοι), καὶ ὅσων τοσούτον ὑπερέχουσιν ὥσθ' ἅμα εἰρημένων γνωρίζειν.

Ἐπεὶ δ' ἐνδέχεται τὸν μὲν εἶναι συλλογισμόν, τὸν 24 δὲ μὴ εἶναι μὲν φαίνεσθαι δέ, ἀνάγκη καὶ ἐνθύμημα τὸ μὲν εἶναι ἐνθύμημα, τὸ δὲ μὴ εἶναι φαίνεσθαι δέ, ἐπέπερ τὸ ἐνθύμημα συλλογισμὸς τις. τόποι δ' εἰσὶ τῶν φαινο-

4. καλίπῳ F². || 7. εἴπῃ Q. || 11. διορθώσαντος QZ²A^c. || 12. τρεφομένοις Q. || 15. εἶ — 16. λόγων post 17. ἀμφισβητῆτος QY²Z²A^c. || 19. μὲν om QY²Z². || με om A^c. || 22. πολλά Y²Z². || διαβεβλημένοις QY²Z². || 23. ἢ μὴ A^c. || 24. διαβεβλη- 50 μένης τινὸς πρὸς τὸν A^c. || 27. θεοδῶκετι Y²Z²A^c. || 29. τε] δὲ A^c. || 35. ἐγγεγραμμένους Q. || 36. ἄλλως om QY²Z². || ἢ ἐνδέχεται] ἢ ἐνδέχεται A^c.

1. πέπραχεν A^c. || 2. δὲ] γὰρ QY²Z². || 3. γὰρ τῷτο γίνεται ὑστερον QY²Z². || 3. πῶς — 4. ἀδύλον om A^c. || 6. θύσει et θρη- 55 νώσιν QY²Z². || 7. ὑπολαμβάνουσι Q. || 15. καὶ ante τῷ QY²Z². || προτέρα QY²Z². || 17. ὁ om Z². || 19. ἡρόδικος ὁ θρασύμαχος A^c. || 20. σὺ om Q. || 24. ἄρχεις θεᾶ Y²Z², γὰρ ἄρχεις θεᾶ Q. || 25. εὐδοκίμῃ Z² et pr Y². || καλὸν A^c. || 29. συλλόγων Y². || 30. ἀρχόμενοι QY²Z²A^c. || 31. τῷ om A^c. || ἐαυτοῖς QY²Z². || 36. ἐνθύμημα ante φαίνεσθαι A^c.

μένων ἐνθυμημάτων εἰς μὲν ὁ παρὰ τὴν λέξιν, καὶ τότε
 ἐν μὲν μέρος, ὡσπερ ἐν τοῖς διαλεκτικοῖς, τὸ μὴ συλλο-
 γισάμενον συμπαρασματικῶς τὸ τελευταῖον εἰπεῖν, ἢ ἄρα
 τὸ καὶ τό, ἀνάγκη ἄρα τὸ καὶ τό. καὶ τὸ τοῖς ἐνθυμή-
 μασι τὸ συνεσραμμένως καὶ ἀντικειμένως εἰπεῖν φαίνεται 5
 ἐνθυμημα. ἢ γὰρ τοιαυτὴ λέξις χώρα ἐστὶν ἐνθυμηματος.
 καὶ ἔοικε τὸ τοιοῦτον εἶναι παρὰ τὸ σχῆμα τῆς λέξεως.
 ἐστὶ δὲ εἰς τὸ τῆ λέξει συλλογιστικῶς λέγειν χρησίμων τὸ
 συλλογισμῶν πολλῶν κεφάλαια λέγειν, ὅτι τοὺς μὲν
 ἔσωσε, τοῖς δ' ἐτέροις ἐτιμώρησε, τὸς δ' Ἕλληνας ἠλευθέ- 10
 ρωσεν. ἕκαστον μὲν γὰρ τῶν ἐξ ἄλλων ἀπεδείχθη, συν-
 τεθέντων δὲ φαίνεται καὶ ἐκ τῶν τι γίγνεσθαι. ἐν δὲ τὸ
 παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν, ὡς τὸ φάναι σπουδαῖον εἶναι μῦν,
 ἀφ' ἢ γ' ἐστὶν ἡ τιμιωτάτη πασῶν τελετή. τὰ γὰρ μυση-
 ρια πασῶν τιμιωτάτη τελετή. ἢ εἴ τις κύνα ἐγκωμιάζων 15
 τὸν ἐν τῷ οὐρανῷ συμπαραλαμβάνει ἢ τὸν Πάνα, ὅτι
 Πίνδαρος ἔφησεν ὡ μάλιστα, ὅτε μεγάλας θεῶ κύνα παν-
 τοδαπὸν καλέουσιν Ὀλύμπιοι. ἢ ὅτι τὸ μῦθνα εἶναι κύνα
 ἀτιμωτάτων ἐστὶν, ὥστε τὸ κύνα δῆλον ὅτι τίμιον. καὶ τὸ
 κοινωνικὸν φάναι τὸν Ἑρμῆν εἶναι μάλιστα τῶν θεῶν. μό- 20
 νος γὰρ καλεῖται κοινὸς Ἑρμῆς. καὶ τὸ τὸν λόγον εἶναι
 σπουδαιότατον, ὅτι οἱ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι οὐ χρημάτων ἀλλὰ
 λόγου εἰσὶν ἀξιοί. τὸ γὰρ λόγου ἀξίον ἔχ ἀπλῶς λέγεται.
 ἄλλος τὸ δηρημένον συντιθέντα λέγειν ἢ τὸ συγκείμενον
 διαίρησεν. ἐπεὶ γὰρ ταυτὸν δοκεῖ εἶναι ἢ ὅν ταυτὸν πολ- 25
 λάκις, ὁπότερον χρησιμώτερον, τοῦτο δεῖ ποιεῖν. ἐστὶ δὲ
 τῆτο Εὐθύδημος λόγος. οἷον τὸ εἰδέναι ὅτι τριήρης ἐν Πει-
 ραιεῖ ἐστὶν. ἕκαστον γὰρ οἶδεν. καὶ τὸν τὰ σοιχεῖα ἐπιστά-
 μενον ὅτι τὸ ἔπος οἶδεν. τὸ γὰρ ἔπος τὸ αὐτὸ ἐστὶν. καὶ
 ἐπεὶ τὸ δις τοσοῦτον νοσῶδες, μῦθνα τὸ ἐν φάναι ὑγιεινὸν 30
 εἶναι. ἀποπον γὰρ εἰ τὰ δύο ἀγαθὰ ἐν κακῶν ἐστὶν. ἕτω
 μὲν ἐν ἐλεγκτικῶν, ὡδὲ δὲ δικτικῶν. ἢ γὰρ ἐστὶν ἐν ἀγα-
 θῶν δύο κακά. ὅλος δὲ ὁ τόπος παραλογιστικός. πάλιν τὸ
 Πολυκράτης εἰς Θρασύβυλον, ὅτι τριάκοντα τυράννους κα-
 τέλυσεν. συντίθησι γὰρ. ἢ τὸ ἐν τῷ Ὁρέσῃ τῷ Θεοδέκτῃ 35
 ἐκ διαίρεσεως γὰρ ἐστὶν. δίκαιόν ἐστὶν, ἢ τις ἂν κτερὴ πό-
 σιν, ἀποθνήσκων ταύτην, καὶ τῷ πατρί γε τιμωρεῖν τὸν

υἷον. οὐκοῦν καὶ ταῦτα πέπρακται. συντεθέντα γὰρ ἴσως
 οὐκέτι δίκαιον. εἴη δ' ἂν καὶ παρὰ τὴν ἑλλειψιν. ἀφαι-
 ρεῖται γὰρ τὸ ὑπὸ τίνος. ἄλλος δὲ τόπος τὸ δεινώσει κα-
 τασκευάζειν ἢ ἀνασκευάζειν. τῆτο δ' ἐστὶν, ὅταν μὴ δεῖξας
 ὅτι ἐποίησεν, αὐξήσῃ τὸ πρᾶγμα. ποιεῖ γὰρ φανεσθαι ἢ
 ὡς οὔτε πεποίηκεν, ὅταν ὁ τὴν αἰτίαν ἔχων αὐξῇ, ἢ ὡς
 πεποίηκεν, ὅταν ὁ κατηγορῶν ὀργίζῃται. οὐκὼν ἐστὶν ἐνθύ-
 μημα. παραλογίζεται γὰρ ὁ ἀκροατὴς ὅτι ἐποίησεν ἢ ἔκ
 ἐποίησεν, ἢ δεδειγμένον. ἄλλος τὸ ἐκ σημαίει. ἀσυλλόγιστον
 γὰρ καὶ τῆτο. οἷον εἴ τις λέγοι "ταῖς πόλεσι συμφέρουσιν
 οἱ ἐρώντες." ὁ γὰρ Ἀρμόδιον καὶ Ἀριστογείτονος ἔρωσ κατέ-
 λυσε τὸν τύραννον Ἰππαρχον." ἢ εἴ τις λέγοι ὅτι κλέπτης
 Διονύσιος. πονηρὸς γὰρ. ἀσυλλόγιστον γὰρ καὶ τῆτο. οὐ
 γὰρ πᾶς πονηρὸς κλέπτης, ἀλλ' ὁ κλέπτης πᾶς πονηρὸς.
 ἄλλος διὰ τὸ συμβεβηκός, οἷον ὁ λέγει Πολυκράτης εἰς
 τὸς μῦς, ὅτι ἐβοήθησαν διατραγόντες τὰς νευράς. ἢ εἴ τις
 φαίη τὸ ἐπὶ δεῖπνον κληθῆναι τιμιωτάτων. διὰ γὰρ τὸ μὴ
 κληθῆναι ὁ Ἀχιλλεὺς ἐμήνισεν τοῖς Ἀχαιοῖς ἐν Τενέδῳ.
 ὁ δ' ὡς ἀτιμαζόμενος ἐμήνισεν, συνέβη δὲ τῆτο ἐπὶ τῷ μὴ
 κληθῆναι. ἄλλος τὸ παρὰ τὸ ἐπόμενον, οἷον ἐν τῷ Ἀλεξ- 20
 ἀνδρῷ, ὅτι μεγαλόψυχος. ὑπεριδὼν γὰρ τὴν πολλῶν ὀμι-
 λίαν ἐν τῇ Ἰδῇ διέτριβε καθ' αὐτόν. ὅτι γὰρ οἱ μεγαλό-
 ψυχοι τοιοῦτοι, καὶ οὗτος μεγαλόψυχος δόξειεν ἂν. καὶ
 ἐπεὶ καλλωπιστὴς καὶ νύκτωρ πλανᾶται, μοιχός. τοιοῦτοι
 γὰρ. ὅμοιον δὲ καὶ ὅτι ἐν τοῖς ἱεροῖς οἱ πτωχοὶ καὶ ἄδουσι
 καὶ ὀρχῶνται, καὶ ὅτι τοῖς φυγάσιν ἔξερσιν οἰκεῖν ὅπε ἂν
 θέλωσιν. ὅτι γὰρ τοῖς δοκῶσιν εὐδαιμονεῖν ὑπάρχει ταῦτα,
 καὶ οἷς ταῦτα ὑπάρχει, δόξαιεν ἂν εὐδαιμονεῖν. διαφέρει
 δὲ τῷ πῶς. διὸ καὶ εἰς τὴν ἑλλειψιν ἐμπέπτει. ἄλλος
 παρὰ τὸ ἀναίτιον ὡς αἴτιον, οἷον τῷ ἄμα ἢ μετὰ τοῦτο
 γεγονέναι. τὸ γὰρ μετὰ τοῦτο ὡς διὰ τοῦτο λαμβάνουσι,
 καὶ μάλιστα οἱ ἐν ταῖς πολιτείαις, οἷον ὡς ὁ Δημάδης
 τὴν Δημοσθένους πολιτείαν πάντων τῶν κακῶν αἰτίαν. μετ'
 ἐκείνην γὰρ συνέβη ὁ πόλεμος. ἄλλος παρὰ τὴν ἑλλειψιν
 τῷ πότε καὶ πῶς, οἷον ὅτι δικαίως Ἀλέξανδρος ἔλαβε τὴν
 Ἑλένην. αἰρεσις γὰρ αὐτῇ ἐδόθη παρὰ τῷ πατρός. ἢ γὰρ
 αἰε ἴσως, ἀλλὰ τὸ πρῶτον. καὶ γὰρ ὁ πατὴρ μέχρι τότε

3. συμπαρασματικὸν QZ². || ἄρα] ἐστὶ QY²Z². || 4. ἄρα] ἐστὶ F²Z², ἄρα ἐστὶ Q. || καὶ τὸ] τὸ γὰρ Q. || 5. συνεσραμμένον A^c. || 8. χρησμένον A^c. || 10. ἡμετέροις QY²Z². || 13. ὡς om A^c. || μῦν om F². || 15. τις τὸν κύνα et 17. ἔφη QY²Z². || 18. κύν' A^c. || 19. τὸ κύνα Q, τὸν κύνα F², τὸ κοινὰ Z², τὸν κύν' ἄ A^c. || 23. λόγου εἰσὶν] λόγων εἰσὶν F². || 24. συντεθέντα Q. || 25. ταῦτὸ QA^c. || 27. τὸ om ~~Q~~. || 28. ἕκαστος Q. || 32. post δικτικῶν QY²Z² ἐστὶν. || 36. εἴ QY²Z²A^c.

1. καὶ etiam post ταῦτα QY²Z²A^c. || συντιθέντα QY²Z². || 2. ἀφαιρέει A^c. || 5. ὁ ἐποίησεν Q. || 7. ὄρησι A^c. || 8. ἐποίησεν ἢ ἔκ ἐποίησεν Q. || 11. ἔρωτες Z². || 12. ὅτι om F². || 13. καὶ] δὴ A^c. || 18. ὁ om Q. || 19. ἐπὶ] διὰ τὸ ἐπὶ A^c. || 20. τὸ alterum om F². || 21. γὰρ] δὲ F²Z²A^c. || 23. οὗτοι μεγαλόψυχοι Z²A^c. || δόξαιεν QZ²A^c. || 24. τοιοῦτος ἄρα A^c, τοιοῦτός ἐστιν F²Z², ὁ τοιοῦτός ἐστιν Q. || 26. ἐστὶν Z². || οἰκήσων Q. || 27. θέλωσιν F². || ἔπν et 28. ὑπάρχει ταῦτα QY²Z². || 32. ὡς om Q. || 36. αὕτη Q.

κύριος. ἢ εἴ τις φαίη τὸ τύπτειν τὸς ἐλευθέρους ὕβριν εἶναι·
 ἔστι γὰρ πάντως, ἀλλ' ὅταν ἀρχῇ χειρῶν ἀδίκων. ἔτι ὡς περ
 ἐν τοῖς ἐριστικοῖς, παρὰ τὸ ἀπλῶς καὶ μὴ ἀπλῶς, ἀλλὰ
 τι, γίνεταί φαινόμενος συλλογισμός· οἷον ἐν μὲν τοῖς δια-
 λεπτικοῖς, ὅτι ἐστὶ τὸ μὴ ὄν ὄν· ἔστι γὰρ τὸ μὴ ὄν μὴ ὄν.
 καὶ ὅτι ἐπισητὸν τὸ ἀγνωσον· ἔστι γὰρ ἐπισητὸν τὸ ἀγνω-
 στον ὅτι ἀγνωσον. ἔτω καὶ ἐν τοῖς ῥητορικοῖς ἐστὶ φαινό-
 μενον ἐνθύμημα παρὰ τὸ μὴ ἀπλῶς εἰκός, ἀλλὰ τι εἰκός.
 ἔστι δὲ τῆτο ἔ καθόλου, ὡς περ καὶ Ἀγαθῶν λέγει

τάχ' ἂν τις εἰκός αὐτὸ τοῦτ' εἶναι λέγοι,
 βροτοῖσι πολλὰ τυγχάνειν οὐκ εἰκότα.

γίνεταί γὰρ τὸ παρὰ τὸ εἰκός, ὥστε εἰκός καὶ τὸ παρὰ
 τὸ εἰκός. εἰ δὲ τοῦτο, ἔσται τὸ μὴ εἰκός εἰκός. ἀλλ' οὐχ
 ἀπλῶς, ἀλλ' ὡς περ καὶ ἐπὶ τῶν ἐριστικῶν τὸ κατὰ τί καὶ
 πρὸς τί καὶ πῆ ἔ προσθίμενα ποιεῖ τὴν συκοφαντίαν, καὶ
 ἐνταῦθα παρὰ τὸ εἰκός εἶναι μὴ ἀπλῶς ἀλλὰ τι εἰκός.
 ἔστι δ' ἐκ τούτου τῆ τύπος ἡ Κόρακος τέχνη συγκειμένη· ἂν
 τε γὰρ μὴ ἔνοχος ἢ τῇ αἰτίᾳ, οἷον ἀσθενῆς ὢν αἰκίας
 φύγη· ἔστι γὰρ εἰκός· καὶ ἔνοχος ὢν, οἷον ἂν ἰσχυρὸς ὢν·
 οὐ γὰρ εἰκός, ὅτι εἰκός ἔμελλε δόξαι. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ
 τῶν ἄλλων· ἢ γὰρ ἔνοχον ἀνάγκη ἢ μὴ ἔνοχον εἶναι τῇ
 αἰτίᾳ· φαίνεται μὲν ἔν ἀμφότερα εἰκότα, ἔστι δὲ τὸ μὲν
 εἰκός, τὸ δὲ οὐχ ἀπλῶς ἀλλ' ὡς περ εἴρηται. καὶ τὸ τὸν
 ἤττω δὲ λόγον κρείττω ποιεῖν τοῦτ' ἐστίν. καὶ ἐνταῦθεν
 δικαίως ἐδυσχεραίνον οἱ ἄνθρωποι τὸ Πρωταγόρου ἐπαγ-
 γελμα· ψεύδεις τε γὰρ ἐστὶ, καὶ ἐκ ἀληθῆς ἀλλὰ φαινό-
 μενον, καὶ ἐν ὑδεμιᾷ τέχνῃ ἀλλ' ἐν ῥητορικῇ καὶ ἐριστικῇ.
 καὶ περὶ μὲν ἐνθυμημάτων καὶ τῶν ὄντων καὶ τῶν φαι-
 νομένων εἴρηται.

25 Περὶ δὲ λύσεως ἐχόμενον ἐστὶ τῶν εἰρημένων εἰπεῖν.
 ἔστι δὲ λύσειν ἢ ἀντισυλλογισάμενον ἢ ἔνστασιν ἐνεγκόντα.
 τὸ μὲν οὖν ἀντισυλλογιζέσθαι δῆλον ὅτι ἐκ τῶν αὐτῶν
 τόπων ἐνδέχεται ποιεῖν· οἱ μὲν γὰρ συλλογισμοὶ ἐκ τῶν
 ἐνδοξῶν, δοκῶντα δὲ πολλὰ ἐναντία ἀλλήλοις ἐστίν. αἱ δ'
 ἐνστάσεις φέρονται καθάπερ καὶ ἐν τοῖς τοπικοῖς, τετραχῶς·
 ἢ γὰρ ἐξ ἑαυτῆ ἢ ἐκ τῶ ὁμοίων ἢ ἐκ τῶ ἐναντίου ἢ ἐκ τῶν
 κεκριμένων. λέγω δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ μὲν, οἷον εἰ περὶ ἔρωτος
 30 καὶ ἀναγκαῖον· ὁ δὲ κριτῆς οἶεται, ἂν ἔτως ἐλύθη, ἢ οὐκ
 εἰκός εἶναι ἢ ἔχ αὐτῷ κριτέον, παραλογιζόμενος, ὡς περ
 ἐλέγομεν· ἔστι γὰρ ἐκ τῶν ἀναγκαῖων δεῖ αὐτὸν μόνον κρί-
 νειν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν εἰκότων· τῆτο γὰρ ἐστὶ τὸ γνώμη
 τῇ ἀρίστῃ κρίνειν. ἔκων ἱκανὸν ἂν λύσῃ ὅτι ἐκ ἀναγκαῖον,
 35 ἀλλὰ δεῖ λύσειν ὅτι ἐκ εἰκός. τῆτο δὲ συμβήσεται, εἰάν ἢ
 ἢ ἔνστασις μᾶλλον ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. ἐνδέχεται δὲ εἶναι
 τοιαύτην διχῶς, ἢ τῷ χρόνῳ ἢ ταῖς πράγμασιν, κυριώτατα

3. ἀλλό Α'. || 5. μὴ ὄν] μὴ ὄν ὄν Q. || 9. ἔ om Q. || 12. τὸ post γὰρ om Q. || 15. προσθίμενα Z². || 17. ἐκ τούτου] τῆτο Α',
 τῆτο QY²Z². || 18. αἰκίας Q. || 19. φύγει et καὶ QY²Z². || οἷον om Q. || ἂν ἰσχυρὸς] ἀπόχυρος Α'. || 24. δὲ om QY²Z². || 25.
 δικαίως] δὲ δικαίως QY²Z². || 30. λύσειν Y²Z², τῶν λύσεων Q. || 31. ἐνεγκόντι Z². || 33. εἰπεῖν Q. || 36. ἐξ] γε Α'. || 37. ἐρωτα
 Y²Z².

3. κἀνικός Α', κἀλλικός ἢ κἀκικός QY²Z². || 5. ὁ om QY²Z². || ποιεῖν Q. || 6. ὁμοίων] ἐναντίων pr Y². || 13. τεσσάρων et τίς-
 σαρα QY²Z². || 15. τὸ om Α'. || 19. δι'] λίαν Α'. || διὰ post ὅττος et 20. τῷ om QY²Z². || 21. τὸ post ἐπὶ om Q. || 22. φέ-
 ροντα] φανεράν τὰ Α'. || 26. γὰρ om Q. || 27. ἐπιδικέουσιν Y²Z². || 28. λύσει Q. || 29. ἔ γὰρ ἂν ἦν om Α'. || 30. ὁ δὲ] ἀδ' ἔχου
 ἔστασιν τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. εἰ δὲ Z². || 31. ἐκ αὐτῷ QY²Z²A'. || 36. δι] γὰρ Q. || 37. κυριώτατον QY²Z².

δέ, εἰ ἀμφοῖν· εἰ γὰρ τὰ πλεονάκεις οὕτω, τῶν ἐστὶν εἰκὸς
 μᾶλλον. λύεται δὲ καὶ τὰ σημεῖα καὶ τὰ διὰ σημείου
 ἐνθυμήματα εἰρημένα, κἂν ἢ ὑπάρχοντα, ὡς περ ἐλέχθη
 ἐν τοῖς πρώτοις· ὅτι γὰρ ἀσυλλόγιστόν ἐστι πᾶν σημεῖον,
 δῆλον ἡμῖν ἐκ τῶν ἀναλυτικῶν. πρὸς δὲ τὰ παραδειγμα- 5
 τῶδη ἢ αὐτῆ λύσει καὶ τὰ εἰκότα· εἴαν τε γὰρ ἔχωμέν
 τι, ἔχῃ ἔτω λελυται, ὅτι ἐκ ἀναγκαῖον, ἢ καὶ τὰ πλείω
 ἢ πλεονάκεις ἄλλως· εἴαν δὲ καὶ τὰ πλείω καὶ τὰ πλεο-
 νάκεις, οὕτω μαχητέον, ἢ ὅτι τὸ παρὸν ἔχῃ ὅμοιον ἢ οὐχ
 ὁμοίως ἢ διαφορὰν γέ τινα ἔχει. τὰ δὲ τεκμήρια καὶ 10
 τεκμηριώδη ἐνθυμήματα κατὰ μὲν τὸ ἀσυλλόγιστον οὐκ
 ἔσαι λύσαι (δῆλον δὲ καὶ τῶν ἡμῖν ἐκ τῶν ἀναλυτικῶν),
 λείπεται δ' ὡς οὐχ ὑπάρχει τὸ λεγόμενον δεικνύται. εἰ
 δὲ φανερόν καὶ ὅτι ὑπάρχει καὶ ὅτι τεκμήριον, ἄλυτον
 ἤδη γίνεταί τοῦτο· πάντα γὰρ γίνεταί ἀποδείξει ἤδη 15
 φανερά.

26 Τὸ δ' αὔξειν καὶ μειοῦν οὐκ ἔστιν ἐνθυμήματος σοι-
 χεῖον· τὸ γὰρ αὐτὸ λέγει στοιχεῖον καὶ τόπον· ἔστι γὰρ
 στοιχεῖον καὶ τόπος, εἰς ὃ πολλὰ ἐνθυμήματα ἐμπέττει.
 τὸ δ' αὔξειν καὶ μειοῦν ἐστὶν ἐνθυμήματα πρὸς τὸ δεῖξαι 20
 ὅτι μέγα ἢ μικρόν, ὡς περ καὶ ὅτι ἀγαθόν ἢ κακόν ἢ δί-
 καιον ἢ ἀδίκον καὶ τῶν ἄλλων ὁτιῦν. ταῦτα δ' ἐστὶ πάντα
 περὶ ἃ οἱ συλλογισμοὶ καὶ τὰ ἐνθυμήματα· ὡς· εἰ μὴδὲ
 τῶν ἑκαστον ἐνθυμήματος τόπος, ἰδὲ τὸ αὔξειν καὶ μειῖν.
 ἰδὲ τὰ λυτικά ἐνθυμήματα εἰδὸς τι ἐστὶν ἄλλο τῶν κατα- 25
 σκευαστικῶν· δῆλον γὰρ ὅτι λύει μὲν ἢ δεῖξας ἢ ἔνσασιν
 ἐνεργῶν, ἀνταποδεικνύσει δὲ τὸ ἀντικείμενον, οἷον εἰ ἔδει-
 ξεν ὅτι γέγονεν, ἔτος ὅτι οὐ γέγονεν, εἰ δ' ὅτι οὐ γέγονεν,
 οὗτος ὅτι γέγονεν. ὡς αὕτη μὲν οὐκ ἂν εἴη ἢ διαφορά·
 τοῖς αὐτοῖς γὰρ χρῶνται ἀμφοτέρω· ὅτι γὰρ οὐκ ἔστιν ἢ 30
 ἔστιν, ἐνθυμήματα φέρουσιν· ἢ δ' ἔνσασις ἐκ ἔστιν ἐνθύμημα,
 ἀλλὰ καθάπερ ἐν τοῖς τοπικοῖς τὸ εἰπεῖν δόξαν τινα εἶ-
 ἤσ ἔσαι δῆλον ὅτι ἐ συλλελογίζεαι ἢ ὅτι ψεῦδός τι εἶλη-
 φεν. ἐπεὶ δὲ δὴ τρία ἐστὶν ἃ δεῖ πραγματεῦσθαι περὶ τὸν
 λόγον, ὑπὲρ μὲν παραδειγμάτων καὶ γνωμῶν καὶ ἐνθυ- 35
 μημάτων καὶ ὅλων τῶν περὶ τὴν διάνοιαν, ὅθεν τε εὐπο-

ρήσομεν καὶ ὡς αὐτὰ λύσομεν, εἰρήσθω ἡμῖν τοσαῦτα,
 λοιπὸν δὲ διαλθεῖν περὶ λέξεως καὶ τάξεως.

Γ.

Ἐπειδὴ τρία ἐστὶν ἃ δεῖ πραγματεῦσθαι περὶ τὸν
 λόγον, ἐν μὲν ἐκ τῶν αἰ πίσεις ἴσονται, δευτερόν δὲ περὶ
 τὴν λέξιν, τρίτον δὲ πῶς χρῆ τάξαι τὰ μέρη τῆς λόγου,
 περὶ μὲν τῶν πίσεων εἰρηται, καὶ ἐκ πόσων, ὅτι ἐκ τριῶν
 εἰσί, καὶ ταῦτα ποῖα, καὶ διὰ τί τοσαῦτα μόνα· ἢ γὰρ
 τῷ αὐτοῖ τι κεπονθέναι οἱ κρίνοντες, ἢ τῷ κοῖς τινας ὑπο-
 λαμβάνειν τοὺς λέγοντας, ἢ τῷ ἀποδοδεῖχθαι πείθονται
 πάντες. εἰρηται δὲ καὶ τὰ ἐνθυμήματα, πόθεν δεῖ πορί-
 ζεσθαι· ἔστι γὰρ τὰ μὲν εἶδη τῶν ἐνθυμημάτων, τὰ δὲ
 τόποι. περὶ δὲ τῆς λέξεως ἐχόμενόν ἐστιν εἰπεῖν· οὐ γὰρ
 ἀπόχρη τὸ ἔχειν ἃ δεῖ λέγειν, ἀλλ' ἀνάγκη καὶ ταῦτα
 ὡς δεῖ εἰπεῖν, καὶ συμβάλλεται πολλὰ πρὸς τὸ φανῆναι
 ποῖόν τινα τὸν λόγον. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐζητήθη κατὰ
 φύσιν, ὅπερ πέφυκε πρῶτον, αὐτὰ τὰ πράγματα ἐκ τῶν
 ἔχει τὸ πιθανόν· δευτερόν δὲ τὸ ταῦτα τῇ λέξει διαθεσθαι·
 τρίτον δὲ τῶν, ὃ δύνανται μὲν ἔχει μεγίστην, ἔκω δ' ἐπι-
 κεχίρηται, τὰ περὶ τὴν ὑπόκρισιν. καὶ γὰρ εἰς τὴν τρα-
 γικὴν καὶ ραψωδίαν ὄψα παρῆλθεν· ὑπεκρίνοντο γὰρ αὐτοὶ
 τὰς τραγωδίας οἱ ποιηταὶ τὸ πρῶτον. δῆλον οὖν ὅτι καὶ
 περὶ τὴν ῥητορικὴν ἐστὶ τὸ τοῖτον ὡς περ καὶ περὶ τὴν ποιη-
 τικὴν· ὅπερ ἕτεροὶ τινες ἐπραγματεῦσθαι καὶ Γλαυκῶν ὁ
 Τῆσιος. ἔστι δὲ αὐτῆ μὲν ἐν τῇ φωνῇ, πῶς αὐτῇ δεῖ χρῆ-
 σθαι πρὸς ἑκαστον πάθος, οἷον πότε μεγάλη καὶ πότε μι-
 κρὰ καὶ πότε μέση, καὶ πῶς τοῖς τόνοις, οἷον ὀξεῖα καὶ
 βαρεῖα καὶ μέση, καὶ ῥυθμοῖς τίσι πρὸς ἑκαστον. τρία γὰρ
 ἐστὶ περὶ ὧν σκοπῶσιν· ταῦτα δ' ἐστὶ μέγεθος ἀρμονία ῥυ-
 θμός. τὰ μὲν ἔν ἄθλα σχεδὸν ἐκ τῶν ἀγῶνων ἔτσι λαμ-
 βάνουσιν, καὶ καθάπερ ἐκεῖ μείζον δύνανται νῦν τῶν ποιη-
 τῶν οἱ ὑποκριταί, καὶ κατὰ τὰς πολιτικὰς ἀγῶνας διὰ τὴν
 μοχθηρίαν τῶν πολιτειῶν. ἔκω δὲ σύγκειται τέχνη περὶ
 αὐτῶν, ἐπεὶ καὶ τὸ περὶ τὴν λέξιν ὄψα προῆλθεν· καὶ δοκεῖ

1. πλεονάκεις A'. || 5. παραδείγματα QZ² et pr F². || 7. τὰ] εἰ τὰ rc F², om A'. || 9. μαχητέον QY², μάχεται δὲ A'. || 12. ἐστὶ F². || 13. οὐχ om QY²Z²A'. || 15. ἀποδείξει A'. || 20. ἐνθυμήματος corr F². || 21. ὡς περ om F². || 24. καὶ τὸ μειῖν Z². || 25. ἄλλο τῶν κατασκευαστικῶν om A'. || 26. ἢ ὁ δείξας F²Z²A'. || 32. ἐξ ἤσ] ἐξῆς Z²A'. || 34. δὴ om QY²Z². || 35. παραδείγμα-
 τοσ QY². || 36. ἀπορήσομεν Z².

1. αὐτῆν QY²Z². || 2. διεξιλεῖν Z². || 5. Γ] titulum om F² et continuo tenore Z². continuat tenoreus etiam N^o, qui in
 margine cum Q inveniatur ἄρχεται λατῖνοι τοῦ τρίτου τῶν ῥητορικῶν ἀριστοτέλους βιβλίων. || 6. ἐπὶ δὲ Q. || 10. ἐστὶ QY²Z². || 20. τὸ πι-
 θανόν — 21. ἔχει om Q. || 23. κωμωδίαν Q. || αὐτοῖς A', αὐτὰς Z². || 27. πῶς] πῶς δὲ A'. || 29. πότε om QZ²A'. || 31. ὄν] ἃ
 A'. || 33. ἔν om QY²Z².

φορτικὸν εἶναι, καλῶς ὑπολαμβάνομενον. ἀλλ' ἄλλης ὕψους πρὸς δόξαν τῆς πραγματείας τῆς περὶ τὴν ῥητορικὴν, ἢ ὀρθῶς ἔχοντος, ἀλλ' ὡς ἀναγκαίως τὴν ἐπιμέλειαν ποιητέον, ἐπεὶ τό γε δίκαιον μηδὲν πλείω ζητεῖν περὶ τὸν λόγον ἢ ὡς μήτε λυπεῖν μήτε εὐφραίνειν· δίκαιον γὰρ αὐτοῖς ἀγ- 5 νίεσθαι τοῖς πράγμασιν, ὡς τὰλλα ἔξω τῆ ἀποδείξεαι περιεργά ἐσιν· ἀλλ' ὁμως μέγα δύναται, καθάπερ εἴρηται, διὰ τὴν τοῦ ἀκροατοῦ μοχθηρίαν. τὸ μὲν ἔν τῆς λέξεως ὁμως ἔχει τι μικρὸν ἀναγκαῖον ἐν πάσῃ διδασκαλίᾳ· διαφέρει γὰρ τι πρὸς τὸ δηλῶσαι ὡδὶ ἢ ὡδὶ εἰπεῖν· ἢ μέντοι 10 τοσούτον, ἀλλ' ἅπαντα φαντασία ταῦτ' ἐστὶ καὶ πρὸς τὸν ἀκροατὴν· διὸ ὕδεις ἔτω γεωμετρεῖν διδάσκει. ἐκείνη μὲν ἔν ὅταν ἔλθῃ ταῦτο ποιήσει τῇ ὑποκριτικῇ, ἐγκεχειρήνασι δὲ ἐπ' ὀλίγον περὶ αὐτῆς εἰπεῖν τινές, οἷον Θρασύμαχος ἐν τοῖς ἐλέοις· καὶ ἐσι φύσεως τὸ ὑποκριτικὸν εἶναι, καὶ 15 ἀτεχνότερον, περὶ δὲ τὴν λέξιν ἐντεχνον. διὸ καὶ τοῖς τῆτο θυμαμένοις γίνεται πάλιν ἄθλα, καθάπερ καὶ τοῖς κατὰ τὴν ὑποκρισιν ῥητορσιν· εἰ γὰρ γραφόμενοι λόγοι μείζον ἰσχύουσι διὰ τὴν λέξιν ἢ διὰ τὴν διάνοιαν. ἤρξαντο μὲν ἔν κινήσει τὸ πρῶτον, ὡςπερ πέφυκεν, οἱ ποιηταί· τὰ γὰρ 20 ὀνόματα μιμημάτ' ἐσιν, ὑπῆρξε δὲ καὶ ἡ φωνὴ πάντων μιμητικώτατον τῶν μορίων ἡμῖν· διὸ καὶ αἱ τέχναι συνέστησαν, ἢ τε βαλψωδία καὶ ἡ ὑποκριτικὴ καὶ ἄλλαι γε. ἐπεὶ δ' οἱ ποιηταὶ λέγοντες εὐήθη διὰ τὴν λέξιν ἐδόκουν πορίσασθαι τήνδε τὴν δόξαν, διὰ τοῦτο ποιητικὴ πρώτη 25 ἐγένετο λέξις, οἷον ἡ Γοργίς. καὶ νῦν ἐτι οἱ πολλοὶ τῶν ἀπαιδευτῶν τὸς τοιάτους οἰοῦνται διαλέγεσθαι κάλλιστα. τῆτο δ' ἔκ ἐσιν, ἀλλ' ἑτέρα λόγῃ καὶ ποιήσεως λέξις ἐσίν. δηλοῖ δὲ τὸ συμβαῖνον· ὅδε γὰρ οἱ τὰς τραγωδίας ποιῶντες ἐτι χρωῖνται τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλ' ὡςπερ καὶ ἐκ τῶν 30 τετραμέτρων εἰς τὸ ἰαμβεῖον μετέβησαν διὰ τὸ τῷ λόγῳ τῆτο τῶν μέτρων ὁμοιότατον εἶναι τῶν ἄλλων, ἔτω καὶ τῶν ὀνομάτων ἀφείκασιν ὅσα παρὰ τὴν διάλεκτόν ἐστιν, οἷς δ' οἱ πρῶτον ἐκόσμου, καὶ ἐτι νῦν οἱ τὰ ἐξάμετρα ποιῶντες, ἀφείκασιν· διὸ γελοῖον μιμεῖσθαι τῆτους οἱ αὐτοὶ 35 οὐκέτι χρωῖνται ἐκείνῳ τῷ τρόπῳ. ὡστε φανερόν ἐτι οὐχ ἅπαντα ὅσα περὶ λέξεως ἐσιν εἰπεῖν, ἀκριβολογητέον ἡμῖν, ἀλλ' ὅσα περὶ τοιαύτης οἷας λέγομεν. περὶ δ' ἐκείνης εἴρηται ἐν τοῖς περὶ ποιητικῆς.

Ἔστω οὖν ἐκεῖνα τεθεωρημένα, καὶ ὠρίσθω λέξεως² ἀρετὴ σαφῆ εἶναι· σημεῖον γὰρ ὅτι ὁ λόγος, εἰ μὴ δηλοῖ, οὐ ποιήσει τὸ ἑαυτῆ ἔργον· καὶ μήτε ταπεινὴν μήτε ὑπὲρ τὸ ἀξίωμα, ἀλλὰ πρέπουσαν· ἢ γὰρ ποιητικὴ ἴσως οὐ ταπεινὴ, ἀλλ' ἢ πρέπουσα λόγῳ. τῶν δ' ὀνομάτων καὶ ῥημάτων σαφῆ μὲν ποιεῖ τὰ κύρια, μὴ ταπεινὴν δὲ ἀλλὰ κεκοσμημένην τὰλλα ὀνόματα ὅσα εἴρηται ἐν τοῖς περὶ ποιητικῆς· τὸ γὰρ ἐξαλλάξαι ποιεῖ φαίνεσθαι σεμνοτέρων· ὡςπερ γὰρ πρὸς τὸς ξένους οἱ ἄνθρωποι καὶ πρὸς τὸς πολίτας, τὸ αὐτὸ πάσχουσι καὶ πρὸς τὴν λέξιν. διὸ δὲ ποιεῖν ξένην τὴν διάλεκτον· θαυμάσαι γὰρ τῶν ἀπόντων εἰσίν, ἠδὲ δὲ τὸ θαυμαζόν. ἐπὶ μὲν ἔν τῶν μέτρων πολλά τε ποιεῖ τῆτο, καὶ ἀρμόττει ἐκεῖ· πλείον γὰρ ἐξέστηκε περὶ αὐτὸ καὶ περὶ ἔς ὁ λόγος· ἐν δὲ τοῖς ψιλοῖς λόγοις πολλὰ ἐλάττωσιν· ἢ γὰρ ὑπόθεσις ἐλάττων, ἐπεὶ καὶ ἐνταῦθα, εἰ δῦλος καλλιπεῖτο ἢ λίαν νέος, ἀπρεπέστερον, ἢ περὶ λίαν μικρῶν· ἀλλ' ἐσι καὶ ἐν τῆτοις ἐπισυζελλόμενον καὶ αὐξανόμενον τὸ πρέπον. διὸ δὲ λαθάνειν ποιῶντας, καὶ μὴ δοκεῖν λέγειν πεπλασμένους ἀλλὰ πεφυκότους· τοῦτο γὰρ 20 πιθανόν, ἐκεῖνο δὲ τῶναντίον· ὡς γὰρ πρὸς ἐπιβουλευόντα διαβάλλονται, καθάπερ πρὸς τὸς οἶνους τὸς μεμυγμένους, καὶ οἷον ἡ Θεοδώρου φωνὴ πέκουθε πρὸς τὴν τῶν ἄλλων ὑποκριτῶν· ἢ μὲν γὰρ τῷ λέγοντος εἰκεν εἶναι, αἱ δ' ἀλότριάται κλέπτεται δ' εὔ, εἰάν τις ἐκ τῆς εἰσθυίας διαλέκτου ἐκλέγων συντιβῆ· ὡπερ Εὐριπίδης ποιεῖ καὶ ὑπέδειξε πρῶτος. ὄντων δ' ὀνομάτων καὶ ῥημάτων ἐξ ἄν ὁ λόγος συνέστηκεν, τῶν δὲ ὀνομάτων τοσαῦτ' ἐχόντων εἶδη ὅσα τεθεωρηται ἐν τοῖς περὶ ποιήσεως, τῆτων γλωτταῖς μὲν καὶ διπλοῖς ὀνομασί καὶ πεποιημένοις ὀλγαίαις καὶ ὀλγαχού χρηστέον· ὅπερ δὲ, ὕστερον ἐρῶμεν. τό τε διὰ τί εἴρηται· ἐπὶ τὸ μείζον γὰρ ἐξαλλάττει τῷ πρέποντος. τὸ δὲ κύριον καὶ τὸ οἰκείον καὶ μεταφορὰ μόναι χρήσιμοι πρὸς τὴν τῶν ψιλῶν λόγων λέξιν. σημεῖον δὲ, ὅτι τοῦτοις μόνους πάντες χρωῖνται· πάντες γὰρ μεταφοραῖς διαλέγονται καὶ τοῖς οἰκείοις καὶ τοῖς κυρίοις· ὡστε δῆλον ὡς ἂν εὔ ποιῆ τις, ἔσαι τε ξενικὸν καὶ λαθάνειν ἐνδέχεται καὶ σαφηνεῖ. αὕτη δ' ἦν ἢ τῆ ῥητορικῆ λόγῃ ἀρετῇ. τῶν δ' ὀνομάτων τῷ μὲν σοφιστῇ ὀμωνυμίαι χρήσιμοι (παρὰ ταύτας γὰρ κακυργεῖ), τῷ ποιητῇ δὲ συνωνυμίαι. λέγω δὲ κύρια

1. ὄλος Q. || 3. ἀναγκαῖον Q. || 7. περιεργία A. || δύναται Q. || 9. ὁμως om QY²Z². || 13. ποιεῖ Q. || 14. θέομαχος Q. || 17. τοῖς om Q. || 19. ἔνοιαν Q. || 22. μιμητικώτατη QY²Z². || 25. τῆν om A. || 29. οἱ om Q. || 31. τετραμμένην Y. || 33 et 35. ἀφίκασιν A, ἀφήκασιν Z. || 33. περὶ Z. || 34. νῦν οἱ|| καὶ νῦν εἰς QY²Z².

2. εἰάν|| ὡς εἰάν A. || 8. ἐξαλαπάξαι QY²Z²A. || 9. ὅπερ Y. || 10. πρὸς om Q. || 11. θαυματῆ γὰρ τῶν ἀπόντων ἐσὶ QZ. || 15. ὑπόθεσις Z. || 16. καλλιπεποιεῖτο QZ. || νέος λίαν Z. || λίαν om QY²Z². || 18. ποιῶντος A. || 20. ἐκεῖ et ὡςπερ QY²Z². || 32. μεταφοραῖ cogr Y. || χρήσιμοι A. || 36. τε|| τὸ QY²Z². || 38. περὶ QY²Z².

τε καὶ συνώνυμα, οἷον τὸ πορεύεσθαι καὶ τὸ βαδίζειν· ταῦτα γὰρ ἀμφότερα καὶ κύρια καὶ συνώνυμα ἀλλήλοις. τί μὲν ἔν τῶν ἑκαστὸν ἐστὶ, καὶ πόσα εἶδη μεταφορᾶς, καὶ ὅτι τῆτο πλεῖστον δύναται καὶ ἐν ποιήσει καὶ ἐν λό- 5 γοις, αἱ μεταφοραὶ εἰρηται, καθάπερ ἐλέγομεν, ἐν τοῖς περὶ ποιητικῆς· τοῦτο δ' ἐν λόγῳ δεῖ μᾶλλον φιλοπονεῖσθαι περὶ αὐτῶν, ὅσῳ ἐξ ἐλαττόνων βοηθημάτων ὁ λόγος ἐστὶ τῶν μέτρων. καὶ τὸ σαφές καὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ ξητικὸν ἔχει μάλιστα ἢ μεταφορᾶ. καὶ λαβεῖν οὐκ ἐστὶν αὐτὴν παρ' ἄλλου. δεῖ δὲ καὶ τὰ ἐπιθέτα καὶ τὰς μεταφορὰς 10 ἀρμοττεύσας λέγειν. τοῦτο δ' ἔσαι ἐκ τῆ ἀνάλογον· εἰ δὲ μὴ, ἀπρεπὲς φανείται διὰ τὸ παραλληλα τὰ ἐναντία μά- λιστα φαίνεσθαι. ἀλλὰ δεῖ σκοπεῖν, ὡς νῦν φοινικίς, ἔτω γέροντι τί· οὐ γὰρ ἢ αὐτὴ πρέπει ἐσθῆς. καὶ εἴαν τε κο- σμητῶν βύλη, ἀπὸ τῶν βελτιόνων τῶν ἐν ταύτῳ γένηι φέ- 15 ρειν τὴν μεταφορᾶν, εἴαν τε ψέγειν, ἀπὸ τῶν χειρόνων. λέγω δ' οἷον, ἐπεὶ τὰ ἐναντία ἐν τῷ αὐτῷ γένηι, τὸ φά- ναι τὸν μὲν πτωχεύοντα εὐχεσθαι, τὸν δὲ εὐχόμενον πτω- χεύειν, ὅτι ἀμφω αἰτήσεις, τὸ εἰρημένον ἐστὶ ποιεῖν· ὡς καὶ Ἰφικράτης Καλλιᾶν μητραγύρτην ἀλλ' ἐ δαδύχρον. ὁ 20 δ' ἔφη ἀμύνητον αὐτὸν εἶναι· ἐ γὰρ ἂν μητραγύρτην αὐτὸν καλεῖν, ἀλλὰ δαδύχρον· ἀμφω γὰρ περὶ θεόν, ἀλλὰ τὸ μὲν τίμιον τὸ δὲ ἄτιμον. καὶ ὁ μὲν διουσοκόλακας, αὐτοὶ δ' αὐτὸς τεχνίτας καλοῦσιν· ταῦτα δ' ἀμφω μεταφορᾶ, ἢ μὲν ῥυπαίνοντων ἢ δὲ τίναντιον. καὶ οἱ μὲν λησται 25 αὐτοῦς ποριστὰς καλῶσι νῦν· διὸ ἔξαστι λέγειν τὸν ἀδική- σαντα μὲν ἀμαρτάνειν, τὸν δ' ἀμαρτάνοντα ἀδικῆσαι, καὶ τὸν κλέψαντα καὶ λαβεῖν καὶ πορβῆσαι. τὸ δὲ ὡς ὁ Τή- λεφος Εὐριπίδῃ φησί, "κώπας ἀνάσσειν, καὶ ἀποβὰς εἰς Μυσίαν" ἀπρεπές, ὅτι μείζον τὸ ἀνάσσειν ἢ κατ' ἀξίαν· 30 ἐ κέλκεται ἔν. ἐστὶ δὲ καὶ ἐν ταῖς συλλαβαῖς ἀμαρτία, εἴαν μὴ ἡδέας ἢ σημεῖα φωνῆς, οἷον Διονύσιος προσαγο- ρεῖται ὁ χαλκῆς ἐν τοῖς ἐλεγείοις κραυγὴν Καλλιόπης τὴν ποιήσιν, ὅτι ἀμφω φωναί· φαύλη δὲ ἢ μεταφορᾶ ταῖς ἀσήμοις φωναῖς. ἐστὶ δὲ ἐ πόρρωθεν δεῖ, ἀλλ' ἐκ τῶν συγ- 35 γενῶν καὶ τῶν ὁμοειδῶν μεταφέρειν τὰ ἀνώνυμα ὀνομα- σμένως, ὁ λεχθὲν δὴλόν ἐστιν ὅτι συγγενές, οἷον ἐν τῷ

αἰνίγματι τῷ εὐδοκίμουντι "ἄνδρ' εἶδον πυρὶ χαλκὸν ἐπ' ἀνέρι καλλήσαντα." ἀνώνυμον γὰρ τὸ πάθος, ἐστὶ δ' ἀμφω πρόσθεσις τις· κόλλησιν τοῖνον εἶπε τὴν τῆς σικυίας προσ- βολήν. καὶ ὅλως ἐκ τῶν εὐ ἠνιγμένων ἐστὶ μεταφορᾶς λαβεῖν ἐπιεικεῖς· μεταφοραὶ γὰρ αἰνίττονται, ὡς δὴλόν 5 ὅτι εὐ μετενήκεται. καὶ ἀπὸ καλῶν· κάλλος δὲ ὀνομα- τος τὸ μὲν, ὡς περ Δικύμιος λέγει, ἐν τοῖς ψόφοις ἢ τῷ σημαينوμένῳ, καὶ αἰσχος δὲ ὡσαύτως. ἐστὶ δὲ τρίτον, ὁ λύει τὸν σοφιστικὸν λόγον· ἐ γὰρ ὡς ἔφη Βρύσων ἔθνα αἰσχρολογεῖν, εἶπερ τὸ αὐτὸ σημαίνει τότε ἀντὶ τοῦ τότε εἰπεῖν· τῆτο γὰρ ἐστὶ ψεῦδος· ἐστὶ γὰρ ἄλλο ἄλλῃ κυριώ- 10 τερον καὶ ὠμοιωμένον μᾶλλον καὶ οἰκειότερον τῷ ποιεῖν τὸ πρᾶγμα πρὸ ὁμμάτων. ἐστὶ ἔχ ὁμοίως ἔχον σημαίνει τότε καὶ τότε, ὡς περ καὶ οὕτως ἄλλο ἄλλῃ κάλλιον καὶ αἰσχρον θετόν· ἀμφω μὲν γὰρ τὸ καλὸν καὶ τὸ αἰσχρὸν σημαίνουσιν, ἀλλ' ἔχ ἢ καλὸν ἢ ἔχ ἢ αἰσχρὸν· ἢ ταῦτα μὲν, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἦττον. τὰς δὲ μεταφορὰς ἐντεῦ- 15 θεν οἰστέον, ἀπὸ καλῶν ἢ τῆ φωνῆ ἢ τῆ δυνάμει ἢ τῆ ὄψει ἢ ἄλλῃ τινὶ αἰσθήσει. διαφέρει δ' εἰπεῖν, οἷον ῥοδο- δάκτυλος ἢ ὡς μᾶλλον ἢ φοινικοδάκτυλος, ἢ ἐστὶ φαυλό- τερον ἐρυθροδάκτυλος. καὶ ἐν τοῖς ἐπιθέτοις ἐστὶ μὲν τὰς ἐπιθέσεις ποιεῖσθαι ἀπὸ φαύλου ἢ αἰσχροῦ, οἷον ὁ μητρο- φάντης, ἐστὶ δ' ἀπὸ τῆ βελτιόνος, οἷον ὁ πατὴρ ἀμύντωρ· καὶ ὁ Σιμωνίδης, ὅτε μὲν ἐδίδου μισθὸν ὀλίγον αὐτῷ ὁ 20 νικῆσας τοῖς ὀρεῦσιν, ἐκ ἤθελε ποιεῖν ὡς δυσχεραίνων εἰς ἡμίονους ποιεῖν, ἐπεὶ δ' ἰκανὸν ἔδωκεν, ἐποίησε "χαίρει' ἀελλοπόδων θύγατρεις ἴππων." καίτοι καὶ τῶν ὄνων θυγα- τῆρες ἦσαν. ἐστὶ τὸ αὐτὸ ὑποκορίζεσθαι. ἐστὶ δ' ὁ ὑποκο- ρισμός, ὃς ἐλαττον ποιεῖ καὶ τὸ κακὸν καὶ τὸ ἀγαθόν, ὡς περ καὶ ὁ Ἀριστοφάνης σκώπτει ἐν τοῖς Βαβυλωνίοις, ἀντὶ μὲν χρυσίε χρυσιδάριον, ἀντὶ δ' ἱματίε ἱματιδάριον, ἀντὶ δὲ λοιδορίας λοιδορημάτιον καὶ νοσημάτιον. εὐλαβεῖσθαι 25 δὲ δεῖ καὶ παρατηρεῖν ἐν ἀμφοῖν τὸ μέτριον.

Τὰ δὲ ψυχρὰ ἐν τέτταρσι γίγνεται κατὰ τὴν λέξιν, 3 ἐν τε τοῖς διπλοῖς ὀνόμασιν, οἷον Λυκόφρων τὸν πολυκρό- σωπον ἕρανὸν τῆς μεγαλοκορύφῃ γῆς καὶ ἀκτὴν δὲ γενο- κόρον, καὶ ὡς Γοργίας ὀνόμαζε, πτωχόμευσος κόλαξ,

1. πορεύεσθαι τε καὶ QY²Z². || 6. τοῦτον Y²Z², ἔτω Q. || λόγους QZ² et pr Y². || 7. ὅσοι QY²Z². || 11. ἀναλόγῃ QZ². || 13. νόιοι A^c. || φοινικίς corg Y², φοινίκες A^c, φοινικίς QZ². || ἐ τῷ γέροντι· οὐ A^c. || 15. τῷ βελτιόνος A^c. || ταύτῃ] τῷ QY²Z². || 16. διαφορᾶν Z². || 20 et 21. μητραγύρτην Q. || 23. ἐ] οἱ QY²Z². || διουσοκόλακας Z². || 24. μεταφοραὶ Y²Z². || 30. τὸ ἀνάσσειν μείζον QY²Z². || 32. ἢ ἡδέας QY²Z². || 33. κραυγὴν καὶ καλλιόπης A^c. || 34. φωναί Q. || 35. δεῖ, ἀλλ' ἐκ τῶν] διαλέκτων A^c. || 36. ὁμο- γειῶν pr Y².

1. πυρὶ χαλκὸν QY²Z²A^c. || 3. σικυίας Y²Z². || 9. ὡς om A^c. || 13. ἔχων QY²Z². || 14. ἄλλῃ ἄλλο A^c. || 15. θετόν Z². || καὶ] ἢ A^c. || 27. θυγατῆρες QY²Z². || 28. ὑπ' ὀρμίζεσθαι et ὑπὸρμισμός A^c. || 30. ὁ om QY²Z². || 33. δεῖ om Q. || 34. γίγνεται QY²Z².

ἐπιορκήσαντας καὶ κατευορκήσαντας. καὶ ὡς Ἀλκιδάμας
 "μένεις μὲν τὴν ψυχὴν πληρυσμένην, πυρίχρων δὲ τὴν ὄψιν
 γιγνομένην," καὶ "τελεσφόρον ᾠήθη τὴν προθυμίαν αὐτῶν
 γενήσεσθαι," καὶ "τελεσφόρον τὴν κειθῶ τῶν λόγων κατέ-
 σησεν," καὶ "κυανόχρων τὸ τῆς θαλάττης ἔδαφος." πάντα 5
 γὰρ ταῦτα ποιητικὰ διὰ τὴν δίπλωσιν φαίνεται. μία μὲν
 ἔν αὐτῇ αἰτία, μία δὲ τὸ χρῆσθαι γλώτταις, οἷον Λυκό-
 φρων Ξέρξην πέλωρον ἄνδρα, καὶ Σκίρων σίνις ἀνὴρ, καὶ
 Ἀλκιδάμας ἄθρυμα τῆ ποιήσει, καὶ τὴν τῆς φύσεως ἀτα-
 σταλίαν, καὶ ἀκράτῃ τῆς διανοίας ὀργῇ τεθηγμένον. τρί- 10
 τον δ' ἐν τοῖς ἐπιθέτοις τὸ ἢ μακροῖς ἢ ἀκαίροις ἢ πυκνοῖς
 χρῆσθαι· ἐν μὲν γὰρ ποιήσει πρέπει γάλα λευκὸν εἰπεῖν,
 ἐν δὲ λόγῳ τὰ μὲν ἀπρεπέστερα, τὰ δὲ, ἂν ἢ κατακορῆ,
 ἐξελέγχει καὶ ποιεῖ φανερόν ὅτι ποιήσις ἐστίν· ἐπεὶ δεῖ γε
 χρῆσθαι αὐτῇ· ἐξαλλάττει γὰρ τὸ εἰθὸς, καὶ ξενικὴν ποιεῖ 15
 τὴν λέξιν. ἀλλὰ δεῖ σοχάζεσθαι τῷ μετρίῳ, ἐπεὶ μεῖζον
 ποιεῖ κακὸν τῷ εἰσῆ λέγειν· ἢ μὲν γὰρ ἔκ ἔχει τὸ εὖ, ἢ
 δὲ τὸ κακῶς. διὸ τὰ Ἀλκιδάμαντος ψυχρὰ φαίνεται· ἔ
 γὰρ ἠδύσματι χρῆται· ἀλλ' ὡς ἐδέσματι τοῖς ἐπιθέτοις,
 οὕτως πυκνοῖς καὶ μεῖζοσι καὶ ἐπιδήλοισι, οἷον ἔχ ἰδρωῖτα 20
 ἀλλὰ τὸν ὑγρὸν ἰδρωῖτα, καὶ οὐκ εἰς Ἴσθμια ἀλλ' εἰς τὴν
 τῶν Ἴσθμίων πανήγυριν, καὶ οὐχὶ νόμους ἀλλὰ τοὺς τῶν
 πόλεων βασιλεῖς νόμους, καὶ ἔ δρόμῳ ἀλλὰ δραμαίᾳ τῇ
 τῆς ψυχῆς ὀρμῆς, καὶ ἔχ μινθεῖον ἀλλὰ τὸ τῆς φύσεως
 παραλαβῶν μουσεῖον, καὶ σκυθρωπὸν τὴν φροντίδα τῆς 25
 ψυχῆς, καὶ ἔ χάριτος ἀλλὰ πανδήμῳ χάριτος δημοσυγῆς,
 καὶ οἰκονόμος τῆς τῶν ἀκρόντων ἡδονῆς, καὶ οὐ κλάδοις
 ἀλλὰ τοῖς τῆς ὕλης κλάδοις ἀπέκρυψεν, καὶ ἔ τὸ σῶμα
 παρήμπισχεν ἀλλὰ τὴν τῷ σώματος αἰσχύνην, καὶ ἀν-
 τίμιμον τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιθυμίαν (τῆτο δ' ἅμα καὶ δι- 30
 πλῆν καὶ ἐπίθετον, ὡς ποίημα γίνεται), καὶ ὅπως ἔξεδρον
 τὴν τῆς μοχθηρίας ὑπερβολήν. διὸ ποιητικῶς λέγοντες τῇ
 ἀπρεπεῖα τὸ γελοῖον καὶ τὸ ψυχρὸν ἐμποιοῦσι, καὶ τὸ
 ἀσαφές διὰ τὴν ἀδολεσχίαν· ὅταν γὰρ γινώσκοντι ἐπεμ-
 βάλλη, διαλύει τὸ σαφές τῷ ἐπισκοπεῖν· οἱ δ' ἄνθρωποι 35
 τοῖς διπλοῖς χρωῖνται, ὅταν ἀνώνυμον ἢ καὶ ὁ λόγος εὐσύν-
 θετος, οἷον τὸ χρονοτριβεῖν· ἀλλ' ἂν πολὺ, πάντως ποιη-

τικόν. διὸ χρησιμωτάτη ἢ διπλῇ λέξις τοῖς διθυραμβο-
 ποιοῖς· ἔτοι γὰρ ψοφώδεις· αἱ δὲ γλώτταις τοῖς ἐποικοῖς·
 σεμνὸν γὰρ καὶ αὐθαδές· ἢ μεταφορὰ δὲ τοῖς ἱαμβείοις·
 τύτοις γὰρ νῦν χρωῖνται, ὡς περ εἴρηται. καὶ ἔτι τέταρτον
 τὸ ψυχρὸν ἐν ταῖς μεταφοραῖς γίγνεται· εἰσὶ γὰρ καὶ
 μεταφοραὶ ἀπρεπεῖς, αἱ μὲν διὰ τὸ γελοῖον (χρωῖνται γὰρ
 καὶ οἱ κωμωδοποιοὶ μεταφοραῖς), αἱ δὲ διὰ τὸ σεμνὸν
 ἄγαν καὶ τραγικόν· ἀσαφεῖς δὲ, ἂν πόρρωθεν. οἷον Γορ-
 γίας "χλωρὰ καὶ ἔναιμα τὰ πράγματα· σὺ δὲ ταῦτα
 αἰσχροῦς μὲν ἔσπειρας, κακῶς δὲ ἰθέριας." ποιητικῶς γὰρ
 ἄγαν. καὶ ὡς Ἀλκιδάμας τὴν φιλοσοφίαν ἐπιτεύχισμα
 τῶν νόμων, καὶ τὴν Ὀδύσειαν καλὸν ἀνθρωπίνου βίου
 κάτοπτρον, καὶ "ἔδεν τοῦτον ἄθρυμα τῆ ποιήσει προσφέ-
 ρων." ἅπαντα γὰρ ταῦτα ἀπίθανα διὰ τὰ εἰρημένα. τὸ
 δὲ Γοργίου εἰς τὴν χελιδόνα, ἐπεὶ κατ' αὐτοῦ πετομένη
 ἀφῆκε τὸ περίττωμα, ἄριστα τῶν τραγικῶν· εἶπε γὰρ
 "αἰσχροῖν γε ὦ Φιλομήλα." ὄρνιθι μὲν γὰρ, εἰ ἐπόησεν,
 ἔκ αἰσχροῖν, παρθένῳ δὲ αἰσχροῖν. εὖ ἔν ἐλοιδύρησεν εἰπὼν
 ὃ ἦν, ἀλλ' ἔχ ὃ ἐστίν.

Ἐστὶ δὲ καὶ ἡ εἰκὼν μεταφορὰ· διαφέρει γὰρ μικρὸν· ἢ
 ὅταν μὲν γὰρ εἴπῃ τὸν Ἀχιλλεῖα "ὡς δὲ λέων ἐπόρουσεν,"
 εἰκὼν ἐστίν, ὅταν δὲ "λέων ἐπόρουσε," μεταφορὰ· διὰ γὰρ
 τὸ ἄμφω ἀνδρείους εἶναι, προσηγόρευσε μετενέγκμας λέοντα
 τὸν Ἀχιλλεῖα. χρήσιμον δὲ ἡ εἰκὼν καὶ ἐν λόγῳ, ὀλγγά-
 κισ δὲ· ποιητικὸν γὰρ. οἰστέαι δὲ ὡς περ αἱ μεταφοραὶ·
 μεταφοραὶ γὰρ εἰσι διαφέρουσαι τῷ εἰρημένῳ. εἰσὶ δ' εἰκό-
 νες οἷον ἦν Ἀνδροτίαν εἰς Ἰδριέα, ὅτι ὅμοιος τοῖς ἐκ τῶν
 δεσμῶν κυνιδίοις· ἐκείνᾳ τε γὰρ προσκίπτοντα δάκνει, καὶ
 Ἰδριέα λυθέντα ἐκ τῶν δεσμῶν εἶναι χαλεπὸν. καὶ ὡς
 Θεοδάμας εἰκάζεν Ἀρχίδαμον Εὐξένῳ γεωμετρεῖν ἔκ ἐπι-
 σαμένῳ ἐν τῷ ἀνάλογον· ἔσαι γὰρ καὶ ὁ Εὐξένος Ἀρχί-
 δαμος γεωμετρικός. καὶ τὸ ἐν τῇ πολιτείᾳ τῇ Πλάτωνος,
 ὅτι οἱ τὺς τεθνεῶντας σκυλευόντες εἰκόασιν τοῖς κυνιδίοις, ἂ
 τὺς λίθους δάκνει τῷ βάλλοντος ἔχ ἀπτόμενα. καὶ ἡ εἰς
 τὸν δῆμον, ὅτι ὅμοιος ναυκληρῶ ἰσχυρῶ μὲν ὑποκώφῳ
 δέ. καὶ ἡ εἰς τὰ μέτρα τῶν ποιητῶν, ὅτι ἔοικε τοῖς ἀναι-
 κάλλους ὠραίοις· οἱ μὲν γὰρ ἀπανθήσαντες, τὰ δὲ διαλυ-

2. μένεις] μὲν ἐς Α'. || πυρίχρων Q. || 5. κυανόχρων Q. || δετταλῶ Q, δετταλῦ F²Z². || 6. ταῦτα γὰρ Α'. || 8. πέλωρον] τὸν πελώ-
 ριον QY²Z². || 10. ἀκράτῃ QY²Z². || 14. ποιήσεως Q. || 15. αὐτῶι Α'. || 19. ἰδίματα Z². || 22. νόμῳ Α'. || 23.
 νομίμους Α'. || δραμαίται QZ². || δραμαίται Q. || 25. περιλαβῶν Α'. || 28. τοῖς οἱ QY²Z². || 29. ἀτίμιμον γρ F², τίμιμον QY²Z²A'. ||
 31. ἔξευρον QY²Z²A'. || 32. ποιηταὶ Q. || 34. ἐπεμβαλίη QY²Z². || 35. ἐπισκοπεῖν Q.

1. χρησιμωτάτων QZ² et pr F². || 3. ἢ om QY²Z². || δὲ om Α'. || 9. ἄναιμα QY²Z². || 10. μὲν om Α'. || ποιητικὸν Q. ||
 16. ἐπεὶ Α'. || 17. αἰσχροῖν γε om Q. || 22. ὅτι QY²Z². || τὸ γὰρ Α'. || 23. μεταφορῶν QY²Z². || 27. ἦν F²Z². || 31. ἐν τῇ] καὶ
 ἐκ τῷ QY²Z². || ἔτι QY²Z². || ἢ] ἢ Z². || 32. πολιτεία Α', πολιτεία διὰ QY²Z². || τῷ et 34. τῶν βαλλόντων QY²Z². || 34. ἢ] ὡς
 ὁ δημοσθένης QY²Z². || 35. ὑποκώφῳ QZ². || 37. ἀπανθήσαντες Α'.

θέντα ἔχ ὅμοια φαίνονται. καὶ ἡ Περικλῆς εἰς Σαμίους, εἰκέναι αὐτὸς τοῖς παιδίοις ἂν τὸν ψωμὸν δέχεται μὲν, κλαίοντα δέ. καὶ εἰς Βοιωτῶν, ὅτι ὅμοιοι τοῖς πρίνοις· τὸς τε γὰρ πρίνος ὑφ' αὐτῶν κατακόπτεσθαι, καὶ τὸς Βοιωτῶν πρὸς ἀλλήλους μαχομένους. καὶ ὁ Δημοσθένης τὸν δῆμον, 5 ὅτι ὅμοιός ἐστι τοῖς ἐν τοῖς πλοίοις ναυτιῶσιν. καὶ ὡς ὁ Δημοκράτης εἰκασε τὸς ῥήτορας ταῖς τίθαις αἰ τὸ ψῶμισμα καταπίνουςαι τῷ σιάλω τὰ παιδία παραλείψουσιν. καὶ ὡς Ἀντισθένης Κηφισόδοτον τὸν λεπτὸν λιβανωτῶν εἰκασεν, ὅτι ἀπολλύμενος εὐφραίνει. πάσας γὰρ ταύτας 10 καὶ ὡς εἰκόνας καὶ ὡς μεταφορὰς ἔχεις λέγειν· ὡς ὅσαι ἂν εὐδοκίμῳσιν ὡς μεταφορὰι λεχθεῖσαι, δῆλον ὅτι αὐταὶ καὶ εἰκόνες εἰσονται, καὶ αἱ εἰκόνες μεταφορὰι λόγῳ δεόμεναι. αἰεὶ δὲ δεῖ τὴν μεταφορὰν τὴν ἐκ τῆ ἀνάλογον ἀναποδιδόναι καὶ ἐπὶ θάτερα καὶ ἐπὶ τῶν ὁμογενῶν· οἷον 15 εἰ ἡ φιάλη ἀσπίς Διονύσου, καὶ τὴν ἀσπίδα ἀρμόττει λέγεσθαι φιάλην Ἀρεος. ὁ μὲν οὖν λόγος συντίθεται ἐπ' αὐτῶν.

5 Ἔστι δ' ἀρχὴ τῆς λέξεως τὸ ἐλληνίζειν· τῆτο δ' ἐστὶν ἐν πέντε, πρῶτον μὲν ἐν τοῖς συνδέσμοις, ἂν ἀποδιδῶ τις 20 ὡς πεφύκασι πρότεροι καὶ ὕστεροι γίνεσθαι ἀλλήλων, οἷον ἐνιοὶ ἀπαιτῶσιν, ὥσπερ ὁ μὲν καὶ ὁ ἐγὼ μὲν ἀπαιτεῖ τὸν δὲ καὶ τὸν ὁ δέ. δεῖ δὲ ἕως μέμνηται ἀναποδιδόναι ἀλλήλοις, καὶ μήτε μακρὰν ἀπαρτᾶν μήτε σύνδεσμον πρὸ συνδέσμου ἀποδιδόναι τῷ ἀναγκαίῳ· ὀλιγαχῶ γὰρ ἀρμόττει. 25 "ἐγὼ δ', ἐπεὶ μοι εἶπεν (ἦλθε γὰρ Κλέων δεόμενός τε καὶ ἀξιῶν) ἐπορευόμεν παραλαβῶν αὐτὸς." ἐν τούτοις γὰρ πολλοὶ πρὸ τῆ ἀποδοθησομένης συνδέσμου προεμβέβληνται σύνδεσμοι. εἰάν δὲ πολὺ τὸ μεταξὺ γένηται τῷ ἐπορευόμενῳ, ἀσαφές. ἐν μὲν δὲ τὸ εὖ ἐν τοῖς συνδέσμοις, δεύτερον δὲ 30 τὸ τοῖς ἰδίοις ὀνόμασι λέγειν καὶ μὴ τοῖς περιέχουσιν. τρίτον, μὴ ἀμφιβόλοις ταῦτα δέ, ἂν μὴ τάναντία προαιρῆται. ὅπερ ποιῶσιν, ὅταν μὴθὲν μὲν ἔχωσι λέγειν, προσποιῶνται δέ τι λέγειν· οἱ γὰρ τοῖτοί ἐν ποιήσει λέγουσι ταῦτα, οἷον Ἐμπεδοκλῆς· φενακίζει γὰρ τὸ κύκλω πολὺ 35 ὄν, καὶ πάσχωσιν οἱ ἀκροαταὶ ὅπερ οἱ πολλοὶ παρὰ τοῖς μάντεσιν· ὅταν γὰρ λέγουσιν ἀμφιβόλα, συμπαρανεύουσιν.

Κροῖτος Ἄλυν διαβάς μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει.

καὶ διὰ τὸ ὅλως ἔλαττον εἶναι ἀμάρτημα, διὰ τῶν γενῶν τοῦ πράγματος λέγουσιν οἱ μάνταις· τύχοι γὰρ ἂν τις μᾶλλον ἐν τοῖς ἀρτιασμοῖς ἀρτία ἢ περισσὰ εἰπὼν μᾶλλον ἢ πόσα ἔχει, καὶ τὸ ὅτι ἔσται ἢ τὸ πότε, διὸ οἱ χρησμολόγοι ἐπροσορίζονται τὸ πότε. ἅπαντα δὲ ταῦτα ὅμοια· ὡς ἂν μὴ τοῖτο τε πινὸς ἔνεκα, φευκτέον. τέταρτον, ὡς Πρωταγόρας τὰ γένη τῶν ὀνομάτων διήρει, ἄρρενα καὶ θήλεα καὶ σκευή· δεῖ γὰρ ἀποδιδόναι καὶ ταῦτα ὀρθῶς· "ἢ δ' ἐλθῶσα καὶ διαλεχθεῖσα ὄχρητο." πέμπτον, ἐν τῷ τὰ 40 πολλὰ καὶ ὀλίγα καὶ ἐν ὀρθῶς ὀνομάζειν· "οἱ δ' ἐλθόντες ἔτυπτόν με." ὅλως δὲ δεῖ εὐαιάγνωστων εἶναι τὸ γεγραμμένον καὶ εὐφρασον· ἔστι δὲ τὸ αὐτό. ὅπερ οἱ πολλοὶ σύνδεσμοι ἐκ ἔχουσιν, ἰδ' ἂν μὴ ῥάδιον διασιζῆται, ὥσπερ τὰ Ἑρακλείτη. τὰ γὰρ Ἑρακλείτη διασιζῆται ἔργον διὰ τὸ ἀδῆλον εἶναι ποτέρῳ προσκειται, τῷ ὕστερον ἢ τῷ πρότερον, οἷον ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτῆ τῷ συγγραμμάματος· φησὶ γὰρ "τῷ λόγῳ τῷ δεόντος αἰεὶ ἀξύνετοι ἄνθρωποι γίνονται." ἀδῆλον γὰρ τὸ αἰεὶ πρὸς ὀποτέρῳ διασιζῆται. ἔτι δὲ ποιεῖ σολοικίζειν τὸ μὴ ἀποδιδόναι, εἰάν μὴ ἐπιζευγνῆς ἀμφοῖν ὁ ἀρμόττει· οἷον ἡ ψόφος ἢ χρωμα, τὸ μὲν ἰδῶν ἐ κοινόν, τὸ δ' αἰσθόμενος κοινόν. ἀσαφῆ δὲ καὶ ἂν μὴ προθεῖς εἴπῃ, μέλλων πολλὰ μεταξὺ ἐμβάλλειν· οἷον "ἔμελλον γὰρ διαλεχθεῖς ἐκείνῳ τάδε καὶ τάδε καὶ ὧδε πορευέσθαι," ἀλλὰ μὴ "ἔμελλον γὰρ διαλεχθεῖς πορευέσθαι, εἴτα τάδε 45 καὶ τάδε καὶ ὧδε ἐγένετο."

Εἰς ὄγκον δὲ τῆς λέξεως συμβάλλεται τάδε, τὸ ὅ γὰρ χρῆσθαι ἀντ' ὀνόματος, οἷον μὴ κύκλον, ἀλλ' ἐπίπεδον τὸ ἐκ τῷ μέσῳ ἴσον. εἰς δὲ συντομίαν τὸ ἐναντίον, ἀντὶ τῷ λόγῳ ὄνομα. καὶ εἰάν αἰσχροὺν ἢ ἀκρεπές· εἰάν μὲν ἐν τῷ λόγῳ ἢ αἰσχροὺν, τῆνομα λέγειν, εἰάν δ' ἐν τῷ ὀνόματι, τὸν λόγον. καὶ μεταφοραῖς δηλῶν καὶ τοῖς ἐπιθέτοις, εὐλαβέμενον τὸ ποιητικόν. καὶ τὸ ἐν πολλὰ ποιεῖν, ὅπερ οἱ ποιηταὶ ποιῶσιν· ἐνὸς ὄντος λιμένος ὁμῶς λέγουσι "λιμένας εἰς Ἀχαιεύς" καὶ "Δέλτε μὲν αἶδε πολύθυροι 50 διαπτυχαί" καὶ μὴ ἐπιζευγνύειν, ἀλλ' ἐκατέρῳ ἐκατέρῳ, "τῆς γυναικὸς τῆς ἡμετέρας"· εἰάν δὲ συντόμως, τάναντίον "τῆς ἡμετέρας γυναικός." καὶ μετὰ συνδέσμου λέγειν· εἰάν δὲ συντόμως, ἄνευ μὲν συνδέσμου, μὴ αἰσύνδετα δέ, οἷον

6. ὁ om A. || 7. τιθῶν A, τιθῶν Z. || 9. τῷ λεπτῷ γχ F. || 13. μεταφορᾶς A. || 15. βατέρῳ Z. || 17. ἄρρεος A. || 24. ἀπαρτᾶν Q. || 26. ἦλθέ τε γὰρ QZ et pr F. || κλίων] καὶ κλίων Z et pr F. || 27. τούτω corr F. || 29. ἂν QFZ. || 37. γὰρ om QFZ.

3. μᾶλλον prius om QFZ. || 4. ἴτι] ἴσα Q. || 5. προσορίζονται A. || τὸ om QZ A. || 17. ὅτις QFZ. || 18. προτέρῳ A. || an δεῖ εἰς; || δε] τάδε A. || 21. καὶ om A. || προσθεῖς FZ A, προσθεῖς Q. || εἴπῃς om Q. || 24. εἰ A. || 25. ὧδε δεῖ ἐγγίστετο A. || 26. τῷ] τῷ A. || 31. μεταφορᾶι A. || 32. ἐν om QZ A et pr F. || 34. ἀχαιεύς QFZ. || δέλτε μία δὲ F, δελτύμωσι δὲ QZ A. || 38. μὲν om Q.

πορευθείς καὶ διαλεχθείς, πορευθείς διελέχθην. καὶ τὸ Ἀντιμάχου χρησίμων, ἐξ ὧν μὴ ἔχει λέγειν, ὃ ἐκεῖνος ποιεῖ ἐπὶ τῷ Τευμησσῷ, "ἔσι τις ἡμετέριος ὀλίγος λόφος" αὖξεται γὰρ ὕτως εἰς ἄπειρον. ἔστι δὲ τῆτο καὶ ἐπὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, ὅπως ἔκ ἔχει, ὁποτέρως ἂν ἢ χρησίμων. ὅθεν καὶ τὰ ὀνόματα οἱ ποιηταὶ φέρουσι, τὸ ἄχρδον καὶ τὸ ἄλυρον μέλος· ἐκ τῶν σερήσεων γὰρ ἐπιφέρουσιν· εὐδοκίμει γὰρ τῆτο ἐν ταῖς μεταφοραῖς λεγόμενον ταῖς ἀνάλογον, οἷον τὸ φάσαι τὴν σάλπιγγα εἶναι μέλος ἄλυρον.

7 Τὸ δὲ πρέπον ἔξει ἡ λέξις, εἰ ἢ παθητικὴ τε καὶ 10 ἠθικὴ καὶ τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασιν ἀνάλογον. τὸ δ' ἀνάλογόν ἐστιν, εἰ μὴτε περὶ εὐόγων αὐτοκαθδάλως λέγεται μῆτε περὶ εὐτελῶν σεμνῶς, μὴδ' ἐπὶ τῷ εὐτελεῖ ὀνόματι ἐπὶ κόσμος· εἰ δὲ μὴ, κωμωδία φαίνεται, οἷον ποιεῖ Κλεοφῶν· ὁμοίως γὰρ ἕνια ἔλεγε καὶ εἰ εἶπεν ἂν 15 "κότνια συκῆ." παθητικὴ δὲ, εἰ μὴν ἢ ὕβρις, ὀργιζομένη λέξις, εἰ μὴν δὲ ἀσεβῆ καὶ αἰσχρά, δυσχεραίνοντος καὶ εὐλαβημένου καὶ λέγειν, εἰ μὴν δὲ ἐπαινετά, ἀγαμένως, εἰ μὴν δὲ ἐλεεινά, ταπεινῶς, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ ὁμοίως. πιθανοῖ δὲ τὸ πρᾶγμα καὶ ἡ οἰκεία λέξις· παραλογίζεται 20 γὰρ ἡ ψυχὴ ὡς ἀληθῶς λέγοντος, ὅτι ἐπὶ τοῖς τοιοῦτοις ὕτως ἔχουσιν, ὡς οἴονται, εἰ καὶ μὴ ὕτως ἔχει, ὡς ὁ λέγων, τὰ πράγματα ὕτως ἔχειν, καὶ συνομοιοπαθεῖ ὁ ἀκούων ἀεὶ τῷ παθητικῶς λέγοντι, καὶ μὴ μὴν λέγει. διὸ πολλοὶ καταπλήττουσιν τὰς ἀκροατὰς θορυβῶντες, καὶ ἠθικὴ δὲ αὕτη 25 ἢ ἐκ τῶν σημείων· δεῖξαι, ὅτι ἀκολουθεῖ ἡ ἀρμόττουσα ἐκαστῷ γένει καὶ ἔξει. λέγω δὲ γένος μὲν καθ' ἡλικίαν, οἷον παῖς ἢ ἀνὴρ ἢ γέρον, καὶ γυνή ἢ ἀνὴρ, καὶ Πάκιον ἢ Θετταλός, ἔξεις δὲ, καθ' ἃς ποῖός τις τῷ βίῳ· οὐ γὰρ καθ' ἅπαντα ἔξει οἱ βίοι ποῖοί τινες. εἰ μὴ καὶ τὰ ὀνό- 30 ματα οἰκεία λέγει τῷ ἔξει, ποιήσει τὸ ἦθος· ἢ γὰρ ταῦτα ἔδ' ὡσαύτως ἀγροῖκος ἂν καὶ πεπαιδευμένος εἶπεν. πασχουσι δὲ τι οἱ ἀκροαταὶ καὶ ὧ κατακόρως χραῶνται οἱ λογογράφοι, "τίς δ' ἔκ οἶδεν;" "ἅπαντες ἴσασιν" ὁμολογεῖ γὰρ ὁ ἀκούων αἰσχυρόμενος, ὅπως μετέχη οὐπὲρ καὶ οἱ 35 ἄλλοι πάντες. τὸ δ' εὐκαίρως ἢ μὴ εὐκαίρως χρῆσθαι

κοινὸν ἀπάντων τῶν εἰδῶν ἐστίν. ἄκος δ' ἐπὶ πάσῃ ὑπερβολῇ τὸ θρυλόμενον· δεῖ γὰρ αὐτὸν αὐτῷ προσεπιπλάττειν· δοκεῖ γὰρ ἀληθὲς εἶναι, ἐπεὶ ἔλαυνάει γε ὁ ποιῶν τὸν λέγοντα. ἔτι τοῖς ἀνάλογον μὴ πᾶσιν ἅμα χρῆσθαι· ὕτω γὰρ κλέπεται ὁ ἀκροατής. λέγω δὲ οἷον εἰ μὴ τὰ ὀνόματα σκληρὰ ἢ, μὴ καὶ τῇ φωνῇ καὶ τῷ προσώπῳ καὶ τοῖς ἀρμόττουσιν· εἰ δὲ μὴ, φανερόν γίνεται ἔκαστον ὃ ἐστίν. εἰ μὴν δὲ τὸ μὲν τὸ δὲ μὴ, λαμβάνει ποιῶν τὸ αὐτό. εἰ μὴν οὖν τὰ μαλακὰ σκληρῶς καὶ τὰ σκληρὰ μαλακῶς λέγεται, ἀπίθανον γίνονται. τὰ δὲ ὀνόματα τὰ διπλά καὶ τὰ ἐπίθετα πλείω καὶ τὰ ξένα μάλιστα ἀρμόττει λέγοντι παθητικῶς· συγγνώμη γὰρ ὀργιζομένῳ κακῶν φάσαι οὐρανόμηκες ἢ πελώριον εἶπεν. καὶ ὅταν ἔχη ἢ ἢ τὰς ἀκροατὰς καὶ ποιήσει ἐνθουσιάζουσι ἢ ἐπαίνοισι ἢ ψόγοις ἢ ὀργῇ ἢ φιλίᾳ, οἷον καὶ Ἰσοκράτης ποιεῖ ἐν τῷ πανηγυρικῷ ἐπὶ τέλει, "φήμη δὲ καὶ γνώμη" καὶ "οἱ τινες ἔτλησαν" φθέγγονται τε γὰρ τὰ τοιαῦτα ἐνθουσιάζοντες, ὥστε καὶ ἀποδέχονται δῆλον ὅτι ὁμοίως ἔχοντες. διὸ καὶ τῇ ποιήσει ἤρμοσεν· ἐνθεν γὰρ ἡ ποιήσις. ἢ δὲ οὕτω δεῖ, ἢ μετ' εἰρωνείας, ὅπερ Γοργίας ἐποίει καὶ τὰ ἐν τῷ Φαίδρῳ.

Τὸ δὲ σχῆμα τῆς λέξεως δεῖ μῆτε ἔμμετρον εἶναι 8 μῆτε ἀρρυθμον· τὸ μὲν γὰρ ἀπίθανον (πεπλάσθαι γὰρ δοκεῖ) καὶ ἅμα καὶ ἐξίστησιν· προσέχων γὰρ ποιεῖ τῷ ὁμοίῳ, τότε πάλιν ἔξει ὥσπερ ἐν τῶν κηρύκων προλαμβάνουσι τὰ παιδία τὸ "τίνα αἰρεῖται ἐπίτροπον ὁ ἀπελευθερούμενος; Κλέωνα." τὸ δὲ ἀρρυθμον ἀπέραντον, δεῖ δὲ πεπεράσθαι μὲν, μὴ μέτρω δέ· ἀπὸς γὰρ καὶ ἀγνωστον τὸ ἄπειρον. περαίνεται δὲ ἀριθμῷ πάντα· ὁ δὲ τῷ σχήματος τῆς λέξεως ἀριθμὸς ῥυθμὸς ἐστίν, ἢ καὶ τὰ μέτρα τμητά. διὸ ῥυθμὸν δεῖ ἔχειν τὸν λόγον, μέτρον δὲ μὴ· ποιήματα γὰρ ἔσαι. ῥυθμὸν δὲ μὴ ἀκριβῶς· τῆτο δὲ ἔσαι, εἰ μὴ μέχρι τῆς ἢ. τῶν δὲ ῥυθμῶν ὁ μὲν ἠρῶς σεμνὸς καὶ λεκτικὸς καὶ ἀρμονίας δεόμενος, ὁ δ' ἰαμβος αὐτῇ ἐστὶν ἢ λέξις ἢ τῶν πολλῶν· διὸ μάλιστα πάντων τῶν μέτρων ἰαμβεῖα φθέγγονται λέγοντες. δεῖ δὲ σεμνότητα γενέσθαι καὶ ἐκστῆσαι. ὁ δὲ τροχαῖος κορδακικώτερος· δηλοῖ δὲ τὰ

2. ὁ] οἷον QY²Z². || 3. τευμησσῷ Q. || 7 et 9. μέρος A^c. || 8. γὰρ] δὲ QY²Z². || τοῖς ἀνάλογον Y²Z², τοῖς ἀνάλογοι ταῖς ἀνάλογον Q^A. || 12. αὐτοκαυδάλως γρ Y², αὐτοκαυδάλως QY²Z²A^c. || 13. μὴτ' QY²Z². || 14. ἐπὶ] εἰ πῆι A^c. || 15. ἕνια om pr Y². || εἰ om QY²Z². || 16. σύ QY²Z². || παθητικὸν Z². || 17. δυσχεραίνοντος καὶ εὐλαβημένως QY²Z². || 18. καὶ om Q. || 20. δὲ om A^c. || 22. ἔχει] ἔχειν A^c. || 23. συνομοιοπαθεῖ A^c. || αἰὶ ὁ ἀκούων QY²Z². || 24. παθητικῶς A^c. || 31. τῆι λέξει A^c. || 32. ὕθ' codices. || αἰ etiam ante ἀγροῖκος A^c. || εἰποιεν QY²Z². || 33. κατακορεῖ et 34. εἶδεν A^c.

2. θρυλλόμενον QY²Z². || 5. κίλεπται A^c. || ἂν Q, om Z². || 8. τότε QY²Z²A^c. || τότε Y². || λαμβάνει QZ². || 9. ταῖς μαλακῶς A^c. || 10. τὰ ἐπίθετα καὶ διπλά QY²Z². || 13. ἢ ἢ ἔχη Y²Z², δὲ ἔχη Q. || 20. εἰρωνείας A^c εἰρωνείαν Q. || 34. πάντες A^c. || 35. σεμνοτέρων QY²Z². || 36. τὰ om Y²Z².

τετράμετρα· ἔσι γὰρ τροχῶδες ῥυθμὸς τὰ τετράμετρα. λέι-
πεται δὲ καιῖαν, ᾧ ἐχρῶντο μὲν ἀπὸ Θρασυμάχου ἀρξά-
μνοι, ἕκ εἶχον δὲ λέγειν τίς ἦν. ἔσι δὲ τρίτος ὁ καιῖαν,
καὶ ἐχόμενος τῶν εἰρημένων· τρία γὰρ πρὸς δύο ἔσιν, ἐκεί-
νων δὲ ὁ μὲν ἐν πρὸς ἓν, ὁ δὲ δύο πρὸς ἓν. ἔχεται δὲ 5
τῶν λόγων τῶν ὁ ἡμιόλιος· οὗτος δ' ἐστὶν ὁ καιῖαν. οἱ
μὲν ἔν ἄλλοι διὰ τε τὰ εἰρημένα ἀφετέοι, καὶ διότι με-
τρικοί· ὁ δὲ καιῖαν ληπτέος· ἀπὸ μόνου γὰρ ἕκ ἔσι μέτρον
τῶν ῥηθέντων ῥυθμῶν, ὥστε μάλιστα λαμβάνειν. νῦν μὲν
ἔν χρῶνται τῷ ἐνὶ καιῖανι καὶ ἀρχόμενοι, δεῖ δὲ διαφέ- 10
ρειν τὴν τελευταίαν τῆς ἀρχῆς. ἐστὶ δὲ καιῖανος δύο εἶδη
ἀντικείμενα ἀλλήλοις, ὧν τὸ μὲν ἐν ἀρχῇ ἀρμόττει, ὡς-
περ καὶ χρῶνται· οὗτος δ' ἐστὶν οὗ ἀρχει μὲν ἡ μακρὰ,
τελευτῶσι δὲ τρεῖς βραχεῖαι, "Δαλογενὲς εἶτε Λυκίαν" καὶ
"Χρυσσοκόμα Ἐκατε καὶ Διός." ἕτερος δ' ἐξ ἐναντίας, οὗ 15
βραχεῖαι ἀρχισσι τρεῖς, ἡ δὲ μακρὰ τελευταία· "μετὰ δὲ
γὰν ὕδατά τ' ὠκεανὸν ἠφάνισε νύξ." οὗτος δὲ τελευταίαν
ποιεῖ· ἡ γὰρ βραχεῖα διὰ τὸ ἀτελής εἶναι ποιεῖ κολοβόν.
ἀλλὰ δεῖ τῇ μακρᾷ ἀποκόπτεσθαι καὶ δῆλην εἶναι τὴν
τελευταίαν, μὴ διὰ τὸν γραφέα, μηδὲ διὰ τὴν παραγρα- 20
φήν, ἀλλὰ διὰ τὸν ῥυθμὸν. ὅτι μὲν ἔν εὐρυθμον δεῖ εἶναι
τὴν λέξιν καὶ μὴ ἀρρυθμον, καὶ τίνες εὐρυθμον ποιοῦσι
ῥυθμοὶ καὶ πῶς ἔχοντες, εἴρηται.

9. Τὴν δὲ λέξιν ἀνάγκη εἶναι ἢ εἰρομένην καὶ τῷ συν-
δέσμῳ μίαν, ὡςπερ αἱ ἐν τοῖς διθυράμβοις ἀναβολαί, ἢ 25
κατεστραμμένην καὶ ὁμοίαν ταῖς τῶν ἀρχαίων ποιητῶν ἀν-
τιστροφίαις. ἢ μὲν ἔν εἰρομένη λέξις ἢ ἀρχαία ἐστίν· "Ἡρο-
δοτὸς Θυρίης ἢδ' ἰσορίης ἀπόδειξις." ταύτη γὰρ πρότερον μὲν
ἄπαντες, νῦν δὲ ἢ πολλοὶ χρῶνται. λέγω δὲ εἰρομένην, ἢ
ἐθὲν ἔχει τέλος καθ' αὐτήν, ἀν μὴ τὸ πρᾶγμα λεγόμενον 30
τελειωθῇ. ἐστὶ δὲ ἀηδὲς διὰ τὸ ἄπειρον· τὸ γὰρ τέλος
πάντες βέλονται καθορᾶν. διάπερ ἐπὶ τοῖς καμπτήρσι ἐκ-
πνέουσι καὶ ἐκλύονται· προορῶντες γὰρ τὸ πέραν ἢ κάμνουσι
πρότερον. ἢ μὲν ἔν εἰρομένη τῆς λέξεως ἐστὶν ἢδε, κατε-
στραμμένη δὲ ἢ ἐν περιόδοις· λέγω δὲ περίοδον λέξιν ἔχου- 35
σαν ἀρχὴν καὶ τελευταίαν αὐτὴν καθ' αὐτήν καὶ μέγεθος

εὐσύνοπτον. ἠδεῖα δ' ἢ τοιαύτη καὶ εὐμαθὴς, ἠδεῖα μὲν
διὰ τὸ ἐναντίως ἔχειν τῷ ἀπεράντῳ, καὶ ὅτι αἰεὶ τι οἴεται
ἔχειν ὁ ἀκροατὴς τῷ αἰεὶ πεπεράνθαι τι αὐτῷ· τὸ δὲ μη-
δὲν προνοεῖν εἶναι μηδὲ ἀνύειν ἀηδὲς. εὐμαθὴς δὲ, ὅτι εὐμη-
μόνευτος. τῦτο δὲ, ὅτι ἀριθμὸν ἔχει ἢ ἐν περιόδοις λέξις,
ἢ πάντων εὐμνημονευτότατον. διὸ καὶ τὰ μέτρα πάντες
μνημονεύουσι μᾶλλον τῶν χυδῶν· ἀριθμὸν γὰρ ἔχει ᾧ με-
τρεῖται. δεῖ δὲ τὴν περίοδον καὶ τῇ διανοίᾳ τετελειῶσθαι,
καὶ μὴ διακόπτεσθαι ὡςπερ τὰ Σοφοκλέους ἰαμβεῖα,

Καλυδῶν μὲν ἦδε γαῖα Πελοπονείας χθονός·
τῶναντίον γὰρ ἔσιν ὑπολαβεῖν τῷ διαιρεῖσθαι, ὡςπερ καὶ
ἐπὶ τοῦ εἰρημένου τὴν Καλυδῶνα εἶναι τῆς Πελοποννήσου.
περίοδος δὲ ἢ μὲν ἐν κώλῳ, ἢ δ' ἀφελῆς. ἔσι δ' ἐν κώ-
λοισι μὲν λέξις ἢ τετελειωμένη τε καὶ διηρημένη καὶ εὐα-
νάπνευστος, μὴ ἐν τῇ διαίρεισι ὡςπερ ἢ εἰρημένη περίοδος,
ἀλλ' ὄλη. κῶλον δ' ἐστὶ τὸ ἕτερον μῦριον ταύτης. ἀφελῆ
δὲ λέγω τὴν μονόκωλον. δεῖ δὲ καὶ τὰ κῶλα καὶ τὰς
περίοδος μήτε μυθῶδες εἶναι μήτε μακράς. τὸ μὲν γὰρ
μικρὸν προσπταίειν· πολλάκις ποιεῖ τὸν ἀκροατὴν· ἀνάγκη
γὰρ, ὅταν ἔτι ὀρμῶν ἐπὶ τὸ πόρρω καὶ τὸ μέτρον, ἢ ἔχει
ἐν ἑαυτῷ ὄρον, ἀντισπασθῆ καυσαμένῳ, οἷον προσπταίειν
γίγνεσθαι διὰ τὴν ἀντίκρουσιν. τὰ δὲ μακρὰ ἀπολείπεσθαι
ποιεῖ ὡςπερ οἱ ἔξωτέρω ἀποκάμπτοντες τῷ τέρματι· ἀπο-
λείψουσι γὰρ καὶ ἔτοι τὸς συμπεριπατῶντας. ὁμοίως δὲ καὶ
αἱ περίοδοι αἱ μακραὶ ἔσαι λόγος γίνεται καὶ ἀναβολῆ 5
ὁμοίον. ὡςπερ γίνεται ὁ ἔσκαλφε Δημόκριτος ὁ Χλῖος εἰς
Μελανίπιδην ποιήσαντα ἀντὶ τῶν ἀντιστροφῶν ἀναβολάς,
αἱ τ' αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ ἀλλῶ κακὰ τεύχων,
ἢ δὲ μακρὰ ἀναβολῆ τῷ ποιήσαντι κακίσῃ·

ἀρμόττει γὰρ τὸ τοῦτον καὶ εἰς τὸς μακροκῶλους λέγειν.
αἱ τε λίαν βραχυκῶλοι ἢ περίοδος γίνεται· προπετῆ ἔν
ἀγει τὸν ἀκροατὴν. τῆς δὲ ἐν κῶλοισι λέξεως ἢ μὲν διηρη-
μένη ἐστὶν ἢ δὲ ἀντικείμενη, διηρημένη μὲν οἷον "πολλάκις
ἰθαύμαστα τῶν τὰς πανηγύρεις συναγόντων καὶ τὸς γυμ-
νικὰς ἀγῶνας κατακησάντων," ἀντικείμενη δὲ, ἐν ἣ ἕκα-
τέρῳ τῷ κῶλῳ· ἢ πρὸς ἐναντίῳ ἐναντίον σύγκειται ἢ ταυτὸ

1. ἔσι — τετράμετρα om Q. || ῥυθμὸς τροχῶδες A'. || 2. καιῖαν A'. || μὲν] μὲν ὡς ἐν ἀπορρήτῳ QY²Z². || 4. γὰρ] δὲ QZ². || 6. δ'] ἐν Q. || 9. εἰρηθέντων Q. || 12. ἐν om QY²Z². || ὡπερ Q. || 14. ἢ τε QY²Z². || λυκία Q. || 15. ἕτερα QZ². || 18. ποιεῖ Q. || 20. γράφοντα QY²Z². || 23. ῥυθμὸν Q. || 24. τῶν συνδέσμων A'. || 28. θυρίης A'. || ἢδ' ἰσορίης] ἢδ' Z², om cum ipso ἀπόδει-
ξις Q. || ταύτην A'. || πρότεροι Q. || 31. τελειωθεῖ QY²Z²A'. || 34. εἰρημένη Z², ἠρῶμένη Q.

2. ἔχειν οἴεται QY²Z². || 3. τῷ αἰ] καὶ A'. || πεπεράσθαι A'. || δ] γὰρ Q. || 4. ἀνοίγειν A'. || 6. τῶν μέτρων et 8. τῇ περίοδῳ QY²Z². || 10. καὶ λυδῶν Z². || πελοπονείας A'. || 14. λόγος Q. || διηρησμέτῃ γη Y². || 15. εἰρημένη om A'. || 18. μειώρους QY²Z². || 19. προσπταίειν A'. || 20. ἢ] ἢ' QY²Z²A'. || 21. ὄρον A' et corr Y², πόρρω pr Y². || ἀντισπασθῆναι Z². || 22. μικρὰ Z². || 23. ἔξωτερον Q. || 24. περιπατῶντας QZ² et pr Y². || 25. ἀλογος A'. || ἀναβολῆς Y²Z². || 27. ἀναβολῆν QY²Z². || 29. κακίσῃ] κακίσῃ γὰρ Q. || 31. προπετῶς et 32. κῶλῳ QY²Z². || 33. ἰθαύμαστα πολλάκις et 34. ἀγόντων QY²Z².

ἐπέζυκται τοῖς ἐναντίοις, οἷον "ἀμφοτέρους δ' ἄνησαν, καὶ τὴν ὑπομείναντας καὶ τοὺς ἀκολυθήσαντας· τοῖς μὲν γὰρ πλείω τῆς οἴκοι προσεκτῆσαντο, τοῖς δὲ ἰκανὴν τὴν οἴκοι κατέλιπον." ἐναντία ὑπομονὴ ἀκολυθήσις, ἰκανὸν πλεῖον. "ὥστε καὶ τοῖς χρημάτων θεομένοις καὶ τοῖς ἀπολαῦσαι 5 βυλομένοις." ἀπόλαυσις κτήσει ἀντίκειται. καὶ ἔτι "συμβαίνει πολλὰς ἐν ταύταις καὶ τὴν φρονίμους ἀτυχεῖν καὶ τὴν ἀφρονας κατορθῶν." "εὐθὺς μὲν τῶν ἀριστείων ἠξιώθησαν, ἢ πολὺ δὲ ὕπερον τὴν ἀρχὴν τῆς θαλάττης ἔλαβον." "πλεῦσαι μὲν διὰ τῆς ἠπειροῦ, πλεῦσαι δὲ διὰ τῆς θαλάττης, τὸν μὲν Ἑλλήσποντον ζεύξας, τὸν δ' Ἄθω διορύξας." "καὶ φύσει πολλὰς ὄντας νόμῳ τῆς πόλεως σφραῖσθαι." "οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν κακῶς ἀπώλοντο, οἱ δ' αἰσχρῶς ἐσώθησαν." "ἰδία μὲν τοῖς βαρβάροις οἰκέταις χρῆσθαι, κοινῇ δὲ πολλὰς τῶν συμμαχῶν περιορᾶν δυλεύοντας." "ἢ 15 ζῶντας ἄξειν ἢ τελευτήσαντας καταλείψειν." καὶ ὁ εἰς Πειθολαόν τις εἶπε καὶ Λυκόφρονα ἐν τῷ δικαστηρίῳ, "ἔτοι δ' ὑμᾶς οἴκοι μὲν ὄντες ἐπώλουν, ἐλθόντες δ' ὡς ὑμᾶς ἐώνηται." ἅπαντα γὰρ ταῦτα ποιεῖ τὸ εἰρημένον. ἡδεῖα δ' ἐστὶν ἡ τοιαυτὴ λέξις, ὅτι τὰναντία γνωριμώτατα καὶ 20 παράλληλα μᾶλλον γνώριμα, καὶ ὅτι ἔοικε συλλογισμῶ· ὁ γὰρ ἔλεγχος συναγωγὴ τῶν ἀντικειμένων ἐστίν. ἀντιθεσις μὲν οὖν τὸ τοιοῦτόν ἐστιν, παρίστωσις δ' εἰάν ἴσα τὰ κῶλα, παρομοίωσις δ' εἰάν ὅμοια τὰ ἔσχατα ἔχη ἐκάτερον τὸ κῶλον. ἀνάγκη δὲ ἢ ἐν ἀρχῇ ἢ ἐπὶ τελευτῆς ἔχειν. 25 καὶ ἀρχὴ μὲν αἰεὶ τὰ ὀνόματα, ἢ δὲ τελευτὴ τὰς ἐσχάτας συλλαβὰς ἢ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος πτώσεις ἢ τὸ αὐτὸ ὄνομα. ἐν ἀρχῇ μὲν τὰ τοιαῦτα "ἀργὸν γὰρ ἔλαβεν ἀργὸν παρ' αὐτοῦ," "δωρητοὶ τ' ἐπέλοντο παρὰρρητοὶ τ' ἐπέεσσιν." ἐπὶ τελευτῆς δὲ "ῥήθησαν αὐτὸν παιδίον τετοκέναι, ἀλλ' αὐτῷ αἴτιον γεγονέαι," "ἐν πλείσταις δὲ φροντίσι καὶ ἐν ἐλαχίσταις ἐλπίσιν." πτώσεις δὲ ταυτῶ "ἄξιός δὲ σταθῆναι χαλκοῦς, οὐκ ἄξιός ὢν χαλκῷ." ταῦτό δ' ὄνομα "σὺ δ' αὐτὸν καὶ ζῶντα ἔλεγεσ κακῶς καὶ νῦν γράφεις κακῶς." ἀπὸ συλλαβῆς δὲ "τί ἂν ἔπαθεσ δεινόν, 35 εἰ ἄνδρ' εἶδες ἀργόν;" ἔστι δὲ ἅμα πάντα ἔχειν ταῦτό,

καὶ ἀντιθεσιν εἶναι ταῦτό καὶ παρίσον καὶ ὁμοιοτέλευτον. αἱ δ' ἀρχαὶ τῶν περιόδων σχεδὸν ἐν τοῖς Θεοδοκτείοις ἐξηριθμῆνται. εἰσὶ δὲ καὶ ψευδεῖς ἀντιθέσεις, οἷον καὶ Ἐπίχαρμος ἐποίησεν,

τόκα μὲν ἐν τήνων ἐγὼν ἦν, τόκα δὲ παρὰ τήνοις ἐγὼν.

Ἐπεὶ δὲ διώριστα περὶ τούτων, πόθεν λέγεται τὰ 10

ἀσειά καὶ τὰ εὐδοκίμῶντα λεκτέον. ποιεῖν μὲν ἔν ἐστὶ τῷ εὐφύῳς ἢ τῷ γεγυμνασμένου, δεῖξαι δὲ τῆς μεθόδου ταύτης εἰπόμεν ἔν καὶ διαριθμησώμεθα· ἀρχὴ δ' ἔξω ἡμῶν αὐτῆ. τὸ γὰρ μαρθάνειν βραδύως ἠδὲ φύσει πᾶσιν ἐστὶ, τὰ δὲ ὀνόματα σημαίνει τι, ὥσε ὅσα τῶν ὀνομάτων ποιεῖ ἡμῶς μάθησιν, ἠδὲ ἴσα. αἱ μὲν ἔν γλώτται ἀγνωστες, τὰ δὲ κύρια ἴσμεν. ἢ δὲ μεταφορὰ ποιεῖ τῆτο μάλιχα· ὅταν γὰρ εἴπη τὸ γῆρας καλάμην, ἐποίησε μάθησιν καὶ γνώσιν διὰ τῷ γένους· ἄμφω γὰρ ἀπνηθηκότα. ποιεῖσιν μὲν ἔν καὶ αἱ τῶν ποιητῶν εἰκόνες τὸ αὐτό· διόπερ ἂν εὐ, ἀσειῶν φαίνεται. ἐστὶ γὰρ ἢ εἰκὼν, καθάπερ εἴρηται πρότερον, μεταφορὰ διαφέρουσα προθέσει· διὸ ἦττον ἠδὲ, ὅτι μακροτέρως· καὶ ἢ λέγει ὡς τῆτο ἐκείνο· ἔκον ἠδὲ ζητεῖ τῆτο ἢ ψυχῆ. ἀνάγκη δὲ καὶ λέξιν καὶ ἐνθυμήματα ταῦτ' εἶναι ἀσειά, ὅσα ποιεῖ ἡμῶν μάθησιν ταχέϊαν. διὸ οὔτε τὰ ἐπιτόλαια τῶν ἐνθυμημάτων εὐδοκίμῶν (ἐπιτόλαια γὰρ λέγομεν τὰ παντὶ δῆλα, καὶ ἂ μὴδὲν δεῖ ζητῆσαι), ἔτε ὅσα εἰρημένα ἀγνωσμένα ἐστίν, ἀλλ' ὅσων ἢ ἅμα λεγομένων ἢ γνώσιν γίνεται, καὶ εἰ μὴ πρότερον ὑπῆρχεν, ἢ μικρὸν ὑστερίξει ἢ διάνοια· γίνεσται γὰρ οἷον μάθησις, ἐκείνως δὲ ὑδότερον. κατὰ μὲν ἔν τὴν διάνοιαν τῷ λεγομένῳ τὰ τοιαῦτα εὐδοκίμῶν τῶν ἐνθυμημάτων, κατὰ δὲ τὴν λέξιν τῷ μὲν σχήματι, εἰάν ἀντικειμένως λέγηται, οἷον "καὶ τὴν τοῖς ἄλλοις κοινῇ εἰρήνην νομιζόντων τοῖς αὐτῶν ἰδίους πόλεμον." ἀντίκειται πόλεμος εἰρήνη. τοῖς δ' ὀνόμασιν, εἰάν ἔχη μεταφορὰν, καὶ ταῦτην μὴτ' ἀλλοτρίαν, χαλεπὸν γὰρ συνιδεῖν, μὴτ' ἐπιτόλαιον, ἠδὲν γὰρ ποιεῖ πάσχειν. ἔτι εἰ πρό ὁμμάτων ποιεῖ· ὁρᾶν γὰρ δεῖ τὰ πραττόμενα μᾶλλον ἢ μέλλοντα. δεῖ ἄρα τῶν σοχάζεσθαι τριῶν, μεταφορᾶς ἀντιθέσεως ἐνεργείας. τῶν δὲ μεταφορῶν τεττάρων οὕσων

1. οἷον] ἢ Z¹, η pr Y¹, om Q. || 2. ἀκολυθήσαντας A¹. || 3. τῆς] τοῖς Y¹Z¹, τὰ Q. || 4. κατέλιπον ἐναντία γὰρ ὑπομονῆ Q. || ὑπομονῆ ἢ ἀκολυθία QY¹Z¹. || ἰκανῶ Q. || 8. ἠξιώθη QZ¹. || 9. θαλάσσης QY¹Z¹. || ἔλαβεν Q. || 10. θαλάσσης QZ¹A¹. || 14. ἐκταίς et 16. αἴξιν QY¹Z¹. || 17. τῆ om QY¹Z¹. || 18. ἡμᾶς utrobique QY¹Z¹. || ὄντας Q, ἔωπτες Y¹Z¹, ἔωπτες A¹. || ἐλθόντας Q. || 23. οὖν om Y¹. || παρ' ἴσως A¹. || 24. ἐκάτερα τῶν κῶλων et 25. τελευτῆ QY¹Z¹. || 26. αἰ] ἄξιον Z¹. || 27. πτώσεις Y¹Z¹A¹. || 29. ἐπέλονται A¹. || δ' A¹. || 31. αὐτὸν QY¹Z¹. || 32. πτώσεις A¹. || 33. χαλκῆ] χαλκῶς Z¹. || 36. ἔχειν αὐτὸ καὶ ἀντιθεσιν Q.

5. τόκα μὲν] τότε τόκα μὲν ἐκείνων Z¹. || ἐτήνων Q. || 9. διαριθμησώμεν ἀρχὴ δ' ἔξω QY¹Z¹. || 11. ὅσων A¹. || 14. καλῆν A¹. || 15. γένους] γένετος Q. || ἀπνηθηκότες QY¹Z¹. || 16. εὐ om QZ¹ et pr Y¹. || 18. προσθέσει QY¹Z¹. || 24. ἐστὶν om A¹. || 25. ὑστερίξει Q. || 34. ποιεῖν A¹, ποιεῖ ὡς εἶδη ἐνεργούσαν Q, ποιεῖ ὡς ἦδη ἐνεργούσα Y¹Z¹. || ἢ] ἢ τὰ Q. || 35. ἄρα] ἔτι QZ¹. || 36. ἐπαργείας Y¹Z¹A¹, ἐπαργείας Q.

εὐδοκιμῶσι μάλιστα αἱ κατ' ἀναλογίαν, ὥσπερ Περικλῆς ἔφη τὴν νεότητά τὴν ἀπολομένην ἐν τῷ πολέμῳ ὅπως ἠφάνισθαι ἐκ τῆς πόλεως ὥσπερ εἴ τις τὸ ἕαρ ἐκ τῶ ἐνιαυτῷ ἐξέλκοι. καὶ Λεπτίνης περὶ Λακεδαιμονίων, ἕκ ἐάν περι-
δεῖν τὴν Ἑλλάδα ἐτερόφθαλμον γενομένην. καὶ Κηφισό-
δοτος σπευδῶντος Χάρητος εὐθύνας δύναι περὶ τὸν Ὀλυμ-
θιακὸν πόλεμον ἠγανάκτει, φάσκων εἰς πνεῦμα τὸν δῆμον
ἔχοντα τὰς εὐθύνας πειρᾶσθαι δοῦναι. καὶ παρακαλῶν
ποτὲ τοὺς Ἀθηναίους εἰς Εὐβοίαν ἐπιστιτισαμένους ἔφη δεῖν
ἐξέναι τὸ Μιλτιάδου ψήφισμα. καὶ Ἰφικράτης σκειςαμέ-
νων Ἀθηναίων πρὸς Ἐπίδουρον καὶ τὴν παραλίαν ἠγανά-
κτει, φάσκων αὐτὰς τὰ ἐφόδια τῷ πολέμου παρηρησθαι.
καὶ Πειθόλαος τὴν παράλον ῥόπαλον τῷ δήμῳ, Σησὸν δὲ
τηλίαν τῷ Πειραιέως. καὶ Περικλῆς τὴν Αἰγίαν ἀφελεῖν
ἐκέλευσε τὴν λήμνην τοῦ Πειραιέως. καὶ Μειροκλῆς οὐθέν
ἔφη πονηρότερος εἶναι, ὀνομάσας τινὰ τῶν ἐπικεικῶν· ἐκεῖ-
νον μὲν γὰρ ἐπιτίτων τόκων πονηρῆσθαι, αὐτὸν δὲ ἐπι-
δικάτων. καὶ τὸ Ἀναξάνδριδου ἱαμβεῖον ὑπὲρ τῶν θυγα-
τέρων πρὸς τὸν γάμον ἐγχρονίζουσάν,

ὑπερήμεροί μοι τῶν γάμων αἱ παρθέναι.

καὶ τὸ Πολυεύκτη εἰς ἀποκλητικὸν τινα Σπεύσιππον, τὸ
μὴ δύνασθαι ἡσυχίαν ἄγειν ὑπὸ τῆς τύχης ἐν πεντεσυ-
ρίγγῳ νόσῳ δεδεμένον. καὶ Κηφισόδοτος τὰς τριήρεις
ἐκάλει μύλωνας ποικίλους, ὁ Κύων δὲ τὰ καπηλεῖα τὰ
Ἀττικὰ φιδίτια. Αἰσίων δέ, ὅτι εἰς Σικελίαν τὴν πόλιν
ἔρχεσαν· τοῦτο γὰρ μεταφορὰ καὶ πρὸ ὀμμάτων. καὶ
"ὥς βοῆσαι τὴν Ἑλλάδα" καὶ τῷτο τρόπον τινὰ μετα-
φορὰ καὶ πρὸ ὀμμάτων. καὶ ὥσπερ Κηφισόδοτος εὐλα-
βεῖσθαι ἐκέλευε μὴ πολλὰς ποιήσασσι τὰς συνδρομὰς ἐκ-
κλησίας. καὶ Ἰσοκράτης πρὸς τὸς συντρέχοντας ἐν ταῖς
πανηγύρεσιν. καὶ οἷον ἐν τῷ ἐπιταφίῳ, διότι ἄξιον ἦν ἐπὶ
τῷ τάφῳ τῷ τῶν ἐν Σαλαμῖνι τελευτησάντων κείρασθαι
τὴν Ἑλλάδα ὡς συγκαταθαπτομένης τῆ ἀρετῇ αὐτῶν τῆς
ἐλευθερίας· εἰ μὲν γὰρ εἶπεν ὅτι ἄξιον θακρῦσαι συγκα-
ταθαπτομένης τῆς ἀρετῆς, μεταφορὰ καὶ πρὸ ὀμμάτων,

τὸ δὲ "τῆ ἀρετῆ τῆς ἐλευθερίας" ἀντίθεσιν τινα ἔχει. καὶ
ὡς Ἰφικράτης εἶπεν "ἡ γὰρ ὁδὸς μοι τῶν λόγων διὰ μέ-
σων τῶν Χάρητι πεπραγμένων ἐστίν" μεταφορὰ κατ' ἀνα-
λογίαν, καὶ τὸ διὰ μέσου πρὸ ὀμμάτων ποιεῖ. καὶ τὸ
φάναι παρακαλεῖν τὸς κινδύνους τοῖς κινδύνοις βοηθήσοντας,
πρὸ ὀμμάτων μεταφορὰ. καὶ Λυκολέων ὑπὲρ Χαθρίν "ἰδὲ
τὴν ἰκετηρίαν αἰσχυρθέντες αὐτῷ, τὴν εἰκόνα τὴν χαλκῆν."
μεταφορὰ γὰρ ἐν τῷ παρόντι, ἀλλ' ἰσὺ αἰεὶ, ἀλλὰ πρὸ
ὀμμάτων· κινδυνεύοντος γὰρ αὐτοῦ ἰκετεύει ἢ εἰκὼν, τὸ
ἀψυχον δὲ ἐμφυχον, τὸ ὑπόμνημα τῶν τῆς πόλεως ἔργων.
καὶ "πάντα τρόπον μικρὸν φρονεῖν μελετῶντες" τὸ γὰρ
μελετᾶν αὖξιν τι ἐστίν. καὶ ὅτι τὸν νῦν ὁ θεὸς φῶς ἀνή-
ψεν ἐν τῇ ψυχῇ· ἄμφω γὰρ δηλοῖ τι. "ἔ γὰρ διαλυό-
μεθα τὸς πολέμους, ἀλλ' ἀναβαλλόμεθα" ἄμφω γὰρ
ἐστὶ μέλλοντα, καὶ ἡ ἀναβολὴ καὶ ἡ τοιαύτη εἰρήνη. καὶ
τὸ τὰς συνθήκας φάναι τρόπαιον εἶναι πολὺ κάλλιον τῶν
ἐν τοῖς πολέμοις γινομένων· τὰ μὲν γὰρ ὑπὲρ μικρῶν καὶ
μῖα τύχη, αὐταὶ δ' ὑπὲρ παντὸς τῷ πολέμῳ· ἄμφω
γὰρ νίκης σημεῖα. ὅτι καὶ αἱ πόλεις τῷ ψόγῳ τῶν ἀν-
θρώπων μεγάλας εὐθύνας διδῶσιν· ἡ γὰρ εὐθυνα βλάβη
τις δικαία ἐστίν. ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀστυεῖα ἐκ μεταφορᾶς
τε τῆς ἀνάλογον λέγεται καὶ τῷ πρὸ ὀμμάτων ποιεῖν,
εἴρηται.

Λεπτέον δὲ τί λέγομεν πρὸ ὀμμάτων, καὶ τί ποῖσι
γίγνεται τῷτο. λέγω δὲ πρὸ ὀμμάτων ταῦτα ποιεῖν, ὅσα
ἐνεργῶντα σημαίνει. οἷον τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα φάναι εἶναι
τετραγώνον μεταφορὰ· ἄμφω γὰρ τέλεια, ἀλλ' ἔ σημαί-
νει ἐνέργειαν. ἀλλὰ τὸ "ἀνθοῦσαν ἔχοντας τὴν ἀκμὴν"
ἐνέργεια, καὶ τὸ "σὲ δ' ὥσπερ ἀφետὸν" ἐνέργεια, καὶ "τὸν-
τεῦθεν οὖν Ἕλληνες ἄξαντες κοσῖν" τὸ ἄξαντες ἐνέργεια
καὶ μεταφορὰ· καὶ ὡς κέχρηται Ὀμηρὸς πολλαχῶ τῷ
τὰ ἀψυχα ἐμφυχα λέγειν διὰ τῆς μεταφορᾶς. ἐν πᾶσι
δὲ τῷ ἐνέργειαν ποιεῖν εὐδοκιμεῖ, οἷον ἐν τοῖσδε, "αὐτὶς
ἐπὶ δάπεδόνδε κυλίνδτο λαῶς ἀναιδής," καὶ "ἔπτατ'
οἰστός," καὶ "ἐπιπέσθαι μινεαίων," καὶ "ἐν γαίῃ ἴσαντο

2. ἠφανίσθη QZ² et pr Y². || 4. ἐξέλη QY²Z². || 9. εὐνοίαν Q. || 10. πεισαμένον Z². || 11. ἐπίδομοι QY²Z². || 13. πιδόλαος τὴν παράλον A². || 16. πονηρότερον QY²Z². || 17. τόκων om Y². || 18. ἀλεξάνδρου QY²Z². || 21. ἀποκλητικὸν A², ἀπέκλητόν Q. || πύσιππον et pr Y². || 22. πέτε συρίγγων QY²Z². || 24. καπηλικὰ A². || τὰ om A². || 25. φιδίτια QY²Z²A². || 27. καὶ τῷτο πρὸ ὀμμάτων τρόπον τινὰ μεταφορὰ QY²Z². || 32. τῶν om Q. || τελευτησάντων QY²Z². || 33. αὐτῶν — b 1. ἀρετῇ om Z².

2. ὡς om QY²Z². || 7. αἰσχυρθέντος Q, αἰσχυρῆτες Y²Z². || 8. ἄλλο καὶ εἰ A². || 9. κινδυνεύοντος γὰρ αὐτῶν QY²Z². || 10. δι' Q. || 12. αὖξιν] ἀσκῖν Coraes. || 17. μικρὰς Q, μικρὰ Y²Z². || 19. αἰ om pr Y². || 20. εὐθύνη QY²Z². || 22. τῷ] τὸ Q. || 27. τελεῖ A². || 29. ἐπάργεια utrobique A². || ἀφεταιὸν QY²Z²A². || τίλευθρον Ἕλλητες A², τίλευθρον δ' Ἕλλητες Y²Z², τὸ ἐλευθέρους δ' Ἕλλητες Q. || 30. τὸ ἐξαίξαντες QY²Z². || 31. πολλαχῶ Ὀμηρὸς τὸ Q. || 32. λέγειν] ποιεῖν A². || 33. τὸ QY²Z². || διαργῆς Z² et pr Y². || 34. δ' ἐπὶ QY²Z². || δάπεδόν τε Q. || 35. ὀριστός Q. || ἐπιπέσθαι QY²Z².

λιλαϊόμενα χροὸς ἄσαι" καὶ "αἰχμὴ δὲ ζέρονιο διέστυτο
 μαιμώωσα." ἐν πᾶσι γὰρ τούτοις διὰ τὸ ἐμφύχα εἶναι
 ἐνεργῶντα φαίνεται· τὸ ἀναισχυντεῖν γὰρ καὶ μαιμῶν καὶ
 τᾶλλα ἐνέργεια. ταῦτα δὲ προσήψε διὰ τῆς κατ' ἀναλο-
 γίαν μεταφορᾶς· ὡς γὰρ ὁ λίθος πρὸς τὸν Σίσυφον, ὁ 5
 ἀναισχυντῶν πρὸς τὸν ἀναισχυντῆμενον. ποιεῖ δὲ καὶ ἐν
 ταῖς εὐδοκιμύσαις εἰκόσιν ἐπὶ τῶν ἀψύχων ταῦτα· "κυρτά,
 φαληριώοντα· πρὸ μὲν τ' ἄλλ', αὐτὰρ ἐπ' ἄλλα." κινῶμενα
 γὰρ καὶ ζῶντα ποιεῖ πάντα, ἢ δ' ἐνέργεια μίμησις. δεῖ
 δὲ μεταφέρειν, καθάπερ εἴρηται πρότερον, ἀπὸ οἰκείων καὶ 10
 μὴ φανερῶν, οἷον καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ τὸ ὅμοιον καὶ ἐν πολὺ
 διέχρσι θεωρεῖν εὐσῶχον, ὥσπερ Ἀρχύτας ἔφη ταῦτόν εἶναι
 διαιτητὴν καὶ βωμῶν· ἐπ' ἄμφω γὰρ τὸ ἀδικέμενον κατα-
 φεύγει. ἢ εἴ τις φαίη ἀγκυραν καὶ κρεμάθραν τὸ αὐτὸ
 εἶναι· ἄμφω γὰρ ταυτό τι, ἀλλὰ διαφέρει τῷ ἄνωθεν 15
 καὶ κάτωθεν. καὶ τὸ ἀνωμαλίσθαι τὰς πόλεις ἐν πολὺ
 διέχρσι ταυτό, ἐν ἐπιφανείᾳ καὶ δυνάμει τὸ ἴσον. ἔστι
 δὲ καὶ τὰ ἀστεῖα τὰ πλείστα διὰ μεταφορᾶς καὶ ἐκ τῆ
 προσεξαπατᾶν· μᾶλλον γὰρ γίνεταί δῆλον ὅτι ἔμαθε
 παρὰ τὸ ἐναντίως ἔχειν, καὶ εἴκοι λέγειν ἢ ψυχῇ "ὡς 20
 ἀληθῶς, ἐγὼ δ' ἤμαρτον." καὶ τῶν ἀποφθεγμάτων δὲ τὰ
 ἀστεῖα ἔστιν ἐκ τῆ μὴ ὀφθῆσι λέγειν, οἷον τὸ τῷ Σησι-
 χόρῳ, ὅτι οἱ τέττιγες ἑαυτοῖς χαμῶθεν ἄσσονται. καὶ τὰ
 εὐ ἠνιγμένα διὰ τὸ αὐτὸ ἠδῆα· μάθησις γάρ, καὶ λέγεται
 μεταφορᾶ. καὶ ὁ λέγει Θεόδωρος, τὸ καινὰ λέγειν. γίνε- 25
 ται δέ, ὅταν παραδόξον ἦ, καὶ μὴ, ὡς ἐκεῖνος λέγει, πρὸς
 τὴν ἐμπροσθεν δόξαν, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἐν τοῖς γελοίοις τὰ
 παραπεποιημένα. ὅπερ δύναται καὶ τὰ παρὰ γράμμα
 σκώμματα· ἐξαπατᾶ γάρ. καὶ ἐν τοῖς μέτροις· ἢ γὰρ
 ὥσπερ ὁ ἀκῶν ὑπέλαβεν· "ἔστειχε δ' ἔχων ὑπὸ ποσσὶ 30
 χίμεθλα· ὁ δ' ᾤετο πέδιλα εἶναι. τότε δ' ἄμα λεγομένῃ
 δεῖ δῆλον εἶναι. τὰ δὲ παρὰ γράμμα ποιεῖ ἔχ' ὁ λέγει
 λέγειν, ἀλλ' ὁ μεταστρέφει ὄνομα, οἷον τὸ Θεόδωρος εἰς
 Νίκωνα τὸν κιθαρῳδὸν "θράττει σε" προσποιεῖται γὰρ λέ-
 γειν τὸ "θράττει σε" καὶ ἐξαπατᾶ· ἄλλο γὰρ λέγει· διὸ 35

μαθόντι ἠδύ, ἐπεὶ εἰ μὴ ὑπολαμβάνει Θράκα εἶναι, ἢ
 δόξει ἀσειον εἶναι. καὶ τὸ "βύβει αὐτὸν πέρσαι." δεῖ δὲ
 ἀμφότερα προσηκόντως λελθῆναι, ἔτω δὲ καὶ τὰ ἀσεια,
 οἷον τὸ φάναι Ἀθηναίους τὴν τῆς θαλάττης ἀρχὴν μὴ
 ἀρχὴν εἶναι τῶν κακῶν· ὄνασθαι γάρ. ἢ ὥσπερ Ἰσοκράτης
 τὴν ἀρχὴν τῆ πόλει ἀρχὴν εἶναι τῶν κακῶν. ἀμφοτέρως
 γὰρ ὁ ἐκ ἀν ᾤθη τις εἶναι, τὴν εἴρηται, καὶ ἐγνωσθῆ ἐπι
 ἀληθῆς· τό τε γὰρ τὴν ἀρχὴν φάναι ἀρχὴν εἶναι ἔπι
 σοφόν· ἀλλ' ἔχ' ἔτω λέγει ἀλλ' ἄλλως, καὶ ἀρχὴν ἔχ' ὁ
 εἶπεν ἀπόφθῃσιν, ἀλλ' ἄλλως. ἐν ἅπασιν δὲ τούτοις, ἐὰν
 προσηκόντως τὸ ὄνομα ἐνέγκῃ ὁμωνυμία ἢ μεταφορᾶ, τίτε
 τὸ εὐ. οἷον "ἀσχετος ἐκ ἀνάσχετος" ὁμωνυμίαν ἀπέφθῃσιν,
 ἀλλὰ προσηκόντως, εἰ ἀπῆθῃ. καὶ "ἐκ ἀν γένοιτο μᾶλλον
 ἢ σε δεῖ ζένος ζένος" ἢ ἢ μᾶλλον ἢ σε δεῖ, τὸ αὐτὸ.
 καὶ "ἢ δεῖ τὸν ζένον ζένον αἰε εἶναι" ἀλλότριον γὰρ καὶ
 τῆτο. τὸ αὐτὸ καὶ τὸ Ἀναξανδρίδου τὸ ἐπαίνυμενον, "καλόν
 γ' ἀποθανεῖν πρὶν θανάτῳ δρᾶν ἄξιον" ταῦτόν γὰρ ἔστι
 τῷ εἰπεῖν ἄξιον γὰρ ἀποθανεῖν μὴ ὄντα ἄξιον ἀποθανεῖν,
 ἢ ἄξιον γ' ἀποθανεῖν μὴ θανάτῳ ἄξιον ὄντα, ἢ μὴ ποῶντα
 θανάτῳ ἄξια. τὸ μὲν ἔν εἶδος τὸ αὐτὸ τῆς λέξεως τέτω·
 ἀλλ' ὅσω ἀν ἐλάττωνι καὶ ἀντικειμένως λελθῆ, τοσούτω
 εὐδοκιμεῖ μᾶλλον. τὸ δ' αἴτιον ὅτι ἢ μάθησις διὰ μὲν τὸ
 ἀντικεῖσθαι μᾶλλον, διὰ δὲ τὸ ἐν ὀλίγῳ θᾶπτον γίνεταί.
 δεῖ δ' αἰε προσεῖναι ἢ τὸ πρὸς ὄν λέγεται ἢ τὸ ἐρῶς λέ-
 γεσθαι, εἰ τὸ λεγόμενον ἀληθῆς καὶ μὴ ἐπιπόλαιον· ἔστι
 γὰρ ταῦτα χωρὶς ἔχειν, οἷον "ἀποθνήσκων δεῖ μὴθεν ἀμαρ-
 τάνοντα" ἀλλ' οὐκ ἀστεῖον. "τὴν ἄξιαν δεῖ γαρμῆν τὸν
 ἄξιον" ἀλλ' ἐκ ἀσειον. ἀλλ' ἐὰν ἄμα ἄμφω ἔχη· "ἄξιόν
 γ' ἀποθανεῖν μὴ ἄξιον ὄντα τῷ ἀποθανεῖν." ὅσω δ' ἀν πλείω
 ἔχη, τοσούτω ἀσειότερον φαίνεται, οἷον εἰ καὶ τὰ ὀνόματα
 μεταφορᾶ εἴη καὶ μεταφορᾶ τοιαυτῆ καὶ ἀντίθεσις καὶ πα-
 ρίωσις, καὶ ἔχοι ἐνέργειαν. εἰσὶ δὲ καὶ αἱ εἰκόνας, ὥσπερ
 εἴρηται καὶ ἐν τοῖς ἄνω, αἰε εὐδοκιμῶσαι τρόπον τινα με-
 ταφοραῖ. αἰε γὰρ ἐκ δυοῦν λέγονται, ὥσπερ ἢ ἀνάλογον
 μεταφορᾶ· οἷον ἢ ἀσπίς φαιμέν ἔστι φιάλη Ἄρεος, καὶ

2. μεμώωσα A^c. || 3. καὶ τὸ μαιμῶν Q. || 7. ταῖς om QY^bZ^b. || ταυτὰ Y^bZ^bA^c. || 8. πρὸς QY^bZ^b. || 9. ἀν κίησις? || 11. μὴ om QY^bZ^b. || 12. εὐσῶχον Q. || ἀρχύτης A^c, ἀρχονας Z^b. || 14. κρεμάθραν QY^bZ^b. || 15. ταυτό τι ταυτότητι Z^b et pr Y^b. || 16. τῷ QY^bZ^bA^c. || ἄνω μάλις εἶναι τὰς πόλεις ἐν πολὺν A^c. || 17. δυνάμει Q. || 18. τὰ post καὶ om Q. || 22. τῷ post τὸ om A^c. || 23. ἔστιται A^c. || 24. καὶ om Q. || 26. λέγη QY^b. || 27. οἱ om Q. || 28. παραγραμμένα Z^b, παρὰ γράμμασι Q et pr Y^b. || 30. εἰ om Q. || ποσὶ Y^bZ^bA^c. || 31. χίμεθλα Q. || ἐρεῖ A^c. || 32. παραγράμματα Q et pr Y^b. || 33. λέγειν om QY^bZ^b. || μεταστρέφειν Z^b.

4. θαλάσσης QY^bZ^b. || 6. εἶναι] τῆς Z^b. || 9. ἀλλ' ἄλλως om QY^bZ^b. || 10. αὐτὸ φθῃσιν A^c. || ἐὰν] ἐὰν μὴ A^c. || 11. ὁμωνυμία ἢ μεταφοραῖ A^c. || 12. τὸ om Q. || ἀνάσχετος QY^bZ^b. || ἀπέφθῃσιν Q. || 13. ἀπῆθῃ] αἰε δις QY^bZ^b. || 17. ταυτό A^c. || 19. σ' A^c, om QY^b. || 20. τῆς] τὸ τῆς Q. || 21. ἴσον Q. || τοσούτω A^c, τοσούτων QZ^b. || 24. προσεῖται] προσεῖναι ἢ τὸ προσεῖται A^c. || τὸ alterum om A^c. || 25. εἰ] ἢ A^c et corr Y^b. || 26. ταυτὰ QY^b, ταυτὶ Z^b. || 28. ἀλλ' ἐὰν] καὶ ἐὰν A^c. || γ'] γὰρ QY^bZ^b. || 30. τοσούτων Q. || 31. ἀντίωσις QY^bZ^b. || παρίωσις A^c. || 32. ἔχει Q. || 34. αἰε corr Y^b, ἢ QZ^b. || ἐκ τοῦ δυοῦ Q. || 35. φιάλη ἐκ Z^b. || Ἄρεος A^c.

τόξον φόρμιγγ' ἄχορδος. ἔτω μὲν ἔν λέγουσιν ἔχ ἀπλῶν, τὸ δ' εἰπεῖν τὸ τόξον φόρμιγγα ἢ τὴν ἀσπίδα φιάλην ἀπλῶν. καὶ εἰκάζουσι δὲ ἔτως, οἷον πῆνικω αὐλητήν, λύκω ψακαζομένω εἰς μύωπα· ἄμφω γὰρ συναγεται. τὸ δὲ εὖ ἐστὶν ὅταν μεταφορά ἢ ἔστι γὰρ εἰκάζουσι τὴν ἀσπίδα φιάλην Ἄρεος καὶ τὸ ἐρείπιον ῥάκει οἰκίας, καὶ τὸν Νικήρατον φάναι Φιλοκτήτην εἶναι δεδηγμένον ὑπὸ Πράτυος, ὡσπερ εἶκασε Θρασύμαχος ἰδὼν τὸν Νικήρατον ἠττημένον ὑπὸ Πράτυος ῥαψωδῶντα, κομῶντα δὲ καὶ αὐχμηρὸν ἔτι. ἐν οἷς μάλιστα ἐκπίπτουσιν οἱ ποιηταί, εἰάν μὲν εὖ, καὶ εἰάν εὖ, εὐδοκιμῶσιν. λέγω δ' ὅταν ἀποδιῶσιν, "ὡσπερ σέλινον ἔλα τὰ σκέλη φορεῖ" "ὡσπερ Φιλάμμων ζυγομαχῶν τῷ κωρύκω." καὶ τὰ τοιαῦτα πάντ' εἰκόνες εἰσὶν. αἱ δ' εἰκόνες ὅτι μεταφοραί, εἴρηται πολλάκις. καὶ αἱ παροιμίαι μεταφοραὶ ἀπ' εἶδος ἐπ' εἶδος εἰσὶν· οἷον ἂν τις ὡς ἀγαθὸν πεισόμενος αὐτὸς ἐπαγάγηται, εἶτα βλαβῆ, ὡς ὁ Καρπάθιος φησι τὸν λαγῶ· ἄμφω γὰρ τὸ εἰρημένον πεπόνθασιν. ὅθεν μὲν ἔν τὰ ἀστεῖα λέγεται καὶ διότι, σχεδὸν εἴρηται τὸ αἴτιον. εἰσὶ δὲ καὶ εὐδοκιμῶσαι ὑπερβολαὶ μεταφοραί, οἷον εἰς ὑπωπιασμένον "ὥθηθε δ' ἂν αὐτὸν εἶναι 20 συκαμίνων κάλαθον." ἐρυθρὸν γὰρ τι τὸ ὑπώπιον, ἀλλὰ τὸ πολὺ σφόδρα. τὸ δὲ ὡσπερ τὸ καὶ τό, ὑπερβολὴ τῆ λέξει διαφέρουσα.

ὡσπερ Φιλάμμων ζυγομαχῶν τῷ κωρύκω· ὥθηθε δ' ἂν αὐτὸν Φιλάμμωνα εἶναι μαχόμενον τῷ κωρύκω.

ὡσπερ σέλινον ἔλα τὰ σκέλη φορεῖν· ὥθηθε δ' ἂν ἢ σκέλη ἀλλὰ σέλινα ἔχειν ἔτως ἔλα. εἰσὶ δὲ ὑπερβολαὶ μαιρακιδεῖς· σφοδρότητα γὰρ δηλοῦσιν. διὸ ὀργιζόμενοι λέγουσι μάλιστα·

οὐδ' εἴ μοι τόσα δοῖη ὅσα φάμαβός τε κόνης τε.

κούρην δ' οὐ γαμέω Ἄγαμέμνονος Ἀτρείδαο,

οὐδ' εἴ χρυσεῖη Ἀφροδίτη κάλλος ἐρίζοι,

ἔργα δ' Ἀθηναίη.

χρῶνται δὲ μάλιστα τότε οἱ Ἀττικοὶ ῥήτορες. διὸ πρεσβυτέρω λέγειν ἀκρεπές.

Δεῖ δὲ μὴ λαληθῆναι ὅτι ἄλλη ἐκάστω γένει ἀρμόττει 12 λέξις. ἢ γὰρ ἡ αὐτὴ γραφικὴ καὶ ἀγωνιστικὴ, ἢ δὲ δημογορικὴ καὶ δικανικὴ. ἄμφω δὲ ἀνάγκη εἶδέναι· τὸ μὲν γὰρ ἐστὶν ἐλληνίζειν ἐπίσασθαι, τὸ δὲ μὴ ἀναγκάζεσθαι κατασιωπᾶν, ἂν τι βέλῃται μεταδῆναι τοῖς ἄλλοις, ὅπερ πάσχοισιν οἱ μὴ ἐπιστάμενοι γράφειν. ἐστὶ δὲ λέξις γραφικὴ μὲν ἢ ἀκριβεστάτη, ἀγωνιστικὴ δὲ ἢ ὑποκριτικωτάτη. ταύτης δὲ δύο εἶδη· ἢ μὲν γὰρ ἠθικὴ ἢ δὲ παθητικὴ. διὸ καὶ οἱ ὑποκριταὶ τὰ τοιαῦτα τῶν δραμάτων διώκουσι, καὶ οἱ ποιηταὶ τὸς τοιούτους. βασταζονται δὲ οἱ ἀναγνωστικοί, οἷον Χαϊρήμων (ἀκριβῆς γὰρ ὡσπερ λογογράφος) καὶ Λικύμνιος τῶν διθυραμβοποιῶν. καὶ παραβαλλόμενοι οἱ μὲν τῶν γραφικῶν ἐν τοῖς ἀγῶσι στενοὶ φαίνονται, οἱ δὲ τῶν ῥητόρων εὖ λεχθέντες ἰδιωτικοὶ ἐν ταῖς χερσίν. αἴτιον δ' ὅτι ἐν τῷ ἀγῶνι ἀρμόττει· διὸ καὶ τὰ ὑποκριτικὰ ἀφηρημένης τῆς ὑποκρίσεως ἢ ποιῶντα τὸ αὐτῶν ἔργον φαίνεται εὐήθη, οἷον τὰ τε ἀσύνδετα καὶ τὸ πολλάκις τὸ αὐτὸ εἰπεῖν ἐν τῇ γραφικῇ ὀρθῶς ἀποδοκιμάζεται, ἐν δὲ ἀγωνιστικῇ καὶ οἱ ῥήτορες χρῶνται· ἐστὶ γὰρ ὑποκριτικὰ. ἀνάγκη δὲ μεταβάλλειν τὸ αὐτὸ λέγοντας· ὅπερ ὡς προοδοποιεῖ τῷ ὑποκρίνεσθαι· "ἔτός ἐστιν ὁ κλέφας ὑμῶν, ἔτός ἐστιν ὁ ἔξαπατήσας, ἔτος ὁ τὸ ἔσχατον προδοῦναι ἐπιχειρήσας." οἷον καὶ Φιλήμων ὁ ὑποκριτὴς ἐποίει ἐν τε τῇ Ἀναξανδρίδῃ γεροντομανία, ὅτε λέγει Ῥαδάμανθυς καὶ Παλαμήθης, καὶ ἐν τῷ προλόγῳ τῶν εὐσεβῶν τὸ ἐγώ· εἰάν γὰρ τις τὰ τοιαῦτα μὴ ὑποκρίνηται, γίνεται ὁ τὴν δοκὸν φέρων. καὶ τὰ ἀσύνδετα ὡσαύτως· "ἦλθον, ἀπήνησα, ἐδεύμην" ἀνάγκη γὰρ ὑποκρίνεσθαι καὶ μὴ ὡς ἐν λέγοντα τῷ αὐτῷ ἦθει καὶ τόνω εἰπεῖν. ἔτι ἔχει ἰδίον τι τὰ ἀσύνδετα· ἐν ἴσῳ γὰρ χρόνῳ πολλὰ δοκεῖ εἰρησθαι· ὁ γὰρ σύνδεσμος ἐν ποιεῖ τὰ πολλά, ὡς· εἰάν ἐξαιρεθῆ, δῆλον ὅτι τὴν αὐτίον ἔσται τὸ ἐν πολλά. ἔχει ἔν αὐξήσιον· "ἦλθον, διελέχθην,

3. αὐλητήν Α', αὐλητικῶ QY²Z². || λύκω Α'. || 4. ψακαζομένω Q. || 6. φιάλην Y²Z²A'. || ἄρεος Α'. || οἰκίας] τοικός Q, ambiguous Y²Z². || τὸν] τὸν Α'. || 7. φιλοκτήτη Α'. || 8. ὡσπερ — 9. Πράτυος om Q. || 10. μάλιστα τ' ἐκπίπτουσιν Α'. || καὶ εἰάν εὖ] καὶ εἰάν Α', καὶ εἰάν μὴ Z², om Q. || 11. εὐδοκιμῶσιν QY²Z²A'. || 12. φέροι pr Y². || 16. ποιούμενος Z². || αὐτὸν QY²Z². || 20. ὥθη τότε Α'. || δ' αἱ] γὰρ QY²Z². || 21. τάλαρον QY², τάλασον Z². || ἀλλ' ἢ τὸ Z². || 23. διαφέρουσιν Z². || 24. ζυγομαχεῖ et 25. ὥθη Q Y²Z². || 25. φιλάμμωνα QZ² et pr Y². || 28. ὥθησαν δ' ἢ Α', ὥθηθη δ' ἢ Q, ὥθη δ' ἢ Y²Z². || 29. σφοδρότατα Y²Z². || 31. δοῖης QZ²A'. || ὅσα Z², ὅσα Q. || 32. κόρη Q. || 33. χρυσεῖ QY²Z²A'. || 34. ἀθηναίης Q.

1. πρεσβυτέρω Z², πρεσβύτερα Q. || 3. γένει om Q. || 4. ἢ αὐτῇ] ἢδὲ τῆ Α'. || 10. ἢ δὲ παθητικὴ om Q. || 13. λογογράφος Z². || λυκίμνος Q. || 15. γραφῶν Α'. || 16. εὖ] ἢ τῶν Α'. || λεχθέντων QZ²A' et pr Y². || ἰδιωτικὸν QZ². || 19. εὐήθως Z² et pr Y². || 20. δὲ] δὲ τῆ Q. || ἀγωνιστικῇ ὃ Α', ἀποδεικτικῇ Q, ἀποδεικτικῶ Y²Z². || 21. ὑποκριτικὴ Q, ὑποκριτικόν Z². || 22. ὅπερ ὡσπερ ἰδοῦσαι τῶ Α', ὅπερ ἰδοῦσαι τὸ QY²Z². || 23. ἐστιν ὁ κλέφας] δὲ ὁ κλέφας QY²Z². || 25. καὶ om Q. || ὑποκριτικός Α'. || 28. δοκῶν Z². || 33. τὴν αὐτίον post 34. πολλά Y²Z², om Q. || 34. ἐν ἔχει Y². ἔχει ἔν — 1414 α πολλά om Q.

ικέτεῦσα" πολλά· δοκεῖ δὲ ὑπεριδεῖν ὅσα εἶπον, ὅσα φημί. τὸτο δὲ βύλεται ποιεῖν καὶ Ὀμηρος ἐν τῷ "Νιρεὺς αὐ Σύμηθεν, Νιρεὺς Ἀγλαΐης, Νιρεὺς ὃς κάλλιςος." περὶ ἧ γὰρ πολλὰ εἴρηται, ἀνάγκη καὶ πολλὰκις εἰρησθαι· εἰ ἔν καὶ πολλὰκις, καὶ πολλὰ δοκεῖ, ὡς ἐν ἤξεισεν ἀπαξ μνη- 5 σθεῖς διὰ τὸν παραλογισμόν, καὶ μνήμην πεποιήκεν, ἔδαμῦ ὕσπερον αὐτοῦ λόγον ποιησάμενος. ἡ μὲν οὖν δημηγορικὴ λέξις καὶ παντελῶς ἔοικε τῇ σκιαγραφίᾳ· ὅσῳ γὰρ ἂν πλείων ἢ ὁ ὄχλος, πορρωτέρω ἢ θέα, διὸ τὰ ἀκριβῆ πε- 10 ριέργα καὶ χεῖρω φαίνεται ἐν ἀμφοτέροις· ἡ δὲ δίκη ἀκρι- βέστερον. ἔτι δὲ μᾶλλον ἢ ἐν κριτῇ· ἐλάχιζον γὰρ ἐσιν ἐν ῥητορικοῖς· εὐσύνοπτον γὰρ μᾶλλον τὸ οἰκεῖον τῷ πρά- γματος καὶ τὸ ἀλλότριον, καὶ ὁ ἀγὼν ἀπεσιν, ὡς κα- 15 θαρὰ ἢ κρίσις. διὸ ἔχ οι αὐτοὶ ἐν πᾶσι τέτοις εὐδοκιμῶσι ῥήτορες· ἀλλ' ὅπου μάλιστα ὑποκρίσεως, ἐνταῦθα ἦμιστα ἀκριβεία ἐνι. τὸτο δὲ, ὅπου φωτῆς, καὶ μάλιστα ὅπου με- γάλῃς. ἡ μὲν ἔν ἐπιδεικτικῇ λέξις γραφικωτάτη· τὸ γὰρ ἔργον αὐτῆς ἀνάγνωσις· δευτέρα δὲ ἡ δικανικῇ. τὸ δὲ προσδιαιρεῖσθαι τὴν λέξιν, ὅτι ἠδεῖαν δεῖ καὶ μεγαλοπρεπῆ, 20 περιέρχον· τί γὰρ μᾶλλον ἢ σώφρ.να καὶ ἐλευθέριον καὶ εἰ τις ἄλλη ἦθος ἀρετῆ; τὸ γὰρ ἠδεῖαν εἶναι ποιήσει δῆ- λον ὅτι τὰ εἰρημένα, εἴπερ ὀρθῶς ὄρισται ἡ ἀρετὴ τῆς λέ- ξεως· τίνας γὰρ ἔνεκα δεῖ σαφῆ καὶ μὴ ταπεινὴν εἶναι ἀλλὰ πρέπουσαν; ἂν τε γὰρ ἀδολεσχῆ, ἢ σαφῆς, ἢ δὲ ἂν σύντομος. ἀλλὰ δῆλον ὅτι τὸ μέσον ἀρμόττει. καὶ τὸ 25 ἠδεῖαν τὰ εἰρημένα ποιήσει, ἂν εὖ μιχθῆ, τὸ εἰωθὸς καὶ ξενικόν, καὶ ὁ ρυθμός, καὶ τὸ πιθανόν ἐκ τῷ πρέποντος. περὶ μὲν ἔν τῆς λέξεως εἴρηται, καὶ κεινῇ περὶ ἀπάντων καὶ ἰδία περὶ ἕκαστον γένος· λοιπὸν δὲ περὶ τάξεως εἰπέιν.

13 Ἔστι δὲ τοῦ λόγου δύο μέρη· ἀναγκαῖον γὰρ τὸ τε 30 πρᾶγμα εἰπεῖν περὶ οὗ, καὶ τὸτ' ἀποδείξαι. διὸ εἰπόντα μὴ ἀποδείξαι ἢ ἀποδείξαι μὴ προειπόντα ἀδύνατον· ὃ τε γὰρ ἀποδεικνύων τι ἀποδείκνυσι, καὶ ὁ προλέγων ἔνεκα τῷ ἀποδείξαι προλέγει. τῶν δὲ τὸ μὲν πρόθεσις ἐστὶ τὸ δὲ 35 πίστις, ὡς περ ἂν εἰ τις διέλοι ὅτι τὸ μὲν πρόβλημα τὸ δὲ ἀπόδειξις. νῦν δὲ διαιρῶσι γελοῖως· διήγησις γὰρ πῦ τῷ δικανικῷ μόνῳ λόγῳ ἐστίν, ἐπιδεικτικῷ δὲ καὶ δημηγορικῷ πῶς ἐνδέχεται εἶναι διήγησιν οἷον λέγουσιν, ἢ τὰ πρὸς τὸν

ἀντίδικον, ἢ ἐπίλογον τῶν ἀποδεικτικῶν; προοίμιον δὲ καὶ ἀντιπαραβολὴ καὶ ἐπάνοδος ἐν ταῖς δημηγορίαις τότε γί- νεται, ὅταν ἀντιλογία ἦ. καὶ γὰρ ἡ κατηγορία καὶ ἡ ἀπο- 40 λογία πολλὰκις, ἀλλ' ἔχ ἡ συμβουλή· ἀλλ' ὁ ἐπίλογος ἐστὶ ἢ δὲ δικανικῷ παντός, οἷον ἐὰν μικρὸς ὁ λόγος, ἢ τὸ πρᾶγμα εὐμνημόνευτον· συμβαίνει γὰρ τῷ μήκτις ἀφαι- ρεῖσθαι. ἀναγκαῖα ἄρα μόρια πρόθεσις καὶ πίστις. ἰδία μὲν ἔν ταῦτα, τὰ δὲ πλείστα προοίμιον πρόθεσις πίστις ἐπίλογος· τὰ γὰρ πρὸς τὸν ἀντίδικον τῶν πίσεων ἐστὶ, καὶ ἡ ἀντιπαραβολὴ αὐξήσις τῶν αὐτῶ, ὥστε μέρος τι τῶν 45 πίσεων· ἀποδείκνυσι γὰρ τι ὁ ποιῶν τοῦτο, ἀλλ' οὐ τὸ προοίμιον, ἢ δ' ὁ ἐπίλογος, ἀλλ' ἀναμνησκει. ἔσαι ἔν, ἂν τις τὰ τοιαῦτα διαιρῆ, ὅπερ ἐποίησεν οἱ περὶ Θεόδωρον, διή- γησις ἕτερον καὶ ἐπιδίηγησις καὶ προδιήγησις καὶ ἐλεγχος 50 καὶ ἐπεξέλεγχος. δεῖ δὲ εἶδος τι λέγοντα καὶ διαφορὰν ἔνομα τίθεσθαι. εἰ δὲ μή, γίνεται κενὸν καὶ ληρώδες, οἷον Λικύμνιος ποιεῖ ἐν τῇ τέχνῃ, ἐπέρωσιν ἰνομάζων καὶ ἀπο- πλάνησιν καὶ ὄζυς.

Τὸ μὲν ἔν προοίμιόν ἐστιν ἀρχὴ λόγου, ὅπερ ἐν ποιήσει 14 πρόλογος καὶ ἐν αὐλήσει προαύλιον· πάντα γὰρ ἀρχαί ταῦτ' εἰσί, καὶ οἷον ὁδοποιήσις τῷ ἐπίοντι. τὸ μὲν οὖν προαύλιον ὅμοιον τῷ τῶν ἐπιδεικτικῶν προοιμίῳ· καὶ γὰρ οἱ αὐληταί, ὃ τι ἂν εὖ ἔχωσιν αὐλησάει, τὸτο προαυλή- 15 σαντες συνῆψαν τῷ ἐνδοσίμῳ, καὶ ἐν τοῖς ἐπιδεικτικοῖς λόγοις δεῖ ἔτω γράφειν· ὃ τι γὰρ ἂν βύληται εὐθὺ εἰπόντα ἐνδοῦναι καὶ συνάψαι. ὅπερ πάντες ποιῶσιν. παράδειγμα τὸ τῆς Ἰσοκράτους Ἑλένης προοίμιον· οὐθέν γὰρ οἰκεῖον 20 ὑπάρχει τοῖς ἑριστικοῖς καὶ Ἑλένη. ἅμα δὲ καὶ ἐὰν ἐκτο- πῆσι, ἀρμόττει μὴ ὄλον τὸν λόγον ὁμοειδῆ εἶναι. λέγεται δὲ τὰ τῶν ἐπιδεικτικῶν προοίμια ἐξ ἐπάνου ἢ ψόγου· οἷον Γοργίας μὲν ἐν τῷ Ὀλυμπικῷ λόγῳ "ὑπὸ πολλῶν ἄξιοι θαυμάζεσθαι, ὡ ἄνδρες Ἑλληνες"· ἐκταίει γὰρ τὰς 25 πανηγύρεις συνάγοντας· Ἰσοκράτης δὲ ψέγει, ὅτι τὰς μὲν τῶν σωματῶν ἀρετὰς δωρεαῖς ἐτίμησαν, τοῖς δ' εὖ φρονῶ- σιν ἔθεν ἄθλον ἐποίησαν. καὶ ἀπὸ συμβουλῆς, οἷον ὅτι δεῖ τὸς ἀγαθοὺς τιμᾶν, διὸ καὶ αὐτὸς Ἀριστείδην ἐκταίει, ἢ τὸς τοιαύτους οἱ μήτε εὐδοκιμοῦσι μήτε φαῦλοι, ἀλλ' ὅσοι ἀγαθοὶ ὄντες ἄθλοιοι, ὡς περ Ἀλέξανδρος ὁ Πριάμην· ἔτος

1. δὲ ὑπεριδεῖν ὅσα εἶπον ὅσα φημί] ὑπεριδεῖν ὅσα εἶπον A. || 2. αἰσῶμθεν QY²Z². || 4. εἴρηται] λέγεται A. || 8. σκιαγραφία Q. || 9. πορρωτέρω Y²Z²A. || 11. ἢ] εἰ Y². || 12. ῥητορικῆς A. || 17. γραφικωτάτου Y²Z². || 18. αὐτοῦ QY²Z². || 20. ἢ om Q. || 21. γὰρ] δὲ A. || 23. ταπεινὸν Z². || 25. σύντομος QY²Z². || 29. δὴ pr Q, δεῖ corr. || 31. τῶ A. || 32. εἰπόντα Q. || 37. λῆρη μόνε QY². || 38. διήγησιν εἶναι QY²Z².

7. ἰδία — 8. πίστις om Q. || 14. καὶ ἡ ἐπιδίηγησις QY²Z²A. || 15. ἐπέλεγχος et λέγοντας QY²Z². || 16. κεινὸν Y²Z², μὲν Q. || 17. λικύμνιος Q. || ἑτέρωσιν corr Y², ἐπέρωσιν QZ². || 23. εὖ om QY²Z². || προαυλισαντες Y², προαυλισαντες Z². || 25. εὐθὺς QY²Z². || 29. μή] καὶ μή A. || 30. τὰ ἐπὶ τῶν δικανικῶν Q. || 31. ὀλυμπικῷ QY²Z². || 36. ἢ] ἢ QY²Z². || 38. ἄθλοιοι] ἀλλόλοιοι QY²Z².

γὰρ συμβουλευεῖ. ἔτι δ' ἐκ τῶν δικανικῶν προομιῶν· τῆτο δ' ἐστὶν ἐκ τῶν πρὸς τὸν ἀκροατὴν, εἰ περὶ παραδόξου λόγος ἢ περὶ χαλεπῆς ἢ περὶ τεθρυλημένου πολλοῖς, ὡς συγγνώμην ἔχειν, οἷον Χοιρίλος "νῦν δ' ὅτε πάντα δίδαξαι." τὰ μὲν ἔν τῶν ἐπιδεικτικῶν λόγων προοίμια ἐκ τῶν, ἐξ 5 ἐπαινῶν, ἐκ ψόγου, ἐκ προτροπῆς, ἐξ ἀποτροπῆς, ἐκ τῶν πρὸς τὸν ἀκροατὴν· δεῖ δὲ ἢ ξένα ἢ οἰκεῖα εἶναι τὰ ἐνδοσίμια τῷ λόγῳ. τὰ δὲ τῶ δικανικῶν προοίμια δεῖ λαβεῖν ὅτι ταυτὸ δύναται ὅπερ τῶν δραμάτων οἱ πρόλογοι καὶ τῶν ἐπῶν τὰ προοίμια· τὰ μὲν γὰρ τῶν διθυράμβων ὅμοια 10 τοῖς ἐπιδεικτικοῖς· "διὰ σὲ καὶ τὰ δῶρα εἶτε σκύλα." ἐν δὲ τοῖς λόγοις καὶ ἔπεισι δεῖγμα ἐστὶ τῷ λόγῳ, ἵνα προσιδῶσι περὶ ἧ ἢν ὁ λόγος καὶ μὴ κρέμνεται ἢ διάνοια· τὸ γὰρ ἀόριστον πλανᾷ· ὁ δὲς ἔν ὡσπερ εἰς τὴν χεῖρα τὴν ἀρχὴν ποιεῖ ἐχόμενον ἀκολουθεῖν τῷ λόγῳ. διὰ τῆτο "μῆ 15 νιν αἰεὶς θεά," "ἄνδρα μοι ἔνεπε μῦσα," "ἦγεο μοι λόγον ἄλλον, ὅπως Ἀσίας ἀπὸ γαίης ἤλθεν εἰς Εὐρώπην πόλεμος μέγας." καὶ οἱ τραγικοὶ δηλοῦσι περὶ τὸ δρᾶμα, καὶ μὴ εὐθὺς ὡσπερ Εὐριπίδης· ἀλλ' ἐν τῷ προλόγῳ γέ που δηλοῖ, ὡσπερ καὶ Σοφοκλῆς "ἐμοὶ πατήρ ἦν Πόλυ- 20 βος." καὶ ἡ κωμωδία ὡσαύτως. τὸ μὲν ἔν ἀναγκαῖοτατον ἔργον τῷ προομίῳ καὶ ἴδιον τῆτο, δηλώσασι τί ἐστὶ τὸ τέλος ἢ ἔνεκα ὁ λόγος. διόπερ ἂν δῆλον ἢ καὶ μικρὸν τὸ πρᾶγμα, ἢ χρῆσθον προομίῳ. τὰ δὲ ἄλλα εἶδη οἷς χρῶνται, ἰατροεῦματα καὶ κοινά. λέγεται δὲ ταῦτα ἐκ τε τῶ 25 λέγοντος καὶ τῷ ἀκροατῶ καὶ τῷ πράγματι καὶ τῷ ἐναντίῳ. περὶ αὐτῶ μὲν καὶ τῷ ἀντιδίκῳ, ὅσα περὶ διαβολὴν λῦσαι καὶ ποιῆσαι. ἐστὶ δὲ ἐχ ὁμοίως· ἀπολογημένῳ μὲν γὰρ πρῶτον τὰ πρὸς διαβολὴν, κατηγοροῦντι δ' ἐν τῷ ἐπιλόγῳ. δι' ὃ δὲ, οὐκ ἄδελον· τὸν μὲν γὰρ ἀπολογούμενον, 30 ὅταν μέλλῃ εἰσάξειν αὐτόν, ἀναγκαῖον ἀνελεῖν τὰ κωλύοντα, ὡς λυτέον πρῶτον τὴν διαβολὴν· τῷ δὲ διαβάλλοντι ἐν τῷ ἐπιλόγῳ διαβλητέον, ἵνα μνημονεύσῃσι μᾶλλον. τὰ δὲ πρὸς τὸν ἀκροατὴν ἐκ τε τοῦ εὐνοῦ ποιῆσαι καὶ ἐκ τῷ ὀργίσαι, καὶ ἐνίοτε δὲ ἐκ τῷ προσεκτικῶν ἢ τῶ 35 ναντίον· ἢ γὰρ αἰεὶ συμφέρει ποιεῖν προσεκτικόν, διὸ πολλοὶ εἰς γέλωτα πειρῶνται προάγειν. εἰς δὲ εὐμάθειαν ἅπαντα ἀνάξει, εἰάν τις βύληται, καὶ τὸ ἐπεικῆ φαίνεσθαι· προ-

σέχῃσι γὰρ μᾶλλον τέτοις. προσεκτικοὶ δὲ τοῖς μεγάλοις, τοῖς ἰδίοις, τοῖς θαυμαστοῖς, τοῖς ἡδέσι· διὸ δεῖ ἐμποιεῖν ὡς περὶ τούτων ὁ λόγος. εἰάν δὲ μὴ προσεκτικός, ὅτι μικρόν, ὅτι ἔθεν πρὸς ἐκείνους, ὅτι λυπηρόν. δεῖ δὲ μὴ λανθάνειν ὅτι πάντα ἔξω τῷ λόγῳ τὰ τοιαῦτα· πρὸς φαῦλον γὰρ ἀκροατὴν καὶ τὰ ἔξω τῷ πράγματι ἀκύνοντα, ἐπεὶ ἂν μὴ τοῖτος ἢ, ἔθεν δεῖ προομίῳ, ἀλλ' ἢ ὅσον τὸ πρᾶγμα εἰπεῖν κεφαλαιωδῶς, ἵνα ἔχῃ ὡσπερ σῶμα κεφαλὴν. ἔτι τὸ προσεκτικὸς ποιεῖν πάντων τῶν μερῶν κοινόν, εἰάν 40 δὲ· πανταχῆ γὰρ ἀνιάσι μᾶλλον ἢ ἀρχόμενοι. διὸ γελῶν ἐν ἀρχῇ τάττειν, ὅτε μάλιστα πάντες προσέχοντες ἀκροῶνται. ὡς ὅπερ ἂν ἢ καιρός, λεκτέον "καὶ μοι προσέχετε τὸν νῦν· ἔθεν γὰρ μᾶλλον ἐμὸν ἢ ὑμέτερον" καὶ "ἐρῶ γὰρ ὑμῖν οἷον ἔδεπώποτε ἀκηκόατε δεινόν," ἢ οὕτω θαυμαστόν. τῆτο δ' ἐστὶν, ὡσπερ ἔφη Πρόδικος, ὅτε νυσάζουσι οἱ ἀκροαταί, παρεμβάλλειν τῆς πεντηκονταδράχμης αὐτοῖς. ὅτι δὲ πρὸς τὸν ἀκροατὴν οὐχ ἢπερ ὁ ἀκροατής, δῆλον· πάντες γὰρ ἢ διαβάλλουσιν ἢ φόβος ἀπολύονται ἐν τοῖς προομίῳις.

ἀναξ, ἐρῶ μὲν οὐχ ὅπως σπουδῆς ὑπο.

τί φροισιάζει;

καὶ οἱ πονηρόν τὸ πρᾶγμα ἔχοντες ἢ δοκῦντες· πανταχῆ γὰρ βέλτιον διατρίβειν ἢ ἐν τῷ πράγματι. διὸ οἱ δοῦλοι ἢ τὰ ἐρωτώμενα λέγουσιν ἀλλὰ τὰ κύκλω, καὶ προομιᾶζονται. πόθεν δ' εὐνὸς δεῖ ποιεῖν, εἴρηται, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον τῶν τοιούτων. ἐπεὶ δ' εὖ λέγεται "δός μ' ἐς Φαίηκας φίλον ἐλθεῖν ἢδ' ἐλεεινόν," τῶν δὲ δύο σοχάζεσθαι. ἐν δὲ τοῖς ἐπιδεικτικοῖς οἶσθαι δεῖ ποιεῖν συνεπαίνεισθαι τὸν ἀκροατὴν, ἢ αὐτόν ἢ γένος ἢ ἐπιτηδεύματ' αὐτοῦ ἢ 45 ἀμῶς γέ πως· ὁ γὰρ λέγει Σωκράτης ἐν τῷ ἐπιταφίῳ, ἀληθές, ὅτι οὐ χαλεπὸν Ἀθηναίους ἐν Ἀθηναίοις ἐπαινεῖν ἀλλ' ἐν Λακεδαιμονίοις. τὰ δὲ τῶ δημηγορικῶ ἐκ τῶν τῷ δικανικῶ λόγῳ ἐστίν, φύσει δ' ἢκισα ἔχει· καὶ γὰρ καὶ περὶ ἢ ἴσασι, καὶ ἔθεν δεῖται τὸ πρᾶγμα προομίῳ, ἀλλ' ἢ δι' αὐτόν ἢ τοὺς ἀντιλέγοντας, ἢ εἰάν μὴ ἠλίκον βέλει ὑπολαμβάνωσιν, ἀλλ' ἢ μεῖζον ἢ ἔλαττον. διὸ ἢ διαβάλλειν ἢ ἀπολύεσθαι ἀνάγκη, καὶ ἢ αὐξῆσαι ἢ μειῶσαι. τῶν δὲ ἔνεκα προομίῳις δεῖται, ἢ κόσμῳ χάριν, ὡς αὐτο-

2. λόγου Y². || 3. τεθρυλημένῳ QY²Z². || 4. χοιρίλογος Q. || 8. προομίῳ A^c. || 11. εἴτι Z², εἴτα A^c. || σκύλλα A^c. || 12. πρεῖδωσι A^c. || 13. ἦν] ἢ A^c. || κρέματα QY²Z². || 16. ἦγε ὁμοίωσι A^c. || λόγων ἄλλων QY² et cori Z². || 19. ὡς πν Q. || 22. τί ἐστὶ om QY²Z². || 23. αἶ] ἦν Y². || 29. διαβολῆς QY²Z². || 33. μνημονεύουσι Y². || 35. ἐκ om QY²Z². || δὲ ἐκ τῷ] τὸ A^c.

9. προσεκτικῶν Y². || 10. ἀνεῖασιν A^c, ἀνῶσι Y². || 13. ἰδὲ Y²Z². || 15. νυσάζουσι Z². || 18. φόβῳ Q. || 22. τὸ] δὲ τὸ QY²Z². || 25. τῷ μᾶλλον Y², τῶν ἀγγέλων δ' Q. || 26. δ'] δὲ QY²Z². || 27. δεῖ] οὐν δεῖ A^c. || 29. ἐπιτηδεύμα Y², ἐπιτηδεύμ' Z². || 30. ἄλλως QY²Z²A^c. || γέ om Z². || 34. προομίῳις τὸ πρᾶγμα QY²Z². || ἀλλὰ δ' QY². || 35. βάλῃ Q. || 36. ἀλλ' ἢ] ἀλλ' εἰ Y². || 38. αὐτοκόδωλα Q.

κάβδαλα φαίνεται, εὐν μὴ ἔχη. τοῖστων γὰρ τὸ Γοργίῳ ἐγκώμιον εἰς Ἡλείῳ· ὑδὲν γὰρ προεξαγωνίσας ὑδὲ προανακινήσας εὐθὺς ἀρχεται "Ἥλις πόλις εὐδαίμων."

15 Περὶ δὲ διαβολῆς ἐν μὲν τὸ ἐξ ὧν ἂν τις ὑπόληψιν δυσχερῆ ἀπολύσαιο· ὑδὲν γὰρ διαφέρει εἴτε εἰπόντος τινὸς 5 εἴτε μὴ, ὥστε τῶτο καθάλου. ἄλλος τρόπος ὡς πρὸς τὰ ἀμφισβητούμενα ἀπαντᾶν, ἢ ὡς ἐκ ἔστιν, ἢ ὡς ἐ βλαβερόν, ἢ ἐ τότε, ἢ ὡς ἐ τηλικῶτον ἢ ἐκ ἀδικον ἢ ἐ μέγα ἢ ἐκ αἰσχρὸν ἢ ἐκ ἔχον μέγεθος· περὶ γὰρ τοῖστων ἢ ἀμφισβήτησις, ὥσπερ Ἰφικράτης πρὸς Ναυσικράτην· ἔφη γὰρ 10 ποιῆσαι ὃ ἔλεγε καὶ βλάψαι, ἀλλ' ἐκ ἀδικεῖν. ἢ ἀντικαταλλάττεσθαι ἀδικῶντα, εἰ βλαβερόν ἀλλὰ καλόν, εἰ λυπηρόν ἀλλ' ὠφέλιμον ἢ τι ἄλλο τοῖστων. ἄλλος τρόπος ὡς ἐστὶν ἀμάρτημα ἢ ἀτύχημα ἢ ἀναγκαῖον, οἷον Σοφοκλῆς ἔφη τρέμειν ἐχ ὡς ὃ διαβάλλον ἔφη, ἵνα δοκῆ 15 διαβολῆς εἰρήσθω τοσαῦτα.

γέρον, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης· οὐ γὰρ ἐκόντι εἶναι αὐτῶ ἔτη ὀδυρόμεντα. καὶ ἀντικαταλλάττεσθαι τὸ ἔ ἔνεκα, ὅτι οὐ βλάψαι ἐβούλετο, ἀλλὰ τότε, καὶ ἐ τῶτο ὃ διεβάλλετο, ποιῆσαι, συνέβη δὲ βλαβῆναι· "δίκαιον δὲ μισεῖν, εἰ ὅπως τῶτο γένηται ἐπόιον." ἄλλος, εἰ ἐμπεριέληπται ὃ διαβάλ- 20 λων, ἢ νῦν ἢ πρότερον, ἢ αὐτὸς ἢ τῶν ἐγγύς. ἄλλος, εἰ ἄλλοι ἐμπεριλαμβάνονται, ἢς ὁμολογῶσι μὴ ἐνόχως εἶναι τῆ διαβολῆ, οἷον εἰ ὅτι καθαρὸς ὁ μοιχός, καὶ ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα ἄρα. ἄλλος, εἰ ἄλλως διεβαλεν, ἢ ἄλλος αὐτός, ἢ ἀνευ διαβολῆς ὑπελαμβάνοντο ὥσπερ αὐτὸς νῦν, οἱ 25 πεφῆνασιν οὐκ ἔνοχοι. ἄλλος ἐκ τοῦ ἀντιδιαβάλλειν τὸν διαβάλλοντα· ἀποπον γὰρ εἰ ὁ αὐτὸς ἄπιστος, οἱ τούτου λόγῳ ἔσσονται πιστοί. ἄλλος, εἰ γέγονε κρίσις, ὥσπερ Εὐριπίδης πρὸς Ἰγναίνοντα ἐν τῆ ἀντιδόσει κατηγοροῦντα ὡς ἀσεβής, ὅς γ' ἐποίησε κελύων ἐπιορκεῖν "ἢ γλῶσσ' ὁμώ- 30 μοχ', ἢ δὲ φρὴν ἀνώμοτος." ἔφη γὰρ αὐτὸν ἀδικεῖν τὰς ἐκ τῶ Διονυσιακῆ ἀγῶνος κρίσεις εἰς τὰ δικαστήρια ἄγοντα· ἐκεῖ γὰρ αὐτῶν δεδωκέναι λόγον ἢ δῶσειν, εἰ βύλεται κατηγορεῖν. ἄλλος ἐκ τῶ διαβολῆς κατηγορεῖν, ἢ λίκον, καὶ τῶτο ὅτι ἄλλως κρίσεις ποιεῖ, καὶ ὅτι ἐ πιστεύει τῶ πρά- 35 γματι. κοινὸς δ' ἀμφοῖν ὁ τόπος τὸ σύμβολα λέγειν,

οἷον ἐν τῶ Τεύκρω ὃ Ὀδυσσεὺς ὅτι οἰκεῖς τῶ Πριαμῶ· ἢ γὰρ Ἡσιῶν ἀδελφῆ· ὃ δὲ ὅτι ὁ πατὴρ ἐχθρὸς τῶ Πριαμῶ, ὃ Τελαμών, καὶ ὅτι ἐ κατεῖπε τῶν κατασκότων. ἄλλος τῶ διαβάλλοντι, τὸ ἐπαινῶντι μικρὸν μακρῶς ψέζει μέγα συντόμως, ἢ πολλὰ ἀγαθὰ προθέντα, ὃ εἰς τὸ πρᾶγμα προφέρει ἐν ψέζει. τοῖστοι δὲ οἱ τεχνικώτατοι καὶ ἀδικώτατοι· τοῖς ἀγαθοῖς γὰρ βλάπτειν πειρῶνται, μωγνύντες αὐτὰ τῶ κακῶ. κοινὸν δὲ τῶ διαβάλλοντι καὶ τῶ ἀπολυομένῳ, ἐπειδὴ τὸ αὐτὸ ἐνδέχεται πλείονων ἔνεκα 10 πραχθῆναι, τῶ μὲν διαβάλλοντι κακοηθιστέον ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐκλαμβάνοντι, τῶ δὲ ἀπολυομένῳ ἐπὶ τὸ βέλτιον· ὡς ὅτι ὁ Διομήδης τὸν Ὀδυσσεῖα προείλετο, τῶ μὲν ὅτι διὰ τὸ ἄριστον ὑπολαμβάνειν τὸν Ὀδυσσεῖα, τῶ δ' ὅτι ἔ, ἀλλὰ διὰ τὸ μόνον μὴ ἀνταγωνισεῖν ὡς φαῦλον. καὶ περὶ μὲν 15 διαβολῆς εἰρήσθω τοσαῦτα.

Διήγησις δ' ἐν μὲν τοῖς ἐπιδεικτικαῖς ἐστὶν ἐκ ἐφεξῆς 16 ἀλλὰ κατὰ μέρος· δεῖ μὲν γὰρ τὰς πράξεις διελθεῖν ἐξ ὧν ὁ λόγος· σύγκειται γὰρ ἔχων ὁ λόγος τὸ μὲν ἀτεχνῶν (οὐδὲν γὰρ αἴτιος ὁ λέγων τῶν πράξεων) τὸ δ' ἐκ τῆς 20 τέχνης· τῶτο δ' ἐστὶν ἢ ὅτι ἐστι δεῖξαι, εἰάν ἢ ἄπιστος, ἢ ὅτι ποιόν, ἢ ὅτι ποσόν, ἢ καὶ ἄπαντα. διὰ δὲ τῶν ἐπίσφι οὐκ ἐφεξῆς δεῖ δηγεῖσθαι πάντα, ὅτι δυσμνημόνευτον τι δεικνύναι οὕτως. ἐκ μὲν οὖν τῶτων ἀνδρείους, ἐκ δὲ τῶνδε σοφὸς ἢ δίκαιος. καὶ ἀπλούστερος ὁ λόγος οὗτος, ἐκεῖνος δὲ ποικίλος καὶ οὐ λιτός. δεῖ δὲ τὰς μὲν γνωμί- 25 μους ἀναμνησκεῖν· διὸ οἱ πολλοὶ οὐδὲν δέονται διηγήσεως, οἷον εἰ θέλεις Ἀχιλλεῖα ἐπαινεῖν· ἴσασι γὰρ πάντες τὰς πράξεις, ἀλλὰ χρῆσθαι αὐταῖς δεῖ. εἰάν δὲ Κριτίαν, δεῖ· οὐ γὰρ πολλοὶ ἴσασιν. νῦν δὲ γελοῖως τὴν διήγησίν φασι δεῖν εἶναι ταχέϊαν. καίτοι ὥσπερ ὁ τῶ μάλιστα ἐρομένῳ πρότερον σκληρὰν ἢ μαλακὴν μάχη, "τί δ';" ἔφη, "εὐ ἀδύνατον;" καὶ ἐνταῦθα ὁμοίως· δεῖ γὰρ μὴ μακρῶς δηγεῖσθαι ὥσπερ ὑδὲ προοιμιάζεσθαι μακρῶς, 30 ὑδὲ τὰς πίσεις λέγειν· ὑδὲ γὰρ ἐνταῦθα ἐστὶ τὸ εὐ ἢ τὸ ταχὺ ἢ τὸ συντόμως, ἀλλὰ τὸ μετρίως· τῶτο δ' ἐστὶ τὸ λέγειν ὅσα δηλώσει τὸ πρᾶγμα, ἢ ὅσα ποιήσει ὑπολα-

2. προεξαγωνίσας Z¹. || 6. τόπος QY²Z¹. || 7. ἀπαντα A^c. || 8. τῶτο F¹. || 9. τοῖστων Q. || 11. ἀδικῆσαι Q. || 12. ἀλλ' οὐ καλὸν A^c. || 13. τόπος QY²Z¹. || 16. ἐποτὶ F²Z¹. || 18. ἐβούλετο QY²Z¹. || 19. οὕτως A^c. || 23. nonne καθάρως? || καὶ ὁ δεῖνα altero loco om A^c. || 24. διαβαλλεῖν A^c, διεβαλλεν QY²Z¹. || αὐτὸς A^c. || 25. αὐταῖς νῦν ἢ πεφῆνασιν F¹. || 26. τούνατίου διαβάλλειν F¹, τοῦ ἐνατίου διαβάλλειν QZ¹. || 27. ὁ om Q. || 28. ἔσσονται λόγοι QY²Z¹. || 30. ὡγ' A^c. || ἐπιορκεῖν A^c. || ὁμώμοκεν A^c, ὡμοσεν QZ¹. || 32. εἰς om A^c. || 33. αὐτὸν QY²Z¹. || ἠβούλετο QY²Z¹. || 34. τῶ] τῆ τε A^c.

4. τῶ] τῶ F²Z¹A^c, om Q. || 9. ἀπολογουμένῳ F¹. || ἐπὶ QY²Z¹. || 14. ἀπαγωγῆς QZ¹A^c et pr F¹. || 20. δεῖξαι ἢ ὅτι ἐστὶν QY²Z¹. || 27. εἰ] οὐ Q. || 29. post ἴσασιν QY²Z¹A^c ἐσι-δὲ — μετατεθῆ p. 1367 b 26 — 1368 a 40. || 31. ἐρομένῳ A^c, ἐρωμένῳ Z¹. || πρότερον om QY²Z¹. || μάξει QY²Z¹. || 32. εὐ ἔφη QY²Z¹. || 34. τῶ Q. || τῶ QY²Z¹. || 35. τῶ QY²Z¹. || τῶ QZ¹. || δ' ἐστὶ τὸ] δεῖ ὑπο A^c.

βεῖν γεγονέναι ἢ βεβλαφέναι ἢ ἠδικηέναι, ἢ τηλικαῦτα ἤλικα βύλει· τῷ δὲ ἐναντίω τὰ ἐναντία. παραδηγιῆσθαι δὲ ὅσα εἰς τὴν σὴν ἀρετὴν φέρει, οἷον "ἐγὼ δ' ἐνεθέτην ἀεὶ τὰ δίκαια λέγων, μὴ τὰ τέκνα ἐγκαταλείπειν." ἢ θατέρου κακίαν· "ὁ δ' ἀπεκρίνατό μοι ὅτι οὐ ἂν ἦ αὐτός, ἔσται ἄλλα παιδία." ὁ τὸς ἀφισαμένους Αἰγυπτίους ἀποκρίνασθαι φησιν ὁ Ἡρόδοτος. ἢ ὅσα ἡδέα τοῖς δικασαῖς. ἀπολογουμένω δὲ ἐλάττων ἢ διήγησις, αἱ δ' ἀμφισβητήσεις ἢ μὴ γεγονέναι ἢ μὴ βλαβερὸν εἶναι ἢ μὴ ἄδικον ἢ μὴ τηλικῶτον, ὡς περὶ τὸ ὁμολογούμενον οὐ διατριπτεόν, εἰ μὴ 10 τι εἰς ἐκεῖνο συντείνῃ, οἷον εἰ πέπρακται, ἀλλ' ἐκ ἄδικον. ἔτι πεπραγμένα δεῖ λέγειν, ὅσα μὴ πραττόμενα ἢ οἰκτον ἢ δεῖνωση φέρει. παράδειγμα ὁ Ἀλκίνοῦ ἀπόλογος, ὅτι πρὸς τὴν Πηνελόπην ἐν ἐξήκοντα ἔπεισι πεποιήται. καὶ ὡς Φαῦλλος τὸν κύκλον, καὶ ὁ ἐν τῷ Οἰνεῖ πρόλογος. ἠθικὴν δὲ χρῆ τὴν διήγησιν εἶναι. ἔσαι δὲ τῶτο, ἂν εἰδῶμεν τί ἦθος ποιῇ. ἐν μὲν δὴ τὸ προαίρεσιν δηλῶν, ποιὸν δὲ τὸ ἦθος τῷ ποιῶν ταύτην· ἢ δὲ προαίρεσις ποιῶ τῷ τέλει. διὰ τῶτο ἐκ ἔχουσιν οἱ μαθηματικοὶ λόγοι ἦθη, ὅτι ἐδὲ προαίρεσιν· τὸ γὰρ οὐ ἔνεκα οὐκ ἔχουσιν. ἀλλ' οἱ Σωκρατικοί 20 περὶ τοιούτων γὰρ λέγουσιν. ἀλλὰ ἠθικὰ τὰ ἐκόμμενα ἐκάστῳ ἦθει, οἷον ὅτι ἅμα λέγων ἐβιάδιζεν· δηλοῖ γὰρ θρασύτητα καὶ ἀγροικίαν ἦθος. καὶ μὴ ὡς ἀπὸ διανοίας λέγειν, ὡς περ οἱ νῦν, ἀλλ' ὡς ἀπὸ προαιρέσεως. "ἐγὼ δ' ἐβυλόμην· καὶ προειλόμην γὰρ τῶτο· ἀλλ' εἰ μὴ ὠνήμην, βέλτιον." τὸ 25 μὲν γὰρ φρονίμω τὸ δὲ ἀγαθῶ· φρονίμω μὲν γὰρ ἐν τῷ τὸ ὠφέλιμον διακρίνει, ἀγαθῶ δ' ἐν τῷ τὸ καλόν. ἂν δ' ἄπιστον ἦ, τότε τὴν αἰτίαν ἐπιλέγειν, ὡς περ Σοφοκλῆς ποιῇ παράδειγμα τὸ ἐκ τῆς Ἀντιγόνης, ὅτι μᾶλλον τῷ ἀδελφῷ ἐκείθετο ἢ ἀνδρὸς ἢ τέκνων· τὰ μὲν γὰρ ἂν γενέσθαι ἀπο- 30 λόμμενα,

μητρὸς δ' ἐν ἄδου καὶ πατρὸς βεβηκότων

οὐκ ἔστ' ἀδελφὸς ὅστις ἂν βιάσται ποτέ.

εἰ μὴ ἔχῃ αἰτίαν, ἀλλ' ὅτι ἐκ ἀγνοαῖς ἄπιστα λέγων, ἀλλὰ φύσει τοῖστος εἰ· ἀπιστῶσι γὰρ ἄλλο τι πράττειν 35 ἐκόντα πλὴν τὸ συμφέρον. ἔτι ἐκ τῶν παθητικῶν λέγειν, δηγημένον καὶ τὰ ἐκόμμενα καὶ ἂ ἴσασιν, καὶ τὰ ἰδία ἢ αὐτῷ ἢ ἐκείνῳ προσόντα· "ὁ δ' ὄχρητό με ὑποβλέψας."

καὶ ὡς περὶ Κρατύλου Λίσχνης, ὅτι διασίζων καὶ τοῖν χεροῖν διασαίων· πιθανὰ γάρ, διότι σύμβολα γίνεται ταῦτα ἂ ἴσασιν ἐκείνων ὧν ἐκ ἴσασιν. κλεῖσα δὲ τοιαῦτα λαβεῖν ἐξ Ὀμήρου ἔστιν.

ὡς ἄρ' ἔφη, γρήυς δὲ κατέσχετο χερσὶ πρόσωπα·

οἱ γὰρ θακρύνει ἀρχόμενοι ἐπιλαμβάνονται τῶν ὀφθαλμῶν. καὶ εὐθύς εἰσάγαγε σεαυτὸν ποιὸν τινα, ἵνα ὡς τοῖστος θεωρῶσι καὶ τὸν ἀντίδικον· λανθάνων δὲ ποιεῖ. ὅτι δὲ ῥάδιον, ὁρᾶν δεῖ ἐκ τῶν ἀπαγγελόντων· περὶ ὧν γὰρ μὴθεν ἴσμεν, ὅμως λαμβάνομεν ὑπόληψιν τινα. πολλαχῶ δὲ δεῖ διηγῆσθαι, καὶ ἐνίοτε ἐκ ἐν ἀρχῇ. ἐν δὲ δημηγορίᾳ ἦκιστα διήγησις ἔστιν, ὅτι περὶ τῶν μαλλόντων ὑβείς διηγείται· ἀλλ' εἰ μὴ περ διήγησις ἦ, τῶν γενομένων ἔσται, ἵν' ἀναμνησθέντες ἐκείνων βέλτιον βουλευσώνται περὶ τῶν ὕστερον. ἢ διαβάλλοντες, ἢ ἐπαινῶντες. ἀλλὰ τότε οὐ τὸ τῷ συμβούλου ποιῇ ἔργον. ἂν δ' ἦ ἄπιστον, ὑπισχυεῖσθαι τε καὶ αἰτίαν λέγειν εὐθύς, καὶ διατάττειν οἷς βύλονται, οἷον ἢ Ἰοκάστη ἢ Καρκίνου ἐν τῷ Οἰδίποδι ἀεὶ ὑπισχυεῖται πυνθανομένου τοῦ ζήτῆτος τὸν υἱόν. καὶ ὁ Αἴμων ὁ Σοφοκλέης.

Τὰς δὲ πίστει δεῖ ἀποδεικτικὰς εἶναι· ἀποδεικνύουσαι 17 δὲ χρῆ, ἐπεὶ περὶ τεττάρων ἢ ἀμφισβητήσεις, περὶ τῷ ἀμφισβητημένῳ φέροντα τὴν ἀπόδειξιν· οἷον εἰ ὅτι ἐ γέγονεν ἀμφισβητεῖ, ἐν τῇ κρίσει δεῖ τῶτο μάλιστα τὴν ἀπόδειξιν φέρειν, εἰ δ' ὅτι οὐκ ἔβλαψεν, τότε, καὶ ὅτι ἐ τοσόνδε ἢ ὅτι δικαίως, ὡσαύτως καὶ εἰ περὶ τῷ γενέσθαι τῶτο ἢ ἀμφισβητήσις. μὴ λανθανέτω δ' ὅτι ἀναγκαῖον ἐν ταύτῃ τῇ ἀμφισβητήσει μόνη τὸν ἕτερον εἶναι πονηρόν· ἐ γὰρ ἔστιν ἀγνοια αἰτία, ὡς περ ἂν εἰ τινες περὶ τῷ δικαίῳ ἀμφισβητοῖεν, ὡστ' ἐν τοῦτω χρονιστέον, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἔ. ἐν δὲ τοῖς ἐπιδεικτικοῖς τὸ πολὺ, ὅτι καλὰ καὶ ὠφέλιμα, ἢ αὐξήσεις ἔσαι· τὰ γὰρ πράγματα δεῖ πιστεύεσθαι· ὀλιγάκις γὰρ καὶ τούτων ἀποδείξεις φέρουσιν, εἰ μὴ ἄπιστα ἦ ἢ εἰ μὴ ἄλλος αἰτίαν ἔχῃ. ἐν δὲ τοῖς δημηγορικοῖς ἢ ὡς ἐκ ἔσαι ἀμφισβητήσιεν ἂν τις, ἢ ὡς ἔσται μὲν ἂ κελύει, ἀλλ' ἐ δίκαια ἢ ἐκ ὠφέλιμα ἢ ἐ τηλικαῦτα. δεῖ δὲ καὶ ὁρᾶν εἰ τι ψεύδεται ἐκτὸς τῷ πράγματος· τεκμήρια γὰρ ταῦτα φαίνεται καὶ τῶν ἄλλων ὅτι ψεύδεται. ἔστι δὲ τὰ

1. βεβλακέναι QZ¹. || 2. βυλιῆ A^c. || 3. δε νεθεῶν A^c. || 5. αὐτὸς ἢ QY¹Z¹. || 6. παιδία A^c. || δ] ἢ ὁ QY¹Z¹, om A^c. || αἰγύπτου QZ¹. || 10. παρὰ Q. || διατριπτεῖν QZ¹. || 13. ἀλκινόου QY¹Z¹. || 14. ἔπεισι QY¹Z¹A^c. || 15. κύκλωπα corr F¹. || 16. χρῆ] δεῖ QY¹Z¹. || 20. γὰρ οὕτω A^c. || ὁ ἰσοκρατικός Z¹. || 21. ἀλλὰ QZ¹. || 33. ἂν βλαστῇ Q, ἀναβλάσται Z¹A^c. || 35. ἢ Q. || 36. λέγε δημηγορίας A^c. || 37. ἢ αὐτῷ] ἐαυτῷ QY¹Z¹. || 38. ὑποκλήψας Q.

1. καὶ ante τοῖν om A^c. || τὰ QY¹Z¹. || 5. κατέσχετο Q. || 7. εἰσάγω καὶ σεαυτὸν A^c. || 9. δε om A^c. || δεῖ] δε A^c. || 11. δεῖ om F¹A^c. || 15. τῷ om Q. || 22. χρῆ] δεῖ Q. || 25. θ' A^c. || 26. εἰ et ἢ om A^c. || 30. χρονιστέον A^c. || 31. καὶ ἢ QY¹Z¹. || 34. an ἄλλως? || 37. τις ψεύδεται ἐκ τοσούτου πράγματος A^c.

μὲν παραδείγματα δημηγορικώτατα, τὰ δ' ἐνθυμήματα δικανικώτερα· ἢ μὲν γὰρ περὶ τὸ μέλλον, ὥστ' ἐκ τῶν γενομένων ἀνάγκη παραδείγματα λέγειν, ἢ δὲ περὶ ὄντων ἢ μὴ ὄντων, οὐ μᾶλλον ἀποδείξις ἐστὶ καὶ ἀνάγκη· ἔχει γὰρ τὸ γεγονὸς ἀνάγκην. ἢ δεῖ δὲ ἐφεξῆς λέγειν τὰ ἐν- 5
θυμήματα, ἀλλ' ἀναμιγρύναι· εἰ δὲ μὴ, καταβλάπτει ἀλλήλα. ἔστι γὰρ καὶ τῷ ποσῷ ὄρος·

ὦ φίλ', ἐπεὶ τόσα εἶπες ὅσ' ἂν πεπνυμένος ἀνὴρ, ἀλλ' ἔτοιαῦτα. καὶ μὴ περὶ πάντων ἐνθυμήματα ζητεῖν· εἰ δὲ μὴ, ποιήσεις ὅπερ ἔνοι ποῖσσι τῶν φιλοσοφόντων, οἱ 10
συλλογίζονται τὰ γωριμώτερα καὶ πιστότερα ἢ ἐξ ὧν λέγουσιν. καὶ ὅταν πάθος ποιῆς, μὴ λέγε ἐνθύμημα· ἢ γὰρ ἐκκρούσει τὸ πάθος ἢ μάτην εἰρημένον ἔσαι τὸ ἐνθύμημα· ἐκκρούσει γὰρ αἱ κινήσεις ἀλλήλας αἱ ἅμα, καὶ ἢ ἀφανί-
ζουσιν ἢ ἀσθενεῖς ποῖσιν. ἢ δὲ ὅταν ἠθικὸν τὸν λόγον, ἢ δεῖ 15
ἐνθύμημά τι ζητεῖν ἅμα· ἢ γὰρ ἔχει ἔτε ἠθος ἔτε προαίρε-
σιν ἢ ἀποδείξεις. γνώμαις δὲ χρῆσθε καὶ ἐν διηγῆσει καὶ ἐν πίσει· ἠθικὸν γὰρ. "καὶ ἐγὼ δέδωκα, καὶ ταῦτ' εἰδὼς ὡς ἢ δεῖ πισεύειν." εἰάν δὲ παθητικῶς, "καὶ ἢ μεταμέλει μοι καίπερ ἠδικημένω· τῷ μὲν γὰρ περιέσι τὸ κέρδος, ἐμοὶ δὲ 20
τὸ δίκαιον." τὸ δὲ δημηγορεῖν χαλεπώτερον τῷ δικάζεσθαι, εἰκότως, διότι περὶ τὸ μέλλον· ἐκεῖ δὲ περὶ τὸ γεγονὸς, ὃ ἐπιστητὸν ἤδη καὶ τοῖς μάντεσιν, ὡς ἔφη Ἐπιμενίδης ὁ Κρής· ἐκεῖνος γὰρ περὶ τῶν ἐσομένων ἔκ ἐμαντεύετο, ἀλλὰ περὶ τῶν γενομένων μὲν ἀδήλων δέ. καὶ ὁ νόμος ὑπόθεσις 25
ἐν τοῖς δικανικοῖς· ἔχοντα δὲ ἀρχὴν ῥᾶον εὐρεῖν ἀποδείξιν. καὶ ἔκ ἔχει πολλὰς διατριβάς, οἷον πρὸς ἀντίδικον ἢ περὶ αὐτοῦ, ἢ παθητικὸν ποιεῖν. ἀλλ' ἤκιστα πάντων, εἰάν μὴ ἐξίζηται. δεῖ οὖν ἀποροῦντα τῶτο ποιεῖν ὅπερ οἱ Ἀθηῆνσι
ῥήτορες ποῖσσι καὶ Ἰσοκράτης· καὶ γὰρ συμβουλευόντων κα- 30
τηγορεῖ, οἷον Λακεδαιμονίων μὲν ἐν τῷ πανηγυρικῷ, Κά-
ρητος δ' ἐν τῷ συμμαχικῷ. ἐν δὲ τοῖς ἐπιδεικτικοῖς δεῖ τὸν λόγον ἐπεισοδιῶν ἐπαίνους, οἷον Ἰσοκράτης ποιεῖ· ἀεὶ γὰρ τινα εἰσάγει. καὶ ὃ ἔλεγε Γοργίας, ὅτι ἔχ ὑπολεί-
πει αὐτὸν ὁ λόγος, τοῦτό ἐστιν· εἰ γὰρ Ἀχιλλεῖα λέγει, 35
Πηλέα ἐπαινεῖ, εἶτα Αἰακόν, εἶτα τὸν θεόν, ὁμοίως δὲ καὶ ἀνδρίαν, ἢ τὰ καὶ τὰ ποιεῖ· ὃ τοιόνδε ἐστίν. ἔχοντα μὲν οὖν ἀποδείξεις καὶ ἠθικῶς λεκτέον καὶ ἀποδεικτικῶς, εἰάν δὲ μὴ ἔχῃς ἐνθυμήματα, ἠθικῶς· καὶ μᾶλλον τῷ ἐπιεικεῖ

ἀρμόττει χρῆσθαι φαίνεσθαι ἢ τὸν λόγον ἀκριβῆ. τῶν δὲ ἐνθυμημάτων τὰ ἐλεγκτικά μᾶλλον εὐδοκιμεῖ τῶν δεκτικῶν, ὅτι ὅσα ἐλεγχον ποιεῖ μᾶλλον δῆλον ὅτι συλλε-
γισαί· παράλληλα γὰρ μᾶλλον τάναντία γνωρίζεται· τὰ δὲ πρὸς τὸν ἀντίδικον ἔχ ἕτερον τι εἶδος, ἀλλὰ τῶν πίσεων ἔστι τὰ μὲν λῦσαι ἐστάσει τὰ δὲ συλλογισμῶ. δεῖ δὲ καὶ ἐν συμβουλῇ καὶ ἐν δίκῃ ἀρχόμενον μὲν λέγειν τὰς ἑαυτῆ πίσεις πρότερον, ὕστερον δὲ πρὸς τάναντία ἀπαντᾶν λύνοντα καὶ προδιασύροντα. ἂν δὲ πολύχως ἢ ἢ ἐναντί-
σις, πρότερον τὰ ἐναντία, οἷον ἐποίησε Καλλίστρατος ἐν τῇ Μεσσηνιακῇ ἐκκλησίᾳ· ἢ γὰρ ἐρῶσι προανελεῶν ἕτως τότε αὐτὸς εἶπεν. ὕστερον δὲ λέγοντα πρῶτον τὰ πρὸς τὸν ἐνα-
τίον λόγον λεκτέον, λύνοντα καὶ ἀντισυλλογιζόμενον, καὶ μάλιστα ἂν εὐδοκιμηκότα ἢ· ὥσπερ γὰρ ἀνθρωπον προ-
διαβεβλημένον ἢ δέχεται ἢ ψυχῇ, τὸν αὐτὸν τρόπον ἰδὲ λόγον, εἰάν ὁ ἐναντίος εὐδοκῆ εἰρηκῆναι. δεῖ οὖν χῶρον ποιεῖν ἐν τῷ ἀκροατῇ τῷ μέλλοντι λόγῳ· ἔσται δὲ, ἂν ἀνέλῃς. διὸ ἢ πρὸς πάντα ἢ τὰ μέγιστα ἢ τὰ εὐδοκι-
μῶντα ἢ τὰ εὐελεγκτα μαχεσάμενον ἕτω τὰ αὐτῷ πρὸς 40
ποιητέον.

ταῖς θεαῖσι πρῶτα σύμμαχος γενήσομαι.

ἐγὼ γὰρ Ἦραν.

ἐν τότοις ἤψατο πρῶτον τῷ εὐηθεσάτω. περὶ μὲν οὖν πί-
σεων ταῦτα. εἰς δὲ τὸ ἠθος, ἐπειδὴ ἔνια περὶ αὐτῆ λέγειν ἢ ἐπιφθονον ἢ μακρολογίαν ἢ ἀντιλογίαν ἔχει, καὶ περὶ
ἄλλῃ ἢ λοιδορίαν ἢ ἀγορικήν, ἕτερον χρῆ λέγοντα ποιεῖν, ὅπερ Ἰσοκράτης ποιεῖ ἐν τῷ Φιλίππῳ καὶ ἐν τῇ ἀντιδόσει, καὶ ὡς Ἀρχιλόχος ψέγει· ποιεῖ γὰρ τὸν πατέρα λέγοντα περὶ τῆς θυγατρὸς ἐν τῷ ἰάμβῳ "χρημάτων δ' ἄελπτον
ἔθεν ἐσιν ἢ δ' ἀπώμοτον," καὶ τὸν Χάρωνα τὸν τρίτον ἐν τῷ ἰάμβῳ ἢ ἢ ἀρχὴ "ἢ μοι τὰ Γύγεω." καὶ ὡς Σοφο-
κλῆς τὸν Αἴμονα ὑπὲρ τῆς Ἀντιγόνης πρὸς τὸν πατέρα ὡς λεγόντων ἑτέρων. δεῖ δὲ καὶ μεταβάλλειν τὰ ἐνθυμήματα καὶ γνώμας ποιεῖν ἐνίοτε, οἷον "χρῆ δὲ τὰς διαλλαγὰς
ποιεῖν τὰς νῦν ἔχοντας εὐτυχῶντας· ἕτω γὰρ ἂν μέγιστα πλεονεκτοῖεν." ἐνθυμηματικῶς δὲ "εἰ γὰρ δεῖ, ὅταν ὠφε-
λιμώταται ὥσπερ καὶ πλεονεκτικώταται αἱ καταλλαγῆ, τότε καταλλάττεσθαι, εὐτυχῶντας δεῖ καταλλάττεσθαι."

Περὶ δὲ ἐρωτήσεως, εὐκαιρὸν ἐστὶ ποιεῖσθαι μάλιστα 18

2. περὶ om F². || 11. καὶ πιστότερα om Q. || 12. ἢ] εἰ Z². || 18. καὶ ante ἐγὼ om QF²Z². || 24. κρήτης A^c. || 29. ἐξίση A^c. || 35. λέγων QZ²A^c. || 37. δ] ἢ A^c.

8. ἀπαντα Z². || 10. ἐποίησε F². || 11. μεσσηνιακῇ QZ². || ἕτως QZ². || 12. τὰ] τὸν F², om A^c. || 13. συλλογιζόμενον A^c. || 15. ἰδὲν Q. || 19. τὰ om A^c. || μαχεσάμενον Q. || 21. τοῖς θεοῖς QF²Z²A^c. || 25. ἐπιφθόνος A^c. || 29. δ' ἄελπτον] ἢ ἄελπτον A^c. || 31. ἢ om A^c. || ἐν γὰρ Q. || 32. αἵματα A^c. || 38. τὸ δὲ A^c. || εὐτυχῶντας δεῖ καταλλάττεσθαι om QF²Z².

μὲν ὅταν τὸ ἕτερον εἰρηκῶς ᾖ, ὥστε ἐνὸς προσερωτηθέντος συμβαίνει τὸ ἄτοπον· οἷον Περικλῆς Λάμπωνα ἐπῆρετο περὶ τῆς τελευτῆς τῶν τῆς πωτειρας ἱερῶν, εἰπόντος δὲ ὅτι ἔχῃ οἷον τε ἀτέλεστος ἀκύειν, ἤρετο εἰ οἶδεν αὐτός, φάσκοντος δὲ "καὶ πῶς ἀτέλεστος ὢν;" δεύτερον δὲ ὅταν τὸ μὲν 5 φανερόν ᾖ, τὸ δὲ ἐρωτήσαντι δῆλον ᾖ ὅτι δώσει· πυθόμενον γὰρ δεῖ τὴν μίαν πρότασιν μὴ προσερωτᾶν τὸ φανερόν, ἀλλὰ τὸ συμπέρασμα εἰπεῖν, οἷον Σωκράτης Μελέτη οὐ φάσκοντος αὐτὸν θεοὺς νομίζειν εἰρηκεν εἰ δαιμόνιον τι λέγοι, ὁμολογήσαντος δὲ ἤρετο εἰ οὐχ οἱ δαίμονες ἦτοι 10 θεῶν παῖδες εἴεν ἢ θεῶν τι, φήσαντος δὲ "ἔστιν ἔν" ἔφη "ὅστις θεῶν μὲν παιδᾶς οἶεται εἶναι, θεὸς δὲ ἔ;" ἔτι ὅταν μέλλῃ ἢ ἐναντία λέγοντα δείξειν ἢ παραδόξον. τέταρτον δὲ, ὅταν μὴ ἐνῆ ἀλλ' ἢ σοφιστικῶς ἀποκρινάμενον λύσαι· εἰάν γὰρ ἔτως ἀποκρίνηται, ὅτι ἐσι μὲν ἐσι δ' ἔ, ἢ τὰ μὲν 15 τὰ δ' ἔ, ἢ πῆ μὲν πῆ δ' ἔ, θορυβῶσιν ὡς ἀπορῶντες. ἀλλως δὲ μὴ ἐγχειρεῖν· εἰάν γὰρ ἐνῆ, κεκρατῆσθαι δοκεῖ· ἔ γὰρ οἷον τε πολλὰ ἐρωτᾶν διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆ ἀκροατῆ. διὸ καὶ τὰ ἐνθυμήματα ὅτι μάλιστα συσρέφειν δεῖ. ἀποκρίνασθαι δὲ δεῖ πρὸς μὲν τὰ ἀμφίβολα διαιρῶντα λόγῳ 20 καὶ μὴ συντόμως, πρὸς δὲ τὰ δοκῶντα ἐναντία τὴν λύσιν φέροντα εὐθὺς τῆ ἀποκρίσει, πρὶν ἐπερωτῆσαι τὸ ἐπιόν ἢ συλλογίσασθαι· ἔ γὰρ χαλεπὸν προορᾶν ἐν τίνι ὁ λόγος. φανερόν δ' ἡμῖν ἔστω ἐκ τῶν τοπικῶν καὶ τοῦτο καὶ αἰ λύσεις· καὶ συμπεραίνόμενον, εἰάν ἐρώτημα ποιῆ τὸ συμ- 25 πέρασμα, τὴν αἰτίαν εἰπεῖν· οἷον Σοφοκλῆς ἐρωτῶμενος ὑπὸ Πεισάνδρου εἰ ἔδοξεν αὐτῷ ὥσπερ καὶ τοῖς ἄλλοις προβούλοις, καταστῆσαι τὸς τετρακοσίους, ἔφη. "τί δέ; οὐ πονηρὰ σοι ταῦτα ἐδόκει εἶναι;" ἔφη. "οὐκοῦν σὺ ταῦτα ἐπραξας τὰ πονηρὰ;" "ναί" ἔφη· "ἔ γὰρ ἦν ἄλλα βελ- 30 τίω." καὶ ὡς ὁ Λάκων εὐθρονόμενος τῆς ἐφορίας, ἐρωτῶμενος εἰ δοκῶσιν αὐτῷ δικαίως ἀπολωλέναι ἄτεροι, ἔφη. ὁ δὲ "ἐκὼν σὺ τέτοις ταῦτα ἔθες;" καὶ ὁ ἔφη. "ἐκὼν δικαίως ἂν" ἔφη "καὶ σὺ ἀπόλοιο;" "οὐ δῆτα" ἔφη. "οἱ μὲν γὰρ χρήματα λαβόντες ταῦτα ἐπραξαν, ἐγὼ δ' οὐ, 35 ἀλλὰ γνώμη." διὸ ἔτ' ἐπερωτᾶν δεῖ μετὰ τὸ συμπέρασμα,

ἔτε τὸ συμπέρασμα ἐπερωτᾶν, εἰάν μὴ τὸ πολὺ περιῆ τῆ ἀληθείας. περὶ δὲ τῶν γελοίων, ἐπειδὴ τινα δοκεῖ χρῆσιν ἔχειν ἐν τοῖς ἀγῶσι, καὶ δεῖν ἔφη Γοργίας τὴν μὲν σπουδὴν διαφθεῖρειν τῶν ἐναντιῶν γέλωτι τὸν δὲ γέλωτα σπουδῆ, ὀρθῶς λέγων, εἰρηται πόσα εἶδη γελοίων ἐσὶν ἐν τοῖς περὶ ποιητικῆς, ὧν τὸ μὲν ἀρμόττει ἐλευθερῶ τὸ δ' ἔ. ὅπως ἔν τὸ ἀρμόττον αὐτῷ λήφεται. ἐσι δ' ἡ εἰρωνεία τῆς βωμολοχίας ἐλευθεριώτερον· ὁ μὲν γὰρ αὐτῷ ἕνεκα ποιεῖ τὸ γελοῖον, ὁ δὲ βωμολόχος ἑτέρου.

Ὁ δ' ἐπίλογος σύγκειται ἐκ τεττάρων, ἐκ τε τῆ πρὸς 19 ἑαυτὸν κατασκευάσαι εὖ τὸν ἀκροατὴν καὶ τὸν ἐναντίον φαύλως, καὶ ἐκ τῆ αὐξῆσαι καὶ ταπεινώσαι, καὶ ἐκ τῆ εἰς τὰ πάθη τὸν ἀκροατὴν καταστῆσαι, καὶ ἐξ ἀναμνήσεως. πέφυκε γὰρ μετὰ τὸ ἀποδεῖξαι αὐτὸν μὲν ἀληθῆ τὸν δὲ ἐναντίον ψευδῆ, ἔτω τὸ ἐπαινεῖν καὶ ψέγειν καὶ ἐπιχαλεκεύειν. διούσιν δὲ θατέρου δεῖ στοχαῖσθαι, ἢ ὅτι τούτοις ἀγαθὸς ἢ ὅτι ἀπλῶς, ὁ δ' ὅτι κακὸς τέτοις ἢ ὅτι ἀπλῶς. ἐξ ὧν δὲ δὴ τοιούτους κατασκευάζειν δεῖ, εἰρηται οἱ τόποι πῶθεν σπουδαίους δεῖ κατασκευάζειν καὶ φαύλως. τὸ δὲ μετὰ τῶτο δεδειγμένων ἤδη αὐξῆσαι ἐσι κατὰ φύσιν ἢ ταπεινῶν· δεῖ γὰρ τὰ πεπραγμένα ὁμολογεῖσθαι, εἰ μέλλει τὸ ποσὸν εἰεῖν· καὶ γὰρ ἡ τῶν σωμάτων αὐξῆσις ἐκ προὔπαρχόντων ἐσὶν. ὅθεν δὲ δεῖ αὐξῆσαι καὶ ταπεινῶν, ἔκκεινται οἱ τόποι πρότερον. μετὰ δὲ ταῦτα, δῆλων ὄντων καὶ οἶα καὶ ἡλίκαι, εἰς τὰ πάθη ἄγειν τὸν ἀκροατὴν· ταῦτα δ' ἐσὶν ἔλεος καὶ δεινωσις καὶ ὀργὴ καὶ μῖσος καὶ φθόνος καὶ ζῆλος καὶ ἔρις. εἰρηται δὲ καὶ τῶν οἱ τόποι πρότερον. ὥστε λοιπὸν ἀναμνήσαι τὰ προειρημένα. τοῦτο δὲ ἀρμόττει ποιεῖν ἔτως ὥσπερ φασὶν ἐν τοῖς προομιόις, ἐκ ὀρθῶς λέγοντες· ἵνα γὰρ εὐμαθῆ ᾖ, κελεύουσι πολλακῶς εἰπεῖν. ἐκεῖ μὲν ἔν δεῖ τὸ πρᾶγμα εἰπεῖν, ἵνα μὴ λανθάνῃ περὶ ἔ ἢ κρίσις, ἐνταῦθα δὲ δι' ὧν δέδεικται κεφαλαιωδῶς ἀρχὴ δὲ, διότι ἂ ὑπέσχετο ἀποδίδωκεν· ὥστε ἂ τε καὶ δι' ὁ λεκτέον. λέγεται δὲ ἐξ ἀντιπαραβολῆς τοῦ ἐναντίου. παραβάλλειν δὲ ἢ ὅσα περὶ τὸ αὐτὸ ἀμφω εἶπον, ἢ μὴ καταντικρῶ. "ἀλλ' ἔτος μὲν τάδε περὶ τούτου, ἐγὼ δὲ ταδί,

2. συμβαίνει QZ². || 3. τελευτῆς Q. || σωτηρίας QY²Z². || 4. εἶδεν Q. || 6. τῷ Q et pr Y². || πυθόμενος QZ², πυθόμενος Y². || 7. μὲν γὰρ A^c. || 8. μεγαλήτε A^c, μελίτε Q. || 9. ἑαυτὸν A^c. || εἰ] ὡς ἂν A^c. || 10. ὁμολογήσαντος δὲ om A^c. || 11. εἶπεν] ἦσαν Z². || 13. παράδοξα QY²Z². || 14. ἐπ] ἐν ἢ QY²Z²A^c. || 16. ἀπορῶντας A^c. || 18. οἰόνται A^c. || 24. ἔσται Y². || 31. ἐφορίας Y², εὐφορίας Q. || 33. ὁ δὲ om Q. || ταῦτα (vel ταυτά) τέτοις QY²Z². || 34. οὐ om A^c.

3. μὲν om Y². || 6. ἔν om A^c. || 7. λήφεται Y². || 8. τὸ om A^c. || 12. φαῦλον καὶ τὸ αὐξῆσαι Y². || 15. καὶ τὸ ψέγειν καὶ τὸ ἐπιχαλεκεύειν QY²Z². || 16. ἔ om A^c. || 17. δ' ἐπ] δ' ὁ Q. || 18. τούτω A^c. || 20. διδειγμένων QY²Z². || ἢ] καὶ Y²Z². || 21. τὰ — 22. γὰρ om Q. || 21. μέλλοι Y². || 25. ἄγει Y². || 30. εὐμαθῆς A^c. || 33. ἀπέδωκεν QY²Z². || 34. δι' ὁ λεκτέον] διαλεκτέον Y². || 35. εἰπεῖν A^c.

καὶ διὰ ταῦτα." ἢ ἐξ εἰρωνείας, οἷον "ἕτος γὰρ τὰδ' εἶπεν, ἐγὼ δὲ τὰδε. καὶ τί ἂν ἐποίει, εἰ τὰδε εἶδειξεν, ἀλλὰ μὴ τὰδί;" ἢ ἐξ ἐρωτήσεως "τί ἔδεδεικται;" ἢ "ἕτος τί εἶδειξεν;" ἢ δὴ οὕτως ἢ ἐκ παραβολῆς, ἢ κατὰ φύσιν, ὡς ἐλάχθη,

ἕτω τὰ αὐτῷ, καὶ πάλιν, εἰὰν βέλῃ, χωρὶς τὰ τῷ ἐναντίῳ λόγῳ. τελευτὴ δὲ τῆς λέξεως ἀρμόττει ἢ ἀσύνητος, ὅπως ἐπίλογος ἀλλὰ μὴ λόγος ἢ "εἴρηκα, ἀκηκόατε, ἔχετε κρίνατε."

ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΠΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡῶ ΕΤ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

Ἐπίστευτέ μοι ὅτι πολλάκις πολλοὺς πέπομφας πρὸς ἡμᾶς τὸς διαλεξομένους ὑπὲρ τῷ γραφῆναί σοι τὰς μεθόδους τῶν πολιτικῶν λόγων. ἐγὼ δὲ ἔτι διὰ βραθυμίαν ὑπερβαλλόμεν ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις, ἀλλὰ διὰ τὸ ζητεῖν εὐτως ὑπὲρ αὐτῶν γραφῆναί σοι διηκριβωμένως ὡς οὐδεὶς ἄλλος γέγραφε τῶν περὶ ταῦτα πραγματευομένων. ταύτην δὲ εὐκότως τὴν διάνοιαν εἶχον· ὥσπερ γὰρ ἐσθῆτα σπουδάζεις τὴν εὐκρεπεσιάν τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων ἔχειν, ἕτω δύναμιν λόγων λαβεῖν ἐστὶ σοι πειρατέον τὴν εὐδοξοτάτην· πολὺ γὰρ κάλλιον ἐστὶ καὶ βασιλικώτερον τὴν ψυχὴν ἔχειν εὐγνωμονῶσαν ἢ τὴν ἔξιν τοῦ σώματος ὁρᾶν εὐεματουῶσαν. καὶ γὰρ ἀτοκόν ἐστὶ τὸν τοῖς ἔργοις πρωτεύοντα φαίνεσθαι τῶν τυχεύοντων τοῖς λόγοις ὑπερῖζοντα, καὶ ταῦτα εἰδότες ὅτι τοῖς μὲν ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευομένοις ἢ ἀναφορὰ περὶ πάντων τῶν πραγμάτων εἰς τὸν δῆμόν ἐστι, τοῖς δ' ὑπὸ τὴν τῆς βασιλείας ἡγεμονίαν τεταγμένοις πρὸς λόγον. ὥσπερ ἔτι τὰς αὐτονομίας τῶν πόλεων διορθῶν εἴωθεν ἐπὶ τὸ κάλλιστον ἄγειν ὁ καινὸς νόμος, ἕτω τὸς ὑπὸ τὴν σὴν βασιλείαν καθεστῶτας ἄγειν δύναται ἂν ἐπὶ τὸ συμφέρον ὁ σὸς λόγος. καὶ γὰρ ὁ νόμος ἐστὶν ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν λόγος ὠρισμένος καθ' ὁμολογίαν κοινὴν πόλεως, μηνύων πῶς δεῖ πράττειν ἕκαστα. πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἀδελφὸν οἶμαί σοι τῶν ἐστῶν, ὅτι τοὺς μὲν λόγῳ χρωμένους καὶ μετὰ τούτου πάντα πράττειν προαιρουμένους ὡς ὄντας καλοὺς τε καὶ ἀγαθοὺς ἐπαινοῦμεν, τὸς δὲ ἀνευ λόγου τι

κοιῶντας ὡς ὄντας ὠμῶς καὶ θηριώδεις μισοῦμεν. διὰ τὴν καὶ κακῶς τὴν αὐτῶν κακίαν ἐμφανίσαντας ἐκολάσαμεν, καὶ τὸς ἀγαθὸς δηλώσαντας αὐτῶν τὴν ἀρετὴν ἐξηλώσαμεν. ἕτω καὶ τῶν μελλόντων κακῶν ἀποτροπὴν εὐρήκαμεν, καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν ὄησιν ἐσχομεν. καὶ διὰ τούτου καὶ τὰς ἐπίστας δυσχερείας ἐφύγομεν, καὶ τὰς μὴ προσούσας ἡμῖν ὠφελείας ἐπορισάμεθα. ὥσπερ γὰρ βίος ἀλυκὸς αἰρετός, ἕτω λόγος συνετὸς ἀγαπητός. εἰδέναι δὲ σε δεήσει ὅτι παραδείγματα ἐστὶ τοῖς πλείστοις τῶν ἀνθρώπων τοῖς μὲν ὁ νόμος τοῖς δὲ ὁ σὸς βίος καὶ λόγος. ὅπως αὖν διαφέρων ἢς πάντων Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, πᾶσάν ἐστὶ σοι σκουδὴν ποιητέον, ἵνα τὴν ἐκ τούτου ἀπομίμωσιν εἰ περὶ ταῦτα διατριβόντες τοῖς τῆς ἀρετῆς σοιχείοις καλλιγραφούμενοι μὴ πρὸς τὰ φαῦλα σφᾶς αὐτοὺς ἀγνοῖα, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς ἀρετῆς μετέχειν ἐπιθυμῶσιν. ἔτι δὲ τὸ βουλευσθαι τῶν περὶ τὸν ἄνθρωπον θειοτάτον ἐστὶν, ὥστε καὶ εἰς τὰ πάρεργα καὶ μηδενὸς ἄξια τὴν σκουδὴν ἐστὶ σοι καταναλωτέον, ἀλλὰ τὴν μητρέταλιν αὐτὴν τῷ καλῶς βουλευσθαι μαθεῖν βουλευτέον. τίς γὰρ δὴ ποτ' ἂν ἀμφισβητήσει τῶν νῦν ἐχόντων ὅτι τὰ μὲν πράττειν μὴ βουλευτέον σημαῖον ἐστὶν ἀνοίας, τὸ δὲ κατὰ τὴν ὑφήγησιν τῷ λόγῳ συντελεῖν τι τῶν ὑπ' ἐκείνου παραγγελθέντων παιδείας; ἰδεῖν δὲ ἐστὶ πάντας τὸς ἄριστα τῶν Ἑλλήνων πολιτευομένους λόγῳ πρῶτον ἢ τοῖς ἔργοις συγγνωμένους, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὸς μέγιστον ἀξίωμα τῶν βαρβάρων ἔχοντας τῷ πρὸ τῶν πραγμάτων χρωμένους, εἰδότες καλῶς ὡς

1. διὰ] ἀδε καὶ A^c. || 4. ἢ δὴ] ἴδη A^c.

1. τὰ ante τῷ om Z^l.

Codices V^lB^c et epistolae Q.

8. ὑπερβαλλόμεν QV^l et pr B^c. || 9. ἀλλὰ τὸ ζητεῖν Q. || 16. ἢ] καὶ Q. || 17. εὐματουῶσαν Q. || 19. ταύτην B^c. || 25. ἐκ om V^lB^c. || 28. οἶμαί] ὡς οἶμαί QV^l.

5. τῷτο QV^l. || 7. ζηλώσαντας B^c. || 10. τῷτο QV^lB^c. || μὴ om B^c. || 15. ἢς] εἰ V^lB^c, εἰ ἢ Q. || 16. ἵνα μὲν τὴν QV^lB^c. || 19. μετέχειν om Q et pr V^l. || 23. πρὸ Q.

ἀκρόπολιν ἐστὶ σωτηρίας ἢ διὰ τῷ λόγῳ γινομένη τῷ συμ-
 φέροντος θεωρία. ταύτην ἀπόρητον οἰητέον, ἢ τὴν ἐκ τῶν
 οἰκοδομημάτων ἀσφαλῆ πρὸς σωτηρίαν εἶναι νομιστέον.
 ἀλλὰ γὰρ ὁκνῶ ἐτι κλείω γράφειν, μὴ ποτε καλλωπίζε-
 σθαι δόξω περὶ τῶν ἀκριβῶς γνωριζομένων ὡς ἔχ' ὁμολο- 5
 γουμένων πίστεις ἐπιφέρων. διόπερ ἀφήσω, ἐκείνα μόνον
 εἰπὼν περὶ ὧν ἔνεστι λέγειν εἰς ἅπαντα τὸν βίον, ὅτι τῆτο
 ἐσιν ᾧ διαφέρομεν τῶν λοιπῶν ζώων. τῆτο ἔν καὶ ἡμεῖς
 διαφέρωμεν τῶν λοιπῶν ἔχομεν ἀνθρώπων οἱ μεγίστης τιμῆς
 ὑπὸ τῷ δαιμονίῳ τετυχηκότες. ἐπιθυμία μὲν γὰρ καὶ θυμῷ 10
 καὶ τοῖς τοῖσιντοῖς χρῆται καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα πάντα, λόγῳ
 δὲ ἕδεν τῶν λοιπῶν χωρὶς ἀνθρώπων. ἀποπύατον ἔν ἂν
 εἴη πάντων, εἰ τίτῳ μόνῳ τῶν λοιπῶν ζώων εὐδαιμονέζε-
 ρον βιόντες τὸ αἴτιον τῷ καλῶς εἶναι διὰ βραθυμίαν ἀφῶ-
 μεν κατολιγωρήσαντες. διακελεύομαι δὲ σοὶ κάλαι πα- 15
 ρακεκλημένῳ τῆς τῶν λόγων ἀντέχεσθαι φιλοσοφίας. κα-
 θάπερ γὰρ ἐστὶ φυλακτικὸν σώματος ὑγεία, ἔτω ψυχῆς
 φυλακτικὸν καθέστηκε παιδεία. ταύτης γὰρ προηγεμένης
 ἢ πταίειν συμβήσεται σοὶ περὶ τὰς πράξεις, ἀλλὰ σῶζειν
 ἀπάσας ὡς ἔπος εἰπεῖν τὰς ὑπαρχύσας σοὶ τῶν ἀγαθῶν 20
 κτήσεις. χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων, εἰ τὸ τοῖς ὀφθαλμοῖς
 βλέπειν ἡδύ, τὸ τοῖς τῆς ψυχῆς ὄμμασιν ὄξυδρκεῖν ἐστὶ
 θαυμαστόν. ἐτι δὲ ὡςπερ ὁ στρατηγὸς ἐστὶ σωτὴρ στρατο-
 πέδου, ἔτω λόγος μετὰ παιδείας ἡγεμών ἐστὶ βίῳ. ταυτὶ
 μὲν οὖν καὶ τὰ τέτοις ὅμοια παραλιπεῖν νομίζω καλῶς 25
 ἡμῖν ἔχειν κατὰ τὸν ὑπάρχοντα καιρὸν. ἔγραφας δὲ μοι
 διακελεύόμενος ὅπως μηδεὶς τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων λήψε-
 ται τὸ βιβλίον τοῦτο, καὶ ταῦτα εἰδὼς ὅτι καθάπερ τοὺς
 ἐξ αὐτῶν γεννηθέντας οἱ γεννήσαντες τῶν ὑποβαλλομένων
 μᾶλλον φιλοῦσιν, ἔτω καὶ οἱ εὐρόντες τι τῶν μετεχόντων 30
 ὡςπερ γὰρ ὑπὲρ τέκνων, τῆτων τῶν λόγων ὑπεραποτεθή-
 κασιν. οἱ μὲν γὰρ Πάριοι λεγόμενοι σοφισταὶ διὰ τὸ μὴ
 τεκεῖν αὐτοὶ διὰ βραθυμίαν ἄμυσον ἢ ζέργουσιν, ἀλλὰ χρή-
 ματα λαβόντες ἀποκηρύττουςιν. διὰ τῆτο ἔν ἐγὼ σοὶ πα-
 ρακελεύομαι διαφυλάττειν ἔτω τὸς λόγους τῆτους, ὅπως νέοι 35
 καθεστηκότες ὑπὸ μηθενὸς διαφθαρήσονται, κοσμίως δὲ μετὰ
 σὲ συμβιῶσαντες, εἰς ἡλικίαν ἐλθόντες δόξης ἀκηράτου τεύ-
 ζονται. παρελήφασμεν δὲ, καθάπερ ἡμῖν ἐδήλωσε Νικάνωρ,
 καὶ τῶν λοιπῶν τεχνογράφων εἰ τίς τι γλαφυρὸν ὑπὲρ
 τῶν αὐτῶν τῆτων γέγραφεν ἐν ταῖς τέχναις. περιτεύξῃ δὲ 40

δυσὶ τέτοις βιβλίοις, ὧν τὸ μὲν ἐστὶν ἐμὸν, ἐν ταῖς ὑπ'
 ἐμῷ τέχναις Θεοδέκτη γραφεῖσαι, τὸ δὲ ἕτερον Κόρακος.
 τὰ δὲ λοιπὰ τούτοις ἰδίᾳ πάντα γέγραπται περὶ τε τῶν
 πολιτικῶν καὶ τῶν δικανικῶν παραγγελμάτων· ὅθεν πρὸς
 ἑκάτερον αὐτῶν εὐπορήσεις ἐκ τῶνδε τῶν ὑπομνημάτων σοὶ
 γεγραμμένων. ἔρρωσο.

Τρία γένη τῶν πολιτικῶν εἰσὶ λόγων, τὸ μὲν δημη- 2
 γορικόν, τὸ δ' ἐπιδεικτικόν, τὸ δὲ δικανικόν. εἶδη δὲ τῶτων
 ἑπτὰ, προτρεπτικόν, ἀποτρεπτικόν, ἐγκωμισιακόν, ψεκτικόν,
 κατηγορητικόν, ἀπολογητικόν καὶ ἔξεταστικόν, ἢ αὐτὸ καθ'
 αὐτὸ ἢ πρὸς ἄλλο. τὰ μὲν ἔν εἶδη τῶν λόγων τοσαῦτα
 ἀριθμῷ ἐστίν, χρησόμεθα δὲ αὐτοῖς ἔν τε ταῖς κοιναῖς δη-
 μηγορίαις καὶ ταῖς περὶ τὰ συμβόλαια δικαιολογίαις καὶ
 ταῖς ἰδίαις ὁμιλίαις. οὕτω δ' ἂν ἐτοιμώτατον λέγειν περὶ
 αὐτῶν δυνηθείμεν, εἰ καὶ καθ' ἑν ἕκαστον εἶδος ἀπολα-
 βόντες ἀπαριθμησάμεθα τὰς δυνάμεις αὐτῶν καὶ τὰς
 χρήσεις καὶ τὰς πράξεις. καὶ πρῶτον μὲν τὰς προτροπὰς
 καὶ ἀποτροπὰς, ἐπεὶπερ ἐν ταῖς ἰδίαις ὁμιλίαις καὶ ταῖς
 κοιναῖς δημηγορίαις ἐν τοῖς [δὲ] μάλιστα αὐτῶν χρήσις ἐστὶ
 διέλθοιμεν ἂν. καθόλου μὲν ἔν εἰπεῖν, προτροπὴ μὲν ἐστὶ ἐπὶ
 προαιρέσει ἢ λόγῳ ἢ πράξει παράκλησις, ἀποτροπὴ δὲ
 ἀπὸ προαιρέσεων ἢ λόγων ἢ πράξεων διακώλυσις. ἔτω δὲ
 τῶτων διωρισμένων, τὸν μὲν προτρέποντα χρῆ δεικνύειν ταῦτα
 ἐφ' ἃ παρακαλεῖ δίκαια ὄντα καὶ νόμιμα καὶ συμφέ-
 ροντα καὶ καλά καὶ ἡδέα καὶ βραδία πραχθῆναι· εἰ δὲ μὴ,
 δυνατὰ τε δεικτέον, ὅταν ἐπὶ δυσχερῆ παρακαλῆ, καὶ ὡς
 ἀναγκαῖα ταῦτα ποιεῖν ἐστίν. τὸν δὲ ἀποτρέποντα δεῖ διὰ
 τῶν ἐναντιῶν κώλυσιν ἐπιφέρειν, ὡς ἢ δίκαιον ἢ δὲ νόμιμον
 ἐστὶν ἢ δὲ συμφέρον ἢ δὲ καλὸν ἢ δὲ ἡδύ ἢ δὲ δυνατὸν πράτ-
 τειν τῆτο, εἰ δὲ μὴ, ὡς ἐργῶδες καὶ ἐκ ἀναγκαῖον. ἀπα-
 σαι δ' αἱ πράξεις μετέχουσι τῶτων ἀμφοτέρων, ὡς μηδε-
 τέραν τῶν ὑποθέσεων ἔχοντα λόγων ἀπορεῖν. ὧν μὲν ἔν
 ὀρέγεσθαι δεῖ τὸς προτρέποντας καὶ ἀποτρέποντας, ταῦτά
 ἐστίν· ὀρίσασθαι δὲ πειράσομαι τῶτων ἕκαστον τί ἐστίν, καὶ
 δεῖξαι πόθεν αὐτῶν εἰς τοὺς λόγους εὐπορήσομεν. δίκαιον
 μὲν ἔν ἐστὶ τὸ τῶν ἀπάντων ἢ τὸ τῶν κλείων ἔθος ἄγρα-
 φον, διορίζον τὰ καλά καὶ τὰ αἰσχρά. τῆτο δ' ἐστὶ τὸ
 γονέας τιμᾶν καὶ φίλους εὖ ποιεῖν καὶ τοῖς εὐεργέταις
 χάριν ἀποδιδόναι· ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τούτοις ὅμοια οὐ
 προστάττουσι τοῖς ἀνθρώποις οἱ γεγραμμένοι νόμοι ποιεῖν,

9. διαφερότως Q. || 12. ἂν ἔν B^c. || 15. παρακεκλημένον B^c. || 17. ἔτω τῆς ψυχῆς B^c. || 22. ἐξὺ δερκεῖν B^c. || 24. ταυτὶ B^c. || 26. ἡμῖν Q. || 29. αὐτοῦ QF^b. || 30. καὶ om QF^b. || 39. εἰ] ὅς QF^bB^c.

2. θεοδέκτη B^c. || 3. τὴν δὲ λοιπὴν QF^b. || τῶν om B^c. || 5. ἀπορήσεις B^c, om QF^b. || 9. ψεκτικὸν κατηγορικόν B^c. || 20. μὲν om F^b. || 28. κλύειν B^c. || 31. αἰ om F^bB^c. || 32. λόγων B^c. || 33. καὶ ἀποτρέποντας om F^b.

ἀλλ' εὐθὺς ἀγράφῳ καὶ κοινῷ νόμῳ νομίζεται. τὰ μὲν
 οὖν δίκαια ταῦτά ἐστι, νόμος δ' ἐστὶν ὁμολόγημα πόλεως
 κοινόν, διὰ γραμμάτων προστάττον πῶς χρῆ πράττειν
 ἕκαστα. συμφέρον δ' ἐστὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν φυ-
 λακῆ, ἢ τῶν μὴ προσόντων κτῆσις, ἢ τῶν ὑπαρχόντων
 κακῶν ἀποβολή, ἢ τῶν προσδοκωμένων γενήσεσθαι βλα-
 βερῶν διακώλυσις. διαιρήσεις δὲ τῶτο τοῖς μὲν ἰδιώταις εἰς
 σῶμα καὶ ψυχὴν καὶ τὰ ἐπίκτητα. σῶματι μὲν ἔν ἐστὶ
 συμφέρον ῥώμη καὶ ἄλλος ὑγίεια, ψυχῇ δὲ ἀνδρεία σοφία
 δικαιοσύνη, τὰ δ' ἐπίκτητα φίλοι χρήματα κτήματα·
 τὰ δ' ἐναντία τούτοις ἀσύμφορα. πόλει δὲ συμφέροντα τὰ
 τοιαῦτά ἐστιν, ὁμόνοια, δύναμις πρὸς πόλεμον, χρήματα
 καὶ προσόδων εὐπάρια, συμμάχων ἀρετὴ καὶ πλῆθος, καὶ
 συλλήβδην ἅπαντα τὰ τέτοις ὁμοιότροπα συμφέροντα νο-
 μίζομεν, τὰ δὲ τούτοις ἐναντία ἀσύμφορα. κατὰ δ' ἐστὶν
 ἀφ' ὧν εὐδοξία τις καὶ τιμὴ τις ἐνδοξος γενήσεται τοῖς
 πράξασιν, ἡδέα δὲ τὰ χαρὰν ἐργαζόμενα, ῥάδια δὲ τὰ
 μετ' ἐλαχίστην χρόνον καὶ κόπον καὶ δαπάνης ἐπιτελούμενα,
 δυνατὰ δὲ πάντα τὰ ἐνδεχόμενα γενέσθαι, ἀναγκαῖα δὲ
 τὰ μὴ ἐφ' ἡμῶν ὄντα πράττειν, ἀλλ' ὡς ἐξ ἀνάγκης θείας
 ἢ ἀνθρώπινης οὕτως ὄντα. τὰ μὲν ἔν δίκαια καὶ τὰ νό-
 μιμα καὶ τὰ συμφέροντα καὶ τὰ κατὰ καὶ τὰ ἡδέα καὶ
 τὰ ῥάδια καὶ τὰ δυνατὰ καὶ τὰ ἀναγκαῖα ταῦτά ἐστιν,
 εὐπρόσφορον δὲ περὶ τούτων λέγειν ἐξ αὐτῶν τε τῶν προει-
 ρημένων καὶ τῶν ὁμοίων τούτοις καὶ τῶν ἐναντίων αὐτοῖς
 καὶ τῶν ἤδη κεκριμένων ὑπὸ θεῶν ἢ ἀνθρώπων ἐνδοξῶν ἢ
 ὑπὸ κριτῶν ἢ ὑπὸ τῶν ἀνταγωνιστῶν ἡμῶν. τὸ μὲν ἔν δι-
 καιον οἶον ἂν ἢ τὸν τρόπον, ἡμῶν δεδήλωται· τὸ δὲ ὁμοιον
 τῷ δικαίῳ τοιόνδ' ἐστὶν. "ὥσπερ γὰρ δίκαιον νομίζομεν τοῖς
 γονεῦσι πεθεσθαι, τὸν αὐτὸν τρόπον προσήκει τὸς υἱεῖς μι-
 30 μείσθαι τὰς τῶν πατέρων πράξεις." καὶ "καθάπερ τὸς εὖ
 ποιήσαντας ἀντενεργετῆ δίκαιόν ἐστιν, ὕτω τὸς μηδὲν ἡμᾶς
 κακὸν ἐργασαμένους δίκαιόν ἐστι μὴ βλάπτειν." τὸ μὲν ἔν
 ὁμοιον τῷ δικαίῳ τὸν τρόπον τῶτον δεῖ λαμβάνειν, ἐκ δὲ
 τῶν ἐναντίων χρῆ καταφατὴς ποιεῖν αὐτὸ τὸ παράδειγμα·
 35 "καθάπερ γὰρ τὸς κακὸν τι ποιήσαντας δίκαιόν ἐστι τιμω-
 ρεῖσθαι, καὶ τὸς εὐεργετήσαντας ὕτω προσήκει ἀντενεργε-
 τεῖν." τὸ δὲ κεκριμένον ὑπὸ τῶν ἐνδοξῶν δίκαιον οὕτω
 λήψῃ· "ἀλλ' ἔχ ἡμεῖς μένοι μισῶμεν καὶ κακῶς ποιοῦμεν
 τὸς ἐχθροὺς, ἀλλὰ καὶ Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι δίκαιοι
 40 εἶναι κρίνουν τὸς ἐχθροὺς τιμωρεῖσθαι." τὸ μὲν ἔν δίκαιον

οὕτω μελετῶν πολλὰκις λήψῃ· τὸ δὲ νόμιμον αὐτὸ μὲν
 οἶον ἐστὶν ὄρισαι ἡμῶν πρότερον, δεῖ δὲ, ὅπου ἂν ἢ χρῆσιμος,
 αὐτὸν τε τὸν ἀγορεύοντα καὶ τὸν νόμον λαμβάνειν, εἴτα
 τὸ ὁμοιον τῷ γεγραμμένῳ νόμῳ. εἴθ' ἂν τοιούτῳ· "ὥσπερ
 γὰρ ὁ νομοθέτης μαγίσαις ζημίαις τοὺς κλέπτας ἐκόλασε,
 οὕτω δεῖ καὶ τοὺς ἐξαπατῶντας μάλιγα τιμωρεῖσθαι· καὶ
 γὰρ ὅτοι κλέπτουσι τὴν διάνοιαν." καὶ "καθάπερ ὁ νομοθέτης
 κληρονόμους πεποίηκε τὸς ἐγγυτάτω γένους ὄντας τοῖς ἀπα-
 σιν ἀποθηθήσκουσιν, οὕτω καὶ τῶν τοῦ ἀπελευθέρου χρημάτων
 ἐμὲ νῦν προσήκει κύριον γενέσθαι· τῶν γὰρ ἀπελευθερω-
 σάντων αὐτὸν τετελευτηκότων ἐγγυτάτω γένους αὐτὸς ἐστὶ
 καὶ τῶν ἀπελευθέρων δίκαιος ἂν εἴη ἄρχων." τὸ μὲν ἔν
 ὁμοιον τῷ νομίμῳ τοῦτον τὸν τρόπον λαμβάνεται, τὸ δ'
 ἐναντίον ὧδε· "εἰ γὰρ ὁ νόμος ἀπαγορεύει τὰ δημόσια δια-
 νέμεσθαι, δῆλον ὅτι τὸς διαιρεμένους αὐτὰ πάντας ἀδικεῖ ὁ
 νομοθέτης ἐκρινεν." "εἰ γὰρ τιμᾶσθαι οἱ νόμοι προσέτιπον
 τὸς καλῶς καὶ δικαίως τῶν κοινῶν ἐπισκεψάμεντας, ὅπως
 ὡς καὶ τὸς τὰ δημόσια διαφθείροντας τιμωρίας αἴξας τιμώ-
 5 ζουσιν." ἐκ μὲν ἔν τῶν ἐναντίων καταφατὴς ὕτω γίνεται τὸ
 νόμιμον, ἐκ δὲ τῶν κεκριμένων ὧδε· "καὶ ἔ μόνον ἐγὼ τὸν
 νόμον τῶτον εἵνεκα τούτων φημι τὸν νομοθέτην θεῖον, ἀλλὰ
 καὶ πρότερον οἱ δικασταὶ διεξιόντες Λυσισθέου παρακλήσια
 τοῖς νῦν ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις ἐψηφίσαντο ταῦτα περὶ τοῦ
 νόμου τούτου." τὸ μὲν ἔν νόμιμον ὕτω μετῴντος πωλλοχῶς
 δεῖξομεν· τὸ δὲ συμφέρον αὐτὸ μὲν οἶον ἐστὶν ἐν τοῖς πρό-
 10 τερον ὄρισαι, δεῖ δὲ λαμβάνειν εἰς τὸς λόγους τῶν προειρη-
 μένων καὶ ἐκ τῆ συμφέροντος ἂν ὑπάρχη τι, καὶ μετῴ-
 ντας τὸν αὐτὸν τρόπον ὅσπερ ὑπὲρ τῆ νομίμου καὶ τῆ δικαίας
 διήλομεν, ὕτω καὶ τὸ συμφέρον πωλλοχῶς ἐμφανίζω.
 εἴθ' ἂν τὸ μὲν ὁμοιον τῷ συμφέροντι τοιούτῳ· "ὥσπερ γὰρ
 ἐν τοῖς πολέμοις συμφέρον τὸς εὐψυχοτάτους πρώτους τάτ-
 15 τεον, ὕτως ἐν ταῖς πολιτείαις λυσιπελεῖ τὸς φρενημονωτάτους
 καὶ δικαιοτάτους προεσέναι τὴν κλήρος." καὶ "καθάπερ τὰς
 ἀνθρώπους ὑγιαίνουσι συμφέρον φυλάττεσθαι μὴ νοσήσουσι,
 οὕτω καὶ ταῖς πόλεσι ὁμοιοῦσαις συμφέρον ἐστὶ προσκο-
 20 τεῖν μὴ στασιάζουσιν." τὰ μὲν ἔν ὁμοια τῷ συμφέροντι τῶ-
 τον τὸν τρόπον μετῴν πωλλὰ ποιήσεις· ἐκ δὲ τῶν ἐναντίων
 ὧδε σοι τὸ συμφέρον ἐστὶ καταφατὴς. "εἰ γὰρ λυσιπελεῖ
 τοὺς ἐπιεικεῖς τῶν πολιτῶν τιμᾶν, συμφέρον ἂν εἴη καὶ
 25 τοὺς πονηροὺς κολάζειν." "εἰ γὰρ οὕτως ἀσύμφορον τὸ
 μέγους ἡμᾶς πρὸς Θεσσαίους τελεμεῖν, συμφέρον ἂν εἴη τὸ

12. δύναμις B°. | 19. γίνεσθαι F°. | 23. ἀναγκαῖα καὶ τὰ δυνατὰ F°. | 28. ἢ B°. | 32. κακῶς ἰσῶς F°. | 39. μένοι B°. | 42. εἴθ' B°. | 24. πωλλοχῶς B°.

Λακεδαιμονίους συμμάχους ποιησαμένους ἡμᾶς οὕτω Θηβαίοις πολεμεῖν." ἐκ μὲν δὲ τῶν ἐναντίων ἔτω τὸ συμφέρον καταφανὲς ποιήσεις, τὸ δὲ κεκρυμμένον ὑπ' ἐνδόξων συμφέρον ὡδὲ χρῆ λαμβάνειν. "Λακεδαιμόνιοί τε γὰρ Ἀθηναίους καταπολεμήσαντες συμφέρειν αὐτοῖς ᾤθησαν 5 μὴ τὴν πόλιν αὐτῶν ἀνδραποδίσασθαι, καὶ πάλιν Ἀθηναῖοι, ἔχον αὐτοῖς ἀνοικίσαι τὴν Σπάρτην, συμφέρειν σφίσιν ᾤθησαν περιποιῆσαι Λακεδαιμονίους." περὶ μὲν ἔν τῷ δικαίου καὶ τοῦ νομίμου καὶ τοῦ συμφέροντος ἔτω μετῶν εὐπορήσεις· τὸ δὲ καλὸν καὶ τὸ βῆδρον καὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ 10 δυνατὸν καὶ τὸ ἀναγκαῖον ὁμοιοτρόπως τέτοις μέτεθι. καὶ περὶ μὲν τῶν ἐντεῦθεν εὐπορήσομεν.

3 Πάλιν δὲ ὀρισώμεθα καὶ περὶ πόσων καὶ περὶ πόων καὶ τίνων ἐν τε τοῖς βουλευτηρίοις καὶ ταῖς ἐκκλησίαις συμβουλευόμεν· ἂν γὰρ τέτων ἕκαστα σαφῶς ἐπισώμεθα, τὲς 15 μὲν ἰδίου λόγου ἀυτὰ τὰ πράγματα καθ' ἐκάστην ἡμῖν συμβουλίαν παραδώσει, τὰς δὲ κοινὰς ἰδέας ἐκ πολλοῦ προσιδότες ἐπιφέρειν ἐφ' ἐκάστῃ τῶν πράξεων βῆδρως δυνασώμεθα. τούτων οὖν ἕνεκα διαιρετέον ἡμῖν περὶ ὧν κοινῇ βουλευόμεθα πάντες. ἐν κεφαλαίῳ μὲν ἔν εἰπεῖν εἰσὶν ἐπτὰ 20 τὸν ἀριθμὸν προθέσεις, περὶ ὧν δημηγορήσομεν. ἀνάγκη γὰρ ἔστι καὶ βουλευέσθαι καὶ λέγειν ἡμᾶς ἐν βουλῇ καὶ δήμῳ ἢ περὶ ἱερῶν, ἢ περὶ νόμων, ἢ περὶ τῆς πολιτικῆς κατασκευῆς, ἢ περὶ τῶν πρὸς ἄλλας πόλεις συμμαχιῶν καὶ συμβολαίων, ἢ περὶ πολέμων, ἢ περὶ εἰρήνης, 25 ἢ περὶ πόρου χρημάτων. αἱ μὲν οὖν προθέσεις αὗται τυγχάνουσι οὖσαι, περὶ ὧν βουλευόμεθα καὶ δημηγορήσομεν· ἐκάστην δὲ πρόθεσιν διελώμεθα, καὶ σκοπῶμεν ἐν οἷς τρόποις ἐνδέχεται περὶ τῶν λόγῳ χρῆσασθαι. περὶ μὲν ἔν ἱερῶν περιττῶς ἀναγκαῖον λέγειν· ἢ γὰρ ἐρέμεν ὡς τὰ κα- 30 θεσῶτα διαφυλακτέον, ἢ ὡς ἐπὶ τὸ μεγαλοπρεπέστερον πως ἢ ὡς ἐπὶ τὸ ταπεινότερον. ὅταν μὲν ἔν λέγωμεν ὡς δεῖ τὰ καθεσῶτα διαφυλάττειν, εὐρήσομεν ἀφορμὰς ἐκ μὲν τῷ δικαίῳ λέγοντες ὅτι τὰ πάτρια ἔθη παρὰ πᾶσι παραβαίνειν ἀδικόν ἐστι, καὶ ὅτι τὰ μαντεῖα πάντα τοῖς ἀνθρώποις 35 προσάττει κατὰ τὰ πάτρια ποιέσθαι τὰς θυσίας, καὶ ὅτι τῶν πρώτων οἰκίζοντων τὰς πόλεις καὶ τοῖς θεοῖς ἰδρυσαμένων τὰ ἱερὰ μάλιστα δεῖ διαμένειν τὰς περὶ τοὺς θεοὺς ἐπιμελείας· ἐκ δὲ τοῦ συμφέροντος, ὅτι πρὸς χρημάτων

συντέλειαν ἢ τοῖς ἰδιώταις ἢ τῷ κοινῷ τῆς πόλεως συμφέρον ἔσαι κατὰ τὰ πάτρια τῶν ἱερῶν θυομένων, καὶ ὅτι πρὸς εὐτολμίαν λυσιτελεῖ τοῖς πολῖταις, ἐπεὶ συμπομπουόντων ὀπλιτῶν ἰππέων ψιλῶν εὐτολμότεροι γένοιντ' ἂν οἱ πολῖται φιλοτιμύμενοι περὶ ταῦτα· ἐκ δὲ τῷ καλῷ, εἰ οὕτω λαμπρὰς τὰς ἐορτὰς πρὸς τὸ θεωρῆσαι συμβέβηκεν· ἐκ δὲ τῆς ἡδονῆς, εἰ καὶ πρὸς τὸ θεωρεῖσθαι ποικιλία περὶ τὰς τῶν θεῶν θυσίας· ἐκ δὲ τοῦ δυνατοῦ, εἰ μήτε ἐνδεῖα γεγῆνται μήτε ὑπερβολὴ περὶ ταύτας. ὅταν μὲν οὖν τοῖς καθεσῶσι 5 συνηγορῶμεν, οὕτω μετιῦσι σκεπτέον ἐπὶ τῶν προσιρημένων ἢ τῶν τέτοις ὁμοιοτρόπων, καὶ ὡς ἐνδέχεται διδάσκειν περὶ τῶν λεγομένων· ὅταν δὲ ἐπὶ τὸ μεγαλοπρεπέστερον συμβουλευόμεν μεθίσταται τὰς ἱεροποιίας, περὶ μὲν τῷ τὰ πάτρια κινεῖν ἀφορμὰς ἔχομεν εὐπρεπεῖς, λέγοντες ὅτι τὸ προσιδέ- 10 ναι τοῖς ὑπάρχουσιν οὐ καταλύειν ἐστὶν ἀλλ' αὔξειν τὰ καθεσῶτα, ἔπειθ' ὡς καὶ τὲς θεὸς εἰκὸς εὐνυτέρως εἶναι τοῖς μᾶλλον αὐτῶς τιμῶσιν, ἔπειθ' ὡς ὑδὲ οἱ πατέρες αἰεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ τὰς θυσίας ἤγον, ἀλλὰ πρὸς τὲς καιρὺς καὶ τὰς εὐπραγίας ἐρῶντες καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς 15 θεραπείαν ἐνομοθέτην, ἔπειθ' ὡς καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἀπάντων ἔτω καὶ τὰς πόλεις καὶ τὲς ἰδίους οἴκους διοικῶμεν. λέγε δὲ καὶ εἰ τούτων κατασκευασθέντων ὠφέλειά τις ἔσται τῇ πόλει ἢ λαμπρότης ἢ ἡδονή, μετῶν ὡσπερ ἐπὶ τῶν προτέρων εἴρηται. ὅταν δὲ ἐπὶ τὸ ταπεινότερον συστῆλωμεν, 20 πρῶτον μὲν ἐπὶ τοὺς καιρὺς τὸν λόγον ἀνακτέον, τί πράττοντες χεῖρον οἱ πολῖται τυγχάνουσι νῦν ἢ πρότερον· ἔπειθ' ὡς ἐκ εἰκὸς τὲς θεὸς χαίρειν ταῖς δαπάναις τῶν θυομένων ἀλλὰ ταῖς εὐσεβείαις τῶν θυόντων· εἴθ' ὡς πολλὴν ἄνοιαν 25 τῶν καὶ οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἀνθρωποὶ κατακρίνουσιν, ὅσοι παρὰ δυνάμιν τι ποιῶσιν· ἔπειθ' ὅτι ἐκ ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις μόνον ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ταῖς εὐπραγίαις καὶ κακοπραγίαις ἐστὶ τὰ περὶ τὰς πολιτικὰς δαπάνας. ἀφορμὰς μὲν οὖν ταύτας καὶ τὰς ὁμοιοτρόπους ταύταις ὑπὲρ τῶν περὶ τὰς θυσίας 30 προθέσεων ἔχομεν· ἵνα δὲ καὶ τὰ κατὰ τὴν κρατίστην θυσίαν εἰδῶμεν εἰσηγεῖσθαι καὶ νομοθετεῖν, ὀρισώμεθα καὶ ταύτην. ἔστι γὰρ κρατίστη θυσία πασῶν, ἢ τις ἂν ἔχοι πρὸς μὲν τὲς θεὸς ὁσίως [καὶ θείως], πρὸς δὲ τὰς δαπάνας μετρίως, πρὸς δὲ πόλεμον ὠφελίμως, πρὸς δὲ τὰς θεωρίας λαμπρῶς. ἔχει δὲ πρὸς μὲν τὲς θεὸς ὁσίως, εἰὰν τὰ πάτρια μὴ καταλύηται,

11. τὸ om *V*¹. || 14. συμβουλευόμεν *B*^c. || 19. οὖν] μὲν οὖν *V*¹. || 29. περὶ τῶν ἐνδέχεται *V*¹. || 30. an τριτῶς? || 31. πως] ὅπως *V*¹. || 34. ἔτι om *V*¹*B*^c. || 35. διότι *V*¹*B*^c. || 37. οἰκίζοντας *V*¹.

3. τοῖς om *V*¹. || 4. ψιλῶ *V*¹. || 7. τὸ om *V*¹. || 8. γένηται *V*¹*B*^c. || 11. δέχεται *B*^c. || 13. τὰς] τῆς *V*¹. || 14. ἔτι om *V*¹*B*^c. || 16. εἰκὸς] ἦν *V*¹*B*^c. || 17. ἕτε *V*¹*B*^c. || 31. τὰ περὶ] τὰς περὶ *B*^c, τὰ κατὰ *rc* *V*¹: pr enim om. || 34. ἴα] εἰ pr *V*¹. || 35. ὀρισῶμαι *rc* *V*¹, om pr. || 36. ἔχοι om *B*^c. || 38. πόλεμον] τὸν πόλεμον *B*^c.

πρὸς δὲ τὰς δαπάνας μετρίως, εἰ μὴ πάντα τὰ πεμπόμενα καταναλίσκηται, πρὸς δὲ τὰς θεωρίας λαμπρῶς, εἰ μὴ χρυσῶ καὶ τοῖς τοιοῦτοις ἂ μὴ συναναλίσκηται δαψιλῶς τις χρῆσθαι, πρὸς δὲ τὸν πολέμῳ ὠφελίμως, εἰ μὴ ἱππεῖς καὶ ὄπλιται δισκευασμένοι συμπομπεύσωσιν. τὰ μὲν δὲ 5 περὶ τοὺς θεοὺς ἐκ τύτων κάλλιπα κατασκευάσωμεν, ἐκ δὲ τῶν πρότερον εἰρημένων καθ' ἕως ἐνδέχεται τρόπος δημηγορεῖν περὶ ἐκάστης ἱεροποιίας εἰσόμεθα. περὶ δὲ νόμων πάλιν καὶ τῆς πολιτικῆς κατασκευῆς ὁμοιοτρόπως διέλθωμεν. εἰσὶ δὲ νόμοι συλλήβδην μὲν εἰπεῖν ὁμολογήματα κοινὰ πόλεως, ἃ διὰ γραμμάτων ὀρίζει καὶ προσάττει πῶς χρῆ 10 πράττειν ἕκαστα. δεῖ δὲ αὐτῶν τὴν θέσιν ἐν μὲν ταῖς δημοκραταίαις τὰς μικρὰς ἀρχὰς καὶ τὰς πολλὰς κληρωτὰς ποιεῖν (ἀσασίαςρον γὰρ τῦτο), τὰς δὲ μεγίστας χειροτονητὰς ἀπὸ τοῦ πλήθους· οὕτω γὰρ ὁ μὲν δῆμος κύριος ὦν διδόναι 15 τὰς τιμὰς οἷς ἂν ἐθέλῃ, τοῖς λαμβάνουσιν αὐτὰς ἢ φθορήσει, οἱ δ' ἐπιφανέστεροι μᾶλλον τὴν καλοκαγαθίαν ἀσκήσουσιν, εἰδότες ὅτι τὸ παρὰ τοῖς πολίταις εὐδοκίμειν οὐκ ἀλυσίτελές αὐτοῖς ἔσται. περὶ μὲν ἔν τας ἀρχαιρεσίας ἐν τῇ δημοκρατία ἔτω δεῖ νομοθετεῖν· περὶ δὲ τὴν ἄλλην διοκῆσιν καθ' ἔν μὲν ἕκαστον διελεῖν πολὺ ἂν ἔργον εἴη, συλλήβδην δὲ δεῖ παραφυλάττειν ὅπως οἱ νόμοι τὸ μὲν πλῆθος ἀποτρέψωσι τοῖς τὰς ὑσίας ἔχουσιν ἐπιβουλεύειν, τοῖς δὲ 20 πλουτῶσιν εἰς τὰς κοινὰς λειτουργίας ἐκυσίαν ἄσασαν φιλοτιμίαν ἐμποκῆσωσιν. τοῦτο δὲ οὕτως ἂν κατασκευάσειεν, εἰ 25 τοῖς μὲν τὰς ὑσίας ἔχουσιν ἀντὶ τῶν εἰς τὸ κοινὸν δαπανωμένων τιμαὶ τινες ἀπὸ τῶν νόμων ἀφωρισμέναι τυγχάνοιεν, τῶν δὲ πενομένων τὸς τὴν χώραν ἐργαζομένους καὶ ναυκληροῦντας τῶν ἀγοραίων μᾶλλον προτιμῶεν, ὅπως οἱ μὲν πλουτῶντες ἐκόντες τῇ πόλει λειτουργήσωσι, τὸ δὲ πλῆθος οὐ 30 συκοφαντίας ἀλλ' ἐργασίας ἐπιθυμήσῃ. δεῖ δὲ πρὸς τοῖς καὶ περὶ τοῦ μήτε χώραν ποιεῖν ἀνάδαστον μήτε δημῶσιν τὰς ὑσίας τῶν τελευτῶντων ἰσχυρὸς κείσθαι νόμους, καὶ μεγάλας ἐπικεῖσθαι τιμωρίας τοῖς παραβαίνουσιν ταῦτα. χρῆ δὲ τοῖς ἐν πολέμῳ τελευτῶσιν εἰς ταφήν τι χωρίον δημόσιον ἐν καλῶ πρὸ τῆς πόλεως ἀφωρισθαι, καὶ τοῖς παισὶν αὐτῶν ἕως ἥβης δημοσίαν τροφήν δίδωσθαι. τῶν μὲν οὖν ἐν τῇ δημοκρατία νόμων τὴν θέσιν τοιαύτην δεῖ ποιεῖσθαι· περὶ δὲ τὰς ὀλιγαρχίας, τὰς μὲν ἀρχαῖς δεῖ τοὺς νόμους ἀπονέμειν ἕξ ἴσῃ πᾶσι τοῖς τῆς πολιτείας μετέχουσι, τῶν 40

δὲ εἶναι τὰς μὲν πλείστας κληρωτὰς, τὰς δὲ μεγίστας κληρωτὰς μεθ' ὅρων καὶ πλείστας ἀκριβείας διαληφθεῖς δεῖ δὲ τὰς ζημίας ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ μεγίστας ἐπικεῖσθαι τοῖς ὑβρίζουσιν τινὰς τῶν πολιτῶν ἐπιχειρῶσιν· τὸ γὰρ πλεῖστον οὐχ ἔτω τῶν ἀρχῶν ἀγανακτεῖ σφερέμενον ὡς ἔχει βαρῆς ὑβρίζομενον. χρῆ δὲ καὶ τὰς διαφορὰς τῶν πολιτῶν ἐπιτάχιστα διαλύειν καὶ μὴ χρονίζεσθαι, μηδὲ συνάγειν ἐπὶ τῆς χώρας ἐπὶ τὴν πόλιν τὸν ὄχλον· ἐκ γὰρ τῶν τούτων συνόδων συσρέφεται τὰ πλεῖστα καὶ καταλύει τὰς ὀλιγαρχίας. καθόλου δὲ εἰπεῖν, δεῖ τὸς νόμους ἐν μὲν ταῖς δημοκραταίαις κωλύειν τὸς πολλὰς ταῖς τῶν πλουσίων ὑσίας ἐπιβουλεύειν, ἐν δὲ ταῖς ὀλιγαρχίαις ἀποτρέπειν τὸς τῆς πτωχείας μετέχοντας ὑβρίζουσιν τοὺς ἀσθενεστεροὺς καὶ συκοφτανεῖν τοὺς πολίτας. ὦν μὲν ἔν ὀρέγεσθαι δεῖ τὸς νόμους πρὸς τὴν πολιτικὴν κατασκευὴν, ἐκ τύτων ἔκ ἀγνοήσεως· δεῖ δὲ τὸν συναγορεύειν ἐθέλοντα νόμῳ δεικνύειν τοῦτον ἴσῃ τοῖς πολίταις ὁμολογούμενόν τε τοῖς ἄλλοις νόμοις, καὶ συμφέροντα τῇ πόλει μάλιστα μὲν πρὸς ὁμόνοιαν, εἰ μὴ 10 μὴ, πρὸς τὴν τῶν πολιτῶν καλοκαγαθίαν ἢ πρὸς τὰς κοινὰς προσόδους ἢ πρὸς εὐδοξίαν τῷ κοινῷ τῆς πόλεως ἢ πρὸς τὴν πολιτικὴν δύναμιν ἢ πρὸς ἄλλο τι τῶν τούτων. ἐπιλέγοντα δὲ σκοπεῖν πρῶτον μὲν εἰ μὴ κοινὸς ὁ νόμος ἔπειτα εἰ μὴ τοῖς ἄλλοις ὁμολογῶν ἀλλ' ὑπεναντίας ἔκειν ἐπὶ τούτοις εἰ μὴ πρὸς μηδὲν τῶν εἰρημένων συμφέρει ἀλλὰ τῶνναντίον βλαβερός. περὶ μὲν ἔν νόμων καὶ τῆς κοινῆς κατασκευῆς ἐντεῦθεν καὶ τίθεναι καὶ λέγειν εὐπρόσθετον, περὶ δὲ συμμάχων καὶ τῶν πρὸς τὰς ἄλλας πόλεις συμβολαίων διελεῖν ἐπιχειρήσομεν. τὰ μὲν οὖν συμβολαία καὶ τὰς τάξεις ἀναγκαῖον κατὰ συνθήκας κεισθαι ἢ νεσθαι, συμμάχους δὲ ποιεῖσθαι κατὰ τοὺς καιροὺς τούτους ὅταν τινὲς καθ' ἑαυτοὺς ὦσιν ἀσθενεῖς, ἢ πόλεμος ἢ προσδόκιμος, ἢ διὰ τῦτο ποιήσασθαι συμμάχους πρὸς τινὰς ὅτι πολέμῳ ἀποστήσειν τινὰς νομίζουσιν. αἰτίαι μὲν αὐταὶ καὶ παραπλήσια ταῦτα ἄλλαι πλείους τοῦ πρῶτου 35 εἶναι συμμάχους εἰσὶν, δεῖ δὲ, ὅταν συναγορεύουσιν βίβλη γινωμένην συμμάχους, τὸν καιρὸν τοῦτον ὑπάρχοντα ἐμφανίζεσθαι, καὶ δεικνύειν τὸς τὴν συμμάχους ποιούμενους μάλιστα μὲν δικαίους ὄντας καὶ πρότερόν τι τῇ πόλει ἀγαθὸν πεποιθότας καὶ δύναμιν μεγάλην ἔχοντας καὶ πλησίον τοῦ 40 ποιοῦντος κατοικεῖντας, εἰ δὲ μὴ, τότε ἄπειρ ἂν ὑπάρχῃ ταῦτι

8. πάλοι *V*². || 11. πραγμάτων *V*². || 15. μὲν γὰρ ὁ *V*²*B*². || 16. ἰθὺλοι *V*². || 23. ἀποστρέψωσι *V*². || 36. ἀφωρισμένων *J B*². || 40. τὴν πολιτείαν *V*².

10. μὲν οἱ *V*². || 29. κατὰ τὰς συνθήκας *V*². || 34. τοῦ ποιεῖσθαι συμμάχους οἱ *B*². || 36. τῶν καιρῶν τούτων τοὺς ὑπάρχοντας *V*².

συνάγειν. ὅταν δὲ διακωλύῃς τὴν συμμαχίαν, ἐμφανίζειν ἐνδέχεται πρῶτον μὲν ὡς ἐκ ἀνάγκη ποιῆσθαι νῦν αὐτήν, ἔπειθ' ὡς ἔ δίκαιοι τυγχάνουσιν ὄντες, εἴθ' ὡς πρότερον ἡμᾶς κακῶς πεποιηκότες, εἰ δὲ μή, ὡς μακρὰν τοῖς τόποις ἀπέχοντες καὶ ἔχ' ὑπάρχοντες δυνατοὶ κατὰ τὸς προσήκοντας παραγενέσθαι καιρούς. ταῖς μὲν οὖν ἀντιλογίαις καὶ ταῖς συνηγορίαις ταῖς περὶ τῶν συμμαχῶν ἐκ τούτων καὶ τῶν τούτοις ὁμοιοτρόπων εὐπορήσομεν χρῆσθαι, περὶ εἰρήνης δὲ πάλιν καὶ πολέμου τὸν αὐτὸν τρόπον τὰς μεγίστας ἰδέας ἐκλάβωμεν. προφάσεις μὲν οὖν εἰσὶ τοῦ πόλεμον ἐκφέρειν 10 πρὸς τινὰς αὐταί· δεῖ πρότερον ἀδικηθέντας νῦν καιρῶν παραπεπτωκότων ἀμύνασθαι τὸς ἀδικήσαντας, ἢ νῦν ἀδικημένους ὑπὲρ ἑαυτῶν πολεμεῖν ἢ ὑπὲρ συγγενῶν ἢ ὑπὲρ εὐεργετῶν, ἢ συμμαχοῖς ἀδικουμένοις βοηθεῖν, ἢ τοῦ τῆ πόλει συμφέροντος ἕνεκεν ἢ εἰς εὐδοξίαν ἢ εἰς εὐπορίαν ἢ 15 εἰς δύναμιν ἢ εἰς ἄλλο τι τῶν τοιούτων. ὅταν μὲν οὖν ἐπὶ τὸ πολεμεῖν παρακαλῶμεν, τούτων τε τῶν προφάσεων ὅτι πλείστας συνακτέον, καὶ μετὰ ταῦτα δικτέον, ἐξ ὧν ἔστι περιγενέσθαι τῷ πολέμῳ, ὅτι τὰ πλείεστα τούτων τοῖς παρακαλυμένοις ὑπάρχοντά ἐσιν. περιγίνονται δὲ πάντες ἢ διὰ 20 τὴν τῶν θεῶν εὐνοίαν, ἢ ἐντυχίαν προσαγορευόμεν, ἢ διὰ σωματῶν πλῆθος καὶ ῥώμην, ἢ διὰ χρημάτων εὐπορίαν, ἢ διὰ στρατηγοῦ φρόνησιν, ἢ διὰ συμμαχῶν ἀρετήν, ἢ διὰ τόπων εὐφυΐαν. τούτων οὖν καὶ τῶν τοιούτων τὰ τοῖς πράγμασιν οἰκειότερα λαμβάνοντες ἐμφανιοῦμεν, ὅταν ἐπὶ τὸ 25 πολεμεῖν παρακαλῶμεν, τὰ μὲν τῶν ἐναντίων ταπεινῶντες, τὰ δ' ἡμέτερα ταῖς αὐξήσεσι μεγάλα καθιστῶντες. ἴαν δὲ πόλεμον μέλλοντα γίνεσθαι διακωλύειν ἐπιχειροῦμεν, πρῶτον μὲν διὰ προφάσεων δικτέον ἢ παντελῶς οὐδεμίαν ὑπάρχουσαν ἢ μικράς καὶ ταπεινάς οὐσας τὰς δυσχερείας, 30 ἔπειθ' ὡς ἔ συμφέροι πολεμεῖν, διεξιόντα τὰ κατὰ τὸν πόλεμον ἀτυχήματα τοῖς ἀνθρώποις· πρὸς δὲ τούτοις τὰ πρὸς νίκας συντείνοντα τοῦ πολέμου τοῖς ἐναντίοις ὑπάρχοντα μᾶλλον δικτέον· ταῦτα δ' εἰσὶν ἄπερ ἀρτίως κατηριθμηταί. γίνεσθαι μὲν ἔν μέλλοντα πόλεμον ἐκ τούτων ἀποτρεπτέον· 35 ἢ δὴ δ' ἐνεσῶτα παύειν ἐπιχειροῦντας, ἴαν μὲν κρατῶσιν οἱ συμβουλευόμενοι, αὐτὸ τῆτο πρῶτον λεκτέον, ὅτι δεῖ τὸς νῦν ἔχοντας μὴ περιμένειν ἕως ἂν πέσωσιν, ἀλλ' ἐν τῷ κρατεῖν ποιῆσθαι τὴν εἰρήνην, ἔπειτα διότι πέψυκεν ὁ πόλεμος καὶ τῶν εὐτυχούντων ἐν αὐτῷ πολλοὺς ἀπολλύουσι, ἢ δ' εἰρήνην 40

τὸς μὲν ἠττωμένους σώζειν, τὸς δὲ νικῶντας, ὧν ἕνεκεν ἐπολέμησαν, παρέχειν ἀπολαύειν· διεξιτέον δὲ τὰς μεταβολὰς τὰς ἐν τῷ πολέμῳ, ὡς πολλοὶ καὶ παράλογοι γίνονται. τοὺς μὲν οὖν ἐν τῷ πολέμῳ κρατῶντας ἐκ τῶν τοιούτων ἐπὶ τὴν εἰρήνην παρακλητέον, τοὺς δ' ἐπταικότητας ἐξ αὐτῶν τε τῶν συμβάντων, καὶ ἐκ τῆ μὴ παροξύνεσθαι τοῖς προαδικήσασιν ταῖς συμφοραῖς πειδομένους, καὶ ἐκ τῶν κινδύνων τῶν γεγενημένων τοῦ μὴ ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην, καὶ ἐκ τοῦ κρείττον εἶναι τοῖς κρείττοσι μέρος τι τῶν ὑπαρχόντων προσέσθαι ἢ πολέμῳ κρατηθέντας αὐτοὺς αὐτοῖς κτήμασιν ἀπολέσθαι. συλλήβδην δὲ τοῦθ' ἡμᾶς εἰδέναι δεῖ, ὅτι τότε πάντες ἄνθρωποι τοὺς πολέμους εἰώθασιν διαλύεσθαι πρὸς ἀλλήλους, ὅταν ἦτοι δίκαια ἀξίῃν τὸς ἐναντίους ὑπολαμβάνωσιν, ἢ διανεχθῶσι τοῖς συμμαχοῖς, ἢ τῷ πολέμῳ κάμνωσιν, ἢ φοβηθῶσι τοὺς ἐναντίους, ἢ στασιάζωσι πρὸς σφᾶς αὐτούς· ὥς τε τούτων τε πάντων καὶ τῶν τούτοις ὁμοιοτρόπων τὰ τοῖς πράγμασιν οἰκειότατα συνάγων ἐκ ἀπορήσει ὄθεν χρὴ περὶ πολέμου δημηγορεῖν καὶ εἰρήνης. λείπεται δ' ἡμᾶς 45 ἔτι περὶ πόρου χρημάτων διελεῖν. πρῶτον μὲν ἔν σκεπτέον εἰ τι τῶν τῆς πόλεως κτημάτων ἡμελημένον ἐστὶ καὶ μήτε πρόσδοον ποιεῖ μήτε τοῖς θεοῖς ἑξαίρετόν ἐστιν. λέγω δ' οἷον τόπους τινὰς δημοσίους ἡμελημένους, ἐξ ὧν τοῖς ἰδιώταις ἢ πραθέντων ἢ μισθωθέντων πρόσδοος ἂν τις τῆ πόλει γίγνοιτο· κοινότατος γὰρ ὁ τοιοῦτος πόρος ἐστίν. ἂν δὲ μηδὲν ἢ τοιούτον, ἀπὸ τιμημάτων ἀναγκαῖον ποιήσασθαι τὰς εἰσφοράς, ἢ τοῖς μὲν πένησι τὰ σώματα παρέχειν εἶναι προστεταγμένον εἰς τὸς κινδύνους, τοῖς δὲ πλουτοῖσι τὰ χρήματα, τοῖς δὲ τεχνίταις ὄπλα. συλλήβδην δὲ περὶ πόρων εἰσηγόμενοι, φάναι αὐτὸς ἴσους τοῖς πολῖταις καὶ πολυχρονίους καὶ 50 μεγάλους ὄντας, τοὺς δὲ τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία τούτοις ἔχοντας. τὰς μὲν οὖν προθέσεις περὶ ὧν δημηγορήσομεν, καὶ τὰ μέρη τούτων ἐξ ὧν τὸς λόγους συστήσομεν καὶ προτρέποντες καὶ ἀποτρέποντες, ἐκ τῶν εἰρημένων ἴσμεν· προθέμενοι δὲ πάλιν ἐφεξῆς τό τε ἐγκωμιαστικὸν εἶδος καὶ τὸ ψεκτικὸν περιλάβωμεν.

Συλλήβδην μὲν οὖν ἐστὶν ἐγκωμιαστικὸν εἶδος προαιρέσεων καὶ πράξεων καὶ λόγων ἐνδόξων αὐξήσεις καὶ μὴ προσόντων συνοικειώσεις, ψεκτικὸν δὲ τὸ ἐναντίον τούτῳ, τῶν μὲν ἐνδόξων ταπεινώσεις, τῶν δὲ ἀδόξων αὐξήσεις. ἐπαινετὰ μὲν οὖν ἐστὶ πράγματα τὰ δίκαια καὶ τὰ νόμιμα καὶ τὰ

18. συστακτίον *V*¹. || 19. τοῦ πολέμου *V*¹. || τὰ om *B*^c. || 21. εὐψυχίαν προσαγορευόμεν *V*¹. || 24. τὰ] ὁμοιοτρόπως τὰ *V*¹. || 28. γηέσθαι *V*¹. || 31. ἔ om *V*¹. || 35. πόλεμον μέλλοντα *V*¹. || 36. ἐπιχειροῦντες *V*¹.

2. παρέχειν om *V*¹. || δι] διὰ παρέχειν *B*^c. || 11. ἡμᾶς *V*¹. || 15. βοηθῶσι *V*¹. || 17. οἰκειότερα *V*¹. || 34. τὸ om *V*¹. || 36. εἰς om *B*^c.

συμφέροντα καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ ἡδέα καὶ τὰ ῥάδια πρα-
 χθῆναι. ταῦτα δὲ αὐτὰ τε οἶα ἔσι, καὶ ὅθεν αὐτοὶ πολλὰ
 ποιήσομεν, ἐν τοῖς πρὸ τούτων εἶρηται. δεῖ δὲ τὸν εὐλο-
 γῶντα δεικνύνειν τοῖς λόγοις ὡς τῷ τῷ ἀνθρώπῳ ἢ τοῖς
 πράγμασιν ὑπάρχει τι τῶν ὑπ' αὐτῷ κατεργασθῆν ἢ δι'
 αὐτῷ πορισθῆν ἢ ἐκ τότε ἐπισυμβαδῶν ἢ ἕνεκεν τῆς γι-
 νόμενον ἢ ἐκ ἄνευ τότε ἐπιτελέμενον· ὁμοιοτρόπως δὲ καὶ
 τῷ ψέγοντι τὰ ἐναντία τῶν δεικνύοντων προσόντα τῷ ψε-
 γομένῳ. τὸ μὲν ἐκ τούτου, οἷον ἐκ τῆ φιλογυμναστειῶν τὸ
 σῶμα αἰ νῦναι, καὶ ἐκ τοῦ μὴ φιλοπονεῖν ἐπ' ἀρρωστίαν
 ἐμπίπτειν, καὶ ἐκ τῆ φιλοσοφεῖν δεινότερον εἶναι περι φρό-
 νησιν, καὶ ἐκ τῆ ἀμελεῖν ἐνδεῶ τῶν ἀναγκαίων εἶναι· τὸ
 δ' ἕνεκα τούτου, οἷον ἕνεκα τῆ σεφανωθῆναι ὑπὸ τῶν πολι-
 τῶν πολλὰς πόνους καὶ κινδύνους ὑπομένουσιν, καὶ ἕνεκα τοῦ
 χαρισθῆσθαι τοῖς ἐρωμένοις τῶν ἄλλων ὑδὲν φροντίζουσιν·
 τὸ δὲ μὴ ἄνευ τότε, οἷον ἐκ ἄνευ τῶν ναυτῶν ναυμαχιῶν
 νῦναι, καὶ οὐκ ἄνευ τοῦ πίνειν αἰ παροινίαι. τὰ τοιαῦτα
 δὲ τοῖς προειρημένοις ὁμοιοτρόπως μετιῶν ἐγκωμίων καὶ
 ψόγων πολλῶν εὐπορήσεις. αὐξήσεις δὲ καὶ ταπεινώσεις
 συλλήβδην ἅπαντα τὰ τοιαῦτα τόνδε τὸν τρόπον μετιῶν,
 πρῶτον μὲν ἀποφαίνων, ὥσπερ ἀρτίως μετῆλθον, ὑπὸ τα-
 τῶν πολλὰ γεγενῆσθαι ἢ κακὰ ἢ ἀγαθὰ. εἰς μὲν ἔν τῷ τρό-
 πῳ τῆς αὐξήσεως ἕτος, δεύτερος δὲ κεκριμένος μεταφέρειν,
 ἂν μὲν ἐπαινεῖς, ἀγαθόν, ἂν δὲ ψέγῃς, κακόν, εἶτα πα-
 ριστάναι τὸ ὑπὸ σὺ λεγόμενον, καὶ παραβάλλειν πρὸς ἄλ-
 ληλα, τῆ μὲν ὑπὸ σαυτοῦ λεγόμενα τὰ μέγιστα διεξιῶν
 τῆ δ' ἑτέρου τὰ ἐλάχιστα, καὶ ἕτω μέγα φανῆναι. τρίτος,
 πρὸς τὸ ὑπὸ σαυτῷ λεγόμενον ἀντικαπαβάλλειν τὴν ἐλάχιστον
 τῶν ὑπὸ τὴν αὐτὴν ιδεῶν πιπτόντων· φανεῖται γὰρ οὕτω
 τὸ ὑπὸ σὺ λεγόμενον μείζον, ὥσπερ οἱ μέτριοι τὰ μεγέθη
 φαίνονται μείζους ὅταν πρὸς βραχυτέρας παρασιῶσιν. ἔσαι
 δὲ καὶ ὧδε πάντως αὐξῆσιν· εἰ κέρριται μέγα ἀγαθὸν τῷτο,
 τῷτο τι ἐναντίον εἰάν λέγῃς, μέγα κακόν φανεῖται· ὡσαύ-
 τως δὲ εἰ νομίζεται μέγα κακόν, εἰάν τῷτο ἐναντίον λέ-
 γῃς, μέγα ἀγαθόν φανεῖται. ἔστι δὲ καὶ ὧδε μεγάλα
 ποιεῖν τὰ ἀγαθὰ ἢ τὰ κακὰ, εἰάν ἀποφάσῃς αὐτὸν ἐκ δια-
 νοίας, συμβιβάζων ὡς ἐκ πολλῆ προεπόησεν, ὡς πολλὰ
 πράττειν ἐκεθάλετο, ὡς πολὺν χρόνον ἔκραττεν, ὡς ὑδεῖς
 ἄλλος πρότερον τῷτοισ ἐνεχείρησεν, ὡς μετὰ τῶν ἐπραξε
 μεθ' ὧν ὑδεῖς ἄλλος, ὡς ἐπὶ τῷτοισ μεθ' οὓς ὑδεῖς ἕτερος,

ὡς ἐκόν, ὡς ἐκ προνοίας, ὡς εἰ πάντες τῷτο ἴσως πει-
 μεν, εὐδαιμονοῖμεν ἂν ἢ φαύλως πράττομεν. χρὴ δὲ καὶ
 εἰκάζοντα συμβιβάζειν, καὶ ἐποικοδομῶντα τὸ ἕτερον ὡς
 ἐπὶ τὸ ἕτερον αὐξῆσιν τρόπῳ τοιῷδε· "ὅσις δὲ τῶν φύων
 κήδεταί, τῶτον εἰκὸς καὶ τὸς αὐτῷ γονεῖς τιμᾶν· ὅς δὲ τὴν
 γονεῖς τιμᾶ, ἕτος καὶ τὴν πατρίδα τὴν ἑαυτοῦ εὖ πικὰ
 βυλῆσται." συλλήβδην δὲ, εἰάν πολλῶν αἰτίων ἀποφάσῃς,
 εἰάν τε ἀγαθῶν εἰάν τε κακιῶν, μέγала φανεῖται σκοπεῖν
 δὲ καὶ τὸ πρᾶγμα ὅποιον φανεῖται κατὰ μέρη διαφέρει-
 νον ἢ καθόλου λεγόμενον, καὶ ὅσπερ ἂν μείζον ἢ τῷτο
 τὸν τρόπον αὐτὸ λέγειν. τὰς μὲν ἔν αὐξήσεις ἕτω μετὰ
 πλείστας ποιήσεις καὶ μεγίστας, ταπεινώσεις δὲ τοῖς λέγῃς
 καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ τὸν ἐναντίον τρόπον μετῷ,
 ὡς εἰρήκαμεν ἐπὶ τῶν μεγάλων, καὶ μάλιστα μὲν ἂν μα-
 θενὸς αἰτίων ἐπιδεικνύης, εἰ δὲ μή, ὡς ἐλαχίστων καὶ συμ-
 κροτάτων. ὡς μὲν ἔν ἐγκωμιάζοντες καὶ ψέγοντες αἰξί-
 σομεν καὶ ταπεινώσομεν ἅπερ ἂν ἐθέλωμεν, ἐκ τῷτο
 ἴσμεν· χρήσιμοι δὲ αἰ τῶν αὐξήσεων ἀφορμαὶ εἰσι καὶ
 ἐν τοῖς ἄλλοις εἰδεσιν, ἀλλ' ἢ πλείστη δύναμις αὐτῶν ἐν
 ἐν τοῖς ἐγκωμίοις καὶ ἐν τοῖς ψόγοις. περὶ μὲν ἔν τῷτο
 ἐντεῦθεν εὐπορήσομεν.

Διέλωμεν δὲ κάλυ ὁμοιοτρόπως τῷτοισ τὰ τε κατη-
 γορικὸν καὶ τὸ ἀπολογητικὸν εἶδος, ὃ περὶ τῶν δικαιοκῶν
 ἐσι πραγματεῖαν, αὐτὰ τε ἐξ ὧν συντέστηκε, καὶ ὡς διὰ
 αὐτοῖς χρῆσθαι. ἔστι δὲ τὸ μὲν κατηγορικὸν συλλήβδην
 εἰπεῖν ἀμαρτημάτων καὶ ἀδικημάτων ἐξάγγελσις, τὸ δ'
 ἀπολογητικὸν ἀμαρτημάτων καὶ ἀδικημάτων κατηγορητέ-
 των ἢ καθυποκτευθέντων διάλυσις. ἐκατέρῃ δὲ τῶν εἰδῶν
 τὰς δυνάμεις τὰς αὐτὰς ἐχόντων, κατηγοροῦντα μὲν ἀναγ-
 καῖον λέγειν, ὅταν μὲν εἰς ποτηρίαν κατηγορῶν, ὡς αἰ τῶν
 ἐναντίων πράξεις ἀδικοὶ καὶ παράνομοι καὶ τῷ πλῆθει τῶν
 πολιτῶν ἀσύμφοροι τυγχάνουσιν ἔσαι, ὅταν δὲ εἰς ἀβελ-
 τερίαν, ὡς αὐτῷ τε καὶ τῷ πράττοντι ἀσύμφοροι καὶ
 αἰσχροὶ καὶ ἀηδεῖς καὶ ἀδύνατοι ἐπιτελεσθῆναι. ταῦτα
 μὲν καὶ τὰ τῷτοισ ὁμοῖα κατὰ τε τῶν ποτηρῶν καὶ τῶν
 ἀβελτέρων ἐπιχειρήματα ἐσιν. δεῖ δὲ καὶ τῷτο παρατηρεῖν
 τὸς κατηγοροῦντας, ἐπὶ ποίοις τῶν ἀδικημάτων οἱ νόμοι τὰς
 τιμωρίας τάττουσιν, καὶ περὶ ἃ τῶν ἀδικημάτων οἱ δικασ-
 σαὶ τὰς ζημίας ὀρίζουσιν. ὅταν μὲν ἔν ἢ νόμος δικαιοκῶν
 τῷτο δὲ μόνον σκοπεῖν τὸν κατηγοροῦν, ὅπως ἂν ἐπιδικῆ

1. τὰ ante καλὰ om *V*¹. | 8. τίτῳ *V*². | 15. τῶν om *V*². | 18. ὁμοιοτρόπως *V*¹. | 21. τῷτο δὲ *B*^c. | 28. σὺ *B*^c. | 32. καὶ om *V*¹. | πάντας *V*². | 38. ἐπιβάλλετο *B*^c. | 39. πρότερος τίτῳ ἐνεχείρησεν *B*^c.

7. αἰτίας *V*¹. | 12. τὸν λόγον *V*¹*B*^c. | 20. ἔν om *B*^c. | 26. ἀδικημάτων καὶ ἀμαρτημάτων *V*¹. | 33. καὶ post τε om *V*². | 40. δὲ *B*^c.

τὸ πρᾶγμα γεγενημένον. ὅταν δὲ οἱ δικασαὶ τὸ κατηγο-
 ρούμενον εἰδῶσιν, αὐξητέον ἐς τὰ ἀδικήματα καὶ τὰ τῶν
 ἐναντίων ἀμαρτήματα, καὶ μάλιστα μὲν δεικτέον ὡς ἐκὼν
 καὶ ἐκ προνοίας ἢ τῆς τυχεύσης ἀλλὰ μετὰ παρασκευῆς
 κλείσης ἠδίκησεν. εἰ δὲ μὴ δυνατόν ἢ τῆτο ποιῆν, ἀλλὰ
 νομίζεις δεῖξαι τὸν ἐναντίον ὡς ἡμαρτε τρόπον τινὰ ἢ ὅτι
 ταῦτα πράξαι διανοηθεὶς καλῶς ἠτύχησε, περαιρετέον τὴν
 συγγνώμην, λέγοντα τοῖς ἀκούουσιν ὡς ἢ δεῖ πράξαντας
 ἡμαρτηκέναι φάσκειν ἀλλὰ πρὶν πράττειν εὐλαβεῖσθαι,
 ἔπειθ' ὡς εἰ καὶ ἐξήμαρτεν ἢ ἠτύχησεν ἐκεῖνος, δεῖ διὰ
 τὰς ἀτυχίας καὶ τὰς ἀμαρτίας ζημιωθῆναι μᾶλλον αὐτὸν
 ἢ τὸν μηδέτερον τούτων ποιήσαντα. πρὸς δὲ τούτοις καὶ ὁ
 νομοθέτης ἔκ ἀφῆκε τὸς ἐξαμαρτάνοντας, ἀλλ' ὑποδίκους
 ἐποίησεν, ἵνα μὴ πάντες ἐξαμαρτάνωσιν. λέγει δὲ καὶ ὡς
 εἰ τὸν τὰ τοιαῦτα ἀπολογούμενον ἀποδέχονται, πολλὰς τὸς
 ἀδικεῖν προαιρημένους ἔχουσιν· κατορθώσαντες μὲν γὰρ ἄπερ
 ἂν ἐθέλωσι πράξουσιν, ἀποτυχόντες δὲ φάσκοντες ἠτυχη-
 κέναι τιμωρίαν ἔκ ὑφέξουσιν. τοῖς μὲν ἔν κατηγοῦσιν ἐκ
 τῶν τοιούτων ἢ συγγνώμη περαιρετέα, καὶ ὡς πρότερον
 εἴρηται, διὰ τῶν αὐξήσεων πολλῶν αἰτία κακῶν τὰ τῶν
 ἐναντίων ἔργα δεικτέον. τὸ μὲν ἔν κατηγορικὸν εἶδος διὰ
 τῶν μερῶν ἀποτελεῖται τούτων, τὸ δὲ ἀπολογητικὸν διὰ
 τριῶν μεθόδων συνίσταται, πόθεν ἂν τις ἀπολογῆσται. ἢ
 γὰρ ἀποδεικτέον τῷ ἀπολογημένῳ ὡς ὑδὲν τῶν κατηγορη-
 μένων ἔπραξεν· ἢ εἰ ἀναγκάζεται ὁμολογεῖν, περαιρετέον
 δεικνύναι ἔννομον καὶ δίκαιον καὶ καλὸν καὶ συμφέρον τῇ
 πόλει τὸ πεπραγμένον· εἰ δὲ μὴ τῆτο δύνηται ἀποδείξαι,
 εἰς ἀμάρτημα ἢ εἰς ἀτύχημα ἄγοντα τὰς πράξεις, καὶ
 μικρὰς τὰς βλάβας ἀπ' αὐτῶν γενομένας ἀποφαίνοντα,
 συγγνώμης τυχεῖν περαιρετέον. ἀδικίαν δὲ καὶ ἀμάρτημα
 καὶ ἀτυχίαν ἂν διορίζεις, τὸ μὲν ἐκ προνοίας κακὸν τι
 ποιῆν ἀδικίαν τίθει, καὶ φάθι δεῖν τιμωρίαν ἐπὶ τοῖς τοιού-
 τοις τὴν μεγίστην λαμβάνειν· τὸ δὲ δι' ἀγνοίαν βλαβερόν
 τι πράττειν ἀμαρτίαν εἶναι φατέον. τὸ δὲ μὴ δι' ἑαυτὸν
 ἀλλὰ δι' ἑτέρουσ τινὰς ἢ διὰ τύχην μηδὲν ἐπιτελεῖν τῶν
 βυλευθέντων καλῶς ἀτυχίαν τίθει, καὶ φάθι τὸ μὲν ἀδι-
 κεῖν εἶναι τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων ἴδιον, τὸ δ' ἐξαμαρτεῖν
 καὶ περὶ τὰς πράξεις ἀτυχεῖν ἢ μόνον εἶναι ἑαυτῷ ἴδιον,
 ἀλλὰ καὶ κοινὸν καὶ τῶν δικαζόντων καὶ τῶν ἄλλων ἀν-
 θρώπων. ἀξίον δὲ συγγνώμην ἔχειν ἀναγκασθεὶς τι ὁμολο-
 γεῖν τῶν τοιούτων αἰτιῶν, κοινὸν τοῖς ἀκούσι ποιῶν τὸ ἀμαρ-

τάνειν καὶ τὸ ἀτυχεῖν. δεῖ δὲ τὸν ἀπολογούμενον πάντα
 θεωρεῖν ἐφ' οἷς τῶν ἀδικημάτων οἱ τε νόμοι τὰς τιμωρίας
 ἐπάξουσιν καὶ οἱ δικασαὶ ζημίαις τιμῶσιν· καὶ ὅταν ὁ νό-
 μος ὀρίξη τὰς τιμωρίας, δεικτέον ὡς ἔκ ἐποίησε τὸ παρά-
 παν ἢ ὡς ἔννομα καὶ δίκαια ἐποίησεν, ὅτε δὲ οἱ δικασαὶ
 καθεστῆκασιν τιμηταὶ τῆς ζημίας, ὁμοίως πάλιν ἢ φατέον ὅτι
 ταῦτα οὐκ ἐποίησεν, ἀλλὰ μικρὰ βεβλαμμένον τὸν ἐναν-
 τίον καὶ ἀκόνσια ἀποφαίνειν περαιρετέον. ἐκ τούτων μὲν οὖν
 καὶ τῶν τούτοις ὁμοιοτρόπων ἐν ταῖς κατηγορίαις καὶ ταῖς
 ἀπολογίαῖς εὐπορήσομεν·λείπεται δ' ἡμῶν ἔτι διεξελεθεῖν
 τὸ ἐξεταστικὸν εἶδος.

Ἐν κεφαλαίῳ μὲν ἔν εἰπεῖν, ἢ ἐξετάσις ἐς προαι-
 ρέσεων ἢ πράξεων ἢ λόγων πρὸς ἄλληλα ἢ πρὸς τὸν ἄλ-
 λον βίον ἐναντιουμένων ἐμφάνισις, δεῖ δὲ τὸν ἐξετάζοντα
 ζητεῖν εἴ περ ἢ ὁ λόγος ὃν ἐξετάζει ἢ αἱ πράξεις τῷ ἐξε-
 ταζομένου ἢ αἱ προαιρέσεις ἐναντιοῦνται ἀλλήλαις. ἢ δὲ
 μέθοδος ἥδε, σκοπεῖν ἐν τῷ παροισχυμένῳ χρόνῳ εἴ πως
 πρῶτον τινος φίλος γεγόμενος πάλιν ἐχθρὸς ἐγένετο καὶ
 πάλιν φίλος τῷ αὐτῷ τότε, ἢ τι ἄλλο ἐναντίον εἰς μο-
 χθηρίαν φέρον ἔπραξεν, ἢ ἔτι πράξει, εἰάν οἱ καιροὶ παρα-
 πέτοιεν αὐτῷ, ἐναντίον τοῖς πρότερον ὑπ' αὐτῷ πεπραγμέ-
 νοις. ὡσαύτως δὲ ὅρα καὶ εἴ τι εἰπῶν νῦν λέγει ἐναντίον
 τοῖς πρότερον αὐτῷ εἰρημένοις, ἢ εἴ τι εἴποι ἐναντίον τοῖς
 λεγομένοις ἢ τοῖς πρότερον εἰρημένοις. ὡσαύτως δὲ καὶ εἴ
 τι προείλετο ἐναντίον τοῖς πρότερον εἰρημένοις ὑπ' αὐτῷ, ἢ
 προέλοιτ' ἂν καιρῶν παραπεσοντων. ὁμοιοτρόπως δὲ τούτοις
 λαμβάνειν καὶ πρὸς τὰ ἄλλα ἐνδοξα ἐπιτηδεύματα τὰς
 ἐν τῷ τῷ ἐξεταζομένου βίῳ ἐναντιώσεις. τὸ μὲν οὖν ἐξε-
 ταστικὸν εἶδος ἔτω μετιῶν οὐδένα παραλείψεις τρόπον τῆς
 ἐξετάσεως. ἀπάντων δὲ τῶν εἰδῶν ἤδη διηρημένων, δεῖ καὶ
 χωρὶς τούτων ἐκάσῳ, ὅταν ἀρμότῃ, χρῆσθαι, καὶ κοινῇ,
 συμμιγνύντα τὰς δυνάμεις αὐτῶν. ταῦτα γὰρ ἔχει μὲν
 διαφορὰς εὐμεγέθεις, ἐκκοινωνῶσι μέντοι κατὰ τὰς χρή-
 σεῖς ἀλλήλοις, καὶ ταῦτο πεπόνθασιν τοῖς τῶν ἀνθρώπων
 εἰδέναι· καὶ γὰρ οὗτοι τῇ μὲν ὁμοιοι τῇ δὲ ἀνόμοιοι τὰς
 ὄψεις καὶ τὰς αἰσθήσεις εἰσίν. ἔτω δὲ τῶν εἰδῶν διωρισμέ-
 νων, καὶ ὧν προσδέονται κοινῇ πάλιν ἐξαριθμῶσμεν, καὶ
 διεξέλθωμεν ὡς αὐτοῖς δεῖ χρῆσθαι.

Πρῶτον μὲν οὖν καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ νόμιμον καὶ
 τὸ συμφέρον καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὰ τέτοις ἀκά-
 λυθα, καθάπερ ἐν ἀρχῇ διεϊλόμην, κοινὰ πᾶσι τοῖς εἰδέναι

2. ἴσασιν *V*¹ et γε *B*^c. || 7. πράξαι ταῦτα *V*¹. || 31. ἀτυχίαν ὡδε ὀρίζεις *V*¹. || 32. ἀδικίας *V*¹. || 35. ἑτέρας *V*¹.

6. τιμητικοὶ *V*¹. || 7. ταῦτην μᾶλλον ἔκ *V*¹. || 9. καὶ ἐκ τῶν *V*¹. || 16. ἀλλήλοις *B*^c. || 17. παρωχημένῳ *B*^c. || 19. εἰς] ἢ εἰς
*V*¹. || 20. περιπέσειεν codices. || 21. ἐναντίοι *V*¹. || 26. δὲ om *V*¹*B*^c. || 35. τί — τί *V*¹. || 39. οὖν om *B*^c. || 41. τοῖς om *V*¹.

ἐσι, μάλιστα δ' αὐτοῖς τὸ προτρεπτικὸν προσχρῆται. δεύτερον δὲ τὰς αὐξήσεις καὶ ταπεινώσεις χρησίμους ἀναγκαῖον εἶναι παρὰ τὰ λοιπὰ πάντα, μάλιστα δ' αὐτῶν ἐν τῷ ἐγκωμίῳ καὶ τοῖς ψόγοις αἱ χρήσεις. τρίτον δὲ πείσεις, αἷς ἀνάγκη μὲν πρὸς πάντα τὰ μέρη τῶν λόγων χρῆσθαι, 5 χρησιμώταται δ' εἶσιν ἐν ταῖς κατηγορίαις καὶ ταῖς ἀπολογίαις· ταῦτα γὰρ πλείους ἀντιλογίας δέονται. πρὸς δὲ τούτοις προκαταλήψεις καὶ αἰτήματα καὶ καλλολογίαι καὶ μῆκος λόγου καὶ μετριότης μῆκους καὶ βραχυλογία καὶ ἐρμηνεία· ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τούτοις ὅμοια κοινὰς ἔχει 10 πᾶσι τοῖς εἶδεσι τὰς χρήσεις. περὶ μὲν οὖν τῶν δικαίων καὶ τῶν νομίμων καὶ τῶν τούτοις ὁμοιοτρόπων πρότερον διωρισάμεν καὶ τὴν χρῆσιν αὐτῶν διεξήλθον, καὶ περὶ μὲν τῶν αὐξήσεων καὶ ταπεινώσεων εἶπον.

8 Νῦν δὲ περὶ τῶν ἄλλων δηλώσω, πρῶτον ἀπὸ τῶν 15 πείσεων ἀρχάμενος. εἰσὶ δὲ δύο τρόποι τῶν πείσεων. γίνεται γὰρ αἱ μὲν ἐξ αὐτῶν τῶν λόγων καὶ τῶν πράξεων καὶ τῶν ἀνθρώπων, αἱ δ' ἐπίθετοι τοῖς λεγομένοις καὶ τοῖς πραττομένοις· τὰ μὲν γὰρ εἰκότα καὶ παραδείγματα καὶ τεκμήρια καὶ ἐνθυμήματα καὶ γινῶμαι καὶ τὰ σημεῖα 20 καὶ εἰ ἐλεγχοὶ πείσεις ἐξ αὐτῶν τῶν λόγων καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν πραγμάτων εἰσὶν, ἐπίθετοι δὲ μαρτυρίαι ὄρκιοι βιάσανοι. δεῖ δὲ τούτων ἑκάστην αὐτὴν τε συνιέναι ποῖα τίς ἐστὶ καὶ πόθεν τῶν εἰς αὐτὴν λόγων εὐπερήσομεν, καὶ τί ἀλλήλων διαφέρουσιν. εἰκὸς μὲν ὅν ἐστὶν, ἢ λεγομένου 25 παραδείγματα ἐν ταῖς διανοίαις ἔχουσιν οἱ ἀκούοντες· λέγω δ' εἰσὶν εἰ τις φαίη τὴν πατρίδα βιάσθαι μεγάλην εἶναι καὶ τὸς οἰκέτας εὖ πράττειν καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀτυχεῖν καὶ τὰ τούτοις ὅμοια συλλήσθην, εἰκότα δεῖξαι· ἕκαστος γὰρ τῶν ἀκούοντων σύνειδεν αὐτὸς αὐτῷ περὶ τούτων καὶ τῶν 30 τούτοις ὁμοιοτρόπων ἔχει τι τοιαύτας ἐπιθυμίας. ὥστε τῶν δεῖ παρατηρεῖν ἡμᾶς ἐν ταῖς λόγοις αἰεὶ, εἰ τὸς ἀκούοντας συπειθέτας λαμβόμεθα περὶ τοῦ πράγματος ἢ λέγομεν· τότε γὰρ αὐτοὺς εἰκὸς ἐστὶ μάλιστα πείσθαι. τὸ μὲν οὖν εἰκὸς τοιαύτην ἔχει φύσιν, διαρροῦμεν δὲ αὐτὸ εἰς τρεῖς 35 ἰδέας. μία μὲν ὅν ἐστὶ τὸ τὰ πάθη τὰ κατὰ φύσιν ἀκολουθῶντα τοῖς ἀνθρώποις τοῖς λόγοις συμπαραλαμβάνειν ἐν τῷ κατηγορεῖν ἢ ἀπολογεῖσθαι· οἷον ἐὰν τύχῃσιν ἴσως καταφρονησάμεναι τίνα ἢ δεινάντας, ἢ καὶ αὐτὸ τῶν τὸ πρᾶγμα πάλαις πεποισμένους ἢ πάλαι ὑπεβίβητες ἢ λυσιστέλλων 40

τες, ἢ ἐπιθυμοῦντες ἢ πεποισμένοι τῶν ἐπιθυμιῶν, ἢ τοῖσι τούτων ἕτερον πεποισθέντες πάθος ταῖς ψυχαῖς ἢ τοῖς σώμασιν ἢ τινι τῶν ἄλλων αἰσθήσεων οἷς συμπάσχημα· ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, κοινὰ τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ὄντα πάθη, γνώριμα τοῖς ἀκούουσιν ἐξῶ. τὰ μὲν ὅν κατὰ φύσιν εἰθισμένα τοῖς ἀνθρώποις γίνεσθαι τοιαῦτά ἐστιν· ἃ φαμεν δεῖν συμπαραλαμβάνειν ἐν τοῖς λόγοις ἕτερον δὲ μέρος ἐστὶ τῶν εἰκότων ἔθος, ὃ κατὰ συνήθειαν ἕκαστοι ποῦμεν, τρίτον δὲ κέρδος· πολλάκις γὰρ διὰ τὴν 10 τὴν φύσιν βιασάμενοι καὶ τὰ ἤδη προειρόμεθα πράττειν. οὕτω δὲ τούτων διωρισμένων, ἐν μὲν ταῖς προτροπαῖς καὶ ταῖς ἀποτροπαῖς δεκτικόν ὑπὲρ τῶν ζητιμένων, ὅτι τῶν τὸ πρᾶγμα ἐφ' ὃ ἡμεῖς παρακαλύμεν ἢ εἴ ἀντιλήγημα, αὐτὸ ὡς ἡμεῖς φαμεν γίνεσθαι, εἰ δὲ μή, ὅτι τὰ τούτω τῷ πράγματι ὅμοια τῶν τὸν τρόπον γίνεσθαι ὅν ἡμεῖς φε 15 μέν, ἢ τὰ πλείω ἢ τὰ πάντα κατὰ μὲν ὅν τῶν πραγμάτων οὕτω τὸ εἰκὸς λαπτέον· κατὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων ἐν μὲν ταῖς κατηγορίαις, ἐὰν ἔχη, ἐπιθετικῶς τὸ αὐτὸ τοῦτο πρᾶγμα πολλάκις πεποισμένους πρότερον, εἰ δὲ μή ὅμοια τούτω. περὶ δὲ ἀποφάσεις καὶ ὡς λυσιστέλλης ὅν αὐτῷ ταῦτα ποιεῖν· οἱ γὰρ πλείους τῶν ἀνθρώπων αὐτὰ τὸ λυσιστέλλης μάλιστα προτιμῶντες καὶ τοὺς ἄλλους καμίζουσι ἕνεκα τούτων πάντα πράττειν. ἂν μὲν οὖν ἔχη εἰς τῶν ἀντιθέτων αὐτῶν τὸ εἰκὸς λαμβάνειν, ὕτως αὐτὸ συνάγαγε, εἰ δὲ μή, ἀπὸ τῶν ὁμοίων τὰ εἰθισμένα φέρει 20 λέγω δ' οἷον νέος ἐστὶν ἢ κατηγορεῖται, εἰ αἰα παρὶ τῶν ἄλικων ταύτην ὄντες πράττουσιν, ταῦτα λέγουσι πεποισμένοι αὐτόν· πιστευθήσεται γὰρ κατὰ τὴν ὁμοιότητα καὶ τὰ κατὰ τούτω λεγόμενα τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐὰν τις τὸς ἑαυτοῦ αὐτῷ δεκτικῶς τοιαύτας ὄντας εἶναι οὐ τῶν φησὶ καὶ γὰρ διὰ τὴν πρὸς ἑαυτοῦ συνήθειαν δεῖξαι τὰ αὐτὰ τοῖς φίλοις ἐπιθετικῶς. τὸ μὲν ὅν κατηγορεῖσθαι ὕτω χρὴ μεταῖναι τὸ εἰκὸς· τοῖς δὲ ἀπολογημένοις μάλιστα δεκτικῶς ὡς ὑδεκτικότε τῶν κατηγορουμένων τι πρότερον ὅτε αὐτῶν ἐπὶ τῶν φίλων ὕδειν ὅτε τῶν ὁμοίων αὐτοῖς ἐπραξέ τις, ὡς ἂν λυσιστέλλης τοιαῦτα πράττειν. ἂν δὲ φανερὸς ᾖ ταύτῃ τῶν πρότερον πεποισμένους, αἰτιατικῶς τῶν ἄλικων, ἢ τῶν πρόφασιν ἄλλων εἰσέν, δι' ἣν ἐκείτως ἐξήμαρτες τότε λέγει δὲ καὶ ὡς ὅτε ταῦτα τότε σὺ πράξασθαι συνήθειον, ὅτε οὐκ ἂν λυσιστέλλης ἂν. ἂν δὲ σὺ μηδὲν ἢ πεπραγμένων ταύτων,

1. προτρέποντες F²B^c. | κατὰ πάντα λαπτέον F², κατὰ πάντα τὸν λόγον ἢ B^c. | 17. γὰρ] δὲ B^c. | 21. πείσεις] καὶ πείσεις F². | 22. μαρτυρίας F². | 23. ἕκαστος F². | 34. αὐτοῖς F²B^c. | 36. κατὰ τὴν αἰσιν F².
6. τοῖς ἀκούουσιν αἰσθήματα F². | 9. τότε F². | 21. αὐτῶν] αὐτῶν codices. | 34. ὑδεκτικῶς B^c. | 36. πείσεις F²B^c. | 39. ταύτων B^c. | 40. ταῦτα B^c.

τῶν δὲ φίλων σοὺ τινες τυγχάνωσι τοιαῦτα πεποικότες, χρηὴ λέγειν ὡς ἔδίκαιόν ἐστι δι' ἐκείνους αὐτὸν διαβάλλεσθαι, καὶ δεικνύσαι τῶν σαυτῶ συνήθων ἑτέρους ἐπιεικεῖς ὄντας· οὕτω γὰρ ἀμφίβωλον ποιήσεις τὸ κατηγορούμενον. ἂν δὲ τῶν ὁμοίων δεικνύσῃ τινὰς ταῦτα πεποικότες, ἀπο- 5 πον εἶναι φάσκει εἰ δίοτι ἕτεροὶ τινες ἔξαμαρτάνοντες φαίνονται, κίστιν εἶναι ὅτι τῶν ἐγκαλουμένων τι καὶ σὺ πεποίηκας. ἂν μὲν ἔν ἔξαρκος ἦς μὴ πεποικῆσαι τὴν κατηγορημένην πράξιν, ἔτως ἐκ τῶν εἰκότων χρηὴ σε ἀπολογεῖσθαι· ἀπίθων γὰρ ποιήσεις τὴν κατηγορίαν. ἂν δὲ ὁμο- 10 λογεῖν ἀναγκάζῃ, τοῖς τῶν πολλῶν ἤθεσιν ἀφομοίου τὰς σαυτῆ πράξεις ὅτι μάλιστα, λέγων ὡς οἱ πλείους καὶ οἱ πάντες ἔτο καὶ τὰ τοιαῦτα πράττουν ἔτως ὡς σοὶ τυγχάνει πεποικῆμενον. ἂν δὲ μὴ δυνατόν ἦ ἔτο δεῖξαι, καταφευκτέον ἐπὶ τὰς ἀτυχίας ἢ τὰς ἀμαρτίας, καὶ συγ- 15 γνώμης πειρατέον τυγχάνειν, παραλαμβάνοντα τὰ κοινὰ τῶν ἀνθρώπων γνωόμενα πάθη, δι' ὧν ἐξισάμεθα τῆ λογισμοῦ· ταῦτα δ' ἐστὶν ἔρωσ ὀργὴ μέθη φιλοτιμία καὶ τὰ τέτοις ὁμοίωτροπα. τὸ μὲν ἔν εἰκὸς διὰ ταύτης τῆς μεθόδου τεχνικώτατα μέτιμεν.

9 Παράδειγμα δ' ἐστὶ πράξεις ὁμοιαὶ γεγενημέναι καὶ ἐναντία ταῖς νῦν ὑφ' ἡμῶν λεγομέναις. τότε δὲ χρῆσθον αὐταῖς ἐστὶν, ὅτε ἀπιστον ὄν τὸ ὑπὸ σοῦ λεγόμενον εἶναι φανερόν ποιῆσαι θέλεις, εἰὰν διὰ τῆ εἰκότος μὴ πισεύηται, ὅπως πράξιν ὁμοίαν ἑτέραν τῇ ὑπὸ σοῦ λεγομένη καταμα- 25 βόντες οὕτω πεπραγμένην ὡς σὺ φῆς γεγενῆσθαι, μᾶλλον πιστεύσωσι τοῖς ὑπὸ σοῦ λεγομένοις. εἰσὶ δὲ τῶν παραδειγμάτων δύο τρόποι· τὰ μὲν γὰρ τῶν πραγμάτων γίνεται κατὰ λόγον τὰ δὲ παρὰ λόγον. ποιεῖ δὲ τὰ μὲν κατὰ λόγον γινόμενα πιστεύεσθαι, τὰ δὲ μὴ κατὰ λόγον ἀπι- 30 στέσθαι. λέγω δ' οἶον, εἴ τις φάσκει τὸς πλεσίους δικαιοτέρας εἶναι τῶν κενομένων, καὶ φέρει τινὰς πράξεις πλεσίων ἀνδρῶν δικαίας· τὰ μὲν ἔν τοιαῦτα τῶν παραδειγμάτων κατὰ λόγον εἶναι δοκεῖ· τὸς γὰρ πλείους ἔστιν ἰδεῖν νομίζοντας τὸς πλετόντας δικαιοτέρας εἶναι τῶν κενομένων. 35 εἰ δὲ τις πάλιν ἀποφαίνει τινὰς τῶν πλεσίων ἐπὶ χρήμασιν ἀδικήσαντας, τῶ παρὰ τὸ εἰκὸς γεγενημένῳ παραδείγματι χρώμενος ἀπίστους ἂν ποιοῖ τὸς πλετόντας. ὡσαύτως δὲ καὶ εἴ τις φέροι παράδειγμα τῶν κατὰ λόγον εἶναι δο-

κύντων, δίοτι Λακεδαιμόνιοι ποτε ἢ Ἀθηναῖοι πολλῶ πλήθει χρώμενοι συμμάχων κατεπολέμησαν τὸς ἐναντίους, καὶ προτρέποι τὸς ἀκύνοντας πολλὰς συμμάχους ποιεῖσθαι. τὰ μὲν δὲ τοιαῦτα παραδείγματα κατὰ λόγον ἐστὶν· ἅπαντες γὰρ νομίζουσιν ἐν τοῖς πολέμοις τὸ πλῆθος ἢ μετρίαν ῥοπὴν ἔχειν πρὸς τὴν νίκην. εἰ δὲ τις ἀποφαίνει ἐθέλοι μὴ τῆτ' αἴτιον τῆ νικᾶν, τοῖς παρὰ τὸ εἰκὸς γεγενημένοις πράγμασι χρῆσαιτ' ἂν παραδείγμασι, λέγων ὡς οἱ μὲν Ἀθηνησι φυγάδες τὸ πρῶτον μετὰ πενήκοντα ἀνδρῶν Φυλὴν 10 τε καταλαβόντες καὶ πρὸς τὸς ἐν ἄστει πολλῶ πλείους ὄντας καὶ συμμάχοις Λακεδαιμονίοις χρωμένους πολεμήσαντες κατῆλθον εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν, Θηβαῖοι δὲ Λακεδαιμονίων καὶ σχεδὸν ἀπάντων Πελοποννησίων εἰς τὴν Βοιωτίαν ἐμβαλόντων μόνοι περὶ τὰ Λεῦκτρα παταξάμενοι τὴν Λακεδαιμονίων δυνάμιν ἐνίκησαν, Δίων δὲ ὁ Συρακούσιος μετὰ τρισχιλίων ὀπλιτῶν εἰς Συρακῆσας πλεύσας Διονύσιον κολλαπλάσιον ἔχοντα δυνάμιν κατεπολέμησεν, ὡσαύτως δὲ Κορίνθιοι Συρακούσιους ἐννέα τριήρεσι βοηθήσαντες Καρχηδονίους ἑκατὸν καὶ πενήκοντα ναυσὶν ἐπὶ 20 τοῖς λιμέσι τοῦ Συρακουσίων ἐφορμοῦντας, τὴν δὲ πόλιν ἄπασαν πλὴν τῆς ἀκροπόλεως ἔχοντας, ἔθεν ἤττον κατεπολέμησαν. συλλήβδην δὲ ταῦτα καὶ τὰ τοῦτοις ὁμοια παρὰ λόγον πραχθέντα τὰς κατὰ τὸ εἰκὸς γινόμενας συμβεβῆσας ἀπίστους ποιεῖν εἴωθεν. τῶν μὲν οὖν παραδειγμάτων τοιαυτῆ τις ἢ φύσις ἐστὶ χρῆσθον δ' αὐτῶν ἑκατέρῳ τρόπῳ, ὅταν μὲν ἡμεῖς λέγωμεν τὰ κατὰ λόγον γινόμενα, δεικνύντας ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοῦτον τὸν τρόπον ἐπιτελεμένας τὰς πράξεις, ὅταν δὲ τὰ παρὰ λόγον γινόμενα, φέροντας ὅσα παρὰ λόγον δοκῶντα γενέσθαι τῶν πραγμάτων εὐλόγως ἀποβέβηκεν. ὅταν δ' οἱ ἐναντίοι λέγωσι τοῦτο, χρηὴ δεικνύειν ὡς εὐτυχήματα ταῦτα συνέβη, καὶ λέγειν ὅτι αἱ τοιαῦται πράξεις ἐν τῷ σπανίῳ γεγόνασιν, οἷας δὲ σὺ λέγεις, πολλάκις. τοῖς μὲν ἔν παραδείγμασιν ἔτω χρῆστέον· ὅταν γε μὴν τὰ παρὰ λόγον γινόμενα φέρωμεν, 35 χρηὴ συνάγειν αὐτῶν ὅτι πλείους, καὶ καταλέγειν ὡς ἔθεν μᾶλλον ἐκεῖνα τῶν εἴωθε γίνεσθαι. δεῖ δὲ χρῆσθαι τοῖς παραδείγμασι μὴ μόνον ἐκ τῶν ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἐναντίων. λέγω δ' οἶον εἰὰν ἀποφαίνῃς τινὰς πλεονεκτικῶς τοῖς συμμάχοις χρωμένους καὶ διὰ τοῦτο λυθεῖσαν αὐτῶν τὴν

3. αὐτῶ B^c. || 5. ταῦτα V^bB^c. || 8. ἢ B^c. || 16. περιλαμβάνοντα V^b. || 18. ἐξὶ καυρὸς V^b. || 23. ἐστὶν om B^c. || 24. λέγεις ἐστ' ἐν V^bB^c. || 25. καταμαρτάνοντες V^b. || 28. γίνονται V^b. || 34. ἴσθιν om V^bB^c. || 38. τοιοῦτο codices. || 39. παραδείγματα B^c.

3. προτρέπει B^c. || 6. ἐθέλει B^c. || 10. τε om V^b. || 16. συρρακούσιος εἰ συρρακούσας, 18. συρρακούσιος, 20. συρρακούσιον V^b. || 17. δυνάμιν ἔχοντα B^c. || 19. ἑκατὸν] δὲ ἑκατὸν V^bB^c. || 20. ἐφορμῶντες codices. || 26. δεικνύντες V^b. || 28. φέροντες V^b. || 31. ἀτυχήματα V^bB^c. || 35. συνάγοντα V^b. || καὶ om V^b. || 37. μὴ om B^c. || 38. ἀποφαίη V^b. || 39. καὶ διαλυθεῖσαν B^c.

- φιλίαν· "καὶ ἡμεῖς δὲ, ἂν ἴσως καὶ κοινῶς πρὸς αὐτοὺς προσφερώμεθα, πολὺν χρόνον τὴν συμμαχίαν φυλαξόμεν." καὶ πάλιν, ἂν τινες ἑτέρας ἀπαρασκευάσως πολεμήσαντας καὶ διὰ τοῦτο καταπολεμηθέντας ἀποφάνης, εἶτα λέγης "ἂν παρασκευασάμενοι πολεμῶμεν, βελτίως ἂν περὶ τῆς 5 ἑκείνης τὰς ἐλπίδας ἔχοιμεν." πολλὰ δὲ λήψη παραδείγματα διὰ τῶν προγεγενημένων πράξεων καὶ διὰ τῶν νῦν γινομένων· τὰ γὰρ πλείστα τῶν ἔργων τῇ μὲν ὁμοίᾳ τῇ δὲ ἀνόμοια ἀλλήλοις ἐστίν, ὥςτε διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην καὶ παραδειγμάτων εὐπορήσομεν καὶ τοῖς ὑπὸ τῶν ἄλλων λε- 10 γομένοις ἢ χαλεπῶς ἀντερούμεν. τῶν μὲν ἔν παραδειγμα- τῶν τὸς τε τρόπους ἴσμεν, καὶ ὡς αὐτοῖς χρῆσόμεθα, καὶ ὅθεν πολλὰ ληψόμεθα.
- 10 **Τεκμήρια δ' ἐστίν, ὅσα ἂν ἐναντίως ἢ πεπραγμένα τῶ περι ἔ ὁ λόγος, καὶ ὅσα ὁ λόγος αὐτὸς ἐαυτῷ ἐναν- 15 τίεται.** τῶν γὰρ ἀκύντων οἱ πλείστοι τοῖς συμβαίνουσι περὶ τὸν λόγον ἢ τὴν πράξιν ἐναντιώμασι τεκμαίρονται μηδὲν ὑγίαι εἶναι μῆτε τῶν λεγομένων μῆτε τῶν πραττομένων. πολλὰ δὲ λήψη τεκμήρια σκοπῶν εἶτε ὁ λόγος τῷ ἐναν- τίου αὐτὸς αὐτῷ τῷ πράγματι ἐναντιῖται, εἶτε ἢ πράξις 20 αὐτῇ ἐναντία τῷ λόγῳ ἐστίν. τὰ μὲν ἔν τεκμήρια τοιαῦτά ἐστι, καὶ ὅπως αὐτὰ πλείστα ποιήσεις.
- 11 **Ἐνθυμήματα δ' ἐστίν οὐ μόνον τὰ τῷ λόγῳ καὶ τῇ 25 πράξει ἐναντιώμενα, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἄπασιν.** λήψη δὲ πολλὰ μετιῶν ὡς ἐν τῷ ἐξεταστικῷ εἶδει εἴρηται, καὶ σκοπῶν εἴ πῃ ὁ λόγος ἐαυτῷ ἐναντιοῦται, ἢ τὰ πεπρα- γμένα τοῖς δικαίοις ἢ τῷ νόμῳ ἢ τῷ συμφέροντι ἢ τῷ καλῷ ἢ τῷ δυνατῷ ἢ τῷ βελτίῳ ἢ τῷ εἰκότι ἢ τῷ ἥθει τοῦ λέγοντος ἢ τῷ ἥθει τῶν πραγμάτων. τὰ μὲν οὖν 30 τοιαῦτα τῶν ἐνθυμημάτων κατὰ τῶν ἐναντιῶν ἐκλεπτεόν, τὰ δ' ἐναντία τούτοις ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν δεῖ λέγειν, ἀπο- φαίνοντας τὰς πράξεις τὰς ἡμετέρας καὶ τὸς λόγους ἐναν- τιμένους τοῖς ἀδίκουσι καὶ τοῖς ἀνόμοις καὶ τοῖς ἀσυμφέ- ροις καὶ τοῖς τῶν ἀνθρώπων τῶν πονηρῶν ἥθεσι καὶ συλ- λήβδην τοῖς μοχθηροῖς νομιζομένοις εἶναι. δεῖ δὲ τούτων 35 ἕκαστα συνηγορεῖν ὡς εἰς βραχυτέτα, καὶ φράζειν ὅτι μά- λιστα ἐν ὀλίγοις τοῖς νοήμασιν. τὰ μὲν ἔν ἐνθυμήματα τῶ- τον τὸν τρόπον πολλὰ ποιήσομεν, καὶ ὅπως αὐτοῖς ἄριστα χρῆσόμεθα.
- 12 **Γνώμη δ' ἐστὶ μὲν ἐν κεφαλαίῳ καθ' ὅλων τῶν πρα- 40 καθ' ἐν ἕκαστον λαμβάνοντες, ἐκ τε τοῦ μεγέθους καὶ τῆς**
- γμάτων δόγματος ἰδίῳ δήλωσις, δύο δὲ τροποὶ τῶν γν- μῶν εἰσίν, ὁ μὲν ἐνδοξὸς ὁ δὲ παράδοξος. ὅταν μὲν εἰς ἐνδοξὸν λέγῃς, ἴδεν δεῖ τὰς αἰτίας φέρειν· ἔτε γὰρ ἀγνῶ- ται τὸ λεγόμενον ἔτ' ἀπιστεῖται· ὅταν δὲ παράδοξον λέγῃς, καὶ τὴν ἀπίστιαν διαφύγῃς. δεῖ δὲ τὰς γνώμας οὐκίας φέρειν τῶν πραγμάτων, ἵνα μὴ σκαιὸν καὶ ἀπρητιμένον φαίνεται τὸ λεγόμενον. πολλὰς δὲ ποιήσομεν αὐτὰς ἢ ἐκ τῆς ἰδίας φύσεως ἢ ἐξ ὑπερβολῆς ἢ ἐκ παρομοιώσεως. αἱ μὲν ἔν ἐκ τῆς ἰδίας φύσεως τοιαῦτε τινὲς εἰσιν· "ἐκ ἐπεί μοι δοκεῖ δεῖνὸν γενέσθαι στρατηγὸν πραγμάτων ἄπειρον ὄντα." ἑτέρα δ' ἐστὶν ἡδε· "νοῦν ἐχόντων ἀνδρῶν ἐστὶ τὴς τῶν προγεγενημένων παραδείγμασι χρωμένους περῆσθαι διαφυγεῖν τὰς ἐκ τῆς ἀβουλίας ἀμαρτίας." ἐκ μὲν ἔν τῆς ἰδίας φύσεως τοιαύτας ποιήσομεν γνώμας, ἐξ ὑπερβολῆς δὲ τοιαῦδε· "δεινότερά μοι δοκῶσιν οἱ κλέπτοντες τῶν λη- ζομένων ποιεῖν· οἱ μὲν γὰρ λαθρακῶς οἱ δὲ φανερῶς τὰ χρήματα περαιοῦνται." τὰς μὲν οὖν ἐξ ὑπερβολῆς γνώ- μας τὸν τρόπον τῶτον πολλὰς ποιήσομεν, αἱ δ' ἐκ παρ- ομοιώσεως τοιαῦτε εἰσίν· "ὁμοιοτάτον μοι δοκῶσιν οἱ τὰ χρέ- ματα ἀποστερῶντες τοῖς τὰς πόλεις προδιδῶσι ποιεῖν· πι- 50 στευθέντες γὰρ ἀμφοτέρω τὴς πιστεύσαντας ἀδικῶσιν." ἑτέρα δὲ "παραπλήσιόν μοι δοκῶσι ποιεῖν οἱ ἀδικοὶ τοῖς τυράν- νοις· ἐκείνοι τε γὰρ ὡν μὲν αὐτοὶ ἀδικῶσιν, οὐκ ἀξιοῦσι δίδουσι δίκαις, ὡν δὲ τοῖς ἄλλοις ἐγκαλῶσιν, ἀνυπερβλή- τως τιμωρῶνται· ἔτοί τε εἰ μὲν τι αὐτοὶ τῶν ἐμῶν ἔχουσιν, οὐκ ἀποδιδῶσιν, εἰ δὲ τι ἐγὼ τούτων ἔλαβον, καὶ αὐτὸ καὶ τὴς τόκους εἰόνται δεῖν κομίσασθαι." γνώμας μὲν οὖν τὸν τρόπον τῶτον μετιόντες πολλὰς ποιήσομεν.
- Σημεῖον δ' ἐστὶν ἄλλο ἄλλῃ, ἢ τὸ τυχεῖν τῷ τυχεῖν- 13 τος ἢδ' ἄπαν παντός, ἀλλὰ τό γ' εἰδημένον γίνεσθαι πρὸ τῷ πράγματος ἢ ἅμα τῷ πράγματι ἢ μετὰ τὸ πρᾶγμα. ἔστι δὲ σημεῖον τό τε γινόμενον μὴ μόνον τοῦ γενομένου ἀλλὰ καὶ τοῦ μὴ γενομένου, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ μὴ γε- γονός ἢ μόνον τῷ μὴ ἔντος ἀλλὰ καὶ τῷ ὄντος. ποιεῖ δὲ τῶν σημείων τὸ μὲν οἰεσθαι τὸ δ' εἰδέναι· κάλλιστον δὲ τὸ εἰδέναι κοῖν, δεύτερον δὲ τὸ δοῖαν πιθανωτάτην ἐργάζε- 55 μενον. πολλὰ δὲ ποιήσομεν σημεῖα συλλήβδην ἐπειὴ ἐξ ἑκάστου τῶν πεπραγμένων καὶ λεγομένων καὶ ὁρωμένων, καθ' ἐν ἕκαστον λαμβάνοντες, ἐκ τε τοῦ μεγέθους καὶ τῆς

7. ἔν om *V*²*B*^c. || 8. ἢ — ἢ *V*². || 12. τε om *B*^c. || χρεσάμεθα *V*². || 14. ἐ om *V*². || 15. αὐτῶς om *B*^c. || 31. ὑπε- φαίνοντας *B*^c. || 36. ἐκάστου *B*^c. || 37. ἐνόμασον interpres.

3. ἐπαιτίας *B*^c. || 7. ἀπρητιμένον *V*². || 11. γίνεσθαι *B*^c. || 16. κλέπτει *B*^c. || 26. τ.] τῶ *V*². || 28. οὐ] εἶτα *V*²*B*^c. || 29. τῶτον om *V*². || 30. ἐστὶ om *B*^c. || 39: ὁρωμένων καὶ λεγομένων *V*².

σμικρότης τῶν ἀποβαινόντων κακῶν ἢ ἀγαθῶν. ἔτι δὲ ἐκ τῶν μαρτυριῶν καὶ ἐκ τῶν μαρτυρημένων, καὶ ἐκ τῶν συμπαρόντων ἡμῖν ἢ τοῖς ἐναντίοις, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐκείνων, καὶ ἐκ τῶν προκλήσεων, καὶ ἐκ τῶν χρόνων, καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν. τῶν μὲν ἔν σημείων ἐντεῦθεν εὐπορήσομεν.

14 Ἐλεγχος δ' ἐστὶ μὲν ὃ μὴ δυνατόν ἄλλως ἔχειν, ἀλλ' ὅπως ὡς ἡμεῖς λέγομεν. λαμβάνεται δὲ ἐκ τῶν φύσει ἀναγκαίων, ὡς ἡμεῖς λέγομεν ἢ ὁ ἀντιλέγων, καὶ ἐκ τῶν κατὰ φύσιν δυνατῶν ἢ ἀδυνατῶν, ὡς οἱ ἐναντίοι λέγουσιν. κατὰ φύσιν μὲν ἔν ἀναγκαῖόν ἐστιν οἷον τὸ ζῶντας σιτίων δεῖσθαι, καὶ τὰ τέτοις ὅμοια· ὡς δ' ἡμεῖς λέγομεν, ἔστιν ἀναγκαῖον τοὺς μεμαστιγωμένους ὁμολογεῖν ἅπερ οἱ μαστιγοῦντες κελεύουσιν. κατὰ φύσιν δὲ πάλιν ἀδυνατόν ἐστι παιδάριον μικρὸν κλέψαι τοσοῦτον ἀργύριον ὅσον μὴ δυνατόν φέρειν, καὶ οἷχσθαι τὸτο φέρον· ὡς δ' ἂν ὁ ἐναντίος λέγοι, ἔσαι ἀδύνατον, ἂν φάσκη μὲν ἐν χρόνοις τισὶν Ἀθήνησι ποιήσασθαι τὸ συμβόλαιον, ἡμεῖς δ' ἔχωμεν ἐπιδειξάι τοῖς ἀκούουσιν ὡς κατὰ τὴν τότε καιρὸς ἀπεδημῶμεν ἐν ἑτέρᾳ πόλει τινί. τὸ μὲν ἔν ἐλέγχος ἐκ τῶν καὶ ἐκ τῶν τέτοις ὁμοιοτρόπων ποιησόμεθα. συλλήβδην δὲ τὰς 20 ἐξ αὐτῶ τῶ λόγου καὶ τῶν πράξεων καὶ τῶν ἀνθρώπων πίσεις ἀπάσας διεληλύθαμεν. σκεψόμεθα δὲ καὶ τί ἀλλήλων διαφέρουσιν.

15 Τὸ μὲν τοίνυν εἰκὸς τῶ παραδείγματος ταύτη διαφέρει, διότι τῶ μὲν εἰκότος ἔχουσιν αὐτοὶ οἱ ἀκούοντες ἔννοιαν, τὰ δὲ παραδείγματα καὶ ἐκ τῶν ἐναντιῶν καὶ ἐκ τῶν ὁμοίων φέρουσιν ἔστιν. τὰ δὲ τεκμήρια μόνον ἐκ τῶν περὶ τὸν λόγον καὶ τὴν πράξιν ἐναντιῶν συντίθεται. καὶ μὴ ἐνθυμήματα τεκμηρίου ταύτην τὴν διαφορὰν ἔσχηκεν, ὅτι τὸ μὲν τεκμήριον περὶ τὸν λόγον καὶ τὴν πράξιν ἐναντιώσις 30 ἐστὶ, τὸ δ' ἐνθύμημα καὶ τὰς περὶ τὰς ἄλλας ἰδέας ἐναντιώσεις ἐξεῖληφεν, ἢ καὶ διότι τὸ μὲν τεκμήριον οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ λαμβάνειν, ἂν μὴ περὶ τὰ πράγματα καὶ τὴν λόγου ἐναντιώσις τις ὑπάρχη, τὸ δ' ἐνθύμημα πολλαχόθεν οἷον τε πορίζεσθαι τοῖς λέγουσιν. γινώμαι δ' ἐνθυμημάτων 35 διαφέρουσιν, ἢ τὰ μὲν ἐνθυμήματα μόνον ἐκ τῶν ἐναντιώσεων σύγκειται, τὰς δὲ γνώμας καὶ μετὰ τῶν ἐναντιώσεων καὶ ἀπλῶς αὐτὰς καθ' αὐτὰς δυνατόν ἐστιν ἐμφανίζειν. τὰ δὲ σημεῖα τῶν γνωμῶν καὶ τῶν προειρημένων ἀπάντων ταύτη διαφέρουσιν, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα πάντα οἷσιν ἐμποιεῖ 40 τοῖς ἀκούουσιν, τῶν δὲ σημείων ἕνια καὶ σαφῶς εἶδναι ποιήσει τὸς κρίνοντας, καὶ διότι τῶν μὲν ἑτέρων ἐκ ἔστιν αὐτὸς

πορίσασθαι τὰ κλειῖστα, τῶν δὲ σημείων πολλὰ ῥαδίως ἔσι ποιήσασθαι. καὶ μὴν ἔλεγχος σημεῖα ταύτη διαφέρει, διότι τῶν μὲν σημείων ἕνια μόνον οἶσθαι ποιεῖ τὸς ἀκούοντας, ἔλεγχος δὲ πᾶς τὴν ἀλήθειαν διδάσκει τὸς κρίνοντας. ὡς τὰς μὲν τῶν λόγων καὶ τῶν πράξεων πίσεις, οἳαί τ' εἰσι καὶ ὅθεν αὐτῶν εὐπορήσομεν καὶ τίνι ἀλλήλων διαφέρουσιν, ἐκ τῶν προειρημένων ἴσμεν· τῶν δ' ἐπιθέτων ἐκαστὴν πάλιν διέλθωμεν.

Ἡ μὲν ἔν δόξα τῶ λέγοντός ἐστὶ τὸ τὴν αὐτῶ διάνοιαν ἐμφανίζειν κατὰ τῶν πραγμάτων. δεῖ δ' ἐμπειροῦ ἀποφαίνειν ἑαυτὸν περὶ ὧν ἂν λέγη, καὶ ἐπιδεικνύειν ὡς συμφέροι τἀληθῆ λέγειν περὶ τούτων, τὸν δ' ἀντιλέγοντα μάλιχα δεικνύειν μηδεμίαν ἐμπειρίαν ἔχοντα τὸν ἐναντίον περὶ ὧν ἀποφαίνεται, τὴν δὲ δόξαν ὁμοίως. ἂν δὲ τοῦτο μὴ δυνατόν ᾖ, δεικτέον ὡς καὶ οἱ ἐμπειροὶ πολλάκις ἐμαρτάνουσιν. ἂν δὲ τὸτο μὴ ἐνδέχεται, λέγειν ὡς ἀσύμφορόν ἐστι τοῖς ἐναντίοις τἀληθῆ περὶ τούτων εἰπεῖν. ταῖς μὲν οὖν δόξαις τοῦ λεγοντος ἔτω χρῆσόμεθα, καὶ αὐτοὶ ἀποφανόμενοι καὶ ἑτέροις ἀντιλέγοντες.

Μαρτυρία δ' ἐστὶν ὁμολογία συνειδότης ἐκοντί. ἀναγκαῖον δ' εἶναι τὸ μαρτυρούμενον ἢ πιθανόν ἢ ἀπιθανόν ἢ ἀμφίβωλον πρὸς πίσειν, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν μάρτυρα πῖσον ἢ ἀπίσον ἢ ἀμφίδοξον. ὅταν μὲν ἔν τὸ μαρτυρούμενον ἢ πιθανόν καὶ ὁ μάρτυς ἀληθινός, ὅθεν δεόνται αἱ μαρτυρίαι ἐπιλόγων, εἰὰν μὴ βύλη γνώμη ἢ ἐνθύμημα συντόμως εἰπεῖν τῶ ἀστείου ἕνεκεν. ὅταν δὲ ὑποκτεύηται ὁ μάρτυς, ἀποδεικνύειν δεῖ ὡς ἔτε χάριτος ἕνεκεν ἔτε τιμωρίας ἢ κέρδους ὁ τοιοῦτος ἂν τὰ ψευδῆ μαρτυρήσειεν. δεῖ δὲ καὶ διδάσκειν ὅτι ἔ συμφέροι τὸ ψεῦδος μαρτυρεῖν· αἱ μὲν γὰρ ὠφέλειαι μικραί, τὸ δ' ἐξελεγχθῆναι χαλεπόν, γνωσθέντα δ' ἔ μόνον εἰς ἀργύριον οἱ νόμοι ζημιῶσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς δόξαν καὶ εἰς ἀπίσιαν. τὸς μὲν ἔν μάρτυρας ἔτω πῖσους ποιήσομεν· ἀντιλέγοντας δὲ μαρτυρία δεῖ τὸν τρόπον τοῦ μάρτυρος διαβάλλειν, ἂν ἢ πονηρός, ἢ τὸ μαρτυρούμενον ἐξετάζειν, ἂν ἢ πιθανόν, ἢ καὶ συναμφοτέροις τέτοις ἀντιλέγειν, συνάγοντα τὰ φευλότατα τῶν ἐναντιῶν εἰς ταῦτό. σκεπτέον δὲ καὶ εἰ φίλος ἐστὶν ὁ μάρτυς ᾧ μαρτυρεῖ, ἢ εἰ μετεξί ποθεν αὐτῶ τῶ πράγματος, ἢ ἐχθρός ἐστιν οὗ καταμαρτυρεῖ, ἢ πένης· τῶν γὰρ οἱ μὲν διὰ χάριν, οἱ δὲ διὰ τιμωρίαν, οἱ δὲ διὰ κέρδος ὑποκτεύονται τὰ ψευδῆ μαρτυρεῖν. καὶ τὸν τῶν ψευδομαρτυριῶν νόμον ἐπὶ τέτοις τεθεικέναι φήσομεν τὸν νομοθέτην· ἄτοπον ἔν εἶναι τῶ νομο-

2. μαρτυριῶν καὶ] μαρτυριῶν ἢ B^c. || 14. οἷον codices. || 28. ἐνθύμημα F². || 32. διότι] διὰ τὸ B^c.

11. λέγοι F². || 14. τὴν δὲ] τὴν τε B^c.

τες πάντων τῶν λεγομένων εὐόρκως θήσεσθε τὴν ψῆφον, ὑμᾶς δὲ περὶ τῶν οὕτως ὀλιγώρως ἔχειν ὥσε μὴδὲ ταῖς ἀρχαῖς ὑπομείναντας αὐτὰς τῶν λόγων ἤδη νομίζουσιν ἀκριβῶς ἅπαντα γινώσκουσιν;" καὶ ἄλλως "πῶς ἔκ ἀλογόν ἐστι τὸν μὲν νομοθέτην τάξαι τῶν ψήφων ἴσων γινομένων τὸν φεύγοντα νικᾶν, ὑμᾶς δὲ οὕτως ἐναντίως γινώσκουσιν περὶ τῶν ὡς μὴδὲ ἀπολογημένων τῶν διαβεβλημένων ἀκείνους; καί κεινον μὲν διὰ τὸ μάλλον κινδυνεύειν τοὺς φεύγοντας ἀπονεῖμαι ταύτην τὴν κλεονεξίαν αὐτοῖς ἐν ταῖς ψήφοις, ὑμᾶς δὲ τοῖς μὲν ἀκινδύνως κατηγοροῦσι μὴ φιλονεικεῖν, τὸς δὲ μετὰ φόβου καὶ κινδύνου περὶ τῶν κατηγορημένων ἀπολογημένους ὡς θορυβῶντας ἐκπλήττει;" εἰάν μὲν ἔν ἐν ἀρχαῖς οἱ θορυβοὶ γίνωνται, τῦτον τὸν τρόπον αὐτοῖς ἀπαντητέον· εἰάν δὲ προεληλυθότος τῆ λόγου θορυβῶσιν, εἰάν μὲν ὀλίγοι τινὲς τοῦτο ποιῶσιν, ἐπιτιμητέον τοῖς θορυβῶσι καὶ πρὸς αὐτοὺς λεκτέον ὅτι δίκαιον οὖν μὲν αὐτοὺς ἀκείνους ἐξίν, ἵνα μὴ κωλύσιν τὰς ἄλλας ὁρθῶς δικάζειν, ἐπὶ δὲ ἀκῶσσι, τότε ποιεῖν ὅ τι αὐτῶν ἐθέλωσιν. εἰάν δὲ τὸ πλῆθος θορυβῆ, μὴ τοῖς κρίνουσιν ἀλλὰ σαυτῶ ἐπίπληξον· τὸ μὲν γὰρ ἐκείνοις ἐπιτιμᾶν ὀργὴν ἐργάζεται, τὸ δὲ ἐαυτῶ ἐπιπληξαι καὶ λέγειν ἡμαρτηκέναι συγγνώμης ποιήσει τυχεῖν. δεῖ δὲ καὶ δεῖσθαι τῶν κριτῶν εὐμενῶς αὐτοὺς ἀκῶσαι τῷ λόγῳ, καὶ περὶ τῶν μέλλουσιν κρυβδῆν τὴν ψῆφον φέρειν, ἤδη τὴν διάνοιαν φανεράν τιθεσθαι. συλλήβδην δὲ τοῖς θορύβοις ἀπαντήσομεν κεφαλαιωδῶς ἢ γνώμῃς ἢ ἐνθυμήμασι, δεικνύτες τὰς θορυβῶντας ἢ τοῖς δικαίοις ἢ τοῖς νόμοις ἢ τῷ συμφέροντι τῆς πόλεως ἢ τῷ καλῷ ἐναντιμένους· ἐκ γὰρ τῶν τοιούτων ἐστὶν ὅτι μάστιγα παῦσαι τὰς ἀκούοντας θορυβοῦντας. ταῖς μὲν οὖν πρὸς τὰς ἀκροατὰς προκαταλήψουσιν ὡς δεῖ χρῆσθαι, καὶ ὅπως τοῖς θορύβοις ἀπαντητέον, ἐκ τῶν προειρημένων ἴσμεν· τὰ δὲ ὑπὸ τῶν ἀνταγωνιστῶν ἐπίδοξα λέγεσθαι πάλιν ὡς δεῖ προκαταλαμβάνειν, ὑποδείξω. "ἴσως ἔν ὀδυρεῖται αὐτῷ πενίαν, ἢς οὐκ ἐγὼ ἀλλ' ὁ τοῦτε τρόπος ὑπαίτιος ἔσται" καὶ πάλιν "πυθάνομαι αὐτὸν τὸ καὶ τὸ μέλλειν λέγειν." ἐν μὲν ἔν τοῖς πρότερον λόγοις οὕτω δεῖ τὰ ἐπίδοξα λέγεσθαι ὑπὸ τῶν ἐναντίων προκαταλαμβάνοντα διαλύειν καὶ ἀσθενῆ ποιεῖν· καὶ γὰρ καὶ πάνυ ἰσχυρὰ ἢ τὰ προδιαβεβλημένα, οὐχ ὁμοίως φαίνεται μεγάλα τοῖς ἤδη προακηκόσιν. εἰάν δὲ τοὺς ὑστεροὺς λόγους ἔχωμεν καὶ οἱ ἐναντίοι

προκατειληφότες ὥσιν ἂ μέλλομεν λέγειν, ἀντιπροκαληπτέον ἐστὶν αὐτὰ λύοντα τόνδε τὸν τρόπον· "ἔτος δ' οὐ μόνον μὴ κατέφυσαι πολλὰ πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ σαφῶς εἰδὼς ὅτι ἐξελέγξω αὐτόν, προκατέλαβέ μὴ τὸν λόγον καὶ προδιέβαλεν, ἵν' ὑμεῖς μὴ ὁμοίως αὐτῷ προσέχητε ἢ ἐγὼ μὴ εἶπω πρὸς ὑμᾶς αὐτὸν διὰ τὸ διασεσύρθαι πρότερον ὑπὸ τούτου. ἐγὼ δ' οἶμαι δεῖν τὰς ἐμὰς λόγους παρ' ἐμῷ πυθάνεσθαι ὑμᾶς, ἀλλὰ μὴ παρὰ τούτου. εἰ δὲ καὶ ταῦθ' οὕτως προδιέσυρε λέγων, ἂ φημι οὐ μικρὰ σημεῖα εἶναι τοῦ μὴδὲν ὑγιᾶς τούτον λέγειν." κέρχηται δὲ καὶ Εὐριπίδης ἐν Φιλοκτῆτῃ τεχνικῶς τῷ τῷ εἶδει διὰ τῆδε "λέξω δ' ἐγὼ, κἂν μου διαφθείρας δοκῆ λόγους ὑποσᾶς αὐτοὺς ἠδικηκέναι. ἀλλ' ἐξ ἐμῷ γὰρ τὰ μὰ μαθήσῃ κλύων, ὁ δ' αὐτὸς αὐτὸν ἐμφανιεῖ σοι λέγων." ταῖς μὲν ἔν προκαταλήψουσιν ὡς δεῖ χρῆσθαι καὶ πρὸς τοὺς κριτὰς καὶ πρὸς τὰς ἐναντίας, ἴσμεν διὰ τῶν.

Αἰτήματα δ' ἐστὶν ἐν τοῖς λόγοις ἂ παρὰ τῶν ἀκούντων οἱ λέγοντες αἰτῶνται. τῶν δ' ἐστὶ τὰ μὲν ἀδίκαια τὰ δὲ δίκαια. δίκαιον μὲν οὖν ἐστὶ τὸ τε προσέχειν τοῖς λεγομένοις αἰτεῖσθαι καὶ μετ' εὐνοίας ἀκείνους, δίκαιον δὲ καὶ τὸ κατὰ τοὺς νόμους αὐτῷ βοηθῆσαι, καὶ τὸ μὴδὲν παρὰ τὰς νόμους ψηφίσασθαι, καὶ τὸ τοῖς ἀτυχήμασι συγγνώμην ἔχειν. εἰάν μὲν ἢ παρὰ τὰς νόμους, ἀδίκον, εἰάν δὲ μὴ, δίκαιον. τὰ μὲν οὖν αἰτήματα ταῦτ' ἐστὶ, διειλόμεθα δ' αὐτῶν τὰς διαφοράς, ἵν' εἰδότες τὸ τε δίκαιον καὶ τὸ ἀδίκον χρώμεθα κατὰ τὸν καιρὸν, καὶ μὴ λαθάνωσιν ἡμᾶς οἱ ἐναντίοι ἀδικόν τι αἰτοῦντες τοὺς δικάζοντας. καὶ περὶ μὲν τῶν ἐκ τῶν εἰρημένων ἔκ ἀγνοήσομεν.

Παλιλλογία δ' ἐστὶ μὲν σύντομος ἀνάμνησις, δεῖ δ' αὐτῇ χρῆσθαι καὶ περὶ τῶν μερῶν καὶ περὶ τῶν ὅλων λόγων τὰς τελευταίας. παλιλλογήσομεν δὲ ἐν κεφαλαίοις ἢ διαλογιζόμενοι ἢ προαιρούμενοι ἢ προσερατῶντες ἢ ἀπολογιζόμενοι. δείξω δ' αὐτῶν οἷον ἕκαστόν ἐστιν. τὸ μὲν οὖν διαλογίζεσθαι τοιόνδε τι ἐστίν· "ἀπορῶ δ' ἐγὼ γε τί ἂν ἐποίησαν οὗτοι, εἰ μὴ φανεροὶ μὲν ἦσαν ἡμᾶς πρότερον ἐγκαταλειποῖτες, ἐξηλέγχοντο δὲ ἐπὶ τὴν πόλιν ἡμῶν στρατεύσαντες, ἔδεν δὲ πῶποτε ὧν ὠμολογήκασι ποιήσαντες." τὸ μὲν ἔν διαλογίζεσθαι τοιούτῳ ἐστὶ, τὸ δὲ ἀπολογίζεσθαι τοιούτῳ· "ἀπέδειξα δ' αὐτοὺς διαλύσαντας προτέρος τὴν συμμαχίαν, καὶ πρῶτον ἐπιθεμένους ἡμῖν ὅτε πρὸς

1. ἔθετε *F*¹. || 3. ὑπομείναντες *F*¹. || 18. ἔλωσω *F*¹. || 21. λέγειν] λέγειν ἐν τῷ λέγειν *F*¹. || 22. δεῖ] καὶ *B*^c. || 32. ἐπίδοξα] μείλοστα ἐπίδοξα *F*¹. || 35. τότε καὶ τότε *B*^c. || 36. ἐπίδοξα] ἐπίδοξα μείλοστα *F*¹.

5. προδιέβαλεν *F*¹. || 11. τότε] τῷ *B*^c. || 17. περὶ *F*¹. || 32. ἢ προαιρούμενοι om *F*¹. || 33. δείξω] ἢ ἐκ προαιρέσεως. δείξω *F*¹. || 34. δ' om *B*^c.

δὲ ἐνὶ ἡ πολλοῖς ὀνόμασι τὸ πρᾶγμα προσαγορεύειν, τε-
τάρτη δὲ ἐξῆς τὰ πραχθέντα ὀνομάζειν ἢ ὑπερβιβάζειν.
ὅπως δὲ καλλίστην ποιήσεις τὴν ἐρμηνείαν, νῦν δηλώσομεν.

25 Πρῶτον μὲν οὖν εἰς δύο ἐρμηνεύειν, εἶτα σαφῶς δεῖ
λέγειν. σχήματα δ' ἐστὶ τὰ εἰς δύο λέγειν τάδε, ἐν μὲν 5
ὅτι αὐτὸς δύναται καὶ τοῦτο καὶ ἕτερον, δεύτερον δὲ ὅτι
ἕτος ἢ δύναται ἕτερος δὲ δύναται, τρίτον δὲ ὅτι ἕτος καὶ
τῦτο καὶ ἕτερον δύναται, τέταρτον δὲ ὅτι οὐτ' αὐτὸς οὐθ'
ἕτερος δύναται, πέμπτον δὲ ὅτι αὐτὸς μὲν δύναται ἕτερος
δὲ οὐ δύναται, ἕκτον δὲ ὅτι αὐτὸς μὲν ἕτερον δύναται, 10
ἐκατὸς δὲ ἢ δύναται ἕτερον. ἕκαστον δὲ τῶν ἐπὶ τῶνδε
θεωρήσεις. ὅτι μὲν γὰρ αὐτὸς δύναται καὶ τῦτο καὶ ἕτε-
ρον, τοιούτῳ ἐστίν· "ἐγὼ δὲ ἢ μόνον τῶν αἰτίων ὑμῶν ἐγε-
νόμην, ἀλλὰ καὶ Τιμόθεον μέλλοντα σφραγεύειν ἐφ' ὑμᾶς
δικαίωλυσα." ὅτι δὲ ἕτος μὲν ἢ δύναται ἕτερος δὲ δύναται, 15
τοιούτῳ· "αὐτὸς μὲν οὖν ἀδυνάτως ἔχει πρὸς βυβλίστον ὑπὲρ
ἡμῶν, ἕτος δὲ φίλος ἐστὶ τῆ πόλει Σπαρτιατῶν, καὶ μά-
λιστ' ἂν θυνηθεὶ πρᾶξαι ἢ βύλευσθε." τὸ δὲ ὅτι ἕτος καὶ
τῦτο καὶ ἕτερον δύναται, τοιούτῳ· "ἢ μόνον δὲ ἐν τοῖς πα-
λάμοις εὐρωσον αὐτὸν παρέσχειν, ἀλλὰ καὶ βυλεύσασθαι 20
τῶν πολιτῶν ἢ ἡμισα δύναται." τὸ δὲ ὅτι ἕτ' αὐτὸς ἢ
ἕτερος δύναται, τοιούτῳ· "ἕτ' ἂν αὐτὸς θυνηθεὶ ὀλίγην δύ-
ναμιν ἔχων καταπολεμήσαι τὸς ἐναντίους, ἕτ' ἄλλος ὑδεὶς
τῶν πολιτῶν." τὸ δὲ ὅτι ἐκεῖνος μὲν δύναται αὐτὸς δὲ ἢ
δύναται, τοιούτῳ· "ἕτος μὲν γὰρ ἔρρωται τῷ σώματι, ἐγὼ 25
δ' ἀρρωσῶν τυγχάνω." τὸ δὲ ὅτι αὐτὸς μὲν ἕτερον δύνα-
ται, ἐκεῖνος δὲ ἢ δύναται ἕτερον, τοιούτῳ· "ἐγὼ μὲν γὰρ
κυβερνήσαι δυνατός εἰμι, ἕτος δὲ ἢδὲ κωπηλατῆσαι δύνα-
ται." σχήματα μὲν ἔν τῷ εἰς δύο ἐρμηνεύειν ὡς ποιήσεις
ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἀπάντων τὸν αὐτὸν τρόπον μετιών· 30
σαφῶς δὲ ὅθεν δηλώσεις, τῦτο πάλιν σκεπτέον.

26 Πρῶτον μὲν ἔν ὀνόμαζε τοῖς οἰκείοις ὀνόμασιν ὅ τι ἂν
λέγῃς, διαφεύγων τὸ ἀμφίβολον. εὐλαβῶ δὲ περὶ τὰ φη-
νήντα τῶν γραμμάτων, ὅπως μὴ ἐξῆς τεθήσονται. πρό-
σεχε δὲ καὶ τοῖς καλουμένοις ἄρθροις, ὅπως ἐν τῷ δέοντι 35
προστιθῆται. σκόπει δὲ καὶ τὴν σύνθεσιν τῶν ὀνομάτων,
ὅπως μὴτε συγκεχυμένη μὴθ' ὑπερβατὴ ἔσται· τὰ γὰρ
ἕτω λεγόμενα δύσγνωστα συμβαίνει. μετὰ δὲ συνδέσμων
ὅς ἂν προείπῃς, ἀποδίδοι τὸς ἀκολουθῦντας. τὸ μὲν ἔν συν-
δέσμων ἀποδιδόναι τὸς ἀκολουθῦντας τοιούτῳ ἐστίν· "ἐγὼ μὲν 40
εἶπ' ἂν ἴσα καὶ πολλὰ μικρὰ ὀλίγοις μεγάλοις καὶ

παρεγενόμεν ἢ ἔφη, σὺ δὲ φάσκων ἤξειν ἐκ ἡλθες." πάλ-
ιν ὅταν ὁ αὐτὸς συνακόλουθος ἦ, οἷον "σὺ γὰρ κάμειν
αἴτιος ἐγένεσθαι καὶ τῶν αἰτίων σὺ." περὶ μὲν ἔν τῶν συν-
δέσμων εἴρηται, καὶ ἀπὸ τῶν τεκμαίρεσθαι δεῖ καὶ περὶ
τῶν ἄλλων. δεῖ δὲ καὶ τὴν σύνθεσιν τῶν ὀνομάτων μὴτε
συγκεχυμένην μὴτε ὑπερβατὴν εἶναι. τὸ μὲν γὰρ συγκε-
χυμένως τοιούτῳ ἐστίν, ὡς ὅταν εἴπῃς "δεινὸν ἐστὶ τῦτον τῦ-
τον τύπτειν." ἀθλον γὰρ ἦν ὁπότερος ἂν ἦν ὁ τύπτων.
εἰάν δὲ εἴπῃς ἕτως, δῆλον ποιήσεις "δεινὸν ἐστὶ τοῦτον ὑπὸ
τῶν τύπτεσθαι." τὸ μὲν ἔν συγγεῖν τὴν σύνθεσιν τῶν ὀνο-
μάτων τοιούτῳ ἐστίν· τὸ δὲ προσέχειν τοῖς ἄρθροις, ὅπως ἐν
τῷ δέοντι προστιθῆται, ἐπὶ τῶνδε ὅρα· "οὗτος ὁ ἀνθρωπος
τοῦτον τὸν ἀνθρωπον ἀδικεῖ." νῦν μὲν οὖν ἐγγινόμενα τὰ
ἄρθρα σαφῆ ποιῶ τὴν λέξιν, ἐξαιρεθέντα δὲ ἀσαφῆ ποιῶ-
σει. ἔσθ' ὅτε δὲ συμβαίνει καὶ τὸ ἀνάπαλιν. τὰ μὲν οὖν
ἐν τοῖς ἄρθροις τοιαῦτά ἐστίν· τὰ δὲ φωνήντα μὴ τίθει
παράλληλα, ἂν μὴ ποτε ἄλλως ἀδυνάτων ἢ δηλωσῆται, ἢ
ἀνάπτυξις ἢ τις ἢ ἄλλη διαίρεσις. τὸ δὲ τὰ ἀμφίβολα
διαφεύγειν τοιούτῳ ἐστίν· ἕνια τῶν ὀνομάτων ταῦτά ἐπὶ
πλείοσι πράγμασι κεῖται, οἷον ὁδὸς τῶν θυρῶν καὶ ὁδὸς ἦν
βαδίζουσιν· δεῖ δὲ ἐπὶ τοῖς τοιούτοις τὸ ἴδιον αἰεὶ συμπαρα-
λαμβάνειν. καὶ σαφῶς μὲν ἐν τοῖς ὀνόμασιν, ἂν ταῦτα
ποιῶμεν, διαλεξόμεθα· εἰς δύο δ' ἐρμηνεύσομεν διὰ τῆς
προτέρας μεθόδου.

Περὶ δὲ ἀντιθέτων καὶ παρισώσεων καὶ ὁμοιοτήτων 27
λέγωμεν ἡδὴ· δεησόμεθα γὰρ καὶ τούτων. ἀντίθετον μὲν
ἔν ἐστὶ τὸ ἐναντίαν τὴν ὀνομασίαν ἅμα καὶ τὴν δύναμιν
τοῖς ἀντικειμένοις ἔχον, ἢ τὸ ἕτερον τῶν. τοῖς μὲν οὖν
ὀνόμασιν εἶπ' ἂν ἐναντίον ἅμα καὶ τῆ δυνάμει τόδε· "οὐ
γὰρ δίκαιον τῦτον μὲν τὰ ἐμὰ ἔχοντα κλυταῖν, ἐμὰ δὲ
τὰ ὄντα προίεμενον ἕτω πτωχεύειν." τοῖς δ' ὀνόμασι μό-
νοις· "διδότω γὰρ ὁ πλούσιος καὶ εὐδαίμων τῷ πένητι καὶ
ἐνδεῖ." τῆ δὲ δυνάμει· "ἐγὼ μὲν τῦτον νοσῶντα ἐθεράπευσα,
ἕτος δ' ἐμοὶ μεγίστων κακῶν αἴτιος γέγονεν." ἐνταῦθα μὲν
γὰρ τὰ ὀνόματα ἐκ ἐναντία, αἰ δὲ πράξεις ἐναντία. κάλ-
λιστον μὲν ἔν εἶπ' ἂν τὸ κατ' ἀμφοτέρω ἀντίθετον, καὶ κατὰ
τὴν δύναμιν καὶ κατὰ τὴν ὀνομασίαν· ἐξὶ δὲ καὶ τὰ λοιπὰ
δύο ἀντίθετα.

Παρίσωσις δ' ἐστὶ μὲν ὅταν δύο ἴσα λέγῃται κῶλα, 28
εἶπ' ἂν ἴσα καὶ πολλὰ μικρὰ ὀλίγοις μεγάλοις καὶ

1. ἐπὶ — 2. δὲ om B^c. || 2. ἐξ ἡς F². || 3. ποιήσης F². || 8. αὐτὰ F². || 16. ἔχειν F². || 18. ἂν om F². || ε] ἢ B^c. ||
20. εὐρωσον F². || 21. ἵτι om F²B^c. || 22. δύναται om B^c. || ἂν om F². || θυνηθεὶ F²B^c. || 26. ἵτι om B^c. || 39. ἕς — συν-
δέσμων om F².

1. ἡξειν et 3. σύ om B^c. || 6. εἶναι om F². || 17. δυνατὸν F²B^c. || 18. τὰ om F². || 37. τὴν ante δυνάμιν om F². || 40.
πολλὰ καὶ F².

χρόνῳ. ἐκ μὲν ἔν τῷ παροισχομένῳ χρόνῳ, εἰάν τις ὑπο-
 πτεύηται εἰς πονηρίαν τινά, πρῶτον μὲν τῇ πρὸς τὰς ἀκροα-
 τὰς προκαταλήψει χρῆσθαι, καὶ λέγειν ὡς "οὐδ' αὐτὸς
 ἀγνωῶ διαβεβλημένος, ἀλλ' ἐπιδείξω ψευδεῖς οὐσας τὰς
 διαβολὰς." ἔπειτα κεφαλαιωδῶς ἐν τοῖς προσιμίοις ἀπο-
 5 λογητέον, ἂν ἔχῃς τι λέγειν ὑπὲρ σαυτῶ, καὶ τὰς κρίσεις
 ψεκτέον· ἀναγκαῖον γάρ, ἂν τε πρὸς τὸ δημόσιον ἢ τις
 διαβεβλημένος ἂν τε πρὸς τὴν ιδιότητα, ἢ γεγενῆσθαι κρί-
 σιν ἢ μέλλειν γενήσεσθαι ἢ μὴ βύλευσθαι τὴν αἰτίαν
 ἐπενεγκόντας λαβεῖν κρίσιν, καὶ ῥητέον ὡς ἀδίκως ἢ κρί-
 10 σις ἐγένετο καὶ ὡς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν κατεσασιάζημεν· ἢ
 εἰάν τῶτο μὴ ἐνδέχεται, λέγε ὡς ἰκανὸν ἡμῖν ἀτυχήσασαι
 τότε, καὶ ὡς δίκαιόν ἐστι τῶν πραγμάτων ἢ δὴ κερμιμένων
 μὴ περὶ τῶν αὐτῶν ἐτι διαβολὴν ἔχειν. ἂν δ' ἐπίδοξος ἢ
 κρίσις ἢ γενέσθαι, λεκτέον ὡς ἑτοιμος εἶ περὶ τῶν διαβο-
 15 λῶν ἐν τοῖς καθημένοις ἢ δὴ κρίνεσθαι· καὶ ἐλεγχθῆς τι
 τὴν πόλιν ἀδικῶν, ἀποθνήσκων ὑποτιμῶ. εἰάν δὲ οἱ ἐγκα-
 λῆσαντες μὴ ἐπεξίωσιν, αὐτὸ τῶτο χρῆ σημεῖον ποιείσθαι
 διότι τὴν διαβολὴν ψευδῶς ἡμῶν κατήνεγκαν· ἢ γὰρ εἰκὸς
 εἶναι δοῦναι τοὺς ἀληθῶς ἐγκαλῶντας μὴ βούλευσθαι κρίσιν
 20 λαβεῖν. αἰεὶ δὲ κατηγορεῖν χρῆ διαβολῆς, καὶ λέγειν ὡς
 δεῖν καὶ κοινὸν καὶ πολλῶν κακῶν αἴτιον. ἐμφανιστέον
 δ' ὅτι καὶ πολλοὶ ἢ δὴ διεφθάρησαν ἀδίκως διαβληθέντες.
 χρῆ δὲ καὶ διδάσκων ὡς εὐθὴς ἐστὶν ὑπὲρ τῶν κοινῶν βυ-
 λευομένους μὴ παρὰ πάντων τὴν λόγῳ ἀκούοντας τὸ συμ-
 25 φέρων σκοπεῖν, ἀλλὰ ταῖς ἐνίων διαβολαῖς δυσχεραίνειν.
 δεῖ δὲ καὶ ἐπαγγέλλεσθαι καὶ ὑπισχυεῖσθαι δίκαια καὶ
 καλὰ καὶ συμφέροντα ἐπιδείξων ἂ ὑπέσχετο συμβου-
 λεύειν. τὴν μὲν ἔν ἐκ τῷ παροισχομένῳ χρόνῳ διαβεβλη-
 μένους τῶτον τὸν τρόπον ἐν ταῖς δημηγορίαις τὰς διαβολὰς
 30 λυτέον· ἐκ δὲ τῷ παρόντος χρόνῳ διαβαλεῖς τὴν λέγοντας
 πρῶτον μὲν εἰς ἡλικίαν. εἰάν τε γὰρ νέος παντελῶς εἰάν τε
 πρεσβύτης δημηγορῆ, δυσχεραίνεται· τῷ μὲν γὰρ ἔπω ἤρ-
 χθαι τῷ δὲ ἢ δὴ πεκαῦσθαι προσήκειν οἴονται. ἔπειτα εἰάν
 συνεχῶς εἰώθη λέγειν· πολυπράγμων γὰρ εἶναι δοκεῖ ἔτος.
 35 καὶ εἰ μὴδέπω πρότερον εἰρήκει· καὶ γὰρ ἔτος ἕνεκά τινος
 ἰδίῳ δοκεῖ παρὰ τὸ ἔθος δημηγορεῖν. ἐκ μὲν ἔν τῷ παρόν-
 τος χρόνῳ ἔτω τοὶ διαβολαὶ περὶ τὸν δημηγορῶντα γενή-
 σονται, προφασίζεσθαι δὲ ὑπὲρ αὐτῶν δεῖ τὸν μὲν νεώ-
 40 τερον ἐκ τῆς ἐρημίας τῶν συμβουλευόντων καὶ ἐκ τῷ προ-

σῆκοντος τῶτο, λέγω δ' οἶον ὑπὲρ λαμπαδαρχίας ἢ ὑπὲρ
 γυμνασῆς ἢ ὑπὲρ ὄπλων ἢ ἵππων ἢ περὶ πολέμου· τῶτον
 γὰρ ἐκ ἐλάχιστον μέρος τῷ νέῳ μέτεστιν. ῥητέον δὲ καὶ
 ὡς εἰ μὴπω καθ' ἡλικίαν τὸ φρονεῖν, ἀλλὰ κατὰ φύσιν
 καὶ ἐπιμέλειαν. ἐμφανιστέον δὲ καὶ ὡς ἀμαρτύντι μὲν
 ἴδιον τὸ ἀτύχημα, κατορθώσαντι δὲ κοινὴ ἢ ὠφέλεια. τῷ
 μὲν ἔν νέῳ ἐκ τῶν τοιούτων προφασίζεον, γέροντι δὲ προ-
 φασίζεον λέγοντι ἐκ τε τῆς ἐρημίας τῶν συμβουλευόντων
 καὶ ἐκ τῆς εὐπορίας αὐτῶ, πρὸς δὲ τότοις καὶ ἐκ τῷ με-
 γέθῳ καὶ ἐκ τῆς καινότητος τῶν κινδύνων καὶ ἐκ τῶν ἄλ-
 λων τῶν τοιούτων. τῷ δὲ λίαν εἰθισμένῳ ἐκ τῆς ἐμπειρίας
 καὶ ἐκ τῷ αἰσχροῦ εἶναι πρότερον δὴ λέγοντα νῦν μὴ ἀπο-
 φαίνεσθαι γνώμας. τῷ δὲ μὴ εἰθισμένῳ ἐκ τε τῷ μεγέ-
 θῳ τῶν κινδύνων καὶ ἐκ τῷ ἀναγκαῖον εἶναι πάντα τινά,
 ὡ τῆς πόλεως μέτεστιν, ὑπὲρ τῶν νῦν προκειμένων ἀπο-
 φαίνεσθαι γνώμην. τὰς μὲν ἔν περὶ αὐτὸν τὸν ἀνθρώπου
 διαβολὰς ἐν ταῖς δημηγορίαις ἐκ τῶν τοιούτων ἐπιχειρήσο-
 50 μεν λύειν· αἱ δὲ περὶ τὸ πρᾶγμα γίνονται μὲν, ὅταν τις
 ἡσυχίαν πρὸς τοὺς μηδὲν ἀδικῶντας ἢ πρὸς τὴν κρίτιονας
 συμβουλεύῃ, ἢ εἰρήνην ποιῆσθαι αἰσχροῦ, ἢ παραινῆ περὶ
 τὰς θυσίας μικρὰ συντελεῖν, ἢ τι τοῦτον εἰσηγήται. δεῖ δὲ
 περὶ τῶν τοιούτων πρότερον μὲν πρὸς τὴν ἀκροατὰς προκα-
 ταλήψει χρῆσθαι, ἔπειτα τὴν αἰτίαν εἰς τὴν ἀνάγκην καὶ
 τὴν τύχην καὶ τὴν καιρὸν καὶ τὸ συμφέρον ἀναφέρειν, καὶ
 λέγειν ὡς ἔχῃ οἱ συμβουλευόντες τῶν τοιούτων ἀλλὰ τὰ
 πρᾶγματ' ἐστὶν αἴτια. καὶ τὰς μὲν περὶ τὸ πρᾶγμα δια-
 55 βολὰς ἐκ τῶν τοιούτων ἀπὸ τῶν συμβουλευόντων ἀπάζομεν,
 ὁ δὲ λόγος ἐν ταῖς δημηγορίαις διαβάλλεται, ὅταν ἢ μα-
 κρὸς ἢ ἀρχαῖος ἢ ἄπιστος λέγηται. εἰάν μὲν ἔν μακρὸς ἢ
 τὸ πλῆθος αἰτιατέον τῶν πραγμάτων· εἰάν δὲ ἀρχαῖος, δι-
 δακτέον ὅτι νῦν καιρὸς αὐτῶ εἴη· εἰ δὲ ἀπίθανος, ὑπισχυεῖ-
 σθαι· δεῖ ὡς ἀληθῆ ἐπιδείξων ἐπὶ τοῦ λόγου. τὰς μὲν οὖν
 δημηγορίας ἐκ τῶν κατασπόμεθα, τάζομεν δὲ πῶς· εἰάν
 μὲν μηδεμίαν διαβολὴν ἔχομεν μῆτε αὐτοὶ μῆτε ὁ λό-
 γος μῆτε τὸ πρᾶγμα, τὴν πρόθεσιν ἐν ἀρχῇ εὐθὴς ἐκ-
 60 θήσομεν, ἐπὶ δὲ τὸ προσέχειν καὶ τῷ λόγῳ εὐμενῶς ἀκίειν
 ὕστερον παρακαλέσομεν· εἰάν δὲ διαβολὴ τις ἢ τῶν προειρη-
 μένων περὶ ἡμᾶς, προκαταλαβόντες τοὺς ἀκροατὰς, καὶ
 περὶ τῶν διαβολῶν τὰς ἀπολογίας καὶ τὰς προφάσεις συν-
 65 τόμως ἐνεγκόντες, οὕτω προθήσομεν καὶ τὴν ἀκροατὰς ἐπὶ

2. εἰς] ὑπὸ B^c. || 4. ἀγνωῶ] ἀγνωῶ μὲν V^b. || 6. σαυτῶ V^b. || 12. ἀτυχήμασι B^c. || 19. εἰκὸς om V^bB^c. || 24. ὑπὲρ] ὡς ὑπὲρ V^b. || 28. καὶ συμφέροντα καλὰ B^c. || ὑπέσχεον V^b. || 31. διαβάλλειν V^b. || 32. πρῶτα B^c. || εἰς om V^b. || 33. δυσχεραίνειν V^b. || 35. συνεχῆ V^bB^c. || εἰώθει V^b. || 36. εἰ] εἰάν V^b. || 38. ἔτω τοι om V^b. || γηθήσονται] τοιαῦται γηθήσονται V^b.

7. γέροντι δὲ προφασίζεον om V^b. || 12. ἐκ εἰ μὴ om V^b. || 14. πάντως V^b. || 16. τῶν ἀνθρώπων V^b. || 20. παραινῆ B^c.

παραδείγματα οἰκεία τῷ πράγματι, καὶ τὰ ἐγγύτατα τοῖς ἀκούσιν χρόνῳ ἢ τόπῳ, εἰὰν δὲ μὴ ὑπάρχη τοιαῦτα, τῶν ἄλλων τὰ μέγιστα καὶ γνωριμώτατα. μετὰ ταῦτα γνωμολογητέον. δεῖ δὲ καὶ περὶ τὰ μέρη τῶν εἰκότων καὶ τῶν παραδειγματίων ἐπὶ τελευτῆς ἐνθυμηματώδεις καὶ γνωμο- 5 λογικὰς τὰς τελευτὰς ποιεῖσθαι. καὶ τὰς μὲν πίσεις ἔτως ἐπὶ ταῖς πράξεσι προσακτέον· εἰὰν δὲ πισεύηται τὰ πράγματα εὐθέως ῥηθέντα, τὰς μὲν πίσεις παραλειπτέον, τῷ δὲ δικαίῳ καὶ τῷ νομίμῳ καὶ τῷ συμφέροντι καὶ τῷ καλῷ καὶ τῷ ἡδέϊ καὶ τῷ ῥαδίῳ καὶ τῷ δυνατῷ καὶ τῷ 10 ἀναγκαίῳ τὰς προειρημένας πράξεις βεβαιωτέον. καὶ εἰ μὲν ὑπάρχει, πρῶτον τὸ δίκαιον τακτέον, διεξιόντας διὰ τῆς τε τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ὁμοίου τῷ δικαίῳ καὶ τοῦ ἐναντίου καὶ τοῦ κεκριμένου δικαίου. δεῖ δὲ καὶ τὰ παραδείγματα τοῖς ὑπὸ σὺ λεγομένοις δικαίοις ὅμοια φέρειν. πολλὰ δὲ ἔξεις 15 λέγειν ἐκ τε τῶν ἰδίων παρ' ἐκάστοις δικαίων ὑπολαμβάνομένων, καὶ ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ πόλει ἐν ἧ λέγεις, καὶ ἐκ τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν. ὅταν δὲ ἅπαντα τῆς τὸν τρόπον μετιόντες διέλθωμεν, ἐπὶ τελευτῆς αὐτοῦ γνώμας καὶ ἐνθυμήματα μέτρια καὶ ἀλλήλοις ἀνόμοια ἐνεργόντες, 20 εἰὰν μὲν μακρὸν ἢ τὸ μέρος καὶ βελώμεθα μνημονεύσθαι, συντόμως καλλιλογήσομεν, εἰὰν δὲ μέτριον ἢ καὶ μνημονεύηται, αὐτὸ τὸ μέρος ὀρισάμενοι πάλιν ἕτερον προησόμεθα. ἔξι δὲ ὁ λέγω τοιόνδε· "ὡς μὲν δίκαιόν ἐστιν ἡμᾶς βοηθεῖν Συρακουσίοις, ἐκ τῶν εἰρημένων ἱκανῶς ἀποδεδει- 25 χθαι νομίζω· ὡς δὲ καὶ συμφέρει ταῦτα πράττειν, ἐπιχειρήσω διδάσκειν." πάλιν δὲ περὶ τοῦ συμφέροντος ὁμοιοτρόπως τοῖς προειρημένοις ἐπὶ τοῦ δικαίου μετιών, καὶ ἐπὶ τῇ τελευτῇ τοῦ μέρους ἢ καλλιλογίαν ἢ ὀρισμὸν ἐπιθείς, πάλιν ἕτερον ὃ τι ἂν ὑπάρχη σοι προτίθει. τῆτον δὲ τὸν 30 τρόπον ἄλλο ἄλλῳ συνάπτειν μέρει καὶ συνυφαίνειν τὸν λόγον. ὅταν δὲ πάντα διεξέλθῃς ἐξ ὧν ἐνδέχεται σοι βεβαιῶσαι τὴν προτροπὴν, ἐπὶ τούτοις ἅπασιν κεφαλαιωδῶς μετὰ ἐνθυμημάτων καὶ γνωμῶν ἢ σχημάτων δείκνυε ὡς ἀδικον καὶ ἀσύμφορον καὶ αἰσχρὸν καὶ ἀηδὲς μὴ ποιῶν 35 ταῦτα, καὶ ἀντιτίθει κεφαλαιωδῶς ὡς δίκαιον καὶ συμφέρον καὶ καλὸν καὶ ἡδὺ πράττειν ἐφ' ἃ παρακαλεῖς. ὅταν δὲ ἱκανῶς ἦδῃ ἢ ἐγνωμολογηκῶς, τὴν προτροπὴν πέρατι ὀρῖσαι. καὶ τοῦτον μὲν τὸν τρόπον βεβαιώσομεν τὰ

προτεθέντα, μετὰ δὲ τῆτο τὸ μέρος λέξομεν τὴν προκατάληψιν.

Αὕτη δ' ἐστὶ δι' ἧς τὰς ἐνδεχομένας ἀντιλογίας ῥηθῆ- 34 ναι τοῖς ὑπὸ σοῦ εἰρημένοις προκαταλαμβάνων διασύρειν. δεῖ δὲ τὰ μὲν ἐκείνων μικρὰ ποιεῖν, τὰ δὲ σαυτῷ αὔξειν, ὡς ἐν ταῖς αὔξησιν προακήκοας. χρῆ δὲ παρατιθέναι καὶ ἐν πρὸς ἓν, ὅταν τὸ σὸν μείζον ἢ, καὶ πρὸς πλείω πλείω, καὶ ἐν πρὸς πολλὰ, καὶ πολλὰ πρὸς ἓν, διαλλάττοντα κατὰ πάντας τὺς τρόπους, τὰ μὲν σαυτῷ αὔζοντα, τὰ δὲ τῶν ἐναντίων ἀσθενῆ καὶ μικρὰ ποῖοντα. καὶ τοῦτον μὲν τὸν τρόπον ταῖς προκαταλήψεσι χρησόμεθα, ταῦτα δὲ διελθόντες ἐπὶ τελευτῇ καλλιλογήσομεν, τὰ προειρημένα σχήματα διαλογισμῷ λαβόντες ἢ ἀπολογισμῷ ἢ προαιρέσεως ἢ ἐξ ἐπερωτήσεως ἢ εἰρωνείας.

Ἐὰν δὲ ἐπὶ τὸ βοηθεῖν τισὶ προτρέπωμεν, ἢ ἰδιωταῖς 35 ἢ πόλεσιν, ἀρμόσει συντόμως εἰπεῖν καὶ εἰ τις προὑπάρχει τούτοις πρὸς τὴν ἐκκλησιαζόντα φίλια ἢ χάρις ἢ ἔλεος· μάλιχα γὰρ τοῖς ἔτω διακειμένοις ἐθέλων ἐπαμύνειν. φιλοῦσι μὲν ἔν πάντες ὑφ' ὧν οἴονται κατὰ τὸ προσήκον εὖ πεπονθέναι ἢ πάσχειν ἢ πείσεσθαι, ἢ ὑπ' αὐτῶν ἢ τῶν φίλων, ἢ αὐτοὶ ἢ ὧν κηδόμενοι τυγχάνουσιν· χάριν δ' ἔχουσι τούτοις ὑφ' ὧν οἴονται παρὰ τὸ προσήκον ἀγαθόν τι πεπονθέναι ἢ πάσχειν ἢ πείσεσθαι, ἢ ὑπ' αὐτῶν ἢ τῶν φίλων, ἢ αὐτοὶ ἢ ὧν κηδόμενοι τυγχάνουσιν. τῆτων μὲν ἔν ἂν τι 40 ἐνῆ, χρῆ συντόμως διδάσκειν, καὶ ἐπὶ τὸν ἔλεον ἄγων. εὐπορήσομεν δὲ ἐλεεινὰ ποιεῖν ἄπερ ἂν ἐθέλωμεν, εἰὰν συνειδῶμεν ὅτι πάντες ἐλεῦσι τῆτος ἔς οἰκείως ἔχειν αὐτοῖς ὑπεκλήφασιν ἢ οἴονται ἀναξίους εἶναι δυστυχῆν. δεῖ δὲ ταῦτα ἀποφαίνειν ἔχοντας ἔς ἐθέλεις ἐλεεινὸς ποιεῖν, καὶ ἐπιδεικνύειν αὐτοῖς ἢ κακῶς πεπονθότας ἢ πάσχοντας, ἢ πεισομένους εἰὰν μὴ οἱ ἀκούοντες αὐτοῖς βοηθῶσιν. εἰὰν δὲ ταῦτα μὴ ἐνῆ, δικτέον ὑπὲρ ὧν λέγεις, ἀγαθῶν ἐς ἐρημέ- 45 ρους ὧν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἢ τοῖς πλείστοις μέτεστιν, ἢ ἀγαθῶ μὴδέποτε τετυχηκότας ἢ μὴ τυγχάνοντας, ἢ μὴ τευξομένους εἰὰν μὴ νῦν οἱ ἀκούοντες οἰκτείρωσιν. ἐκ τῆτων μὲν ἔν ἐπὶ τὸν ἔλεον ἄζομεν, τὰς δὲ ἀποτροπὰς ἐκ τῶν ἐναντίων τούτοις ποιήσομεν, τὸν αὐτὸν τρόπον φροῖμαζόμενοι καὶ τὰ πράγματα διεξιόντες, ταῖς τε πίσεις χρώμενοι, καὶ τοῖς ἀκούσιν δεικνύντες ὡς ἐστὶν ἃ πράττειν ἐπιχειρῶσιν

1. οἰκεία τῷ πράγματι om B. | 3. μετὰ δὲ ταῦτα B. | 8. παραληπτῶν V. | 13. τε] τὸ V. | 25. συρακουσίοις V. B. | ἱκανῶς] ἴσμεν ὡς V. B. | 37. ἡδὺ καὶ καλὸν B. | 38. ἡδῆ om B. | 39. ὀρῖσαι V.

8. ἐ] ἐνὸς V. | 9. τὰ μὲν σαυτῷ] καὶ τὰ μὲν ἡμέτερα V. | 10. μὲν om B. | 13. διὰ λογισμῷ B. | 24. post τυγχάνουσιν B. εὐχάριστοι δ' εἰσὶν ἔς ἡγῆνται κατὰ τὸ προσήκον ἀγαθόν τι συνεισπεριεῖν ἢ συνεισφέρειν ἢ συνεισφέρειν, ἢ αὐτοῖς ἢ τὴν ἐκείνων φίλων, ἢ αὐτοῖς ἢ τοῖς ἐαυτῶν ἐπιτηδείοις. | τι ἐ] τιν' ἢ V. | 26. συνειδῶμεν V. | 28. δι] δὲ B. | 32. ἐι codices. | 37. τῆτος om V. | αὐτῶν δὲ τρόπον V.

ἄνομα καὶ ἀδίκᾳ καὶ ἀσύμφορα καὶ αἰσχρὰ καὶ ἀήδῃ
 καὶ ἀδύνατα καὶ ἐργώδη καὶ οὐκ ἀναγκαῖα. ἡ δὲ τάξις
 ὁμοιοτρόπως ἔσαι, οἷα καὶ τῷ προτρέποντι. τοῖς μὲν οὖν
 καθ' αὐτὰς ἀποτρέπυσιν ἔτω τὰς τάξεις ποιητόν, τοὺς δὲ
 πρὸς τὰς ὑφ' ἑτέρων εἰρημνάς προτροπαῖς ἀντιλέγοντας
 πρῶτον μὲν ἐν τῷ προοίμῳ δεῖ οἷς μέλλουσιν ἀντιλέγειν
 προθέσθαι, τὰ δ' ἄλλα καθ' αὐτὰ προοιμιάζεσθαι, μετὰ
 δὲ τὰ προοίμια μάλιστα μὲν ἕκαστα τῶν προειρημένων καθ'
 ἐν ἑκάστων προτιθέμενον ἐπιδεικνύειν ὡς ἕκ ἐστὶ δίκαια ἢ δὲ
 νόμιμα ἢ δὲ συμφέροντα ἢ δὲ τέτοις ἀκόλυθα, ἐφ' ἃ παρα-
 10 καλεῖ ὁ ἐναντίος. τοῦτο δὲ ποιήσει ἀποφαίνων ἢ ἀδίκᾳ
 ὄντα ἢ λέγει ἢ ἀσύμφορα, ἢ τέτοις ὁμοίᾳ, ἢ ἐναντία τοῖς
 δικαίοις καὶ τοῖς συμφέρονσι καὶ τοῖς κεκριμένοις τοῖσιν.
 ὁμοιοτρόπως δὲ καὶ τῶν ἄλλων τὰ ὑπάρχοντα μέτιθι.
 κράτιστος μὲν ἔν τῷ τρόπῳ τῆς ἀποτροπῆς ἔτος ἐστίν, ἐάν
 15 δὲ μὴ ἐνδέχεται τῶτο ποιεῖν, ἐκ τῷ παραλελειμμένῳ τρόπῳ
 ἀποτρεπε λέγων· οἷον ἐάν ὁ ἐναντίος δίκαιον ἀποφήνη, σὺ
 ἐπιχείρει δεικνύειν ὡς ἐστὶν αἰσχρὸν ἢ ἀσύμφορον ἢ ἐργώ-
 δεσ ἢ ἀδύνατον ἢ ὅ τι ἂν ἔχῃς τοῖσιν· ἐάν δὲ ἐκεῖνος
 ἔχῃ τὸ συμφέρον, σὺ ἐπιδεικνύεις ὡς ἀδικόν, κἂν τι ἄλλο
 20 ἔχῃς πρὸς τῷ. δεῖ δὲ καὶ τὰ μὲν αὐτῷ αὖξιν τὰ δὲ
 τῷ ἐναντίῳ ταπεινῶν, ποιῶντα ὡς ἐν τῷ προτρεπτικῷ εἴρηται.
 χρῆ δὲ καὶ γνώμας φέρειν καὶ ἐνθυμήματα καθάπερ
 ἐκείσε, καὶ τὰς προκαταλήψεις λύειν, καὶ ἐπὶ τελευτῇ
 παλλογοεῖν. πρὸς δὲ τέτοις ἐν μὲν ταῖς προτροπαῖς ἀπο-
 25 φαίνειν φιλίαν ὑπάρχειν οἷς βοηθεῖν προτρέπομεν πρὸς τὴν
 προτρεπομένους, καὶ ὀφείλοντας χάριν ἔχειν τοῖς δεομένοις·
 οἷς δ' ἕκ ἐῷμεν βοηθεῖν, ἢ ὀργῆς ἢ φθόνου ἢ ἐχθρας ἀξίως
 ὑπάρχοντας. ἐχθραν μὲν ἔν ἐμποιήσομεν ὑπ' ἐκείνων οὐ
 προσηκόντως τοὺς ἀποτρεπομένους ἀποφαίνοντες κακῶς πε-
 30 πουθότας, ἢ τῶν φίλων, ἢ αὐτῶν ἢ ὧν κηδόμενοι τυγχά-
 νουσιν· ὀργὴν δὲ, ἐάν ἐπιδεικνύωμεν παρὰ τὸ προσῆκον
 ὀλιγωρημένους ἢ ἠδικημένους, ἢ τῶν φίλων ἐκείνων, ἢ αὐτῶν
 ἢ ὧν κηδόμενοι τυγχάνουσιν αὐτοῖ. φθόνον δὲ παρασκευά-
 σομεν συλλήβδην πρὸς τέτους ἢ ἀποφαίνομεν ἀναξίως εὖ
 35 πεπραχότας ἢ πράττοντας ἢ πράζοντας, ἢ ἀγαθῶ μηδέ-
 ποτε ἐσηρημένους ἢ μὴ ζηρημένους ἢ μὴ ζηρησομένους, ἢ κακῶ
 μηδέποτε τετυχηκότας ἢ μὴ τυγχάνοντας ἢ μὴδὲ τευξο-
 μένους. φθόνον μὲν οὖν καὶ ἐχθραν καὶ ὀργὴν τοῦτον τὸν
 τρόπον ἐμποιήσομεν, φιλίαν δὲ καὶ χάριν καὶ ἔλεον ἐκ

τῶν ἐν ταῖς προτροπαῖς. συνθήσομεν δὲ καὶ τάξομεν ἢ
 ἀπάντων τῶν προειρημένων αὐτὰς τόνδε τὸν τρόπον. τὸ μὲν
 ἔν προτρεπτικὸν εἶδος αὐτὸ τε ἴσμεν, οἷον ἐστὶ, καὶ ἐξ ἡ
 συνέστηκε καὶ ὡς αὐτῷ χρῆσθαι.

Τὸ δὲ ἐγκωμιαστικὸν καὶ τὸ κακαλογοικὸν πάλο πρῶ-
 40 θέμενοι σκοποῦμεν. φρονημαστέον οὖν καὶ περὶ τέτων πρῶτον
 προθεμένους τὰς προθέσεις, καὶ τὰς διαβολαῖς ἀκαλόγημο
 ὁμοίως ὡςπερ ἐν τοῖς προτρεπτικοῖς. ἐπὶ δὲ τὸ προσῆκον
 παρακαλοῦμεν ἕκ τε τῶν ἄλλων τῶν ἐν ταῖς δημογυμνῆσι
 εἰρημνῶν, καὶ ἐκ τῷ θαυμασῶ καὶ περιφανῆ φάσκειν, καὶ
 αὐτὸν ἴσα καὶ τὴν ἐγκωμιαζομένους καὶ τὴν ψευδομῶν
 ἀποφαίνειν πεπραγότας. ὡς γὰρ ἐπὶ τὸ πολὺ τῶν τοῖσιν
 εἰδῶν ἕκ ἀγῶνος ἄλλ' ἐπιδειξέως ἕνεκα λέγομεν. τάξομεν
 δὲ πρῶτον τὰ προοίμια τὸν αὐτὸν τρόπον ὅπερ ἐπὶ τῷ
 45 προτροπῶν καὶ ἀποτροπῶν. μετὰ δὲ τὸ προοίμιον δεῖ δε-
 λόμενον τὰ ἔξω τῆς ἀρετῆς ἀγαθὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἀρετῇ
 ὄντα ποιεῖν ἔτω. τὰ μὲν ἔξω τῆς ἀρετῆς εἰς εὐγένειαν
 καὶ ῥώμην καὶ κάλλος καὶ πλῆτον, τὴν δ' ἀρετὴν εἰς ἐπι-
 φάνειαν καὶ δικαιοσύνην καὶ ἀνδρείαν καὶ ἐπιτηδεύματα ἐπι-
 50 δοξα. τῶν δὲ τὰ μὲν τῆς ἀρετῆς δικαίως ἐγκωμιάζεται,
 τὰ δ' ἔξω κλέπτεται· τὴν γὰρ ἰσχυρὸν καὶ τὴν καλὴν καὶ
 τὴν εὐγενεῖς καὶ τὴν πλοσίως ἕκ ἐκείνων ἀλλὰ μακαρίζω
 προσῆκει. ταῦτα δὲ διαλογοσάμενοι μετὰ τὰ προοίμια
 πρῶτην τὴν γενεαλογίαν τάξομεν· πρῶτον γὰρ τοῖς ἀνθρώ-
 55 ποις καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις τῷ ὑπάρχει ἐνδοξον ἢ ἀδοξον.
 τοιγαρῶν τὸν μὲν ἄνθρωπον ἢ τὸ ἄλλο τοῖσιν ζῶων εὐλό-
 γως γενεαλογοῦμεν· ὅταν δὲ πάθος ἢ πρᾶγμα ἢ λόγος
 ἢ κτήμα, ἀπ' αὐτῶν εὐθύς τῶν προσόντων ἐνδοξον ἐπι-
 νέσομεν. γενεαλογοεῖν δὲ δεῖ ὡδε. ἐάν μὲν ὡς οἱ πρόγονοι
 στυδαῖοι, πάντας ἐξ ἀρχῆς ἀναλαβόντες μέχρι πρὸς τὸν
 ἐγκωμιαζόμενον, ἐφ' ἑκάστῳ τῶν προγόνων κεφαλαιωδῶς
 ἐνδοξόν τι περιτιθέται. ἐάν δὲ οἱ πρῶτοι μὲν ὡς οἱ στυδαῖοι,
 τὴν δὲ λοιπὴν συμβέβηκε μηδὲν ἀξιολόγον πρᾶξαι, τοὺς
 μὲν πρῶτους τὸν αὐτὸν τρόπον διεξελεθεῖν, τὴν δὲ φαύλους
 60 παραλιπεῖν, προφασισάμενον ὅτι διὰ πλῆθος τῶν προγόνων
 ἢ θέλει λέγων αὐτὴν μακρολογοεῖν, ἔτι δὲ ἕκ ἀδύνατον εἶναι
 πᾶσιν ὅτι τὴν ἐξ ἀγαθῶν γενομένης εὐδίας ἐστὶ τοῖς προγόν-
 65 νοις ὁμοιοῦσθαι. ἐάν δὲ οἱ παλαιοὶ πρόγονοι φαῦλοι τυγ-
 χάνουσιν ὄντες, οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν ἐνδοξοί, τέτους δεῖ γενεα-
 70 λογοεῖν, καὶ λέγειν ὅτι περὶ μὲν ἐκείνων περιέρχον αὐτῶ ἐπὶ

1. ἄνομοι B^c. || 3. πρέποντι V^bB^c. || 13. τοῖσιν] εὖ τέτοις V^b. || 31. ὑπάρχουσιν γ³ B^c. || 32. ἀν B^c. || 37. μὴ πρῆξις om V^b. || κακῶν V^b.

5. κακαλογοικὸν V^b. || 6. προθεμένους] θέμενοι V^b. || 12. ὡς] ὡςπερ V^b. || 14. πρῶτα B^c. || 17. εὐδίας V^b. || 19. ἐπιτηδεύματων B^c. || 24. πρῶτον V^b. || 25. ὑπάρχων B^c. || 26. τοῖσιν V^b. || 34. διελεῖν V^b. || 36. αὐτὰ V^bB^c. || 39. τέτους B^c.

μακρολογεῖν, τὸς δὲ πλησίον γεγονότας τῶν ἐπαινεμένων, τύτους ὄντας ἀγαθὸς ἐπιδείξειν. καὶ δῆλον ὡς οἱ γε τῶν πρόγονοι σπυδαίοι τινες ἦσαν· ἢ γὰρ εἰκὸς φανῆναι τοὺς τοιούτους καλὸς ἢ ἀγαθὸς εἶναι ἐκ μοχθηρῶν προγεγονότας· εἰάν δὲ μηδὲν ἀπὸ τῶν προγόνων ἐνδοξὸν ὑπάρχη, λέγε 5 ὡς αὐτὸς ἐστὶ γενναῖος, συμβιβάζων ὡς εὖ γεγονόσιν· πάντες οἱ πρὸς τὴν ἀρετὴν εὖ πεφυκότες. ἐπιτιμᾶν δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσοι τὸς προγόνους ἐπαινοῦσι, λέγων ὅτι πολλοὶ προγόνων ἐνδοξων τυχόντες ἀνάξιοι γεγονόσιν. λέγε δὲ καὶ ὅτι τῶν, ἢ τὸς προγόνους πρόκειται νῦν ἐγκωμιά- 10 ζειν. ὁμοιοτρόπως δὲ καὶ κακολογῶντα ἐπὶ τῶν μοχθηρῶν προγόνων ποιητέον τὴν γενεαλογία. καὶ τοῦτον μὲν τὸν τρόπον ἐν τοῖς ἐπαινοῖς καὶ ταῖς κακολογίαις τὰς γενεαλογίας τακτέον. εἴ τι δὲ ἐνδοξὸν αὐτῷ διὰ τὴν τύχην ὑπῆρξε, τῆτο μόνον διαφυλάττοντα, ὅπως τὰ πρέποντα 15 ταῖς ἡλικίαις ἐραῖε καὶ μικρά· τὸς γὰρ παῖδας ἔχ' ἔτω δὲ αὐτὸς ὡς διὰ τὸς ἐφεστώτας οἰονται κοσμίως εἶναι καὶ σώφρονας, διὰ βραχυλογητέον περὶ αὐτῶν. ὅταν δὲ τῶν τὸν τρόπον διέλθῃς, ἐπὶ τελευτῇ τῷ μέρους ἐνθύμημα καὶ γνώμην εἰπὼν ὀρίσαι τῆτο τὸ μέρος ἐπὶ τῇ τοῦ νεανίσκου 20 ἡλικίᾳ, καὶ τὴν πρόθεσιν ποιήσας, καὶ προτιθέμενος ἢ τὰ ἔργα τοῦ ἐπαινεμένου ἢ τὸν τρόπον ἢ τὰ ἐπιτηδεύματα, αὖξιν καθάπερ εἶπομεν πρότερον ἐν ἀρχαῖς ἐπὶ τῷ ἐγκωμιασικῷ εἶδος, διεξιὼν ὅτι ὑπὸ τῆτι τῷ ἐπαινεμένῳ ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ ὄντος τὸ καὶ τὸ γέγονεν ἐνδοξόν, ἢ ὅτι διὰ τῆτι, 25 ἢ ὅτι διὰ τῷ ἐπιτηδεύματος, ἢ ἐκ τῆτι, ἢ ἕνεκα τῆτι. δεῖ δὲ καὶ ἑτέρων νέων ἐνδοξὸς πράξεις καρισάσαι, καὶ ὑπερβάλλειν δεικνύσαι τὰς τῶδε τὰς ἐκείνων, τῷ μὲν ἑτέρῳ τὰ λάχιςα τῶν ὑπαρχόντων λέγοντα, τῷ δ' ὑπὸ σῷ ἐπαινε- 30 μένῳ τὰ μέγισα. χρῆ δὲ καὶ παρ' ἄλλοις μικρὰ ἐνδοξὰ 30 πράγματα καρισάσαι τοῖς ὑπὸ σῷ λεγομένοις, καὶ οὕτω μεγάλα φαίνεσθαι. αἰεὶ δὲ καὶ εἰκάζοντα τὰς πράξεις αὖξιν ὡδε, καὶ ποιῶ, καὶ ποιῶς τις νέος οὕτω φιλόσοφος ἐγένετο, ὃς πρῶτος γινόμενος μέγαλῃ ἀν' ἐπίδοσιν ἔσχεν. καὶ ἔτως τις ἐρρωμένως τὸς ἐν τοῖς γυμνασίοις ὑπο- 35 μένων πόνους, σφόδρα τὴν ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ φιλοπορίαν ἀγαπήσει. τῶν μὲν ἔν τὸν τρόπον εἰκάζοντες αὖξισομεν. ὅταν δὲ καὶ τὰ περὶ τὴν ἡλικίαν τῷ νεανίσκῳ διέλθωμεν καὶ ἐπὶ τελευτῇ τῆτι τῷ μέρους γνώμης καὶ ἐνθύμηματα

τάξωμεν, ἢ καλλιλογήσαντες συντόμως τὰ προειρημένα ἢ τὸ πρακτικὸν μέρος τελευταῖον ὀρίσάμενοι, πάλιν ἂ διεπράξατο ὁ ὑφ' ἡμῶν ἐγκωμιαζόμενος ἀνὴρ προθέμενος, τὴν δικαιοσύνην τάξωμεν πρῶτον, καὶ ὁμοιοτρόπως τοῖς προειρημένοις αὖξισομεν ἕξομεν ἐπὶ τὴν σοφίαν, εἰάν ὑπάρχη· καὶ ταύτην τὸν αὐτὸν τρόπον διελθόντες, προθέμενος τὴν ἀνδρείαν, εἰάν ἢ, καὶ τὴν αὖξισον ταύτης πάλιν διαδραμάντες, ὅταν ἐπὶ τελευτῇ τῷ μέρους τῆτι γενόμεθα καὶ πάντα τὰ εἶδη διεξελθλυθότες ὦμεν, καλλιλογήσαντες ἐν κεφαλαίῳ τὰ προειρημένα, τελευτῇ ἤτοι γνώμην ἢ ἐνθύμημα παντὶ τῷ λόγῳ ἐπιθήσομεν. ἀρμόσει δ' ἐν τοῖς ἐπαινοῖς καὶ πολλοῖς ὀνόμασι περὶ ἕκαστον χρῆσάμενος μεγαλοπρεπῆ τὴν λέξιν ποιῆσαι. τὸν δ' αὐτὸν τρόπον ἐπὶ τῶν μοχθηρῶν πραγμάτων κακολογῶντες τὰς κατηγορίας συστήσομεν. δεῖ δὲ μὴ σκώπτειν ἐν ἀν' κακολογῶμεν, ἀλλὰ διεξιῆναι τὸν βίον αὐτῷ· μᾶλλον γὰρ οἱ λόγοι τῶν σκωμμάτων καὶ τὸς ἀκύνοντας πείθεσι καὶ τὸς κακολογούμενους λυτῶσιν. τὰ μὲν γὰρ σκώμματα σοχαίεται τῆς ἰδέας ἢ τῆς ὑσίας, οἱ δὲ λόγοι τῶν ἠθῶν καὶ τῶν τρόπων εἰσὶν οἷον εἰκόνες. φυλάττει δὲ καὶ τὰς αἰσχροὺς πράξεις μὴ αἰσχροῖς ὀνόμασι λέγειν, ἵνα μὴ διαβάλλῃς τὸ ἦθος, ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα αἰνγματωδῶς ἐρμηνεύειν, καὶ ἑτέρων πραγμάτων ὀνόμασι χρωμένους δηλῶν τὸ πρᾶγμα· χρῆ δὲ καὶ ἐν ταῖς κακολογίαις σίρωνεῖσθαι καὶ καταγελῶν τῷ ἐναντικῷ, ἐφ' οἷς σημνύεται, καὶ ἰδίᾳ μὲν καὶ ὀλίγων παρόντων ἀτιμά- 35 ζειν αὐτὸν, ἐν δὲ τοῖς ὄχλοις κοινὰς μάλιςα κατηγορίας λοιδορεῖν· αὖξισον δὲ καὶ ταπεινοῦν τὸν αὐτὸν τρόπον τὰς κακολογίας ὄνπερ καὶ τὰ ἐγκωμια. περὶ μὲν ἔν τούτων τῶν εἰδῶν ἐντεῦθεν εἰδήσομεν τὴν χρῆσιν.

Λοιπὸν δ' ἐστὶν ἡμῖν εἶδος τό τε κατηγορικὸν καὶ τὸ 37 ἔξετασικόν. ταῦτα πάλιν ὡς ἐν τῷ δεκανικῷ γένει συνθήσομεν καὶ τάξωμεν καὶ διέλθωμεν. πρῶτον μὲν ἔν ἐν τοῖς προοιμίῳις προβήσομεν τὸ πρᾶγμα περὶ οὗ κατηγορήσομεν ἢ ἀπολογησόμεθα, ὡσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν. προσέχειν δὲ παρακαλέσομεν ἐκ τῶν αὐτῶν ὡς ἐν τῷ προτρεπτικῷ καὶ ἐν τῷ ἀπολογητικῷ. ἔτι δὲ καὶ περὶ τῆς εὐμενείας, τῷ μὲν εὖ διακειμένῳ ἐπὶ τῷ παροισχομένου χρόνῳ ἢ τοῦ παρόντος, καὶ μηδὲ διαβεβλημένῳ ὡς πρὸς αὐτὸν ἢ πρὸς τὸ πρᾶγμα ἢ πρὸς τὸν λόγον τὸς ἀκύνοντας δυσχεραίνειν,

6. ὡς εἰ] ὡς εἰ V². || 11. ὁμοιότροπος V². || 15. ὄντος] πῶς V², ἔπειτα B^c. || 21. τὰ om V². || 25. τῆτι V². || 28. δεικνύσαι τὰς τῶδε] ταύτας V². || τὰς] τῶν B^c, om V². || 31. καρισάματα ὑπὸ σῷ λεγόμενα οὕτω V². || 33. πῆ V². || 35. ἔτως] τοῖς V². || ὑπομείνει V².

1. τάξωμεν V². || 2. τὸ — τελευταῖον] περὶ τὸ τελευταῖον μέρος V². || 3. προβήσομεν B^c. || 4. τάξωμεν ὅτι V². || 8. οὕτω om V². || 9. διεληλυθότες B^c. || 15. σύσομεν V² B^c. || 21. διαβάλλῃς B^c. || 23. καὶ om B^c. || 33. τὸ πρᾶγμα om B^c. || 34. ἐπὶ om V². || 38. μήτε V². || ὡς] τῷ V².

τὸν αὐτὸν τρόπον ὡς περὶ ἐκείνων εἰρηται τὴν εὐμένειαν ποριστέον· τῷ δὲ μήτε εὖ μήτε κακῶς διακειμένῳ τὴν εὐμένειαν παρασκευαστέον ἢ ἐκ τοῦ παροισχομένου χρόνου ἢ ἐκ τῷ παρόντος, ἢ δι' ἑαυτὸν ἢ τὸ πρᾶγμα ἢ τὸν λόγον· τῷ δὲ διαβεβλημένῳ ἕνια μὲν μεμιγμένως ἕνια δ' ἰδίως πρὸς εὐμένειαν ποριστέον. ὅτος μὲν ἔν ὁ τρόπος ἔσαι δι' ἔ τὴν εὐμένειαν παρασκευαστέον. τὸς μὲν γὰρ μήτε εὖ μήτε κακῶς διακειμένους αὐτοὺς μὲν συντόμως ἐκαινετέον, καὶ τοὺς ἐναντίως κακολογητέον, δεῖ δὲ αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐκαινεῖν ὧν μάλιστα μέτεσι τοῖς ἀκόνουσιν, λέγω δὲ φιλόπολιν 10 φιλέταιρον ἐλεήμονα καὶ τὰ τοιαῦτα· τὸν δ' ἐναντίον κακολογεῖν ἐκ τῶν ἐφ' οἷς οἱ ἀκόνοντες ὀργίζονται, ταῦτα δ' ἐστὶ μισόπολιν μισόφιλον ἀχάριστον ἀνελεήμονα καὶ τὰ τοιαῦτα. χρὴ δὲ καὶ τὸς δικαστὰς ἐπαίνῳ θεραπεῦσαι, ὡς δικαστὰς δίκαιοι καὶ δεινοὶ εἰσιν. συμπαραληπτέον δὲ καὶ 15 τὰς ἐλαττώσεις, εἴ που τῶν ἀντιδικῶν καταδεστέρας ἔχει πρὸς τὸ λέγειν ἢ πράττειν ἢ ἄλλο τι τῶν περὶ τὸν ἀγῶνα. πρὸς δὲ τούτοις ἐμβλητέον τό τε δίκαιον καὶ τὸ νόμιμον καὶ τὸ συμφέρον καὶ τὰ τούτοις ἀκόλουθα. τῷ μὲν οὖν μήτε εὖ μήτε κακῶς διακειμένῳ ἐκ τῶν ἐν τοῖς δικασταῖς τὴν εὐνοίαν ποριστέον· τῷ δὲ διαβεβλημένῳ, εἴ μὲν ἐκ τῷ παροισχομένῳ χρόνῳ αἱ διαβολαὶ ὥσι περὶ τὸν λόγον, ἴσμεν ὡς δεῖ τὰ τοιαῦτα λύειν ἐκ τῶν προτέρων· εἴ μὲν ἐκ τῷ παρόντος χρόνῳ, περὶ αὐτὸν τὸν ἀνθρωπὸν ἀναγκαῖον διαβεβληθῆσθαι, εἴ μὲν ἀπρεπῆς ἢ τῷ παρόντι ἀγῶνι ἢ ὑπεναντίως τοῖς ἐγκλήμασιν ἢ ὁμολογούμενος τῇ κατηγορίᾳ. ἀπρεπῆς μὲν οὖν γένοιτ' ἂν, εἴ μὲν ἀγωνίζεται νεώτερος ἢ πρεσβύτερος ὑπὲρ ἄλλου, ὑπεναντίως δὲ, εἴ μὲν τις ἰσχυρὸς ὧν ἀσθενεῖ δικάζεται αἰκίας, ἢ εἴ μὲν τις ὑβριστεῖ ὧν ὑβριν. ἐγκαλῆ σῶφρονι, ἢ εἴ μὲν τις πάνυ πλοσίῳ δικάζεται πάνυ 20 πένης χρημάτων ἐγκαλῶν. οἱ μὲν οὖν τοιοῦτοι ὑπεναντίοι εἰσὶ τοῖς ἐγκλήμασιν· ὁμολογούμενος δ' ἐστὶ, εἴ μὲν τις ἰσχυρὸς ὧν ὑπὸ ἀσθενῆς αἰκίας διώκεται, ἢ εἴ μὲν τις κλέπτης δοκῶν εἶναι κλοπῆς δίκην φεύγει. ὅλως δὲ οἱ τὰς περὶ αὐτῶν δοξὰς ὁμοιοτρόπως αὐτοῖς ἔχοντες ὁμολογούμενοι τοῖς ἐγκλήμασι δόξουσιν εἶναι. περὶ μὲν ἔν αὐτὸν τὸν ἀνθρωπὸν ἐκ τοῦ παρόντος χρόνου τοιαῦται γενήσονται διαβολαί, αἱ δὲ περὶ τὸ πρᾶγμα συμβαίνουσαι, εἴ μὲν τις πραγματεύεται πρὸς οἰκείῳ φίλῳ ἢ ξένῳ ἢ ἰδίῳ, ἢ περὶ

μικρῶν ἢ αἰσχυρῶν· ταῦτα γὰρ ἀδοξίαν τοῖς δικαζομένοι ποιεῖ. πῶς ἔν τὰς διαβολὰς τὰς προειρημένας ἀπαλύνμεν, τῆτο δηλώσω. δύο μὲν δὲ σοιχεῖα λέγω κοινὰ καὶ πάντων, τὸ μὲν, ὡς ἂν νομίζῃς τοὺς κριταῖς ἐπέκληται, πρὸς καταλάμβανε αὐτοὺς καὶ ἐπέκλητε· τὸ δὲ ἕτερον, ὡς τὰς πράξεις, μάλιστα μὲν εἰς τὸς ἀντιδίκους ἀποστρέφει, ἢ δὲ μὴ, εἰς ἄλλας τινας, προφάσει χρώμενος ὅτι ἔχ' ἑὰν ἄλλ' ὑπὸ τῶν ἀνταγωνιστῶν ἀναγκαζόμενος εἰς τὸν ἀγῶνα κατέστη. καθ' ἐκάστην δὲ τὴν διαβολὴν ταῦτα χρὴ προφάσει, τὸν μὲν νεώτερον πρεσβυτέρων φίλων ἀπείων τῶν ἀγωνιουμένων ὑπὲρ αὐτοῦ, ἢ μέγεθος ἀδικημάτων, ἢ προθεσμίαν χρόνου, ἢ πλῆθος, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. εἴ μὲν ἢ ὑπὲρ ἄλλου λέγῃς, βητέον ὡς διὰ φίλιαν συνηγορεῖς, ἢ ἢ ἔχθραν τοῦ ἀντιδίκου, ἢ διὰ τὸ τοῖς πράγμασι παραγοῦσθαι, ἢ διὰ τὸ κοινῇ συμφέρον, ἢ διὰ τὸ ἔρημον εἶναι καὶ ἀδικεῖσθαι ὧ συνηγορεῖς. εἴ μὲν δὲ ὁμολογούμενος τῷ ἐγκλήματι ἢ ὑπεναντίως τῇ κατηγορίᾳ γένηται, τῇ τε προκαταλήψει χρῆσθαι, καὶ λέγειν ὡς ἢ δίκαιον καὶ νόμιμον ἰδὲ συμφέρον ἐκ τῆς ὑπολήψεως ἢ τῆς ὑποψίας κατακρίνω 25 πρὶν τῷ πράγματι ἀκῦσαι. τὰς μὲν ἔν περὶ τὸν ἀνθρωπὸν αὐτὸν διαβολὰς ἔτω λύσομεν, τὰς δὲ περὶ τὸ πρᾶγμα ἔτω ἀποσόμεθα, τὴν αἰτίαν εἰς τὸν ἐναντίον τρέποντες, ἢ λοιδορίαν ἐγκαλῶντες αὐτοῖς ἢ ἀδικίαν ἢ πλεονεξίαν ἢ φιλονεικίαν, καὶ ὀργὴν προφασίζόμενοι, ὅτι τῷ δικαίῳ δι' ἄλλου τρόπου τυχεῖν ἀδύνατον. τὰς μὲν ἔν ἰδίᾳ διαβολὰς ἐπὶ τῶν δικαστηρίων ἔτω λύσομεν, τὰς δὲ κοινὰς πᾶσι τοῖς εἰδεσιν, ὡς ἐπὶ τῶν προτέρων εἰδῶν εἰρηται. τάξομεν δὲ τὰ δικανικὰ προόμια τὸν αὐτὸν τρόπον ὅπερ καὶ τὰ δημηγορικά. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ τὰς ἀπαγγελίας συνάψομεν τῷ προομίῳ, καὶ ἢ περὶ τὰ μέρη πῖσας καὶ δικαίας ἀποφανῶμεν, ἢ αὐτὰς ὑφ' ἑαυτῶν σωματοειδῆς ποιησόμεθα. τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἔσαι βεβαιώσεις, ἂν μὲν ἀντιλέγεται τὰ πράγματα ὑπὸ τῶν ἀντιδικῶν, ἐκ τῶν πῖσεων, ἂν δὲ ὁμολογῆται, ἐκ τῶν δικαίων καὶ τῶν συμφερόντων καὶ ἐκ τῶν τότε ἀκόλουθων. τάττειν δὲ δεῖ τῶν μὲν πῖσεων πρώτας τὰς μαρτυρίας καὶ τὰ ἐκ τῶν βασάνων ἡμῖν ὁμολογηθέντα, ἂν ὑπάρχη. ἔπειτα βεβαιούσιν, ἂν μὲν πιθανὰ ἢ, γνώμαις καὶ ἐνθυμήμασιν, εἴ μὲν δὲ μὴ παντελῶς πιθανὰ ἢ, τῷ εἰκότι, ἔπειτα τοῖς πα-

2. τὴν εὐμένειαν παρασκευαστέον ὅση *V*¹. || 5. τῷ δὲ ὅση *V*¹. || 6. πρὸς εὐμένειαν ποριστέον ὅση *V*¹. || 11. καὶ ὅση *B*^c. || 16. κατακρίνω *V*¹*B*^c. || 34. δοκῶν εἶναι] ὡς *V*¹*B*^c.

6. ἀποστρέφει *B*^c. || 12. τι τῶν τοιούτων *V*¹. || 15. κοινῶ *B*^c. || 19. προκατακρίνει *V*¹. || 20. ταῖς *V*¹. || ἔν ὅση *B*^c. || 21. διαβολαῖς ἔτω χρῆσόμεθα *V*¹, || τὰς] τὰ *B*^c. || 22. τῶν] τὸ *B*^c. || 29. δὲ ὅση *V*¹*B*^c. || 30. ἐπαγγελίας *V*¹. || 33. ἀντιλέγεται *B*^c. || 34. ὁμολογῆται *V*¹*B*^c. || 36. τῶν ὅση *V*¹. || 38. ἐπιθυμία *V*¹. || 39. πιθανὰ παντελῶς *V*¹.

ραδείγμασι καὶ τοῖς τεκμηρίοις καὶ τοῖς σημείοις καὶ τοῖς ἐλέγχοις, τελευταῖον δὲ τοῖς ἐνθυμήμασι καὶ ταῖς γνωμολογίαις. εἰάν δὲ ὁμολογῆται τὰ πράγματα, τὰς μὲν πίστεις ἰατέον, τῇ δὲ δικαιολογίᾳ ὡσπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρηστέον. καὶ τῆτον μὲν τὸν τρόπον βεβαιώσομεν, μετὰ δὲ τὴν βεβαίωσιν τὰ πρὸς τὰς ἀντιδικίας τάττοντες προκαταληψόμεθα αὐτῶν τὰ ἐπίδοξα λέγεσθαι. εἰάν μὲν ἔν ἔξαρνώνται τὸ πρᾶγμα, τὰς μὲν ὑφ' ἡμῶν πίσεις εἰρημένους αὐξητέον, τὰς δ' ὑπ' ἐκείνων μελλύσας λέγεσθαι διασυστέον καὶ ταπεινωτέον. εἰάν δὲ ὁμολογῶντες ὦσιν, ἔνομα καὶ δίκαια ἀποφάνειν κατὰ τὰς γεγραμμένους νόμους· οὐδὲ μὲν ἡμεῖς παρεσχόμεθα, καὶ τὰς ὁμοίους τέτοις, δίκαιους καὶ καλῶς καὶ συμφέροντας τῷ κοινῷ τῆς πόλεως [καὶ] κεραιμένους ὑπὸ τῶν πολλῶν τοίτους εἶναι πειρατέον ἐπιδεικνύειν, τοὺς δὲ τῶν ἀντιδικῶν τὰ ἐναντία. εἰάν δὲ μὴ ἐνδέχεται ταῦτα λέγειν, ὑπομίμησθε τὰς δικαστὰς ὅτι ἔχ' ὑπὲρ τῶ νόμου ἀλλὰ τῷ πράγματι δικάζουσιν, ὁμόσαντες κατὰ τὰς νόμους τὰς κειμένους τὴν ψῆφον οἴσειν, καὶ δίδασθε ὅτι οὐ νομοθετεῖν νῦν προσήκει, ἀλλ' ἐν ταῖς περὶ τῶν κυριαῖς ἡμέραις. ἂν δ' ἡμῖν συμβαίη τὸ παραμοχθηρὸς δοκῆναι τὰς εἶναι νόμους τὸ πρᾶγμα πεπράχθαι, ῥητέον ὡς ὁ νόμος ἀλλ' ἀνομία τὸ τοιῦτόν ἐστιν· ὁ μὲν γὰρ νόμος ἐπὶ τῷ ὠφελεῖν τίθεται, οὗτος δὲ βλάπτει τὴν πόλιν. ῥητέον δὲ καὶ ὡς ὁ παρανομήσουσιν, ἂν τότε τῷ νόμῳ ἐναντίαν ψῆφον θῶνται, ἀλλὰ νομοθετήσουσιν, ὥστε μὴ χρῆσθαι δόγμασι πονηροῖς καὶ παρανόμοις. δεῖ δὲ καὶ τοῦτο συμβιβάζειν, ὡς ἰδέει νόμος κωλύει τὸ κοινὸν εὖ ποιεῖν, τὰς δὲ φαύλους νόμους ἀκύρους ποιεῖν εὐεργετεῖν τὴν πόλιν ἐξίν. περὶ μὲν ἔν τῶν σαφῶς εἰρημένων νόμων, ὅποιός ἂν αὐτῶν ἔχωμεν, ἐκ τῶν τοιῶντων προκαταλαμβάνοντες ἀντιλέγειν εὐπορήσομεν. περὶ δὲ τῶν ἀμφιβόλων εἰάν ἔτως ὑπολαμβάνωσιν ὡς σοὶ συμφέρει, δεῖ ταῦτα ὑποδεικνύειν· ἂν δ' ὡς ὁ ἐναντίος λέγει, χρῆ διδάσκειν ὡς ὁ νομοθέτης ὁ τῆτο διανοεῖτο ὁ σὺ λέγεις, καὶ ὅτι συμφέρει αὐτοῖς ἔτω λέγειν τὸν νόμον. εἰάν δὲ μὴ δυνατὸς ἦς ἐπὶ τὸ ἐναντίον μεθιστά- ναι, δείκνυε ὡς ἕδεν ἄλλο λέγειν ὁ ἐναντίος δύναται νόμος ἢ ὁ σὺ. καὶ περὶ μὲν νόμων, ὡς δεῖ χρῆσθαι, τῆτον τὸν τρόπον μετιῶν εὐπορήσεις. καθόλου δέ, ἂν ὁμολογήσαντες ἐκ τῶν δικαίων καὶ τῶν νομίμων τὴν ἀπολογία καὶ ποιείσθαι μέλλωσιν, ἐκ τούτων τὰ ἐπίδοξα ῥηθῆσθαι προκαταλη- πτέον. εἰάν δὲ ὁμολογήσαντες συγγνώμης ἀξιώσιν τυχεῖν,

ἡδὲ χρῆ περιαιρεῖσθαι τὰ τοιαῦτα τῶν ἀντιδικῶν. πρῶτον μὲν λεκτέον ὡς κακοηθέστερον ἦν, καὶ ὡς τὰ τοιαῦτα ἔξαμαρτάνειν φασὶν ὅταν γνωσθῶσιν, ὥς εἰ τῆτω συγγνώμην ἔχετε, καὶ τὰς ἄλλους πάντας τῶν τιμωριῶν ἀφήσετε. ἐτι δὲ λέγε ὡς "εἰ τῶν ὁμολογῶντων ἔξαμαρτάνειν ἀποψηφιεῖσθε, πῶς τῶν μὴ ὁμολογῶντων καταψηφιεῖσθε;" λεκτέον δὲ ὅτι "εἰ καὶ ἔξήμαρτεν, ἔκ ἐμὲ δεῖ διὰ τὴν τῆτω ἀμαρτίαν ζημιοῦσθαι." πρὸς δὲ τέτοις ῥητέον ὡς ἕδὲ ὁ νομοθέτης τοῖς ἀμαρτάνουσι συγγνώμην ἔχει· ἔκ ἐν δίκαιον ἕδὲ τοὺς δικαστὰς κατὰ τὰς νόμους κρίνοντας. ἐκ μὲν ἔν τῶν τοιῶντων τὰς συγγνώμης περιαιρησόμεθα, καθάπερ καὶ ἐν ἀρχαῖς δεδηλώκαμεν, συλλήβδην δὲ τὰ ὑπὸ τῶν ἀντιδικῶν μέλλοντα λέγεσθαι καὶ πρὸς πίσεις καὶ δικαιολογίαν καὶ συγγνώμην ἐκ τῶν προειρημένων προκαταληψόμεθα. μετὰ δὲ ταύτην τὴν αἰτίαν ἀναλογητέον ἐν κεφαλαίῳ τὸν λόγον ὅλον, καὶ συντόμως, εἰάν ἐνδέχεται, πρὸς μὲν τὰς ἐναντίας ἔχθραν ἢ ὀργὴν ἢ φθόνον τοῖς δικασταῖς ἐμποητέον, πρὸς δ' ἡμᾶς φιλίαν ἢ χάριν ἢ ἔλεον. ὅθεν δὲ ταῦτα γίνονται, ἐν τῷ δημηγορικῷ καὶ ἐπὶ τῶν προτροπῶν καὶ ἀποτροπῶν εἰρήκαμεν, καὶ ἐν τῷ ἀπολογητικῷ εἶδει πάλιν ἐπὶ τελευτῆς διεξίμεν. τὸν μὲν οὖν πρῶτον λόγον, εἰάν κατηγορῶμεν ἐν τοῖς δικαστικοῖς, οὕτω συνθήσομεν καὶ τάξομεν· εἰάν δὲ ἀπολογώμεθα, τὸ μὲν προοίμιον ὁμοιότροπως τῷ κατηγοροῦντι συστήσομεν, τῶν δὲ κατηγορουμένων ἂ μὲν εἰδέναι τοὺς ἀκούοντας ἐποίησε, παραλείβομεν, ἂ δὲ δοξάζειν, ταῦτα προθέμενοι μετὰ τὸ προοίμιον διαλύσομεν, τοὺς τε μάρτυρας καὶ τὰς βασάνους καὶ τὰς ὄρκους ἀπίστους ποιήσομεν, ὡς προακήκοας, εἰ μὲν τὰ πράγματα πιστὰ ἦ, τὴν ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολογία ἐπὶ τὸν ἐκ τῷ παραλειπομένῳ τόπον μεταβιβάζοντες, εἰ δ' εἶεν οἱ μάρτυρες οἱ βασανισθέντες πιστοί, ἐπὶ τὸν λόγον ἢ τὴν πρᾶξιν, ἢ ὅ τι ἂν ἄλλο ἔχῃς ἐπὶ τῶν ἐναντίων πισότατον. ἂν δὲ τὸ λυσιτελὲς ἢ τὸ ἔθος ἐπιφέρων σὺ κατηγορήσῃ, ἀπολογῆ μάλιχα μὲν ὡς λυσιτελὲς ἐστὶ τὸ κατηγορούμενον, εἰ δὲ μή, ὅτι ἔκ εἰθίσει τὰ τοιαῦτα πράττειν οὔτε σὺ ἔτε οἱ σοὶ ὅμοιοι, ἢ ὅτι οὐ τῆτον τὸν τρόπον. τὸ μὲν ἔν εἰκὸς ἔτω λύσεις· τὸ δὲ παράδειγμα πρῶτον μὲν, ἂν δύνῃ, δείκνυε ὡς ἔχ' ὅμοιόν ἐστὶ τῷ ἐγκαλεμένῳ, εἰ δὲ μή, ἕτερον φέρε αὐτὸς παράδειγμα ἐκ τῶν ἐναντίων παρα τὸ εἰκὸς γεγόμενον. τὸ δὲ τεκμήριον λύε, φράζων παρ' ἂς αἰτίας ἐναντιωθῆναι συνέβη. τὰς δὲ γνώμας καὶ τὰ ἐνθυ-

3. ὁμολογῆται *V²B^c*. | 6. τὰ *om V²*. | 11. καὶ *om V²*. | 12. μὲν *om V²*. | 13. [καὶ] *om codices*. | 14. τῷ *om V²*. | δικαίειν *B^c*. | 19. ἔν *om V²*. | 20. μοχθηροῖς δικαίειν εἶναι νόμοις *V²* et pr *B^c*.

2. ἐκλεκτέον *V²*. | 4. μωριῶν *B^c*. | 15. ταῦτα *V²*. | 19. καὶ ἀποτροπῶν *om V²B^c*. | 21. πρῶτον] πρῶτον τὸν *V²*. | 34. ἂν ἀλυσιτελής?

μήματα ἢ παράδοξα ἀπόφαινε ἢ ἀμφίβολα. τὰ δὲ ση-
μαῖα πλείονων ὄντων ἀπόφαινε σημεῖα, καὶ μὴ μόνου τοῦ
σοι ἐγκαλυμένον. καὶ τὰ μὲν τῶν ἐναντιῶν ἐπὶ τὸ ἐναντίον
ἀγοντες ἢ ἐπὶ τὸ ἀμφίβολον ἀπίθανα τοῦτον τὸν τρόπον
καταστήσομεν· ἂν δὲ ὁμολογῶμεν τὰ ἐγκαλυόμενα πεποιθη-
κέναι, ἐκ τῶν δικαίων καὶ νομίμων μετιόντες ἐνομώτερα
καὶ δικαιοτέρα τὰ ἡμέτερα ἀποδεικνύειν περασόμεθα. εἰάν
δὲ μὴ τῆτο ἐνδέχεται, εἰς ἀμάρτημα ἢ ἀτύχημα κατα-
φεύγοντας, καὶ μικρὰς τὰς βλάβας ἀποφαίνοντας συγ-
γνώμης τυγχάνειν πειρατέον, τὸ μὲν ἀμαρτάνειν κοινὸν
πάντων ἀνθρώπων ἐπιδεικνύοντας, τὸ δ' ἀδικεῖν ἴδιον τῶν
πονηρῶν. λέγει δὲ ὅτι καὶ ἐπιεικὲς καὶ δίκαιον καὶ συμ-
φέρον ἐστὶ συγγνώμην ἔχειν ταῖς ἀμαρτίαις· οὐδεὶς γὰρ
οἶδεν ἀνθρώπων εἶ τι τοιούτου αὐτῷ συνεμπέσοι. ἀπόφαινε
καὶ τὸν ἐναντίον, εἰ τι ἐξήμαρτεν, συγγνώμης τυχεῖν ἀξιώ-
σαντα. μετὰ ταῦτα αἱ προκαταλήψεις αἱ ὑπὸ τῶν ἐναν-
τιῶν εἰρημέναι. τὰς μὲν ἔν ἄλλας ἐξ αὐτῶν τῶν πραγ-
μάτων εὐκοπήσομεν λύειν· εἰάν δὲ διαβάλλωσιν ἡμᾶς ὡς
γεγραμμένους λόγους λέγομεν ἢ λέγειν μελετῶμεν ἢ ὡς
ἐπὶ μισθῷ τῶν συνηγορῶμεν, χρῆ πρὸς τὰ τοιαῦτα ὁμοίως
βαδίζοντας εἰρωνεύεσθαι, καὶ περὶ μὲν τῆς γραφῆς λέγειν
μὴ κωλύειν τὸν νόμον ἢ αὐτὸν γεγραμμένα λέγειν ἢ ἐκεί-
νον ἀγραφα· τὸν γὰρ νόμον οὐκ εἰάν τοιαῦτα πράττειν,
λέγειν δὲ ὅπως ἂν τις βύληται συγχωρεῖν. ῥητέον δὲ καὶ
ὅτι ἔτις ὁ ἐναντίος αἰεταὶ μεγάλα ἠδικημένοι, ὡς ἔν νο-
μίσει με κατ' ἀξίαν κατηγορεῖσθαι, εἰ μὴ γράφοιμι καὶ
παλὺν χρόνον σκεψάμεν." περὶ μὲν ἔν τὰς τῶν γεγραμ-
μένων λόγων διαβολὰς ἔτις ἀπαντητέον· ἂν δὲ φάσκω-
σιν ἡμᾶς λέγειν μανθάνειν καὶ μελετᾶν, ὁμολογήσαντες
ἐρωτῶμεν "ἡμεῖς μὲν οἱ μανθάνοντες, ὡς φησὶ, οὐ φιλοδοκί-
αίμα, σὺ δὲ ὁ λέγειν μὴ ἐπιστάμενος καὶ νῦν ἡμᾶς καὶ
πρότερον ἐάλως σκεψαντῶν," ὡςε λυσιστελεὲς φανεῖται τοῖς
πολλοῖσι κακεῖνον μανθάνειν ῥητορεύειν· ἔ γὰρ ἔτις πονη-
ρὸν ὑδὲ σκεψαντῶν αὐτὸν εἶναι. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ
ἡμᾶς ἐπὶ μισθῷ συνηγορεῖν λέγει τις, ὁμολογήσαντες εἰρω-
νεύόμεθα, καὶ τὸν αἰτιώμενον ἡμᾶς ἐπιδειξόμεν τοῦτο
ποιῶντα, καὶ τὸς ἄλλους ἅπαντας. τῶν δὲ μιγθῶν διαίρειν
τὰ εἶδη, καὶ λέγειν ὡς οἱ μὲν ἐπὶ χρήματι οἱ δ' ἐπὶ
χάριστι οἱ δ' ἐπὶ τιμωρίας οἱ δ' ἐπὶ τιμαῖς συνηγορῶσιν.
αὐτὸν μὲν εὖν ἀπόφασις διὰ χάριτος συνηγορῶντα, τὸν δ' ἔτις

ἐναντίον λέγει ὑδ' ἐπὶ μικρῷ μισθῷ συνηγορεῖν· ὅπως γὰρ
λάβῃ ἀργύριον ἀδικῶς, οὐκ ὅπως μὴ ἐκτίσῃ, δικάζειν
τῷ αὐτῷ δὲ τρόπῳ καὶ εἰάν τις ἡμᾶς δικάζεσθαι τοῖς
λέγειν διδάσκειν, ἢ λόγους δικαιοὺς συγγράφειν· ἀπίθανοι
γὰρ καὶ τὸς ἄλλους ἅπαντας, καθ' ὅσον δύνανται, τὸς φη-
λους ὠφελῆν καὶ διδάσκοντας καὶ συμβουλευούσας. καὶ
ἔτις ἐντέχνως περὶ τῶν τοιούτων ἀπαντήσεις. χρῆ δὲ καὶ
περὶ τὰς ἐρωτήσεις καὶ τὰς ἀποκρίσεις, ὅπως αἱ πίπτουσιν
εἰς τὰ τοιαῦτα εἶδη, μὴ ῥαθύμως ἔχειν, ἀλλὰ διακρίνω-
σας ὁμολογίας καὶ τὰς ἀρνήσεις ἐν ταῖς ἀποκρίσεσιν. ὁμολο-
γιαὶ μὲν ἔν εἰσὶν αἱ τοιαῖδε· "ἀπέτεινάς μιν τὸν υἱόν;
ἀπέτεινα πρότερον ἐπ' ἐμὲ σίδηρον αἰρόμενον." "συνέλαβέ
με τὸν υἱόν; ἔγωγε ἀδικῶν χειρῶν ἄρχοντα." "κατέλαβέ
με τὴν κεφαλάν; ἐγὼ βιαζόμενος σε νύκτωρ εἰς τὴν ἐκκλῆ-
σίαν εἰσέναι." αἱ μὲν ἔν τοιαῦται ὁμολογιαὶ τῷ νομίμῳ
πιστεύουσαι ὁμολογῶνται, αἱ δὲ τοιαῖδ' ἀρνήσεις παρακλήσι
τὸν νόμον· "ἀπέτεινάς μου τὸν υἱόν; οὐκ ἔγωγε ἄλλ' ἰ-
νόμος." τὰ δὲ τοιαῦτα πάντα ἔτις δεῖ ὑποκρίνεσθαι, ἔτις
τῶν νόμων ὁ μὲν κελύη τῆτο ποιεῖν ὁ δὲ κωλύη. τὰ μὲν
ἔν πρὸς τὸς ἀντιδίκους ἐκ τῶν ἀπάντων συναζεις, μετὰ
δὲ ταῦτα καλλιλογία τῶν εἰρημένων ἤδη σύντιμος ἀνά-
μνησις. χρήσιμος δ' ἐστὶ παρὰ πάντας τοὺς καιροὺς, ἔτις
καὶ παρὰ μέρος καὶ παρὰ εἶδος τῆ καλλιλογίᾳ χρῆσθαι.
μάλιστα δ' ἀρμόττει πρὸς τὰς κατηγορίας καὶ τὰς ἀπο-
λογίας, ἔτι δὲ παρὰ τὰς προτροπὰς καὶ ἀποτροπὰς. οὐ
γὰρ ἴνον ἀναμνησθαι δεῖν φάμεν περὶ τῶν εἰρημένων ἔ-
τις, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἐγκωμίων καὶ τῶν κακω-
λογιών, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἡμᾶς τοὺς κριτὰς εὖ διαθεῖσθαι καὶ
εἰς τὸς ἐναντίους κακῶς· διὸ καὶ τελευταῖον τῆτο τῶν ἔ-
τις ἔτις μερῶν τάττομεν. ἐστὶ δὲ μνημονοικεῖον πρὸς τὸν
ἐναντίον ἀπολογιζόμενον περὶ τῶν εἰρημένων, ἢ διαλογι-
ζόμενον, ἢ προσηρωτῶντα τῶν μὲν σαυτῷ τὰ βέλτερα τῶν
ἐναντιῶν τὰ φαυλότατα, εἰ δὲ βύλει, ἐρωτήσεως σχῆμα
πονηρῶν. οἶον δὲ τῶν ἑαζόντων ἐστὶν, ἐκ τῶν πρότερον
ἔτις. εὖ δὲ διαθήσομεν ἡμᾶς καὶ τοὺς ἐναντίους κακῶς,
ὡςπερ ἐπὶ τῶν προτροπῶν καὶ ἀποτροπῶν, ὑποφάσοντας
κεφαλαιωδῶς ἐφ' οἷς εὖ τεταράξομεν τοὺς ἀδικούντας ἢ
ποιῶμεν ἢ ποιήσομεν, ἢ αὐτοὶ ἢ ἡμέτεροι φίλοι, ἢ αὐτοὺς
ἢ ὄν κηδέμενοι τυγχάνουσι, ἢ κάλλος τὸς κρῖνοντας αὐτοὺς
ἢ ὄν κηδέμενοι τυγχάνουσι, καὶ δεξύντες αὐτοὺς ὡς τῶν

9. σμαρὰς B°. | 14. συνεπτεῖν B°. | 19. λέγομεν F°. | 20. συνηγορῶμεν F°. | 24. λέγειν B°. | 25. κωλύειν B°. | 27. ἐπι-
δείξομεν F°. | 28. εἰάν F°. | 30. μετὰ B°. | 35. εἰρωνεύόμεθα F°. | 37. διαίρειντα εἶδη F°.

4. λέγειν F°. | 18. δεῖ B°. | 25. δεῖ B°. | 28. καὶ post ἀλλὰ om F°. | 29. δεῖ καὶ om F°. | 39. ἢ πάλιν —
40. τυγχάνουσι om B°.

καιρὸς χάριτας ἡμῖν τῶν ὑπερημένων ἀποδῆναι, καὶ πρὸς τούτοις ἐλευεῖν ἡμᾶς αὐτοὺς καθιστάντες, εἰ ἐνδέχεται· τούτο δὲ ποιήσομεν ἐπιδεικνύντες ὡς πρὸς τοὺς ἀκούοντας οἰκίως ἔχομεν καὶ ἀναξίως δυσυχοῦμεν, κακῶς πρότερον πεπονθότες ἢ νῦν πάσχοντες, ἢ κεισόμενοι εἰ μὴ βοη- 5 θῶσιν ἡμῖν οὗτοι, εἰ μὴ τοιαῦτα ὑπάρχη, διεξιόντες τίνων ἀγαθῶν ἐσπερήμεθα ἢ στερισκόμεθα ἢ στερησόμεθα ὀλιγορθέντες ὑπὸ τῶν κρινόντων, ἢ ὡς ἀγαθοῦ μηδέποτε ἐτύχομεν ἢ μὴ ἐπιτυγχάνομεν, ἢ μὴ ἐπιτευξόμεθα μὴ τῶν ἡμῖν συμβοηθησάντων· ἐκ γὰρ τῶν ἐλευεῖν κα- 10 τασήσομεν ἡμᾶς αὐτὲς, καὶ πρὸς τὸς ἀκούοντας εὖ διαθήσομεν. διαβαλῶμεν δὲ τὸς ἀντιδίκους καὶ φθονεῖσθαι ποιήσομεν ἐκ τῶν ἐναντίων τούτοις, ἀποφαίνοντες ὑπὸ τῶν ἢ τῶν τούτοις φίλων τοὺς ἀκούοντας, ἢ ὧν αὐτοὶ κήδονται, κακῶς πεπονθότας ἢ πάσχοντας ἢ κεισόμενους παρὰ τὸ 15 προσῆκαν· ἐκ γὰρ τῶν τοιούτων καὶ μῖσος καὶ ὄργην πρὸς αὐτοὺς ἔχουσιν. ἂν δὲ μὴ ταῦτα ἐνδέχεται, συναξόμεν ἐξ ὧν φθονοῦν τοῖς ἀκούσι παρὰ τῶν ἐναντίων ἐργασόμεθα· τὸ γὰρ φθονεῖν πλησίον τῷ μισεῖν ἐστίν. φθονήσονται δὲ συλλήβδην, εἰ μὴ ἀναξίως αὐτοὺς εὖ πράττοντας ἀποφαίνωμεν 20 καὶ πρὸς τοὺς ἀκούοντας ἀλλοτριῶς ἔχοντας, διεξιόντες ὡς ἀγαθὰ πολλὰ πεπόνθασιν ἀδίκως ἢ πάσχουσιν ἢ μέλλουσιν κείσασθαι, ἢ ἀγαθῶν οὐδέπω πρότερον ἐσπερήθησαν ἢ νῦν οὐ σερύσκονται ἢ ἔσπερησονται, ἢ κακῶς ἔδελκω τετυχηκότες ἢ νῦν οὐ τυγχάνοντες ἢ ἔστυχόμενοι, εἰ μὴ νῦν αὐτοὺς οἱ 25 κριταὶ κολάσωσιν. ἐκ τούτων μὲν οὖν ἐν τοῖς ἐπιλόγοις εὐμενῶς μὲν αὐτοὺς κακῶς δὲ τὸς ἐναντίους διαθήσομεν, ἐκ δὲ τῶν προειρημένων ἀπάντων ἐντέχνως καὶ τὰς κατηγορίας καὶ τὰς ἀπολογίας τάξομεν.

38 Τὸ δ' ἐξεταστικὸν εἶδος αὐτὸ μὲν καθ' ἑαυτὸ ἔ πολ- 30 λάκις συνίσταται, τοῖς δὲ ἄλλοις εἶδεσι μίγνυται, καὶ μά- λιστα πρὸς τὰς ἀντιλογίας χρησιμὸν ἐστίν. οὐ μὴν ἀλλ' ὅπως μὴδὲ τότε τὴν τάξιν ἀγνοῶμεν, ἂν ποθ' ἡμῖν λόγον ἢ βίον ἢ πράξιν ἀνθρώπων ἢ διοίκησιν πόλεως ἐξετάζειν συμβῆ, διέξειμι καὶ περὶ τῆς κεφαλαιωδῆς. φροίμιαστέον 35 μὲν ἔν σκεδὸν ὁμοιοτρόπως τοῖς διαβεβλημένοις καὶ τοῖς ἐξετάζουσι ταῦτα, ὥστε προφάσεις ἐν ἀρχαῖς εὐλόγους ἐνεργήσαντες, δι' ἃς δόξομεν εἰκότως τούτο ποιεῖν, οὕτως ἐπὶ τὴν ἐξέτασιν ἤξομεν. ἀρμόσσει δὲ αἱ τοιαῖδε, ἐν μὲν τοῖς πολιτικοῖς συλλόγοις, ὡς οὐ φιλονεικία τὸ τοιοῦτο ποιῶμεν 40

ἀλλ' ὅπως μὴ λάβῃ τοὺς ἀκούοντας, εἴτα ὅτι ἡμᾶς οὗτοι πρότερον ἠνώχλησαν· ἐν δὲ τοῖς ἰδίοις ἢ ἔχθραν, ἢ τὰ ἔθη τῶν ἐξεταζομένων φαῦλα ὄντα, ἢ φιλίαν πρὸς τοὺς ἐξε- ταζομένους, ἢ ὅπως ἀνέντες ἂ πράττῃσι μηκέτι ταῦτα ποιή- σωσιν· ἐν δὲ τοῖς δημοσίοις τὸ νόμιμον, τὸ δίκαιον, τὸ τῷ κοινῷ συμφέρον. φροίμιασάμενοι δ' ἐκ τούτων καὶ τῶν τέτοις ὁμοιοτρόπων, ἐφεξῆς ἕκαστον προτιθέμενοι τῶν ῥηθέν- των ἢ πραχθέντων ἢ διανοηθέντων ἐξετάσομεν, ἐνδεικνύντες αὐτὰ καὶ τοῖς δικαίοις καὶ τοῖς νομίμοις καὶ τοῖς ἰδίοις καὶ κοινῷ συμφέρονσιν ἐναντιόμενα, καὶ πάντα σκοπῶντες, εἴ περ αὐτὰ αὐτοῖς ἐστὶν ἐναντία ἢ τοῖς ἕθεσι τῶν χρηστῶν ἀνθρώπων ἢ τοῖς εἰκόσι. ἵνα δὲ μὴ μακρύνωμεν τὸν λόγον καθ' ἑκάστον λέγοντες, ὅσω ἂν κλείοσι τῶν ἐνδόξων ἐπι- τηδευμάτων ἢ πραγμάτων ἢ λόγων ἢ ἔθων ἐναντιόμενα τὰ τῶν ἐξεταζομένων ἀποφαίνωμεν τοῖς ἀκούσι, τοσούτω μᾶλ- λον οἱ ἐξεταζόμενοι ἀδοξοῦσιν. δεῖ δὲ πικρῶ τῷ ἦθει μὴ ἐξετάζειν, ἀλλὰ πραιεῖ· τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον οἱ λόγοι γιγνόμενοι πιθανώτεροι φανήσονται τοῖς ἀκούουσιν, οἱ δὲ λέγοντες αὐτοὺς ἤκιστα διαβαλῶσιν. ὅταν δὲ πάντα ἀκρι- βῶς ἐξητακῶς αὐξήσῃς αὐτὰ, καλλιλογίαν ἐπὶ τῇ τελευτῇ σύντομον ποιήσον καὶ τοὺς ἀκροατὰς περὶ τῶν εἰρημένων ἀνάμνησον. τὰ μὲν ἔν εἶδη πάντα τῶν τούτων τὸν τρόπον τάτ- τειν ἐντέχνως αὐτοῖς χρησόμεθα.

Δεῖ δὲ καὶ λέγοντας καὶ γράφοντας ὅτι μάλιστα 39 πειρᾶσθαι κατὰ τὰ πεπραγμένα τοὺς λόγους ἀποδιδόναι, καὶ συνεθίζειν αὐτοὺς τούτοις ἅπασιν ἐξ ἑτοίμου χρῆσθαι καὶ περὶ μὲν τῷ λέγειν ἐντέχνως καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις καὶ ἐν τοῖς κοινοῖς ἀγῶσι κἀν ταῖς πρὸς τὸς ἄλλους ὁμιλίαις ἐν- τεῦθεν πλείστας καὶ τεχνικωτάτας ἀφορμὰς ἔχομεν, χρῆ δὲ καὶ τὴν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι μὴ μόνον περὶ τὸς λόγους ἀλλὰ καὶ περὶ τὸν βίον τὸν αὐτῶν, διακοσμήντα ταῖς ἰδέαις ταῖς εἰρημέναις· συμβάλλεται γὰρ ἢ περὶ τὸν βίον παρα- σκευὴ καὶ πρὸς τὸ πείθειν καὶ πρὸς τὸ δόξης ἐπιεικοῦς τυγχάνειν. πρῶτον μὲν οὖν διελέσθαι χρῆ τὰ πράγματα κατὰ τὴν ὅλην τοῦ παιδευμένου διαίρεσιν, ὃ τι πρῶτον ἢ 40 δεῦτερον ἢ τρίτον ἢ τέταρτον μεταχειρισεῖν, εἴτα σαυτοῦ ποιεῖσθαι παρασκευὴν, ὥσπερ ἐν τοῖς προοιμίαις διήλθομεν τὰ περὶ τῶν ἀκροατῶν. εὐμενῆ μὲν οὖν τὰ περὶ σαυτὸν ποιήσεις, εἰ μὴ οἷς ὁμολογεῖς ἐμμένης, καὶ διαφυλάττης φίλους τὸς αὐτοὺς διὰ παντὸς τῷ βίῳ, καὶ περὶ τῶν ἄλλων

2. τούτους B°. || δέχεται V°. || 6. διεξιόντες om V°. || 20. ἀναξίως V°. || 24. ἢ ante κακῶ om V°. || 39. αἱ τοιαῖδε δὲ ἀρμό- σσει V°. || 40. τοιοῦτον V°.

2. πρώτως B°. || 12. δὲ μὴ κύων καθ' ἑκάστον λέγων V°. || 13. ὅσον V°, ὅσα B°. || 14. τὰ om V° B°. || 15. τοιοῦτο V°. || 19. διαβάλλουσιν B°. || 23. χρησόμεθα αὐτοῖς B°. || 28. ἵταῦθα V°.

ἐπιτηδευμάτων φαίνη μὴ μεδισάμενος ἀλλ' αἰεὶ τοῖς αὐτοῖς χρώμενος. προσέξουσι δὲ σοι, εἰάν μεγάλας καὶ καλὰς μεταχειρίζῃ τὰς πράξεις, καὶ τοῖς πολλοῖς συμφερούσας. εὐμένει δὲ γενόμενοι, ὅταν ἐπὶ τῶν πράξεων γένη, ὅσαι τῶν κακῶν ἀποτροπὴν ἔχουσι τῶν δ' ἀγαθῶν παρουσίαν, ταύτας μὲν ὡς συμφερούσας αὐτοῖς ἀποδέχονται, ὅσαι δὲ τὰναντία παρασκευάζουσιν αὐτῶν, ταύτας ἀποδοκιμάσουσιν. ἀντὶ δὲ τῷ ταχέϊαν καὶ σαφεῖ καὶ μὴ ἄπιστον τὴν διήγησιν λέγεσθαι, τὰς πράξεις δεῖ ταύτας ποιῆσθαι. ταχέως μὲν οὖν ἐπιτελέσεις, ἂν μὴ πάντα πράττειν ἅμα βούλη, ἀλλὰ πρότερον τὸ πρῶτον, ἔπειτα τὸ ἐξῆς· καθαρῶς δὲ, ἂν μὴ ταχὺ τῆς πράξεως καυόμενος ἄλλα πράγματα μεταχειρίζῃ πρὶν ταύτην ἐπιτελέσαι. μὴ ἄπιστος δὲ, ἂν μὴ παρὰ τὸ ἦθος τὸ σαυτοῦ πράττης, πρὸς δὲ τέτοις, ἂν μὴ προσποιῆ τὸς αὐτὸς ἐχθρὸς καὶ φίλος εἶναι σοι. ἐκ δὲ τῶν πίστειν ληψόμεθα, περὶ ὧν μὲν ἐπιστήμην ἔχομεν, κατὰ τὴν ταύτης ἐξήγησιν τὰς πράξεις ἐπιτελεῖν, περὶ ὧν δὲ τυγχάνομεν ἀγνοῦντες, κατὰ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συμβαῖνον· ἀσφαλέςατον γὰρ πράττειν περὶ τῶν ὅπως ἐχόντων πρὸς τὸ εἰθὸς ἀποβλέποντας. εἰς δὲ τὸν πρὸς τοὺς ἀντιδίκους ἀγῶνα ἐν μὲν τοῖς λόγοις ἐκ τῶν λεγομένων ποιήσομεν βεβαιότητα περὶ ἡμῶν, ἐν δὲ τοῖς συμβολαίοις τῶτο ποιήσομεν, εἰάν κατὰ τὸς νόμους αὐτὰ μεταχειρίζόμεθα τὸς ἀγράφους καὶ τὸς γεγραμμένους μετὰ μαρτύρων ὡς βελτίων ὀριζόμενοι χρόνοις. ἐκ δὲ τῷ ἐπιλόγῃ περὶ μὲν τῶν λελεγμένων ἀναμνήσομεν τὸς ἀκροατάς, τὰ πραχθέντα ἐν κεφαλαίῳ αὖθις εἰπόντες· ἐξ ὧν δὲ πράττομεν, ἀναμνήσομεν αὖτως, ἐπειδὴν τὰς αὐτὰς πράξεις ἢ τὰς ὁμοίας μεταχειρίζόμεθα ταῖς προτέραις. φιλικῶς δὲ διακείσονται πρὸς ἡμᾶς, εἰάν πράττωμεν ἐξ ὧν εὖ πεπονηταὶ δοξοῦσιν ἢ πάσχειν ἢ πείσασθαι. μεγάλα δὲ πράξομεν, εἰάν πολλῶν αἰτίαι καὶ καλῶν πράξεις μεταχειρίζόμεθα. καὶ τοῦτον μὲν τὸν τρόπον χρῆ τὰ κατὰ τὸν βίον αὐτοῦ παρασκευάζειν, ἐκ δὲ τῆς προτέρας συντάξεως περὶ τοὺς λόγους γυμνάζεσθαι.

[Τὰς δὲ θυσίας δεῖ ποιεῖν ὡς προεῖρηται, πρὸς μὲν θεῶς ὁσίως, πρὸς δὲ τὰς δαπάνας μετρίως, πρὸς δὲ τὰς θεωρίας λαμπρῶς, πρὸς δὲ τὸς πολίτας ὠφελίμως. καὶ πρὸς μὲν τὸς θεῶς ὁσίως ἔξουσιν, εἰάν κατὰ τὰ πάτρια θύωμεν· πρὸς

δὲ τὰς δαπάνας μετρίως, εἰάν μὴ τὰ πεμπόμενα τάπη τοῖς δαπανωμένοις συναναλώσκηται· πρὸς δὲ τὰς θεωρίας λαμπρῶς, εἰάν μεγαλοπρεπῶς ὥσι κατεσκευασμένα· πρὸς δὲ τοὺς πολίτας ὠφελίμως, εἰάν ἴπκεις καὶ ὀπλίται δεσκευασμένοι συμπέμπωσιν. τὰ μὲν δὲ πρὸς τὸς θεῶς ἴτη γινόμενα ὁσίως ἂν ἔχοι, φιλίαν δὲ συνησόμεθα πρὸς τῆ ὁμοιοτρόπος ἡμῶν, καὶ οἷς ταῦτά συμφέρει, καὶ οἷς πρὶ τὰ μέγιστα ἀναγκαῖόν ἐσιν ἡμῖν κοινωνεῖν· ἢ γὰρ τοιαυτὴ μάλιςα συμμένει φιλίαι. συμμάχους δὲ δεῖ ποιῆσθαι τὸς δικαιοτάτους καὶ τὸς δύναμιν πολλὴν ἔχοντας καὶ τὸς κλησίον κατοικούντας, ἐχθρὸς δὲ τὸς ἐναντίως τέτοις. πόλεμον δὲ αἰρεῖσθαι πρὸς τὸς ἀδικεῖν ἐπιχειροῦντας τὴν πόλιν ἢ τὸς φίλους ἢ τὸς συμμάχους αὐτῆς. τὰς δὲ φυλακὰς ἀναγκαῖον ἔχειν ἢ δι' αὐτῶν ἢ διὰ τῶν συμμάχων ἢ διὰ ζήτων, καὶ πρῶτον μὲν δι' ἑαυτῶν, δεύτερον δὲ διὰ τῶν συμμάχων, τρίτον δὲ διὰ ξένων. περὶ δὲ πόρου χρημάτων, κράτιστον μὲν ἀπὸ τῶν ἰδίων προσόδων ἢ κτημάτων, δεύτερον δὲ ἀπὸ τῶν τιμημάτων, τρίτον δὲ τῶν πενήτων τὰ σώματα παρεχόντων λειτουργεῖν, τῶν δὲ τεχνιτῶν ὅπλα τῶν δὲ πλουσίων χρήματα. περὶ πολιτείας δὲ, δημοκρατία μὲν ἀρίστη ἐν ἣ οἱ νόμοι τοῖς ἀρίστοις τὰς τιμὰς ἀποδέμωσι, τὸ δὲ πλῆθος μῆτε χειροτονίας μῆτε ψηφισφωρίας ἐσέρηται, κακίστη δὲ ἐν ἣ τῷ πλῆθει παραδιδόσασιν οἱ νόμοι τὸς πλουτέρας ὑβρίζειν. ὀλιγαρχιῶν δ' εἰσὶ δύο τρόποι· ἢ γὰρ ἐξ ἑταιρείας ἢ ἀπὸ τῶν τιμημάτων. ποιῆσθαι δὲ συμμάχους ἀναγκαῖόν ἐσιν, ὅταν οἱ πολῖται μὴ τυγχάνωσι δι' ἑαυτῶν δυνατοὶ τὴν χώραν καὶ τὰ φρουρία φυλάττειν ἢ τὸς πολεμίας ἀμύνεσθαι. παρίεσθαι δὲ δεῖ συμμάχων, ὅταν μὴ ἀνάγκη τις ἢ ποιῆσθαι αὐτῆν, ἢ μακρὰν τοῖς τόποις ἀπέχωσι καὶ ἀδύνατοι ὥσι κατὰ τὸς προσήκοντας παραγίνεσθαι καιρός. πολίτης δὲ ἀγαθὸς ἔσται, ὅστις φίλους μὲν χρησιμωτάτους τῇ πόλει παρασκευάζει, ἐχθρὸς δὲ ἐλαχίστους καὶ ἀσθενεστάτους, καὶ ὅστις προσόδους παρασκευάζει πλείστας, τῶν ἰδιωτῶν μηδένα δημεύων, καὶ ὅστις ἑαυτὸν δίκαιον παρέχων τὸς ἀδικούντας τι τῶν κοινῶν ἐξτάζει. δωρῶνται δὲ πάντες ἐλπίζοντες ὠφεληθήσεσθαι, ἢ τῶν προτέρων εὐεργεσιῶν χάριν ἀποδιδόντες. ὑπηρετοῖσι δὲ πάντες κέρδους ἕνεκεν ἢ τιμῆς ἢ ἡδογῆς ἢ φόβου. συναλλάττουσι δὲ πάντες ἢ κατὰ προαίρεσιν ἢ ἀκυσίως· αἰ

1. καθιστάμενος B^c. || 2. ποι V². || 7. αὐτοῖς V². || 14. παρὰ] περὶ V². || 17. κατὰ] καὶ V². || τὰς] τὰς δὲ B^c. || 20. ἀποβλέποντες V²B^c. || 22. παρ' V². || 24. τὸς post καὶ om V². || 25. ἐπιζόμενοι V². || 26. ἀναμνήσομεν — 27. εἰπόντες om V². || 27. δὲ om V². || 32. αἰτίαι καλῶν V². || 33. τὰ om V²B^c. || αὐτοῦ om V². || 36. Τὰς — 1447 b 7. πολιτῶν] haec cum V²B^c etiam QN^o et Parisienses 2038 et 2039, B^c quidem et 2038 adscriptis in margine ἀνακεφαλαίω τὰ εἰρημῆται ἐν τῷ α τμήματι.

9. συμμένει 2039: ceteri συμβαίνει. || 13. τοὺς δὲ φύλακας N^o. || 20. δημοσία B^c. || 25. τῶν om 2039. || 28. ἀμύνεσθαι V². || 31. δὲ om V². || 33. ἐχθρὸς — 34. πλείστας om V².

γὰρ πράξεις ἐπιτελῦνται πᾶσαι ἢ διὰ βίας ἢ διὰ πειθῶς ἢ δι' ἀπάτης ἢ διὰ προφάσεως. ἐν δὲ πολέμῳ περιγίνονται πολεμοῦντες ἢ διὰ τύχην, ἢ διὰ σωματῶν πλήθος ἢ ῥώμην, ἢ διὰ χρημάτων εὐπορίαν, ἢ διὰ τόπων εὐφυΐαν, ἢ δι' ἀρετὴν συμμάχων, ἢ διὰ στρατηγῆ γνῶμην. ἐγκαταλιπεῖν δὲ τὸς συμμάχους ὑπολαμβάνουσι δεῖν ἢ διὰ τὸ μᾶλλον συμφέρειν τὸτο ἢ διὰ τὸ καταλύσασθαι τὸν πό-

λεμον. δίκαια δὲ πράττειν ἐστὶ τὸ τοῖς κοινοῖς τῆς πόλεως ἤθεσιν ἔπεσθαι, τοῖς νόμοις πείθεσθαι, ταῖς ἰδίαις ὁμολογίαις ἐμμένειν. συμφέρει δὲ σώματι μὲν εὐεξία καὶ κάλλος καὶ ῥώμη καὶ ὑγεία, ψυχῇ δὲ σοφία φρόνησις ἀνδρεία σωφροσύνη δικαιοσύνη, συναμφοτέροις δὲ τέτοις χρήματα καὶ φίλοι. ἀσύμφορα δὲ τάναντία τῶν. πόλει δὲ συμφέρον πλήθος πολιτῶν.]

Π Ε Ρ Ι Π Ο Ι Η Τ Ι Κ Η Σ.

Περὶ ποιητικῆς αὐτῆς τε καὶ τῶν εἰδῶν αὐτῆς, ἣν τινα δύναμιν ἕκαστον ἔχει, καὶ πῶς δεῖ συνίστασθαι τὸς μῦθους, εἰ μέλλει καλῶς ἔξειν ἢ ποιῆσις, ἔτι δὲ ἐκ πόσων καὶ 10 ποίων ἐστὶ μορίων, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὅσα τῆς αὐτῆς ἐστὶ μεθόδου, λέγωμεν, ἀρχαίμενοι κατὰ φύσιν πρῶτον ἀπὸ τῶν πρώτων. ἐποποιία δὲ καὶ ἡ τῆς τραγωδίας ποιῆσις, ἔτι δὲ κωμωδία καὶ ἡ διθυραμβοποιητικὴ καὶ τῆς αὐλητικῆς ἢ κλείσης καὶ κιθαριστικῆς, πᾶσαι τυγχάνουσιν 15 ἔσσαι μιμήσεις τὸ σύνολον. διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων τρισίν· ἢ γὰρ τῷ γένει ἐτέροις μιμῆσθαι, ἢ τῷ ἔτερον, ἢ τῷ ἐτέρως καὶ μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον. ὥσπερ γὰρ καὶ χρώμασι καὶ σχήμασι πολλὰ μιμῶνται τινες ἀπεικάζοντες, οἱ μὲν διὰ τέχνης οἱ δὲ διὰ συνηθείας, ἕτεροι δὲ διὰ τῆς φωνῆς, 20 οὕτω καὶ ταῖς εἰρημέναις τέχναις, ἅσασαι μὲν ποιοῦνται τὴν μίμησιν ἐν ῥυθμῷ καὶ λόγῳ καὶ ἀρμονίᾳ, τέτοις δ' ἢ χωρὶς ἢ μεμιγμένοις, οἷον ἀρμονίᾳ μὲν καὶ ῥυθμῷ χρωμέναι μόνον ἢ τε αὐλητικὴ καὶ ἡ κιθαριστικὴ, καὶ εἰ τινες ἕτεροι τυγχάνουσιν ἔσσαι τοιαῦται τὴν δύναμιν, οἷον ἢ τῶν 25 συρίγγων. αὐτῷ δὲ τῷ ῥυθμῷ μιμῶνται χωρὶς ἀρμονίας οἱ τῶν ἐρχησῶν· καὶ γὰρ ἔτοι διὰ τῶν σχηματιζομένων ῥυθμῶν μιμοῦνται καὶ ἦθη καὶ πάθη καὶ πράξεις. ἢ δὲ ἐποποιία μόνον τοῖς λόγοις ψιλοῖς ἢ τοῖς μέτροις, καὶ τό-

τοις εἴτε μιγνῶσα μετ' ἀλλήλων, εἴθ' ἐνὶ τινι γένει χρωμένη τῶν μέτρων τυγχάνουσα μέχρι τῆς νῦν. ἕδεν γὰρ ἂν ἔχοιμεν ὀνομάσαι κοινὸν τὸς Σωφρονος καὶ Ξενάρχου μίμης καὶ τὸς Σωκρατικὸς λόγους, ἕδεν εἴ τις διὰ τριμέτρων ἢ ἐλεγείων ἢ τῶν ἄλλων τινῶν τῶν τοιούτων ποιοῖτο τὴν μίμησιν· κλην οἱ ἄνθρωποι γε συνάπτοντες τῷ μέτρῳ τὸ ποιεῖν ἐλεγείοις τὸς δὲ ἐποποιῖς ὀνομάζουσιν, ἕχ ὡς τὸς 15 κατὰ μίμησιν ποιητὰς ἀλλὰ κοινῇ κατὰ τὸ μέτρον προσαγορεύοντες. καὶ γὰρ ἂν ἰατρικὸν ἢ μουσικὸν τι διὰ τῶν μέτρων ἐκφέρωσιν, ἔτω καλεῖν εἰώθασιν. ἕδεν δὲ κοινόν ἐστιν Ὀμηρῷ καὶ Ἐμπεδοκλεῖ κλην τὸ μέτρον· διὸ τὸν μὲν ποιητὴν δίκαιον καλεῖν, τὸν δὲ φυσιολόγον μᾶλλον ἢ ποιητὴν. ὁμοίως δὲ καὶ εἴ τις ἅπαντα τὰ μέτρα μιγνῶν ποιοῖτο τὴν μίμησιν, καθάπερ Χαιρήμων ἐποίησε Κένταυρον μικτὴν ῥαψωδίαν ἐξ ἀπάντων τῶν μέτρων, οὐκ ἦθη καὶ ποιητὴν προσαγορευτέον. περὶ μὲν ἔν τῶν διωρίσθω τῶτον τὸν τρόπον. εἰσὶ δὲ τινες οἱ πᾶσι χρωῦνται τοῖς εἰρη- 20 μένοις, λέγω δὲ οἷον ῥυθμῷ καὶ μέλει καὶ μέτρῳ, ὥσπερ ἢ τε τῶν διθυραμβικῶν ποιῆσις καὶ ἡ τῶν νόμων καὶ ἢ τε τραγωδία καὶ ἡ κωμωδία· διαφέρουσι δὲ, ὅτι αἱ μὲν ἅμα πᾶσιν αἱ δὲ κατὰ μέρος. ταύτας μὲν ἔν λέγω τὰς διαφορὰς τῶν τεχνῶν, ἐν οἷς ποιοῦνται τὴν μίμησιν.

1. βίαν ἢ διὰ πειθῶ pr V¹. || 7. τὸτο om 2039.

2. ἔθεσιν 2039. || ταῖς] καὶ ταῖς V¹. || 3. συμφέρει] σεμπίεσθαι V¹.

Codices N^oA^oB^o.

16. μίμησις N^o. || 21. καὶ] καὶ N^oA^o. || μὲν] μὲν ἔν N^o. || 22. δ' ἢ] δὲ N^o. || 24. μόνον] μόναι μόνον N^o. || κιθαριστικὴ N^o. || 25. τοιαῦται om N^oA^oB^o.

9. ἂν om N^o. || 10. τῷ N^o. || 11. μέτρων N^o. || 12. τινῶν om N^o. || 14. ὡς τῆς] ὡς τὴν N^oA^o. || 16. μουσικὸν διὰ τὸ μέτρον N^o. || 21. ἐπίκταυρον QN^o, ἐπικένταυρον 23 Q. || 22. οὐκ ἦθη om N^oA^oB^o. || 28. πᾶσαι N^o. || ἔν] ἐ A^o. || 29. αἷς codices.

2 Ἐπει δὲ μιμῶνται οἱ μιμῶμενοι πράττοντας, ἀνάγκη δὲ τύτους ἢ στυδαίους ἢ φαύλους εἶναι (τὰ γὰρ ἦθη σχεδὸν αἰεὶ τύτοις ἀκολουθεῖ μόνους· κακίᾳ γὰρ καὶ ἀρετῇ τὰ ἦθη διαφέρουσι πάντες), ἥτοι βελτίονας ἢ καθ' ἡμᾶς ἢ χειρόνας ἢ καὶ τοιούτους, ὥσπερ οἱ γραφεῖς· Πολύγνωτος μὲν γὰρ 5 κρείττους, Παύσων δὲ χειρῶν, Διονύσιος δὲ ὁμοίους εἰκαζεν. δῆλον δὲ ὅτι καὶ τῶν λεχθεισῶν ἐκάστη μιμήσεων ἔχει ταύτας τὰς διαφοράς, καὶ ἔσαι ἕτερα τῷ ἕτερον μιμεισθαι τοῦτον τὸν τρόπον. καὶ γὰρ ἐν ὀρχήσει καὶ αὐλήσει καὶ καθαρίσει ἔστι γενέσθαι ταύτας τὰς ἀνομοιότητας, καὶ περὶ 10 τὴν λόγους δὲ καὶ τὴν ψιλομετρίαν, εἶον Ὅμηρος μὲν βελτίους, Κλεοφῶν δὲ ὁμοίους, Ἡγήμων δὲ ὁ Θάσιος ὁ τὰς παρωδίας ποιήσας πρῶτος καὶ Νικοχάρης ὁ τὴν Δηλιάδα χειρῶν. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὴν διθυράμβους καὶ περὶ τὴν νόμους, ὡς Πέρσας καὶ Κύκλωπας Τιμόθεος καὶ Φιλόξενος, 15 μιμῶσταιτο ἂν τις. ἐν αὐτῇ δὲ τῇ διαφορᾷ καὶ ἡ τραγωδία πρὸς τὴν κωμωδίαν διέστηκεν· ἡ μὲν γὰρ χειρῶν ἢ δὲ βελτίους μιμεισθαι βύλεται τῶν νῦν.

3 Ἐτι δὲ τούτων τρίτη διαφορὰ τὸ ὡς ἕκαστα τούτων μιμῶσταιτο ἂν τις. καὶ γὰρ ἐν τοῖς αὐτοῖς καὶ τὰ αὐτὰ 20 μιμεισθαι ἔστιν ὅτε μὲν ἀπαγγέλλοντα ἢ ἕτερον τι γιγνώμενον, ὥσπερ Ὅμηρος ποιεῖ, ἢ ὡς τὸν αὐτὸν καὶ μὴ μεταβάλλοντα, ἢ πάντας ὡς πράττοντας καὶ ἐνεργῶντας τὴν μιμῶμενους. ἐν τρισὶ δὲ ταύταις διαφοραῖς ἡ μίμησις ἔστιν, ὡς εἶπομεν κατ' ἀρχάς, ἐν οἷς τε καὶ ἂ καὶ ὡς. ὥστε τῇ 25 μὲν ὁ αὐτὸς ἂν εἴη μιμητὴς Ὁμήρω Σοφοκλῆς, μιμῶνται γὰρ ἄμφω στυδαίους, τῇ δὲ Ἀριστοφάνει· πράττοντας γὰρ μιμῶνται καὶ δρῶντας ἄμφω. ὅθεν καὶ δράματα καλεῖσθαι τινες αὐτὰ φασιν, ὅτι μιμοῦνται δρῶντας. διὸ καὶ ἀντιποιῶνται τῆς τε τραγωδίας καὶ τῆς κωμωδίας οἱ Δω- 30 ριεῖς, τῆς μὲν κωμωδίας οἱ Μεγαρεῖς, οἳ τε ἐνταῦθα ὡς ἐπὶ τῆς παρ' αὐτοῖς δημοκρατίας γενομένης, καὶ οἱ ἐκ Σικελίας (ἐκεῖθεν γὰρ ἦν Ἐπίχαρμος ὁ ποιητὴς, πολλῶν πρότερος ἢ Χωνίδης καὶ Μάγνητος), καὶ τῆς τραγωδίας ἔτι οἱ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ, ποιῶμενοι τὰ ὀνόματα σημεῖον. ὅτοι 35 μὲν γὰρ κώμας τὰς περιοικίδας καλεῖν φασίν, Ἀθηναῖοι δὲ δῆμους, ὡς κωμωδὸς οὐκ ἀπὸ τῆς κωμᾶζεν λεχθέντας, ἀλλὰ τῇ κατὰ κώμας πλάνῃ ἀτιμαζομένους ἐκ τῆς ἄσεως·

καὶ τὸ ποιεῖν αὐτοὶ μὲν δρᾶν, Ἀθηναῖοι σαγορεύειν. περὶ μὲν οὖν τῶν διαφορῶν τινες τῆς μιμήσεως, εἰρήσθω ταῦτα.

Ἐοίκασι δὲ γενῆσαι μὲν ὅλως τῆς δύο τινές, καὶ αὗται φυσικαί. τό τε γὰρ 5 φυτὸν τοῖς ἀνθρώποις ἐκ παιδῶν ἐστὶ, καὶ τῶν ἄλλων ζῶων ὅτι μιμητικώτατον ἐστὶν σεις ποιεῖται διὰ μιμήσεως τὰς πρῶτας τοῖς μιμήμασι πάντας. σημεῖον δὲ τούτου ἐπὶ τῶν ἔργων· ἂ γὰρ αὐτὰ λυπηρῶς ὀρεῖται εἰκόνας τὰς μάλιξαι ἠκριβωμένας χαίρομεν θηρίων τε μορφὰς τῶν ἀτιμοτάτων καὶ καὶ τότε, ὅτι μανθάνειν οὐ μόνον τοῖς φασὶν ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοίως· ἀλλ' ἐπὶ 10 σιν αὐτῶν. διὰ γὰρ τῆς χαίρουσι τὰς εἰκόνας συμβαίνει θεωρῶντας μανθάνειν καὶ συλλέγουσιν, οἷον ὅτι ἔτος ἐκεῖνος, ἐπεὶ εἰάν μὴ τὸ οὐ διὰ μίμημα ποιήσει τὴν ἡδονὴν ἀλλὰ γαστρίαν ἢ τὴν χροιάν ἢ διὰ τοιαύτην τὴν 15 κατὰ φύσιν δὲ ὄντος ἡμῶν τῶ μιμεισθαι καὶ τῶ ρυθμῶ (τὰ γὰρ μέτρα ὅτι μῦθαι φανερόν) ἐξ ἀρχῆς οἱ πεφυκότες πρὸς αὐτὰ μικρὰν προάγοντες ἐγέννησαν τὴν ποιήσιν διασμάτων. διεσπάρθη δὲ κατὰ τὰ οἴκησι 20 οἱ μὲν γὰρ σεμνότεροι τὰς καλὰς ἐμιμοῦνται τὰς τῶν τοιούτων, οἱ δὲ εὐτελέστεροι τὴν πρῶτον ψόγους ποιῶντες, ὥσπερ ἕτεροι ὕμνων τῶν μὲν οὖν πρὸ Ὁμήρου οὐδενὸς ἔχοντες ποιήματα, εἰκὸς δὲ εἶναι πολλὰς· ἀπὸ δὲ Ὁμήρου 25 ἔστιν, οἷον ἐκεῖνος ὁ Μαργίτης καὶ τὰ τοιαῦτα τὸ ἀρμόττον ἰαμβεῖον ἔλθε μέτρον. διὸ καλεῖται νῦν, ὅτι ἐν τῷ μέτρῳ τῷ ἰαμβεζῶν ἐγένοντο τῶν παλαιῶν οἱ μὲν ἠρωϊκῶν οἱ δὲ τῶν ταί. ὥσπερ δὲ καὶ τὰ στυδαῖα μάλιξαι καλεῖται ἦν (μόνος γὰρ ἔχῃ ὅτι εὐ, ἀλλ' ὅτι καὶ μιμητικὰς ἐποίησεν), οὕτω καὶ τὰ τῆς κωμωδίας πρῶτος ὑπέδειξεν. οὐ ψόγον ἀλλὰ τὸ γενοῦν ποιήσας· ὁ γὰρ Μαργίτης ἀνάλογον ἔχει

4. ἦτοι] εἴτε N°. || 5. γὰρ om N°. || 8. ἔστιν ἕτερα τὸ ἕτερον μιμῶσθαι N°. || 10. ταύτας] πάσας B°. || καὶ τὸ 12. ὁ ante τὰς om N°A°B°. || 13. δειλιάδα A°. || 15. ὡς περιγὰς A°, ὥσπερ γὰς N°B°. || 25. καὶ ἂ om N°A°B° γὰρ A°B°. || 34. χονίδης N°, χωνίδης Q. || μέγιστος N°. || 37. δόμους καὶ ὡς N°, μῦθος καὶ ὡς Q.

6. παιδῶν καὶ τῆς N°. || 18. οὐ διὰ] οὐχὶ N°A°B°. || 22. οἱ om N°A°. || πρὸς] καὶ N°A°B°. || κατὰ μικρὰν διεσπάρθη N°. || 26. τῶν prius om N°. || 29. ἀρχαίμενοι εἰσιν N°. || 30. μαργίτης A°B°. || οἷς καὶ] οἷς κατὰ N°A°B°. || 35. δραματικῶς B°. || 36. οὗτος N°. || 37. ὑπῆρξεν B°. || 38. ὁ] τὸ N°A°B°. || μαργίτης B°.

καὶ Ὀδύσεια πρὸς τὰς τραγωδίας, οὕτω καὶ οὗτος πρὸς
τὰς κωμωδίας. παραφανεῖσθαι δὲ τῆς τραγωδίας καὶ κω-
μωδίας οἱ ἐφ' ἑκατέραν τὴν ποίησιν ὀρμῶντες κατὰ τὴν
οἰκειάν φύσιν, οἱ μὲν ἀντὶ τῶν ἰαμβίων κωμωδοποιοὶ ἐγέ-
νοντο, οἱ δὲ ἀντὶ τῶν ἐπῶν τραγωδοδιδάσκαλοι, διὰ τὸ
μεῖζω καὶ ἐντιμότερα τὰ σχήματα εἶναι ταῦτα ἐκείνων.
τὸ μὲν οὖν ἐπισκοπεῖν εἰ ἄρα ἔχει ἤδη ἡ τραγωδία τοῖς
εἰδεσιν ἰκανῶς ἢ ἕ, αὐτὸ τε καθ' αὐτὸ κρινόμενον καὶ πρὸς
τὰ θέατρα, ἄλλος λόγος. γενομένη δ' ἔν ἀπ' ἀρχῆς αὐτο-
σχεδιαστικὴ καὶ αὐτὴ καὶ ἡ κωμωδία, καὶ ἡ μὲν ἀπὸ
τῶν ἐξαρχόντων τὸν διθύραμβον, ἡ δὲ ἀπὸ τῶν τὰ φαλ-
λικὰ, ἃ ἔτι καὶ νῦν ἐν πολλαῖς τῶν πόλεων διαμένει νο-
μιζόμενα, κατὰ μικρὸν πύξθη προαγόντων ὅσον ἐγγίγνετο
φανερὸν αὐτῆς, καὶ πολλὰς μεταβολὰς μεταβαλῶσα ἡ
τραγωδία ἐπαύσατο, ἐπεὶ ἔσχε τὴν αὐτῆς φύσιν. καὶ τὸ
τε τῶν ὑποκριτῶν πλήθος ἐξ ἐνὸς εἰς δύο πρῶτος Αἰσχύ-
λος ἤγαγε, καὶ τὰ τοῦ χοροῦ ἠλάττωσε, καὶ τὸν λόγον
πρωταγωνιστὴν παρεσκεύασεν· τρεῖς δὲ καὶ σκηνογραφίαν
Σοφοκλῆς. ἔτι δὲ τὸ μέγεθος ἐκ μικρῶν μύθων καὶ λέ-
ξεως γελοίας, διὰ τὸ ἐκ σατυρικῆ μεταβαλεῖν, ὅψε ἀπε-
σεμνύθη, τό τε μέτρον ἐκ τετραμέτρου ἰαμβεῖον ἐγένετο·
τὸ μὲν γὰρ πρῶτον τετραμέτρῳ ἐχρῶντο διὰ τὸ σατυρικὴν
καὶ ὀρχησικωτέραν εἶναι τὴν ποίησιν, λέξεως δὲ γενομένης
αὐτῆ ἡ φύσις τὸ οἰκεῖον μέτρον εὔρεν· μάλιστα γὰρ λεπτι-
κὸν τῶν μέτρων τὸ ἰαμβεῖον ἐστίν. σημεῖον δὲ τούτου·
πλεῖστα γὰρ ἰαμβεῖα λέγομεν ἐν τῇ διαλέκτῳ τῇ πρὸς
ἀλλήλους, ἐξάμετρα δὲ ὀλιγάκις καὶ ἐμβαίνοντες τῆς λε-
πτικῆς ἀρμονίας. ἔτι δὲ ἐπεισοδίων πλήθη καὶ τὰ ἄλλα
ὡς ἕκαστα κοσμηθῆναι λέγεται. περὶ μὲν οὖν τούτων το-
σαῦτα ἔστω ἡμῖν εἰρημένα· πολὺ γὰρ ἂν ἴσως ἔργον εἴη
διεξιέναι καθ' ἑκάστον.

Ἡ δὲ κωμωδία ἐστίν, ὥσπερ εἶπομεν, μίμησις φαι-
λοτέρων μὲν, οὐ μέντοι κατὰ πᾶσαν κακίαν, ἀλλὰ τοῦ
αἰσχροῦ ἐστὶ τὸ γελοῖον μόριον. τὸ γὰρ γελοῖον ἐστὶν ἀμάρ-
τημά τι καὶ αἰσχρὸς ἀνώδυνον καὶ οὐ φθαρτικόν, οἷον
εὐθύς τὸ γελοῖον πρόσωπον αἰσχροῦ τι καὶ διεστραμμένον
ἀνευ ὀδύνης. αἱ μὲν οὖν τῆς τραγωδίας μεταβάσεις, καὶ
δι' ὧν ἐγένοντο, οὐ λεληθάσιν, ἡ δὲ κωμωδία διὰ τὸ μὴ

σπυδαῖσθαι ἐξ ἀρχῆς ἔλαθεν· καὶ γὰρ χορὸν κωμωδῶν
ὄψε ποτε ὁ ἄρχων ἔδωκεν, ἀλλ' ἔθελοντα ἦσαν. ἤδη δὲ
σχήματά τινα αὐτῆς ἐχούσης οἱ λεγόμενοι αὐτῆς ποιηταὶ
μνημονεύονται. τίς δὲ πρόσωπα ἀπέδωκεν ἢ προλόγους ἢ
πλήθη ὑποκριτῶν καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἠγνόηται. τὸ δὲ μύ-
θος ποιεῖν Ἐπίχαρμος καὶ Φόρμις. τὸ μὲν ἔν ἐξ ἀρχῆς
ἐκ Σικελίας ἦλθεν, τῶν δὲ Ἀθήνησιν Κράτης πρῶτος ἔρξεν
ἀφέμενος τῆς ἰαμβικῆς ιδέας καθόλου ποιεῖν λόγους καὶ
μύθους. ἡ μὲν ἔν ἐποποιίᾳ τῇ τραγωδίᾳ μέχρι μόνου μέ-
τρου μετὰ λόγου μίμησις εἶναι σπυδαῖον ἠκολούθησεν· τῷ δὲ
τὸ μέτρον ἀπλῶν ἔχει καὶ ἀπαγγελίαν εἶναι, ταύτη δια-
φέρεισιν. ἔτι δὲ τῷ μήκει· ἡ μὲν γὰρ ὅτι μάλιστα περᾶται
ὑπὸ μίαν περίοδον ἥλιος εἶναι ἢ μικρὸν ἐξαλλάττειν, ἡ δὲ
ἐποποιία ἀόριστος τῷ χρόνῳ, καὶ τούτῳ διαφέρει. καίτοι
τὸ πρῶτον ὁμοίως ἐν ταῖς τραγωδίαις τῶτο ἐποίησεν καὶ ἐν
τοῖς ἔπεσιν. μέρη δ' ἐστὶ τὰ μὲν ταῦτά, τὰ δὲ ἴδια τῆς
τραγωδίας. διόπερ ὅστις περὶ τραγωδίας οἶδε σπουδαίας
καὶ φαύλης, οἶδε καὶ περὶ ἐπῶν· ἃ μὲν γὰρ ἐποποιία
ἔχει, ὑπάρχει τῇ τραγωδίᾳ, ἃ δὲ αὐτῇ, οὐ πάντα ἐν τῇ
ἐποποιίᾳ.

Περὶ μὲν οὖν τῆς ἐν ἐξαμέτροις μιμητικῆς καὶ περὶ
κωμωδίας ὑστερον ἐροῦμεν, περὶ δὲ τραγωδίας λέγωμεν,
ἀπολαβόντες αὐτῆς ἐκ τῶν εἰρημένων τὸν γινόμενον ὅρον
τῆς ἑσίας. ἔστιν οὖν τραγωδία μίμησις πράξεως σπουδαίας
καὶ τελείας, μέγεθος ἐχούσης, ἠδυσμένῳ λόγῳ, χωρὶς ἐκά-
στου τῶν εἰδῶν ἐν τοῖς μορίοις, δρώντων καὶ οὐ δι' ἀπαγ-
γελίας, δι' ἐλέου καὶ φόβου περαίνουσα τὴν τῶν τοιούτων
παθημάτων κάθαρσιν. λέγω δὲ ἠδυσμένον μὲν λόγον τὸν
ἔχοντα ῥυθμὸν καὶ ἀρμονίαν καὶ μέλος, τὸ δὲ χωρὶς τοῖς
εἰδεσιν τὸ διὰ μέτρων ἕνια μόνον περαίνεσθαι καὶ κάλιν ἕτερα
διὰ μέλους. ἐπεὶ δὲ πράττοντες ποῖνται τὴν μίμησιν, πρῶ-
τον μὲν ἐξ ἀνάγκης ἂν εἴη τι μόριον τραγωδίας ὁ τῆς
ὄψεως κόσμος, εἶτα μελοποιία καὶ λέξις· ἐν τούτοις γὰρ
ποῖνται τὴν μίμησιν. λέγω δὲ λέξιν μὲν αὐτὴν τὴν τῶν
μέτρων σύνθεσιν, μελοποιίαν δὲ ὃ τὴν δύναμιν φανεράν
ἔχει πᾶσαν. ἐπεὶ δὲ πράξείῳ ἐστὶ μίμησις, πράττεται δὲ
ὑπὸ τινῶν πραττόντων, ἕς ἀνάγκη ποιῆς τινὰς εἶναι κατὰ
τε τὸ ἦθος καὶ τὴν διάνοιαν (διὰ γὰρ τούτων καὶ τὰς

1. καὶ] καὶ ἡ A. || οὕτω — 2. καὶ κωμωδίας om N. || 4. τραγωδοποιοὶ N. || 5. διὰ] καὶ διὰ N. || 7. εἰ ἄρα ἔχει] παρέχει N. A. B. || 8. κρινόμενον] κρίνεται ἢ καὶ A. B.; κρίνεται εἶναι N. || 9. γενομένης ἐν εἰ αὐτοσχεδιαστικῆς N. A. B. || 11. φαυλλικὰ N. A. B. || 17. χρόνου B. || 20. σατυρικῆ A. || ἀπεσεμνύθη N. || 25. ἰαμβεῖον et 26. ἰαμβία A. || 28. ἄλλος A. B. || 29. ὡς om N. A. B. || περὶ — τοσαῦτα om N. A. B.

6. ἔν om N. A. B. || 8. καὶ] ἢ N. || 10. μετὰ λόγῳ] μεγάλῳ N. A. B. || τὸ N. A. B. || 11. τὸ om N. || ἔχει N. || 12. γὰρ om N. A. || 19. αὐτῇ A. B. || 21. μὲν om A. B. || ἐν] ἐν τοῖς N. || 22. λέγομεν N. || 26. ἀγγελίας N. || 28. μαθημάτων N. A. B. || δὴ N. || 29. χωρὶς τοῖς εἰδεσιν B.

πράξεις εἶναι φάμεν ποιᾶς τινος), πέφυκεν αἷτια δύο τῶν
 πράξεων εἶναι, διάνοια καὶ ἦθος, καὶ κατὰ ταύτας καὶ
 τυγχάνουσι καὶ ἀποτυγχάνουσι πάντες. ἔστι δὲ τῆς μὲν
 πράξεως ὁ μῦθος ἢ μίμησις· λέγω γὰρ μῦθον τῦτον τὴν
 σύνθεσιν τῶν πραγμάτων, τὰ δὲ ἦθη, καθ' ἃ ποιᾶς τινος
 εἶναι φάμεν τὰς πράττοντας, διάνοιαν δὲ, ἐν ὅσοις λέγον-
 τες ἀποδεικνύσιν τι ἢ καὶ ἀποφαίνονται γνώμην. ἀνάγκη
 ἔν πάσης τραγωδίας μέρη εἶναι ἔξ, καθ' ἃ ποιᾶς τις ἐστὶν
 ἢ τραγωδία· ταῦτα δ' ἐστὶ μῦθος καὶ ἦθη καὶ λέξις καὶ
 διάνοια καὶ ὄψις καὶ μελοποιία. οἷς μὲν γὰρ μιμῶνται, 10
 δύο μέρη ἐστὶν, ὡς δὲ μιμῶνται, ἔν, ἃ δὲ μιμῶνται, τρία,
 καὶ παρὰ ταῦτα ἕδεν. τέτοις μὲν ἔν ἕκ ὀλίγοι αὐτῶν ὡς
 εἰπεῖν κέχρηται τοῖς εἰδεσιν· καὶ γὰρ ὄψεις ἔχει πᾶν καὶ
 ἦθος καὶ μῦθον καὶ λέξιν καὶ μέλος καὶ διάνοιαν ὡσαύ-
 τως. μέγιστον δὲ τῶν ἐστὶν ἢ τῶν πραγμάτων σύσασις· 15
 ἢ γὰρ τραγωδία μίμησις ἐστὶν οὐκ ἀνθρώπων ἀλλὰ πρά-
 ξεως καὶ βίης καὶ εὐδαιμονίας καὶ κακοδαιμονίας· καὶ γὰρ
 ἢ εὐδαιμονία ἐν πράξει ἐστὶ, καὶ τὸ τέλος πράξις τις ἐστὶν,
 ἢ ποιότης. εἰσὶ δὲ κατὰ μὲν τὰ ἦθη ποιοῖ τινες, κατὰ δὲ
 τὰς πράξεις εὐδαιμονες ἢ τὴναντίον. οὐκ οὖν ὅπως τὰ ἦθη 20
 μιμῶσονται πράττειν, ἀλλὰ τὰ ἦθη συμπεριλαμβάνουσι
 διὰ τὰς πράξεις. ὥστε τὰ πράγματα καὶ ὁ μῦθος τέλος
 τῆς τραγωδίας· τὸ δὲ τέλος μέγιστον ἀπάντων. ἔτι ἄνευ
 μὲν πράξεως ἕκ ἂν γένοιτο τραγωδία, ἄνευ δὲ ἠθῶν γέ-
 νοιτ' ἂν. αἱ γὰρ τῶν νέων τῶν πλείστων ἀήθεις τραγωδίαί 25
 εἰσὶ, καὶ ὅλως ποιηταὶ πολλοὶ τοιῦτοι, οἷον καὶ τῶν γρα-
 φέων Ζεῦξις πρὸς Πολύγνωντον πέπονθεν· ὁ μὲν γὰρ Πο-
 λύγνυτος ἀγαθὸς ἠθογράφος, ἢ δὲ Ζεῦξιδος γραφῆ οὐδὲν
 ἔχει ἦθος. ἔτι εἰάν τις ἐφεξῆς θῆ ῥήσεις ἠθικὰς καὶ λέξεις
 καὶ διανοίας εὖ πεποιημένας, ἢ ποιήσει ὃ ἦν τῆς τραγω- 30
 δίας ἔργον, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἢ καταδεστέροις τούτοις
 κεχρημένη τραγωδία, ἔχουσα δὲ μῦθον καὶ σύσασιν πρα-
 γμάτων. πρὸς δὲ τούτοις τὰ μέγιστα οἷς ψυχαγωγεῖ ἢ
 φραγωδία, τῶ μύθῳ μέρη ἐστὶν, αἱ τε περιπέτεια καὶ ἀνα-
 γνωρίσεις. ἔτι σημείον ὅτι καὶ οἱ ἐγχειρῶντες ποιεῖν πρό- 35
 τερον δύνανται τῇ λέξει καὶ τοῖς ἠθεσιν ἀκριβοῦν ἢ τὰ
 πράγματα συνίστασθαι, οἷον καὶ οἱ πρῶτοι ποιηταὶ σχεδὸν
 ἅπαντες. ἀρχὴ μὲν ἔν καὶ οἷον ψυχὴ ὁ μῦθος τῆς τρα-
 γωδίας, δευτερον δὲ τὰ ἦθη. παραπλήσιον γὰρ ἔστι καὶ

ἐπὶ τῆς γραφικῆς· εἰ γὰρ τις ἐναλείψει
 φαρμάκοις χυδῆν, οὐκ ἂν ὁμοίως εὐφρά-
 γραφήσας εἰκόνα. ἐστὶ τε μίμησις πράξεως,
 μάλιστα τῶν πραττόντων. τρίτον δὲ ἢ δι-
 ἔστι τὸ λέγειν δύνασθαι τὰ ἐνόητα καὶ
 ὅπερ ἐπὶ τῶν λόγων τῆς πολιτικῆς καὶ
 ἐστὶν· οἱ μὲν γὰρ ἀρχαῖοι πολιτικῶς ἐποία-
 δὲ νῦν ῥητορικῶς. ἐστὶ δὲ ἦθος μὲν τὸ τοῦ
 προαίρεσιν ὅποια τις· διόπερ οὐκ ἔχουσι
 ἐν οἷς μὴδ' ὅλως ἐστὶν ὃ τι προαιρεῖται ἢ
 διάνοια δὲ, ἐν οἷς ἀποδεικνύσιν τι ὡς ἐστὶν
 ἢ καθόλου τι ἀποφαίνονται. τέταρτον δὲ τ
 λέξις· λέγω δὲ, ὡς περὶ πρότερον εἴρηται,
 διὰ τῆς ὀνομασίας ἐρμηνείαν, ὃ καὶ ἐπὶ τῶ
 ἐπὶ τῶν λόγων ἔχει τὴν αὐτὴν δύναμιν.
 πέντε ἢ μελοποιία μέγιστον τῶν ἠδυσμᾶ-
 ψυχαγωγικὸν μὲν, ἀτεχνότατον δὲ καὶ ἦ
 ποιητικῆς· ἢ γὰρ τῆς τραγωδίας δύναμις
 καὶ ὑποκριτῶν ἐστὶν. ἔτι δὲ κυριώτερα περὶ
 τῶν ὄψεων ἢ τῶ σκευοποιῦ τέχνη τῆς τῶν

Διωρισμένων δὲ τῶντων, λέγωμεν με-
 τινὰ δεῖ τὴν σύσασιν εἶναι τῶν πραγμάτων
 καὶ πρῶτον καὶ μέγιστον τῆς τραγωδίας
 ἡμῶν τὴν τραγωδίαν τελείας καὶ ὅλης πρ
 μῆσιν, ἐχούσης τι μέγεθος· ἐστὶ γὰρ ὅλον
 μέγεθος. ὅλον δ' ἐστὶ τὸ ἔχον ἀρχὴν καὶ
 λευτήν. ἀρχὴ δ' ἐστὶν ὃ αὐτὸ μὲν μὴ ἐξ
 ἄλλο ἐστὶ μετ' ἐκεῖνο δ' ἕτερον πέφυκεν εἰ
 τελευτῆ δὲ τὴναντίον ὃ αὐτὸ μετ' ἄλλο πε
 ἐξ ἀνάγκης ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, μετὰ δὲ τ
 μέσον δὲ ὃ καὶ αὐτὸ μετ' ἄλλο καὶ μετ
 δεῖ ἄρα τοὺς συνεστῶτας εὖ μύθους μὴθ
 ἀρχεσθαι μὴθ' ὅπως ἔτυχε τελευτᾶν, ἀλλὰ
 εἰρημέναις ιδέαις. ἔτι δ' ἐπεὶ τὸ καλὸν καὶ
 πρᾶγμα ὃ συνέσκηκεν ἕκ τινων, ἢ μόνον τα
 δεῖ ἔχειν, ἀλλὰ καὶ μέγεθος ὑπάρχειν μὴ
 γὰρ καλὸν ἐν μεγέθει καὶ τάξει ἐστὶ, διὸ ἢ
 αὐτὸ γένοιτο καλὸν ζῶον (συγγχεῖται γὰρ
 τοῦ ἀναισθητοῦ χρόνου γινομένη) οὔτε παμμέ

2. διάνοιαν A^cB^c. || 5. δ N^oA^cB^c. || 7. ἀποδεικνύσιν N^o. || 8. δ N^oA^cB^c. || 13. ὄψις N^oA^c. || 17. κακοδαιμονία
 μοῖα] ἢ κακοδαιμονία N^oA^cB^c. || 19. ὁ ποιητής N^o. || 27. πολύγνωντον A^cB^c et corr N^o. mox omnes πολύγνωντος. ||
 A^cB^c. || οὐδ' ἂν ἔχη N^o. || 30. ἢ om N^oA^cB^c.

9. post τις N^oA^cB^c: ἐν οἷς οὐκ ἔστι δῆλον ἢ προαιρεῖται ἢ φέγει. || 18. ἢ ὡς A^cB^c. || 19. ἐργασίας B^c. || 21.
 32. εὖ om N^o. || 34. ἐπὶ N^o. || 35. τεταγμένως N^o. || 37. πᾶν μικρὸν et 39. πᾶν μέγεθος N^oA^cB^c.

ἄμα ἢ θεωρία γίνεται, ἀλλ' οἴχεται τοῖς θεωροῦσι τὸ ἐν καὶ τὸ ὄλον ἐκ τῆς θεωρίας, οἷον εἰ μυρίων σταδίων εἴη ζῶον. ὥστε δεῖ καθάπερ ἐπὶ τῶν σωμάτων καὶ ἐπὶ τῶν ζῴων ἔχειν μὲν μέγεθος, τοῦτο δὲ εὐσύνοπτον εἶναι, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν μύθων ἔχειν μὲν μήκος, τῆτο δ' εὐμνημόνευ- 5 τον εἶναι. τοῦ δὲ μήκος ὅρος πρὸς μὲν τοὺς ἀγῶνας καὶ τὴν αἰσθήσιν οὐ τῆς τέχνης ἐστίν· εἰ γὰρ ἔδει ἑκατὸν τραγωδίας ἀγωνίζεσθαι, πρὸς κλεψύδραν ἂν ἠγωνίζοντο, ὥσπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε φασίν. ὁ δὲ κατ' αὐτὴν τὴν φύσιν τῷ πράγματος ὅρος, αἰεὶ μὲν ὁ μείζων μέχρι τῷ σύνδηλος 10 εἶναι καλλίων ἐστὶ κατὰ τὸ μέγεθος, ὡς δὲ ἀπλῶς διορίσαντας εἰπεῖν, ἐν ὄσῳ μεγέθει κατὰ τὸ εἰκὸς ἢ τὸ ἀναγκαῖον ἐφεξῆς γιγνομένων συμβαίνει εἰς εὐτυχίαν ἐκ δυστυχίας ἢ ἐξ εὐτυχίας εἰς δυστυχίαν μεταβάλλειν, ἰκανὸς ὅρος ἐστὶ τῷ μεγέθει.

8 Μῦθος δ' ἐστὶν εἷς, ἔχ ὥσπερ τινὲς οἴονται, ἐὰν περὶ ἓνα ἢ πολλὰ γὰρ καὶ ἀπειρα τῷ γένει συμβαίνει, ἐξ ὧν ἐνίων ἕδεν ἐστὶν ἓν. ἔτω δὲ καὶ πράξεις ἐνὸς πολλαὶ εἰσιν, ἐξ ὧν μία οὐδεμία γίνεται πράξις. διὸ πάντες εἰκόασιν ἀμαρτάνειν, ὅσοι τῶν ποιητῶν Ἡρακλήϊδα καὶ Θησιήϊδα 20 καὶ τὰ τοιαῦτα ποιήματα πεποιήκασιν· οἴονται γὰρ ἐπεὶ εἰς ἦν ὁ Ἡρακλῆς, ἓνα καὶ τὸν μῦθον εἶναι προσήκειν. ὁ δ' Ὀμηρος, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα διαφέρει, καὶ τῆτ' εἰκοι καλῶς ἰδεῖν, ἦτοι διὰ τέχνην ἢ διὰ φύσιν· Ὀδύσειαν γὰρ ποιῶν οὐκ ἐποίησεν ἅπαντα ὅσα αὐτῷ συνέβη, οἷον 25 πληγῆναι μὲν ἐν τῷ Παρνασσῷ, μαυῆναι δὲ προσκοιῆσασθαι ἐν τῷ ἀγερωμῷ, ὧν οὐδὲν βατέρες γενομένον ἀναγκαῖον ἦν ἢ εἰκὸς βάτερον γενέσθαι, ἀλλὰ περὶ μίαν πρᾶξιν, οἷον λέγομεν, τὴν Ὀδύσειαν συνέστησεν, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν Ἰλιάδα. χρὴ οὖν, καθάπερ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις μιμητικαῖς ἢ μία 30 μίμησις ἐνὸς ἐστὶν, ἔτω καὶ τὸν μῦθον, ἐπεὶ πράξεως μίμησις ἐστὶ, μιᾶς τε εἶναι καὶ ταύτης ὅλης, καὶ τὰ μέρη συνεσθῆναι τῶν πραγμάτων ἔτως ὡς μετατιθεμένον τινὸς μέρος ἢ ἀφαιρμένον διαφέρεσθαι καὶ κινεῖσθαι τὸ ὄλον· ὁ γὰρ προσὸν ἢ μὴ προσὸν μηδὲν ποιεῖ ἐπίδηλον, ἕδεν μόνιον τῷ ὄλι ἐστίν. 35

9 Φανερόν δὲ ἐκ τῶν εἰρημένων καὶ ὅτι ἐ τὸ τὰ γενόμενα λέγειν, τῆτο ποιητῆ ἔργον ἐστίν, ἀλλ' οἷα ἂν γένοιτο, καὶ τὰ δυνατὰ κατὰ τὸ εἰκὸς ἢ τὸ ἀναγκαῖον. ὁ γὰρ

ἱστορικός καὶ ὁ ποιητὴς ἐ τῷ ἢ ἔμμετρα λέγειν ἢ ἄμμετρα διαφέρουσιν· εἴη γὰρ ἂν τὰ Ἡροδότου εἰς μέτρα τεβῆναι, καὶ ἕδεν ἦττον ἂν εἴη ἱσορία τις μετὰ μέτρῳ ἢ ἀνευ μέτρων· ἀλλὰ τῆτω διαφέρει, τῷ τὸν μὲν τὰ γενόμενα λέγειν, τὸν δὲ οἷα ἂν γένοιτο. διὸ καὶ φιλοσοφώτερον καὶ σπουδαιότερον ποίησις ἱστορίας ἐστίν· ἢ μὲν γὰρ ποίησις μᾶλλον τὰ καθόλου, ἢ δ' ἱστορία τὰ καθ' ἕκαστον λέγει. ἐστὶ δὲ καθόλου μὲν, τῷ ποῖω τὰ ποι' ἄττα συμβαίνει λέγειν ἢ πράττειν κατὰ τὸ εἰκὸς ἢ τὸ ἀναγκαῖον, οὐ 50 χαίεται ἢ ποίησις ὀνόματα ἐπιτιθεμένη· τὰ δὲ καθ' ἕκαστον, τί Ἀλκιβιάδης ἔπραξεν ἢ τί ἔπαθεν. ἐπὶ μὲν ἔν τῆς κωμωδίας ἤδη τοῦτο δῆλον γέγονεν· συστήσαντες γὰρ τὸν μῦθον διὰ τῶν εἰκότων ἔτω τὰ τυχόντα ὀνόματα ἐπιτιθέασι, καὶ ἔχ ὥσπερ οἱ ἰαμβοποιοὶ περὶ τῶν καθ' ἕκαστον 15 ποιούσιν. ἐπὶ δὲ τῆς τραγωδίας τῶν γενομένων ὀνομάτων ἀντέχονται. αἴτιον δ' ὅτι πιθανόν ἐστὶ τὸ δυνατόν· τὰ μὲν ἔν μὴ γενόμενα ἔπω πιεῦσόμεν εἶναι δυνατὰ, τὰ δὲ γενομένα φανερόν ὅτι δυνατὰ· ἐ γὰρ ἂν ἐγένετο, εἰ ἦν ἀδύνατα. ἐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς τραγωδίαις ἐνιαῖς μὲν ἐν ἢ δύο τῶν γνωρίμων ἐστὶν ὀνομάτων, τὰ δὲ ἄλλα πεποιημένα, ἐν ἐνιαῖς δὲ ἕθεν, οἷον ἐν τῷ Ἀγαθῶνος ἀνθεῖ· ὁμοίως γὰρ ἐν τῆτω τὰ τε πράγματα καὶ τὰ ὀνόματα πεποιήται, καὶ ἕδεν ἦττον εὐφραίνει. ὡς' ἐ πάντως εἶναι ζητητέον τῶν παραδεδομένων μύθων, περὶ ἕς αἱ τραγωδίαί εἰσίν, ἀντέ- 20 χεσθαι. καὶ γὰρ γελοῖον τῆτω ζητεῖν, ἐπεὶ καὶ τὰ γνωρίμα ὀλίγοις γνωρίμα ἐστὶν, ἀλλ' ὅμως εὐφραίνει πάντας. δῆλον οὖν ἐκ τούτων ὅτι τὸν ποιητὴν μᾶλλον τῶν μύθων εἶναι δεῖ ποιητὴν ἢ τῶν μέτρων, ὅσῳ ποιητὴς κατὰ τὴν μίμησιν ἐστὶ, μιμεῖται δὲ τὰς πράξεις. καὶ ἄρα συμβῆθι γενόμενα ποιεῖν, οὐθὲν ἦττον ποιητὴς ἐστίν· τῶν γὰρ γενομένων ἐνια ἕδεν κωλύει τοιαῦτα εἶναι οἷα ἂν εἰκὸς γενέσθαι καὶ δυνατὰ γενέσθαι, καθ' ὃ ἐκεῖνος αὐτῶν ποιητὴς ἐστίν. τῶν δὲ ἀπλῶν μύθων καὶ πράξεων αἱ ἐπεισοδιώδεις εἰσὶ χεῖρις. λέγω δ' ἐπεισοδιώδη μῦθον, ἐν ᾧ τὰ ἐπι- 30 σόδια μετ' ἄλληλα οὐτ' εἰκὸς οὐτ' ἀνάγκη εἶναι. τοιαῦτα δὲ ποιοῦνται ὑπὸ μὲν τῶν φαύλων ποιητῶν δι' αὐτὴς, ὑπὸ δὲ τῶν ἀγαθῶν διὰ τοὺς ὑποκριτάς· ἀγωνίσματα γὰρ ποιούντες, καὶ παρὰ τὴν δύναμιν παρατείναντες μῦθον,

6. δὲ om N^oA^o. || μὲν πρὸς N^oA^oB^o. || 8. κλεψύδρας N^o. || 17. γ' ἐν Victorius. || 18. κα] καὶ αἱ B^o. || 20. καὶ om N^oA^o B^o. || 24. διὰ post ἢ om N^o. || 26. παρνασσῷ N^o. || 27. ἀγερωμῷ B^o. || 28. ἢ om N^oA^o. || 30. καὶ om N^o. || 33. μετατιθεμένον N^o. || 34. διαφέρεσθαι om N^o. || 35. ποιεῖ μηδὲν N^o. || ἕδεν N^oA^o, ὡς ἕδεν B^o. || ἔλι] ὄν N^o. || 36. καὶ om B^o. || ἐ τὸ] ἔτω A^o.

2. τεβῆναι N^o. || 4. τῆτο N^o. || γινόμενα N^o. || 6. ἱστορίας — ποίησις om N^o. || 9. πράττειν] πράγματα N^o. || 10. τὰ] τὸ B^o, τὴν N^o, τὸν A^o. || 11. ἔν om N^o. || 13. ὑποτιθέασι N^oA^oB^o. || 14. περὶ τὸν A^o, πρὸς τὸν N^o. || 16. πεποιμένον N^o. || 19. ἐνιαῖς] ἐν ἐνιαῖς B^o. || 23. ὡς τῷ κατὸς N^o. || τῶν om N^o. || 26. ὀλίγοις γνωρίμα om N^o. || 37. κριτάς B^o.

πολλάκις διασρέφειν ἀναγκάζονται τὸ ἐφεξῆς. ἐπεὶ δὲ ὁ μόνον τελείας ἐστὶ πράξεως ἢ μίμησις ἀλλὰ καὶ φοβερῶν καὶ ἐλεεινῶν, ταῦτα δὲ γίνεται καὶ μάλις, καὶ μᾶλλον ὅταν γίνηται παρὰ τὴν δόξαν, δι' ἄλληλα· τὸ γὰρ θαυμαστὸν ὅπως ἔχει μᾶλλον ἢ εἰ ἀπὸ τῆ αὐτομάτου καὶ τῆς τύχης, ἐπεὶ καὶ τῶν ἀπὸ τύχης ταῦτα θαυμασιώτατα δοκεῖ, ὅσα ὥσπερ ἐπίτηδες φαίνεται γεγονέναι, οἷον ὡς ὁ ἀνδριάς ὁ τοῦ Μίτιτος ἐν Ἄργει ἀπέκτεινε τὸν αἴτιον τοῦ θανάτου τῷ Μίτιτι, θεωρῶντι ἐμπεσῶν· ἔοικε γὰρ τὰ τοιαῦτα οὐκ εἰκῆ γενέσθαι, ὡς ἀνάγκη τὸς τοιοῦτους εἶναι καλλίως μύθους.

10 Εἰσὶ δὲ τῶν μύθων οἱ μὲν ἀπλοῖ οἱ δὲ πεπλεγμένοι· καὶ γὰρ αἱ πράξεις, ὧν μίμησις οἱ μῦθοί εἰσιν, ὑπάρχουσιν εὐθὺς ὅσαι τοιαῦται. λέγω δὲ ἀπλῆν μὲν πρᾶξιν, ἧς γινομένης, ὥσπερ ὄριζαι, συνεχῆς καὶ μιᾶς ἀνευ περιπετείας ἢ ἀναγνωρισμοῦ ἢ μεταβάσεως γίνεται, πεπλεγμένην δὲ, ἐξ ἧς μετ' ἀναγνωρισμοῦ ἢ περιπετείας ἢ ἀμφοῖν ἢ μεταβάσεως ἐστίν. ταῦτα δὲ δεῖ γίνεσθαι ἐξ αὐτῆς τῆς συζάσεως τῶ μύθου, ὡς ἐκ τῶν προγεγενημένων συμβαίνει ἢ ἐξ ἀνάγκης ἢ κατὰ τὸ εἶδος γίνεσθαι ταῦτα· διαφέρει γὰρ πολὺ τὸ γίνεσθαι τὰδε διὰ τὰδε ἢ μετὰ τὰδε.

11 Ἐστὶ δὲ περιπέτεια μὲν ἢ εἰς τὸ ἐναντίον τῶν πρατομένων μεταβολή, καθάπερ εἴρηται· καὶ τῆτο δέ, ὥσπερ λέγομεν, κατὰ τὸ εἶδος ἢ ἀναγκαῖον, ὥσπερ ἐν τῷ Οἰδίποδι ἔλθων ὡς εὐφρανῶν τὸν Οἰδίπουν καὶ ἀπαλλάξων τῶ πρὸς τὴν μητέρα φόβου, δηλώσας ὅς ἦν, τὴναντίον ἐποίησεν. καὶ ἐν τῷ Λυγρεῖ ὁ μὲν ἀγόμενος ὡς ἀποθανέμενος, ὁ δὲ Δαναὸς ἀκολουθῶν ὡς ἀποκτενῶν· τὸν μὲν συνέβη ἐκ τῶν πεπραγμένων ἀποθανεῖν, τὸν δὲ σωθῆναι. ἀναγνωρίσις δ' ἐστίν, ὥσπερ καὶ ἄνομα σημαίνει, ἐξ ἀγνοίας εἰς γνῶσιν μεταβολή ἢ εἰς φιλίαν ἢ ἐχθραν τῶν πρὸς εὐτυχίαν ἢ δυστυχίαν ὀρισμένων. καλλίστη δὲ ἀναγνωρίσις, ὅταν ἅμα περιπέτεια γίνωται, οἷον ἔχει ἢ ἐν τῷ Οἰδίποδι εἰσὶ μὲν ἐν καὶ ἄλλαι ἀναγνωρίσεις· καὶ γὰρ πρὸς ἀψυχὰ καὶ τατυχόντα ἐστὶν ὅτε, ὥσπερ εἴρηται, συμβαίνει, καὶ εἰ πῶτε πράγῃ τις ἢ μὴ πέπραγεν, ἐστὶν ἀναγνωρίσαι· ἀλλ' ἢ μάλις τῶ μύθου καὶ ἢ μάλις τῆς πράξεως ἢ εἰρημένη ἐστίν. ἢ γὰρ τοιαύτη ἀναγνωρίσις καὶ περιπέτεια ἢ ἕλιον ἔχει

ἢ φόβον, οἷον πράξεων ἢ τραγωδία μίμησις ὑπόκειται. ἐστὶ δὲ καὶ τὸ ἀτυχεῖν καὶ τὸ εὐτυχεῖν ἐπὶ τῶν τοιούτων συμβήσεται. ἐπεὶ δ' ἢ ἀναγνωρίσις τινῶν ἐστὶν ἀναγνωρίσις, αἱ μὲν θατέρω πρὸς τὸν ἕτερον μόνον, ὅταν ἢ ἄλλος ἕτερος τις ἐστίν, ὅτε δ' ἀμφοτέρους δεῖ ἀναγνωρίσαι, οἷον ἢ μὲν Ἰφιγένεια τῷ Ὀρέστῃ ἀναγνωρίσθη ἐκ τῆς πέμψεως τῆς ἐπιστολῆς, ἐκείνῳ δὲ πρὸς τὴν Ἰφιγένειαν ἄλλης ἔδει ἀναγνωρίσσεως.

Δύο μὲν ἔν τῷ μύθου μέρη περὶ ταῦτ' ἐστὶ περιπέτεια καὶ ἀναγνωρίσις, τρίτον δὲ πάθος. τῶν δὲ περιπέτεια μὲν καὶ ἀναγνωρίσις εἴρηται, πάθος δ' ἐστὶ πρᾶξις φθαρτικὴ ἢ ἐδυνηρά, οἷον οἱ τε ἐν τῷ φανερωῖ θάνατοι καὶ αἱ περιωδυνίαι καὶ τρώσεις καὶ ὅσα τοιαῦτα.

Μέρη δὲ τραγωδίας, οἷς μὲν ὡς εἶδеси δεῖ χρῆσθαι, 12 πρότερον εἴπομεν· κατὰ δὲ τὸ ποσόν, καὶ εἰς ἃ διαιρεῖται κωχωρισμένα, τὰδε ἐστὶ, πρόλογος ἐπεισῶδιον ἐξοδος χορικόν, καὶ τότε τὸ μὲν πάροδος τὸ δὲ ζάσιμον, κοινὰ μὲν ἀπάντων ταῦτα, ἴδια δὲ τὰ ἀπὸ τῆς σκηνῆς καὶ κόμμοι. ἐστὶ δὲ πρόλογος μὲν μέρος ὅλον τραγωδίας τὸ πρὸ χορῶ παρόδου, ἐπεισῶδιον δὲ μέρος ὅλον τραγωδίας τὸ μεταξὺ ὄλων χορικῶν μελῶν, ἐξοδος δὲ μέρος ὅλον τραγωδίας μὲθ' ὅν ἐστι χορῶ μέλος, χορικῶ δὲ πάροδος μὲν ἢ πρώτη λέξις ὄλου χορῶ, στάσιμον δὲ μέλος χορῶ τὸ ἀνευ ἀναπαύσεως καὶ τροχῶν, κόμμος δὲ θρήνος κοινὸς χορῶ καὶ ἀπὸ σκηνῆς. μέρη δὲ τραγωδίας, οἷς μὲν δεῖ χρῆσθαι, πρότερον εἴπαμεν, κατὰ δὲ τὸ ποσόν καὶ εἰς ἃ διαιρεῖται κωχωρισμένα, ταῦτ' ἐστίν.

Ἔν δὲ δεῖ χρῆσθαι καὶ ἃ δεῖ εὐλαβεῖσθαι συνζάσαντας τὸς μύθους, καὶ πῶθεν ἔσαι τὸ τῆς τραγωδίας ἔργον, ἐφεξῆς ἀν εἶη λαιτέον τοῖς νῦν εἰρημένοις. ἐπειδὴ ἔν δεῖ τὴν σύνθεσιν εἶναι τῆς καλλίστης τραγωδίας μὴ ἀπλῆν ἀλλὰ πεπλεγμένην, καὶ ταύτην φοβερῶν καὶ ἐλεεινῶν εἶναι μιμητικὴν (τοῦτο γὰρ ἴδιον τῆς τοιαύτης μίμησεώς ἐστίν), πρῶτον μὲν δῆλον ὅτι ἔτε τὸς ἐπεικτεῖς ἄνδρας δεῖ μεταβάλλοντας φαίνεσθαι ἐξ εὐτυχίας εἰς δυστυχίαν (ὁ γὰρ φοβερὸν ὑδὲ ἐλεεινὸν τῆτο, ἀλλὰ μιαιρόν ἐστιν) ἔτε τὸς μοχθηρὸς ἐξ ἀτυχίας εἰς εὐτυχίαν (ἀτραγωδιότατον γὰρ τῶτ' ἐστὶ πάντων· ὑδὲν γὰρ ἔχει ὧν δεῖ· ἔτε γὰρ φιλιάνθρωπον

6. ἀπὸ τῆς τύχης B°. || 7. ὥσπερ] περ B°. || ὡς om N°. || 12. οἱ μὲν — 13. αἱ om N°. || 16. πεπλεγμένη δὲ λέξις μετὰ N° A°B°. || 18. γινέσθαι N°. || 19. ὥσπερ et συμβαίνει N°. || 20. ταῦτα — 21. γινέσθαι om N°. || 25. ἀπαλλάξας N°. || 27. Λυγρεῖ] μμειύσθαι N°. || 28. ἀκολουθῶν om A°B°. || 30. ἐστὶ om N°A°. || 31. ἢ εἰς ἐχθραν A°B°. || 33. οἷον ἐν τῷ οἰδίποδι ἔχει N°. || 35. ἔτε om N°A°B°. || 36. ἢ] εἰ A°.

1. οἷον N°A°B°. || 2. τὸ ἢ εὐτυχεῖν B°. || 3. ἔ] ἢ] codices. || 17. κοινὰ μὲν] κοινὰ μὲν οἷον N°. || 20. τὸ — 21. τραγωδίας om N°B°. || 24. κόμμος N°. || 26. εἴπομεν N°B°. || 28. ὦν] ὡς N°A°B°. || 30. λαιτέον N°. || 31. τῆς] καὶ τῆς N°. || 36. μιαιρόν N°.

ἔτε ἔλειπον ἔτε φοβερὸν ἐσιν), ὑδ' αὖ τὸν σφόδρα πονηρὸν
 ἐξ εὐτυχίας εἰς δυστυχίαν μεταπίπτειν. τὸ μὲν γὰρ φι-
 λάνθρωπον ἔχει ἂν ἢ τοιαύτη σύσασις, ἀλλ' ἔτε ἔλεον ἔτε
 φόβον· ὁ μὲν γὰρ περὶ τὸν ἀνάξιον ἐς δυσυχῶντα, ὁ δὲ
 περὶ τὸν ὅμοιον, ἔλεος μὲν περὶ τὸν ἀνάξιον, φόβος δὲ
 περὶ τὸν ὅμοιον, ὥστε ἔτε ἔλειπον ἔτε φοβερὸν ἔσται τὸ
 συμβαῖνον. ὁ μεταξὺ ἄρα τέτων λοιπός. ἔστι δὲ τοῖστος
 ὁ μήτε ἀρετῇ διαφέρων καὶ δικαιοσύνη, μήτε διὰ κακίαν
 καὶ μοχθηρίαν μεταβάλλων εἰς τὴν δυσυχίαν ἀλλὰ δι'
 ἀμαρτίαν τινά, τῶν ἐν μεγάλῃ δόξῃ ὄντων καὶ εὐτυχία,¹⁰
 οἷον Οἰδίπους καὶ Θυέστης καὶ οἱ ἐκ τῶν τοιούτων γενῶν
 ἐπιφανεῖς ἄνδρες. ἀνάγκη ἄρα τὸν καλῶς ἔχοντα μῦθον
 ἀπλῶν εἶναι μᾶλλον ἢ διπλῶν, ὥσπερ τινὲς φασιν, καὶ με-
 ταβάλλειν ἕκ εἰς εὐτυχίαν ἐκ δυσυχίας ἀλλὰ τὸναντίον
 ἐξ εὐτυχίας εἰς δυσυχίαν, μὴ διὰ μοχθηρίαν ἀλλὰ δι'¹⁵
 ἀμαρτίαν μεγάλην, ἢ οἷε εἴρηται, ἢ βελτίονος μᾶλλον ἢ
 χειρόνος. σημεῖον δὲ καὶ τὸ γιγνόμενον· πρὸ τῆ μὲν γὰρ
 οἱ ποιηταὶ τοὺς τυχόντας μύθους ἀκηρίθμην, νῦν δὲ περὶ
 ὀλίγας οἰκίας αἱ κάλλισται τραγωδίαὶ συντίθενται, οἷον
 περὶ Ἀλκμαίωνα καὶ Οἰδίπην καὶ Ὀρέστην καὶ Μελέαγρον²⁰
 καὶ Θυέστην καὶ Τηλέφον, καὶ ὅσοις ἄλλοις συμβέβηκεν
 ἢ παθεῖν δεινὰ ἢ ποιῆσαι. ἢ μὲν οὖν κατὰ τὴν τέχνην
 καλλίστη τραγωδία ἐκ ταύτης τῆς συστάσεώς ἐσιν. διὸ καὶ
 καὶ οἱ Εὐριπίδῃ ἐγκαλῶντες τὸ αὐτὸ ἀμαρτάνουσιν, ὅτι τῆτο
 δρᾶ ἐν ταῖς τραγωδίαις καὶ πολλὰ αὐτῆ εἰς δυστυχίαν²⁵
 τελευτῶσιν. τῆτο γὰρ ἐσιν, ὥσπερ εἴρηται, ὀρθόν. σημεῖον
 δὲ μέγιστον· ἐπὶ γὰρ τῶν σκηνῶν καὶ τῶν ἀγῶνων τραγι-
 κώταται αἱ τοιαῦται φαίνονται, ἂν κατορθωθῶσιν, καὶ ὁ
 Εὐριπίδης, εἰ καὶ τὰ ἄλλα μὴ εὖ οἰκονομεῖ, ἀλλὰ τρα-
 γικώτατός γε τῶν ποιητῶν φαίνεται. δευτέρα δ' ἢ πρώτη³⁰
 λεγομένη ὑπὸ τιῶν ἐς σύσασις, ἢ διπλῆν τε τὴν σύστα-
 σιν ἔχουσα, καθάπερ ἢ Ὀδύσεια, καὶ τελευτῶσα ἐξ ἐναν-
 τίας τοῖς βελτίοσι καὶ χειροσιν. δοκεῖ δὲ εἶναι πρώτη διὰ
 τὴν τῶν θεάτρων ἀσθένειαν· ἀκολυθῆσι γὰρ οἱ ποιηταὶ κατ'
 εὐχὴν ποιῶντες τοῖς θεαταῖς. ἐς δὲ ἔχ αὕτη ἀπὸ τραγω-³⁵
 δίας ἡδονή, ἀλλὰ μᾶλλον τῆς κωμωδίας οἰκεία· ἐκεῖ γὰρ,
 ἂν οἱ ἔχθιστοι ὦσιν ἐν τῷ μύθῳ, οἷον Ὀρέστης καὶ Αἴγι-
 σθος, φίλοι γενόμενοι ἐπὶ τελευτῆς ἐξέρχονται, καὶ ἀπο-
 θνήσκει ὑδεῖς ὑπ' ὑδενός.

Ἐς μὲν ἔν τὸ φοβερὸν καὶ ἔλειπον ἐκ τῆς ὄψεως¹⁴
 γίνεσθαι, ἐς δὲ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς συστάσεως τῶν πρα-
 γμάτων, ὅπερ ἐς πρότερον καὶ ποιητῆ ἀμείνονος. δεῖ γὰρ
 καὶ ἄνευ τοῦ ὁρᾶν οὕτω συνεστάναι τὸν μῦθον ὥστε τὸν
 ἀκόντα τὰ πράγματα γινόμενα καὶ φρίττειν καὶ ἐλεεῖν
 ἐκ τῶν συμβαινόντων· ἄπερ ἂν πάθοι τις ἀκῶν τὸν τοῦ
 Οἰδίποδος μῦθον. τὸ δὲ διὰ τῆς ὄψεως τῆτο παρασκευά-
 ζειν ἀτεχνότερον καὶ χορηγίας δεόμενον ἐσιν. οἱ δὲ μὴ τὸ
 φοβερὸν διὰ τῆς ὄψεως ἀλλὰ τὸ τερατῶδες μόνον παρα-
 σκευάζοντες ὑδὲν τραγωδία κοινωῦσιν· ἢ γὰρ πᾶσαν δεῖ
 ζητεῖν ἡδονὴν ἀπὸ τραγωδίας, ἀλλὰ τὴν οἰκείαν. ἐπεὶ δὲ
 τὴν ἀπὸ ἐλέου καὶ φόβου διὰ μιμήσεως δεῖ ἡδονὴν παρα-
 σκευάζειν τὸν ποιητὴν, φανερόν ὡς τῆτο ἐν τοῖς πράγμα-
 σιν ἐμποικτεόν. ποῖα ἔν δεινὰ ἢ ποῖα οἰκτρὰ φαίνεται τῶν
 συμπιπτόντων, λάβωμεν. ἀνάγκη δὲ ἢ φίλων εἶναι πρὸς
 ἀλλήλους τὰς τοιαύτας πράξεις ἢ ἐχθρῶν ἢ μηδετέρων. ἂν
 μὲν ἔν ἐχθρὸς ἐχθρὸν ἀποκτείνῃ, ὑδὲν ἔλειπον ἔτε ποιῶν
 ἔτε μέλλων δείκνυσι, κλῆν κατ' αὐτὸ τὸ πάθος· οὐδ' ἂν
 μηδετέρως ἔχοντες. ὅταν δ' ἐν ταῖς φιλίαις ἐγγίνηται τὰ
 πάθη, οἷον εἰ ἀδελφὸς ἀδελφὸν ἢ υἱὸς πατέρα ἢ μήτηρ
 υἱὸν ἢ υἱὸς μητέρα ἀποκτείνει ἢ μέλλει ἢ τι ἄλλο τοῖστων
 δρᾶ, ταῦτα ζητητέον. τὸς μὲν ἔν παρελημμένους μύθους
 λύειν ἔκ ἐσιν, λέγω δὲ οἷον τὴν Κλυταίμνηςραν ἀποθανῶ-
 σαν ὑπὸ τῷ Ὀρέστῃ καὶ τὴν Ἐριφύλην ὑπὸ τῷ Ἀλκμαίω-
 νος· αὐτὸν δὲ εὐρίσκειν δεῖ καὶ τοῖς παραδεδομένοις χρῆ-
 σθαι καλῶς. τὸ δὲ καλῶς τί λέγομεν, εἴπωμεν σαφέστερον.
 ἐς μὲν γὰρ ἔτω γίνεσθαι τὴν πράξιν ὥσπερ οἱ παλαιοὶ
 ἐποιῶν, εἰδότας καὶ γινώσκοντας, καθάπερ καὶ Εὐριπίδης
 ἐποίησεν ἀποκτείνουσαν τὸς παῖδας τὴν Μηδειαν· ἔστι δὲ
 πράξαι μὲν, ἀγνοῦντας δὲ πράξαι τὸ δεινόν, εἰθ' ὕστερον
 ἀναγνωρίσαι τὴν φιλίαν, ὥσπερ ὁ Σοφοκλῆς Οἰδίπους. τῆτο
 μὲν ἔν ἐξω τῷ δράματος, ἐν δ' αὐτῇ τῇ τραγωδίᾳ, οἷος
 ὁ Ἀλκμαίων ὁ Ἀστυδάμαντος ἢ ὁ Τηλέγονος ὁ ἐν τῷ
 τραυματίᾳ Ὀδυσσεῖ. ἐπὶ δὲ τρίτον πὰρὰ ταῦτα τὸν μέλ-
 λοντα ποιῶν τι τῶν ἀνηκέσων δι' ἀγνοίαν ἀναγνωρίσαι πρὸ
 ποιῆσαι. καὶ πὰρὰ ταῦτα ἔκ ἐσιν ἄλλως· ἢ γὰρ πράξαι
 ἀνάγκη ἢ μὴ, καὶ εἰδότας ἢ μὴ εἰδότας. τῆτων δὲ τὸ μὲν
 γινώσκοντα μελλῆσαι καὶ μὴ πράξαι χεῖρισον· τό τε γὰρ
 μιαρὸν ἔχει, καὶ ἔ τραγικόν· ἀπαθὲς γὰρ. διόπερ οὐδεὶς

1. αὖ τὸν] αὐτὸ N^oA^oB^o. || 5. τὸν ἀνάξιον] τὸ ἀνάξιον N^o. || 6. τὸν] τὸ N^o. || 9. καὶ μοχθηρίαν om B^o. || 11. δίκους A^o. || 17. πρὸ τῷ] πρῶτον N^oA^oB^o. || 29. οἰκονομεῖ B^o. || 30. δ' ἢ] δὴ N^o. || 38. γινόμενοι N^o.

7. οἰδίπην A^oB^o. || 12. ἐλέου N^o. || 17. ἀποκτείνῃ om N^oA^oB^o. || 18. δείκνυσι om N^o. || 20. εἰ] ἢ N^oA^oB^o. || 21. ἀποκτείνῃ ἢ μέλλῃ N^oB^o. || τοῖστων τι ἄλλο N^o. || 22. δρᾶν N^oA^o. || 24. ἐριφύλην N^o. || 26. εἴπωμεν A^o. || 29. ἀποκτείνουσαν N^o. || τὴν om N^o. || 33. ἀστυδάμαντος N^o. || 38. μελλῆσαι N^o.

ποιεῖ ὁμοίως, εἰ μὴ ὀλιγάκις, οἷος ἐν Ἀντιγόῃ τὸν Κρέοντα ὁ Αἴμων. τὸ δὲ πράξει δεύτερον. βέλτιον δὲ τὸ ἀγνοῦντα μὲν πράξει, πράξαντα δὲ ἀναγνωρίσαι· τό τε γὰρ μιᾶρον ἢ πρόσει, καὶ ἡ ἀναγνώρισις ἐκπληκτικόν. κράτιστον δὲ τὸ τελευταῖον, λέγω δὲ οἷον ἐν τῷ Κρεσφόντῃ ἢ Μερόπῃ 5 μέλλαι τὸν υἱὸν ἀποκτείνειν, ἀποκτείνει δὲ οὐ ἀλλ' ἀνεγνώρισεν, καὶ ἐν τῇ Ἰφιγενείᾳ ἢ ἀδελφῇ τὸν ἀδελφόν, καὶ ἐν τῇ Ἑλλῇ ὁ υἱὸς τὴν μητέρα ἐκιδδόναι μέλλων ἀνεγνώρισεν. διὰ γὰρ τῆτο, ὅπερ κάλαι εἴρηται, ἢ περὶ πολλὰ γένη αἰ τραγωδίαί εἰσιν. ζητοῦντες γὰρ οὐκ ἀπὸ τέχνης 10 ἀλλ' ἀπὸ τύχης εὗρον τὸ τοῦτον παρασκευάζειν ἐν τοῖς μύθοις ἀναγκαζονται ἔν ἐπὶ ταύτας τὰς οἰκίας ἀπαντᾶν, ὅσαις τὰ τοιαῦτα συμβέβηκε πάθῃ. περὶ μὲν ἔν τῆς τῶν πραγμάτων συζάσεως, καὶ ποῖος τινὰς εἶναι δεῖ τὸς μύθους, εἴρηται ἱκανῶς.

15 Περὶ δὲ τὰ ἤθη τέτταρά εἰσιν ὧν δεῖ σοχαζέσθαι, ἐν μὲν καὶ πρῶτον, ὅπως χρυστὰ ἦ. ἔχει δὲ ἦθος μὲν, εἰάν ὥσπερ ἐλέχθη ποιῆ φανεράν ὁ λόγος ἢ ἡ πράξις προαίρουσιν τινα, φαῦλον μὲν εἰάν φαῦλην, χρυστὸν δ' εἰάν χρυστήν. ἐσι δὲ ἐν ἐκάστῳ γένει· καὶ γὰρ γυνὴ ἐσι χρυσή 20 καὶ δοῦλος· καίτοι γε ἴσως τούτων τὸ μὲν χεῖρον, τὸ δὲ ὄλω φαῦλόν ἐσιν. δεύτερον δὲ τὰ ἀρμόττοντα· ἐσι γὰρ ἀνδρείον μὲν τὸ ἦθος, ἀλλ' ἔχ ἀρμόττον γυναικὶ τὸ ἀνδρείον ἢ δεινὸν εἶναι. τρίτον δὲ τὸ ὅμοιον· τῆτο γὰρ ἔτερον τῷ χρυστῶν τὸ ἦθος καὶ ἀρμόττον ποιῆσαι, ὥσπερ εἴρηται. 25 τέταρτον δὲ τὸ ἑμαλόν· κᾶν γὰρ ἀνώμαλός τις ἦ ὁ τὴν μίμησιν παρέχων καὶ τοῦτον ἦθος ὑποτιθαίς, ὅμως ἑμαλῶς ἀνώμαλον δεῖ εἶναι. ἐσι δὲ παράδειγμα πονηρίας μὲν ἦθος μὴ ἀναγκαῖον εἶναι ὁ Μενέλαος ὁ ἐν τῷ Ὀρέσῃ, τῷ δὲ ἀπρεπῆς καὶ μὴ ἀρμόττοντος ὁ τε θρῆνος Ὀδυσσεύς ἐν 30 τῇ Σκύλλῃ καὶ ἡ τῆς Μελανίππης ῥῆσις, τῷ δὲ ἀνωμάλῳ ἢ ἐν Αὐλίδι Ἰφιγένεια· ἕδῃν γὰρ ἔοικεν ἢ ἱκετεύουσα τῇ ὑστέρα. χρῆ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἦθεσιν, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ τῶν πραγμάτων συζάσει, αἰεὶ ζητεῖν ἢ τὸ ἀναγκαῖον ἢ τὸ εἰκός, ὥστε τὸν τοῦτον τὰ τοιαῦτα λέγειν ἢ πράττειν ἢ ἀναγκαῖον 35 ἢ εἰκός, καὶ τῆτο μετὰ τῆτο γίνεσθαι ἢ ἀναγκαῖον ἢ εἰκός. φανερόν ἐν ὅτι καὶ τὰς λύσεις τῶν μύθων ἐξ αὐτῶν δεῖ τῷ

μύθῳ συμβαίνειν, καὶ μὴ ὥσπερ ἐν τῇ Μηδείᾳ ἀπὸ μηχανῆς καὶ ἐν τῇ Ἰλιάδι τὰ περὶ τὸν ἀπόπλυν· ἀλλὰ μηχανῆ χρυστῶν ἐπὶ τὰ ἐξω τῷ δράματος ἢ ὅσα πρὸ τοῦ γέγονεν, ἀ ἔχ οἷον τε ἀνθρώπον εἶδῆναι, ἢ ἔσα ὕσερον, ἀ δεῖται προαγορεύσεως καὶ ἀγγελίας· ἀπαντα γὰρ ἀποδίδομεν τοῖς θεοῖς ὄραν. ἄλογον δὲ μηδὲν εἶναι ἐν τοῖς πράγμασιν, εἰ δὲ μὴ, ἐξω τῆς τραγωδίας, οἷον τὰ ἐν τῷ Οἰδίποδι τῷ Σοφοκλέως. ἐπεὶ δὲ μίμησις ἐσιν ἢ τραγωδία βελτιῶν, ἡμᾶς δεῖ μιμεῖσθαι τὸς ἀγαθὸς εἰκονογράφους· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ἀποδίδόντες τὴν ἰδίαν μορφήν, ὁμοίως 40 ποῦντες, καλλίως γράφουσιν. ἔτω καὶ τὸν ποιητὴν μιμνέμενον καὶ ὀργῶς καὶ ῥαθύμως καὶ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα ἔχοντας ἐπὶ τῶν ἠθῶν, ἐπεικειας ποιεῖν παράδειγμα ἢ σκληρότητος δεῖ, οἷον τὸν Ἀχιλλεῖα Ἀγάθων καὶ Ὀμηρος.

15 ταῦτα δὲ δεῖ διατηρεῖν, καὶ πρὸς τούτοις τὰ παρὰ τὰς ἐξ ἀνάγκης ἀκολυθίσας αἰσθήσεις τῇ ποιητικῇ· καὶ γὰρ κατ' αὐτὰς ἐσιν ἀμαρτάνειν πολλάκις. εἴρηται δὲ περὶ αὐτῶν ἐν τοῖς ἐκτεδομένοις λόγοις ἱκανῶς.

Ἀναγνώρισις δὲ τί μὲν ἐσιν, εἴρηται πρότερον· εἶδη 16 δὲ ἀναγνωρίσεως, πρώτη μὲν ἢ ἀτεχνολόγη, καὶ ἢ πλείουςι χρῶνται δι' ἀπορίαν, ἢ διὰ τῶν σημείων. τῆτων δὲ τὰ μὲν σύμφυτα, οἷον "λόγῃν ἢν φοροῦσι Γηγενεῖς" ἢ ἀσέρας οἷος ἐν τῷ Θυέσῃ Καρκίνος, τὰ δὲ ἐπίκτητα, καὶ τῆτων τὰ μὲν ἐν τῷ σώματι, οἷον ἕλαι, τὰ δὲ ἐκτός, τὰ περιδέραια, καὶ οἷον ἐν τῇ Τυροῖ διὰ τῆς σκάφης. ἐσι δὲ καὶ τούτοις χρῆσθαι ἢ βέλτιον ἢ χεῖρον, οἷον Ὀδυσσεύς διὰ τῆς ἕλης ἄλλως ἀνεγνώρισθη ὑπὸ τῆς τροφῆ καὶ ἄλλως ὑπὸ τῶν συβοτῶν· εἰσὶ γὰρ αἰ μὲν πίσεως ἕνεκα ἀτεχνότεραι, καὶ αἰ τοιαῦται πᾶσαι, αἰ δὲ ἐκ περιπετειας, ὥσπερ ἢ ἐν τοῖς Νίπτροις, βελτίως. δεύτεραι δὲ αἰ πεποιημένα ἐπὶ τῷ ποιητοῦ, διὸ ἀτεχνολογῶν· οἷον Ὀρέστῆς ἐν τῇ Ἰφιγενείᾳ ἀνεγνώρισεν τὴν ἀδελφῆν, ἀναγνωρισθεὶς ὑπ' ἐκείνης· ἐκεῖνη μὲν γὰρ διὰ τῆς ἐπιστολῆς ἐκεῖνος δὲ διὰ σημείων. ταῦτα ἔν αὐτὸς λέγει ἀ βύλεται ὁ ποιητής, ἀλλ' 20 ἔχ ὁ μῦθος. διὸ ἐγγυὲς τῆς εἰρημένης ἀμαρτίας ἐσιν· ἐξῆν γὰρ ἂν ἔνια καὶ ἐνεγκεῖν. καὶ ἐν τῷ Σοφοκλέως Τυρεῖ ἢ τῆς περικίδος φωνῆ. τρίτη δὲ ἢ διὰ μνήμης, τῷ αἰσθῆσθαι

2. τὸ δὲ] τὸ γὰρ N°. | 7. καὶ ἐν τῇ Ἰφιγενείᾳ — 8. ἀνεγνώρισεν om B°. | 8. ὄλω pr N°. | 16. ἔδη N°. | 18. φανερόν N° A°. B°. | 19. φαῦλον μὲν εἰάν φαῦλην] ἢ N° A° B°. | 22. ὄλω om B°. | 23. τὸ ἀνδρείον] τῷ ἀνδρείον A°. | 27. ἑμαλῶς] ἑμος N°. | 29. ἀμαρτάνειν N°. | ὁ αὐτο ἐν om N°. | 33. ὑστέρα N°. | 35. ὥστε — 36. εἰκός om N°.

2. ἰλιάδ N°. | ἀπλὸν N° A° B°. | 5. προαγορεύσεως N°. | 7. τὰ] τὸ N° B°. | 8. τὸ A°. | 13. ἱτακίως — 14. αἰ] τῆτων om B°. | 14. ἀγαθὸς A°, ἀγαθὸν N° B°. | 15. δὲ om N°. | δὲ om A° B°. | διατρεῖ B°. | τὰς παρὰ τὰς N° A°, τὰς παρὰ τὰ B°. | 20. ὡλέως A°. | 24. περιδέραιον N° A° B°. | 25. αἰ A°. | 32. τῆν — ἱκετεύουσα] ὅτι φέρεται N° A° B°. | 33. διὰ σημείων ταῦτα ἐν om N° A° B°. | 35. δὲ] δ' ὅτι N° A° B°. | 36. ἔνια καὶ] ἔνια N°. | 37. κτελλες N°. | τῆτο δὲ εἰ ὅτι τῷ N° A° B°. | τὸ ἕσθαι N°.

τι ἰδόντα, ὥσπερ ἢ ἐν Κυπρίοις τοῖς Δικαιογένης, ἰδὼν γὰρ τὴν γραφὴν ἐκλαυσεν, καὶ ἢ ἐν Ἀλικίῳ ἀπολόγῳ, ἀκούων γὰρ τῷ κηραρισῷ καὶ μνηστῆσι ἐδάκρυσεν· ὅθεν ἀνεγνωρίσθησαν. τετάρτη δὲ ἢ ἐκ συλλογισμοῦ, οἷον ἐν Χοηφόροις, ὅτι ὁμοίος τις ἐλήλυθεν, ὁμοίος δὲ ἄλλ' ἢ Ὀρέστης· ἔτος 5 ἄρα ἐλήλυθεν. καὶ ἢ Πολυεῖδ' τῷ σοφιστῷ περὶ τῆς Ἰφιγενείας· εἰκὸς γὰρ τὸν Ὀρέστην συλλογίσασθαι ὅτι ἢ τ' ἀδελφὴ ἐτύθη καὶ αὐτῷ συμβαίνει θύεσθαι. καὶ ἢ ἐν τῷ τῷ Θεοδέκτῳ Τυδεΐ, ὅτι ἐλθὼν ὡς εὐρήσων υἱὸν αὐτὸς ἀπόλυται. καὶ ἢ ἐν τοῖς Φινεΐδασι· ἰδῶσαι γὰρ τὸν τόπον· συνε- 10 λογίσαντο τὴν εἰμαρμένην, ὅτι ἐν τούτῳ εἰμαρτο ἀποθανεῖν αὐταῖς· καὶ γὰρ ἐξετέθησαν ἐνταῦθα. ἔσι δὲ τις καὶ συνθετὴ ἐκ παραλογισμῶ τῷ θεάτρῳ, οἷον ἐν τῷ Ὀδυσσεὶ τῷ ψευδαγγέλῳ· τὸ μὲν γὰρ τόξον ἔφη γνῶσθαι ὁ οὐχ ἐωράκει, ὁ δὲ ὡς δι' ἐκείνῳ ἀναγνωρίστος, διὰ τούτου ἐποίησε 15 παραλογισμῶν. πασῶν δὲ βελτίστη ἀναγνωρίσις ἢ ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων, τῆς ἐκπλήξεως γιγνομένης δι' εἰκότων, οἷον ἢ ἐν τῷ Σοφοκλέους Οἰδίποδι καὶ τῇ Ἰφιγενείᾳ· εἰκὸς γὰρ βέλεσθαι ἐπιθεῖναι γράμματα. αἱ γὰρ τοιαῦτα μόναι ἄνευ τῶν πεποιημένων σημείων καὶ περιδεραιῶν. δεύ- 20 τεραι δὲ αἱ ἐκ συλλογισμῶ.

17 Διὶ δὲ τὸς μύθους συνιστάναι καὶ τῇ λήξει συναπεργάζεσθαι ὅτι μάλιστα πρὸ ὁμμάτων τιθέμενον· ἔτος γὰρ ἂν ἐναργέστατα ὀρῶν, ὥσπερ παρ' αὐτοῖς γιγνόμενος τοῖς πρᾶττομένοις, εὐρίσκοι τὸ πρόπον, καὶ ἦκισ' ἂν λαυθάνοιτο 25 τὰ ὑπεναντία. σημείων δὲ τούτου ὁ ἐπιτιμῶτο Καρκίνῳ· ὁ γὰρ Ἀμφιάραος ἐξ ἱερῷ ἀνήει, ὁ μὲν ὀρῶντα τὸν θεατὴν ἐλάμβανεν, ἐπὶ δὲ τῆς σκηπῆς ἐξέπεσε, δυσχερανάντων τῶν τῶν θεατῶν. ὅσα δὲ δυνατόν, καὶ τοῖς σχήμασι συναπεργαζόμενον. πιθανώτατοι γὰρ ἀπὸ τῆς αὐτῆς φύσεως οἱ ἐν 30 τοῖς πάθεσιν εἰσι, καὶ χειμαίνει ὁ χειμαζόμενος καὶ χαλεπαίνει ὁ ὀργιζόμενος ἀληθινώτατα. διὸ εὐφῶς ἢ ποιητικῆ ἐσιν ἢ μανικῆ· τῶν γὰρ οἱ μὲν εὐπλαστοὶ οἱ δὲ ἔξισταστικοὶ εἰσιν. τὸς τε λόγους τοὺς πεποιημένους δι' καὶ

αὐτὸν ποῖντα ἐπιτίθεσθαι καθόλου, εἰδ' ἔτος ἐπεισοδῶν καὶ παρατίθειν. λέγω δὲ ἔτος ἂν θεωρεῖσθαι τὸ καθόλου, οἷον τῆς Ἰφιγενείας. τυθείσης τινὸς κόρης καὶ ἀφανισθείσης ἀδελφῶς τοῖς θύσασιν, ἰδρυνθείσης δὲ εἰς ἄλλην χώραν, ἐν ἣ νόμος ἦν τὸς ξένους θύειν τῇ θεῷ, ταύτην ἔσχε τὴν ἱερῶν σύνθη. χρόνῳ δ' ὕστερον τῷ ἀδελφῷ συνέβη ἐλθεῖν τῆς ἱερείας. τὸ δὲ ὅτι ἀνεῖλεν ὁ θεὸς διὰ τιν' αἰτίαν ἔξω τοῦ καθόλου ἐλθεῖν ἐκεῖ, καὶ ἐφ' ὅ τι δὲ, ἔξω τῷ μύθῳ. ἐλθὼν δὲ καὶ ληφθεὶς θύεσθαι μέλλον ἀνεγνωρίσεν, εἰδ' ὡς Εὐριπίδης εἶδ' ὡς Πολυεῖδος ἐποίησεν, κατὰ τὸ εἰκὸς εἰπὼν ὅτι ἔκ ἄρα μόνον τὴν ἀδελφὴν ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ἔδει τυθῆναι· καὶ ἐντεῦθεν ἢ σωτηρία. μετὰ ταῦτα δὲ ἦδη ὑποθέντα τὰ ὀνόματα ἐπεισοδιοῦν, ὅπως δὲ ἔσται οἰκία τὰ ἐπεισόδια σκοπεῖν, οἷον ἐν τῷ Ὀρέστῃ ἢ μανία δι' ἧς ἐλήφθη, καὶ ἢ σωτηρία διὰ τῆς καθάρσεως. ἐν μὲν ἔν τοῖς δράμασι τὰ ἐπεισόδια σύντομα, ἢ δ' ἐποποιῶ τούτοις μῆκνυται. τῆς γὰρ Ὀδυσσεΐας μακρὸς ὁ λόγος ἐσίν, ἀποδημιῶντές τινος ἔτη πολλὰ καὶ παραφυλαττομένῳ ὑπὸ τῷ Ποσειδῶνος καὶ μόνῳ ὄντος, ἔτι δὲ τῶν οἴκοι ἔτος ἔχόντων ὥστε τὰ χρήματα ὑπὸ μνηστήρων ἀναλώσεσθαι καὶ τὸν υἱὸν ἐπιβουλεύεσθαι· αὐτὸς δὲ ἀφικνεῖται χειμασθείς, καὶ ἀναγνωρίσας τινὰς αὐτοῖς ἐπιθέμενος αὐτὸς μὲν ἐσώθη, τὸς δ' ἐχθρὸς διέφθερεν. τὸ μὲν ἔν ἴδιον τῶτο, τὰ δ' ἄλλα ἐπεισόδια.

Ἐσι δὲ πάσης τραγωδίας τὸ μὲν δέσις τὸ δὲ λύσις, 18 τὰ μὲν ἔξωθεν καὶ ἕνια τῶν ἔσωθεν πολλὰκις ἢ δέσις, τὸ δὲ λοιπὸν ἢ λύσις. λέγω δὲ δέσιν μὲν εἶναι τὴν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τούτου τῷ μέρει ὁ ἔσχατον ἐσίν, ἐξ ἣ μεταβαίνει εἰς εὐτυχίαν, λύσιν δὲ τὴν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς μεταβάσεως μέχρι τέλους, ὥσπερ ἐν τῷ Λυγικῇ τῷ Θεοδέκτῳ δέσις μὲν τὰ τε προπεπραγμένα καὶ ἢ τῷ παιδίῳ λῆψις, λύσις δ' ἢ ἀπὸ τῆς αἰτίας τῆς θανάτου μέχρι τῆς τέλους.

Τραγωδίας δὲ εἶδη εἰσι τέσσαρα· τοσαῦτα γὰρ καὶ τὰ μέρη ἐλέχθη. ἢ μὲν πεπλεγμένη, ἧς τὸ ὅλον ἐσι περιπέτεια καὶ ἀναγνωρίσις· ἢ δὲ παθητικῆ, οἷον οἱ τε Διάν-

1. ἢ] οἱ N^o. || τῆς N^oA^oB^o. || 2. ἐν om N^o. || ἀπὸ λόγων N^oA^oB^o. || 4. κλοηφόροις N^oA^oB^o. || 5. ὁμοίος — 6. ἐλήλυθεν om B^o. || 5. ἢ] ἢ ὁ N^oA^o. || 6. πολυεῖδ' N^o, πολυείδης A^oB^o. || 8. αὐτὸν N^o. || ἢ om N^oA^oB^o. || τῷ om A^o. || 10. παῖς φινεΐδης A^oB^o, ταῖς φινεΐδης N^o. || 11. εἰμαρτο] τὸ ἡμαρ N^o. || 13. τῷ] καὶ N^o. || 14. τόξον] τὸ τόξον A^o. || 15. ὁ] τὸ A^oB^o, τῷ N^o. || ποιῆσαι N^oA^oB^o. || 17. κλήξεως N^oA^oB^o. || δι' εἰκότων A^o, διηκότων N^o. || 18. ἢ] ὁ N^oA^o. || 19. ἐπιθεῖναι τὰ γράμματα N^o. || 20. δέσιν A^oB^o. || 24. ἂν om B^o. || ἐναργέστατα N^oA^o. || ὁ ἐρῶν N^oA^oB^o. || γιγνόμενος B^o. || 25. εὐρίσκοι N^oB^o. || 26. ἐπιτιμῶ τῷ N^oA^oB^o. || 27. ἂν εἴη N^oA^oB^o. || 30. οἱ ἐν τοῖς πάθεσιν om N^o. || 34. τούτους τε λόγους καὶ τοὺς N^oA^oB^o.

1. ἐπεισοδῶν N^oA^o. || 2. περιπέτεια A^oB^o, περιπερεῖν N^o. || 4. θύσασιν N^o. || 7. τὸ δὲ] τότε A^oB^o, τότε N^o. || τὴν N^o. || 10. πολυείδης N^oA^oB^o. || 14. σκοπεῖν om N^oA^o. || ἄρηγῃ N^o. || 15. ἔν om N^o. || ἄμομασι N^oA^oB^o. || 17. μικρὸς N^o. || 19. ἐπὶ N^o, ἐπεὶ A^oB^o. || ὡς N^o. || 22. αὐτοῖς] αὐτὸς N^oA^oB^o. || 23. μὲν om N^o. || 26. ἐγὼ N^o. || 27. μεταβαίνειν N^oA^oB^o. || 29. λυκεῖ N^oA^oB^o. || τῷ B^o. || 30. μὲν] δὲ B^o. || 31. λύσις δ' ἢ] καὶ πάλιν ἢ αὐτῶν δὲ N^oA^oB^o. || τῷ post μέχρι om B^o.

τος καὶ εἰ Ἰξίονες· ἢ δὲ ἠθική, οἷον αἱ Φθιώτιδες καὶ ὁ Πηλεὺς· τὸ δὲ τέταρτον, οἷον αἱ τε Φορκίδες καὶ Προμηθεὺς καὶ ὅσα ἐν ἄδῃ. μάλιστα μὲν ἐν ἅπαντα δεῖ πειρασθαι ἔχων, εἰ δὲ μή, τὰ μέγιστα καὶ πλείστα, ἄλλως τε καὶ ὡς τῶν συκοφαντῶσι τὸς ποιητὰς· γεγονότων γὰρ καθ' 5 ἑαστον μέρος ἀγαθῶν ποιητῶν, ἑαστον τῷ ἰδίῳ ἀγαθοῦ ἀξιοῦσι τὸν ἕνα ὑπερβάλλειν. δίκαιον δὲ καὶ τραγωδῶν ἄλληλῃ καὶ τῆν αὐτῆν λέγειν ὑδὲν ἴσως τῷ μύθῳ. τῦτο δὲ ὦν ἢ αὐτῆ πλοκῆ καὶ λύσις. πολλοὶ δὲ πλεξάντες εὐλύσι κακῶς· δεῖ δὲ ἀμφω αἰετὸς προτεῖσθαι. χρῆ δὲ ὅσπερ 10 εἴρηται πολλάκις, μνησθαι καὶ μὴ ποιεῖν ἐποποιικῶν σύστημα τραγωδῶν. ἐποποιικῶν δὲ λέγω τὸ πολύμυθον, οἷον εἰ τις τὸν τῆς Ἰλιάδος ὄλον ποιῇ μῦθον. ἐκεῖ μὲν γὰρ διὰ τὸ μῆκος λαμβάνει τὰ μέρη τὸ πρέπον μέγεθος, ἐν δὲ τοῖς δράμασι πολὺ παρὰ τὴν ὑπόληψιν ἀποβαίνει. σπ 15 μείων δέ, ἔσοι πέρσιον Ἰλίου ὄλην ἐποίησαν καὶ μὴ κατὰ μέρος, ὡσπερ Εὐριπίδης Νιόβην, καὶ μὴ ὡσπερ Αἰσχύλος, ἢ ἐκτίπτουσι ἢ κακῶς ἀγωνίζονται, ἐκεῖ καὶ Ἀγαθῶν ἐξέπυσεν ἐν τῷ μόνῳ. ἐν δὲ ταῖς περιπετείαις καὶ ἐν τοῖς ἀπλοῖς πράγμασι στοχαζόνται ὡν βύλονται θαυμαστῶς· 20 τραγικῶν γὰρ τῦτο καὶ φιλόδηρον. ἔστι δὲ τῦτο, ὅταν ἢ σφοδρὸς μὲν μετὰ πονηρίας δὲ ἐξακατηθῆ, ὡσπερ Σίσυφος, καὶ ὁ ἀνδρείος μὲν ἄδικος δὲ ἠττηθῆ. ἔστι δὲ τῦτο εἰκός, ὡσπερ Ἀγαθῶν λέγει· εἰκός γὰρ γίνεσθαι πολλὰ καὶ παρὰ τὸ εἰκός. καὶ τὸν χορὸν δὲ ἕνα δεῖ ὑπολαβεῖν 25 τῶν ὑποκριτῶν, καὶ μέρος εἶναι τῷ ὄλῳ, καὶ συναγωνίζεσθαι μὴ ὡσπερ παρ' Εὐριπίδῃ ἀλλ' ὡσπερ παρὰ Σοφοκλεῖ. τοῖς δὲ λοιποῖς τὰ διδόμενα μᾶλλον τῷ μύθῳ ἢ ἄλλης τραγωδίας ἐστίν· διὸ ἐμβόλιμα ἄδουσιν, πρώτῃ ἀρχαντος Ἀγαθῶνος τῷ ταύτῳ. καίτοι τί διαφέρει ἢ ἐμβόλιμα 30 ἄδειν ἢ ῥῆσιν ἢ ἄλλῳ εἰς ἄλλο ἀρμόττειν ἢ ἐπισείδειν ὄλον;

19 Περὶ μὲν ἐν τῶν ἄλλων ἤδη εἴρηται, λοιπὸν δὲ περὶ λέξεως ἢ διανοίας εἰπεῖν. τὰ μὲν ἐν περὶ τὴν διάνοιαν ἐν τοῖς περὶ ῥητορικῆς κείσθω· τῦτο γὰρ ἴδιον μᾶλλον ἐκείνης 35 τῆς μεθόδου. ἔστι δὲ κατὰ τὴν διάνοιαν ταῦτα, ὅσα ὑπὸ τῷ λόγῳ δεῖ παρασκευασθῆναι. μέρη δὲ τῦτων τέ τε ἀποδεικνύουσι καὶ τὸ λύνειν καὶ τὸ πάθη παρασκευάζειν, οἷον

ἔλεον ἢ φόβον ἢ ἰργῆν καὶ ὅσα τοιαῦτα, καὶ ἔτι μέγεθος καὶ μικρότητα. δῆλον δὲ ὅτι καὶ ἐν τοῖς πράγμασιν ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἰδεῶν δεῖ χρῆσθαι, ὅταν ἢ ἐλευειὰ ἢ δεινὰ ἢ μεγάλη ἢ εἰκότα δὲ παρασκευάζειν. πλὴν τοῦτῳ διαφέρει, ὅτι τὰ μὲν δεῖ φαίνεσθαι ἀνευ διδασκαλίας, τὰ δὲ ἐν τῷ λόγῳ ὑπὸ τῷ λέγοντος παρασκευάζεσθαι καὶ παρὰ τὸν λόγον γίνεσθαι. τί γὰρ ἂν εἴη τῷ λέγοντος ἔργον, εἰ φανοῖτο ἠδέα καὶ μὴ διὰ τὸν λόγον; τῶν δὲ περὶ τὴν λέξιν ἐν μὲν ἔστιν εἶδος θεωρίας τὰ σχήματα τῆς λέξεως, 5 ἢ εἰς ἰδέειν τῆς ὑποκριτικῆς καὶ τῷ τῆν τοιαύτην ἔχοντος ἀρχιτεκτονικῆν, οἷον τί ἐντολὴ καὶ τί εὐχὴ καὶ διήγησις καὶ ἀπειλὴ καὶ ἐρώτησις καὶ ἀπόκρισις, καὶ εἰ τι ἄλλο τοῦτῳ. παρὰ γὰρ τὴν τῦτων γνώσιν ἢ ἄγνοιαν ὑδὲν εἰς τὴν ποιητικὴν ἐπιτίμημα φέρεται, ὅ τι καὶ ἄξιον σπουδῆς. τί γὰρ ἂν τις ὑπελάβοι ἡμαρτηθῆναι ἢ Πρωταγόρας ἐπιτιμᾶ, ὅτι εὐχεσθαι οἰόμενος ἐπιτάττει εἰπὼν "μῆνιν ἄειδε θεά;" τὸ γὰρ κελύσαι, φησί, ποιεῖν τι ἢ μὴ ἐπίταξις 10 ἔστιν. διὸ παρῆσθω ὡς ἄλλης καὶ οὐ τῆς ποιητικῆς ὡν θεωρήματα.

Τῆς δὲ λέξεως ἀπάσης τὰδ' ἐστὶ τὰ μέρη, ζοιχεῖον, 20 συλλαβή, σύνδεσμος, ἔνομα, ῥῆμα, ἄρθρον, πτώσις, λόγος. ζοιχεῖον μὲν ἐστὶ φωνὴ ἀδιαίρετος, ἢ πᾶσα δέ, ἀλλ' ἐξ ἧς πέφυκε συνετὴ γίνεσθαι φωνή· καὶ γὰρ τῶν θηρίων εἰσὶν ἀδιαίρετοι φωναί, ὡν ὑδεμίαν λέγω ζοιχεῖον. ταύτης δὲ μέρη τέ τε φωτῆεν καὶ τὸ ἡμίφωνον καὶ ἄφωνον. ἐστὶ δὲ φωτῆεν μὲν ἀνευ προσβολῆς ἔχον φωνὴν ἀκυστήν, οἷον τὸ Α καὶ τὸ Ω, ἡμίφωνον δὲ τὸ μετὰ προσβολῆς ἔχον φωνὴν ἀκυστήν, οἷον τὸ Σ καὶ τὸ Ρ, ἄφωνον δὲ τὸ μετὰ προσβολῆς καθ' αὐτὸ μὲν ὑδεμίαν ἔχον φωνήν, μετὰ δὲ 25 τῶν ἐχόντων τινὰ φωνὴν γινόμενον ἀκυστόν, οἷον τὸ Γ καὶ τὸ Δ. ταῦτα δὲ διαφέρει σχήμασί τε τῷ στόματος καὶ τόποις καὶ δασύτητι καὶ ψιλότητι καὶ μήκει καὶ βραχύτητι, ἔτι δὲ ἐξυτήτι καὶ βαρύτητι καὶ τῷ μέσῳ· περὶ ὧν καθ' ἕνασιν ἐν τοῖς μετρικοῖς προσήκει θεωρεῖν. συλλαβὴ δ' ἐστὶ φωνὴ ἄσημος, συνθετὴ ἐξ ἀφώνων καὶ φωνῶν ἔχοντος· καὶ γὰρ τὸ ΓΡ ἀνευ τῷ Α συλλαβή, καὶ μετὰ τῷ Α, οἷον τὸ ΓΡΑ. ἀλλὰ καὶ τῦτων θεωρῆσαι τὰς διαφορὰς τῆς μετρικῆς ἐστίν. σύνδεσμος δ' ἐστὶ φωνὴ ἄσημος, ἢ ἔτε

2. οἷον] ὄλον οἷον Α', ὁ οἷον Β', οἰκείον Ν'. || 3. αἰδῶ Α', αἰδῶ Ν', αἰδῶ Β'. || 4. γη Α'Β'. || 6. ἐλέου Ν'. || 10. καὶ — 11. μνησθαι om Ν'. || 12. τὸ] δὲ τὸ Α', δὲ (νεὶ δὲ) τὸ Ν'. || οἷον — 13. μῦθον om Ν'. || 13. καὶ Β'. || μὲν om Β'. || 16. μὴ] τὸ μὴ Ν'. || 22. δὲ om Ν'Α'Β'. || 27. παρ' εἰ. παρὰ om Ν'Α'Β'. καὶ μὴ ὡς αἰσθητικῆς quam ὡσπερ. || σύμπεθε εἰ σοφοκλεῖς Ν'. || 31. ἢ] ἢ εἰ Ν'Α'Β'. || ἀρμόττει Β', ἀρμόττει Ν'Α'. || 33. ἢδ' Α'. || 37. τὸ om Ν'.

2. μικρότητα Ν'Α'Β'. || 3. εἰδῶν Α'. || 4. γ' ἢ Α', γ' ἢ Β', ἢ Ν'. || 8. μὴ] τὰ Ν'. || 11. καὶ τί διήγησι Ν'. || 13. τοῦτο Ν'Β'. || 16. ἔτι] ὅτι ἢ Β'. || 17. μὴ] μὴ καὶ Β'. || 20. τὰ om Ν'. || 22. πᾶσαι Ν'. || 26. οἷον τὸ α καὶ τὸ ω om Ν'Α'Β'. || 27. ἡμίφωνον — 28. ἀκυστήν om Β'. || 33. βραχύτητι Ν'. || 35. σύνθετος Ν'.

καλύει οὔτε ποιεῖ φωνὴν μίαν σημαντικὴν, ἐκ πλειόνων φωνῶν πεφυκυῖαν συντίθεσθαι, καὶ ἐπὶ τῶν ἄκρων καὶ ἐπὶ τῷ μέσῳ, ἢ μὴ ἀρμόττει ἐν ἀρχῇ λόγῳ τίθεναι καθ' αὐτόν, οἷον μὲν, ἦτοι, δῆ. ἢ φωνὴ ἄσημος ἐκ πλειόνων μὲν φωνῶν μίας, σημαντικῶν δέ, ποιῶν πεφυκυῖα μίαν σημαντικὴν φωνήν. ἀρθρον δ' ἐστὶ φωνὴ ἄσημος, ἢ λόγῳ ἀρχὴν ἢ τέλος ἢ διορισμὸν δηλοῖ, οἷον τὸ φημί καὶ τὸ περί καὶ τὰ ἄλλα. ἢ φωνὴ ἄσημος, ἢ ὅτε καλύει ὅτε ποιεῖ φωνῶν μίαν σημαντικὴν ἐκ πλειόνων φωνῶν, πεφυκυῖα τίθεσθαι καὶ ἐπὶ τῶν ἄκρων καὶ ἐπὶ τῷ μέσῳ. ὄνομα δ' ἐστὶ φωνὴ 10 συνθετὴ, σημαντικὴ ἄνευ χρόνου, ἧς μέρος ὕδεν ἔστι καθ' αὐτὸ σημαντικόν· ἐν γὰρ τοῖς διπλοῖς ὁ χρώμεθα, ὡς καὶ αὐτὸ καθ' αὐτὸ σημαίνει, οἷον ἐν τῷ Θεοδώρῳ τὸ δῶρον ὁ σημαίνει. ῥῆμα δὲ φωνὴ συνθετὴ, σημαντικὴ μετὰ χρόνου, ἧς ὕδεν μέρος σημαίνει καθ' αὐτὸ, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν 15 ὀνομάτων· τὸ μὲν γὰρ ἄνθρωπος ἢ λευκὸν ὁ σημαίνει τὸ πότε, τὸ δὲ βαδίζει ἢ βεβάδικε προσσημαίνει τὸ μὲν τὸν παρόντα χρόνον τὸ δὲ τὸν παρεληλυθότα. πῶσις δ' ἐστὶν ὀνόματος ἢ ῥήματος ἢ μὲν τὸ κατὰ τύτου ἢ τῆς σημαίνουσα καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἢ δὲ τὸ κατὰ τὸ ἐνὶ ἢ πολλοῖς, οἷον 20 ἄνθρωποι ἢ ἄνθρωπος, ἢ δὲ κατὰ τὰ ὑποκριτικά, οἷον κατ' ἐρώτησιν ἢ ἐπίταξιν· τὸ γὰρ ἐβάδιση ἢ βάδιζε πῶσις ῥήματος κατὰ ταῦτα τὰ εἶδη ἐστὶν. λόγος δὲ φωνὴ συνθετὴ σημαντικὴ, ἧς ἕνια μέρη καθ' αὐτὰ σημαίνει τι· οὐ γὰρ ἅπας λόγος ἐκ ῥημάτων καὶ ὀνομάτων σύγκειται, οἷον ὁ 25 τῷ ἀνθρώπου ὀρισμός, ἀλλ' ἐνδέχεται ἄνευ ῥημάτων εἶναι λόγον. μέρος μέντοι αἰεὶ τι σημαίνει ἔχει, οἷον ἐν τῷ βαδίζει Κλέων ὁ Κλέων. εἰς δ' ἐστὶ λόγος διχῶς· ἢ γὰρ ὁ ἐν σημαίνων, ἢ ὁ ἐκ πλειόνων συνδέσμων, οἷον ἡ Ἰλιάς μὲν συνδέσμῳ εἰς, ὁ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ἐν σημαίνει.

21 Ὀνόματος δὲ εἶδη τὸ μὲν ἀπλοῦν (ἀπλῶν δὲ λέγω ὁ μὴ ἐκ σημαίνοντων σύγκειται, οἷον γῆ) τὸ δὲ διπλῶν· τῆς δὲ τὸ μὲν ἐκ σημαίνοντος καὶ ἀσήμου, τὸ δὲ ἐκ σημαίνοντων σύγκειται. εἴη δ' ἂν καὶ τριπλῶν καὶ τετραπλῶν καὶ πολ- 35 λαπλῶν ὄνομα, οἷον τὰ πολλά τῶν Μεγαλιωτῶν Ἑρμοκαί-

κόξανθος. ἅπαν δὲ ὄνομά ἐστιν ἢ κύριον ἢ γλωττα ἢ μεταφορὰ ἢ κόσμος ἢ πεποιημένον ἢ ἐπεκτεταμένον ἢ ὑψημένον ἢ ἐξηλλαγμένον. λέγω δὲ κύριον μὲν ὅ ἠρώται ἕκαστοι, γλωτταν δὲ ὅ ἕτεροι, ὡς φανερόν ὅτι καὶ γλωτταν καὶ κύριον εἶναι δυνατόν τὸ αὐτό, μὴ τοῖς αὐτοῖς δὲ τὸ γὰρ σίγνον Κυπρίοις μὲν κύριον, ἡμῶν δὲ γλωττα. μεταφορὰ δ' ἐστὶν ὀνόματος ἀλλοτρίῳ ἐπιφορὰ ἢ ἀπὸ τῷ γένους ἐπὶ εἶδος, ἢ ἀπὸ τῷ εἶδος ἐπὶ γένος, ἢ ἀπὸ τοῦ εἶδους ἐπὶ εἶδος, ἢ κατὰ τὸ ἀνάλογον. λέγω δὲ ἀπὸ γένους μὲν ἐπὶ εἶδος, οἷον "νηὺς δὲ μοι ἦδ' ἔθηκε" τὸ γὰρ ὀρμεῖν ἐστὶν ἐξάνα τι. ἀπ' εἶδους δὲ ἐπὶ γένος· "ἦ δὴ μυρί' Ὀδυσσεὺς ἐσθλὰ ἔοργεν" τὸ γὰρ μυρίον πολὺ ἐστὶν, ὅ ἢ νῦν ἀντὶ τοῦ πολλῆ κέχρηται. ἀπ' εἶδους δὲ ἐπὶ εἶδος, οἷον "χαλκῶ ἀπὸ ψυχῆν ἀρύσας" καὶ "τεμῶν ἀπειρεῖ χαλκῶ" ἐνταῦθα γὰρ τὸ μὲν ἀρύσαι ταμεῖν, τὸ δὲ ταμεῖν ἀρύσαι εἴρηκεν· ἄμφω γὰρ ἀφελεῖν τι ἐστὶν. τὸ δὲ ἀνάλογον λέγω, ὅταν ὁμοίως ἔχη τὸ δεῦτερον πρὸς τὸ πρῶτον καὶ τὸ τέταρτον πρὸς τὸ τρίτον· ἐρεῖ γὰρ ἀντὶ τῷ δευτέρῳ τὸ τέταρτον ἢ ἀντὶ τῷ τετάρτῳ τὸ δεῦτερον. καὶ ἐνίοτε προσθέσασιν ἀνθ' ἑ λέγει πρὸς ὁ ἐστὶν. λέγω δὲ οἷον ὁμοίως ἔχει φιάλη πρὸς Διόνυσον καὶ ἀσπίς πρὸς Ἄρην· ἐρεῖ τοῖνον τὴν φιάλην ἀσπίδα Διόνυσου καὶ τὴν ἀσπίδα φιάλην Ἄρεως. ἢ ὁ γῆρας πρὸς βίον, καὶ ἐσπέρα πρὸς ἡμέραν· ἐρεῖ τοῖνον τὴν ἐσπέραν γῆρας ἡμέρας καὶ τὸ γῆρας ἐσπέραν βίου ἢ ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς 30 δισμας πρὸς βίον. ἐνίοις δ' ἔκ ἐστιν ὄνομα κείμενον τὸ ἀνάλογον, ἀλλ' ὕδεν ἦττον ὁμοίως λεχθήσεται· οἷον τὸ τὸν καρπὸν μὲν ἀφιέναι σπείρειν, τὸ δὲ τὴν φλόγα ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἀνώνυμον· ἀλλ' ὁμοίως ἔχει τῆτο πρὸς τὸν ἥλιον καὶ τὸ σπείρειν πρὸς τὸν καρπὸν, διὸ εἴρηται "σπείρων θεοκτίσαν φλόγα." ἐστὶ δὲ τῷ τρόπῳ τῆς μεταφορᾶς χρῆσθαι καὶ ἄλλως, προσαγορεύσαντα τὸ ἀλλότριον ἀποφῆσαι τῶν οἰκείων τι, οἷον εἰ τὴν ἀσπίδα εἴποι φιάλην μὴ Ἄρεως ἀλλ' οἶνε. πεποιημένον δ' ἐστὶν ὁ ὅλως μὴ καλύμενον ὑπό τινων αὐτὸς τίθεται ὁ ποιητής· δοκεῖ γὰρ ἕνια εἶναι τοιαῦτα, οἷον τὰ κέρατα ἐρνύγας καὶ τὸν ἱερέα ἀρητῆρα. ἐπεκτεταμένον

3. ἢ μὴ ἀρμόττει N^aA^c. || 4. δὲ A^cB^c. || ἐκ] ἢ ἐκ A^cB^c, ἢ ἐκ N^a. || 5. μία N^a. || σημαντικὸν δὲ A^cB^c, σημαντικὴν δὲ N^a. || 7. φ. μ. ι N^a, φ. μ. ι A^c. φημί — 8. ἄλλα om B^c in lacuna. || 7. π. ε. ρ. ι N^aA^c. || 9. πεφυκυῖαν N^a. || 17. βαδίζειν N^aA^c. || προσσημαίνει N^aA^cB^c. || 18. πῶσις N^a. || 19. τῆς N^a. || σημαίνει N^aA^c. || 20. τὸ post δὲ om N^aA^cB^c. || 22. ἢ prius om N^aA^cB^c. || ἐβάδιζε N^aA^cB^c. || 27. βαδίζειν N^aA^cB^c. || 30. τῷ τὸ B^c. || σημαίνει N^a. || 33. post ἀσήμου A^c κλῆν ἔκ ἐ τῷ ὀνόματος σημαίνοντος καὶ ἀσήμου A^c. || 35. γαλίω τῶν τῶν N^a. || Ἑρμοκαί. κόξανθος B^c.

4. ὅτι om B^c. || 6. σίγνον N^a. || 7. ἢ — 8. γένος om N^a. || 8. εἶδος] εἶδους B^c. || 10. εἶδους N^a. || 11. γένους N^a. || ἦν N^a. || 12. τὰ γὰρ μυρία πολλά N^a. || 13. χαλκῶ ἀπὸ ψυχῆς N^a. || 14. ἀρύσασκε τεμῶν ἀπειρεῖ B^c, ἀρύσασκε τεμῶν ἀπειρεῖ A^c, ἀρείσας μετ' ἐμῶν ἀπειρεῖ N^a. || 15. μὲν ἀρύσαι] μὲν ἀρείσαι N^a. || 21. ἄρη A^cB^c. || ἐρεῖ — 23. ἡμέραν om N^a. || 23. καὶ] καὶ ἢ B^c. || 24. καὶ — βίον post Ἐμπεδοκλῆς N^aA^cB^c. || 25. δισμας] ἢ δισμας N^aA^cB^c. || τῶν A^cB^c. || 27. τὸ δὲ τὴν] τὴν δὲ B^c. || 31. προσαγορεύσαντα N^a. || 33. πεποιημένον δ' ἐστὶν om N^a. || ἦλον μὴ καλύμενον N^a.

δ' ἐσὶν ἢ ἀφηρημένον τὸ μὲν, εἰάν φωνήεντι μακροτέρῳ κε-
 χρημένον ἢ τῷ οἰκείῳ ἢ συλλαβῇ ἐμβεβλημένη, τὸ δ' εἰάν
 ἀφηρημένον τι ἢ αὐτοῦ, ἐπεκτεταμένον μὲν οἶον τὸ πόλεως
 πόλις καὶ τὸ Πηλείδης Πηληϊάδῃ, ἀφηρημένον δὲ οἶον τὸ
 κρῖ καὶ τὸ δῶ καὶ "μία γίνεται ἀμφοτέρων ὄψ." ἐξηλ- 5
 λαγμένον δ' ἐσὶν, ὅταν τῷ ὀνομαζομένῳ τὸ μὲν καταλείπη
 τὸ δὲ ποιῇ, οἶον τὸ "δεξιτέρον κατὰ μαζόν" ἀντὶ τῷ δεξιόν.
 αὐτῶν δὲ τῶν ὀνομάτων τὰ μὲν ἄρρενα τὰ δὲ θήλα τὰ
 δὲ μεταξὺ, ἄρρενα μὲν ὅσα τελευτᾷ εἰς τὸ Ν καὶ Ρ,
 καὶ ὅσα ἐκ τῆς (ταῦτα δ' ἐστὶ δύο, Ψ καὶ Ξ), θήλα δὲ 10
 ὅσα ἐκ τῶν φωνηέντων εἰς τε τὰ ἀεὶ μακρά, οἶον εἰς Η καὶ
 Ω, καὶ τῶν ἐπεκτεινομένων εἰς Α· ὡς ἴσα συμβαίνει πλή-
 θει εἰς ὅσα τὰ ἄρρενα καὶ τὰ θήλα· τὸ γὰρ Ψ καὶ τὸ Ξ
 ταῦτά ἐστιν. εἰς δὲ ἀφῶν ὅδεν ὄνομα τελευτᾷ, οὐδὲ εἰς
 φωνήεν βραχύ. εἰς δὲ τὸ Ι τρία μόνον, μέλι κόμμι πέπερι. 15
 εἰς δὲ τὸ Τ πέντε, τὸ πῶυ, τὸ νᾶπυ, τὸ γόνυ, τὸ δόρυ, τὸ
 ἄσυ. τὰ δὲ μεταξὺ εἰς ταῦτα καὶ Ν καὶ Σ.

22 Λέξεως δὲ ἀρετὴ σαφὴ καὶ μὴ ταπεινὴ εἶναι. σα-
 φεστάτη μὲν οὖν ἐστὶν ἢ ἐκ τῶν κυρίων ὀνομάτων, ἀλλὰ
 ταπεινὴ· παράδειγμα δὲ ἢ Κλεοφῶντος ποιήσις καὶ ἢ 20
 Σθενέλου. σεμνὴ δὲ καὶ ἐξαλλάττουσα τὸ ἰδιωτικὸν ἢ τοῖς
 ξηνοῖς κεχρημένη. ξηνικὸν δὲ λέγω γλωτταν καὶ μετα-
 φορὰν καὶ ἐπέκτασιν καὶ πᾶν τὸ παρὰ τὸ κύριον· ἀλλ' ἂν
 τις ἅπαντα τοιαῦτα ποιήσῃ, ἢ αἰνίγμα ἔσται ἢ βαρβα-
 ρισμός. ἂν μὲν οὖν ἐκ μεταφορῶν, αἰνίγμα, εἰάν δὲ ἐκ 25
 γλωττῶν, βαρβαρισμός. αἰνίγματος γὰρ ἰδέα αὕτη ἐστὶ,
 τὸ λέγοντα ὑπάρχοντα ἀδύνατα συναΐσαι. κατὰ μὲν οὖν
 τὴν τῶν ὀνομάτων σύνθεσιν ἔχῃ οἶον τε τῆτο ποιῆσαι, κατὰ
 δὲ τὴν μεταφορὰν ἐνδέχεται, οἶον "ἄνδρ' εἶδον πυρὶ χαλκὸν
 ἐπ' ἀνθρὶ κολλησάντα," καὶ τὰ τοιαῦτα. ἐκ δὲ τῶν γλωτ- 30
 τῶν ὁ βαρβαρισμός. δεῖ ἄρα κεκρᾶσθαι πῶς τούτοις· τὸ
 μὲν γὰρ μὴ ἰδιωτικὸν ποιήσει μὴδὲ ταπεινὸν ἢ γλωττα
 καὶ ἢ μεταφορὰ καὶ ὁ κόσμος καὶ τᾶλλα τὰ εἰρημένα
 εἶδη, τὸ δὲ κύριον τὴν σαφήνειαν. οὐκ ἐλάχιστον δὲ μέρος

συμβάλλονται εἰς τὸ σαφὲς τῆς λέξεως καὶ μὴ ἰδιωτικὸν
 αἱ ἐπεκτάσεις καὶ ἀποκοπαὶ καὶ ἐξαλλαγαὶ τῶν ὀνομά-
 των· διὰ μὲν γὰρ τὸ ἄλλως ἔχειν ἢ ὡς τὸ κύριον παρὰ
 τὸ εἰωθὸς γιγνόμενον τὸ μὴ ἰδιωτικὸν ποιήσει, διὰ δὲ τὸ
 κοινωπεῖν τῷ εἰωθότος τὸ σαφὲς ἔσαι. ὥς ἐκ ὁρθῶς ψέγα-
 σιν οἱ ἐπιτιμῶντες τῷ τοιούτῳ τρόπῳ τῆς διαλέκτου καὶ δια-
 κωμωδοῦντες τὸν ποιητὴν, οἶον Εὐκλείδης ὁ ἀρχαῖος, ὡς
 ῥάδιον ποιεῖν, εἴ τις δώσει ἐκτείνειν ἐφ' ὅποσον βούλεται,
 ἰαμβοποιήσας ἐν αὐτῇ τῇ λέξει· "ἠτίχαριν εἶδον Μαρα-
 θῶνάδε βαδίζοντα," καὶ "οὐκ ἂν γεράμενος τὸν ἐκείνῳ ἐλ-
 λέβορον." τὸ μὲν οὖν φαίνεται πῶς χρώμενον τούτῳ τῷ
 τρόπῳ γελοῖον, τὸ δὲ μέτρον κοινὸν ἀπάντων ἐστὶ τῶν με-
 ρῶν· καὶ γὰρ μεταφοραῖς καὶ γλωτταις καὶ τοῖς ἄλλοις
 εἶδεσι χρώμενος ἀπρεπῶς καὶ ἐπίτηδες ἐπὶ τὰ γελοῖα τὸ
 αὐτὸ ἂν ἀπεργάσαιτο. τὸ δὲ ἀρμόττον ὅσον διαφέρει, ἐπὶ
 τῶν ἐπῶν θεωρεῖσθω, ἐντιθεμένων τῶν ὀνομάτων εἰς τὸ μέ-
 τρον. καὶ ἐπὶ τῆς γλωττης δὲ καὶ ἐπὶ τῶν μεταφορῶν καὶ
 ἐπὶ τῶν ἄλλων ἰδεῶν μετατιθεῖς ἂν τις τὰ κύρια ὀνόματα
 κατιδοῖ ὅτι ἀληθῆ λέγομεν· οἶον τὸ αὐτὸ ποιήσαντος ἰαμ-
 βεῖον Δισχύλου καὶ Εὐριπίδου, ἐν δὲ μόνον ὄνομα μεταθέν-
 τος, ἀντὶ κυρίου εἰωθότος γλωτταν, τὸ μὲν φαίνεται καλὸν
 τὸ δ' εὐτελές. Δισχύλος μὲν γὰρ ἐν τῷ Φιλοκτῆτῃ ἐποίησε
 φαγάδινα ἢ μου σάρκας ἐσθίει ποδός,
 ὁ δὲ ἀντὶ τοῦ ἐσθίει τὸ θοιᾶται μετέθηκεν. καὶ
 νῦν δὲ μ' εὖν ὀλίγος τε καὶ ἔτιδανός καὶ ἄκιμος,
 εἴ τις λέγοι τὰ κύρια μετατιθεῖς
 νῦν δὲ μ' εὖν μικρός τε καὶ ἀσθενικός καὶ ἀειδής.
 καὶ
 δίφρον αἰκίλιον καταθεῖς ὀλίγην τε τράπεζαν.
 δίφρον μοχθηρὸν καταθεῖς μικράν τε τράπεζαν.
 καὶ τὸ "ἠόνες βοῶσιν" ἠόνες κράζουσιν. ἔτι δὲ Ἀρεϊφρ
 τοὺς τραγωδοὺς ἐκωμῶσαι, ὅτι ἂ οὐδεὶς ἂν εἶποι ἐν τῇ
 λέκτρῳ, τούτοις χρώνται, οἶον τὸ δωματίων ἄπο ἄλλ
 ἀπὸ δωματίων, καὶ τὸ σθέν, καὶ τὸ ἐγὼ δὲ νιν, :

3. ἀφήρη μὲν Α·. ἢ τι] ὅτι Ν·Α·Β·. ἢ ἐπεκτεταμένον Ν·. ἢ μὲν οἶον Ν·. ἢ πόλις Α·. ἢ 4. πηλείδης] πηλίας Α·Β·,
 Ν·. ἢ 5. ὄψ] ο ἢ Ν·, ο ἢ Α·, ὁ Β·. ἢ 8. αὐτῶν δὲ τῶν] τῶν δὲ Ν·. ἢ 10. τῆτο] τῆτο ἀφῶν Β·, τῆτο σύγκειται Ν·. ἢ
 Ν·. ἢ 12. πλήθει Α·. ἢ 15. μόνον εἰ κόμμι Ν·Α·Β·. ἢ 16. τὸ πῶυ — 17. ἄσυ οἶον Ν·Α·Β·. ἢ 18. μὴ οἶον Ν·. ἢ 24. ἂν
 ἅπαντα Α·, ἅμα ἅπαντα Β·. ἢ ποιῇ Ν·, ποιῆσαι Α·. ἢ ἢ βαρβαρισμός ἐστὶ ἢ αἰνίγμα Ν·. ἢ 25. ἂν — αἰνίγμα οἶον Ν·. ἢ
 βαρβαρισμός] καὶ βαρβαρισμός Ν·. ἢ γὰρ] τε γὰρ Α·Β·. ἢ 27. τὰ Ν·. ἢ λέγον τὰ Α·Β·. ἢ 29. ἴδον Α·Β·. ἢ πυρὶ χαλκὸν Ν·Α·.
 δὲ ε 31. ὁ οἶον Ν·Α·Β·. ἢ 31. δεῖ ἄρα κεκρᾶσθαι Α·Β·, δεῖ ἀνακεκρᾶσθαι Ν·. ἢ 32. ἢ] οἶον ἢ Ν·Α·Β·. ἢ 34. δὲ post τὸ
 1. συμβάλλονται Ν·Α·. ἢ μὴ] τὸ Ν·. ἢ 4. λεγόμενον Β·. ἢ 6. ἐπιτιμῶντες Α·. ἢ 9. ἢ τ··· χάριν Β·, ἢ τῆ χάριν Α·, εἴτε ἢ
 ἴδον Α·Β·. ἢ 10. ἂν γ' ἐράμενος Ν·Β·. ἢ τῶν Β·. ἢ ἐλέβορον Ν·. ἢ 14. ἐπὶ τὰ Β·, ἔπειτα Α·. ἢ 15. ἀρμόττοντος Ν·Α·.
 τιθεμένων Β·. ἢ 18. εἰδῶν Α·. ἢ 19. ἰαμβεῖον Α·. ἢ 20. μετατιθέντος Ν·Α·Β·. ἢ 23. φαγάδινα Ν·Α·Β·. ἢ 25. ἀειδής
 Ν·. ἢ 27. μετὰ Ν·Α·Β·, μ' εὖν margo Α·. ἢ τε] δὲ Α·, οἶον Ν·Β·. ἢ ἀηδής Ν·. ἢ 29. δίφρον τε αἰκίλιον Ν·Α·Β·.
 30. καταθεῖς οἶον Ν·. ἢ 31. ἴονες βοῶσιν ἢ ἴονες Ν·Α·Β·. ἢ ἀναφράδης Ν·. ἢ 32. εἶπη Α·Β·.

Ἀχιλλέως περί ἀλλὰ μὴ περί Ἀχιλλέως, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. διὰ γὰρ τὸ μὴ εἶναι ἐν τοῖς κυρίοις ποιεῖ τὸ μὴ ἰδιωτικὸν ἐν τῇ λέξει ἅπαντα τὰ τοιαῦτα· ἐπειδὴ δὲ τὸτο ἡγήσει. ἔστι δὲ μέγα μὲν τὸ ἐκάσῳ τῶν εἰρημῶν κρεπόντως χρῆσθαι, καὶ δικλοῖς ὀνόμασι καὶ γλώτταις, πολὺ δὲ 5 μέγιστον τὸ μεταφορικὸν εἶναι. μόνον γὰρ τοῦτο οὔτε παρ' ἄλλου ἔστι λαβεῖν εὐφύϊας τε σημειῶν ἔστιν· τὸ γὰρ εὐ μεταφέρειν τὸ τὸ ὅμοιον θεωρεῖν ἐστίν. τῶν δ' ὀνομάτων τὰ μὲν διπλᾶ μάλιστα ἀρμόττει τοῖς διθυράμβοις, αἱ δὲ γλώτταις τοῖς ἠρωϊκοῖς, αἱ δὲ μεταφοραὶ τοῖς ἱαμβείοις. καὶ ἐν 10 μὲν τοῖς ἠρωϊκοῖς ἅπαντα χρήσιμα τὰ εἰρημένα· ἐν δὲ τοῖς ἱαμβείοις, διὰ τὸ ὅτι μάλιστα λέξιν μιμείσθαι, ταῦτα ἀρμόττει τῶν ὀνομάτων ὅσοις κἂν ἐν λόγοις τις χρῆσαιτο· ἔστι δὲ τὰ τοιαῦτα τὸ κύριον καὶ μεταφορὰ καὶ κόσμος. περὶ μὲν οὖν τραγωδίας καὶ τῆς ἐν τῷ πράττειν μιμήσεως 15 ἔσω ἡμῖν ἱκανὰ τὰ εἰρημένα.

23 Περί δὲ τῆς διηγηματικῆς καὶ ἐν μέτρῳ μιμητικῆς, ὅτι δεῖ τοὺς μύθους καθάπερ ἐν ταῖς τραγωδίαις συνιστάναι δραματικούς, καὶ περὶ μίαν πρᾶξιν ὅλην καὶ τελείαν, ἔχουσαν ἀρχὴν καὶ μέσον καὶ τέλος, ἵν' ὥσπερ ζῶν ἐν ὄλον 20 ποιῇ τὴν οἰκειάν ἠδονήν, δῆλον, καὶ μὴ ὁμοίως ἱστορίας τὰς συνήθειαι εἶναι, ἐν αἷς ἀνάγκη οὐχὶ μίας πρᾶξεως ποιεῖσθαι δῆλωσιν ἀλλ' ἐνὸς χρόνου, ὅσα ἐν τούτῳ συνέβη περὶ ἕνα ἢ πλείους, ὧν ἕκαστον ὡς ἔτυχεν ἔχει πρὸς ἄλληλα. ὥσπερ γὰρ κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἢ τ' ἐν Σαλαμῖνι ἐγένετο 25 ναυμαχία καὶ ἡ ἐν Σικελίᾳ Καρχηδονίων μάχη, οὐδὲν πρὸς τὸ αὐτὸ συντείνουσαι τέλος, οὕτω καὶ ἐν τοῖς ἐφεξῆς χρόνοις ἐνίοτε γίνεται θάτερον μετὰ θατέρῳ, ἐξ ὧν ἐν οὐδὲν γίνεται τέλος. σχεδὸν δὲ οἱ πολλοὶ τῶν ποιητῶν τοῦτο δρῶσιν. διό, ὥσπερ εἶπομεν ἤδη, καὶ ταύτῃ θεσπέσιος ἀν 30 φανείῃ Ὅμηρος παρὰ τοὺς ἄλλους, τῷ μὴδὲ τὸν πόλεμον, καίπερ ἔχοντα ἀρχὴν καὶ τέλος, ἐπιχειρῆσαι ποιεῖν ὅλον· λίαν γὰρ ἀν μέγας καὶ οὐκ εὐσύνοπτος ἔμελλεν ἔσεσθαι· ἢ τῷ μεγέθει μετριάζοντα καταπεπλεγμένον τῇ ποιικιλίᾳ. νῦν δ' ἐν μέρος ἀπολαβῶν ἐπεισοδίοις κέχρηται αὐτῶν πολ- 35 λοῖς, οἷον νεῶν καταλόγῳ καὶ ἄλλοις ἐπεισοδίοις, οἷς διαλαμβάνει τὴν ποίησιν. οἱ δ' ἄλλοι περὶ ἕνα ποιοῦσι καὶ

περὶ ἕνα χρόνον, καὶ μίαν πρᾶξιν πολυμερῆ, οἷον ὁ τὰ Κύπρια ποιήσας καὶ τὴν μικρὰν Ἰλιάδα. τοιγαρῶν ἐκ μὲν Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσεΐας μία τραγωδία ποιεῖται ἑκατέρας ἢ δύο μόναι, ἐκ δὲ Κυπρίων πολλαί, καὶ ἐκ τῆς μικρᾶς Ἰλιάδος πλέον ὀκτώ, οἷον ὄπλων κρίσις, Φιλοκτῆτης, Νεοπόλεμος, Εὐρύπυλος, πτωχεία, Λάκαιναι, Ἰλίς πέρσις καὶ ἀπόπλους καὶ Σίνων καὶ Τρωάδες.

Ἐτι δὲ τὰ εἶδη ταῦτα δεῖ ἔχειν τὴν ἐποποιίαν τῇ 24 τραγωδίᾳ· ἢ γὰρ ἀπλήν ἢ πεπλεγμένην ἢ ἠθικὴν ἢ παθητικὴν δεῖ εἶναι. καὶ τὰ μέρη ἔσω μελοποιίας καὶ ὄψεως ταυτά· καὶ γὰρ περιπετειῶν δεῖ καὶ ἀναγνώρισεων καὶ παθημάτων. ἔτι τὰς διανοίας καὶ τὴν λέξιν ἔχειν καλῶς. οἷς ἅπασιν Ὅμηρος κέχρηται καὶ πρῶτος καὶ ἱκανῶς. καὶ γὰρ καὶ τῶν ποιημάτων ἑκάτερον συνέζηκεν ἢ μὲν Ἰλιάς ἀπλήν καὶ παθητικόν, ἢ δὲ Ὀδύσεια πεπλεγμένον· ἀναγνώρισις γὰρ δίολου καὶ ἠθικῆ. πρὸς δὲ τούτοις λέξει καὶ διανοίᾳ πάντας ὑπερβέβληκεν. διαφέρει δὲ κατὰ τε τῆς συστάσεως τὸ μῆκος ἢ ἐποποιία καὶ τὸ μέτρον. τῷ μὲν ὅν μῆκος ὄρος ἱκανὸς ὁ εἰρημένος· δύνασθαι γὰρ δεῖ συνοραῖσθαι τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος. εἴη δ' ἀν τῷτο, εἰ τῶν μὲν ἀρχαίων ἐλάττω αἱ συστάσεις εἴεν, πρὸς δὲ τὸ πλῆθος τῶν τραγωδιῶν τῶν εἰς μίαν ἀκρόασιν τιθεμένων παρήκοιεν. ἔχει δὲ πρὸς τὸ ἐκπετεῖσθαι τὸ μέγεθος πολὺ τι ἢ ἐποποιία ἴδιον διὰ τὸ ἐν μὲν τῇ τραγωδίᾳ μὴ ἐνδέχασθαι ἅμα πραττόμενα 25 πολλὰ μέρη μιμείσθαι, ἀλλὰ τὸ ἐπὶ τῆς σκηνῆς καὶ τῶν ὑποκριτῶν μέρος μόνον· ἐν δὲ τῇ ἐποποιίᾳ, διὰ τὸ διήγησιν εἶναι, ἔστι πολλὰ μέρη ἅμα ποιεῖν περαινόμενα, ὅφ' ὧν οἰκειῶν ὄντων αὐξεται ὁ τῷ ποιήματος ὄγκος. ὥς τε τῷ ἔχει τὸ ἀγαθὸν εἰς μεγαλοπρέπειαν καὶ τὸ μεταβάλλειν τὸν ἀκρόντα καὶ ἐπεισοδιῶν ἀνομοίους ἐπεισοδίους· τὸ γὰρ ὅμοιον ταχὺ πληρὸν ἐκκίπτειν ποιεῖ τὰς τραγωδίας. τὸ δὲ μέτρον τὸ ἠρωϊκὸν ἀπὸ τῆς πείρας ἤρμοκεν. εἰ γὰρ τις ἐν ἄλλῳ τινὶ μέτρῳ διηγηματικὴν μίμησιν ποιοῖτο ἢ ἐν πολλοῖς, ἀπρεπὲς ἀν φαίνοιτο· τὸ γὰρ ἠρωϊκὸν στασιμώτατον καὶ 30 ὀγκωδέστατον τῶν μέτρων ἔστιν, διὸ καὶ γλώττας καὶ μεταφορὰς δέχεται μάλιστα· περιττὴ γὰρ καὶ ἡ διηγηματικὴ μίμησις τῶν ἄλλων. τὸ δὲ ἱαμβικὸν καὶ τετράμετρον

4. τὸ] τῷ *A*. || 6. εἶναι] αὐτὸν εἶναι *N*. || 10 et 12. ἱαμβίοις *A*. || 13. καὶ ἐν ὅσοις λόγοις *N*^o *A*^c *B*^c. || τι *A*^c *B*^c. || χρῆσται *N*^o. || 17. ἐμέτρον *N*^o. || 19. καὶ post ὅλην om *B*^c. || 20. μίσα *A*^c *B*^c, μέσην *N*^o. || 21. τὰ συθή *N*^o. || 26. ναύμαχος *A*^c. || 27. τείνουσαι *B*^c. || οὕτω — 29. τέλος om *N*^o. || 31. ὁ ἄμμος *N*^o. || τῷ] τὸ *N*^o *A*^c. || 33. μέγα *A*^c. || 34. καταπεπληγμένον *N*^o. || 36. οἷς] δε *N*^o *B*^c et pr *A*^c: re enim delet.

2. κυπριακά *A*^c *B*^c, κυπριακά *N*^o. || μακρὰν *N*^o. || 4. μόναις *A*^c. || ἐκ post καὶ om *N*^o *A*^c *B*^c. || 5. πλέον om *N*^o. || 6. ἐρύπιδος *N*^o. || λάκαινα *N*^o *A*^c. || 7. γίνων *N*^o. || πρωιάδες *N*^o *A*^c. || 8. δεῖ] δὴ *A*^c. || 10. δεῖ εἶναι om *N*^o *A*^c *B*^c. || 12. ἔτι] ἔτι δὲ *N*^o. || 13. πρῶτως corr *B*^c. || ἱκανὸς *N*^o *A*^c. || 14. ποιημάτων *N*^o *A*^c. || 16. δεῖ] γὰρ *A*^c *B*^c. || 17. πάντα *N*^o *A*^c *B*^c. || 21. πρόσθε *A*^c, πρόσθεν *N*^o, πρὸς τε *B*^c. || τῶν post πλῆθος om *N*^o *A*^c *B*^c. || 32. ἤρμοκεν *A*^c. || 37. κίησις *N*^o *A*^c. || ἱαμβιον *A*^c, ἱαμβειον *B*^c.

ποιητικά, τὸ μὲν ὀρχησικόν, τὸ δὲ πρακτικόν. ἔτι δὲ ἀτοπώ-
τερον εἰ μιγνύσι τις αὐτά, ὡς περ Χαμηλῶν. διὸ ὑδαίς μα-
κρὰν σύζαση ἐν ἄλλῃ πεποιήκειν ἢ τῷ ἠρώφῃ, ἀλλ' ὡς περ
εἴπομεν, αὐτῇ ἢ φύσει διδάσκει τὸ ἀρμόττον αὐτῇ διαίρει-
σθαι. Ὅμηρος δὲ ἄλλα τε πολλὰ ἄξιος ἐπαινεῖσθαι, καὶ 5
δὴ καὶ ἔτι μέγας τῶν ποιητῶν ἕκ ἀγοαίᾳ ὁ δαί ποιῶν αὐτόν.
αὐτὸν γὰρ δεῖ τὸν ποιητὴν ἐλάχιστα λέγειν· οὐ γὰρ ἔστι
κατὰ ταῦτα μιμητής. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι αὐτοὶ μὲν δι' ὄλου
ἀγωνίζονται, μιμῶνται δὲ ὀλίγα καὶ ὀλυγάκις· ὁ δὲ ὀλίγα
φρονευσάμενος εὐθύς εἰσάγει ἀνδρα ἢ γυναῖκα ἢ ἄλλο τι 10
ἦθος, καὶ ὑδὲν ἀφες, ἀλλ' ἔχοντα ἦθη. δεῖ μὲν ἔν ἐν ταῖς
τραγωδίαις ποιῶν τὸ θαυμαστόν, μᾶλλον δ' ἐνδέχεται ἐν
τῇ ἐποποιίᾳ τὸ ἄλογον. διὸ συμβαίνει μάλιστα τὸ θαυ-
μαστόν, διὰ τὸ μὴ εἶναι εἰς τὸν πρᾶττοντα, ἐπεὶ τὰ περὶ
τῶν Ἑκτορος δῖωξιν ἐπὶ σκηπῆς ὄντα γελοῖα ἀν φανεῖν, εἰ 15
μὲν ἴστωτες καὶ οὐ δῖωκοντες, ὁ δὲ ἀνανεύων· ἐν δὲ τοῖς
ἴστοι λαοθάναι. τὸ δὲ θαυμαστόν ἠδύ· σημεῖον δὲ, πάντες
γὰρ προσέθετες ἀπαγγέλλουσιν ὡς χαριζόμενοι. δεδίδαχθ
δὲ μάλιστα Ὅμηρος καὶ τοὺς ἄλλους ψευδῆ λέγειν ὡς δεῖ
ἔστι δὲ τοῦτο παραλογισμός. αἰσῶνται γὰρ ἀνθρώποι, ὅταν 20
τυδὲ ὄντος τοδὲ ἢ ἢ γινόμενον γήσεται, εἰ τὸ ὑςερὸν ἐστὶ, καὶ
τὸ πρῶτερον εἶναι ἢ γένεσθαι· τοῦτο δ' ἐστὶ ψεῦδος. διὸ δὴ,
ἀν τὸ πρῶτον ψεῦδος, ἀλλὰ δὲ τότε ὄντος, ἀνάγκη εἶναι ἢ
γένεσθαι ἢ προσθεῖναι· διὰ γὰρ τὸ τότε εἰδέναι ἀληθῆς ὄν,
παραλογίζεται ἡμῶν ἢ ψυχῇ καὶ τὸ πρῶτον ὡς ὄν. κα- 25
ράδειγμα δὲ τούτου ἐκ τῶν Νίστρων. προαιρεῖσθαι τε δεῖ
ἀδύνατα εἰκότα μᾶλλον ἢ δυνατὰ ἀπίθανα· τίς τε λόγος
μὴ συνίστασθαι ἐκ μερῶν ἀλόγων, ἀλλὰ μάλιστα μὲν μη-
δὲν ἔχειν ἄλογον, εἰ δὲ μή, ἔξω τοῦ μυθεύματος, ὡς περ
Οιδίπτεος τὸ μὴ εἰδέναι πῶς ὁ Δαίος ἀπέθανεν, ἀλλὰ μὴ ἐν 30
τῷ δράματι, ὡς περ ἐν Ἡλέκτρῳ εἰ τὰ Πύθια ἀπαγγέλλου-
τες, ἢ ἐν Μυσοῖς ὁ ἀφωτος ἐκ Τρυφᾶς εἰς τὴν Μυσίαν ἦκων.
ὥς τε τὸ λέγειν ἔτι ἀνήρητο ἀν ὁ μῦθος γελοῖον· ἔξ ἀρχῆς
γὰρ ὁ δαί συνίστασθαι τοιούτους· ἀν δὲ ὅθ, καὶ φασίται αἰλο-
γώτερον, ἀποδέχεσθαι καὶ ἀτοπον, ἐπεὶ καὶ τὰ ἐν Ὀδυσσεύῳ 35
ὀλίγα τὰ περὶ τὴν ἔκθεσιν, ὡς ἐκ ἀν ἦν ἀνεκτά, ὅθλον ἀν

γῆνοια, εἰ αὐτὰ φαῦλος ποιητῆς ποιήσκειν· τῶν δὲ τοῦ ἄλ-
λαις ἀγαθεῖς ὁ ποιητῆς ἀφανίζει ἠδύνων τὸ ἀτοπον. τῇ δὲ
λέξει δεῖ διαπορεῖν ἐν τοῖς ἀργοῖς μέρεσι καὶ μῆτε ἐπεικῆς
μῆτε διασητικῆς· ἀποκρύπτει γὰρ πάλιν ἢ λίαν λαμπρὰ
λέξις τὰ τε ἦθη καὶ τὰς διανοίας.

Περὶ δὲ προβλημάτων καὶ λύσεων, ἐκ πόσον τε καὶ 25
ποιῶν ἀν εἰδῶν εἴη, ὡδ' ἀν θεωρῶσι γένοισι' ἀν φανεράν. ἐπεὶ
γὰρ ἔστι μιμητῆς ὁ ποιητῆς, ὡς περ ἀν εἰ ζωγράφος ἢ τις
ἄλλος εἰκονοποιός, ἀνάγκη μιμῶσθαι τριῶν ὄντων τὸν ἀριθ-
μὸν ἐν τι αἰά· ἢ γὰρ οἷα ἦν ἢ ἔστιν, ἢ οἷα φασὶ καὶ δοκεῖ
ἢ οἷα εἶναι δεῖ. ταῦτα δ' ἀπαγγέλλεται λέξει ἢ καὶ γελοῖ-
ταις καὶ μεταφοραῖς. καὶ πολλὰ πάθη τῆς λέξεως ἐστὶν·
δίδωμεν γὰρ ταῦτα τοῖς ποιηταῖς. πρὸς δὲ τίτοις ἔχῃ ἢ αὐτῇ
ὀρθότης ἐστὶ τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ποιητικῆς, ὡδὲ ἄλλος τέ-
χνης καὶ ποιητικῆς. αὐτῆς δὲ τῆς ποιητικῆς διττῇ ἢ ἀμαρ-
τία· ἢ μὲν γὰρ καθ' αὐτήν, ἢ δὲ κατὰ συμβεβηκός. εἰ μὲν
γὰρ προεῖλετο μιμήσασθαι ἀδυναμίαν, αὐτῆς ἢ ἀμαρτία·
εἰ δὲ τὸ προεῖλεσθαι μὴ ὀρθῶς, ἀλλὰ τὸν ἴκτον ἀμφω τὰ
διζῆτὰ προβεβληκῶτα ἢ τὸ καθ' ἐκάστην τέχνην ἀμαρτήμα,
εἶον τὸ κατ' ἰατρικὴν ἢ ἄλλαν τέχνην, ἢ ἀδύνατα πεποιήται,
ὅποιανῶν, οὐ καθ' ἑαυτήν. ὡς δεῖ τὰ ἐπιτιμήματα ἐν τοῖς
προβλήμασι ἐκ τύτων ἐπισκεπτόντα λύειν. πρῶτον μὲν, ἀν
τὰ πρὸς αὐτὴν τὴν τέχνην ἀδύνατα πεποιήται, ἢ ἀμαρτήται
ἀλλ' ὀρθῶς ἔχει, εἰ τυγχάνω τοῦ τέλους τῆ αὐτῆς· τὸ γὰρ
τέλος εἴρηται, εἰ ἔτως ἐκπολιτικώτερον ἢ αὐτὸ ἢ ἄλλο ποιῶ
μέρος. παράδειγμα ἢ τοῦ Ἑκτορος δῖωξις. εἰ μὲντοι τὸ
τέλος ἢ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐνδέχεται ὑπάρχειν καὶ κατὰ τὴν
περὶ τύτων τέχνην, ἢ ἀμαρτήται οὐκ ὀρθῶς· δεῖ γὰρ, εἰ ἐνδέ-
χεται, ὅλως μηδαμῇ ἢ ἀμαρτήσθαι. ἔτι ποτέρων ἔστι τὸ
ἀμαρτήμα, τῶν κατὰ τὴν τέχνην ἢ κατ' ἄλλο συμβεβη-
κός; ἔλαττον γὰρ, εἰ μὴ ἦδει ἔτι ἕλαφος βήλια κέρτα
οὐκ ἔχει, ἢ εἰ κακομιμήτως ἔγραψεν. πρὸς δὲ τούτοις εἶον
ἐπιτιμᾶται ὅτι ἐκ ἀληθῆ, ἀλλ' οἷα δεῖ, αἰὼν καὶ Σοφοκλῆς
ἔφη αὐτὸς μὲν οἷος δεῖ ποιῶν, Εὐριπίδην δὲ οἷσι εἰσὶ ταύτη
λυτίων. εἰ δὲ μηδετέρως, ἔτι ἔτω φασί, οἷον τὰ περὶ θεῶν.
ἴσως γὰρ ἔτε βέλτιον ἔτω λέγειν οὗτ' ἀληθῆ, ἀλλ' ἔτυχεν

1. ποιητικά *A*, ποιητικόν *N*. | 2. μιγνύσι *A*, μί γνύσι *N*. | 4. αὐτῇ αὐτῇ *A*. | 11. ὑδαίς ἦθ *A*, ὑδαίς ἦθ *N*, ὑδὲν αἰθῆ *B*. | 13. ὄλου Victorius: codices ἀλόγων. | 14. ἔκτα *N*. *A*. | 19. ὁ ἦμος *N*. | 21. τοῦ ἦ] τὸ δ' ἦ *N*. | εἰ] ἢ *A*. | 23. ἀλλ' ὡδ *B*. | 24. τὸ οὐ *N*. | ἔν corr *A*. | 26. τοῦτο *A*. *B*, τοῦτον *N*. | δεῖ corr *N*. | 28. ἐπίστασι *N*. | μῶδον corr *N*. | 29. ἔξω *N*. | 30. τῶ *N*. | 32. ἴσως ἔτι *A*, αἰσῶς τε *N*. | 33. ἀήρητο *A*. | 34. ἀλογώτερον *N*. *A*. *B*. | 35. ἀπέχεσθαι *N*. *A*. | 1. ποίησι *N*. *A*. *B*. | 2. ἐμφανίζω ἠδύνατο ἔστω *N*. | 5. ἢ *A*, corr *N*. | 6. δὲ corr *N*. | 7. ὡ] ἔξω *A*. *B*. | 8. ἦ] εἰ *A*. | 9. τὸ ἀριθμὸν *B*, τὸν ἀριθμὸν *N*. *A*. | 11. ἢ ἀπε οἷα corr *A*. | καὶ corr *N*. | 13. γῆ] δὲ *N*. | 15. καὶ ποιητικῆς] καὶ πολιτικῆς *N*. | ἢ corr *N*. *A*. *B*. | 16 et 18. αἰ] ἢ *N*. *A*. *B*. | 17. αἰὼν *B*. | 30. ἦ] ἢ *A*. *B*. | 22. ἀν corr *N*. *A*. | 24. τυγχάνω *B*. | 27. ἢ alterum corr *A*. | 28. ἢ ἀμαρτήται *N*. *B*, μαρτήται *A*. | 31. αἰθῆ *A*. | 32. αἰ] ἢ *A*, corr *N*. | ἀμιμήτως *A*. *B*. | 33. οἷα] ἔξω *N*. *A*. *B*. | 34. εὐριπίδης codices.

ὥσπερ Ξενοφάνης· ἀλλ' ἔφασι τάδε. ἴσως δὲ οὐ βέλτιον μὲν, ἀλλ' οὕτως εἶχεν, οἷον τὰ περὶ τῶν ὄπλων, "ἔγχεα δὲ σφιν ὄρθ' ἐπὶ σαυρωτῆρος" οὕτω γὰρ τότε ἐνόμιζον, ὥσπερ καὶ νῦν Ἰλλυριοί. περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἢ μὴ καλῶς ἢ εἰρηταί τινι ἢ πέπρακται, οὐ μόνον σκεπτέον εἰς αὐτὸ τὸ πεπραγμένον ἢ εἰρημένον βλέποντα, εἰ σπουδαῖον ἢ φαῦλον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν πράττοντα ἢ λέγοντα πρὸς ὃν ἢ ὅτε ἢ ὅτω ἢ οὐ ἔνεκεν, οἷον ἢ μείζονος ἀγαθοῦ, ἵνα γένηται, ἢ μείζονος κακοῦ, ἵνα ἀπογενήται. τὰ δὲ πρὸς τὴν λέξιν ὀρῶντα δεῖ διαλύειν, οἷον γλώττη "οὐρῆας μὲν πρῶτον" ἴσως γὰρ οὐ τοὺς ἡμίονους λέγει ἀλλὰ τοὺς φύλακας. καὶ τὸν Δάκωνα "ὃς δὴ τοι εἶδος μὲν ἔην κακός," οὐ τὸ σῶμα ἀσύμμετρον, ἀλλὰ τὸ πρόσωπον αἰσχρόν· τὸ γὰρ εὐεῖδες οἱ Κρήτες εὐπρόσωπον καλοῦσιν. καὶ τὸ "ζωρότερον δὲ κέραι" οὐ τὸ ἄκρατον ὡς οἰνόφλυξιν, ἀλλὰ τὸ θάπτον. τὸ δὲ κατὰ μεταφορὰν εἰρηται, οἷον "ἄλλοι μὲν ῥα θεοὶ τε καὶ ἀνέρες εὐδον παννύχιοι." ἅμα δὲ φησιν "ἥτοι ὅτ' ἐς πεδίον τὸ Τρωικὸν ἀθήσειεν, αὐλῶν συρίγγων θ' ὀμαδόν." τὸ γὰρ πάντες ἀντὶ τῆ πολλοὶ κατὰ μεταφορὰν εἰρηται· τὸ γὰρ πᾶν πολύ τι. καὶ τὸ "οἷα δ' ἄμμορος" κατὰ μεταφορὰν· τὸ γὰρ γνωριμώτατον μόνον. κατὰ δὲ προσωδίαν, ὥσπερ Ἰππίας ἔλυεν ὁ Θάσιος τὸ "δίδομεν δὲ οἱ" καὶ "τὸ μὲν ἔ κατακλύθεται ὄμβρω." τὰ δὲ διαίρει, οἷον Ἐμπεδοκλῆς "αἶψα δὲ θνήτ' ἐφύοντο, τὰ πρὶν μάθον ἀθάνατα ζῶα τε πρὶν κέκριτο." τὰ δὲ ἀμφιβολία, "παρώχηκεν δὲ πλέων νύξ." τὸ γὰρ πλέων ἀμφίβολόν ἐστιν. τὰ δὲ κατὰ τὸ ἔθος τῆς λέξεως, οἷον τὸν κεκραμένον οἶνον φασιν εἶναι, ὅθεν πεποιῆται "κνημῖς νεοτεύκτη κασσιτέροιο," καὶ χαλκέας τοὺς τὸν σίδηρον ἐργαζομένους, ὅθεν εἰρηται ὁ Γανυμήδης Διὶ οἰνοχοεῖν, ἢ πινόντων οἶνον. εἴη δ' ἂν τῆτο γε κατὰ μεταφορὰν. δεῖ δὲ καὶ ὅταν ὀνομά τι ὑπεναντίωμά τι δοκῆ σημαίνειν, ἐπισκοπεῖν ποσαχῶς ἂν σημῆναιε τοῦτο ἐν τῷ εἰρημένῳ, οἷον "τῆ ῥ' ἔσχετο χάλκεον ἔγχος," τῷ ταύτῃ κωλυθῆναι. τὸ δὲ ποσαχῶς ἐνδέχεται ὡδί πως μάλιστ' ἂν τις ὑπολάβοι κατὰ τὴν καταντικρὺ ἢ ὡς

Γλαύκων λέγει, ὅτι ἔνιοι ἀλόγως προὑπολαμβάνουσι, καὶ αὐτοὶ καταψηφισάμενοι συλλογίζονται, καὶ ὡς εἰρηκότες ὅτι δοκεῖ ἐπιτιμῶσιν, ἂν ὑπεναντίον ἢ τῇ αὐτῶν οἴσει. τῦτο δὲ πέποιθε τὰ περὶ Ἰκαρίων. οἶοντα γὰρ αὐτὸν Δάκωνα εἶναι· ἄτοπον ἔν τὸ μὴ ἐντυχεῖν τὸν Τηλέμαχον αὐτῷ εἰς Λακεδαίμονα ἐλθόντα. τὸ δ' ἴσως ἔχει ὥσπερ οἱ Κεφαλήνες φασιν· παρ' αὐτῶν γὰρ γῆμαι λέγουσι τὸν Ὀδυσσεῆα καὶ εἶναι Ἰκάδιον ἀλλ' οὐκ Ἰκαρίον. διαμάρτημα δὲ τὸ πρόβλημα εἰκὸς ἐστιν. ὅλως δὲ τὸ ἀδύνατον μὲν ἢ πρὸς τὴν ποίησιν ἢ πρὸς τὸ βέλτιον ἢ πρὸς τὴν δόξαν δεῖ ἀνάγειν. πρὸς τε γὰρ τὴν ποίησιν αἰρετώτερον πιθανὸν ἀδύνατον ἢ ἀπίθανον καὶ δυνατόν· τοιούτους δ' εἶναι οἷος Ζευξίς ἔγραφεν. ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ βέλτιον· τὸ γὰρ παράδειγμα δεῖ ὑπέρχειν πρὸς ἃ φασὶ τάλογα. ἔτω τε καὶ ὅτι ποτὲ οὐκ ἄλογόν ἐστιν· εἰκὸς γὰρ καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς γίνεσθαι. τὰ δ' ὑπεναντία ὡς εἰρημένα ἔτω σκοπεῖν, ὥσπερ οἱ ἐν τοῖς λόγοις ἔλεγχοι, εἰ τὸ αὐτὸ καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ καὶ ὡσαύτως, ὥστε καὶ αὐτὸν ἢ πρὸς ἃ αὐτὸς λέγει ἢ ἔῃ ἂν φρόνιμος ὑποθῆται ὀρθῇ δ' ἐπιτιμήσις καὶ ἀλογία καὶ μοχθηρία, ὅταν μὴ ἀνάγκης ὕψης μηδὲν χρησθῆται τῷ ἀλόγῳ, ὥσπερ Εὐριπίδης τῷ Αἰγεί, ἢ τῇ κτηνία, ὥσπερ ἐν Ὀρέσῃ τῷ Μενελάου. τὰ μὲν οὖν ἐπιτιμήματα ἐκ πέντε εἰδῶν φέρουσιν· ἢ γὰρ ὡς ἀδύνατα ἢ ὡς ἄλογα ἢ ὡς βλαβερά ἢ ὡς ὑπεναντία ἢ ὡς παρὰ τὴν ὀρθότητα τὴν κατὰ τέχνην· αἱ δὲ λύσεις ἐκ τῶν εἰρημένων ἀριθμῶν σκεπτέαι, εἰσὶ δὲ δώδεκα.

Πότερον δὲ βελτίων ἢ ἐποποιικῆ μίμησις ἢ ἡ τραγική, διαπορήσειεν ἂν τις. εἰ γὰρ ἡ ἥττον φορτικῆ βελτίων, τοιαύτη δ' ἢ πρὸς βελτίους θεατὰς ἐστὶ, δηλὸν ὅτι ἢ ἅπαντα μιμουμένη φορτικῆ. ὡς γὰρ ἐκ αἰσθανομένων, ἂν μὴ αὐτὸς προσθῆ, πολλὴν κίνησιν κινῶνται, οἷον οἱ φαῦλοι αὐληταὶ κυλιόμενοι, ἂν δίσκον δέη μιμῆσθαι, καὶ ἔλκοντες τὸν κορυφαῖον, ἂν Σκύλλαν αὐλῶσιν. ἢ μὲν ἔν τραγωδίαι τοιαύτη ἐστίν, ὡς καὶ οἱ πρότερον τοὺς ὑσέρους αὐτῶν ὦντο ὑποκριτάς· ὡς λίαν γὰρ ὑπερβάλλοντα, πίθηκον ὁ Μυνίσκος τὸν Καλλιππίδην ἐκάλει. τοιαύτη δὲ δόξα καὶ περὶ Πιν-

1. Ξενοφάνη A, Ξενοφάνει N. || δὲ om N^aA^cB^c. || 4. νῦν] νῦν οἱ N^a. || 7. εἰ] ἢ A^cB^c. || 8. οἷον ἢ] οἷον εἰ N^a. || 9. ἢ μείζονος om N^a, ἢ om A^c. || 12. ὡς ῥῆτοι A^c, ὡς ῥά τοι B^c, ὡς N^a. || ἐπὶ] εἰ ἢ A^c. || 15. κέραι ἐου τὸ A^c, κεραι ἐ τὸ B^c, κεραι ἐ τὸ N^a. || 20. ἂν μόνος N^a. || 21. κατὰ μεταφορὰν om B^c. || 23. ἢ] ἢ A^cB^c. || 25. κέκτητο A^c. || 26. πλέων A^c, πλέων B^c. || κλειῖον B^c. || 27. οἷον om N^aA^cB^c. || τῶν κεκραμένων N^aA^cB^c. || οἷον N^a. || 30. οἰνοχοεῖν A^c. || πειρῶν τὸν N^a. || 32. σημαίνειν δοκῆ N^a. || σημαίνειν B^c, σημαίνειν N^a, σημαίνειν A^c. || 33. οἷον] τὸ N^a. || δ' B^c. || 34. τὸ N^aA^cB^c. || τὸ δὲ om N^aA^cB^c. || ὡδικῶς N^aB^c, ὡδικῶς A^c. || 35. ἢ om N^a.

1. τὸ ἔπος N^aA^cB^c. || 9. ἢ om N^aA^cB^c. || 12. δ' om N^aA^cB^c. || οἷον N^aA^cB^c. || 13. καὶ πρὸς τὸ om N^aA^cB^c. || 18. φρόνιμον N^aB^c, φρόνιμον A^c. || 19. δ'] δ' ἢ B^c. || 21. αἰγειῆτη A^c, αἰγειῆτη N^a, αἰγειῆτη B^c. || 25. εἰ B^c. || 26. βελτίων A^c. || ἐποποιικῆ N^aB^c. || 27. βελτίων om N^a. || 28. δ' ἢ] δὴ N^aA^cB^c. || ἐστὶ] ἐστὶ διὰ τὴν N^aA^cB^c. || 30. κινῶντα A^c. || 34. γὰρ om N^a. || μυνίσκος A^cB^c, μυνίσκος N^a. || 35. τυδαρίου N^a.

BOUND
IN THE
UNIV. OF MICH.
LIBRARY

UNIVERSITY OF MICHIGAN

3 9015 00403 1723

**DO NOT REMOVE
OR
MUTILATE CARD**

